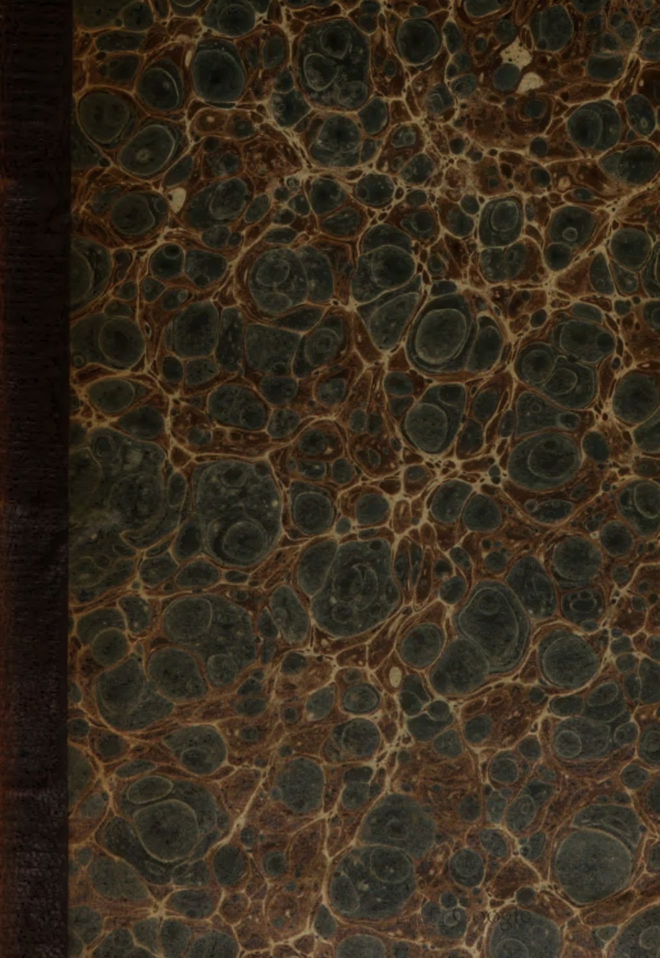
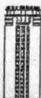
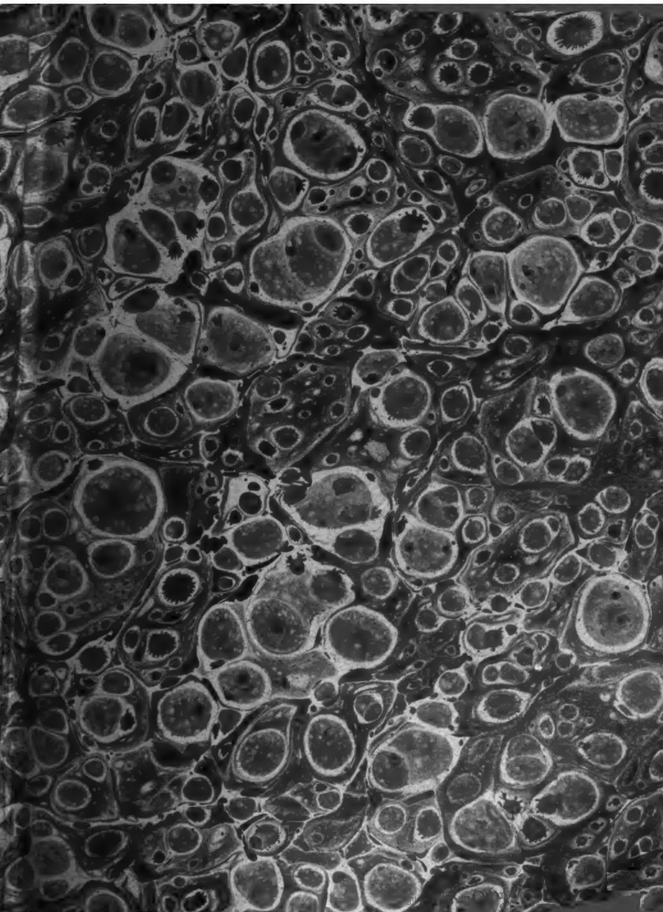

EX LIBRIS P. VOITURON
D.D. BIBLIOTH GAND
1891

PLATONIS OPERA.

CUM SCHOLIIS A RUHNKENIO COLLECTIS AD OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM ACCURATE EDITA.

EDITIO STEREOTYPA.

TOMUS I.

Insunt: *Euthyphro, Apologia Socratis, Crito, Phaedo, Theages, Amatores, Theaetetus.*

LIPSIAE
SUMTIBUS ET TYPIS CAROLI TAUCHNITII.
1829.

OLYMPIODORI
VITA PLATONIS.

Φέρε δὲ καὶ τὸ γένος εἴπωμεν τοῦ φιλοσόφου, οὐ πολυηκοΐας χάριν, ἀλλ' ὠφελείας καὶ παιδεύσεως μᾶλλον τῶν προσιόντων αὐτῷ. Οὐ γάρ τις οὗτος οὔτις, ἀλλὰ μᾶλλον πολλῶν ἐπίστροφος ἦν ἀνθρώπων. Λέγεται γὰρ ὁ Πλάτων υἱὸς γενέσθαι πατρὸς μὲν Ἀρίστωνος τοῦ Ἀριστοκλέους, ἀφ' οὗ τὸ γένος εἰς Σόλωνα τὸν νομοθέτην ἀνέφερε. Διὸ καὶ κατὰ ζῆλον προγονικὸν Νόμους ἔγραφεν ἐν ιβ' βιβλίοις, καὶ Πολιτείας σύστασιν ἐν ιά. Μητρὸς δὲ προῆλθε Περικτιόνης, ἥτις ἀπὸ Νηλέως τοῦ Κόδρου κατήγετο. Φασὶν οὖν, ὅτι φάσμα Ἀπολλωνικὸν συνεγένετο τῇ μητρὶ αὐτοῦ, τῇ Περικτιόνῃ, καὶ ἐν νυκτὶ φανὲν τῷ Ἀρίστωνι, ἐκέλευσεν αὐτῷ μὴ μιγνύναι τῇ Περικτιόνῃ μέχρι τοῦ χρόνου τῆς ἀποτέξεως. Ὁ δὲ οὕτω πεποίηκε· καὶ γεννηθέντα τὸν Πλάτωνα λαβόντες οἱ γονεῖς, βρέφος ὄντα, τεθείκασιν ἐν τῷ Ὑμηττῷ, βουλόμενοι ὑπὲρ αὐτοῦ τοῖς ἐκεῖ θεοῖς, Πανὶ καὶ Νύμφαις, καὶ Ἀπόλλωνι Νομίῳ, θῦσαι· καὶ κειμένου

αὐτοῦ, μέλιτται προσελθοῦσαι πεπληρώκασιν αὐτοῦ τὸ στόμα κηρίων μέλιτος· ἵνα ἀληθὲς περὶ αὐτοῦ γένηται, Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. Καλεῖ δὲ αὐτὸν πάντοθεν καὶ τοῖς κύκνοις ὁμόδουλον, ὡς ἐξ Ἀπόλλωνος προελθών· Ἀπολλωνιακὸν γὰρ τὸ ὄρνεον. Ἐν ἡλικίᾳ δὲ γενόμενος, πρῶτον μὲν ἐφοίτησε Διονυσίῳ τῷ γραμματιστῇ, πρὸς μάθησιν κοινῶν γραμμάτων· οὗ καὶ ἐν Ἐρασταῖς μέμνηται, ἵνα μήτε Διονύσιος, ὁ διδάσκαλος, ἄμοιρος εἴη τῆς παρὰ Πλάτωνι μνήμης. Εἶτα μετ᾽ ἐκεῖνον γυμναστῇ μὲν ἐχρήσατο διδασκάλῳ, Ἀρίστωνι τῷ Ἀργείῳ, ὑφ᾽ οὗ καὶ Πλάτων, ὥς φασι, μετωνομάσθη, πρότερον Ἀριστοκλῆς λεγόμενος τῷ τοῦ πάππου ὀνόματι. Ἐκλήθη δ᾽ οὕτω, διὰ τὸ δύο μόρια τοῦ σώματος ἔχειν πλατύτατα, τό τε στέρνον καὶ τὸ μέτωπον, ὡς δηλοῦσι πανταχοῦ αἱ ἀνακείμεναι αὐτοῦ εἰκόνες, οὕτω φαινόμεναι. Ἄλλοι δέ φασι, μὴ διὰ τοῦτο μετονομασθῆναι αὐτὸν, ἀλλὰ διὰ τὸ πλατὺ, καὶ κεχυμένον, καὶ ἀναπεπταμένον, τοῦ ἀνακειμένου χαρακτῆρος· καθάπερ φασὶ καὶ Θεόφραστον οὕτω μετονομασθῆναι διὰ τὸ θεῖον τῆς φράσεως, πρότερον Τύρταμον λεγόμενον. Μουσικῆς δὲ διδάσκαλον ἔσχε Δράκοντα τὸν Δάμωνος μαθητήν· μέμνηται δὲ τούτου ἐν τῇ Πολιτείᾳ. Τρία δὲ καὶ ταῦτα ἐπαιδεύοντο οἱ Ἀθήνησι παῖδες· φημὶ δὲ γράμματα, μουσικὴν, παλαίειν· οὐχ ἁπλῶς· ἀλλὰ γράμματα μὲν, διὰ τὸ κοσμεῖν τὸν λόγον, τὸν ἐν αὐτοῖς μουσικὴν δὲ, διὰ τὸ τιθασσεύειν τὸν θυμόν· πα-

λαίειν δὲ, καὶ γυμνάζεσθαι, διὰ τὸ ἀναῤῥωννύναι τὸ τῆς ἐπιθυμίας χαλαρόν. Καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης δὲ παρ' αὐτῷ τὰ τρία ταῦτα φαίνεται παιδευθείς· διὸ καί φησι πρὸς αὐτὸν Σωκράτης· Αὐλεῖν δὲ οὐκ ἐβούλου, καὶ τὰ ἑξῆς. Ἐφοίτησε δὲ καὶ παρὰ γραφεῦσι, παρ' ὧν ὠφελήθη τὴν μίξιν τῶν χρωμάτων, ὧν ἐν Τιμαίῳ μέμνηται. Μετὰ ταῦτα δὲ καὶ παρὰ τοῖς τραγικοῖς ἐπαιδεύθη, παιδευταῖς νομιζομένοις εἶναι τῆς Ἑλλάδος. Προσῆλθε δὲ τούτοις διὰ τὸ ἀπὸ τῆς τραγικῆς γνωμικὸν καὶ σεμνόν, καὶ τὸ ἡρωϊκὸν τῶν ὑποθέσεων. Καὶ τοῖς διθυράμβοις δὲ πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου, ἐφόρου λεγομένου τῆς γενέσεως, ὡμίλησε· τούτῳ γὰρ ὁ διθύραμβος ἀνέκειτο, ἀφ' οὗ καὶ το ὄνομα εἶχε. Διθύραμβος γὰρ ὁ Διόνυσος, ὡς ἐκ δύο θυρῶν ἐξελθὼν, τῆς τε Σεμέλης καὶ τοῦ μηροῦ τοῦ Διός. Εἰώθεισαν γὰρ οἱ ἀρχαῖοι τὰ αἰτιατὰ ὀνομάζειν τοῖς τῶν αἰτίων ὀνόμασι, καθάπερ καὶ τὸν Διόνυσον καλοῦσι· διὸ καὶ ὁ Πρόκλος περὶ τούτου φησὶν, Ὅσσ' εἶδον τεκέεσιν ἐφημίξαντο τοκῆες. Ὅτι δὲ τοὺς διθυράμβους ὁ Πλάτων ἤσκητο, δῆλον ἐκ τοῦ Φαίδρου τοῦ διαλόγου, πάνυ πνέοντος τοῦ διθυραμβώδους χαρακτῆρος· ἅτε τοῦ Πλάτωνος τοῦτον πρῶτον γράψαντος διάλογον, ὡς λέγεται. Ἔχαιρε δὲ πάνυ καὶ Ἀριστοφάνει τῷ κωμικῷ καὶ Σώφρονι· παρ' ὧν καὶ τὴν μίμησιν τῶν προσώπων ἐν τοῖς διαλόγοις ὠφελήθη. Λέγεται δὲ οὕτως αὐτοῖς χαίρειν, ὥστε καὶ, ἡνίκα ἐτελεύτησεν, εὑρεθῆναι ἐν τῇ κλίνῃ αὐτοῦ Ἀριστοφάνην καὶ Σώφρονα· καὶ Ἐπιγραμμα

δὲ τοιοῦτον εἰς Ἀριστοφάνην αὐτὸς πεποίηκεν· Αἱ Χάριτες τέμενός τι λαβεῖν, ὅπερ οὐχὶ πεσεῖται, Ζητοῦσαι, ψυχὴν εὗρον Ἀριστοφάνους. Ἐκωμῴδησε δὲ αὐτὸν ἐν τῷ Συμποσίῳ τῷ διαλόγῳ, ὡς κωμῳδίαν ὠφεληθείς· καὶ γὰρ ποιήσας αὐτὸν ὑμνοῦντα τὸν Ἔρωτα, εἰςάγει αὐτὸν μεταξὺ λυγγὶ περιπεσόντα, καὶ μὴ δυνάμενον πληρῶσαι τὸν ὕμνον. Ἐποίησε δὲ καὶ Τραγικὰ ποιήματα, καὶ Διθυραμβικὰ, καὶ ἄλλα τινὰ, ἅπερ πάντα κατέκαυσε τῆς Σωκράτους πειραθεὶς διατριβῆς, εἰπών τι τοιοῦτον ἔπος, Ἥφαιστε, πρόμολ' ὧδε· Πλάτων νύ τι σεῖο χατίζει. Γραμματικὸς δέ τις Ἀνατόλιος ἐνταῦθά ποτε τὸ ἔπος εἰπὼν ηὐδοκίμησεν εἰς Ἥφαιστον ἄρχοντα, ἐπιστάντα τῇ πόλει· εἶπε δὲ αὐτὸν οὕτως· Ἥφαιστε, πρόμολ' ὧδε· Φάρος νύ τι σεῖο χατίζει. Φασὶ δ', ὅτι, ἡνίκα ὁ Σωκράτης ἤμελλε δέχεσθαι, ὄναρ εἶδεν, ὅτι κύκνος ἄπτερος ἐν τοῖς γόνασιν αὐτοῦ καθῆστο, καὶ παραχρῆμα πτερουφυήσας ἀνέπτη εἰς τὸν ἀέρα, καὶ ἔκλαγξέ τι λιγυρὸν, ὡς πάντας θέλξαι τοὺς ἀκούοντας· τοῦτο δὲ ἐδήλου τὴν μέλλουσαν δόξαν τοῦ ἀνδρός. Μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν Σωκράτους, διδασκάλῳ πάλιν ἐχρήσατο Κρατύλῳ τῷ Ἡρακλειτείῳ, εἰς ὃν καὶ διάλογον ὁμώνυμον ἐποίησεν, ἐπιγράψας Κρατύλος, ἢ περὶ ὀρθότητος ὀνομάτων. Μετὰ τοῦτον δὲ πάλιν στέλλεται εἰς Ἰταλίαν, καὶ διδασκαλεῖον εὑρὼν ἐκεῖ τῶν Πυθαγορείων συνιστάμενον Ἀρχύταν, πάλιν ἔσχε διδάσκαλον τὸν Πυθαγόρειον ὁμώνυμον· ἔνθα καὶ Ἀρχύτου μέμνηται. Ἐπειδὴ δὲ δεῖ τὸν φιλόσοφον φιλοθεάμονα

εἶναι τῶν τῆς φύσεως ἔργων· στέλλεται καὶ εἰς Σικελίαν, θεασόμενος τοὺς κρατῆρας τοῦ πυρός, τοὺς ἐν τῇ Αἴτνῃ, καὶ οὐ Σικελικῆς τραπέζης χάριν, ὦ γενναῖε Ἀριστείδη, ὡς σὺ φῇς. Γενόμενος ἐν Συρακούσαις πρὸς Διονύσιον τὸν μέγαν, τύραννον ὄντα, ἐπειρᾶτο εἰς ἀριστοκρατείαν μεταβάλλειν τὴν τυραννίδα· διὸ καὶ πρὸς αὐτὸν ἀφῖκτο, καὶ τοῦ Διονυσίου ἐρομένου αὐτὸν, Τίνα νομίζεις ἐν ἀνθρώποις εὐδαίμονα εἶναι; ὡς δὴ νομίζων, ὅτι περὶ αὐτοῦ φήσει ὁ φιλόσοφος, κολακεύων αὐτόν· ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, ὅτι Σωκράτην. Πάλιν ἐπανήρετο αὐτόν, Τί νομίζεις ἔργον ἀνδρὸς εἶναι πολιτικοῦ; ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, τὸ τοὺς πολίτας βελτίους ποιεῖν. Τρίτον αὐτὸν ἐπανήρετο, Τί οὖν; τὸ ὀρθῶς δικάζειν σμικρὸν σοὶ δοκεῖ; δόξαν γὰρ εἶχεν ὁ Διονύσιος ἐπὶ τοῦ ὀρθῶς δικάζειν· ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, μηδὲν ὑποστειλάμενος, Σμικρὸν μὲν οὖν, καὶ πολιτικοῦ μέρος ἔσχατον· ἀκεσταῖς γὰρ ἐοίκασιν οἱ ὀρθῶς δικάζοντες, οἵτινες τὰ διεῤῥωγότα ἱμάτια ἀνυφαίνουσι. Τέταρτον αὐτὸν ἐπανήρετο, Τί τύραννον εἶναι; οὐκ ἀνδρεῖον; Πάντων μὲν οὖν, ἔφη, δειλότατον, ὁπότε καὶ τὰ κουρευτικὰ μαχαίρια διαδέδοικε, μὴ διὰ τούτων ἀπόληται. Ἐπὶ τούτοις οὖν ὁ Διονύσιος ἀγανακτήσας, προεῖπεν αὐτῷ ἡλίου ὄντος ὑπὲρ γῆς ἐκ τῶν Συρακουσῶν ἀπαλλάττεσθαι· καὶ οὕτως ἀτίμως ὁ Πλάτων ἀπὸ τῶν Συρακουσῶν ἐδιώχθη. Τῆς δὲ δευτέρας ὁδοῦ τῆς εἰς Σικελίαν αἰτία αὕτη. Μετὰ τὸν θάνατον Διονυσίου τοῦ μεγάλου διαδέχεται τὴν τυ-

ραννίδα Διονύσιος ὁ Διονυσίου, μητρὸς ἀδελφὸν ἔχων τὸν Δίωνα, ὃς ἐκ πρώτης ὁδοῦ ὁμιλητὴς ἐγένετο Πλάτωνος. Γράφει οὖν αὐτῷ ὁ Δίων, Ὅτι, ἐὰν παραγένῃ, νῦν ἐλπίς ἐστι μεταβαλεῖν τὴν τυραννίδα εἰς ἀριστοκρατείαν. Διὰ τοῦτο τοίνυν τὴν δευτέραν ὁδὸν ποιησάμενος, καὶ διαβληθεὶς ὑπὸ τῶν δορυφόρων τοῦ Διονυσίου πρὸς αὐτὸν, ὡς βουλεύεται τὴν ἀρχὴν περιποιῆσαι τῷ Δίωνι, καὶ καταλῦσαι τὸν Διονύσιον, κρατηθεὶς ὑπ᾽ αὐτοῦ, παρεδόθη Πόλλιδι τῷ Αἰγινήτῃ, ἐμπορευομένῳ εἰς Σικελίαν, πρὸς πρᾶσιν. Ὁ δὲ ἀγαγὼν αὐτὸν εἰς Αἴγιναν, εὗρεν Ἀννίκεριν ἐκεῖ, τὸν Λίβυν, μέλλοντα πλεῖν ἐπὶ τὴν Ἦλιν, ἐφ᾽ ᾧ τεθρίππῳ ἀγωνίσασθαι. Περιτυχὼν οὖν τῷ Πόλλιδι, ὠνεῖται παρὰ αὐτοῦ τὸν Πλάτωνα, κρείττω τὴν δόξαν ταύτην πάσης ἐν τεθρίππῳ νίκης ἡγησάμενος· περὶ οὗ καὶ Ἀριστείδης φησὶν, ὅτι οὐδεὶς ἐγίνωσκεν Ἀννίκεριν, εἰ μὴ Πλάτωνα ἐπρίατο. Τῆς δὲ τρίτης ὁδοῦ πάλιν ἀφορμὴ γέγονε τῆς εἰς Σικελίαν αὕτη· δημευθεὶς ὁ Δίων ὑπὸ τοῦ Διονυσίου, καὶ ἀφαιρεθεὶς τῶν ὄντων, ἐν δεσμωτηρίῳ ἐβλήθη. Γράφει οὖν τῷ Πλάτωνι, ὅτι ὑπέσχετο ὁ Διονύσιος ἀφεῖναι αὐτὸν, εἰ Πλάτων αὖθις ἀφίξεται πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ τῷ ἑταίρῳ βοηθήσων, ἑτοίμως ὑπέστη καὶ τὴν τρίτην ὁδόν. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς ἀποδημίας τοῦ φιλοσόφου τῆς εἰς Σικελίαν. Ἰστέον δὲ, ὅτι καὶ εἰς Αἴγυπτον ἀπῆλθε πρὸς τοὺς ἐκεῖ ἱερατικοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἔμαθε παρ᾽ αὐτῶν τὴν ἱερατικήν. Διὸ καὶ ἐν τῷ Γοργίᾳ φησὶν, Οὐ μὰ τὸν Κύνα, τὸν παρ᾽

Αἰγυπτίοις θεόν. Ὃ γὰρ παρὰ τοῖς Ἕλλησι δύναται τὰ ἀγάλματα, τοῦτο παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις τὰ ζῶα, σύμβολα ὄντα ἑκάστου τῶν θεῶν, ᾧ ἀνάκειται. Βουλόμενος δὲ καὶ τοῖς Μάγοις ἐντυχεῖν, διὰ τὸ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐν Περσίδι συνεστάναι πόλεμον, μὴ δυνηθεὶς παρ' αὐτοὺς ἐλθεῖν, ἀφίκετο εἰς τὴν Φοινίκην· καὶ Μάγοις ἐκεῖ ἐντυχὼν, παρέλαβε τὴν μαγικήν. Διὸ καὶ ἐν τῷ Τιμαίῳ φαίνεται τῆς θυτικῆς ἔμπειρος ὤν, σημεῖά τε λέγων ἥπατος καὶ σπλάγχνων, καὶ τοιαῦτά τινα. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν πρὸ τῶν τριῶν τῶν εἰς Σικελίαν ἀφίξεων ἔδει ῥηθῆναι. Ἀφικόμενος δὲ εἰς τὰς Ἀθήνας διδασκαλεῖον ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ συνεστήσατο μέρος τι τούτου τοῦ Γυμνασίου τέμενος ἀφορίσας ταῖς Μούσαις. Καὶ μόνῳ τῷ Πλάτωνι ἐνταῦθα Τίμων ὁ μισάνθρωπος συνῆν. Πολλοὺς δὲ πάνυ πρὸς μάθησιν ἀφείλκετο, καὶ ἄνδρας, καί γυναῖκας ἀνδρείῳ σχήματι, παρασκευάζων ἀκροᾶσθαι αὐτοῦ, καὶ κρείττονα πάσης φιλοπονίας τὴν ἑαυτοῦ φιλοσοφίαν ἐπιδεικνύς. Καὶ γὰρ καὶ τῆς Σωκρατικῆς εἰρωνείας ἀπήλλακτο, καὶ τοῦ ἐν ἀγορᾷ καὶ ἐπὶ τῶν ἐργαστηρίων διατρίβειν, καὶ τοὺς νέους θηρῶντα ποιεῖσθαι τοὺς λόγους. Ἀπήλλακτο δὲ καὶ τοῦ σεμνοῦ ὄρκου τῶν Πυθαγορείων, τοῦ ἀποκεκλεισμένας ἔχειν τὰς θύρας, καὶ τοῦ Αὐτὸς ἔφα· πολιτικώτερον ἑαυτὸν παρέχων πρὸς ἅπαντας. Πολλοὺς τοίνυν ἐραστὰς αὐτοῦ καταστήσας, καὶ πλείστους ὠφελήσας, μέλλων τελευτᾷν ἐνύπνιον εἶδεν, ὡς, κύκνος γενόμενος, ἀπὸ δένδρου εἰς δένδρον μετέρχε-

ται, καὶ ταύτῃ πόνον πλεῖστον παρεῖχε τοῖς ἰξευταῖς. Ὁ Σιμμίας, ὁ Σωκρατικὸς, ἔκρινεν, ὅτι ἄληπτος ἔσται τοῖς μετ' αὐτὸν ἐξηγεῖσθαι βουλομένοις αὐτόν· ἰξευταῖς γὰρ ἐοίκασιν οἱ ἐξηγηταὶ, τὰς ἐννοίας τῶν ἀρχαίων πειρᾶσθαι βουλόμενοι· ἄληπτος δέ ἐστιν, ἐπειδὴ καὶ φυσικῶς, καὶ ἠθικῶς, καὶ θεολογικῶς, καὶ ἁπλῶς πολλαχῶς, ἐστὶν ἀκούειν τῶν αὐτοῦ, καθάπερ καὶ τῶν Ὁμήρου. Δύο γὰρ αὗται ψυχαὶ λέγονται γενέσθαι παναρμόνιοι· διὸ παντοδαπῶς ἐστιν ἀκούειν ἀμφοτέρων. Ἀποθανόντος δ' αὐτοῦ, πολυτελῶς αὐτὸν ἔθαψαν οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ἐπέγραψαν ἐν τῷ τάφῳ αὐτοῦ, Τοὺς δύ' Ἀπόλλων φῦσ', Ἀσκληπιὸν ἠδὲ Πλάτωνα· Τὸν μὲν ἵνα ψυχὴν, τὸν δ' ἵνα σῶμα, σόοι. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ γένους τοῦ φιλοσόφου.

ΑΛΒΙΝΟΥ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΥΣ.

Ὅτι τῷ μέλλοντι ἐντεύξεσθαι τοῖς Πλάτωνος Διαλόγοις προσήκει πρότερον ἐπίστασθαι αὐτὸ τοῦτο, τί ποτέ ἐστιν ὁ διάλογος. Οὔτε γὰρ ἄνευ τέχνης τινὸς καὶ δυνάμεως γεγραμμένοι εἰσίν, οὔτε τεχνικῶς γνωρίσαι ῥάδιον τῷ γε θεωρίας ἀπείρως ἔχοντι. Ἀρέσκει δὲ τῷ φιλοσόφῳ περὶ παντὸς οὑτινοσοῦν τὴν σκέψιν ποιούμενον, τὴν οὐσίαν τοῦ πράγματος ἐξετάζειν· ἔπειτα, τί τοῦτο δύναται, καὶ τί μή, πρὸς ὅ, τί τε χρήσιμον πέφυκε, καὶ πρὸς ὃ μή. Λέγει δὲ ὧδε. Περὶ παντός, ὦ παῖ, μία ἀρχὴ τοῖς μέλλουσι καλῶς βουλεύεσθαι· εἰδέναι δεῖ, περὶ οὗ ἂν ᾖ ἡ βουλή, ἢ περὶ τοῦτο ἁμαρτάνειν ἀνάγκη· τοὺς δὲ πολλοὺς λέληθεν, ὅτι οὐκ ἴσασι τὴν οὐσίαν ἑκάστου· ὡς οὖν εἰδότες, οὐ διομολογοῦνται ἐν ἀρχῇ τῆς σκέψεως, προελθόντες δὲ τὸ εἰκὸς ἀποδιδόασιν· οὔτε γὰρ ἑαυτοῖς, οὔτ᾽ ἄλλοις, ὁμολογοῦσιν. Ἵνα οὖν μὴ

τοῦτο πάθωμεν ἐντυγχάνοντες τοῖς Πλάτωνος Διαλόγοις, αὐτὸ τοῦτο, ὅπερ ἔφην, σκεψώμεθα, τί ποτ ἐστιν ὁ διάλογος· οὐδὲ γὰρ ἄνευ τέχνης τινός κα δυνάμεώς εἰσι γεγραμμένοι. Ἔστι τοίνυν οὐκ ἄλλ τι, ἢ λόγος ἐξ ἐρωτήσεως καὶ ἀποκρίσεως συγκείμε νος περί τινος τῶν πολιτικῶν καὶ φιλοσόφων πραγμάτων, μετὰ τῆς πρεπούσης ἠθοποιΐας τῶν παραλαμβανομένων προσώπων, καὶ τῆς κατὰ τὴν λέξιν κατασκευῆς.

β΄. Λόγος μὲν οὖν λέγεται ὁ διάλογος, καθάπερ ὁ ἄνθρωπος ζῶον. Ἐπεὶ δὲ ὁ λόγος ἐστὶν ὁ μὲν ἐνδιάθετος, ὁ δὲ προφορικός, ἀκουσόμεθα τοῦ προφορικοῦ· καὶ ἐπεὶ τούτου ὁ μὲν ἐστι κατὰ διέξοδον λεγόμενος, ὁ δὲ κατ᾽ ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν, ἴδιον τοῦ διαλόγου ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις· ὅθεν ὁ λόγος ἐξ ἐρωτήσεως εἶναι λέγεται. Τὸ δὲ περί τινος τῶν πολιτικῶν καὶ φιλοσόφων πραγμάτων πρόςκειται, διότι οἰκείαν εἶναι δεῖ τὴν ὑποκειμένην ὕλην τῷ διαλόγῳ. Αὕτη δέ ἐστιν ἡ πολιτικὴ καὶ φιλόσοφος. Ὡς γὰρ τῇ τραγῳδίᾳ, καὶ ὅλως τῇ ποιήσει, οἰκεία ὕλη ὑποβέβληται τῶν μύθων, οὕτω τῷ διαλόγῳ ἡ φιλόσοφος, τουτέστι τὰ πρὸς φιλοσοφίαν. Τὸ δὲ μετὰ τῆς πρεπούσης ἠθοποιΐας τῶν παραλαμβανομένων προσώπων διαφόρων ἐν τοῖς λόγοις ὄντων τὸν βίον, τῶν μὲν φιλοσόφων, τῶν δὲ σοφιστικῶν, τὰ οἰκεῖα ἤθη δεῖ ἑκάστῳ ἀνατιθέναι· τῷ μὲν φιλοσόφῳ τὸ γενναῖον, καὶ τὸ ἁπλοῦν, καὶ τὸ φιλάληθες· τῷ δὲ σοφιστικῷ τὸ ποικίλον, καὶ τὸ παλίμβολον, καὶ τὸ

φιλόδοξον· τῷ δὲ ἰδιωτικῷ τὸ οἰκεῖον. Ἐπὶ τούτοις φησὶ, καὶ τῆς κατὰ τὴν λέξιν κατασκευῆς· καὶ μάλα εἰκότως. Ὡς γὰρ τῇ τραγῳδίᾳ, καὶ τῇ κωμῳδίᾳ, τὸ οἰκεῖον μέτρον δεῖ, [καὶ τῇ] λεγομένῃ ἱστορίᾳ τὸ πλάσμα, οὕτω καὶ τῷ διαλόγῳ τὴν οἰκείαν λέξιν καὶ σύνθεσιν ἔχειν, τὸ Ἀττικόν, τὸ εὔχαρι, τὸ ἀπέριττον, τὸ ἀνενδεές.

γ΄. Εἰ δέ τις λεγόμενος λόγος μὴ, καθάπερ εἶπον, εἰδοποιούμενος, ἀλλ' ἐνδεὴς ὢν τούτων, λέγοιτο εἶναι διάλογος, οὐκ ὀρθῶς ἂν λέγοιτο. Οὕτω τὸ παρὰ Θουκυδίδῃ λεγόμενον τῶν δυνάμεων εἰδοποιεῖν τὴν ἰδιότητα τῶν διαλόγων, ἀλλὰ μᾶλλον δύο δημηγορίας κατ' ἐνθύμησιν ἀλλήλοις ἀναγεγραμμένας. Ἐπεὶ οὖν, ὅ, τι ποτέ ἐστιν ὁ διάλογος, τεθεωρήκαμεν, περὶ τῆς διαφορᾶς αὐτοῦ τοῦ κατὰ Πλάτωνα διαλόγου ἴδωμεν, τουτέστι περὶ τῶν χαρακτήρων, πόσοι τέ εἰσιν οἱ ἀνωτάτω, καὶ πόσοι ἐκείνων ὑποδιαιρεθέντες εἰς τοὺς ἀτόμους ἐστήσαντο.

δ΄. Περὶ μὲν οὖν χαρακτήρων δύο ὄντων, ὑφηγητικοῦ καὶ ζητητικοῦ, ὁ μὲν ὑφηγητικὸς ἥρμοσται πρὸς διδασκαλίαν καὶ πρᾶξιν τοῦ ἀληθοῦς, ὁ δὲ ζητητικὸς πρὸς γυμνασίαν, καὶ ἀγῶνα, καὶ ἔλεγχον τοῦ ψεύδους· καὶ ὁ μὲν ὑφηγητικὸς τῶν πραγμάτων στοχάζεται, ὁ δὲ ζητητικὸς τῶν προσώπων.

ε΄. Τῶν μὲν οὖν τοῦ Πλάτωνος Διαλόγων ὑπάγονται, τῷ μὲν φυσικῷ ὁ Τίμαιος· τῷ δὲ ἠθικῷ ἡ Ἀπολογία· τῷ δὲ λογικῷ Θεάγης, Κρατύλος, Λύσις, Σοφιστής, Λάχης, Πολιτικός· τῷ δὲ ἐλεγκτικῷ Παρ-

μενίδης, Πρωταγόρας· τῷ δὲ πολιτικῷ Κρίτων, Φαίδων, Μίνως, Συμπόσιον, Νόμοι, Ἐπιστολαί, Ἐπινομίς, Μενέξενος, Κλειτοφῶν, Φίληβος· τῷ δὲ πειραστικῷ Εὐθύφρων, Μένων, Ἴων, Χαρμίδης· τῷ δὲ μαιευτικῷ Ἀλκιβιάδης· τῷ δὲ ἀνατρεπτικῷ Ἱππίας, Εὐθύδημος, Γοργίας.

ς΄. Ἐπεὶ οὖν τεθεωρήκαμεν τὴν διαφορὰν αὐτῶν, ὡς πέφυκε γίγνεσθαι, καὶ τοὺς χαρακτῆρας· ἐπὶ τούτους λέγωμεν, ἀπὸ ποίων Διαλόγων δεῖ ἀρχομένους ἐντυγχάνειν τοῦ Πλάτωνος λόγῳ. Διάφοροι γὰρ δόξαι γεγόνασιν. Οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν Ἐπιστολῶν ἄρχονται, οἱ δέ τινες ἀπὸ τοῦ Θεάγους. Εἰσὶ δὲ οἱ κατὰ τετραλογίαν διελόντες αὐτοὺς, καὶ τάττουσι πρώτην τετραλογίαν περιέχουσαν τὸν Εὐθύφρονα, καὶ τὴν Ἀπολογίαν, καὶ τὸν Κρίτωνα, καὶ τὸν Φαίδωνα. Τὸν μὲν οὖν Εὐθύφρονα, ἐπεὶ καὶ ἐπαγγέλλεται τῷ Σωκράτει ἐν αὐτῷ ἡ δίκη· τὴν δὴ Απολογίαν, ἐπεὶ ἀναγκαῖον αὐτῷ ἀπολογήσασθαι ἐπὶ τούτοις· τὸν Κρίτωνα, διὰ τὴν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ διατριβήν· ἔπειτα τὸν Φαίδωνα, ἐπεὶ ἐν αὐτῷ τέλος τοῦ βίου λαμβάνει ὁ Σωκράτης. [Ταύτης] τῆς δόξης εἰσὶ Δερκυλλίδης καὶ Θράσυλλος. Δοκοῦσι δέ μοι προσώποις, καὶ βίων περιστάσεσιν, ἠθεληκέναι τάξιν ἐπιθεῖναι· ὅ ἐστι μὲν ἴσως χρήσιμον πρὸς ἄλλό τι, οὐ μὴν πρὸς ὃ ἡμεῖς νῦν βουλόμεθα· βουλόμεθα δὲ τὴν ἀρχὴν καὶ διάταξιν διδασκαλίας τῆς κατὰ σοφίαν εὑρεῖν. Φαμὲν οὖν, Πλάτωνος λόγου μὴ εἶναι μίαν καὶ ὡρισμένην ἀρχήν· ἐοικέναι γὰρ

αὐτὸν τέλειον ὄντα τελείῳ σχήματι κύκλου. Ὥσπερ οὖν κύκλου μία καὶ ὡρισμένη οὐκ ἔστιν ἀρχή, οὕτως οὐδὲ τοῦ λόγου.

ζ. Οὐ μὴν διὰ τοῦτο ὁπωςοῦν, καὶ ὡς ἔτυχεν, ἐντευξόμεθα αὐτῷ. Οὐδὲ γάρ, εἰ δέοι κύκλον γράφειν, ἀφ᾽ οὑτινοςοῦν σημείου ἀρχόμενός τις γράφει τὸν κύκλον, ἀλλ᾽ *** ἀφ᾽ ἧς ἂν ἕκαστος ἡμῶν σχέσεως ἔχῃ πρὸς τὸν λόγον, ἀρχόμενος ἐντεύξεται τοῖς Διαλόγοις. Σχέσεις δὲ πλείους καὶ διάφοροί εἰσιν ἡμῶν πρὸς τὸν λόγον. Ἡ μὲν γάρ ἐστι κατὰ φύσιν, οἷον εὐφυής, ἀφυής· ἡ δὲ κατὰ τὴν ἡλικίαν, οἷον ὥραν ἔχων τοῦ φιλοσοφεῖν, ἢ παραβεβηκώς. ἡ δὲ κατὰ προαίρεσιν, οἷον φιλοσοφίας, καὶ ἱστορίας, ἕνεκα· [ἡ δὲ καθ᾽] ἕξιν, οἷον προτετελεσμένος, καὶ ἀμαθής· ἡ δὲ κατὰ τὴν ὕλην, οἷον ἐνασχολῶν φιλοσοφίᾳ, ἣν περιελκόμενος ὑπὸ τῶν [πολιτικῶν] περιστάσεων.

η΄. Ὁ μὲν οὖν κατὰ φύσιν εὖ πεφυκώς, καὶ κατὰ τὴν ἡλικίαν ὥραν ἔχων τοῦ φιλοσοφεῖν, καὶ κατὰ τὴν προαίρεσιν ἕνεκα τοῦ ἀρετὴν ἀσκῆσαι προσιὼν τῷ λόγῳ, καὶ κατὰ τὴν ἕξιν προτετελεσμένος τοῖς μαθήμασι, καὶ ἀφειμένος ἀπὸ τῶν πολιτικῶν περιστάσεων, ἄρξεται ἀπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου, πρὸς τὸ τραπῆναι, καὶ ἐπιστραφῆναι, καὶ γνῶναι, οὗ δεῖ τὴν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι, ὥσπερ πρὸς παράδειγμα, καλὸν ἰδεῖν, τίς ἐστιν ὁ φιλόσοφος, καὶ τίς αὐτοῦ ἐπιτήδευσις, καὶ ἐπὶ ποίᾳ ὑποθέσει ὁ παρ᾽ αὐτῷ λόγος προςάγεται. Δεήσει τῷ Φαίδωνι ἑξῆς ἐντυγχάνειν· λέγει γὰρ ἐν τούτῳ, τίς ἐστι φιλόσοφος, καὶ τίς ἐστιν

ἡ [αὐτοῦ] ἐπιτήδευσις, καὶ ἐπὶ ὑποθέσει τοῦ ἀθάνατον εἶναι τὴν ψυχὴν διΐησι τὸν περὶ αὐτῆς λόγον. Μετὰ τοῦτο τῇ Πολιτείᾳ δέοι ἐντυγχάνειν· ἀρξάμενος γὰρ ἀπὸ τῆς πρώτης παιδεύσεως, ὑπογράφει πᾶσαν τὴν παιδείαν, ῇ χρώμενος ἀφίκοιτο ἄν τις ἐπὶ τὴν τῆς ἀρετῆς κτῆσιν. Ἐπειδὴ δὲ δεῖ καὶ ἐν γνώσει τῶν θείων γενέσθαι, ὡς δύνασθαι κτησάμενον τὴν ἀρετὴν ὁμοιωθῆναι αὐτοῖς· ἐντευξόμεθα τῷ Τιμαίῳ· αὐτῇ γὰρ τῇ περὶ φύσιν ἱστορίᾳ ἐντυγχάνοντες, καὶ τῇ λεγομένῃ Θεολογίᾳ, καὶ τῇ τῶν ὅλων διατάξει, ἂν [αμνήσομεν] τὰ θεῖα ἐναργῶς.

θ'. Εἰ δέ τις καὶ ἐν κεφαλαίῳ δύναιτ' ἂν κατιδεῖν τὴν προςήκουσαν τάξιν τῶν Διαλόγων, τῇ κατὰ Πλάτωνα διδασκαλίᾳ τῷ τὰ Πλάτωνος αἱρουμένῳ***. Ἀναγκαίου γὰρ ὄντος θεατὰς γενέσθαι, καὶ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς, καὶ τῶν θείων, καὶ τῶν θεῶν αὐτῶν, καὶ τοῦ καλλίστου νοῦ τυχεῖν, δεῖ πρῶτον ἐκκαθᾶραι τὰς ψευδεῖς δόξας τῶν ὑπολήψεων· οὐδὲ γὰρ οἱ ἰατροὶ νενομίκασι, πρότερον τῆς προςφερομένης τροφῆς ἀπολαῦσαι τὸ σῶμα δύνασθαι, εἰ μὴ τὰ ἐμποδίζοντα ἐν τούτῳ τις ἐκβάλοι. Μετὰ δὲ τὸ ἐκκαθᾶραι ἐπεγείρειν καὶ προκαλεῖσθαι δεῖ τὰς φυσικὰς ἐννοίας, καὶ ταύτας ἐκκαθαίρειν, καὶ εὐκρινεῖς ἀποφαίνειν, ὡς ἀρχάς. Ἐπὶ τούτοις, ὡς προκατεσκευασμένης τῆς ψυχῆς, δεῖ αὐτῇ τὰ οἰκεῖα ἐμποιεῖν δόγματα, καθ' ἃ τελειοῦται. Ταῦτα δέ ἐστι, τὰ φυσικὰ καὶ θεολογικὰ καὶ ἠθικὰ καὶ πολιτικά. Ἵνα τὰ δόγματα μένῃ ἐν τῇ ψυχῇ καὶ ἀναπόδραστα, δεῖ-

σει ἀποδοθῆναι τῷ τῆς αἰτίας λογισμῷ, ἵνα τις βεβαίως ἔχηται τοῦ προκειμένου σκοποῦ. Ἐπὶ τούτοις δεῖ πεπορῖσθαι τὸ ἀπαραλόγιστον, ἵνα μὴ ὑπό τινος σοφιστοῦ παρενεχθέντες τρέψωμεν ἐπὶ τὰ χείρω τὴν ἑαυτῶν διάνοιαν. Ἵνα οὖν ἐκβάλλωμεν τὰς ψευδεῖς δόξας, δεήσει ἐντυγχάνειν Πλάτωνος τοῖς τοῦ πειραστικοῦ χαρακτῆρος Διαλόγοις, ἔχουσι τὸ ἐλεγκτικόν, καὶ τὸ λεγόμενον καθαρτικόν. Ἵνα δέ τις τὰς φυσικὰς ἐννοίας εἰς φῶς προκαλέσοιτο, τοῖς τοῦ μαιευτικοῦ χαρακτῆρος Διαλόγοις δεήσει ἐντυγχάνειν. Τοῦτο γάρ ἐστιν αὐτῶν ἴδιον· εἴγε ἐν τούτοις ἔστι μὲν τὰ φυσικὰ δόγματα, ἔστι δὲ καὶ τὰ ἠθικὰ καὶ τὰ πολιτικὰ καὶ οἰκονομικά· ὧν τὰ μὲν ἐπὶ θεωρίαν καὶ τὸν θεωρητικὸν βίον ἔχει τὴν ἀναφοράν, τὰ δε ἐπὶ πρᾶξιν καὶ τὸν πρακτικὸν βίον· ἄμφω δὲ ταῦτα ἐπὶ τῷ ὁμοιωθῆναι θεῷ. Ἵνα δὲ τὰ δεθέντα ἄφυκτα ἡμῖν ὑπάρχῃ, τοῖς τοῦ λογικοῦ χαρακτῆρος Διαλόγοις, ὄντος καὶ αὐτοῦ ζητητικοῦ, δεήσει ἐντυγχάνειν. Ἔχουσι γὰρ τάς τε διαιρετικὰς καὶ ὁριστικὰς μεθόδους, καὶ πρός γε ἀναλυτικὰς καὶ συλλογιστικάς· δι᾽ ὧν, τὰ μὲν ἀληθῆ ἀποδείκνυται, τὰ δὲ ψευδῆ ἐλέγχεται. Πρὸς δὲ τούτοις ἐπεὶ δεῖ καὶ ἀπαραλογίστους ὑπὸ τῶν σοφιστῶν εἶναι, τοῖς τοῦ ἐπιδεικτικοῦ χαρακτῆρος Διαλόγοις ἐντευξόμεθα· ἐν οἷς ἐστιν ἐκμαθεῖν, ὅπως τε δεῖ ἐπαΐειν τῶν σοφιστῶν, καὶ ὅπως, καὶ ὅντινα τρόπον, προσφέρεσθαι κακουργοῦσι περὶ τοὺς λόγους.

ΕΥΘΥΦΡΩΝ.

1. Τί νεώτερον, ὦ Σώκρατες, γέγονεν, ὅτι σὺ τὰς ἐν Λυκείῳ καταλιπὼν διατριβὰς ἐνθάδε νῦν διατρίβεις, περὶ τὴν τοῦ βασιλέως στοάν; οὐ γάρ που καὶ σοι δίκη τις οὖσα τυγχάνει πρὸς τὸν βασιλέα, ὥσπερ ἐμοί. ΣΩ. Οὔτοι δὴ Ἀθηναῖοί γε, ὦ Εὐθύφρον, δίκην αὐτὴν καλοῦσιν, ἀλλὰ γραφήν. ΕΥΘ. Τί φῄς; γραφήν σέ τις, ὡς ἔοικε, γέγραπται. οὐ γάρ που ἐκεῖνό γε καταγνώσομαι, ὡς σύ γε ἕτερον. ΣΩ. Οὐ γὰρ οὖν. ΕΥΘ. Ἀλλά σε ἄλλος; ΣΩ. Πάνυ γε ΕΥΘ. Τίς οὗτος; ΣΩ. Οὐδ᾽ αὐτὸς πάνυ τοι γιγνώσκω, ὦ Εὐθύφρον, τὸν ἄνδρα. νέος γάρ τις μοι φαίνεται καὶ ἀγνώς. ὀνομάζουσι μέντοι αὐτὸν, ὡς ἐγῷμαι, Μέλιτον. ἔστι δὲ τὸν δῆμον Πιθεύς· εἴ τιν᾽ ἐν νῷ ἔχεις Πιθέα Μέλιτον, οἷον τετανότριχα, καὶ οὐ πάνυ εὐγένειον, ἐπίγρυπον δέ. ΕΥΘ. Οὐκ ἐννοῶ, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ δὴ τίνα γραφήν σε γέγραπται; ΣΩ. Ἥντινα; οὐκ ἀγεννῆ, ἔμοιγε δοκεῖ. τὸ γὰρ, νέον ὄντα, τοσοῦτον πρᾶγμα ἐγνωκέναι, οὐ φαῦλόν ἐστιν. ἐκεῖνος γάρ, ὥς φησιν, οἶδε τίνα τρόπον οἱ νέοι διαφθείρονται, καὶ τίνες οἱ διαφθεί-

ροντες αὐτούς. Καὶ κινδυνεύει σοφός τις εἶναι· καὶ τὴν ἐμὴν ἀμαθίαν κατιδὼν, ὡς διαφθείροντος τοὺς ἡλικιώτας αὐτοῦ, ἔρχεται κατηγορήσων μου, ὥσπερ πρὸς μητέρα, πρὸς τὴν πόλιν. Καὶ φαίνεταί μοι τῶν πολιτικῶν μόνος ἄρχεσθαι ὀρθῶς· ὀρθῶς γάρ ἐστι, τῶν νέων πρῶτον ἐπιμεληθῆναι, ὅπως ἔσονται ὅτι ἄριστοι, ὥσπερ γεωργὸν ἀγαθὸν τῶν νέων φυτῶν εἰκὸς πρῶτον ἐπιμεληθῆναι, μετὰ δὲ τοῦτο καὶ τῶν ἄλλων· καὶ δὴ καὶ Μέλιτος ἴσως πρῶτον μὲν ἡμᾶς ἐκκαθαίρει, τοὺς τῶν νέων τὰς βλάστας διαφθείροντας, ὥς φησιν· ἔπειτα μετὰ τοῦτο δηλονότι τῶν πρεσβυτέρων ἐπιμεληθεὶς, πλείστων καὶ μεγίστων ἀγαθῶν αἴτιος τῇ πόλει γενήσεται· ὥς γε τὸ εἰκὸς συμβῆναι, ἐκ τοιαύτης ἀρχῆς ἀρξαμένῳ. II. ΕΥΘ. Βουλοίμην ἄν, ὦ Σώκρατες· ἀλλ' ὀῤῥωδῶ, μὴ τοὐναντίον γένηται. ἀτεχνῶς γάρ μοι δοκεῖ ἀφ' Ἑστίας ἄρχεσθαι κακουργεῖν τὴν πόλιν, ἐπιχειρῶν ἀδικεῖν σέ. Καί μοι λέγε τί καὶ ποιοῦντά σε φησὶ διαφθείρειν τοὺς νέους; ΣΩ. Ἄτοπα, ὦ θαυμάσιε, ὡς οὕτω γ' ἀκοῦσαι. φησὶ γάρ ποιητήν εἶναί με θεῶν· καὶ ὡς καινοὺς ποιοῦντα θεοὺς, τοὺς δ' ἀρχαίους οὐ νομίζοντα, ἐγράψατο τούτων αὐτῶν ἕνεκα, ὥς φησι. ΕΥΘ. Μανθάνω, ὦ Σώκρατες, ὅτι δὴ σὺ τὸ δαιμόνιον φῂς σαυτῷ ἑκάστοτε γίγνεσθαι. ὡς οὖν καινοτομοῦντός σου περὶ τὰ θεῖα, γέγραπται ταύτην τὴν γραφήν· καὶ ὡς διαβαλῶν δὴ ἔρχεται εἰς τὸ δικαστήριον, εἰδὼς ὅτι εὐδιάβολα τὰ τοιαῦτα πρὸς τοὺς πολλούς. Καὶ ἐμοῦ γάρ τοι, ὅταν τι λέγω ἐν τῇ ἐκ-

κλησίᾳ περὶ τῶν θείων, προλέγων αὐτοῖς τὰ μέλλοντα, καταγελῶσιν ὡς μαινομένου· καί τοι οὐδὲν ὅ, τι οὐκ ἀληθὲς εἴρηκα ὧν προεῖπον· ἀλλ' ὅμως φθονοῦσιν ἡμῖν πᾶσι τοῖς τοιούτοις. ἀλλ' οὐδὲν αὐτῶν χρὴ φροντίζειν, ἀλλ' ὁμόσε ἰέναι. III. ΣΩ. Ὦ φίλε Εὐθύφρον, ἀλλὰ τὸ μὲν καταγελασθῆναι, ἴσως οὐδὲν πρᾶγμα. Ἀθηναίοις γάρ τοι, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐ σφόδρα μέλει, ἄν τινα δεινὸν οἴωνται εἶναι, μὴ μέντοι διδασκαλικὸν τῆς αὐτοῦ σοφίας· ὃν δ' ἂν καὶ ἄλλους οἴωνται ποιεῖν τοιούτους, θυμοῦνται· εἴτ' οὖν φθόνῳ, ὡς σὺ λέγεις, εἴτε δι' ἄλλο τι. ΕΥΘ. Τούτου οὖν πέρι, ὅπως ποτὲ πρὸς ἐμὲ ἔχουσιν, οὐ πάνυ ἐπιθυμῶ πειραθῆναι. ΣΩ. Ἴσως γὰρ σὺ μὲν δοκεῖς σπάνιον σεαυτὸν παρέχειν, καὶ διδάσκειν οὐκ ἐθέλειν τὴν σεαυτοῦ σοφίαν· ἐγὼ δὲ φοβοῦμαι, μὴ ὑπὸ φιλανθρωπίας δοκῶ αὐτοῖς ὅ, τι περ ἔχω, ἐκκεχυμένως παντὶ ἀνδρὶ λέγειν, οὐ μόνον ἄνευ μισθοῦ, ἀλλὰ καὶ προστιθεὶς ἂν ἡδέως, εἴτις μου ἐθέλοι ἀκούειν. εἰ μὲν οὖν, ὃ νῦν δὴ ἔλεγον, μέλλοιέν μου καταγελᾶν, ὥσπερ σὺ φῂς σαυτοῦ, οὐδὲν ἂν εἴη ἀηδὲς παίζοντας καὶ γελῶντας ἐν τῷ δικαστηρίῳ διαγαγεῖν· εἰ δὲ σπουδάσονται, τοῦτ' ἤδη ὅπη ἀποβήσεται ἄδηλον, πλὴν ὑμῖν τοῖς μάντεσιν. ΕΥΘ. Ἀλλ' ἴσως οὐδὲν ἔσται, ὦ Σώκρατες, πρᾶγμα, ἀλλὰ σύ τε κατὰ νοῦν ἀγωνιῇ τὴν δίκην, οἶμαι δὲ καὶ ἐμὲ τὴν ἐμήν. IV. ΣΩ. Ἔστι δὲ δή σοι, ὦ Εὐθύφρον, τίς ἡ δίκη; φεύγεις αὐτὴν, ἢ διώκεις; ΕΥΘ. Διώκω. ΣΩ. Τίνα; ΕΥΘ. Ὃν διώκων αὖ δοκῶ μαίνεσθαι. ΣΩ. Τί

δέ; πετόμενόν τινα διώκεις; ΕΥΘ. Πολλοῦ γε δεῖ πέτεσθαι, ὅς γε δὴ τυγχάνει ὢν εὖ μάλα πρεσβύτης. ΣΩ. Τίς οὗτος; ΕΥΘ. Ὁ ἐμὸς πατήρ. ΣΩ. Ὁ σός, ὦ βέλτιστε; ΕΥΘ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἔστι δὲ δὴ τί τὸ ἔγκλημα, καὶ τίνος ἡ δίκη; ΕΥΘ. Φόνου, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἡράκλεις. ἦπου, ὦ Εὐθύφρον, ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν πολλῶν ὅπη ποτὲ ὀρθῶς ἔχει. οὐ γάρ οἶμαί γε τοῦ ἐπιτυχόντος εἶναι ὀρθῶς αὐτὸ πρᾶξαι, ἀλλὰ πόῤῥω που ἤδη σοφίας ἐλαύνοντος. ΕΥΘ. Πόῤῥω μέντοι νὴ Δία, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἔστι δὲ δὴ τῶν οἰκείων τις ὁ τεθνειὼς ὑπὸ τοῦ σοῦ πατρός; ἢ δῆλα δή· οὐ γάρ ἄν που ὑπέρ γε ἀλλοτρίου ἐπεξῄεισθα [τῷ πατρὶ] φόνου αὐτῷ. ΕΥΘ. Γελοῖον, ὦ Σώκρατες, ὅτι οἴει τι διαφέρειν, εἴτε ἀλλότριος εἴτε οἰκεῖος ὁ τεθνειώς· ἀλλ᾽ οὐ τοῦτο μόνον δεῖν φυλάττειν, εἴτε ἐν δίκῃ ἔκτεινεν ὁ κτείνας, εἴτε μή· καὶ ει μὲν ἐν δίκῃ, ἐᾶν· εἰ δὲ μή, ἐπεξιέναι· ἐάν περ ὁ κτείνας συνέστιός σοι καὶ ὁμοτράπεζος ᾖ. ἴσον γὰρ τὸ μίασμα γίγνεται, ἐὰν ξυνῇς τῷ τοιούτῳ ξυνειδώς, καὶ μὴ ἀφοσιοῖς σεαυτόν τε καὶ ἐκεῖνον, τῇ δίκῃ ἐπεξιών. ἐπεὶ ὅγε ἀποθανὼν πελάτης τις ἦν ἐμός· καὶ ὡς ἐγεωργοῦμεν ἐν τῇ Νάξῳ, ἐθήτευεν ἐκεῖ παρ᾽ ἡμῖν. παροινήσας οὖν καὶ ὀργισθεὶς τῶν οἰκετῶν τινὶ τῶν ἡμετέρων, ἀποσφάττει αὐτόν. ὁ οὖν πατήρ, συνδήσας τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ, καταβαλὼν εἰς τάφρον τινά, πέμπει δεῦρο ἄνδρα πευσόμενον τοῦ ἐξηγητοῦ ὅ, τι χρὴ ποιεῖν. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ τοῦ δεδεμένου ὠλιγώρει τε καὶ ἠμέλει, ὡς

ἀνδροφόνου· καὶ οὐδὲν ὂν πρᾶγμα εἰ καὶ ἀποθάνοι· ὅπερ οὖν καὶ ἔπαθεν. Ὑπὸ γὰρ λιμοῦ καὶ ῥίγους καὶ τῶν δεσμῶν ἀποθνήσκει, πρὶν τὸν ἄγγελον παρὰ τοῦ ἐξηγητοῦ ἀφικέσθαι. ταῦτα δὴ οὖν καὶ ἀγανακτεῖ ὅ, τε πατὴρ καὶ οἱ ἄλλοι οἰκεῖοι, ὅτι ἐγὼ ὑπὲρ τοῦ ἀνδροφόνου τῷ πατρὶ φόνου ἐπεξέρχομαι· οὔτε ἀποκτείναντι, ὥς φασιν ἐκεῖνοι, οὔτ᾽, εἰ ὅτι μάλιστ᾽ ἀπέκτεινεν, ἀνδροφόνου γε ὄντος τοῦ ἀποθανόντος, οὐ δεῖν φροντίζειν ὑπὲρ τοῦ τοιούτου· ἀνόσιον γὰρ εἶναι τὸ υἱὸν πατρὶ φόνου ἐπεξιέναι· κακῶς εἰδότες, ὦ Σώκρατες, τὸ θεῖον ὡς ἔχει τοῦ ὁσίου τε πέρι καὶ τοῦ ἀνοσίου. ΣΩ. Σὺ δὲ δὴ πρὸς Διός, ὦ Εὐθύφρον, οὑτωσὶ ἀκριβῶς οἴει ἐπίστασθαι περὶ τῶν θείων, ὅπῃ ἔχῃ, καὶ τῶν ὁσίων τε καὶ ἀνοσίων, ὥςτε τούτων οὕτω πραχθέντων, ὡς σὺ λέγεις, οὐ φοβῇ δικαζόμενος τῷ πατρί, ὅπως μὴ αὖ σὺ ἀνόσιον πρᾶγμα τυγχάνῃς πράττων; ΕΥΘ. Οὐδὲν γὰρ ἄν μοι ὄφελος, ὦ Σώκρατες, εἴη, οὐδέ τῳ ἂν διαφέροι Εὐθύφρων τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, εἰ μὴ τὰ τοιαῦτα πάντα ἀκριβῶς εἰδείην. V. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν μοι, ὦ θαυμάσιε Εὐθύφρον, κράτιστόν ἐστι μαθητῇ σῷ γενέσθαι, καὶ πρὸ τῆς γραφῆς τῆς πρὸς Μέλιτον αὐτὰ ταῦτα προκαλεῖσθαι αὐτὸν λέγοντα· ὅτι ἔγωγε καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ τὰ θεῖα περὶ πολλοῦ ἐποιούμην εἰδέναι, καὶ νῦν, ἐπειδή με ἐκεῖνος αὐτοσχεδιάζοντά φησι καὶ καινοτομοῦντα περὶ τῶν θείων ἐξαμαρτάνειν, μαθητὴς δὴ γέγονα σός. καὶ εἰ μέν, ὦ Μέλιτε, φαίην ἄν, Εὐθύφρονα ὁμολογεῖς σοφὸν εἶναι

τὰ τοιαῦτα καὶ ὀρθῶς νομίζειν· καὶ ἐμὲ ἡγοῦ καὶ μὴ δικάζου· εἰ δὲ μή, ἐκείνῳ τῷ διδασκάλῳ λάχε δίκην πρότερον ἢ ἐμοί, ὡς τοὺς πρεσβυτέρους διαφθείροντι ἐμέ τε καὶ τὸν αὑτοῦ πατέρα· ἐμὲ μὲν διδάσκοντι, ἐκεῖνον δὲ νουθετοῦντι καὶ κολάζοντι. καὶ ἐὰν μή μοι πείθηται, μηδὲ ἀφίῃ τῆς δίκης, ἢ ἀντ' ἐμοῦ γράφηταί σε, αὐτὰ ταῦτα λέγειν ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἃ προὐκαλούμην αὐτόν. ΕΥΘ. Ναὶ μὰ Δία, ὦ Σώκρατες, εἰ ἄρα ἐμὲ ἐπιχειρήσειε γράφεσθαι, εὕροιμ' ἄν, ὡς οἶμαι, ὅπῃ σαθρός ἐστι· καὶ πολὺ ἂν ἡμῖν πρότερον περὶ ἐκείνου λόγος γένοιτο ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἢ περὶ ἐμοῦ. ΣΩ. Καὶ ἐγώ τοι, ὦ φίλε ἑταῖρε, ταῦτα γιγνώσκων, μαθητὴς ἐπιθυμῶ γενέσθαι σός· εἰδὼς ὅτι καὶ ἄλλος πού τις, καὶ ὁ Μέλιτος οὗτος, σὲ μὲν οὐδὲ δοκεῖ ὁρᾶν· ἐμὲ δὲ οὕτως ὀξέως ἀτεχνῶς καὶ ῥᾳδίως κατεῖδεν, ὥστε ἀσεβείας ἐγράψατο. VI. Νῦν οὖν πρὸς Διὸς λέγε μοι, ὃ νῦν σαφῶς εἰδέναι διϊσχυρίζου· ποῖον δή τι τὸ εὐσεβὲς φῂς εἶναι καὶ τὸ ἀσεβές, καὶ περὶ φόνου καὶ περὶ τῶν ἄλλων· ἢ οὐ ταυτόν ἐστιν ἐν πάσῃ πράξει τὸ ὅσιον αὐτὸ αὑτῷ· καὶ τὸ ἀνόσιον αὖ, τοῦ μὲν ὁσίου παντὸς ἐναντίον, αὐτὸ δὲ αὑτῷ ὅμοιον, καὶ ἔχον μίαν τινὰ ἰδέαν κατα τὴν ἀνοσιότητα, πᾶν ὅ, τι περ ἂν μέλλῃ ἀνόσιον εἶναι. ΕΥΘ. Πάντως δήπου, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Λέγε δὴ τί φῂς εἶναι τὸ ὅσιον, καὶ τί τὸ ἀνόσιον; ΕΥΘ. Λέγω τοίνυν, ὅτι τὸ μὲν ὅσιόν ἐστιν ὅπερ ἐγὼ νῦν ποιῶ, τῷ ἀδικοῦντι, ἢ περὶ φόνους, ἢ περὶ ἱερῶν κλοπάς, ἤ τι ἄλλο τῶν τοιούτων ἐξαμαρτανοντι, ἐπεξ-

ιέναι· ἐάν τε πατὴρ ὢν τυγχάνῃ, ἐάν τε μήτηρ, ἐάν τε ἄλλος ὁστισοῦν· τὸ δὲ μὴ ἐπεξιέναι, ἀνόσιον. ἐπεί, ὦ Σώκρατες, θέασαι ὡς μέγα σοι ἐρῶ τεκμήριον τοῦ νόμου ὅτι οὕτως ἔχει, ὃ καὶ ἄλλοις ἤδη εἶπον, ὅτι ταῦτα ὀρθῶς ἂν εἴη οὕτω γιγνόμενα, μὴ ἐπιτρέπειν τῷ ἀσεβοῦντι, μηδ᾽ ἂν ὁστισοῦν τυγχάνῃ ὤν. αὐτοὶ γὰρ οἱ ἄνθρωποι τυγχάνουσι νομίζοντες τὸν Δία τῶν θεῶν ἄριστον καὶ δικαιότατον· καὶ τοῦτον ὁμολογοῦσι τὸν αὑτοῦ πατέρα δῆσαι, ὅτι τοὺς υἱεῖς κατέπινεν οὐκ ἐν δίκῃ· καὶ ἐκεῖνόν γε αὖ τὸν αὑτοῦ πατέρα ἐκτεμεῖν δι᾽ ἕτερα τοιαῦτα· ἐμοὶ δὲ χαλεπαίνουσιν ὅτι τῷ πατρὶ ἐπεξέρχομαι ἀδικοῦντι· καὶ οὕτως αὐτοὶ ἑαυτοῖς τὰ ἐναντία λέγουσι περί τε τῶν θεῶν καὶ περὶ ἐμοῦ. ΣΩ. Ἆρά γε, ὦ Εὐθύφρον, τοῦτ᾽ ἐστὶν οὗ ἕνεκα τὴν γραφὴν φεύγω, ὅτι τὰ τοιαῦτα ἐπειδάν τις περὶ τῶν θεῶν λέγῃ, δυσχερῶς πως ἀποδέχομαι· δι᾽ ἃ δή, ὡς ἔοικε, φήσει τίς με ἐξαμαρτάνειν. νῦν οὖν, εἰ καὶ σοὶ ταῦτα ξυνδοκεῖ τῷ εὖ εἰδότι περὶ τῶν τοιούτων, ἀνάγκη δή, ὡς ἔοικε, καὶ ἡμῖν ξυγχωρεῖν. τί γὰρ καὶ φήσομεν, οἵ γε καὶ αὐτοὶ ὁμολογοῦμεν περὶ αὐτῶν μηδὲν εἰδέναι; ἀλλά μοι εἰπὲ πρὸς Φιλίου, σὺ ὡς ἀληθῶς ἡγῇ ταῦτα γεγονέναι οὕτως; ΕΥΘ. Καὶ ἔτι γε τούτων θαυμασιώτερα, ὦ Σώκρατες, ἃ οἱ πολλοὶ οὐκ ἴσασι. ΣΩ. Καὶ πόλεμον ἄρα ἡγῇ σὺ εἶναι τῷ ὄντι ἐν τοῖς θεοῖς πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἔχθρας γε δεινὰς καὶ μάχας, καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλά, οἷα λέγεται ὑπὸ τῶν ποιητῶν, καὶ ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν γραφέων τά τε ἄλλα ἱερὰ ἡμῖν

καταπεποίκιλται, καὶ δὴ καὶ τοῖς μεγάλοις Παναθηναίοις ὁ πέπλος μεστὸς τῶν τοιούτων ποικιλμάτων ἀνάγεται εἰς τὴν ἀκρόπολιν; ταῦτα ἀληθῆ φῶμεν εἶναι, ὦ Εὐθύφρον; ΕΥΘ. Μὴ μόνα γε, ὦ Σώκρατες· ἀλλ' ὅπερ ἄρτι εἶπον, καὶ ἄλλα σοι ἐγὼ πολλά, ἐάνπερ βούλῃ, περὶ τῶν θείων διηγήσομαι· ἃ σὺ ἀκούων εὖ οἶδ' ὅτι ἐκπλαγήσῃ. VII. ΣΩ. Οὐκ ἂν θαυμάζοιμι. ἀλλὰ ταῦτα μέν μοι εἰςαῦθις ἐπὶ σχολῆς διηγήσῃ· νυνὶ δέ, ὅπερ ἄρτι σε ἠρόμην, πειρῶ σαφέστερον εἰπεῖν. οὐ γάρ με, ὦ ἑταῖρε, τοπρότερον ἱκανῶς ἐδίδαξας, ἐρωτήσαντα τὸ ὅσιον ὅ, τι ποτὲ εἴη· ἀλλά μοι εἶπες ὅτι τοῦτο τυγχάνει ὅσιον ὂν ὃ σὺ νῦν ποιεῖς, φόνου ἐπεξιὼν τῷ πατρί. ΕΥΘ Καὶ ἀληθῆ γε ἔλεγον, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἴσως. ἀλλὰ γάρ, ὦ Εὐθύφρον, καὶ ἄλλα πολλὰ φῂς εἶναι ὅσια; ΕΥΘ. Καὶ γάρ ἐστι. ΣΩ. Μέμνησαι οὖν ὅτι οὐ τοῦτό σοι διεκελευόμην, ἕν τι ἢ δύο με διδάξαι τῶν πολλῶν ὁσίων· ἀλλ' ἐκεῖνο αὐτὸ τὸ εἶδος, ᾧ πάντα τὰ ὅσια, ὅσιά ἐστιν· ἔφησθα γάρ που μιᾷ ἰδέᾳ τά τε ἀνόσια, ἀνόσια εἶναι· καὶ τὰ ὅσια, ὅσια· ἢ οὐ μνημονεύεις; ΕΥΘ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ταύτην τοίνυν με αὐτὴν δίδαξον τὴν ἰδέαν τίς ποτέ ἐστιν· ἵνα εἰς ἐκείνην ἀποβλέπων, καὶ χρώμενος αὐτῇ παραδείγματι, ὃ μὲν ἂν τοιοῦτον ᾖ, ὧν ἂν ἢ σὺ ἢ ἄλλος τις πράττῃ, φῶ ὅσιον εἶναι· ὃ δ' ἂν μὴ τοιοῦτον, μὴ φῶ. ΕΥΘ. Ἀλλ' εἰ οὕτω βούλει, ὦ Σώκρατες, καὶ οὕτω σοι φράσω. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν βούλομαί γε. ΕΥΘ. Ἔστι τοίνυν τὸ μὲν τοῖς θεοῖς προς-

φιλές, ὅσιον· τὸ δὲ μὴ προσφιλές, ἀνόσιον. ΣΩ. Παγκάλως, ὦ Εὐθύφρον, καὶ ὡς ἐγὼ ἐζήτουν ἀποκρίνασθαί σε, οὕτω νῦν ἀπεκρίνω. εἰ μέντοι ὡς ἀληθῶς, τοῦτο οὔπω οἶδα. ἀλλὰ σὺ δηλονότι ἐπεκδιδάξεις ὡς ἔστιν ἀληθῆ ἃ λέγεις. ΕΥΘ. Πάνυ μὲν οὖν. VIII. ΣΩ. Φέρε δή, ἐπισκεψώμεθα τί λέγομεν. τὸ μὲν θεοφιλές τε καὶ ὁ θεοφιλὴς ἄνθρωπος, ὅσιος· τὸ δὲ θεομισὲς καὶ ὁ θεομισής, ἀνόσιος· οὐ ταυτὸν δ' ἔστιν, ἀλλὰ τὸ ἐναντιώτατον τὸ ὅσιον τῷ ἀνοσίῳ. οὐχ οὕτως; ΕΥΘ. Οὕτω μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ εὖ γε φαίνεται εἰρῆσθαι. ΕΥΘ. Δοκῶ, ὦ Σώκρατες· εἴρηται γάρ. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὅτι στασιάζουσιν οἱ θεοὶ καὶ διαφέρονται ἀλλήλοις, ὦ Εὐθύφρον, καὶ ἔχθρα ἐστὶν ἐν αὐτοῖς πρὸς ἀλλήλους, καὶ τοῦτο εἴρηται; ΕΥΘ. Εἴρηται γάρ. ΣΩ. Ἔχθραν δὲ καὶ ὀργάς, ὦ ἄριστε, ἡ περὶ τίνων διαφορὰ ποιεῖ; ὧδε δὲ σκοπῶμεν. ἆρα ἂν εἰ διαφεροίμεθα ἐγώ τε καὶ σὺ περὶ ἀριθμοῦ, ὁπότερα πλείω, ἡ περὶ τούτων διαφορὰ ἐχθροὺς ἂν ἡμᾶς ποιοίη, καὶ ὀργίζεσθαι ἀλλήλοις; ἢ ἐπὶ λογισμὸν ἐλθόντες περί γε τῶν τοιούτων, ταχὺ ἂν ἀπαλλαγείημεν; ΕΥΘ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ περὶ τοῦ μείζονος καὶ τοῦ ἐλάττονος εἰ διαφεροίμεθα, ἐπὶ τὸ μετρεῖν ἐλθόντες, ταχὺ παυσαίμεθ' ἂν τῆς διαφορᾶς; ΕΥΘ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Καὶ ἐπί γε τὸ ἱστάναι ἐλθόντες, ὡς ἐγῷμαι, περὶ τοῦ βαρυτέρου τε καὶ κουφοτέρου διακριθείημεν ἄν; ΕΥΘ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Περὶ τίνος δὲ δὴ διενεχθέντες, καὶ ἐπὶ τίνα κρίσιν οὐ δυνάμενοι ἀφικέσθαι,

ἐχθροί τε ἂν ἀλλήλοις εἴημεν καὶ ὀργιζοίμεθα; ἴσως οὐ πρόχειρόν σοί ἐστιν· ἀλλ' ἐμοῦ λέγοντος σκόπει εἰ τάδ' ἐστὶ τό, τε δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον, καὶ καλὸν καὶ αἰσχρόν, καὶ ἀγαθὸν καὶ κακόν. ἆρ' οὐ ταῦτά ἐστι περὶ ὧν διενεχθέντες, καὶ οὐ δυνάμενοι ἐπὶ ἱκανὴν κρίσιν αὐτῶν ἐλθεῖν, ἐχθροί γε ἀλλήλοις γιγνόμεθα, ὅταν γιγνώμεθα, καὶ ἐγὼ καὶ σὺ καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι πάντες; ΕΥΘ. Ἀλλ' ἔστιν αὕτη ἡ διαφορά, ὦ Σώκρατες, καὶ περὶ τούτων. ΣΩ. Τί δέ; οἱ θεοί, ὦ Εὐθύφρον, οὐκ, εἴπέρ τι διαφέρονται, δι' αὐτὰ ταῦτα διαφέροιντ' ἄν, ΕΥΘ. Πολλὴ ἀνάγκη. ΣΩ. Καὶ τῶν θεῶν ἄρα, ὦ γενναῖε Εὐθύφρον, ἄλλοι ἄλλα δίκαια ἡγοῦνται, κατὰ τὸν σὸν λόγον· καὶ καλὰ καὶ αἰσχρά, καὶ ἀγαθὰ καὶ κακά. οὐ γὰρ ἄν που ἐστασίαζον ἀλλήλοις, εἰ μὴ περὶ τούτων διεφέροντο. ἦ γάρ; ΕΥΘ. Ὀρθῶς λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν ἅπερ καλὰ ἡγοῦνται ἕκαστοι καὶ ἀγαθὰ καὶ δίκαια, ταῦτα καὶ φιλοῦσι; τὰ δὲ ἐναντία τούτων καὶ μισοῦσιν; ΕΥΘ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ταὐτὰ δέ γε, ὥς σὺ φής, οἱ μὲν δίκαια ἡγοῦνται, οἱ δὲ ἄδικα· περὶ ἃ καὶ ἀμφισβητοῦντες, στασιάζουσί τε καὶ πολεμοῦσιν ἀλλήλοις. ἆρ' οὐχ οὕτως; ΕΥΘ. Οὕτω. ΣΩ. Ταὐτὰ ἄρα, ὡς ἔοικε, μισεῖται ὑπὸ τῶν θεῶν καὶ φιλεῖται· καὶ θεομισῆ τε καὶ θεοφιλῆ ταὐτὰ ἂν εἴη. ΕΥΘ. Ἔοικε ΣΩ. Καὶ ὅσια ἄρα καὶ ἀνόσια τὰ αὐτὰ ἂν εἴη, ὦ Εὐθύφρον, τούτῳ τῷ λόγῳ. ΕΥΘ. Κινδυνεύει. IX. ΣΩ. Οὐκ ἄρα ὃ ἠρόμην ἀπεκρίνω, ὦ θαυμάσιε. οὐ γὰρ τοῦτό γε ἠρώτων, ὃ τυγχάνει

ταυτὸν ὂν ὅσιόν τε καὶ ἀνόσιον· ὃ δ' ἂν θεοφιλὲς ᾖ, καὶ θεομισές ἐστιν, ὡς ἔοικεν. ὥστε, ὦ Εὐθύφρον, ὃ σὺ νῦν ποιεῖς, τὸν πατέρα κολάζων, οὐδὲν θαυμαστὸν, εἰ τοῦτο δρῶν τῷ μὲν Διῒ προσφιλὲς ποιεῖς, τῷ δὲ Κρόνῳ καὶ τῷ Οὐρανῷ ἐχθρόν· καὶ τῷ μὲν Ἡφαίστῳ φίλον, τῇ δὲ Ἥρᾳ ἐχθρόν· καὶ εἴ τις ἄλλος τῶν θεῶν ἕτερος ἑτέρῳ διαφέρεται περὶ αὐτοῦ, καὶ ἐκείνοις κατὰ ταὐτά. ΕΥΘ. Ἀλλ' οἶμαι, ὦ Σώκρατες, περί γε τούτου τῶν θεῶν οὐδένα ἕτερον ἑτέρῳ διαφέρεσθαι, ὡς οὐ δεῖ δίκην διδόναι ἐκεῖνον, ὅς ἂν ἀδίκως τινὰ ἀποκτείνῃ. ΣΩ. Τί δέ; ἀνθρώπων, ὦ Εὐθύφρον, ἤδη τινὸς ἤκουσας ἀμφισβητοῦντος ὡς τὸν ἀδίκως ἀποκτείναντα, ἢ ἄλλο ἀδίκως ποιοῦντα ὁτιοῦν, οὐ δεῖ διδόναι δίκην; ΕΥΘ. Οὐδὲν μὲν οὖν παύονται ταῦτα ἀμφισβητοῦντες καὶ ἄλλοθι καὶ ἐν τοῖς δικαστηρίοις. ἀδικοῦντες γὰρ πάμπολλα, πάντα ποιοῦσι καὶ λέγουσι, φεύγοντες τὴν δίκην. ΣΩ. Ἦ καὶ ὁμολογοῦσιν, ὦ Εὐθύφρον, ἀδικεῖν; καὶ ὁμολογοῦντες, ὅμως οὐ δεῖν φασὶ σφᾶς διδόναι δίκην; ΕΥΘ. Οὐδαμῶς τοῦτό γε. ΣΩ. Οὐκ ἄρα πᾶν γε ποιοῦσι καὶ λέγουσι. τοῦτο γὰρ, οἶμαι, οὐ τολμῶσι λέγειν οὐδ' ἀμφισβητεῖν, ὡς οὐκ, εἴπερ ἀδικοῦσί γε, δοτέον δίκην· ἀλλ', οἶμαι, οὔ φασιν ἀδικεῖν. ἢ γάρ; ΕΥΘ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Οὐκ ἄρα ἐκεῖνό γε ἀμφισβητοῦσιν, ὡς οὐ τὸν ἀδικοῦντα δεῖ διδόναι δίκην· ἀλλ' ἐκεῖνο ἴσως ἀμφισβητοῦσι, τὸ τίς ἐστιν ὁ ἀδικῶν, καὶ τί δρῶν, καὶ πότε. ΕΥΘ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν ταὐτά γε ταυτὰ καὶ οἱ θεοὶ πεπόνθα-

σιν, εἴπερ στασιάζουσί γε περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, ὥς ὁ σός ἐστι λόγος; καὶ οἱ μὲν φασιν ἀδικεῖν ἀλλήλους, οἱ δὲ οὔ φασιν; ἐπεὶ ἐκεῖνό γε δήπου, ὦ θαυμάσιε, οὐδεὶς οὔτε θεῶν οὔτε ἀνθρώπων τολμᾷ λέγειν, ὡς οὐ τῷ γε ἀδικοῦντι δοτέον δίκην. ΕΥΘ. Ναὶ τοῦτο μὲν ἀληθὲς λέγεις, ὦ Σώκρατες, τό γε κεφάλαιον. ΣΩ. Ἀλλ' ἕκαστόν γε, οἶμαι, ὦ Εὐθύφρον, τῶν πραχθέντων ἀμφισβητοῦσιν οἱ ἀμφισβητοῦντες, καὶ ἄνθρωποι καὶ θεοί· εἴπερ ἀμφισβητοῦσι θεοὶ πράξεως τινὸς πέρι διαφερόμενοι, καὶ οἱ μὲν δικαίως φασὶν αὐτὴν πεπρᾶχθαι, οἱ δὲ ἀδίκως· ἆρ' οὐχ οὕτω; ΕΥΘ. Πάνυ γε. X. ΣΩ. Ἴθι τοίνυν, ὦ φίλε Εὐθύφρον, δίδαξον καὶ ἐμέ, ἵνα σοφώτερος γένωμαι, τί σοι τεκμήριόν ἐστιν, ὡς πάντες θεοὶ ἡγοῦνται ἐκεῖνον ἀδίκως τεθνάναι, ὃς ἂν θητεύων ἀνδροφόνος γενόμενος, ξυνδεθεὶς ὑπὸ τοῦ δεσπότου τοῦ ἀποθανόντος, φθάσῃ τελευτήσας διὰ τὰ δεσμά, πρὶν τὸν ξυνδήσαντα παρὰ τῶν ἐξηγητῶν περὶ αὐτοῦ πυθέσθαι, τί χρὴ ποιεῖν· καὶ ὑπὲρ τοῦ τοιούτου δὴ ὀρθῶς ἔχει ἐπεξιέναι καὶ ἐπισκήπτεσθαι φόνου τὸν υἱὸν τῷ πατρί. Ἴθι, περὶ τούτων πειρῶ τί μοι σαφὲς ἐνδείξασθαι, ὡς παντὸς μᾶλλον πάντες θεοὶ ἡγοῦνται ὀρθῶς ἔχειν ταύτην τὴν πρᾶξιν. κἂν μοι ἱκανῶς ἐνδείξῃ, ἐγκωμιάζων σε ἐπὶ σοφίᾳ οὐδέποτε παύσομαι. ΕΥΘ. Ἀλλ' ἴσως οὐκ ὀλίγον ἔργον ἐστίν, ὦ Σώκρατες· ἐπεὶ πάνυ γε σαφῶς ἔχοιμι ἂν ἐπιδεῖξαί σοι. ΣΩ. Μανθάνω ὅτι σοι δοκῶ τῶν δικαστῶν δυσμαθέστερος εἶναι. ἐπεὶ ἐκείνοις γε ἐν-

δείξῃ δηλονότι ὡς ἄδικά τέ ἐστι, καὶ οἱ θεοὶ πάντες τὰ τοιαῦτα μισοῦσιν. ΕΥΘ. Πάνυ γε σαφῶς, ὦ Σώκρατες, ἐάν περ ἀκούωσί γέ μου λέγοντος. XI. ΣΩ. Ἀλλ' ἀκούσονται, ἐάν περ εὖ δοκῇς λέγειν. τόδε δέ σου ἐννενόηκα ἅμα λέγοντος, καὶ πρὸς ἐμαυτὸν σκοπῶ· εἰ ὅτι μάλιστά με Εὐθύφρων διδάξειεν ὡς οἱ θεοὶ ἅπαντες τὸν τοιοῦτον θάνατον ἡγοῦνται ἄδικον εἶναι, τί μᾶλλον ἐγὼ μεμάθηκα παρ' Εὐθύφρονος, τί ποτ' ἐστὶ τὸ ὅσιόν τε καὶ τὸ ἀνόσιον; θεομισὲς μὲν γὰρ τοῦτο τὸ ἔργον, ὡς ἔοικεν, εἴη ἄν. ἀλλὰ γὰρ οὐ τούτῳ ἐφάνη ἄρτι ὡρισμένα τὸ ὅσιον καὶ μή. τὸ γὰρ θεομισὲς ὄν, καὶ θεοφιλὲς ἐφάνη. ὥστε τούτου μὲν ἀφίημί σε, ὦ Εὐθύφρον· καί, εἰ βούλει, πάντες αὐτὸ ἡγείσθωσαν θεοὶ ἄδικον, καὶ πάντες μισούντων. ἀλλ' ἆρα τοῦτο νῦν ἐπανορθούμεθα ἐν τῷ λόγῳ, ὡς ὃ μὲν ἂν πάντες οἱ θεοὶ μισῶσιν, ἀνόσιόν ἐστιν· ὃ δ' ἂν φιλῶσιν, ὅσιον· ὃ δ' ἂν οἱ μὲν φιλῶσιν, οἱ δὲ μισῶσιν, οὐδέτερα, ἢ ἀμφότερα. ἆρ' οὕτω βούλει ἡμῖν ὡρίσθαι νῦν περὶ τοῦ ὁσίου καὶ τοῦ ἀνοσίου; ΕΥΘ. Τί γὰρ κωλύει, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οὐδὲν ἐμέ γε, ὦ Εὐθύφρον, ἀλλὰ σὺ δὴ τὸ σὸν σκόπει, εἰ τοῦτο ὑποθέμενος, οὕτω ῥᾷστά με διδάξεις ὃ ὑπέσχου. ΕΥΘ. Ἀλλ' ἔγωγε φαίην ἂν τοῦτο εἶναι τὸ ὅσιον, ὃ ἂν πάντες οἱ θεοὶ φιλῶσι· καὶ τὸ ἐναντίον, ὃ ἂν πάντες οἱ θεοὶ μισῶσιν, ἀνόσιον. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐπισκοπῶμεν αὖ τοῦτο, ὦ Εὐθύφρον, εἰ καλῶς λέγεται; ἢ ἐῶμεν, καὶ οὕτως ἡμῶν τε αὐτῶν ἀποδεχώμεθα καὶ τῶν ἄλλων, ἐὰν

μόνον φῇ τίς τι ἔχειν οὕτω, ξυγχωροῦντες ἔχειν; ἢ σκεπτέον τί λέγει ὁ λέγων; ΕΥΘ. Σκεπτέον. οἶμαι μέντοι ἔγωγε τοῦτο νυνὶ καλῶς λέγεσθαι. XII. ΣΩ. Τάχ', ὦ 'γαθὲ, βέλτιον εἰσόμεθα. ἐννόησον γὰρ τὸ τοιόνδε· ἆρα τὸ ὅσιον, ὅτι ὅσιόν ἐστι, φιλεῖται ὑπὸ τῶν θεῶν· ἢ ὅτι φιλεῖται, ὅσιόν ἐστιν; ΕΥΘ. Οὐκ οἶδ' ὅ, τι λέγεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλ' ἐγὼ πειράσομαι σαφέστερον φράσαι. λέγομέν τι φερόμενον καὶ φέρον, καὶ ἀγόμενον καὶ ἄγον, καὶ ὁρώμενον καὶ ὁρῶν· καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα μανθάνεις ὅτι ἕτερα ἀλλήλων ἐστὶ, καὶ ᾗ ἕτερα; ΕΥΘ. Ἔγωγέ μοι δοκῶ μανθάνειν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ φιλούμενόν τι ἐστὶ, καὶ τούτου ἕτερον τὸ φιλοῦν; ΕΥΘ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Λέγε δή μοι, πότερον τὸ φερόμενον, διότι φέρεται, φερόμενόν ἐστιν, ἢ δι' ἄλλό τι; ΕΥΘ. Οὐκ, ἀλλὰ διὰ τοῦτο. ΣΩ. Καὶ τὸ ἀγόμενον δή, διότι ἄγεται· καὶ τὸ ὁρώμενον, διότι ὁρᾶται; ΕΥΘ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκ ἄρα διότι ὁρώμενόν γέ ἐστι, διὰ τοῦτο ὁρᾶται· ἀλλὰ τοὐναντίον, διότι ὁρᾶται, διὰ τοῦτο ὁρώμενον· οὐδὲ διότι ἀγόμενον ἐστί, διὰ τοῦτο ἄγεται· ἀλλὰ διότι ἄγεται, διὰ τοῦτο ἀγόμενον· οὐδὲ διότι φερόμενον, φέρεται· ἀλλὰ διότι φέρεται, φερόμενον. ἆρα κατάδηλον, ὦ Εὐθύφρον, ὃ βούλομαι λέγειν; βούλομαι δὲ τόδε, ὅτι, εἴ τι γίγνεται, ἢ εἴ τι πάσχει τι, οὐχ ὅτι γιγνόμενόν ἐστι, γίγνεται, ἀλλ' ὅτι γίγνεται, γιγνόμενόν ἐστιν· οὐδὲ ὅτι πάσχον ἐστί, πάσχει, ἀλλ' ὅτι πάσχει, πάσχον ἐστίν. ἢ οὐ ξυγχωρεῖς οὕτως; ΕΥΘ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν

καὶ τὸ φιλούμενον, ἢ γιγνόμενόν τι ἐστὶν, ἢ πάσχον τι ὑπό του; ΕΥΘ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ τοῦτο ἄρα οὕτως ἔχει ὥςπερ τὰ πρότερα· οὐχ ὅτι φιλούμενόν ἐστι, φιλεῖται ὑπὸ ὧν φιλεῖται· ἀλλ' ὅτι φιλεῖται, φιλούμενον; ΕΥΘ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Τί δὴ οὖν λέγομεν περὶ τοῦ ὁσίου, ὦ Εὐθύφρον; ἀλλ' ὅτι φιλεῖται ὑπὸ τῶν θεῶν πάντων, ὡς ὁ σὸς λόγος; ΕΥΘ. Ναί. ΣΩ. Ἆρα διὰ τοῦτο ὅτι ὅσιόν ἐστιν, ἢ δι' ἄλλο τι; ΕΥΘ. Οὔκ· ἀλλὰ διὰ τοῦτο. ΣΩ. Διότι ἄρα ὅσιόν ἐστι, φιλεῖται· ἀλλ' οὐχ ὅτι φιλεῖται, διὰ τοῦτο ὅσιόν ἐστιν; ΕΥΘ. Ἔοικεν. ΣΩ. Ἀλλὰ μὲν δὴ, διότι φιλειται ὑπὸ τῶν θεῶν, φιλούμενόν ἐστι καὶ θεοφιλές. ΕΥΘ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκ ἄρα τὸ θεοφιλὲς ὅσιόν ἐστιν, ὦ Εὐθύφρον, οὐδὲ τὸ ὅσιον θεοφιλές, ὡς σὺ λέγεις, ἀλλ' ἕτερον τοῦτο τούτου. ΕΥΘ. Πῶς δὴ σύ, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ὅτι ὁμολογοῦμεν τὸ μὲν ὅσιον διὰ τοῦτο φιλεῖσθαι, ὅτι ὅσιόν ἐστιν, ἀλλ' οὐ, διότι φιλεῖται, ὅσιον εἶναι. ἦ γάρ; ΕΥΘ. Ναί. ΣΩ. Τὸ δέ γε θεοφιλὲς ὅτι φιλεῖται ὑπὸ τῶν θεῶν, αὐτῷ τούτῳ τῷ φιλεῖσθαι, δεοφιλὲς εἶναι, ἀλλ' οὐχ ὅτι θεοφιλές, διὰ τοῦτο φιλεῖσθαι. ΕΥΘ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἀλλ' εἴγε ταυτόν, ὦ φίλε, ἦν, Εὐθύφρον, τὸ θεοφιλὲς καὶ τὸ ὅσιον, εἰ μὲν διὰ τὸ ὅσιον εἶναι ἐφιλεῖτο τὸ ὅσιον· καὶ διὰ τὸ θεοφιλὲς εἶναι ἐφιλεῖτο ἂν τὸ θεοφιλές· εἰ δὲ διὰ τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ θεῶν τὸ θεοφιλές, θεοφιλὲς ἦν, καὶ τὸ ὅσιον ἂν διὰ τὸ φιλεῖσθαι ὅσιον ἦν. νῦν δὲ ὁρᾷς ὅτι ἐναντίως ἔχετον, ὡς παντάπασιν ἑτέρω ὄντε

ἀλλήλων. τὸ μὲν γάρ, ὅτι φιλεῖται, ἐστὶν οἷον φιλεῖσθαι· τὸ δ᾽ ὅτι ἐστὶν οἷον φιλεῖσθαι, διὰ τοῦτο φιλεῖται. καὶ κινδυνεύεις, ὦ Εὐθύφρον, ἐρωτώμενος τὸ ὅσιον, ὅ, τι ποτέ ἐστι, τὴν μὲν οὐσίαν μοι αὐτοῦ οὐ βούλεσθαι δηλῶσαι, πάθος δέ τι περὶ αὐτοῦ λέγειν, ὅ, τι πέπονθε τοῦτο τὸ ὅσιον, φιλεῖσθαι ὑπὸ πάντων τῶν θεῶν· ὅ, τι δὲ ὄν, οὔπω εἶπες. εἰ οὖν σοι φίλον, μή με ἀποκρύψῃ, ἀλλὰ πάλιν εἰπὲ ἐξ ἀρχῆς, τί ποτε ὂν τὸ ὅσιον, εἴτε φιλεῖται ὑπὸ τῶν θεῶν, εἴτε ὁτιδὴ πάσχει. οὐ γὰρ περὶ τούτου διοισόμεθα· ἀλλ᾽ εἰπὲ προθύμως, τί ἐστι τό, τε ὅσιον καὶ τὸ ἀνόσιον. ΕΥΘ. Ἀλλ᾽, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἔχω ἔγωγε ὅπως σοι εἴπω ὃ νοῶ. περιέρχεται γάρ πως ἀεὶ ἡμῖν ὃ ἂν ὑποθώμεθα, καὶ οὐκ ἐθέλει μένειν ὅπου ἂν ἱδρυσώμεθα αὐτό. ΣΩ. Τοῦ ἡμετέρου προγόνου, ὦ Εὐθύφρον, ἔοικεν εἶναι, Δαιδάλου, τὰ ὑπὸ σοῦ λεγόμενα. καὶ εἰ μὲν αὐτὰ ἐγὼ ἔλεγον καὶ ἐτιθέμην, ἴσως ἄν με ἐπέσκωπτες ὡς ἄρα καὶ ἐμοὶ κατὰ τὴν ἐκείνου συγγένειαν τὰ ἐν τοῖς λόγοις ἔργα ἀποδιδράσκει, καὶ οὐκ ἐθέλει μένειν ὅπου ἄν τις αὐτὰ θῇ· νῦν δὲ (σαὶ γὰρ αἱ ὑποθέσεις εἰσὶν) ἄλλου δή τινος δεῖ σκώμματος. οὐ γὰρ ἐθέλουσί σοι μένειν, ὡς καὶ αὐτῷ σοι δοκεῖ. ΕΥΘ. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ σχεδόν τι τοῦ αὐτοῦ σκώμματος, ὦ Σώκρατες, δεῖσθαι τὰ λεγόμενα. τὸ γὰρ περιϊέναι αὐτοῖς τοῦτο, καὶ μὴ μένειν ἐν τῷ αὐτῷ, οὐκ ἔγωγέ εἰμι ὁ ἐντιθείς· ἀλλὰ σύ μοι δοκεῖς ὁ Δαίδαλος· ἐπεὶ ἐμοῦ γε ἕνεκα ἔμενεν ἂν ταῦτα οὕτω. ΣΩ. Κινδυνεύω ἄρα, ὦ ἑταῖρε, ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς δεινό-

τερος γεγονέναι τὴν τέχνην τοσούτῳ, ὅσῳ ὁ μὲν τα αὑτοῦ μόνον ἐποίει οὐ μένοντα· ἐγὼ δέ, πρὸς τοῖς ἐμαυτοῦ, ὡς ἔοικε, καὶ τὰ ἀλλότρια. καὶ δῆτα τοῦτό μοι τῆς τέχνης ἐστὶ κομψότατον, ὅτι ἄκων εἰμὶ σοφός. ἐβουλόμην γὰρ ἂν μοι τοὺς λόγους μένειν, καὶ ἀκινήτους ἱδρῦσθαι, μᾶλλον ἢ πρὸς τῇ Δαιδάλου σοφίᾳ τὰ Ταντάλου χρήματα γενέσθαι. καὶ τούτων μὲν ἅδην. XIII. Ἐπειδὴ δέ μοι δοκεῖς σὺ τρυφᾷν, αὐτός σοι ξυμπροθυμήσομαι δεῖξαι ὅπως ἄν με διδάξῃς περὶ τοῦ ὁσίου, καὶ μὴ προαποκάμῃς. ἰδὲ γὰρ εἰ οὐκ ἀναγκαῖόν σοι δοκεῖ δίκαιον εἶναι πᾶν τὸ ὅσιον. ΕΥΘ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν καὶ πᾶν τὸ δίκαιον, ὅσιον; ἢ τὸ μὲν ὅσιον πᾶν, δίκαιον· τὸ δὲ δίκαιον οὐ πᾶν ὅσιον, ἀλλὰ τὸ μὲν αὐτοῦ ὅσιον, τὸ δέ τι καὶ ἄλλο; ΕΥΘ. Οὐχ ἕπομαι, ὦ Σώκρατες, τοῖς λεγομένοις. ΣΩ. Καὶ μὴν νεώτερός γ᾽ ἐμοῦ εἶ, οὐκ ἔλαττον ἢ ὅσῳ σοφώτερος· ἀλλ᾽, ὃ λέγω, τρυφᾷς ὑπὸ πλούτου τῆς σοφίας. ἀλλ᾽, ὦ μακάριε, ξύντεινε σαυτόν. καὶ γὰρ οὐδὲ χαλεπὸν κατανοῆσαι ὃ λέγω. λέγω γὰρ δὴ τὸ ἐναντίον ἢ ὁ ποιητὴς ἐποίησεν, ὁ ποιήσας,

Ζῆνα δὲ τόν θ᾽ ἔρξαντα, καὶ ὃς τάδε πάντ᾽ ἐφύτευσεν,
Οὐκ ἐθέλεις εἰπεῖν· ἵνα γὰρ δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς.

ἐγὼ οὖν τούτῳ διαφέρομαι τῷ ποιητῇ. εἴπω σοι ὅπῃ; ΕΥΘ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐ δοκεῖ μοι εἶναι, ἵνα δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς. πολλοὶ γάρ μοι δοκοῦσι, καὶ νόσους καὶ πενίας καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα δεδιότες, δεδιέναι μέν, αἰδεῖσθαι δὲ μηδὲν ταῦτα ἃ

δεδίασιν. οὐ καὶ σοὶ δοκεῖ; ΕΥΘ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἀλλ' ἵνα γε αἰδώς, ἔνθα καὶ δέος εἶναι. ἐπεὶ ἔστιν ὅςτις αἰδούμενός τι πρᾶγμα καὶ αἰσχυνόμενος, οὐ πεφόβηταί τε καὶ δέδοικεν ἅμα δόξαν πονηρίας; ΕΥΘ. Δέδοικε μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκ ἄρ' ὀρθῶς ἔχει λέγειν, ἵνα γὰρ δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς· ἀλλ', ἵνα μὲν αἰδὼς, ἔνθα καὶ δέος. οὐ μέντοι γε ἵνα γε δέος, πανταχοῦ αἰδώς. ἐπὶ πλέον γὰρ οἶμαι δέος αἰδοῦς. μόριον γὰρ δέους αἰδώς, ὥςπερ ἀριθμοῦ περιττόν. ὥςτε οὐχ ἵνα περ ἀριθμός, ἔνθα καὶ περιττόν· ἵνα δὲ περιττόν, ἔνθα καὶ ἀριθμός. ἕπῃ γάρ που νῦν γε; ΕΥΘ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τὸ τοιοῦτον τοίνυν καὶ ἐκεῖ λέγων ἠρώτων, ἆρα ἵνα δίκαιον, ἔνθα καὶ ὅσιον· ἢ ἵνα μὲν ὅσιον, ἔνθα καὶ δίκαιον· ἵνα δὲ δίκαιον, οὐ πανταχοῦ ὅσιον. μόριον γὰρ τοῦ δικαίου τὸ ὅσιον. οὕτω φῶμεν, ἢ ἄλλως σοι δοκεῖ; ΕΥΘ. Οὔκ· ἀλλ' οὕτω. φαίνῃ γάρ μοι ὀρθῶς λέγειν. XIV. ΣΩ. Ὅρα δὴ τὸ μετὰ τοῦτο. εἰ γὰρ μέρος τὸ ὅσιον τοῦ δικαίου, δεῖ δὴ ἡμᾶς, ὡς ἔοικεν, ἐξευρεῖν, τὸ ποῖον μέρος ἂν εἴη τοῦ δικαίου τὸ ὅσιον. εἰ μὲν οὖν σύ με ἠρώτας τι τῶν νῦν δή, οἷον, ποῖον μέρος ἐστὶν ἀριθμοῦ τὸ ἄρτιον, καὶ τίς ὢν τυγχάνει οὗτος ὁ ἀριθμός· εἶπον ἂν ὅτι ὃς ἂν μὴ σκαληνὸς ᾖ, ἀλλ' ἰσοσκελής· ἢ οὐ δοκεῖ σοι; ΕΥΘ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Πειρῶ δὴ καὶ σὺ ἐμὲ οὕτω διδάξαι, τὸ ποῖον μέρος τοῦ δικαίου ὅσιόν ἐστιν· ἵνα καὶ Μελίτῳ λέγωμεν μηκέθ' ἡμᾶς ἀδικεῖν, μηδ' ἀσεβείας γράφεσθαι, ὡς ἱκανῶς ἤδη παρὰ σοῦ με-

μαθηκότας τά τε εὐσεβῆ καὶ ὅσια, καὶ τὰ μή. ΕΥΘ. Τοῦτο τοίνυν ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, τὸ μέρος τοῦ δικαίου εἶναι εὐσεβές τε καὶ ὅσιον, τὸ περὶ τὴν τῶν θεῶν θεραπείαν· τὸ δὲ περὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων, τὸ λοιπὸν εἶναι τοῦ δικαίου μέρος. XV. ΣΩ. Καὶ καλῶς γέ μοι, ὦ Εὐθύφρον, φαίνῃ λέγειν· ἀλλὰ σμικροῦ τινος ἔτι ἐνδεής εἰμι. τὴν γὰρ θεραπείαν οὔπω ξυνίημι ἥντινα ὀνομάζεις. οὐ γάρ που λέγεις γε, οἷαί περ καὶ αἱ περὶ τὰ ἄλλα θεραπεῖαί εἰσι, τοιαύτην καὶ περὶ θεούς. λέγομεν γάρ που, οἷον φαμέν, ἵππους οὐ πᾶς ἐπίσταται θεραπεύειν, ἀλλ' ὁ ἱππικός· ἢ γάρ; ΕΥΘ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἡ γάρ που ἱππικὴ ἵππων θεραπεία. ΕΥΘ. Ναί. ΣΩ. Οὐδέ γε κύνας πᾶς ἐπίσταται θεραπεύειν, ἀλλ' ὁ κυνηγετικός. ΕΥΘ. Οὕτως. ΣΩ. Ἡ γάρ που κυνηγετική, κυνῶν θεραπεία. ΕΥΘ. Ναί. ΣΩ. Ἡ δέ γε βοηλατική, βοῶν. ΕΥΘ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἡ δὲ δὴ ὁσιότης τε καὶ εὐσέβεια, θεῶν, ὦ Εὐθύφρον. οὕτω λέγεις; ΕΥΘ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν θεραπεία γε πᾶσα ταὐτὸν διαπράττεται, οἷον τοιόνδε· ἐπ' ἀγαθῷ τινί ἐστι καὶ ὠφελείᾳ τοῦ θεραπευομένου; ὥσπερ ὁρᾷς δὴ ὅτι οἱ ἵπποι ὑπὸ τῆς ἱππικῆς θεραπευόμενοι ὠφελοῦνται καὶ βελτίους γίγνονται. ἢ οὐ δοκοῦσί σοι; ΕΥΘ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Καὶ οἱ κύνες γέ που, ὑπὸ τῆς κυνηγετικῆς, καὶ οἱ βόες ὑπὸ τῆς βοηλατικῆς, καὶ τἄλλα πάντα ὡσαύτως. ἢ ἐπὶ βλάβῃ οἴει τοῦ θεραπευομένου τὴν θεραπείαν εἶναι; ΕΥΘ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. ΣΩ.

Ἀλλ' ἐπ' ὠφελείᾳ; ΕΥΘ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Ἦ οὖν καὶ ἡ ὁσιότης θεραπεία οὖσα θεῶν, ὠφέλειά τε ἐστι θεῶν, καὶ βελτίους τοὺς θεοὺς ποιεῖ; καὶ σὺ τοῦτο ξυγχωρήσαις ἄν, ὡς, ἐπειδάν τι ὅσιον ποιῇς, βελτίω τινὰ τῶν θεῶν ἀπεργάζῃ; ΕΥΘ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Οὐδὲ γὰρ ἐγώ, ὦ Εὐθύφρον, οἶμαί σε τοῦτο λέγειν· πολλοῦ καὶ δέω. ἀλλὰ τούτου δὴ ἕνεκα καὶ ἀνηρόμην, τίνα ποτὲ λέγεις τὴν θεραπείαν τῶν θεῶν, οὐχ ἡγούμενός σε τοιαύτην λέγειν. ΕΥΘ. Καὶ ὀρθῶς γε, ὦ Σώκρατες. οὐ γὰρ τοιαύτην λέγω. ΣΩ. Εἶεν. ἀλλὰ τίς δὴ θεῶν θεραπεία εἴη ἂν ἡ ὁσιότης; ΕΥΘ. Ἥνπερ, ὦ Σώκρατες, οἱ δοῦλοι τοὺς δεσπότας θεραπεύουσι. ΣΩ. Μανθάνω· ὑπηρετική τις ἄν, ὡς ἔοικεν, εἴη θεοῖς. ΕΥΘ. Πάνυ μὲν οὖν. XVI. ΣΩ. Ἔχοις ἂν οὖν εἰπεῖν, ἡ ἰατροῖς ὑπηρετικὴ εἰς τίνος ἔργου ἀπεργασίαν τυγχάνει οὖσα ὑπηρετική; οὐκ εἰς ὑγιείας, οἴει; ΕΥΘ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τί δέ; ἡ ναυπηγοῖς ὑπηρετικὴ εἰς τίνος ἔργου ἀπεργασίαν ὑπηρετική ἐστι; ΕΥΘ. Δηλονότι, ὦ Σώκρατες, εἰς πλοίου. ΣΩ. Καὶ ἡ οἰκοδόμοις γέ που εἰς οἰκίας; ΕΥΘ. Ναί. ΣΩ. Εἰπὲ δή, ὦ ἄριστε· ἡ δὲ θεοῖς ὑπηρετικη εἰς τίνος ἔργου ἀπεργασίαν ὑπηρετικὴ ἂν εἴη; δῆλον γὰρ ὅτι σὺ οἶσθα, ἐπειδήπερ τά γε θεῖα κάλλιστα φῂς εἰδέναι ἀνθρώπων. ΕΥΘ. Καὶ ἀληθῆ γε λέγω, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Εἰπὲ δὴ πρὸς Διός, τί ποτ' ἐστὶν ἐκεῖνο τὸ πάγκαλον ἔργον ὃ οἱ θεοὶ ἀπεργάζονται, ἡμῖν ὑπηρέταις χρώμενοι; ΕΥΘ. Πολλὰ

καὶ καλά, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Καὶ γὰρ οἱ στρατηγοί, ὦ φίλε· ἀλλ᾽ ὅμως τὸ κεφάλαιον αὐτῶν ῥᾳδίως ἂν εἴποις, ὅτι νίκην ἐν τῷ πολέμῳ ἀπεργάζονται· ἢ οὔ; ΕΥΘ. Πῶς δ᾽ οὔ; ΣΩ. Πολλὰ δέ γ᾽ οἶμαι καὶ καλὰ καὶ οἱ γεωργοί· ἀλλ᾽ ὅμως τὸ κεφάλαιον αὐτῶν ἐστι τῆς ἀπεργασίας, ἡ ἐκ τῆς γῆς τροφή. ΕΥΘ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί δὲ δή; τῶν πολλῶν καὶ καλῶν ἃ οἱ θεοὶ ἀπεργάζονται, τί τὸ κεφάλαιόν ἐστι τῆς ἀπεργασίας; ΕΥΘ. Καὶ ὀλίγον σοι πρότερον εἶπον, ὦ Σώκρατες, ὅτι πλείονος ἔργου ἐστὶν ἀκριβῶς ταῦτα πάντα ὡς ἔχει μαθεῖν· τόδε μέντοι σοι ἁπλῶς λέγω, ὅτι ἐὰν μὲν κεχαρισμένα τις ἐπίστηται τοῖς θεοῖς λέγειν τε καὶ πράττειν, εὐχόμενός τε καὶ θύων, ταῦτ᾽ ἔστι τὰ ὅσια, καὶ σώζει τὰ τοιαῦτα τούς τε ἰδίους οἴκους καὶ τὰ κοινὰ τῶν πόλεων· τὰ δ᾽ ἐναντία τῶν κεχαρισμένων, ἀσεβῆ, ἃ δὴ καὶ ἀνατρέπει ἅπαντα καὶ ἀπόλλυσιν. XVII. ΣΩ. Ἦ πολύ μοι διὰ βραχυτέρων, ὦ Εὐθύφρον, εἰ ἐβούλου, εἶπες ἂν τὸ κεφάλαιον ὧν ἠρώτων. ἀλλὰ γὰρ ὡς οὐ πρόθυμός με εἶ διδάξαι, δῆλος εἶ. καὶ γὰρ νῦν ἐπειδὴ ἐπ᾽ αὐτῷ ἦσθα, ἀπετράπου· ὃ εἰ ἀπεκρίνω, ἴσως ἂν ἤδη παρὰ σοῦ τὴν ὁσιότητα ἐμεμαθήκειν. νῦν δή, (ἀνάγκη γὰρ τὸν ἐρωτῶντα τῷ ἐρωτωμένῳ ἀκολουθεῖν, ὅπη ἂν ἐκεῖνος ὑπάγῃ,) τί δὴ αὖ λέγεις τὸ ὅσιον εἶναι καὶ τὴν ὁσιότητα; οὐχὶ ἐπιστήμην τινὰ τοῦ θύειν τε καὶ εὔχεσθαι; ΕΥΘ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ θύειν, δωρεῖσθαί ἐστι τοῖς θεοῖς, τὸ δ᾽ εὔχεσθαι, αἰτεῖν τοὺς θεούς;

ΕΤΘ. Καὶ μάλα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἐπιστήμη ἄρα αἰτήσεως καὶ δόσεως θεοῖς ἡ ὁσιότης ἂν εἴη, ἐκ τούτου τοῦ λόγου. ΕΤΘ. Πάνυ καλῶς, ὦ Σώκρατες, ξυνῆκας, ὃ εἶπον. ΣΩ. Ἐπιθυμητὴς γάρ εἰμι, ὦ φίλε, τῆς σῆς σοφίας, καὶ προσέχω τὸν νοῦν αὐτῇ· ὥςτε οὐ χαμαί ποτε πεσεῖται ὅ, τι ἂν εἴπῃς. ἀλλά μοι λέξον, τίς αὕτη ἡ ὑπηρεσία ἐστὶ τοῖς θεοῖς; αἰτεῖν τε φὴς αὐτοὺς καὶ διδόναι ἐκείνοις; ΕΤΘ. Ἔγωγε. XXIII. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν οὐ τό γε ὀρθῶς αἰτεῖν ἂν εἴη, ὧν δεόμεθα παρ᾽ ἐκείνων, ταῦτα αὐτοὺς αἰτεῖν; ΕΤΘ. Ἀλλὰ τί; ΣΩ. Καὶ αὖ τὸ διδόναι ὀρθῶς, ὧν ἐκεῖνοι τυγχάνουσι δεόμενοι παρ᾽ ἡμῶν, ταῦτα ἐκείνοις αὖ ἀντιδωρεῖσθαι; οὐ γάρ που τεχνικόν γ᾽ ἂν εἴη, δωροφορεῖν διδόντα τῳ ταῦτα ὧν οὐδὲν δεῖται. ΕΤΘ. Ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἐμπορικὴ ἄρα τις ἂν εἴη, ὦ Εὐθύφρον, τέχνη ἡ ὁσιότης θεοῖς καὶ ἀνθρώποις παρ᾽ ἀλλήλων. ΕΤΘ. Ἐμπορική, εἰ οὕτως ἥδιόν σοι ὀνομάζειν. ΣΩ. Ἀλλ᾽ οὐδὲν ἥδιον ἔμοιγε, εἰ μὴς τυγχάνει ἀληθὲς ὄν. φράσον δή μοι, τίς ἡ ὠφέλεια τοῖς θεοῖς τυγχάνει οὖσα ἀπὸ τῶν δώρων ὧν παρ᾽ ἡμῶν λαμβάνουσιν. ἃ μὲν γὰρ διδόασι, παντὶ δῆλον. οὐδὲν γάρ ἐστιν ἡμῖν ἀγαθὸν ὅ, τι ἂν μὴ ἐκεῖνοι δῶσιν· ἃ δὲ παρ᾽ ἡμῶν λαμβάνουσι, τί ὠφελοῦνται; ἢ τοσοῦτον αὐτῶν πλεονεκτοῦμεν κατὰ τὴν ἐμπορίαν, ὥςτε πάντα τὰ ἀγαθὰ παρ᾽ αὐτῶν λαμβάνομεν, ἐκεῖνοι δὲ παρ᾽ ἡμῶν οὐδέν; ΕΤΘ. Ἀλλ᾽ οἴει, ὦ Σώκρατες, τοὺς θεοὺς ὠφελεῖσθαι ἀπὸ τούτων ἃ

παρ' ἡμῶν λαμβάνουσιν; ΣΩ. Ἀλλὰ τί δήποτ' ἂν εἴη ταῦτα, ὦ Εὐθύφρον, τὰ παρ' ἡμῶν δῶρα τοῖς θεοῖς; ΕΥΘ. Τί δ' οἴει ἄλλο, ἢ τιμή τε καὶ γέρας, καὶ, ὅπερ ἐγὼ ἄρτι ἔλεγον, χάρις; ΣΩ. Κεχαρισμένον ἄρα ἐστὶν, ὦ Εὐθύφρον, τὸ ὅσιον, ἀλλ' οὐχὶ ὠφέλιμον, οὐδὲ φίλον τοῖς θεοῖς; ΕΥΘ. Οἶμαι ἔγωγε πάντων γε μάλιστα φίλον. ΣΩ. Τοῦτο ἄρ' ἐστὶν αὖ, ὡς ἔοικε, τὸ ὅσιον τὸ τοῖς θεοῖς φίλον. ΕΥΘ. Μάλιστά γε. XIX. ΣΩ. Θαυμάσῃ οὖν ταῦτα λέγων, ἐάν σοι οἱ λόγοι φαίνωνται μὴ μένοντες, ἀλλὰ βαδίζοντες, καὶ ἐμὲ αἰτιάσῃ τὸν Δαίδαλον βαδίζοντας αὐτοὺς ποιεῖν, αὐτὸς ὢν πολύ γε τεχνικώτερος τοῦ Δαιδάλου, καὶ κύκλῳ περιϊόντας ποιῶν; ἢ οὐκ αἰσθάνῃ ὅτι ὁ λόγος ἡμῖν περιελθὼν, πάλιν εἰς ταὐτὸν ἥκει; μέμνησαι γάρ που ὅτι ἐν τῷ πρόσθεν τό, τε ὅσιον καὶ τὸ θεοφιλὲς οὐ ταὐτὸν ἡμῖν ἐφάνη, ἀλλ' ἕτερα ἀλλήλων· ἢ οὐδὲ μέμνησαι; ΕΥΘ. Ἔγωγε. ΣΩ. Νῦν οὖν οὐκ ἐννοεῖς ὅτι τὸ τοῖς θεοῖς φίλον, φὴς ὅσιον εἶναι; τοῦτο δ' ἄλλο τι ἢ θεοφιλὲς γίγνεται; ἢ οὔ; ΕΥΘ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἢ ἄρτι οὐ καλῶς ὡμολογοῦμεν, ἢ εἰ τότε καλῶς, νῦν οὐκ ὀρθῶς τιθέμεθα. ΕΥΘ. Ἔοικεν. ΣΩ. Ἐξ ἀρχῆς ἄρα ἡμῖν πάλιν σκεπτέον τί ἐστι τὸ ὅσιον. ὡς ἐγὼ, πρὶν ἂν μάθω, ἑκὼν εἶναι οὐκ ἀποδειλιάσω. ἀλλὰ μή με ἀτιμάσῃς, ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ προσέχων τὸν νοῦν, ὅτι μάλιστα νῦν εἰπὲ τὴν ἀλήθειαν. οἶσθα γάρ, εἴπερ τις ἄλλος ἀνθρώπων· καὶ οὐκ ἀφετέος ἀφετέος εἶ, ὥσπερ ὁ Πρωτεύς, πρὶν ἂν εἴπῃς

εἰ γὰρ μὴ ᾔδησθα σαφῶς τό, τε ὅσιον καὶ τὸ ἀνόσιον, οὐκ ἔστιν ὅπως ἄν ποτε ἐπεχείρησας ὑπὲρ ἀνδρὸς θητὸς ἄνδρα πρεσβύτην πατέρα διωκάθειν φόνου· ἀλλὰ καὶ τοὺς θεοὺς ἂν ἔδεισας παρακινδυνεύειν, μὴ οὐκ ὀρθῶς αὐτὸ ποιήσειας, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ᾐσχύνθης. νῦν δὲ εὖ οἶδα ὅτι σαφῶς οἴει εἰδέναι τό, τε ὅσιον καὶ μή. εἰπὲ οὖν, ὦ βέλτιστε Εὐθύφρον, καὶ μὴ ἀποκρύψῃ ὅ, τι αὐτὸ ἡγῇ. ΕΥΘ. Εἰςαῦθις τοίνυν, ὦ Σώκρατες· νῦν γάρ σπεύδω ποι, καί μοι ὥρα ἀπιέναι. ΣΩ. Οἷα ποιεῖς, ὦ ἑταῖρε; ἀπ' ἐλπίδος με καταβαλὼν μεγάλης ἀπέρχῃ, ἣν εἶχον ὡς παρὰ σοῦ μαθὼν τά τε ὅσια καὶ μή, καὶ τῆς πρὸς Μέλιτον γραφῆς ἀπαλλάξομαι, ἐνδειξάμενος ἐκείνῳ ὅτι σοφὸς ἤδη παρ' Εὐθύφρονος τὰ θεῖα γέγονα, καὶ ὅτι οὐκέτι ὑπ' ἀγνοίας αὐτοσχεδιάζω, οὐδὲ καινοτομῶ περὶ αὐτά, καὶ δὴ καὶ τὸν ἄλλον βίον ὅτι ἄμεινον βιωσοίμην.

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ.

Ὅ, τι μὲν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πεπόνθατε ὑπὸ τῶν ἐμῶν κατηγόρων, οὐκ οἶδα· ἔγωγ᾽ οὖν καὶ αὐτὸς ὑπ᾽ αὐτῶν ὀλίγου δεῖν ἐμαυτοῦ ἐπελαθόμην· οὕτω πιθανῶς ἔλεγον. καίτοι ἀληθές γε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν εἰρήκασι. μάλιστα δὲ αὐτῶν ἓν ἐθαύμασα τῶν πολλῶν ὧν ἐψεύσαντο, τοῦτο, ἐν ᾧ ἔλεγον ὡς χρῆν εὐλαβεῖσθαι μὴ ὑπ᾽ ἐμοῦ ἐξαπατηθῆτε, ὡς δεινοῦ ὄντος λέγειν. τὸ γὰρ μὴ αἰσχυνθῆναι ὅτι αὐτίκα ὑπ᾽ ἐμοῦ ἐξελεγχθήσονται ἔργῳ, ἐπειδὰν μηδ᾽ ὁπωστιοῦν φαίνωμαι δεινὸς λέγειν, τοῦτό μοι ἔδοξεν αὐτῶν ἀναισχυντότατον εἶναι· εἰ μὴ ἄρα δεινὸν καλοῦσιν αὐτοὶ λέγειν, τὸν τἀληθῆ λέγοντα. εἰ μὲν γὰρ τοῦτο λέγουσιν, ὁμολογοίην ἂν ἔγωγε οὐ κατὰ τούτους εἶναι ῥήτωρ. οὗτοι μὲν οὖν, ὥςπερ ἐγὼ λέγω, οὐδὲν ἀληθὲς εἰρήκασιν· ὑμεῖς δέ μου ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. οὐ μέντοι μὰ Δία, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κεκαλλιεπημένους γε λόγους,

ὥςπερ οἱ τούτων, ῥήμασί τε καὶ ὀνόμασιν, οὐδὲ κεκοσμημένους, ἀλλ' ἀκούσεσθε εἰκῇ λεγόμενα τοῖς ἐπιτυχοῦσιν ὀνόμασι. πιστεύω γὰρ δίκαια εἶναι ἃ λέγω, καὶ μηδεὶς ὑμῶν προσδοκησάτω ἄλλως. οὐδὲ γὰρ ἂν δήπου πρέποι, ὦ ἄνδρες, τῇδε τῇ ἡλικίᾳ, ὥςπερ μειρακίῳ πλάττοντι λόγους, εἰς ὑμᾶς εἰςιέναι. καὶ μέντοι καὶ πάνυ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο ὑμῶν δέομαι καὶ παρίεμαι· ἐὰν διὰ τῶν αὐτῶν λόγων ἀκούητέ μου ἀπολογουμένου, δι' ὧνπερ εἴωθα λέγειν καὶ ἐν ἀγορᾷ καὶ ἐπὶ τῶν τραπεζῶν, ἵνα ὑμῶν οἱ πολλοὶ ἀκηκόασι, καὶ ἄλλοθι, μήτε θαυμάζειν, μήτε θορυβεῖν τούτου ἕνεκα. ἔχει γὰρ οὑτωσί· νῦν ἐγὼ πρῶτον ἐπὶ δικαστήριον ἀναβέβηκα, ἔτη γεγονὼς πλείω ἑβδομήκοντα. ἀτεχνῶς οὖν ξένως ἔχω τῆς ἐνθάδε λέξεως. ὥςπερ οὖν ἄν, εἰ τῷ ὄντι ξένος ἐτύγχανον ὤν, ξυνεγιγνώσκετε δήπου ἄν μοι, εἰ ἐν ἐκείνῃ τῇ φωνῇ τε καὶ τῷ τρόπῳ ἔλεγον ἐν οἷςπερ ἐτεθράμμην· καὶ δὴ καὶ νῦν τοῦτο ὑμῶν δέομαι (δίκαιον, ὥς γέ μοι δοκῶ), τὸν μὲν τρόπον τῆς λέξεως ἐᾷν· (ἴσως μὲν γάρ τι χείρων, ἴσως δὲ βελτίων ἂν εἴη·) αὐτὸ δὲ τοῦτο σκοπεῖν, καὶ τούτῳ τὸν νοῦν προσέχειν, εἰ δίκαια λέγω, ἢ μή. δικαστοῦ μὲν γὰρ αὕτη ἀρετή· ῥήτορος δέ, τἀληθῆ λέγειν.

II. *Πρῶτον* μὲν οὖν δίκαιός εἰμι ἀπολογήσασθαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τὰ πρῶτά μου ψευδῆ κατηγορημένα, καὶ πρὸς τοὺς πρώτους κατηγόρους, ἔπειτα δὲ πρὸς τὰ ὕστερον καὶ τοὺς ὑστέρους. ἐμοῦ γὰρ πολλοὶ κατήγοροι γεγόνασι πρὸς ὑμᾶς, καὶ πά-

λαι πολλὰ ἤδη ἔτη, καὶ οὐδὲν ἀληθὲς λέγοντες· οὓς ἐγὼ μᾶλλον φοβοῦμαι ἢ τοὺς ἀμφὶ Ἄνυτον, καίπερ ὄντας καὶ τούτους δεινούς. ἀλλ᾽ ἐκεῖνοι δεινότεροι, ὦ ἄνδρες, οἳ ὑμῶν τοὺς πολλοὺς ἐκ παίδων παραλαμβάνοντες, ἔπειθόν τε καὶ κατηγόρουν ἐμοῦ οὐδὲν ἀληθές· ὡς ἔστι τις Σωκράτης, ἀνὴρ σοφός, τά τε μετέωρα φροντιστὴς καὶ τὰ ὑπὸ γῆς πάντα ἀνεζητηκώς, καὶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιῶν. ουτοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταύτην τὴν φήμην κατασκεδάσαντες, οἱ δεινοί εἰσί μου κατήγοροι. οἱ γὰρ ἀκούοντες ἡγοῦνται τοὺς ταῦτα ζητοῦντας οὐδὲ θεοὺς νομίζειν. ἔπειτα εἰσὶν οὗτοι οἱ κατήγοροι πολλοὶ καὶ πολὺν ἤδη χρόνον κατηγορηκότες· ἔτι δὲ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ λέγοντες πρὸς ὑμᾶς, ἐν ῇ ἂν μάλιστα ἐπιστεύσατε, παῖδες ὄντες ἔνιοι ὑμῶν καὶ μειράκια, ἀτεχνῶς ἐρήμην κατηγοροῦντες, ἀπολογουμένου οὐδενός. ὃ δὲ πάντων ἀλογώτατον, ὅτι οὐδὲ τὰ ὀνόματα οἷόν τε αὐτῶν εἰδέναι καὶ εἰπεῖν· πλὴν εἴ τις κωμῳδιοποιὸς τυγχάνει ὤν. ὅσοι δὲ φθόνῳ καὶ διαβολῇ χρώμενοι ὑμᾶς ἀνέπειθον, οἱ δέ, καὶ αὐτοὶ πεπεισμένοι, ἄλλους πείθοντες, οὗτοι πάντες ἀπορώτατοί εἰσιν. οὐδὲ γὰρ ἀναβιβάσασθαι οἷόν τ᾽ ἐστὶν αὐτῶν ἐνταυθοῖ οὐδὲ ἐλέγξαι οὐδένα, ἀλλ᾽ ἀνάγκη ἀτεχνῶς ὥςπερ σκιαμαχεῖν ἀπολογούμενόν τε καὶ ἐλέγχειν, μηδενὸς ἀποκρινομένου. ἀξιώσατε οὖν καὶ ὑμεῖς, ὥςπερ ἐγὼ λέγω, διττούς μου τοὺς κατηγόρους γεγονέναι, ἑτέρους μέν, τοὺς ἄρτι κατηγορήσαντας. ἑτέρους δέ, τοὺς πάλαι, οὓς ἐγὼ

λέγω· καὶ οἰήθητε δεῖν πρὸς ἐκείνους πρῶτόν μ ἀπολογήσασθαι. καὶ γὰρ ὑμεῖς ἐκείνων πρότερον ἠκούσατε κατηγορούντων, καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ τῶνδε τῶν ὕστερον. Εἶεν· ἀπολογητέον δή, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἐπιχειρητέον ὑμῶν ἐξελέσθαι τὴν διαβολήν, ἣν ὑμεῖς ἐν πολλῷ χρόνῳ ἔχετε, ταύτην ἐν οὑτωσὶ ὀλίγῳ χρόνῳ. βουλοίμην μὲν οὖν ἂν τοῦτο οὕτω γενέσθαι, εἴ τι ἄμεινον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοί, καὶ πλέον τί με ποιῆσαι ἀπολογούμενον. οἶμαι δὲ αὐτὸ χαλεπὸν εἶναι, καὶ οὐ πάνυ με λανθάνει οἷον ἐστίν. ὅμως δὲ τοῦτο μὲν ἴτω, ὅπη τῷ θεῷ φίλον, τῷ δὲ νόμῳ πειστέον καὶ ἀπολογητέον. III. Ἀναλάβωμεν οὖν ἐξ ἀρχῆς, τίς ἡ κατηγορία ἐστίν, ἐξ ἧς ἡ ἐμὴ διαβολὴ γέγονεν, ᾗ δὴ καὶ πιστεύων Μέλιτός με ἐγράψατο τὴν γραφὴν ταύτην. εἶεν· τί δὴ λέγοντες διέβαλλον οἱ διαβάλλοντες; ὥςπερ οὖν κατηγόρων τὴν ἀντωμοσίαν δεῖ ἀναγνῶναι αὐτῶν· ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΑΔΙΚΕΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΡΓΑΖΕΤΑΙ ΖΗΤΩΝ ΤΑ ΤΕ ΥΠΟ ΓΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΠΟΥΡΑΝΙΑ, ΚΑΙ ΤΟΝ ΗΤΤΩ ΛΟΓΟΝ ΚΡΕΙΤΤΩ ΠΟΙΩΝ, ΚΑΙ ΑΛΛΟΥΣ ΤΑΥΤΑ ΔΙΔΑΣΚΩΝ. τοιαύτη τίς ἐστι. τοιαῦτα γὰρ ἑωρᾶτε καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ Ἀριστοφάνους κωμῳδίᾳ, Σωκράτην τινὰ ἐκεῖ περιφερόμενον, φάσκοντά τε ἀεροβατεῖν, καὶ ἄλλην πολλὴν φλυαρίαν φλυαροῦντα· ὧν ἐγὼ οὐδὲν οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν πέρι ἐπαΐω. καὶ οὐχ ὡς ἀτιμάζων λέγω τὴν τοιαύτην ἐπιστήμην, εἴ τις περὶ τῶν τοιούτων σοφός ἐστι, μήπως ἐγὼ ὑπὸ Μελίτου τοσαύτας δίκας φεύ-

γοιμι. ἀλλὰ γάρ μοι τῶν τοιούτων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδέν μέτεστι· μάρτυρας δ᾽ αὖ ὑμῶν τοὺς πολλοὺς παρέχομαι, καὶ ἀξιῶ ὑμᾶς ἀλλήλους διδάσκειν τε καὶ φράζειν ὅσοι ἐμοῦ πώποτε ἀκηκόατε διαλεγομένου. πολλοὶ δὲ ὑμῶν οἱ τοιοῦτοί εἰσι. φράζετε οὖν ἀλλήλοις, εἰ πώποτε ἢ σμικρὸν ἢ μέγα ἤκουσέ τις ὑμῶν ἐμοῦ περὶ τῶν τοιούτων διαλεγομένου· καὶ ἐκ τούτου γνώσεσθε ὅτι τοιαῦτ᾽ ἐστὶ καὶ τἄλλα περὶ ἐμοῦ ἃ οἱ πολλοὶ λέγουσιν. IV. ἀλλὰ γὰρ οὔτε τούτων οὐδέν ἐστιν· οὐδέ γ᾽ εἴ τινος ἀκηκόατε ὡς ἐγὼ παιδεύειν ἐπιχειρῶ ἀνθρώπους, καὶ χρήματα πράττομαι, οὐδὲ τοῦτο ἀληθές. ἐπεὶ καὶ τοῦτο γέ μοι δοκεῖ καλὸν εἶναι, εἴτις οἷός τ᾽ εἴη παιδεύειν ἀνθρώπους, ὥσπερ Γοργίας ὁ Λεοντῖνος, καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος, καὶ Ἱππίας ὁ Ἠλεῖος. τούτων γαρ ἕκαστος, ὦ ἄνδρες, οἷός τ᾽ ἐστιν ἰὼν εἰς ἑκάστην τῶν πόλεων, τοὺς νέους, οἷς ἔξεστι τῶν ἑαυτῶν πολιτῶν προῖκα ξυνεῖναι ᾧ ἂν βούλωνται, τούτους πείθουσι τὰς ἐκείνων ξυνουσίας ἀπολιπόντας, σφίσι ξυνεῖναι χρήματα διδόντας, καὶ χάριν προςειδέναι. ἐπεὶ καὶ ἄλλος ἀνήρ ἐστι Πάριος ἐνθάδε σοφός, ὃν ἐγὼ ᾐσθόμην ἐπιδημοῦντα. ἔτυχον γὰρ προςελθὼν ἀνδρὶ ὃς τετελέκει χρήματα σοφισταῖς πλείω ἢ ξύμπαντες οἱ ἄλλοι, Καλλίᾳ τῷ Ἱππονίκου. τοῦτον οὖν ἀνηρόμην (ἐστὸν γὰρ αὐτῷ δύο υἱέε)· ὦ Καλλία, ἦν δ᾽ ἐγὼ, εἰ μέν σου τὼ υἱέε πώλω ἢ μόσχω ἐγενέσθην, εἴχομεν ἂν αὐτοῖν ἐπιστάτην λαβεῖν, καὶ μισθώσασθαι, ὃς ἔμελλεν αὐτὼ καλὼ

κἀγαθὼ ποιήσειν τὴν προσήκουσαν ἀρετήν· ἦν δ' ἂν οὗτος ἢ τῶν ἱππικῶν τις ἢ τῶν γεωργικῶν· νῦν δ' ἐπειδὴ ἀνθρώπω ἐστόν, τίνα αὐτοῖν ἐν νῷ ἔχεις ἐπιστάτην λαβεῖν; τίς τῆς τοιαύτης ἀρετῆς τῆς ἀνθρωπίνης τε καὶ πολιτικῆς ἐπιστήμων ἐστίν; οἶμαι γάρ σε ἐσκέφθαι, διὰ τὴν τῶν υἱέων κτῆσιν. ἔστι τις, ἔφην ἐγώ, ἢ οὔ; Πάνυ γε, ἦ δ' ὅς. Τίς, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ποδαπός; καὶ πόσου διδάσκει; Εὔηνος, ἔφη, ὦ Σώκρατες, Πάριος, πέντε μνῶν. καὶ ἐγὼ τὸν Εὔηνον ἐμακάρισα, εἰ ὡς ἀληθῶς ἔχοι ταύτην τὴν τέχνην, καὶ οὕτως ἐμμελῶς διδάσκοι. ἔγωγ' οὖν καὶ αὐτὸς ἐκαλλυνόμην τε καὶ ἡβρυνόμην ἄν, εἰ ἠπιστάμην ταῦτα. ἀλλ' οὐ γὰρ ἐπίσταμαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. V. ὑπολάβοι ἂν οὖν τις ἴσως· ἀλλ', ὦ Σώκρατες, τὸ σὸν τί ἐστι πρᾶγμα; πόθεν αἱ διαβολαί σοι αὗται γεγόνασιν; οὐ γὰρ δήπου σοῦ γε οὐδὲν τῶν ἄλλων περιττότερον πραγματευομένου, ἔπειτα τοσαύτη φήμη τε καὶ λόγος γέγονεν, εἰ μή τι ἔπραττες ἀλλοῖον ἢ οἱ πολλοί. λέγε οὖν ἡμῖν, τί ἐστιν, ἵνα μὴ καὶ ἡμεῖς περὶ σοῦ αὐτοσχεδιάζωμεν. Ταυτί μοι δοκεῖ δίκαια λέγειν ὁ λέγων· κἀγὼ ὑμῖν πειράσομαι ἀποδεῖξαι, τί ποτ' ἐστὶ τοῦτο ὃ ἐμοὶ πεποίηκε τό, τε ὄνομα καὶ τὴν διαβολήν. ἀκούετε δή· καὶ ἴσως μὲν δόξω τισὶν ὑμῶν παίζειν· εὖ μέντοι ἴστε, πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ. ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δι' οὐδὲν ἄλλ' ἢ διὰ σοφίαν τινὰ τοῦτο τὸ ὄνομα ἔσχηκα. ποίαν δὴ σοφίαν ταύτην; ἥπερ ἐστὶν ἴσως ἀνθρωπίνη σοφία. τῷ ὄντι γὰρ κιν-

δυνεύω ταύτην εἶναι σοφός· οὗτοι δὲ τάχ' ἂν, οὓς ἄρτι ἔλεγον, μείζω τινὰ ἢ κατ' ἄνθρωπον σοφίαν σοφοὶ εἶεν, ἢ οὐκ ἔχω, ὅ, τι λέγω. οὐ γὰρ δὴ ἔγωγε αὐτὴν ἐπίσταμαι· ἀλλ' ὅςτις φησί, ψεύδεταί τε καὶ ἐπὶ διαβολῇ τῇ ἐμῇ λέγει. Καί μοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ θορυβήσητε μηδέν, ἂν δόξω τι ὑμῖν μέγα λέγειν. οὐ γὰρ ἐμὸν ἐρῶ τὸν λόγον, ὃν ἂν λέγω, ἀλλ' εἰς ἀξιόχρεων ὑμῖν τὸν λέγοντα ἀνοίσω. τῆς γὰρ ἐμῆς, εἰ δή τις ἐστὶ σοφία καὶ οἵα, μάρτυρα ὑμῖν παρέξομαι τὸν θεὸν τὸν ἐν Δελφοῖς. Χαιρεφῶντα γὰρ ἴστε δήπου· οὗτος ἐμὸς ἑταῖρος ἦν ἐκ νέου, καὶ ὑμῶν τῷ πλήθει ἑταῖρός τε καὶ ξυνέφυγε τὴν φυγὴν ταύτην, καὶ μεθ' ὑμῶν κατῆλθε. καὶ ἴστε δὴ οἷος ἦν ὁ Χαιρεφῶν, ὡς σφοδρὸς ἐφ' ὅ, τι ὁρμήσειε. καὶ δήποτε καὶ εἰς Δελφοὺς ἐλθὼν, ἐτόλμησε τοῦτο μαντεύσασθαι· καὶ ὅπερ λέγω μὴ θορυβῆτε, ὦ ἄνδρες· ἤρετο γὰρ δὴ εἴ τις ἐμοῦ εἴη σοφώτερος. ἀνεῖλεν οὖν ἡ Πυθία μηδένα σοφώτερον εἶναι. καὶ τούτων πέρι ὁ ἀδελφὸς ὑμῖν αὐτοῦ οὑτοσὶ μαρτυρήσει, ἐπειδὴ ἐκεῖνος τετελεύτηκε. VI. Σκέψασθε δὴ ὧν ἕκενα ταῦτα λέγω· μέλλω γὰρ ὑμᾶς διδάξειν, ὅθεν μοι ἡ διαβολὴ γέγονεν. ταῦτα γὰρ ἐγὼ ἀκούσας, ἐνεθυμούμην οὑτωσί· Τί ποτε λέγει ὁ θεός; καὶ τί ποτε αἰνίττεται; ἐγὼ γὰρ δὴ οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν ξύνοιδα ἐμαυτῷ σοφὸς ὤν. τί οὖν ποτε λέγει φάσκων ἐμὲ σοφώτατον εἶναι; οὐ γὰρ δήπου ψεύδεταί γε· οὐ γὰρ θέμις αὐτῷ. καὶ πολὺν μὲν χρόνον ἠπόρουν τί ποτε λέγει· ἔπειτα μόλις πάνυ ἐπὶ ζήτησιν αὐτοῦ τοιαύτην τινὰ ἐτραπόμην.

ἦλθον ἐπί τινα τῶν δοκούντων σοφῶν εἶναι, ὡς ἐνταῦθα, εἴπερ που, ἐλέγξων τὸ μαντεῖον, καὶ ἀπο φανῶν τῷ χρησμῷ, ὅτι οὗτος γέ μου σοφώτερος· σὺ δ᾽ ἐμὲ ἔφησθα. διασκοπῶν οὖν τοῦτον, (ὀνόματι γὰρ οὐδὲν δέομαι λέγειν· ἦν δέ τις τῶν πολιτικῶν, πρὸς ὃν ἐγὼ σκοπῶν τοιουτονί τι ἔπαθον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι·) καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ, ἔδοξέ μοι οὗτος ὁ ἀνὴρ δοκεῖν μὲν εἶναι σοφὸς ἄλλοις τε πολλοῖς ἀνθρώποις, καὶ μάλιστα ἑαυτῷ, εἶναι δ᾽ οὔ. κἄπειτα ἐπειρώμην αὐτῷ δεικνύναι, ὅτι οἴοιτο μὲν εἶναι σοφὸς, εἴη δ᾽ οὔ. ἐντεῦθεν οὖν τούτῳ τε ἀπηχθόμην, καὶ πολλοῖς τῶν παρόντων. πρὸς ἐμαυτὸν δ᾽ οὖν ἀπιὼν ἐλογιζόμην, ὅτι τούτου μὲν τοῦ ἀνθρώπου ἐγὼ σοφώτερός εἰμι. κινδυνεύει μὲν γὰρ ἡμῶν οὐδέτερος οὐδὲν καλὸν οὐδ᾽ ἀγαθὸν εἰδέναι· ἀλλ᾽ οὗτος μὲν οἴεταί τι εἰδέναι, οὐκ εἰδώς· ἐγὼ δὲ, ὥσπερ οὖν οὐκ οἶδα, οὐδὲ οἴομαι. ἔοικα γοῦν τούτου γε σμικρῷ τινι αὐτῷ τούτῳ σοφώτερος εἶναι, ὅτι ἃ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἴομαι εἰδέναι. ἐντεῦθεν ἐπ᾽ ἄλλον ᾖα τῶν ἐκείνου δοκούντων σοφωτέρων εἶναι· καί μοι ταὐτὰ ταῦτα ἔδοξε. καὶ ἐνταῦθα κἀκείνῳ καὶ ἄλλοις πολλοῖς ἀπηχθόμην. VII. μετὰ ταῦτα οὖν ἤδη ἐφεξῆς ᾖα, αἰσθανόμενος μὲν καὶ λυπούμενος, καὶ δεδιὼς ὅτι ἀπηχθανόμην· ὅμως δὲ ἀναγκαῖον ἐδόκει εἶναι, τὸ τοῦ θεοῦ περὶ πλείστου ποιεῖσθαι, καὶ ἰέναι, σκοποῦντι τὸν χρησμὸν τί λέγει, ἐπὶ ἅπαντας τοὺς τι δοκοῦντας εἰδέναι. καὶ νὴ τὸν Κύνα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, (δεῖ γὰρ πρὸς ὑμᾶς τἀληθῆ λέγειν) ἦ μὴν

ἐγὼ ἔπαθόν τι τοιοῦτον. οἱ μὲν μάλιστα εὐδοκιμοῦντες ἔδοξάν μοι ὀλίγου δεῖν τοῦ πλείστου ἐνδεεῖς εἶναι, ζητοῦντι κατὰ τὸν θεόν· ἄλλοι δέ, δοκοῦντες φαυλότεροι, ἐπιεικέστεροι εἶναι ἄνδρες πρὸς τὸ φρονίμως ἔχειν. δεῖ δὴ ὑμῖν τὴν ἐμὴν πλάνην ἐπιδεῖξαι, ὥσπερ πόνους τινὰς πονοῦντος, ἵνα μοι καὶ ἀνέλεγκτος ἡ μαντεία γένοιτο. μετὰ γὰρ τοὺς πολιτικοὺς ᾖα ἐπὶ τοὺς ποιητάς, τούς τε τῶν τραγῳδιῶν καὶ τοὺς τῶν διθυράμβων, καὶ τοὺς ἄλλους, ὡς ἐνταῦθα ἐπ᾽ αὐτοφώρῳ καταληψόμενος ἐμαυτὸν ἀμαθέστερον ἐκείνων ὄντα. ἀναλαμβάνων οὖν αὐτῶν τὰ ποιήματα, ἅ μοι ἐδόκει μάλιστα πεπραγματεῦσθαι αὐτοῖς, διηρώτων ἂν αὐτοὺς τί λέγοιεν, ἵν᾽ ἅμα τι καὶ μανθάνοιμι παρ᾽ αὐτῶν. αἰσχύνομαι οὖν ὑμῖν εἰπεῖν, ὦ ἄνδρες, τἀληθῆ· ὅμως δὲ ῥητέον. ὡς ἔπος γὰρ εἰπεῖν, ὀλίγου αὐτῶν ἅπαντες οἱ παρόντες ἂν βέλτιον ἔλεγον περὶ ὧν αὐτοὶ ἐπεποιήκεσαν. ἔγνων οὖν αὖ καὶ περὶ τῶν ποιητῶν ἐν ὀλίγῳ τοῦτο, ὅτι οὐ σοφίᾳ ποιοῖεν ἃ ποιοῖεν, ἀλλὰ φύσει τινὶ, καὶ ἐνθουσιάζοντες, ὥσπερ οἱ θεομάντεις καὶ οἱ χρησμῳδοί. καὶ γὰρ οὗτοι λέγουσι μὲν πολλὰ καὶ καλά, ἴσασι δὲ οὐδὲν ὧν λέγουσι· τοιοῦτον τί μοι ἐφάνησαν πάθος καὶ οἱ ποιηταὶ πεπονθότες· καὶ ἅμα ᾐσθόμην αὐτῶν διὰ τὴν ποίησιν οἰομένων καὶ τἆλλα σοφωτάτων εἶναι ἀνθρώπων, ἃ οὐκ ἦσαν. ἀπῄα οὖν καὶ ἐντεῦθεν, τῷ αὐτῷ οἰόμενος περιγεγονέναι, ᾧπερ καὶ τῶν πολιτικῶν. VIII. Τελευτῶν οὖν ἐπὶ τοὺς χειροτέχνας ᾖα. ἐμαυτῷ γὰρ ξυνῄδειν οὐδὲν ἐπισταμένῳ, ὡς ἔπος εἰπεῖν· τούτους

δέ γ' ᾔδειν ὅτι εὑρήσοιμι πολλὰ καὶ καλὰ ἐπισταμένους. καὶ τούτου μὲν οὐκ ἐψεύσθην, ἀλλ' ἠπίσταντο ἃ ἐγὼ οὐκ ἠπιστάμην, καί μου ταύτῃ σοφώτεροι ἦσαν. ἀλλ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταὐτόν μοι ἔδοξαν ἔχειν ἁμάρτημα, ὅπερ καὶ οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ ἀγαθοὶ δημιουργοί. διὰ τὸ τὴν τέχνην καλῶς ἐξεργάζεσθαι, ἕκαστος ἠξίου καὶ τἄλλα τὰ μέγιστα σοφώτατος εἶναι· καὶ αὐτῶν αὕτη ἡ πλημμέλεια ἐκείνην τὴν σοφίαν ἀπέκρυπτεν. ὥςτε με καὶ αὐτὸν ἀνερωτᾷν ὑπὲρ τοῦ χρησμοῦ, πότερα δεξαίμην ἂν οὕτως ὥςπερ ἔχω ἔχειν, μήτε τι σοφὸς ὢν τὴν ἐκείνων σοφίαν, μήτε ἀμαθὴς τὴν ἀμαθίαν, ἢ ἀμφότερα ἃ ἐκεῖνοι ἔχουσιν ἔχειν. ἀπεκρινάμην οὖν ἐμαυτῷ καὶ τῷ χρησμῷ, ὅτι μοι λυσιτελεῖ, ὥσπερ ἔχω ἔχειν. IX. Ἐκ ταύτης ἤδη τῆς ἐξετάσεως, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλαὶ μὲν ἀπέχθειαί μοι γεγόνασι, καὶ οἷαι χαλεπώταται καὶ βαρύταται· ὥςτε πολλὰς διαβολὰς ἀπ' αὐτῶν γεγονέναι· ὄνομα δὲ τοῦτο λέγεσθαι σοφὸς εἶναι. οἴονται γάρ με ἑκάστοτε οἱ παρόντες, ταῦτα αὐτὸν εἶναι σοφόν, ἃ ἂν ἄλλον ἐξελέγξω· τὸ δὲ κινδυνεύει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῷ ὄντι ὁ θεὸς σοφὸς εἶναι, καὶ ἐν τῷ χρησμῷ τούτῳ τοῦτο λέγειν, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη σοφία ὀλίγου τινὸς ἀξία ἐστὶ καὶ οὐδενός. καὶ φαίνεται τοῦτ' οὐ λέγειν τὸν Σωκράτην, προςκεχρῆσθαι δὲ τῷ ἐμῷ ὀνόματι, ἐμὲ παράδειγμα ποιούμενος, ὥςπερ ἂν εἴποι· ὅτι οὗτος ὑμῶν, ὦ ἄνθρωποι, σοφώτατός ἐστιν, ὅςτις, ὥςπερ Σωκράτης, ἔγνωκεν, ὅτι οὐδενὸς ἄξιός ἐστι τῇ ἀληθείᾳ πρὸς σοφίαν. ταῦτ' οὖν ἐγὼ μὲν ἔτι καὶ νῦν

περιϊὼν ἐπιζητῶ καὶ ἐρευνῶ, κατὰ τὸν θεόν, καὶ τῶν ἀστῶν καὶ τῶν ξένων ἄν τινα οἴωμαι σοφὸν εἶναι· καὶ ἐπειδάν μοι μη δοκῇ, τῷ θεῷ βοηθῶν ἐνδείκνυμαι, ὅτι οὐκ ἔστι σοφός. καὶ ὑπὸ ταύτης τῆς ἀσχολίας, οὔτε τι τῶν τῆς πόλεως πρᾶξαί μοι σχολὴ γέγονεν ἄξιον λόγου, οὔτε τῶν οἰκείων· ἀλλ' ἐν πενίᾳ μυρίᾳ εἰμὶ διὰ τὴν τοῦ θεοῦ λατρείαν. X. Πρὸς δὲ τούτοις, οἱ νέοι μοι ἐπακολουθοῦντες, οἷς μάλιστα σχολή ἐστιν, οἱ τῶν πλουσιωτάτων, αὐτόματοι, χαίρουσιν ἀκούοντες ἐξελεγχομένων τῶν ἀνθρώπων· καὶ αὐτοὶ πολλάκις ἐμὲ μιμοῦνται, εἶτα ἐπιχειροῦσιν ἄλλους ἐξετάζειν. κἄπειτα, οἶμαι, εὑρίσκουσι πολλὴν ἀφθονίαν οἰομένων μὲν εἰδέναι τι τῶν ἀνθρώπων, εἰδότων δὲ ἢ ὀλίγα ἢ οὐδέν. ἐντεῦθεν οὖν οἱ ὑπ' αὐτῶν ἐξεταζόμενοι ἐμοὶ ὀργίζονται, οὐκ αὐτοῖς· καὶ λέγουσιν, ὡς Σωκράτης τίς ἐστι μιαρώτατος, καὶ διαφθείρει τοὺς νέους. καὶ ἐπειδάν τις αὐτοὺς ἐρωτᾷ ὅ, τι ποιῶν, καὶ ὅ, τι διδάσκων, ἔχουσι μὲν οὐδὲν εἰπεῖν, ἀλλ' ἀγνοοῦσιν· ἵνα δὲ μὴ δοκῶσιν ἀπορεῖν, τὰ κατὰ πάντων τῶν φιλοσοφούντων πρόχειρα ταῦτα λέγουσιν, ὅτι τὰ μετέωρα καὶ τὰ ὑπὸ γῆς ζητεῖ, καὶ θεοὺς μὴ νομίζει, καὶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιεῖ. τὰ γὰρ ἀληθῆ, οἴομαι, οὐκ ἂν ἐθέλοιεν λέγειν, ὅτι κατάδηλοι γίγνονται προςποιούμενοι μὲν εἰδέναι, εἰδότες δὲ οὐδέν. ἅτε οὖν, οἶμαι, φιλότιμοι ὄντες καὶ σφοδροὶ καὶ πολλοί, καὶ ξυντεταγμένως καὶ πιθανῶς λέγοντες περὶ ἐμοῦ, ἐμπεπλήκασιν ὑμῶν τὰ ὦτα, καὶ πάλαι καὶ νῦν σφοδρῶς διαβάλλοντες, ἐκ τούτων καὶ

Μέλιτός μοι ἐπέθετο καὶ Ἄνυτος καὶ Λύκων· Μέλιτος μέν, ὑπὲρ τῶν ποιητῶν ἀχθόμενος· Ἄνυτος δέ, ὑπὲρ τῶν δημιουργῶν καὶ τῶν πολιτικῶν· Λύκων δὲ ὑπὲρ τῶν ῥητόρων. ὥςτε, ὅπερ ἐγὼ ἀρχόμενος ἔλεγον, θαυμάζοιμ' ἄν, εἰ οἷός τ' εἴην ἐγὼ ὑμῶν ταύτην τὴν διαβολὴν ἐξελέσθαι ἐν οὕτως ὀλίγῳ χρόνῳ, οὕτω πολλὴν γεγονυῖαν. Ταῦτά ἐστιν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τἀληθῆ· καὶ ὑμᾶς οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν ἀποκρυψάμενος ἐγὼ λέγω, οὐδὲ ὑποστειλάμενος· καίτοι οἶδα σχεδόν, ὅτι τοῖς αὐτοῖς ἀπεχθάνομαι. ὃ καὶ τεκμήριον, ὅτι ἀληθῆ λέγω, καὶ ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ διαβολὴ ἡ ἐμή, καὶ τὰ αἴτια ταῦτά ἐστι. καὶ ἐάν τε νῦν, ἐάν τε αὖθις ζητήσητε ταῦτα, οὕτως εὑρήσετε. περὶ μὲν οὖν ὧν οἱ πρῶτοί μου κατήγοροι κατηγόρουν, αὕτη ἔστω ἱκανὴ ἡ ἀπολογία πρὸς ὑμᾶς. XI. Πρὸς δὲ Μέλιτον, τὸν ἀγαθὸν καὶ φιλόπολιν, ὥς φησι, καὶ τοὺς ὑστέρους, μετὰ ταῦτα πειράσομαι ἀπολογήσασθαι. αὖθις γὰρ δή, ὥςπερ τούτων ἑτέρων ὄντων κατηγόρων, λάβωμεν αὖ τὴν τούτων ἀντωμοσίαν. ἔχει δὲ ὧδέ πως· Σωκράτη φησὶν ἀδικεῖν, τούς τε νέους διαφθείροντα, καὶ θεούς, οὓς ἡ πόλις νομίζει, οὐ νομίζοντα, ἕτερα δὲ δαιμόνια καινά. τὸ μὲν δὴ ἔγκλημα τοιοῦτόν ἐστι. τούτου δὲ τοῦ ἐγκλήματος ἓν ἕκαστον ἐξετάσωμεν. φησὶ γὰρ δὴ τοὺς νέους ἀδικεῖν με διαφθείροντα. ἐγὼ δέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀδικεῖν φημὶ Μέλιτον, ὅτι σπουδῇ χαριεντίζεται, ῥᾳδίως εἰς ἀγῶνας καθιστὰς ἀνθρώπους, περὶ πραγμάτων προςποιούμενος σπουδάζειν καὶ κήδεσθαι,

ὧν οὐδὲν πώποτε τούτῳ ἐμέλησεν. ὡς δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, πειράσομαι καὶ ὑμῖν ἐπιδεῖξαι. XII. Καί μοι δεῦρο, ὦ Μέλιτε, εἰπέ· Ἄλλο τι ἢ περὶ πλείστου ποιῇ, ὅπως ὡς βέλτιστοι οἱ νεώτεροι ἔσονται; Ἔγωγε. Ἴθι δὴ νῦν εἰπὲ τούτοις, τίς αὐτοὺς βελτίους ποιεῖ; δῆλον γὰρ ὅτι οἶσθα, μέλον γέ σοι. τὸν μὲν γὰρ διαφθείροντα ἐξευρών, ὡς φῄς, ἐμὲ εἰσάγεις τουτοισὶ καὶ κατηγορεῖς· τὸν δὲ δὴ βελτίους ποιοῦντα, ἴθι, εἰπέ, καὶ μήνυσον αὐτοῖς τίς ἐστιν. — ὁρᾷς, ὦ Μέλιτε, ὅτι σιγᾷς, καὶ οὐκ ἔχεις εἰπεῖν; καίτοι οὐκ αἰσχρόν σοι δοκεῖ εἶναι, καὶ ἱκανὸν τεκμήριον οὗ δὴ ἐγὼ λέγω, ὅτι σοι οὐδὲν μεμέληκεν; — ἀλλ' εἰπέ, ὦ ἀγαθέ, τίς αὐτοὺς ἀμείνους ποιεῖ; Οἱ νόμοι. Ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐρωτῶ, ὦ βέλτιστε, ἀλλὰ τίς ἄνθρωπος, ὅστις πρῶτον καὶ αὐτὸ τοῦτο οἶδε, τοὺς νόμους; Οὗτοι, ὦ Σώκρατες, οἱ δικασταί. Πῶς λέγεις, ὦ Μέλιτε; οἵδε τοὺς νέους παιδεύειν οἷοί τε εἰσὶ καὶ βελτίους ποιεῖν; Μάλιστα. Πότερον ἅπαντες; ἢ οἱ μὲν αὐτῶν, οἱ δ' οὔ; Ἅπαντες. Εὖγε, νὴ τὴν Ἥραν, λέγεις, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ὠφελούντων. τί δὲ δή; οἵδε οἱ ἀκροαταὶ βελτίους ποιοῦσιν, ἢ οὔ; Καὶ οὗτοι. Τί δὲ οἱ βουλευταί; Καὶ οἱ βουλευταί. Ἀλλ' ἄρα, ὦ Μέλιτε, μὴ οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκκλησιασταὶ διαφθείρουσι τοὺς νεωτέρους; ἢ κἀκεῖνοι βελτίους ποιοῦσιν ἅπαντες; Καὶ ἐκεῖνοι. Πάντες ἄρα, ὡς ἔοικεν, Ἀθηναῖοι καλοὺς κἀγαθοὺς ποιοῦσι, πλὴν ἐμοῦ· ἐγὼ δὲ μόνος διαφθείρω. οὕτω λέγεις; Πάνυ σφόδρα ταῦτα λέγω. Πολλήν γέ μου κατέγνωκας δυστυχίαν καί μοι ἀπό-

κρίναι· ἢ καὶ περὶ ἵππους οὕτω σοι δοκεῖ ἔχειν; οἱ μὲν βελτίους ποιοῦντες αὐτοὺς ἅπαντες ἄνθρωποι εἶναι, εἷς δέ τις ὁ διαφθείρων; ἢ τοὐναντίον τούτου πᾶν, εἷς μέν τις ὁ βελτίους γε οἷός τε ὢν ποιεῖν, ἢ πάνυ ὀλίγοι, οἱ ἱππικοί· οἱ δὲ πολλοί, ἐάν περ ξυνῶσι καὶ χρῶνται ἵπποις, διαφθείρουσιν; οὐχ οὕτως ἔχει, ὦ Μέλιτε, καὶ περὶ ἵππων καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ζώων; πάντως δήπου, ἐάν τε σὺ καὶ Ἄνυτος μὴ φῆτε, ἐάν τε φῆτε. πολλὴ γὰρ ἄν τις εὐδαιμονία εἴη περὶ τοὺς νέους, εἰ εἷς μὲν μόνος αὐτοὺς διαφθείρει, οἱ δὲ ἄλλοι ὠφελοῦσιν. ἀλλὰ γάρ, ὦ Μέλιτε, ἱκανῶς ἐπιδείκνυσαι, ὅτι οὐδεπώποτε ἐφρόντισας τῶν νέων· καὶ σαφῶς ἀποφαίνεις τὴν σαυτοῦ ἀμέλειαν, ὅτι οὐδέν σοι μεμέληκε περὶ ὧν ἐμὲ εἰςάγεις. XIII. Ἔτι δὲ ἡμῖν εἰπὲ ὦ πρὸς Διὸς Μέλιτε, πότερόν ἐστιν οἰκεῖν ἄμεινον ἐν πολίταις χρηστοῖς, ἢ πονηροῖς; — ὦ᾽ τᾶν ἀπόκριναι· οὐδὲν γάρ τοι χαλεπὸν ἐρωτῶ. οὐχ οἱ μὲν πονηροὶ ἀεὶ κακόν τι ἐργάζονται τοὺς ἀεὶ ἐγγυτάτω ἑαυτῶν ὄντας, οἱ δ᾽ ἀγαθοὶ ἀγαθόν τι; Πάνυ γε. Ἔστιν οὖν ὅςτις βούλεται ὑπὸ τῶν ξυνόντων βλάπτεσθαι μᾶλλον ἢ ὠφελεῖσθαι; -- ἀπόκριναι ὦ᾽γαθέ. καὶ γὰρ ὁ νόμος κελεύει ἀποκρίνεσθαι. ἔσθ᾽ ὅςτις βούλεται βλάπτεσθαι; Οὐ δῆτα. Φέρε δὴ πότερον ἐμὲ εἰςάγεις δεῦρο ὡς διαφθείροντα τοὺς νέους, καὶ τούτους πονηροτέρους ποιοῦντα, ἑκόντα ἢ ἄκοντα; Ἑκόντα ἔγωγε. Τί δῆ ποτ᾽, ὦ Μέλιτε, τοσοῦτον σὺ ἐμοῦ σοφώτερος εἶ, τηλικούτου ὄντος τηλικόςδε ὤν, ὥςτε σὺ μὲν ἔγνωκας, ὅτι οἱ μὲν κακοὶ κακόν τι ἐρ-

γάζονται ἀεὶ τοὺς μάλιστα πλησίον ἑαυτῶν, οἱ δὲ ἀγαθοὶ ἀγαθόν τι· ἐγὼ δὲ δὴ εἰς τοσοῦτον ἀμαθίας ἥκω, ὥστε καὶ τοῦτο ἀγνοῶ, ὅτι ἐάν τινα μοχθηρὸν ποιήσω τῶν ξυνόντων, κινδυνεύσω κακόν τι λαβεῖν ὑπ' αὐτοῦ; ὥστε τοῦτο τοσοῦτον κακὸν ἑκὼν ποιῶ, ὡς φῂς σύ; ταῦτα ἐγώ σοι οὐ πείθομαι, ὦ Μέλιτε, οἶμαι δὲ οὐδὲ ἄλλων ἀνθρώπων οὐδένα· ἀλλὰ ἢ οὐ διαφθείρω, ἢ διαφθείρω ἄκων. ὥστε σύ γε κατ' ἀμφότερα ψεύδῃ. εἰ δὲ ἄκων διαφθείρω, τῶν τοιούτων καὶ ἀκουσίων ἁμαρτημάτων οὐ δεῦρο νόμος εἰσάγειν ἐστίν, ἀλλ' ἰδίᾳ λαβόντα διδάσκειν καὶ νουθετεῖν. δῆλον γὰρ ὅτι, ἐὰν μάθω, παύσομαι ὅγε ἄκων ποιῶ. σὺ δὲ ξυγγενέσθαι μέν μοι καὶ διδάξαι ἔφυγες, καὶ οὐκ ἠθέλησας· δεῦρο δὲ εἰσάγεις, οἷ νόμος ἐστὶν εἰσάγειν τοὺς κολάσεως δεομένους, ἀλλ' οὐ μαθήσεως. ἀλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο μὲν δῆλον ἤδη ἐστὶν ὃ ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι Μελίτῳ τούτῳ οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν πώποτε ἐμέλησεν. XIV. Ὅμως δὲ δὴ λέγε ἡμῖν, πῶς με φῂς διαφθείρειν, ὦ Μέλιτε, τοὺς νεωτέρους· ἢ δῆλον ὅτι κατὰ τὴν γραφήν, ἣν ἐγράψω, θεοὺς διδάσκοντα μὴ νομίζειν, οὓς ἡ πόλις νομίζει, ἕτερα δὲ δαιμόνια καινά; οὐ ταῦτα λέγεις ὅτι διδάσκων διαφθείρω; Πάνυ μὲν οὖν σφόδρα ταῦτα λέγω. Πρὸς αὐτῶν τοίνυν, ὦ Μέλιτε, τούτων τῶν θεῶν, ὧν νῦν ὁ λόγος ἐστίν, εἰπὲ ἔτι σαφέστερον καὶ ἐμοὶ καὶ τοῖς ἀνδράσι τουτοισί. ἐγὼ γὰρ οὐ δύναμαι μαθεῖν, πότερον λέγεις, διδάσκειν με νομίζειν εἶναί τινας θεούς· (καὶ αὐτὸς ἄρα νομίζω εἶναι θεούς, καὶ οὐκ

εἰμὶ τοπαράπαν ἄθεος, οὐδὲ ταύτῃ ἀδικῶ·) οὐ μέντοι ὥσπερ γε ἡ πόλις, ἀλλ᾽ ἑτέρους, καὶ τοῦτ᾽ ἔστιν ὅ μοι ἐγκαλεῖς, ὅτι ἑτέρους· ἢ παντάπασί με φὴς οὔτε αὐτὸν νομίζειν θεοὺς, τούς τε ἄλλους ταῦτα διδάσκειν. Ταῦτα λέγω, ὡς τοπαράπαν οὐ νομίζεις θεούς. Ὦ θαυμάσιε Μέλιτε, ἱνατί ταῦτα λέγεις; οὐδὲ ἥλιον, οὐδὲ σελήνην ἄρα νομίζω εἶναι θεούς, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι; Μὰ Δί᾽, ὦ ἄνδρες δικασταί· ἐπεὶ τὸν μὲν ἥλιον, λίθον φησὶν εἶναι, τὴν δὲ σελήνην, γῆν. Ἀναξαγόρου οἴει κατηγορεῖν, ὦ φίλε Μέλιτε· καὶ οὕτω καταφρονεῖς τῶνδε, καὶ οἴει αὐτοὺς ἀπείρους γραμμάτων εἶναι, ὥστε οὐκ εἰδέναι, ὅτι τὰ Ἀναξαγόρου βιβλία τοῦ Κλαζομενίου γέμει τούτων τῶν λόγων. καὶ δὴ καὶ οἱ νέοι ταῦτα παρ᾽ ἐμοῦ μανθάνουσιν, ἃ ἔξεστιν ἐνίοτε, εἰ πάνυ πολλοῦ, δραχμῆς ἐκ τῆς ὀρχήστρας πριαμένοις, Σωκράτους καταγελᾶν, ἐὰν προσποιῆται ἑαυτοῦ εἶναι, ἄλλως τε καὶ οὕτως ἄτοπα ὄντα. ἀλλ᾽ ὦ πρὸς Διός, οὑτωσί σοι δοκῶ οὐδένα νομίζειν θεὸν εἶναι; Οὐ μέντοι μὰ Δία, οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν. Ἄπιστός γ᾽ εἶ, ὦ Μέλιτε, καὶ ταῦτα, ὡς ἐμοὶ δοκεῖς, σαυτῷ. ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ οὑτοσί, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάνυ εἶναι ὑβριστὴς καὶ ἀκόλαστος, καὶ ἀτεχνῶς τὴν γραφὴν ταύτην ὕβρει τινὶ καὶ ἀκολασίᾳ καὶ νεότητι γράψασθαι. ἔοικε γὰρ ὥσπερ αἴνιγμα ξυντιθέντι, καὶ διαπειρωμένῳ, ,,Ἆρα γνώσεται Σωκράτης ὁ σοφὸς δὴ ἐμοῦ χαριεντιζομένου, καὶ ἐναντία ἐμαυτῷ λέγοντος; ἢ ἐξαπατήσω αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους

τοὺς ἀκούοντας; „οὗτος γὰρ ἐμοὶ φαίνεται τὰ ἐναντία λέγειν αὐτὸς αὑτῷ ἐν τῇ γραφῇ, ὥςπερ ἂν εἰ εἴποι· Ἀδικεῖ Σωκράτης θεοὺς οὐ νομίζων, ἀλλὰ θεοὺς νομίζων. καίτοι τοῦτό ἐστι παίζοντος. XV. Ξυνεπισκέψασθε δή, ὦ ἄνδρες, ᾗ μοι φαίνεται ταῦτα λέγειν. σὺ δὲ ἡμῖν ἀπόκριναι, ὦ Μέλιτε. ὑμεῖς δέ, ὅπερ κατ' ἀρχὰς ὑμᾶς παρῃτησάμην, μέμνησθέ μοι μὴ θορυβεῖν, ἐὰν ἐν τῷ εἰωθότι τρόπῳ τοὺς λόγους ποιῶμαι. ἔστιν ὅςτις ἀνθρώπων, ὦ Μέλιτε, ἀνθρώπεια μὲν νομίζει πράγματα εἶναι, ἀνθρώπους δὲ οὐ νομίζει; — ἀποκρινέσθω, ὦ ἄνδρες καὶ μὴ ἄλλα καὶ ἄλλα θορυβείτω. ἔσθ' ὅςτις ἵππους μὲν οὐ νομίζει, ἱππικὰ δὲ πράγματα; ἢ αὐλητὰς μὲν οὐ νομίζει, αὐλητικὰ δὲ πράγματα; — οὐκ ἔστιν, ὦ ἄριστε ἀνδρῶν. εἰ μὴ σὺ βούλει ἀποκρίνασθαι, ἐγώ σοι λέγω καὶ τοῖς ἄλλοις τουτοισί. ἀλλὰ τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπόκριναι, ἔσθ' ὅςτις δαιμόνια μὲν νομίζει πράγματα εἶναι, δαίμονας δὲ οὐ νομίζει; Οὐκ ἔστιν. Ὡς ὤνησας· ὅτι μόλις ἀπεκρίνω ὑπὸ τουτωνὶ ἀναγκαζόμενος. οὐκοῦν δαιμόνια μὲν φῄς με καὶ νομίζειν καὶ διδάσκειν, εἴτ' οὖν καινὰ εἴτε παλαιά; ἀλλ' οὖν δαιμόνιά γε νομίζω, κατὰ τὸν σὸν λόγον· καὶ ταῦτα καὶ διωμόσω ἐν τῇ ἀντιγραφῇ. εἰ δὲ καὶ δαιμόνια νομίζω, καὶ δαίμονας δήπου πολλὴ ἀνάγκη νομίζειν με ἐστίν. οὐχ οὕτως ἔχει; — Ἔχει δή. τίθημι γάρ σε ὁμολογοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἀποκρίνῃ. τοὺς δὲ δαίμονας οὐχὶ ἤτοι θεούς γε ἡγούμεθα εἶναι, ἢ θεῶν παῖδας; φῄς, ἢ οὔ; Πάνυ γε. Οὐκοῦν εἴπερ δαι-

μονας ἡγοῦμαι, ὡς σὺ φῄς, εἰ μὲν θεοί τινές εἰσιν οἱ δαίμονες, τοῦτ᾽ ἂν εἴη ὃ ἐγὼ φημί σε αἰνίττεσθαι καὶ χαριεντίζεσθαι, θεοὺς οὐχ ἡγούμενον φάναι με θεοὺς αὖ ἡγεῖσθαι πάλιν, ἐπειδήπερ γε δαίμονας ἡγοῦμαι· εἰ δ᾽ αὖ οἱ δαίμονες θεῶν παῖδές εἰσι νόθοι τινές, ἢ ἐκ Νυμφῶν, ἢ ἔκ τινων ἄλλων, ὧν δὴ καὶ λέγονται, τίς ἂν ἀνθρώπων θεῶν μὲν παῖδας ἡγοῖτο εἶναι, θεοὺς δὲ μή; ὁμοίως γὰρ ἂν ἄτοπον εἴη, ὥςπερ ἂν εἴ τις ἵππων μὲν παῖδας ἡγοῖτο ἢ καὶ ὄνων, τοὺς ἡμιόνους, ἵππους δὲ καὶ ὄνους μὴ ἡγοῖτο εἶναι. ἀλλ᾽, ὦ Μέλιτε, οὐκ ἔστιν ὅπως σὺ ταῦτα οὐχὶ ἀποπειρώμενος ἡμῶν ἐγράψω τὴν γραφὴν ταύτην, ἢ ἀπορῶν ὅ, τι ἐγκαλοῖς ἐμοὶ ἀληθὲς ἀδίκημα· ὅπως δὲ σύ τινα πείθοις ἂν καὶ σμικρὸν νοῦν ἔχοντα ἀνθρώπων, ὡς τοῦ αὐτοῦ ἀνδρός ἐστι καὶ δαιμόνια καὶ θεῖα ἡγεῖσθαι, καὶ αὖ τοῦ αὐτοῦ, μήτε δαίμονας μήτε θεοὺς μήτε ἥρωας, οὐδεμία μηχανή ἐστιν. ἀλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς μὲν ἐγὼ οὐκ ἀδικῶ κατὰ τὴν Μελίτου γραφήν, οὐ πολλῆς μοι δοκεῖ εἶναι ἀπολογίας· ἀλλὰ ἱκανὰ καὶ ταῦτα. XVI. Ὃ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔλεγον, ὅτι πολλή μοι ἀπέχθεια γέγονε καὶ πρὸς πολλούς, εὖ ἴστε ὅτι ἀληθές ἐστι. καὶ τοῦτ᾽ ἔστιν ὃ ἐμὲ αἱρήσει, ἐάνπερ αἱρῇ, οὐ Μέλιτος οὐδὲ Ἄνυτος, ἀλλ᾽ ἡ τῶν πολλῶν διαβολή τε καὶ φθόνος· ἃ δὴ πολλοὺς καὶ ἄλλους καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας ᾕρηκεν, οἶμαι δὲ καὶ αἱρήσειν. οὐδὲν δὲ δεινὸν μὴ ἐν ἐμοὶ στῇ. ἴσως δ᾽ ἂν οὖν εἴποι τις· Εἶτ᾽ οὐκ αἰ-

σχύνη, ὦ Σώκρατες, τοιοῦτον ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύσας, ἐξ οὗ κινδυνεύεις νυνὶ ἀποθανεῖν; ἐγὼ δὲ τούτῳ ἂν δίκαιον λόγον ἀντείποιμι· Ὅτι οὐ καλῶς λέγεις, ὦ ἄνθρωπε, εἰ οἴει δεῖν κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι τοῦ ζῆν ἢ τεθνάναι ἄνδρα ὅτου τι καὶ σμικρὸν ὄφελός ἐστιν· ἀλλ᾽ οὐκ ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖν, ὅ, τι ἂν πράττῃ, πότερον δίκαια ἢ ἄδικα πράττει, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα ἢ κακοῦ. φαῦλοι γὰρ ἄν, τῷ γε σῷ λόγῳ, εἶεν τῶν ἡμιθέων ὅσοι ἐν Τροίᾳ τετελευτήκασιν, οἵ τε ἄλλοι καὶ ὁ τῆς Θέτιδος υἱός· ὃς τοσοῦτον τοῦ κινδύνου κατεφρόνησε, παρὰ τὸ αἰσχρόν τι ὑπομεῖναι, ὥςτε, ἐπειδὴ εἶπεν ἡ μήτηρ αὐτῷ προθυμουμένῳ Ἕκτορα ἀποκτεῖναι, θεὸς οὖσα, οὑτωσί πως, ὡς ἐγὼ οἶμαι· Ὦ παῖ, εἰ τιμωρήσεις Πατρόκλῳ τῷ ἑταίρῳ τὸν φόνον, καὶ Ἕκτορα ἀποκτενεῖς, αὐτὸς ἀποθανῇ· (αὐτίκα γάρ τοι, φησί, μεθ᾽ Ἕκτορα πότμος ἑτοῖμος·) ὁ δέ, τοῦτ᾽ ἀκούσας, τοῦ μὲν θανάτου καὶ τοῦ κινδύνου ὠλιγώρησε, πολὺ δὲ μᾶλλον δείσας τὸ ζῆν κακὸς ὤν, καὶ τοῖς φίλοις μὴ τιμωρεῖν, Αὐτίκα, φησί, τεθναίην, τὴν δίκην ἐπιθεὶς τῷ ἀδικοῦντι, ἵνα μὴ ἐνθάδε μένω καταγέλαστος παρὰ νηυσὶ κορωνίσιν, ἄχθος ἀρούρης. Μὴ αὐτὸν οἴει φροντίσαι θανάτου καὶ κινδύνου; οὕτω γὰρ ἔχει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ· οὗ ἄν τις ἑαυτὸν τάξῃ, ἡγησάμενος βέλτιστον εἶναι, ἢ ὑπὸ ἄρχοντος ταχθῇ, ἐνταῦθα δεῖ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μένοντα κινδυνεύειν, μηδὲν ὑπολογιζόμενον, μήτε θάνατον, μήτε ἄλλό τι μηδὲν πρὸ τοῦ αἰσχροῦ. XVII. Ἐγὼ

οὖν δεινὰ ἂν εἴην εἰργασμένος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ὅτε μέν με οἱ ἄρχοντες ἔταττον, οὓς ὑμεῖς εἵλεσθε ἄρχειν μου, καὶ ἐν Ποτιδαίᾳ, καὶ ἐν Ἀμφιπόλει, καὶ ἐπὶ Δηλίῳ, τότε μὲν οὗ ἐκεῖνοι ἔταττον, ἔμενον ὥςπερ καὶ ἄλλος τις, καὶ ἐκινδύνευον ἀποθανεῖν· τοῦ δὲ θεοῦ τάττοντος, ὡς ἐγὼ ᾠήθην τε καὶ ὑπέλαβον, φιλοσοφοῦντά με δεῖν ζῆν, καὶ ἐξετάζοντα ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους, ἐνταῦθα δὲ φοβηθεὶς ἢ θάνατον, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν πρᾶγμα, λείποιμι τὴν τάξιν. δεινὸν μέντ' ἂν εἴη, καὶ ὡς ἀληθῶς τότ' ἄν με δικαίως εἰςάγοι τις εἰς δικαστήριον, ὅτι οὐ νομίζω θεοὺς εἶναι, ἀπειθῶν τῇ μαντείᾳ, καὶ δεδιὼς θάνατον, καὶ οἰόμενος σοφὸς εἶναι, οὐκ ὤν. τὸ γάρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὦ ἄνδρες, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι, μὴ ὄντα. δοκεῖν γάρ εἰδέναι ἔστιν ἃ οὐκ οἶδεν. οἶδε μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν θάνατον, οὐδ' εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ πάντων μέγιστον ὂν τῶν ἀγαθῶν· δεδίασι δ', ὡς εὖ εἰδότες ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἐστι. καὶ τοῦτο πῶς οὐκ ἀμαθία ἐστὶν αὕτη ἡ ἐπονείδιστος, ἡ τοῦ οἴεσθαι εἰδέναι ἃ οὐκ οἶδεν; ἐγὼ δέ, ὦ ἄνδρες, τούτῳ καὶ ἐνταῦθα ἴσως διαφέρω τῶν πολλῶν ἀνθρώπων· καὶ εἰ δή τῳ σοφώτερός του φαίην εἶναι, τούτῳ ἄν, ὅτι οὐκ εἰδὼς ἱκανῶς περὶ τῶν ἐν ᾅδου, οὕτω καὶ οἴομαι οὐκ εἰδέναι· τὸ δὲ ἀδικεῖν καὶ τὸ ἀπειθεῖν τῷ βελτίονι καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώπῳ, ὅτι κακὸν καὶ αἰσχρόν ἐστιν οἶδα. πρὸ οὖν τῶν κακῶν ὧν οἶδα ὅτι κακά ἐστιν, ἃ μὴ οἶδα εἰ ἀγαθὰ ὄντα τυγχάνει, οὐδέποτε φο-

βήσομαι, οὐδὲ φεύξομαι. ὥςτε οὐδὲ εἴ με νῦν ὑμεῖς ἀφίετε, Ἀνύτῳ ἀπιστήσαντες, ὃς ἔφη ἢ τὴν ἀρχὴν οὐ δεῖν ἐμὲ δεῦρο εἰςελθεῖν, ἢ ἐπειδὴ εἰςῆλθον, οὐχ οἷόν τ' εἶναι τὸ μὴ ἀποκτεῖναί με· λέγων πρὸς ὑμᾶς, ὡς εἰ διαφευξοίμην, ἤδη ἂν ὑμῶν οἱ υἱεῖς ἐπιτηδεύοντες ἃ Σωκράτης διδάσκει, πάντες παντάπασι διαφθαρήσοιντο, εἴ μοι πρὸς ταῦτα εἴποιτε· Ὦ Σώκρατες, νῦν μὲν Ἀνύτῳ οὐ πεισόμεθα, ἀλλ' ἀφίεμέν σε, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧτε μηκέτι ἐν ταύτῃ τῇ ζητήσει διατρίβειν, μηδὲ φιλοσοφεῖν· ἐὰν δὲ ἁλῷς ἔτι τοῦτο πράττων, ἀποθανῇ· εἰ οὖν με, ὅπερ εἶπον, ἐπὶ τούτοις ἀφίοιτε, εἴποιμ' ἂν ὑμῖν· Ὅτι ἐγὼ ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀσπάζομαι μὲν καὶ φιλῶ, πείσομαι δὲ τῷ θεῷ μᾶλλον ἢ ὑμῖν· καὶ ἕωςπερ ἂν ἐμπνέω καὶ οἷός τε ὦ, οὐ μὴ παύσομαι φιλοσοφῶν, καὶ ὑμῖν παρακελευόμενός τε καὶ ἐνδεικνύμενος, ὅτῳ ἂν ἀεὶ ἐντυγχάνω ὑμῶν, λέγων οἷάπερ εἴωθα· Ὅτι, ὦ ἄριστε ἀνδρῶν, Ἀθηναῖος ὢν, πόλεως τῆς μεγίστης καὶ εὐδοκιμωτάτης εἰς σοφίαν καὶ ἰσχύν, χρημάτων μὲν οὐκ αἰσχύνῃ ἐπιμελόμενος, ὅπως σοι ἔσται ὡς πλεῖστα, καὶ δόξης καὶ τιμῆς, φρονήσεως δὲ καὶ ἀληθείας, καὶ τῆς ψυχῆς ὅπως ὡς βελτίστη ἔσται, οὐκ ἐπιμελῇ, οὐδὲ φροντίζεις; καὶ ἐάν τις ὑμῶν ἀμφισβητήσῃ, καὶ φῇ ἐπιμελεῖσθαι, οὐκ εὐθὺς ἀφήσω αὐτὸν, οὐδ' ἄπειμι, ἀλλ' ἐρήσομαι αὐτὸν καὶ ἐξετάσω καὶ ἐλέγξω· καὶ ἐάν μοι μὴ δοκῇ κεκτῆσθαι ἀρετήν, φάναι δὲ, ὀνειδιῶ, ὅτι τὰ πλείστου ἄξια περὶ ἐλαχίστου ποιεῖται, τὰ δὲ

φαυλότερα, περὶ πλείονος. ταῦτα καὶ νεωτέρῳ καὶ πρεσβυτέρῳ, ὅτῳ ἂν ἐντυγχάνω, ποιήσω, καὶ ξένῳ καὶ ἀστῷ· μᾶλλον δὲ τοῖς ἀστοῖς, ὅσῳ μοι ἐγγυτέρω ἐστὲ γένει. ταῦτα γὰρ κελεύει ὁ θεός, εὖ ἴστε· καὶ ἐγὼ οἶμαι οὐδέν πω ὑμῖν μεῖζον ἀγαθὸν γενέσθαι ἐν τῇ πόλει ἢ τὴν ἐμὴν τῷ θεῷ ὑπηρεσίαν. οὐδὲν γὰρ ἄλλο πράττων ἐγὼ περιέρχομαι ἢ πείθων ὑμῶν καὶ νεωτέρους καὶ πρεσβυτέρους μήτε σωμάτων ἐπιμελεῖσθαι, μήτε χρημάτων πρότερον, μήτε ἄλλου τινὸς οὕτω σφόδρα, ὡς τῆς ψυχῆς, ὅπως ὡς ἀρίστη ἔσται· λέγων ὅτι οὐκ ἐκ χρημάτων ἡ ἀρετὴ γίγνεται, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς χρήματα, καὶ τἄλλα τἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις ἅπαντα, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. εἰ μὲν οὖν ταῦτα λέγων διαφθείρω τοὺς νέους, ταῦτα ἂν εἴη βλαβερά· εἰ δέ τίς μέ φησιν ἄλλα λέγειν ἢ ταῦτα, οὐδὲν λέγει. πρὸς ταῦτα φαίην ἄν· ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἢ πείθεσθε Ἀνύτῳ, ἢ μή, καὶ ἢ ἀφίετέ με, ἢ μή· ὡς ἐμοῦ οὐκ ἂν ποιήσοντος ἄλλα, οὐδ' εἰ μέλλω πολλάκις τεθνάναι. XVIII. Μὴ θορυβεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλὰ ἐμμείνατέ μοι οἷς ἐδεήθην ὑμῶν, μὴ θορυβεῖν ἐφ' οἷς ἂν λέγω, ἀλλ' ἀκούειν. καὶ γάρ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ὀνήσεσθε ἀκούοντες. μέλλω γὰρ οὖν ἄττα ἐρεῖν ὑμῖν καὶ ἄλλα, ἐφ' οἷς ἴσως βοήσεσθε· ἀλλὰ μηδαμῶς ποιεῖτε τοῦτο. εὖ γὰρ ἴστε, ἐὰν ἐμὲ ἀποκτείνητε τοιοῦτον ὄντα οἷον ἐγὼ λέγω, οὐκ ἐμὲ μείζω βλάψετε ἢ ὑμᾶς αὐτούς. ἐμὲ μὲν γὰρ οὐδὲν ἂν βλάψειεν οὔτε Μέλιτος, οὔτε Ἄνυτος· οὐδὲ γὰρ ἂν δύναιντο. οὐ γὰρ οἶμαι θεμιτὸν εἶναι

ἀμείνονι ἀνδρὶ ὑπὸ χείρονος βλάπτεσθαι. ἀποκτείνειε μέντ' ἂν ἴσως ἢ ἐξελάσειεν ἢ ἀτιμάσειεν· ἀλλὰ ταῦτα οὗτος μὲν ἴσως οἴεται καὶ ἄλλος τίς που μεγάλα κακά· ἐγὼ δὲ οὐκ οἴομαι, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ποιεῖν ἃ οὑτοσὶ νῦν ποιεῖ, ἄνδρα ἀδίκως ἐπιχειρεῖν ἀποκτιννύναι. νῦν οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλοῦ δέω ἐγὼ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι, ὥς τις ἂν οἴοιτο, ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν, μὴ ἐξαμάρτητε περὶ τὴν τοῦ θεοῦ δόσιν ὑμῖν, ἐμοῦ καταψηφισάμενοι. ἐὰν γάρ με ἀποκτείνητε, οὐ ῥᾳδίως ἄλλον τοιοῦτον εὑρήσετε, ἀτεχνῶς (εἰ καὶ γελοιότερον εἰπεῖν) προςκείμενον τῇ πόλει ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὥςπερ ἵππῳ μεγάλῳ μὲν καὶ γενναίῳ, ὑπὸ μεγέθους δὲ νωθεστέρῳ, καὶ δεομένῳ ἐγείρεσθαι ὑπὸ μύωπός τινος. οἷον δή μοι δοκεῖ ὁ θεὸς ἐμὲ τῇ πόλει προςτεθεικέναι τοιοῦτόν τινα, ὃς ὑμᾶς ἐγείρων καὶ πείθων, καὶ ὀνειδίζων ἕνα ἕκαστον, οὐδὲν παύομαι τὴν ἡμέραν ὅλην πανταχοῦ προςκαθίζων. τοιοῦτος οὖν ἄλλος οὐ ῥᾳδίως ὑμῖν γενήσεται, ὦ ἄνδρες. ἀλλ' ἐὰν ἐμοὶ πείθησθε, φείσεσθέ μου. ὑμεῖς δ' ἴσως τάχ' ἂν ἀχθόμενοι, ὥςπερ οἱ νυστάζοντες ἐγειρόμενοι, κρούσαντες ἄν με, πειθόμενοι Ἀνύτῳ, ῥᾳδίως ἂν ἀποκτείναιτε· εἶτα τὸν λοιπὸν χρόνον καθεύδοντες διατελοῖτε ἄν, εἰ μή τινα ἄλλον ὑμῖν ὁ θεὸς ἐπιπέμψειε, κηδόμενος ὑμῶν. ὅτι δ' ἐγὼ τυγχάνω ὢν τοιοῦτος οἷος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τῇ πόλει δεδόσθαι, ἐνθένδε ἂν κατανοήσαιτε. οὐ γὰρ ἀνθρωπίνῳ ἔοικε τὸ ἐμὲ τῶν μὲν ἐμαυτοῦ ἁπάντων ἠμεληκέναι, καὶ ἀνέχεσθαι τῶν

οἰκείων ἀμελουμένων τοσαῦτα ἤδη ἔτη, τὸ δὲ ὑμέτερον πράττειν ἀεί, ἰδίᾳ ἑκάστῳ προσιόντα, ὥςπερ πατέρα ἢ ἀδελφὸν πρεσβύτερον, πείθοντα ἐπιμελεῖσθαι ἀρετῆς. καὶ εἰ μέντοι ει ἀπὸ τούτων ἀπέλαυον, καὶ μισθὸν λαμβάνων ταῦτα παρεκελευόμην, εἶχεν ἄν τινα λόγον· νῦν δὲ ὁρᾶτε δὴ καὶ αὐτοί, ὅτι οἱ κατήγοροι τἄλλα πάντα οὕτως ἀναισχύντως κατηγοροῦντες, τοῦτό γε οὐχ οἷοί τ' ἐγένοντο ἀπαναισχυντῆσαι, παρασχόμενοι μάρτυρα, ὡς ἐγώ ποτέ τινα ἢ ἐπραξάμην μισθὸν ἢ ᾔτησα. ἱκανὸν γάρ, οἶμαι, ἐγὼ παρέχομαι τὸν μάρτυρα ὡς ἀληθῆ λέγω, τὴν πενίαν. XIX. Ἴσως ἂν οὖν δόξειεν ἄτοπον εἶναι, ὅτι δὴ ἐγὼ ἰδίᾳ μὲν ταῦτα ξυμβουλεύω περιϊὼν καὶ πολυπραγμονῶν, δημοσίᾳ δὲ οὐ τολμῶ ἀναβαίνων εἰς τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον ξυμβουλεύειν τῇ πόλει. τούτου δὲ αἴτιόν ἐστιν ὃ ὑμεῖς ἐμοῦ πολλάκις ἀκηκόατε πολλαχοῦ λέγοντος, ὅτι μοι θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον γίγνεται [φωνή]· ὃ δὴ καὶ ἐν τῇ γραφῇ ἐπικωμῳδῶν Μέλιτος ἐγράψατο. ἐμοὶ δὲ τοῦτό ἐστιν ἐκ παιδὸς ἀρξάμενον, φωνή τις γιγνομένη· ἣ ὅταν γένηται, ἀεὶ ἀποτρέπει με τούτου ὃ ἂν μέλλω πράττειν, προτρέπει δὲ οὔποτε. τοῦτό ἐστιν ὅ μοι ἐναντιοῦται, τὰ πολιτικὰ πράττειν. καὶ παγκάλως δέ μοι δοκεῖ ἐναντιοῦσθαι. εὖ γὰρ ἴστε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ἐγὼ πάλαι ἐπεχείρησα πράττειν τὰ πολιτικὰ πράγματα, πάλαι ἂν ἀπολώλειν, καὶ οὔτ' ἂν ὑμᾶς ὠφελήκειν οὐδέν, οὔτ' ἂν ἐμαυτόν. καί μοι μὴ ἄχθεσθε λέγοντι τἀληθῆ. οὐ γάρ ἐστιν ὅςτις ἀνθρώπων

σωθήσεται, οὔτε ὑμῖν οὔτε ἄλλῳ οὐδενὶ πλήθει γνησίως ἐναντιούμενος, καὶ διακωλύων πολλὰ ἄδικα καὶ παράνομα ἐν τῇ πόλει γίγνεσθαι· ἀλλὰ ἀναγκαῖόν ἐστι τὸν τῷ ὄντι μαχούμενον ὑπὲρ τοῦ δικαίου, καὶ εἰ μέλλει ὀλίγον χρόνον σωθήσεσθαι, ἰδιωτεύειν, ἀλλὰ μὴ δημοσιεύειν. XX. Μεγάλα δ' ἔγωγε ὑμῖν τεκμήρια παρέξομαι τούτων, οὐ λόγους, ἀλλ', ὃ ὑμεῖς τιμᾶτε, ἔργα. ἀκούσατε δή μοι τὰ ξυμβεβηκότα, ἵνα εἰδῆτε ὅτι οὐδ' ἂν ἑνὶ ὑπείκαθοιμι παρὰ τὸ δέον δείσας θάνατον· μὴ ὑπείκων δὲ ἅμα καὶ ἅμ' ἂν ἀπολοίμην. ἐρῶ δὲ ὑμῖν φορτικὰ μὲν καὶ δικανικά, ἀληθῆ δέ. ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἄλλην μὲν ἀρχὴν οὐδεμίαν πώποτε ἦρξα ἐν τῇ πόλει, ἐβούλευσα δέ· καὶ ἔτυχεν ἡμῶν ἡ φυλὴ Ἀντιοχὶς πρυτανεύουσα, ὅτε ὑμεῖς τοὺς δέκα στρατηγούς, τοὺς οὐκ ἀνελομένους τοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας, ἐβουλεύσασθε ἀθρόους κρίνειν, παρανόμως, ὡς ἐν τῷ ὑστέρῳ χρόνῳ πᾶσιν ὑμῖν ἔδοξε. τότ' ἐγὼ μόνος τῶν πρυτάνεων ἠναντιώθην ὑμῖν μηδὲν ποιεῖν παρὰ τοὺς νόμους, καὶ ἐναντία ἐψηφισάμην· καὶ ἑτοίμων ὄντων ἐνδεικνύναι με καὶ ὑπάγειν τῶν ῥητόρων, καὶ ὑμῶν κελευόντων καὶ βοώντων, μετὰ τοῦ νόμου καὶ τοῦ δικαίου ᾤμην μᾶλλόν με δεῖν διακινδυνεύειν, ἢ μεθ' ὑμῶν γενέσθαι μὴ δίκαια βουλευομένων, φοβηθέντα δεσμὸν ἢ θάνατον. καὶ ταῦτα μὲν ἦν ἔτι δημοκρατουμένης τῆς πόλεως· ἐπειδὴ δὲ ὀλιγαρχία ἐγένετο, οἱ Τριάκοντα αὖ μεταπεμψάμενοί με πέμπτον αὐτὸν εἰς τὴν Θόλον, προςέταξαν ἀγαγεῖν ἐκ

Σαλαμῖνος Λέοντα τὸν Σαλαμίνιον, ἵνα ἀποθάνοι οἷα δὴ καὶ ἄλλοις ἐκεῖνοι πολλοῖς πολλὰ προςέταττον, βουλόμενοι ὡς πλείστους ἀναπλῆσαι αἰτιῶν. τότε μέντοι ἐγὼ οὐ λόγῳ ἀλλ' ἔργῳ αὖ ἐνεδειξάμην, ὅτι ἐμοὶ μὲν θανάτου μέλει (εἰ μὴ ἀγροικότερον ἦν εἰπεῖν) οὐδ' ὁτιοῦν· τοῦ δὲ μηδὲν ἄδικον μηδ' ἀνόσιον ἐργάζεσθαι, τούτου δὲ τὸ πᾶν μέλει. ἐμὲ γὰρ ἐκείνη ἡ ἀρχὴ οὐκ ἐξέπληξεν οὕτως ἰσχυρὰ οὖσα, ὥςτε ἄδικόν τι ἐργάσασθαι· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκ τῆς Θόλου ἐξήλθομεν, οἱ μὲν τέτταρες ᾤχοντο εἰς Σαλαμῖνα καὶ ἤγαγον Λέοντα, ἐγὼ δὲ ᾠχόμην ἀπιὼν οἴκαδε. καὶ ἴσως ἂν διὰ ταῦτα ἀπέθανον, εἰ μὴ ἡ ἀρχὴ διὰ ταχέων κατελύθη. καὶ τούτων ὑμῖν ἔσονται πολλοὶ μάρτυρες. XXI. *ἆρ' οὖν με οἴεσθε τοσάδε ἔτη διαγενέσθαι, εἰ ἔπραττον τὰ δημόσια, καὶ πράττων ἀξίως ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, ἐβοήθουν τοῖς δικαίοις, καί, ὥςπερ χρή, τοῦτο περὶ πλείστου ἐποιούμην; πολλοῦ γε δεῖ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· οὐδὲ γὰρ ἂν ἄλλος ἀνθρώπων οὐδείς. ἀλλ' ἐγὼ διὰ παντὸς τοῦ βίου, δημοσίᾳ τε εἴ πού τι ἔπραξα, τοιοῦτος φανοῦμαι, καὶ ἰδίᾳ ὁ αὐτὸς οὗτος, οὐδενὶ πώποτε ξυγχωρήσας οὐδὲν παρὰ τὸ δίκαιον οὔτε ἄλλῳ οὔτε τούτων οὐδενί, οὓς δὴ οἱ διαβάλλοντες ἐμέ φασιν ἐμοὺς μαθητὰς εἶναι. ἐγὼ δὲ διδάσκαλος μὲν οὐδενὸς πώποτ' ἐγενόμην· εἰ δέ τις ἐμοῦ λέγοντος, καὶ τὰ ἐμαυτοῦ πράττοντος, ἐπιθυμοῖ ἀκούειν, εἴτε νεώτερος, εἴτε πρεσβύτερος, οὐδενὶ πώποτε ἐφθόνησα. οὐδὲ χρήματα μὲν λαμβάνων διαλέγομαι, μὴ λαμβάνων δέ, οὔ· ἀλλ' ὁμοίως καὶ*

πλουσίῳ καὶ πένητι παρέχω ἐμαυτὸν ἐρωτᾶν· καὶ ἐάν τις βούληται, ἀποκρινόμενος ἀκούει ὧν ἂν λέγω καὶ τούτων ἐγώ, εἴτε τις χρηστὸς γίγνεται, εἴτε μή, οὐκ ἂν δικαίως τὴν αἰτίαν ὑπέχοιμι, ὧν μήτε ὑπεσχόμην μηδενὶ μηδὲν πώποτε μάθημα, μήτε ἐδίδαξα. εἰ δέ τίς φησι παρ᾽ ἐμοῦ πώποτε ἤ μαθεῖν ἢ ἀκοῦσαι ἰδίᾳ ὅ, τι μὴ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, εὖ ἴστε ὅτι οὐκ ἀληθῆ λέγει. XXII. Ἀλλὰ τί δήποτε μετ᾽ ἐμοῦ χαίρουσί τινες πολὺν χρόνον διατρίβοντες, ἀκηκόατε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐγὼ εἶπον, ὅτι ἀκούοντες χαίρουσιν ἐξεταζομένοις τοῖς οἰομένοις μὲν εἶναι σοφοῖς, οὖσι δ᾽ οὔ. ἔστι γὰρ οὐκ ἀηδές. ἐμοὶ δὲ τοῦτο, ὡς ἐγώ φημι, προστέτακται ὑπὸ τοῦ θεοῦ πράττειν, καὶ ἐκ μαντειῶν, καὶ ἐξ ἐνυπνίων, καὶ παντὶ τρόπῳ, ᾧπέρ τίς ποτε καὶ ἄλλη θεία μοῖρα ἀνθρώπῳ καὶ ὁτιοῦν προσέταξε πράττειν. ταῦτα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἀληθῆ ἐστὶ καὶ εὐεξέλεγκτα. εἰ γὰρ δὴ ἐγὼ τῶν νεωτέρων τοὺς μὲν διαφθείρω, τοὺς δὲ διέφθαρκα, χρῆν δήπου, εἴτε τινὲς αὐτῶν πρεσβύτεροι γενόμενοι ἔγνωσαν ὅτι νέοις οὖσιν αὐτοῖς ἐγὼ κακὸν πώποτέ τι ξυνεβούλευσα, νυνὶ αὐτοὺς ἀναβαίνοντας ἐμοῦ κατηγορεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι· εἰ δὲ μὴ αὐτοὶ ἤθελον, τῶν οἰκείων τινὰς τῶν ἐκείνων, πατέρας καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἄλλους τοὺς προσήκοντας, εἴπερ ὑπ᾽ ἐμοῦ κακόν τι ἐπεπόνθεσαν οἱ οἰκεῖοι αὐτῶν, νῦν μεμνῆσθαι καὶ τιμωρεῖσθαι. πάντως δὲ πάρεισι πολλοὶ αὐτῶν ἐνταυθοῖ, οὓς ἐγὼ ὁρῶ, πρῶτον μὲν Κρίτων οὑτοσί, ἐμὸς ἡλικιώτης καὶ δημό-

της, Κριτοβούλου τοῦδε πατήρ· ἔπειτα Λυσανίας ὁ Σφήττιος, Αἰσχίνου τούτου πατήρ· ἔτι δ' Ἀντιφῶν ὁ Κηφισιεὺς ουτοσί, Ἐπιγένους πατήρ. ἄλλοι τοίνυν οὗτοι, ὧν οἱ ἀδελφοὶ ἐν ταύτῃ τῇ διατριβῇ γεγόνασι, Νικόστρατος ὁ Ζωτίδου, ἀδελφὸς Θεοδότου· (καὶ ὁ μὲν Θεόδοτος τετελεύτηκεν, ὥςτε οὐκ ἂν ἐκεῖνός γε αὐτοῦ καταδεηθείη)· καὶ Πάραλος ὅδε ὁ Δημοδόκου, οὗ ἦν Θεάγης ἀδελφός· ὅδε τε Ἀδείμαντος ὁ Ἀρίστωνος, οὗ ἀδελφὸς οὑτοσὶ Πλάτων, καὶ Αἰαντόδωρος, οὗ Ἀπολλόδωρος ὁ ἀδελφός. καὶ ἄλλους πολλοὺς ἔγωγ' ἔχω ὑμῖν εἰπεῖν, ὧν τινὰ ἐχρῆν μάλιστα μὲν ἐν τῷ ἑαυτοῦ λόγῳ παρέχεσθαι Μέλιτον μάρτυρα· εἰ δὲ τότε ἐπελάθετο, νῦν παρασχέσθω, (ἐγὼ παραχωρῶ,) καὶ λεγέτω εἴ τι ἔχει τοιοῦτον. ἀλλὰ τούτου πᾶν τοὐναντίον, εὑρήσετε, ὦ ἄνδρες, πάντας ἐμοὶ βοηθεῖν ἑτοίμους, τῷ διαφθείροντι, τῷ κακὰ ἐργαζομένῳ τοὺς οἰκείους αὐτῶν, ὥς φασι Μέλιτος καὶ Ἄνυτος. αὐτοὶ μὲν γὰρ οἱ διεφθαρμένοι τάχ' ἂν λόγον ἔχοιεν βοηθοῦντες· οἱ δὲ ἀδιάφθαρτοι, πρεσβύτεροι ἤδη ἄνδρες, οἱ τούτων προςήκοντες, τίνα ἄλλον λόγον ἔχουσι βοηθοῦντες ἐμοί, ἀλλ' ἢ τὸν ὀρθόν τε καὶ δίκαιον, ὃν ξυνίσασι Μελίτῳ μὲν ψευδομένῳ, ἐμοὶ δὲ ἀληθῆ λέγοντι; εἶεν δή, ὦ ἄνδρες· ἃ μὲν ἐγὼ ἔχοιμ' ἂν ἀπολογεῖσθαι, σχεδόν τί ἐστι ταῦτα, καὶ ἄλλα ἴσως τοιαῦτα. XXIII. Τάχα δ' ἄν τις ὑμῶν ἀγανακτήσειεν, ἀναμνησθεὶς ἑαυτοῦ, εἰ ὁ μὲν καὶ ἐλάττω τουτουὶ τοῦ ἀγῶνος ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος δεδέηταί τε καὶ ἱκέτευσε τοὺς δικαστὰς μετὰ πολλῶν

δακρύων, παιδία τε αὐτοῦ ἀναβιβασάμενος, ἵνα ὅτι μάλιστα ἐλεηθείη, καὶ ἄλλους τῶν οἰκείων καὶ φίλους πολλούς· ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἄρα τούτων ποιήσω, καὶ ταῦτα, κινδυνεύων, ὡς ἂν δόξαιμι, τὸν ἔσχατον κίνδυνον. τάχ' ἂν οὖν τις ταῦτα ἐννοήσας, αὐθαδέστερον ἂν πρός με σχοίη, καὶ ὀργισθεὶς αὐτοῖς τούτοις, θεῖτο ἂν μετ' ὀργῆς τὴν ψῆφον. εἰ δή τις ὑμῶν οὕτως ἔχει, (οὐκ ἀξιῶ μὲν ἔγωγε)· εἰ δ' οὖν, ἐπιεικῆ ἄν μοι δοκῶ πρὸς τοῦτον λέγειν, λέγων, ὅτι Ἐμοί, ὦ ἄριστε, εἰσὶ μέν πού τινες καὶ οἰκεῖοι. καὶ γὰρ τοῦτο αὐτὸ τὸ τοῦ Ὁμήρου, Οὐδ' ἐγὼ ἀπὸ δρυὸς οὐδ' ἀπὸ πέτρης πέφυκα, ἀλλ' ἐξ ἀνθρώπων. ὥστε καὶ οἰκεῖοί μοί εἰσι, καὶ υἱεῖς γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τρεῖς· εἷς μὲν μειράκιον ἤδη· δύο δὲ παιδία· ἀλλ' ὅμως οὐδένα αὐτῶν δεῦρο ἀναβιβασάμενος, δεήσομαι ὑμῶν ἀποψηφίσασθαι. τί δὴ οὖν οὐδὲν τούτων ποιήσω; οὐκ αὐθαδιαζόμενος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδ' ὑμᾶς ἀτιμάζων· ἀλλ' εἰ μὲν θαῤῥαλέως ἐγὼ ἔχω πρὸς θάνατον, ἢ μή, ἄλλος λόγος· πρὸς δ' οὖν δόξαν καὶ ἐμοί, καὶ ὑμῖν, καὶ ὅλῃ τῇ πόλει, οὔ μοι δοκεῖ καλὸν εἶναι ἐμὲ τούτων οὐδὲν ποιεῖν, καὶ τηλικόνδε ὄντα, καὶ τοῦτο τοὔνομα ἔχοντα, εἴτ' οὖν ἀληθὲς εἴτ' οὖν ψεῦδος. ἀλλ' οὖν δεδογμένον γέ ἐστι, τὸν Σωκράτην διαφέρειν τινὶ τῶν πολλῶν ἀνθρώπων. εἰ οὖν ὑμῶν οἱ δοκοῦντες διαφέρειν εἴτε σοφίᾳ, εἴτε ἀνδρείᾳ, εἴτε ἄλλῃ ᾑτινιοῦν ἀρετῇ, τοιοῦτοι ἔσονται, αἰσχρὸν ἂν εἴη· οἵουσπερ ἐγὼ πολλάκις ἑώρακά τινας, ὅταν κρίνωνται, δοκοῦντας μὲν

τι εἶναι, θαυμάσια δὲ ἐργαζομένους, ὡς δεινόν τι οἰομένους πείσεσθαι εἰ ἀποθανοῦνται, ὥςπερ ἀθανάτων ἐσομένων, ἐὰν ὑμεῖς αὐτοὺς μὴ ἀποκτείνητε οἳ ἐμοὶ δοκοῦσιν αἰσχύνην τῇ πόλει περιάπτειν, ὥςτ' ἄν τινα καὶ τῶν ξένων ὑπολαβεῖν ὅτι οἱ διαφέροντες Ἀθηναίων εἰς ἀρετὴν, οὓς αὐτοὶ ἑαυτῶν ἔν τε ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς προκρίνουσιν, οὗτοι γυναικῶν οὐδὲν διαφέρουσι. ταῦτα γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὔτε ὑμᾶς χρὴ ποιεῖν τοὺς δοκοῦντας καὶ ὁπητιοῦν εἶναι, οὔτ' ἂν ἡμεῖς ποιῶμεν, ὑμᾶς ἐπιτρέπειν· ἀλλὰ τοῦτο αὐτὸ ἐνδείκνυσθε, ὅτι πολὺ μᾶλλον καταψηφιεῖσθε τοῦ τὰ ἐλεεινὰ ταῦτα δράματα εἰςάγοντος, καὶ καταγέλαστον τὴν πόλιν ποιοῦντος, ἢ τοῦ ἡσυχίαν ἄγοντος. XXIV. Χωρὶς δὲ τῆς δόξης, ὦ ἄνδρες, οὐδὲ δίκαιον δοκεῖ εἶναί μοι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ, οὐδὲ δεόμενον ἀποφεύγειν, ἀλλὰ διδάσκειν καὶ πείθειν. οὐ γὰρ ἐπὶ τούτῳ κάθηται ὁ δικαστής, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κρίνειν ταῦτα· καὶ ὀμώμοκεν οὐ χαριεῖσθαι οἷς ἂν δοκῇ αὐτῷ, ἀλλὰ δικάσειν κατὰ τοὺς νόμους. οὐκοῦν χρὴ οὔτε ἡμᾶς ἐθίζειν ὑμᾶς ἐπιορκεῖν, οὔθ' ὑμᾶς ἐθίζεσθαι. οὐδέτεροι γὰρ ἂν ἡμῶν εὐσεβοῖεν. μὴ οὖν ἀξιοῦτέ με, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοιαῦτα δεῖν πρὸς ὑμᾶς πράττειν, ἃ μήτε ἡγοῦμαι καλὰ εἶναι, μήτε δίκαια, μήτε ὅσια, μάλιστα πάντως, νὴ Δία μέντοι καὶ ἀσεβείας φεύγοντα ὑπὸ Μελίτου τουτουΐ. σαφῶς γὰρ ἂν εἰ πείθοιμι ὑμᾶς καὶ τῷ δεῖσθαι βιαζοίμην ὀμωμοκότας, θεοὺς ἂν διδάσκοιμι μὴ ἡγεῖσθαι ὑμᾶς

εἶναι· καὶ ἀτεχνῶς ἀπολογούμενος κατηγοροίην ἂν ἐμαυτοῦ ὡς θεοὺς οὐ νομίζω. ἀλλὰ πολλοῦ δεῖ οὕτως ἔχειν· νομίζω τε γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς οὐδεὶς τῶν ἐμῶν κατηγόρων, καὶ ὑμῖν ἐπιτρέπω καὶ τῷ θεῷ, κρῖναι περὶ ἐμοῦ ὅπῃ μέλλει ἐμοί τε ἄριστα εἶναι καὶ ὑμῖν. XXV. Τὸ μὲν οὖν μὴ ἀγανακτεῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐπὶ τούτῳ τῷ γεγονότι, ὅτι μου κατεψηφίσασθε, ἄλλα τέ μοι πολλὰ ξυμβάλλεται, καὶ οὐκ ἀνέλπιστόν μοι γέγονε τὸ γεγονὸς τοῦτο· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον θαυμάζω ἑκατέρων τῶν ψήφων τὸν γεγονότα ἀριθμόν. οὐ γὰρ ᾤμην ἔγωγε οὕτω παρ' ὀλίγον ἔσεσθαι, ἀλλὰ παρὰ πολύ. νῦν δέ, ὡς ἔοικεν, εἰ τρεῖς μόναι μετέπεσον τῶν ψήφων, ἀπεπεφεύγειν ἄν. Μέλιτον μὲν οὖν, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, καὶ νῦν ἀποπέφευγα, καὶ οὐ μόνον ἀποπέφευγα, ἀλλὰ καὶ παντὶ δῆλον τοῦτό γε, ὅτι εἰ μὴ ἀνέβη Ἄνυτος καὶ Λύκων κατηγορήσοντες ἐμοῦ, κἂν ὦφλε χιλίας δραχμάς, οὐ μεταλαβὼν τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων. XXVI. Τιμᾶται δ' οὖν μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου. εἶεν. ἐγὼ δὲ δὴ τίνος ὑμῖν ἀντιτιμήσομαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; ἢ δῆλον ὅτι τῆς ἀξίας. τί οὖν; τί ἄξιός εἰμι παθεῖν ἢ ἀποτίσαι, ὅ, τι μαθὼν ἐν τῷ βίῳ οὐχ ἡσυχίαν ἦγον, ἀλλ' ἀμελήσας ὧνπερ οἱ πολλοί, χρηματισμοῦ τε καὶ οἰκονομίας καὶ στρατηγιῶν καὶ δημηγοριῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἀρχῶν καὶ ξυνωμοσιῶν, καὶ στάσεων τῶν ἐν τῇ πόλει γιγνομένων, ἡγησάμενος ἐμαυτὸν τῷ ὄντι ἐπιεικέστερον εἶναι ἢ ὥστε εἰς ταῦτα ἰόντα σώζεσθαι, ἐνταῦθα μὲν οὐκ ᾖα οἷ ἐλθὼν μήτε ὑμῖν μήτε ἐμαυ-

τῷ ἔμελλον μηδὲν ὄφελος εἶναι, ἐπὶ δὲ τὸ ἰδίᾳ ἕκαστον ἰὼν εὐεργετεῖν τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν, ὥς ἐγώ φημι, ἐνταῦθα ᾖα· ἐπιχειρῶν ἕκαστον ὑμῶν πείθειν μὴ πρότερον μήτε τῶν ἑαυτοῦ μηδενὸς ἐπιμελεῖσθαι, πρὶν ἑαυτοῦ ἐπιμεληθείη, ὅπως ὡς βέλτιστος καὶ φρονιμώτατος ἔσοιτο· μήτε τῶν τῆς πόλεως, πρὶν αὐτῆς τῆς πόλεως· τῶν τε ἄλλων οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπιμελεῖσθαι. τί οὖν εἰμὶ ἄξιος παθεῖν, τοιοῦτος ὤν; ἀγαθόν τι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ δή γε κατὰ τὴν ἀξίαν τῇ ἀληθείᾳ τιμᾶσθε· καὶ ταῦτά γε, ἀγαθὸν τοιοῦτον ὅ, τι ἂν πρέποι ἐμοί. τι οὖν πρέπει ἀνδρὶ πένητι, εὐεργέτῃ, δεομένῳ ἄγειν σχολὴν ἐπὶ τῇ ὑμετέρᾳ παρακελεύσει; οὐκ ἔσθ᾽ ὅ, τι μᾶλλον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρέπει οὕτως, ὡς τὸν τοιοῦτον ἄνδρα ἐν Πρυτανείῳ σιτεῖσθαι· πολύ γε μᾶλλον ἢ εἴ τις ὑμῶν ἵππῳ ἢ ξυνωρίδι ἢ ζεύγει νενίκηκεν Ὀλυμπιάσιν. ὁ μὲν γὰρ ὑμᾶς ποιεῖ εὐδαίμονας δοκεῖν εἶναι, ἐγὼ δὲ εἶναι· καὶ ὁ μὲν τροφῆς οὐδὲν δεῖται, ἐγὼ δὲ δέομαι. εἰ οὖν δεῖ με κατὰ τὸ δίκαιον τῆς ἀξίας τιμᾶσθαι, τούτου τιμῶμαι, τῆς ἐν Πρυτανείῳ σιτήσεως. XXVII. Ἴσως οὖν ὑμῖν, καὶ ταυτὶ λέγων, παραπλησίως δοκῶ λέγειν ὥσπερ περὶ τοῦ οἴκτου καὶ τῆς ἀντιβολήσεως, ἀπαυθαδιαζόμενος. τὸ δὲ οὐκ ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοιοῦτον, ἀλλὰ τοιόνδε μᾶλλον. πέπεισμαι ἐγὼ ἑκὼν εἶναι μηδένα ἀδικεῖν ἀνθρώπων· ἀλλὰ ὑμᾶς τοῦτο οὐ πείθω. ὀλίγον γὰρ χρόνον ἀλλήλοις διειλέγμεθα. ἐπεί, ὡς ἐγῷμαι, εἰ ἦν ὑμῖν νόμος, ὥσπερ καὶ ἄλλοις ἀνθρώποις, περὶ

θανάτου μὴ μίαν μόνον ἡμέραν κρίνειν, ἀλλὰ πολλάς, ἐπεισθῆτε ἄν· νῦν δὲ οὐ ῥάδιον ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ μεγάλας διαβολὰς ἀπολύεσθαι. πεπεισμένος δ᾽ ἐγὼ μηδένα ἀδικεῖν, πολλοῦ δέω ἐμαυτόν γε ἀδικήσειν, καὶ κατ᾽ ἐμαυτοῦ ἐρεῖν αὐτὸς ὡς ἄξιός εἰμι τοῦ κακοῦ, καὶ τιμήσεσθαι τοιούτου τινὸς ἐμαυτῷ. τί δείσας; ἢ μὴ πάθω τοῦτο, οὗ Μέλιτός μοι τιμᾶται, (ὅ φημι οὐκ εἰδέναι οὔτ᾽ εἰ ἀγαθὸν οὔτ᾽ εἰ κακόν ἐστιν,) ἀντὶ τούτου δὴ ἕλωμαί τι ὧν εὖ οἶδ᾽ ὅτι κακῶν ὄντων, τούτου τιμησάμενος; πότερον δεσμοῦ· καὶ τί με δεῖ ζῆν ἐν δεσμωτηρίῳ, δουλεύοντα τῇ ἀεὶ καθισταμένῃ ἀρχῇ, τοῖς Ἕνδεκα; ἀλλὰ χρημάτων; καὶ δεδέσθαι ἕως ἂν ἐκτίσω; ἀλλὰ ταὐτόν μοί ἐστιν ὅπερ δὴ νῦν ἔλεγον. οὐ γάρ ἔστι μοι χρήματα ὁπόθεν ἐκτίσω. ἀλλὰ δὴ φυγῆς τιμήσομαι; ἴσως γάρ ἄν μοι τούτου τιμήσαιτε. πολλὴ μέν τ᾽ ἄν με φιλοψυχία ἔχοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ οὕτως ἀλόγιστός εἰμι, ὥςτε μὴ δύνασθαι λογίζεσθαι, ὅτι ὑμεῖς μὲν ὄντες πολῖταί μου, οὐχ οἷοί τ᾽ ἐγένεσθε ἐνεγκεῖν τὰς ἐμὰς διατριβὰς καὶ τοὺς λόγους, ἀλλ᾽ ὑμῖν βαρύτεραι γεγόνασι καὶ ἐπιφθονώτεραι, ὥςτε ζητεῖτε αὐτῶν νυνὶ ἀπαλλαγῆναι, ἄλλοι δὲ ἄρα αὐτὰς οἴσουσι ῥᾳδίως· πολλοῦ γε δεῖ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. καλὸς οὖν ἄν μοι ὁ βίος εἴη, ἐξελθόντι τηλικῷδε ἀνθρώπῳ, ἄλλην ἐξ ἄλλης πόλεως ἀμειβομένῳ καὶ ἐξελαυνομένῳ ζῆν. εὖ γὰρ οἶδ᾽ ὅτι, ὅπῃ ἂν ἔλθω, λέγοντος ἐμοῦ, ἀκροάσονται οἱ νέοι, ὥςπερ ἐνθάδε. κἂν μὲν τούτους ἀπελαύνω, οὗτοί με αὐτοὶ ἐξελῶσι, πείθοντες τοὺς πρες-

θυτερους· ἐὰν δὲ μὴ ἀπελαύνω, οἱ τούτων πατέρες τε καὶ οἰκεῖοι, δι' αὐτοὺς τούτους. XXVIII. *Ἴσως οὖν ἄν τις εἴποι· Σιγῶν τε καὶ ἡσυχίαν ἄγων, ὦ Σώκρατες, οὐχ οἷός τ' ἔσῃ ἡμῖν ἐξελθὼν ζῆν; Τουτὶ δή ἐστι πάντων χαλεπώτατον πεῖσαί τινας ὑμῶν. ἐάν τε γὰρ λέγω ὅτι τῷ θεῷ ἀπειθεῖν τοῦτ' ἔστι, καὶ διὰ τοῦτ' ἀδύνατον ἡσυχίαν ἄγειν, οὐ πείσεσθέ μοι ὡς εἰρωνευομένῳ· ἐάν τ' αὖθις λέγω ὅτι καὶ τυγχάνει μέγιστον ἀγαθὸν ὂν ἀνθρώπῳ τοῦτο, ἑκάστης ἡμέρας περὶ ἀρετῆς τοὺς λόγους ποιεῖσθαι, καὶ τῶν ἄλλων περὶ ὧν ὑμεῖς ἐμοῦ ἠκούετε διαλεγομένου, καὶ ἐμαυτὸν καὶ ἄλλους ἐξετάζοντος (ὁ δὲ ἀνεξέταστος βίος, οὐ βιωτὸς ἀνθρώπῳ), ταῦτα δ' ἔτι ἧττον πείσεσθέ μοι λέγοντι. τὰ δὲ ἔχει μὲν οὕτως ὡς ἐγώ φημι, ὦ ἄνδρες, πείθειν δὲ οὐ ῥᾴδια. καὶ ἐγὼ ἅμ' οὐκ εἴθισμαι ἐμαυτὸν ἀξιοῦν κακοῦ οὐδενός. εἰ μὲν γὰρ ἦν μοι χρήματα, ἐτιμησάμην ἂν χρημάτων ὅσα ἔμελλον ἐκτίσειν· (οὐδὲν γὰρ ἂν ἐβλάβην·) νῦν δὲ οὐ γάρ ἐστιν· εἰ μὴ ἄρα ὅσον ἂν ἐγὼ δυναίμην ἐκτῖσαι, τοσούτου βούλεσθέ μοι τιμῆσαι. ἴσως δ' ἂν δυναίμην ἐκτῖσαι ὑμῖν που μνᾶν ἀργυρίου· τοσούτου οὖν τιμῶμαι. Πλάτων δὲ ὅδε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ Κρίτων καὶ Κριτόβουλος καὶ Ἀπολλόδωρος κελεύουσί με τριάκοντα μνῶν τιμήσασθαι, αὐτοὶ δ' ἐγγυᾶσθαι. τιμῶμαι οὖν τοσούτου· ἐγγυηταὶ δ' ὑμῖν ἔσονται τοῦ ἀργυρίου οὗτοι ἀξιόχρεῳ.* XXIX. *Οὐ πολλοῦ γ' ἕνεκα χρόνου, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὄνομα ἕξετε καὶ αἰτίαν ὑπὸ τῶν βουλομένων τὴν πόλιν λοιδορεῖν, ὡς Σωκράτην ἀπε-*

κτονήκατε, ἄνδρα σοφόν. φήσουσι γὰρ δή με σοφὸν εἶναι, εἰ καὶ μή εἰμι, οἱ βουλόμενοι ὑμῖν ὀνειδίζειν. εἰ γοῦν περιεμείνατε ὀλίγον χρόνον, ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου ἂν ὑμῖν τοῦτο ἐγένετο, ἐμὲ τεθνάναι δή. ὁρᾶτε γὰρ δὴ εἰς τὴν ἡλικίαν, ὅτι πόῤῥω ἤδη ἐστὶ τοῦ βίου, θανάτου δὲ ἐγγύς. λέγω δὲ τοῦτο οὐ πρὸς πάντας ὑμᾶς, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἐμοῦ καταψηφισαμένους θάνατον. λέγω δὲ καὶ τόδε πρὸς τοὺς αὐτοὺς τούτους. ἴσως με οἴεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀπορίᾳ λόγων ἑαλωκέναι τοιούτων οἷς ἂν ὑμᾶς ἔπεισα, εἰ ᾤμην δεῖν ἅπαντα ποιεῖν καὶ λέγειν ὥςτε ἀποφυγεῖν τὴν δίκην. πολλοῦ γε δεῖ. ἀλλ᾽ ἀπορίᾳ μὲν ἑάλωκα, οὐ μέντοι λόγων, ἀλλὰ τόλμης καὶ ἀναισχυντίας, καὶ τοῦ μὴ ἐθέλειν λέγειν πρὸς ὑμᾶς τοιαῦτα, οἷα ὑμῖν μὲν ἥδιστ᾽ ἂν ἦν ἀκούειν, θρηνοῦντός μου καὶ ὀδυρομένου, καὶ ἄλλα ποιοῦντος, καὶ λέγοντος πολλὰ καὶ ἀνάξια ἐμοῦ, ὡς ἐγώ φημι· οἷα δὴ καὶ εἴθισθε ὑμεῖς τῶν ἄλλων ἀκούειν. ἀλλ᾽ οὔτε τότε ᾠήθην δεῖν ἕνεκα τοῦ κινδύνου πρᾶξαι οὐδὲν ἀνελεύθερον, οὔτε νῦν μοι μεταμέλει οὕτως ἀπολογησαμένῳ, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον αἱροῦμαι ὧδε ἀπολογησάμενος τεθνάναι, ἢ ἐκείνως ζῆν· οὔτε γὰρ ἐν δίκῃ οὔτ᾽ ἐν πολέμῳ οὔτε ἐμὲ οὔτε ἄλλον οὐδένα δεῖ τοῦτο μηχανᾶσθαι, ὅπως ἀποφεύξεται πᾶν ποιῶν θάνατον. καὶ γὰρ ἐν ταῖς μάχαις πολλάκις δῆλον γίγνεται ὅτι τό γε ἀποθανεῖν ῥᾷον ἄν τις ἐκφύγοι, καὶ ὅπλα ἀφεὶς καὶ ἐφ᾽ ἱκετείαν τραπεὶς τῶν διωκόντων· καὶ ἄλλαι πολλαὶ μηχαναί εἰσιν ἐν ἑκάστοις τοῖς κινδύνοις, ὥςτε διαφεύγειν

θάνατον, ἐάν τις τολμᾷ πᾶν ποιεῖν καὶ λέγειν. ἀλλὰ μὴ οὐ τοῦτ᾽ ᾖ χαλεπόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θάνατον ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πολὺ χαλεπώτερον, πονηρίαν· θᾶττον γὰρ θανάτου θεῖ. καὶ νῦν ἐγὼ μέν, ἅτε βραδὺς ὢν καὶ πρεσβύτης, ὑπὸ τοῦ βραδυτέρου ἑάλων· οἱ δέ μου κατήγοροι, ἅτε δεινοὶ καὶ ὀξεῖς ὄντες, ὑπὸ τοῦ θάττονος, τῆς κακίας. καὶ νῦν δὴ ἐγὼ μὲν ἄπειμι ὑφ᾽ ὑμῶν θανάτου δίκην ὄφλων, οὗτοι δέ, ὑπὸ τῆς ἀληθείας ὠφληκότες μοχθηρίαν καὶ ἀδικίαν. καὶ ἔγωγε τῷ τιμήματι ἐμμένω, καὶ οὗτοι. ταῦτα μὲν οὖν που ἴσως οὕτω καὶ ἔδει σχεῖν, καὶ οἶμαι αὐτὰ μετρίως ἔχειν. XXX. Τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο ἐπιθυμῶ ὑμῖν χρησμῳδῆσαι, ὦ καταψηφισάμενοί μου. καὶ γάρ εἰμι ἤδη ἐνταῦθα ἐν ᾧ μάλιστ᾽ ἄνθρωποι χρησμῳδοῦσιν, ὅταν μέλλωσιν ἀποθανεῖσθαι. φημὶ γάρ, ὦ ἄνδρες, εἴ με ἀποκτενεῖτε, τιμωρίαν ὑμῖν ἥξειν εὐθὺς μετὰ τὸν ἐμὸν θάνατον, πολὺ χαλεπωτέραν, νὴ Δία, ἢ οἵαν ἐμὲ ἀπεκτείνατε. νῦν γὰρ τοῦτο εἴργασθε, οἰόμενοι ἀπαλλάξεσθαι τοῦ διδόναι ἔλεγχον τοῦ βίου· τὸ δὲ ὑμῖν πολὺ ἐναντίον ἀποβήσεται, ὡς ἐγώ φημι. πλείους ἔσονται ὑμᾶς οἱ ἐλέγχοντες, οὓς νῦν ἐγὼ κατεῖχον, ὑμεῖς δὲ οὐκ ᾐσθάνεσθε· καὶ χαλεπώτεροι ἔσονται ὅσῳ νεώτεροί εἰσι, καὶ ὑμεῖς μᾶλλον ἀγανακτήσετε. εἰ γὰρ οἴεσθε, ἀποκτείναντες ἀνθρώπους, ἐπισχήσειν τοῦ ὀνειδίζειν τινὰ ὑμῖν ὅτι οὐκ ὀρθῶς ζῆτε, οὐ καλῶς διανοεῖσθε. οὐ γάρ ἐσθ᾽ αὕτη ἡ ἀπαλλαγὴ οὔτε πάνυ δυνατή, οὔτε καλή· ἀλλ᾽ ἐκείνη καὶ καλλίστη καὶ ῥᾴστη, μὴ τοὺς ἄλλους κο-

λούειν, ἀλλ' αὐτὸν παρασκευάζειν ὅπως ἔσται ὡς βέλτιστος. ταῦτα μὲν οὖν ὑμῖν τοῖς καταψηφισαμένοις μαντευσάμενος, ἀπαλλάττομαι. XXXI. Τοῖς δὲ ἀποψηφισαμένοις ἡδέως ἂν διαλεχθείην ὑπὲρ τοῦ γεγονότος τουτουῒ πράγματος, ἐν ᾧ οἱ ἄρχοντες ἀσχολίαν ἄγουσι, καὶ οὔπω ἔρχομαι οἷ ἐλθόντα με δεῖ τεθνάναι. ἀλλά μοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραμείνατε τοσοῦτον χρόνον· οὐδὲν γὰρ κωλύει διαμυθολογῆσαι πρὸς ἀλλήλους, ἕως ἔξεστιν. ὑμῖν γὰρ ὡς φίλοις οὖσιν, ἐπιδεῖξαι ἐθέλω τὸ νυνί μοι ξυμβεβηκὸς τί ποτ' ἐννοεῖ. ἐμοὶ γάρ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ (ὑμᾶς γὰρ δικαστὰς καλῶν, ὀρθῶς ἂν καλοίην) θαυμάσιόν τι γέγονεν. ἡ γὰρ εἰωθυῖά μοι μαντική, ἡ τοῦ δαιμονίου, ἐν μὲν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παντὶ πάνυ πυκνὴ ἀεὶ ἦν, καὶ πάνυ ἐπὶ σμικροῖς ἐναντιουμένη, εἴ τι μέλλοιμι μὴ ὀρθῶς πράξειν. νυνὶ δὲ ξυμβέβηκέ μοι, ἅπερ ὁρᾶτε καὶ αὐτοί, ταυτί, ἅ γε δὴ οἰηθείη ἄν τις, καὶ νομίζεται, ἔσχατα κακῶν εἶναι. ἐμοὶ δὲ οὔτε ἐξιόντι ἕωθεν οἴκοθεν ἠναντιώθη τὸ τοῦ θεοῦ σημεῖον, οὔτε ἡνίκα ἀνέβαινον ἐνταυθοῖ ἐπὶ τὸ δικαστήριον, οὔτε ἐν τῷ λόγῳ οὐδενί, μέλλοντί τι ἐρεῖν. καίτοι ἐν ἄλλοις λόγοις πολλαχοῦ δή με ἐπέσχε λέγοντα μεταξύ· νυνὶ δὲ οὐδαμοῦ περὶ ταύτην τὴν πρᾶξιν οὔτ' ἐν ἔργῳ οὐδενὶ οὔτ' ἐν λόγῳ ἠναντιώθη μοι. τί οὖν αἴτιον εἶναι ὑπολαμβάνω; ἐγὼ ὑμῖν ἐρῶ. κινδυνεύει γάρ μοι τὸ ξυμβεβηκὸς τοῦτο ἀγαθὸν γεγονέναι· καὶ οὐκ ἔσθ' ὅπως ἡμεῖς ὀρθῶς ὑπολαμβάνομεν, ὅσοι οἰόμεθα κακὸν εἶναι τὸ τεθνάναι. μέγα μοι

τεκμήριον τοῦτο γέγονεν. οὐ γὰρ ἔσθ᾽ ὅπως οὐκ ἠναντιώθη ἄν μοι τὸ εἰωθὸς σημεῖον, εἰ μή τι ἔμελλον ἐγὼ ἀγαθὸν πράξειν. XXXII. Ἐννοήσωμεν δὲ καὶ τῇδε, ὡς πολλὴ ἐλπίς ἐστιν ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι. δυοῖν γὰρ θάτερόν ἐστι τὸ τεθνάναι· ἢ γὰρ οἷον μηδὲν εἶναι, μηδ᾽ αἴσθησιν μηδεμίαν μηδενὸς ἔχειν τὸν τεθνεῶτα, ἤ, κατὰ τὰ λεγόμενα, μεταβολή τις τυγχάνει οὖσα καὶ μετοίκησις τῆς ψυχῆς τοῦ τόπου τοῦ ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον. καὶ εἴτε δὴ μηδεμία αἴσθησίς ἐστιν, ἀλλ᾽ οἷον ὕπνος, ἐπειδάν τις καθεύδων μηδ᾽ ὄναρ μηδὲν ὁρᾷ, θαυμάσιον κέρδος ἂν εἴη ὁ θάνατος. ἐγὼ γὰρ ἂν οἶμαι, εἴ τινα ἐκλεξάμενον δέοι ταύτην τὴν νύκτα, ἐν ᾗ οὕτω κατέδαρθεν ὥςτε μηδὲ ὄναρ ἰδεῖν, καὶ τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ βίου τοῦ ἑαυτοῦ ἀντιπαραθέντα ταύτῃ τῇ νυκτί, δέοι σκεψάμενον εἰπεῖν, ὁπόσας ἄμεινον καὶ ἥδιον ἡμέρας καὶ νύκτας ταύτης τῆς νυκτὸς βεβίωκεν ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῳ, οἶμαι ἂν μὴ ὅτι ἰδιώτην τινά, ἀλλὰ τὸν μέγαν βασιλέα, εὐαριθμήτους ἂν εὑρεῖν αὐτὸν ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ νύκτας. εἰ οὖν τοιοῦτον ὁ θάνατός ἐστι, κέρδος ἔγωγε λέγω· (καὶ γὰρ οὐδὲν πλείων ὁ πᾶς χρόνος φαίνεται οὕτω δὴ εἶναι ἢ μία νύξ)· εἰ δ᾽ αὖ οἷον ἀποδημῆσαί ἐστιν ὁ θάνατος ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον, καὶ ἀληθῆ ἐστὶ τὰ λεγόμενα, ὡς ἄρα ἐκεῖ εἰσὶν ἅπαντες οἱ τεθνεῶτες, τί μεῖζον ἀγαθὸν τούτου εἴη ἄν, ὦ ἄνδρες δικασταί; εἰ γάρ τις ἀφικόμενος εἰς ᾅδου, ἀπαλλαγεὶς τουτωνὶ τῶν φασκόντων δικαστῶν εἶναι, εὑρήσει τοὺς ὡς ἀληθῶς δικαστάς, οἵπερ

καὶ λέγονται ἐκεῖ δικάζειν, Μίνως τε καὶ Ῥαδάμανθυς καὶ Αἰακὸς καὶ Τριπτόλεμος, καὶ ἄλλοι ὅσοι τῶν ἡμιθέων δίκαιοι ἐγένοντο ἐν τῷ ἑαυτῶν βίῳ, ἆρα φαύλη ἂν εἴη ἡ ἀποδημία; ἢ αὖ Ὀρφεῖ ξυγγενέσθαι καὶ Μουσαίῳ καὶ Ἡσιόδῳ καὶ Ὁμήρῳ, ἐπὶ πόσῳ ἄν τις δέξαιτ' ἂν ὑμῶν; ἐγὼ μὲν γὰρ πολλάκις ἐθέλω τεθνάναι, εἰ ταῦτά ἐστιν ἀληθῆ. ἐπεὶ ἔμοιγε καὶ αὐτῷ θαυμαστὴ ἂν εἴη ἡ διατριβὴ αὐτόθι, ὁπότε ἐντύχοιμι Παλαμήδει καὶ Αἴαντι τῷ Τελαμῶνος, καὶ εἴ τις ἄλλος τῶν παλαιῶν διὰ κρίσιν ἄδικον τέθνηκεν· ἀντιπαραβάλλοντι τὰ ἐμαυτοῦ πάθη πρὸς τὰ ἐκείνων, ὡς ἐγῷμαι, οὐκ ἂν ἀηδὲς εἴη. καὶ δὴ καὶ τὸ μέγιστον, τοὺς ἐκεῖ ἐξετάζοντα καὶ ἐρευνῶντα, ὥςπερ τοὺς ἐνταῦθα, διάγειν, τίς αὐτῶν σοφός ἐστι, καὶ τίς οἴεται μέν, ἔστι δ' οὔ. ἐπὶ πόσῳ δ' ἄν τις, ὦ ἄνδρες δικασταί, δέξαιτο ἐξετάσαι τὸν ἐπὶ Τροίαν ἀγαγόντα τὴν πολλὴν στρατιάν, ἢ Ὀδυσσέα, ἢ Σίσυφον; ἢ ἄλλους μυρίους ἄν τις εἴποι καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας, οἷς διαλέγεσθαι ἐκεῖ καὶ ξυνεῖναι καὶ ἐξετάζειν, ἀμήχανον ἂν εἴη εὐδαιμονίας πάντως. οὐ δή που τούτου γε ἕνεκα οἱ ἐκεῖ ἀποκτενοῦσι. τά τε γὰρ ἄλλα εὐδαιμονέστεροί εἰσιν οἱ ἐκεῖ τῶν ἐνθάδε, καὶ ἤδη τὸν λοιπὸν χρόνον ἀθάνατοί εἰσιν, εἴπερ γε τὰ λεγόμενα ἀληθῆ ἐστιν. XXXIII. Ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς χρή, ὦ ἄνδρες δικασταί, εὐέλπιδας εἶναι πρὸς τὸν θάνατον, καὶ ἕν τι τοῦτο διανοεῖσθαι ἀληθές, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν οὔτε ζῶντι οὔτε τελευτήσαντι, οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τού-

του πράγματα· οὐδὲ τὰ ἐμὰ νῦν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου γέγονεν, ἀλλά μοι δῆλόν ἐστι τοῦτο, ὅτι ἤδη τεθνάναι καὶ ἀπηλλάχθαι πραγμάτων βέλτιον ἦν μοι. διὰ ταυτὶ καὶ ἐμὲ οὐδαμοῦ ἀπέτρεψε τὸ σημεῖον, καὶ ἔγωγε τοῖς καταψηφισαμένοις μου καὶ τοῖς κατηγόροις οὐ πάνυ χαλεπαίνω· καίτοι οὐ ταύτῃ τῇ διανοίᾳ κατεψηφίζοντό μου καὶ κατηγόρουν, ἀλλ᾽ οἰόμενοι βλάπτειν τι· τοῦτο αὐτοῖς ἄξιον μέμφεσθαι. τοσόνδε μέντοι αὐτῶν δέομαι· τοὺς υἱεῖς μου, ἐπειδὰν ἡβήσωσι, τιμωρήσασθε, ὦ ἄνδρες, ταὐτὰ ταῦτα λυποῦντες ἅπερ ἐγὼ ὑμᾶς ἐλύπουν, ἐὰν ὑμῖν δοκῶσιν ἢ χρημάτων ἢ ἄλλου του πρότερον ἐπιμελεῖσθαι ἢ ἀρετῆς· καὶ ἐὰν δοκῶσί τι εἶναι, μηδὲν ὄντες, ὀνειδίζετε αὐτοῖς, ὥσπερ ἐγὼ ὑμῖν, ὅτι οὐκ ἐπιμελοῦνται ὧν δεῖ, καὶ οἴονταί τι εἶναι, ὄντες οὐδενὸς ἄξιοι. καὶ ἐὰν ταῦτα ποιῆτε, δίκαια πεπονθὼς ἐγὼ ἔσομαι ὑφ᾽ ὑμῶν αὐτός τε καὶ οἱ υἱεῖς. ἀλλὰ γὰρ ἤδη ὥρα ἀπιέναι, ἐμοὶ μέν, ἀποθανουμένῳ, ὑμῖν δέ, βιωσομένοις. ὁπότεροι δὲ ἡμῶν ἔρχονται ἐπὶ ἄμεινον πρᾶγμα, ἄδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ.

ΚΡΙΤΩΝ.

Τί τηνικάδε ἀφῖξαι, ὦ Κρίτων; ἢ οὐ πρῲ ἔτι ἐστί; ΚΡ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Πηνίκα μάλιστα, ΚΡ. Ὄρθρος βαθύς. ΣΩ. Θαυμάζω ὅπως ἠθέλησέ σοι ὁ τοῦ δεσμωτηρίου φύλαξ ὑπακοῦσαι. ΚΡ. Ξυνήθης ἤδη μοί ἐστιν, ὦ Σώκρατες, διὰ τὸ πολλάκις δεῦρο φοιτᾷν· καί τι καὶ εὐηργέτηται ὑπ᾽ ἐμοῦ. ΣΩ. Ἄρτι δὲ ἥκεις, ἢ πάλαι; ΚΡ. Ἐπιεικῶς πάλαι. ΣΩ. Εἶτα πῶς οὐκ εὐθὺς ἐπήγειράς με, ἀλλὰ σιγῇ παρακάθησαι; ΚΡ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐδ᾽ ἂν αὐτὸς ἤθελον ἐν τοσαύτῃ ἀγρυπνίᾳ καὶ λύπῃ εἶναι. ἀλλὰ καὶ σοῦ πάλαι θαυμάζω, αἰσθανόμενος ὡς ἡδέως καθεύδεις· καὶ ἐπίτηδές σε οὐκ ἤγειρον, ἵνα ὡς ἥδιστα διάγῃς. καὶ πολλάκις μὲν δή σε καὶ πρότερον ἐν παντὶ τῷ βίῳ εὐδαιμόνισα τοῦ τρόπου, πολὺ δὲ μάλιστα ἐν τῇ νῦν παρεστώσῃ ξυμφορᾷ, ὡς ῥᾳδίως αὐτὴν καὶ πρᾴως φέρεις. ΣΩ. Καὶ γὰρ ἂν, ὦ Κρίτων, πλημμελὲς εἴη ἀγανακτεῖν τηλικοῦτον ὄντα, εἰ δεῖ ἤδη τελευτᾷν. ΚΡ. Καὶ ἄλλοι, ὦ Σώκρατες, τηλικοῦτοι ἐν τοιαύταις ξυμ-

φοραῖς ἁλίσκονται: ἀλλ' οὐδὲν αὐτοῖς ἐπιλύεται ἡ ἡλικία τὸ μὴ οὐχὶ ἀγανακτεῖν τῇ παρούσῃ τύχῃ. ΣΩ. Ἔστι ταῦτα. ἀλλὰ τί δὴ οὕτω πρῷ ἀφῖξαι; ΚΡ. Ἀγγελίαν, ὦ Σώκρατες, φέρων χαλεπήν, οὐ σοί, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, ἀλλ' ἐμοὶ καὶ τοῖς σοῦ ἐπιτηδείοις πᾶσι καὶ χαλεπὴν καὶ βαρεῖαν· ἣν ἐγώ, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, ἐν τοῖς βαρύτατα ἂν ἐνέγκαιμι. ΣΩ. Τίνα ταύτην; ἢ τὸ πλοῖον ἀφῖκται ἐκ Δήλου, οὗ δεῖ ἀφικομένου τεθνάναι με; ΚΡ. Οὔτοι δὴ ἀφῖκται, ἀλλὰ δοκεῖ μέν μοι ἥξειν τήμερον, ἐξ ὧν ἀπαγγέλλουσιν ἥκοντές τινες ἀπὸ Σουνίου, καὶ καταλιπόντες ἐκεῖ αὐτό. δῆλον οὖν ἐκ τούτων τῶν ἀγγέλων ὅτι ἥξει τήμερον· καὶ ἀνάγκη δὴ εἰςαύριον ἔσται, ὦ Σώκρατες, τὸν βίον σε τελευτᾶν. II. ΣΩ. Ἀλλ', ὦ Κρίτων, τύχῃ ἀγαθῇ· εἰ ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ ἔστω. οὐ μέντοι οἶμαι ἥξειν αὐτὸ τήμερον. ΚΡ. Πόθεν τοῦτο τεκμαίρῃ; ΣΩ. Ἐγώ σοι ἐρῶ. τῇ γάρ που ὑστεραίᾳ δεῖ με ἀποθνήσκειν ἢ ᾗ ἂν ἔλθῃ τὸ πλοῖον. ΚΡ. Φασί γέ τοι δὴ οἱ τούτων κύριοι. ΣΩ. Οὐ τοίνυν τῆς ἐπιούσης ἡμέρας οἶμαι αὐτὸ ἥξειν, ἀλλὰ τῆς ἑτέρας. τεκμαίρομαι δὲ ἔκ τινος ἐνυπνίου ὃ ἑώρακα ὀλίγον πρότερον ταύτης τῆς νυκτός· καὶ κινδυνεύεις ἐν καιρῷ τινὶ οὐκ ἐγεῖραί με. ΚΡ. Ἦν δὲ δὴ τί τὸ ἐνύπνιον; ΣΩ. Ἐδόκει τίς μοι γυνὴ προςελθοῦσα, καλὴ καὶ εὐειδής, λευκὰ ἱμάτια ἔχουσα, καλέσαι με καὶ εἰπεῖν· Ὦ Σώκρατες, Ἤματί κεν τριτάτῳ Φθίην ἐρίβωλον ἵκοιο. ΚΡ. Ὡς ἄτοπον τὸ ἐνύπνιον, ὦ

Σώκρατες. ΣΩ. Ἐναργὲς μὲν οὖν, ὥς γ᾽ ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ Κρίτων. III. ΚΡ. Λίαν γε, ὡς ἔοικεν. ἀλλ᾽, ὦ δαιμόνιε Σώκρατες, ἔτι καὶ νῦν ἐμοὶ πείθου, καὶ σώθητι. ὡς ἐμοί, ἐὰν σὺ ἀποθάνῃς, οὐδεμία ξυμφορά ἐστιν ἄλλη, ἀλλὰ χωρὶς μὲν σοῦ ἐστερῆσθαι, τοιούτου ἐπιτηδείου οἷον ἐγὼ οὐδένα μήποτε εὑρήσω, ἔτι δὲ καὶ πολλοῖς δόξω, οἳ ἐμὲ καὶ σὲ μὴ σαφῶς ἴσασιν, ὡς οἷός τ᾽ ὢν σε σώζειν, εἰ ἤθελον ἀναλίσκειν χρήματα, ἀμελῆσαι. καίτοι τίς ἂν αἰσχίων εἴη ταύτης δόξα, ἢ δοκεῖν χρήματα περὶ πλείονος ποιεῖσθαι ἢ φίλους; οὐ γὰρ πείσονται οἱ πολλοί, ὡς σὺ αὐτὸς οὐκ ἠθέλησας ἀπιέναι ἐνθένδε, ἡμῶν προθυμουμένων. ΣΩ. Ἀλλὰ τί ἡμῖν, ὦ μακάριε Κρίτων, οὕτω τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλει; οἱ γὰρ ἐπιεικέστατοι, ὧν μᾶλλον ἄξιον φροντίζειν, ἡγήσονται αὐτὰ οὕτω πεπρᾶχθαι ὥσπερ ἂν πραχθῇ. ΚΡ. Ἀλλ᾽ ὁρᾷς δὴ ὅτι ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, καὶ τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλειν. αὐτὰ δὲ δῆλα τὰ παρόντα νυνί, ὅτι οἷοί τ᾽ εἰσὶν οἱ πολλοὶ οὐ τὰ σμικρότατα τῶν κακῶν ἐξεργάζεσθαι, ἀλλὰ σχεδὸν τὰ μέγιστα, ἐάν τις ἐν αὐτοῖς διαβεβλημένος ᾖ. ΣΩ. Εἰ γὰρ ὤφελον, ὦ Κρίτων, οἷοί τε εἶναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐξεργάζεσθαι, ἵνα οἷοί τε ἦσαν καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα· καὶ καλῶς ἂν εἶχε· νῦν δὲ οὐδέτερα οἷοί τε. οὔτε γὰρ φρόνιμον οὔτε ἄφρονα δυνατοὶ ποιῆσαι· ποιοῦσι δὲ τοῦτο ὅ, τι ἂν τύχωσι. IV. ΚΡ. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἐχέτω. τάδε δέ, ὦ Σώκρατες, εἰπέ μοι· ἆρά γε μὴ ἐμοῦ προμηθῇ καὶ

τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων, μή, ἐὰν σὺ ἐνθένδε ἐξέλθῃς, οἱ συκοφάνται ἡμῖν πράγματα παρέχωσιν, ὡς σε ἐνθένδε ἐκκλέψασι, καὶ ἀναγκασθῶμεν ἢ καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν ἀποβαλεῖν, ἢ συχνὰ χρήματα, ἢ καὶ ἄλλο τι πρὸς τούτοις παθεῖν; εἰ γάρ τι τοιοῦτον φοβῇ, ἔασον αὐτὸ χαίρειν. ἡμεῖς γάρ που δίκαιοί ἐσμεν, σώσαντές σε, κινδυνεύειν τοῦτον τὸν κίνδυνον, καί, ἐὰν δέῃ, ἔτι τούτου μείζω. ἀλλ' ἐμοὶ πείθου, καὶ μὴ ἄλλως ποίει. ΣΩ. Καὶ ταῦτα προμηθοῦμαι, ὦ Κρίτων, καὶ ἄλλα πολλά. ΚΡ. Μὴ τοίνυν ταῦτα φοβοῦ· καὶ γὰρ οὐδὲ πολὺ τἀργύριόν ἐστιν, ὃ θέλουσι λαβόντες τινὲς σῶσαί σε καὶ ἐξαγαγεῖν ἐνθένδε. ἔπειτα οὐχ ὁρᾷς τούτους τοὺς συκοφάντας, ὡς εὐτελεῖς, καὶ οὐδὲν ἂν δέοι ἐπ' αὐτοὺς πολλοῦ ἀργυρίου; σοὶ δὲ ὑπάρχει μὲν τα ἐμὰ χρήματα, ὡς ἐγῷμαι, ἱκανά· ἔπειτα καὶ εἴ τι ἐμοῦ κηδόμενος οὐκ οἴει δεῖν ἀναλίσκειν τὰ ἐμά, ξένοι οὗτοι ἐνθάδε ἕτοιμοι ἀναλίσκειν. εἷς δὲ καὶ κεκόμικεν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἀργύριον ἱκανόν, Σιμμίας ὁ Θηβαῖος· ἕτοιμος δὲ καὶ Κέβης καὶ ἄλλοι πολλοὶ πάνυ. ὥςτε, ὅπερ λέγω, μήτε ταῦτα φοβούμενος ἀποκάμῃς σῶσαι σαυτόν, μήτε ὃ ἔλεγες ἐν τῷ δικαστηρίῳ, δυςχερές σοι γενέσθω, ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις ἐξελθὼν ὅ, τι χρῷο σεαυτῷ. πολλαχοῦ μὲν γὰρ καὶ ἄλλοσε ὅποι ἂν ἀφίκῃ, ἀγαπήσουσί σε· ἂν δὲ βούλῃ εἰς Θετταλίαν ἰέναι, εἰσὶν ἐμοὶ ἐκεῖ ξένοι, οἵ σε περὶ πολλοῦ ποιήσονται, καὶ ἀσφάλειάν σοι παρέξονται, ὥςτε σε μηδένα λυπεῖν τῶν κατὰ Θετ-

τιλιαν. V. Ἔτι δὲ, ὦ Σώκρατες, οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖς ἐπιχειρεῖν πρᾶγμα, σαυτὸν προδοῦναι, ἐξὸν σωθῆναι, καὶ τοιαῦτα σπεύδεις περὶ σαυτὸν γενέσθαι ἅπερ ἂν καὶ οἱ ἐχθροί σου σπεύσαιέν τε καὶ ἔσπευσαν, σὲ διαφθεῖραι βουλόμενοι. πρὸς δὲ τούτοις, καὶ τοὺς υἱεῖς τοὺς σαυτοῦ ἔμοιγε δοκεῖς προδιδόναι, οὓς σοι ἐξὸν καὶ ἐκθρέψαι καὶ ἐκπαιδεῦσαι οἰχήσῃ καταλιπών, καὶ τὸ σὸν μέρος, ὅ, τι ἂν τύχωσι, τοῦτο πράξουσι. τεύξονται δέ, ὡς τὸ εἰκός, τοιούτων οἷά περ εἴωθε γίγνεσθαι ἐν ταῖς ὀρφανίαις περὶ τοὺς ὀρφανούς. ἢ γὰρ οὐ χρῆν ποιεῖσθαι παῖδας, ἢ ξυνδιαταλαιπωρεῖν καὶ τρέφοντα καὶ παιδεύοντα· σὺ δέ μοι δοκεῖς τὰ ῥᾳθυμότατα αἱρεῖσθαι. χρὴ δέ, ἅπερ ἂν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ ἀνδρεῖος ἕλοιτο, ταῦτα αἱρεῖσθαι, φάσκοντά γε δὴ ἀρετῆς διὰ παντὸς τοῦ βίου ἐπιμελεῖσθαι. ὡς ἔγωγε καὶ ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν τῶν σῶν ἐπιτηδείων αἰσχύνομαι, μὴ δόξῃ ἅπαν τὸ πρᾶγμα τὸ περὶ σὲ ἀνανδρίᾳ τινὶ τῇ ἡμετέρᾳ πεπρᾶχθαι· καὶ ἡ εἴςοδος τῆς δίκης εἰς τὸ δικαστήριον ὡς εἰςῆλθες, ἐξὸν μὴ εἰςελθεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ ἀγὼν τῆς δίκης ὡς ἐγένετο, καὶ τὸ τελευταῖον δὴ τουτί, ὥςπερ κατάγελως τῆς πράξεως, κακίᾳ τινὶ καὶ ἀνανδρίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ· διαπεφευγέναι ἡμᾶς δοκεῖν, οἵτινές σε οὐ διεσώσαμεν, οὐδὲ σὺ σαυτόν, οἷόν τε ὂν καὶ δυνατόν, εἴ τι καὶ σμικρὸν ἡμῶν ὄφελος ἦν. ταῦτ' οὖν, ὦ Σώκρατες, ὅρα μὴ ἅμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχρὰ ᾖ σοί τε καὶ ἡμῖν· ἀλλὰ βουλεύου· μᾶλλον δὲ οὐδὲ βουλεύε-

σθαι ἔτι ὥρα, ἀλλὰ βεβουλεῦσθαι. μία δὲ βουλή. τῆς γὰρ ἐπιούσης νυκτὸς πάντα ταῦτα δεῖ πεπρᾶχθαι. εἰ δέ τι περιμενοῦμεν, ἀδύνατον καὶ οὐκέτι οἷόν τε. ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ, ὦ Σώκρατες, πείθου μοι, καὶ μηδαμῶς ἄλλως ποίει. VI. ΣΩ. Ὦ φίλε Κρίτων, ἡ προθυμία σου πολλοῦ ἀξία, εἰ μετά τινος ὀρθότητος εἴη· εἰ δὲ μή, ὅσῳ μείζων, τοσούτῳ χαλεπωτέρα. σκοπεῖσθαι οὖν χρὴ ἡμᾶς, εἴτε ταῦτα πρακτέον εἴτε μή· ὡς ἐγὼ οὐ μόνον νῦν, ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τοιοῦτος, οἷος τῶν ἐμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ, ὃς ἄν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνηται. τοὺς δὴ λόγους οὓς ἐν τῷ ἔμπροσθεν ἔλεγον, οὐ δύναμαι νῦν ἐκβαλεῖν, ἐπειδή μοι ἥδε ἡ τύχη γέγονεν· ἀλλὰ σχεδόν τι ὅμοιοι φαίνονταί μοι, καὶ τοὺς αὐτοὺς πρεσβεύω καὶ τιμῶ, οὕσπερ καὶ πρότερον. ὧν ἐὰν μὴ βελτίω ἔχωμεν λέγειν ἐν τῷ παρόντι, εὖ ἴσθι ὅτι οὐ μή σοι ξυγχωρήσω, οὐδ' ἂν πλείω τῶν νῦν παρόντων ἡ τῶν πολλῶν δύναμις ὥσπερ παῖδας ἡμᾶς μορμολύττηται, δεσμοὺς καὶ θανάτους ἐπιπέμπουσα, καὶ χρημάτων ἀφαιρέσεις. ΚΡ. Πῶς οὖν ἂν μετριώτατα σκοποίμεθα αὐτά; ΣΩ. Εἰ πρῶτον μὲν τοῦτον τὸν λόγον ἀναλάβοιμεν, ὃν σὺ λέγεις περὶ τῶν δοξῶν, πότερον καλῶς ἐλέγετο ἑκάστοτε, ἢ οὔ, ὅτι ταῖς μὲν δεῖ τῶν δοξῶν προσέχειν τὸν νοῦν, ταῖς δὲ οὔ· ἢ πρὶν μὲν ἐμὲ δεῖν ἀποθνήσκειν, καλῶς ἐλέγετο, νῦν δὲ κατάδηλος ἄρα ἐγένετο ὅτι ἄλλως ἕνεκα λόγου ἐλέγετο, ἦν δὲ παιδιὰ καὶ φλυαρία ὡς ἀληθῶς. ἐπιθυμῶ δ' ἔγωγε

ἐπισκέψασθαι, ὦ Κρίτων, κοινῇ μετὰ σοῦ, εἴ τι μοι ἀλλοιότερος φανεῖται, ἐπειδή γε ὧδε ἔχω, ἢ ὁ αὐτός, καὶ ἐάσομεν χαίρειν, ἢ πεισόμεθα αὐτῷ. ἐλέγετο δέ πως, ὡς ἐγῷμαι, ἑκάστοτε ὧδε ὑπὸ τῶν οἰομένων τι λέγειν, ὥςπερ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον· ὅτι τῶν δοξῶν ἃς οἱ ἄνθρωποι δοξάζουσι, δέοι τὰς μὲν περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι, τὰς δὲ μή. τοῦτο πρὸς θεῶν, ὦ Κρίτων, οὐ δοκεῖ καλῶς σοι λέγεσθαι; σὺ γάρ, ὅσα γε τἀνθρώπεια, ἐκτὸς εἶ τοῦ μέλλειν ἀποθνήσκειν αὔριον, καὶ οὐκ ἄν σε παρακρούοι ἡ παροῦσα ξυμφορά. σκόπει δή· οὐχ ἱκανῶς δοκεῖ σοι λέγεσθαι ὅτι οὐ πάσας χρὴ τὰς δόξας τὰς τῶν ἀνθρώπων τιμᾶν, ἀλλὰ τὰς μέν, τὰς δ᾽ οὔ; οὐδὲ πάντων, ἀλλὰ τῶν μέν, τῶν δ᾽ οὔ; — τί φῄς; ταῦτα οὐχὶ καλῶς λέγεται; ΚΡ. Καλῶς. ΣΩ. Οὐκοῦν τὰς μὲν χρηστὰς τιμᾶν, τὰς δὲ πονηρὰς μή; ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Χρησταὶ δέ, οὐχ αἱ τῶν φρονίμων· πονηραὶ δέ, αἱ τῶν ἀφρόνων; ΚΡ. Πῶς δ᾽ οὔ; VII. ΣΩ. Φέρε δὴ πῶς αὖ τὰ τοιαῦτα ἐλέγετο; γυμναζόμενος ἀνὴρ καὶ τοῦτο πράττων, πότερον παντὸς ἀνδρὸς ἐπαίνῳ καὶ ψόγῳ [καὶ δόξῃ] τὸν νοῦν προσέχει, ἢ ἑνὸς μόνου ἐκείνου ὃς ἂν τυγχάνῃ ἰατρὸς ἢ παιδοτρίβης ὤν; ΚΡ. Ἑνὸς μόνου. ΣΩ. Οὐκοῦν φοβεῖσθαι χρὴ τοὺς ψόγους καὶ ἀσπάζεσθαι τοὺς ἐπαίνους τοὺς τοῦ ἑνὸς ἐκείνου, ἀλλὰ μὴ τοὺς τῶν πολλῶν; ΚΡ. Δῆλα δή. ΣΩ. Ταύτῃ ἄρα αὐτῷ πρακτέον καὶ γυμναστέον καὶ ἐδεστέον γε καὶ ποτέον, ᾗ ἂν τῷ ἑνὶ δοκῇ τῷ ἐπιστάτῃ καὶ ἐπαΐοντι, μᾶλλον ἢ ᾗ ξύμ-

πασι τοῖς ἄλλοις. ΚΡ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Εἶεν· ἀπειθήσας δὲ τῷ ἑνί, καὶ ἀτιμάσας αὐτοῦ τὴν δόξαν καὶ τοὺς ἐπαίνους, τιμήσας δὲ τοὺς τῶν πολλῶν καὶ μηδὲν ἐπαϊόντων, ἆρα οὐδὲν κακὸν πείσεται; ΚΡ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Τί δ' ἔστι τὸ κακὸν τοῦτο; καὶ ποῖ τείνει, καὶ εἰς τί τῶν τοῦ ἀπειθοῦντος; ΚΡ. Δῆλον ὅτι εἰς τὸ σῶμα. τοῦτο γὰρ διόλλυσι. ΣΩ. Καλῶς λέγεις. οὐκοῦν καὶ τἄλλα, ὦ Κρίτων, οὕτως, ἵνα μὴ πάντα διΐωμεν· καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, καὶ αἰσχρῶν καὶ καλῶν, καὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, περὶ ὧν νῦν ἡμῖν ἐστὶν ἡ βουλή, πότερον τῇ τῶν πολλῶν δόξῃ δεῖ ἡμᾶς ἕπεσθαι, καὶ φοβεῖσθαι αὐτήν, ἢ τῇ τοῦ ἑνός, εἴ τις ἐστιν ἐπαΐων, ὃν δεῖ καὶ αἰσχύνεσθαι καὶ φοβεῖσθαι μᾶλλον ἢ ξύμπαντας τοὺς ἄλλους; ᾧ εἰ μὴ ἀκολουθήσομεν, διαφθεροῦμεν ἐκεῖνο καὶ λωβησόμεθα, ὃ τῷ μὲν δικαίῳ βέλτιον ἐγίγνετο, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπώλλυτο; ἢ οὐδέν ἐστι τοῦτο; ΚΡ. Οἶμαι ἔγωγε, ὦ Σώκρατες. VIII. ΣΩ. Φέρε δή, ἐὰν τὸ ὑπὸ τοῦ ὑγιεινοῦ μὲν βέλτιον γιγνόμενον, ὑπὸ τοῦ νοσώδους δὲ διαφθειρόμενον, διολέσωμεν, πειθόμενοι μὴ τῇ τῶν ἐπαϊόντων δόξῃ, ἆρα βιωτὸν ἡμῖν ἐστὶ διεφθαρμένου αὐτοῦ; ἔστι δέ που τοῦτο σῶμα, ἢ οὐχί; ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν βιωτὸν ἡμῖν ἐστὶ μετὰ μοχθηροῦ καὶ διεφθαρμένου σώματος; ΚΡ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Ἀλλὰ μετ' ἐκείνου ἄρα ἐστὶν ἡμῖν βιωτὸν διεφθαρμένου, ὃ τὸ ἄδικον μὲν λωβᾶται, τὸ δὲ δίκαιον ὀνίνησιν; ἢ

φαυλότερον ἡγούμεθα εἶναι τοῦ σώματος ἐκεῖνο, ὅ τι ποτ᾽ ἐστὶ τῶν ἡμετέρων, περὶ ὃ ἥ τε ἀδικία καὶ ἡ δικαιοσύνη ἐστίν; ΚΡ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Ἀλλὰ τιμιώτερον; ΚΡ. Πολύ γε. ΣΩ. Οὐκ ἄρα, ὦ βέλτιστε, πάνυ ἡμῖν οὕτω φροντιστέον ὅ, τι ἐροῦσιν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς, ἀλλ᾽ ὅ, τι ὁ ἐπαΐων περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, ὁ εἷς, καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια. ὥςτε πρῶτον μὲν ταύτῃ οὐκ ὀρθῶς εἰςηγῇ, εἰςηγούμενος τῆς τῶν πολλῶν δόξης δεῖν ἡμᾶς φροντίζειν περὶ τῶν δικαίων καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν, καὶ τῶν ἐναντίων ἀλλὰ μὲν δὴ φαίη γ᾽ ἄν τις· οἷοί τε εἰσὶν ἡμᾶς οἱ πολλοὶ ἀποκτιννύναι· δῆλα δὴ καὶ ταῦτα. ΚΡ. φαίη γὰρ ἄν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀληθῆ λέγεις. ἀλλ᾽, ὦ θαυμάσιε, οὗτός γε ὁ λόγος ὃν διεληλύθαμεν, ἔμοιγε δοκεῖ ὅμοιος εἶναι καὶ πρότερον. καὶ τόνδε δ᾽ αὖ σκόπει, εἰ ἔτι μένει ἡμῖν, ἢ οὔ, ὅτι οὐ τὸ ζῆν περὶ πλείστου ποιητέον, ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν. ΚΡ. Ἀλλὰ μένει. ΣΩ. Τὸ δὲ εὖ καὶ καλῶς καὶ δικαίως ὅτι ταὐτόν ἐστι, μένει, ἢ οὐ μένει; ΚΡ. Μένει. IX. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐκ τῶν ὁμολογουμένων τοῦτο σκεπτέον, πότερον δίκαιον ἐμὲ ἐνθένδε πειρᾶσθαι ἐξιέναι, μὴ ἀφιέντων Ἀθηναίων, ἢ οὐ δίκαιον· καὶ ἐὰν μὲν φαίνηται δίκαιον, πειρώμεθα· εἰ δὲ μή, ἐῶμεν. ἃς δὲ σὺ λέγεις τὰς σκέψεις περί τε χρημάτων ἀναλώσεως καὶ δόξης, καὶ παίδων τροφῆς, μὴ ὡς ἀληθῶς ταῦτα, ὦ Κρίτων, σκέμματα ᾖ τῶν ῥᾳδίως ἀποκτιννύντων, καὶ ἀναβιωσκομένων γ᾽ ἄν, εἰ οἷοί τε ἦσαν, οὐδενὶ ξὺν νῷ, τούτων τῶν πολλῶν· ἡμῖν δ᾽ (ἐπειδὴ ὁ

λόγος οὕτως αἱρεῖ) μὴ οὐδὲν ἄλλο σκεπτέον ᾖ ἤ, ὅπερ νῦν δὴ ἐλέγομεν, πότερον δίκαια πράξομεν καὶ χρήματα τελοῦντες τούτοις τοῖς ἐμὲ ἐνθένδε ἐξάξουσι καὶ χάριτας, καὶ αὐτοὶ ἐξάγοντές τε καὶ ἐξαγόμενοι, ἢ τῇ ἀληθείᾳ ἀδικήσομεν πάντα ταῦτα ποιοῦντες· κἂν φαινώμεθα ἄδικα αὐτὰ ἐργαζόμενοι, μὴ οὐ δέῃ ὑπολογίζεσθαι, οὔτ' εἰ ἀποθνήσκειν δεῖ παραμένοντας καὶ ἡσυχίαν ἄγοντας, οὔτε ἄλλο ὁτιοῦν πάσχειν, πρὸ τοῦ ἀδικεῖν. ΚΡ. Καλῶς μέν μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες· ὅρα δὲ τί δρῶμεν. ΣΩ. Σκοπῶμεν, ὦ 'γαθέ, κοινῇ· καὶ εἴ πη ἔχεις ἀντιλέγειν ἐμοῦ λέγοντος, ἀντίλεγε, καί σοι πείσομαι· εἰ δὲ μή, παῦσαι ἤδη, ὦ μακάριε, πολλάκις μοι λέγων τὸν αὐτὸν λόγον, ὡς χρὴ ἐνθένδε ἀκόντων Ἀθηναίων ἐμὲ ἀπιέναι. ὡς ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι πεῖσαί σε ταῦτα πράττειν, ἀλλὰ μὴ ἄκοντος. ὅρα δὲ δὴ τῆς σκέψεως τὴν ἀρχήν, ἐάν σοι ἱκανῶς λέγηται, καὶ πειρῶ ἀποκρίνασθαι τὸ ἐρωτώμενον, ᾗ ἂν μάλιστα οἴῃ. ΚΡ. Ἀλλὰ πειράσομαι. X. ΣΩ. Οὐδενὶ τρόπῳ φαμὲν ἑκόντας ἀδικητέον εἶναι· ἢ τινὶ μὲν ἀδικητέον τρόπῳ, τινὶ δὲ οὔ; ἢ οὐδαμῶς τό γε ἀδικεῖν οὔτε ἀγαθὸν οὔτε καλόν, ὡς πολλάκις ἡμῖν καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ὡμολογήθη; ὅπερ καὶ ἄρτι ἐλέγετο. ἢ πᾶσαι ἡμῖν ἐκεῖναι αἱ πρόσθεν ὁμολογίαι ἐν ταῖσδε ταῖς ὀλίγαις ἡμέραις ἐκκεχυμέναι εἰσί; καὶ πάλαι, ὦ Κρίτων, ἄρα τηλικοίδε γέροντες ἄνδρες πρὸς ἀλλήλους σπουδῇ διαλεγόμενοι, ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς παίδων οὐδὲν διαφέροντες; ἢ παν-

τὸς μᾶλλον οὕτως ἔχει, ὥσπερ τότε ἐλέγετο ἡμῖν, εἴτε φασὶν οἱ πολλοί, εἴτε μή; καὶ εἴτε δεῖ ἡμᾶς ἔτι τῶνδε χαλεπώτερα πάσχειν, εἴτε καὶ πρᾳότερα, ὅμως τόγε ἀδικεῖν τῷ ἀδικοῦντι καὶ κακὸν καὶ αἰσχρὸν τυγχάνει ὂν παντὶ τρόπῳ φαμέν, ἢ οὔ; ΚΡ. Φαμέν. ΣΩ. Οὐδαμῶς ἄρα δεῖ ἀδικεῖν. ΚΡ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐδὲ ἀδικούμενον ἄρα ἀνταδικεῖν, ὡς οἱ πολλοὶ οἴονται· ἐπειδή γε οὐδαμῶς δεῖ ἀδικεῖν. ΚΡ. Οὐ φαίνεται. ΣΩ. Τί δαὶ δή; κακουργεῖν δεῖ, ὦ Κρίτων, ἢ οὔ; ΚΡ. Οὐ δεῖ δήπου, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τί δέ; ἀντικακουργεῖν κακῶς πάσχοντα, ὡς οἱ πολλοί φασι, δίκαιον, ἢ οὐ δίκαιον; ΚΡ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Τὸ γάρ που κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους τοῦ ἀδικεῖν οὐδὲν διαφέρι. ΚΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Οὔτε ἄρα ἀνταδικεῖν δεῖ, οὔτε κακῶς ποιεῖν οὐδένα ἀνθρώπων, οὐδ᾽ ἂν ὁτιοῦν πάσχῃ ὑπ᾽ αὐτῶν. καὶ ὅρα, ὦ Κρίτων, ταῦτα καθομολογῶν, ὅπως μὴ παρὰ δόξαν ὁμολογῇς. οἶδα γὰρ ὅτι ὀλίγοις τισὶ ταῦτα καὶ δοκεῖ καὶ δόξει· οἷς οὖν οὕτω δέδοκται, καὶ οἷς μή, τούτοις οὐκ ἔστι κοινὴ βουλή, ἀλλ᾽ ἀνάγκη τούτους ἀλλήλων καταφρονεῖν, ὁρῶντας τὰ ἀλλήλων βουλεύματα. σκόπει δὴ οὖν καὶ σὺ εὖ μάλα, πότερον κοινωνεῖς καὶ ξυνδοκεῖ σοι, καὶ ἀρχώμεθα ἐντεῦθεν βουλευόμενοι, ὡς οὐδέποτε ὀρθῶς ἔχοντος οὔτε τοῦ ἀδικεῖν οὔτε τοῦ ἀνταδικεῖν, οὔτε τοῦ κακῶς πάσχοντα ἀμύνεσθαι ἀντιδρῶντα κακῶς· ἢ ἀφίστασαι καὶ οὐ κοινωνεῖς τῆς ἀρχῆς. ἐμοὶ μὲν γὰρ καὶ πάλαι οὕτω, καὶ νῦν ἔτι δοκεῖ· σοὶ δὲ εἴ πῃ ἄλλῃ δέδοκται, λέγε

καὶ δίδασκε. εἰ δ' ἐμμένεις τοῖς πρόσθεν, τὸ μετὰ τοῦτο ἄκουε. ΚΡ. Ἀλλ' ἐμμένω τε καὶ ξυνδοκεῖ μοι. ἀλλὰ λέγε. ΣΩ. Λέγω δὴ αὖ τὸ μετὰ τοῦτο, μᾶλλον δ' ἐρωτῶ· πότερον ἃ ἄν τις ὁμολογήσῃ τῳ, δίκαια ὄντα, ποιητέον ἢ ἐξαπατητέον. ΚΡ. Ποιητέον. XI. ΣΩ. Ἐκ τούτων δὴ ἄθρει. ἀπιόντες ἐνθένδε ἡμεῖς μὴ πείσαντες τὴν πόλιν, πότερον κακῶς τινὰς ποιοῦμεν, καὶ ταῦτα, οὓς ἥκιστα δεῖ, ἢ οὔ; καὶ ἐμμένομεν οἷς ὡμολογήσαμεν δικαίοις οὖσιν, ἢ οὔ; ΚΡ. Οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες, ἀποκρίνασθαι πρὸς ὃ ἐρωτᾷς· οὐ γὰρ ἐννοῶ. ΣΩ. Ἀλλ' ὧδε σκόπει. εἰ μέλλουσιν ἡμῖν ἐνθένδε εἴτε ἀποδιδράσκειν, εἴθ' ὅπως δεῖ ὀνομάσαι τοῦτο, ἐλθόντες οἱ νόμοι καὶ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως, ἐπιστάντες ἔροιντο· „Εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, τί ἐν νῷ ἔχεις ποιεῖν; ἄλλο τι ἢ τούτῳ τῷ ἔργῳ ᾧ ἐπιχειρεῖς, διανοῇ τούς τε νόμους ἡμᾶς ἀπολέσαι, καὶ ξύμπασαν τὴν πόλιν, τὸ σὸν μέρος; ἢ δοκεῖ σοι οἷόν τ' ἔτι ἐκείνην τὴν πόλιν εἶναι, καὶ μὴ ἀνατετράφθαι, ἐν ᾗ ἂν αἱ γενόμεναι δίκαι μηδὲν ἰσχύωσιν, ἀλλ' ὑπὸ ἰδιωτῶν ἄκυροί τε γίγνωνται καὶ διαφθείρωνται;" τί ἐροῦμεν, ὦ Κρίτων, πρὸς ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα; πολλὰ γὰρ ἄν τις ἔχοι, ἄλλως τε καὶ ῥήτωρ, εἰπεῖν ὑπὲρ τούτου τοῦ νόμου ἀπολλυμένου, ὃς τὰς δίκας τὰς δικασθείσας προστάττει κυρίας εἶναι. ἢ ἐροῦμεν πρὸς αὐτούς· ὅτι ἠδίκει γὰρ ἡμᾶς ἡ πόλις, καὶ οὐκ ὀρθῶς τὴν δίκην ἔκρινε; ταῦτα, ἢ τί ἐροῦμεν; ΚΡ. Ταῦτα νὴ Δία, ὦ Σώκρατες. XII. ΣΩ. Τί οὖν; ἂν

εἴπωσιν οἱ νόμοι· „Ὦ Σώκρατες, ἦ καὶ ταῦτα ὡμολόγητο ἡμῖν τε καὶ σοί, ἢ ἐμμένειν ταῖς δίκαις αἷς ἂν ἡ πόλις δικάζῃ;“ εἰ οὖν αὐτῶν θαυμάζοιμεν λεγόντων, ἴσως ἂν εἴποιεν· „Ὅτι, ὦ Σώκρατες, μὴ θαύμαζε τὰ λεγόμενα, ἀλλ᾽ ἀποκρίνου, ἐπειδὴ καὶ εἴωθας χρῆσθαι τῷ ἐρωτᾶν τε καὶ ἀποκρίνεσθαι. φέρε γὰρ τί ἐγκαλῶν ἡμῖν καὶ τῇ πόλει, ἐπιχειρεῖς ἡμᾶς ἀπολλύναι; οὐ πρῶτον μέν σε ἐγεννήσαμεν ἡμεῖς; καὶ δι᾽ ἡμῶν ἔλαβε τὴν μητέρα σου ὁ πατὴρ καὶ ἐφύτευσέ σε; φράσον οὖν, τούτοις ἡμῶν τοῖς νόμοις τοῖς περὶ τοὺς γάμους μέμφῃ τι, ὡς οὐ καλῶς ἔχουσιν;“ Οὐ μέμφομαι, φαίην ἄν. „Ἀλλὰ τοῖς περὶ τὴν τοῦ γενομένου τροφήν τε καὶ παιδείαν, ἐν ᾗ καὶ σὺ ἐπαιδεύθης; ἢ οὐ καλῶς προσέταττον ἡμῶν οἱ ἐπὶ τούτοις τεταγμένοι νόμοι, παραγγέλλοντες τῷ πατρὶ τῷ σῷ σε ἐν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ παιδεύειν;“ Καλῶς, φαίην ἄν. „Εἶεν. ἐπειδὴ δὲ ἐγένου τε καὶ ἐξετράφης καὶ ἐπαιδεύθης, ἔχοις ἂν εἰπεῖν πρῶτον μέν, ὡς οὐχὶ ἡμέτερος ἦσθα καὶ ἔκγονος καὶ δοῦλος, αὐτός τε καὶ οἱ σοὶ πρόγονοι; καὶ εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, ἆρ᾽ ἐξ ἴσου οἴει εἶναι σοὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡμῖν, καὶ ἅττ᾽ ἂν ἡμεῖς σε ἐπιχειρῶμεν ποιεῖν, ταῦτα καὶ σὺ ἀντιποιεῖν οἴει δίκαιον εἶναι; ἢ πρὸς μὲν ἄρα σοι τὸν πατέρα οὐκ ἐξ ἴσου ἦν τὸ δίκαιον, καὶ πρὸς δεσπότην (εἴ σοι ὢν ἐτύγχανεν), ὥστε ἅπερ πάσχοις, ταῦτα καὶ ἀντιποιεῖν, οὔτε κακῶς ἀκούοντα ἀντιλέγειν, οὔτε τυπτόμενον ἀντιτύπτειν, οὔτε ἄλλα τοιαῦτα πολλά· πρὸς δὲ τὴν πατρίδα ἄρα καὶ

τοὺς νόμους ἐξέσται σοι, ὥςτε ἐάν σε ἐπιχειρῶμεν ἡμεῖς ἀπολλύναι, δίκαιον ἡγούμενοι εἶναι, καὶ σὺ δὲ ἡμᾶς τοὺς νόμους καὶ τὴν πατρίδα, καθ᾽ ὅσον δύνασαι, ἐπιχειρήσεις ἀνταπολλύναι, καὶ φήσεις, ταῦτα ποιῶν, δίκαια πράττειν, ὁ τῇ ἀληθείᾳ τῆς ἀρετῆς ἐπιμελούμενος; ἢ οὕτως εἶ σοφός, ὥςτε λέληθε σε ὅτι μητρός τε καὶ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἁπάντων τιμιώτερόν ἐστι πατρίς, καὶ σεμνότερον καὶ ἁγιώτερον καὶ ἐν μείζονι μοίρᾳ καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρὰ ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσι; καὶ σέβεσθαι δεῖ καὶ μᾶλλον ὑπείκειν καὶ θωπεύειν πατρίδα χαλεπαίνουσαν, ἢ πατέρα; καὶ ἢ πείθειν, ἢ ποιεῖν ἃ ἂν κελεύῃ, καὶ πάσχειν ἐάν τι προστάττῃ παθεῖν, ἡσυχίαν ἄγοντα, ἐάν τε τύπτεσθαι, ἐάν τε δεῖσθαι; ἐάν τε εἰς πόλεμον ἄγῃ τρωθησόμενον ἢ ἀποθανούμενον, ποιητέα ταῦτα, καὶ τὸ δίκαιον οὕτως ἔχει; καὶ οὐχ ὑπεικτέον, οὐδὲ ἀναχωρητέον, οὐδὲ λειπτέον τὴν τάξιν, ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ πανταχοῦ ποιητέον, ἃ ἂν κελεύῃ ἡ πόλις τε καὶ ἡ πατρίς; ἢ πείθειν αὐτὴν ᾗ τὸ δίκαιον πέφυκε, βιάζεσθαι δὲ οὐχ ὅσιον οὔτε μητέρα, οὔτε πατέρα, πολὺ δὲ τούτων ἔτι ἧττον τὴν πατρίδα;“ τί φήσομεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων; ἀληθῆ λέγειν τοὺς νόμους, ἢ οὔ; ΚΡ. Ἔμοιγε δοκεῖ. XIII. ΣΩ. „Σκόπει τοίνυν, ὦ Σώκρατες, (φαῖεν ἂν ἴσως οἱ νόμοι) εἰ ἡμεῖς ταῦτα ἀληθῆ λέγομεν, ὅτι οὐ δίκαια ἡμᾶς ἐπιχειρεῖς δρᾷν, ἃ νῦν ἐπιχειρεῖς. ἡμεῖς γάρ σε γεννήσαντες, ἐκθρέψαντες, παιδεύσαντες, μεταδόντες

ἁπάντων ὧν οἷοί τε ἦμεν καλῶν σοί τε καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι πολίταις· ὅμως προαγορεύομεν τῷ ἐξουσίαν πεποιηκέναι Ἀθηναίων τῷ βουλομένῳ, ἐπειδὰν δοκιμάσῃ καὶ ἴδῃ τὰ ἐν τῇ πόλει πράγματα, καὶ ἡμᾶς τοὺς νόμους, ᾧ ἂν μὴ ἀρέσκωμεν ἡμεῖς, ἐξεῖναι λαβόντα τὰ αὑτοῦ ἀπιέναι ὅποι ἂν βούληται. καὶ οὐδεὶς ἡμῶν τῶν νόμων ἐμποδών ἐστιν οὐδ' ἀπαγορεύει, ἐάν τέ τις βούληται ὑμῶν εἰς ἀποικίαν ἰέναι (εἰ μὴ ἀρέσκοιμεν ἡμεῖς τε καὶ ἡ πόλις), ἐάν τε μετοικεῖν ἄλλοσέ ποι ἐλθών, ἰέναι ἐκεῖσε ὅποι ἂν βούληται, ἔχων τὰ αὑτοῦ. ὃς δ' ἂν ὑμῶν παραμείνῃ, ὁρῶν ὃν τρόπον ἡμεῖς τάς τε δίκας δικάζομεν, καὶ τἄλλα τὴν πόλιν διοικοῦμεν, ἤδη φαμὲν τοῦτον ὡμολογηκέναι ἔργῳ ἡμῖν, ἃ ἂν ἡμεῖς κελεύωμεν, ποιήσειν ταῦτα· καὶ τὸν μὴ πειθόμενον, τριχῇ φαμὲν ἀδικεῖν, ὅτι τε γεννήταις οὖσιν ἡμῖν οὐ πείθεται, καὶ ὅτι τροφεῦσι, καὶ ὅτι ὁμολογήσας ἡμῖν πείθεσθαι, οὔτε πείθεται, οὔτε πείθει ἡμᾶς, εἰ μὴ καλῶς τι ποιοῦμεν· προτιθέντων ἡμῶν, καὶ οὐκ ἀγρίως ἐπιταττόντων ποιεῖν ἃ ἂν κελεύωμεν, ἀλλὰ ἐφιέντων δυοῖν θάτερα, ἢ πείθειν ἡμᾶς ἢ ποιεῖν, τούτων οὐδέτερα ποιεῖ. XIV. Ταύταις δὴ φαμὲν καί σε, ὦ Σώκρατες, ταῖς αἰτίαις ἐνέξεσθαι, εἴπερ ποιήσεις ἃ ἐπινοεῖς· καὶ οὐχ ἥκιστα Ἀθηναίων σέ, ἀλλ' ἐν τοῖς μάλιστα.“ εἰ οὖν ἐγὼ εἴποιμι, διὰ τί δή, ἴσως ἄν μου δικαίως καθάπτοιντο, λέγοντες ὅτι ἐν τοῖς μάλιστα Ἀθηναίων ἐγὼ αὐτοῖς ὡμολογηκὼς τυγχάνω ταύτην τὴν ὁμολογίαν. φαῖεν γὰρ ἄν· „Ὅτι, ὦ Σώ-

κρατες, μεγάλα ἡμῖν τούτων τεκμήριά ἐστιν, ὅτι σοι καὶ ἡμεῖς ἠρέσκομεν καὶ ἡ πόλις. οὐ γὰρ ἄν ποτε τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἁπάντων διαφερόντως ἐν αὐτῇ ἐπεδήμεις, εἰ μή σοι διαφερόντως ἤρεσκε· καὶ οὔτ' ἐπὶ θεωρίαν πώποτε ἐκ τῆς πόλεως ἐξῆλθες, ὅτι μὴ ἅπαξ εἰς Ἰσθμόν, οὔτε ἄλλοσε οὐδαμόσε, εἰ μή ποι στρατευσόμενος· οὔτε ἄλλην ἐποιήσω ἀποδημίαν πώποτε, ὥςπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι· οὐδ' ἐπιθυμία σε ἄλλης πόλεως οὐδ' ἄλλων νόμων ἔλαβεν εἰδέναι· ἀλλὰ ἡμεῖς σοι ἱκανοὶ ἦμεν, καὶ ἡ ἡμετέρα πόλις· οὕτω σφόδρα ἡμᾶς ᾑροῦ, καὶ ὡμολόγεις καθ' ἡμᾶς πολιτεύσεσθαι, τά τε ἄλλα καὶ παῖδας ἐν αὐτῇ ἐποιήσω, ὡς ἀρεσκούσης σοι τῆς πόλεως. ἔτι τοίνυν ἐν αὐτῇ τῇ δίκῃ ἐξῆν σοι φυγῆς τιμήσασθαι, εἰ ἐβούλου, καὶ ὅπερ νῦν ἀκούσης τῆς πόλεως ἐπιχειρεῖς, τότε ἑκούσης ποιῆσαι· σὺ δὲ τότε μὲν ἐκαλλωπίζου, ὡς οὐκ ἀγανακτῶν, εἰ δέοι τεθνάναι σε, ἀλλ' ᾑροῦ, ὡς ἔφησθα, πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον· νῦν δὲ οὔτ' ἐκείνους τοὺς λόγους αἰσχύνῃ, οὔτε ἡμῶν τῶν νόμων ἐντρέπῃ, ἐπιχειρῶν διαφθεῖραι· πράττεις τε ἅπερ ἂν δοῦλος ὁ φαυλότατος πράξειεν, ἀποδιδράσκειν ἐπιχειρῶν παρὰ τὰς ξυνθήκας τε καὶ τὰς ὁμολογίας, καθ' ἃς ἡμῖν ξυνέθου πολιτεύσεσθαι. πρῶτον μὲν οὖν ἡμῖν τοῦτ' αὐτὸ ἀπόκριναι, εἰ ἀληθῆ λέγομεν, φάσκοντές σε ὡμολογηκέναι πολιτεύσεσθαι καθ' ἡμᾶς ἔργῳ, ἀλλ' οὐ λόγῳ· ἢ οὐκ ἀληθῆ;" τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων; ἄλλο τι ἢ ὁμολογῶμεν; ΚΡ. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. „Ἄλλο τι οὖν,

ἂν φαῖεν, ἢ ξυνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ὁμολογίας παραβαίνεις; οὐχ ὑπ' ἀνάγκης ὁμολογήσας, οὐδὲ ἀπατηθείς, οὐδὲ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀναγκασθεὶς βουλεύσασθαι, ἀλλ' ἐν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα, ἐν οἷς ἦν σοι ἀπιέναι, εἰ μὴ ἠρέσκομεν ἡμεῖς, μηδὲ δίκαιαι ἐφαίνοντό σοι αἱ ὁμολογίαι εἶναι. σὺ δὲ οὔτε Λακεδαίμονα προῃροῦ, οὔτε Κρήτην, ἃς δὴ ἑκάστοτε φὴς εὐνομεῖσθαι, οὔτε ἄλλην οὐδεμίαν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, οὐδὲ τῶν βαρβαρικῶν· ἀλλ' ἐλάττω ἐξ αὐτῆς ἀπεδήμησας, ἢ οἱ χωλοί τε καὶ τυφλοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀνάπηροι. οὕτω σοι διαφερόντως τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἤρεσκεν ἡ πόλις τε καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι δηλονότι. τίνι γὰρ ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων; νῦν δὲ δὴ οὐκ ἐμμένεις τοῖς ὡμολογημένοις· ἐμμενεῖς δέ, ἐὰν ἡμῖν γε πείθῃ, ὦ Σώκρατες· καὶ οὐ καταγέλαστός γε ἔσῃ, ἐκ τῆς πόλεως ἐξελθών. XV. σκόπει γὰρ δή, ταῦτα παραβάς, καὶ ἐξαμαρτών τι τούτων, τί ἀγαθὸν ἐργάσῃ σαυτόν, ἢ τοὺς ἐπιτηδείους τοὺς σαυτοῦ. ὅτι μὲν γὰρ κινδυνεύσουσι γέ σου οἱ ἐπιτήδειοι καὶ αὐτοὶ φεύγειν, καὶ στερηθῆναι τῆς πόλεως, ἢ τὴν οὐσίαν ἀπολέσαι, σχεδόν τι δῆλον. αὐτὸς δὲ πρῶτον μὲν ἐὰν εἰς τῶν ἐγγύτατά τινα πόλεων ἔλθῃς, ἢ Θήβαζε, ἢ Μεγάραδε, (εὐνομοῦνται γὰρ ἀμφότεραι,) πολέμιος ἥξεις, ὦ Σώκρατες, τῇ τούτων πολιτείᾳ· καὶ ὅσοιπερ κήδονται τῶν αὑτῶν πόλεων, ὑποβλέψονταί σε, διαφθορέα ἡγούμενοι τῶν νόμων· καὶ βεβαιώσεις τοῖς δικασταῖς τὴν δόξαν, ὥστε δοκεῖν ὀρθῶς τὴν δίκην δικάσαι.

ὅστις γὰρ νόμων διαφθορεύς ἐστι, σφόδρα που δόξειεν ἂν νέων γε καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων διαφθορεὺς εἶναι. πότερον οὖν φεύξῃ τάς τε εὐνομουμένας πόλεις καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς κοσμιωτάτους; καὶ τοῦτο ποιοῦντι ἆρα ἄξιόν ἐστί σοι ζῆν; ἢ πλησιάσεις τούτοις, καὶ ἀναισχυντήσεις διαλεγόμενός τινας λόγους, ὦ Σώκρατες, οἵουςπερ ἐνθάδε, ὡς ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη πλείστου ἄξιον τοῖς ἀνθρώποις, καὶ τὰ νόμιμα καὶ οἱ νόμοι; καὶ οὐκ οἴει ἄσχημον ἂν φανεῖσθαι τὸ τοῦ Σωκράτους πρᾶγμα; οἴεσθαί γε χρή. ἀλλ' ἐκ μὲν τούτων τῶν πόλεων ἀπαρεῖς, ἥξεις δὲ εἰς Θετταλίαν παρὰ τοὺς ξένους τοῦ Κρίτωνος. ἐκεῖ γὰρ δὴ πλείστη ἀταξία καὶ ἀκολασία· καὶ ἴσως ἂν ἡδέως σου ἀκούοιεν, ὡς γελοίως ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου ἀπεδίδρασκες σκευήν τέ τινα περιθέμενος, ἢ διφθέραν λαβὼν, ἢ ἄλλα οἷα δὴ εἰώθασιν ἐνσκευάζεσθαι οἱ ἀποδιδράσκοντες, καὶ τὸ σχῆμα τὸ σαυτοῦ μεταλλάξας. ὅτι δὲ γέρων ἀνὴρ σμικροῦ χρόνου τῷ βίῳ λοιποῦ ὄντος, ὡς τὸ εἰκός, ἐτόλμησας οὕτω γλίσχρως ἐπιθυμεῖν ζῆν, νόμους τοὺς μεγίστους παραβάς, οὐδεὶς ὃς ἐρεῖ; ἴσως, ἂν μή τινα λυπῇς· εἰ δὲ μή, ἀκούσῃ, ὦ Σώκρατες, πολλὰ καὶ ἀνάξια σαυτοῦ. ὑπερχόμενος δὴ πάντας ἀνθρώπους βιώσῃ καὶ δουλεύων. τί ποιῶν; ἢ εὐωχούμενος ἐν Θετταλίᾳ, ὥςπερ ἐπὶ δεῖπνον ἀποδεδημηκὼς εἰς Θετταλίαν; λόγοι δὲ ἐκεῖνοι οἱ περὶ δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ποῦ ἡμῖν ἔσονται; ἀλλὰ δὴ τῶν παίδων ἕνεκα βούλει ζῆν, ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψῃς καὶ παιδεύσῃς;

τί δαί; εἰς Θετταλίαν αὐτοὺς ἀγαγὼν θρέψεις τε καὶ παιδεύσεις, ξένους ποιήσας, ἵνα καὶ τοῦτό σου ἀπολαύσωσιν; ἢ τοῦτο μὲν οὔ, αὐτοῦ δὲ τρεφόμενοι, σοῦ ζῶντος, βέλτιον θρέψονται καὶ παιδεύσονται, μὴ ξυνόντος σοῦ αὐτοῖς; οἱ γὰρ ἐπιτήδειοι οἱ σοὶ ἐπιμελήσονται αὐτῶν. πότερον ἐὰν μὲν εἰς Θετταλίαν ἀποδημήσῃς, ἐπιμελήσονται· ἐὰν δὲ εἰς ᾅδου ἀποδημήσῃς, οὐχὶ ἐπιμελήσονται, εἴπερ γέ τι ὄφελος αὐτῶν ἐστὶ τῶν σοι φασκόντων ἐπιτηδείων εἶναι; οἴεσθαί γε χρή. XVI. Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, πειθόμενος ἡμῖν τοῖς σοῖς τροφεῦσι, μήτε παῖδας περὶ πλείονος ποιοῦ, μήτε τὸ ζῆν, μήτε ἄλλο μηδέν, πρὸ τοῦ δικαίου· ἵνα εἰς ᾅδου ἐλθὼν ἔχῃς ταῦτα πάντα ἀπολογήσασθαι τοῖς ἐκεῖ ἄρχουσιν. οὔτε γὰρ ἐνθάδε σοι φαίνεται ταῦτα πράττοντι ἄμεινον εἶναι, οὐδὲ δικαιότερον, οὐδὲ ὁσιώτερον, οὐδὲ ἄλλῳ τῶν σῶν οὐδενί· οὔτε ἐκεῖσε ἀφικομένῳ ἄμεινον ἔσται. ἀλλὰ νῦν μὲν ἠδικημένος ἄπει, ἐὰν ἀπίῃς, οὐχ ὑφ' ἡμῶν τῶν νόμων, ἀλλ' ὑπ' ἀνθρώπων· ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς οὕτως αἰσχρῶς ἀνταδικήσας τε καὶ ἀντικακουργήσας, τὰς σαυτοῦ ὁμολογίας τε καὶ ξυνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς παραβάς, καὶ κακὰ ἐργασάμενος τούτους οὓς ἥκιστα ἔδει, σαυτόν τε καὶ φίλους καὶ πατρίδα καὶ ἡμᾶς· ἡμεῖς τέ σοι χαλεπανοῦμεν ζῶντι, καὶ ἐκεῖ οἱ ἡμέτεροι ἀδελφοί, οἱ ἐν ᾅδου νόμοι, οὐκ εὐμενῶς σε ὑποδέξονται, εἰδότες ὅτι καὶ ἡμᾶς ἐπεχείρησας ἀπολέσαι, τὸ σὸν μέρος. ἀλλὰ μή σε πείσῃ Κρίτων ποιεῖν ἃ λέγει, μᾶλλον ἢ ἡμεῖς." Ταῦτα, ὦ

φίλε ἑταῖρε Κρίτων, εὖ ἴσθι ὅτι ἐγὼ δοκῶ ἀκούειν, ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες τῶν αὐλῶν δοκοῦσιν ἀκούειν· καὶ ἐν ἐμοὶ αὕτη ἡ ἠχὴ τούτων τῶν λόγων βομβεῖ, καὶ ποιεῖ μὴ δύνασθαι τῶν ἄλλων ἀκούειν. ἀλλὰ ἴσθι, ὅσα γε τὰ νῦν ἐμοὶ δοκοῦντα, ἐάν τι λέγῃς παρὰ ταῦτα, μάτην ἐρεῖς. ὅμως μέντοι εἴ τι οἴει πλέον ποιήσειν, λέγε. ΚΡ. Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, οὐκ ἔχω λέγειν. ΣΩ. Ἔα τοίνυν, ὦ Κρίτων· καὶ πράττωμεν ταύτῃ, ἐπειδὴ ταύτῃ ὁ θεὸς ὑφηγεῖται.

ΦΑΙΔΩΝ.

Αὐτός, ὦ Φαίδων, παρεγένου Σωκράτει ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ᾗ τὸ φάρμακον ἔπιεν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, ἢ ἄλλου τοῦ ἤκουσας; ΦΑΙΔ. Αὐτός, ὦ Ἐχέκρατες. ΕΧ. Τί οὖν δή ἐστιν ἅττα εἶπεν ὁ ἀνὴρ πρὸ τοῦ θανάτου; καὶ πῶς ἐτελεύτα; ἡδέως γὰρ ἂν ἀκούσαιμι. καὶ γὰρ οὔτε τῶν πολιτῶν τῶν Φλιασίων οὐδεὶς πάνυ τι ἐπιχωριάζει τανῦν Ἀθήναζε, οὔτε τις ξένος ἀφῖκται χρόνου συχνοῦ ἐκεῖθεν, ὅςτις ἂν ἡμῖν σαφές τι ἀγγεῖλαι οἷός τ' ἦ περὶ τούτων, πλήν γε δὴ ὅτι φάρμακον πιὼν ἀποθάνοι· τῶν δὲ ἄλλων οὐδὲν εἶχε φράζειν. ΦΑΙΔ. Οὐδὲ τὰ περὶ τῆς δίκης ἄρα ἐπύθεσθε ὃν τρόπον ἐγένετο; ΕΧ. Ναί. ταῦτα μὲν ἡμῖν ἤγγειλέ τις· καὶ ἐθαυμάζομέν γε, ὅτι, πάλαι γενομένης αὐτῆς, πολλῷ ὕστερον φαίνεται ἀποθανών. τί οὖν ἦν τοῦτο, ὦ Φαίδων; ΦΑΙΔ. Τύχη τις αὐτῷ, ὦ Ἐχέκρατες, ξυνέβη. ἔτυχε γὰρ τῇ προτεραίᾳ τῆς δίκης ἡ πρύμνα ἐστεμμένη τοῦ πλοίου, ὃ εἰς Δῆλον Ἀθηναῖοι πέμπουσι κατ' ἔτος. ΕΧ. Τοῦτο δὲ δὴ τί

ἐστι; ΦΑΙΔ. Τοῦτό ἐστι τὸ πλοῖον, ὥς φασιν Ἀθηναῖοι, ἐν ᾧ Θησεύς ποτε εἰς Κρήτην τοὺς δὶς ἑπτὰ ἐκείνους ᾤχετο ἄγων, καὶ ἔσωσέ τε καὶ αὐτὸς ἐσώθη. τῷ οὖν Ἀπόλλωνι εὔξαντο, ὡς λέγεται, τότε, εἰ σωθεῖεν, ἑκάστου ἔτους θεωρίαν ἀπάξειν εἰς Δῆλον· ἣν δὴ ἀεὶ καὶ νῦν ἔτι ἐξ ἐκείνου κατ' ἐνιαυτὸν τῷ θεῷ πέμπουσιν. ἐπειδὰν οὖν ἄρξωνται τῆς θεωρίας, νόμος ἐστὶν αὐτοῖς ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ καθαρεύειν τὴν πόλιν, καὶ δημοσίᾳ μηδένα ἀποκτιννύναι, πρὶν ἂν εἰς Δῆλον ἀφίκηται τὸ πλοῖον, καὶ πάλιν δεῦρο. τοῦτο δ' ἐνίοτε ἐν πολλῷ χρόνῳ γίγνεται, ὅταν τύχωσιν ἄνεμοι ἀπολαβόντες αὐτούς. ἀρχὴ δ' ἔστι τῆς θεωρίας, ἐπειδὰν ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος στέψῃ τὴν πρύμναν τοῦ πλοίου. τοῦτο δ' ἔτυχεν, ὥςπερ λέγω τῇ προτεραίᾳ τῆς δίκης γεγονός. διὰ ταῦτα καὶ πολὺς χρόνος ἐγένετο τῷ Σωκράτει ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὁ μεταξὺ τῆς δίκης τε καὶ τοῦ θανάτου. II. ΕΧ. Τί δὲ δὴ τὰ περὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, ὦ Φαίδων; τί ἦν τὰ λεχθέντα καὶ πραχθέντα; καὶ τίνες οἱ παραγενόμενοι τῶν ἐπιτηδείων τῷ ἀνδρί; ἢ οὐκ εἴων οἱ ἄρχοντες παρεῖναι, ἀλλ' ἔρημος ἐτελεύτα φίλων; ΦΑΙΔ. Οὐδαμῶς· ἀλλὰ παρῆσάν τινες, καὶ πολλοί γε. ΕΧ. Ταῦτα δὴ πάντα προθυμήθητι ὡς σαφέστατα ἡμῖν ἀπαγγεῖλαι, εἰ μή τίς σοι ἀσχολία τυγχάνει οὖσα. ΦΑΙΔ. Ἀλλὰ σχολάζω γε καὶ πειράσομαι ὑμῖν διηγήσασθαι. καὶ γὰρ τὸ μεμνῆσθαι Σωκράτους, καὶ αὐτὸν λέγοντα, καὶ ἄλλου ἀκούοντα, ἔμοιγε ἀεὶ πάντων ἥδιστον. ΕΧ. Ἀλλὰ μήν, ὦ Φαι-

δων, καὶ τοὺς ἀκουσομένους γε τοιούτους ἑτέρους ἔχεις· ἀλλὰ πειρῶ ὡς ἂν δύνῃ ἀκριβέστατα διελθεῖν πάντα. ΦΑΙΔ. Καὶ μὴν ἔγωγε θαυμάσια ἔπαθον παραγενόμενος. οὔτε γὰρ ὡς θανάτῳ παρόντα με ἀνδρὸς ἐπιτηδείου ἔλεος εἰςῄει· (εὐδαίμων γάρ μοι ὁ ἀνὴρ ἐφαίνετο, ὦ Ἐχέκρατες, καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῶν λόγων, ὡς ἀδεῶς καὶ γενναίως ἐτελεύτα· ὥςτε μοι παρίστασθαι ἐκεῖνον μηδ᾿ εἰς ᾅδου ἰόντα, ἄνευ θείας μοίρας ἰέναι, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖσε ἀφικόμενον εὖ πράξειν, εἴπερ τις πώποτε καὶ ἄλλος· διὰ δὴ ταῦτα οὐδὲν πάνυ μοι ἐλεεινὸν εἰςῄει, ὡς εἰκὸς ἂν δόξειεν εἶναι παρόντι πένθει·) οὔτε αὖ ἡδονή, ὡς ἐν φιλοσοφίᾳ ἡμῶν ὄντων, ὥςπερ εἰώθειμεν· καὶ γὰρ οἱ λόγοι τοιοῦτοί τινες ἦσαν· ἀλλ᾿ ἀτεχνῶς ἄτοπόν τί μοι πάθος παρῆν, καί τις ἀήθης κρᾶσις ἀπό τε τῆς ἡδονῆς ξυγκεκραμένη ὁμοῦ καὶ τῆς λύπης, ἐνθυμουμένῳ ὅτι αὐτίκα ἐκεῖνος ἔμελλε τελευτᾷν. καὶ πάντες οἱ παρόντες σχεδόν τι οὕτω διεκείμεθα, ποτὲ μὲν γελῶντες, ἐνίοτε δὲ δακρύοντες· εἷς δὲ ἡμῶν καὶ διαφερόντως, Ἀπολλόδωρος· οἶσθα γάρ που τὸν ἄνδρα καὶ τὸν τρόπον αὐτοῦ. ΕΧ. Πῶς γὰρ οὔ; ΦΑΙΔ. Ἐκεῖνός τε τοίνυν παντάπασιν οὕτως εἶχε, καὶ αὐτὸς ἔγωγε ἐτεταράγμην, καὶ οἱ ἄλλοι. ΕΧ. Ἔτυχον δὲ, ὦ Φαίδων, τίνες παραγενόμενοι; ΦΑΙΔ. Οὗτός τε δὴ ὁ Ἀπολλόδωρος τῶν ἐπιχωρίων παρῆν, καὶ Κριτόβουλος, καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ [Κρίτων], καὶ ἔτι Ἑρμογένης, καὶ Ἐπιγένης, καὶ Αἰσχίνης, καὶ Ἀντισθένης. ἦν δὲ καὶ Κτήσιππος ὁ Παιανιεύς, καὶ

Μενέξενος, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἐπιχωρίων· Πλάτων δὲ, οἶμαι, ἠσθένει. ΕΧ. Ξένοι δέ τινες παρῆσαν; ΦΑΙΔ. Ναί· Σιμμίας τέ γε ὁ Θηβαῖος, καὶ Κέβης, καὶ Φαιδώνδης· καὶ Μεγαρόθεν, Εὐκλείδης τε καὶ Τερψίων. ΕΧ. Τί δέ; Ἀρίστιππος καὶ Κλεόμβροτος παρεγένοντο; ΦΑΙΔ. Οὐ δῆτα. ἐν Αἰγίνῃ γὰρ ἐλέγοντο εἶναι. ΕΧ. Ἄλλος δέ τις παρῆν; ΦΑΙΔ. Σχεδόν τι οἶμαι τούτους παραγενέσθαι. III. ΕΧ. Τί οὖν δή; τίνες, φῄς, ἦσαν οἱ λόγοι; ΦΑΙΔ. Ἐγώ σοι ἐξ ἀρχῆς πάντα πειράσομαι διηγήσασθαι. ἀεὶ γὰρ δὴ καὶ τὰς πρόσθεν ἡμέρας εἰώθειμεν φοιτᾷν καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι παρὰ τὸν Σωκράτη, ξυλλεγόμενοι ἕωθεν εἰς τὸ δικαστήριον, ἐν ᾧ καὶ ἡ δίκη ἐγένετο· πλησίον γὰρ ἦν τοῦ δεσμωτηρίου. περιεμένομεν οὖν ἑκάστοτε ἕως ἀνοιχθείη τὸ δεσμωτήριον, διατρίβοντες μετ' ἀλλήλων· ἀνεῴγετο γὰρ οὐ πρωΐ. ἐπειδὴ δὲ ἀνοιχθείη, ᾔειμεν παρὰ τὸν Σωκράτη, καὶ τὰ πολλὰ διημερεύομεν μετ' αὐτοῦ. καὶ δὴ καὶ τότε πρωϊαίτερον ξυνελέγημεν. τῇ γὰρ προτεραίᾳ ἡμέρᾳ, ἐπειδὴ ἐξήλθομεν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου ἑσπέρας, ἐπυθόμεθα ὅτι τὸ πλοῖον ἐκ Δήλου ἀφιγμένον εἴη. παρηγγείλαμεν οὖν ἀλλήλοις ἥκειν ὡς πρωϊαίτατα εἰς τὸ εἰωθός· καὶ ἥκομεν· καὶ ἡμῖν ἐξελθὼν ὁ θυρωρός, ὅςπερ εἰώθει ὑπακούειν, εἶπεν ἐπιμένειν, καὶ μὴ πρότερον παριέναι ἕως ἂν αὐτὸς κελεύσῃ. λύουσι γάρ, ἔφη, οἱ Ἕνδεκα Σωκράτη, καὶ παραγγέλλουσιν ὅπως ἂν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ τελευτᾷ. οὐ πολὺν δ' οὖν χρόνον ἐπισχὼν ἧκε, καὶ ἐκέλευσεν ἡμᾶς εἰςιέναι. εἰςιόντες

οὖν κατελαμβάνομεν τὸν μὲν Σωκράτη ἄρτι λελυμένον, τὴν δὲ Ξανθίππην (γιγνώσκεις γάρ) ἔχουσάν τε τὸ παιδίον αὐτοῦ καὶ παρακαθημένην. ὡς οὖν εἶδεν ἡμᾶς ἡ Ξανθίππη, ἀνευφήμησέ τε, καὶ τοιαῦτα ἄττα εἶπεν, οἷα δὴ εἰώθασιν αἱ γυναῖκες, „Ὅτι, ὦ Σώκρατες, ὕστατον δή σε προςεροῦσι νῦν οἱ ἐπιτήδειοι, καὶ σὺ τούτους.“ καὶ ὁ Σωκράτης βλέψας εἰς τὸν Κρίτωνα, Ὦ Κρίτων, ἔφη, ἀπαγέτω τις ταύτην οἴκαδε. καὶ ἐκείνην μὲν ἀπῆγόν τινες τῶν τοῦ Κρίτωνος, βοῶσάν τε καὶ κοπτομένην· ὁ δὲ Σωκράτης, ἀνακαθιζόμενος εἰς τὴν κλίνην, ξυνέκαμψέ τε τὸ σκέλος, καὶ ἔτριψε τῇ χειρί· καὶ τρίβων ἅμα, Ὡς ἄτοπον, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἔοικέ τι εἶναι τοῦτο ὃ καλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι ἡδύ· ὡς θαυμασίως πέφυκε πρὸς τὸ δοκοῦν ἐναντίον εἶναι, τὸ λυπηρόν· τῷ ἅμα μὲν αὐτὼ μὴ θέλειν παραγίγνεσθαι τῷ ἀνθρώπῳ, ἐὰν δέ τις διώκῃ τὸ ἕτερον καὶ λαμβάνῃ, σχεδόν τι ἀναγκάζεσθαι ἀεὶ λαμβάνειν καὶ τὸ ἕτερον, ὥςπερ ἐκ μιᾶς κορυφῆς ἡμμένω δύ᾽ ὄντε. καί μοι δοκεῖ, ἔφη, εἰ ἐνενόησεν αὐτὰ Αἴσωπος, μῦθον ἂν ξυνθεῖναι, ὡς ὁ θεὸς βουλόμενος αὐτὰ διαλλάξαι πολεμοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἠδύνατο, ξυνῆψεν εἰς ταὐτὸν αὐτῶν τὰς κορυφάς. καὶ διὰ ταῦτα ᾧ ἂν τὸ ἕτερον παραγένηται, ἐπακολουθεῖ ὕστερον καὶ τὸ ἕτερον· ὥςπερ οὖν καὶ αὐτῷ μοι ἔοικεν· ἐπειδὴ ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἦν ἐν τῷ σκέλει τὸ ἀλγεινόν, ἥκειν δὴ φαίνεται ἐπακολουθοῦν τὸ ἡδύ. IV. Ὁ οὖν Κέβης ὑπολαβών, Νὴ τὸν Δία, ἔφη, ὦ Σώκρατες, εὖ γ᾽ ἐποίησας ἀναμνήσας με. περὶ γάρ

τοι τῶν ποιημάτων ὧν πεποίηκας, ἐντείνας τοὺς τοῦ Αἰσώπου λόγους καὶ τὸ εἰς τὸν Ἀπόλλω προοίμιον, καὶ ἄλλοι τινές με ἤδη ἤροντο, ἀτὰρ καὶ Εὐηνὸς πρώην, ὅ, τί ποτε διανοηθεὶς, ἐπειδὴ δεῦρο ἦλθες, ἐποίησας αὐτά, πρότερον οὐδὲν πώποτε ποιήσας. εἰ οὖν τί σοι μέλει τοῦ ἔχειν με Εὐηνῷ ἀποκρίνεσθαι, ὅταν με αὖθις ἐρωτᾷ, (εὖ οἶδα γὰρ ὅτι ἐρήσεται,) εἰπὲ τί χρὴ λέγειν. Λέγε τοίνυν, ἔφη, αὐτῷ, ὦ Κέβης, τἀληθῆ, ὅτι οὐκ ἐκείνῳ βουλόμενος οὐδὲ τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ ἀντίτεχνος εἶναι, ἐποίησα ταῦτα· (ᾔδειν γὰρ ὡς οὐ ῥᾴδιον εἴη ·) ἀλλ᾽ ἐνυπνίων τινῶν ἀποπειρώμενος τί λέγοι, καὶ ἀφοσιούμενος, εἰ ἄρα πολλάκις ταύτην τὴν μουσικήν μοι ἐπιτάττοι ποιεῖν. ἦν γὰρ δὴ ἄττα τοιάδε· πολλάκις μοι φοιτῶν τὸ αὐτὸ ἐνύπνιον ἐν τῷ παρελθόντι βίῳ, ἄλλοτ᾽ ἐν ἄλλῃ ὄψει φαινόμενον, τὰ αὐτὰ δὲ λέγον, „Ὦ Σώκρατες, ἔφη, μουσικὴν ποίει καὶ ἐργάζου." καὶ ἐγὼ ἔν γε τῷ πρόσθεν χρόνῳ ὅπερ ἔπραττον, τοῦτο ὑπελάμβανον αὐτό μοι παρακελεύεσθαί τε καὶ ἐπικελεύειν, ὥςπερ οἱ τοῖς θέουσι διακελευόμενοι· καὶ ἐμοὶ οὕτω τὸ ἐνύπνιον, ὅπερ ἔπραττον, τοῦτο ἐπικελεύειν, μουσικὴν ποιεῖν· ὡς φιλοσοφίας μὲν οὔσης μεγίστης μουσικῆς, ἐμοῦ δὲ τοῦτο πράττοντος. νῦν δ᾽ ἐπειδὴ ἥ τε δίκη ἐγένετο, καὶ ἡ τοῦ θεοῦ ἑορτὴ διεκώλυέ με ἀποθνήσκειν, ἔδοξε χρῆναι, εἰ ἄρα πολλάκις μοι προστάττοι τὸ ἐνύπνιον ταύτην τὴν δημώδη μουσικὴν ποιεῖν, μὴ ἀπειθῆσαι αὐτῷ, ἀλλὰ ποιεῖν· ἀσφαλέστερον γὰρ εἶναι μὴ ἀπιέναι πρὶν ἀφοσιώσασθαι

ποιήσαντα ποιήματα, πειθόμενον τῷ ἐνυπνίῳ. οὕτω δὴ πρῶτον μὲν εἰς τὸν θεὸν ἐποίησα, οὗ ἦν ἡ παρ οῦσα θυσία· μετὰ δὲ τὸν θεόν, ἐννοήσας ὅτι τὸν ποιητὴν δέοι, εἴπερ μέλλοι ποιητὴς εἶναι, ποιεῖν μύθους ἀλλ' οὐ λόγους, καὶ αὐτὸς οὐκ ἦν μυθολογικός, διὰ ταῦτα, οὓς προχείρους εἶχον καὶ ἠπιστάμην μύθους τοὺς Αἰσώπου, τούτων ἐποίησα οἷς πρώτοις ἐνέτυχον. V. Ταῦτα οὖν, ὦ Κέβης, Εὐηνῷ φράζε· καὶ ἐῤῥῶσθαι, καί, ἂν σωφρονῇ, ἐμὲ διώκειν. ἄπειμι δέ, ὡς ἔοικε, τήμερον· κελεύουσι γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι. Καὶ ὁ Σιμμίας, Οἷον παρακελεύῃ, ἔφη, τοῦτο, ὦ Σώκρατες, Εὐηνῷ! πολλὰ γὰρ ἤδη ἐντετύχηκα τῷ ἀνδρί· σχεδὸν οὖν, ἐξ ὧν ἐγὼ ᾔσθημαι, οὐδ' ὁπωστιοῦν ἄν σοι ἑκὼν εἶναι πείσεται. Τί δαί, ἦ δ' ὅς, οὐ φιλόσοφος Εὐηνός; Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη ὁ Σιμμίας. Ἐθελήσει τοίνυν καὶ Εὐηνός, καὶ πᾶς ὅτῳ ἀξίως τούτου τοῦ πράγματος μέτεστιν. οὐ μέντοι ἴσως βιάσεται αὑτόν. οὐ γάρ φασι θεμιτὸν εἶναι. καὶ ἅμα λέγων ταῦτα, καθῆκε τὰ σκέλη ἀπὸ τῆς κλίνης ἐπὶ τὴν γῆν· καὶ καθεζόμενος, οὕτως ἤδη τὰ λοιπὰ διελέγετο. Ἤρετο οὖν αὐτὸν ὁ Κέβης, Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες, τὸ μὴ θεμιτὸν εἶναι ἑαυτὸν βιάζεσθαι, ἐθέλειν δ' ἂν τῷ ἀποθνήσκοντι τὸν φιλόσοφον ἕπεσθαι; Τί δέ, ὦ Κέβης; οὐκ ἀκηκόατε σύ τε καὶ Σιμμίας περὶ τῶν τοιούτων, Φιλολάῳ ξυγγεγονότες; Οὐδέν γε σαφές, ὦ Σώκρατες· ἀλλὰ μὴν καὶ ἐγὼ ἐξ ἀκοῆς περὶ αὐτῶν λέγω. ἃ μέντοι τυγχάνω ἀκηκοώς, φθόνος οὐδεὶς λέγειν. καὶ γὰρ ἴσως καὶ μάλιστα

πρέπει μέλλοντα ἐκεῖσε ἀποδημεῖν, διασκοπεῖν τ καὶ μυθολογεῖν περὶ τῆς ἀποδημίας τῆς ἐκεῖ, ποίαν τινὰ οἰόμεθα αὐτὴν εἶναι. τί γὰρ ἄν τις καὶ ποιοῖ ἄλλο ἐν τῷ μέχρι ἡλίου δυσμῶν χρόνῳ; VI. Κατὰ τί δὴ οὖν ποτε οὔ φασι θεμιτὸν εἶναι αὐτὸν ἑαυτὸν ἀποκτιννύναι, ὦ Σώκρατες; ἤδη γὰρ ἔγωγε, ὅπερ νῦν δὴ σὺ ἤρου, καὶ Φιλολάου ἤκουσα, ὅτε παρ' ἡμῖν διῃτᾶτο, ἤδη δὲ καὶ ἄλλων τινῶν, ὡς οὐ δέοι τοῦτο ποιεῖν· σαφὲς δὲ περὶ αὐτῶν οὐδενὸς πώποτε οὐδὲν ἀκήκοα. ἀλλὰ προθυμεῖσθαι χρή, ἔφη. τάχα γὰρ ἂν καὶ ἀκούσαις. ἴσως μέντοι θαυμαστόν σοι φανεῖται, εἰ τοῦτο μόνον τῶν ἄλλων ἁπάντων ἁπλοῦν ἐστι, καὶ οὐδέποτε τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ, ὥςπερ καὶ τἄλλα, ἐστὶν ὅτε καὶ οἷς βέλτιον τεθνάναι ἢ ζῆν· οἷς δὲ βέλτιον τεθνάναι, θαυμαστὸν ἴσως τοι φαίνεται εἰ τούτοις τοῖς ἀνθρώποις μὴ ὅσιον αὐτοὺς ἑαυτοὺς εὖ ποιεῖν, ἀλλ' ἄλλον δεῖ περιμένειν εὐεργέτην. Καὶ ὁ Κέβης ἠρέμα ἐπιγελάσας, Ἴττω Ζεύς, ἔφη, τῇ αὐτοῦ φωνῇ εἰπών. Καὶ γὰρ ἂν δόξειεν, ἔφη ὁ Σωκράτης, οὕτως γ' εἶναι ἄλογον· οὐ μέντοι ἀλλ' ἴσως γ' ἔχει τινὰ λόγον. ὁ μὲν οὖν ἐν ἀποῤῥήτοις λεγόμενος περὶ αὐτῶν λόγος, „Ὡς ἔν τινι φρουρᾷ ἐσμὲν οἱ ἄνθρωποι, καὶ οὐ δεῖ δὴ ἑαυτὸν ἐκ ταύτης λύειν, οὐδ' ἀποδιδράσκειν," μέγας τέ τίς μοι φαίνεται καὶ οὐ ῥάδιος διϊδεῖν· οὐ μέντοι ἀλλὰ τόδε γέ μοι δοκεῖ, ὦ Κέβης, εὖ λέγεσθαι, τὸ θεοὺς εἶναι ἡμῶν τοὺς ἐπιμελουμένους, καὶ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἓν τῶν κτημάτων τοῖς θεοῖς εἶναι· ἢ σοι οὐ δο-

κεῖ οὕτως; Ἔμοιγ', ἔφη ὁ Κέβης. Οὐκοῦν, ἦ δ' ὃς καὶ σὺ ἂν τῶν σαυτοῦ κτημάτων εἴ τι αὐτὸ ἑαυτὸ ἀποκτιννύοι, μὴ σημήναντός σου ὅτι βούλει αὐτὸ τεθνάναι, χαλεπαίνοις ἂν αὐτῷ, καὶ εἴ τινα ἔχοις τιμωρίαν, τιμωροῖο ἄν; Πάνυ γ', ἔφη. Ἴσως τοίνυν ταύτῃ οὐκ ἄλογον, μὴ πρότερον αὑτὸν ἀποκτιννύναι δεῖν, πρὶν ἀνάγκην τινὰ ὁ θεὸς ἐπιπέμψῃ, ὥςπερ καὶ τὴν νῦν ἡμῖν παροῦσαν. VII. Ἀλλ' εἰκός, ἔφη ὁ Κέβης, τοῦτό γε φαίνεται. ὃ μέντοι νῦν δὴ ἔλεγες, τὸ τοὺς φιλοσόφους ῥᾳδίως ἂν ἐθέλειν ἀποθνήσκειν, ἔοικε τοῦτο, ὦ Σώκρατες, ἀτόπῳ· εἴπερ, ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, εὐλόγως ἔχει, τὸ θεόν τε εἶναι τὸν ἐπιμελούμενον ἡμῶν, καὶ ἡμᾶς ἐκείνου κτήματα εἶναι. τὸ γὰρ μὴ ἀγανακτεῖν τοὺς φρονιμωτάτους ἐκ ταύτης τῆς θεραπείας ἀπιόντας, ἐν ᾗ ἐπιστατοῦσιν αὐτῶν οἵπερ ἄριστοί εἰσι τῶν ὄντων ἐπιστάται, θεοί, οὐκ ἔχει λόγον. οὐ γάρ που αὐτός γε ἑαυτοῦ ἄμεινον οἴεται ἐπιμελεῖσθαι, ἐλεύθερος γενόμενος· ἀλλ' ἀνόητος μὲν ἄνθρωπος τάχ' ἂν οἠθείη ταῦτα, φευκτέον εἶναι ἀπὸ τοῦ δεσπότου, καὶ οὐκ ἂν λογίζοιτο ὅτι οὐ δεῖ ἀπό γε τοῦ ἀγαθοῦ φεύγειν, ἀλλ' ὅτι μάλιστα παραμένειν· διὸ ἀλογίστως ἂν φεύγοι· ὁ δὲ νοῦν ἔχων ἐπιθυμοῖ που ἂν ἀεὶ εἶναι παρὰ τῷ αὐτοῦ βελτίονι. καίτοι οὕτως, ὦ Σώκρατες, τοὐναντίον εἶναι εἰκὸς ἢ ὃ νῦν δὴ ἐλέγετο. τοὺς μὲν γὰρ φρονίμους, ἀγανακτεῖν ἀποθνήσκοντας πρέπει, τοὺς δ' ἄφρονας χαίρειν. Ἀκούσας οὖν ὁ Σωκράτης ἡσθῆναι τέ μοι ἔδοξε τῇ τοῦ Κέβητος πραγματείᾳ, καὶ ἐπι-

βλέψας εἰς ἡμᾶς. Ἀεί τοι, ἔφη, ὁ Κέβης λόγους τινὰς ἀνερευνᾷ, καὶ οὐ πάνυ εὐθέως ἐθέλει πείθεσθαι ὅ, τι ἄν τις εἴπῃ. Καὶ ὁ Σιμμίας, Ἀλλὰ μὴν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, νῦν γε δοκεῖ τί μοι καὶ αὐτῷ λέγειν Κέβης. τί γὰρ ἂν βουλόμενοι ἄνδρες σοφοὶ ὡς ἀληθῶς δεσπότας ἀμείνους αὐτῶν φεύγοιεν, καὶ ῥᾳδίως ἀπαλλάττοιντο αὐτῶν; καί μοι δοκεῖ Κέβης εἰς σὲ τείνειν τὸν λόγον, ὅτι οὕτω ῥᾳδίως φέρεις καὶ ἡμᾶς ἀπολείπων, καὶ ἄρχοντας ἀγαθοὺς, ὡς αὐτὸς ὁμολογεῖς, θεούς. Δίκαια, ἔφη, λέγετε. οἶμαι γὰρ ὑμᾶς λέγειν ὅτι χρή με ἀπολογήσασθαι, ὥσπερ ἐν δικαστηρίῳ. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Σιμμίας. VIII. Φέρε δὴ, ἦ δ' ὅς, πειραθῶ πρὸς ὑμᾶς πιθανώτερον ἀπολογήσασθαι ἢ πρὸς τοὺς δικαστάς. ἐγὼ γὰρ, ἔφη, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, εἰ μὲν μὴ ᾤμην ἥξειν πρῶτον μὲν παρὰ θεοὺς ἄλλους σοφούς τε καὶ ἀγαθοὺς, ἔπειτα καὶ παρ' ἀνθρώπους τετελευτηκότας ἀμείνους τῶν ἐνθάδε, ἠδίκουν ἂν, οὐκ ἀγανακτῶν τῷ θανάτῳ· νῦν δὲ εὖ ἴστε ὅτι παρ' ἄνδρας τε ἐλπίζω ἀφίξεσθαι ἀγαθούς· καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἂν πάνυ διϊσχυρισαίμην· ὅτι μέντοι παρὰ θεοὺς δεσπότας πάνυ ἀγαθοὺς ἥξειν, εὖ ἴστε ὅτι, εἴπερ τι ἄλλο τῶν τοιούτων, διϊσχυρισαίμην ἂν καὶ τοῦτο. ὥστε διὰ ταῦτα οὐχ ὁμοίως ἀγανακτῶ, ἀλλ' εὔελπίς εἰμι εἶναί τι τοῖς τετελευτηκόσι· καὶ, ὥσπερ γε καὶ πάλαι λέγεται, πολὺ ἄμεινον τοῖς ἀγαθοῖς ἢ τοῖς κακοῖς. Τί οὖν, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὦ Σώκρατες; πότερον αὐτὸς ἔχων τὴν διάνοιαν ταύτην, ἐν νῷ ἔχεις ἀπιέναι, ἢ κἂν ἡμῖν μεταδοίης; κοινὸν γὰρ

δὴ ἔμοιγε δοκεῖ καὶ ἡμῖν εἶναι ἀγαθὸν τοῦτο· καὶ ἅμα σοὶ ἡ ἀπολογία ἐστίν, ἐὰν ἅπερ λέγεις, ἡμᾶς πείσῃς. Ἀλλὰ πειράσομαι, ἔφη. πρῶτον δὲ Κρίτωνα τόνδε σκεψώμεθα, τί ἐστιν ὃ βούλεσθαί μοι δοκεῖ πάλαι εἰπεῖν. Τί δέ, ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Κρίτων, ἄλλο γε ἢ πάλαι μοι λέγει ὁ μέλλων σοι δώσειν τὸ φάρμακον, ὅτι χρή σοι φράζειν ὡς ἐλάχιστα διαλέγεσθαι; φησὶ γὰρ θερμαίνεσθαι μᾶλλον διαλεγομένους, δεῖν δὲ οὐδὲν τοιοῦτο προσφέρειν τῷ φαρμάκῳ· εἰ δὲ μή, ἐνίοτε ἀναγκάζεσθαι καὶ δὶς καὶ τρὶς πίνειν τούς τι τοιοῦτο ποιοῦντας. Καὶ ὁ Σωκράτης, Ἔα, ἔφη, χαίρειν αὐτόν· ἀλλὰ μόνον τὸ ἑαυτοῦ παρασκευαζέτω, ὡς καὶ δὶς δώσων, ἐὰν δὲ δέῃ, καὶ τρίς. Ἀλλὰ σχεδὸν μέντοι ᾔδειν, ἔφη ὁ Κρίτων· ἀλλά μοι πράγματα πάλαι παρέχει. Ἔα αὐτόν, ἔφη· ἀλλ' ὑμῖν δὴ τοῖς δικασταῖς βούλομαι τὸν λόγον ἀποδοῦναι, ὥς μοι φαίνεται εἰκότως ἀνὴρ τῷ ὄντι ἐν φιλοσοφίᾳ διατρίψας τὸν βίον, θαῤῥεῖν μέλλων ἀποθανεῖσθαι, καὶ εὔελπις εἶναι ἐκεῖ μέγιστα οἴσεσθαι ἀγαθά, ἐπειδὰν τελευτήσῃ. πῶς ἂν οὖν δὴ τοῦθ' οὕτως ἔχοι, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ἐγὼ πειράσομαι φράσαι. XI. Κινδυνεύουσι γὰρ ὅσοι τυγχάνουσιν ὀρθῶς ἁπτόμενοι φιλοσοφίας, λεληθέναι τοὺς ἄλλους, ὅτι οὐδὲν ἄλλο αὐτοὶ ἐπιτηδεύουσιν ἢ ἀποθνήσκειν τε καὶ τεθνάναι. εἰ οὖν τοῦτο ἀληθές, ἄτοπον δήπου ἂν εἴη, προθυμεῖσθαι μὲν ἐν παντὶ τῷ βίῳ μηδὲν ἄλλο ἢ τοῦτο· ἥκοντος δὲ δὴ αὐτοῦ, ἀγανακτεῖν ὃ πάλαι προὐθυμοῦντό τε καὶ ἐπετή-

δευον. Καὶ ὁ Σιμμίας γελάσας, Νὴ τὸν Δία, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐ πάνυ γέ με νῦν δὴ γελασείοντα ἐποίησας γελάσαι. οἶμαι γὰρ ἂν τοὺς πολλοὺς αὐτὸ τοῦτο ἀκούσαντας δοκεῖν εὖ πάνυ εἰρῆσθαι εἰς τοὺς φιλοσοφοῦντας, καὶ ξυμφάναι ἂν τοὺς μὲν παρ' ἡμῖν ἀνθρώπους καὶ πάνυ, ὅτι τῷ ὄντι οἱ φιλοσοφοῦντες θανατῶσι, καὶ σφᾶς γε οὐ λελήθασιν ὅτι ἄξιοί εἰσι τοῦτο πάσχειν. Καὶ ἀληθῆ γ' ἂν λέγοιεν, ὦ Σιμμία, πλήν γε τοῦ σφᾶς μὴ λεληθέναι· λέληθε γὰρ αὐτοὺς ᾗ τε θανατῶσι, καὶ ᾗ ἄξιοί εἰσι θανάτου οἱ ὡς ἀληθῶς φιλόσοφοι. εἴπωμεν γάρ, ἔφη, πρὸς ἡμᾶς αὐτούς, χαίρειν εἰπόντες ἐκείνοις, ἡγούμεθά τι τὸν θάνατον εἶναι; Πάνυ γ', ἔφη ὑπολαβὼν ὁ Σιμμίας. Ἆρα μὴ ἄλλο τι ἢ τὴν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπαλλαγήν; καὶ εἶναι τοῦτο τεθνάναι, χωρὶς μὲν ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἀπαλλαγὲν αὐτὸ καθ' αὑτὸ τὸ σῶμα γεγονέναι, χωρὶς δὲ τὴν ψυχὴν τοῦ σώματος ἀπαλλαγεῖσαν, αὐτὴν καθ' αὑτὴν εἶναι; ἆρα μὴ ἄλλο τι ᾖ ὁ θάνατος ἢ τοῦτο; Οὔκ, ἀλλὰ τοῦτο, ἔφη. Σκέψαι δή, ὠγαθέ, ἐὰν ἄρα καὶ σοὶ ξυνδοκῇ ἅπερ ἐμοί· ἐκ γὰρ τούτων μᾶλλον οἶμαι ἡμᾶς εἴσεσθαι περὶ ὧν σκοποῦμεν. φαίνεταί σοι φιλοσόφου ἀνδρὸς εἶναι, ἐσπουδακέναι περὶ τὰς ἡδονὰς καλουμένας τὰς τοιάσδε οἷον σιτίων τε καὶ ποτῶν; Ἥκιστά γε, ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Σιμμίας. Τί δέ; τὰς τῶν ἀφροδισίων; Οὐδαμῶς. Τί δέ; τὰς ἄλλας τὰς περὶ τὸ σῶμα θεραπείας δοκεῖ σοι ἐντίμους ἡγεῖσθαι ὁ τοιοῦτος; οἷον, ἱματίων διαφερόντων κτήσεις, καὶ ὑπο-

δημάτων, καὶ τοὺς ἄλλους καλλωπισμοὺς τοὺς περὶ τὸ σῶμα, πότερον τιμᾷν δοκεῖ σοι ἢ ἀτιμάζειν, καθόσον μὴ πολλὴ ἀνάγκη μετέχειν αὐτῶν; Ἀτιμάζειν ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὅ γε ὡς ἀληθῶς φιλόσοφος. Οὐκοῦν ὅλως δοκεῖ σοι, ἔφη, ἡ τοῦ τοιούτου πραγματεία, οὐ περὶ τὸ σῶμα εἶναι, ἀλλὰ καθόσον δύναται ἀφεστάναι αὐτοῦ, πρὸς δὲ τὴν ψυχὴν τετράφθαι; Ἔμοιγε. Ἆρ' οὖν πρῶτον μὲν ἐν τοῖς τοιούτοις δῆλός ἐστιν ὁ φιλόσοφος ἀπολύων ὅτι μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς τοῦ σώματος κοινωνίας διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων; Φαίνεται. Καὶ δοκεῖ γέ που, ὦ Σιμμία, τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις, ᾧ μηδὲν ἡδὺ τῶν τοιούτων, μηδὲ μετέχει αὐτῶν, οὐκ ἄξιον εἶναι ζῆν, ἀλλ' ἐγγύς τι τείνειν τοῦ τεθνάναι ὁ μηδὲν φροντίζων τῶν ἡδονῶν, αἳ διὰ τοῦ σώματός εἰσι. Πάνυ μὲν οὖν ἀληθῆ λέγεις. X. Τί δὲ δὴ περὶ αὐτὴν τὴν τῆς φρονήσεως κτῆσιν, πότερον ἐμπόδιον τὸ σῶμα, ἢ οὔ, ἐάν τις αὐτὸ ἐν τῇ ζητήσει κοινωνὸν ξυμπαραλαμβάνῃ; οἷον τὸ τοιόνδε λέγω· ἆρα ἔχει ἀλήθειάν τινα ὄψις τε καὶ ἀκοὴ τοῖς ἀνθρώποις; ἢ τά γε τοιαῦτα καὶ οἱ ποιηταὶ ἀεὶ ἡμῖν θρυλλοῦσιν, ὅτι οὔτ' ἀκούομεν ἀκριβὲς οὐδέν, οὔτε ὁρῶμεν; καίτοι εἰ αὗται τῶν περὶ τὸ σῶμα αἰσθήσεων μὴ ἀκριβεῖς εἰσι μηδὲ σαφεῖς, σχολῇ γε αἱ ἄλλαι· πᾶσαι γάρ που τούτων φαυλότεραί εἰσιν. ἢ σοὶ οὐ δοκοῦσι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Πότε οὖν, ἦ δ' ὅς, ἡ ψυχὴ τῆς ἀληθείας ἅπτεται; ὅταν μὲν γὰρ μετὰ τοῦ σώματος ἐπιχειρῇ τι σκοπεῖν, δῆλον ὅτι τότε ἐξαπατᾶται ὑπ'

αὐτοῦ. Ἀληθῆ λέγεις. Ἆρ' οὖν οὐκ ἐν τῷ λογίζεσθαι, εἴπερ που ἄλλοθι, κατάδηλον αὐτῇ γίγνεταί τι τῶν ὄντων; Ναί. Λογίζεται δέ γέ που τότε κάλλιστα, ὅταν αὐτὴν τούτων μηδὲν παραλυπῇ, μήτε ἀκοὴ μήτε ὄψις μήτε ἀλγηδὼν μήτε τις ἡδονή, ἀλλ' ὅτι μάλιστα αὐτὴ καθ' αὑτὴν γίγνηται, ἐῶσα χαίρειν τὸ σῶμα, καὶ καθόσον δύναται, μὴ κοινωνοῦσα αὐτῷ μηδ' ἁπτομένη, ὀρέγηται τοῦ ὄντος. Ἔστι ταῦτα. Οὐκοῦν καὶ ἐνταῦθα ἡ τοῦ φιλοσόφου ψυχὴ μάλιστα ἀτιμάζει τὸ σῶμα, καὶ φεύγει ἀπ' αὐτοῦ, ζητεῖ δὲ αὐτὴ καθ' αὑτὴν γίγνεσθαι; Φαίνεται. Τί δὲ δὴ τὰ τοιάδε, ὦ Σιμμία; φαμέν τι εἶναι δίκαιον αὐτό, ἢ οὐδέν; Φαμέν τι, νὴ Δία. Καὶ καλόν καὶ ἀγαθόν; Πῶς δ' οὔ; Ἤδη οὖν πώποτέ τι τῶν γέ τι τοιούτων τοῖς ὀφθαλμοῖς εἶδες; Οὐδαμῶς, ἦ δ' ὅς. Ἀλλ' ἄλλῃ τινὶ αἰσθήσει τῶν διὰ τοῦ σώματος ἐφήψω αὐτῶν· λέγω δὲ περὶ πάντων, οἷον μεγέθους πέρι, ὑγιείας, ἰσχύος, καὶ τῶν ἄλλων ἑνὶ λόγῳ ἁπάντων τῆς οὐσίας, ὃ τυγχάνει ἕκαστον ὄν· ἆρα διὰ τοῦ σώματος τἀληθέστατον αὐτῶν θεωρεῖται; ἢ ὧδ' ἔχει· ὃς ἂν μάλιστα ἡμῶν καὶ ἀκριβέστατα παρασκευάσηται αὐτὸ ἕκαστον διανοηθῆναι, περὶ οὗ σκοπεῖ, οὗτος ἂν ἐγγύτατα ἴοι τοῦ γνῶναι ἕκαστον; Πάνυ μὲν οὖν. Ἆρ' οὖν ἐκεῖνος ἂν τοῦτο ποιήσειε καθαρώτατα, ὅστις ὅτι μάλιστα αὐτῇ τῇ διανοίᾳ ἴοι ἐφ' ἕκαστον, μήτε τὴν ὄψιν παρατιθέμενος ἐν τῷ διανοεῖσθαι, μήτε ἄλλην αἴσθησιν ἐφέλκων μηδεμίαν μετὰ τοῦ λογισμοῦ, ἀλλ' αὐτῇ καθ' αὑτὴν εἰλικρι-

νεῖ τῇ διανοίᾳ χρώμενος αὐτὸ καθ' αὑτὸ εἰλικρινὲς ἕκαστον ἐπιχειροῖ θηρεύειν τῶν ὄντων, ἀπαλλαγεὶς ὅτι μάλιστα ὀφθαλμῶν τε καὶ ὤτων, καί, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ξύμπαντος τοῦ σώματος, ὡς ταράττοντος καὶ οὐκ ἐῶντος τὴν ψυχὴν κτήσασθαι ἀλήθειάν τε καὶ φρόνησιν, ὅταν κοινωνῇ· ἆρ' οὐχ οὗτός ἐστιν, ὦ Σιμμία, εἴπερ τις καὶ ἄλλος, ὁ τευξόμενος τοῦ ὄντος; Ὑπερφυῶς, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὡς ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες. XI. Οὐκοῦν ἀνάγκη, ἔφη, ἐκ πάντων τούτων παρίστασθαι δόξαν τοιάνδε τινὰ τοῖς γνησίως φιλοσόφοις, ὥςτε καὶ πρὸς ἀλλήλους τοιαῦτα ἄττα λέγειν ὅτι, κινδυνεύει τοι ὥσπερ ἀτραπός τις ἐκφέρειν ἡμᾶς μετὰ τοῦ λόγου ἐν τῇ σκέψει· ὅτι, ἕως ἂν τὸ σῶμα ἔχωμεν, καὶ ξυμπεφυρμένη ᾖ ἡμῶν ἡ ψυχὴ μετὰ τοῦ τοιούτου κακοῦ, οὐ μήποτε κτησώμεθα ἱκανῶς οὗ ἐπιθυμοῦμεν· φαμὲν δὲ τοῦτο εἶναι τὸ ἀληθές. μυρίας μὲν γὰρ ἡμῖν ἀσχολίας παρέχει τὸ σῶμα, διὰ τὴν ἀναγκαίαν τροφήν· ἔτι δέ. ἄν τινες νόσοι προςπέσωσιν, ἐμποδίζουσιν ἡμῶν τὴν τοῦ ὄντος θήραν, ἐρώτων δὲ καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ φόβων καὶ εἰδώλων παντοδαπῶν καὶ φλυαρίας ἐμπίπλησιν ἡμᾶς πολλῆς. ὥςτε, τὸ λεγόμενον ὡς ἀληθῶς, τῷ ὄντι ὑπ' αὐτοῦ οὐδὲ φρονῆσαι ἡμῖν ἐγγίγνεται οὐδέποτε οὐδέν. καὶ γὰρ πολέμους καὶ στάσεις καὶ μάχας οὐδὲν ἄλλο παρέχει ἢ τὸ σῶμα καὶ αἱ τούτου ἐπιθυμίαι. διὰ γὰρ τὴν τῶν χρημάτων κτῆσιν πάντες οἱ πόλεμοι γίγνονται, τὰ δὲ χρήματα ἀναγκαζόμεθα κτᾶσθαι διὰ τὸ σῶμα, δουλεύοντες τῇ τούτου θεραπείᾳ· καὶ ἐκ τού-

του ἀσχολίαν ἄγομεν φιλοσοφίας πέρι διὰ πάντα ταῦτα. τὸ δ' ἔσχατον πάντων, ὅτι ἐάν τις ἡμῖν καὶ σχολὴ γένηται ἀπ' αὐτοῦ, καὶ τραπώμεθα πρὸς τὸ σκοπεῖν τι, ἐν ταῖς ζητήσεσιν αὖ πανταχοῦ παραπίπτον θόρυβον παρέχει καὶ ταραχὴν, καὶ ἐκπλήττει, ὥςτε μὴ δύνασθαι ὑπ' αὐτοῦ καθορᾶν τἀληθές· ἀλλὰ τῷ ὄντι ἡμῖν δέδεικται ὅτι, εἰ μέλλομέν ποτε καθαρῶς τι εἴσεσθαι, ἀπαλλακτέον αὐτοῦ, καὶ αὐτῇ τῇ ψυχῇ θεατέον αὐτὰ τὰ πράγματα· καὶ τότε, ὡς ἔοικεν, ἡμῖν ἔσται οὗ ἐπιθυμοῦμέν τε καί φαμεν ἐρασταὶ εἶναι, φρονήσεως, ἐπειδὰν τελευτήσωμεν, ὡς ὁ λόγος σημαίνει, ζῶσι δὲ οὔ. εἰ γὰρ μὴ οἷόν τε μετὰ τοῦ σώματος μηδὲν καθαρῶς γνῶναι, δυοῖν θάτερον, ἢ οὐδαμοῦ ἔστι κτήσασθαι τὸ εἰδέναι, ἢ τελευτήσασι. τότε γὰρ αὐτὴ καθ' αὑτὴν ἡ ψυχὴ ἔσται χωρὶς τοῦ σώματος, πρότερον δ' οὔ· καὶ ἐν ᾧ ἂν ζῶμεν, οὕτως, ὡς ἔοικεν, ἐγγυτάτω ἐσόμεθα τοῦ εἰδέναι, ἐὰν ὅτι μάλιστα μηδὲν ὁμιλῶμεν τῷ σώματι, μηδὲ κοινωνῶμεν, ὅ, τι μὴ πᾶσα ἀνάγκη, μηδὲ ἀναπιμπλώμεθα τῆς τούτου φύσεως, ἀλλὰ καθαρεύωμεν ἀπ' αὐτοῦ, ἕως ἂν ὁ θεὸς αὐτὸς ἀπολύσῃ ἡμᾶς. καὶ οὕτω μὲν καθαροὶ ἀπαλλαττόμενοι τῆς τοῦ σώματος ἀφροσύνης, ὡς τὸ εἰκός, μετὰ τοιούτων τε ἐσόμεθα καὶ γνωσόμεθα δι' ἡμῶν αὐτῶν πᾶν τὸ εἰλικρινές· τοῦτο δ' ἔστιν ἴσως τὸ ἀληθές· μὴ καθαρῷ γὰρ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι μὴ οὐ θεμιτὸν ᾖ. τοιαῦτα οἶμαι, ὦ Σιμμία, ἀναγκαῖον εἶναι πρὸς ἀλλήλους λέγειν καὶ δοξάζειν πάντας τοὺς ὀρθῶς φιλομαθεῖς.

ἢ οὐ δοκεῖ σοι οὕτως; Παντός γε μᾶλλον, ὦ Σώκρατες. XII. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ ταῦτ' ἀληθῆ, ὦ ἑταῖρε, πολλὴ ἐλπὶς ἀφικομένῳ οἷ ἐγὼ πορεύομαι, ἱκανῶς ἐκεῖ, εἴπερ που ἄλλοθι, κτήσασθαι τοῦτο οὗ ἕνεκα ἡ πολλὴ πραγματεία ἡμῖν ἐν τῷ παρελθόντι βίῳ γέγονεν· ὥςτε ἥ γε ἀποδημία, ἡ νῦν ἐμοὶ προςτεταγμένη, μετὰ ἀγαθῆς ἐλπίδος γίγνεται καὶ ἄλλῳ ἀνδρί, ὃς ἡγεῖταί οἱ παρεσκευάσθαι τὴν διάνοιαν ὥςπερ κεκαθαρμένην. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Σιμμίας. Κάθαρσις δὲ εἶναι ἆρα οὐ τοῦτο ξυμβαίνει. ὅπερ πάλαι ἐν τῷ λόγῳ λέγεται, τὸ χωρίζειν ὅτι μάλιστα ἀπὸ τοῦ σώματος τὴν ψυχήν, καὶ ἐθίσαι αὐτὴν καθ' αὑτὴν πανταχόθεν ἐκ τοῦ σώματος ξυναγείρεσθαί τε καὶ ἀθροίζεσθαι, καὶ οἰκεῖν κατὰ τὸ δυνατόν, καὶ ἐν τῷ νῦν παρόντι καὶ ἐν τῷ ἔπειτα, μόνην καθ' αὑτὴν ἐκλυομένην, ὥςπερ ἐκ δεσμῶν, ἐκ τοῦ σώματος; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκοῦν τοῦτό γε θάνατος ὀνομάζεται, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος; Παντάπασί γ', ἦ δ' ὅς. Λύειν δέ γε αὐτήν, ὥς φαμεν, προθυμοῦνται ἀεὶ μάλιστα καὶ μόνοι οἱ φιλοσοφοῦντες ὀρθῶς, καὶ τὸ μελέτημα αὐτὸ τοῦτό ἐστι τῶν φιλοσόφων, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος, ἢ οὔ; Φαίνεται. Οὐκοῦν, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔλεγον, γελοῖον ἂν εἴη, ἄνδρα παρασκευάζονθ' ἑαυτὸν ἐν τῷ βίῳ ὅτι ἐγγυτάτω ὄντα τοῦ τεθνάναι, οὕτω ζῆν, κᾆπειθ' ἥκοντος αὐτῷ τούτου, ἀγανακτεῖν· οὐ γελοῖον; Πῶς δ' οὔ; Τῷ ὄντι ἄρα, ἔφη, ὦ Σιμμία, οἱ ὀρ-

θῶς φιλοσοφοῦντες ἀποθνήσκειν μελετῶσι, καὶ τὸ τεθνάναι ἥκιστ᾽ αὐτοῖς ἀνθρώπων φοβερόν. ἐκ τῶνδε δὲ σκόπει. εἰ γὰρ διαβέβληνται μὲν πανταχῇ τῷ σώματι, αὐτὴν δὲ καθ᾽ αὑτὴν ἐπιθυμοῦσι τὴν ψυχὴν ἔχειν, τούτου δὲ γιγνομένου φοβοῖντο καὶ ἀγανακτοῖεν, οὐ πολλὴ ἂν ἀλογία εἴη, εἰ μὴ ἄσμενοι ἐκεῖσε ἴοιεν οἷ ἀφικομένοις ἐλπίς ἐστιν, οὗ διὰ βίου ἤρων, τυχεῖν· ἤρων δὲ φρονήσεως· ᾧ τε διεβέβληντο, τούτου ἀπηλλάχθαι ξυνόντος αὐτοῖς; ἢ ἀνθρωπίνων μὲν παιδικῶν καὶ γυναικῶν καὶ υἱέων ἀποθανόντων, πολλοὶ δὴ ἑκόντες ἠθέλησαν εἰς ᾅδου ἐλθεῖν ὑπὸ ταύτης ἀγόμενοι τῆς ἐλπίδος, τῆς τοῦ ὄψεσθαί τε ἐκεῖ ὧν ἐπεθύμουν, καὶ ξυνέσεσθαι; φρονήσεως δὲ ἄρα τις τῷ ὄντι ἐρῶν, καὶ λαβὼν σφόδρα τὴν αὐτὴν ταύτην ἐλπίδα, μηδαμοῦ ἄλλοθι ἐντεύξεσθαι αὐτῇ ἀξίως λόγου, ἢ ἐν ᾅδου, ἀγανακτήσει τε ἀποθνήσκων, καὶ οὐκ ἄσμενος εἶσιν αὐτόσε; οἴεσθαί γε χρή, ἐὰν τῷ ὄντι ᾖ, ὦ ἑταῖρε, φιλόσοφος· σφόδρα γὰρ αὐτῷ ταῦτα δόξειν μηδαμοῦ ἄλλοθι καθαρῶς ἐντεύξεσθαι φρονήσει, ἀλλ᾽ ἢ ἐκεῖ. εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, ὅπερ ἄρτι ἔλεγον, οὐ πολλὴ ἂν ἀλογία εἴη, εἰ φοβοῖτο τὸν θάνατον ὁ τοιοῦτος; Πολλὴ μέντοι νὴ Δία, ἦ δ᾽ ὅς· XIII. Οὐκοῦν ἱκανόν σοι τεκμήριον, ἔφη, τοῦτο ἀνδρὸς ὃν ἂν ἴδῃς ἀγανακτοῦντα μέλλοντα ἀποθανεῖσθαι, ὅτι οὐκ ἄρ᾽ ἦν φιλόσοφος, ἀλλά τις φιλοσώματος· ὁ αὐτὸς δέ που οὗτος τυγχάνει ὢν καὶ φιλοχρήματος καὶ φιλότιμος· ἤτοι τὰ ἕτερα τούτων, ἢ καὶ ἀμφότερα; Πάνυ γ᾽, ἔφη,

ἔχει οὕτως ὡς λέγεις. Ἆρ᾽ οὖν, ἔφη, ὦ Σιμμία, οὐ καὶ ἡ ὀνομαζομένη ἀνδρεία τοῖς οὕτω διακειμένοις μάλιστα προσήκει; Πάντως δήπου, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ἡ σωφροσύνη, ἣν καὶ οἱ πολλοὶ ὀνομάζουσι σωφροσύνην, τὸ περὶ τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἐπτοῆσθαι, ἀλλ᾽ ὀλιγώρως ἔχειν καὶ κοσμίως, ἆρ᾽ οὐ τούτοις μόνοις προσήκει τοῖς μάλιστα τοῦ σώματος ὀλιγωροῦσί τε καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ ζῶσιν; Ἀνάγκη, ἔφη. Εἰ γὰρ ἐθέλεις, ἦ δ᾽ ὅς, ἐννοῆσαι τήν γε τῶν ἄλλων ἀνδρείαν τε καὶ σωφροσύνην, δόξει σοι εἶναι ἄτοπος. Πῶς δή, ὦ Σώκρατες; Οἶσθα, ἦ δ᾽ ὅς, ὅτι τὸν θάνατον ἡγοῦνται πάντες οἱ ἄλλοι τῶν μεγίστων κακῶν εἶναι; Καὶ μάλα, ἔφη. Οὐκοῦν φόβῳ μειζόνων κακῶν ὑπομένουσιν αὐτῶν οἱ ἀνδρεῖοι τὸν θάνατον, ὅταν ὑπομένωσιν; Ἔστι ταῦτα. Τῷ δεδιέναι ἄρα καὶ δέει ἀνδρεῖοί εἰσι πάντες, πλὴν οἱ φιλόσοφοι· καίτοι ἄτοπόν γε δέει τινὰ ἢ δειλίᾳ ἀνδρεῖον εἶναι. Πάνυ μὲν οὖν. Τί δέ; οἱ κόσμιοι αὐτῶν οὐ ταὐτὸν τοῦτο πεπόνθασιν; ἀκολασίᾳ τινὶ σώφρονές εἰσι; καίτοι φαμέν γέ που ἀδύνατον εἶναι, ἀλλ᾽ ὅμως αὐτοῖς ξυμβαίνει τούτῳ ὅμοιον εἶναι τὸ πάθος τὸ περὶ ταύτην τὴν εὐήθη σωφροσύνην. φοβούμενοι γὰρ ἑτέρων ἡδονῶν στερηθῆναι, καὶ ἐπιθυμοῦντες ἐκείνων, ἄλλων ἀπέχονται, ὑπ᾽ ἄλλων κρατούμενοι. καίτοι καλοῦσί γε ἀκολασίαν τὸ ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἄρχεσθαι· ἀλλ᾽ ὅμως ξυμβαίνει αὐτοῖς κρατουμένοις ὑφ᾽ ἡδονῶν, κρατεῖν ἄλλων ἡδονῶν. τοῦτο δ᾽ ὅμοιόν ἐστιν ᾧ νῦν δὴ ἐλέγετο, τῷ τρόπῳ

τινὰ δι' ἀκολασίαν αὐτοὺς σεσωφρονίσθαι. Ἔοικε γάρ. Ὦ μακάριε Σιμμία, μὴ γὰρ οὐχ αὕτη ᾖ ἡ ὀρθὴ πρὸς ἀρετὴν, ἡδονὰς πρὸς ἡδονὰς καὶ λύπας πρὸς λύπας καὶ φόβον πρὸς φόβον καταλλάττεσθαι, καὶ μείζω πρὸς ἐλάττω, ὥςπερ νομίσματα· ἀλλ' ᾖ ἐκεῖνο μόνον τὸ νόμισμα ὀρθὸν, ἀντὶ οὗ δεῖ πάντα ταῦτα καταλλάττεσθαι, φρόνησις, καὶ τούτου μὲν πάντα καὶ μετὰ τούτου ὠνούμενά τε καὶ πιπρασκόμενα τῷ ὄντι ᾖ, καὶ ἀνδρεία, καὶ σωφροσύνη, καὶ δικαιοσύνη, καὶ ξυλλήβδην ἀληθὴς ἀρετὴ ᾖ μετὰ φρονήσεως, καὶ προςγιγνομένων καὶ ἀπογιγνομένων καὶ ἡδονῶν καὶ φόβων καὶ τῶν ἄλλων πάντων τῶν τοιούτων· χωριζόμενα δὲ φρονήσεως, καὶ ἀλλαττόμενα ἀντὶ ἀλλήλων, μὴ σκιαγραφία τις ᾖ ἡ τοιαύτη ἀρετὴ, καὶ τῷ ὄντι ἀνδραποδώδης τε, καὶ οὐδὲν ὑγιὲς οὐδ' ἀληθὲς ἔχῃ· τὸ δ' ἀληθὲς, τῷ ὄντι ᾖ κάθαρσίς τις τῶν τοιούτων πάντων, καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀνδρεία, καὶ αὐτὴ ἡ φρόνησις μὴ καθαρμός τις ᾖ, καὶ κινδυνεύωσι καὶ οἱ τὰς τελετὰς ἡμῖν οὗτοι καταστήσαντες, οὐ φαῦλοί τινες εἶναι, ἀλλὰ τῷ ὄντι πάλαι αἰνίττεσθαι ὅτι, ὃς ἂν ἀμύητος καὶ ἀτέλεστος εἰς ἅδου ἀφίκηται, ἐν βορβόρῳ κείσεται, ὁ δὲ κεκαθαρμένος τε καὶ τετελεσμένος, ἐκεῖσε ἀφικόμενος, μετὰ θεῶν οἰκήσει. εἰσὶ γὰρ δὴ, φασὶν οἱ περὶ τὰς τελετὰς, ναρθηκοφόροι μὲν πολλοί, βάκχοι δέ γε παῦροι. οὗτοι δ' εἰσὶ, κατὰ τὴν ἐμὴν δόξαν, οὐκ ἄλλοι ἢ οἱ πεφιλοσοφηκότες ὀρθῶς. ὧν δὴ καὶ ἔγωγε κατά γε τὸ δυνατὸν οὐ-

δὲν ἀπέλιπον ἐν τῷ βίῳ, ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ προὐθυμήθην γενέσθαι. εἰ δὲ ὀρθῶς προὐθυμήθην, καί τι ἠνύσαμεν, ἐκεῖσε ἐλθόντες τὸ σαφὲς εἰσόμεθα, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ, ὀλίγον ὕστερον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. ταῦτ' οὖν ἐγὼ, ἔφη, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ἀπολογοῦμαι, ὡς εἰκότως ὑμᾶς τε ἀπολείπων καὶ τοὺς ἐνθάδε δεσπότας οὐ χαλεπῶς φέρω, οὐδ' ἀγανακτῶ, ἡγούμενος καὶ ἐκεῖ οὐδὲν ἧττον ἢ ἐνθάδε δεσπόταις τε ἀγαθοῖς ἐντεύξεσθαι καὶ ἑταίροις· τοῖς δὲ πολλοῖς ἀπιστίαν παρέχει. εἴ τι οὖν ὑμῖν πιθανώτερός εἰμι ἐν τῇ ἀπολογίᾳ ἢ τοῖς Ἀθηναίων δικασταῖς, εὖ ἂν ἔχοι. XIV. Εἰπόντος δὴ τοῦ Σωκράτους ταῦτα, ὑπολαβὼν ὁ Κέβης ἔφη, Ὦ Σώκρατες, τὰ μὲν ἄλλα ἔμοιγε δοκεῖ καλῶς λέγεσθαι, τὰ δὲ περὶ τῆς ψυχῆς πολλὴν ἀπιστίαν παρέχει τοῖς ἀνθρώποις, μή, ἐπειδὰν ἀπαλλαγῇ τοῦ σώματος, οὐδαμοῦ ἔτι ᾖ, ἀλλ' ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διαφθείρηταί τε καὶ ἀπολλύηται ᾗ ἂν ὁ ἄνθρωπος ἀποθάνῃ, εὐθὺς ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος, καὶ ἐκβαίνουσα, ὥσπερ πνεῦμα ἢ καπνός, διασκεδασθεῖσα οἴχηται διαπτομένη, καὶ οὐδὲν ἔτι οὐδαμοῦ ᾖ. ἐπεὶ εἴπερ εἴη που αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ξυνηθροισμένη καὶ ἀπηλλαγμένη τούτων τῶν κακῶν, ἃν σὺ νῦν διῆλθες, πολλὴ ἂν ἐλπὶς εἴη καὶ καλή, ὦ Σώκρατες, ὡς ἀληθῆ ἐστιν ἃ σὺ λέγεις. ἀλλὰ τοῦτο δὴ ἴσως οὐκ ὀλίγης παραμυθίας δεῖται καὶ πίστεως, ὡς ἔστι τε ἡ ψυχὴ ἀποθανόντος τοῦ ἀνθρώπου, καί τινα δύναμιν ἔχει καὶ φρόνησιν. Ἀληθῆ, ἔφη λέγεις, ὁ Σωκράτης,

ὦ Κέβης. ἀλλὰ τί δὴ ποιῶμεν; ἢ περὶ αὐτῶν τούτων βούλει διαμυθολογῶμεν, εἴτε εἰκὸς οὕτως ἔχειν, εἴτε μή; Ἐγωγ' οὖν, ἔφη ὁ Κέβης, ἡδέως ἂν ἀκούσαιμι ἥντινα δόξαν ἔχεις περὶ αὐτῶν. Οὔκουν γ' ἂν οἶμαι, ἦ δ' ὅς, ὁ Σωκράτης, εἰπεῖν τινα νῦν ἀκούσαντα, οὐδ' εἰ κωμῳδοποιὸς εἴη, ὡς ἀδολεσχῶ, καὶ οὐ περὶ προσηκόντων τοὺς λόγους ποιοῦμαι. Εἰ οὖν δοκεῖ, καὶ χρὴ διασκοπεῖσθαι, σκεψώμεθα αὐτὸ τῇδέ πῃ, εἴτε ἄρα ἐν ἅδου εἰσὶν αἱ ψυχαὶ τελευτησάντων τῶν ἀνθρώπων, εἴτε καὶ οὔ. XV. Παλαιὸς μὲν οὖν ἐστί τις ὁ λόγος οὗτος οὗ μεμνήμεθα, ὡς εἰσὶν ἐνθένδε ἀφικόμεναι ἐκεῖ, καὶ πάλιν γε δεῦρο ἀφικνοῦνται, καὶ γίγνονται ἐκ τῶν τεθνεώτων. καὶ εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, πάλιν γίγνεσθαι ἐκ τῶν ἀποθανόντων τοὺς ζῶντας, ἄλλο τι ἢ εἶεν ἂν ἡμῶν αἱ ψυχαὶ ἐκεῖ; οὐ γὰρ ἄν που πάλιν ἐγίγνοντο, μὴ οὖσαι· καὶ τοῦτο ἱκανὸν τεκμήριον τοῦ ταῦτ' εἶναι, εἰ τῷ ὄντι φανερὸν γίγνοιτο ὅτι οὐδαμόθεν ἄλλοθεν γίγνονται οἱ ζῶντες ἢ ἐκ τῶν τεθνεώτων. εἰ δὲ μή ἐστι τοῦτο, ἄλλου ἂν του δέοι λόγου. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Κέβης. μὴ τοίνυν κατ' ἀνθρώπων, ἦ δ' ὅς, σκόπει μόνον τοῦτο, εἰ βούλει ῥᾶον μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ κατὰ ζώων πάντων καὶ φυτῶν, καὶ ξυλλήβδην ὅσαπερ ἔχει γένεσιν, περὶ πάντων ἴδωμεν, ἆρ' οὑτωσὶ γίγνεται ἅπαντα, οὐκ ἄλλοθεν ἢ ἐκ τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία, ὅσοις τυγχάνει ὂν τοιοῦτόν τι· οἷον, τὸ καλὸν τῷ αἰσχρῷ ἐναντίον που, καὶ δίκαιον ἀδίκῳ· καὶ ἄλλα δὴ μυρία οὕτως ἔχει. τοῦ-

το οὖν σκεψώμεθα ἆρα ἀναγκαῖον, ὅσοις ἐστί τι ἐναντίον, μηδαμόθεν ἄλλοθεν αὐτὸ γίγνεσθαι, ἢ ἐκ τοῦ αὐτῷ ἐναντίου· οἷον, ὅταν μεῖζόν τι γίγνηται, ἀνάγκη που ἐξ ἐλάττονος ὄντος πρότερον ἔπειτα μεῖζον γίγνεσθαι; Ναί. Οὐκοῦν κἂν ἔλαττον γίγνηται, ἐκ μείζονος ὄντος πρότερον ὕστερον ἔλαττον γενήσεται; Ἔστιν, ἔφη, οὕτω. Καὶ μὴν ἐξ ἰσχυροτέρου γε τὸ ἀσθενέστερον, καὶ ἐκ βραδυτέρου τὸ θᾶττον; Πάνυ γε. Τί δέ; ἄν τι χεῖρον γίγνηται, οὐκ ἐξ ἀμείνονος; καὶ ἐὰν δικαιότερον, οὐκ ἐξ ἀδικωτέρου; Πῶς γὰρ οὔ; Ἱκανῶς οὖν, ἔφη, ἔχομεν τοῦτο, ὅτι πάντα οὕτω γίγνεται ἐξ ἐναντίων τὰ ἐναντία πράγματα. Πάνυ γε. Τί δ' αὖ; ἐστί τι καὶ τοιόνδε ἐν αὐτοῖς οἷον μεταξὺ ἀμφοτέρων πάντων τῶν ἐναντίων δυοῖν ὄντοιν δύο γενέσεις, ἀπὸ μὲν τοῦ ἑτέρου ἐπὶ τὸ ἕτερον, ἀπὸ δ' αὖ τοῦ ἑτέρου πάλιν ἐπὶ τὸ ἕτερον; μείζονος γὰρ πράγματος καὶ ἐλάττονος μεταξὺ αὔξησις καὶ φθίσις· καὶ καλοῦμεν οὕτω, τὸ μέν, αὐξάνεσθαι, τὸ δέ, φθίνειν; Ναί, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ διακρίνεσθαι, καὶ ξυγκρίνεσθαι, καὶ ψύχεσθαι καὶ θερμαίνεσθαι, καὶ πάντα οὕτω, κἂν εἰ μὴ χρώμεθα τοῖς ὀνόμασιν ἐνιαχοῦ, ἀλλ' ἔργῳ γοῦν πανταχοῦ οὕτως ἔχειν ἀναγκαῖον, γίγνεσθαί τε αὐτὰ ἐξ ἀλλήλων, γένεσίν τε εἶναι ἑκατέρου εἰς ἄλληλα; Πάνυ γ', ἦ δ' ὅς. XVI. Τί οὖν; ἔφη, τῷ ζῆν ἐστί τι ἐναντίον, ὥσπερ τῷ ἐγρηγορέναι τὸ καθεύδειν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Τί; Τὸ τεθνάναι, ἔφη. Οὐκοῦν ἐξ ἀλλήλων τε γίγνεται ταῦτα, εἴπερ ἐναντία ἐστί, καὶ αἱ

γενέσεις εἰσὶν αὐτῶν μεταξὺ δύο δυοῖν ὄντοιν; Πῶς γὰρ οὔ; Τὴν μὲν τοίνυν ἑτέραν συζυγίαν, ὧν νῦν δὴ ἔλεγον, ἐγώ σοι, ἔφη, ἐρῶ, ὁ Σωκράτης, καὶ αὐτὴν καὶ τὰς γενέσεις· σὺ δέ μοι τὴν ἑτέραν. λέγω δὲ τὸ μέν, καθεύδειν, τὸ δέ, ἐγρηγορέναι· καὶ ἐκ τοῦ καθεύδειν τὸ ἐγρηγορέναι γίγνεσθαι, καὶ ἐκ τοῦ ἐγρηγορέναι τὸ καθεύδειν. καὶ τὰς γενέσεις αὐτοῖν, τὴν μὲν καταδαρθάνειν εἶναι, τὴν δὲ ἀνεγείρεσθαι. ἱκανῶς σοι ἔφην, ἢ οὔ; Πάνυ μὲν οὖν. Λέγε δὴ καὶ σύ μοι, ἔφη, οὕτω περὶ ζωῆς καὶ θανάτου. οὐκ ἐναντίον μὲν φῂς τῷ ζῆν τὸ τεθνάναι εἶναι; Ἔγωγε. Γίγνεσθαι δὲ ἐξ ἀλλήλων; Ναί. Ἐξ οὖν τοῦ ζῶντος τί τὸ γιγνόμενον; Τὸ τεθνηκός, ἔφη. Τί δέ, ἦ δ᾽ ὅς, ἐκ τοῦ τεθνεῶτος; Ἀναγκαῖον, ἔφη, ὁμολογεῖν ὅτι τὸ ζῶν. Ἐκ τῶν τεθνεώτων ἄρα, ὦ Κέβης, τὰ ζῶντά τε καὶ οἱ ζῶντες γίγνονται; Φαίνεται, ἔφη. Εἰσὶν ἄρα, ἔφη, αἱ ψυχαὶ ἡμῶν ἐν ᾅδου. Ἔοικεν. Οὐκοῦν καὶ τοῖν γενεσέοιν τοῖν περὶ ταῦτα ἥ γ᾽ ἑτέρα σαφὴς οὖσα τυγχάνει; τὸ γὰρ ἀποθνήσκειν σαφὲς δήπου, ἢ οὔ; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Πῶς οὖν, ἦ δ᾽ ὅς, ποιήσομεν; οὐκ ἀνταποδώσομεν τὴν ἐναντίαν γένεσιν, ἀλλὰ ταύτῃ χωλὴ ἔσται ἡ φύσις; ἢ ἀνάγκη ἀποδοῦναι τῷ ἀποθνήσκειν ἐναντίαν τινὰ γένεσιν; Πάντως που, ἔφη. Τίνα ταύτην; Τὸ ἀναβιώσκεσθαι. Οὐκοῖν, ἦ δ᾽ ὅς, εἴπερ ἐστὶ τὸ ἀναβιώσκεσθαι, ἐκ τῶν τεθνεώτων ἂν εἴη γένεσις εἰς τοὺς ζῶντας αὕτη, τὸ ἀναβιώσκεσθαι; Πάνυ γε. Ὁμολογεῖται ἄρα ἡμῖν καὶ

ταύτῃ, τοὺς ζῶντας ἐκ τῶν τεθνεώτων γεγονέναι, οὐδὲν ἧττον ἢ τοὺς τεθνεῶτας ἐκ τῶν ζώντων· τούτου δὲ ὄντος, ἱκανόν που τεκμήριον εἶναι ὅτι ἀναγκαῖον τὰς τῶν τεθνεώτων ψυχὰς εἶναί που, ὅθεν δὴ πάλιν γίγνεσθαι. Δοκεῖ μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐκ τῶν ὡμολογημένων ἀναγκαῖον οὕτως ἔχειν. XVII. Ἰδὲ τοίνυν, ἔφη, ὦ Κέβης, ὅτι οὐδ' ἀδίκως ὡμολογήκαμεν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. εἰ γὰρ μὴ ἀεὶ ἀνταποδιδοίη τὰ ἕτερα τοῖς ἑτέροις γιγνόμενα, ὡςπερεὶ κύκλῳ περιϊόντα, ἀλλ' εὐθεῖά τις εἴη ἡ γένεσις ἐκ τοῦ ἑτέρου μόνον εἰς τὸ καταντικρύ, καὶ μὴ ἀνακάμπτοι πάλιν ἐπὶ τὸ ἕτερον, μηδὲ καμπὴν ποιοῖτο· οἶσθ' ὅτι πάντα τελευτῶντα τὸ αὐτὸ σχῆμα ἂν σχοίη, καὶ τὸ αὐτὸ πάθος ἂν πάθοι, καὶ παύσαιτο γιγνόμενα. Πῶς λέγεις; ἔφη. Οὐδὲν χαλεπὸν, ἦ δ' ὅς, ἐννοῆσαι ὃ λέγω· ἀλλ' οἷον εἰ τὸ καταδαρθάνειν μὲν εἴη, τὸ δ' ἀνεγείρεσθαι μὴ ἀνταποδιδοίη, γιγνόμενον ἐκ τοῦ καθεύδοντος, οἶσθ' ὅτι τελευτῶντα πάντα λῆρον τὸν Ἐνδυμίωνα ἀποδείξειε καὶ οὐδαμοῦ ἂν φαίνοιτο, διὰ τὸ καὶ τὰ ἄλλα πάντα ταὐτὸν ἐκείνῳ πεπονθέναι, καθεύδειν. κἂν εἰ ξυγκρίνοιτο μὲν πάντα, διακρίνοιτο δὲ μή, ταχὺ ἂν τὸ τοῦ Ἀναξαγόρου γεγονὸς εἴη, ὁμοῦ πάντα χρήματα· ὡςαύτως δὲ, ὦ φίλε Κέβης, καὶ εἰ ἀποθνήσκοι μὲν πάντα, ὅσα τοῦ ζῆν μεταλάβοι, ἐπειδὴ δὲ ἀποθάνοι, μένοι ἐν τούτῳ τῷ σχήματι τὰ τεθνεῶτα, καὶ μὴ πάλιν ἀναβιώσκοιτο· ἆρ' οὐ πολλὴ ἀνάγκη τελευτῶντα πάντα τεθνάναι, καὶ μηδὲν ζῆν; εἰ γὰρ ἐκ

μὲν τῶν ἄλλων τὰ ζῶντα γίγνοιτο, τὰ δὲ ζῶντα θνήσκοι, τίς μηχανὴ μὴ οὐχὶ πάντα καταναλωθῆναι εἰς τὸ τεθνάναι; Οὐδὲ μία μοι δοκεῖ, ἔφη ὁ Κέβης, ὦ Σώκρατες· ἀλλά μοι δοκεῖς παντάπασιν ἀληθῆ λέγειν. Ἔστι γάρ, ἔφη, ὦ Κέβης, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, παντὸς μᾶλλον οὕτω· καὶ ἡμεῖς τὰ αὐτὰ ταῦτα οὐκ ἐξαπατώμενοι ὁμολογοῦμεν, ἀλλ' ἔστι τῷ ὄντι καὶ τὸ ἀναβιώσκεσθαι, καὶ ἐκ τῶν τεθνεώτων τοὺς ζῶντας γίγνεσθαι, καὶ τὰς τῶν τεθνεώτων ψυχὰς εἶναι, καὶ ταῖς μὲν ἀγαθαῖς ἄμεινον εἶναι, ταῖς δὲ κακαῖς κάκιον. XVIII. Καὶ μὴν, ἔφη ὁ Κέβης ὑπολαβὼν, καὶ κατ' ἐκεῖνόν γε τὸν λόγον, ὦ Σώκρατες, εἰ ἀληθής ἐστιν, ὃν σὺ εἴωθας θαμὰ λέγειν, ὅτι ἡμῖν ἡ μάθησις οὐκ ἄλλο τι ἢ ἀνάμνησις τυγχάνει οὖσα, καὶ κατὰ τοῦτο ἀνάγκη που ἡμᾶς ἐν προτέρῳ τινὶ χρόνῳ μεμαθηκέναι ἃ νῦν ἀναμιμνησκόμεθα. τοῦτο δὲ ἀδύνατον, εἰ μὴ ἦν που ἡμῶν ἡ ψυχὴ, πρὶν ἐν τῷδε τῷ ἀνθρωπίνῳ εἴδει γενέσθαι. ὥστε καὶ ταύτῃ ἀθάνατόν τι ἔοικεν ἡ ψυχὴ εἶναι. Ἀλλ', ὦ Κέβης, ἔφη ὁ Σιμμίας ὑπολαβὼν, ποῖαι τούτων αἱ ἀποδείξεις; ὑπόμνησόν με. οὐ γὰρ σφόδρα ἐν τῷ παρόντι μέμνημαι. ἑνὶ μὲν λόγῳ, ἔφη ὁ Κέβης, καλλίστῳ· ὅτι ἐρωτώμενοι οἱ ἄνθρωποι, ἐάν τις καλῶς ἐρωτᾷ, αὐτοὶ λέγουσι πάντα ᾗ ἔχει. καίτοι εἰ μὴ ἐτύγχανεν αὐτοῖς ἐπιστήμη ἐνοῦσα καὶ ὀρθὸς λόγος, οὐκ ἂν οἷοί τ' ἦσαν τοῦτο ποιεῖν. ἔπειτα ἐάν τις ἐπὶ τὰ διαγράμματα ἄγῃ, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ἐνταῦθα σαφέστατα κατηγορεῖ ὅτι τοῦτο

οὕτως ἔχει. Εἰ δὲ μὴ ταύτῃ γε, ἔφη, πείθῃ, ὦ Σιμμία, ὁ Σωκράτης, σκέψαι ἐάν τῇδέ πῃ σοὶ σκοπουμένῳ ξυνδόξῃ. ἀπιστεῖς γὰρ δὴ πῶς ἡ καλουμένη μάθησις ἀνάμνησίς ἐστιν; Ἀπιστῶ μὲν ἔγωγ', ἦ δ' ὅς, ὁ Σιμμίας, οὔ· αὐτὸ δὲ τοῦτο, ἔφη, δέομαι μαθεῖν περὶ οὗ ὁ λόγος, ἀναμνησθῆναι· καὶ σχεδόν γε ἐξ ὧν Κέβης ἐπεχείρησε λέγειν, ἤδη μέμνημαι καὶ πείθομαι. οὐδὲν μέντ' ἂν ἧττον ἀκούοιμι νῦν, πῇ σὺ ἐπεχείρησας λέγειν. Τῇδε ἔγωγε, ἦ δ' ὅς. ὁμολογοῦμεν γὰρ δήπου, εἴ τίς τι ἀναμνησθήσεται, δεῖν αὐτὸν τοῦτο πρότερόν ποτε ἐπίστασθαι. Πάνυ γε, ἔφη. Ἆρ' οὖν καὶ τόδε ὁμολογοῦμεν, ὅταν ἐπιστήμη παραγίγνηται τρόπῳ τοιούτῳ, ἀνάμνησιν εἶναι; λέγω δέ τινα τρόπον τοῦτον· ἐάν τίς τι ἕτερον ἢ ἰδὼν ἢ ἀκούσας, ἤ τινα ἄλλην αἴσθησιν λαβὼν, μὴ μόνον ἐκεῖνο γνῷ, ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἐννοήσῃ, οὗ μὴ ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη, ἀλλ' ἄλλη, ἆρ' οὐχὶ τοῦτο δικαίως λέγομεν ὅτι ἀνεμνήσθη οὗ τὴν ἔννοιαν ἔλαβεν; Πῶς λέγεις; Οἷον τὰ τοιάδε· ἄλλη που ἐπιστήμη ἀνθρώπου καὶ λύρας. Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκοῦν οἶσθα ὅτι οἱ ἐρασταί, ὅταν ἴδωσι λύραν ἢ ἱμάτιον ἤ τι ἄλλο, οἷς τὰ παιδικὰ αὐτῶν εἴωθε χρῆσθαι, πάσχουσι τοῦτο; ἔγνωσάν τε τὴν λύραν, καὶ ἐν τῇ διανοίᾳ ἔλαβον τὸ εἶδος τοῦ παιδός, οὗ ἦν ἡ λύρα· τοῦτο δ' ἔστιν ἀνάμνησις. ὥςπερ γε καὶ Σιμμίαν τις ἰδὼν πολλάκις Κέβητος ἀνεμνήσθη, καὶ ἄλλα που μυρία τοιαῦτ' ἂν εἴη. Μυρία μέντοι νὴ Δία, ἔφη ὁ Σιμμίας. Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς, τὸ τοιοῦτον ἀνάμνη-

σίς τίς ἐστι; μάλιστα μέντοι ὅταν τις τοῦτο πάθῃ περὶ ἐκεῖνα, ἃ ὑπὸ χρόνου καὶ τοῦ μὴ ἐπισκοπεῖν ἤδη ἐπελέληστο; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Τί δ'; ἦ δ' ὅς, ἔστιν ἵππον γεγραμμένον ἰδόντα, καὶ λύραν γεγραμμένην, ἀνθρώπου ἀναμνησθῆναι; καὶ Σιμμίαν ἰδόντα γεγραμμένον, Κέβητος ἀναμνησθῆναι; Πάνυ γε. Οὐκοῦν καὶ Σιμμίαν ἰδόντα γεγραμμένον, αὐτοῦ Σιμμίου ἀναμνησθῆναι; Ἔστι μέντοι, ἔφη. XIX. Ἆρ' οὖν οὐ κατὰ πάντα ταῦτα ξυμβαίνει τὴν ἀνάμνησιν εἶναι, τὴν μὲν ἀφ' ὁμοίων, τὴν δὲ καὶ ἀπ' ἀνομοίων; Ξυμβαίνει. Ἀλλ' ὅταν γε ἀπὸ τῶν ὁμοίων ἀναμιμνήσκηταί τίς τι, ἆρ' οὐκ ἀναγκαῖον τόδε προσπάσχειν, ἐννοεῖν, εἴτε τι ἐλλείπει τοῦτο κατὰ τὴν ὁμοιότητα, εἴτε μή, ἐκείνου οὗ ἀνεμνήσθη; Ἀνάγκη, ἔφη. Σκόπει δή, ἦ δ' ὅς, εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει. φαμέν πού τι εἶναι ἴσον; οὐ ξύλον ξύλῳ λέγω, οὐδὲ λίθον λίθῳ, οὐδ' ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδέν, ἀλλὰ παρὰ πάντα ταῦτα ἕτερόν τι, αὐτὸ τὸ ἴσον· φῶμέν τι εἶναι, ἢ μηδέν; Φῶμεν μέντοι νὴ Δία, ἔφη ὁ Σιμμίας, θαυμαστῶς γε. Ἦ καὶ ἐπιστάμεθα αὐτὸ ὅ ἐστιν ἴσον; Πάνυ γε, ἦ δ' ὅς. Πόθεν λαβόντες αὐτοῦ τὴν ἐπιστήμην; ἆρ' οὐκ ἐξ ὧν νῦν δὴ ἐλέγομεν, ἢ ξύλα ἢ λίθους ἢ ἄλλ' ἄττα ἰδόντες τὰ ἴσα, ἐκ τούτων ἐκεῖνο ἐνενοήσαμεν, ἕτερον ὂν τούτων· ἢ οὐχ ἕτερόν σοι φαίνεται; — σκόπει δὲ καὶ τῇδε. ἆρ' οὐ λίθοι μὲν ἴσοι, καὶ ξύλα ἐνίοτε τὰ αὐτὰ ὄντα, τοτὲ μὲν ἴσα φαίνεται, τοτὲ δ' οὔ; Πάνυ μὲν οὖν. Τί δέ; αὐτὰ τὰ ἴσα ἔστιν ὅτε ἄνισά σοι ἐφάνη,

ἢ ἡ ἰσότης ἀνισότης; Οὐδεπώποτέ γε, ὦ Σώκρατες. Οὐ ταὐτὸν ἄρ' ἐστὶν, ἦ δ' ὅς, ταῦτά τε τὰ ἴσα καὶ αὐτὸ τὸ ἴσον. Οὐδαμῶς μοι φαίνεται, ὦ Σώκρατες. Ἀλλὰ μὴν ἐκ τούτων γ', ἔφη, τῶν ἴσων, ἑτέρων ὄντων ἐκείνου τοῦ ἴσου, ὅμως αὐτοῦ τὴν ἐπιστήμην ἐννενόηκάς τε καὶ εἴληφας; Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις. Οὐκοῦν ἢ ὁμοίου ὄντος τούτοις, ἢ ἀνομοίου; Πάνυ γε. Διαφέρει δέ γ', ἦ δ' ὅς, οὐδέν. ἕως γὰρ ἂν ἄλλο ἰδὼν ἀπὸ ταύτης τῆς ὄψεως ἄλλο ἐννοήσῃς, εἴτε ἀνόμοιον εἴτε ὅμοιον, ἀναγκαῖον, ἔφη, αὐτὸ ἀνάμνησιν γεγονέναι. Πάνυ μὲν οὖν. Τί δαὶ τόδ'; ἦ δ' ὅς· ἦ πάσχομέν τι τοιοῦτον περὶ τὰ ἐν τοῖς ξύλοις τε καὶ οἷς νῦν δὴ ἐλέγομεν, ἐν τοῖς ἴσοις; ἆρα φαίνεται ἡμῖν οὕτως ἴσα εἶναι ὥςπερ αὐτὸ ὃ ἐστιν ἴσον; ἢ ἐνδεῖ τι ἐκείνου τῷ μὴ τοιοῦτον εἶναι οἷον τὸ ἴσον, ἢ οὐδέν; καὶ πολύ γε, ἔφη, ἐνδεῖ. Οὐκοῦν ὁμολογοῦμεν, ὅταν τίς τι ἰδὼν ἐννοήσῃ, ὅτι βούλεται μὲν, τοῦτο ὃ νῦν ἐγὼ ὁρῶ, εἶναι οἷον ἄλλο τι τῶν ὄντων, ἐνδεῖ δὲ, καὶ οὐ δύναται τοιοῦτον εἶναι οἷον ἐκεῖνο, ἀλλ' ἔστι φαυλότερον, ἀναγκαῖόν που τὸν τοῦτο ἐννοοῦντα τυχεῖν προειδότα ἐκεῖνο, ᾧ φησὶν αὐτὸ προςεοικέναι μὲν, ἐνδεεστέρως δὲ ἔχειν; Ἀνάγκη. Τί οὖν; τὸ τοιοῦτον πεπόνθαμεν καὶ ἡμεῖς, ἢ οὔ, περί τε τὰ ἴσα καὶ αὐτὸ τὸ ἴσον; Παντάπασί γε. Ἀναγκαῖον ἄρα ἡμᾶς προειδέναι τὸ ἴσον πρὸ ἐκείνου τοῦ χρόνου, ὅτε τὸ πρῶτον ἰδόντες τὰ ἴσα, ἐνενοήσαμεν ὅτι ὀρέγεται μὲν πάντα ταῦτ' εἶναι οἷον τὸ ἴσον, ἔχει δὲ ἐνδεεστέρως. Ἔστι ταῦτα. Ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε

ὁμολογοῦμεν, μὴ ἄλλοθεν αὐτὸ ἐννενοηκέναι, μηδὲ δυνατὸν εἶναι ἐννοῆσαι, ἀλλ' ἢ ἐκ τοῦ ἰδεῖν ἢ ἅψασθαι, ἢ ἔκ τινος ἄλλης τῶν αἰσθήσεων. ταὐτὸν δὲ πάντα ταῦτα λέγω. Ταὐτὸν γάρ ἐστιν, ὦ Σώκρατες, πρός γε ὃ βούλεται δηλῶσαι ὁ λόγος. ἀλλὰ μὲν δὴ ἔκ γε τῶν αἰσθήσεων δεῖ ἐννοῆσαι, ὅτι πάντα τὰ ἐν ταῖς αἰσθήσεσιν ἐκείνου τε ὀρέγεται τοῦ ὅ ἐστιν ἴσον, καὶ αὐτοῦ ἐνδεέστερά ἐστιν· ἢ πῶς λέγωμεν; Οὕτω. πρὸ γὰρ τοῦ ἄρξασθαι ἡμᾶς ὁρᾷν καὶ ἀκούειν καὶ τἄλλα αἰσθάνεσθαι, τυχεῖν ἔδει που εἰληφότας ἐπιστήμην αὐτοῦ τοῦ ἴσου, ὅ, τι ἐστίν, εἰ ἐμέλλομεν τὰ ἐκ τῶν αἰσθήσεων ἴσα ἐκεῖσε ἀνοίσειν· ὅτι προθυμεῖται μὲν πάντα τὰ τοιαῦτα εἶναι οἷον ἐκεῖνο, ἔστι δὲ αὐτοῦ φαυλότερα. Ἀνάγκη ἐκ τῶν προειρημένων, ὦ Σώκρατες. Οὐκοῦν γενόμενοι εὐθὺς ἑωρῶμέν τε καὶ ἠκούομεν καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις εἴχομεν; Πάνυ γε. Ἔδει δέ γε, φαμέν, πρὸ τούτων τὴν τοῦ ἴσου ἐπιστήμην εἰληφέναι. Ναί. Πρὶν γενέσθαι ἄρα, ὡς ἔοικεν, ἀνάγκη ἡμῖν αὐτὴν εἰληφέναι. Ἔοικεν. XX. Οὐκοῦν εἰ μὲν λαβόντες αὐτὴν πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἔχοντες ἐγενόμεθα, ἠπιστάμεθα καὶ πρὶν γενέσθαι, καὶ εὐθὺς γενόμενοι, οὐ μόνον τὸ ἴσον καὶ τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον, ἀλλὰ καὶ ξύμπαντα τὰ τοιαῦτα. οὐ γὰρ περὶ τοῦ ἴσου νῦν ὁ λόγος ἡμῖν μᾶλλόν τι ἢ καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ καλοῦ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ δικαίου καὶ ὁσίου, καὶ, ὅπερ λέγω, περὶ ἁπάντων οἷς ἐπισφραγιζόμεθα τοῦτο, ὃ ἐστι, καὶ ἐν ταῖς ἐρωτήσεσιν ἐρωτῶντες, καὶ ἐν ταῖς ἀπο-

κρίσεσιν ἀποκρινόμενοι. ὥςτε ἀναγκαῖον ἡμῖν εἶναι, τούτων ἁπάντων τὰς ἐπιστήμας πρὸ τοῦ γενέσθαι εἰληφέναι. Ἔστι ταῦτα. Καὶ εἰ μέν γε λαβόντες μὴ ἑκάστοτε ἐπελελήσμεθα, εἰδότας ἀεὶ γίγνεσθαι, καὶ ἀεὶ διὰ βίου εἰδέναι. τὸ γὰρ εἰδέναι τοῦτ᾽ ἔστι, λαβόντα του ἐπιστήμην ἔχειν, καὶ μὴ ἀπολωλεκέναι· ἢ οὐ τοῦτο λήθην λέγομεν, ὦ Σιμμία, ἐπιστήμης ἀποβολήν; Πάντως δήπου, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Εἰ δέ γε, οἶμαι, λαβόντες πρὶν γενέσθαι, γιγνόμενοι ἀπωλέσαμεν, ὕστερον δὲ ταῖς αἰσθήσεσι χρώμενοι περὶ αὐτὰ ἐκείνας ἀναλαμβάνομεν τὰς ἐπιστήμας ἅς ποτε καὶ πρὶν εἴχομεν, ἆρ᾽ οὐχ, ὃ καλοῦμεν μανθάνειν, οἰκείαν ἂν ἐπιστήμην ἀναλαμβάνειν εἴη; τοῦτο δέ που ἀναμιμνήσκεσθαι λέγοντες, ὀρθῶς ἂν λέγοιμεν; Πάνυ γε. Δυνατὸν γὰρ δὴ τοῦτό γ᾽ ἐφάνη, αἰσθόμενόν τι, ἢ ἰδόντα, ἢ ἀκούσαντα, ἤ τινα ἄλλην αἴσθησιν λαβόντα, ἕτερόν τι ἀπὸ τούτου ἐννοῆσαι ὃ ἐπελέληστο, ᾧ τοῦτο ἐπλησίαζεν ἀνόμοιον ὄν, ἢ ᾧ ὅμοιον· ὥςτε, ὅπερ λέγω, δυοῖν θάτερον, ἤτοι ἐπιστάμενοί τε αὐτὰ γεγόναμεν καὶ ἐπιστάμεθα διὰ βίου πάντες, ἢ ὕστερον οὕς φαμεν μανθάνειν, οὐδὲν ἀλλ᾽ ἢ ἀναμιμνήσκονται οὗτοι· καὶ ἡ μάθησις, ἀνάμνησις ἂν εἴη. Καὶ μάλα δὴ οὕτως ἔχει, ὦ Σώκρατες. XXI. Πότερον οὖν αἱρῇ, ὦ Σιμμία; ἐπισταμένους ἡμᾶς γεγονέναι, ἢ ἀναμιμνήσκεσθαι ὕστερον ὧν πρότερον ἐπιστήμην εἰληφότες ἦμεν; Οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες, ἐν τῷ παρόντι ἑλέσθαι. Τί δέ; τόδε ἔχεις ἑλέσθαι, καὶ πῇ σοι δοκεῖ περὶ αὐτοῦ; ἀνὴρ ἐπιστάμενος, περὶ ὧν ἐπίστα-

ται, ἔχοι ἂν δοῦναι λόγον, ἢ οὔ; Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Ἦ καὶ δοκοῦσί σοι πάντες ἔχειν διδόναι λόγον περὶ τούτων ὧν νῦν δὴ ἐλέγομεν; Βουλοίμην μέντ᾽ ἄν, ἔφη ὁ Σιμμίας· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον φοβοῦμαι μὴ αὔριον τηνικάδε οὐκέτι ᾖ ἀνθρώπων οὐδεὶς ἀξίως οἷός τε τοῦτο ποιῆσαι. Οὐκ ἄρα δοκοῦσί σοι ἐπίστασθαί γε, ἔφη, ὦ Σιμμία, πάντες αὐτά; Οὐδαμῶς. Ἀναμιμνήσκονται ἄρα ἅ ποτε ἔμαθον. Ἀνάγκη. Πότε λαβοῦσαι αἱ ψυχαὶ ἡμῶν τὴν ἐπιστήμην αὐτῶν; οὐ γὰρ δὴ ἀφ᾽ οὗ γε ἄνθρωποι γεγόναμεν. Οὐ δῆτα. Πρότερον ἄρα. Ναί. Ἦσαν ἄρα, ὦ Σιμμία, αἱ ψυχαὶ καὶ πρότερον, πρὶν εἶναι ἐν ἀνθρώπου εἴδει, χωρὶς σωμάτων, καὶ φρόνησιν εἶχον· εἰ μὴ ἄρα γιγνόμενοι λαμβάνομεν, ὦ Σώκρατες, ταύτας τὰς ἐπιστήμας· οὗτος γὰρ λείπεται ἔτι ὁ χρόνος. Εἶεν, ὦ ἑταῖρε. ἀπόλλυμεν δὲ αὐτὰς ἐν ποίῳ ἄλλῳ χρόνῳ; οὐ γὰρ δὴ ἔχοντές γε αὐτὰς γιγνόμεθα, ὡς ἄρτι ὡμολογήσαμεν. ἢ ἐν τούτῳ ἀπόλλυμεν ᾧπερ καὶ λαμβάνομεν; ἢ ἔχεις ἄλλον τινὰ εἰπεῖν χρόνον; Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες· ἀλλ᾽ ἔλαθον ἐμαυτὸν οὐδὲν εἰπών. XXII. Ἆρ᾽ οὖν οὕτως ἔχει, ἔφη, ἡμῖν, ὦ Σιμμία. εἰ μὲν ἔστιν ἃ θρυλλοῦμεν ἀεί, καλόν τέ τι καὶ ἀγαθὸν, καὶ πᾶσα ἡ τοιαύτη οὐσία, καὶ ἐπὶ ταύτην τὰ ἐκ τῶν αἰσθήσεων πάντα ἀναφέρομεν, ὑπάρχουσαν πρότερον ἀνευρίσκοντες ἡμετέραν οὖσαν, καὶ ταῦτα ἐκείνῃ ἀπεικάζομεν, ἀναγκαῖον, οὕτως ὥςπερ καὶ ταῦτά ἐστιν, οὕτω καὶ τὴν ἡμετέραν ψυχὴν εἶναι καὶ πρὶν γεγονέναι ἡμᾶς· εἰ δὲ μὴ

ἐστι ταῦτα, ἄλλως ἂν ὁ λόγος οὗτος εἰρημένος εἴη. ἆρ' οὕτως ἔχει, καὶ ἴση ἀνάγκη ταῦτά τε εἶναι, καὶ τὰς ἡμετέρας ψυχάς, πρὶν καὶ ἡμᾶς, γεγονέναι· καὶ εἰ μὴ ταῦτα, οὐδὲ τάδε; Ὑπερφυῶς, ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Σιμμίας, δοκεῖ μοι ἡ αὐτὴ ἀνάγκη εἶναι· καὶ εἰς καλόν γε καταφεύγει ὁ λόγος, εἰς τὸ ὁμοίως εἶναι τήν τε ψυχὴν ἡμῶν, πρὶν γενέσθαι ἡμᾶς, καὶ τὴν οὐσίαν ἣν συ νῦν λέγεις. οὐ γὰρ ἔχω ἔγωγε οὐδὲν οὕτω μοι ἐναργὲς ὄν, ὡς τοῦτο, τὸ πάντα τὰ τοιαῦτα εἶναι ὡς οἷόν τε μάλιστα καλόν τε καὶ ἀγαθόν, καὶ τἆλλα πάντα ἃ συ νῦν δὴ ἔλεγες· καὶ ἔμοιγε ἱκανῶς ἀποδέδεικται. τί δὲ δὴ Κέβητι; ἔφη ὁ Σωκράτης. δεῖ γὰρ καὶ Κέβητα πείθειν. Ἱκανῶς, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὥς ἔγωγε οἶμαι· καίτοι καρτερώτατος ἀνθρώπων ἐστὶ πρὸς τὸ ἀπιστεῖν τοῖς λόγοις. ἀλλ' οἶμαι οὐκ ἐνδεῶς τοῦτο πεπεῖσθαι αὐτόν, ὅτι πρὶν γενέσθαι ἡμᾶς ἦν ἡμῶν ἡ ψυχή. XXIII. Εἰ μέντοι καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνωμεν ἔτι ἔσται, οὐδ' αὐτῷ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἔφη, ἀποδεδεῖχθαι, ἀλλ' ἔτι ἐνέστηκεν, ὃ νῦν δὴ Κέβης ἔλεγε, τὸ τῶν πολλῶν, ὅπως μὴ ἅμα ἀποθνήσκοντος τοῦ ἀνθρώπου διασκεδαννύηται ἡ ψυχή, καὶ αὐτῇ τοῦ εἶναι τοῦτο τέλος ᾖ. τί γὰρ κωλύει γίγνεσθαι μὲν αὐτὴν καὶ ξυνίστασθαι ἄλλοθέν ποθεν, καὶ εἶναι, πρὶν καὶ εἰς ἀνθρώπειον σῶμα ἀφικέσθαι· ἐπειδὰν δὲ ἀφίκηται καὶ ἀπαλλάττηται τούτου, τότε καὶ αὐτὴν τελευτᾶν καὶ διαφθείρεσθαι; Εὖ λέγεις, ἔφη, ὦ Σιμμία, ὁ Κέβης. φαίνεται γὰρ ὥσπερ ἥμισυ ἀποδεδεῖχθαι οὗ δεῖ, ὅτι πρὶν γενέσθαι

ἡμᾶς, ἣν ἡμῶν ἡ ψυχή· δεῖν δὲ προςαποδεῖξαι ἔτι, εἰ καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνωμεν, οὐδὲν ἧττον ἔσται ἢ πρὶν γενέσθαι, εἰ μέλλει τέλος ἡ ἀπόδειξις ἕξειν. Ἀποδέδεικται μὲν, ἔφη, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ὁ Σωκράτης, καὶ νῦν εἰ θέλετε ξυνθεῖναι τοῦτόν τε τὸν λόγον εἰς ταὐτὸν καὶ ὃν πρὸ τούτου ὡμολογήσαμεν, τὸ γίγνεσθαι πᾶν τὸ ζῶν ἐκ τοῦ τεθνεῶτος. εἰ γάρ ἐστιν ἡ ψυχὴ καὶ πρότερον, ἀνάγκη δ' αὐτῇ εἰς τὸ ζῆν ἰούσῃ τε καὶ γιγνομένῃ μηδαμόθεν ἄλλοθεν ἢ ἐκ θανάτου τε καὶ ἐκ τοῦ τεθνάναι γίγνεσθαι· πῶς οὐκ ἀνάγκη αὐτὴν καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνῃ εἶναι, ἐπειδή γε δεῖ αὖθις αὐτὴν γίγνεσθαι; ἀποδέδεικται μὲν οὖν, ὅπερ λέγεται καὶ νῦν. XXIV. Ὅμως δέ μοι δοκεῖς σύ τε καὶ Σιμμίας ἡδέως ἂν καὶ τοῦτον διαπραγματεύσασθαι τὸν λόγον ἔτι μᾶλλον, καὶ δεδιέναι τὸ τῶν παίδων, μὴ ὡς ἀληθῶς ὁ ἄνεμος αὐτὴν ἐκβαίνουσαν ἐκ τοῦ σώματος διαφυσᾷ καὶ διασκεδάννυσιν· ἄλλως τε καὶ ὅταν τύχῃ τις μὴ ἐν νηνεμίᾳ ἀλλ' ἐν μεγάλῳ τινὶ πνεύματι ἀποθνήσκων. Καὶ ὁ Κέβης ἐπιγελάσας, Ὡς δεδιότων, ἔφη, ὦ Σώκρατες, πειρῶ ἀναπείθειν· μᾶλλον δὲ μὴ ὡς ἡμῶν δεδιότων. ἀλλ' ἴσως ἔνι τις καὶ ἐν ἡμῖν παῖς ὅςτις τὰ τοιαῦτα φοβεῖται. τοῦτον οὖν πειρώμεθα πείθειν μὴ δεδιέναι τὸν θάνατον, ὥςπερ τὰ μορμολύκεια. Ἀλλὰ χρή, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐπᾴδειν αὐτῷ ἑκάστης ἡμέρας, ἕως ἂν ἐξιάσηται. Πόθεν οὖν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τῶν τοιούτων ἀγαθὸν ἐπῳδὸν ληψόμεθα, ἐπειδὴ σύ, ἔφη, ἡμᾶς ἀπολείπεις; Πολλὴ μὲν ἡ Ἑλλάς, ἔφη, ὦ Κέβης, ἐν

ἢ ἔνεισί που ἀγαθοὶ ἄνδρες, πολλὰ δὲ καὶ τὰ τῶν βαρβάρων γένη, οὓς πάντας χρὴ διερευνᾶσθαι, ζητοῦντας τοιοῦτον ἐπῳδόν, μήτε χρημάτων φειδομένους, μήτε πόνων· ὡς οὐκ ἔστιν εἰς ὅ, τι ἂν εὐκαιρότερον ἀναλίσκοιτε χρήματα. ζητεῖν δὲ χρὴ καὶ αὐτοὺς μετ᾽ ἀλλήλων· ἴσως γὰρ ἂν οὐδὲ ῥᾳδίως εὕροιτε μᾶλλον ἡμῶν δυναμένους τοῦτο ποιεῖν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ ὑπάρξει, ἔφη ὁ Κέβης. ὅθεν δὲ ἀπελίπομεν, ἐπανέλθωμεν, εἴ σοι ἡδομένῳ ἐστίν. Ἀλλὰ μὴν ἡδομένῳ γε· πῶς γὰρ οὐ μέλλει; XXV. Καλῶς, ἔφη, λέγεις. Οὐκοῦν τοιόνδε τι, ἦ δ᾽ ὅς, ὁ Σωκράτης, δεῖ ἡμᾶς ἀνερέσθαι ἑαυτούς, τῷ ποίῳ τινὶ ἄρα προσήκει τοῦτο τὸ πάθος πάσχειν, τὸ διασκεδάννυσθαι, καὶ ὑπὲρ τοῦ ποίου τινὸς δεδιέναι, μὴ πάθῃ αὐτὸ καὶ τῷ ποίῳ τινί· καὶ μετὰ τοῦτο αὖ ἐπισκέψασθαι πότερον ψυχή ἐστι· καὶ ἐκ τούτων θαῤῥεῖν ἢ δεδιέναι ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. Ἀρ᾽ οὖν τῷ μὲν ξυντεθέντι τε καὶ ξυνθέτῳ ὄντι, φύσει προσήκει τοῦτο πάσχειν, διαιρεθῆναι ταύτῃ ἧπερ ξυνετέθη· εἰ δέ τι τυγχάνει ὂν ἀξύνθετον, τούτῳ μόνῳ προσήκει μὴ πάσχειν ταῦτα, εἴπερ τῳ ἄλλῳ; Δοκεῖ μοι ἔφη, οὕτως ἔχειν, ὁ Κέβης. Οὐκοῦν ἅπερ ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχει, ταῦτα μάλιστα εἰκὸς εἶναι τὰ ἀξύνθετα· τὰ δὲ ἄλλοτ᾽ ἄλλως καὶ μηδέποτε κατὰ ταὐτά, ταῦτα δὲ εἶναι τὰ ξύνθετα; Ἔμοιγε δοκεῖ οὕτως. Ἴωμεν δή, ἔφη, ἐπὶ ταῦτα ἐφ᾽ ἅπερ ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ. αὐτὴ ἡ οὐσία ἧς λόγον δίδομεν τοῦ εἶναι, καὶ ἐρωτῶντες καὶ ἀποκρι-

νόμενοι, πότερον ὡςαύτως ἀεὶ ἔχει κατὰ ταὐτὰ ἢ ἄλλοτ᾽ ἄλλως; αὐτὸ τὸ ἴσον, αὐτὸ τὸ καλόν, αὐτὸ ἕκαστον, ὅ ἐστι τὸ ὄν, μήποτε μεταβολὴν καὶ ἡντινοῦν ἐνδέχεται; ἢ ἀεὶ αὐτῶν ἕκαστον, ὅ ἐστι μονοειδὲς ὄν, αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ ὡςαύτως κατὰ ταὐτὰ ἔχει, καὶ οὐδέποτε οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἀλλοίωσιν οὐδεμίαν ἐνδέχεται; Ὡςαύτως, ἔφη, ἀνάγκη, ὁ Κέβης, καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχειν, ὦ Σώκρατες. Τί δὲ τῶν πολλῶν καλῶν, οἷον ἀνθρώπων, ἢ ἵππων, ἢ ἱματίων, ἢ ἄλλων ὡντινωνοῦν τοιούτων, ἴσων ἢ καλῶν ἢ πάντων τῶν ἐκείνοις ὁμωνύμων, ἆρα κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχει, ἢ πᾶν τοὐναντίον ἐκείνοις, οὔτε αὐτὰ αὑτοῖς, οὔτε ἀλλήλοις οὐδέποτε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδαμῶς κατὰ ταὐτά ἐστιν; Οὕτως αὖ, ἔφη, ταῦτα, ὁ Κέβης, οὐδέποτε ὡςαύτως ἔχει. Οὐκοῦν τούτων μὲν κἂν ἅψαιο, κἂν ἴδοις, κἂν ταῖς ἄλλαις αἰσθήσεσιν αἴσθοιο· τῶν δὲ κατὰ ταὐτὰ ἐχόντων οὐκ ἔστιν ὅπῳ ποτ᾽ ἂν ἄλλῳ ἐπιλάβοιο ἢ τῷ τῆς διανοίας λογισμῷ· ἀλλ᾽ ἔστιν ἀειδῆ τὰ τοιαῦτα καὶ οὐχ ὁρᾶται. Παντάπασιν, ἔφη, ἀληθῆ λέγεις. XXVI. Θῶμεν οὖν βούλει, ἔφη, δύο εἴδη τῶν ὄντων; τὸ μέν, ὁρατόν, τὸ δέ, ἀειδές; Θῶμεν, ἔφη. Καὶ τὸ μὲν ἀειδὲς ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχον, τὸ δὲ ὁρατὸν μηδέποτε κατὰ ταὐτά. Καὶ τοῦτο, ἔφη, θῶμεν. Φέρε δή, ἦ δ᾽ ὅς, ἄλλο τι ἡμῶν αὐτῶν, ἢ τὸ μὲν σῶμά ἐστι, τὸ δὲ ψυχή· Οὐδὲν ἄλλο, ἔφη. Ποτέρῳ οὖν ὁμοιότερον τῷ εἴδει φαῖμεν ἂν εἶναι καὶ ξυγγενέστερον τὸ σῶμα; Παντί, ἔφη, τοῦτό γε δῆλον ὅτι τῷ ὁρατῷ. Τί δέ; ἡ ψυχὴ ὁρατὸν ἢ ἀειδές;

Οὐχ ὑπ᾽ ἀνθρώπων γε, ὦ Σώκρατες, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν ἡμεῖς γε τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ μή, τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει ἐλέγομεν; ἢ ἄλλῃ τινὶ οἴει; Τῇ τῶν ἀνθρώπων. Τί οὖν περὶ ψυχῆς λέγομεν, ὁρατὸν εἶναι, ἢ οὐχ ὁρατόν; Οὐχ ὁρατόν. Ἀειδὲς ἄρα. Ναί. Ὁμοιότερον ἄρα ψυχὴ σώματός ἐστι τῷ ἀειδεῖ, τὸ δὲ τῷ ὁρατῷ. Πᾶσα ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες. XXVII. Οὐκοῦν καὶ τόδε πάλαι ἐλέγομεν, ὅτι ἡ ψυχή, ὅταν μὲν τῷ σώματι προσχρῆται εἰς τὸ σκοπεῖν τι, ἢ διὰ τοῦ ὁρᾶν, ἢ διὰ τοῦ ἀκούειν, ἢ δι᾽ ἄλλης τινὸς αἰσθήσεως (τοῦτο γάρ ἐστι τὸ διὰ τοῦ σώματος, τὸ δι᾽ αἰσθήσεως σκοπεῖν τι) τότε μὲν ἕλκεται ὑπὸ τοῦ σώματος εἰς τὰ οὐδέποτε κατὰ ταὐτὰ ἔχοντα, καὶ αὐτὴ πλανᾶται καὶ ταράττεται, καὶ ἰλιγγιᾷ, ὥςπερ μεθύουσα, ἅτε τοιούτων ἐφαπτομένη; Πάνυ γε. Ὅταν δέ γε αὐτὴ καθ᾽ αὑτὴν σκοπῇ, ἐκεῖσε οἴχεται εἰς τὸ καθαρόν τε καὶ ἀεὶ ὂν καὶ ἀθάνατον καὶ ὡςαύτως ἔχον· καί, ὡς ξυγγενὴς οὖσα αὐτοῦ, ἀεὶ μετ᾽ ἐκείνου τε γίγνεται, ὅταν περ αὐτὴ καθ᾽ αὑτὴν γένηται καὶ ἐξῇ αὐτῇ· καὶ πέπαυταί τε τοῦ πλάνου, καὶ περὶ ἐκεῖνα ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ὡςαύτως ἔχει, ἅτε τοιούτων ἐφαπτομένη· καὶ τοῦτο αὐτῆς τὸ πάθημα, φρόνησις κέκληται. Παντάπασιν, ἔφη, καλῶς καὶ ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες. Ποτέρῳ οὖν αὖ σοι δοκεῖ τῷ εἴδει, καὶ ἐκ τῶν πρόσθεν καὶ ἐκ τῶν νῦν λεγομένων, ψυχὴ ὁμοιότερον εἶναι καὶ ξυγγενέστερον; Πᾶς ἄν, ἔμοιγε δοκεῖ, ἦ δ᾽ ὅς, ξυγχωρῆσαι, ὦ Σώκρατες, ἐκ ταύτης τῆς μεθόδου, καὶ ὁ δυςμαθέστατος, ὅτι ὅλῳ

καὶ παντὶ ὁμοιότερόν ἐστι ψυχὴ τῷ ἀεὶ ὡςαύτως ἔχοντι μᾶλλον, ἢ τῷ μή. Τί δὲ τὸ σῶμα; Τῷ ἑτέρῳ. XVIII. Ὅρα δὴ καὶ τῇδε, ὅτι ἐπειδὰν ἐν τῷ αὐτῷ ὦσι ψυχὴ καὶ σῶμα, τῷ μὲν δουλεύειν καὶ ἄρχεσθαι ἡ φύσις προστάττει, τῇ δὲ, ἄρχειν καὶ δεσπόζειν· καὶ κατὰ ταῦτα αὖ πότερόν σοι δοκεῖ ὅμοιον τῷ θείῳ εἶναι, καὶ πότερον τῷ θνητῷ; ἢ οὐ δοκεῖ σοι τὸ μὲν θεῖον οἷον ἄρχειν τε καὶ ἡγεμονεύειν πεφυκέναι, τὸ δὲ θνητὸν ἄρχεσθαί τε καὶ δουλεύειν; Ἔμοιγε. Ποτέρῳ οὖν ἡ ψυχὴ ἔοικε; Δῆλα δὴ, ὦ Σώκρατες, ὅτι ἡ μὲν ψυχὴ τῷ θείῳ, τὸ δὲ σῶμα τῷ θνητῷ. Σκόπει δὴ, ἔφη, ὦ Κέβης, εἰ ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων τάδε ἡμῖν ξυμβαίνει· τῷ μὲν θείῳ καὶ ἀθανάτῳ καὶ νοητῷ καὶ μονοειδεῖ καὶ ἀδιαλύτῳ καὶ ἀεὶ ὡςαύτως καὶ κατὰ ταὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ, ὁμοιότατον εἶναι ψυχήν· τῷ δ᾽ ἀνθρωπίνῳ καὶ θνητῷ καὶ ἀνοήτῳ καὶ πολυειδεῖ καὶ διαλυτῷ καὶ μηδέποτε κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ, ὁμοιότατον αὖ εἶναι σῶμα. ἔχομέν τι παρὰ ταῦτα. ἄλλο λέγειν, ὦ φίλε Κέβης, ὡς οὐχ οὕτως ἔχει; Οὐκ ἔχομεν. XXIX. Τί οὖν, τούτων οὕτως ἐχόντων, ἆρ᾽ οὐχὶ σώματι μὲν ταχὺ διαλύεσθαι προςήκει, ψυχῇ δὲ αὖ τοπαράπαν ἀδιαλύτῳ εἶναι· ἢ ἐγγύς τι τούτου; Πῶς γὰρ οὔ; Ἐννοεῖς οὖν, ἔφη, ὅτι ἐπειδὰν ἀποθάνῃ ὁ ἄνθρωπος, τὸ μὲν ὁρατὸν αὐτοῦ, τὸ σῶμα, καὶ ἐν ὁρατῷ κείμενον, (ὃ δὴ νεκρὸν καλοῦμεν, ᾧ προςήκει διαλύεσθαι καὶ διαπίπτειν καὶ διαπνεῖσθαι,) οὐκ εὐθὺς τούτων οὐδὲν πέπονθεν, ἀλλ᾽ ἐπιεικῶς συχνὸν ἐπιμένει χρόνον,

ἐὰν μέν τις καὶ χαριέντως ἔχων τὸ σῶμα τελευτήσῃ, καὶ ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ καὶ πάνυ μάλα. ξυμπεσὸν γὰρ τὸ σῶμα καὶ ταριχευθὲν, ὥςπερ οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ταριχευθέντες, ὀλίγου ὅλον μένει ἀμήχανον ὅσον χρόνον· ἔνια δὲ μέρη τοῦ σώματος, καὶ ἐὰν σαπῇ, ὀστᾶ τε καὶ νεῦρα, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, ὅμως, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀθάνατά ἐστιν· ἢ οὔ; Ναί. Ἡ δὲ ψυχὴ ἄρα, τὸ ἀειδές, τὸ εἰς τοιοῦτον τόπον ἕτερον οἰχόμενον, γενναῖον καὶ καθαρὸν καὶ ἀειδῆ, εἰς ᾅδου, ὡς ἀληθῶς, παρὰ τὸν ἀγαθὸν καὶ φρόνιμον θεόν, (οἷ, ἂν θεὸς ἐθέλῃ, αὐτίκα καὶ τῇ ἐμῇ ψυχῇ ἰτέον,) αὕτη δὲ δὴ ἡμῖν ἡ τοιαύτη καὶ οὕτω πεφυκυῖα, ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος, εὐθὺς διαπεφύσηται καὶ ἀπόλωλεν, ὥς φασιν οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι; πολλοῦ γε δεῖ, ὦ φίλε Κέβης τε καὶ Σιμμία. ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ὧδε ἔχει· ἐὰν μὲν καθαρὰ ἀπαλλάττηται, μηδὲν τοῦ σώματος ξυνεφέλκουσα, ἅτε οὐδὲν κοινωνοῦσα αὐτῷ ἐν τῷ βίῳ ἑκοῦσα εἶναι, ἀλλὰ φεύγουσα αὐτό, καὶ ξυνηθροισμένη αὐτὴ εἰς αὑτήν, ἅτε μελετῶσα ἀεὶ τοῦτο· — τοῦτο δὲ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ὀρθῶς φιλοσοφοῦσα, καὶ τῷ ὄντι τεθνάναι μελετῶσα ῥᾳδίως· ἢ οὐ τοῦτ᾽ ἂν εἴη μελέτη θανάτου; παντάπασί γε. — οὐκοῦν οὕτω μὲν ἔχουσα, εἰς τὸ ὅμοιον αὐτῇ τὸ ἀειδὲς ἀπέρχεται, τὸ θεῖόν τε καὶ ἀθάνατον καὶ φρόνιμον; οἷ ἀφικομένῃ ὑπάρχει αὐτῇ εὐδαίμονι εἶναι, πλάνης καὶ ἀγνοίας καὶ φόβων καὶ ἀγρίων ἐρώτων καὶ τῶν ἄλλων κακῶν τῶν ἀνθρωπείων ἀπηλλαγμένῃ· ὥςπερ δὲ λέγεται κατὰ τῶν μεμυημένων, ὡς ἀληθῶς τὸν

λοιπὸν χρόνον μετὰ θεῶν διάγουσα; οὕτω φῶμεν, ὦ Κέβης, ἢ ἄλλως; Οὕτω νὴ Δία, ἔφη ὁ Κέβης· XXX. Ἐὰν δέ γε, οἶμαι, μεμιασμένη καὶ ἀκάθαρτος τοῦ σώματος ἀπαλλάττηται, ἅτε τῷ σώματι ἀεὶ ξυνοῦσα, καὶ τοῦτο θεραπεύουσα καὶ ἐρῶσα, καὶ γεγοητευμένη ὑπ᾽ αὐτοῦ, ὑπό τε τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῶν, ὥςτε μηδὲν ἄλλο δοκεῖν εἶναι ἀληθὲς ἀλλ᾽ ἢ τὸ σωματοειδές, οὗ τις ἂν ἅψαιτο καὶ ἴδοι, καὶ πίοι καὶ φάγοι, καὶ πρὸς τὰ ἀφροδίσια χρήσαιτο· τὸ δὲ τοῖς ὄμμασι σκοτῶδες καὶ ἀειδές, νοητὸν δὲ καὶ φιλοσοφίᾳ αἱρετόν, τοῦτο δὲ εἰθισμένη μισεῖν τε καὶ τρέμειν καὶ φεύγειν· οὕτω δὴ ἔχουσαν, οἴει ψυχὴν αὐτὴν καθ᾽ αὑτὴν εἰλικρινῆ ἀπαλλάξεσθαι; Οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν, ἔφη. Ἀλλὰ διειλημμένην γε οἶμαι ὑπὸ τοῦ σωματοειδοῦς, ὃ αὐτῇ ἡ ὁμιλία τε καὶ ξυνουσία τοῦ σώματος διὰ τὸ ἀεὶ ξυνεῖναι καὶ διὰ τὴν πολλὴν μελέτην ἐνεποίησε ξύμφυτον. Πάνυ γε. Ἐμβριθὲς δέ γε, ὦ φίλε, τοῦτο οἴεσθαι χρὴ εἶναι, καὶ βαρὺ καὶ γεῶδες καὶ ὁρατόν· ὃ δὴ καὶ ἔχουσα ἡ τοιαύτη ψυχὴ βαρύνεταί τε καὶ ἕλκεται πάλιν εἰς τὸν ὁρατὸν τόπον, φόβῳ τοῦ ἀειδοῦς τε καὶ ᾅδου, ὥςπερ λέγεται, περὶ τὰ μνήματά τε καὶ τοὺς τάφους κυλινδουμένη· περὶ ἃ δὴ καὶ ὤφθη ἄττα ψυχῶν σκιοειδῆ φαντάσματα, οἷα παρέχονται αἱ τοιαῦται ψυχαὶ εἴδωλα, αἱ μὴ καθαρῶς ἀπολυθεῖσαι, ἀλλὰ τοῦ ὁρατοῦ μετέχουσαι· διὸ καὶ ὁρῶνται. Εἰκός γε, ὦ Σώκρατες. Εἰκὸς μέντοι, ὦ Κέβης, καὶ οὔτι γε τὰς τῶν ἀγα-

θῶν ταύτας εἶναι, ἀλλὰ τὰς τῶν φαύλων, αἳ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀναγκάζονται πλανᾶσθαι, δίκην τίνουσαι τῆς προτέρας τροφῆς, κακῆς οὔσης. καὶ μέχρι γε τούτου πλανῶνται ἕως ἂν τῇ τοῦ ξυνεπακολουθοῦντος τοῦ σωματοειδοῦς ἐπιθυμίᾳ πάλιν ἐνδεθῶσιν εἰς σῶμα. XXXI. Ἐνδοῦνται δέ, ὥςπερ εἰκός, εἰς τα τοιαῦτα ἤθη ὁποῖα ἄττ᾽ ἂν μεμελετηκυῖαι τύχωσιν ἐν τῷ βίῳ. Τὰ ποῖα δὴ ταῦτα λέγεις, ὦ Σώκρατες; Οἷον, τοὺς μὲν γαστριμαργίας τε καὶ ὕβρεις καὶ φιλοποσίας μεμελετηκότας, καὶ μὴ διευλαβημένους, εἰς τὰ τῶν ὄνων γένη καὶ τῶν τοιούτων θηρίων εἰκὸς ἐνδύεσθαι. ἢ οὐκ οἴει; Πάνυ μὲν οὖν εἰκὸς λέγεις. Τοὺς δέ γε ἀδικίας τε καὶ τυραννίδας καὶ ἁρπαγὰς προτετιμηκότας, εἰς τὰ τῶν λύκων τε καὶ ἱεράκων καὶ ἰκτίνων γένη· ἢ ποῖ ἂν ἄλλοσε φαῖμεν τὰς τοιαύτας ἰέναι; Ἀμέλει, ἔφη ὁ Κέβης, εἰς τὰ τοιαῦτα. Οὐκοῦν, ἦ δ᾽ ὅς, δῆλα δὴ καὶ τἆλλα, οἷ ἂν ἑκάστη ἴοι κατὰ τὰς αὐτῶν ὁμοιότητας τῆς μελέτης. Δῆλον δή, ἔφη. πῶς δ᾽ οὔ; Οὐκοῦν εὐδαιμονέστατοι, ἔφη, καὶ τούτων εἰσί, καὶ εἰς βέλτιστον τόπον ἰόντες, οἱ τὴν δημοτικήν τε καὶ πολιτικὴν ἀρετὴν ἐπιτετηδευκότες· ἣν δὴ καλοῦσι σωφροσύνην τε καὶ δικαιοσύνην, ἐξ ἔθους τε καὶ μελέτης γεγονυῖαν, ἄνευ φιλοσοφίας τε καὶ νοῦ; — Πῆ δὴ οὗτοι εὐδαιμονέστατοι; — Ὅτι τούτους εἰκός ἐστιν εἰς τοιοῦτον πάλιν ἀφικνεῖσθαι πολιτικόν τε καὶ ἥμερον γένος, ἤ που μελιττῶν ἢ σφηκῶν ἢ μυρμήκων, ἢ καὶ εἰς ταὐτόν γε πάλιν τὸ ἀνθρώπινον γένος, καὶ

γίγνεσθαι ἐξ αὐτῶν ἄνδρας μετρίους. Εἰκός. XXXII. Εἰς δέ γε θεῶν γένος, μὴ φιλοσοφήσαντι καὶ παντελῶς καθαρῷ ἀπιόντι, οὐ θέμις ἀφικνεῖσθαι ἄλλῳ ἢ τῷ φιλομαθεῖ. ἀλλὰ τούτων ἕνεκα, ὦ ἑταῖρε Σιμμία τε καὶ Κέβης, οἱ ὀρθῶς φιλόσοφοι ἀπέχονται τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἐπιθυμιῶν ἁπασῶν, καὶ καρτεροῦσι, καὶ οὐ παραδιδόασιν αὐταῖς αὑτούς, οὔτι οἰκοφθορίαν τε καὶ πενίαν φοβούμενοι, ὥςπερ οἱ πολλοὶ καὶ φιλοχρήματοι, οὐδὲ αὖ ἀτιμίαν τε καὶ ἀδοξίαν μοχθηρίας δεδιότες, ὥςπερ οἱ φίλαρχοί τε καὶ φιλότιμοι, ἔπειτα ἀπέχονται αὐτῶν. Οὐ γὰρ ἂν πρέποι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Κέβης. Οὐ μέντοι μὰ Δία, ἦ δ' ὅς. τοιγάρτοι τούτοις μὲν ἅπασιν, ἔφη, ὦ Κέβης, ἐκεῖνοι, οἷς τι μέλει τῆς αὑτῶν ψυχῆς, ἀλλὰ μὴ σώματα πλάττοντες ζῶσι, χαίρειν εἰπόντες, οὐ κατὰ ταὐτὰ πορεύονται αὐτοῖς, ὡς οὐκ εἰδόσιν ὅπη ἔρχονται· αὐτοὶ δὲ ἡγούμενοι οὐ δεῖν ἐναντία τῇ φιλοσοφίᾳ πράττειν, καὶ τῇ ἐκείνης λύσει τε καὶ καθαρμῷ, ταύτῃ τρέπονται, ἐκείνῃ ἑπόμενοι ᾗ ἐκείνη ὑφηγεῖται. XXXIII. Πῶς, ὦ Σώκρατες; Ἐγὼ ἐρῶ, ἔφη. γιγνώσκουσι γάρ, ἦ δ' ὅς, οἱ φιλομαθεῖς, ὅτι παραλαβοῦσα αὐτῶν τὴν ψυχὴν ἡ φιλοσοφία, ἀτεχνῶς διαδεδεμένην ἐν τῷ σώματι καὶ προςκεκολλημένην, ἀναγκαζομένην δέ, ὥςπερ δι' εἱργμοῦ, διὰ τούτου σκοπεῖσθαι τὰ ὄντα, ἀλλὰ μὴ αὐτὴν δι' αὑτῆς, καὶ ἐν πάσῃ ἀμαθίᾳ κυλινδουμένην, καὶ τοῦ εἱργμοῦ τὴν δεινότητα κατιδοῦσα ὅτι δι' ἐπιθυμίας ἐστίν, ὡς ἂν μάλιστα αὐτὸς ὁ

δεδεμένος ξυλλήπτωρ εἴη τῷ δεδέσθαι· ὅπερ οὖν λέγω, γιγνώσκουσιν οἱ φιλομαθεῖς ὅτι οὕτω παραλαβοῦσα ἡ φιλοσοφία ἔχουσαν αὐτῶν τὴν ψυχὴν, ἠρέμα παραμυθεῖται καὶ λύειν ἐπιχειρεῖ· ἐνδεικνυμένη ὅτι ἀπάτης μὲν μεστὴ ἡ διὰ τῶν ὀμμάτων σκέψις, ἀπάτης δὲ ἡ διὰ τῶν ὤτων καὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων· πείθουσα δὲ ἐκ τούτων μὲν ἀναχωρεῖν ὅσον μὴ ἀνάγκη αὐτοῖς χρῆσθαι, αὐτὴν δὲ εἰς αὑτὴν ξυλλέγεσθαι καὶ ἀθροίζεσθαι παρακελευομένη· πιστεύειν δὲ μηδενὶ ἄλλῳ, ἀλλ' ἢ αὐτὴν αὑτῇ, ὅ, τι ἂν νοήσῃ αὐτὴ καθ' αὑτὴν αὐτὸ καθ' αὑτὸ τῶν ὄντων. ὅ, τι δ' ἂν δι' ἄλλων σκοπῇ, ἐν ἄλλοις ὂν ἄλλο, μηδὲν ἡγεῖσθαι ἀληθές· (εἶναι δὲ τὸ μὲν τοιοῦτον, αἰσθητόν τε καὶ ὁρατόν·) ὃ δὲ αὐτὴ ὁρᾷ, νοητόν τε καὶ ἀειδές. ταύτῃ οὖν τῇ λύσει οὐκ οἰομένη δεῖν ἐναντιοῦσθαι ἡ τοῦ ὡς ἀληθῶς φιλοσόφου ψυχὴ οὕτως ἀπέχεται τῶν ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ λυπῶν καὶ φόβων καθ' ὅσον δύναται, λογιζομένη ὅτι ἐπειδάν τις σφόδρα ἡσθῇ ἢ φοβηθῇ ἢ λυπηθῇ ἢ ἐπιθυμήσῃ, οὐδὲν τοσοῦτον κακὸν ἔπαθεν ἀπ' αὐτῶν ὅσον ἄν τις οἰηθείη, οἷον ἢ νοσήσας, ἤ τι ἀναλώσας διὰ τὰς ἐπιθυμίας· ἀλλ' ὃ πάντων μέγιστόν τε κακῶν καὶ ἔσχατόν ἐστι, τοῦτο πάσχει, καὶ οὐ λογίζεται αὐτό. Τί τοῦτο, ὦ Σώκρατες; ἔφη ὁ Κέβης. Ὅτι ἡ ψυχὴ παντὸς ἀνθρώπου ἀναγκάζεται ἅμα τε ἡσθῆναι ἢ λυπηθῆναι σφόδρα, ἐπὶ τῷ καὶ ἡγεῖσθαι περὶ ὃ ἂν μάλιστα τοῦτο πάσχῃ, τοῦτο ἐναργέστατόν τε καὶ ἀληθέστατον εἶναι, οὐχ οὕτως

ἔχον· ταῦτα δὲ μάλιστα ὁρατὰ ἢ οὔ; Πάνυ γε. Οὐκοῦν ἐν τούτῳ τῷ πάθει μάλιστα καταδεῖται ψυχὴ ὑπὸ σώματος; Πῶς δή; Ὅτι ἑκάστη ἡδονὴ καὶ λύπη ὥςπερ ἧλον ἔχουσα προςηλοῖ αὐτὴν πρὸς τὸ σῶμα καὶ προςπερονᾷ, καὶ ποιεῖ σωματοειδῆ, δοξάζουσαν ταῦτα ἀληθῆ εἶναι ἅπερ ἂν καὶ τὸ σῶμα φῇ. ἐκ γὰρ τοῦ ὁμοδοξεῖν τῷ σώματι καὶ τοῖς αὐτοῖς χαίρειν, ἀναγκάζεται, οἶμαι, ὁμότροπός τε καὶ ὁμότροφος γίγνεσθαι, καὶ οἵα μηδέποτε εἰς ᾅδου καθαρῶς ἀφικέσθαι, ἀλλ᾽ ἀεὶ ἀναπλέα τοῦ σώματος ἐξιέναι, ὥςτε ταχὺ πάλιν πίπτειν εἰς ἄλλο σῶμα, καὶ ὥςπερ σπειρομένη ἐμφύεσθαι, καὶ ἐκ τούτων ἄμοιρος εἶναι τῆς τοῦ θείου τε καὶ καθαροῦ καὶ μονοειδοῦς ξυνουσίας. Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις, ὁ Κέβης, ὦ Σώκρατες. XXXIV. Τούτων τοίνυν ἕνεκα, ὦ Κέβης, οἱ δικαίως φιλομαθεῖς κόσμιοί εἰσι καὶ ἀνδρεῖοι, οὐχ ὧν οἱ πολλοὶ ἕνεκά φασιν· ἢ σὺ οἴει, Οὐ δῆτα ἔγωγε. Οὐ γάρ, ἀλλ᾽ οὕτω λογίσαιτ᾽ ἂν ψυχὴ ἀνδρὸς φιλοσόφου· καὶ οὐκ ἂν οἰηθείη τὴν μὲν φιλοσοφίαν χρῆναι ἑαυτὴν λύειν, λυούσης δὲ ἐκείνης, αὐτὴν παραδιδόναι ταῖς ἡδοναῖς καὶ λύπαις ἑαυτήν, πάλιν αὖ ἐγκαταδεῖν καὶ ἀνήνυτον ἔργον πράττειν, Πηνελόπης τινὰ ἐναντίως ἱστὸν μεταχειριζομένην· ἀλλὰ γαλήνην τούτων παρασκευάζουσα, ἑπομένη τῷ λογισμῷ, καὶ ἀεὶ ἐν τούτῳ οὖσα, τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ θεῖον καὶ τὸ ἀδόξαστον θεωμένη, καὶ ὑπ᾽ ἐκείνου τρεφομένη, ζῆν τε οἴεται δεῖν οὕτως, ἕως ἂν ζῇ, καὶ ἐπειδὰν τελευτήσῃ, εἰς τὸ ξυγγε-

νὲς καὶ εἰς τὸ τοιοῦτον ἀφικομένη, ἀπηλλάχθαι τῶν ἀνθρωπίνων κακῶν.' ἐκ δὴ τῆς τοιαύτης τροφῆς οὐδὲν δεινὸν μὴ φοβηθῇ ταῦτά γ' ἐπιτηδεύσασα, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ὅπως μὴ διασπασθεῖσα ἐν τῇ ἀπαλλαγῇ τοῦ σώματος, ὑπό τινων ἀνέμων διαφυσηθεῖσα καὶ διαπτομένη οἴχηται, καὶ οὐδὲν ἔτι οὐδαμοῦ ᾖ. XXXV. Σιγὴ οὖν ἐγένετο ταῦτα εἰπόντος τοῦ Σωκράτους ἐπὶ πολὺν χρόνον· καὶ αὐτός τε πρὸς τῷ εἰρημένῳ λόγῳ ἦν ὁ Σωκράτης, ὡς ἰδεῖν ἐφαίνετο, καὶ ἡμῶν οἱ πλεῖστοι. Κέβης δὲ καὶ Σιμμίας σμικρὸν πρὸς ἀλλήλω διελεγέσθην. καὶ ὁ Σωκράτης ἰδὼν αὐτὼ ἤρετο, Τί, ἔφη, ὑμῖν τὰ λεχθέντα; μῶν μὴ δοκεῖ ἐνδεῶς λέγεσθαι; πολλὰς γὰρ δὴ ἔτι ἔχει ὑποψίας καὶ ἀντιλαβάς, εἴγε δή τις αὐτὰ μέλλει ἱκανῶς διεξιέναι. εἰ μὲν οὖν τι ἄλλο σκοπεῖσθον, οὐδὲν λέγω· εἰ δ' ἔτι περὶ τούτων ἀπορεῖτον, μηδὲν ἀποκνήσητε καὶ αὐτοὶ εἰπεῖν καὶ διεξελθεῖν, εἴ πη ὑμῖν φαίνεται βέλτιον λεχθῆναι· καὶ αὖ καὶ ἐμὲ ξυμπαραλαβεῖν εἴ τι μᾶλλον οἴεσθε μετ' ἐμοῦ εὐπορήσειν. Καὶ ὁ Σιμμίας ἔφη· καὶ μήν, ὦ Σώκρατες, τἀληθῆ σοι ἐρῶ. πάλαι γὰρ ἡμῶν ἑκάτερος ἀπορῶν τὸν ἕτερον προωθεῖ καὶ κελεύει ἔρεσθαι, διὰ τὸ ἐπιθυμεῖν μὲν ἀκοῦσαι, ὀκνεῖν δὲ ὄχλον παρέχειν, μή σοι ἀηδὲς ᾖ διὰ τὴν παροῦσαν ξυμφοράν. Καὶ ὃς ἀκούσας ἐγέλασέ τε ἠρέμα καί φησι· Βαβαί, ὦ Σιμμία· ἦ που χαλεπῶς ἂν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους πείσαιμι ὡς οὐ ξυμφορὰν ἡγοῦμαι τὴν παροῦσαν τύχην ὅτε γε μηδ' ὑμᾶς δύναμαι πείθειν· ἀλλὰ φο-

θεῖσθε μὴ δυςκολώτερόν τι νῦν διάκειμαι ἢ ἐν τῷ πρόσθεν βίῳ· καὶ, ὡς ἔοικε, τῶν κύκνων δοκῶ φαυλότερος ὑμῖν εἶναι τὴν μαντικὴν, οἳ ἐπειδὰν αἴσθωνται, ὅτι δεῖ αὐτοὺς ἀποθανεῖν, ᾄδοντες καὶ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ, τότε δὴ πλεῖστα καὶ μάλιστα ᾄδουσι, γεγηθότες ὅτι μέλλουσι παρὰ τὸν θεὸν ἀπιέναι, οὗπέρ εἰσι θεράποντες. οἱ δὲ ἄνθρωποι, διὰ τὸ αὐτῶν δέος τοῦ θανάτου, καὶ τῶν κύκνων καταψεύδονται, καί φασιν αὐτοὺς θρηνοῦντας τὸν θάνατον, ὑπὸ λύπης ἐξᾴδειν, καὶ οὐ λογίζονται ὅτι οὐδὲν ὄρνεον ᾄδει, ὅταν πεινῇ ἢ ῥιγῷ ἤ τινα ἄλλην λύπην λυπῆται, οὐδὲ αὐτὴ ἥ τε ἀηδὼν καὶ χελιδὼν καὶ ὁ ἔποψ, ἅ δή φασι διὰ λύπην θρηνοῦντα ᾄδειν· ἀλλ' οὔτε ταῦτά μοι φαίνεται λυπούμενα ᾄδειν, οὔτε οἱ κύκνοι, ἀλλ' ἅτε, οἶμαι, τοῦ Ἀπόλλωνος ὄντες, μαντικοί τέ εἰσι, καὶ προειδότες τὰ ἐν ᾅδου ἀγαθά, ᾄδουσί τε καὶ τέρπονται ἐκείνην τὴν ἡμέραν διαφερόντως ἢ ἐν τῇ πρόσθεν χρόνῳ. ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὸς ἡγοῦμαι ὁμόδουλός τε εἶναι τῶν κύκνων καὶ ἱερὸς τοῦ αὐτοῦ θεοῦ· καὶ οὐ χεῖρον ἐκείνων τὴν μαντικὴν ἔχειν παρὰ τοῦ δεσπότου, οὐδὲ δυςθυμότερον αὐτῶν τοῦ βίου ἀπαλλάττεσθαι. ἀλλὰ τούτου γε ἕνεκα λέγειν τε χρὴ καὶ ἐρωτᾷν ὅ, τι ἂν βούλησθε, ἕως ἂν οἱ Ἀθηναίων ἐῶσιν ἕνδεκα. Καλῶς, ἔφη, λέγεις, ὁ Σιμμίας· καὶ ἐγώ τέ σοι ἐρῶ ὃ ἀπορῶ, καὶ αὖ ὅδε, ᾗ οὐκ ἀποδέχεται τὰ εἰρημένα. Ἐμοὶ γάρ δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, περὶ τῶν τοιούτων ἴσως ὥςπερ καὶ σοί· τὸ μὲν σαφὲς εἰδέναι ἐν τῷ νῦν βίῳ,

ἢ ἀδύνατον εἶναι, ἢ παγχάλεπόν τι. τὸ μέντοι αὖ τὰ λεγόμενα περὶ αὐτῶν μὴ οὐχὶ παντὶ τρόπῳ ἐλέγχειν, καὶ προαφίστασθαι πρὶν ἂν πανταχῇ σκοπῶν ἀπείπῃ τις, πάνυ μαλθακοῦ εἶναι ἀνδρός. δεῖν γὰρ περὶ αὐτὰ ἕν γέ τι τούτων διαπράξασθαι, ἢ μαθεῖν ὅπῃ ἔχει, ἢ εὑρεῖν, ἤ, εἰ ταῦτα ἀδύνατον, τὸν γοῦν βέλτιστον τῶν ἀνθρωπίνων λόγων λαβόντα καὶ δυσεξελεγκτότατον, ἐπὶ τούτου ὀχούμενον, ὥσπερ ἐπὶ σχεδίας, κινδυνεύοντα διαπλεῦσαι τὸν βίον· εἰ μή τις δύναιτο ἀσφαλέστερον καὶ ἀκινδυνότερον, ἐπὶ βεβαιοτέρου ὀχήματος ἢ λόγου θείου τινος, διαπορευθῆναι· καὶ δὴ καὶ νῦν ἔγωγε οὐκ ἐπαισχυνθήσομαι ἔρεσθαι, ἐπειδὴ καὶ σὺ ταῦτα λέγεις, οὐδὲ ἐμαυτὸν αἰτιάσομαι ἐν ὑστέρῳ χρόνῳ, ὅτι νῦν οὐκ εἶπον ἅ μοι δοκεῖ. ἐμοὶ γάρ, ὦ Σώκρατες, ἐπειδὴ καὶ πρὸς ἐμαυτὸν καὶ πρὸς τόνδε σκοπῶ τὰ εἰρημένα, οὐ πάνυ φαίνεται ἱκανῶς εἰρῆσθαι. XXXVI. Καὶ ὁ Σωκράτης, Ἴσως γάρ, ἔφη, ὦ ἑταῖρε, ἀληθῆ σοι φαίνεται· ἀλλὰ λέγε ὅπῃ δὴ οὐχ ἱκανῶς. Ταύτῃ ἔμοιγε, ἦ δ᾽ ὅς, ᾗ δὴ καὶ περὶ ἁρμονίας ἄν τις καὶ λύρας τε καὶ χορδῶν τὸν αὐτὸν τοῦτον λόγον εἴποι· ὡς ἡ μὲν ἁρμονία ἀόρατόν τι καὶ ἀσώματον, καὶ πάγκαλόν τι καὶ θεῖόν ἐστιν ἐν τῇ ἡρμοσμένῃ λύρᾳ· αὐτὴ δ᾽ ἡ λύρα καὶ αἱ χορδαὶ σώματά τε καὶ σωματοειδῆ, καὶ ξύνθετά τε καὶ γεώδη ἐστὶ καὶ τοῦ θνητοῦ ξυγγενῆ. ἐπειδὰν οὖν ἢ κατάξῃ τις τὴν λύραν, ἢ διατέμῃ ἢ διαῤῥήξῃ τὰς χορδάς, εἴ τις διϊσχυρίζοιτο τῷ αὐτῷ λόγῳ ὥσπερ σύ, ὡς ἀνάγκη

ἔτι εἶναι τὴν ἁρμονίαν ἐκείνην, καὶ μὴ ἀπολωλέναι· (οὐδεμία γὰρ μηχανὴ ἂν εἴη τὴν μὲν λύραν ἔτι εἶναι, διεῤῥωγυιῶν τῶν χορδῶν, καὶ τὰς χορδὰς θνητοειδεῖς οὔσας, τὴν δὲ ἁρμονίαν ἀπολωλέναι, τὴν τοῦ θείου τε καὶ ἀθανάτου ὁμοφυῆ τε καὶ ξυγγενῆ, προτέραν τοῦ θνητοῦ ἀπολομένην·) ἀλλὰ φαίη, Ἀνάγκη ἔτι που εἶναι αὐτὴν τὴν ἁρμονίαν, καὶ πρότερον τὰ ξύλα καὶ τὰς χορδὰς κατασαπήσεσθαι πρίν τι ἐκείνην παθεῖν· (καὶ γὰρ οὖν, ὦ Σώκρατες, οἶμαι ἔγωγε καὶ αὐτόν σε τοῦτο ἐντεθυμῆσθαι, ὅτι τοιοῦτό τι μάλιστα ὑπολαμβάνομεν τὴν ψυχὴν εἶναι, ὥςπερ ἐντεταμένου τοῦ σώματος ἡμῶν καὶ ξυνεχομένου ὑπὸ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ· καὶ τοιούτων τινῶν κρᾶσιν εἶναι, καὶ ἁρμονίαν αὐτῶν τούτων τὴν ψυχὴν ἡμῶν, ἐπειδὰν ταῦτα καλῶς καὶ μετρίως κραθῇ πρὸς ἄλληλα· εἰ οὖν τυγχάνῃ ἡ ψυχὴ οὖσα ἁρμονία τις, δῆλον ὅτι, ὅταν χαλασθῇ τὸ σῶμα ἡμῶν ἀμέτρως, ἢ ἐπιταθῇ ὑπὸ νόσων καὶ ἄλλων κακῶν, τὴν μὲν ψυχὴν ἀνάγκη εὐθὺς ὑπάρχει ἀπολωλέναι, καίπερ οὖσαν θειοτάτην, ὥςπερ καὶ αἱ ἄλλαι ἁρμονίαι, αἵ τ᾽ ἐν τοῖς φθόγγοις καὶ ἐν τοῖς τῶν δημιουργῶν ἔργοις πᾶσι· τὰ δὲ λείψανα τοῦ σώματος ἑκάστου πολὺν χρόνον παραμένειν, ἕως ἂν ἢ κατακαυθῇ, ἢ κατασαπῇ·) ὅρα οὖν πρὸς τοῦτον τὸν λόγον τί φήσομεν, ἐάν τις ἀξιοῖ κρᾶσιν οὖσαν τὴν ψυχὴν τῶν ἐν τῷ σώματι, ἐν τῷ καλουμένῳ θανάτῳ πρώτην ἀπόλλυσθαι. XXXVII. Διαβλεψάμενος οὖν ὁ Σωκράτης, ὥςπερ τἀπολλὰ εἰώθει, καὶ μειδιά-

σας, Δίκαια μέντοι, ἔφη, λέγει Σιμμίας. εἰ οὖν τις ὑμῶν εὐπορώτερος ἐμοῦ, τί οὐκ ἀπεκρίνατο; καὶ γὰρ οὐ φαύλως ἔοικεν ἁπτομένῳ τοῦ λόγου. δοκεῖ μέντοι μοι χρῆναι πρὸ τῆς ἀποκρίσεως ἔτι πρότερον Κέβητος ἀκοῦσαι, τί αὖ ὅδε ἐγκαλεῖ τῷ λόγῳ, ἵνα χρόνου ἐγγενομένου βουλευσώμεθα τί ἐροῦμεν ἔπειτα δὲ ἀκούσαντας ἢ ξυγχωρεῖν αὐτοῖς, ἐάν τι δοκῶσι προςᾴδειν, ἐὰν δὲ μή, οὕτως ἤδη ὑπερδικεῖν τοῦ λόγου. ἀλλ' ἄγε, ἦ δ' ὅς, ὦ Κέβης, λέγε τί ἦν ὃ σε αὖ θρᾶττον ἀπιστίαν παρέχει; Λέγω δή, ἦ δ' ὅς, ὁ Κέβης. ἐμοὶ γὰρ φαίνεται ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ ὁ λόγος εἶναι· καὶ (ὅπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐλέγομεν) ταὐτὸν ἔγκλημα ἔχειν. ὅτι μὲν γὰρ ἦν ἡμῶν ἡ ψυχὴ καὶ πρὶν εἰς τόδε τὸ εἶδος ἐλθεῖν, οὐκ ἀντιτίθεμαι μὴ οὐχὶ πάνυ χαριέντως, καί, εἰ μὴ ἐπαχθές ἐστιν εἰπεῖν, πάνυ ἱκανῶς ἀποδεδεῖχθαι· ὡς δὲ καὶ ἀποθανόντων ἡμῶν ἔτι που ἔστιν, οὔ μοι δοκεῖ τῇδε. ὡς μὲν οὐκ ἰσχυρότερον καὶ πολυχρονιώτερον ψυχὴ σώματος, οὐ ξυγχωρῶ τῇ Σιμμίου ἀντιλήψει. δοκεῖ γάρ μοι πᾶσι τούτοις πάνυ πολὺ διαφέρειν. Τί οὖν, ἂν φαίη ὁ λόγος, ἔτι ἀπιστεῖς; ἐπειδή γε ὁρᾷς, ἀποθανόντος τοῦ ἀνθρώπου, τό γε ἀσθενέστερον ἔτι ὄν· τὸ δὲ πολυχρονιώτερον οὐ δοκεῖ σοι ἀναγκαῖον εἶναι ἔτι σώζεσθαι ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ; πρὸς δὴ τοῦτο τόδε ἐπίσκεψαι εἴ τι λέγω· εἰκόνος γάρ τινος, ὡς ἔοικε, κἀγώ, ὥςπερ ὁ Σιμμίας, δέομαι. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ ὁμοίως λέγεσθαι ταῦτα, ὥςπερ ἂν τις περὶ ἀνθρώπου ὑφάντου πρεσβύτου

ἀποθανόντος λέγοι τοῦτον τὸν λόγον, „ὅτι οὐκ ἀπόλωλεν ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἔστι που ἴσως," τεκμήριον δὲ παρέχοιτο θοιμάτιον ὃ ἠμπίσχετο, αὐτὸς ὑφηνάμενος, ὅτι ἔστι σῶν καὶ οὐκ ἀπόλωλε· καί, εἴ τις ἀπιστῶν αὐτῷ, ἀνερωτῴη πότερον πολυχρονιώτερόν ἐστι, τὸ γένος ἀνθρώπου ἢ ἱματίου, ἐν χρείᾳ τε ὄντος καὶ φορουμένου, ἀποκριναμένου δή τινος ὅτι πολὺ τὸ τοῦ ἀνθρώπου, οἴοιτο ἀποδεδεῖχθαι, ὅτι παντὸς ἄρα μᾶλλον ὅ γε ἄνθρωπος σῶς ἐστιν, ἐπειδὴ τό γε ὀλιγοχρονιώτερον οὐκ ἀπόλωλε. τὸ δ' οἶμαι, ὦ Σιμμία, οὐχ οὕτως ἔχει. σκόπει γὰρ καὶ σὺ ἃ λέγω. πᾶς γὰρ ἂν ὑπολάβοι ὅτι εὔηθες λέγει ὁ τοῦτο λέγων. ὁ γὰρ ὑφάντης οὗτος πολλὰ κατατρίψας τοιαῦτα ἱμάτια καὶ ὑφηνάμενος, ἐκείνων μὲν ὕστερος ἀπόλωλε πολλῶν ὄντων, τοῦ δὲ τελευταίου, οἶμαι, πρότερος· καὶ οὐδέν τι μᾶλλον τούτου ἕνεκα ἄνθρωπός ἐστιν ἱματίου φαυλότερον οὐδ' ἀσθενέστερον. τὴν αὐτὴν δὲ ταύτην, οἶμαι, εἰκόνα δέξαιτ' ἂν καὶ ψυχὴ πρὸς σῶμα, καί τις λέγων αὐτὰ ταῦτα περὶ αὐτῶν, μέτριά μοι φαίνοιτο λέγειν· ὡς ἡ ψυχὴ μὲν πολυχρόνιόν ἐστι, τὸ δὲ σῶμα, ἀσθενέστερον καὶ ὀλιγοχρονιώτερον. ἀλλὰ γὰρ ἂν φαίη ἑκάστην τῶν ψυχῶν πολλὰ σώματα κατατρίβειν, ἄλλως τε κἂν πολλὰ ἔτη βιῷ. εἰ γὰρ ῥέοι τὸ σῶμα καὶ ἀπόλλυοιτο, ἔτι ζῶντος τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἡ ψυχὴ ἀεὶ τὸ κατατριβόμενον ἀνυφαίνοι, ἀναγκαῖον μέντ' ἂν εἴη, ὁπότε ἀπολλύοιτο ἡ ψυχή, τὸ τελευταῖον ὕφασμα τυχεῖν αὐτὴν ἔχουσαν, καὶ τούτου μόνου προ-

τέραν ἀπόλλυσθαι. ἀπολλυμένης δὲ τῆς ψυχῆς, τότ' ἤδη τὴν φύσιν τῆς ἀσθενείας ἐπιδεικνύοι τὸ σῶμα, καὶ ταχὺ σαπὲν διοίχοιτο. ὥςτε τούτῳ τῷ λόγῳ οὔπω ἄξιον πιστεύσαντα θαῤῥεῖν, ὡς, ἐπειδὰν ἀποθάνωμεν, ἔτι που ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἐστιν. εἰ γάρ τις καὶ πλέον ἔτι τῷ λέγοντι ἢ ἃ σὺ λέγεις ξυγχωρήσειε, δοὺς αὐτῷ, μὴ μόνον ἐν τῷ πρὶν καὶ γενέσθαι ἡμᾶς χρόνῳ εἶναι ἡμῶν τὴν ψυχήν, ἀλλὰ μηδὲν κωλύειν, καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνωμεν, ἐνίων ἔτι εἶναι καὶ ἔσεσθαι, καὶ πολλάκις γενήσεσθαι, καὶ ἀποθανεῖσθαι αὖθις (οὕτω γὰρ αὐτὸ φύσει ἰσχυρὸν εἶναι, ὥςτε πολλάκις γιγνομένην ψυχὴν ἀντέχειν)· δοὺς δὲ ταῦτα, μηκέτι ἐκεῖνο ξυγχωροῖ, μὴ οὐ πονεῖν αὐτὴν ἐν ταῖς πολλαῖς γενέσεσι, καὶ τελευτῶσάν γε ἔν τινι τῶν θανάτων παντάπασιν ἀπόλλυσθαι· τοῦτον δὲ τὸν θάνατον καὶ ταύτην τὴν διάλυσιν τοῦ σώματος ἣ τῇ ψυχῇ φέρει ὄλεθρον, μηδένα φαίη εἰδέναι· ἀδύνατον γὰρ εἶναι ὁτῳοῦν αἰσθάνεσθαι ἡμῶν· εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, οὐδενὶ προςήκει θάνατον θαῤῥοῦντι μὴ οὐκ ἀνοήτως θαῤῥεῖν, ὃς ἂν μὴ ἔχῃ ἀποδεῖξαι ὅτι ἔστι ψυχὴ παντάπασιν ἀθάνατόν τε καὶ ἀνώλεθρον· εἰ δὲ μή, ἀνάγκην εἶναι ἀεὶ τὸν μέλλοντα ἀποθανεῖσθαι δεδιέναι ὑπὲρ τῆς αὑτοῦ ψυχῆς, μὴ ἐν τῇ νῦν τοῦ σώματος διαζεύξει παντάπασιν ἀπόληται. XXXVIII.

Πάντες οὖν ἀκούσαντες εἰπόντων αὐτῶν, ἀηδῶς διετέθημεν, ὡς ὕστερον ἐλέγομεν πρὸς ἀλλήλους, ὅτι ὑπὸ τοῦ ἔμπροσθεν λόγου σφόδρα πεπεισμένους ἡμᾶς πάλιν ἐδόκουν ἀναταράξαι καὶ εἰς ἀπιστίαν καταβαλεῖν

οὐ μόνον τοῖς προειρημένοις λόγοις, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ὕστερον μέλλοντα ῥηθήσεσθαι, μὴ οὐδενὸς ἄξιοι εἴημεν κριταί, ἢ καὶ τὰ πράγματα αὐτὰ ἄπιστα ᾖ. *ΕΧ.* Νὴ τοὺς θεούς, ὦ Φαίδων, ξυγγνώμην γε ἔχω ὑμῖν, καὶ γάρ αὐτόν με νῦν ἀκούσαντά σου, τοιοῦτόν τι λέγειν πρὸς ἐμαυτὸν ἐπέρχεται· τίνι οὖν ἔτι πιστεύσομεν λόγῳ; ὁ γὰρ σφόδρα πιθανὸς ὤν, ὃν ὁ Σωκράτης ἔλεγε λόγον, νῦν εἰς ἀπιστίαν καταπέπτωκε. θαυμαστῶς γάρ μου ὁ λόγος οὗτος ἀντιλαμβάνεται καὶ νῦν καὶ ἀεί, τὸ ἁρμονίαν τινὰ ἡμῶν εἶναι τὴν ψυχήν· καὶ ὥσπερ ὑπέμνησέ με ῥηθείς, ὅτι καὶ αὐτῷ μοι ταῦτα προὐδέδοκτο. καὶ πάνυ δέομαι πάλιν, ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς, ἄλλου τινὸς λόγου, ὅς με πείσει ὡς τοῦ ἀποθανόντος οὐ ξυναποθνήσκει ἡ ψυχή. λέγε οὖν πρὸς Διός, πῇ ὁ Σωκράτης μετῆλθε τὸν λόγον· καὶ πότερον κἀκεῖνος, ὥσπερ ὑμᾶς φής, ἔνδηλός τι ἐγένετο ἀχθόμενος, ἢ οὔ, ἀλλὰ πρᾴως ἐβοήθει τῷ λόγῳ· καὶ ἱκανῶς ἐβοήθησεν, ἢ ἐνδεῶς· πάντα ἡμῖν δίελθε ὡς δύνασαι ἀκριβέστατα. *ΦΑΙΔ.* Καὶ μήν, ὦ Ἐχέκρατες, πολλάκις θαυμάσας Σωκράτη, οὐ πώποτε μᾶλλον ἠγάσθην, ἢ τότε παραγενόμενος. τὸ μὲν οὖν ἔχειν ὅ, τι λέγοι ἐκεῖνος, ἴσως οὐδὲν ἄτοπον· ἀλλ' ἔγωγε μάλιστα ἐθαύμασα αὐτοῦ πρῶτον μὲν τοῦτο, ὡς ἡδέως καὶ εὐμενῶς καὶ ἀγαμένως τῶν νεανίσκων τὸν λόγον ἀπεδέξατο· ἔπειτα, ἡμῶν ὡς ὀξέως ᾔσθετο ὃ πεπόνθειμεν ὑπὸ τῶν λόγων· ἔπειτα, ὡς εὖ ἡμᾶς ἰάσατο, καὶ ὥσπερ πεφευγότας καὶ ἡττημένους ἀνεκαλέσατο, καὶ προὔτρεψε πρὸς τὸ

παρέπεσθαί τε καὶ ξυσκοπεῖν τὸν λόγον. ΕΧ. Πῶς δή; ΦΑΙΔ. Ἐγὼ ἐρῶ· ἐτυχον γὰρ καθήμενος ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ παρὰ τὴν κλίνην, ἐπὶ χαμαιζήλου τινός· ὁ δὲ ἐπὶ πολλῷ ὑψηλοτέρου ἢ ἐγώ. καταψήσας οὖν μου τὴν κεφαλὴν, καὶ ξυμπιέσας τὰς ἐπὶ τῷ αὐχένι τρίχας, (εἰώθει γὰρ, ὁπότε τύχοι, παίζειν μου εἰς τὰς τρίχας,) Αὔριον δὴ, ἔφη, ἴσως, ὦ Φαίδων, τὰς καλὰς ταύτας κόμας ἀποκερῇ. Ἔοικεν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Σώκρατες. Οὔκ, ἄν γ' ἐμοὶ πείθῃ. Ἀλλὰ τί; ἦν δ' ἐγώ. Τήμερον, ἔφη, κἀγὼ τὰς ἐμὰς καὶ σὺ ταύτας, ἐάν πέρ γε ἡμῖν ὁ λόγος τελευτήσῃ, καὶ μὴ δυνώμεθα αὐτὸν ἀναβιώσασθαι. καὶ ἔγωγ' ἂν εἰ σὺ εἴην, καί με διαφύγοι ὁ λόγος, ἔνορκον ἂν ποιησαίμην, ὥςπερ Ἀργεῖοι, μὴ πρότερον κομήσειν πρὶν ἂν νικήσω ἀναμαχόμενος τὸν Σιμμίου τε καὶ Κέβητος λόγον. Ἀλλ', ἦν δ' ἐγώ, πρὸς δύο οὐδ' Ἡρακλῆς λέγεται οἷός τε εἶναι. Ἀλλὰ καὶ ἐμέ, ἔφη, τὸν Ἰόλεων παρακάλει, ἕως ἔτι φῶς ἐστι. Παρακαλῶ τοίνυν, ἔφην, οὐχ ὡς Ἡρακλῆς, ἀλλ' ὡς Ἰόλεως τὸν Ἡρακλῆ. XXXIX. Οὐδὲν διοίσει, ἔφη. ἀλλὰ πρῶτον εὐλαβηθῶμέν τι πάθος μὴ πάθωμεν. Τὸ ποῖον; ἦν δ' ἐγώ. Μὴ γενώμεθα, ἦ δ' ὅς, μισολόγοι, ὥςπερ οἱ μισάνθρωποι γιγνόμενοι. ὡς οὐκ ἔστιν, ἔφη, ὅ, τι ἄν τις μεῖζον τούτου κακὸν πάθοι, ἢ λόγους μισήσας· γίγνεται δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τρόπου μισολογία τε καὶ μισανθρωπία. ἥ τε γὰρ μισανθρωπία ἐνδύεται ἐκ τοῦ σφόδρα τινὶ πιστεῦσαι ἄνευ τέχνης, καὶ ἡγήσασθαι παντάπασί γε ἀληθῆ εἶναι καὶ ὑγιῆ καὶ πι-

στὸν τὸν ἄνθρωπον, ἔπειτα ὀλίγον ὕστερον εὑρεῖν τοῦτον πονηρόν τε καὶ ἄπιστον, καὶ αὖθις ἕτερον· καὶ ὅταν τοῦτο πολλάκις πάθῃ τις, καὶ ὑπὸ τούτων μάλιστα οὓς ἂν ἡγήσαιτο οἰκειοτάτους τε καὶ ἑταιροτάτους· τελευτῶν δὴ θαμὰ προςκρούων, μισεῖ τε πάντας καὶ ἡγεῖται οὐδενὸς οὐδὲν ὑγιὲς εἶναι τοπαράπαν· ἢ οὐκ ᾔσθησαι οὕτω τοῦτο γιγνόμενον; Πάνυ γε, ἦν δ' ἐγώ. Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς, αἰσχρόν; καὶ δῆλον ὅτι ἄνευ τέχνης τῆς περὶ τὰ ἀνθρώπεια ὁ τοιοῦτος χρῆσθαι ἐπιχειρεῖ τοῖς ἀνθρώποις; εἰ γάρ που μετὰ τέχνης ἐχρῆτο, ὥςπερ ἔχει, οὕτως ἂν ἡγήσατο, τοὺς μὲν χρηστοὺς καὶ πονηροὺς σφόδρα, ὀλίγους εἶναι ἑκατέρους· τοὺς δὲ μεταξύ, πλείστους. Πῶς λέγεις; ἦν δ' ἐγώ. Ὥςπερ, ἦ δ' ὅς, περὶ τῶν σφόδρα σμικρῶν καὶ μεγάλων οἴει τι σπανιώτερον εἶναι, ἢ σφόδρα μέγαν ἢ σφόδρα σμικρὸν ἐξευρεῖν ἄνθρωπον; ἢ κύνα, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν; ἢ αὖ ταχὺν ἢ βραδύν· ἢ καλὸν ἢ αἰσχρόν; ἢ λευκὸν ἢ μέλανα; ἢ οὐκ ᾔσθησαι ὅτι πάντων τῶν τοιούτων τὰ μὲν ἄκρα τῶν ἐσχάτων, σπάνια καὶ ὀλίγα, τὰ δὲ μεταξύ, ἄφθονα καὶ πολλά; Πάνυ γε, ἦν δ' ἐγώ. Οὐκοῦν οἴει, ἔφη, εἰ πονηρίας ἀγὼν προτεθείη, πάνυ ἂν ὀλίγους καὶ ἐνταῦθα τοὺς πρώτους φανῆναι; Εἰκός γε, ἦν δ' ἐγώ. Εἰκὸς γάρ, ἔφη· ἀλλὰ ταύτῃ μὲν οὐχ ὅμοιοι οἱ λόγοι τοῖς ἀνθρώποις εἰσίν· (ἀλλὰ σοῦ νῦν δὴ προάγοντος ἐγὼ ἐφεποίμην·) ἀλλ' ἐκείνῃ ᾗ, ἐπειδάν τις πιστεύσῃ λόγῳ τινὶ ἀληθεῖ εἶναι, ἄνευ τῆς περὶ τοὺς λόγους τέχνης, κἄπειτα ὀλίγον ὕστερον αὐτῷ

δόξει ψευδὴς εἶναι, ἐνίοτε μὲν ὤν, ἐνίοτε δ᾽ οὐκ ὤν, καὶ αὖθις ἕτερος καὶ ἕτερος· καὶ μάλιστα δὴ οἱ περὶ τοὺς ἀντιλογικοὺς λόγους διατρίψαντες, οἶσθ᾽ ὅτι τελευτῶντες οἴονται σοφώτατοι γεγονέναι τε καὶ κατανενοηκέναι μόνοι, ὅτι οὔτε τῶν πραγμάτων οὐδενὸς οὐδὲν ὑγιὲς οὐδὲ βέβαιον, οὔτε τῶν λόγων, ἀλλὰ πάντα τὰ ὄντα ἀτεχνῶς, ὥςπερ ἐν Εὐρίπῳ, ἄνω καὶ κάτω στρέφεται, καὶ χρόνον οὐδένα ἐν οὐδενὶ μένει. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφην ἐγώ, ἀληθῆ λέγεις. Οὐκοῦν, ὦ Φαίδων, ἔφη, οἰκτρὸν ἂν εἴη τὸ πάθος, εἰ ὄντος δή τινος ἀληθοῦς καὶ βεβαίου λόγου, καὶ δυνατοῦ κατανοῆσαι, ἔπειτα [τούτου ἐκπεσὼν ἀποροῖ,] διὰ τὸ παραγίγνεσθαι τοιουτοισὶ λόγοις, τοῖς αὐτοῖς τοτὲ μὲν δοκοῦσιν ἀληθέσιν εἶναι, τοτὲ δὲ μή, μὴ ἑαυτόν τις αἰτιῷτο, μηδὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀτεχνίαν, ἀλλὰ τελευτῶν, διὰ τὸ ἀλγεῖν, ἄσμενος ἐπὶ τοὺς λόγους ἀφ᾽ ἑαυτοῦ τὴν αἰτίαν ἀπώσαιτο· καὶ ἤδη τὸν λοιπὸν βίον μισῶν τε καὶ λοιδορῶν τοὺς λόγους διατελοῖ· τῶν δὲ ὄντων τῆς ἀληθείας τε καὶ ἐπιστήμης στερηθείη. Νὴ τὸν Δία, ἦν δ᾽ ἐγώ, οἰκτρὸν δῆτα.

XL. Πρῶτον μὲν τοίνυν, ἔφη, τοῦτο εὐλαβηθῶμεν, καὶ μὴ παριῶμεν εἰς τὴν ψυχήν, ὡς τῶν λόγων κινδυνεύει οὐδὲν ὑγιὲς εἶναι· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ὅτι ἡμεῖς οὔπω ὑγιῶς ἔχομεν, ἀλλ᾽ ἀνδριστέον καὶ προθυμητέον ὑγιῶς ἔχειν· σοὶ μὲν οὖν καὶ τοῖς ἄλλοις, καὶ τοῦ ἔπειτα βίου παντὸς ἕνεκα, ἐμοὶ δέ, αὐτοῦ ἕνεκα τοῦ θανάτου· ὡς κινδυνεύω ἔγωγε ἐν τῷ παρόντι περὶ αὐτοῦ τούτου οὐ φιλοσόφως ἔχειν, ἀλλ᾽

ὥςπερ οἱ πάνυ ἀπαίδευτοι, φιλονείκως. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ὅταν περί του ἀμφισβητῶσιν, ὅπη μὲν ἔχει περὶ ὧν ἂν ὁ λόγος ᾖ, οὐ φροντίζουσιν, ὅπως δέ, ἃ αὐτοὶ ἔθεντο, ταῦτα δόξει τοῖς παροῦσι, τοῦτο προθυμοῦνται· καὶ ἐγώ μοι δοκῶ ἐν τῷ παρόντι τοσοῦτον μόνον ἐκείνων διοίσειν. οὐ γάρ, ὅπως τοῖς παροῦσιν ἃ ἐγὼ λέγω δόξει ἀληθῆ εἶναι, προθυμήσομαι, εἰ μὴ εἴη πάρεργον, ἀλλ' ὅπως αὐτῷ ἐμοὶ ὅτι μάλιστα δόξει οὕτως ἔχειν. λογίζομαι γάρ, ὦ φίλε ἑταῖρε (καὶ θέασαι ὡς πλεονεκτικῶς)· εἰ μὲν τυγχάνει ἀληθῆ ὄντα ἃ ἐγὼ λέγω, καλῶς δὴ ἔχει τὸ πεισθῆναι· εἰ δὲ μηδέν ἐστι τελευτήσαντι, ἀλλ' οὖν τοῦτόν γε τὸν χρόνον αὐτὸν τὸν πρὸ τοῦ θανάτου ἧττον τοῖς παροῦσιν ἀηδὴς ἔσομαι ὀδυρόμενος. ἡ δὲ ἄγνοιά μοι αὕτη οὐ ξυνδιατελεῖ (κακὸν γὰρ ἂν ἦν), ἀλλ' ὀλίγον ὕστερον ἀπολεῖται. παρεσκευασμένος μὲν δή, ἔφη, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, οὑτωσὶ ἔρχομαι ἐπὶ τὸν λόγον. ὑμεῖς μέντοι, ἂν ἐμοὶ πείθησθε, σμικρὸν φροντίσαντες Σωκράτους, τῆς δὲ ἀληθείας πολὺ μᾶλλον, ἐὰν μέν τι ὑμῖν δοκῶ λέγειν ἀληθές, ξυνομολογήσατε· εἰ δὲ μή, παντὶ λόγῳ ἀντιτείνετε, εὐλαβούμενοι ὅπως μὴ ἐγὼ ὑπὸ προθυμίας ἅμα ἑαυτόν τε καὶ ὑμᾶς ἐξαπατήσας, ὥςπερ μέλιττα τὸ κέντρον ἐγκαταλιπὼν οἰχήσομαι. XLI. Ἀλλ' ἰτέον, ἔφη. πρῶτόν με ὑπομνήσατε ἃ ἐλέγετε, ἐὰν μὴ φαίνωμαι μεμνημένος. Σιμμίας μὲν γάρ, ὡς ἐγᾦμαι, ἀπιστεῖ τε καὶ φοβεῖται μὴ ἡ ψυχή, ὅμως καὶ θειότερον καὶ κάλλιον ὂν τοῦ σώματος, προαπολλύηται, ἐν ἁρμονίας εἴδει οὖσα. Κέ-

βης δέ μοι ἔδοξε τοῦτο μὲν ἐμοὶ ξυγχωρεῖν, πολυχρονιώτερόν γε εἶναι ψυχὴν σώματος, ἀλλὰ τόδε ἄδηλον παντί, μὴ πολλὰ δὴ σώματα καὶ πολλάκις κατατρίψασα ἡ ψυχή, τὸ τελευταῖον σῶμα καταλιποῦσα, νῦν αὐτὴ ἀπολλύηται, καὶ ᾖ αὐτὸ τοῦτο θάνατος, ψυχῆς ὄλεθρος· ἐπεὶ σῶμά γ' ἀεὶ ἀπολλύμενον οὐδὲν παύεται.. ἆρα ἄλλ' ἢ ταῦτ' ἐστίν, ὦ Σιμμια τε καὶ Κέβης, ἃ δεῖ ἡμᾶς ἐπισκοπεῖσθαι; Ξυνωμολογείτην δὴ ταῦτ' εἶναι ἄμφω. Πότερον οὖν, ἔφη, πάντας τοὺς ἔμπροσθεν λόγους οὐκ ἀποδέχεσθε, ἢ τοὺς μέν, τοὺς δ' οὔ; Τοὺς μέν, ἐφάτην τους δ' οὔ. Τί οὖν, ἦ δ' ὅς, περὶ ἐκείνου τοῦ λόγου λέγετε, ἐν ᾧ ἔφαμεν τὴν μάθησιν ἀνάμνησιν εἶναι; καί, τούτου οὕτως ἔχοντος, ἀναγκαίως ἔχειν ἄλλοθί που πρότερον ἡμῶν εἶναι τὴν ψυχήν, πρὶν ἐν τῷ σώματι ἐνδεθῆναι. Ἐγὼ μέν, ἔφη ὁ Κέβης, καὶ τότε θαυμαστῶς ὡς ἐπείσθην ὑπ' αὐτοῦ, καὶ νῦν ἐμμένω ὡς οὐδενὶ λόγῳ. Καὶ μήν, ἔφη ὁ Σιμμίας, καὶ αὐτὸς οὕτως ἔχω· καὶ πάνυ ἂν θαυμάζοιμι εἴ μοι περί γε τούτου ἄλλο ποτὲ ἔτι δόξειεν. Καὶ ὁ Σωκράτης, Ἀλλ' ἀνάγκη σοι, ἔφη, ὦ ξένε Θηβαῖε, ἄλλα δόξαι, ἄν περ μείνῃ ἥδε ἡ οἴησις, τὸ ἁρμονίαν μὲν εἶναι ξύνθετον πρᾶγμα, ψυχὴν δὲ ἁρμονίαν τινὰ ἐκ τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἐντεταμένων ξυγκεῖσθαι. οὐ γάρ που ἀποδέξῃ γε σαυτοῦ λέγοντος, ὡς πρότερον ἦν ἁρμονία ξυγκειμένη, πρὶν ἐκεῖνα εἶναι ἐξ ὧν ἔδει αὐτὴν ξυντεθῆναι. ἦ ἀποδέξῃ; Οὐδαμῶς, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Αἰσθάνῃ

οὖν, ἦ δ᾽ ὅς, ὅτι ταῦτά σοι ξυμβαίνει λέγειν, ὅταν φῇς μὲν εἶναι τὴν ψυχὴν πρὶν καὶ εἰς ἀνθρώπου εἶδός τε καὶ σῶμα ἀφικέσθαι, εἶναι δ᾽ αὐτὴν ξυγκειμένην ἐκ τῶν οὐδέπω ὄντων; οὐ γὰρ δὴ ἁρμονία γέ σοι τοιοῦτόν ἐστιν ᾧ ἀπεικάζεις· ἀλλὰ πρότερον καὶ ἡ λύρα καὶ αἱ χορδαὶ καὶ οἱ φθόγγοι ἔτι ἀνάρμοστοι ὄντες γίγνονται· τελευταῖον δὲ πάντων ξυνίσταται ἡ ἁρμονία, καὶ πρῶτον ἀπόλλυται. οὗτος οὖν σοι ὁ λόγος ἐκείνῳ πῶς ξυνᾴσεται; Οὐδαμῶς, ἔφη ὁ Σιμμίας. Καὶ μήν, ἦ δ᾽ ὅς, πρέπει γε, εἴπερ τῳ ἄλλῳ λόγῳ, ξυνῳδῷ εἶναι, καὶ τῷ περὶ ἁρμονίας. Πρέπει γάρ, ἔφη ὁ Σιμμίας. Οὗτος τοίνυν, ἔφη, σοὶ οὐ ξυνῳδός· ἀλλ᾽ ὅρα πότερον αἱρῇ τῶν λόγων, τὴν μάθησιν ἀνάμνησιν εἶναι, ἢ ψυχὴν ἁρμονίαν. Πολὺ μᾶλλον ἐκεῖνον, ἔφη, ὦ Σώκρατες. ὅδε μὲν γάρ μοι γέγονεν ἄνευ ἀποδείξεως, μετὰ εἰκότος τινὸς καὶ εὐπρεπείας· ὅθεν καὶ τοῖς πολλοῖς δοκεῖ ἀνθρώποις· ἐγὼ δὲ τοῖς διὰ τῶν εἰκότων τὰς ἀποδείξεις ποιουμένοις λόγοις ξύνοιδα οὖσιν ἀλαζόσι, καὶ ἄν τις αὐτοὺς μὴ φυλάττηται, εὖ μάλα ἐξαπατῶσι, καὶ ἐν γεωμετρίᾳ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν. ὁ δὲ περὶ τῆς ἀναμνήσεως καὶ μαθήσεως λόγος, δι᾽ ὑποθέσεως ἀξίας ἀποδέξασθαι εἴρηται. ἐῤῥήθη γάρ που οὕτως ἡμῶν εἶναι ἡ ψυχή, καὶ πρὶν εἰς σῶμα ἀφικέσθαι, ὥσπερ αὐτῆς ἐστιν ἡ οὐσία ἔχουσα τὴν ἐπωνυμίαν τὴν τοῦ ὃ ἐστιν. ἐγὼ δὲ ταύτην, ὡς ἐμαυτὸν πείθω, ἱκανῶς τε καὶ ὀρθῶς ἀποδέδεγμαι. ἀνάγκη οὖν μοι, ὡς ἔοικε, διὰ ταῦτα, μήτε ἐμαυ-

τοῦ μήτε ἄλλου ἀποδέχεσθαι," λέγοντος ὡς ψυχή ἐστιν ἁρμονία. XLII. Τί δέ, ἦ δ' ὅς, ὦ Σιμμία, τῇδε δοκεῖ σοι ἁρμονίᾳ, ἢ ἄλλῃ τινὶ ξυνθέσει προσήκειν, ἄλλως πως ἔχειν, ἢ ὡς ἐκεῖνα ἂν ἔχῃ, ἐξ ὧν ἂν ξυγκέηται; Οὐδαμῶς. Οὐδὲ μὴν ποιεῖν τι, ὡς ἐγῷμαι, οὐδέ τι πάσχειν ἄλλο, παρ' ἃ ἂν ἐκεῖνα ἢ ποιῇ ἢ πάσχῃ. Ξυνέφη. Οὐκ ἄρα ἡγεῖσθαί γε προσήκει ἁρμονίαν τούτων ἐξ ὧν ἂν ξυντεθῇ, ἀλλ' ἕπεσθαι. Ξυνεδόκει. Πολλοῦ ἄρα δεῖ ἐναντία γε ἁρμονίαν κινηθῆναι ἢ φθέγξασθαι, ἤ τι ἄλλο ἐναντιωθῆναι τοῖς αὑτῆς μέρεσι. Πολλοῦ μέντοι, ἔφη. Τί δέ; οὐχ οὕτως ἁρμονία πέφυκεν εἶναι, ἑκάστη ἁρμονία, ὡς ἂν ἁρμοσθῇ; Οὐ μανθάνω, ἔφη. Ἢ οὐχί, ἦ δ' ὅς, ἐὰν μὲν μᾶλλον ἁρμοσθῇ καὶ ἐπὶ πλέον, εἴπερ ἐνδέχεται τοῦτο γίγνεσθαι, μᾶλλόν τε ἂν ἁρμονία εἴη καὶ πλείων· εἰ δ' ἧττόν τε καὶ ἐπ' ἔλαττον, ἥττων τε καὶ ἐλάττων; Πάνυ γε. Ἦ οὖν ἔστι τοῦτο περὶ ψυχήν, ὥστε καὶ κατὰ τὸ σμικρότατον [μᾶλλον] ἑτέραν ἑτέρας ψυχῆς ἐπὶ πλέον καὶ μᾶλλον, ἢ ἐπ' ἔλαττον καὶ ἧττον, αὐτὸ τοῦτο εἶναι ψυχήν; Οὐδ' ὁπωστιοῦν, ἔφη. Φέρε δή, ἔφη, πρὸς Διός· λέγεται ψυχή, ἡ μὲν νοῦν τε ἔχειν καὶ ἀρετὴν καὶ εἶναι ἀγαθή, ἡ δὲ ἄνοιάν τε καὶ μοχθηρίαν καὶ εἶναι κακή; καὶ ταῦτα ἀληθῶς λέγεται; Ἀληθῶς μέντοι. Τῶν οὖν τιθεμένων ψυχὴν ἁρμονίαν εἶναι, τί τις φήσει ταῦτα ὄντα εἶναι ἐν ταῖς ψυχαῖς, τήν τε ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν; πότερον ἁρμονίαν τινὰ αὖ ἄλλην καὶ ἀναρμοστίαν; καὶ τὴν μὲν ἡρμόσθαι, τὴν

ἀγαθήν, καὶ ἔχειν ἐν αὐτῇ ὁρμονίᾳ οὔσῃ ἄλλην ἁρμονίαν· τὴν δὲ ἀνάρμοστον αὐτήν τε εἶναι καὶ οὐκ ἔχειν ἐν αὐτῇ ἄλλην; Οὐκ ἔχω ἔγωγε, ἔφη ὁ Σιμμίας, εἰπεῖν· δῆλον δὲ ὅτι τοιαῦτα ἄττ᾽ ἂν λέγοι ὁ ἐκεῖνο ὑποθέμενος. Ἀλλὰ προωμολόγηται, ἔφη, μηδὲν μᾶλλον μηδ᾽ ἧττον ἑτέραν ἑτέρας ψυχὴν ψυχῆς εἶναι· τοῦτο δ᾽ ἔστι τὸ ὁμολόγημα, μηδὲν μᾶλλον μηδ᾽ ἐπὶ πλέον, μηδὲ ἧττον μηδ᾽ ἐπ᾽ ἔλαττον, ἑτέραν ἑτέρας ἁρμονίαν ἁρμονίας εἶναι. ἦ γάρ; Πάνυ γε. Τὴν δέ γε μηδὲν μᾶλλον μηδὲ ἧττον ἁρμονίαν οὖσαν, μηδὲ μᾶλλον μηδὲ ἧττον ἡρμόσθαι. ἔστιν οὕτως; Ἔστιν. Ἡ δὲ μήτε μᾶλλον μήτε ἧττον ἡρμοσμένη, ἔστιν ὅ, τι πλέον ἢ ἔλαττον ἁρμονίας μετέχει, ἢ τὸ ἴσον; Τὸ ἴσον. Οὐκοῦν ψυχή, ἐπειδὴ οὐδὲν μᾶλλον οὐδὲ ἧττον ἄλλη ἄλλης αὐτὸ τοῦτο, ψυχή, ἐστιν, οὐδὲ δὴ μᾶλλον οὐδὲ ἧττον ἥρμοσται; Οὕτω. Τοῦτο δέ γε πεπονθυῖα, οὐδὲν πλέον ἀναρμοστίας οὐδὲ ἁρμονίας μετέχοι ἄν; Οὐ γὰρ οὖν. Τοῦτο δ᾽ αὖ πεπονθυῖα ἆρ᾽ ἄν τι πλέον κακίας ἢ ἀρετῆς μετέχοι ἑτέρα ἑτέρας, εἴπερ ἡ μὲν κακία ἀναρμοστία, ἡ δὲ ἀρετὴ ἁρμονία εἴη; Οὐδὲν πλέον. Μᾶλλον δέ γέ που, ὦ Σιμμία, κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, κακίας οὐδεμία ψυχὴ μεθέξει, εἴπερ ἁρμονία ἐστίν· ἁρμονία γὰρ δήπου, παντελῶς αὐτὸ τοῦτο οὖσα, ἁρμονία, ἀναρμοστίας οὔποτ᾽ ἂν μετάσχοι. Οὐ μέντοι. Οὐδέ γε δήπου ψυχή, οὖσα παντελῶς ψυχή, κακίας. Πῶς γάρ, ἔκ γε τῶν προειρημένων; Ἐκ τούτου ἄρα τοῦ λόγου ἡμῖν πᾶσαι ψυχαὶ πάν-

των ζώων ὁμοίως ἀγαθαὶ ἔσονται· εἴπερ ὁμοίως ψυχαὶ πεφύκασιν αὐτὸ τοῦτο, ψυχαί, εἶναι. Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὦ Σώκρατες.. Ἦ καὶ καλῶς δοκεῖ, ἦ δ' ὅς, οὕτω λέγεσθαι, καὶ πάσχειν ἂν ταῦτα ὁ λόγος, εἰ ὀρθὴ ἡ ὑπόθεσις ἦν τό, ψυχὴν ἁρμονίαν εἶναι; Οὐδ' ὁπωςτιοῦν, ἔφη. XLIII. Τί δέ; ἦ δ' ὅς, τῶν ἐν ἀνθρώπῳ πάντων ἔσθ' ὅ, τι ἄλλο λέγεις ἄρχειν ἢ ψυχήν, ἄλλως τε καὶ φρόνιμον;. Οὐκ ἔγωγε. Πότερον ξυγχωροῦσαν τοῖς κατὰ τὸ σῶμα παθήμασιν ἢ καὶ ἐναντιουμένην; λέγω δὲ τὸ τοιόνδε, οἷον καύματος ἐνόντος καὶ δίψους, ἐπὶ τοὐναντίον ἕλκειν, τὸ μὴ πίνειν, καὶ πείνης ἐνούσης, ἐπὶ τὸ μὴ ἐσθίειν· καὶ ἄλλα μυρία που ὁρῶμεν ἐναντιουμένην τὴν ψυχὴν τοῖς κατὰ τὸ σῶμα· ἢ οὔ; Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν αὖ ὡμολογήσαμεν ἐν τοῖς πρόσθεν, μήποτ' ἂν αὐτήν, ἁρμονίαν γε οὖσαν, ἐναντία ᾄδειν οἷς ἐπιτείνοιτο καὶ χαλῷτο καὶ πάλλοιτο, καὶ ἄλλο ὁτιοῦν πάθος πάσχοι ἐκεῖνα ἐξ ὧν τυγχάνει οὖσα, ἀλλ' ἕπεσθαι ἐκείνοις, καὶ οὔποτ' ἂν ἡγεμονεύειν; Ὡμολογήσαμεν, ἔφη· πῶς γὰρ οὔ; Τί οὖν; νῦν οὐ πᾶν τοὐναντίον ἡμῖν φαίνεται ἐργαζομένη, ἡγεμονεύουσά τε ἐκείνων πάντων, ἐξ ὧν φησί τις αὐτὴν εἶναι, καὶ ἐναντιουμένη ὀλίγου πάντα διὰ παντὸς τοῦ βίου, καὶ δεσπόζουσα πάντας τρόπους, τὰ μὲν χαλεπώτερον κολάζουσα, καὶ μετ' ἀλγηδόνων, τά τε κατὰ τὴν γυμναστικὴν καὶ τὴν ἰατρικήν, τὰ δὲ πρᾳότερον; καὶ τὰ μὲν ἀπειλοῦσα, τὰ δὲ νουθετοῦσα, ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ ὀργαῖς καὶ φόβοις,

ὡς ἄλλη οὖσα ἄλλῳ πράγματι διαλεγομένη; οἷόν που καὶ Ὅμηρος ἐν Ὀδυσσείᾳ πεποίηκεν, οὗ λέγει τὸν Ὀδυσσέα,

Στῆθος δὲ πλήξας, κραδίην ἠνίπαπε μύθῳ,
Τέτλαθι δὴ κραδίη, καὶ κύντερον ἄλλο ποτ᾽ ἔτλης.

Ἆρ᾽ οἴει αὐτὸν ταῦτα ποιῆσαι, διανοούμενον ὡς ἁρμονίας αὐτῆς οὔσης, καὶ οἵας ἄγεσθαι ὑπὸ τῶν τοῦ σώματος παθημάτων, ἀλλ᾽ οὐχ οἵας ἄγειν τε ταῦτα καὶ δεσπόζειν, καὶ οὔσης αὐτῆς πολὺ θειοτέρου τινὸς πράγματος ἢ καθ᾽ ἁρμονίαν; Νὴ Δία, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. Οὐκ ἄρα, ὦ ἄριστε, ἡμῖν οὐδαμῇ καλῶς ἔχει ψυχὴν ἁρμονίαν τινὰ φάναι εἶναι. οὔτε γὰρ ἄν, ὡς ἔοικεν, Ὁμήρῳ θείῳ ποιητῇ ὁμολογοῖμεν, οὔτε αὐτοὶ ἡμῖν αὐτοῖς. Ἔχει οὕτως ἔφη. XLIV. Εἶεν δή, ἦ δ᾽ ὅς, ὁ Σωκράτης, τὰ μὲν Ἁρμονίας ἡμῖν τῆς Θηβαΐκῆς ἵλεά πως, ὡς ἔοικε, μετρίως γέγονε· τί δὲ δὴ τὰ Κάδμου, ἔφη, ὦ Κέβης, πῶς ἱλασόμεθα, καὶ τίνι λόγῳ; Σύ μοι δοκεῖς, ἔφη ὁ Κέβης, ἐξευρήσειν· τουτονὶ γοῦν τὸν λόγον τὸν πρὸς τὴν ἁρμονίαν θαυμαστῶς μοι εἶπες ὡς παρὰ δόξαν. Σιμμίου γὰρ λέγοντος ὅτε ἠπόρει, πάνυ ἐθαύμαζον εἴ τι ἕξει τις χρήσασθαι τῷ λόγῳ αὐτοῦ. πάνυ οὖν μοι ἀτόπως ἔδοξεν εὐθὺς τὴν πρώτην ἔφοδον οὐ δέξασθαι τοῦ σοῦ λόγου. Ταὐτὰ δὴ οὐκ ἂν θαυμάσαιμι καὶ τὸν τοῦ Κάδμου λόγον εἰ πάθοι. Ὦ ᾽γαθέ, ἔφη ὁ Σωκράτης, μὴ μέγα λέγε, μή τις ἡμῶν βασκανία περιτρέψῃ τὸν λόγον τὸν μέλλοντα λέγεσθαι. ἀλλὰ δὴ ταῦτα μὲν

τῷ θεῷ μελήσει, ἡμεῖς δὲ Ὁμηρικῶς ἐγγὺς ἰόντες πειρώμεθα εἰ ἄρα τι λέγεις. ἔστι δὲ δὴ τὸ κεφάλαιον ὧν ζητεῖς· ἀξιοῖς ἐπιδειχθῆναι ἡμῶν τὴν ψυχὴν ἀνώλεθρόν τε καὶ ἀθάνατον οὖσαν· εἰ φιλόσοφος ἀνὴρ μέλλων ἀποθανεῖσθαι, θαῤῥῶν τε καὶ ἡγούμενος ἀποθανὼν ἐκεῖ εὖ πράξειν διαφερόντως ἢ εἰ ἐν ἄλλῳ βίῳ βιοὺς ἐτελεύτα, μὴ ἀνόητόν τε καὶ ἠλίθιον θάῤῥος θαῤῥήσει. τὸ δὲ ἀποφαίνειν ὅτι ἰσχυρόν τί ἐστιν ἡ ψυχὴ καὶ θεοειδές, καὶ ὅτι ἦν ἔτι πρότερον πρὶν ἡμᾶς γενέσθαι, οὐδὲν κωλύειν φῂς πάντα ταῦτα μηνύειν, ἀθανασίαν μὲν μή, ὅτι δὲ πολυχρόνιόν τέ ἐστιν ἡ ψυχή, καὶ ἦν που πρότερον ἀμήχανον ὅσον χρόνον, καὶ ᾔδει τε καὶ ἔπραττε πολλὰ ἄττα· ἀλλὰ γὰρ οὐδέν τι μᾶλλον ἦν ἀθάνατον ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ εἰς ἀνθρώπου σῶμα ἐλθεῖν ἀρχὴ ἦν αὐτῇ ὀλέθρου, ὥςπερ νόσος· καὶ ταλαιπωρουμένη τε δὴ τοῦτον τὸν βίον ζῴη, καὶ τελευτῶσά γε ἐν τῷ καλουμένῳ θανάτῳ ἀπολλύοιτο. διαφέρειν δὲ δὴ φῂς οὐδὲν εἴτε ἅπαξ εἰς σῶμα ἔρχεται, εἴτε πολλάκις, πρός γε τὸ ἕκαστον ἡμῶν φοβεῖσθαι· προςήκει γὰρ φοβεῖσθαι, εἰ μὴ ἀνόητος εἴη, τῷ μὴ εἰδότι, μηδ' ἔχοντι λόγον διδόναι ὡς ἀθάνατόν ἐστι. τοιαῦτ' ἄττα ἐστίν, οἶμαι, ὦ Κέβης, ἃ λέγεις· καὶ ἐξεπίτηδες πολλάκις ἀναλαμβάνω, ἵνα μή τι διαφύγῃ ἡμᾶς, εἴ τέ τι βούλει προςθῇς, ἢ ἀφέλῃς. Καὶ ὁ Κέβης, Ἀλλ' οὐδὲν ἔγωγε ἐν τῷ παρόντι, ἔφη, οὔτ' ἀφελεῖν οὔτε προςθεῖναι δέομαι. ἔστι δὲ ταῦτα ἃ λέγω. XLV. Ὁ οὖν Σωκράτης συχνὸν χρόνον

ἐπισχὼν, καὶ πρὸς ἑαυτόν τι σκεψάμενος, Οὐ φαῦλον πρᾶγμα, ἔφη, ὦ Κέβης, ζητεῖς. ὅλως γὰρ δεῖ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς τὴν αἰτίαν διαπραγματεύσασθαι. ἐγὼ οὖν σοι δίειμι περὶ αὐτῶν, ἐὰν βούλῃ, τά γε ἐμὰ πάθη· ἔπειτα, ἄν τί τοι χρήσιμον φαίνηται ὧν ἂν λέγω πρὸς τὴν πειθὼ περὶ ὧν λέγεις, χρήσῃ. Ἀλλὰ μὴν, ἔφη ὁ Κέβης, βούλομαί γε. Ἄκουε τοίνυν ὡς ἐροῦντος. ἐγὼ γὰρ, ἔφη, ὦ Κέβης, νέος ὢν, θαυμαστῶς ὡς ἐπεθύμησα ταύτης τῆς σοφίας ἣν δὴ καλοῦσι περὶ φύσεως ἱστορίαν. ὑπερήφανον γάρ μοι ἐδόκει εἶναι, εἰδέναι τὰς αἰτίας ἑκάστου, διὰ τί γίγνεται ἕκαστον, καὶ διὰ τί ἀπόλλυται, καὶ διὰ τί ἔστι: καὶ πολλάκις ἐμαυτὸν ἄνω καὶ κάτω μετέβαλλον, σκοπῶν πρῶτον τὰ τοιάδε, Ἆρ' ἐπειδὰν τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν σηπεδόνα τινὰ λάβῃ, ὥς τινες ἔλεγον, τόδε δὴ τὰ ζῶα ξυντρέφεται; καὶ πότερον τὸ αἷμά ἐστιν ᾧ φρονοῦμεν, ἢ ὁ ἀὴρ, ἢ τὸ πῦρ ἢ τούτων μὲν οὐδὲν, ὁ δὲ ἐγκέφαλός ἐστιν ὁ τὰς αἰσθήσεις παρέχων τοῦ ἀκούειν, καὶ ὁρᾷν καὶ ὀσφραίνεσθαι· ἐκ τούτων δὲ γίγνοιτο μνήμη καὶ δόξα· ἐκ δὲ μνήμης καὶ δόξης λαβούσης τὸ ἠρεμεῖν, κατὰ ταῦτα γίγνεσθαι ἐπιστήμην, καὶ αὖ τούτων τὰς φθορὰς σκοπῶν, καὶ τὰ περὶ τὸν οὐρανόν τε καὶ τὴν γῆν πάθη, τελευτῶν οὕτως ἐμαυτῷ ἔδοξα πρὸς ταύτην τὴν σκέψιν ἀφυὴς εἶναι, ὡς οὐδὲν χρῆμα. τεκμήριον δέ σοι ἐρῶ ἱκανόν· ἐγὼ γὰρ ἃ καὶ πρότερον σαφῶς ἠπιστάμην, ὥς δὴ ἐμαυτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐδόκουν, τότε ὑπὸ ταύτης τῆς σκέ-

ψεως οὕτω σφόδρα ἐτυφλώθην, ὥςτε ἀπέμαθον καὶ ταῦτα ἃ προτοῦ ᾤμην εἰδέναι, περὶ ἄλλων τε πολλῶν, καὶ διὰ τί ἄνθρωπος αὐξάνεται. τοῦτο γὰρ ᾤμην προτοῦ παντὶ δῆλον εἶναι, ὅτι διὰ τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν. ἐπειδὰν γὰρ ἐκ τῶν σιτίων ταῖς μὲν σαρξὶ σάρκες προςγένωνται, τοῖς δὲ ὀστοῖς ὀστᾶ, καὶ οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τοῖς ἄλλοις τὰ αὐτῶν οἰκεῖα ἑκάστοις προςγένηται, τότε δὴ τὸν ὀλίγον ὄγκον ὄντα, ὕστερον πολὺν γεγονέναι, καὶ οὕτω γίγνεσθαι τὸν σμικρὸν ἄνθρωπον μέγαν. οὕτω τότε ᾤμην· οὐ δοκῶ σοι μετρίως; Ἔμοιγε, ἔφη ὁ Κέβης. Σκέψαι δὴ καὶ τάδε ἔτι· ᾤμην γὰρ ἔγωγε ἱκανὸν μοι δοκεῖν, ὁπότε τις φαίνοιτο ἄνθρωπος παραστὰς μέγας σμικρῷ, μείζων εἶναι αὐτῇ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἵππος ἵππου· καὶ ἔτι γε τούτων ἐναργέστερα, τὰ δέκα μοι ἐδόκει τῶν ὀκτὼ πλείονα εἶναι, διὰ τὸ δύο αὐτοῖς προςεῖναι· καὶ τὸ δίπηχυ τοῦ πηχυαίου μεῖζον εἶναι, διὰ τὸ ἡμίσει αὐτοῦ ὑπερέχειν. Νῦν δὲ δή, ἔφη ὁ Κέβης, τί σοι δοκεῖ περὶ αὐτῶν; Πόῤῥω που, ἔφη, νὴ Δία ἐμὲ εἶναι τοῦ οἴεσθαι περὶ τούτων του τὴν αἰτίαν εἰδέναι· ὅς γε οὐκ ἀποδέχομαι ἐμαυτοῦ, οὐδὲ ὡς ἐπειδὰν ἑνί τις προςθῇ ἕν, ἢ τὸ ἓν ᾧ προςετέθη δύο γέγονεν, ἢ τὸ προςτεθέν, καὶ ᾧ προςετέθη, διὰ τὴν πρόςθεσιν τοῦ ἑτέρου τῷ ἑτέρῳ, δύο ἐγένετο. θαυμάζω γὰρ εἰ, ὅτε ἑκάτερον αὐτῶν χωρὶς ἀλλήλων ἦν, ἓν ἄρ' ἑκάτερον ἦν, καὶ οὐκ ἤστην τότε δύο· ἐπεὶ δ' ἐπλησίασαν ἀλλήλοις, αὕτη ἄρα αὐτοῖς αἰτία ἐγένετο

δυοῖν γενέσθαι, ἡ ξύνοδος, τοῦ πλησίον ἀλλήλων τεθῆναι. οὐδέ γε ὡς ἐάν τις ἓν διασχίσῃ, δύναμαι ἔτι πείθεσθαι ὡς αὕτη αὖ αἰτία γέγονεν, ἡ σχίσις, τοῦ δύο γεγονέναι. ἐναντία γὰρ γίγνεται ἢ τότε αἰτία τοῦ δύο γίγνεσθαι. τότε μὲν γὰρ, ὅτι ξυνήγετο πλησίον ἀλλήλων καὶ προςετίθετο ἕτερον ἑτέρῳ· νῦν δ' ὅτι ἀπάγεται καὶ χωρίζεται ἕτερον ἀπ' ἑτέρου. οὐδέ γε διάτι ἓν γίγνεται, ὡς ἐπίσταμαι ἔτι πείθω ἐμαυτόν· οὐδ' ἄλλο οὐδὲν, ἑνὶ λόγῳ, διότι γίγνεται, ἢ ἀπόλλυται, ἢ ἔστι, κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον τῆς μεθόδου· ἀλλά τιν' ἄλλον τρόπον αὐτὸς εἰκῇ φύρω, τοῦτον δὲ οὐδαμῇ προςίεμαι. XLVI. ἀλλ' ἀκούσας μέν ποτε ἐκ βιβλίου τινός, ὡς ἔφη, Ἀναξαγόρου ἀναγιγνώσκοντος, καὶ λέγοντος, ὡς ἄρα Νοῦς ἐστιν ὁ διακοσμῶν τε καὶ πάντων αἴτιος, ταύτῃ δὴ τῇ αἰτίᾳ ἥσθην τε καὶ ἔδοξέ μοι τρόπον τινὰ εὖ ἔχειν τὸ τὸν νοῦν εἶναι πάντων αἴτιον· καὶ ἡγησάμην, εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, τόν γε Νοῦν κοσμοῦντα, πάντα κοσμεῖν, καὶ ἕκαστον τιθέναι ταύτῃ ὅπῃ ἂν βέλτιστα ἔχῃ. εἰ οὖν τις βούλοιτο τὴν αἰτίαν εὑρεῖν περὶ ἑκάστου, ὅπῃ γίγνεται, ἢ ἀπόλλυται, ἢ ἔστι, τοῦτο δεῖν περὶ αὐτοῦ εὑρεῖν, ὅπῃ βέλτιστον αὐτῷ ἐστιν, ἢ εἶναι, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν πάσχειν ἢ ποιεῖν. ἐκ δὲ δὴ τοῦ λόγου τούτου, οὐδὲν ἄλλο σκοπεῖν προςήκειν ἀνθρώπῳ καὶ περὶ αὐτοῦ καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἢ τὸ ἄριστον καὶ τὸ βέλτιστον· ἀναγκαῖον δὲ εἶναι τὸν αὐτὸν τοῦτον καὶ τὸ χεῖρον εἰδέναι. τὴν αὐτὴν γὰρ εἶναι ἐπιστήμην περὶ αὐτῶν. ταῦτα δὴ

λογιζόμενος, ἄσμενος εὑρηκέναι ᾤμην διδάσκαλον τῆς αἰτίας περὶ τῶν ὄντων κατὰ νοῦν ἐμαυτῷ, τὸν Ἀναξαγόραν· καί μοι φράσειν, πρῶτον μέν, πότερον ἡ γῆ πλατεῖά ἐστιν, ἢ στρογγύλη· ἐπειδὴ δὲ φράσειεν, ἐπεκδιηγήσεσθαι τὴν αἰτίαν καὶ τὴν ἀνάγκην, λέγοντα τὸ ἄμεινον, καὶ ὅτι αὐτὴν ἄμεινον ἦν τοιαύτην εἶναι· καὶ εἰ ἐν μέσῳ φαίη εἶναι αὐτήν, ἐπεκδιηγήσεσθαι ὡς ἄμεινον ἦν αὐτὴν ἐν μέσῳ εἶναι· καὶ εἴ μοι ταῦτα ἀποφαίνοιτο, παρεσκευάσμην ὡς οὐκέθ' ὑποθησόμενος αἰτίας ἄλλο εἶδος. καὶ δὴ καὶ περὶ ἡλίου οὕτω παρεσκευάσμην ὡσαύτως πευσόμενος, καὶ σελήνης, καὶ τῶν ἄλλων ἄστρων, τάχους τε πέρι πρὸς ἄλληλα, καὶ τροπῶν, καὶ τῶν ἄλλων παθημάτων, πῇ ποτε ταῦτ' ἄμεινόν ἐστιν ἕκαστον καὶ ποιεῖν καὶ πάσχειν ἃ πάσχει. οὐ γάρ ἄν ποτε αὐτὸν ᾤμην, φάσκοντά γε ὑπὸ Νοῦ αὐτὰ κεκοσμῆσθαι, ἄλλην τινὰ αὐτοῖς αἰτίαν ἐπενεγκεῖν, ἢ ὅτι βέλτιστον αὐτὰ οὕτως ἔχειν ἐστὶν ὥςπερ ἔχει. ἑκάστῳ οὖν αὐτὸν ἀποδιδόντα τὴν αἰτίαν, καὶ κοινῇ πᾶσι, τὸ ἑκάστῳ βέλτιστον ᾤμην καὶ τὸ κοινὸν πᾶσιν ἐπεκδιηγήσεσθαι ἀγαθόν. καὶ οὐκ ἂν ἀπεδόμην πολλοῦ τὰς ἐλπίδας, ἀλλὰ πάνυ σπουδῇ λαβὼν τὰς βίβλους, ὡς τάχιστα οἷός τ' ἦν ἀνεγίγνωσκον, ἵν' ὡς τάχιστα εἰδείην τὸ βέλτιστον καὶ τὸ χεῖρον. XLVII. Ἀπὸ δὴ θαυμαστῆς, ὦ ἑταῖρε, ἐλπίδος ᾠχόμην φερόμενος, ἐπειδὴ προϊὼν καὶ ἀναγιγνώσκων ὁρῶ ἄνδρα τῷ μὲν Νῷ οὐδὲν χρώμενον, οὐδέ τινας αἰτίας ἐπαιτιώμενον, εἰς τὸ διακοσμεῖν τὰ πράγματα,

ἀέρας δὲ καὶ αἰθέρας καὶ ὕδατα αἰτιώμενον, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ ἄτοπα. καί μοι ἔδοξεν ὁμοιότατον πεπονθέναι ὥςπερ ἂν εἴ τις λέγων ὅτι Σωκράτης πάντα ὅσα πράττει, νῷ πράττει, κἄπειτα ἐπιχειρήσας λέγειν τὰς αἰτίας ἑκάστων ὧν πράττω, λέγοι πρῶτον μὲν ὅτι διὰ ταῦτα νῦν ἐνθάδε κάθημαι, ὅτι ξύγκειταί μου τὸ σῶμα ἐξ ὀστῶν καὶ νεύρων, καὶ τὰ μὲν ὀστᾶ ἐστὶ στερεά, καὶ διαφυὰς ἔχει χωρὶς ἀπ᾽ ἀλλήλων, τὰ δὲ νεῦρα οἷα ἐπιτείνεσθαι καὶ ἀνίεσθαι, περιαμπέχοντα τὰ ὀστᾶ μετὰ τῶν σαρκῶν, καὶ δέρματος, ὃ ξυνέχει αὐτά. αἰωρουμένων οὖν τῶν ὀστέων ἐν ταῖς αὑτῶν ξυμβολαῖς, χαλῶντα καὶ ξυντείνοντα τὰ νεῦρα, κάμπτεσθαί που ποιεῖ οἷόν τ᾽ εἶναι ἐμὲ νῦν τὰ μέλη· καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ξυγκαμφθεὶς ἐνθάδε κάθημαι· καὶ αὖ περὶ τοῦ διαλέγεσθαι, ὑμῖν ἑτέρας τοιαύτας αἰτίας λέγοι, φωνάς τε καὶ ἀέρας καὶ ἀκοὰς καὶ ἄλλα μυρία τοιαῦτα αἰτιώμενος· ἀμελήσας τὰς ὡς ἀληθῶς αἰτίας λέγειν, ὅτι ἐπειδὴ Ἀθηναίοις ἔδοξε βέλτιον εἶναι ἐμοῦ καταψηφίσασθαι, διὰ ταῦτα δὴ καὶ ἐμοὶ βέλτιον αὖ δέδοκται ἐνθάδε καθῆσθαι, καὶ δικαιότερον, παραμένοντα ὑπέχειν τὴν δίκην ἣν ἂν κελεύσωσιν· ἐπεί, νὴ τὸν Κύνα, ὡς ἐγῷμαι, πάλαι ἂν ταῦτα τὰ νεῦρά τε καὶ τὰ ὀστᾶ ἢ περὶ Μέγαρα ἢ Βοιωτοὺς ἦν ὑπὸ δόξης φερόμενα τοῦ βελτίστου, εἰ μὴ δικαιότερον ᾤμην καὶ κάλλιον εἶναι, πρὸ τοῦ φεύγειν τε καὶ ἀποδιδράσκειν, ὑπέχειν τῇ πόλει δίκην ἥντιν᾽ ἂν τάττῃ. ἀλλ᾽ αἴτια μὲν τὰ τοιαῦτα καλεῖν, λίαν

ἄτοπον. εἰ δέ τις λέγοι, ὅτι ἄνευ τοῦ τὰ τοιαῦτα ἔχειν καὶ ὀστᾶ καὶ νεῦρα, καὶ ὅσα ἄλλα ἔχω, οὐκ ἂν οἷός τ' ἦν ποιεῖν τὰ δόξαντά μοι, ἀληθῆ ἂν λέγοι· ὡς μέντοι διὰ ταῦτα ποιῶ ἃ ποιῶ, καὶ ταύτῃ νῷ πράττω, ἀλλ' οὐ τῇ τοῦ βελτίστου αἱρέσει, πολλὴ ἂν καὶ μακρὰ ῥαθυμία ἂν εἴη τοῦ λόγου· τὸ γὰρ μὴ διελέσθαι οἷόν τ' εἶναι, ὅτι ἄλλο μέν τι ἐστὶ τὸ αἴτιον τῷ ὄντι, ἄλλο δ'. ἐκεῖνο ἄνευ οὗ τὸ αἴτιον οὐκ ἄν ποτ' εἴη αἴτιον· ὃ δή μοι φαίνονται ψηλαφῶντες οἱ πολλοί, ὥςπερ ἐν σκότει, ἀλλοτρίῳ ὀνόματι προςχρώμενοι, ὡς αἴτιον αὐτὸ προςαγορεύειν. διὸ δὴ καὶ ὁ μέν τις δίνην περιτιθεὶς τῇ γῇ ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ, μένειν δὴ ποιεῖ τὴν γῆν· ὁ δὲ ὥςπερ καρδόπῳ πλατείᾳ βάθρον τὸν ἀέρα ὑπερείδει· τὴν δὲ τοῦ ὡς οἷόν τε βέλτιστα αὐτὰ τεθῆναι δύναμιν οὕτω νῦν κεῖσθαι, ταύτην οὔτε ζητοῦσιν, οὔτε τινα οἴονται δαιμονίαν ἰσχὺν ἔχειν· ἀλλὰ ἡγοῦνται τούτου ἄν ποτε Ἄτλαντα ἰσχυρότερον καὶ ἀθανατώτερον, καὶ μᾶλλον ἅπαντα ξυνέχοντα ἐξευρεῖν, καὶ ὡς ἀληθῶς τὸ ἀγαθὸν καὶ δέον ξυνδεῖν καὶ ξυνέχειν, οὐδὲν οἴονται. ἐγὼ μὲν οὖν τοιαύτης αἰτίας, ὅπῃ ποτὲ ἔχει, μαθητὴς ὁτουοῦν ἥδιστ' ἂν γενοίμην. ἐπειδὴ δὲ ταύτης ἐστερήθην, καὶ οὔτ' ἂν αὐτὸς εὑρεῖν οὔτε παρ' ἄλλου μαθεῖν οἷός τε ἐγενόμην, τὸν δεύτερον πλοῦν ἐπὶ τὴν τῆς αἰτίας ζήτησιν ᾗ πεπραγμάτευμαι, βούλει σοι, ἔφη, ἐπίδειξιν ποιήσωμαι, ὦ Κέβης; Ὑπερφυῶς μὲν οὖν, ἔφη, ὡς βούλομαι. XLVIII. Ἔδοξε τοίνυν μοι, ἦ δ' ὅς, μετὰ ταῦτα, ἐπειδὴ ἀπείρηκα τὰ

ὄντα σκοπῶν, δεῖν εὐλαβηθῆναι μὴ πάθοιμι ὅπερ οἱ τὸν ἥλιον ἐκλείποντα θεωροῦντες καὶ σκοπούμενοι πάσχουσι· διαφθείρονται γάρ που ἔνιοι τὰ ὄμματα, ἐὰν μὴ ἐν ὕδατι ἢ ἔν τινι τοιούτῳ σκοπῶνται τὴν εἰκόνα αὐτοῦ· τοιοῦτόν τι καὶ ἐγὼ διενοήθην, καὶ ἔδεισα μὴ παντάπασι τὴν ψυχὴν τυφλωθείην, βλέπων πρὸς τὰ πράγματα τοῖς ὄμμασι, καὶ ἑκάστῃ τῶν αἰσθήσεων ἐπιχειρῶν ἅπτεσθαι αὐτῶν. ἔδοξε δή μοι χρῆναι, εἰς τοὺς λόγους καταφυγόντα, ἐν ἐκείνοις σκοπεῖν τῶν ὄντων τὴν ἀλήθειαν. ἴσως μὲν οὖν, ὡς εἰκάζω, τρόπον τινὰ οὐκ ἔοικεν. οὐ γὰρ πάνυ ξυγχωρῶ, τὸν ἐν τοῖς λόγοις σκοπούμενον τὰ ὄντα, ἐν εἰκόσι μᾶλλον σκοπεῖν ἢ τὸν ἐν τοῖς ἔργοις. ἀλλ᾿ οὖν δὴ ταύτῃ γε ὥρμησα, καὶ ὑποθέμενος ἑκάστοτε λόγον ὃν ἂν κρίνω ἐῤῥωμενέστατον εἶναι, ἃ μὲν ἄν μοι δοκῇ τούτῳ ξυμφωνεῖν, τίθημι ὡς ἀληθῆ ὄντα, καὶ περὶ αἰτίας καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων· ἃ δ᾿ ἂν μή, ὡς οὐκ ἀληθῆ. βούλομαι δέ σοι σαφέστερον εἰπεῖν ἃ λέγω. οἶμαι γάρ σε νῦν οὐ μανθάνειν. Οὐ μὰ τὸν Δία, ἔφη ὁ Κέβης, οὐ σφόδρα. XLIX. Ἀλλ᾿, ἦ δ᾿ ὅς, ὧδε λέγω οὐδὲν καινόν, ἀλλ᾿ ἅπερ ἀεί τε ἄλλοτε καὶ ἐν τῷ παρεληλυθότι λόγῳ οὐδὲν πέπαυμαι λέγων. ἔρχομαι γὰρ δὴ ἐπιχειρῶν σοι ἐπιδείξασθαι τῆς αἰτίας τὸ εἶδος ὃ πεπραγμάτευμαι· καὶ εἶμι πάλιν ἐπ᾿ ἐκεῖνα τὰ πολυθρύλλητα, καὶ ἄρχομαι ἀπ᾿ ἐκείνων, ὑποθέμενος εἶναί τι καλὸν αὐτὸ καθ᾿ αὑτό, καὶ ἀγαθόν, καὶ μέγα, καὶ τἄλλα πάντα· ἃ εἴ μοι δίδως τε καὶ ξυγχωρεῖς εἶναι ταῦτα, ἐλπίζω σοι ἐκ

τούτων τὴν αἰτίαν ἐπιδείξειν, καὶ ἀνευρήσειν ὡς ἀθάνατον ἡ ψυχή. Ἀλλὰ μήν, ἔφη ὁ Κέβης, ὡς διδόντος σοι, οὐκ ἂν φθάνοις περαίνων· Σκόπει δή, ἔφη, τὰ ἑξῆς ἐκείνοις, ἐάν σοι ξυνδοκῇ ὥςπερ ἐμοί. φαίνεται γάρ μοι, εἴ τι ἔστιν ἄλλο καλὸν πλὴν αὐτὸ τὸ καλόν, οὐδὲ δι᾽ ἓν ἄλλο καλὸν εἶναι, ἢ διότι μετέχει ἐκείνου τοῦ καλοῦ· καὶ πάντα δὴ οὕτω λέγω. τῇ τοιᾷδε αἰτίᾳ ξυγχωρεῖς; Ξυγχωρῶ, ἔφη. Οὐ τοίνυν, ἦ δ᾽ ὅς, ἔτι μανθάνω, οὐδὲ δύναμαι τὰς ἄλλας αἰτίας τὰς σοφὰς ταύτας γιγνώσκειν· ἀλλ᾽ ἐάν τίς μοι λέγῃ, διότι καλόν ἐστιν ὁτιοῦν, ἢ ὅτι χρῶμα εὐανθὲς ἔχον, ἢ σχῆμα, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν τῶν τοιούτων, τὰ μὲν ἄλλα χαίρειν ἐῶ (ταράττομαι γὰρ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι), τοῦτο δὲ ἁπλῶς καὶ ἀτέχνως, καὶ ἴσως εὐήθως, ἔχω παρ᾽ ἐμαυτῷ, ὅτι οὐκ ἄλλο τι ποιεῖ αὐτὸ τὸ καλὸν ἢ ἐκείνου τοῦ καλοῦ εἴτε παρουσία, εἴτε κοινωνία, εἴτε ὅπῃ δὴ καὶ ὅπως προςγενομένη. οὐ γὰρ ἔτι τοῦτο διϊσχυρίζομαι, ἀλλ᾽ ὅτι τῷ καλῷ πάντα τὰ καλὰ γίγνεται καλά. τοῦτο γάρ μοι δοκεῖ ἀσφαλέστατον εἶναι καὶ ἐμαυτῷ ἀποκρίνασθαι καὶ ἄλλῳ· καὶ τούτου ἐχόμενος, ἡγοῦμαι οὐκ ἄν ποτε πεσεῖν, ἀλλ᾽ ἀσφαλὲς εἶναι καὶ ἐμοὶ καὶ ὁτῳοῦν ἄλλῳ ἀποκρίνασθαι, ὅτι τῷ καλῷ τὰ καλὰ γίγνεται καλά. ἢ οὐ καί σοι δοκεῖ; Δοκεῖ. Καὶ μεγέθει ἄρα τὰ μεγάλα, μεγάλα, καὶ τὰ μείζω, μείζω, καὶ σμικρότητι τὰ ἐλάττω, ἐλάττω; Ναί. Οὐδὲ σὺ ἄρα ἂν ἀποδέχοιο, εἴ τίς τινα φαίη ἕτερον ἑτέρου τῇ κεφαλῇ μείζω εἶναι, καὶ τὸν ἐλάττω, τῷ αὐτῷ τούτῳ ἐλάττω· ἀλλὰ διαμαρτύροιο ἂν ὅτι σὺ μὲν οὐδὲν ἄλ-

λο λέγεις, ἢ ὅτι τὸ μεῖζον πᾶν ἕτερον ἑτέρου, οὐδενὶ ἄλλῳ μεῖζόν ἐστιν ἢ μεγέθει, καὶ διὰ τοῦτο μεῖζον, διὰ τὸ μέγεθος· τὸ δὲ ἔλαττον, οὐδενὶ ἄλλῳ ἔλαττον ἢ σμικρότητι, καὶ διὰ τοῦτο ἔλαττον, διὰ τὴν σμικρότητα· φοβούμενος, οἶμαι, μή τις σοι ἐναντίος λόγος ἀπαντήσοι, ἐὰν τῇ κεφαλῇ μείζονά τινα φῇς εἶναι καὶ ἐλάττω· πρῶτον μὲν, τῷ αὐτῷ τὸ μεῖζον μεῖζον εἶναι, καὶ τὸ ἔλαττον ἔλαττον· ἔπειτα τῇ κεφαλῇ, σμικρᾷ οὔσῃ, τὸν μείζω μείζω εἶναι· καὶ τοῦτο δὴ τέρας εἶναι, τὸ σκικρῷ τινὶ μέγαν τινὰ εἶναι. ἢ οὐκ ἂν φοβοῖο ταῦτα; Καὶ ὁ Κέβης γελάσας, Ἔγωγε, ἔφη. Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς, τὰ δέκα τῶν ὀκτὼ δυοῖν πλείω εἶναι, καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ὑπερβάλλειν, φοβοῖο ἂν λέγειν, ἀλλὰ μὴ πλήθει καὶ διὰ τὸ πλῆθος; καὶ τὸ δίπηχυ τοῦ πηχυαίου ἡμίσει μεῖζον εἶναι, ἀλλ' οὐ μεγέθει; ὁ αὐτὸς γάρ που φόβος. Πάνυ γε, ἔφη. Τί δέ; ἑνὶ ἑνὸς προστεθέντος, τὴν πρόσθεσιν αἰτίαν εἶναι τοῦ δύο γενέσθαι, ἢ διασχισθέντος, τὴν σχίσιν, οὐκ εὐλαβοῖο ἂν λέγειν; καὶ μέγα ἂν βοῴης ὅτι οὐκ οἶσθα ἄλλως πως ἕκαστον γιγνόμενον, ἢ μετασχὸν τῆς ἰδίας οὐσίας ἑκάστου, οὗ ἂν μετάσχῃ· καὶ ἐν τούτοις οὐκ ἔχεις ἄλλην τινα αἰτίαν τοῦ δύο γενέσθαι, ἀλλ' ἢ τὴν τῆς δυάδος μετάσχεσιν· καὶ δεῖν τούτου μετασχεῖν τὰ μέλλοντα δύο ἔσεσθαι, καὶ μονάδος, ὃ ἂν μέλλῃ ἓν ἔσεσθαι; τὰς δὲ σχίσεις ταύτας καὶ προσθέσεις, καὶ τὰς ἄλλας τὰς τοιαύτας κομψείας ἐῴης ἂν χαίρειν, παρεὶς ἀποκρίνασθαι τοῖς σαυτοῦ σοφωτέροις· σὺ δὲ δεδιὼς

ἂν, τὸ λεγόμενον, τὴν σαυτοῦ σκιὰν καὶ τὴν ἀπειρίαν, ἐχόμενος ἐκείνου τοῦ ἀσφαλοῦς τῆς ὑποθέσεως, οὕτως ἀποκρίναιο ἄν; εἰ δέ τις αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως ἔχοιτο, χαίρειν ἐῴης ἂν καὶ οὐκ ἀποκρίναιο, ἕως ἂν τὰ ἀπ' ἐκείνης ὁρμηθέντα σκέψαιο, εἴ σοι ἀλλήλοις ξυμφωνεῖ ἢ διαφωνεῖ; ἐπειδὴ δὲ ἐκείνης αὐτῆς δέοι σε διδόναι λόγον, ὡςαύτως ἂν διδοίης, ἄλλη· αὖ ὑπόθεσιν ὑποθέμενος, ἥτις τῶν ἄνωθεν βελτίστη φαίνοιτο ἕως ἐπί τι ἱκανὸν ἔλθοις; ἅμα δὲ οὐκ ἂν φύροιο, ὥςπερ οἱ ἀντιλογικοί, περί τε τῆς ἀρχῆς διαλεγόμενος, καὶ τῶν ἐξ ἐκείνης ὡρμημένων, εἴπερ βούλοιό τι τῶν ὄντων εὑρεῖν; ἐκείνοις μὲν γὰρ ἴσως οὐδεὶς περὶ τούτου λόγος, οὐδὲ φροντίς. ἱκανοὶ γάρ, ὑπὸ σοφίας ὁμοῦ πάντα κυκῶντες, ὅμως δύνασθαι αὐτοὶ αὑτοῖς ἀρέσκειν· σὺ δ' εἴπερ εἶ τῶν φιλοσόφων, οἶμαι ἄν, ὡς ἐγὼ λέγω ποιοῖς. Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις, ὅ, τε Σιμμίας ἅμα καὶ ὁ Κέβης. ΕΧ. Νὴ Δία, ὦ Φαίδων, εἰκότως γε. θαυμαστῶς γάρ μοι δοκεῖ ὡς ἐναργῶς, τῷ καὶ σμικρὸν νοῦν ἔχοντι, εἰπεῖν ἐκεῖνος ταῦτα. ΦΑΙΔ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Ἐχέκρατες, καὶ πᾶσι τοῖς παροῦσιν ἔδοξε. ΕΧ. Καὶ γὰρ ἡμῖν τοῖς ἀποῦσι, νῦν δὲ ἀκούουσιν. ἀλλὰ τίνα δὴ ἦν τὰ μετὰ ταῦτα λεχθέντα; L. ΦΑΙΔ. Ὡς μὲν ἐγὼ οἶμαι, ἐπεὶ αὐτῷ ταῦτα ξυνεχωρήθη, καὶ ὡμολογεῖτο εἶναί τι ἕκαστον τῶν εἰδῶν, καὶ τούτων τἄλλα μεταλαμβάνοντα αὐτῶν τούτων τὴν ἐπωνυμίαν ἴσχειν, τὸ δὴ μετὰ ταῦτα ἠρώτα· Εἰ δή, ἦ δ' ὅς, ταῦτα οὕτω λέγεις, ἆρ' οὐχ, ὅταν Σιμμίαν Σωκράτους φῇς μείζω

εἶναι, Φαίδωνος δὲ ἐλάττω, λέγεις τότ' εἶναι ἐν τῷ Σιμμίᾳ ἀμφότερα, καὶ μέγεθος καὶ σμικρότητα; Ἔγωγε. Ἀλλὰ γάρ, ἦ δ' ὅς, ὁμολογεῖς τὸ τὸν Σιμμίαν ὑπερέχειν Σωκράτους, οὐχ ὡς τοῖς ῥήμασι λέγεται, οὕτω καὶ τὸ ἀληθὲς ἔχειν; οὐ γάρ που πεφυκέναι Σιμμίαν ὑπερέχειν τούτῳ τῷ Σιμμίαν εἶναι, ἀλλὰ τῷ μεγέθει ὃ τυγχάνει ἔχων· οὐδ' αὖ Σωκράτους ὑπερέχειν, ὅτι Σωκράτης ὁ Σωκράτης ἐστίν, ἀλλ' ὅτι σμικρότητα ἔχει ὁ Σωκράτης πρὸς τὸ ἐκείνου μέγεθος; Ἀληθῆ. Οὐδέ γε αὖ ὑπὸ Φαίδωνος ὑπερέχεσθαι τῷ ὅτι Φαίδων ὁ Φαίδων ἐστίν, ἀλλ' ὅτι μέγεθος ἔχει ὁ Φαίδων πρὸς τὴν Σιμμίου σμικρότητα; Ἔστι ταῦτα. Οὕτως ἄρα ὁ Σιμμίας ἐπωνυμίαν ἔχει, σμικρός τε καὶ μέγας εἶναι, ἐν μέσῳ ὢν ἀμφοτέρων, τοῦ μὲν τῷ μεγέθει ὑπερέχειν τὴν σμικρότητα παρέχων, τῷ δέ, τὸ μέγεθος τῆς σμικρότητος παρέχων ὑπερέχον. καὶ ἅμα μειδιάσας, Ἔοικα, ἔφη, καὶ ξυγγραφικῶς ἐρεῖν· ἀλλ' οὖν ἔχει γέ που ὡς λέγω. Ξυνέφη. Λέγω δὲ τοῦδ' ἕνεκα, βουλόμενος δόξαι σοι ὅπερ ἐμοί. ἐμοὶ γὰρ φαίνεται οὐ μόνον αὐτὸ τὸ μέγεθος οὐδέποτ' ἐθέλειν ἅμα μέγα καὶ σμικρὸν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν ἡμῖν μέγεθος οὐδέποτε προςδέχεσθαι τὸ σμικρόν, οὐδ' ἐθέλειν ὑπερέχεσθαι, ἀλλὰ δυοῖν τὸ ἕτερον, ἢ φεύγειν καὶ ὑπεκχωρεῖν ὅταν αὐτῷ προςίῃ τὸ ἐναντίον, τὸ σμικρόν, ἢ προςελθόντος ἐκείνου ἀπολωλέναι· ὑπομένον δὲ καὶ δεξάμενον τὴν σμικρότητα, οὐκ ἐθέλειν εἶναι ἕτερον ἢ ὅπερ ἦν. ὥςπερ ἐγὼ δεξάμενος καὶ ὑπομείνας τὴν σμικρότητα, καὶ

ἔτι ὢν ὅσπερ εἰμί, οὗτος ὁ αὐτὸς σμικρὸς εἰμι, ἐκεῖνο δὲ οὐ τετόλμηκε, μέγα ὂν, σμικρὸν εἶναι· ὡς δ' αὕτως καὶ τὸ σμικρὸν τὸ ἐν ἡμῖν, οὐκ ἐθέλει ποτὲ μέγα γίγνεσθαι, οὐδὲ εἶναι, οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν τῶν ἐναντίων, ἔτι ὂν ὅπερ ἦν, ἅμα τοὐναντίον γίγνεσθαί τε καὶ εἶναι, ἀλλ' ἤτοι ἀπέρχεται ἢ ἀπόλλυται ἐν τούτῳ τῷ παθήματι. Παντάπασιν, ἔφη ὁ Κέβης, οὕτω φαίνεταί μοι. LI. Καί τις εἶπε τῶν παρόντων ἀκούσας (ὅςτις δ' ἦν, οὐ σαφῶς μέμνημαι)· Πρὸς θεῶν, οὐκ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἡμῖν λόγοις αὐτὸ τὸ ἐναντίον τῶν νυνὶ λεγομένων ὡμολογεῖτο; ἐκ τοῦ ἐλάττονος τὸ μεῖζον γίγνεσθαι, καὶ ἐκ τοῦ μείζονος τὸ ἔλαττον, καὶ ἀτεχνῶς αὕτη εἶναι ἡ γένεσις τοῖς ἐναντίοις, ἐκ τῶν ἐναντίων; νῦν δέ μοι δοκεῖ λέγεσθαι ὅτι τοῦτο οὐκ ἄν ποτε γένοιτο. Καὶ ὁ Σωκράτης, παραβαλὼν τὴν κεφαλὴν καὶ ἀκούσας, Ἀνδρικῶς, ἔφη, ἀπεμνημόνευκας· οὐ μέντοι ἐννοεῖς τὸ διαφέρον τοῦ τε νῦν λεγομένου καὶ τοῦ τότε. τότε μὲν γὰρ ἐλέγετο, ἐκ τοῦ ἐναντίου πράγματος τὸ ἐναντίον πρᾶγμα γίγνεσθαι· νῦν δὲ, ὅτι αὐτὸ τὸ ἐναντίον ἑαυτῷ ἐναντίον οὐκ ἄν ποτε γένοιτο, οὔτε τὸ ἐν ἡμῖν, οὔτε τὸ ἐν τῇ φύσει. τότε μὲν γάρ, ὦ φίλε, περὶ τῶν ἐχόντων τὰ ἐναντία ἐλέγομεν, ἐπονομάζοντες αὐτὰ τῇ ἐκείνων ἐπωνυμίᾳ· νῦν δὲ περὶ ἐκείνων αὐτῶν, ὧν ἐνόντων ἔχει τὴν ἐπωνυμίαν τὰ ὀνομαζόμενα· αὐτὰ δ' ἐκεῖνα οὐκ ἄν ποτε φαῖμεν ἐθελῆσαι γένεσιν ἀλλήλων δέξασθαι. καὶ ἅμα βλέψας εἰς τὸν Κέβητα, εἶπεν· Ἆρα μή που, ὦ Κέβης, καί σέ τι τούτων ἐτάραξεν ὧν ὅδε

εἶπεν; Οὐδ' αὖ, ἔφη ὁ Κέβης, οὕτως ἔχω· καὶ τοιοῦτό τι λέγω, ὡς οὖ πολλά με ταράττει. Ξυνωμολογήκαμεν ἄρα, ἦ δ' ὅς, ἁπλῶς τοῦτο, μηδέποτε ἐναντίον ἔσεσθαι ἑαυτῷ τὸ ἐναντίον. Παντάπασιν, ἔφη. LII. Ἔτι δή μοι καὶ τόδε σκέψαι, ἔφη, εἰ ἄρα ξυνομολογήσεις· θερμόν τι καλεῖς καὶ ψυχρόν; Ἔγωγε. Ἆρ' ὅπερ χιόνα καὶ πῦρ; Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. Ἀλλ' ἕτερόν τι πυρὸς τὸ θερμόν, καὶ ἕτερόν τι χιόνος τὸ ψυχρόν; Ναί. Ἀλλὰ τόδε γ', οἶμαι, δοκεῖ σοι, οὐδέποτε χιόνα οὖσαν, δεξαμένην τὸ θερμόν, ὥςπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐλέγομεν, ἔτι ἔσεσθαι ὅπερ ἦν, χιόνα καὶ θερμόν, ἀλλὰ προσιόντος τοῦ θερμοῦ ἢ ὑπεκχωρήσειν αὐτῷ, ἢ ἀπολεῖσθαι. Πάνυ γε. Καὶ τὸ πῦρ γε αὖ, προσιόντος τοῦ ψυχροῦ αὐτῷ, ἢ ὑπεξιέναι, ἢ ἀπολεῖσθαι· οὐ μέντοι ποτὲ τολμήσειν, δεξάμενον τὴν ψυχρότητα, ἔτι εἶναι ὅπερ ἦν, πῦρ, καὶ ψυχρόν. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. Ἔστιν ἄρ', ἦ δ' ὅς, περὶ ἔνια τῶν τοιούτων, ὥςτε μὴ μόνον αὐτὸ τὸ εἶδος ἀξιοῦσθαι τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλό τι· ὃ ἔστι μὲν οὐκ ἐκεῖνο, ἔχει δὲ τὴν ἐκείνου μορφὴν ἀεί, ὅτάν περ ᾖ. ἔτι δ' ἐν τοῖςδε ἴσως ἔσται σαφέστερον ὃ λέγω. τὸ γὰρ περιττὸν ἀεί που δεῖ τούτου τοῦ ὀνόματος τυγχάνειν, ὅπερ νῦν λέγομεν, ἢ οὔ; Πάνυ γε. Ἆρα μόνον τῶν ὄντων, (τοῦτο γὰρ ἐρωτῶ,) ἢ καὶ ἄλλο τι, ὃ ἔστι μὲν οὐχ ὅπερ τὸ περιττόν· ὅμως δὲ δεῖ αὐτὸ μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ ὀνόματος καὶ τοῦτο καλεῖν ἀεί, διὰ τὸ οὕτω πεφυκέναι, ὥςτε τοῦ περιττοῦ μηδέποτε ἀπολείπε-

σθαι; λέγω δὲ αὐτὸ εἶναι, οἷον καὶ ἡ τριὰς πέπονθε, καὶ ἄλλα πολλά. σκόπει δὴ περὶ τῆς τριάδος· ἆρα οὐ δοκεῖ σοι τῷ τε αὐτῆς ὀνόματι ἀεὶ προσαγορευτέα εἶναι, καὶ τῷ τοῦ περιττοῦ ὄντος οὐχ οὔπερ τῆς τριάδος; ἀλλ' ὅμως οὕτω πως πέφυκε καὶ ἡ τριὰς καὶ ἡ πεμπτάς, καὶ ὁ ἥμισυς τοῦ ἀριθμοῦ ἅπας, ὥςτε οὐκ ὢν ὅπερ τὸ περιττόν, ἀεὶ ἕκαστος αὐτῶν ἐστι περιττός. καὶ αὖ τὰ δύο, καὶ τὰ τέσσαρα, καὶ ἅπας ὁ ἕτερος αὖ στίχος τοῦ ἀριθμοῦ οὐκ ὢν ὅπερ τὸ ἄρτιον, ὅμως ἕκαστος αὐτῶν ἄρτιός ἐστιν ἀεί. ξυγχωρεῖς, ἢ οὔ; Πῶς γὰρ οὔκ; ἔφη. Ὃ τοίνυν, ἔφη, βούλομαι δηλῶσαι, ἄθρει· ἔστι δὲ τόδε· ὅτι φαίνεται οὐ μόνον ἐκεῖνα τὰ ἐναντία ἄλληλα οὐ δεχόμενα, ἀλλὰ καὶ ὅσα, οὐκ ὄντα ἀλλήλοις ἐναντία, ἀεὶ ἔχει τὰ ἐναντία, οὐδὲ ταῦτα ἔοικε δεχομένοις ἐκείνην τὴν ἰδέαν, ἣ ἂν τῇ ἐν αὐτοῖς οὔσῃ ἐναντία ᾖ· ἀλλ' ἐπιούσης αὐτῆς, ἤτοι ἀπολλύμενα, ἢ ὑπεκχωροῦντα. ἢ οὐ φήσομεν τὰ τρία καὶ ἀπολεῖσθαι πρότερον, καὶ ἄλλο ὁτιοῦν πείσεσθαι, πρὶν ἢ ὑπομεῖναι ἔτι, τρία ὄντα ἄρτια γενέσθαι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Κέβης. Οὐδὲ μήν, ἦ δ' ὅς, ἐναντίον γέ ἐστι δυὰς τριάδι. Οὐ γὰρ οὖν. Οὐκ ἄρα μόνον τὰ εἴδη τὰ ἐναντία οὐχ ὑπομένει ἐπιόντα ἄλληλα, ἀλλὰ καὶ ἄλλ' ἄττα τὰ ἐναντία οὐχ ὑπομένει ἐπιόντα. LIII. Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις. Βούλει οὖν, ἦ δ' ὅς, ἐὰν οἷοί τε ὦμεν, ὁρισώμεθα ὁποῖα ταῦτ' ἐστί; Πάνυ γε. Ἆρ' οὖν, ἔφη, ὦ Κέβης, τάδε εἴη ἄν, ἃ ὅ, τι ἂν κατάσχῃ, μὴ μόνον ἀναγκάζει τὴν αὐτοῦ ἰδέαν αὐτὸ ἴσχειν,

ἀλλὰ καὶ μηδ᾿ ἐναντίαν αὐτῇ δέχεσθαι; Πῶς λέγεις, Ὥσπερ ἄρτι ἐλέγομεν. οἶσθα γὰρ δήπου ὅτι ἃ ἂν ἡ τῶν τριῶν ἰδέα κατάσχῃ, ἀνάγκη αὐτοῖς οὐ μόνον τρισὶν εἶναι, ἀλλὰ καὶ περιττοῖς; Πάνυ γε. Ἐπὶ τὸ τοιοῦτον δή, φαμέν, ἡ ἐναντία ἰδέα ἐκείνῃ τῇ μορφῇ, ἣ ἂν τοῦτο ἀπεργάζηται, οὐδέποτ᾿ ἂν ἔλθοι, Οὐ γάρ. Εἰργάζετο δέ γε ἡ περιττή; Ναί. Ἐναντία δὲ ταύτῃ ἡ τοῦ ἀρτίου; Ναί. Ἐπὶ τὰ τρία ἄρα ἡ τοῦ ἀρτίου ἰδέα οὐδέποτε ἥξει; Οὐ δῆτα. Ἄμοιρα δὴ τοῦ ἀρτίου τὰ τρία; Ἄμοιρα. Ἀνάρτιος ἄρα ἡ τριάς; Ναί. Ὃ τοίνυν ἔλεγον ὁρίσασθαι, ποῖα οὐκ ἐναντία τινὶ ὄντα, ὅμως οὐ δέχεται αὐτὸ τὸ ἐναντίον· (οἷον νῦν ἡ τριὰς τῷ ἀρτίῳ οὐκ οὖσα ἐναντία, οὐδέν τι μᾶλλον αὐτὸ δέχεται· τὸ γὰρ ἐναντίον αὐτῷ ἀεὶ ἐπιφέρει, καὶ ἡ δυὰς τῷ περιττῷ, καὶ τὸ πῦρ τῷ ψυχρῷ, καὶ ἄλλα πάμπολλα·) ἀλλ᾿ ὅρα δὴ εἰ οὕτως ὁρίζῃ, μὴ μόνον τὸ ἐναντίον τὸ ἐναντίον μὴ δέχεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο ὃ ἂν ἐπιφέρῃ τι ἐναντίον ἐκείνῳ ἐφ᾿ ὅ, τι ἂν αὐτὸ ἴῃ, αὐτὸ τὸ ἐπιφέρον τὴν τοῦ ἐπιφερομένου ἐναντιότητα μηδέποτε δέξασθαι. πάλιν δὲ ἀναμιμνήσκου· οὐ γὰρ χεῖρον πολλάκις ἀκούειν· τὰ πέντε τὴν τοῦ ἀρτίου οὐ δέξεται· οὐδὲ τὰ δέκα τὴν τοῦ περιττοῦ, τὸ διπλάσιον. τοῦτο μὲν οὖν καὶ αὐτὸ ἄλλῳ ἐναντίον, ὅμως δὲ τὴν τοῦ περιττοῦ οὐ δέξεται· οὐδὲ δὴ τὸ ἡμιόλιον, οὐδὲ τἄλλα τὰ τοιαῦτα, τὸ ἥμισυ τὴν τοῦ ὅλου, καὶ τριτημόριον αὖ, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, εἴπερ ἕπῃ τε καὶ ξυνδοκεῖ σοι οὕτω. Πάνυ σφόδρα καὶ ξυνδοκεῖ, ἔφη, καὶ ἕπο-

μαι. LIV. Πάλιν δή μοι, ἔφη, ἐξ ἀρχῆς λέγε, καὶ μή μοι ὃ ἂν ἐρωτῶ ἀποκρίνου, ἀλλὰ ἄλλο, μιμούμενος ἐμέ· λέγω δὲ παρ᾽ ἣν τοπρῶτον ἔλεγον ἀπόκρισιν, τὴν ἀσφαλῆ ἐκείνην, ἐκ τῶν νῦν λεγομένων ἄλλην ὁρῶν ἀσφάλειαν. εἰ γάρ ἔροιό με, ᾧ ἄν τι ἐν τῷ σώματι ἐγγένηται, θερμὸν ἔσται, οὐ τὴν ἀσφαλῆ σοι ἐρῶ ἀπόκρισιν ἐκείνην τὴν ἀμαθῆ, ὅτι ᾧ ἂν θερμότης, ἀλλὰ κομψοτέραν ἐκ τῶν νῦν, ὅτι ᾧ ἂν πῦρ· οὐδὲ ἂν ἔρῃ, ᾧ ἂν σώματι τί ἐγγένηται, νοσήσει, οὐκ ἐρῶ ὅτι ᾧ ἂν νόσος, ἀλλ᾽ ᾧ ἂν πυρετός· οὐδ᾽ ᾧ ἂν ἀριθμῷ τί ἐγγένηται, περιττὸς ἔσται, οὐκ ἐρῶ, ᾧ ἂν περιττότης, ἀλλ᾽ ᾧ ἂν μονάς, καὶ τἄλλα οὕτως. ἀλλ᾽ ὅρα εἰ ἤδη ἱκανῶς οἶσθ᾽ ὅ, τι βούλομαι. Ἀλλὰ πάνυ ἱκανῶς, ἔφη. Ἀποκρίνου δή, ἦ δ᾽ ὅς, ᾧ ἂν τί ἐγγένηται σώματι, ζῶν ἔσται; Ὧι ἂν ψυχή, ἔφη. Οὐκοῦν ἀεὶ τοῦτο οὕτως ἔχει; Πῶς γὰρ οὐχί; ἦ δ᾽ ὅς. Ἡ ψυχὴ ἄρα ὅ, τι ἂν αὐτὴ κατάσχῃ, ἀεὶ ἥκει ἐπ᾽ ἐκεῖνο, φέρουσα ζωήν; Ἥκει μέντοι, ἔφη. Πότερον δ᾽ ἐστί τι ζωῇ ἐναντίον, ἢ οὐδέν; Ἔστιν, ἔφη. Τί; Θάνατος. Οὐκοῦν ἡ ψυχὴ το ἐναντίον ᾧ αὐτὴ ἐπιφέρει ἀεί, οὐ μήποτε δέξηται, ὡς ἐκ τῶν πρόσθεν ὡμολόγηται. Καὶ μάλα σφόδρα, ἔφη ὁ Κέβης. LV. Τί οὖν; τὸ μὴ δεχόμενον τὴν τοῦ ἀρτίου ἰδέαν, τί νῦν δὴ ὠνομάζομεν; Ἀνάρτιον ἔφη. Τὸ δὲ δίκαιον μὴ δεχόμενον, καὶ ὃ ἂν μουσικὸν μὴ δέχηται; Ἄμουσον, ἔφη, τὸ δέ, ἄδικον. Εἶεν. ὃ δ᾽ ἂν θάνατον μὴ δέχηται, τί καλοῦμεν; Ἀθάνατον, ἔφη. Οὐκοῦν ἡ ψυχὴ οὐ δέχεται θάνατον; Οὔ.

Ἀθάνατον ἄρα ἡ ψυχή; Ἀθάνατον. Εἶεν, ἔφη. τοῦτο μὲν δὴ ἀποδεδεῖχθαι φῶμεν; ἢ πῶς δοκεῖ; Καὶ μάλα γε ἱκανῶς, ὦ Σώκρατες. Τί οὖν, ἦ δ' ὅς, ὦ Κέβης; εἰ τῷ ἀναρτίῳ ἀναγκαῖον ἦν ἀνωλέθρῳ εἶναι, ἄλλο τι τὰ τρία ἢ ἀνώλεθρα ἂν ἦν; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκοῦν εἰ καὶ τὸ ἄθερμον ἀναγκαῖον ἦν ἀνώλεθρον εἶναι, ὁπότε τις ἐπὶ χιόνα θερμὸν ἐπαγάγοι, ὑπεξῄει ἂν ἡ χιών, οὖσα σῶς καὶ ἄτηκτος; οὐ γὰρ ἂν ἀπώλετό γε, οὐδ' αὖ ὑπομένουσα, ἐδέξατο ἂν τὴν θερμότητα. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. Ὡς δ' αὔτως, οἶμαι, κἂν εἰ τὸ ἄψυκτον ἀνώλεθρον ἦν, ὁπότε ἐπὶ τὸ πῦρ ψυχρόν τι ἐπῄει, οὔποτ' ἂν ἀπεσβέννυτο, οὐδ' ἀπώλλυτο, ἀλλὰ σῶν ἂν ἀπελθὸν ᾤχετο. Ἀνάγκη, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ὧδε, ἔφη, ἀνάγκη περὶ τοῦ ἀθανάτου εἰπεῖν· εἰ μὲν τὸ ἀθάνατον, καὶ ἀνώλεθρόν ἐστιν, ἀδύνατον ψυχῇ, ὅταν θάνατος ἐπ αὐτὴν ἴῃ, ἀπόλλυσθαι. θάνατον μὲν γὰρ δή, ἐκ τῶν προειρημένων, οὐ δέξεται, οὐδ' ἔσται τεθνηκυῖα· ὥςπερ τὰ τρία οὐκ ἔσται, ἔφαμεν, ἄρτιον, οὐδέ γ' αὖ τὸ περιττόν. οὐδὲ δὴ τὸ πῦρ, ψυχρόν, οὐδέ γε ἡ ἐν τῷ πυρὶ θερμότης. ἀλλὰ τί κωλύει, φαίη ἄν τις, ἄρτιον μὲν τὸ περιττὸν μὴ γίγνεσθαι, ἐπιόντος τοῦ ἀρτίου, ὥςπερ ὡμολόγηται· ἀπολλυμένου δὲ αὐτοῦ, ἀντ' ἐκείνου ἄρτιον γεγονέναι; τῷ ταῦτα λέγοντι οὐκ ἂν ἔχοιμεν διαμάχεσθαι, ὅτι οὐκ ἀπόλλυται· τὸ γὰρ ἀνάρτιον, οὐκ ἀνώλεθρόν ἐστιν. ἐπεὶ εἰ τοῦτο ὡμολόγητο ἡμῖν, ῥᾳδίως ἂν διεμαχόμεθα, ὅτι ἐπελθόντος τοῦ ἀρτίου, τὸ περιττὸν καὶ τὰ τρία οἴχε-

ται ἀπιόντα· καὶ περὶ πυρὸς καὶ θερμοῦ καὶ τῶν ἄλλων οὕτως ἂν διεμαχόμεθα· ἢ οὔ; Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν καὶ νῦν περὶ τοῦ ἀθανάτου, εἰ μὲν ἡμῖν ὁμολογεῖται καὶ ἀνώλεθρον εἶναι, ψυχὴ ἂν εἴη, πρὸς τῷ ἀθάνατος εἶναι, καὶ ἀνώλεθρος· εἰ δὲ μή, ἄλλου ἂν δέοι λόγου; Ἀλλ᾽ οὐδὲν δεῖ, ἔφη, τούτου γε ἕνεκα, σχολῇ γὰρ ἄν τι ἄλλο φθορὰν μὴ δέχοιτο, εἰ τό γε ἀθάνατον καὶ ἀΐδιον ὂν φθορὰν δέξεται. LVI. Ὁ δέ γε θεός, οἶμαι, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ αὐτὸ τὸ τῆς ζωῆς εἶδος, καὶ εἴ τι ἄλλο ἀθάνατόν ἐστι, παρὰ πάντων ἂν ὁμολογηθείη μηδέποτε ἀπόλλυσθαι. Παρὰ πάντων μέντοι νὴ Δία, ἔφη, ἀνθρώπων γε· καὶ ἔτι μᾶλλον, ὡς ἐγῷμαι, παρὰ θεῶν. Ὁπότε δὴ τὸ ἀθάνατον καὶ ἀδιάφθορόν ἐστιν, ἄλλο τι ψυχὴ ἤ, εἰ ἀθάνατος τυγχάνει οὖσα, καὶ ἀνώλεθρος ἂν εἴη; Πολλὴ ἀνάγκη. Ἐπιόντος ἄρα θανάτου ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον, τὸ μὲν θνητόν, ὡς ἔοικεν, αὐτοῦ ἀποθνήσκει· τὸ δ᾽ ἀθάνατον, σῶν καὶ ἀδιάφθορον οἴχεται ἀπιόν, ὑπεκχωρῆσαν τῷ θανάτῳ. Φαίνεται. Παντὸς μᾶλλον ἄρα, ἔφη, ὦ Κέβης, ψυχὴ ἀθάνατον καὶ ἀνώλεθρον· καὶ τῷ ὄντι ἔσονται ἡμῶν αἱ ψυχαὶ ἐν ᾅδου. Οὔκουν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἔφη, ἔχω παρὰ ταῦτα ἄλλο τι λέγειν, οὐδέ πη ἀπιστεῖν τοῖς λόγοις. ἀλλ᾽ εἰ δή τι Σιμμίας ὅδε, ἤ τις ἄλλος ἔχει λέγειν, εὖ ἔχει μὴ κατασιγῆσαι· ὡς οὐκ οἶδα εἰς ὅντινά τις ἄλλον καιρὸν ἀναβάλλοιτο ἢ τὸν νῦν παρόντα, περὶ τῶν τοιούτων βουλόμενος ἤ τι εἰπεῖν, ἢ ἀκοῦσαι. Ἀλλὰ μήν, ἦ δ᾽ ὅς, ὁ Σιμμίας, οὐδ᾽ αὐτὸς ἔχω ἔτι ὅπη

ἀπιστῶ, ἔκ γε τῶν λεγομένων. ὑπὸ μέντοι τοῦ μεγέθους περὶ ὧν οἱ λόγοι εἰσί, καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν ἀτιμάζων, ἀναγκάζομαι ἀπιστίαν ἔτι ἔχειν παρ᾽ ἐμαυτῷ περὶ τῶν εἰρημένων. Οὐ μόνον γ᾽, ἔφη, ὦ Σιμμία, ὁ Σωκράτης, ἀλλὰ ταῦτά τε εὖ λέγεις καὶ τὰς ὑποθέσεις τὰς πρώτας, καὶ εἰ πισταὶ ὑμῖν εἰσίν, ὅμως ἐπισκεπτέαι σαφέστερον· καὶ ἐὰν αὐτὰς ἱκανῶς διέλητε, ὡς ἐγῷμαι, ἀκολουθήσετε τῷ λόγῳ, καθόσον δυνατὸν μάλιστα ἀνθρώπῳ ἐπακολουθῆσαι· κἂν τοῦτο αὐτὸ σαφὲς γένηται, οὐδὲν ζητήσετε περαιτέρω. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. LVII. Ἀλλὰ τόδε γ᾽ ἔφη, ὦ ἄνδρες, δίκαιον διανοηθῆναι, ὅτι, εἴπερ ἡ ψυχὴ ἀθάνατός ἐστιν, ἐπιμελείας δὴ δεῖται, οὐχ ὑπὲρ τοῦ χρόνου τούτου μόνον, ἐν ᾧ καλοῦμεν τὸ ζῆν, ἀλλ᾽ ὑπὲρ τοῦ παντός· καὶ ὁ κίνδυνος νῦν δὴ καὶ δόξειεν ἂν μάλιστα δεινὸς εἶναι, εἴ τις αὐτῆς ἀμελήσειεν. εἰ μὲν γὰρ ἦν ὁ θάνατος τοῦ παντὸς ἀπαλλαγή, ἕρμαιον ἂν ἦν τοῖς κακοῖς ἀποθανοῦσι, τοῦ τε σώματος ἅμα ἀπηλλάχθαι, καὶ τῆς αὑτῶν κακίας, μετὰ τῆς ψυχῆς· νῦν δὲ ἐπειδὴ ἀθάνατος φαίνεται οὖσα, οὐδεμία ἂν εἴη αὐτῇ ἄλλη ἀποφυγὴ κακῶν, οὐδὲ σωτηρία, πλὴν τοῦ ὡς βελτίστην τε καὶ φρονιμωτάτην γενέσθαι. οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἔχουσα εἰς ᾅδου ἡ ψυχὴ ἔρχεται, πλὴν τῆς παιδείας τε καὶ τροφῆς· ἃ δὴ καὶ λέγεται μέγιστα ὠφελεῖν ἢ βλάπτειν τὸν τελευτήσαντα εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ἐκεῖσε πορείας. λέγεται δὲ οὕτως, ὡς ἄρα τελευτήσαντα ἕκαστον ὁ ἑκάστου δαίμων, ὅςπερ ζῶντα εἰλήχει, οὗτος ἄγειν ἐπιχειρεῖ εἰς δή τινα τόπον,

οἷ δεῖ τοὺς ξυλλεγέντας διαδικασαμένους εἰς ᾅδου πορεύεσθαι, μετὰ ἡγεμόνος ἐκείνου ᾧ δὴ προστέτακται τοὺς ἐνθένδε ἐκεῖσε πορεῦσαι. τυχόντας δ' ἐκεῖ ὧν δεῖ τυχεῖν, καὶ μείναντας ὃν χρὴ χρόνον, ἄλλος δεῦρο πάλιν ἡγεμὼν κομίζει, ἐν πολλαῖς χρόνου καὶ μακραῖς περιόδοις. ἔστι δὲ ἄρα ἡ πορεία οὐχ ὡς ὁ Αἰσχύλου Τήλεφος λέγει. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἁπλῆν οἶμόν φησιν εἰς ᾅδου φέρειν· ἡ δ' οὔτε ἁπλῆ οὔτε μία φαίνεταί μοι εἶναι. οὐδὲ γὰρ ἂν ἡγεμόνων ἔδει· οὐ γάρ που τὶς ἂν διαμάρτοι οὐδαμόσε, μιᾶς ὁδοῦ οὔσης. νῦν δὲ ἔοικε σχίσεις τε καὶ περιόδους πολλὰς ἔχειν· ἀπὸ τῶν ὁσίων τε καὶ νομίμων τῶν ἐνθάδε τεκμαιρόμενος λέγω. ἡ μὲν οὖν κοσμία τε καὶ φρόνιμος ψυχὴ ἕπεταί τε καὶ οὐκ ἀγνοεῖ τὰ παρόντα· ἡ δὲ ἐπιθυμητικῶς τοῦ σώματος ἔχουσα, ὅπερ ἐν τῷ πρόσθεν εἶπον, περὶ ἐκεῖνο πολὺν χρόνον ἐπτοημένη, καὶ περὶ τὸν ὁρατὸν τόπον πολλὰ ἀντιτείνασα καὶ πολλὰ παθοῦσα, βίᾳ καὶ μόλις ὑπὸ τοῦ προστεταγμένου δαίμονος οἴχεται ἀγομένη. ἀφικομένην δὲ ὅθιπερ αἱ ἄλλαι, τὴν μὲν ἀκάθαρτον καί τι πεποιηκυῖαν τοιοῦτον, ἢ φόνων ἀδίκων ἡμμένην, ἢ ἄλλα ἄττα τοιαῦτα εἰργασμένην, ἃ τούτων ἀδελφά τε καὶ ἀδελφῶν ψυχῶν ἔργα τυγχάνει ὄντα, ταύτην μὲν ἅπας φεύγει τε καὶ ὑπεκτρέπεται, καὶ οὔτε ξυνέμπορος οὔτε ἡγεμὼν ἐθέλει γίγνεσθαι· αὐτὴ δὲ πλανᾶται ἐν πάσῃ ἐχομένη ἀπορίᾳ, ἕως ἂν δή τινες χρόνοι γένωνται· ὧν ἐξελθόντων, ὑπ' ἀνάγκης φέρεται εἰς τὴν αὐτῇ πρέπουσαν οἴκησιν. ἡ δὲ

καθαρῶς τε καὶ μετρίως τὸν βίον διεξελθοῦσα, καὶ ξυνεμπόρων καὶ ἡγεμόνων θεῶν τυχοῦσα, ᾤκησε τὸν αὐτῇ ἑκάστη τόπον προσήκοντα. LVIII. Εἰσὶ δὲ πολλοὶ καὶ θαυμαστοὶ τῆς γῆς τόποι· καὶ αὐτὴ, οὔτε οἵα οὔτε ὅση δοξάζεται ὑπὸ τῶν περὶ γῆς εἰωθότων λέγειν, ὡς ἐγὼ ὑπό τινος πέπεισμαι. Καὶ ὁ Σιμμίας, Πῶς ταῦτα, ἔφη, λέγεις, ὦ Σώκρατες; περὶ γάρ τοι τῆς γῆς καὶ αὐτὸς πολλὰ δὴ ἀκήκοα· οὐ μέντοι ταῦτα ἃ σε πείθει· ἡδέως ἂν οὖν ἀκούσαιμι. Ἀλλὰ μέντοι, ὦ Σιμμία, οὐχ ἡ Γλαύκου τέχνη γέ μοι δοκεῖ εἶναι διηγήσασθαι ἅ γ' ἐστίν· ὡς μέντοι ἀληθῆ, χαλεπώτερόν μοι φαίνεται ἢ κατὰ τὴν Γλαύκου τέχνην. καὶ ἅμα μὲν ἐγὼ ἴσως οὐδ' ἂν οἷός τε εἴην, ἅμα δέ, εἰ καὶ ἠπιστάμην, ὁ βίος μοι δοκεῖ ὁ ἐμὸς, ὦ Σιμμία, τῷ μήκει τοῦ λόγου οὐκ ἐξαρκεῖν. τὴν μέντοι ἰδέαν τῆς γῆς, οἵαν πέπεισμαι εἶναι, καὶ τοὺς τόπους αὐτῆς, οὐδέν με κωλύει λέγειν. Ἀλλ', ἔφη ὁ Σιμμίας, καὶ ταῦτα ἀρκεῖ. Πέπεισμαι τοίνυν, ἦ δ' ὅς, ἐγώ, ὡς πρῶτον μέν, εἰ ἔστιν ἐν μέσῳ τῷ οὐρανῷ περιφερὴς οὖσα, μηδὲν αὐτῇ δεῖν μήτε ἀέρος πρὸς τὸ μὴ πεσεῖν, μήτε ἄλλης ἀνάγκης μηδεμιᾶς τοιαύτης· ἀλλὰ ἱκανὴν γε εἶναι αὐτὴν ἴσχειν τὴν ὁμοιότητα τοῦ οὐρανοῦ αὐτοῦ ἑαυτῷ πάντη, καὶ τῆς γῆς αὐτῆς τὴν ἰσοῤῥοπίαν. ἰσόῤῥοπον γὰρ πρᾶγμα, ὁμοίου τινὸς ἐν μέσῳ τεθέν, οὐχ ἕξει μᾶλλον οὐδ' ἧττον οὐδαμόσε κλιθῆναι· ὁμοίως δ' ἔχον, ἀκλινὲς μενεῖ. πρῶτον μὲν δή, ἦ δ' ὅς, τοῦτο πέπεισμαι. Καὶ ὀρθῶς γε, ἔφη ὁ

Σιμμίας. Ἔτι τοίνυν, ἔφη, πάμμεγά τι εἶναι αὐτό· καὶ ἡμᾶς οἰκεῖν τοὺς μέχρι Ἡρακλείων στηλῶν ἀπὸ Φάσιδος ἐν σμικρῷ τινὶ μορίῳ, ὥςπερ περὶ τέλμα μύρμηκας ἢ βατράχους, περὶ τὴν θάλατταν οἰκοῦντας, καὶ ἄλλους ἄλλοθι πολλοὺς ἐν πολλοῖς τοιούτοις τόποις οἰκεῖν. εἶναι γὰρ πανταχῇ περὶ τὴν γῆν πολλὰ κοῖλα καὶ παντοδαπὰ καὶ τὰς ἰδέας καὶ τὰ μεγέθη· εἰς ἃ ξυνεῤῥυηκέναι τό, τε ὕδωρ καὶ τὴν ὁμίχλην, καὶ τὸν ἀέρα· αὐτὴν δὲ τὴν γῆν καθαρὰν ἐν καθαρῷ κεῖσθαι τῷ οὐρανῷ, ἐν ᾧπέρ ἐστι τὰ ἄστρα, ὃν δὴ αἰθέρα ὀνομάζειν τοὺς πολλοὺς τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα εἰωθότων λέγειν· οὗ δὴ ὑποστάθμην ταῦτα εἶναι, καὶ ξυῤῥεῖν ἀεὶ εἰς τὰ κοῖλα τῆς γῆς. ἡμᾶς οὖν οἰκοῦντας ἐν τοῖς κοίλοις αὐτῆς λεληθέναι, καὶ οἴεσθαι ἄνω ἐπὶ τῆς γῆς οἰκεῖν· ὥςπερ ἂν εἴ τις ἐν μέσῳ τῷ πυθμένι τοῦ πελάγους οἰκῶν, οἴοιτό τε ἐπὶ τῆς θαλάττης οἰκεῖν, καὶ διὰ τοῦ ὕδατος ὁρῶν τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα, τὴν θάλατταν ἡγοῖτο οὐρανὸν εἶναι, διὰ δὲ βραδυτῆτά τε καὶ ἀσθένειαν, μηδεπώποτε ἐπὶ τὰ ἄκρα τῆς θαλάττης ἀφιγμένος μηδὲ ἑωρακὼς εἴη, ἐκδὺς καὶ ἀνακύψας ἐκ τῆς θαλάττης εἰς τὸν ἐνθάδε τόπον, ὅσῳ καθαρώτερος καὶ καλλίων τυγχάνει ὢν τοῦ παρὰ σφίσι, μηδὲ ἄλλου ἀκηκοὼς εἴη τοῦ ἑωρακότος· ταὐτὸν δὴ τοῦτο καὶ ἡμᾶς πεπονθέναι. οἰκοῦντας γὰρ ἔν τινι κοίλῳ τῆς γῆς, οἴεσθαι ἐπάνω αὐτῆς οἰκεῖν, καὶ τὸν ἀέρα οὐρανὸν καλεῖν, ὡς διὰ τούτου, οὐρανοῦ ὄντος, τὰ ἄστρα χωροῦντα· τὸ

δὲ εἶναι ταὐτόν, ὑπ᾽ ἀσθενείας καὶ βραδυτῆτος οὐχ οἵους τε εἶναι ἡμᾶς διεξελθεῖν ἐπ᾽ ἔσχατον τὸν ἀέρα. ἐπεί, εἴ τις αὐτοῦ ἐπ᾽ ἄκρα ἔλθοι, ἢ πτηνὸς γενόμενος ἀνάπτοιτο, κατιδεῖν ἂν ἀνακύψαντα, ὥςπερ ἐνθάδε οἱ ἐκ τῆς θαλάττης ἰχθύες ἀνακύπτοντες ὁρῶσι τὰ ἐνθάδε, οὕτως ἄν τινα καὶ τὰ ἐκεῖ κατιδεῖν· καί, εἰ ἡ φύσις ἱκανὴ εἴη ἀνασχέσθαι θεωροῦσα, γνῶναι ἂν ὅτι ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς οὐρανὸς καὶ τὸ ἀληθινὸν φῶς καὶ ἡ ὡς ἀληθῶς γῆ. ἥδε μὲν γὰρ ἡ γῆ καὶ οἱ λίθοι, καὶ ὅπας ὁ τόπος ὁ ἐνθάδε, διεφθαρμένα ἐστὶ καὶ καταβεβρωμένα, ὥςπερ τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ ὑπὸ τῆς ἅλμης· καὶ οὔτε φύεται ἄξιον λόγου οὐδὲν ἐν τῇ θαλάττῃ, οὔτε τέλειον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδέν ἐστι· σήραγγες δὲ καὶ ἄμμος, καὶ πηλὸς ἀμήχανος καὶ βόρβοροί εἰσιν, ὅπου ἂν καὶ ἡ γῆ ᾖ· καὶ πρὸς τὰ παρ᾽ ἡμῖν κάλλη κρίνεσθαι οὐδ᾽ ὁπωςτιοῦν ἄξια. ἐκεῖνα δὲ αὖ τῶν παρ᾽ ἡμῖν πολὺ ἂν ἔτι πλέον φανείη διαφέρειν. εἰ γὰρ δεῖ καὶ μῦθον λέγειν καλόν, ἄξιον ἀκοῦσαι, ὦ Σιμμία, οἷα τυγχάνει τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ὑπὸ τῷ οὐρανῷ ὄντα. Ἀλλὰ μήν, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὦ Σώκρατες, ἡμεῖς γε τούτου τοῦ μύθου ἡδέως ἂν ἀκούσαιμεν. LIX. Λέγεται τοίνυν, ἔφη, ὦ ἑταῖρε, πρῶτον μὲν εἶναι τοιαύτη ἡ γῆ αὐτὴ ἰδεῖν, εἴ τις ἄνωθεν θεῷτο, ὥςπερ αἱ δωδεκάσκυτοι σφαῖραι, ποικίλη, χρώμασι διειλημμένη· ὧν καὶ τὰ ἐνθάδε εἶναι χρώματα ὥςπερ δείγματα, οἷς δὴ οἱ γραφεῖς καταχρῶνται. ἐκεῖ δὲ πᾶσαν τὴν γῆν ἐκ τοιούτων εἶναι, καὶ πολὺ ἔτι ἐκ

λαμπροτέρων καὶ καθαρωτέρων ἢ τούτων. τὴν μὲν γὰρ ἁλουργῆ εἶναι καὶ θαυμαστὴν τὸ κάλλος, τὴν δὲ χρυσοειδῆ· τὴν δὲ ὅση λευκή, γύψου ἢ χιόνος λευκοτέραν, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων χρωμάτων ξυγκειμένην ὡσαύτως, καὶ ἔτι πλειόνων καὶ καλλιόνων ἢ ὅσα ἡμεῖς ἑωράκαμεν. καὶ γὰρ αὐτὰ ταῦτα τὰ κοῖλα αὐτῆς, ὕδατός τε καὶ ἀέρος ἔμπλεα ὄντα, χρώματός τι εἶδος παρέχεσθαι, στίλβοντα ἐν τῇ τῶν ἄλλων χρωμάτων ποικιλίᾳ· ὥςτε ἕν τι αὐτῆς εἶδος ξυνεχὲς ποικίλον φαντάζεσθαι. ἐν δὲ ταύτῃ οὔσῃ τοιαύτῃ ἀνὰ λόγον τὰ φυόμενα φύεσθαι, δένδρα τε καὶ ἄνθη, καὶ τοὺς καρπούς· καὶ αὖ τὰ ὄρη ὡσαύτως καὶ τοὺς λίθους ἔχειν ἀνὰ τὸν αὐτὸν λόγον τὴν τελειότητα καὶ τὴν διαφάνειαν, καὶ τὰ χρώματα καλλίω· ὧν καὶ τὰ ἐνθάδε λιθίδια εἶναι ταῦτα τὰ ἀγαπώμενα μόρια, σάρδιά τε καὶ ἰάσπιδας καὶ σμαράγδους, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα· ἐκεῖ δὲ οὐδὲν ὅ, τι οὐ τοιοῦτον εἶναι, καὶ ἔτι τούτων καλλίω. τὸ δ᾽ αἴτιον τούτου εἶναι, ὅτι ἐκεῖνοι οἱ λίθοι καθαροί εἰσι, καὶ οὐ κατεδηδεσμένοι, οὐδὲ διεφθαρμένοι, ὥςπερ οἱ ἐνθάδε, ὑπὸ σηπεδόνος καὶ ἅλμης, καὶ ὑπὸ τῶν δεῦρο ξυνεῤῥυηκότων, ἃ καὶ λίθοις καὶ γῇ καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις τε καὶ φυτοῖς αἴσχη τε καὶ νόσους παρέχει· τὴν δὲ γῆν αὐτὴν κεκοσμῆσθαι τούτοις τε ἅπασι, καὶ ἔτι χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις αὖ τοῖς τοιούτοις. ἐκφανῆ γὰρ αὐτὰ πεφυκέναι, ὄντα πολλὰ πλήθει καὶ μεγάλα, καὶ πανταχοῦ τῆς γῆς· ὥςτε αὐτὴν ἰδεῖν εἶναι θέαμα εὐδαιμόνων θεατῶν.

ζῶα δ᾽ ἐπ᾽ αὐτῆς εἶναι ἄλλα τε πολλὰ καὶ ἀνθρώπους, τοὺς μὲν ἐν μεσογείᾳ οἰκοῦντας, τοὺς δὲ περὶ τὸν ἀέρα, ὥςπερ ἡμεῖς περὶ τὴν θάλατταν· τοὺς δὲ ἐν νήσοις, ἃς περιῤῥεῖν τὸν ἀέρα, πρὸς τῇ ἠπείρῳ οὔσας· καὶ ἑνὶ λόγῳ, ὅπερ ἡμῖν τὸ ὕδωρ τε καὶ ἡ θάλαττά ἐστι πρὸς τὴν ἡμετέραν χρείαν, τοῦτο ἐκεῖ τὸν ἀέρα· ὃ δὲ ἡμῖν ἀήρ, τοῦτο ἐκείνοις τὸν αἰθέρα. τὰς δὲ ὥρας αὐτοῖς κρᾶσιν ἔχειν τοιαύτην, ὥςτε ἐκείνους ἀνόσους εἶναι, καὶ χρόνον τε ζῆν πολὺ πλείω τῶν ἐνθάδε, καὶ ὄψει καὶ ἀκοῇ καὶ φρονήσει καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις ἡμῶν ἀφεστάναι τῇ αὐτῇ ἀποστάσει, ᾗπερ ἀήρ τε ὕδατος ἀφέστηκε, καὶ αἰθὴρ ἀέρος, πρὸς καθαρότητα. καὶ δὴ καὶ θεῶν ἄλση τε καὶ ἱερὰ αὐτοῖς εἶναι· ἐν οἷς τῷ ὄντι οἰκητὰς θεοὺς εἶναι, καὶ φήμας τε καὶ μαντείας καὶ αἰσθήσεις τῶν θεῶν, καὶ τοιαύτας ξυνουσίας γίγνεσθαι αὐτοῖς πρὸς αὐτούς· καὶ τόν γε ἥλιον καὶ σελήνην καὶ ἄστρα ὁρᾶσθαι ὑπ᾽ αὐτῶν οἷα τυγχάνει ὄντα, καὶ τὴν ἄλλην εὐδαιμονίαν τούτων ἀκόλουθον εἶναι. καὶ ὅλην μὲν δὴ τὴν γῆν οὕτω πεφυκέναι, καὶ τὰ περὶ τὴν γῆν· τόπους δ᾽ ἐν αὐτῇ εἶναι κατὰ τὰ ἔγκοιλα αὐτῆς, κύκλῳ περὶ ὅλην, πολλούς· τοὺς μὲν βαθυτέρους καὶ ἀναπεπταμένους μᾶλλον ἢ ἐν ᾧ ἡμεῖς οἰκοῦμεν· τοὺς δὲ βαθυτέρους ὄντας, τὸ χάσμα αὐτοὺς ἔλαττον ἔχειν τοῦ παρ᾽ ἡμῖν τόπου. ἔστι δ᾽ οὓς καὶ βραχυτέρους τῷ βάθει τοῦ ἐνθάδε εἶναι καὶ πλατυτέρους. τούτους δὲ πάντας ὑπὸ γῆν εἰς ἀλλήλους συντετρῆσθαί τε πολλαχῇ, καὶ κατὰ στε-

γότερα καὶ εὐρύτερα, καὶ διεξόδους ἔχειν· ᾗ πολὺ μὲν ὕδωρ ῥεῖν ἐξ ἀλλήλων εἰς ἀλλήλους, ὥςπερ εἰς κρατῆρας, καὶ ἀενάων ποταμῶν ἀμήχανα μεγέθη ὑπὸ τὴν γῆν, καὶ θερμῶν ὑδάτων καὶ ψυχρῶν· πολὺ δὲ πῦρ, καὶ πυρὸς μεγάλους ποταμούς, πολλοὺς δὲ ὑγροῦ πηλοῦ, καὶ καθαρωτέρου καὶ βορβορωδεστέρου· ὥςπερ ἐν Σικελίᾳ οἱ πρὸ τοῦ ῥύακος πηλοῦ ῥέοντες ποταμοὶ καὶ αὐτὸς ὁ ῥύαξ· ὧν δὴ καὶ ἑκάστους τοὺς τόπους πληροῦσθαι, ὧν ἂν ἑκάστοις τύχῃ ἑκάστοτε ἡ περιῤῥοὴ γιγνομένη· ταῦτα δὲ πάντα κινεῖν ἄνω καὶ κάτω ὥςπερ αἰώραν τινὰ ἐνοῦσαν ἐν τῇ γῇ. ἔστι δὲ ἄρα αὕτη ἡ αἰώρα διὰ φύσιν τοιάνδε τινά· ἕν τι τῶν χασμάτων τῆς γῆς ἄλλως τε μέγιστον τυγχάνει ὂν, καὶ διαμπερὲς τετρημένον δι᾽ ὅλης τῆς γῆς, τοῦτο ὅπερ Ὅμηρος εἶπε, λέγων αὐτό,

Τῆλε μάλ᾽, ᾗχι βάθιστον ὑπὸ χθονός ἐστι βέρεθρον.

ὃ καὶ ἄλλοθι καὶ ἐκεῖνος καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ποιητῶν Τάρταρον κεκλήκασιν. εἰς γὰρ τοῦτο τὸ χάσμα ξυῤῥέουσί τε πάντες οἱ ποταμοί, καὶ ἐκ τούτου πάλιν πάντες ἐκρέουσι. γίγνονται δὲ ἕκαστοι τοιοῦτοι, δι᾽ οἵας ἂν καὶ τῆς γῆς ῥέωσιν. ἡ δ᾽ αἰτία ἐστὶ τοῦ ἐκρεῖν τε ἐντεῦθεν καὶ εἰςρεῖν πάντα τὰ ῥεύματα, ὅτι πυθμένα οὐκ ἔχει οὐδὲ βάσιν τὸ ὑγρὸν τοῦτο. αἰωρεῖται δὴ καὶ κυμαίνει ἄνω καὶ κάτω, καὶ ὁ ἀὴρ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ περὶ αὐτὸ ταὐτὸν ποιεῖ. ξυνέπεται γὰρ αὐτῷ καὶ ὅταν εἰς τὸ ἐπέκεινα τῆς γῆς ὁρμήσῃ, καὶ ὅταν εἰς τὸ ἐπὶ τάδε. καὶ

ὥςπερ τῶν ἀναπνεόντων ἀεὶ ἐκπνεῖ τε καὶ ἀναπνεῖ ῥέον τὸ πνεῦμα, οὕτω καὶ ἐκεῖ ξυναιωρούμενον τῷ ὑγρῷ τὸ πνεῦμα δεινούς τινας ἀνέμους καὶ ἀμηχάνους παρέχεται, καὶ εἰςιὸν καὶ ἐξιόν. ὅταν τε οὖν ὁρμῆσαν ὑποχωρήσῃ τὸ ὕδωρ εἰς τὸν τόπον τὸν δὴ κάτω καλούμενον, τοῖς κατ᾽ ἐκεῖνα τὰ ῥεύματα διὰ τῆς γῆς εἰςρεῖ τε καὶ πληροῖ αὐτά, ὥςπερ οἱ ἐπαντλοῦντες· ὅταν τε αὖ ἐκεῖθεν μὲν ἀπολίπῃ, δεῦρο δὲ ὁρμήσῃ, τὰ ἐνθάδε πληροῖ αὖθις· τὰ δὲ πληρωθέντα ῥεῖ διὰ τῶν ὀχετῶν καὶ διὰ τῆς γῆς, καὶ εἰς τοὺς τόπους ἕκαστα ἀφικνούμενα, εἰς οὓς ἕκαστος ὁδοποιεῖται, θαλάττας τε καὶ λίμνας καὶ ποταμοὺς καὶ κρήνας ποιεῖ. ἐντεῦθεν δὲ πάλιν δυόμενα κατὰ τῆς γῆς, τὰ μὲν μακροτέρους τόπους περιελθόντα καὶ πλείους, τὰ δὲ ἐλάττους καὶ βραχυτέρους, πάλιν εἰς τὸν Τάρταρον ἐμβάλλει· τὰ μὲν πολὺ κατωτέρω ἢ ἐπηντλεῖτο, τὰ δὲ ὀλίγον· πάντα δὲ ὑποκάτω εἰςρεῖ τῆς ἐκροῆς. καὶ ἔνια μὲν καταντικρὺ ᾗ εἰςρεῖ ἐξέπεσεν, ἔνια δὲ κατὰ τὸ αὐτὸ μέρος· ἔστι δὲ ἃ παντάπασι κύκλῳ περιελθόντα, ἢ ἅπαξ ἢ καὶ πλεονάκις περιελιχθέντα περὶ τὴν γῆν, ὥςπερ οἱ ὄφεις, εἰς τὸ δυνατὸν κάτω καθέντα, πάλιν ἐμβάλλει· δυνατὸν δ᾽ ἐστιν ἑκατέρωσε μέχρι τοῦ μέσου καθιέναι, πέρα δ᾽ οὔ. ἄναντες γὰρ ἀμφοτέροις τοῖς ῥεύμασι τὸ ἑκατέρωθεν γίγνεται μέρος. LXI. Τὰ μὲν οὖν δὴ ἄλλα πολλά τε καὶ μεγάλα καὶ παντοδαπὰ ῥεύματά ἐστι· τυγχάνει δ᾽ ἄρα ὄντα ἐν τούτοις τοῖς πολλοῖς τέτταρ᾽ ἄττα ῥεύματα, ὧν τὸ

μὲν μέγιστον καὶ ἐξωτάτω ῥέον περὶ κύκλῳ, ὁ καλούμενος Ὠκεανός ἐστι· τούτου δὲ καταντικρὺ καὶ ἐναντίως ῥέων, Ἀχέρων· ὃς δι᾽ ἐρήμων τε τόπων ῥεῖ ἄλλων, καὶ δὴ καὶ ὑπὸ γῆν ῥέων, εἰς τὴν λίμνην ἀφικνεῖται τὴν Ἀχερουσιάδα, οὗ αἱ τῶν τετελευτηκότων ψυχαὶ τῶν πολλῶν ἀφικνοῦνται· καί τινας εἱμαρμένους χρόνους μείνασαι, αἱ μὲν μακροτέρους, αἱ δὲ βραχυτέρους, πάλιν ἐκπέμπονται εἰς τὰς τῶν ζώων γενέσεις. τρίτος δὲ ποταμὸς τούτων κατὰ μέσον ἐκβάλλει, καὶ ἐγγὺς τῆς ἐκβολῆς ἐκπίπτει εἰς τόπον μέγαν, πυρὶ πολλῷ καιόμενον, καὶ λίμνην ποιεῖ μείζω τῆς παρ᾽ ἡμῖν θαλάττης, ζέουσαν ὕδατος καὶ πηλοῦ. ἐντεῦθεν δὲ χωρεῖ κύκλῳ θολερὸς καὶ πηλώδης· περιελιττόμενος δὲ τῇ γῇ, ἄλλοσέ τε ἀφικνεῖται, καὶ παρ᾽ ἔσχατα τῆς Ἀχερουσιάδος λίμνης, οὐ ξυμμιγνύμενος τῷ ὕδατι· περιελιχθεὶς δὲ πολλάκις ὑπὸ γῆς, ἐμβάλλει κατωτέρω τοῦ Ταρτάρου. οὗτος δ᾽ ἐστὶν ὃν ἔτι ἐπονομάζουσι Πυριφλεγέθοντα· οὗ καὶ οἱ ῥύακες ἀποσπάσματα ἀναφυσῶσιν, ὅπῃ ἂν τύχωσι τῆς γῆς. τούτου δ᾽ αὖ καταντικρὺ ὁ τέταρτος ἐκπίπτει εἰς τόπον πρῶτον δεινόν τε καὶ ἄγριον, ὡς λέγεται, χρῶμα δὲ ἔχοντα ὅλον οἷον ὁ κυανός· ὃν δὴ ἐπονομάζουσι Στύγιον, καὶ τὴν λίμνην ποιεῖ ὁ ποταμὸς ἐμβάλλων, Στύγα. ὁ δ᾽ ἐμπεσὼν ἐνταῦθα, καὶ δεινὰς δυνάμεις λαβὼν ἐν τῷ ὕδατι, δὺς κατὰ τῆς γῆς, περιελιττόμενος χωρεῖ ἐναντίως τῷ Πυριφλεγέθοντι, καὶ ἀπαντᾷ ἐν τῇ Ἀχερουσιάδι λίμνῃ ἐξ ἐναντίας· καὶ οὐδὲ τὸ τού-

του ὕδωρ οὐδενὶ μίγνυται, ἀλλὰ καὶ οὗτος κύκλῳ περιελθὼν ἐμβάλλει εἰς τὸν Τάρταρον, ἐναντίως τῷ Πυριφλεγέθοντι. ὄνομα δὲ τούτῳ ἐστὶν, ὡς οἱ ποιηταὶ φάσκουσι, Κωκυτός. LXII. Τούτων δὲ οὕτω πεφυκότων, ἐπειδὰν ἀφίκωνται οἱ τετελευτηκότες εἰς τὸν τόπον οἷ ὁ δαίμων ἕκαστον κομίζει, πρῶτον μὲν διεδικάσαντο οἵ τε καλῶς καὶ ὁσίως [καὶ δικαίως] βιώσαντες, καὶ οἱ μή. καὶ οἳ μὲν ἂν δόξωσι μέσως βεβιωκέναι, πορευθέντες ἐπὶ τὸν Ἀχέροντα, ἀναβάντες ἃ δὴ αὐτοῖς ὀχήματά ἐστιν, ἐπὶ τούτων ἀφικνοῦνται εἰς τὴν λίμνην· καὶ ἐκεῖ οἰκοῦσί τε, καὶ καθαιρόμενοι, τῶν τε ἀδικημάτων διδόντες δίκας, ἀπολύονται, εἴ τίς τι ἠδίκησε, τῶν τε εὐεργεσιῶν τιμὰς φέρονται κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστος. οἳ δ᾽ ἂν δόξωσιν ἀνιάτως ἔχειν, διὰ τὰ μεγέθη τῶν ἁμαρτημάτων, ἢ ἱεροσυλίας πολλὰς καὶ μεγάλας, ἢ φόνους ἀδίκους καὶ παρανόμους πολλοὺς ἐξειργασμένοι, ἢ ἄλλα ὅσα τυγχάνει ὄντα τοιαῦτα, τούτους δὲ ἡ προςήκουσα μοῖρα ῥίπτει εἰς τὸν Τάρταρον, ὅθεν οὔποτε ἐκβαίνουσιν· οἳ δ᾽ ἂν ἰάσιμα μὲν, μεγάλα δὲ δόξωσιν ἡμαρτηκέναι ἁμαρτήματα, οἷον πρὸς πατέρα ἢ μητέρα ὑπ᾽ ὀργῆς βίαιόν τι πράξαντες, καὶ μεταμέλον αὐτοῖς τὸν ἄλλον βίον βιῶσιν, ἢ ἀνδροφόνοι τοιούτῳ τινὶ ἄλλῳ τρόπῳ γένωνται, τούτους δὲ ἐμπεσεῖν μὲν εἰς τὸν Τάρταρον ἀνάγκη, ἐμπεσόντας δὲ αὐτοὺς, καὶ ἐνιαυτὸν ἐκεῖ γενομένους, ἐκβάλλει τὸ κῦμα, τοὺς μὲν ἀνδροφόνους, κατὰ τὸν Κωκυτὸν, τοὺς δὲ πατραλοίας καὶ μητραλοίας, κα-

τὰ τὸν Πυριφλεγέθοντα. ἐπειδὰν δὲ φερόμενοι γένωνται κατὰ τὴν λίμνην τὴν Ἀχερουσιάδα, ἐνταῦθα βοῶσί τε καὶ καλοῦσιν, οἱ μέν, οὓς ἀπέκτειναν, οἱ δέ, οὓς ὕβρισαν· καλέσαντες δ' ἱκετεύουσι, καὶ δέονται ἐᾶσαι σφᾶς ἐκβῆναι εἰς τὴν λίμνην καὶ δέξασθαι. καὶ ἐὰν μὲν πείσωσιν, ἀποβαίνουσί τε καὶ λήγουσι τῶν κακῶν· εἰ δὲ μή, φέρονται αὖθις εἰς τὸν Τάρταρον, καὶ ἐκεῖθεν πάλιν εἰς τοὺς ποταμούς· καὶ ταῦτα πάσχοντες οὐ πρότερον παύονται, πρὶν ἂν πείσωσιν οὓς ἠδίκησαν. αὕτη γὰρ ἡ δίκη ὑπὸ τῶν δικαστῶν αὐτοῖς ἐτάχθη. οἳ δὲ δὴ ἂν δόξωσι διαφερόντως πρὸς τὸ ὁσίως βιῶναι, οὗτοί εἰσιν οἱ τῶνδε μὲν τῶν τόπων τῶν ἐν τῇ γῇ ἐλευθερούμενοί τε καὶ ἀπαλλαττόμενοι, ὥσπερ δεσμωτηρίων, ἄνω δὲ εἰς τὴν καθαρὰν οἴκησιν ἀφικνούμενοι, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς οἰκιζόμενοι. τούτων δὲ αὐτῶν οἱ φιλοσοφίᾳ ἱκανῶς καθηράμενοι, ἄνευ τε σωμάτων ζῶσι τοπαράπαν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον, καὶ εἰς οἰκήσεις ἔτι τούτων καλλίους ἀφικνοῦνται· ἃς οὔτε ῥᾴδιον δηλῶσαι, οὔτε ὁ χρόνος ἱκανὸς ἐν τῷ παρόντι.

LXIII. Ἀλλὰ τούτων δὴ ἕνεκα χρὴ ὧν διεληλύθαμεν, ὦ Σιμμία, πάντα ποιεῖν, ὥστε ἀρετῆς καὶ φρονήσεως ἐν τῷ βίῳ μετασχεῖν. καλὸν γὰρ τὸ ἆθλον, καὶ ἡ ἐλπὶς μεγάλη. τὸ μὲν οὖν ταῦτα διϊσχυρίσασθαι οὕτως ἔχειν, ὡς ἐγὼ διελήλυθα, οὐ πρέπει νοῦν ἔχοντι ἀνδρί. ὅτι μέντοι ἢ ταῦτ' ἔστιν, ἢ τοιαῦτ' ἄττα, περὶ τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ τὰς οἰκήσεις, ἐπείπερ ἀθάνατόν γε ἡ ψυχὴ φαίνεται οὖσα, τοῦτο καὶ πρέ-

πειν ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ ἄξιον κινδυνεῦσαι, οἰομένῳ οὕτως ἔχειν. καλὸς γὰρ ὁ κίνδυνος, καὶ χρὴ τὰ τοιαῦτα ὥςπερ ἐπᾴδειν ἑαυτῷ. διὸ δὴ ἔγωγε καὶ πάλαι μηκύνω τὸν μῦθον. ἀλλὰ τούτων δὴ ἕνεκα θαῤῥεῖν χρὴ περὶ τῇ αὐτοῦ ψυχῇ ἄνδρα, ὅςτις ἐν τῷ βίῳ τὰς μὲν ἄλλας ἡδονὰς τὰς περὶ τὸ σῶμα καὶ τοὺς κόσμους εἴασε χαίρειν, ὡς ἀλλοτρίους τε ὄντας, καὶ πλέον θάτερον ἡγησάμενος ἀπεργάζεσθαι· τὰς δὲ περὶ τὸ μανθάνειν ἐσπούδασέ τε, καὶ κοσμήσας τὴν ψυχὴν οὐκ ἀλλοτρίῳ ἀλλὰ τῷ αὐτῆς κόσμῳ, σωφροσύνῃ τε καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνδρείᾳ καὶ ἐλευθερίᾳ καὶ ἀληθείᾳ, οὕτω περιμένει τὴν εἰς ᾅδου πορείαν, ὡς πορευσόμενος ὅταν ἡ εἱμαρμένη καλῇ. Ὑμεῖς μὲν οὖν, ἔφη, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, καὶ οἱ ἄλλοι, εἰςαῦθις ἔν τινι χρόνῳ ἕκαστοι πορεύσεσθε· ἐμὲ δὲ νῦν ἤδη καλεῖ, φαίη ἂν ἀνὴρ τραγικός, ἡ εἱμαρμένη, καὶ σχεδόν τί μοι ὥρα τραπέσθαι πρὸς τὸ λουτρόν. δοκεῖ γὰρ ἤδη βέλτιον εἶναι λουσάμενον πιεῖν τὸ φάρμακον, καὶ μὴ πράγματα ταῖς γυναιξὶ παρέχειν νεκρὸν λούειν. **LXIV.** Ταῦτα δὴ εἰπόντος αὐτοῦ, ὁ Κρίτων, Εἶεν, ἔφη, ὦ Σώκρατες· τί δὲ τούτοις ἢ ἐμοὶ ἐπιτέλλῃ, ἢ περὶ τῶν παίδων, ἢ περὶ ἄλλου του, ὅ, τι ἂν σοι ποιοῦντες ἡμεῖς, ἐν χάριτι μάλιστα ποιοῖμεν; Ἅπερ ἀεὶ λέγω, ἔφη, ὦ Κρίτων· οὐδὲν καινότερον· ὅτι ὑμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμενοι ὑμεῖς, καὶ ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς καὶ ὑμῖν αὐτοῖς ἐν χάριτι ποιήσετε ἅττ' ἂν ποιῆτε, κἂν μὴ νῦν ὁμολογήσητε· ἐὰν δὲ ὑμῶν μὲν αὐτῶν ἀμελῆτε, καὶ μὴ

θέλητε, ὥςπερ κατ' ἴχνη, κατὰ τὰ νῦν τε εἰρημένα καὶ τὰ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ, ζῆν, οὐδὲ ἐὰν πολλὰ ὁμολογήσητε ἐν τῷ παρόντι καὶ σφόδρα, οὐδὲν πλέον ποιήσετε. Ταῦτα μὲν τοίνυν προθυμησόμεθα, ἔφη, οὕτω ποιεῖν· θάπτωμεν δὲ τίνα σε τρόπον; Ὅπως ἂν, ἔφη, βούλησθε· ἐάνπερ γε λάβητέ με, καὶ μὴ ἐκφύγω ὑμᾶς. Γελάσας δὲ ἅμα ἡσυχῇ, καὶ πρὸς ἡμᾶς ἀποβλέψας, εἶπεν, Οὐ πείθω, ἔφη, ὦ ἄνδρες, Κρίτωνα, ὡς ἐγώ εἰμι οὗτος ὁ Σωκράτης ὁ νυνὶ διαλεγόμενος, καὶ διατάττων ἕκαστα τῶν λεγομένων· ἀλλ' οἴεταί με ἐκεῖνον εἶναι ὃν ὄψεται ὀλίγον ὕστερον νεκρόν, καὶ ἐρωτᾷ δὴ πῶς με θάπτῃ. ὅτι δὲ ἐγὼ πάλαι πολὺν λόγον πεποίημαι, ὡς ἐπειδὰν πίω τὸ φάρμακον, οὐκέτι ὑμῖν παραμενῶ, ἀλλ' οἰχήσομαι ἀπιὼν εἰς μακάρων δή τινας εὐδαιμονίας, ταῦτά μοι δοκῶ αὐτῷ ἄλλως λέγειν, παραμυθούμενος ἅμα μὲν ὑμᾶς, ἅμα δ' ἐμαυτόν. ἐγγυήσασθε οὖν με πρὸς Κρίτωνα, ἔφη, τὴν ἐναντίαν ἐγγύην, ἢ ἣν οὗτος πρὸς τοὺς δικαστὰς ἠγγυᾶτο. οὗτος μὲν γὰρ ἦ μὴν παραμενεῖν, ὑμεῖς δὲ ἦ μὴν μὴ παραμενεῖν ἐγγυήσασθε, ἐπειδὰν ἀποθάνω, ἀλλὰ οἰχήσεσθαι ἀπιόντα, ἵνα Κρίτων ῥᾷον φέρῃ, καὶ μὴ ὁρῶν μου τὸ σῶμα ἢ καόμενον ἢ κατορυττόμενον, ἀγανακτῇ ὑπὲρ ἐμοῦ, ὡς δεινὰ ἄττα πάσχοντος, μηδὲ λέγῃ ἐν τῇ ταφῇ, ὡς ἢ προτίθεται Σωκράτη, ἢ ἐκφέρει, ἢ κατορύττει. εὖ γὰρ ἴσθι, ἦ δ' ὅς, ὦ ἄριστε Κρίτων, τὸ μὴ καλῶς λέγειν, οὐ μόνον εἰς αὐτὸ τοῦτο πλημμελές, ἀλλὰ καὶ κακόν

τι ἐμποιεῖ ταῖς ψυχαῖς. ἀλλὰ θαῤῥεῖν τε χρὴ, καὶ φάναι τοὐμὸν σῶμα θάπτειν, καὶ θάπτειν οὕτως, ὅπως ἄν σοι φίλον ᾖ, καὶ μάλιστα ἡγῇ νόμιμον εἶναι. LXV. Ταῦτ᾽ εἰπὼν ἐκεῖνος μὲν ἀνίστατο εἰς οἴκημά τι ὡς λουσόμενος, καὶ ὁ Κρίτων εἵπετο αὐτῷ, ἡμᾶς δ᾽ ἐκέλευε περιμένειν. περιεμένομεν οὖν, πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διαλεγόμενοι περὶ τῶν εἰρημένων, καὶ ἀνασκοποῦντες· τοτὲ δ᾽ αὖ περὶ τῆς ξυμφορᾶς διεξιόντες, ὅση ἡμῖν γεγονυῖα εἴη, ἀτεχνῶς ἡγούμενοι, ὥςπερ πατρὸς στερηθέντες, διάξειν ὀρφανοὶ τὸν ἔπειτα βίον. ἐπειδὴ δὲ ἐλούσατο, καὶ ἠνέχθη παρ᾽ αὐτὸν τὰ παιδία (δύο γὰρ αὐτῷ υἱεῖς σμικροὶ ἦσαν, εἷς δὲ μέγας), καὶ αἱ οἰκεῖαι γυναῖκες ἀφίκοντο, ἐκείναις ἐναντίον τοῦ Κρίτωνος διαλεχθείς τε καὶ ἐπιστείλας ἅττα ἐβούλετο, τὰς μὲν γυναῖκας καὶ τὰ παιδία ἀπιέναι ἐκέλευσεν, αὐτὸς δὲ ἧκε παρ᾽ ἡμᾶς. καὶ ἦν ἤδη ἐγγὺς ἡλίου δυσμῶν· χρόνον γὰρ πολὺν διέτριψεν ἔνδον. ἐλθὼν δ᾽ ἐκαθέζετο λελουμένος· καὶ οὐ πολλὰ ἄττα μετὰ ταῦτα διελέχθη. καὶ ἧκεν ὁ τῶν Ἕνδεκα ὑπηρέτης· καὶ στὰς παρ᾽ αὐτόν, Ὦ Σώκρατες, ἔφη, οὐ καταγνώσομαι γέ σου ὅπερ ἄλλων καταγιγνώσκω, ὅτι μοι χαλεπαίνουσι καὶ καταρῶνται, ἐπειδὰν αὐτοῖς παραγγείλω πίνειν τὸ φάρμακον, ἀναγκαζόντων τῶν ἀρχόντων· σὲ δ᾽ ἐγὼ καὶ ἄλλως ἔγνωκα ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ γενναιότατον καὶ πρᾳότατον καὶ ἄριστον ἄνδρα ὄντα τῶν πώποτε δεῦρο ἀφικομένων, καὶ δὴ καὶ νῦν εὖ οἶδ᾽ ὅτι οὐκ ἐμοὶ χαλεπαίνεις (γιγνώσκεις γὰρ τοὺς αἰτίους) ἀλλὰ ἐκεί-

νοις. νῦν οὖν, (οἶσθα γὰρ ἃ ἦλθον ἀγγελῶν) χαῖρε τε καὶ πειρῶ ὡς ῥᾷστα φέρειν τὰ ἀναγκαῖα· καὶ ἅμα δακρύσας, μεταστρεφόμενος ἀπήει. Καὶ ὁ Σωκράτης, ἀναβλέψας πρὸς αὐτόν, Καὶ σύ, ἔφη, χαῖρε, καὶ ἡμεῖς ταῦτα ποιήσομεν. Καὶ ἅμα πρὸς ἡμᾶς, Ὡς ἀστεῖος, ἔφη, ὁ ἄνθρωπος· καὶ παρὰ πάντα μοι τὸν χρόνον προςῄει, καὶ διελέγετο ἐνίοτε, καὶ ἦν ἀνδρῶν λῷστος· καὶ νῦν ὡς γενναίως με ἀποδακρύει. ἀλλ' ἄγε δή, ὦ Κρίτων, πειθώμεθα αὐτῷ, καὶ ἐνεγκάτω τὶς τὸ φάρμακον, εἰ τέτριπται· εἰ δὲ μή, τριψάτω ὁ ἄνθρωπος. Καὶ ὁ Κρίτων, Ἀλλ' οἶμαι, ἔφη, ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἔτι ἥλιον εἶναι ἐπὶ τοῖς ὄρεσι, καὶ οὔπω δεδυκέναι· καὶ ἅμα ἐγὼ οἶδα καὶ ἄλλους πάνυ ὀψὲ πίνοντας, ἐπειδὰν παραγγελθῇ αὐτοῖς, δειπνήσαντάς τε καὶ πιόντας εὖ μάλα, καὶ ξυγγενομένους γ' ἐνίους ὧν ἂν τύχωσιν ἐπιθυμοῦντες· ἀλλὰ μηδὲν ἐπείγου· ἔτι γὰρ ἐγχωρεῖ. Καὶ ὁ Σωκράτης, Εἰκότως γ', ἔφη, ὦ Κρίτων, ἐκεῖνοί τε ταῦτα ποιοῦσιν, οὓς σὺ λέγεις (οἴονται γὰρ κερδανεῖν ταῦτα ποιήσαντες) καὶ ἔγωγε εἰκότως ταῦτα οὐ ποιήσω. οὐδὲν γὰρ οἶμαι κερδαίνειν, ὀλίγον ὕστερον πιών, ἄλλο γε ἢ γέλωτα ὀφλήσειν παρ' ἐμαυτῷ, γλιχόμενος τοῦ ζῆν καὶ φειδόμενος, οὐδενὸς ἔτι ἐνόντος. ἀλλ' ἴθι, ἔφη, πείθου, καὶ μὴ ἄλλως ποίει. LXVI. Καὶ ὁ Κρίτων ἀκούσας ἔνευσε τῷ παιδὶ πλησίον ἑστῶτι· καὶ ὁ παῖς ἐξελθὼν καὶ συχνὸν χρόνον διατρίψας, ἧκεν ἄγων τὸν μέλλοντα δώσειν τὸ φάρμακον, ἐν κύλικι φέροντα τετριμμένον. Ἰδὼν δὲ ὁ Σωκράτης τὸν ἄνθρωπον, Εἶεν, ἔφη, ὦ βέλ-

τιστε, (σὺ γὰρ τούτων ἐπιστήμων,) τί χρὴ ποιεῖν Οὐδὲν ἄλλο, ἔφη, ἢ πιόντα περιϊέναι, ἕως ἄν σου βάρος ἐν τοῖς σκέλεσι γένηται· ἔπειτα κατακεῖσθαι· καὶ οὕτως αὐτὸ ποιήσει· καὶ ἅμα ὤρεξε τὴν κύλικα τῷ Σωκράτει. καὶ ὃς λαβών, καὶ μάλα ἵλεως, ὦ Ἐχέκρατες, οὐδὲν τρέσας, οὐδὲ διαφθείρας οὔτε τοῦ χρώματος οὔτε τοῦ προσώπου, ἀλλ᾽ ὥσπερ εἰώθει ταυρηδὸν ὑποβλέψας πρὸς τὸν ἄνθρωπον, Τί λέγεις, ἔφη, περὶ τοῦδε τοῦ πόματος, πρὸς τὸ ἀποσπεῖσαί τινι; ἔξεστιν, ἢ οὔ; Τοσοῦτον, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τρίβομεν, ὅσον οἰόμεθα μέτριον εἶναι πιεῖν. Μανθάνω, ἦ δ᾽ ὅς· ἀλλ᾽ εὔχεσθαί γέ που τοῖς θεοῖς ἔξεστί τε καὶ χρή, τὴν μετοίκησιν τὴν ἐνθένδε ἐκεῖσε εὐτυχῆ γενέσθαι· ἃ δὴ καὶ ἐγὼ εὔχομαι τε, καὶ γένοιτο ταύτῃ. καὶ ἅμα εἰπὼν ταῦτα, ἐπισχόμενος καὶ μάλα εὐχερῶς καὶ εὐκόλως ἐξέπιε. καὶ ἡμῶν οἱ πολλοὶ τέως μὲν ἐπιεικῶς οἷοί τε ἦσαν κατέχειν τὸ μὴ δακρύειν· ὡς δὲ εἴδομεν πίνοντά τε καὶ πεπωκότα, οὐκέτι. ἀλλ᾽ ἐμοῦ γε καὶ αὐτοῦ βίᾳ καὶ ἀστακτὶ ἐχώρει τὰ δάκρυα, ὥστε ἐγκαλυψάμενος ἀπέκλαιον ἐμαυτόν· οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνόν γε, ἀλλὰ τὴν ἐμαυτοῦ τύχην, οἵου ἀνδρὸς ἑταίρου ἐστερημένος εἴην. ὁ δὲ Κρίτων ἔτι πρότερος ἐμοῦ, ἐπειδὴ οὐχ οἷός τ᾽ ἦν κατέχειν τὰ δάκρυα, ἐξανέστη Ἀπολλόδωρος δὲ καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ οὐδὲν ἐπαύετο δακρύων, καὶ δὴ καὶ τότε ἀναβρυχησάμενος, κλαίων καὶ ἀγανακτῶν, οὐδένα ὅντινα οὐ κατέκλασε τῶν παρόντων, πλήν γε αὐτοῦ Σωκράτους ἐκεῖνος δέ, Οἷα, ἔφη, ποιεῖτε, ὦ θαυμάσιοι. ἐγὼ

μέντοι οὐχ ἥκιστα τούτου ἕνεκα τὰς γυναῖκας ἀπέπεμψα, ἵνα μὴ τοιαῦτα πλημμελοῖεν· καὶ γὰρ ἀκήκοα ὅτι ἐν εὐφημίᾳ χρὴ τελευτᾶν· ἀλλ᾽ ἡσυχίαν τε ἄγετε, καὶ καρτερεῖτε. καὶ ἡμεῖς ἀκούσαντες ᾐσχύνθημέν τε καὶ ἐπέσχομεν τοῦ δακρύειν. ὁ δὲ περιελθών, ἐπειδή οἱ βαρύνεσθαι ἔφη τὰ σκέλη, κατεκλίθη ὕπτιος· οὕτω γὰρ ἐκέλευσεν ὁ ἄνθρωπος· καὶ ἅμα ἐφαπτόμενος αὐτοῦ οὗτος ὁ δοὺς τὸ φάρμακον, διαλιπὼν χρόνον, ἐπεσκόπει τοὺς πόδας καὶ τὰ σκέλη, κᾄπειτα σφόδρα πιέσας αὐτοῦ τὸν πόδα, ἤρετο εἰ αἰσθάνοιτο· ὁ δ᾽ οὐκ ἔφη· καὶ μετὰ τοῦτο αὖθις τὰς κνήμας· καὶ ἐπανιὼν οὕτως ἡμῖν ἐπεδείκνυτο ὅτι ψύχοιτό τε καὶ πηγνύοιτο· καὶ αὐτὸς ἥπτετο, καὶ εἶπεν, ὅτι ἐπειδὰν πρὸς τῇ καρδίᾳ γένηται αὐτῷ, τότε οἰχήσεται. ἤδη οὖν σχεδόν τι αὐτοῦ ἦν τὰ περὶ τὸ ἦτρον ψυχόμενα· καὶ ἐκκαλυψάμενος (ἐνεκεκάλυπτο γάρ) εἶπεν, ὃ δὴ τελευταῖον ἐφθέγξατο· Ὦ Κρίτων, ἔφη, τῷ Ἀσκληπιῷ ὀφείλομεν ἀλεκτρυόνα· ἀλλὰ ἀπόδοτε, καὶ μὴ ἀμελήσητε. Ἀλλὰ ταῦτα ἔσται, ἔφη ὁ Κρίτων· ἀλλ᾽ ὅρα εἴ τι ἄλλο λέγεις. Ταῦτα ἐρομένου αὐτοῦ, οὐδὲν ἔτι ἀπεκρίνατο· ἀλλ᾽ ὀλίγον χρόνον διαλιπών, ἐκινήθη τε, καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐξεκάλυψεν αὐτόν. καὶ ὃς τὰ ὄμματα ἔστησεν· ἰδὼν δὲ ὁ Κρίτων ξυνέλαβε τὸ στόμα τε καὶ τοὺς ὀφθαλμούς. LXVII. Ἥδε ἡ τελευτή, ὦ Ἐχέκρατες, τοῦ ἑταίρου ἡμῖν ἐγένετο, ἀνδρός, ὡς ἡμεῖς φαῖμεν ἄν, τῶν τότε ὧν επειράθημεν ἀρίστου, καὶ ἄλλως φρονιμωτάτου καὶ δικαιοτάτου.

Θ Ε Α Γ Η Σ.

ΔΗΜΟΔΟΚΟΣ.

a Ὦ Σώκρατες, ἐδεόμην ἄττα σοι ἰδιολογήσασθαι, εἰ σχολή· κἂν ᾖ ἀσχολία δὲ μὴ πάνυ τις μεγάλη, ὅμως ἐμοῦ ἕνεκα ποίησαι σχολήν. ΣΩ. Ἀλλὰ καὶ ἄλλως τυγχάνω σχολάζων, καὶ δὴ σοῦ γε ἕνεκα καὶ πάνυ· ἀλλ' εἴ τι βούλει λέγειν, ἔξεστι. ΔΗ. Βούλει οὖν δεῦρο εἰς τὴν τοῦ Διὸς τοῦ ἐλευθερίου στοὰν ἐκποδὼν ἀποχωρήσωμεν; ΣΩ. Εἴ σοι δοκεῖ. ΔΗ. Ἴωμεν δή, ὦ Σώκρατες.—πάντα τὰ φυτὰ κινδυνεύει τὸν αὐτὸν τρόπον ἔχειν καὶ τὰ ἐκ τῆς γῆς φυόμενα, καὶ τὰ ζῶα, τά τε ἄλλα καὶ ἄνθρωπος. καὶ γὰρ ἐν τοῖς φυτοῖς ῥᾷστον ἡμῖν τοῦτο γίγνεται, ὅσοι τὴν γῆν γεωργοῦμεν, τὸ παρασκευάσασθαι πάντα τὰ πρὸ τοῦ φυτεύειν, καὶ αὐτὸ τὸ φυτεῦσαι· ἐπειδὰν δὲ τὸ φυτευθὲν βιῷ, μετὰ τοῦτο θεραπεία τοῦ φύντος καὶ πολλὴ καὶ χαλεπὴ καὶ δύσκολος γίγνεται· οὕτω δὲ ἔχειν ἔοικε καὶ τὸ περὶ τῶν ἀνθρώπων. ἀπὸ τῶν ἐμαυτοῦ ἐγὼ πραγμάτων τεκμαίρομαι καὶ εἰς τὰ ἄλλα. καὶ γὰρ ἐμοὶ ἡ τοῦ υἱέος τουτουῒ εἴτε φυτείαν εἴτε παιδοποιΐαν δεῖ αὐτὴν ὀνομάζειν, πάντων ῥᾴ-

στη γέγονεν· ἡ δὲ τροφὴ δύςκολός τε καὶ ἀεὶ ἐν φόβῳ περὶ αὐτοῦ δεδιότι. τὰ μὲν οὖν ἄλλα, πολλὰ ἂν εἴη λέγειν· ἡ δὲ νῦν παροῦσα ἐπιθυμία τούτῳ πάνυ με φοβεῖ. ἔστι μὲν γὰρ οὐκ ἀγεννής, σφαλερὰ δέ. ἐπιθυμεῖ γὰρ δὴ οὗτος ἡμῖν, ὦ Σώκρατες, ὥς φησι, σοφὸς γενέσθαι. δοκεῖ γάρ μοι, τῶν ἡλικιωτῶν τινὲς αὐτοῦ καὶ δημοτῶν εἰς τὸ ἄστυ καταβαίνοντες, λόγους τινὰς ἀπομνημονεύοντες, διαταράττουσιν αὐτόν· οὓς ἐζήλωκε, καὶ πάλαι μοι πράγματα παρέχει, ἀξιῶν ἐπιμεληθῆναί με ἑαυτοῦ, καὶ χρήματα τελέσαι τινὶ τῶν σοφιστῶν, ὅςτις αὐτὸν σοφὸν ποιήσει. ἐμοὶ δὲ τῶν μὲν χρημάτων καὶ ἔλαττον μέλει, ἡγοῦμαι δὲ τοῦτον οὐκ εἰς σμικρὸν κίνδυνον ἰέναι οἷ σπεύδει. τέως μὲν οὖν αὐτὸν κατεῖχον παραμυθούμενος· ἐπειδὴ δὲ οὐκέτι οἷός τέ εἰμι, ἡγοῦμαι κράτιστον εἶναι πείθεσθαι αὐτῷ, ἵνα μὴ πολλάκις ἄνευ ἐμοῦ ξυγγενόμενός τῳ διαφθαρῇ. νῦν οὖν ἥκω ἐπ' αὐτὰ ταῦτα, ἵνα τῳ τούτων τῶν σοφιστῶν δοκούντων εἶναι ξυστήσω τουτονί. σὺ οὖν ἡμῖν εἰς καλὸν παρεφάνης, ᾧ ἂν ἐγὼ μάλιστα ἐβουλόμην, περὶ τῶν τοιούτων μέλλων πράξειν, ξυμβουλεύσασθαι. ἀλλ' εἴ τι ἔχεις ξυμβουλεύειν, ἐξ ὧν ἐμοῦ ἀκήκοας, ἔξεστί τε καὶ χρή. II. ΣΩ. Ἀλλὰ μὲν δή, ὦ Δημόδοκε, καὶ λέγεταί γε ξυμβουλὴ ἱερὸν χρῆμα εἶναι. εἴπερ οὖν καὶ ἄλλη ἡτιςοῦν ἐστὶν ἱερά, καὶ αὕτη ἂν εἴη περὶ ἧς σὺ νῦν ξυμβουλεύῃ. οὐ γάρ ἐστι περὶ ὅτου θειοτέρου ἂν ἄνθρωπος βουλεύσαιτο, ἢ περὶ παιδείας καὶ αὑτοῦ καὶ τῶν αὑτοῦ οἰκείων. πρῶτον μὲν οὖν ἐγώ τε καὶ σὺ ξυνο-

μολογήσωμεν, τί ποτε οἰώμεθα τοῦτο εἶναι περὶ οὗ βουλευόμεθα· μὴ γὰρ πολλάκις ἐγὼ μὲν ἄλλο τ. αὐτὸ ὑπολαμβάνω, σὺ δὲ ἄλλο, κᾆπειτα πόῤῥω που τῆς ξυνουσίας αἰσθώμεθα γελοῖοι ὄντες, ἐγώ τε ὁ ξυμβουλεύων καὶ σὺ ὁ ξυμβουλευόμενος, μηδὲν τῶν αὐτῶν ἡγούμενοι. ΔΗ. Ἀλλά μοι δοκεῖς ὀρθῶς λέγειν, ὦ Σώκρατες, καὶ ποιεῖν χρὴ οὕτω. ΣΩ. Καὶ λέγω γε ὀρθῶς, οὐ μέντοι παντάπασί γε· σμικρὸν γάρ τι μετατίθεμαι. ἐννοῶ γὰρ μὴ καὶ ὁ μειρακίσκος οὗτος οὐ τούτου ἐπιθυμῇ, οὗ ἡμεῖς αὐτὸν οἰόμεθα ἐπιθυμεῖν, ἀλλ' ἑτέρου· εἶτ' αὖ ἡμεῖς ἔτι ἀτοπώτεροι ὦμεν περὶ ἄλλου του βουλευόμενοι. ὀρθότατον οὖν μοι δοκεῖ εἶναι ἀπ' αὐτοῦ τούτου ἄρχεσθαι, διαπυνθανομένους ὅ, τι καὶ ἔστιν οὗ ἐπιθυμεῖ. ΔΗ. Κινδυνεύει γοῦν οὕτω βέλτιστον εἶναι ὡς σὺ λέγεις. III. ΣΩ. Εἰπὲ δή μοι, τί καλὸν ὄνομα τῷ νεανίσκῳ; τί αὐτὸν προσαγορεύομεν; ΔΗ. Θεάγης ὄνομα τούτῳ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Καλόν γε, ὦ Δημόδοκε, τῷ υἱεῖ τὸ ὄνομα ἔθου καὶ ἱεροπρεπές· εἰπὲ δὴ ἡμῖν, ὦ Θέαγες, ἐπιθυμεῖν φῂς σοφὸς γενέσθαι, καὶ ἀξιοῖς σοῦ τὸν πατέρα τόνδε ἐξευρεῖν ἀνδρός τινος ξυνουσίαν τοιούτου ὅστις σε σοφὸν ποιήσει; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Σοφοὺς δὲ καλεῖς πότερον τοὺς ἐπιστήμονας, περὶ ὅτου ἂν ἐπιστήμονες ὦσιν, ἢ τοὺς μή; ΘΕ. Τοὺς ἐπιστήμονας ἔγωγε. ΣΩ. Τί οὖν; οὐκ ἐδιδάξατό σε ὁ πατὴρ καὶ ἐπαίδευσεν ἅπερ ἐνθάδε οἱ ἄλλοι παιδεύονται, οἱ τῶν καλῶν κἀγαθῶν πατέρων υἱεῖς; οἷον γράμματά τε καὶ κιθαρίζειν, καὶ

παλαίειν, καὶ τὴν ἄλλην ἀγωνίαν; ΘΕ. Ἐμέ γε. ΣΩ. Ἔτι οὖν οἴει τινὸς ἐπιστήμης ἐλλείπειν, ἧς προςήκει ὑπὲρ σοῦ τὸν πατέρα ἐπιμεληθῆναι; ΘΕ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τίς ἐστιν αὕτη; εἰπὲ καὶ ἡμῖν, ἵνα σοι χαρισώμεθα. ΘΕ. Οἶδε καὶ οὗτος, ὦ Σώκρατες, ἐπεὶ πολλάκις ἐγὼ αὐτῷ εἴρηκα· ἀλλὰ ταῦτα ἐξεπίτηδες πρὸς σὲ λέγει, ὡς δὴ οὐκ εἰδὼς οὗ ἐγὼ ἐπιθυμῶ. τοιαῦτα γάρ ἔτι καὶ ἕτερα καὶ πρὸς ἐμὲ μάχεταί τε, καὶ οὐκ ἐθέλει με οὐδενὶ ξυστῆσαι. ΣΩ. Ἀλλὰ τὰ μὲν ἔμπροσθέν σοι ἦν πρὸς τοῦτον ῥηθέντα, ὥςπερ ἄνευ μαρτύρων λεγόμενα· νῦν δὲ ἐμὲ ποίησαι μάρτυρα, καὶ ἐναντίον ἐμοῦ κάτειπε, τίς ἐστιν αὕτη ἡ σοφία ἧς ἐπιθυμεῖς. φέρε γάρ, εἰ ἐπεθύμεις ταύτης ᾗ οἱ ἄνθρωποι τὰ πλοῖα κυβερνῶσι, καὶ ἐγώ σε ἐτύγχανον ἐρωτῶν· ὦ Θέαγες, τίνος ἐνδεὴς ὢν σοφίας μέμφῃ τῷ πατρὶ ὅτι οὐκ ἐθέλει σε ξυνιστάναι παρ' ᾧ ἂν σὺ σοφὸς γένοιο; τί ἄν μοι ἀπεκρίνω; τίνα ταύτην αὐτὴν εἶναι; ἆρα οὐ κυβερνητικήν; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Εἰ δὲ ἐπιθυμῶν ταύτην τὴν σοφίαν εἶναι σοφὸς ᾗ τὰ ἅρματα κυβερνῶσιν, εἶτ' ἐμέμφου τῷ πατρί, ἐμοῦ αὖ ἐρωρῶντος τίς ἐστιν αὕτη ἡ σοφία, τίνα ἂν ἀπεκρίνω αὐτὴν εἶναι; ἆρ' οὐχὶ ἡνιοχικήν; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Ἧς δὲ δὴ νῦν τυγχάνεις ἐπιθυμῶν, πότερον ἀνώνυμός τίς ἐστιν, ἢ ἔχει ὄνομα; ΘΕ. Οἶμαι ἔγωγε ἔχειν. IV. ΣΩ. Πότερον οὖν αὐτὴν μὲν οἶσθα, οὐ μέντοι τόγε ὄνομα; ἢ καὶ τὸ ὄνομα; ΘΕ. Καὶ τὸ ὄνομα ἔγωγε. ΣΩ. Τί οὖν ἐστιν, εἰπέ. ΘΕ. Τί δὲ ἄλλο, ὦ Σώκρατες, αὐτῇ ὄνομά τις φαίη ἂν εἶναι,

ἀλλ᾽ ἢ σοφίαν; ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἡ ἡνιοχία σοφία ἐστίν; ἢ ἀμαθία δοκεῖ σοι εἶναι; ΘΕ. Οὐκ ἔμοιγε. ΣΩ. Ἀλλὰ σοφία; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Ἧι τί χρώμεθα; οὐχ ᾗ ἵππων ἐπιστάμεθα ζεύγους ἄρχειν; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἡ κυβερνητικὴ σοφία ἐστίν; ΘΕ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὐκ αὕτη ᾗ πλοίων ἐπιστάμεθα ἄρχειν; ΘΕ. Αὕτη μὲν οὖν. ΣΩ. Ἧς δὲ δὴ σὺ ἐπιθυμεῖς, ἡ σοφία τίς ἐστιν, ᾗ τίνος ἐπιστάμεθα ἄρχειν; ΘΕ. Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ᾗ τῶν ἀνθρώπων. ΣΩ. Μῶν ᾗ τῶν καμνόντων; ΘΕ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἰατρικὴ γάρ αὕτη ἐστίν· ἢ γάρ; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ᾗ τῶν ᾀδόντων ἐπιστάμεθα ἐν τοῖς χοροῖς ἄρχειν; ΘΕ. Οὔ. ΣΩ. Μουσικὴ γὰρ αὕτη γε ΘΕ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ᾗ τῶν γυμναζομένων ἐπιστάμεθα ἄρχειν; ΘΕ. Οὔ. ΣΩ. Γυμναστικὴ γὰρ αὕτη γε. ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ᾗ τῶν τί ποιούντων; — προθυμοῦ εἰπεῖν, ὥςπερ ἐγώ σοι τὰ ἔμπροσθεν. ΘΕ. Ἧι τῶν ἐν τῇ πόλει, ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐν τῇ πόλει εἰσὶ καὶ οἱ κάμνοντες; ΘΕ. Ναί· ἀλλ᾽ οὐ τούτων λέγω μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐν τῇ πόλει. ΣΩ. Ἆρα γε μανθάνω ἣν λέγεις τέχνην· δοκεῖς γάρ μοι λέγειν οὐχ ᾗ τῶν θεριζόντων ἐπιστάμεθα ἄρχειν, καὶ τῶν τρυγώντων, καὶ τῶν φυτευόντων, καὶ σπειρόντων, καὶ ἀλοώντων· αὕτη μὲν γὰρ γεωργική, ᾗ τούτων ἄρχομεν. ἢ γάρ; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Οὐδέ γε ᾗ τῶν πριζόντων, καὶ τρυπώντων, καὶ ξεόντων, καὶ τορνευόντων ξυμπάντων ἐπιστάμεθα ἄρχειν, οὐ ταύτην λέγεις· αὕτη γὰρ οὐ τεκτονική;

ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Ἀλλ' ἴσως ἡ τούτων τε πάντων καὶ αὐτῶν τῶν γεωργῶν, καὶ τῶν τεκτόνων, καὶ τῶν δημιουργῶν ἁπάντων, καὶ τῶν ἰδιωτῶν, καὶ τῶν γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν, ταύτην ἴσως λέγεις τὴν σοφίαν; ΘΕ. Ταύτην πάλαι, ὦ Σώκρατες, βούλομαι λέγειν. V. ΣΩ. Ἔχεις οὖν εἰπεῖν, Αἴγισθος, ὁ Ἀγαμέμνονα ἀποκτείνας ἐν Ἄργει, ἆρα τούτων ἦρχεν ὧν σὺ λέγεις, τῶν τε δημιουργῶν καὶ ἰδιωτῶν, καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ξυμπάντων, ἢ ἄλλων τινῶν; ΘΕ. Οὐκ· ἀλλὰ τούτων. ΣΩ. Τί δὲ δή; Πηλεὺς ὁ Αἰακοῦ ἐν Φθίᾳ οὐ τῶν αὐτῶν τούτων ἦρχε; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Περίανδρον δὲ τὸν Κυψέλου ἄρχοντα ἐν Κορίνθῳ ἤδη ἀκήκοας γενέσθαι; ΘΕ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐ τῶν αὐτῶν τούτων ἄρχοντα ἐν τῇ αὐτῇ πόλει; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Τί δέ; Ἀρχέλαον τὸν Περδίκκου, τὸν νεωστὶ ἄρχοντα ἐν Μακεδονίᾳ, οὐ τῶν αὐτῶν ἡγῇ τούτων ἄρχειν; ΘΕ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἱππίαν δὲ τὸν Πεισιστράτου ἐν τῇδε τῇ πόλει ἄρξαντα, τίνων οἴει ἄρξαι; οὐ τούτων; ΘΕ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Εἴποις ἂν οὖν μοι τίνα ἐπωνυμίαν ἔχει Βάκις τε καὶ Σιβύλλα, καὶ ὁ ἡμεδαπὸς Ἀμφίλυτος; ΘΕ. Τίνα γὰρ ἄλλην, ὦ Σώκρατες, πλήν γε χρησμῳδοί; ΣΩ. Ὀρθῶς λέγεις. ἀλλὰ καὶ τούσδε μοι οὕτω πειρῶ ἀποκρίνασθαι, τίνα ἐπωνυμίαν ἔχει Ἱππίας καὶ Περίανδρος διὰ τὴν αὐτὴν ἀρχήν; ΘΕ. Οἶμαι μὲν τύραννοι. τί γὰρ ἄλλο; ΣΩ. Οὐκοῦν ὅστις ἐπιθυμεῖ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ πόλει ξυμπάντων ἄρχειν, τῆς αὐτῆς ἀρχῆς τούτοις ἐπιθυμεῖ, τυραννικῆς, καὶ τύ-

ραννος εἶναι; ΘΕ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν ταύτης ἐπιθυμεῖν σὺ φῄς; ΘΕ. Ἔοικέ γε, ἐξ ὧν ἐγὼ εἶπον. ΣΩ. Ὦ μιαρέ, τυραννεῖν ἄρα ἡμῶν ἐπιθυμῶν πάλαι ἐμέμφου τῷ πατρί, ὅτι σε οὐκ ἔπεμπεν εἰς [διδασκάλου] τυραννοδιδασκάλου τινός; καὶ σύ, ὦ Δημόδοκε, οὐκ αἰσχύνῃ, πάλαι εἰδὼς οὗ ἐπιθυμεῖ οὗτος; καὶ ἔχων ὅθι πέμψας αὐτὸν δημιουργὸν ἂν ἐποίησας τῆς σοφίας ἧς ἐπιθυμεῖ, ἔπειτα φθονεῖς τε αὐτῷ καὶ οὐκ ἐθέλεις πέμπειν; ἀλλὰ νῦν, ὁρᾷς, ἐπειδὴ ἐναντίον ἐμοῦ κατείρηκέ σου, κοινῇ βουλευώμεθα ἐγώ τε καὶ σύ· ἔστιν οἷ ἂν αὐτὸν πέμποιμεν, καὶ διὰ τὴν τίνος ξυνουσίαν σοφὸς ἂν γένοιτο τύραννος; ΔΗ. Ναὶ μὰ Δία, ὦ Σώκρατες, βουλευώμεθα δῆτα· ὡς δοκεῖ γέ μοι βουλῆς δεῖν περὶ τούτου οὐ φαύλης. VI. ΣΩ. Ἔασον, ὦγαθέ, διαπυθώμεθα αὐτοῦ πρῶτον ἱκανῶς. ΔΗ. Πυνθάνου δή. ΣΩ. Τί οὖν ἂν εἰ Εὐριπίδῃ τι προςχρησαίμεθα, ὦ Θέαγες; Εὐριπίδης γάρ πού φησι· Σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν ξυνουσίᾳ; εἰ οὖν ἔροιτό τις τὸν Εὐριπίδην· ὦ Εὐριπίδη, τῶν τί σοφῶν ξυνουσίᾳ φῂς σοφοὺς εἶναι τοὺς τυράννους; ὥςπερ ἂν εἰ εἰπόντα, Σοφοὶ γεωργοὶ τῶν σοφῶν ξυνουσίᾳ, ἠρόμεθα τῶν τί σοφῶν, τί ἂν ἡμῖν ἀπεκρίνατο; ἆρ' ἂν ἄλλο τι ἢ τῶν τὰ γεωργικά; ΘΕ. Οὔκ, ἀλλὰ τοῦτο. ΣΩ. Τί δέ; εἰ εἶπε, Σοφοὶ μάγειροι τῶν σοφῶν ξυνουσίᾳ, εἰ ἠρόμεθα τῶν τί σοφῶν, τί ἂν οἴει αὐτὸν ἀποκρίνασθαι; οὐχ ὅτι τῶν μαγειρικῶν; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Τί δ', εἰ, Σοφοὶ παλαισταὶ τῶν σοφῶν ξυνουσίᾳ, εἶπεν,

εἰ ἠρόμεθα, τῶν τί σοφῶν, ἆρα οὐκ ἂν τῶν παλαίειν, ἔφη; ΘΕ. Ναί. ΣΩ. Ἐπειδὴ δὲ εἶπες, Σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν ξυνουσίᾳ, ἡμῶν ἐρωτώντων, τί σοφῶν λέγεις, ὦ Εὐριπίδη, τί ἂν φαίη; ποῖα ἂν εἶναι ταῦτα; ΘΕ. Ἀλλὰ μὰ Δί' οὐκ οἶδ' ἔγωγε. ΣΩ. Ἀλλὰ βούλει ἐγώ σοι εἴπω; ΘΕ. Εἰ βούλει. ΣΩ. Ταῦτ' ἔστιν ἅπερ ἔφη Ἀνακρέων τὴν Καλλικρήτην ἐπίστασθαι· ἢ οὐκ οἶσθα τὸ ᾆσμα; ΘΕ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τί οὖν; τοιαύτης τινὸς καὶ σὺ ξυνουσίας ἐπιθυμεῖς ἀνδρὸς ὅστις τυγχάνει ὁμότεχνος ὢν Καλλικρήτῃ τῇ Κυανῆς, καὶ ἐπίσταται τυραννικά, ὥσπερ ἐκείνην ἔφη ὁ ποιητής; ἵνα καὶ σὺ ἡμῖν τύραννος γένῃ, καὶ τῇ πόλει; ΘΕ. Πάλαι, ὦ Σώκρατες, σκώπτεις, καὶ παίζεις πρός με. ΣΩ. Τί δέ; οὐ ταύτης φῂς τῆς σοφίας ἐπιθυμεῖν, ᾗ πάντων ἂν τῶν πολιτῶν ἄρχοις; τοῦτο δὲ ποιῶν, ἄλλο τί ἢ τύραννος ἂν εἴης; ΘΕ. Εὐξαίμην μὲν ἄν, οἶμαι, ἔγωγε τύραννος γενέσθαι μάλιστα μὲν πάντων ἀνθρώπων, εἰ δὲ μή, ὡς πλείστων· καὶ σύ γ' ἄν, οἶμαι, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι· ἔτι δέ γε ἴσως μᾶλλον θεὸς γενέσθαι· ἀλλ' οὐ τούτου ἔλεγον ἐπιθυμεῖν. ΣΩ. Ἀλλὰ τί δὲ ἐστί ποτε οὗ ἐπιθυμεῖς; οὐ τῶν πολιτῶν φῂς ἄρχειν ἐπιθυμεῖν; ΘΕ. Οὐ βίᾳ γε, οὐδ' ὥσπερ οἱ τύραννοι, ἀλλ' ἑκόντων, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι ἐν τῇ πόλει ἐλλόγιμοι ἄνδρες. ΣΩ. Ἆρά γε λέγεις, ὥσπερ Θεμιστοκλῆς, καὶ Περικλῆς, καὶ Κίμων, καὶ ὅσοι τὰ πολιτικὰ δεινοὶ γεγόνασι; ΘΕ. Νὴ Δία τούτους λέγω. VII. ΣΩ. Τί οὖν; εἰ τὰ ἱππικὰ ἐτύγχανες ἐπιθυ-

μῶν σοφὸς γενέσθαι, παρὰ τίνας ἂν ἀφικόμενος ᾠήθης δεινὸς ἔσεσθαι ἱππεύς; ἢ παρ᾽ ἄλλους τινὰς ἢ τοὺς ἱππικούς; ΘΕ. Μὰ Δί᾽ οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Ἀλλὰ παρ᾽ αὐτοὺς αὖ τοὺς δεινοὺς ὄντας ταῦτα, καὶ οἷς εἰσί τε ἵπποι, καὶ χρῶνται ἑκάστοτε καὶ οἰκείοις καὶ ἀλλοτρίοις πολλοῖς; ΘΕ. Δηλονότι. ΣΩ. Τί δέ; εἰ τὰ ἀκοντιστικὰ σοφὸς ἐβούλου γενέσθαι, οὐ παρὰ τοὺς ἀκοντιστικοὺς ᾤου ἂν ἐλθὼν σοφὸς ἔσεσθαι, τούτους οἷς ἐστί τε ἀκόντια, καὶ πολλοῖς καὶ ἀλλοτρίοις καὶ οἰκείοις ἑκάστοτε χρῶνται ἀκοντίοις; ΘΕ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Λέγε δή μοι· ἐπεὶ δὲ δὴ τὰ πολιτικὰ βούλει σοφὸς γενέσθαι, οἴει παρ᾽ ἄλλους τινὰς ἀφικόμενος σοφὸς ἔσεσθαι, ἢ τοὺς πολιτικοὺς τούτους, τοὺς αὐτούς τε δεινοὺς ὄντας τὰ πολιτικά, καὶ χρωμένους ἑκάστοτε τῇ τε αὐτῶν πόλει καὶ ἄλλαις πολλαῖς, καὶ Ἑλληνίσι προσομιλοῦντας πόλεσι καὶ βαρβάροις; ἢ δοκεῖς, ἄλλοις τισὶ ξυγγενόμενος σοφὸς ἔσεσθαι ταῦτα ἅπερ οὗτοι, ἀλλ᾽ οὐκ αὐτοῖς τούτοις; ΘΕ. *Ἀκήκοα γάρ, ὦ Σώκρατες, οὕς σε φασι λέγειν τοὺς λόγους, ὅτι τούτων τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν οἱ υἱεῖς οὐδὲν βελτίους εἰσὶν ἢ οἱ τῶν σκυτοτόμων· καί μοι δοκεῖς ἀληθέστατα λέγειν, ἐξ ὧν ἐγὼ δύναμαι αἰσθέσθαι. ἀνόητος οὖν ἂν εἴην, εἰ οἰοίμην τινὰ τούτων ἐμοὶ μὲν ἂν παραδοῦναι τὴν αὑτοῦ σοφίαν, τὸν δὲ υἱὸν τὸν αὑτοῦ μηδὲν ὠφελῆσαι, εἴ τι οἷός τ᾽ ἦν εἰς ταῦτα ὠφελεῖν ἄλλον ὁντιναοῦν ἀνθρώπων. VIII. ΣΩ. Τί ἂν οὖν, ὦ βέλτιστε ἀνδρῶν, χρήσαιο αὐτῷ, εἴ σοι ἐπειδὴ γένοιτο υἱὸς

τοιαῦτα πράγματα παρέχοι, καὶ φαίη μὲν ἂν ἐπιθυμεῖν ἀγαθὸς γενέσθαι ζωγράφος, καὶ μέμφοιτό σοι τῷ πατρί, ὅτι οὐκ ἐθέλεις ἀναλίσκειν εἰς αὐτὸν τούτων αὐτῶν ἕνεκα ἀργύριον, τοὺς δὲ δημιουργοὺς αὐτοῦ τούτου τοὺς ζωγράφους ἀτιμάζοι τε καὶ μὴ βούλοιτο παρ᾽ αὐτῶν μανθάνειν· ἢ τοὺς αὐλητάς, βουλόμενος αὐλητὴς γενέσθαι, ἢ τοὺς κιθαριστάς; ἔχοις ἂν αὐτῷ ὅ, τι χρῷο, καὶ ὅποι πέμποις ἄλλοσε μὴ ἐθέλοντα παρὰ τούτων μανθάνειν; ΘΕ. Μὰ Δί᾽ οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Νῦν οὖν ταὐτὰ ταῦτα αὐτὸς πρὸς τὸν πατέρα ποιῶν, θαυμάζεις καὶ μέμφῃ εἰ ἀπορεῖ ὅ, τι σοι χρήσεται, καὶ ὅποι πέμποι; ἐπεὶ Ἀθηναίων γε τῶν καλῶν κἀγαθῶν τὰ πολιτικὰ ὅτῳ ἂν βούλῃ ξυστήσομέν σε, ὅς σοι προῖκα ξυνέσται· καὶ ἅμα μὲν ἀργύριον οὐκ ἀναλώσεις, ἅμα δὲ πολὺ μᾶλλον εὐδοκιμήσεις παρὰ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἄλλῳ τῳ ξυνών. ΘΕ. Τί οὖν, ὦ Σώκρατες; οὐ καὶ σὺ τῶν καλῶν κἀγαθῶν εἶ ἀνδρῶν; εἰ γάρ σύ μοι ἐθέλεις ξυνεῖναι, ἐξαρκεῖ, καὶ οὐδένα ἄλλον ζητῶ. ΣΩ. Τί τοῦτο λέγεις, Θέαγες; IX. ΔΗ. Ὦ Σώκρατες, οὐ μέντοι κακῶς λέγει, καὶ ἅμα μὲν ἐμοὶ χαριῇ· ὡς ἐγὼ οὐκ ἔσθ᾽ ὅ, τι τούτου μεῖζον ἂν ἕρμαιον ἡγησαίμην, ἢ εἰ οὗτός τε ἀρέσκοιτο τῇ σῇ ξυνουσίᾳ, καὶ σὺ ἐθέλοις τούτῳ ξυνεῖναι· καὶ μέντοι καὶ αἰσχύνομαι λέγειν ὡς σφόδρα βούλομαι. ἀλλ᾽ ἐγὼ ἀμφοτέρων ὑμῶν δέομαι, σέ τε θέλειν τούτῳ ξυνεῖναι, καὶ σὲ μὴ ζητεῖν ἄλλῳ μηδενὶ ξυγγενέσθαι ἢ Σωκράτει· καί με πολλῶν καὶ φοβερῶν ἀπαλλάξεις

φροντίδων· ὡς νῦν πάνυ φοβοῦμαι ὑπὲρ τούτου, μή τινι ἄλλῳ ἐντύχῃ οἵῳ τοῦτον διαφθεῖραι. ΘΕ. Μηκέτι νῦν, ὦ πάτερ, ὑπέρ γ᾽ ἐμοῦ φοβοῦ, εἴπερ οἷός τ᾽ εἶ πεῖσαι τοῦτον τὴν ἐμὴν ξυνουσίαν προςδέξασθαι. ΔΗ. Πάνυ καλῶς λέγεις. Ὦ Σώκρατες, πρὸς σὲ δ᾽ ἂν ἤδη εἴη ὁ μετὰ τοῦτον λόγος. ἐγὼ γάρ σοι ἕτοιμός εἰμι, ὡς διὰ βραχέων εἰπεῖν, καὶ ἐμὲ καὶ τὰ ἐμὰ ὡς οἷόν τε οἰκειότατα παρέχειν, ὅτου ἂν δέῃ ἔμβραχυ, ἐὰν Θεάγη τουτονὶ ἀσπάζῃ τε καὶ εὐεργετῇς ὅ, τι ἂν οἷός τε ᾖς. Χ. ΣΩ. Ὦ Δημόδοκε, τὸ μὲν ἐσπουδακέναι σε οὐ θαυμάζω, εἴπερ οἴει ὑπ᾽ ἐμοῦ μάλιστ᾽ ἄν σοι τοῦτον ὠφεληθῆναι· οὐ γὰρ οἶδα ὑπὲρ ὅτου ἄν τις νοῦν ἔχων μᾶλλον σπουδάζοι, ἢ ὑπὲρ υἱέος αὑτοῦ, ὅπως ὡς βέλτιστος ἔσται· ὁπόθεν δὲ ἔδοξέ σοι τοῦτο, ὡς ἐγὼ ἂν μᾶλλον τὸν σὸν υἱὸν οἷός τε ἦν ὠφελῆσαι πρὸς τὸ πολίτην ἀγαθὸν γενέσθαι, ἢ σὺ αὐτός, καὶ ὁπόθεν οὗτος ᾠήθη ἐμὲ μᾶλλον ἢ σὲ αὐτὸν ὠφελήσειν, τοῦτο πάνυ θαυμάζω. σὺ γὰρ πρῶτον μὲν πρεσβύτερος εἶ ἐμοῦ, ἔπειτα πολλὰς ἤδη ἀρχὰς καὶ τὰς μεγίστας Ἀθηναίοις ἦρξας, καὶ τιμᾷ ὑπὸ Ἀναγυρασίων τε τῶν δημοτῶν πολὺ μάλιστα, καὶ ὑπὸ τῆς ἄλλης πόλεως οὐδενὸς ἧττον· ἐμοὶ δὲ τούτων οὐδὲν ἐνορᾷ οὐδέτερος ὑμῶν. ἔπειτα εἰ ἄρα τῆς μὲν τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν ξυνουσίας Θεάγης ὅδε καταφρονεῖ, ἄλλους δέ τινας ζητεῖ οἳ παιδεύειν ἐπαγγέλλονται οἷοί τε εἶναι νέους ἀνθρώπους, ἔστιν ἐνταῦθα καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος, καὶ Γοργίας ὁ Λεοντῖνος, καὶ Πῶλος ὁ Ἀκραγαντῖνος, καὶ ἄλλοι πολλοί· οἳ οὕτω σοφοί

εἰσιν ὥςτε εἰς τὰς πόλεις ἰόντες πείθουσι τῶν νέων τοὺς γενναιοτάτους τε καὶ πλουσιωτάτους, οἷς ἔξεστι τῶν πολιτῶν ᾧ ἂν βούλωνται προῖκα ξυνεῖναι, τούτους πείθουσιν, ἀπολείποντας τὰς ἐκείνων ξυνουσίας αὑτοῖς ξυνεῖναι, προςκατατιθέντας ἀργύριον πάνυ πολὺν μισθὸν, καὶ χάριν πρὸς τούτοις εἰδέναι. τούτων τινὰς εἰκὸς ἦν προαιρεῖσθαι καὶ τὸν υἱόν σου καὶ αὐτόν σε· ἐμὲ δ' οὐκ εἰκός. οὐδὲν γὰρ τούτων ἐπίσταμαι τῶν μακαρίων τε καὶ καλῶν μαθημάτων· ἐπεὶ ἐβουλόμην ἄν· ἀλλὰ καὶ λέγω δή που ἀεὶ ὅτι ἐγὼ τυγχάνω, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν ἐπιστάμενος, πλὴν σμικροῦ γέ τινος μαθήματος, τῶν ἐρωτικῶν. τοῦτο μέντοι τὸ μάθημα παρ' ὁντινοῦν ποιοῦμαι δεινὸς εἶναι, καὶ τῶν προγεγονότων ἀνθρώπων καὶ τῶν νῦν. ΘΕ. Ὁρᾷς, ὦ πάτερ, ὅτι Σωκράτης οὐ πάνυ μοι δοκεῖ τι ἔτι ἐθέλειν ἐμοὶ ξυνδιατρίβειν; ἐπεὶ τό γ' ἐμὸν ἕτοιμον, ἐὰν οὗτος ἐθέλῃ· ἀλλὰ ταῦτα παίζων πρὸς ἡμᾶς λέγει. ἐπεὶ ἐγὼ οἶδα τῶν ἐμῶν ἡλικιωτῶν, καὶ ὀλίγῳ πρεσβυτέρων, οἳ πρὶν μὲν τούτῳ ξυνεῖναι οὐδενὸς ἄξιοι ἦσαν, ἐπειδὴ δὲ ξυνεγένοντο τούτῳ, ἐν πάνυ ὀλίγῳ χρόνῳ πάντων βελτίους φαίνονται, ὧν πρότερον χείρους. ΣΩ. Οἶσθα οὖν οἷον τοῦτό ἐστιν, ὦ παῖ Δημοδόκου; ΘΕ. Ναὶ μὰ Δία ἔγωγε, ὅτι ἐὰν σὺ βούλῃ, καὶ ἐγὼ οἷός τ' ἔσομαι τοιοῦτος γενέσθαι οἷοίπερ καὶ ἐκεῖνοι. XI. ΣΩ. Οὐκ, ὦγαθέ· ἀλλά σε λέληθεν οἷον τοῦτ' ἐστίν· ἐγὼ δε σοι φράσω. ἔστι γάρ τι θείᾳ μοίρᾳ παρεπόμενον ἐμοὶ ἐκ παιδὸς ἀρξάμενον δαιμόνιον· ἔστι δὲ τοῦτο

φωνή, ἣ ὅταν γένηται, ἀεί μοι σημαίνει, ὃ ἂν μέλλω πράττειν, τούτου ἀποτροπήν· προτρέπει δὲ οὐδέποτε. καὶ ἐάν τίς μοι τῶν φίλων ἀνακοινῶται, καὶ γένηται ἡ φωνή, ταὐτὸν τοῦτο ἀποτρέπει, καὶ οὐκ ἐᾷ πράττειν. καὶ τούτων ὑμῖν μάρτυρας παρέξομαι. Χαρμίδην γὰρ τουτονὶ γιγνώσκετε τὸν καλὸν γενόμενον, τὸν Γλαύκωνος. οὗτός ποτε ἐτύγχανεν ἐμοὶ ἀνακοινούμενος, μέλλων ἀσκήσειν στάδιον εἰς Νεμέαν· καὶ εὐθὺς αὐτοῦ ἀρχομένου λέγειν ὅτι μέλλει ἀσκεῖν ἐγένετο ἡ φωνή· καὶ ἐγὼ διεκώλυόν τε αὐτόν, καὶ εἶπον, „Ὅτι λέγοντός σου μεταξὺ γέγονέ μοι ἡ φωνὴ ἡ τοῦ δαιμονίου· ἀλλὰ μὴ ἄσκει. Ἴσως, ἔφη, σημαίνει σοι ὅτι οὐ νικήσω· ἐγὼ δέ, κἂν μὴ μέλλω νικᾶν, γυμνασάμενός γε τοῦτον τὸν χρόνον ὠφεληθήσομαι.“ ταῦτα εἰπὼν ἤσκει. ἄξιον οὖν πυθέσθαι αὐτοῦ ἃ αὐτῷ ξυνέβη ἀπὸ ταύτης τῆς ἀσκήσεως. εἰ δὲ βούλεσθε τὸν Τιμάρχου ἀδελφὸν Κλειτόμαχον ἐρέσθαι, τί εἶπεν αὐτῷ Τίμαρχος, ἡνίκα ἀποθανούμενος ᾔει εὐθὺ τοῦ δαιμονίου, ἐκεῖνός τε καὶ Εὔαθλος ὁ σταδιοδρομῶν, ὃς Τίμαρχον ὑπεδέξατο φεύγοντα· ἐρεῖ γὰρ ὑμῖν ὅτι εἶπεν αὐτῷ ταυτί. ΘΕ. Τί; ΣΩ. „Ὦ Κλειτόμαχε, ἔφη, ἐγὼ μέντοι ἔρχομαι ἀποθανούμενος νυνί, διότι Σωκράτει οὐκ ἤθελον πείθεσθαι.“ τί δὴ οὖν ποτε τοῦτο εἶπεν ὁ Τίμαρχος, ἐγὼ φράσω· ὅτε ἀνίστατο ἐκ τοῦ συμποσίου ὁ Τίμαρχος, καὶ Φιλήμων ὁ Φιλημονίδου, ἀποκτενοῦντες Νικίαν τὸν Ἡροσκαμάνδρου, ἠπιστάσθην μὲν αὐτὼ μόνω τὴν ἐπιβουλήν, ὁ δὲ Τίμαρχος ἀνιστάμε-

τος πρός με εἶπε, „Τί λέγεις, ἔφη, ὦ Σώκρατες; ὑμεῖς μὲν πίνετε, ἐμὲ δὲ δεῖ ποι ἐξαναστῆναι· ἥξω δὲ ὀλίγον ὕστερον, ἐὰν τύχω." καί μοι ἐγένετο ἡ φωνή, καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν, Μηδαμῶς, ἔφην, ἀναστῇς. γέγονε γάρ μοι τὸ εἰωθὸς σημεῖον τὸ δαιμόνιον. καὶ ὃς ἐπέσχε· καὶ διαλείπων χρόνον, αὖθις ὡρμᾶτο ἰέναι, καὶ ἔφη, „εἶμι δή, Σώκρατες." αὖθις ἐγένετο ἡ φωνή· αὖθις οὖν αὐτὸν ἠνάγκασα ἐπισχεῖν· τοτρίτον βουλόμενός με λαθεῖν ἀνέστη, οὐκέτι εἰπών μοι οὐδέν, ἀλλὰ λαθών, ἐπιτηρήσας ἄλλοσε τὸν νοῦν ἔχοντα, καὶ οὕτως ᾤχετο ἀπιών, καὶ διεπράξατο ἐξ ὧν ᾔει ἀποθανούμενος. ὅθεν δὴ τοῦτο εἶπε πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὅπερ νῦν ὑμῖν ἐγώ, ὅτι ἴοι ἀποθανούμενος διὰ τὸ ἐμοὶ ἀπιστῆσαι. ἔτι τοίνυν περὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ πολλῶν ἀκούσεσθον ἃ ἐγὼ ἔλεγον περὶ τῆς διαφθορᾶς τοῦ στρατοπέδου. καὶ τὰ μὲν παρεληλυθότα, τῶν εἰδότων ἔστιν ἀκοῦσαι· πεῖραν δ᾽ ἔξεστι νυνὶ λαβεῖν τοῦ σημείου, εἰ ἄρα τι λέγει. ἐπὶ γὰρ τῇ ἐπὶ στρατείαν ἐξορμῇ Σαννίωνος τοῦ καλοῦ, ἐγένετό μοι σημεῖον. οἴχεται δὲ νῦν μετὰ Θρασύλλου στρατευσόμενος εὐθὺ Ἐφέσου καὶ Ἰωνίας· ἐγὼ οὖν οἴομαι ἐκεῖνον ἢ ἀποθανεῖσθαι, ἢ ὁμοῦ τι τούτῳ ἐλᾷν· καὶ περί γε τῆς πραγματείας τῆς ἄλλης πάνυ φοβοῦμαι. XII. Ταῦτα δὴ πάντα εἴρηκά σοι, ὅτι ἡ δύναμις αὕτη τοῦ δαιμονίου τούτου καὶ εἰς τὰς ξυνουσίας τῶν μετ᾽ ἐμοῦ ξυνδιατριβόντων τὸ ἅπαν δύναται. πολλοῖς μὲν γὰρ ἐναντιοῦται, καὶ οὐκ ἔστι τούτοις ὠφεληθῆναι μετ᾽ ἐμοῦ διατρίβουσιν· ὥστε

οὐχ οἷόν τέ μοι τούτοις ξυνδιατρίβειν· πολλοῖς δὲ ξυνεῖναι μὲν οὐ διακωλύει, ὠφελοῦνται δὲ οὐδὲν ξυνόντες. οἷς δ᾽ ἂν ξυλλάβηται τῆς ξυνουσίας ἡ τοῦ δαιμονίου δύναμις, οὗτοί εἰσιν ὧν καὶ σὺ ᾔσθησαι. ταχὺ γὰρ παραχρῆμα ἐπιδιδόασι· καὶ τούτων αὖ τῶν ἐπιδιδόντων, οἳ μὲν καὶ βέβαιον ἔχουσι καὶ παραμόνιμον τὴν ὠφέλειαν· πολλοὶ δέ, ὅσον ἂν μετ᾽ ἐμοῦ χρόνον ὦσι, θαυμάσιον ἐπιδιδόασιν· ἐπειδὰν δέ μου ἀπόσχωνται, πάλιν οὐδὲν διαφέρουσιν ὁτουοῦν. τοῦτό ποτε ἔπαθεν Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου υἱός, τοῦ Ἀριστείδου. διατρίβων γὰρ μετ᾽ ἐμοῦ, πάμπολυ ἐπεδεδώκει ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ· ἔπειτα αὐτῷ στρατεία τις ἐγένετο, καὶ ᾤχετο ἐκπλέων. ἥκων δὲ κατελάμβανε μετ᾽ ἐμοῦ διατρίβοντα Θουκυδίδην τὸν Μελησίου υἱόν, τοῦ Θουκυδίδου. ὁ δὲ Θουκυδίδης τῇ προτεραίᾳ μοι δι᾽ ἀπεχθείας ἐν λόγοις τισὶν ἐγεγόνει. ἰδών με οὖν ὁ Ἀριστείδης, ἐπειδὴ ἠσπάσατό τε καὶ τἄλλα διελέχθη, Θουκυδίδην δέ, ἔφη, Σώκρατες, ἀκούω σεμνύνεσθαι ἄττα πρός σε καὶ χαλεπαίνειν ὥς τι ὄντα. Ἔστι γάρ, ἔφην ἐγώ, οὕτως. Τί δέ; οὐκ οἶδεν, ἔφη, πρὶν σοι ξυγγενέσθαι οἷον ἦν τὸ ἀνδράποδον; Οὐκ ἔοικέ γε, ἔφην ἐγώ, νὴ τοὺς θεούς. Ἀλλὰ μὴν καὶ αὐτός γε, ἔφη, καταγελάστως ἔχω, ὦ Σώκρατες. Τί μάλιστα; ἔφην ἐγώ. Ὅτι, ἔφη, πρὶν με ἐκπλεῖν ὁτῳοῦν ἀνθρώπων οἷός τ᾽ ἦν διαλέγεσθαι, καὶ μηδενὸς χείρων φαίνεσθαι ἐν τοῖς λόγοις· ὥστε καὶ ἐδίωκον τὰς ξυνουσίας τῶν χαριεστάτων ἀνθρώπων· νυνὶ δὲ τοὐναντίον φεύγω, ἄν τινα καὶ αἰ-

σθωμαι πεπαιδευμένον· οὕτως αἰσχύνομαι ἐπὶ τῇ ἐμαυτοῦ φαυλότητι. Πότερον δέ, ἦν δ' ἐγώ, ἐξαίφνης σε προὔλιπεν αὕτη ἡ δύναμις, ἢ κατὰ σμικρόν; Κατὰ σμικρόν, ἦ δ' ὅς. Ἡνίκα δέ σοι παρεγένετο, ἦν δ' ἐγώ, πότερον μαθόντι παρ' ἐμοῦ τι παρεγένετο; ἢ τίνι ἄλλῳ τρόπῳ; Ἐγώ σοι ἐρῶ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἄπιστον μὲν νὴ τοὺς θεούς, ἀληθὲς δέ. ἐγὼ γὰρ ἔμαθον παρὰ σοῦ οὐδὲν πώποτε, ὡς αὐτὸς οἶσθα· ἐπεδίδουν δὲ ὁπότε σοι ξυνείην, κἂν εἰ ἐν τῇ αὐτῇ μόνον οἰκίᾳ εἴην, μὴ ἐν τῷ αὐτῷ δὲ οἰκήματι· μᾶλλον δὲ ὁπότε ἐν τῷ αὐτῷ οἰκήματι· καὶ ἔμοιγε ἐδόκουν πολὺ μᾶλλον, ὁπότε ἐν τῷ αὐτῷ οἰκήματι ὢν λέγοντός σου βλέποιμι πρὸς σὲ μᾶλλον, ἢ ὁπότε ἄλλοσε ὁρῴην· πολὺ δὴ μάλιστα καὶ πλεῖστον ἐπεδίδουν, ὁπότε παρ' αὐτόν σε καθήμην, ἐχόμενός σου καὶ ἁπτόμενος. νῦν δή, ἦ δ' ὅς, πᾶσα ἐκείνη ἡ ἕξις ἐξεῤῥύηκεν. XIII. Ἔστιν οὖν, ὦ Θέαγες, τοιαύτη ἡ ἡμετέρα ξυνουσία· ἐὰν μὲν τῷ θεῷ φίλον ᾖ, πάνυ πολὺ ἐπιδώσεις καὶ ταχύ· εἰ δὲ μή, οὔ. ὅρα οὖν μή σοι ἀσφαλέστερον ᾖ παρ' ἐκείνων τινὶ παιδεύεσθαι, οἳ ἐγκρατεῖς αὐτοί εἰσι τῆς ὠφελείας ἣν ὠφελοῦσι τοὺς ἀνθρώπους, μᾶλλον ἢ παρ' ἐμοῦ ὅ, τι ἂν τύχοι, τοῦτο πρᾶξαι. ΘΕ. Ἐμοὶ μὲν τοίνυν δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἡμᾶς οὑτωσὶ ποιῆσαι, ἀποπειραθῆναι τοῦ δαιμονίου τούτου ξυνόντας ἀλλήλοις· καὶ ἐὰν μὲν παρείκῃ ἡμῖν, ταῦτα βέλτιστα· εἰ δὲ μή, τότε ἤδη παραχρῆμα βουλευσόμεθα ὅ, τι δράσομεν, εἴτε ἄλλῳ ξυνεσόμεθα, εἴτε καὶ αὐτὸ τὸ θεῖον τὸ σοὶ γιγνό-

μενον πειρασόμεθα παραμυθεῖσθαι εὐχαῖσί τε καὶ θυσίαις. καὶ ἄλλῳ ὅπῳ ἂν οἱ μάντεις ἐξηγῶνται. ΔΗ. Μηκέτι πρὸς ταῦτα ἀντείπῃς, ὦ Σώκρατες, τῷ μειρακίῳ· εὖ γὰρ λέγει Θεάγης. ΣΩ. Ἀλλ' εἰ δοκεῖ χρῆναι οὕτω ποιεῖν, οὕτω ποιῶμεν.

ΕΡΑΣΤΑΙ.

Εἰς Διονυσίου τοῦ γραμματικοῦ εἰςῆλθον, καὶ εἶδον αὐτόθι τῶν τε νέων τοὺς ἐπιεικεστάτους δοκοῦντας εἶναι τὴν ἰδέαν καὶ πατέρων εὐδοκίμων, καὶ τούτων ἐραστάς. ἐτυγχανέτην οὖν δύο τῶν μειρακίων ἐρίζοντε· περὶ ὅτου δέ, οὐ σφόδρα κατήκουον· ἐφαινέσθην μέντοι ἢ περὶ Ἀναξαγόρου ἢ περὶ Οἰνοπίδου ἐρίζειν· κύκλους γοῦν γράφοντες ἐφαίνεσθον, καὶ ἐγκλίσεις τινὰς ἐμιμοῦντο ταῖν χεροῖν ἐπικλίνοντε, καὶ μάλα ἐσπουδακότε. κἀγὼ — καθήμην γὰρ παρὰ τὸν ἐραστὴν τοῦ ἑτέρου αὐτοῖν — κινήσας οὖν αὐτὸν τῷ ἀγκῶνι, ἠρόμην ὅ, τι ποτὲ οὕτως ἐσπουδακότε τὼ μειρακίω ἤτην· καὶ εἶπον· Ἦπού τι μέγα καὶ καλόν ἐστι περὶ ὃ τοσαύτην σπουδὴν πεποιημένω ἐστόν. Ὁ δ' εἶπε, Ποῖον, ἔφη, μέγα καὶ καλόν; ἀδολεσχοῦσιν οὖν οὗτοί γε περὶ τῶν μετεώρων, καὶ φλυαροῦσι φιλοσοφοῦντες. καὶ ἐγὼ θαυμάσας αὐτοῦ τὴν ἀπόκρισιν, εἶπον· Ὦ νεανία, αἰσχρὸν δοκεῖ σοι εἶναι τὸ φιλοσοφεῖν; ἢ τί οὕτω χαλεπῶς λέγεις; Καὶ ὁ ἕτερος (πλησίον γὰρ καθήμενος ἐτύγχανεν αὐ-

τοῦ, ἀντεραστὴς ὢν) ἀκούσας ἐμοῦ τε ἐρομένου κἀκείνου ἀποκρινομένου, Οὐ πρὸς σοῦ γε, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ποιεῖς, τὸ καὶ ἀνέρεσθαι τοῦτον εἰ αἰσχρὸν ἡγεῖται εἶναι φιλοσοφίαν. ἢ οὐκ οἶσθα αὐτόν, ὅτι τραχηλιζόμενος καὶ ἐμπιπλάμενος καὶ καθεύδων πάντα τὸν βίον διατετέλεκεν; ὥςτε τί σοι οἴει αὐτὸν ἂν ἀποκρίνεσθαι ἄλλο, ἢ ὅτι αἰσχρόν ἐστι φιλοσοφία; ἦν δὲ οὗτος μὲν τοῖν ἐρασταῖν περὶ μουσικὴν διατετριφώς, ὁ δ᾽ ἕτερος ὃν ἐλοιδόρει, περὶ γυμναστικήν· καί μοι ἔδοξε χρῆναι τὸν μὲν ἕτερον ἀφιέναι, τὸν ἐρόμενον, ὅτι οὐδ᾽ αὐτὸς προςεποιεῖτο περὶ λόγων ἔμπειρος εἶναι, ἀλλὰ περὶ ἔργων, τὸν δὲ σοφώτερον προςποιούμενον εἶναι, διερωτῆσαι, ἵνα καὶ εἴ τι δυναίμην, παρ᾽ αὐτοῦ ὠφεληθείην. εἶπον οὖν, ὅτι εἰς κοινὸν μὲν τὸ ἐρώτημα ἠρόμην· εἰ δὲ σὺ οἴει τοῦδε κάλλιον ἂν ἀποκρίνεσθαι, σὲ ἐρωτῶ τὸ αὐτὸ ὅπερ καὶ τοῦτον, εἰ δοκεῖ σοι τὸ φιλοσοφεῖν καλὸν εἶναι, ἢ οὔ; σχεδὸν οὖν ταῦτα λεγόντων ἡμῶν ἐπακούσαντε τὼ μειρακίω ἐσιγησάτην, καὶ αὐτὼ παυσαμένω τῆς ἔριδος ἡμῶν ἀκροαταὶ ἐγενέσθην. καὶ ὅ, τι μὲν οἱ ἐρασταὶ ἔπαθον, οὐκ οἶδα, αὐτὸς δ᾽ οὖν ἐξεπλάγην· αἰεὶ γάρ ποτε ὑπὸ τῶν νέων τε καὶ καλῶν ἐκπλήττομαι. ἐδόκει μέντοι μοι καὶ ὁ ἕτερος οὐχ ἧττον ἐμοῦ ἀγωνιᾶν· οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἀπεκρίνατό γέ μοι καὶ μάλα φιλοτίμως. Ὁπότε γάρ τοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τὸ φιλοσοφεῖν αἰσχρὸν ἡγησαίμην εἶναι, οὐδ᾽ ἂν ἄνθρωπον νομίσαιμι ἐμαυτὸν εἶναι, οὐδ᾽ ἄλλον τὸν οὕτω διακείμενον· αἰνιττόμενος εἰς τὸν ἀντεραστήν, καὶ

λέγων μέγα τῇ φωνῇ, ἵν' αὐτοῦ κατακούοι τὰ παιδικά. Κἀγὼ εἶπον, Καλὸν ἄρα δοκεῖ σοι τὸ φιλοσοφεῖν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. II. Τί οὖν; ἐγὼ ἔφην, εἰ δοκεῖ σοι οἷόν τε εἶναι εἰδέναι πρᾶγμα ὁτιοῦν εἴτε καλὸν εἴτε αἰσχρόν ἐστιν, ὃ μὴ εἰδείη τις τὴν ἀρχὴν ὅ, τι ἐστίν; Οὐκ, ἔφη. Οἶσθα ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ὅ, τι ἔστι τὸ φιλοσοφεῖν; Καὶ μάλα, ἔφη. Τί οὖν ἔστιν, ἔφην ἐγώ. Τί δ' ἄλλο γε, ἢ κατὰ τὸν Σόλωνα; Σόλων γάρ που εἶπε· Γηράσκω δ' αἰεὶ πολλὰ διδασκόμενος. καὶ ἐμοὶ δοκεῖ ἀεὶ οὕτω χρῆναι, ἕν γέ τι μανθάνειν τὸν μέλλοντα φιλοσοφήσειν, καὶ νεώτερον ὄντα καὶ πρεσβύτερον, ἵνα ὡς πλεῖστα ἐν τῷ βίῳ μάθῃ. καί μοι τὸ μὲν πρῶτον ἔδοξέ τι εἰπεῖν, εἶτά πως ἐννοήσας ἠρόμην αὐτὸν εἰ τὴν φιλοσοφίαν πολυμάθειαν ἡγοῖτο; Κἀκεῖνος, Πάνυ, ἔφη. Ἡγῇ δὲ καλὸν εἶναι μόνον τὴν φιλοσοφίαν, ἢ καὶ ἀγαθόν; ἦν δ' ἐγώ. Καὶ ἀγαθόν, ἔφη, πάνυ. Πότερον οὖν ἐν φιλοσοφίᾳ τι τοῦτο ἴδιον ὁρᾷς, ἢ καὶ ἐν ἄλλοις οὕτω σοι δοκεῖ ἔχειν; οἷον φιλογυμναστίαν οὐ μόνον καλὸν ἡγῇ εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἀγαθόν; ἢ οὔ; Ὁ δέ, καὶ μάλα εἰρωνικῶς, εἶπε δύο· πρὸς μὲν τόνδε μοι εἰρήσθω ὅτι οὐδέτερα· πρὸς μέντοι σε, ὦ Σώκρατες, καὶ καλὸν καὶ ἀγαθὸν ὁμολογῶ εἶναι. Ἆρ' οὖν καὶ ἐν τοῖς γυμνασίοις τὴν πολυπονίαν φιλογυμναστίαν ἡγῇ εἶναι; Κἀκεῖνος ἔφη, πάνυ γε· ὥσπερ καὶ ἐν τῷ φιλοσοφεῖν τὴν πολυμάθειαν φιλοσοφίαν ἡγοῦμαι εἶναι. Καὶ ἐγὼ εἶπον· Ἡγῇ δὲ δὴ τοὺς φιλογυμναστοῦντας ἄλλου του ἐπιθυμεῖν ἢ τούτου ὅ, τι ποιήσει αὐτοὺς

ἔχειν εὖ τὸ σῶμα; Τούτου ἔφη. Ἦ οὖν οἱ πολλοὶ πόνοι τὸ σῶμα, ἦν δ' ἐγώ, ποιοῦσιν εὖ ἔχειν; Πῶς γὰρ ἄν, ἔφη, ἀπ' ὀλίγων γε πόνων τὸ σῶμά τις εὖ ἔχοι; Καί μοι ἔδοξεν ἤδη ἐνταῦθα κινητέος εἶναι ὁ φιλογυμναστής, ἵνα μοι βοηθήσειε διὰ τὴν ἐμπειρίαν τῆς γυμναστικῆς· κᾆπειτα ἠρόμην αὐτόν· Σὺ δὲ δὴ τί σιγᾷς ἡμῖν, ὦ λῷστε, ταῦτα τούτου λέγοντος; ἢ καί σοι δοκοῦσιν οἱ ἄνθρωποι εὖ τὰ σώματα ἔχειν ἀπὸ τῶν πολλῶν πόνων, ἢ ἀπὸ τῶν μετρίων; Ἐγὼ μέν, ὦ Σώκρατες, ἔφη, ᾤμην τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο καὶ νῦν γνῶναι, ὅτι οἱ μέτριοι πόνοι εὖ ποιοῦσιν ἔχειν τὰ σώματα. Πόθεν δή; οὐχὶ ἄνδρα ἄγρυπνόν τε καὶ ἄσιτον, καὶ ἀστραβῆ τὸν τράχηλον ἔχοντα, καὶ λεπτὸν ὑπὸ μεριμνῶν; Καὶ αὐτοῦ ταῦτα εἰπόντος, ἥσθη τὰ μειράκια καὶ ἐγέλασεν· ὁ δ' ἕτερος ἠρυθρίασε. Καὶ ἐγὼ εἶπον· Τί οὖν; σὺ ἤδη ξυγχωρεῖς μήτε πολλοὺς μήτε ὀλίγους πόνους εὖ ποιεῖν ἔχειν τὰ σώματα τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ τοὺς μετρίους; ἢ διαμάχῃ, δυοῖν ὄντοιν νῷϊν περὶ τοῦ λόγου; Κᾀκεῖνος, Πρὸς μὲν τοῦτον, ἔφη, κᾂν πάνυ ἡδέως διαγωνισαίμην· καὶ εὖ οἶδ' ὅτι ἱκανὸς ἂν γενοίμην βοηθῆσαι τῇ ὑποθέσει ἣν ὑπεθέμην, καὶ εἰ ταύτης ἔτι φαυλοτέραν ὑπεθέμην· οὐδὲν γάρ ἐστι· πρὸς μέντοι σὲ οὐδὲν δέομαι παρὰ δόξαν φιλονεικεῖν, ἀλλ' ὁμολογῶ μὴ τὰ πολλὰ ἀλλὰ τὰ μέτρια γυμνάσια τὴν εὐεξίαν ἐμποιεῖν τοῖς ἀνθρώποις. Τί δὲ τὰ σιτία; τὰ μέτρια, ἢ τὰ πολλά; ἔφην ἐγώ. Καὶ τὰ σιτία ὡμολόγει. Ἔτι δὲ κᾀγὼ προσηνάγκαζον αὐτὸν ὁμολο-

γεῖν καὶ τἆλλα πάντα τὰ περὶ τὸ σῶμα, τὰ μέτρια μάλιστα ὠφελεῖν; ἀλλὰ μὴ τὰ πολλά, μηδὲ τὰ ὀλίγα. Καί μοι ὡμολόγει τὰ μέτρια. Τί δέ, ἔφην, τὰ περὶ τὴν ψυχήν, τὰ μέτρια, ὠφελεῖ ἢ τὰ ἄμετρα τῶν προςφερομένων; Τὰ μέτρια, ἔφη. Οὐκοῦν ἓν τῶν προσφερομένων ψυχῇ ἐστι καὶ τὰ μαθήματα; Ὡμολόγει. Καὶ τούτων ἄρα τὰ μέτρια ὠφελεῖ, ἀλλ' οὐ τὰ πολλά; Ξυνέφη. III. Τίνα οὖν ἐρόμενοι ἂν δικαίως ἐροίμεθα, ὁποῖοι πόνοι μέτριοι καὶ σιτία πρὸς τὸ σῶμά ἐστιν; ὡμολογοῦμεν μὲν τρεῖς ὄντες, ἢ ἰατρὸν ἢ παιδοτρίβην. Τίνα δ' ἂν περὶ σπέρματος σπορᾶς, ὁπόσον μέτριον; καὶ τούτου τὸν γεωργὸν ὡμολογοῦμεν. Τίνα δὲ περὶ μαθημάτων εἰς ψυχὴν φυτεύσεώς τε καὶ σπορᾶς ἐρωτῶντες δικαίως ἂν ἐροίμεθα, ὁπόσα καὶ ὁποῖα μέτρια; Τοὐντεῦθεν ἤδη ἀπορίας μεστοὶ ἦμεν ἅπαντες. κἀγὼ προςπαίζων αὐτοὺς ἠρόμην, Βούλεσθαι, ἔφην, ἐπειδὴ ἡμεῖς ἐν ἀπορίᾳ ἐσμέν, ἐρώμεθα ταυτὶ τὰ μειράκια; ἢ ἴσως αἰσχυνόμεθα· ὥςπερ ἔφη τοὺς μνηστῆρας Ὅμηρος, μὴ ἀξιοῦντας εἶναι τινα ἄλλον ὅςτις ἐντενεῖ τὸ τόξον. Ἐπειδὴ οὖν μοι ἐδόκουν ἀθυμεῖν πρὸς τὸν λόγον, ἄλλῃ ἐπειρώμην σκοπεῖν· καὶ εἶπον· Ποῖα δὲ μάλιστα τοπάζομεν ἅττα εἶναι τῶν μαθημάτων ἃ δεῖ τὸν φιλόσοφον μανθάνειν; ἐπεὶ οὐχὶ πάντα, οὐδὲ πολλά; Ὑπολαβὼν οὖν ὁ σοφώτερος εἶπεν, ὅτι κάλλιστα ταῦτ' εἴη τῶν μαθημάτων, καὶ προςήκοντα, ἀφ' ὧν ἂν πλείστην δόξαν ἔχοι τις εἰς φιλοσοφίαν· πλείστην δ' ἂν ἔχοι δόξαν, εἰ δοκοίη τῶν τεχνῶν ἔμπειρος εἶναι πα-

σῶν· εἰ δὲ μὴ, ὡς πλείστων γε, καὶ μάλιστα τῶν ἀξιολόγων· μαθὼν αὐτῶν ταῦτα ἃ προςήκει τοῖς ἐλευθέροις μαθεῖν, ὅσα ξυνέσεως ἔχεται, μὴ ὅσα χειρουργίας. Ἆρ᾽ οὖν οὕτω λέγεις, ἔφην ἐγώ, ὥςπερ ἐν τῇ τεκτονικῇ; καὶ γὰρ ἐκεῖ τέκτονα μὲν ἂν πρίαιο πέντε ἢ ἓξ μνῶν ἄκρον· ἀρχιτέκτονα δὲ οὐδ᾽ ἂν μυρίων δραχμῶν· ὀλίγοι γε μὴν καὶ ἐν πᾶσι τοῖς Ἕλλησι γίγνονται. ἆρα μή τι τοιοῦτον λέγεις; Καὶ ὅς, ἀκούσας μου, ξυνεχώρει καὶ αὐτὸς τοιοῦτον λέγειν.

IV. Ἠρόμην δ᾽ αὐτὸν εἰ οὐκ ἀδύνατον εἴη δύο μόνον τέχνας οὕτω μαθεῖν τὸν αὐτόν, μὴ ὅτι πολλὰς καὶ μεγάλας. ὁ δέ, Μὴ οὕτω μου, ἔφη, ὑπολάβῃς, ὦ Σώκρατες, ὡς λέγοντος ὅτι δεῖ ἑκάστην τῶν τεχνῶν τὸν φιλοσοφοῦντα ἐπίστασθαι ἀκριβῶς, ὥςπερ αὐτὸν τὸν τὴν τέχνην ἔχοντα· ἀλλ᾽ ὡς εἰκὸς ἄνδρα ἐλεύθερόν τε καὶ πεπαιδευμένον ἐπακολουθῆσαί τε τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ οἷόν τε εἶναι διαφερόντως τῶν παρόντων, καὶ αὐτὸν ξυμβάλλεσθαι γνώμην· ὥςτε δοκεῖν χαριέστατον εἶναι καὶ σοφώτατον ἀεὶ τῶν παρόντων ἐν τοῖς λεγομένοις τε καὶ πραττομένοις περὶ τὰς τέχνας. Κἀγὼ (ἔτι γὰρ αὐτοῦ ἠμφιγνόουν τὸν λόγον ὅ, τι ἐβούλετο), Ἆρα ἐννοῶ, ἔφην, οἷον λέγεις τὸν φιλόσοφον ἄνδρα; δοκεῖς γάρ μοι λέγειν, οἷον ἐν τῇ ἀγωνίᾳ εἰσὶν οἱ πένταθλοι πρὸς τοὺς δρομέας ἢ τοὺς παλαιστάς. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τούτων μὲν λείπονται κατὰ τὰ τούτων ἆθλα, καὶ δεύτεροί εἰσι πρὸς τούτους· τῶν δὲ ἄλλων ἀθλητῶν πρῶτοι, καὶ νικῶσιν αὐτούς. τάχ᾽ ἂν ἴσως τοιοῦτόν τι λέγοις καὶ τὸ

φιλοσοφεῖν ἀπεργάζεσθαι τοὺς ἐπιτηδεύοντας τοῦτο τὸ ἐπιτήδευμα· τῶν μὲν πρώτων εἰς ξύνεσιν περὶ τὰς τέχνας ἐλλείπεσθαι, τὰ δευτερεῖα δ᾽ ἔχοντας τῶν ἄλλων περιεῖναι, καὶ οὕτω γίγνεσθαι περὶ πάντα ὕπακρόν τινα ἄνδρα τὸν πεφιλοσοφηκότα· τοιοῦτόν τινά μοι δοκεῖς ἐνδείκνυσθαι. Καλῶς γέ μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, δοκεῖς ὑπολαβεῖν τὰ περὶ τοῦ φιλοσόφου, ἀπεικάσας αὐτὸν τῷ πεντάθλῳ. ἔστι γὰρ ἀτεχνῶς τοιοῦτος οἷος μὴ δουλεύειν μηδενὶ πράγματι, μηδ᾽ εἰς τὴν ἀκρίβειαν μηδὲν διαπεπονηκέναι· ὥστε διὰ τὴν τοῦ ἑνὸς τούτου ἐπιμέλειαν, τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀπολελεῖφθαι, ὥσπερ οἱ δημιουργοί, ἀλλὰ πάντων μετρίως ἐφῆφθαι. V. Μετὰ ταύτην δὴ τὴν ἀπόκρισιν ἐγὼ προθυμούμενος σαφῶς εἰδέναι ὅ, τι λέγοι, ἐπυνθανόμην αὐτοῦ, τοὺς ἀγαθοὺς πότερον χρησίμους ἢ ἀχρήστους εἶναι ὑπολαμβάνοι; Χρησίμους δή που, ὦ Σώκρατες, ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν, εἴπερ οἱ ἀγαθοὶ χρήσιμοι, οἱ πονηροὶ ἄχρηστοι; Ὡμολόγει. Τί δέ, τοὺς φιλοσόφους ἄνδρας χρησίμους ἡγῇ, ἢ οὔ; Ὁ δὲ ὡμολόγει χρησίμους· καὶ πρός γε ἔφη χρησιμωτάτους εἶναι ἡγεῖσθαι. Φέρε δή, γνῶμεν εἰ σὺ ἀληθῆ λέγεις· πῶς καὶ χρήσιμοι ἡμῖν εἰσιν οἱ ὕπακροι οὗτοι; δῆλον γὰρ ὅτι ἑκάστου γε τῶν τὰς τέχνας ἐχόντων φαυλότερός ἐστιν ὁ φιλόσοφος. Ὡμολόγει. Φέρε δὲ σύ, ἦν δ᾽ ἐγώ, εἰ τύχοις ἢ αὐτὸς ἀσθενήσας, ἢ τῶν φίλων τις τῶν σῶν, περὶ οὗ σὺ σπουδὴν μεγάλην ἔχεις, πότερον, ὑγείαν κτήσασθαι βουλόμενος, τὸν ὕπακρον ἐκεῖνον τὸν φιλόσοφον εἰσάγοις

ἂν εἰς τὴν οἰκίαν, ἢ τὸν ἰατρὸν ἂν λάβοις; Ἀμφοτέρους ἔγωγ᾽ ἄν, ἔφη. Μή μοι, εἶπον ἔγωγ᾽, ἀμφοτέρους λέγε, ἀλλ᾽ ὁπότερον μᾶλλόν γε καὶ πρότερον. Οὐδεὶς ἄν, ἔφη, τοῦτό γε ἀμφισβητήσειεν, ὡς οὐχὶ τὸν ἰατρὸν καὶ μᾶλλον καὶ πρότερον. Τί δ᾽; ἐν νηῒ χειμαζομένῃ, ποτέρῳ ἂν μᾶλλον ἐπιτρέποις αὑτόν τε καὶ τὰ σεαυτοῦ; τῷ κυβερνήτῃ ἢ τῷ φιλοσόφῳ; Τῷ κυβερνήτῃ ἔγωγε. Οὐκοῦν καὶ τἆλλα πάντα οὕτως ἕως ἄν τις δημιουργὸς ᾖ, οὐ χρήσιμός ἐστι φιλόσοφος; Φαίνεται, ἔφη. Οὐκοῦν νῦν ἄχρηστός τις ἡμῖν ὁ Φιλόσοφός ἐστιν; εἰσὶ γὰρ δή που δημιουργοί· ὡμολογήσαμεν δὲ τοὺς μὲν ἀγαθούς, χρησίμους εἶναι· τοὺς δὲ πονηροὺς ἀχρείους. Ἠναγκάζετο ὁμολογεῖν. VI. Τί οὖν; τὸ μετὰ τοῦτο ἔρωμαί σε; ἢ ἀγροικότερόν ἐστιν ἔρεσθαι; Ἔρου ὅ, τι βούλει. Οὐδὲν δή, ἔφην ἐγώ, ζητῶ ἄλλο ἢ ἀνομολογήσασθαι τὰ εἰρημένα. ἔχει δέ πως ὡδί· ὡμωλογήσαμεν εἶναι καλὸν τὴν φιλοσοφίαν, καὶ αὐτοὶ φιλόσοφοι εἶναι· τοὺς δὲ φιλοσόφους, ἀγαθούς· τοὺς δὲ ἀγαθούς, χρησίμους, τοὺς δὲ πονηρούς, ἀχρήστους· αὖθις δ᾽ αὖ τοὺς φιλοσόφους ὡμολογήσαμεν, ἕως ἂν δημιουργοὶ ὦσιν, ἀχρήστους εἶναι· δημιουργοὺς δὲ ἀεὶ εἶναι. οὐ γὰρ ταῦτα ὡμολόγηται; Πάνυ, ἔφη. Ὁμολογοῦμεν ἄρα, ὡς ἔοικε, κατά γε τὸν σὸν λόγον, εἴπερ τὸ φιλοσοφεῖν ἔστι περὶ τὰς τέχνας ἐπιστήμονας εἶναι, ὡς σὺ λέγεις, τὸν τρόπον πονηροὺς αὐτοὺς εἶναι, καὶ ἀχρήστους, ἕως ἂν ἐν ἀνθρώποις τέχναι ὦσιν. Ἀλλὰ μὴ οὐχ οὕτως, ὦ φίλε, ἔχωσι, μηδ᾽ ᾖ τοῦτο φιλοσοφεῖν, περὶ τὰς τέχνας ἐσπουδακέναι, οὐδὲ πολυ-

πραγμονοῦντα, κυπτάζοντα ζῆν, οὐδὲ πολυμαθοῦντα, ἀλλὰ ἄλλο τι. ἐπεί γε ᾤμην καὶ ὄνειδος εἶναι τοῦτο, καὶ βαναύσους καλεῖσθαι τοὺς περὶ τὰς τέχνας ἐσπουδακότας. VII. Ὧδε δὲ σαφέστερον εἰσόμεθα εἰ ἄρα ἀληθῆ λέγω, ἐὰν τοῦτο ἀποκρίνῃ· τίνες ἵππους ἐπίστανται κολάζειν ὀρθῶς; πότερον οἵπερ βελτίστους ποιοῦσιν, ἢ ἄλλοι; Οἵπερ βελτίστους. Τί δε; κύνας οὐχ οἳ βελτίους ἐπίστανται ποιεῖν, οὗτοι καὶ κολάζειν ὀρθῶς ἐπίστανται; Ναί. Ἡ αὐτὴ ἄρα τέχνη βελτίστους τε ποιεῖ, καὶ κολάζει ὀρθῶς; Φημί, ἦ δ' ὅς. Τί δαί; πότερον ἥπερ βελτίους τε ποιεῖ καὶ κολάζει ὀρθῶς, αὕτη καὶ γιγνώσκει τοὺς χρηστοὺς καὶ μοχθηρούς, ἢ ἄλλη; Ἡ αὐτή, ἔφη. Ἐθελήσεις οὖν καὶ κατ' ἀνθρώπων τοῦτο ὁμολογεῖν, ἥπερ βελτίστους ἀνθρώπους ποιεῖ, ταύτην εἶναι καὶ τὴν κολάζουσαν ὀρθῶς, καὶ διαγιγνώσκουσαν τοὺς χρηστούς τε καὶ πονηρούς; Πάνυ γ', ἔφη. Οὐκοῦν ἥτις ἕνα, καὶ πολλούς· καὶ ἥτις πολλούς, καὶ ἕνα; Ναί. Καὶ καθ' ἵππων δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων οὕτω; Φημί. Τίς οὖν ἔστιν ἡ ἐπιστήμη, ἥτις τοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν ἀκολασταίνοντας καὶ παρανομοῦντας ὀρθῶς κολάζει; οὐχ ἡ δικαστική; Ναί. Ἢ ἄλλην οὖν τινὰ καλεῖς δικαιοσύνην ἢ ταύτην; Οὐκ ἄλλην. Οὐκοῦν ᾗπερ κολάζουσιν ὀρθῶς, ταύτῃ καὶ γιγνώσκουσι τοὺς χρηστοὺς καὶ πονηρούς; Ταύτῃ. Ὅστις δὲ ἕνα γιγνώσκει, καὶ πολλοὺς γνώσεται; Ναί. Καὶ ὅστις γε πολλοὺς ἀγνοεῖ, καὶ ἕνα; Φημί. Εἰ ἄρα ἵππος ὢν ἀγνοεῖ τοὺς πονηροὺς καὶ τοὺς χρηστούς, κἂν αὐτὸν ἀγνοοῖ ποῖός τις ἐστί; Φημί. Καὶ εἰ βοῦς ὢν ἀγνοεῖ

τοὺς πονηροὺς καὶ χρηστούς, κἂν αὑτὸν ἀγνοῖ ποῖός ἐστι; Ναὶ, ἔφη. Οὕτω δὴ καὶ εἰ κύων; Ὡμολόγει. Τί δ', ἐπειδὰν ἄνθρωπος ὢν τις ἀγνοῇ τοὺς χρηστοὺς καὶ πονηροὺς ἀνθρώπους, ἆρ' οὐχ ἑαυτὸν ἀγνοεῖ πότερον χρηστός ἐστιν ἢ πονηρός, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἄνθρωπός ἐστι; Ξυνεχώρει. Τὸ δ' ἑαυτὸν ἀγνοεῖν, σωφρονεῖν ἢ οὐ σωφρονεῖν ἐστιν; Οὐ σωφρονεῖν. Τὸ ἑαυτὸν ἄρα γιγνώσκειν, ἐστὶ σωφρονεῖν; Φημί, ἔφη. Τοῦτ' ἄρα, ὡς ἔοικε, καὶ τὸ ἐν Δελφοῖς γράμμα παρακελεύεται, σωφροσύνην ἀσκεῖν καὶ δικαιοσύνην. Ἔοικε. Τῇ αὐτῇ δὲ ταύτῃ καὶ κολάζειν ὀρθῶς ἐπιστάμεθα; Φημί. Οὐκοῦν ᾗ μὲν κολάζειν ὀρθῶς ἐπιστάμεθα, δικαιοσύνη αὕτη ἐστίν, ᾗ δὲ διαγιγνώσκειν καὶ ἑαυτὸν καὶ ἄλλους, σωφροσύνη; Ἔοικεν, ἔφη. Ταὐτὸν ἄρα ἐστὶ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη; Φαίνεται. VIII. Καὶ μὴν οὕτω γε καὶ πόλεις εὖ οἰκοῦνται, ὅταν οἱ ἀδικοῦντες δίκην διδῶσιν; Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. Καὶ πολιτικὴ ἄρα αὕτη ἐστί; Ξυνεδόκει. Τί δέ; ὅταν εἷς ἀνὴρ ὀρθῶς πόλιν διοικῇ, ὄνομα τούτῳ οὐ τύραννός τε καὶ βασιλεύς; Φημί. Οὐκοῦν βασιλικῇ τε καὶ τυραννικῇ τέχνῃ διοικεῖ; Οὕτω. Καὶ αὗται ἄρα αἱ αὐταὶ τέχναι ἐκείναις εἰσί; Φαίνονται. Τί δέ; ὅταν εἷς ὢν ἀνὴρ οἰκίαν διοικῇ ὀρθῶς, τί ὄνομα τούτῳ ἐστίν; οὐκ οἰκονόμος τε καὶ δεσπότης; Ναί. Πότερον οὖν καὶ οὗτος δικαιοσύνῃ εὖ ἂν τὴν οἰκίαν διοικοῖ, ἢ ἄλλῃ τινὶ τέχνῃ; Δικαιοσύνῃ. Ἔστιν ἄρα ταὐτὸ, ὡς ἔοικε, βασιλεύς, τύραννος, πολιτικός, οἰκονόμος, δεσπότης, σώφρων,

δίκαιος· καὶ μία τέχνη ἐστὶ βασιλική, τυραννική, πολιτική, δεσποτική, οἰκονομική, δικαιοσύνη, σωφροσύνη. Φαίνεται. IX. Τί οὖν; τῷ φιλοσόφῳ, ὅταν μὲν ὁ ἰατρὸς περὶ τῶν καμνόντων τὶ λέγῃ, αἰσχρὸν μήτε ἕπεσθαι τοῖς λεγομένοις δύνασθαι, μήτε ξυμβάλλεσθαι μηδέν; καὶ ὁπόταν ἄλλος τις τῶν δημιουργῶν, ὡσαύτως· ὅταν δὲ δικαστὴς ἢ βασιλεὺς ἢ ἄλλός τις ὧν νῦν διήλθομεν, οὐκ αἰσχρὸν περὶ τούτων μήτε ἕπεσθαι δύνασθαι, μήτε ξυμβάλλεσθαι περὶ αὐτῶν; Πῶς δ' οὐκ αἰσχρόν, ὦ Σώκρατες, περί γε τοσούτων πραγμάτων μηδὲν ἔχειν ξυμβάλλεσθαι; Πότερον οὖν καὶ περὶ ταῦτα λέγωμεν, ἔφην, πένταθλον αὐτὸν δεῖν εἶναι, καὶ ὕπακρον, τὰ δευτερεῖα δ' ἔχοντα πάντων τὸν φιλόσοφον, καὶ ἀχρεῖον εἶναι, ἕως τούτων τις ᾖ; ἢ πρῶτον μέν, τὴν αὑτοῦ οἰκίαν οὐκ ἄλλῳ ἐπιτρεπτέον, οὐδὲ τὰ δευτερεῖα ἐν τούτῳ ἑκτέον, ἀλλ' αὐτὸν κολαστέον, δικάζοντα ὀρθῶς, εἰ μέλλει εὖ οἰκεῖσθαι αὐτοῦ ἡ οἰκία; Ξυνεχώρει δή μοι. Ἔπειτά γε δή που, ἐάν τε οἱ φίλοι αὐτῷ διαίτας ἐπιτρέπωσιν, ἐάν τε ἡ πόλις τὶ προστάττῃ διακρίνειν ἢ δικάζειν, αἰσχρὸν ἐν τούτοις, ὦ ἑταῖρε, δεύτερον φαίνεσθαι, ἢ τρίτον, καὶ μὴ οὐχ ἡγεῖσθαι; Δοκεῖ μοι. Πολλοῦ ἄρα δεῖ ἡμῖν, ὦ βέλτιστε, τὸ φιλοσοφεῖν φιλομάθειά τε εἶναι, καὶ ἡ περὶ τὰς τέχνας πραγματεία. Εἰπόντος δέ μου ταῦτα, ὁ μὲν σοφὸς αἰσχυνθεὶς τοῖς προειρημένοις, ἐσίγησεν· ὁ δὲ ἀμαθὴς ἔφη ἐκείνως εἶναι· καὶ οἱ ἄλλοι ἐπῄνεσαν τὰ εἰρημένα.

ΘΕΑΙΤΗΤΟΣ.

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ

Ἄρτι, ὦ Τερψίων, ἢ πάλαι, ἐξ ἀγροῦ; ΤΕΡ. Ἐπιεικῶς πάλαι. καὶ σέ γε ἐζήτουν κατ᾽ ἀγοράν, καὶ ἐθαύμαζον ὅτι οὐχ οἷός τ᾽ ἦν εὑρεῖν. ΕΥ. Οὐ γὰρ ἦν κατὰ πόλιν. ΤΕΡ. Ποῦ μήν; ΕΥ. Εἰς λιμένα καταβαίνων, Θεαιτήτῳ ἐνέτυχον φερομένῳ ἐκ Κορίνθου ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου Ἀθήναζε. ΤΕΡ. Ζῶντι, ἢ τετελευτηκότι; ΕΥ. Ζῶντι, καὶ μάλα μόλις. χαλεπῶς μὲν γὰρ ἔχει καὶ ὑπὸ τραυμάτων τινῶν· μᾶλλον μὴν αὐτὸν αἱρεῖ τὸ γεγονὸς νόσημα ἐν τῷ στρατεύματι. ΤΕΡ. Μῶν ἡ δυσεντερία; ΕΥ. Ναί. ΤΕΡ. Οἷον ἄνδρα λέγεις ἐν κινδύνῳ εἶναι. ΕΥ. Καλόν τε καὶ ἀγαθόν, ὦ Τερψίων· ἐπεί τοι καὶ νῦν ἤκουον τινῶν μάλα ἐγκωμιαζόντων αὐτὸν περὶ τὴν μάχην. ΤΕΡ. Καὶ οὐδέν γε ἄτοπον· ἀλλὰ πολὺ θαυμαστότερον εἰ μὴ τοιοῦτος ἦν. ἀτὰρ πῶς οὐκ αὐτοῦ Μεγαροῖ κατέλυεν; ΕΥ. Ἠπείγετο οἴκαδε· ἐπεὶ ἔγωγ᾽ ἐδεόμην καὶ ξυνεβούλευον, ἀλλ᾽

οὐκ ἤθελε. καὶ δῆτα προπέμψας αὐτὸν, ἀπιὼν πάλιν, ἀνεμνήσθην καὶ ἐθαύμασα Σωκράτους, ὡς μαντικῶς ἄλλα τε δὴ εἶπε, καὶ περὶ τούτου. δοκεῖ γάρ μοι ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου ἐντυχεῖν αὐτῷ μειρακίῳ ὄντι, καὶ ξυγγενόμενός τε καὶ διαλεχθεὶς πάνυ ἀγασθῆναι αὐτοῦ τὴν φύσιν· καί μοι ἐλθόντι Ἀθήναζε τούς τε λόγους οὓς διελέχθη αὐτῷ διηγήσατο, καὶ μάλα ἀξίους ἀκοῆς, εἶπέ τε ὅτι πᾶσα ἀνάγκη εἴη τοῦτον ἐλλόγιμον γενέσθαι, εἴπερ εἰς ἡλικίαν ἔλθοι. ΤΕΡ. καὶ ἀληθῆ γε, ὡς ἔοικεν, εἶπε· ἀτὰρ τίνες ἦσαν οἱ λόγοι; ἔχοις ἂν διηγήσασθαι· ΕΤ. Οὐ μὰ τὸν Δία, οὔκουν οὕτω γε ἀπὸ στόματος· ἀλλ' ἐγραψάμην μὲν τότ' εὐθὺς οἴκαδ' ἐλθὼν ὑπομνήματα, ὕστερον δὲ κατὰ σχολὴν ἀναμιμνησκόμενος, ἔγραφον· καὶ ὁσάκις Ἀθήναζε ἀφικοίμην, ἐπανηρώτων τὸν Σωκράτη ὃ μὴ ἐμεμνήμην, καὶ δεῦρο ἐλθὼν ἐπηνωρθούμην· ὥστε μοι σχεδόν τι πᾶς ὁ λόγος γέγραπται. ΤΕΡ. Ἀληθῆ· ἤκουσά σου καὶ πρότερον· καὶ μέντοι ἀεὶ μέλλων κελεύσειν ἐπιδεῖξαι, διατέτριφα δεῦρο. ἀλλὰ τί κωλύει νῦν ἡμᾶς διελθεῖν; πάντως ἔγωγε καὶ ἀναπαύσασθαι δέομαι, ὡς ἐξ ἀγροῦ ἥκων. ΕΤ. Ἀλλὰ μὲν δὴ καὶ αὐτὸς μέχρι Ἐρινεοῦ Θεαίτητον προὔπεμψα· ὥστε οὐκ ἂν ἀηδῶς ἀναπαυοίμην. ἀλλ' ἴωμεν, καὶ ἡμῖν ἅμα ἀναπαυομένοις ὁ παῖς ἀναγνώσεται. ΤΕΡ. Ὀρθῶς λέγεις. — ΕΤ. Τὸ μὲν δὴ βιβλίον, ὦ Τερψίων, τουτί. ἐγραψάμην δὲ δὴ οὑτωσὶ τὸν λόγον· οὐκ ἐμοὶ Σωκράτη διηγούμενον ὡς διηγεῖτο, ἀλλὰ διαλεγόμενον

οἷς ἔφη διαλεχθῆναι. ἔφη δὲ τῷ τε γεωμέτρῃ Θεοδώρῳ καὶ τῷ Θεαιτήτῳ. ἵνα οὖν ἐν τῇ γραφῇ μὴ παρέχοιεν πράγματα αἱ μεταξὺ τῶν λόγων διηγήσεις περὶ αὑτοῦ τε ὁπότε λέγοι ὁ Σωκράτης, οἷον Κἀγὼ ἔφην, ἤ· Καὶ ἐγὼ εἶπον, ἢ αὖ περὶ τοῦ ἀποκρινομένου, ὅτι Ξυνέφη, ἤ· Οὐχ ὡμολόγει· τούτων ἕνεκα, ὡς αὐτὸν αὐτοῖς διαλεγόμενον ἔγραψα, ἐξελὼν τὰ τοιαῦτα. ΤΕΡ. Καὶ οὐδέν γε ἀπὸ τρόπου, ὦ Εὐκλείδη. ΕΥ. Ἀλλὰ παῖ, λαβὲ τὸ βιβλίον, καὶ λέγε. II. ΣΩ. Εἰ μὲν τῶν ἐν Κυρήνῃ μᾶλλον ἐκηδόμην, ὦ Θεόδωρε, τὰ ἐκεῖ ἄν σε καὶ περὶ ἐκείνων ἀνηρώτων, εἴ τινες αὐτόθι περὶ γεωμετρίαν ἤ τινα ἄλλην φιλοσοφίαν εἰσὶ τῶν νέων ἐπιμέλειαν ποιούμενοι· νῦν δὲ ἧττον γὰρ ἐκείνους ἢ τούσδε φιλῶ, καὶ μᾶλλον ἐπιθυμῶ εἰδέναι τίνες ἡμῖν τῶν νέων ἐπίδοξοι γενέσθαι ἐπιεικεῖς. ταῦτα δὴ αὐτός τε σκοπῶ καθόσον δύναμαι, καὶ τοὺς ἄλλους ἐρωτῶ, οἷς ἂν ὁρῶ τοὺς νέους ἐθέλοντας ξυγγίγνεσθαι. σοὶ δὲ οὐκ ὀλίγιστοι πλησιάζουσι· καὶ δικαίως. ἄξιος γὰρ τά τε ἄλλα, καὶ γεωμετρίας ἕνεκα. εἰ δὴ οὖν τινὶ ἐνέτυχες ἀξίῳ λόγου, ἡδέως ἂν πυθοίμην. ΘΕΟ. Καὶ μήν, ὦ Σώκρατες, ἐμοί τε εἰπεῖν καὶ σοὶ ἀκοῦσαι πάνυ ἄξιον, οἵῳ ὑμῖν τῶν πολιτῶν μειρακίῳ ἐντετύχηκα. καὶ εἰ μὲν ἦν καλός, ἐφοβούμην ἂν σφόδρα λέγειν, μή καί τῳ δόξω ἐν ἐπιθυμίᾳ αὐτοῦ εἶναι· νῦν δὲ (καὶ μή μοι ἄχθου) οὐ γάρ ἐστι καλός· προσέοικε δέ σοι τήν τε σιμότητα, καὶ τὸ ἔξω τῶν ὀμμάτων· ἧττον δὲ ἢ σὺ ταῦτ᾽ ἔχει· ἀδεῶς δὴ

λέγω. εὖ γὰρ ἴσθι ὅτι ὧν δὴ πώποτε ἐνέτυχον (καὶ πάνυ πολλοῖς πεπλησίακα), οὐδένα πω ᾐσθόμην οὕτω θαυμαστῶς εὖ πεφυκότα. τὸ γὰρ εὐμαθῆ ὄντα, ὡς ἄλλῳ χαλεπόν, πρᾶον αὖ εἶναι διαφερόντως, καὶ ἐπὶ τούτοις ἀνδρεῖον παρ᾽ ὁντινοῦν, ἐγὼ μὲν οὔτ᾽ ἂν ᾠόμην γενέσθαι, οὔτε ὁρῶ γιγνομένους· ἀλλ᾽ οἵ τε ὀξεῖς ὥςπερ οὗτος, καὶ ἀγχίνοι καὶ μνήμονες, ὡς ταπολλὰ καὶ πρὸς τὰς ὀργὰς ὀξύῤῥοποί εἰσι, καὶ ἄττοντες φέρονται, ὥςπερ τὰ ἀνερμάτιστα πλοῖα, καὶ μανικώτεροι ἢ ἀνδρειότεροι φύονται· οἵ τε αὖ ἐμβριθέστεροι, νωθροί πως ἀπαντῶσι πρὸς τὰς μαθήσεις, καὶ λήθης γέμοντες· ὁ δὲ οὕτω λείως τε καὶ ἀπταίστως καὶ ἀνυσίμως ἔρχεται ἐπὶ τὰς μαθήσεις τε καὶ ζητήσεις μετὰ πολλῆς τῆς πρᾳότητος, οἷον ἐλαίου ῥεῦμα ἀψοφητὶ ῥέοντος, ὥςτε θαυμάσαι τό, τηλικοῦτον ὄντα, οὕτω ταῦτα διαπράττεσθαι. ΣΩ. Εὖ ἀγγέλλεις· τίνος δὲ καί ἐστι τῶν πολιτῶν; ΘΕΟ. Ἀκήκοα μὲν τοὔνομα, μνημονεύω δὲ οὔ. ἀλλὰ γάρ ἐστι τῶνδε τῶν προςιόντων ὁ ἐν τῷ μέσῳ. ἄρτι γὰρ ἐν τῷ ἔξω δρόμῳ ἠλείφοντο ἑταῖροι τέ τινες οὗτοι αὐτοῦ, καὶ αὐτός· νῦν δέ μοι δοκοῦσιν ἀλειψάμενοι δεῦρο ἰέναι. ἀλλὰ σκόπει εἰ γιγνώσκεις αὐτόν. ΣΩ. Γιγνώσκω· ὁ τοῦ Σουνιέως Εὐφρονίου ἐστί· καὶ πάνυ γε, ὦ φίλε, ἀνδρὸς οἷον καὶ σὺ τοῦτον διηγῇ, καὶ ἄλλως εὐδοκίμου· καὶ μέντοι καὶ οὐσίαν μάλα πολλὴν κατέλιπε· τὸ δ᾽ ὄνομα οὐκ οἶδα τοῦ μειρακίου. ΘΕΟ. Θεαίτητος, ὦ Σώκρατες, τό γε ὄνομα· τὴν μέντοι οὐσίαν δοκοῦσι

μοι ἐπίτροποί τινες διεφθαρκέναι· ἀλλ' ὅμως καὶ πρὸς τὴν τῶν χρημάτων ἐλευθεριότητα θαυμαστὸς, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Γεννικὸν λέγεις τὸν ἄνδρα· καί μοι κέλευε αὐτὸν ἐνθάδε παρακαθίζεσθαι. ΘΕΟ. Ἔσται ταῦτα. Θεαίτητε, δεῦρο παρὰ Σωκράτη. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Θεαίτητε· ἵνα κἀγὼ ἐμαυτὸν ἀνασκέψωμαι, ποῖόν τι ἔχω τὸ πρόσωπον· φησὶ γὰρ Θεόδωρος ἔχειν μέ σοι ὅμοιον. ἀτὰρ εἰ νῷϊν ἐχόντοιν ἑκατέρου λύραν, ἔφη αὐτὰς ἡρμόσθαι ὁμοίως, πότερον εὐθὺς ἂν ἐπιστεύομεν, ἢ ἐπεσκεψάμεθ' ἂν εἰ μουσικὸς ὢν λέγοι; ΘΕΑΙ. Ἐπεσκεψάμεθ' ἄν. ΣΩ· Οὐκοῦν τοιοῦτον μὲν εὑρόντες, ἐπειθόμεθ' ἄν· ἄμουσον δέ, ἠπιστοῦμεν; ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Νῦν δέ γ' οἶμαι, εἴ τι μέλει ἡμῖν τῆς τῶν προσώπων ὁμοιότητος, σκεπτέον εἰ γραφικὸς ὢν λέγει, ἢ οὔ. ΘΕΑΙ. Δοκεῖ μοι. ΣΩ. Ἦ οὖν ζωγραφικὸς Θεόδωρος; ΘΕΑΙ. Οὐχ, ὅσον-γέ με εἰδέναι. ΣΩ. Ἆρ' οὐδὲ γεωμετρικός; ΘΕΑΙ. Πάντως δή που, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἦ καὶ ἀστρονομικὸς, καὶ λογιστικός τε καὶ μουσικὸς, καὶ ὅσα παιδείας ἔχεται; ΘΕΑΙ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Εἰ μὲν ἄρα ἡμᾶς τοῦ σώματός τι φησὶν ὁμοίους εἶναι, ἐπαινῶν πη ἢ ψέγων, οὐ πάνυ αὐτῷ ἄξιον τὸν νοῦν προσέχειν. ΘΕΑΙ. Ἴσως οὔ. ΣΩ. Τί δ'; εἰ ποτέρου τὴν ψυχὴν ἐπαινοῖ πρὸς ἀρετήν τε καὶ σοφίαν, ἆρ' οὐκ ἄξιον τῷ μὲν ἀκούσαντι προθυμεῖσθαι ἀνασκέψασθαι τὸν ἐπαινεθέντα, τῷ δέ, προθύμως αὑτὸν ἐπιδεικνύναι; ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Σώκρα-

τες. III. ΣΩ. Ὥρα τοίνυν, ὦ φίλε Θεαίτητε, σοὶ μὲν ἐπιδεικνύναι, ἐμοὶ δὲ σκοπεῖσθαι· ὡς εὖ ἴσθι, ὅτι Θεόδωρος πολλοὺς δὴ πρός με ἐπαινέσας ξένους τε καὶ ἀστοὺς οὐδένα πω ἐπήνεσεν ὡς σὲ νῦν δή. ΘΕΑΙ. Εὖ ἂν ἔχοι, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ὅρα μὴ παίζων ἔλεγε. ΣΩ. Οὐχ οὗτος ὁ τρόπος Θεοδώρου, ἀλλὰ μὴ ἀναδύου τὰ ὡμολογημένα, σκηπτόμενος παίζοντα λέγειν τόνδε, ἵνα μὴ καὶ ἀναγκασθῇ μαρτυρεῖν· πάντως γὰρ οὐδεὶς ἐπισκήψει αὐτῷ· ἀλλὰ θαῤῥῶν ἔμμενε τῇ ὁμολογίᾳ. ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ χρὴ ταῦτα ποιεῖν, εἴ σοι δοκεῖ. ΣΩ. Λέγε δή μοι. μανθάνεις που παρὰ Θεοδώρου γεωμετρίας ἄττα; ΘΕΑΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Καὶ τῶν περὶ ἀστρονομίαν τε καὶ ἁρμονίας καὶ λογισμούς; ΘΕΑΙ. Προθυμοῦμαί γε δή. ΣΩ. Καὶ γὰρ ἐγώ, ὦ παῖ, παρά τε τούτου καὶ παρ' ἄλλων, οὓς ἂν οἴωμαί τι τούτων ἐπαΐειν· ἀλλ' ὅμως τὰ μὲν ἄλλα, ἔχω περὶ αὐτὰ μετρίως, σμικρὸν δέ τι ἀπορῶ, ὃ μετὰ σοῦ τε καὶ τῶνδε σκεπτέον. Καί μοι λέγε· ἆρ' οὐ τὸ μανθάνειν ἐστί, τὸ σοφώτερον γίγνεσθαι περὶ ὃ μανθάνει τις; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Σοφίᾳ δέ γ', οἶμαι, σοφοὶ οἱ σοφοί. ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Τοῦτο δὲ μῶν διαφέρει τι ἐπιστήμης; ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ἡ σοφία· ἢ οὐχ ἅπερ ἐπιστήμονες, ταῦτα καὶ σοφοί; ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Ταὐτὸν ἄρα σοφία καὶ ἐπιστήμη; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Τοῦτ' αὐτὸ τοίνυν ἐστὶν ὃ ἀπορῶ, καὶ οὐ δύναμαι λαβεῖν ἱκανῶς παρ' ἐμαυτῷ, ἐπιστήμη ὅ, τι ποτὲ τυγχάνει ὄν. ἆρ' οὖν

δὴ ἔχομεν λέγειν αὐτό; τί φατέ; τίς ἂν ἡμῶν πρῶτος εἴποι; ὁ δὲ ἁμαρτών, καὶ ὃς ἂν ἀεὶ ἁμαρτάνῃ, καθεδεῖται, ὥςπερ φασὶν οἱ παῖδες οἱ σφαιρίζοντες, ὄνος· ὃς δ᾽ ἂν περιγένηται ἀναμάρτητος, βασιλεύσει ἡμῶν, καὶ ἐπιτάξει ὅ, τι ἂν βούληται ἀποκρίνεσθαι. τί σιγᾶτε; οὔ τί που, ὦ Θεόδωρε, ἐγὼ ὑπὸ φιλολογίας ἀγροικίζομαι, προθυμούμενος ὑμᾶς ποιῆσαι διαλέγεσθαι, καὶ φίλους τε καὶ προςηγόρους ἀλλήλοις γίγνεσθαι; ΘΕΟ. Ἥκιστα, ὦ Σώκρατες, τὸ τοιοῦτον ἂν εἴη ἄγροικον· ἀλλὰ τῶν μειρακίων τινὰ κέλευέ σοι ἀποκρίνασθαι. ἐγὼ μὲν γὰρ ἀήθης τῆς τοιαύτης διαλέκτου, καὶ οὐδ᾽ αὖ ξυνεθίζεσθαι ἡλικίαν ἔχω· τοῖςδε δὲ πρέποι τε ἂν τοῦτο, καὶ πολὺ πλεῖον ἐπιδιδοῖεν. τῷ γὰρ ὄντι ἡ νεότης εἰς πᾶν ἐπίδοσιν ἔχει. ἀλλ᾽, ὥςπερ ἦρξω, μὴ ἀφίεσο τοῦ Θεαιτήτου, ἀλλ᾽ ἐρώτα. ΣΩ. Ἀκούεις δή, ὦ Θεαίτητε, ἃ λέγει ὁ Θεόδωρος· ᾧ ἀπιστεῖν, ὡς ἐγὼ οἶμαι, οὔτε σὺ ἐθελήσεις, οὔτε θέμις περὶ τὰ τοιαῦτα ἀνδρὶ σοφῷ ἐπιτάττοντι νεώτερον ἀπειθεῖν. ἀλλ᾽ εὖ καὶ γενναίως εἰπὲ τί σοι δοκεῖ εἶναι ἐπιστήμη. ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ χρή, ὦ Σώκρατες, ἐπειδή περ ὑμεῖς κελεύετε· πάντως γάρ, ἄν τι καὶ ἁμάρτω, ἐπανορθώσετε. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν, ἄν περ οἷοί τε ὦμεν. IV. ΘΕΑΙ. Δοκεῖ τοίνυν μοι καὶ ἃ παρὰ Θεοδώρου ἄν τις μάθοι, ἐπιστῆμαι εἶναι, γεωμετρία τε καὶ ἃς νῦν δὴ σὺ διῆλθες· καὶ αὖ σκυτοτομική τε, καὶ αἱ τῶν ἄλλων δημιουργῶν τέχναι, πᾶσαί τε καὶ ἑκάστη τούτων, οὐκ ἄλλο τι ἢ

ἐπιστήμη εἶναι. ΣΩ. Γενναίως μοι καὶ φιλοδώρως, ὦ φίλε, ἓν αἰτηθεὶς πολλὰ δίδως, καὶ ποικίλα ἀντὶ ἁπλοῦ. ΘΕΑΙ. Πῶς; τί τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἴσως μὲν οὐδέν· ὃ μέντοι οἶμαι, φράσω· ὅταν λέγῃς σκυτικὴν, μή τι ἄλλο φράζεις ἢ ἐπιστήμην ὑποδημάτων ἐργασίας; ΘΕΑΙ. Οὐδέν. ΣΩ. Τί δ' ὅταν τεκτονικήν; μή τι ἄλλο ἢ ἐπιστήμην τῆς τῶν ξυλίνων σκευῶν ἐργασίας; ΘΕΑΙ. Οὐδὲ τοῦτο. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐν ἀμφοῖν οὗ ἑκατέρα ἐπιστήμη, τοῦτο ὁρίζεις; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Τὸ δ' ἐπερωτηθέν, ὦ Θεαίτητε, οὐ τοῦτο ἦν, τίνων ἡ ἐπιστήμη, οὐδὲ ὁπόσαι τινες· οὐ γὰρ ἀριθμῆσαι αὐτὰς βουλόμενοι ἠρόμεθα, ἀλλὰ γνῶναι ἐπιστήμην αὐτὸ ὅ, τι ποτέ ἐστιν· ἢ οὐδὲν λέγω; ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν ὀρθῶς. ΣΩ. Σκέψαι δὴ καὶ τόδε· εἴ τις ἡμᾶς τῶν φαύλων τι καὶ προχείρων ἔροιτο, οἷον περὶ πηλοῦ, ὅ, τί ποτ' ἐστίν, εἰ ἀποκριναίμεθα αὐτῷ, πηλὸς ὁ τῶν χυτρέων, καὶ πηλὸς ὁ τῶν κοροπλάθων, καὶ πηλὸς ὁ τῶν πλινθουργῶν, οὐκ ἂν γελοῖοι εἶμεν; ΘΕΑΙ. Ἴσως. ΣΩ. Πρῶτον μέν γέ που, οἰόμενοι ξυνιέναι ἐκ τῆς ἡμετέρας ἀποκρίσεως τὸν ἐρωτῶντα, ὅταν εἴπωμεν, πηλός, εἴτε, ὁ τῶν κοροπλάθων, προςθέντες, εἴτε ἄλλων ὡντινωνοῦν δημιουργῶν· ἤ, οἴει, τὶς τὶ ξυνίησί τινος ὄνομα, ὃ μὴ οἶδε τί ἐστιν; ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Οὐδ' ἄρα ἐπιστήμην ὑποδημάτων ξυνίησιν ὁ ἐπιστήμην μὴ εἰδώς. ΘΕΑΙ. Οὐ γάρ. ΣΩ. Σκυτικὴν ἄρα οὐ ξυνίησιν, ὃς ἂν ἐπιστήμην ἀγνοῇ, οὐδέ τινα ἄλλην

τέχνην. ΘΕΑΙ. Ἔστιν οὕτω. ΣΩ. Γελοία ἄρα ἡ ἀπόκρισις τῷ ἐρωτηθέντι, ἐπιστήμη τί ἐστιν, ὅταν ἀποκρίνηται τέχνης τινὸς ὄνομα. τινὸς γὰρ ἐπιστήμην ἀποκρίνεται, οὐ τοῦτ' ἐρωτηθείς. ΘΕΑΙ. Εοικε. ΣΩ. Ἔπειτά γέ που ἐξὸν φαύλως καὶ βραχέως ἀποκρίνασθαι, περιέρχεται ἀπέραντον ὁδόν· οἷον καὶ ἐν τῇ τοῦ πηλοῦ ἐρωτήσει, φαῦλόν που καὶ ἁπλοῦ εἰπεῖν, ὅτι γῆ ὑγρῷ φυραθεῖσα πηλὸς ἂν εἴη· τὸ δ' ὅτου, ἐᾷν χαίρειν· V. ΘΕΑΙ. Ῥᾴδιον, ὦ Σώκρατες, νῦν γε οὕτω φαίνεται· ἀτὰρ κινδυνεύεις ἐρωτᾷν οἷον καὶ αὐτοῖς ἡμῖν ἔναγχος εἰςῆλθε διαλεγομένοις, ἐμοί τε καὶ τῷ σῷ ὁμωνύμῳ τούτῳ Σωκράτει. ΣΩ. Τὸ ποῖον δή, ὦ Θεαίτητε; ΘΕΑΙ. Περὶ δυνάμεών τι ἡμῖν Θεόδωρος ὅδε ἔγραφε, τῆς τε τρίποδος πέρι καὶ πεντέποδος, ἀποφαίνων ὅτι μήκει οὐ ξύμμετροι τῇ ποδιαίᾳ· καὶ οὕτω κατὰ μίαν ἑκάστην προαιρούμενος, μέχρι τῆς ἑπτακαιδεκάποδος. ἐν δὲ ταύτῃ πως ἐνέσχετο. ἡμῖν οὖν εἰςῆλθέ τι τοιοῦτον, ἐπειδὴ ἄπειροι τὸ πλῆθος αἱ δυνάμεις ἐφαίνοντο, πειραθῆναι ξυλλαβεῖν εἰς ἕν, ὅτῳ πάσας ταύτας προςαγορεύσομεν τὰς δυνάμεις. ΣΩ. Ἦ καὶ εὕρετέ τι τοιοῦτον; ΘΕΑΙ. Ἔμοιγε δοκοῦμεν· σκόπει δὲ καὶ σύ. ΣΩ. Λέγε. ΘΕΑΙ. Τὸν ἀριθμὸν πάντα δίχα διελάβομεν· τὸν μὲν δυνάμενον ἴσον ἰσάκις γίγνεσθαι, τῷ τετραγώνῳ τὸ σχῆμα ἀπεικάσαντες, τετράγωνόν τε καὶ ἰσόπλευρον προςείπομεν. ΣΩ. Καὶ εὖ γε. ΘΕΑΙ. Τὸν τοίνυν μεταξὺ τούτου, ὧν καὶ τὰ τρία καὶ τὰ πέντε, καὶ πᾶς ὃ ἀδύ-

νατος ἰσάκις ἴσος γενέσθαι, ἀλλ᾽ ἢ πλείων ἐλαττονάκις, ἢ ἐλάττων πλεονάκις γίγνεται, μείζων δὲ καὶ ἐλάττων ἀεὶ πλευρὰ αὐτὸν περιλαμβάνει, τῷ προμήκει αὖ σχήματι ἀπεικάσαντες, προμήκη ἀριθμὸν ἐκαλέσαμεν. ΣΩ. Κάλλιστα. ἀλλὰ τί τὸ μετὰ τοῦτο; ΘΕΑΙ. Ὅσαι μὲν γραμμαὶ τὸν ἰσόπλευρον καὶ ἐπίπεδον ἀριθμὸν τετραγωνίζουσι, μῆκος ὡρισάμεθα· ὅσαι δὲ τὸν ἑτερομήκη, δυνάμεις· ὡς μήκει μὲν οὐ ξυμμέτρους ἐκείναις, τοῖς δ᾽ ἐπιπέδοις, ἃ δύνανται. καὶ περὶ τὰ στερεὰ ἄλλο τοιοῦτον. ΣΩ. Ἄριστά γ᾽ ἀνθρώπων, ὦ παῖδες· ὥστε μοι δοκεῖ ὁ Θεόδωρος οὐκ ἔνοχος τοῖς ψευδομαρτυρίοις ἔσεσθαι. ΘΕΑΙ. Καὶ μήν, ὦ Σώκρατες, ὅ, γε ἐρωτᾷς περὶ ἐπιστήμης, οὐκ ἂν δυναίμην ἀποκρίνασθαι, ὥσπερ περὶ τοῦ μήκους τε καὶ τῆς δυνάμεως· καίτοι σύ γέ μοι δοκεῖς τοιοῦτόν τι ζητεῖν· ὥστε πάλιν αὖ φαίνεται ψευδὴς ὁ Θεόδωρος. ΣΩ. Τί δαί; εἴ σε πρὸς δρόμον ἐπαινῶν, μηδενὶ ἔφη οὕτω δρομικῷ τῶν νέων ἐντετυχηκέναι, εἶτα διαθέων, τοῦ ἀκμάζοντος καὶ ταχίστου ἡττήθης, ἧττόν τι ἂν οἴει ἀληθῶς τόνδ᾽ ἐπαινέσαι; ΘΕΑΙ. Οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Ἀλλὰ τὴν ἐπιστήμην, ὥσπερ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, σμικρόν τι οἴει εἶναι ἐξευρεῖν, καὶ οὐ τῶν πάντη ἄκρων; ΘΕΑΙ. Νὴ τὸν Δία ἔγωγε καὶ μάλα γε τῶν ἀκροτάτων. ΣΩ. Θάῤῥει τοίνυν περὶ σαυτῷ, καί τι οἴου Θεόδωρον λέγειν· προθυμήθητι δὲ παντὶ τρόπῳ τῶν τε ἄλλων πέρι καὶ ἐπιστήμης λαβεῖν λόγον, τί ποτε τυγχάνει ὄν. ΘΕΑΙ. Προθυμίας μὲν ἕνε-

κεν, ὦ Σώκρατες φανεῖται. VI. ΣΩ. Ἴθι δή· καλῶς γὰρ ἄρτι ὑφηγήσω· πειρῶ μιμούμενος τὴν περὶ τῶν δυνάμεων ἀπόκρισιν, ὥςπερ ταύτας πολλὰς οὔσας ἑνὶ εἴδει περιέλαβες, οὕτω καὶ τὰς πολλὰς ἐπιστήμας ἑνὶ λόγῳ προςειπεῖν. ΘΕΑΙ. Ἀλλ' εὖ ἴσθι, ὦ Σώκρατες, πολλάκις δὴ αὐτὸ ἐπεχείρησα σκέψασθαι, ἀκούων τὰς παρὰ σοῦ ἀποφερομένας ἐρωτήσεις· ἀλλὰ γὰρ οὔτ' αὐτὸς δύναμαι πεῖσαι ἐμαυτὸν ὡς ἱκανῶς τι λέγω, οὔτ' ἄλλου ἀκοῦσαι λέγοντος οὕτως ὡς σὺ διακελεύῃ· οὐ μὲν δὴ αὖ οὐδ' ἀπαλλαγῆναι τοῦ μέλλειν. ΣΩ. Ὠδίνεις γάρ, ὦ φίλε Θεαίτητε, διὰ τὸ μὴ κενὸς ἀλλ' ἐγκύμων εἶναι. ΘΕΑΙ. Οὐκ οἶδα, ὦ Σώκρατες· ὃ μέντοι πέπονθα λέγω. ΣΩ. Εἶτα, ὦ καταγέλαστε, οὐκ ἀκήκοας ὡς ἐγώ εἰμι υἱὸς μαίας, μάλα γενναίας τε καὶ βλοσυρᾶς, Φαιναρέτης; ΘΕΑΙ. Ἤδη τοῦτό γε ἤκουσα. ΣΩ. Ἆρα καὶ ὅτι ἐπιτηδεύω τὴν αὐτὴν τέχνην ἀκήκοας; ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Ἀλλ' εὖ ἴσθ' ὅτι· μὴ μέντοι μου κατείπῃς πρὸς τοὺς ἄλλους· λέληθα γάρ, ὦ ἑταῖρε, ταύτην ἔχων τὴν τέχνην· οἱ δέ, ἅτε οὐκ εἰδότες, τοῦτο μὲν οὐ λέγουσι περὶ ἐμοῦ, ὅτι δὲ ἀτοπώτατός εἰμι, καὶ ποιῶ τοὺς ἀνθρώπους ἀπορεῖν. ἦ καὶ τοῦτο ἀκήκοας; ΘΕΑΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Εἴπω οὖν σοι τὸ αἴτιον; ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἐννόησον δὴ τὸ περὶ τὰς μαίας ἅπαν ὡς ἔχει, καὶ ῥᾷον μαθήσῃ ὃ βούλομαι. οἶσθα γάρ που ὅτι οὐδεμία αὐτῶν ἔτι αὐτὴ κυϊσκομένη τε καὶ τίκτουσα ἄλλας μαιεύεται, ἀλλ' αἱ ἤδη ἀδύνατοι τίκτειν. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΣΩ. Αἰτίαν δέ γε τούτου φασὶν εἶναι τὴν Ἄρτεμιν, ὅτι ἄλοχος οὖσα τὴν λοχείαν εἴληχε· στερίφαις μὲν οὖν ἄρα οὐκ ἔδωκε μαιεύεσθαι, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἀσθενεστέρα, ἢ λαβεῖν τέχνην ὧν ἂν ᾖ ἄπειρος· ταῖς δὲ δι' ἡλικίαν ἀτόκοις προςέταξε, τιμῶσα τὴν αὐτῆς ὁμοιότητα. ΘΕΑΙ. Εἰκός. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τόδε εἰκός τε καὶ ἀναγκαῖον, τὰς κυούσας καὶ μὴ γιγνώσκεσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν μαιῶν ἢ τῶν ἄλλων; ΘΕΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ διδοῦσαί γε αἱ μαῖαι φαρμάκια καὶ ἐπῄδουσαι, δύνανται ἐγείρειν τε τὰς ὠδῖνας καὶ μαλθακωτερας ὧν ἂν βούλωνται ποιεῖν, καὶ τίκτειν τε δὴ τὰς δυςτοκούσας, καὶ ἐὰν νέον ὂν δόξῃ ἀμβλίσκειν, ἀμβλίσκουσιν. ΘΕΑΙ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἔτι καὶ τόδε αὐτῶν ᾔσθησαι, ὅτι καὶ προμνήστριαί εἰσι δεινόταται, ὡς πάνσοφοι οὖσαι περὶ τοῦ γνῶναι ποίαν χρὴ ποίῳ ἀνδρὶ ξυνοῦσαν ὡς ἀρίστους παῖδας τίκτειν; ΘΕΑΙ. Οὐ πάνυ τοῦτο οἶδα. ΣΩ. Ἀλλ' ἴσθ' ὅτι ἐπὶ τούτῳ μεῖζον φρονοῦσιν ἢ ἐπὶ τῇ ὀμφαλοτομίᾳ. ἐννόει γάρ· τῆς αὐτῆς ἢ ἄλλης οἴει τέχνης εἶναι θεραπείαν τε καὶ ξυγκομιδὴν τῶν ἐκ γῆς καρπῶν, καὶ αὖ τὸ γιγνώσκειν εἰς ποίαν γῆν ποῖον φυτόν τε καὶ σπέρμα καταβλητέον; ΘΕΑΙ. Οὔκ· ἀλλὰ τῆς αὐτῆς. ΣΩ. Εἰς γυναῖκα δέ, ὦ φίλε, ἄλλην μὲν οἴει τοῦ τοιούτου, ἄλλην δὲ ξυγκομιδῆς; ΘΕΑΙ. Οὔκουν εἰκός γε. ΣΩ. Οὐ γάρ. ἀλλὰ διὰ τὴν ἄδικόν τε καὶ ἄτεχνον ξυναγωγὴν ἀνδρὸς καὶ γυναικός, ᾗ δὴ προαγωγεία ὄνομα, φεύγουσι καὶ τὴν προμνηστικήν, ἅτε

σεμναὶ οὖσαι, αἱ μαῖαι, φοβούμεναι μὴ εἰς ἐκείνην τὴν αἰτίαν διὰ ταύτην ἐμπέσωσιν· ἐπεὶ ταῖς γε ὄντως μαίαις μόναις που προςήκει καὶ προμνήσασθαι ὀρθῶς. ΘΕΑΙ. Φαίνεται. ΣΩ. Τὸ μὲν τοίνυν τῶν μαιῶν, τοσοῦτον· ἔλαττον δὲ τοῦ ἐμοῦ δράματος. οὐ γὰρ πρόςεστι γυναιξὶν ἐνίοτε μὲν εἴδωλα τίκτειν, ἔστι δ' ὅτε ἀληθινά, τοῦτο δὲ μὴ ῥᾴδιον εἶναι διαγνῶναι. εἰ γὰρ προςῆν, μέγιστόν τε καὶ κάλλιστον ἔργον ἦν ἂν ταῖς μαίαις, τὸ κρίνειν τὸ ἀληθές τε καὶ μή. ἢ οὐκ οἴει; ΘΕΑΙ. Ἔγωγε. VII. ΣΩ. Τῇ δέ γ' ἐμῇ τέχνῃ τῆς μαιεύσεως τὰ μὲν ἄλλα ὑπάρχει ὅσα ἐκείναις· διαφέρει δὲ τῷ τε ἄνδρας ἀλλὰ μὴ γυναῖκας μαιεύεσθαι, καὶ τῷ τὰς ψυχὰς αὐτῶν τικτούσας ἐπισκοπεῖν, ἀλλὰ μὴ τὰ σώματα. μέγιστον δὲ τοῦτ' ἔνι τῇ ἡμετέρᾳ τέχνῃ, βασανίζειν δυνατὸν εἶναι παντὶ τρόπῳ, πότερον εἴδωλον καὶ ψεῦδος ἀποτίκτει τοῦ νέου ἡ διάνοια, ἢ γόνιμόν τε καὶ ἀληθές. ἐπεὶ τόδε γε καὶ ἐμοὶ ὑπάρχει ὅπερ ταῖς μαίαις· ἄγονός εἰμι σοφίας. καὶ ὅπερ ἤδη πολλοί μοι ὠνείδισαν, ὡς τοὺς μὲν ἄλλους ἐρωτῶ, αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀποκρίνομαι περὶ οὐδενός, διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν σοφόν, ἀληθὲς ὀνειδίζουσι. τὸ δὲ αἴτιον τούτου τόδε· μαιεύεσθαί με ὁ θεὸς ἀναγκάζει, γεννᾷν δὲ ἀπεκώλυσεν. εἰμὶ δὴ οὖν αὐτὸς μὲν οὐ πάνυ τι σοφός· οὐδέ τί μοί ἐστιν εὕρημα τοιοῦτον, γεγονὸς τῆς ἐμῆς ψυχῆς ἔκγονον· οἱ δέ μοι ξυγγιγνόμενοι, τὸ μὲν πρῶτον φαίνονται ἔνιοι μὲν καὶ πάνυ ἀμαθεῖς, πάντες δε προϊούσης τῆς ξυνουσίας, οἷςπερ ἂν ὁ θεὸς παρείκῃ. θαυμαστὸν

ὅσον ἐπιδιδόντες, ὡς αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἄλλοις δοκοῦσι· καὶ τοῦτο ἐναργές, ὅτι παρ' ἐμοῦ οὐδὲν πώποτε μαθόντες, ἀλλ' αὐτοὶ παρ' αὐτῶν πολλὰ καὶ καλὰ εὑρόντες τε καὶ κατέχοντες. τῆς μέντοι μαιείας ὁ θεός τε καὶ ἐγὼ αἴτιος. ὧδε δὲ δῆλον· πολλοὶ ἤδη τοῦτο ἀγνοήσαντες, καὶ ἑαυτοὺς αἰτιασάμενοι, ἐμοῦ δὲ καταφρονήσαντες, ἢ αὐτοὶ ἢ ὑπ' ἄλλων πεισθέντες, ἀπῆλθον πρωϊαίτερον τοῦ δέοντος· ἀπελθόντες δὲ τά τε λοιπὰ ἐξήμβλωσαν, διὰ πονηρὰν ξυνουσίαν, καὶ τὰ ὑπ' ἐμοῦ μαιευθέντα κακῶς τρέφοντες ἀπώλεσαν, ψευδῆ καὶ εἴδωλα περὶ πλείονος ποιησάμενοι τοῦ ἀληθοῦς· τελευτῶντες δ' αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἔδοξαν ἀμαθεῖς εἶναι. ὧν εἷς γέγονεν Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, καὶ ἄλλοι πάνυ πολλοί· οἷς, ὅταν πάλιν ἔλθωσιν δεόμενοι τῆς ἐμῆς ξυνουσίας, καὶ θαυμαστὰ δρῶντες, ἐνίοις μὲν τὸ γιγνόμενόν μοι δαιμόνιον ἀποκωλύει ξυνεῖναι, ἐνίοις δὲ ἐᾷ· καὶ πάλιν οὗτοι ἐπιδιδόασι. πάσχουσι δὲ δὴ οἱ ἐμοὶ ξυγγιγνόμενοι καὶ τοῦτο ταὐτὸν ταῖς τικτούσαις· ὠδίνουσι γὰρ καὶ ἀπορίας ἐμπίπλανται νύκτας τε καὶ ἡμέρας πολὺ μᾶλλον ἢ ἐκεῖναι· ταύτην δὲ τὴν ὠδῖνα ἐγείρειν τε καὶ ἀποπαύειν ἡ ἐμὴ τέχνη δύναται. καὶ οὗτοι μὲν δὴ οὕτως. ἐνίοτε δέ, ὦ Θεαίτητε, οἳ ἄν μοι μὴ δόξωσί πως ἐγκύμονες εἶναι, γνοὺς ὅτι οὐδὲν ἐμοῦ δέονται, πάνυ εὐμενῶς προμνῶμαι· καί, ξὺν θεῷ εἰπεῖν, πάνυ ἱκανῶς τοπάζω, οἷς ἂν ξυγγενόμενοι ὄναιντο. ὧν πολλοὺς μὲν δὴ ἐξέδωκα Προδίκῳ, πολλοὺς δὲ ἄλλοις σοφοῖς τε καὶ θεσπεσίοις ἀνδράσι. ταῦτα δή

σοι, ὦ ἄριστε, ἕνεκα τοῦδε ἐμήκυνα, ὑποπτεύων σε, ὥςπερ καὶ αὐτὸς οἴει, ὠδίνειν τι κυοῦντα ἔνδον. προςφέρου οὖν πρός με ὡς πρὸς μαίας υἱόν, καὶ αὐτὸν μαιευτικόν, καὶ ἃ ἂν ἐρωτῶ, προθυμοῦ ὅπως οἷός τ' εἶ, οὕτως ἀποκρίνασθαι· καὶ ἐὰν ἄρα σκοπούμενός τι, ὧν ἂν λέγῃς, ἡγήσωμαι εἴδωλον καὶ μὴ ἀληθές, εἶτα ὑπεξαίρωμαι καὶ ἀποβάλλω, μὴ ἀγρίαινε, ὥςπερ αἱ πρωτοτόκοι περὶ τὰ παιδία. πολλοὶ γὰρ ἤδη, ὦ θαυμάσιε, πρός με οὕτω διετέθησαν, ὥςτε ἀτεχνῶς δάκνειν ἕτοιμοι εἶναι, ἐπειδάν τινα λῆρον αὐτῶν ἀφαιρῶμαι, καὶ οὐκ οἴονται εὐνοίᾳ τοῦτο ποιεῖν· πόῤῥω ὄντες τοῦ εἰδέναι ὅτι οὐδεὶς θεὸς δύςνους ἀνθρώποις. οὐδ' ἐγὼ δυςνοίᾳ τοιοῦτον οὐδὲν δρῶ· ἀλλά μοι ψεῦδός τε ξυγχωρῆσαι, καὶ ἀληθὲς ἀφανίσαι, οὐδαμῶς θέμις. VIII. Πάλιν δὴ οὖν ἐξ ἀρχῆς, ὦ Θεαίτητε, ὅ τί ποτ' ἐστὶν ἐπιστήμη, πειρῶ λέγειν· ὡς δ' οὐχ οἷός τ' εἶ, μηδέποτ' εἴπῃς. ἐὰν γὰρ θεὸς ἐθέλῃ καὶ ἀνδρίζῃ, οἷός τ' ἔσῃ. ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ μέντοι, ὦ Σώκρατες, σοῦ γε οὕτω παρακελευομένου, αἰσχρὸν μὴ οὐ παντὶ τρόπῳ προθυμεῖσθαι, ὅ τί τις ἔχει λέγειν. δοκεῖ οὖν μοι ὁ ἐπιστάμενός τι, αἰσθάνεσθαι τοῦτο ὃ ἐπίσταται· καὶ, ὥς γε νυνὶ φαίνεται, οὐκ ἄλλο τί ἐστιν ἐπιστήμη ἢ αἴσθησις. ΣΩ. Εὖ γε καὶ γενναίως, ὦ παῖ· χρὴ γὰρ οὕτως ἀποφαινόμενον λέγειν. ἀλλὰ φέρε δὴ αὐτὸ κοινῇ σκεψώμεθα, γόνιμον ἢ ἀνεμιαῖον τυγχάνει ὄν. αἴσθησις, φῄς, ἐπιστήμη; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Κιν-

δυνεύεις μέντοι λόγον οὐ φαῦλον εἰρηκέναι περὶ ἐπιστήμης, ἀλλ' ὃν ἔλεγε καὶ Πρωταγόρας· τρόπον δε τινα ἄλλον εἴρηκε τὰ αὐτὰ ταῦτα. φησὶ γάρ που, πάντων χρημάτων μέτρον ἄνθρωπον εἶναι, τῶν μὲν ὄντων, ὡς ἔστι, τῶν δὲ μὴ ὄντων, ὡς οὐκ ἔστιν· ἀνέγνωκας γάρ που; ΘΕΑΙ. Ἀνέγνωκα καὶ πολλάκις. ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτω πως λέγει, ὡς οἷα μὲν ἕκαστα ἐμοὶ φαίνεται, τοιαῦτα μέν ἐστιν ἐμοί, οἷα δε σοί, τοιαῦτα δὲ αὖ σοί· ἄνθρωπος δὲ σύ τε κἀγώ; ΘΕΑΙ. Λέγει γὰρ οὖν οὕτως. ΣΩ. Εἰκὸς μέν σοι σοφὸν ἄνδρα μὴ ληρεῖν. ἐπακολουθήσωμεν οὖν αὐτῷ· ἆρ' οὐκ ἐνίοτε πνέοντος ἀνέμου τοῦ αὐτοῦ, ὁ μὲν ἡμῶν ῥιγοῖ, ὁ δ' οὔ, καὶ ὁ μὲν ἠρέμα, ὁ δὲ σφόδρα; ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Πότερον οὖν τότε αὐτὸ ἐφ' ἑαυτῷ τὸ πνεῦμα, ψυχρὸν ἢ οὐ ψυχρὸν φήσομεν; ἢ πεισόμεθα τῷ Πρωταγόρᾳ, ὅτι τῷ μὲν ῥιγοῦντι, ψυχρόν· τῷ δὲ μή, οὔ; ΘΕΑΙ. Ἔοικε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ φαίνεται οὕτως ἑκατέρῳ; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Τὸ δέ γε φαίνεται, αἰσθάνεσθαι ἐστίν; ΘΕΑΙ. Ἔστι γάρ. ΣΩ. Φαντασία ἄρα καὶ αἴσθησις ταὐτὸν ἔν τε θερμοῖς καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις. οἷα γὰρ αἰσθάνεται ἕκαστος, τοιαῦτα ἑκάστῳ καὶ κινδυνεύει εἶναι. ΘΕΑΙ. Ἔοικε. ΣΩ. Αἴσθησις ἄρα, τοῦ ὄντος ἀεί ἐστιν, καὶ ἀψευδής, ὡς ἐπιστήμη οὖσα. ΘΕΑΙ. Φαίνεται. ΣΩ. Ἆρ' οὖν, πρὸς Χαρίτων, πάνσοφός τις ἦν ὁ Πρωταγόρας, καὶ τοῦτο ἡμῖν μὲν ᾐνίξατο τῷ πολλῷ συρφετῷ, τοῖς δὲ μαθηταῖς ἐν ἀποῤῥήτῳ τὴν ἀλήθειαν ἔλεγε;

ΘΕΑΙ. Πῶς δὴ, ὦ Σώκρατες, τοῦτο λέγεις; ΣΩ. Ἐγὼ ἐρῶ καὶ μάλ' οὐ φαῦλον λόγον· ὡς ἄρα ἓν μὲν αὐτὸ καθ' αὑτὸ οὐδέν ἐστιν, οὐδ' ἄν τι προςείποις ὀρθῶς οὐδ' ὁποιονοῦν τι, ἀλλ' ἐὰν ὡς μέγα προςαγορεύῃς, καὶ σμικρὸν φανεῖται, καὶ ἐὰν βαρὺ, κοῦφον, ξύμπαντά τε οὕτως, ὡς μηδενὸς ὄντος ἑνὸς, μήτε τινὸς, μήτε ὁποιουοῦν· ἐκ δὲ δὴ φορᾶς τε καὶ κινήσεως καὶ κράσεως πρὸς ἄλληλα, γίγνεται πάντα ἃ δή φαμεν εἶναι, οὐκ ὀρθῶς προςαγορεύοντες· ἔστι μὲν γὰρ οὐδέποτ' οὐδέν, αἰεὶ δὲ γίγνεται, καὶ περὶ τούτου πάντες ἑξῆς οἱ σοφοὶ, πλὴν Παρμενίδου, ξυμφερέσθον, Πρωταγόρας τε καὶ Ἡράκλειτος καὶ Ἐμπεδοκλῆς· καὶ τῶν ποιητῶν οἱ ἄκροι τῆς ποιήσεως ἑκατέρας· κωμῳδίας μέν, Ἐπίχαρμος· τραγῳδίας δὲ, Ὅμηρος εἰπών, Ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν καὶ μητέρα Τηθὺν, πάντα εἴρηκεν ἔκγονα ῥοῆς τε καὶ κινήσεως· ἢ οὐ δοκεῖ τοῦτο λέγειν; ΘΕΑΙ. Ἔμοιγε.

IX. ΣΩ. Τίς οὖν ἂν ἔτι πρός γε τοσοῦτον στρατόπεδον καὶ στρατηγὸν Ὅμηρον δύναιτο ἀμφιςβητήσας, μὴ οὐ καταγέλαστος γενέσθαι; ΘΕΑΙ. Ου ῥᾴδιοι, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ γάρ, ὦ Θεαίτητε. ἐπεὶ καὶ τάδε τῷ λόγῳ σημεῖα ἱκανά, ὅτι τὸ μὲν εἶναι δοκοῦν, καὶ τὸ γίγνεσθαι, κίνησις παρέχει· το δὲ μὴ εἶναι καὶ ἀπόλλυσθαι, ἡσυχία. τὸ γὰρ θερμόν τε καὶ πῦρ, ὃ δὴ καὶ τἄλλα γεννᾷ, καὶ ἐπιτροπεύει, αὐτὸ γεννᾶται ἐκ φορᾶς καὶ τρίψεως· τοῦτο δὲ κίνησις· ἢ οὐχ αὗται γενέσεις πυρός; ΘΕΑΙ. Αὗται μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ μὴν τό γε τῶν ζώων γένος

ἐκ τῶν αὐτῶν τούτων φύεται. ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Τί δαί; ἡ τῶν σωμάτων ἕξις οὐχ ὑπὸ ἡσυχίας μὲν καὶ ἀργίας διόλλυται, ὑπὸ γυμνασίων δὲ καὶ κινήσεων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σώζεται; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Ἡ δ' ἐν τῇ ψυχῇ ἕξις οὐχ ὑπὸ μαθήσεως μὲν καὶ μελέτης, κινήσεων ὄντων, κτᾶταί τε μαθήματα, καὶ σώζεται, καὶ γίγνεται βελτίων, ὑπὸ δ' ἡσυχίας, ἀμελετησίας τε καὶ ἀμαθίας οὔσης, οὔτέ τι μανθάνει, ἅ, τε ἂν μάθῃ ἐπιλανθάνεται; ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Τὸ μὲν ἄρα ἀγαθόν, κίνησις κατά τε ψυχὴν καὶ κατὰ σῶμα· τὸ δέ, τοὐναντίον; ΘΕΑΙ. Ἔοικε. ΣΩ. Ἔτι οὖν σοι λέγω νηνεμίας τε καὶ γαλήνας, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ὅτι αἱ μὲν ἡσυχίαι σήπουσι καὶ ἀπολλύουσι, τὰ δ' ἕτερα σώζει· καὶ ἐπὶ τούτοις, τὸν κολοφῶνα ἀναγκάζω προσβιβάζων, τὴν χρυσῆν σειρὰν ὡς οὐδὲν ἄλλο ἢ τὸν ἥλιον Ὅμηρος λέγει καὶ δηλοῖ· ὅτι ἕως μὲν ἂν ἡ περιφορὰ ᾖ κινουμένη καὶ ὁ ἥλιος, πάντα ἐστὶ καὶ σώζεται τὰ ἐν θεοῖς τε καὶ ἀνθρώποις· εἰ δὲ σταίη τοῦτο ὥσπερ δεθέν, πάντα χρήματ' ἂν διαφθαρείη, καὶ γένοιτ' ἂν τὸ λεγόμενον, ἄνω κάτω πάντα. ΘΕΑΙ. Ἀλλ' ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ταῦτα δηλοῦν ἅπερ λέγεις. X. ΣΩ. Ὑπόλαβε τοίνυν, ὦ ἄριστε, οὑτωσὶ κατὰ τὰ ὄμματα πρῶτον· ὃ δὴ καλεῖς χρῶμα λευκόν, μὴ εἶναι αὐτὸ ἕτερόν τι ἔξω τῶν σῶν ὀμμάτων, μηδ' ἐν τοῖς ὄμμασι· μηδέ τιν' αὐτῷ χώραν ἀποτάξῃς. ἤδη γὰρ ἂν εἴη τε ἄν που ἐν τάξει καὶ μένοι, καὶ οὐκ ἂν ἐν τῇ γενέσει γίγνοιτο. ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ πῶς;

ΣΩ. Ἑπώμεθα τῷ ἄρτι λόγῳ, μηδὲν αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἓν ὂν τιθέντες· καὶ ἡμῖν οὕτω μέλαν τε καὶ λευκὸν καὶ ὁτιοῦν ἄλλο χρῶμα ἐκ τῆς προςβολῆς τῶν ὀμμάτων πρὸς τὴν προςήκουσαν φορὰν φανεῖται γεγενημένον, καὶ ὃ δὴ ἕκαστον εἶναί φαμεν χρῶμα, οὔτε τὸ προςβάλλον οὔτε τὸ προςβαλλόμενον ἔσται, ἀλλὰ μεταξύ τι ἑκάστῳ ἴδιον γεγονός· ἢ σὺ διϊσχυρίσαιο ἂν ὡς οἷον σοὶ φαίνεται ἕκαστον χρῶμα, τοιοῦτον καὶ κυνὶ καὶ ὁτῳοῦν ζώῳ; ΘΕΑΙ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Τί δέ; ἄλλῳ ἀνθρώπῳ ἄρ' ὅμοιον καὶ σοὶ φαίνεται ὁτιοῦν, ἔχεις τοῦτο ἰσχυρῶς, ἢ πολὺ μᾶλλον, ὅτι οὐδὲ σοὶ αὐτῷ ταὐτόν, διὰ τὸ μηδέποτε ὁμοίως αὐτὸν σεαυτῷ ἔχειν; ΘΕΑΙ. Τοῦτο μᾶλλόν μοι δοκεῖ ἢ ἐκεῖνο. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μὲν ὃ παραμετρούμεθα, ἢ οὗ ἐφαπτόμεθα, μέγα ἢ λευκὸν ἢ θερμὸν ἦν, οὐκ ἄν ποτε ἄλλῳ τῳ προςπεσὸν ἄλλο ἂν ἐγεγόνει, αὐτό γε μηδὲν μεταβάλλον· εἰ δὲ αὖ τὸ παραμετρούμενον ἢ ἐφαπτόμενον ἕκαστον ἦν τούτων, οὐκ ἂν αὖ ἄλλου προςελθόντος, ἤ τι παθόντος, αὐτὸ μηδὲν παθὸν ἄλλο ἂν ἐγένετο. ἐπεὶ νῦν γε, ὦ φίλε, θαυμαστά τε καὶ γελοῖα εὐχερῶς πως ἀναγκαζόμεθα λέγειν, ὡς φαίη ἂν Πρωταγόρας τε καὶ πᾶς ὁ τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ ἐπιχειρῶν λέγειν. ΘΕΑΙ. Πῶς δὴ καὶ ποῖα λέγεις; ΣΩ. Σμικρὸν λάβε παράδειγμα, καὶ πάντα εἴσῃ ἃ βούλομαι. ἀστραγάλους γάρ που ἕξ, ἂν μὲν τέτταρας αὐτοῖς προςενέγκῃς, πλείους φαμὲν εἶναι τῶν τεττάρων καὶ ἡμιολίους· ἐὰν δὲ δώδεκα, ἐλάττους καὶ ἡμίσεις· καὶ

οὐδὲ ἀνεκτὸν ἄλλως λέγειν· ἢ σὺ ἀνέξῃ; ΘΕΑΙ. Οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Τί οὖν; ἄν σε Πρωταγόρας ἔρηται, ἤ τις ἄλλος· ὦ Θεαίτητε ἔσθ' ὅπως τι μεῖζον ἢ πλέον γίγνεται ἄλλως ἢ αὐξηθέν; τί ἀποκρινῇ; ΘΕΑΙ. Ἐὰν μέν, ὦ Σώκρατες, τὸ δοκοῦν πρὸς τὴν νῦν ἐρώτησιν ἀποκρίνωμαι, ὅτι οὐκ ἔστιν· ἐὰν δὲ πρὸς τὴν προτέραν, φυλάττων μὴ ἐναντία εἴπω, ὅτι ἐστί. ΣΩ. Εὖ γε, νὴ τὴν Ἥραν, ὦ φίλε, καὶ θείως. ἀτάρ, ὡς ἔοικεν, ἐὰν ἀποκρίνῃ ὅτι ἐστίν, Εὐριπίδειόν τι ξυμβήσεται. ἡ μὲν γὰρ γλῶττα ἀνέλεγκτος ἡμῖν ἔσται, ἡ δὲ φρὴν οὐκ ἀνέλεγκτος. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ μὲν δεινοὶ καὶ σοφοὶ ἐγώ τε καὶ σὺ ἦμεν, πάντα τὰ τῶν φρενῶν ἐξητακότες, ἤδη ἂν τολοιπὸν ἐκ περιουσίας ἀλλήλων ἀποπειρώμενοι, ξυνελθόντες σοφιστικῶς εἰς μάχην τοιαύτην, ἀλλήλων τοὺς λόγους τοῖς λόγοις ἐκρούομεν· νῦν δέ, ἅτε ἰδιῶται, πρῶτον βουλησόμεθα θεάσασθαι αὐτὰ πρὸς αὐτά, τί ποτ' ἐστὶν ἃ διανοούμεθα· πότερον ἡμῖν ἀλλήλοις ξυμφωνεῖ, ἢ οὐδ' ὁπωστιοῦν. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν ἔγωγε τοῦτ' ἂν βουλοίμην.

XI. ΣΩ. Καὶ μὴν ἐγώ. ὅτε δ' οὕτως ἔχει, ἄλλο τι ἢ ἠρέμα, ὡς πάνυ πολλὴν σχολὴν ἄγοντες, πάλιν ἐπανασκεψόμεθα, οὐ δυσκολαίνοντες, ἀλλὰ τῷ ὄντι ἡμᾶς αὐτοὺς ἐξετάζοντες, ἅττα ποτ' ἐστὶ ταῦτα τὰ φάσματα ἐν ἡμῖν. ὧν πρῶτον ἐπισκοποῦντες, φήσομεν, ὡς ἐγὼ οἶμαι, μηδέποτε μηδὲν ἂν μεῖζον μηδὲ ἔλαττον γενέσθαι, μήτε ὄγκῳ μήτε ἀριθμῷ, ἕως ἴσον ἂν εἴη αὐτὸ ἑαυτῷ· οὐχ οὕτως; ΘΕΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Δεύτερον δέ γε, ᾧ μήτε προςτίθοιτο μήτε ἀφαιροῖτο, τοῦτο μήτε αὐξάνεσθαί ποτε μήτε φθίνειν, αἰεὶ δὲ ἴσον εἶναι. ΘΕΑΙ. Κομιδῇ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν καὶ τρίτον, ὃ μὴ πρότερον ἦν, ἀλλὰ ὕστερον τοῦτο εἶναι ἄνευ τοῦ γενέσθαι καὶ γίγνεσθαι, ἀδύνατον; ΘΕΑΙ. Δοκεῖ γε δή. ΣΩ. Ταῦτα δή, οἶμαι, ὁμολογήματα τρία μάχεται αὐτὰ αὑτοῖς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ψυχῇ, ὅταν τὰ περὶ τῶν ἀστραγάλων λέγωμεν, ἢ ὅταν φῶμεν ἐμὲ τηλικόνδε ὄντα, μήτε αὐξηθέντα, μήτε τοὐναντίον παθόντα, ἐν ἐνιαυτῷ σοῦ τοῦ νέου νῦν μείζω εἶναι, ὕστερον δὲ ἐλάττω, μηδὲν τοῦ ἐμοῦ ὄγκου ἀφαιρεθέντος, ἀλλὰ σοῦ αὐξηθέντος. εἰμὶ γὰρ δὴ ὕστερον ὃ πρότερον οὐκ ἦν, οὐ γενόμενος. ἄνευ γὰρ τοῦ γίγνεσθαι, γενέσθαι ἀδύνατον. μηδὲν δὲ ἀπολλὺς τοῦ ὄγκου, οὐκ ἄν ποτε ἐγιγνόμην ἐλάττων. καὶ ἄλλα δὴ μυρια ἐπὶ μυρίοις οὕτως ἔχει, εἴπερ καὶ ταῦτα παραδεξόμεθα· εἰπὲ γάρ που, ὦ Θεαίτητε· δοκεῖς μοι γοῦν οὐκ ἄπειρος τῶν τοιούτων εἶναι. ΘΕΑΙ. Καὶ νὴ τοὺς θεούς γε, ὦ Σώκρατες ὑπερφυῶς θαυμάζω τί ποτ' ἐστὶ ταῦτα· καὶ ἐνίοτε ὡς ἀληθῶς βλέπων εἰς αὐτὰ σκοτοδινιῶ. ΣΩ. Θεόδωρος γάρ, ὦ φίλε, φαίνεται οὐ κακῶς τοπάζειν περὶ τῆς φύσεώς σου. μάλα γὰρ φιλοσόφου τοῦτο τὸ πάθος, τὸ θαυμάζειν· οὐ γὰρ ἄλλη ἀρχὴ φιλοσοφίας ἢ αὕτη· καὶ ἔοικεν ὁ τὴν Ἶριν Θαύμαντος ἔκγονον φήσας, οὐ κακῶς γενεαλογεῖν. ἀλλὰ πότερον μανθάνεις ἤδη, διὸ ταῦτα τοιαῦτ' ἐστίν, ἐξ ὧν τὸν Πρωταγόραν φαμὲν λέγειν, ἢ

οὔπω; ΘΕΑΙ. Οὔπω μοι δοκῶ. ΣΩ. Χάριν οὖν μοι εἴσῃ, ἐάν σοι ἀνδρός, μᾶλλον δὲ ἀνδρῶν ὀνομαστῶν, τῆς διανοίας τὴν ἀλήθειαν ἀποκεκρυμμένην ξυνεξερευνήσωμαι αὐτῶν; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐκ εἴσομαι, καὶ πάνυ γε πολλήν; XII. ΣΩ. Ἄθρει δὴ περισκοπῶν, μή τις τῶν ἀμυήτων ἐπακούῃ· εἰσὶ δὲ οὗτοι, οἳ οὐδὲν ἄλλο οἰόμενοι εἶναι ἢ οὗ ἂν δύνωνται ἀπρὶξ ταῖν χεροῖν λαβέσθαι, πράξεις δὲ καὶ γενέσεις καὶ πᾶν τὸ ἀόρατον οὐκ ἀποδεχόμενοι, ὡς ἐν οὐσίας μέρει. ΘΕΑΙ. Καὶ μὲν δή, ὦ Σώκρατες, σκληρούς γε λέγεις καὶ ἀντιτύπους ἀνθρώπους. ΣΩ. Εἰσὶ γάρ, ὦ παῖ, μάλ' εὖ ἄμουσοι. ἄλλοι δὲ πολλοὶ κομψότεροι, ὧν μέλλω σοι τὰ μυστήρια λέγειν. ἀρχὴ δέ, ἐξ ἧς καὶ ἃ νῦν δὴ ἐλέγομεν πάντα ἤρτηται, ἥδε αὐτῶν· ὡς τὸ πᾶν κίνησις ἦν, καὶ ἄλλο παρὰ τοῦτο οὐδέν, τῆς δὲ κινήσεως δύο εἴδη, πλήθει μὲν ἄπειρον ἑκάτερον, δύναμιν δὲ τὸ μὲν ποιεῖν ἔχον, τὸ δὲ πάσχειν. ἐκ δὲ τῆς τούτων ὁμιλίας τε καὶ τρίψεως πρὸς ἄλληλα, γίγνεται ἔκγονα, πλήθει μὲν ἄπειρα, δίδυμα δέ· τὸ μὲν αἰσθητόν, τὸ δὲ αἴσθησις, ἀεὶ ξυνεκπίπτουσα καὶ γεννωμένη μετὰ τοῦ αἰσθητοῦ. αἱ μὲν οὖν αἰσθήσεις τὰ τοιάδε ἡμῖν ἔχουσιν ὀνόματα, ὄψεις τε καὶ ἀκοαί, καὶ ὀσφρήσεις, καὶ ψύξεις τε καὶ καύσεις, καὶ ἡδοναί γε δὴ καὶ λῦπαι, καὶ ἐπιθυμίαι καὶ φόβοι κεκλημέναι· καὶ ἄλλαι, ἀπέραντοι μὲν αἱ ἀνώνυμοι, παμπληθεῖς δὲ αἱ ὠνομασμέναι. τὸ δ' αὖ αἰσθητὸν γένος τούτων ἑκάσταις ὁμόγονον· ὄψεσι μὲν παντοδαπαῖς χρω-

ματα παντοδαπά, ἀκοαῖς δὲ ὡςαύτως φωναί, καὶ ταῖς ἄλλαις αἰσθήσεσι τὰ ἄλλα αἰσθητὰ ξυγγενῆ γιγνόμενα. τί δὴ οὖν ἡμῖν βούλεται οὗτος ὁ μῦθος, ὦ Θεαίτητε, πρὸς τὰ πρότερα; ἆρα ἐννοεῖς; ΘΕΑΙ. Οὐ πάνυ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ἄθρει ἐάν πως ἀποτελεσθῇ. βούλεται γὰρ δὴ λέγειν ὡς ταῦτα πάντα μὲν ὥςπερ λέγομεν, κινεῖται· τάχος δὲ καὶ βραδυτὴς ἔνι τῇ κινήσει αὐτῶν. ὅσον μὲν οὖν βραδύ, ἐν τῷ αὐτῷ καὶ πρὸς τὰ πλησιάζοντα τὴν κίνησιν ἴσχει, καὶ οὕτω δὴ γεννᾷ· τὰ δὲ γεννώμενα οὕτω δή, βραδύτερα ἐστίν· ὅσον δὲ αὖ ταχύ, πρὸς τὰ πόῤῥωθεν τὴν κίνησιν ἴσχει καὶ οὕτω γεννᾷ· τὰ δὲ γεννώμενα οὕτω δή, θάττω ἐστί. φέρεται γὰρ καὶ ἐν φορᾷ αὐτῶν ἡ κίνησις πέφυκεν. ἐπειδὰν οὖν ὄμμα καὶ ἄλλο τι τῶν τούτῳ ξυμμέτρων πλησιάσαν γεννήσῃ τὴν λευκότητά τε καὶ αἴσθησιν αὐτῇ ξύμφυτον, ἃ οὐκ ἄν ποτε ἐγένετο, ἑκατέρου ἐκείνων πρὸς ἄλλο ἐλθόντος, τότε δὴ μεταξὺ φερομένων, τῆς μὲν ὄψεως πρὸς τῶν ὀφθαλμῶν, τῆς δὲ λευκότητος πρὸς τοῦ ξυναποτίκτοντος τὸ χρῶμα, ὁ μὲν ὀφθαλμὸς ἄρα ὄψεως ἔμπλεως ἐγένετο, καὶ ὁρᾷ δὴ τότε, καὶ ἐγένετο οὔτι ὄψις, ἀλλὰ ὀφθαλμὸς ὁρῶν· τὸ δὲ ξυγγεννῆσαν τὸ χρῶμα, λευκότητος περιεπλήσθη, καὶ ἐγένετο οὐ λευκότης αὖ, ἀλλὰ λευκόν, εἴτε ξύλον, εἴτε λίθος, εἴτε ὁτιοῦν ξυνέβη χρῆμα χρωσθῆναι τῷ τοιούτῳ χρώματι. καὶ τἄλλα δὴ οὕτω, σκληρὸν καὶ θερμὸν καὶ πάντα τὸν αὐτὸν τρόπον ὑποληπτέον, αὐτὸ μὲν καθ᾽ αὑτὸ μηδὲν εἶναι· (ὃ δὴ καὶ τότε ἐλέγομεν·) ἐν

δὲ τῇ πρὸς ἄλληλα ὁμιλίᾳ, πάντα γίγνεσθαι καὶ παντοῖα, ἀπὸ τῆς κινήσεως· ἐπεὶ καὶ τὸ ποιοῦν εἶναί τι καὶ τὸ πάσχον αὖ τι, ἐπὶ ἑνὸς νοῆσαι, ὥς φασιν, οὐκ εἶναι παγίως. οὔτε γὰρ ποιοῦν ἐστί τι, πρὶν ἂν τῷ πάσχοντι ξυνέλθῃ, οὔτε πάσχον, πρὶν ἂν τῷ ποιοῦντι· τό, τε τινὶ ξυνελθὸν καὶ ποιοῦν, ἄλλῳ αὖ προςπεσόν, πάσχον ἀνεφάνη. ὥςτε ἐξ ἁπάντων τούτων, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἐλέγομεν, οὐδὲν εἶναι ἓν αὐτὸ καθ᾽ αὑτό, ἀλλά τινὶ αἰεὶ γίγνεσθαι. τὸ δ᾽ εἶναι πανταχόθεν ἐξαιρετέον· οὐχ ὅτι ἡμεῖς πολλὰ καὶ ἄρτι ἠναγκάσμεθα ὑπὸ ξυνηθείας καὶ ἀνεπιστημοσύνης χρῆσθαι αὐτῷ· τὸ δ᾽ οὐ δεῖ, ὡς ὁ τῶν σοφῶν λόγος, οὔτε τι ξυγχωρεῖν, οὔτε του, οὔτ᾽ ἐμοῦ, οὔτε τόδε, οὔτ᾽ ἐκεῖνο, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ὄνομα ὅ, τι ἂν ἱστῇ, ἀλλὰ κατὰ φύσιν φθέγγεσθαι γιγνόμενα καὶ ποιούμενα, καὶ ἀπολλύμενα καὶ ἀλλοιούμενα· ὡς ἐάν τί τις στήσῃ τῷ λόγῳ, εὐέλεγκτος ὁ τοῦτο ποιῶν. δεῖ δὲ καὶ κατὰ μέρος οὕτω λέγειν, καὶ περὶ πολλῶν ἀθροισθέντων· ᾧ δὴ ἀθροίσματι ἄνθρωπόν τε τίθενται καὶ λίθον, καὶ ἕκαστον ζῶόν τε καὶ εἶδος. ταῦτα δή, ὦ Θεαίτητε, ἆρ᾽ ἡδέα δοκεῖ σοι εἶναι, καὶ γεύοιο ἂν αὐτῶν ὡς ἀρεσκόντων; ΘΕΑΙ. Οὐκ οἶδα ἔγωγε, ὦ Σώκρατες· καὶ γὰρ οὐδὲ περὶ σοῦ δύναμαι κατανοῆσαι, πότερον δοκοῦντά σοι λέγεις αὐτά, ἢ ἐμοῦ ἀποπειρᾷ. ΣΩ. Οὐ μνημονεύεις, ὦ φίλε, ὅτι ἐγὼ μὲν οὔτ᾽ οἶδα, οὔτε ποιοῦμαι τῶν τοιούτων οὐδὲν ἐμόν, ἀλλ᾽ εἰμὶ αὐτῶν ἄγονος; σὲ δὲ μαιεύομαι, καὶ τούτου ἕνεκα ἐπᾴδω τε καὶ παρατίθημι

ἑκάστων τῶν σοφῶν ἀπογεύεσθαι, ἕως ἂν εἰς φῶς τὸ σὸν δόγμα ξυνεξαγάγω· ἐξαχθέντος δὲ, τότ' ἤδη σκέψομαι, εἴτ' ἀνεμιαῖον εἴτε γόνιμον ἀναφανήσεται. ἀλλὰ θαῤῥῶν καὶ καρτερῶν, εὖ καὶ ἀνδρείως ἀποκρίνου, ἃ ἂν φαίνηταί σοι περὶ ὧν ἐρωτῶ. ΘΕΑΙ. Ἐρώτα δή. XIII ΣΩ. Λέγε τοίνυν πάλιν, εἴ σοι ἀρέσκει τὸ μή τι εἶναι, ἀλλὰ γίγνεσθαι ἀεὶ ἀγαθὸν καὶ καλὸν καὶ πάντα, ἃ ἄρτι διῇμεν. ΘΕΑΙ. Ἀλλ' ἔμοιγε, ἐπειδὴ σοῦ ἀκούω οὕτως διεξιόντος, θαυμασίως φαίνεται ὡς ἔχειν λόγον, καὶ ὑποληπτέον ᾗπερ διελήλυθας. ΣΩ. Μὴ τοίνυν ἀπολίπωμεν ὅσον ἐλλεῖπον αὐτοῦ. λείπεται δέ, ἐνυπνίων τε πέρι καὶ νόσων τῶν τε ἄλλων καὶ μανίας, ὅσα τε παρακούειν, ἢ παροράν, ἢ ἄλλο τι παραισθάνεσθαι λέγεται. οἶσθα γάρ που ὅτι ἐν πᾶσι τούτοις ὁμολογουμένως ἐλέγχεσθαι δοκεῖ ὃν ἄρτι διῇμεν λόγον· ὡς παντὸς μᾶλλον ἡμῖν ψευδεῖς αἰσθήσεις ἐν αὐτοῖς γιγνομένας· καὶ πολλοῦ δεῖ τὰ φαινόμενα ἑκάστῳ, ταῦτα καὶ εἶναι, ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον οὐδὲν ὧν φαίνεται εἶναι. ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα λέγεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τίς δὴ οὖν, ὦ παῖ, λείπεται λόγος τῷ τὴν αἴσθησιν ἐπιστήμην τιθεμένῳ, καὶ τὰ φαινόμενα ἑκάστῳ ταῦτα καὶ εἶναι τούτῳ, ᾧ φαίνεται; ΘΕΑΙ. Ἐγὼ μέν, ὦ Σώκρατες, ὀκνῶ εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἔχω τί λέγω, διότι μοι νῦν δὴ ἐπέπληξας εἰπόντι αὐτό. ἐπεὶ ὡς ἀληθῶς γε οὐκ ἂν δυναίμην ἀμφισβητῆσαι, ὡς οἱ μαινόμενοι, ἢ οἱ ὀνειρώττοντες, οὐ ψευδῆ δοξάζουσιν· ὅταν οἱ μὲν θεοὶ αὐτῶν οἴωνται εἶναι, οἱ δὲ πτηνοί τε καὶ

αι

ὡς πετόμενοι ἐν τῷ ὕπνῳ διανοῶνται. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐδὲ τὸ τοιόνδε ἀμφισβήτημα ἐννοεῖς περὶ αὐτῶν, μάλιστα δὲ περὶ τοῦ ὄναρ τε καὶ ὕπαρ; ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὃ πολλάκις σε οἶμαι ἀκηκοέναι ἐρωτώντων, τί ἄν τις ἔχοι τεκμήριον ἀποδεῖξαι, εἴ τις ἔροιτο νῦν οὕτως ἐν τῷ παρόντι, πότερον καθεύδομεν, καὶ πάντα ἃ διανοούμεθα, ὀνειρώττομεν· ἢ ἐγρηγόραμέν τε καὶ ὕπαρ ἀλλήλοις διαλεγόμεθα. ΘΕΑΙ. Καὶ μήν, ὦ Σώκρατες, ἄπορόν γε ὅτῳ χρὴ ἐπιδεῖξαι τεκμηρίῳ. πάντα γὰρ ὥσπερ ἀντίστροφα τὰ αὐτὰ παρακολουθεῖ· ἅ, τε γὰρ νυνὶ διειλέγμεθα, οὐδὲν κωλύει καὶ ἐν τῷ ἐνυπνίῳ δοκεῖν ἀλλήλοις διαλέγεσθαι· καὶ ὅταν δὴ ὄναρ [ὀνείρατα] δοκῶμεν διηγεῖσθαι, ἄτοπος ἡ ὁμοιότης τούτων ἐκείνοις. ΣΩ. Ὁρᾷς οὖν ὅτι τό γε ἀμφισβητῆσαι οὐ χαλεπόν, ὅτε καί, πότερόν ἐστιν ὕπαρ ἢ ὄναρ, ἀμφισβητεῖται· καὶ δὴ ἴσου ὄντος τοῦ χρόνου, ὃν καθεύδομεν, ᾧ ἐγρηγόραμεν, ἐν ἑκατέρῳ διαμάχεται ἡμῶν ἡ ψυχή, τὰ ἀεὶ παρόντα δόγματα παντὸς μᾶλλον εἶναι ἀληθῆ. ὥστε ἴσον μὲν χρόνον τάδε φαμὲν ὄντα εἶναι, ἴσον δὲ ἐκεῖνα, καὶ ὁμοίως ἐφ' ἑκατέροις διϊσχυριζόμεθα. ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ περὶ νόσων τε καὶ μανιῶν ὁ αὐτὸς λόγος, πλὴν τοῦ χρόνου, ὅτι οὐχὶ ἴσος. ΘΕΑΙ. Ὀρθῶς. ΣΩ. Τί οὖν; πλήθει χρόνου καὶ ὀλιγότητι τὸ ἀληθὲς ὁρισθήσεται; ΘΕΑΙ. Γελοῖον μέντ' ἂν εἴη πολλαχῇ. ΣΩ. Ἀλλά τι ἄλλο ἔχεις σαφὲς ἐνδείξασθαι, ὁποῖα τούτων τῶν δοξασμάτων ἀληθῆ; ΘΕΑΙ. Οὔ μοι δοκῶ

XIV. ΣΩ. Ἐμοῦ τοίνυν ἄκουε οἷα περὶ αὐτῶν ἂν λέγοιεν οἱ τὰ ἀεὶ δοκοῦντα ὁριζόμενοι τῷ δοκοῦντι εἶναι ἀληθῆ. λέγουσι δέ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, οὕτως ἐρωτῶντες· Ὦ Θεαίτητε, ὃ ἂν ἕτερον ᾖ παντάπασι, μή πή τινα δύναμιν τὴν αὐτὴν ἕξει τῷ ἑτέρῳ; καὶ μὴ ὑπολάβωμεν τῇ μὲν ταὐτὸν εἶναι ὃ ἐρωτῶμεν, τῇ δὲ ἕτερον, ἀλλ' ὅλως ἕτερον; ΘΕΑΙ. Ἀδύνατον τοίνυν ταὐτόν τι ἔχειν, ἢ ἐν δυνάμει, ἢ ἐν ἄλλῳ ὁτῳοῦν, ὅταν ᾖ κομιδῇ ἕτερον. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ καὶ ἀνόμοιον ἀναγκαῖον τὸ τοιοῦτον ὁμολογεῖν; ΘΕΑΙ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Εἰ ἄρα τι ξυμβαίνει ὅμοιόν τῳ γίγνεσθαι ἢ ἀνόμοιον, εἴτε ἑαυτῷ, εἴτε ἄλλῳ, ὁμοιούμενον μὲν ταὐτὸν φήσομεν γίγνεσθαι, ἀνομοιούμενον δὲ ἕτερον; ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Οὐκοῦν πρόσθεν ἐλέγομεν ὡς πολλὰ μὲν εἴη τὰ ποιοῦντα καὶ ἄπειρα, ὡσαύτως δέ γε καὶ τὰ πάσχοντα; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Καὶ μὴν ὅτι γε ἄλλο ἄλλῳ ξυμμιγνύμενον καὶ ἄλλῳ οὐ ταὐτὰ ἀλλ' ἕτερα γεννήσει; ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Λέγωμεν δὴ ἐμέ τε καὶ σὲ καὶ τἆλλ' ἤδη κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον; Σωκράτη ὑγιαίνοντα καὶ Σωκράτη αὖ ἀσθενοῦντα, πότερον ὅμοιον τοῦτ' ἐκείνῳ ἢ ἀνόμοιον φήσομεν; ΘΕΑΙ. Ἆρα τὸν ἀσθενοῦντα Σωκράτη, ὅλον τοῦτο λέγεις ὅλῳ ἐκείνῳ, τῷ ὑγιαίνοντι Σωκράτει; ΣΩ. Κάλλιστα ὑπέλαβες· αὐτὸ τοῦτο λέγω. ΘΕΑΙ. Ἀνόμοιον δή που. ΣΩ. Καὶ ἕτερον ἄρα οὕτως ὥσπερ ἀνόμοιον; ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Καὶ καθεύδοντα δή, καὶ πάντα ἃ νῦν διήλθομεν, ὡσαύτως φήσεις; ΘΕΑΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἕκα-

στον δὴ τῶν πεφυκότων τι ποιεῖν ἄλλο τι, ὅταν μὲν λάβῃ ὑγιαίνοντα Σωκράτη, ὡς ἑτέρῳ μοι χρήσεται, ὅταν δὲ ἀσθενοῦντα, ὡς ἑτέρῳ; ΘΕΑΙ. Τί δ᾽ οὐ μέλλει; ΣΩ. Καὶ ἕτερα δὴ ἐφ᾽ ἑκατέρου γεννήσομεν, ἐγώ τε ὁ πάσχων, καὶ ἐκεῖνο τὸ ποιοῦν; ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Ὅταν δὴ οἶνον πίνω ὑγιαίνων, ἡδύς μοι φαίνεται καὶ γλυκύς; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Ἐγέννησε γὰρ δή, ἐκ τῶν προωμολογημένων, τό, τε ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον γλυκύτητά τε καὶ αἴσθησιν, ἅμα φερόμενα ἀμφότερα· καὶ ἡ μὲν αἴσθησις πρὸς τοῦ πάσχοντος οὖσα, αἰσθανομένην τὴν γλῶσσαν ἀπειργάσατο, ἡ δὲ γλυκύτης πρὸς τοῦ οἴνου περὶ αὐτὸν φερομένη, γλυκὺν τὸν οἶνον τῇ ὑγιαινούσῃ γλώττῃ ἐποίησε καὶ εἶναι καὶ φαίνεσθαι. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν τὰ πρότερα ἡμῖν οὕτως ὡμολόγητο. ΣΩ. Ὅταν δὲ ἀσθενοῦντα, ἄλλο τι ἢ πρῶτον μὲν τῇ ἀληθείᾳ οὐ τὸν αὐτὸν ἔλαβεν; ἀνομοίῳ γὰρ δὴ προςῆλθε. ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Ἕτερα δὴ αὖ ἐγεννήσαμεν ὅ, τε τοιοῦτος Σωκράτης καὶ ἡ τοῦ οἴνου πόσις, περὶ μὲν τὴν γλῶτταν, αἴσθησιν πικρότητος, περὶ δὲ τὸν οἶνον, γιγνομένην καὶ φερομένην πικρότητα· καὶ τὸν μέν, οὐ πικρότητα, ἀλλὰ πικρόν, ἐμὲ δέ, οὐκ αἴσθησιν, ἀλλ᾽ αἰσθανόμενον; ΘΕΑΙ. Κομιδῇ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐγώ τε οὐδὲν ἄλλο ποτὲ γενήσομαι, οὕτως αἰσθανόμενος; τοῦ γὰρ ἄλλου ἄλλη αἴσθησις, καὶ ἀλλοῖον καὶ ἄλλο ποιεῖ τὸν αἰσθανόμενον· οὔτ᾽ ἐκεῖνο τὸ ποιοῦν ἐμέ, μήποτ᾽ ἄλλῳ ξυνελθόν, ταὐτὸν γεννῆσαν, τοιοῦτον γένηται; ἀπὸ γὰρ ἄλλου ἄλλο γεννῆ-

σαν, ἀλλοῖον γενήσεται. ΘΕΑΙ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Οὐδὲ μὴν ἔγωγε ἐμαυτῷ τοιοῦτος, ἐκεῖνό τε ἑαυτῷ τοιοῦτον γενήσεται; ΘΕΑΙ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Ἀνάγκη δέ γε ἐμέ τε τινὸς γίγνεσθαι, ὅταν αἰσθανόμενος γίγνωμαι· αἰσθανόμενον γάρ, μηδενὸς δὲ αἰσθανόμενον, ἀδύνατον γίγνεσθαι· ἐκεῖνό τε τινὶ γίγνεσθαι, ὅταν γλυκὺ ἢ πικρὸν ἤ τι τοιοῦτον γίγνηται· γλυκὺ γάρ, μηδενὶ δὲ γλυκύ, ἀδύνατον γίγνεσθαι. ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Λείπεται δή, οἶμαι, ἡμῖν ἀλλήλοις, εἴτ' ἐσμέν, εἶναι, εἴτε γιγνόμεθα, γίγνεσθαι, ἐπείπερ ἡμῶν ἡ ἀνάγκη τὴν οὐσίαν ξυνδεῖ μέν, ξυνδεῖ δὲ οὐδενὶ τῶν ἄλλων, οὐδ' αὖ ἡμῖν αὐτοῖς· ἀλλήλοις δὴ λείπεται ξυνδεδέσθαι. ὥςτε εἴτε τις εἶναί τι ὀνομάζει, τινὶ εἶναι, ἢ τινός, ἢ πρός τι, ῥητέον αὐτῷ, εἴτε γίγνεσθαι· αὐτὸ δὲ ἐφ' αὑτοῦ τι ἢ ὂν ἢ γιγνόμενον, οὔτε αὐτῷ λεκτέον, οὔτ' ἄλλου λέγοντος ἀποδεκτέον, ὡς ὁ λόγος ὃν διεληλύθαμεν σημαίνει. ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν ὅτε δὴ τὸ ἐμὲ ποιοῦν, ἐμοί ἐστι καὶ οὐκ ἄλλῳ, ἐγὼ καὶ αἰσθάνομαι αὐτοῦ, ἄλλος δ' οὔ; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ἀληθὴς ἄρα ἐμοὶ ἡ ἐμὴ αἴσθησις· τῆς γὰρ ἐμῆς οὐσίας αἰεί ἐστι· καὶ ἐγὼ κριτής, κατὰ τὸν Πρωταγόραν, τῶν τε ὄντων ἐμοί, ὡς ἔστι, καὶ τῶν μὴ ὄντων, ὡς οὐκ ἔστι. ΘΕΑΙ. Ἔοικε. XV. ΣΩ. Πῶς οὖν, ἀψευδὴς ὢν καὶ μὴ πταίων τῇ διανοίᾳ περὶ τὰ ὄντα ἢ γιγνόμενα, οὐκ ἐπιστήμων ἂν εἴην ὧνπερ αἰσθητής; ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς ὅπωςοῦν. ΣΩ. Παγκάλως ἄρα σοι εἴρηται, ὅτι

ἐπιστήμη οὐκ ἄλλο τι ἐστὶν ἢ αἴσθησις, καὶ εἰς ταὐτὸν ξυμπέπτωκε, κατὰ μὲν Ὅμηρον καὶ Ἡράκλειτον καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον φῦλον, οἷον ῥεύματα κινεῖσθαι τὰ πάντα, κατὰ δὲ Πρωταγόραν τὸν σοφώτατον, πάντων χρημάτων μέτρον ἄνθρωπον εἶναι, κατὰ δὲ Θεαίτητον, τούτων οὕτως ἐχόντων, αἴσθησιν ἐπιστήμην γίγνεσθαι· ἦ γάρ, ὦ Θεαίτητε, φῶμεν τοῦτο σὸν μὲν εἶναι οἷον νεογενὲς παιδίον, ἐμὸν δὲ μαίευμα; ἢ πῶς λέγεις; ΘΕΑΙ. Οὕτως ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τοῦτο μὲν δή, ὡς ἔοικε, μόλις ποτὲ ἐγεννήσαμεν, ὅ, τι δή ποτε καὶ τυγχάνει ὄν. μετὰ δὲ τὸν τόκον, τὰ ἀμφιδρόμια αὐτοῦ ὡς ἀληθῶς ἐν κύκλῳ περιθρεκτέον τῷ λόγῳ, σκοπουμένους μὴ λάθῃ ἡμᾶς οὐκ ἄξιον ὂν τροφῆς τὸ γιγνόμενον, ἀλλὰ ἀνεμιαῖόν τε καὶ ψεῦδος· ἢ σὺ οἴει πάντως δεῖν τό γε σὸν τρέφειν, καὶ μὴ ἐκτιθέναι; ἢ καὶ ἀνέξῃ ἐλεγχόμενον ὁρῶν; καὶ οὐ σφόδρα χαλεπανεῖς, ἐάν τις σοῦ ὡς πρωτοτόκου αὐτὸ ὑφαιρῇ; ΘΕΟ. Ἀνέξεται, ὦ Σώκρατες, Θεαίτητος· οὐδαμῶς γὰρ δύςκολος. ἀλλὰ πρὸς θεῶν εἰπέ, εἰ αὖ οὐχ οὕτως ἔχει. ΣΩ. Φιλόλογός γ' εἶ ἀτεχνῶς καὶ χρηστός, ὦ Θεόδωρε, ὅτι με οἴει λόγων τινὰ εἶναι θύλακον, καὶ ῥᾳδίως ἐξελόντα ἐρεῖν ὡς οὐκ αὖ ἔχει οὕτω ταῦτα· τὸ δὲ γιγνόμενον οὐκ ἐννοεῖς, ὅτι οὐδεὶς τῶν λόγων ἐξέρχεται παρ' ἐμοῦ, ἀλλ' αἰεὶ παρὰ τοῦ ἐμοὶ προςδιαλεγομένου, ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἐπίσταμαι πλέον πλὴν βραχέος, ὅσον λόγον παρ' ἑτέρου σοφοῦ λαβεῖν καὶ ἀποδέξασθαι μετρίως. καὶ νῦν τοῦτο παρὰ τοῦδε πειράσομαι, οὔτι

αὐτὸς εἰπεῖν. ΘΕΟ. Σὺ κάλλιον, ὦ Σώκρατες, λέγεις· καὶ ποίει οὕτω. ΣΩ. Οἶσθ' οὖν, ὦ Θεόδωρε, ὃ θαυμάζω τοῦ ἑταίρου σου Πρωταγόρου; XVI. ΘΕΟ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Τὰ μὲν ἄλλα μοι πάνυ ἡδέως εἴρηκεν, ὡς τὸ δοκοῦν ἑκάστῳ, τοῦτο καὶ ἔστι· τὴν δ' ἀρχὴν τοῦ λόγου τεθαύμακα, ὅτι οὐκ εἶπεν ἀρχόμενος τῆς ἀληθείας, ὅτι πάντων χρημάτων μέτρον ἐστὶν ὗς, ἢ κυνοκέφαλος, ἤ τι ἄλλο ἀτοπώτερον τῶν ἐχόντων αἴσθησιν· ἵνα μεγαλοπρεπῶς καὶ πάνυ καταφρονητικῶς ἤρξατο ἡμῖν λέγειν, ἐνδεικνύμενος ὅτι ἡμεῖς μὲν αὐτὸν ὥσπερ θεὸν ἐθαυμάζομεν ἐπὶ σοφίᾳ, ὁ δ' ἄρα ἐτύγχανεν ὢν εἰς φρόνησιν οὐδὲν βελτίων βατράχου γυρίνου, μὴ ὅτι ἄλλου του ἀνθρώπων· ἢ πῶς λέγομεν, ὦ Θεόδωρε; εἰ γὰρ δὴ ἑκάστῳ ἀληθὲς ἔσται, ὃ ἂν δι' αἰσθήσεως δοξάζῃ, καὶ μήτε τὸ ἄλλου πάθος ἄλλος βέλτιον διακρινεῖ, μήτε τὴν δόξαν κυριώτερος ἔσται ἐπισκέψασθαι ἕτερος τὴν ἑτέρου, ὀρθὴ ἢ ψευδής, ἀλλά, ὃ πολλάκις εἴρηται, αὐτὸς τὰ αὑτοῦ ἕκαστος μόνον δοξάσει, ταῦτα δὲ πάντα, ὀρθὰ καὶ ἀληθῆ, τί δή ποτε, ὦ ἑταῖρε, Πρωταγόρας μὲν σοφός, ὥστε καὶ ἄλλων διδάσκαλος ἀξιοῦσθαι δικαίως μετὰ μεγάλων μισθῶν, ἡμεῖς δὲ ἀμαθέστεροί τε, καὶ φοιτητέον ἡμῖν ἦν παρ' ἐκεῖνον, μέτρῳ ὄντι αὐτῷ ἑκάστῳ τῆς αὑτοῦ σοφίας; καὶ ταῦτα πῶς μὴ φῶμεν δημούμενον λέγειν τὸν Πρωταγόραν; τὸ δὲ δὴ ἐμόν τε καὶ τῆς ἐμῆς τέχνης τῆς μαιευτικῆς σιγῶ, ὅσον γέλωτα ὀφλισκάνομεν· οἶμαι δὲ καὶ ξύμπασα ἡ τοῦ διαλέγεσθαι πραγματεία. τὸ

γὰρ ἐπισκοπεῖν καὶ ἐπιχειρεῖν ἐλέγχειν τὰς ἀλλήλων φαντασίας τε καὶ δόξας ὀρθὰς ἑκάστου οὔσας, οὗ μακρὰ μὲν καὶ διωλύγιος φλυαρία, εἰ ἀληθὴς ἡ ἀλήθεια Πρωταγόρου, ἀλλὰ μὴ παίζουσα ἐκ τοῦ ἀδύτου τῆς βίβλου ἐφθέγξατο; ΘΕΟ. Ὦ Σώκρατες, φίλος ἀνήρ, ὥςπερ σὺ νῦν δὴ εἶπες· οὐκ ἂν οὖν δεξαίμην δι' ἐμοῦ ὁμολογοῦντος ἐλέγχεσθαι Πρωταγόραν, οὐδ' αὖ σοι παρὰ δόξαν ἀντιτείνειν. τὸν οὖν Θεαίτητον πάλιν λάβε πάντως· καὶ δὴ νῦν μάλ' ἐμμελῶς σοι ἐφαίνετο ὑπακούειν. ΣΩ. Ἆρα κἂν εἰς Λακεδαίμονα ἐλθών, ὦ Θεόδωρε, πρὸς τὰς παλαίστρας, ἀξιοῖς ἄν, ἄλλους θεώμενος γυμνούς, ἐνίους φαύλους, αὐτὸς μὴ ἀντεπιδεικνῦναι τὸ εἶδος παραποδυόμενος; ΘΕΟ Ἀλλὰ τί μὴν δοκεῖς, εἴπερ μέλλοιέν μοι ἐπιτρέψειν καὶ πείσεσθαι; ὥςπερ νῦν οἶμαι ὑμᾶς πείσειν, ἐμὲ μὲν ἐᾶν θεᾶσθαι, καὶ μὴ ἕλκειν πρὸς τὸ γυμνάσιον, σκληρὸν ἤδη ὄντα, τῷ δὲ δὴ νεωτέρῳ τε καὶ ὑγροτέρῳ ὄντι προςπαλαίειν. ΣΩ. Ἀλλ' εἰ οὕτως, ὦ Θεόδωρε, σοὶ φίλον, οὐδ' ἐμοὶ ἐχθρόν, φασὶν οἱ παροιμιαζόμενοι. πάλιν δὴ οὖν ἐπὶ τὸν σοφὸν Θεαίτητον ἰτέον. XVII. Λέγε δή, ὦ Θεαίτητε, πρῶτον μὲν ἃ νῦν δὴ διήλθομεν, ἆρα οὐ ξυνθαυμάζεις εἰ ἐξαίφνης οὕτως ἀναφανήσῃ μηδὲν χείρων εἰς σοφίαν ὁτουοῦν ἀνθρώπων, ἢ καὶ θεῶν; ἢ ἧττόν τι οἴει τὸ Πρωταγόρειον μέτρον εἰς θεοὺς ἢ εἰς ἀνθρώπους λέγεσθαι; ΘΕΑΙ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε· καὶ ὅπερ γε ἐρωτᾷς, πάνυ θαυμάζω. ἡνίκα γὰρ διῇμεν ὃν τρόπον λέγοιεν, τὸ δοκοῦν ἑκάστῳ, τοῦτο καὶ εἶναι τῷ δοκοῦντι, πάνυ

μοι εὖ ἐφαίνετο λέγεσθαι· νῦν δὲ αὖ τοὐναντίον ταχὺ μεταπέπτωκε. ΣΩ. Νέος γὰρ εἶ, ὦ φίλε παῖ· τῆς οὖν δημηγορίας ὀξέως ὑπακούεις, καὶ πείθῃ. πρὸς γὰρ ταῦτα ἐρεῖ Πρωταγόρας, ἤ τις ἄλλος ὑπὲρ αὐτοῦ· Ὦ γενναῖοι παῖδές τε καὶ γέροντες, δημηγορεῖτε ξυγκαθεζόμενοι, θεούς τε εἰς τὸ μέσον ἄγοντες, οὓς ἐγὼ ἔκ τε τοῦ λέγειν καὶ τοῦ γράφειν περὶ αὐτῶν, ὡς εἰσὶν ἢ ὡς οὐκ εἰσίν, ἐξαιρῶ, καὶ ἃ ἂν οἱ πολλοὶ ἀποδέχοιντο ἀκούοντες, λέγετε ταῦτα; ὡς δεινὸν εἰ μηδὲν διοίσει εἰς σοφίαν ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων βοσκήματος ὁτουοῦν· ἀπόδειξιν δὲ καὶ ἀνάγκην οὐδ᾽ ἡντινοῦν λέγετε, ἀλλὰ τῷ εἰκότι χρῆσθε· ᾧ εἰ ἐθέλοι Θεόδωρος ἢ ἄλλος τις τῶν γεωμετρῶν χρώμενος γεωμετρεῖν, ἄξιος οὐδ᾽ ἑνὸς μόνου ἂν εἴη. σκοπεῖτε οὖν σύ τε καὶ Θεόδωρος εἰ ἀποδέξεσθε πιθανολογίᾳ τε καὶ εἰκόσι περὶ τηλικούτων λεγομένους λόγους. ΘΕΑΙ. Ἀλλ᾽ οὐ δίκαιον, ὦ Σώκρατες, οὔτε σὺ οὔτε ἂν ἡμεῖς φαῖμεν. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ἤδη σκεπτέον, ὡς ἔοικεν, ἄλλῃ, ὡς ὅ, τε σὸς λόγος καὶ ὁ Θεοδώρου. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν ἄλλῃ. ΣΩ. Τῇδε δὴ σκοπῶμεν, εἰ ἄρα ἐστὶν ἐπιστήμη τε καὶ αἴσθησις ταὐτὸν ἢ ἕτερον· εἰς γὰρ τοῦτό που πᾶς ὁ λόγος ἡμῖν ἔτεινε, καὶ τούτου χάριν τὰ πολλὰ καὶ ἄτοπα ταῦτα ἐκινήσαμεν· οὐ γάρ; ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Ἦ οὖν ὁμολογήσομεν, ἃ τῷ ὁρᾷν αἰσθανόμεθα, ἢ τῷ ἀκούειν, πάντα ταῦτα ἅμα καὶ ἐπίστασθαι; οἷον, τῶν βαρβάρων πρὶν μαθεῖν τὴν φωνήν, πότερον οὐ φήσομεν ἀκούειν, ὅταν

φθέγγωνται, ἢ ἀκούειν τε καὶ ἐπίστασθαι ἃ λέγουσι; καὶ αὖ γράμματα μὴ ἐπιστάμενοι, βλέποντες εἰς αὐτά, πότερον οὐχ ὁρᾶν, ἢ ἐπίστασθαι, εἴπερ ὁρῶμεν, διϊσχυριούμεθα; ΘΕΑΙ. Αὐτό γε, ὦ Σώκρατες, τοῦτο αὐτῶν, ὅπερ ὁρῶμέν τε καὶ ἀκούομεν, ἐπίστασθαι φήσομεν· τῶν μὲν γὰρ τὸ σχῆμά τε καὶ τὸ χρῶμα ὁρᾶν τε καὶ ἐπίστασθαι, τῶν δὲ τὴν ὀξύτητα καὶ βαρύτητα ἀκούειν τε ἅμα καὶ εἰδέναι. ἃ δὲ οἵ τε γραμματισταὶ περὶ αὐτῶν καὶ οἱ ἑρμηνεῖς διδάσκουσιν, οὔτε αἰσθάνεσθαι τῷ ὁρᾶν ἢ ἀκούειν, οὔτε ἐπίστασθαι. ΣΩ. Ἄριστά γε, ὦ Θεαίτητε. καὶ οὐκ ἄξιόν σοι πρὸς ταῦτα ἀμφισβητῆσαι, ἵνα καὶ αὐξάνῃ. XVIII. Ἀλλ᾽ ὅρα δὴ καὶ τόδε ἄλλο προσιόν, καὶ σκόπει πῇ αὐτὸ διωσόμεθα. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον δή; ΣΩ. Τὸ τοιόνδε· εἴ τις ἔροιτο, ἆρα δυνατόν, ὅτου τις ἐπιστήμων γένοιτό ποτε, ἔτι ἔχοντα μνήμην αὐτοῦ τούτου, καὶ σωζόμενον, τότε ὅτε μέμνηται μὴ ἐπίστασθαι αὐτὸ τοῦτο ὃ μέμνηται· μακρολογῶ δέ, ὡς ἔοικε, βουλόμενος ἐρέσθαι, εἰ μαθών τίς τι, μεμνημένος μὴ οἶδε. ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς, ὦ Σώκρατες; τέρας γὰρ ἂν εἴη ὃ λέγεις. ΣΩ. Μὴ οὖν ἐγὼ ληρῶ; σκόπει δέ. ἆρα τὸ ὁρᾶν οὐκ αἰσθάνεσθαι λέγεις, καὶ τὴν ὄψιν αἴσθησιν; ΘΕΑΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ ἰδών τι, ἐπιστήμων ἐκείνου γέγονεν ὃ οἶδε, κατὰ τὸν ἄρτι λόγον; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Τί δαί; μνήμην οὐ λέγεις μέντοι τι; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Πότερον οὐδενὸς ἢ τινός; ΘΕΑΙ. Τινὸς δή που. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὧν ἔμαθε καὶ ὧν ᾔσθετο, τοι-

ουτωνί τινων; ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. ὃ δὴ εἶδέ τις, μέμνηταί που ἐνίοτε; ΘΕΑΙ. Μέμνηται. ΣΩ. Ἦ καὶ μύσας; ἢ τοῦτο δράσας ἐπελάθετο; ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ δεινόν, ὦ Σώκρατες, τοῦτό γε φάναι. ΣΩ. Δεῖ γε μέντοι, εἰ σώσοιμεν τὸν πρόσθεν λόγον· εἰ δὲ μή, οἴχεται. ΘΕΑΙ. Καὶ ἐγὼ νὴ τὸν Δία ὑποπτεύω, οὐ μὴν ἱκανῶς γε ξυννοῶ· ἀλλ' εἰπὲ πῇ. ΣΩ. Τῇδε· ὁ μὲν ὁρῶν, ἐπιστήμων, φαμέν, τούτου γέγονεν οὗπερ ὁρᾷ. ὄψις γὰρ καὶ αἴσθησις καὶ ἐπιστήμη ταὐτὸν ὡμολόγηται. ΘΕΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὁ δέ γε ὁρῶν, καὶ ἐπιστήμων γεγονὼς οὗ ἑώρα, ἐὰν μύσῃ, μέμνηται μέν, οὐχ ὁρᾷ δὲ αὐτό· ἦ γάρ; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Τὸ δέ γε οὐχ ὁρᾷ, οὐκ ἐπίσταται ἐστίν, εἴπερ καὶ τὸ ὁρᾷ, ἐπίσταται. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Ξυμβαίνει ἄρα, οὗ τις ἐπιστήμων ἐγένετο, ἔτι μεμνημένον αὐτὸν μὴ ἐπίστασθαι, ἐπειδὴ οὐχ ὁρᾷ, ὃ τέρας ἔφαμεν ἂν εἶναι εἰ γίγνοιτο. ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Τῶν ἀδυνάτων δή τι ξυμβαίνειν φαίνεται, ἐάν τις ἐπιστήμην καὶ αἴσθησιν ταὐτὸν φῇ εἶναι. ΘΕΑΙ. Ἔοικε. ΣΩ. Ἄλλο ἄρα ἑκάτερον φατέον. ΘΕΑΙ. Κινδυνεύει. ΣΩ. Τί οὖν δῆτ' ἂν εἴη ἐπιστήμη, πάλιν ἐξ ἀρχῆς, ὡς ἔοικε, λεκτέον. καίτοι τί ποτε μέλλομεν, ὦ Θεαίτητε, δρᾷν; ΘΕΑΙ. Τίνος πέρι; ΣΩ. Φαινόμεθά μοι, ἀλεκτρυόνος ἀγεννοῦς δίκην, πρὶν νενικηκέναι, ἀποπηδήσαντες ἀπὸ τοῦ λόγου ᾄδειν. ΘΕΑΙ. Πῶς δή; ΣΩ. Ἀντιλογικῶς ἐοίκαμεν πρὸς τὰς τῶν ὀνομάτων ὁμολογίας ἀνομολογησάμενοι, καὶ τοιούτῳ τινὶ περι-

γενόμενοι τοῦ λόγου, ἀγαπᾷν· καὶ οὐ φάσκοντες ἀγωνισταὶ ἀλλὰ σοφοὶ εἶναι, λανθάνομεν ταὐτὰ ἐκείνοις τοῖς δεινοῖς ἀνδράσι ποιοῦντες. ΘΕΑΙ. Οὔπω μανθάνω ὅπως λέγεις. ΣΩ. Ἀλλ' ἐγὼ πειράσομαι δηλῶσαι περὶ αὐτῶν ὅ γε δὴ νοῶ. ἠρόμεθα γὰρ δή, εἰ μαθὼν καὶ μεμνημένος τίς τι, μὴ ἐπίσταται· καὶ τὸν ἰδόντα καὶ μύσαντα, μεμνημένον, ὁρῶντα δὲ οὔ, ἀποδείξαντες, οὐκ εἰδότα ἀπεδείξαμεν καὶ ἅμα μεμνημένον. τοῦτο δ' εἶναι ἀδύνατον· καὶ οὕτω δὴ μῦθος ἀπώλετο ὁ Πρωταγόρειος, καὶ ὁ σὸς ἅμα ὁ τῆς ἐπιστήμης καὶ αἰσθήσεως, ὅτι ταὐτόν ἐστι. ΘΕΑΙ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὔτι ἂν οἶμαι, ὦ φίλε, εἴπερ γε ὁ πατὴρ τοῦ ἑτέρου μύθου ἔζη, ἀλλὰ πολλὰ ἂν ἤμυνε· νῦν δὲ ὀρφανὸν αὐτὸν ἡμεῖς προπηλακίζομεν. καὶ γὰρ οὐδ' οἱ ἐπίτροποι, οὓς Πρωταγόρας κατέλιπε, βοηθεῖν ἐθέλουσιν· ὧν Θεόδωρος εἷς ὅδε· ἀλλὰ δὴ αὐτοὶ κινδυνεύσομεν τοῦ δικαίου ἕνεκ' αὐτῷ βοηθεῖν. ΘΕΟ. Οὐ γὰρ ἐγώ, ὦ Σώκρατες· ἀλλὰ μᾶλλον Καλλίας ὁ Ἱππονίκου, τῶν ἐκείνου ἐπίτροπος· ἡμεῖς δέ πως θᾶττον ἐκ τῶν ψιλῶν λόγων πρὸς τὴν γεωμετρίαν ἀπενεύσαμεν. χάριν γε μέντοι σοὶ ἕξομεν, ἐὰν αὐτῷ βοηθῇς. ΣΩ. Καλῶς λέγεις, ὦ Θεόδωρε. σκέψαι οὖν τήν γ' ἐμὴν βοήθειαν. τῶν γὰρ ἄρτι δεινότερα ἄν τις ὁμολογήσειε, μὴ προςσχὼν τοῖς ῥήμασι τὸν νοῦν, ᾗ τοπολὺ εἰθίσμεθα φάναι τε καὶ ἀπαρνεῖσθαι. σοὶ λέγω, ὅπῃ, ἢ Θεαιτήτῳ; ΘΕΟ. Εἰς τὸ κοινὸν μὲν οὖν· ἀποκρινέσθω δὲ ὁ νεώτερος·

σφαλεὶς γὰρ ἧττον ἀσχημονήσει. XIX. ΣΩ. Λέγω δὴ τὸ δεινότατον ἐρώτημα. ἔστι δὲ οἶμαι τοιόνδε τι· ἆρα οἷόν τε τὸν αὐτὸν εἰδότα τι, τοῦτο ὃ οἶδε μὴ εἰδέναι; ΘΕΟ. Τί δὴ οὖν ἀποκρινούμεθα, ὦ Θεαίτητε; ΘΕΑΙ. Ἀδύνατόν που οἶμαι ἔγωγε. ΣΩ. Οὔκ, εἰ τὸ ὁρᾶν γε ἐπίστασθαι θήσεις. τί γὰρ χρήσῃ ἀφύκτῳ ἐρωτήματι, τὸ λεγόμενον, ἐν φρέατι συσχόμενος, ὅταν ἐρωτᾷ ἀνέκπληκτος ἀνήρ, καταλαβὼν τῇ χειρί σου τὸν ἕτερον ὀφθαλμόν, εἰ ὁρᾷς τὸ ἱμάτιον τῷ κατειλημμένῳ; ΘΕΑΙ. Οὐ φήσω οἶμαι τούτῳ γε, τῷ μέντοι ἑτέρῳ. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁρᾷς τε καὶ οὐχ ὁρᾷς ἅμα ταὐτόν; ΘΕΑΙ. Οὕτω γέ πως. ΣΩ. Οὐδὲν ἐγώ, φήσει, τοῦτο οὔτε τάττω, οὔτε ἠρόμην τὸ ὅπως, ἀλλ' εἰ, ὃ ἐπίστασαι, τοῦτο καὶ οὐκ ἐπίστασαι· νῦν δ' ὃ οὐχ ὁρᾷς, ὁρῶν φαίνῃ· ὡμολογηκὼς δὲ τυγχάνεις τὸ ὁρᾶν, ἐπίστασθαι, καὶ τὸ μὴ ὁρᾶν, μὴ ἐπίστασθαι. ἐξ οὖν τούτων λογίζου τί σοι ξυμβαίνει. ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ λογίζομαι, ὅτι τἀναντία οἷς ὑπεθέμην. ΣΩ. Ἴσως δέ γ', ὦ θαυμάσιε, πλείω ἂν τοιαῦτ' ἔπαθες, εἴ τίς σε προσηρώτα εἰ ἐπίστασθαι ἔστι καὶ ὀξύ, ἔστι δὲ ἀμβλύ, καὶ ἐγγύθεν μὲν ἐπίστασθαι, πόῤῥωθεν δὲ μή, καὶ σφόδρα καὶ ἠρέμα τὸ αὐτό, καὶ ἄλλα μυρία, ἃ ἐλλοχῶν ἂν πελταστικὸς ἀνὴρ μισθοφόρος ἐν λόγοις, ἐρόμενος, ἡνίκ' ἐπιστήμην καὶ αἴσθησιν ταὐτὸν ἔθου, ἐμβαλὼν ἂν εἰς τὸ ἀκούειν καὶ ὀσφραίνεσθαι, καὶ τὰς τοιαύτας αἰσθήσεις, ἤλεγχεν ἂν ἐπέχων καὶ οὐκ ἀνιείς, πρὶν θαυμάσας τὴν πολυάρατον σοφίαν ξυν-

εποθίσθης ὑπ' αὐτοῦ, οὗ δή σε χειρωσάμενός τε καὶ ξυνδήσας, ἤδη ἂν τότε ἐλύτρου χρημάτων ὅσων σοί τε κἀκείνῳ ἐδόκει. τίν' οὖν δὴ ὁ Πρωταγόρας, φαίης ἂν ἴσως, λόγον ἐπίκουρον τοῖς αὐτοῦ ἐρεῖ; ἄλλο τι πειρώμεθα λέγειν; ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

XX. ΣΩ. Ταῦτά τε δὴ πάντα ὅσα ἡμεῖς ἐπαμύνοντες αὐτῷ λέγομεν, καὶ ὁμόσε, οἶμαι, χωρήσεται, καταφρονῶν ἡμῶν καὶ λέγων· Οὗτος δὴ ὁ Σωκράτης ὁ χρηστός, ἐπειδὴ αὐτῷ παιδίον τι ἐρωτηθὲν ἔδεισεν, εἰ οἷόν τε τὸν αὐτὸν τὸ αὐτὸ μεμνῆσθαι ἅμα καὶ μὴ εἰδέναι, καὶ δεῖσαν ἀπέφησε, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι προορᾶν, γέλωτα δῆτα ἐμὲ ἐν τοῖς λόγοις ἀπέδειξε. τὸ δέ, ὦ ῥᾳθυμότατε Σώκρατες, τῇδ' ἔχει· ὅταν τι τῶν ἐμῶν δι' ἐρωτήσεως σκοπῇς, ἐὰν μὲν ὁ ἐρωτηθεὶς, οἷά περ ἐγὼ ἀποκριναίμην ἀποκρινόμενος, σφάλληται, ἐγὼ ἐλέγχομαι· εἰ δὲ ἀλλοῖα, αὐτὸς ὁ ἐρωτηθείς. αὐτίκα γάρ, δοκεῖς τινά σοι ξυγχωρήσεσθαι, μνήμην παρεῖναί τῳ ὧν ἔπαθε, τοιοῦτόν τι οὖσαν πάθος οἷον ὅτε ἔπασχε, μηκέτι πάσχοντι; πολλοῦ γε δεῖ· ἢ αὖ ἀποκνήσειν ὁμολογεῖν οἷόν τ' εἶναι, εἰδέναι καὶ μὴ εἰδέναι τὸν αὐτὸν τὸ αὐτό; ἤ, ἐάν περ τοῦτο δείσῃ, δώσειν ποτέ, τὸν αὐτὸν εἶναι τὸν ἀνομοιούμενον τῷ πρὶν ἀνομοιοῦσθαι ὄντι; μᾶλλον δὲ τὸν εἶναί τινα, ἀλλ' οὐχὶ τούς, καὶ τούτους γιγνομένους ἀπείρους, ἐάν περ ἀνομοίωσις γίγνηται εἰ δὴ ὀνομάτων γε δεήσει θηρεύσεις διευλαβεῖσθαι ἀλλήλων, ἀλλ', ὦ μακάριε, φήσει, γενναιοτέρως ἐπ' αὐτὸ ἐλθὼν ὃ λέγω, εἰ δύνασαι, ἐξ-

λεγξον ὡς οὐχὶ ἴδιαι αἰσθήσεις ἡμῶν ἑκάστῳ γίγνονται, ἢ ὡς, ἰδίων γιγνομένων, οὐδέν τι ἂν μᾶλλον τὸ φαινόμενον μόνῳ ἐκείνῳ γίγνοιτο, ἤ, εἰ εἶναι δεῖ ὀνομάζειν, εἴη ᾧπερ φαίνεται· ὗς δὲ καὶ κυνοκεφάλους λέγων, οὐ μόνον αὐτὸς ὑηνεῖς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀκούοντας τοῦτο δρᾷν εἰς τὰ ξυγγράμματά μου ἀναπείθεις, οὐ καλῶς ποιῶν. ἐγὼ γάρ φημι μὲν τὴν ἀλήθειαν ἔχειν ὡς γέγραφα· μέτρον γὰρ ἕκαστον ἡμῶν εἶναι τῶν τε ὄντων καὶ μή· μυρίον μέντοι διαφέρειν ἕτερον ἑτέρου αὐτῷ τούτῳ, ὅτι τῷ μὲν ἄλλα ἔστι τε καὶ φαίνεται, τῷ δὲ, ἄλλα. καὶ σοφίαν καὶ σοφὸν ἄνδρα πολλοῦ δέω [τῷ] μὴ φάναι εἶναι, ἀλλ᾽ αὐτὸν τοῦτον καὶ λέγω σοφόν, ὃς ἄν τινι ἡμῶν, ᾧ φαίνεται καὶ ἔστι κακά, μεταβάλλων, ποιήσει ἀγαθὰ φαίνεσθαί τε καὶ εἶναι. τὸν δὲ λόγον αὖ μὴ τῷ ῥήματί μου δίωκε, ἀλλὰ ὧδε ἔτι σαφέστερον μάθε, τί λέγω. οἷον γὰρ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐλέγετο, ἀναμνήσθητι ὅτι τῷ μὲν ἀσθενοῦντι πικρὰ φαίνεται ἃ ἐσθίει, καὶ ἔστι, τῷ δὲ ὑγιαίνοντι τἀναντία ἔστι καὶ φαίνεται. σοφώτερον μὲν οὖν τούτων οὐδέτερον δεῖ ποιῆσαι (οὐδὲ γὰρ δυνατόν·) οὐδὲ κατηγορητέον, ὡς ὁ μὲν κάμνων, ἀμαθής, ὅτι τοιαῦτα δοξάζει, ὁ δὲ ὑγιαίνων, σοφός, ὅτι ἀλλοῖα· μεταβλητέον δ᾽ ἐπὶ θάτερα· ἀμείνων γὰρ ἡ ἑτέρα ἕξις. οὕτω δὲ καὶ ἐν τῇ παιδείᾳ, ἀπὸ ἑτέρας ἕξεως ἐπὶ τὴν ἀμείνω μεταβλητέον· ἀλλ᾽ ὁ μὲν ἰατρὸς φαρμάκοις μεταβάλλει, ὁ δὲ σοφιστὴς λόγοις. ἐπεὶ οὔτε τί γε ψευδῆ δοξάζοντα τίς τινα ὕστερον ἀληθῆ ἐποίησε δοξάζειν·

οὔτε γὰρ τὰ μὴ ὄντα δυνατὸν δοξάσαι, οὔτε ἄλλα παρ' ἃ ἂν πάσχῃ, ταῦτα δὲ ἀεὶ ἀληθῆ· ἀλλ', οἶμαι, πονηρᾷ ψυχῆς ἕξει δοξάζοντα ξυγγενῆ ἑαυτῆς, χρηστὴ ἐποίησε δοξάσαι ἕτερα τοιαῦτα, ἃ δή τινες τὰ φαντάσματα ὑπὸ ἀπειρίας ἀληθῆ καλοῦσιν, ἐγὼ δὲ βελτίω μὲν τὰ ἕτερα τῶν ἑτέρων, ἀληθέστερα δὲ οὐδέν. καὶ τοὺς σοφούς, ὦ φίλε Σώκρατες, πολλοῦ δέω βατράχους λέγειν, ἀλλὰ κατὰ μὲν τὰ σώματα ἰατροὺς λέγω, κατὰ δὲ φυτὰ γεωργούς. φημὶ γὰρ καὶ τούτους τοῖς φυτοῖς ἀντὶ πονηρῶν αἰσθήσεων, ὅταν τι αὐτῶν ἀσθενῇ, χρηστὰς καὶ ὑγιεινὰς αἰσθήσεις τε καὶ ἀληθεῖς ἐμποιεῖν· τοὺς δέ γε σοφούς τε καὶ ἀγαθοὺς ῥήτορας ταῖς πόλεσι τὰ χρηστὰ ἀντὶ τῶν πονηρῶν δίκαια δοκεῖν εἶναι ποιεῖν· ἐπεί, οἷά γ' ἂν ἑκάστῃ πόλει δίκαια καὶ καλὰ δοκῇ, ταῦτα καὶ εἶναι αὐτῇ, ἕως ἂν αὐτὰ νομίζῃ· ἀλλ' ὁ σοφὸς ἀντὶ πονηρῶν ὄντων αὐτοῖς ἑκάστων, χρηστὰ ἐποίησεν εἶναι καὶ δοκεῖν. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ὁ σοφιστὴς τοὺς παιδευομένους οὕτω δυνάμενος παιδαγωγεῖν, σοφός τε καὶ ἄξιος πολλῶν χρημάτων τοῖς παιδευθεῖσι· καὶ οὕτω σοφώτεροί τέ εἰσιν ἕτεροι ἑτέρων, καὶ οὐδεὶς ψευδῆ δοξάζει, καὶ σοὶ ἐάν τε βούλῃ, ἐάν τε μή, ἀνεκτέον ὄντι μέτρῳ. σώζεται γὰρ ἐν τούτοις ὁ λόγος οὗτος· ὃ σὺ εἰ μὲν ἔχεις ἐξ ἀρχῆς ἀμφισβητεῖν, ἀμφισβήτει, λόγῳ ἀντιδιεξελθών· εἰ δὲ δι' ἐρωτήσεων βούλει, δι' ἐρωτήσεων· οὐδὲ γὰρ τοῦτο φευκτέον, ἀλλὰ πάντων μάλιστα διωκτέον τῷ νοῦν ἔχοντι· ποίει μέντοι οὑτωσί, μὴ ἀδίκει ἐν τῷ

ἐρωτᾷν. καὶ γὰρ πολλὴ ἀλογία, ἀρετῆς φάσκοντα ἐπιμελεῖσθαι μηδὲν ἀλλ' ἢ ἀδικοῦντα ἐν λόγοις διατελεῖν. ἀδικεῖν δ' ἐστὶν ἐν τῷ τοιούτῳ, ὅταν, τις μὴ χωρὶς μὲν ὡς ἀγωνιζόμενος τὰς διατριβὰς ποιῆται, χωρὶς δὲ διαλεγόμενος· καὶ ἐν μὲν τῷ παίζῃ τε καὶ σφάλλῃ, καθόσον ἂν δύνηται, ἐν δὲ τῷ διαλέγεσθαι σπουδάζῃ τε καὶ ἐπανορθοῖ τὸν προσδιαλεγόμενον, ἐκεῖνα μόνα αὐτῷ ἐνδεικνύμενος τὰ σφάλματα, ἃ αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ καὶ τῶν προτέρων ξυνουσιῶν παρεκέκρουστο. ἂν μὲν γὰρ οὕτω ποιῇς, ἑαυτοὺς αἰτιάσονται οἱ προσδιατρίβοντές σοι τῆς αὑτῶν ταραχῆς καὶ ἀπορίας, ἀλλ' οὐ σέ· καὶ σὲ μὲν διώξονται καὶ φιλήσουσιν, αὑτοὺς δὲ μισήσουσι, καὶ φεύξονται ἀφ' ἑαυτῶν εἰς φιλοσοφίαν, ἵν' ἄλλοι γενόμενοι, ἀπαλλαγῶσι τῶν οἳ πρότερον ἦσαν. ἐὰν δὲ τἀναντία τούτων δρᾷς, ὥσπερ οἱ πολλοί, τἀναντία ξυμβήσεταί σοι, καὶ τοὺς ξυνόντας, ἀντὶ φιλοσόφων μισοῦντας τοῦτο τὸ πρᾶγμα ἀποφανεῖς, ἐπειδὰν πρεσβύτεροι γένωνται. ἐὰν οὖν ἐμοὶ πείθῃ, (ὃ καὶ πρότερον ἐῤῥέθη,) οὐ δυσμενῶς οὐδὲ μαχητικῶς, ἀλλ' ἵλεῳ τῇ διανοίᾳ ξυγκαθείς, ὡς ἀληθῶς σκέψῃ τί ποτε λέγομεν, κινεῖσθαί τε ἀποφαινόμενοι τὰ πάντα, τό, τε δοκοῦν ἑκάστῳ, τοῦτο καὶ εἶναι, ἰδιώτῃ τε καὶ πόλει. καὶ ἐκ τούτων ἐπισκέψῃ, εἴτε ταὐτόν, εἴτε καὶ ἄλλο, ἐπιστήμη καὶ αἴσθησις, ἀλλ' οὐχ, ὥσπερ ἄρτι, ἐκ συνηθείας ῥημάτων τε καὶ ὀνομάτων, ἃ οἱ πολλοὶ ὅπῃ ἂν τύχωσιν ἕλκοντες, ἀπορίας ἀλλήλοις παντοδαπὰς παρέχουσι. XXI. Ταῦτα, ὦ Θεόδωρε, τῷ ἑταίρῳ

σου εἰς βοήθειαν προςηρξάμην κατ' ἐμὴν δύναμιν, σμικρὰ ἀπὸ σμικρῶν· εἰ δ' αὐτὸς ἔζη, μεγαλειότερον ἂν τοῖς αὑτοῦ ἐβοήθησε. ΘΕΟ. Παίζεις, ὦ Σώκρατες· πάνυ γὰρ νεανικῶς τῷ ἀνδρὶ βεβοήθηκας. ΣΩ. Εὖ λέγεις, ὦ ἑταῖρε· καί μοι εἰπέ, ἐνενόησάς που λέγοντος ἄρτι τοῦ Πρωταγόρου, καὶ ὀνειδίζοντος ἡμῖν ὅτι πρὸς παιδίον τοὺς λόγους ποιούμενοι, τῷ τοῦ παιδὸς φόβῳ ἀγωνιζοίμεθα εἰς τὰ ἑαυτοῦ, καὶ χαριεντισμόν τινα ἀποκαλῶν, ἀποσεμνύνων δὲ τὸ πάντων μέτρον, σπουδάσαι ἡμᾶς διεκελεύσατο περὶ τὸν αὑτοῦ λόγον; ΘΕΟ. Πῶς γὰρ οὐκ ἐνενόησα, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Τί οὖν; κελεύεις πείθεσθαι αὐτῷ; ΘΕΟ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Ὁρᾷς οὖν, ὅτι τάδε πάντα, πλὴν σοῦ, παιδία ἐστίν; εἰ οὖν πεισόμεθα τῷ ἀνδρί, ἐμὲ καὶ σὲ δεῖ ἐρωτῶντάς τε καὶ ἀποκρινομένους ἀλλήλοις σπουδάσαι αὐτοῦ περὶ τὸν λόγον, ἵνα μη τοῦτό γε ἔχῃ ἐγκαλεῖν, ὡς παίζοντες πρὸς μειράκια διεσκεψάμεθ' αὖ τοῦτον τὸν λόγον. ΘΕΟ. Τί δέ; οὐ πολλῶν τοι Θεαίτητος μεγάλους πώγωνας ἐχόντων ἄμεινον ἂν ἐπακολουθήσειε λόγῳ διερευνωμένῳ; ΣΩ. Ἀλλ' οὔτι σοῦ γε, ὦ Θεόδωρε, ἄμεινον. μὴ οὖν οἴου ἐμὲ μὲν τῷ σῷ ἑταίρῳ τετελευτηκότι δεῖν παντὶ τρόπῳ ἐπαμύνειν, σὲ δὲ μηδενί, ἀλλ' ἴθι, ὦ ἄριστε, ὀλίγον ἐπίσπου, μέχρι τούτου αὐτοῦ ἕως ἂν εἰδῶμεν, εἴτε ἄρα σὲ δεῖ διαγραμμάτων πέρι μέτρον εἶναι, εἴτε πάντες ὁμοίως σοὶ ἱκανοὶ ἑαυτοῖς εἴς τε ἀστρονομίαν καὶ τἄλλα, ὧν δὴ σὺ πέρι αἰτίαν ἔχεις διαφέρειν. ΘΕΟ. Οὐ ῥάδιον, ὦ Σώκρατες,

σοὶ παρακαθήμενον μὴ διδόναι λόγον· ἀλλ' ἐγὼ ἄρτι παρελήρησα, φάσκων σε ἐπιτρέψειν μοι μὴ ἀποδύεσθαι, καὶ οὐχὶ ἀναγκάσειν, καθάπερ Λακεδαιμόνιοι· σὺ δέ μοι δοκεῖς πρὸς τὸν Σκίῤῥωνα μᾶλλον τείνειν. Λακεδαιμόνιοι μὲν γὰρ ἀπιέναι ἢ ἀποδύεσθαι κελεύουσι, σὺ δὲ κατ' Ἀνταῖον τί μοι μᾶλλον δοκεῖς τὸ δρᾶμα δρᾶν· τὸν γὰρ προςελθόντα οὐκ ἀνίης πρὶν ἀναγκάσῃς ἀποδύσας ἐν τοῖς λόγοις προςπαλαῖσαι. ΣΩ. Ἄριστά γε, ὦ Θεόδωρε, τὴν νόσον μου ἀπείκασας· ἰσχυρότερος μέντοι ἐγὼ ἐκείνων. μυρίοι γὰρ ἤδη μοι Ἡρακλέες τε καὶ Θησέες ἐντυχόντες κρατεροὶ πρὸς τὸ λέγειν, μάλ' εὖ ξυγκεκόφασιν· ἀλλ' ἐγὼ οὐδέν τι μᾶλλον ἀφίσταμαι· οὕτω τις ἔρως δεινὸς ἐνδέδυκε τῆς περὶ ταῦτα γυμνασίας. μὴ οὖν μηδὲ σὺ φθονήσῃς προσανατριψάμενος σαυτόν τε ἅμα καὶ ἐμὲ ὀνῆσαι. ΘΕΟ. Οὐδὲν ἔτι ἀντιλέγω· ἀλλὰ ἄγε ὅπῃ ἐθέλεις· πάντως τὴν περὶ ταῦτα εἱμαρμένην ἣν ἂν σὺ ἐπικλώσῃς, δεῖ ἀνατλῆναι ἐλεγχόμενον, οὐ μέντοι περαιτέρω γε ὧν προτίθεσαι οἷός τ' ἔσομαι παρασχεῖν ἐμαυτόν σοι. ΣΩ. Ἀλλ' ἀρκεῖ καὶ μέχρι τούτων, καί μοι πάνυ τήρει τὸ τοιόνδε, μή που παιδικόν τι λάθωμεν εἶδος τῶν λόγων ποιούμενοι, καί τις πάλιν ἡμῖν αὐτὸ ὀνειδίσῃ. ΘΕΟ. Ἀλλὰ δὴ πειράσομαί γε καθόσον ἂν δύνωμαι. XXII. ΣΩ. Τοῦδε τοίνυν πρῶτον πάλιν ἀντιλαβώμεθα οὗπερ τοπρότερον, καὶ ἴδωμεν, ὀρθῶς ἢ οὐκ ὀρθῶς ἐδυςχεραίνομεν ἐπιτιμῶντες τῷ λόγῳ, ὅτι αὐτάρκη ἕκαστον εἰς φρόνησιν ἐποίει, καὶ ἡμῖν ξυνεχώρησεν ὁ Πρωταγό-

ρας, περί τε τοῦ ἀμείνονος καὶ τοῦ χείρονος διαφέρειν τινάς, οὓς δὴ καὶ εἶναι σοφούς· οὐχὶ δή; ΘΕΟ. Ναί. ΣΩ. Εἰ μὲν τοίνυν αὐτὸς παρὼν ὡμολόγει, ἀλλὰ μὴ ἡμεῖς βοηθοῦντες ὑπὲρ αὐτοῦ ξυνεχωρήσαμεν, οὐδὲν ἂν πάλιν ἔδει ἐπαναλαβόντας βεβαιοῦσθαι· νῦν δὲ τάχ᾽ ἄν τις ἡμᾶς ἀκύρους τιθείη τῆς ὑπὲρ ἐκείνου ὁμολογίας· διὸ κάλλιον, ὡς ἔχει, σαφέστερον περὶ τούτου αὐτοῦ διομολογήσασθαι. οὐ γάρ τι σμικρὸν παραλλάττει οὕτως ἔχον, ἢ ἄλλως. ΘΕΟ. Λέγεις ἀληθῆ. ΣΩ. Μὴ τοίνυν δι᾽ ἄλλων, ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ ἐκείνου λόγου ὡς διὰ βραχυτάτων λάβωμεν τὴν ὁμολογίαν. ΘΕΟ. Πῶς; ΣΩ. Οὑτωσί· τὸ δοκοῦν ἑκάστῳ, τοῦτο καὶ εἶναί φησί που ᾧ δοκεῖ; ΘΕΟ. Φησὶ γὰρ οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ Πρωταγόρα, καὶ ἡμεῖς ἀνθρώπου, μᾶλλον δὲ πάντων ἀνθρώπων δόξας λέγομεν, καὶ φαμὲν οὐδένα ὅντινα οὐ τὰ μὲν αὐτὸν ἡγεῖσθαι τῶν ἄλλων σοφώτερον, τὰ δὲ ἄλλους ἑαυτοῦ. καὶ ἔν γε τοῖς μεγίστοις κινδύνοις, ὅταν ἐν στρατείαις, ἢ νόσοις, ἢ ἐν θαλάττῃ χειμάζωνται, ὡς πρὸς θεοὺς ἔχειν τοὺς ἐν ἑκάστοις ἄρχοντας, σωτῆρας σφῶν προσδοκῶντας, οὐκ ἄλλῳ τῳ διαφέροντας ἢ τῷ εἰδέναι. καὶ πάντα που μεστὰ τἀνθρώπινα ζητούντων διδασκάλους τε καὶ ἄρχοντας ἑαυτῶν τε καὶ τῶν ἄλλων ζώων τῶν τε ἐργασιῶν, οἰομένων τε αὖ ἱκανῶν μὲν διδάσκειν, ἱκανῶν δὲ ἄρχειν εἶναι· καὶ ἐν τούτοις ἅπασι, τί ἄλλο φήσομεν ἢ αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους ἡγεῖσθαι σοφίαν καὶ ἀμαθίαν εἶναι παρὰ σφίσιν; ΘΕΟ. Οὐδὲν ἄλ-

λο. ΣΩ. Οὐκοῦν τὴν μὲν σοφίαν, ἀληθῆ διάνοιαν ἡγοῦνται, τὴν δὲ ἀμαθίαν, ψευδῆ δόξαν; ΘΕΟ. Τί μήν; ΣΩ. Τί οὖν, ὦ Πρωταγόρα, χρησόμεθα τῷ λόγῳ; πότερον ἀληθῆ φῶμεν αἰεὶ τοὺς ἀνθρώπους δοξάζειν, ἢ ποτὲ μὲν ἀληθῆ, ποτὲ δὲ καὶ ψευδῆ; ἐξ ἀμφοτέρων γάρ που ξυμβαίνει μὴ αἰεὶ ἀληθῆ ἀλλ' ἀμφότερα αὐτοὺς δοξάζειν. σκόπει γάρ, ὦ Θεόδωρε, εἰ θέλοι ἄν τις τῶν ἀμφὶ Πρωταγόραν ἢ σὺ αὐτὸς διαμάχεσθαι, ὡς οὐδεὶς ἡγεῖται ἕτερος ἕτερον ἀμαθῆ τε εἶναι καὶ ψευδῆ δοξάζειν. ΘΕΟ. Ἀλλ' ἄπιστον, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Καὶ μὴν εἰς τοῦτό γε ἀνάγκης ὁ λόγος ἥκει ὁ πάντων χρημάτων μέτρον ἄνθρωπον λέγων. ΘΕΟ. Πῶς δή; ΣΩ. Ὅταν σὺ κρίνας τι παρὰ σαυτῷ πρός ἐμὲ ἀποφαίνῃ περί τινος δόξαν, σοὶ μὲν δὴ τοῦτο κατὰ τὸν ἐκείνου λόγον ἀληθὲς ἔστω, ἡμῖν δὲ δὴ τοῖς ἄλλοις περὶ τῆς σῆς κρίσεως πότερον οὐκ ἔστι κριταῖς γενέσθαι; ἢ σὲ ἀεὶ κρίνομεν ἀληθῆ δοξάζειν; ἢ μυρίοι ἑκάστοτέ σοι μάχονται ἀντιδοξάζοντες, ἡγούμενοι ψευδῆ κρίνειν τε καὶ οἴεσθαι; ΘΕΟ. Νὴ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, μάλα μυρίοι δῆτα, φησὶν Ὅμηρος, οἵ γέ μοι τὰ ἐξ ἀνθρώπων πράγματα παρέχουσι. ΣΩ. Τί οὖν; βούλει λέγωμεν, ὡς σὺ τότε σαυτῷ μὲν ἀληθῆ δοξάζεις, τοῖς δὲ μυρίοις ψευδῆ; ΘΕΟ. Ἔοικεν ἔκ γε τοῦ λόγου ἀνάγκη εἶναι. ΣΩ. Τί δὲ αὐτῷ Πρωταγόρᾳ; ἆρ' οὐχὶ ἀνάγκη, εἰ μὲν μηδὲ αὐτὸς ᾤετο μέτρον εἶναι ἄνθρωπον, μηδὲ οἱ πολλοί, ὥσπερ οὐδὲ οἴονται, μηδενὶ δὴ εἶναι ταύτην τὴν ἀλήθειαν ἣν ἐκεῖνος ἔγραψεν; εἰ

δὲ αὐτὸς μὲν ᾤετο, τὸ δὲ πλῆθος μὴ ξυνοίεται, οἶσθ' ὅτι πρῶτον μὲν ὅσῳ πλείους οἷς μὴ δοκεῖ ἢ οἷς δοκεῖ, τοσούτῳ μᾶλλον οὐκ ἔστιν ἢ ἔστι. ΘΕΟ. Ἀνάγκη, εἴπερ γε καθ' ἑκάστην δόξαν ἔσται καὶ οὐκ ἔσται. ΣΩ. Ἔπειτά γε τοῦτ' ἔχει κομψότατον· ἐκεῖνος μὲν περὶ τῆς αὐτοῦ οἰήσεως τὴν τῶν ἀντιδοξαζόντων οἴησιν, ᾗ ἐκεῖνον ἡγοῦνται ψεύδεσθαι, ξυγχωρεῖ που ἀληθῆ εἶναι, ὁμολογῶν τὰ ὄντα δοξάζειν ἅπαντας. ΘΕΟ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν τὴν αὑτοῦ ἂν ψευδῆ ξυγχωροῖ, εἰ τὴν τῶν ἡγουμένων αὐτὸν ψεύδεσθαι ὁμολογεῖ ἀληθῆ εἶναι; ΘΕΟ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Οἱ δέ γ' ἄλλοι οὐ ξυγχωροῦσιν ἑαυτοὺς ψεύδεσθαι. ΘΕΟ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Ὁ δέ γ' αὖ ὁμολογεῖ καὶ ταύτην ἀληθῆ τὴν δόξαν, ἐξ ὧν γέγραφε. ΘΕΟ. Φαίνεται, ΣΩ. Ἐξ ἁπάντων ἄρα ἀπὸ Πρωταγόρου ἀρξαμένων ἀμφισβητήσεται, μᾶλλον δὲ ὑπό γε ἐκείνου ὁμολογήσεται, ὅταν τἀναντία λέγοντι ξυγχωρῇ ἀληθῆ αὐτὸν δοξάζειν, τότε καὶ ὁ Πρωταγόρας αὐτὸς ξυγχωρήσεται, μήτε κύνα, μήτε τὸν ἐπιτυχόντα ἄνθρωπον μέτρον εἶναι, μηδὲ περὶ ἑνὸς οὗ ἂν μὴ μάθῃ· οὐχ οὕτω; ΘΕΟ. Οὕτω. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐπειδὴ ἀμφισβητεῖται ὑπὸ πάντων, οὐδενὶ ἂν εἴη ἡ Πρωταγόρου ἀλήθεια ἀληθής, οὔτε τινὶ ἄλλῳ, οὔτ' αὐτῷ ἐκείνῳ; ΘΕΟ. Ἄγαν, ὦ Σώκρατες, τὸν ἑταῖρόν μου καταθέομεν. ΣΩ. Ἀλλά τοι, ὦ φίλε, ἄδηλον εἰ καὶ παραθέομεν τὸ ὀρθόν. εἰκὸς γὰρ ἐκεῖνον, πρεσβύτερον ὄντα, σοφώτερον ἡμῶν εἶναι· καὶ εἰ αὐτίκα ἐντεῦθεν ἀνακύψειε μέχρι τοῦ αὐχένος, πολλὰ ἂν

ἐμέ τε ἐλέγξας ληροῦντα, ὡς τὸ εἰκὸς, καὶ σὲ ὁμολογοῦντα καταδὺς ἂν οἴχοιτο ἀποτρέχων. ἀλλ' ἡμῖν ἀνάγκη, οἶμαι, χρῆσθαι ἡμῖν αὐτοῖς, ὁποῖοί τινές ἐσμεν, καὶ τὰ δοκοῦντα ἀεὶ ταῦτα λέγειν. καὶ δῆτα καὶ νῦν ἄλλο τι φῶμεν ὁμολογεῖν ἂν τοῦτό γε ὁντινοῦν, τὸ εἶναι σοφώτερον ἕτερον ἑτέρου, εἶναι δὲ καὶ ἀμαθέστερον; ΘΕΟ. Ἔμοιγ' οὖν δοκεῖ. XXIII. ΣΩ. Ἦ καὶ ταύτῃ ἂν μάλιστα ἵστασθαι τὸν λόγον, ᾗ ἡμεῖς ὑπεγράψαμεν, βοηθοῦντες Πρωταγόρᾳ, ὡς τὰ μὲν πολλὰ, ᾗ δοκεῖ, ταύτῃ καὶ ἔστιν ἑκάστῳ, θερμά, ξηρά, γλυκέα, πάντα ὅσα τοῦ τύπου τούτου· εἰ δέ που ἔν τισι ξυγχωρήσεται διαφέρειν ἄλλον ἄλλου, περὶ τὰ ὑγιεινὰ καὶ νοσώδη, ἐθελῆσαι ἂν φάναι, μὴ πᾶν γύναιον καὶ παιδίον καὶ θηρίον δὲ ἱκανὸν εἶναι ἰᾶσθαι αὑτὸ, γιγνῶσκον ἑαυτῷ τὸ ὑγιεινόν, ἀλλὰ ἐνταῦθα δὴ ἄλλον ἄλλου διαφέρειν, εἴπερ που; ΘΕΟ. Ἔμοιγε δοκεῖ οὕτω. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ περὶ πολιτικῶν, καλὰ μὲν καὶ αἰσχρά, δίκαια καὶ ἄδικα, καὶ ὅσια καὶ μή, οἷα ἂν ἑκάστη πόλις οἰηθεῖσα θῆται νόμιμα ἑαυτῇ, ταῦτα καὶ εἶναι τῇ ἀληθείᾳ ἑκάστῃ. καὶ ἐν τούτοις μὲν οὐδὲν σοφώτερον οὔτε ἰδιώτην ἰδιώτου, οὔτε πόλιν πόλεως εἶναι· ἐν δὲ τῷ ξυμφέροντα ἑαυτῇ ἢ μὴ ξυμφέροντα τίθεσθαι, ἐνταῦθ', εἴπερ που, αὖ ὁμολογήσει ξύμβουλόν τε ξυμβούλου διαφέρειν, καὶ πόλεως δόξαν ἑτέραν ἑτέρας πρὸς ἀλήθειαν· καὶ οὐκ ἂν πάνυ τολμήσειε φῆσαι, ἃ ἂν θῆται πόλις, ξυμφέροντα οἰηθεῖσα αὑτῇ, παντὸς μᾶλλον ταῦτα καὶ ξυνοίσειν; ἀλλ' ἐκεῖ, οὗ λέγω, ἐν τοῖς

δικαίοις καὶ ἀδίκοις, καὶ ὁσίοις καὶ ἀνοσίοις, ἐθέλουσιν ἰσχυρίζεσθαι, ὡς οὐκ ἔστι φύσει αὐτῶν οὐδὲν οὐσίαν ἑαυτοῦ ἔχον, ἀλλὰ τὸ κοινῇ δόξαν, τοῦτο γίγνεται ἀληθὲς τότε, ὅταν δόξῃ, καὶ ὅσον ἂν δοκῇ χρόνον· καὶ ὅσοι γε δὴ μὴ παντάπασι τὸν Πρωταγόρου λόγον λέγουσιν, ὧδέ πως τὴν σοφίαν ἄγουσι. λόγος δὲ ἡμᾶς, ὦ Θεόδωρε, ἐκ λόγου, μείζων ἐξ ἐλάττονος καταλαμβάνει. ΘΕΟ. Οὐκοῦν σχολὴν ἄγομεν, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Φαινόμεθα. καὶ πολλάκις μέν γε δή, ὦ δαιμόνιε, καὶ ἄλλοτε κατενόησα, ἀτὰρ καὶ νῦν, ὡς εἰκότως οἱ ἐν ταῖς φιλοσοφίαις πολὺν χρόνον διατρίψαντες, εἰς τὰ δικαστήρια ἰόντες, γελοῖοι φαίνονται ῥήτορες. ΘΕΟ. Πῶς δὴ οὖν λέγεις; ΣΩ. Κινδυνεύουσιν οἱ ἐν δικαστηρίοις καὶ τοῖς τοιούτοις ἐκ νέων καλινδούμενοι, πρὸς τοὺς ἐν φιλοσοφίᾳ καὶ τῇ τοιᾷδε διατριβῇ τεθραμμένους, ὡς οἰκέται πρὸς ἐλευθέρους τεθράφθαι. ΘΕΟ. Πῇ δή; ΣΩ. Ἧι τοῖς μὲν (τοῦτο ὃ σὺ εἶπες) ἀεὶ πάρεστι σχολή, καὶ τοὺς λόγους ἐν εἰρήνῃ ἐπὶ σχολῆς ποιοῦνται, ὥσπερ ἡμεῖς νυνὶ τρίτον ἤδη λόγον ἐκ λόγου μεταλαμβάνομεν, οὕτω κἀκεῖνοι, ἐὰν αὐτοὺς ὁ ἐπελθὼν τοῦ προκειμένου μᾶλλον, καθάπερ ἡμᾶς, ἀρέσῃ, καὶ διὰ μακρῶν ἢ βραχέων μέλει οὐδὲν λέγειν, ἂν μόνον τύχωσι τοῦ ὄντος· οἱ δὲ ἐν ἀσχολίᾳ τε ἀεὶ λέγουσι· κατεπείγει γὰρ ὕδωρ ῥέον, καὶ οὐκ ἐγχωρεῖ περὶ οὗ ἂν ἐπιθυμήσωσι τοὺς λόγους ποιεῖσθαι, ἀλλ' ἀνάγκην ἔχων ὁ ἀντίδικος ἐφέστηκε, καὶ ὑπογραφὴν παραναγιγνωσκομένην, ὧν ἐκτὸς οὐ ῥητέον,

ἣν ἀντωμοσίαν καλοῦσιν· οἱ δὲ λόγοι ἀεὶ περὶ ὁμοδούλου πρὸς δεσπότην καθήμενον, ἐν χειρὶ τὴν δίκην ἔχοντα, καὶ οἱ ἀγῶνες οὐδέποτε τηνάλλως, ἀλλ' ἀεὶ τὴν περὶ αὐτοῦ· πολλάκις δὲ καὶ περὶ ψυχῆς ὁ δρόμος. ὥςτ' ἐξ ἁπάντων τούτων ἔντονοι καὶ δριμεῖς γίγνονται, ἐπιστάμενοι τὸν δεσπότην λόγῳ τε θωπεῦσαι, καὶ ἔργῳ χαρίσασθαι, σμικροὶ δὲ καὶ οὐκ ὀρθοὶ τὰς ψυχάς. τὴν γὰρ αὔξην καὶ τὸ εὐθύ τε καὶ τὸ ἐλεύθερον ἡ ἐκ νέων δουλεία ἀφῄρηται, ἀναγκάζουσα πράττειν σκολιά; μεγάλους κινδύνους καὶ φόβους ἔτι ἁπαλαῖς ψυχαῖς ἐπιβάλλουσα, οὓς οὐ δυνάμενοι μετὰ τοῦ δικαίου καὶ ἀληθοῦς ὑποφέρειν, εὐθὺς ἐπὶ τὸ ψεῦδός τε καὶ τὸ ἀλλήλους ἀνταδικεῖν τρεπόμενοι, πολλὰ κάμπτονται καὶ ξυγκλῶνται, ὥςθ' ὑγιὲς οὐδὲν ἔχοντες τῆς διανοίας, εἰς ἄνδρας ἐκ μειρακίων τελευτῶσι, δεινοί τε καὶ σοφοὶ γεγονότες, ὡς οἴονται. καὶ οὗτοι μὲν δὴ τοιοῦτοι, ὦ Θεόδωρε· τοὺς δὲ τοῦ ἡμετέρου χοροῦ πότερον βούλει διελθόντες, ἢ ἐάσαντες, πάλιν ἐπὶ τὸν λόγον τρεπώμεθα, ἵνα μὴ καί, ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, λίαν πολὺ τῇ ἐλευθερίᾳ καὶ μεταλήψει τῶν λόγων καταχρώμεθα; ΘΕΟ. Μηδαμῶς, ὦ Σώκρατες· ἀλλὰ διελθόντες. πάνυ γὰρ εὖ τοῦτο εἴρηκας, ὅτι οὐχ ἡμεῖς οἱ ἐν τῷ τοιῷδε χορεύοντες τῶν λόγων ὑπηρέται, ἀλλ' οἱ λόγοι οἱ ἡμέτεροι ὥςπερ οἰκέται, καὶ ἕκαστος αὐτῶν περιμένει ἀποτελεσθῆναι ὅταν ἡμῖν δοκῇ: οὔτε γὰρ δικαστής, οὔτε θεατής, ὥςπερ ποιηταῖς, ἐπιτιμήσων τε καὶ ἄρξων ἐπιστατεῖ παρ'

ἡμῖν. XXIV. ΣΩ. Λέγωμεν δή, ὡς ἔοικεν, ἐπεὶ σοίγε δοκεῖ, περὶ τῶν κορυφαίων· τί γὰρ ἄν τις τούς γε φαύλως διατρίβοντας ἐν φιλοσοφίᾳ λέγοι; οὗτοι δέ που ἐκ νέων πρῶτον μὲν εἰς ἀγορὰν οὐκ ἴσασι τὴν ὁδόν, οὐδὲ ὅπου δικαστήριον, ἢ βουλευτήριον, ἤ τι κοινὸν ἄλλο τῆς πόλεως συνέδριον· νόμους δὲ καὶ ψηφίσματα λεγόμενα ἢ γεγραμμένα οὔτε ὁρῶσιν οὔτε ἀκούουσι· σπουδαὶ δὲ ἑταιρειῶν ἐπ᾽ ἀρχὰς καὶ ξύνοδοι καὶ δεῖπνα καὶ ξὺν αὐλητρίσι κῶμοι, οὐδὲ ὄναρ πράττειν προςίσταται αὐτοῖς. εὖ δὲ ἢ κακῶς τι γέγονεν ἐν πόλει, ἤ τι τῳ κακόν ἐστιν ἐκ προγόνων γεγονὸς ἢ πρὸς ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν, μᾶλλον αὐτὸν λέληθεν ἢ οἱ τῆς θαλάττης λεγόμενοι χόες. καὶ ταῦτα πάντ᾽ οὐδ᾽, ὅτι οὐκ οἶδεν, οἶδεν· οὐδὲ γὰρ αὐτῶν ἀπέχεται τοῦ εὐδοκιμεῖν χάριν, ἀλλὰ τῷ ὄντι τὸ σῶμα μόνον ἐν τῇ πόλει κεῖται αὐτοῦ καὶ ἐπιδημεῖ, ἡ δὲ διάνοια, ταῦτα πάντα ἡγησαμένη σμικρά, καὶ οὐδέν, ἀτιμάσασα πανταχῇ φέρεται, κατὰ Πίνδαρον, τά τε γᾶς ὑπένερθε καὶ τὰ ἐπίπερθεν γεωμετροῦσα, οὐρανοῦ τε ὕπερ ἀστρονομοῦσα, καὶ πᾶσαν πάντη φύσιν ἐρευνωμένη τῶν ὄντων ἑκάστου ὅλου, εἰς τι τῶν ἐγγὺς οὐδὲν αὑτὴν ξυγκαθιεῖσα. ΘΕΟ. Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ὥςπερ καὶ Θαλῆν ἀστρονομοῦντα, ὦ Θεόδωρε, καὶ ἄνω βλέποντα, πεσόντα εἰς φρέαρ, Θρᾷττά τις ἐμμελὴς καὶ χαρίεσσα θεραπαινὶς ἀποσκῶψαι λέγεται, ὡς τὰ μὲν ἐν οὐρανῷ προθυμοῖτο εἰδέναι, τὰ δ᾽ ἔμπροσθεν αὐτοῦ καὶ παρὰ πόδας λανθάνοι αὐτόν. ταῦ-

τὸν δὲ ἀρκεῖ σκῶμμα ἐπὶ πάντας, ὅσοι ἐν φιλοσοφίᾳ διάγουσι. τῷ γὰρ ὄντι τὸν τοιοῦτον ὁ μὲν πλησίον καὶ ὁ γείτων λέληθεν, οὐ μόνον ὅ, τι πράττει, ἀλλ' ὀλίγου καὶ εἰ ἄνθρωπός ἐστιν ἤ τι ἄλλο θρέμμα· τί δέ ποτ' ἐστὶν ἄνθρωπος, καὶ τί τῇ τοιαύτῃ φύσει προςήκει διάφορον τῶν ἄλλων ποιεῖν ἢ πάσχειν, ζητεῖ τε καὶ πράγματ' ἔχει διερευνώμενος. μανθάνεις γάρ που, ὦ Θεόδωρε, ἢ οὔ; ΘΕΟ. Ἔγωγε· καὶ ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Τοιγάρτοι, ὦ φίλε, ἰδίᾳ τε ξυγγιγνόμενος ὁ τοιοῦτος ἑκάστῳ καὶ δημοσίᾳ, ὅπερ ἀρχόμενος ἔλεγον, ὅταν ἐν δικαστηρίῳ ἤ που ἄλλοθι ἀναγκασθῇ περὶ τῶν παρὰ πόδας καὶ τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς διαλέγεσθαι, γέλωτα παρέχει οὐ μόνον Θρᾴτταις, ἀλλὰ καὶ τῷ ἄλλῳ ὄχλῳ, εἰς φρέατά τε καὶ πᾶσαν ἀπορίαν ἐμπίπτων ὑπὸ ἀπειρίας, καὶ ἡ ἀσχημοσύνη δεινή, δόξαν ἀβελτηρίας παρεχομένη. ἔν τε γὰρ ταῖς λοιδορίαις ἴδιον ἔχει οὐδὲν οὐδένα λοιδορεῖν, ἅτ' οὐκ εἰδὼς κακὸν οὐδὲν οὐδενὸς ἐκ τοῦ μὴ μεμελετηκέναι· ἀπορῶν οὖν, γελοῖος φαίνεται· ἔν τε τοῖς ἐπαίνοις καὶ ταῖς τῶν ἄλλων μεγαλαυχίαις, οὐ προςποιήτως, ἀλλὰ τῷ ὄντι γελῶν ἔνδηλος γιγνόμενος, ληρώδης δοκεῖ εἶναι. τύραννόν τε γὰρ ἢ βασιλέα ἐγκωμιαζόμενον, ἕνα τῶν νομέων, οἷον συβώτην ἢ ποιμένα, ἤ τινα βουκόλον, ἡγεῖται ἀκούειν εὐδαιμονιζόμενον, πολὺ βδάλλοντα· δυςκολώτερον δὲ ἐκείνων ζῶον καὶ ἐπιβουλότερον ποιμαίνειν τε καὶ βδάλλειν νομίζει αὐτούς· ἄγροικον δὲ καὶ ἀπαίδευτον ὑπὸ ἀσχολίας οὐδὲν ἧττον τῶν νομέων τὸν τοιοῦτον

ἀναγκαῖον γίγνεσθαι, σηκὸν ἐν ὄρει τὸ τεῖχος περιβεβλημένον. γῆς δὲ ὅταν μυρία πλέθρα ἢ ἔτι πλείω ἀκούσῃ ὥς τις ἄρα κεκτημένος, θαυμαστὰ πλήθει κέκτηται, πάνυ σμικρὰ δοκεῖ ἀκούειν, εἰς ἅπασαν εἰωθὼς τὴν γῆν βλέπειν. τὰ δὲ δὴ γένη ὑμνούντων, ὡς γενναῖός τις, ἑπτὰ πάππους πλουσίους ἔχων ἀποφῆναι, παντάπασιν ἀμβλὺ καὶ ἐπὶ σμικρὸν ὁρώντων ἡγεῖται τὸν ἔπαινον, ὑπὸ ἀπαιδευσίας οὐ δυναμένων εἰς τὸ πᾶν ἀεὶ βλέπειν, οὐδὲ λογίζεσθαι ὅτι πάππων καὶ προγόνων μυριάδες ἑκάστῳ γεγόνασιν ἀναρίθμητοι, ἐν αἷς πλούσιοι καὶ πτωχοί, καὶ βασιλεῖς καὶ δοῦλοι, βάρβαροί τε καὶ Ἕλληνες, πολλάκις μυρίοι γεγόνασιν ὁτῳοῦν· ἀλλ' ἐπὶ πέντε καὶ εἴκοσι καταλόγῳ προγόνων σεμνυνομένων, καὶ ἀναφερόντων εἰς Ἡρακλέα τὸν Ἀμφιτρύωνος, ἄτοπα αὐτῷ καταφαίνεται τῆς σμικρολογίας· ὅτι δὲ ὁ ἀπ' Ἀμφιτρύωνος εἰς τὸ ἄνω πεντεκαιεικοστὸς τοιοῦτος ἦν, οἵα ξυνέβαινεν αὐτῷ τύχη, καὶ ὁ πεντηκοστὸς ἀπ' αὐτοῦ, γελᾷ, οὐ δυναμένων λογίζεσθαί τε καὶ χαυνότητα ἀνοήτου ψυχῆς ἀπαλλάττειν. ἐν ἅπασι δὴ τούτοις ὁ τοιοῦτος ὑπὸ τῶν πολλῶν καταγελᾶται, τὰ μὲν ὑπερηφάνως ἔχων, ὡς δοκεῖ, τὰ δ' ἐν ποσὶν ἀγνοῶν τε καὶ ἐν ἑκάστοις ἀπορῶν. ΘΕΟ. Παντάπασι τὰ γιγνόμενα λέγεις, ὦ Σώκρατες. XXV. ΣΩ. Οταν δέ γέ τινα αὐτός, ὦ φίλε, ἑλκύσῃ ἄνω, καὶ ἐθελήσῃ τις αὐτῷ ἐκβῆναι ἐκ τοῦ, Τί ἐγὼ σε ἀδικῶ ἢ σὺ ἐμέ, εἰς σκέψιν αὐ τῆς δικαιοσύνης τε καὶ ἀδικίας, τί τε ἑκάτερον αὐτοῖν καὶ τί τῶν πάντων ἢ ἀλλήλων δια-

φέρετον, ἢ ἐκ τοῦ, Εἰ βασιλεὺς εὐδαίμων κεκτημένος τ' αὖ πολὺ χρυσίον, εἰς βασιλείας πέρι καὶ ἀνθρωπίνης ὅλως εὐδαιμονίας καὶ ἀθλιότητος ἐπίσκεψιν, ποίω τέ τινε ἐστὸν, καὶ τίνα τρόπον ἀνθρώπου φύσει προςήκει τὸ μὲν κτήσασθαι αὐτοῖν, τὸ δὲ ἀποφυγεῖν· περὶ πάντων τούτων ὅταν αὖ δέῃ λόγον διδόναι τὸν σμικρὸν ἐκεῖνον τὴν ψυχὴν καὶ δριμὺν καὶ δικανικόν, πάλιν αὖ τὰ ἀντίστροφα ἀποδίδωσιν. ἰλιγγιῶν τε γὰρ, ἀπὸ ὑψηλοῦ κρεμασθεὶς καὶ βλέπων μετέωρος ἄνωθεν ὑπὸ ἀηθείας, ἀδημονῶν τε καὶ ἀπορῶν καὶ βαρβαρίζων, γέλωτα Θρᾴτταις μὲν οὐ παρέχει, οὐδ' ἄλλῳ ἀπαιδεύτῳ οὐδενί, (οὐ γὰρ αἰσθάνονται,) τοῖς δ' ἐναντίως ἢ ὡς ἀνδραπόδοις τραφεῖσι πᾶσιν. Οὗτος δὴ ἑκατέρου τρόπος, ὦ Θεόδωρε· ὁ μὲν τῷ ὄντι ἐν ἐλευθερίᾳ τε καὶ σχολῇ τεθραμμένου, ὃν δὴ φιλόσοφον καλεῖς, ᾧ ἀνεμέσητον εὐήθει δοκεῖν καὶ οὐδενὶ εἶναι, ὅταν εἰς δουλικὰ ἐμπέσῃ διακονήματα, οἷον, στρωματόδεσμον μὴ ἐπιστάμενος ξυσκευάσασθαι, μηδὲ ὄψον ἡδῦναι ἢ θῶπας λόγους· ὁ δ' αὖ, τὰ μὲν τοιαῦτα πάντα δυναμένου τορῶς τε καὶ ὀξέως διακονεῖν, ἀναβάλλεσθαι δὲ οὐκ ἐπισταμένου ἐπιδέξια ἐλευθέρως, οὐδέ γ' ἁρμονίαν λόγων λαβόντος ὀρθῶς ὑμνῆσαι θεῶν τε καὶ ἀνδρῶν εὐδαιμόνων βίον ἀληθῆ. ΘΕΟ. Εἰ πάντας, ὦ Σώκρατες, πείθοις ἃ λέγεις, ὥςπερ ἐμέ, πλείων ἂν εἰρήνη καὶ κακὰ ἐλάττω κατ' ἀνθρώπους εἴη. ΣΩ. Ἀλλ' οὔτ' ἀπολέσθαι τὰ κακὰ δυνατόν, ὦ Θεόδωρε, (ὑπεναντίον γάρ τι τῷ ἀγαθῷ ἀεὶ εἶ-

ναι ἀνάγκη) οὔτ' ἐν θεοῖς αὐτὰ ἱδρῦσθαι· τὴν δὲ θνητὴν φύσιν καὶ τόνδε τὸν τόπον περιπολεῖ ἐξ ἀνάγκης. διὸ καὶ πειρᾶσθαι χρὴ ἐνθένδε ἐκεῖσε φεύγειν ὅτι τάχιστα.. φυγὴ δὲ ὁμοίωσις θεῷ κατὰ τὸ δυνατόν· ὁμοίωσις δὲ δίκαιον καὶ ὅσιον μετὰ φρονήσεως γενέσθαι. ἀλλὰ γάρ, ὦ ἄριστε, οὐ πάνυ τι ῥᾴδιον πεῖσαι, ὡς ἄρα οὐχ ὧν ἕνεκα οἱ πολλοί φασι δεῖν πονηρίαν μὲν φεύγειν, ἀρετὴν δὲ διώκειν, τούτων χάριν τὸ μὲν ἐπιτηδευτέον, τὸ δ' οὔ, ἵνα δὴ μὴ κακὸς καὶ ἵνα ἀγαθὸς δοκῇ εἶναι. ταῦτα μὲν γάρ ἐστιν ὁ λεγόμενος γραῶν ὕθλος, ὡς ἐμοὶ φαίνεται· τὸ δὲ ἀληθὲς ὧδε λέγομεν. Θεός, οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἄδικος, ἀλλ' ὡς οἷόν τε δικαιότατος, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτῷ ὁμοιότερον οὐδὲν ἢ ὃς ἂν ἡμῶν αὖ γένηται ὅτι δικαιότατος. περὶ τούτου καὶ ἡ ὡς ἀληθῶς δεινότης ἀνδρὸς καὶ οὐδενία τε καὶ ἀνανδρία. ἡ μὲν γὰρ τούτου γνῶσις, σοφία καὶ ἀρετὴ ἀληθινή· ἡ δὲ ἄγνοια, ἀμαθία καὶ κακία ἐναργής. αἱ δ' ἄλλαι δεινότητές τε δοκοῦσαι καὶ σοφίαι, ἐν μὲν πολιτικαῖς δυναστείαις γιγνομέναι, φορτικαί, ἐν δὲ τέχναις, βάναυσοι. Τῷ οὖν ἀδικοῦντι καὶ ἀνόσια λέγοντι ἢ πράττοντι μακρῷ ἄριστ' ἔχει τὸ μὴ ξυγχωρεῖν δεινῷ ὑπὸ πανουργίας εἶναι. ἀγάλλονται γὰρ τῷ ὀνείδει, καὶ οἴονται ἀκούειν ὅτι οὐ λῆροί εἰσι, γῆς ἄλλως ἄχθη, ἀλλ' ἄνδρες, οἵους δεῖ ἐν πόλει τοὺς σωθησομένους. λεκτέον οὖν τἀληθές, ὅτι τοσούτῳ μᾶλλον εἰσὶν οἷοι οὐκ οἴονται, ὅτι οὐχὶ οἴονται. ἀγνοοῦσι γὰρ ζημίαν ἀδικίας, ὃ δεῖ ἥκιστα ἀγνοεῖν·

οὐ γάρ ἐστιν ἣν δοκοῦσι, πληγαί τε καὶ θάνατοι, ὧν ἐνίοτε πάσχουσιν οὐδὲν ἀδικοῦντες, ἀλλὰ ἣν ἀδύνατον ἐκφυγεῖν. ΘΕΟ. Τίνα δὴ λέγεις; ΣΩ. Παραδειγμάτων, ὦ φίλε, ἐν τῷ ὄντι ἑστώτων, τοῦ μὲν θείου, εὐδαιμονεστάτου, τοῦ δὲ ἀθέου, ἀθλιωτάτου, οὐχ ὁρῶντες ὅτι οὕτως ἔχει, ὑπὸ ἠλιθιότητός τε καὶ τῆς ἐσχάτης ἀνοίας λανθάνουσι τῷ μὲν ὁμοιούμενοι, διὰ τὰς ἀδίκους πράξεις, τῷ δὲ ἀνομοιούμενοι· οὗ δὴ τίνουσι δίκην, ζῶντες τὸν εἰκότα βίον ᾧ ὁμοιοῦνται. ἐὰν δ᾽ εἴπωμεν ὅτι, ἂν μὴ ἀπαλλαγῶσι τῆς δεινότητος, καὶ τελευτήσαντας αὐτοὺς ἐκεῖνος μὲν ὁ τῶν κακῶν καθαρὸς τόπος οὐ δέξεται, ἐνθάδε δὲ τὴν αὑτοῖς ὁμοιότητα τῆς διαγωγῆς ἀεὶ ἕξουσι, κακοὶ κακοῖς ξυνόντες, ταῦτα δὴ καὶ παντάπασιν ὡς δεινοὶ καὶ πανοῦργοι, ἀνοήτων τινῶν ἀκούσονται. ΘΕΟ. Καὶ μάλα δή, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οἶδά τοι, ὦ ἑταῖρε. ἓν μέντοι τι αὐτοῖς ξυμβέβηκεν, ὅτι ἂν ἰδίᾳ λόγον δέῃ δοῦναί τε καὶ δέξασθαι περὶ ὧν ψέγουσι, καὶ ἐθελήσωσιν ἀνδρικῶς πολὺν χρόνον ὑπομεῖναι, καὶ μὴ ἀνάνδρως φεύγειν, τότε ἀτόπως, ὦ δαιμόνιε, τελευτῶντες, οὐκ ἀρέσκουσιν αὐτοὶ αὑτοῖς περὶ ὧν λέγουσι, καὶ ἡ ῥητορικὴ ἐκείνη πως ἀπομαραίνεται, ὥςτε παίδων μηδὲν δοκεῖν διαφέρειν. περὶ μὲν οὖν τούτων, ἐπειδὴ καὶ πάρεργα τυγχάνει λεγόμενα, ἀποστῶμεν· εἰ δὲ μή, πλείω ἀεὶ ἐπιῤῥέοντα, καταχώσει ἡμῶν τὸν ἐξ ἀρχῆς λόγον· ἐπὶ δὲ τὰ ἔμπροσθεν ἴωμεν, εἰ καὶ σοὶ δοκεῖ. ΘΕΟ. Ἐμοὶ μὲν τὰ τοιαῦτα, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἀηδέστερα

ἀκούειν· ῥᾴω γὰρ τηλικῷδε ὄντι ἐπακολουθεῖν· εἰ μέντοι δοκεῖ, πάλιν ἐπανίωμεν. XXVI. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐνταῦθά που ἦμεν τοῦ λόγου, ἐν ᾧ ἔφαμεν τοὺς τὴν φερομένην οὐσίαν λέγοντας, καὶ τὸ ἀεὶ δοκοῦν ἑκάστῳ, τοῦτο καὶ εἶναι τούτῳ ᾧ δοκεῖ, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἐθέλειν διϊσχυρίζεσθαι, καὶ οὐχ ἥκιστα περὶ τὰ δίκαια, ὡς παντὸς μᾶλλον, ἃ ἂν θῆται πόλις δόξαντα αὐτῇ, ταῦτα καὶ ἔστι δίκαια τιθεμένῃ, ἕωςπερ ἂν κέηται· περὶ δὲ τοῦ ἀγαθοῦ, οὐδένα ἀνδρεῖον ἔθ' οὕτως εἶναι, ὥςτε τολμᾷν διαμάχεσθαι, ὅτι καὶ ἃ ἂν ὠφέλιμα οἰηθεῖσα πόλις ἑαυτῇ θῆται, καὶ ἔστι, τοσοῦτον χρόνον ὅσον ἂν κέηται, ὠφέλιμα, πλὴν εἴ τις τὸ ὄνομα λέγει· τοῦτο δέ που σκῶμμα ἂν εἴη πρὸς ὃ ἐλέγομεν· οὐχί; ΘΕΟ. Πάνυ γε. ΣΩ. Μὴ λεγέτω τὸ ὄνομα, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα, ὃ ὀνομαζόμενον θεωρεῖται. ΘΕΟ. Μὴ γάρ. ΣΩ. Ἀλλ' ὃ ἂν τοῦτο ὀνομάζῃ, τούτου δήπου στοχάζεται νομοθετουμένη, καὶ πάντας τοὺς νόμους, καθόσον οἴεταί τε καὶ δύναται, ὡς ὠφελιμωτάτους ἑαυτῇ τίθεται· ἢ πρὸς ἄλλο τι βλέπουσα νομοθετεῖται; ΘΕΟ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Ἦ οὖν καὶ τυγχάνει ἀεί, ἢ καὶ πολλὰ καὶ διαμαρτάνει ἑκάστη; ΘΕΟ. Οἶμαι ἔγωγε καὶ διαμαρτάνειν. ΣΩ. Ἔτι τοίνυν ἐνθένδε ἂν μᾶλλον πᾶς τις ὁμολογήσειε ταὐτὰ ταῦτα, εἰ περὶ παντός τις τοῦ εἴδους ἐρωτῴη, ἐν ᾧ καὶ τὸ ὠφέλιμον τυγχάνει ὄν· ἔστι δέ που καὶ περὶ τὸν μέλλοντα χρόνον. ὅταν γὰρ νομοθετώμεθα, ὡς ἐσομένους ὠφελίμους τοὺς νόμους τιθέμεθα εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον· τοῦτο δὲ μέλλον [μᾶλλον] ὀρθῶς

ἂν λέγοιμεν. ΘΕΟ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἴθι δὴ, οὑτωσὶ ἐρωτῶμεν Πρωταγόραν, ἢ ἄλλον τινὰ τῶν ἐκείνῳ τὰ αὐτὰ λεγόντων, Πάντων μέτρον ἄνθρωπός ἐστιν, ὡς φατέ, ὦ Πρωταγόρα, λευκῶν, βαρέων, κούφων, οὐδενὸς ὅτου οὐ τῶν τοιούτων· ἔχων γὰρ αὐτῶν τὸ κριτήριον ἐν ἑαυτῷ, οἷα πάσχει, τοιαῦτα οἰόμενος, ἀληθῆ τε οἴεται αὑτῷ καὶ ὄντα· οὐχ οὕτως; ΘΕΟ. Οὕτως. ΣΩ. Ἦ καὶ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι, φήσομεν, ὦ Πρωταγόρα, ἔχει τὸ κριτήριον ἐν ἑαυτῷ, καὶ οἷα ἂν οἰηθῇ ἔσεσθαι, ταῦτα καὶ γίγνεται ἐκείνῳ τῷ οἰηθέντι; οἷον θερμά· ἆρ᾽ ὅταν τις οἰηθῇ ἰδιώτης αὑτὸν πυρετὸν λήψεσθαι, καὶ ἔσεσθαι ταύτην τὴν θερμότητα, καὶ ἕτερος, ἰατρὸς δέ, ἀντοιηθῇ, κατὰ τὴν ποτέρου δόξαν φῶμεν τὸ μέλλον ἀποβήσεσθαι, ἢ κατὰ τὴν ἀμφοτέρων; καὶ τῷ μὲν ἰατρῷ οὐ θερμὸς οὐδὲ πυρέττων γενήσεται, ἑαυτῷ δὲ ἀμφότερα; ΘΕΟ. Γελοῖον μέντ᾽ ἂν εἴη. ΣΩ. Ἀλλ᾽ οἶμαι, περὶ οἴνου γλυκύτητος καὶ αὐστηρότητος μελλούσης ἔσεσθαι ἡ τοῦ γεωργοῦ δόξα, ἀλλ᾽ οὐχὶ τοῦ κιθαριστοῦ, κυρία. ΘΕΟ. Τί μήν; ΣΩ. Οὐδ᾽ αὖ περὶ ἀναρμόστου τε καὶ εὐαρμόστου ἐσομένου παιδοτρίβης ἂν βέλτιον δοξάσειε μουσικοῦ, ὃ καὶ ἔπειτα αὐτῷ τῷ παιδοτρίβῃ δόξει εὐάρμοστον εἶναι. ΘΕΟ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τοῦ μέλλοντος ἑστιάσεσθαι, μὴ μαγειρικοῦ ὄντος, σκευαζομένης θοίνης ἀκυροτέρα ἡ κρίσις τῆς τοῦ ὀψοποιοῦ, περὶ τῆς ἐσομένης ἡδονῆς; περὶ μὲν γὰρ δὴ τοῦ ἤδη ὄντος ἑκάστῳ ἡδέος, ἢ γεγονότος, μηδέν πω τῷ λόγῳ διαμαχόμεθα,

ἀλλὰ περὶ τοῦ μέλλοντος ἑκάστῳ καὶ δόξειν καὶ ἔσεσθαι, πότερον αὐτὸς αὑτῷ ἄριστος κριτὴς, ἢ σὺ, ὦ Πρωταγόρα, τό γε περὶ λόγους πιθανὸν ἑκάστῳ ἡμῶν ἐσόμενον εἰς δικαστήριον, βέλτιον ἂν προδοξάσαις ἢ τῶν ἰδιωτῶν ὁστισοῦν; ΘΕΟ. Καὶ μάλα, ὦ Σώκρατες, τοῦτό γε σφόδρα ὑπισχνεῖτο πάντων διαφέρειν αὐτός. ΣΩ. Νὴ Δία, ὦ μέλε· ἢ οὐδεὶς γ' ἂν αὐτῷ διελέγετο, διδοὺς πολὺ ἀργύριον; εἴπη τοὺς ξυνόντας ἔπειθεν, ὅτι καὶ τὸ μέλλον ἔσεσθαί τε καὶ δόξειν οὔτε μάντις οὔτε τις ἄλλος ἄμεινον κρίνειεν ἂν ἢ αὐτὸς αὑτῷ. ΘΕΟ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ αἱ νομοθεσίαι καὶ τὸ ὠφέλιμον περὶ τὸ μέλλον ἐστί; καὶ πᾶς ἂν ὁμολογοῖ, νομοθετουμένην πόλιν πολλάκις ἀνάγκην εἶναι τοῦ ὠφελιμωτάτου ἀποτυγχάνειν; ΘΕΟ. Μάλα γε. ΣΩ. Μετρίως ἄρα ἡμῖν πρὸς τὸν διδάσκαλόν σου εἰρήσεται, ὅτι ἀνάγκη αὐτῷ ὁμολογεῖν, σοφώτερόν τε ἄλλον ἄλλου εἶναι, καὶ τὸν μὲν τοιοῦτον, μέτρον εἶναι, ἐμοὶ δὲ τῷ ἀνεπιστήμονι μηδὲ ὁπωστιοῦν ἀνάγκην εἶναι μέτρῳ γίγνεσθαι, ὡς ἄρτι με ἠνάγκαζεν ὁ ὑπὲρ ἐκείνου λόγος εἴτ' ἐβουλόμην εἴτε μή, τοιοῦτον εἶναι. ΘΕΟ. Ἐκείνῃ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, μάλιστα ἁλίσκεσθαι ὁ λόγος, ἁλισκόμενος καὶ ταύτῃ, ᾗ τὰς τῶν ἄλλων δόξας κυρίας ποιεῖ· αὗται δὲ ἐφάνησαν τοὺς ἐκείνου λόγους οὐδαμῇ ἀληθεῖς ἡγούμεναι. ΣΩ. Πολλαχῇ, ὦ Θεόδωρε, καὶ ἄλλῃ ἂν τό γε τοιοῦτον ἁλοίη, μὴ πᾶσαν παντὸς ἀληθῆ δόξαν εἶναι· περὶ δὲ τὸ παρὸν ἑκάστῳ πάθος, ἐξ ὧν αἱ αἰσθήσεις καὶ αἱ

κατὰ ταύτας δόξαι γίγνονται, χαλεπώτερον ἑλεῖν ὡς οὐκ ἀληθεῖς. ἴσως δὲ οὐδὲν λέγω· ἀνάλωτοι γάρ, εἰ ἔτυχον, εἰσί, καὶ οἱ φάσκοντες αὐτὰς ἐναργεῖς τε εἶναι καὶ ἐπιστήμας, τάχα ἂν ὄντα λέγοιεν· καὶ Θεαίτητος ὅδε οὐκ ἀπὸ σκοποῦ εἴρηκεν, αἴσθησιν καὶ ἐπιστήμην ταὐτὸν θέμενος. XXVII. Προσιτέον οὖν ἐγγυτέρω, ὡς ὁ ὑπὲρ Πρωταγόρου λόγος ἐπέταττε, καὶ σκεπτέον, τὴν φερομένην ταύτην οὐσίαν διακρούοντα, εἴτε ὑγιὲς εἴτε σαθρὸν φθέγγεται. μάχη δ' οὖν περὶ αὐτῆς οὐ φαύλη οὐδ' ὀλίγοις γέγονε. ΘΕΟ. Πολλοῦ καὶ δεῖ φαύλη εἶναι, ἀλλὰ περὶ μὲν τὴν Ἰωνιαν καὶ ἐπιδίδωσι πάμπολυ. οἱ γὰρ τοῦ Ἡρακλείτου ἑταῖροι χορηγοῦσι τούτου τοῦ λόγου μάλα ἐῤῥωμένως. ΣΩ. Τῷ τοι, ὦ φίλε Θεόδωρε, μᾶλλον σκεπτέον ἐξ ἀρχῆς, ὥσπερ αὐτοὶ ὑποτείνονται. ΘΕΟ. Παντάπασι μὲν οὖν. καὶ γάρ, ὦ Σώκρατες, περὶ τούτων τῶν Ἡρακλειτείων, ἤ, ὥσπερ σὺ λέγεις, Ὁμηρείων, καὶ ἔτι παλαιοτέρων, αὐτοῖς μὲν τοῖς περὶ τὴν Ἔφεσον, ὅσοι προσποιοῦνται ἔμπειροι εἶναι, οὐδὲν μᾶλλον οἷόν τε διαλεχθῆναι ἢ τοῖς οἰστρῶσιν. ἀτεχνῶς γὰρ κατὰ τὰ ξυγγράμματα φέρονται· τὸ δ' ἐπιμεῖναι ἐπὶ λόγῳ καὶ ἐρωτήματι, καὶ ἡσυχίως ἐν μέρει ἀποκρίνασθαι καὶ ἐρέσθαι, ἧττον αὐτοῖς ἔτι ἢ τὸ μηδέν. μᾶλλον δὲ ὑπερβάλλει τὸ οὐδ' οὐδὲν πρὸς τὸ μηδὲ σμικρὸν ἐνεῖναι τοῖς ἀνδράσιν ἡσυχίας· ἀλλ' ἄν τινά τι ἔρῃ, ὥσπερ ἐκ φαρέτρας ῥηματίσκια αἰνιγματώδη ἀνασπῶντες ἀποτοξεύουσι· κἂν τούτου ζητῇς λόγον λαβεῖν, τί εἴρηκεν, ἑτέρῳ πεπλήξῃ, και-

νοῖς μετωνομασμένῳ, περανεῖς δὲ οὐδέποτε οὐδὲν πρὸς οὐδένα αὐτῶν· οὐδέ γε ἐκεῖνοι αὐτοὶ πρὸς ἀλλήλους, ἀλλ' εὖ πάνυ φυλάττουσι τὸ μηδὲν βέβαιον ἐᾷν εἶναι, μήτ' ἐν λόγῳ μήτ' ἐν ταῖς αὐτῶν ψυχαῖς, ἡγούμενοι, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, αὐτὸ στάσιμον εἶναι· τούτῳ δὲ πάνυ πολεμοῦσι, καὶ καθόσον δύνανται πανταχόθεν ἐκβάλλουσι. ΣΩ. Ἴσως, ὦ Θεόδωρε, τοὺς ἄνδρας μαχομένους ἑώρακας, εἰρηνεύουσι δὲ οὐ ξυγγέγονας· οὐ γάρ σοι ἑταῖροί εἰσιν. ἀλλ', οἶμαι, τὰ τοιαῦτα τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ σχολῆς φράζουσιν, οὓς ἂν βούλωνται ὁμοίους αὐτοῖς ποιῆσαι. ΘΕΟ. Ποίοις μαθηταῖς, ὦ δαιμόνιε; οὐδὲ γίγνεται τῶν τοιούτων ἕτερος ἑτέρου μαθητής, ἀλλ' αὐτόματοι ἀναφύονται, ὁπόθεν ἂν τύχοι ἕκαστος αὐτῶν ἐνθουσιάσας, καὶ τὸν ἕτερον ὁ ἕτερος ἡγεῖται εἰδέναι. παρὰ μὲν οὖν τούτων, ὅπερ ἦα ἐρῶν, οὐκ ἄν ποτε λάβοις λόγον, οὔτε ἑκόντων οὔτε ἀκόντων· αὐτοὺς δὲ δεῖ παραλαβόντας ὥςπερ πρόβλημα ἐπισκοπεῖσθαι. ΣΩ. Καὶ μετρίως γε λέγεις. τό γε δὴ πρόβλημα, ἄλλο τι παρειλήφαμεν ἢ παρὰ μὲν τῶν ἀρχαίων, μετὰ ποιήσεως ἐπικρυπτομένων τοὺς πολλούς, ὡς ἡ γένεσις τῶν ἄλλων πάντων Ὠκεανός τε καὶ Τηθὺς ῥεύματα τυγχάνει, καὶ οὐδὲν ἕστηκε· παρὰ δὲ τῶν ὑστέρων, ἅτε σοφωτέρων, ἀναφανδὸν ἀποδεικνυμένων, ἵνα καὶ οἱ σκυτοτόμοι αὐτῶν τὴν σοφίαν μάθωσιν ἀκούσαντες, καὶ παύσωνται ἠλιθίως οἰόμενοι, τὰ μὲν ἑστάναι, τὰ δὲ κινεῖσθαι τῶν ὄντων, μαθόντες δ' ὅτι πάντα κινεῖται, τιμῶσιν αὐτούς;

ὀλίγου δὲ ἐπελαθόμην, ὦ Θεόδωρε, ὅτι ἄλλοι αὖ τἀναντία τούτοις ἀπεφήναντο, οἷον ἀκίνητον τελέθει τῷ παντὶ ὄνομ᾽ εἶναι, καὶ ἄλλα ὅσα Μέλισσοί τε καὶ Παρμενίδαι ἐναντιούμενοι πᾶσι τούτοις διϊσχυρίζονται, ὡς ἕν τε πάντα ἐστὶ καὶ ἕστηκεν αὐτὸ ἐν αὑτῷ, οὐκ ἔχον χώραν ἐν ᾗ κινεῖται. τούτοις οὖν, ὦ ἑταῖρε, πᾶσι τί χρησόμεθα; κατὰ σμικρὸν γὰρ προϊόντες λελήθαμεν ἀμφοτέρων εἰς τὸ μέσον πεπτωκότες· καὶ ἂν μή πη ἀμυνόμενοι διαφύγωμεν, δίκην δώσομεν, ὥςπερ οἱ ἐν ταῖς παλαίστραις διὰ γραμμῆς παίζοντες, ὅταν ὑπ᾽ ἀμφοτέρων ληφθέντες, ἕλκωνται εἰς τἀναντία. δοκεῖ οὖν μοι τοὺς ἑτέρους πρότερον σκεπτέον, ἐφ᾽ οὕςπερ ὡρμήσαμεν, τοὺς ῥέοντας· καὶ ἐὰν μέν τι φαίνωνται λέγοντες, ξυνέλξομεν μετ᾽ αὐτῶν ἡμᾶς αὐτούς, τοὺς ἑτέρους ἐκφυγεῖν πειρώμενοι· ἐὰν δὲ οἱ τοῦ ὅλου στασιῶται ἀληθέστερα λέγειν δοκῶσι, φευξόμεθα παρ᾽ αὐτοὺς ἀπ᾽ αὖ τῶν καὶ τὰ ἀκίνητα κινούντων. ἀμφότεροι δ᾽ ἂν φανῶσι μηδὲν μέτριον λέγοντες, γελοῖοι ἐσόμεθα, ἡγούμενοι ἡμᾶς μέν τι λέγειν φαύλους ὄντας, παμπαλαίους δὲ καὶ πανσόφους ἄνδρας ἀποδεδοκιμακότες. ὅρα οὖν, ὦ Θεόδωρε, εἰ λυσιτελεῖ εἰς τοσοῦτον προϊέναι κίνδυνον. ΘΕΟ. Οὐδὲν μὲν οὖν ἀνεκτόν, ὦ Σώκρατες, μὴ οὐ διασκέψασθαι τί λέγουσιν ἑκάτεροι τῶν ἀνδρῶν. ΣΩ. Σκεπτέον ἂν εἴη, σοῦ γε οὕτω προθυμουμένου. XXVIII. Δοκεῖ οὖν μοι ἀρχὴ εἶναι τῆς σκέψεως, κινήσεως πέρι, ποῖόν τί ποτε ἄρα λέγοντές φασι τὰ πάντα κινεῖσθαι. βούλομαι δὲ

λέγειν τὸ τοιόνδε· πότερον ἕν τι εἶδος αὐτῆς λέγουσιν, ἢ (ὥςπερ ἐμοὶ φαίνεται) δύο· μὴ μέντοι μόνον ἐμοὶ δοκείτω, ἀλλὰ ξυμμέτεχε καὶ σύ, ἵνα κοινῇ πάσχωμεν, ἄν τι καὶ δέῃ. καί μοι λέγει, Ἆρα κινεῖσθαι καλεῖς, ὅταν τι χώραν ἐκ χώρας μεταβάλλῃ, ἢ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ στρέφηται; ΘΕΟ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τοῦτο μὲν τοίνυν ἓν ἔστω εἶδος. ὅταν δὲ ᾖ μὲν ἐν τῷ αὐτῷ, γηράσκῃ δέ, ἢ μέλαν ἐκ λευκοῦ, ἢ σκληρὸν ἐκ μαλακοῦ γίγνηται, ἤ τινα ἄλλην ἀλλοίωσιν ἀλλοιῶται· ἆρα οὐκ ἄξιον ἕτερον εἶδος φάναι κινήσεως; ΘΕΟ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ἀναγκαῖον μὲν οὖν. δύο δὴ λέγω τούτω εἴδη κινήσεως, ἀλλοίωσιν, τὴν δὲ περιφοράν. ΘΕΟ. Ὀρθῶς γε λέγων. ΣΩ. Τοῦτο τοίνυν οὕτω διελόμενοι διαλεγώμεθα ἤδη τοῖς τὰ πάντα φάσκουσι κινεῖσθαι, καὶ ἐρωτῶμεν· Πότερον πᾶν φατὲ ἀμφοτέρως κινεῖσθαι, φερόμενόν τε καὶ ἀλλοιούμενον, ἢ τὸ μέν τι ἀμφοτέρως, τὸ δ' ἑτέρως; ΘΕΟ. Ἀλλὰ μὰ Δί' ἔγωγε οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οἶμαι δ' ἂν φάναι, ἀμφοτέρως. ΣΩ. Εἰ δέ γε μή, ὦ ἑταῖρε, κινούμενά τε ἑαυτοῖς καὶ ἑστῶτα φανεῖται, καὶ οὐδὲν μᾶλλον ὀρθῶς ἕξει εἰπεῖν ὅτι κινεῖται τὰ πάντα, ἢ ὅτι ἕστηκε. ΘΕΟ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐπειδὴ κινεῖσθαι αὐτὰ δεῖ, τὰ δὲ μὴ κινεῖσθαι μὴ ἐνεῖναι μηδενί, πάντα δὴ πᾶσαν κίνησιν ἀεὶ κινεῖται; ΘΕΟ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Σκόπει δή μοι τόδε αὐτῶν· τῆς θερμότητος ἢ λευκότητος ἢ ὁτουοῦν γένεσιν οὐχ οὕτω πως ἐλέγομεν φάναι αὐτούς, φέρεσθαι ἕκαστον τούτων ἅμα αἰσθήσει μεταξὺ τοῦ ποιοῦντός τε καὶ

πάσχοντος, καὶ τὸ μὲν πάσχον, αἰσθητόν, ἀλλ' οὐκ αἴσθησιν ἔτι γίγνεσθαι, τὸ δὲ ποιοῦν, ποιόν τι, ἀλλ' οὐ ποιότητα; ἴσως οὖν ἡ ποιότης ἅμα ἀλλόκοτόν τε φαίνεται ὄνομα, καὶ οὐ μανθάνεις ἀθρόον λεγόμενον. κατὰ μέρη οὖν ἄκουε. τὸ γὰρ ποιοῦν οὔτε θερμότης, οὔτε λευκότης, θερμὸν δὲ καὶ λευκὸν γίγνεται, καὶ τἄλλα οὕτω. μέμνησαι γάρ που ἐν τοῖς πρόσθεν ὅτι οὕτως ἐλέγομεν, ἓν μηδὲν αὐτὸ καθ' αὑτὸ εἶναι, μηδ' αὖ τὸ ποιοῦν ἢ πάσχον, ἀλλ' ἐξ ἀμφοτέρων πρὸς ἄλληλα ξυγγιγνομένων, τὰ αἰσθήσεις καὶ τὰ αἰσθητὰ ἀποτίκτοντα, τὰ μὲν ποιά ἄττα γίγνεσθαι, τὰ δὲ αἰσθανόμενα. ΘΕΟ. Μέμνημαι. πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Τὰ μὲν τοίνυν ἄλλα χαίρειν ἐάσωμεν, εἴτε ἄλλως, εἴτε οὕτω λέγουσιν· οὗ δ' ἕνεκα λέγομεν, τοῦτο μόνον φυλάττωμεν, ἐρωτῶντες· κινεῖται καὶ ῥεῖ, ὥς φατέ, τὰ πάντα; ἦ γάρ; ΘΕΟ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀμφοτέρας ἃ διειλόμεθα κινήσεις, φερόμενά τε καὶ ἀλλοιούμενα; ΘΕΟ. Πῶς δ' οὔ, εἴπερ γε δεῖ τελέως κινήσεσθαι. ΣΩ. Εἰ μὲν τοίνυν ἐφέρετο μόνον, ἠλλοιοῦτο δὲ μή, εἴχομεν ἄν που εἰπεῖν, οἷα ἄττα ῥεῖ τὰ φερόμενα· ἢ πῶς λέγομεν; ΘΕΟ. Οὕτω. ΣΩ. Ἐπειδὴ δὲ οὐδὲ τοῦτο μένει, τὸ λευκὸν ῥεῖν τὸ ῥέον, ἀλλὰ μεταβάλλει, ὥςτε καὶ αὐτοῦ τούτου εἶναι ῥοὴν τῆς λευκότητος, καὶ μεταβολὴν εἰς ἄλλην χρόαν, ἵνα μὴ ἁλῷ ταύτῃ μένον, ἆρά ποτε οἷόν τε τι προςειπεῖν χρῶμα, ὥςτε καὶ ὀρθῶς προςαγορεύειν; ΘΕΟ. Καὶ τίς μηχανή, ὦ Σώκρατες, ἢ ἄλλο γέ τι τῶν τοιούτων,

εἴπερ ἀεὶ λέγοντος ὑπεξέρχεται, ἅτε δὴ ῥέον; ΣΩ. Τί δὲ περὶ αἰσθήσεως ἐροῦμεν ὁποιασοῦν, οἷον τῆς τοῦ ὁρᾷν ἢ ἀκούειν; μένειν ποτὲ ἐν αὐτῷ τῷ ὁρᾷν ἢ ἀκούειν; ΘΕΟ. Οὔκουν δεῖ γε, εἴπερ πάντα κινεῖται. ΣΩ. Οὔτε ἄρα ὁρᾷν, προσρητέον τι μᾶλλον ἢ μὴ ὁρᾷν, οὐδέ τιν᾽ ἄλλην αἴσθησιν μᾶλλον ἢ μή, πάντων γε πάντως κινουμένων. ΘΕΟ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Καὶ μὴν αἴσθησίς γε ἐπιστήμη, ὡς ἔφαμεν ἐγώ τε καὶ Θεαίτητος. ΘΕΟ. Ἦν ταῦτα. ΣΩ. Οὐδὲν ἄρα ἐπιστήμην μᾶλλον ἢ μὴ ἐπιστήμην ἀπεκρινάμεθα, ἐρωτώμενοι ὅ, τι ἐστὶν ἐπιστήμη. ΘΕΟ. Ἐοίκατε. ΣΩ. Καλὸν ἂν ἡμῖν ξυμβαίνοι τὸ ἐπανόρθωμα τῆς ἀποκρίσεως, προθυμηθεῖσιν ἀποδεῖξαι ὅτι πάντα κινεῖται, ἵνα δὴ ἐκείνη ἡ ἀπόκρισις ὀρθὴ φανῇ· τὸ δ᾽, ὡς ἔοικεν, ἐφάνη, εἰ πάντα κινεῖται, πᾶσα ἀπόκρισις περὶ ὅτου ἄν τις ἀποκρίνηται, ὁμοίως ὀρθὴ εἶναι, οὕτω τ᾽ ἔχειν φάναι καὶ μὴ οὕτως, εἰ δὲ βούλει, γίγνεσθαι, ἵνα μὴ στήσωμεν αὐτοὺς τῷ λόγῳ. ΘΕΟ. Ὀρθῶς λέγεις. ΣΩ. Πλήν γε, ὦ Θεόδωρε, ὅτι οὕτω τε εἶπον, καὶ οὐχ οὕτω· δεῖ δὲ οὐδὲ τοῦτο Οὕτω λέγειν· (οὐδὲ γὰρ ἂν ἔτι κινοῖτο Οὕτω·) οὐδ᾽ αὖ Μὴ οὕτω· (οὐδὲ γὰρ τοῦτο κίνησις·) ἀλλά τιν᾽ ἄλλην φωνὴν θετέον τοῖς τὸν λόγον τοῦτον λέγουσιν· ὡς νῦν γε πρὸς τὴν αὐτῶν ὑπόθεσιν οὐκ ἔχουσι ῥήματα, εἰ μὴ ἄρα τὸ Οὐδ᾽ ὅπως μάλιστα δ᾽ οὕτως ἂν αὐτοῖς ἁρμόττοι, ἄπειρον λεγόμενον. ΘΕΟ. Οἰκειοτάτη οὖν διάλεκτος αὕτη αὐτοῖς ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ Θεόδωρε, τοῦ τε σοῦ ἑταίρου

ἀπηλλάγμεθα, καὶ οὔπω ξυγχωροῦμεν αὐτῷ πάντ' ἄνδρα πάντων χρημάτων μέτρον εἶναι, ἂν μὴ φρόνιμός τις ᾖ, ἐπιστήμην τε αἴσθησιν οὐ ξυγχωρησόμεθα, κατά γε τὴν τοῦ πάντα κινεῖσθαι μέθοδον. εἰ μή τί πως ἄλλως Θεαίτητος ὅδε λέγει. ΘΕΟ. Ἄριστ' εἴρηκας, ὦ Σώκρατες. τούτων γὰρ περανθέντων, καὶ ἐμὲ δεῖ ἀπηλλάχθαι σοι ἀποκρινόμενον κατὰ τὰς ξυνθήκας, ἐπειδὴ τὸ περὶ τοῦ Πρωταγόρου λόγου τέλος σχοίη. XXIX. ΘΕΑΙ. Μὴ, πρίν γ' ἄν, ὦ Θεόδωρε, Σωκράτης τε καὶ σὺ τοὺς φάσκοντας αὖ τὸ πᾶν ἑστάναι διέλθητε, ὥςπερ ἄρτι προὔθεσθε. ΘΕΟ. Νέος ὢν, ὦ Θεαίτητε, τοὺς πρεσβυτέρους ἀδικεῖν διδάσκεις, ὁμολογίας παραβαίνοντας. ἀλλὰ παρασκευάζου ὅπως τῶν ἐπιλοίπων Σωκράτει δώσεις λόγον. ΘΕΑΙ. Ἐάνπερ γε βούληται. ἥδιστα μέντ' ἂν ἤκουσα περὶ ὧν λέγω. ΘΕΟ. Ἱππέας εἰς πεδίον προκαλεῖ, Σωκράτη εἰς λόγους προκαλούμενος· ἐρώτα οὖν καὶ ἀκούσῃ. ΣΩ. Ἀλλά μοι δοκῶ, ὦ Θεόδωρε, περί γε ὧν κελεύει Θεαίτητος, οὐ πείσεσθαι αὐτῷ. ΘΕΟ. Τί δὴ οὖν οὐ πείσεσθαι; ΣΩ. Μέλισσον μὲν καὶ τοὺς ἄλλους οἳ ἓν ἑστὼς λέγουσι τὸ πᾶν, αἰσχυνόμενος μὴ φορτικῶς σκώπτωμεν, ἧττον αἰσχύνομαι, ἢ ἕνα ὄντα Παρμενίδην. Παρμενίδης δέ μοι φαίνεται τὸ τοῦ Ὁμήρου, αἰδοῖός τέ μοι ἅμα δεινός τε. ξυμπροσέμιξα γὰρ δὴ τῷ ἀνδρὶ πάνυ νέος πάνυ πρεσβύτῃ, καί μοι ἐφάνη βάθος τι ἔχειν παντάπασι γενναῖον. φοβοῦμαι οὖν μὴ οὔτε τὰ λεγόμενα ξυνίωμεν, τί τε διανοούμενος εἶπε, πολὺ

πλέον λειπώμεθα, καὶ τὸ μέγιστον, οὗ ἕνεκα ὁ λόγος ὥρμηται, ἐπιστήμης πέρι, τί ποτ᾽ ἐστίν, ἄσκεπτον γένηται ὑπὸ τῶν ἐπεισκωμαζόντων λόγων, εἴ τις αὐτοῖς πείσεται· ἄλλως τε καὶ ὃ νῦν ἐγείρομεν, πλήθει ἀμήχανον, εἴτε τις ἐν παρέργῳ σκέψεται, ἀνάξι᾽ ἂν πάθοι, εἴτε ἱκανῶς μηκυνόμενος, τὸ τῆς ἐπιστήμης ἀφανιεῖ· δεῖ δὲ οὐδέτερα, ἀλλὰ Θεαίτητον ὧν κυεῖ περὶ ἐπιστήμης πειρᾶσθαι ἡμᾶς τῇ μαιευτικῇ τέχνῃ ἀπολῦσαι. ΘΕΟ. Ἀλλὰ χρή, εἰ δοκεῖ, οὕτω ποιεῖν. ΣΩ. Ἔτι τοίνυν, ὦ Θεαίτητε, τοσόνδε περὶ τῶν εἰρημένων ἐπίσκεψαι· αἴσθησιν γὰρ δὴ ἐπιστήμην ἀπεκρίνω· ἦ γάρ; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Εἰ οὖν τίς σε ὧδ᾽ ἐρωτῴη· τῷ τὰ λευκὰ καὶ μέλανα ὁρᾷ ἄνθρωπος, καὶ τῷ τὰ ὀξέα καὶ βαρέα ἀκούει; εἴποις ἄν, οἶμαι, ὄμμασί τε καὶ ὠσί. ΘΕΑΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τὸ δὲ εὐχερὲς τῶν ὀνομάτων τε καὶ ῥημάτων, καὶ μὴ δι᾽ ἀκριβείας ἐξεταζόμενον, τὰ μὲν πολλὰ οὐκ ἀγεννές, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ τούτου ἐναντίον ἀνελεύθερον, ἔστι δὲ ὅτε ἀναγκαῖον· οἷον καὶ νῦν ἀνάγκη ἐπιλαβέσθαι τῆς ἀποκρίσεως ἣν ἀποκρίνῃ, ᾗ οὐκ ὀρθή. σκόπει γάρ, ἀπόκρισις ποτέρα ὀρθοτέρα; ᾧ ὁρῶμεν, τοῦτο εἶναι ὀφθαλμούς, ἢ δι᾽ οὗ ὁρῶμεν· καί, ᾧ ἀκούομεν, ὦτα, ἢ δι᾽ οὗ ἀκούομεν. ΘΕΑΙ. Δι᾽ ὧν ἕκαστα αἰσθανόμεθα, ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, μᾶλλον ἢ οἷς. ΣΩ. Δεινὸν γάρ που, ὦ παῖ, εἰ πολλαί τινες ἐν ἡμῖν, ὥςπερ ἐν δουρείοις ἵπποις, αἰσθήσεις ἐγκάθηνται, ἀλλὰ μὴ εἰς μίαν τινὰ ἰδέαν, εἴτε ψυχήν, εἴτε ὅ δεῖ καλεῖν,

πάντα ταῦτα ξυντείνει· ᾗ διὰ τούτων οἷον ὀργάνων αἰσθανόμεθα ὅσα αἰσθητά. ΘΕΑΙ. Ἀλλά μοι δοκεῖ οὕτω μᾶλλον, ἢ ἐκείνως. ΣΩ. Τοῦδέ τοι ἕνεκα αὐτά σοι διακριβοῦμαι, εἴ τινι ἡμῶν αὐτῶν, τῷ αὐτῷ, διὰ μὲν ὀφθαλμῶν διϊκνούμεθα λευκῶν τε καὶ μελάνων, διὰ δὲ τῶν ἄλλων, ἑτέρων αὖ τινῶν, καὶ ἕξεις, ἐρωτώμενος, πάντα τὰ τοιαῦτα εἰς τὸ σῶμα ἀναφέρειν. ἴσως δὲ βέλτιόν σε λέγειν αὐτὰ ἀποκρινόμενον μᾶλλον, ἢ ἐμὲ ὑπὲρ σοῦ πολυπραγμονεῖν. καί μοι λέγε· θερμὰ καὶ ξηρὰ καὶ κοῦφα καὶ γλυκέα, δι' ὧν αἰσθάνῃ, ἆρα οὐ τοῦ σώματος ἕκαστα τίθης; ἢ ἄλλου τινός; ΘΕΑΙ. Οὐδενὸς ἄλλου. ΣΩ. Ἦ καὶ ἐθελήσεις ὁμολογεῖν, ἃ δι' ἑτέρας δυνάμεως αἰσθάνῃ, ἀδύνατον εἶναι δι' ἄλλης τούτων αἰσθέσθαι, οἷον, ἃ δι' ἀκοῆς, δι' ὄψεως, ἢ ἃ δι' ὄψεως, δι' ἀκοῆς; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐκ ἐθελήσω; ΣΩ. Εἴ τι ἄρα περὶ ἀμφοτέρων διανοῇ, οὐκ ἂν διά γε τοῦ ἑτέρου ὀργάνου, οὐδ' αὖ διὰ τοῦ ἑτέρου περὶ ἀμφοτέρων αἰσθάνοι' ἄν. ΘΕΑΙ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Περὶ δὴ φωνῆς καὶ περὶ χρόας, πρῶτον μὲν αὐτὸ τοῦτο περὶ ἀμφοτέρων διανοῇ, ὅτι ἀμφοτέρω ἐστόν· ΘΕΑΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὅτι ἑκάτερον, ἑκατέρου μὲν ἕτερον, ἑαυτῷ δὲ ταὐτόν; ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Καὶ ὅτι ἀμφοτέρω, δύο, ἑκάτερον δέ, ἕν; ΘΕΑΙ. Καὶ τοῦτο. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ εἴτε ἀνομοίω εἴτε ὁμοίω ἀλλήλοιν, δυνατὸς εἶ ἐπισκέψασθαι; ΘΕΑΙ. Ἴσως. ΣΩ. Ταῦτα δὴ πάντα διὰ τίνος περὶ αὐτοῖν διανοῇ; οὔτε γὰρ δι' ἀκοῆς, οὔτε δι' ὄψεως

οἷόν τε τὸ κοινὸν λαμβάνειν περὶ αὐτῶν. ἔτι δὲ καὶ τόδε τεκμήριον περὶ οὗ λέγομεν· εἰ γὰρ δυνατὸν εἴη ἀμφοτέρω σκέψασθαι, ἆρ᾽ ἐστὸν ἁλμυρὼ ἢ οὔ, οἶσθ᾽ ὅτι ἕξεις εἰπεῖν ᾧ ἐπισκέψῃ, καὶ τοῦτο οὔτε ὄψις, οὔτε ἀκοὴ φαίνεται, ἀλλά τι ἄλλο. ΘΕΑΙ. Τί δ᾽ οὐ μέλλει, ἥγε διὰ τῆς γλώττης δύναμις; ΣΩ. Καλῶς λέγεις. ἡ δὲ δὴ διὰ τίνος δύναμις τό τ᾽ ἐπὶ πᾶσι κοινὸν καὶ τὸ ἐπὶ τούτοις δηλοῖ σοι, ᾧ τὸ ἔστιν ἐπονομάζεις καὶ τὸ οὐκ ἔστιν, ἃ νῦν δὴ ἠρωτῶμεν περὶ αὐτῶν; τούτοις πᾶσι ποῖα ἀποδώσεις ὄργανα, δι᾽ ὧν αἰσθάνεται ἡμῶν τὸ αἰσθανόμενον ἕκαστα; ΘΕΑΙ. Οὐσίαν λέγεις καὶ τὸ μὴ εἶναι, καὶ ὁμοιότητα καὶ ἀνομοιότητα, καὶ τὸ ταὐτόν τε καὶ τὸ ἕτερον, ἔτι δὲ ἕν τε καὶ τὸν ἄλλον ἀριθμὸν περὶ αὐτῶν· δῆλον δὲ ὅτι καὶ ἄρτιόν τε καὶ περιττὸν ἐρωτᾷς, καὶ τἄλλα ὅσα τούτοις ἕπεται, διὰ τίνος ποτὲ τῶν τοῦ σώματος τῇ ψυχῇ αἰσθανόμεθα. ΣΩ. Ὑπέρευ, ὦ Θεαίτητε, ἀκολουθεῖς, καὶ ἔστιν, ἃ ἐρωτῶ, αὐτὰ ταῦτα. ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ μὰ Δία, ὦ Σώκρατες, ἔγωγε οὐκ ἂν ἔχοιμι εἰπεῖν, πλήν γ᾽ ὅτι μοι δοκεῖ τὴν ἀρχὴν οὐδ᾽ εἶναι τοιοῦτον οὐδὲν τούτοις ὄργανον ἴδιον, ὥςπερ ἐκείνοις, ἀλλ᾽ αὐτὴ δι᾽ αὑτῆς ἡ ψυχὴ τὰ κοινά μοι φαίνεται περὶ πάντων ἐπισκοπεῖν. ΣΩ. Καλὸς γὰρ εἶ, ὦ Θεαίτητε, καὶ οὐχ, ὡς ἔλεγε Θεόδωρος αἰσχρός· ὁ γὰρ καλῶς λέγων, καλός τε κἀγαθός πρὸς δὲ τῷ καλῷ, εὖ ἐποίησάς με, μάλα συχνοῦ λόγου ἀπαλλάξας, εἰ φαίνεταί σοι, τὰ μὲν αὐτὴ δι᾽ αὑτῆς ἡ ψυχὴ ἐπισκοπεῖν, τὰ δὲ, διὰ τῶν τοῦ σώ-

ματος δυνάμεων. τοῦτο γὰρ ἦν ὃ καὶ αὐτῷ μοι ἐδόκει· ἐβουλόμην δὲ καὶ σοὶ δόξαι. ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ μὴν φαίνεταί γε. XXX. ΣΩ. Ποτέρων οὖν τίθης τὴν οὐσίαν; τοῦτο γὰρ μάλιστα ἐπὶ πάντων παρέπεται. ΘΕΑΙ. Ἐγὼ μέν, ὧν αὐτὴ ἡ ψυχὴ καθ᾽ αὑτὴν ἐπορέγεται. ΣΩ. Ἦ καὶ τὸ ὅμοιον καὶ τὸ ἀνόμοιον, καὶ τὸ ταὐτὸν καὶ ἕτερον; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Τί δὲ καλὸν καὶ αἰσχρὸν καὶ ἀγαθὸν καὶ κακόν; ΘΕΑΙ. Καὶ τούτων μοι δοκεῖ ἐν τοῖς μάλιστα πρὸς ἄλληλα σκοπεῖσθαι τὴν οὐσίαν, ἀναλογιζομένη ἐν ἑαυτῇ τὰ γεγονότα καὶ τὰ παρόντα πρὸς τὰ μέλλοντα. ΣΩ. Ἔχε δή· ἄλλο τι τοῦ μὲν σκληροῦ τὴν σκληρότητα διὰ τῆς ἐπαφῆς αἰσθήσεται, καὶ τοῦ μαλακοῦ τὴν μαλακότητα ὡσαύτως; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Τὴν δέ γε οὐσίαν, καὶ ὅ, τι ἐστόν, καὶ τὴν ἐναντιότητα πρὸς ἀλλήλω, καὶ τὴν οὐσίαν αὖ τῆς ἐναντιότητος αὐτὴ ἡ ψυχὴ ἐπανιοῦσα καὶ ξυμβάλλουσα πρὸς ἄλληλα, κρίνειν πειρᾶται ἡμῖν; ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ μὲν εὐθὺς γενομένοις πάρεστι φύσει αἰσθάνεσθαι ἀνθρώποις τε καὶ θηρίοις, ὅσα διὰ τοῦ σώματος παθήματα ἐπὶ τὴν ψυχὴν τείνει· τὰ δὲ περὶ τούτων ἀναλογίσματα πρός τε οὐσίαν καὶ ὠφέλειαν μόγις καὶ ἐν χρόνῳ διὰ πολλῶν πραγμάτων καὶ παιδείας παραγίγνεται οἷς ἂν καὶ παραγίγνηται; ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Οἷόν τε οὖν ἀληθείας τυχεῖν, ᾧ μηδὲ οὐσίας; ΘΕΑΙ. Ἀδύνατον. ΣΩ. Οὗ δὲ ἀληθείας τις ἀτυχήσει, ποτὲ τούτου ἐπιστήμων ἔσται; ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς ἄν, ὦ Σώκρατες,

ΣΩ. Ἐν μὲν ἄρα τοῖς παθήμασιν οὐκ ἔνι ἐπιστήμη, ἐν δὲ τῷ περὶ ἐκείνων συλλογισμῷ· οὐσίας γὰρ καὶ ἀληθείας ἐνταῦθα μέν, ὡς ἔοικε, δυνατὸν ἅψασθαι, ἐκεῖ δὲ ἀδύνατον. ΘΕΑΙ. Φαίνεται. ΣΩ. Ἦ οὖν ταὐτὸν ἐκεῖνό τε καὶ τοῦτο καλεῖς, τοσαύτας διαφορὰς ἔχοντε; ΘΕΑΙ. Οὔκουν ἄν δὴ δίκαιόν γε. ΣΩ. Τί οὖν δὴ ἐκείνῳ ἀποδίδως ὄνομα, τῷ ὁρᾷν, ἀκούειν, ὀσφραίνεσθαι, ψύχεσθαι, θερμαίνεσθαι; ΘΕΑΙ. Αἰσθάνεσθαι ἔγωγε· τί γὰρ ἄλλο; ΣΩ. Ξύμπαν ἄρ' αὐτὸ καλεῖς αἴσθησιν; ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ὧ τε, φαμέν, οὐ μέτεστιν ἀληθείας ἅψασθαι, οὐδὲ γὰρ οὐσίας; ΘΕΑΙ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Οὐδ' ἄρ' ἐπιστήμης; ΘΕΑΙ. Οὐ γάρ. ΣΩ. Οὐκ ἄρ' ἂν εἴη ποτέ, ὦ Θεαίτητε, αἴσθησίς τε καὶ ἐπιστήμη ταὐτόν. ΘΕΑΙ. Οὐ φαίνεται, ὦ Σώκρατες. Καὶ μάλιστά γε νῦν καταφανέστατον γέγονεν ἄλλο ὂν αἰσθήσεως ἐπιστήμη. ΣΩ. ἀλλ' οὔτι μὲν δὴ τούτου γε ἕνεκα ἠρχόμεθα διαλεγόμενοι, ἵνα εὕρωμεν τί ποτ' οὐκ ἔστ' ἐπιστήμη, ἀλλὰ τί ἐστιν· ὅμως δὲ τοσοῦτόν γε προβεβήκαμεν, ὥςτε μὴ ζητεῖν αὐτὴν ἐν αἰσθήσει τοπαράπαν, ἀλλ' ἐν ἐκείνῳ τῷ ὀνόματι, ὅ, τί ποτ' ἔχει ἡ ψυχή, ὅταν αὐτὴ καθ' αὑτὴν πραγματεύηται περὶ τὰ ὄντα. ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε καλεῖται, ὦ Σώκρατες, ὡς ἐγῷμαι, δοξάζειν. ΣΩ. Ὀρθῶς γὰρ οἴει, ὦ φίλε, καὶ ὅρα δὴ νῦν πάλιν ἐξ ἀρχῆς, πάντα τὰ πρόσθεν ἐξαλείψας, εἴ τι μᾶλλον καθορᾷς, ἐπειδὴ ἐνταῦθα προελήλυθας, καὶ λέγε αὖθις τί ποτ' ἐστὶν ἐπιστήμη. XXXI. ΘΕΑΙ. Δόξαν μὲν πᾶσαν εἰπεῖν, ὦ

Σώκρατες, ἀδύνατον, ἐπειδὴ καὶ ψευδής ἐστι δόξα· κινδυνεύει δὲ ἡ ἀληθὴς δόξα ἐπιστήμη εἶναι, καί μοι τοῦτο ἀποκεκρίσθω. ἐὰν γὰρ μὴ φανῇ προϊοῦσιν, ὥςπερ τονῦν, ἄλλο τι πειρασόμεθα λέγειν. ΣΩ. Οὕτω μέντοι χρή, ὦ Θεαίτητε, λέγειν προθύμως μᾶλλον, ἢ ὡς τοπρῶτον ὤκνεις ἀποκρίνεσθαι. ἐὰν γὰρ οὕτω δρῶμεν, δυοῖν θάτερον, ἢ εὑρήσομεν ἐφ' ὃ ἐρχόμεθα, ἢ ἧττον οἰησόμεθα εἰδέναι ὃ μηδαμῇ ἴσμεν. καίτοι οὐκ ἂν εἴη μεμπτὸς μισθὸς ὁ τοιοῦτος. καὶ δὴ καὶ νῦν τί φῄς; δυοῖν ὄντοιν εἰδέοιν δόξης, τοῦ μὲν ἀληθινοῦ, ψευδοῦς δὲ τοῦ ἑτέρου, τὴν ἀληθῆ δόξαν ἐπιστήμην ὁρίζῃ; ΘΕΑΙ. Ἔγωγε· τοῦτο γὰρ αὖ νῦν μοι φαίνεται. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἔτι ἄξιον περὶ δόξης ἀναλαβεῖν πάλιν; ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις; ΣΩ. Θράττει μέ πως νῦν τε καὶ ἄλλοτε δὴ πολλάκις, ὥςτ' ἐν ἀπορίᾳ πολλῇ πρὸς ἐμαυτὸν καὶ πρὸς ἄλλον γεγονέναι, οὐκ ἔχοντα εἰπεῖν, τί ποτ' ἐστὶ τοῦτο τὸ πάθος παρ' ἡμῖν, καὶ τίνα τρόπον ἐγγιγνόμενον. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον δή; ΣΩ. Τὸ δοξάζειν τινὰ ψευδῆ. σκοπῶ δὴ καὶ νῦν, ἔτι διστάζων, πότερον ἐάσομεν αὐτό, ἢ ἐπισκεψόμεθα ἄλλον τρόπον ἢ ὀλίγον πρότερον. ΘΕΑΙ. Τί μήν, ὦ Σώκρατες, εἴπερ γε καὶ ὁπηοῦν φαίνεται δεῖν; ἄρτι γὰρ οὐ κακῶς γε σὺ καὶ ὁ Θεόδωρος ἐλέγετε σχολῆς πέρι, ὡς οὐδὲν ἐν τοῖς τοιοῖςδε κατεπείγει. ΣΩ. Ὀρθῶς ὑπέμνησας· ἴσως γὰρ οὐκ ἀπὸ καιροῦ πάλιν ὥςπερ ἴχνος μετελθεῖν. κρεῖττον γάρ που σμικρὸν εὖ ἢ πολὺ μὴ ἱκανῶς περᾶναι. ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Πῶς οὖν; τί δὴ καὶ

λέγομεν; ψευδῆ φαμὲν ἑκάστοτε εἶναι δόξαν; καί τινα ἡμῶν δοξάζειν ψευδῆ, τὸν δ᾽ αὖ ἀληθῆ, ὡς φύσει οὕτως ἐχόντων; ΘΕΑΙ. Φαμὲν γὰρ δή. ΣΩ. Οὐκοῦν τόδε γ᾽ ἔσθ᾽ ἡμῖν περὶ πάντα καὶ καθ᾽ ἕκαστον, ἤτοι εἰδέναι, ἢ μὴ εἰδέναι; μανθάνειν γὰρ καὶ ἐπιλανθάνεσθαι μεταξὺ τούτων ὡς ὄντα χαίρειν λέγω ἐν τῷ παρόντι· νῦν γὰρ ἡμῖν πρὸς λόγον ἔστιν οὐδέν. ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ μήν, ὦ Σώκρατες, ἄλλο γ᾽ οὐδὲν λείπεται περὶ ἕκαστον πλὴν εἰδέναι ἢ μὴ εἰδέναι. ΣΩ. Οὐκοῦν ἤδη ἀνάγκη τὸν δοξάζοντα δοξάζειν ἢ ὧν τι οἶδεν, ἢ μὴ οἶδε; ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Καὶ μὴ εἰδότα γε μὴ εἰδέναι τὸ αὐτό, ἢ μὴ εἰδότα εἰδέναι, ἀδύνατον. ΘΕΑΙ. Πῶς δ᾽ οὔ; ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν ὁ τὰ ψευδῆ δοξάζων, ἃ οἶδε, ταῦτα οἴεται οὐ ταῦτα εἶναι, ἀλλὰ ἕτερα ἄττα ὧν οἶδε, καὶ ἀμφότερα εἰδὼς ἀγνοεῖ αὖ ἀμφότερα; ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ ἀδύνατον, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ἆρα, ἃ μὴ οἶδεν, ἡγεῖται αὐτὰ εἶναι ἕτερα ἄττα ὧν μὴ οἶδε, καὶ τοῦτ᾽ ἐστὶ τῷ μήτε Θεαίτητον μήτε Σωκράτη εἰδότι εἰς τὴν διάνοιαν λαβεῖν, ὡς ὁ Σωκράτης, Θεαίτητος, ἢ ὁ Θεαίτητος, Σωκράτης; ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς ἄν; ΣΩ. Ἀλλ᾽ οὐ μήν, ἅ γέ τις οἶδεν, οἴεταί που ἃ μὴ οἶδεν αὐτὰ εἶναι· οὐδ᾽ αὖ, ἃ μὴ οἶδεν, ἃ οἶδε. ΘΕΑΙ. Τέρας γὰρ ἔσται. ΣΩ. Πῶς οὖν ἂν ἔτι ψευδῆ δοξάσειεν; ἐκτὸς γὰρ τούτων, ἀδύνατόν που δοξάζειν, ἐπείπερ πάντα ἢ ἴσμεν, ἢ οὐκ ἴσμεν, ἐν δὲ τούτοις οὐδαμοῦ φαίνεται δυνατὸν ψευδῆ δοξάσαι. ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν οὐ

ταύτῃ σκεπτέον ὃ ζητοῦμεν, κατὰ τὸ εἰδέναι καὶ μὴ εἰδέναι ἰόντας, ἀλλὰ κατὰ τὸ εἶναι καὶ μή; ΘΕΑΙ. Πῶς λέγεις; ΣΩ. Μὴ ἁπλοῦν ᾖ, ὅτι ὁ τὰ μὴ ὄντα περὶ ὁτουοῦν δοξάζων οὐκ ἔσθ' ὡς οὐ ψευδῆ δοξάσει, κἂν ὁπωσοῦν ἄλλως τὰ τῆς διανοίας ἔχῃ. ΘΕΑΙ. Εἰκός γ' αὖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Πῶς οὖν· τί ἐροῦμεν, ὦ Θεαίτητε, ἐάν τις ἡμᾶς ἀνακρίνῃ; δυνατὸν δὲ ὁτῳοῦν ὃ λέγεται, καί τις ἀνθρώπων τὸ μὴ ὂν δοξάσει, εἴτε περὶ τῶν ὄντων του, εἴτε αὐτὸ καθ' αὑτό; Καὶ ἡμεῖς δή, ὡς ἔοικε, πρὸς ταῦτα φήσομεν, Ὅταν γε ἀληθῆ μὴ οἴηται οἰόμενος· ἢ πῶς ἐροῦμεν; ΘΕΑΙ. Οὕτω. ΣΩ. Ἦ οὖν καὶ ἄλλοθί που τὸ τοιοῦτόν ἐστι; ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Εἴ τις ὁρᾷ μέν τι, ὁρᾷ δὲ οὐδέν. ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς; ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν εἰ ἕν γέ τι ὁρᾷ, τῶν ὄντων τι ὁρᾷ· ἢ σὺ οἴει ποτὲ τὸ ἓν ἐν τοῖς μὴ οὖσιν εἶναι; ΘΕΑΙ. Οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Ὁ ἄρα ἕν γέ τι ὁρῶν, ὄν τι ὁρᾷ. ΘΕΑΙ. Φαίνεται. ΣΩ. Καὶ ὁ ἄρα τι ἀκούων, ἕν γέ τι ἀκούει καὶ ὂν ἀκούει. ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Καὶ ὁ ἁπτόμενος δή του, ἑνός γέ του ἅπτεται, καὶ ὄντος ἅπτεται, εἴπερ ἑνός. ΘΕΑΙ. Καὶ τοῦτο. ΣΩ. Ὁ δὲ δὴ δοξάζων οὐχ ἕν τι δοξάζει; ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ὁ δ' ἕν τι δοξάζων οὐκ ὄν τι; ΘΕΑΙ. Ξυγχωρῶ. ΣΩ. Ὁ ἄρα μὴ ὂν δοξάζων οὐδὲν δοξάζει. ΘΕΑΙ. Οὐ φαίνεται. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ὅ γε μηδὲν δοξάζων τοπαράπαν οὐδὲ δοξάζει. ΘΕΑΙ. Δῆλον, ὡς ἔοικε. ΣΩ. Οὐκ ἄρα οἷόν τε τὸ μὴ ὂν δοξάζειν, οὔτε περὶ τῶν ὄντων, οὔτε αὐτὸ καθ' αὑτό. ΘΕΑΙ.

Οὐ φαίνεται. ΣΩ. Ἄλλο τι ἄρ' ἐστὶ τὸ ψευδῆ δοξάζειν τοῦ τὰ μὴ ὄντα δοξάζειν; ΘΕΑΙ. Ἄλλο ἔοικε. ΣΩ. Οὐ γὰρ οὕτως, οὔτε, ὡς ὀλίγον πρότερον ἐσκοποῦμεν, ψευδής ἐστι δόξα ἐν ἡμῖν. ΘΕΑΙ. Οὐ γὰρ οὖν δή. XXXII. ΣΩ. Ἀλλ' ἆρα ὧδε τοῦτο γιγνόμενον προσαγορεύομεν; ΘΕΑΙ. Πῶς; ΣΩ. Ἀλλοδοξίαν τινὰ οὖσαν ψευδῆ φαμὲν εἶναι δόξαν, ὅταν τίς τι τῶν ὄντων ἄλλο αὖ τῶν ὄντων, ἀνταλλαξάμενος τῇ διανοίᾳ, φῇ εἶναι. οὕτω γὰρ ὃν μὲν ἀεὶ δοξάζει, ἕτερον δὲ ἀνθ' ἑτέρου, καὶ ἁμαρτάνων οὗ ἐσκόπει, δικαίως ἂν καλοῖτο ψευδῆ δοξάζων. ΘΕΑΙ. Ὀρθότατά μοι νῦν δοκεῖς εἰρηκέναι. ὅταν γάρ τις ἀντὶ καλοῦ αἰσχρὸν ἢ ἀντὶ αἰσχροῦ καλὸν δοξάζῃ, τότε ὡς ἀληθῶς δοξάζει ψευδῆ. ΣΩ. Δῆλος εἶ, ὦ Θεαίτητε, καταφρονῶν μου καὶ οὐ δεδιώς. ΘΕΑΙ. Τί μάλιστα; ΣΩ. Οὐκ ἄν, οἶμαι, σοὶ δοκῶ τοῦ ἀληθῶς ψευδοῦς ἀντιλαβέσθαι ἐρόμενος, εἰ οἷόν τε ταχὺ βραδέως ἢ κοῦφον βαρέως, ἢ ἄλλο τι ἐναντίον μὴ κατὰ τὴν αὑτοῦ φύσιν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τοῦ ἐναντίου γίγνεσθαι ἑαυτῷ ἐναντίως. τοῦτο μὲν οὖν, ἵνα μὴ μάτην θαῤῥήσῃς, ἀφίημι. ἀρέσκει δέ, ὡς φῄς, τὸ τὰ ψευδῆ δοξάζειν ἀλλοδοξεῖν εἶναι; ΘΕΑΙ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Ἔστιν ἄρα, κατὰ τὴν σὴν δόξαν, ἕτερόν τι, ὡς ἕτερον, καὶ μὴ ὡς ἐκεῖνο, τῇ διανοίᾳ τίθεσθαι. ΘΕΑΙ. Ἔστι μὲν τοι. ΣΩ. Ὅταν οὖν τοῦθ' ἡ διάνοιά του δρᾷ, οὐ καὶ ἀνάγκη αὐτὴν ἤτοι ἀμφότερα ἢ τὸ ἕτερον διανοεῖσθαι; ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη μὲν οὖν. ΣΩ. Ἤτοι ἅμα γε ἢ ἐν μέρει; ΘΕΑΙ

Κάλλιστα. ΣΩ. Τὸ δὲ διανοεῖσθαι ἆρ', ὅπερ ἐγώ, καλεῖς; ΘΕΑΙ. Τί καλῶν; ΣΩ. Λόγον ὃν αὐτὴ πρὸς αὑτὴν ἡ ψυχὴ διεξέρχεται περὶ ὧν ἂν σκοπῇ, ὥς γε μὴ εἰδώς σοι ἀποφαίνομαι. τοῦτο γάρ μοι ἰνδάλλεται, διανοουμένη οὐκ ἄλλο τι ἢ διαλέγεσθαι, αὐτὴ ἑαυτὴν ἐρωτῶσα καὶ ἀποκρινομένη, καὶ φάσκουσα, καὶ οὐ φάσκουσα· ὅταν δὲ ὁρίσασα, εἴτε βραδύτερον, εἴτε ὀξύτερον ἐπαΐξασα, τὸ αὐτὸ ἤδη φῇ καὶ μὴ διστάζῃ, δόξαν ταύτην τίθεμεν αὐτῆς· ὥστ' ἔγωγε τὸ δοξάζειν λέγειν καλῶ, καὶ τὴν δόξαν, λόγον εἰρημένον· οὐ μέντοι πρὸς ἄλλον, οὐδὲ φωνῇ, ἀλλὰ σιγῇ, πρὸς αὑτόν. σὺ δὲ τί; ΘΕΑΙ. Κἀγώ. ΣΩ. Ὅταν ἄρα τις τὸ ἕτερον δοξάζῃ, καὶ φησὶν, ὡς ἔοικε, τὸ ἕτερον ἕτερον εἶναι πρὸς ἑαυτόν. ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Ἀναμιμνήσκου δή, εἰ πώποτ' εἶπες πρὸς σεαυτόν, ὅτι παντὸς μᾶλλον τό τοι καλὸν αἰσχρόν ἐστιν, ἢ τὸ ἄδικον δίκαιον, ἢ καὶ (τὸ πάντων κεφάλαιον) σκόπει, εἴ ποτ' ἐπεχείρησας σεαυτὸν πείθειν ὡς παντὸς μᾶλλον τὸ ἕτερον ἕτερόν ἐστιν, ἢ πᾶν τοὐναντίον οὐδ' ἐν ὕπνῳ πώποτε ἐτόλμησας εἰπεῖν πρὸς σεαυτόν, ὡς παντάπασιν ἄρα τὰ περιττὰ ἄρτιά ἐστιν, ἤ τι ἄλλο τοιοῦτον. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἄλλον δέ τινα οἴει ὑγιαίνοντα, ἢ μαινόμενον, τολμῆσαι σπουδῇ πρὸς ἑαυτὸν εἰπεῖν, ἀναπείθοντα αὑτὸν, ὡς ἀνάγκη τὸν ἵππον βοῦν εἶναι, ἢ τὰ δύο ἕν; ΘΕΑΙ. Μὰ Δί', οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ τὸ λέγειν πρὸς ἑαυτόν, δοξάζειν ἐστίν, οὐδεὶς ἀμφότερα λέγων καὶ δοξάζων καὶ ἐφαπτόμε-

νος ἀμφοῖν τῇ ψυχῇ εἴποι ἂν καὶ δοξάσειεν ὡς τὸ ἕτερον ἕτερόν ἐστιν. ἐατέον δὲ καὶ σοὶ τὸ ῥῆμα περὶ τοῦ ἑτέρου. λέγω γὰρ αὐτὸ τῇδε, μηδένα δοξάζειν ὡς τὸ αἰσχρὸν καλόν, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων. ΘΕΑΙ. Ἀλλ᾽, ὦ Σώκρατες, ἐῶ τε καί μοι δοκεῖ ὡς λέγεις. ΣΩ. Ἄμφω μὲν ἄρα δοξάζοντα ἀδύνατον τὸ ἕτερον ἕτερον δοξάζειν. ΘΕΑΙ. Ἔοικε. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τὸ ἕτερόν γε μόνον δοξάζων, τὸ δὲ ἕτερον μηδαμῇ, οὐδέποτε δοξάσει τὸ ἕτερον ἕτερον εἶναι. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ λέγεις. ἀναγκάζοιτο γὰρ ἂν ἐφάπτεσθαι καὶ οὗ μὴ δοξάζει. ΣΩ. Οὔτ᾽ ἄρ᾽ ἀμφότερα οὔτε τὸ ἕτερον δοξάζοντι ἐγχωρεῖ ἀλλοδοξεῖν· ὥστ᾽ εἴ τις ὁριεῖται δόξαν εἶναι ψευδῆ τὸ ἑτεροδοξεῖν, οὐδὲν ἂν λέγοι. οὔτε γὰρ ταύτῃ, οὔτε κατὰ τὰ πρότερα φαίνεται ψευδὴς ἐν ἡμῖν οὖσα δόξα. ΘΕΑΙ. Οὐκ ἔοικε.

XXXIII. ΣΩ. Ἀλλὰ μέντοι, ὦ Θεαίτητε, εἰ τοῦτο μὴ φανήσεται ὄν, πολλὰ ἀναγκασθησόμεθα ὁμολογεῖν καὶ ἄτοπα. ΘΕΑΙ. Τὰ ποῖα δή; ΣΩ. Οὐκ ἐρῶ σοι, πρὶν ἂν πανταχῇ πειραθῶ σκοπῶν. αἰσχυνοίμην γὰρ ἂν ὑπὲρ ἡμῶν, ἐν ᾧ ἀποροῦμεν, ἀναγκαζομένων ὁμολογεῖν οἷα λέγω. ἀλλ᾽ ἐὰν εὕρωμεν καὶ ἐλεύθεροι γενώμεθα, τότ᾽ ἤδη περὶ τῶν ἄλλων ἐροῦμεν, ὡς πασχόντων, αὐτοὶ, ἐκτὸς τοῦ γελοίου ἑστῶτες· ἐὰν δὲ πάντῃ ἀπορήσωμεν, ταπεινωθέντες, οἶμαι, τῷ λόγῳ παρέξομεν, ὡς ναυτιῶντες, πατεῖν τε καὶ χρῆσθαι ὅ, τι ἂν βούληται. ᾗ οὖν ἔτι πόρον τινὰ εὑρίσκω τοῦ ζητήματος ἡμῖν, ἄκουε. ΘΕΑΙ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Οὐ φήσω ἡμᾶς ὀρθῶς ὁμολογῆσαι, ἡνίκα ὡμολογή-

σαμεν, ἅ τις οἶδεν, ἀδύνατον δοξάσαι, ἃ μὴ οἶδεν, εἶναι αὐτά, καὶ ψευσθῆναι· ἀλλά πη δυνατόν. ΘΕΑΙ. Ἆρα λέγεις ὃ καὶ ἐγὼ τότε ὑπώπτευσα ἡνίκ' αὐτὸ ἔφαμεν, τοιοῦτον εἶναι, ὅτι ἐνίοτ' ἐγὼ γιγνώσκων Σωκράτη, πόῤῥωθεν δὲ ὁρῶν ἄλλον ὃν οὐ γιγνώσκω, ᾠήθην εἶναι Σωκράτη ὃν οἶδα; γίγνεται γὰρ δὴ ἐν τῷ τοιούτῳ οἷον λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀπέστημεν αὐτοῦ, ὅτι, ἃ ἴσμεν, ἐποίει ἡμᾶς εἰδότας μὴ εἰδέναι; ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Μὴ γὰρ οὕτω τιθῶμεν, ἀλλ' ὧδε, καὶ ἴσως πη ἡμῖν ξυγχωρήσεται, ἴσως δὲ ἀντιτενεῖ. ἀλλὰ γὰρ ἐν τῷ τοιούτῳ ἐχόμεθα, ἐν ᾧ ἀνάγκη πάντα μεταστρέφοντα λόγον βασανίζειν. σκόπει οὖν εἴ τι λέγω· ἆρα ἔστι μὴ εἰδότα τι πρότερον, ὕστερον μαθεῖν; ΘΕΑΙ. Ἔστι μέντοι. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ αὖθις ἕτερον καὶ ἕτερον; ΘΕΑΙ. Τί δ' οὔ; ΣΩ. Θὲς δή μοι, λόγου ἕνεκα, ἐν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν ἐν κήρινον ἐκμαγεῖον· τῷ μὲν μεῖζον, τῷ δ' ἔλαττον, καὶ τῷ μὲν καθαρωτέρου κηροῦ, τῷ δὲ κοπρωδεστέρου καὶ σκληροτέρου, ἐνίοις δὲ ὑγροτέρου, ἔστι δ' οἷς μετρίως ἔχοντος. ΘΕΑΙ. Τίθημι. ΣΩ. Δῶρον τοίνυν αὐτὸ φῶμεν εἶναι τῆς τῶν Μουσῶν μητρὸς Μνημοσύνης, καὶ ἐς τοῦτο, ὅ, τι ἂν βουληθῶμεν μνημονεῦσαι ὧν ἂν ἴδωμεν ἢ ἀκούσωμεν ἢ αὐτοὶ ἐννοήσωμεν, ὑπέχοντες αὐτὸ ταῖς αἰσθήσεσι καὶ ἐννοίαις, ἀποτυποῦσθαι, ὥσπερ δακτυλίων σημεῖα ἐνσημαινομένους· καὶ ὃ μὲν ἂν ἐκμαγῇ, μνημονεύειν τε καὶ ἐπίστασθαι, ἕως ἂν ἐνῇ τὸ εἴδωλον αὐτοῦ· ὅταν δὲ ἐξαλειφθῇ, ἢ μὴ οἷόν τε γένηται

ἐκμαγῆναι, ἐπιλελῆσθαί τε καὶ μὴ ἐπίστασθαι. ΘΕΑΙ. Ἔστω οὕτω. ΣΩ. Ὁ τοίνυν ἐπιστάμενος μὲν αὐτά, σκοπῶν δέ τι ὧν ὁρᾷ ἢ ἀκούει, ἄθρει εἰ ἄρα τοιῷδε τρόπῳ ψευδῆ ἂν δοξάσειε. ΘΕΑΙ. Ποίῳ δή τινι; ΣΩ. Ἃ οἶδεν, οἰηθεὶς εἶναι τοτὲ μέν, ἃ οἶδε, τοτὲ δέ, ἃ μή. ταῦτα γὰρ ἐν τοῖς πρόσθεν οὐ καλῶς ὡμολογήσαμεν ὁμολογοῦντες ἀδύνατα. ΘΕΑΙ. Νῦν δὲ πῶς λέγεις; ΣΩ. Δεῖ ὧδε λέγεσθαι περὶ αὐτῶν, ἐξ ἀρχῆς διοριζομένους· Ὅτι ὃ μέν τις οἶδεν, ἔχων αὐτοῦ μνημεῖον ἐν τῇ ψυχῇ, αἰσθάνεται δὲ αὐτὸ μή, οἰηθῆναι ἕτερόν τι ὧν οἶδεν, ἔχοντα καὶ ἐκείνου τύπον, αἰσθανόμενον δὲ μή, ἀδύνατον· καὶ ὅ γε οἶδεν αὖ, οἰηθῆναι εἶναι, ὃ μὴ οἶδε μηδ᾿ ἔχει αὐτοῦ σφραγῖδα· καὶ ὃ μὴ οἶδεν, ὃ μὴ οἶδεν αὖ· καὶ ὃ μὴ οἶδεν, ὃ οἶδε· καὶ ὃ αἰσθάνεταί γε, ἕτερόν τι ὧν αἰσθάνεται, οἰηθῆναι εἶναι· καὶ ὃ αἰσθάνεται, ὧν τι μὴ αἰσθάνεται· καὶ ὃ μὴ αἰσθάνεται, ὧν μὴ αἰσθάνεται· καὶ ὃ μὴ αἰσθάνεται, ὧν αἰσθάνεται· καὶ ἔτι γε αὖ ὧν οἶδε καὶ αἰσθάνεται καὶ ἔχει τὸ σημεῖον κατὰ τὴν αἴσθησιν, οἰηθῆναι αὖ ἕτερόν τι ὧν οἶδε καὶ αἰσθάνεται καὶ ἔχει αὖ καὶ ἐκείνου τὸ σημεῖον κατὰ τὴν αἴσθησιν, ἀδυνατώτερον ἔτι ἐκείνων, εἰ οἷόν τε· καὶ ὃ οἶδε καὶ ὃ αἰσθάνεται ἔχων τὸ μνημεῖον ὀρθῶς, ὃ οἶδεν, οἰηθῆναι ἀδύνατον· καὶ ὃ οἶδε καὶ ὃ αἰσθάνεται ἔχων κατὰ ταὐτά, ὃ αἰσθάνεται· καὶ ὃ αὖ μὴ οἶδε μηδὲ αἰσθάνεται, ὃ μὴ οἶδε μηδὲ αἰσθάνεται· καὶ ὃ μὴ οἶδε μηδὲ αἰσθάνεται, ὃ μὴ οἶδε· καὶ ὃ μὴ οἶδε μηδὲ

αἰσθάνεται, ὃ μὴ αἰσθάνεται· πάντα ταῦτα ὑπερβάλλει ἀδυναμίᾳ τοῦ ἐν αὐτοῖς ψευδῆ τινα δοξάσαι. λείπεται δὴ ἐν τοῖς τοιοῖςδε, εἴπερ που ἄλλοθι, τὸ τοιοῦτον γενέσθαι. ΘΕΑΙ. Ἐν τίσι δή; ἐὰν ἄρα ἐξ αὐτῶν τι μᾶλλον μάθω. νῦν μὲν γὰρ οὐχ ἕπομαι. ΣΩ. Ἐν οἷς οἶδεν, οἰηθῆναι αὐτὰ ἕτερ' ἄττα εἶναι ὧν οἶδε καὶ αἰσθάνεται, ἢ ὧν μὴ οἶδεν, αἰσθάνεται δέ, ἢ ὧν οἶδε καὶ αἰσθάνεται, ὧν οἶδεν αὖ καὶ αἰσθάνεται. XXXIV. ΘΕΑΙ. Νῦν πολὺ πλεῖον ἀπελείφθην ἢ τότε. ΣΩ. Ὧδε δὴ αὖ πάλιν ἄκουε· ἐγὼ εἰδὼς Θεόδωρον καὶ ἐν ἐμαυτῷ μεμνημένος οἷός ἐστι, καὶ Θεαίτητον κατὰ ταὐτά, ἄλλο τι ἐνίοτε μὲν ὁρῶ αὐτούς, ἐνίοτε δὲ οὔ, καὶ ἅπτομαί ποτ' αὐτῶν, τοτὲ δ' οὔ· καὶ ἀκούω, ἤ τινα ἄλλην αἴσθησιν αἰσθάνομαι· τοτὲ δ' αἴσθησιν μὲν οὐδεμίαν ἔχω περὶ ὑμῶν, μέμνημαι δὲ ὑμᾶς οὐδὲν ἧττον καὶ ἐπίσταμαι αὐτὸς ἐμαυτῷ. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τοῦτο τοίνυν πρῶτον μάθε ὧν βούλομαι δηλῶσαι, ὡς ἔστι μέν, ἃ οἶδε, μὴ αἰσθάνεσθαι, ἔστι δὲ αἰσθάνεσθαι. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἃ μὴ οἶδε, πολλάκις μὲν ἐστι μηδὲ αἰσθάνεσθαι, πολλάκις δὲ αἰσθάνεσθαι μόνον; ΘΕΑΙ. Ἔστι καὶ τοῦτο. ΣΩ. Ἴδε δή, ἐάν τι μᾶλλον νῦν ἐπίσπῃ· Σωκράτης ἐπιγιγνώσκει Θεόδωρον καὶ Θεαίτητον, ὁρᾷ δὲ μηδέτερον, μηδὲ ἄλλη αἴσθησις αὐτῷ πάρεστι περὶ αὐτῶν· οὐκ ἄν ποτε ἐν ἑαυτῷ δοξάσειεν ὡς ὁ Θεαίτητος ἐστὶ Θεόδωρος, λέγω τι, ἢ οὐδέν; ΘΕΑΙ. Ναί, ἀληθῆ γε. ΣΩ. Τοῦτο μὲν τοίνυν ἐκείνων πρῶτον ἦν ὧν ἔλεγον. ΘΕΑΙ.

Ἦν γάρ. ΣΩ. Δεύτερον τοίνυν, ὅτι τὸν μὲν γιγνώσκων ὑμῶν, τὸν δὲ μὴ γιγνώσκων, αἰσθανόμενος δὲ μηδέτερον, οὐκ ἄν ποτε αὖ οἰηθείην, ὃν οἶδα, εἶναι ὃν μὴ οἶδα. ΘΕΑΙ. Ὀρθῶς. ΣΩ. Τρίτον δέ, μηδέτερον γιγνώσκων, μηδὲ αἰσθανόμενος, οὐκ ἂν οἰηθείην, ὃν μὴ οἶδα, ἕτερόν τιν᾽ εἶναι ὧν μὴ οἶδα· καὶ τἄλλα τὰ πρότερα πάνθ᾽ ἑξῆς νόμιζε πάλιν ἀκηκοέναι, ἐν οἷς οὐδέποτ᾽ ἐγὼ περὶ σοῦ καὶ Θεοδώρου τὰ ψευδῆ δοξάσω, οὔτε γιγνώσκων, οὔτε ἀγνοῶν ἄμφω, οὔτε τὸν μέν, τὸν δ᾽ οὐ γιγνώσκων· καὶ περὶ αἰσθήσεων κατὰ ταὐτά, εἰ ἄρα ἕπῃ. ΘΕΑΙ. Ἕπομαι. ΣΩ. Λείπεται τοίνυν τὰ ψευδῆ δοξάσαι, ἐν τῷδε, ὅταν γιγνώσκων σὲ καὶ Θεόδωρον, καὶ ἔχων ἐν ἐκείνῳ τῷ κηρίνῳ, ὥςπερ δακτυλίων, σφῷν ἀμφοῖν τὰ σημεῖα, διὰ μακροῦ καὶ μὴ ἱκανῶς ὁρῶν ἄμφω, προθυμηθῶ, τὸ οἰκεῖον ἑκατέρου σημεῖον ἀποδοὺς τῇ οἰκείᾳ ὄψει, ἐμβιβάσας προσαρμόσαι εἰς τὸ ἑαυτῆς ἴχνος, ἵνα γένηται ἀναγνώρισις· εἶτα τούτων ἀποτυχὼν καὶ ὥςπερ οἱ ἔμπαλιν ὑποδούμενοι παραλλάξας, προςβάλω τὴν ἑκατέρου ὄψιν πρὸς τὸ ἀλλότριον σημεῖον· ἢ καὶ οἷα τὰ ἐν τοῖς κατόπτροις τῆς ὄψεως πάθη, δεξιὰ εἰς ἀριστερὰ μεταῤῥεούσης, ταὐτὸν παθὼν διαμάρτω· τότε δὴ ξυμβαίνει ὁ ἑτεροδοξία, καὶ τὸ ψευδῆ δοξάζειν. ΘΕΑΙ. Ἔοικε γάρ, ὦ Σώκρατες, θαυμασίως, ὡ λέγεις, τὸ τῆς δόξης πάθος. ΣΩ. Ἔτι τοίνυν καὶ ὅταν ἀμφοτέρους γιγνώσκων, τὸν μέν, πρὸς τῷ γιγνώσκειν, αἰσθάνωμαι, τὸν δὲ μή, τὴν δὲ γνῶσιν τοῦ ἑτέρου

μὴ κατὰ τὴν αἴσθησιν ἔχω. ὃ ἐν τοῖς πρόσθεν οὕτως ἔλεγον, καί μου τότε οὐκ ἐμάνθανες. ΘΕΑΙ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Τοῦτο μὴν ἔλεγον, ὅτι ὁ γιγνώσκων τὸν ἕτερον, καὶ αἰσθανόμενος, καὶ τὴν γνῶσιν κατὰ τὴν αἴσθησιν αὐτοῦ ἔχων, οὐδέποτε οἰήσεται εἶναι αὐτὸν ἕτερόν τινα ὧν γιγνώσκει τε καὶ αἰσθάνεται, καὶ τὴν γνῶσιν αὖ καὶ ἐκείνου ἔχει κατὰ τὴν αἴσθησιν· ἦν γὰρ τοῦτο; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Παρελείπετο δέ γέ που τὸ νῦν λεγόμενον, ἐν ᾧ δή φαμὲν τὴν ψευδῆ δόξαν γίγνεσθαι, τὸ ἄμφω γιγνώσκοντα, καὶ ἄμφω ὁρῶντα, ἤ τινα ἄλλην αἴσθησιν ἔχοντα ἀμφοῖν, [τῷ σημείῳ] μὴ κατὰ τὴν αὐτοῦ αἴσθησιν ἑκάτερον ἔχειν, ἀλλ᾽, οἷον τοξότην φαῦλον ἱέντα, παραλλάξαι τοῦ σκοποῦ καὶ ἁμαρτεῖν· ὃ δὴ καὶ ψεῦδος ἄρα ὠνόμασται. ΘΕΑΙ. Εἰκότως γε. ΣΩ. Καὶ ὅταν τοίνυν τῷ μὲν παρῇ αἴσθησις τῶν σημείων, τῷ δὲ μή, τὸ δὲ τῆς ἀπούσης αἰσθήσεως τῇ παρούσῃ προσαρμόσῃ, πάντῃ ταύτῃ ψεύδεται ἡ διάνοια· καὶ ἑνὶ λόγῳ, περὶ ὧν μὲν μὴ οἶδέ τις μηδὲ ᾔσθετο πώποτε, οὐκ ἔστιν, ὡς ἔοικεν, οὔτε ψεύδεσθαι, οὔτε ψευδὴς δόξα, εἴ τι νῦν ἡμεῖς ὑγιὲς λέγομεν· περὶ δὲ ὧν ἴσμεν τε καὶ αἰσθανόμεθα, ἐν αὐτοῖς τούτοις στρέφεται καὶ ἑλίττεται ἡ δόξα, ψευδὴς καὶ ἀληθὴς γιγνομένη· καταντικρὺ μὲν καὶ κατὰ τὸ εὐθὺ τὰ οἰκεῖα ξυνάγουσα ἀποτυπώματα καὶ τυποῦσα, ἀληθής, εἰς πλάγια δὲ καὶ σκολιά, ψευδής. ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν καλῶς, ὦ Σώκρατες, λέγεται; ΣΩ. Ἔτι τοίνυν καὶ τάδε ἀκούσας, μᾶλλον αὐτὸ ἐρεῖς. τὸ μὲν

γὰρ τἀληθὲς δοξάζειν, καλόν, τὸ δὲ ψεύδεσθαι, αἰσχρόν. ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Ταῦτα τοίνυν φασὶν ἐνθένδε γίγνεσθαι· ὅταν μὲν ὁ κηρὸς τοῦ ἐν τῇ ψυχῇ βαθύς τε καὶ πολὺς καὶ λεῖος καὶ μετρίως ὠργασμένος ᾖ, τὰ ἰόντα διὰ τῶν αἰσθήσεων, ἐνσημαινόμενα εἰς τοῦτο τὸ τῆς ψυχῆς κέαρ, ὃ ἔφη Ὅμηρος, αἰνιττόμενος τὴν τοῦ κηροῦ ὁμοιότητα, τότε μὲν καὶ τούτοις καθαρὰ τὰ σημεῖα ἐγγιγνόμενα, καὶ ἱκανῶς τοῦ βάθους ἔχοντα, πολυχρόνιά τε γίγνεται, καί εἰσιν οἱ τοιοῦτοι, πρῶτον μὲν εὐμαθεῖς, ἔπειτα μνήμονες· εἶτα οὐ παραλλάττουσι τῶν αἰσθήσεων τὰ σημεῖα, ἀλλὰ δοξάζουσιν ἀληθῆ· σαφῆ γὰρ καὶ ἐν εὐρυχωρίᾳ ὄντα ταχὺ διανέμουσιν ἐπὶ τὰ αὑτῶν ἕκαστα ἐκμαγεῖα, ἃ δὴ ὄντα καλεῖται· καὶ σοφοὶ δὴ οὗτοι καλοῦνται. ἢ οὐ δοκεῖ σοι; ΘΕΑΙ. Ὑπερφυῶς μὲν οὖν. ΣΩ. Ὅταν τοίνυν λάσιόν του τὸ κέαρ ᾖ, ὃ δὴ ἐπῄνεσεν ὁ πάντα σοφὸς ποιητής, ἢ ὅταν κοπρῶδες καὶ μὴ καθαροῦ τοῦ κηροῦ, ἢ ὑγρὸν σφόδρα ἢ σκληρόν· ὧν μὲν ὑγρόν, εὐμαθεῖς μέν, ἐπιλήσμονες δὲ γίγνονται· ὧν δὲ σκληρόν, τἀναντία· οἱ δὲ δὴ λάσιον καὶ τραχύ, λιθῶδές τι, ἢ γῆς ἢ κόπρου ξυμμιγείσης ἔμπλεων, ἔχοντες, ἀσαφῆ τὰ ἐκμαγεῖα ἴσχουσιν· ἀσαφῆ δὲ καὶ οἱ τὰ σκληρά· βάθος γὰρ οὐκ ἔνι. ἀσαφῆ δὲ καὶ οἱ τὰ ὑγρά· ὑπὸ γὰρ τοῦ ξυγχεῖσθαι, ταχὺ γίγνεται ἀμυδρά· ἐὰν δὲ πρὸς πᾶσι τούτοις ἐπ' ἀλλήλων ξυμπεπτωκότα ᾖ ὑπὸ στενοχωρίας, ἐάν του σμικρὸν ᾖ τὸ ψυχάριον, ἔτι ἀσαφέστερα ἐκείνων. πάντες οὖν οὗτοι γίγνονται οἷοι δοξάζειν

ψευδῆ. ὅταν γάρ τι ὁρῶσιν, ἢ ἀκούωσιν, ἢ ἐπινοῶσιν, ἕκαστα ἀπονέμειν ταχὺ ἑκάστοις οὐ δυνάμενοι, βραδεῖς τε εἰσὶ καὶ ἀλλοτριονομοῦντες παρορῶσί τε καὶ παρακούουσι καὶ παρανοοῦσι πλεῖστα, καὶ καλοῦνται αὖ οὗτοι ἐψευσμένοι τε δὴ τῶν ὄντων καὶ ἀμαθεῖς. ΘΕΑΙ. Ὀρθότατα ἀνθρώπων λέγεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Φῶμεν ἄρα ἐν ἡμῖν ψευδεῖς δόξας εἶναι; ΘΕΑΙ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Καὶ ἀληθεῖς δή; ΘΕΑΙ. Καὶ ἀληθεῖς. ΣΩ. Ἤδη οὖν οἰόμεθα ἱκανῶς ὡμολογῆσθαι ὅτι παντὸς μᾶλλον ἐστὸν ἀμφοτέρα τούτω τὼ δόξα; ΘΕΑΙ. Ὑπερφυῶς μὲν οὖν
XXXV. ΣΩ. Δεινόν γε, ὦ Θεαίτητε, ὡς ἀληθῶς κινδυνεύει καὶ ἀηδὲς εἶναι ἀνὴρ ἀδολέσχης. ΘΕΑΙ. Τί δέ; πρὸς τί τοῦτ' εἶπες; ΣΩ. Τὴν ἐμαυτοῦ δυσμαθίαν δυσχεράνας, καὶ ὡς ἀληθῶς ἀδολεσχίαν· τί γὰρ ἄν τις ἄλλο θεῖτο ὄνομα, ὅταν ἄνω κάτω τοὺς λόγους ἕλκῃ τις ὑπὸ νωθείας, οὐ δυνάμενος πεισθῆναι, καὶ ᾖ δυσαπάλλακτος ἀφ' ἑκάστου λόγου; ΘΕΑΙ. Σὺ δὲ δὴ τί δυσχεραίνεις; ΣΩ. Οὐ δυσχεραίνω μόνον, ἀλλὰ καὶ δέδοικα ὅ, τι ἀποκρινοῦμαι, ἄν τις ἔρηταί με· Ὦ Σώκρατες, εὕρηκας δὴ ψευδῆ δόξαν, ὅτι οὔτε ἐν ταῖς αἰσθήσεσίν ἐστι πρὸς ἀλλήλας, οὔτ' ἐν ταῖς διανοίαις, ἀλλ' ἐν τῇ ξυνάψει αἰσθήσεως πρὸς διάνοιαν; φήσω δὲ ἐγώ, οἶμαι, καλλωπιζόμενος, ὥς τι εὑρηκότων ἡμῶν καλόν. ΘΕΑΙ. Ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, οὐκ αἰσχρὸν εἶναι τὸ νῦν ἀποδεδειγμένον. ΣΩ. Οὐκοῦν, φήσει, λέγεις, ὅτι αὖ τὸν ἄνθρωπον, ὃν διανοούμεθα μόνον, ὁρῶμεν δ' οὔ, ἵππον οὐκ ἂν

ποτε οἰηθείημεν εἶναι, ὃν νῦν οὔτε ὁρῶμεν οὔτε ἁπτόμεθα, διανοούμεθα δὲ μόνον, καὶ ἄλλ' οὐδὲν αἰσθανόμεθα περὶ αὐτοῦ; ταῦτα, οἶμαι, φήσω λέγειν. ΘΕΑΙ. Καὶ ὀρθῶς γε. ΣΩ. Τί οὖν; φήσει· τὰ ἕνδεκα, ἃ μηδὲν ἄλλο ἢ διανοεῖταί τις, ἄλλο τι ἐκ τούτου τοῦ λόγου οὐκ ἄν ποτε οἰηθείη δώδεκα εἶναι, ἃ μόνον αὖ διανοεῖται; ἴθι δὴ οὖν, σὺ ἀποκρινοῦ. ΘΕΑΙ. Ἀλλ' ἀποκρινοῦμαι, ὅτι ὁρῶν μὲν ἄν τις ἢ ἐφαπτόμενος οἰηθείη τὰ ἕνδεκα δώδεκα εἶναι· ἃ μέντοι ἐν τῇ διανοίᾳ ἔχει, οὐκ ἄν ποτε περὶ αὐτῶν ταῦτα δοξάσειεν οὕτω. ΣΩ. Τί οὖν; οἴει τινὰ πώποτε αὐτὸν ἐν αὑτῷ πέντε καὶ ἑπτά, λέγω δὲ μὴ ἀνθρώπους ἑπτὰ καὶ πέντε προθέμενον σκοπεῖν, μηδ' ἄλλο τοιοῦτον, ἀλλ' αὐτὰ τὰ πέντε καὶ ἑπτά, ἅ φαμεν ἐκεῖ μνημεῖα ἐν τῷ ἐκμαγείῳ εἶναι, καὶ ψευδῆ ἐν αὐτοῖς οὐκ εἶναι δοξάσαι, ταῦτα αὐτὰ εἴ τις ἀνθρώπων ἤδη πώποτε ἐσκέψατο, λέγων πρὸς αὑτὸν καὶ ἐρωτῶν, πόσα ποτ' ἐστί, καὶ ὁ μέν τις εἶπεν οἰηθεὶς ἕνδεκα αὐτὰ εἶναι, ὁ δέ, δώδεκα· ἢ πάντες λέγουσί τε καὶ οἴονται δώδεκα αὐτὰ εἶναι; ΘΕΑΙ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ἀλλὰ πολλοὶ δὴ καὶ ἕνδεκα. ἐὰν δέ γε ἐν πλείονι ἀριθμῷ τις σκοπῆται, μᾶλλον σφάλλεται. οἶμαι γάρ σε περὶ παντὸς ἀριθμοῦ μᾶλλον λέγειν. ΣΩ. Ὀρθῶς γὰρ οἴει, καὶ ἐνθυμοῦ, μή τί ποτε γίγνηται ἄλλο, ἢ αὐτὰ τὰ δώδεκα τὰ ἐν τῷ ἐκμαγείῳ, ἕνδεκα οἰηθῆναι. ΘΕΑΙ. Ἔοικέ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰς τοὺς πρώτους πάλιν ἀνήκει λόγους; ὁ γὰρ τοῦτο παθών, ὃ οἶδεν, ἕτερον αὐτὸ οἴεται εἶναι ὧν

αὖ οἶδεν, ὃ ἔφαμεν ἀδύνατον, καὶ τούτῳ αὐτῷ ἠναγκάζομεν μὴ εἶναι ψευδῆ δόξαν, ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ ὁ αὐτὸς ἀναγκάζοιτο εἰδὼς μὴ εἰδέναι ἅμα. ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Οὐκοῦν ἄλλ' ὁτιοῦν δεῖ ἀποφαίνειν τὸ τὰ ψευδῆ δοξάζειν, ἢ διανοίας πρὸς αἴσθησιν παραλλαγήν. εἰ γὰρ τοῦτ' ἦν, οὐκ ἄν ποτε ἐν αὐτοῖς τοῖς διανοήμασιν ἐψευδόμεθα· νῦν δὲ ἤτοι οὐκ ἔστι ψευδὴς δόξα, ἤ, ἅ τις οἶδεν, οἷόν τε μὴ εἰδέναι. καὶ τούτων πότερα αἱρεῖ; ΘΕΑΙ. Ἄπορον αἵρεσιν προτίθης, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλὰ μέντοι ἀμφότερά γε κινδυνεύει ὁ λόγος οὐκ ἐάσειν. ὅμως δέ, (πάντα γὰρ τολμητέον,) τί εἰ ἐπιχειρήσαιμεν ἀναισχυντεῖν; ΘΕΑΙ. Πῶς; ΣΩ. Ἐθελήσαντες εἰπεῖν, ποῖόν τί ποτ' ἐστὶ τὸ ἐπίστασθαι. ΘΕΑΙ. Καὶ τί τοῦτο ἀναίσχυντον; ΣΩ. Ἔοικας οὐκ ἐννοεῖν, ὅτι πᾶς ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς ὁ λόγος ζήτησις γέγονεν ἐπιστήμης, ὡς οὐκ εἰδόσι, τί ποτ' ἐστί. ΘΕΑΙ. Ἐννοῶ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἔπειτ' οὐκ ἀναιδὲς δοκεῖ, μὴ εἰδότας ἐπιστήμην ἀποφαίνεσθαι, τὸ ἐπίστασθαι οἷόν ἐστιν; ἀλλὰ γάρ, ὦ Θεαίτητε, πάλαι ἐσμὲν ἀνάπλεῳ τοῦ μὴ καθαρῶς διαλέγεσθαι. μυριάκις γὰρ εἰρήκαμεν τὸ Γιγνώσκομεν καὶ Οὐ γιγνώσκομεν, καὶ Ἐπιστάμεθα καὶ Οὐκ ἐπιστάμεθα, ὥς τι ξυνιέντες ἀλλήλων, ἐν ᾧ ἔτι ἐπιστήμην ἀγνοοῦμεν· εἰ δὲ βούλει, καὶ νῦν ἐν τῷ παρόντι κεχρήμεθ' αὖ τῷ Ἀγνοεῖν τε καὶ Συνιέναι, ὡς προσῆκον αὐτοῖς χρῆσθαι, εἴπερ στερόμεθα ἐπιστήμης. ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ τίνα τρόπον διαλέξῃ, ὦ Σώκρατες, τούτων ἀπεχόμενος; ΣΩ. Οὐδένα, ὤν γε ὃς

εἰμί· εἰ μέντοι ἦν ἀντιλογικός, οἷος ἀνήρ, εἰ καὶ νῦν παρῆν, τούτων τ' ἂν ἔφη ἀπέχεσθαι, καὶ ἡμῖν σφόδρ' ἂν ἃ ἐγὼ λέγω ἐπέπληττεν. ἐπειδὴ οὖν ἐσμὲν φαῦλοι, βούλει τολμήσω εἰπεῖν, οἷόν ἐστι τὸ ἐπίστασθαι; φαίνεται γάρ μοι προὔργου τι ἂν γενέσθαι. ΘΕΑΙ. Τόλμα τοίνυν νὴ Δία· τούτων δὲ μὴ ἀπεχομένῳ σοι ἔσται πολλὴ ξυγγνώμη. XXXVI. ΣΩ. Ἀκήκοας οὖν ὃ νῦν λέγουσι τὸ ἐπίστασθαι; ΘΕΑΙ. Ἴσως· οὐ μέντοι ἔν γε τῷ παρόντι μνημονεύω. ΣΩ. Ἐπιστήμης που ἕξιν φασὶν αὐτὸ εἶναι. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Ἡμεῖς τοίνυν σμικρὸν μεταθώμεθα, καὶ εἴπωμεν ἐπιστήμης κτῆσιν. ΘΕΑΙ. Τί οὖν δὴ φήσεις τοῦτο ἐκείνου διαφέρειν; ΣΩ. Ἴσως μὲν οὐδέν· ὃ δ' οὖν δοκεῖ, ἀκούσας ξυνδοκίμαζε. ΘΕΑΙ. Ἐάνπερ γε οἷός τ' ὦ. ΣΩ. Οὐ τοίνυν μοι ταὐτὸν φαίνεται τὸ κεκτῆσθαι τῷ ἔχειν· οἷον, εἰ ἱμάτιον πριάμενός τις, καὶ ἐγκρατὴς ὢν μὴ φοροῖ, ἔχειν μὲν οὐκ ἂν αὐτὸν αὐτό, κεκτῆσθαι δέ γε φαῖμεν. ΘΕΑΙ. Καὶ ὀρθῶς γε. ΣΩ. Ὅρα δὴ καὶ ἐπιστήμην εἰ δυνατὸν οὕτω κεκτημένον μὴ ἔχειν, ἀλλ' ὥσπερ εἴ τις ὄρνιθας ἀγρίας, περιστερὰς ἤ τι ἄλλο, θηρεύσας, οἴκοι κατασκευασάμενος περιστερεῶνα τρέφοι· τρόπον μὲν γάρ ἄν πού τινα φαῖμεν αὐτὸν αὐτὰς ἀεὶ ἔχειν, ὅτι δὴ κέκτηται· ἦ γάρ; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Τρόπον δέ γ' ἄλλον οὐδεμίαν ἔχειν, ἀλλὰ δύναμιν μὲν αὐτῷ περὶ αὐτὰς παραγεγονέναι, ἐπειδὴ ἐν οἰκείῳ περιβόλῳ ὑποχειρίους ἐποιήσατο, λαβεῖν καὶ ἔχειν, ἐπειδὰν βούληται, θηρευσαμένῳ ἣν ἂν ἀεὶ ἐθέλῃ, καὶ

πάλιν ἀφιέναι, καὶ τοῦτο ἐξεῖναι ποιεῖν, ὁποσάκις ἂν δοκῇ αὐτῷ. ΘΕΑΙ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Πάλιν δή, ὥσπερ ἐν τοῖς πρόσθεν κήρινόν τι ἐν ταῖς ψυχαῖς κατεσκευάζομεν οὐκ οἶδ' ὅ, τι πλάσμα, νῦν αὖ ἐν ἑκάστῃ ψυχῇ ποιήσωμεν περιστερεῶνά τινα παντοδαπῶν ὀρνίθων· τὰς μὲν κατ' ἀγέλας οὔσας, χωρὶς τῶν ἄλλων· τὰς δὲ κατ' ὀλίγας· ἐνίας δὲ μόνας διὰ πασῶν ὅπῃ ἂν τύχωσι πετομένας. ΘΕΑΙ. Πεποιήσθω δή· ἀλλὰ τί τοὐντεῦθεν; ΣΩ. Παιδίων μὲν ὄντων, φάναι χρή, εἶναι τοῦτο τὸ ἀγγεῖον κενόν, ἀντὶ δὲ τῶν ὀρνίθων, ἐπιστήμας νοῆσαι· ἣν δ' ἂν ἐπιστήμην κτησάμενος καθείρξει εἰς τὸν περίβολον, φάναι αὐτὸν μεμαθηκέναι ἢ εὑρηκέναι τὸ πρᾶγμα οὗ ἦν αὕτη ἡ ἐπιστήμη, καὶ τὸ ἐπίστασθαι τοῦτ' εἶναι. ΘΕΑΙ. Ἔστω. ΣΩ. Τὸ τοίνυν πάλιν ἣν ἂν βούληται τῶν ἐπιστημῶν θηρεύειν, καὶ λαβόντα ἴσχειν, καὶ αὖθις ἀφιέναι, σκόπει τίνων δεῖται ὀνομάτων, εἴτε τῶν αὐτῶν ὧν τοπρῶτον, ὅτε ἐκτᾶτο, εἴτε ἑτέρων. μαθήσῃ δ' ἐνθένδε σαφέστερον τί λέγω, ἀριθμητικὴν μὲν γὰρ λέγεις τέχνην; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Ταύτην δὴ ὑπόλαβε θήραν ἐπιστημῶν ἀρτίου τε καὶ περιττοῦ παντός. ΘΕΑΙ. Ὑπολαμβάνω. ΣΩ. Ταύτῃ δή, οἶμαι, τῇ τέχνῃ αὐτός τε ὑποχειρίους τὰς ἐπιστήμας τῶν ἀριθμῶν ἔχει, καὶ ἄλλῳ παραδίδωσιν ὁ παραδιδούς. ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Καὶ καλοῦμέν γε παραδιδόντα μὲν διδάσκειν, παραλαμβάνοντα δὲ μανθάνειν, ἔχοντα δὲ δή, τῷ κεκτῆσθαι ἐν τῷ περιστερεῶνι ἐκείνῳ, ἐπίστασθαι. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν

οὖν. ΣΩ. Τῷ δὴ ἐντεῦθεν ἤδη πρόςχες τὸν νοῦν· ἀριθμητικὸς γὰρ ὢν τελέως, ἄλλο τι πάντας ἀριθμοὺς ἐπίσταται; πάντων γὰρ ἀριθμῶν εἰσὶν αὐτῷ ἐν τῇ ψυχῇ ἐπιστῆμαι. ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Ἦ οὖν ὁ τοιοῦτος ἀριθμοῖ ἄν ποτέ τι, ἢ αὐτὸς πρὸς αὑτὸν ἐντός, ἢ ἄλλο τι τῶν ἔξω ὅσα ἔχει ἀριθμόν; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Τὸ δὲ ἀριθμεῖν γε, οὐκ ἄλλο τι θήσομεν τοῦ σκοπεῖσθαι πόσος τις ἀριθμὸς τυγχάνει ὤν. ΘΕΑΙ. Οὕτω. ΣΩ. Ὃ ἄρα ἐπίσταται, σκοπούμενος, φαίνεται ὡς οὐκ εἰδώς, ὃν ὡμολογήκαμεν ἅπαντα ἀριθμὸν εἰδέναι. ἀκούεις γάρ που τὰς τοιαύτας ἀμφιςβητήσεις. ΘΕΑΙ. Ἔγωγε. XXXVII. ΣΩ. Οὐκοῦν ἡμεῖς ἀπεικάζοντες τῇ τῶν περιστερῶν κτήσει τε καὶ θήρᾳ ἐροῦμεν, ὅτι διττὴ ἦν ἡ θήρα, ἡ μὲν πρὶν ἐκτῆσθαι, τοῦ κεκτῆσθαι ἕνεκα, ἡ δὲ κεκτημένῳ, τοῦ λαβεῖν καὶ ἔχειν ἐν ταῖς χερσὶν ἃ πάλαι ἐκέκτητο· οὕτω δὲ καὶ ὧν πάλαι ἐπιστῆμαι ἦσαν αὐτῷ μαθόντι, ἃ ἠπίστατο αὐτά, πάλιν ἐστὶ καταμανθάνειν ταῦτα ταῦτα, ἀναλαμβάνοντα τὴν ἐπιστήμην ἑκάστου καὶ ἴσχοντα, ἣν ἐκέκτητο μὲν πάλαι, πρόχειρον δ' οὐκ εἶχε τῇ διανοίᾳ; ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ· ΣΩ. Τοῦτο δὴ ἄρτι ἠρώτων, ὅπως χρὴ τοῖς ὀνόμασι χρώμενον λέγειν περὶ αὐτῶν, ὅταν ἀριθμήσων ἴῃ ὁ ἀριθμητικός, ἤ τι ἀναγνωσόμενος ὁ γραμματικός. ὡς ἐπιστάμενος ἄρα ἐν τῷ τοιούτῳ, πάλιν ἔρχεται μαθησόμενος παρ' ἑαυτοῦ ἃ ἐπίσταται, ΘΕΑΙ. Ἀλλ' ἄτοπον, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλὰ ἃ οὐκ ἐπίσταται, φῶμεν αὐτὸν ἀναγνώσεσθαι καὶ ἀριθ-

μήσειν, δεδωκότες αὐτῷ πάντα μὲν γράμματα πάντα δὲ ἀριθμὸν ἐπίστασθαι; ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ καὶ τοῦτ᾽ ἄλογον. ΣΩ. Βούλει οὖν λέγωμεν ὅτι τῶν μὲν ὀνομάτων οὐδὲν ἡμῖν μέλει, ὅπῃ τις χαίρει ἕλκων τὸ ἐπίστασθαι καὶ μανθάνειν; ἐπειδὴ δὲ ὡρισάμεθα ἕτερον μέν τι, τὸ κεκτῆσθαι τὴν ἐπιστήμην, ἕτερον δὲ τὸ ἔχειν, ὃ μέν τις κέκτηται, μὴ κεκτῆσθαι ἀδύνατον φαμὲν εἶναι; ὥστε οὐδέποτε ξυμβαίνει ὅ τις οἶδε, μὴ εἰδέναι, ψευδῆ μέντοι δόξαν οἷόν τ᾽ εἶναι περὶ αὐτοῦ λαβεῖν· μὴ γὰρ ἔχειν τὴν ἐπιστήμην τούτου οἷόν τε, ἀλλ᾽ ἑτέραν ἀντ᾽ ἐκείνης, ὅταν θηρεύων τινὰ ἀπ᾽ αὐτοῦ ἐπιστήμην, διαπετομένων, ἀνθ᾽ ἑτέρας ἑτέραν ἁμαρτὼν λάβῃ· ὅταν ἄρα τὰ ἕνδεκα δώδεκα οἰηθῇ εἶναι, τὴν τῶν ἕνδεκα ἐπιστήμην ἀντὶ τῆς τῶν δώδεκα λαβεῖν, τὴν ἐν αὐτῷ, οἷον φάτταν ἀντὶ περιστερᾶς. ΘΕΑΙ. Ἔχει γὰρ οὖν λόγον. ΣΩ. Ὅταν δέ γε, ἣν ἐπιχειρῇ λαβεῖν, λάβῃ, ἀψευδεῖν τε καὶ τὰ ὄντα δοξάζειν τότε, καὶ οὕτω δὴ εἶναι ἀληθῆ τε καὶ ψευδῆ δόξαν, καὶ ὧν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐδυσχεραίνομεν, οὐδὲν ἐμποδὼν γίγνεσθαι. ἴσως οὖν μοι ξυμφήσεις· ἢ πῶς ποιήσεις; ΘΕΑΙ. Οὕτω. ΣΩ. Καὶ γὰρ τοῦ μὲν ἃ ἐπίστανται μὴ ἐπίστασθαι, ἀπηλλάγμεθα. ἃ γὰρ κεκτήμεθα, μὴ κεκτῆσθαι οὐδαμοῦ ἔτι ξυμβαίνει, οὔτε ψευσθεῖσί τινος, οὔτε μή· δεινότερον μέντοι πάθος ἄλλο παραφαίνεσθαί μοι δοκεῖ. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Εἰ ἡ τῶν ἐπιστημῶν ἐπαλλαγὴ ψευδὴς γενήσεταί ποτε δόξα. ΘΕΑΙ. Πῶς δή; ΣΩ. Πρῶτον μὲν, τό τινος ἔχον-

τα ἐπιστήμην τοῦτο αὐτὸ ἀγνοεῖν, μὴ ἀγνωμοσύνῃ, ἀλλὰ τῇ ἑαυτοῦ ἐπιστήμῃ· ἔπειτα ἕτερον αὖ τοῦτο δοξάζειν, τὸ δ' ἕτερον τοῦτο. πῶς οὐ πολλὴ ἀλογία, ἐπιστήμης παραγενομένης, γνῶναι μὲν τὴν ψυχὴν μηδέν, ἀγνοῆσαι δὲ πάντα; ἐκ γὰρ τούτου τοῦ λόγου κωλύει οὐδὲν καὶ ἄγνοιαν παραγενομένην γνῶναί τι ποιῆσαι, καὶ τυφλότητα ἰδεῖν, εἴπερ καὶ ἐπιστήμη ἀγνοῆσαί ποτέ τινα ποιήσει. ΘΕΑΙ. Ἴσως γάρ, ὦ Σώκρατες, οὐ καλῶς τὰς ὄρνιθας ἐτίθεμεν, ἐπιστήμας μόνον τιθέντες· ἔδει δὲ καὶ ἀνεπιστημοσύνας τιθέναι ὁμοῦ ξυνδιαπετομένας ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ τὸν θηρεύοντα, τοτὲ μὲν ἐπιστήμην λαμβάνοντα, τοτὲ δ' ἀνεπιστημοσύνην τοῦ αὐτοῦ πέρι, ψευδῆ μὲν δοξάζειν τῇ ἀνεπιστημοσύνῃ, ἀληθῆ δὲ τῇ ἐπιστήμῃ. ΣΩ. Οὐ ῥᾴδιόν γε, ὦ Θεαίτητε, μὴ ἐπαινεῖν σε· ὃ μέντοι εἶπες, πάλιν ἐπίσκεψαι. ἔστω μὲν γὰρ ὡς λέγεις· ὁ δὲ δὴ τὴν ἀνεπιστημοσύνην λαβὼν ψευδῆ μέν, φῄς, δοξάσει· ἦ γάρ; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Οὐ δήπου καὶ ἡγήσεταί γε ψευδῆ δοξάζειν. ΘΕΑΙ. Πῶς γάρ; ΣΩ. Ἀλλ' ἀληθῆ γε, καὶ ὡς εἰδὼς διακείσεται περὶ ὧν ἔψευσται. ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Ἐπιστήμην ἄρα οἰήσεται τεθηρευκὼς ἔχειν, ἀλλ' οὐκ ἀνεπιστημοσύνην. ΘΕΑΙ. Δῆλον. ΣΩ. Οὐκοῦν μακρὰν περιελθόντες πάλιν ἐπὶ τὴν πρώτην πάρεσμεν ἀπορίαν; ὁ γὰρ ἐλεγκτικὸς ἐκεῖνος γελάσας φήσει· Πότερον, ὦ βέλτιστοι, ἀμφοτέρας τις εἰδώς, ἐπιστήμην τε καὶ ἀνεπιστημοσύνην, ἣν οἶδεν, ἑτέραν αὐτὴν οἴεταί τινα εἶναι ὧν οἶδεν; ἢ οὐδετέ-

ραν αὐταῖν εἰδώς, ἣν μὴ οἶδε, δοξάζει ἑτέραν ὧν οὐκ οἶδεν; ἢ τὴν μὲν εἰδώς, τὴν δ' οὔ, ἣν οἶδεν, ἣν μη οἶδεν, ἢ ἣν μὴ οἶδεν, ἣν οἶδεν, ἡγεῖται; ἢ πάλιν αὖ μοι ἐρεῖτε ὅτι τῶν ἐπιστημῶν καὶ ἀνεπιστημοσυνῶν εἰσὶν αὖ ἐπιστῆμαι, ἃς ὁ κεκτημένος, ἐν ἑτέροις τισὶ γελοίοις περιστερεῶσιν ἢ κηρίνοις πλάσμασι καθείρξας, ἕωςπερ ἂν κεκτῆται, ἐπίσταται, καὶ ἐὰν μὴ προχείρους ἔχῃ ἐν τῇ ψυχῇ; καὶ οὕτω δὴ ἀναγκασθήσεσθε εἰς ταὐτὸν περιτρέχειν μυριάκις, οὐδὲν πλέον ποιοῦντες; τί πρὸς ταῦτα, ὦ Θεαίτητε, ἀποκρινούμεθα; ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ μὰ Δία, ὦ Σώκρατες, ἔγωγε οὐκ ἔχω τί χρὴ λέγειν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἡμῖν, ὦ παῖ, καλῶς ὁ λόγος ἐπιπλήττει καὶ ἐνδείκνυται, ὅτι οὐκ ὀρθῶς ψευδῆ δόξαν προτέραν ζητοῦμεν ἐπιστήμης, ἐκείνην ἀφέντες· τὸ δ' ἐστὶν ἀδύνατον γνῶναι, πρὶν ἄν τις ἐπιστήμην ἱκανῶς λάβοι τί ποτ' ἐστί. ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, ἐν τῷ παρόντι ὡς λέγεις οἴεσθαι. XXXVIII. ΣΩ. Τί οὖν τις ἐρεῖ πάλιν ἐξ ἀρχῆς ἐπιστήμην; οὐ γάρ πω ἀπεροῦμεν γέ πω. ΘΕΑΙ. Ἥκιστα, ἐάνπερ μὴ σύ γε ἀπαγορεύῃς. ΣΩ. Λέγε δή, τί ἂν αὐτὸ μάλιστα εἰπόντες ἥκιστ' ἂν ἡμῖν αὐτοῖς ἐναντιωθεῖμεν. ΘΕΑΙ. Ὅπερ ἐπεχειροῦμεν, ὦ Σώκρατες, ἐν τῷ πρόσθεν· οὐ γὰρ ἔχω ἔγωγε ἄλλο οὐδέν. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΘΕΑΙ. Τὴν ἀληθῆ δόξαν ἐπιστήμην εἶναι. ἀναμάρτητόν γέ πού ἐστι τὸ δοξάζειν ἀληθῆ, καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ γιγνόμενα πάντα καλὰ καὶ ἀγαθὰ γίγνεται. ΣΩ. Ὁ τὸν ποταμὸν καθηγούμενος, ὦ Θεαίτητε, ἔφη ἄρα δείξειν

αὐτό· καὶ τοῦτο ἐὰν ἰόντες ἐρευνῶμεν, τάχ᾽ ἂν ἐμπόδιον γενόμενον αὐτὸ φήνειε τὸ ζητούμενον· μένουσι δὲ, δῆλον οὐδέν. ΘΕΑΙ. Ὀρθῶς λέγεις· ἀλλ᾽ ἴωμέν γε καὶ σκοπῶμεν. ΣΩ. Οὐκοῦν τοῦτό γε βραχείας σκέψεως; τέχνη γάρ σοι ὅλη σημαίνει μὴ εἶναι ἐπιστήμην αὐτό. ΘΕΑΙ. Πῶς δή; καὶ τίς αὕτη, ΣΩ. Ἡ τῶν μεγίστων εἰς σοφίαν, οὓς δὴ καλοῦσι ῥήτοράς τε καὶ δικανικούς. αὗτοι γάρ που τῇ ἑαυτῶν τέχνῃ πείθουσιν, οὐ διδάσκοντες, ἀλλὰ δοξάζειν ποιοῦντες ἃ ἂν βούλωνται· ἢ σὺ οἴει δεινούς τινας οὕτω διδασκάλους εἶναι, ὥστε οἷς μὴ παρεγένοντό τινες ἀποστερουμένοις χρήματα, ἤ τι ἄλλο βιαζομένοις, τούτους δύνασθαι πρὸς ὕδωρ σμικρὸν διδάξαι ἱκανῶς τῶν γενομένων τὴν ἀλήθειαν; ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς ἔγωγε οἶμαι, ἀλλὰ πεῖσαι μέν. ΣΩ. Τὸ πεῖσαι δ᾽ οὐχὶ δοξάσαι λέγεις ποιῆσαι; ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Οὐκοῦν ὅταν δικαίως πεισθῶσι δικασταὶ περὶ ὧν ἰδόντι μόνον ἐστὶν εἰδέναι, ἄλλως δὲ μή, ταῦτα τότε ἐξ ἀκοῆς κρίνοντες, ἀληθῆ δόξαν λαβόντες, ἄνευ ἐπιστήμης ἔκριναν, ὀρθὰ πεισθέντες, εἴπερ εὖ ἐδίκασαν; ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκ ἄν, ὦ φίλε, εἴ γε ταὐτὸν ἦν δόξα τε ἀληθὴς [καὶ δικαστήριον] καὶ ἐπιστήμη, ὀρθά ποτ᾽ ἂν δικαστὴς ἄκρος ἐδόξαζεν ἄνευ ἐπιστήμης· νῦν δὲ ἔοικεν ἄλλο τι ἑκάτερον εἶναι. ΘΕΑΙ. Ὅ γε ἐγώ, ὦ Σώκρατες, εἰπόντος του ἀκούσας ἐπιλελήσμην, νῦν δ᾽ ἐννοῶ· ἔφη δέ, τὴν μὲν μετὰ λόγου ἀληθῆ δόξαν ἐπιστήμην εἶναι, τὴν δὲ ἄλογον ἐκτὸς ἐπιστήμης· καὶ ὧν μὲν μὴ

ἐστι λόγος, οὐκ ἐπιστητὰ εἶναι, οὑτωσὶ καὶ ὀνομάζων, ἃ δ' ἔχει, ἐπιστητά. ΣΩ. Ἦ καλῶς λέγεις. τὰ δὲ δὴ ἐπιστητὰ ταῦτα καὶ μὴ πῇ διῄρει, λέγε, εἰ ἄρα κατὰ ταὐτὰ σύ τε κἀγὼ ἀκηκόαμεν. ΘΕΑΙ. Ἀλλ' οὐκ οἶδα, εἰ ἐξευρήσω· λέγοντος μέντ' ἂν ἑτέρου, ὡς ἐγῷμαι, ἀκολουθησαίμην. XXXIX. ΣΩ. Ἄκουε δὴ ὄναρ ἀντὶ ὀνείρατος. ἐγὼ γὰρ αὖ ἐδόκουν ἀκούειν τινῶν, ὅτι τὰ μὲν πρῶτα οἱαπερεὶ στοιχεῖα, ἐξ ὧν ἡμεῖς τε ξυγκείμεθα καὶ τἆλλα, λόγον οὐκ ἔχοι· αὐτὸ γὰρ καθ' αὑτὸ ἕκαστον ὀνομάσαι μόνον εἴη, προςειπεῖν δὲ οὐδὲν ἄλλο δυνατόν, οὔθ' ὡς ἔστιν, οὔθ' ὡς οὐκ ἔστιν· ἤδη γὰρ ἂν οὐσίαν ἢ μὴ οὐσίαν αὐτῷ προςτίθεσθαι· δεῖν δὲ οὐδὲν προςφέρειν, εἴπερ αὐτὸ ἐκεῖνο μόνον τις ἐρεῖ. ἐπεὶ οὐδὲ τὸ αὐτό, οὐδὲ τὸ ἐκεῖνο, οὐδὲ τὸ ἕκαστον, οὐδὲ τὸ μόνον, οὐδὲ τὸ τοῦτο προςοιστέον, οὐδ' ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα. ταῦτα μὲν γὰρ περιτρέχοντα πᾶσι προςφέρεσθαι, ἕτερα ὄντα ἐκείνων οἷς προστίθεται· δεῖν δέ, εἴπερ ἦν δυνατὸν αὐτὸ λέγεσθαι καὶ εἶχεν οἰκεῖον αὐτοῦ λόγον, ἄνευ τῶν ἄλλων ἁπάντων λέγεσθαι· νῦν δὲ ἀδύνατον εἶναι, ὁτιοῦν τῶν πρώτων ῥηθῆναι λόγῳ· οὐ γὰρ εἶναι αὐτῷ ἀλλ' ἢ ὀνομάζεσθαι μόνον. ὄνομα γὰρ μόνον ἔχειν· τὰ δὲ ἐκ τούτων ἤδη ξυγκείμενα ὥςπερ αὐτὰ πέπλεκται, οὕτω καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν ξυμπλακέντα λόγον γεγονέναι· ὀνομάτων γὰρ ξυμπλοκὴν εἶναι λόγου οὐσίαν. οὕτω δὴ τὰ μὲν στοιχεῖα, ἄλογα καὶ ἄγνωστα εἶναι, αἰσθητὰ δέ· τὰς δὲ συλλαβὰς γνωστάς τε καὶ ῥητὰς καὶ ἀληθεῖ δόξῃ δοξα-

στάς. ὅταν μὲν οὖν ἄνευ λόγου τὴν ἀληθῆ δόξαν τινός τις λάβῃ, ἀληθεύειν μὲν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν περὶ αὐτὸ, γιγνώσκειν δ' οὔ· τὸν γὰρ μὴ δυνάμενον δοῦναί τε καὶ δέξασθαι λόγον, ἀνεπιστήμονα εἶναι περὶ τούτου· προςλαβόντα δὲ λόγον, δυνατόν τε ταῦτα πάντα γε γνῶναι, καὶ τελέως πρὸς ἐπιστήμην ἔχειν. οὕτω σὺ τὸ ἐνύπνιον ἢ ἄλλως ἀκήκοας; ΘΕΑΙ. Οὕτω μὲν οὖν παντάπασι. ΣΩ. Ἀρέσκει οὖν σε καὶ τίθεσθαι ταύτῃ, δόξαν ἀληθῆ μετὰ λόγου ἐπιστήμην εἶναι; ΘΕΑΙ. Κομιδῇ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἆρ', ὦ Θεαίτητε, νῦν οὕτω τῇδε τῇ ἡμέρᾳ εἰλήφαμεν, ὃ πάλαι καὶ πολλοὶ τῶν σοφῶν ζητοῦντες, πρὶν εὑρεῖν, κατεγήρασαν; ΘΕΑΙ. Ἐμοιγ' οὖν δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, καλῶς λέγεσθαι τὸ νῦν ῥηθέν. ΣΩ. Καὶ εἰκός γε αὐτὸ τοῦτο οὕτως ἔχειν. τίς γὰρ ἂν καὶ ἔτι ἐπιστήμη εἴη χωρὶς λόγου τε καὶ ὀρθῆς δόξης; ἓν μέντοι τί με τῶν ῥηθέντων ἀπαρέσκει. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον δή; ΣΩ. Ὃ καὶ δοκεῖ λέγεσθαι κομψότατα, ὡς τὰ μὲν στοιχεῖα, ἄγνωστα· τὸ δὲ τῶν συλλαβῶν γένος, γνωστόν. ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν ὀρθῶς; ΣΩ. Ἰστέον δή. ὥςπερ γὰρ ὁμήρους ἔχομεν τοῦ λόγου, τὰ παραδείγματα, οἷς χρώμενος εἶπε πάντα ταῦτα. ΘΕΑΙ. Ποῖα δή; ΣΩ. Τὰ τῶν γραμμάτων στοιχεῖά τε καὶ συλλαβάς· ἢ οἴει ἄλλοσέ ποι βλέποντα ταῦτα εἰπεῖν τὸν εἰπόντα ἃ λέγομεν; ΘΕΑΙ. Οὔκ, ἀλλ' εἰς ταῦτα. XL. ΣΩ. Βασανίζωμεν δὴ αὐτὰ ἀναλαμβάνοντες, μᾶλλον δὲ ἡμᾶς αὐτούς, οὕτως ἢ οὐχ οὕτω γράμματα ἐμάθομεν. φέρε πρῶτον· ἆρ' αἱ μὲν συλ-

λαβαὶ λόγον ἔχουσι, τὰ δὲ στοιχεῖα, ἄλογα; ΘΕΑΙ. Ἴσως. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν καὶ ἐμοὶ φαίνεται. Σωκράτους γοῦν εἴ τις ἔροιτο τὴν πρώτην συλλαβὴν οὑτωσίν, Ὦ Θεαίτητε, λέγε τί ἐστι σω, τί ἀποκρινεῖ; ΘΕΑΙ. Ὅτι σ καὶ ω. ΣΩ. Οὐκοῦν τοῦτον ἔχεις λόγον τῆς συλλαβῆς; ΘΕΑΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἴθι δή, οὕτως εἰπὲ καὶ τὸν τοῦ σ λόγον. ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς τοῦ στοιχείου τις ἐρεῖ στοιχεῖα; καὶ γὰρ δή, ὦ Σώκρατες, τό τε σ τῶν ἀφώνων ἐστί, ψόφος τις μόνον, οἷον συριττούσης τῆς γλώττης· τοῦ δ' αὖ β οὔτε φωνὴ οὔτε ψόφος, οὐδὲ τῶν πλείστων στοιχείων. ὥστε πάνυ εὖ ἔχει τὸ λέγεσθαι αὐτὰ ἄλογα, ὧν γε τὰ ἐναργέστατα ἑπτὰ αὐτὰ φωνὴν μόνην ἔχει, λόγον δὲ οὐδ' ὁντινοῦν. ΣΩ. Τουτὶ μὲν ἄρα, ὦ ἑταῖρε, κατωρθώκαμεν περὶ ἐπιστήμης. ΘΕΑΙ. Φαινόμεθα. ΣΩ. Τί δὲ δή, τὸ μὴ γνωστὸν εἶναι τὸ στοιχεῖον, ἀλλὰ τὴν συλλαβήν, ἆρ' ὀρθῶς ἀποδεδέγμεθα; ΘΕΑΙ. Εἰκός γε. ΣΩ. Φέρε δή, τὴν συλλαβὴν πότερον λέγομεν τὰ ἀμφότερα στοιχεῖα, καί, ἐὰν πλείω ᾖ ἢ δύο, τὰ πάντα; ἢ μίαν τινὰ ἰδέαν γεγονυῖαν ξυντεθέντων αὐτῶν; ΘΕΑΙ. Τὰ πάντα, ἔμοιγε δοκοῦμεν. ΣΩ. Ὅρα δὴ ἐπὶ δυοῖν, σ καὶ ω, ἀμφότερά ἐστιν ἡ πρώτη συλλαβὴ τοῦ ἐμοῦ ὀνόματος· ἄλλο τι ὁ γιγνώσκων αὐτὴν τὰ ἀμφότερα γιγνώσκει; ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Τὸ σ καὶ τὸ ω ἄρα γιγνώσκει. ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Τί δέ; ἑκάτερον ἆρ' ἀγνοεῖ, καὶ οὐδέτερον εἰδὼς ἀμφότερα γιγνώσκει; ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ δεινὸν

καὶ ἄλογον, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλὰ μέντοι εἴγε ἀνάγκη ἑκάτερον γιγνώσκειν, εἴπερ ἀμφότερά τις γνώσεται, προγιγνώσκειν τὰ στοιχεῖα ἅπασα ἀνάγκη τῷ μέλλοντί ποτε γνώσεσθαι συλλαβήν· καὶ οὕτως ἡμῖν ὁ καλὸς λόγος ἀποδεδρακὼς οἰχήσεται. ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα γε ἐξαίφνης. ΣΩ. Οὐ γὰρ καλῶς αὐτὸν φυλάττομεν. χρῆν γὰρ ἴσως τὴν συλλαβὴν τίθεσθαι μὴ τὰ στοιχεῖα, ἀλλ᾽ ἐξ ἐκείνων ἕν τι γεγονὸς εἶδος, ἰδέαν μίαν αὐτὸ αὑτοῦ ἔχον, ἕτερον δὲ τῶν στοιχείων. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν, καὶ τάχα γ᾽ ἂν μᾶλλον οὕτως ἢ ἐκείνως ἔχοι. ΣΩ. Σκεπτέον καὶ οὐ προδοτέον οὕτως ἀνάνδρως μέγαν τε καὶ σεμνὸν λόγον. ΘΕΑΙ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Ἐχέτω δή, ὡς νῦν φαμέν· μία ἰδέα ἐξ ἑκάστων τῶν ξυναρμοττόντων στοιχείων γιγνομένη ἡ συλλαβή, ὁμοίως ἔν τε γράμμασι, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασι. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν μέρη αὐτῆς οὐ δεῖ εἶναι; ΘΕΑΙ. Τί δή; ΣΩ. Ὅτι οὗ ἂν ᾖ μέρη, τὸ ὅλον ἀνάγκη τὰ πάντα μέρη εἶναι· ἢ καὶ τὸ ὅλον ἐκ τῶν μερῶν λέγεις γεγονός, ἕν τι εἶδος ἕτερον τῶν πάντων μερῶν; ΘΕΑΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τὸ δὲ δὴ πᾶν καὶ τὸ ὅλον πότερον ταὐτὸν καλεῖς, ἢ ἕτερον ἑκάτερον; ΘΕΑΙ. Ἔχω μὲν οὐδὲν σαφές· ὅτι δὲ κελεύεις προθύμως ἀποκρίνασθαι, παρακινδυνεύων λέγω, ὅτι ἕτερον. ΣΩ. Ἡ μὲν προθυμία, ὦ Θεαίτητε, ὀρθή· εἰ δὲ καὶ ἡ ἀπόκρισις, σκεπτέον. ΘΕΑΙ. Δεῖ δέ γε δή. XLI. ΣΩ. Οὐκοῦν διαφέροι ἂν τὸ ὅλον τοῦ παντός, ὡς ὁ νῦν λόγος. ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Τί δὲ δή,

τὰ πάντα καὶ τὸ πᾶν ἐσθ᾽ ὅ, τι διαφέρι; οἷον ἐπειδὰν λέγωμεν, ἕν, δύο, τρία, τέτταρα, πέντε, ἕξ, καὶ ἐὰν δὶς τρία, ἢ τρὶς δύο, ἢ τέτταρά τε καὶ δύο, ἢ τρία καὶ δύο καὶ ἕν, [ἢ πέντε καὶ ἕν], πότερον ἐν πᾶσι τούτοις τὸ αὐτὸ ἢ ἕτερον λέγομεν; ΘΕΑΙ. Ταὐτόν. ΣΩ. Ἆρ᾽ ἄλλο τι ἢ ἕξ; ΘΕΑΙ. Οὐδέν· ΣΩ. Οὐκοῦν ἐφ᾽ ἑκάστης λέξεως πάντα τὰ ἕξ εὑρήκαμεν. ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Πάλιν δ᾽ οὐδὲν λέγομεν, τὰ πάντα λέγοντες; ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ἦ ἄλλο τι τὰ ἕξ; ΘΕΑΙ. Οὐδέν. ΣΩ. Ταὐτὸν ἄρα ἔν γε τοῖς ὅσα ἐξ ἀριθμοῦ ἐστι, τό τε πᾶν προσαγορεύομεν καὶ τὰ ἅπαντα. ΘΕΑΙ. Φαίνεται. ΣΩ. Ὧδε δὴ περὶ αὐτῶν λέγωμεν ὁ τοῦ πλέθρου ἀριθμὸς καὶ πλέθρον ταὐτόν· ἦ γάρ; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Καὶ ὁ τοῦ σταδίου δὴ ὡσαύτως; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Καὶ μὴν ὁ τοῦ στρατοπέδου γε καὶ τὸ στρατόπεδον, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ὁμοίως; ὁ γὰρ ἀριθμὸς πᾶς, τὸ πᾶν ὂν ἕκαστον αὐτῶν ἐστι. ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Ὁ δὲ ἑκάστων ἀριθμὸς μῶν ἄλλο τι ἢ μέρη ἐστί; ΘΕΑΙ. Οὐδέν. ΣΩ. Ὅσα ἄρα ἔχει μέρη, ἐκ μερῶν ἂν εἴη; ΘΕΑΙ. Φαίνεται. ΣΩ. Τὰ δέ γε πάντα μέρη τὸ πᾶν εἶναι ὡμολόγηται, εἴπερ καὶ ὁ πᾶς ἀριθμὸς τὸ πᾶν ἔσται; ΘΕΑΙ. Οὕτω. ΣΩ. Τὸ ὅλον ἄρ᾽ οὐκ ἔστιν ἐκ μερῶν· πᾶν γὰρ ἂν εἴη, τὰ πάντα ὂν μέρη. ΘΕΑΙ. Οὐκ ἔοικε. ΣΩ. Μέρος δ᾽ ἔσθ᾽ ὅτου ἄλλου ἐστὶν ὅπερ ἐστίν, ἢ τοῦ ὅλου; ΘΕΑΙ. Τοῦ παντός γε. ΣΩ. Ἀνδρικῶς γε, ὦ Θεαίτητε, μάχῃ. τὸ πᾶν δὲ οὐχ, ὅταν μηδὲν ἀπῇ, αὐτὸ τοῦτο τὸ πᾶν

ἐστι; ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ὅλον δὲ οὐ ταὐτὸν τοῦτο ἔσται, οὗ ἂν μηδαμῇ μηδὲν ἀποστατῇ; οὗ δ' ἂν ἀποστατῇ, οὔτε ὅλον οὔτε πᾶν ἅμα γενόμενον ἐκ τοῦ αὐτοῦ τὸ αὐτό; ΘΕΑΙ. Δοκεῖ μοι νῦν οὐδὲν διαφέρειν πᾶν τε καὶ ὅλον. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐλέγομεν, ὅτι οὗ ἂν μέρη ᾖ, τὸ ὅλον τε καὶ πᾶν, τὰ πάντα μέρη ἔσται; ΘΕΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Πάλιν δή, ὅπερ ἄρτι ἐπεχείρουν, οὐκ, εἴπερ ἡ συλλαβὴ μὴ τὰ στοιχεῖά ἐστιν, ἀνάγκη αὐτὴν μὴ ὡς μέρη ἔχειν ἑαυτῆς τὰ στοιχεῖα, ἢ ταὐτὸν οὖσαν αὐτοῖς, ὁμοίως ἐκείνοις γνωστὴν εἶναι; ΘΕΑΙ. Οὕτω. ΣΩ. Οὐκοῦν τοῦτο ἵνα μὴ γένηται, ἕτερον αὐτῶν αὐτὴν ἐθέμεθα; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Τί δ', εἰ μὴ τὰ στοιχεῖα συλλαβῆς μέρη ἐστίν, ἔχεις ἄλλ' ἄττα εἰπεῖν, ἃ μέρη μέν ἐστι συλλαβῆς, οὐ μέντοι στοιχεῖά γε ἐκείνης; ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες, μόρια ταύτης ξυγχωροίην· γελοῖόν που, τὰ στοιχεῖα ἀφέντα, ἐπ' ἄλλα ἰέναι. ΣΩ. Παντάπασι δή, ὦ Θεαίτητε, κατὰ τὸν νῦν λόγον, μία τις ἰδέα ἀμέριστος συλλαβὴ ἂν εἴη. ΘΕΑΙ. Ἔοικε. ΣΩ. Μέμνησαι οὖν, ὦ φίλε, ὅτι ὀλίγον ἐν τῷ πρόσθεν ἀπεδεχόμεθα, ἡγούμενοι εὖ λέγεσθαι ὅτι τῶν πρώτων οὐκ εἴη λόγος, ἐξ ὧν τὰ ἄλλα ξύγκειται, διότι αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἕκαστον εἴη ἀξύνθετον, καὶ οὐδὲ τὸ εἶναι περὶ αὐτοῦ ὀρθῶς ἔχοι προσφέροντα εἰπεῖν, οὐδὲ τοῦτο, ὡς ἕτερα καὶ ἀλλότρια λεγόμενα, καὶ αὕτη δὴ ἡ αἰτία ἄλογόν τι καὶ ἄγνωστον αὐτὸ ποιοῖ; ΘΕΑΙ. Μέμνημαι. ΣΩ. Ἦ οὖν ἄλλη τις ἢ αὕτη ἡ αἰτία τοῦ μονοειδές τι καὶ ἀμέριστον αὐτὸ εἶναι; ἐγὼ μὲν

γάρ οὐχ ὁρῶ ἄλλην. ΘΕΑΙ. Οὐ γὰρ οὖν δὴ φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰς ταὐτὸν ἐμπέπτωκεν ἡ συλλαβὴ εἶδος ἐκείνῳ, εἴπερ μέρη τε μὴ ἔχει καὶ μία ἐστὶν ἰδέα; ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Εἰ μὲν ἄρα πολλὰ στοιχεῖα ἡ συλλαβή ἐστι, καὶ ὅλον τι, μέρη δ' αὐτῆς ταῦτα· ὁμοίως αἵ τε συλλαβαὶ γνωσταὶ καὶ ῥηταὶ καὶ τὰ στοιχεῖα, ἐπείπερ τὰ πάντα μέρη τῷ ὅλῳ ταὐτὸν ἐφάνη. ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Εἰ δέ γε ἕν τε καὶ ἀμερές, ὁμοίως μὲν συλλαβή, ὡσαύτως δὲ στοιχεῖον, ἄλογόν τε καὶ ἄγνωστον. ἡ γὰρ αὐτὴ αἰτία ποιήσει αὐτὰ τοιαῦτα. ΘΕΑΙ. Οὐκ ἔχω ἄλλως εἰπεῖν. ΣΩ. Τοῦτο μὲν ἄρα μὴ ἀποδεχώμεθα, ὃς ἂν λέγῃ συλλαβὴν μὲν γνωστὸν καὶ ῥητόν, στοιχεῖον δὲ τοὐναντίον. ΘΕΑΙ. Μὴ γάρ, εἴπερ τῷ λόγῳ πεισόμεθα. ΣΩ. Τί δ' αὖ; τοὐναντίον λεγοντος ἆρ' οὐ μᾶλλον ἂν ἀποδέξαιο, ἐξ ὧν αὐτὸς ξύνοισθα σαυτῷ ἐν τῇ τῶν γραμμάτων μαθήσει; ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὡς οὐδὲν ἄλλο μανθάνων διετέλεσας, ἢ τὰ στοιχεῖα ἐν τῇ ὄψει διαγιγνώσκειν πειρώμενος καὶ ἐν τῇ ἀκοῇ αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἕκαστον, ἵνα μὴ ἡ θέσις σε ταράττῃ λεγομένων τε καὶ γραφομένων. ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Ἐν δὲ κιθαριστοῦ τελέως μεμαθηκέναι, μῶν ἄλλο τι ἦν ἢ τὸ τῷ φθόγγῳ ἑκάστῳ δύνασθαι ἐπακολουθεῖν, ποίας χορδῆς εἴη; ἃ δὴ στοιχεῖα πᾶς ἂν ὁμολογήσειε μουσικῆς λέγεσθαι. ΘΕΑΙ. Οὐδὲν ἄλλο. ΣΩ. Ὧν μὲν ἄρ' αὐτοὶ ἔμπειροί ἐσμεν στοιχείων καὶ συλλαβῶν, εἰ δεῖ ἀπὸ τούτων τεκμαίρεσθαι καὶ εἰς τὰ ἄλλα, πολὺ τὸ τῶν στοιχείων γένος ἐναρ-

γεστέραν τε τὴν γνῶσιν ἔχειν φήσομεν καὶ κυριωτέραν τῆς συλλαβῆς πρὸς τὸ λαβεῖν τελέως ἕκαστον μάθημα· καὶ ἐάν τις φῇ συλλαβὴν μὲν γνωστόν, ἄγνωστον δὲ πεφυκέναι στοιχεῖον, ἑκόντα ἢ ἄκοντα παίζειν ἡγησόμεθ' αὐτόν. ΘΕΑΙ. Κομιδῇ μὲν οὖν. XLII. ΣΩ. Ἀλλὰ δὴ τούτου μὲν ἔτι κἂν ἄλλαι φανεῖεν ἀποδείξεις, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ· τὸ δὲ προκείμενον μὴ ἐπιλαθώμεθα δι' αὐτὰ ἰδεῖν, ὅ, τι δή ποτε καὶ λέγεται τὸ μετὰ δόξης ἀληθοῦς λόγον προςγενόμενον τὴν τελεωτάτην ἐπιστήμην γεγονέναι. ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν χρὴ ὁρᾷν; ΣΩ. Φέρε δή, τίνα ποτὲ βούλεται τὸν λόγον ἡμῖν σημαίνειν; τριῶν γάρ ἕν τί μοι δοκεῖ λέγειν. ΘΕΑΙ. Τίνων δή; ΣΩ. Τὸ μὲν πρῶτον εἴη ἂν τὸ τὴν αὑτοῦ διάνοιαν ἐμφανῆ ποιεῖν διὰ φωνῆς μετὰ ῥημάτων τε καὶ ὀνομάτων, ὥςπερ εἰς κάτοπτρον ἢ ὕδωρ τὴν δόξαν ἐκτυπούμενον εἰς τὴν διὰ τοῦ στόματος ῥοήν· ἢ οὐ δοκεῖ σοι τὸ τοιοῦτον λόγος εἶναι; ΘΕΑΙ. Ἔμοιγε. ΣΩ. τὸν οὖν αὐτὸ δρῶντα λέγειν φαμέν; ΘΕΑΙ. Φαμέν. ΣΩ. Οὐκοῦν τοῦτό γε πᾶς ποιεῖν δυνατὸς θᾶττον ἢ σχολαίτερον, τὸ ἐνδείξασθαι, τί δοκεῖ περὶ ἑκάστου αὐτῷ, ὁ μὴ ἐννεὸς ἢ κωφὸς ἀπ' ἀρχῆς, καὶ οὕτως ὅσοι τι ὀρθὸν δοξάζουσι, πάντες αὐτὸ φανοῦνται μετὰ λόγου ἔχοντες, καὶ οὐδαμοῦ ἔτι ὀρθὴ δόξα χωρὶς ἐπιστήμης γενήσεται; ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Μὴ τοίνυν ῥᾳδίως καταγιγνώσκωμεν τὸ μηδὲν εἰρηκέναι τὸν ἀποφηνάμενον ἐπιστήμην, ὃ νῦν σκοποῦμεν. ἴσως γὰρ ὁ λέγων οὐ τοῦτο ἔλεγεν ἀλλὰ τό, ἐρωτηθέντα, τί ἕκαστον, δυνατὸν εἶναι τὴν ἀπόκρισιν διὰ τῶν στοι-

χείων ἀποδοῦναι τῷ ἐρομένῳ. ΘΕΑΙ. Οἷον τί λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οἷον καὶ Ἡσίοδος περὶ ἁμάξης λέγει τό, ἑκατὸν δέ τε δούραθ' ἁμάξης· ἃ ἐγὼ μὲν οὐκ ἂν δυναίμην εἰπεῖν, οἶμαι δὲ οὐδὲ σύ, ἀλλ' ἀγαπῷμεν ἂν ἐρωτηθέντες ὅ, τι ἐστὶν ἅμαξα, εἰ ἔχοιμεν εἰπεῖν, τροχοί, ἄξων, ὑπερτερία, ἄντυγες, ζυγός. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ὁ δέ γε ἴσως οἴοιτ' ἂν ἡμᾶς, ὥσπερ ἂν τὸ σὸν ὄνομα ἐρωτηθέντας, καὶ ἀποκριναμένους κατὰ συλλαβήν, γελοίους εἶναι, ὀρθῶς μὲν δοξάζοντας καὶ λέγοντας ἃ λέγομεν, οἰομένους δὲ γραμματικοὺς εἶναι, καὶ ἔχειν τε καὶ λέγειν γραμματικῶς τὸν τοῦ Θεαιτήτου ὀνόματος λόγον· τὸ δ' οὐκ εἶναι ἐπιστημόνως οὐδὲν λέγειν, πρὶν ἂν διὰ τῶν στοιχείων μετὰ τῆς ἀληθοῦς δόξης ἕκαστον περαίνῃ τις· ὅπερ καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν που ἐῤῥήθη. ΘΕΑΙ. Ἐῤῥήθη γάρ. ΣΩ. Οὕτω τοίνυν καὶ περὶ ἁμάξης ἡμᾶς μὲν ὀρθὴν ἔχειν δόξαν, τὸν δὲ διὰ τῶν ἑκατὸν ἐκείνων δυνάμενον διελθεῖν αὐτῆς τὴν οὐσίαν, προςλαβόντα τοῦτο, λόγον τε προςειληφέναι τῇ ἀληθεῖ δόξῃ· καὶ ἀντὶ δοξαστικοῦ τεχνικόν τε καὶ ἐπιστήμονα περὶ ἁμάξης οὐσίας γεγονέναι, διὰ στοιχείων τὸ ὅλον περάναντα. ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν εὖ δοκεῖ σοι, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Εἰ σοί, ὦ ἑταῖρε, δοκεῖ, καὶ ἀποδέχῃ, τὴν διὰ τοῦ στοιχείου διέξοδον περὶ ἑκάστου, λόγον εἶναι, τὴν δὲ κατὰ συλλαβὰς ἢ καὶ κατὰ μεῖζον ἔτι, ἀλογίαν, τοῦτό μοι λέγε, ἵν' αὐτὸ ἐπισκοπῶμεν. ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ πάνυ ἀποδέχομαι. ΣΩ. Πότερον ἡγούμενος ἐπιστήμονα εἶναι ὁντινοῦν ὁτουοῦν,

ὅταν τὸ αὐτὸ τοτὲ μὲν τοῦ αὐτοῦ δοκῇ αὐτῷ εἶναι, τοτὲ δὲ ἑτέρου, ἢ καὶ ὅταν τοῦ αὐτοῦ τοτὲ μὲν ἕτερον, τοτὲ δὲ ἕτερον δοξάζῃ; ΘΕΑΙ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Εἶτα ἀμνημονεῖς ἐν τῇ τῶν γραμμάτων μαθήσει κατ' ἀρχὰς σαυτόν τε καὶ τοὺς ἄλλους δρῶντας αὐτά; ΘΕΑΙ. Ἆρα λέγεις τῆς αὐτῆς συλλαβῆς τοτὲ μὲν ἕτερον, τοτὲ δὲ ἕτερον ἡγουμένους γράμμα, καὶ τὸ αὐτὸ τοτὲ μὲν εἰς τὴν προσήκουσαν, τοτὲ δὲ εἰς ἄλλην τιθέντας συλλαβήν; ΣΩ. Ταῦτα λέγω. ΘΕΑΙ. Μὰ Δί' οὐ τοίνυν ἀμνημονῶ, οὐδέ γέ πω ἡγοῦμαι ἐπίστασθαι τοὺς οὕτω ἔχοντας. ΣΩ. Τί οὖν; ὅταν ἐν τῷ τοιούτῳ καιρῷ Θεαίτητον γράφων τις θ καὶ ε, οἴηταί τε δεῖν γράφειν, καὶ γράψῃ, καὶ αὖ Θεόδωρον ἐπιχειρῶν γράφειν, τ καὶ ε οἴηταί τε δεῖν γράφειν, καὶ γράψῃ, ἆρ' ἐπίστασθαι φήσομεν αὐτὸν τὴν πρώτην τῶν ὑμετέρων ὀνομάτων συλλαβήν; ΘΕΑΙ. Ἀλλ' ἄρτι ὡμολογήσαμεν τὸν οὕτως ἔχοντα μήπω εἰδέναι. ΣΩ. Κωλύει οὖν τι καὶ περὶ τὴν δευτέραν συλλαβὴν καὶ τρίτην καὶ τετάρτην οὕτως ἔχειν τὸν αὐτόν; ΘΕΑΙ. Οὐδέν γε. ΣΩ. Ἆρ' οὖν τότε τὴν διὰ στοιχείου διέξοδον ἔχων γράψει Θεαίτητον μετὰ ὀρθῆς δόξης, ὅταν ἑξῆς γράφῃ; ΘΕΑΙ. Δῆλον δή. ΣΩ. Οὐκοῦν ἔτι ἀνεπιστήμων ὤν, ὀρθὰ δὲ δοξάζων, ὥς φαμεν; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Λόγον γε ἔχων μετὰ ὀρθῆς δόξης· τὴν γὰρ τοῦ στοιχείου ὁδὸν ἔχων ἔγραψεν, ἣν δὴ λόγον ὡμολογήσαμεν. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Ἔστιν ἄρα, ὦ ἑταῖρε, μετὰ λόγου ὀρθὴ δόξα, ἣν οὔπω δεῖ ἐπιστήμην καλεῖν.

ΘΕΑΙ. Κινδυνεύει. ΣΩ. XLIII. Ὄναρ δή, ὡς ἔοικεν, ἐπλουτήσαμεν, οἰηθέντες ἔχειν τὸν ἀληθέστατον ἐπιστήμης λόγον. Ἢ μήπω κατηγορῶμεν· ἴσως γὰρ οὐ τοῦτό τις αὐτὸν ὁριεῖται, ἀλλὰ τὸ λοιπὸν εἶδος τῶν τριῶν, ὧν ἕν γέ τι ἔφαμεν λόγον θήσεσθαι τὸν ἐπιστήμην ὁριζόμενον δόξαν εἶναι ὀρθὴν μετὰ λόγου. ΘΕΑΙ. Ὀρθῶς ὑπέμνησας· ἔτι γὰρ ἓν λοιπόν· τὸ μὲν γὰρ ἦν διανοίας ἐν φωνῇ ὥςπερ εἴδωλον· τὸ δ᾽ ἄρτι λεχθὲν διὰ στοιχείου ὁδὸς ἐπὶ τὸ ὅλον. Τὸ δὲ δὴ τρίτον τί λέγεις; ΣΩ. Ὅπερ ἂν οἱ πολλοὶ εἴποιεν, τὸ ἔχειν τι σημεῖον εἰπεῖν, ᾧ τῶν ἁπάντων διαφέρει τὸ ἐρωτηθέν. ΘΕΑΙ. Οἷον τίνα τίνος ἔχεις μοι λόγον εἰπεῖν; ΣΩ. Οἷον, εἰ βούλει, ἡλίου πέρι ἱκανὸν οἶμαί σοι εἶναι ἀποδέξασθαι, ὅτι τὸ λαμπρότατόν ἐστι τῶν κατ᾽ οὐρανὸν ἰόντων περὶ γῆν. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Λάβε δὴ οὗ χάριν εἴρηται· ἔστι δὲ ὅπερ ἄρτι ἐλέγομεν, ὡς ἄρα τὴν διαφορὰν ἑκάστου ἂν λαμβάνῃς, ᾗ τῶν ἄλλων διαφέρει, λόγον, ὥς φασί τινες, λήψῃ· ἕως δ᾽ ἂν κοινοῦ τινος ἐφάπτῃ, ἐκείνων πέρι σοι ἔσται ὁ λόγος, ὧν ἂν ἡ κοινότης ᾖ. ΘΕΑΙ. Μανθάνω· καί μοι δοκεῖ καλῶς ἔχειν λόγον τὸ τοιοῦτον καλεῖν. ΣΩ. Ὃς δ᾽ ἂν μετ᾽ ὀρθῆς δόξης περὶ ὁτουοῦν τῶν ὄντων τὴν διαφορὰν τῶν ἄλλων προςλάβῃ, αὐτοῦ ἐπιστήμων γεγονὼς ἔσται, οὗ πρότερον ἦν δοξαστής. ΘΕΑΙ. Φαμέν γε μὴν οὕτω. ΣΩ. Νῦν δῆτα, ὦ Θεαίτητε, παντάπασί γε ἔγωγε ἐπειδὴ ἐγγὺς ὥςπερ σκιαγραφήματος γέγονα τοῦ λεγομένου, ξυνίημι οὐδὲ σμικρόν· ἕως δὲ ἀφεστήκη πόῤῥωθεν,

ἐφαίνετό τί μοι λέγεσθαι. ΘΕΑΙ. Πῶς τί τοῦτο; ΣΩ. Φράσω, ἐὰν οἷός τε γένωμαι· ὀρθὴν ἔγωγε ἔχων δόξαν περὶ σοῦ, ἐὰν μὲν προςλάβω τὸν σὸν λόγον, γιγνώσκω δή σε· εἰ δὲ μή, δοξάζω μόνον. ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Λόγος δέ γε ἦν ἡ τῆς σῆς διαφορότητος ἑρμηνεία. ΘΕΑΙ. Οὕτω. ΣΩ. Ἡνίκ' οὖν ἐδόξαζον μόνον, ἄλλο τι, ᾧ τῶν ἄλλων διαφέρεις, τούτων οὐδενὸς ἡπτόμην τῇ διανοίᾳ; ΘΕΑΙ. Οὐκ ἔοικε. ΣΩ. Τῶν κοινῶν τι ἄρα διενοούμην, ὧν οὐδὲν σὺ μᾶλλον ἤ τις ἄλλος ἔχει. ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Φέρε δὴ πρὸς Διός, πῶς ποτε ἐν τῷ τοιούτῳ σὲ μᾶλλον ἐδόξαζον ἢ ἄλλον ὁντινοῦν; θὲς γάρ με διανοούμενον ὡς ἔστιν οὗτος Θεαίτητος, ὃς ἂν ᾖ τε ἄνθρωπος, καὶ ἔχῃ ῥῖνα καὶ ὀφθαλμοὺς καὶ στόμα καὶ οὕτω δὴ ἓν ἕκαστον τῶν μελῶν. Αὕτη οὖν ἡ διάνοια ἔσθ' ὅ, τι μᾶλλον ποιήσει με Θεαίτητον ἢ Θεόδωρον διανοεῖσθαι, ἤ, τὸ λεγόμενον, Μυσῶν τὸν ἔσχατον; ΘΕΑΙ. Τί γάρ; ΣΩ. Ἀλλ' ἐὰν δὴ μὴ μόνον τὸν ἔχοντα ῥῖνα καὶ ὀφθαλμοὺς διανοηθῶ, ἀλλὰ καὶ τὸν σιμόν τε καὶ ἐξόφθαλμον, μή τι σὲ αὖ μᾶλλον δοξάσω ἢ ἐμαυτὸν ἢ ὅσοι τοιοῦτοι; ΘΕΑΙ. Οὐδέν. ΣΩ. Ἀλλ' οὐ πρότερόν γε, οἶμαι, Θεαίτητος ἐν ἐμοὶ δοξασθήσεται, πρὶν ἂν ἡ σιμότης αὕτη, τῶν ἄλλων σιμοτήτων ὧν ἐγὼ ἑώρακα, διάφορόν τι μνημεῖον παρ' ἐμοὶ ἐνσημηναμένη καταθῆται, καὶ τἆλλα οὕτως, ἐξ ὧν εἶ σύ· ἥ ἐμέ, καὶ ἐὰν αὔριον ἀπαντήσω, ἀναμνήσει καὶ ποιήσει ὀρθὰ δοξάζειν περὶ σοῦ. ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Περὶ τὴν διαφορότητα ἄρα καὶ ἡ ὀρθὴ δόξα ἂν

εἴη ἑκάστου πέρι. ΘΕΑΙ. Φαίνεταί γε. ΣΩ. Τὸ οὖν προςλαβεῖν λόγον τῇ ὀρθῇ δόξῃ, τί ἂν ἔτι εἴη; εἰ μὲν γὰρ προςδοξάσαι λέγει, ᾗ διαφέρει τὶ τῶν ἄλλων, πάνυ γελοία γίγνεται ἡ ἐπίταξις. ΘΕΑΙ. Πῶς; ΣΩ. Ὧν ὀρθὴν δόξαν ἔχομεν, ᾗ τῶν ἄλλων διαφέρει, τούτων προςλαβεῖν ἡμᾶς κελεύει ὀρθὴν δόξαν, ᾗ τῶν ἄλλων διαφέρει· καὶ οὕτως ἡ μὲν σκυτάλης, ἢ ὑπέρου, ἢ ὅτου δὴ λέγεται περιτροπὴ πρὸς ταύτην τὴν ἐπίταξιν οὐδὲν ἂν λέγοι· τυφλοῦ δὲ παρακέλευσις ἂν καλοῖτο δικαιότερον. Τὸ γάρ, ἃ ἔχομεν, ταῦτα προςλαβεῖν κελεύειν, ἵνα μάθωμεν ἃ δοξάζομεν, πάνυ γενναίως ἔοικεν ἐσκοτωμένῳ. ΘΕΑΙ. Εἰπὲ δή, τί νῦν δὴ ὡς ἐρῶν ἐπύθου; ΣΩ. Εἰ τὸ λόγον, ὦ παῖ, προςλαβεῖν, γνῶναι κελεύει, ἀλλὰ μὴ δοξάσαι τὴν διαφορότητα, ἡδὺ χρῆμ' ἂν εἴη τοῦ καλλίστου τῶν περὶ ἐπιστήμην λόγου· τὸ γὰρ γνῶναι ἐπιστήμην που λαβεῖν ἐστιν· ἦ γάρ; ΘΕΑΙ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐρωτηθείς, ὡς ἔοικε, τί ἐστιν ἐπιστήμη, ἀποκρινεῖται, ὅτι δόξα ὀρθὴ μετὰ ἐπιστήμης διαφορότητος; λόγου γὰρ πρόςληψις τοῦτ' ἂν εἴη, κατ' ἐκεῖνον. ΘΕΑΙ. Ἔοικε. ΣΩ. Καὶ παντάπασί γε εὔηθες, ζητούντων ἡμῶν ἐπιστήμην, δόξαν φάναι ὀρθὴν εἶναι μετ' ἐπιστήμης, εἴτε διαφορότητος, εἴτε ὁτουοῦν. Οὔτε ἄρα αἴσθησις, ὦ Θεαίτητε, οὔτε δόξα ἀληθής, οὔτε μετ' ἀληθοῦς δόξης λόγος προςγιγνόμενος, ἐπιστήμη ἂν εἴη. ΘΕΑΙ. Οὐκ ἔοικε. ΣΩ. Ἦ οὖν ἔτι κυοῦμέν τι καὶ ὠδίνομεν, ὦ φίλε, περὶ ἐπιστήμης, ἢ πάντα ἐκτετόκαμεν; ΘΕΑΙ. Καὶ ναὶ μὰ Δία ἔγωγε πλείω ἢ ὅσα εἶχον ἐν ἐμαυτῷ,

διὰ σὲ εἴρηκα. ΣΩ. Οὐκοῦν ταῦτα μὲν πάντα ἡ μαιευτικὴ ἡμῖν τέχνη ἀνεμιαῖα φησὶ γεγενῆσθαι, οὐκ ἄξια τροφῆς. ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. XLIV. ΣΩ. Ἐὰν τοίνυν ἄλλων μετὰ ταῦτα ἐγκύμων ἐπιχειρῇς γίγνεσθαι, ὦ Θεαίτητε, ἐάν τε γίγνῃ, βελτιόνων ἔσῃ πλήρης, διὰ τὴν νῦν ἐξέτασιν· ἐάν τε κενὸς ᾖς, ἧττον ἔσῃ βαρὺς τοῖς ξυνοῦσι καὶ ἡμερώτερος, σωφρόνως οὐκ οἰόμενος εἰδέναι ἃ μὴ οἶσθα. Τοσοῦτον γὰρ μόνον ἡ ἐμὴ τέχνη δύναται, πλέον δὲ οὐδέν, οὐδέ τ οἶδα ὧν οἱ ἄλλοι, ὅσοι μεγάλοι καὶ θαυμάσιοι ἄνδρες εἰσί τε καὶ γεγόνασι. Τὴν δε μαιείαν ταύτην ἐγώ τε καὶ ἡ μήτηρ ἐκ θεοῦ ἐλάχομεν· ἡ μὲν τῶν γυναικῶν, ἐγὼ δὲ τῶν νέων τε καὶ γενναίων, καὶ ὅσοι καλοί. Νῦν μὲν οὖν ἀπαντητέον μοι εἰς τὴν τοῦ βασιλέως στοὰν ἐπὶ τὴν τοῦ Μελίτου γραφήν, ἥν με γέγραπται· ἕωθεν δέ, ὦ Θεόδωρε, δεῦρο πάλιν ἀπαντῶμεν.

ΣΧΟΛΙΑ
ΕΙΣ
ΠΛΑΤΩΝΑ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΥΘΥΦΡΟΝΑ.

16, 6. *Δίκην — γραφὴν*] Δίκη, ἡ ὑπὲρ ἰδιωτικῶν ἀδικημάτων κρίσις· Γραφή, ἡ ὑπὲρ δημοσίων.

Ἀγνὼς] Τοῦτ' ἐστὶν, ἄγνωστος.

16, 12. *Πιτθεὺς*] Πιτθὶς δῆμος Αἰγηΐδος Ἀθήνησιν, ἐξ οὗ οὗτος.

16, 13. *Ἀτεχνῶς*] παντελῶς, ἁπλῶς, ἢ καθάπαξ, ἰσχυρῶς, ἢ τελέως. οἱ δὲ, ἐν ἴσῳ, τῷ ὄντι, καὶ ἀληθείᾳ. οἱ δὲ δηλοῦν τὸ παράπαν, καὶ καθόλου, κατ' ἀλήθειαν. Ἄλλως. Ἀτεχνῶς, παντελῶς, ἢ ἀντὶ τοῦ λίαν, περισπωμένως· βαρυτόνως δὲ τὸ ἄπειρος.

17, 16. *Ἀφ' ἑστίας*] [ἀφ' ἑστίας ἄρχεσθαι λέγεται] ἐπὶ τῶν ἐν δυνάμει γινομένων καὶ πρώτους ἀδικούντων τοὺς οἰκείους· ἐπεὶ ἔθος ἦν τῇ Ἑστίᾳ πρώτῃ τῶν ἄλλων θεῶν θύειν. φέρεται δέ τις καὶ περὶ αὐτῆς μῦθος τοιοῦτος· μετὰ γὰρ τὸ καταλυθῆναι τὴν τῶν Τιτάνων ἀρχὴν φασὶ τὸν Δία τὴν βασιλείαν παρὰ

λαβόντα ἐπιτρέψαι τῇ Ἑστίᾳ λαβεῖν ὅ, τι ἂν βούλοιτο· τὴν δὲ τὴν παρθενίαν αἰτήσασθαι, καὶ τὰς ἀπαρχὰς παρὰ τῶν ἀνθρώπων. Ἄλλως. Ἀφ᾽ ἑστίας. παροιμία δέ ἐστιν. μετήνεκται δὲ ἀπὸ τῶν περὶ τὰ ἱερὰ δρωμένων. ἔθος γὰρ ἦν τῇ Ἑστίᾳ τὰς ἀπαρχὰς ποιεῖσθαι. ἢ ἀφ᾽ ἑστίας, ἤτοι ἀπὸ τῶν οἰκειοτάτων ἑστία γὰρ ἡ οἰκία.

19, 16. Ἤπου ἴσως, σχεδόν.

19, 20. Πελάτης] ὁ ἀντιστρωφῶν, καὶ ὑπηρετῶν, καὶ προσπελάζων, ἀπὸ τοῦ πέλας, ἤτοι ἐγγύς, ἐκαλεῖτο ὁ δι᾽ ἔνδειαν προσιών· μίσθιος δέ, ὁ ὑπηρετῶν. Ἄλλως. Πελάται εἰσὶν οἱ παρὰ τοῖς πλησίον ἐργαζόμενοι, καὶ θῆτες. οἱ αὐτοὶ δὲ καὶ Ἑκτήμοροι, ἐπεὶ [ἐπὶ] τῷ ἕκτῳ μέρει τῶν καρπῶν εἰργάζοντο τὴν γῆν.

20, 4. Ἐξηγητοῦ] τοῦ τοὺς νόμους ἐξηγουμένου.

20, 25. Αὐτοσχεδιάζοντα] ἐκ τοῦ αὐτομάτου, καὶ προχείρου, καὶ ἑτοίμου λέγοντα, χωρὶς αἰτίας.

21, 2. Λάχε δίκην] Κλήρῳ γὰρ εἰςῆγον τὰς δίκας δι᾽ εὐταξίαν.

22, 25. Ἡγῇ σὺ εἶναι] Ἴδε, πῶς ὁ Πλάτων οὐ δέχεται περὶ θεοῦ λέγεσθαι τὰ παρὰ τῶν ποιητῶν μυθευόμενα, οἷον ἔχθρας, πολέμους, συνουσίας, καὶ τὰ τοιαῦτα. ὁ ὅλος γὰρ σκοπὸς τῆς καθεξῆς διαλέξεως εἰς τοῦτο σπουδάζει.

25, 8. Ἐπὶ σχολῆς] ἐπὶ τῆς παρὰ τοῖς πολλοῖς λεγομένης Εὐκαιρίας.

23, 29. Θεῖα, ὅσιά ἐστιν] Γράφεται καί, ὅσια, ὅσιά ἐστιν.

32, 22. Θ᾽ ἕρξαντα] Γράφεται καί, στέρξαντα.

32, 23. Ἵνα δέος] Ἵνα περ δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς, ἐπὶ τῶν κατὰ φόβον ἐπιεικῶν. εἴρηται δὲ ἐκ Στασίνου Κυπρίων.

Ζῆνα δὲ τὸν ῥέξαντα, καὶ ὃς ταδε παντ᾽ ἐφύτευσεν,

Οὐκ ἐθέλεις εἰπεῖν· ἵνα γὰρ δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς.

33, 24. *Σκαληνὸς*] ὁ σκολιὸς καὶ πολυγώνιος. τοῦ γὰρ τριγώνου ἐστὶν εἴδη τρία, ἰσόπλευρον ἰσοσκελές, σκαληνόν.

37, 6. *Οὐ χαμαί ποτε ποιεῖται.*] *Παροιμία· Οἱ μὴ χαμαὶ πέσῃ*, ἐπὶ τῶν διακενῆς οὐδὲν λεγόντων, ἀλλ' ἐπιτυγχανόντων.

38, 3. *Τιμή τε καὶ δῶρα*] *Γράφεται καί*, ἔργα.

38, 11. *Τὸν Δαίδαλον*] *Γράφεται καί*, τὸν διδάσκαλον.

38, 27. *Εἴπερ τις ἄλλος*] ὡς οὐδεὶς ἄλλος.

39, 3. *Θητὸς*] Θὴς, θητὸς, ὁ μισθοῦ δουλεύων. *Διωκάθειν*] ἤγουν διώκειν.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑΝ.

42, 16. *Ἐρήμην*] *Ἐρήμη δίκη ἐστίν*, ὅταν μὴ ἀπαντήσας ὁ διωκόμενος ἐπὶ τὴν κρίσιν καταδιαιτηθῇ.

43, 17. *Ἀντωμοσίαν*] *Ἀντωμοσία* ἐπὶ δίκη λέγεται, διὰ τὸ ὀμνύναι ἑκατέρους, τὸν μὲν ἐγκαλοῦντα, ὅτι ἠδίκηται, τὸν δὲ ἐγκαλούμενον, μὴ ἠδικηκέναι. οἱ δὲ, *Ἀντωμοσίαν*, τὴν ἐπὶ πράγμασιν ἀμαρτύροις, καὶ ἀνέγγραφον, εἰς ὅρκον περιισταμένην δίκην, ἐφ' οἷς οἱ κριταὶ δικάζουσιν· ἔνιοι, ὅταν ἐπὶ δημοσίῳ ἀγῶνι σκηπτομένου τινὸς κάμνειν, ὁ ἀντίδικος ἀντομνύηται, φάσκων, προσποιεῖσθαι αὐτόν, καὶ περὶ τούτου διαλαμβάνωσιν οἱ δικασταί. οἱ δὲ, ὅτι ὁ τοῦ κατηγορουμένου ὅρκος *Ἀντωμοσία*, ἐπὶ τῷ τἀληθῆ ἀπολογήσασθαι, ὥσπερ τοῦ κατηγοροῦντος πρότερον *Διωμοσία*, ἐπὶ τῷ τἀληθῆ κατηγορήσειν.

44, 18. *Προῖκα*] κατὰ δωρεάν, ἄνευ μισθοῦ.

45, 7. Ἦ δ' ὃς — ἦν δ' ἐγὼ] ἔφη οὗτος, ἔφην δ' ἐγώ.

47, 18. Ἤϊα] ἀντὶ τοῦ, ἐπορευόμην.

47, 27. Νὴ τὸν κύνα] Ῥαδαμάνθυος ὅρκος οὗτος, ὁ κατὰ κυνὸς ἢ χηνὸς ἢ πλατάνου ἢ κριοῦ, ἤ τινος ἄλλου τοιούτου.

Οἷς ἦν μέγιστος ὅρκος ἅπαντι λόγῳ κύων,
Ἔπειτα χήν· θεοὺς δ' ἐσίγων.

Κρατῖνος Χείρωσι. κατὰ τούτων δὲ νόμος ὀμνύναι, ἵνα μὴ κατὰ θεῶν οἱ ὅρκοι γίγνωνται. τοιοῦτοι δὲ οἱ Σωκράτους ὅρκοι.

47, 28. Ἦν μὴν] ὄντως δή.

48, 10. Ἐπ' αὐτοφώρῳ] ἐπ' αὐτόπτῳ, ἐπ' ὄψει.

48, 25. Ἃ οὐκ ἤκουσαν] Γράφεται, ἃ οὐκ ἦσαν·

49, 26. Χαριεντίζεται] εὐτραπελεύεται, σκώπτει.

53, 16. Ὦ τὰν] ὦ οὗτος, ὦ ἑταῖρε, ὦ τάλαν, ὦ μέλε. ταῦτα παρὰ τοῖς νεωτέροις ὑπὸ τῶν γυναικῶν λέγεται μόνων· παρὰ δὲ τοῖς παλαιοῖς καὶ ὑπ' ἀνδρῶν. πολλάκις δὲ καὶ ἐπὶ πλήθους φασὶ τὸ Ὦ τάν, ὡς παρὰ Κτησιφῶντι. οἱ δὲ Ἀττικοὶ τὴν πρώτην συλλαβὴν περισπῶσι, τὴν δὲ δευτέραν βραχυτονοῦσι. καὶ βέλτιον. ἀδύνατον γάρ, μίαν λέξιν εὑρεθῆναι δύο ἔχουσαν περισπωμένας. Δίδυμος δὲ τὸ πλῆρες εἶναι φησίν, ὦ ἔταν ἀγνοῶν, ὡς ἀπὸ τοῦ ἔτης ἡ κλητική ἐστιν, ἔτα, καὶ Δωρικῶς ἔταν.

56, 23. Ἐν τῇ ἀντιγραφῇ] Ἀντιγραφή ἐστιν, ὅταν ὁ φεύγων καὶ αὐτὸς γράφηται τὸν διώκοντα, ὡς ἐπὶ τῶν λαγχανόντων τὴν μὴ οὖσαν δίκην, καὶ τῶν παραγραφομένων. καὶ οὗτοι γὰρ τρόπον τινὰ κατηγοροῦσι. [cf. Suid.]

62, 7. Πολλοῦ δέω] πόῤῥω λίαν εἰμί.

77, 13. Κατέδαρθεν] κατεκοιμήθη.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΡΙΤΩΝΑ.

70, 7. Ἐπιεικῶς] ἱκανῶς, ἐπίπαν, φιλικῶς, παρὰ Πλάτωνι.

81, 10. Ἀλλὰ δοκεῖ] Γράφεται καί, ἀλλὰ δοκεῖν.

82, 5. Χωρὶς μὲν] Γράφεται καί, ἀλλὰ χωρὶς μέν.

82, 22. Εἰ γὰρ ὤφελον] ἀντὶ τοῦ, εἴθε.

89, 2. Χρήματα πράττοντες] ἀντὶ τοῦ, τελοῦντες.

94, 16. Γεννήταις] Γεννῆται, οἱ τοῦ [αὐτοῦ] γένους μετέχοντες, καὶ ἀπ' ἀρχῆς ἔχοντες κοινὰ ἱερά. οἱ δὲ, ὁμογάλακτας, φράτορας, συγγενεῖς, τοὺς Γεννήτας. [Etym. M. et Harpocr.]

ΕΙΣ ΤΟΝ ΦΑΙΔΩΝΑ.

101, 5. Θεωρίαν ἀπάξειν] ἀντὶ τοῦ, θυσίαν ἀπενεγκεῖν. Θεωροὶ δέ εἰσιν, οἱ πεμπόμενοι θῦσαι, καὶ θεραπεῦσαι τὸν θεόν· ὅθεν καὶ αἱ ὁδοὶ δι' ὧν ἐπορεύοντο, Θεωρίδες κέλευθοι ἐκαλοῦντο, καὶ τὰ διδόμενα, Θεωρικά, καὶ ἡ ναῦς ἡ εἰς Δῆλον πεμπομένη, Θεωρίς, καὶ ὁ ἱερευς, Θεωρός.

104, 12. Ἄτοπον] τὸ θαυμαστόν, ὡς καὶ ἐν Θεαιτήτῳ φησὶν [T. II. p. 49. Ed. Bip.]· οὐδέν γ' ἄτοπον, ἀλλὰ πολὺ θαυμαστότερον ἦν. ἐσαφηνίσθη γὰρ διὰ τῆς ἀντιθέσεως. τάττεται δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνυπόπτου. Εὔπολις Μαρικᾷ·

Καὶ πόλλ' ἀγαθ' ἐν τοῖσι κουρείοις ἐγὼ
Ἀτόπως καθίζων, κοὐδὲ γιγνώσκειν δοκῶν.

καὶ τὸ ἀδόκητον καὶ ἀνυπονόητον. οἱ δὲ ἄλογον.

106, 19. Καθῆκε τὰ σκέλη] Συντονώτερον ἀνέλαβε σχῆμα καὶ σεμνότερον, ὡς περὶ προβλήματος σεμνοτέρου μέλλων διαλέγεσθαι.

[106, 22. τὸ μὴ — βιάζεσθαι. κατὰ τὸν Κέ

βητα ἡ τάξις τῶν προβλημάτων. τὸ πρῶτον πρόβλημα, τὸ μὴ ἐξάγειν ἑαυτόν· οὐ ἐπιχείρημα μυθικὸν ἐξ Ὀρφέως ληφθέν. Sieb.]

106, 25. *Φιλολάῳ*] *Οὗτος ὁ Φιλόλαος Πυθαγόρειος ἦν, ἐξ Ἰταλίας πεφευγὼς διὰ τὸν ἐμπρησμὸν τὸν τότε ὑπὸ Γύλωνος γεγονότα, διὰ τὸ ἀνεπιτήδειον αὐτοῦ πρὸς φιλοσοφίαν, καὶ ἀπελαθέντα [ἐκ] τοῦ ὁμακοΐου. Ὃς καὶ δι' αἰνιγμάτων ἐδίδασκε, καθάπερ ἦν ἔθος αὐτοῖς. ἦλθεν οὖν καὶ εἰς Θήβας, τεθνεῶτι τῷ διδασκάλῳ Λύσιδι χοὰς ποιήσασθαι, ἐκεῖσε τεθαμμένῳ. Ἵππαρχος δὲ καὶ Φιλόλαος μόνοι τῆς εἰρημένης συμφορᾶς τῶν Πυθαγορείων περιεσώθησαν. πρός τὸν Λύσιν δὲ τοῦτον Πλάτων ποιεῖται τὸν διάλογον. [ἔθος ἦν τοῖς Πυθαγορείοις δι' αἰνιγμάτων λέγειν τούτων γὰρ καὶ ἡ σιωπή, ἐνδεικνυμένων διὰ τῆς σιωπῆς τὸ ἀπόῤῥητον τοῦ θεοῦ, ὃν μιμεῖσθαι δεῖ τὸν φιλόσοφον. ἦν δὲ ὁ Φιλόλαος, εἰπών, ὅτι οὐ δεῖ ἐξάγειν ἑαυτόν, δι' αἰνιγμάτων. ἔλεγε γὰρ ἀπιόντι εἰς ἱερόν· οὐ δεῖ ἐπιστρέφεσθαι, καὶ ἐν ὁδῷ μὴ σχίζειν ξύλα· ἐδήλου δὲ τοῦτο, ταυτέστι, μὴ σχίζε καὶ τέμνε τόν βίον· ὁδὸς γὰρ ὁ βίος· τὸ δὲ μελετᾷν θανάτου, διὰ τὸ ἀπιόντα εἰς ἱερὸν μὴ ἐπιστρέφεσθαι· ἱερὸν γὰρ ὁ ἐκεῖσε βίος.* Olymp. ap. Müller. Not. codd. Ciz. P. II. p. 4. ubi plura et Wyttenb. ad Phaed. p. 130.]

106, 28. *Ἴσως καὶ μάλιστα*] *Τὸ μὲν Ἴσως, διὰ τὸ μυθικὸν ἐπιχείρημα· τὸ δὲ Μάλιστα, διὰ τὸ φιλόσοφον.*

107, 4. *Μέχρις ἡλίου δυσμῶν*] *Ὡς ζήσεσθαι μέλλων μέχρις ἡλίου δυσμῶν. ἐν γὰρ ἡμέρᾳ φονεύειν ἀπείρητο· καθὰ τοῖς Πυθαγορείοις τὸ ἐν μεσημβρίᾳ καθεύδειν, διὰ τὸ τὸν ἥλιον τότε μᾶλλον ἐνεργεῖν.*

107, 14. *Καὶ τἄλλα*] *Οἷον πλοῦτος, δόξα, εὐ-*

φος. ἐπαμφοτερίζει γὰρ καὶ τἄλλα πάντα. θάνατος δὲ μόνως ἀγαθόν ἐστι.

[βέλτιον τεθν. Κατὰ Σωκράτην ἡ τάξις τῶν προβλημάτων. πρῶτον γὰρ δὴ ἐθέλειν κατὰ προαίρεσιν, εἶτα μὴ ἐξάγειν ἑαυτοὺς κατὰ φύσιν. Sieb.]

107, 18. Ἐπιγελάσας, ἴττω Ζεὺς] Ἐγέλασε, διότι ἐκάλεσε τὸν φονεύοντα ἑαυτὸν εὐεργέτην. τὸ δὲ Ἴττω ἐπιχωριάζοντός ἐστιν ἀντὶ ἴστω, τῇ Βοιωτίᾳ διαλέκτῳ· ὃ δείκνυται, ὅτι φύσει τὸν Σωκράτην θαυμάζει. [add. Olympiod. ap. Forst. p. 365.]

107, 26. Ἐν ἀποῤῥήτοις] Εντεῦθεν τὸ πρῶτον πρόβλημα, τὸ μὴ δεῖν ἐξάγειν ἑαυτὸν, οὗ ἐπιχείρημα μυθικὸν ἐξ Ὀρφέως ληφθέν. ἔπειτα δεύτερον διαλεκτικὸν καὶ φιλόσοφον.

[108, 9. ὃ μέντοι — ἔλεγες. Ἐντεῦθεν τὸ δεύτερον πρόβλημα, τὸ τοὺς φιλοσόφους ἐθέλειν ἀποθνήσκειν. Sieb.]

[108, 28. τὴν πραγματειώδη ἀπορίαν πραγματείαν ἐκάλεσεν ὁ Πλάτων ἀνωτέρω δέ, ἡνίκα ὁ Σιμμίας ἠρώτα, ἀπορίαν μόνον ἐκάλεσε τὴν ἐρώτησιν αὐτοῦ. Olymp.]

110, 22. Κινδυνεύουσιν] ἀντὶ τοῦ, δι' ἀνάγκης καὶ ἀποδείξεως τοῦτο αὐτοῖς συνάγεται.

[110, 25. τὸ τεθνάναι τέλος ἐστί· διὸ καὶ διαφέρει τὸ ἀποθνήσκειν τοῦ τεθνάναι. ἀποθνήσκει μὲν γὰρ θάνατον μελετῶν ὁ καθαρτικός, καθαίρων ἑαυτὸν τῶν παθῶν· τέθνηκε δὲ ἤδη ὁ θεωρητικός· κεχώρισται γὰρ τῶν παθῶν. Olymp.]

111, 2. Γελασείοντα] γελαστικῶς ἔχοντα, γελάσαι θέλοντα.

111, 7. Θανατῶσι] θανάτου ἐπιθυμοῦσι.

111, 24. Ἥκιστα] οὐδαμῶς.

112, 2. Καθόσον μὴ πολλὴ ἀνάγκη] Τοῦτο ἐπεξηγηματικον ἐστι τοῦ ἐν τοῖς ἐφεξῆς, τοῦ, ἐὰν ὅτι μά-

λιστα μηδὲν ὁμιλῶμεν τῷ σώματι, μηδὲ κοινωνῶμεν, ὅτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη. τὸ γὰρ Ὅτι, ἴσον τῷ καθόσον· λείπει δ' ἐκεῖ, τὸ κοινωνεῖν αὐτοῦ· ὅπερ δὴ νοεῖται καὶ συνυπακούεται.

[112, 21. Ποιητὰς λέγει Παρμενίδην, Ἐμπεδοκλέα, Ἐπίχαρμον. οὗτοι γὰρ οὐδὲν ἀκριβὲς λέγουσιν εἰδέναι τὴν αἴσθησιν, καθάπερ Ἐπίχαρμός φησι· Νοῦς ὁρᾷ καὶ νοῦς ἀκούει, τὰ δὲ ἄλλα πάντα κωφὰ καὶ τυφλά. Καὶ οἱ ποιηταὶ δέ φασι περὶ τοῦ Διομήδους, ὅτι Ἀχλὺν δ' ἀπ' ὀφθαλμῶν ἕλεν, ἣ πρὶν ἐπῆεν, ὄφρ' εὖ γιγνώσκοι (Hom. Il. V. 127.). Εἰ μὴ γὰρ ἔτυχε τῆς Ἀθηνᾶς. οὐκ ἂν ἑώρα τι ἀκριβές. Olymp. add. ap. Wytt. Comm. p. 151.]

112, 29. Ἡ δὲ ὅς] Ἐὰν μὲν ᾖ δύο μέρη λόγου, ἔσται, ἔφη δὲ ὅς, τουτέστιν, ἔφη δὲ οὗτος. οἱ δὲ λέγουσιν, ὅτι αὐτὸ μόνον σημαίνει τὸ ἔφη. ἐὰν δὲ ᾖ ἓν μέρος λόγου, ἔσται φίλος, ὡς Ἀθηναῖοι, ἢ ὄφελος, ὡς Αἰγινῆται, ἢ ὄξος, ὡς Χαλκιδεῖς, ᾧ πρὸς τὰ ἱερὰ χρῶνται. τάττεται δὲ ἐπὶ παντὸς προσώπου, καὶ ἀριθμοῦ, ὡς τὸ, Ὦ τάν.

[113, 12. αὐτὸ δίκαιον καλεῖ τὴν ἰδέαν. Olymp.]

[114, 2. οἰκεῖον τὸ θηρεύειν ἐπὶ τῶν νοητῶν, διότι ἀφανεῖ δυνάμει τῆς ψυχῆς γινώσκεται ταῦτα, καθάπερ καὶ οἱ θηραταὶ ἀφανεῖς σπεύδουσιν εἶναι τοῖς θηράμασιν. Olymp.]

[114, 12. φησίν, ὅτι ταύτην τὴν ἀτραπὸν ἰτέον, οὐ τὴν λεωφόρον, τουτέστι, καθαρῶς ζητέον· ἀτραπὸς γὰρ ἡ ὁδός, τουτέστιν ἡ κάθαρσις ἡ ἐπὶ τὴν θεωρίαν ἄγουσα· οὐ τὴν λεωφόρον δὲ δεῖ ἰέναι, τουτέστι τὴν τῶν πολλῶν, καὶ Πυθαγόρειον γὰρ ἦν παράγγελμα, φεύγειν τὰς λεωφόρους, ὥσπερ τό. Τὰ μὴ πατέουσιν ἅμαξαι, τὰ στείβειν· καί· Ἑτέρων δ' ἴχνια μὴ καθ' ὁμά Olymp.]

[114, 21. φλυαρίαν καλεῖ ὁ Πλάτων πᾶν τὸ

περιττόν, οὐ μόνον τὸ ἐν λόγοις, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν ἔργοις· Olymp.]

[114, 26. πῶς διὰ τὰ χρήματα πάντες οἱ πόλεμοι γίνονται; πολλοὶ γὰρ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας ἐγένοντο. ῥητέον οὖν, ὡς μὲν Ἁρποκρατίων, ἢ ὅτι ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἢ ὅτι καὶ ἡ τῶν λαφύρων ἐλπὶς ἐπιτείνει τὸν πόλεμον· ὡς δὲ Λογγῖνος τὰ ἐκτὸς πάντα χρήματα καλεῖ· οἱ δὲ Ἀττικοί, ἐξηγηταί, ἐπειδὴ ὀργάνοις χρῶνται τοῖς χρήμασι πάντες οἱ πολεμοῦντες. Κάλλιον δὲ πόλεμον ἀκούειν τὸν ἀναγκαῖον· διὸ ἀναγκαζόμεθα προσέθηκε. Olymp. Alia ex eodem ap. Wyttenb. p. 159. Müller p. 12.]

[115, 23. ὡς τὸ εἰκός. οὐκ ἐνδοιάζον τὸ εἰκός ἀλλὰ τοῦτ' ἐστὶ τὸ ἐοικός. ἐπάγει δὲ τό· ἴσως τὸ ἀληθὲς γνωσόμεθα· διὰ εὐλάβειαν· ἐπεὶ αὐτός ἐστι ὁ λέγων (de Rep. X. p. 520. F.) ὅτι ἀδαμαντίνοις δεσμοῖς δεῖ ταῦτα ἔχοντα κατιέναι εἰς ᾅδου. Olymp.]

[116, 20. ὅτι μόνοι οἱ φιλοσοφοῦντες ὀρθῶς, ὅ ἐστιν ἀκλινῶς τε καὶ καθαρτικῶς, οὗτοι μάλιστα καὶ ἀεὶ λύειν προμηθοῦνται (ita pro προθυμοῦνται legit), τὸ μὲν προμηθεύεσθαι παρὰ τοῦ Προμηθέως ἔχοντες, τὸ δὲ ἀεὶ καὶ μάλιστα παρὰ τοῦ Ἡρακλέος. Olymp.]

117, 3. Εἰ γὰρ διαβέβληνται] ἀντὶ τοῦ, διαβεβλημένως ἔχουσι πρὸς τὸ σῶμα.

Τὴν τύχην εἶναι] Γράφεται καί, τὴν τύχην ἔχειν. [ψυχὴν est p. 117, 4.]

117, 10. τὸ ἄλλο ἐπιχείρημα, ὅτι οἱ παρ' ἡμῖν ἀνθρωπίσκοι ἐθέλουσιν ἀποθνήσκειν· καθάπερ ἡ Εὐάδνη ἐν πυρκαιᾷ ἐνέβαλεν ἑαυτήν, διὰ τὸ οἴεσθαι συνεῖναι τῷ ἀνδρὶ τελευτήσαντι. Olymp.]

[117, 26. τὸ αὐτὸς οὐ τὸν φιλοσώματον ἀλλὰ τὸν πλαστὸν φιλόσοφον νοητέον Olymp.]

110, 16. *Οὐδ᾽ ἀληθὲς ἔχῃ*] *Γράφεται καί, οὐδ᾽ ἀληθὲς ἔχουσα.*

[119, 25. *παρῳδεῖ ἔπος Ὀρφικὸν τὸ λέγον, ὅτι, ὅστις δ᾽ ἡμῶν ἀτέλεστος, ὥσπερ ἐν βορβόρῳ κείσεται· τελετὴ γάρ ἐστι ἡ τῶν ἀρετῶν βακχεία, καί φησι· πολλοὶ μὲν ναρθηκοφόροι, παῦροι δέ τε βάκχοι· ναρθηκοφόρους οὐ μὴν βάκχους τοὺς πολιτικοὺς καλῶν, ναρθηκοφόρους δὲ βάκχους, τοὺς καθαρτικούς.* Olymp.]

[121, 6. *τί βούλεται ἐνταῦθα τῷ Πλάτωνι ἡ μνήμη τῶν κωμῳδοποιῶν; ἢ τὸ λεγόμενον τοῦτό ἐστιν, ὅτι οὐ δώσω χώραν τοῖς κωμῳδοποιοῖς διαλοιδορεῖσθαί μοι; ὁ γὰρ Εὔπολίς φησι περὶ τοῦ Σωκράτους· Τί δῆτα ἐκεῖνον τὸν ἀδολέσχην καὶ πτωχόν, ὃς τἄλλα μὲν πεφρόντικεν, ὁπόθεν καταφαγεῖν ἔχοι, τούτου δὲ κατημέληκε. Νῦν οὖν οὐκ ἐρεῖ ταῦτα περὶ ἐμοῦ, ζητοῦντος, εἴ εἰσιν αἱ ψυχαὶ ἡμῶν ἐν ᾅδου. χρειώδης γὰρ ἡ τοιαύτη ζήτησις.* Olymp.]

[121, 10. *Ὅτι τὸ ζῶν καὶ τὸ τεθνεὸς ἐξ ἀλλήλων, κατασκευάζει ἡ λέξις ἐκ τῆς μαρτυρίας τῶν παλαιῶν ποιητῶν τῶν ἀπὸ Ὀρφέως φημί, λέγοντος·*

Οἱ δ᾽ αὐτοὶ πατέρες τε καὶ υἱέες ἐν μεγάροισιν,
Ἠδ᾽ ἄλοχοι σεμναὶ — κεδναί τε θύγατρες.

Πανταχοῦ γὰρ ὁ Πλάτων παρῳδεῖ τὰ Ὀρφέως. ἀλλα μὴν καὶ Ἐμπεδοκλῆς ἔφη·

Ἤδη γάρ ποτ᾽ ἐγὼ γενόμην κοῦρος τε κούρη τε
Θαμνός τ᾽ οἰωνός τε καὶ ἐξ ἁλὸς ἔμπυρος ἰχθυς.

Olymp.]

[124, 19. *Ἐνδυμίωνα, Ἐλέγετο δὲ οὗτος ἀεὶ καθεύδειν, διότι ἀστρονομῶν ἐπ᾽ ἐρημίας διέτριβε· διὸ καὶ φίλος τῇ Σελήνῃ· ὃ δὴ καὶ περὶ Πτολεμαίου φασίν· οὗτος γὰρ ἐπὶ μ ἔτη ἐν τοῖς λεγομένοις πτεροῖς τοῦ Κανώβου ᾤκει ἀστρονομίᾳ*

σχολάζων· διὸ καὶ ἀνεγράψατο τὰς στήλας ἐκεῖ τῶν εὑρημένων αὐτῷ ἀστρονομικῶν δογμάτων. Olymp.]

124, 23. Ὁμοῦ πάντα] Ὁμοῦ σημαίνει ποτὲ μὲν τὸ ἐγγύς, ὡς δηλοῖ Δημοσθένης ἐν τῷ τῆς παραπρεσβείας [T. I. p. 420. Reisk.]· καίτοι τὸν μὲν ἀνδριάντα τοῦτον οὔπω πεντήκοντα ἔτη φασὶν ἀνακεῖσθαι Σαλαμίνιοι ἀπὸ Σόλωνος. ὃ δ' ἐστιν ὁμοῦ σ'. ἔτη καὶ μ'. καὶ ἐν τῷ κατὰ Ἀριστογείτονος [T. II. p. 105.]· εἰσὶν ὁμοῦ πάντες δισμύριοι Ἀθηναῖοι. καὶ Μένανδρος ἐν τῷ ἑαυτὸν τιμωρουμένῳ· πρὸς τῆς Ἀθηνᾶς δαίμων δύο γεγονὼς ἔτη τοσαῦτα· ὁμοῦ γάρ ἐστιν ἑξήκοντά σοι. καὶ Ἀριστοφάνης [ἐν τῷ] Τριφάλητι· ἡ γὰρ τὸν Τριφάλητα τίκτουσα φησὶ λαβέσθαι. καὶ γάρ ἐσθ' ὁμοῦ. δηλοῖ δὲ καὶ τὸ ἐν τούτῳ Ὅμηρος [Il. ψ. 84.]·

Ἀλλ' ὁμοῦ ὡς ἐτράφημεν ἐφ' ὑμετέροισι δόμοισι. Καὶ Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Ἀριστοκράτους [T. I. p. 634.]· οὐκοῦν εἰ μέν τι ἐάσομεν τούτων συμβάντων ἡμᾶς, οὐ καθαροῖς ὁμοῦ διατρίψομεν. ἔστι καὶ χρονικόν. Σοφοκλῆς Οἰδίποδι [4. 5.]·

Πόλις ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων γέμει,
Ὁμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ στεναγμάτων.

ἔχει καὶ δύναμιν συλλεκτικήν, ὡς παρὰ Μενάνδρῳ ἐν Ὑδρίᾳ· οἱ Θρᾷκες Λιβύτρωες καλοῦνται· πάντα νῦν ἤδη 'σθ' ὁμοῦ. ὅπερ δηλοῖ τὸ ἐν τῷ αὐτῷ.

[127, 16. τὸ ἐνταῦθα ἴσον οὐκ ἀκριβές ἐστι. πῶς γὰρ ἀκριβῶς ἴσον τὸ καὶ ψαμμίου μεγέθους ἀφαιρεθέντος ἢ προστεθέντος ἴσον μεῖναν; Οὐδὲ γὰρ ὁρῶμεν οὐδὲν ἀκριβὲς οὐδὲ ἀκούομεν, κατὰ τὸν αὐτοῦ λόγον. Ἀπὸ οὖν τοῦ παχυμεροῦς ἴσου ἐπὶ τὸ ἀκριβὲς ἴσον ἔρχεται. Olymp.]

127, 26. Ἐνίοτε ταὐτὰ ὄντα φαίνεται] Γράφεται καί, τῷ μὲν τῷδε.

133, 25. Ἕως ἂν ἐξεπάσηται] Γράφεται καί, ἐξιάσηται. [Ap. Wyttenb. ἐξεπάσεται — ἐξιάσεται p. 193. s.]

[134, 15. τῷ ποίῳ τινί. Φαίνεται ὁ Σοκράτης τρίτον τὸ αὐτὸ λέγων — ἢ οὐ τὸ αὐτὸ σημαίνει ἕκαστον τούτων. Τὸ μὲν γὰρ περὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν λέγεται, ὅτι ποίῳ μέρει προσήκει τὸ διασκεδάννυσθαι, οἷον ὅτι τῇ ἐμψυχίᾳ, οὐ μὴν τῇ ψυχῇ, καὶ ὑπὲρ ποίου τινος δεδιέναι, τουτέστι, περὶ τίνος δεῖ ἡμᾶς κρίσιν ἔχειν, ὡς τοῦτο πεισομένους, καὶ τίνας δεδιέναι, ὡς τοῦτο πάσχοντας. Διό φησιν, τῷ ποίῳ τινί. Τὸ μὲν οὖν λέγεται περὶ τῶν πραγμάτων, τὸ δὲ περὶ τῆς κρίσεως, τὸ δὲ περὶ τῶν προσώπων. Olymp.]

[134, 18. συντεθέντι, ἵνα εἴπῃ περὶ τῶν μερῶν· ταῦτα γὰρ συντίθεται· συνθέτῳ δέ, ἵνα εἴπῃ τὸ ὅλον· τοῦτο γάρ ἐστι συνθετόν. Olymp.]

[136, 14. τὸ μὲν τῆς πλάνης ὄνομα κοινῶς καὶ ἐπὶ ζωῆς καὶ γνώσεως φέρεται· τὸ δὲ ταράττεται ἐπὶ ζωῆς μόνης· τὸ δὲ ἰλιγγιᾷ ἐπὶ γνώσεως μόνης, καλῶ δὲ τὸ ἰλιγγιᾷ· ὥσπερ γὰρ οἱ τοιοῦτοι διὰ τὴν ἔνδοθεν αὐτοῖς δίνην καὶ τὰ ἔξω τοιαῦτα νομίζουσιν, οὕτω καὶ ἡ ψυχή, διὰ τὸ μόνα τὰ αἰσθητὰ ὁρᾶν, πάντα νομίζει ῥευστὰ καὶ ἐν κινήσει εἶναι. Olymp.]

[136, 22. πῶς πάθημα τὴν φρόνησιν ἔφη; ἢ ὅτι μέθεξίς ἐστιν τῆς αὐτοφρονήσεως· καὶ γὰρ τὸ μετέχειν πεπονθέναι λέγει πολλάκις ὁ Πλάτων· μήποτε δὲ καὶ ὡς διάθεσιν οὖσαν ἐν οὐσίᾳ τῆς ψυχῆς. Olymp.]

[137, 14. ὅτι νοητὸν λέγει ἐνταῦθα ὁ Πλάτων τὸν νοῦν, οὐ μὴν (τὸ) νοούμενον, δῆλός ἐστιν ἀντιτάξας αὐτῷ τὸ ἀνόητον· ἀνόητον γὰρ λέγεται

οὐ τὸ μὴ νοούμενον, ἀλλὰ τὸ μὴ νοοῦν· οὕτω δὲ καὶ Ἀριστοτέλης τὸ αἰσθητὸν αἰσθητικὸν ἐκάλεσεν. Olymp. Male.]

[ἀδιάλυτόν ἐστιν, ὡς μὴ ἐκ μερῶν συγκείμενον. τὸ γὰρ διαλυόμενον εἰς οἰκεῖα μέρη διαλύεται. Olymp.]

[139, 24. ἐπὶ τῶν φιλοσωμάτων ψυχῶν χωρίζεται μὲν τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς, οὐ μὴν ἡ ψυχὴ τοῦ σώματος, ἀλλὰ σχετικῶς ἔτι συνῆπται αὐτῷ κατὰ τὴν ἡμίσχετον σχέσιν· ἐξ ὧν καὶ τὰ σκιοειδῆ φαντάσματα περὶ τοὺς τάφους ἐνειλεῖται· ὡς καὶ ὁ ποιητὴς λέγει περὶ τῆς Πατρόκλου ψυχῆς (Il. 16, 857.)· Ὃν πότμον γοόωσα, λιποῦσ' ἁδροτῆτα καὶ ἥβην. Olymp.]

[140, 5. ὅτι παλαιὸς λόγος, Ὀρφικός τε καὶ Πυθαγόρειος, ὁ πάλιν ἄγων τὰς ψυχὰς εἰς τὸ σῶμα, καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ σώματος ἀνάγων, καὶ τοῦτο κύκλῳ πολλάκις. Olymp.]

[145, 19. ὅτι Ἀπολλωνιακὸς ὢν κατὰ τὴν καθαρτικὴν ζωήν, εἰκότως ὁμόδουλος εἶναι λέγει τοῖς κύκνοις· ἤδη δὲ καὶ ὡς μουσικὸς καὶ ὡς ἰαστρὸς τῶν ψυχῶν Olymp.]

[146, 1. ἀδύνατον μὲν τοῖς πολλοῖς, παγχάλεπον δὲ τοῖς ἐλαχίστοις. Olymp.]

148, 8. Ὑπερδικεῖν] ἤγουν συνηγορεῖν. καὶ Ὑπέρδικοι, οἱ συνήγοροι.

148, 10. Θρᾶττον] ταράττον, ἐνοχλοῦν.

152, 16. Πρὸς δύο οὐδ' ὁ Ἡρακλῆς] Ταύτης τὴν αἰτίαν ὁ Δοῦρις οὕτως ἀφηγεῖται. Ἡρακλέα φησὶ βωμὸν δειμάμενον ἐπὶ τῷ Ἀλφειῷ, πυγμῆς ἀγῶνα καταθεῖναι, καὶ νικήσαντα τὴν ἑξῆς Ὀλυμπιάδα, πάλιν ἀγωνιζόμενον, ὑπὸ Ἐλάτου καὶ Φεράνδρου πάλῃ ληφθῆναι, καὶ ἐξ ἐκείνου τό, Πρὸς δύο οὐδ' ὁ Ἡρακλῆς, παροιμιασθῆναι. Ἐχεφυλλίδας δέ, αὐτὸν ὑπὸ Κτεάτου καὶ Εὐρύ-

του, τῶν Μολιονίδων, ἡττηθῆναι κατὰ τὴν ἐπ' Αὐγείᾳ στρατείαν· διωχθέντα δὲ ἄχρι τῆς Βουπρασίδος, καὶ περιβλεψάμενον, ὡς οὐδεὶς ἐξίκετο τῶν πολεμίων, ἀναψύξαι τε, καὶ ἐκ τοῦ παραῤῥέοντος ποταμοῦ πιόντα, προσαγορεῦσαι τοῦτο ἡδὺ ὕδωρ· ὃ νῦν δείκνυται ἰόντων ἐκ Δύμης εἰς Ἦλιν, καλούμενον ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων βαθὺ ὕδωρ. Τὰ δὲ αὐτὰ καὶ Φερεκύδης, καὶ Κώμαρχος, καὶ Ἴστρος ἐν τοῖς Ἠλιακοῖς ἱστοροῦσι καὶ διὰ τοῦτο θεωροὺς τοὺς Μολιονίδας ἰόντας εἰς Κόρινθον λοχήσαντα τὸν Ἡρακλῆ περὶ Κλεωνὰς ἀποκτεῖναι· ὅθεν Ἠλείοις ἀπώμοτον εἶναι τὰ Ἴσθμια ἀγωνίζεσθαι, ὅτι θεωροὺς πεμφθέντας εἰς τὸν Ἰσθμὸν τοὺς Μολιονίδας ἑλὼν Ἡρακλῆς, ὑπὸ Κορινθίων ἐδέχθη. Ἡρόδωρος δὲ, καὶ Ἑλλάνικος φασὶν, ὡς ὅτε τὴν ὕδραν Ἡρακλῆς ἀνῄρει, τὴν Ἥραν αὐτῷ καρκῖνον ἐφορμῆσαι· πρὸς δύο δὲ οὐ δυνάμενον μάχεσθαι, σύμμαχον ἐπικαλέσασθαι τὸν Ἰόλεων· καὶ ἐντεῦθεν ῥηθῆναι τὴν παροιμίαν. Ἐμνήσθη δὲ ταύτης Πλάτων καὶ ἐν ιά. Νόμων· ὀρθὸν μὲν δὴ τὸ πάλαι τε εἰρημένον, ὡς πρὸς δύο μάχεσθαι χαλεπόν. καὶ ἐνταῦθα.

153, 7. Ἦ οὐκ ᾔσθησαι] Γράφεται καὶ, σύ.

[161, 16. μέμνηται τῆς Θηβαϊκῆς Ἁρμονίας τοῦ θεοῦ, ἐνδεικνύμενος, ὅτι ἐστὶ νοεῖν καὶ χωριστὴν ἁρμονίαν, ὡς τὴν Ἄρεως παῖδα καὶ Ἀφροδίτης· οὕτω γάρ πως καὶ ἡ ψυχὴ λέγοιτο ἁρμονία, κατὰ τὸν Τίμαιον· ἱλάσασθαι δέ φησι τὸν θεὸν τὸ εἴδωλον χωρίσας ἀπὸ τῆς ἀληθοῦς ψυχικῆς ἁρμονίας, ἢ ὅσον γε ἐπὶ ταῖς δόξαις τοῖς πολλοῖς καὶ ἡ θεὸς χωριστὸς εἶναι δόξειεν ἁρμονία. Τί δέ δή; τὰ Κάδμου πῶς ἱλασόμεθα; ἢ Κάδμος μὲν ὁ ὑποσέληνος κόσμος, ὡς Διονυσιακός· διὸ καὶ Ἁρμονίᾳ σύνεστι τῇ θεῷ· δη-

λοῖ δὲ καὶ ὁ Πείσανδρος θεολογῶν τὰ κατὰ Κάδμον ἐν τῷ μύθῳ, ἐν ᾧ φησὶ τὸν Κάδμον ὑποτίθεσθαι τῷ Διΐ, πῶς ἂν καταγωνίσαιτο τὸν Τυφῶνα· αἱ δὲ (θυγατέρες) τὰ τέσσαρα στοιχεῖα Διονυσιακὰ ποιοῦσι, Σεμέλη μὲν τὸ πῦρ, Ἀγαύη δὲ τὴν γῆν, διασπῶσα τὰ οἰκεῖα γεννήματα. Ἰνὼ δὲ τὸ ὕδωρ, ἐνάλιος οὖσα, καὶ Αὐτονόη δὲ τὸν ἀέρα ἡ λοιπή· ἱλάσκεται δὲ τὸν Κάδμον, ἀποδεικνὺς τὴν ψυχὴν πάμπαν ἀθάνατον, καὶ τόδε τὸ πᾶν οὐ θνητῶν μόνων οὐσιῶν οὐδὲ μακραιώνων δεκτικόν, ἀλλὰ καὶ παντάπασιν ἀθανάτων. Olymp.]

163, 11. Ὑπερήφανος] ὑπέρφρων.

168, 13. Καρδόπῳ] τῇ μάκτρᾳ τοῦ ἀλεύρου.

168, 24. Τὸν δεύτερον πλοῦν] Παροιμία, Δεύτερος πλοῦς, ἐπὶ τῶν ἀσφαλῶς τι πραττόντων, καθόσον οἱ διαμαρτόντες κατὰ τὸν πρότερον πλοῦν, ἀσφαλῶς παρασκευάζονται τὸν δεύτερον. Εμνήσθη δὲ ταύτης καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Ἠθικῶν [c. 8.], καὶ Μένανδρος Κεκρυφάλῳ, καὶ Πλοκίῳ, καὶ Θεοφορουμένῃ.

171, 1. Τὴν σαυτοῦ σκιὰν] Τὴν αὑτοῦ σκιὰν δέδοικεν, ἐπὶ τῶν σφόδρα δειλοτάτων. Μέμνηται ταύτης Ἀριστοφάνης Βαβυλωνίοις.

175, 1. Οὐδ' ἂν ἔφη] Γράφεται καί, ὁ δ' αὖ.

[175, 5. καὶ εἴδη παρέλαβε καὶ τὰ συνουσιωμένα εἴδεσι, ἵνα μὴ διαφύγοι τὰς ὑποθέσεις, ἡ ψυχή, εἴτις ἁπλῆν ζωὴν ὑποθοῖτο, καθάπερ τὰ ἁπλᾶ εἴδη, τὸ αὐτὸ θερμὸν καὶ τὸ αὐτὸ ψυχρόν, οὔτε οὐσίαν μετὰ ζωῆς οὐσιωμένην, καθάπερ τὸ πῦρ μετὰ θερμότητος οὐσίωται. Olymp.]

178, 2. Καὶ μή μοι ὃ ἂν ἐρωτῶ ἀποκρίνου, ἀλλὰ μιμούμενος ἐμὲ] καὶ μή μοι ἣν ἂν ἐρωτῶ ἀπόκρισιν ἀποκρίνου, ἀλλ' ἄλλην, μιμούμενος ἐμέ.

[178, 28. ἡ ἀπόδειξις πρόεισιν ἐκ τῶν ὑποθέσεων τοιάδε (τοιῷδε) συλλογισμῷ· ἡ ψυχή, ᾧ ἂν

παρῇ, ζωὴν τούτῳ ἐπιφέρει· πᾶν δὲ, ὃ ἐπιφέρει τι ἄδεκτόν ἐστι τοῦ ἐναντίου αὐτῷ· ἡ ψυχὴ ἄρα ἄδεκτος θανάτου. Olymp. Plura ex eo ap. Wyttenb. p. 282.]

180, 26. Ἀναβάλοιτο] ἀνακρούοιτο.

181, 17. Ἕρμαιον] τὸ ἀπροσδόκητον κέρδος· ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς τιθεμένων ἀπαρχῶν, ἃς οἱ ὁδοιπόροι κατεσθίουσι. ταύτας δὲ τῷ Ἑρμῇ ἀφιεροῦσιν ὡς ὄντι καὶ τούτῳ ἑνὶ τῶν ἐνοδίων θεῶν.

[181, 26. οὐ πάντα μυθικῶς λέγει, ἀλλ' ἔνια καὶ πραγματωδῶς. ὅτι τριμερὴς καὶ ὁ μῦθος· τὸ μὲν πρῶτον ἔνωσις τῶν ἔπειτα λόγων πρὸς τοὺς προάγοντας, τὸ δὲ δεύτερον περιήγησις τῆς γῆς ὅση καὶ οἵα τυγχάνει οὖσα· τὸ δὲ τρίτον, διανομὴ τῶν ψυχῶν εἰς τὰς προσηκούσας λήξεις, ὅτ ἐκ τριῶν ἡ νεκυΐα συνέστηκεν, [ἐκ τῶν δικαζόντων], ἐκ τῶν δικαζομένων, ἐκ τῶν τόπων, ἐν οἷς ταῦτα. τριῶν δὲ οὐσῶν νεκυϊῶν, καὶ ἑκάστης τῶν εἰρημένων τριῶν μεμνημένης, ἡ μὲν περὶ τοῦ τόπου μᾶλλον ποιεῖται τὸν λόγον, ἡ δὲ ἐν Γοργίᾳ περὶ τῶν δικαζόντων, ἡ δὲ ἐν Πολιτείᾳ (lib. X.) περὶ τῶν δικαζομένων. (Est et quarta νεκυΐα, *fabula de inferis*, in Phaedro). — τίνες οἱ λέγοντες; λέγεται γὰρ ταῦτα περὶ τῶν ἐν ᾅδου, φησίν· πρῶτον μὲν αἱ κοιναὶ ἔννοιαι, σφύζουσαι ἀδιαρθρώτως· δεύτερον οἱ θεολόγοι· τρίτον, οἱ χρησμοὶ τῶν θεῶν τέταρτον, αἱ τελεταί. πέμπτον, αὐτοὶ παραγενόμενοι οἱ θεοί. Olymp.]

182, 10. ὁ Σωκράτης διχῇ δείκνυσι, φιλοσόφως μὲν ἀπὸ τοῦ δεῖσθαι τὰς ψυχὰς τῶν ἡγεμόνων· μιᾶς γὰρ οὔσης ὁδοῦ, μὴ ἂν δεηθῆναι τῶν ἀγόντων· ἱερατικῶς δέ, ἀπὸ τῶν ἐν τριόδοις τιμῶν τῆς Ἑκάτης· Ὅτι μία μὲν, κατὰ τὸ κοινόν, ἡ εἰς ᾅδου πορεία· πολλαὶ δὲ καὶ παντοδαπαὶ αἱ μετὰ τὴν μίαν ὁδοί — ἢ διὰ τὰς Δήμητρος πλά-

νας· ἢ ὅτι ἐπὶ τριόδου θύουσι τῇ Τριοδῖτι Ἑκάτῃ, καὶ παραδεικνύουσι τὰς τριόδους ἐν ἄλλοις νομίμοις. ἀλλὰ καὶ τῶν ἀποιχομένων τὰς ψυχὰς τριχῇ θεραπεύουσιν, ἄλλως μὲν τὰς τῶν παναγῶν ἱερέων, ἄλλως δὲ τὰς τῶν βιοθανάτων, καὶ ἔτι ἄλλως τὰς τῶν πολλῶν. Olymp.]

182, 12. Ἀπὸ τῶν θυσιῶν [ut vulg.] καὶ νομίμων] Γράφεται καὶ, ὁσίων.

183, 10. Γλαύκου τέχνη] ἢ ἐπὶ τῶν μὴ ῥᾳδίως κατεργαζομένων, ἢ ἐπὶ τῶν πάνυ ἐμμελῶς καὶ ἐντέχνως εἰργασμένων. Ἵππασος γάρ τις κατεσκεύασε χαλκοῦς τέτταρας δίσκους οὕτως, ὥςτε τὰς μὲν διαμέτρους αὐτῶν ἴσας ὑπάρχειν, τὸ δὲ τοῦ πρώτου δίσκου πάχος ἐπίτριτον μὲν εἶναι τοῦ δευτέρου, ἡμιόλιον δὲ τοῦ τρίτου, διπλάσιον δὲ τοῦ τετάρτου· κρουομένους δὲ τούτους ἐπιτελεῖν συμφωνίαν τινά. καὶ λέγεται, Γλαῦκον ἰδόντα τοὺς ἐπὶ τῶν δίσκων φθόγγους, πρῶτον ἐγχειρῆσαι δι' αὐτῶν χειρουργεῖν. καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς πραγματείας ἔτι καὶ νῦν λέγεσθαι τὴν καλουμένην Γλαύκου τέχνην. Μέμνηται δὲ τούτου Ἀριστόξενος ἐν τῷ περὶ τῆς μουσικῆς ἀκροάσεως, καὶ Νικοκλῆς ἐν τῷ περὶ θεωρίας. ἔστι δὲ καὶ ἑτέρα τέχνη γραμμάτων, ἣν ἀνατιθέασι Γλαύκῳ Σαμίῳ, ἀφ' ἧς ἴσως καὶ ὁ παροιμία διεδόθη. οὗτος δὲ καὶ σιδήρου κόλλησιν εὗρεν, ὥς φησιν Ἡρόδοτος. [I, 25.]

184, 9. Αὐτὴν δὲ τὴν γῆν] Τοῦτ' ἐκεῖνο, ὃ λέγει ἐν τῷ Τιμαίῳ, τὸν οὐρανὸν τῶν τεσσάρων εἶναι στοιχείων, ἀφ' ἑκάστου τοῦ καθαρωτάτου, καὶ οἷον νῷ μόνῳ θεατοῦ τε καὶ ληπτοῦ, εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ ποιητοῦ δεηθέντος.

[185, 19. καλὸν ἔφη τὸν μῦθον, ὡς καὶ τὸ φαινόμενον κατὰ φύσιν ἔχοντα καὶ οὐδὲν ἀπεμφαῖνον. Διὸ ἢ ταῦτα εἶναι τὰ πράγματα ὡς ἀληθῶς φαίη τις ἄν, ἢ τοιαῦτα καὶ οὐ πόῤῥωθεν τὸ μυθικὸν ἔχοντα. ἴσως δὲ ὅτι καὶ μῦθος καὶ λόγος ὁ αὐτὸς εἶναι δύναται· λόγος μὲν, ὅτι καὶ τὸ

πράγματα τοιαῦτα, μῦθος δέ, ὅτι αἰνίξασθαι δύναται καὶ βελτίονα ὑπάρχοντα. Olymp.]

[185, 26. *πῶς δωδεκασκύτῳ σφαίρᾳ ἔοικεν; ἢ ὅτι μέχρι αὐτῆς πρόεισι τὸ δωδεκάεδρον, ᾧ διαζωγραφεῖ ὁ Τίμαιος ὃν ἐκεῖ διαλέγεται τρόπον· ἢ ὅτι τῶν δώδεκα ἡγεμόνων συνδιήρηται ταῖς ἐλλάμψεσι, περὶ ὧν ἐν Φαίδρῳ ῥηθήσεται· μάλιστα μὲν τὸ αὐγοειδές· ἤδη δὲ ὡς ἐνδέχεται καὶ τὰ νῶτα αὐτῆς· ὅπου γε ἐν τοῖς τῇδε τόποις ἴχνη ἄττα τῶν τοιούτων ἀποῤῥοιῶν ἐμφαίνεται· ἔτι δὲ ἐκ τρίτων, δωδεκάτη σφαῖρα ἡ γῆ· πασῶν δὲ τὰς μεθέξεις δεχομένη τῶν πρὸ αὐτῆς εἰκότως δωδεκάμορφος γίγνεται.* Olymp. alia ex eo Wyttenb. p. 306.]

186, 20. *Κατεδηδεσμένοι*] *καταβεβρωμένοι.*

187, 9. *ὅτι εἰ μακραίωνες, φθαρτοὶ αὐτῶν οἱ χιτῶνες· εἰ δὲ τοῦτο καὶ χρεία τροφῆς· ταύτην οὖν οἱ ἐκεῖ παρέχονται καρποί, μέσοι ὄντες τὴν φύσιν τῶν τε ἐνθάδε καὶ τῶν οὐρανίων, οὓς αἱ Ἑσπερίδες ὀρέγουσι τοῖς εἰς πέρας ἐλθοῦσι τῆς ὅλης γενέσεως· ὅτι δὲ δεῖ τι καὶ ὅλον γένος ἀνθρώπων εἶναι οὕτω τρεφόμενον, δηλοῖ καὶ ὁ τῇδε ταῖς ἡλιακαῖς ἀκτῖσι μόναις τρεφόμενος, ὃν ἱστόρησεν Ἀριστοτέλης, αὐτὸς ἰδών.* Olymp.]

188, 11. *Αἰώραν*] *ὕψωσιν, ἔπαρσιν.*

[188, 13. *ὅτι τῆς τῶν ὑπογείων ῥευμάτων ἀντιθέσεως αἰτίαν εἶναί φησι τὴν αἰώραν, ἥ ἐστιν ἀντιταλάντωσις· καὶ πρὸ αὐτῆς ἡ ψυχὴ ζῶον ποιοῦσα τὴν γῆν εἰσπνέον τε καὶ ἐκπνέον· καὶ ἔτι πρὸ ταύτης ἡ δαιμονία καὶ θεία αἰτία.* Olymp.]

189, 24. *Πρὸς γὰρ ἀμφοτέροις τοῖς ῥεύμασι*] *Γράφεται, ἄναντες γὰρ πρὸς ἀμφότερα.*

[190, 1. *ὅτι οἱ τέτταρες ποταμοὶ τὰ τέτταρα στοιχεῖά ἐστι τὰ ἐν τῷ Ταρτάρῳ· ὁ μὲν Ὠκεανὸς τὸ ὕδωρ, ὁ δὲ Κωκυτὸς ἤτοι Στύγιος ἡ γῆ, ὁ δὲ Πυριφλεγέθων τὸ πῦρ, ὁ δὲ Ἀχέρων ὁ ἀήρ· ἀντικεῖσθαι δὲ τῷ μὲν Πυριφλεγέθοντι τὸν Στύγιον, ὡς θερμῷ ψυχρόν, τῷ δὲ Ὠκεανῷ τὸν Ἀχέ-*

ροντα, ὡς ὑδραίῳ ἀέριον. — ταῦτα μὲν ὁ ἐξηγητής· ἡ μέντοι θέσις οὐχ ὁμολογεῖ τῶν ποταμῶν· — ἄλλως τε καὶ ποταμοὶ λέγονται πάντες, καίτοι τὰ στοιχεῖα διάφορα. ἄμεινον οὖν λήξεις αὐτοὺς καὶ τόπους ἀκούειν ψυχῶν, τετραχῇ κατὰ βάθος διῃρημένων, καὶ πρὸ τῶν τόπων τὰς θείας ἰδιότητας. Olymp. Copiosiora haec et alia, ap. Wytt. p. 316. et Gesner. Fragm. Orph. p. 410.]

[191, 15. ὅτι εὐίατα μὲν τὰ ἄνευ πονηρᾶς ἕξεως ἁμαρτανόμενα, δυσίατα δὲ τὰ ἀπὸ ἕξεως μὲν πονηρᾶς, ἀλλὰ καὶ ἀντιτεινούσης πρὸς τὴν ἐνέργειαν, καὶ ἐπὶ τῇ ἐνεργείᾳ μεταβαλλομένης, ἀνίατα δὲ τὰ ἀπὸ ἕξεως πονηρᾶς καὶ ἀμεταμελήτου. Ταῖς μὲν πρώταις (ψυχαῖς) ἀφώρισται ὁ Ἀχέρων καὶ ἡ Ἀχερουσία λίμνη, ταῖς δὲ δύο ὁ Πυριφλεγέθων καὶ Κωκυτός, ταῖς δὲ τρισὶν ὁ Τάρταρος. Olymp. πῶς οὐδέποτε ἐξίασιν ἀπὸ τοῦ Ταρτάρου αἱ ἀνίατα βεβιωκυῖαι; ἢ πολιτικῶς ἔψευσται, ἵνα εὐλαβῶνται αἱ ψυχαὶ τὰ ἀνήκεστα τῶν ἁμαρτημάτων; Idem.]

[192, 12. ὅτι ἀναμάρτητοι καὶ ὁσίως βεβιωκυῖαι, αἱ μὲν ἄνευ φιλοσοφίας ἐπὶ τῶν ἄκρων οἰκίζονται τῆς γῆς μετὰ σωμάτων πνευματικῶν λεπτοτάτων, αἱ δὲ πολιτικῶς φιλοσοφοῦσαι μετὰ τῶν αὐγοειδῶν ἐν οὐρανῷ διάγουσιν, αἱ δὲ καθαρθεῖσαι τελέως εἰς τὸν ὑπερκόσμιον τόπον ἀποκαθίστανται ἄνευ σωμάτων. Olymp.]

[193, 18. λουσάμενον. διὰ τί οὐκ ἐμμένει τοῖς πατρίοις; ἢ ἴσως οὐκ ἔλουον τοὺς βιοθανάτους; ἄμεινον δὲ λέγειν, ὡς ἐνδείκνυται χρῆναι κατὰ περὶ τὸ σῶμα—καθαίρειν αὐτοκυνήτως καὶ πρὸ τοῦ θανάτου. Olymp.]

194, 19. Ἠγγυήσατο [ut vulg.] Γράφεται καί, ἠγγυᾶτο.

197, 20. Βίᾳ ἀσταλακτὶ [ut vulg.] Γράφεται, ἀβαστακτὶ καὶ βίᾳ.

[198, 18. διὰ τί τῷ Ἀσκληπιῷ τὸν ἀλεκτρυόνα ἀποδίδωσιν; ἢ ἵνα τὰ νενοσηκότα τῆς ψυχ

ἐν τῇ γενέσει ταῦτα ἐξιάσηται; μήποτε δὲ κατα τὸ λόγιον καὶ αὐτὸς τὸν παιᾶνα ᾄδων βούλεται ἀναδραμεῖν εἰς τὰς οἰκείας ἀρχάς. Olymp.]

ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΕΑΓΗ.

200, 23. *Συμβουλὴ ἱερὸν χρῆμα*] Ἱερὸν συμβουλή, ἐπὶ τῶν καθαρῶς καὶ ἀδόλως συμβουλευόντων. Δεῖ γὰρ τὸν συμβουλεύοντα μὴ τὸ ἴδιον σκοπεῖν· τὸ γὰρ ἱερόν, οὐδενὸς ἴδιον ἀλλὰ τῶν χρωμένων ἐστὶ κοινόν· ἐπειδὴ καταφεύγουσιν ὥςπερ εἰς τὰ ἱερά, θέλοντες συμβουλεύεσθαι οἱ ἄνθρωποι. προςήκει οὖν τοῖς συμβουλεύουσιν ἀψευδεῖν, καὶ τὰ βέλτιστα κατὰ τὴν αὐτῶν γνώμην συμβουλεύειν. Ἄλλοι δὲ φασίν, ἔπαινον φέρειν τῆς συμβουλῆς τὴν παροιμίαν· εἶναι γὰρ αὐτὴν θείαν καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον. Μέμνηται δ᾽ αὐτῆς καὶ Ἀριστοφάνης ἐν Ἀμφιαράῳ.

201, 26. *Ἐδιδάξατο*] ἀντὶ τοῦ, οὐκ αὐτὸς ἀλλὰ δι᾽ ἑτέρου ἐδίδαξέ τινος.

205, 23. *Τί ἂν ἡμῖν ἀπεκρίνατο*] Γράφεται, τί ἂν οἴῃ αὐτὸν ἀποκρίνασθαι.

205, 27. *Τῶν μαγείρων* [ut vulg.] Γράφεται καί, τῶν μαγειρικῶν.

207, 5. *Οἳ εἰσί τε ἱππικοί, καὶ χρῶνται*] Γράφεται καί, οἷς εἰσί τε ἵπποι, καὶ χρῶνται.

209, 8. *Ἔμβραχυ*] Ὅπερ ἂν εἴποι τὶς εὐχερῶς εἰπεῖν ἐθέλων, ἢ ἁπλῶς, τοῦτο Ἔμβραχυ λέγεται. Ἔμβραχυ οὖν, συντόμως καὶ ἁπλῶς. Ὑπερίδης ἐν τῷ κατὰ Ἀριστοφῶντος· οἶδε γὰρ αὐτῷ δεδομένην ἄδειαν καὶ πράττειν, καὶ γράφειν, ὅ, τι ἂν ἔμβραχυ βούληται. Ἀριστοφάνης Θεσμοφοριαζούσαις [390. s.]·

Ποῦ δ᾽ οὐχὶ διαβέβληκεν, ὅπου περ ἔμβραχυ
Εἰσὶ θεαταὶ καὶ τραγῳδικοὶ χοροί.

Κρατῖνος Ὥραις·

Ἔδει παρέχειν, ὅ, τι τὶς εὔξαιτο ἔμβραχυ.

209, 21. *Ἀναγυρασίων*] Ἀναγυροῦς, δῆμος Αἰαντίδος, ἀφ᾽ οὗ Ἀναγυράσιοι.

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΕΡΑΣΤΑΣ.

218, 9. *Γηράσκω*] *Γηράσκω δὲ ἀεὶ πολλὰ διδασκόμενος· ἐπὶ τῶν διὰ τὸ γῆρας ἐμπειροτέρων. εἴλκυσται μέντοι ἐκ τῶν Σόλωνος Ἐλεγείων.*

218, 21. *Εἰρωνικῶς*] *Εἰρωνεία, τὸ προχείρως καὶ μετὰ τοῦ πρὸς χάριν διαλέγεσθαι· κολακεία, ψευδολογία. καὶ Εἴρωνα, τὸν κόλακα.*

221, 24. *Πένταθλοι*] *οἱ τὸν ἀγῶνα τὸν πένταθλον ἀγωνιζόμενοι. ἔστι γὰρ Πένταθλος οὗτος τοῖς νέοις ἀγωνία, πάλη, σίγυννος, ἅλμα, δίσκος, καὶ δρόμος. Σίγυννος δέ ἐστι ξυστὸν δόρυ· παρ' Ἡροδότῳ δὲ τὸ ὁλοσίδηρον ἀκόντιον. Πέλτη δὲ ἀσπὶς ἴτυν οὐκ ἔχουσα, ἢ τετράγωνος, ἣν οἱ φοροῦντες λέγονται πελτασταί, ἢ τοξόται, ἢ οἱ τοὺς ξυστοὺς κατέχοντες.*

ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΕΑΙΤΗΤΟΝ.

227, 1. *Ἄρτι*] *Τοῦτο σημαίνει τὸ παρὸν, καὶ ὑπόγυον, καὶ τὸ παραυτίκα μέλλον γίνεσθαι.*

227, 9. *Αἱρεῖ*] *καταλαμβάνει. νῦν δὲ τὸ καταπονεῖ.*

227 15. *Ἀτὰρ*] *καὶ δή, ὡς νῦν. σημαίνει δὲ καὶ ὅμως, καὶ ἅτε δή, καὶ πλὴν, καὶ δέ.*

229, 8. *Οὐδέν γε ἀπὸ τρόπου*] *οὐ πόῤῥω τοῦ καθήκοντος.*

229, 15. *Ἐπίδοξοι*] *ἔνδοξοι, ἤ, ὡς νῦν, προσδόκιμοι.*

23c, 9. *Ἀνερμάτιστα*] *ἀστήρικτα. Ἕρματα γὰρ τὰ ἐρείσματα, ἢ στηρίγματα.*

230, 20. *Ἔξω δρόμῳ*] *Τόποι τινὲς ἦσαν, ὁ μὲν ἐκτὸς ἄστεος, ὁ δὲ ἐντός, ἀπὸ τῶν ἐν αὐτοῖς τελουμένων ὑπὸ τῶν νέων, Δρόμοι καλούμενοι.*

233, 3. *Καθεδεῖται — ὄνος*] *Ὄνος κάθου, ἐπὶ τῶν ἐν πράγματι ἡττωμένων. εἴρηται δὲ ἀπὸ τῶν παίδων τῶν σφαιριζόντων, καὶ τὸν νικηθέντα εἰς ὄνον καθιζόντων. Ἐμνήσθη δὲ ταύτης ἐνταῦθα Πλάτων.*

233, 17. *Ἀπειθεῖν*] *Γράφεται, ἀπιστεῖν.*

234, 18. Ἰπνοπλάθων] Γράφεται, κοροπλάθων.

237, 10. Ἀπαλλαγῆναι τοῦ εὑρεῖν] Γράφεται, μέλειν.

242, 17. Ῥιγοῦντι ψυχρὸν — ἔοικε] Διὰ τοῦ Ἔοικεν ὁ Θεαίτητος φαίνεται ἀγαπῶν τὸ Πρωταγόρου δόγμα, καὶ μένων τῇ ἐξ ἀρχῆς ἑαυτοῦ ἀποκρίσει.

242, 26. Ἆρ' οὖν πρὸς Χαρίτων] Πρώτη κατασκευὴ ὑπὲρ τοῦ Πρωταγορείου δόγματος.

242, 27. Συρφετῷ] κονιορτῷ τῷ μετὰ κόπρων. οἱ δὲ, χειμὼν καὶ συρμός· καὶ σύρφη, φρύγανα.

244, 6. Κινήσεων ὄντων] Τὴν σύνταξιν σημείωσαι, ὅτι οὐδετέρως εἶπεν ὄντων πρὸς τὰ πράγματα. οὐδέτερον γὰρ τὸ πρᾶγμα.

244, 15. Τὸν κολοφῶνα ἀναγκάζω προςβιβαζειν] Δώδεκα πόλεις τῆς Ἰωνίας συνήεσαν εἰς τὸ Πανιώνιον λεγόμενον, περὶ τῶν κοινῶν βουλευσόμεναι, καὶ εἴ ποτε ἴσαι αἱ ψῆφοι ἐγένοντο, οἱ Κολοφώνιοι περιττὴν ἐτίθεντο τὴν νικῶσαν. Σμυρναίους γὰρ ἐλθόντας εἶχον συνοίκους· ὑπὲρ ὧν καὶ τήν δε τὴν ψῆφον ἐτίθεντο· ὅθεν ἐπὶ τῆς κρατούσης καὶ βεβαιοτάτης ψήφου ἡ παροιμία ἐτίθετο· οἷον, τὸν Κολοφῶνα ἐπιτίθημι, ἢ τὸν Κολοφῶνα ἀναγκάζω προσβιβάζων.

244, 21. Ἄνω κάτω] Παροιμία, Ἄνω κάτω πάντα, ἐπὶ τῶν τὴν τάξιν μεταστρεφόντων. Μένανδρος Ἐγχειριδίῳ, καὶ ἐν Χήρᾳ·

Τὸ λεγόμενον τοῦτ' ἐστι, νῦν
Τἄνω κάτω, φασὶ, τὰ κάτω δ' ἄνω.

244, 23. Ὑπόλαβε] Δευτέρα κατασκευὴ ὑπὲρ τῶν Πρωταγόρᾳ δοκούντων.

245, 4. Προςήκουσαν] ἀντὶ τοῦ, σύμμετρον.

245, 7. Ἴδιον] ἀντὶ τοῦ, μερικόν.

245, 14. Ὧι παραμετρούμεθα] τουτέστι, τῷ αἰσθητηρίῳ. ἔστι δὲ τὸ ῥῆμα μέσης διαθέσεως. οὐδὲ ἐφαπτόμεθα, λέγει, τοῦ αἰσθητοῦ. τὸ δ' αὐτὸ εὐθὺς καὶ παραμετρούμενον λέγει· ἐφαπτόμενον δὲ τὸ αἰσθητήριον.

246, 25. *Φάσματα*] Φάσματα λέγει ταῦτα, ὡς τῶν ψυχῶν ἀπατηλά, εἰ μή τις ὀρθῶς αὐτὰ μεταλάβοι.

247, 3. *Κομιδῇ*] πάνυ, παντελῶς, συναγωγή, ἐπιμέλεια. καὶ Κομίστρια, ἡ τροφός.

247, 4. *Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι*] Ὁ Πρόκλος τὸ Ἀλλὰ παρέλκειν λέγει.

247, 20. *Ὑπερφυῶς ὡς*] Μέχρι τοῦδε τὰ τῆς δευτέρας κατασκευῆς τῶν Πρωταγορείων δογμάτων.

248, 7. *Ἀπρὶξ*] προσπεφυκότως, ἰσχυρῶς, ὃ οὐκ οἷόν τε πρίσαι διὰ τὴν σύμφυσιν.

249, 4. *Πρὸς τὰ πρότερα*] Πρὸς τὰ πρότερα λέγει, πρὸς τό, πάντων χρημάτων μέτρον εἶναι τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὰ τοιαῦτα.

249, 8. *Ὅσον μὲν οὖν ἄρα δὴ*] Οἷον, ὡς τὸ ἁπτόν, καὶ τὸ γευστόν. παρέλιπε δὲ ὄψιν καὶ ἀκοὴν ταχέως γινόμενα. τούτων γὰρ σχεδὸν ἀχρόνως αἰσθανόμεθα. διὰ δὲ τὸ ἐναργῆ αὐτὰ εἶναι, παρέλιπεν. ἑξῆς δὲ ὅταν λέγῃ, τὰ δὲ γεννώμενα οὕτω δή, εἰς τὸ Δὴ ὑποστικτέον. οὕτω γὰρ δὴ λέγει, τουτέστι, τὰ βραδέα, ἅπερ εἰσὶ γευστὰ καὶ ἁπτά.

249, 18. *Τῆς δὲ λευκότητος*] Καὶ γάρ, φησίν, ἡ αὐτὴ αἴσθησις τῶν ἀντικειμένων οὐκ ἔστιν, οὐδὲ τὸ αὐτὸ αἰσθητὸν πάσης ἐστίν, ἀλλὰ μία ὄψις ἡ τοῦ λευκοῦ αἰσθητοῦ ἑνός. καὶ τὸ λευκὸν οὐ δύναται ἡ τοῦ μέλανος αἴσθησις ἀντιλαβέσθαι, ἀλλ' ἡ τοῦ λευκοῦ, καὶ ἔμπαλιν. Ἑκατέρου δὲ λέγει, οἷον, τῆς τοῦ μέλανος ὄψεως, ἐπὶ τὸ λευκὸν αἰσθητόν. ἐφεξῆς δὲ Ὄψιν μὲν λέγει τὴν ὀπτικὴν δύναμιν, Λευκότητα δὲ τὴν λευκαντικὴν δύναμιν.

250, 8. *Ἐξ ἀρχῆς*] Ὅτε ἔλεγε· τάχος καὶ βραδύτης ἕν· καὶ πάλιν· φθαρτός ἐστι, καὶ τὰ τοιαῦτα.

250, 12. *Χρῆσθαι αὐτῷ*] ἤγουν τῷ εἶναι.

250, 19. *Ἀθροισθέντων*] ἀντὶ τοῦ, συντεθέντων.

251, 11. *Μὴ τοίνυν ἀπολείπωμεν*] Ἔτι συνηγορῶν τῷ Πρωταγόρᾳ τὰς πρὸς αὐτὸν ἐνστάσεις δοκεῖ διαλύειν.

252, 2. *Ἀμφισβήτημα*] *Ἐντεῦθεν ἄρχεται διαλύειν τὰς πρὸς Πρωταγόραν ἐνστάσεις, διὰ τὸ ἄπορον εἶναι τὸ περὶ τῶν ἐνυπνίων.*

253, 3. *Οὕτως ἐρωτῶντες*] *Ἔτι συνηγορεῖ καὶ ἐν τούτοις τῷ τοῦ Πρωταγόρου δόγματι, λαμβάνων τρία αἰτήματα.*

253, 6. *Ταὐτὸν εἶναι*] *Οἷον, ὡς ἵππος καὶ ἄνθρωπος ταὐτόν ἐστι κατὰ τὸ αἰσθητικόν· ἀλλ' οὐ λέγω, φησίν, οὕτως.*

253, 14. *Οὐκοῦν πρόσθεν*] *ἤγουν ἐν τοῖς κατὰ Προταγόραν.*

255, 2. *Ἐμαυτῷ τοιοῦτος*] *Κατὰ τὴν αἴσθησιν τοιοῦτος· κατὰ κοινοῦ δὲ ἡ ἄρνησις.*

255, 19. *Οὐκοῦν ὅτε δὴ*] *Ὥστε, φησίν, οὐδὲν ἄτοπον συμβαίνει διὰ τὰς ἐνστάσεις, οἷον, τὰς ὀνειρώξεις καὶ τὰ τοιαῦτα.*

256, 5. *Κατὰ δὲ Θεαίτητον*] *Ἕπεται γὰρ ταῖς ἐκείνων θέσεσιν ὁ τοῦ Θεαιτήτου λόγος.*

256, 12. *Ἀμφιδρόμια*] *ἡμέρα πέμπτη τοῖς βρέφεσι ἐκ γενέσεως, οὕτω κληθεῖσα, καθόσον ἐν ταύτῃ καθαίρουσι τὰς χεῖρας αἱ συνεφαψάμεναι τῆς μαιώσεως, καὶ τὸ βρέφος περὶ τὴν ἑστίαν φέρουσαι τρέχουσι κύκλῳ· καὶ τοὔνομα τίθενται τούτῳ, δῶρά τε πέμπουσι τῷ παιδί, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πολύποδας, οἵ τε φίλοι τε, καὶ οἱ οἰκεῖοι, καὶ ἁπλῶς οἱ προσήκοντες.*

257, 7. *Τῆς ἀληθείας*] *Τὸ τοῦ Πρωταγόρου σύγγραμμα, ἐν ᾧ ταῦτα δοξάζει, Ἀλήθεια ἐκαλεῖτο ὑπὸ Πρωταγόρου.*

257, 13. *Γυρίνου*] *Γυρῖνος, τὸ ἐκ τοῦ βατράχου παιδίον.*

257, 25. *Δημούμενον*] *δημοκοποῦντα, παίζοντα, θωπεύοντα.*

258, 3. *Διολύγιος*] *μεγάλη, ἢ ἐπὶ πολὺ διήκουσα.*

258, 18. *Εἰ οὕτως σοι φίλον, οὐδ' ἐμοὶ ἐχθρὸν*] *Παροιμία, ἐπὶ τῶν ἔν τισι συμφερομένων.*

258, 19. *Φροιμιαζόμενοι*] *παροιμιαζόμενοι.*

259, 3. *Δημηγορίας*] τὸν δοκοῦντα ἔλεγχον, ὃν ἄρτι ἔλεγεν ὁ Σωκράτης κατὰ Πρωταγόρου, ὅτι τοῦ κυνοκεφάλου ἐμέμνητο, Δημηγορίαν νῦν καλεῖ, διὰ τῆς εἰρωνείας τὸν λόγον παραμυθησάμενος, ἵνα πάλιν διεγείρῃ τὸν νέον.

259, 14. *Οὐδ᾽ ἑνὸς μόνου*] Καὶ γάρ, εἰ τὴν τῶν πολλῶν κρίσιν λάβοιμεν ἐπὶ γεωμετρίας κυρίαν, γέλοιοι ἂν ὦμεν, ἀσύμμετρα λέγοντες ἀλλήλοις μεγέθη, καὶ τὴν πεπερασμένην εὐθεῖαν διαιρετὴν εἶναι εἰς ἄπειρον, καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἐκ δὲ τῆς τῶν κυβευόντων συνηθείας ἔλαβε τὸ Οὐδενὸς μόνου, ὅταν ἐκεῖ πέσῃ ἐν τῷ παίζειν ἓν τὸ ἐλάχιστον.

260, 9. *Ἑρμηνεῖς — τῷ ὁρᾷν*] Καίτοι ἠδύνατο λέγειν, εἰ οὐκ ἐπίσταται ὁρῶν ὁ ἀγράμματος, ἄλλο ἐστὶν ἐπιστήμη, καὶ ἄλλο ὅρασις, ἤτοι αἴσθησις.

261, 5. *Τὸν πρόσθεν*] τὸν τὴν αἴσθησιν θέμενον εἶναι ἐπιστήμην.

261, 22. *Πάλιν ἐξ ἀρχῆς*] Πάλιν ἐν τούτοις πρόκειται τῷ Σωκράτει ἀνακαλέσασθαι τὸν διὰ τὴν ἀπειρίαν ἑαυτοῦ κατασυλλογισθέντα Θεαίτητον.

262, 10. *Μῦθος ἀπώλετο*] Παροιμία, ἐπὶ τῶν τὴν διήγησιν μὴ ἐπὶ πέρας ἀγόντων.

262, 15. *Προπηλακίζομεν*] ἀδικοῦμεν, ὑβρίζομεν, διασύρομεν, ἐξουθενοῦμεν.

262, 23. *Σκέψαι οὖν*] Πάλιν ἐπιχειρεῖ ἐλέγχειν ἐν τούτοις τὰ τοῦ Πρωταγόρου καὶ Θεαιτήτου δόγματα.

264, 6. *Ταῦτά τε δὴ πάντα*] Ἀπὸ κοινοῦ τὸ Ἐρεῖ.

264, 28. *Ἐξέλεγξον*] Ἐκ τῶν δύο, φησί, θάτερον ἐξέλεγξον, εἴπερ δύνασαι· ἢ γὰρ ὡς οὐκ εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις ἴδιαι, ἢ τούτων ἰδίων οὐσῶν, οὐκ ἔστι τὰ αἰσθητὰ ἴδια ἑκάστῳ.

265, 5. *Ὑηνεῖς*] ὑϊκόν τι καὶ ζωῶδες ποιεῖς.

265, 12. *Πολλοῦ δέω*] πόῤῥω λίαν εἰμί, οὐ βούλομαι λέγειν, σιωπῶ.

265, 19. *Ἐναντία*] Κατὰ γὰρ τὴν Πρωταγόρου δόξαν, τὸ μὲν αἰσθητὸν πᾶν δοκεῖ εἶναι μὴ ὄν· τὸ δὲ δίκαιον τὸ καλόν. ἔστι μέν, ἀλλ᾽ οὐ φύ-

σει, θέσει δὲ μόνον, οἷον, οἱ νόμοι παρ' ἑκάστοις. μόνον δὲ τὸ ἀγαθὸν φύσει.

266, 10. Τοῖς φυτοῖς] Πρὸς τί γάρ, φησί, τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος, ὡς τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον; τὸ δὲ ἑξῆς, ὥςπερ, φησίν, ἡ κακὴ ψυχὴ δοξάζει συγγενῆ ἑαυτῇ πονηρά, οὕτως ἡ χρηστὴ χρηστά. ἑκατέρως δὲ τῇ δοκήσει τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ πρός τι.

266, 23. Σώζεται γὰρ] Σώζεται ὁ λόγος, ὁ λέγων, μέτρον πάντων εἶναι τὸν ἄνθρωπον. ἐν τούτοις δὲ τοῖς ἀγαθοῖς καὶ κακοῖς τοῖς ἀληθῆ μὲν δοξάζουσιν ἑκατέροις, διαφέρουσι δὲ τῷ κρείττονι καὶ χείρονι μόνῳ.

267, 18. Πρεσβύτεροι] Οἱ γὰρ νέοι φιλόνεικοι.

267, 28. Ταῦτα, ὦ Θεόδωρε] Τὸν Θεόδωρον νῦν παρακαλεῖ πρὸς τὴν διάλεξιν, ἵνα δι' αὐτοῦ οἱ ἀληθεῖς ἔλεγχοι κατὰ Πρωταγόρου γένωνται. καὶ ἤτοι διὰ τὸ ἀξιόπιστον τοῦ πρεσβυτικοῦ προσώπου τοῦτο ποιεῖ, ἢ καταβάλλον τὸ τοῦ νέου, ὡς εἰκός, οἴημα.

268, 9. Χαριεντισμὸν] ἀντὶ τοῦ, παίγνιον.

268, 23. Ἴθ', ὦ ἄριστε] Μετὰ γὰρ τοὺς τοῦ Πρωταγόρου ἐλέγχους, πάλιν ἐπὶ τὴν Θεαιτήτου μαιείαν ἀναδραμεῖται.

269, 11. Ἡρακλέες τε καὶ Θησέες] οἱ Θρασύμαχοι, Καλλικλεῖς, Διονυσόδωροι, Εὐθύδημοι, καὶ οἱ τοιοῦτοι.

269, 19. Περαιτέρω] Οἷον τοῦ ἐλέγχου μόνου. πλέον δὲ ἄλλο οὐδέν, οἷον τὰ περὶ ἐπιστήμης.

270, 20. Ὡς πρὸς θεοὺς ἔχειν] ἀντὶ τοῦ, ἐκθειάζειν τοὺς ἐν ἑκάστοις ἐπιστήμονας· οἷον καὶ τὸ Ὁμηρικόν· θεοῖς ἐναλίγκια μήδε' ἔχοντα. καὶ· ἶσος Ἐνυαλίῳ. καὶ τὰ τοιαῦτα.

270, 24. Ἄλλων ζώων] Οἷον ποιμένας, ἡνιόχους, κυνηγούς.

271, 3. Τῷ λόγῳ] τῷ κατασκευασθέντι ἐκ τῆς κοινῆς ἐννοίας τῶν πολλῶν.

271, 14. Περί τινος δόξαν] Οἷον περὶ προνοίας, περὶ τοῦ ἐφ' ἡμῖν, καὶ τῶν τοιούτων.

272, 2. Οἷς μὴ δοκεῖ] Οὐ γάρ ἐστι ποιότης ἐν τοῖς οιούτοις ποσοῖς.

272, 17. Ὅταν τἀναντία] Ὅταν, φησί, ὁ Πρωταγόρας συναίσθηται τῆς τοῦ λόγου ἀτοπίας.

272, 27. Σοφώτερον ἡμῶν εἶναι] Ἕπου θεῷ, ἕπου λόγῳ.

273, 9. Τὰ μὲν πολλὰ] τὰ μὲν σωματικὰ καὶ πρός τι.

273, 27. Συμφέροντα] Τὸ γὰρ συμφέρον, φησί, φύσει, ὁ δὲ νόμος θέσει.

274, 4. Ὅσον ἂν δοκῇ χρόνον] ἀντὶ τοῦ, μὴ ἕως τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ.

274, 14. Καὶ τοῖς τοιούτοις] Οἷον, ἐργαστηρίοις, ἐμπορίαις.

275, 3. Τηνάλλως] ἀντὶ τοῦ, ματαίως καὶ ὡς ἔτυχεν.

276, 2. Φαύλως διατρίβοντας] Οἷον, τοὺς πολιτικούς.

276, 13. Θαλάττης χόες] Παροιμία, ἐπὶ τοῦ πολυμαθοῦς καὶ ἐμπείρου.

276, 22. Ἐγγὺς οὐδὲν] Γράφεται, οἶδεν.

277, 7. Διερευνώμενος] Ὅτι ἐν τούτοις τὸν ὡς ἀληθῶς μαθηματικὸν ἄνδρα εἰς ταὐτὸν ἄγει τῷ ὄντως φιλοσόφῳ· ἔτι δὲ καὶ τὸν φυσικὸν, ἢ μᾶλλον ὡς μέρη τοῦ φιλοσόφου βούλεται εἶναι τοὺς ἄλλους ἐπιστήμονας.

277, 14. Εἰς φρέατα] Ἐπὶ τῶν ὑλαίων πραγμάτων καὶ εἰδωλικῶν.

277, 25. Βδάλλοντα] ἀμέλγοντα, ἀπὸ τοῦ βδέλλα.

278, 4. Δοκεῖ ἀκούειν] Νομίζει γίγνεσθαι κατὰ κοινοῦ.

279, 20. Θῶπας λόγους] ἀπατηλούς.

279, 21. Ἀναβάλλεσθαι] Τῶν γὰρ ἀπαιδεύτων καὶ τὸ ἔνδυμα καὶ τὸ σχῆμα θορυβῶδες.

280, 21. Βάναυσοι] οἱ ἑδραῖοι τεχνῖται, καὶ παρὰ βαύνῳ, ὅ ἐστι καμίνῳ, τὶ ἔργον διατιθέμενοι· οἱ δὲ Βάναυσον, τὸν ἀπάνθρωπον καὶ ὑπερήφανον, ἔνιοι δὲ Βαναύσου χειρός, τῆς ὑβριστικῆς, ἢ τεχνικῆς. δηλοῖ δὲ τοὺς χειροτέχνας καὶ δημιουργούς.

280, 24. *Γῆς ἄλλως ἄχθη*] *Ἀλλὰ δεῖ ἐπιτιμᾶν αὐτοῖς, φησί, τὸ Ὁμηρικόν· ἐτώσιον ἄχθος. τὸ γὰρ φυσικὸν ἄχθος ἢ βάρος, καλόν· τὸ δὲ Ἄλλως, μάταιον, κακόν.*

281, 14. *Παντάπασιν ὡς δεινοὶ*] *Τοὺς γὰρ τὰ συμφέροντα διδάσκοντας σοφοὺς οἱ δεινοὶ ὡς ἀνόητα φάσκοντας ἐκφαυλίζουσιν, ὡς ὁ τοῦ Ὁμήρου Πάρις·*

Ἐξ ἄρα δή τοι ἔπειτα θεοὶ φρένας ὤλεσαν αὐτοί.

282, 15. *Μὴ λεγέτω τὸ ὄνομα*] *ἀντὶ τοῦ, μὴ ὄνομα ψιλὸν μόνον λέγωμεν, οἷον τὸ ὠφέλιμον, καὶ βλαβερόν.*

282, 26. *Μέλλοντα χρόνον*] *Τὸ γὰρ ἁπλῶς μέλλον καθολικώτερον τοῦ ὠφελίμου.*

282, 28. *Τοῦτο δὲ μέλλον ὀρθῶς ἂν ἐπιλέγχοιμεν*] *Τοῦτο τὸ γενικώτερον μεταλαβὸν τὴν ἐρώτησιν, καὶ μὴ ἐπὶ μόνου τοῦ ὠφελίμου. Γράφεται καί, τοῦτο δὲ μᾶλλον ὀρθῶς ἂν λέγοιμεν.*

284, 7. *Ὦ μέλε*] *Ὦ μέλε παρὰ τοῖς νεωτέροις ὑπὸ γυναικῶν λέγεται μόνον, ὡς τὸ Ὦ τάλαν. παρὰ δὲ τοῖς παλαιοῖς καὶ ὑπ ἀνδρῶν· καὶ ἐν Ἱππεῦσιν Ἀριστοφάνους, καὶ ἐν Μενάνδρου Συνερώσῃ·*

Ἄφες τὸν ἄνθρωπον. τί κόπτεις, ὦ μέλε;

σημαίνει δέ, ὦ δείλαιε, ὦ πονηρέ. ἔνιοι δέ, ὦ ἐπιμελείας ἄξιε, καὶ οἷον μεμελημένε.

285, 2. *Ἀνάλωτοι*] *Ἐντεῦθεν εἰςβάλλει εἰς τοὺς κατὰ τοῦ Ἡρακλείτου ἐλέγχους. εἰ γὰρ πάντα, φησί, κινεῖται συνεχῶς, καὶ ἀόριστά ἐστι καὶ ἄστατα, ἡ Πρωταγόρου δόξα ἀνάλογός ἐστιν.*

285, 8. *Διακρούοντα*] *Ἐκ μεταφορᾶς τῶν διακωδωνούντων τὰ κεράμια, εἰ ἀκέραιά εἰσιν.*

285, 19. *Ἔμπειροι*] *Ἀλλ' οὐκ ἐπιστήμονες, διὰ τὸ ἄστατον τῶν ἀεὶ κινουμένων.*

285, 21. *Κατὰ τὰ συγγράμματα, φέρονται*] *Τὰ τοῦ Ἡρακλείτου συγγράμματα, ἠγριωμένου καὶ μεγαλόφρονος· τοιοῦτος γὰρ ὁ Ἡράκλειτος γέγονεν, οὗ καὶ ἀπόφθεγμα φέρεται τοιοῦτον· Πολυμαθίη νόον οὐ διδάσκει· Ἡσίοδον γὰρ ἂν ἐδίδαξε καὶ Πυθαγόραν.*

268, 5. *Στάσιμον*] *Τῶν στασίμων διὰ τὴν ἑαυτοῦ θέσιν πάντα κινεῖσθαι λέγουσαν.*

268, 19. *Πρόβλημα*] *Γεωμετρικῶς δεῖ, φησίν, ἐκθεμένους τὸ πρόβλημα, ζητεῖν ἀποδεικτικῶς, πότερον πάντα κινεῖται, ἢ οὔ.*

287, 8. *Προϊόντες*] *Ἀπὸ μὲν Θεαιτήτου εἰς Ἡράκλειτον, εἶτα εἰς Παρμενίδην καὶ Μέλισσον.*

287, 14. *Ῥέοντας*] *Πικρὰ λέξις καὶ σκωπτική.*

287, 16. *Στασιῶται*] *Γλυκεῖα ἡ λέξις, καὶ ἐγκωμιαστικὴ τῶν ἀμφὶ Παρμενίδην.*

287, 18. *Ἀκίνητα κινούντων*] *Παροιμία καθ' ὑπερβολήν, ὅτι μὴ δεῖ ἕδη, μηδὲ, βωμοὺς κινεῖν, ἢ τάφους ἢ ὅρους. Ἐμνήσθη ταύτης καὶ ἐν Νόμων ὀγδόῳ.*

287, 22. *Εἰς τοσοῦτον προϊέναι κίνδυνον*] *Ἔτι διασύρει τὸν Ἡρακλείτου χορὸν ὡς ἀσεβῆ. τὰ γὰρ ἱερὰ ἀκίνητα.*

288, 6. *Στρέφηται*] *Ὡς ὁ στρόβιλος.*

288, 16. *Ἀμφότερον*] *Ἔστι καὶ τρίτον σκέλος τῆς διαιρέσεως τὸ λέγον, οὐδὲν ἀμφοτέρως, ὅπερ σὺν τῷ δευτέρῳ ἐλέγχεται.*

288, 19. *Ἀμφοτέρως*] *ἀντὶ τοῦ, πάντα κατὰ τὰς δύο κινεῖται κινήσεις.*

288, 20. *Οὐδὲν μᾶλλον*] *Τὸ γὰρ μὴ ἀλλοιούμενον, καθ' ὃ οὐκ ἀλλοιοῦται, οὐ κινεῖται, ἀλλ' ἵσταται.*

289, 3. *Ποιότης*] *Ἐκ τούτων δῆλον, ὅτι τὸ τῆς Ποιότητος ὄνομα Πλάτων ἐστὶν ὁ πρῶτος θεὶς ἐν τοῖς Ἕλλησιν.*

Ἀλλόκοτον] *ἐναντίον, ἢ ξένον.*

289, 4. *Ἀθρόον*] *γενικῶς.*

289, 5. *Κατὰ μέρη*] *εἰδικῶς.*

289, 13. *Ἄλλα χαίρειν*] *τὰ τῶν Ἡρακλειτείων ἄλλα δοξάσματα.*

290, 15. *Εἰ πάντα κινεῖται*] *Εἰ γάρ, ὥς φασί, πάντα παντοίως κινεῖται, εἴ τι δ' ἄν τις εἴποι οὐδ' ἐκεῖνο· ἔσται, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ αὐτῶν ἡ δόξα κινεῖται καὶ μεταβάλλει.*

ἐν τῇ γενέσει ταῦτα ἐξιάσηται; μήποτε δὲ κατα τὸ λόγιον καὶ αὐτὸς τὸν παιᾶνα ᾄδων βούλεται ἀναδραμεῖν εἰς τὰς οἰκείας ἀρχάς. Olymp.]

ʼΕΙΣ ΤΟΝ ΘΕΑΓΗ.

200, 23. *Συμβουλὴ ἱερὸν χρῆμα*] Ἱερὸν συμβουλή, ἐπὶ τῶν καθαρῶς καὶ ἀδόλως συμβουλευόντων. Δεῖ γὰρ τὸν συμβουλεύοντα μὴ τὸ ἴδιον σκοπεῖν· τὸ γὰρ ἱερόν, οὐδενὸς ἴδιον ἀλλὰ τῶν χρωμένων ἐστὶ κοινόν· ἐπειδὴ καταφεύγουσιν ὥςπερ εἰς τὰ ἱερά, θέλοντες συμβουλεύεσθαι οἱ ἄνθρωποι. προςήκει οὖν τοῖς συμβουλεύουσιν ἀψευδεῖν, καὶ τὰ βέλτιστα κατὰ τὴν αὐτῶν γνώμην συμβουλεύειν. Ἄλλοι δὲ φασίν, ἔπαινον φέρειν τῆς συμβουλῆς τὴν παροιμίαν· εἶναι γὰρ αὐτὴν θείαν καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον. Μέμνηται δʼ αὐτῆς καὶ Ἀριστοφάνης ἐν Ἀμφιαράῳ.

201, 26. *Ἐδιδάξατο*] ἀντὶ τοῦ, οὐκ αὐτὸς ἀλλὰ διʼ ἑτέρου ἐδίδαξέ τινος.

205, 23. *Τί ἂν ἡμῖν ἀπεκρίνατο*] Γράφεται, τί ἂν οἴῃ αὐτὸν ἀποκρίνασθαι.

205, 27. *Τῶν μαγείρων* [ut vulg.] Γράφεται καί, τῶν μαγειρικῶν.

207, 5. *Οἵ εἰσί τε ἱππικοί, καὶ χρῶνται*] Γράφεται καί, οἷς εἰσί τε ἵπποι, καὶ χρῶνται.

209, 8. *Ἔμβραχυ*] Ὅπερ ἂν εἴποι τὶς εὐχερῶς εἰπεῖν ἐθέλων, ἢ ἁπλῶς, τοῦτο Ἔμβραχυ λέγεται. Ἔμβραχυ οὖν, συντόμως καὶ ἁπλῶς. Ὑπερίδης ἐν τῷ κατὰ Ἀριστοφῶντος· οἶδε γὰρ αὐτῷ δεδομένην ἄδειαν καὶ πράττειν, καὶ γράφειν, ὅ, τι ἂν ἔμβραχυ βούληται. Ἀριστοφάνης Θεσμοφοριαζούσαις [390. s.]·

Ποῦ δʼ οὐχὶ διαβέβληκεν, ὅπου περ ἔμβραχυ
Εἰσὶ θεαταὶ καὶ τραγῳδικοὶ χοροί.

Κρατῖνος Ὥραις·

Ἔδει παρέχειν, ὅ, τι τὶς εὔξαιτο ἔμβραχυ.

209, 21. *Ἀναγυρασίων*] Ἀναγυροῦς, δῆμος Αἰαντίδος, ἀφʼ οὗ Ἀναγυράσιοι.

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΕΡΑΣΤΑΣ.

218, 9. *Γηράσκω*]
Γηράσκω δὲ ἀεὶ πολλὰ διδασκόμενος·
ἐπὶ τῶν διὰ τὸ γῆρας ἐμπειροτέρων. εἵλκυσται μέντοι ἐκ τῶν Σόλωνος Ἐλεγείων.

218, 21. *Εἰρωνικῶς*] Εἰρωνεία, τὸ προχείρως καὶ μετὰ τοῦ πρὸς χάριν διαλέγεσθαι· κολακεία, ψευδολογία. καὶ Εἴρωνα, τὸν κόλακα.

221, 24. *Πένταθλοι*] οἱ τὸν ἀγῶνα τὸν πένταθλον ἀγωνιζόμενοι. ἔστι γὰρ Πένταθλος οὗτος τοῖς νέοις ἀγωνία, πάλη, σίγυννος, ἅλμα, δίσκος, καὶ δρόμος. Σίγυννος δέ ἐστι ξυστὸν δόρυ· παρ' Ἡροδότῳ δὲ τὸ ὁλοσίδηρον ἀκόντιον. Πέλτη δὲ ἀσπὶς ἴτυν οὐκ ἔχουσα, ἢ τετράγωνος, ἣν οἱ φοροῦντες λέγονται πελτασταί, ἢ τοξόται, ἢ οἱ τοὺς ξυστοὺς κατέχοντες.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΕΑΙΤΗΤΟΝ.

227, 1. *Ἄρτι*] Τοῦτο σημαίνει τὸ παρὸν, καὶ ὑπόγυον, καὶ τὸ παραυτίκα μέλλον γίνεσθαι.

227, 9. *Αἱρεῖ*] καταλαμβάνει. νῦν δὲ τὸ καταπονεῖ.

227 15. *Ἀτὰρ*] καὶ δή, ὡς νῦν. σημαίνει δὲ καὶ ὅμως, καὶ ἅτε δή, καὶ πλὴν, καὶ δέ.

229, 8. *Οὐδέν γε ἀπὸ τρόπου*] οὐ πόῤῥω τοῦ καθήκοντος.

229, 15. *Ἐπίδοξοι*] ἔνδοξοι, ἤ, ὡς νῦν, προσδόκιμοι.

23c, 9. *Ἀνερμάτιστα*] ἀστήρικτα. Ἕρματα γὰρ τὰ ἐρείσματα, ἢ στηρίγματα.

230, 20. *Ἔξω δρόμῳ*] Τόποι τινὲς ἦσαν, ὁ μὲν ἐκτὸς ἄστεος, ὁ δὲ ἐντός, ἀπὸ τῶν ἐν αὐτοῖς τελουμένων ὑπὸ τῶν νέων, Δρόμοι καλούμενοι.

233, 3. *Καθεδεῖται — ὄνος*] Ὄνος κάθου, ἐπὶ τῶν ἐν πράγματι ἡττωμένων. εἴρηται δὲ ἀπὸ τῶν παίδων τῶν σφαιριζόντων, καὶ τὸν νικηθέντα εἰς ὄνον καθιζόντων. Ἐμνήσθη δὲ ταύτης ἐνταῦθα Πλάτων.

233, 17. *Ἀπειθεῖν*] Γράφεται, ἀπιστεῖν.

234, 18. Ἰπνοπλάθων] Γράφεται, κοροπλάθων.

237, 10. Ἀπαλλαγῆναι τοῦ εὑρεῖν] Γράφεται, μέλειν.

242, 17. Ῥιγοῦντι ψυχρὸν — ἔοικε] Διὰ τοῦ Ἔοικεν ὁ Θεαίτητος φαίνεται ἀγαπῶν τὸ Πρωταγόρου δόγμα, καὶ μένων τῇ ἐξ ἀρχῆς ἑαυτοῦ ἀποκρίσει.

242, 26. Ἆρ' οὖν πρὸς Χαρίτων] Πρώτη κατασκευὴ ὑπὲρ τοῦ Πρωταγορείου δόγματος.

242, 27. Συρφετῷ] κονιορτῷ τῷ μετὰ κόπρων. οἱ δὲ, χειμὼν καὶ συρμός· καὶ σύρφη, φρύγανα.

244, 6. Κινήσεων ὄντων] Τὴν σύνταξιν σημείωσαι, ὅτι οὐδετέρως εἶπεν ὄντων πρὸς τὰ πράγματα. οὐδέτερον γὰρ τὸ πρᾶγμα.

244, 15. Τὸν κολοφῶνα ἀναγκάζω προςβιβάζειν] Δώδεκα πόλεις τῆς Ἰωνίας συνῄεσαν εἰς τὸ Πανιώνιον λεγόμενον, περὶ τῶν κοινῶν βουλευσόμεναι, καὶ εἴ ποτε ἴσαι αἱ ψῆφοι ἐγένοντο, οἱ Κολοφώνιοι περιττὴν ἐτίθεντο τὴν νικῶσαν. Σμυρναίους γὰρ ἐλθόντας εἶχον συνοίκους· ὑπὲρ ὧν καὶ τήν δε τὴν ψῆφον ἐτίθεντο· ὅθεν ἐπὶ τῆς κρατούσης καὶ βεβαιοτάτης ψήφου ἡ παροιμία ἐτίθετο· οἷον, τὸν Κολοφῶνα ἐπιτίθημι, ἢ τὸν Κολοφῶνα ἀναγκάζω προσβιβάζων.

244, 21. Ἄνω κάτω] Παροιμία, Ἄνω κάτω πάντα, ἐπὶ τῶν τὴν τάξιν μεταστρεφόντων. Μένανδρος Ἐγχειριδίῳ, καὶ ἐν Χήρᾳ·

Τὸ λεγόμενον τοῦτ' ἐστι, νῦν
Τἄνω κάτω, φασὶ, τὰ κάτω δ' ἄνω.

244, 23. Ὑπόλαβε] Δευτέρα κατασκευὴ ὑπὲρ τῶν Πρωταγόρᾳ δοκούντων.

245, 4. Προςήκουσαν] ἀντὶ τοῦ, σύμμετρον.

245, 7. Ἴδιον] ἀντὶ τοῦ, μερικόν.

245, 14. Ὧι παραμετρούμεθα] τουτέστι, τῷ αἰσθητηρίῳ. ἔστι δὲ τὸ ῥῆμα μέσης διαθέσεως. οὐδὲ ἐφαπτόμεθα, λέγει, τοῦ αἰσθητοῦ. τὸ δ' αὐτὸ εὐθὺς καὶ παραμετρούμενον λέγει· ἐφαπτόμενον δὲ τὸ αἰσθητήριον.

246, 25. *Φάσματα*] Φάσματα λέγει ταῦτα, ὡς τῶν ψυχῶν ἀπατηλά, εἰ μή τις ὀρθῶς αὐτὰ μεταλάβοι.

247, 3. *Κομιδῇ*] πάνυ, παντελῶς, συναγωγή, ἐπιμέλεια. καὶ Κομίστρια, ἡ τροφός.

247, 4. *Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι*] Ὁ Πρόκλος τὸ Ἀλλὰ παρέλκειν λέγει.

247, 20. *Ὑπερφυῶς ὡς*] Μέχρι τοῦδε τὰ τῆς δευτέρας κατασκευῆς τῶν Πρωταγορείων δογμάτων.

248, 7. *Ἀπρὶξ*] προσπεφυκότως, ἰσχυρῶς, ὃ οὐκ οἷόν τε πρίσαι διὰ τὴν σύμφυσιν.

249, 4. *Πρὸς τὰ πρότερα*] Πρὸς τὰ πρότερα λέγει, πρὸς τό, πάντων χρημάτων μέτρον εἶναι τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὰ τοιαῦτα.

249, 8. *Ὅσον μὲν οὖν ἄρα δὴ*] Οἷον, ὡς τὸ ἁπτόν, καὶ τὸ γευστόν. παρέλιπε δὲ ὄψιν καὶ ἀκοὴν ταχέως γινόμενα. τούτων γὰρ σχεδὸν ἀχρόνως αἰσθανόμεθα. διὰ δὲ τὸ ἐναργῆ αὐτὰ εἶναι, παρέλιπεν. ἑξῆς δὲ ὅταν λέγῃ, τὰ δὲ γεννώμενα οὕτω δή, εἰς τὸ Δὴ ὑποστικτέον. οὕτω γὰρ δὴ λέγει, τουτέστι, τὰ βραδέα, ἅπερ εἰσὶ γευστὰ καὶ ἁπτά.

249, 18. *Τῆς δὲ λευκότητος*] Καὶ γάρ, φησίν, ἡ αὐτὴ αἴσθησις τῶν ἀντικειμένων οὐκ ἔστιν, οὐδὲ τὸ αὐτὸ αἰσθητὸν πάσης ἐστίν, ἀλλὰ μία ὄψις ἡ τοῦ λευκοῦ αἰσθητοῦ ἑνός. καὶ τὸ λευκὸν οὐ δύναται ἡ τοῦ μέλανος αἴσθησις ἀντιλαβέσθαι, ἀλλ' ἡ τοῦ λευκοῦ, καὶ ἔμπαλιν. Ἑκατέρου δὲ λέγει, οἷον, τῆς τοῦ μέλανος ὄψεως, ἐπὶ τὸ λευκὸν αἰσθητόν. ἐφεξῆς δὲ Ὄψιν μὲν λέγει τὴν ὀπτικὴν δύναμιν, Λευκότητα δὲ τὴν λευκαντικὴν δύναμιν.

250, 8. *Ἐξ ἀρχῆς*] Ὅτε ἔλεγε· τάχος καὶ βραδύτης ἕν· καὶ πάλιν· φθαρτός ἐστι, καὶ τὰ τοιαῦτα.

250, 12. *Χρῆσθαι αὐτῷ*] ἤγουν τῷ εἶναι.

250, 19. *Ἀθροισθέντων*] ἀντὶ τοῦ, συντεθέντων.

251, 11. *Μὴ τοίνυν ἀπολείπωμεν*] Ἔτι συνηγορῶν τῷ Πρωταγόρᾳ τὰς πρὸς αὐτὸν ἐνστάσεις δοκεῖ διαλύειν.

252, 2. *Ἀμφισβήτημα*] *Ἐντεῦθεν ἄρχεται διαλύειν τὰς πρὸς Πρωταγόραν ἐνστάσεις, διὰ τὸ ἄπορον εἶναι τὸ περὶ τῶν ἐνυπνίων.*

253, 3. *Οὕτως ἐρωτῶντες*] *Ἔτι συνηγορεῖ καὶ ἐν τούτοις τῷ τοῦ Πρωταγόρου δόγματι, λαμβάνων τρία αἰτήματα.*

253, 6. *Ταὐτὸν εἶναι*] *Οἷον, ὡς ἵππος καὶ ἄνθρωπος ταὐτόν ἐστι κατὰ τὸ αἰσθητικόν· ἀλλ' οὐ λέγω, φησίν, οὕτως.*

253, 14. *Οὐκοῦν πρόσθεν*] *ἤγουν ἐν τοῖς κατὰ Προταγόραν.*

255, 2. *Ἐμαυτῷ τοιοῦτος*] *Κατὰ τὴν αἴσθησιν τοιοῦτος· κατὰ κοινοῦ δὲ ἡ ἄρνησις.*

255, 19. *Οὐκοῦν ὅτε δὴ*] *Ὥστε, φησίν, οὐδὲν ἄτοπον συμβαίνει διὰ τὰς ἐνστάσεις, οἷον, τὰς ὀνειρώξεις καὶ τὰ τοιαῦτα.*

256, 5. *Κατὰ δὲ Θεαίτητον*] *Ἕπεται γὰρ ταῖς ἐκείνων θέσεσιν ὁ τοῦ Θεαιτήτου λόγος.*

256, 12. *Ἀμφιδρόμια*] *ἡμέρα πέμπτη τοῖς βρέφεσι ἐκ γενέσεως, οὕτω κληθεῖσα, καθόσον ἐν ταύτῃ καθαίρουσι τὰς χεῖρας αἱ συνεφαψάμεναι τῆς μαιώσεως, καὶ τὸ βρέφος περὶ τὴν ἑστίαν φέρουσαι τρέχουσι κύκλῳ· καὶ τοὔνομα τίθενται τούτῳ, δῶρά τε πέμπουσι τῷ παιδί, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πολύποδας, οἵ τε φίλοι τε, καὶ οἱ οἰκεῖοι, καὶ ἁπλῶς οἱ προσήκοντες.*

257, 7. *Τῆς ἀληθείας*] *Τὸ τοῦ Πρωταγόρου σύγγραμμα, ἐν ᾧ ταῦτα δοξάζει, Ἀλήθεια ἐκαλεῖτο ὑπὸ Πρωταγόρου.*

257, 13. *Γυρίνου*] *Γυρῖνος, τὸ ἐκ τοῦ βατράχου παιδίον.*

257, 25. *Δημούμενον*] *δημοκοποῦντα, παίζοντα, θωπεύοντα.*

258, 3. *Διολύγιος*] *μεγάλη, ἢ ἐπὶ πολὺ διήκουσα.*

258, 18. *Εἰ οὕτως σοι φίλον, οὐδ' ἐμοὶ ἐχθρὸν*] *Παροιμία, ἐπὶ τῶν ἔν τισι συμφερομένων.*

258, 19. *Φροιμιαζόμενοι*] *παροιμιαζόμενοι.*

259, 3. *Δημηγορίας*] τὸν δοκοῦντα ἔλεγχον, ὃν ἄρτι ἔλεγεν ὁ Σωκράτης κατὰ Πρωταγόρου, ὅτε τοῦ κυνοκεφάλου ἐμέμνητο, Δημηγορίαν νῦν καλεῖ, διὰ τῆς εἰρωνείας τὸν λόγον παραμυθησάμενος, ἵνα πάλιν διεγείρῃ τὸν νέον.

259, 14. *Οὐδ' ἑνὸς μόνου*] Καὶ γάρ, εἰ τὴν τῶν πολλῶν κρίσιν λάβοιμεν ἐπὶ γεωμετρίας κυρίαν, γέλοιοι ἂν ὦμεν, ἀσύμμετρα λέγοντες ἀλλήλοις μεγέθη, καὶ τὴν πεπερασμένην εὐθεῖαν διαιρετὴν εἶναι εἰς ἄπειρον, καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἐκ δὲ τῆς τῶν κυβευόντων συνηθείας ἔλαβε τὸ Οὐδενὸς μόνου, ὅταν ἐκεῖ πέσῃ ἐν τῷ παίζειν ἓν τὸ ἐλάχιστον.

260, 9. *Ἑρμηνεῖς — τῷ ὁρᾷν*] Καίτοι ἠδύνατο λέγειν, εἰ οὐκ ἐπίσταται ὁρῶν ὁ ἀγράμματος, ἄλλο ἐστὶν ἐπιστήμη, καὶ ἄλλο ὅρασις, ἤτοι αἴσθησις.

261, 5. *Τὸν πρόσθεν*] τὸν τὴν αἴσθησιν θέμενο· εἶναι ἐπιστήμην.

261, 22. *Πάλιν ἐξ ἀρχῆς*] Πάλιν ἐν τούτοις πρόκειται τῷ Σωκράτει ἀνακαλέσασθαι τὸν διὰ τὴν ἀπειρίαν ἑαυτοῦ κατασυλλογισθέντα Θεαίτητον.

262, 10. *Μῦθος ἀπώλετο*] Παροιμία, ἐπὶ τῶν τὴν διήγησιν μὴ ἐπὶ πέρας ἀγόντων.

262, 15. *Προπηλακίζομεν*] ἀδικοῦμεν, ὑβρίζομεν, διασύρομεν, ἐξουθενοῦμεν.

262, 23. *Σκέψαι οὖν*] Πάλιν ἐπιχειρεῖ ἐλέγχειν ἐν τούτοις τὰ τοῦ Πρωταγόρου καὶ Θεαιτήτου δόγματα.

264, 6. *Ταῦτά τε δὴ πάντα*] Ἀπὸ κοινοῦ τὸ Ἐρεῖ.

264, 28. *Ἐξέλεγξον*] Ἐκ τῶν δύο, φησί, θάτερον ἐξέλεγξον, εἴπερ δύνασαι· ἢ γὰρ ὡς οὐκ εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις ἴδιαι, ἢ τούτων ἰδίων οὐσῶν, οὐκ ἔστι τὰ αἰσθητὰ ἴδια ἑκάστῳ.

265, 5. *Ὑηνεῖς*] ὑϊκόν τι καὶ ζωῶδες ποιεῖς.

265, 12. *Πολλοῦ δέω*] πόῤῥω λίαν εἰμί, οὐ βούλομαι λέγειν, σιωπῶ.

265, 19. *Ἐναντία*] Κατὰ γὰρ τὴν Πρωταγόρου δόξαν, τὸ μὲν αἰσθητὸν πᾶν δοκεῖ εἶναι μὴ ὄν· τὸ δὲ δίκαιον τὸ καλόν. ἔστι μέν, ἀλλ' οὐ φύ-

σει, θέσει δὲ μόνον, οἷον, οἱ νόμοι παρ' ἑκάστοις. μόνον δὲ τὸ ἀγαθὸν φύσει.

266, 10. Τοῖς φυτοῖς] Πρὸς τί γάρ, φησί, τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος, ὡς τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον; τὸ δὲ ἑξῆς, ὥσπερ, φησίν, ἡ κακὴ ψυχὴ δοξάζει συγγενῆ ἑαυτῇ πονηρά, οὕτως ἡ χρηστὴ χρηστά. ἑκατέρως δὲ τῇ δοκήσει τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ πρός τι.

266, 23. Σώζεται γὰρ] Σώζεται ὁ λόγος, ὁ λέγων, μέτρον πάντων εἶναι τὸ ἄνθρωπον. ἐν τούτοις δὲ τοῖς ἀγαθοῖς καὶ κακοῖς τοῖς ἀληθῆ μὲν δοξάζουσιν ἑκατέροις, διαφέρουσι δὲ τῷ κρείττονι καὶ χείρονι μόνῳ.

267, 18. Πρεσβύτεροι] Οἱ γὰρ νέοι φιλόνεικοι.

267, 28. Ταῦτα, ὦ Θεόδωρε] Τὸν Θεόδωρον νῦν παρακαλεῖ πρὸς τὴν διάλεξιν, ἵνα δι' αὐτοῦ οἱ ἀληθεῖς ἔλεγχοι κατὰ Προταγόρου γένωνται. καὶ ἤτοι διὰ τὸ ἀξιόπιστον τοῦ πρεσβυτικοῦ προσώπου τοῦτο ποιεῖ, ἢ καταβάλλον τὸ τοῦ νέου, ὡς εἰκός, οἴημα.

268, 9. Χαριεντισμὸν] ἀντὶ τοῦ, παίγνιον..

268, 23. Ἴθ', ὦ ἄριστε] Μετὰ γὰρ τοὺς τοῦ Πρωταγόρου ἐλέγχους, πάλιν ἐπὶ τὴν Θεαιτήτου μαιείαν ἀναδραμεῖται.

269, 11. Ἡρακλέες τε καὶ Θησέες] οἱ Θρασύμαχοι, Καλλικλεῖς, Διονυσόδωροι, Εὐθύδημοι, καὶ οἱ τοιοῦτοι.

269, 19. Περαιτέρω] Οἷον τοῦ ἐλέγχου μόνου. πλέον δὲ ἄλλο οὐδέν, οἷον τὰ περὶ ἐπιστήμης.

270, 20. Ὡς πρὸς θεοὺς ἔχειν] ἀντὶ τοῦ, ἐκθειάζειν τοὺς ἐν ἑκάστοις ἐπιστήμονας· οἷον καὶ τὸ Ὁμηρικόν· θεοῖς ἐναλίγκια μήδε ἔχοντα. καὶ· ἶσος Ἐνυαλίῳ. καὶ τὰ τοιαῦτα.

270, 24. Ἄλλων ζώων] Οἷον ποιμένας, ἡνιόχους, κυνηγούς.

271, 3. Τῷ λόγῳ] τῷ κατασκευασθέντι ἐκ τῆς κοινῆς ἐννοίας τῶν πολλῶν.

271, 14. Περί τινος δόξαν] Οἷον περὶ προνοίας, περὶ τοῦ ἐφ' ἡμῖν, καὶ τῶν τοιούτων.

272, 2. *Οἷς μὴ δοκεῖ*] Οὐ γάρ ἐστι ποιότης ἐν τοῖς οιούτοις ποσοῖς.

272, 17. *Ὅταν τἀναντία*] Ὅταν, φησί, ὁ Πρωταγόρας συναίσθηται τῆς τοῦ λόγου ἀτοπίας.

272, 27. *Σοφώτερον ἡμῶν εἶναι*] Ἕπου θεῷ, ἕπου λόγῳ.

273, 9. *Τὰ μὲν πολλὰ*] τὰ μὲν σωματικὰ καὶ πρός τι.

273, 27. *Συμφέροντα*] Τὸ γὰρ συμφέρον, φησί, φύσει, ὁ δὲ νόμος θέσει.

274, 4. *Ὅσον ἂν δοκῇ χρόνον*] ἀντὶ τοῦ, μὴ ἕως τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ.

274, 14. *Καὶ τοῖς τοιούτοις*] Οἷον, ἐργαστηρίοις, ἐμπορίαις.

275, 3. *Τηνάλλως*] ἀντὶ τοῦ, ματαίως καὶ ὡς ἔτυχεν.

276, 2. *Φαύλως διατρίβοντας*] Οἷον, τοὺς πολιτικούς.

276, 13. *Θαλάττης χόες*] Παροιμία, ἐπὶ τοῦ πολυμαθοῦς καὶ ἐμπείρου.

276, 22. *Ἐγγὺς οὐδὲν*] Γράφεται, οἶδεν.

277, 7. *Διερευνώμενος*] Ὅτι ἐν τούτοις τὸν ὡς ἀληθῶς μαθηματικὸν ἄνδρα εἰς ταὐτὸν ἄγει τῷ ὄντως φιλοσόφῳ· ἔτι δὲ καὶ τὸν φυσικὸν, ἢ μᾶλλον ὡς μέρη τοῦ φιλοσόφου βούλεται εἶναι τοὺς ἄλλους ἐπιστήμονας.

277, 14. *Εἰς φρέατα*] Ἐπὶ τῶν ὑλαίων πραγμάτων καὶ εἰδωλικῶν.

277, 25. *Βδάλλοντα*] ἀμέλγοντα, ἀπὸ τοῦ βδέλλα.

278, 4. *Δοκεῖ ἀκούειν*] Νομίζει γίγνεσθαι κατὰ κοινοῦ.

279, 20. *Θῶπας λόγους*] ἀπατηλούς.

279, 21. *Ἀναβάλλεσθαι*] Τῶν γὰρ ἀπαιδεύτων καὶ τὸ ἔνδυμα καὶ τὸ σχῆμα θορυβῶδες.

280, 21. *Βάναυσοι*] οἱ ἑδραῖοι τεχνῖται, καὶ παρὰ βαύνῳ, ὅ ἐστι καμίνῳ, τὶ ἔργον διατιθέμενοι· οἱ δὲ Βάναυσον, τὸν ἀπάνθρωπον καὶ ὑπερήφανον, ἔνιοι δὲ Βαναύσου χειρός, τῆς ὑβριστικῆς, ἢ τεχνικῆς. δηλοῖ δὲ τοὺς χειροτέχνας καὶ δημιουργούς.

280, 24. *Γῆς ἄλλως ἄχθη*] Ἀλλὰ δεῖ ἐπιτιμᾷν αὐτοῖς, φησί, τὸ Ὁμηρικόν· ἐτώσιον ἄχθος. τὸ γὰρ φυσικὸν ἄχθος ἢ βάρος, καλόν· τὸ δὲ Ἄλλως, μάταιον, κακόν.

281, 14. *Παντάπασιν ὡς δεινοὶ*] Τοὺς γὰρ τὰ συμφέροντα διδάσκοντας σοφοὺς οἱ δεινοὶ ὡς ἀνόητα φάσκοντας ἐκφαυλίζουσιν, ὡς ὁ τοῦ Ὁμήρου Πάρις·

Ἐξ ἄρα δή τοι ἔπειτα θεοὶ φρένας ὤλεσαν αὐτοί.

282, 15. *Μὴ λεγέτω τὸ ὄνομα*] ἀντὶ τοῦ, μὴ ὄνομα ψιλὸν μόνον λέγωμεν, οἷον τὸ ὠφέλιμον, καὶ βλαβερόν.

282, 26. *Μέλλοντα χρόνον*] Τὸ γὰρ ἁπλῶς μέλλον καθολικώτερον τοῦ ὠφελίμου.

282, 28. *Τοῦτο δὲ μέλλον ὀρθῶς ἂν ἐπιλέγχοιμεν*] Τοῦτο τὸ γενικώτερον μεταλαβὸν τὴν ἐρώτησιν, καὶ μὴ ἐπὶ μόνου τοῦ ὠφελίμου. Γράφεται καί, τοῦτο δὲ μᾶλλον ὀρθῶς ἂν λέγοιμεν.

284, 7. *Ὦ μέλε*] Ὦ μέλε παρὰ τοῖς νεωτέροις ὑπὸ γυναικῶν λέγεται μόνον, ὡς τὸ Ὦ τάλαν. παρὰ δὲ τοῖς παλαιοῖς καὶ ὑπ ἀνδρῶν· καὶ ἐν Ἱππεῦσιν Ἀριστοφάνους, καὶ ἐν Μενάνδρου Συνερώσῃ·

Ἄφες τὸν ἄνθρωπον. τί κόπτεις, ὦ μέλε;

σημαίνει δέ, ὦ δείλαιε, ὦ πονηρέ. ἔνιοι δέ, ὦ ἐπιμελείας ἄξιε, καὶ οἷον μεμελημένε.

285, 2. *Ἀνάλωτοι*] Ἐντεῦθεν εἰςβάλλει εἰς τοὺς κατὰ τοῦ Ἡρακλείτου ἐλέγχους. εἰ γὰρ πάντα, φησί, κινεῖται συνεχῶς, καὶ ἀόριστά ἐστι καὶ ἄστατα, ἡ Πρωταγόρου δόξα ἀνάλογός ἐστιν.

285, 8. *Διακρούοντα*] Ἐκ μεταφορᾶς τῶν διακωδωνούντων τὰ κεράμια, εἰ ἀκέραιά εἰσιν.

285, 19. *Ἔμπειροι*] Ἀλλ' οὐκ ἐπιστήμονες, διὰ τὸ ἄστατον τῶν ἀεὶ κινουμένων.

285, 21. *Κατὰ τὰ συγγράμματα, φέρονται*] Τὰ τοῦ Ἡρακλείτου συγγράμματα, ἠγριωμένου καὶ μεγαλόφρονος τοιοῦτος γὰρ ὁ Ἡράκλειτος γέγονεν, οὗ καὶ ἀπόφθεγμα φέρεται τοιοῦτον· Πολυμαθίη νόον οὐ διδάσκει· Ἡσίοδον γὰρ ἂν ἐδίδαξε καὶ Πυθαγόραν.

268, 5. *Στάσιμον*] Τῶν στασίμων διὰ τὴν ἑαυτοῦ θέσιν πάντα κινεῖσθαι λέγουσαν.

268, 19. *Πρόβλημα*] Γεωμετρικῶς δεῖ, φησίν, ἐκθεμένους τὸ πρόβλημα, ζητεῖν ἀποδεικτικῶς, πότερον πάντα κινεῖται, ἢ οὔ.

287, 8. *Προϊόντες*] Ἀπὸ μὲν Θεαιτήτου εἰς Ἡράκλειτον, εἶτα εἰς Παρμενίδην καὶ Μέλισσον.

287, 14. *Ῥέοντας*] Πικρὰ λέξις καὶ σκωπτική.

287, 16. *Στασιῶται*] Γλυκεῖα ἡ λέξις, καὶ ἐγκωμιαστικὴ τῶν ἀμφὶ Παρμενίδην.

287, 18. *Ἀκίνητα κινούντων*] Παροιμία καθ' ὑπερβολήν, ὅτι μὴ δεῖ ἕδη, μηδὲ, βωμοὺς κινεῖν, ἢ τάφους ἢ ὅρους. Ἐμνήσθη ταύτης καὶ ἐν Νόμων ὀγδόῳ.

287, 22. *Εἰς τοσοῦτον προϊέναι κίνδυνον*] Ἔτι διασύρει τὸν Ἡρακλείτου χορὸν ὡς ἀσεβῆ. τὰ γὰρ ἱερὰ ἀκίνητα.

288, 6. *Στρέφηται*] Ὡς ὁ στρόβιλος.

288, 16. *Ἀμφότερον*] Ἔστι καὶ τρίτον σκέλος τῆς διαιρέσεως τὸ λέγον, οὐδὲν ἀμφοτέρως, ὅπερ σὺν τῷ δευτέρῳ ἐλέγχεται.

288, 19. *Ἀμφοτέρως*] ἀντὶ τοῦ, πάντα κατὰ τὰς δύο κινεῖται κινήσεις.

288, 20. *Οὐδὲν μᾶλλον*] Τὸ γὰρ μὴ ἀλλοιούμενον, καθ' ὃ οὐκ ἀλλοιοῦται, οὐ κινεῖται, ἀλλ' ἵσταται.

289, 3. *Ποιότης*] Ἐκ τούτων δῆλον, ὅτι τὸ τῆς Ποιότητος ὄνομα Πλάτων ἐστὶν ὁ πρῶτος θεὶς ἐν τοῖς Ἕλλησιν.

Ἀλλόκοτον] ἐναντίον, ἢ ξένον.

289, 4. *Ἀθρόον*] γενικῶς.

289, 5. *Κατὰ μέρη*] εἰδικῶς

289, 13. *Ἄλλα χαίρειν*] τὰ τῶν Ἡρακλειτείων ἄλλα δοξάσματα.

290, 15. *Εἰ πάντα κινεῖται*] Εἰ γάρ, ὥς φασί, πάντα παντοίως κινεῖται, εἴ τι δ' ἂν τις εἴποι οὐδ' ἐκεῖνο ἔσται, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ αὐτῶν ἡ δόξα κινεῖται καὶ μεταβάλλει.

290,17. *Οὕτω τ' ἔχειν*] ἀντὶ τοῦ, συνδραμεῖν τὴν ἀντίφασιν.

290, 25. *Οὐδ' ὅπως*] Ἀόριστον γὰρ πάντη τὸ Οὐδ' ὅπως.

290, 26. *Μάλιστα δ' οὕτως ἂν*] Ἤγουν ἡ λέγουσα ἀπειραχῶς τὸ Οὐδὲ οὕτως.

291, 10. *Φάσκοντας*] τους περὶ Μέλισσον.

291, 16. *Ἱππέας εἰς πεδίον*] Ἱππεῖς προκαλεῖσθαι εἰς πεδίον, ἐπὶ τῶν τοὺς ἔν τισι βελτίους καὶ ἐπιστημονικωτέρους αὐτῶν εἰς ἔριν προκαλουμένων. Πλάτων ἐν Θεαιτήτῳ, καὶ Μένανδρος Καταψευδομένῳ. Γράφεται δὲ καί, Ἵππον εἰς πεδίον προκαλεῖσθαι, ἐπὶ τῶν εἰς ἃ βούλεταί τις προκαλούντων.

191, 26. *Βάθος τι*] Φαίνεται καὶ Ἀριστοτέλης σεμνύνων τὸν Παρμενίδην. καὶ νῦν φησὶ φοβεῖσθαι ἔξ τινὰ καὶ διὰ τοῦτο μὴ ἐπιχειρεῖν βασανίζειν τὰ τοῦ Παρμενίδου.

293, 7. *Πάντα τὰ τοιαῦτα εἰς τὸ σῶμα*] Πμντα τὰ τοιαῦτα λέγει τὰ αἰσθητά· εἰς τὸ σῶμα δέ, εἰς τὰ αἰσθητήρια.

293, 14. *Ἀδύνατον εἶναι δι' ἄλλης ταῦτα αἰσθάσθαι*] Τὴν διάνοιαν καὶ τὴν κοινὴν αἴσθησιν νῦν εἰς ταυτὸν ἄγει διὰ τὸ πρόχειρον, καὶ μετ' ὀλίγον δὲ διαστέλλει.

294, 3. *Ἀμφοτέρω σκέψασθαι*] φωνὴν καὶ χρόαν.

294, 7. *Τό τ' ἐπὶ πᾶσι κοινὸν*] τὸ τῶν πέντε αἰσθησεων γενικῶς.

294, 12. *Οὐσίαν λέγεις*] ἢ τὸν ἐπὶ τούτοις ὁρισμόν.

294, 16. *Διὰ τίνος ποτε*] Νῦν τὸ διανοητικὸν ἐκ τῆς κοινῆς αἰσθήσεως διέκρινεν.

294, 18. *Ἀκολουθεῖς*] τῇ τε κοινῇ αἰσθήσει, καὶ τῇ διανοίᾳ.

295, 3. *Ποτέρων*] τῶν μετὰ σώματος, ἢ τῶν ἄνευ σώματος.

295, 4. *Ἐπὶ πάντων*] ἀντὶ τοῦ, περιεκτικώτερον καὶ γενικώτερόν ἐστιν.

295, 11 *Πρὸς τὰ μέλλοντα*] Οἱ γὰρ πολλοὶ τὰ

ἀγαθὸν ἐν τοῖς πρακτοῖς τίθενται μόνοις· καὶ διὰ τοῦτο εἶπε πρὸς τὰ μέλλοντα.

298, 1. Ψευδῆ φαμὲν] Τρία ἐπιχειρήματα κατὰ τῆς ψευδοδοξίας ἐκτίθεται· εἶτα προβὰς τῷ λόγῳ, καὶ ἐπικρίνων λέγει, ὅτι τὸ μὲν πρῶτον καὶ τὸ τρίτον δεῖταί τινος λύσεως, τὸ δὲ δεύτερον ἀποδέχεται, διότι μὴ ἂν ἐλάμβανε τὸ μηδαμῶς ὄν.

299, 1. Ὃ ζητοῦμεν] Οὐκ ἀπὸ τῶν γνώσεων, ἔφη, καὶ τῶν γινωσκόντων, ἀλλ' ἀπὸ τῶν γνωστῶν.

299, 3. Μὴ ἁπλοῦν ᾖ] Ὁμολογεῖται παρὰ πάντων, φησίν, ὅτι ὁ ψευδῆ δοξάζων, τὰ μὴ ὄντα δοξάζει.

299, 5. Κἂν ὁπωσοῦν] κἂν ᾖ, φησίν, ἐπιστημονικώτατος.

299, 9. Περὶ τῶν ὄντων του] Οἷον, εἰ λέγοι τις πρὸς ἡμᾶς ἀπορῶν, ἆρα ψευδοδοξῶν περὶ τινὸς τῶν ὄντων ψευδοδοξήσει, οἷον, ἵππον οἰόμενος τὸν ἵππον μὴ εἶναι, ἢ αὐτὸ τὸ μὴ ὂν λέγων, ὅτι ἐστὶ τὸ μὴ ὄν, ἢ οὐκ ἔστιν.

300, 10. Ἕτερον δὲ ἀνθ' ἑτέρου] Τὸ καθ' ἑτερότητα μὴ ὂν λέγει.

300, 21. Μάτην θαῤῥήσῃς] Ὡς εἰ ἔλεγεν, οὐκ εἰσὶ τὰ τοιαῦτα ἁμαρτήματα μεγάλα.

302, 22. Περὶ τῶν ἄλλων] τῶν ἐνισταμένων καὶ τῆς ψευδοδοξίας.

302, 23. Γελοίου] Γελοῖόν ἐστι τὸ αἰσχρὸν μετὰ ἀσθενείας· αἰσχρὸν δὲ τὸ τὰ ψευδῆ ὁμολογεῖν· ἀσθένεια δὲ τὸ μὴ δύνασθαι τὰ σοφίσματα λύειν.

302, 23. Ναυτιῶντες] διὰ τὸν τῆς ψυχῆς ἐν τῇ γενέσει κλύδωνα.

303, 4. Ἐγὼ γινώσκων] Ἡ συμπλοκὴ τῆς αἰσθήσεως καὶ τῆς δόξης ἔλυσε τὸ ἄπορον.

303, 7. Οἷον λέγεις] τὸ ὁμολογεῖν εἶναι ψευδοδοξίαν.

303, 9. Μὴ γὰρ οὕτω τιθῶμεν] μὴ οὕτω τιθῶμεν, φησίν, ὡς ἔμπροσθεν, καὶ ἡμῖν συγχωρήσει τις εἶναι δυνατὸν ἃ οἶδέ τις δοξάσαι αὐτὰ ἢ ἅττα εἶναι ὧν οὐκ οἶδεν, ἴσως δὲ ἀντιτενεῖ. καὶ γὰρ τοῦτο προσ-

ἔθηκεν, εἰδώς, ὅτι κἂν εἰ μίξει τοῦ εἰδέναι πρὸς τὸ αἰσθάνεσθαι δείξωμεν ψευδῆ δόξαν ἐνοῦσαν, οὐχ ἕξομεν τι λέγειν πρὸς τὸν ἀποροῦντα περὶ τούτων, ἐπειδὰν ἡμᾶς ἐρωτᾷ περὶ τῶν ἔξω τῆς αἰσθήσεως, εἰ δυνατὸν συστῆναι ψευδοδοξίαν, οἷον ἐπὶ τῶν παρὰ τοῖς γεωμέτραις καλουμένων ψευδαρίων. οὐ γὰρ διὰ μίξιν αἰσθήσεως ψευδογραφοῦσιν.

308, 16. *Λάσιόν του*] Τὸ Λάσιον ὁ φιλόσοφος ἀντὶ τοῦ τραχὺ ἀκούει. τὸ δὲ Πάνσοφος εἰωθυῖα τοῦ Σωκράτους εἰρωνεία. τὸ γὰρ λάσιον καὶ τραχὺ οὐκ ἔστιν ἐπαινετόν· ὥστε σκώπτει τὸν ἐπαινέσαντα Ὅμηρον.

309, 13. *Ἀδολέσχης*] ὁ δυσαπάλλακτος ἀφ' ἑκάστου λόγου.

309, 27. *Ὃν διανοούμεθα*] Τὸ νοητὸν παράδειγμα τὴν ἰδέαν.

311, 11. *Ἀμφότερά γε κινδυνεύει*] Τὸ τὴν ἀντίφασιν συντρέχειν.

311, 12. *Τολμητέον*] Τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι.

312, 16. *Τόλμα τοίνυν*] Διὰ τοὺς ἀντιλογικούς.

317, 28. *Δείξειν αὐτὸ*] ἐπὶ τῶν ἐκ τῆς πείρας γινωσκομένων. κατιόντων γάρ τινων εἰς ποταμὸν πρὸς τὸ διαπεράσαι, ἤρετό τις τὸν προηγούμενον, εἰ βάθος ἔχει τὸ ὕδωρ; ὁ δὲ ἔφη, Αὐτὸ δείξει.

318, 16. *Τί μήν*] καταφατικόν ἐστιν, ἐν ἴσῳ τῷ οἴομαι.

330, 17. *Μυσῶν τὸν ἔσχατον*] Μυσῶν ἔσχατος, ἐπὶ τῶν εὐτελεστάτων. Μάγνης Ποαστρίᾳ [ἐν Ποαστρίαις Sieb.]

Οὐκ ἔστιν οὐδείς, οὐδ' ὁ Μυσῶν ἔσχατος.
καὶ Μένανδρος Ἀνδρογύνῳ·
Μυσῶν ἔσχατος πολέμιος.

331, 7. *Ὑπέρου*] Ὑπέρου περιτροπὴ [λέγεται] ἐπὶ τῶν τὰ αὐτὰ ποιουντων πολλάκις, καὶ μηδὲν ἀνυόντων, ἢ ἐπὶ τῶν ταχέως τι πραττόντων. Μέμνηται δὲ αὐτῆς Φιλήμων ἐν Ἥρωσι, καὶ ἐνταῦθα Πλάτων.

ANIMADVERSIONES.

P. 6. l. 15. Legebatur vulgo ἀγωνισάμενος, quod ex anteced. ἀγωνίσασθαι ortum. Reposui ἡγησάμενος ratus, quod sententia postulat.

P. 11. l. 19. Ante δύο ὄντων et l. 23. ante ὁ μὲν perperam addebatur ὅτι, quamvis parentheseos notis adiectis.

P. 13. l. 3. Vulg. διὰ τοῦ λόγου. Delevimus διὰ ob antecedd. et totius comparationis naturam. l. 7. Exciderunt hic quaedam in hanc sententiam: sed ab eo puncto quod ipsi maxime opportunum est: ita ex ea ratione, qua quisque ad disputationem est — l. 14. Verba ἡ δὲ καθ' ad sensum necessaria sunt adiecta.

P. 14. l. 14. ἀκολουθητέον aut tale quit deest. l. antepen. τὰ vulgo ante ἠθικὰ male insertum ad φυσικὰ retraxi.

P. 15. l. 16. Num δοθέντα?

IN EYTHYPHRONEM.

P. 16. l. 1. Plena inscriptio: *Εὐθύφρων ἢ περὶ ὁσίου, πειραστικός. Τὰ τοῦ διαλόγου πρόσωπα, Εὐθύφρων, Σωκράτης.*

P. 16. l. 14. s. *Πιθεὺς* et *Πιθέα* cum Fisch. scripsimus pro *Πιτθεὺς* et *Πιτθέα*.

P. 17. l. 5. Cum Wolf. scr. γάρ ἐστι commate addito, pro γάρ ἐστι sine commate. Contra Steph. legentem ὀρθὸν γ. ε. et Mudgium corrigentem ὀρθῶς γ.

ἔχει tuetur vulg. Heusd. p. 6. — l. 13. ὥςτε St. et al. Cum F. et W. e. codd. ὥς γε. ξυμβῆναι W. — l. 20. F. e. codd. φησὶ γάρ με ποιητὴν εἶναι θεῶν.

P. 18. l. 9. Fisch. αὐτοῦ σοφ. — l 23. Steph. et al. οὐδὲν ἴσως — E codd. et ed. Bas. 2. datum cum W. ἴσως οὐδὲν —

P. 19. l. 1. δαὶ pro δὲ dedit F. etiam alibi. — l. 10. δὴ quod in Steph. et al. deest, adiectum e codd. cum F. et W. — l. 11. s. Steph. et al. ἢ δαλαδή, sine aut cum interrog. nota. Recte F. et W. emendarunt ἦ δῆλα δή· certissime. — l. 13. τῷ πατρὶ in cod. Tub. (et aliis fortassis) deest. Eiecit W. Vncinis inclusi vt suspectum. — l. 15. δεῖν pro vulg. δεῖ e. codd. cum W. receptum. — l. 18. ἴσον F. γίγνεται pro γίνεται St. hic et alibi datum.

P. 10. l. 14. ἔχει F. et W. ex Attica ratione. Ita infra p. 12. bis ἡγεῖ, p. 23, 7. ἐκπλαγήσει, et διηγήσει, p. 28, 1. ἐνδείξει. Ita et in seqq. Cf. Fisch. ad 19, 4. Probauit et Morgenst. Progr. ad Crit. (1812.) — l. 17. Wolf. μου ὄφελος, vt Heusd. p. 6. correxit. Recte. — l. 20. Ἆρ᾽ οὖν F., quod interr. nota sequitur. Contra p. 28, 26. Wolf. ἀλλ᾽ ἄρα — p. V. s. — l. 23. W. προκαλεῖσθαί αὐτον. — l. 27. δὴ e codd. additum cum F. et W.

P. 21. l. 17. Wolf. ὃ νῦν δὴ — Non placet, quia statim ποῖον δὴ sequitur. — l. 23. Perperam vulg. μέλλοι, quod e codd. F. et W correxerunt.

P. 22. l. 23. F. et al. οὕτω. Euseb. οὕτω γεγονέναι, vt W. edidit. — l. 24. πολλοί. Marg. Steph. πρ. γρ. λοιποί. Ita cod. Tub. ἴσασιν dedit Wolf. vt p. 17. l. 22. φησιν, etsi consonans sequitur, (vt p. 26, 19. 28, 2.) et p. 23, 14. ἐστιν.

P. 22. l. 26. γε post ἔχθρας addidimus ex Euseb. cum Wolf. — l. 27. λέγεται τε ὑπὸ cum Euseb. Wolf. l. ult. Marg. Steph. Π. καὶ οἷς ὑπὸ τῶν ἀγ. γρ. τά τε ἄλλα καὶ τὰ ἱερὰ ἡμῖν κ.

P. 23. l. 1. Marg. Steph. γρ. καὶ ἐν τοῖς (al over ἐν) (vt Euseb., qua part. non opus.)

P. 23. l. 3. Loco puncti post ἀκρόπ. interrogationis nota ponenda fuit. Ita et Wolf. — l. 6. θείων. Marg. Steph. γρ. θεῶν. (Ex Euseb.)

P. 23. l. 11. ποτ' εἴη W. et l. 14. γ' ἔλεγον, et l. 21. 31, 4. πότ' ἐστιν, 25, 18. δ' ἐναντία. — l. 14. Marg. Steph. γρ Μέμνησο (al over γρ) (e vers. Ficini.)

P. 24. l. 10. Locum ita transponendo conatur emendare Heusd. p. 2. Οὕτω μ. οὖν. Σω. Οὐκοῦν καὶ — τοῦτο εἴρηται. Ευθ. Εἴρ. γάρ. Σω. καὶ εὖ — εἰρῆσθαι. Ευθ. Δοκῶ ὦ Σωκρ. Σω. Ἔχθραν — seqq. illustrat p. 5.

P. 24. l. 17. Fisch. cum Bas. 2. ὧδε δὲ δὴ σκ. — l. 19. ποιοίη cum F. et W. pro ποιῇ datum ob grammaticas leges. — l. 21. ἀπαλλαγεῖμεν Wolf. et l. 26. διακριθεῖμεν, et p. 25, 1. εἶμεν.

P. 25. l. 6. γε post ἐχθροὶ cum Wolf. addidimus. l. 11. Vulgo post δὲ comma. F. et W. τί δαί; — l. 19. Ταὐτὰ cum Forst. Fisch. Wolf. ed. pro Ταῦτα, et mox l. 24. pro ταῦτ'.

P. 26. l. 7. Addidi cum F. et W. articulum τῶν ante θεῶν, qui vulgo deest.

P. 26. l. 22. οὐκ εἴπερ — Marg. Steph. πρ. γρ. οὐχ ὑπεραδικοῦσί γε, (ita edd. antt.)

P. 27. l. 1. Cum Fisch. dedimus στασ. γε pro στ. τε, e codd. — Wolf. τε omisit. — l. 12 οὕτως Wolf. vt et p. 31. l. 27. — l. 18. ξυνδήσαντα scripsimus pro συνδ. quia modo praecesserat ξυνδεθείς. — l. 19. τί χρείη ποιεῖν dedit Fisch. At non opus.

P. 28. l. 24. s. οἱ θεοὶ etiam hic bis cum Fisch. et Wolf. scriptum. Vulgo artic. deest.

P. 29. l. 2. Vitiose Steph. λέγειν. Correxit Bip. l. 11. Plene post ἕτερα interpungit Wolf.

P. 30. l. 4. Fisch. ὑφ᾽ ὧν. — l. 11. ἔοικεν pro ἔοικε iam F. dederat. — l. 16. σὺ deleuit Wolf. cum codd. quibusdam.

P. 31. l. 11. τὸ ante ἀνόσιον e codd. cum F. et W. additum. — l. 21. Male artic. αἱ in Steph. deest. — l. 25. τῳ αὐτῷ cum codd. et F. ac W. pro ταυτῷ.

P. 32. l. 2. τὰ αὐτοῦ — Fisch.

al

P. 32. l. 8. σὺ τρυφᾷν. Marg. Steph. γρ. ἀπειπὼν τρυφ. —Wolf τρυφᾶν vt et alios huius generis Infinn. scripsit. — l. 10. ἰδὲ cum F. et W. scriptum pro ἴδε,
al
quod commune est. l. 20. ὁ ποιητής. Marg. Steph γρ.
al
ὁ ποιητὴς Στασῖνος ἐποίησεν. γρ καὶ οὕτω· ὁ Στασῖνος
al
ἐποίησεν. l. 22. ἔρξαντα. γρ τὸν ῥέξαντα. Marg. Steph.
al
— l. 23. ἐθέλεις, Marg. St. γρ. ἐθέλειν εἰπεῖν ἵνα περ δέος (Ita ed. Bas. 2.)

P. 33. l. 5. Οὐκ ἄρ᾽ (pro ἄρα) cum Wolf. dedimus.

P. 34. l. 9. γε post λέγεις e codd. additum cum W.

P. 34. l. 13. Post θεραπεία interr. notam in punctum mutaverunt iam F. et W. Ita et in proxime sqq. l. 20. Vulg. θεραπεία τε. Correxerunt, praeeuntibus codd. et St., F. atque W. — l. 21. Vulgo: οἷον τοιόνδε ἐπ᾽ ἀγαθῷ τινὶ ἔσται — θεραπευομένου. Sine idoneo
al
sensu. Marg. St. γρ ἐστὶ καὶ γὰρ ὠφ. Mutavi praeeuntibus codd. et Wolf. etsi Fisch. futurum ἔσται defendit, vt sit: esse solet. At praecessit et sequitur praesens. ταὐτόν τι et οἷον τὸ τοιόνδε legi vult Heusd.

P. 35. l. 2 ἡ ὁσιότης. Articulum, qui abesse non poterat, cum Bas. 2. F. et W. addimus. — l. 2. Vulg. ὠφελεία sed in marg. St. Π. ὠφέλεια. Ἢ, ἐπ᾽ ὠφελείᾳ. Prius dederant F. et W. — l. 13. θεραπεύουσιν Wolf. et l. 19. ἐστιν.

P. 36. l. 4. Vulg. πολλά γε οἶμ. E codd. cum F. et W. editum.

P. 36. l. 20. ὡς ante οὐ προθ. εἶ cum codd. nonn. omitti iubet Schäfer. ad Greg. C. p. 531.

P. 36. l. 23. Wolf. ἐμεμαθήκη (Attica forma quam etiam p. 48. l. vlt. reposuit ξυνῄδη et p. 49. l. 1. ᾔδη. p. 63. l. 27. s. ἀπολώλη — ὠφελήκη, p. 70. l. 13. ἀπεπεφεύγη) et seqq. ita scripsit: νῦν δὲ ἀνάγκη γὰρ τὸν — ὑπάγῃ· τί δὴ — quod vt exquisitius est, ita non placet illud τί δὴ αὖ κ. τ. λ. Vertit Wolf. nunc vero quum interroganti necesse sit interrogatum sequi, quocunque is se subduxerit, nunc quid dicis pium esse etc. Heusd. p. 7. legit: ἐμεμαθήκειν· νῦν δέ, ἀν. γὰρ — ὑπάγῃ, τί — et ellipticam dictionem νῦν δὲ bene illustrat.

αι

P. 37. l. 6. Vulg. χαμαί. Marg. St. γρ χαμαί ποτε, quod cum Forst. Fisch. W. recepi. Mox cum W. εἴπῃς pro εἴποις dedi. — l. 9. Ἀρ' οὖν οὐ Partic. negandi a Steph. omissam, ex codd. et edd. vett. atque recentt. restitui. — l. 11. Vulg. Ἄλλο τι. Marg. St. πρ. γρ. Ἀλλά τι. Hinc cum Wolf recepi. Heusd. mauult: ἀλλ' ἔστι. — l. 19. οὐδὲν pro vulg. οὐδὲ cum codd. et W., sensu quoque iubente. — l. 21. τυγχάνει e codd. additum cum W. Neque enim verbum hic recte deesse potest. — l. 26. πάντα τἀγαθὰ W. cum codd. nonn

P. 38. l. 3. Punctum post θεοῖς posuit W. Responsio videtur postulare, vt, quae praecedunt, interrogatiue accipiantur.

P. 38. l. 12. γε post πολὺ e codd. additum. — l. 23. Pro ἐστιν etiam h. l. leges linguae postulabant ἐστι τὰ — Praeterea πάλιν σκεπτέον e codd. pro σκεπτ. πάλιν cum Wolf. datum. — l. 25. Vulg. προςχών. Debebat esse προςσχὼν (vt et Steph. videtur edi voluisse). Sed προςέχων e codd. F. et W. — l. vlt. ὑφετέος εἶ. Ita e codd. cum F. et W. datum pro

ἀφετέος ἂν εἴης, quod valeret: dimittendus esses, contra sensum.

P. 39. l. 1. *ᾔδησθα* pro *ᾔδεισθα* cum codd. F. et W. editum. — l. 5. Vulg. *ποιήσεις*. Leges linguae postulabant *ποιήσειας* quod W. restituit. — l. 10. *ποι* pro *που* e codd. editum. Et vel sequens *ἀπέρχῃ* ita iubebat scribi.

IN APOLOGIAM.

P. 40. Ad inscriptionem fere additur: *ἠθικός*. — l. 5. *οὐδὲν* pro *οὐθὲν* cum F. et W. edidimus. Neque enim *οὔτε ἓν* hic dici potuit. — l. 13. Verba *οὐ κατὰ τούτους* commatibus a caeteris seiunxit W. Sensus est: profiterer me non iis similem esse oratorem.

P. 41. l. 10. *καὶ* ante *ἐπὶ τῶν τραπεζῶν* deleuit W. quod seruari potest, etiam si de vno eodemque loco sermo sit. v. Fisch.

P. 41. l. 18. Marg. Steph. „Malim *καὶ δὴ καὶ νῦν* etc. cum praeced.(quae alioqui pendent) continuare." Imo continent apodosin: ita etiam nunc etc.

P. 42. l. 7. *ὑπὸ γῆς*. Ita pro *ὑ. γῆν* e Bas. 2. Tho. M. et consuetudine Plat. cum F. et W. datum. l. 16. Post *μειράκια*, non vt olim post *ἀτεχνῶς*, comma recte posuerunt Forst. Fisch. W. Et Wolf. in versione ad *ἀπολογ.* retulit, prorsus nemine defendente. Idem mox: *οἷον τ᾽ αὐτῶν* — l. 19. Atticam formam *κωμῳδοποιὸς* reposuerunt Forst. Fisch. W. — l. 27. Articulus *τοὺς* cum Bas. 2. et W. additus est.

P. 43. l. 7. *οὑτωσὶ* recte iam W. pro *οὑτωσὶν* vulg. Neque enim in his *ν* additur. — l. 13. *ἐστὶν* ex Bas. 2. cum W. additum. — l. 19. etiam h. l. *γῆς* pro vulg. *γῆν* scriptum. — l. vlt. *φύγοιμι* dedit Wolf. Sed idem ante *μήπως* colon posuit, vt sit: nequaquam ego tot criminibus a Melito reus fiam!

P. 44 l. 1. *γάρ ἐμοὶ* Wolf. — l. 10. Pro *οὔτε* Fisch.

edidit οὐδὲ, quia hoc sequitur. Non probo. — l. 19. πείθουσι. Marg. Steph. πείθειν. ἵνα ῇ· ἕκαστος οἷός τ' ἐστι πείθειν. Sed anacolutha talia non sunt inusitata.

P. 45. l. 8. Εὐηνὸς et mox Εὐήνὸν scripsit W.

P. 45. l. 14. Inter τις et ἴσως Fisch cum Bas. 2. inseruit ὑμῶν, Wolf. ὑμῖν.

P. 46. l. 6. W. edidit: μὴ θορυβήσητε, μηδ' ἂν δόξω. — Ita et Heusd. p. 11. coniecit, modo μήδ' ἐὰν scribens.

P. 46. l. 11. Wolf. ἑταῖρός τε ἦν — l. 14. ὁ Χαιρεφῶν. Articulum (qui in omnibus edd. desideratur) non putaui recte abesse posse. Nam Chaerephon ille designatur. — l. 16. θορυβεῖτε ed. Wolf. vt. Bast. et Schaef. ad Greg. Cor. p. 1005. s. e Grammatt. praeceptis. At recte vertit: ne tumultuemini propter id quod dicam. — l. 27. λέγοι Fisch. maluit, ob ἠπόρουν.

P. 47. l. 3. Wolf. ed.: ὅτι οὑτοσὶ ἐμοῦ σ. At non cum illo sapiente agit, vt eum monstrare possit. Et γε non vi sua caret. — l. 15. Marg. Steph. οὐδὲν καλὸν κἀγαθὸν — Sed differunt καλὸς et ἀγαθός, vt honestus et bonus.

P. 48. l. 6. In Marg. St. „Quantum oberraverim, ad vitandam ambiguitatem. Sed in seq. suspicor scribendum: ἵνα μὴ ἀνέλεγκτος: vt praecessit, ὡς ἐλέγξων τὸ μαντεῖον." Vulgatum series orationis tuetur — l. 19. Verba ἃ ποιοῖεν exciderunt in Steph., restituta iam a Forst.

P. 49. l. 6. Marg. Steph. Π. διὰ γὰρ τό. Quo additamento aeque non opus est, quam alia Fisch. interpunctione. — l. 23. Vulg. τούτου. Marg. Steph. αἰ
γρ τοῦτον λέγειν. Sensus postulabat: τοῦτ' οὐ — apparet hoc non me, Socratem, significare. Ita igitur cum W. edidi. — l. 25. Marg. Steph. „Π. ὥςπερ ἂν εἰ εἴποι. Sic enim in seq." — l. vlt. Marg. Steph μὲν ἔχων ἔτι κ. ν. π. ζητῶ, vt Bas. 2.

P. 50. l. 10. Pro. ἐξελεγχομένων Wolf. dedit ἐξεταζομένων, quia de ἐξετάσει sermo est. Tamen antea etiam v. ἐξελέγχειν vsus erat. — l. 11. μιμούμενοι scribi maluit F. — l. 21. ζητεῖ ex vet. exempl. primus addidit Steph. — l. 23. οἶμαι edidit W. — l. 26. ξυντεταγμένως est ex composito, ex praeparato. Non igitur ξυντεταμένως intente, diligenter, legendum.

P. 51. l. 20. δέ πως ὧδε W. ed. — l 25. ἐγὼ δέ γ' edidit W.

P. 52. l. 2. Vulg. ὑποδεῖξαι. Marg. St. γρ ἐπιδεῖξαι, quod cum Bas. 2. et W. recepi. Nam Socrates id plane demonstraturus erat. — l. 12. ὦ 'γαθὲ Wolf. — l. vlt. Vulg. ἀτυχίαν. Marg. St. γρ δυστυχίαν (vt ed. Bas. 2.) quod cum Wolf. recepi. Nam de misera conditione dicitur, vt ἀτυχία de clade, pernicie.

P. 53. l. 3. Artic. ὁ cum Bas. 2. Forst. Fisch. W. addidimus. — l. 4. W. ed. ὁ βελτίους οἷός τ' ὤν —.

P. 53. l. 11. Wolf. dedit: ὦ βέλτιστε, ἐκ. ἐπ. quod variationis causa praeferendum est. — l. 16. ὦ τᾶν scripsit Wolf. — l. 19. ἑαυτῶν pro vulg. αὐτῶν cum W. edidi. — l. 25. τούτους deleuit W. In aliis edd. vett. πονηροτάτους. Et alterutrum praeferendum, aut καὶ πονηροτέρους, aut καὶ τούτους (eosque) πονηροτάτους. — l. 26. Wolf. ed. τί δῆτα, ὦ M. — l. vlt. Pro εὖ W. ed. σύ, quod Fisch. noluit reponi.

P. 54. l. 8. Wolf. dedit: ἤ, εἰ διαφθείρω, ἄκ. Idem paullo ἀλλ' ἤ — l. 17. Vulg. οὔ 'γώ Marg. Steph. γρ. ὁ ἐγὼ ἔλ. quod cum Forst. et W. recepi. Debebat certe esse· ὀὐγώ, at ea crasis non vsitata in hoc pronom. Atticis, praeter Comicos, fuisse videtur. l. 18. Verba οὔτε μέγα exciderunt in Wolf. Nam si consulto omissa essent, οὐδὲ σμ. erat scribendum. σμικρὸν pro

μικρὸν (vulg.) reposui, quia ita semper adhuc scriptum fuit. —l. 20. Wolf dedit: ἢ δῆλον δὴ ὅτι — Fisch. ἢ δηλονότι — l. 26. τουτοισὶ pro τουτοισὶν cum W. editum. Ita et p. 56, 16.

P. 55. l. 6. Wolf. ed. ἵνα τί — l. 13 Cum Wolf scripsi τὰ Ἀναξαγόρου pro vulg. τ' Ἀναξ. Certe τὰ Ἀναξ. esse debuerat. — l. 21. Marg. Steph. γρ ταῦτα μέντοι ὡς vt Bas. 2. et Wolf.

P. 56. l. 2. αὐτὸς ἑαυτῷ W. ed. — l. 5. δὴ pro δὲ dedi cum F. et W. —l. 16. γε ante ἀπόκριναι addidit W. — l. 19. ὤκνησας h. e. quam cunctatus, tergiuersatus, es. Marg. Steph. πρ. γρ. ὤνησας. Id ex antt. edd. revocauit W. ὡς ὤνησας, ὅτι μόγις (ita pro μόλις) — vt iuuisti nos! quippe vix tandem respondisti — l. 21. Post παλαιὰ colon posuit W. — l. 23. διωμοσω pro vulg. διομόσω recepi cum F. et W. vt referatur non ad Socratem sed Melitum: idque etiam in formula litis iureiurando confirmasti. ἀντιγραφὴ idem est quod antea ἀντωμοσία — καὶ ante δαιμόνια deleuit Wolf.

P. 57. l. 4. φάναι ἐμὲ ed. W. Mox idem: εἰ δ' αὖ, et infra l. 18. ἀλλ' ἱκανὰ — et p. 58. l. 26. ὑπ' ἄρχοντος, et p. 60. 1. οὐδ' εἴ μ. et saepius ita.

P. 58. l. 7. Cum W. scripi ὅ, τι ἂν pro vulg. ὅταν. Nam quod Fisch. dedit, ὅτ' ἂν ferri non potest. — l. 17. Wolf. ταῦτ' ἀκούσας. — l. 22. Heusd. coniicit: μὴ αὐτὸν οἴου — κινδύνου· οὕτω γ.

P. 60. l. 2. ἀφίετε. Marg. Steph. Π. ἀφίοιτε, vt in seq. Mox ἀπιστήσαντες cum F. et W. ex Euseb. alisque libris recepimus — l. 7. Steph. tantum πάντάπασι dederat. — l. 14. Vulg. τῷ θεῷ μᾶλλον. Mutavimus ordinem, praeeuntibus Euseb. Bas. 2. W. — l. 23. Post φροντίζεις colon posuit W. — l. 25. αὐτὸν post ἀφήσω deest in Bas. 2. et W. — l. vlt, ποιεῖται. Marg. St. γρ. ποιήσεται (in edd. vett.)

P. 61. l. 5. H. l. et p. 61. l. vlt. οἴομαι scripsit W. Mox perperam St. ed. ἡμῖν. — l. penult. οὐδὲν ἂν βλάψειεν (pro vulg. οὐδὲν ἂν βλάψει) ex Stob. dederunt iam F. et W.

P. 62. l. 3. μὲν post οὗτος addidi cum W. e Theodoreto. — l. 11. Wolf. ed. γὰρ ἐμὲ ἀπ. — l. 14 Vulg. νωθροτέρῳ. Marg. St. νουθεστέρῳ. Voluit νωθεστέρῳ, quod in Bas. 2. et Atticum est, a F. et W. receptum. Valet: segniori. — l. 23. s. Pro Coniunct. ἀποκτείνητε reposui cum W. Optatiuum, quem sequens Opt. postulat ἀποκτείνατε. Mox Marg. St. αἱ γρ βίον (pro χρόνον) καθ.

P. 63. l. 4. s. ἀπήλαυον ed. W. — l. 16. Vocab. φωνὴ deleuit Wolf. haud dubie e glossem. enatum, vnde vncinis inclusi, nam mox explicatur θεῖον. — l. 23. παγκάλως γέ μοι ed. W.

P. 64. l. 1. Wolf. hoc ordine: πλήθει οὐδενὶ γν. l. 4. Male articulus in St. deerat. Si desideratur, ad Socratem μαχούμενον pertinet (me pugnando etc.) cui μέλλοι aduersatur; si additur, omnino dicitur: eum qui pugnat etc. quod. sententia postulat loci. l. 9. ὑπεικάθοιμι (pro vulg. ὑπείκοιμι) e codd. dederunt F. et W. — l. 10. Steph. in Marg. „Lego μὴ ὑπείκων δέ, ἅμα ἂν καὶ ἀ.“ At prius ἅμα ad ὑπείκων pertinet, et dicitur vt Lat. simul — simul. — l. 22. Marg. St. αἱ γρ ἀπάγειν. At vid. Timaeus in ὑπάγειν.

P. 65. l. 5. Marg. St. Π. μέλοι. Sic et in seq., non improbante Fisch., quia aoristus praecessit. At, quia etiamnum non curat mortem, μέλει seruandum est.

P. 66. l. 19. Pro εἴτε Fisch. reposuit εἴ γε. Vulg. (propter codd. auctoritatem, credo) retinuit W. Nimirum ita defenditur, vt dicatur postea etiam poni debuisse εἴτε, sed pro eo, mutata structura, Platonem εἰ δὲ scripsisse.

P. 67. l. 5. *Ζωτίδου.* Marg. St. *Πρ. γρ. Θεοςδοτίδου*, vt Ald. et al. vett. habent, sed vulg. in Bas. 2. et recentt. — l. 8. *ὅδε τε* pro vulg. *ὅδε δὲ* ex Bas. 2. cum W. dedimus. — l. 10. Vulg. *Αἰαντίδωρος.* Marg. St. *αἱ γρ Αἰαντόδωρος.* Hoc, analogiae conuenientius, ex Bas. 2. cum. F. et. W. recepimus. — l. 22. Vulg. *ὃν ξυνίσασι.* Marg. St. *Π. οἵ ξυν.* *Ἄλ, ὅτι ξυν.* — *ὅτι* e Bas. 2. cum F. et W. editum. — l. 24. W. edidit *σχεδόν ἐστι*, omisso *τι*, quod in Bas. 2. deest, et pro quo in vett. edd. *τοι* legitur.

P. 68. l. 2. *φίλους.* Marg. St. *αἱ γρ φίλων π.* (vt ed. Bas. 2. et Forst. — l. 4. Marg. St. „Lego ex vet. [Bas. 2.] *ὡς ἂν δόξαιμι.* per pareth.“ Nam in vett. edd. fuit: *κινδυνεύων ἂν, δόξαιμι.* — l. 8. Verba *οὐκ ἀξ — ἔγ.* cum W. parentheseos notis inclusi. Nam interposita sunt hoc sensu: nolo quemquam hoc animo esse. In *εἰ δ᾽ οὖν* redit ad priora. — l. 17. *αὐθαδιζόμενος* ed. W. Vid. Interpp. Tho. M. h. v. — l. 20. Marg. St. *αἱ γρ ὅλῃ τῇ π.* (Ita Bas. 2. Forst. Fisch.) — l. 23. *γ᾽ ἐστὶ* ed. Wolf. l. 27. In Marg. St. „Intellig. *τοιοῦτοι ἔσονται, οἵους περ*, vt, verba *αἰσχρὸν ἂν εἴη* sint interiecta.„ Sed praestitit, cum W. pro commate, quod post *εἴη* fuit, poni colon.

P. 69. l. 11. Marg. St. *Π. ἐνδείκνυσθαι.* Quod recepit W. Vulgatum inter exempla mutatarum constructionum est, quae plurima ap. Plat. occurrunt.

P. 69. l. 25. *μάλιστα πάντων* scripsit F. et W.: — *ὅσια, ἄλλως τε μέντοι, νὴ Δία, πάντως καὶ ἀσεβ.* nunc praesertim, pro Iuppiter, quam maxime impietatis arcessitus etc. — l. 27. *ἂν* ex Bas. 2. post *γὰρ* cum F. et W. addidi. Solent enim Attici *ἂν* bis in vno eodemque orationis membro ponere.

P. 70. l. 12. τρεῖς. Marg. St. γρ al τριάκοντα. [vt ed. Bas. 2.] γρ al καὶ, τριάκοντα τρεῖς. Vulgatum recte tuitus est Fisch. — l. 15. καὶ post ἀλλὰ omisit W. l. 22. Wolf., posito post ἀποτίσαι commate (pro in teri. signo) ὅ, τι μαθὼν — recte; nam hoc est: quoniam — Vulg. ὅτι, vbi μαθὼν non habet, quo referatur. — l. 24. Marg. St. γρ al δημιουργιῶν, quod recepit in ordinem (ex Ald. Bas. 1.) F. Fulgatum recte seruauit W. — l. 25. στάσεων. Marg. St. γρ al ξυστάσεων.

P. 71. l. 23. Etiam h. l. Wolf. ἀπαυθαδιζόμενος (cum Grammatt. antt.) — l. 26. Verba ἀλλὰ ὑμᾶς — ἀπολύεσθαι (p. 72, 3.) in parenthesi accepit Wolf — l. vlt. ὥςπερ ante Steph. omnes edd. Apud eum ὅςπερ, fortassis e Fic. vers.

P. 72. l. 7. Cum W., volente etiam Steph., posui post δείσας interr. notam, etsi F., commate post δείσας relicto, ἄλλο subintelligi voluit. Heusd. cum Fic. mauult: τί δέ; ἢ δείσας μὴ π. — l. 9. τι post ἕλωμαι deleuit W. hoc sensu: pro eo num ex iis, quae certo scio mala esse, delectu facto, hoc me dicam commeruisse? At recte intelligi potest τι ἐκείνων, ἃ εὖ οἶδα ὅτι κακά ἐστι. V. Fisch. — l. 14. Wolf. νῦν δὴ — ex consueta ratione. — l. 16. Wolf. πολλά, nescio an non consulto. — l. 26. Wolf. ὅποι. l. vlt. idem οὗτοι ἐμὲ —

S. 73. l. 9. ὂν cum W. addidimus. Fisch. μέγιστον ὂν ἀγ. Vsus loquendi ita legi iubet. — l. 11: ἀκούετε Wolf.

P. 3. l. 18. Male Fisch. νῦν δέ (vt suppleatur, οὐ δύναμαι) οὐ γὰρ ἔστιν. δὲ γὰρ est enimvero.

P. 74. l. 1. Wolf. edidit: ἀπεκτόνατε. V. Moeris in Ἀπέκτονα. — l. 15. Idem: θρηνοῦντος τέ μου —

l. 25. ῥᾷον deleuit Wolf. At ponitur pro ῥᾴδιον, facile.

P. 75. l. 8. ὑφ' (pro ἀφ') ὑ. cum Bas. 2. Forst. Fisch. Wolf. — l. 16. Marg. St. οἵ με ἀπεκτόνατε (quod e Bas. 2. est effictum.) — l. 18. Wolf. Atticam formam ἀπεκτόνατε reposuit. — l. 19. Post. οἰόμενοι additum γε a W. — l. 24. Marg. St. γρ. ἀποκτείνοντες (in Bas. 2.) — l. 26. Marg. St. „Repositum est ζητῶ pro ζητεῖτε [edd. vett.], ex vet. cod.“ Mox cum Wolf. οὐ γὰρ — pro οὔτε γὰρ — rescripsi. Nam non habet h. l. οὔτε quo referatur.

P. 76. l. 1. αὑτὸν pro αὐτὸν reposui, quod non ad βίον cum F. referendum est. Wolf. ἑαυτὸν. Marg. St. Π. ἀλλ' ἕκαστον αὐτὸν παρ. — l. 21. Vulg. οὐδενί. αι
Marg. St. γρ οὐδαμοῦ (in Bas. 2. quod Forst. et W. receperunt) Fisch. οὐδενὶ non cum λόγῳ iungit, sed interpretatur: nusquam, nullo loco. Non recte. οὐδαμοῦ postea recte se habet, vbi voc. πολλαχοῦ opponitur. H. l. λόγος ad solum δικαστήριον pertinet. — l. 23. νῦν δὲ ed. W. — l. 25. Marg. Steph. „vel absque nota interrog. iungendo cum seq.“ Itaque post ὑπολαμβ. Forst. Fisch. W. comma posuerunt.

P. 77. l. 3. Marg. Steph. „Cicero haec ita separat [Tusc. 1, 41.]: alioqui ista verba ὡς πολλή ἐστιν etc. commode iunguntur cum ἐννοήσωμεν.“ — l. 25. εἰσὶν ἅπαντες cum F. et. W. ex Stob. pro εἰσι πάντες editum. — l. 26. ἂν additum cum F. et W. ex Euseb.

P. 78. l. 9. Παλαμήδει pro Παλαμήδῃ cum Eus. et W. scriptum. — l. 11. Marg. St. „Π. ἀντιπαραβάλλοντα, vt ita intell. οὐκ ἂν ἀηδὲς εἴη ἐμὲ διάγειν ἀντιπαρ. καὶ δὴ καὶ ἐξετάζοντα etc. Recte datiuus cum οὐκ ἀηδὲς iungitur. — l. 18. Marg. St. Π. οὓς ἄν τις εἴποι, quo non opus est, si verba haec ἢ ἄλλ' μ. etc. a superioribus separantur, quod cum F. et W. fecimus.

Aliter locum explicare studet Heusd p. 13. — l. 20. Restitui cum W. antiquam, et exquisitiorem, scripturam ἀμήχανον, quam St. in ἀμηχάνου, mutauit. Vertit W.: nimium quantum erit beatitatis.

P. 79. l. 11. λυποῦντες pro λυποῦντας (si in eadem de molestiis fuerint, in qua ego) restitui cum F. et W. iubente sensu et structura: vexate eos eodem modo, quo ego vos vexabam.

IN CRITONEM.

P. 80, l. 1. Additur ad inscriptionem: ἢ περὶ πρακτέου, ἠθικός. Τὰ τοῦ Διαλόγου πρόσωπα, Σωκράτης, Κρίτων. — l. 2. πρῶ, Atticam formam, hic et alibi reposuit Fisch., πρῷ Biest. — l. 7. καί τοι καὶ ex vett. edd. reuocauit F. At eleganter τι ponitur: nonnihil munusculi a me accepit (vt W. vertit.) Nam pro Steph. εὐεργετεῖται (Bas. 2. εὐεργέτειται, F. εὐεργέτηται) cum Wolf. reposui (e codd.) εὐηργέτηται.

P. 81. l. 19. ἔλθῃ cum Wolf. dedimus pro ἔλθοι. Nam sensus est: quo fieri potuerit vt rediret, aut, redierit, nauis; non, rediret. Paulo post Critonis et Socratis nomen in edd. vett. non praefixum, sed Steph. in Marg.: „Ante φασὶ scribitur ex Vet. ΚΡ. ante οὐ τοίνυν scrib. ΣΩ." Ita fecerunt Bipp et alii. Wolf. δὲ post φασὶ olim additum deleuit, quod abesse debet, consente etiam Buttm. Quos sequutus sum; neque enim ista coniunctio partt. δέ γέ τοι δὴ vsitata est.

P. 82. l. 1. ὥς γ' ἐμοὶ cum cod. Tub. et F. Vulgo γ' deest. W. ὥς γέ μοι. — l. 4. W. (cum cod. Par., probante etiam F. B. et Iacobs.) οὐ μία ξυμφορά ἐστιν· ἀλλὰ χ. Vulgatum recte tuitus est Morgenst nulla est, superest mihi, alia calamitas, i. e. longe grauissima est haec calamitas. Idem tamen ἀλλὰ deleri voluit, quod in Tub. et Schol. de st. Tum Biest. dedit: χωρὶς μὲν τοῦ ἐστερ. — l. 9. ἀμελῆσαι pro

ἀμελήσαιμι (vulg. quod W. retinuit) dedi cum F. e codd. probante Morg. Pendet a δόξω, et ὡς οἷος τ' (ita pro τε) ὢν est: vtpote qui potuissem. — l. 18. δηλοῖ dederunt Steph. et Forst. sed δῆλα e vett. edd. reuocatum cum F. B. et W. — l. 24. ἂν post καλῶς e codd. additum cum B. et W. Nam sensus debet esse: et bene se haberet.

P. 83. l. 22. Pro ἀποκάμῃς Iacobs. maluit ἀποκνήσῃς ne cesses. — l. 24. χρῷο pro χρῷ e codd. et legibus grammaticis dederunt iam F. B. et Wolf. Sensus: non te habiturum esse, quid de te facias, quo te vertas. Mox comma post ἀλλόσε posui cum W. et Morgenst.

P. 84. l. 3. σπεύδεις pro σπεύδειν (St.) e codd. et edd. vett. cum F. B. et W. ropositum. Mox etiam σαυτὸν pro σεαυτόν. — l. 20. εἰςῆλθεν W., quod non necessarium putat Fisch., qui verba τῆς δίκης post εἴςοδος a Ficino omissa tuetur. Ad τὸ πρᾶγμα noster tria refert: introitum causae in iudicium, vt Socrates in iudicium adductus fuerit; actionem causae ipsam; et quod amici videantur periculum effugisse (τὸ δοκεῖν διαπεφευγέναι) quum possent eum seruare. Itaque δοκεῖν non sollicitandum. Perperam ad αἰσχύνομαι refert Iac.

P. 85. l. 3. τι ante περιμ. e codd. cum W. additum. — l. 6. πολλοῦ ἂν ἀξία aut pro εἴη scribi ἐστὶ vult Iac. neutrum recte. Vrbanius dicitur: magni aestimanda est, quam, esset. — l. 20. Ante πῶς οὖν Critonis, ante εἰ πρ. Socratis nomen in Steph. et W. deest, additum in Bas. 1. Forst. Fisch. et videntur hoc verba ὃν σὺ λέγεις postulare. — l. 23. Fisch. ex Euseb. τὸν περὶ τῶν δοξῶν. Ita non opus vt cum Schleierm. legatur: ὧν λέγεις περὶ τῶν δ.

P. 86. l. 2. γε post ἐπειδὴ deleuit W., cum codd. et Euseb. Videtur tamen orationi vim quandam conciliare. — l. 10. Fisch. e nonn. edd. παρακρούει, quod

putat melius esse. Optatiui vis h. l. est: nec facile cogitari potest, fore, vt tibi praesens casus fraudem faciat. — l. 12. τὰς ante τῶν ἀνθρ. ex Euseb. additum cum W. — l. 21. Verba καὶ δόξῃ deleuit W. Et sane spuria videntur ex interpretamento voc. ἐπαίνῳ orta. Vncinis. inclusi—l. 22. τυγχάνῃ pro vulg. τυγχάνοι ex Euseb. cum W. Est.: qui forte sit. Fisch. τυγχάνει.

P. 86. l. 25. Δῆλα δὴ (pro Δηλαδὴ) cum W. scriptum.

P. 87. l. 5. τὸ ante κακὸν cum F. B. W. e codd. additum. — l. 7. Δῆλον ὅτι pro Δηλονότι e cod. Euseb. cum W., probante F. — l. 17. ἐγένετο et ἀπόλλυται e Theodoret. praefert Morg., ἐγένετο et ἀπώλετο Buttm., γίνεται et ἀπόλλυται (sine ἂν) Iac. — l. 22. μὴ ad ἐπαϊόντων pertinet (non peritorum parentes opinioni), cuius synchyseos exempla ap. F. — l. 24. Male in St. ἢ οὐχί. — l. 27. Vulg. ᾧ. Marg. St. Π. ὃ τὸ ἀδ. Ita F. et W. cum codd. λωβᾶται (actiuo sensu, quod iniustitia laedit) postulat Accusatiuum.

P. 88. l. 11. οἷοί τέ γ' εἰσὶν ed. W. — l. 12. s. Ita locum hunc edidimus cum vett. libb. et B. atque W. Stephanus edidit: ἀποκτιννύναι; *KP.* Δηλαδὴ καὶ ταῦτα, φαίη γ' ἄν τις, ὦ Σ. (e Ficino et Cornar.) — l. 14. A. Steph. editum ὅμοιος εἶναι τῷ προτέρῳ. Fisch. ὅμοιος ἂν εἶναι καὶ ὁ πρότερος. Sequutus sum Buttm., W. et Morgenst. iudicia. Attica haec loquutio est ὅμοιος καὶ πρότερον, eadem atque antehac. v. Priscian. p. 1192. ed. Putsch. Heusdius p. 14. verba ὃν διεληλυθ. post τῷ προτέρῳ (vt vulg.) reponi voluit. — l. 21. ἐφιέντων (permittentibus) coniecit Iac. Contra disputauerat iam F. — l. 26. ἀναβιωσκομένων γ' αἰ legi iussit Wyttenb. Ep. Cr. p. 9. Elegans tamen est vis part. ἄν: qui eos vitae restituerent, si modo possent. Mox ὁ λόγους οὕτ. αἱρεῖ est: ratio ita suadet. Ante μὴ ὡς ἀλ. intell.: videndum, cauendum est.

P. 89. l. 1. οὕτως cum F. et W. pro οὕτω. Marg. Steph. γϱ al οὗτος. — l. 16. Sensus: si persuaseris mihi vt haec facerem (hinc aufugerem) at non me nolente. Ita nihil mutandum. — l. 20. τινὶ μὲν. Ita edd. vett., et recentiss. In Steph. nescio vnde τοὺς μὲν — et in Marg. ad seqq. Π. τρόπῳ τινί, τινὶ δὲ οὔ; Sed Buttm. putabat olim fuisse: ἢ τοὺς μὲν ἀδικητέον, τοὺς δὲ οὔ, καὶ τρόπῳ τινὶ μέν, τινί δὲ οὔ. — l. 24. Vulg. αἱ ἐκεῖναι πϱ. Marg. St. Π. ἡμῖν ἐκεῖναι αἱ πρόσθεν. Ita et codd. et recc. edd. — l. 26. γέροντες e gloss. additum censet Iac. Nam τηλικοίδε iam aetatem indicat.

P. 90. l. 1. Vulg. inuerso ordine ἐλέγετο ἡμῖν. Editum e codd. cum W. — l. 5. St. τυγχάνειν ὄν. π. τρόπῳ φαμὲν — Quod editum, ex codd. et edd. vett. reuocatum, mutauerat St., Ficinum sequutus. — l. 17. καθομολογῶν (pro simpl. ὁμολ.) e codd., Euseb. et Stob. cum W. — l. 19. οἷς οὖν (pro οἷς δ') e Stob. et Eus. cum W. — l. 21. Vulg. ἀλλήλων τὰ β. Mutatum cum W. e codd. Stob. Eus. l. 22. Vulg. σκόπει οὖν δὴ — Mutatus est ordo cum W. ex iisdem libris. — l. 25. τοῦ ante κακῶς cum F. addidimus ex Eus. Articulo omisso ἀμύνεσθαι ab ὀρθ. ἔχ. pendet. Tum οὔτε displicet. — l. 26. ἀντιδρῶντα pro vulg. ἀντιδρῶντας cum F. et W. e codd., Euseb. Bas. 2.

P. 92. l. 1. Marg. St. Π. ἢ οὐ καὶ τ. ὡμ. ἡμῖν τε καὶ σοι, ἐμμενεῖν σε ταῖς δ. Fisch. cum edd. vett. ἢ καὶ τ. ὡμ. — Ita si ταῦτα ad ea quae sequuntur referatur cum W. ἢ ante ἐμμ. delendum erit, vbi Wolf. olim scribi maluit: ἦ μὴν ἐμμ. (v. Morg. et Iac. qui recepit), nunc nihil mutauit. Sed F. et Buttm. ταῦτα ad antecedentia referunt. Verum de iniuria e legibus facta non conuenerat. Sensum expressit Stephani coniectura probabiliter.

P. 92. l. 3. δικάζῃ cum W. (pro δικάζοι) quod po-

stulat ἐμμένειν. — l. 15. τούτοις pro τούτῳ cum W. e codd. Nam duo antea proposita erant τρέφειν et παιδεύειν. — l. 21. ἐξ ἴσου (pro vulg. ἐξίσου) hic et paullo post cum W. add. Morgenst. — l. 22. s. Buttm. cum cod. Tub. καὶ σὺ ταῦτα — Mox δίκαιος mauult Schneid. — l. 25. πρὸς τὸν δεσπότην F. et Tub. vt p. 93, 8. idem ἐστιν ἡ πατρίς. — l. 26. πάσχοις (pro vulg. πάσχεις) e codd. cum W.

P. 93. l. 6. W. ed. ἢ οὕτως — l. 13. Hic et l. 19. pro vulg. κελεύοι cum F. B. et W. κελεύῃ e codd. et legibus gramm. editum, quamquam aduersante Iac. — l. 16. ποιητέον F. et B., non W. — l. 25. ad φαῖεν Marg. St. γρ ἄλλο τι φαῖεν. (αἰ) — l. 27. νῦν insertum cum codd. Bas. 2. et recentt.

P. 94. l. 2. Marg. St. Π. τὸ ἐξουσ. At sensus est, monente F.: edicimus, eo quod potestatem facimus Atheniensium cuiuis, qui quidem vti hac potestate velit. Iacobsio verba τῷ ἐξ. πεποιηκ. spuria sunt visa. — l. 6. ὅποι (pro vulg. ὅπῃ) cum F. B. et W. e codd. et l. 10. ποι et ὅποι pro πῃ — ὅπῃ. — l. 11. ἔχοντα e Tub. praefert Buttm.

P. 95. l. 24. μὲν post πρῶτον cum F. B. W. e codd. insertum. — l. vlt. τι post Ἄλλο cum F. et W. addidi ex Bas. 2. et loquendi vsu.

P. 96. l. 1. ἂν ante φαῖεν adieci cum W., vt in antecedd. fuit. — l. 6. Vulg. σύ τε et in Marg. Steph. Π. σὺ δὲ — quod cum F. et W. recepimus. Mox W. οὐδὲ Α. οὔτε Κρ. Aduersatur, quod sequitur, ὡς δὴ κ. τ. λ. — l. 9. οὐδὲ τ. βαρβαρικῶν (pro βαρβάρων) cum F. e codd. Prius etiam W., posterius Buttm. et Iac. — l. 12. s. Morgensternio et Heusdio verba οἱ νόμοι δηλ. τινι ἄνευ νόμων e glossemate addita videbantur. Steph. tantum verba οἱ νόμοι δηλ. deleri iussit δηλονότι ad ἤρεσκεν pertinet, neque post ἡμεῖς commate interpungendum. v. Buttm. — l. 15. Verba ἐμ-

μενεῖς δὲ non leguntur in vett. edd. et codd. quoque, atque omisit W. Vncinis inclusit Iac. Nam e Steph. coniectura profecta videntur. Buttm. e Schleierm. coniectura probata Morgensternio edidit: νῦν δὲ δὴ οὐκ ἐμμενεῖς τοῖς ὡμολογημένοις; ἐὰν ἡμῖν — (vt ad haec suppleatur: ἀλλ' ἐμμενεῖς).

P. 97. l. 2. νέων τε Euseb. — l. 5. Fisch. e codd. ἆρα ἄξιον σοι ζῆν ἔσται; Wolf. ἆρα ἄξιόν ἐστί σ. ζ. Iacobs. et B. ἆρα ἄξιον ἔσται σ. ζ. — l. 7. Vulg. ἢ οὕςπερ. Steph in Marg. Π. οἵουςπερ quod ex Euseb. cum B. et W. recepi. Forst. maluit: διαλεγόμενος; τίνας λ. ὦ Σώκρατες; ἢ οὕςπερ — l. 8. Articulum ἡ ante δικ. cum W. addidi. — l. 9. ἂν vulgo non lectum e codd. cum F. et W. addidi. Iac. censet tum φαίνεσθαι scribendum fuisse; imo φανῆναι. At vid. Fisch. — l. 11. τόπων pro πόλεων cum Eus. et codd. nonn. maluit St. — l. 12. Fisch. τοὺς τοῦ Κρ. B. e cod. Tub. τοὺς Κρ. male. — l. 15. τε ante τινα e cod. et Eus. adiectum cum F. B. et W. — l. 24. Post ποιῶν interr. notam posui cum W.; Fisch. subintell. ἄλλο. Seqq. etiam aliter interpunxi. Schleierm. omisso v. δουλεύων legi iubet: ὑπερχ. δὴ π. ἀνθρ. βιώσῃ, καὶ τί ποιῶν κ. τ. λ. Repudiat Morg. sed. aliter interpungit. — l. 26. Post. δικαιοσ. F. e cod. addidit τε.

P. 98. l. 1. δαὶ F. et W. pro δέ. — l. 8. W. ed. οὐκ ἐπιμελήσονται. Recte W. interrogationis notam post hoc verbum in comma mutauit, et illam reposuit infra post εἶναι, vbi vulg. comma.

IN PHAEDONEM.

P. 100. l. 1. Post Φαίδων additur in Steph. et al. ἢ περὶ ψυχῆς (quod et in codd. et olim adiectum) Τὰ τοῦ Διαλόγου πρόςωπα· Ἐχεκράτης, Ἀπολλόδωρος, Σωκράτης, Κέβης, Σιμμίας, Κρίτων, ὁ τῶν Ἕνδεκα ὑπηρέτης. Wytt. distinxit τὰ πρῶτα et τὰ δεύτερα πρόςωπα. — l. 7. τῶν ante Φλ., qui articulus deesse non po-

tuit, addidi e cod. monente Wolf. ἐπιχωρ. Ἀθην. illustrant Bast. et. Schäf. ad. Greg. Cor. p. 880. et 982. l. 10. οἷός τ' ἦν F. et Heind. e cod. Recte Wolf. docuit, Ceuiunctiuum hic requiri: neque venit, qui narrare possit. — l. 13. s. Vulg. ἤγγελλε. Recte F. e. Heind. e codd. ἤγγειλε. — l. vlt. κατ' ἔτος delevit Heind., tuitus est Wolf.

P. 101. l. 8. Vul. καθαριεύειν. Marg. St. καθαρεύειν. Hoc cum F. et Heind. recepi, probatum et Wytt. atque Wolf. Non autem purum reddere (vt F.), sed esse, purum se seruare, significat. v. Wytt. — l. 9. τε post Δῆλον addidit Heind. — l. 11. οἱ ante ἄνεμοι deleui cum H., probante etiam F. et W. Nam vniuerse dicitur. — l. 14. Articulum ὁ ante π. χρ. cum F., codd. praeeuntibus, deleui, non recte ab H. defensum, a W. improbatum. — l. 17. E. τί δαὶ δὴ vt alibi. — l. 24. γε post σχολ. pro vulg. τε cum F. e codd. datum. Nam τε hic non opus erat, sed vsus loquendi in tali orationis progressu γε postulat. v. Wolf.

P. 102. τοιούτους ἑτέρους ita affectos alios, similes. v. Fisch. Wytt. et Wo. Perperam nonnulli libri ἑταίρους. — l. 12. παρόντι πένθει ei qui rei luctuosae aderat scil. εἰκός. v. Heind. et Wo. l. 16. ἀπὸ τῆς λύπης, H. cum codd. Sed. h. l. repetitione praepos. non opus esse docet Wolf. — l. 26. Nomen Κρίτων codd. suspectum faciunt, vnde vncinis inclusi. — l. vlt. Pro ἦν H. mauult παρῆν.

P. 103. l. 16. πάνυ ante πρωΐ s. πρῴ (vt scribit) inseruit, non iusta auctoritate F. Atticum ἀνεῴγετο aperiebatur bene illustravit Wytt. — l. 17. F. e cod. εἰσῄειμεν, quod non necessarium. Paulo ante ἐπειδὴ quod fuerunt, qui in ἐπειδὰν mutarent, recte tuetur F. Est: postquam aperta esses. — l. 24. περιμένειν H. e codd. At ἐπιμένειν absolute, est, patienter exspectare, περιμένειν aliquid, vel aliquem,

exspectare. v. Wolf. — l. 27. τελευτήσῃ cum codd. nonn. ed. H. recte aduersante Wo. — l. vlt. ἐκέλευεν e nonn. libris mss. praefert Wo. Sed idem recte defendit εἰσιόντες pro quo H. e codd. εἰσελθόντες dedit. Nam non est ingressi, sed introëuntes, gleich beym Hereintreten.

P. 104. l. 16. ἐθέλειν F. et H. — l. 22. ἠδύνατο forma Att. pro ἐδύν. a F. restituta e cod. — l. 26. Vulg. τὸ ἀλγεῖν, ἐκείνῳ δὴ φαίν. vbi ἐκείνῳ videtur e St. coniectura fluxisse. Nam edd. vett. εἴκειν s. εἴκειν. Magno consensu codd., etiam Stob. ap. Wytt. ἥκειν, et conuenit hoc participio ἐπακολουθοῦν. Quum in crure propter vinculum esset dolor, venisse iam videtur sequens illum voluptas.

P. 105. l. 3. Vulgo ἤροντο ἤδη. Inversus est ordo cum codd. probante etiam Wo. — l. 6. με pro ἐμὲ recte, H. monente, scriptum, non ἀποκρίνασθαι. Nam tum, quum interrogat Evenus, habere vult quid respondeat. — l. 13. πολλάκις non esse, quod nonnulli volunt forte, sed ad explendam orationem facere, vt apud nos gar, ostendit W. ἀφοσιοῦσθαι est facere aliquid animi religione exsoluendi causa. — l. 15. Male in St. ἄλλο τ'. — l. 16. δὲ cum F. et H. e codd. Ita eleganter δὲ ponitur, vbi in antecedd. μὲν intelligi potest. — l. 19. παρακελεύεσθαι est hortari vt aliquid faciat, ἐπικελεύειν incitare facientem, διακελεύεσθαι continuo hortari, pergere hortari. v. Xen. Cyrop.

P. 106. l. 10. Non dubitaui articulum ante Ἀθηναῖοι addere, saepe in codd. omissum. Nam Athenienses siue iudices, siue vndecimviri intelligendi sunt; neque sensus est: Athenienses iubent. — l. 12. Vulg. punctum post Εὐηνῷ. Alii interr. notam habent. — l. 17. Vulg. Οὐ μὲν ἴσως. Steph. in Marg. Π. οὐ μέντοι ἴσως. Id in pluribus codd. repertum cum F. et

P. 70. l. 12. τρεῖς. Marg. St. γρ al τριάκοντα. [vt ed. Bas. 2.] γρ al καί, τριάκοντα τρεῖς. Vulgatum recte tuitus est Fisch. — l. 15. καὶ post ἀλλὰ omisit W. l. 22. Wolf., posito post ἀποτίσαι commate (pro in terr. signo) ὅ, τι μαθὼν — recte; nam hoc est: quoniam — Vulg. ὅτι, vbi μαθὼν non habet, quo referatur. — l. 24. Marg. St. γρ al δημιουργιῶν, quod recepit in ordinem (ex Ald. Bas. 1.) F. Fulgatum recte seruauit W. — l. 25. στάσεων. Marg. St. γρ al ξυστάσεων.

P. 71. l. 23. Etiam h. l. Wolf. ἀπαυθαδιζόμενος (cum Grammatt. antt.) — l. 26. Verba ἀλλὰ ὑμᾶς — ἀπολύεσθαι (p. 72, 3.) in parenthesi accepit Wolf — l. vlt. ὥςπερ ante Steph. omnes edd. Apud eum ὅςπερ, fortassis e Fic. vers.

P. 72. l. 7. Cum W., volente etiam Steph., posui post δείσας interr. notam, etsi F., commate post δείσας relicto, ἄλλο subintelligi voluit. Heusd. cum Fic. maunlt: τί δέ; ἢ δείσας μὴ π. — l. 9. τι post ἕλωμαι deleuit W. hoc sensu: pro eo num ex iis, quae certo scio mala esse, delectu facto, hoc me dicam commeruisse? At recte intelligi potest τι ἐκείνων, ἃ εὖ οἶδα ὅτι κακὰ ἐστι. V. Fisch. — l. 14. Wolf. νῦν δὴ — ex consueta ratione. — l. 16. Wolf. πολλά, nescio an non consulto. — l. 26. Wolf. ὅποι. l. vlt. idem οὗτοι ἐμὲ —

S. 73. l. 9. ὂν cum W. addidimus. Fisch. μέγιστον ὂν ἀγ. Vsus loquendi ita legi iubet. — l. 11: ἀκούετε Wolf.

P. 3. l. 18. Male Fisch. νῦν δέ (vt suppleatur, οὐ δύναμαι) οὐ γὰρ ἔστιν. δὲ γὰρ est enimvero.

P. 74. l. 1. Wolf. edidit: ἀπεκτόνατε. V. Moeris in Ἀπέκτονα. — l. 15. Idem: θρηνοῦντός τέ μου —

l. 25. ῥᾷον deleuit Wolf. At ponitur pro ῥᾴδιον, facile.

P. 75. l. 8. ὑφ' (pro ἀφ') ὑ. cum Bas. 2. Forst. Fisch. Wolf. — l. 16. Marg. St. οἵ με ἀπεκτόνατε (quod e Bas. 2. est effictum.) — l. 18. Wolf. Atticam formam ἀπεκτόνατε reposuit. — l. 19. Post. οἰόμενοι additum γε a W. — l. 24. Marg. St. γρ. ἀποκτείνοντες (in Bas. 2.) — l. 26. Marg. St. „Repositum est ζητῶ pro ζητεῖτε [edd. vett.], ex vet. cod.“ Mox cum Wolf. οὐ γὰρ — pro οὔτε γὰρ — rescripsi. Nam non habet h. l. οὔτε quo referatur.

P. 76. l. 1. αὑτὸν pro αὐτὸν reposui, quod non ad βίον cum F. referendum est. Wolf. ἑαυτόν. Marg. St. Π. ἀλλ' ἕκαστον αὐτὸν παρ. — l. 21. Vulg. οὐδενί. *al*

Marg. St. γρ οὐδαμοῦ (in Bas. 2. quod Forst. et W. receperunt) Fisch. οὐδενὶ non cum λόγῳ iungit, sed interpretatur: nusquam, nullo loco. Non recte. οὐδαμοῦ postea recte se habet, vbi voc. πολλαχοῦ opponitur. H. l. λόγος ad solum δικαστήριον pertinet. — l. 23. νῦν δὲ ed. W. — l. 25. Marg. Steph. „vel absque nota interrog. iungendo cum seq.“ Itaque post ὑπολαμβ. Forst. Fisch. W. comma posuerunt.

P. 77. l. 3. Marg. Steph. „Cicero haec ita separat [Tusc. 1, 41.]: alioqui ista verba ὡς πολλή ἐστιν etc. commode iunguntur cum ἐννοήσωμεν.“ — l. 25. εἰσὶν ἅπαντες cum F. et. W. ex Stob. pro εἰσι πάντες editum. — l. 26. ἂν additum cum F. et W. ex Euseb.

P. 78. l. 9. Παλαμήδει pro Παλαμήδῃ cum Eus. et W. scriptum. — l. 11. Marg. St. „Π. ἀντιπαραβάλλοντα, vt ita intell. οὐκ ἂν ἀηδὲς εἴη ἐμὲ διάγειν ἀντιπαρ. καὶ δὴ καὶ ἐξετάζοντα etc. Recte datiuus cum οὐκ ἀηδὲς iungitur. — l. 18. Marg. St. Π. οὓς ἄν τις εἴποι, quo non opus est, si verba haec ἢ ἄλλ' μ. etc. a superioribus separantur, quod cum F. et W. fecimus.

Aliter locum explicare studet Heusd p. 13. — l. 20. Restitui cum W. antiquam, et exquisitiorem, scripturam ἀμήχανον, quam St. in ἀμηχάνου, mutauit. Vertit W.: nimium quantum erit beatitatis.

P. 79. l. 11. λυποῦντες pro λυποῦντας (si in eadem de molestiis fuerint, in qua ego) restitui cum F. et W. iubente sensu et structura: vexate eos eodem modo, quo ego vos vexabam.

IN CRITONEM.

P. 80, l. 1. Additur ad inscriptionem: ἢ περὶ πρακτέου, ἠθικός. Τὰ τοῦ Διαλόγου πρόσωπα, Σωκράτης, Κρίτων. — l. 2. πρῷ, Atticam formam, hic et alibi reposuit Fisch., πρῲ Biest. — l. 7. καί τοι καὶ ex vett. edd. reuocauit F. At eleganter τι ponitur: nonnihil munusculi a me accepit (vt W. vertit.) Nam pro Steph. εὐεργετεῖται (Bas. 2. εὐεργέτειται, F. εὐεργέτηται) cum Wolf. reposui (e codd.) εὐηργέτηται.

P. 81. l. 19. ἔλθῃ cum Wolf. dedimus pro ἔλθοι. Nam sensus est: quo fieri potuerit vt rediret, aut, redierit, nauis; non, rediret. Paulo post Critonis et Socratis nomen in edd. vett. non praefixum, sed Steph. in Marg.: „Ante φασὶ scribitur ex Vet. ΚΡ. ante οὐ τοίνυν scrib. ΣΩ." Ita fecerunt Bipp et alii. Wolf. δὲ post φασὶ olim additum deleuit, quod abesse debet, consente etiam Buttm. Quos sequutus sum; neque enim ista coniunctio partt. δέ γέ τοι δὴ vsitata est.

P. 82. l. 1. ὥς γ' ἐμοὶ cum cod. Tub. et F. Vulgo γ' deest. W. ὥς γέ μοι. — l. 4. W. (cum cod. Par., probante etiam F. B. et Iacobs.) οὐ μία ξυμφορά ἐστιν· ἀλλὰ χ. Vulgatum recte tuitus est Morgenst nulla est, superest mihi, alia calamitas, i. e. longe grauissima est haec calamitas. Idem tamen ἀλλὰ deleri voluit, quod in Tub. et Schol. de st. Tum Biest. dedit: χωρὶς μὲν τοῦ ἐστερ. — l. 9. ἀμελῆσαι pro

ἀμελήσαιμι (vulg. quod W. retinuit) dedi cum F. e codd. probante Morg. Pendet a δόξω, et ὡς οἷος τ' (ita pro τε) ὢν est: vtpote qui potuissem. — l. 18. δηλοῖ dederunt Steph. et Forst. sed δῆλα e vett. edd. reuocatum cum F. B. et W. — l. 24. ἂν post καλῶς e codd. additum cum B. et W. Nam sensus debet esse: et bene se haberet.

P. 83. l. 22. Pro ἀποκάμῃς Iacobs. maluit ἀποκνήσῃς ne cesses. — l. 24. χρῷο pro χρῷ e codd. et legibus grammaticis dederunt iam F. B. et Wolf. Sensus: non te habiturum esse, quid de te facias, quo te vertas. Mox comma post ἀλλόσε posui cum W. et Morgenst.

P. 84. l. 3. σπεύδεις pro σπεύδειν (St.) e codd. et edd. vett. cum F. B. et W. ropositum. Mox etiam σαυτὸν pro σεαυτόν. — l. 20. εἰςῆλθεν W., quod non necessarium putat Fisch., qui verba τῆς δίκης post εἴςοδος a Ficino omissa tuetur. Ad τὸ πρᾶγμα noster tria refert: introitum causae in iudicium, vt Socrates in iudicium adductus fuerit; actionem causae ipsam; et quod amici videantur periculum effugisse (τὸ δοκεῖν διαπεφευγέναι) quum possent eum seruare. Itaque δοκεῖν non sollicitandum. Perperam ad αἰσχύνομαι refert Iac.

P. 85. l. 3. τι ante περιμ. e codd. cum W. additum. — l. 6. πολλοῦ ἂν ἀξία aut pro εἴη scribi ἐστὶ vult Iac. neutrum recte. Vrbanius dicitur: magni aestimanda est, quam, esset. — l. 20. Ante πῶς οὖν Critonis, ante εἰ πρ. Socratis nomen in Steph. et W. deest, additum in Bas. 1. Forst. Fisch. et videntur hoc verba ὃν σὺ λέγεις postulare. — l. 23. Fisch. ex Euseb. τὸν περὶ τῶν δοξῶν. Ita non opus vt cum Schleierm. legatur: ὧν λέγεις περὶ τῶν δ.

P. 86. l. 2. γε post ἐπειδὴ deleuit W., cum codd. et Euseb. Videtur tamen orationi vim quandam conciliare. — l. 10. Fisch. e nonn. edd. παρακρούει, quod

putat melius esse. Optatiui vis h. l. est: nec facile cogitari potest, fore, vt tibi praesens casus fraudem faciat. — l. 12. τὰς ante τῶν ἀνθρ. ex Euseb. additum cum W. — l. 21. Verba καὶ δόξῃ deleuit W. Et sane spuria videntur ex interpretamento voc. ἐπαίνῳ orta. Vncinis. inclusi—l. 22. τυγχάνῃ pro vulg. τυγχάνοι ex Euseb. cum W. Est.: qui forte sit. Fisch. τυγχάνει.

P. 86. l. 25. Δῆλα δὴ (pro Δηλαδὴ) cum W. scriptum.

P. 87. l. 5. τὸ ante κακὸν cum F. B. W. e codd. additum. — l. 7. Δῆλον ὅτι pro Δηλονότι e cod. Euseb. cum W., probante F. — l. 17. ἐγένετο et ἀπόλλυται e Theodoret. praefert Morg., ἐγένετο et ἀπώλετο Buttm., γίνεται et ἀπόλλυται (sine ἂν) Iac. — l. 22. μὴ ad ἐπαϊόντων pertinet (non peritorum parentes opinioni), cuius synchyseos exempla ap. F. — l. 24. Male in St. ἢ οὐχί. — l. 27. Vulg. ᾧ. Marg. St. Π. ὃ τὸ ἀδ. Ita F. et W. cum codd. λωβᾶται (actiuo sensu, quod iniustitia laedit) postulat Accusatiuum.

P. 88. l. 11. οἷοί τέ γ᾽ εἰσὶν ed. W. — l. 12. s. Ita locum hunc edidimus cum vett. libb. et B. atque W. Stephanus edidit: ἀποκτιννύναι; ΚΡ. Δηλαδὴ καὶ ταῦτα, φαίη γ᾽ ἄν τις, ὦ Σ. (e Ficino et Cornar.) — l. 14. A. Steph. editum ὅμοιος εἶναι τῷ προτέρῳ. Fisch. ὅμοιος ἂν εἶναι καὶ ὁ πρότερος. Sequutus sum Buttm., W. et Morgenst. iudicia. Attica haec loquutio est ὅμοιος καὶ πρότερον, eadem atque antehac. v. Priscian. p. 1192. ed. Putsch. Heusdius p. 14. verba ὃν διεληλυθ. post τῷ προτέρῳ (vt vulg.) reponi voluit. — l. 21. ἐφιέντων (permittentibus) coniecit Iac. Contra disputauerat iam F. — l. 26. ἀναβιωσκομένων γ᾽ αἱ legi iussit Wyttenb. Ep. Cr. p. 9. Elegans tamen est vis part. ἄν: qui eos vitae restituerent, si modo possent. Mox ὁ λόγους οὔτ. αἱρεῖ est: ratio ita suadet. Ante μὴ ὡς ἀλ. intell.: videndum, cauendum est.

P. 89. l. 1. οὕτως cum F. et W. pro οὕτω. Marg. al Steph. γρ οὗτος. — l. 16. Sensus: si persuaseris mihi vt haec facerem (hinc aufugerem) at non me nolente. Ita nihil mutandum. — l. 20. τινὶ μὲν. Ita edd. vett., et recentiss. In Steph. nescio vnde τοὺς μὲν — et in Marg. ad seqq. Π. τρόπῳ τινί, τινὶ δὲ οὔ; Sed Buttm. putabat olim fuisse: ἢ τοὺς μὲν ἀδικητέον, τοὺς δὲ οὔ, καὶ τρόπῳ τινὶ μέν, τινί δὲ οὔ. — l. 24. Vulg. αἱ ἐκεῖναι πρ. Marg. St. Π. ἡμῖν ἐκεῖναι αἱ πρόσθεν. Ita et codd. et recc. edd. — l. 26. γέροντες e gloss. additum censet Iac. Nam τηλικοίδε iam aetatem indicat.

P. 90. l. 1. Vulg. inuerso ordine ἐλέγετο ἡμῖν. Editum e codd. cum W. — l. 5. St. τυγχάνειν ὄν. π. τρόπῳ φαμὲν — Quod editum, ex codd. et edd. vett. reuocatum, mutauerat St., Ficinum sequutus. — l. 17. καθομολογῶν (pro simpl. ὁμολ.) e codd., Euseb. et Stob. cum W. — l. 19. οἷς οὖν (pro οἷς δ') e Stob. et Eus. cum W. — l. 21. Vulg. ἀλλήλων τὰ β. Mutatum cum W. e codd. Stob. Eus. l. 22. Vulg. σκόπει οὖν δὴ — Mutatus est ordo cum W. ex iisdem libris. — l. 25. τοῦ ante κακῶς cum F. addidimus ex Eus. Articulo omisso ἀμύνεσθαι ab ὀρθ. ἔχ. pendet. Tum οὔτε displicet. — l. 26. ἀντιδρῶντα pro vulg. ἀντιδρῶντας cum F. et W. e codd., Euseb. Bas. 2.

P. 92. l. 1. Marg. St. Π. ἢ οὐ καὶ τ. ὡμ. ἡμῖν τε καί σοι, ἐμμενεῖν σε ταῖς δ. Fisch. cum edd. vett. ἢ καὶ τ. ὡμ. — Ita si ταῦτα ad ea quae sequuntur referatur cum W. ἢ ante ἐμμ. delendum erit, vbi Wolf. olim scribi maluit: ἦ μὴν ἐμμ. (v. Morg. et Iac. qui recepit), nunc nihil mutauit. Sed F. et Buttm. ταῦτα ad antecedentia referunt. Verum de iniuria e legibus facta non conuenerat. Sensum expressit Stephani coniectura probabiliter.

P. 92. l. 3. δικάζῃ cum W. (pro δικάζοι) quod po-

stulat ἐμμένειν. — l. 15. τούτοις pro τούτῳ cum W. e codd. Nam duo antea proposita erant τρέφειν et παιδεύειν. — l. 21. ἐξ ἴσου (pro vulg. ἐξίσου) hic et paullo post cum W. add. Morgenst. — l. 22. s. Buttm. cum cod. Tub. καὶ σὺ ταῦτα — Mox δίκαιος mauult Schneid. — l. 25. πρὸς τὸν δεσπότην F. et Tub. vt p. 93, 8. idem ἐστιν ἢ πατρίς. — l. 26. πάσχοις (pro vulg. πάσχεις) e codd. cum W.

P. 93. l. 6. W. ed. ἢ οὕτως — l. 13. Hic et l. 19. pro vulg. κελεύοι cum F. B. et W. κελεύη e codd. et legibus gramm. editum, quamquam aduersante Iac. — l. 16. ποιητέον F. et B., non W. — l. 25. ad φαῖεν
αἰ
Marg. St. γρ ἄλλο τι φαῖεν. — l. 27. νῦν insertum cum codd. Bas. 2. et recentt.

P. 94. l. 2. Marg. St. Π. τὸ ἐξουσ. At sensus est, monente F.: edicimus, eo quod potestatem facimus Atheniensium cuiuis, qui quidem vti hac potestate velit. Iacobsio verba τῷ ἐξ. πεποιηκ. spuria sunt visa. — l. 6. ὅποι (pro vulg. ὅπη) cum F. B. et W. e codd. et l. 10. ποι et ὅποι pro πῃ — ὅπη. — l. 11. ἔχοντα e Tub. praefert Buttm.

P. 95. l. 24. μὲν post πρῶτον cum F. B. W. e codd. insertum. — l. vlt. τι post Ἄλλο cum F. et W. addidi ex Bas. 2. et loquendi vsu.

P. 96. l. 1. ἂν ante φαῖεν adieci cum W., vt in antecedd. fuit. — l. 6. Vulg. σύ τε et in Marg. Steph. Π. σὺ δὲ — quod cum F. et W. recepimus. Mox W. οὐδὲ Α. οὔτε Κρ. Aduersatur, quod sequitur, ὡς δὴ κ. τ. λ. — l. 9. οὐδὲ τ. βαρβαρικῶν (pro βαρβάρων) cum F. e codd. Prius etiam W., posterius Buttm. et Iac. — l. 12. s. Morgensternio et Heusdio verba οἱ νόμοι δηλ. τινι ἄνευ νόμων e glossemate addita videbantur. Steph. tantum verba οἱ νόμοι δηλ. deleri iussit. δηλονότι ad ἤρεσκεν pertinet, neque post ἡμεῖς commate interpungendum. v. Buttm. — l. 15. Verba ἐμ-

μενεῖς δὲ non leguntur in vett. edd. et codd. quoque, atque omisit W. Vncinis inclusit Iac. Nam e Steph. coniectura profecta videntur. Buttm. e Schleierm. coniectura probata Morgensternio edidit: νῦν δὲ δὴ οὐκ ἐμμενεῖς τοῖς ὡμολογημένοις; ἐὰν ἡμῖν — (vt ad haec suppleatur: ἀλλ' ἐμμενεῖς).

P. 97. l. 2. νέων τε Euseb. — l. 5. Fisch. e codd. ἆρα ἄξιον σοι ζῆν ἔσται; Wolf. ἆρα ἄξιόν ἐστί σ. ζ. Iacobs. et B. ἆρα ἄξιον ἔσται σ. ζ. — l. 7. Vulg. ἢ οὕςπερ. Steph in Marg. Π. οἵουςπερ quod ex Euseb. cum B. et W. recepi. Forst. maluit: διαλεγόμενος; τίνας λ. ὦ Σώκρατες; ἢ οὕςπερ — l. 8. Articulum ἡ ante δικ. cum W. addidi. — l. 9. ἂν vulgo non lectum e codd. cum F. et W. addidi. Iac. censet tum φαίνεσθαι scribendum fuisse; imo φανῆναι. At vid. Fisch. — l. 11. τόπων pro πόλεων cum Eus. et codd. nonn. maluit St. — l. 12. Fisch. τοὺς τοῦ Κρ. B. e cod. Tub. τοὺς Κρ. male. — l. 15. τε ante τινα e cod. et Eus. adiectum cum F. B. et W. — l. 24. Post ποιῶν interr. notam posui cum W.; Fisch. subintell. ἄλλο. Seqq. etiam aliter interpunxi. Schleierm. omisso v. δουλεύων legi iubet: ὑπερχ. δὴ π. ἀνθρ. βιώσῃ, καὶ τί ποιῶν κ. τ. λ. Repudiat Morg. sed. aliter interpungit. — l. 26. Post. δικαιοσ. F. e cod. addidit τε.

P. 98. l. 1. δαὶ F. et W. pro δέ. — l. 8. W. ed. οὐκ ἐπιμελήσοντα. Recte W. interrogationis notam post hoc verbum in comma mutauit, et illam reposuit infra post εἶναι, vbi vulg. comma.

IN PHAEDONEM.

P. 100. l. 1. Post Φαίδων additur in Steph. et al. ἢ περὶ ψυχῆς (quod et in codd. et olim adiectum) Τὰ τοῦ Διαλόγου πρόςωπα· Ἐχεκράτης, Ἀπολλόδωρος, Σωκράτης, Κέβης, Σιμμίας, Κρίτων, ὁ τῶν Ἕνδεκα ὑπηρέτης. Wytt. distinxit τὰ πρῶτα et τὰ δεύτερα πρόςωπα. — l. 7. τῶν ante Φλ., qui articulus deesse non po-

tuit, addidi e cod. monente Wolf. ἐπιχωρ. Ἀθην. illustrant Bast. et. Schäf. ad. Greg. Cor. p. 880. et 982. l. 10. οἷός τ' ἦν F. et Heind. e cod. Recte Wolf. docuit, Coniunctiuum hic requiri: neque venit, qui narrare possit. — l. 13. s. Vulg. ἤγγελλε. Recte F. e. Heind. e codd. ἤγγειλε. — l. vlt. κατ' ἔτος deleuit Heind., tuitus est Wolf.

P. 101. l. 8. Vul. καθαριεύειν. Marg. St. καθαρεύειν. Hoc cum F. et Heind. recepi, probatum et Wytt. atque Wolf. Non autem purum reddere (vt F.), sed esse, purum se seruare, significat. v. Wytt. — l. 9. τε post Δῆλον addidit Heind. — l. 11. οἱ ante ἄνεμοι deleui cum H., probante etiam F. et W. Nam vniuerse dicitur. — l. 14. Articulum ὁ ante π. χρ. cum F., codd. praeeuntibus, deleui, non recte ab H. defensum, a W. improbatum. — l. 17. E. τί δαὶ δὴ vt alibi. -- l. 24. γε post σχολ. pro vulg. τε cum F. e codd. datum. Nam τε hic non opus erat, sed vsus loquendi in tali orationis progressu γε postulat. v. Wolf.

P. 102. τοιούτους ἑτέρους ita affectos alios, similes. v. Fisch. Wytt. et Wo. Perperam nonnulli libri ἑταίρους. — l. 12. παρόντι πένθει ei qui rei luctuosae aderat scil. εἰκός. v. Heind. et Wo. l. 16. ἀπὸ τῆς λύπης, H. cum codd. Sed. h. l. repetitione praepos. non opus esse docet Wolf. — l. 26. Nomen Κρίτων codd. suspectum faciunt, vnde vncinis inclusi. — l. vlt. Pro ἦν H. mauult παρῆν.

P. 103. l. 16. πάνυ ante πρωΐ s. πρῷ (vt scribit) inseruit, non iusta auctoritate F. Atticum ἀνεῴγετο aperiebatur bene illustravit Wytt. — l. 17. F. e cod. εἰςῄειμεν, quod non necessarium. Paulo ante ἐπειδὴ quod fuerunt, qui in ἐπειδὰν mutarent, recte tuetur F. Est: postquam aperta esses. — l. 24. περιμένειν H. e codd. At ἐπιμένειν absolute, est, patienter exspectare, περιμένειν aliquid, vel aliquem,

exspectare. v. Wolf. — l. 27. τελευτήσῃ cum codd. nonn. ed. H. recte aduersante Wo. — l. vlt. ἐκέλευεν e nonn. libris mss. praefert Wo. Sed idem recte defendit εἰςιόντες pro quo H. e codd. εἰςελθόντες dedit. Nam non est ingressi, sed introëuntes, gleich beym Hereintreten.

P. 104. l. 16. ἐθέλειν F. et H. — l. 22. ἠδύνατο forma Att. pro ἐδύν. a F. restituta e cod. — l. 26. Vulg. τὸ ἀλγεῖν, ἐκείνῳ δὴ φαίν. vbi ἐκείνῳ videtur e St. coniectura fluxisse. Nam edd. vett. εἴκειν s. εἴκειν. Magno consensu codd., etiam Stob. ap. Wytt. ἥκειν, et conuenit hoc participio ἐπακολουθοῦν. Quum in crure propter vinculum esset dolor, venisse iam videtur sequens illum voluptas.

P. 105. l. 3. Vulgo ἤροντο ἤδη. Inversus est ordo cum codd. probante etiam Wo. — l. 6. με pro ἐμὲ recte, H. monente, scriptum, non ἀποκρίνασθαι. Nam tum, quum interrogat Euenus, habere vult quid respondeat. — l. 13. πολλάκις non esse, quod nonnulli volunt forte, sed ad explendam orationem facere, vt apud nos gar, ostendit W. ἀφοσιοῦσθαι est facere aliquid animi religione exsoluendi causa. — l. 15. Male in St. ἄλλο τι. — l. 16. δὲ cum F. et H. e codd. Ita eleganter δὲ ponitur, vbi in antecedd. μὲν intelligi potest. — l. 19. παρακελεύεσθαι est hortari vt aliquid faciat, ἐπικελεύειν incitare facientem, διακελεύεσθαι continuo hortari, pergere hortari. v. Xen. Cyrop.

P. 106. l. 10. Non dubitaui articulum ante Ἀθηναῖοι addere, saepe in codd. omissum. Nam Athenienses siue iudices, siue vndecimviri intelligendi sunt; neque sensus est: Athenienses iubent. — l. 12. Vulg. punctum post Εὐηνῷ. Alii interr. notam habent. — l. 17. Vulg. Οὐ μὲν ἴσως. Steph. in Marg. Π. οὐ μέντοι ἴσως. Id in pluribus codd. repertum cum F. et

H. recepi. — l. vlt. καὶ μάλιστα est, vel maxime v. Wytt. et Heind.

P. 107. l. 4. Pro μέχρις cum codd. editum μέχρι iam a F. et H. — l. 7. Vulg. δὴ νῦν. E codd. ordo mutatus. Est: nunc modo (itzt so eben). Neque vulgaris collocatio auribus magis consulit. — l. 11. Vulg. ἀκούσαιο. Correxit iam H. e Cod.

P. 107. l. 14. Vulg. καὶ τἄλλα ἔστιν ὅτε — Marg. St. Π. τἄλλα, ἔστιν ὅτε καὶ οἷς β. Eam interpunctionem vnice veram sequuti sunt etiam H. et W. Sensus: mirum tibi videbitur, ex ceteris omnibus hoc vnum simpliciter (absolute, per se,) verum esse, et neutiquam, vt in plerisque rebus, contingere hominibus, vt nonnunquam et nonnullis melius sit, mortuos esse, quam vivere; quibus autem melius sit obiisse, fortassis mirum tibi videtur, si his hominibus nefas est etc. Fisch. interpunxit: ὥςπερ καὶ τἄλλα ἐστὶν ὅτε καὶ οἷς, βελτ. Alii aliter; fuerunt etiam qui βέλτιον ζῆν ἢ τεθν. coniicerent, contra argumentationis vim. Caet. alii libri priori loco φαίνεται, alii posteriori φανεῖται exhibent. — l. 18. Edd. vett. ἰττίω, quod iam St. correxit, L e g., inquit, ἴττω quod sit pro ἴστω. — l. 21. ἀπόῤῥητα non de mysteriis, sed de esoterica Pythagoreorum disciplina accipienda sunt. v. Wytt. et Wolf. — l. 24. ἐξάγειν, quod pro λύειν in nonnullis libris est, fortassis ex aliis locis haustum est. l. 27. ἐπιμελομένους F. et H. e codd. vt magis Atticum dederunt, dubitante Wo. — l. vlt. ἢ pro ἡ cum F. et H. dedi.

P. 108. l. 6. Pro ταύτην ex Steph. emend. et codd. ταύτῃ datum cum F. et H. — l. 7. Heind. edidit πρὶν ἂν ἄν. sed. codd. omnes aduersantur. — l. 12. s. Etiam sine codd. h. l. Fisch. ἐπιμελόμενον. — l. 17. οἱ γάρ που (pro πω. vulg.) e plurimis codd. cum H. dedi. — l. 18. ἐπιμελήσεσθαι H. cum codd. nonn. —

l. 23. αὐτοῦ ex edd. vett. et codd. cum F. et H. restitutum, quia non erat cur in αὑτοῦ mutaret St. — l. 25. νῦν δὴ cum codd. nonn. pro δὴ νῦν etiam h. l. dedi.

P. 109. l. 3. εἴπῃ (pro vulg. εἴποι) cum F. et H. e codd. — l. 11. πρὸς ταῦτα ante ἀπολογ. addidit e codd. nonn. Heind. sed est glossema. Simpliciter dicendum erat: se defendere. — l. 20. ὅτι solet interdum cum Infinn. iungi, potissimum si ex antecedd. quid facile suppletur vt h. l. ᾤμην. Nec igitur τὸ μέντοι, nec ἥξω scribendum. — l. 27. Non h. l. πότερον cum codd. nonn. deleri potest. αὐτὸς es solus.

P. 110. l. 2. ἔσται e cod. ed. H. quod non necessarium visum Wolfio. λέγεις pro λέγῃς cum F. et H. e codd. — l. 9. Pro τοιοῦτον hic et l. 11. τοιοῦτο dedi, quia ante conson. legitur. — l. 14. μέν τι H. ex vno cod. Tum ἤδη F. et H. e Lex. ms. vbi id ex h. l. affertur. — l. 16. H. ex libb. nonn. ἤδη. At recte ὑμῖν δὴ (iam) dicitur. — l. vlt. Constructionem v. ἀγανακτεῖν cum quarto casu satis firmarunt F. et H.

P. 111. l. 10. Post θανάτου e Iambl. et codd. nonn. H. addidit καὶ οἵου θανάτου, quod est ab h. l. alienissimum glossema, iudice etiam Wo. — l. 15. Artic. τὸ ante τεθνάναι addidit H., quo non opus est. — l. 16. αὐτὸ pro ἑαυτὸ cum codd. et F. editum. — l. 17. H. ἀπὸ τοῦ σώμ. sed ἀπὸ ex antecedd. fortassis repetitum est — l. 19. Nec. ἢ delendum, nec δέδοικας subintelligendum, sed coniunctiuum necessarium esse docuit Wo. — l. 21. καὶ ante ἐμοὶ H. e cod. addidit. Non placet, quia καὶ praecesserat.

P. 112. l. 12. ἀνθρώποις pro vulg. ἀνθρώπων e codd. plurimis et Iambl. cum F. et H. datum. — l. 14. ἐγγύς τι τείνειν τοῦ τεθν. est, admodum prope accedere ad mortem. — l. 16. τὴν post αὐτὴν e codd. cum F. Wytt. et H. etiam Bipp. addidimus. —

l. 20. F. e codd. ἡ ὄψις. Tum etiam ἡ ἀκοὴ scribendum erat.

P. 113. l. 13. Male H. e nonn. codd. φαμὲν μέντοι — nam praecesserat τι ἢ οὐδέν. Igitur respondendum erat τί. Heusd. p. 15. φαμέν τι μέντοι, v. A. Mox vulg. καὶ οὐ καλὸν καὶ ἀγαθόν; quod sensum idoneum non dat. Correxi e cod. Tub. — H. καὶ αὖ (e. Fic. vers.) καλόν γε τι κ. ἀ.

P. 114. Vulg. ἐπιχειρεῖ. Dedi cum F. e codd. Optatiuum, quem praecedens ἴοι postulat. H. ἐπιχειροίη. — l. 7. καὶ ante ἄλλος cum H. addidi e codd. — l. 12. τις post ἀτραπὸς e codd. adiectum. H. ὅτι κινδυνεύει τις ὥςπερ ἀτρ. ἐκφ. Sensus: videtur vero veluti semita quaedam (non regia via) nos ducere (ea incedendum esse) in quaerenda veritate cum ratione (ratione duce). — l. 19. ἡμῖν in Plutarchi haec laudantis est libris, et codd. nonn. — l. 20. δὲ post. ἐρ. pro τε vel sine codd. edendum erat. — l. 22. Interpunxi cum Wytt. Vulg. ὥςτε τὸ λεγ. ὡς ἀληθῶς τῷ ὄντι ὑπ' α. Tum ὡς ἀλ. τῷ ὄντι putantur ἐκ παραλλήλου posita, sine exemplo.

P. 115. l. 1. ἀσχολίαν ἄγειν φιλοσοφίας πέρι est, impediri, ne in philosophia studium ponere possimus. διὰ πάντα ταῦτα. Hoc ordine codd. et H. Vulg. διὰ ταῦτα πάντα. l. 7. δέδοκται scribi voluit Heusd. δέδεικται est, cognitum, manifestum, est, v. Wytt. — l. 13. δυεῖν hic et alibi Fisch. — l. 19. ὅ,τι cum H. reuocani e vett. edd. pro ὅτι. Dictum est pro καθ' ὅτι (i. e. καθόσον μὴ π. ἀ κοινωνεῖν, Schol. auctore. Fisch. ὅτι μὴ accepit pro εἰ μή, vt Crit. 14. — l. 25. ἴσως non dubitantis, sed probantis, probabile non tamen omnino certum (de quo ὄντως) censentis esse, docuit Wytt. — l. vlt. λέγειν τε καὶ — ex vno cod. H.

P. 116. l. 1. πάντως γε Steph. Sed edd. vett. et codd. παντός γε iam a Forst. restitutum, et vsui dicendi

conueniens. Antea Fisch. οὕτω. — l. 4. ἐκεῖ ἱκανῶς H. e codd. Praestat vulg. ordo, ob adiecta.

P. 116. l. 6. παρελθόντι pro παρόντι (vulg.), e codd. et sensu iubente a F. et H. iam editum. Praefert tamen vulg. Wytt. — l. 9. ὥςπερ h. l. vtpote, quippe. v. Wytt. — l. 23. Articulum τοῦ qui vulgo ante σώματος additus, praeeuntibus codd. F. et H. iam deleuerunt. — l. 27. Vulg. ἀγανακτεῖν οὐ γελοῖον; Melius interpunxit F. Heusdius coniecit: ἀγανακτεῖν. ἢ οὐ γελ.;

P. 117. l. 5. Ex vno cod. H. εἰ φοβοῖντο. Sed potest εἰ ex antecedd. repeti, et offendit nimis frequenter positum. — l. 13. Vulg. ὄψεσθαί τι. Correxerunt, codd. addicentibus, H. et F. — l. 18. F. et H. τῷ ὄντι γε ἦ. Non placet repetitum γέ. — l. 19. δόξειν ex edd. vett. et codd. cum H. restitui pro δόξει. Pendet ab οἴεσθαι χρή. — l. 21. Marg. Steph. „Haec ὅπερ ἄρτι ἔλεγον pertinent potius ad sequentia." Nam Serran. ad antecedd. male retulerat. — l. 25. οὐκ ἄρ' ἦν non erat philosophus tum quum esse videbatur. Hanc vim verbb. ἄρα ἦν bene illustra. Heind. ad h. l. — l. vlt. καὶ ante ἀμφοτ. et γ' post Πάνυ cum H. e codd. insertum.

P. 118. l. 9. ἐθέλεις pro ἐθελήσεις cum H. e codd. recepi, non autem l. 12. s. τῶν μεγάλων κακῶν. — l. 17. καὶ δειλίᾳ H. e nonn. libris. quod interpretamentum videtur partic. ἤ. — l. 19. Steph. Marg. Π. καὶ ἀκολ. (ex edit. Turneb.) — l. 21. Deleuit εἶναι post ὅμοιον H. contra loquendi vsum Plat. — l. vlt. ᾧ non mutandum in ὅ, est: ἐκείνῳ, ᾧ —

P. 119. l. 1. γὰρ post μὴ e codd. additum iam ab H. Subintell. vereor. Wytt. suspicatur: μὴ οὐχ αὕτη ᾖ ἡ ὀρθὴ ἀρετή, ἡδονὰς — quod ipsa virtus, non via ad virtutem h. l. quaeratur. — l. 5. Ol. ἀλλ' ᾖ — Emendarunt F. et H. — s. 7. τούτου ad πιπρασκόμενα, μετὰ τούτου ad ὠνούμενα referri monet

Wytt. -- l. 10. ἢ e codd. insertum iam ab H. l. 16. τὸ δ' ἀληθὲς est, id quod verum est, secundum veritatem, atque pertinet ad omnem sententiam. — l. 19. Ol. αὕτη ἡ φρὸν. Correxerunt F. Wytt. et H. — l. 20. Puncto post ἢ posito H. καὶ κινδυνεύουσι — e codd. nonn. — l. 27. Fisch. ed. βάκχοι δέ τε — Nam versus Orphicorum hic fuit:

Πολλοὶ μὲν ναρθηκοφόροι, βάκχοι δέ τε παῦροι. At Plato immutauit, suaeque orationi accomodauit. — l. vlt. γε post κατὰ cum H. e codd. addidi.

P. 120. l. 2. προὐθυμήθην pro vulg. προὐθυμούμην ex omnibus codd. cum F. et H. datum, probante et Wytt. — l. ἠνυσάμην e codd. vno recepit H., absonum ratus pluralem. At ipse cum sociis hoc effecerat, et sequitur ἐλθόντες, quod non potuerit dici, nisi pluralis praecessisset. — l. 6. ἀπολείπων ex edd. vett. et codd. reuocatum pro ἀπολείπω, vt Steph. — l. 8. κἀκεῖ cum vno cod. H. — l. 14. Vulg. δοκεῖ ἔμοιγε. E codd. restitutus ordo verborum quem dedi cum H. — l. 20. διαπτομένη. Hanc Atticam formam, pro διαπταμένη restituit e codd. H. cf. Porson. ad Eurip. Med. 1. οὐδὲν ἔτι οὐδαμοῦ nihil amplius vsquam v. Wytt. — l. 26. Artic. ἡ ante ψυχὴ cum F. et H. addidi, codd. etiam iubentibus. παραμυθία est h. l. iudicii confirmatio, persuasio. v. F. et Wytt.

P. 121. l. 5. Verba ὁ Σωκράτης de glossemate suspecta sunt Fischero. At vid. p. 126, 4. — l. 8. H. ed. e codd. nonn. *Εἰ οὖν δοκεῖ, χρὴ διασκοπεῖσθαι. Σκεψώμεθα δὲ αὐτὸ* — l. 17. Wytt. coniecit: *καὶ τούτου ἱκανὸν τεκμήριον τοῦτ' ἂν εἴη* — Pro ταῦτ' etiam coniicitur legendum αὐτάς. — 22. ῥᾷον (pro ῥᾴδιον) cum F. et H. e codd. — l. 24. ἴδωμεν cum H. et Wytt. e codd. pro vulg. εἰδῶμεν, quod est, sciamus (non σκοπῶμεν, vt F. interpretatur). Post hoc v. recte F. et H. comma loco puncti posuerunt.

P. 122. l. 1. τοῦτο οὖν quae verba olim deerant cum F. et H. addita, probante etiam Wytt. — l. 10. οὐκ ante ἐξ ἀδικ.. Deleuit H. cum codd. nonnullis. Grauius repetitur.—l. 11. ἔχομεν tenemus h. e. percipimus, scimus. v. Wytt. —. l. 15. Colon, quod vulgo post ὄντοιν erat, cum H. et Wytt. sustuli. — l. 17. H. ed. e. codd. μείζονος μὲν πρ.

P. 123. l. 1. αὐτοῖν H. e codd. quibusdam, quo non opus est, etsi paullo post recte ponitur. l. 9. Heind. ἱκανῶς σοι, ἔφη, ἢ οὔ; Friget h. l. interpositum ἔφη. l. 19. s. τοῖν γενεσέοιν τοῖν (pro vulg. ταῖν —ταῖν) e codd. et Attica ratione F. et H. — l. 21. Post σαφὲς δήπου aut punctum aut colon ponunt F. et H.

P. 124. l. 3. Post ἱκανόν που H. ἐδόκει addidit e Stob. et cod. Tub., quod glossema videtur. Idem mox coniicit: ὅθεν δεῖ π. γ. — l. 7. ἀδίκως et ἀδικεῖν vsurpantur etiam de iis, quae temere dicuntur et disputantur. v. Wytt. — l. 12. ἀνακάμπτοι (pro vulg. ἀνακάμπτῃ) cum codd. F. et H. — l. 19. ἀποδείξειεν ἂν coni. Heind. At, deleto commate, recte a seq. ἂν pendere potest. Bene Steph. in marg.: omnia tandem facerent, vt quae de End. dicuntur, nugae esse viderentur, et nusquam apparerent. Cf. Wytt. Heind. ad φαίνοιτο supplet ὁ Ἐνδ. nullo loco haberetur.

P. 125. l. 1. τῶν ἄλλων ex ceteris, non iis quae, postquam aliquamdiu vixere, mortua sunt. — l. 6. τὰ ante αὐτὰ cum codd. nonn. deleuit H. Mihi rectius eadem haec dici videtur. — l. 7. καὶ ante τῷ ὄντι vulg. additum (quod F. explicat, et quidem, cum H. deleui. e seqq. natum. Deest in pluribus codd. l. 15. κατὰ τοῦτον (scil. λόγον) e cod. Tub. ed. H. l. 20. εἶοι post ποῖαι a St. ex correctione Corn. additum, quum in omnibus libris desit, deleui cum F. et H. Heusd. coniecit: ποῖαι ἦσάν σοι τ. αἱ ἀπ. l. 26. Pro ἔπειτα Heind. mauult ἐπεί τοι. Vulgatum valet: tum

si quis — διαγράμματα figurae geometricae sunt, et κατηγορεῖν ostendere, declarare. v. Wytt.

P. 126. l. 5. παθεῖν pro μαθεῖν reposuit H., sine libris. Sarran. putabat μαθεῖν esse gloss. Sensus vulg. ipsum hoc cupio cognoscere (respicit ad praec. μάθησις), de quo sermo est, reminisci (quod explicationis causa additur.) — l. 8. οὐδὲν μέντ᾽ (pro vulg. μὲν) e plurimis codd. cum H., probante Wytt., dedi. Fisch. οὐδὲν μὴν — Post ἧττον excidisse ἡδέως putat H. — l. 17. ἄρ᾽ (pro ἄρα) cum codd. et H. Mox τοῦτον mauult H. — l. 27. Δία plene (pro vulg. Δί᾽) cum codd. et F. Ita et p. 139, 2. 141, 13.

P. 127. l. 10. H. cum codd. nonn. edidit: εἶναι μὲν ἀφ᾽ ὁμοίων, εἶναι δὲ καὶ ἀπ᾽ ἀνομ. At diuersa genera recordationis indicantur. — l. 13. Marg. Steph. Π. τὸ ἐννοεῖν. Articulo non opus esse docent F. et H. Mox iungenda: ἐλλείπει τι τοῦτο ἐκείνου est hoc nonnihil illo inferius. — l. 18. Apud Steph. nulla interpunctio post ἴσον, sed id cum φῶμεν iungitur. Sequutus sum cum Bipp. Fischerum. H. ita interpunxit: φαμὲν — τοιούτων οὐδέν· ἀλλά — ἕτ. τι, αὐτὸ τὸ ἴσον, φῶμεν τι — αὐτὸ τὸ ἴσον est, notio vniuersalis aequalitatis, idea aequalitatis. Pro eo infra etiam αὐτὰ τὰ ἴσα. — l. 19. μέντοι post φῶμεν, pro τοίνυν vulg., e codd. cum H. Ita in affirmatione respondentis μέντοι ponitur. Δία pro Δί᾽ cum F. — l. 21. ἴσον post ἐστιν cum codd. nonn. deleuit H. Non necessarium, sed tamen perspicuitatis causa additum videtur. — l. 23. Artic. τὰ ante ἴσα cum vno cod. expunxit H. Articuli haec vis est: quae aequalia sunt, vt ad omnia superiora pertineat. — l. 26. Acute coniecit H.: ἆρ᾽ οὐ λίθοι μέν σοι καὶ ξύλα ἐνίοτε, τὰ αὐτὰ ὄντα, τῷ μὲν ἴσα φαίνεται, τῷ δ᾽ οὔ; Et τῷ μὲν — τῷ δὲ in codd. est, sed σοι ferri non potest. Equidem ἴσοι e gloss. exstitisse putem.

P. 128. l. 8. Non ἕως γάρ, sed ὅταν γὰρ s. ὅταν γοῦν h. l. requiri censet H. — l. 10. αὐτὸ — Heusd. maluit αὐτοῦ. Recte monet Heind. αὐτὸ esse τὸ ἄλλο ἰδόντα ἄλλο ἐννοῆσαι. — l. 13. ἐν ante τοῖς ἴσοις deleri vult H. tuetur Wytt. Post ἴσοις vulg. comma. l. 15. Coniicit Heind. ἢ ἐνδεῖ τι ἐκεῖνα τοῦ τοιοῦτον εἶναι οἷον τὸ ἴσον. In codd. multis μὴ deest, vnde Wytt. suspicatur veterem fuisse duplicem lectionem: τοῦ τοιοῦτον εἶναι et τῷ μὴ τοιοῦτον εἶναι. — l. 16. Καὶ ante πολὺ e codd. addiderunt F. et H. — l. 19. Ol. τοιοῦτον εἶναι ἴσον οἷον — Deleuerunt ἴσον iam F. et H., probante et W. Nam vniuerse h. l., non de ἴσῳ singulatim, disputatur. — l. 27. ταῦτ' εἶναι. Marg. St. II. τοιαῦτ' εἶναι. Praeter necessitatem.

P. 129. l. 5. Fisch. ed. (etiam alibi) ἀλλὰ μὴν — quod recte repudiat H. quia nusquam hae partt. sequente δή, ita usurpantur. — l. 7. Ol. τοῦθ' ὅ — Emendarunt iam F. et H. ex codd., assentiente Wytt. l. 8. λέγομεν mauult H. cum vno cod. — l. 9. H. partim e codd. edidit: πρὸ τοῦ ἄρα ἄρξασθαι — sed γὰρ etiam transitioni inseruit. Pro vulg. ἢ ἀκούειν cum eo ex vno cod. dedi καὶ ἀκ. Alioquin mox legi debuerat cum cod. Aug. ἢ καὶ τὰ ἄλλα αἰσθ. — l. 13. τὰ ante τοιαῦτα H. deleuit vnius cod. auctoritate. Tum debebat esse: πάντα εἶναι τοιαῦτα. — l. 27. Fisch. e Jambl. edidit: τὸ ὅ ἐστι. Sensus: quibus essentiae nomen imprimimus, damus" Wytt.

P. 130. l. 4. ἐπελελήσμεθα cum F., εἰδότας cum H. scriptum, (pendet Infin. ab ἀναγκ. εἶναι) pro vulg. ἐπιλελ. — εἰδότες, e codd. — H. praeterea post ἑκάστοτε inseri γιγνόμενοι, post εἰδ. autem ἂν voluit. — l. 7. ἢ pro vulg. ἢ cum F. et H. Idem factum p. 131. 19. Verba ὦ Σιμμία cum H. e cod. interposui. — l. 10. H. ed. περὶ ταῦτα, e cod. Par. vt intelligantur, quae sensibus subiiciuntur, non illa οἷς ἐπισφραγιζόμεθα τοῦτο ὅ ἐστι. — l. 18. ᾧ ὅμοιον scil. ὂν τοῦτο

ἐπληστίαζεν. F. deleuit ὦ, vnius cod. auctoritate. — l. 19. τε pro γε, cui hic non est locus cum H. editum. — l. 23. H. cum cod. Tub. οὕτως, ὦ Σώκρ. ἔχει. — l. 27. F. edidit: τί δαί; τοῦτο ἔχεις ἔλ. H. mauult: τί δέ, τόδε ἔχ. — Hoc recepi e codd. Vindd. Vulg. τί δὲ ἔχ. ἔλ.

P. 131. l. 8. αὐτὰ scil. de quibus nunc modo dictum est, τὰ ὄντα, notiones rerum. Non igitur cum St. τὰ αὐτὰ legendum. Mox vulg. ποτε ἅ — Cum F. et H. e codd. ordo est mutatus. — l. 10. αὐτῶν post ἐπιστ. e cod. cum H. addidi. — l. 14. ἄρα ἅμα γιγνόμενοι H. e cod. Par. sed. ἅμα interpretamenti speciem refert. — l. 23. H. τι cum codd. duobus deleuit, vt notio honesti intelligatur. At ea exprimitur addito pron. τι. Alia ratio est in seqq. vbi καλὸν καὶ ἀγ. sine articulo aut pron. αὐτὸ ponitur. — l. 27. Wytt. legi iubet: ὥςπερ καὶ αὕτη ἐστιν et mox εἰ δὲ μή ἐστιν αὕτη —

P. 132. l. 12. F. τί δὲ δή; Κέβητι; — l. 21. edidi διασκεδαννύηται (pro διασκεδάννυται) iubente etiam Wytt., ob sequens ᾖ. Alioquin ὅπως μὴ cum Ind. interdum iungitur.

P. 133. l. 8. ἐστι μὲν ἡ ψ. et l. 8. ἐκ θανάτου καὶ τ. λ. H. ex vno cod., praeter necessitatem. Idem ἀνάγκη αὐτῇ mauult. — l. 12. γε post ἐπειδὴ cum F. et H. additum. — l. 23. μεταπείθειν legere manult H. (Paulo ante pro ἀναπείθειν codd. Vind. μεταπ.) Idem l. 25. negans ἐξιάσηται dici passiuo sensu, e Schol. elicit hanc lectionem: ἕως ἂν ἐξεπᾳσητε (incantando liberaveritis a morbo), vt Soph. Oed. Col. 1193. Wytt. maluit ἐξᾴσεται excantabitur. παῖς est interior cuiusque puerilis cogitandi ratio. v. Wytt.

P. 134. l. 8. H. ἔφη, ὑπάρξει, ὁ Κέβης ex vno cod., quae vsitata in his diall. verborum talium collocatio. — l. 15. Verba καὶ τῷ πολῷ τινὶ deleri iussit Corn. assentiente Forst. et Wytt. sed H. (ne tautologia existat) καὶ

τῷ ποίῳ τινὶ οὔ; — l. 16. F. ed. ἡ ψυχή, quo articulo non opus esse, ostendit H. — l. 21. ταὖτα (pro τὰ αὐτὰ) cum H. F. et W. e Stob. et codd. — l. 23. Wytt. dedit: κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡς, quod haec solemnis sit formula. At vid. Fisch. p. 327. et 331. l. 24. H. mauult: ἃ δὲ ἄλλοτ' — quod ellipsis part. ἔχοντα dura sit. l. 26. idem ed. ἐπὶ ταὐτὰ —

P. 135. l. 3. H. interpunxit: αὐτὸ ἕκαστον ὅ ἐστι, τὸ ὂν — vt hoc antecedens ὅ ἐστι explicet. — l. 8. Marg. Steph. Π. περὶ τῶν πολλῶν — Sed Genitiuum ita absolute interdum poni docent Forst. et Fisch. — l. 10. H. ἢ ἴσων e cod. Tub. — l. 12. αὐτοῖς pro αὐτ. cum Forst. et H. — l. 14. H. mauult: οὕτως, ἔφη ὁ Κέβης· ταὖτα οὐδέπ. — l. 20. H. εἰ βούλει. Alias esse debere: βούλει οὖν θῶμεν. — l. 24. ἢ aut deleri aut transponi post ἄλλο τι vult H. Alterutrum etiam Vindobb.codd.sed exquisitiorem transpositionem part. ἢ iudicat Wytt. Sensus: nostrum autem ipsorum altera pars aliudne quid est, quam corpus, altera anima? l. 26. φαῖμεν (pro φαμὲν vulg.), quod in Marg. habet St., iam F. et H. reposuerunt.

P. 136. l. 4. Ol. ἐλέγομεν, quod et libris iubentibus et ratione emendaruntF. et H. — l. 26. ἡ ψυχὴ Fisch. atque ita etiam p. 137, 1. — l. 27. συγχωρῆσαι H. vt a δοκεῖ pendeat.

P. 137. l. 3. Fisch. coni: ὅρα δὲ δὴ — l. 10. Ol. Δηλαδή. Marg. St. Π. Δῆλα δή, ὦ Σ. quod cum F. et H. recepi. Ita et factum p. 140, 17. — l. 16. τὴν ψυχὴν et l. 19. τὸ σῶμα ed. F. l. 20. οὕτως (pro οὕτω) cum F. et H. — l. 25. Hoc loco τὸ σῶμα articulo addito cum F. et H. e codd. probante etiam Wytt. Nam explicatur ὁρατόν. Vulg. ὁρατὸν αὐτοῦ σῶμα καὶ —

P. 138. l. 2. Male F. ἐν τῇ αὐτῇ ὥρᾳ. χαριέντως ἔχων τὸ σ. est, habens corpus florens et bene constitutum, v. Wytt.. et ὥρα ipsa venustas. — l. 9.

ὡς ἀληθῶς, interpunctione sublata cum ᾅδου iungit H., eum qui vere est ᾅδης. — l. 15. φίλε vulgo desideratum, Steph. in Marg. additum notat, et Forst. Fisch. H. W. receperunt. — l. 23. Ol. τὸ θεῖον. Quod correxerunt recentt. edd. e codd. l. 26. ἀνοίας e codd. nonn. praetulit H. Cum πλάνῃ melius coniungitur, opinor, ἄγνοια.

P. 139. l. 1. H. mauult διαγούσῃ. Posito post ἀπηλλ. colo, mutata videtur structura. — l. 15. αὐτῇ pro αὐτὴ cum H. dedi. διειλημμένη paulo ante est, intercepta, occupata. — l. 20. κυλινδουμένη. Hanc formam pro vulg. καλινδ. e codd. restituerunt F. et H. Ita et p. 141, 26. — l. vlt. οὔτι pro οὔτε (vulg.) cum codd. F. et H. add. Wytt. Mox τὰ in St. operarum errore. —

P. 140. l. 6. Articulum τὰ ante τοιαῦτα deleuit H., sed καὶ ante μεμελετ. addidit. Pro ἄττ᾽ perperam ol. lectum ἅττ᾽. — l. 10. Vulg. φιλοτησίας h. e beneuolas propinationes, iusto lenius hic esse ratus Wytt. et correctori deberi, praetulit e codd. φιλοποσίας, quod cum H. recepi. — l. 15. ἦ (pro vulg. ἢ et h. l. editum: tum cum F. φαῖμεν (etiam in Marg. St. notatum pro vulg. φαμὲν) vt supra, etsi hic ἂν cum ἰέναι iungi potest. — l. 17. οἷ (pro vulg. ᾗ) cum F. et H. e codd. Respondet praec. ποῖ. — l. 26. τε post πολιτικὸν e codd. cum H. addidi.

P. 141. l. 1. ss. Perturbatam hanc orationem scriptoris aut Socratis animo tribuit F., quod negat Wytt. fieri posse, corrigens: εἰς δέ γε θεῶν γ. μὴ οὐ θέμις ἀφικν. ἄλλῳ ἢ τῷ φιλομαθεῖ φιλοσ. — ἀπιόντι H. tantum scribi vult: ἀλλὰ μόνον τῷ φιλομαθεῖ. Τούτων ἕνεκα — Mihi verba ἄλλῳ ἢ τῷ φιλομαθεῖ ex notatione antiqua duplicis scripturae exstitisse videntur. l. 7. οὔτι pro οὔτε cum H. e codd. editum. — l. 15. An σώματι λατρεύοντες, quaerit H. Aut certe τὸ σῶμα,

vt F. σώματι, legi vult. Vulgatum tuetur Wytt. et explicat fingere, formare, corpus.

P. 142. l. 1. τοῦ δεδέσθαι scribi iubet H., vt ξυλλαμβάνειν cum Genit. struitur. — l. 25. H. ed. ὅτι ψυχὴ — sed h. l. articulo opus esse puto, aut scrib. παντὸς ἀνθρ. ψυχή.

P. 143. l. 1. τὰ ὁρατὰ H. l. 2. artic. ἡ ante ψ. cum codd. et H. deleui. — l. 9. Vulg. οἷα. Correxit F. — l. 10. H. cum nonn. codd. hoc ordine: τοῦ σώματος ἀναπλέα. Idem mauult scribi cum vno cod. ἀνάπλεως. — l. 18. οὐ γάρ, ἀλλ' — non profecto, sed — Hanc formulam non cum οὐ γὰρ ἀλλ' in qua negandi vis minus aperte expressa sit, confundendam esse monet Wytt. — l. 19. Etiam h. l. F. edidit ἡ ψυχὴ — l. 23. μεταχειριζομένης in plurimis codd. lectum tamen repudiandum est. — l. 27. H. cum codd. nonn. οὕτω δεῖν.

P. 144. l. 3. Ol. ταῦτα δ' ἐπιτηδεύουσα. Fisch. ex emend. Steph. in Marg. ταῦτά γ' ἐπιτηδεύουσα. Sequutus sum Heind. — l. 5. H. ὑπὸ τῶν ἀνέμων cum codd. — l. 6. διαπτομένη pro διαπταμένη et h. l. editum e codd. cum H. — l. 9. ἰδεῖν ἐφαίνετο visu apparebat. πρὸς τῷ λόγῳ ἦν defixus erat in dictorum contemplatione. v. Wytt. et H. — l. 12. Steph. interpunxit: τί; ἔφη, ὑμῖν τὰ λεχθέντα — Correxerunt iam F. et H. Heind. ἐδόκει aut λελέχθαι scribit. Wytt. coniicit: μῶν πη (pro μὴ) an aliquo modo. — l. 16. Vulg. εἰ δὲ περὶ — Cum H. e codd. edidi εἰ δ' ἔτι π. Coniicit H. fuisse scriptum: εἰ δ' ἔτι τι π. τ. Mox ad βέλτιον λεχθῆναι Wytt. et H. subintelligi iubent ἂν, melius dici posse. — l. vlt. Ol. ὅτι. Iam F., H. et W. ediderunt e codd. ὅτε, quandoquidem.

P. 145. l. 10. ἐξᾴδειν Steph. in Marg. reddit extremum canere, arte canendi defungi; H. cantando vocem emittere (sed hoc iam antea

fecerant) coll. Eurip. Troad. 472., F. pro simpl. ᾄδειν. l. 11. ῥιγῷ pro ῥιγοῖ cum Buttmann. scripsi, v. eum ad Plat. Gorg. ed. Heind. p. 527. s. et Mus. Antiq. Stud. l. 235. ss. — l. 13. Ol. ὃν δὴ — Emendarunt iam edd. recentt. e codd. — l. 19. Ol. ὁμοδ. γε. Correctum a F. H. et W. — l. 23. βούλησθε pro vulg. βούλοισθε iam recte F. et H., etiam codd. addicentibus. Mox vulg. ἕως Ἀθην. ἐῶσιν ἄνδρες ἕνδεκα. Emendauit F. e cod. Aug. quem H. sequitur.

P. 146. l. 1. s. Ol. αὐτὰ quod St. in αὖ (ex altera parte) τὰ mutauit, Cornario auctore. Idem μὴ quod fere in omnibus codd. legitur ante προαφίστασθαι, deleuit, reuocatum a F. et H., improbatum a Wytt. et recte. Non ferri potest negandi particula, nisi ὥστε μὴ προαφ. aut μὴ προαφισταμένους scribatur. Vitium tamen admodum antiquum est. — l. 11. ἢ ante λόγου expungi vult H., quia ὄχημα est ille λόγος θεῖος. Sed ἢ interdum explicandi vim habet. Mox F. e marg. Bas. 2. διαπορθμευθῆναι, codd. suis abnuentibus. — l. 15. H. ἐμοὶ μὲν γὰρ cum cod. Aug. l. 20. ἢ δὴ pro vulg. ἤδη e coniectura edidit Forst. et qui sequuti sunt. — l. 24. σώματα (pro vulg. σῶμα) e codd. et edd. vett. v. Wytt. — l. 25. Ol. γεώδη, καὶ
αἱ
ἔστι — Steph. in Marg. γρ ἔστι καὶ τοῦ θν. Ita Forst. et seqq. — l. 27. ἢ (pro καὶ) διαῤῥ. cum codd. et H. Antea in codd. nonn. κατεάξῃ. v. Heind. — l. 28. Fisch. e coniect. Forst. ed. ᾧπερ. Recte vulg. ὥςπερ tuetur Heind. Verba εἴτις διϊσχυρ. — ἀλλὰ φαίη — παθεῖν continent protasin, ὅρα οὖν (p. 147, 24.) — apodosin. Locum interpunctione et parentheseos notis ita iuui, vt hoc intelligeretur.

P. 147. l. 2. Marg. St. Π. οὐδεμία γ. μηχ. Immo reddit haec parenthesis antecedentium causam. — l. 6. H. ὡς ἀνάγκη — Idem coniicit: ἀλλά, φαίη ἄν τις, ἀνάγκη ἔτι π. ε. — l. 10. H. τοιοῦτόν τι — l. 16.

τυγχάνει pro vulg. τυγχάνῃ F. et H. e codd. — l. 21. καὶ αἱ ἐν τοῖς maluit H. quia αἵ τ' non αἱ ἔν τε praecessit. — l. 27. Διαβλέψας e pluribus codd. (etiam ap. Wytt.) recepit H. At Medium in aliis legitur, et vix librariis adscribi potest. — l. 28. F. τα πολλά.

P. 148. l. 1. ὁ Σιμμίας cod. Tub. quod non necessarium. — l. 3. ἅπτεσθαι τοῦ λόγου h. l. est, reprehendere disputationem. v. Fisch. — l. 7. δὲ cum cod. Aug. deleuit H., quia fere ἔπειτα ita, non addita part. δὲ ponitur. — l. 9. Ol. ἀλλ' ἄγε. F. ἀλλ' ἄγε δή, ἤ — Cum H. feci. — l. 10. Vulg. τό σε αὖ θρᾶττον, ἀπιστίαν παρέχει. Marg. St. Π. ὅ σε αὖ θρ. ἀπ. (Id. cum H. et W. recepi) Ἠ οὕτω, τὸ σὲ αὖ θρᾶττον, ὅ ἀπις. F. ed. τὸ σὲ αὖ θρᾶττον, ἀπ. παρέχειν; θράττειν Attice pro ταράττειν. — l. 11. Λέγω δὴ (pro δέ) cum H. e codd. — l. 12. ὅπερ — ἐλέγομεν. Per parenthesin haec accipienda esse monuit Steph. in marg. πρόσθεν codd. nonn. — l. 15. Seph. legi maluit ἀνατίθεμαι, probante Wytt. quod H. recepit. Est ἀνατίθεσθαι (pro calculum retrahere, hinc sententiam mutare, (inprimis Platoni vsitatum, sed et ἀντιτίθεσθαι (ponere calculum pro alio, sententiam cum alia commutare) non ineptum. v. Fisch. — l. 18. Marg. St. Π. ὡς μέντοι οὐκ, quod recepit F. — l. 21. Vulgo interpungitur: τί οὖν ἄν, φαίη — Mutaui cum H. ὁ λόγος, ratio, disputatio, in personam mutata.

P. 149. l. 2. F. ex Forst. coniectura pro ἴσως edidit σῶς. H. potius coniicit: ἀλλ' ἐστὶν ἔτι που ἴσως.
αι
l. 6. Ol. ἀνερωτῷ. Marg. St. γρ ἀνερωτῴη. Hoc e codd. cum F. H. et W. receptum. H. praeterea ἀπιστοίη edidit ex ingenio. Hoc certum est, ἀπιστῶν non iungi cum ἀνερ., vnde interpungendo distinxi. Nam subintell. εἴη. — l. 10. γε post τὸ omissum in edd. e codd. addidit H. — l. 18. δὲ post αὐτὴν e codd. addi-

derunt F. et H. Pro ἡ ψυχὴ cum H. dedi καὶ ψυχὴ — e codd. Articulo hic non locus est. Mox H. ταὐτὸ ταῦτα. — l. 20. s. F. et H. ἡ μὲν ψυχὴ — H. etiam e cod. P. πολυχρονιώτερον edidit, quod tamen nullis aliis libris confirmatum, e correctione videtur exstitisse. — l. 22. φαίη cum codd. et H. (pro φαίην vulg.) scil. ὁ λέγων κ. τ. λ., probante etiam Wytt. — l. 24. F. cum codd. nonn. βιῴη. Tum vero etiam cum cod. Tub. εἰ καὶ (pro κἂν) scribendum monet H. ἀνυφαίνειν paullo post est, rursus contexere. v. Wytt.

P. 150. l. 1. ἀπολομένης H. e cod. Tub. quae vereor ne correctio sit. — l. 2. ἐπιδεικνύοι τὸ σ. (pro vulg. ἐπιδεικνύοιτο σ.) e codd. cum H. et W. Post φύσιν excidisse ἂν putat H. Wytt. aut legi τὴν ἀσθένειαν τῆς φύσεως aut ita vulgata accipi vult. — l. 5. H. ἡμῶν ἡ ψυχὴ — Quae sequuntur: εἰ γάρ τις κ. τ. λ. Cebetem dicere conuersum ad Simmiam monet H. — l. 12. Ad μηκέτι — Marg. St. γρ μηδέν τι ἰσυγ. μὴ οὐ π. μόνον αὐτὴν ἐν τ. π. γεν. ἀλλὰ καὶ τελ. Quae Forstero probata, improbarunt F. et H. l. 19. Marg. St. Π. προσήκειν, quod recepit Wytt. vt a φαίη pendeat. At apodosis incipit, observante etiam H., a verbis εἰ δὲ τοῦτο οὔτ. ἔ. Sensus: in neminem exspectantem confidenter mortem cadit, vt non stulte confidat, qui non possit — l. 20. Ol. ἔχοι. Correxerunt iam F. et H. — l. 22. In his mutata structura, ac si repetendum sit φαίη. Fortassis tantum scriptum fuit: ἀνάγκῃ. — l. vlt. Marg. St. γρ μεταβαλεῖν (in Bas. 2.) At καταβ. εἰς ἀπ. est coniicere in ἀπ., facere vt quis dubitet; et a voc. ἀπιστ. pendent seqq. datiui.

P. 151. l. 2. ὕστερον (pro vulg. ὕστερα) e codd. cum H. Marg. St. Π. μέλλοντι (male). — l. 3. H. εἴη edidit, quia Optat. praecessit. E codd. nulla varietas

adlata. Nimirum diuerso sensu haec per vtrumque modum expressa sunt. — l. 9. Marg. St. ita reddit: „ratione enim illa mirifice afficior, vel tangor, vel animo haeret." Propr. est: capit. — l. 11. Ol. ὅτι αὐτῷ. Marg. St. ὅτι καὶ αὐτῷ. E codd. receptum a F. H. et W. — l. 15. πῇ δὴ malunt F. et H. — l. 18. Ol. ἢ καὶ ἱκανῶς. Marg. St. καὶ εἰ ἱκ. probante Wytt. Male F. ἢ καὶ ἱκ. Recte H. cum vno cod. deleuit ἤ, repetendum est πότερον. — l. 24. ἀγαμένως recte F. explicat: cum admiratione.

P. 152. l. 8. H. et F. ἀποκερεῖ, Attica forma. Comas Phaedon tondebit, mortuum Socratem lugens. v. Wytt. — l. 11. Vulg. ἡμῶν. Marg. St. γρ. al ἡμῖν, quod cum F. et H. e codd. recepi. Tropice τελευτᾷν (irritam, vanam, reddi) et ἀναβιώσασθαι (restituere vim et auctoritatem disputationis) dici patet. Διαφεύγειν λόγος (disputatio) dicitur, quando confutatur et ita auctori eripitur. — l. 16. H. οὐδ᾽ ὁ Ἡρακλῆς e codd. At integrum prouerbium fuit: οὐδ᾽ Ἡρ. πρὸς δύο. v. Suid. — l. vlt. H. παντάπασί τε, γε hic non aptum, et τε a scriptore traiectum esse, censens. Idem ὑγιᾶ, attica forma.

P. 153. l. 7. ἢ pro vulg. ἢ cum F. et al. Tum οὕτω pro vulg. οὔπω e codd. cum Wytt., qui tamen propter codd. varietatem censet cum Heusd., Platonem fortassis scripsisse: ἢ οὐκ ᾔσθησαι καὶ σὺ οὕτω τοῦτο γ. Heind. e Par. dedit: ἢ οὐκ ᾔσθ. σὺ οὕτω πως τοῦτο γ. quod Ficin. expressisse videtur. — l. 8. αἰσχρόν. Marg. St. γρ. al αἰσθάνῃ (e coniectura Cornar. inani. — l. 9. τἀνθρώπεια H. — l. 10. ἀνθρώποις. Marg. St. γρ. al ἀνθρωπείοις. — l. 12. ἡγήσατο (pro vulg. ἡγήσαιτο) cum codd. H. Nam praecessit ἐχρῆτο. l. 13. Steph. in Marg. „Iungendum σφόδρα cum χρηστοὺς et πονηρούς." (Nam antea ad ὀλίγους trahebatur.) At H. legi

mauult: τοὺς μ. χρ. κ. π. σφόδρα, σφόδρα ὀλιγ. vt σφόδρα ὀλίγοις opponantur πλεῖστοι. — l. 15. σμικρῶν cum F. e perpetuo vsu. Sed H. censet h. l. illud respuere aures, ideoque et hic μικρῶν reliquit et mox σμικρὸν posuit. — l. 26. H. ed. ἐφεσπόμην, quod Optatiuo locus non sit. Verba tamen in parenthesi sunt posita hoc sensu: te tamen duce tractarem hanc quaestionem. Plura excidisse putat Wytt. in hunc fere modum: εἰκὸς γὰρ ἔφη· ἀλλὰ ταύτῃ μὲν οὐχ ὅμ. οἱ λόγοι τ. α. εἰσίν. ἀλλ' οἶσθα πῇ; οὐκ ἔγωγε, ἔφην, ἀλλὰ σοῦ νῦν δὴ προαγ. ἐφεπολίμην. Ἐκείνῃ, ἔφη, ᾗ —

P. 154. l. 1. δόξει pro vulg. δόξῃ cum H. e cod. vt referatur ad ᾗ, et κἄπειτα sit pro ἔπειτα positum. l. 3. Steph. ed. αἰτιολόγους, sed in marg. γρ. ἀντιλογικοὺς (αἰ) quod cum recentt. restitui. Intell. ratio in vtramque partem et contra omnia disputandi. Sophistae ea vsi sunt. — l. 12. Verba τούτου ἐκπ. ἀποροῖ—ita enim pro ἀπορῇ in St. cum F. repositum — vncinis inclusi, quia in omnibus codd. desunt et vnius Serrani fide nituntur; Wytt. τούτου ἐκπεσὼν retinuit, quae verba sola Ficinus legisse videtur, deleuit H., atque ita etiam non opus fuit vt ante μὴ ἑαυτ. τ. αἰτ. cum F. adderetur καί. — l. 14. Pro ἀληθ. εἶναι mauult H. cum nonn. libb. ἀληθῆ λέγειν. — l. 19. δὲ ὄντων cum F. et H. secundum vett. edd. Nam St. e coniect. Corn. τε ὄντ. — l. 20. ὡς ante οἰκτρὸν vulg. additum cum plur. codd., iubente etiam Wytt. deleui. Certe non ita ponitur, sequente δῆτα.

P. 155. l. 2. ἀμφισβητήσωσιν cum nonn. libb. mavult H. — l. 4. Ol. δόξῃ. Correxit iam F. — l. 7. προθυμηθήσομαι e nonn. codd. praefert F. — l. 10. ὡς ante εἰ μὲν addi voluerunt Heusd. et Wytt. quo non opus, posito ante illa verba, loco commatis, colo. — l. 11. ἐγὼ cum nonn. libb. deleuit H. At opponuntur haec verbis ἃ αὐτοὶ ἔθεντο. — l. 14. Marg. St

al
γϱ διάνοιά μοι (in Cornar., quod ex δὴ ἄνοιά·μ. exstitit.) Alii codd. ἄνοια. — l. 20. Ed. St. [illegible]ωμολογήσατε, operarum errore. — l. 22. ἐμαυτὸν H. e codd. praeferendum censet propter oppos. ὑμᾶς. Idem l. 24. πϱῶτον μέν με mauult.

P. 156. l. 4. Steph. in Marg. „corpore tandem relicto, vt sit τοτελευταῖον aduerbialiter positum. Edidit ille: τοτελευταῖον, σῶμα κατ. At vid. c. 37. — l. 20. H. coniicit: ἄλλο ποτέ τι δοξ. s. ἄλλα, vt cod. Par. (et Vindobb.) Idem et F. dederunt δόξειε. — l. 22. Multi codd. δοξάσαι. Vulgatum tuetur praecedens δόξειε.

P. 157. l. 1. Vulg. ὅτι οὐ ταῦτα σ. quod tuetur Wytt.; vt ταῦτα referatur ad antec. οὐδαμῶς. Deleui cum H. οὐ, quia in codd. deest plurimis. Forst. et F. ὅτι οὐ ταὐτά — ξυμβαίνειν esse, consequi (ex praemissis syllogismi) censet Wytt., periphrastice poni F. — l. 16. Reprehenduntur a Platone passim οἱ εἰκότες λόγοι h. e. qui verisimilitudinem habent suntque oratorum, neque tamen semper reprehenduntur, v. Wytt. ἀλαζὼν vanus et de hominibus et de λόγοις dicitur. v. Fisch. ὑπόθεσις l. 22. est, assumtio,
al
sumtum. — l. 25. Marg. St. γϱ αὐτοῖς (vt edd. vett.) αὐτῆς (scil. τῆς ψυχῆς) ἐστιν ἡ οὐσία ad mentem nostram pertinet, propria ei est, essentia rerum intelligibilium. v. Wytt.

P. 158. l. 1. H. ex vno cod. ὡς ἡ ψυχὴ — l. 2. s. Aut τῇδε aut ἁϱμονίᾳ delendum esse, tanquam glossema censet H., et coniicit scriptum fuisse: τί δέ — τόδε; δοκεῖ σοι ἁϱμονίᾳ — Wytt. aliam eruit lectionem: τί δαί; — τί δοκεῖ σοι. — l. 4. H. ex vno cod. ὡς ἂν (quomodocumque) ἐκεῖνα — Alioquin esse debuisse ἂν ἔχοι. Nullo modo. — l. 11. αὐτῆς maluit legi F. — l. 13. ἢ ante οὐχὶ deleuit H. Idem ἐπὶ πλέ-

ον reddit plus, neque ad temporis spatium refert. — l. 17. H. e cod. Par. τοῦτο καὶ περὶ ψ. Non placet, quum mox legatur ὥςτε καὶ — l. 18. s. Omisso voc. μᾶλλον Heusd. Wytt. H. legi iubent ἑτέραν ἑτέρας ψυχὴν ψυχῆς — Certe μᾶλλον abesse debet, vnde uncinis inclusi. — l. 25. Deleui artic. τὴν ante ψυχὴν vulg. additum, cum codd. vt et supra deerat. ὄντα eleganter additur, neque recte in nonn. libb. omittitur.

P. 159. l. 10, μηδὲν (pro vulg. μὴ) μᾶλλον cum H. e codd. — l. 13. Vulg. ἔ. ὅτι. Steph. in Marg. „Leg. vid. ἔστιν ὅ, τι vel ἔστιν ὅτε.“ ἔστιν ὅ, τι recepit H., ne graecum quidem ἔστιν ὅτι pro ε. ὡς ratus. Postulat et sequens τὸ ἴσον.

P. 160. l. 2. Vulg. αὐτὸ τοῦτο τὸ ψ. εἶν. Articulum cum F. et H., codd. etiam suadentibus, omisi. Structura est; εἴπερ ὁμ. ψυχαὶ πεφ. εἶναι αὐτὸ τ., ψ. Praecedens ψυχαὶ omitti malebat H., αἱ ψυχαὶ legi Wytt., qui το tuetur suis libris scriptis. — l. 4. ἂν e Stob. recte adiecit H. probante etiam W. — l. 5. ἢ ante ὑπόθεσις cum F. et H. adieci. — l. 9. s. Vulg. τοῖς κατὰ τὸ σ. πάθεσιν, ἢ καὶ ἐν. τοῖς παθήμασι; Breuiorem lectionem, a Stob. et codd. suppeditatam, probatam Wytt., recepi cum H. — l. 11. Vulg. ὡς εἰ (tum ne αἱ ἕλκειν quidem sequi poterat). Marg. St. γρ οἷον εἰ (f. οἱονεί). Emendarunt e codd. F. et H., probante Wytt. — l. 17. ψάλλοιτο (pro πάλλοιτο) ex vno Stob. praeferendum censet Wytt. — l. 18. Fisch. cod. Aug. sequutus edidit: — πάθος πάσχειν, ἢ ἐκεῖνα — Recte aduersatur H., probans Spalding. rationem ita verba resoluentis: ἐναντία ᾄδειν τούτοις ἃ (καθ' ἃ) ἐπιτείν. — ἐκεῖνα, i. e. ἐναντία ᾄδειν ταῖς ἐπιτάσεσι — καὶ ἄλλως ὁτῳοῦν πάθει ἐκείνων, ἐξ ὧν — l. 26. Wytt. e codd. nonn. praefert: τὰ δὲ κ. τ. γυμν. — l. 28. νουθετεῖν cum quarto casu struitur; additur Datiuus, quia ἀπειλοῦσι eum postulat, quam structuram H. illustrat.

P. 161. l. 2. Homeri locus est Odyss. XX. 17. — l. 8. παθημάτων (pro παθῶν vulg.) cum H. e codd. et Stob. διανοουμ. ὡς ἁρμονίας etc. Platonico more dictum pro διαν. ἁρμονίαν αὐτὴν εἶναι. ἢ καθ' ἁρμ. quam vt comparari cum harmonia possit. l. 11. οὐκ (praeeunte cod. Tub. et Fic.) deleuit H., quod negandi part. post μὰ Δία, non post νὴ Δία, recte ponatur. Tum intell. ταῦτα ποιῆσαι διανοούμενος, ὡς αὐτῆς οὔσης οἵας ἄγειν τε ταῦτα κ. δ. — l. 14. ἔχει pro vulg. ἔχειν cum Wytt. e codd. — l. 16. Harmonia Thebana Cadmi fuit vxor. Quae Simmias Thebanus dixerat de anima, eam similem harmoniae esse, appellat τὰ τῆς Ἁρμ., non respiciens ad muros Thebanos lyrae harmonia exstructos, eaque ἵλεω γέγονεν, placata esse, quia confutauit, et Cebetis Thebani rationem contra animae immortalitatem, illi similem, τὰ τοῦ Κάδμου appellat, propter huius coniunctionem cum Harmonia. ὁ λογος ὁ πρὸς τὴν ἁρμ. est disputatio aduersus harmoniam. — l. 21. H. e. coni. Forst. ὅ, τι ἠπόρει. Defendi certe ὅτε, quo tempore, potest. Mox ἔξοι scribi mauult H. — l. 23. Ol. πάνυ μοι οὖν. Ordinem mutaui cum H. et codd. F. cum cod. Tub. πάνυ μὲν οὖν μοι — Marg. St. γρ πάνυ μέντοι ἀτόπως. — l. 24. Ταυτὰ (pro vulg. ταῦτα) iam F. e codd. — l. 27. ἡμῖν mauult legi H. βασκανία est inuidentia (v. Wytt.) et περιτρέπειν vertere in fugam, euertere. v. F.

P. 162. l. 1. Ὁμηρικῶς est Homerico formulae sensu et ἐγγ. ἰέναι ita est, propius ad rem accedere. — l. 7. εἰ ante ἐν ἄλλῳ β. addidi cum H. e codd., iubente sensu. ἄλλος βίος opponitur philosophorum vitae. Mauult H. etiam ἄλλον βίον legi. Wytt. requiri putabat: ἢ ἐν ἄλλῳ βίῳ ἐν ᾧ βιοὺς ἐτελ. l. 10. H. e duobus codd. ἡμᾶς ἀνθρώπους γενέσθαι, sed cuum γενέσθαι hic sit nasci, patet ἀνθρώπους e

gloss. exstitisse. — l. 14. ss. Verba finita ἦν (ἀθάνατον est, immortalis naturae) — ζώη — ἀπολλύοιτο pro infinitinis, qui a κωλυειν pendeant, posita recte monent F. et H. Wytt. postrema transponi vult ita (post νόσος): διαφέρειν δὲ δὴ - - φοβεῖσθαι· προςήκειν — ὡς ἀθάνατόν ἐστι, μὴ (metuere ne) ταλαιπωρουμένη τε δὴ — ἀπολλύοιτο. Dubito tamen an recte dicatur: φοβεῖσθαι μὴ ζώη — l. 18. H. edidit: διαφέρει, (φῄς interiecto) ne deinde προςήκειν scribendum sit. — l. 25. Ol. διαφύγοι. Correxit iam F. Perperam etiam ol. colon post ἡμᾶς positum, et εἴτε scriptum fuit.

P. 163. l. 9. Perperam ed. Steph. θαυμ. ὧς — l. 11. H. e codd. ὑπερήφανος, at ὑπερήφανον ap. vett. qui h. l. laudant. nec commode dicitur ὑπερήφανος σοφία εἰδέναι — l. 13. ἑαυτὸν ἄνω καὶ κάτω μεταβάλλειν non diligentiae in contemplando, sed in contantiae significationem habet. v. H. — l. 16. συντρέφεσθαι est, coalescere, coagulari, v. F. et H. — l. 20. γίγνοιτο. Mutata est hic et paulo post structura. — l. 22. κατὰ ταυτὰ legi mauult H. — l. 25. ὡς οὐδὲν χρῆμα. Non subint. πρός, sed est, vt nihil quidquam, i. e. ineptior, quam quisquam. l. 27. ὥς γε δὴ mauult H.

P. 164. l. 6. ὀστοῖς cum codd. pro vulg. forma ὀστέοις. — l. 13. H. e codd. ἱκανῶς, sed hoc glossema videtur. — l. 14. Wytt. mauult: αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ (maior illo per caput) καὶ ἵππος ἵππου. In ἵππου (pro ἵππῳ) codd. adsentiuntur. Itaque cum H. recepi. — l. 17. Steph. et Forst. προςθεῖναι. H. F. et W. reuocarunt e codd. pristinum προςεῖναι, huic loco aptissimum. l. 20. leg. ἔφη. l. 21. περὶ τούτων του. του cum H. addidi e codd. l. 23. Wytt. putat nexum disputationis postulare, vt scribatur: ἢ τὸ ἓν ᾧ ἓν προςετέθη δύο γεγ.· ἢ τὸ προςτεθέν· ἢ τὸ προςτεθὲν καὶ ᾧ προςετ. — P. 165. l. 1. δυοῖν cum F. et H. pro vulg. δύο e codd.

et edd. vett. Wytt. malebat: ἐγ. τοῦ δύο γενέσθαι. Structura est: ᾗ ξυν. τοῦ πλ. (pro τὸ πλ.) ἁ. τεθ. αὐτοῖς αἰτ. ἐγ. δ. γεν. — l. 4. ἐν. ᾗ τότε H. Ficinum sequutus recte edidit. Nam ᾗ τότε refertur ad τὸ διασχίσαι, de quo tamen mox νῦν adhibetur. ἐναντίος ᾗ contra quam, contrarius alii rei, Platoni frequens. — l. 9. Ol. ἐν ὀλίγῳ. ἑνὶ λόγῳ ex certa Corn. emendatione recepit Steph. v. F. et W. — φύρω paulo post in Praeter. notione accipit Wytt. — l. 13. Structura est: ἀκ. τινος ἀναγιν. ἐκ βιβλ. ὡς ἔ. A. — l. 15. H. e nonn. codd. ταύτῃ ἤδη. l. 18. τοῦθ' H. et mauult idem ἔχοι.

P. 166. l. 2. In ambiguitate vocc. κατὰ νοῦν (quod et ad Anaxagorae placitum referri potest, et gratum significat) acumen est. v. Wytt. — l. 10. ποθεσόμενος ex praua ap. Eust. (ποθέσων) et in aliis libb. lectione (v. Wytt.) recepit H., negans ὑποθησόμενος conuenisse Socrati. Quidni hic dicatur aliud causarum genus ponere, sumere, ab aliis prolatum? — l. 19. αὐτῶν (pro αὐτὸν) e nonn. libb. dedit H. — l. 25. Steph. in Marg. „Rectius fortasse: ὑπὸ δὴ θαυμ. Recte repudiat H. φέρεσθαι ἀπὸ ἐλπίδος est, spe depelli, v. F. — l. 27. voc. ἀνὴρ pro ὁ ἀνὴρ poni docuerunt Wytt. et H.

P. 167. l. 3. εἴ ante τις e codd. cum H. adieci, quamquam abesse potuit. — l. 7. ὀστῶν (Attica forma) pro ὀστέων. e codd. recepta. στερρὰ vt in nonn. edd. est forma poetis vsitatior. — l. 13. που deleri mauult H. — l. 22. κελεύωσιν ed. F. Recte tuetur vulg. H. Postea ταύτῃ positum, quia vniuerse dicitur.

P. 168. l. 4. H. e codd. nonn. ταῦτα. Mihi ταύτῃ, eo modo, eatenus, exquisitius videtur. — l. 6. τὸ γὰρ — Aut excidisse plura, aut scribendum esse: τὸ δ' ἄρ' ἦν (hoc autem erat) μὴ διελ. — censet Wytt. Per exclamationem haec efferri vult H., vt post eam intelligatur, οὐ γελοῖόν ἐστι aut tale quid. Mihi εἴη ex antecedd. repetendum videtur: εἴη γὰρ τὸ μὴ διελέ-

σθαι οἷόν τ' εἶναι — l. 10. Ol. ὄμματι. Marg. Steph. „Ficin. etiam videtur legisse ὀνόματι, non ὄμματι i. e. oculo.“ ὀνόματι e codd. etiam receperunt F. et H., probauit Wytt. ὡς αἴτ. αὐτὸ πρ. est, ita illud appellare quasi sit causa ipsa (αὐτὸ τὸ αἴτιον) v. H. — l. 12. Sensus: Alius quidem turbinem circumdans terrae, quo coelum eam vertat, stabilem scilicet eam facit. v. Wytt. Notatur maxime Empedocles. — l. 13. Sensus: alius terram tamquam mactram aëre veluti fulcimento sustineri. v. Fisch. Ad Anaximenem pertinet. — l. 15. Ol. αὐτοῦ. αὐτὰ (terram, aërem et coelum) iam Forst. F. H. et W. e codd. dederunt. Structura est: τὴν δὲ δύναμιν τοῦ οὕτω νῦν αὐτὰ κεῖσθαι, ὡς οἷόν τε βέλτιστα τεθ. — l. 17. Sensus: putant se hoc Atlante (ea causa, quae ita, vt optimum est, rerum vniuersitatem complectitur) robustiorem se etc. (firmiorem causam) inuenturos. Totum locum, ἀλλὰ ἡγοῦνται — ἐξευρεῖν post οὐδὲν οἴονται transponi vult Wytt. — l. 19. καὶ ὡς — H. coniicit: τὸ δὲ ὡς ἀλ. δέον ταῦτα καὶ ξυνέχον, τὸ ἀγαθὸν καὶ δέον, ξυνδεῖν κ. τ. λ. — l. 21. H. cum nonn. τῆς τοιαύτ. — l. 22. Steph. ἔχῃ Reuocarunt ἔχει F. et H.— l. 23. ἂν ante αὐτὸς cum nonn. codd. deleuit H. Cum οὔτε iungit F. — l. 25. ἣν (vulg.) cum Forst. et H. mutaui in ᾗ (qua ratione), probante Wytt. Fisch. iungit: τὸν δευτ. πλοῦν ἐπιδ. ποιησ. (pro ἐπιδείξωμαι) et ζήτ. ἣν πεπρ. (quam institui). πραγματεύεσθαι πλοῦν, quia hoc tropicum est, dici potuit.

P. 169. l. 2. σκοτούμενοι pro σκοπούμενοι legi mauult Wytt. — l. 17. ἁπάντων τῶν ὄντων ducibus nonn. libris legi vult H. — l. 23. Ne quis ἐπιχειρήσων legat (ob ἔρχομαι), in ἐπιχειρῶ notionem futuri esse monent H. et W.

P. 170. l. 3. φθάνοις scil. μου. Sensus: quantocius conclude, v. F. et W. — l. 14. ἀτέχνως (sine arte)

pro vulg. ἀτεχνῶς cum H. scripsi, probante Wytt. l. 15. articulo, qui abesse non poterat, scripsi αὐτὸ τὸ καλόν. — l. 17. προςγενομένη quum non ad παρουσία aut κοινωνία pertineat, fuerunt, qui προςγενόμενον scriberent. Wytt. exspectabat προςαγορευομένη. — l. 23. Ol. ἢ οὐ — Emendauit F. — l. 26. Ol. ἂν ἄρα. Cum H. ordinem mutaui. F. maluit: ἂν ἄρα ἄν.

P. 171. l. 6. H. cum codd. nonn. ἀπαντήσῃ. At φοβούμενος eandem vim habet, quam infra φοβοῖο. l. 8. s. Steph. in marg. „capite, qoud paruum sit, maiorem, i. e. paruum alioqui hominem maiorem esse capite, quam sit aliquis alius.“ — l. 19. Ol. σχισθέντος. Compositum recte F. et H. e codd. restituerunt. vid. c. 45. — l. 22. Recte pro μετάσχοι H. dedit μετάσχῃ, vt infra ὃ ἂν μέλλῃ est. ἂν ad οὗ pertinet. — l. 24. δεῖν positum, ac si post βοῴης esset Infinitiuus. Non igitur in δεῖ mutandum. l. 27. κομψεῖαι sunt nimis subtiliter excogitatae et vanae rationes. l. vlt. σαυτοῦ F. et H. pro σεαυτοῦ, vt mox in omnibus edd. est

P. 172. l. 2. ἡ ὑπόθεσις est sumtio, enuntiatio illa, in quod cadat notio pulcritudinis (αὐτὸ τὸ καλὸν) etc. id esse pulcrum etc. ἔχεσθαι hic esse firmiter amplecti, statim post (in ἔχοιτο) aggredi, oppugnare, docet Wytt. — l. 9. ἅμα non ad φύροιο referendum et φύρεσθαι id. est, quod ταράττεσθαι. v. H. — l. 23. οἶμαι h. l. i. q. μέμνημαι v. H. et εἴδη i. q. ἰδέαι. v. Wytt. — l. vlt. Pro φῂς (Steph.) reuocauit F. e priscis edd. φῇς.

P. 173. l. 15. s. Turbata haec esse agnoscunt W. et H., ille coniiciens: τῷ μὲν, τῷ μεγέθει ὑπερέχειν, τὴν σμικρότητα παρέχων (illi quidem, quod magnitudine eum superat, paruitatem praebens), τῷ δὲ (huic) τὸ μέγεθος (sc. παρέχων), τῆς σμ. ὑπερέχον· hic autem: τοῦ μὲν τὴν σμικρότητα τῷ μεγέθει ὑπερέχων, τοῦ δὲ τῷ μεγέθει τῆς σμικρότητος παρέχων ὑπεροχὴν (alterius par-

uitatem magnitudine sua superans, alterius magnitudini paruitatem suam superandam praebens), vterque partim codd. sequutus; probabilior tamen Wytt. ratio. — l. 18. ξυγγραφικῶς Fisch. interpretatur, historicorum more, Wytt. scriptorum (ciuilium) ratione (recte, opinor). H. eorum in modum, qui chirographo cauent (male). — γε που cum H. e codd. pro vulg. γέ πως. — l. 21. Vulg. οὐδέποτε θέλειν (quod hic inanimatis tribui obseruat Wytt.) et l. 23. οὐδὲ θέλειν. Correxerunt F. et H. e codd.

P. 174, l. 1. ὅςπερ ἦν legi vult Wytt. — l. 2. ὡς αὕτως respondet antecedenti ὥςπερ. Itaque punctum ante hoc positum cum H. in col. mutaui. — l. 5. Verba, ἔτι ὂν ὅπερ ἦν in fine periodi post παθήματι poni vult Wytt. — l. 10. ἡμῖν pro vulg. ὑμῖν cum F. et H. e codd. — l. 15. παραβαλὼν τ. κ. capite admoto, v. F. ἀνδρικῶς viriliter, probe, ironice dicitur. v. Wytt. — l. 26. H. cum nonn. codd. ἄν ποτέ φαμεν — vt ἂν ad ἐθελῆσαι pertineat. Probabilius est φαῖμεν in φαμὲν mutatum esse, quam contra.

P. 175. l. 1. αὖ vulg. omissum e codd. addiderunt F. et H., sed hic mauult: οὐκ αὖ. Idem mox legendum coniicit: καίτοι τοιοῦτο κ. τ. λ. Recte, opinor.— l. 5. s. Steph. ξυνομολογήσεις θερμόν τ. καλεῖν — E codd. emendarunt Forst. F.. H. et W. — l. 6. Vulg. Ἀρ' οὐχ ὅπερ χιὼν εἶπ. Emendaui cum H. e codd. Accusatiuum postulant antecedentia. — I. 19. τοῦ αὐτοῦ ὀνομ. est, eodem nomine; ne quis cum F. ἑαυτοῦ aut αὑτοῦ praeferat. l. 22. ἐν τῷδε H. cum nonn. libb. quod vnum exemplum proponatur. At τοῖςδε ad omnia dicta refertur.

P. 176. l. 3. αὐτῆς (pro αὑτῆς) cum H. dedi. —

P. 176, l. 4. Male ap. Steph. post ὄντος comma positum. Tum vulg. οὐχ ὅπερ. Emendauit H. Nam alioqui esse debuerat: ὅπερ ἡ τρίας, Nunc omnes Genitiui ab ὄντος pendent. τὸ περιττὸν est numerus

impar. —l. 8. F. ed. τέτταρα. ὁ ἥμισος (pro τὸ ἥμισυ) τοῦ ἀριθμοῦ est altera dimidia pars totius numerorum seriei, sc. impares. ὁ ἕτερος στίχος alter ordo, impares. v. Wytt. — l. 16. ἐν αὐτοῖς (pro ἐν αὐτῇ vulg.) e coniectura multorum VV. DD. cum H. reposui. — l. 17. Mutata est structura, quum ἀπολλυμένοις - ὑπεκχωροῦσι esse deberet. Scriptum est ac si φαίνεται praecessisset. — l. 19. Ed. Steph. πρινὴ — l. 27. ἃ addidit primus Steph. ex Corn. emendatione. — l. 28. αὐτοῦ F. — ἴσχειν pro vulg. σχεῖν. e codd. cum H. datum.

P. 177. l. 1. Loci lectionem e Corn. siue coniectura siue codice constituit ita Steph., eaque mihi videtur sequentibus respondere, etsi, a Platone ita scriptum esse, adfirmare non ausim. In alia abiit H., atque edidit: ἀλλὰ καὶ ἐναντίου αὐτοῦ ἀεί τινος; hoc sensu Nonne haec sunt (quae ex contrariis nihil suscipiunt) ea, quae, quidquid amplectuntur et tenent, id cogunt non tantum suam tenere formam, sed etiam semper alicuius, quod ipsum est contrarium. l. 7. leg. Ναί. l. 9. Male ed. St. ἆρα. — l. 11. Restitui cum H. lectionem omnium codd. (de suis nihil dixit Wytt.) et edd. ὁρίσασθαι, pro qua Steph. e Corn. coniectura dedit ὥρισται, verba οἷον - πάμπολλα parentheseos notis inclusi, vt interruptus sermo per ἀλλὰ redeat ad superiora. — l. 12. H. mauult e cod. Aug.: ὅμως οὐδέποτε δέχεται — Aut τὸ ἐναντίον deleri, aut (pro αὐτὸ τ. ἐ.) scribi τὸ οὐκ ἐναντ. ternio non recipit parem, quamvis non contrarium. — l. 14. τὸ γὰρ ἐν.— Sensus: numerus ternarius semper ad numerum parem (αὐτῷ sc. ἀρτίῳ) affert aliquid quod eius notioni sit contrarium (scil. τὸ περιττόν). l. 17. ὁρίζει Fisch. vt saepe, et infra ἔπει. — l. 19. ἐφ' ὅ, —

αἰ

ἐη. Marg. St.: „γρ. ἐφ' ὅτῳ ἂν αὐτῷ ᾖ, Cornar. coniecit: ἐφ' ὅτῳ ἂν αὐτὸ ᾖ (vt et codd. nonn. v. Wytt.)

Vulg. recte praeferunt F. H. et W. ἐκείνῳ antea ab ἐπιφέρῃ pendet, et αὐτὸ τὸ ἐπιφέρον repetit antecedens ἐκεῖνο, ὃ ἂν ἐπιφ. de quo vsu v. Wytt. — l. 22. Post τὴν τοῦ ἀρτίου malit H. addi ἰδέαν. — l. 23. H. coniicit: καὶ αὐτὸ ἄλλο ἢ ἐναντίον· ὅμ. δ. Vulg. ἄλλῳ Forst. intelligit ἡμίσει, Wytt. ἁπλῷ.

P. 178. l. 1. Vulg. καί μοι μὴ — Cum H. scripsi e codd. Tum H. edidit: ᾧ ἂν ἐρ. ἀλλὰ ἄλλῳ cum nonn. libris. Vulgatum, in quo molestam inuenit H. sententiae ambiguitatem, praetulit etiam W. — l. 5. In edd. vett. ὃ — Steph. recepit Corn. coniecturam, sed idem coniecit: ᾧ ἄν τι σώματι (quod, probatum Wytt., recepit F. at ἐν tuentur codd. et solent composita ita praepos., vnde composita sunt, additam habere) aut ᾧ ἂν σώματί τι, aut ὃ ἄν τι ἐν τῷ σώμ. H. hic et statim bis pro ᾧ ἂν scripsit ὅταν—Sensus: quanam re, in corpus incidente, id corpus calidum erit? quam structuram Graecis propriam, illustrat Wytt.—l. 11. Vulg. περιττόν, quod tuetur Wytt. Mihi tamen recte e codd. H. et F. περιττὸς scil. ἀριθμός, scripsisse videntur.

P. 178. l. 26. Obseruandum, τὸ μὲν ante ἄμουσον intelligi, propter alia loca, vbi Critici addi voluerunt. v. Cratyl. 3.

P. 179. l. 1. Hic et paullo ante atque pòst articulum ante ψυχὴ vel Stob. vel codd. omittunt, non male. l. 7. ἐπαγάγοι in ἐπῆγεν mutari iubet H. — l. 11. Pro ἄψυκτον Wytt. censet postulari ἄψυχρον· alioqui pro ἄθερμον l. 6. ἀθέρμαντον legendum esse. ἄθερμον pro ψυχρὸν et ἄψυκτον s. ἄψυχρον pro θερμὸν nouo modo h. l. dicta. — l. vlt. οἴχεται ἀπ. i. e. οὐκ ἀπόλλυται ἀλλ' ὑπεξέρχεται.

P. 180. l. 8. δέξεται pro vulg. δέξαιτο cum H. e codd. recepi, sed ὄν, post ἀϊδ. nolui cum eo delere. — l. 12. H. ex vno cod. dedit: ἀνθρώπων τε καὶ ἔτι — Tum παρὰ ante θεῶν abesse debuerat; et γε cum aliqua vi ponitur.

P. 181. l. 5. Restitui e codd. et edd. vett. cum H. locum. Steph. part. ἀλλὰ e Corn. coniectura transposita scripsit: ὁ Σωκρ., ταῦτα τ. ε. λ. ἀλλὰ καὶ τάς γε ὑποθ. Ἀτιμάζειν antea est, non magni facere, imparem existimare. — l. 6. ὑμῖν cum codd. F. et H. pro ἡμῖν, ob seqq. Tum debebat ἐπισκεπτέον esse; retulit auctor ad εἰ πιστοὶ — l. 11. τόδε γ' ἔφη (pro vulg. τόδ' ἔφ.) cum F. et H. e codd. l. 13. ἐστιν post ἀθ. cum codd. nonn. deleuit H. Sensum hoc tamen iuuat. ἐν ᾧ καλ. τὸ ζῆν est, ἐν ᾧ τὸ καλούμενον ζῆν ἐστι v. Wytt. — l. 16. μάλιστα cum nonn. libb deleuit H., idemque ἀμελήσει ex iis dedit, neutrum recte, opinor; quamquam structura part. εἰ cum Fut., antecedente aut sequente Opt. in alia re et sententia probatur. — l. 24. τροφὴ de anima, est nutrimentum, pabulum, cognitionis.

P. 182. l. 1. διαδικάζεσθαι est, se diiudicandum praebere, iudicium de se fieri iubere. v. Fisch. et Wytt. — l. 4. ἐκεῖ. Marg. St. γρ ἐκείνων (in Bas. 2.) — l. 8. Aeschyli versus fuisse videtur: ἁπλῆ γὰρ οἶμος πάντας εἰς ἅδου φέρει. — l. 10. οὐ γὰρ (pro vulg. οὐδὲ γ.) e codd. cum H. — l. 12. Vulg. θυσιῶν. Marg. St. γρ ὁσίων. Id e codd. (pluribus ap. Wytt.) cum Forst. et H. recepi. ὅσια sunt quae diis debentur, νόμιμα legibus ciuitatum sancita; h. l. religio mortuorum et iusta. v. Wytt. l. 14. Heusd. coniecit: οὐκ ἀγανακτεῖ. Tuetur vulg. Wytt.: praesens conditio ei non ignota est. τε post ἔτι abesse mauult Heind. — l. 27. Ἀνάγκης scripsit F., vt dea intelligatur, improbante H. et W. ὑπ' ἀνάγκης est necessario.

P. 183. l. 3. Vulg. πολλοὶ δέ εἰσι. Ordinem mutaui cum H. e codd. Ante Εἰσὶ addendum LVIII. l. 6. et 16. vulg. πέπυσμαι. Codd. obsequuti mutarunt F. et

H., probante etiam Wytt. l. 10. *Οὐχὶ Γλ. τέχνη* (quae fuit propria locutio prou.) maluit H. Sensus: non difficile mihi videtur esse. — l. 22. *ἀλλ' ἱκανήν τε εἶναι* ed. H. Mox *ἑαυτῷ* pertinet ad *ὁμοιότητα*, vnde recte Steph. in Marg. vertit: verum ad eam retinendam satis esse, quod coelum sibi quaquaversus simile sit etc.— l. 27. Vulg. *μένει*. St. in Marg. *Π. μενεῖ*. quod cum H. e codd. recepi. *δὴ* post *πρῶτον μὲν* ex Euseb. et Plat. vsu adieci. — l, 28. *γε* plene scripsit F. pro vulg. *γ'*.

P. 184. l. 1. *μέχρι* pro vulg. *μέχρις* cum F. et H.

P. 184. l. 4. Post *βατράχους* comma posui, quum recte H. monuerit *περὶ τ. ϑ. οἰκ.* pertinere ad *ἡμᾶς*.— l. 13. *ὑποστάϑμη* sedimentum, id quod subsedit, dicitur. v. Fisch. — l. 24. *σφίσι* pro vulg. *σφίσιν* F. e codd. Ad pluralem transit, quia *τις* de pluribus intelligitur. — l. vlt. Iacobs. coniecit: *ὡς διὰ τούτου ὁρῶντας τὰ ἄστρα χωρ.* Vulgatum dicitur, pro: *οἰόμενοι διὰ τούτου* (sc. *ἀέρος*), *οἱ ρ. ὁ.,—χωρεῖν*

P. 185. l. 1. H. coniicit: *τὸ δὲ εἶναι τοιοῦτον· ὑπ' ἀσϑ.* Wytt. mauult *ταὐτὸν* abesse, aut ei subiungi *ἢ* aut *τῷ*. — l. 2. Vulg. *οἵους εἶναι*. Correxerunt F. et H., quibus codd. Wytt. accedunt. — l. 4. F. e cod. Aug. *ἀναπτοῖτο*. *ἂν* post *κατιδ.* cum F. et H. e codd. addidi. Coniecerat addendum Steph. — l. 8. Fisch. cum nonn. libb. scripsit: *ὁ ἀληϑῶς οὐρανός*. — l. 14. *σήραγγες* h. l. non cavernae, sed saxa latentia in mari sunt. Fisch. l. 16. *ἡ γῆ* scil. in mari: vbicumque in mari terra sit, vbicumque mare terram alluat et tegat. — l. 20. Aut legi, aut certe ita intelligi vult Wytt.: *τὰ ἐπὶ τῆς ὑπὸ τῷ οὐρ. γῆς*.— l. 24. *αὐτῇ* pro vulg. *αὕτη* cum H. ex Eus. et mox *αὐτὴν* ante *ϑεῷτο* codd. auctoribus omissum, sed quod mox H. e Stob. dedit *ποικίλοις χρώμ. διειλημμένη* correctionem sapit. *καταχρῆσϑαι* pro simplici verbo, quamquam Steph. dubitat, ponitur. — l. vlt. Οἱ

ἐκλαμπροτέρων male probatum a Forst. et Fisch. Emendauit Steph. v. Wytt.

P. 186. l. 9. ξυνεχὲς pro adv. ξυνεχῶς. Ita non commate a sequente voc. distinguendum neque καὶ interponendum est. — l. 11. ἀνὰ λόγον pro vulg. ἀνάλογον recte H. dedit. τοιαῦτα ante φύεσθαι fortassis addendum censet idem. — l. 13. τελειοτ. Marg. St. *Π.* τήν τε λειότητα id est l e u o r e m (laeuorem) siue lenitatem (laeu.). Recepit H., sed codd. hactenus collati non addicunt. — l. 17. ὅ τι οὖ. Sic cum H. e codd. dedi. Vulg. ὅτι μὴ τ. Bipp. ὅ, τι μὴ τ. l. 18. κάλλιον praestare censet H. — l. 21. καὶ ante ὑπὸ addidi cum H. ex Eus. deleri ὑπὸ malebat Wytt.

P. 187. l. 6. τε post ὕδωρ deleuit H. cum nonn. libb. — l. 7. Post ἀὴρ vulg. τοῦτο ἐκεῖν. — Marg. St. αἰ γρ ἀὴρ ἐκείνοις τ. αἰθ. Recepi cum H. e codd. et Stob. quia melius respondet ἡμῖν. — l. 10. ὀσφρήσει, quod pro φρονήσει ex vno cod. recepit H., correctionem antiquam redolet. — l. 14. Pro ἄλση e duobus codd. ed. H. ἕδη, quod, si pluribus libris niteretur, neque iis, in quibus plura sunt glossemata, praeferrem. l. 16. Colon vulg. post θεῶν positum cum H. mutavi in comma et post αὐτοὺς posui colon. Ita αὐτοῖς ad h o m i n e s, αὐτοὺς ad d e o s pertinet. — l. 19. τούτων ante ἀκολ. cum H. e cod. addidi. — l. 20. οὕτω πεφυκ. est, h u i u s n a t u r a e e s s e. — l. 24. Steph. Marg. καὶ τὸ χάσμα (scil. quia αὐτοὺς redundat, pro quo H. dedit αὐτῶν). Redundanter ita αὐτοὺς poni docet Wytt.

P. 188. l. 1. Fisch. ed. στενώτερα. H. mauult Ionicam, quae et Atticis vsitata fuit, formam στεινότερα poni. Sensus: loca haec sub terra ita perforata esse, vt ab altero in alterum meatus pateant etc. — l. 3. ἀενάων (pro vulg. ἀεννάων) recte scripsit H.

P. 188. l. 7. ῥύαξ eximie dicebatur f l u m e n ar-

dentis materiae ex Aetna prodiens. v. W. et H. — l. 10. τύχῃ pro τύχοι cum H. dedi. — l. 13. Vulg. non post τινα sed post χασμ. τ. γ. colon (vnde Steph. ad ἄλλως in Marg. posuit: ὃ ἄλλως τε μ. et post ὅλης τ. γ. punctum. Emendauit F. — l. 11. εἰς γάρ τοι τ. ex vno cod. dedit H. — l. 26. αὐτὸ (pro vulg. αὐτὸν) cum H. scripsi. Nam pertinet ad τὸ ὑγρόν.

P. 189. l. 6. Pro τοῖς (ad quod Fisch. intelligit μέρεσι) Zeun. et Wytt. malunt τότε legi. H. iungit verba sic: τὰ ῥεύματα εἰσρεῖ διὰ τῆς γῆς τοῖς κατ' ἐκεῖνα καὶ πληροῖ αὐτά. — l. 12. ἕκαστα e Stob. recepi, probante Wytt. Inde exstitit ἑκάστους, quod e vett. edd. et codd. reuocauit H., nam Steph. ἕκαστος, Fisch. ἑκάστοις ediderant. ὁδοποιεῖσθαι est, aditum, viam, sibi patefacere. — l. 17. ἐξηντλεῖτο mauult legi H. Dici pro ᾗ ᾗ ἐπηντλ. vt paulo post esse debebat ᾗ ᾗ εἰσρεῖ, monet Wytt. — l. 22. s. Vulg. ap. Steph. κάτω καμφθέντα, πάλιν ἐμβάλλει, ᾗ δυνατόν ἐστιν — et mox κατιέναι. Emendauit e codd. F. καθέντα sunt se demittentia et καθιέναι se demittere. v. W. et H. — l. 24. s. Marg. St. γρ. πρὸς ἀμφοτέροις (vt Bas. 2. et cod. Tub.), vnde coniecit Heind. πρόσω ἀμφοτ.

P. 190. l. 1. Steph. et seqq. περικύκλῳ, quod e vett. edd. mutauit H., coniiciens πέριξ κύκλῳ. — l. 3. ὁ Ἀχέρων mauult H. τε post ἐρ. e codd. additum a F. et H. — l. 11. κάομενον Atticum pro καιομ. reposuit H. — l. 14. τῇ γῇ abesse mauult H. aut τῆς γῆς scribi, ne intelligatur de fluuio terram cingente, quum agatur de meatu subterraneo. Nimirum τῇ γῇ ita dicitur, vt post ὑπὸ γῆς. — l. 18. ἔτι cum nonn. libb. deleuit H. — l. 21. πρῶτον post ἐκπίπτει transponi malunt H. et W. — l. 24. ἦν quod post λίμνην exciderat, cum H. restitui.

P. 191. l. 1. Post *μίγνυται*, nescio cur, F. punctum posuit. — l. 3. *λέγουσι* e codd. nonn. pro *φάσκουσι* edidit H., quod interpretamentum videtur. — l. 7. Verba *καὶ δικαίως* vncinis inclusi, quia in codd. et Stob. desunt, et a Steph. adiecta videntur: deleuerunt F. et H., retinuit W. — l. 15. *ἀνιάτως* pro quo videri possit e Theodor. reponendum *ἀνηκέστως* tuentur alia Plat. loca ab H. laudata. — l. 21. *πρὸς* non cum vno cod. delendum, quum etiam *ποιεῖν* ita struatur v. H. — l. 23. *μετάμελον* est, ita ut ipsos poenituerit. — l. 24. Non debuerat e paucis libris *τούτοις* recipere H.

P. 192. l. 6. *ἐκβαίνουσι* H. ex Eus. et vno cod. l. 11. *δὴ* omisit F. Videtur mox verbum deesse, nisi cum W. iungas *διαφ. βιῶναι* vt *τὸ ὁσίως* dictum sit pro *τὴν ὁσιότητα*. Facile *ἔχειν* supplebitur ad *διαφ.* Steph. in Marg, : „Post. *διαφ.* deesse videtur Infin. *ἐσπουδακέναι* (licet cum *περὶ* potius iungatur) aut alius huiusmodi." H. post *βιῶναι* addidit *προκεκρίσθαι* ex vno Theodor., quod est interpretamentum vv. *διαφ. ἔχειν.* Bis intelligi *βιῶναι* voluit Iacobs. — l. 16. Artic. *τῆς* ante *γῆς* recte addidit e libris nonn. H. — l. 26. Vulg *ταῦτ᾽ ἄττα.* Steph. in m. *Π. τοιαῦτα ἄττα.* Ita e codd. dederunt Forst. F. H. W.

P. 193. l. 1. Ex vno cod. dedit H. *μοι* — l. 8. *πλέον θάτερον ποιεῖν* s. *ἀπεργάζεσθαι* (non intellectum h. l. a plerisque) esse, rem malam peiorem facere, malum augere, docent Heind. ad Euthyd. 24. (p. 218. F. St.) et Wytt. h. l. Sensus: putans per illos ornatus plus mali adferre. Mox pro *ἐσπούδασε* Iacobs. mauult *σπουδάσας* legi. — l. 18. *ἤδη* cum 2. codd. deleuit H. Potest ad *λουσάμενον* referri. — l. 22. *ἐπιστέλλεις* (quod proprium de extrema morientium voluntate) rescripsit H., quum *ἐπιτέλλεσθαι* poeticum sit. — l. 25. *ἐπιμελόμενοι* ed. F. *ὁμο-*

λογεῖν mox est, promittere. Verba *καὶ τοῖς ἐμοῖς* Iacobs. vncinis inclusit, vt spuria.

P. 194. l. 5. *θάπτωμεν* cum H. e codd. pro vulg. *θάπτομεν*. — l. 12. Steph. edidit: *ἐρωτᾷ πῶς δεῖ με θάπτειν*. Emendaui e codd. et edd. vett., cum H., partim cum F. Iacobs. maluit *πῶς με θάπτει*. — l. 23. *καόμενον* (Att.) pro vulg. *καιόμενον* cum F. e codd. — l. vlt. Recte H. ostendit, non *πλημμελεῖ* (cum Schaef. Mel. Cr. p. 4.) esse scribendum, sed subint. *ἐστί. εἰς αὐτὸ τ.* si hoc ipsum, *τὸ μὴ καλῶς λέγειν*, spectetur.

P. 195. l. 8. *ποτὲ δ᾽ αὖ* cum H. pro vulg. *τότε δ᾽ α.* Plenum fuisset: *ποτὲ μὲν — ἀνασκ. ποτὲ δ᾽ — διεξ.* l. 13. Non hinc concludi posse duas fuisse Socrati uxores (intelliguntur enim vxores propinquae s. domesticae, famulae, auctore Wytt.) docuerunt F. H. et W. Add. Io. Luzac Lectiones Atticae de *διγαμίᾳ* Socratis, L. B. 1809. 4. — l. 23. *παραγγείλω* cum H. e cod. pro vulg. *παραγγέλλω*. — l. 25. Artic. *τῷ* ante *χρ.* cum F. et H. e codd. addidi. Steph. in Marg. *Π. τούτῳ τῷ χρ. ἢ τοιούτῳ χρ.*

P. 196. l. 7. Ante *προσήει* excidisse *πρῷος* coniecit Iacobs., recte aduersante H. — l. 9. *ἀλλ᾽ ἄγε δὴ* pro vulg. *ἀλλά γε δὴ* cum F. et H. e codd. — l. 12 *ἐπὶ* (pro vulg. *ἐν*), etiam in Marg. St. notatum, cum Forst. F. et H. e codd. datum, etsi vulg. tuetur Wytt. Montibus cincta erat Attica versus septentrionem et occidentem. — l. 16. St. in marg. vertit: et quidem nonnullos suis amoribus potitos. l. 19. Vulg. *ἃ σὺ λέγεις* (quod languet). Steph. in Marg *γρ* *αἱ* *οὓς σὺ λ.* quod cum H. e codd. adsciui. — l. 21. Marg. St. *Π. κερδανεῖν*. — l. 22. *παρ᾽ ἐμαυτῷ* non in cod. suo inuenit Serrau. Male. Est: mihimet ipsi, meo iudicio, vt bene Steph. — l. 24. Marg. St. *γρ.* *αἱ* *ἔτι*

ὄντος. Ita cum nonn. codd. dedit H., aduersante Wytt. qui ad Hesiod. Opp. et D. 367. respici monet.

P. 197. l. 1. σοὶ malunt F. et H. — l. 4. ποιήσεις e Bas. 2. recepit Steph. Vetus ποιήσει e codd. quoque restituerunt F. et H., quod F. accipit pro Med. (ποιήσῃ), H. pro Actiuo, per se ipsum efficax erit scil. τὸ φάρμακον. — l. 19. Vulg. ἐμοῦ γε βίᾳ καὶ αὐτοῦ ἄστ. Emendaui e codd. Vindd. iubente W. — ἀλλ' ἐμοῦ γε αὐτοῦ β. κ. ἀ. ed. H. — l. 26. s. Vulg. κατέκλαυσε, quod explicant: ad lacrimas concitauit, inusitato modo. Cum Iacobs. et H. e codd. pluribus dedi κατέκλασε, fregit, etsi huius vsus exempla desiderabat W. Cf. Schaefer. ad Greg. Cor. p. 914. et 996.

P. 198. l. 8. Verba οὗτος ὁ δοὺς τὸ φάρμ. pro gloss. habent Forst. et Wytt., tuentur F. Iac. et H. Equidem certe ea non desidero. l. 13. πηγνύοιτο cum W. e codd. pro vulg. πήγνυτο, quam Optatiui formam fuisse putabat H., reposui. — ἐπανιὼν non, rediens, sed, manu ascendens. αὐτὸς ille ipse, qui ceteros tangere iusserat. Non est αὖθις legendum. — l. 27. H. coniicit: φαῖμεν ἄν, πάντων, τότε ὡς ἐπειρ. ὀρ., καὶ ἄλλως (per totam eius vitam) φρ. Buttmann. mauult: ἐκ τῶν τότε ὢν ἐπ. Probabilius Wytt. τῶν πώποτε. πειρᾶσθαι h. l. i. q. ξυγγενέσθαι.

IN THEAGEM.

P. 199. l. 1. Post Θεάγης additur ἢ περὶ σοφίας μαιευτικός. Tum τὰ τοῦ Διαλόγου πρόσωπα· Δημόδοκος, Σωκράτης, Θεάγης (Demodoci filius). Dialogum hunc non a Platone scriptum, sed ei suppositum esse, censuerunt tum alii tum Schleiermach. (vers. Opp. Plat. II, III, 247.), quod plurima ex aliis dialogis petita, multa non Platonico modo dicta et disputata, nonnulla inania neque bene nexa sint. — l. 20. τουτουί. Theagis filii, quem secum duxisse videtur.

P. 200. δοκεῖ ex coniect. Steph margini adscripta pro vulg. δοκῶ scripsi. Aut δοκῶ γάρ, omisso μοι legendum erat.

P. 201. l. 17. Steph. in marg. Π. προςαγορεύωμεν, quo non est opus. Patres filiis nomina imponebant, qua de re proprium est τίθεσθαι ὄνομα.

P. 202. l. 13. Pro vulg. ἐπιθυμεῖς legi ἐπεθύμεις iubet Schleier. Recte. Nam infra νῦν τυγχάνεις ἐπιθυμῶν, et ἀπεκρίνω sequitur.

P. 203. l. 21. Non interrogatiue haec dicuntur. Quare colon post τέχνην posui et pro Ἆρα scripsi Ἄρα.

P. 204. l. 16. Vulg. τούτων ἄρχοντα. Steph. in Marg.: Videtur τούτων expungendum esse, et ex proxime seq. irrepsisse. Ei obsequutus sum, adsentiente etiam Schl.

P. 205. l. 4. s. διδασκάλου ex interpretamento accessisse videtur. Itaque vncinis inclusi Deleri voluit etiam Schl. — l. 9. Post. ὁρᾷς vulg. colon. Per parenthesin ὁρᾷς legendum esse in marg. monuit St. Cornar. aut redundare aut pro eo ἄρα legi vult. — l. 18. Sophoclis potius versus esse dicitur. — l. 23 Marg. St. γρ. τί ἂν οἴει αὐτὸν ἀποκρίνασθαι; Sed id ex seqq. ductum.

P. 206. l. 8. ἤ pro vulg. ἢ ex Plat. vsu scripsi. l. 21. Steph. in marg. Π. τί δέ ἐστι — Rectius hic ἀλλὰ δὲ legitur.

P. 207. l. 23. αἰσθέσθαι St. e coni. Corn. qui ita (aut οἴεσθαι) pro vulg. ἔσεσθαι reponi iussit. — l. vlt. Vulg. χρησ. σαυτῷ. Correxi sensu et Schl. iubente. Sequitur enim ὅ,τι χρῷο αὐτῷ.

P. 208. l. 15. Vulg. ἀναλώσαις. Correxit iam Steph. in marg. — l. vlt. Vulg. ἀπαλλάξατε. St. in Marg. Π. ἀπαλλάξετε, ἢ. ἀπαλλάξαι. Prius verius est visum.

P. 210. l. 6. Malim πάνυ πολὺ, vt μισθὸν sit mercedis loco. Antea αὑτοῦ pro αὐτ. scripsi.

P. 211. l. 17. Steph. in Marg. „An ἔρεσθε, vt interpung. post βούλεσθε." l. 19. „εὐθὺ τοῦ δαιμ. pro εὐθὺ τῆς φωνῆς τοῦ δαιμονίου." Steph in marg. l. 27. Ed. Bip. Φιλημωνίδου.

P. 212. l. 19. Serran. in quodam cod. legi Καλοῦ maiuscula litera prima, ait, vt sit nomen proprium et Fic. quoque ita accepit, itaque edideruntBipp., parum probabiliter.

P. 213. l. 10. Steph. in not. aliam affert lectionem (ex Corn.): Ἀρ. ὁ Λυσιμάχου, υἱοῦ τοῦ Ἀριστείδου et paulo post τὸν Μελησίου, υἱοῦ τοῦ Θουκυδίδου. Sed idem monet υἱὸν et υἱοῦ rectius post pronomen intelligi. l. vlt. 214, 1. Vulg. αἴσθάνωμαι. Marg. St. γρ αἴσθωμαι (*αι*). Recepi. Est: si quem senserim.

P. 214. l. 6. Vulg. ἤ τινι ἄ. τρ. Tum potius esse debebat; ἄλλῳ τινι τρ. l. 7. Steph. Marg. Π. μέν τι (num μέντοι?) νὴ τ. θ.

P. 215. l. 1. Marg. St. Π. εὐχαῖς.

IN AMATORES.

P. 216. l. 1. Additur post Ἐρ. ἢ περὶ φιλοσοφίας. ἠθικός (quod postremum voc. ap. St. non legitur.) Ap. Diog. Laërt. Ἀντερασταὶ inscribitur. Etiam hunc dialogum, quem tuetur Forst, spurium esse tum ob externam formam tum ob internam indolem censuit Schleierm. De notione philosophiae in Platonis Ἐρασταῖς obvia singularem libellum edidit Aug. Magn. Kraftius (nunc scholae Donndorf. Rector) L. 1786. 8. et nonnulla loca illustrauit. l. 2. γραμματιστοῦ e cod. allatum et a Forst. probatum non placet. Vix enim illi iuuenes elementa cognouisse videntur. l. 8. Pro ἐφαίνεσθον Heusd. coniecit σφαῖρας (σφαίρας) circulos sphaerae et in-

clinationes quasdam delineando imitabantur.

P. 217. 4. Male nonn. edd. ἢ οὐκ οἷ. l. 7. Vulg. ἂν deest ante ἀποκρ. et Steph. in marg. Π. ἀποκρινεῖσθαι. Recepi Mudgii coniecturam. — l. 10. Mudg. coniecit ἐῤῥωμένον, quod athletae magis conueniat; male. ἐρόμενον et ἐρωτώμενον permutari a Plat. putat Schl. l. 16. St. Marg. Π. ἀποκρίνασθαι, vt sit ἀποκρίνασθαι ἂν pro ἀποκρινεῖσθαι. l. 23. Vulg. μέν τι quod propter seqq. (οὐχ ἧττον) non valet. E coni. Steph. posui μέντοι, cum ed. Morel. L. vlt. αἰνιττ.
αι
Marg. St. γρ. ἐνδεικνύμενος (in edd. nonn. vett.) quod deterius est.

P. 218. l. 1. μεγάλῃ φωνῇ scripsissem, si librorum auctoritas accessisset. l. 6. Post Οὐκ comma posui, iubente St. in marg. Vulgo deest. l. 23. Vulg. κἀγαθόν. Correxi re et Schl. iubente.

P. 219. l. 1. Ex sententia. Heusd. et Schl. pro τοῦτο vulg. scripsi τούτου. — l. 4. St. in marg. Videtur in v. κινητέος ad prouerbium alludere. — l. 10. s. Schl. coniicit: τοῦτο καὶ τουτονὶ γνῶναι. — l. 12. Schl. putat Socratem dixisse: πόθεν δ' οὐχ' οἱ πολλοί; tum alterum respondisse: οὐχὶ — Mihi πόθεν δὴ Socrates dixisse, in responsione post Οὐχὶ excidisse οἱ πολλοὶ sc. ποιοῦσιν videtur. Plura mutat Heusd. legendo: — ᾤμην τὸ λεγόμ. νῦν δὴ τοῦτο (quod modo dictum est) καὶ νῦν γν. (scil. αὐτὸν) ὅτι οἱ – ἔχειν τὰ σώματα, πόθεν δὲ οὐχὶ (scilicet, vt πῶς δ' οὔ, πόθεν δ' οὒ ironice dicuntur); ἄνδρα ἀγρ. (vt ille gymnasticus homo dicatur vir insomnis etc. quibus verbis retorqueatur, quod alter in ipsum coniecerat p. 217, 5.) — Forst. post οὐχὶ intelligit ὁρᾷς — Steph. in marg. ostendit se desiderare ante πόθ. δὴ non autem magnos (hoc efficere.). — l. 13. ἀσταβῆ St.

vel
Marg. γρ. ἀτριβῆ (in vett. edd.) Heusd. cum Fic. mauult: εὐστραβῆ exile collum habentem.

P. 220. l. 10. et 12. pro vulg. ὁμολογοῦμεν e sententia Mudg. et Schl. edidi ὡμολογ. — l. 18. St. in Marg. Π. αἰσχυνοίμεθα. Mox ad Odyss. 21, 285. ss. respicitur.

P. 221. l. 22. Vulg. ἄρα. St. in Marg. „Malo ἆρα interrog.; quia dixit ἠμφιγνόουν. Intelligone qualem etc.“ Ei obsequutus sum. — l. 25. Vulg. πελταστάς, quod est militum, non athletarum genus. Mutaui ad sententiam Forst. et aliorum.

P. 222. l. 22. Vulgo post λέγεις non interpungebatur. Forsterum sequutus sum. — l. 27. Steph. in Marg. Π. ἔχοις. Quod non necessarium est. — l. vlt. abesse articulum ante φιλόσ. mauult Steph.

P. 223. l. 14. Vulg. post τί οὖν deerat interr. nota. Posui eam iubente Steph. qui mox coniecit: τὸ (artic. vulg. deest) μετὰ τοῦτο ἔρ. quod deinceps consequitur — Recte; alioquin esse debebat: ἔρ. σε μ. τ. — l. 21. Articulum οἱ ante δημ. vulgo additum deleui iubentibus etiam Heusd. et Schl. — l. 23. Nonn. edd. vett. ὁμολογοῦμεν. — l. 25. s. Incerta est scriptura Ald. Bas. 1. ὧν ὥς σὺ. λ. Vnde Forst. maluit · εἶναι ὧν σ. λ. τ. τρ. Bas. 2. ὃν ὥς σ. λ. Vnde Schl. ὃν σὺ λέγεις τ. τρ. (Tum τὸν ante τρ. abesse debuit.) l. 27. τεχνῖται pro τέχναι legi iubet Heusd. Recte. Cf. p. 222, 23. — l. 28. Vulg. ἔχουσι, μὴ δὴ τοῦτο. St. in Marg. Π. μηδὲ τοῦτο — Ex Mudg. coniect. (repetita ab Heusd.) vtrumque emendaui.

P. 224. l. 1. Steph. in Marg.: „Participio κυπτάζοντα videtur respicere ad plerosque opifices, qui suo in opere obstipo sunt capite. Voci autem βάναυσοι magis respondet lat. sedentarii s. sellurarii.“ l. 5. St. in Marg. Pro ἐὰν πρὸς τοῦτο ἀπ. — l. 7. βελτίους vbique hic pro βελτίστους legi iubet Schl. l.

14. Vulg. ἀϑρώπους. Steph. in Marg.: Repono ἀνϑρώπων praesertim quum sequatur itidem καϑ' ἵππων καὶ τῶν ἄλλων ἀπ. Ei obsequutus sum.

P. 225. l. 14. ἄλλος (pro vulg. ἄλλον) e Stob. dedi. l. 16. Non αἱ πόλεις cum Stob. scribendum.

P. 226. l. 19. Duo fuerunt arbitrorum genera Athenis, publice constituti (κληρωτοὶ) et priuatim lecti (κατ' ἐπιτροπὴν διαιτηταί.) v. Forst.

IN THEAETETVM.

P. 227. l. 1. additur post Θεαιτ. ἢ περὶ ἐπιστήμης, πειραστικός. Τὰ τοῦ Θεαιτήτου διαλόγου πρόσωπα· Εὐκλείδης, Τερψίων, Σωκράτης, Θεόδωρος, Θεαίτητος. Non ante mediam XXVI. Olymp. scriptum esse dialogum censuit Schl. — l. 5. κατὰ πόλιν scil. Megaris, vbi domum reuertens Euclides in Terpsionem, rure in vrbum ingressum, incidit. — l. 10. αἱρεῖ Serran. e cod. attulit εἶλε.

P. 228. l. 10. Terpsionis nomen vulg. ante ἀτὰρ ponitur. Transponendum ostendit Heusd. et transposuit Heind. quem Schl. sequitur. Post λόγοι non comma, sed interr. notam posui. — l. 18. H. coniicit: ἀλλ' ἤδη ἤκουσα—δεῦρο Buttm. et H. explicant: hucusque. — l. 23. Ἐρινεοῦ maiuscula litera iam Fisch. scripsit, neque enim caprificus, sed loci nomen intelligitur. — l. 26. Post ὀρϑ. λ. censendus est vterque domum ingressus, vbi librum Euclides promit.

P. 229. l. 4. H. ed. αὐτοῦ τε. Non opus. Dictum pro περὶ αὐτοῦ τε τοῦ Σωκράτους. — l. 14. Steph. in Marg.: „Haec (ἧττον γὰρ —) videri possunt includenda parenthesi: sed vacat potius γάρ, quum verbo φιλῶ subiungatur καὶ ἐπιϑυμῶ. Sic et alibi.“ H. post νῦν δὲ posuit colon, vt aposiopesis sit. Mihi δὲ γὰρ vt enimuero iungi videtur. — l. 20. Post ἕνεκα excidisse εἰ censet H. — l. 26. Vulg. οὐκ ἔστι κ. Recepi (e coni. Heusd. p. 10.) οὐ γάρ ἐστι quum ita lege-

rit Fic. et haec formula νῦν δὲ οὐ γὰρ — vere Plat. sit. Caet. Heusd. verba καὶ μή μοι ἄχθου mauult post ἀδεῶς λέγω poni. Recte.

P. 230. l. 6. St. in marg.: „Desunt aliquot verba ante ἐγὼ μέν, aut aliqua propter ἀνακολουθίαν orationis sunt subaudienda.“ Nimirum dicturus Theodorus τὸ γὰρ εὐμ. ὄντα — παρ' ὁντινοῦν, πῶς οὐ τοῦτο θαυμαστόν; aut simili modo, orationem mutauit ita ac si dixisset: εὐμαθῆ γάρ τινα, ὡς ἄλλῳ χ. καὶ πρᾷον αὖ διαφ. καὶ ἐπὶ τ. ἀ. etc. Aut τὸ εἶναι explicandum: quod attinet ad — et ad γενέσθαι subint. τοιοῦτόν τινα. v. H. qui ὡς ἄλλῳ χαλ. monet resolvendum esse in ὡς ἄλλον εἶναι χαλεπόν. l. 15. Vulg. ἐλέου. Correxit iam Corn. et ἐλαίου legit Dion. Halic. in Demosth. p. 175. vbi locum imitatur. add. Ruhnken. ad. Long. 13, 1. Serran. e cod. profert Ἐλλισσοῦ. — l. 20. ὁ ἔξω δρόμος de xysto palestrae, in qua cum Theodoro Socrates sedebat, accipitur ab H.

P. 231. l. 3. Vulg. γενικόν. St. in marg. Π. γεννικόν (i. e. γενναῖον), quod cum H. recepi. l. 11. λέγοι pro vulg. λέγει cum H. scripsi. Secus est paulo post. — l. 24. ποτέρου est alterutrius (ὁποτέρου ουν) monente St. v. H. — l. vlt οὖν, quod post πάνυ μὲν in St. exciderat, restitui cum F. et H.

P. 232. l. 7. τὰ ὡμολ. „Quod pepigisti, videlicet περὶ τοῦ ἐπιδεικνύναι. Sed ἐπισκήπτειν est, cum obtestatione postulare ab aliquo, vt quidpiam faciat.“ St. add. H. — l. 15. παρά τε cum H. pro παρά γε (vulg.) scripsi. — l. 18. H. coniicit: δ' ἔτι ἀπορῶ. Idem ὅμως ad σμικρὸν — ἀπ. refert.

P. 233. l. 1. ὑμῶν legit Schleierm. Contra l. 7. ἡμᾶς malit pro ὑμ. legi H. — l. 8. St. in Marg. εὐπροσηγόρους lubentius. Recte repudiant F. et H. — l. 17. Colon post Θεοδ. loco signi interr. (cui hic non locus erat, vt bene vidit H.) posui.

P. 234. l. 3. H. sustulit interr. notam post πῶς. At

recte h. l. πῶς sc. δίδωμι, τί κ. τ. λ. quid est, quod dicas? — l. 5. St. in Marg. Π. σκυτοτομικήν. οὕτω δὲ καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς. Non opus esse F. et H. docent. l. 15. St. in Marg. „Vel scribendum ἢ οὐδὲν λέγω vel ἦ erit pro ἤ, vt et alibi. Paulo post ἢ οἴει reddo: alioqui existimasne.“ ἦ saepe in interrogg. v. H. — l. 18. St. in marg.: γρ κοροπλαστῶν. γρ καὶ ἰπνοπλαστῶν. Nimirum fuit et alia scriptura ἰπνοπλάθων. Et Ruhnk. ad Tim. p. 159. censuit, Timaeum vtrumque lectionem iunctam reperisse: πηλὸς ὁ τ. χυτρ. καὶ πηλὸς ὁ τῶν ἰπνοπλαθῶν καὶ π. ὁ τ. κορ., Fisch. autem ex duplici editione dialogi varietatem repetiit. — l. 20. εἶμεν (Att. pro εἴημεν) cum H. pro vulg. ὦμεν scr. — l. 21. St. in marg.: „Aliquid in Gr. deesse videtur.“ Immo subint. γελοῖοι ἂν εἴημεν. — l. 25. H. scripsit: τίς τι —

P. 235. l. 16. Steph. in marg. γρ ὅτι μηκέτι ξύμμετροι. (Male). δύναμις τρίπους est latus quadrati tripedalis, eaque δύναμις non est longitudine commensurabilis τῇ ποδιαίᾳ, lineae quadrati ποδιαίου. — l. 21. προςαγορεύσομεν (pro — ωμεν vt St.) ex edd. vett. cum H. reuocaui. — l. 24. Ol. τὸ μὲν δύν. Steph. in marg. Π. τὸν μ. δ., quod cum H. recepi. — l. vlt. Male in St. ὧ quod (correctum a F.) Bipp. in ᾧ mutarunt.

P. 237. l. 10. τοῦ μέλλειν sc. λέγειν οὕτως, ὡς σὺ διακελ. — l. 15. βλοσυρᾶς. St. in marg. γρ. σοβαρᾶς. Optime vulg. aliis locis tuetur H. — l. 18. Post ὅτι cum Bipp. posui colon, quod vulgo deest.

P. 238. l. 9. Steph in marg. absque interrogatione (post ἀμβλίσκουσιν) locum legi voluit. Recte. Ita interpunxi. — l. 13. St. in marg.: „Durius fuerit dictum hic νέον ὄν, ideoque suspicione non caret apud me hic locus.“ Abresch. male νεογνὸν legi iussit. H. coniicit ἐὰν δέον δόξῃ — Heusd. ἐὰν ἀνεμιαῖον δόξῃ,

ἀμβλίσκειν (quod pro ἀμβλίσκειν ποιεῖν poni h. l. notat Pollux). ἀμβλίσκουσι tuetur Heind. putans, structuram mutatam esse. — l. 24. s. St. marg. „Post τοιούτου deest aliquis accusatiuus, fortasse καταβολήν." Immo postea ξυγκομιδῆς (e vett. edd. cum H.) restitui pro συγκομιδήν, vt St. vt intelligatur τέχνην. — l. vlt. προαγωγεία ed. H. quod ἡ προαγωγείᾳ sit Latinismus.

P. 239. l. 5. δρᾶμα est h. l. ipsum negotium, quo quis fungitur. v. Heusd. — l. 7. Post ἀληθινά et διαγνῶναι vulg. interrogandi signa posita. Emendauit H. idemque suaserat Heusd. — l. 17. γόν. τε ex edd. vett. restitui cum H. pro γ. τι quod Steph., fortassis e vers. Fic. dedit. — l. vlt. παρείκῃ (pro vulg. παρείκοι) cum H.

P. 240. l. 7. Ex coniect. Heusd. et Heind. ἢ ante ὑπ' ἄλλων inserui, ad sensum necessarium et vsui Plat. conuenienter, quamquam aduersatur Schl., qui post ἤδη addi ἢ mauult. πρῳαίτερον edidit Heind. monente Brunck. ad Arist. Lys. 612. — l. vlt Vulg. ἄλλους quod facile fuit corrigendum et correxit iam H.

P. 241. l. 11. H. e Plut. dedit οἴονταί με εὐνοίᾳ. Sed facilius hoc pronomen intelligitur. — l. 27. Ante γόνιμον intell. πότερον, quae interr. partt. solent ita interdum omitti.

P. 242. l. 9. τοιαῦτα δὲ αὖ. Ita cum H. e Bas. 2. Vulgo δὲ deest. — l. 19. Steph. in marg. Π. φαίνεσθαι. Recte vulg. tuentur Buttm. et H. Nam τὸ φαίνεταί μοι est αἰσθάνεσθαι.

P. 243. l. 3. Post κοῦφον cum H. comma posui. Vulg. punctum. — l. 11. H. ex Stobaeo praefert ξυμφέρονται. Exquisitior tamen videtur dualis. — l. 15. H. ὃς ante εἰπὼν addidit, quo non opus. Delendum tantum erat comma post Ὅμ. vt oratio sic procederet: Ὅμ. εἰπὼν εἴρηκε. l. 27. αὗται αἱ γεν. mauult H.

P. 244. l. 4. Pro vulg. ἐπιπολὺ cum H. e Stob. recepi ἐπὶ τὸ πολύ. — l. 6. In Stob. οὐσῶν, quod placet

Heind. etsi vulg. explicat, ἅ ἐστι κινήσεις. Probabilius Buttm. coniicit: κινήσεοιν ὄντοιν. — l. 9. μάθη (pro vulg. μάθοι) cum H. e Stob. — l. 11. τὸ δὲ scil. ἡσυχία est τοὐναντ. i. e. κακόν. — l. 15. Vulg. ἀναγκάζω, προςβιάζων τὴν χρ. σειρὰν, ὡς — Steph. in marg. αι γρ ἄνω ἄγων προςβιβάζω. Emendaui cum H. e Schol. Heusd. maluit: τὸν κολ. προςβιβάζων, ἀναγκάζω — ἀναγκάζειν est interdum, affirmare, euincere aliquid. v. Heusd. et Heind. — l. 21. Male in Steph. deest Theaet. nomen. — l. 26. Steph. in marg. „Fortasse legendum μηδὲ τοῖς ὄμμασι.“ Causa non patet. Antea ἕτερόν τι vitiosum putat Heusd., requiri ἑτέρωθι; neque enim de albo quaeri, quid et quale sit, sed, vbinam? Schl. tuetur vulg. hoc sensu: aliquid (a ceteris rebus et ab ipsa visione) diuersum. — l. 27. Heind. coniicit: εἴη τε, ὅν που ἑ. τ. — l. 28. Heusd. corrigit: οὐκ ἂν ἔτι τῇ γ.

P. 245. l. 8. Cum H. οἷον σοὶ pro vulg. οἷόν σοι scripsi. — l. 10. Vulg. τί δ' ἄλλῳ ἆ. et post ὁτιοῦν comma ponitur. Emendaui cum F. et H. Steph. in marg. „Voces ἰσχυρῶς ἔχειν obtinent locum praecedentis verbi διϊσχυρίζεσθαι, ita vt illae itidem reddi possint: affirmare. Hanc autem aut huic persimilem esse puto veram lectionem: τί δέ; οἷον ἄλλῳ ἀνθρώπῳ, ἆρ' ὅμ. κ. σ. φαίνεσθαι ὁτιοῦν, ἔχεις τ. ἰσχυρῶς;“ Heusd. maluit: τί δ'; ἄλλῳ ἀνθρ. ἆρ' ὅτι ὅμοιον — ὁτιοῦν, ἔχ. τ. ἰσχυρῶς, ἢ —

P. 245. l. 14. ὅ (pro vulg. ᾧ) παραμετρούμεθα cum Corn. Saluin. et H. scripsi, etsi vulg. est in Schol.

P. 246. l. 12. ἐγώ τε pro vulg. ἔγωγε cum H. dedi. l. 14. ἐκ περιουσίας est, animi (non, veri quaerendi) causa. v. Heind. — l. 16. Male ed. St. et seqq. ἐκκρούομεν. Sed idem in marg.: „serm. sermonibus mutuis retunderemus, vt sit ἐκρούομεν pro ἐξεκρούομεν; vel fortasse, rationes rationibus.“ Emendarunt

F. et H. e vett. edd. quamquam ἐκκρούειν interdum eludere significat, et Heind. ad Protag. p. 557. censet meliores libros ἐξεκρούομεν daturos esse. — l. 18. Male olim vulg. αὐτὰ πρὸς αὐτά. Ad τί marg. St. Π. τίνα. Male. v. F. et H. l. 24. Vulg. ἄττα correxit iam F. Mox Heusd. coniecit: φάσματα ἐν ἡμῖν; Θεαι. τί μήν; Σω. πρῶτον οὖν ἐπισκ.

P. 247. l. 1. προςτίθοιτο. Ol. προςτιθοῖτο. Intell. μηδέν. — l. 4. Haec in ordinem redegerat Steph. etsi male post τρίτον interr. signo, post ὕστερον commate posito. Aliter Cornar. — l. 10. Steph. in marg. „Si recte hic redditur ἐν τῷ ἐνιαυτῷ (eodem in anno), erit pro ἐν τῷ αὐτῷ ἐν. Sed reddi etiam possit: vnius anni spatio.“ — l. 18. H. e coniect. edidit: ἔπῃ (i. e. μανθάνεις) γάρ που, eamque coniecturam expressit Schl. Et ita Plato aliis locis. Certe που displicet. — l. 26. Respicitur ad Hesiod. Theog. 780.

P. 248. l. 6. ὑπακούῃ mauult H. — l. 8. χειροῖν ex antt. edd. reposuit F. — l. 12. s. Schleierm. coniecit: ἀλλ' οἱ δὲ πολλῷ κ. Et H. πολλῷ recepit in texta. — l. 15. ἦν Platonis more pro ἐστὶ — l. 24. Steph. marg. „In vet. cod. post ὀσφρήσεις legitur καὶ γεύσεις καὶ θίξεις καὶ ψ.“ Addi etiam voluit Corn. et expressit Fic. Non necessarium additamentum esse monet Schl., γεύσεις tamen addi vult H. Pro καύσεις Bas. 2. θερμάνσεις, fort. rectius.

P. 249. l. 10. Verba βραδυτέρα ἐ. — γενν. οὕτω δὴ (l. 13.) in antt. edd. non lecta, adiecit primus Corn., vtrum e cod. an e coniect. incertum. v. H. l. 16. τούτῳ etiam pro τούτων e coni. Corn. recepit Steph. — l. 25. χρῆμα pro vulg. χρῶμα cum H. e coni. Corn. scripsi.

P. 250. l. 4. Reuocaui cum H. antiquum εἶναι, pro quo St. e coniect. Corn. dedit ἐστὶ — Respondet praegresso γίγνεσθαι· ἐπεὶ οὐκ εἶναι παγίως νοῆσαι ἐπὶ
αι
ἑνὸς τὸ ποιοῦν εἶναί τι — Steph in marg. γρ παγίως

τε καὶ διωρισμένως (e gloss.) παγίως (certo) illustrauit H. — l. 9. Post γίγνεσθαι comma posuit H. — l. 15. ἱστῇ est, στάσιν quandam et perpetuam οὐσίαν rebus tribuat. H. φθέγγεσθαι i. q. ὀνομάζειν.

P. 251. l. 2. Marg. St. *Π.* συνεξαγάγω, nescio cur. l. 16. Post λόγον et post γιγνομένας commatibus distinxit H. et tum scribi voluit δεῖν. — l. 27. Vulg. εὖ ψευδῆ. St. in marg. „Vocula εὖ locum hic habere non videtur, sed potius ante δυναίμην habere posse." Idem in not. ostendit e vet. cod. (ed. Bas. 2.) esse reponendum οὐ. Id cum H. recepi; saepe ita post ἀμφισβ. (contendere, asseuerare). Mox structura est: οἱ μὲν αὐτῶν θεοὶ οἴωνται —

P. 252. l. 1. διανοῶνται pro vulg. διανοοῦνται e coni. St. cum H. edidi, iubentibus linguae legibus. l. 13. ὀνείρατα tanquam ex interpretamento uncinis inclusi. H. malebat ὄναρ eiici aut ὄναρ ἄττα scribi. Steph. pro ὄναρ coniecit ὕπαρ, sensu tamen non facili. — l. 27. Vulg. Ἀλλὰ τί ἄλλο — Mutauit H. quia tum responderi debuerat οὐδέν μοι δ.

P. 253. l. 8. Nec interrogationem bene se habere, nec responsum Theaeteti personae conuenire ratus, sic distingui et legi vult Heusd. — τῇ δὲ ἕτερον; Θεαι. οὐχ· ἀλλ' ὅλως ἕτερον. Σω. Ἀδύνατον — ἕτερον; Θεαι. Ἀδύνατον. Σω. Ἆρ' οὖν — l. 25. Vulg. Θεαι. Ανόμοιον δήπου καὶ ἕτερον. Σω. Ἆρα — Emendauit H., quem et Schl. sequitur. — l. 27. Post καὶ καθ. δὴ addi καὶ ἐγρηγορότα quod Fic. expressit, vult H., et νῦν δὴ διηλθ. scribi.

P. 254. l. 16. Post ἀσθενοῦντα subint. ex antecedd. λάβῃ. — l. 18. Edd. vett. ἐγεννησάμην. Hinc Corn. fecit ἐγεννησάτην, quod St. recepit. Socrates de se dicere debebat ἐγεννήσαμεν, quod H. restituit. — l. 27. τὸ ποιοῦν ἐμὲ scil. οὕτως αἰσθανόμενον. μήποτε pertinet ad οὔτε. οὐ μήποτε γένηται nunquam fiet.

P. 256. l. 8. Etiam hic post ἀδυν. γενέσθαι (vt vulg.)

vt in antecedd. vbi eum sequutus sum, posuit H. interr. notas. Sed pro vulg. γενέσθαι posui, eo suadente, γίγνεσθαι vt in praegressis. — l. 15. Steph. in marg.: „Post vel ante ὀνομάζει fortasse scripserat Plato illa εἴτε γίγνεσθαι, vbi aptum locum habent.“ Imo post γίγνεσθαι intell. τινὶ γίγνεσθαι, ἢ τινός etc.

P. 256. l. 12. Quinto die post partum circumferebatur infans domi et quasi in familiam recipiebatur. Dies atque ritus hic ἀμφιδρόμια dicitur. — l. 18. Male Serran. legi (e cod. suo scilicet) πρωτότοκον iussit. vid. p. 241, 8. — l. 27. ἀποδέξασθαι h. l. non esse, probare, sed explorandum suscipere, monet H.

P. 257. l. 1. Verba Σὺ κάλλιον — vulgo Theaeteto tribuuntur. Cum Corn. et H. adscripsi Theodoro. — l. 13. βατράχου glossema videtur Heindorfio, ob Schol. — l. 14. Steph. in marg. Π. λέγωμεν. Male l. 16. Vulg. διακρίνῃ. Correxit H. — l. 25. δημούμενον. Marg. St. „Ficin. quoque videtur existimasse, scribendum ληρούμενον, sed vix posse ferri hanc pass. vocem existimo.“ Recte repugnauit Fisch. δημοῦσθαι h. l. est ludere, nugari.

P. 258. l. 3. Pro μὲν H. scribi μὴν s. μέντοι maluit. — l. 9. ὁ ἀνὴρ mauult H. — l. 9. Post λάβε interpunxit H. et πάντως ad seqq. traxit, sed tum non sequi recte poterat καὶ δὴ —

P. 259. l. 8. ἐξαιρῶ pro vulg. ἐξαίρω scripsit H., vt semper quando eximendi notionem habet. τε post θεοὺς ad καὶ ἃ ἂν refertur. — l. 9. Verba ὡς δεινὸν — ὁτουοῦν parentheseos notis inclusit Steph. Idem ad ᾧ ἂν — in marg. scripsit: Ab hoc loco videtur Socr. in sua, non iam Protagorae persona, loqui. — l. 18. ἡμᾶς scribi iussit Heusd. vt intelligatur ἀποδέξασθαι. At φάναι est affirmare.

P. 260. l. 6. τῶν μὲν ad γράμματα, τῶν δὲ ad βαρβάρους referendum, secus quam voluerat Steph. l.

24. Necessarium fuit vulg. οἶδε cum H. mutari in εἶδε. — l. 28. Steph. ed. — ᾔσθετο; Θεαι. τοιουτ. τ. Σω. τί μήν; ὅ — Reuocaui cum H. vett. edd. distinctionem.

P. 261. l. 1. H. mauult ὃ δὲ εἶδε — l. 3. St. ante δράσας addidit καὶ nescio vnde. Deleui cum H. — l. 6. Negat Heusd. Theaeteti personae conuenire haec, ergo Socrati tribuit et ita emendat: οἴχεται· καὶ ἐγὼ — συννοῶ ἀλλ' ἔπου. Θεαι. Πῇ; Σω. Τῇδε — l. 14. Post ἐπίσταται interr. signum posuit H. Probat idem Bass. edd. lectionem ὁρᾷν ἐπίστασθαι. — l. vlt. αἱ τῶν ὀνομάτων ὁμολογίαι sunt significatus vocabulorum, de quibus conuenit.

P. 262. l. 10. ὁ μῦθος edidit H. — l. 25. προςοχὼν pro vulg. προσχὼν cum H. scripsi. ψιλοὶ λόγοι antea opponuntur ei demonstrationis et disputationis generi, quae figuris vtitur, vt geometria.

P. 263. l. 4. ἀποκρινούμεθα e Bas. 2. probant Fisch. et H. — l. 12. Marg. Steph. „Ante οὐδὲν aliqua deesse videntur.“ Repugnant F. et H. qui τοῦτο refert ad τὸ ὅπως. Immo sensus: nullo modo neque hoc definio — l. 23. H. suspicatus est: ἠρέμα. ταῦτα καὶ ἄλλα μυρία ἐλλοχῶν — Sed vidit vulg. tolerari posse. Mox tropi omnes a re militari sunt petiti. — l. vlt. πολυάρατον vitiosum esse, nec πολυήρατον satisfacere monet H. πολυάγαστον Buttm.

P. 264. l. 5. Hic et alibi ἄλλο τι ponitur pro ἄλλο τι ἢ — quod saepe interpretes fefellit. — l. 7. Steph. in marg. „Haec tendere videntur ad verbum aliquod fut. temp. hic omissum post ἐλέγομεν. Fortasse autem verbum irridendi significationem habebat, quae in qu. verbo γελάσει tribui potuit.“ Imo ad ταῦτα πάντα subint. ἐρεῖ. — l. 15. Post ἀποκριν. addi ἂν vult H. — l. 20. ἢ pro vulg. ἡ cum H. dedi.

P. 265. l. 3. s. Vulg. εἰ εἶναι δεῖ, ὀνομάζειν εἴη — Mutaui distinctionem cum Schl. et H. — l. 4. ὡς δὲ δὴ

e Suid. probant F. et H. Mox Etym. M. συηνεῖς. — l. 12. Steph. in Marg. Π. δέω τοῦ μὴ φ. H. ed. δέω ἐγὼ μὴ φ. Mihi τῷ abesse debere videtur. — l. 14. H. edidit ποιήσῃ. ἂν ad ὃς refero: quicunque. — l. 27. Buttm. coniecit: οὐκέτι γε, H. οὔ τί γε. Malim: οὐδὲ τί γε.

P. 266. l. 3. Steph. in Marg. „Fortasse scribendum αὐτῆs. alioqui videri posset scribendum: πονηρὰν ψ. ἕξιν δ. συγγ. ἑαυτῆς.“ H. edidit: συγγενῇ ἑαυτῆς χρηστῇ ἐπ. Imo structura est: χρηστὴ (ψυχῆς ἕξις) ἐποίησε τὸν δοξ. πονηρᾷ (cum πον.) ψ. ἕξει συγγ. ἑαυτ. (pro ἑαυτοῦ) δοξάσαι — l. 11. Aut καὶ ὑγ. τε αἰσθ. καὶ ἀλ. aut καὶ ὑγ. τε καὶ ἀλ. αἰσθ. scribi vult H. — l. 14. Aut δοκεῖν καὶ εἶναι cum H. leg. aut δοκεῖν (post δικ.) cum Buttm. delendum. — l. 25. λόγος h. l. continua oratio, sermo, dicitur v. H.

P. 267. l. 5. Steph. in marg. Π. ὡς διαλεγόμενος. Recte F. et H. repudiant. — l. 18. τοῦτο τὸ πρᾶγμα scil. τὸ φιλοσοφεῖν. — l. 21. συγκαθεὶς scil. σεαυτόν.

P. 268. l. 1. προςηρκεσάμην suppeditaui, coniecit Schneider. Corruptum certe vulg. — l. 4. νεανικῶς. Steph. in marg. γρ ἀνδρικῶς (ubinam?) — l. 9. Steph. in marg. „Ficinus aliud quam ἀποκαλῶν videtur legisse.“ Recte F. et H. repugnant. τῷ τοῦ παιδὸς φόβῳ est metu pueri illius (Theaeteti). Structura antea immutata est. ἀποσεμνύνειν (serio sententiam dicere) opponitur verbis χαριεντ. ἀποκαλεῖν (iocum appellare illud disputationis genus.) — l. 11. αὑτοῦ cum H. pro αὐτοῦ dedi.

P. 268. l. 16. αὑτῷ coniicit H.

P. 269. l. 4. Sciron, a Theseo oppressus, aduenas de saxis in mare deiecit; Antaeus luctator fuit ab Hercule victus. Ob subitum ab vno ad alterum transitum, H. primum coniecit Σκίῤῥωνα ἢ Ἀνταῖον, postea pro κατ' Ἀντ. maluit legi κατ' ἐκεῖνον, hunc nihil mu-

tat. — l. 8. H. ed. πρὶν ἂν ἀναγκ. Offendit aures ἀνίης— ἂν ἀναγκ. ἀποδ. — l. 12. Serran. e cod. nescio quo συγκεκύφασιν legi voluit. Male. l. 18. ἂν quod vulg. deerat, cum H. addidi. — l. vlt. Male olim post ἐποίει punctum. Pendet συνεχ. ab ὀρθῶς ἢ οὐκ. ὁ. Ita nec cum H. coniiciendum: καὶ εἰ ἡμῖν συνεχ.

P. 270. l. 3. Perperam ed. Steph. et seqq. ὁμολόγει. Correxit F. — l. 9. Male ed. Steph. cum seqq. ἔγων. Emendauit F. — l. 17. Vulg. ὄντιναοῦν τὰ μὲν — contra sensum. Iam Steph. in marg. coniecit, quod cum H. dedi. — l. 20. Steph. in marg. coniecit ὥςπερ θεοὺς ἔχειν. Imo alterum πρὸς post ἔχειν subintell. — l. 23. Vulg. μετὰ τἀνθρ. vnde verba καὶ πάντα τ. μετὰ τἀνθρ. suspecta sibi esse ostendit Steph. Vnius literae adiectione sanauit H. Sensus: omnia humana plena sunt hominum quaerentium doctores — Hoc expressit etiam Schl.

P. 271. l. 3. τῷ λόγῳ hac argumentatione. l. 9. Heusd. corrigit: ὡς οὐδεὶς ὃς οὐχ. ἡγ. (neminem esse, quin existimet) — contra sententiam, vt bene docuit Buttm. — l. 13. Heusd. legi vult: ὅταν σὺ κρ. τι περί τινος παρὰ σ., πρὸς ἐμὲ ἀποφ. τὴν δόξαν, σοὶ μὲν — Buttm. si quid mutandum sit, τι post κρίνας deleri mauult. — l. 21. τὰ ἐξ ἀνθρ. πράγματα sunt omnium maxima negotia. v. Hemsterh. ad Tho. M. p. 359. — l. 25. Steph. in marg. Π. αὐτῷ τῷ Πρ. Solent ita nomina propria sine articulo poni.

P. 272. l. 3. Interr. notam post ἢ ἔστι cum H. mutaui. — l. 5. Steph. in marg.: „Illa ἐκεῖνος μὲν perinde iunguntur praecedentibus ac si dixisset ὅτι ἐκεῖνος. Sic et alibi, et quidem sequente γάρ." — l. 12. Vulg. ἑαυτοῖς. Cum Buttm. et H. correxi — l. 15. H. mavult ὑφ' ἁπάντων, quod ἐκ ita adhibitum magis Herodoteum sit. In verbis τότε καὶ ὁ Πρωτ. αὐτ. ξυγχ. esse iterationem sermonis Platoni usitatam animaduer-

terunt Heusd. et Heind. et verba μήτε κύνα κ. τ. λ. pendent a vv. ἀμφισβητήσεται, ὁμολογήσ. ξυγχωρ.

P. 273. l. 4. Vulg. τὰ δοκοῦντα, ἀεὶ ταῦτα λ. Mutaui cum H. qui docet, ita οὗτος post participia poni. v. p. 274, 3. — l. 5. Steph. in marg.: Legendum puto: ἢ τοῦτό γε aliud neque mlibet conf. dic. quam hoc alium alio etc. At ἄλλο τι ap. Plat. ita ponitur ut sit: aliud faciamus quam — cf. F. — l. 18. καὶ ante δίκαια addi vult H., ob sequentia.

P. 274. l. 6. Pro vulg. λέγωσιν cum H. scripsi λέγουσιν. ἄγειν mox aestimandi habere notionem idem ostendit. — l. 9. Interr. notam (pro puncto) apponendam docuit Steph., apposuit H. — l. 20. Posui loco coli ante ὥσπερ cum H. comma, quia haec a praegresso ἢ pendent, nec asyndeta talia infrequentia sunt. Ad κἀκεῖνοι repetendum μεταλαμβάνουσι λόγον ἐκ λόγου. — l. 25. De clepsydra, ad quam dicendum erat, intelligenda sunt verba ὕδωρ ῥέον.

P. 275. l. 1. ἦν ἀντ. καλ. Glossema putant esse Abresch. Auct. Dil. Thuc. p. 425. et Heind., aduersante Ruhnk. ad Tim. p. 38. — l. 4. Steph. in marg.: „Mendosus est textus: fortasse θεῖν περὶ αὑτοῦ rectius legeretur." Ei infinitiuo locus non est. Ad τὴν subintell. ὁδόν, sed pro vulg. αὐτοῦ (quod interpretantur rem ipsam, at αὐτὸ non ita simpl. ponitur) cum H. dedi αὑτοῦ (de cuiusque persona et statu.) — l. 10. Steph. in marg. Π. καὶ μεγάλους, ἤ, μεγάλους τε κινδ. Immo verbis μεγ. — ἐπιβ. ostenditur modus, quo ἡ δουλεία cogat πράττειν σκολιά — l. 21. καταχρῆσθαι hic non abuti, sed abunde vti, esse monet H. —

P. 275. l. 25. Artic. οἱ ante ἡμετ. abesse mauult H. At non refertur ἡμετ. ad οἰκέται.

P. 276. l. 8. σπουδαὶ — sunt. Nominatiui absoluti. l. 11. τις γέγονεν e Clem. Alex. reposuit H. ita vertens: nobiline loco natus aliquis sit. — an humili. Dubito an ita non dicatur εὖ — κακῶς γεγο-

νέναι. Valck. in Fragm. Eur. pag. 112. C. maluit e Iambl. legi: εὖ δὲ ἢ ἑτέρως τι γ. Neutra emendatione opus. Sed cum Heusd. dedi ἥ τι τῳ pro vulg. ἢ τί τῳ — Heind. malebat ἢ τί τῷ — l. 18. Vulgo post σμικρὰ et ἄτιμ· commata ponuntur et καὶ οὐδὲν cum ἄτιμ. iungitur. Mutaui cum H. — l. 21. Structura est: πᾶσαν φύσιν ἑκάστου ὅλου τῶν ὄντων — ἕκαστον ὅλον est vnumquodque, quod in vniuersum spectatur, vt Buttm. explicat, et hoc vult Socrates, philosophos tales propemodum ignorare quibus circumdentur, sed vniuersi naturam indagare. Ita non opus est Valcken. (Diatr. p. 27.) correctione: ἐρευνωμένη τῶν ὄντων, ὅλως εἴς τι τ. ἑ. — l. 25. ἐμμελὴς h. l. lepida, festiua, dicitur.

P. 277. l. 1. Dubitat H., vtrum ἀρκεῖ recte hoc sensu, valet, pertinet, ponatur, an corruptum sit. l. 16. ἔν τε cum H. dedi pro vulg. ἔν γε ob seqq. l. 19. s. — l. 19. Ex vitiosa vett. edd. scriptura ἐμμελετηκέναι fecit Steph. ἐμμεμελετηκέναι, pro quo simplex verbum cum H. e Bas. 2. restitui. — l. 22. τύραννον — subint. ἀκούων quod textis addi voluit H. Eidem suspecta sunt verba οἷον συβ. — βουκόλον. βδάλλειν id. est quod ἀμέλγειν, quod in Bas. 2. substituitur. — l. 27, ἄγροικον pro ἀγροῖκον cum H. e Bas. 2. et Grammatt. praeceptis dedi.

P. 278. l. 5. Steph. in marg.: „Mallem τῶν γένη ὑμνούντων.“ At τὰ manifesto ad γένη pertinet. — l. 7. Vulg. ἀμβλύν. Mutaui cum H., quum ἔπαινος ἀμβλὺς non dicatur, et ἔπαινον cum ὑμνούντων sit iungendum. Vitiose ed. Bip. ἀμβλήν. — l. 14. σεμνυνομένων cohaeret cum σμικρολογίας et τὰ ἄτοπα τ. σμ. dicitur pro ἄτοπος σμικρολογία. — l. 15. Steph. in marg.: Deesse aliqua puto huic loco, et posse ita expleri: ἀναφ. εἰς Ἡρ. τὸν Ἀμφ. τὸ γένος. ταῦτα δὴ ἄτ. etc. Sed τὸ γένος subintell., et reliquorum structuram non perspexit Steph. — l. 17. Vulg. πέντε καὶ

εἰκ. Steph. in marg.: „πεντεκαιεικοςτὸς coniunctim scribendum puto." Ei cum H. parui. Structura est: γελᾷ οὐ δυν. λογίζεσθαι, ὅτι ὁ ἀπ' Ἀμφ. Sed δυναμένων (pro quo H. e coniect. dedit δυνάμενον) retinui, absolutum genitiuum, quum non possint (scil. οἱ σεμνυνόμενοι) — Pro vulg. τύχη autem cum H. scripsi τύχῃ. Alioquin Plato scripsisset, opinor: οἷα ξυμβαίνειν αὐτῷ ἔτυχεν. — l. 25. Vulg. ap. Steph. eumque seqq. αὐτὸν — E vett. edd. αὐτὸς reuocarunt F. et H. — Steph. in marg.: „Legitur etiam δέ γε ἐκεῖνον αὖ τις, ὦ φ. — αὐτὸν ἐκβῆναι [quae est Cornarii coniectura]. Fortasse autem in lectione nostra (quae alioqui magis placet) aliquid deest, videlicet ἀπὸ τοῦ δικαστηρίου ante ἑλκύσῃ, vel tale quid. Nisi forte suspicandum potius sit, ita scriptum fuisse, τινὰ αὐτός, ὦ φίλε, τῶν ἐν δικαστηρίῳ καλινδουμένων ἑλκύσῃ, vtendo iisdem verbis quibus antea vsus fuit. Vtrolibet autem modo legatur, expungendum τὶς post ἐθελήσῃ et mutandum αὐτῶν in αὐτὸν fuerit." His omnibus repudiatis, Heind. et van Heusd. tantum τινα αὐτῶν (sc. τῶν πολλῶν) scribi malunt. Recte. — l. 27. H. dedit (ex Fic.) αὐτῆς τ. δ. At recte dicitur τῆς δικ. simpliciter, quum sequatur τί τε —

P. 279. l. 1. Exspectabat H. ἐκ τοῦ, ὅτι τις βασ. Tum Heusd. mauult: κεκτημένος πάνυ πολὺ χρ. — l. 2. Steph. in marg.: Praepositio περὶ vacare videri possit." Imo σκέψις περί τινος dicitur. — l. 4. Steph. τίνα τύπον, nescimus vnde. E vett. edd. τρόπον cum H. reuocaui. Mox ἀνθρώπῳ (probante Schleierm.) vel ἄνθρωπον (hominem naturâ decet) mauult Heusd. l. 10. Hemsterh. ὑπὸ ἀηθείας, posito post ἄνωθεν commate, ad seqq. trahi voluit, recte aduersante H. Idem tuetur βαρβαρίζων (barbare loquens et balbutiens) pro quo Pierson. βατταρίζων, Valck. καρηβαρῶν, coniecerant. — l. 17. Dubitabat Steph. in marg. vtrum οὐδενὶ sit ab οὐδὲν an οὐδείς. Sed antecedens

εὐήθει facile decernit. Perperam Casaub. coniecit· εὐήθη — οὐ δεινῷ εἶναι. — l. 22. Vulg. ἐπὶ δέξια. Mutaui cum Casaub. Fisch. et H. ἀναβάλλεσθαι ἐπιδέξια est, dextre, decenter, amiciri. — l. 24. ἀληθῆ quod in Athen. deest, deleri mauult H. Sunt haec haud dubie e poeta ducta. ἁρμονίᾳ λόγων legi iubet Schleierm. nescio quomodo.

P. 280. l. 15. Steph. in marg.: „Malim ὁτιδικαιότατος, ut apud Lat. vna voce, quam iustissimus. Itidemque in caet. huiusmodi. Sic paulo ante ὁτιτάχιστα coniunctim.“ — l. 25. ἄλλως valet, nonnisi, post οἵους δεῖ intell. εἶναι et σώζεσθαι dicuntur, qui salui et incolumes manent. v. Heind.

P. 281. l. 2. Steph. in marg.: „Rectius legeretur οἱ οὐδὲν ἀδ. ac fortasse ἃ pro ὧν. Videntur autem post ἀδικοῦντες haec deesse: ἐκφεύγουσι δὲ οἱ ἀδικοῦντες, quibus opponantur illa ἀλλὰ — ἐκφυγεῖν. Atque adeo Fic. tanquam illa legerit, ita vertit.“ Scilicet St. et Fisch. quoque ὧν tuitus, ita haec struxerunt: ὧν τινα scil.) πάσχ. ἐνίοτε, οὐδὲν ἀδ. sed H. οὐδὲν cum ὧν iunxit, et post ὅδικ. intellexit αὐτοί. — l. 4. Ad εὐδαιμ. intell. παραδείγματος. — l. 14. κακοῖς hic a neutro κακὰ repetit H. Verba τὴν αὐτοῖς ὁμ. — Steph. in marg. accipit pro: τὴν ἑαυτοῖς ὁμοίαν διαγωγὴν i. e. τῷ ἑαυτῶν βίῳ ὁμοίαν καὶ ἐοικυῖαν. Idem ἐνθάδε, quod Fic. vertit istic, reddit hic. Sequentia plena ita sunt reddenda: ταῦτα δὴ — ὡς δεινοὶ κ. π. ἡμῶν ὡς ἀνοήτων τινῶν — l. 23. Pro πως H. edidit πάντως quum Fic. vertat penitus, et videatur vulg. potius scribi debuisse ἀπομαραίνεταί πως.

P. 282. l. 8. Edd. vett. τιθεμένη, quod emendauit Steph. Post δίκαια comma deleui. Sed H. edidit: δίκαια τῇ θεμένῃ quod praeterito et articulo opus sit. l. 14. ἢ οὐχὶ scribi H. vult. — l. 16. Cum H. ante μὴ γὰρ Theodori, ante ἀλλ' Socratis nomen addidi. Vulgo haec omnia tribuuntur Socrati. — l. 20. Male vulg.

Ἢ οὖν — Emendauit H. — l. 21. Pro πολλὰ καὶ H. coniicit πολλάκις· certe πολλὰ esse saepe. — l. vlt. μᾶλλον vncinis inclusi. Videtur e duplici loci lectione antiqua coniuncta ortum esse. v. Heind. qui deleuit. Heusd. maluit: τοῦτο δὲ τὸ μέλλον λέγοντες, μᾶλλον ὀρθῶς ἂν λέγοιμεν.

P. 283. l. 1. Male H. οὕτωσὶν ἔρ. — l. 4. Steph. in marg. „Omissum esse videtur μελάνων (post λευκ.) oppositum τῷ λευκῶν.“ Assentitur H. — l. 9. Ad ἔχει Steph. in marg.: „Pro ὅτι ἔχει. Alioquin scribendum esset ἔχειν ibidemque γίγνεσθαι.“ Posito cum H. post ἔσεσθαι commate patet, φήσομεν esse interiectum. l. 10. H. reposuit ex ingenio τοιαῦτα. — l. 12. αὐτὸν πύρ. λήψ. febrem correpturam esse ipsum. Mox ποτέρου pro ὁποτέρου. v. H. — l. vlt. διαμαχώμεθα maluit H.

P. 284. l. 2. Post ἔσεσθαι non poni posse τελείαν στιγμήν, quae olim fuit, docuit Steph. — l. 3. Ol. τό, τε — St. in marg. Π. τό γε περὶ λ. Recepi cum H. l. 8. Cum H. et Schleierm. scripsi πῃ (quodam modo) pro vulg. μή, quod ferri poterat si in fine legeretur ἢ αὐτὸς (scil. Protagoras). Sed quum αὐτὸς αὑτῷ sit: vnusquisque sibi (vt l. 2.), sententia contraria existit seruata part. μή. — l. 20. Dubitat Steph. vtrum ad ὑπὲρ ἐκείνου intelligendum sit μέτρου an Πρωταγόρου. Prius intell. inbet loci ratio. — l. 23. Distinctum vulgo: ὁ λόγος ἁλισκόμενος· καὶ τ. — Mutavi cum H. Etiam Heusd. legi iussit: ὁ λόγος ἁλισκόμενος ταύτῃ, ᾗ —

P. 285. l. 2. οὐδὲν λέγειν de eo vsurpatur, qui falsa dicit. εἰ ἔτυχον non sic struendum: εἰ γὰρ ἄν. ἔτ. sed est, fortassis. — l. 21. Vulg. ἅτ. γὰρ καὶ τ. συγγρ. φ. Steph. in marg.: „Respicere autem existimo ad illam φερομένην οὐσίαν, quum dicit καὶ τὰ συγγρ. φέρονται. q. d. τὰ περὶ τῆς φερομένης οὐσίας συγγρ. φέρονται καὶ αὐτά· nihilo autem magis illos

posse ἐπιμεῖναι ἐπὶ λόγῳ, quasi diceret illos in eo quoque φέρεσθαι." At φέρονται pertinet ad istos philosophos, vt oppositio docet. Recepi igitur cum Heusd. et Heind. κατὰ τ. σ. quod non explico: scriptorum suorum instar, sed, in scriptis suis. Buttm. coniecit: καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ σ. Heind. etiam: καὶ κατὰ τ. σ. Heusd. ἀτέχνως legi voluit. l. 26. Vulg. τινά τις. Tum debebat ἔρηται sequi. Cum H. dedi τι, quum sequatur ζητῇς, vbi H. maluit κἄν του ζ.

P. 286. l. 14. τύχῃ coniicit H., quo non opus. — l. 16. Vulg. ἦα. St. in marg.: „Si mendum hinc abest, ἦα, quod proprie est Ionicum, idem valet, quod ἦν, et significatur illa parenthesi, quod dicturus eram." Fisch. et Heind. recte reposuerunt ᾖα, quum Plato ita verbo ἰέναι cum partic. periphrastice vtatur. — l. 17. Steph. in marg. interpretatur: „verum oportet nos (est enim αὐτοὺς hic primae pers.) quae illi dicunt perpendere (vel examinare) tamquam aliquod problema." — l. 22. τῶν ἄλλων abest ab Euseb., probante Steph. — l. 26. post ἀποδειχν. intell. ὅτι πάντα κινεῖται, quod inest verbis μαθόντες etc.

P. 287. l. 2. Steph. in marg.: „Videntur haec verba ab οἷον vsque ad εἶναι esse versus hexametri, qui sit deprauatus." Buttm. corrigit: οἷον ἀκίν. τελέθειν, ᾧ πάντ' ὄνομ' εἶναι, ex Parmenid. ap. Simplic. in Aristot. Phys. p. 19. et p. 31. — l. 7. Vulg. χρησώμεθα. Steph. marg. Π. χρησόμεθα, quod probauit F., recepit H. — l. 11. διὰ γραμμῆς παίζειν, per lineam ludere, dicebantur qui se ita vicissim trahebant, vt vltra lineam ad se adtrahere studerent, qui ludus etiam ἑλκυστίνδα s. διελκυστίνδα appellatus est. Pollux IX, 112. Mox οἱ ῥέοντες et οἱ κινοῦντες sunt, qui omnia ῥεῖν, κινεῖσθαι, dicunt, οἱ στασιῶται qui ἑστηκέναι πάντα, στάσιν παντων εἶναι contendunt. In τὰ ἀκιν. κινεῖν prouerbiale loquendi genus agnoscit St. in marg.

P. 287. l. 17. Schleierm. corrigit: ἀπ' αυ τῶν καὶ (consentiente Heind. ad Soph. p. 432.) — quo loco αὖ non positum esset. Offendit tamen et Heind. παρ' αὐτοὺς ἀπ' αὐτῶν. — l. 20. μέν τι pro vulg. μέντοι cum H. editum. — l. 28. ἡ ἀρχὴ legi vult H.

P. 288. l. 12. Steph. in marg. II. τὴν μὲν ἀλλοίωσιν, sine idonea causa, monentibus etiam F. et H. Solet ita ap. poetas et nostrum ὁ μὲν sequente ὁ δὲ omitti. φοράν, aut κινήσεως πέρι· ἀλλ. τ. δ. φορὰν scribi mauult H. - Schl. coniicit: τὴν δέ, φοράν τε καὶ περιφοράν. Tria κινήσεως genera Aristoteles distinguit.— l. 13. Excidisse σὺ post λέγων opinatur Heind., quamquam et sine pronomine ita dicitur. — l. 18. ἑαυτοῖς posuisse videtur, quia ad εἰ δὲ μὴ subintelligitur φήσουσι. ἀμφοτέρως. Alias dicendum erat αὐτοῖς, quod reposuit H. Nam Heusd. coniecit τὰ κινούμενά τ' ἐν αὐτοῖς — recte improbante Buttm. — l. 24. ἐνεῖναι e coniectura Cornar. reposuit Steph. Antea fuit: ἓν εἶναι

P. 289. l. 1. αἰσθητὸν non recte se habere, quum αἰσθητὰ sint τὰ ποιοῦντα, quae sensu aliquo afficiunt, τὰ πάσχοντα autem αἰσθανόμενα, obseruant H. et Buttm. quorum ille, assentiente Schleier., αἰσθανόμενον, hic αἰσθητὴν (das Leidende sey ein Empfinder) coniecit. — l. 2. τὸ δὲ π. etc. Cornar. ita restituit, quum olim esset: τὸ δὲ ποιοῦν (aut ποῖον) ποιοῦντι. — l. 19. κινήσεσθαι. Est haec scriptura edd. vett., restituta a F. In ed. St., operarum vt videtur errore, datum: κινήσεται, quod quum seqq. edd. retinuerint, H. edidit: εἴπερ γε δὴ τ. κινήσεται. Equidem malim δεῖ — κινεῖσθαι.

P. 289. l. vlt. Ante ἢ ἄλλο — excidisse H. putat ἢ τοῦτο (cum Fic.) aut ἢ χρῶμα. Buttm. tantum interr. notam post Σωκρ. poni vult.

P. 290. l. 9. Ordinauit haec contorta et ne satis quidem grammatica ratione Heusd. ita: — ἐγώ τε καὶ

Θεαίτ. ΘΕΟ. Ἐοίκατε. ΣΩ. Ἦν ταῦτα, οὐδὲν ἄρα ἐπ. μ. ἢ κ. ἐ., ἀπεκρινάμεθα, ἐρωτώμενοι ὅ, τι ἐ. ἐπιστήμη, καλὸν ἂν — sin autem rogati, quid sit scientia, hoc responderemus, scientiam non magis esse scientiam quam inscitiam, pulchre emendare anteriorem responsionem possemus. Sensus vulg. est: Recte (de facto) — Videmini (de eo, quod inde concluditur.) Egregia contigerit nobis haec responsionis correctio, demonstrare constituentibus, omnia moueri, vt ista responsio (ἐπιστήμην esse αἴσθησιν) recta appareat, quum tamen — pateat, si omnia moueantur, quamuis responsionem rectam essse — vel si mavis, fieri. — l. 18. Post οὕτως male olim punctum, quod H. in comma mutauit. Nam ad γίγνεσθαι repetendum ὀρθή. — .. 19. Pro αὐτοὺς Buttm. et H. maluerunt ἑαυτοὺς (nos ipsos), Schleierm. rectius αὖ τοῦτο — l. 20. Pro vulg. οὕτω τι εἶπ. cum Heusd. et Heind. dedi — τε — Seqq. Heusd. ita corrigi voluit: δεῖ δὲ οὐδὲ τοῦτο Οὕτω λέγειν· (οὐδὲ γὰρ ἂν ἔτι κινοῖτο)· οὐδὲ αὖ Μὴ οὕτω· (οὐδὲ γὰρ τοῦτο κίνησις) ἀλλὰ — Ad eundem sensum, sed rectius ad linguam, Schleierm. et Heind. corrigunt: οὐδὲ τοῦτο τὸ οὕτω λέγειν (ne hoc quidem οὕτω vsurpare licet) — κινοῖτο τὸ οὕτω, aut κινοῖ τὸ οὕτω (moueat, motum significet, illud ita) — l. 27. γοῦν mauult H.

P. 291. l. 1. οὔπω pro vulg. οὕτω cum Fisch. et H. ex edd. vett. reuocatum, quamquam οὕτω praefert Schleierm, quod οὔπω non cum ἀπηλλ. congruat, et ξυγχωρησόμεθα opponatur ei, quod concessum sit; concessum autem esse sub conditione quadam verbis ἂν μὴ φρόν. τις ἢ pro ἂν οὐδεὶς φρ. ᾖ. — l. 4. post μέθοδον interr. notam posui puncti, quod vulg. erat, loco. — l. 5. Vulg. ᾗ εἰ — Recte ᾗ deleuit H., sed τε

non est in ἔτι mutandum, vt idem coniecit. — l. 14. Post παρασκευάζου excidisse σὺ coniicit H. sed verba ἐὰν — βούληται (ita pro vulg. βούλεται recte reposuit) perperam in noun. edd. referri ad Theodori orationem monet. Σωκράτει, qua forma Dat. Plato semper vtitur, pro Σωκράτῃ cum eo dedi. — l. 17. Steph. marg.: „In vulg. edd. προκάλει male pro προκαλῇ (quod St. reposuit, quum Attica forma προκαλεῖ facilius restitui posset): et rectius etiam ἱππέα legeretur sing. numero. Est autem prouerb. quo significatur aliquem ad eam rem prouocari, ad quam aptus sit et in qua valeat. Dicitur etiam ἵππον εἰς πεδίον." v. Schol. — l. 22. „σκώπτωμεν, non σκοπῶμεν (vt edd. vett.) habent vet. cod. atque ita et Fic." Steph. in marg. qui illud ex emend. Corn. recepit. Repudiat tamen, vt nimis rusticum, Schleierm. et tuetur σκοπῶμεν hoc sensu: ne temere spectemus (leichtsinnig zu mustern).

P. 292. l. 4. H. coniicit; ἄλλως τε καί, ὃ νῦν ἐγείρομεν, πλ. ἀμ. ὂν· ὃ εἴτε τις — Buttm. ὂν (scil. λόγον) νῦν ἐγ. — et mutari interpunctionem ita vult: πείσεται· ἄλλως τε καί, ὃν νῦν ἐγείρομεν πλ. ἀμήχανον, εἴτε σκ., ἀν. ἀ. π., εἴτε ἱκανῶς, μηκυνόμενος — scil. ἀν. πάθοι (non digne tractari possit) et μηκυνόμενος (protractus, prolixus) ad λόγον (sermonis locum) pertinere monet, quum homo μηκύνειν, non μηκύνεσθαι, dicatur. Colon post πείσεται puncti aut commatis loco posui. — l. 8. St. marg. „Pro κύνει, quod habent vulg. edit. [sola Ald.] scribendum κύει vel potius κυεῖ. Affertur alioqui et κυέει." κυεῖ Steph. et seqq. dederunt. — l. 9. Ante ἀλλὰ χρ. recte H. loco ΘΕΑΙ. reposuit ΘΕΟ. Nam Theodoro haec conueniunt. — l. 27. δουρείοις ἵππ. Marg. Steph. „in ligneis equis, Troiano illi similibus: qui δούρειος et δουράτειος dictus fuit, quod ligneus esset, a Lucretio itidem durateus."

P. 293. l. 3. τοῦδε cum εἴ τινι iungendum: ideo,

vt videamus, vtrum etc. Interrogatiue haec τοῦδε (s. potius τοῦ δὲ — weshalb) — ἀναφέρειν accepit Schl. et verbis ἴσως κ. τ. λ. Socratem suam orationem interrumpere putat. — l. 11. ἄρα τοῦ σώμ. (sine οὐ) mauult H. — l. 14. εἶναι post ἀδύν. quod ap. Steph. extremo paginae versu facile excidit, cum F. et H. ex edd. vett. restitutum. — l. 21 Vulg. ἀμφοτέρων, ᾗ διαν. Steph. in marg. „For. ἀμφοτέρων διανοῇ absque ᾗ." Ita cum H. editum. Fisch. putabat, περὶ φωνῆς etc. pendere a superiori διανοῇ, et ᾗ δ. illud magis definire.

P. 294. l. 2. περὶ ex edd. vett. reuocauimus. Cum Steph. omiserunt recentt. Sed ita a Plat. dici docuit H. l. 3. Steph. marg. „Vtraque considerares, legendo ἀμφοτέρω ex vet. cod. potius quam ἀμφοτέρως" (quod est in vett. edd.) — l. 6. Steph. marg.: „An τί δ' οὐ μέλλει; sub. ἄλλο τι εἶναι· vt ἤ γε sit pro δηλονότι ἤ. In Ald. quidem certe est hypostigme post μέλλει, vt hic." Nimirum plenum fuerit: τί δ' οὐ μέλλει ἄλλο τι φαίνεσθαι ἢ ἤ — l. 7. δή, quod in St. exciderat, ex edd. vett. ab H. restitutum. — l. 9. Ante ἃ νῦν δὴ H. addi voluit καὶ et quae de iis quaerebamus, scil. ἀμφοτέρω, ἑκάτερον, ἕτερον etc. At Schleierm. ᾧ pro Ablat. accepit, non pro Dat. vt H. Post αὐτῶν autem interr. notam cum iis pro puncto posui. — l. 26. πρὸς δὲ τῷ κ. dictum pro. πρὸς τῷ καλόν σε εἶναι.

P. 295. l. 12. Steph. marg. „Hic ἄλλοτι [coniunctim enim apud eum scribitur] aduerbialiter ponitur pro, numquid, vel nonne, vt et quibusdam aliis Plat. locis. Alioqui pro aliud quidpiam positum, postularet post se partic. ἤ, i. e. quam, et tum Theaeteto respondendum esset negatiue, non affirmatiue." Scilicet ἄλλο τι poni vt sit nonne, iam vidimus. — l. 26. Mauult H. οὐ μ. οὐ vt non ad hominem, sed rem, referatur. At ita praecesserat: οἷς ἂν π.

P. 296. l. 4. Interrog. notam post ἀδύνατον posuit H. — l. 9. Ficin. legit: θερμαίνεσθαι; ἆρ᾽ αἰσθάνεσθαι; Θεαι. ἔγωγε. — Ξύμπαν edd. vett. ἄρ᾽ pro ἆρ᾽ iam H. dedit. — l. 11. Recte φαμὲν commatibus distinxit H. maluit tamen ᾧ γε — Idem bene post οὐσίας et ἐπιστήμης interr. notas posuit, loco punctorum. l. 15. Cum ed. Ald. tribui verba καὶ μάλιστα — Theaeteto, probante etiam Schleierm. et Socratis nomen, hic vulgo lectum, praemisi verbis ἀλλ᾽ — l. 18. Expectari poterat εὕροιμεν, coniunctiuum tamen tuetur H. quia adhuc in ea quaestione versantur.

P. 297. l. 4. Heusd. legit τὸ νῦν sc. λεγόμενον. At recte τονῦν scribitur, subint. φαίνεται. — l. 20. σκοπῶ δὲ malunt H. et Buttm.

P. 298. l. 6. Dictum pro: ὡς ὄντα μετ. τούτων. — l. 21. Ante Θεαίτ. (secundo loco) addidi articulum, quia antea ὁ Σωκρ. — l. vlt. Ἆρ᾽ οὖν mauult H.

P. 299. l. 5. τὰ abesse malit H. Et poterat ita simpl. dici τῆς διαν. ἕ. — l. 6. Vulgo post πῶς οὖν nulla interpunctio fuit: Steph. marg. „F. πῶς οὖν; τί ἐρ. vel πῶς οὖν, ἢ τί ἐρ. vt Fic. etiam videtur legisse.“ — l. 7. Verba δυν. — λέγεται vulgo vncinis inclusa, vt interrogatio a verbis καὶ τίς (ita ol. scr.) incipiat. Emendauit H. Ad ἀνακρίνῃ supplet οὕτω, et δυνατὸν δὲ (pro δὴ) mauult. — l. 8. Buttm. coniicit λέγετε, quod probat H. — l. 10. Sine καὶ H. mavult: ἡμεῖς δὲ φ. — l. 13. H. coniicit ᾗ τις — cum interrog.

P. 300. l. 3. οὔτ᾽ ἄρ᾽ οὕτως coniecit Heusd. probante Buttm., quia haec non causam sed conclusionem continent. Sequutus est Schleierm. — l. 5. Cum H. et Schl. ἆρα (pro ἄρα) scripsimus, in fine interr. nota addita. Dictum pro: ἀλλ᾽ ἆρα ὧδε τοῦτο γίγνεται, ὃ ψευδῆ δόξαν προςαγορεύομεν; — l. 15. Socrates respicit eo quod Theaetetus ὡς ἀληθῶς cum ψευδῆ con-

iunxerat. ἀντιλαμβάνεσθαι est, carpere, reprehendere.

P. 301. l. 1. Pro κάλλ. Heusd. iubet scribi καὶ μάλιστα. At καλῶς etiam affirmandi vim habet. — l. 20. Post τοὐναντίον olim colon positum, quod sustulit H. — l. 23. H. existimat, ὑγιαίνοντα a glossatore additum esse. Recte hic ὑγ. et μαιν. sibi opponi ostendit Schleierm.

P. 302. l. 2. Heusd. coniecit: ἰατέον δ', εἰ καὶ σοὶ δοκεῖ, τὸ ῥ. e Ficino. Repudiat Buttm. ob Theaet. responsionem, quae tamen magis firmare videtur. ῥῆμα est dictum, sententia. — l. 10. Cum edd. vett. verba ἀναγκ. — quibus vulgo Socratis nomen praefixum, Theaeteto tribuit, et ante Οὔτ' ἄρ' nomen Socr. posuit recte H. — l. 20. ἐν ᾧ ἀπορ. est dum dubii sumus. — l. 23. Vulg. ὡς πασχόντων αὐτά, ἐκτ. τ. γ. Non habet αὐτά quo referatur. Dedi αὐτοὶ et cum seqq. iunxi vt Fic. et Schleierm. H. maluit: πασχόντων αὐτό (scil. τὸ ἀναγκάζεσθαι ὁμολογεῖν), αὐτοὶ ἐκτ. — l. 25. Respexit Plato ad Soph. Ai. 1146.

P. 303. l. 2. Ante ψευσθῆναι ex vet. cod. [fort. e Fic.] addita fuit copula καί. Steph. marg. — l. 10. Post ξυγχωρ. addi τις vult H. — l. 12. „In vulg. edd. μεστὰ τρέφοντα pro μεταστρέφοντα. Haec tamen interpretatio [Ser.] lectionem aliam sequitur, videlicet μέσα στρέφοντα.“ Steph in marg., qui μεταστρέφοντα e Corn. emend. recepit. — l. 19. Post σκληροτ. Schleier. excidisse putat τοῖς μὲν, quia σκληρ. opponitur v. ὑγροτέρου. — l. 26. Mutata est structura. Debebat pr. esse: ἐνσημαινόμενοι.

P. 304. l. 3. σκοπῶν δὲ pro vulg. σκοπῶμεν Cornar., δοξάσειε pro δοξάσαι H. reposuit — l. 13. Post ὅ γε οἶδ. αὖ e superioribus repetendum αἰσθάνεται δὲ αὐτὸ μή, post ὃ μὴ οἶδεν l. 14. ἕτερόν τι εἶναι. — l. 26. Vulg. κατὰ ταῦτα. Correxit H. Idem etiam re-

ete μηδὲ αἰσθ. pro vulg. μὴ αἰσθ. dedit. Intell. ἕτερόν τι εἶναι.

P. 305. l. 16. E coniectura ed. H. ἐπιστ. αὐτὸς ἐν ἐμ. quia supra est μεμν. ἐν ἐμ. Non necessarium puto. Sed interr. notam cum eo in fine, puncti loco, posui.

P. 306. l. 14. Vulg. δακτυλίῳ. Steph. in marg. „For. post κηρίνῳ non interpungendum, vt iungatur cum δακτυλίῳ. Correxit ex antecedd. p. 303. et Fic. Heind. Secutus est Schleierm. (von euch beyden wie von Siegelringen in jenem Wachs die Abdrücke habend) Ad κηρ. subintell. ἐκμαγείῳ s. πλάσματι. διὰ μακροῦ est, e longinquo. — l. 22. s. μεταφερούσης coni. Buttm. quia μεταφέρειν non actiue cum Accus. poni solet.

P. 307. l. 3. Artic. ὁ ante γιγν. addidi, quem necessarium esse vidit H τοῦτο ἔλεγον est, hoc mihi volui, hoc significaui — l. 12. Verba τῷ σημείῳ vncinis inclusi, quia pro antiquo glossemate, adscripto ad verba αἴσθησιν ἔχοντα, vt explicetur, quomodo αἴσθησιν Theaeteti et Theodori ἔχη, habeo. Heind. coniecit: τῶν σημείων, quod cum ἑκάτερον iungatur; Heusd. (e Fic.) αἴσθησιν αἰσθανόμενον, ἔχοντα ἀμφοῖν τὼ σημείω μὴ — Buttm. αἴσθησιν ἔχοντα ἀμφοῖν, καὶ ἔχοντα ἀμφοῖν τὼ σημείω, μὴ — Schleierm. τὼ σημείω legit (die Abdrücke der Wahrnehmung vielleicht nicht ähnlich besitzt). — l. 16. Ad τῷ μὲν referendum τῶν σημείων, ad προςαρμόσῃ, ἡ διάνοια. — l. 25. Pro τυποῦσα Schl. coniecit τύπους (zusammengehörige Abbilder und Urbilder verbindet) itaque recepit H., non recte, opinor; et coniungere et formare expressas imagines vel recto vel prauo modo anima dicitur. Sed post λέγεται l. 27. cum eo interr. notam puncti loco posui.

P. 308. l. 3. Vulg. κηρός τοῦ — Correxit H. — l. 5. Vulg. εἰργασμένος iam e Suida et Timaeo emendauit Fisch. et legit Fic. vertens: subacta. — l. 6. ὃ ad κέαρ tantum pertinet, et κέαρ quidem in Batrach.

208. legitur, κῆρ saepius apud eum, atque κῆρ fortassis et Plato scripserat. — l. 17. Respicitur ad Il. 2. 851. 16, 554. — l. 21. ῆ λιθῶδές τι recte legi iubet Schl.

P. 309. l. 2. Vulg. ἐπινοῶσιν ἕκαστοι, ἀπ. Ex sensu loci et Fic. emendauit H. — l. 7. Ol. ἄρα Correxit H. — l. 27. αὐτὸν τὸν ἄνθρ. mauult H.

P. 310. l. 10. οὐκ οἴει legendum esse putat H. Anacolutha orationis recte ille animaduertit et αὐτὰ τὰ πέντε scripsit, quum articulus male excidisset. — l. 19. ῆ pro vulg. ἢ recte reposuit H. — l. 25. τότε γίγνεται legi vult H., quod μὴ hic interrogandi non prohibendi vim habeat. Sed videtur ἐνθυμοῦ hic ita poni, vt ὅρα, βλέπε. — l. 27. Post λόγους vulg. punctum. Vnde Steph. in marg.: „Possunt haec interrogatiue etiam legi [immo, debent]: et παθὼν ὃ οἶδεν, sine interpunctione."

P. 311. l. 1. Steph. marg. „Vel scribendum est ἠναγκάζομεν ὁμολογεῖν [e Ficin.] vel subaud. est hic Infinitiuus." Immo ἀναγκάζειν est, euincere, necessarium demonstrare. — l. 4. Vulg. ἄλλοτε οἶν. Steph. marg. pro οὖν scribi αὖ voluit. Recepi Hdf. emendationem. — l. 9. Steph. marg. Π. αἱρῇ· Male; αἱρεῖ Attica forma est. — l. 26. Steph. legi voluit: οὐ προσῆκον, aut certe, ὡς προσῆκον αὐτ. χρ. καίπερ οὐ προσῆκον, εἴπερ — Male Sensus vulg.: quasi conueniret iis vti.

P. 312. l. 1. Post ἀντιλογικὸς recte comma posuit H. Subint. possem ab his verbis abstinere. — l. 21. St. marg. „Posset ἀγρίας fortasse iungi cum περιστεράς, de iis quae in syluis capiuntur." Recte F. aduersatur. l. 23. Vulg. ὅ, τι δ. Correxit H.

P. 313. l. 8. Vulg. πετωμένας. Sequutus sum H. l. 12. Vulg. καθείρξει. Steph. marg. καθείρξῃ. Recepit H.

P. 312. l. 2. Vulg. πρόσχες. — l. 6. Steph. marg. „Pro αὐτὰ [vt edd. vett.] affertur ex vet. cod. ἔντος, vt

habes hic [a St. editum, e coniect. Corn. et Fic. vers.]: malim tamen τὰ ἐντός, quod opponatur τοῖς ἔξω. Quid si αὐτὰ τὰ ἐντὸς legatur?" αὐτὰ certe vitiosum est. l. 15. Retinui formam insolentiorem ἐκτῆσθαι, etsi H. ex edd. Bas. κεκτῆσθαι reposuit. l. 18. Vulg. μαθόντι, ἠπίστατο — Steph. marg.: „F. καὶ ἠπίστατο, vt videtur Fic. legisse. Alioqui καὶ πάλιν." Addidi, quod facilius excidere potuit, cum H. ἤ.

P. 315. l. 8. mauult H. φῶμεν (at non pendet a βούλει) et mox συμβαίνειν. Post εἶναι vulg. punctum. Steph. marg.: „Potest etiam suspendi interrogatio vsque ad εἶναι, sicut μὲν orationem hic suspendit." H in fine loci post περιστερᾶς posuit interr. notam. — l. 12. Vulg. διαπεπταμένων. Atticam formam recte reposuit H. Eumdem iure offendit ἀπ' αὐτοῦ quod praecedit. Debebat esse τινὰ τῶν αὐτοῦ ἐπιστημῶν, vt Schl. expressit. — l. 13. Pro ὅτε ἄρα cum Buttm. et H. dedi ὅταν ἄρα ob οἰηθῇ, H. etiam pro ἄρα mauult γάρ. — l. 15. Vulg. λαβὼν cum iisdem VV. DD. in λαβεῖν mutaui, ob praecedd. — τὴν ἐν αὐτῷ H. transponi post ἕνδεκα ἐπιστήμην, Buttm. τῶν ἐν αὐτῷ legi iubebat. Pertinet, sublato commate, ad seqq. — l. 17. ἐπιχειρεῖ dedit H., vitiosum ratus vulg. Idem post γίγνεσθαι l. 20. interr. notam posuit. — l. 22. ἐπίσταται scripsit. H. Nam aut hoc aut ἐπιστάμεθα esse debere. l. 25. ss. Orationem sic procedere malebat H.: δεινότερον — δοκεῖ, εἰ ἡ τῶν ἐπιστ. — δόξα. Θεαι. τὸ ποῖον; Σω. πρῶτον μὲν — adsentiente Schl.

P. 316. l. 1. „ἀγνωμοσύνῃ pro ἀνεπιστημοσύνῃ, quo mox vtitur. Alioqui pro ignorantia dixisset ἀγνοίᾳ." Steph. in marg. — l. 25. „Videtur ἐλεγκτικὸς intelligi de eo, qui dictus fuit paullo ante ἀντιλογικός." Steph. marg.

P. 317. l. 1. Vulg. αὐτὴν εἰδ. Steph. marg. H: αὐταῖν εἰδ. quod H. recepit. — l. 7. Vulg. κέκτηται. Correxit H. — l. 19. Offendit duplex πω. Itaque H

suspicatur ἄπερ. γε, ὦ Θεαίτητε. Post ἐπιστήμην subint. εἶναι monet Steph. — l. 27. s. Steph. marg. „Aliqua vel ex vet. cod. sumta vel sua addit Fic. qui vertit: Qui in transeundo flumine praeit sequentibus, quum interrogatur, quam alta sit aqua, Ipsa ostendet, inquit etc.“ Auctiorem eum locum legisse putat F., explicuisse H. Formulam prouerbialem αὐτὸ δείξει illustrat Valk. ad Eur. Phoen. p. 237. Heind. ad Hipp. Mai. §. 14.

P. 318. l. 1. οὕτω καὶ τοῦτο ἐὰν vel certe καὶ ἡμῖν τοῦτο, quod Fic. expressit, mauult H. — l. 6. τις post ὅλη aut intelligi aut addi iubet H. — l. 10. Vulg. ἢ σὺ — Steph. marg. Malim: ἢ σὺ οἴει — Recepit H. Post σκέψεως coli loco posui interr. notam. — l. 13. τούτους refertur ad οἷς, διδάξαι sine casu ponitur, et verba πρὸς ὕδ. σμ. pertinent ad clepsydram, ad quam dicebatur, atque valent: breui temporis spatio. — l. 22. Verba καὶ δικαστήριον haud dubie ex inepto interpretamento male adiecta sunt; vnde vncinis inclusi. Tuetur tamen Schl.

P. 319. l. 10. εἴη non in εἶναι mutandum esse docet H. — l. 12. ἤδη. Steph. temere coniecisse ἴδει ostendunt F. et H. Sensus: alioquin enim iam οὐσίαν et μ. οὐ additum huic iri. — l. 13. Vulg. δεῖ. Correxit H. Nam pendet ab ἐδόκουν ἀκούειν. — l. 16. τὸ ante τοῦτο cum H. addidi ob praecedd. — l. 18. Vulg. interpungebatur: δεῖν δὲ (εἴπερ ἦν δυν.) αὐτὸ λέγεσθαι· Emendauit H. Idem οἰκ. αὐτοῦ mutauit in αὑτοῦ. — l. 23. Pro ἤδη Steph. legi temere voluit εἴδη, quorum infra demum fit mentio.

P. 320. l. 1. Vulg. τινὸς λάβῃ τίς. Meliorem ordinem e Stob. restituit H. — l. 6. γε deleri vult H. ortum ex γεγονέναι, vt perperam edd. vett. — l. 9. τίθεσαι edidit H. propter καὶ et quia Fic. asseris, ταύτῃ autem ad ἀρ. et τ. θ. refert. Καὶ etiam, refertur eo, quod somnium probauerat. — l. 10. Ἀρ'

(vtique) ex Ald. ed. praefert H. — l. 15. κὖ τοῦτο edidit H, αὐτὸ τοῦτο est ipsum hoc τὸ νῦν ῥηθέν. l. 21. ἰστέον h. l. videndum. Cf. H. — l. 27. Ante οὕτως aut subint. ἄρα aut addendum.

P. 321. l. 4. ἀποκρινεῖ cum H. pro vulg. ἀποκρινῇ. Steph. in marg.: „Fic. videtur legisse: τί μάλιστα ἀποκρινῇ." — l. 7. Hic et mox in Steph. et al. edd. recentt. plene σίγμα — βῆτα — edd. vett. σ. et β. — l. 12. Vulg. πάνυ ἔχει τὸ εὖ λέγεσθαι — Steph. in marg.: „Particulam εὖ suo loco motam esse puto et scribi debere πάνυ εὖ ἔχει τ. λ. vel εὖ πάνυ ἔ. τ. λ." Prius cum H. dedi. — l. 18. ἀποδεδέγμεθα (probauimus) edidit H., quod vulg. ἀποδεδείγμεθα actiua potestate non vsurpatur. Sequutus est Schl. Iuuat quod p. 324, 20. legitur. Itaque recepi. — l. 23. Non scribendum esse ἃ ἀμφ. ἐστ. docet H. — l. 27. Steph. e vers. F. edidit τί δ' εἰ ἑκατ. Reuocaui cum H. edd. vett. lectionem.

P. 322. l. 6. γε post μάλα ex edd. vett. iam restituit F. — l. 9. αὑτοῦ pro αὐτοῦ cum H. εἶδος genus est, et ἰδέα vniuersa notio. — l. 14. Post φαμέν loco commatis posui colon (habeat se ita —), ita post γιγν. intelligi potest ἐστι (non εἴη), nec opus est coniecturis: ἔστω δὴ — aut: ἐχέτω — μίαν ἰδέαν — γιγνομένην. — l. 26. δὲ post δεῖ expungi iubet H.

P. 323. l. 4. Verba ἢ πέντε καὶ ἕν, quae edd. vett. et Fic. ignorant, Steph. e coniect. Corn. addidit, vncinis cum H. inclusi. — l. 7. πᾶν τι τὰ ἓξ εἰρήκαμεν coniecit H., et mox πάλιν δ' οὐδὲν ἄλλο λέγομεν — tum ἢ ἄλλο τι τὰ πάντα ἢ ἕξ — quia antea τὰ πάντα et τὸ πᾶν erant. Atque locum corruptum esse monet Schl., incertum tamen vbi πᾶν aut πάντα ponendum sit. Ad l. 8. marg. Steph. „Al. [h. e. Cornar.] ἄλλο δ' οὐδὲν λέγομεν. Sed malim: πάλιν δ' οὐδ. ἄλλο λ. Desiderari quidem certe videtur haec vox ἄλλο." Prima et secunda H. coniectura vera, tertia non necessa-

ria videtur. — l. 18. Vulg. τὸ ὂν πᾶν. Sensus iussit H. mutare ordinem. — l. 28. Articulum τὸ ante πᾶν recte addidit H. iubentibus linguae legibus.

P. 324. l. 3. ἀποστατῇ τι in libro quodam reperiri malit H. — l. 10. Ad γνως. ε. marg. Steph. „Al. [sc. Cornar.] ἄγνωστον εἶναι;" (Temere). — l. 16. γελοῖον γέ που mauult legi H. — l. 24. οὐδὲ τοιοῦτό τι coniicit H. οὐδὲ τὸ τοῦτο expressit Schl. In marg. Steph. „post οὐδὲ τοῦτο Fic. videtur legisse οὐδὲ οὕτω· qui ita vertit: — neque ipsum esse de illo congrue dici possit, neque hoc, neque ita, quasi haec extranea alienaque sint. — l. 27. Vulg. αὐτή. Steph in marg.: „Rectius autem αὕτη" quod cum H. dedi.

P. 325. l. 13. δὲ post στοιχ. iam Steph. addi voluit, addidit H. Idem H. paullo ante pro τοῦτο legi mauult τούτου, vt Fic. expressit. Recte. — l. 18. ἔν τε τῇ ὄψει leg. suadet H. — l. 19. ταράττοι scripsit H. At ταράττῃ a πειρώμ. pendet.

P. 326. l. 11. Sensus: age, quem significatum vocabulo λόγος tribuit, qui ita dicit? — l. 14. Vulg. αὐτοῦ. Correxit H. — l. 19. Vulg. Θεαι. Ἔμοιγε. τὸν οὖν (H. malebat τὸν γοῦν —) λέγειν φαμέν. ΣΩ. Οὐκοῦν — Correxi iubentibus Heusd. (qui postremo loco φαμὲν γὰρ mauult) et Buttm. ex edd. Bass. et Fic. — l. 25. Aut τοῦ μηδ' εἰρ. aut τοῦ ἀποφηναμένου scribi vult H. ob structuram verbi καταγιγν. vsitatam.

P. 327. l. 1. οἷον τί quale est id quod dicis — ne quis οἷόν τι scribat. v. Heind. — l. 6. Vulg. ὑπερτήρια. Emendarunt iam Kuhn. ad Poll. et Ruhnk. Hesiodi locus est Opp. et D. 454. — l. 12. τὸ δ' οὐκ εἶναι — quum tamen non liceat sciente quidquam dicere. — l. 22. Post σοι excidisse οἴεσθαι, certe durius subintelligi, censet H. — l. 26. ἔτι τι mauult H. Idem colon post ἀλογίαν (vulg.) in comma mutauit, nam εἰ initio periodi pendet a λέγε.

P. 328. l. 2. Post δοξάζῃ H. additum malit ἢ οὔ;

l. 6. δρῶντας ταῦτα mauult H. — l. 13 — 15. Bis vulgo οἴεται — γράψει — Correxit H. ob ὅταν. Tum Steph. ταῦ, sed edd. vett. τ. — l. 16. Vulg. ἡμετέρων. Emendauit H. — l. 25. Vulg. δόξης. Τὴν γὰρ τοῦ στοιχ. ὁδ. Steph. in marg. „Legitur etiam τὴν διὰ τοῦ στοιχείου [ap. Corn.] ponendo tantum hypostigmen post δόξης. Fic. alteram lectionem sequitur et post δόξης notam interrog. [quae est etiam in edd. vett.] ponit." Cum H. emendaui.

P. 329. l. 3. Vulg. ante Ἦ μήπω Theaeteti, ante ὀρθῶς ὑπεμν. Socratis, ante τὸ δὲ δὴ τρίτον Theaeteti nomina praefixi. Emendauit praeeunte ed. Ald. H. οὐ ante ὁριεῖται addidit Steph., iubente Corn. — l. 17. Steph. marg. γρ ἕως ἄρα [ex Corn. coniectura,] qui λόγον recte scripsit, quum in edd. vett. esset λόγων. — l. 28. Vulg. ἀφεστήκῃ. Atticam plusquamp. formam restituit H. Add. interp. Greg. Cor. p. 122. s.

P. 330. l. 1. Steph. in marg. Π. πῶς; τί τοῦτο; Burgess. improbante H. ὅπως τί, τοῦτο (sc. λέγεις). — l. 7. Steph. in marg.: „Scribo ἄλλοτι coniuncte potius [ita vulg. legitur] quam ἄλλο τι, vbi sine ἢ ponitur, et signif. n o n n e, vt hic." Tuetur ἄλλο τι Heusd., quamquam non habet apodosin, quia sequens oratio immutatur, posito tamen post διαν. puncto. Buttm. cum Fisch. ἄλλοτι retinet, et repudiat coniecturam Heind. ὢν pro ᾧ proponentis. Serranus ad ἄλλο τι repetit ἐδόξαζον. — l. 10. ἔχεις coniicit H. Praestat vulg. — l. 17. Steph. in marg. „Male in vulg. edit. [tantum in Ald.] τῶν λεγομένων pro τὸ λεγ. [vt iam Corn. correxit]. — l. 25. ᾗ negligentius positum monet H., quum ὃ esse debuisset. Schleierm. legit ᾗ.

P. 331. l. 3. λέγει H. intell. τοῦτο, τὸ προςλαβεῖν λόγον τῇ ὀρθῇ δόξῃ. Possit et τις suppleri.

P. 331. l. 9. Heusd. locum corruptum ratus coniecit: οὐδὲν ἂν διαφέροι. Recte aduersatur Buttm.

Sensus: nihil valeret, comparari cum hac ἐπιτάξει non posset. Antea vulg. ὁτουδὴ — Diuisit H. — l. 13. Heusd. e Fic. legi iubet: εἰ τὸν λόγον προςλαβεῖν κελεύων, γνῶναι κελεύει — Sed codd. non addicunt. Sensus vulg.: si illud λόγον προςλαβεῖν iubet nos cognitam habere, non opinari, differentiam — l. 21 — 23. Verba καὶ παντάπ. — ὁτουοῦν Theaeteto tribui mavult H. — l. 26. Vulg. Ἦ —

P. 332. l. 3. καὶ οὐκ ἄξια πρ. e Fic. legi iubet H. l. 7. Male vulg. interpunctum: ἡμερώτερος σωφρόνως· οὐκ — Emendauit H. — l. 10. θαυμαστοὶ mauult H., ex aliis locis.

IN SCHOLIA.

Auxi ea nonnunquam ex iis, quae I. Ph. Siebenkeesius (in Anecdotis Graecc. ed. Goez. Nbg. 1798. p. 1. ss.) e codd. Venn. et Romm. attulit, additis vncinis quamquam apud eum plerumque sunt et breuiora et magis corrupta. Varietatem omnem notare nolui.

P. 334. l. 12. τοῖς πλουσίοις mauult Siebenk. — P. 435. l. 31. Pro διωμ. Sieb. mavult προωμοσία, e Poll. l. 9. 887. p. 336. l. 17. Ap. Sieb. ὦ τᾶν. De Ctesiphonte v. Sieb. p. 5.

P. 339. l. 2. Ap. Siebenk. ἀγαθός ἐστιν.

P. 343. l. 21. Ap. Ruhnk. est ἡμᾶς, sed Sieb. ὑμᾶς, vt in Dem. vbi alius verborum ordo.

P. 345. l. 30. δειμάμενον. Ap. Sieb. est εἰσάμενον. l. vlt. Ἐχεφυλλίδας. Ap. Sieb. ἔχειν Φιλοΐδας, pro quo Philetam, grammaticum, restitui ille vult.

P. 346. l. 7. Hic quoque, vt antea, ap. Sieb. βαθὺ ὕδωρ.

P. 352. l. 33. Ap. Sieb. τραγῳδοὶ καὶ χοροί. Mox in Cratini loco: εὔξαιτ᾽ ὅς ἔμβρ.

P. 354. l. 10. Ap. Ruhnk. κοιμῶν. Dedi χειμῶν e Sieb. Sed Heind. totum locum ita scribi vult· κο-

νιορτῷ τ. μ. κοπρίων, τῷ ἐν χειμῶνι — l. 26. Vltima Menandri fabula ap. Sieb. scribitur: καὶ Εὐχείρῳ.

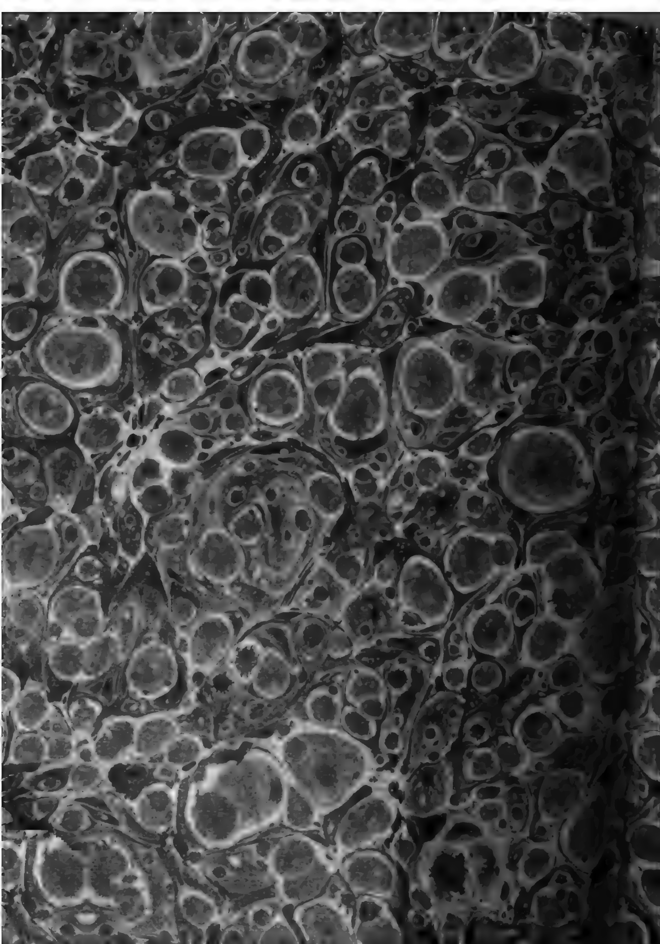
P. 356. l. vlt. In textis est recte παροιμιαζόμενοι. Si verum esset φροιμιαζόμενοι in explicatione scribendum: προοιμιαζόμενοι.

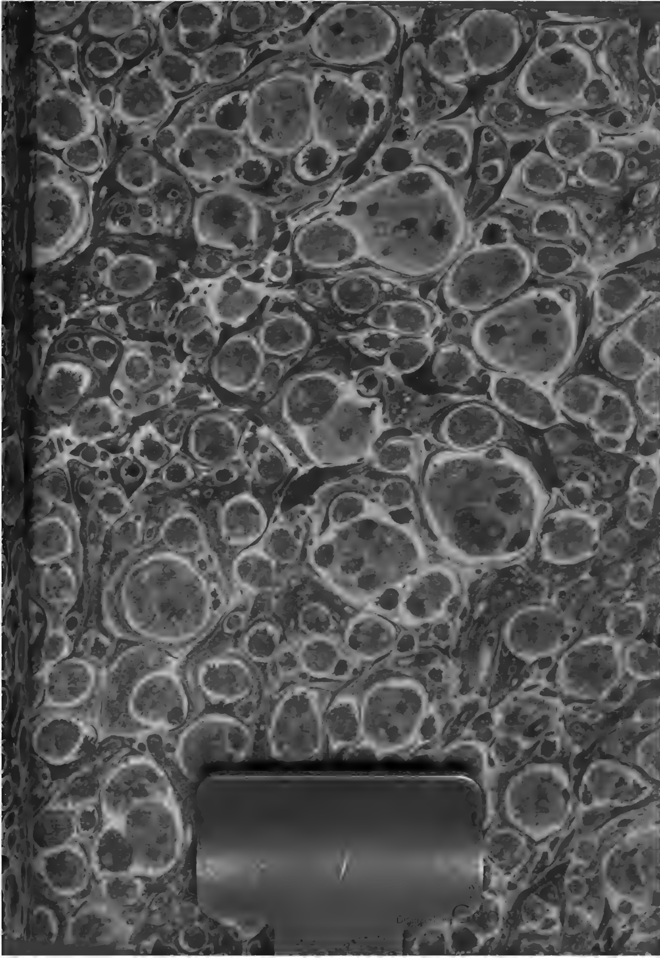
P. 357. l. 27. Vulg. praefixum: Ἐπίκουρον τοῖς αὐτοῦ ἐρεῖ, sed Scholion pertinet ad seqq. ταῦτά τε δὴ π.

P. 358. l. 11. Pro δοξάζουσιν Heind. coniecit οὖσιν.

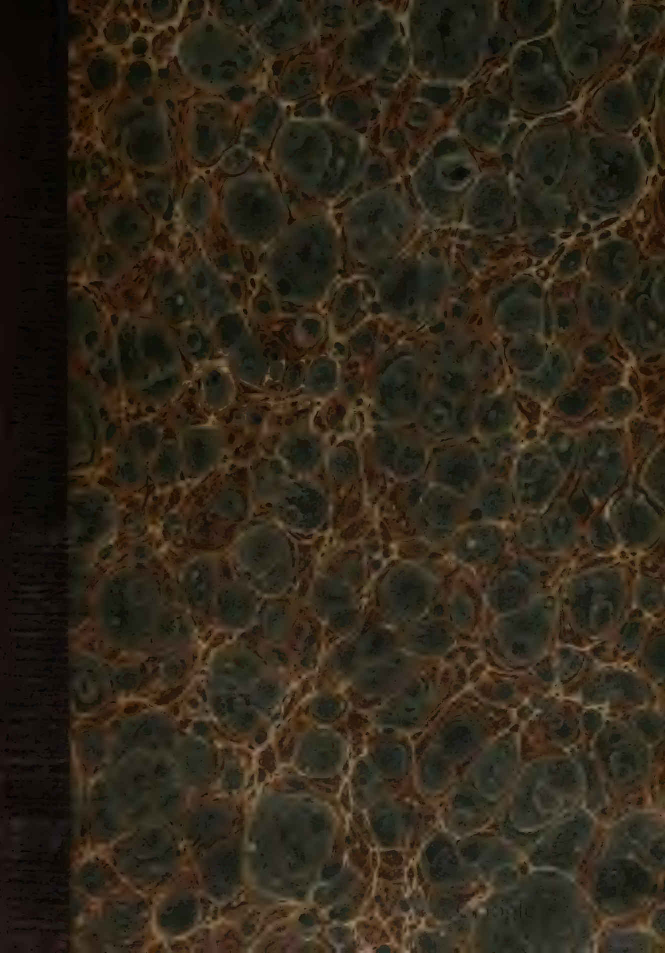
P. 359. l. 12. Potius ὄχλοις, συλλόγοις intelligendum esse monet Heind.

P. 360. l. 13. ἐπιλέγχοιμεν. Ita ap. Ruhnk. Num ἐπελέγχοιμεν an ἐπιλέγοιμεν. Nam in textis est λέγοιμεν.

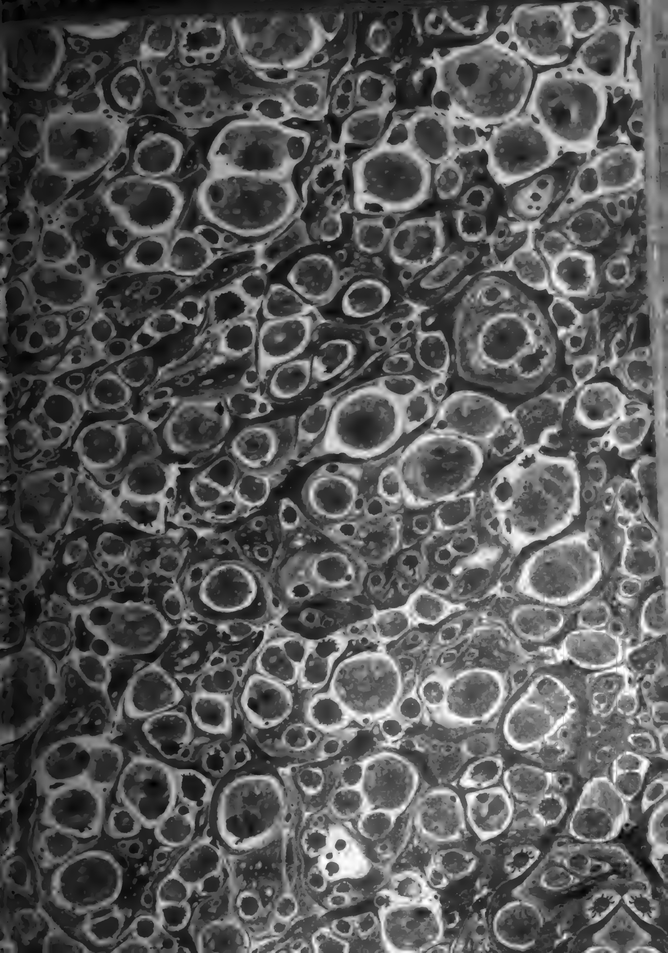

EX LIBRIS P. VOITURON
D.D. BIBLIOTH GAND
1891

PLATONIS

OPERA.

CUM SCHOLIIS A RUHNKENIO

COLLECTIS

AD

OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM

ACCURATE EDITA.

EDITIO STEREOTYPA.

TOMUS II.

Insunt: *Sophista*, *Euthydemus*, *Protagoras*, *Hippias minor*, *Cratylus*.

LIPSIAE

SUMTIBUS ET TYPIS CAROLI TAUCHNITII.

1829.

Ladenpreis 8 Groschen.

ΣΟΦΙΣΤΗΣ.

ΘΕΟΔ. Κατὰ τὴν χθὲς ὁμολογίαν, ὦ Σώκρατες, ἥκομεν αὐτοί τε κοσμίως, καὶ τόνδε τινὰ ξένον ἄγομεν, τὸ μὲν γένος, ἐξ Ἐλέας, ἑταῖρον δὲ τῶν ἀμφὶ Παρμενίδην καὶ Ζήνωνα, μάλα δὲ ἄνδρα φιλόσοφον. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν, ὦ Θεόδωρε, οὐ ξένον, ἀλλά τινα θεὸν ἄγων, κατὰ τὸν Ὁμήρου λόγον, λέληθας; ὅς φησιν ἄλλους τε θεοὺς τοῖς ἀνθρώποις, ὁπόσοι μετέχουσιν αἰδοῦς δικαίας, καὶ δὴ καὶ τὸν ξένιον οὐχ ἥκιστα θεὸν ξυνοπαδὸν γιγνόμενον, ὕβρεις τε καὶ εὐνομίας τῶν ἀνθρώπων καθορᾷν. τάχ᾽ οὖν ἂν καὶ σοί τις οὗτος τῶν κρειττόνων ξυνέποιτο, φαύλους ἡμᾶς ὄντας ἐν τοῖς λόγοις ἐποψόμενός τε καὶ ἐλέγξων, θεὸς ὤν τις ἐλεγκτικός. ΘΕΟ. Οὐχ οὗτος ὁ τρόπος, ὦ Σώκρατες, τοῦ ξένου, ἀλλὰ μετριώτερος τῶν περὶ τὰς ἔριδας ἐσπουδακότων· καί μοι δοκεῖ θεὸς μὲν ἀνὴρ οὐδαμῶς εἶναι, θεῖος μήν· πάντας γὰρ ἐγὼ τοὺς φιλοσόφους τοιούτους προσαγορεύω. ΣΩ. Καὶ καλῶς γε, ὦ φίλε. τοῦτο μέντοι κινδυνεύει τὸ γένος οὐ

πολύ τι ῥᾷον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, εἶναι διακρίνειν, ἢ τὸ τοῦ θεοῦ. Πάνυ γὰρ ἄνδρες οὗτοι παντοῖοι φανταζόμενοι διὰ τὴν τῶν ἄλλων ἄγνοιαν ἐπιστρωφῶσι πόληας, οἱ μὴ πλαστῶς ἀλλ' ὄντως φιλόσοφοι, καθορῶντες ὑψόθεν τὸν τῶν κάτω βίον, καὶ τοῖς μὲν δοκοῦσιν εἶναι τοῦ μηδενὸς τίμιοι, τοῖς δ' ἄξιοι τοῦ παντός· καὶ τοτὲ μὲν πολιτικοὶ φαντάζονται, τοτὲ δὲ σοφισταί, τοτὲ δ' ἔστιν οἷς δόξαν παράσχοιντο ἂν ὡς παντάπασιν ἔχοντες μανικῶς. τοῦ μέντοι ξένου ἡμῖν ἡδέως ἂν πυνθανοίμην, εἰ φίλον αὐτῷ, τί ταῦθ' οἱ περὶ τὸν ἐκεῖ τόπον ἡγοῦντο καὶ ὠνόμαζον. ΘΕΟ. Τὰ ποῖα δή; ΣΩ. Σοφιστήν, πολιτικόν, φιλόσοφον. ΘΕΟ. Τί δὲ μάλιστα καὶ τὸ ποῖόν τι περὶ αὐτῶν διαπορηθεὶς ἐρέσθαι διενοήθης; ΣΩ. Τόδε, πότερον ἓν πάντα ταῦτα ἐνόμιζον, ἢ δύο· ἤ, καθάπερ τὰ ὀνόματα τρία, τρία καὶ τὰ γένη διαιρούμενοι, καθ' ἓν ὄνομα γένος ἑκάστῳ προσῆπτον. ΘΕΟ. Ἀλλ' οὐδείς, ὡς ἐγῷμαι, φθόνος αὐτῷ, διελθεῖν αὐτά· ἢ πῶς, ὦ ξένε, λέγομεν; ΞΕ. Οὕτως, ὦ Θεόδωρε. φθόνος μὲν γὰρ οὐδείς, οὐδὲ χαλεπὸν εἰπεῖν, ὅτι γε τρία ἡγοῦντο· καθ' ἕκαστον μὴν διορίσασθαι σαφῶς τί ποτ' ἐστίν, οὐ σμικρὸν οὐδὲ ῥᾴδιον ἔργον. ΘΕΟ. Καὶ μὲν δὴ κατὰ τύχην γε, ὦ Σώκρατες, λόγων ἐπελάβου παραπλησίων, ὧν καὶ πρὶν ἡμᾶς δεῦρ' ἐλθεῖν διερωτῶντες αὐτὸν ἐτυγχάνομεν· ὁ δὲ ταυτά, ἅπερ καὶ πρὸς σὲ νῦν, καὶ τότε ἐσκήπτετο πρὸς ἡμᾶς· ἐπεὶ διακηκοέναι γε φησὶν ἱκανῶς,

καὶ οὐκ ἀμνημονεῖν. II. ΣΩ. Μὴ τοίνυν, ἡμῶν, ὦ ξένε, τήν γε πρώτην αἰτησάντων χάριν, ἀπαρνηθεὶς γένῃ, τοσόνδε δ' ἡμῖν φράζε, πότερον εἴωθας ἥδιον αὐτὸς ἐπὶ σαυτοῦ μακρῷ λόγῳ διεξιέναι, λέγων τοῦτο, ὃ ἂν ἐνδείξασθαί τῳ βουληθῇς, ἢ δι' ἐρωτήσεων· οἷόν ποτε καὶ Παρμενίδῃ χρωμένῳ καὶ διεξιόντι λόγους παγκάλους παρεγενόμην ἐγὼ νέος ὤν, ἐκείνου μάλα δὴ τότε ὄντος πρεσβύτου. ΞΕ. Τῷ μέν, ὦ Σώκρατες, ἀλύπως τε καὶ εὐηνίως προσδιαλεγομένῳ ῥᾷον οὕτω, τὸ πρὸς ἄλλον· εἰ δὲ μή, τὸ καθ' αὑτόν.] ΣΩ. Ἔξεστι τοίνυν τῶν παρόντων, ὃν ἂν βουληθῇς, ἐκλέξασθαι. πάντες γὰρ ὑπακούσονταί σοι πρᾴως· ξυμβούλῳ μὴν ἐμοὶ χρώμενος, τῶν νέων τινὰ αἱρήσῃ, Θεαίτητον τόνδε, ἢ καὶ τῶν ἄλλων εἴ τίς σοι κατὰ νοῦν. ΞΕ. Ὦ Σώκρατες, αἰδώς τίς μ' ἔχει, τὸ νῦν πρῶτον ξυγγενόμενον ὑμῖν μὴ κατὰ σμικρὸν ἔπος πρὸς ἔπος ποιεῖσθαι τὴν ξυνουσίαν, ἀλλὰ ἐκτείναντα ἀπομηκύνειν λόγον συχνὸν κατ' ἐμαυτόν, εἴτε καὶ πρὸς ἕτερον, οἷον ἐπίδειξιν ποιούμενον. Τῷ γὰρ ὄντι τὸ νῦν ῥηθὲν οὐχ ὅσον ὧδε ἐρωτηθὲν ἐλπίσειεν ἂν αὐτὸ εἶναί τις, ἀλλὰ τυγχάνει λόγου παμμήκους ὄν. τὸ δὲ αὖ σοὶ μὴ χαρίσασθαι καὶ τοῖσδε, ἄλλως τε καὶ σοῦ λέξαντος, ὡς εἶπες, ἄξενόν τι καταφαίνεταί μοι καὶ ἄγριον. ἐπεὶ Θεαίτητόν γε τὸν προσδιαλεγόμενον εἶναι δέχομαι παντάπασιν, ἐξ ὧν αὐτός τε πρότερον διείλεγμαι καὶ σὺ τανῦν μοι διακελεύῃ. ΘΕΑΙ. Ἆρα τοίνυν, ὦ ξένε, οὕτω, καί, καθάπερ εἶπε Σω-

κράτης, πᾶσι κεχαρισμένος ἔσῃ; ΞΕ. Κινδυνεύει πρὸς μὲν ταῦτα οὐδὲν ἔτι λεκτέον εἶναι, Θεαίτητε· πρὸς δὲ σὲ ἤδη τὸ μετὰ τοῦτο, ὡς ἔοικε, γίγνοιτο ἂν ὁ λόγος· ἂν δ' ἄρα τι τῷ μήκει πονῶν ἄχθῃ, μὴ ἐμὲ αἰτιᾶσθαι τούτων, ἀλλὰ τούσδε τοὺς σοὺς ἑταίρους. ΘΕΑΙ. Ἀλλ' οἶμαι δὴ νῦν οὕτως οὐκ ἀπερεῖν· ἂν δ' ἄρα τι τοιοῦτον γίγνηται, καὶ τόνδε παραληψόμεθα Σωκράτη, τὸν Σωκράτους μὲν ὁμώνυμον, ἐμὸν δὲ ἡλικιώτην καὶ ξυγγυμναστήν· ᾧ ξυνδιαπονεῖν μετ' ἐμοῦ ταπολλὰ οὐκ ἄηθες. III. ΞΕ. Εὖ λέγεις, καὶ ταῦτα μὲν ἰδίᾳ βουλεύσῃ προϊόντος τοῦ λόγου· κοινῇ δὲ μετ' ἐμοῦ σοι ξυσκεπτέον, ἀρχομένῳ πρῶτον, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, νῦν ἀπὸ τοῦ σοφιστοῦ, ζητοῦντι καὶ ἐμφανίζοντι λόγῳ τί ποτ' ἐστί. Νῦν γὰρ δὴ σὺ κἀγὼ τούτου πέρι τοὔνομα μόνον ἔχομεν κοινῇ· τὸ δὲ ἔργον, ἐφ' ᾧ καλοῦμεν, ἑκάτερος τάχ' ἂν ἰδίᾳ παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἔχοιμεν. δεῖ δὲ ἀεὶ παντὸς πέρι τὸ πρᾶγμα αὐτὸ μᾶλλον διὰ λόγων ἢ τοὔνομα μόνον ξυνομολογεῖσθαι χωρὶς λόγου. Τὸ δὲ φῦλον, ὃ νῦν ἐπινοοῦμεν ζητεῖν, οὐ πάντων ῥᾷστον ξυλλαβεῖν τί ποτ' ἐστίν, ὁ σοφιστής· ὅσα δ' αὖ τῶν μεγάλων δεῖ διαπονεῖσθαι καλῶς, περὶ τῶν τοιούτων δέδοκται πᾶσι καὶ πάλαι, τὸ πρότερον ἐν σμικροῖς καὶ ῥᾴοσιν αὐτὰ δεῖν μελετᾶν, πρὶν ἂν ἐν αὐτοῖς τοῖς μεγίστοις. νῦν οὖν, ὦ Θεαίτητε, ἔγωγε καὶ νῷν οὕτω ξυμβουλεύω, χαλεπὸν καὶ δυσθήρατον ἡγησαμένοις εἶναι τὸ τοῦ σοφιστοῦ γένος, πρότερον ἐν ἄλλῳ ῥᾴονι

τὴν μέθοδον αὐτοῦ προμελετᾶν· εἰ μή σύ ποθεν εὐπετεστέραν ἔχεις εἰπεῖν ἄλλην ὁδόν. ΘΕΑΙ. Ἀλλ' οὐκ ἔχω. ΞΕ. Βούλει δῆτα περί τινος τῶν φαύλων μετιόντες πειραθῶμεν παράδειγμα αὐτὸ θέσθαι τοῦ μείζονος; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τί δῆτα προταξαίμεθ' ἄν, εὔγνωστον μὲν καὶ σμικρόν, λόγον δὲ μηδενὸς ἐλάττονα ἔχον τῶν μειζόνων; οἷον ἀσπαλιευτής· ἆρ' οὐ πᾶσί τε γνώριμον καὶ σπουδῆς οὐ πάνυ τι πολλῆς τινος ἐπάξιον; ΘΕΑΙ. Οὕτω. ΞΕ. Μέθοδον μὴν αὐτὸν ἐλπίζω καὶ λόγον οὐκ ἀνεπιτήδειον ἡμῖν ἔχειν πρὸς ὃ βουλόμεθα. ΘΕΑΙ. Καλῶς τοίνυν ἂν ἔχοι. IV. ΞΕ. Φέρε δή, τῇδε ἀρχώμεθα αὐτοῦ· καί μοι λέγε, πότερον ὡς τεχνίτην αὐτόν, ἤ τινα ἄτεχνον, ἄλλην δὲ δύναμιν ἔχοντα, θήσομεν. ΘΕΑΙ. Ἥκιστά γε ἄτεχνον. ΞΕ. Ἀλλὰ μὴν τῶν γε τεχνῶν πασῶν σχεδὸν εἴδη δύο. ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ. Γεωργία μὲν καὶ ὅση περὶ τὸ θνητὸν πᾶν σῶμα θεραπεία, τό τε αὖ περὶ τὸ ξύνθετον καὶ πλαστόν, ὃ δὴ σκεῦος ὠνομάκαμεν, ἥ τε μιμητική, ξύμπαντα ταῦτα δικαιότατ' ἂν ἑνὶ προσαγορεύοιτ' ὀνόματι. ΘΕΑΙ. Πῶς, καὶ τίνι; ΞΕ. Πᾶν ὅπερ ἂν μὴ πρότερόν τις ὂν ὕστερον εἰς οὐσίαν ἄγῃ, τὸν μὲν ἄγοντα ποιεῖν, τὸ δὲ ἀγόμενον ποιεῖσθαί που φαμέν. ΘΕΑΙ. Ὀρθῶς. ΞΕ. Τὰ δέ γε νῦν ἃ δὴ διήλθομεν ἅπαντα εἶχεν εἰς τοῦτο τὴν αὑτῶν δύναμιν. ΘΕΑΙ. Εἶχε γὰρ οὖν. ΞΕ. Ποιητικὴν τοίνυν, αὐτὰ ξυγκεφαλαιωσάμενοι, προσείπωμεν. ΘΕΑΙ. Ἔστω. ΞΕ. Τὸ δὴ μαθη-

τικὸν αὖ μετὰ τοῦτο εἶδος ὅλον, καὶ τὸ τῆς γνωρίσεως, τό τε χρηματιστικὸν καὶ ἀγωνιστικὸν καὶ θηρευτικόν, ἐπειδὴ δημιουργεῖ μὲν οὐδὲν τούτων, τὰ δὲ ὄντα καὶ γεγονότα τὰ μὲν χειροῦται λόγοις καὶ πράξεσι, τὰ δὲ τοῖς χειρουμένοις οὐκ ἐπιτρέπει, μάλιστ᾽ ἄν που διὰ ταῦτα ξύμπαντα τὰ μέρη τέχνη τις κτητικὴ λεχθεῖσα ἂν διαγράψειε. ΘΕΑΙ. Ναί. Πρέποι γὰρ ἄν. ΞΕ. Κτητικῆς δὴ καὶ ποιητικῆς ξυμπασῶν οὐσῶν τῶν τεχνῶν, ἐν ποτέρᾳ τὴν ἀσπαλιευτικήν, ὦ Θεαίτητε, τιθῶμεν; ΘΕΑΙ. Ἐν κτητικῇ που δῆλον. V. ΞΕ. Κτητικῆς δὲ ἆρ᾽ οὐ δύο εἴδη; τὸ μὲν ἑκόντων πρὸς ἑκόντας μεταβλητικὸν ὂν διά τε δωρεῶν καὶ ἀγοράσεων καὶ μισθώσεων; τὸ δὲ λοιπὸν ἢ κατ᾽ ἔργα ἢ κατὰ λόγους χειρούμενον ξύμπαν χειρωτικὸν ἂν εἴη; ΘΕΑΙ. Φαίνεται γοῦν ἐκ τῶν εἰρημένων. ΞΕ. Τί δέ; τὴν χειρωτικὴν ἆρ᾽ οὐ διχῇ τμητέον; ΘΕΑΙ. Πῇ; ΞΕ. Τὸ μὲν ἀναφανδὸν ὅλον ἀγωνιστικὸν θέντες, τὸ δὲ κρυφαῖον αὐτῆς πᾶν, θηρευτικόν. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τήν γε μὴν θηρευτικὴν ἄλογον τὸ μὴ οὐ τέμνειν διχῇ. ΘΕΑΙ. Λέγε, ὅπῃ. ΞΕ. Τὸ μὲν ἀψύχου γένους διελομένους, τὸ δ᾽ ἐμψύχου. ΘΕΑΙ. Τί μήν; εἴπερ ἐστόν γε ἄμφω. ΞΕ. Πῶς δὲ οὐκ ἐστόν; καὶ δεῖ γε ἡμᾶς τὸ μὲν τῶν ἀψύχων, ἀνώνυμον ὄν, πλὴν κατ᾽ ἔνια τῆς κολυμβητικῆς ἄττα μέρη, καὶ τοιαῦτ᾽ ἄλλα βραχέα, χαίρειν ἐᾶσαι· τὸ δέ, τῶν ἐμψύχων ζώων οὖσαν θήραν, προσειπεῖν ζωοθηρικήν. ΘΕΑΙ. Ἔστω. ΞΕ. Ζωοθηρικῆς δὲ

ἆρ' οὐ διπλοῦν εἶδος ἂν λέγοιτο ἐν δίκῃ; τὸ μὲν πεζοῦ γένους, πολλοῖς εἴδεσι καὶ ὀνόμασι διῃρημένον, πεζοθηρικόν· τὸ δ' ἕτερον, νευστικοῦ ζώου πᾶν, ἐνυγροθηρικόν; ΘΕΑΙ. Πάνυ γε. ΞΕ. Νευστικοῦ δὲ τὸ μὲν πτηνὸν φῦλον ὁρῶμεν, τὸ δὲ ἔνυδρον. ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕ. Καὶ τοῦ πτηνοῦ μὲν γένους πᾶσα ἡμῖν ἡ θήρα λέγεταί πού τις ὀρνιθοθηρευτική. ΘΕΑΙ. Λέγεται γὰρ οὖν. VI. ΞΕ. Τοῦ δὲ ἐνύδρου σχεδὸν τὸ ξύνολον ἁλιευτική. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τί δέ; ταύτην αὖ τὴν θήραν ἆρ' οὐκ ἂν κατὰ τὰ μέγιστα μέρη δύο διέλοιμεν; ΘΕΑΙ. Κατὰ ποῖα; ΞΕ. Καθ' ἃ τὸ μὲν ἕρκεσιν αὐτόθεν ποιεῖται τὴν θήραν, τὸ δὲ πληγῇ. ΘΕΑΙ. Πῶς λέγεις; καὶ πῇ διαιρούμενος ἑκάτερον; ΞΕ. Τὸ μὲν ὅτι πᾶν ὅσον ἂν ἕνεκα κωλύσεως εἴργῃ τι περιέχον, ἕρκος εἰκὸς ὀνομάζειν. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Κύρτους δὴ καὶ δίκτυα καὶ βρόχους καὶ πόρκους καὶ τὰ τοιαῦτα μῶν ἄλλο τι πλὴν ἕρκη χρὴ προςαγορεύειν; ΘΕΑΙ. Οὐδὲν ἄλλο. ΞΕ. Τοῦτο μὲν ἄρα ἑρκοθηρικὸν τῆς ἄγρας τὸ μέρος φήσομεν, ἤ τι τοιοῦτον; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τὸ δὲ ἀγκίστροις καὶ τριόδουσι πληγῇ γιγνόμενον, ἕτερον μὲν ἐκείνου, πληκτικὴν δέ τινα θήραν ἡμᾶς προςειπεῖν ἑνὶ λόγῳ νῦν χρεών· ἤ τί τις ἄν, ὦ Θεαίτητε, εἴποι κάλλιον; ΘΕΑΙ. Ἀμελῶμεν τοῦ ὀνόματος· ἀρκεῖ γὰρ καὶ τοῦτο. ΞΕ. Τῆς τοίνυν πληκτικῆς τὸ μὲν νυκτερινόν, οἶμαι, πρὸς πυρὸς φῶς γιγνόμενον ὑπ' αὐτῶν τῶν περὶ τὴν θήραν

πυρευτικὴν ῥηθῆναι ξυμβέβηκε. ΘΕΑΙ. Πάνυ γε. ΞΕ. Τὸ δέ γε μεθημερινὸν, ὡς ἐχόντων ἐν ἄκροις ἄγκιστρα καὶ τῶν τριοδόντων, πᾶν ἀγκιστρευτικόν. ΘΕΑΙ. Λέγεται γὰρ οὖν. ΞΕ. Τοῦ τοίνυν ἀγκιστρευτικοῦ τῆς πληκτικῆς τὸ μὲν ἄνωθεν εἰς τὸ κάτω γιγνόμενον διὰ τὸ τοῖς τριόδουσιν οὕτω μάλιστα χρῆσθαι, τριοδοντία, οἶμαι, τὶς κέκληται. ΘΕΑΙ. Φασὶ γοῦν τινες. ΞΕ. Τὸ δέ γε λοιπόν ἐστιν ἓν ἔτι μόνον, ὡς εἰπεῖν, εἶδος. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Τὸ τῆς ἐναντίας ταύτῃ πληγῆς, ἀγκίστρῳ τε γιγνόμενον καὶ τῶν ἰχθύων, οὐχ ᾗ τις ἂν τύχῃ τοῦ σώματος, ὥσπερ τοῖς τριόδουσιν, ἀλλὰ περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ στόμα τοῦ θηρευθέντος ἑκάστοτε, καὶ κάτωθεν εἰς τοὐναντίον ἄνω ῥάβδοις καὶ καλάμοις ἀνασπώμενον, οὗ τί φήσομεν, ὦ Θεαίτητε, δεῖν τοὔνομα λέγεσθαι; ΘΕΑΙ. Δοκῶ μὲν, ὅπερ ἄρτι προυθέμεθα δεῖν ἐξευρεῖν, τοῦτ' αὐτὸ νῦν ἀποτετελέσθαι. VII. ΞΕ. Νῦν ἄρα τῆς ἀσπαλιευτικῆς πέρι σύ τε κἀγὼ ξυνωμολογήκαμεν, οὐ μόνον τοὔνομα, ἀλλὰ καὶ τὸν λόγον περὶ αὐτὸ τοὔργον εἰλήφαμεν ἱκανῶς. ξυμπάσης γὰρ τέχνης τὸ μὲν ἥμισυ μέρος κτητικὸν ἦν· κτητικοῦ δὲ χειρωτικόν· χειρωτικοῦ δὲ θηρευτικόν· τοῦ δὲ θηρευτικοῦ ζωοθηρικόν· ζωοθηρικοῦ δὲ ἐνυγροθηρικόν· ἐνυγροθηρικοῦ δὲ τὸ κάτωθεν τμῆμα ὅλον ἁλιευτικόν· ἁλιευτικῆς δὲ πληκτικόν· πληκτικῆς δὲ ἀγκιστρευτικόν· τούτου δὲ τὸ περὶ τὴν κάτωθεν ἄνω πληγὴν ἀνασπωμένην ἀπ' αὐτῆς τῆς πράξεως ἀφομοιω-

θὲν τοὔνομα, ὃ νῦν ἀσπαλιευτικὴ ζητηθεῖσα ἐπίκλην γέγονε. ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν τοῦτό γε ἱκανῶς δεδήλωται. VIII. ΞΕ. Φέρε δή, κατὰ τοῦτο τὸ παράδειγμα καὶ τὸν σοφιστὴν ἐπιχειρῶμεν εὑρεῖν, ὅ, τι ποτ' ἐστί. ΘΕΑΙ. Κομιδῆ μὲν οὖν. ΞΕ. Καὶ μὴν ἐκεῖνό γ' ἦν τὸ ζήτημα πρῶτον, πότερον ἰδιώτην ἤ τινα τέχνην ἔχοντα θετέον εἶναι τὸν ἀσπαλιευτήν. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Καὶ νῦν δὴ τοῦτον ἰδιώτην θήσομεν, ὦ Θεαίτητε, ἢ παντάπασιν ὡς ἀληθῶς σοφιστήν; ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς ἰδιώτην· μανθάνω γὰρ ὃ λέγεις, ὡς πάντως δεῖ τοιοῦτον εἶναι, τόν γε ὄνομα τοῦτο ἔχοντα· ἀλλά τινα τέχνην αὐτὸν ἡμῖν ἔχοντα, ὡς ἔοικε, θετέον. ΞΕ. Τίνα ποτ' οὖν δὴ ταύτην; Ἆρ' ὦ πρὸς θεῶν ἠγνοήκαμεν τἀνδρὸς τὸν ἄνδρα ὄντα ξυγγενῆ; ΘΕΑΙ. Τίνα τοῦ; ΞΕ. Τὸν ἀσπαλιευτὴν τοῦ σοφιστοῦ. ΘΕΑΙ. Πῇ; ΞΕ. Θηρευτά τινε καταφαίνεσθον ἄμφω μοι. ΘΕΑΙ. Τίνος θήρας ἅτερος; τὸν μὲν γὰρ ἕτερον εἴπομεν. ΞΕ. Δίχα πουνῦν δὴ διείλομεν τὴν ἄγραν πᾶσαν, τὸ μὲν νευστικοῦ μέρους, τὸ δὲ πεζοῦ τέμνοντες. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Καὶ τὸ μὲν διήλθομεν, ὅσον περὶ τὰ νευστικὰ τῶν ἐνύδρων, τὸ δὲ πεζὸν εἰάσαμεν ἄσχιστον, εἰπόντες ὅτι πολυειδὲς εἴη. ΘΕΑΙ. Πάνυ γε. ΞΕ. Μέχρι μὲν τοίνυν ἐνταῦθα ὁ σοφιστὴς καὶ ὁ ἀσπαλιευτὴς ἅμα ἀπὸ τῆς κτητικῆς τέχνης πορεύεσθον. ΘΕΑΙ. Ἐοίκατον γοῦν. ΞΕ. Ἐκτρέπεσθον δέ γε ἀπὸ τῆς ζωοθηρικῆς, ὁ μὲν ἐπὶ

θάλατταν πού καὶ ποταμοὺς καὶ λίμνας, τὰν τούτοις ζῶα θηρευσόμενος. ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΞΕ. Ὁ δέ γε ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποταμοὺς ἑτέρους αὖ τινάς, πλούτου καὶ νεότητος οἷον λειμῶνας ἀφθόνους, τὰν τούτοις θρέμματα χειρωσόμενος. ΘΕΑΙ. Πῶς λέγεις; ΞΕ. Τῆς πεζῆς θήρας γίγνεσθον δύο μεγίστω τινὲ μέρη. ΘΕΑΙ. Ποῖον ἑκάτερον; ΞΕ. Τὸ μὲν τῶν ἡμέρων, τὸ δὲ τῶν ἀγρίων. IX. ΘΕΑΙ. Εἶτ᾽ ἔστι τις θήρα τῶν ἡμέρων; ΞΕ. Εἴπερ γέ ἐστιν ἄνθρωπος ἥμερον ζῶον. θὲς δὴ ὅπῃ χαίρεις, εἴτε μηδὲν τιθεὶς ἥμερον, εἴτε ἄλλο μὲν ἥμερόν τι, τὸν δὲ ἄνθρωπον ἄγριον· εἴτε ἥμερον μὲν λέγεις αὖ τὸν ἄνθρωπον, ἀνθρώπων δὲ μηδεμίαν ἡγῇ θήραν· τούτων ὁπότερ᾽ ἂν ἡγῇ φίλον εἰρῆσθαί σοι, τοῦτο ἡμῖν διόρισον. ΘΕΑΙ. Ἀλλ᾽ ἡμᾶς τε ἥμερον, ὦ ξένε, ἡγοῦμαι ζῶον, θήραν τε ἀνθρώπων εἶναι λέγω. ΞΕ. Διττὴν τοίνυν καὶ τὴν ἡμεροθηρικὴν εἴπωμεν. ΘΕΑΙ. Κατὰ τί λέγοντες; ΞΕ. Τὴν μὲν ληστικὴν καὶ ἀνδραποδιστικὴν καὶ τυραννικὴν καὶ ξύμπασαν τὴν πολεμικὴν ἕν πάντα, βίαιον θήραν, ὁρισάμενοι. ΘΕΑΙ. Καλῶς. ΞΕ. Τὴν δέ γε δικανικὴν καὶ δημηγορικὴν καὶ προσομιλητικὴν ἓν αὖ τὸ ξύνολον, πιθανουργικήν τινα μίαν τέχνην προσειπόντες. ΘΕΑΙ. Ὀρθῶς. ΞΕ. Τῆς δὲ πιθανουργικῆς διττὰ λέγομεν γένη. ΘΕΑΙ. Ποῖα; ΞΕ. Τὸ μὲν ἕτερον ἰδίᾳ, τὸ δὲ δημοσίᾳ γιγνόμενον. ΘΕΑΙ. Γίγνεσθον γὰρ οὖν εἶδος ἑκάτερον. ΞΕ. Οὐκοῦν αὖ τῆς ἰδιοθηρευτικῆς τὸ μὲν μισθαρνευτικόν τι

ἐστὶ, τὸ δὲ δωροφορικόν; ΘΕΑΙ. Οὐ μανθάνω. ΞΕ. Τῇ τῶν ἐρώντων θήρᾳ τὸν νοῦν, ὡς ἔοικας, οὔπω προςέσχες. ΘΕΑΙ. Τοῦ πέρι; ΞΕ. Ὅτι τοῖς θηρευθεῖσι δῶρα προςεπιδιδόασι. ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΞΕ. Τοῦτο μὲν τοίνυν ἐρωτικῆς τέχνης εἶδος ἔστω. ΘΕΑΙ. Πάνυ γε. ΞΕ. Τοῦ δέ γε μισθαρνευτικοῦ τὸ μὲν προςομιλοῦν διὰ χάριτος καὶ παντάπασι δι' ἡδονῆς τὸ δέλεαρ πεποιημένον, καὶ τὸν μισθὸν πραττόμενον τροφὴν ἑαυτῷ μόνην, κολακικὴν, ὡς ἐγῷμαι, πάντες φαῖμεν ἂν ἢ ἡδυντικήν τινα τέχνην εἶναι. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Τὸ δὲ ἐπαγγελλόμενον μὲν ὡς ἀρετῆς ἕνεκα τὰς ὁμιλίας ποιούμενον, μισθὸν δὲ νόμισμα πραττόμενον, ἆρα οὐ τοῦτο τὸ γένος ἑτέρῳ προςειπεῖν ἄξιον ὀνόματι; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Τίνι δὴ τούτῳ, πειρῶ λέγειν. ΘΕΑΙ. Δῆλον δή· τὸν γὰρ σοφιστήν μοι δοκοῦμεν εὑρηκέναι· τοῦτ' οὖν ἔγωγε εἰπὼν τὸ προςῆκον ὄνομ' ἂν ἡγοῦμαι καλεῖν αὐτόν. X. ΞΕ. Κατὰ δὴ τὸν νῦν, ὦ Θεαίτητε, λόγον, ὡς ἔοικεν, ἡ τέχνης οἰκειωτικῆς, χειρωτικῆς, κτητικῆς, θηρευτικῆς, ζωοθηρίας, πεζοθηρίας, χερσαίας, ἡμεροθηρικῆς ἀνθρωποθηρίας, ἰδιοθηρίας, μισθαρνικῆς, νομισματοπωλικῆς, δοξοπαιδευτικῆς, νέων, πλουσίων, καὶ ἐνδόξων γιγνομένη θήρα προςρητέον, ὡς ὁ νῦν λόγος ξυμβαίνει ἡμῖν, σοφιστική. ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΞΕ. Ἔτι δὲ καὶ τῇδε ἴδωμεν· οὐ γάρ τι φαύλης μέτοχόν ἐστι τέχνης τὸ νῦν ζητούμενον, ἀλλ' εὖ μάλα ποικίλης· καὶ γὰρ

οὖν ἐν τοῖς πρόσθεν εἰρημένοις φάντασμα παρέχεται, μὴ τοῦτο ὃ νῦν αὐτὸ ἡμεῖς φαμέν, ἀλλ᾽ ἕτερον εἶναί τι γένος. ΘΕΑΙ. Πῇ δή; ΞΕ. Τὸ τῆς κτητικῆς τέχνης διπλοῦν ἦν εἶδός που, τὸ μὲν θηρευτικὸν μέρος ἔχον, τὸ δὲ ἀλλακτικόν. ΘΕΑΙ. Ἦν γὰρ οὖν. ΞΕ. Τῆς τοίνυν ἀλλακτικῆς δύο εἴδη λέγωμεν, τὸ μὲν δωρητικόν, τὸ δὲ ἕτερον ἀγοραστικόν. ΘΕΑΙ. Εἰρήσθω. ΞΕ. Καὶ μὴν αὖ φήσομεν ἀγοραστικὴν διχῇ τέμνεσθαι. ΘΕΑΙ. Πῇ; ΞΕ. Τὴν μὲν τῶν αὐτουργῶν; αὐτοπωλικὴν διαιρουμένην· τὴν δὲ τὰ ἀλλότρια ἔργα μεταβαλλομένην, μεταβλητικήν. ΘΕΑΙ. Πάνυ γε. ΞΕ. Τί δέ; τῆς μεταβλητικῆς οὐχ ἡ μὲν κατὰ πόλιν ἀλλαγή, σχεδὸν αὐτῆς ἥμισυ μέρος ὄν, καπηλικὴ προσαγορεύεται; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τὸ δέ γε ἐξ ἄλλης εἰς ἄλλην πόλιν διαλλαττομένων ὠνῇ καὶ πράσει, ἐμπορική; ΘΕΑΙ. Τί δ᾽ οὔ; ΞΕ. Τῆς δ᾽ ἐμπορικῆς ἆρ᾽ οὐκ ᾐσθήμεθα ὅτι τὸ μέν, ὅσοις τὸ σῶμα τρέφεται καὶ χρῆται, τὸ δέ, ὅσοις ἡ ψυχή, πωλοῦν διὰ νομίσματος ἀλλάττεται; ΘΕΑΙ. Πῶς τοῦτο λέγεις; ΞΕ. Τὸ περὶ τὴν ψυχὴν ἴσως ἀγνοοῦμεν· ἐπεὶ τό γε ἕτερόν που ξυνίεμεν. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Μουσικήν τε τοίνυν ξυνάπασαν λέγωμεν ἐκ πόλεως ἑκάστοτε εἰς πόλιν ἔνθεν μὲν ὠνηθεῖσαν, ἑτέρωσε δὲ ἀγομένην καὶ πιπρασκομένην, καὶ γραφικὴν καὶ θαυματοποιητικὴν καὶ πολλὰ ἕτερα τῆς ψυχῆς, τὰ μὲν παραμυθίας, τὰ δὲ καὶ σπουδῆς χάριν ἀχθέντα καὶ πωλούμενα, τὸν ἄγοντα καὶ πωλοῦντα, μηδὲν ἧτ-

τρὸ τῆς τῶν σιτίων καὶ ποτῶν πράσεως, ἔμπορον ὀρθῶς ἂν λεγόμενον παρέχειν. ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ τὸν μαθήματα ξυνωνούμενον, πόλιν τε ἐκ πόλεως νομίσματος ἀμείβοντα, ταυτὸν προσερεῖς ὄνομα; ΘΕΑΙ. Σφόδρα γε. XI. ΞΕ. Τῆς δὴ ψυχεμπορικῆς ταύτης ἆρ᾽ οὐ τὸ μὲν ἐπιδεικτικὴ δικαιότατα λέγοιτ᾽ ἄν, τὸ δὲ γελοῖον μὲν οὐχ ἧττον τοῦ πρόσθεν, ὅμως δὲ μαθημάτων οὖσαν πρᾶσιν αὐτὴν ἀδελφῷ τινι τῆς πράξεως ὀνόματι προσειπεῖν ἀνάγκη; ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Ταύτης τοίνυν τῆς μαθηματοπωλικῆς τὸ μὲν περὶ τὰ τῶν ἄλλων τεχνῶν μαθήματα, ἑτέρῳ, τὸ δὲ περὶ τὸ τῆς ἀρετῆς, ἄλλῳ προσρητέον. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Τεχνοπωλικὸν μὲν τό γε περὶ τἆλλα ἂν ἁρμόττοι· τὸ δὲ περὶ ταῦτα σὺ προθυμήθητι λέγειν ὄνομα. ΘΕΑΙ. Καὶ τί τις ἂν ἄλλο ὄνομα εἰπὼν οὐκ ἂν πλημμελοίη πλὴν τὸ νῦν ζητούμενον αὐτὸ εἶναι τὸ σοφιστικὸν γένος; ΞΕ. Οὐδὲν ἄλλο. Ἴθι δὴ νῦν ξυναγάγωμεν αὐτό, λέγοντες ὡς τὸ τῆς κτητικῆς, μεταβλητικῆς, ἀγοραστικῆς, ἐμπορικῆς, ψυχεμπορικῆς περὶ λόγους καὶ μαθήματα ἀρετῆς πωλητικόν, δεύτερον ἀνεφάνη σοφιστική. ΘΕΑΙ. Μάλα γε. ΞΕ. Τρίτον δὲ οἶμαί σε, κἂν εἴ τις αὐτοῦ καθιδρυμένος ἐν πόλει, τὰ μὲν ὠνούμενος, τὰ δὲ καὶ τεκταινόμενος αὐτὸς μαθήματα περὶ τὰ αὐτὰ ταῦτα καὶ πωλῶν, ἐκ τούτου τὸ ζῆν προυτάξατο, καλεῖν οὐδὲν ἄλλο πλὴν ὅπερ δὴ νῦν. ΘΕΑΙ. Τί δ᾽ οὐ μέλλω; ΞΕ. Καὶ τὸ τῆς κτητικῆς ἄρα μεταβλη-

τικόν, ἀγοραστικόν, καπηλικόν; εἴτε αὐτοπωλικόν, ἀμφοτέρως, ὅ, τι περ ἂν ᾖ περὶ τὰ τοιαῦτα μαθηματοπωλικὸν γένος, ἀεὶ σὺ προσερεῖς, ὡς φαίνῃ, σοφιστικόν. ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη. τῷ γὰρ λόγῳ δεῖ ξυνακολουθεῖν. XII. ΞΕ. Ἔτι δὴ σκοπῶμεν, εἴ τινι τοιῷδε προσέοικεν ἄρα τὸ νῦν μεταδιωκόμενον γένος. ΘΕΑΙ. Ποίῳ δή; ΞΕ. Τῆς κτητικῆς ἀγωνιστική τι μέρος ἡμῖν ἦν. ΘΕΑΙ. Ἦν γὰρ οὖν. ΞΕ. Οὐκ ἄπο τρόπου τοίνυν ἐστὶ διαιρεῖν αὐτὴν δίχα. ΘΕΑΙ. Καθ᾽ ὁποῖα, λέγε. ΞΕ. Τὸ μὲν ἁμιλλητικὸν αὐτῆς τιθέντας, τὸ δὲ, μαχητικόν. ΘΕΑΙ. Ἔστι. ΞΕ. Τῆς τοίνυν μαχητικῆς τῷ μὲν σώματι πρὸς σώματα γιγνομένῳ, σχεδὸν εἰκὸς καὶ πρέπον λέγειν ὄνομά τι τοιοῦτον τιθεμένους οἷον βιαστικόν. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τῷ δὲ λόγοις πρὸς λόγους, τί τις, ὦ Θεαίτητε, ἄλλο εἴπῃ, πλὴν ἀμφισβητικόν; ΘΕΑΙ. Οὐδέν. ΞΕ. Τὸ δέ γε περὶ τὰς ἀμφισβητήσεις θετέον διττόν. ΘΕΑΙ. Πῇ; ΞΕ. Καθόσον μὲν γὰρ γίγνεται μήκεσί τε πρὸς ἐναντία μήκη λόγων, καὶ περὶ δίκαια καὶ ἄδικα δημοσίᾳ, δικανικόν. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τὸ δ᾽ ἐν ἰδίοις αὖ καὶ κατακεκερματισμένον ἐρωτήσεσι πρὸς ἀποκρίσεις, μῶν εἰθίσμεθα καλεῖν ἄλλο πλὴν ἀντιλογικόν; ΘΕΑΙ. Οὐδέν. ΞΕ. Τοῦ δὲ ἀντιλογικοῦ τὸ μὲν ὅσον περὶ τὰ ξυμβόλαια ἀμφισβητεῖται μέν, εἰκῇ δὲ καὶ ἀτέχνως περὶ αὐτὰ πράττεται, ταῦτα θετέον μὲν εἶδος, ἐπείπερ αὐτὸ διέγνωκεν ὡς ἕτερον ὂν ὁ λόγος, ἀτὰρ ἐπωνυμίας οὔθ᾽ ὑπὸ τῶν ἔμπροσθεν ἔτυ-

χεν, οὔτε νῦν ὑφ᾽ ἡμῶν τυχεῖν ἄξιον. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ· κατὰ σμικρὰ γὰρ λίαν καὶ παντοδαπὰ διῄρηται. ΞΕ. Τὸ δέ γε ἔντεχνον, καὶ περὶ δικαίων αὐτῶν καὶ ἀδίκων καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὅλως ἀμφισβητοῦν, ἆρ᾽ οὐκ ἐριστικὸν αὖ λέγειν εἰθίσμεθα; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Τοῦ μὲν ἐριστικοῦ τὸ μὲν χρηματοφθορικόν, τὸ δὲ χρηματιστικὸν ὂν τυγχάνει. ΘΕΑΙ. Παντάπασί γε. ΞΕ. Τὴν ἐπωνυμίαν τοίνυν, ἣν ἑκάτερον δεῖ καλεῖν αὐτῶν, πειραθῶμεν εἰπεῖν. ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν χρή. ΞΕ. Δοκῶ μὴν τό γε δι᾽ ἡδονὴν τῆς περὶ ταῦτα διατριβῆς, ἀμελὲς τῶν οἰκείων γιγνόμενον, περὶ δὲ τὴν λέξιν τοῖς πολλοῖς τῶν ἀκουόντων οὐ μεθ᾽ ἡδονῆς ἀκουόμενον, καλεῖσθαι κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν οὐχ ἕτερον ἀδολεσχικοῦ. ΘΕΑΙ. Λέγεται γὰρ οὖν οὕτω πως. ΞΕ. Τοὐτου τοίνυν τοὐναντίον, ἀπὸ τῶν ἰδιωτικῶν ἐρίδων χρηματιζόμενον, ἐν τῷ μέρει σὺ πειρῶ νῦν εἰπεῖν. ΘΕΑΙ. Καὶ τί τις ἂν αὖ εἰπὼν ἕτερον οὐκ ἐξαμάρτοι, πλήν γε τὸν θαυμαστὸν πάλιν ἐκεῖνον ἥκειν αὖ νῦν τέταρτον, τὸν μεταδιωκόμενον ὑφ᾽ ἡμῶν σοφιστήν; ΞΕ. Οὐδὲν ἀλλ᾽ ἢ τὸ χρηματιστικὸν γένος, ὡς ἔοικεν, ἐριστικῆς ὂν τέχνης, τῆς ἀντιλογικῆς, τῆς ἀμφισβητικῆς, τῆς μαχητικῆς, τῆς ἀγωνιστικῆς, τῆς κτητικῆς ἔστιν, ὡς ὁ λόγος αὖ μεμήνυκε νῦν, ὁ σοφιστής. ΘΕΑΙ. Κομιδῆ μὲν οὖν. XIII. ΞΕ. Ὁρᾷς οὖν, ὡς ἀληθῶς λέγεται τὸ ποικίλον εἶναι τοῦτο τὸ θηρίον, καί, τὸ λεγόμενον, οὐ τῇ ἑτέρᾳ ληπτέον; ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν ἀμφοῖν χρή; ΞΕ. Χρὴ γὰρ οὖν, καὶ κατὰ

δύναμίν γε οὕτω ποιητέον, τοιόνδε τι μεταθέοντας ἴχνος αὐτοῦ· καί μοι λέγε· τῶν οἰκετικῶν ὀνομάτων καλοῦμεν ἅττα που; ΘΕΑΙ. Καὶ πολλά· ἀτὰρ ποῖα δὴ τῶν πολλῶν πυνθάνῃ; ΞΕ. Τὰ τοιάδε, οἷον διηθεῖν τε λέγομεν καὶ διαττᾷν καὶ βράττειν καὶ διακρίνειν. ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΞΕ. Καὶ πρός γε τούτοις ἔτι, ξαίνειν καὶ κατάγειν καὶ κερκίζειν καὶ μυρία ἐν ταῖς τέχναις ἄλλα τοιαῦτα ἐνόντα ἐπιστάμεθα· ἦ γάρ; ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον αὐτῶν πέρι βουληθεὶς δηλῶσαι, παραδείγματα προθεὶς ταῦτα κατὰ πάντων ἤρου; ΘΕ. Διαιρετικά που τὰ λεχθέντα εἴρηται ξύμπαντα. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Κατὰ τὸν ἐμὸν τοίνυν λόγον, ὡς περὶ ταῦτα μίαν οὖσαν ἐν ἅπασι τέχνην, ἑνὸς ὀνόματος ἀξιώσομεν αὐτήν. ΘΕΑΙ. Τίνα προσειπόντες; ΞΕ. Διακριτικήν. ΘΕΑΙ. Ἔστω. ΞΕ. Σκόπει δή, ταύτης αὖ δύο ἄν πῃ δυνώμεθα κατιδεῖν εἴδη. ΘΕΑΙ. Ταχεῖαν ὡς ἐμοὶ σκέψιν ἐπιτάττεις. ΞΕ. Καὶ μὴν ἔν γε ταῖς εἰρημέναις διακρίσεσι, τὸ μὲν χεῖρον ἀπὸ βελτίονος ἀποχωρίζειν ἦν, τὸ δ' ὅμοιον ἀφ' ὁμοίου. ΘΕΑΙ. Σχεδὸν οὕτω νῦν λεχθὲν φαίνεται. ΞΕ. Τῆς μὲν τοίνυν ὄνομα οὐκ ἔχω λεγόμενον, τῆς δὲ καταλειπούσης μὲν τὸ βέλτιον διακρίσεως, τὸ δὲ χεῖρον ἀποβαλλούσης, ἔχω. ΘΕΑΙ. Λέγε, τί. ΞΕ. Πᾶσα ἡ τοιαύτη διάκρισις, ὡς ἐγὼ ξυννοῶ, λέγεται παρὰ πάντων καθαρμός τις. ΘΕΑΙ. Λέγεται γὰρ οὖν. ΞΕ. Οὐκοῦν τό γε καθαρτικὸν εἶδος αὖ διπλοῦν ὂν πᾶς ἂν ἴδοι; ΘΕΑΙ. Ναί, κατὰ σχολήν γε ἴσως·

οὐ μὴν ἔγωγε καθορῶ νῦν. XIV. ΞΕ. Καὶ μὴν τὰ περὶ τὰ σώματα πολλὰ εἴδη καθάρσεων ἑνὶ περιλαβεῖν ὀνόματι προσήκει. ΘΕΑΙ. Ποῖα, καὶ τίνι; ΞΕ. Τά τε τῶν ζώων, ὅσα ἐντὸς σωμάτων ὑπὸ γυμναστικῆς ἰατρικῆς τε ὀρθῶς διακρινόμενα καθαίρεται, καὶ τὰ περὶ τὰ ἐκτός, ἃ εἰπεῖν μὲν φαῦλα, ὅσα βαλανευτικὴ παρέχεται· καὶ τῶν ἀψύχων σωμάτων, ὧν γναφευτικὴ καὶ ξύμπασα κοσμητικὴ τὴν ἐπιμέλειαν παρεχομένη κατὰ σμικρά, πολλὰ καὶ γελοῖα δοκοῦντα ὀνόματα ἔσχεν. ΘΕΑΙ. Μάλα γε. ΞΕ. Παντάπασι μὲν οὖν, ὦ Θεαίτητε· ἀλλὰ γὰρ τῇ τῶν λόγων μεθόδῳ σπογγιστικῆς ἢ φαρμακοποσίας οὐδὲν ἧττον οὐδέ τι μᾶλλον τυγχάνει μέλον, εἰ τὸ μὲν σμικρά, τὸ δὲ μεγάλα ἡμᾶς ὠφελεῖ καθαῖρον. τοῦ κτήσασθαι γὰρ ἕνεκα νοῦν πασῶν τεχνῶν τὸ ξυγγενὲς καὶ τὸ μὴ ξυγγενὲς κατανοεῖν πειρωμένη τιμᾷ πρὸς τοῦτο ἐξ ἴσου πάσας, καὶ θάτερα τῶν ἑτέρων κατὰ τὴν ὁμοιότητα οὐδὲν ἡγεῖται γελοιότερα· σεμνότερον δέ τι τὸν διὰ στρατηγικῆς ἢ φθειριστικῆς δηλοῦντα θηρευτικὴν οὐδὲν νενόμικεν, ἀλλ' ὡς τὸ πολὺ χαυνότερον. καὶ δὴ καὶ νῦν, ὅπερ ἤρου, τί προσεροῦμεν ὄνομα ξυμπάσας δυνάμεις, ὅσαι σῶμα εἴτε ἔμψυχον εἴτε ἄψυχον εἰλήχασι καθαίρειν, οὐδὲν αὐτῇ διοίσει, ποῖόν τι λεχθὲν εὐπρεπέστατον εἶναι δόξει· μόνον ἐχέτω χωρὶς τῶν τῆς ψυχῆς καθάρσεων πάντα ξυνδῆσαν, ὅσα ἄλλο τι καθαίρει. τὸν γὰρ περὶ τὴν διάνοιαν καθαρμὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐπικεχείρηκεν ἀφορίσασθαι τανῦν, εἴ γε ὅπερ βούλεται

μανθάνομεν. ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ μεμάθηκα καὶ ξυγχωρῶ, δύο μὲν εἴδη καθάρσεως, ἓν δὲ τὸ περὶ τὴν ψυχὴν εἶδος εἶναι, τοῦ περὶ τὸ σῶμα χωρὶς ὄν. ΞΕ. Πάντων κάλλιστα· καί μοι τὸ μετὰ τοῦτο ἐπάκουε, πειρώμενος αὖ τὸ λεχθὲν διχῇ τέμνειν. ΘΕΑΙ. Καθ' ὁποῖ' ἂν ὑφηγῇ, πειράσομαί σοι ξυντέμνειν. XV. ΞΕ. Πονηρίαν ἕτερον ἀρετῆς ἐν ψυχῇ λέγομέν τι; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Καὶ μὴν καθαρμὸς ἦν, τὸ λιπεῖν μὲν θάτερον, ἐκβάλλειν δὲ ὅσον ἂν ᾖ πού τι φλαῦρον. ΘΕΑΙ. Ἦν γὰρ οὖν. ΞΕ. Καὶ ψυχῆς ἄρα καθόσον ἂν εὑρίσκωμεν κακίας ἀφαίρεσίν τινα, καθαρμὸν αὐτὸν λέγοντες ἐν μέλει φθεγξόμεθα. ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα γε. ΞΕ. Δύο μὲν εἴδη κακίας περὶ ψυχὴν ῥητέον. ΘΕΑΙ. Ποῖα; ΞΕ. Τὸ μὲν οἷον νόσον ἐν σώματι, τὸ δ' οἷον αἶσχος ἐγγιγνόμενον. ΘΕΑΙ. Οὐκ ἔμαθον. ΞΕ. Νόσον ἴσως καὶ στάσιν οὐ ταυτὸν νενόμικας. ΘΕΑΙ. Οὐδ' αὖ πρὸς τοῦτο ἔχω τί χρή με ἀποκρίνασθαι. ΞΕ. Πότερον ἄλλο τι στάσιν ἡγούμενος ἢ τὴν τοῦ φύσει ξυγγενοῦς ἔκ τινος διαφθορᾶς διαφοράν; ΘΕΑΙ. Οὐδέν. ΞΕ. Ἀλλ' αἶσχος ἄλλο τι πλὴν τὸ τῆς ἀμετρίας πανταχοῦ δυσειδὲς ἐνὸν γένος; ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς ἄλλο. ΞΕ. Τί δαί; ἐν ψυχῇ δόξας ἐπιθυμίαις, καὶ θυμὸν ἡδοναῖς, καὶ λόγον λύπαις, καὶ πάντα ἀλλήλοις ταῦτα τῶν φλαύρως ἐχόντων οὐκ ᾐσθήμεθα διαφερόμενα; ΘΕΑΙ. Καὶ σφόδρα γε. ΞΕ. Ξυγγενῆ γε μὴν ἐξ ἀνάγκης ξύμπαντα γέγονε. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Στάσιν ἄρα καὶ νόσον τῆς ψυχῆς, πο-

θηρίαν λέγοντες, ὀρθῶς ἐροῦμεν. ΘΕΑΙ. Ὀρθότατα μὲν οὖν. ΞΕ. Τί δ', ὅσα κινήσεως μετασχόντα, καὶ σκοπόν τινα θέμενα, πειρώμενα τούτου τυγχάνειν, καθ' ἑκάστην ὁρμὴν παράφορα αὐτοῦ γίγνεται καὶ ἀποτυγχάνει, πότερον αὐτὰ φήσομεν ὑπὸ ξυμμετρίας τῆς πρὸς ἄλληλα, ἢ τοὐναντίον ὑπὸ ἀμετρίας αὐτὰ πάσχειν; ΘΕΑΙ. Δῆλον ὡς ὑπὸ ἀμετρίας. ΞΕ. Ἀλλὰ μὴν ψυχήν γε ἴσμεν ἄκουσαν πᾶσαν πᾶν ἀγνοοῦσαν. ΘΕΑΙ. Σφόδρα γε. ΞΕ. Τό γε μὴν ἀγνοεῖν ἐστιν ἐπ' ἀλήθειαν ὁρμωμένης ψυχῆς, παραφόρου ξυνέσεως γιγνομένης, οὐδὲν ἄλλο πλὴν παραφροσύνη. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Ψυχὴν ἄρα ἀνόητον αἰσχρὰν καὶ ἄμετρον θετέον. ΘΕΑΙ. Ἔοικε. ΞΕ. Ἔστι δὴ δύο ταῦτα, ὡς φαίνεται, κακῶν ἐν αὐτῇ γένη, τὸ μὲν πονηρία καλούμενον ὑπὸ τῶν πολλῶν, νόσος αὐτῆς σαφέστατα ὄν. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τὸ δέ γε ἄγνοιαν μὲν καλοῦσι, κακίαν δὲ αὐτὸ ἐν ψυχῇ μόνον γιγνόμενον οὐκ ἐθέλουσιν ὁμολογεῖν. ΘΕΑΙ. Κομιδῇ ξυγχωρητέον, ὃ δὴ νῦν λέξαντος ἠμφιγνόησά σου, τὸ δύο εἶναι γένη κακίας ἐν ψυχῇ, καὶ δειλίαν μὲν καὶ ἀκολασίαν καὶ ἀδικίαν ξύμπαντα ἡγητέον νόσον ἐν ἡμῖν· τὸ δὲ τῆς πολλῆς καὶ παντοδαπῆς ἀγνοίας πάθος αἶσχος θετέον. XVI. ΞΕ. Οὐκοῦν ἐν σώματί γε περὶ δύο παθήματε τούτω δύο τέχνα τινὲ ἐγενέσθην; ΘΕΑΙ. Τίνε τούτω; ΞΕ. Περὶ μὲν αἶσχος γυμναστική, περὶ δὲ νόσον ἰατρική; ΘΕΑΙ. Φαίνεσθον. ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ περὶ μὲν ὕβριν καὶ ἀδικίαν καὶ δειλίαν ἡ κολαστικὴ πέφυκε

τεχνῶν μάλιστά δὴ πασῶν προσήκουσα δίκη; ΘΕΑΙ. Τὸ γοῦν εἰκός, ὡς εἰπεῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην δόξαν. ΞΕ. Τί δὲ περὶ ξύμπασαν ἄγνοιαν, μῶν ἄλλην τινὰ ἢ διδασκαλικὴν ὀρθότερον εἴποι τις ἄν; ΘΕΑΙ. Οὐδεμίαν. ΞΕ. Φέρε δή· διδασκαλικῆς δὲ ἆρα ἓν μόνον γένος φατέον εἶναι, ἢ πλείω, δύο δέ τινε αὐτῆς εἶναι μεγίστω, σκόπει. ΘΕΑΙ. Σκοπῶ. ΞΕ. Καί μοι δοκοῦμεν τῇδε ἄν πῃ τάχιστα εὑρεῖν. ΘΕΑΙ. Πῇ; ΞΕ. Τὴν ἄγνοιαν ἰδόντες εἴ πῃ κατὰ μέσον αὐτῆς τομὴν ἔχει τινά. διπλῆ γὰρ αὕτη γιγνομένη δῆλον ὅτι καὶ τὴν διδασκαλικὴν δύο ἀναγκάζει μόρια ἔχειν, ἓν ἐφ᾽ ἑνὶ γένει τῶν αὐτῆς ἑκατέρῳ. ΘΕΑΙ. Τί οὖν; καταφανές πή σοι τὸ νῦν ζητούμενον; ΞΕ. Ἀγνοίας γοῦν μέγα τί μοι δοκῶ καὶ χαλεπὸν ἀφωρισμένον ὁρᾶν εἶδος, πᾶσι τοῖς ἄλλοις αὐτῆς ἀντίσταθμον μέρεσι. ΘΕΑΙ. Ποῖον δή; ΞΕ. Τὸ μὴ κατειδότα τι δοκεῖν εἰδέναι, δι᾽ οὗ κινδυνεύει πάντα, ὅσα διανοίᾳ σφαλλόμεθα, γίγνεσθαι πᾶσι. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ. ΞΕ. Καὶ δὴ καὶ τούτῳ γε οἶμαι μόνῳ τῆς ἀγνοίας ἀμαθία τοὔνομα προσρηθῆναι. ΘΕΑΙ. Πάνυ γε. ΞΕ. Τί δὲ δὴ τῷ τῆς διδασκαλικῆς ἆρα μέρει τῷ τοῦτο ἀπαλλάττοντι λεκτέον; ΘΕΑΙ. Οἶμαι μὲν οὖν, ὦ ξένε, τὸ μὲν ἄλλο δημιουργικὰς διδασκαλίας, τοῦτο δὲ ἐνθάδε γε παιδείαν δι᾽ ἡμῶν κεκλῆσθαι. ΞΕ. Καὶ γὰρ σχεδόν, ὦ Θεαίτητε, ἐν πᾶσιν Ἕλλησιν· ἀλλὰ γὰρ ἡμῖν ἔτι καὶ τοῦτο σκεπτέον, εἰ ἄτομον ἤδη ἐστὶ πᾶν, ἢ ἄρα τινὰ ἔχον διαίρεσιν ἀξίαν ἐπωνυμίας. ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν χρὴ σκο-

πεῖν. XVII. ΞΕ. Δοκεῖ τοίνυν μοι καὶ τοῦτο ἔτι πῃ σχίζεσθαι. ΘΕΑΙ. Κατὰ τί; ΞΕ. Τῆς ἐν τοῖς λόγοις διδασκαλικῆς ἡ μὲν τραχυτέρα τις ἔοικεν ὁδὸς εἶναι, τὸ δ' ἕτερον αὐτῆς μόριον λειότερον. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον δὴ τούτων ἑκάτερον λέγωμεν; ΞΕ. Τὸ μὲν ἀρχαιοπρεπές τι πάτριον, ᾧ πρὸς τοὺς υἱεῖς μάλιστα ἐχρῶντό τε, καὶ ἔτι πολλοὶ χρῶνται τανῦν, ὅταν αὐτοῖς ἐξαμαρτάνωσι, τὰ μὲν χαλεπαίνοντες, τὰ δὲ μαλθακωτέρως παραμυθούμενοι· τὸ δ' οὖν ξύμπαν αὐτὸ ὀρθότατα εἴποι τις ἂν νουθετικήν. ΘΕΑΙ. Ἔστιν οὕτω. ΞΕ. Τὸ δέ γε, ὡς εἴξασί τινες αὖ λόγον ἑαυτοῖς δόντες ἡγήσασθαι, πᾶσαν ἀκούσιον ἀμαθίαν εἶναι καὶ μαθεῖν οὐδέποτ' ἂν ἐθέλειν τὸν οἰόμενον σοφὸν εἶναι τούτων ὧν οἴοιτο πέρι δεινὸς εἶναι, μετὰ δὲ πολλοῦ πόνου τὸ νουθετικὸν εἶδος τῆς παιδείας σμικρὸν ἀνύτειν. ΘΕΑΙ. Ὀρθῶς γε νομίζοντες. ΞΕ. Καὶ γάρ τοι ταύτης τῆς δόξης ἐπὶ ἐκβολὴν ἄλλῳ τρόπῳ στέλλονται. ΘΕΑΙ. Τίνι δή; ΞΕ. Διερωτῶσιν ὧν ἂν οἴηταί τίς τι πέρι λέγειν, λέγων μηδέν· εἶθ' ἅτε πλανωμένων τὰς δόξας ῥᾳδίως ἐξετάζουσι, καὶ ξυνάγοντες δὴ τοῖς λόγοις, εἰς ταυτὸν τιθέασι παρ' ἀλλήλας· τιθέντες δὲ ἐπιδεικνύουσιν αὐτὰς αὑταῖς ἅμα περὶ τῶν αὐτῶν πρὸς τὰ αὐτὰ κατὰ ταυτὰ ἐναντίας· οἱ δ' ὁρῶντες ἑαυτοῖς μὲν χαλεπαίνουσι, πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους ἡμεροῦνται, καὶ τούτῳ δὴ τῷ τρόπῳ τῶν περὶ αὑτοὺς μεγάλων καὶ σκληρῶν δοξῶν ἀπαλλάττονται, πασῶν ἀπαλλαγῶν ἀκούειν τε ἡδίστην καὶ τῷ πάσχοντι βεβαιότατα

γιγνομένην. νομίζοντες γὰρ, ὦ παῖ φίλε, οἱ καθαίροντες αὐτοὺς, ὥςπερ οἱ περὶ τὰ σώματα ἰατροὶ νενομίκασι, μὴ πρότερον ἂν τῆς προςφερομένης τροφῆς ἀπολαύειν δύνασθαι σῶμα, πρὶν ἂν τὰ ἐμποδίζοντα ἐν ἑαυτῷ τις ἐκβάλῃ, ταυτὸν καὶ περὶ ψυχῆς διενοήθησαν ἐκεῖνοι, μὴ πρότερον αὐτὴν ἕξειν τῶν προςφερομένων μαθημάτων ὄνησιν, πρὶν ἂν ἐλέγχων τις τὸν ἐλεγχόμενον εἰς αἰσχύνην καταστήσας, τὰς τοῖς μαθήμασιν ἐμποδίους δόξας ἐξελὼν καθαρὸν ἀποφήνῃ καὶ ταῦτα ἡγούμενον, ἅπερ οἶδεν, εἰδέναι μόνα, πλείω δὲ μή. ΘΕΑΙ. Βελτίστη γοῦν καὶ σωφρονεστάτη τῶν ἕξεων αὕτη. ΞΕ. Διὰ ταῦτα δὴ πάντα ἡμῖν, ὦ Θεαίτητε, καὶ τὸν ἔλεγχον λεκτέον ὡς ἄρα μεγίστη καὶ κυριωτάτη τῶν καθάρσεων ἐστί; καὶ τὸν ἀνέλεγκτον αὖ νομιστέον, ἂν καὶ τυγχάνῃ βασιλεὺς ὁ μέγας ὤν, τὰ μέγιστα ἀκάθαρτον ὄντα, ἀπαίδευτόν τε καὶ αἰσχρὸν γεγονέναι ταῦτα, ἃ καθαρώτατον καὶ κάλλιστον ἔπρεπε τὸν ὄντως ἐσόμενον εὐδαίμονα εἶναι. ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. XVIII. ΞΕ. Τί δαί; τοὺς ταύτῃ χρωμένους τῇ τέχνῃ τίνας φήσομεν; ἐγὼ μὲν γὰρ φοβοῦμαι σοφιστὰς φάναι. ΘΕΑΙ. Τί δή; ΞΕ. Μὴ μεῖζον αὐτοῖς προςάπτωμεν γέρας. ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ μὴν προςέοικέ τινι τοιούτῳ τὰ νῦν εἰρημένα. ΞΕ. Καὶ γὰρ κυνὶ λύκος, ἀγριώτατον ἡμερωτάτῳ· τὸν δὲ ἀσφαλῆ δεῖ πάντων μάλιστα περὶ τὰς ὁμοιότητας ἀεὶ ποιεῖσθαι τὴν φυλακήν. ὀλισθηρότατον γὰρ τὸ γένος. ὅμως δὲ ἔστωσαν· οὐ γὰρ περὶ σμικρῶν ὅρων τὴν ἀμφισβήτησιν οἴομαι

γενήσεσθαι τότε, ὁπόταν ἱκανῶς φυλάττωσι. ΘΕΑΙ. Οὔκουν, τό γε εἰκός. ΞΕ. Ἔστω δὴ διακριτικῆς τέχνης, καθαρτική· καθαρτικῆς δὲ τὸ περὶ ψυχὴν μέρος ἀφωρίσθω· τούτου δὲ διδασκαλική· διδασκαλικῆς δὲ παιδευτική· τῆς δὲ παιδευτικῆς, ὁ περὶ τὴν μάταιον δοξοσοφίαν γιγνόμενος ἔλεγχος ἐν τῷ νῦν λόγῳ παραφανέντι μηδὲν ἄλλ' ἡμῖν εἶναι λεγέσθω πλὴν ἡ γένει γενναία σοφιστική. ΘΕΑΙ. Λεγέσθω μέν· ἀπορῶ δὲ ἔγωγε ἤδη, διὰ τὸ πολλὰ πεφάνθαι, τί χρή ποτε ὡς ἀληθῆ λέγοντα καὶ διϊσχυριζόμενον εἰπεῖν ὄντως εἶναι τὸν σοφιστήν. ΞΕ. Εἰκότως γε σὺ ἀπορῶν· ἀλλά τοι κἀκεῖνον ἡγεῖσθαι χρὴ νῦν ἤδη σφόδρα ἀπορεῖν ὅπῃ ποτὲ ἔτι διαδύσεται τὸν λόγον. ὀρθὴ γὰρ ἡ παροιμία, τὸ τὰς ἁπάσας μὴ ῥᾴδιον εἶναι διαφεύγειν. νῦν οὖν καὶ μάλιστα ἐπιθετέον αὐτῷ. ΘΕΑΙ. Καλῶς λέγεις. XIX. ΞΕ. Πρῶτον δὴ στάντες οἷον ἐξαναπνεύσωμεν, καὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διαλογισώμεθα ἅμα ἀναπαυόμενοι, φέρε, ὁπόσα ἡμῖν ὁ σοφιστὴς πέφανται. δοκῶ μὲν γάρ, τοπρῶτον εὑρέθη νέων καὶ πλουσίων ἔμμισθος θηρευτής. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τό γε δεύτερον, ἔμπορός τις περὶ τὰ τῆς ψυχῆς μαθήματα. ΘΕΑΙ. Πάνυ γε. ΞΕ. Τρίτον δὲ ἆρα οὐ περὶ ταυτὰ ταῦτα κάπηλος ἀνεφάνη; ΘΕΑΙ. Ναί, καὶ τέταρτόν γε, αὐτοπώλης περὶ τὰ μαθήματα ἡμῖν. ΞΕ. Ὀρθῶς ἐμνημόνευσας. πέμπτον δ' ἐγὼ πειράσομαι μνημονεύειν· τῆς γὰρ ἀγωνιστικῆς περὶ λόγους ἦν τις ἀθλητὴς τὴν ἐριστικὴν τέχνην ἀφωρισμένος. ΘΕΑΙ. Ἦν γὰρ οὖν. ΞΕ.

Τό γε μὴν ἕκτον ἀμφισβητήσιμον μὲν, ὅμως δὲ θῶμεν αὐτῷ ξυγχωρήσαντες, δοξῶν ἐμποδίων μαθήμασι περὶ ψυχὴν καθαρτὴν αὐτὸν εἶναι. ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΞΕ. Ἆρ᾽ οὖν ἐννοεῖς, ὅταν ἐπιστήμων τις πολλῶν φαίνηται, μιᾶς δὲ τέχνης ὀνόματι προσαγορεύηται, τὸ φάντασμα τοῦτο ὡς οὐκ ἔσθ᾽ ὑγιές, ἀλλὰ δῆλον ὡς ὁ πάσχων αὐτὸ πρός τινα τέχνην, οὐ δύναται κατιδεῖν ἐκεῖνο αὐτῆς, εἰς ὃ πάντα τὰ μαθήματα ταῦτα βλέπει, διὸ καὶ πολλοῖς ὀνόμασιν ἀνθ᾽ ἑνὸς τὸν ἔχοντα αὐτὰ προσαγορεύει; ΘΕΑΙ. Κινδυνεύει τοῦτο ταύτῃ πῃ μάλιστα πεφυκέναι. XX. ΞΕ. Μὴ τοίνυν ἡμεῖς γε αὐτὸ ἐν τῇ ζητήσει δι᾽ ἀργίαν πάσχωμεν, ἀλλὰ ἀναλάβωμεν ἓν πρῶτον τῶν περὶ τὸν σοφιστὴν εἰρημένων· ἓν γάρ τί μοι μάλιστα κατεφάνη αὐτὸν μηνύον. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Ἀντιλογικὸν αὐτὸν ἔφαμεν εἶναί που. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τί δ᾽; οὐ καὶ τῶν ἄλλων αὐτοῦ τούτου διδάσκαλον γίγνεσθαι; ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΞΕ. Σκοπῶμεν δὴ περὶ τίνος ἄρα καὶ φασὶν οἱ τοιοῦτοι ποιεῖν ἀντιλογικούς· ἡ δὲ σκέψις ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς ἔστω τῇδέ πῃ. φέρε, περὶ τῶν θείων, ὅσ᾽ ἀφανῆ τοῖς πολλοῖς, ἆρ᾽ ἱκανοὺς ποιοῦσι τοῦτο δρᾶν; ΘΕΑΙ. Λέγεται οὖν δὴ περὶ αὐτῶν ταῦτα. ΞΕ. Τί δ᾽, ὅσα φανερὰ γῆς τε καὶ οὐρανοῦ, καὶ τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα; ΘΕΑΙ. Τί γάρ; ΞΕ. Ἀλλὰ μὴν ἔν γε ταῖς ἰδίαις ξυνουσίαις, ὁπόταν γενέσεώς τε καὶ οὐσίας πέρι κατὰ πάντων λέγηταί τι, ξύνισμεν ὡς αὐτοί τε ἀντειπεῖν δεινοί, τούς τε ἄλλους ὅτι ποιοῦσιν, ἅπερ αὐτοί, δυνατούς.

ΘΕΑΙ. Παντάπασί γε. ΞΕ. Τί δ' αὖ, περὶ νόμων καὶ ξυμπάντων τῶν πολιτικῶν ἆρ' οὐχ ὑπισχνοῦνται ποιεῖν ἀμφισβητικούς; ΘΕΑΙ. Οὐδεὶς γὰρ ἂν αὐτοῖς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, διελέγετο μὴ τοῦτο ὑπισχνουμένοις. ΞΕ. Τά γε μὴν περὶ πασῶν τε καὶ κατὰ μίαν ἑκάστην τέχνην, ἃ δεῖ πρὸς ἕκαστον αὐτὸν τὸν δημιουργὸν ἀντειπεῖν, δεδημοσιωμένα που καταβέβληται, γεγραμμένα τῷ βουλομένῳ μαθεῖν. ΘΕΑΙ. Τὰ Πρωταγόρειά μοι φαίνῃ περί τε πάλης καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν εἰρηκέναι. ΞΕ. Καὶ πολλῶν γε, ὦ μακάριε, ἑτέρων. ἀτὰρ δὴ τὸ τῆς ἀντιλογικῆς τέχνης ἆρ' οὐκ ἐν κεφαλαίῳ περὶ πάντων πρὸς ἀμφισβήτησιν ἱκανή τις δύναμις ἔοικεν εἶναι; ΘΕΑΙ. Φαίνεται γοῦν δὴ σχεδὸν οὐδὲν ὑπολείπειν. ΞΕ. Σὺ δὲ δή, πρὸς θεῶν, ὦ παῖ, δυνατὸν ἡγῇ τοῦτο; τάχα γὰρ ἂν ὑμεῖς μὲν ὀξύτερον οἱ νέοι πρὸς αὐτὸ βλέποιτε, ἡμεῖς δὲ ἀμβλύτερον. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον, καὶ πρὸς τί μάλιστα λέγεις; οὐ γάρ πω κατανοῶ τὸ νῦν ἐρωτώμενον. ΞΕ. Εἰ πάντα ἐπίστασθαί τινα ἀνθρώπων ἐστὶ δυνατόν. ΘΕΑΙ. Μακάριον μέντ' ἂν ἡμῶν, ὦ ξένε, ἦν τὸ γένος. ΞΕ. Πῶς οὖν ἄν ποτέ τις πρός γε τὸν ἐπιστάμενον αὐτὸς ἀνεπιστήμων ὢν δύναιτο ὑγιές τι λέγων ἀντειπεῖν; ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς. ΞΕ. Τί ποτ' οὖν ἂν εἴη τὸ τῆς σοφιστικῆς δυνάμεως θαῦμα; ΘΕΑΙ. Τοῦ δὴ πέρι; ΞΕ. Καθ' ὅντινα τρόπον ποτὲ δυνατὸν τοῖς νέοις δόξαν παρασκευάζειν, ὡς εἰσὶ πάντα πάντων αὐτοὶ σοφώτατοι. δῆλον γὰρ ὡς εἰ μήτε

ἀντέλεγον ὀρθῶς, μήτε ἐκείνοις ἐφαίνοντο, φαινόμενοί τε εἰ μηδὲν αὖ μᾶλλον ἐδόκουν διὰ τὴν ἀμφισβήτησιν εἶναι φρόνιμοι, τὸ σὸν δὴ τοῦτο σχολῇ ποτ᾽ ἄν αὐτοῖς τις χρήματα διδοὺς ἤθελεν ἂν τούτων αὐτῶν μαθητὴς γίγνεσθαι. ΘΕΑΙ. Σχολῇ μέντ᾽ ἄν. ΞΕ. Νῦν δέ γ᾽ ἐθέλουσι. ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα. ΞΕ. Δοκοῦσι γάρ, οἶμαι, πρὸς ταῦτα ἐπιστημόνως ἔχειν αὐτοί, πρὸς ἅπερ ἀντιλέγουσι. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Δρῶσι δέ γε τοῦτο πρὸς ἅπαντα; φαμέν; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Πάντα ἄρα σοφοὶ τοῖς μαθηταῖς φαίνονται. ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΞΕ. Οὐκ ὄντες γε· ἀδύνατον γὰρ τοῦτό γε ἐφάνη. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐκ ἀδύνατον; ΞΕ. Δοξαστικὴν ἄρα τινὰ περὶ πάντων ἐπιστήμην ὁ σοφιστὴς ἡμῖν, ἀλλ᾽ οὐκ ἀλήθειαν, ἔχων ἀναπέφανται. ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν, καὶ κινδυνεύει γε τὸ νῦν εἰρημένον ὀρθότατα περὶ αὐτῶν εἰρῆσθαι. XXI. ΞΕ. Λάβωμεν τοίνυν σαφέστερόν τε παράδειγμα περὶ τούτων. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον δή; ΞΕ. Τόδε· καί μοι πειρῶ προσέχων τὸν νοῦν εὖ μάλα ἀποκρίνασθαι. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Εἴ τις φαίη μὴ λέγειν μηδ᾽ ἀντιλέγειν, ἀλλὰ ποιεῖν καὶ δρᾶν μιᾷ τέχνῃ ξυνάπαντα ἐπίστασθαι πράγματα. ΘΕΑΙ. Πῶς πάντα εἶπες; ΞΕ. Τὴν ἀρχὴν τοῦ ῥηθέντος σύ γ᾽ ἡμῖν εὐθὺς ἀγνοεῖς· τὰ γὰρ ξύμπαντα, ὡς ἔοικας, οὐ μανθάνεις. ΘΕΑΙ. Οὐ γὰρ οὖν. ΞΕ. Λέγω τοίνυν σὲ καὶ ἐμὲ τῶν πάντων, καὶ πρὸς ἡμῖν τὰ ἄλλα ζῶα καὶ δένδρα. ΘΕΑΙ. Πῶς λέγεις; ΞΕ. Εἴ τις ἐμὲ καὶ σὲ καὶ

τἆλλα φυτὰ πάντα ποιήσειν φαίη. ΘΕΑΙ. Τίνα δὴ λέγων τὴν ποίησιν; οὐ γὰρ δὴ γεωργόν γε ἐρεῖς τινα· καὶ γὰρ δὴ καὶ ζώων αὐτὸν εἶπες ποιητήν. ΞΕ. Φημί, καὶ πρός γε θαλάττης, καὶ γῆς, καὶ οὐρανοῦ, καὶ θεῶν, καὶ τῶν ἄλλων ξυμπάντων· καὶ τοίνυν καὶ ταχὺ ποιήσας αὐτῶν ἕκαστα, πάνυ σμικροῦ νομίσματος ἀποδίδοται. ΘΕΑΙ. Παιδιὰν λέγεις τινά. ΞΕ. Τί δαί; τὴν τοῦ λέγοντος ὅτι πάντα οἶδε, καὶ ταῦτα ἕτερον ἂν διδάξειεν ὀλίγου καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, μῶν οὐ παιδιὰν νομιστέον; ΘΕΑΙ. Πάντως που. ΞΕ. Παιδιᾶς δὲ ἔχεις τι τεχνικώτερον ἢ καὶ χαριέστερον εἶδος, ἢ τὸ μιμητικόν; ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς· πάμπολυ γὰρ εἴρηκας εἶδος εἰς ἓν πάντα ξυλλαβών, καὶ σχεδὸν ποικιλώτατον. XXII. ΞΕ. Οὐκοῦν τόν γ' ὑπισχνούμενον δυνατὸν εἶναι μιᾷ τέχνῃ πάντα ποιεῖν γιγνώσκομέν που τοῦτο, ὅτι μιμήματα καὶ ὁμώνυμα τῶν ὄντων ἀπεργαζόμενος τῇ γραφικῇ τέχνῃ, δυνατὸς ἔσται τοὺς ἀνοήτους τῶν νέων παίδων, πόῤῥωθεν τὰ γεγραμμένα ἐπιδεικνύς, λανθάνειν, ὡς ὅ, τι περ ἂν βουληθῇ δρᾷν, τοῦτο ἱκανώτατος ὢν ἀποτελεῖν ἔργῳ. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Τί δαὶ δὴ περὶ τοὺς λόγους; ἆρ' οὐ προσδοκῶμεν εἶναί τινα ἄλλην τέχνην; ἢ οὐ δυνατὸν αὖ τυγχάνειν τοὺς νέους, καὶ ἔτι πόῤῥω τῶν πραγμάτων τῆς ἀληθείας ἀφεστῶτας, διὰ τῶν ὤτων τοῖς λόγοις γοητεύειν, δεικνύντας εἴδωλα λεγόμενα περὶ πάντων, ὥστε ποιεῖν ἀληθῆ δοκεῖν λέγεσθαι, καὶ τὸν δὴ λέγοντα σοφώτατον πάντων ἅπαντ' εἶναι;

ΘΕΑΙ. Τί γὰρ οὐκ ἂν εἴη ἄλλη τις τοιαύτη τέχνη; ΞΕ. Τοὺς πολλοὺς γοῦν, ὦ Θεαίτητε, τῶν τότε ἀκουόντων ἆρ' οὐκ ἀνάγκη, χρόνου τε ἐπελθόντος αὐτοῖς ἱκανοῦ καὶ προϊούσης ἡλικίας, τοῖς τε οὖσι προςπίπτοντας ἐγγύθεν καὶ διὰ παθημάτων ἀναγκαζομένους ἐναργῶς ἐφάπτεσθαι τῶν ὄντων, μεταβάλλειν τὰς τότε γενομένας δόξας, ὥςτε σμικρὰ μὲν φαίνεσθαι τὰ μεγάλα, χαλεπὰ δὲ τὰ ῥάδια, καὶ πάντα πάντῃ ἀνατετράφθαι τὰ ἐν τοῖς λόγοις φαντάσματα ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς πράξεσιν ἔργων παραγενομένων; ΘΕΑΙ. Ὡς γοῦν ἐμοὶ τηλικῷδε ὄντι κρῖναι· οἶμαι δὲ καὶ ἐμὲ τῶν ἔτι πόῤῥωθεν ἀφεστηκότων εἶναι. ΞΕ. Τοιγαροῦν ἡμεῖς σε οἵδε πάντες πειρασόμεθα, καὶ νῦν πειρώμεθα, ὡς ἐγγυτάτω ἄνευ τῶν παθημάτων προςάγειν. περὶ δ' οὖν τοῦ σοφιστοῦ τόδε μοι λέγε, πότερον ἤδη τοῦτο σαφές, ὅτι τῶν γοήτων ἐστί τις, μιμητὴς ὢν τῶν ὄντων, ἢ διστάζομεν ἔτι, μή, περὶ ὅσων περ ἀντιλέγειν δοκεῖ δυνατὸς εἶναι, περὶ τοσούτων καὶ τὰς ἐπιστήμας ἀληθῶς ἔχων τυγχάνῃ. ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς ἄν, ὦ ξένε; ἀλλὰ σχεδὸν ἤδη σαφὲς ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι τῶν τῆς παιδιᾶς μετεχόντων ἐστί τις μερῶν. ΞΕ. Εἰς γόητα μὲν δὴ καὶ μιμητὴν ἄρα θετέον αὐτόν τινά. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ θετέον; XXIII. ΞΕ. Ἄγε δή· νῦν γὰρ ἡμέτερον ἔργον ἤδη τὸν θῆρα μηκέτ' ἀνεῖναι. σχεδὸν γὰρ αὐτὸν περιειλήφαμεν ἐν ἀμφιβληστρικῷ τινι τῶν ἐν τοῖς λόγοις περὶ τὰ τοιαῦτα ὀργάνων, ὥςτε οὐκέτ' ἐκφεύξεται τόδε γε. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον;

ΞΕ. Τὸ μὴ ἐκ τοῦ γένους εἶναι τοῦ τῶν θαυματοποιῶν τις εἷς. ΘΕΑΙ. Κἀμοὶ τοῦτό γε οὕτω περὶ αὐτοῦ ξυνδοκεῖ. ΞΕ. Δέδοκται τοίνυν ὅτι τάχιστα διαιρεῖν τὴν εἰδωλοποιητικὴν τέχνην, καὶ καταβάντας εἰς αὐτήν, ἐὰν μὲν ἡμᾶς εὐθὺς ὁ σοφιστὴς ὑπομείνῃ, ξυλλαβεῖν αὐτὸν κατὰ τὰ ἐπεσταλμένα ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ λόγου, κἀκείνῳ παραδόντας ἀποφῆναι τὴν ἄγραν· ἐὰν δ' ἄρα κατὰ μέρη τῆς μιμητικῆς δύηταί πῃ, ξυνακολουθεῖν αὐτῷ διαιροῦντας ἀεὶ τὴν ὑποδεχομένην αὐτὸν μοῖραν, ἕωσπερ ἂν ληφθῇ. πάντως οὔτε οὗτος, οὔτε ἄλλο γένος οὐδὲν μήποτε ἐκφυγὸν ἐπεύξηται τὴν τῶν οὕτω δυναμένων μετιέναι καθ' ἕκαστά τε καὶ ἐπὶ πάντα μέθοδον. ΘΕΑΙ. Λέγεις εὖ, καὶ ταῦτα ταύτῃ ποιητέον. ΞΕ. Κατὰ δὴ τὸν παρεληλυθότα τρόπον τῆς διαιρέσεως ἔγωγέ μοι καὶ νῦν φαίνομαι δύο καθορᾶν εἴδη τῆς μιμητικῆς· τὴν δὲ ζητουμένην ἰδέαν, ἐν ὁποτέρῳ ποθ' ἡμῖν οὖσα τυγχάνει, καταμαθεῖν οὐδέπω μοι δοκῶ νῦν δυνατὸς εἶναι. ΘΕΑΙ. Σὺ δ' ἀλλ' εἰπὲ πρῶτον καὶ δίελε ἡμῖν, τίνε τὼ δύο λέγεις. ΞΕ. Μίαν μὲν τὴν εἰκαστικὴν ὁρῶ ἐν αὐτῇ τέχνην· ἔστι δ' αὕτη μάλιστα, ὁπόταν κατὰ τὰς τοῦ παραδείγματος ξυμμετρίας τις ἐν μήκει καὶ βάθει καὶ πλάτει, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι χρώματα ἀποδιδοὺς τὰ προσήκοντα ἑκάστοις, τὴν τοῦ μιμήματος γένεσιν ἀπεργάζηται. ΘΕΑΙ. Τί δ'; οὐ πάντες οἱ μιμούμενοί τι, τοῦτ' ἐπιχειροῦσι δρᾶν; ΞΕ. Οὔκουν ὅσοι γε τῶν μεγάλων πού τι πλάττουσιν ἔργων ἢ γράφουσιν. εἰ γὰρ

ἀποδιδοῖεν τὴν τῶν καλῶν ἀληθινὴν ξυμμετρίαν, οἶσθ' ὅτι σμικρότερα μὲν τοῦ δέοντος τὰ ἄνω, μείζω δὲ τὰ κάτω φαίνοιτ' ἄν, διὰ τὸ τὰ μὲν πόῤῥωθεν, τὰ δ' ἐγγύθεν ὑφ' ἡμῶν ὁρᾶσθαι. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Ἆρ' οὖν οὐ χαίρειν τὸ ἀληθὲς ἐάσαντες οἱ δημιουργοὶ νῦν οὐ τὰς οὔσας ξυμμετρίας, ἀλλὰ τὰς δοξούσας εἶναι καλὰς τοῖς εἰδώλοις ἐναπεργάζονται; ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Τὸ μὲν ἄρα ἕτερον οὐ δίκαιον, εἰκός γε ὄν, εἰκόνα καλεῖν; ΘΕΑΙ. Παντάπασί γε. ΞΕ. Ἆρ' οὖν τὸ μὲν ἕτερον δίκαιον εἰκαστικὸν καλεῖν; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Καὶ τῆς γε μιμητικῆς τὸ ἐπὶ τούτῳ μέρος κλητέον ὅπερ εἴπομεν ἐν τῷ πρόσθεν, εἰκαστικήν; ΘΕΑΙ. Κλητέον. ΞΕ. Τί δαί; τὸ φαινόμενον μέν, διὰ τὴν ἐκ καλοῦ θέαν, ἐοικέναι τῷ καλῷ, δύναμιν δὲ εἴ τις λάβοι τὰ τηλικαῦτα ἱκανῶς ὁρᾷν, μηδὲ εἰκὸς ᾧ φησιν ἐοικέναι, τί καλοῦμεν; ἆρ' οὐκ, ἐπείπερ φαίνεται μέν, ἔοικε δὲ οὔ, φάντασμα; ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΞΕ. Οὐκοῦν πάμπολυ καὶ κατὰ τὴν ζωγραφίαν τοῦτο τὸ μέρος ἐστὶ καὶ κατὰ τὴν ξύμπασαν μιμητικήν; ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕ. Τὴν δὴ φάντασμα ἀλλ' οὐκ εἰκόνα ἀπεργαζομένην τέχνην ἆρ' οὐ φανταστικὴν ὀρθότατ' ἂν προσαγορεύοιμεν; ΘΕΑΙ. Πολύ γε. ΞΕ. Τούτω τοίνυν τὼ δύο ἔλεγον εἴδη τῆς εἰδωλοποιητικῆς, εἰκαστικὴν καὶ φανταστικήν. ΘΕΑΙ. Ὀρθῶς. ΞΕ. Ὃ δέ γε καὶ τότ' ἠμφιγνόουν, ἐν ποτέρᾳ τὸν σοφιστὴν θετέον, οὐδὲ νῦν πω δύναμαι θεάσασθαι σαφῶς, ἀλλ' ὄντως θαυμαστὸς ἀνὴρ καὶ κατιδεῖν

παγχάλεπος· ἐπεὶ καὶ νῦν μάλα εὖ καὶ κομψῶς εἰς ἄπορον εἶδος διερευνήσασθαι καταπέφευγεν. ΘΕΑΙ. Ἔοικε. ΞΕ. Ἆρ᾽ οὖν αὐτὸ γιγνώσκων ξύμφης, ἤ σε οἷον ῥύμη τις ὑπὸ τοῦ λόγου ξυνειθισμένον ξυνεπεσπάσατο πρὸς τὸ ταχὺ ξυμφῆσαι; ΘΕΑΙ. Πῶς καὶ πρὸς τί τοῦτο εἴρηκας; XXIV. ΞΕ. Ὄντως, ὦ μακάριε, ἐσμὲν ἐν παντάπασι χαλεπῇ σκέψει. τὸ γὰρ φαίνεσθαι τοῦτο καὶ τὸ δοκεῖν, εἶναι δὲ μή, καὶ τὸ λέγειν μὲν ἄττα, ἀληθῆ δὲ μή, πάντα ταῦτά ἐστι μεστὰ ἀπορίας ἀεὶ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ καὶ νῦν. ὅπως γὰρ εἰπόντα χρὴ ψευδῆ λέγειν ἢ δοξάζειν ὄντως εἶναι, καὶ τοῦτο φθεγξάμενον ἐν ἀντιλογίᾳ μὴ ξυνέχεσθαι, παντάπασιν, ὦ Θεαίτητε, χαλεπόν. ΘΕΑΙ. Τί δή; ΞΕ. Τετόλμηκεν ὁ λόγος οὗτος ὑποθέσθαι τὸ μὴ ὂν εἶναι· ψεῦδος γὰρ οὐκ ἂν ἄλλως ἐγίγνετο ὄν. Παρμενίδης δὲ ὁ μέγας, ὦ παῖ, παισὶν ἡμῖν οὖσιν ἀρχόμενός τε καὶ διὰ τέλους τοῦτο ἀπεμαρτύρατο, πεζῇ τε ὧδε ἑκάστοτε λέγων καὶ μετὰ μέτρων, Οὐ γὰρ μήποτε τοῦτ᾽ οὐδαμῇ φησιν εἶναι μὴ ὄντα· Ἀλλὰ σὺ τῆσδ᾽ ἀφ᾽ ὁδοῦ διζήσιος εἶργε νόημα. Παρ᾽ ἐκείνου τε οὖν μαρτυρεῖται καὶ μάλιστά γε δὴ πάντων ὁ λόγος αὐτὸς ἂν δηλώσειε μέτρια βασανισθείς. τοῦτο οὖν αὐτὸ πρῶτον θεασώμεθα, εἰ μή τί σοι διαφέρει. ΘΕΑΙ. Τὸ μὲν ἐμὸν ὅπῃ βούλει τίθεσο· τὸν δὲ λόγον, ᾗ βέλτιστα διέξεισι, σκοπῶν αὐτός τε ἴθι, κἀμὲ κατὰ ταύτην τὴν ὁδὸν ἄγε. XXV. ΞΕ. Ἀλλὰ χρὴ δρᾶν ταῦτα. καί μοι λέγε· τὸ μηδαμῶς ὂν τολμῶμέν που φθέγγεσθαι; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ

οὔ; ΞΕ. Μὴ τοίνυν ἔριδος ἕνεκα, μηδὲ παιδιᾶς, ἀλλ' ἂν σπουδῇ δέῃ ξυννοήσαντά τινα ἀποφήνασθαι τῶν ἀκροατῶν, πῇ χρὴ τοὔνομ' ἐπιφέρειν τοῦτο τὸ μὴ ὄν· ἔχειν δοκοῦμεν ἂν εἰς τί καὶ ἐπὶ ποῖον αὐτόν τε καταχρήσασθαι, καὶ τῷ πυνθανομένῳ δεικνύναι; ΘΕΑΙ. Χαλεπὸν ἤρου, καί, σχεδὸν εἰπεῖν, οἵῳ γε ἐμοὶ παντάπασιν ἄπορον. ΞΕ. Ἀλλ' οὖν τοῦτό γε δῆλον, ὅτι τῶν ὄντων ἐπί τι τὸ μὴ ὂν οὐκ οἰστέον. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ ἄν; ΞΕ. Οὐκοῦν ἐπείπερ οὐκ ἐπὶ τὸ ὄν, οὐδ' ἐπὶ τὸ τὶ φέρων ὀρθῶς ἄν τις φέροι. ΘΕΑΙ. Πῶς δή; ΞΕ. Καὶ τοῦτό ἡμῖν που φανερόν, ὡς καὶ τὸ τὶ τοῦτο τὸ ῥῆμα, ἐπὶ ὄντι λέγομεν ἑκάστοτε. μόνον γὰρ αὐτὸ λέγειν, ὥσπερ γυμνὸν καὶ ἀπηρημωμένον ἀπὸ τῶν ὄντων ἁπάντων, ἀδύνατον. ἢ γάρ; ΘΕΑΙ. Ἀδύνατον. ΞΕ. Ἆρα τῇδε σκοπῶν ξύμφῃς, ὡς ἀνάγκη τὸν τὶ λέγοντα, ἕν γέ τι λέγειν; ΘΕΑΙ. Οὕτω. ΞΕ. Ἑνὸς γὰρ δὴ τό γε τὶ φήσεις σημεῖον εἶναι, τὸ δὲ τινὲ δυοῖν, τὸ δὲ τινὲς πολλῶν. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Τὸν δὲ δὴ μὴ τὶ λέγοντα, ἀναγκαιότατον, ὡς ἔοικε, παντάπασι μηδὲν λέγειν. ΘΕΑΙ. Ἀναγκαιότατον μὲν οὖν. ΞΕ. Ἆρ' οὖν οὐδὲ τοῦτο ξυγχωρητέον, τὸ τὸν τοιοῦτον λέγειν μέν, λέγειν μέν τοι μηδέν. ἀλλ' οὐδὲ λέγειν φατέον, ὅς ἂν ἐπιχειρῇ μὴ ὂν φθέγγεσθαι; ΘΕΑΙ. Τέλος γοῦν ἂν ἀπορίας ἔχοι ὁ λόγος.

XXVI. ΞΕ. Μήπω μέγ' εἴπῃς. ἔστι γάρ, ὦ μακάριε, ἔστι καὶ ταῦτά γε τῶν ἀπορίων ἡ μεγίστη καὶ πρώτη· περὶ γὰρ αὐτὴν αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν οὖσα τυγχά-

νει. ΘΕΑΙ. Πῶς φῄς; λέγε καὶ μηδὲν ἀποκνήσῃς. ΞΕ. Τῷ μὲν ὄντι που προςγένοιτ' ἄν τι τῶν ὄντων ἕτερον. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Μὴ ὄντι δὲ τῶν ὄντων ἆρά ποτε προςγίγνεσθαι φήσομεν δυνατὸν εἶναι; ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς; ΞΕ. Ἀριθμὸν δὴ τὸν ξύμπαντα τῶν ὄντων τίθεμεν. ΘΕΑΙ. Εἴπερ γε καὶ ἄλλο τι θετέον ὡς ὄν. ΞΕ. Μὴ τοίνυν μηδ' ἐπιχειρῶμεν ἀριθμοῦ μήτε πλῆθος, μήτε τὸ ἓν πρὸς τὸ μὴ ὂν προςφέρειν. ΘΕΑΙ. Οὔκουν ἂν ὀρθῶς γε, ὡς ἔοικεν, ἐπιχειροῖμεν, ὥς φησιν ὁ λόγος. ΞΕ. Πῶς οὖν ἂν ἢ διὰ τοῦ στόματος φθέγξαιτο ἄν τις, ἢ καὶ τῇ διανοίᾳ τοπαράπαν λάβοι τὰ μὴ ὄντα ἢ τὸ μὴ ὂν χωρὶς ἀριθμοῦ; ΘΕΑΙ. Λέγε ὅπῃ. ΞΕ. Μὴ ὄντα μὲν ἐπειδὰν λέγωμεν, ἆρα οὐ πλῆθος ἀριθμοῦ ἐπιχειροῦμεν προςτιθέναι; ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΞΕ. Μὴ ὂν δέ, ἆρα οὐ τὸ ἓν αὖ; ΘΕΑΙ. Σαφέστατά γε. ΞΕ. Καὶ μὴν οὔτε δίκαιόν γε οὔτε ὀρθόν φαμεν ὂν ἐπιχειρεῖν μὴ ὄντι προςαρμόττειν. ΘΕΑΙ. Λέγεις ἀληθέστατα. ΞΕ. Ξυννοεῖς οὖν ὡς οὔτε φθέγξασθαι δυνατὸν ὀρθῶς, οὔτ' εἰπεῖν, οὔτε διανοηθῆναι τὸ μὴ ὂν αὐτὸ καθ' αὑτό, ἀλλ' ἔστιν ἀδιανόητόν τε καὶ ἄῤῥητον καὶ ἄφθεγκτον καὶ ἄλογον; ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΞΕ. Ἆρ' οὖν ἐψευσάμην ἄρτι, λέγων τὴν μεγίστην ἀπορίαν ἐρεῖν αὐτοῦ πέρι; ΘΕΑΙ. Τί δέ; ἔτι μείζω τινὰ λέγειν ἄλλην ἔχομεν; ΞΕ. Τί δέ, ὦ θαυμάσιε, οὐκ ἐννοεῖς αὐτοῖς τοῖς λεχθεῖσιν, ὅτι καὶ τὸν ἐλέγχοντα εἰς ἀπορίαν καθίστησι τὸ μὴ ὂν οὕτως, ὥςτε, ὁπό-

ταν αὐτὸ ἐπιχειρῇ τις ἐλέγχειν, ἐναντία αὐτὸν αὑτῷ περὶ ἐκεῖνα ἀναγκάζεσθαι λέγειν; ΘΕΑΙ. Πῶς φῄς; εἰπὲ ἔτι σαφέστερον. ΞΕ. Οὐδὲν δεῖ τὸ σαφέστερον ἐν ἐμοὶ σκοπεῖν. ἐγὼ μὲν γὰρ ὑποθέμενος, οὔτε ἑνὸς οὔτε τῶν πολλῶν τὸ μὴ ὂν δεῖν μετέχειν, ἄρτι τε καὶ νῦν οὕτως ἓν αὐτὸ εἴρηκα· τὸ μὴ ὂν γάρ φημι. ξυνίης τί; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Καὶ μὴν αὖ καὶ σμικρὸν ἔμπροσθεν, ἄφθεγκτόν τε αὐτὸ καὶ ἄῤῥητον καὶ ἄλογον ἔφην εἶναι· ξυνέπῃ; ΘΕΑΙ. Ξυνέπομαι· πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Οὐκοῦν τό γε εἶναι προςάπτειν πειρώμενος ἐναντία τοῖς πρόσθεν ἔλεγον; ΘΕΑΙ. Φαίνῃ. ΞΕ. Τί δαί; τοῦτο προςάγων, οὐχ ὡς ἓν ἂν διελεγόμην; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Καὶ μὴν ἄλογόν γε λέγων καὶ ἄῤῥητον καὶ ἄφθεγκτον, ὥς γε πρὸς ἓν τὸν λόγον ἐποιούμην. ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕ. Φαμὲν δέ γε δεῖν, εἴπερ ὀρθῶς τις λέξει, μήτε ὡς ἓν μήτε ὡς πολλὰ διορίζειν αὐτό, μηδὲ τοπαράπαν αὐτὸ καλεῖν· ἑνὶ τι γὰρ ἤδη καὶ κατὰ ταύτην ἂν τὴν πρόςρησιν προςαγορεύοιτο. ΘΕΑΙ. Παντάπασί γε.

XXVII. ΞΕ. Τὸν μὲν τοίνυν ἐμέ γε ἔτι τί τις ἂν λέγοι; καὶ γὰρ πάλαι καὶ τανῦν ἡττημένον ἂν εὕροι περὶ τὸν τοῦ μὴ ὄντος ἔλεγχον· ὥστε ἐν ἐμοί γε λέγοντι, καθάπερ εἶπον, μὴ σκοπῶμεν τὴν ὀρθολογίαν περὶ τὸ μὴ ὄν· ἀλλ' εἶα δὴ νῦν ἐν σοὶ σκεψώμεθα. ΘΕΑΙ. Πῶς φῄς; ΞΕ. Ἴθι, ἡμῖν εὖ καὶ γενναίως, ἅτε νέος ὤν, ὅ,τι μάλιστα δύνασαι ξυντείνας πειράθητι, μήτε οὐσίαν μήτε τὸ ἓν μήτε πλῆθος ἀριθμοῦ προςτιθεὶς τῷ μὴ ὄντι, κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον φθέγξα-

σθαί τι περὶ αὐτοῦ. ΘΕΑΙ. Πολλὴ μέντ' ἄν με καὶ ἄτοπος ἔχοι προθυμία τῆς ἐπιχειρήσεως, εἴ σε τοιαῦθ' ὁρῶν πάσχοντα αὐτὸς ἐπιχειροίην. ΞΕ. Ἀλλ' εἰ δοκεῖ, σὲ μὲν καὶ ἐμὲ χαίρειν ἐῶμεν· ἕως δ' ἄν τινι δυναμένῳ δρᾷν τοῦτο ἐντυγχάνωμεν, μέχρι τούτου λέγωμεν ὡς παντὸς μᾶλλον πανούργως εἰς ἄπορον ὁ σοφιστὴς τόπον καταδέδυκε. ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα γε φαίνεται. ΞΕ. Τοιγαροῦν εἴ τινα φήσομεν αὐτὸν ἔχειν φανταστικὴν τέχνην, ῥαδίως ἐκ ταύτης τῆς χρείας τῶν λόγων ἀντιλαμβανόμενος ἡμῶν εἰς τοὐναντίον ἀποστρέψει τοὺς λόγους, ὅταν εἰδωλοποιὸν αὐτὸν καλῶμεν, ἀνερωτῶν τί τοπαράπαν εἴδωλον λέγομεν. σκοπεῖν οὖν, ὦ Θεαίτητε, χρή, τί τίς τῷ νεανίᾳ πρὸς τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρινεῖται. ΘΕΑΙ. Δῆλον ὅτι φήσομεν τά τε ἐν τοῖς ὕδασι καὶ κατόπτροις εἴδωλα, ἔτι καὶ τὰ γεγραμμένα καὶ τὰ τετυπωμένα καὶ τὰ ἄλλα, ὅσα που τοιαῦτά ἐστιν ἕτερα. ΞΕ. Φανερός, ὦ Θεαίτητε, εἶ, σοφιστὴν οὐχ ἑωρακώς. XXVIII. ΘΕΑΙ. Τί δή; ΞΕ. Δόξει σοι μύειν, ἢ παντάπασιν οὐκ ἔχειν ὄμματα. ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ. Τὴν ἀπόκρισιν ὅταν οὕτως αὐτῷ διδῷς, ἐὰν ἐν κατόπτροις ἢ πλάσμασι λέγῃς τι, καταγελάσεταί σου τῶν λόγων, ὅταν ὡς βλέποντι λέγῃς αὐτῷ, προσποιούμενος οὔτε κάτοπτρα οὔτε ὕδατα γιγνώσκειν, οὔτε τοπαράπαν ὄψιν· τὸ δ' ἐκ τῶν λόγων ἐρωτήσει σε μόνον. ΘΕΑΙ. Ποῖον; ΞΕ. Τὸ διὰ πάντων τούτων, ἃ πολλὰ εἰπὼν ἠξίωσας ἑνὶ προσειπεῖν ὀνόματι, φθεγξάμενος εἴδωλον ἐπὶ πᾶσιν, ὡς ἓν ὄν.

λέγε οὖν καὶ ἀμύνου, μηδὲν ὑποχωρῶν τὸν ἄνδρα. ΘΕΑΙ. Τί δῆτα, ὦ ξένε, εἴδωλον ἂν φαῖμεν εἶναι, πλήν γε τὸ πρὸς τἀληθινὸν ἀφωμοιωμένον ἕτερον τοιοῦτον; ΞΕ. Ἕτερον δὲ λέγεις τοιοῦτον ἀληθινόν, ἢ ἐπὶ τίνι τὸ τοιοῦτον εἶπες; ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς ἀληθινόν γε, ἀλλ' ἐοικὸς μήν. ΞΕ. Ἆρα τὸ ἀληθινὸν ὄντως ὂν λέγων; ΘΕΑΙ. Οὕτω. ΞΕ. Τί δαί; τὸ μὴ ἀληθινὸν ἆρ' ἐναντίον ἀληθοῦς; ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΞΕ. Οὐκ ὂν ἄρα λέγεις τὸ ἐοικός, εἴπερ αὐτό γε μὴ ἀληθινὸν ἐρεῖς. ἀλλ' ἔστι γε μήν. ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ. Οὐκ ὂν ἀληθῶς γε φής. ΘΕΑΙ. Οὐ γὰρ οὖν· πλήν γ' εἰκὼν ὄντως. ΞΕ. Οὐκ ὂν ἄρα οὐκ ὄντως ἐστὶν ὄντος ἣν λέγομεν εἰκόνα; ΘΕΑΙ. Κινδυνεύει τοιαύτην τινὰ πεπλέχθαι ξυμπλοκὴν τὸ μὴ ὂν τῷ ὄντι, καὶ μάλα ἄτοπον. ΞΕ. Πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον; ὁρᾷς γοῦν ὅτι καὶ νῦν διὰ τῆς ἐπαλλάξεως ταύτης ὁ πολυκέφαλος σοφιστὴς ἠνάγκασεν ἡμᾶς τὸ μὴ ὂν οὐχ ἑκόντας ὁμολογεῖν εἶναί πως. ΘΕΑΙ. Ὁρῶ καὶ μάλα. ΞΕ. Τί δαὶ δή; τὴν τέχνην αὐτοῦ τίνα ἀφορίσαντες, ἡμῖν αὐτοῖς ξυμφωνεῖν οἷοί τε ἐσόμεθα; ΘΕΑΙ. Πῇ καὶ τὸ ποῖόν τι φοβούμενος οὕτω λέγεις; ΞΕ. Ὅταν περὶ τὸ φάντασμα αὐτὸν ἀπατᾶν φῶμεν, καὶ τὴν τέχνην εἶναί τινα ἀπατητικὴν αὐτοῦ, τότε πότερον ψευδῆ δοξάζειν τὴν ψυχὴν ἡμῶν φήσομεν ὑπὸ τῆς ἐκείνου τέχνης, ἢ τί ποτ' ἐροῦμεν; ΘΕΑΙ. Τοῦτο· τί γὰρ ἂν ἄλλο εἴποιμεν; ΞΕ. Ψευδὴς δ' αὖ δόξα ἔσται τἀναντία τοῖς οὖσι δοξάζουσα; ἢ πῶς; ΘΕΑΙ. Τἀναντία. ΞΕ. Λέγεις ἄρα τὰ μὴ ὄντα δο-

ξάζειν τὴν ψευδῆ δόξαν. ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη. ΞΕ. Πότερον μὴ εἶναι τὰ μὴ ὄντα δοξάζουσαν, ἢ πως εἶναι τὰ μηδαμῶς ὄντα; ΘΕΑΙ. Εἶναί πως τὰ μὴ ὄντα δεῖ γε, εἴπερ ψεύσεταί ποτέ τίς τι, καὶ κατὰ βραχύ. ΞΕ. Τί δ'; οὐ καὶ μηδαμῶς εἶναι τὰ πάντως ὄντα δοξάζεται; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Καὶ τοῦτο δὴ ψεῦδος; ΘΕΑΙ. Καὶ τοῦτο. ΞΕ. Καὶ λόγος, οἶμαι, ψευδὴς οὕτω κατὰ ταὐτὰ ταῦτα νομισθήσεται, τά τε ὄντα λέγων μὴ εἶναι καὶ τὰ μὴ ὄντα εἶναι. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ ἂν ἄλλως τοιοῦτος γένοιτο; ΞΕ. Σχεδὸν οὐδαμῶς· ἀλλὰ ταῦτα ὁ σοφιστὴς οὐ φήσει· ἢ τίς μηχανὴ ξυγχωρεῖν τινα τῶν εὖ φρονούντων, ὅταν ἄφθεγκτα καὶ ἄῤῥητα καὶ ἄλογα καὶ ἀδιανόητα προδιωμολογημένα ᾖ, τὰ πρὸ τούτων ὁμολογηθέντα; μανθάνομεν, ὦ Θεαίτητε, ὃ λέγεις; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ μανθάνομεν, ὅτι τἀναντία φήσει λέγειν ἡμᾶς τοῖς νῦν δή, ψευδῆ τολμήσαντας εἰπεῖν ὡς ἔστιν ἐν δόξαις τε καὶ κατὰ λόγους; τῷ γὰρ μὴ ὄντι τὸ ὂν προσάπτειν ἡμᾶς πολλάκις ἀναγκάζεσθαι, διομολογησαμένους νῦν δή που, εἶναι τοῦτο πάντων ἀδυνατώτατον. XXIX. ΞΕ. Ὀρθῶς ἀπεμνημόνευσας, ἀλλ' ὥρα δὴ βουλεύσασθαι, τί χρὴ δρᾷν τοῦ σοφιστοῦ πέρι. τὰς γὰρ ἀντιλήψεις καὶ ἀπορίας, ἐὰν αὐτὸν διερευνῶμεν ἐν τῇ τῶν ψευδουργῶν καὶ γοήτων τέχνῃ τιθέντες, ὁρᾷς ὡς εὔποροι καὶ πολλαί. ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα. ΞΕ. Σμικρὸν μέρος τοίνυν αὐτῶν διεληλύθαμεν, οὐσῶν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀπεράντων. ΘΕΑΙ. Ἀδύνατον γάρ, ὡς ἔοικεν, εἴη τὸν σοφιστὴν ἑλεῖν, εἰ

ταῦτα οὕτως ἔχει. ΞΕ. Τί οὖν; οὕτως ἀποστησόμεθα νῦν μαλακισθέντες; ΘΕΑΙ. Οὔκουν ἔγωγε φημὶ δεῖν, εἰ καὶ κατὰ σμικρὸν οἷοί τ' ἐπιλαβέσθαι πη τἀνδρὸς ἐσμέν. ΞΕ. Ἕξεις οὖν ξυγγνώμην, καί, καθάπερ νῦν εἶπες, ἀγαπήσεις, ἐάν πη καὶ κατὰ βραχὺ παρασπασώμεθα οὕτως ἰσχυροῦ λόγου. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐχ ἕξω; ΞΕ. Τόδε τοίνυν ἔτι μᾶλλον παραιτοῦμαι σε. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Μή με οἷον πατραλοίαν ὑπολάβῃς γίγνεσθαί τινα. ΘΕΑΙ. Τί δή; ΞΕ. Τὸν τοῦ πατρὸς Παρμενίδου λόγον ἀναγκαῖον ἡμῖν ἀμυνομένοις ἔσται βασανίζειν καὶ βιάζεσθαι, τό, τε μὴ ὂν ὡς ἔστι κατά τι καὶ τὸ ὂν αὖ πάλιν ὡς οὐκ ἔστι πη. ΘΕΑΙ. Φαίνεται τὸ τοιοῦτον διαμαχητέον ἐν τοῖς λόγοις. ΞΕ. Πῶς γὰρ οὐ φαίνεται καί, τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο, τυφλῷ; τούτων γὰρ μήτε ἐλεγχθέντων, μήτε ὁμολογηθέντων, σχολῇ ποτέ τις οἷός τε ἔσται περὶ λόγων ψευδῶν λέγων ἢ δόξης, εἴτε εἰδώλων, εἴτε εἰκόνων, εἴτε μιμημάτων, εἴτε φαντασμάτων αὐτῶν, ἢ καὶ περὶ τεχνῶν τῶν ὅσαι περὶ ταῦτά εἰσι, μὴ καταγέλαστος εἶναι τὰ ἐναντία ἀναγκαζόμενος αὑτῷ λέγειν. ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα. ΞΕ. Διὰ ταῦτα μέντοι τολμητέον ἐπιτίθεσθαι τῷ πατρικῷ λόγῳ, ἢ τοπαράπαν ἐατέον, εἴ τουτό τις εἴργει δρᾷν ὄκνος. ΘΕΑΙ. Ἀλλ' ἡμᾶς τοῦτό γε μηδὲν μηδαμῇ εἴρξῃ. ΞΕ. Τρίτον τοίνυν ἔτι σε σμικρόν τι παραιτήσομαι. ΘΕΑΙ. Λέγε μόνον. ΞΕ. Εἶπόν που νῦν δὴ λέγων, ὡς πρὸς τὸν περὶ ταῦτ' ἔλεγχον ἀεί τε ἀπειρηκὼς ἐγὼ τυγχάνω,

καὶ δὴ καὶ ταὖῦν. ΘΕΑΙ. Εἶπε. ΞΕ. Φοβοῦμαι δὴ τὰ εἰρημένα, μήποτε διὰ ταῦτά σοι μανικὸς εἶναι δόξω, παρὰ πόδα μεταβαλὼν ἐμαυτὸν ἄνω καὶ κάτω· σὴν γὰρ δὴ χάριν ἐλέγχειν τὸν λόγον ἐπιθησόμεθα, ἐάνπερ ἐλέγχωμεν. ΘΕΑΙ. Ὡς τοίνυν ἔμοιγε μηδαμῇ δόξων μηδὲν πλημμελεῖν, ἂν ἐπὶ τὸν ἔλεγχον τοῦτον καὶ τὴν ἀπόδειξιν ἴῃς, θαῤῥῶν ἴθι τούτου γε ἕνεκα. XXX. ΞΕ. Φέρε δή, τίνα ἀρχήν τις ἂν ἄρξαιτο παρακινδυνευτικοῦ λόγου; δοκῶ μὲν γὰρ τήνδ', ὦ παῖ, τὴν ὁδὸν ἀναγκαιοτάτην ἡμῖν εἶναι τρέπεσθαι. ΘΕΑΙ. Ποίαν δή; ΞΕ. Τὰ δοκοῦντα νῦν ἐναργῶς ἔχειν ἐπισκέψασθαι πρῶτον, μή πη τεταραγμένοι μὲν ὦμεν περὶ ταῦτα, ῥαδίως δ' ἀλλήλοις ὁμολογῶμεν, ὡς εὐκρινῶς ἔχοντες. ΘΕΑΙ. Λέγε σαφέστερον ὃ λέγεις. ΞΕ. Εὐκόλως μοι δοκεῖ Παρμενίδης ἡμῖν διειλέχθαι, καὶ πᾶς ὅςτις ἡμῖν πώποτε ἐπὶ κρίσιν ὥρμησε τοῦ τὰ ὄντα διορίσασθαι πόσα τε καὶ ποῖά ἐστι. ΘΕΑΙ. Πῇ; ΞΕ. Μῦθόν τινα ἕκαστος φαίνεταί μοι διηγεῖσθαι παισὶν ὡς οὖσιν ἡμῖν· ὁ μέν, ὡς τρία τὰ ὄντα, πολεμεῖ δὲ ἀλλήλοις ἐνίοτε αὐτῶν ἄττα πη, ποτὲ δὲ καὶ φίλα γιγνόμενα γάμους τε καὶ τόκους καὶ τροφὰς τῶν ἐκγόνων παρέχεται· δύο δὲ ἕτερος εἰπών, ὑγρὸν καὶ ξηρόν, ἢ θερμὸν καὶ ψυχρόν, ξυνοικίζει τε αὐτὰ καὶ ἐκδίδωσι· τὸ δὲ παρ' ἡμῖν Ἐλεατικὸν ἔθνος, ἀπὸ Ξενοφάνους τε καὶ ἔτι πρόσθεν ἀρξάμενον, ὡς ἑνὸς ὄντος τῶν πάντων καλουμένων, οὕτω διεξέρχεται τοῖς μύθοις. Ἰάδες δὲ καὶ Σικελικαί τινες ὕστερον μοῦσαι ξυν-

νόησαν ὅτι ξυμπλέκειν ἀσφαλέστερον ἀμφότερα καὶ λέγειν, ὡς τὸ ὂν πολλά τε καὶ ἕν ἐστιν, ἔχθρᾳ δὲ καὶ φιλίᾳ ξυνέχεται· διαφερόμενον γὰρ ἀεὶ ξυμφέρεται, φασὶν αἱ ξυντονώτεραι τῶν μουσῶν· αἱ δὲ μαλακώτεραι, τὸ μὲν ἀεὶ ταῦτα οὕτως ἔχειν, ἐχάλασαν· ἐν μέρει δὲ τοτὲ μὲν ἓν εἶναί φασι τὸ πᾶν καὶ φίλον ὑπ' Ἀφροδίτης, τοτὲ δὲ πολλὰ καὶ πολέμιον αὐτὸ αὑτῷ διὰ νεῖκός τι. ταῦτα δὲ πάντα εἰ μὲν ἀληθῶς τις ἢ μὴ τούτων εἴρηκε, χαλεπὸν καὶ πλημμελὲς οὕτω μεγάλα κλεινοῖς καὶ παλαιοῖς ἀνδράσιν ἐπιτιμᾶν· ἐκεῖνο δὲ ἀνεπίφθονον ἀποφήνασθαι. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Ὅτι λίαν τῶν πολλῶν ἡμῶν ὑπεριδόντες ὠλιγώρησαν· οὐδὲν γὰρ φροντίσαντες εἴτ' ἐπακολουθοῦμεν αὐτοῖς λέγουσιν, εἴτε ἀπολειπόμεθα, περαίνουσι τὸ σφέτερον αὐτοὶ ἕκαστοι. ΘΕΑΙ. Πῶς λέγεις; ΞΕ. Ὅταν τις αὐτῶν φθέγξηται λέγων, ὡς ἔστιν, ἢ γέγονεν, ἢ γίγνεται πολλά, ἢ δύο, ἢ ἕν, καὶ θερμὸν αὖ ψυχρῷ ξυγκεραννύμενον, ἄλλοθί πῃ διακρίσεις καὶ ξυγκρίσεις ὑποτιθείς, τούτων, ὦ Θεαίτητε, ἑκάστοτε σύ τι πρὸς θεῶν ξυνίης ὅ, τι λέγουσιν; ἐγὼ μὲν γὰρ ὅτε μὲν ἦν νεώτερος, τοῦτό τε τὸ νῦν ἀπορούμενον, ὁπότε τις εἴποι τὸ μὴ ὄν, ἀκριβῶς ᾤμην ξυνιέναι· νῦν δὲ ὁρᾷς ἵν' ἐσμὲν αὐτοῦ πέρι τῆς ἀπορίας. ΘΕΑΙ. Ὁρῶ. ΞΕ. Τάχα τοίνυν ἴσως οὐχ ἧττον καὶ κατὰ τὸ ὂν ταυτὸ τοῦτο πάθος εἰληφότες ἐν τῇ ψυχῇ, περὶ μὲν τοῦτο εὐπορεῖν φαμεν καὶ μανθάνειν ὁπόταν τις αὐτὸ φθέγξηται, περὶ δὲ θάτερον, οὔ, πρὸς ἀμφότερα ὁμοίως

ἔχοντες. ΘΕΑΙ. Ἴσως. ΞΕ. Καὶ περὶ τῶν ἄλλων δὴ τῶν προειρημένων ἡμῖν ταὐτὸ τοῦτο εἰρήσθω. ΘΕΑΙ. Πάνυ γε. XXXI. ΞΕ. Τῶν μὲν τοίνυν πολλῶν πέρι καὶ μετὰ τοῦτο σκεψόμεθ', ἂν δόξῃ· περὶ δὲ τοῦ μεγίστου τε καὶ ἀρχηγοῦ πρώτου νῦν σκεπτέον. ΘΕΑΙ. Τίνος δὴ λέγεις; ἢ δῆλον ὅτι τὸ ὂν φῂς πρῶτον δεῖν διερευνήσασθαι, τί ποθ' οἱ λέγοντες αὐτὸ δηλοῦν ἡγοῦνται; ΞΕ. Κατὰ πόδα γε, ὦ Θεαίτητε, ὑπέλαβες. λέγω γὰρ δὴ ταύτην δεῖν ποιεῖσθαι τὴν μέθοδον ἡμᾶς, οἷον αὐτῶν παρόντων ἀναπυνθανομένους ὧδε· Φέρε, ὁπόσοι θερμὸν καὶ ψυχρὸν ἤ τινε δύο τοιούτω, τὰ πάντ' εἶναί φατε, τί ποτε ἄρα τοῦτ' ἐπ' ἀμφοῖν φθέγγεσθε, λέγοντες ἄμφω καὶ ἑκάτερον εἶναι; τί τὸ εἶναι τοῦτο ὑπολάβωμεν ὑμῶν; πότερον τρίτον παρὰ τὰ δύο ἐκεῖνα, καὶ τρία τὸ πᾶν, ἀλλὰ μὴ δύο ἔτι καθ' ὑμᾶς τιθῶμεν; οὐ γάρ πω τοῖν γε δυοῖν καλοῦντες θάτερον ὄν, ἀμφότερα ὁμοίως εἶναι λέγετε· σχεδὸν γὰρ ἂν ἀμφοτέρως ἕν, ἀλλ' οὐ δύο ἤτην. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ λέγεις. ΞΕ. Ἀλλ' ἆρά γε τὰ ἄμφω βούλεσθε καλεῖν ὄν; ΘΕΑΙ. Ἴσως. ΞΕ. Ἀλλ', ὦ φίλοι, φήσομεν, καὶ οὕτω τὰ δύο λέγοιτε ἂν σαφέστατα ἕν. ΘΕΑΙ. Ὀρθότατα εἴρηκας. ΞΕ. Ἐπειδὴ τοίνυν ἡμεῖς ἠπορήκαμεν, ὑμεῖς αὐτὰ ἡμῖν ἐμφανίζετε ἱκανῶς, τί ποτε βούλεσθε σημαίνειν ὁπόταν ὂν φθέγγησθε. δῆλον γὰρ ὡς ὑμεῖς μὲν ταῦτα πάλαι γιγνώσκετε· ἡμεῖς δὲ πρὸ τοῦ μὲν ᾠόμεθα, νῦν δ' ἠπορήκαμεν. διδάσκετε οὖν πρῶτον τοῦτ' αὐτὸ ἡμᾶς, ἵνα μὴ δοξάζωμεν μανθάνειν μὲν

τὰ λεγόμενα παρ' ὑμῶν, τὸ δὲ τούτου γίγνηται πᾶν τοὐναντίον. ταῦτα δὴ λέγοντές τε καὶ ἀξιοῦντες παρά τε τούτων καὶ παρὰ τῶν ἄλλων, ὅσοι πλεῖον ἑνὸς λέγουσι τὸ πᾶν εἶναι, μῶν, ὦ παῖ, τὶ πλημμελήσομεν; ΘΕΑΙ. Ἥκιστά γε. XXXII. ΞΕ. Τί δαί; παρὰ τῶν ἓν τὸ πᾶν λεγόντων ἆρ' οὐ πευστέον εἰς δύναμιν, τί ποτε λέγουσι τὸ ὄν; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Τόδε τοίνυν ἀποκρινέσθωσαν· ἕν που φατὲ μόνον εἶναι; φαμὲν γάρ, φήσουσιν. ἦ γάρ; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τί δέ, ὄν καλεῖτέ τι; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Πότερον ὅπερ ἕν, ἐπὶ τῷ αὐτῷ προσχρώμενοι δυοῖν ὀνόμασιν; ἢ πῶς; ΘΕΑΙ. Τίς οὖν αὐτοῖς ἡ μετὰ τοῦτο, ξένε, ἀπόκρισις; ΞΕ. Δῆλον, ὦ Θεαίτητε, ὅτι τῷ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν ὑποθεμένῳ πρὸς τὸ νῦν ἐρωτηθέν, καὶ πρὸς ἄλλο δὲ ὁτιοῦν, οὐ πάντων ῥᾷστον ἀποκρίνασθαι. ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ. Τό δὲ δύο ὀνόματα ὁμολογεῖν εἶναι, μηδὲν θέμενον πλὴν ἕν, καταγέλαστόν που. ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕ. Καὶ τοπαράπαν γε ἀποδέχεσθαι τοῦ λέγοντος, ὡς ἔστιν ὄνομά τι, λόγον οὐκ ἂν ἔχον. ΘΕΑΙ. Πῇ; ΞΕ. Τιθείς τε τοὔνομα τοῦ πράγματος ἕτερον, δύο λέγει πού τινε. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Καὶ μὴν ἂν ταὐτόν γε αὐτῷ τιθῇ τοὔνομα, ἢ μηδενὸς ὄνομα ἀναγκασθήσεται λέγειν· εἰ δέ τινος αὐτὸ φήσει, ξυμβήσεται τὸ ὄνομα ὀνόματος ὄνομα μόνον, ἄλλου δὲ οὐδενὸς ὄν. ΘΕΑΙ. Οὕτω. ΞΕ. Καὶ τὸ ἕν γε, ἑνὸς ἓν ὂν μόνον, καὶ τοῦτο ὀνόματος αὖ τὸ ἓν ὄν. ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη. ΞΕ. Τί δέ; τὸ ὅλον ἕτερον τοῦ ὄντος ἑνός,

ἢ ταυτὸν φήσουσι τούτῳ; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ φήσουσί τε καὶ φασί; ΞΕ. Εἰ τοίνυν ὅλον ἐστίν, ὥςπερ καὶ Παρμενίδης λέγει, Πάντοθεν εὐκύκλου σφαίρας ἐναλίγκιον ὄγκῳ, Μεσσόθεν ἰσοπαλὲς πάντη· τὸ γὰρ οὔτε τι μεῖζον Οὔτε τι βαιότερον πελέμεν χρεών ἐστι τῇ ἢ τῇ· τοιοῦτόν γε ὂν τὸ ὂν μέσον τε καὶ ἔσχατον ἔχει, ταῦτα δὲ ἔχον πᾶσα ἀνάγκη μέρη ἔχειν. ἢ πῶς; ΘΕΑΙ. Οὕτω. ΞΕ. Ἀλλὰ μὴν τό γε μεμερισμένον πάθος μὲν τοῦ ἑνὸς ἔχειν ἐπὶ τοῖς μέρεσι πᾶσιν, οὐδὲν ἀποκωλύει, καὶ ταύτῃ δὴ πᾶν τε ὂν καὶ ὅλον, ἓν εἶναι. ΘΕΑΙ. Τί δ' οὔ; ΞΕ. Τὸ δὲ πεπονθὸς ταῦτα ἆρ' οὐκ ἀδύνατον αὐτό γε τὸ ἓν αὐτὸ εἶναι; ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ. Ἀμερὲς δήπου δεῖ παντελῶς τό γε ἀληθῶς ἓν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον εἰρῆσθαι. ΘΕΑΙ. Δεῖ γὰρ οὖν. ΞΕ. Τὸ δέ γε τοιοῦτον, ἐκ πολλῶν μερῶν ὄν, οὐ ξυμφωνήσει τῷ λόγῳ. ΘΕΑΙ. Μανθάνω. ΞΕ. Πότερον δὴ πάθος ἔχον τὸ ὂν τοῦ ἑνὸς οὕτως ἕν τε ἔσται καὶ ὅλον, ἢ παντάπασι μὴ λέγωμεν ὅλον εἶναι τὸ ὄν; ΘΕΑΙ. Χαλεπὴν προβέβληκας αἵρεσιν. ΞΕ. Ἀληθέστατα μέντοι λέγεις· πεπονθός τε γὰρ τὸ ὂν ἕν εἶναί πως οὐ ταυτὸν ὂν τῷ ἑνὶ φανεῖται, καὶ πλέονα δὴ τὰ πάντα ἑνὸς ἔσται; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Καὶ μὴν ἐάν γε τὸ ὂν μὴ ᾖ ὅλον, διὰ τὸ πεπονθέναι τὸ ὑπ' ἐκείνου πάθος, ᾖ δὲ αὐτὸ τὸ ὅλον, ἐνδεὲς τὸ ὂν ἑαυτοῦ ξυμβαίνει. ΘΕΑΙ. Πάνυ γε. ΞΕ. Καὶ κατὰ τοῦτον δὴ τὸν λόγον ἑαυτοῦ στερόμενον οὐκ ὂν ἔσται τὸ ὄν. ΘΕΑΙ. Οὕτω. ΞΕ. Καὶ ἑνός γε αὖ πλείω

τὰ πάντα γίγνεται, τοῦ τε ὄντος καὶ τοῦ ὅλου χωρὶς ἰδίαν ἑκατέρου φύσιν εἰληφότος. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Μὴ ὄντος δέ γε τοπαράπαν τοῦ ὅλου, ταῦτά τε ταυτὰ ὑπάρχει τῷ ὄντι, καὶ πρὸς τῷ μὴ εἶναι, μηδ᾽ ἂν γενέσθαι ποτὲ ὄν. ΘΕΑΙ. Τί δή; ΞΕ. Τὸ γενόμενον ἀεὶ γέγονεν ὅλον, ὥστε οὔτε οὐσίαν, οὔτε γένεσιν, ὡς οὖσαν, δεῖ προσαγορεύειν τὸ ἓν ἢ τὸ ὅλον ἐν τοῖς οὖσι μὴ τιθέντα. ΘΕΑΙ. Παντάπασιν ἔοικε ταῦθ᾽ οὕτως ἔχειν. ΞΕ. Καὶ μὴν οὐδ᾽ ὁποσονοῦν τι δεῖ τὸ μὴ ὅλον εἶναι· ποσόν τι γὰρ ὄν, ὁπόσον ἂν ᾖ, τοσοῦτον ὅλον ἀναγκαῖον αὐτὸ εἶναι. ΘΕΑΙ. Κομιδῇ γε. ΞΕ. Καὶ τοίνυν ἄλλας μυρίας ἀπεράντους ἀπορίας ἕκαστον εἰληφὸς φανεῖται τῷ τὸ ὂν εἴτε δύο τινὲ εἴτε ἓν μόνον εἶναι λέγοντι. ΘΕΑΙ. Δηλοῖ σχεδὸν καὶ τὰ νῦν ὑποφαίνοντα· ξυνάπτεται γὰρ ἕτερον ἐξ ἄλλου, μείζω καὶ χαλεπωτέραν φέρον περὶ τῶν ἔμπροσθεν ἀεὶ ῥηθέντων πλάνην. XXXIII. ΞΕ. Τοὺς μὲν τοίνυν διακριβολογουμένους ὄντος τε πέρι καὶ μὴ πάντας μὲν οὐ διεληλύθαμεν· ὅμως δὲ ἱκανῶς ἐχέτω· τοὺς δὲ ἄλλως λέγοντας αὖ θεατέον, ἵν᾽ ἐκ πάντων ἴδωμεν, ὅτι τὸ ὂν τοῦ μὴ ὄντος οὐδὲν εὐπορώτερον εἰπεῖν ὅ, τι ποτ᾽ ἐστί. ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν πορεύεσθαι χρὴ καὶ ἐπὶ τούτους; ΞΕ. Καὶ μὴν ἔοικέ γε ἐν αὐτοῖς οἷον γιγαντομαχία τις εἶναι, διὰ τὴν ἀμφισβήτησιν περὶ τῆς οὐσίας πρὸς ἀλλήλους. ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ. Οἱ μὲν εἰς γῆν ἐξ οὐρανοῦ καὶ τοῦ ἀοράτου πάντα ἕλκουσι, ταῖς χερσὶν ἀτεχνῶς πέτρας καὶ δρῦς περιλαμβάνοντες·

τῶν γὰρ τοιούτων ἐφαπτόμενοι πάντων δϊισχυρίζονται τοῦτο εἶναι μόνον, ὃ παρέχει προςβολὴν καὶ ἐπαφήν τινα, ταυτὸν σῶμα καὶ οὐσίαν ὁριζόμενοι, τῶν δὲ ἄλλων, εἴ τί τις φησὶ μὴ σῶμα ἔχον εἶναι, καταφρονοῦντες ποπαράπαν καὶ οὐδὲν ἐθέλοντες ἄλλο ἀκούειν. ΘΕΑΙ. Ἦ δεινοὺς εἴρηκας ἄνδρας· ἤδη γὰρ καὶ ἐγὼ τούτων συχνοῖς περιέτυχον. ΞΕ. Τοιγαροῦν οἱ πρὸς αὐτοὺς ἀμφιςβητοῦντες μάλα εὐλαβῶς ἄνωθεν ἐξ ἀοράτου ποθὲν ἀμύνονται, νοητὰ ἄττα καὶ ἀσώματα εἴδη βιαζόμενοι τὴν ἀληθινὴν οὐσίαν εἶναι· τὰ δὲ ἐκείνων σώματα καὶ τὴν λεγομένην ὑπ' αὐτῶν ἀλήθειαν κατὰ σμικρὰ διαθραύοντες ἐν τοῖς λόγοις, γένεσιν ἀντ' οὐσίας φερομένην τινὰ προςαγορεύουσιν· ἐν μέσῳ δὲ περὶ ταῦτα ἄπλετος ἀμφοτέρων μάχη τις, ὦ Θεαίτητε, ἀεὶ ξυνέστηκε. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ. ΞΕ. Παρ' ἀμφοῖν τοίνυν τοῖν γεναῖν κατὰ μέρος λάβωμεν λόγον ὑπὲρ ἧς τίθενται τῆς οὐσίας. ΘΕΑΙ. Πῶς οὖν δὴ ληψόμεθα; ΞΕ. Παρὰ μὲν τῶν ἐν εἴδεσιν αὐτὴν τιθεμένων, ῥᾷον· ἡμερώτεροι γάρ· παρὰ δὲ τῶν εἰς σῶμα πάντα ἑλκόντων βίᾳ, χαλεπώτερον, ἴσως δὲ σχεδὸν ἀδύνατον· ἀλλ' ὧδέ μοι δεῖν δοκεῖ περὶ αὐτῶν δρᾷν. ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ. Μάλιστα μέν, εἴ πῃ δυνατὸν ἦν ἔργῳ βελτίους αὐτοὺς ποιεῖν· εἰ δὲ τοῦτο μὴ ἐγχωρεῖ, λόγῳ ποιῶμεν, ὑποτιθέμενοι νομιμώτερον αὐτοὺς ἢ νῦν ἐθέλοντας ἂν ἀποκρίνασθαι· τὸ γὰρ ὁμολογηθὲν παρὰ βελτιόνων που κυριώτερον ἢ τὸ παρὰ χειρόνων· ἡμεῖς δὲ οὐ τούτων φροντίζομεν, ἀλλὰ τἀληθὲς ζη-

τοῦμεν. ΘΕΑΙ. Ὀρθότατα. XXXIV. ΞΕ. Κέλευε δὴ τοὺς βελτίους γεγονότας ἀποκρίνασθαί σοι, καὶ τὸ λεχθὲν παρ᾽ αὐτῶν ἐφερμήνευε. ΘΕΑΙ. Ταῦτ᾽ ἔσται. ΞΕ. Λεγόντων δή, θνητὸν ζῷον εἴ φασιν εἶναί τι. ΘΕΑΙ. Πῶς δ᾽ οὔ; ΞΕ. Τοῦτο δὲ οὐ σῶμα ἔμψυχον ὁμολογοῦσι; ΘΕΑΙ. Πάνυ γε. ΞΕ. Τιθέντες τι τῶν ὄντων ψυχήν; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τί δαί; ψυχὴν οὐ τὴν μὲν δικαίαν, τὴν δὲ ἄδικον φασὶν εἶναι; καὶ τὴν μὲν φρόνιμον, τὴν δὲ ἄφρονα; ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΞΕ. Ἀλλ᾽ οὐ δικαιοσύνης ἕξει καὶ παρουσίᾳ τοιαύτην αὐτῶν ἑκάστην γίγνεσθαι, καὶ τῶν ἐναντίων, ἐναντίαν. ΘΕΑΙ. Ναί, καὶ ταῦτα ξύμφασιν. ΞΕ. Ἀλλὰ μὴν τό γε δυνατόν τῳ παραγίγνεσθαι καὶ ἀπογίγνεσθαι, πάντως εἶναί τι φήσουσι. ΘΕΑΙ. Φασὶ μὲν οὖν. ΞΕ. Οὔσης οὖν δικαιοσύνης καὶ φρονήσεως καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, καὶ τῶν ἐναντίων, καὶ δὴ καὶ ψυχῆς, ἐν ᾗ ταῦτα ἐγγίγνεται, πότερον ὁρατὸν καὶ ἁπτὸν εἶναί φασί τι αὐτῶν, ἢ πάντα ἀόρατα; ΘΕΑΙ. Σχεδὸν οὐδὲν τούτων γε ὁρατόν. ΞΕ. Τί δέ; τῶν τοιούτων μῶν σῶμά τι λέγουσιν ἴσχειν; ΘΕΑΙ. Τοῦτο οὐκέτι κατὰ ταὐτὰ ἀποκρίνονται πᾶν, ἀλλὰ τὴν μὲν ψυχὴν αὐτὴν δοκεῖν σφίσι σῶμά τι κεκτῆσθαι, φρόνησιν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ὧν ἠρώτηκας, αἰσχύνονται τὸ τολμᾶν ἢ μηδὲν τῶν ὄντων αὐτὰ ὁμολογεῖν, ἢ πάντ᾽ εἶναι σώματα διϊσχυρίζεσθαι. ΞΕ. Σαφῶς γὰρ ἡμῖν, ὦ Θεαίτητε, βελτίους γεγόνασιν οἱ ἄνδρες· ἐπεὶ τούτων οὐδ᾽ ἂν ἓν ἐπαισχυνθεῖεν οἵ γε αὐτῶν σπαρτοί τε καὶ αὐτόχθονες,

ἀλλὰ διατείνοιντ' ἄν, πᾶν ὃ μὴ δυνατοὶ ταῖς χερσὶ ξυμπιέζειν εἰσὶν ὡς ἄρα τοῦτο οὐδὲν τοπαράπαν ἐστί. ΘΕΑΙ. Σχεδὸν οἷα διανοοῦνται λέγεις. ΞΕ. Πάλιν τοίνυν ἀνερωτῶμεν αὐτούς. εἰ γάρ τι καὶ σμικρὸν ἐθέλουσι τῶν ὄντων ξυγχωρεῖν ἀσώματον, ἐξαρκεῖ· τὸ γὰρ ἐπί τε τούτοις ἅμα καὶ ἐπ' ἐκείνοις ὅσα ἔχει σῶμα, ξυμφυὲς γεγονός, εἰς ὃ βλέποντες ἀμφότερα εἶναι λέγουσι, τοῦτο αὐτοῖς ῥητέον. τάχ' οὖν ἴσως ἂν ἀποροῖεν· εἰ δέ τι τοιοῦτον πεπόνθασι, σκόπει, προτεινομένων ἡμῶν, ἆρ' ἐθέλοιεν ἂν δέχεσθαι καὶ ὁμολογεῖν τοιόνδ' εἶναι τὸ ὄν. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον δή; λέγε, καὶ τάχα εἰσόμεθα. ΞΕ. Λέγω δὴ τὸ καὶ ὁποιανοῦν τινα κεκτημένον δύναμιν εἴτε εἰς τὸ ποιεῖν ἕτερον ὁτιοῦν πεφυκός, εἴτε εἰς τὸ παθεῖν καὶ σμικρότατον ὑπὸ τοῦ φαυλοτάτου, κἂν εἰ μόνον εἰσάπαξ, πᾶν τοῦτο ὄντως εἶναι· τίθεμαι γὰρ ὅρον ὁρίζειν τὰ ὄντα, ὡς ἔστιν οὐκ ἄλλο τι πλὴν δύναμις. ΘΕΑΙ. Ἀλλ' ἐπείπερ αὐτοί γε οὐκ ἔχουσιν ἐν τῷ παρόντι τούτου βέλτιον λέγειν, δέχονται τοῦτο. ΞΕ. Καλῶς· ἴσως γὰρ εἰσύστερον ἡμῖν τε καὶ τούτοις ἕτερον ἂν φανείη. πρὸς μὲν οὖν τούτους τοῦτο ἡμῖν ἐνταῦθα μενέτω ξυνομολογηθέν. ΘΕΑΙ. Μένει. XXXV. ΞΕ. Πρὸς δὲ τοὺς ἑτέρους ἴωμεν, τοὺς τῶν εἰδῶν φίλους· σὺ δ' ἡμῖν καὶ τὰ παρὰ τούτων ἀφερμήνευε. ΘΕΑΙ. Ταῦτ' ἔσται. ΞΕ. Γένεσιν, τὴν δὲ οὐσίαν χωρίς που διελόμενοι λέγετε; ἦ γάρ; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Καὶ σώματι μὲν ἡμᾶς γενέσει δι' αἰσθήσεως κοινωνεῖν, διὰ λογισμοῦ δὲ

ψυχῇ, πρὸς τὴν ὄντως οὐσίαν, ἣν ἀεὶ κατὰ ταυτὰ ὡσαύτως ἔχειν φατέ, γένεσιν δὲ ἄλλοτε ἄλλως. ΘΕΑΙ. Φαμὲν γὰρ οὖν· ΞΕ. Τὸ δὲ δὴ κοινωνεῖν, ὦ πάντων ἄριστοι, τί τοῦθ' ὑμᾶς ἐπ' ἀμφοῖν φῶμεν λέγειν; ἆρ' οὐ τὸ νῦν δὴ παρ' ἡμῶν ῥηθέν; ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Πάθημα ἢ ποίημα ἐκ δυνάμεώς τινος ἀπὸ τῶν πρὸς ἄλληλα ξυνιόντων γιγνόμενον. τάχ' οὖν, ὦ Θεαίτητε, αὐτῶν τὴν πρὸς ταῦτα ἀπόκρισιν σὺ μὲν οὐ κατακούεις, ἐγὼ δὲ ἴσως διὰ ξυνήθειαν. ΘΕΑΙ. Τίν' οὖν δὴ λέγουσι λόγον; ΞΕ. Οὐ ξυγχωροῦσιν ἡμῖν τὸ νῦν δὴ ῥηθὲν πρὸς τοὺς γηγενεῖς οὐσίας πέρι. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Ἱκανὸν ἔθεμεν ὅρον που τῶν ὄντων, ὅταν τῳ παρῇ ἡ τοῦ πάσχειν ἢ δρᾷν, καὶ πρὸς τὸ σμικρότατον, δύναμις; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Πρὸς δὴ ταῦτα τόδε λέγουσιν, ὅτι γενέσει μὲν μέτεστι τοῦ πάσχειν καὶ ποιεῖν δυνάμεως· πρὸς δὲ οὐσίαν τούτων οὐδετέρου τὴν δύναμιν ἁρμόττειν φασί. ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν λέγουσί τι; ΞΕ. Πρὸς ὅ γε λεκτέον ἡμῖν, ὅτι δεόμεθα παρ' αὐτῶν ἔτι πυθέσθαι σαφέστερον, εἰ προσομολογοῦσι τὴν μὲν ψυχὴν γιγνώσκειν, τὴν δ' οὐσίαν γιγνώσκεσθαι. ΘΕΑΙ. Φασὶ μὴν τοῦτό γε. ΞΕ. Τί δέ; τὸ γιγνώσκειν ἢ τὸ γιγνώσκεσθαί φατε ποίημα ἢ πάθος ἢ ἀμφότερον; ἢ τὸ μὲν πάθημα, τὸ δὲ θάτερον; ἢ παντάπασιν οὐδέτερον οὐδετέρου τούτων μεταλαμβάνειν; ΘΕΑΙ. Δῆλον ὡς οὐδέτερον οὐδετέρου· τἀναντία γὰρ ἂν τοῖς ἔμπροσθεν λέγοιεν. ΞΕ. Μανθάνω τόδε γε, ὡς τὸ γιγνώσκειν εἴπερ ἔσται ποιεῖν τι, τὸ γιγνω-

σχόμενον ἀναγκαῖον αὖ ξυμβαίνει πάσχειν· τὴν οὐσίαν δὴ κατὰ τὸν λόγον τοῦτον γιγνωσκομένην ὑπὸ τῆς γνώσεως, καθόσον γιγνώσκεται, κατὰ τοσοῦτον κινεῖσθαι, διὰ τὸ πάσχειν, ὃ δή φαμεν οὐκ ἂν γενέσθαι περὶ τὸ ἠρεμοῦν. ΘΕΑΙ. Ὀρθῶς. ΞΕ. Τί δαὶ, πρὸς Διός; ὡς ἀληθῶς κίνησιν καὶ ζωὴν καὶ ψυχὴν καὶ φρόνησιν ἦ ῥαδίως πεισθησόμεθα τῷ παντελῶς ὄντι μὴ παρεῖναι, μηδὲ ζῆν αὐτὸ μηδὲ φρονεῖν, ἀλλὰ σεμνὸν καὶ ἅγιον νοῦν οὐκ ἔχον ἀκίνητον ἑστὼς εἶναι; ΘΕΑΙ. Δεινὸν μέν τ' ἄν, ὦ ξένε, λόγον ξυγχωροῖμεν. ΞΕ. Ἀλλὰ νοῦν μὲν ἔχειν, ζωὴν δὲ μὴ φῶμεν; ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς; ΞΕ. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀμφότερα ἐνόντ' αὐτῷ λέγομεν, οὐ μὴν ἐν ψυχῇ γε φήσομεν αὐτὸ ἔχειν αὐτά; ΘΕΑΙ. Καὶ τίν' ἂν ἕτερον ἔχοι τρόπον; ΞΕ. Ἀλλὰ δῆτα νοῦν μὲν καὶ ζωὴν καὶ ψυχὴν, ἀκίνητον μέντοι τοπαράπαν ἔμψυχον ὂν ἑστάναι; ΘΕΑΙ. Πάντα ἔμοιγε ἄλογα ταῦτ' εἶναι φαίνεται. ΞΕ. Καὶ τὸ κινούμενον δὴ καὶ κίνησιν ξυγχωρητέον ὡς ὄντα. ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕ. Ξυμβαίνει δ' οὖν, ὦ Θεαίτητε, ἀκινήτων τε ὄντων, νοῦν μηδενὶ περὶ μηδενὸς εἶναι μηδαμοῦ. ΘΕΑΙ. Κομιδῇ μὲν οὖν. ΞΕ. Καὶ μὴν, ἐὰν αὖ φερόμενα καὶ κινούμενα πάντ' εἶναι ξυγχωρῶμεν, καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ ταυτὸν τοῦτο ἐκ τῶν ὄντων ἐξαιρήσομεν. ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ. Τὸ κατὰ ταυτὰ καὶ ὡσαύτως καὶ περὶ τὸ αὐτὸ δοκεῖ σοι χωρὶς στάσεως γενέσθαι ποτ' ἄν; ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς. ΞΕ. Τί δ', ἄνευ τούτων νοῦν καθορᾷς ὄντα ἢ γενόμενον ὂν καὶ ὁπουοῦν; ΘΕΑΙ.

Ἥκιστα. ΞΕ. Καὶ μὴν πρός γε τοῦτον παντὶ λόγῳ μαχητέον, ὃς ἂν ἐπιστήμην ἢ φρόνησιν ἢ νοῦν ἀφανίζων ἰσχυρίζηται περί τινος ὁπῃοῦν. ΘΕΑΙ. Σφόδρα γε. ΞΕ. Τῷ δὴ φιλοσόφῳ καὶ ταῦτα μάλιστα τιμῶντι πᾶσα, ὡς ἔοικεν, ἀνάγκη διὰ ταῦτα, μήτε τῶν ἓν ἢ καὶ τὰ πολλὰ εἴδη λεγόντων τὸ πᾶν ἑστηκὸς ἀποδέχεσθαι, τῶν δὲ αὖ πανταχῇ τὸ ὂν κινούντων μηδὲ τοπαράπαν ἀκούειν, ἀλλὰ, κατὰ τὴν τῶν παίδων εὐχὴν, ὅσα ἀκίνητα καὶ κεκινημένα, τὸ ὄν τε καὶ τὸ πᾶν, ξυναμφότερα λέγειν. ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα· XXXVI. ΞΕ. Τί δὴ οὖν; ἆρ' οὐκ ἐπιεικῶς ἤδη φαινόμεθα περιειληφέναι τῷ λόγῳ τὸ ὄν; ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Βαβαὶ μέν τ' ἂν ἄρα, ὦ Θεαίτητε, ὥς μοι δοκοῦμεν νῦν αὐτοῦ γνώσεσθαι πέρι τὴν ἀπορίαν τῆς σκέψεως. ΘΕΑΙ. Πῶς αὖ καὶ τί τοῦτ' εἴρηκας; ΞΕ. Ὦ μακάριε, οὐκ ἐννοεῖς ὅτι νῦν ἐσμὲν ἐν ἀγνοίᾳ τῇ πλείστῃ περὶ αὐτοῦ, φαινόμεθα δέ τι λέγειν ἡμῖν αὐτοῖς; ΘΕΑΙ. Ἔμοιγ' οὖν· ὅπῃ δ' αὖ λελήθαμεν οὕτως ἔχοντες, οὐ πάνυ ξυνίημι. ΞΕ. Σκόπει δὴ σαφέστερον, εἰ ταῦτα νῦν ξυνομολογοῦντες δικαίως ἂν ἐπερωτηθείημεν ἅπερ αὐτοὶ τότε ἠρωτῶμεν τοὺς λέγοντας εἶναι τὸ πᾶν θερμὸν καὶ ψυχρόν. ΘΕΑΙ. Ποῖα, ὑπόμνησόν με. ΞΕ. Πάνυ μὲν οὖν, καὶ πειράσομαί γε δρᾶν τοῦτο ἐρωτῶν σε, καθάπερ ἐκείνους τότε, ἵνα ἅμα τι καὶ προΐωμεν. ΘΕΑΙ. Ὀρθῶς. ΞΕ. Εἶεν δή· κίνησιν καὶ στάσιν ἆρ' οὐκ ἐναντιώτατα λέγεις ἀλλήλοις; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Καὶ μὴν εἶναί γε ὁμοίως φῂς ἀμφότερα

αὐτὰ καὶ ἑκάτερον. ΘΕΑΙ. Φημὶ γὰρ οὖν. ΞΕ. Ἆρα κινεῖσθαι λέγων ἀμφότερα καὶ ἑκάτερον, ὅταν εἶναι ξυγχωρῇς; ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς. ΞΕ. Ἀλλ' ἑστάναι σημαίνεις λέγων αὐτὰ ἀμφότερα εἶναι; ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς; ΞΕ. Τρίτον ἄρα τι παρὰ ταῦτα τὸ ὂν ἐν τῇ ψυχῇ τιθεὶς, ὡς ὑπ' ἐκείνου τήν τε στάσιν καὶ τὴν κίνησιν περιεχομένην ξυλλαβὼν καὶ ἀπιδὼν αὐτῶν πρὸς τὴν τῆς οὐσίας κοινωνίαν, οὕτως εἶναι προσεῖπας ἀμφότερα; ΘΕΑΙ. Κινδυνεύομεν ὡς ἀληθῶς τρίτον ἀπομαντεύεσθαί τι τὸ ὂν, ὅταν κίνησιν καὶ στάσιν εἶναι λέγωμεν. ΞΕ. Οὐκ ἄρα κίνησις καὶ στάσις ἐστὶ ξυναμφότερον τὸ ὂν, ἀλλ' ἕτερον δή τι τούτων. ΘΕΑΙ. Ἔοικε. ΞΕ. Κατὰ τὴν αὑτοῦ φύσιν ἄρα τὸ ὂν οὔτε ἕστηκεν, οὔτε κινεῖται. ΘΕΑΙ. Σχεδόν. ΞΕ. Ποῖ χρὴ τὴν διάνοιαν ἔτι τρέπειν τὸν βουλόμενον ἐναργές τι περὶ αὐτοῦ παρ' ἑαυτῷ βεβαιώσασθαι; ΘΕΑΙ. Ποῖ γάρ; ΞΕ. Οἶμαι μὲν οὐδαμόσε ἔτι ῥᾴδιον. εἰ γάρ τι μὴ κινεῖται, πῶς οὐχ ἕστηκεν; ἢ τὸ μηδαμῶς ἑστὸς πῶς οὐκ αὖ κινεῖται; τὸ δὲ ὂν ἡμῖν νῦν ἐκτὸς τούτων ἀμφοτέρων ἀναπέφανται· ἦ δυνατὸν οὖν τοῦτο; ΘΕΑΙ. Πάντων μὲν οὖν ἀδυνατώτατον. ΞΕ. Τόδε τοίνυν μνησθῆναι δίκαιον ἐπὶ τούτοις. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Ὅτι τοῦ μὴ ὄντος ἐρωτηθέντες τοὔνομα ἐφ' ὅ, τι ποτὲ δεῖ φέρειν, πάσῃ ξυνειχόμεθα ἀπορίᾳ· μέμνησαι; ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Μῶν οὖν ἐν ἐλάττονί τινι νῦν ἐσμὲν ἀπορίᾳ περὶ τὸ ὄν; ΘΕΑΙ. Ἐμοὶ μὲν, ὦ ξένε, εἰ δυνατὸν εἰπεῖν, ἐν πλείονι φαινόμε-

θαι. ΞΕ. Τοῦτο μὲν τοίνυν ἐνταῦθα κείσθω διηπορημένον· ἐπειδὴ δὲ ἐξ ἴσου τό, τε ὂν καὶ τὸ μὴ ὂν ἀπορίας μετειλήφατον, νῦν ἐλπὶς ἤδη, καθάπερ ἂν αὐτῶν θάτερον, εἴτε ἀμυδρότερον εἴτε σαφέστερον ἀναφαίνηται, καὶ θάτερον οὕτως ἀναφανεῖσθαι· καὶ ἐὰν αὖ μηδέτερον ἰδεῖν δυνώμεθα, τὸν γοῦν λόγον ὅπηπερ ἂν οἷοί τε ὦμεν εὐπρεπέστατα διωξόμεθα οὕτως ἀμφοῖν ἅμα. ΘΕΑΙ. Καλῶς. ΞΕ. Λέγωμεν δὴ καθ' ὅντινά ποτε τρόπον πολλοῖς ὀνόμασι ταυτὸν τοῦτο ἑκάστοτε προσαγορεύομεν. ΘΕΑΙ. Οἷον δή τι; παράδειγμα εἰπέ. XXXVII. ΞΕ. Λέγομεν ἄνθρωπον δήπου πόλλ' ἄττα ἐπονομάζοντες, τά τε χρώματα ἐπιφέροντες αὐτῷ καὶ τὰ σχήματα καὶ τὰ μεγέθη καὶ κακίας καὶ ἀρετάς, ἐν οἷς πᾶσι καὶ ἑτέροις μυρίοις οὐ μόνον ἄνθρωπον αὐτὸν εἶναί φαμεν, ἀλλὰ καὶ ἀγαθὸν καὶ ἕτερα ἄπειρα, καὶ τἄλλα δὴ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, οὕτως ἓν ἕκαστον ὑποθέμενοι, πάλιν αὐτὸ πολλὰ καὶ πολλοῖς ὀνόμασι λέγομεν. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ λέγεις· ΞΕ. Ὅθεν γε, οἶμαι, τοῖς τε νέοις καὶ τῶν γερόντων τοῖς ὀψιμαθέσι θοίνην παρεσκευάκαμεν· εὐθὺς γὰρ ἀντιλαβέσθαι παντὶ πρόχειρον, ὡς ἀδύνατον τά τε πολλὰ ἓν καὶ τὸ ἓν πολλὰ εἶναι· καὶ δή που χαίρουσιν, οὐκ ἐῶντες ἀγαθὸν λέγειν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀγαθόν, ἀγαθόν, τὸν δὲ ἄνθρωπον, ἄνθρωπον. ἐντυγχάνεις γάρ, ὦ Θεαίτητε, ὡς ἐγῷμαι, πολλάκις τὰ τοιαῦτα ἐσπουδακόσιν, ἐνίοτε πρεσβυτέροις ἀνθρώποις, καὶ ὑπὸ πενίας τῆς περὶ φρόνησιν κτήσεως τὰ τοιαῦτα τεθαυμακόσι, καὶ δὴ

τί καὶ πάνσοφον οἰομένοις τοῦτο αὐτὸ ἀνευρηκέναι. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Ἵνα τοίνυν πρὸς ἅπαντας ἡμῖν ὁ λόγος ᾖ τοὺς πώποτε περὶ οὐσίας καὶ ὁτιοῦν διαλεχθέντας, ἔστω καὶ πρὸς τούτους καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους, ὅσοις ἔμπροσθεν διειλέγμεθα, τὰ νῦν ὡς ἐν ἐρωτήσει λεχθησόμενα. ΘΕΑΙ. Τὰ ποῖα δή; ΞΕ. Πότερον μήτε τὴν οὐσίαν κινήσει καὶ στάσει προσάπτωμεν, μήτε ἄλλο ἄλλῳ μηδὲν μηδενί, ἀλλ' ὡς ἄμικτα ὄντα καὶ ἀδύνατα μεταλαμβάνειν ἀλλήλων, οὕτως αὐτὰ ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν λόγοις τιθῶμεν; ἢ πάντα εἰς ταυτὸν ξυνάγωμεν, ὡς δυνατὰ ἐπικοινωνεῖν ἀλλήλοις; ἢ τὰ μέν, τὰ δὲ μή; τούτων, ὦ Θεαίτητε, τί ποτ' ἂν προαιρεῖσθαι τούτους φήσαιμεν; ΘΕΑΙ. Ἐγὼ μὲν ὑπὲρ αὐτῶν οὐδὲν ἔχω πρὸς ταῦτα ἀποκρίνασθαι. τί οὖν οὐ καθ' ἓν ἀποκρινόμενος ἐφ' ἑκάστου τὰ ξυμβαίνοντα ἐσκέψω; ΞΕ. Καλῶς λέγεις· καὶ τιθῶμέν γε αὐτοὺς λέγειν, εἰ βούλει, πρῶτον, μηδενὶ μηδὲν μηδεμίαν δύναμιν ἔχειν κοινωνίας εἰς μηδέν· οὐκοῦν κίνησίς τε καὶ στάσις οὐδαμῆ μεθέξετον οὐσίας; ΘΕΑΙ. Οὐ γὰρ οὖν; ΞΕ Τί δέ; ἔσται πότερον αὐτῶν οὐσίας μὴ προσκοινωνοῦν; ΘΕΑΙ. Οὐκ ἔσται. ΞΕ. Ταχὺ δὴ ταύτῃ γε τῇ ξυνομολογίᾳ πάντα ἀνάστατα γέγονεν, ὡς ἔοικεν, ἅμα τε τῶν τὸ πᾶν κινούντων, καὶ τῶν ὡς ἓν ἱστάντων, καὶ ὅσοι κατ' εἴδη τὰ ὄντα, κατὰ ταυτὰ ὡσαύτως ἔχοντα εἶναί φασιν ἀεί. πάντες γὰρ οὗτοι τό γε εἶναι προσάπτουσιν, οἱ μὲν ὄντως κινεῖσθαι λέγοντες, οἱ δὲ ὄντως ἑστηκότα εἶναι. ΘΕΑΙ. Κομιδῇ μὲν οὖν.

ΞΕ. Καὶ μὴν καὶ ὅσοι τοτὲ μὲν ξυντιθέασι τὰ πάντα, τοτὲ δὲ διαιροῦσιν, εἴτε εἰς ἓν καὶ ἐξ ἑνὸς ἄπειρα, εἴτε εἰς πέρας ἔχοντα στοιχεῖα διαιρούμενοι καὶ ἐκ τούτων ξυντιθέντες, ὁμοίως μέν, ἐὰν ἐν μέρει τοῦτο τιθῶσι γιγνόμενον, ὁμοίως δὲ καί, ἐὰν ἀεί, κατὰ πάντα ταῦτα, λέγοιεν ἂν οὐδέν, εἴπερ μηδεμία ἐστὶ ξύμμιξις. *ΘΕΑΙ.* Ὀρθῶς. *ΞΕ.* Ἔτι τοίνυν ἂν αὐτοὶ πάντων καταγελαστότατα μετίοιεν τὸν λόγον, οἱ μηδὲν ἐῶντες κοινωνίᾳ παθήματος ἑτέρου θάτερον προσαγορεύειν. *ΘΕΑΙ.* Πῶς; *ΞΕ.* Τῷ τε εἶναί που περὶ πάντα ἀναγκάζονται χρῆσθαι, καὶ τῷ χωρίς, καὶ τῷ ἄλλων, καὶ τῷ καθ' αὑτὸ καὶ μυρίοις ἑτέροις, ὧν ἀκρατεῖς ὄντες εἴργεσθαι, καὶ μὴ ξυνάπτειν ἐν τοῖς λόγοις, οὐκ ἄλλων δέονται τῶν ἐξελεγχόντων, ἀλλά, τὸ λεγόμενον, οἴκοθεν τὸν πολέμιον καὶ ἐναντιωσόμενον ἔχοντες ἐντὸς ὑποφθεγγόμενον, ὥσπερ τὸν ἄτοπον Εὐρυκλέα, περιφέροντες ἀεὶ πορεύονται. *ΘΕΑΙ.* Κομιδῇ λέγεις ὅμοιόν τε καὶ ἀληθές. *ΞΕ.* Τί δ', ἂν πάντα ἀλλήλοις ἐῶμεν δύναμιν ἔχειν ἐπικοινωνίας; *ΘΕΑΙ.* τοῦτο μὲν οἷός τε κἀγὼ διαλύειν. *ΞΕ.* Πῶς; *ΘΕΑΙ.* Ὅτι κίνησίς τε αὐτὴ παντάπασιν ἵσταιτ' ἄν, καὶ στάσις αὖ πάλιν αὐτὴ κινοῖτο, εἴπερ ἐπιγιγνοίσθην ἐπ' ἀλλήλοιν. ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε που ταῖς μεγίσταις ἀνάγκαις ἀδύνατον, κίνησίν τε ἵστασθαι καὶ στάσιν κινεῖσθαι. *ΞΕ.* Πῶς γὰρ οὔ; τὸ τρίτον δὴ μόνον λοιπόν. *ΘΕΑΙ.* Ναί. XXXVIII. *ΞΕ.* Καὶ μὴν ἕν γέ τι τούτων ἀναγκαῖον, ἢ πάντα, ἢ μηδέν· ἢ τὰ μὲν ἐθέλειν, τὰ δὲ μή, ξυμμίγνυ-

σθαι. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Καὶ μὴν τά γε δύο ἀδύνατον εὑρέθη. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Πᾶς ἄρα ὁ βουλόμενος ὀρθῶς ἀποκρίνεσθαι, τὸ λοιπὸν τῶν τριῶν θήσει. ΘΕΑΙ. Κομιδῇ μὲν οὖν. ΞΕ. Ὅτε δὴ τὰ μὲν ἐθέλει τοῦτο δρᾶν, τὰ δ' οὔ, σχεδὸν οἷον τὰ γράμματα πεπονθότ' ἂν εἴη. καὶ γὰρ ἐκείνων τὰ μὲν ἀναρμοστεῖ που πρὸς ἄλληλα, τὰ δὲ ξυναρμόττει. ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕ. Τὰ δέ γε φωνήεντα, διαφερόντως τῶν ἄλλων, οἷον δεσμός, διὰ πάντων κεχώρηκεν, ὥςτε ἄνευ τινὸς αὐτῶν ἀδύνατον ἁρμόττειν καὶ τῶν ἄλλων ἕτερον ἑτέρῳ. ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα γε. ΞΕ. Πᾶς οὖν οἶδεν ὁποῖα ὁποίοις δύναται κοινωνεῖν, ἢ τέχνης δεῖ τῷ μέλλοντι δρᾶν ἱκανῶς αὐτά; ΘΕΑΙ. Τέχνης. ΞΕ. Ποίας; ΘΕΑΙ. Τῆς γραμματικῆς. ΞΕ. Τί δέ; περὶ τοὺς τῶν ὀξέων καὶ βαρέων φθόγγους ἆρ' οὐχ οὕτως; ὁ μὲν τοὺς ξυγκεραννυμένους τε καὶ μὴ τέχνην ἔχων γιγνώσκειν, μουσικός, ὁ δὲ μὴ ξυνιείς, ἄμουσος; ΘΕΑΙ. Οὕτω. ΞΕ. Καὶ κατὰ τῶν ἄλλων δὴ τεχνῶν καὶ ἀτεχνιῶν τοιαῦτα εὑρήσομεν ἕτερα. ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕ. Τί δ', ἐπειδὴ καὶ τὰ γένη πρὸς ἄλληλα κατὰ ταυτὰ μίξεως ἔχειν ὡμολογήκαμεν, ἆρ' οὐ μετ' ἐπιστήμης τινὸς ἀναγκαῖον διὰ τῶν λόγων πορεύεσθαι τὸν ὀρθῶς μέλλοντα δείξειν, ποῖα ποίοις ξυμφωνεῖ τῶν γενῶν, καὶ ποῖα ἄλληλα οὐ δέχεται; καὶ δὴ καὶ διὰ πάντων εἰ ξυνέχοντα τοιαῦτ' ἄττ' ἐστίν, ὥςτε ξυμμίγνυσθαι δυνατὰ εἶναι; καὶ πάλιν ἐν ταῖς διαιρέσεσιν, εἰ δι' ὅλων ἕτερα τῆς διαιρέσεως αἴτια; ΘΕΑΙ. Πῶς

γὰρ οὐκ ἐπιστήμης δεῖ, καὶ σχεδόν γε ἴσως τῆς μεγίστης; XXXIX. ΞΕ. Τί οὖν αὖ προςεροῦμεν, ὦ Θεαίτητε, ταύτην; ἢ πρὸς Διὸς ἐλάθομεν εἰς τὴν τῶν ἐλευθέρων ἐμπεσόντες ἐπιστήμην, καὶ κινδυνεύομεν, ζητοῦντες τὸν σοφιστήν, πρότερον ἀνευρηκέναι τὸν φιλόσοφον; ΘΕΑΙ. Πῶς λέγεις; ΞΕ. Τὸ κατὰ γένη διαιρεῖσθαι, καὶ μήτε ταυτὸν εἶδος ἕτερον ἡγήσασθαι, μήτε ἕτερον ὂν ταυτόν, μῶν οὐ τῆς διαλεκτικῆς φήσομεν ἐπιστήμης εἶναι; ΘΕΑΙ. Ναί, φήσομεν. ΞΕ. Οὐκοῦν ὅ γε τοῦτο δυνατὸς δρᾶν, μίαν ἰδέαν διὰ πολλῶν, ἑνὸς ἑκάστου κειμένου χωρίς, πάντη διατεταμένην ἱκανῶς διαισθάνεται, καὶ πολλὰς ἑτέρας ἀλλήλων ὑπὸ μιᾶς ἔξωθεν περιεχομένας, καὶ μίαν αὖ δι᾽ ὅλων πολλῶν ἐν ἑνὶ ξυνημμένην, καὶ πολλὰς χωρὶς πάντη διωρισμένας· τοῦτο δ᾽ ἔστιν, ᾗ τε κοινωνεῖν ἕκαστα δύναται καὶ ὅπη μή, διακρίνειν κατὰ γένος ἐπίστασθαι. ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΞΕ. Ἀλλὰ μὴν τό γε διαλεκτικὸν οὐκ ἄλλῳ δώσεις, ὡς ἐγᾦμαι, πλὴν τῷ καθαρῶς τε καὶ δικαίως φιλοσοφοῦντι. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ ἂν ἄλλῳ δοίη τις; ΞΕ. Τὸν μὲν δὴ φιλόσοφον ἐν τοιούτῳ τινὶ τόπῳ καὶ νῦν καὶ ἔπειτα ἀνευρήσομεν, ἐὰν ζητῶμεν, ἰδεῖν μὲν χαλεπὸν ἐναργῶς καὶ τοῦτον· ἕτερον μὴν τρόπον ἥ τε τοῦ σοφιστοῦ χαλεπότης ἥ τε τούτου. ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ. Ὁ μὲν ἀποδιδράσκων εἰς τὴν τοῦ μὴ ὄντος σκοτεινότητα, τριβῇ προςαπτόμενος αὐτῆς, διὰ τὸ σκοτεινὸν τοῦ τόπου κατανοῆσαι χαλεπός· ἦ γάρ; ΘΕΑΙ. Ἔοικε. ΞΕ.

Ὁ δέ γε φιλόσοφος, τῇ τοῦ ὄντος ἀεὶ διὰ λογισμῶν προσκείμενος ἰδέᾳ, διὰ τὸ λαμπρὸν αὖ τῆς χώρας, οὐδαμῶς εὐπετὴς ὀφθῆναι· τὰ γὰρ τῆς τῶν πολλῶν ψυχῆς ὄμματα καρτερεῖν πρὸς τὸ θεῖον ἀφορῶντα ἀδύνατα. ΘΕΑΙ. Καὶ ταῦτα εἰκὸς οὐχ ἧττον ἐκείνων οὕτως ἔχειν. ΞΕ. Οὐκοῦν περὶ μὲν τούτου τάχα ἐπισκεψόμεθα σαφέστερον, ἂν ἔτι βουλομένοις ἡμῖν ᾖ· περὶ δὲ τοῦ σοφιστοῦ που δῆλον ὡς οὐκ ἀνετέον, πρὶν ἂν ἱκανῶς αὐτὸν θεασώμεθα. ΘΕΑΙ. Καλῶς εἶπες. XL. ΞΕ. Ὅτ' οὖν δὴ τὰ μὲν ἡμῖν τῶν γενῶν ὡμολόγηται κοινωνεῖν ἐθέλειν ἀλλήλοις, τὰ δὲ μή, καὶ τὰ μὲν ἐπ' ὀλίγον, τὰ δ' ἐπὶ πολλά, τὰ δὲ καὶ διὰ πάντων οὐδὲν κωλύει τοῖς πᾶσι κεκοινωνηκέναι· τὸ δὴ μετὰ τοῦτο ξυνεπισπώμεθα τῷ λόγῳ, τῇδε σκοποῦντες, μὴ περὶ πάντων τῶν εἰδῶν, ἵνα μὴ ταραττώμεθα ἐν πολλοῖς, ἀλλὰ προελόμενοι τῶν μεγίστων λεγομένων ἄττα, πρῶτον μέν, ποῖα ἕκαστά ἐστιν, ἔπειτα κοινωνίας ἀλλήλων πῶς ἔχει δυνάμεως· ἵνα τό τε ὂν καὶ μὴ ὂν εἰ μὴ πάσῃ σαφηνείᾳ δυνάμεθα λαβεῖν, ἀλλ' οὖν λόγου γε ἐνδεεῖς μηδὲν γιγνώμεθα περὶ αὐτῶν, καθόσον ὁ τρόπος ἐνδέχεται τῆς νῦν σκέψεως, ἐὰν ἄρα ἡμῖν πῃ παρεικάθῃ τὸ μὴ ὂν λέγουσιν ὡς ἔστιν ὄντως μὴ ὄν, ἀθῴοις ἀπαλλάττειν. ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν χρή. ΞΕ. Μέγιστα μὴν τῶν γενῶν, ἃ νῦν δὴ διήειμεν, τό τε ὂν αὐτὸ καὶ στάσις καὶ κίνησις. ΘΕΑΙ. Πολύ γε. ΞΕ. Καὶ μὴν τώ γε δύο φαμὲν αὐτοῖν ἀμείκτω πρὸς ἀλλήλω. ΘΕΑΙ. Σφόδρα γε. ΞΕ.

Τὸ δέ γε ὂν, μικτὸν ἀμφοῖν· ἐστὸν γὰρ ἄμφω που. ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕ. Τρία δὴ γίγνεται ταῦτα. ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΞΕ. Οὐκοῦν αὐτῶν ἕκαστον τοῖν μὲν δυοῖν ἕτερόν ἐστιν, αὐτὸ δ' ἑαυτῷ ταυτόν; ΘΕΑΙ. Οὕτω. ΞΕ. Τί ποτ' αὖ νῦν οὕτως εἰρήκαμεν τό τε ταυτὸν καὶ θάτερον; πότερα δύο γένη τινὲ αὐτώ, τῶν μὲν τριῶν ἄλλω, συμμιγνυμένω μὴν ἐκείνοις ἐξ ἀνάγκης ἀεί, καὶ περὶ πέντε, ἀλλ' οὐ περὶ τριῶν ὡς ὄντων αὐτῶν σκεπτέον, ἢ τό τε ταυτὸν τοῦτο καὶ θάτερον ἐκείνων ὥς τι προσαγορεύοντες λανθάνομεν ἡμᾶς αὐτούς; ΘΕΑΙ. Ἴσως. ΞΕ. Ἀλλ' οὔτι μὴν κίνησις γε καὶ στάσις οὔθ' ἕτερον οὔτε τουτόν ἐστι. ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ. Ὅ, τι περ ἂν καινῇ προσείπωμεν κίνησιν καὶ στάσιν, τοῦτο οὐδέτερον αὐτοῖν οἷόν τε εἶναι. ΘΕΑΙ. Τί δή; ΞΕ. Κίνησίς τε στήσεται καὶ στάσις αὖ κινηθήσεται· περὶ γὰρ ἀμφότερα θάτερον ὁποτερονοῦν γιγνόμενον αὐτοῖν ἀναγκάσει μεταβάλλειν αὖ θάτερον ἐπὶ τοὐναντίον τῆς αὐτοῦ φύσεως, ἅτε μετασχὸν τοῦ ἐναντίου. ΘΕΑΙ. Κομιδῇ γε. ΞΕ. Μετέχετον μὴν ἄμφω ταυτοῦ καὶ θατέρου. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Μὴ τοίνυν λέγωμεν κίνησίν γ' εἶναι ταυτὸν ἢ θάτερον, μηδ' αὖ στάσιν. ΘΕΑΙ. Μὴ γάρ. ΞΕ. Ἀλλ' ἆρα τὸ ὂν καὶ τὸ ταυτὸν ὡς ἕν τι διανοητέον ἡμῖν. ΘΕΑΙ. Ἴσως. ΞΕ. Ἀλλ' εἰ τὸ ὂν καὶ τὸ ταυτὸν μηδὲν διάφορον σημαίνετον, κίνησιν αὖ πάλιν καὶ στάσιν ἀμφότερα εἶναι λέγοντες, ἀμφότερα οὕτως αὐτὰ ταυτὸν ὡς ὄντα προσεροῦμεν. ΘΕΑΙ. Ἀλλά;

μὴν τοῦτό γε ἀδύνατον. ΞΕ. Ἀδύνατον ἄρα ταὐτὸν καὶ τὸ ὂν ἓν εἶναι. ΘΕΑΙ. Σχεδόν. ΞΕ. Τέταρτον δὴ πρὸς τοῖς τρισὶν εἴδεσιν εἶδος τὸ ταυτὸν τιθῶμεν. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Τί δέ; τὸ θάτερον ἆρα ἡμῖν λεκτέον πέμπτον; ἢ τοῦτο καὶ τὸ ὂν ὡς δύο ἄττα ὀνόματα ἐφ' ἑνὶ γένει διανοεῖσθαι δεῖ; ΘΕΑΙ. Τάχ' ἄν. ΞΕ. Ἀλλ' οἶμαί σε ξυγχωρεῖν, τῶν ὄντων τὰ μὲν αὐτὰ καθ' αὑτά, τὰ δὲ πρὸς ἄλλα ἀεὶ λέγεσθαι. ΘΕΑΙ. Τί δ' οὔ; ΞΕ. Τὸ δ' ἕτερον ἀεὶ πρὸς ἕτερον· ἦ γάρ; ΘΕΑΙ. Οὕτω. ΞΕ. Οὐκ ἄν, εἴ γε τὸ ὂν καὶ τὸ θάτερον μὴ πάμπολυ διεφερέτην· ἀλλ' εἴπερ θάτερον ἀμφοῖν μετεῖχε τοῖν εἰδοῖν, ὥσπερ τὸ ὄν, ἦν ἄν ποτέ τι καὶ τῶν ἑτέρων ἕτερον οὐ πρὸς ἕτερον· νῦν δὲ ἀτεχνῶς ἡμῖν ὅ, τι περ ἂν ἕτερον ᾖ, ξυμβέβηκεν ἐξ ἀνάγκης πρὸς ἕτερον τοῦτο αὐτό, ὅπερ ἐστιν, εἶναι. ΘΕΑΙ. Λέγεις καθάπερ ἔχει. ΞΕ. Πέμπτον δὴ τὴν θατέρου φύσιν λεκτέον ἐν τοῖς εἴδεσιν οὖσαν, ἐν οἷς προαιρούμεθα. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Καὶ διὰ πάντων γε αὐτὴν αὐτῶν φήσομεν εἶναι διεληλυθυῖαν· ἓν ἕκαστον γὰρ ἕτερον εἶναι τῶν ἄλλων, οὐ διὰ τὴν αὑτοῦ φύσιν, ἀλλὰ διὰ τὸ μετέχειν τῆς ἰδέας τῆς θατέρου. ΘΕΑΙ. Κομιδῇ μὲν οὖν. XLI. ΞΕ. Ὧδε δὴ λέγωμεν ἐπὶ τῶν πέντε, καθ' ἓν ἀναλαμβάνοντες. ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ. Πρῶτον μὲν κίνησιν, ὡς ἔστι παντάπασιν ἕτερον στάσεως· ἢ πῶς λέγομεν; ΘΕΑΙ. Οὕτω. ΞΕ. Οὐ στάσις ἄρ' ἔστι. ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς. ΞΕ. Ἔστι δέ γε, διὰ τὸ μετέχειν τοῦ ὄντος. ΘΕΑΙ. Ἔστι.

ΞΕ. Αὖθις δὴ πάλιν ἡ κίνησις ἕτερον ταυτοῦ ἐστι. ΘΕΑΙ. Σχεδόν. ΞΕ. Οὐ ταυτὸν ἄρα ἐστί. ΘΕΑΙ. Οὐ γὰρ οὖν. ΞΕ. Ἀλλὰ μὴν αὖ πη γ' ἦν ταυτόν, διὰ τὸ μετέχειν αὖ πάντ' αὐτοῦ. ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα. ΞΕ. Τὴν κίνησιν δὴ ταυτόν τ' εἶναι καὶ μὴ ταυτὸν ὁμολογητέον, καὶ οὐ δυςχεραντέον· οὐ γὰρ ὅταν εἴπωμεν αὐτὴν ταυτὸν καὶ μὴ ταυτόν, ὁμοίως εἰρήκαμεν· ἀλλ' ὁπόταν μὲν ταυτόν, διὰ τὴν μέθεξιν ταυτοῦ πρὸς αὐτὴν οὕτω λέγομεν· ὅταν δὲ μὴ ταυτόν, διὰ τὴν κοινωνίαν αὖ θατέρου· δι' ἣν ἀποχωριζομένη ταυτοῦ γέγονεν οὐκ ἐκεῖνο, ἀλλ' ἕτερον· ὥςτε ὀρθῶς αὖ λέγεται πάλιν οὐ ταυτόν. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Οὐκοῦν κἂν εἴ πη μετελάμβανεν αὐτὴ κίνησις στάσεως, οὐδὲν ἂν ἄτοπον ἦν στάσιμον αὐτὴν προςαγορεύειν. ΘΕΑΙ. Ὀρθότατά γε, εἴπερ τῶν γενῶν ξυγχωρησόμεθα τὰ μὲν ἀλλήλοις ἐθέλειν μίγνυσθαι, τὰ δὲ μή. ΞΕ. Καὶ μὴν ἐπί γε τὴν τούτου πρότερον ἀπόδειξιν, ἢ τῶν νῦν, ἀφικόμεθα, ἐλέγχοντες ὡς ἔστι κατὰ φύσιν ταύτῃ. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Λέγωμεν δὴ πάλιν· ἡ κίνησίς ἐστιν ἕτερον τοῦ ἑτέρου, καθάπερ ταυτοῦ τε ἦν ἄλλο καὶ τῆς στάσεως; ΘΕΑΙ. Ἀναγκαῖον. ΞΕ. Οὐχ ἕτερον ἄρ' ἔστι πη καὶ ἕτερον, κατὰ τὸν νῦν δὴ λόγον. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ. ΞΕ. Τί οὖν δὴ τὸ μετὰ τοῦτο; ἆρ' αὖ τῶν μὲν τριῶν ἕτερον αὐτὴν φήσομεν εἶναι, τοῦ δὲ τετάρτου μὴ φῶμεν, ὁμολογήσαντες αὐτὰ εἶναι πέντε, περὶ ὧν καὶ ἐν οἷς προὐθέμεθα σκοπεῖν; ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς; Ἀδύνατον

γὰρ ξυγχωρεῖν ἐλάττω τὸν ἀριθμὸν τοῦ νῦν δὴ φανέντος. ΞΕ. Ἀδεῶς ἄρα τὴν κίνησιν ἕτερον εἶναι τοῦ ὄντος διαμαχόμενοι λέγωμεν. ΘΕΑΙ. Ἀδεέστατα μὲν οὖν. ΞΕ. Οὐκοῦν δὴ σαφῶς ἡ κίνησις ὄντως οὐκ ὄν ἐστι καὶ ὄν, ἐπείπερ τοῦ ὄντος μετέχει; ΘΕΑΙ. Σαφέστατά γε. ΞΕ. Ἔστιν ἄρα ἐξ ἀνάγκης τὸ μὴ ὂν ἐπί τε κινήσεως εἶναι, καὶ κατὰ πάντα τὰ γένη· κατὰ πάντα γὰρ ἡ θατέρου φύσις, ἕτερον ἀπεργαζομένη τοῦ ὄντος, ἕκαστον οὐκ ὂν ποιεῖ· καὶ ξύμπαντα δὴ κατὰ ταυτὰ οὕτως οὐκ ὄντα ὀρθῶς ἐροῦμεν, καὶ πάλιν, ὅτι μετέχει τοῦ ὄντος, εἶναί τε καὶ ὄντα. ΘΕΑΙ. Κινδυνεύει. ΞΕ. Περὶ ἕκαστον ἄρα τῶν εἰδῶν πολὺ μέν ἐστι τὸ ὄν, ἄπειρον δὲ πλήθει τὸ μὴ ὄν. ΘΕΑΙ. Ἔοικε. ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ τὸ ὂν αὐτὸ τῶν ἄλλων ἕτερον εἶναι λεκτέον; ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη. ΞΕ. Καὶ τὸ ὂν ἄρ' ἡμῖν, ὅσαπέρ ἐστι τὰ ἄλλα, κατὰ τοσαῦτα οὐκ ἔστιν· ἐκεῖνα γὰρ οὐκ ὄν, ἓν μὲν αὐτό ἐστιν, ἀπέραντα δὲ τὸν ἀριθμὸν τἄλλα οὐκ ἔστιν αὖ. ΘΕΑΙ. Σχεδὸν οὕτω. ΞΕ. Οὐκοῦν δὴ καὶ ταῦτα οὐ δυςχεραντέον, ἐπείπερ ἔχει κοινωνίαν ἀλλήλοις ἡ τῶν γενῶν φύσις; εἰ δέ τις ταῦτα μὴ ξυγχωρεῖ, πείσας ἡμῶν τοὺς ἔμπροσθεν λόγους, οὕτω πειθέτω τὰ μετὰ ταῦτα. ΘΕΑΙ. Δικαιότατα εἴρηκας. ΞΕ. Ἴδωμεν δὴ καὶ τόδε. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Ὁπόταν τὸ μὴ ὂν λέγωμεν, ὡς ἔοικεν, οὐκ ἐναντίον τι λέγομεν τοῦ ὄντος, ἀλλ' ἕτερον μόνον. ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ. Οἷον, ὅταν εἴπωμέν τι μὴ μέγα, τότε μᾶλλόν τί

σοι φαινόμεθα τὸ σμικρὸν ἢ τὸ ἴσον δηλοῦν τῷ ῥήματι; ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς; ΞΕ. Οὐκ ἄρ', ἐναντίον ὅταν ἀπόφασις λέγηται σημαίνειν, ξυγχωρησόμεθα, τοσοῦτον δὲ μόνον, ὅτι τῶν ἄλλων τι μηνύει τὸ Μὴ καὶ τὸ Οὐ προτιθέμενα τῶν ἐπιόντων ὀνομάτων, μᾶλλον δὲ τῶν πραγμάτων, περὶ ἅττ' ἂν κέηται τὰ ἐπιφθεγγόμενα ὕστερον τῆς ἀποφάσεως ὀνόματα. ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. XLII. ΞΕ. Τόδε δὲ διανοηθῶμεν, εἰ καὶ σοὶ ξυνδοκεῖ. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Ἡ θατέρου μοι φύσις φαίνεται κατακεκερματίσθαι, καθάπερ ἐπιστήμη. ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ. Μία μέν ἐστί που καὶ ἐκείνη, τὸ δ' ἐπί τῳ γιγνόμενον μέρος αὐτῆς ἕκαστον ἀφορισθὲν ἐπωνυμίαν ἴσχει τινὰ ἰδίαν· διὸ πολλαὶ τέχναι τ' εἰσὶ λεγόμεναι καὶ ἐπιστῆμαι. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ τὰ τῆς θατέρου φύσεως μόρια, μιᾶς οὔσης, ταυτὸν πέπονθε τοῦτο; ΘΕΑΙ. Τάχ' ἄν· ἀλλὰ πῇ δὴ λέγωμεν. ΞΕ. Ἔστι τῷ καλῷ τι θατέρου μόριον ἀντιθέμενον; ΘΕΑΙ. Ἔστι. ΞΕ. Τοῦτ' οὖν ἀνώνυμον ἐροῦμεν, ἢ τιν' ἔχον ἐπωνυμίαν; ΘΕΑΙ. Ἔχον· ὃ γὰρ μὴ καλὸν ἑκάστοτε φθεγγόμεθα, τοῦτο οὐκ ἄλλου τινὸς ἕτερόν ἐστιν, ἢ τῆς τοῦ καλοῦ φύσεως. ΞΕ. Ἴθι νῦν τόδε μοι λέγε. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Ἄλλοτι τῶν ὄντων τινὸς ἑνὸς γένους ἀφορισθέν, καὶ πρός τι τῶν ὄντων αὖ πάλιν ἀντιτεθέν, οὕτω ξυμβέβηκεν εἶναι τὸ μὴ καλόν; ΘΕΑΙ. Οὕτω. ΞΕ. Ὄντος δὴ πρὸς ὂν ἡ ἀντίθεσις, ὡς ἔοικ', εἶναι ξυμβαίνει τὸ μὴ καλόν.

ΘΕΑΙ. Ὀρθότατα. ΞΕ. Τί οὖν; κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, ἆρα μᾶλλον μὲν τὸ καλὸν ἡμῖν ἐστι τῶν ὄντων, ἧττον δὲ τὸ μὴ καλόν; ΘΕΑΙ. Οὐδέν. ΞΕ. Ὁμοίως ἄρα τὸ μὴ μέγα καὶ τὸ μέγα αὐτὸ εἶναι λεκτέον. ΘΕΑΙ. Ὁμοίως. ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ τὸ μὴ δίκαιον τῷ δικαίῳ κατὰ ταυτὰ θετέον, πρὸς τὸ μηδέν τι μᾶλλον εἶναι θάτερον θατέρου; ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΞΕ. Καὶ τἄλλα δὴ ταύτῃ λέξομεν, ἐπείπερ ἡ θατέρου φύσις ἐφάνη τῶν ὄντων οὖσα, ἐκείνης δὲ οὔσης, ἀνάγκη δὴ καὶ τὰ μόρια αὐτῆς μηδενὸς ἧττον ὄντα τιθέναι. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Οὐκοῦν, ὡς ἔοικεν, ἡ τῆς θατέρου μορίου φύσεως καὶ τῆς τοῦ ὄντος πρὸς ἄλληλα ἀντικειμένων ἀντίθεσις, οὐδὲν ἧττον, εἰ θέμις εἰπεῖν, αὐτοῦ τοῦ ὄντος οὐσά ἐστιν, οὐκ ἐναντίον ἐκείνῳ σημαίνουσα, ἀλλὰ τοσοῦτον μόνον, ἕτερον ἐκείνου. ΘΕΑΙ. Σαφέστατά γε. ΞΕ. Τίν' οὖν αὐτὴν προςείπωμεν; ΘΕΑΙ. Δῆλον ὅτι τὸ μὴ ὄν, ὃ διὰ τὸν σοφιστὴν ἐζητοῦμεν, αὐτό ἐστι τοῦτο. ΞΕ. Πότερον οὖν, ὥςπερ εἶπες, ἔστιν οὐδενὸς τῶν ἄλλων οὐσίας ἐλλειπόμενον; καὶ δεῖ θαῤῥοῦντα ἤδη λέγειν ὅτι τὸ μὴ ὂν βεβαίως ἐστὶ τὴν αὑτοῦ φύσιν ἔχον, ὥςπερ τὸ μέγα ἦν μέγα, καὶ τὸ καλὸν ἦν καλόν, καὶ τὸ μὴ μέγα μὴ μέγα, καὶ τὸ μὴ καλὸν μὴ καλόν; οὕτω δὲ καὶ τὸ μὴ ὂν κατὰ ταυτὸ ἦν τε καὶ ἔστι μὴ ὄν, ἐνάριθμον τῶν πολλῶν ὄντων εἶδος ἕν; ἤ τινα ἔτι πρὸς αὐτό, ὦ Θεαίτητε, ἀπιστίαν ἔχομεν; ΘΕΑΙ. Οὐδεμίαν.

XLIII. ΞΕ. Οἶσθ' οὖν ὅτι Παρμενίδῃ μακροτέρως τῆς ἀποῤῥήσεως ἀπιστήκαμεν; ΘΕΑΙ. Τί δή; ΞΕ.

Πλέον ἢ 'κεῖνος ἀπεῖπε σκοπεῖν, ἡμεῖς εἰς τὸ πρόσθεν ἔτι ζητήσαντες ἀπεδείξαμεν αὐτῷ. ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ. Ὅτι ὁ μέν πού φησιν, Οὐ γὰρ μήποτε τοῦτ' οὐδαμῇ εἶναι μὴ ὄντα, Ἀλλὰ σὺ τῆς δ' ἀφ' ὁδοῦ διζήσιος εἶργε νόημα. ΘΕΑΙ. Λέγει γὰρ οὖν οὕτω. ΞΕ. Ἡμεῖς δέ γε οὐ μόνον τὰ μὴ ὄντα ὡς ἔστιν ἀπεδείξαμεν, ἀλλὰ καὶ τὸ εἶδος, ὃ τυγχάνει ὂν τοῦ μὴ ὄντος ἀπεφηνάμεθα· τὴν γὰρ θατέρου φύσιν ἀποδείξαντες οὖσάν τε καὶ κατακεκερματισμένην ἐπὶ πάντα τὰ ὄντα πρὸς ἄλληλα, τὸ πρὸς τὸ ὂν ἕκαστον μόριον αὐτῆς ἀντιτιθέμενον, ἐτολμήσαμεν εἰπεῖν, ὡς αὐτὸ τοῦτό ἐστιν ὄντως τὸ μὴ ὄν· ΘΕΑΙ. Καὶ παντάπασί γε, ὦ ξένε, ἀληθέστατά μοι δοκοῦμεν εἰρηκέναι. ΞΕ. Μὴ τοίνυν ἡμᾶς εἴπῃ τις ὅτι τοὐναντίον τοῦ ὄντος τὸ μὴ ὂν ἀποφαινόμενοι τολμῶμεν λέγειν ὡς ἔστιν· ἡμεῖς γὰρ περὶ μὲν ἐναντίου τινὸς αὐτῷ χαίρειν πάλαι λέγομεν, εἴτ' ἔστιν εἴτε μή, λόγον ἔχον, ἢ καὶ παντάπασιν ἄλογον· ὃ δὲ νῦν εἰρήκαμεν εἶναι τὸ μὴ ὄν, ἢ πεισάτω τις ὡς οὐ καλῶς λέγομεν ἐλέγξας, ἤ, μέχρι περ ἂν ἀδυνατῇ, λεκτέον καὶ ἐκείνῳ καθάπερ καὶ ἡμεῖς λέγομεν, ὅτι ξυμμίγνυται ἀλλήλοις τὰ γένη καὶ τό τε ὂν καὶ θάτερον διὰ πάντων καὶ δι' ἀλλήλων διεληλυθότα, τὸ μὲν ἕτερον, μετασχὸν τοῦ ὄντος, ἔστι μὲν διὰ ταύτην τὴν μέθεξιν, οὐ μὴν ἐκεῖνό γε οὗ μετέσχεν, ἀλλ' ἕτερον· ἕτερον δὲ τοῦ ὄντος ὂν ἔστι σαφέστατα ἐξ ἀνάγκης εἶναι μὴ ὄν· τὸ δὲ ὂν αὖ θατέρου μετειληφὸς ἕτερον. τῶν ἄλλων ἂν εἴη γενῶν· ἕτερον δ' ἐκείνων

ἁπάντων ὂν οὐκ ἔστιν ἕκαστον αὐτῶν, οὐδὲ ξύμπαντα τὰ ἄλλα, πλὴν αὐτό. ὥστε τὸ ὂν ἀναμφισβητήτως αὖ μυρία ἐπὶ μυρίοις οὐκ ἔστι, καὶ τἄλλα δὴ καθ᾽ ἕκαστον οὕτω, καὶ ξύμπαντα, πολλαχῇ μέν ἐστι, πολλαχῇ δ᾽ οὐκ ἔστι. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ. ΞΕ. Καὶ ταύταις δὴ ταῖς ἐναντιώσεσιν εἴτε ἀπιστεῖ τις, ἐπισκεπτέον αὐτῷ καὶ λεκτέον βέλτιόν τι τῶν νῦν εἰρημένων· εἴτε ὥς τι χαλεπὸν κατανενοηκὼς χαίρει, τοτὲ μὲν ἐπὶ θάτερα, τοτὲ δ᾽ ἐπὶ θάτερα τοὺς λόγους ἕλκων, οὐκ ἄξια πολλῆς σπουδῆς ἐσπούδακεν, ὡς οἱ νῦν λόγοι φασί. τοῦτο μὲν γὰρ οὔτε τι κομψόν, οὔτε χαλεπὸν εὑρεῖν· ἐκεῖνο δ᾽ ἤδη καὶ χαλεπὸν ἅμα καὶ καλόν. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Ὃ καὶ πρόσθεν εἴρηται, τὸ ταῦτα ἐάσαντα, ὡς δυνατά, τοῖς λεγομένοις οἷόν τ᾽ εἶναι καθ᾽ ἕκαστον ἐλέγχοντα ἐπακολουθεῖν, ὅταν τέ τις ἕτερον ὂν πῃ ταυτὸν εἶναι φῇ, καὶ ὅταν ταυτὸν ὂν ἕτερον, ἐκείνῃ καὶ κατ᾽ ἐκεῖνο ὅ φησι τούτων πεπονθέναι πότερον. τὸ δὲ ταυτὸν ἕτερον ἀποφαίνειν ἀμηγέπῃ, καὶ τὸ θάτερον ταυτό, καὶ τὸ μέγα σμικρόν, καὶ τὸ ὅμοιον ἀνόμοιον, καὶ χαίρειν οὕτω τἀναντία ἀεὶ προφέροντα ἐν τοῖς λόγοις, οὔτε τις ἔλεγχος οὗτος ἀληθινός, ἄρτι τε τῶν ὄντων τινὸς ἐφαπτομένου δῆλος νεογενὴς ὤν. ΘΕΑΙ. Κομιδῇ μὲν οὖν. XLIV. ΞΕ. Καὶ γάρ, ὦ 'γαθέ, τό γε πᾶν ἀπὸ παντὸς ἐπιχειρεῖν ἀποχωρίζειν, ἄλλως τε οὐκ ἐμμελές, καὶ δὴ καὶ παντάπασιν ἀμούσου τινὸς καὶ ἀφιλοσόφου. ΘΕΑΙ. Τί δή; ΞΕ. Τελεωτάτη πάντων λόγων ἐστὶν ἀφάνισις τὸ διαλύειν ἕκαστον ἀπὸ

πάντων· διὰ γὰρ τὴν ἀλλήλων τῶν εἰδῶν ξυμπλοκὴν ὁ λόγος γέγονεν ἡμῖν. ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ. ΞΕ. Σκόπει τοίνυν ὡς ἐν καιρῷ δὴ νῦν τοῖς τοιούτοις διεμαχόμεθα, καὶ προσηναγκάζομεν ἐᾷν ἕτερον ἑτέρῳ μίγνυσθαι. ΘΕΑΙ. Πρὸς δὴ τί; ΞΕ. Πρὸς τὸ τὸν λόγον ἡμῖν τῶν ὄντων ἕν τι γενῶν εἶναι. τούτου γὰρ στερηθέντες, τὸ μὲν μέγιστον, φιλοσοφίας ἂν στερηθεῖμεν· ἔτι δ' ἐν τῷ παρόντι δεῖ λόγον ἡμᾶς διομολογήσασθαι τί ποτ' ἐστίν· εἰ δὲ ἀφῃρέθημεν αὐτὸ μηδ' εἶναι τοπαράπαν, οὐδὲν ἂν ἔτι που λέγειν οἷοί τ' ἦμεν· ἀφῃρέθημεν δ' ἄν, εἰ ξυνεχωρήσαμεν μηδεμίαν εἶναι μῖξιν μηδενὶ πρὸς μηδέν. ΘΕΑΙ. Ὀρθῶς τοῦτό γε· λόγον δὲ διότι νῦν διομολογητέον οὐκ ἔμαθον. ΞΕ. Ἀλλ' ἴσως τῇδ' ἑπόμενος ῥᾷστ' ἂν μάθοις. ΘΕΑΙ. Πῇ; ΞΕ. Τὸ μὲν δὴ μὴ ὂν ἡμῖν ἕν τι τῶν ἄλλων γένος ἀνεφάνη, κατὰ πάντα τὰ ὄντα διεσπαρμένον. ΘΕΑΙ. Οὕτω. ΞΕ. Οὐκοῦν τὸ μετὰ τοῦτο σκεπτέον, εἰ δόξῃ τε καὶ λόγῳ μίγνυται; ΘΕΑΙ. Τί δή; ΞΕ. Μὴ μιγνυμένου μὲν αὐτοῦ τούτοις, ἀναγκαῖον ἀληθῆ πάντ' εἶναι· μιγνυμένου δέ, δόξα τε ψευδὴς γίγνεται καὶ λόγος· τὸ γὰρ τὰ μὴ ὄντα δοξάζειν, ἢ λέγειν, τοῦτ' ἐστί που τὸ ψεῦδος ἐν διανοίᾳ τε καὶ λόγοις γιγνόμενον. ΘΕΑΙ. Οὕτω. ΞΕ. Ὄντος δέ γε ψεύδους, ἔστιν ἀπάτη. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Καὶ μήν, ἀπάτης οὔσης, εἰδώλων τε καὶ εἰκόνων ἤδη καὶ φαντασίας πάντα ἀνάγκη μεστὰ εἶναι. ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕ. Τὸν δέ γε σοφιστὴν ἔφαμεν ἐν τούτῳ που τῷ τόπῳ κατα

πεφευγέναι μέν, ἔξαρνον δὲ γεγονέναι τοπαράπαν μηδ' εἶναι ψεῦδος· τὸ γὰρ μὴ ὂν οὔτε διανοεῖσθαί τινα, οὔτε λέγειν· οὐσίας γὰρ οὐδὲν οὐδαμῇ τὸ μὴ ὂν μετέχειν. ΘΕΑΙ. Ἦν ταῦτα. ΞΕ. Νῦν δέ γε τοῦτο μὲν ἐφάνη μετέχον τοῦ ὄντος, ὥστε ταύτῃ μὲν ἴσως οὐκ ἂν μάχοιτο ἔτι, τάχα δ' ἂν φαίη, τῶν εἰδῶν τὰ μὲν μετέχειν τοῦ μὴ ὄντος, τὰ δ' οὔ, καὶ λόγον δὴ καὶ δόξαν εἶναι τῶν οὐ μετεχόντων· ὥςτε τὴν εἰδωλοποιητικὴν καὶ φανταστικήν, ἐν ᾗ φαμεν αὐτὸν εἶναι, διαμάχοιτ' ἂν πάλιν ὡς παντάπασιν οὐκ ἔστιν, ἐπειδὴ δόξα καὶ λόγος οὐ κοινωνεῖ τοῦ μὴ ὄντος· ψεῦδος γὰρ τοπαράπαν οὐκ εἶναι, ταύτης μὴ ξυνισταμένης τῆς κοινωνίας. διὰ ταῦτ' οὖν λόγον πρῶτον καὶ δόξαν καὶ φαντασίαν διερευνητέον ὅ, τί ποτ' ἐστίν, ἵνα φανέντων, καὶ τὴν κοινωνίαν αὐτῶν τῷ μὴ ὄντι κατίδωμεν, κατιδόντες δέ, τὸ ψεῦδος ὂν ἀποδείξωμεν, ἀποδείξαντες δέ, τὸν σοφιστὴν εἰς αὐτὸν ἐνδήσωμεν, εἴπερ ἔνοχός ἐστιν, ἢ καὶ ἀπολύσαντες ἐν ἄλλῳ γένει ζητῶμεν. ΘΕΑΙ. Κομιδῇ γε, ὦ ξένε, ἔοικεν ἀληθὲς εἶναι τὸ περὶ τὸν σοφιστὴν κατ' ἀρχὰς λεχθέν, ὅτι δυςθήρατον εἴη τὸ γένος. φαίνεται γὰρ οὖν προβλημάτων γέμειν, ὧν ἐπειδάν τι προβάλῃ, τοῦτο πρότερον ἀναγκαῖον διαμάχεσθαι πρὶν ἐπ' αὐτὸν ἐκεῖνον ἀφικέσθαι. νῦν γὰρ μόγις μὲν τὸ μὴ ὄν, ὡς οὐκ ἔστι, προβληθὲν διεπεράσαμεν, ἕτερον δὲ προβέβληται, καὶ δεῖ δὴ ψεῦδος ὡς ἔστι καὶ περὶ λόγον καὶ περὶ δόξαν ἀποδεῖξαι, καὶ μετὰ τοῦτο ἴσως ἕτερον, καὶ ἔτ' ἄλλο μετ' ἐκεῖνο·

καὶ πέρας, ὡς ἔοικεν, οὐδὲν φανήσεται ποτέ. ΞΕ. Θαῤῥεῖν, ὦ Θεαίτητε, χρὴ τὸν καὶ σμικρόν τι δυνάμενον εἰς τὸ πρόσθεν ἀεὶ προϊέναι. τί γὰρ ὅ γ' ἀθυμῶν ἐν τούτοις δράσειεν ἂν ἐν ἄλλοις, ἢ μηδὲν ἐν ἐκείνοις ἀνύτων, ἢ καὶ πάλιν εἰς τοὔπισθεν ἀπωσθείς; σχολῇ που, τὸ κατὰ τὴν παροιμίαν λεγόμενον, ὅ γε τοιοῦτος ἄν ποτε ἕλοι πόλιν. νῦν δ' ἐπεί, ὦ 'γαθέ, τοῦτο ὃ λέγεις διαπεπέρανται, τό τοι μέγιστον ἡμῖν τεῖχος ᾑρημένον ἂν εἴη, τὰ δ' ἄλλα ἤδη ῥᾴω καὶ σμικρότερα. ΘΕΑΙ. Καλῶς εἶπες. XLV. ΞΕ. Λόγον δὴ πρῶτον καὶ δόξαν, καθάπερ ἐῤῥήθη, νῦν διαλάβωμεν, ἵνα ἐναργέστερον ἀπολογιαώμεθα, πότερον αὐτῶν ἅπτεται τὸ μὴ ὄν, ἢ παντάπασιν ἀληθῆ μέν ἐστιν ἀμφότερα ταῦτα, ψεῦδος δὲ οὐδέποτε οὐδέτερον. ΘΕΑΙ. Ὀρθῶς. ΞΕ. Φέρε δή, καθάπερ ἐπὶ τῶν εἰδῶν καὶ τῶν γραμμάτων ἐλέγομεν, περὶ τῶν ὀνομάτων πάλιν ὡσαύτως ἐπισκεψώμεθα· φανεῖται γάρ πῃ ταύτῃ τὸ νῦν ζητούμενον. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον οὖν δὴ περὶ τῶν ὀνομάτων ὑπακουστέον; ΞΕ. Εἴτε πάντα ἀλλήλοις ξυναρμόττει, εἴτε μηδέν, εἴτε τὰ μὲν ἐθέλει, τὰ δὲ μή. ΘΕΑΙ. Δῆλον τοῦτό γε, ὅτι τὰ μὲν ἐθέλει, τὰ δ' οὔ. ΞΕ. Τὸ τοιόνδε λέγεις ἴσως· ὅτι τὰ μὲν ἐφεξῆς λεγόμενα καὶ δηλοῦντά τι, ξυναρμόττει, τὰ δὲ τῇ ξυνεχείᾳ μηδὲν σημαίνοντα, ἀναρμοστεῖ. ΘΕΑΙ. Πῶς τί τοῦτ' εἶπες; ΞΕ. Ὅπερ ᾠήθην ὑπολαβόντα σε προσομολογεῖν. ἔστι γὰρ ἡμῖν που τῶν τῇ φωνῇ περὶ τὴν οὐσίαν δηλωμάτων διττὸν γένος. ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ. Τὸ μὲν ὀνόματα, τὸ

δὲ ῥήματα κληθέν. ΘΕΑΙ. Εἰπὲ ἑκάτερον. ΞΕ. Τὸ μὲν ἐπὶ ταῖς πράξεσιν ὂν δήλωμα, ῥῆμά που λέγομεν. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τὸ δέ γ' ἐπ' αὖ τοῖς ἐκεῖνα πράττουσι σημεῖον τῆς φωνῆς ἐπιτεθέν, ὄνομα. ΘΕΑΙ. Κομιδῇ μὲν οὖν. ΞΕ. Οὐκοῦν ἐξ ὀνομάτων μὲν μόνων ξυνεχῶς λεγομένων οὐκ ἔστι ποτὲ λόγος, οὐδ' αὖ ῥημάτων χωρὶς ὀνομάτων λεχθέντων. ΘΕΑΙ. Ταῦτ' οὐκ ἔμαθον. ΞΕ. Δῆλον γὰρ ὡς πρὸς ἕτερόν τι βλέπων ἄρτι ξυνωμολόγεις· ἐπεὶ τοῦτ' αὐτὸ ἐβουλόμην εἰπεῖν, ὅτι ξυνεχῶς ὧδε λεγόμενα ταῦτα οὐκ ἔστι λόγος. ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ. Οἷον, βαδίζει, τρέχει, καθεύδει, καὶ τἄλλα ὅσα πράξεις σημαίνει ῥήματα, κἂν πάντα τις ἐφεξῆς αὔτ' εἴπῃ, λόγον οὐδέν τι μᾶλλον ἀπεργάζεται. ΘΕΑΙ. Πῶς γάρ; ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ πάλιν ὅταν λέγηται, λέων, ἔλαφος, ἵππος, ὅσα τε ὀνόματα τῶν τὰς πράξεις αὖ πραττόντων ὠνομάσθη, καὶ κατὰ ταύτην δὴ τὴν ξυνέχειαν οὐδείς πω ξυνέστη λόγος· οὐδεμίαν γὰρ οὔτε οὕτως οὔτ' ἐκείνως πρᾶξιν οὐδ' ἀπραξίαν οὐδὲ οὐσίαν ὄντος οὐδὲ μὴ ὄντος δηλοῖ τὰ φωνηθέντα, πρὶν ἄν τις τοῖς ὀνόμασι τὰ ῥήματα κεράσῃ· τότε δὲ ἥρμοσέ τε, καὶ λόγος ἐγένετο εὐθὺς ἡ πρώτη ξυμπλοκή, σχεδὸν τῶν λόγων ὁ πρῶτος, εἰ καὶ σμικρότατος. ΘΕΑΙ. Πῶς ἆρ' ὧδε λέγεις; ΞΕ. Ὅταν εἴπῃ τις, ἄνθρωπος μανθάνει, λόγον εἶναι φῂς τοῦτον ἐλάχιστόν τε καὶ πρῶτον; ΘΕΑΙ. Ἔγωγε. ΞΕ. Δηλοῖ γὰρ ἤδη που τότε περὶ τῶν ὄντων, ἢ γιγνομένων, ἢ γεγονότων, ἢ μελλόντων, καὶ οὐκ ὀνομάζει μόνον, ἀλλά τι περαί-

νει, ξυμπλέκων τὰ ῥήματα τοῖς ὀνόμασι. διὸ λέγειν τε καὶ αὐτόν, ἀλλ' οὐ μόνον ὀνομάζειν, εἴποιμεν, καὶ δὴ καὶ τῷ πλέγματι τούτῳ τὸ ὄνομα ἐφθεγξάμεθα λόγον. ΘΕΑΙ. Ὀρθῶς. XLVI. ΞΕ. Οὕτω δὴ καθάπερ τὰ πράγματα, τὰ μὲν ἀλλήλοις ἥρμοττε, τὰ δ' οὔ, καὶ περὶ τὰ τῆς φωνῆς αὖ σημεῖα, τὰ μὲν οὐχ ἁρμόττει, τὰ δὲ ἁρμόττοντα αὐτῶν λόγον ἀπειργάσατο. ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΞΕ. Ἔτι δὴ σμικρὸν τόδε. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Λόγον ἀναγκαῖον ὅταν περ ᾖ, τινὸς εἶναι λόγον, μὴ δέ τινος ἀδύνατον. ΘΕΑΙ. Οὕτω. ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ ποιόν τινα αὐτὸν εἶναι δεῖ; ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕ. Προσέχωμεν δὴ τὸν νοῦν ἡμῖν αὐτοῖς. ΘΕΑΙ. Δεῖ γοῦν. ΞΕ. Λέξω τοίνυν σοι λόγον, ξυνθεὶς πρᾶγμα πράξει δι' ὀνόματος καὶ ῥήματος· ὅτου δ' ἂν ὁ λόγος ᾖ, σύ μοι φράζειν. ΘΕΑΙ. Ταῦτ' ἔσται κατὰ δύναμιν. ΞΕ. Θεαίτητος κάθηται· μῶν μὴ μακρὸς ὁ λόγος; ΘΕΑΙ. Οὔκ, ἀλλὰ μέτριος. ΞΕ. Σὸν ἔργον δὴ φράζειν περὶ οὗ τ' ἐστὶ καὶ ὅτου. ΘΕΑΙ. Δῆλον ὅτι περὶ ἐμοῦ τε καὶ ἐμός. ΞΕ. Τί δὲ ὅδ' αὖ; ΘΕΑΙ. Ποῖος; ΞΕ. Θεαίτητος, ᾧ νῦν ἐγὼ διαλέγομαι, πέτεται. ΘΕΑΙ. Καὶ τοῦτον οὐδ' ἂν εἷς ἄλλως εἴποι πλὴν ἐμόν τε καὶ περὶ ἐμοῦ. ΞΕ. Ποιὸν δέ γέ τινά φαμεν ἀναγκαῖον ἕκαστον εἶναι τῶν λόγων. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τούτων δὴ ποῖόν τινα ἑκάτερον φατέον εἶναι; ΘΕΑΙ. Τὸν μὲν ψευδῆ που, τὸν δὲ ἀληθῆ. ΞΕ. Λέγει δὲ αὐτῶν ὁ μὲν ἀληθὴς τὰ ὄντα, ὡς ἔστι περὶ σοῦ. ΘΕΑΙ. Τί μήν; ΞΕ. Ὁ δὲ δὴ ψευδὴς ἕτερα τῶν ὄν-

των. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τὰ μὴ ὄντ᾽ ἄρα ὡς ὄντα λέγει. ΘΕΑΙ. Σχεδόν. ΞΕ. Ὄντων δέ γε ὄντα ἕτερα περὶ σοῦ· πολλὰ μὲν γάρ ἔφαμεν ὄντα περὶ ἕκαστον εἶναί που, πολλὰ δὲ οὐκ ὄντα. ΘΕΑΙ. Κομιδῇ μὲν οὖν. ΞΕ. Ὃν ὕστερον δὴ λόγον εἴρηκα περὶ σοῦ, πρῶτον μέν, ἐξ ὧν ὡρισάμεθα τί ποτ᾽ ἐστὶ λόγος, ἀναγκαιότατον αὐτὸν ἕνα τῶν βραχυτάτων εἶναι. ΘΕΑΙ. Νῦν δὴ γοῦν ταύτῃ ξυνωμολογήσαμεν. ΞΕ. Ἔπειτα δέ γε, τινός. ΘΕΑΙ. Οὕτως. ΞΕ. Εἰ δὲ μὴ ἔστι σός, οὐκ ἄλλου γε οὐδενός. ΘΕΑΙ. Πῶς γάρ; ΞΕ. Μηδενὸς δὲ ὢν, οὐδ᾽ ἂν λόγος εἴη τοπαράπαν· ἀπεφήναμεν γὰρ ὅτι τῶν ἀδυνάτων ἦν, λόγον ὄντα, μηδενὸς εἶναι λόγον. ΘΕΑΙ. Ὀρθότατα. ΞΕ. Περὶ δὴ σοῦ λεγόμενα μέντοι θάτερα, ὡς τὰ αὐτά, καὶ μὴ ὄντα ὡς ὄντα, παντάπασιν, ὡς ἔοικεν, ἡ τοιαύτη ξύνθεσις ἔκ τε ῥημάτων γιγνομένη καὶ ὀνομάτων, ὄντως τε καὶ ἀληθῶς γίγνεσθαι λόγος ψευδής. ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα μὲν οὖν. XLVII. ΞΕ. Τί δὲ δὴ διάνοιά τε καὶ δόξα καὶ φαντασία; μῶν οὐκ ἤδη δῆλον ὅτι ταῦτα γένη ψευδῆ τε καὶ ἀληθῆ πάνθ᾽ ἡμῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐγγίγνεται; ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ. Ὧδ᾽ εἴσῃ ῥᾷον, ἂν πρῶτον λάβῃς αὐτά, τί ποτ᾽ ἐστί, καὶ τί διαφέρουσιν ἕκαστα ἀλλήλων. ΘΕΑΙ. Δίδου μόνον. ΞΕ. Οὐκοῦν διάνοια μὲν καὶ λόγος ταυτόν, πλὴν ὁ μὲν ἐντὸς τῆς ψυχῆς πρὸς αὑτὴν διάλογος ἄνευ φωνῆς γιγνόμενος, τοῦτ᾽ αὐτὸ ἡμῖν ἐπωνομάσθη διάνοια; ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Τὸ δέ γ᾽ ἀπ᾽ ἐκείνης ῥεῦμα διὰ τοῦ στόματος ἰὸν μετὰ

φθόγγου, κέκληται λόγος; ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ. ΞΕ. Καὶ μὴν ἐν λόγοις γε αὐτὸ ἴσμεν ὄν. ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον; ΞΕ. Φάσιν τε καὶ ἀπόφασιν. ΘΕΑΙ. Ἴσμεν. ΞΕ. Ὅταν οὖν τοῦτο ἐν ψυχῇ κατὰ διάνοιαν ἐγγίγνηται μετὰ σιγῆς, πλὴν δόξης, ἔχεις ὅ, τι προςείπῃς αὐτό; ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς; ΞΕ. Τί δ', ὅταν μὴ καθ' αὑτήν, ἀλλὰ δι' αἰσθήσεως παρῇ τινι τὸ τοιοῦτον αὖ πάθος, ἆρ' οἷόν τε ὀρθῶς εἰπεῖν ἕτερόν τι πλὴν φαντασίαν; ΘΕΑΙ. Οὐδέν. ΞΕ. Οὐκοῦν ἐπείπερ λόγος ἀληθὴς ἦν καὶ ψευδής, τούτων δ' ἐφάνη διάνοια μὲν αὐτῆς πρὸς ἑαυτὴν ψυχῆς διάλογος, δόξα δὲ διανοίας ἀποτελεύτησις, φαίνεται δὲ ὃ λέγομεν, ξύμμιξις αἰσθήσεως καὶ δόξης· ἀνάγκη δὴ καὶ τούτων τῷ λόγῳ ξυγγενῶν ὄντων, ψευδῆ τε αὐτῶν ἔνια καὶ ἐνίοτε εἶναι; ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕ. Κατανοεῖς οὖν, ὅτι πρότερον εὑρέθη ψευδὴς δόξα καὶ λόγος ἢ κατὰ τὴν προςδοκίαν ἣν ἐφοβήθημεν ἄρτι, μὴ παντάπασιν ἀνήνυτον ἔργον ἐπιβαλλοίμεθα ζητοῦντες αὐτό; ΘΕΑΙ. Κατανοῶ. XLVIII. ΞΕ. Μὴ τοίνυν μηδ' εἰς τὰ λοιπὰ ἀθυμῶμεν. ἐπειδὴ γὰρ πέφανται ταῦτα, τῶν ἔμπροσθεν ἀναμνησθῶμεν κατ' εἴδη διαιρέσεων. ΘΕΑΙ. Ποίων δή; ΞΕ. Διειλόμεθα τῆς εἰδωλοποιϊκῆς εἴδη δύο, τὴν μὲν εἰκαστικήν, τὴν δέ, φανταστικήν. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Καὶ τὸν σοφιστὴν εἴπομεν ὡς ἀποροῖμεν εἰς ὁπότερ' ἂν θήσομεν. ΘΕΑΙ. Ἦν ταῦτα. ΞΕ. Καὶ τοῦθ' ἡμῶν ἀπορουμένων, ἔτι μείζων κατεχύθη σκοτοδινία, φανέντος τοῦ λόγου τοῦ πᾶσιν ἀμφισβητοῦντος, ὡς οὔτε

εἰκὼν οὔτε εἴδωλον οὔτε φάντασμα εἴη τοπαράπαν οὐδέν, διὰ τὸ μηδαμῶς μηδέποτε μηδαμοῦ ψεῦδος εἶναι. ΘΕΑΙ. Λέγεις ἀληθῆ. ΞΕ. Νῦν δέ γ', ἐπειδὴ πέφανται μὲν λόγος, πέφανται δ' οὖσα δόξα ψευδής, ἐγχωρεῖ δὴ μιμήματα τῶν ὄντων εἶναι καὶ τέχνην ἐκ ταύτης γίγνεσθαι τῆς διαθέσεως ἀπατητικήν. ΘΕΑΙ. Ἐγχωρεῖ. ΞΕ. Καὶ μὴν ὅτι γ' ην ὁ σοφιστὴς τούτων, πότερον διωμογημένων ἡμῖν ἐν τοῖς πρόσθεν ἦν; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Πάλιν τοίνυν ἐπιχειρῶμεν, σχίζοντες διχῇ τὸ προτεθὲν γένος, πορεύεσθαι κατὰ τοὐπὶ δεξιὰ ἀεὶ μέρος σοῦ τμηθέντος, ἐχόμενοι τῆς τοῦ σοφιστοῦ κοινωνίας, ἕως ἂν αὐτοῦ τὰ κοινὰ πάντα περιελόντες, τὴν οἰκείαν λιπόντες φυσιν, ἐπινείξωμεν μάλιστα μὲν ἡμῖν αὐτοῖς, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς ἐγγυτάτω γένει τῆς τοιαύτης μεθόδου πεφυκόσι. ΘΕΑΙ. Ὀρθῶς. ΞΕ. Οὐκοῦν τότε μὲν ἠρχόμεθα ποιητικὴν καὶ κτητικὴν τέχνην διαιρούμενοι; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Καὶ τῆς κτητικῆς ἐν θηρευτικῇ καὶ ἐν ἀγωνίᾳ, καὶ ἐν ἐμπορικῇ, καὶ τισιν ἐν τοιούτοις εἴδεσιν ἐφαντάζετο ἡμῖν; ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Νῦν δέ γ', ἐπειδὴ μιμητικὴ περιείληφεν αὐτὸν τέχνη, δῆλον ὡς αὐτὴν τὴν ποιητικὴν δίχα διαιρετέον πρώτην. ἡ γάρ που μίμησις ποίησίς τις ἐστίν· εἰδώλων μέντοι, φαμέν, ἀλλ' οὐκ αὐτῶν ἑκάστων. ἢ γάρ; ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΞΕ. Ποιητικῆς δὴ πρῶτον δύο ἔστω μέρη. ΘΕΑΙ. Ποῖα; ΞΕ. Τὸ μὲν θεῖον· τὸ δ' ἀνθρώπινον. ΘΕΑΙ. Οὔπω μεμάθηκα. XLIX. ΞΕ. Ποιητικὴν (εἴπερ μεμνήμε-

θα τὰ κατ' ἀρχὰς λεχθέντα) πᾶσαν ἔφαμεν εἶναι δύναμιν, ἥτις ἂν αἰτία γίγνηται τοῖς μὴ πρότερον οὖσιν ὕστερον γίγνεσθαι. ΘΕΑΙ. Μεμνήμεθα. ΞΕ. Ζῶα δὴ πάντα θνητὰ καὶ φυτά, ὅσα τ' ἐπὶ γῆς ἐκ σπερμάτων καὶ ῥιζῶν φύεται, καὶ ὅσα ἄψυχα ἐν γῇ ξυνίσταται, σώματα τηκτὰ καὶ ἄτηκτα, μῶν ἄλλου τινὸς ἢ θεοῦ δημιουργοῦντος φήσομεν ὕστερον γίγνεσθαι, πρότερον οὐκ ὄντα; ἢ τῷ τῶν πολλῶν δόγματι καὶ ῥήματι χρώμενοι; ΘΕΑΙ. Ποίῳ; ΞΕ. Τῷ τὴν φύσιν αὐτὰ γεννᾷν ἀπό τινος αἰτίας αὐτομάτης καὶ ἄνευ διανοίας φυούσης, ἢ μετὰ λόγου τε καὶ ἐπιστήμης θείας ἀπὸ θεοῦ γιγνομένης; ΘΕΑΙ. Ἐγὼ μὲν ἴσως διὰ τὴν ἡλικίαν πολλάκις ἀμφότερα μεταδοξάζω· νῦν μὴν βλέπων εἰς σὲ καὶ ὑπολαμβάνων, οἴεσθαί σε κατά γε θεὸν αὐτὰ γίγνεσθαι, ταύτῃ καὶ αὐτὸς νενόμικα. ΞΕ. Καλῶς γε, ὦ Θεαίτητε· καὶ εἰ μέν γε σε ἡγούμεθα τῶν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἄλλως πως δοξαζόντων εἶναι, νῦν ἂν τῷ λόγῳ μετὰ πειθοῦς ἀναγκαίας ἐπεχειροῦμεν ποιεῖν ὁμολογεῖν· ἐπειδὴ δέ σου καταμανθάνω τὴν φύσιν, ὅτι καὶ ἄνευ τῶν παρ' ἡμῶν λόγων αὐτὴ πρόσεισιν ἐφ' ἅπερ νῦν ἕλκεσθαι φῄς, ἐάσω· χρόνος γὰρ ἐκ περιττοῦ γίγνοιτ' ἄν· ἀλλὰ θήσω τὰ μὲν φύσει λεγόμενα, ποιεῖσθαι θείᾳ τέχνῃ, τὰ δ' ἐκ τούτων ὑπ' ἀνθρώπων ξυνιστάμενα, ἀνθρωπίνῃ, καὶ κατὰ τοῦτον δὴ τὸν λόγον δύο ποιητικῆς γένη, τὸ μὲν ἀνθρώπινον εἶναι, τὸ δὲ θεῖον. ΘΕΑΙ. Ὀρθῶς. ΞΕ. Τέμνε δὴ δυοῖν οὔσαιν δίχα ἑκατέραν αὐταῖν. ΘΕΑΙ. Πῶς; ΞΕ. Οἷον τότε

μὲν κατὰ πλάτος τέμνων τὴν ποιητικὴν πᾶσαν, νῦν δὲ αὖ κατὰ μῆκος. ΘΕΑΙ. Τετμήσθω. ΞΕ. Τέτταρα μὴν αὐτῆς οὕτω τὰ πάντα μέρη γίγνεται, δύο μὲν τὰ πρὸς ἡμῶν, ἀνθρώπεια· δύο δ' αὖ τὰ πρὸς θεῶν, θεῖα. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τὰ δὲ γ' ὡς ἑτέρως αὖ διῃρημένα, μέρος μὲν ἓν ἀφ' ἑκατέρας τῆς μερίδος, αὐτοποιητικόν, τὼ δ' ὑπολοίπω σχεδὸν μάλιστ' ἂν λεγοίσθην εἰδωλοποιϊκώ, καὶ κατὰ ταῦτα δὴ πάλιν ἡ ποιητικὴ διχῆ διαιρεῖται. ΘΕΑΙ. Λέγε ὅπη ἑκατέρα αὖθις. L. ΞΕ. Ἡμᾶς μέν που καὶ τἄλλα ζῶα, καὶ ἐξ ὧν τὰ πεφυκότ' ἐστί, πῦρ καὶ ὕδωρ, καὶ τὰ τούτων ἀδελφὰ θεοῦ γεννήματα πάντα ἴσμεν αὐτὰ ἀπειργασμένα ἕκαστα· ἢ πῶς; ΘΕΑΙ. Οὕτω. ΞΕ. Τούτων δέ γε ἑκάστων εἴδωλα, ἀλλ' οὐκ αὐτά, παρέπεται, δαιμονίᾳ καὶ ταῦτα μηχανῇ γεγονότα. ΘΕΑΙ. Ποῖα; ΞΕ. Τά τε ἐν τοῖς ὕπνοις καὶ ὅσα μεθ' ἡμέραν φαντάσματα αὐτοφυῆ λέγεται· σκιὰ μέν, ὅταν ἐν τῷ πυρὶ σκότος ἐγγίγνηται· διπλοῦν δέ, ἡνίκ' ἂν φῶς οἰκεῖόν τε καὶ ἀλλότριον περὶ τὰ λαμπρὰ καὶ λεῖα εἰς ἓν ξυνελθὸν τῆς ἔμπροσθεν εἰωθυίας ὄψεως ἐναντίαν αἴσθησιν παρασχὸν εἶδος ἀπεργάζηται. ΘΕΑΙ. Δύο γὰρ οὖν ἐστι ταῦτα θείας ἔργα ποιήσεως, αὐτό τε καὶ τὸ παρακολουθοῦν εἴδωλον ἑκάστῳ. ΞΕ. Τί δὲ τὴν ἡμετέραν τέχνην; ἆρ' οὐκ αὐτὴν μὲν οἰκίαν οἰκοδομικῇ φήσομεν ποιεῖν, γραφικῇ δέ τιν' ἑτέραν, οἷον ὄναρ ἀνθρώπινον ἐγρηγορόσιν ἀπειργασμένην; ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ τἆλλα οὕτω κατὰ δύο διττὰ ἔργα τῆς

ἡμετέρας αὖ ποιητικῆς πράξεως, τὸ μὲν αὐτό, φαμέν, αὐτουργική, τὸ δὲ εἴδωλον, εἰδωλοποιϊκή. ΘΕΑΙ. Νῦν μᾶλλον ἔμαθον, καὶ τίθημι δύο διχῇ ποιητικῆς εἴδη· θεία μὲν καὶ ἀνθρωπίνη κατὰ θάτερον τμῆμα· κατὰ δὲ θάτερον, τὸ μὲν αὐτῶν ὄν, τὸ δὲ ὁμοιωμάτων τινῶν γέννημα. LI. ΞΕ. Τῆς τοίνυν εἰδωλουργικῆς ἀναμνησθῶμεν, ὅτι τὸ μὲν εἰκαστικόν, τὸ δὲ φανταστικὸν ἔμελλεν εἶναι γένος, εἰ τὸ ψεῦδος ὄντως ὂν ψεῦδος, καὶ τῶν ὄντων ἕν τι φανείη πεφυκός. ΘΕΑΙ. Ἦν γὰρ οὖν. ΞΕ. Οὐκοῦν ἐφάνη τε, καὶ διὰ ταῦτα δὴ καταριθμήσομεν αὐτῷ νῦν ἀναμφισβητήτως εἴδη δύο; ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Τὸ τοίνυν φανταστικὸν αὖθις διορίζομεν δίχα. ΘΕΑΙ. Πῇ; ΞΕ. Τὸ μὲν δι' ὀργάνων γιγνόμενον, τὸ δὲ αὐτοῦ παρέχοντος ἑαυτὸν ὄργανον τοῦ ποιοῦντος τὸ φάντασμα. ΘΕΑΙ. Πῶς φής; ΞΕ. Ὅταν, οἶμαι, τὸ σὸν σχῆμά τις, τῷ ἑαυτοῦ χρώμενος σώματι, προσόμοιον ἢ φωνὴν φωνῇ φαίνεσθαι ποιῇ, μίμησις τοῦτο τῆς φανταστικῆς μάλιστα κέκληταί που. ΘΕΑΙ. Ναί. ΞΕ. Μιμητικὸν δὴ τοῦτο αὐτῆς προςειπόντες ἀπονειμώμεθα· τὸ δ' ἄλλο πᾶν ἀφῶμεν μαλακισθέντες, καὶ παρέντες ἑτέρῳ ξυναγαγεῖν τε εἰς ἓν καὶ πρέπουσαν ἐπωνυμίαν ἀποδοῦναί τιν' αὐτῷ. ΘΕΑΙ. Νενεμήσθω, τὸ δὲ μεθείσθω. ΞΕ. Καὶ μὴν καὶ τοῦτο ἔτι διπλοῦν, ὦ Θεαίτητε, ἄξιον ἡγεῖσθαι· δι' ἃ δέ, σκόπει. ΘΕΑΙ. Λέγε. ΞΕ. Τῶν μιμουμένων, οἱ μὲν εἰδότες ὃ μιμοῦνται, τοῦτο πράττουσιν, οἱ δ' οὐκ εἰδότες. καίτοι τίνα μείζω διαίρεσιν ἀγνωσίας

τε καὶ γνώσεως θήσομεν; ΘΕΑΙ. Οὐδεμίαν. ΞΕ. Οὐκοῦν τό γε ἄρτι λεχθὲν εἰδότων ἦν μίμημα· τὸ γὰρ σὸν σχῆμα καὶ σὲ γιγνώσκων ἄν τις μιμήσαιτο. ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕ. Τί δαὶ δικαιοσύνης τὸ σχῆμα καὶ ὅλης ξυλλήβδην ἀρετῆς; ἆρ' οὐκ ἀγνοοῦντες μέν, δοξάζοντες δέ πῃ, σφόδρα ἐπιχειροῦσι πολλοὶ τὸ δοκοῦν σφίσι τοῦτο ὡς ἐνὸν αὐτοῖς προθυμεῖσθαι φαίνεσθαι ποιεῖν, ὅτιμάλιστα ἔργοις τε καὶ λόγοις μιμούμενοι; ΘΕΑΙ. Καὶ πάνυ γε πολλοί. ΞΕ. Μῶν οὖν πάντες ἀποτυγχάνουσι τοῦ δοκεῖν εἶναι δίκαιοι, μηδαμῶς ὄντες, ἢ τούτου πᾶν τοὐναντίον; ΘΕΑΙ. Πᾶν. ΞΕ. Μιμητὴν δὴ τοῦτόν γε ἕτερον ἐκείνου λεκτέον, οἶμαι, τὸν ἀγνοοῦντα τοῦ γιγνώσκοντος. ΘΕΑΙ. Ναί. LII. ΞΕ. Πόθεν οὖν ὄνομα ἑκατέρῳ τις αὐτῶν λήψεται πρέπον; ἢ δῆλον δὴ χαλεπὸν ὄν; διότι τῆς τῶν γενῶν κατ' εἴδη διαιρέσεως παλαιά τις, ὡς ἔοικεν, αἰτία τοῖς ἔμπροσθεν καὶ ἀσύννους παρῆν, ὥστε μηδ' ἐπιχειρεῖν μηδένα διαιρεῖσθαι, καθὸ δὴ τῶν ὀνομάτων ἀνάγκη μὴ σφόδρα εὐπορεῖν. ὅμως δέ, κἂν ᾖ τολμηρότερον εἰρῆσθαι, διαγνώσεως ἕνεκα τὴν μὲν μετὰ δόξης μίμησιν, δοξομιμητικὴν προσείπωμεν· τὴν δὲ μετ' ἐπιστήμης, ἱστορικήν τινα μίμησιν. ΘΕΑΙ. Ἔστω. ΞΕ. Θατέρῳ τοίνυν χρηστέον· ὁ γὰρ σοφιστὴς οὐκ ἐν τοῖς εἰδόσιν ἦν, ἀλλ' ἐν τοῖς μιμουμένοις δή. ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα. ΞΕ. Τὸν δοξομιμητὴν δὴ σκοπώμεθα, ὥσπερ σίδηρον, εἴτε ὑγιὴς εἴτε διπλόην ἔχων τινά ἐστιν ἐν ἑαυτῷ. ΘΕΑΙ. Σκοπῶμεν. ΞΕ. Ἔχει τοίνυν καὶ

μάλα συχνήν. ὁ μὲν γὰρ εὐήθης αὐτῶν ἐστιν, οἰόμενος εἰδέναι ταῦτα ἃ δοξάζει· τὸ δὲ θατέρου σχῆμα, διὰ τὴν ἐν τοῖς λόγοις κυλίνδησιν, ἔχει πολλὴν ὑποψίαν καὶ φόβον ὡς ἀγνοεῖ ταῦτα, ἃ πρὸς τοὺς ἄλλους ὡς εἰδὼς ἐσχημάτισται. ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν ἐστιν ἑκατέρου γένους ὧν εἴρηκας. ΞΕ. Οὐκοῦν τὸν μὲν ἁπλοῦν μιμητήν τινα, τὸν δέ, εἰρωνικὸν μιμητὴν θήσομεν; ΘΕΑΙ. Εἰκὸς γοῦν. ΞΕ. Τούτου δ᾽ αὖ τὸ γένος ἓν ἢ δύο φῶμεν; ΘΕΑΙ. Ὅρα σύ. ΞΕ. Σκοπῶ, καί μοι διττὼ καταφαίνεσθόν τινε· τὸν μὲν δημοσίᾳ τε καὶ μακροῖς λόγοις πρὸς πλήθη δυνατὸν εἰρωνεύεσθαι καθορῶ· τὸν δὲ ἰδίᾳ τε καὶ βραχέσι λόγοις ἀναγκάζοντα τὸν προςδιαλεγόμενον ἐναντιολογεῖν αὐτὸν αὑτῷ. ΘΕΑΙ. Λέγεις ὀρθότατα. ΞΕ. Τίνα οὖν ἀποφαινώμεθα τὸν μακρολογώτερον εἶναι; πότερα πολιτικόν, ἢ δημολογικόν; ΘΕΑΙ. Δημολογικόν. ΞΕ. Τί δὲ τὸν ἕτερον ἐροῦμεν; σοφόν, ἢ σοφιστικόν; ΘΕΑΙ. Τὸ μέν που σοφὸν ἀδύνατον, ἐπείπερ οὐκ εἰδότα αὐτὸν ἔθεμεν· μιμητὴς δ᾽ ὢν τοῦ σοφοῦ, δηλονότι παρωνύμιον αὐτοῦ τι λήψεται· καὶ σχεδὸν ἤδη μεμάθηκα ὅτι τοῦτον δεῖ προςειπεῖν ἀληθῶς αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν παντάπασιν ὄντως σοφιστήν. ΞΕ. Οὐκοῦν ξυνδήσωμεν αὐτοῦ, καθάπερ ἔμπροσθεν, τοὔνομα, ξυμπλέξαντες ἀπὸ τελευτῆς ἐπ᾽ ἀρχήν; ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕ. Τὸ δὴ τῆς ἐναντιοποιολογικῆς εἰρωνικοῦ μέρους τῆς δοξαστικῆς μιμητικόν, τοῦ φανταστικοῦ γένους ἀπὸ τῆς εἰδωλοποιϊκῆς, οὐ θεῖον

ἀλλ᾽ ἀνθρώπινον τῆς ποιήσεως ἀφωρισμένον ἐν λόγοις τὸ θαυματοποιϊκὸν μόριον, ταύτης τῆς γενεᾶς τε καὶ αἵματος ὃς ἂν φῇ τὸν ὄντως σοφιστὴν εἶναι, τἀληθέστατα, ὡς ἔοικεν, ἐρεῖ. *ΘΕΑΙ.* Παντάπασι μὲν οὖν.

ΕΥΘΥΔΗΜΟΣ.

ΚΡΙΤΩΝ. Τίς ἦν, ὦ Σώκρατες, ᾧ χθὲς ἐν Λυκείῳ διελέγου; ἦ πολὺς ὑμᾶς ὄχλος περιειστήκει, ὥστ' ἔγωγε βουλόμενος ἀκούειν προσελθὼν οὐδὲν οἷός τ' ἦν ἀκοῦσαι σαφές· ὑπερκύψας μέντοι κατεῖδον, καί μοι ἔδοξεν εἶναι ξένος τις ᾧ διελέγου· τίς ἦν; ΣΩ. Ὁπότερον καὶ ἐρωτᾷς, ὦ Κρίτων; οὐ γὰρ εἷς, ἀλλὰ δύο ἤστην. ΚΡ. Ὃν μὲν ἐγὼ λέγω, ἐκ δεξιᾶς τρίτος ἀπὸ σοῦ καθῆστο· ἐν μέσῳ δ' ὑμῶν τὸ Ἀξιόχου μειράκιον ἦν· καὶ μάλα πολύ, ὦ Σώκρατες, ἐπιδεδωκέναι μοι ἔδοξε, καὶ τοῦ ἡμετέρου οὐ πολύ τι τὴν ἡλικίαν διαφέρειν Κριτοβούλου· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν σκληφρός, οὗτος δὲ προφερὴς καὶ καλὸς καὶ ἀγαθὸς τὴν ὄψιν. ΣΩ. Εὐθύδημος οὗτός ἐστιν, ὦ Κρίτων, ὃν ἐρωτᾷς· ὁ δὲ παρ' ἐμὲ καθήμενος ἐξ ἀριστερᾶς, ἀδελφὸς τούτου, Διονυσόδωρος· μετεῖχε δὲ καὶ οὗτος τῶν λόγων. ΚΡ. Οὐδέτερον γιγνώσκω, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Καινοί τινες αὖ οὗτοι, ὡς ἔοικε, σοφισταί. ΚΡ. Ποδαποὶ δέ; καὶ τίς ἡ σοφία; ΣΩ. Οὗτοι τὸ μὲν γένος, ὡς ἐγᾦμαι, ἐντεῦθέν ποθέν εἰσιν ἐκ Χίου,

ἀπῴκησαν δὲ ἐς Θουρίους· φεύγοντες δὲ ἐκεῖθεν, πόλλ' ἤδη ἔτη περὶ τούςδε τοὺς τόπους διατρίβουσιν. ὃ δὲ σὺ ἐρωτᾷς τὴν σοφίαν αὐτοῖν, θαυμάσι' ὦ Κρίτων, πάνσοφοι ἀτεχνῶς. ὡς ἔγωγε οὐδ' ᾔδη προτοῦ, ὅ,τι εἶεν οἱ παγκρατιασταί· τούτω γὰρ ἐστὸν κομιδῇ παμμάχω, οὐ κατὰ τὼ Ἀκαρνᾶνε τὼ παγκρατιαστὰ ἀδελφώ. ἐκείνω μὲν γὰρ τῷ σώματι μόνον οἵω τε μάχεσθαι· τούτω δὲ πρῶτον μὲν τῷ σώματι δεινοτάτω ἐστόν, καὶ μάχῃ ᾗ πάντων ἐστὶ κρατεῖν· ἐν ὅπλοις γὰρ αὐτώ τε σοφὼ πάνυ μάχεσθαι, καὶ ἄλλον, ὃς ἂν διδῷ μισθόν, οἵω τε ποιῆσαι· ἔπειτα τὴν ἐν τοῖς δικαστηρίοις μάχην κρατίστω καὶ ἀγωνίσασθαι καὶ ἄλλον διδάξαι λέγειν τε καὶ ξυγγράφεσθαι λόγους οἵους εἰς τὰ δικαστήρια. προτοῦ μὲν οὖν ταῦτα δεινὼ ἤστην μόνον, νῦν δὲ τέλος ἐπιτεθείκατον παγκρατιαστικῇ τέχνῃ. ἣ γὰρ ἔτι λοιπὴ αὐτοῖν ἦν μάχη ἀργός, ταύτῃ νῦν ἐξειργάσθον ὥςτε μηδ' ἂν ἕνα αὐτοῖς οἷόν τ' εἶναι μηδ' ἀνταῖραι· οὕτω δεινὼ γεγόνατον ἐν τοῖς λόγοις μάχεσθαί τε καὶ ἐξελέγχειν τὸ ἀεὶ λεγόμενον, ὁμοίως ἐάν τε ψεῦδος, ἐάν τε ἀληθὲς ᾖ. ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Κρίτων, ἐν νῷ ἔχω τοῖν ἀνδροῖν παραδοῦναι ἐμαυτόν. καὶ γάρ φατον ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ποιῆσαι ἂν καὶ ἄλλον ὁντινοῦν τὰ αὐτὰ ταῦτα δεινόν. ΚΡ. Τί δαί, ὦ Σώκρατες; οὐ φοβῇ τὴν ἡλικίαν μὴ ἤδη πρεσβύτερος ᾖς; ΣΩ. Ἥκιστά γε, ὦ Κρίτων, ἱκανὸν τεκμήριον ἔχων καὶ παραμύθιον τοῦ μὴ φοβεῖσθαι· αὐτὼ γὰρ τούτω, ὡς ἔπος εἰπεῖν, γέροντε ὄντε ἠρξάσθην ταύτης τῆς σοφίας, ἧς

ἔγωγε ἐπιθυμῶ, τῆς ἐριστικῆς· πέρυσι δὲ ἢ προπέρυσιν οὐδέπω ἤστην σοφώ. ἀλλ' ἐγὼ ἓν μόνον φοβοῦμαι, μὴ αὐτὸς ὄνειδος τοῖν ξένοιν περιάψω, ὥςπερ Κόννῳ τῷ Μητροβίου τῷ κιθαριστῇ, ὃς ἐμὲ διδάσκει ἔτι καὶ νῦν κιθαρίζειν. ὁρῶντες οὖν οἱ παῖδες οἱ ξυμφοιτηταί μου, ἐμοῦ τε καταγελῶσι καὶ τὸν Κόννον καλοῦσι γεροντοδιδάσκαλον. Μὴ οὖν καὶ τοῖν ξένοιν τις ταὐτὸ τοῦτο ὀνειδίσῃ· οἱ δ' αὐτὸ τοῦτο ἴσως φοβούμενοι τάχα με οὐκ ἂν ἐθέλοιεν προςδέξασθαι. ἐγὼ δ', ὦ Κρίτων, ἐκεῖσε μὲν ἄλλους πέπεικα ξυμμαθητάς μοι φοιτᾶν πρεςβύτας, ἐνταῦθα δέ γε ἑτέρους πειράσομαι πείθειν, καὶ σύ τι που ξυμφοίτα. ἴσως δὲ δέλεαρ ἄξομεν αὐτοῖς τοὺς σοὺς υἱεῖς· ἐφιέμενοι γὰρ ἐκείνων οἶδ' ὅτι καὶ ἡμᾶς παιδεύσουσιν. ΚΡ. Ἀλλ' οὐδὲν κωλύει, ὦ Σώκρατες, ἐάν γε σοὶ δοκῇ. πρῶτον δέ μοι διήγησαι τὴν σοφίαν τοῖν ἀνδροῖν τίς ἐστιν, ἵνα εἰδῶ ὅ, τι καὶ μαθησόμεθα.

II. ΣΩ. Οὐκ ἂν φθάνοις ἀκούων· ὡς οὐκ ἂν ἔχοιμί γε εἰπεῖν, ὅτι οὐ προςεῖχον τὸν νοῦν αὐτοῖν, ἀλλὰ πάνυ καὶ προςεῖχον καὶ μέμνημαι, καί σοι πειράσομαι ἐξ ἀρχῆς ἅπαντα διηγήσασθαι. κατὰ θεὸν γάρ τινα ἔτυχον καθήμενος ἐνταῦθα, οὗπερ σύ με εἶδες, ἐν τῷ ἀποδυτηρίῳ, μόνος, καὶ ἤδη ἐν νῷ εἶχον ἀναστῆναι· ἀνισταμένου δέ μου ἐγένετο τὸ εἰωθὸς σημεῖον τὸ δαιμόνιον. πάλιν οὖν ἐκαθεζόμην, καὶ ὀλίγῳ ὕστερον εἰςέρχεσθον τούτω, ὅ, τ' Εὐθύδημος καὶ ὁ Διονυσόδωρος, καὶ ἄλλοι μαθηταὶ ἅμα πολλοί, ἐμοὶ δοκεῖ. εἰςελθόντε δὲ περιεπατείτην ἐν τῷ καταστέγῳ

δρόμῳ, καὶ οὔπω τούτω δύ᾽ ἢ τρεῖς δρόμους περιεληλυθότε ἤστην καὶ εἰςέρχεται Κλεινίας, ὃν σὺ φῂς πολὺ ἐπιδεδωκέναι, ἀληθῆ λέγων· ὄπισθεν δὲ αὐτοῦ ἐρασταὶ πάνυ πολλοί τε καὶ ἄλλοι, καὶ Κτήσιππος, νεανίσκος τις Παιανιεὺς μάλα καλός τε κἀγαθὸς τὴν φύσιν ὅσον μέν, ὑβριστὴς δὲ διὰ τὸ νέος εἶναι ἰδὼν οὖν με ὁ Κλεινίας ἀπὸ τῆς εἰςόδου μόνον καθήμενον, ἄντικρυς ἰὼν παρεκαθίζετο ἐκ δεξιᾶς, ὥςπερ καὶ σὺ φῄς. ἰδόντε δὲ αὐτὸν ὅ τε Διονυσόδωρος καὶ ὁ Εὐθύδημος, πρῶτον μὲν ἐπιστάντε διελεγέσθην ἀλλήλοιν, ἄλλην καὶ ἄλλην ἀποβλέποντε εἰς ἡμᾶς (καὶ γὰρ πάνυ προςεῖχον αὐτοῖν τὸν νοῦν), ἔπειτα ἰόντε, ὁ μὲν παρὰ τὸ μειράκιον ἐκαθέζετο, ὁ Εὐθύδημος, ὁ δὲ παρ᾽ αὐτόν με, ἐξ ἀριστερᾶς· οἱ δ᾽ ἄλλοι, ὡς ἕκαστος ἐτύγχανεν. ἠσπαζόμην οὖν αὐτώ, ἅτε διὰ χρόνου ἑωρακώς· μετὰ δὲ τοῦτο εἶπον πρὸς τὸν Κλεινίαν· Ὦ Κλεινία, τώδε μέντοι τὼ ἄνδρε, σοφώ, Εὐθύδημός τε καὶ Διονυσόδωρος, οὐ τὰ σμικρά, ἀλλὰ τὰ μεγάλα· τὰ γὰρ περὶ τὸν πόλεμον πάντα ἐπίστασθον, ὅσα δεῖ τὸν μέλλοντα ἀγαθὸν στρατηγὸν ἔσεσθαι, τάς τε τάξεις καὶ τὰς ἡγεμονίας τῶν στρατοπέδων, καὶ ὅσα ἐν ὅπλοις μάχεσθαι διδακτέον· οἵω τε δὲ καὶ ποιῆσαι, δυνατὸν εἶναι αὐτὸν αὑτῷ βοηθεῖν ἐν τοῖς δικαστηρίοις, ἄν τις αὐτὸν ἀδικῇ. III. Εἰπὼν οὖν ταῦτα κατεφρονήθην ὑπ᾽ αὐτοῖν· ἐγελασάτην οὖν ἄμφω βλέψαντες εἰς ἀλλήλω, καὶ ὁ Εὐθύδημος εἶπεν· Οὔτοι ἔτι ταῦτα, ὦ Σώκρατες, σπουδάζομεν, ἀλλὰ παρέργοις αὐτοῖς χρώμεθα. καὶ

ἐγὼ θαυμάσας εἶπον· Καλὸν ἂν που τυ ἔργον ὑμῶν εἴη, εἰ τηλικαῦτα πράγματα πάρεργα ὑμῖν τυγχάνει ὄντα· καὶ πρὸς θεῶν εἴπετόν μοι, τί ἐστι τοῦτο τὸ καλόν. Ἀρετήν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οἰόμεθα οἵω τ᾽ εἶναι παραδοῦναι κάλλιστ᾽ ἀνθρώπων καὶ τάχιστα. Ὦ Ζεῦ, οἷον, ἦν δ᾽ ἐγώ, λέγετον πρᾶγμα. πόθεν τοῦτο τὸ ἕρμαιον εὑρέτην; ἐγὼ δὲ περὶ ὑμῶν διενοούμην ἔτι, ὥςπερ νῦν δὴ ἔλεγον, ὡς τὸ πολὺ τοῦτο δεινοῖν ὄντοιν, ἐν ὅπλοις μάχεσθαι, καὶ ταῦτα ἔλεγον περὶ σφῷν· ὅτε γὰρ τοπρότερον ἐπεδημείτην, τοῦτο μέμνημαι σφὼ ἐπαγγελλομένω· εἰ δὲ νῦν ἀληθῶς ταύτην τὴν ἐπιστήμην ἔχετον, ἵλεω εἴητον. ἀτεχνῶς γὰρ ἔγωγε σφὼ ὥςπερ θεὼ προςαγορεύω, ξυγγνώμην δεόμενος ἔχειν μοι τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων. ἀλλ᾽ ὁρᾶτον, ὦ Εὐθύδημέ τε καὶ Διονυσόδωρε, εἰ ἀληθῆ ἐλέγετον. ὑπὸ γὰρ τοῦ μεγέθους τοῦ ἐπαγγέλματος οὐδὲν θαυμαστὸν ἀπιστεῖν. Ἀλλ᾽ εὖ ἴσθι, ὦ Σώκρατες, ἔφατον, τοῦτο οὕτως ἔχον. Μακαρίζω ἄρ᾽ ὑμᾶς ἔγωγε τοῦ κτήματος πολὺ μᾶλλον ἢ μέγαν βασιλέα τῆς ἀρχῆς. τοσόνδε δέ μοι εἴπετον, εἰ ἐν νῷ ἔχετον ἐπιδεικνύναι ταύτην τὴν σοφίαν, ἢ πῶς σφῷν βεβούλευται. Ἐπ᾽ αὐτό γε τοῦτο πάρεσμεν, ὦ Σώκρατες, ὡς ἐπιδείξοντε καὶ διδάξοντε, ἐάν τις ἐθέλῃ μανθάνειν. Ἀλλ᾽ ὅτι μὲν ἐθελήσουσιν ἅπαντες οἱ μὴ ἔχοντες, ἐγὼ ὑμῖν ἐγγυῶμαι, πρῶτος μὲν ἐγώ, ἔπειτα δὲ Κλεινίας οὑτοσί, πρὸς δ᾽ ἡμῖν Κτήσιππός τε ὅδε καὶ οἱ ἄλλοι οὗτοι, ἦν δ᾽ ἐγώ, δεικνὺς αὐτῷ τοὺς ἐραστὰς τοῦ Κλεινίου· οἳ δὲ ἐτύγχανον ἡμᾶς ἤδη

περιϊστάμενοι· ὁ γὰρ Κτήσιππος ἔτυχε πόῤῥω καθεζόμενος τοῦ Κλεινίου, ἐμοὶ δοκεῖν· ὡς δ᾽ ἐτύγχανεν ὁ Εὐθύδημος ἐμοὶ διαλεγόμενος, προνενευκὼς εἰς τὸ πρόσθεν, ἐν μέσῳ ὄντος ἡμῶν τοῦ Κλεινίου, ἐπεσκότει τῷ Κτησίππῳ τῆς θέας· βουλόμενός τε οὖν θεάσασθαι ὁ Κτήσιππος τὰ παιδικὰ καὶ ἅμα φιλήκοος ὤν, ἀναπηδήσας πρῶτος προςέστη ἡμῖν ἐν τῷ καταντικρύ· οὕτως οὖν καὶ οἱ ἄλλοι ἐκεῖνον ἰδόντες περιέστησαν ἡμᾶς, οἵ τε τοῦ Κλεινίου ἐρασταὶ καὶ οἱ τοῦ Εὐθυδήμου τε καὶ Διονυσοδώρου ἑταῖροι. τούτους δὴ ἐγὼ δεικνὺς ἔλεγον τῷ Εὐθυδήμῳ, ὅτι πάντες ἕτοιμοι εἶεν μανθάνειν. ὅ τε οὖν Κτήσιππος ξυνέφη μάλα προθύμως καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ ἐκέλευον αὐτὼ κοινῇ πάντες ἐπιδείξασθαι τὴν δύναμιν τῆς σοφίας. IV. Εἶπον οὖν ἐγώ, ὦ Εὐθύδημε καὶ Διονυσόδωρε, πάνυ μὲν οὖν παντὶ τρόπῳ καὶ τούτοις χαρίσασθον καὶ ἐμοῦ ἕνεκα ἐπιδείξασθον. τὰ μὲν οὖν πλεῖστα δῆλον ὅτι οὐκ ὀλίγον ἔργον ἐπιδεῖξαι εἴη ἄν· τόδε δέ μοι εἴπετον, πότερον πεπεισμένον ἤδη, ὡς χρὴ παρ᾽ ὑμῶν μανθάνειν, δύναισθ᾽ ἂν ἀγαθὸν ποιῆσαι ἄνδρα μόνον, ἢ καὶ ἐκεῖνον τὸν μήπω πεπεισμένον, διὰ τὸ μὴ οἴεσθαι ὅλως τὸ πρᾶγμα τὴν ἀρετὴν μαθητὸν εἶναι, ἢ μὴ σφὼ εἶναι αὐτῆς διδασκάλω· φέρε, καὶ τὸν οὕτως ἔχοντα τῆς αὐτῆς τέχνης ἔργον πεῖσαι ὡς καὶ διδακτὸν ἡ ἀρετὴ; καὶ οὗτοι ὑμεῖς ἐστὲ παρ᾽ ὧν ἂν κάλλιστά τις αὐτὸ μάθοι, ἢ ἄλλως; Ταύτης μὲν οὖν, ἔφη, τῆς αὐτῆς, ὦ Σώκρατες, ὁ Διονυσόδωρος. Ὑμεῖς ἄρα, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ

Διονυσόδωρε, τῶν νῦν ἀνθρώπων κάλλιστ᾽ ἂν προτρέψαιτε εἰς φιλοσοφίαν καὶ ἀρετῆς ἐπιμέλειαν; Οἰόμεθά γε δή, ὦ Σώκρατες. Τῶν μὲν τοίνυν ἄλλων τὴν ἐπίδειξιν ἡμῖν, ἔφην, εἰςαῦθις ἀπόθεσθον· τοῦτο δ᾽ αὐτὸ ἐπιδείξασθον· τουτονὶ τὸν νεανίσκον πείσατον, ὡς χρὴ φιλοσοφεῖν καὶ ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι, καὶ χαριεῖσθον ἐμοί τε καὶ τουτοισὶ πᾶσι. ξυμβέβηκε γάρ τι τοιοῦτον τῷ μειρακίῳ τούτῳ· ἐγώ τε καὶ οἵδε πάντες τυγχάνομεν ἐπιθυμοῦντες ὡς βέλτιστον αὐτὸν γενέσθαι. ἔστι δὲ οὗτος Ἀξιόχου μὲν υἱός, τοῦ Ἀλκιβιάδου τοῦ παλαιοῦ, αὐτανεψιὸς δὲ τοῦ νῦν ὄντος Ἀλκιβιάδου· ὄνομα δ᾽ αὐτῷ Κλεινίας. ἔστι δὲ νέος· φοβούμεθα δὴ περὶ αὐτοῦ, οἷον εἰκὸς περὶ νέου, μή τις φθῇ ἡμᾶς ἐπ᾽ ἄλλο τι ἐπιτήδευμα τρέψας αὐτοῦ τὴν διάνοιαν, καὶ διαφθαρῇ. σφὼ οὖν ἥκετον εἰς κάλλιστον. ἀλλ᾽ εἰ μή τι διαφέρει ὑμῖν, λάβετον πεῖραν τοῦ μειρακίου, καὶ διαλεχθῆτον ἐναντίον ἡμῶν. Εἰπόντος οὖν ἐμοῦ σχεδόν τι αὐτὰ ταῦτα, ὁ Εὐθύδημος ἅμα ἀνδρείως τε καὶ θαῤῥαλέως, Ἀλλ᾽ οὐδὲν διαφέρει, ὦ Σώκρατες, ἔφη, ἐὰν μόνον ἐθέλῃ ἀποκρίνασθαι ὁ νεανίσκος. Ἀλλὰ μὲν δή, ἔφην ἐγώ, τοῦτό γε καὶ εἴθισται· θαμὰ γὰρ αὐτῷ οἵδε προσιόντες πολλὰ ἐρωτῶσί τε καὶ διαλέγονται, ὥςτε ἐπιεικῶς θαῤῥεῖ τὸ ἀποκρίνεσθαι. V. Τὰ δὴ μετὰ ταῦτα, ὦ Κρίτων, πῶς ἂν καλῶς σοὶ διηγησαίμην; οὐ γὰρ σμικρὸν τὸ ἔργον, δύνασθαι ἀναλαβεῖν διεξιόντα σοφίαν ἀμήχανον ὅσην· ὥςτ᾽ ἔγωγε, καθάπερ οἱ ποιηταί, δέομαι, ἀρχόμενος τοσῆςδε τῆς διη-

γήσεως, Μούσας τε καὶ Μνημοσύνην ἐπικαλεῖσθαι, ἤρξατο δ' οὖν ἐνθένδε ποθὲν ὁ Εὐθύδημος, ὡς ἐγῷμαι· Ὦ Κλεινία, πότεροί εἰσι τῶν ἀνθρώπων οἱ μανθάνοντες; οἱ σοφοὶ ἢ οἱ ἀμαθεῖς; Καὶ τὸ μειράκιον, ἅτε μεγάλου ὄντος τοῦ ἐρωτήματος, ἠρυθρίασέ τε, καὶ ἀπορήσας ἐνέβλεψεν εἰς ἐμέ· καὶ ἐγὼ γνοὺς αὐτὸν τεθορυβημένον, Θάῤῥει, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Κλεινία, καὶ ἀπόκριναι ἀνδρείως ὁπότερά σοι φαίνεται· ἴσως γάρ τοι ὠφελῇ τὴν μεγίστην ὠφέλειαν. καὶ ἐν τούτῳ ὁ Διονυσόδωρος προςκύψας μοι σμικρὸν πρὸς τὸ οὖς, πάνυ μειδιάσας τῷ προσώπῳ, Καὶ μήν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, προλέγω ὅτι, ὁπότερ' ἂν ἀποκρίνηται τὸ μειράκιον, ἐξελεγχθήσεται. καὶ αὐτοῦ μεταξὺ ταῦτα λέγοντος, ὁ Κλεινίας ἔτυχεν ἀποκρινάμενος, ὥστε οὐδὲ παρακελεύσασθαί μοι ἐξεγένετο εὐλαβηθῆναι τῷ μειρακίῳ, ἀλλ' ἀπεκρίνατο ὅτι οἱ σοφοὶ εἶεν οἱ μανθάνοντες. Καὶ ὁ Εὐθύδημος, Καλεῖς δέ τινας, ἔφη, διδασκάλους, ἢ οὔ; Ὡμολόγει. Οὐκοῦν τῶν μανθανόντων οἱ διδάσκαλοι, διδάσκαλοί εἰσιν; ὥςπερ ὁ κιθαριστὴς καὶ ὁ γραμματιστὴς διδάσκαλοι δήπου ἦσαν σοῦ καὶ τῶν ἄλλων παίδων, ὑμεῖς δέ, μαθηταί. Ξυνέφη. Ἄλλοτι οὖν, ἡνίκα ἐμανθάνετε, οὔπω ἠπίστασθε ταῦτα ἃ ἐμανθάνετε; Οὐκ ἔφη. Ἆρ' οὖν σοφοὶ ἦτε ὅτε ταῦτα οὐκ ἠπίστασθε; Οὐ δῆτα, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν, εἰ μὴ σοφοί, ἀμαθεῖς; Πάνυ γε. Ὑμεῖς ἄρα μανθάνοντες ἃ οὐκ ἠπίστασθε, ἀμαθεῖς ὄντες ἐμανθάνετε. Ἐπένευσε τὸ μειράκιον. Οἱ ἀμαθεῖς ἄρα μανθάνουσιν, ὦ Κλει-

νία, ἀλλ' οὐχ οἱ σοφοί, ὡς σὺ οἴει. Ταῦτ' οὖν εἰπόντος αὐτοῦ, ὥςπερ ὑπὸ διδασκάλου χορὸς ἀποσημήναντος, ἅμα ἀνεθορύβησάν τε καὶ ἐγέλασαν οἱ ἑπόμενοι ἐκεῖνοι μετὰ τοῦ Διονυσοδώρου τε καὶ Εὐθυδήμου, καί, πρὶν ἀναπνεῦσαι καλῶς τε καὶ εὖ τὸ μειράκιον, ἐκδεξάμενος ὁ Διονυσόδωρος, Τί δέ, ὦ Κλεινία, ἔφη, ὁπότε ἀποστοματίζοι ὑμῖν ὁ γραμματιστής, πότεροι ἐμάνθανον τῶν παίδων τὰ ἀποστοματιζόμενα; οἱ σοφοὶ ἢ οἱ ἀμαθεῖς; Οἱ σοφοί, ἔφη ὁ Κλεινίας. Οἱ σοφοὶ ἄρα μανθάνουσιν, ἀλλ' οὐχ οἱ ἀμαθεῖς, καὶ οὐκ ὀρθῶς ἄρτι Εὐθυδήμῳ ἀπεκρίνω.

VI. Ἐνταῦθα δὴ καὶ πάνυ γε μέγα ἐγέλασάν τε καὶ ἐθορύβησαν οἱ ἐρασταὶ τοῖν ἀνδροῖν, ἀγασθέντες τῆς σοφίας αὐτοῖν· οἱ δ' ἄλλοι ἡμεῖς ἐκπεπληγμένοι ἐσιωπῶμεν. γνοὺς δὲ ἡμᾶς ὁ Εὐθύδημος ἐκπεπληγμένους, ἵν' ἔτι μᾶλλον θαυμάζοιμεν αὐτόν, οὐκ ἀνίει τὸ μειράκιον, ἀλλ' ἠρώτα, καί, ὥςπερ οἱ ἀγαθοὶ ὀρχησταί, διπλᾶ ἔστρεφε τὰ ἐρωτήματα περὶ τοῦ αὐτοῦ· καὶ ἔφη, Πότερα γὰρ οἱ μανθάνοντες μανθάνουσιν; ἃ ἐπίστανται, ἢ ἃ μὴ ἐπίστανται; Καὶ ὁ Διονυσόδωρος πάλιν σμικρὸν πρός με ψιθυρίσας, Καὶ τοῦτ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἕτερον τοιοῦτον οἷον τὸ πρότερον. Ὦ Ζεῦ, ἔφην ἐγώ, ἦ μὴν καὶ τὸ πρότερόν γε καλὸν ἡμῖν ἐφάνη τὸ ἐρώτημα. Πάντ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, τοιαῦτα ἡμεῖς ἐρωτῶμεν ἄφυκτα. Τοιγάρτοι, ἦν δ' ἐγώ, δοκεῖτέ μοι εὐδοκιμεῖν παρὰ τοῖς μαθηταῖς. Ἐν δὲ τούτῳ ὁ μὲν Κλεινίας τῷ Εὐθυδήμῳ ἀπεκρίνατο, ὅτι μανθάνοιεν οἱ μανθάνοντες ἃ οὐκ ἐπίσταιντο.

το· ὁ δὲ ἤρετο αὐτὸν διὰ τῶν αὐτῶν ὥνπερ τοπρότερον. Τί δέ; ἦ δ' ὅς, οὐκ ἐπίστασαι σὺ γράμματα; Ναί, ἔφη. Οὐκοῦν ἅπαντα; Ὡμολόγει. Ὅταν οὖν τις ἀποστοματίζῃ ὁτιοῦν, οὐ γράμματα ἀποστοματίζει; Ὡμολόγει. Οὐκοῦν ὧν τι σὺ ἐπίστασαι, ἔφη, ἀποστοματίζει, εἴπερ πάντα ἐπίστασαι. Καὶ τοῦτο ὡμολόγει. Τί οὖν; ἦ δ' ὅς, ἆρα σὺ οὐ μανθάνεις ἅττ' ἂν ἀποστοματίζῃ τις, ὁ δὲ μὴ ἐπιστάμενος γράμματα, μανθάνει; Οὔκ, ἀλλ', ἦ δ' ὅς, μανθάνω. Οὐκοῦν ἃ ἐπίστασαι, ἦ δ' ὅς, μανθάνεις, εἴπερ γε ἅπαντα τὰ γράμματά γ' ἐπίστασαι. Ὡμολόγησεν. Οὐκ ἄρα ὀρθῶς ἀπεκρίνω, ἔφη. Καὶ οὔπω σφόδρα τε εἴρητο ταῦτα τῷ Εὐθυδήμῳ, καὶ ὁ Διονυσόδωρος ὥςπερ σφαῖραν ἐκδεξάμενος τὸν λόγον, πάλιν ἐστοχάζετο τοῦ μειρακίου, καὶ εἶπεν, Ἐξαπατᾷ σε Εὐθύδημος, ὦ Κλεινία. εἰπὲ γάρ μοι, τὸ μανθάνειν οὐκ ἐπιστήμην ἐστὶ λαμβάνειν τούτου οὗ ἄν τις μανθάνῃ; Ὡμολόγει ὁ Κλεινίας. τὸ δ' ἐπίστασθαι, ἦ δ' ὅς, ἄλλο τι ἢ ἔχειν ἐπιστήμην ἤδη ἐστί; Ξυνέφη. Τὸ ἄρα μὴ ἐπίστασθαι, μήπω ἔχειν ἐπιστήμην ἐστίν. Ὡμολόγει αὐτῷ. Πότεροι οὖν εἰσὶν οἱ λαμβάνοντες ὁτιοῦν; οἱ ἔχοντες ἤδη ἢ οἳ ἂν μή; Οἳ ἂν μὴ ἔχωσιν. Οὐκοῦν ὡμολόγηκας εἶναι τούτων καὶ τοὺς μὴ ἐπισταμένους τῶν μὴ ἐχόντων; Κατένευσε. Τῶν λαμβανόντων ἄρ' εἰσὶν οἱ μανθάνοντες, ἀλλ' οὐ τῶν ἐχόντων. Ξυνέφη. Οἱ μὴ ἐπιστάμενοι ἄρα, ἔφη, μανθάνουσιν, ὦ Κλεινία, ἀλλ' οὐχ οἱ ἐπιστάμενοι. VII. Ἔτι δὴ ἐπὶ τὸ τρίτον καταβαλῶν ὥςπερ

πάλαισμα ὥρμα ὁ Εὐθύδημος τὸν νεανίσκον· καὶ ἐγὼ γνοὺς βαπτιζόμενον τὸ μειράκιον, βουλόμενος ἀναπαῦσαι αὐτό, μὴ ἡμῖν ἀποδειλιάσειε, παραμυθούμενος εἶπον, ὦ Κλεινία, μὴ θαύμαζε εἴ σοι φαίνονται ἀήθεις οἱ λόγοι. ἴσως γὰρ οὐκ αἰσθάνῃ οἷον ποιεῖτον τὼ ξένω περὶ σέ· ποιεῖτον δὲ ταὐτὸν ὅπερ οἱ ἐν τῇ τελετῇ τῶν Κορυβάντων, ὅταν τὴν θρόνωσιν ποιῶνται περὶ τοῦτον ὃν ἂν μέλλωσι τελεῖν. καὶ γὰρ ἐκεῖ χορεία τίς ἐστι καὶ παιδιά, εἰ ἄρα καὶ τετέλεσαι· καὶ νῦν τούτω οὐδὲν ἄλλο ἢ χορεύετον περὶ σέ, καὶ οἷον ὀρχεῖσθον παίζοντε, ὡς μετὰ τοῦτο τελοῦντε. νῦν οὖν νόμισον τὰ πρῶτα τῶν ἱερῶν ἀκούειν τῶν σοφιστικῶν. πρῶτον γάρ, ὥς φησι Πρόδικος, περὶ ὀνομάτων ὀρθότητος μαθεῖν δεῖ, ὃ δὴ καὶ ἐνδείκνυσθόν σοι τὼ ξένω, ὅτι οὐκ ᾔδησθα τὸ μανθάνειν ὅτι οἱ ἄνθρωποι καλοῦσι μὲν ἐπὶ τῷ τοιῷδε, ὅταν τις ἐξ ἀρχῆς μηδεμίαν ἔχων ἐπιστήμην περὶ πράγματός τινος, ἔπειτα ὕστερον αὐτοῦ λαμβάνῃ τὴν ἐπιστήμην· καλοῦσι δὲ ταὐτὸ τοῦτο καὶ ἐπειδὰν ἔχων ἤδη τὴν ἐπιστήμην ταύτῃ τῇ ἐπιστήμῃ ταὐτὸν τοῦτο πρᾶγμα ἐπισκοπῇ ἢ πραττόμενον ἢ λεγόμενον· μᾶλλον μὲν αὐτὸ ξυνιέναι καλοῦσιν ἢ μανθάνειν, ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ μανθάνειν· σὲ δὲ τοῦτο, ὡς οὗτοι ἐνδείκνυνται, διαλέληθε ταὐτὸ ὄνομα ἐπ᾽ ἀνθρώποις ἐναντίως ἔχουσι κείμενον, ἐπί τῷ τε εἰδότι καὶ ἐπὶ τῷ μή. παραπλήσιον δὲ τούτῳ καὶ τὸ ἐν τῷ δευτέρῳ ἐρωτήματι, ἐν ᾧ ἠρώτων σε, πότερα μανθάνουσιν οἱ ἄνθρωποι ἃ ἐπίστανται, ἢ ἃ μή. ταῦτα

δὴ τῶν μαθημάτων παιδιά ἐστι. διὸ καί φημι ἐγώ σοι τούτους προςπαίζειν. παιδιὰν δὲ λέγω διὰ ταῦτα, ὅτι εἰ καὶ πολλά τις ἢ καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα μάθοι, τὰ μὲν πράγματα οὐδὲν ἂν μᾶλλον εἰδείη πῇ ἔχει, προςπαίζειν δὲ οἷός τ' ἂν εἴη τοῖς ἀνθρώποις, διὰ τὴν τῶν ὀνομάτων διαφορὰν ὑποσκελίζων καὶ ἀνατρέπων, ὥςπερ οἱ τὰ σκολύθρια τῶν μελλόντων καθιζήσεσθαι ὑποσπῶντες χαίρουσι καὶ γελῶσιν, ἐπειδὰν ἴδωσιν ὕπτιον ἀνατετραμμένον. ταῦτα μὲν οὖν σοι παρὰ τούτων νόμιζε παιδιὰν γεγονέναι· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα δηλονότι τούτω γέ σοι αὐτὼ τὰ σπουδαῖα ἐνδείξεσθον, καὶ ἐγὼ ὑφηγήσομαι αὐτοῖν, ἵνα μοι ὃ ὑπέσχοντο ἀποδῶσιν. ἐφάτην γὰρ ἐπιδείξασθαι τὴν προτρεπτικὴν σοφίαν· νῦν δέ, μοι δοκεῖ, δεῖν ᾠηθήτην πρότερον παῖσαι πρὸς σέ. VIII. Ταῦτα μὲν οὖν, ὦ Εὐθύδημέ τε καὶ Διονυσόδωρε, πεπαίσθω τε ὑμῖν καὶ ἴσως ἱκανῶς ἔχει· τὸ δὲ δὴ μετὰ ταῦτα ἐπιδείξατον, προτρέποντε τὸ μειράκιον, ὅπως χρὴ σοφίας τε καὶ ἀρετῆς ἐπιμεληθῆναι. πρότερον δ' ἐγὼ σφῷν ἐνδείξομαι, οἷον αὐτὸ ὑπολαμβάνω, καὶ οἵου αὐτοῦ ἐπιθυμῶ ἀκοῦσαι. ἐὰν οὖν δόξω ὑμῖν ἰδιωτικῶς τε καὶ γελοίως αὐτὸ ποιεῖν, μή μου καταγελᾶτε· ὑπὸ προθυμίας γὰρ τοῦ ἀκοῦσαι τῆς ὑμετέρας σοφίας, τολμήσω αὐτοσχεδιάσαι ἐναντίον ὑμῶν· ἀνάσχεσθον οὖν ἀγελαστὶ ἀκούοντες αὐτοί τε καὶ οἱ μαθηταὶ ὑμῶν· σὺ δέ μοι, ὦ παῖ Ἀξιόχου, ἀπόκριναι· ἆρά γε πάντες ἄνθρωποι βουλόμεθα εὖ πράττειν; ἢ τοῦτο μὲν ἐρώτημα, ὧν νῦν δὴ ἐφοβούμην, ἕν

τῶν καταγελάστων; ἀνόητον γὰρ δήπου καὶ τὸ ἐρωτᾷν τὰ τοιαῦτα· τίς γὰρ οὐ βούλεται ἀνθρώπων εὖ πράττειν; Οὐδεὶς ὅςτις οὐκ, ἔφη ὁ Κλεινίας. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ. τὸ δὴ μετὰ τοῦτο ἐπειδὴ βουλόμεθα εὖ πράττειν, πῶς ἂν εὖ πράττοιμεν; ἆρ' ἂν εἰ ἡμῖν πολλὰ κἀγαθὰ εἴη; ἢ τοῦτο ἐκείνου ἔτι εὐηθέστερον; δῆλον γὰρ που καὶ τοῦτο ὅτι οὕτως ἔχει. Ξυνέφη. Φέρε δή, ἀγαθὰ δὲ ποῖα ἄρα τῶν ὄντων τυγχάνει ἡμῖν ὄντα; ἢ οὐ χαλεπόν, οὐδὲ σεμνοῦ ἀνδρὸς πάνυ τι οὐδὲ τοῦτο ἔοικεν εἶναι εὑρεῖν; πᾶς γὰρ ἂν ἡμῖν εἴποι ὅτι τὸ πλουτεῖν ἀγαθόν· ἦ γάρ; Πάνυ γ', ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τὸ ὑγιαίνειν καὶ τὸ καλὸν εἶναι καὶ τἄλλα κατὰ τὸ σῶμα ἱκανῶς παρεσκευάσθαι; Ξυνεδόκει. Ἀλλὰ μὴν εὐγένειαί τε καὶ δυνάμεις καὶ τιμαὶ ἐν τῇ ἑαυτοῦ δῆλά ἐστιν ἀγαθὰ ὄντα. Ὡμολόγει. Τί οὖν, ἔφην, ἔτι ἡμῖν λείπεται τῶν ἀγαθῶν; τί ἄρα ἐστὶ τὸ σώφρονά τε εἶναι καὶ δίκαιον καὶ ἀνδρεῖον; πότερον πρὸς Διός, ὦ Κλεινία, ἡγῇ σύ, ἐὰν ταῦτα τιθῶμεν ὡς ἀγαθά, ὀρθῶς ἡμᾶς θήσειν, ἢ ἐὰν μή; ἴσως γὰρ ἄν τις ἡμῖν ἀμφισβητήσειε· σοὶ δὲ πῶς δοκεῖ; Ἀγαθά, ἔφη ὁ Κλεινίας. Εἶεν· ἦν δ' ἐγώ· τὴν δὲ σοφίαν ποῦ χοροῦ τάξομεν; ἐν τοῖς ἀγαθοῖς, ἢ πῶς λέγεις; Ἐν τοῖς ἀγαθοῖς. Ἐνθυμοῦ δή, μή τι παραλείπωμεν τῶν ἀγαθῶν ὅ, τι καὶ ἄξιον λόγου. Ἀλλά μοι δοκοῦμεν, ἔφη, οὐδέν, ὁ Κλεινίας. Καὶ ἐγὼ ἀναμνησθεὶς εἶπον, ὅτι νὰι μὰ Δία κινδυνεύομέν γε τὸ μέγιστον τῶν ἀγαθῶν παραλιπεῖν. Τί τοῦτο, ἦ δ' ὅς. Τὴν εὐτυχίαν, ὦ Κλει-

γία· ὃ πάντες φασὶ, καὶ οἱ πάνυ φαῦλοι, μέγιστον τῶν ἀγαθῶν εἶναι. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. Καὶ ἐγὼ αὖ πάλιν μετανοήσας εἶπον, ὅτι ὀλίγου καταγέλαστοι ἐγενόμεθα ὑπὸ τῶν ξένων ἐγώ τε καὶ σὺ, ὦ παῖ Ἀξιόχου. Τί δὴ, ἔφη, τοῦτο; Ὅτι εὐτυχίαν εν τοῖς ἔμπροσθεν θέμενοι νῦν δὴ αὖθις περὶ τοῦ αὐτοῦ ἐλέγομεν. Τί οὖν δὴ τοῦτο; Καταγέλαστον δήπου, ὃ πάλαι πρόκειται, τοῦτο πάλιν προτιθέναι, καὶ δὶς ταὐτὰ λέγειν. Πῶς, ἔφη, τοῦτο λέγεις; Ἡ σοφία δήπου, ἦν δ᾽ ἐγὼ, εὐτυχία ἐστί· τοῦτο δὲ κἂν παῖς γνοίη. Καὶ ὃς ἐθαύμασεν· οὕτως ἔτι νέος τε καὶ εὐήθης ἐστι. κἀγὼ γνοὺς αὐτὸν θαυμάζοντα, Ἆρα οὐκ οἶσθα, ἔφην, ὦ Κλεινία, ὅτι περὶ αὐλημάτων εὐπραγίαν οἱ αὐληταὶ εὐτυχέστατοί εἰσι; Ξυνέφη. Οὐκοῦν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, καὶ περὶ γραμμάτων γραφῆς τε καὶ ἀναγνώσεως, οἱ γραμματισταί; Πάνυ γε. Τί δέ; πρὸς τοὺς τῆς θαλάσσης κινδύνους μῶν οἴει εὐτυχεστέρους τινὰς εἶναι τῶν σοφῶν κυβερνητῶν, ὡς ἐπίπαν εἰπεῖν; Οὐ δῆτα. Τί δέ; στρατευόμενος μετὰ ποτέρου ἂν ἥδιον τοῦ κινδύνου τε καὶ τῆς τύχης μετέχοις; μετὰ σοφοῦ στρατηγοῦ, ἢ μετὰ ἀμαθοῦς; Μετὰ σοφοῦ. Τί δέ; ἀσθενῶν μετὰ ποτέρου ἂν ἡδέως κινδυνεύοις; μετὰ σοφοῦ ἰατροῦ, ἢ μετὰ ἀμαθοῦς; Μετὰ σοφοῦ. Ἆρ᾽ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὅτι εὐτυχέστερον ἂν οἴει πράττειν, μετὰ σοφοῦ πράττων ἢ μετὰ ἀμαθοῦς; Ξυνεχώρει. Ἡ σοφία ἄρα πανταχοῦ εὐτυχεῖν ποιεῖ τοὺς ἀνθρώπους· οὐ γὰρ δήπου ἁμαρτάνοι γ᾽ ἄν ποτέ τις σοφίᾳ, ἀλλ᾽ ἀνάγκη ὀρθῶς

πράττειν καὶ τυγχάνειν. ἦ γὰρ ἂν οὐκέτι σοφία εἴη. Ξυνωμολογησάμεθα τελευτῶντες οὐκ οἶδ' ὅπως ἐν κεφαλαίῳ οὕτω τοῦτο ἔχειν· σοφίας παρούσης, ᾧ ἂν παρῇ, μηδὲν προςδεῖσθαι εὐτυχίας. IX. Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ξυνωμολογησάμεθα, πάλιν ἐπυνθανόμην αὐτοῦ τὰ πρότερον ὡμολογημένα πῶς ἂν ἡμῖν ἔχοι. ὡμολογήσαμεν γάρ, ἔφην, εἰ ἡμῖν ἀγαθὰ πολλὰ παρείη, εὐδαιμονεῖν ἂν καὶ εὖ πράττειν. Ξυνέφη. Ἆρ' οὖν εὐδαιμονοῖμεν ἂν διὰ τὰ παρόντα ἀγαθά, εἰ μηδὲν ἡμᾶς ὠφελοῖ, ἢ εἰ ὠφελοῖ; Εἰ ὠφελοῖ, ἔφη. Ἆρ' οὖν ἄν τι ὠφελοίη, εἰ εἴη μόνον ἡμῖν, χρῴμεθα δ' αὐτοῖς μή; οἷον, σιτία εἰ ἡμῖν εἴη πολλά, ἐσθίοιμεν δὲ μή, ἢ ποτόν, πίνοιμεν δὲ μή, ἔσθ' ὅ, τι ὠφελοίμεθ' ἄν; Οὐ δῆτα, ἔφη. Τί δέ; οἱ δημιουργοὶ πάντες, εἰ αὐτοῖς εἴη πάντα τὰ ἐπιτήδεια παρεσκευασμένα ἑκάστῳ εἰς τὸ ἑαυτοῦ ἔργον, χρῷντο δ' αὐτοῖς μή, ἆρ' ἂν οὗτοι εὖ πράττοιεν διὰ τὴν κτῆσιν, ὅτι κεκτημένοι εἶεν πάντα ἃ δεῖ κεκτῆσθαι τὸν δημιουργόν; οἷον τέκτων, εἰ παρεσκευασμένος εἴη τά τε ὄργανα ἅπαντα καὶ ξύλα ἱκανά, τεκταίνοιτο δὲ μή, ἔσθ' ὅ, τι ὠφελοῖτ' ἂν ὑπὸ τῆς κτήσεως; Οὐδαμῶς, ἔφη. Τί δέ; εἴ τις κεκτημένος εἴη πλοῦτόν τε καὶ ἃ νῦν δὴ ἐλέγομεν πάντα τὰ ἀγαθά, χρῷτο δὲ αὐτοῖς μή, ἆρ' ἂν εὐδαιμονοῖ διὰ τὴν τούτων κτῆσιν τῶν ἀγαθῶν; Οὐ δῆτα, ὦ Σώκρατες. Δεῖ ἄρα, ἔφην, ὡς ἔοικε, μὴ μόνον κεκτῆσθαι τὰ τοιαῦτα ἀγαθὰ τὸν μέλλοντα εὐδαίμονα ἔσεσθαι, ἀλλὰ καὶ χρῆσθαι αὐτοῖς· ὡς οὐδὲν ὄφελος τῆς κτήσεως γίγνεται. Ἀληθῆ

λέγεις. Ἆρ᾽ οὖν, ὦ Κλεινία, ἤδη τοῦτο ἱκανὸν πρὸς τὸ εὐδαίμονα ποιῆσαί τινα, τό, τε κεκτῆσθαι τἀγαθὰ καὶ τὸ χρῆσθαι αὐτοῖς; Ἔμοιγε δοκεῖ. Πότερον, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἐὰν ὀρθῶς χρῆταί τις, ἢ ἐὰν μή; Ἐὰν ὀρθῶς. Καλῶς γε, ἦν δ᾽ ἐγώ, λέγεις. πλέον γάρ που, οἶμαι, θάτερόν ἐστιν, ἐάν τις χρῆται ὁτῳοῦν μὴ ὀρθῶς πράγματι, ἢ ἐὰν ἐᾷ. τὸ μὲν γάρ, κακόν· τὸ δέ, οὔτε κακόν, οὔτε ἀγαθόν· ἢ οὐχ οὕτω φαμέν; Ξυνεχώρει. Τί οὖν; ἐν τῇ ἐργασίᾳ τε καὶ χρήσει τῇ περὶ τὰ ξύλα, μῶν ἄλλο τί ἐστι τὸ ἀπεργαζόμενον ὀρθῶς χρῆσθαι, ἢ ἐπιστήμη ἡ τεκτονική; Οὐ δῆτα, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν που καὶ ἐν τῇ περὶ τὰ σκεύη ἐργασίᾳ, τὸ ὀρθῶς ἐπιστήμη ἐστὶν ἡ ἀπεργαζομένη. Ξυνέφη. Ἆρ᾽ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, καὶ περὶ τὴν χρείαν ὧν ἐλέγομεν τοπρῶτον τῶν ἀγαθῶν, πλούτου τε καὶ ὑγιείας καὶ κάλλους, τὸ ὀρθῶς πᾶσι τοῖς τοιούτοις χρῆσθαι, ἐπιστήμη ἦν ἡγουμένη καὶ κατορθοῦσα τὴν πρᾶξιν, ἢ ἄλλο τι; Ἐπιστήμη, ἦ δ᾽ ὅς. Οὐ μόνον ἄρα εὐτυχίαν, ἀλλὰ καὶ εὐπραγίαν, ὡς ἔοικεν, ἡ ἐπιστήμη παρέχει τοῖς ἀνθρώποις ἐν πάσῃ κτήσει τε καὶ πράξει. Ὡμολόγει. X. Ἆρ᾽ οὖν, ὦ πρὸς Διός, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὄφελός τι τῶν ἄλλων κτημάτων ἄνευ φρονήσεώς τε καὶ σοφίας; ἆρά γε ὀνίναιτ᾽ ἂν ἄνθρωπος πολλὰ κεκτημένος καὶ πολλὰ πράττων, νοῦν μὴ ἔχων; ἢ μᾶλλον ὀλίγα, νοῦν δὲ ἔχων; ὧδε δὲ σκόπει. οὐκ, ἐλάττω πράττων, ἐλάττω ἂν ἐξαμαρτάνοι, ἐλάττω δὲ ἁμαρτάνων, ἧττον ἂν κακῶς πράττοι, ἧττον δὲ κακῶς πράττων, ἄθλιος ἧττον ἂν εἴη; Πάνυ γ᾽,

ἔφη. Πότερον οὖν ἂν μᾶλλον ἐλάττω τις πράττοι πένης ὢν, ἢ πλούσιος; Πένης, ἔφη. Πότερον δὲ ἀσθενὴς, ἢ ἰσχυρός; Ἀσθενής. Πότερον δὲ ἔντιμος, ἢ ἄτιμος; Ἄτιμος. Πότερον δὲ ἀνδρεῖος ὢν καὶ σώφρων ἐλάττω ἂν πράττοι ἢ δειλός; Δειλός. Οὐκοῦν καὶ ἀργὸς μᾶλλον ἢ ἐργάτης; Ξυνεχώρει. Καὶ βραδὺς μᾶλλον ἢ ταχὺς, καὶ ἀμβλὺ ὁρῶν καὶ ἀκούων, μᾶλλον ἢ ὀξύ; Πάντα τὰ τοιαῦτα ξυνεχωροῦμεν ἀλλήλοις. Ἐν κεφαλαίῳ δ', ἔφην, ὦ Κλεινία, κινδυνεύει ξύμπαντα ἃ τοπρῶτον ἔφαμεν ἀγαθὰ εἶναι, οὐ περὶ τούτου ὁ λόγος αὐτοῖς εἶναι, ὅπως αὐτά γε καθ' αὑτὰ πέφυκεν ἀγαθὰ εἶναι, ἀλλ', ὡς ἔοικεν, ὧδ' ἔχει· ἐὰν μὲν αὐτῶν ἡγῆται ἀμαθία, μείζω κακὰ εἶναι τῶν ἐναντίων, ὅσῳ δυνατώτερα ὑπηρετεῖν τῷ ἡγουμένῳ κακῷ ὄντι· ἐὰν δὲ φρόνησίς τε καὶ σοφία, μείζω ἀγαθά· αὐτὰ δὲ καθ' αὑτὰ οὐδέτερα αὐτῶν οὐδενὸς ἄξια εἶναι. Φαίνεται, ἔφη, ὡς ἔοικεν, οὕτως ὡς σὺ λέγεις. Τί οὖν ἡμῖν ξυμβαίνει ἐκ τῶν εἰρημένων; ἄλλο τι ἢ τῶν μὲν ἄλλων οὐδὲν ὂν οὔτε ἀγαθὸν οὔτε κακόν, τούτοιν δὲ δυοῖν ὄντοιν, ἡ μὲν σοφία, ἀγαθόν, ἡ δὲ ἀμαθία, κακόν; Ὡμολόγει. XI. Ἔτι τοίνυν, ἔφην, τὸ λοιπὸν ἐπισκεψώμεθα· ἐπειδὴ εὐδαίμονες μὲν εἶναι προθυμούμεθα πάντες, ἐφάνημεν δὲ τοιοῦτοι γιγνόμενοι ἐκ τοῦ χρῆσθαί τε τοῖς πράγμασι καὶ ὀρθῶς χρῆσθαι, τὴν δὲ ὀρθότητα καὶ εὐτυχίαν ἐπιστήμη ἐστὶν ἡ παρέχουσα, δεῖ δή, ὡς ἔοικεν, ἐκ παντὸς τρόπου ἅπαντα ἄνδρα τοῦτο παρασκευάζεσθαι, ὅπως ὡς σοφώτατος ἔσται·

ἢ οὔ; Ναί, ἔφη. Καὶ παρὰ πατρός γε δήπου τοῦτο οἰόμενον δεῖν παραλαμβάνειν πολὺ μᾶλλον ἢ χρήματα, καὶ παρ' ἐπιτρόπων καὶ φίλων, τῶν τε ἄλλων καὶ τῶν φασκόντων ἐραστῶν εἶναι, καὶ ξένων καὶ πολιτῶν, δεόμενον καὶ ἱκετεύοντα σοφίας μεταδιδόναι, οὐδὲν αἰσχρόν, ὦ Κλεινία, οὐδὲ νεμεσητόν, ἕνεκα τούτου ὑπηρετεῖν καὶ δουλεύειν καὶ ἐραστῇ καὶ παντὶ ἀνθρώπῳ, ὁτιοῦν ἐθέλοντα ὑπηρετεῖν τῶν καλῶν ὑπηρετημάτων, προθυμούμενον σοφὸν γενέσθαι· ἢ οὐ δοκεῖ σοι, ἔφην ἐγώ, οὕτω; Πάνυ μὲν οὖν εὖ μοι δοκεῖς λέγειν, ἦ δ' ὅς. Εἰ ἔστι γε, ὦ Κλεινία, ἦν δ' ἐγώ, ἡ σοφία διδακτόν, ἀλλὰ μὴ ἀπὸ ταυτομάτου παραγίγνεται τοῖς ἀνθρώποις· τοῦτο γὰρ ἡμῖν ἔτι σκεπτέον, καὶ οὔπω διωμολογημένον ἐμοί τε καὶ σοί. Ἀλλ' ἔμοιγε, ἔφη, ὦ Σώκρατες, διδακτὸν εἶναι δοκεῖ. Καὶ ἐγὼ ἡσθεὶς εἶπον, Ἦ καλῶς λέγεις, ὦ ἄριστε ἀνδρῶν, καὶ εὖ ἐποίησας ἀπαλλάξας με σκέψεως πολλῆς περὶ τούτου αὐτοῦ, πότερον διδακτὸν ἢ οὐ διδακτὸν ἡ σοφία. νῦν οὖν ἐπειδή σοι καὶ διδακτὸν δοκεῖ, καὶ μόνον τῶν ὄντων εὐδαίμονα καὶ εὐτυχῆ ποιεῖν τὸν ἄνθρωπον, ἄλλο τι ἢ φαίης ἂν ἀναγκαῖον εἶναι φιλοσοφεῖν, καὶ αὐτὸς ἐν νῷ ἔχεις αὐτὸ ποι[illegible]; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὡς οἷόν τ[illegible]λιστα. Κἀγὼ ταῦτα ἄσμενος ἀκούσας, Τὸ μὲν ἐμόν, ἔφην, παράδειγμα, ὦ Διονυσόδωρέ τε καὶ Εὐθύδημε, οἵων ἐπιθυμῶ τῶν προτρεπτικῶν λόγων εἶναι, τοιοῦτον· ἰδιωτικὸν ἴσως καὶ μόλις διὰ μακρῶν λεγόμενον· σφῷν δὲ ὁπότερος

βούλεται, ταὐτὸν τοῦτο τέχνῃ πράττων ἐπιδειξάτω ἡμῖν. εἰ δὲ μὴ τοῦτο βούλεσθον, ὅθεν ἐγὼ ἀπέλειπον, τὸ ἑξῆς ἐπιδείξατον τῷ μειρακίῳ, πότερον πᾶσαν ἐπιστήμην δεῖ αὐτὸν κτᾶσθαι, ἢ ἔστι τις μία ἣν δεῖ λαβόντα εὐδαιμονεῖν τε καὶ ἀγαθὸν ἄνδρα εἶναι, καὶ τίς αὕτη. ὥςπερ γὰρ ἔλεγον ἀρχόμενος, περὶ πολλοῦ ἡμῖν τυγχάνει ὄν, τόνδε τὸν νεανίσκον σοφόν τε καὶ ἀγαθὸν γενέσθαι. XII. Ἐγὼ μὲν οὖν ταῦτα εἶπον, ὦ Κρίτων· τῷ δὲ μετὰ τοῦτο ἐσομένῳ πάνυ σφόδρα προςεῖχον τὸν νοῦν, καὶ ἐσκόπουν, τίνα ποτὲ τρόπον ἅψοιντο τοῦ λόγου, καὶ ὁπόθεν ἄρξοιντο, παρακελευόμενοι τῷ νεανίσκῳ σοφίαν τε καὶ ἀρετὴν ἀσκεῖν. ὁ οὖν πρεσβύτερος αὐτῶν, ὁ Διονυσόδωρος, πρότερος ἤρχετο τοῦ λόγου, καὶ ἡμεῖς πάντες ἐβλέπομεν πρὸς αὐτόν, ὡς αὐτίκα μάλα ἀκουσόμενοι θαυμασίους τινὰς λόγους· ὅπερ οὖν καὶ ξυνέβη ἡμῖν· θαυμαστὸν γάρ τινα, ὦ Κρίτων, ἀνὴρ κατῆρχε λόγον, οὗ σε ἄξιον ἀκοῦσαι, ὡς παρακελευστικὸς ὁ λόγος ἦν ἐπ' ἀρετήν· Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατές τε καὶ ὑμεῖς οἱ ἄλλοι, ὅσοι φατὲ ἐπιθυμεῖν τόνδε τὸν νεανίσκον σοφὸν γενέσθαι, πότερον παίζετε ταῦτα λέγοντες, ἢ ὡς ἀληθῶς ἐπιθυμεῖτε καὶ σπουδάζετε. Κἀγὼ διενοήθην, ὅτι ᾠηθήτην ἄρα ἡμᾶς τοπρότερον παίζειν, ἡνίκα ἐκελεύομεν διαλεχθῆναι τῷ νεανίσκῳ αὐτώ, καὶ διὰ ταῦτα προςεπαισάτην τε καὶ οὐκ ἐσπουδασάτην. ταῦτα οὖν διανοηθεὶς ἔτι μᾶλλον εἶπον, ὅτι θαυμαστῶς σπουδάζοιμεν. καὶ ὁ Διονυσόδωρος, Σκόπει μήν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὅπως μὴ

ἔξαρνος ἔσῃ ἃ νῦν λέγεις. Ἔσκεμμαι, ἦν δ' ἐγώ· οὐ γάρ μήποτ' ἔξαρνος γένωμαι. Τί οὖν, ἔφη, φατέ; βούλεσθε αὐτὸν σοφὸν γενέσθαι; Πάνυ μὲν οὖν. Νῦν δέ, ἦ δ' ὅς, Κλεινίας πότερον σοφός ἐστιν, ἢ οὔ; Οὔκουν φησί γέ πω· ἔστι δέ, ἦν δ' ἐγώ, οὐκ ἀλαζών. Ὑμεῖς δέ, ἔφη, βούλεσθε γενέσθαι αὐτὸν σοφόν, ἀμαθῆ δὲ μὴ εἶναι; Ὡμολογοῦμεν. Οὐκοῦν, ὃς μὲν οὐκ ἔστι, βούλεσθε αὐτὸν γενέσθαι, ὃς δ' ἔστι νῦν, μηκέτι εἶναι. Καὶ ἐγὼ ἀκούσας ἐθορυβήθην. Ὁ δέ μου θορυβουμένου ὑπολαβών, Ἄλλοτι οὖν, ἔφη, ἐπεὶ βούλεσθε αὐτόν, ὃς νῦν ἐστι, μηκέτι εἶναι, βούλεσθε αὐτόν, ὡς ἔοικεν, ἀπολωλέναι; καίτοι πολλοῦ ἂν ἄξιοι οἱ τοιοῦτοι εἶεν φίλοι τε καὶ ἐρασταί, οἵτινες τὰ παιδικὰ περὶ παντὸς ἂν ποιήσαιντο ἐξολωλέναι. Καὶ ὁ Κτήσιππος ἀκούσας ἠγανάκτησέ τε ὑπὲρ τῶν παιδικῶν, καὶ εἶπεν, Ὦ ξένε Θούριε, εἰ μὴ ἀγροικότερον, ἔφη, ἦν εἰπεῖν, εἶπον ἄν, σοι εἰς κεφαλήν, ὅ, τι μαθών μου καὶ τῶν ἄλλων καταψεύδῃ τοιοῦτο πρᾶγμα, ὃ ἐγὼ οἶμαι οὐδ' ὅσιον εἶναι λέγειν, ὡς ἐγὼ τόνδε βουλοίμην ἂν ἐξολωλέναι. XIII. Τί δέ, ἔφη, ὦ Κτήσιππε, ὁ Εὐθύδημος, ἦ δοκεῖ σοι οἷόν τ' εἶναι ψεύδεσθαι; Νὴ Δία, ἔφη, εἰ μὴ μαίνομαί γε. Πότερον λέγοντα τὸ πρᾶγμα περὶ οὗ ἂν ὁ λόγος ᾖ, ἢ μὴ λέγοντα; Λέγοντα, ἔφη. Οὐκοῦν εἴπερ λέγει αὐτό, οὐκ ἄλλο λέγει τῶν ὄντων, ἢ ἐκεῖνο ὅπερ λέγει; Πῶς γὰρ ἂν ἄλλως; ἔφη ὁ Κτήσιππος. Ἓν μὴν κἀκεῖνό γ' ἐστὶ τῶν ὄντων, ὃ λέγει, χωρὶς τῶν ἄλλων. Πάνυ γε. Οὐκοῦν ὁ ἐκεῖνο

λέγων τὸ ὄν, ἔφη, λέγει; Ναί. Ἀλλὰ μὴν ὅ γε τὸ ὂν λέγων, καὶ τὰ ὄντα, τἀληθῆ λέγει· ὥςτε ὁ Διονυσόδωρος, εἴπερ λέγει τὰ ὄντα, λέγει τἀληθῆ, καὶ οὐδὲν κατὰ σοῦ ψεύδεται. Ναί, ἔφη. Ἀλλ᾽ ὁ ταῦτα λέγων, ἔφη ὁ Κτήσιππος, ὦ Εὐθύδημε, οὐ τὰ ὄντα λέγει. Καὶ ὁ Εὐθύδημος, Τὰ δὲ μὴ ὄντα, ἔφη, ἄλλο τι ἢ οὐκ ἔστιν; Οὐκ ἔστιν. Ἄλλοτι οὖν οὐδαμοῦ τά γε μὴ ὄντα ὄντα ἐστί; Οὐδαμοῦ. Ἔστιν οὖν ὅπως περὶ ταῦτα τὰ μὴ ὄντα πράξειεν ἄν τίς τι, ὥςτ᾽ ἐκεῖνα ποιήσειεν ἂν καὶ ὁςτιςοῦν τὰ μηδαμοῦ ὄντα; Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη ὁ Κτήσιππος. Τί οὖν; οἱ ῥήτορες ὅταν λέγωσιν ἐν τῷ δήμῳ, οὐδὲν πράττουσι; Πράττουσι μὲν οὖν, ἦ δ᾽ ὅς. Οὐκοῦν εἴπερ πράττουσι, καὶ ποιοῦσι; Ναί. Τὸ λέγειν ἄρα πράττειν τε καὶ ποιεῖν ἐστιν· Ὡμολόγησεν. Οὐκ ἄρα τά γε μὴ ὄντ᾽, ἔφη, λέγει οὐδείς· ποιοῖ γὰρ ἂν ἤδη τί· σὺ δὲ ὡμολόγηκας τὰ μὴ ὄντα μὴ οἷόν τ᾽ εἶναι μηδένα ποιεῖν· ὥςτε κατὰ τὸν σὸν λόγον, οὐδεὶς ψευδῆ λέγει, ἀλλ᾽ εἴπερ λέγει Διονυσόδωρος, τἀληθῆ τε καὶ τὰ ὄντα λέγει. Νὴ Δία, ἔφη ὁ Κτήσιππος, ὦ Εὐθύδημε· ἀλλὰ τὰ ὄντα μὲν τρόπον τινὰ λέγει, οὐ μέντοι ὥς γε ἔχει. Πῶς λέγεις, ἔφη ὁ Διονυσόδωρος, ὦ Κτήσιππε; εἰσὶ γάρ τινες οἳ λέγουσι τὰ πράγματα ὡς ἔχει; Εἰσὶ μέντοι, ἔφη, οἱ καλοί τε κἀγαθοί, καὶ οἱ τἀληθῆ λέγοντες. Τί οὖν; ἦ δ᾽ ὅς· τἀγαθὰ οὐκ εὖ, ἔφη, ἔχει, τὰ δὲ κακὰ κακῶς; Συνεχώρει. Τοὺς δὲ καλούς τε καὶ ἀγαθοὺς ὁμολογεῖς λέγειν ὡς ἔχει τὰ πράγματα;

Ὁμολογῶ. Κακῶς ἄρα, ἔφη, λέγουσιν, ὦ Κτήσιππε, οἱ ἀγαθοὶ τὰ κακά, εἴπερ ὡς ἔχει λέγουσι. Ναὶ μὰ Δία, ἦ δ᾽ ὅς, σφόδρα γε τοὺς γοῦν κακοὺς ἀνθρώπους· ὧν σύ, ἐάν μοι πείθῃ, εὐλαβήσῃ εἶναι, ἵνα μή σε οἱ ἀγαθοὶ κακῶς λέγωσιν· ὡς εὖ οἶσθ᾽ ὅτι κακῶς λέγουσιν οἱ ἀγαθοὶ τοὺς κακούς. Ἦ καὶ τοὺς μεγάλους, ἔφη ὁ Εὐθύδημος, μεγάλως λέγουσι, καὶ τοὺς θερμοὺς θερμῶς; Μάλιστα δήπου, ἔφη ὁ Κτήσιππος· τοὺς γοῦν ψυχροὺς ψυχρῶς λέγουσί τε καὶ φασι διαλέγεσθαι. Σὺ μέν, ἔφη ὁ Διονυσόδωρος, λοιδορεῖ, ὦ Κτήσιππε, λοιδορεῖ. Μὰ Δί᾽ οὐκ ἔγωγε, ἦ δ᾽ ὅς, ὦ Διονυσόδωρε, ἐπεὶ φιλῶ σε· ἀλλὰ νουθετῶ σ᾽ ὡς ἑταῖρον, καὶ πειρῶμαι πείθειν μηδέποτε ἐναντίον ἐμοῦ οὕτως ἀγροίκως λέγειν, ὅτι ἐγὼ τούτους βούλομαι ἐξολωλέναι οὓς περὶ πλείστου ποιοῦμαι. XIV. Ἐγὼ οὖν, ἐπειδή μοι ἐδόκουν ἀγριοτέρως πρὸς ἀλλήλους ἔχειν, προσέπαιζόν τε τῷ Κτησίππῳ καὶ εἶπον ὅτι, Ὦ Κτήσιππε, ἐμοὶ μὲν δοκεῖ χρῆναι ἡμᾶς παρὰ τῶν ξένων δέχεσθαι ἃ λέγουσιν, ἐὰν ἐθέλωσι μεταδιδόναι, καὶ μὴ ὀνόματι διαφέρεσθαι. εἰ γὰρ ἐπίστανται οὕτως ἐξολλύναι ἀνθρώπους, ὥστ᾽ ἐκ πονηρῶν τε καὶ ἀφρόνων χρηστούς τε καὶ ἔμφρονας ποιεῖν, καὶ τοῦτο εἴτε αὐτὼ εὑρήκατον, εἴτε καὶ παρ᾽ ἄλλου του ἐμαθέτην φθόρον τινὰ καὶ ὄλεθρον τοιοῦτον, ὥστε ἀπολέσαντες πονηρὸν ὄντα, χρηστὸν πάλιν ἀποφῆναι· εἰ τοῦτο ἐπίστασθον — δῆλον δὲ ὅτι ἐπίστασθον· ἐφάτην γοῦν τὴν τέχνην σφῶν εἶναι τὴν νεωστὶ εὑρημένην, ἀγαθοὺς ποιεῖν τοὺς ἀνθρώ-

πους ἐκ πονηρῶν — ξυγχωρήσωμεν σὺν αὐτοῖν αὐτὸ· ἀπολεσάντων ἡμῖν τὸ μειράκιον καὶ φρόνιμον ποιησάντων, καὶ ἅπαντάς γε ἡμᾶς τοὺς ἄλλους. εἰ δὲ ὑμεῖς οἱ νέοι φοβεῖσθε, ὥςπερ ἐν Καρί, ἐν ἐμοὶ ἔστω ὁ κίνδυνος· ὡς ἐγώ, ἐπειδὴ καὶ πρεσβύτης εἰμί, παρακινδυνεύειν ἕτοιμος, καὶ παραδίδωμι ἐμαυτὸν Διονυσοδώρῳ τούτῳ, ὥςπερ τῇ Μηδείᾳ τῇ Κόλχῳ· ἀπολλύτω με, καὶ εἰ μὲν βούλεται, ἑψέτω, εἰ δ', ὅ, τι βούλεται, τοῦτο ποιείτω· μόνον χρηστὸν ἀποφηνάτω. Καὶ ὁ Κτήσιππος, Ἐγὼ μέν, ἔφη, καὶ αὐτός, ὦ Σώκρατες, ἕτοιμός εἰμι παρέχειν ἐμαυτὸν τοῖς ξένοις, καὶ ἐὰν βούλωνται δέρειν ἔτι μᾶλλον ἢ νῦν δέρουσιν, εἴ μοι ἡ δορὰ μὴ εἰς ἀσκὸν τελευτήσει, ὥςπερ ἡ τοῦ Μαρσύου, ἀλλ' εἰς ἀρετήν. καίτοι με οἴεται Διονυσόδωρος οὑτοσὶ χαλεπαίνειν αὐτῷ· ἐγὼ δὲ οὐ χαλεπαίνω, ἀλλ' ἀντιλέγω πρὸς ταῦτα ἅ μοι δοκεῖ πρός με μὴ καλῶς λέγειν. ἀλλὰ σὺ τὸ ἀντιλέγειν, ἔφη, ὦ Διονυσόδωρε, μὴ κάλει λοιδορεῖσθαι· ἕτερον γάρ τί ἐστι τὸ λοιδορεῖσθαι. XV. Καὶ ὁ Διονυσόδωρος, Ὡς ὄντος, ἔφη, τοῦ ἀντιλέγειν, ὦ Κτήσιππε, ποιεῖ τοὺς λόγους; Πάντως δήπου, ἔφη, καὶ σφόδρα· ἢ σύ, ὦ Διονυσόδωρε, οὐκ οἴει εἶναι ἀντιλέγειν; Οὔκουν σύ γ' ἄν, ἔφη, ἀποδείξαις πώποτε ἀκούσας οὐδενὸς ἀντιλέγοντος ἑτέρου ἑτέρῳ. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. ἀλλὰ ἀκούωμεν νῦν, εἴ σοι ἀποδείκνυμι ἀντιλέγοντος Κτησίππου Διονυσοδώρῳ. ἦ καὶ ὑπόσχοις ἂν τούτου λόγον; Πάνυ, ἔφη. Τί οὖν; ἦ δ' ὅς; εἰσὶν ἑκάστῳ τῶν ὄντων λόγοι; Πάνυ γε. Οὐκοῦν

ὡς ἔστιν ἕκαστον, ἢ ὡς οὐκ ἔστιν; Ὡς ἔστιν. Εἰ γὰρ μέμνησαι, ἔφη, ὦ Κτήσιππε, καὶ ἄρτι ἐπεδείξαμεν μηδένα λέγοντα ὡς οὐκ ἔστι· τὸ γὰρ μὴ ὂν οὐδεὶς ἐφάνη λέγων. Τί οὖν δὴ τοῦτο; ἦ δ' ὃς ὁ Κτήσιππος· ἧττόν τι ἀντιλέγωμεν ἐγώ τε καὶ σύ; Πότερον οὖν, ἦ δ' ὅς, ἀντιλέγοιμεν ἂν τὸν τοῦ αὐτοῦ πράγματος λόγον ἀμφότεροι λέγοντες, ἢ οὕτω μὲν ἂν δήπου ταὐτὰ λέγοιμεν; Ξυνεχώρει. Ἀλλ' ὅταν μηδέτερος, ἔφη, τὸν τοῦ πράγματος λόγον λέγῃ, τότε ἀντιλέγοιμεν ἄν; ἢ οὕτω γε τοπαράπαν οὐδ' ἂν μεμνημένος εἴη τοῦ πράγματος οὐδέτερος ἡμῶν; Καὶ τοῦτο ξυνωμολόγει. Ἀλλ' ἆρα, ἔφη, ὅταν ἐγὼ μὲν τὸν τοῦ πράγματος λόγον λέγω, σὺ δὲ ἄλλου τινός, ἆρα τότε ἀντιλέγομεν; ἢ ἐγὼ λέγω μὲν τὸ πρᾶγμα, σὺ δὲ οὐδὲ λέγεις τοπαράπαν; ὁ δὲ μὴ λέγων τῷ λέγοντι πῶς ἂν ἀντιλέγοι; XVI. Καὶ ὁ μὲν Κτήσιππος ἐσίγησεν· ἐγὼ δὲ θαυμάσας τὸν λόγον, Πῶς, ἔφην, ὦ Διονυσόδωρε, λέγεις; οὐ γάρ τοι ἀλλὰ τοῦτόν γε τὸν λόγον πολλῶν δὴ καὶ πολλάκις ἀκηκοὼς ἀεὶ θαυμάζω. καὶ γὰρ οἱ ἀμφὶ Πρωταγόραν σφόδρα ἐχρῶντο αὐτῷ, καὶ οἱ ἔτι παλαιότεροι· ἐμοὶ δὲ ἀεὶ θαυμαστός τις δοκεῖ εἶναι, καὶ τούς τε ἄλλους ἀνατρέπων καὶ αὐτὸς αὑτόν. οἶμαι δὲ αὐτοῦ τὴν ἀλήθειαν παρὰ σοῦ κάλλιστα πεύσεσθαι. ἄλλο τι ἢ ψευδῆ λέγειν οὐκ ἔστι; τοῦτο γὰρ δύναται ὁ λόγος· ἦ γάρ; ἀλλ' ἢ λέγοντα, τἀληθῆ λέγειν, ἢ μὴ λέγειν; Ξυνεχώρει. Πότερον οὖν ψευδῆ μὲν λέγειν οὐκ ἔστι, δοξάζειν μέντοι ἔστιν; Οὐδὲ

δοξάζειν, ἔφη. Οὐδ᾽ ἄρα ψευδής, ἦν δ᾽ ἐγώ, δόξα ἐστὶ τοπαράπαν. Οὐκ, ἔφη. Οὐδ᾽ ἄρα ἀμαθία, οὐδ᾽ ἀμαθεῖς ἄνθρωποι. ἢ οὐ τοῦτ᾽ ἂν εἴη ἀμαθία, εἴπερ εἴη, τὸ ψεύδεσθαι τῶν πραγμάτων; Πάνυ γε, ἔφη. Ἀλλὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν, ἦν δ᾽ ἐγώ. Οὐκ, ἔφη. Λόγου ἕνεκα, ὦ Διονυσόδωρε, λέγεις τὸν λόγον, ἵνα δὴ ἄτοπον λέγῃς, ἢ ὡς ἀληθῶς δοκεῖ σοι οὐδεὶς εἶναι ἀμαθὴς ἀνθρώπων; Ἀλλὰ σύ, ἔφη, ἔλεγξον. Ἦ καὶ ἔστι τοῦτο κατὰ τὸν σὸν λόγον, ἐξελέγξαι, μηδενὸς ψευδομένου; Οὐκ ἔστιν, ἔφη ὁ Εὐθύδημος. Οὐδ᾽ ἄρα ἐκέλευον, ἔφη, ἐγὼ νῦν δή, ὁ Διονυσόδωρος, ἐξελέγξαι· τὸ γὰρ μὴ ὂν πῶς ἄν τις κελεύσαι; Ὦ Εὐθύδημε, ἦν δ᾽ ἐγώ, τὰ σοφὰ ταῦτα καὶ τὰ εὖ ἔχοντα οὐ πάνυ τι μανθάνω, ἀλλὰ ταχέως πως ἐννοῶ. ἴσως μὲν οὖν φορτικώτερόν τι ἐρήσομαι, ἀλλὰ ξυγγίγνωσκε· ὅρα δέ· εἰ γὰρ μήτε ψεύδεσθαι ἐστί, μήτε ψευδῆ δοξάζειν, μήτε ἀμαθῆ εἶναι, ἄλλοτι οὐδ᾽ ἐξαμαρτάνειν ἐστίν, ὅταν τίς τι πράττῃ; πράττοντα γὰρ οὐκ ἔστιν ἁμαρτάνειν τούτου ὃ πράττει. οὐχ οὕτω λέγετε; Πάνυ γ᾽, ἔφη. Τοῦτό ἐστιν ἤδη, ἦν δ᾽ ἐγώ, τὸ φορτικὸν ἐρώτημα. εἰ γὰρ μὴ ἁμαρτάνομεν μήτε πράττοντες, μήτε λέγοντες, μήτε διανοούμενοι, ὑμεῖς, ὦ πρὸς Διός, εἰ ταῦτα οὕτω ἔχει, τίνος διδάσκαλοι ἥκετε; ἢ οὐκ ἄρτι ἔφατε ἀρετὴν κάλλιστ᾽ ἂν παραδοῦναι ἀνθρώπων τῷ ἐθέλοντι μανθάνειν; Εἶτ᾽ ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Διονυσόδωρος ὑπολαβών, οὕτως εἶ κρόνος, ὥστε ἃ τοπρῶτον εἴπομεν, νῦν ἀναμιμνήσκῃ, καὶ εἴ τι πέρυσιν εἶπον,

νῦν ἀναμνησθήσῃ, τοῖς δ' ἐν τῷ παρόντι λεγομένοις οὐχ ἕξεις ὅ, τι χρῇ; Καὶ γάρ, ἔφην ἐγώ, χαλεποί εἰσι πάνυ εἰκότως· παρὰ σοφῶν γὰρ λέγονται. ἐπεὶ καὶ τούτῳ τῷ τελευταίῳ παγχάλεπον χρήσασθαί ἐστιν, ᾧ λέγεις. τὸ γάρ, οὐκ ἔχω ὅ, τι χρῶμαι, τί ποτε λέγεις, ὦ Διονυσόδωρε; ἢ δηλονότι ὡς οὐκ ἔχω ἐξελέγξαι αὐτόν; ἐπεὶ εἰπέ, τί σοι ἄλλο ἐννοεῖ τοῦτο τὸ ῥῆμα, τό, οὐκ ἔχω ὅ, τι χρήσωμαι τοῖς λόγοις. Ἄλλο σὺ λέγεις, ἔφη, τοῦτο τὸ πάνυ χαλεπὸν χρῆσθαι; ἐπεὶ ἀπόκριναι. Πρίν σε ἀποκρίνασθαι, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Διονυσόδωρε; Οὐκ ἀποκρινεῖ; ἔφη. Ἦν καὶ δίκαιον; Δίκαιον μέντοι, ἔφη. Κατὰ τίνα λόγον; ἦν δ' ἐγώ· ἢ δηλονότι κατὰ τόνδε, ὅτι σὺ νῦν πάνσοφός τις ἡμῖν ἀφῖξαι περὶ λόγους, καὶ οἶσθα ὅτε δεῖ ἀποκρίνασθαι, καὶ ὅτε μή; καὶ νῦν οὐδ' ἂν ὁτιοῦν ἀποκρίνῃ, ἅτε γιγνώσκων ὅτι οὐ δεῖ; Λαλεῖς, ἔφη, ἀμελήσας ἀποκρίνασθαι, [καὶ ἅτε μὴ] ἀλλ' ὦ 'γαθέ, πείθου καὶ ἀποκρίνου· ἐπειδὴ καὶ ὁμολογεῖς με σοφὸν εἶναι. XVII. Πειστέον ..., ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἀνάγκη, ὡς ἔοικε· σὺ γὰρ ἄρχεις. ἀλλ' ἐρώτα. Πότερον οὖν ψυχὴν ἔχοντα νοεῖ τὰ νοοῦντα, ἢ καὶ τὰ ἄψυχα; Τὰ ψυχὴν ἔχοντα. Οἶσθα οὖν τι, ἔφη, ῥῆμα ψυχὴν ἔχον; Μὰ Δί', οὐκ ἔγωγε. Τί οὖν ἄρτι ἤρου ὅ, τι μοι νοοῖ τὸ ῥῆμα; Τί ἄλλο γε, ἦν δ' ἐγώ, ἢ ἐξήμαρτον διὰ τὴν βλακείαν; ἢ οὐκ ἐξήμαρτον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ὀρθῶς εἶπον, εἰπὼν ὅτι νοεῖ τὰ ῥήματα; πότερα φῂς ἐξαμαρτάνειν με ἢ οὔ; εἰ γὰρ μὴ ἐξήμαρτον, οὐδὲ σὺ ἐξελέγξεις, καίπερ

σοφὸς ὤν, οὐδ' ἔχεις ὅ,τι χρῇ τῷ λόγῳ· εἰ δ' ἐξήμαρτον, οὐδ' οὕτως ὀρθῶς λέγεις, φάσκων οὐκ εἶναι ἐξαμαρτάνειν· καὶ ταῦτα οὐ πρὸς ἃ πέρυσιν ἔλεγες λέγω, ἀλλὰ ἔοικεν, ἔφην ἐγώ, ὦ Διονυσόδωρέ τε καὶ Εὐθύδημε, οὗτος μὲν ὁ λόγος ἐν ταὐτῷ μένειν, καὶ ἔτι ὥσπερ τὸ παλαιὸν καταβαλὼν πίπτειν· καὶ ὥστε μὴ τοῦτο πάσχειν, οὐδ' ὑπὸ τῆς ὑμετέρας που τέχνης ἐξευρῆσθαι, καὶ ταῦτα οὑτωσὶ θαυμαστῆς οὔσης εἰς ἀκρίβειαν λόγων. Καὶ ὁ Κτήσιππος, Θαυμάσιά γε λέγετ', ἔφη, ὦ ἄνδρες Θούριοι, εἴτε Χῖοι, εἴθ' ὁπόθεν καὶ ὅπῃ χαίρετον ὀνομαζόμενοι· ὡς ὑμῖν οὐδὲν μέλει τοῦ παραληρεῖν. Καὶ ἐγὼ φοβηθεὶς μὴ λοιδορία γένηται, πάλιν κατεπράϋνον τὸν Κτήσιππον, καὶ εἶπον, Ὦ Κτήσιππε, καὶ νῦν δὴ ἃ πρὸς Κλεινίαν ἔλεγον, καὶ πρὸς σὲ ταὐτὰ ταῦτα λέγω, ὅτι οὐ γιγνώσκεις τῶν ξένων τὴν σοφίαν, ὅτι θαυμασία ἐστίν, ἀλλ' οὐκ ἐθέλετον ἡμῖν ἐπιδείξασθαι σπουδάζοντε, ἀλλὰ τὸν Πρωτέα μιμεῖσθον τὸν Αἰγύπτιον σοφιστήν, γοητεύοντε ἡμᾶς. ἡμεῖς οὖν τὸν Μενέλαον μιμώμεθα, καὶ μὴ ἀφιώμεθα τοῖν ἀνδροῖν, ἕως ἂν ἡμῖν ἐκφανῆτον ἐφ' ᾧ αὐτὼ σπουδάζετον· οἶμαι γάρ τι αὐτοῖν πάγκαλον φανεῖσθαι, ἐπειδὰν ἄρξωνται σπουδάζειν· ἀλλὰ δεώμεθα καὶ παραμυθώμεθα καὶ προσευχώμεθα αὐτοῖν ἐκφανῆναι. XVIII. Ἐγὼ οὖν μοι δοκῶ καὶ αὐτὸς πάλιν ὑφηγήσασθαι οἵω προσεύχομαι αὐτὼ φανῆναί μοι. ὅθεν γὰρ τὸ πρότερον ἀπέλιπον, τὰ ἑξῆς τούτοις πειράσομαι, ὅπως ἂν δύνωμαι, διελθεῖν, ἵνα πως ἐκκαλέσωμαι

καὶ ἐλεήσαντέ με καὶ οἰκτείραντε ξυντεταμένον καὶ σπουδάζοντα καὶ αὐτὼ σπουδάσητον. σὺ δέ, ὦ Κλεινία, ἔφην, ἀνάμνησόν με πόθεν τότ' ἀπελίπομεν. ὡς μὲν οὖν ἐγῷμαι, ἐνθένδε ποθέν· φιλοσοφητέον ὡμολογήσαμεν τελευτῶντες· ἦ γάρ; Ναί, ἦ δ' ὅς. Ἡ δέ γε φιλοσοφία, κτῆσις ἐπιστήμης· οὐχ οὕτως; ἔφην. Ναί, ἔφη. Τίνα ποτ' οὖν ἂν κτησάμενοι ἐπιστήμην, ὀρθῶς κτησαίμεθα; ἆρ' οὐ τοῦτο μὲν ἁπλοῦν, ὅτι ταύτην ἥτις ἡμᾶς ὀνήσει; Πάνυ γ', ἔφην. Ἆρ' οὖν ἡμᾶς ἄν τι ὀνήσειεν, εἰ ἐπισταίμεθα γιγνώσκειν περιϊόντες, ὅπου τῆς γῆς χρυσίον πλεῖστον κατορώρυκται; Ἴσως, ἔφη. Ἀλλὰ τοπρότερον, ἦν δ' ἐγώ, τοῦτό γε ἐξηλέγξαμεν, ὅτι οὐδὲν πλέον, οὐδ' εἰ ἄνευ πραγμάτων καὶ τοῦ ὀρύττειν τὴν γῆν, τὸ πᾶν ἡμῖν χρυσίον γένοιτο· ὥστε οὐδ' εἰ τὰς πέτρας χρυσᾶς ἐπισταίμεθα ποιεῖν, οὐδενὸς ἂν ἀξία ἡ ἐπιστήμη εἴη. εἰ γὰρ μὴ κεχρῆσθαι ἐπιστησόμεθα τῷ χρυσίῳ, οὐδὲν ὄφελος αὐτοῦ ἐφάνη ὄν. ἦ οὐ μέμνησαι; ἔφην ἐγώ. Πάνυ γ', ἔφη, μέμνημαι. Οὐδέ γε, ὡς ἔοικε, τῆς ἄλλης ἐπιστήμης ὄφελος γίγνεται οὐδέν, οὔτε χρηματιστικῆς, οὔτε ἰατρικῆς, οὔτε ἄλλης οὐδεμιᾶς, ἥτις ποιεῖν τι ἐπίσταται, χρῆσθαι δὲ μὴ ᾧ ἂν ποιήσῃ· οὐχ οὕτως; Ξυνέφη. Οὐδ' εἴγε εἴ τις ἐστὶν ἐπιστήμη ὥστε ἀθανάτους ποιεῖν, ἄνευ τοῦ ἐπίστασθαι τῇ ἀθανασίᾳ χρῆσθαι, οὐδὲ ταύτης ἔοικεν ὄφελος οὐδέν, εἴ τι δεῖ τοῖς πρόσθεν ὡμολογημένοις τεκμαίρεσθαι. Ξυνεδόκει ἡμῖν πάντα ταῦτα. XIX. Τοιαύτης τινὸς ἄρα ἡμῖν ἐπιστήμης δεῖ, ὦ καλὲ παῖ, ἦν δ' ἐγώ,

ἐν ᾗ ξυμπέπτωκεν ἅμα τό, τε ποιεῖν καὶ τὸ ἐπίστασθαι χρῆσθαι τούτῳ ὃ ἂν ποιῇ. Φαίνεται, ἔφη. Πολλοῦ ἄρα δεῖ, ὡς ἔοικεν, ἡμᾶς λυροποιοὺς δεινοὺς εἶναι, καὶ τοιαύτης τινὸς ἐπιστήμης ἐπηβόλους. ἐνταῦθα γὰρ δὴ χωρὶς μὲν ἡ ποιοῦσα τέχνη, χωρὶς δὲ ἡ χρωμένη διήρηται, τοῦ αὐτοῦ πέρι· ἡ γὰρ λυροποιϊκὴ καὶ ἡ κιθαριστικὴ πολὺ διαφέρετον ἀλλήλοιν. οὐχ οὕτω; Ξυνέφη. Οὐδὲ μὴν αὐλοποιϊκῆς γε δηλονότι δεόμεθα· καὶ γὰρ αὕτη ἑτέρα τοιαύτη. Ξυνεδόκει. Ἀλλὰ πρὸς θεῶν, ἔφην ἐγώ, εἰ τὴν λογοποιϊκὴν τέχνην μάθοιμεν, ἆρά ἐστιν αὕτη ἣν ἔδει κεκτημένους ἡμᾶς εὐδαίμονας εἶναι; Οὐκ οἶμαι, ἔφη, ἐγώ, ὁ Κλεινίας ὑπολαβών. Τίνι τεκμηρίῳ, ἦν δ' ἐγώ, χρῇ; Ὁρῶ, ἔφη, τινὰς λογοποιούς, οἳ τοῖς ἰδίοις λόγοις οἷς αὐτοὶ ποιοῦσιν οὐκ ἐπίστανται χρῆσθαι, ὥςπερ οἱ λυροποιοὶ ταῖς λύραις, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἄλλοι δυνατοὶ χρῆσθαι οἷς ἐκεῖνοι εἰργάσαντο οἱ λογοποιεῖν αὐτοὶ ἀδύνατοι. δῆλον οὖν ὅτι καὶ περὶ λόγους χωρὶς ἡ τοῦ ποιεῖν τέχνη καὶ ἡ τοῦ χρῆσθαι. Ἱκανόν μοι δοκεῖς, ἔφην ἐγώ, τεκμήριον λέγειν ὅτι οὐχ αὕτη ἐστὶν ἡ τῶν λογοποιῶν τέχνη, ἣν ἂν κτησάμενός τις εὐδαίμων εἴη. καίτοι ἐγὼ ᾤμην ἐνταῦθά που φανήσεσθαι τὴν ἐπιστήμην ἣν δὴ πάλαι ζητοῦμεν. καὶ γάρ μοι οἵ τε ἄνδρες αὐτοὶ οἱ λογοποιοί, ὅταν ξυγγένωμαι αὐτοῖς, ὑπέρσοφοι, ὦ Κλεινία, δοκοῦσιν εἶναι, καὶ αὐτὴ ἡ τέχνη αὐτῶν θεσπεσία τὶς καὶ ὑψηλή. καὶ μέντοι οὐδὲν θαυμαστόν. ἔστι γὰρ τῆς τῶν ἐπῳδῶν τέχνης μόριον, σμι-

κρῷ τε ἐκείνης ὑποδεεστέρα. ἡ μὲν γὰρ τῶν ἐπῳδῶν, ἔχεών τε καὶ φαλαγγίων καὶ σκορπίων καὶ τῶν ἄλλων θηρίων τε καὶ νόσων κήλησίς ἐστιν· ἡ δέ, δικαστῶν τε καὶ ἐκκλησιαστῶν καὶ τῶν ἄλλων ὄχλων κήλησίς τε καὶ παραμυθία τυγχάνει οὖσα· ἤ σοι, ἔφην ἐγώ, ἄλλως πως δοκεῖ; Οὔκ, ἀλλ' οὕτω μοι φαίνεται, ἔφη, ὡς σὺ λέγεις. XX. Ποῖ οὖν, ἔφην ἐγώ, τραποίμεθ' ἂν ἔτι; ἐπὶ ποίαν τέχνην; Ἐγὼ μὲν οὐκ εὐπορῶ, ἔφη. Ἀλλ', ἦν δ' ἐγώ, οἶμαι εὑρηκέναι. Τίνα; ἔφη ὁ Κλεινίας. Ἡ στρατηγική μοι δοκεῖ, ἔφην, τέχνη παντὸς μᾶλλον εἶναι ἣν ἄν τις κτησάμενος εὐδαίμων εἴη. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. Πῶς; ἦν δ' ἐγώ. Θηρευτική τις ἥδε γέ ἐστι τέχνη ἀνθρώπων. Τί δὴ οὖν; ἔφην ἐγώ. Οὐδεμία, ἔφη, τῆς θηρευτικῆς αὐτῆς ἐπιπλέον ἐστὶν, ἢ ὅσον θηρεῦσαι καὶ χειρώσασθαι· ἐπειδὰν δὲ χειρώσωνται τοῦτο ὃ ἂν θηρεύσωνται, οὐ δύνανται τούτῳ χρῆσθαι, ἀλλ' οἱ μὲν κυνηγέται καὶ οἱ ἁλιεῖς τοῖς ὀψοποιοῖς παραδιδόασιν· οἱ δ' αὖ γεωμέτραι καὶ οἱ ἀστρονόμοι, καὶ οἱ λογιστικοὶ — θηρευτικοὶ γάρ εἰσι καὶ οὗτοι· οὐ γὰρ ποιοῦσιν τὰ διαγράμματα ἕκαστοι τούτων, ἀλλὰ τὰ ὄντα ἀνευρίσκουσιν — ἅτε οὖν χρῆσθαι αὐτοὶ αὐτοῖς οὐκ ἐπιστάμενοι, ἀλλὰ θηρεῦσαι μόνον, παραδιδόασι δή που τοῖς διαλεκτικοῖς καταχρῆσθαι αὐτῶν τοῖς εὑρήμασιν, ὅσοι γε αὐτῶν μὴ παντάπασιν ἀνόητοί εἰσιν. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ κάλλιστε καὶ σοφώτατε Κλεινία τοῦτο οὕτως ἔχει; Πάνυ μὲν οὖν, καὶ οἵ γε στρατηγοί, ἔφη, οὕτω τὸν αὐτὸν τρόπον,

ἐπειδὰν ἢ πόλιν τινὰ θηρεύσωνται ἢ στρατόπεδον, παραδιδόασι τοῖς πολιτικοῖς ἀνδράσι· αὐτοὶ γὰρ οὐκ ἐπίστανται χρῆσθαι τούτοις ἃ ἐθήρευσαν· ὥσπερ, οἶμαι, οἱ ὀρτυγοθῆραι τοῖς ὀρτυγοτρόφοις παραδιδόασιν. εἰ οὖν, ἦ δ' ὅς, δεόμεθα ἐκείνης τῆς τέχνης ἥτις ἄν, ᾧ ἂν κτήσηται, ἢ ποιήσασα ἢ θηρευσαμένη, αὐτὴ καὶ ἐπιστήσεται χρῆσθαι, καὶ ἡ τοιαύτη ποιήσει ἡμᾶς μακαρίους, ἄλλην δή τινα, ἔφη, ζητητέον ἀντὶ τῆς στρατηγικῆς. XXI. *ΚΡ.* Τί λέγεις σύ, ὦ Σώκρατες; ἐκεῖνο τὸ μειράκιον τοιαῦτ' ἐφθέγξατο; *ΣΩ.* Οὐκ οἴει, ὦ Κρίτων; *ΚΡ.* Μὰ Δί', οὐ μέντοι· οἶμαι γὰρ αὐτὸν ἐγώ, εἰ ταῦτ' εἶπεν, οὔτ' Εὐθυδήμου οὔτε ἄλλου οὐδενὸς ἔτ' ἀνθρώπου δεῖσθαι εἰς παιδείαν. *ΣΩ.* Ἀλλ' ἄρα, ὦ πρὸς Διός, μὴ ὁ Κτήσιππος ἦν ὁ ταῦτ' εἰπών, ἐγὼ δὲ οὐ μέμνημαι; *ΚΡ.* Ποῖος Κτήσιππος; *ΣΩ.* Ἀλλὰ μὴν τόγε εὖ οἶδα, ὅτι οὔτε ὁ Εὐθύδημος, οὔτε Διονυσόδωρος ἦν ὁ εἰπὼν ταῦτα. ἀλλ', ὦ δαιμόνιε Κρίτων, μή τις τῶν κρειττόνων παρὼν αὐτὰ ἐφθέγξατο; ὅτι γὰρ ἤκουσά γε ταῦτα, εὖ οἶδα. *ΚΡ.* Ναὶ μὰ Δία, ὦ Σώκρατες· τῶν κρειττόνων μέντοι τις ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ πολύ γε. ἀλλὰ μετὰ τοῦτο ἔτι τίνα ἐζητήσατε τέχνην; καὶ εὕρετε ἐκείνην, ἢ οὐχ εὕρετε, ἧς ἕνεκα ἐζητεῖτε; *ΣΩ.* Πόθεν, ὦ μακάριε, εὕρομεν; ἀλλ' ἦμεν πάνυ γελοῖοι, ὥσπερ τὰ παιδία τὰ τοὺς κορυδοὺς διώκοντα· ἀεὶ ᾠόμεθα ἑκάστην τῶν ἐπιστημῶν αὐτίκα λήψεσθαι, αἱ δ' ἀεὶ ὑπεξέφυγον. τὰς μὲν οὖν πολλὰς τί ἄν σοι λέγοιμι; ἐπὶ δὲ δὴ τὴν

βασιλικὴν ἐλθόντες τέχνην, καὶ διασκοπούμενοι αὐτὴν, εἰ αὐτὴ εἴη ἡ τὴν εὐδαιμονίαν παρέχουσά τε καὶ ἀπεργαζομένη, ἐνταῦθα ὥςπερ εἰς λαβύρινθον ἐμπεσόντες, οἰόμενοι ἤδη ἐπὶ τέλει εἶναι, περικάμψαντες πάλιν, ὥςπερ ἐν ἀρχῇ τῆς ζητήσεως ἀνεφάνημεν ὄντες, καὶ τοῦ ἴσου δεόμενοι ὅσου περ ὅτε τὸ πρῶτον ἐζητοῦμεν. KP. Πῶς δὴ τοῦτο ὑμῖν ξυνέβη, ὦ Σώκρατες; XXII. ΣΩ. Ἐγὼ φράσω· ἔδοξε γὰρ δὴ ἡμῖν ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ βασιλικὴ τέχνη ἡ αὐτὴ εἶναι. KP. Τί οὖν δή; ΣΩ. Ταύτῃ τῇ τέχνῃ ἥ τε στρατηγικὴ καὶ αἱ ἄλλαι παραδιδόναι ἄρχειν τῶν ἔργων ὧν αὐταὶ δημιουργοί εἰσιν, ὡς μόνῃ ἐπισταμένῃ χρῆσθαι. σαφῶς οὖν ἐδόκει ἡμῖν αὕτη εἶναι ἣν ζητοῦμεν, καὶ ἡ αἰτία τοῦ ὀρθῶς πράττειν ἐν τῇ πόλει, καὶ ἀτεχνῶς, κατὰ τὸ Αἰσχύλου ἰαμβεῖον, μόνη ἐν τῇ πρύμνῃ καθῆσθαι τῆς πόλεως, πάντα κυβερνῶσα καὶ πάντων ἄρχουσα, καὶ πάντα χρήσιμα ποιεῖν. KP. Οὐκοῦν καλῶς ὑμῖν ἐδόκει, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Σὺ κρινεῖς, ὦ Κρίτων, ἐὰν βούλῃ ἀκούειν καὶ τὰ μετὰ ταῦτα ξυμβάντα ἡμῖν. αὖθις γὰρ δὴ πάλιν ἐσκοποῦμεν ὡδέ πως· φέρε, πάντων ἄρχουσα ἡ βασιλικὴ τέχνη τί ἡμῖν ἀπεργάζεται ἔργον; ἢ οὐδέν; πάντως δήπου, ἡμεῖς ἔφαμεν πρὸς ἀλλήλους. οὐ καὶ σὺ ἂν ταῦτα φαίης, ὦ Κρίτων; KP. Ἔγωγε. ΣΩ. Τί οὖν ἂν φαίης αὐτῆς ἔργον εἶναι; ὥςπερ εἰ ἐγώ σε ἐρωτῴην, πάντων ἄρχουσα ἡ ἰατρική, ὧν ἄρχει, τί ἔργον παρέχεται; οὐ τὴν ὑγίειαν φαίης; KP. Ἔγωγε. ΣΩ. Τί δέ, ἡ ὑμετέρα τέχνη ἡ γεωργία; πάντων ἄρ-

χουσα, ὧν ἄρχει, τί ἀπεργάζεται; οὐ τὴν τροφὴν ἂν φαίης τὴν ἐκ τῆς γῆς παρέχειν ἡμῖν; ΚΡ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τί δέ; ἡ βασιλικὴ πάντων ἄρχουσα, ὧν ἄρχει, τί ἀπεργάζεται; ἴσως οὐ πάνυ γ' εὐπορεῖς. ΚΡ. Μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς, ὦ Κρίτων, ἀλλὰ τοσόνδε γε οἶσθα, ὅτι εἴπερ ἐστὶν αὕτη, ἣν ἡμεῖς ζητοῦμεν, ὠφέλιμον αὐτὴν δεῖ εἶναι. ΚΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀγαθόν γέ τι δεῖ ἡμῖν αὐτὴν παραδιδόναι; ΚΡ. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀγαθὸν δέ γέ που ὡμολογήσαμεν ἀλλήλοις ἐγώ τε καὶ Κλεινίας οὐδὲν εἶναι ἄλλο ἢ ἐπιστήμην τινά. ΚΡ. Ναί, οὕτως ἔλεγες. ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ μὲν ἄλλα ἔργα ἃ φαίη ἄν τις πολιτικῆς εἶναι, (πολλὰ δέ που ταῦτ' ἂν εἴη, οἷον, πλουσίους τοὺς πολίτας παρέχειν καὶ ἐλευθέρους καὶ ἀστασιάστους,) πάντα ταῦτα οὔτε κακὰ οὔτε ἀγαθὰ ἐφάνη, ἔδει δὲ σοφοὺς ποιεῖν καὶ ἐπιστήμης μεταδιδόναι, εἴπερ ἔμελλεν αὕτη εἶναι ἡ ὠφελοῦσά τε καὶ εὐδαίμονας ποιοῦσα. ΚΡ. Ἔστι ταῦτα. τότε γοῦν οὕτως ὑμῖν ὡμολογήθη, ὡς σὺ τοὺς λόγους ἀπήγγειλας. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἡ βασιλικὴ σοφοὺς ποιεῖ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀγαθούς; ΚΡ. Τί γὰρ κωλύει, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἀλλ' ἆρα πάντας καὶ πάντως ἀγαθούς; καὶ πᾶσαν ἐπιστήμην σκυτοτομικήν τε καὶ τεκτονικὴν καὶ τὰς ἄλλας ἁπάσας αὕτη ἡ παραδιδοῦσά ἐστιν; ΚΡ. Οὐκ οἶμαι ἔγωγε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλὰ τίνα δὴ ἐπιστήμην; ἢ τί χρησόμεθα; τῶν μὲν γὰρ ἔργων οὐδενὸς δεῖ αὐτὴν δημιουργὸν εἶναι τῶν μήτε κακῶν

μήτε ἀγαθῶν, ἐπιστήμην δὲ παραδιδόναι μηδεμίαν ἄλλην ἢ αὐτὴν ἑαυτήν. λέγωμεν δὴ οὖν, τίς ποτέ ἐστιν αὕτη, ἢ τί χρησόμεθα; βούλει φῶμεν, ὦ Κρίτων, ἧ γ' ἄλλους ἀγαθοὺς ποιήσομεν; ΚΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οἳ τί ἔσονται ἡμῖν ἀγαθοί, καὶ τί χρήσιμοι; ἢ ἔτι λέγωμεν ὅτι ἄλλους ποιήσουσιν, οἱ δὲ ἄλλοι ἐκεῖνοι ἄλλους; ὅ, τι δέ ποτε ἀγαθοί εἰσιν, οὐδαμοῦ ἡμῖν φαίνονται, ἐπειδήπερ τὰ ἔργα τὰ λεγόμενα εἶναι τῆς πολιτικῆς ἀπεδοκιμάσαμεν, ἀλλ' ἀτεχνῶς, τὸ λεγόμενον, ὁ Διὸς Κόρινθος γίγνεται, καί, ὅπερ ἔλεγον, τοῦ ἴσου ἡμῖν ἐνδεῖ, ἢ ἔτι πλέονος, πρὸς τὸ εἰδέναι, τίς ποτ' ἐστὶν ἡ ἐπιστήμη ἐκείνη ἣ ἡμᾶς εὐδαίμονας ποιήσειε; ΚΡ. Νὴ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, εἰς πολλήν γε ἀπορίαν, ὡς ἔοικεν, ἀφίκεσθε.

XXIII. ΣΩ. Ἔγωγε οὖν καὶ αὐτός, ὦ Κρίτων, ἐπειδὴ ἐν ταύτῃ τῇ ἀπορίᾳ ἐνεπεπτώκειν, πᾶσαν ἤδη φωνὴν ἠφίειν, δεόμενος τοῖν ξένοιν, ὥσπερ Διοσκούρω ἐπικαλούμενος, σῶσαι ἡμᾶς, ἐμέ τε καὶ τὸ μειράκιον, ἐκ τῆς τρικυμίας τοῦ λόγου, καὶ παντὶ τρόπῳ σπουδάσαι, καὶ σπουδάσαντας ἐπιδεῖξαι, τίς ποτ' ἐστὶν ἡ ἐπιστήμη, ἧς τυχόντες ἂν καλῶς τὸν ἐπίλοιπον βίον διέλθοιμεν. ΚΡ. Τί οὖν; ἠθέλησέ τι ὑμῖν ἐπιδεῖξαι ὁ Εὐθύδημος; ΣΩ. Πῶς γὰρ οὔ; καὶ ἤρξατό γε, ὦ ἑταῖρε, πάνυ μεγαλοφρόνως τοῦ λόγου, ὧδε. Πότερον δή σε, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ταύτην τὴν ἐπιστήμην, περὶ ἣν πάλαι ἀπορεῖτε, διδάξω; ἢ ἐπιδείξω ἔχοντα; Ὦ μακάριε, ἦν δ' ἐγώ, ἔστι δὲ ἐπὶ σοὶ τοῦτο; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἐπίδειξον τοίνυν με νὴ

Δί, ἔφην ἐγώ, ἔχοντα· πολὺ γὰρ ῥᾷον ἢ μανθάνειν τηλικόνδε ἄνδρα. Φέρε δή μοι ἀπόκριναι, ἔφη· ἔστιν ὅ, τι ἐπίστασαι; Πάνυ γε, ἦν δ' ἐγώ, καὶ πολλά, σμικρά γε. Ἀρκεῖ, ἔφη. ἆρ' οὖν δοκεῖς οἷόν τε, τὶ τῶν ὄντων, τοῦτο ὃ τυγχάνει ὄν, αὐτὸ τοῦτο μὴ εἶναι; Ἀλλὰ μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. Οὐκοῦν σὺ φῂς ἐπίστασθαί τι; Ἔγωγε. Οὐκοῦν ἐπιστήμων εἶ, εἴπερ ἐπίστασαι; Πάνυ γε, τούτου γε αὐτοῦ. Οὐδὲν διαφέρει· ἀλλ' οὐκ ἀνάγκη σε ἔχει πάντα ἐπίστασθαι ἐπιστήμονά γε ὄντα; Μὰ Δί', ἔφην ἐγώ, ἐπεὶ πολλὰ ἄλλ' οὐκ ἐπίσταμαι. Οὐκοῦν, εἴ τι μὴ ἐπίστασαι, οὐκ ἐπιστήμων εἶ; Ἐκείνου γέ, ὦ φίλε, ἦν δ' ἐγώ. Ἧττον οὖν τι, ἔφη, οὐκ ἐπιστήμων εἶ; ἄρτι δὲ ἐπιστήμων ἔφησθα εἶναι· καὶ οὕτω τυγχάνεις ὢν αὐτὸς οὗτος ὃς εἶ, καὶ αὖ πάλιν οὐκ εἶ, κατὰ ταυτὰ ἅμα. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Εὐθύδημε· τὸ γὰρ λεγόμενον, καλὰ δὴ πάντ' ἄγεις· πῶς οὖν ἐπίσταμαι ἐκείνην τὴν ἐπιστήμην ἣν ἐζητοῦμεν; ὡς δὴ τοῦτο ἀδύνατόν ἐστι τὸ αὐτὸ εἶναί τε καὶ μή· εἴπερ ἓν ἐπίσταμαι, ἅπαντα ἐπίσταμαι· οὐ γὰρ ἂν εἴην ἐπιστήμων τε καὶ ἀνεπιστήμων ἅμα· εἰ δὲ πάντα ἐπίσταμαι, κἀκείνην δὴ τὴν ἐπιστήμην ἔχω· ἆρα οὕτω λέγεις, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ σοφόν; Αὐτὸς σαυτόν γε δὴ ἐξελέγχεις, ἔφη, ὦ Σώκρατες. XXIV. Τί δέ, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Εὐθύδημε, σὺ οὐ πέπονθας τοῦτο τὸ αὐτὸ πάθος; ἐγὼ γάρ τοι μετὰ σοῦ ὁτιοῦν ἂν πάσχων καὶ μετὰ Διονυσοδώρου τοῦδε, φίλης κεφαλῆς, οὐκ ἂν πάνυ ἀγανακτοίην. εἰπέ μοι, σφὼ οὐχὶ τὰ μὲν ἐπίστασθον

τῶν ὄντων, τὰ δὲ οὐκ ἐπίστασθον; Ἥκιστά γε, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Διονυσόδωρος. Πῶς λέγετον; ἔφην ἐγώ· ἀλλ' οὐδὲν ἄρα ἐπίστασθον; Καὶ μάλα, ἦ δ' ὅς. Πάντ' ἄρα, ἔφην ἐγώ, ἐπίστασθον, ἐπειδήπερ καὶ ὁτιοῦν. Πάντ', ἔφη, καὶ σύ γε πρός, εἴπερ καὶ ἓν ἐπίστασαι, πάντα ἐπίστασαι. Ὦ Ζεῦ, ἔφην ἐγώ, ὡς θαυμαστὸν λέγεις· καὶ ἀγαθὸν μέγα πέφανται. μῶν καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι πάντ' ἐπίστανται, ἢ οὐδέν; Οὐ γὰρ δήπου, ἔφη, τὰ μὲν ἐπίστανται, τὰ δ' οὐκ ἐπίστανται, καὶ εἰσὶν ἅμα ἐπιστήμονές τε καὶ ἀνεπιστήμονες. Ἀλλὰ τί; ἦν δ' ἐγώ. Πάντες. ἦ δ' ὅς, πάντα ἐπίστανται, εἴπερ καὶ ἕν. Ὦ πρὸς τῶν θεῶν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Διονυσόδωρε, (δῆλοι γάρ μοι ἐστὸν ἤδη ὅτι σπουδάζετον, καὶ μόλις ὑμᾶς παρεκαλεσάμην σπουδάζειν) αὐτὼ τῷ ὄντι πάντα ἐπίστασθον; οἷον τεκτονικὴν καὶ σκυτικήν; Πάνυ γ', ἔφη. Ἦ καὶ νευρορράφειν αὖ δυνατὼ ἐστόν; Καὶ ναὶ μὰ Δία καττύειν, ἔφη. Ἦ καὶ τὰ τοιαῦτα; τοὺς ἀστέρας ὁπόσοι εἰσί, καὶ τὴν ἄμμον; Πάνυ γε, ἦ δ' ὅς. εἶτ' οὐκ ἂν οἴει ὁμολογῆσαι ἡμᾶς; Καὶ ὁ Κτήσιππος ὑπολαβών, Πρὸς Διός, ἔφη, Διονυσόδωρε, τεκμήριόν τί μοι τούτων ἐπιδείξατον τοιόνδε, ᾧ εἴσομαι ὅτι ἀληθῆ λέγετον. Τί ἐπιδείξω; ἔφη. Οἶσθα Εὐθύδημον ὁπόσους ὀδόντας ἔχει, καὶ ὁ Εὐθύδημος, ὁπόσους σύ; Οὐκ ἐξαρκεῖ σοι, ἔφη, ἀκοῦσαι ὅτι πάντα ἐπιστάμεθα; Μηδαμῶς, ἦ δ' ὅς· ἀλλὰ τοῦτο ἔτι ἡμῖν μόνον εἴπατον καὶ ἐπιδείξατον, ὅτι ἀληθῆ λέγετον, καὶ ἐὰν εἴπητον ὁπόσους ἑκάτερος ἔχει ὑμῶν,

καὶ φαίνησθε γνόντες, ἡμῶν ἀριθμησάντων, ἤδη πεισόμεθα ὑμῖν καὶ τἄλλα. ἡγουμένῳ οὖν σκώπτεσθαι, οὐκ ἠθελέτην, ἀλλ᾽ ὡμολογησάτην πάντα χρήματα ἐπίστασθαι, καθ᾽ ἓν ἕκαστον ἐρωτώμενοι ὑπὸ Κτησίππου. ὁ γὰρ Κτήσιππος πάνυ ἀπαρακαλύπτως οὐδὲν ὅ, τι οὐκ ἠρώτα τελευτῶν, καὶ τὰ αἴσχιστα, εἰ ἐπισταίσθην· τὼ δὲ ἀνδρειότατα ὁμόσε ᾔτην τοῖς ἐρωτήμασιν, ὁμολογοῦντες εἰδέναι, ὥςπερ οἱ κάπροι οἱ πρὸς τὴν πληγὴν ὁμόσε ὠθούμενοι. ὥςτ᾽ ἔγωγε καὶ αὐτός, ὦ Κρίτων, ὑπ᾽ ἀπιστίας ἠναγκάσθην τελευτῶν ἔρεσθαι τὸν Εὐθύδημον, εἰ καὶ ὀρχεῖσθαι ἐπίσταιτο ὁ Διονυσόδωρος. Ὁ δέ, Πάνυ, ἔφη. Οὐ δήπου, ἦν δ᾽ ἐγώ, καὶ ἐς μαχαίρας γε κυβιστᾶν, καὶ ἐπὶ τροχοῦ δινεῖσθαι, τηλικοῦτος ὤν· ἦ οὕτω πόῤῥω σοφίας ἥκει; Οὐδέν, ἔφη, ὅ, τι οὔ. Πότερον δέ, ἦν δ᾽ ἐγώ, πάντα νῦν μόνον ἐπίστασθον, ἢ καὶ ἀεί; Καὶ ἀεί, ἔφη. Καὶ ὅτε παιδία ἤστην καὶ εὐθὺς γενόμενοι ἠπίστασθε; Πάντα, ἐφάτην ἅμα ἀμφοτέρω. Καὶ ἡμῖν μὲν ἄπιστον ἐδόκει εἶναι τὸ πρᾶγμα. Ὁ δ᾽ Εὐθύδημος, Ἀπιστεῖς, ἔφη, ὦ Σώκρατες; Πλήν γ᾽ ὅτι, ἦν δ᾽ ἐγώ, εἰκὸς ὑμᾶς ἐστι σοφοὺς εἶναι. Ἀλλ᾽ ἦν, ἔφη, ἐθελήσῃς μοι ἀποκρίνεσθαι, ἐγὼ ἐπιδείξω καὶ σὲ ταῦτα τὰ θαυμαστὰ ὁμολογοῦντα. Ἀλλὰ μήν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἥδιστα ταῦτα ἐξελέγχομαι· εἰ γάρ τοι λέληθα ἐμαυτὸν σοφὸς ὤν, σὺ δὲ τοῦτο ἐπιδείξεις ὡς πάντα ἐπίσταμαι καὶ ἀεί, τί μεῖζον ἕρμαιον αὐτοῦ ἂν εὕροιμι ἐν παντὶ τῷ βίῳ; Ἀποκρίνου δή, ἔφη. Ὡς ἀποκρινουμένου ἐρώτα. XXV. Ἆρ᾽ οὖν, ἔφη, ὦ

Σώκρατες, ἐπιστήμων του εἶ, ἢ οὔ; Ἔγωγε. Πότερον οὖν ᾧ ἐπιστήμων εἶ, τούτῳ καὶ ἐπίστασαι; ἢ ἄλλῳ τῳ; Ὧι ἐπιστήμων· οἶμαι γάρ σε ψυχὴν λέγειν· ἢ οὐ τοῦτο λέγεις; Οὐκ αἰσχύνῃ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐρωτώμενος ἀντερωτᾶν; Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ· ἀλλὰ πῶς ποιῶ; οὕτω γὰρ ποιήσω ὅπως ἂν σὺ κελεύῃς. (ὅταν μὴ εἰδῶ ὅ, τι ἐρωτᾷς κελεύεις με ὅμως ἀποκρίνεσθαι, ἀλλὰ μὴ ἐπανέρεσθαι.) Ὑπολαμβάνεις γάρ δήπου τι, ἔφη, ὃ λέγω; Ἔγωγε, ἦν δ' ἐγώ. Πρὸς τοῦτο τοίνυν ἀποκρίνου, ὃ ὑπολαμβάνεις. Τί οὖν, ἔφην; ἂν σὺ μὲν ἄλλῃ ἐρωτᾷς διανοούμενος, ἐγὼ δὲ ἄλλῃ ὑπολάβω, ἔπειτα πρὸς τοῦτο ἀποκρίνωμαι, ἐξαρκεῖ σοι ἐὰν μηδὲν πρὸς ἔπος ἀποκρίνωμαι; Ἔμοιγε, ἦ δ' ὅς· οὐ μέντοι σοί γε, ὡς ἐγῷμαι. Οὐ τοίνυν μὰ Δία ἀποκρινοῦμαι, ἦν δ' ἐγώ, πρότερον πρὶν ἂν πύθωμαι. Οὐκ ἀποκρίνῃ, ἔφη, πρὸς ἃ ἂν ἀεὶ ὑπολαμβάνῃς, ὅτι ἔχων φλυαρεῖς, καὶ ἀρχαιότερος εἶ τοῦ δέοντος. Κἀγὼ ἔγνων αὐτὸν ὅτι μοι χαλεπαίνοι διαστέλλοντι τὰ λεγόμενα, βουλόμενός με θηρεῦσαι, τὰ ὀνόματα περιστήσας. ἀνεμνήσθην οὖν τοῦ Κόννου, ὅτι μοι κἀκεῖνος χαλεπαίνει ἑκάστοτε, ὅταν αὐτῷ μὴ ὑπείκω· ἔπειτά μου ἧττον ἐπιμελεῖται, ὡς ἀμαθοῦς ὄντος. ἐπειδὴ οὖν διενοούμην καὶ παρὰ τοῦτον φοιτᾶν, ᾠήθην δεῖν ὑπείκειν, μή με σκαιὸν ἡγησάμενος φοιτητὴν μὴ προςδέχοιτο. εἶπον οὖν, Ἀλλ' εἰ δοκεῖ σοι, Εὐθύδημε, οὕτω ποιεῖν, ποιητέον· σὺ γὰρ πάντως που κάλλιον ἐπίστασαι διαλέγεσθαι ἢ ἐγώ, τέχνην ἔχων, ἰδιώτου ἀνθρώ-

που. ἐρώτα οὖν πάλιν ἐξ ἀρχῆς. Ἀποκρίνου δή, ἔφη, πάλιν, πότερον ἐπίστασαί τῳ ἃ ἐπίστασαι, ἢ οὔ; Ἔγωγε, ἔφην, τῇ γε ψυχῇ. Οὗτος αὖ, ἔφη, προσαποκρίνεται τοῖς ἐρωτωμένοις. οὐ γὰρ ἔγωγε ἐρωτῶ, ὅτῳ, ἀλλ' εἰ ἐπίστασαί τῳ. Πλέον αὖ, ἔφην ἐγώ, τοῦ δέοντος ἀπεκρινάμην ὑπὸ ἀπαιδευσίας· ἀλλὰ ξυγγίγνωσκέ μοι. ἀποκρινοῦμαι γὰρ ἤδη ἁπλῶς, ὅτι ἐπίσταμαί τῳ ἀεὶ ἃ ἐπίσταμαι. Πότερον, ἦ δ' ὅς, τῷ αὐτῷ τούτῳ γ' αἰεί; ἢ ἔστι μὲν ὅτε τούτῳ, ἔστι δὲ ὅτε ἑτέρῳ; Ἀεί, ὅταν ἐπίστωμαι, ἦν δ' ἐγώ, τούτῳ. Οὐκ αὖ, ἔφη, παύσῃ παραφθεγγόμενος; Ἀλλ' ὅπως μή τι ἡμᾶς σφαλεῖ τὸ ἀεὶ τοῦτο. Οὔκουν ἡμᾶς γε, ἔφη, ἀλλ' εἴπερ, σέ. ἀλλ' ἀποκρίνου· ἦ ἀεὶ τούτῳ ἐπίστασαι; Ἀεί, ἦν δ' ἐγώ· ἐπειδὴ δεῖ ἀφελεῖν τὸ Ὅταν. Οὐκοῦν ἀεὶ μὲν τούτῳ ἐπίστασαι· ἀεὶ δ' ἐπιστάμενος, πότερον τὰ μὲν τούτῳ ἐπίστασαι ᾧ ἐπίστασαι, τὰ δ' ἄλλῳ, ἢ τούτῳ πάντα; Τούτῳ, ἔφην ἐγώ, ἅπαντα, ἅ γ' ἐπίσταμαι. Τοῦτ' ἐκεῖνο, ἔφη· ἥκει τὸ αὐτὸ παράφθεγμα. Ἀλλ' ἀφαιρῶ, ἔφην ἐγώ, τό, ἅ γ' ἐπίσταμαι. Ἀλλὰ μηδὲ ἕν, ἔφη, ἀφέλῃς· οὐδὲν γάρ σου δέομαι· ἀλλά μοι ἀπόκριναι· δύναιο ἂν ἅπαντα ἐπίστασθαι, εἰ μὴ πάντα ἐπίσταιο; Τέρας γὰρ ἂν εἴη, ἦν δ' ἐγώ. Καὶ ὃς εἶπε, Προστίθει τοίνυν ἤδη ὅ, τι βούλει· ἅπαντα γὰρ ὁμολογεῖς ἐπίστασθαι. Ἔοικα, ἔφην ἐγώ, ἐπειδήπερ γε οὐδεμίαν ἔχει δύναμιν τὸ ἃ ἐπίσταμαι, πάντα δὲ ἐπίσταμαι. Οὐκοῦν καὶ ἀεὶ ὡμολόγηκας ἐπίστασθαι τούτῳ ᾧ ἐπίστασαι, εἴτε ὅταν ἐπίστῃ, εἴτε ὅπως βούλει· ἀεὶ

γάρ ὡμολόγηκας ἐπίστασθαι, καὶ ἅμα πάντα. δῆλον οὖν ὅτι καὶ παῖς ὢν ἠπίστω, καὶ ὅτ᾽ ἐγίγνου, καὶ ὅτ᾽ ἐφύου, καὶ πρὶν αὐτὸν γενέσθαι, καὶ πρὶν οὐρανὸν καὶ γῆν γενέσθαι, ἠπίστω ἅπαντα, εἴπερ ἀεὶ ἐπίστασαι· καὶ ναὶ μὰ Δία, ἔφη, αὐτὸς ἀεὶ ἐπιστήσῃ καὶ ἅπαντα, ἂν ἐγὼ βούλωμαι. Ἀλλὰ βουληθείης, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ πολυτίμητε Εὐθύδημε, εἰ δὴ τῷ ὄντι ἀληθῆ λέγεις. ἀλλ᾽ οὔ σοι πάνυ πιστεύω ἱκανῷ εἶναι, εἰ μή σοι ξυμβουληθείη ὁ ἀδελφός σου οὑτοσὶ Διονυσόδωρος· οὕτω δὲ τάχα ἄν. XXVI. Εἴπετον δέ μοι, ἦν δ᾽ ἐγώ. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα οὐκ ἔχω ὑμῖν πῶς ἀμφισβητοίην, οὕτως εἰς σοφίαν τερατώδεσιν ἀνθρώποις, ὅπως οὐ πάντα ἐγὼ ἐπίσταμαι, ἐπειδήπερ ὑμεῖς φατέ· τὰ δὲ τοιάδε πῶς φῶ ἐπίστασθαι, Εὐθύδημε, ὡς ἀγαθοὶ ἄνδρες ἄδικοί εἰσιν; φέρε εἰπέ, τοῦτο ἐπίσταμαι, ἢ οὐκ ἐπίσταμαι; Ἐπίστασαι μέντοι, ἔφη. Τί; ἦν δ᾽ ἐγώ. Ὅτι οὐκ ἄδικοί εἰσιν οἱ ἀγαθοί. Πάνυ γε, ἦν δ᾽ ἐγώ, πάλαι· ἀλλ᾽ οὐ τοῦτο ἐρωτῶ, ἀλλ᾽, ὡς ἄδικοί εἰσιν οἱ ἀγαθοί, ποῦ ἐγὼ τοῦτο ἔμαθον; Οὐδαμοῦ, ἔφη ὁ Διονυσόδωρος. Οὐκ ἄρα ἐπίσταμαι, ἔφην, τοῦτο, ἐγώ. Διαφθείρεις, ἔφη, τὸν λόγον, ὁ Εὐθύδημος πρὸς τὸν Διονυσόδωρον, καὶ φανήσεται οὑτοσὶ οὐκ ἐπιστάμενος, καὶ ἐπιστήμων ἅμα ὢν καὶ ἀνεπιστήμων. Καὶ ὁ Διονυσόδωρος ἠρυθρίασεν. Ἀλλὰ σύ, ἦν δ᾽ ἐγώ, πῶς λέγεις, ὦ Εὐθύδημε; οὐ δοκεῖ σοι ὀρθῶς ὁ ἀδελφὸς λέγειν ὁ πάντα εἰδώς; Ἀδελφὸς γάρ, ἔφη, ἐγώ εἰμι Εὐθυδήμου, ταχὺ ὑπολαβὼν ὁ Διονυσό-

δωρος; Κἀγὼ εἶπον, Ἔασον, ὦ 'γαθὲ, ἕως ἂν Εὐθύδημός με διδάξῃ, ὡς ἐπίσταμαι τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ὅτι ἄδικοί εἰσι, καὶ μή μοι φθονήσῃς τοῦ μαθήματος. Φεύγεις, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Διονυσόδωρος, καὶ οὐκ ἐθέλεις ἀποκρίνεσθαι. Εἰκότως γ', εἶπον ἐγώ· ἥττων γάρ εἰμι καὶ τοῦ ἑτέρου ὑμῶν, ὥστε πολλοῦ δέω μὴ οὐ δύο γε φεύγειν. πολὺ γάρ που εἰμὶ φαυλότερος τοῦ Ἡρακλέους, ὃς οὐχ οἷός τε ἦν τῇ τε ὕδρᾳ διαμάχεσθαι, σοφιστρίᾳ οὔσῃ καὶ διὰ τὴν σοφίαν ἀνιείσῃ, εἰ μίαν κεφαλὴν ἀποτμηθείη τοῦ λόγου, πολλὰς ἀντὶ τῆς μιᾶς, καὶ καρκίνῳ ἑτέρῳ τινὶ σοφιστῇ, ἐκ θαλάττης ἀφιγμένῳ, νεωστὶ, μοὶ δοκεῖν, καταπεπλευκότι, ὃς ἐπειδὴ αὐτὸν ἐλύπει, οὕτως ἐκ τοῦ ἐπ' ἀριστερὰ λέγων καὶ δάκνων, τὸν Ἰόλεων τὸν ἀδελφιδοῦν βοηθὸν ἐπεκαλέσατο· ὁ δὲ αὐτῷ ἱκανῶς ἐβοήθησεν· ὁ δ' ἐμὸς Ἰόλεως Πατροκλῆς εἰ ἔλθοι, πλέον ἂν θάτερον ποιήσειεν. Ἀπόκριναι δὴ, ἔφη ὁ Διονυσόδωρος, ὁπότε σοι ταῦτα ὕμνηται, πότερον ὁ Ἰόλεως τοῦ Ἡρακλέους μᾶλλον ἦν ἀδελφιδοῦς ἢ σός. Κράτιστον τοίνυν μοι, ὦ Διονυσόδωρε, ἦν δ' ἐγώ, ἀποκρίνασθαί σοι· οὐ γὰρ μὴ ἀνῇς ἐρωτῶν, (σχεδόν τι ἐγὼ τοῦτ' εὖ οἶδα) φθονῶν καὶ διακωλύων ἵνα μὴ διδάξῃ με Εὐθύδημος ἐκεῖνο τὸ σοφόν. XXVII. Ἀποκρίνου δή, ἔφη. Ἀποκρινοῦμαι δὴ, εἶπον, ὅτι τοῦ Ἡρακλέους ἦν ὁ Ἰόλεως ἀδελφιδοῦς, ἐμὸς δ', ὡς ἐμοὶ δοκεῖν, οὐδ' ὁπωστιοῦν· οὐ γὰρ Πατροκλῆς ἦν αὐτῷ πατὴρ, ὁ ἐμὸς ἀδελφός. ἀλλὰ παραπλήσιον μὲν τοὔνομα Ἰφικλῆς, ὁ Ἡρα-

κλέους ἀδελφός. Πατροκλῆς δὲ, ἦ δ' ὅς, σός; Πάνυ γ', ἔφην ἐγώ; ὁμομήτριός γε, οὐ μέντοι ὁμοπάτριος. Ἀδελφὸς ἄρα ἐστί σοι καὶ οὐκ ἀδελφός. Οὐχ ὁμοπάτριός γε, ὦ βέλτιστε, ἔφην· ἐκείνου μὲν γὰρ Χαιρέδημος ἦν πατήρ, ἐμὸς δὲ Σωφρονίσκος. πατὴρ δὲ ἦν, ἔφη, Σωφρονίσκος καὶ Χαιρέδημος; Πάνυ γ' ἔφην. ὁ μέν γε, ἐμός, ὁ δέ, ἐκείνου. Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς, ἕτερος ἦν Χαιρέδημός τοῦ πατρός; Τοὐμοῦ γ', ἔφην ἐγώ. Ἆρ' οὖν πατὴρ ἦν, ἕτερος ὢν πατρός; ἢ σὺ εἶ ὁ αὐτὸς τῷ λίθῳ; Δέδοικα μὲν ἔγωγ', ἔφην, μὴ φανῶ ὑπὸ σοῦ ὁ αὐτός· οὐ μέντοι μοι δοκῶ. Οὐκοῦν ἕτερος εἶ, ἔφη, τοῦ λίθου; Ἕτερος μέντοι. Ἄλλοτι οὖν ἕτερος, ἦ δ' ὅς, ὢν λίθου, οὐ λίθος εἶ; καὶ ἕτερος ὢν χρυσοῦ, οὐ χρυσὸς εἶ; Ἔστι ταῦτα. Οὐκοῦν καὶ ὁ Χαιρέδημος, ἔφη, ἕτερος ὢν πατρός, οὐκ ἂν πατὴρ εἴη. Ἔοικεν, ἦν δ' ἐγώ, οὐ πατὴρ εἶναι. Εἰ γὰρ δήπου, ἔφη, πατήρ ἐστιν ὁ Χαιρέδημος, ὑπολαβὼν ὁ Εὐθύδημος, πάλιν αὖ ὁ Σωφρονίσκος, ἕτερος ὢν πατρός, οὐ πατήρ ἐστιν· ὥστε σύ, ὦ Σώκρατες, ἀπάτωρ εἶ. Καὶ ὁ Κτήσιππος ἐκδεξάμενος, Ὁ δὲ ὑμέτερος, ἔφη, αὖ πατὴρ οὐ ταὐτὰ ταῦτα πέπονθεν; ἕτερός ἐστιν τοὐμοῦ πατρός; Πολλοῦ γ', ἔφη, δεῖ, ὁ Εὐθύδημος. Ἀλλά, ἦ δ' ὅς, ὁ αὐτός; Ὁ αὐτὸς μέντοι. Οὐκ ἂν ξυμβουλοίμην· ἀλλὰ πότερον, ὦ Εὐθύδημε, ἐμὸς μόνον ἐστὶ πατήρ, ἢ καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων; Καὶ τῶν ἄλλων, ἔφη. ἢ οἴει τὸν αὐτόν, πατέρα ὄντα, οὐ πατέρα εἶναι; Ὤιμην δῆτα, ἔφη ὁ Κτήσιππος. Τί δέ; ἦ δ' ὅς, χρυσὸν ὄν-

τα, μὴ χρυσὸν εἶναι, ἢ ἄνθρωπον ὄντα, μὴ ἄνθρωπον; Μὴ γάρ, ἔφη ὁ Κτήσιππος, ὦ Εὐθύδημε, τὸ λεγόμενον, οὐ λίνον λίνῳ ξυνάπτεις· δεινὸν γὰρ λέγεις πρᾶγμα, εἰ ὁ σὸς πατὴρ πάντων ἐστὶ πατήρ. Ἀλλ' ἔστιν, ἔφη. Πότερον ἀνθρώπων; ἦ δ' ὃς ὁ Κτήσιππος, ἢ καὶ ἵππων, καὶ τῶν ἄλλων πάντων ζώων; Πάντων, ἔφη. Ἦ καὶ μήτηρ, ἡ μήτηρ; Καὶ ἡ μήτηρ γε. Καὶ τῶν ἐχίνων ἄρα, ἔφη, ἡ σὴ μήτηρ μήτηρ ἐστὶ τῶν θαλαττίων. Καὶ ἡ σή γ', ἔφη. Καὶ σὺ ἄρα ἀδελφὸς εἶ τῶν κωβιῶν καὶ κυναρίων καὶ χοιριδίων. Καὶ γὰρ σύ, ἔφη. Καὶ πρὸς ἄρα σοὶ πατήρ ἐστι καὶ κύων. Καὶ γὰρ σοί, ἔφη. Αὐτίκα δέ γε, ἦ δ' ὃς ὁ Διονυσόδωρος, ἄν μοι ἀποκρίνῃ, ὦ Κτήσιππε, ὁμολογήσεις ταῦτα. εἰπὲ γάρ μοι, ἔστι σοι κύων; Καὶ μάλα πονηρός, ἔφη ὁ Κτήσιππος. Ἔστιν οὖν αὐτῷ κυνίδια; Καὶ μάλ', ἔφη, ἕτερα τοιαῦτα. Οὐκοῦν πατήρ ἐστιν αὐτῶν ὁ κύων; Ἔγωγέ τοι εἶδον, ἔφη, αὐτὸν ὀχεύοντα τὴν κύνα. Τί οὖν; οὐ σός ἐστιν ὁ κύων; Πάνυ γε, ἔφη. Οὐκοῦν πατὴρ ὤν, σός ἐστιν, ὥστε σὸς πατὴρ γίγνεται ὁ κύων, καὶ σὺ κυναρίων ἀδελφός; Καὶ αὖθις ταχὺ ὑπολαβὼν ὁ Διονυσόδωρος, ἵνα μὴ πρότερόν τι εἴπῃ ὁ Κτήσιππος, Καὶ ἔτι γέ μοι σμικρόν, ἔφη, ἀπόκριναι· τύπτεις τὸν κύνα τοῦτον; Καὶ ὁ Κτήσιππος γελάσας, Νὴ τοὺς θεούς, ἔφη, οὐ γὰρ δύναμαι σέ. Οὐκοῦν τὸν σαυτοῦ πατέρα, ἔφη, τύπτεις; Πολὺ μέντοι, ἔφη, δικαιότερον τὸν ὑμέτερον πατέρα τύπτοιμι, ὅ, τι μαθὼν σοφοὺς υἱεῖς οὕτως ἔφυσεν. ἀλλ' ἦ που, ὦ Εὐθύδημε, ἔφη ὁ

Κτήσιππος, πόλλ' ἀγαθὰ ἀπὸ τῆς ὑμετέρας σοφίας ταύτης ἀπολέλαυκεν ὁ πατὴρ ὁ ὑμέτερός τε καὶ ὁ τῶν κυνιδίων. XXVIII. Ἀλλ' οὐδὲν δεῖται πολλῶν ἀγαθῶν, ὦ Κτήσιππε, οὔτ' ἐκεῖνος, οὔτε σύ. Οὐδὲ σύ, ἦ δ' ὅς, ὦ Εὐθύδημε, αὐτός; Οὐδὲ ἄλλος γε οὐδεὶς ἀνθρώπων. εἰπὲ γάρ μοι, ὦ Κτήσιππε, εἰ ἀγαθὸν νομίζεις εἶναι ἀσθενοῦντι φάρμακον πιεῖν, ἢ οὐκ ἀγαθὸν εἶναί σοι δοκεῖ, ὅταν δέηται· ἢ εἰς πόλεμον ὅταν ἴῃ ὅπλα ἔχοντα μᾶλλον ἰέναι, ἢ ἄνοπλον. Ἔμοιγε, ἔφη· καίτοι οἶμαί τί σε τῶν καλῶν ἐρεῖν. Σὺ ἄριστα εἴσῃ, ἔφη· ἀλλ' ἀποκρίνου· ἐπειδὴ γὰρ ὡμολόγεις ἀγαθὸν εἶναι, φάρμακον, ὅταν δέῃ, πίνειν ἀνθρώπῳ, ἄλλο τι τοῦτο τὸ ἀγαθὸν ὡς πλεῖστον δεῖ πίνειν, καὶ καλῶς ἐκεῖ ἕξει, ἐάν τις αὐτὸ τρίψας, ἐγκεράσῃ ἐλλεβόρου ἅμαξαν; Καὶ ὁ Κτήσιππος εἶπε, Πάνυ γε σφόδρα, ὦ Εὐθύδημε, ἐὰν ᾖ γε ὁ πίνων ὅσος ἀνδριὰς ὁ ἐν Δελφοῖς. Οὐκοῦν, ἔφη, καὶ ἐν τῷ πολέμῳ ἐπειδὴ ἀγαθόν ἐστιν ὅπλα ἔχειν, ὡς πλεῖστα δεῖ ἔχειν δόρατά τε καὶ ἀσπίδας, ἐπειδή περ ἀγαθόν ἐστι; Μάλα δήπου, ἔφη ὁ Κτήσιππος· σὺ δ' οὐκ οἴει, ὦ Εὐθύδημε, ἀλλὰ μίαν καὶ ἓν δόρυ; Ἔγωγε. Ἦ καὶ τὸν Γηρυόνην ἄν, ἔφη, καὶ τὸν Βριάρεων οὕτω σὺ ὁπλίσαις; ἐγὼ δὲ ᾤμην σὲ δεινότερον εἶναι, ἅτε ὁπλομάχην ὄντα, καὶ τόνδε τὸν ἑταῖρον. Καὶ ὁ μὲν Εὐθύδημος ἐσίγησεν· ὁ δὲ Διονυσόδωρος πρὸς τὰ πρότερον ἀποκεκριμένα τῷ Κτησίππῳ ἤρετο, Οὐκοῦν καὶ χρυσίον, ἦ δ' ὅς, ἀγαθὸν δοκεῖ σοι εἶναι ἔχειν; Πάνυ, καὶ ταῦτά γε πολύ, ἔφη ὁ Κτήσιπ-

πος. Τί οὖν; ἀγαθὸν οὐ δοκεῖ σοι χρήματα ἀεί τ' ἔχειν καὶ πανταχοῦ; Σφόδρα, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τὸ χρυσίον ἀγαθὸν ὁμολογεῖς εἶναι; Ὡμολόγηκα μὲν οὖν, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν ἀεὶ δεῖ αὐτὸ ἔχειν, καὶ πανταχοῦ καὶ ὡς μάλιστα ἐν ἑαυτῷ, καὶ εἴη ἂν εὐδαιμονέστατος, εἰ ἔχοι χρυσίου μὲν τρία τάλαντα ἐν τῇ γαστρί, τάλαντον δ' ἐν τῷ κρανίῳ, στατῆρα δὲ χρυσοῦ ἐν ἑκατέρῳ τῷ ὀφθαλμῷ; Φασί γε οὖν, ὦ Εὐθύδημε, ἔφη ὁ Κτήσιππος, τούτους εὐδαιμονεστάτους εἶναι Σκυθῶν καὶ ἀρίστους ἄνδρας, οἳ χρυσίον τε ἐν τοῖς κρανίοις ἔχουσι πολὺ τοῖς ἑαυτῶν, ὥςπερ σὺ νῦν δὴ ἔλεγες τὸν κύνα τὸν πατέρα· καὶ ὃ θαυμασιώτερόν γε ἔτι, ὅτι καὶ πίνουσιν ἐκ τῶν ἑαυτῶν κρανίων κεχρυσωμένων, καὶ ταῦτα ἐντὸς καθορῶσι, τὴν ἑαυτῶν κορυφὴν ἐν ταῖς χερσὶν ἔχοντες.

XXIX. Πότερον δὲ ὁρῶσιν, ἔφη ὁ Εὐθύδημος, καὶ Σκύθαι καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τὰ δυνατὰ ὁρᾶν, ἢ τὰ ἀδύνατα; Τὰ δυνατὰ δήπου. Οὐκοῦν καὶ σύ, ἔφη, Κἀγώ. ὁρᾷς οὖν τὰ ἡμέτερα ἱμάτια; Ναί; Δυνατὰ οὖν ὁρᾶν ἔστι ταῦτα; Ὑπερφυῶς, ἔφη ὁ Κτήσιππος. Τί δέ; ἦ δ' ὅς. Μηδέν· σὺ δ' ἴσως οὐκ οἴει ὁρᾶν αὐτά· οὕτως ἡδὺς εἶ· ἀλλά μοι δοκεῖς, Εὐθύδημε, οὐ καθεύδων ἐπικεκοιμῆσθαι, καί, εἰ οἷόν τε λέγοντα μηδὲν λέγειν, καὶ σὺ τοῦτο ποιεῖν. Ἦ γὰρ οὐχ οἷόν τε, ἔφη ὁ Διονυσόδωρος, σιγῶντα λέγειν; Οὐδ' ὁπωςτιοῦν, ἦ δ' ὃς ὁ Κτήσιππος. Ἆρ' οὐδὲ λέγοντα σιγᾶν; Ἔτι ἧττον, ἔφη. Ὅταν οὖν λίθους λέγῃς καὶ ξύλα καὶ σιδήρια, οὐ σιγῶντα λέγεις; Οὔκουν, εἴγε

ἐγώ, ἔφη, παρέρχομαι ἐν τοῖς χαλκείοις· ἀλλὰ φθεγγόμενα καὶ βοῶντα μέγιστον τὰ σιδήρια λέγεται ἐάν τις ἅψηται· ὥςτε τοῦτο μὲν ὑπὸ σοφίας ἔλαθες οὐδὲν εἰπών. ἀλλ᾽ ἔτι μοι τὸ ἕτερον ἐπιδείξατον, ὅπως αὖ ἐστι λέγοντα σιγᾷν. Καί μοι ἐδόκει ὑπεραγωνιᾷν ὁ Κτήσιππος διὰ τὰ παιδικά. Ὅταν σιγᾷς, ἔφη ὁ Εὐθύδημος, οὐ πάντα σιγᾷς; Ἔγωγε, ἦ δ᾽ ὅς. Οὐκοῦν καὶ τὰ λέγοντα σιγᾷς, εἴπερ τῶν ἁπάντων ἐστὶ τὰ λέγοντα. Τί δέ; ἔφη ὁ Κτήσιππος, οὐ σιγᾷ πάντα; Οὐ δήπου, ἔφη ὁ Εὐθύδημος. Ἀλλ᾽ ἄρα, ὦ βέλτιστε, λέγει τὰ πάντα; Τά γε δήπου λέγοντα. Ἀλλά, ἦ δ᾽ ὅς, οὐ τοῦτο ἐρωτῶ, ἀλλά, τὰ πάντα σιγᾷ, ἢ λέγει; Οὐδέτερα, καὶ ἀμφότερα, ἔφη ὑφαρπάσας ὁ Διονυσόδωρος· εὖ γὰρ οἶδα ὅτι τῇ ἀποκρίσει οὐχ ἕξεις ὅ, τι χρῇ. Καὶ ὁ Κτήσιππος, ὥςπερ εἰώθει, μέγα πάνυ ἀνακαγχάσας, Ὦ Εὐθύδημε, ἔφη, ὁ ἀδελφός σου ἐξημφοτέρικε τὸν λόγον καὶ ἀπόλωλέ τε καὶ ἥττηται. Καὶ ὁ Κλεινίας πάνυ ἥσθη καὶ ἐγέλασεν, ὥςτε ὁ Κτήσιππος ἐγένετο πλείων ἢ δεκαπλάσιος. ὁ δέ, δοκεῖ μοι, ἅτε πανοῦργος ὢν ὁ Κτήσιππος, παρ᾽ αὐτῶν τούτων αὐτὰ ταῦτα παρηκηκόει· οὐ γάρ ἐστιν ἄλλων τοιαύτη σοφία τῶν νῦν ἀνθρώπων. XXX. Κἀγὼ εἶπον, Τί γελᾷς, ὦ Κλεινία, ἐπὶ σπουδαίοις οὕτω πράγμασι καὶ καλοῖς; Σὺ γὰρ ἤδη τι πώποτε εἶδες, ὦ Σώκρατες, καλὸν πρᾶγμα; ἔφη ὁ Διονυσόδωρος. Ἔγωγε, ἔφην, καὶ πολλά γε, ὦ Διονυσόδωρε. Ἆρα ἕτερα ὄντα τοῦ καλοῦ, ἔφη, ἢ ταὐτὰ τῷ καλῷ; Κἀγὼ ἐν παντὶ ἐγενόμην ὑπὸ ἀπορίας.

καὶ ἡγούμην δίκαια πεπονθέναι ὅτι ἔγρυξα· ὅμως δέ, ἕτερα, ἔφην, αὐτοῦ γε τοῦ καλοῦ· πάρεστι μέντοι ἑκάστῳ αὐτῶν κάλλος τι. Ἐὰν οὖν, ἔφη, παραγένηταί σοι βοῦς, βοῦς εἶ, καὶ ὅτι νῦν ἐγώ σοι πάρειμι, Διονυσόδωρος εἶ. Εὐφήμει τοῦτό γε, ἦν δ' ἐγώ. Ἀλλὰ τίνα τρόπον, ἔφη, ἑτέρου ἑτέρῳ παραγενομένου, τὸ ἕτερον ἕτερον ἂν εἴη; Ἆρα τοῦτο, ἔφην ἐγώ, ἀπορεῖς; ἤδη δὲ τοῖν ἀνδροῖν τὴν σοφίαν ἐπεχείρουν μιμεῖσθαι, ἅτε ἐπιθυμῶν αὐτῆς. Πῶς γὰρ οὐκ ἀπορῶ, ἔφη, καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι ἅπαντες ἄνθρωποι ὃ μή ἐστι; Τί λέγεις, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Διονυσόδωρε; οὐ τὸ καλὸν καλόν ἐστι, καὶ τὸ αἰσχρὸν αἰσχρόν; Ἐὰν ἔμοιγε, ἔφη, δοκῇ. Οὐκοῦν δοκεῖ; Πάνυ γε, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τὸ ταυτόν, ταυτόν· καὶ τὸ ἕτερον, ἕτερον. οὐ γάρ δήπου τόγε ἕτερον, ταυτόν· ἀλλ' ἔγωγε οὐδ' ἂν παῖδα ᾤμην τοῦτο ἀπορῆσαι, ὡς οὐ τὸ ἕτερον ἕτερόν ἐστιν. Ἀλλ', ὦ Διονυσόδωρε, τοῦτο μὲν ἑκὼν παρῆκας· ἔπει τὰ ἄλλα μοι δοκεῖτε ὥσπερ οἱ δημιουργοί, οἷς ἕκαστα προσήκει ἀπεργάζεσθαι, καὶ ὑμεῖς τὸ διαλέγεσθαι παγκάλως ἀπεργάζεσθαι. Οἶσθα οὖν ὅ, τι προσήκει ἑκάστοις τῶν δημιουργῶν; πρῶτον τίνα χαλκεύειν προσήκει; Οἶδα ἔγωγε ὅτι χαλκέα. Τί δὲ κεραμεύειν; Κεραμέα. Τί δὲ σφάττειν τε καὶ ἐκδέρειν, καὶ τὰ σμικρὰ κρέα κατακόψαντα ἕψειν καὶ ὀπτᾶν; Μάγειρον, ἦν δ' ἐγώ. Οὐκοῦν ἐάν τις, ἔφη, τὰ προσήκοντα πράττῃ, ὀρθῶς πράξει; Μάλιστα. Προσήκει δέ γε, ὡς φῄς, τὸν μάγειρον κατακόπτειν καὶ ἐκδέρειν. ὡμολόγησας ταῦτα, ἢ

σοῦ; Ὡμολόγησα, ἔφην, ἀλλὰ ξυγγνώμην μοι ἔχε. Δῆλον τοίνυν, ἦ δ' ὅς, ὅτι, ἄν τις σφάξας τὸν μάγειρον καὶ κατακόψας ἑψήσῃ καὶ ὀπτήσῃ, τὰ προσήκοντα ποιήσει, καὶ ἐὰν τὸν χαλκέα τις αὐτὸν χαλκεύῃ, καὶ τὸν κεραμέα κεραμεύῃ, καὶ οὗτος τὰ προσήκοντα πράξει. Ὦ Πόσειδον, ἦν δ' ἐγώ, ἤδη κολοφῶνα ἐπιτίθης τῇ σοφίᾳ. ἆρά μοί ποτε αὕτη παραγενήσεται ὥστε μοι οἰκεία γενέσθαι; Ἐπιγνοίης ἂν αὐτήν, ὦ Σώκρατες, ἔφη, οἰκείαν γενομένην; Ἐὰν σύ γε βούλῃ, ἔφην ἐγώ, δηλονότι. XXXI. Τί δέ; ἦ δ' ὅς, τὰ σαυτοῦ οἴει γιγνώσκειν; Εἰ μή τι σὺ ἄλλο λέγεις· ἀπὸ σοῦ γὰρ δεῖ ἄρχεσθαι, τελευτᾶν δ' εἰς Εὐθύδημον τόνδε. Ἆρ' οὖν, ἔφη, ταῦτα ἡγῇ σὰ εἶναι ὧν ἂν ἄρξῃς, καὶ ἐξῇ σοι αὐτοῖς χρῆσθαι ὅ, τι ἂν βούλῃ; οἷον, βοῦς καὶ πρόβατα, ἆρ' ἂν ἡγοῖο ταῦτα σὰ εἶναι, ἅ σοι ἐξείη καὶ ἀποδόσθαι, καὶ δοῦναι, καὶ θῦσαι ὅτῳ βούλοιο θεῶν; ἃ δ' ἂν μὴ οὕτως ἔχῃ, οὐ σά; Κἀγὼ (ᾔδη γὰρ ὅτι ἐξ αὐτῶν καλόν τι ἀνακύψοιτο τῶν ἐρωτημάτων, καὶ ἅμα βουλόμενος ὅτι τάχιστ' ἀκοῦσαι), Πάνυ μὲν οὖν, ἔφην, οὕτως ἔχει· τὰ τοιαῦτά ἐστι μόνα ἐμά. Τί δέ; ζῶα, ἔφη, οὐ ταῦτα καλεῖς ἃ ἂν ψυχὴν ἔχῃ. Ναί, ἔφην. Ὁμολογεῖς οὖν τῶν ζώων ταῦτα μόνα εἶναι σά, περὶ ἃ ἄν σοι ἐξουσία ᾖ πάντα ταῦτα ποιεῖν ἃ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον; Ὁμολογῶ. Καὶ ὅς, εἰρωνικῶς πάνυ ἐπισχών, ὥς τι μέγα σκοπούμενος, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἔστι σοι Ζεὺς πατρῷος; Καὶ ἐγὼ ὑποπτεύσας ἥξειν τὸν λόγον, ᾗπερ ἐτελεύτησεν, ἄπορόν τινα στρο-

φὴν ἔφευγόν τε καὶ ἐστρεφόμην ἤδη ὥςπερ ἐν δικτύῳ εἰλημμένος· Οὐκ ἔστιν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Διονυσόδωρε. Ταλαίπωρος ἄρα τις σύ γε ἄνθρωπος εἶ καὶ οὐδὲ Ἀθηναῖος, ᾧ μήτε θεοὶ πατρῷοί εἰσιν, μήτε ἱερά, μήτε ἄλλο μηδὲν καλὸν καὶ ἀγαθόν. Ἔα, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Διονυσόδωρε, εὐφήμει τε καὶ μὴ χαλεπῶς με προδίδασκε· ἔστι γάρ ἔμοιγε καὶ βωμοὶ καὶ ἱερὰ οἰκεῖα καὶ πατρῷα, καὶ τἄλλα ὅσαπερ τοῖς ἄλλοις Ἀθηναίοις τῶν τοιούτων. Εἶτα τοῖς ἄλλοις, ἔφη, Ἀθηναίοις οὐκ ἔστι Ζεὺς ὁ πατρῷος; Οὐκ ἔστιν, ἦν δ' ἐγώ, αὕτη ἡ ἐπωνυμία Ἰώνων οὐδενί, οὐδ' ὅσοι ἐκ τῆςδε πόλεως ἀπῳκισμένοι εἰσίν, οὐδ' ἡμῖν, ἀλλὰ Ἀπόλλων πατρῷος, διὰ τὴν τοῦ Ἴωνος γένεσιν. Ζεὺς δ' ἡμῖν πατρῷος μὲν οὐ καλεῖται, ἑρκειος δὲ καὶ φράτριος, καὶ Ἀθηνᾶ φρατρία. Ἀλλ' ἀρκεῖ γε, ἔφη ὁ Διονυσόδωρος· ἔστι γάρ σοί, ὡς ἔοικεν, Ἀπόλλων τε καὶ Ζεὺς καὶ Ἀθηνᾶ. Πάνυ, ἦν δ' ἐγώ. Οὐκοῦν καὶ οὗτοι θεοὶ ἂν εἶεν; ἔφη. Πρόγονοι, ἦν δ' ἐγώ, καὶ δεσπόται. Ἀλλ' οὖν σοί γε ἔφη. ἢ οὐ σοὺς ὡμολόγηκας αὐτοὺς εἶναι; Ὡμολόγηκα, ἔφην· τί γὰρ πάθω; Οὐκοῦν, ἔφη, καὶ ζῶά εἰσιν οὗτοι οἱ θεοί; ὡμολόγηκας γάρ, ὅσα ψυχὴν ἔχει, ζῶα εἶναι· ἢ οὗτοι οἱ θεοὶ οὐκ ἔχουσι ψυχήν; Ἔχουσιν, ἦν δ' ἐγώ. Οὐκοῦν καὶ ζῶά εἰσιν; Ζῶα, ἔφην. Τῶν δέ γε ζώων, ἔφη, ὡμολόγηκας ταῦτ' εἶναι σά, ὅσα ἄν σοι ἐξῇ καὶ δοῦναι, καὶ ἀποδόσθαι, καὶ θῦσαι ἂν θεῷ ὅτῳ ἂν βούλῃ. Ὡμολόγηκα, ἔφην· οὐκ ἔστι γάρ μοι ἀνάδυσις, ὦ Εὐθύδημε. Ἴθι δή μοι εὐθύς, ἦ δ' ὅς,

εἰπὲ, ἐπειδὴ σὸν ὁμολογεῖς εἶναι τὸν Δία καὶ τοὺς ἄλλους θεούς, ἆρα ἔξεστί σοι αὐτοὺς ἀποδόσθαι, ἢ δοῦναι, ἢ ἄλλ᾽ ὅ, τι ἂν βούλῃ χρῆσθαι ὥςπερ τοῖς ἄλλοις ζώοις; Ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Κρίτων, ὥςπερ πληγεὶς ὑπὸ τοῦ λόγου, ἄφωνος ἐκείμην· ὁ δὲ Κτήσιππός μοι ἰὼν ὡς βοηθήσων, Πύπαξ ὦ Ἡράκλεις, ἔφη, καλοῦ λόγου. Καὶ ὁ Διονυσόδωρος, Πότερον οὖν, ἔφη, ὁ Ἡρακλῆς πύπαξ ἐστίν, ἢ ὁ πύπαξ Ἡρακλῆς; Καὶ ὁ Κτήσιππος, Ὦ Πόσειδον, ἔφη, δεινῶν λόγων· ἀφίσταμαι· ἀμάχω τὼ ἄνδρε. XXXII. Ἐνταῦθα μέντοι, ὦ φίλε Κρίτων, οὐδεὶς ὅςτις οὐ τῶν παρόντων ὑπερεπῄνεσε τὸν λόγον, καὶ τὼ ἄνδρε γελῶντε καὶ κροτοῦντε καὶ χαίροντε ὀλίγου παρετάθησαν. ἐπὶ μὲν γὰρ τοῖς ἔμπροσθεν, ἐφ᾽ ἑκάστοις πᾶσι παγκάλως ἐθορύβουν μόνοι οἱ τοῦ Εὐθυδήμου ἐρασταί· ἐνταῦθα δὲ ὀλίγου καὶ οἱ κίονες οἱ ἐν τῷ Λυκείῳ ἐθορύβησάν τ᾽ ἐπὶ τοῖν ἀνδροῖν καὶ ἥσθησαν. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ αὐτὸς οὕτω διετέθην, ὥςτε ὁμολογεῖν, μηδένας πώποτε τῶν ἀνθρώπων ἰδεῖν οὕτω σοφούς, καὶ παντάπασι καταδουλωθεὶς ὑπὸ τῆς σοφίας αὐτοῖν, ἐπὶ τὸ ἐπαινεῖν τε καὶ ἐγκωμιάζειν αὐτὼ ἐτραπόμην, καὶ εἶπον, Ὦ μακάριοι σφὼ τῆς θαυμαστῆς φύσεως, οἳ τοσοῦτον πρᾶγμα οὕτω ταχὺ καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἐξειργάσασθον. πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα οἱ λόγοι ὑμῶν καλὰ ἔχουσιν, ὦ Εὐθύδημέ τε καὶ Διονυσόδωρε· ἐν δὲ τοῖς καὶ τοῦτο μεγαλοπρεπέστερον, ὅτι τῶν πολλῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν σεμνῶν δὴ καὶ δοκούντων τι εἶναι οὐδὲν ὑμῖν μέλει, ἀλλὰ

τῶν ὁμοίων ὑμῖν μόνον. ἐγὼ γὰρ εὖ οἶδα ὅτι τούτους τοὺς λόγους πάνυ μὲν ἂν ὀλίγοι ἀγαπῷεν ἄνθρωποι ὅμοιοι ὑμῖν· οἱ δ' ἄλλοι οὕτως ἀγνοοῦσιν αὐτούς, ὥςτ' εὖ οἶδ' ὅτι αἰχυνθεῖεν ἂν μᾶλλον ἐξελέγχοντες τοιούτοις λόγοις τοὺς ἄλλους, ἢ αὐτοὶ ἐξελεγχόμενοι. καὶ τόδε αὖ ἕτερον δημοτικόν τι καὶ πρᾶον ἐν τοῖς λόγοις, ὅτι, ὅταν μὴ φῆτε καλὸν εἶναι μηδὲν μήτε ἀγαθὸν πρᾶγμα, μήτε λευκόν, μηδ' ἄλλο τῶν τοιούτων μηδέν, μήτε τοπαράπαν ἑτέρων ἕτερον, ἀτεχνῶς μὲν τῷ ὄντι ξυῤῥάπτετε τὰ στόματα τῶν ἀνθρώπων, ὥςπερ καὶ φατέ· ὅτι δ' οὐ μόνον τὰ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ δόξαιτε ἂν καὶ τὰ ὑμέτερα αὐτοί, τοῦτο πάνυ χαρίεν τέ ἐστι καὶ τὸ ἐπαχθὲς τῶν λόγων ἀφαιρεῖται. τὸ δὲ δὴ μέγιστον, ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει ὑμῖν καὶ τεχνικῶς ἐξεύρηται, ὥςτε πάνυ ὀλίγῳ χρόνῳ ὀντινοῦν ἂν μαθεῖν ἀνθρώπων. ἔγνων γοῦν ἔγωγε καὶ τῷ Κτησίππῳ τὸν νοῦν προςέχων ὡς ταχὺ ὑμᾶς ἐκ τοῦ παραχρῆμα μιμεῖσθαι οἷός τ' ἦν. τούτου μὲν οὖν τοῦ πράγματος σφῷν τὸ σοφόν, πρὸς μὲν τὸ ταχὺ παραδιδόναι, καλόν, ἐναντίον δ' ἀνθρώπων διαλέγεσθαι οὐκ ἐπιτήδειον· ἀλλ' ἂν γέ μοι πείθησθε, εὐλαβήσεσθε μὴ πολλῶν ἐναντίον λέγειν, ἵνα μὴ ταχὺ ἐκμαθόντες ὑμῖν μὴ εἰδῶσι χάριν· ἀλλὰ μάλιστα μὲν αὐτὼ πρὸς ἀλλήλω μόνω διαλέγεσθον· εἰ δὲ μή, εἴπερ ἄλλου του ἐναντίον, ἐκείνου μόνου ὃς ἂν ὑμῖν διδῷ ἀργύριον. τὰ αὐτὰ δὲ ταῦτα, ἐὰν σωφρονῆτε, καὶ τοῖς μαθηταῖς ξυμβουλεύσετε, μηδέποτε μηδενὶ ἀνθρώπων διαλέγε-

σθαι, ἀλλ' ἢ ὑμῖν τε καὶ αὐτοῖς. τὸ γὰρ σπάνιον, ὦ Εὐθύδημε, τίμιον· τὸ δὲ ὕδωρ εὐωνότατον, ἄριστον ὄν, ὥς ἔφη Πίνδαρος. ἀλλ' ἄγετε, ἦν δ' ἐγώ, ὅπως κἀμὲ καὶ Κλεινίαν τόνδε παραδέξεσθον. XXXIII. Ταῦτα, ὦ Κρίτων, καὶ ἀλλ' ἄττα ἔτι βραχέα διαλεχθέντες ἀπῇμεν. σκόπει οὖν ὅπως ξυμφοιτήσεις παρὰ τὼ ἄνδρε· ὡς ἐκείνω φατὸν οἵω τ' εἶναι διδάξαι τὸν ἐθέλοντ' ἀργύριον διδόναι, καὶ οὔτε φύσιν οὔθ' ἡλικίαν ἐξείργειν οὐδεμίαν. ὃ δὲ καὶ σοὶ μάλιστα προσήκει ἀκοῦσαι, ὅτι οὐδὲ τὸ χρηματίζεσθαι φατὸν διακωλύειν οὐδέν, μὴ οὐ παραλαβεῖν ὁντινοῦν εὐπετῶς τὴν σφετέραν σοφίαν. ΚΡ. Καὶ μήν, ὦ Σώκρατες, φιλήκοος μὲν ἔγωγε, καὶ ἡδέως ἄν τι μάθοιμι· κινδυνεύω μέντοι κἀγὼ εἷς εἶναι τῶν οὐχ ὁμοίων Εὐθυδήμῳ, ἀλλ' ἐκείνων, ὧν δὴ καὶ σὺ ἔλεγες, τῶν ἥδιον ἂν ἐξελεγχομένων ὑπὸ τῶν τοιούτων λόγων ἢ ἐξελεγχόντων. ἀτὰρ γελοῖον μέν μοι δοκεῖ εἶναι τὸ νουθετεῖν σε, ὅμως δέ, ἅ γ' ἤκουον, ἐθέλω σοι ἀπαγγεῖλαι. τῶν ἀφ' ὑμῶν ἀπιόντων οἶσθ' ὅτι προσελθών τίς μοι περιπατοῦντι, ἀνὴρ οἰόμενος πάνυ εἶναι σοφός, τούτων τις τῶν περὶ τοὺς λόγους τοὺς εἰς τὰ δικαστήρια δεινῶν, Ὦ Κρίτων, ἔφη, οὐδὲν ἀκροᾷ τῶνδε τῶν σοφῶν; Οὐ μὰ τὸν Δία, ἦν δ' ἐγώ· οὐ γὰρ οἷός τ' ἦν προστὰς κατακούειν, ὑπὸ τοῦ ὄχλου. Καὶ μήν, ἔφη, ἄξιόν γ' ἦν ἀκοῦσαι. Τί; ἦν δ' ἐγώ. Ἵνα ἤκουσας ἀνδρῶν διαλεγομένων, οἳ νῦν σοφώτατοί εἰσι τῶν περὶ τοὺς τοιούτους λόγους. Κἀγὼ εἶπον, Τί οὖν ἐφαίνοντό σοι; Τί δὲ ἄλλο, ἦ

δ' ὅς, ἢ οἷά περ ἀεὶ ἂν τις τῶν τοιούτων ἀκούσαι ληρούντων, καὶ περὶ οὐδενὸς ἀξίων ἀναξίαν σπουδὴν ποιουμένων; οὑτωσὶ γάρ πως καὶ εἶπε τοῖς ὀνόμασι. Καὶ ἐγώ, Ἀλλὰ μέντοι, ἔφην, χάριέν γέ τι πρᾶγμά ἐστιν ἡ φιλοσοφία. Ποῖον, ἔφη, χάριεν, ὦ μακάριε; οὐδενὸς μὲν οὖν ἄξιον. ἀλλὰ καὶ εἰ νῦν παρεγένου, πάνυ ἄν σε οἶμαι αἰσχυνθῆναι ὑπὲρ τοῦ σεαυτοῦ ἑταίρου. οὕτως ἦν ἄτοπος, ἐθέλων ἑαυτὸν παρέχειν ἀνθρώποις, οἷς οὐδὲν μέλει ὅ, τι ἂν λέγωσι, παντὸς δὲ ῥήματος ἀντέχονται. καὶ οὗτοι, ὅπερ ἄρτι ἔλεγον, ἐν τοῖς κρατίστοις εἰσὶ τῶν νῦν. ἀλλὰ γάρ, ὦ Κρίτων, ἔφη, τὸ πρᾶγμα αὐτὸ καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ἐπὶ τῷ πράγματι διατρίβοντες, πάνυ φαῦλοί εἰσι καὶ καταγέλαστοι. ἐμοὶ δέ, ὦ Σώκρατες, τὸ πρᾶγμα ἐδόκει οὐκ ὀρθῶς ψέγειν οὔθ' οὗτος, οὔτ' εἴ τις ἄλλος ψέγει. τὸ μέντοι ἐθέλειν διαλέγεσθαι τοιούτοις ἐναντίον πολλῶν ἀνθρώπων, ὀρθῶς μοι ἐδόκει μέμφεσθαι. XXXIV. ΣΩ. Ὦ Κρίτων, θαυμάσιοί εἰσιν οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες· ἀτὰρ οὔπω οἶδα ὅ, τι μέλλω ἐρεῖν. ποτέρων ἦν ὁ προσελθών σοι καὶ μεμφόμενος τὴν φιλοσοφίαν; πότερον τῶν ἀγωνίσασθαι δεινῶν ἐν τοῖς δικαστηρίοις ῥήτωρ τις, ἢ τῶν τοὺς τοιούτους εἰσπεμπόντων, ποιητὴς τῶν λόγων, οἷς οἱ ῥήτορες ἀγωνίζονται; ΚΡ. Ἥκιστα, νὴ τὸν Δία, ῥήτωρ· οὐδὲ οἶμαι πώποτ' αὐτὸν ἐπὶ δικαστήριον ἀναβεβηκέναι, ἀλλ' ἐπαΐειν αὐτόν φασι περὶ τοῦ πράγματος, νὴ τὸν Δία, καὶ δεινὸν εἶναι, καὶ δεινοὺς λόγους ξυντιθέναι. ΣΩ. Ἤδη μανθάνω· περὶ τούτων καὶ αὐτὸς νῦν δὴ

ἔμελλον λέγειν. οὗτοι γάρ εἰσι μὲν, ὦ Κρίτων, οὓς ἔφη Πρόδικος μεθόρια φιλοσόφου τε ἀνδρὸς καὶ πολιτικοῦ, οἴονται δ' εἶναι πάντων σοφώτατοι ἀνθρώπων, πρὸς δὲ τῷ εἶναι καὶ δοκεῖν πάνυ παρὰ πολλοῖς· ὥστε παρὰ πᾶσιν εὐδοκιμεῖν ἐμποδὼν σφίσιν εἶναι οὐδένας ἄλλους, ἢ τοὺς περὶ φιλοσοφίαν ἀνθρώπους. ἡγοῦνται οὖν, ἐὰν τούτους εἰς δόξαν καταστήσωσιν μηδενὸς δοκεῖν ἀξίους εἶναι, ἀναμφισβητήτως ἤδη παρὰ πᾶσι τὰ νικητήρια εἰς δόξαν οἴσεσθαι σοφίας πέρι. εἶναι μὲν γὰρ τῇ ἀληθείᾳ σφᾶς σοφωτάτους· ἐν δὲ τοῖς ἰδίοις λόγοις ὅταν ἀποληφθῶσιν, ὑπὸ τῶν ἀμφὶ Εὐθύδημον κολούεσθαι. σοφοὶ δὲ ἡγοῦνται εἶναι πάνυ εἰκότως· μετρίως μὲν γὰρ φιλοσοφίας ἔχειν, μετρίως δὲ πολιτικῶν, πάνυ ἐξ εἰκότος λόγου· μετέχειν γὰρ ἀμφοτέρων ὅσον ἔδει, ἐκτὸς δὲ ὄντες κινδύνων καὶ ἀγώνων καρποῦσθαι τὴν σοφίαν. ΚΡ. Τί οὖν; δοκοῦσί σοί τι, ὦ Σώκρατες, λέγειν; ΣΩ. Οὐ γάρ τοι. ΚΡ. Ἀλλ' ὅγε λόγος ἔχει τινὰ εὐπρέπειαν τῶν ἀνδρῶν. ΣΩ. Καὶ γὰρ ἔχει ὄντως, ὦ Κρίτων, εὐπρέπειαν μᾶλλον ἢ ἀλήθειαν. οὐ γὰρ ῥᾴδιον αὐτοὺς πεῖσαι ὅτι καὶ ἄνθρωποι, καὶ τἆλλα πάντα ὅσα μεταξὺ τινοῖν δυοῖν ἐστι, καὶ ἀμφοτέροιν τυγχάνει μετέχοντα, ὅσα μὲν ἐκ κακοῦ καὶ ἀγαθοῦ, τοῦ μὲν βελτίω, τοῦ δὲ χείρω γίγνεται· ὅσα δὲ ἐκ δυοῖν ἀγαθοῖν μὴ πρὸς ταὐτόν, ἀμφοῖν χείρω, πρὸς ὃ ἂν ἑκάτερον ᾖ χρηστὸν ἐκείνων ἐξ ὧν ξυνετέθη· ὅσα δὲ ἐκ δυοῖν κακοῖν ξυντεθέντα μὴ πρὸς τὸ αὐτὸ ὄντοιν ἐν τῷ μέσῳ ἐστί,

ταῦτα μόνα βελτίω ἑκατέρου ἐκείνων ἐστίν, ὧν ἀμφοτέρων μέρος μετέχουσι. εἰ μὲν οὖν ἡ φιλοσοφία ἀγαθόν ἐστι καὶ ἡ πολιτικὴ πρᾶξις, πρὸς ἄλλο δὲ ἑκατέρα, οὗτοι δ' ἀμφοτέρων μετέχοντες τούτων ἐν μέσῳ εἰσίν, οὐδὲν λέγουσιν· ἀμφοτέρων γάρ εἰσι φαυλότεροι· εἰ δὲ ἀγαθὸν καὶ κακόν, τῶν μὲν βελτίους, τῶν δὲ χείρους· εἰ δὲ κακὰ ἀμφότερα, οὕτως ἄν τι λέγοιεν ἀληθές, ἄλλως δ' οὐδαμῶς. οὐκ ἂν οὖν οἶμαι αὐτοὺς ὁμολογῆσαι οὔτε κακὼ αὐτὼ ἀμφοτέρω εἶναι, οὔτε τὸ μὲν κακόν, τὸ δὲ ἀγαθόν· ἀλλὰ τῷ ὄντι οὗτοι ἀμφοτέρων μετέχοντες, ἀμφοτέρων ἥττους εἰσὶ πρὸς ἑκάτερον, πρὸς ὃ ἥ τε πολιτικὴ καὶ ἡ φιλοσοφία ἀξίω λόγου ἐστόν, καὶ τρίτοι ὄντες τῇ ἀληθείᾳ, ζητοῦσι πρῶτοι δοκεῖν εἶναι. ξυγγιγνώσκειν μὲν οὖν αὐτοῖς χρὴ τῆς ἐπιθυμίας, καὶ μὴ χαλεπαίνειν, ἡγεῖσθαι μέντοι τοιούτους εἶναι οἷοί εἰσι. πάντα γὰρ ἄνδρα χρὴ ἀγαπᾷν, ὅςτις καὶ ὁτιοῦν λέγει ἐχόμενον φρονήσεως πρᾶγμα, καὶ ἀνδρείως ἐπεξιὼν διαπονεῖται. XXXV. *ΚΡ.* *Καὶ μήν*, ὦ *Σώκρατες*, καὶ αὐτὸς περὶ τῶν υἱέων (ὥςπερ ἀεὶ πρός σε λέγω) ἐν ἀπορίᾳ εἰμί, τί δεῖ αὐτοῖς χρήσασθαι. ὁ μὲν οὖν νεώτερος, ἔτι καὶ σμικρός ἐστι· *Κριτόβουλος* δ' ἤδη ἡλικίαν ἔχει, καὶ δεῖταί τινος ὅςτις αὐτὸν ὀνήσει. ἐγὼ μὲν οὖν, ὅταν σοι ξυγγένωμαι, οὕτω διατίθεμαι, ὥςτε μοι δοκεῖν μανίαν εἶναι τὸ ἕνεκα τῶν παίδων, ἄλλων μὲν πολλῶν σπουδὴν τοιαύτην ἐσχηκέναι, καὶ περὶ τοῦ γάμου, ὅπως ἐκ γενναιοτάτης ἔσονται μητρός, καὶ περὶ τῶν χρημάτων, ὅπως ὡς

πλουσιώτατοι, αὐτῶν δὲ περὶ παιδείας ἀμελῆσαι· ὅταν δὲ εἴς τινα ἀποβλέψω τῶν φασκόντων ἂν παιδεῦσαι ἀνθρώπους, ἐκπέπληγμαι, καί μοι δοκεῖ εἷς ἕκαστος αὐτῶν σκοποῦντι πάνυ ἀλλόκοτος εἶναι, ὥς γε πρὸς σὲ τἀληθῆ εἰρῆσθαι· ὥςτε οὐκ ἔχω ὅπως προτρέπω τὸ μειράκιον ἐπὶ φιλοσοφίαν. ΣΩ. Ὦ φίλε Κρίτων, οὐκ οἶσθα ὅτι ἐν παντὶ ἐπιτηδεύματι οἱ μὲν φαῦλοι, πολλοὶ καὶ οὐδενὸς ἄξιοι, οἱ δὲ σπουδαῖοι, ὀλίγοι καὶ τοῦ παντὸς ἄξιοι; ἐπεὶ γυμναστικὴ οὐ καλὸν δοκεῖ σοι εἶναι, καὶ χρηματιστικὴ καὶ ῥητορικὴ καὶ στρατηγία; ΚΡ. Ἔμοιγε πάντως δήπου. ΣΩ. Τί οὖν; ἐν ἑκάστῃ τούτων τοὺς πολλοὺς πρὸς ἕκαστον τὸ ἔργον οὐ καταγελάστους ὁρᾷς; ΚΡ. Ναὶ μὰ τὸν Δία, καὶ μάλα ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἦ οὖν τούτου ἕνεκα αὐτός τε φεύξῃ πάντα τὰ ἐπιτηδεύματα, καὶ τῷ υἱεῖ οὐκ ἐπιτρέψεις; ΚΡ. Οὔκουν δίκαιόν γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Μὴ τοίνυν ὅ γε οὐ χρὴ ποίει, ὦ Κρίτων, ἀλλ' ἐάσας χαίρειν τοὺς ἐπιτηδεύοντας φιλοσοφίαν, εἴτε χρηστοί εἰσιν, εἴτε πονηροί, αὐτὸ τὸ πρᾶγμα βασανίσας καλῶς τε καὶ εὖ, ἐὰν μέν σοι φαίνηται φαῦλον ὄν, πάντ' ἄνδρα ἀπότρεπε, μὴ μόνον τοὺς υἱεῖς· ἐὰν δὲ φαίνηται οἷον οἶμαι αὐτὸ ἐγὼ εἶναι, θαῤῥῶν δίωκε, καὶ ἄσκει, τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο, αὐτός τε καὶ τὰ παιδία.

ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ.

ΕΤΑΙΡΟΣ. Πόθεν, ὦ Σώκρατες, φαίνῃ; ἢ δῆλα δὴ ὅτι ἀπὸ κυνηγεσίου τοῦ περὶ τὴν Ἀλκιβιάδου ὥραν; καὶ μήν μοι καὶ πρώην ἰδόντι καλὸς μὲν ἐφαίνετο ἀνὴρ ἔτι· ἀνὴρ μέντοι, ὦ Σώκρατες, (ὥς γ᾽ ἐν αὐτοῖς ἡμῖν εἰρῆσθαι) καὶ πώγωνος ἤδη ὑποπιμπλάμενος. ΣΩ. Εἶτα τί τοῦτο; οὐ σὺ μέντοι Ὁμήρου ἐπαινέτης εἶ, ὃς ἔφη χαριεστάτην ἥβην εἶναι τοῦ ὑπηνήτου, ἣν νῦν Ἀλκιβιάδης ἔχει; ΕΤ. Τί οὖν τανῦν; ἢ παρ᾽ ἐκείνου φαίνῃ; καὶ πῶς πρός σὲ ὁ νεανίας διάκειται; ΣΩ. Εὖ ἔμοιγε ἔδοξεν· οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τῇ νῦν ἡμέρᾳ· καὶ γὰρ πολλὰ ὑπὲρ ἐμοῦ εἶπε, βοηθῶν ἐμοί, καὶ οὖν ἄρτι ἀπ᾽ ἐκείνου ἔρχομαι. ἄτοπον μέντοι τί σοι ἐθέλω εἰπεῖν. παρόντος γὰρ ἐκείνου, οὔτε προςεῖχον τὸν νοῦν ἐπελανθανόμην τε αὐτοῦ θαμά. II. ΕΤ. Καὶ τί ἂν γεγονὸς εἴη περὶ σὲ κἀκεῖνον τοσοῦτον πρᾶγμα; οὐ γάρ δή πού τινι καλλίονι ἐνέτυχες ἄλλῳ ἔν γε τῇδε τῇ πόλει. ΣΩ. Καὶ πολύ γε. ΕΤ. Τί φῄς; ἀστῷ, ἢ ξένῳ;

ΣΩ. Ξένῳ. ΕΤ. Ποδαπῷ; ΣΩ. Ἀβδηρίτῃ. ΕΤ. Καὶ οὕτως καλός τις ὁ ξένος ἔδοξέ σοι εἶναι, ὥστε τοῦ Κλεινίου υἱέος καλλίων σοι φανῆναι; ΣΩ. Πῶς δ' οὐ μέλλει, ὦ μακάριε, τὸ σοφώτατον κάλλιον φαίνεσθαι; ΕΤ. Ἀλλ' ἢ σοφῷ τινι ἡμῖν, ὦ Σώκρατες, ἐντυχὼν πάρει; ΣΩ. Καὶ σοφωτάτῳ μὲν οὖν δήπου τῶν γε νῦν, εἴ σοι δοκεῖ σοφώτατος εἶναι Πρωταγόρας. ΕΤ. Ὦ τί λέγεις· Πρωταγόρας ἐπιδεδήμηκε; ΣΩ. Τρίτην γε ἤδη ἡμέραν. ΕΤ. Καὶ ἄρτι ἄρα ἐκείνῳ ξυγγεγονὼς ἥκεις; ΣΩ. Πάνυ γε πολλὰ καὶ εἰπὼν καὶ ἀκούσας. III. ΕΤ. Τί οὖν οὐ διηγήσω ἡμῖν τὴν ξυνουσίαν, εἰ μή σέ τι κωλύει, καθιζόμενος ἐνταυθοῖ, ἐξαναστήσας τὸν παῖδα τουτονί; ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν, καὶ χάριν γε εἴσομαι, ἐὰν ἀκούητε. ΕΤ. Καὶ μὴν καὶ ἡμεῖς σοί, ἐὰν λέγῃς. ΣΩ. Διπλῆ ἂν εἴη ἡ χάρις· ἀλλ' οὖν ἀκούετε. Τῆς παρελθούσης νυκτὸς ταυτησί, ἔτι βαθέος ὄρθρου, Ἱπποκράτης ὁ Ἀπολλοδώρου υἱός, Φάσωνος δὲ ἀδελφός, τὴν θύραν τῇ βακτηρίᾳ πάνυ σφόδρα ἔκρουε· καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ ἀνέῳξέ τις, εὐθὺς εἴσω ᾔει ἐπειγόμενος, καὶ τῇ φωνῇ μέγα λέγων, Ὦ Σώκρατες, ἔφη, ἐγρήγορας, ἢ καθεύδεις; Καὶ ἐγὼ τὴν φωνὴν γνοὺς αὐτοῦ, Ἱπποκράτης, ἔφην, οὗτος. μή τι νεώτερον ἀγγέλλεις; Οὐδέν γ', ἦν δ' ὅς, εἰ μὴ ἀγαθά γε. Εὖ ἂν λέγοις, ἦν δ' ἐγώ· ἔστι δὲ τί; καὶ τοῦ ἕνεκα τηνικάδε ἀφίκου; IV. Πρωταγόρας, ἔφη, ἥκει, στὰς παρ' ἐμοί. Πρώην, ἔφην ἐγώ· σὺ δὲ ἄρτι πέπυσαι; Νὴ τοὺς θεούς, ἔφη, ἑσπέρας γε, καὶ ἅμα ἐπιψηλαφή-

ρας τοῦ σκίμποδος, ἐκαθέζετο παρὰ τοὺς πόδας μου· καὶ εἶπεν, Ἑσπέρας δῆτα μάλα γε ὀψὲ ἀφικόμενος ἐξ Οἰνόης. ὁ γάρ τοι παῖς με ὁ Σάτυρος ἀπέδρα· καὶ δῆτα μέλλων σοι φράζειν, ὅτι διωξοίμην αὐτὸν, ὑπό τινος ἄλλου ἐπελαθόμην. ἐπειδὴ δὲ ἦλθον, καὶ δεδειπνηκότες ἦμεν, καὶ ἐμέλλομεν ἀναπαύεσθαι, τότε μοι ὁ ἀδελφὸς λέγει ὅτι ἥκει Πρωταγόρας· καὶ ἔτι μὲν ἐνεχείρησα εὐθὺς παρὰ σὲ ἰέναι, ἔπειτά μοι λίαν πόῤῥω ἔδοξε τῶν νυκτῶν εἶναι. ἐπειδὴ δὲ τάχιστά με ἐκ τοῦ κόπου ὁ ὕπνος ἀνῆκεν, εὐθὺς ἀναστὰς οὕτω δεῦρο ἐπορευόμην. Καὶ ἐγὼ γιγνώσκων αὐτοῦ τὴν ἀνδρίαν καὶ τὴν πτοίησιν, Τί οὖν σοι, ἦν δ' ἐγώ, τοῦτο; μῶν τί σε ἀδικεῖ Πρωταγόρας; V. Καὶ ὃς γελάσας, Νὴ τοὺς θεούς, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὅτι γε μόνος ἐστὶ σοφός, ἐμὲ δὲ οὐ ποιεῖ. Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία, ἔφην ἐγώ, ἂν αὐτῷ διδῷς ἀργύριον, καὶ πείθῃς ἐκεῖνον, ποιήσει καὶ σὲ σοφόν. Εἰ γάρ, ἦ δ' ὅς, ὦ Ζεῦ καὶ θεοί, ἐν τούτῳ εἴη· ὡς οὔτ' ἂν τῶν ἐμῶν ἐπιλίποιμι οὐδέν, οὔτε τῶν φίλων. ἀλλ' αὐτὰ ταῦτα καὶ νῦν ἥκω παρὰ σέ, ἵνα ὑπὲρ ἐμοῦ διαλεχθῇς αὐτῷ. ἐγὼ γὰρ ἅμα μὲν καὶ νεώτερός εἰμι, ἅμα δὲ οὐδὲ ἑώρακα Πρωταγόραν πώποτε, οὐδ' ἀκήκοα οὐδέν· ἔτι γὰρ παῖς ἦ ὅτε τοπρῶτον ἐπεδήμησεν. ἀλλὰ γάρ, ὦ Σώκρατες, πάντες τὸν ἄνδρα ἐπαινοῦσι, καί φασι σοφώτατον εἶναι λέγειν. — Ἀλλὰ τί οὐ βαδίζομεν παρ' αὐτόν, ἵνα ἔνδον καταλάβωμεν; καταλύει δ', ὡς ἐγὼ ἤκουσα, παρὰ Καλλίᾳ τῷ Ἱππονίκου. — Ἀλλ' ἴωμεν. VI. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Μήπω, ὠγαθέ, ἐκεῖσε ἴωμεν.

πρωῒ γάρ ἐστιν· ἀλλὰ δεῦρο ἐξαναστῶμεν εἰς τὴν αὐλήν, καὶ περιϊόντες αὐτοῦ διατρίψωμεν, ἕως ἂν φῶς γένηται· εἶτα ἴωμεν. καὶ γὰρ τὰ πολλὰ Πρωταγόρας ἔνδον διατρίβει· ὥςτε θάῤῥει, καταληψόμεθα αὐτόν, ὡς τὸ εἰκός, ἔνδον. Μετὰ ταῦτα ἀναστάντες εἰς τὴν αὐλὴν περιῄειμεν, καὶ ἐγὼ ἀποπειρώμενος τοῦ Ἱπποκράτους τῆς ῥώμης, διεσκόπουν αὐτὸν καὶ ἠρώτων, Εἰπέ μοι, ἔφην, ὦ Ἱππόκρατες, παρὰ Πρωταγόραν νῦν ἐπιχειρεῖς ἰέναι, ἀργύριον τελῶν ἐκείνῳ μισθὸν ὑπὲρ σεαυτοῦ, ὡς παρὰ τίνα ἀφιξόμενος, καὶ τίς γενησόμενος; ὥςπερ ἂν εἰ ἐπενόεις παρὰ τὸν σαυτοῦ ὁμώνυμον ἐλθὼν Ἱπποκράτη τὸν Κῶον, τὸν τῶν Ἀσκληπιαδῶν, ἀργύριον τελεῖν ὑπὲρ σαυτοῦ μισθὸν ἐκείνῳ, εἴ τίς σε ἤρετο, Εἰπέ μοι, μέλλεις τελεῖν, ὦ Ἱππόκρατες, Ἱπποκράτει μισθὸν ὡς τίνι ὄντι; τί ἂν ἀπεκρίνω; Εἶπον ἄν, ἔφη, ὅτι ὡς ἰατρῷ. Ὡς τίς γενησόμενος; Ὡς ἰατρός, ἔφη. VII. Εἰ δὲ παρὰ Πολύκλειτον τὸν Ἀργεῖον ἢ Φειδίαν τὸν Ἀθηναῖον ἐπενόεις ἀφικόμενος μισθὸν ὑπὲρ σαυτοῦ τελεῖν ἐκείνοις, εἴ τίς σε ἤρετο, τελεῖν τοῦτο τὸ ἀργύριον ὡς τίνι ὄντι ἐν νῷ ἔχεις Πολυκλείτῳ τε καὶ Φειδίᾳ; τί ἂν ἀπεκρίνω; Εἶπον ἂν ὡς ἀγαλματοποιοῖς. Ὡς τίς δὲ γενησόμενος αὐτός; Δηλονότι ἀγαλματοποιός. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ. παρὰ δὲ δὴ Πρωταγόραν νῦν ἀφικόμενοι ἐγώ τε καὶ σὺ ἀργύριον ἐκείνῳ μισθὸν ἕτοιμοι ἐσόμεθα τελεῖν ὑπὲρ σοῦ, ἂν μὲν ἐξικνῆται τὰ ἡμέτερα χρήματα καὶ τούτοις πείθωμεν αὐτόν· εἰ δὲ μή, καὶ τὰ τῶν φίλων προς-

ἀναλίσκοντες· εἰ οὖν τις ἡμᾶς περὶ ταῦτα οὕτω σφόδρα σπουδάζοντας ἔροιτο, Εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατές τε καὶ Ἱππόκρατες, ὡς τίνι ὄντι τῷ Πρωταγόρᾳ ἐν νῷ ἔχετε χρήματα τελεῖν; τί ἂν αὐτῷ ἀποκριναίμεθα; τί ὄνομα ἄλλο γε λεγόμενον περὶ Πρωταγόρου ἀκούομεν; ὥσπερ περὶ Φειδίου, ἀγαλματοποιόν, καὶ περὶ Ὁμήρου, ποιητήν, τί τοιοῦτον περὶ Πρωταγόρου ἀκούομεν; Σοφιστὴν δή τοι ὀνομάζουσί γε, ὦ Σώκρατες, τὸν ἄνδρα εἶναι, ἔφη. Ὡς σοφιστῇ ἄρα ἐρχόμεθα τελοῦντες τὰ χρήματα; Μάλιστα. VIII. Εἰ οὖν καὶ τοῦτό τίς σε προσέροιτο, Αὐτὸς δὲ δὴ ὥς τίς γενησόμενος ἔρχῃ παρὰ τὸν Πρωταγόραν; Καὶ ὃς εἶπεν ἐρυθριάσας (ἤδη γὰρ ὑπέφαινέ τι ἡμέρας, ὥστε καταφανῆ αὐτὸν γενέσθαι), Εἰ μέν τι τοῖς ἔμπροσθεν ἔοικεν, δῆλον ὅτι σοφιστὴς γενησόμενος. Σὺ δέ, ἦν δ' ἐγώ, πρὸς θεῶν, οὐκ ἂν αἰσχύνοιο εἰς τοὺς Ἕλληνας αὑτὸν σοφιστὴν παρέχων; Νὴ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, εἴπερ γε ἃ διανοοῦμαι χρὴ λέγειν. Ἀλλ' ἄρα, ὦ Ἱππόκρατες, μὴ οὐ τοιαύτην ὑπολαμβάνεις σοῦ τὴν παρὰ Πρωταγόρου μάθησιν ἔσεσθαι, ἀλλ' οἵα περ ἡ παρὰ τοῦ γραμματιστοῦ ἐγένετο καὶ κιθαριστοῦ καὶ παιδοτρίβου; τούτων γὰρ σὺ ἑκάστην οὐκ ἐπὶ τέχνῃ ἔμαθες, ὡς δημιουργὸς ἐσόμενος, ἀλλ' ἐπὶ παιδείᾳ, ὡς τὸν ἰδιώτην καὶ τὸν ἐλεύθερον πρέπει. Πάνυ μὲν οὖν μοι δοκεῖ, ἔφη, τοιαύτη μᾶλλον εἶναι ἡ παρὰ Πρωταγόρου μάθησις. IX. Οἶσθα οὖν ὃ μέλλεις νῦν πράττειν; ἤ σε λανθάνει; ἦν δ' ἐγώ. Τοῦ πέρι; Ὅτι μέλλεις τὴν ψυχὴν τὴν σαυτοῦ παρα-

σχεῖν θεραπεῦσαι ἀνδρί, ὡς φῄς, σοφιστῇ· ὅ, τι δέ ποτε ὁ σοφιστής ἐστι, θαυμάζοιμ' ἂν εἰ οἶσθα. καίτοι εἰ τοῦτ' ἀγνοεῖς, οὐδὲ ὅτῳ παραδίδως τὴν ψυχὴν οἶσθα· οὔτ' εἰ ἀγαθῷ, οὔτ' εἰ κακῷ πράγματι. Οἶμαί γ', ἔφη, εἰδέναι. Λέγε δή, τί ἡγῇ εἶναι τὸν σοφιστήν. Ἐγὼ μέν, ἦ δ' ὅς, ὥςπερ τοὔνομα λέγει, τοῦτον εἶναι τὸν τῶν σοφῶν ἐπιστήμονα. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, τοῦτο μὲν ἔξεστι λέγειν καὶ περὶ ζωγράφων καὶ περὶ τεκτόνων, ὅτι οὗτοί εἰσιν οἱ τῶν σοφῶν ἐπιστήμονες· ἀλλ' εἴ τις ἔροιτο ἡμᾶς, τῶν τί σοφῶν εἰσὶν οἱ ζωγράφοι ἐπιστήμονες, εἴποιμεν ἄν που αὐτῷ, ὅτι τῶν πρὸς τὴν ἀπεργασίαν τὴν τῶν εἰκόνων, καὶ τἄλλα οὕτως· εἰ δέ τις ἐκεῖνο ἔροιτο, ὁ δὲ σοφιστὴς τῶν τί σοφῶν ἐστι; τί ἂν ἀποκρινοίμεθα αὐτῷ; ποίας ἐργασίας ἐπιστάτης; τί ἂν εἴποιμεν αὐτὸν εἶναι; Ὦ Σώκρατες, ἐπιστάτην τοῦ ποιῆσαι δεινὸν λέγειν. X. Ἴσως ἄν, ἦν δ' ἐγώ, ἀληθῆ λέγοιμεν, οὐ μέντοι ἱκανῶς γε· ἐρωτήσεως γὰρ ἔτι ἡ ἀπόκρισις ἡμῖν δεῖται, περὶ ὅτου ὁ σοφιστὴς δεινὸν ποιεῖ λέγειν· ὥςπερ ὁ κιθαριστὴς δεινὸν δήπου ποιεῖ λέγειν περὶ οὗπερ καὶ ἐπιστήμονα, περὶ κιθαρίσεως· ἦ γάρ; Ναί. Εἶεν. ὁ δὲ δὴ σοφιστὴς περὶ τίνος δεινὸν ποιεῖ λέγειν; δηλονότι περὶ οὗπερ καὶ ἐπίσταται. Εἰκός γε. Τί δή ἐστι τοῦτο περὶ οὗ αὐτός τε ἐπιστήμων ἐστὶν ὁ σοφιστὴς καὶ τὸν μαθητὴν ποιεῖ; Μὰ Δί', ἔφη, οὐκέτι ἔχω σοι λέγειν. XI. Καὶ ἐγὼ εἶπον μετὰ τοῦτο, Τί οὖν; οἶσθα εἰς οἷόν τινα κίνδυνον ἔρχῃ ὑποθήσων τὴν ψυχήν; ἤ, εἰ μὲν τὸ σῶμα ἐπι-

τρέπειν σε ἔδει τῳ, διακινδυνεύοντα ἢ χρηστὸν αὐτὸ γενέσθαι ἢ πονηρόν, πολλὰ ἂν περιεσκέψω εἴτ' ἐπιτρεπτέον, εἴτε οὔ, καὶ εἰς ξυμβουλὴν τούς τε φίλους ἂν παρεκάλεις καὶ τοὺς οἰκείους, σκοπούμενος ἡμέρας συχνάς· ὃ δὲ περὶ πλείονος τοῦ σώματος ἡγῇ, τὴν ψυχήν, καὶ ἐν ᾧ πάντ' ἐστὶ τὰ σὰ ἢ εὖ ἢ κακῶς πράττειν, χρηστοῦ ἢ πονηροῦ αὐτοῦ γενομένου· περὶ δὲ τούτου, οὔτε τῷ πατρὶ οὔτε τῷ ἀδελφῷ ἐπεκοινώσω, οὔτε ἡμῶν τῶν ἑταίρων οὐδενί, εἴτ' ἐπιτρεπτέον, εἴτε καὶ οὔ, τῷ ἀφικομένῳ τούτῳ τῷ ξένῳ τὴν σὴν ψυχήν; ἀλλ' ἑσπέρας ἀκούσας, ὡς φῄς, ὄρθριος ἥκων, περὶ μὲν τούτου οὐδένα λόγον οὐδὲ ξυμβουλὴν ποιῇ, εἴτε χρὴ ἐπιτρέπειν σαυτὸν αὐτῷ, εἴτε μή, ἕτοιμος δ' εἶ ἀναλίσκειν τά τε σαυτοῦ καὶ τὰ τῶν φίλων χρήματα, ὡς ἤδη διεγνωκὼς ὅτι πάντως ξυνεστέον Πρωταγόρᾳ, ὃν οὔτε γιγνώσκεις, ὡς φῄς, οὔτε διείλεξαι οὐδεπώποτε, σοφιστὴν δ' ὀνομάζεις, τὸν δὲ σοφιστήν, ὅ, τι ποτέ ἐστι, φαίνῃ ἀγνοῶν, ᾧ μέλλεις σαυτὸν ἐπιτρέπειν; XII. Καὶ ὃς ἀκούσας, Ἔοικεν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐξ ὧν σὺ λέγεις. Ἆρ' οὖν, ὦ Ἱππόκρατες, ὁ σοφιστὴς τυγχάνει ὢν ἔμπορός τις ἢ κάπηλος τῶν ἀγωγίμων, ἀφ' ὧν ψυχὴ τρέφεται; φαίνεται γὰρ ἔμοιγε τοιοῦτός τις. Τρέφεται δὲ ψυχή, ὦ Σώκρατες, τίνι; Μαθήμασι δήπου, ἦν δ' ἐγώ· καὶ ὅπως γε μή, ὦ ἑταῖρε, ὁ σοφιστὴς ἐπαινῶν ἃ πωλεῖ, ἐξαπατήσῃ ἡμᾶς, ὥσπερ οἱ περὶ τὴν τοῦ σώματος τροφήν, ὁ ἔμπορός τε καὶ κάπηλος· καὶ γὰρ οὗτοί που ὧν ἄγουσιν ἀγωγίμων οὔτε αὐτοὶ

ἴσασιν ὅ, τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν περὶ τὸ σῶμα, ἐπαινοῦσι δὲ πάντα πωλοῦντες, οὔτε οἱ ὠνούμενοι παρ' αὐτῶν, ἐὰν μή τις τύχῃ γυμναστικὸς ἢ ἰατρὸς ὤν· οὕτω δὴ καὶ οἱ τὰ μαθήματα περιάγοντες κατὰ τὰς πόλεις, καὶ πωλοῦντες καὶ καπηλεύοντες τῷ ἀεὶ ἐπιθυμοῦντι, ἐπαινοῦσι μὲν πάντα ἃ πωλοῦσι, τάχα δ' ἄν τινες, ὦ ἄριστε, καὶ τούτων ἀγνοοῖεν ὧν πωλοῦσιν ὅ, τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν πρὸς τὴν ψυχήν· ὡς δ' αὔτως καὶ οἱ ὠνούμενοι παρ' αὐτῶν, ἐὰν μή τις τύχῃ περὶ τὴν ψυχὴν αὖ ἰατρικὸς ὤν. XIII. Εἰ μὲν οὖν σὺ τυγχάνεις ἐπιστήμων τούτων τί χρηστὸν καὶ πονηρόν, ἀσφαλές σοι ὠνεῖσθαι μαθήματα καὶ παρὰ Πρωταγόρου, καὶ παρ' ἄλλου ὁτουοῦν. εἰ δὲ μή, ὅρα, ὦ μακάριε, μὴ περὶ τοῖς φιλτάτοις κυβεύῃς τε καὶ κινδυνεύῃς. καὶ γὰρ δὴ καὶ πολὺ μείζων κίνδυνος ἐν τῇ τῶν μαθημάτων ὠνῇ ἢ ἐν τῇ τῶν σιτίων. σιτία μὲν γὰρ καὶ ποτὰ πριάμενον παρὰ τοῦ καπήλου καὶ ἐμπόρου, ἔξεστιν ἐν ἄλλοις ἀγγείοις ἀποφέρειν, καί, πρὶν δέξασθαι αὐτὰ εἰς τὸ σῶμα πιόντα ἢ φαγόντα, καταθέμενον οἴκαδε ἔξεστι ξυμβουλεύσασθαι, παρακαλέσαντα τὸν ἐπαΐοντα, ὅ, τι τε ἐδεστέον καὶ ποτέον, καὶ ὅ, τι μή, καὶ ὁπόσα, καὶ ὁπότε, ὥςτε ἐν τῇ ὠνῇ οὐ μέγας ὁ κίνδυνος· μαθήματα δὲ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ ἀγγείῳ ἀπενεγκεῖν, ἀλλ' ἀνάγκη, καταθέντα τὴν τιμήν, τὸ μάθημα ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ λαβόντα καὶ μαθόντα ἀπιέναι ἢ βεβλαμμένον ἢ ὠφελημένον. XIV. Ταῦτα οὖν σκοπώμεθα καὶ μετὰ τῶν πρεσβυτέρων ἡμῶν· ἡμεῖς γὰρ ἔτι νέοι, ὥςτε τοσοῦτον

πρᾶγμα διελέσθαι. νῦν μέντοι, ὥςπερ ὡρμήσαμεν, ἴωμεν, καὶ ἀκούσωμεν τοῦ ἀνδρός· ἔπειτα ἀκούσαντες καὶ ἄλλοις ἀνακοινωσώμεθα. καὶ γὰρ οὐ μόνος Πρωταγόρας αὐτόθι ἐστίν, ἀλλὰ καὶ Ἱππίας ὁ Ἠλεῖος· (οἶμαι δὲ καὶ Πρόδικον τὸν Κεῖον·) καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ σοφοί. Δόξαν ἡμῖν ταῦτα, ἐπορευόμεθα· ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ προθύρῳ ἐγενόμεθα, ἐπιστάντες περί τινος λόγου διελεγόμεθα, ὃς ἡμῖν κατὰ τὴν ὁδὸν ἐνέπεσεν. ἵν' οὖν μὴ ἀτελὴς γένοιτο, ἀλλὰ διαπερανάμενοι οὕτως εἰςίοιμεν, στάντες ἐν τῷ προθύρῳ διελεγόμεθα, ἕως ξυνωμολογήσαμεν ἀλλήλοις. XV. Δοκεῖ οὖν μοι, ὁ θυρωρός, εὐνοῦχός τις, κατήκουεν ἡμῶν· κινδυνεύει δὲ διὰ τὸ πλῆθος τῶν σοφιστῶν ἄχθεσθαι τοῖς φοιτῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν. ἐπειδὴ γοῦν ἐκρούσαμεν τὴν θύραν, ἀνοίξας καὶ ἰδὼν ἡμᾶς, Ἔα, ἔφη, σοφισταί τινες· οὐ σχολὴ αὐτῷ· καὶ ἅμα ἀμφοῖν ταῖν χεροῖν τὴν θύραν πάνυ προθύμως ὡς οἷόν τ' ἦν ἐπήραξε. καὶ ἡμεῖς πάλιν ἐκρούομεν· καὶ ὃς ἐγκεκλεισμένης τῆς θύρας ἀποκρινόμενος εἶπεν, Ὦ ἄνθρωποι, ἔφη, οὐκ ἀκηκόατε ὅτι οὐ σχολὴ αὐτῷ; Ἀλλ', ὦ 'γαθέ, ἔφην ἐγώ, οὔτε παρὰ Καλλίαν ἥκομεν, οὔτε σοφισταί ἐσμεν, ἀλλὰ θάῤῥει· Πρωταγόραν γάρ τοι δεόμενοι ἰδεῖν ἤλθομεν, εἰςάγγειλον οὖν. μόγις οὖν ποτε ἡμῖν ἄνθρωπος ἀνέῳξε τὴν θύραν. XVI. Ἐπειδὴ δὲ εἰςήλθομεν, κατελάβομεν Πρωταγόραν ἐν τῷ προστῴῳ περιπατοῦντα, ἑξῆς δ' αὐτῷ ξυμπεριεπάτουν, ἐκ μὲν τοῦ ἐπὶ θάτερα, Καλλίας ὁ Ἱππονίκου, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ ὁμομήτριος, Πάραλος

ὁ Περικλέους, καὶ Χαρμίδης ὁ Γλαύκωνος· ἐκ δὲ τοῦ ἐπὶ θάτερα ὁ ἕτερος τοῦ Περικλέους Ξάνθιππος, καὶ Φιλιππίδης ὁ Φιλομήλου, καὶ Ἀντίμοιρος ὁ Μενδαῖος, ὅςπερ εὐδοκιμεῖ μάλιστα τῶν Πρωταγόρου μαθητῶν καὶ ἐπὶ τέχνῃ μανθάνει, ὡς σοφιστὴς ἐσόμενος. τούτων δὲ ὄπισθεν ἠκολούθουν ἐπακούοντες τῶν λεγομένων, ὧν τὸ μὲν πολὺ ξένοι ἐφαίνοντο, οὓς ἄγει ἐξ ἑκάστων τῶν πόλεων ὁ Πρωταγόρας, δι' ὧν διεξέρχεται, κηλῶν τῇ φωνῇ, ὥςπερ Ὀρφεύς, οἱ δὲ κατὰ τὴν φωνὴν ἕπονται κεκηλημένοι· ἦσαν δέ τινες καὶ τῶν ἐπιχωρίων ἐν τῷ χορῷ. XVII. Τοῦτον τὸν χορὸν μάλιστα ἔγωγε ἰδὼν ἥσθην, ὡς καλῶς εὐλαβοῦντο μηδέποτε ἐμποδὼν ἐν τῷ ἔμπροσθεν εἶναι Πρωταγόρου, ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὸς ἀναστρέφοι, καὶ οἱ μετ' ἐκείνου, εὖ πως καὶ ἐν κόσμῳ περιεσχίζοντο αὐτοὶ οἱ ἐπήκοοι ἔνθεν καὶ ἔνθεν, καὶ ἐν κύκλῳ περιϊόντες, ἀεὶ εἰς τὸ ὄπισθεν καθίσταντο κάλλιστα. τὸν δὲ μετ' εἰσενόησα, ἔφη Ὅμηρος, Ἱππίαν τὸν Ἠλεῖον καθήμενον ἐν τῷ κατανтικρὺ προστῴῳ ἐν θρόνῳ· περὶ αὐτὸν δ' ἐκάθηντο ἐπὶ βάθρων Ἐρυξίμαχός τε ὁ Ἀκουμενοῦ καὶ Φαῖδρος ὁ Μυῤῥινούσιος, καὶ Ἄνδρων ὁ Ἀνδροτίωνος καὶ τῶν ξένων πολῖταί τε αὐτοῦ καὶ ἄλλοι τινές. ἐφαίνοντο δὲ περὶ φύσεώς τε καὶ τῶν μετεώρων ἀστρονομικὰ ἄττα διερωτᾶν τὸν Ἱππίαν, ὁ δ' ἐν θρόνῳ καθήμενος ἑκάστοις αὐτῶν διέκρινε καὶ διεξῄει τὰ ἐρωτώμενα. XVIII. Καὶ μὲν δὴ καὶ Τάνταλόν γε ἐσεῖδον· ἐπεδήμει γὰρ ἄρα Πρόδικος ὁ Κεῖος, ἦν δὲ ἐν οἰκήματί τινι, ᾧ πρὸ τοῦ μὲν ὡς ταμιείῳ ἐχρῆ-

το Ἱππόνικος, νῦν δὲ ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν καταλυόντων ὁ Καλλίας καὶ τοῦτο ἐκκενώσας ξένοις κατάλυσιν πεποίηκεν. ὁ μὲν οὖν Πρόδικος ἔτι κατέκειτο, ἐγκεκαλυμμένος ἐν κωδίοις τισὶ καὶ στρώμασι, καὶ μάλα πολλοῖς, ὡς ἐφαίνετο· παρεκάθηντο δὲ αὐτῷ ἐπὶ ταῖς πλησίον κλίναις Παυσανίας τε ὁ ἐκ Κεραμέων, καὶ μετὰ Παυσανίου νέον ἔτι μειράκιον, ὡς μὲν ἐγῷμαι, καλόν τε κἀγαθὸν τὴν φύσιν· τὴν δ' οὖν ἰδέαν πάνυ καλός. ἔδοξα ἀκοῦσαι ὄνομα αὐτῷ εἶναι Ἀγάθωνα, καὶ οὐκ ἂν θαυμάζοιμι εἰ παιδικὰ Παυσανίου τυγχάνει ὤν. τοῦτό τ' ἦν τὸ μειράκιον, καὶ τὼ Ἀδειμάντω ἀμφοτέρω, ὅ, τε Κήπιδος καὶ ὁ Λευκολοφίδου, καὶ ἄλλοι τινὲς ἐφαίνοντο. περὶ δὲ ὧν διελέγοντο οὐκ ἐδυνάμην ἔγωγε μαθεῖν ἔξωθεν, καίπερ λιπαρῶς ἔχων ἀκούειν τοῦ Προδίκου· πάνσοφος γάρ μοι δοκεῖ ἀνὴρ εἶναι καὶ θεῖος· ἀλλὰ διὰ τὴν βαρύτητα τῆς φωνῆς βόμβος τις ἐν τῷ οἰκήματι γιγνόμενος, ἀσαφῆ ἐποίει τὰ λεγόμενα. XIX. Καὶ ἡμεῖς μὲν ἄρτι εἰςεληλύθειμεν, κατόπιν δὲ ἡμῶν ἐπειςῆλθον Ἀλκιβιάδης τε ὁ καλὸς (ὡς φὴς σὺ, καὶ ἐγὼ πείθομαι) καὶ Κριτίας ὁ Καλλαίσχρου. Ἡμεῖς οὖν ὡς εἰςήλθομεν, ἔτι μικρὰ ἄττα διατρίψαντες, καὶ ταῦτα διαθεασάμενοι, προςῇμεν πρὸς τὸν Πρωταγόραν, καὶ ἐγὼ εἶπον· Ὦ Πρωταγόρα, πρὸς σέ τοι ἤλθομεν ἐγώ τε καὶ Ἱπποκράτης οὗτος. Πότερον, ἔφη, μόνῳ βουλόμενοι διαλεχθῆναι, ἢ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων; Ἡμῖν μὲν, ἦν δ' ἐγὼ, οὐδὲν διαφέρει· ἀκούσας δὲ οὗ ἕνεκα ἤλθομεν, αὐτὸς σκέψαι.

Τί οὖν δή ἐστιν, ἔφη, οὗ ἕνεκα ἥκετε; Ἱπποκράτης ὅδε ἔστι μὲν τῶν ἐπιχωρίων, Ἀπολλοδώρου υἱός, οἰκίας μεγάλης τε καὶ εὐδαίμονος, αὐτὸς δὲ τὴν φύσιν δοκεῖ ἐνάμιλλος εἶναι τοῖς ἡλικιώταις· ἐπιθυμεῖν δέ μοι δοκεῖ ἐλλόγιμος γενέσθαι ἐν τῇ πόλει· τοῦτο δὲ οἴεταί οἱ μάλιστα γενέσθαι εἰ σοὶ ξυγγένοιτο. ταῦτ' οὖν ἤδη σὺ σκόπει, πότερον περὶ αὐτῶν μόνος οἴει δεῖν διαλέγεσθαι πρὸς μόνους, ἢ μετ' ἄλλων. XX. Ὀρθῶς, ἔφη, προμηθῇ, ὦ Σώκρατες, ὑπὲρ ἐμοῦ· ξένον γὰρ ἄνδρα καὶ κατιόντα εἰς πόλεις μεγάλας καὶ ἐν ταύταις πείθοντα τῶν νέων τοὺς βελτίστους, ἀπολείποντας τὰς τῶν ἄλλων ξυνουσίας, καὶ οἰκείων καὶ ὀθνείων, καὶ πρεσβυτέρων καὶ νεωτέρων, ἑαυτῷ ξυνεῖναι, ὡς βελτίους ἐσομένους διὰ τὴν ἑαυτοῦ ξυνουσίαν, χρὴ εὐλαβεῖσθαι τὸν ταῦτα πράττοντα. οὐ γὰρ σμικροὶ περὶ αὐτὰ φθόνοι τε γίγνονται, καὶ ἄλλαι δυσμένειαί τε καὶ ἐπιβουλαί. ἐγὼ δὲ τὴν σοφιστικὴν τέχνην φημὶ μὲν εἶναι παλαιάν, τοὺς δὲ μεταχειριζομένους αὐτὴν τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν, φοβουμένους τὸ ἐπαχθὲς αὐτῆς, πρόσχημα ποιεῖσθαι καὶ προκαλύπτεσθαι τοὺς μὲν ποίησιν (οἷον Ὅμηρόν τε καὶ Ἡσίοδον καὶ Σιμωνίδην), τοὺς δὲ αὖ τελετάς τε καὶ χρησμῳδίας, τοὺς ἀμφί τε Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον· ἐνίους δέ τινας ᾔσθημαι καὶ γυμναστικήν, οἷον Ἴκκος τε ὁ Ταραντῖνος, καὶ ὁ νῦν ἔτι ὢν οὐδενὸς ἥττον σοφιστὴς Ἡρόδικος ὁ Σηλυβριανός, τὸ δὲ ἀρχαῖον Μεγαρεύς· μουσικὴν δὲ Ἀγαθοκλῆς τε ὁ ὑμέτερος πρόσχημα ἐποιήσατο, μέγας

ὢν σοφιστής, καὶ Πυθοκλείδης ὁ Κεῖος, καὶ ἄλλοι πολλοί. XXI. Οὗτοι πάντες, ὥσπερ λέγω, φοβηθέντες τὸν φθόνον, ταῖς τέχναις ταύταις παραπετάσμασιν ἐχρήσαντο· ἐγὼ δὲ τούτοις ἅπασι κατὰ τοῦτο εἶναι οὐ ξυμφέρομαι. ἡγοῦμαι γὰρ αὐτοὺς οὔ τι διαπράξασθαι ὃ ἐβουλήθησαν· οὐ γὰρ λαθεῖν τῶν ἀνθρώπων τοὺς δυναμένους ἐν ταῖς πόλεσι πράττειν ὧνπερ ἕνεκα ταῦτ' ἐστὶ τὰ προσχήματα· ἐπεὶ οἵ γε πολλοί, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν αἰσθάνονται, ἀλλ' ἅττ' ἂν οὗτοι διαγγέλλωσι, ταῦτα ὑμνοῦσι. τὸ οὖν ἀποδιδράσκοντα μὴ δύνασθαι ἀποδρᾶναι, ἀλλὰ καταφανῆ εἶναι, πολλὴ μωρία καὶ τοῦ ἐπιχειρήματος, καὶ πολὺ δυσμενεστέρους παρέχεσθαι ἀνάγκη τοὺς ἀνθρώπους. ἡγοῦνται γὰρ τὸν τοιοῦτον πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ πανοῦργον εἶναι. XXII. Ἐγὼ οὖν τούτων τὴν ἐναντίαν ἅπασαν ὁδὸν ἐλήλυθα, καὶ ὁμολογῶ τε σοφιστὴς εἶναι, καὶ παιδεύειν ἀνθρώπους, καὶ εὐλάβειαν ταύτην οἶμαι βελτίω ἐκείνης εἶναι, τὸ ὁμολογεῖν μᾶλλον ἢ ἔξαρνον εἶναι, καὶ ἄλλας πρὸς ταύτῃ ἔσκεμμαι· ὥστε, ξὺν θεῷ εἰπεῖν, μηδὲν δεινὸν πάσχειν διὰ τὸ ὁμολογεῖν σοφιστὴς εἶναι. καίτοι πολλά γε ἔτη ἤδη εἰμὶ ἐν τῇ τέχνῃ· καὶ γὰρ καὶ τὰ ξύμπαντα πολλά μοί ἐστιν· οὐδενὸς ὅτου οὐ πάντων ἂν ὑμῶν καθ' ἡλικίαν πατὴρ εἴην. ὥστε πολύ μοι ἥδιστόν ἐστιν, εἴ τι βούλεσθε, περὶ τούτων ἁπάντων ἐναντίον τῶν ἔνδον ὄντων τὸν λόγον ποιεῖσθαι. XXIII. Καὶ ἐγὼ (ὑπώπτευσα γὰρ βούλεσθαι αὐτὸν τῷ τε Προδίκῳ καὶ τῷ Ἱππίᾳ ἐνδείξασθαι, καὶ καλλωπίσασθαι, ὅτι ἐρασταὶ αὐτοῦ

ἀφιγμένοι εἴημεν) Τί οὖν, ἔφην ἐγω, ου καὶ Πρόδικον καὶ Ἱππίαν ἐκαλέσαμεν, καὶ τοὺς μετ᾽ αὐτῶν, ἵνα ἐπακούσωσιν ἡμῶν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Πρωταγόρας. Βούλεσθε οὖν, ὁ Καλλίας ἔφη, ξυνέδριον κατασκευάσωμεν, ἵνα καθιζόμενοι διαλέγησθε; Ἐδόκει χρῆναι. ἄσμενοι δὲ πάντες ἡμεῖς, ὡς ἀκουσόμενοι ἀνδρῶν σοφῶν, καὶ αὐτοί τε ἀντιλαβόμενοι τῶν βάθρων καὶ τῶν κλινῶν κατεσκευάζομεν παρὰ τὸν Ἱππίαν· ἐκεῖ γὰρ προϋπῆρχε τὰ βάθρα. ἐν δὲ τούτῳ Καλλίας τε καὶ Ἀλκιβιάδης ἡκέτην, ἄγοντε τὸν Πρόδικον, ἀναστήσαντες ἐκ τῆς κλίνης καὶ τοὺς μετὰ τοῦ Προδίκου. ἐπειδὴ δὲ πάντες ξυνεκαθεζόμεθα, Πρωταγόρας, Νῦν δὴ ἄν, ἔφη, λέγοις, ὦ Σώκρατες, ἐπειδὴ καὶ οἵδε πάρεισι, περὶ ὧν ὀλίγῳ πρότερον μνείαν ἐποιοῦ πρός ἐμὲ ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου. XXIV. Καὶ ἐγὼ εἶπον ὅτι, Ἡ αὐτή μοί ἐστιν ἀρχή, ὦ Πρωταγόρα, ἥπερ ἄρτι, περὶ ὧν ἀφικόμην. Ἱπποκράτης γὰρ ὅδε τυγχάνει ὢν ἐν ἐπιθυμίᾳ τῆς σῆς ξυνουσίας· ὅ, τι οὖν αὐτῷ ἀποβήσεται, ἐάν σοι ξυνῇ, ἡδέως ἂν φησι πυθέσθαι. τοσοῦτος ὅ γε ἡμέτερος λόγος. Ὑπολαβὼν οὖν ὁ Πρωταγόρας εἶπεν, Ὦ νεανίσκε, ἔσται τοίνυν σοι, ἐὰν ἐμοὶ ξυνῇς, ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἐμοὶ ξυγγένῃ, ἀπιέναι οἴκαδε βελτίονι γεγονότι, καὶ ἐν τῇ ὑστεραίᾳ ταὐτὰ ταῦτα· καὶ ἑκάστης ἡμέρας ἀεὶ ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδιδόναι. XXV. Καὶ ἐγὼ ἀκούσας εἶπον, Ὦ Πρωταγόρα, τοῦτο μὲν οὐδὲν θαυμαστὸν λέγεις, ἀλλὰ εἰκός· ἐπὶ κἂν σύ, καίπερ τηλικοῦτος ὢν καὶ οὕτω σοφός, εἴ τις σε διδάξειεν ἃ μὴ τυγχάνεις ἐπι-

στάμενος, βελτίων ἂν γένοιο. ἀλλὰ μὴ οὕτως· ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἰ αὐτίκα μάλα μεταβαλὼν τὴν ἐπιθυμίαν Ἱπποκράτης ὅδε ἐπιθυμήσειε τῆς ξυνουσίας τούτου τοῦ νεανίσκου τοῦ νῦν ἐπιδημοῦντος νεωστί, Ζευξίππου τοῦ Ἡρακλεώτου, καὶ ἀφικόμενος παρ' αὐτόν, ὥσπερ παρὰ σὲ νῦν, ἀκούσειεν αὐτοῦ ταὐτὰ ταῦτα ἅπερ σοῦ, ὅτι ἑκάστης ἡμέρας ξυνὼν αὐτῷ βελτίων ἔσται καὶ ἐπιδώσει, εἰ αὐτὸν ἐπανέροιτο, Τί δὴ φῂς βελτίω ἔσεσθαι, καὶ εἰς τί ἐπιδώσειν; εἴποι ἂν αὐτῷ Ζεύξιππος, ὅτι πρὸς γραφικήν· κἂν εἰ Ὀρθαγόρᾳ τῷ Θηβαίῳ ξυγγενόμενος, ἀκούσας ἐκείνου ταὐτὰ ταῦτα ἅπερ σοῦ, ἐπανέροιτο αὐτὸν εἰς ὅ, τι βελτίων καθ' ἡμέραν ἔσται ξυγγιγνόμενος ἐκείνῳ, εἴποι ἂν ὅτι εἰς αὔλησιν· οὕτω δὲ καὶ σὺ εἰπὲ τῷ νεανίσκῳ, καὶ ἐμοὶ ὑπὲρ τούτου ἐρωτῶντι, Ἱπποκράτης ὅδε Πρωταγόρᾳ ξυγγενόμενος, ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ξυγγένηται, βελτίων ἄπεισι γενόμενος, καὶ τῶν ἄλλων ἡμερῶν ἑκάστης οὕτως ἐπιδώσει· εἰς τί, ὦ Πρωταγόρα, καὶ περὶ τοῦ; XXVI. Καὶ ὁ Πρωταγόρας ἐμοῦ ταῦτα ἀκούσας, Σύ τε καλῶς, ἔφη, ἐρωτᾷς, ὦ Σώκρατες, καὶ ἐγὼ τοῖς καλῶς ἐρωτῶσι χαίρω ἀποκρινόμενος. Ἱπποκράτης γὰρ παρ' ἐμὲ ἀφικόμενος, οὐ πείσεται ἅπερ ἂν ἔπαθεν ἄλλῳ τῳ ξυγγενόμενος τῶν σοφιστῶν. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι λωβῶνται τοὺς νέους· τὰς γὰρ τέχνας αὐτοὺς πεφευγότας, ἄκοντας πάλιν αὖ ἄγοντες ἐμβάλλουσιν εἰς τὰς τέχνας, λογισμούς τε καὶ ἀστρονομίαν καὶ γεωμετρίαν καὶ μουσικὴν διδάσκοντες· (καὶ ἅμα εἰς τὸν Ἱππίαν ἀπέβλεψε·) παρὰ

δ' ἐμὲ ἀφικόμενος, μαθήσεται οὐ περὶ ἄλλου του ἢ περὶ οὗ ἥκει. τὸ δὲ μάθημά ἐστιν εὐβουλία περί τε τῶν οἰκείων, ὅπως ἂν ἄριστα τὴν αὑτοῦ οἰκίαν διοικοῖ, καὶ περὶ τῶν τῆς πόλεως, ὅπως τὰ τῆς πόλεως δυνατώτατος ἂν εἴη καὶ πράττειν καὶ λέγειν. XXVII. Ἆρ', ἔφην ἐγώ, ἕπομαί σου τῷ λόγῳ; δοκεῖς γάρ μοι λέγειν τὴν πολιτικὴν τέχνην, καὶ ὑπισχνεῖσθαι ποιεῖν ἄνδρας ἀγαθοὺς πολίτας. Αὐτὸ μὲν οὖν τοῦτό ἐστιν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τὸ ἐπάγγελμα ὃ ἐπαγγέλλομαι. Ἦ καλόν, ἦν δ' ἐγώ, τέχνημα ἄρα κέκτησαι, εἴπερ κέκτησαι· οὐ γὰρ ἄλλο τι πρὸς σὲ εἰρήσεται ἢ ἅπερ νοῶ. ἐγὼ γὰρ τοῦτο, ὦ Πρωταγόρα, οὐκ ᾤμην διδακτὸν εἶναι· σοὶ δὲ λέγοντι οὐκ ἔχω ὅπως ἂν ἀπιστῶ. ὅθεν δὲ ἡγοῦμαι αὐτὸ οὐ διδακτὸν εἶναι, μηδ' ὑπ' ἀνθρώπων παρασκευαστὸν ἀνθρώποις, δίκαιός εἰμι εἰπεῖν. ἐγὼ γὰρ Ἀθηναίους, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες, φημὶ σοφοὺς εἶναι· ὁρῶ οὖν, ὅταν ξυλλεγῶμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐπειδὰν μὲν περὶ οἰκοδομίας τι δέῃ πρᾶξαι τὴν πόλιν, τοὺς οἰκοδόμους μεταπεμπομένους ξυμβούλους περὶ τῶν οἰκοδομημάτων· ὅταν δὲ περὶ ναυπηγίας, τοὺς ναυπηγούς· καὶ τἆλλα πάντα οὕτως ὅσα ἡγοῦνται μαθητά τε καὶ διδακτὰ εἶναι· ἐὰν δέ τις ἄλλος ἐπιχειρῇ αὐτοῖς ξυμβουλεύειν ὃν ἐκεῖνοι μὴ οἴονται δημιουργὸν εἶναι, κἂν πάνυ καλὸς ᾖ καὶ πλούσιος καὶ τῶν γενναίων, οὐδέν τι μᾶλλον ἀποδέχονται, ἀλλὰ καταγελῶσι καὶ θορυβοῦσιν, ἕως ἂν ἢ αὐτὸς ἀποστῇ ὁ ἐπιχειρῶν λέγειν, καταθορυβηθείς, ἢ οἱ τοξόται αὐτὸν ἀφελ-

κύσωσιν, ἢ ἐξαίρωνται, κελευόντων τῶν πρυτάνεων. XXVIII. Περὶ μὲν οὖν ὧν οἴονται ἐν τέχνῃ εἶναι, οὕτω διαπράττονται· ἐπειδὰν δέ τι περὶ τῆς πόλεως διοικήσεως δέῃ βουλεύσασθαι, ξυμβουλεύει αὐτοῖς ἀνιστάμενος περὶ τούτων ὁμοίως μὲν τέκτων, ὁμοίως δὲ χαλκεύς, σκυτοτόμος, ἔμπορος, ναύκληρος, πλούσιος, πένης, γενναῖος, ἀγεννής· καὶ τούτοις οὐδεὶς τοῦτο ἐπιπλήττει, ὥςπερ τοῖς πρότερον, ὅτι οὐδαμόθεν μαθὼν, οὐδὲ ὄντος διδασκάλου οὐδενὸς αὐτῷ, ἔπειτα ξυμβουλεύειν ἐπιχειρεῖ. δῆλον γὰρ ὅτι οὐχ ἡγοῦνται διδακτὸν εἶναι. μὴ τοίνυν ὅτι τὸ κοινὸν τῆς πόλεως οὕτως ἔχει, ἀλλὰ ἰδίᾳ ἡμῖν οἱ σοφώτατοι καὶ ἄριστοι τῶν πολιτῶν ταύτην τὴν ἀρετὴν ἣν ἔχουσιν οὐχ οἷοί τε ἄλλοις παραδιδόναι. ἐπεὶ Περικλῆς, ὁ τουτωνὶ τῶν νεανίσκων πατὴρ, τούτους, ἃ μὲν διδασκάλων εἴχετο, καλῶς καὶ εὖ ἐπαίδευεν· ἃ δὲ αὐτὸς σοφός ἐστιν, οὔτε αὐτὸς παιδεύει, οὔτε τῳ ἄλλῳ παραδίδωσιν, ἀλλ᾽ αὐτοὶ περιϊόντες νέμονται, ὥςπερ ἄφετοι, ἐάν που αὐτόματοι περιτύχωσι τῇ ἀρετῇ. XXIX. Εἰ δὲ βούλει, Κλεινίαν τὸν Ἀλκιβιάδου τουτουὶ νεώτερον ἀδελφὸν ἐπιτροπεύων ὁ αὐτὸς οὗτος ἀνὴρ Περικλῆς, δεδιὼς περὶ αὐτοῦ μὴ διαφθαρῇ δὴ ὑπὸ Ἀλκιβιάδου, ἀποσπάσας ἀπὸ τούτου, καταθέμενος ἐν Ἀρίφρονος ἐπαίδευε, καὶ πρὶν ἓξ μῆνας γεγονέναι, ἀπέδωκε τούτῳ, οὐκ ἔχων ὅ, τι χρήσαιτο αὐτῷ. καὶ ἄλλους σοι παμπόλλους ἔχω λέγειν, οἳ αὐτοὶ ἀγαθοὶ ὄντες οὐδένα πώποτε βελτίω ἐποίησαν, οὔτε τῶν οἰκείων, οὔτε τῶν ἀλλοτρίων. ἐγὼ οὖν, ὦ Πρωταγόρα,

εἰς ταῦτα ἀποβλέπων, οὐχ ἡγοῦμαι διδακτὸν εἶναι τὴν ἀρετήν· ἐπειδὴ δὲ σοῦ ἀκούω ταῦτα λέγοντος, κάμπτομαι, καὶ οἶμαί τί σε λέγειν, διὰ τὸ ἡγεῖσθαι σε πολλῶν μὲν ἔμπειρον γεγονέναι, πολλὰ δὲ μεμαθηκέναι, τὰ δὲ αὐτὸν ἐξευρηκέναι. εἰ οὖν ἔχεις ἐναργέστερον ἡμῖν ἐπιδεῖξαι ὡς διδακτόν ἐστιν ἡ ἀρετή, μὴ φθονήσῃς, ἀλλ' ἐπίδειξον. Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, ἔφη, οὐ φθονήσω· ἀλλὰ πότερον ὑμῖν, ὡς πρεσβύτερος νεωτέροις, μῦθον λέγων ἐπιδείξω, ἢ λόγῳ διεξελθών; Πολλοὶ οὖν αὐτῷ ὑπέλαβον τῶν παρακαθημένων ὁποτέρως βούλοιτο οὕτω διεξιέναι. Δοκεῖ τοίνυν μοι, ἔφη, χαριέστερον εἶναι, μῦθον ὑμῖν λέγειν. XXX. Ἦν γάρ ποτε χρόνος ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν· ἐπειδὴ δὲ καὶ τούτοις χρόνος ἦλθεν εἱμαρμένος γενέσεως, τυποῦσιν αὐτὰ θεοὶ γῆς ἔνδον, ἐκ γῆς καὶ πυρὸς μίξαντες, καὶ τῶν ὅσα πυρὶ καὶ γῇ κεράννυται. ἐπειδὴ δ' ἄγειν αὐτὰ πρὸς φῶς ἔμελλον, προσέταξαν Προμηθεῖ καὶ Ἐπιμηθεῖ κοσμῆσαί τε καὶ νεῖμαι δυνάμεις ἑκάστοις ὡς πρέπει. Προμηθέα δὲ παραιτεῖται Ἐπιμηθεὺς αὐτὸς νεῖμαι. Νείμαντος δέ μου, ἔφη, ἐπίσκεψαι· καὶ οὕτω πείσας, νέμει. νέμων δὲ τοῖς μὲν ἰσχὺν ἄνευ τάχους προσῆπτε, τὰ δ' ἀσθενέστερα τάχει ἐκόσμει· τὰ δὲ ὥπλιζε, τοῖς δ' ἄοπλον διδοὺς φύσιν, ἄλλην τιν' αὐτοῖς ἐμηχανᾶτο δύναμιν εἰς σωτηρίαν. ἃ μὲν γὰρ αὐτῶν σμικρότητι ἤμπισχε, πτηνὸν φυγὴν ἢ κατάγειον οἴκησιν ἔνεμεν· ἃ δὲ ηὖξε μεγέθει, τῷδε αὐτῷ αὐτὰ ἔσωζε· καὶ τἆλλα οὕτως ἐπανισῶν ἔνεμε. ταῦτα δὲ ἐμηχα-

νᾶτο, εὐλάβειαν ἔχων μή τι γένος ἀϊστωθείη. XXXI. Ἐπειδὴ δὲ αὐτοῖς ἀλληλοφθοριῶν διαφυγὰς ἐπήρκεσε, πρὸς τὰς ἐκ Διὸς ὥρας εὐμάρειαν ἐμηχανᾶτο, ἀμφιεννὺς αὐτὰ πυκναῖς τε θριξὶ καὶ στερεοῖς δέρμασιν, ἱκανοῖς μὲν ἀμῦναι χειμῶνα, δυνατοῖς δὲ καὶ καύματα, καὶ εἰς εὐνὰς ἰοῦσιν ὅπως ὑπάρχοι τὰ αὐτὰ ταῦτα στρωμνὴ οἰκεία τε καὶ αὐτοφυὴς ἑκάστῳ· καὶ ὑποδῶν τὰ μὲν ὁπλαῖς, τὰ δὲ θριξὶ καὶ δέρμασι στερεοῖς καὶ ἀναίμοις. τοὐντεῦθεν τροφὰς ἄλλοις ἄλλας ἐξεπόριζε, τοῖς μὲν ἐκ γῆς βοτάνην, ἄλλοις δὲ δένδρων καρπούς, τοῖς δὲ ῥίζας, ἔστι δ' οἷς ἔδωκεν εἶναι τροφήν, ζώων ἄλλων βοράν· καὶ τοῖς μὲν ὀλιγογονίαν προσῆψε, τοῖς δ' ἀναλισκομένοις ὑπὸ τούτων πολυγονίαν, σωτηρίαν τῷ γένει πορίζων. ἅτε δὴ οὖν οὐ πάνυ τι σοφὸς ὢν ὁ Ἐπιμηθεὺς ἔλαθεν αὑτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα. XXXII. Λοιπὸν δὴ ἔτι ἀκόσμητον αὐτῷ ἦν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, καὶ ἠπόρει ὅ, τι χρήσαιτο. ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμηθεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομήν, καὶ ὁρᾷ τὰ μὲν ἄλλα ζῷα ἐμμελῶς πάντων ἔχοντα, τὸν δὲ ἄνθρωπον γυμνόν τε καὶ ἀνυπόδητον καὶ ἄστρωτον καὶ ἄοπλον. ἤδη δὲ καὶ ἡ εἱμαρμένη ἡμέρα παρῆν, ἐν ᾗ ἔδει καὶ ἄνθρωπον ἐξιέναι ἐκ γῆς εἰς φῶς. ἀπορίᾳ οὖν ἐχόμενος ὁ Προμηθεύς, ἥντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὕροι, κλέπτει Ἡφαίστου καὶ Ἀθηνᾶς τὴν ἔντεχνον σοφίαν ξὺν πυρὶ (ἀμήχανον γὰρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐτὴν κτητήν τῳ ἢ χρησίμην γενέσθαι), καὶ οὕτω δὴ δωρεῖται ἀνθρώπῳ. XXXIII. Τὴν μὲν

οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἄνθρωπος ταύτῃ ἔσχε· τὴν δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν· ἦν γὰρ παρὰ τῷ Διΐ. τῷ δὲ Προμηθεῖ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς οἴκησιν οὐκέτι ἐνεχώρει εἰςελθεῖν (πρὸς δὲ καὶ αἱ Διὸς φυλακαὶ φοβεραὶ ἦσαν) εἰς δὲ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἡφαίστου οἴκημα τὸ κοινὸν, ἐν ᾧ ἐφιλοτεχνείτην, λαθὼν εἰςέρχεται, καὶ κλέψας τήν τε ἔμπυρον τέχνην τὴν τοῦ Ἡφαίστου, καὶ τὴν ἄλλην τὴν τῆς Ἀθηνᾶς, δίδωσιν ἀνθρώπῳ, καὶ ἐκ τούτου εὐπορία μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίγνεται, Προμηθέα δὲ δι' Ἐπιμηθέα ὕστερον, ᾗπερ λέγεται, κλοπῆς δίκη μετῆλθεν. XXXIV. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν, διὰ τὴν τοῦ θεοῦ ξυγγένειαν, ζώων μόνον θεοὺς ἐνόμισε, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἱδρύεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ, καὶ οἰκήσεις, καὶ ἐσθῆτας, καὶ ὑποδέσεις, καὶ στρωμνάς, καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς εὕρετο. οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἄνθρωποι ᾤκουν σποράδην, πόλεις δ' οὐκ ἦσαν. ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων, διὰ τὸ πανταχῇ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι· καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφὴν ἱκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής· πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὔπω εἶχον, ἧς μέρος πολεμική· ἐζήτουν δὲ ἀθροίζεσθαι καὶ σώζεσθαι, κτίζοντες πόλεις. ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἠδίκουν ἀλλήλους, ἅτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥςτε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο. XXXV. Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν,

μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἑρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν᾽ εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας ξυναγωγοί. ἐρωτᾷ οὖν Ἑρμῆς Δία, τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις. Πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; νενέμηνται δὲ ὧδε· εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἱκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὴ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις; ἢ ἐπὶ πάντας νείμω; Ἐπὶ πάντας, ἔφη ὁ Ζεύς, καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν γένοιντο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν, ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θὲς παρ᾽ ἐμοῦ, τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν, κτείνειν ὡς νόσον πόλεως. XXXVI. Οὕτω δή, ὦ Σώκρατες, καὶ διὰ ταῦτα οἵ τε ἄλλοι καὶ Ἀθηναῖοι ὅταν μὲν περὶ ἀρετῆς τεκτονικῆς ᾖ λόγος ἢ ἄλλης τινὸς δημιουργικῆς, ὀλίγοις οἴονται μετεῖναι ξυμβουλῆς· καὶ ἐάν τις ἐκτὸς ὢν τῶν ὀλίγων ξυμβουλεύῃ, οὐκ ἀνέχονται, ὡς σὺ φῄς, (εἰκότως, ὡς ἐγὼ φημι·) ὅταν δὲ εἰς ξυμβουλὴν πολιτικῆς ἀρετῆς ἴωσιν, ἣν δεῖ διὰ δικαιοσύνης πᾶσαν ἰέναι καὶ σωφροσύνης, εἰκότως ἅπαντος ἀνδρὸς ἀνέχονται, ὡς παντὶ προσῆκον ταύτης γε μετέχειν τῆς ἀρετῆς, ἢ μὴ εἶναι πόλεις. αὕτη, ὦ Σώκρατες, τούτου αἰτία. XXXVII. Ἵνα δὲ μὴ οἴῃ ἀπατᾶσθαι ὡς τῷ ὄντι ἡγοῦνται πάντες ἄνθρωποι πάντα ἄνδρα μετέχειν δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης πολιτικῆς ἀρετῆς, τόδε αὖ λάβε τεκμήριον. ἐν γὰρ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς, ὥσπερ σὺ λέγεις, ἐάν τις φῇ ἀγαθὸς αὐλητὴς εἶναι, ἢ ἄλλην ἡντινοῦν

τέχνην ἣν μή ἐστιν, ἢ καταγελῶσιν, ἢ χαλεπαίνουσι, καὶ οἱ οἰκεῖοι προσιόντες νουθετοῦσιν ὡς μαινόμενον· ἐν δὲ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ πολιτικῇ ἀρετῇ, ἐάν τινα καὶ εἰδῶσιν ὅτι ἄδικός ἐστιν, ἐὰν οὗτος αὐτὸς καθ' αὑτοῦ τἀληθῆ λέγῃ ἐναντίον πολλῶν, ὃ ἐκεῖ σωφροσύνην ἡγοῦντο εἶναι, τἀληθῆ λέγειν, ἐνταῦθα μανίαν· καί φασι πάντας δεῖν φάναι εἶναι δικαίους, ἐάν τε ὦσιν, ἐάν τε μή, ἢ μαίνεσθαι τὸν μὴ προσποιούμενον δικαιοσύνην· ὡς ἀναγκαῖον οὐδένα ὅντιν' οὐχὶ ἁμωςγέπως μετέχειν αὐτῆς, ἢ μὴ εἶναι ἐν ἀνθρώποις. XXXVIII. Ὅτι μὲν οὖν πάντ' ἄνδρα εἰκότως ἀποδέχονται περὶ ταύτης τῆς ἀρετῆς ξύμβουλον, διὰ τὸ ἡγεῖσθαι παντὶ μετεῖναι αὐτῆς, ταῦτα λέγω. Ὅτι δὲ αὐτὴν οὐ φύσει ἡγοῦνται εἶναι, οὐδ' ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, ἀλλὰ διδακτόν τε καὶ ἐξ ἐπιμελείας παραγίγνεσθαι ᾧ ἂν παραγίγνηται, τοῦτό σοι μετὰ τοῦτο πειράσομαι ἀποδεῖξαι. ὅσα γὰρ ἡγοῦνται ἀλλήλους κακὰ ἔχειν ἄνθρωποι φύσει ἢ τύχῃ, οὐδεὶς θυμοῦται, οὐδὲ νουθετεῖ, οὐδὲ διδάσκει, οὐδὲ κολάζει τοὺς ταῦτα ἔχοντας, ἵνα μὴ τοιοῦτοι ὦσιν, ἀλλ' ἐλεοῦσιν. οἷον, τοὺς αἰσχροὺς ἢ σμικροὺς ἢ ἀσθενεῖς τίς οὕτως ἀνόητος ὥστε τι τούτων ἐπιχειρεῖν ποιεῖν; ταῦτα μὲν γὰρ ἴσασιν, οἶμαι, ὅτι φύσει τε καὶ τύχῃ τοῖς ἀνθρώποις γίγνεται τὰ καλὰ καὶ τὰ ἐναντία τούτοις· ὅσα δὲ ἐξ ἐπιμελείας καὶ ἀσκήσεως καὶ διδαχῆς οἴονται γίγνεσθαι ἀγαθὰ ἀνθρώποις, ἐάν τις ταῦτα μὴ ἔχῃ, ἀλλὰ τἀναντία τούτων κακά, ἐπὶ τούτοις που οἵ τε θυμοὶ γίγνονται καὶ αἱ κο-

λάσεις καὶ αἱ νουθετήσεις· ὧν ἐστιν ἓν καὶ ἡ ἀδικία, καὶ ἡ ἀσέβεια, καὶ ξυλλήβδην πᾶν τὸ ἐναντίον τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς. XXXIX. Ἔνθεν δὴ πᾶς παντὶ θυμοῦται, καὶ νουθετεῖ, δηλονότι ὡς ἐξ ἐπιμελείας καὶ μαθήσεως κτητῆς οὔσης. εἰ γὰρ ἐθέλεις ἐννοῆσαι τὸ κολάζειν, ὦ Σώκρατες, τοὺς ἀδικοῦντας τί ποτε δύναται, αὐτό σε διδάξει, ὅτι οἵ γε ἄνθρωποι ἡγοῦνται παρασκευαστὸν εἶναι ἀρετήν. οὐδεὶς γὰρ κολάζει τοὺς ἀδικοῦντας, πρὸς τούτῳ τὸν νοῦν ἔχων, καὶ τούτου ἕνεκα ὅτι ἠδίκησεν, ὅςτις μὴ ὥςπερ θηρίον ἀλογίστως τιμωρεῖται· ὁ δὲ μετὰ λόγου ἐπιχειρῶν κολάζειν, οὐ τοῦ παρεληλυθότος ἕνεκα ἀδικήματος τιμωρεῖται (οὐ γὰρ ἂν τό γε πραχθὲν ἀγένητον θείη), ἀλλὰ τοῦ μέλλοντος χάριν, ἵνα μὴ αὖθις ἀδικήσῃ μήτε αὐτὸς οὗτος, μήτε ἄλλος ὁ τοῦτον ἰδὼν κολασθέντα· καὶ τοιαύτην διάνοιαν ἔχων διανοεῖται παιδευτὴν εἶναι ἀρετήν· ἀποτροπῆς γοῦν ἕνεκα κολάζει. XL. Ταύτην οὖν τὴν δόξαν πάντες ἔχουσιν ὅσοιπερ τιμωροῦνται καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. τιμωροῦνται δὲ καὶ κολάζονται οἵ τε ἄλλοι ἄνθρωποι οὓς ἂν οἴωνται ἀδικεῖν, καὶ οὐχ ἥκιστα Ἀθηναῖοι, οἱ σοὶ πολῖται· ὥςτε κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ Ἀθηναῖοί εἰσι τῶν ἡγουμένων παρασκευαστὸν εἶναι καὶ διδακτὸν ἀρετήν. ὡς μὲν οὖν εἰκότως ἀποδέχονται οἱ σοὶ πολῖται καὶ χαλκέως καὶ σκυτοτόμου ξυμβουλεύοντος τὰ πολιτικά, καὶ ὅτι διδακτὸν καὶ παρασκευαστὸν ἡγοῦνται ἀρετήν, ἀποδέδεικταί σοι, ὦ Σώκρατες, ἱκανῶς, ὥς γέ μοι φαίνεται. XLI. Ἔτι δὴ λοιπὴ ἀπορία

ἐστὶν; ἣν ἀπορεῖς, περὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀγαθῶν, τί δή ποτε οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοὶ τὰ μὲν ἄλλα τοὺς αὑτῶν υἱεῖς διδάσκουσιν ἃ διδασκάλων ἔχεται, καὶ σοφοὺς ποιοῦσιν, ἣν δὲ αὐτοὶ ἀρετὴν ἀγαθοί, οὐδενὸς βελτίους ποιοῦσι. τούτου δὴ πέρι, ὦ Σώκρατες, οὐκέτι μῦθόν σοι ἐρῶ, ἀλλὰ λόγον. ὧδε γὰρ ἐννόησον· πότερόν ἐστί τι ἓν ἢ οὐκ ἔστιν, οὗ ἀναγκαῖον πάντας τοὺς πολίτας μετέχειν, εἴπερ μέλλει πόλις εἶναι; ἐν τούτῳ γὰρ αὕτη λύεται ἡ ἀπορία ἣν σὺ ἀπορεῖς, ἢ ἄλλοθι οὐδαμοῦ. εἰ μὲν γὰρ ἔστι, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ ἕν, οὐ τεκτονικὴ οὐδὲ χαλκεία οὐδὲ κεραμεία, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ τὸ ὅσιον εἶναι, καὶ ξυλλήβδην ἓν αὐτὸ προςαγορεύω εἶναι ἀνδρὸς ἀρετήν· εἰ τοῦτ᾽ ἐστὶν οὗ δεῖ πάντας μετέχειν, καὶ μετὰ τούτου πάντ᾽ ἄνδρα, ἐάν τι καὶ ἄλλο βούληται μανθάνειν ἢ πράττειν, οὕτω πράττειν, ἄνευ δὲ τούτου μή· ἢ τὸν μὴ μετέχοντα καὶ διδάσκειν καὶ κολάζειν, καὶ παῖδα καὶ ἄνδρα καὶ γυναῖκα, ἕωςπερ ἂν κολαζόμενος βελτίων γένηται· ὃ δ᾽ ἂν μὴ ὑπακούῃ κολαζόμενος καὶ διδασκόμενος, ὡς ἀνίατον ὄντα τοῦτον ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων, ἢ ἀποκτείνειν· εἰ οὕτω μὲν ἔχει, οὕτω δ᾽ αὐτοῦ πεφυκότος, οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες εἰ τὰ μὲν ἄλλα διδάσκονται τοὺς υἱεῖς, τοῦτο δὲ μή, σκέψαι ὡς θαυμασίως γίγνονται οἱ ἀγαθοί. XLII. Ὅτι μὲν γὰρ διδακτὸν αὐτὸ ἡγοῦνται καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, ἀπεδείξαμεν· διδακτοῦ δὲ ὄντος καὶ θεραπευτοῦ, τὰ μὲν ἄλλα ἄρα τοὺς υἱεῖς διδάσκονται, ἐφ᾽ οἷς οὐκ ἔστι θάνατος ἡ ζη-

μία ἐὰν μὴ ἐπίστωνται· ἐφ' ᾧ δὲ ἥ τε ζημία θάνατος αὐτῶν τοῖς παισὶ καὶ φυγαὶ, μὴ μαθοῦσι μηδὲ θεραπευθεῖσιν εἰς ἀρετὴν, καὶ πρὸς τῷ θανάτῳ χρημάτων τε δημεύσεις, καὶ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ξυλλήβδην τῶν οἴκων ἀνατροπαὶ, ταῦτα δ' ἄρα οὐ διδάσκονται, οὐδ' ἐπιμελοῦνται πᾶσαν ἐπιμέλειαν; οἴεσθαί γε χρὴ, ὦ Σώκρατες, ἐκ παίδων σμικρῶν ἀρξάμενοι, μέχρις οὗπερ ἂν ζῶσι, καὶ διδάσκουσι καὶ νουθετοῦσιν· ἐπειδὰν θᾶττον ξυνίῃ τις τὰ λεγόμενα, καὶ τροφὸς καὶ μήτηρ καὶ παιδαγωγὸς καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ περὶ τούτου διαμάχονται, ὅπως ὡς βέλτιστος ἔσται ὁ παῖς, παρ' ἕκαστον καὶ ἔργον καὶ λόγον διδάσκοντες καὶ ἐνδεικνύμενοι ὅτι τὸ μὲν δίκαιον, τὸ δὲ ἄδικον, καὶ τόδε μὲν καλὸν, τόδε δὲ αἰσχρὸν, καὶ τόδε μὲν ὅσιον, τόδε δὲ ἀνόσιον, καὶ, τάδε μὲν ποίει, τάδε δὲ μὴ ποίει. καὶ ἐὰν μὲν ἑκὼν πείθηται· εἰ δὲ μὴ, ὥσπερ ξύλον διαστρεφόμενον καὶ καμπτόμενον, εὐθύνουσιν ἀπειλαῖς καὶ πληγαῖς. XLIII. Μετὰ δὲ ταῦτα εἰς διδασκάλων πέμποντες, πολὺ μᾶλλον ἐντέλλονται ἐπιμελεῖσθαι εὐκοσμίας τῶν παίδων ἢ γραμμάτων τε καὶ κιθαρίσεως· οἱ δὲ διδάσκαλοι τούτων τε ἐπιμελοῦνται, καὶ ἐπειδὰν αὖ γράμματα μάθωσι, καὶ μέλλωσι ξυνήσειν τὰ γεγραμμένα, ὥσπερ τότε τὴν φωνὴν, παρατιθέασιν αὐτοῖς ἐπὶ τῶν βάθρων ἀναγιγνώσκειν ποιητῶν ἀγαθῶν ποιήματα, καὶ ἐκμανθάνειν ἀναγκάζουσιν, ἐν οἷς πολλαὶ μὲν νουθετήσεις ἔνεισι, πολλαὶ δὲ διέξοδοι καὶ ἔπαινοι, καὶ ἐγκώμια παλαιῶν ἀνδρῶν ἀγαθῶν, ἵνα ὁ παῖς

ζηλῶν μιμῆται καὶ ὀρέγηται τοιοῦτος γενέσθαι. οἵ τ' αὖ κιθαρισταὶ, ἕτερα τοιαῦτα, σωφροσύνης τε ἐπιμελοῦνται, καὶ ὅπως ἂν οἱ νέοι μηδὲν κακουργῶσι· πρὸς δὲ τούτοις, ἐπειδὰν κιθαρίζειν μάθωσιν, ἄλλων αὖ ποιητῶν ἀγαθῶν ποιήματα διδάσκουσι μελοποιῶν, εἰς τὰ κιθαρίσματα ἐντείνοντες, καὶ τοὺς ῥυθμούς τε καὶ τὰς ἁρμονίας ἀναγκάζουσιν οἰκειοῦσθαι ταῖς ψυχαῖς τῶν παίδων, ἵνα ἡμερώτεροί τε ὦσι καὶ εὐρυθμότεροι καὶ εὐαρμοστότεροι γιγνόμενοι, χρήσιμοι ὦσιν εἰς τὸ λέγειν τε καὶ πράττειν. πᾶς γὰρ ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου εὐρυθμίας τε καὶ εὐαρμοστίας δεῖται. XLIV. Ἔτι τοίνυν πρὸς τούτοις εἰς παιδοτρίβου πέμπουσιν, ἵνα τὰ σώματα βελτίω ἔχοντες ὑπηρετῶσι τῇ διανοίᾳ χρηστῇ οὔσῃ, καὶ μὴ ἀναγκάζωνται ἀποδειλιᾷν διὰ τὴν πονηρίαν τῶν σωμάτων, καὶ ἐν τοῖς πολέμοις καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πράξεσι. καὶ ταῦτα ποιοῦσιν οἱ μάλιστα δυνάμενοι, μάλιστα δὲ δύνανται οἱ πλουσιώτατοι· καὶ οἱ τούτων υἱεῖς, πρωϊαίτατα εἰς διδασκάλων τῆς ἡλικίας ἀρξάμενοι φοιτᾷν, ὀψιαίτατα ἀπαλλάττονται. ἐπειδὰν δὲ ἐκ διδασκάλων ἀπαλλαγῶσιν, ἡ πόλις αὖ τούς τε νόμους ἀναγκάζει μανθάνειν καὶ κατὰ τούτους ζῆν κατὰ παράδειγμα, ἵνα μὴ αὐτοὶ ἐφ' αὑτῶν εἰκῇ πράττωσιν· ἀλλ' ἀτεχνῶς, ὥςπερ οἱ γραμματισταὶ τοῖς μήπω δεινοῖς γράφειν τῶν παίδων, ὑπογράψαντες γραμμὰς τῇ γραφίδι, οὕτω τὸ γραμμάτιον διδόασι, καὶ ἀναγκάζουσι γράφειν κατὰ τὴν ὑφήγησιν τῶν γραμμῶν· ὣς δὲ καὶ ἡ πόλις νόμους

ὑπογράψασα, ἀγαθῶν καὶ παλαιῶν νομοθετῶν εὑρήματα, κατὰ τούτους ἀναγκάζει καὶ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι· ὃς δ' ἂν ἐκτὸς βαίνῃ τούτων, κολάζει, καὶ ὄνομα τῇ κολάσει ταύτῃ καὶ παρ' ὑμῖν καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ, ὡς εὐθυνούσης τῆς δίκης, εὐθῦναι. XLV. Τοσαύτης οὖν τῆς ἐπιμελείας οὔσης περὶ ἀρετῆς ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, θαυμάζεις, ὦ Σώκρατες, καὶ ἀπορεῖς εἰ διδακτόν ἐστιν ἀρετή; ἀλλ' οὐ χρὴ θαυμάζειν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον, εἰ μὴ διδακτόν; διὰ τί οὖν τῶν ἀγαθῶν πατέρων πολλοὶ υἱεῖς φαῦλοι γίγνονται, τοῦτο αὖ μάθε. οὐδὲν γὰρ θαυμαστόν, εἴπερ ἀληθῆ ἐγὼ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔλεγον, ὅτι τούτου τοῦ πράγματος, τῆς ἀρετῆς, εἰ μέλλει πόλις εἶναι, οὐδένα δεῖ ἰδιωτεύειν. εἰ γὰρ δὴ ὃ λέγω οὕτως ἔχει (ἔχει δὲ μάλιστα πάντων οὕτως), ἐνθυμήθητι, ἄλλο τῶν ἐπιτηδευμάτων ὁτιοῦν καὶ μαθημάτων προελόμενος. XLVI. Εἰ μὴ οἷόν τ' ἦν πόλιν εἶναι, εἰ μὴ πάντες αὐληταὶ ἦμεν, ὁποῖός τις ἐδύνατο ἕκαστος, καὶ τοῦτο ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ πᾶς πάντα καὶ ἐδίδασκε, καὶ ἐπέπληττε τὸν μὴ καλῶς αὐλοῦντα, καὶ μὴ ἐφθόνει τούτου· ὥσπερ νῦν τῶν δικαίων καὶ τῶν νομίμων οὐδεὶς φθονεῖ, οὐδ' ἀποκρύπτεται, ὥσπερ τῶν ἄλλων τεχνημάτων·— λυσιτελεῖ γάρ, οἶμαι, ἡμῖν ἡ ἀλλήλων δικαιοσύνη καὶ ἀρετή· διὰ ταῦτα πᾶς παντὶ προθύμως λέγει καὶ διδάσκει καὶ τὰ δίκαια καὶ τὰ νόμιμα — εἰ οὖν οὕτω καὶ ἐν αὐλήσει πᾶσαν προθυμίαν καὶ ἀφθονίαν εἴχομεν ἀλλήλους διδάσκειν, οἴει ἄν τι, ἔφη, μᾶλλον, ὦ Σώκρατες, τῶν ἀγαθῶν αὐλητῶν ἀγα-

θοὺς αὐλητὰς τοὺς υἱεῖς γενέσθαι, ἢ τῶν φαύλων; οἶμαι μὲν οὔ, ἀλλὰ ὅτου ἔτυχεν ὁ υἱὸς εὐφυέστατος γενόμενος εἰς αὔλησιν, οὗτος ἂν ἐλλόγιμος ηὐξήθη, ὅτου δὲ ἀφυής, ἀκλεής· καὶ πολλάκις μὲν ἀγαθοῦ αὐλητοῦ φαῦλος ἂν ἀπέβη, πολλάκις δ' ἂν φαύλου ἀγαθός· ἀλλ' οὖν αὐληταὶ γοῦν πάντες ἦσαν ἱκανοί, ὡς πρὸς τοὺς ἰδιώτας καὶ μηδὲν αὐλήσεως ἐπαΐοντας. XLVII. Οὕτως οἴου καὶ νῦν, ὅςτις σοι ἀδικώτατος φαίνεται ἄνθρωπος τῶν ἐν νόμοις καὶ ἀνθρώποις τεθραμμένων, δίκαιον αὐτὸν εἶναι καὶ δημιουργὸν τούτου τοῦ πράγματος, εἰ δέοι αὐτὸν κρίνεσθαι πρὸς ἀνθρώπους, οἷς μήτε παιδεία ἐστί, μήτε δικαστήρια, μήτε νόμοι, μηδὲ ἀνάγκη μηδεμία, διαπαντὸς ἀναγκάζουσα ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι, ἀλλ' εἶεν ἄγριοί τινες, οἷοί περ οὓς πέρυσι Φερεκράτης ὁ ποιητὴς ἐδίδαξεν ἐπὶ Ληναίῳ. ἦ σφόδρα ἐν τοῖς τοιούτοις ἀνθρώποις γενόμενος, ὥςπερ οἱ ἐν ἐκείνῳ τῷ χορῷ μισάνθρωποι, ἀγαπήσαις ἂν εἰ ἐντύχοις Εὐρυβάτῳ καὶ Φρυνώνδᾳ, καὶ ἀνολοφύραι' ἂν ποθῶν τὴν τῶν ἐνθάδε ἀνθρώπων πονηρίαν· νῦν δὲ τρυφᾷς, ὦ Σώκρατες, διότι πάντες διδάσκαλοί εἰσιν ἀρετῆς, καθόσον δύνανται ἕκαστος, καὶ οὐδείς σοι φαίνεται· εἶθ' ὥςπερ ἂν εἰ ζητοῖς τίς διδάσκαλος τοῦ ἑλληνίζειν, οὐδ' ἂν εἷς φανείη, οὐδέ γ' ἄν, οἶμαι, εἰ ζητοῖς τίς ἂν ἡμῖν διδάξειε τοὺς τῶν χειροτεχνῶν υἱεῖς αὐτὴν ταύτην τὴν τέχνην ἣν δὴ παρὰ τοῦ πατρὸς μεμαθήκασι, καθόσον οἷός τ' ἦν ὁ πατὴρ καὶ οἱ τοῦ πατρὸς φίλοι ὄντες ὁμότεχνοι, τούτους ἔτι τίς

ἂν διδάξειεν, οὐ ῥᾴδιον οἶμαι εἶναι, ὦ Σώκρατες, τούτων διδάσκαλον φανῆναι· τῶν δὲ ἀπείρων παντάπασι ῥᾴδιον· οὕτω δὲ ἀρετῆς καὶ τῶν ἄλλων πάντων. XLVIII. Ἀλλὰ κἂν εἰ ὀλίγον ἐστί τις ὅςτις διαφέρει ἡμῶν προβιβάσαι εἰς ἀρετήν, ἀγαπητόν. ὧν δὴ ἐγὼ οἶμαι εἷς εἶναι, καὶ διαφερόντως ἂν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων νοῆσαί τινα πρὸς τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν γενέσθαι, καὶ ἀξίως τοῦ μισθοῦ ὃν πράττομαι, καὶ ἔτι πλείονος, ὥςτε καὶ αὐτῷ δοκεῖν τῷ μαθόντι. διὰ ταῦτα καὶ τὸν τρόπον τῆς πράξεως τοῦ μισθοῦ τοιοῦτον πεποίημαι· ἐπειδὰν γάρ τις παρ᾽ ἐμοῦ μάθῃ, ἐὰν μὲν βούληται, ἀποδέδωκεν ὃ ἐγὼ πράττομαι ἀργύριον· ἐὰν δὲ μή, ἐλθὼν εἰς ἱερόν, ὀμόσας, ὅσου ἂν φῇ ἄξια εἶναι τὰ μαθήματα, τοσοῦτον κατέθηκε. Τοιοῦτόν σοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ καὶ μῦθον καὶ λόγον εἴρηκα, ὡς διδακτὸν ἀρετὴ καὶ Ἀθηναῖοι οὕτως ἡγοῦνται, καὶ ὅτι οὐδὲν θαυμαστὸν τῶν ἀγαθῶν πατέρων φαύλους υἱεῖς γενέσθαι, καὶ τῶν φαύλων ἀγαθούς· ἐπεὶ καὶ οἱ Πολυκλείτου υἱεῖς, Παράλου καὶ Ξανθίππου τοῦδε ἡλικιῶται, οὐδὲν πρὸς τὸν πατέρα εἰσί, καὶ ἄλλοι ἄλλων δημιουργῶν. τῶνδε δὲ οὔπω ἄξιον τοῦτο κατηγορεῖν· ἔτι γὰρ ἐν αὐτοῖς εἰσὶν ἐλπίδες· νέοι γάρ. XLIX. Πρωταγόρας μὲν τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐπιδειξάμενος, ἀπεπαύσατο τοῦ λόγου· καὶ ἐγὼ ἐπὶ μὲν πολὺν χρόνον κεκηλημένος ἔτι πρὸς αὐτὸν ἔβλεπον ὡς ἐροῦντά τι, ἐπιθυμῶν ἀκούειν· ἐπειδὴ δὲ ᾐσθόμην ὅτι τῷ ὄντι πεπαυμένος εἴη, μόγις πως ἐμαυτὸν ὡςπερεὶ

ξυναγείρας, εἶπον, βλέψας πρὸς τὸν Ἱπποκράτη, Ὦ παῖ Ἀπολλοδώρου, ὡς χάριν σοι ἔχω ὅτι ποὔτρεψάς με ὧδε ἀφικέσθαι. πολλοῦ γὰρ ποιοῦμαι ἀκηκοέναι ἃ ἀκήκοα Πρωταγόρου. ἐγὼ γὰρ ἐν μὲν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ἡγούμην οὐκ εἶναι ἀνθρωπίνην ἐπιμέλειαν, ᾗ ἀγαθοὶ οἱ ἀγαθοὶ γίγνονται· νῦν δὲ πέπεισμαι. πλὴν σμικρόν τί μοι ἐμποδών, ὃ δηλονότι Πρωταγόρας ῥᾳδίως ἐπεκδιδάξει, ἐπειδὴ καὶ τὰ πολλὰ ταῦτα ἐξεδίδαξε. καὶ γὰρ εἰ μέν τις περὶ αὐτῶν τούτων ξυγγένοιτο ὁτῳοῦν τῶν δημηγόρων, τάχ' ἂν καὶ τοιούτους λόγους ἀκούσειεν ἢ Περικλέους, ἢ ἄλλου τινὸς τῶν ἱκανῶν εἰπεῖν· εἰ δὲ ἐπανέροιτό τινά τι, ὥςπερ βιβλία, οὐδὲν ἔχουσιν οὔτε ἀποκρίνασθαι οὔτε αὐτοὶ ἐρέσθαι, ἀλλ' ἐάν τις καὶ σμικρὸν ἐπερωτήσῃ τι τῶν ῥηθέντων, ὥςπερ τὰ χαλκεῖα πληγέντα μακρὸν ἠχεῖ καὶ ἀποτείνει, ἐὰν μὴ ἐπιλάβηταί τις, καὶ οἱ ῥήτορες οὕτω, σμικρὰ ἐρωτηθέντες δολιχὸν κατατείνουσι τοῦ λόγου. L. Πρωταγόρας δὲ ὅδε, ἱκανὸς μὲν μακροὺς λόγους καὶ καλοὺς εἰπεῖν, ὡς αὐτὰ δηλοῖ, ἱκανὸς δὲ καὶ ἐρωτηθεὶς ἀποκρίνεσθαι κατὰ βραχὺ, καὶ ἐρόμενος περιμεῖναί τε καὶ ἀποδέξασθαι τὴν ἀπόκρισιν· ἃ ὀλίγοις ἐστὶ παρεσκευασμένα. νῦν οὖν, ὦ Πρωταγόρα, σμικροῦ τινος ἐνδεής εἰμι πάντ' ἔχειν, εἴ μοι ἀποκρίναιο τόδε· τὴν ἀρετὴν φῂς διδακτὸν εἶναι, καὶ ἐγὼ, εἴπερ ἄλλῳ τῳ ἀνθρώπων πειθοίμην ἂν, καὶ σοὶ πείθομαι. ὃ δ' ἐθαύμασά σου λέγοντος, τοῦτό μοι ἐν τῇ ψυχῇ ἀποπλήρωσον. ἔλεγες γὰρ ὅτι ὁ

Ζεὺς τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν αἰδῶ πέμψειε τοῖς ἀνθρώποις, καὶ αὖ πολλαχοῦ ἐν τοῖς λόγοις ἐλέγετο ὑπὸ σοῦ ἡ δικαιοσύνη, καὶ σωφροσύνη, καὶ ὁσιότης, καὶ πάντα ταῦτα ὡς ἕν τι εἴη ξυλλήβδην, ἀρετή· ταῦτ' οὖν αὐτὰ δίελθέ μοι ἀκριβῶς τῷ λόγῳ, πότερον ἓν μέν τί ἐστιν ἡ ἀρετή, μόρια δὲ αὐτῆς ἐστιν ἡ δικαιοσύνη, καὶ σωφροσύνη, καὶ ὁσιότης· ἢ ταῦτ' ἐστίν, ἃ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, πάντα ὀνόματα τοῦ αὐτοῦ ἑνὸς ὄντος. τοῦτ' ἔστιν ὃ ἔτι ἐπιποθῶ.

LI. Ἀλλὰ ῥᾴδιον τοῦτό γ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἀποκρίνασθαι, ὅτι ἑνὸς ὄντος, τῆς ἀρετῆς, μόρια ἐστὶν ἃ ἐρωτᾷς. Πότερον, ἔφην, ὥςπερ προσώπου τὰ μόρια, μόριά ἐστι, στόμα τε καὶ ῥίς, καὶ ὀφθαλμοί, καὶ ὦτα; ἢ ὥςπερ τὰ τοῦ χρυσοῦ μόρια οὐδὲν διαφέρει τὰ ἕτερα τῶν ἑτέρων, ἀλλήλων καὶ τοῦ ὅλου, ἀλλ' ἢ μεγέθει καὶ σμικρότητι; Ἐκείνως μοι φαίνεται, ὦ Σώκρατες, ὥςπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια ἔχει πρὸς τὸ ὅλον πρόσωπον. Πότερον οὖν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ μεταλαμβάνουσιν οἱ ἄνθρωποι τούτων τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων, οἱ μὲν ἄλλο, οἱ δὲ ἄλλο; ἢ ἀνάγκη, ἐάνπερ τις ἓν λάβῃ, ἅπαντα ἔχειν; Οὐδαμῶς, ἔφη. ἐπεὶ πολλοὶ ἀνδρεῖοί εἰσιν, ἄδικοι δέ, καὶ δίκαιοι αὖ, σοφοὶ δὲ οὔ. Ἔστι γὰρ καὶ ταῦτα μόρια τῆς ἀρετῆς, ἔφην ἐγώ, σοφία τε καὶ ἀνδρεία; Πάντων μάλιστα δήπου, ἔφη· καὶ μέγιστόν γε ἡ σοφία τῶν μορίων. Ἕκαστον δὲ αὐτῶν ἐστιν, ἦν δ' ἐγώ, ἄλλο, τὸ δὲ ἄλλο; Ναί. Ἦ καὶ δύναμιν αὐτῶν ἕκαστον ἰδίαν ἔχει, ὥςπερ τὰ τοῦ προσώπου·

οὐκ ἔστιν ὀφθαλμὸς οἷον τὰ ὦτα, οὐδ' ἡ δύναμις αὐτοῦ ἡ αὐτή, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδέν ἐστιν οἷον τὸ ἕτερον, οὔτε κατὰ τὴν δύναμιν, οὔτε κατὰ τὰ ἄλλα· ἆρ' οὖν οὕτω καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς μόρια οὐκ ἔστι τὸ ἕτερον οἷον τὸ ἕτερον, οὔτε αὐτὸ οὔτε ἡ δύναμις αὐτοῦ; ἢ δῆλα δὴ ὅτι οὕτως ἔχει, εἴπερ τῷ παραδείγματί γε ἔοικεν; Ἀλλ' οὕτως, ἔφη, ἔχει, ὦ Σώκρατες. LII. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Οὐδὲν ἄρα ἐστὶ τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων ἄλλο οἷον ἐπιστήμη, οὐδ' οἷον δικαιοσύνη, οὐδ' οἷον ἀνδρεία, οὐδ' οἷον σωφροσύνη, οὐδ' οἷον ὁσιότης. Οὐκ ἔφη. Φέρε δή, ἔφην ἐγώ, κοινῇ σκεψώμεθα ποῖόν τι αὐτῶν ἐστιν ἕκαστον. πρῶτον μὲν τὸ τοιόνδε· ἡ δικαιοσύνη πρᾶγμά τί ἐστιν, ἢ οὐδὲν πρᾶγμα; ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ· τί δὲ σοί; Καὶ ἐμοί, ἔφη. Τί οὖν; εἴ τις ἔροιτο ἐμέ τε καὶ σέ, Ὦ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἴπετον δή μοι, τοῦτο τὸ πρᾶγμα ὃ ὠνομάσατε ἄρτι, ἡ δικαιοσύνη, αὐτὸ τοῦτο δίκαιόν ἐστιν ἢ ἄδικον; ἐγὼ μὲν ἂν αὐτῷ ἀποκριναίμην ὅτι δίκαιον; σὺ δὲ τίν' ἂν ψῆφον θεῖο; τὴν αὐτὴν ἐμοί, ἢ ἄλλην; Τὴν αὐτήν, ἔφη. Ἔστιν ἄρα ἡ δικαιοσύνη τοιοῦτον οἷον δίκαιον εἶναι, φαίην ἂν ἔγωγε, ἀποκρινόμενος τῷ ἐρωτῶντι· οὐκοῦν καὶ σύ; Ναί, ἔφη. LIII. Εἰ οὖν μετὰ τοῦτο ἡμᾶς ἔροιτο, Οὐκοῦν καὶ ὁσιότητά τινά φατε εἶναι; φαῖμεν ἄν, ὡς ἐγᾦμαι. Ναί, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν φατε καὶ τοῦτο πρᾶγμά τι εἶναι; φαῖμεν ἄν, ἢ οὔ; Καὶ τοῦτο ξυνέφη. Πότερον δὲ τοῦτο αὐτὸ τὸ πρᾶγμά φατε τοιοῦτον πεφυκέναι οἷον ἀνόσιον εἶναι, ἢ οἷον ὅσιον; Ἀγαν-

ακτησαιμ' ἂν ἔγωγ', ἔφην, τῷ ἐρωτήματι· καὶ εἴποιμ' ἄν, Εὐφήμει, ὦ ἄνθρωπε· σχολῇ μέντ' ἄν τι ἄλλο ὅσιον εἴη, εἰ μὴ αὐτή γε ἡ ὁσιότης ὅσιον ἔσται. τί δὲ σύ; οὐχ οὕτως ἂν ἀποκρίναιο; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Εἰ οὖν μετὰ τοῦτ' εἴποι ἐρωτῶν ἡμᾶς, Πῶς οὖν ὀλίγῳ πρότερον ἐλέγετε; ἆρ' οὐκ ὀρθῶς ὑμῶν κατήκουσα; ἐδόξατέ μοι φάναι τῆς ἀρετῆς μόρια εἶναι οὕτως ἔχοντα πρὸς ἄλληλα, ὡς οὐκ εἶναι τὸ ἕτερον αὐτῶν οἷον τὸ ἕτερον· εἴποιμ' ἂν ἔγωγε ὅτι, Τὰ μὲν ἄλλα ὀρθῶς ἤκουσας, ὅτι δὲ καὶ ἐμὲ οἴει εἰπεῖν τοῦτο, παρήκουσας. Πρωταγόρας γὰρ ὅδε ταῦτα ἀπεκρίνατο, ἐγὼ δὲ ἠρώτων. Εἰ οὖν εἴποι, Ἀληθῆ ὅδε λέγει, ὦ Πρωταγόρα; σὺ φῂς οὐκ εἶναι τὸ ἕτερον μόριον οἷον τὸ ἕτερον τῶν τῆς ἀρετῆς; σὸς οὗτος ὁ λόγος ἐστί; τί ἂν αὐτῷ ἀποκρίναιο; Ἀνάγκη, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁμολογεῖν. LIV. Τί οὖν, ὦ Πρωταγόρα, ἀποκρινούμεθα αὐτῷ, ταῦτα ὁμολογήσαντες, ἐὰν ἡμᾶς ἐπανέρηται, Οὐκ ἄρα ἐστὶν ὁσιότης οἷον δίκαιον εἶναι πρᾶγμα, οὐδὲ δικαιοσύνη, οἷον ὅσιον, ἀλλ' οἷον μὴ ὅσιον· ἡ δ' ὁσιότης, οἷον μὴ δίκαιον, ἀλλ' ἄδικον ἄρα τόδε, τὸ δὲ ἀνόσιον; τί αὐτῷ ἀποκρινούμεθα; ἐγὼ μὲν γὰρ αὐτὸς καὶ ὑπέρ γε ἐμαυτοῦ φαίην ἂν καὶ τὴν δικαιοσύνην ὅσιον εἶναι, καὶ τὴν ὁσιότητα δίκαιον, καὶ ὑπὲρ σοῦ δέ, εἴ με ἐῴης, ταυτὰ ἂν ταῦτα ἀποκριναίμην, ὅτι ἤτοι ταυτόν ἐστι δικαιότης ὁσιότητι, ἢ ὅτι ὁμοιότατον, καὶ μάλιστα πάντων ἥ τε δικαιοσύνη, οἷον ὁσιότης, καὶ ἡ ὁσιότης, οἷον δικαιοσύνη.

ἀλλ' ὅρα εἰ διακωλύεις ἀποκρίνασθαι, ἢ καὶ σοὶ ξυνδοκεῖ οὕτως. Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὕτως ἁπλοῦν εἶναι, ὥςτε ξυγχωρῆσαι τήν τε δικαιοσύνην ὅσιον εἶναι, καὶ τὴν ὁσιότητα δίκαιον, ἀλλά τί μοι δοκεῖ ἐν αὐτῷ διάφορον εἶναι. ἀλλὰ τί τοῦτο διαφέρει; ἔφη. εἰ γὰρ βούλει, ἔστω ἡμῖν καὶ δικαιοσύνη ὅσιον, καὶ ὁσιότης δίκαιον. LV. Μή μοι, ἦν δ' ἐγώ· οὐδὲν γὰρ δέομαι τό, Εἰ βούλει, τοῦτο, καί, Εἴ σοι δοκεῖ, ἐλέγχεσθαι, ἀλλ' ἐμέ τε καὶ σέ· τὸ δ' ἐμέ τε καὶ σέ, τοῦτο λέγω, οἰόμενος οὕτως τὸν λόγον βέλτιστ' ἂν ἐλέγχεσθαι, εἴ τις τὸ εἰ ἀφέλοι αὐτοῦ. Ἀλλὰ μέντοι, ἦ δ' ὅς, προςέοικέ τι δικαιοσύνη ὁσιότητι· καὶ γὰρ ὁτιοῦν ὁτῳοῦν ἀμηγέπη προςέοικε. τὸ γὰρ λευκὸν τῷ μέλανι ἔστιν ὅπη προςέοικε, καὶ τὸ σκληρὸν τῷ μαλακῷ, καὶ τἆλλα ἃ δοκεῖ ἐναντιώτατα εἶναι ἀλλήλοις, καὶ ἃ τότε ἔφαμεν ἄλλην δύναμιν ἔχειν, καὶ οὐκ εἶναι τὸ ἕτερον οἷον τὸ ἕτερον, τὰ τοῦ προςώπου μόρια, ἀμηγέπη προςέοικε, καὶ ἔστι τὸ ἕτερον οἷον τὸ ἕτερον· ὥςτε τούτῳ γε τῷ τρόπῳ κἂν ταῦτα ἐλέγχοις, εἰ βούλοιο, ὡς ἅπαντά ἐστιν ὅμοια ἀλλήλοις· ἀλλ' οὐχὶ τὰ ὅμοιόν τι ἔχοντα, ὅμοια δίκαιον καλεῖν, οὐδὲ τὰ ἀνόμοιόν τι ἔχοντα, ἀνόμοια, κἂν πάνυ σμικρὸν ἔχῃ τὸ ἀνόμοιον ἢ τὸ ὅμοιον. LVI. Καὶ ἐγὼ θαυμάσας, εἶπον πρὸς αὐτόν, Ἦ γὰρ οὕτω σοι τὸ δίκαιον καὶ τὸ ὅσιον πρὸς ἄλληλα ἔχει ὥςτε ὅμοιόν τι σμικρὸν ἔχειν ἀλλήλοις; Οὐ πάνυ, ἔφη, οὕτως· οὐ μέντοι οὐδὲ αὖ ὡς σύ μοι δοκεῖς οἴεσθαι. Ἀλλὰ

μήν, ἔφην ἐγώ, ἐπειδὴ δυσχερῶς δοκεῖς μοι ἔχειν πρὸς τοῦτο, τοῦτο μὲν ἐάσωμεν· τόδε δὲ ἄλλο ὧν ἔλεγες ἐπισκεψώμεθα. ἀφροσύνην τι καλεῖς; ἔφην· τούτῳ τῷ πράγματι οὐ πᾶν τοὐναντίον ἐστὶν ἡ σοφία; Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. Πότερον δὲ ὅταν πράττωσιν ἄνθρωποι ὀρθῶς τε καὶ ὠφελίμως, τότε σωφρονεῖν σοι δοκοῦσιν, οὕτω πράττοντες; ἢ εἰ τοὐναντίον ἔπραττον; Σωφρονεῖν, ἔφη. Οὐκοῦν σωφροσύνῃ σωφρονοῦσιν; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν οἱ μὴ ὀρθῶς πράττοντες, ἀφρόνως πράττουσι, καὶ οὐ σωφρονοῦσιν, οὕτω πράττοντες; Ξυνδοκεῖ μοι, ἔφη. Τοὐναντίον ἄρα ἐστὶ τὸ ἀφρόνως πράττειν τῷ σωφρόνως; Ἔφη. Οὐκοῦν τὰ μὲν ἀφρόνως πραττόμενα, ἀφροσύνῃ πράττεται, τὰ δὲ σωφρόνως, σωφροσύνῃ; Ὡμολόγει. Οὐκοῦν εἴ τι ἰσχύϊ πράττεται, ἰσχυρῶς πράττεται, καὶ εἴ τι ἀσθενείᾳ, ἀσθενῶς; Ἐδόκει. Καὶ εἴ τι μετὰ τάχους, ταχέως, καὶ εἴ τι μετὰ βραδυτῆτος, βραδέως; Ἔφη. Καὶ εἴ τι δὴ ὡσαύτως πράττεται, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πράττεται, καὶ εἴ τι ἐναντίως, ὑπὸ τοῦ ἐναντίου; Ξυνέφη. LVII. Φέρε δή, ἦν δ' ἐγώ, ἔστι τι καλόν; Ξυνεχώρει. Τούτῳ ἔστι τι ἐναντίον, πλὴν τὸ αἰσχρόν; Οὐκ ἔστι. Τί δέ; ἔστι τι ἀγαθόν; Ἔστι. Τούτῳ ἔστι τι ἐναντίον, πλὴν τὸ κακόν; Οὐκ ἔστι. Τί δέ; ἔστι τι ὀξὺ ἐν φωνῇ; Ἔφη. Τούτῳ μὴ ἔστι τι ἐναντίον ἄλλο πλὴν τὸ βαρύ; Οὐκ, ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν ἐναντίων ἓν μόνον ἐστὶν ἐναντίον, καὶ οὐ πολλά; Ξυνωμολόγει. Ἴθι δή, ἦν δ' ἐγώ, ἀναλογισώμεθα

τὰ ὡμολογημένα ἡμῖν. Ὡμολογήκαμεν ἓν ἑνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι, πλείω δὲ μή; Ὡμολογήκαμεν. Τὸ δὲ ἐναντίως πραττόμενον, ὑπὸ ἐναντίων πράττεσθαι; Ἔφη. Ὡμολογήκαμεν δὲ ἐναντίως πράττεσθαι, ὃ ἂν ἀφρόνως πράττηται, τῷ σωφρόνως πραττομένῳ; Ἔφη. Τὸ δὲ σωφρόνως πραττόμενον, ὑπὸ σωφροσύνης πράττεσθαι, τὸ δὲ ἀφρόνως, ὑπὸ ἀφροσύνης. Ξυνεχώρει. Οὐκοῦν, εἴπερ ἐναντίως πάττεται, ὑπὸ ἐναντίου πράττοιτ᾽ ἄν; Ναί. Πράττεται δὲ τὸ μὲν ὑπὸ σωφροσύνης, τὸ δὲ ὑπὸ ἀφροσύνης; Ναί. Ἐναντίως; Πάνυ γε. Οὐκοῦν ὑπὸ ἐναντίων ὄντων; Ναί. Ἐναντίον ἄρα ἐστὶν ἀφροσύνη σωφροσύνης; Φαίνεται. Μέμνησαι οὖν, ὅτι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὡμολόγηται ἡμῖν ἀφροσύνη σοφίᾳ ἐναντίον εἶναι; Ξυνωμολόγει. Ἓν δὲ ἑνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι; Φημί.

LVIII. Πότερον οὖν, ὦ Πρωταγόρα, λύσωμεν τῶν λόγων; τὸ ἓν ἑνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι, ἢ ἐκεῖνον ἐν ᾧ ἐλέγετο ἕτερον εἶναι σωφροσύνης σοφία, μόριον δὲ ἑκάτερον ἀρετῆς, καὶ πρὸς τῷ ἕτερον εἶναι, καὶ ἀνόμοια καὶ αὐτὰ καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια; πότερον οὖν δὴ λύσωμεν; οὗτοι γὰρ οἱ λόγοι ἀμφότεροι οὐ πάνυ μουσικῶς λέγονται· οὐ γὰρ ξυνᾴδουσιν οὐδὲ ξυναρμόττουσιν ἀλλήλοις. πῶς γὰρ ἂν ξυνᾴδοιεν, εἴπερ γε ἀνάγκη ἑνὶ μὲν ἓν μόνον ἐναντίον εἶναι, πλείοσιν δὲ μή, τῇ δὲ ἀφροσύνῃ ἑνὶ ὄντι σοφία ἐναντία καὶ σωφροσύνη αὖ φαίνεται; ἢ γάρ, ὦ Πρωταγόρα, ἔφην ἐγώ, ἢ ἄλλως πως; Ὡμολόγησε, καὶ μάλ᾽ ἀκόντως. Οὐκοῦν

ἓν ἂν εἴη ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ σοφία; τὸ δὲ πρότερον αὖ ἐφάνη ἡμῖν ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ὁσιότης, σχεδόν τι ταυτὸν ὄν. LIX. Ἴθι δή, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Πρωταγόρα, μὴ ἀποκάμωμεν, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ διασκεψώμεθα. ἆρά τί σοι δοκεῖ ἀδικῶν ἄνθρωπος σωφρονεῖν ὅτι ἀδικεῖ; Αἰσχυνοίμην ἂν ἔγωγ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, τοῦτο ὁμολογεῖν· ἐπεὶ πολλοί γέ φασι τῶν ἀνθρώπων. Πότερον οὖν πρὸς ἐκείνους τὸν λόγον ποιήσομαι, ἔφην, ἢ πρὸς σέ; Εἰ βούλει, ἔφη, πρὸς τοῦτον πρῶτον τὸν λόγον διαλέχθητι τὸν τῶν πολλῶν. Ἀλλ' οὐδέν μοι διαφέρει, ἐὰν μόνον σύ γε ἀποκρίνῃ, εἴτ' οὖν δοκεῖ σοι ταῦτα, εἴτε μή· τὸν γὰρ λόγον ἔγωγε μάλιστα ἐξετάζω· ξυμβαίνει μέντοι ἴσως καὶ ἐμὲ τὸν ἐρωτῶντα καὶ τὸν ἀποκρινόμενον ἐξετάζεσθαι. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐκαλλωπίζετο ἡμῖν ὁ Πρωταγόρας· τὸν γὰρ λόγον ᾐτιᾶτο δυσχερῆ εἶναι· ἔπειτα μέντοι ξυνεχώρησεν ἀποκρίνεσθαι. LX. Ἴθι δή, ἔφην ἐγώ, ἐξ ἀρχῆς μοι ἀπόκριναι· δοκοῦσί τινές σοι σωφρονεῖν ἀδικοῦντες; Ἔστω, ἔφη. Τὸ δὲ σωφρονεῖν, λέγεις εὖ φρονεῖν; Ἔφη. Τὸ δ' εὖ φρονεῖν, εὖ βουλεύεσθαι ὅτι ἀδικοῦσιν; Ἔστω, ἔφη. Πότερον, ἦν δ' ἐγώ, εἰ εὖ πράττουσιν ἀδικοῦντες, ἢ εἰ κακῶς; Εἰ εὖ. Λέγεις οὖν ἀγαθὰ ἄττα εἶναι; Λέγω. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ταῦτ' ἐστὶν ἀγαθά, ἅ ἐστιν ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις; Καὶ ναὶ μὰ Δί', ἔφη, κἂν μὴ τοῖς ἀνθρώποις ὠφέλιμα ᾖ, ἔγωγε καλῶ ἀγαθά. LXI. Καί μοι ἐδόκει ὁ Πρωταγόρας ἤδη τετραχύνθαι τε καὶ ἀγωνιᾶν καὶ παρατετάχθαι πρὸς τὸ ἀποκρίνε-

σθαι. ἐπειδὴ οὖν ἑώρων αὐτὸν οὕτως ἔχοντα, εὐλαβούμενος, ἠρέμα ἠρόμην, Πότερον ἦν δ' ἐγώ, λέγεις, ὦ Πρωταγόρα, ἃ μηδενὶ ἀνθρώπων ὠφέλιμά ἐστιν, ἢ ἃ μηδὲ τοπαράπαν ὠφέλιμα; καὶ τὰ τοιαῦτα σὺ ἀγαθὰ καλεῖς; Οὐδαμῶς, ἔφη, ἀλλ' ἔγωγε πολλὰ οἶδ' ἃ ἀνθρώποις μὲν ἀνωφελῆ ἐστι, καὶ σιτία καὶ ποτὰ καὶ φάρμακα καὶ ἄλλα μυρία, τὰ δέ γε, ὠφέλιμα· τὰ δὲ ἀνθρώποις μὲν οὐδέτερα, ἵπποις δέ· τὰ δὲ βουσὶ μόνον· τὰ δὲ κυσί· τὰ δέ γε τούτων μὲν οὐδενί, δένδροις δέ· τὰ δὲ τοῦ δένδρου ταῖς μὲν ῥίζαις ἀγαθά, ταῖς δὲ βλάσταις πονηρά· οἷον καὶ ἡ κόπρος πάντων τῶν φυτῶν ταῖς μὲν ῥίζαις ἀγαθὸν παραβαλλομένη· εἰ δὲ θέλοις ἐπὶ τοὺς πτόρθους καὶ τοὺς νέους κλῶνας ἐπιβάλλειν, πάντα ἀπόλλυσιν. ἐπεὶ καὶ τὸ ἔλαιον τοῖς μὲν φυτοῖς ἅπασιν ἐστὶ πάγκακον, καὶ ταῖς θριξὶ πολεμιώτατον ταῖς τῶν ἄλλων ζώων, πλὴν ταῖς τοῦ ἀνθρώπου· ταῖς δὲ τοῦ ἀνθρώπου ἀρωγὸν καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι.

LXII. Οὕτω δὲ ποικίλον τί ἐστι τὸ ἀγαθὸν καὶ παντοδαπόν, ὥστε καὶ ἐνταῦθα, τοῖς μὲν ἔξωθεν τοῦ σώματος ἀγαθόν ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ, τοῖς δ' ἐντὸς ταυτὸ τοῦτο κάκιστον. καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἰατροὶ πάντες ἀπαγορεύουσι τοῖς ἀσθενοῦσι μὴ χρῆσθαι ἐλαίῳ, ἀλλ' ἢ ὅτι σμικροτάτῳ, ἐν τούτοις οἷς μέλλει ἔδεσθαι, ὅσον μόνον τὴν δυσχέρειαν κατασβέσαι τὴν ἐπὶ ταῖς αἰσθήσεσι ταῖς διὰ τῶν ῥινῶν γιγνομένην ἐν τοῖς σιτίοις τε καὶ ὄψοις. Εἰπόντος οὖν ταῦτα αὐτοῦ, οἱ παρόντες ἀνεθορύβησαν ὡς εὖ λέγοι.

Καὶ ἐγὼ εἶπον, Ὦ Πρωταγόρα, ἐγὼ τυγχάνω ἐπιλήσμων τις ὢν ἄνθρωπος, καὶ ἐάν τίς μοι μακρὰ λέγῃ, ἐπιλανθάνομαι περὶ οὗ ἂν ᾖ ὁ λόγος. ὥςπερ οὖν, εἰ ἐτύγχανον ὑπόκωφος ὢν, ᾤου ἂν χρῆναι, εἴπερ ἔμελλές μοι διαλέγεσθαι, μεῖζον φθέγγεσθαι ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους· οὕτω καὶ νῦν, ἐπειδὴ ἐπιλήσμονι ἐνέτυχες, ξύντεμνέ μοι τὰς ἀποκρίσεις, καὶ βραχυτέρας ποίει, εἰ μέλλω σοι ἕπεσθαι. Πῶς οὖν κελεύεις με βραχέα ἀποκρίνεσθαι; ἢ βραχύτερά σοι, ἔφη, ἀποκρίνωμαι ἢ δεῖ; Μηδαμῶς, ἦν δ' ἐγώ. Ἀλλ' ὅσα δεῖ, ἔφη; Ναί, ἦν δ' ἐγώ. Πότερα οὖν ὅσα ἐμοὶ δοκεῖ δεῖν ἀποκρίνεσθαι, τοσαῦτά σοι ἀποκρίνωμαι, ἢ ὅσα σοί; LXIII. Ἀκήκοα γοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι σὺ οἷός τ' εἶ καὶ αὐτὸς καὶ ἄλλον διδάξαι περὶ τῶν αὐτῶν, καὶ μακρὰ λέγειν, ἐὰν βούλῃ, οὕτως ὥςτε τὸν λόγον μηδέποτε ἐπιλιπεῖν, καὶ αὖ βραχέα οὕτως, ὥςτε μηδένα σοῦ ἐν βραχυτέροις εἰπεῖν. εἰ οὖν μέλλεις ἐμοὶ διαλέγεσθαι, τῷ ἑτέρῳ τρόπῳ χρῶ πρός με τῇ βραχυλογίᾳ. Ὦ Σώκρατες, ἔφη, ἐγὼ πολλοῖς ἤδη εἰς ἀγῶνα λόγων ἀφικόμην ἀνθρώποις, καὶ εἰ τοῦτο ἐποίουν ὃ σὺ κελεύεις, ὡς ὁ ἀντιλέγων ἐκέλευέ με διαλέγεσθαι, οὕτω διελεγόμην, οὐδενὸς ἂν βελτίων ἐφαινόμην, οὐδ' ἂν ἐγένετο Πρωταγόρου ὄνομα ἐν τοῖς Ἕλλησι. LXIV. Καὶ ἐγὼ (ἔγνων γὰρ ὅτι οὐκ ἤρεσεν αὐτὸς αὐτῷ ταῖς ἀποκρίσεσι ταῖς ἔμπροσθεν, καὶ ὅτι οὐκ ἐθελήσοι ἑκὼν εἶναι ἀποκρινόμενος διαλέγεσθαι) ἡγησάμενος οὐκέτι ἐμὸν ἔργον εἶναι παρεῖναι ἐν ταῖς ξυνουσίαις

Ἀλλά τοι, ἔφην, ὦ Πρωταγόρα, οὐδ' ἐγω λιπαρῶς ἔχω παρά τὰ σοὶ δοκοῦντα τὴν ξυνουσίαν ἡμῖν γίγνεσθαι· ἀλλ' ἐπειδὰν σὺ βούλῃ διαλέγεσθαι, ὡς ἐγὼ δύναμαι ἕπεσθαι, τότε σοι διαλέξομαι. σὺ μὲν γὰρ (ὡς λέγεται περὶ σοῦ, φῂς δὲ καὶ αὐτὸς) καὶ ἐν μακρολογίᾳ καὶ ἐν βραχυλογίᾳ οἷός τ' εἶ ξυνουσίας ποιεῖσθαι· σοφὸς γάρ εἶ· ἐγὼ δὲ τὰ μακρὰ ταῦτα ἀδύνατος· ἐπεὶ ἐβουλόμην ἂν οἷός τ' εἶναι. ἀλλά σε ἐχρῆν ἡμῖν ξυγχωρεῖν τὸν ἀμφότερα δυνάμενον, ἵνα ξυνουσία ἐγίγνετο· νῦν δέ, ἐπειδὴ οὐκ ἐθέλεις, καὶ ἐμοί τις ἀσχολία ἐστὶ καὶ οὐκ ἂν οἷός τ' εἴην σοι παραμεῖναι ἀποτείνοντι μακροὺς λόγους (ἐλθεῖν γάρ ποι με δεῖ), εἶμι. ἐπεὶ καὶ ταῦτ' ἂν ἴσως οὐκ ἀηδῶς σου ἤκουον. LXV. Καὶ ἅμα ταῦτα εἰπὼν ἀνιστάμην ὡς ἀπιών· καί μου ἀνισταμένου ἐπιλαμβάνεται ὁ Καλλίας τῆς χειρὸς τῇ δεξιᾷ, τῇ δ' ἀριστερᾷ ἀντελάβετο τοῦ τρίβωνος τουτουΐ καὶ εἶπεν, Οὐκ ἀφήσομέν σε, ὦ Σώκρατες. ἐὰν γὰρ σὺ ἐξέλθῃς, οὐχ ὁμοίως ἡμῖν ἔσονται οἱ διάλογοι. δέομαι οὖν σου παραμεῖναι ἡμῖν· ὡς ἐγὼ οὐδ' ἂν ἑνὸς ἥδιον ἀκούσαιμι ἢ σοῦ τε καὶ Πρωταγόρου διαλεγομένων. ἀλλὰ χάρισαι ἡμῖν πᾶσι. Καὶ ἐγὼ εἶπον (ἤδη δὲ ἀνεστήκειν ὡς ἐξιών·) Ὦ παῖ Ἱππονίκου, ἀεὶ μὲν ἔγωγέ σου τὴν φιλοσοφίαν ἄγαμαι, ἀτὰρ καὶ νῦν ἐπαινῶ καὶ φιλῶ· ὥστε βουλοίμην ἂν χαρίζεσθαί σοι, εἴ μου δυνατὰ δέοιο· νῦν δ' ἐστὶν ὥσπερ ἂν εἰ δέοιό μου, Κρίσωνι τῷ Ἱμεραίῳ δρομεῖ ἀκμάζοντι ἕπεσθαι, ἢ τῶν δολιχοδρόμων τῳ, ἢ τῶν ἡμεροδρόμων διαθεῖν τε καὶ

ἕπεσθαι· εἴποιμι ἂν σοι ὅτι πολὺ σοῦ μᾶλλον ἐγὼ ἐμαυτοῦ δέομαι θέουσι τούτοις ἀκολουθεῖν· ἀλλ' οὐ γὰρ δύναμαι. ἀλλ' εἴ τι δέῃ θεάσασθαι ἐν τῷ αὐτῷ ἐμέ τε καὶ Κρίσωνα θέοντας, τούτου δέου ξυγκαθεῖναι· ἐγὼ μὲν γὰρ οὐ δύναμαι ταχὺ θεῖν, οὗτος δὲ δύναται βραδέως. εἰ οὖν ἐπιθυμεῖς ἐμοῦ καὶ Πρωταγόρου ἀκούειν, τούτου δέου, ὥςπερ τοπρῶτον μοι ἀπεκρίνατο διὰ βραχέων καὶ αὐτὰ τὰ ἐρωτώμενα, οὕτω καὶ νῦν ἀποκρίνεσθαι. εἰ δὲ μή, τίς ὁ τρόπος ἔσται τῶν διαλόγων; χωρὶς γὰρ ἔγωγ' ᾤμην εἶναι τὸ ξυνεῖναί τε ἀλλήλοις διαλεγομένους, καὶ τὸ δημηγορεῖν. LXVI. Ἀλλ' ὁρᾷς, ἔφη, ὦ Σώκρατες· δίκαια δοκεῖ λέγειν Πρωταγόρας, ἀξιῶν αὐτῷ τε ἐξεῖναι διαλέγεσθαι ὅπως βούλεται καὶ σοὶ ὅπως ἂν αὖ σὺ βούλῃ. Ὑπολαβὼν οὖν ὁ Ἀλκιβιάδης, Οὐ καλῶς λέγεις, ἔφη, ὦ Καλλία. Σωκράτης μὲν γὰρ ὅδε ὁμολογεῖ μὴ μετεῖναί οἱ μακρολογίας, καὶ παραχωρεῖ Πρωταγόρᾳ· τοῦ δὲ διαλέγεσθαι οἷός τ' εἶναι, καὶ ἐπίστασθαι λόγον τε δοῦναι καὶ δέξασθαι, θαυμάζοιμ' ἂν εἴ τῳ ἀνθρώπων παραχωρεῖ. εἰ μὲν οὖν καὶ Πρωταγόρας ὁμολογεῖ φαυλότερος εἶναι Σωκράτους διαλεχθῆναι, ἐξαρκεῖ Σωκράτει· εἰ δὲ ἀντιποιεῖται, διαλεγέσθω, ἐρωτῶν τε καὶ ἀποκρινόμενος, μὴ ἐφ' ἑκάστῃ ἐρωτήσει μακρὸν λόγον ἀποτείνων, ἐκκρούων τοὺς λόγους, καὶ οὐκ ἐθέλων διδόναι λόγον, ἀλλ' ἀπομηκύνων, ἕως ἂν ἐπιλάθωνται περὶ ὅτου τὸ ἐρώτημα ἦν οἱ πολλοὶ τῶν ἀκουόντων· ἐπεὶ Σωκράτει γε ἐγὼ ἐγγυῶμαι μὴ ἐπι-

λήσεσθαι, οὐχ ὅτι παίζει καὶ φησιν ἐπιλήσμων εἶναι. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ ἐπιεικέστερα Σωκράτης λέγειν. χρὴ γὰρ ἕκαστον τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἀποφαίνεσθαι. LXVII. Μετὰ δὲ τὸν Ἀλκιβιάδην, ὡς ἐγῷμαι, Κριτίας ἦν ὁ εἰπών, Ὦ Πρόδικε καὶ Ἱππία, Καλλίας μὲν δοκεῖ μοι μάλα πρὸς Πρωταγόραν εἶναι· Ἀλκιβιάδης δὲ ἀεὶ φιλόνεικός ἐστι πρὸς ὅ, τι ἂν ὁρμήσῃ. ἡμᾶς δὲ οὐδὲν δεῖ ξυμφιλονεικεῖν οὔτε Σωκράτει, οὔτε Πρωταγόρᾳ, ἀλλὰ κοινῇ ἀμφοτέρων δεῖσθαι μὴ μεταξὺ διαλῦσαι τὴν ξυνουσίαν. Εἰπόντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα, ὁ Πρόδικος, Καλῶς μοι, ἔφη, δοκεῖς λέγειν, ὦ Κριτία. χρὴ γὰρ τοὺς ἐν τοιοῖσδε λόγοις παραγιγνομένους κοινοὺς μὲν εἶναι ἀμφοῖν τοῖν διαλεγομένοιν ἀκροατάς, ἴσους δὲ μή. ἔστι γὰρ οὐ ταὐτόν. κοινῇ μὲν γὰρ ἀκοῦσαι δεῖ ἀμφοτέρων, μὴ ἴσον δὲ νεῖμαι ἑκατέρῳ, ἀλλὰ τῷ μὲν σοφωτέρῳ πλέον, τῷ δὲ ἀμαθεστέρῳ ἔλαττον. LXVIII. Ἐγὼ μὲν καὶ αὐτός, ὦ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, ἀξιῶ ὑμᾶς ξυγχωρεῖν καὶ ἀλλήλοις περὶ τῶν λόγων ἀμφισβητεῖν μέν, ἐρίζειν δὲ μή· (ἀμφισβητοῦσι μὲν γὰρ καὶ δι' εὔνοιαν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις, ἐρίζουσι δὲ οἱ διάφοροί τε καὶ ἐχθροὶ ἀλλήλοις·) καὶ οὕτως ἂν καλλίστη ἡμῖν ἡ ξυνουσία γίγνοιτο. ὑμεῖς τε γὰρ οἱ λεγοντες μάλιστ' ἂν οὕτως ἐν ἡμῖν τοῖς ἀκούουσιν εὐδοκιμοῖτε, καὶ οὐκ ἐπαινοῖσθε· εὐδοκιμεῖν μὲν γάρ ἐστι παρὰ ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀκουόντων ἄνευ ἀπάτης, ἐπαινεῖσθαι δὲ ἐν λόγῳ πολλάκις παρὰ δόξαν ψευδομένων· ἡμεῖς τ' αὖ οἱ ἀκούοντες μάλιστ' ἂν οὕτως εὐφραινοίμεθα, οὐχ

ἥδοιμεθα· εὐφραίνεσθαι μὲν γάρ ἐστι μανθάνοντά τι καὶ φρονήσεως μεταλαμβάνοντα αὐτῇ τῇ διανοίᾳ· ἥδεσθαι δὲ ἐσθίοντά τι, ἢ ἄλλο ἡδὺ πάσχοντα αὐτῷ τῷ σώματι. LXIX. Ταῦτα οὖν εἰπόντος τοῦ Προδίκου, πολλοὶ πάνυ τῶν παρόντων ἀπεδέξαντο. μετὰ δὲ τὸν Πρόδικον Ἱππίας ὁ σοφὸς εἶπεν, Ὦ ἄνδρες, ἔφη, οἱ παρόντες, ἡγοῦμαι ἐγὼ ὑμᾶς ξυγγενεῖς τε καὶ οἰκείους καὶ πολίτας ἅπαντας εἶναι φύσει, οὐ νόμῳ· τὸ γὰρ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ φύσει ξυγγενές ἐστιν· ὁ δὲ νόμος, τύραννος ὢν τῶν ἀνθρώπων, πολλὰ παρὰ τὴν φύσιν βιάζεται. ἡμᾶς οὖν αἰσχρὸν τὴν μὲν φύσιν τῶν πραγμάτων εἰδέναι, σοφωτάτους δὲ ὄντας τῶν Ἑλλήνων, καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο νῦν ξυνεληλυθότας τῆς τε Ἑλλάδος εἰς αὐτὸ τὸ πρυτανεῖον τῆς σοφίας καὶ αὐτῆς τῆς πόλεως εἰς τὸν μέγιστον καὶ ὀλβιώτατον οἶκον τόνδε, μηδὲν τούτου τοῦ ἀξιώματος ἄξιον ἀποφήνασθαι, ἀλλ' ὥσπερ τοὺς φαυλοτάτους τῶν ἀνθρώπων διαφέρεσθαι ἀλλήλοις. LXX. Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ δέομαι καὶ ξυμβουλεύω, ὦ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, ξυμβῆναι ὑμᾶς, ὥσπερ ὑπὸ διαιτητῶν ἡμῶν ξυμβιβαζόντων εἰς τὸ μέσον, καὶ μήτε σὲ τὸ ἀκριβὲς τοῦτο εἶδος τῶν διαλόγων ζητεῖν τὸ κατὰ βραχὺ λίαν, εἰ μὴ ἡδὺ Πρωταγόρᾳ, ἀλλ' ἐφεῖναι καὶ χαλάσαι τὰς ἡνίας τοῖς λόγοις, ἵνα μεγαλοπρεπέστεροι καὶ εὐσχημονέστεροι ἡμῖν φαίνωνται, μήτ' αὖ Πρωταγόραν πάντα κάλων ἐκτείναντα, οὐρίᾳ ἐφέντα, φεύγειν εἰς τὸ πέλαγος τῶν λόγων, ἀποκρύψαντα γῆν, ἀλλὰ μέσον τοι ἀμφο-

τέρους τεμεῖν. ὡς οὖν ποιήσετε καὶ πείθεσθέ μοι, ῥαβδοῦχον καὶ ἐπιστάτην καὶ πρύτανιν ἑλέσθαι, ὃς ὑμῖν φυλάξει τὸ μέτριον μῆκος τῶν λόγων ἑκατέρου. Ταῦτα ἤρεσε τοῖς παροῦσι, καὶ πάντες ἐπήνεσαν, καὶ ἐμέ τε ὁ Καλλίας οὐκ ἔφη ἀφήσειν, καὶ ἑλέσθαι ἐδέοντο ἐπιστάτην. LXXI. Εἶπον οὖν ἐγὼ, ὅτι αἰσχρὸν εἴη βραβευτὴν αἱρεῖσθαι τῷ λόγῳ. εἴτε γὰρ χείρων ἔσται ἡμῶν ὁ αἱρεθείς, οὐκ ὀρθῶς ἂν ἔχοι τὸν χείρω τῶν βελτιόνων ἐπιστατεῖν· εἴτε ὅμοιος, οὐδ᾽ οὕτως ὀρθῶς· ὁ γὰρ ὅμοιος ἡμῖν ὅμοια καὶ ποιήσει· ὥστε ἐκ περιττοῦ αἱρεθήσεται. ἀλλὰ δὴ βελτίονα ἡμῶν αἱρήσεσθε. τῇ μὲν ἀληθείᾳ, ὡς ἐγῷμαι, ἀδύνατον ὑμῖν ὥστε Πρωταγόρου τοῦδε σοφώτερόν τινα ἑλέσθαι· εἰ δὲ αἱρήσεσθε μὲν μηδὲν βελτίω, φήσετε δὲ, αἰσχρὸν καὶ τοῦτο τῷδε γίγνεται, ὥσπερ φαύλῳ ἀνθρώπῳ ἐπιστάτην αἱρεῖσθαι· ἐπεὶ, τό γ᾽ ἐμὸν, οὐδέν μοι διαφέρει. ἀλλ᾽ οὑτωσὶ ἐθέλω ποιῆσαι, ἵν᾽ ὃ προθυμεῖσθε, ξυνουσία τε καὶ διάλογοι ἡμῖν γίγνωνται· εἰ μὴ βούλεται Πρωταγόρας ἀποκρίνεσθαι, οὗτος μὲν ἐρωτάτω, ἐγὼ δὲ ἀποκρινοῦμαι, καὶ ἅμα πειράσομαι αὐτῷ δεῖξαι, ὡς ἐγώ φημι χρῆναι τὸν ἀποκρινόμενον ἀποκρίνεσθαι· ἐπειδὰν δὲ ἐγὼ ἀποκρίνωμαι, ὅπως ἂν οὗτος βούληται ἐρωτᾷν, πάλιν οὗτος ἐμοὶ λόγον ὑποσχέτω ὁμοίως. ἐὰν οὖν μὴ δοκῇ πρόθυμος εἶναι πρὸς αὐτὸ τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρίνεσθαι, καὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς κοινῇ δεησόμεθα αὐτοῦ ἅπερ ὑμεῖς ἐμοῦ, μὴ διαφθείρειν τὴν ξυνουσίαν καὶ οὐδὲν δεῖ τούτου ἕνεκα ἕνα ἐπιστάτην γενέσθαι,

ἀλλὰ πάντες κοινῇ ἐπιστατήσετε. LXXII. Ἐδόκει πᾶσιν οὕτω ποιητέον εἶναι· καὶ ὁ Πρωταγόρας πάνυ μὲν οὐκ ἤθελεν, ὅμως δὲ ἠναγκάσθη ὁμολογῆσαι ἐρωτήσειν, καί, ἐπειδὰν ἱκανῶς ἐρωτήσῃ, πάλιν δώσειν λόγον κατὰ σμικρὸν ἀποκρινόμενος. Ἤρξατο οὖν ἐρωτᾶν οὑτωσί πως, Ἡγοῦμαι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ ἀνδρὶ παιδείας μέγιστον μέρος εἶναι, περὶ ἐπῶν δεινὸν εἶναι· ἔστι δὲ τοῦτο, τὰ ὑπὸ τῶν ποιητῶν λεγόμενα οἷόν τ᾿ εἶναι ξυνιέναι ἅ τε ὀρθῶς πεποίηται καὶ ἃ μή, καὶ ἐπίστασθαι διελεῖν τε καὶ ἐρωτώμενον λόγον δοῦναι. καὶ δὴ καὶ νῦν ἔσται τὸ ἐρώτημα περὶ τοῦ αὐτοῦ μὲν περὶ οὗπερ ἐγώ τε καὶ σὺ νῦν διαλεγόμεθα, περὶ ἀρετῆς, μετενηνεγμένον δὲ εἰς ποίησιν· τοσοῦτον μόνον διοίσει. λέγει γάρ που Σιμωνίδης πρὸς Σκόπαν τὸν Κρέοντος υἱὸν τοῦ Θετταλοῦ, ὅτι ἄνδρα ἀγαθὸν μὲν ἀλαθέως γενέσθαι χαλεπόν, χερσί τε καὶ ποσὶ καὶ νόῳ τετράγωνον, ἄνευ ψόγου τετυγμένον. τοῦτο ἐπίστασαι τὸ ᾆσμα, ἢ πᾶν σοι διεξέλθω; LXXIII. Καὶ ἐγὼ εἶπον ὅτι, Οὐδὲν δεῖ. ἐπίσταμαί τε γὰρ καὶ πάνυ μοι τυγχάνει μεμεληκὸς τοῦ ᾄσματος. Εὖ, ἔφη, λέγεις. πότερον οὖν καλῶς σοι δοκεῖ πεποιῆσθαι καὶ ὀρθῶς, ἢ οὔ; Πάνυ, ἔφην ἔγωγε, καὶ ὀρθῶς. Δοκεῖ δέ σοι καλῶς πεποιῆσθαι, εἰ ἐναντία λέγει αὐτὸς αὑτῷ ὁ ποιητής; Οὐ καλῶς, ἦν δ᾿ ἐγώ. Ὅρα δή, ἔφη, βέλτιον. Ἀλλ᾿, ὦ ᾿γαθέ, ἔσκεμμαι ἱκανῶς. Οἶσθα οὖν, ἔφη, ὅτι προϊόντος τοῦ ᾄσματος λέγει που, Οὐδέ μοι ἐμμελέως τὸ Πιττάκειον νέμεται, καίτοι σοφοῦ παρὰ φωτὸς εἰρημέ-

τον· χαλεπὸν φάτο ἐσθλὸν ἔμμεναι. ἐννοεῖς ὅτι ὁ αὐτὸς οὗτος καὶ τάδε λέγει κἀκεῖνα τὰ ἔμπροσθεν; Οἶδα, ἦν δ' ἐγώ. Δοκεῖ οὖν σοι, ἔφη, ταῦτα ἐκείνοις ὁμολογεῖσθαι; Φαίνεταί ἔμοιγε· καὶ ἅμα μέντοι ἐφοβούμην μή τι λέγῃ· Ἀτάρ, ἔφην ἐγώ, σοὶ οὐ φαίνεται; Πῶς γὰρ ἂν φαίνοιτο ὁμολογεῖν αὐτὸς ἑαυτῷ ὁ ταῦτα ἀμφότερα λέγων, ὅς γε τὸ μὲν πρῶτον αὐτὸς ὑπέθετο χαλεπὸν εἶναι, ἄνδρα ἀγαθὸν γενέσθαι ἀληθείᾳ, ὀλίγον δὲ τοῦ ποιήματος εἰς τὸ πρόσθεν προελθὼν ἐπελάθετο, καὶ Πιττακὸν τὸν ταὐτὰ λέγοντα ἑαυτῷ, ὅτι χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι, τοῦτον μέμφεταί τε, καὶ οὔ φησιν ἀποδέχεσθαι αὐτοῦ τὰ αὐτὰ ἑαυτῷ λέγοντος. καίτοι ὁπότε τὸν ταὐτὰ λέγοντα αὑτῷ μέμφεται, δῆλον ὅτι καὶ ἑαυτὸν μέμφεται· ὥςτε ἤτοι τοπρότερον ἢ ὕστερον οὐκ ὀρθῶς λέγει. LXXIV. Εἰπὼν οὖν ταῦτα, πολλοῖς θόρυβον παρέσχε καὶ ἔπαινον τῶν ἀκουόντων· καὶ ἐγὼ τὸ μὲν πρῶτον, ὥςπερεὶ ὑπὸ ἀγαθοῦ πύκτου πληγείς, ἐσκοτώθην τε καὶ ἰλιγγίασα, εἰπόντος αὐτοῦ ταῦτα, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιθορυβησάντων· ἔπειτα (ὥς γε πρός σε εἰρῆσθαι τἀληθῆ), ἵνα μοι χρόνος ἐγγένηται τῇ σκέψει τί λέγει ὁ ποιητής, τρέπομαι πρὸς τὸν Πρόδικον, καὶ καλέσας αὐτόν, Ὦ Πρόδικε, ἔφην ἐγώ, σός μέντοι Σιμωνίδης πολίτης· δίκαιος εἶ βοηθεῖν τῷ ἀνδρί. δοκῶ οὖν μοι ἐγὼ παρακαλεῖν σε, ὥςπερ ἔφη Ὅμηρος, τὸν Σκάμανδρον πολιορκούμενον ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως τὸν Σιμόεντα παρακαλεῖν, εἰπόντα, Φίλε κασίγνητε, σθένος ἀνέρος ἀμφότεροι

περ Σχῶμεν. Ἀτὰρ καὶ ἐγὼ σὲ παρακαλῶ, μὴ ἡμῖν ὁ Πρωταγόρας τὸν Σιμωνίδην ἐκπέρσῃ. καὶ γὰρ οὖν καὶ δεῖται τὸ ὑπὲρ Σιμωνίδου ἐπανόρθωμα τῆς σῆς μουσικῆς, ᾗ τό τε βούλεσθαι καὶ ἐπιθυμεῖν διαιρεῖς, ὡς οὐ ταὐτὸν ὄν, καὶ ἃ νῦν δὴ εἶπες, πολλά τε καὶ καλά· καὶ νῦν σκόπει εἴ σοὶ ξυνδοκεῖ ὅπερ ἐμοί. οὐ γὰρ φαίνεται ἐναντία λέγειν αὐτὸς αὑτῷ Σιμωνίδης. σὺ γάρ, ὦ Πρόδικε, προαπόφηναι τὴν σὴν γνώμην· ταὐτόν σοι δοκεῖ εἶναι τὸ γενέσθαι καὶ τὸ εἶναι, ἢ ἄλλο; Ἄλλο, νὴ Δί', ἔφη ὁ Πρόδικος. LXXV. Οὐκοῦν, ἔφην ἐγώ, ἐν μὲν τοῖς πρώτοις αὐτὸς ὁ Σιμωνίδης τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἀπεφήνατο, ὅτι ἄνδρα ἀγαθὸν ἀληθείᾳ γενέσθαι, χαλεπὸν εἴη; Ἀληθῆ λέγει, ἔφη ὁ Πρόδικος. Τὸν δέ γε Πιττακόν, ἦν δ' ἐγώ, μέμφεται, οὐχ ὡς οἴεται Πρωταγόρας, τὸ αὐτὸ ἑαυτῷ λέγοντα, ἀλλ' ἄλλο· οὐ γὰρ τοῦτο ὁ Πιττακὸς ἔλεγε, τὸ Χαλεπὸν γενέσθαι ἐσθλόν, ὥσπερ ὁ Σιμωνίδης, ἀλλὰ τὸ ἔμμεναι. ἔστι δὲ οὐ ταὐτόν, ὦ Πρωταγόρα, ὥς φησι Πρόδικος ὅδε, τὸ εἶναι καὶ τὸ γενέσθαι. εἰ δὲ μὴ τὸ αὐτό ἐστι τὸ εἶναι τῷ γενέσθαι, οὐκ ἐναντία λέγει ὁ Σιμωνίδης αὐτὸς ἑαυτῷ· καὶ ἴσως ἂν φαίη Πρόδικος ὅδε καὶ ἄλλοι πολλοί, καθ' Ἡσίοδον, γενέσθαι μὲν ἀγαθόν, χαλεπὸν εἶναι· τῆς γὰρ ἀρετῆς ἔμπροσθεν τοὺς θεοὺς ἱδρῶτα θεῖναι· ὅταν δέ τις αὐτῆς εἰς ἄκρον ἵκηται, ῥηϊδίην δ' ἔπειτα πέλειν, χαλεπήν περ ἐοῦσαν, ἐκτῆσθαι. LXXVI. Ὁ μὲν οὖν Πρόδικος ἀκούσας ταῦτα, ἐπήνεσέ με. ὁ δὲ Πρωταγόρας, Τὸ ἐπανόρθωμά σοι, ἔφη, ὦ Σώκρα-

τες, μεῖζον ἁμάρτημα ἔχει ἢ ὃ ἐπανορθοῖς. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Κακὸν ἄρα μοι εἴργασται, ὡς ἔοικεν, ὦ Πρωταγόρα, καὶ εἰμί τις γελοῖος ἰατρός· ἰώμενος μεῖζον τὸ νόσημα ποιῶ. Ἀλλ᾽ οὕτως ἔχει, ἔφη. Πῶς δή; ἦν δ᾽ ἐγώ. Πολλὴ ἄν, ἔφη, ἀμαθία εἴη τοῦ ποιητοῦ, εἰ οὕτω φαῦλόν τί φησιν εἶναι τὴν ἀρετὴν ἐκτῆσθαι, ὅ ἐστι πάντων χαλεπώτατον, ὡς ἅπασι δοκεῖ ἀνθρώποις. LXXVII. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Νὴ τὸν Δία, εἰς καιρόν γε παρατετύχηκεν ἡμῖν ἐν τοῖς λόγοις Πρόδικος ὅδε. κινδυνεύει γάρ τοι, ὦ Πρωταγόρα, ἡ Προδίκου σοφία θεία τις εἶναι πάλαι, ἤτοι ἀπὸ Σιμωνίδου ἀρξαμένη, ἢ καὶ ἔτι παλαιοτέρα· σὺ δὲ ἄλλων πολλῶν ἔμπειρος ὢν ταύτης ἄπειρος εἶναι φαίνῃ, οὐχ ὥςπερ ἐγὼ ἔμπειρος διὰ τὸ μαθητὴς εἶναι Προδίκου τουτουΐ· καὶ νῦν μοι δοκεῖς οὐ μανθάνειν ὅτι καὶ τὸ χαλεπὸν τοῦτο ἴσως οὐχ οὕτω Σιμωνίδης ὑπέλαβεν ὥςπερ σὺ ὑπολαμβάνεις· ἀλλ᾽ ὥςπερ περὶ τοῦ δεινοῦ Πρόδικός με οὑτοσὶ νουθετεῖ ἑκάστοτε, ὅταν ἐπαινῶν ἐγὼ ἢ σὲ ἢ ἄλλον τινά, λέγω ὅτι Πρωταγόρας σοφὸς καὶ δεινός ἐστιν ἀνήρ, ἐρωτᾷ εἰ οὐκ αἰσχύνομαι τἀγαθὰ δεινὰ καλῶν· τὸ γὰρ δεινόν, φησί, κακόν ἐστιν· οὐδεὶς γοῦν λέγει ἑκάστοτε, δεινοῦ πλούτου, οὐδὲ δεινῆς εἰρήνης, οὐδὲ δεινῆς ὑγιείας, ἀλλὰ δεινῆς νόσου, καὶ δεινοῦ πολέμου, καὶ δεινῆς πενίας, ὡς τοῦ δεινοῦ κακοῦ ὄντος· ἴσως οὖν καὶ τὸ χαλεπὸν αὖ οἱ Κεῖοι καὶ ὁ Σιμωνίδης ἢ κακὸν ὑπολαμβάνουσιν ἢ ἄλλο τι ὃ σὺ οὐ μανθάνεις. LXXVIII. Ἐρώμεθα οὖν Πρόδικον· (δίκαιον γὰρ

τὴν Σιμωνίδου φωνὴν τοῦτον ἐρωτᾷν·) Τί ἔλεγεν, ὦ Πρόδικε, τὸ χαλεπὸν Σιμωνίδης; Κακόν, ἔφη. Διὰ ταῦτ' ἄρα καὶ μέμφεται, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Πρόδικε, τὸν Πιττακὸν λέγοντα, Χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι, ὥςπερ ἂν εἰ ἤκουεν αὐτοῦ λέγοντος ὅτι ἐστὶ κακὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι. Ἀλλὰ τί οἴει, ἔφη, λέγειν, ὦ Σώκρατες, Σιμωνίδην ἄλλο, ἢ τοῦτο, καὶ ὀνειδίζειν τῷ Πιττακῷ ὅτι τὰ ὀνόματα οὐκ ἠπίστατο ὀρθῶς διαιρεῖν, ἅτε Λέσβιος ὢν καὶ ἐν φωνῇ βαρβάρῳ τεθραμμένος; Ἀκούεις δή, ἔφην ἐγώ, ὦ Πρωταγόρα, Προδίκου τοῦδε· ἔχεις τι πρὸς ταῦτα λέγειν; Καὶ ὁ Πρωταγόρας, Πολλοῦ γε δεῖ, ἔφη, οὕτως ἔχειν, ὦ Πρόδικε. ἀλλ' ἐγὼ εὖ οἶδ' ὅτι καὶ Σιμωνίδης τὸ χαλεπὸν ἔλεγεν ὅπερ ἡμεῖς οἱ ἄλλοι, οὐ τὸ κακόν, ἀλλ' ὃ ἂν μὴ ῥᾴδιον ᾖ, ἀλλὰ διὰ πολλῶν πραγμάτων γίγνηται. Ἀλλὰ καὶ ἐγὼ οἶμαι, ἔφην, ὦ Πρωταγόρα, τοῦτο λέγειν Σιμωνίδην, καὶ Πρόδικόν γε τόνδε εἰδέναι, ἀλλὰ παίζειν, καὶ σοῦ δοκεῖν ἀποπειρᾶσθαι εἰ οἷός τ' ἔσῃ τῷ σαυτοῦ λόγῳ βοηθεῖν· ἐπεὶ ὅτι γε Σιμωνίδης οὐ λέγει τὸ χαλεπόν, κακόν, μέγα τεκμήριόν ἐστιν εὐθὺς τὸ μετὰ τοῦτο ῥῆμα· λέγει γὰρ ὅτι θεὸς ἂν μόνος ἔχοι τοῦτο τὸ γέρας. Οὐ δήπου τοῦτό γε λέγων, κακὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι, εἶτα τὸν θεόν φησι μόνον τοῦτο ἂν ἔχειν, καὶ τῷ θεῷ τοῦτο τὸ γέρας ἀπένειμε μόνῳ· ἀκόλαστον γάρ ἄν τινα λέγοι Σιμωνίδην ὁ Πρόδικος, καὶ οὐδαμῶς Κεῖον· ἀλλ' ἅ μοι δοκεῖ διανοεῖσθαι Σιμωνίδης ἐν τούτῳ τῷ ᾄσματι, ἐθέλω σοι εἰπεῖν, εἰ βούλει λαβεῖν μου πεῖραν ὅπως ἔχω, ὃ

σὺ λέγεις, τοῦτο περὶ ἐπῶν· ἐὰν δὲ βούλῃ, σοῦ ἀκούσομαι. LXXX. Ὁ μὲν οὖν Πρωταγόρας ἀκούσας μου ταῦτα λέγοντος, Εἰ σὺ βούλει, ἔφη, ὦ Σώκρατες. ὁ δὲ Πρόδικός τε καὶ ὁ Ἱππίας ἐκελευέτην πάνυ καὶ οἱ ἄλλοι. Ἐγὼ τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ἅ γε μοι δοκεῖ περὶ τοῦ ᾄσματος τούτου πειράσομαι ὑμῖν διεξελθεῖν. φιλοσοφία γάρ ἐστι παλαιοτάτη τε καὶ πλείστη τῶν Ἑλλήνων ἐν Κρήτῃ τε καὶ ἐν Λακεδαίμονι, καὶ σοφισταὶ πλεῖστοι γῆς ἐκεῖ εἰσιν, ἀλλ' ἐξαρνοῦνται καὶ σχηματίζονται ἀμαθεῖς εἶναι, ἵνα μὴ κατάδηλοι ὦσιν ὅτι σοφίᾳ τῶν Ἑλλήνων περίεισιν, ὥςπερ οὓς Πρωταγόρας ἔλεγε τοὺς σοφιστάς, ἀλλὰ δοκῶσι τῷ μάχεσθαι καὶ ἀνδρείᾳ περιεῖναι· ἡγούμενοι, εἰ γνωσθεῖεν ᾧ περίεισι, πάντας τοῦτο ἀσκήσειν· νῦν δὲ ἀποκρυψάμενοι ἐκεῖνο ἐξηπατήκασι τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι λακωνίζοντας, καὶ οἱ μὲν ὦτά τε κατάγνυνται, μιμούμενοι αὐτούς, καὶ ἱμάντας περιειλίττονται, καὶ φιλογυμναστοῦσι, καὶ βραχείας ἀναβολὰς φοροῦσιν, ὡς δὴ τούτοις κρατοῦντας τῶν Ἑλλήνων τοὺς Λακεδαιμονίους. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐπειδὰν βούλωνται ἀνέδην τοῖς παρ' αὐτοῖς ξυγγενέσθαι σοφισταῖς, καὶ ἤδη ἄχθωνται λάθρα ξυγγιγνόμενοι, ξενηλασίας ποιούμενοι τῶν τε λακωνιζόντων τούτων, καὶ ἐάν τις ἄλλος ξένος ὢν ἐπιδημήσῃ, ξυγγίγνονται τοῖς σοφισταῖς λανθάνοντες τοὺς ξένους, καὶ αὐτοὶ οὐδένα ἐῶσι τῶν νέων εἰς τὰς ἄλλας πόλεις ἐξιέναι, ὥςπερ οὐδὲ Κρῆτες, ἵνα μὴ ἀπομανθάνωσιν ἃ αὐτοὶ διδάσκουσι. LXXXI. Εἰσὶ δὲ ἐν ταύταις ταῖς πό-

λεσιν οὐ μόνον ἄνδρες ἐπὶ παιδεύσει μέγα φρονοῦντες, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες. γνοίητε δ᾽ ἂν ὅτι ἐγὼ ταῦτα ἀληθῆ λέγω, καὶ Λακεδαιμόνιοι πρὸς φιλοσοφίαν καὶ λόγους ἄριστα πεπαίδευνται, ὧδε· εἰ γάρ ἐθέλει τις Λακεδαιμονίων τῷ φαυλοτάτῳ ξυγγενέσθαι, τὰ μὲν πολλὰ ἐν τοῖς λόγοις εὑρήσει αὐτὸν φαῦλόν τινα φαινόμενον· ἔπειτα ὅπου ἂν τύχοι τῶν λεγομένων, ἐνέβαλε ῥῆμα ἄξιον λόγου βραχὺ καὶ ξυνεστραμμένον, ὥςπερ δεινὸς ἀκοντιστής, ὥςτε φαίνεσθαι τὸν προςδιαλεγόμενον παιδὸς μηδὲν βελτίω. τοῦτο οὖν αὐτὸ καὶ τῶν νῦν εἰσὶν οἳ κατανενοήκασι καὶ τῶν πάλαι, ὅτι τν λακωνίζειν, πολὺ μᾶλλόν ἐστι φιλοσοφεῖν ἢ φιλογυμναστεῖν, εἰδότες ὅτι τοιαῦτα οἷόν τ᾽ εἶναι ῥήματα φθέγγεσθαι τελέως πεπαιδευμένου ἐστὶν ἀνθρώπου. LXXXII. Τούτων ἦν καὶ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, καὶ Πιττακὸς ὁ Μιτυληναῖος, καὶ Βίας ὁ Πριηνεύς, καὶ Σόλων ὁ ἡμέτερος, καὶ Κλεόβουλος ὁ Λίνδιος, καὶ Μύσων ὁ Χηνεύς, καὶ ἕβδομος ἐν τούτοις ἐλέγετο ὁ Λακεδαιμόνιος Χίλων. οὗτοι πάντες, ζηλωταὶ καὶ ἐρασταὶ καὶ μαθηταὶ ἦσαν τῆς Λακεδαιμονίων παιδείας, καὶ καταμάθοι ἄν τις αὐτῶν τὴν σοφίαν τοιαύτην οὖσαν, ῥήματα βραχέα ἀξιομνημόνευτα ἑκάστῳ εἰρημένα. οὗτοι καὶ κοινῇ ξυνελθόντες ἀπαρχὴν τῆς σοφίας ἀνέθεσαν τῷ Ἀπόλλωνι εἰς τὸν νεὼν τὸν ἐν Δελφοῖς γράψαντες ταῦτα ἃ δὴ πάντες ὑμνοῦσι, Γνῶθι σαυτόν, καί, Μηδὲν ἄγαν. Τοῦ δὴ ἕνεκα ταῦτα λέγω; ὅτι οὗτος ὁ τρόπος ἦν τῶν παλαιῶν τῆς φιλοσοφίας, βραχυλογία τις

Λακωνική, καὶ δὴ καὶ τοῦ Πιττακοῦ ἰδίᾳ περιεφέρετο τοῦτο τὸ ῥῆμα ἐγκωμιαζόμενον ὑπὸ τῶν σοφῶν, τὸ, Χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι. ὁ οὖν Σιμωνίδης, ἅτε φιλότιμος ὢν ἐπὶ σοφίᾳ, ἔγνω ὅτι, εἰ καθέλοι τοῦτο τὸ ῥῆμα, ὥςπερ εὐδοκιμοῦντα ἀθλητὴν, καὶ περιγένοιτο αὐτοῦ, αὐτὸς εὐδοκιμήσειε τοῖς τότε ἀνθρώποις· εἰς τοῦτο οὖν τὸ ῥῆμα καὶ τούτου ἕνεκα τούτῳ ἐπιβουλεύων, κολοῦσαι αὐτὸ ἅπαν τὸ ᾆσμα πεποίηκεν, ὥς μοι φαίνεται. LXXXIII. Ἐπισκεψώμεθα δὴ αὐτὸ κοινῇ πάντες, εἰ ἄρα ἐγὼ ἀληθῆ λέγω. εὐθὺς γὰρ τὸ πρῶτον τοῦ ᾄσματος μανικὸν ἂν φανείη, εἰ βουλόμενος λέγειν ὅτι ἄνδρα ἀγαθὸν γενέσθαι χαλεπόν, ἔπειτα ἐνέβαλε τὸ Μέν. τοῦτο γὰρ οὐδὲ πρὸς ἕνα λόγον φαίνεται ἐμβεβλῆσθαι, ἐὰν μή τις ὑπολάβῃ πρὸς τὸ τοῦ Πιττακοῦ ῥῆμα ὥςπερ ἐρίζοντα λέγειν τὸν Σιμωνίδην, λέγοντος τοῦ Πιττακοῦ ὅτι χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι, ἀμφιςβητοῦντα εἰπεῖν, ὅτι οὔκ, ἀλλὰ γενέσθαι μὲν χαλεπὸν ἄνδρα ἀγαθόν ἐστιν, ὦ Πιττακέ, καὶ ὡς ἀληθῶς, οὐκ ἀληθείᾳ ἀγαθόν· οὐκ ἐπὶ τούτῳ λέγει τὴν ἀλήθειαν, ὡς ἄρα ὄντων τινῶν, τῶν μὲν ὡς ἀληθῶς ἀγαθῶν, τῶν δὲ ἀγαθῶν μέν, οὐ μέντοι ἀλαθῶς· (εὔηθες γὰρ τοῦτό γε φανείη ἄν, καὶ οὐ Σιμωνίδου·) ἀλλ' ὑπερβατὸν δεῖ θεῖναι ἐν τῷ ᾄσματι τὸ Ἀληθέως, οὑτωσί πως ὑπειπόντα τὸ τοῦ Πιττακοῦ, ὥςπερ ἂν εἰ θείημεν αὐτὸν λέγοντα τὸν Πιττακόν, καὶ Σιμωνίδην ἀποκρινόμενον· εἰπόντα, Ὦ ἄνθρωποι, χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι, τὸν δὲ ἀποκρινόμενον ὅτι, Ὦ Πιττακέ, οὐκ ἀληθῆ λέγεις· οὐ

γάρ εἶναι, ἀλλὰ γενέσθαι μὲν ἐστιν ἄνδρα ἀγαθὸν χερσί τε καὶ ποσὶ καὶ νόῳ τετράγωνον, ἄνευ ψόγου τετυγμένον, χαλεπὸν ἀληθέως. οὕτω φαίνεται τὸ πρὸς λόγον, τὸ Μὲν ἐμβεβλημένον καὶ τὸ Ἀλαθέως ὀρθῶς ἐπ᾽ ἐσχάτῳ κείμενον, καὶ τὰ ἐπιόντα πάντα τούτῳ μαρτυρεῖ ὅτι οὕτως εἴρηται. LXXXIV. Πολλὰ μὲν γάρ ἐστι καὶ περὶ ἑκάστου τῶν ἐν τῷ ᾄσματι εἰρημένων ἀποδεῖξαι ὡς εὖ πεποίηται· πανὺ γὰρ χαριέντως καὶ μεμελημένως ἔχει· ἀλλὰ μακρὸν ἂν εἴη αὐτὸ οὕτω διελθεῖν· ἀλλὰ τὸν τύπον αὐτοῦ τὸν ὅλον διεξέλθωμεν, καὶ τὴν βούλησιν, ὅτι παντὸς μᾶλλον ἔλεγχός ἐστι τοῦ Πιττακείου ῥήματος διὰ παντὸς τοῦ ᾄσματος. λέγει γὰρ μετὰ τοῦτο ὀλίγα διελθών, ὡς ἂν εἰ λέγοι λόγον, ὅτι γενέσθαι μὲν ἄνδρα ἀγαθὸν χαλεπὸν ἀλαθέως· οἷόν τε μέντοι ἐπί γε χρόνον τινά· γενόμενον δὲ διαμένειν ἐν ταύτῃ τῇ ἕξει, καὶ εἶναι ἄνδρα ἀγαθόν, ὡς σὺ λέγεις, ὦ Πιττακέ, ἀδύνατον, καὶ οὐκ ἀνθρώπειον· ἀλλὰ θεὸς ἂν μόνος τοῦτο ἔχοι τὸ γέρας, ἄνδρα δὲ οὐκ ἔστι μὴ οὐ κακὸν ἔμμεναι, ὃν ἂν ἀμήχανος ξυμφορὰ καθέλῃ. LXXXV. Τίνα οὖν ἀμήχανος ξυμφορὰ καθαιρεῖ ἐν πλοίου ἀρχῇ; δηλονότι οὐ τὸν ἰδιώτην· ὁ μὲν γὰρ ἰδιώτης ἀεὶ καθῄρηται. ὥσπερ οὖν οὐ τὸν κείμενον τις ἂν καταβάλοι, ἀλλὰ τὸν μὲν ἑστῶτά ποτε καταβάλοι ἄν τις, ὥστε κείμενον ποιῆσαι, τὸν δὲ κείμενον, οὔ· οὕτω καὶ τὸν εὐμήχανον ὄντα ποτὲ ἀμήχανος ἂν ξυμφορὰ καθέλοι, τὸν δὲ ἀεὶ ἀμήχανον ὄντα, οὔ· καὶ τὸν κυβερνήτην μέγας χειμὼν ἐπιπεσὼν ἀμήχανον ἂν ποιήσειε, καὶ

γεωργὸν χαλεπὴ ὥρα ἐπελθοῦσα ἀμήχανον ἂν θείη, καὶ ἰατρὸν ταὐτὰ ταῦτα. τῷ μὲν γὰρ ἐσθλῷ ἐγχωρεῖ κακῷ γενέσθαι· (ὥςπερ καὶ παρ᾽ ἄλλου ποιητοῦ μαρτυρεῖται, τοῦ εἰπόντος, Αὐτὰρ ἀνὴρ ἀγαθὸς τοτὲ μὲν κακός, ἄλλοτε δ᾽ ἐσθλός·) τῷ δὲ κακῷ οὐκ ἐγχωρεῖ γενέσθαι, ἀλλ᾽ ἀεὶ εἶναι ἀνάγκη. ὥςτε τὸν μὲν εὐμήχανον καὶ σοφὸν καὶ ἀγαθὸν ἐπειδὰν ἀμήχανος ξυμφορὰ καθέλῃ, οὐκ ἔστι μὴ οὐ κακὸν εἶναι· σὺ δὲ φῄς, ὦ Πιττακέ, χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι, τὸ δ᾽ ἐστὶ γενέσθαι μὲν χαλεπόν, δυνατὸν δέ· ἐσθλὸν δ᾽ ἔμμεναι ἀδύνατον. LXXXVI. Πράξας μὲν γὰρ εὖ πᾶς ἀνὴρ ἀγαθός, κακὸς δ᾽, εἰ κακῶς. τίς οὖν εἰς γράμματα ἀγαθὴ πρᾶξίς ἐστι; καὶ τίς ἄνδρα ἀγαθὸν ποιεῖ εἰς γράμματα; δῆλον ὅτι ἡ τούτων μάθησις. τίς δὲ εὐπραγία ἀγαθὸν ἰατρὸν ποιεῖ; δῆλον ὅτι ἡ τῶν καμνόντων τῆς θεραπείας μάθησις. κακὸς δὲ κακῶς. τίς οὖν ἂν κακὸς ἰατρὸς γένοιτο; δῆλον ὅτι ᾧ πρῶτον μὲν ὑπάρχει ἰατρῷ εἶναι, ἔπειτα ἀγαθῷ ἰατρῷ. οὗτος γὰρ ἂν καὶ κακὸς γένοιτο. ἡμεῖς δὲ οἱ ἰατρικῆς ἰδιῶται, οὐκ ἄν ποτε γενοίμεθα, κακῶς πράξαντες, οὔτε ἰατροί, οὔτε τέκτονες, οὔτε ἄλλο οὐδὲν τῶν τοιούτων. ὅςτις δὲ μὴ ἰατρὸς ἂν γένοιτο, κακῶς πράξας, δῆλον ὅτι οὐδὲ κακὸς ἰατρός. οὕτω καὶ ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ γένοιτ᾽ ἄν ποτε καὶ κακός, ἢ ὑπὸ χρόνου, ἢ ὑπὸ πόνου, ἢ ὑπὸ νόσου, ἢ ὑπὸ ἄλλου τινὸς περιπτώματος· (αὕτη γὰρ μόνη ἐστὶ κακὴ πρᾶξις, ἐπιστήμης στερηθῆναι·) ὁ δὲ κακὸς ἀνὴρ οὐκ ἄν ποτε γένοιτο κακός (ἔστι γὰρ ἀεί·) ἀλλ᾽ εἰ μέλ-

λει κακὸς γενέσθαι, δεῖ αὐτὸν πρότερον ἀγαθὸν γενέσθαι. ὥςτε καὶ τοῦτο τοῦ ᾄσματος πρὸς τοῦτο τείνει, ὅτι εἶναι μὲν ἄνδρα ἀγαθὸν οὐχ οἷόν τε, διατελοῦντα ἀγαθόν· γενέσθαι δὲ ἀγαθὸν οἷόν τε, καὶ κακόν γε τὸν αὐτὸν τοῦτον. ἐπιπλεῖστον δὲ καὶ ἄριστοί εἰσιν οὓς ἂν οἱ θεοὶ φιλῶσι. LXXXVII. Ταῦτά τε οὖν πάντα πρὸς τὸν Πιττακὸν εἴρηται, καὶ τὰ ἐπιόντα γε τοῦ ᾄσματος ἔτι μᾶλλον δηλοῖ. φησὶ γάρ· Τοὔνεκεν οὔποτ᾽ ἐγὼ τὸ μὴ γενέσθαι δυνατὸν διζήμενος, κενεὰν ἐς ἄπρακτον ἐλπίδα μοῖραν αἰῶνος βαλέω, πανάμωμον ἄνθρωπον, εὐρυέδους ὅσοι καρπὸν αἰνύμεθα χθονός. ἔπειθ᾽ ὑμῖν εὑρὼν ἀπαγγελέω, φησίν· οὕτω σφόδρα καὶ δι᾽ ὅλου τοῦ ᾄσματος ἐπεξέρχεται τῷ τοῦ Πιττακοῦ ῥήματι. πάντας δὲ ἐπαίνημι, καὶ φιλέω ἑκὼν ὅςτις ἔρδῃ μηδὲν αἰσχρόν· ἀνάγκῃ δὲ οὐδὲ θεοὶ μάχονται. καὶ τοῦτ᾽ ἔστι πρὸς τὸ αὐτὸ τοῦτο εἰρημένον. οὐ γὰρ οὕτως ἀπαίδευτος ἦν Σιμωνίδης, ὥςτε τούτους φάναι ἐπαινεῖν, ὃς ἂν ἑκὼν μηδὲν κακὸν ποιῇ· ὡς ὄντων τινῶν οἳ ἑκόντες κακὰ ποιοῦσιν. ἐγὼ γὰρ σχεδόν τι οἶμαι τοῦτο, ὅτι οὐδεὶς τῶν σοφῶν ἀνδρῶν ἡγεῖται οὐδένα ἀνθρώπων ἑκόντα ἐξαμαρτάνειν, οὐδὲ αἰσχρά τε καὶ κακὰ ἑκόντα ἐργάζεσθαι, ἀλλ᾽ εὖ ἴσασιν ὅτι πάντες οἱ τὰ αἰσχρὰ καὶ τὰ κακὰ ποιοῦντες, ἄκοντες ποιοῦσι. LXXXVIII. Καὶ δὴ καὶ ὁ Σιμωνίδης, οὐχ ὃς ἂν μὴ κακὰ ποιῇ ἑκών, τούτου φησὶν ἐπαινέτης εἶναι, ἀλλὰ περὶ ἑαυτοῦ λέγει τοῦτο τὸ Ἑκών· ἡγεῖτο γὰρ ἄνδρα καλὸν κἀγαθὸν πολλάκις αὐτὸν ἐπαναγκάζειν φίλον τινὶ

γίγνεσθαι, καὶ ἐπαινέτην· οἷον, ἀνδρὶ πολλάκις ξυμβῆναι μητέρα ἢ πατέρα ἀλλόκοτον, ἢ πατρίδα, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων· τοὺς μὲν οὖν πονηρούς, ὅταν τι τοιοῦτον αὐτοῖς ξυμβῇ, ὥςπερ ἀσμένους ὁρᾷν, καὶ ψέγοντας ἐπιδεικνύναι καὶ κατηγορεῖν τὴν πονηρίαν τῶν γονέων, ἢ πατρίδος, ἵνα αὐτοῖς ἀμελοῦσιν αὐτῶν μὴ ἐγκαλῶσιν οἱ ἄνθρωποι, μηδ᾽ ὀνειδίζωσιν ὅτι ἀμελοῦσι, ὥςτε ἔτι μᾶλλον ψέγειν τε αὐτοὺς καὶ ἔχθρας ἑκουσίους πρὸς ταῖς ἀναγκαίαις προςτίθεσθαι· τοὺς δ᾽ ἀγαθοὺς ἐπικρύπτεσθαί τε καὶ ἐπαινεῖν ἀναγκάζεσθαι, καί, ἄν τι ὀργισθῶσι τοῖς γονεῦσιν ἢ πατρίδι ἀδικηθέντες, αὐτοὺς ἑαυτοὺς παραμυθεῖσθαι καὶ διαλλάττεσθαι, προςαναγκάζοντας ἑαυτοὺς φιλεῖν τοὺς ἑαυτῶν καὶ ἐπαινεῖν. πολλάκις δέ, οἶμαι, καὶ Σιμωνίδης ἡγήσατο καὶ αὐτὸς ἢ τύραννον ἢ ἄλλον τινὰ τῶν τοιούτων ἐπαινέσαι καὶ ἐγκωμιάσαι, οὐχ ἑκών, ἀλλ᾽ ἀναγκαζόμενος.

LXXXIX. Ταῦτα δὴ καὶ τῷ Πιττακῷ λέγει ὅτι, Ἐγώ, ὦ Πιττακέ, οὐ διὰ ταῦτά σε ψέγω ὅτι εἰμὶ φιλόψογος· ἐπεὶ ἔμοιγε ἐξαρκεῖ ὃς ἂν μὴ κακὸς ᾖ, μηδ᾽ ἄγαν ἀπάλαμνος, εἰδώς γε ὀνήσει πόλιν δίκαν ὑγιὴς ἀνήρ. οὔ μιν ἐγὼ μωμήσομαι· οὐ γάρ εἰμι φιλόμωμος. τῶν γὰρ ἠλιθίων ἄπειρα γένεθλα· ὥςτ᾽ εἴ τις χαίρει ψέγων, ἐμπλησθείη ἂν ἐκείνους μεμφόμενος. πάντα τοι καλά, τοῖσί τ᾽ αἰσχρὰ μὴ μέμικται. Οὐ τοῦτο λέγει, ὥςπερ ἂν εἰ ἔλεγε, πάντα τοι λευκά, οἷς μέλανα μὴ μέμικται (γελοῖον γὰρ ἂν εἴη πολλαχῇ), ἀλλ᾽ ὅτι αὐτὸς καὶ τὰ μέσα ἀποδέχεται, ὥςτε μὴ ψέγειν.

καὶ οὐ ζητῶ, ἔφη, πανάμωμον ἄνθρωπον, εὐρυέδους ὅσοι καρπὸν αἰνύμεθα χθονός. ἔπειθ' ὑμῖν εὑρὼν ἀπαγγελέω. ὥστε τούτου γ' ἕνεκα οὐδένα ἐπαινέσομαι, ἀλλά μοι ἐξαρκεῖ ἂν ᾖ μέσος, καὶ μηδὲν κακὸν ποιῇ. ὡς ἐγὼ πάντας φιλέω καὶ ἐπαίνημι· καὶ τῇ φωνῇ ἐνταῦθα κέχρηται τῇ τῶν Μιτυληναίων, ὡς πρὸς Πιττακὸν λέγων τὸ Πάντας δὲ ἐπαίνημι καὶ φιλέω ἑκών, (ἐνταῦθα δεῖ ἐν τῷ Ἑκὼν διαλαβεῖν, λέγοντα,) ὅστις ἔρδῃ μηδὲν αἰσχρόν· ἄκων δ' ἐστὶν οὓς ἐγὼ ἐπαινῶ καὶ φιλῶ. σὲ οὖν, καὶ εἰ μέσως ἔλεγες ἐπιεικῆ καὶ ἀληθῆ, ὦ Πιττακέ, οὐκ ἄν ποτε ἔψεγον· νῦν δέ, σφόδρα γὰρ καὶ περὶ τῶν μεγίστων ψευδόμενος, δοκεῖς ἀληθῆ λέγειν, διὰ ταῦτά σε ἐγὼ ψέγω. XC. Ταῦτά μοι δοκεῖ, ὦ Πρόδικε καὶ Πρωταγόρα, ἦν δ' ἐγώ, Σιμωνίδης διανοούμενος πεποιηκέναι τοῦτο τὸ ᾆσμα. Καὶ ὁ Ἱππίας, Εὖ μέν μοι δοκεῖς, ἔφη, ὦ Σώκρατες, καὶ σὺ περὶ τοῦ ᾄσματος διεληλυθέναι· ἔστι μέντοι, ἔφη, καὶ ἐμοὶ λόγος περὶ αὐτοῦ εὖ ἔχων, ὃν ὑμῖν ἐπιδείξω, ἂν βούλησθε. Καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης, Ναί, ἔφη, ὦ Ἱππία, εἰσαῦθίς γε· νῦν δὲ δίκαιόν ἐστιν ἃ ὡμολογησάτην πρὸς ἀλλήλω Πρωταγόρας καὶ Σωκράτης, Πρωταγόρας μὲν εἰ ἔτι βούλεται ἐρωτᾶν, ἀποκρίνεσθαι Σωκράτη, εἰ δὲ δὴ βούλεται Σωκράτει ἀποκρίνεσθαι, ἐρωτᾶν τὸν ἕτερον. XCI. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Ἐπιτρέπω μὲν ἔγωγε Πρωταγόρᾳ ὁπότερον αὐτῷ ἥδιον· εἰ δὲ βούλεται, περὶ μὲν ᾀσμάτων τε καὶ ἐπῶν ἐάσωμεν· περὶ δὲ ὧν τὸ πρῶτον ἐγώ σε ἠρώτησα, ὦ Πρωταγόρα, ἡδέως ἂν

ἐπὶ τέλος ἔλθοιμι μετὰ σοῦ σκοπούμενος. καὶ γάρ δοκεῖ μοι τὸ περὶ ποιήσεως διαλέγεσθαι ὁμοιότατον εἶναι τοῖς ξυμποσίοις τοῖς τῶν φαύλων καὶ ἀγοραίων ἀνθρώπων. καὶ γὰρ οὗτοι, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἀλλήλοις δι᾽ ἑαυτῶν ξυνεῖναι ἐν τῷ πότῳ, μηδὲ διὰ τῆς ἑαυτῶν φωνῆς καὶ τῶν λόγων τῶν ἑαυτῶν, ὑπὸ ἀπαιδευσίας, τιμίας ποιοῦσι τὰς αὐλητρίδας, πολλοῦ μισθούμενοι ἀλλοτρίαν φωνὴν τὴν τῶν αὐλῶν, καὶ διὰ τῆς ἐκείνων φωνῆς ἀλλήλοις ξύνεισιν. ὅπου δὲ καλοὶ κἀγαθοὶ ξυμπόται καὶ πεπαιδευμένοι εἰσίν, οὐκ ἂν ἴδοις οὔτ᾽ αὐλητρίδας, οὔτε ὀρχηστρίδας, οὔτε ψαλτρίας, ἀλλὰ αὐτοὺς αὑτοῖς ἱκανοὺς ὄντας ξυνεῖναι, ἄνευ τῶν λήρων τε καὶ παιδιῶν τούτων, διὰ τῆς αὑτῶν φωνῆς λέγοντάς τε καὶ ἀκούοντας ἐν μέρει ἑαυτῶν κοσμίως, κἂν πάνυ πολὺν οἶνον πίωσιν.

XCII. Οὕτω δὲ καὶ αἱ τοιαίδε ξυνουσίαι ἐὰν μὲν λάβωνται ἀνδρῶν οἷοίπερ ἡμῶν οἱ πολλοί φασιν εἶναι, οὐδὲν δέονται ἀλλοτρίας φωνῆς, οὐδὲ ποιητῶν, οὓς οὔτε ἀνέρεσθαι οἷόν τ᾽ ἐστὶ περὶ ὧν λέγουσιν, ἐπαγόμενοί τε αὐτοὺς οἱ πολλοὶ ἐν τοῖς λόγοις, οἱ μὲν ταῦτά φασι τὸν ποιητὴν νοεῖν, οἱ δ᾽ ἕτερα περὶ πράγματος διαλεγόμενοι ἀδυνατοῦσιν ἐξελέγξαι· ἀλλὰ τὰς μὲν τοιαύτας ξυνουσίας ἐῶσι χαίρειν, αὐτοὶ δ᾽ ἑαυτοῖς ξύνεισι, δι᾽ ἑαυτῶν, ἐν τοῖς ἑαυτῶν λόγοις πεῖραν ἀλλήλων λαμβάνοντες καὶ διδόντες. τοὺς τοιούτους μοι δοκεῖ χρῆναι μᾶλλον μιμεῖσθαι ἐμέ τε καὶ σέ, καταθεμένους τοὺς ποιητάς, αὐτοὺς δι᾽ ἡμῶν αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους τοὺς λόγους ποιεῖσθαι, τῆς

ἀληθείας καὶ ἡμῶν αὐτῶν πεῖραν λαμβάνοντας· κἂν μὲν βούλῃ ἔτι ἐρωτᾶν, ἕτοιμός εἰμί σοι παρέχειν ἀποκρινόμενος· ἐὰν δὲ βούλῃ, σὺ ἐμοὶ πάρασχε, περὶ ὧν μεταξὺ ἐπαυσάμεθα διεξιόντες, τούτοις τέλος ἐπιθεῖναι. XCIII. Λέγοντος οὖν ἐμοῦ ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἄλλα, οὐδὲν ἀπεσάφει ὁ Πρωταγόρας ὁπότερα ποιήσοι. εἶπεν οὖν ὁ Ἀλκιβιάδης, πρὸς τὸν Καλλίαν βλέψας, Ὦ Καλλία, δοκεῖ σοι, ἔφη, καὶ νῦν καλῶς Πρωταγόρας ποιεῖν, οὐκ ἐθέλων, εἴτε δώσει λόγον εἴτε μή, διασαφεῖν; ἐμοὶ γὰρ οὐ δοκεῖ· ἀλλ' ἤτοι διαλεγέσθω, ἢ εἰπέτω, ὅτι οὐκ ἐθέλει διαλέγεσθαι, ἵνα τούτῳ μὲν ταῦτα ξυνειδῶμεν, Σωκράτης δὲ ἄλλῳ τῳ διαλέγηται, ἢ ἄλλος ὅστις ἂν βούληται ἄλλῳ. Καὶ ὁ Πρωταγόρας αἰσχυνθείς, ὥς γέ μοι ἔδοξε, τοῦ τε Ἀλκιβιάδου ταῦτα λέγοντος, καὶ τοῦ Καλλίου δεομένου, καὶ τῶν ἄλλων σχεδόν τι τῶν παρόντων, μόγις προὐτρέπετο εἰς τὸ διαλέγεσθαι καὶ ἐκέλευεν ἐρωτᾶν αὐτὸν ὡς ἀποκρινούμενος. XCIV. Εἶπον δὴ ἐγώ, Ὦ Πρωταγόρα, μὴ οἴου διαλέγεσθαί μέ σοι ἄλλο τι βουλόμενον ἤ, ἃ αὐτὸς ἀπορῶ ἑκάστοτε, ταῦτα διασκέψασθαι. ἡγοῦμαι γὰρ πάνυ λέγειν τι τὸν Ὅμηρον τό, Σύν τε δύ' ἐρχομένω, καί τε πρὸ ὁ τοῦ ἐνόησεν· εὐπορώτεροι γάρ πως ἅπαντες ἐσμὲν οἱ ἄνθρωποι πρὸς ἅπαν ἔργον καὶ λόγον καὶ διανόημα· μοῦνος δ' εἴπερ τε νοήσῃ, αὐτίκα περιιὼν ζητεῖ ὅτῳ ἐπιδείξηται. καὶ μεθ' ὅτου βεβαιώσηται, ἕως ἂν ἐντύχῃ. ὥσπερ καὶ ἐγὼ ἕνεκα τούτου σοι ἡδέως διαλέγομαι μᾶλλον ἢ ἄλλῳ τινί, ἡγούμενός σε βέλτιστ'

ἂν ἐπισκέψασθαι καὶ περὶ τῶν ἄλλων, περὶ ὧν εἰκὸς σκοπεῖσθαι τὸν ἐπιεικῆ, καὶ δὴ καὶ περὶ ἀρετῆς. τίνα γὰρ ἄλλον ἢ σέ; ὅςγε οὐ μόνον αὐτὸς οἴει καλὸς κἀγαθὸς εἶναι, ὥςπερ τινὲς ἄλλοι αὐτοὶ μὲν ἐπιεικεῖς εἰσιν, ἄλλους δὲ οὐ δύνανται ποιεῖν· σὺ δὲ καὶ αὐτὸς ἀγαθὸς εἶ, καὶ ἄλλους οἷός τ' εἶ ποιεῖν ἀγαθούς· καὶ οὕτω πεπίστευκας σαυτῷ, ὥςτε καὶ, ἄλλων ταύτην τὴν τέχνην ἀποκρυπτομένων, σύ γ' ἀναφανδὸν σεαυτὸν ὑποκηρυξάμενος, εἰς πάντας τοὺς Ἕλληνας σοφιστὴν ἐπονομάσας, σεαυτὸν ἀπέφηνας παιδεύσεως καὶ ἀρετῆς διδάσκαλον, πρῶτος τούτου μισθὸν ἀξιώσας ἄρνυσθαι. XCV. Πῶς οὖν οὐ σὲ χρὴ παρακαλεῖν ἐπὶ τὴν τούτων σκέψιν, καὶ ἐρωτᾷν, καὶ ἀνακοινοῦσθαι; οὐκ ἔσθ' ὅπως οὔ· καὶ νῦν δὴ ἐγὼ ἐκεῖνα ἅπερ τοπρῶτον ἠρώτων περὶ τούτων, πάλιν ἐπιθυμῶ ἐξαρχῆς τὰ μὲν ἀναμνησθῆναι παρὰ σοῦ, τὰ δὲ ξυνδιασκέψασθαι. Ἦν δέ, ὡς ἐγῷμαι, τὸ ἐρώτημα τόδε· σοφία καὶ σωφροσύνη καὶ ἀνδρία καὶ δικαιοσύνη καὶ ὁσιότης, πότερον ταῦτα, πέντε ὄντα ὀνόματα, ἐπὶ ἑνὶ πράγματί ἐστιν, ἢ ἑκάστῳ τῶν ὀνομάτων τούτων ὑπόκειταί τις ἴδιος οὐσία, καὶ πρᾶγμα ἔχον ἑαυτοῦ δύναμιν ἕκαστον, οὐκ ὂν οἷον τὸ ἕτερον αὐτῶν τὸ ἕτερον. ἔφησθα οὖν σὺ οὐκ ὀνόματα ἐπὶ ἑνὶ εἶναι, ἀλλὰ ἕκαστον ἰδίῳ πράγματι τῶν ὀνομάτων τούτων ἐπικεῖσθαι· πάντα δὲ ταῦτα, μόρια εἶναι ἀρετῆς, οὐχ ὡς τὰ τοῦ χρυσοῦ μόρια ὅμοιά ἐστιν ἀλλήλοις, καὶ τῷ ὅλῳ, οὗ μόριά ἐστιν, ἀλλ' ὡς τὰ τοῦ προσώπου μόρια, καὶ τῷ ὅλῳ, οὗ

μόριά ἐστιν, καὶ ἀλλήλοις ἀνόμοια, ἰδίαν ἕκαστα δύναμιν ἔχοντα. ταῦτα εἰ μέν σοι ἔτι δοκεῖ ὥσπερ τότε, φάθι· εἰ δὲ ἄλλως πως, τοῦτο διόρισαι· ὡς ἔγωγε οὐδέν σοι ὑπόλογον τίθεμαι, ἐάν πῃ ἄλλῃ νῦν φήσῃς· οὐ γὰρ ἂν θαυμάζοιμι εἰ τότε ἀποπειρώμενός μου ταῦτα ἔλεγες. XCVI. Ἀλλ' ἐγώ σοι, ἔφη, λέγω, ὦ Σώκρατες, ὅτι ταῦτα πάντα μόρια μέν ἐστιν ἀρετῆς, καὶ τὰ μὲν τέτταρα αὐτῶν ἐπιεικῶς παραπλήσια ἀλλήλοις ἐστίν, ἡ δὲ ἀνδρία πάνυ πολὺ διαφέρον πάντων τούτων. ὧδε δὲ γνώσῃ ὅτι ἐγὼ ἀληθῆ λέγω· εὑρήσεις γὰρ πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἀδικωτάτους μὲν ὄντας, καὶ ἀνοσιωτάτους, καὶ ἀκολαστοτάτους, καὶ ἀμαθεστάτους, ἀνδρειοτάτους δὲ διαφερόντως. Ἔχε δή, ἔφην ἐγώ· ἄξιον γάρ τοι ἐπισκέψασθαι ὃ λέγεις· πότερον τοὺς ἀνδρείους θαῤῥαλέους λέγεις, ἢ ἄλλο τι; Καὶ ἴτας γε, ἔφη, ἐφ' ἃ οἱ πολλοὶ φοβοῦνται ἰέναι. Φέρε δή, τὴν ἀρετὴν καλόν τι φῂς εἶναι; καὶ ὡς καλοῦ ὄντος αὐτοῦ σὺ διδάσκαλον σαυτὸν παρέχεις; Κάλλιστον μὲν οὖν, ἔφη, εἰ μὴ μαίνομαί γε. XCVII. Πότερον οὖν, ἦν δ' ἐγώ, τὸ μέν τι αὐτοῦ αἰσχρόν, τὸ δέ τι καλόν, ἢ ὅλον καλόν; Ὅλον που καλὸν ὡς οἷόν τε μάλιστα. Οἶσθα οὖν, τίνες εἰς τὰ φρέατα κολυμβῶσι θαῤῥαλέως; Ἔγωγε ὅτι οἱ κολυμβηταί. Πότερον διότι ἐπίστανται, ἢ δι' ἄλλο τι; Ὅτι ἐπίστανται. Τίνες δὲ ἀπὸ τῶν ἵππων πολεμεῖν θαῤῥαλέοι εἰσί; πότερον οἱ ἱππικοὶ ἢ οἱ ἄφιπποι; Οἱ ἱππικοί. Τίνες δὲ πέλτας ἔχοντες; οἱ πελταστικοὶ ἢ οἱ μή; Οἱ πελταστικοί. καὶ τὰ ἄλλα,

γε πάντα, εἰ τοῦτο ζητεῖς, ἔφη, οἱ ἐπιστήμονες τῶν μὴ ἐπισταμένων θαῤῥαλεώτεροί εἰσι, καὶ αὐτοὶ ἑαυτῶν, ἐπειδὰν μάθωσιν, ἢ πρὶν μαθεῖν. XCVIII. Ἤδη δέ τινας ἑώρακας, ἔφην, πάντων τούτων ἀνεπιστήμονας ὄντας, θαῤῥοῦντας δὲ πρὸς ἕκαστα τούτων; Ἔγωγε, ἦ δ' ὅς, καὶ λίαν γε θαῤῥοῦντας. Οὐκοῦν οἱ θαῤῥαλέοι οὗτοι καὶ ἀνδρεῖοί εἰσιν; Αἰσχρὸν μέντ' ἄν, ἔφη, εἴη ἡ ἀνδρία· ἐπεὶ οὗτοί γε μαινόμενοί εἰσι. Πῶς οὖν, ἔφην ἐγώ, λέγεις τοὺς ἀνδρείους; οὐχὶ τοὺς θαῤῥαλέους εἶναι; Καὶ νῦν γ', ἔφη. Οὐκοῦν οὗτοι, ἦν δ' ἐγώ, οἱ οὕτω θαῤῥαλέοι ὄντες, οὐκ ἀνδρεῖοι ἀλλὰ μαινόμενοι φαίνονται; καὶ ἐκεῖ αὖ οἱ σοφώτατοι οὗτοι καὶ θαῤῥαλεώτατοί εἰσι, θαῤῥαλεώτατοι δὲ ὄντες ἀνδρειότατοι; καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἡ σοφία ἂν ἀνδρία εἴη; XCIX. Οὐ καλῶς, ἔφη, μνημονεύεις, ὦ Σώκρατες, ἃ ἔλεγόν τε καὶ ἀπεκρινόμην σοι. ἔγωγε ἐρωτηθεὶς ὑπὸ σοῦ, εἰ οἱ ἀνδρεῖοι θαῤῥαλέοι εἰσίν, ὡμολόγησα· εἰ δὲ καὶ οἱ θαῤῥαλέοι ἀνδρεῖοι, οὐκ ἠρωτήθην. εἰ γάρ με τοῦτο ἤρου, εἶπον ἂν ὅτι οὐ πάντες. τοὺς δὲ ἀνδρείους ὡς οὐ θαῤῥαλέοι εἰσί, τὸ ἐμὸν ὁμολόγημα
e οὐδαμοῦ ἐπέδειξας ὡς οὐκ ὀρθῶς ὡμολόγησα. ἔπειτα τοὺς ἐπισταμένους αὐτοὺς ἑαυτῶν θαῤῥαλεωτέρους ὄντας ἀποφαίνεις καὶ μὴ ἐπισταμένων ἄλλων, καὶ ἐν τούτῳ οἴει τὴν ἀνδρίαν καὶ τὴν σοφίαν ταὐτὸν εἶναι. τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ μετιὼν καὶ τὴν ἰσχὺν οἰηθείης ἂν εἶναι σοφίαν. πρῶτον μὲν γὰρ εἰ οὕτω μετιὼν ἔροιό με εἰ οἱ ἰσχυροὶ δυνατοί εἰσι, φαίην

ἄν· ἔπειτα, εἰ οἱ ἐπιστάμενοι παλαίειν, δυνατώτεροί εἰσι τῶν μὴ ἐπισταμένων παλαίειν καὶ αὐτοὶ αὑτῶν, ἐπειδὰν μάθωσιν, ἢ πρὶν μαθεῖν· φαίην ἄν. C. Ταῦτα δὲ ἐμοῦ ὁμολογήσαντος, ἐξείη ἄν σοι χρωμένῳ τοῖς αὐτοῖς τεκμηρίοις τούτοις, λέγειν ὡς κατὰ τὴν ἐμὴν ὁμολογίαν ἡ σοφία ἐστὶν ἰσχύς. ἐγὼ δὲ οὐδαμοῦ οὐδ' ἐνταῦθα ὁμολογῶ τοὺς δυνατοὺς ἰσχυροὺς εἶναι· τοὺς μέντοι ἰσχυροὺς δυνατούς· οὐ γὰρ ταὐτὸν εἶναι δύναμίν τε καὶ ἰσχύν, ἀλλὰ τὸ μὲν καὶ ἀπὸ ἐπιστήμης γίγνεσθαι τὴν δύναμιν, καὶ ἀπὸ μανίας γε καὶ ἀπὸ θυμοῦ· ἰσχὺν δὲ ἀπὸ φύσεως καὶ εὐτροφίας τῶν σωμάτων. οὕτω δὲ κἀκεῖ οὐ ταὐτὸν εἶναι θάρσος τε καὶ ἀνδρίαν· ὥστε ξυμβαίνειν τοὺς μὲν ἀνδρείους θαῤῥαλέους εἶναι· μὴ μέντοι τούς γε θαῤῥαλέους ἀνδρείους πάντας. θάρσος μὲν γὰρ καὶ ἀπὸ τέχνης γίγνεται ἀνθρώποις καὶ ἀπὸ θυμοῦ τε καὶ ἀπὸ μανίας, ὥσπερ ἡ δύναμις· ἀνδρία δὲ ἀπὸ φύσεως καὶ εὐτροφίας τῶν ψυχῶν γίγνεται.

CI. Λέγεις δέ τινας, ἔφην, ὦ Πρωταγόρα, τῶν ἀνθρώπων εὖ ζῆν, τοὺς δὲ κακῶς; Ἔφη. Ἆρ' οὖν δοκεῖ σοι ἄνθρωπος ἂν εὖ ζῆν, εἰ ἀνιώμενός τε καὶ ὀδυνώμενος ζῴη; Οὐκ ἔφη. Τί δ', εἰ ἡδέως βιοὺς τὸν βίον τελευτήσειεν, οὐκ εὖ ἄν σοι δοκεῖ οὕτως βεβιωκέναι; Ἔμοιγ', ἔφη. Τὸ μὲν ἄρα ἡδέως ζῆν, ἀγαθόν, τὸ δ' ἀηδῶς, κακόν. Εἴπερ τοῖς καλοῖς γ', ἔφη, ζῴη ἡδόμενος. Τί δή, ὦ Πρωταγόρα, μὴ καὶ σύ, ὥσπερ οἱ πολλοί, ἡδέα ἄττα καλεῖς κακά, καὶ ἀνιαρὰ ἀγαθά; Ἔγωγε. Οἷον λέγεις, καθ' ὃ ἡδέα

ἐστὶν, ἆρα κατὰ τοῦτο οὐκ ἀγαθὰ, εἰ μή τι ἀπ᾽ αὐτῶν ἀποβήσεται ἄλλο, καὶ αὖθις αὖ τὰ ἀνιαρὰ ὡσαύτως οὕτως οὐ, καθόσον ἀνιαρὰ, κακά; Οὐκ οἶδα, ὦ Σώκρατες, ἔφη, ἁπλῶς οὕτως ὡς σὺ ἐρωτᾷς, εἰ ἐμοὶ ἀποκριτέον ἐστὶν, ὡς τὰ ἡδέα τε ἀγαθά ἐστιν ἅπαντα, καὶ τὰ ἀνιαρὰ κακά, ἀλλά μοι δοκεῖ οὐ μόνον πρὸς τὴν νῦν ἀπόκρισιν ἐμοὶ ἀσφαλέστερον εἶναι ἀποκρίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ πρὸς πάντα τὸν ἄλλον βίον τὸν ἐμόν, ὅτι ἔστι μὲν ἃ τῶν ἡδέων οὐκ ἔστιν ἀγαθά, ἔστι δ᾽ αὖ καὶ ἃ τῶν ἀνιαρῶν οὐκ ἔστι κακά· ἔστι δ᾽ ἃ ἐστι· καὶ τρίτον, ἃ οὐδέτερα, οὔτε κακὰ οὔτ᾽ ἀγαθά. CII. Ἡδέα δὲ καλεῖς, ἦν δ᾽ ἐγώ, οὐ τὰ ἡδονῆς μετέχοντα, ἢ ποιοῦντα ἡδονήν; Πάνυ γ᾽, ἔφη. Τοῦτο τοίνυν λέγω, καθόσον ἡδέα ἐστὶν, εἰ οὐκ ἀγαθά, τὴν ἡδονὴν αὐτὴν ἐρωτῶν εἰ οὐκ ἀγαθόν ἐστιν. Ὥςπερ σὺ λέγεις, ἔφη, ἑκάστοτε, ὦ Σώκρατες, σκοπώμεθα αὐτό· καὶ ἐὰν μὲν πρὸς λόγον δοκῇ εἶναι τὸ σκέμμα, καὶ τὸ αὐτὸ φαίνηται ἡδύ τε καὶ ἀγαθόν, ξυγχωρησόμεθα· εἰ δὲ μή, τότε ἤδη ἀμφισβητήσομεν. Πότερον οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, σὺ βούλει ἡγεμονεύειν τῆς σκέψεως, ἢ ἐγὼ ἡγῶμαι; Δίκαιος, ἔφη, σὺ ἡγεῖσθαι· σὺ γὰρ καὶ κατάρχεις τοῦ λόγου. CIII. Ἆρ᾽ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, τῇδέ πη καταφανὲς ἂν ἡμῖν γένοιτο; ὥςπερ εἴ τις ἄνθρωπον σκοπῶν ἐκ τοῦ εἴδους, ἢ πρὸς ὑγίειαν, ἢ πρὸς ἄλλο τι τῶν τοῦ σώματος ἔργων, ἰδὼν τὸ πρόςωπον καὶ τὰς χεῖρας ἄκρας, εἴποι, Ἴθι δή μοι ἀποκαλύψας καὶ τὰ στήθη καὶ τὸ μετάφρενον ἐπίδειξον, ἵνα ἐπισκέψω-

μαι σαφέστερον· καὶ ἐγὼ τοιοῦτόν τι ποθῶ πρὸς τὴν σκέψιν· θεασάμενος ὅτι οὕτω ἔχεις πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἡδύ, ὡς φῄς, δέομαι τοιοῦτόν τι εἰπεῖν, Ἴθι δή μοι, ὦ Πρωταγόρα, καὶ τόδε τῆς διανοίας ἀποκάλυψον, πῶς ἔχεις πρὸς ἐπιστήμην· πότερον καὶ τοῦτό σοι δοκεῖ ὥςπερ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἄλλως; δοκεῖ δὲ τοῖς πολλοῖς περὶ ἐπιστήμης τοιοῦτόν τι· οὐκ ἰσχυρὸν οὐδ' ἡγεμονικὸν οὐδ' ἀρχικὸν εἶναι, οὐδὲ ὡς περὶ τοιούτου αὐτοῦ ὄντος διανοοῦνται, ἀλλ', ἐνούσης πολλάκις ἀνθρώποι ἐπιστήμης, οὐ τὴν ἐπιστήμην αὐτοῦ ἄρχειν, ἀλλ' ἄλλο τι, τοτὲ μὲν θυμόν, τοτὲ δὲ ἡδονήν, τοτὲ δὲ λύπην, ἐνίοτε δὲ ἔρωτα, πολλάκις δὲ φόβον, ἀτεχνῶς διανοούμενοι περὶ τῆς ἐπιστήμης, ὥςπερ περὶ ἀνδραπόδου, περιελκομένης ὑπὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων. ἆρ' οὖν καί σοι τοιοῦτόν τι περὶ αὐτῆς δοκεῖ, ἢ καλόν τε εἶναι ἡ ἐπιστήμη, καὶ οἷον ἄρχειν τοῦ ἀνθρώπου; καὶ ἐάν περ γιγνώσκῃ τὶς τἀγαθὰ καὶ τὰ κακά, μὴ ἂν κρατηθῆναι ὑπὸ μηδενός, ὥςτε ἄλλ' ἄττα πράττειν ἢ ἃ ἂν ἐπιστήμη κελεύοι, ἀλλ' ἱκανὴν εἶναι τὴν φρόνησιν βοηθεῖν τῷ ἀνθρώπῳ; CIV. Καὶ δοκεῖ, ἔφη, ὥςπερ σὺ λέγεις, ὦ Σώκρατες, καὶ ἅμα, εἴπερ τῳ ἄλλῳ, αἰσχρόν ἐστι καὶ ἐμοὶ σοφίαν καὶ ἐπιστήμην μὴ οὐχὶ πάντων κράτιστον φάναι εἶναι τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων. Καλῶς γε, ἔφην ἐγώ, σὺ λέγων καὶ ἀληθῆ. οἶςθα οὖν ὅτι οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐμοί τε καὶ σοὶ οὐ πείθονται, ἀλλὰ πολλούς φασι γιγνώσκοντας τὰ βέλτιστα οὐκ ἐθέλειν πράτ-

σιν, ἐξὸν αὐτοῖς, ἀλλὰ ἄλλα πράττειν· καὶ ὅσους δὴ ἐγὼ ἐρόμην ὅ, τι ποτὲ αἴτιόν ἐστι τούτου, ὑπὸ ἡδονῆς φασιν ἡττωμένους ἢ λύπης, ἢ ὧν νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον ὑπό τινος τούτων κρατουμένους, ταῦτα ποιεῖν τοὺς ποιοῦντας. Πολλὰ γὰρ οἶμαι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, καὶ ἄλλα οὐκ ὀρθῶς λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι. Ἴθι δὴ μετ' ἐμοῦ ἐπιχείρησον πείθειν τοὺς ἀνθρώπους καὶ διδάσκειν ὅ ἐστιν αὐτοῖς τοῦτο τὸ πάθος, ὅ φασιν ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἡττᾶσθαι καὶ οὐ πράττειν διὰ ταῦτα τὰ βέλτιστα· ἐπεὶ γιγνώσκειν γε αὐτά. Ἴσως γὰρ ἂν λεγόντων ἡμῶν ὅτι, Οὐκ ὀρθῶς λέγετε, ὦ ἄνθρωποι, ἀλλὰ ψεύδεσθε· ἔροιντ' ἂν ἡμᾶς, Ὦ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἰ μὴ ἔστι τοῦτο τὸ πάθημα, ἡδονῆς ἡττᾶσθαι, ἀλλὰ τί ποτ' ἐστί, καὶ τί ὑμεῖς αὐτό φατε εἶναι, εἴπατον ἡμῖν. Τί δέ, ὦ Σώκρατες, δεῖ ἡμᾶς σκοπεῖσθαι τὴν τῶν πολλῶν δόξαν ἀνθρώπων, οἳ ὅ, τι ἂν τύχωσι, τοῦτο λέγουσιν. CV. Οἶμαι, ἦν δ' ἐγώ, εἶναί τι ἡμῖν τοῦτο πρὸς τὸ ἐξευρεῖν περὶ ἀνδρίας πρὸς τἆλλα μόρια τὰ τῆς ἀρετῆς πῶς ποτ' ἔχει. εἰ οὖν σοι δοκεῖ ἐμμένειν οἷς ἄρτι ἔδοξεν ἡμῖν, ἐμὲ ἡγήσασθαι, ᾗ οἶμαι ἂν ἔγωγε κάλλιστα φανερὸν γενέσθαι, ἕπου· εἰ δὲ μὴ βούλει, εἴ σοι φίλον, ἐῶ χαίρειν. Ἀλλ', ἔφη, ὀρθῶς λέγεις· καὶ πέραινε ὥσπερ ἤρξω. Πάλιν τοίνυν, ἔφην ἐγώ, εἰ ἔροιντο ἡμᾶς, Τί οὖν φατε τοῦτο εἶναι, ὃ ἡμεῖς ἥττω εἶναι τῶν ἡδονῶν ἐλέγομεν; εἴποιμ' ἂν ἔγωγε πρὸς αὐτοὺς ὡδί· Ἀκούετε δή· πειρασόμεθα γὰρ ὑμῖν ἐγώ τε καὶ Πρωταγόρας φράσαι. ἄλλο τι γάρ,

ὦ ἄνθρωποι, φατὲ ὑμῖν τοῦτο γίγνεσθαι ἐν τοῖσδε, οἷον, πολλάκις ὑπὸ σίτων καὶ ποτῶν καὶ ἀφροδισίων κρατούμενοι, ἡδέων ὄντων, γιγνώσκοντες ὅτι πονηρά ἐστιν, ὅμως αὐτὰ πράττειν; Φαῖεν ἄν. CVI. Οὐκοῦν ἐροίμεθ᾽ ἂν αὐτοὺς ἐγώ τε καὶ σὺ πάλιν, Πονηρὰ δὲ αὐτὰ πῆ φατὲ εἶναι; πότερον ὅτι τὴν ἡδονὴν ταύτην ἐν τῷ παραχρῆμα παρέχει, καὶ ἡδύ ἐστιν ἕκαστον αὐτῶν, ἢ ὅτι εἰς τὸν ὕστερον χρόνον νόσους τε ποιεῖ καὶ πενίας, καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλὰ παρασκευάζει; ἢ κἂν εἴ τι τούτων εἰς τὸ ὕστερον μηδὲν παρασκευάζῃ, χαίρειν δ᾽ ὅμως ποιεῖ; τὸ δ᾽ ἁμαρτόντα χαίρειν τοῦ κακοῦ ποινὴ εἴη ἄν; ἆρ᾽ οἰόμεθα ἂν αὐτοὺς, ὦ Πρωταγόρα, ἄλλο τι ἀποκρίνασθαι, ἢ ὅτι οὐ κατὰ τὴν αὐτῆς τῆς ἡδονῆς τῆς παραχρῆμα ἐργασίαν κακά ἐστιν, ἀλλὰ διὰ τὰ ὕστερον γιγνόμενα, νόσους τε καὶ τἄλλα. ἐγὼ μὲν οἶμαι, ἔφη ὁ Πρωταγόρας, τοὺς πολλοὺς ἂν ταῦτα ἀποκρίνασθαι. Οὐκοῦν νόσους ποιοῦντα, ἀνίας ποιεῖ, καὶ πενίας ποιοῦντα, ἀνίας ποιεῖ; Ὁμολογοῖεν ἄν, ὡς ἐγῷμαι. Ξυνέφη ὁ Πρωταγόρας. CVII. Οὐκοῦν φαίνεται, ὦ ἄνθρωποι, ὑμῖν, ὥς φαμεν ἐγώ τε καὶ Πρωταγόρας, δι᾽ οὐδὲν ἄλλο ταῦτα κακὰ ὄντα, ἢ διότι εἰς ἀνίας τε ἀποτελευτᾷ καὶ ἄλλων ἡδονῶν ἀποστερεῖ; Ὁμολογοῖεν ἄν. Ξυνεδόκει ἡμῖν ἀμφοῖν. Οὐκοῦν πάλιν ἂν αὐτοὺς τὸ ἐναντίον εἰ ἐροίμεθα, Ὦ ἄνθρωποι οἱ λέγοντες αὖ ἀγαθὰ ἀνιαρὰ εἶναι, ἆρα οὐ τὰ τοιάδε λέγετε, οἷον τά τε γυμνάσια, καὶ τὰς στρατείας, καὶ τὰς ὑπὸ τῶν ἰατρῶν θεραπείας, τὰς

διὰ τῶν καύσεών τε καὶ τομῶν καὶ φαρμακειῶν καὶ λιμοκτονιῶν γιγνομένας, ὅτι ταῦτα ἀγαθὰ μέν ἐστιν, ἀνιαρὰ δέ; φαῖεν ἄν. Ξυνεδόκει. Πότερον οὖν κατὰ τόδε ἀγαθὰ αὐτὰ καλεῖτε, ὅτι ἐν τῷ παραχρῆμα ὀδύνας τὰς ἐσχάτας παρέχει καὶ ἀλγηδόνας, ἢ ὅτι εἰς τὸν ὕστερον χρόνον ὑγιεῖαί τε ἀπ᾽ αὐτῶν γίγνονται, καὶ εὐεξίαι τῶν σωμάτων, καὶ τῶν πόλεων σωτηρία, καὶ ἄλλων ἀρχαὶ καὶ πλοῦτοι; φαῖεν ἄν, ὡς ἐγῷμαι. Ξυνεδόκει. CVIII. Ταῦτα δὲ ἀγαθά ἐστι δι᾽ ἄλλο τι, ἢ ὅτι εἰς ἡδονὰς ἀποτελευτᾷ, καὶ λυπῶν ἀπαλλαγάς τε καὶ ἀποτροπάς; ἢ ἔχετέ τι ἄλλο τέλος λέγειν, εἰς ὃ ἀποβλέψαντες αὐτὰ ἀγαθὰ καλεῖτε, ἀλλ᾽ ἢ ἡδονάς τε καὶ λύπας; οὐκ ἂν φαῖεν, ὡς ἐγῷμαι. Οὐδ᾽ ἐμοὶ δοκεῖ, ἔφη ὁ Πρωταγόρας. Οὐκοῦν τὴν μὲν ἡδονὴν διώκετε, ὡς ἀγαθὸν ὄν, τὴν δὲ λύπην φεύγετε ὡς κακόν; Ξυνεδόκει. Τοῦτ᾽ ἄρα ἡγεῖσθ᾽ εἶναι κακόν, τὴν λύπην, καὶ ἀγαθὸν τὴν ἡδονήν· ἐπεὶ καὶ αὐτὸ τὸ χαίρειν τότε λέγετε κακὸν εἶναι, ὅταν μειζόνων ἡδονῶν ἀποστερῇ ἢ ὅσας αὐτὸ ἔχει, ἢ λύπας μείζους παρασκευάζῃ τῶν ἐν αὐτῷ ἡδονῶν. ἐπεὶ εἰ κατ᾽ ἄλλο τι αὐτὸ τὸ χαίρειν κακὸν καλεῖτε, καὶ εἰς ἄλλο τι τέλος ἀποβλέψαντες, ἔχοιτε ἂν καὶ ἡμῖν εἰπεῖν· ἀλλ᾽ οὐχ ἕξετε. Οὐδ᾽ ἐμοὶ δοκοῦσιν, ἔφη ὁ Πρωταγόρας. CIX. Ἄλλο τι οὖν πάλιν καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ λυπεῖσθαι ὁ αὐτὸς τρόπος; τότε καλεῖτε αὐτὸ τὸ λυπεῖσθαι ἀγαθόν, ὅταν ἢ μείζους λύπας τῶν ἐν αὐτῷ οὐσῶν ἀπαλλάττῃ, ἢ μείζους ἡδονὰς τῶν λυπῶν παρασκευάζῃ; ἐπεὶ εἰ πρὸς ἄλλο τι τέλος ἀποβλέ-

πετε, ὅταν καλῆτε αὐτὸ τὸ λυπεῖσθαι ἀγαθόν, ἢ πρὸς ὃ ἐγὼ λέγω, ἔχετε ἡμῖν εἰπεῖν· ἀλλ' οὐχ ἕξετε. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις, ὁ Πρωταγόρας. Πάλιν τοίνυν, ἔφην ἐγώ, εἴ με ἀνέροισθε, ὦ ἄνθρωποι, Τίνος οὖν δή ποτε ἕνεκα πολλὰ περὶ τούτου λέγεις καὶ πολλαχῇ; ξυγγιγνώσκετέ μοι, φαίην ἂν ἔγωγε· πρῶτον μὲν γὰρ οὐ ῥᾴδιον ἀποδεῖξαι τί ἐστί ποτε τοῦτο ὃ ὑμεῖς καλεῖτε τῶν ἡδονῶν ἥττω εἶναι· ἔπειτα ἐν τούτῳ εἰσὶ πᾶσαι αἱ ἀποδείξεις. ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν ἀναθέσθαι ἔξεστιν, εἴ πῃ ἔχετε ἄλλο τι φάναι εἶναι τὸ ἀγαθὸν ἢ τὴν ἡδονήν, ἢ τὸ κακὸν ἄλλο τι ἢ τὴν ἀνίαν. ἢ ἀρκεῖ ὑμῖν τὸ ἡδέως καταβιῶναι τὸν βίον ἄνευ λυπῶν; εἰ δὲ ἀρκεῖ, καὶ μὴ ἔχετε μηδὲν ἄλλο φάναι εἶναι ἀγαθὸν ἢ κακόν, ὃ μὴ εἰς ταῦτα τελευτᾷ, τὰ μετὰ τοῦτο ἀκούετε. CX. Φημὶ γὰρ ὑμῖν, τούτου οὕτως ἔχοντος, γελοῖον τὸν λόγον γίγνεσθαι, ὅταν λέγητε ὅτι πολλάκις γιγνώσκων τὰ κακὰ ἄνθρωπος ὅτι κακά ἐστιν, ὅμως πράττει αὐτά, ἐξὸν μὴ πράττειν, ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἀγόμενος καὶ ἐκπληττόμενος· καὶ αὖθις αὖ λέγετε ὅτι γιγνώσκων ὁ ἄνθρωπος τἀγαθὰ πράττειν οὐκ ἐθέλει διὰ τὰς παραχρῆμα ἡδονάς, ὑπὸ τούτων ἡττώμενος. ὡς δὲ ταῦτα γελοῖά ἐστι, κατάδηλον ἔσται, ἐὰν μὴ πολλοῖς ὀνόμασι χρώμεθα ἅμα, ἡδεῖ τε καὶ ἀνιαρῷ, καὶ ἀγαθῷ καὶ κακῷ, ἀλλ', ἐπειδὴ δύο ἐφάνη ταῦτα, δυοῖν καὶ ὀνόμασι προσαγορεύωμεν αὐτά· πρῶτον μὲν ἀγαθῷ καὶ κακῷ, ἔπειτα αὖθις ἡδεῖ τε καὶ ἀνιαρῷ. θέμενοι δὴ οὕτω λέγωμεν, ὅτι γιγνώσκειν ὁ ἄνθρωπος τὰ κακὰ

ὅτι κακά ἐστιν ὅμως αὐτὰ ποιεῖ. ἐὰν οὖν τις ἡμᾶς ἔρηται διὰ τί, ἡττώμενος, φήσομεν. ὑπὸ τοῦ, ἐκεῖνος ἐρήσεται ἡμᾶς· ἡμῖν δὲ, ὑπὸ μὲν ἡδονῆς, οὐκέτι ἔξεστιν εἰπεῖν· ἄλλο γὰρ ὄνομα μετείληφεν ἀντὶ τῆς ἡδονῆς, τὸ ἀγαθόν· ἐκείνῳ δὴ ἀποκρινώμεθα καὶ λέγωμεν, ὅτι ἡττώμενος. ὑπὸ τίνος; φήσει. τοῦ ἀγαθοῦ, φήσομεν, νὴ Δία. CXI. Ἂν οὖν τύχῃ ὁ ἐρόμενος ἡμᾶς ὑβριστὴς ὤν, γελάσεται, καὶ ἐρεῖ, Ἦ γελοῖον λέγετε πρᾶγμα, εἰ πράττει τις κακά, γιγνώσκων ὅτι κακά ἐστιν, οὐ δέον αὐτὰ πράττειν, ἡττώμενος ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν. ἆρα, φήσει, οὐκ ἀξίων ὄντων νικᾷν ἐν ὑμῖν τῶν ἀγαθῶν τὰ κακά, ἢ ἀξίων; φήσομεν δηλονότι ἀποκρινόμενοι, ὅτι οὐκ ἀξίων ὄντων· οὐ γὰρ ἂν ἐξημάρτανεν ὅν φαμεν ἥττω εἶναι τῶν ἡδονῶν. Κατὰ τί δέ, φήσει ἴσως, ἀνάξιά ἐστι τἀγαθὰ τῶν κακῶν, ἢ τὰ κακὰ τῶν ἀγαθῶν; ἢ κατ᾽ ἄλλο τι ἢ ὅταν τὰ μὲν μείζω, τὰ δὲ σμικρότερα ᾖ; ἢ πλείω, τὰ δὲ ἐλάττω ᾖ, οὐχ ἕξομεν εἰπεῖν ἄλλο ἢ τοῦτο; Δῆλον ἄρα φήσει, ὅτι τὸ ἡττᾶσθαι τοῦτο λέγεται, ἀντὶ ἐλαττόνων ἀγαθῶν μείζω κακὰ λαμβάνειν. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω. Μεταλάβωμεν δὴ τὰ ὀνόματα πάλιν τὸ ἡδύ τε καὶ ἀνιαρὸν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς τούτοις, καὶ λέγωμεν, ὅτι ἄνθρωπος πράττει, τότε μὲν ἐλέγομεν, τὰ κακά, νῦν δὲ λέγωμεν τὰ ἀνιαρά, γιγνώσκων ὅτι ἀνιαρά ἐστιν, ἡττώμενος ὑπὸ τῶν ἡδέων, δηλονότι ἀναξίων ὄντων νικᾷν. καὶ τίς ἄλλη ἀναξία ἡδονῇ πρὸς λύπην ἐστίν, ἀλλ᾽ ἢ ὑπερβολὴ ἀλλήλων καὶ ἔλλειψις; ταῦτα δ᾽ ἐστὶ μείζω τε καὶ σμικρότερα

γιγνόμενα ἀλλήλων, καὶ πλείω καὶ ἐλάττω, καὶ μᾶλλον καὶ ἧττον. CXII. Εἰ γάρ τις λέγοι ὅτι, Ἀλλὰ πολὺ διαφέρει, ὦ Σώκρατες, τὸ παραχρῆμα ἡδὺ τοῦ εἰς τὸν ὕστερον χρόνον καὶ ἡδέος καὶ λυπηροῦ, μῶν ἄλλῳ τῳ, φαίην ἂν ἔγωγε, ἢ ἡδονῇ καὶ λύπῃ; οὐ γὰρ ἔσθ' ὅτῳ ἄλλῳ· ἀλλ', ὥσπερ ἀγαθὸς ἱστάναι ἄνθρωπος, ξυνθεὶς τὰ ἡδέα, καὶ ξυνθεὶς τὰ λυπηρά, καὶ τὸ ἐγγὺς καὶ τὸ πόῤῥω στήσας ἐν τῷ ζυγῷ, εἰπὲ πότερα πλείω ἐστίν· ἐὰν μὲν γὰρ ἡδέα πρὸς ἡδέα ἱστῇς, τὰ μείζω ἀεὶ καὶ πλείω ληπτέα· ἐὰν δὲ λυπηρὰ πρὸς λυπηρά, τὰ ἐλάττω καὶ σμικρότερα· ἐὰν δὲ ἡδέα πρὸς λυπηρά, ἐὰν μὲν τὰ ἀνιαρὰ ὑπερβάλληται ὑπὸ τῶν ἡδέων, ἐάν τε τὰ ἐγγὺς ὑπὸ τῶν πόῤῥω, ἐάν τε τὰ πόῤῥω ὑπὸ τῶν ἐγγὺς, ταύτην τὴν πρᾶξιν πρακτέον ἐν ᾗ ἂν ταῦτ' ἐνῇ· ἐὰν δὲ τὰ ἡδέα ὑπὸ τῶν ἀνιαρῶν, οὐ πρακτέα. μή πῃ ἄλλῃ ἔχει, φαίην, ταῦτα, ὦ ἄνθρωποι; οἶδ' ὅτι οὐκ ἂν ἔχοιεν ἄλλως λέγειν. Ξυνεδόκει καὶ ἐκείνῳ. CXIII. Ὅτε δὴ τοῦτο οὕτως ἔχει, τόδε μοι ἀποκρίνασθε, φήσω· φαίνεται ὑμῖν τῇ ὄψει τὰ αὐτὰ μεγέθη ἐγγύθεν μὲν μείζω, πόῤῥωθεν δὲ ἐλάττω, ἢ οὔ; Φήσουσι. Καὶ τὰ παχέα, καὶ τὰ πολλὰ ὡσαύτως; καὶ αἱ φωναὶ αἱ ἴσαι ἐγγύθεν μὲν μείζους, πόῤῥωθεν δὲ σμικρότεραι; Φαῖεν ἄν. Εἰ οὖν ἐν τούτῳ ἡμῖν ἦν τὸ εὖ πράττειν, ἐν τῷ τὰ μὲν μεγάλα μήκη καὶ πράττειν καὶ λαμβάνειν, τὰ δὲ σμικρὰ καὶ φεύγειν καὶ μὴ πράττειν, τίς ἂν ἡμῖν σωτηρία ἐφάνη τοῦ βίου; ἆρα ἡ μετρητικὴ τέχνη, ἢ ἡ τοῦ φαινομένου δύναμις; ἢ

αὕτη μὲν ἡμᾶς ἐπλάνα, καὶ ἐποίει ἄνω τε καὶ κάτω πολλάκις μεταλαμβάνειν ταὐτὰ καὶ μεταμέλειν καὶ ἐν ταῖς πράξεσι καὶ ἐν ταῖς αἱρέσεσι τῶν μεγάλων τε καὶ σμικρῶν· ἡ δὲ μετρητικὴ ἄκυρον μὲν ἂν ἐποίησε τοῦτο τὸ φάντασμα, δηλώσασα δὲ τὸ ἀληθὲς, ἡσυχίαν ἂν ἐποίησεν ἔχειν τὴν ψυχὴν, μένουσαν ἐπὶ τῷ ἀληθεῖ, καὶ ἔσωσεν ἂν τὸν βίον; ἆρ' ἂν ὁμολογοῖεν ἄνθρωποι πρὸς ταῦτα, ἡμᾶς τὴν μετρητικὴν σώζειν ἂν τέχνην, ἢ ἄλλην; Τὴν μετρητικὴν, ὡμολόγει. CXIV. Τί δ', εἰ ἐν τῇ τοῦ περιττοῦ καὶ ἀρτίου αἱρέσει ἡμῖν ἦν ἡ σωτηρία τοῦ βίου, ὁπότε τὸ πλέον ὀρθῶς ἔδει ἑλέσθαι καὶ ὁπότε τὸ ἔλαττον, ἢ αὐτὸ πρὸς ἑαυτό, ἢ τὸ ἕτερον πρὸς τὸ ἕτερον, εἴτ' ἐγγὺς εἴτε πόῤῥω εἴη: τί ἂν ἔσωζεν ἡμῖν τὸν βίον; ἆρ' ἂν οὐκ ἐπιστήμη; καὶ ἆρ' ἂν οὐ μετρητική τις; ἐπειδήπερ ὑπερβολῆς τε καὶ ἐνδείας ἐστὶν ἡ τέχνη; ἐπειδὴ δὲ περιττοῦ τε καὶ ἀρτίου, ἆρα ἄλλη τις ἢ ἀριθμητική; ὁμολογοῖεν ἂν ἡμῖν οἱ ἄνθρωποι, ἢ οὔ; Ἐδόκουν ἂν καὶ τῷ Πρωταγόρᾳ ὁμολογεῖν. Εἶεν, ὦ ἄνθρωποι· ἐπειδὴ δὲ ἡδονῆς τε καὶ λύπης ἐν ὀρθῇ τῇ αἱρέσει ἐφάνη ἡμῖν ἡ σωτηρία τοῦ βίου οὖσα, τοῦ τε πλέονος καὶ ἐλάττονος καὶ μείζονος καὶ σμικροτέρου, καὶ ποῤῥωτέρω καὶ ἐγγυτέρω, ἆρα πρῶτον μὲν οὐ μετρητικὴ φαίνεται ὑπερβολῆς τε καὶ ἐνδείας οὖσα καὶ ἰσότητος πρὸς ἀλλήλας σκέψις; Ἀλλ' ἀνάγκη. Ἐπεὶ δὲ μετρητική, ἀνάγκη δήπου τέχνη καὶ ἐπιστήμη; Ξυμφήσουσιν. CXV. Ἥτις μὲν τοίνυν τέχνη καὶ ἐπιστήμη ἐστὶν αὕτη, εἰσαῦθις σκεψόμεθα· ὅτι

δὲ ἐπιστήμη ἐστί, τοσοῦτον ἐξαρκεῖ πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, ἣν ἐμὲ δεῖ καὶ Πρωταγόραν ἀποδεῖξαι, περὶ ὧν ἤρεσθ' ἡμᾶς. ἤρεσθε δέ, εἰ μέμνησθε, ἡνίκα ἡμεῖς ἀλλήλοις ὡμολογοῦμεν ἐπιστήμης μηδὲν εἶναι κρεῖττον, ἀλλὰ τοῦτο ἀεὶ κρατεῖν, ὅπου ἂν ἐνῇ, καὶ ἡδονῆς καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων· ὑμεῖς δὲ δὴ ἔφατε τὴν ἡδονὴν πολλάκις κρατεῖν καὶ τοῦ εἰδότος ἀνθρώπου· ἐπειδὴ δὲ ὑμῖν οὐχ ὡμολογοῦμεν, μετὰ τοῦτο ἤρεσθε ἡμᾶς, Ὦ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἰ μὴ ἔστι τοῦτο τὸ πάθημα ἡδονῆς ἡττᾶσθαι, ἀλλὰ τί ποτ' ἐστί, καὶ τί ὑμεῖς αὐτό φατε εἶναι; εἴπατε ἡμῖν. CXVI. Εἰ μὲν οὖν τότε εὐθὺς ὑμῖν εἴπομεν ὅτι ἀμαθία, κατεγελᾶτε ἂν ἡμῶν· νῦν δέ, ἂν ἡμῶν καταγελᾶτε, καὶ ὑμῶν αὐτῶν καταγελάσεσθε. καὶ γὰρ ὑμεῖς ὡμολογήκατε ἐπιστήμης ἐνδείᾳ ἐξαμαρτάνειν περὶ τὴν τῶν ἡδονῶν αἵρεσιν καὶ λυπῶν τοὺς ἐξαμαρτάνοντας (ταῦτα δὲ ἐστιν ἀγαθά τε καὶ κακά) καὶ οὐ μόνον ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ πρόσθεν ἔτι ὡμολογήκατε ὅτι μετρητικῆς· ἡ δὲ ἐξαμαρτανομένη πρᾶξις ἄνευ ἐπιστήμης, ἴστε που καὶ αὐτοί, ὅτι ἀμαθίᾳ πράττεται· ὥστε τοῦτ' ἐστὶ τὸ ἡδονῆς ἥττω εἶναι, ἀμαθία ἡ μεγίστη· ἧς Πρωταγόρας ὅδε φησὶν ἰατρὸς εἶναι καὶ Πρόδικος καὶ Ἱππίας· ὑμεῖς δὲ διὰ τὸ οἴεσθαι ἄλλο τι ἢ ἀμαθίαν εἶναι, οὔτε αὐτοὶ οὔτε τοὺς ὑμετέρους παῖδας παρὰ τοὺς τούτων διδασκάλους τούσδε τοὺς σοφιστὰς πέμπετε, ὡς οὐ διδακτοῦ ὄντος, ἀλλὰ κηδόμενοι τοῦ ἀργυρίου, καὶ οὐ διδόντες τούτοις, κακῶς πράττετε καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ.

CXVII. *Ταῦτα μὲν τοῖς πολλοῖς ἀποκεκριμένοι ἂν ἦμεν, ὑμᾶς δὲ δὴ μετὰ Πρωταγόρου ἐρωτῶ, Ἱππία τε καὶ Πρόδικε (κοινὸς γὰρ δὴ ἔστω ὑμῖν ὁ λόγος) πότερον δοκῶ ὑμῖν ἀληθῆ λέγειν, ἢ ψεύδεσθαι. Ὑπερφυῶς ἐδόκει ἅπασιν ἀληθῆ εἶναι τὰ εἰρημένα. Ὁμολογεῖτε ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, τὸ μὲν ἡδὺ ἀγαθὸν εἶναι, τὸ δὲ ἀνιαρὸν κακόν. τὴν δὲ Προδίκου τοῦδε διαίρεσιν τῶν ὀνομάτων παραιτοῦμαι. εἴτε γὰρ ἡδὺ εἴτε τερπνὸν λέγεις εἴτε χαρτόν, εἴτε ὁπόθεν καὶ ὅπως χαίρεις τὰ τοιαῦτα ὀνομάζων, ὦ βέλτιστε Πρόδικε, τοῦτό μοι πρὸς ὃ βούλομαι ἀπόκριναι.* CXVIII. *Γελάσας οὖν ὁ Πρόδικος ξυνωμολόγησε καὶ οἱ ἄλλοι. Τί δὲ δή, ὦ ἄνδρες, ἔφην ἐγώ, τὸ τοιόνδε; αἱ ἐπὶ τούτου πράξεις ἅπασαι, ἐπὶ τοῦ ἀλύπως ζῆν καὶ ἡδέως, ἆρ' οὐ καλαὶ [καὶ ὠφέλιμοι]; καὶ τὸ καλὸν ἔργον, ἀγαθόν τε καὶ ὠφέλιμον; Ξυνεδόκει. Εἰ ἄρα, ἔφην ἐγώ, τὸ ἡδὺ ἀγαθόν ἐστιν, οὐδεὶς οὔτε εἰδὼς οὔτε οἰόμενος ἄλλα βελτίω εἶναι, ἢ ἃ ἐποίει, καὶ δυνατά, ἔπειτα ποιεῖ ταῦτα, ἐξὸν τὰ βελτίω· οὐδὲ τὸ ἥττω εἶναι αὑτοῦ ἄλλο τι τοῦτ' ἐστὶν ἢ ἀμαθία, οὐδὲ κρείττω ἑαυτοῦ ἄλλο τι ἢ σοφία. Ξυνεδόκει πᾶσι. Τί δὲ δή; ἀμαθίαν ἆρα τὸ τοιόνδε λέγετε, τὸ ψευδῆ ἔχειν δόξαν καὶ ἐψεῦσθαι περὶ τῶν πραγμάτων τῶν πολλοῦ ἀξίων; Καὶ τοῦτο πᾶσι ξυνεδόκει. Ἄλλο τι οὖν, ἔφην ἐγώ, ἐπί γε τὰ κακὰ οὐδεὶς ἑκὼν ἔρχεται, οὐδὲ ἐπὶ ἃ οἴεται κακὰ εἶναι; οὐδ' ἔστι τοῦτο, ὡς ἔοικεν, ἐν ἀνθρώπου φύσει, ἐπὶ ἃ οἴεται κακὰ εἶναι, ἐθέλειν ἰέναι, ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν, ὅταν τε ἀναγκασθῇ δυοῖν*

κακοῖν τὸ ἕτερον αἱρεῖσθαι, οὐδεὶς τὸ μεῖζον αἱρήσεται, ἐξὸν τὸ ἔλαττον; Ἅπαντα ταῦτα ξυνεδόκει ἅπασιν ἡμῖν. CXIX. Τί οὖν, ἔφην ἐγώ, καλεῖτε δέος καὶ φόβον; καὶ ἆρα ὅπερ ἐγὼ πρὸς σὲ λέγω, ὦ Πρόδικε, προσδοκίαν τινὰ λέγω κακοῦ τοῦτο, εἴτε φόβον εἴτε δέος καλεῖτε; Ἐδόκει Πρωταγόρᾳ μὲν καὶ Ἱππίᾳ δέος τε καὶ φόβος εἶναι τοῦτο, Προδίκῳ δὲ δέος, φόβος δ᾽ οὔ. Ἀλλ᾽ οὐδέν, ἔφην ἐγώ, Πρόδικε, διαφέρει, ἀλλὰ τόδε, εἰ ἀληθῆ τὰ ἔμπροσθέν ἐστιν. ἆρά τις ἀνθρώπων ἐθελήσει ἐπὶ ταῦτα ἰέναι ἃ δέδοικεν, ἐξὸν ἐπὶ ἃ μή, ἢ ἀδύνατον ἐκ τῶν ὡμολογημένων; ἃ γὰρ δέδοικεν, ὡμολόγηται ἡγεῖσθαι κακὰ εἶναι, ἃ δὲ ἡγεῖται, κακά, οὐδένα οὔτε ἰέναι ἐπὶ ταῦτα, οὔτε λαμβάνειν ἑκόντα. Ἐδόκει καὶ ταῦτα πᾶσιν. CXX. Οὕτω δὴ τούτων ὑποκειμένων, ἦν δ᾽ ἐγώ, Πρόδικέ τε καὶ Ἱππία, ἀπολογείσθω ἡμῖν Πρωταγόρας ὅδε ἃ τὸ πρῶτον ἀπεκρίνατο, πῶς ὀρθῶς ἔχει, μὴ ἃ τὸ πρῶτον παντάπασι· τότε μὲν γὰρ δή, πέντε ὄντων μορίων τῆς ἀρετῆς, οὐδὲν ἔφη εἶναι τὸ ἕτερον οἷον τὸ ἕτερον, ἰδίαν δὲ αὐτοῦ ἕκαστον ἔχειν δύναμιν· ἀλλ᾽ οὐ ταῦτα λέγω, ἀλλ᾽ ὃ τὸ ὕστερον εἶπε. τὸ γὰρ ὕστερον ἔφη τὰ μὲν τέτταρα ἐπιεικῶς παραπλήσια ἀλλήλοις εἶναι, τὸ δὲ ἓν πάνυ διαφέρειν τῶν ἄλλων, τὴν ἀνδρίαν· γνώσεσθαι δέ μ᾽ ἔφη τεκμηρίῳ τῷδε· εὑρήσεις γάρ, ὦ Σώκρατες, ἀνθρώπους ἀνοσιωτάτους μὲν ὄντας καὶ ἀδικωτάτους καὶ ἀκολαστοτάτους καὶ ἀμαθεστάτους, ἀνδρειοτάτους δὲ ᾧ γνώσῃ ὅτι πολὺ διαφέρει ἡ ἀνδρία τῶν ἄλλων μο-

ρίων τῆς ἀρετῆς. καὶ ἐγὼ εὐθὺς τότε πάνυ ἐθαύμασα τὴν ἀπόκρισιν, καὶ ἔτι μᾶλλον, ἐπειδὴ ταῦτα μεθ᾽ ὑμῶν διεξῆλθόν· ἠρόμην δ᾽ οὖν τοῦτον εἰ τοὺς ἀνδρείους λέγει θαῤῥαλέους· ὁ δέ, Καὶ ἴτας γ᾽, ἔφη. CXXI. Μέμνησαι, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ Πρωταγόρα, ταῦτα ἀποκρινόμενος; Ὡμολόγει. Ἴθι δή, ἔφην ἐγώ, εἰπὲ ἡμῖν, ἐπὶ τί λέγεις ἴτας εἶναι τοὺς ἀνδρείους· ἦ ἐφ᾽ ἅπερ οἱ δειλοί; Οὐκ ἔφη. Οὐκοῦν ἐφ᾽ ἕτερα; Ναί, ἦ δ᾽ ὅς. Πότερον οἱ μὲν δειλοὶ ἐπὶ τὰ θαῤῥαλέα ἔρχονται, οἱ δὲ ἀνδρεῖοι ἐπὶ τὰ δεινά; Λέγεταί δή, ὦ Σώκρατες, οὕτως ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ἀληθῆ, ἔφην ἐγώ, λέγεις. ἀλλ᾽ οὐ τοῦτο ἐρωτῶ· ἀλλὰ σὺ ἐπὶ τί φῂς ἴτας εἶναι τοὺς ἀνδρείους; ἆρ᾽ ἐπὶ τὰ δεινά, ἡγουμένους δεινὰ εἶναι, ἢ ἐπὶ τὰ μή; Ἀλλὰ τοῦτό γ᾽, ἔφη, ἐν οἷς σὺ ἔλεγες τοῖς λόγοις, ἀπεδείχθη ἄρτι ὅτι ἀδύνατον. Καὶ τοῦτο, ἔφην ἐγώ, ἀληθὲς λέγεις· ὥστ᾽, εἰ τοῦτο ὀρθῶς ἀπεδείχθη, ἐπὶ μὲν ἃ δεινὰ ἡγεῖται εἶναι, οὐδεὶς ἔρχεται· ἐπειδὴ τὸ ἥττω εἶναι ἑαυτοῦ εὑρέθη ἀμαθία οὖσα. Ὡμολόγει. Ἀλλὰ μὴν ἐπὶ ἅ γε θαῤῥοῦσι πάντες αὖ ἔρχονται, καὶ δειλοὶ καὶ ἀνδρεῖοι καὶ ταύτῃ γε ἐπὶ τὰ αὐτὰ ἔρχονται οἱ δειλοί τε καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. CXXII. Ἀλλὰ μέντοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, πᾶν γε τοὐναντίον ἐστὶν ἐπὶ ἃ οἵ τε δειλοὶ ἔρχονται καὶ οἱ ἀνδρεῖοι· αὐτίκα εἰς τὸν πόλεμον οἱ μὲν ἐθέλουσιν ἰέναι, οἱ δὲ οὐκ ἐθέλουσι. Πότερον, ἔφην ἐγώ, καλὸν ὂν ἰέναι, ἢ αἰσχρόν; Καλόν, ἔφη. Οὐκοῦν εἴπερ καλόν, καὶ ἀγαθὸν ὡμολογήσαμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν· τὰς γὰρ κα-

λὰς πράξεις ἁπάσας, ἀγαθὰς ὡμολογήσαμεν· Ἀληθῆ λέγεις, καὶ ἀεὶ ἔμοιγε δοκεῖ οὕτως. Ὀρθῶς γε, ἔφην ἐγώ. ἀλλὰ ποτέρους φῂς εἰς τὸν πόλεμον οὐκ ἐθέλειν ἰέναι, καλὸν ὂν καὶ ἀγαθόν; Τοὺς δειλούς, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, εἴπερ καλὸν καὶ ἀγαθόν, καὶ ἡδύ; Ὡμολόγηται γοῦν, ἔφη. Ἆρ' οὖν γιγνώσκοντες οἱ δειλοὶ οὐκ ἐθέλουσιν ἰέναι ἐπὶ τὸ κάλλιόν τε καὶ ἄμεινον καὶ ἥδιον; Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐὰν ὁμολογῶμεν, ἔφη, διαφθεροῦμεν τὰς ἔμπροσθεν ὁμολογίας. CXXIII. *Τί δ' ὁ ἀνδρεῖος; οὐκ ἐπὶ τὸ κάλλιόν τε καὶ ἄμεινον καὶ ἥδιον ἔρχεται; Ἀνάγκη, ἔφη, ὁμολογεῖν. Οὐκοῦν ὅλως οἱ ἀνδρεῖοι οὐκ αἰσχροὺς φόβους φοβοῦνται, ὅταν φοβῶνται, οὐδὲ αἰσχρὰ θάῤῥη θαῤῥοῦσιν; Ἀληθῆ, ἔφη. Εἰ δὲ μὴ αἰσχρά, ἆρ' οὐ καλά; Ὡμολόγει. Εἰ δὲ καλά, καὶ ἀγαθά; Ναί. Οὐκοῦν καὶ οἱ δειλοὶ καὶ οἱ θρασεῖς καὶ οἱ μαινόμενοι τοὐναντίον αἰσχρούς τε φόβους φοβοῦνται, καὶ αἰσχρὰ θάῤῥη θαῤῥοῦσιν; Ὡμολόγει. Θαῤῥοῦσι δὲ τὰ αἰσχρὰ καὶ κακὰ δι' ἄλλο τι ἢ δι' ἄγνοιαν καὶ ἀμαθίαν; Οὕτως ἔχει, ἔφη. Τί οὖν; τοῦτο δι' ὃ δειλοί εἰσιν οἱ δειλοί, δειλίαν ἢ ἀνδρίαν καλεῖς; Δειλίαν ἔγωγ', ἔφη. Δειλοὶ δὲ οὐ διὰ τὴν τῶν δεινῶν ἀμαθίαν ἐφάνησαν ὄντες; Καὶ πάνυ γ', ἔφη. Διὰ ταύτην ἄρα τὴν ἀμαθίαν δειλοί εἰσιν; Ὡμολόγει. Δι' ὃ δὲ δειλοί εἰσι, δειλία ὡμολογεῖτο παρὰ σοῦ; Ξυνέφη. Οὐκοῦν ἡ τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν ἀμαθία, δειλία ἂν εἴη; Ἐπένευσεν. Ἀλλὰ μήν, ἦν δ' ἐγώ, ἐναντίον ἀνδρία δειλίᾳ. Ἔφη. Οὐκοῦν ἡ*

τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν σοφία ἐναντία τῇ τούτων ἀμαθίᾳ ἐστί; Καὶ ἐνταῦθα ἔτι ἐπένευσεν. Ἡ δὲ τούτων ἀμαθία, δειλία; Πάνυ μόγις ἐνταῦθα ἐπένευσεν. Ἡ σοφία ἄρα τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν ἀνδρία ἐστὶν, ἐναντία οὖσα τῇ τούτων ἀμαθίᾳ; CXXIV. Οὐκέτι ἐνταῦθα οὔτ᾽ ἐπινεῦσαι ἠθέλησεν, ἐσίγα τε. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Τί δὴ, ὦ Πρωταγόρα, οὔτε σὺ φῂς ἃ ἐρωτῶ, οὔτε ἀπόφῃς; Αὐτός, ἔφη, πέρανον. Ἕν γ᾽, ἔφην ἐγὼ, μόνον ἐρόμενος ἔτι σέ, εἴ σοι ὥσπερ τοπρῶτον ἔτι δοκοῦσιν εἶναί τινες ἄνθρωποι ἀμαθέστατοι μέν, ἀνδρειότατοι δέ. Φιλονεικεῖν μοι ἔτι δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, τὸ ἐμὲ εἶναι τὸν ἀποκρινόμενον· χαριοῦμαί σοι, καὶ λέγω ὅτι ἐκ τῶν ὡμολογημένων ἀδύνατόν μοι δοκεῖ εἶναι. Οὔτοι, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἄλλου ἕνεκα ἐρωτῶ πάντα ταῦτα, ἢ σκέψασθαι βουλόμενος πῶς ποτ᾽ ἔχει τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς, καὶ τί ποτ᾽ ἐστὶν αὐτό, ἡ ἀρετή. οἶδα γὰρ ὅτι, τούτου φανεροῦ γενομένου, μάλιστα ἂν κατάδηλον γένοιτο ἐκεῖνο, περὶ οὗ ἐγώ τε καὶ σὺ μακρὸν λόγον ἑκάτερος ἀπετείναμεν, ἐγὼ μὲν λέγων ὡς οὐ διδακτὸν ἀρετή, σὺ δ᾽, ὡς διδακτόν. CXXV. Καί μοι δοκεῖ ἡμῶν ἡ ἄρτι ἔξοδος τῶν λόγων, ὥσπερ ἄνθρωπος, κατηγορεῖν τε καὶ καταγελᾶν, καί, εἰ φωνὴν λάβοι, εἰπεῖν ἂν ὅτι, Ἄτοποί γ᾽ ἐστέ, ὦ Σώκρατές τε καὶ Πρωταγόρα· σὺ μὲν λέγων, ὅτι οὐ διδακτόν ἐστιν ἡ ἀρετή, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν νῦν σεαυτῷ τἀναντία σπεύδεις, ἐπιχειρῶν ἀποδεῖξαι, ὡς πάντα χρήματά ἐστιν ἐπιστήμη, καὶ ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἡ σωφροσύνη, καὶ

ἡ ἀνδρία· ᾧ τρόπῳ μάλιστ᾽ ἂν διδακτὸν φανείη ἡ ἀρετή. εἰ μὲν γὰρ ἄλλο τι ἦν ἢ ἐπιστήμη ἡ ἀρετή, ὥςπερ Πρωταγόρας ἐπεχείρει λέγειν, σαφῶς οὐκ ἂν ἦν διδακτόν· νῦν δὲ εἰ φανήσεται ἐπιστήμη ὄν, ὡς σὺ σπεύδεις, ὦ Σώκρατες, θαυμάσιον ἔσται μὴ διδακτὸν ὄν· Πρωταγόρας δ᾽ αὖ διδακτὸν ὂν τότε ὑποθέμενος, νῦν τοὐναντίον ἔοικε σπεύδοντι, ὀλίγου πάντα μᾶλλον φανῆναι αὐτὸ ἢ ἐπιστήμην· καὶ οὕτως ἂν ἥκιστα εἴη διδακτόν. CXXVI. Ἐγὼ οὖν, ὦ Πρωταγόρα, πάντα ταῦτα καθορῶν ἄνω κάτω ταραττόμενα δεινῶς πᾶσαν προθυμίαν ἔχω καταφανῆ αὐτὰ γενέσθαι, καὶ βουλοίμην ἂν ταῦτα διεξελθόντας ἡμᾶς, ἐξελθεῖν καὶ ἐπὶ τὴν ἀρετὴν ὅ, τι ἐστί, καὶ πάλιν ἐπισκέψασθαι περὶ αὐτοῦ, εἴτε διδακτὸν εἴτε μὴ διδακτόν· μὴ πολλάκις ἡμᾶς ὁ Ἐπιμηθεὺς ἐκεῖνος καὶ ἐν τῇ σκέψει σφήλῃ ἐξαπατήσας, ὥςπερ καὶ ἐν τῇ διανομῇ ἠμέλησεν ἡμῶν, ὡς φῂς σύ. ἤρεσεν οὖν μοι καὶ ἐν τῷ μύθῳ ὁ Προμηθεὺς μᾶλλον τοῦ Ἐπιμηθέως, ᾧ χρώμενος ἐγὼ καὶ προμηθούμενος ὑπὲρ τοῦ βίου τοῦ ἐμαυτοῦ παντός, πάντα ταῦτα πραγματεύομαι· καί, εἰ σὺ ἐθέλοις, ὅπερ καὶ κατ᾽ ἀρχὰς ἔλεγον, μετὰ σοῦ ἂν ἥδιστα ταῦτα ξυνδιασκοποίην. Καὶ ὁ Πρωταγόρας Ἐγὼ μέν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐπαινῶ σου τὴν προθυμίαν καὶ τὴν διέξοδον τῶν λόγων· καὶ γὰρ οὔτε τἆλλα οἶμαι κακὸς εἶναι ἄνθρωπος, φθονερός τε ἥκιστ᾽ ἂν ἀνθρώπων. ἐπεὶ καὶ περὶ σοῦ πρὸς πολλοὺς δὴ εἴρηκα, ὅτι ὧν ἐντυγχάνω, πολὺ μάλιστα ἄγαμαι σέ, τῶν μὲν τηλικούτων

καὶ πάνυ· καὶ λέγω γε ὅτι οὐκ ἂν θαυμάζοιμι εἰ τῶν ἐλλογίμων γένοιο ἀνδρῶν ἐπὶ σοφίᾳ. καὶ περὶ τούτων δὲ εἰςαῦθις, ὅταν βούλῃ, διέξιμεν· νῦν δ' ὥρα ἤδη καὶ ἐπ' ἄλλο τι τρέπεσθαι. Ἀλλ', ἦν δ' ἐγώ, οὕτω χρὴ ποιεῖν, εἴ σοι δοκεῖ. καὶ γὰρ ἐμοὶ οἶπερ ἔφην ἰέναι πάλαι ὥρα, ἀλλὰ Καλλίᾳ τῷ καλῷ χαριζόμενος παρέμεινα. Ταῦτ' εἰπόντες καὶ ἀκούσαντες ἀπῆμεν.

Ι Π Π Ι Α Σ.

ΕΥΔΙΚΟΣ. Σὺ δὲ δὴ τί σιγᾷς, ὦ Σώκρατες, Ἱππίου τοσαῦτα ἐπιδειξαμένου, καὶ οὐχὶ ἢ ξυνεπαινεῖς τι τῶν εἰρημένων, ἢ καὶ ἐλέγχεις, εἴ τι σοὶ μὴ καλῶς δοκεῖ εἰρηκέναι; ἄλλως τε ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ λελείμμεθα, οἳ μάλιστ' ἂν ἀντιποιησαίμεθα μετεῖναι ἡμῖν τῆς ἐν φιλοσοφίᾳ διατριβῆς. ΣΩ. Καὶ μὴν, ὦ Εὔδικε, ἔστι γ' ἃ ἡδέως ἂν πυθοίμην Ἱππίου ὧν νῦν δὴ ἔλεγε περὶ Ὁμήρου· καὶ γὰρ τοῦ σοῦ πατρὸς Ἀπημάντου ἤκουον, ὅτι ἡ Ἰλιὰς κάλλιον εἴη ποίημα τῷ Ὁμήρῳ ἢ ἡ Ὀδύσσεια, τοσούτῳ δὲ κάλλιον, ὅσῳ ἀμείνων Ἀχιλλεὺς Ὀδυσσέως εἴη. ἑκάτερον γὰρ τῶν ποιημάτων, τὸ μὲν εἰς Ὀδυσσέα ἔφη πεποιῆσθαι, τὸ δ' εἰς Ἀχιλλέα. περὶ ἐκείνου οὖν ἡδέως ἂν εἰ βουλομένῳ ἐστὶν Ἱππίᾳ, ἀναπυθοίμην, ὅπως αὐτῷ δοκεῖ περὶ τοῖν ἀνδροῖν τούτοιν, πότερον ἀμείνω φησὶν εἶναι, ἐπειδὴ καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ παντοδαπὰ ἡμῖν ἐπιδέδεικται, καὶ περὶ ποιητῶν τε ἄλλων καὶ περὶ Ὁμήρου. II. ΕΥ. Ἀλλὰ δῆλον ὅτι οὐ

φθονήσει Ἱππίας, ἐάν τι αὐτὸν ἐρωτᾷς, ἀποκρίνεσθαι. ἢ γάρ, ὦ Ἱππία, ἐάν τι ἐρωτᾷ σε Σωκράτης, ἀποκρινῇ; ἢ πῶς ποιήσεις; ΙΠ. Καὶ γὰρ ἂν δεινὰ ποιοίην, ὦ Εὔδικε, εἰ Ὀλυμπίαζε μὲν εἰς τὴν τῶν Ἑλλήνων πανήγυριν, ὅταν τὰ Ὀλύμπια ᾖ, ἀεὶ ἐπανιὼν οἴκοθεν ἐξ Ἤλιδος, εἰς τὸ ἱερὸν παρέχω ἐμαυτὸν καὶ λέγοντα ὅ, τι ἂν τις βούληται ὧν ἄν μοι εἰς ἐπίδειξιν παρεσκευασμένον ᾖ, καὶ ἀποκρινόμενον τῷ βουλομένῳ ὅ, τι ἄν τις ἐρωτᾷ, νῦν δὲ τὴν Σωκράτους ἐρώτησιν φύγοιμι. ΣΩ. Μακάριόν γε, ὦ Ἱππία, πάθος πέπονθας, εἰ ἑκάστης Ὀλυμπιάδος οὕτως εὔελπις ὢν περὶ τῆς ψυχῆς εἰς σοφίαν, ἀφικνῇ εἰς τὸ ἱερόν, καὶ θαυμάσαιμ' ἂν εἴ τις τῶν περὶ τὸ σῶμα ἀθλητῶν οὕτως ἀφόβως τε καὶ πυκτευτικῶς ἔχων τῷ σώματι ἔρχεται αὐτόσε ἀγωνιούμενος, ὥςπερ σὺ φῂς τῇ διανοίᾳ. ΙΠ. Εἰκότως, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ τοῦτο πέπονθα. ἐξ οὗ γὰρ ἦργμαι Ὀλυμπιάσιν ἀγωνίζεσθαι, οὐδενὶ πώποτε κρείττονι εἰς οὐδὲν ἐμαυτοῦ ἐνέτυχον. III. ΣΩ. Καλόν γε λέγεις, ὦ Ἱππία, καὶ τῇ Ἠλείων πόλει τῆς σοφίας ἀνάθημα τὴν δόξαν εἶναι τὴν σήν, καὶ τοῖς γονεῦσι τοῖς σοῖς. ἀτὰρ τί δὴ λέγεις ἡμῖν περὶ τοῦ Ἀχιλλέως τε καὶ τοῦ Ὀδυσσέως; πότερον ἀμείνω καὶ κατὰ τί φῂς εἶναι; ἡνίκα μὲν γὰρ πολλοὶ ἔνδον ἦμεν, καὶ σὺ τὴν ἐπίδειξιν ἐποιοῦ, ἀπελείφθην σοῦ τῶν λεγομένων· ὤκνουν γὰρ ἐπανέρεσθαι, διότι ὄχλος τε πολὺς ἔνδον ἦν, καὶ μή σοι ἐμποδὼν εἴην ἐρωτῶν τῇ ἐπιδείξει. νυνὶ δὲ ἐπειδὴ ἐλάττους τε ἐσμὲν καὶ Εὔδικος

ὅδε κελεύει ἔρεσθαι, εἰπέ τε καὶ δίδαξον ἡμᾶς σαφῶς, τί ἔλεγες περὶ τούτοιν τοῖν ἀνδροῖν, πῶς διέκρινες αὐτούς. ΙΠ. Ἀλλ' ἐγώ σοι, ὦ Σώκρατες, ἐθέλω ἔτι σαφέστερον ἢ τότε διελθεῖν ἃ λέγω καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ ἄλλων. φημὶ γὰρ Ὅμηρον πεποιηκέναι ἄριστον μὲν ἄνδρα Ἀχιλλέα τῶν εἰς Τροίαν ἀφικομένων, σοφώτατον δὲ Νέστορα, πολυτροπώτατον δὲ Ὀδυσσέα. ΣΩ. Βαβαί, ὦ Ἱππία, ἆρ' ἄν τί μοι χαρίσαιο τοιόνδε, μή μου καταγελᾶν ἐὰν μόλις μανθάνω τὰ λεγόμενα καὶ πολλάκις ἀνερωτῶ· ἀλλά μοι πειρῶ πρᾴως τε καὶ εὐκόλως ἀποκρίνεσθαι. ΙΠ. Αἰσχρὸν γὰρ ἂν εἴη, ὦ Σώκρατες, εἰ ἄλλους μὲν αὐτὰ ταῦτα παιδεύω καὶ ἀξιῶ διὰ ταῦτα χρήματα λαμβάνειν, αὐτὸς δὲ ὑπὸ σοῦ ἐρωτώμενος, μὴ ξυγγνώμην τ' ἔχοιμι, καὶ πρᾴως ἀποκρινοίμην. IV. ΣΩ. Πάνυ καλῶς λέγεις. ἐγὼ γάρ τοι ἡνίκα μὲν ἄριστον τὸν Ἀχιλλέα ἔφησθα πεποιῆσθαι, ἐδόκουν σου μανθάνειν ὅ, τι ἔλεγες, καὶ ἡνίκα τὸν Νέστορα σοφώτατον· ἐπειδὴ δὲ τὸν Ὀδυσσέα εἶπες ὅτι πεποιηκὼς εἴη ὁ ποιητὴς πολυτροπώτατον, τοῦτο δ', ὥς γε πρὸς σὲ τἀληθῆ εἰρῆσθαι, παντάπασιν οὐκ οἶδ' ὅ, τι λέγεις· καί μοι εἰπέ, ἄν τι ἐνθένδε μᾶλλον μάθω· ὁ Ἀχιλλεὺς οὐ πολύτροπος τῷ Ὁμήρῳ πεποίηται; ΙΠ. Ἥκιστά γε, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ἁπλούστατος· ἐπεὶ καὶ ἐν λιταῖς ἡνίκα πρὸς ἀλλήλους ποιεῖ αὐτοὺς διαλεγομένους, λέγει αὐτῷ ὁ Ἀχιλλεὺς πρὸς τὸν Ὀδυσσέα,

Διογενὲς Λαερτιάδη πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
Χρὴ μὲν δὴ τὸν μῦθον ἀπηλεγέως ἀποειπεῖν,

Ὥςπερ δὴ φρονέω τε, καὶ ὡς τελέεσθαι ὀΐω.
Ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς ἀΐδαο πύλῃσιν,
Ὅς χ' ἕτερον μὲν κεύθῃ ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ εἴπῃ.
Αὐτὰρ ἐγὼν ἐρέω, ὡς καὶ τετελεσμένον ἔσται.

Ἐν τούτοις δηλοῖ τοῖς ἔπεσι τὸν τρόπον ἑκατέρου τοῦ ἀνδρός, ὡς ὁ μὲν Ἀχιλλεὺς εἴη ἀληθής τε καὶ ἁπλοῦς, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς πολύτροπός τε καὶ ψευδής· ποιεῖ γὰρ τὸν Ἀχιλλέα εἰς τὸν Ὀδυσσέα λέγοντα ταῦτα τὰ ἔπη. ΣΩ. Νῦν δή, ὦ Ἱππία, κινδυνεύω μανθάνειν ὃ λέγεις· τὸν πολύτροπον ψευδῆ λέγεις, ὥς γε φαίνεται. ΙΠ. Μάλιστα, ὦ Σώκρατες· τοιοῦτον γὰρ πεποίηκε τὸν Ὀδυσσέα Ὅμηρος πολλαχοῦ καὶ ἐν Ἰλιάδι καὶ ἐν Ὀδυσσείᾳ. ΣΩ. Ἐδόκει ἄρα, ὡς ἔοικεν, Ὁμήρῳ ἕτερος μὲν εἶναι ἀνὴρ ἀληθής, ἕτερος δὲ ψευδής, ἀλλ' οὐχ ὁ αὐτός. ΙΠ. Πῶς γὰρ οὐ μέλλει, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἦ καὶ σοὶ δοκεῖ αὐτῷ, ὦ Ἱππία; ΙΠ. Πάντων μάλιστα. καὶ γὰρ ἂν δεινὸν εἴη, εἰ μή. V. ΣΩ. Τὸν μὲν Ὅμηρον τοίνυν ἐάσωμεν, ἐπειδὴ καὶ ἀδύνατον ἐπανέρεσθαι, τί ποτε νοῶν ταῦτα ἐποίησε τὰ ἔπη· σὺ δ' ἐπειδὴ φαίνῃ ἀναδεχόμενος τὴν αἰτίαν καὶ σοὶ ξυνδοκεῖ ταῦτα ἅπερ φῂς Ὅμηρον λέγειν, ἀπόκριναι κοινῇ ὑπὲρ Ὁμήρου τε καὶ σαυτοῦ. ΙΠ. Ἔσται ταῦτα· ἀλλ' ἐρώτα ἔμβραχυ ὅ, τι βούλει. ΣΩ. Τοὺς ψευδεῖς λέγεις οἷον ἀδυνάτους τι ποιεῖν, ὥςπερ τοὺς κάμνοντας, ἢ δυνατούς τι ποιεῖν; ΙΠ. Δυνατοὺς ἔγωγε, καὶ μάλα σφόδρα, ἄλλα τε πολλὰ καὶ ἐξαπατᾶν ἀνθρώπους. ΣΩ. Δυνατοὶ μὲν δή, ὡς ἔοικεν, εἰσὶ κατὰ τὸν σὸν

λόγον καὶ πολύτροποι. ἦ γάρ; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Πολύτροποι δ' εἰσὶ καὶ ἀπατεῶνες ὑπὸ ἠλιθιότητος καὶ ἀφροσύνης, ἢ ὑπὸ πανουργίας καὶ φρονήσεώς τινος; ΙΠ. Ὑπὸ πανουργίας πάντων μάλιστα καὶ φρονήσεως. ΣΩ. Φρόνιμοι μὲν ἄρα εἰσίν, ὡς ἔοικε. ΙΠ. Ναὶ μὰ Δία, λίαν γε. ΣΩ. Φρόνιμοι δὲ ὄντες οὐκ ἐπίστανται ὅ, τι ποιοῦσιν, ἢ ἐπίστανται; ΙΠ. Καὶ μάλα καὶ σφόδρα ἐπίστανται· διὰ τοῦτο καὶ κακουργοῦσι. ΣΩ. Ἐπιστάμενοι δὲ ταῦτα ἃ ἐπίστανται, πότερον ἀμαθεῖς εἰσὶν ἢ σοφοί; ΙΠ. Σοφοὶ μὲν οὖν αὐτά γε ταῦτα ἐξαπατᾶν. VI. ΣΩ. Ἔχε δή, ἀναμνησθῶμεν τί ἐστιν ὃ λέγεις. τοὺς ψευδεῖς φῄς εἶναι δυνατοὺς καὶ φρονίμους καὶ ἐπιστήμονας καὶ σοφούς, εἰς ἅπερ ψευδεῖς; ΙΠ. Φημὶ γὰρ οὖν. ΣΩ. Ἄλλους δὲ τοὺς ἀληθεῖς τε καὶ ψευδεῖς, καὶ ἐναντιωτάτους ἀλλήλοις; ΙΠ. Λέγω ταῦτα. ΣΩ. Φέρε δή· τῶν μὲν δυνατῶν τινὲς καὶ σοφῶν, ὡς ἔοικεν, εἰσὶν οἱ ψευδεῖς, κατὰ τὸν σὸν λόγον. ΙΠ. Μάλιστά γε. ΣΩ. Ὅταν δὴ λέγῃς δυνατοὺς καὶ σοφοὺς εἶναι τοὺς ψευδεῖς εἰς αὐτὰ ταῦτα, πότερον λέγεις δυνατοὺς εἶναι ψεύδεσθαι ἐὰν βούλωνται, ἢ ἀδυνάτους εἰς ταῦτα ἅπερ ψεύδονται; ΙΠ. Δυνατοὺς ἔγωγε. ΣΩ. Ὡς ἐν κεφαλαίῳ ἄρα εἰρῆσθαι, οἱ ψευδεῖς εἰσὶ σοφοί τε καὶ δυνατοὶ ψεύδεσθαι. ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Ἀδύνατος ἄρα ψεύδεσθαι ἀνὴρ καὶ ἀμαθὴς οὐκ ἂν εἴη ψευδής; ΙΠ. Ἔχει οὕτω. ΣΩ. Δυνατὸς δ' ἐστὶν ἕκαστος ἄρα, ὃς ἂν ποιῇ τότε ὃ ἂν βούληται, ὅταν βούληται, οὐχ ὑπὸ νόσου, λέγω,

ἐξειργόμενος, οὐδὲ τῶν τοιούτων, ἀλλὰ ὥςπερ σὺ δυνατὸς εἶ γράψαι τοὐμὸν ὄνομα, ὅταν βούλῃ, οὕτω λέγω· ἆρ᾽ οὐχ ὃς ἂν οὕτως ἔχοι, καλεῖς σὺ δυνατόν; ΙΠ. Ναί. VII. ΣΩ. Λέγε δή μοι, ὦ Ἱππία, οὐ σὺ μέντοι ἔμπειρος εἶ λογισμῶν καὶ λογιστικῆς; ΙΠ. Πάντων μάλιστα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴ καί τίς σε ἔροιτο, τὰ τρὶς ἑπτακόσια ὁπόσος ἐστὶν ἀριθμός, εἰ βούλοιο, πάντων τάχιστα καὶ μάλιστα ἂν εἴπῃς τἀληθῆ περὶ τούτου; ΙΠ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἆρα ὅτι δυνατώτατός τε εἶ καὶ σοφώτατος κατὰ ταῦτα; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Πότερον οὖν σοφώτατός τε εἶ καὶ δυνατώτατος μόνον, ἢ καὶ ἄριστος ταῦτα ἅπερ δυνατώτατός τε καὶ σοφώτατος, τὰ λογιστικά; ΙΠ. Καὶ ἄριστος δήπου, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τὰ μὲν δὴ ἀληθῆ σὺ ἂν δυνατώτατα εἴποις περὶ τούτων· ἦ γάρ; ΙΠ. Οἶμαι ἔγωγε. ΣΩ. Τί δέ; τὰ ψευδῆ περὶ τῶν αὐτῶν τούτων; καί μοι, ὥςπερ τὰ πρότερα, γενναίως καὶ μεγαλοπρεπῶς ἀπόκριναι, ὦ Ἱππία. εἴ τίς σε ἔροιτο, τὰ τρὶς ἑπτακόσια πόσα ἐστί, πότερον σὺ ἂν μάλιστα ψεύδοιο, καὶ ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ψευδῆ λέγοις περὶ τούτων, βουλόμενος ψεύδεσθαι καὶ μηδέποτε ἀληθῆ ἀποκρίνεσθαι, ἢ ὁ ἀμαθὴς εἰς λογισμοὺς δύναιτ᾽ ἂν σοῦ μᾶλλον ψεύδεσθαι βουλομένου; ἢ ὁ μὲν ἀμαθὴς πολλάκις ἂν βουλόμενος ψευδῆ λέγειν, τἀληθῆ ἂν εἴποι ἄκων, εἰ τύχοι, διὰ τὸ μὴ εἰδέναι, σὺ δὲ ὁ σοφός, εἴπερ βούλοιο ψεύδεσθαι, ἀεὶ ἂν κατὰ τὰ αὐτὰ ψεύδοιο; ΙΠ. Ναί· οὕτως ἔχει ὡς σὺ λέγεις. ΣΩ. Ὁ ψευδὴς οὖν πό-

τερα περὶ μὲν τἆλλα ψευδής ἐστιν, οὐ μέντοι περὶ ἀριθμόν; οὐδὲ ἀριθμῶν ἂν ψεύσαιτο; ΙΠ. Καὶ ναὶ μὰ Δία περὶ ἀριθμόν. VIII. ΣΩ. Θῶμεν ἄρα καὶ τοῦτο, ὦ Ἱππία, περὶ λογισμόν τε καὶ ἀριθμὸν εἶναί τινα ἄνθρωπον ψευδῆ; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Τίς οὖν ἂν εἴη οὗτος; οὐχὶ δεῖ ὑπάρχειν αὐτῷ, εἴπερ μέλλει ψευδὴς ἔσεσθαι, ὡς σὺ ἄρτι ὡμολόγεις, δυνατὸν εἶναι ψεύδεσθαι; ὁ γὰρ ἀδύνατος ψεύδεσθαι, εἰ μέμνησαι, ὑπὸ σοῦ ἐλέγετο ὅτι οὐκ ἄν ποτε ψευδὴς γένοιτο. ΙΠ. Ἀλλὰ μέμνημαι, καὶ ἐλέχθη οὕτως. ΣΩ. Οὐκοῦν ἄρτι ἐφάνης σὺ δυνατώτατος ὢν ψεύδεσθαι περὶ λογισμόν; ΙΠ. Ναί, ἐλέχθη γέ τοι καὶ τοῦτο. ΣΩ. Ἆρ' οὖν καὶ δυνατώτατος εἶ ἀληθῆ λέγειν περὶ λογισμῶν; ΙΠ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ αὐτὸς ψευδῆ καὶ ἀληθῆ λέγειν περὶ λογισμῶν δυνατώτατος; οὗτος δ' ἐστὶν ὁ ἀγαθὸς περὶ τούτων, ὁ λογιστικός; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Τίς οὖν ψευδὴς περὶ λογισμῶν γίγνεται, ὦ Ἱππία, ἄλλος, ἢ ὁ ἀγαθός; ὁ αὐτὸς γὰρ καὶ δυνατός· οὗτος δὲ καὶ ἀληθής. ΙΠ. Φαίνεται. ΣΩ. Ὁρᾷς οὖν ὅτι ὁ αὐτὸς ψευδής γε καὶ ἀληθὴς περὶ τούτων, καὶ οὐδὲν ἀμείνων ὁ ἀληθὴς τοῦ ψευδοῦς; ὁ αὐτὸς γὰρ δή που ἐστὶ καὶ οὐκ ἐναντιότητα ἔχει, ὥσπερ σὺ ᾤου ἄρτι. ΙΠ. Οὐ φαίνεται ἐνταῦθά γε. ΣΩ. Βούλει οὖν σκεψώμεθα καὶ ἄλλοθι; ΙΠ. Εἰ ἄλλως γε σὺ βούλει. IX. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ γεωμετρίας ἔμπειρος εἶ; ΙΠ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τί οὖν; οὐ καὶ ἐν γεωμετρίᾳ οὕτως ἔχει; ὁ αὐτὸς δυνατώτατος ψεύδεσθαι καὶ ἀληθῆ λέγειν περὶ τῶν

διαγραμμάτων, ὁ γεωμετρικός; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Περὶ ταῦτα οὖν ἀγαθὸς ἄλλος τις, ἢ οὗτος; ΙΠ. Οὐκ ἄλλος. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ ἀγαθὸς καὶ σοφὸς γεωμέτρης δυνατώτατός γε ἀμφότερα; καὶ εἴπερ τις ἄλλος ψευδὴς περὶ διαγράμματα, οὗτος ἂν εἴη, ὁ ἀγαθός· οὗτος γὰρ δυνατός· ὁ δὲ κακὸς ἀδύνατος ἦν ψεύδεσθαι· ὥστε οὐκ ἂν γένοιτο ψευδὴς ὁ μὴ δυνάμενος ψεύδεσθαι, ὡς ὡμολόγηται. ΙΠ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Ἔτι τοίνυν καὶ τὸν τρίτον ἐπισκεψώμεθα, τὸν ἀστρονόμον, ἧς αὖ σὺ τέχνης ἔτι μᾶλλον ἐπιστήμων οἴει εἶναι, ἢ τῶν ἔμπροσθεν. ἦ γάρ, ὦ Ἱππία; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἐν ἀστρονομίᾳ ταὐτὰ ταῦτά ἐστιν. ΙΠ. Εἰκός γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Καὶ ἐν ἀστρονομίᾳ ἄρα εἴπερ τις καὶ ἄλλος ψευδής, ὁ ἀγαθὸς ἀστρονόμος ψευδὴς ἔσται, ὁ δυνατὸς ψεύδεσθαι· οὐ γὰρ ὅγε ἀδύνατος· ἀμαθὴς γάρ. ΙΠ. Φαίνεται οὕτως. ΣΩ. Ὁ αὐτὸς ἄρα καὶ ἐν ἀστρονομίᾳ ἀληθής τε καὶ ψευδὴς ἔσται. ΙΠ. Ἔοικεν. X. ΣΩ. Ἴθι δή, ὦ Ἱππία, ἀνέδην οὑτωσὶ ἐπίσκεψαι κατὰ πασῶν τῶν ἐπιστημῶν, εἴπου ἔστιν ἄλλως ἔχον ἢ οὕτως. πάντως δὲ πλείστας τέχνας πάντων σοφώτατος εἶ ἀνθρώπων, ὡς ἐγώ ποτέ σου ἤκουον μεγαλαυχουμένου, πολλὴν σοφίαν καὶ ζηλωτὴν σαυτοῦ διεξιόντος ἐν ἀγορᾷ ἐπὶ ταῖς τραπέζαις. ἔφησθα δὲ ἀφικέσθαι ποτὲ εἰς Ὀλυμπίαν, ἃ εἶχες περὶ τὸ σῶμα ἅπαντα, σαυτοῦ ἔργα ἔχων, πρῶτον μέν, δακτύλιον (ἐντεῦθεν γὰρ ἤρχου), ὃν εἶχες, σαυτοῦ ἔχειν ἔργον, ὡς ἐπιστάμενος δακτυλίους γλύφειν, καὶ ἄλλην σφραγῖ-

δα, σὸν ἔργον, καὶ στλεγγίδα, καὶ λήκυθον, ἃ αὐτὸς εἰργάσω· ἔπειτα ὑποδήματα, ἃ εἶχες, ἔφησθα αὐτὸς σκυτοτομῆσαι, καὶ τὸ ἱμάτιον ὑφῆναι καὶ τὸν χιτωνίσκον· καὶ (ὅ γε πᾶσιν ἔδοξεν ἀτοπώτατον καὶ σοφίας πλείστης ἐπίδειγμα) ἔτι δὲ τὴν ζώνην ἔφησθα τοῦ χιτωνίσκου ἣν εἶχες, εἶναι μὲν οἷαι αἱ Περσικαὶ τῶν πολυτελῶν, ταύτην δὲ αὐτὸς πλέξαι. πρὸς δὲ τούτοις ποιήματα ἔχων ἐλθεῖν, καὶ ἔπη καὶ τραγῳδίας, καὶ διθυράμβους, καὶ καταλογάδην πολλοὺς λόγους καὶ παντοδαποὺς ξυγκειμένους· καὶ περὶ τῶν τεχνῶν δὴ ὧν ἄρτι ἐγὼ ἔλεγον ἐπιστήμων ἀφικέσθαι διαφερόντως τῶν ἄλλων, καὶ περὶ ῥυθμῶν καὶ ἁρμονιῶν καὶ γραμμάτων ὀρθότητος· καὶ ἄλλα ἔτι πρὸς τούτοις πάνυ πολλά, ὡς ἐγὼ δοκῶ μνημονεύειν· καίτοι τό γε μνημονικὸν ἐπελαθόμην σου, ὡς ἔοικε, τέχνημα, ἐν ᾧ σὺ οἴει λαμπρότατος εἶναι· οἶμαι δὲ καὶ ἄλλα πάμπολλα ἐπιλελῆσθαι. XI. Ἀλλ' ὅπερ ἐγὼ λέγω, καὶ εἰς τὰς σαυτοῦ βλέψας τέχνας, (ἱκαναὶ δέ,) καὶ εἰς τὰς τῶν ἄλλων, εἰπέ μοι ἐάν που εὕρῃς ἐκ τῶν ὁμολογημένων ἐμοί τε καὶ σοί, ὅπου ἐστὶν ὁ μὲν ἀληθής, ὁ δὲ ψευδής, χωρίς, καὶ οὐχ ὁ αὐτὸς ἐν ᾗ τινι βούλει σοφίᾳ τοῦτο σκέψαι, ἢ πανουργίᾳ, ἢ ὁτιοῦν χαίρεις ὀνομάζειν; ἀλλ' οὐχ εὑρήσεις, ὦ ἑταῖρε· οὐ γάρ ἐστιν· ἐπεὶ σὺ εἰπέ. ΙΠ. Ἀλλ' οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες, νῦν γε οὕτω. ΣΩ. Οὐδέ γε ἕξεις, ὡς ἐγὼ οἶμαι. εἰ δ' ἐγὼ ἀληθῆ λέγω, μέμνησαι ὃ ἡμῖν ξυμβαίνει ἐκ τοῦ λόγου, ὦ Ἱππία. ΙΠ. Οὐ πάνυ τι ἐννοῶ, ὦ Σώκρατες, ὃ λέγεις. ΣΩ. Νυνὶ

γὰρ ἴσως οὐ χρῇ τῷ μνημονικῷ τεχνήματι· δῆλον γὰρ ὅτι οὐκ οἴει δεῖν· ἀλλ' ἐγώ σε ὑπομνήσω. οἶσθα ὅτι τὸν μὲν Ἀχιλλέα ἔφησθα ἀληθῆ εἶναι, τὸν δὲ Ὀδυσσέα ψευδῆ καὶ πολύτροπον; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Νῦν οὖν αἰσθάνῃ ὅτι ἀναπέφανται ὁ αὐτὸς ὢν ψευδής τε καὶ ἀληθής; ὥστε εἰ ψευδὴς ὁ Ὀδυσσεὺς ἦν, καὶ ἀληθὴς γίγνεται, καὶ εἰ ἀληθὴς ὁ Ἀχιλλεύς, καὶ ψευδής, καὶ οὐ διάφοροι ἀλλήλων οἱ ἄνδρες οὐδ' ἐναντίοι, ἀλλ' ὅμοιοι. ΙΠ. Ὦ Σώκρατες, ἀεί σύ τινας τοιούτους πλέκεις λόγους, καὶ ἀπολαμβάνων ὃ ἂν ᾖ δυσχερέστατον τοῦ λόγου, τούτου ἔχῃ κατὰ σμικρὸν εφαπτόμενος, καὶ οὐχ ὅλῳ ἀγωνίζῃ τῷ πράγματι, περὶ ὅτου ἂν ὁ λόγος ᾖ· ἐπεὶ καὶ νῦν, ἐὰν βούλῃ, ἐπὶ πολλῶν τεκμηρίων ἀποδείξω σοι ἱκανῷ λόγῳ, Ὅμηρον Ἀχιλλέα πεποιηκέναι ἀμείνω Ὀδυσσέως καὶ ἀψευδῆ, τὸν δὲ δολερόν τε καὶ πολλὰ ψευδόμενον καὶ χείρω Ἀχιλλέως. εἰ δὲ βούλει σὺ αὖ, ἀντιπαράβαλλε λόγον παρὰ λόγον, ὡς ὁ ἕτερος ἀμείνων ἐστί, καὶ μᾶλλον εἴσονται οὗτοι, ὁπότερος ἄμεινον λέγει.

XII. ΣΩ. Ὦ Ἱππία, ἐγώ τοι οὐκ ἀμφισβητῶ, μὴ οὐχί σε εἶναι σοφώτερον ἢ ἐμέ, ἀλλ' ἀεὶ εἴωθα, ἐπειδάν τις λέγῃ τι, προσέχειν τὸν νοῦν· ἄλλως τε καὶ ἐπειδάν μοι δοκῇ σοφὸς εἶναι ὁ λέγων, καὶ ἐπιθυμῶν μαθεῖν ὅ, τι λέγει, διαπυνθάνομαι καὶ ἐπανασκοπῶ καὶ ξυμβιβάζω τὰ λεγόμενα, ἵνα μάθω· ἐὰν δὲ φαῦλος δοκῇ μοι εἶναι ὁ λέγων, οὔτε ἐπανερωτῶ, οὔτε μοι μέλει περὶ ὧν λέγει. καὶ γνώσῃ τούτῳ, οὓς ἂν ἐγὼ ἡγῶμαι σοφοὺς εἶναι· εὑρήσεις γάρ με λιπαρῆ ὄντα

περὶ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τούτου καὶ πυνθανόμενον παρ᾽ αὐτοῦ, ἵνα μαθών τι ὠφεληθῶ. ἐπεὶ καὶ νῦν ἐννενόηκά σου λέγοντος ὅτι ἐν τοῖς ἔπεσιν, οἷς σὺ ἄρτι ἔλεγες ἐνδεικνύμενος τὸν Ἀχιλλέα εἰς τὸν Ὀδυσσέα λέγειν, ὡς ἀλαζόνα ὄντα, ἄτοπόν μοι δοκεῖ εἶναι εἰ σὺ ἀληθῆ λέγεις· ὅτι ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς οὐδαμοῦ φαίνεται ψευσάμενος, ὁ πολύτροπος, ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς πολύτροπός τις φαίνεται κατὰ τὸν σὸν λόγον· ψεύδεται γοῦν. προειπὼν γὰρ ταῦτα τὰ ἔπη, ἅπερ καὶ σὺ εἶπες ἄρτι,

Ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς ἀΐδαο πύλῃσιν,
Ὅς χ᾽ ἕτερον μὲν κεύθῃ ἐνὶ φρεσίν, ἄλλα δὲ εἴπῃ,

ὀλίγον ὕστερον λέγει ὡς οὔτ᾽ ἂν ἀναπεισθείη ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως τε καὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος, οὔτε μένοι τοπαράπαν ἐν τῇ Τροίᾳ, ἀλλ᾽

Αὔριον ἱρὰ Διῒ ῥέξας, φησί, καὶ πᾶσι θεοῖσι,
Νηήσας εὖ νῆας, ἐπὴν ἅλαδε προερύσσω,
Ὄψεαι, αἴκ᾽ ἐθέλῃσθα, καὶ αἴ κέν τοι τὰ μεμήλῃ,
Ἦρι μάλ᾽ Ἑλλήσποντον ἐπ᾽ ἰχθυόεντα πλεούσας
Νῆας ἐμάς, ἐν δ᾽ ἄνδρας ἐρεσσέμεναι μεμαῶτας.
Εἰ δέ κεν εὐπλοΐην δῴη κλυτὸς Ἐννοσίγαιος,
Ἤματί κεν τριτάτῳ Φθίην ἐρίβωλον ἱκοίμην.

Ἔτι δὲ πρότερον τούτων πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα λοιδορούμενος εἶπε,

Νῦν δ᾽ εἶμι Φθίηνδ᾽, ἐπειὴ πολὺ λώϊόν ἐστιν
Οἴκαδ᾽ ἴμεν σὺν νηυσὶ κορωνίσιν· οὐδέ σ᾽ ὀΐω
Ἐνθάδ᾽, ἄτιμος ἐών, ἄφενος καὶ πλοῦτον ἀφύξειν.

Ταῦτα εἰπών, τοτὲ μὲν ἐναντίον τῆς στρατιᾶς πάσης,

τοτὲ δὲ πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ ἑταίρους, οὐδαμοῦ φαίνεται οὔτε παρασκευασάμενος, οὔτ' ἐπιχειρήσας καθέλκειν τὰς ναῦς, ὡς ἀποπλευσούμενος οἴκαδε, ἀλλὰ πάνυ γενναίως ὀλιγωρῶν τοῦ τἀληθῆ λέγειν. ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Ἱππία, καὶ ἐξαρχῆς σε ἠρόμην, ἀπορῶν ὁπότερος τούτοιν τοῖν ἀνδροῖν ἀμείνων πεποίηται τῷ ποιητῇ, καὶ ἡγούμενος ἀμφοτέρω ἀρίστω εἶναι καὶ δύςκριτον ὁπότερος ἀμείνων εἴη, καὶ περὶ ψεύδους καὶ ἀληθείας καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς· ἀμφοτέρω γὰρ καὶ κατὰ τοῦτο παραπλησίω ἐστόν. XIII. ΙΠ. Οὐ γὰρ καλῶς σκοπεῖς, ὦ Σώκρατες. ἃ μὲν γὰρ ὁ Ἀχιλλεὺς ψεύδεται, οὐκ ἐξ ἐπιβουλῆς φαίνεται ψευδόμενος, ἀλλ' ἄκων, διὰ τὴν ξυμφορὰν τὴν τοῦ στρατοπέδου ἀναγκασθεὶς καταμεῖναι καὶ βοηθῆσαι· ἃ δὲ ὁ Ὀδυσσεύς, ἑκών τε καὶ ἐξ ἐπιβουλῆς. ΣΩ. Ἐξαπατᾷς με, ὦ φίλτατε Ἱππία, καὶ αὐτὸς τὸν Ὀδυσσέα μιμῇ. ΙΠ. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες. λέγεις δὴ τί καὶ πρὸς τί; ΣΩ. Ὅτι οὐκ ἐξ ἐπιβουλῆς φῂς τὸν Ἀχιλλέα ψεύδεσθαι, ὃς ἦν οὕτω γόης καὶ ἐπίβουλος πρὸς τὴν ἀλαζονείαν (ὡς πεποίηκεν Ὅμηρος) ὥςτε καὶ τοῦ Ὀδυσσέως τοσοῦτον φαίνεται φρονεῖν πλέον, πρὸς τὸ ῥᾳδίως λανθάνειν αὐτὸν ἀλαζονευόμενος, ὥςτε ἐναντίον αὐτοῦ αὐτὸς ἑαυτῷ ἐτόλμα ἐναντία λέγειν, καὶ ἐλάνθανε τὸν Ὀδυσσέα. οὐδὲν γοῦν φαίνεται εἰπὼν πρὸς αὐτὸν ὡς μὴ αἰσθανόμενος αὐτοῦ ψευδομένου ὁ Ὀδυσσεύς. ΙΠ. Ποῖα δὴ ταῦτα λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οὐκ οἶσθα ὅτι λέγων, [ὕστερον ἢ ὡς πρὸς τὸν Ὀδυσσέα ἔφη] ἅμα τῇ ἠοῖ ἀποπλευσεῖσθαι, πρὸς τὸν Αἴαν-

τα δὲ οὐκ αὖ φησιν ἀποπλευσεῖσθαι, ἀλλὰ ἄλλα λέγει. ΙΠ. Ποῦ δή; ΣΩ. Ἐν οἷς λέγει,

Οὐ γὰρ πρὶν πολέμοιο μεθήσομαι αἱματόεντος,
Πρίν γ' υἱὸν Πριάμοιο δαΐφρονος Ἕκτορα δῖον
Μυρμιδόνων ἐπί τε κλισίας καὶ νῆας ἱκέσθαι,
Κτείνοντ' Ἀργείους, κατά τε σμῆξαι πυρὶ νῆας.
Ἀμφὶ δέ μιν τῇ 'μῇ κλισίῃ καὶ νηΐ μελαίνῃ
Ἕκτορα καὶ μεμαῶτα μάχης σχήσεσθαι ὀΐω.

XIV. Σὺ δὴ οὖν, ὦ Ἱππία, πότερον οὕτως ἐπιλήσμονα οἴει εἶναι τὸν τῆς Θέτιδός τε καὶ ὑπὸ τοῦ σοφωτάτου Χείρωνος πεπαιδευμένον, ὥςτε ὀλίγον πρότερον λοιδοροῦντα τοὺς ἀλαζόνας τῇ ἐσχάτῃ λοιδορίᾳ, αὐτὸν παραχρῆμα πρὸς μὲν τὸν Ὀδυσσέα φάναι ἀποπλευσεῖσθαι, πρὸς δὲ τὸν Αἴαντα, μενεῖν, ἀλλ' οὐκ ἐπιβουλεύοντά τε καὶ ἡγούμενον ἀρχαῖον εἶναι τὸν Ὀδυσσέα, καὶ αὐτοῦ αὐτῷ τούτῳ τῷ τεχνάζειν τε καὶ ψεύδεσθαι περιέσεσθαι; ΙΠ. Οὔκουν ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ταῦτα ὑπὸ εὐηθίας ἀναπεισθεὶς πρὸς τὸν Αἴαντα ἄλλα εἶπεν ἢ πρὸς τὸν Ὀδυσσέα· ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἅ τε ἀληθῆ λέγει, ἐπιβουλεύσας ἀεὶ λέγει, καὶ ὅσα ψεύδεται, ὡςαύτως. ΣΩ. Ἀμείνων ἄρ' ἐστίν, ὡς ἔοικεν, ὁ Ὀδυσσεὺς Ἀχιλλέως. ΙΠ. Ἥκιστά γε δήπου, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τί δέ; οὐκ ἄρτι ἐφάνησαν οἱ ἑκόντες ψευδόμενοι βελτίους ἢ οἱ ἄκοντες; ΙΠ. Καὶ πῶς ἄν, ὦ Σώκρατες, οἱ ἑκόντες ἀδικοῦντες, καὶ ἑκόντες ἐπιβουλεύσαντες καὶ κακὰ ἐργασάμενοι, βελτίους ἂν εἶεν τῶν ἀκόντων; οἷς πολλὴ δοκεῖ ξυγγνώμη εἶναι, ἐὰν μὴ εἰδώς τις ἀδι-

κήσῃ, ἢ ψεύσηται, ἢ ἄλλο τι κακὸν ποιήσῃ· καὶ οἱ νόμοι δήπου πολὺ χαλεπώτεροί εἰσι τοῖς ἑκοῦσι κακὰ ἐργαζομένοις καὶ ψευδομένοις, ἢ τοῖς ἄκουσιν. XV. ΣΩ. Ὁρᾷς, ὦ Ἱππία, ὅτι ἐγὼ ἀληθῆ λέγω, λέγων ὡς λιπαρής εἰμι πρὸς τὰς ἐρωτήσεις τῶν σοφῶν, καὶ κινδυνεύω ἓν μόνον ἔχειν τοῦτο ἀγαθόν, τἆλλα ἔχων πάνυ γε φαῦλα. τῶν μὲν γὰρ πραγμάτων ᾗ ἔχει ἔσφαλμαι, καὶ οὐκ οἶδ᾽ ὅπη ἐστί· τεκμήριον δέ μοι τούτου ἱκανόν, ὅτι, ἐπειδὰν ξυγγένωμαί τῳ ὑμῶν τῶν εὐδοκιμούντων ἐπὶ σοφίᾳ, καὶ οἷς οἱ Ἕλληνες πάντες μάρτυρές εἰσι τῆς σοφίας, φαίνομαι οὐδὲν εἰδώς· οὐδὲν γάρ μοι δοκεῖ τῶν αὐτῶν καὶ ὑμῖν, ὡς ἔπος εἰπεῖν. καίτοι τί μεῖζον ἀμαθίας τεκμήριον, ἢ ἐπειδάν τις σοφοῖς ἀνδράσι διαφέρηται; ἓν δὲ τοῦτο θαυμάσιον ἔχω ἀγαθόν, ὅ με σώζει· οὐ γὰρ αἰσχύνομαι μανθάνων, ἀλλὰ πυνθάνομαι καὶ ἐρωτῶ, καὶ χάριν πολλὴν ἔχω τῷ ἀποκρινομένῳ, καὶ οὐδένα πώποτε ἀπεστέρησα χάριτος. οὐ γὰρ πώποτε ἔξαρνος ἐγενόμην μαθών τι, ἐμαυτοῦ ποιούμενος τὸ μάθημα εἶναι ὡς εὕρημα, ἀλλ᾽ ἐγκωμιάζω τὸν διδάξαντά με ὡς σοφὸν ὄντα, ἀποφαίνων ἃ ἔμαθον παρ᾽ αὐτοῦ. καὶ δὴ καὶ νῦν, ἃ σὺ λέγεις, οὐχ ὁμολογῶ σοι, ἀλλα διαφέρομαι πάνυ σφόδρα, καὶ τοῦτ᾽ εὖ οἶδα ὅτι δι᾽ ἐμὲ γίγνεται, ὅτι τοιοῦτός εἰμι, οἷός πέρ εἰμι, ἵνα μηδὲν ἐμαυτὸν μεῖζον εἴπω. ἐμοὶ γὰρ φαίνεται, ὦ Ἱππία, πᾶν τοὐναντίον ἢ ὃ σὺ λέγεις· οἱ βλάπτοντες τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀδικοῦντες καὶ ψευδόμενοι καὶ ἐξαπατῶντες καὶ ἁμαρτάνοντες ἑκόντες, ἀλλὰ μὴ

ἄκοντες, βελτίους εἶναι ἢ οἱ ὄκοντες· ἐνίοτε μέντοι καὶ τοὐναντίον δοκεῖ μοι τούτων, καὶ πλανῶμαι περὶ ταῦτα, δηλονότι διὰ τὸ μὴ εἰδέναι. νυνὶ δὲ ἐν τῷ παρόντι μοι ὥςπερ καταβολὴ περιελήλυθεν, καὶ δοκοῦσί μοι οἱ ἑκόντες ἐξαμαρτάνοντες περί τι βελτίους εἶναι τῶν ἀκόντων· αἰτιῶμαι δὲ τοῦ νῦν παρόντος παθήματος τοὺς ἔμπροσθεν λόγους αἰτίους εἶναι, ὥςτε φαίνεσθαι νῦν ἐν τῷ παρόντι τοὺς ἄκοντας τούτων ἕκαστα ποιοῦντας πονηροτέρους ἢ τοὺς ἑκόντας. σὺ οὖν χάρισαι, καὶ μὴ φθονήσῃς ἰάσασθαι τὴν ψυχήν μου· πολὺ γάρ τοι μεῖζόν με ἀγαθὸν ἐργάσῃ, ἀμαθίας παύσας τὴν ψυχήν, ἢ νόσου τὸ σῶμα. μακρὸν μὲν οὖν λόγον εἰ ἐθέλεις, προλέγω σοι ὅτι οὐκ ἄν με ἰάσαιο· (οὐ γάρ ἂν ἀκολουθήσαιμι·) ὥςπερ δὲ ἄρτι εἰ θέλεις μοι ἀποκρίνεσθαι, πάνυ ὀνήσεις· οἶμαι δὲ οὐδ᾽ αὐτὸν σὲ βλαβήσεσθαι. δικαίως δ᾽ ἂν καὶ σὲ παρακαλοίην, ὦ παῖ Ἀπημάντου· σὺ γάρ με ἐπῆρας Ἱππίᾳ διαλέγεσθαι· καὶ νῦν, ἐὰν μή μοι ἐθέλῃ Ἱππίας ἀποκρίνεσθαι, δέου αὐτοῦ περὶ ἐμοῦ. ΕΥ. Ἀλλ᾽, ὦ Σώκρατες, οἶμαι οὐδὲν δεήσεσθαι Ἱππίαν τῆς ἡμετέρας δεήσεως· οὐ γὰρ τοιαῦτα αὐτῷ ἐστι τὰ προειρημένα, ἀλλ᾽ ὅτι οὐδενὸς ἂν φύγοι ἀνδρὸς ἐρώτησιν. ἦ γάρ, ὦ Ἱππία, οὐ ταῦτα ἦν ἃ ἔλεγες; ΙΠ. Ἔγωγε. ἀλλὰ Σωκράτης, ὦ Εὔδικε, ἀεὶ ταράττει ἐν τοῖς λόγοις καὶ ἔοικεν ὥςπερ κακουργοῦντι. ΣΩ. Ὦ βέλτιστε Ἱππία, οὔτι ἑκών γε ταῦτα ποιῶ (σοφὸς γὰρ ἂν ἦν καὶ δεινός, κατὰ τὸν σὸν λόγον) ἀλλὰ ἄκων· ὥςτε μοι ξυγγνώ-

μην ἔχε· φῂς γὰρ αὖ δεῖν, ὃς ἂν κακουργῇ ἄκων, ξυγγνώμην ἔχειν. ΕΥ. Καὶ μηδαμῶς γε, ὦ Ἱππία, ἄλλως ποίει, ἀλλὰ καὶ ἡμῶν ἕνεκα καὶ τῶν προειρημένων σοι λόγων ἀποκρίνου ἃ ἄν σε ἐρωτᾷ Σωκράτης. ΙΠ. Ἀλλ' ἀποκρινοῦμαι, σοῦ γε δεομένου· ἀλλ' ἐρώτα ὅ, τι βούλει. XVI. ΣΩ. Καὶ μὴν σφόδρα γε ἐπιθυμῶ, ὦ Ἱππία, διασκέψασθαι τὸ νῦν δὴ λεγόμενον, πότεροι ποτὲ ἀμείνους, οἱ ἑκόντες ἢ οἱ ἄκοντες ἁμαρτάνοντες· οἶμαι οὖν ἐπὶ τὴν σκέψιν ὀρθότατ' ἂν ὧδε ἐλθεῖν· ἀλλ' ἀπόκριναι. καλεῖς τινὰ δρομέα ἀγαθόν; ΙΠ. Ἔγωγε. ΣΩ. Καὶ κακόν; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀγαθὸς μὲν ὁ εὖ θέων, κακὸς δ' ὁ κακῶς; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ βραδέως θέων κακῶς θεῖ, ὁ δὲ ταχέως, εὖ; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Ἐν δρόμῳ μὲν ἄρα καὶ τῷ θεῖν τάχος μὲν ἀγαθόν, βραδυτὴς δὲ κακόν; ΙΠ. Ἀλλὰ τί μέλλει; ΣΩ. Πότερος οὖν ἀμείνων δρομεύς; ὁ ἑκὼν βραδέως θέων, ἢ ὁ ἄκων; ΙΠ. Ὁ ἑκών. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ ποιεῖν τι ἐστὶ τὸ θεῖν; ΙΠ. Ποιεῖν μὲν οὖν. ΣΩ. Εἰ δὲ ποιεῖν, οὐ καὶ ἐργάζεσθαί τι; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Ὁ κακῶς ἄρα θέων, κακὸν καὶ αἰσχρὸν ἐν δρόμῳ τοῦτο ἐργάζεται; ΙΠ. Κακόν· πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Κακῶς δὲ θεῖ ὁ βραδέως θέων; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ μὲν ἀγαθὸς δρομεὺς ἑκὼν τὸ κακὸν τοῦτο ἐργάζεται καὶ τὸ αἰσχρόν, ὁ δὲ κακὸς ἄκων; ΙΠ. Ἔοικέ γε. ΣΩ. Ἐν δρόμῳ μὲν ἄρα πονηρότερος ὁ ἄκων κακὰ ἐργαζόμενος ἢ ὁ ἑκών. ΙΠ. Ἐν δρόμῳ γε. ΣΩ. Τί δ' ἐν πάλῃ; πότερος παλαιστὴς ἀμείνων, ὁ ἑκὼν

πίπτων, ἢ ὁ ἄκων; ΙΠ. Ὁ ἑκὼν ἔοικε. ΣΩ. Πονηρότερον δὲ καὶ αἴσχιον ἐν πάλῃ τὸ πίπτειν, ἢ τὸ καταβάλλειν; ΙΠ. Τὸ πίπτειν. ΣΩ. Καὶ ἐν πάλῃ ἄρα ὁ ἑκὼν τὰ πονηρὰ καὶ αἰσχρὰ ἐργαζόμενος, βελτίων παλαιστὴς ἢ ὁ ἄκων. ΙΠ. Ἔοικε. ΣΩ. Τί δὲ ἐν τῇ ἄλλῃ πάσῃ τῇ τοῦ σώματος χρείᾳ; οὐχ ὁ βελτίων τὸ σῶμα δύναται ἀμφότερα ἐργάζεσθαι, καὶ τὰ ἰσχυρὰ καὶ τὰ ἀσθενῆ, καὶ τὰ αἰσχρὰ καὶ τὰ καλά; ὥστε ὅταν κατὰ τὸ σῶμα πονηρὰ ἐργάζηται, ἑκὼν ἐργάζεται ὁ βελτίων τὸ σῶμα, ὁ δὲ πονηρότερος, ἄκων. ΙΠ. Ἔοικε καὶ κατὰ τὴν ἰσχὺν οὕτως ἔχειν. ΣΩ. Τί δὲ κατ' εὐσχημοσύνην, ὦ Ἱππία; οὐ τοῦ βελτίονος σώματός ἐστιν ἑκόντος τὰ αἰσχρὰ καὶ πονηρὰ σχήματα σχηματίζειν, τοῦ δὲ πονηροτέρου, ἄκοντος; ἢ πῶς σοι δοκεῖ; ΙΠ. Οὕτω. ΣΩ. Καὶ ἀσχημοσύνη ἄρα ἡ μὲν ἑκούσιος πρὸς ἀρετῆς ἐστὶν, ἡ δὲ ἀκούσιος, πρὸς πονηρίας σώματος. ΙΠ. Φαίνεται. ΣΩ. Τί δὲ φωνῆς πέρι λέγεις; ποτέραν φῂς εἶναι βελτίω, τὴν ἑκουσίως ἀπᾴδουσαν, ἢ τὴν ἀκουσίως; ΙΠ. Τὴν ἑκουσίως. ΣΩ. Μοχθηροτέραν δὲ τὴν ἀκουσίως; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Δέξαιο δ' ἂν πότερον τἀγαθὰ κεκτῆσθαι ἢ τὰ κακά; ΙΠ. Τἀγαθά. ΣΩ. Πότερον οὖν ἂν δέξαιο πόδας κεκτῆσθαι ἑκουσίως χωλαίνοντας ἢ ἀκουσίως; ΙΠ. Ἑκουσίως. ΣΩ. Χωλεία δὲ ποδῶν οὐχὶ πονηρία καὶ ἀσχημοσύνη ἐστί; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Τί δέ; ἀμβλυωπία οὐ πονηρία ὀφθαλμῶν; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Ποτέρους οὖν ἂν βούλοιο ὀφθαλμοὺς κεκτῆσθαι καὶ ποτέροις ξυνεῖναι; οἷς

ἑκὼν ἄν τις ἀμβλυώττοι καὶ παρορῴη, ἢ οἷς ἄκων; ΙΠ. Οἷς ἑκών. ΣΩ. Βελτίω ἄρα ἥγησαι τῶν σαυτοῦ τὰ ἑκουσίως πονηρὰ ἐργαζόμενα, ἢ τὰ ἀκουσίως. ΙΠ. Τὰ γοῦν τοιαῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν πάντα, οἷον καὶ ὦτα καὶ ῥῖνας καὶ στόμα καὶ πάσας τὰς αἰσθήσεις εἷς λόγος ξυνέχει, τὰς μὲν ἀκόντως κακὰ ἐργαζομένας ἀκτήτους εἶναι, ὡς πονηρὰς οὔσας, τὰς δὲ ἑκουσίως, κτητάς, ὡς ἀγαθὰς οὔσας. ΙΠ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Τί δέ; ὀργάνων ποτέρων βελτίων ἡ κοινωνία; οἷς ἑκών τις κακὰ ἐργάζεται, ἢ οἷς ἄκων; οἷον, πηδάλιον, ᾧ ἄκων κακῶς τις κυβερνήσει, βέλτιον ἢ ᾧ ἑκών; ΙΠ. Ὧι ἑκών. ΣΩ. Οὐ καὶ τόξον ὡσαύτως, καὶ λύρα, καὶ αὐλοί, καὶ τἆλλα ξύμπαντα; ΙΠ. Ἀληθῆ λέγεις. XVII. ΣΩ. Τί δέ; ψυχὴν κεκτῆσθαι ἵππου, ᾗ ἑκών τις κακῶς ἱππεύσει, ἄμεινον ἢ ᾗ ἄκων; ΙΠ. Ἧι ἑκών. ΣΩ. Ἀμείνων ἄρα ἐστί. ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Τῇ ἀμείνονι ἄρα ψυχῇ ἵππου τὰ τῆς ψυχῆς ἔργα ταύτης τὰ πονηρὰ ἑκουσίως ἂν ποιοῖ, τῇ δὲ πονηροτέρᾳ ἀκουσίως; ΙΠ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ κυνὸς καὶ τῶν ἄλλων ζώων πάντων; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Τί δὲ δή; ἀνθρώπου ψυχὴν κεκτῆσθαι τοξότου ἄμεινόν ἐστιν, ἥτις ἑκουσίως ἁμαρτάνει τοῦ σκοποῦ, ἢ ἥτις ἀκουσίως; ΙΠ. Ἥτις ἑκουσίως. ΣΩ. Οὐκοῦν αὕτη ἀμείνων εἰς τοξικήν ἐστι; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Καὶ ψυχὴ ἄρα ἀκουσίως ἁμαρτάνουσα πονηροτέρα ἢ ἑκουσίως. ΙΠ. Ἐν τοξικῇ γε. ΣΩ. Τί δ' ἐν ἰατρικῇ; οὐχὶ ἡ ἑκοῦσα κακὰ ἐργαζομένη περὶ τὰ σώματα ἰατρικωτέρα; ΙΠ. Ναί. ΣΩ.

Ἀμείνων ἄρα αὕτη ἐν ταύτῃ τῇ τέχνῃ τῆς μὴ ἰατρικῆς. ΙΠ. Ἀμείνων. ΣΩ. Τί δέ; ἡ κιθαριστικωτέρα, καὶ ἡ αὐλητικωτέρα, καὶ τἆλλα πάντα τὰ κατὰ τὰς τέχνας τε καὶ τὰς ἐπιστήμας οὐχὶ ἡ ἀμείνων ἑκοῦσα τὰ κακὰ ἐργάζεται καὶ τὰ αἰσχρὰ καὶ ἐξαμαρτάνει; ἡ δὲ πονηροτέρα ἄκουσα; ΙΠ. Φαίνεται. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν που τάς γε τῶν δούλων ψυχὰς κεκτῆσθαι δεξαίμεθ' ἂν μᾶλλον τὰς ἑκουσίως ἢ τὰς ἀκουσίως ἁμαρτανούσας τε καὶ κακουργούσας, ὡς ἀμείνους οὔσας εἰς ταῦτα. ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Τί δέ; τὴν ἡμετέραν αὐτῶν οὐ βουλοίμεθ' ἂν ὡς βελτίστην κεκτῆσθαι; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν βελτίων ἔσται ἐὰν ἑκοῦσα κακουργῇ τε καὶ ἐξαμαρτάνῃ, ἢ ἐὰν ἄκουσα; ΙΠ. Δεινὸν μέντ' ἂν εἴη, ὦ Σώκρατες, εἰ οἱ ἑκόντες ἀδικοῦντες βελτίους ἔσονται ἢ οἱ ἄκοντες. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν φαίνεταί γε ἐκ τῶν εἰρημένων. ΙΠ. Οὔκουν ἔμοιγε. XVIII. ΣΩ. Ἐγὼ δ' ᾤμην, ὦ Ἱππία, καὶ σοὶ φανῆναι. πάλιν δ' ἀπόκριναι· ἡ δικαιοσύνη οὐχὶ δύναμίς τίς ἐστιν ἢ ἐπιστήμη, ἢ ἀμφότερα; ἢ οὐκ ἀνάγκη ἕν γέ τι τούτων εἶναι τὴν δικαιοσύνην; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ μὲν δύναμίς ἐστι τῆς ψυχῆς ἡ δικαιοσύνη, ἡ δυνατωτέρα ψυχὴ δικαιοτέρα ἐστί; βελτίων γάρ που ἡμῖν ἐφάνη, ὦ ἄριστε, ἡ τοιαύτη. ΙΠ. Ἐφάνη γάρ. ΣΩ. Τί δ' εἰ ἐπιστήμη; οὐχ ἡ σοφωτέρα ψυχὴ δικαιοτέρα, ἡ δὲ ἀμαθεστέρα, ἀδικωτέρα; τί δ' εἰ ἀμφότερα; οὐχ ἡ ἀμφοτέρας ἔχουσα, ἐπιστήμην καὶ δύναμιν, δικαιοτέρα; [ἡ δὲ ἀμαθεστέρα ἀδικωτέρα;] οὐχ οὕτως ἀνάγκη ἔχειν;

ΙΠ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν ἡ δυνατωτέρα καὶ σοφωτέρα αὕτη ἀμείνων οὖσα ἐφάνη καὶ ἀμφότερα μᾶλλον δυναμένη ποιεῖν, καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰσχρά, περὶ πᾶσαν ἐργασίαν; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Ὅταν ἄρα τὰ αἰσχρὰ ἐργάζηται, ἑκοῦσα ἐργάζεται διὰ δύναμιν καὶ τέχνην· ταῦτα δὲ δικαιοσύνης φαίνεται, ἤτοι ἀμφότερα, ἢ τὸ ἕτερον. ΙΠ. Ἔοικε. ΣΩ. Καὶ τὸ μέν γε ἀδικεῖν, κακὰ ποιεῖν ἐστί, τὸ δὲ μὴ ἀδικεῖν, καλά; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ἡ δυνατωτέρα καὶ ἀμείνων ψυχή, ὅταν περ ἀδικῇ, ἑκοῦσα ἀδικήσει· ἡ δὲ πονηρὰ ἄκουσα; ΙΠ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀγαθὸς ἀνήρ, ὁ τὴν ἀγαθὴν ψυχὴν ἔχων, κακὸς δὲ ὁ τὴν κακήν; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Ἀγαθοῦ μὲν ἄρα ἀνδρός ἐστιν, ἑκόντα ἀδικεῖν, κακοῦ δέ, ἄκοντα, εἴπερ ὁ ἀγαθὸς ἀγαθὴν ψυχὴν ἔχει. ΙΠ. Ἀλλὰ μὴν ἔχει γε. ΣΩ. Ὁ ἄρα ἑκὼν ἁμαρτάνων καὶ αἰσχρὰ καὶ ἄδικα ποιῶν, ὦ Ἱππία, εἴπερ τις ἐστὶν οὗτος, οὐκ ἂν ἄλλος εἴη ἢ ὁ ἀγαθός. ΙΠ. Οὐκ ἔχω ὅπως σοὶ ξυγχωρήσω, ὦ Σώκρατες, ταῦτα. ΣΩ. Οὐδὲ γὰρ ἐγὼ ἐμοί, ὦ Ἱππία, ἀλλ' ἀναγκαῖον οὕτω φαίνεσθαι νῦν γε ἡμῖν ἐκ τοῦ λόγου. ὅπερ μέντοι πάλαι ἔλεγον, ἐγὼ περὶ ταῦτα ἄνω καὶ κάτω πλανῶμαι καὶ οὐδέποτε ταυτά μοι δοκεῖ· καὶ ἐμὲ μὲν οὐδὲν θαυμαστὸν πλανᾶσθαι, οὐδὲ ἄλλον ἰδιώτην· εἰ δὲ καὶ ὑμεῖς πλανήσεσθε, οἱ σοφοί, τοῦτο ἤδη καὶ ἡμῖν δεινόν, εἰ μηδὲ παρ' ὑμᾶς ἀφικόμενοι παυσόμεθα τῆς πλάνης.

ΚΡΑΤΥΛΟΣ.

I. ΕΡΜΟΓΕΝΗΣ. Βούλει οὖν καὶ Σωκράτει τῷδε ἀνακοινώσωμεν τὸν λόγον; ΚΡ. Εἴ σοι δοκεῖ. ΕΡΜ. Κρατύλος φησὶν ὅδε, ὦ Σώκρατες, ὀνόματος ὀρθότητα εἶναι ἑκάστῳ τῶν ὄντων φύσει πεφυκυῖαν, καὶ οὐ τοῦτο εἶναι ὄνομα, ὅ, τι ἄν τινες, ξυνθέμενοι καλεῖν, καλῶσι, τῆς αὑτῶν φωνῆς μόριον ἐπιφθεγγόμενοι, ἀλλὰ ὀρθότητά τινα τῶν ὀνομάτων πεφυκέναι καὶ Ἕλλησι καὶ βαρβάροις τὴν αὐτὴν ἅπασιν. ἐρωτῶ οὖν αὐτὸν ἐγώ, εἰ αὐτῷ Κρατύλος τῇ ἀληθείᾳ ὄνομά ἐστιν ἢ οὔ· ὁ δὲ ὁμολογεῖ αὐτῷ γε τοῦτο ὄνομα εἶναι. Τί δαὶ Σωκράτει; ἔφην ἐγώ. Σωκράτης, ἦ δ᾽ ὅς. Οὐκοῦν καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις πᾶσιν, ὅπερ καλοῦμεν ὄνομα ἕκαστον, τοῦτ᾽ ἔστιν ἑκάστῳ ὄνομα; Ὁ δέ, Οὔκουν σοί γε, ἦ δ᾽ ὅς, ὄνομα Ἑρμογένης, οὐδὲ ἂν πάντες καλῶσιν ἄνθρωποι. Καὶ ἐμοῦ ἐρωτῶντος καὶ προθυμουμένου εἰδέναι ὅ, τι ποτὲ λέγει, οὔτε ἀποσαφεῖ οὐδὲν εἰρωνεύεταί τε πρός με, προσποιούμενός τι αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ διανοεῖσθαι, ὡς εἰδὼς περὶ αὐτοῦ, ὃ εἰ βούλοιτο σαφῶς εἰπεῖν, ποιήσειεν

ἂν καὶ ἐμὲ ὁμολογεῖν καὶ λέγειν, ἅπερ αὐτός λέγει. εἰ οὖν πη ἔχεις ξυμβαλεῖν τὴν Κρατύλου μαντείαν, ἡδέως ἂν ἀκούσαιμι. μᾶλλον δέ, αὐτῷ σοὶ ὅπη δοκεῖ ἔχειν περὶ ὀνομάτων ὀρθότητος, ἔτι ἂν ἥδιον πυθοίμην, εἴ σοι βουλομένῳ ἐστίν. ΣΩ. Ὦ παῖ Ἱππονίκου Ἑρμόγενες, παλαιὰ παροιμία, ὅτι χαλεπὰ τὰ καλά ἐστιν ὅπη ἔχει μαθεῖν· καὶ δὴ καὶ τὸ περὶ τῶν ὀνομάτων οὐ σμικρὸν τυγχάνει ὂν μάθημα. εἰ μὲν οὖν ἐγὼ ἤδη ἠκηκόειν παρὰ Προδίκου τὴν πεντηκοντάδραχμον ἐπίδειξιν, ἣν ἀκούσαντι ὑπάρχει περὶ τοῦτο πεπαιδεῦσθαι, ὥς φησιν ἐκεῖνος, οὐδὲν ἂν ἐκώλυέ σε αὐτίκα μάλα εἰδέναι τὴν ἀλήθειαν περὶ ὀνομάτων ὀρθότητος· νῦν δὲ οὐκ ἀκήκοα, ἀλλὰ τὴν δραχμιαίαν· οὔκουν οἶδα πῇ ποτε τὸ ἀληθὲς ἔχει περὶ τῶν τοιούτων. συζητεῖν μέντοι ἕτοιμός εἰμι καὶ σοὶ καὶ Κρατύλῳ κοινῇ. ὅτι δὲ οὔ φησί σοι Ἑρμογένει ὄνομα εἶναι τῇ ἀληθείᾳ, ὥςπερ ὑποπτεύω αὐτὸν σκώπτειν. οἴεται γὰρ ἴσως σε χρημάτων ἐφιέμενον κτήσεως ἀποτυγχάνειν ἑκάστοτε. ἀλλ', ὃ νῦν δὴ ἔλεγον, εἰδέναι μὲν τὰ τοιαῦτα χαλεπόν· εἰς τὸ κοινὸν δὲ καταθέντας χρὴ σκοπεῖν, εἴτε ὡς σὺ λέγεις ἔχει, εἴτε ὡς Κρατύλος. II. ΕΡΜ. Καὶ μὴν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, πολλάκις δὴ καὶ τούτῳ διαλεχθεὶς καὶ ἄλλοις πολλοῖς, οὐ δύναμαι πεισθῆναι ὡς ἄλλη τις ἐστὶν ὀρθότης ὀνόματος, ἢ ξυνθήκη καὶ ὁμολογία. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ, ὅ, τι ἄν τίς τῳ θῆται ὄνομα, τοῦτο εἶναι καὶ τὸ ὀρθόν· καὶ ἂν αὖθίς γε ἕτερον μεταθῆται, ἐκεῖνο δὲ μηκέτι καλῇ, οὐδὲν ἧττον τοὔτ' εἶναι ὀρθὸν

τὸ μετατεθὲν τοῦ πρότερον κειμένου, ὥςπερ τοῖς οἰκέταις ἡμεῖς μετατιθέμεθα. οὐ γὰρ φύσει ἑκάστῳ πεφυκέναι ὄνομα οὐδὲν οὐδενί, ἀλλὰ νόμῳ καὶ ἔθει τῶν ἐθισάντων τε καὶ καλούντων. εἰ δέ πῃ ἄλλῃ ἔχει, ἕτοιμος ἔγωγε καὶ μανθάνειν καὶ ἀκούειν, οὐ μόνον παρὰ Κρατύλου, ἀλλὰ καὶ παρ' ἄλλου ὁτουοῦν. ΣΩ. Ἴσως μέντοι τι λέγεις, ὦ Ἑρμόγενες· σκεψώμεθα δέ. ὃ ἂν τις θῇ καλεῖν ἕκαστον, τοῦτ' ἔστιν ἑκάστῳ ὄνομα; ΕΡΜ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Καὶ ἂν ἰδιώτης καλῇ καὶ ἂν πόλις; ΕΡΜ. Φημί. ΣΩ. Τί οὖν; ἂν ἐγὼ καλῶ ὁτιοῦν τῶν ὄντων, οἷον, ὃ νῦν καλοῦμεν ἄνθρωπον, ἐὰν ἐγὼ τοῦτο ἵππον προςαγορεύω, ὃ δὲ νῦν ἵππον, ἄνθρωπον, ἔσται δημοσίᾳ μὲν ὄνομα ἄνθρωπος τῷ αὐτῷ, ἰδίᾳ δὲ ἵππος; καὶ ἰδίᾳ μὲν αὖ ἄνθρωπος, δημοσίᾳ δὲ ἵππος; οὕτω λέγεις; ΕΡΜ. Ἔμοιγε δοκεῖ. III. ΣΩ. Φέρε δή μοι τόδε εἰπέ· καλεῖς τι ἀληθῆ λέγειν καὶ ψευδῆ; ΕΡΜ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴη ἂν λόγος ἀληθής, ὁ δὲ ψευδής; ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὗτος ὃς ἂν τὰ ὄντα λέγῃ ὡς ἔστιν, ἀληθής, ὃς δ' ἄν, ὡς οὐκ ἔστι, ψευδής; ΕΡΜ. Ναί· τί γὰρ ἂν ἄλλο τις φαίη; ΣΩ. Ἔστιν ἄρα τοῦτο, λόγῳ λέγειν τὰ ὄντα τε καὶ μή; ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὁ λόγος δ' ἐστὶν ὁ ἀληθὴς πότερον ὅλος μὲν ἀληθής, τὰ μόρια δ' αὐτοῦ οὐκ ἀληθῆ; ΕΡΜ. Οὐκ, ἀλλὰ καὶ τὰ μόρια. ΣΩ. Πότερον δὲ τὰ μὲν μεγάλα μόρια ἀληθῆ, τὰ δὲ σμικρὰ οὔ; ἢ πάντα; ΕΡΜ. Πάντα, οἶμαι ἔγωγε. ΣΩ. Ἔστιν οὖν ὅ, τι λέγεις λόγου σμικρότερον μόριον ἄλλο ἢ

ὄνομα; ΕΡΜ. Οὔκ, ἀλλὰ τοῦτο σμικρότατον. ΣΩ. Καὶ τὸ ὄνομα ἄρα τὸ τοῦ ἀληθοῦς λόγου λέγεται. ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Ἀληθές γε, ὡς φῄς. ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Τὸ δὲ τοῦ ψευδοῦς μόριον οὐ ψεῦδος; ΕΡΜ. Φημί. ΣΩ. Ἔστιν ἄρα ὄνομα ψευδὲς καὶ ἀληθὲς λέγειν, εἴπερ καὶ λόγον; ΕΡΜ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ὃ ἂν ἄρα ἕκαστος φῇ τῳ ὄνομα εἶναι, τοῦτό ἐστιν ἑκάστῳ ὄνομα; ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Ἦ καί, ὁπόσα ἄν τις φῇ ἑκάστῳ ὀνόματα εἶναι, τοσαῦτα ἔσται, καὶ τότε, ὁπόταν φῇ; ΕΡΜ. Οὐ γὰρ ἔχω ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ὀνόματος ἄλλην ὀρθότητα, ἢ ταύτην, ἐμοὶ μὲν ἕτερον εἶναι καλεῖν ἑκάστῳ ὄνομα, ὃ ἐγὼ ἐθέμην, σοὶ δὲ ἕτερον, ὃ ἂν σύ. οὕτω δὲ καὶ ταῖς πόλεσιν ὁρῶ ἰδίᾳ ἑκάσταις ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς κείμενα ὀνόματα, καὶ Ἕλλησι παρὰ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, καὶ Ἕλλησι παρὰ βαρβάρους. IV. ΣΩ. Φέρε δὴ ἴδωμεν, ὦ Ἑρμόγενες, πότερον καὶ τὰ ὄντα οὕτως ἔχειν σοι φαίνεται, ἰδίᾳ αὐτῶν ἡ οὐσία εἶναι ἑκάστῳ, ὥςπερ Πρωταγόρας ἔλεγε, λέγων πάντων χρημάτων μέτρον εἶναι ἄνθρωπον, ὡς ἄρα οἷα μὲν ἂν ἐμοὶ φαίνηται τὰ πράγματα εἶναι, τοιαῦτα μέν ἐστιν ἐμοί, οἷα δ᾽ ἂν σοί, τοιαῦτα δ᾽ αὖ σοί· ἢ ἔχειν δοκεῖ σοι αὐτὰ αὑτῶν τινα βεβαιότητα τῆς οὐσίας; ΕΡΜ. Ἤδη ποτὲ ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἀπορῶν, καὶ ἐνταῦθα ἐξηνέχθην, εἰς ἅπερ Πρωταγόρας λέγει· οὐ πάνυ τι μέντοι μοι δοκεῖ οὕτως ἔχειν. ΣΩ. Τί δαί; ἐς τόδε ἤδη ἐξηνέχθης, ὥςτε μὴ πάνυ σοι δοκεῖν εἶναί τινα ἄνθρωπον πονηρόν; ΕΡΜ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ἀλλὰ πολλά-

κις δὴ αὐτὸ πέπονθα, ὥςτε μοι δοκεῖν πάνυ πονηροὺς εἶναί τινας ἀνθρώπους, καὶ μάλα συχνούς. ΣΩ. Τί δέ; πάνυ χρηστοὶ οὔπω σοι ἔδοξαν εἶναι ἄνθρωποι; ΕΡΜ. Καὶ μάλα ὀλίγοι. ΣΩ. Ἔδοξαν δ᾽ οὖν; ΕΡΜ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Πῶς οὖν τοῦτο τίθεσαι; ἆρ᾽ ὧδε; τοὺς μὲν πάνυ χρηστοὺς, πάνυ φρονίμους, τοὺς δὲ πάνυ πονηροὺς πάνυ ἄφρονας; ΕΡΜ. Ἔμοιγε δοκεῖ οὕτως. ΣΩ. Οἷόν τε οὖν ἐστιν, εἰ Πρωταγόρας ἀληθῆ ἔλεγε, καὶ ἔστιν αὕτη ἡ ἀλήθεια, τὸ οἷα ἂν δοκῇ ἑκάστῳ, τοιαῦτα καὶ εἶναι, τοὺς μὲν ἡμῶν φρονίμους εἶναι, τοὺς δὲ ἄφρονας; ΕΡΜ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Καὶ ταῦτά γε, ὡς ἐγῷμαι, σοὶ πάνυ δοκεῖ, φρονήσεως οὔσης καὶ ἀφροσύνης, μὴ πάνυ δυνατὸν εἶναι Πρωταγόραν ἀληθῆ λέγειν· οὐδὲ γὰρ ἄν που τῇ ἀληθείᾳ ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου φρονιμώτερος εἴη, εἴπερ, ἃ ἂν ἑκάστῳ δοκῇ, ἑκάστῳ ἀληθῆ ἔσται. ΕΡΜ. Ἔστι ταῦτα. V. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ κατ᾽ Εὐθύδημόν γε, οἶμαι, σοὶ δοκεῖ, πᾶσι πάντα ὁμοίως εἶναι ἅμα καὶ ἀεί· οὐδὲ γὰρ ἂν οὕτως εἶεν οἱ μὲν χρηστοί, οἱ δὲ πονηροί, εἰ ὁμοίως ἅπασι καὶ ἀεὶ ἀρετή τε καὶ κακία εἴη. ΕΡΜ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ μήτε πᾶσι πάντα ἐστὶν ὁμοίως ἅμα καὶ ἀεί, μήτε ἑκάστῳ ἰδίᾳ ἕκαστον τῶν ὄντων ἐστί, δῆλον δὴ ὅτι αὐτὰ αὑτῶν οὐσίαν ἔχοντά τινα βέβαιόν ἐστι τὰ πράγματα, οὐ πρὸς ἡμᾶς ὄντα οὐδὲ ὑφ᾽ ἡμῶν ἑλκόμενα ἄνω καὶ κάτω τῷ ἡμετέρῳ φαντάσματι, ἀλλὰ καὶ καθ᾽ αὑτά, πρὸς τὴν αὑτῶν οὐσίαν ἔχοντα, ᾗπερ πέφυκε; ΕΡΜ. Δοκεῖ μοι, ὦ Σώκρατες, οὕτως ἔχειν.

ΣΩ. Πότερον οὖν αὐτὰ μὲν ἂν εἴη οὕτω πεφυκότα, αἱ δὲ πράξεις αὐτῶν οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἢ καὶ αὗται ἕν τι εἶδος τῶν ὄντων εἰσὶν αἱ πράξεις; ΕΡΜ. Πάνυ γε καὶ αὗται. ΣΩ. Κατὰ τὴν αὑτῶν ἄρα φύσιν καὶ αἱ πράξεις πράττονται, οὐ κατὰ τὴν ἡμετέραν δόξαν· οἷον, ἐάν τι ἐπιχειρήσωμεν ἡμεῖς τῶν ὄντων τέμνειν, πότερον ἡμῖν τμητέον ἕκαστον ὡς ἂν ἡμεῖς βουλώμεθα, καὶ ᾧ ἂν βουληθῶμεν; ἤ, ἐὰν μὲν κατὰ τὴν φύσιν βουληθῶμεν ἕκαστον τέμνειν τοῦ τέμνειν τε καὶ τέμνεσθαι, καὶ ᾧ πέφυκε, τεμοῦμέν τε καὶ πλέον τι ἡμῖν ἔσται, καὶ ὀρθῶς πράξομεν τοῦτο· ἐὰν δὲ παρὰ φύσιν, ἐξαμαρτησόμεθά τε καὶ οὐδὲν πράξομεν; ΕΡΜ. Ἔμοιγε δοκεῖ οὕτως. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἐὰν κάειν τι ἐπιχειρήσωμεν, οὐ κατὰ πᾶσαν δόξαν δεῖ κάειν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὀρθήν; αὕτη δ᾽ ἐστίν, ᾗ ἐπεφύκει ἕκαστον κάεσθαί τε καὶ κάειν, καὶ ᾧ ἐπεφύκει. ΕΡΜ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τἆλλα οὕτως; ΕΡΜ. Πάνυ γε. VI. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν οὐ καὶ τὸ λέγειν μία τίς ἐστι τῶν πράξεων; ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Πότερον οὖν, ᾗ ἄν τῳ δοκῇ λεκτέον εἶναι, ταύτῃ λέγων ὀρθῶς λέξει, ἤ, ἐὰν μέν, ᾗ πέφυκε τὰ πράγματα λέγειν τε καὶ λέγεσθαι καὶ ᾧ, ταύτῃ καὶ τούτῳ λέγῃ, πλέον τέ τι ποιήσει καὶ ἐρεῖ· ἐὰν δὲ μή, ἐξαμαρτήσεταί τε καὶ οὐδὲν ποιήσει; ΕΡΜ. Οὕτω μοι δοκεῖ, ὡς λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν τοῦ λέγειν μόριον τὸ ὀνομάζειν; ὀνομάζοντες γάρ που λέγουσι τοὺς λόγους. ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸ ὀνομάζειν πρᾶξίς τίς ἐστιν, εἴπερ καὶ τὸ λέγειν πρᾶξίς

τις ἦν περὶ τὰ πράγματα; ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Αἱ δὲ πράξεις ἐφάνησαν ἡμῖν οὐ πρὸς ἡμᾶς οὖσαι, ἀλλ' αὐτῶν τινα ἰδίαν φύσιν ἔχουσαι; ΕΡΜ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὀνομαστέον, ᾗ πέφυκε τὰ πράγματα ὀνομάζειν τε καὶ ὀνομάζεσθαι, καὶ ᾧ, ἀλλ' οὐχ ᾗ ἂν ἡμεῖς βουληθῶμεν, εἴπερ τι τοῖς ἔμπροσθεν μέλλει ὁμολογούμενον εἶναι, καὶ οὕτω μὲν ἂν πλέον τι ποιοῖμεν καὶ ὀνομάζοιμεν, ἄλλως δὲ οὔ; ΕΡΜ. Φαίνεταί μοι. VII. ΣΩ. Φέρε δή, ὃ ἔδει τέμνειν, ἔδει τῳ, φαμέν, τέμνειν; ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Καὶ ὃ ἔδει κερκίζειν, ἔδει τῳ κερκίζειν, καὶ ὃ ἔδει τρυπᾶν, ἔδει τῳ τρυπᾶν; ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ ὃ ἔδει δὴ ὀνομάζειν, ἔδει τῳ ὀνομάζειν; ΕΡΜ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Τί δὲ ἦν ἐκεῖνο, ᾧ ἔδει τρυπᾶν; ΕΡΜ. Τρύπανον. ΣΩ. Τί δὲ ᾧ κερκίζειν; ΕΡΜ. Κερκίς. ΣΩ. Τί δὲ ᾧ ὀνομάζειν; ΕΡΜ. Ὄνομα. ΣΩ. Εὖ λέγεις. ὄργανον ἄρα τι ἐστὶ καὶ τὸ ὄνομα. ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Εἰ οὖν ἐγὼ ἐροίμην, τί ἦν ὄργανον ἡ κερκίς, οὐχ ᾧ κερκίζομεν; ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Κερκίζοντες δὲ τί δρῶμεν; οὐ τὴν κρόκην καὶ τοὺς στήμονας ξυγκεχυμένους διακρίνομεν; ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ περὶ τρυπάνου ἕξεις οὕτως εἰπεῖν καὶ περὶ τῶν ἄλλων; ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἔχεις δὴ καὶ περὶ ὀνόματος οὕτως εἰπεῖν, ὀργάνῳ ὄντι τῷ ὀνόματι ὀνομάζοντες τί ποιοῦμεν; ΕΡΜ. Οὐκ ἔχω λέγειν. ΣΩ. Ἆρ' οὐ διδάσκομέν τι ἀλλήλους, καὶ τὰ πράγματα διακρίνομεν ᾗ ἔχει; ΕΡΜ. Πάνυ γε. VIII. ΣΩ. Ὄνομα ἄρα διδασκαλικόν τί ἐστιν ὄργανον καὶ διακριτικὸν τῆς

οὐσίας, ὥσπερ κερκὶς ὑφάσματος. ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Ὑφαντικὸν δέ γε ἡ κερκίς; ΕΡΜ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Ὑφαντικὸς μὲν ἄρα κερκίδι καλῶς χρήσεται· καλῶς δ' ἐστὶν ὑφαντικῶς· διδασκαλικὸς δὲ ὀνόματι καλῶς· καλῶς δ' ἐστὶ διδασκαλικῶς. ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Τῷ τίνος οὖν ἔργῳ ὁ ὑφάντης καλῶς χρήσεται, ὅταν τῇ κερκίδι χρῆται; ΕΡΜ. Τῷ τοῦ τέκτονος. ΣΩ. Πᾶς δὲ τέκτων ἐστίν, ἢ ὁ τὴν τέχνην ἔχων; ΕΡΜ. Ὁ τὴν τέχνην. ΣΩ. Τῷ τίνος δὲ ἔργῳ ὁ τρυπητὴς καλῶς χρήσεται, ὅταν τῷ τρυπάνῳ χρῆται; ΕΡΜ. Τῷ τοῦ χαλκέως. ΣΩ. Ἆρ' οὖν πᾶς χαλκεύς, ἢ ὁ τὴν τέχνην ἔχων; ΕΡΜ. Ὁ τὴν τέχνην ἔχων. ΣΩ. Εἶεν. τῷ δὲ τίνος ἔργῳ ὁ διδασκαλικὸς χρήσεται, ὅταν τῷ ὀνόματι χρῆται; ΕΡΜ. Οὐδὲ τοῦτ' ἔχω. ΣΩ. Οὐδὲ τοῦτ' ἔχεις εἰπεῖν, τίς παραδίδωσιν ἡμῖν τὰ ὀνόματα οἷς χρώμεθα; ΕΡΜ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἆρ' οὐχὶ ὁ νόμος δοκεῖ σοι εἶναι ὁ παραδιδοὺς αὐτά; ΕΡΜ. Ἔοικε. ΣΩ. Νομοθέτου ἄρα ἔργῳ χρήσεται ὁ διδασκαλικός, ὅταν ὀνόματι χρῆται. ΕΡΜ. Δοκεῖ μοι. ΣΩ. Νομοθέτης δέ σοι δοκεῖ πᾶς εἶναι ἀνήρ, ἢ ὁ τὴν τέχνην ἔχων; ΕΡΜ. Ὁ τὴν τέχνην. ΣΩ. Οὐκ ἄρα παντὸς ἀνδρός, ὦ Ἑρμόγενες, ὄνομα θέσθαι ἐστίν, ἀλλά τινος ὀνοματουργοῦ. οὗτος δ' ἐστίν, ὡς ἔοικεν, ὁ νομοθέτης, ὃς δὴ τῶν δημιουργῶν σπανιώτατος ἐν ἀνθρώποις γίγνεται. ΕΡΜ. Ἔοικεν. IX. ΣΩ. Ἴθι δή, ἐπίσκεψαι ποῖ βλέπων ὁ ὀνοματοθέτης τὰ ὀνόματα τίθεται· ἐκ τῶν ἔμπροσθε δὲ ἀνάσκεψαι· ποῖ βλέπων ὁ τέκτων, τὴν κερκίδ

ποιεῖ; ἆρ' οὐ πρὸς τοιοῦτόν τι, ὃ ἐπεφύκει κερκίζειν; ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί δαί; ἂν καταγῇ αὐτῷ ἡ κερκὶς ποιοῦντι, πότερον πάλιν ποιήσει ἄλλην, πρὸς τὴν κατεαγυῖαν βλέπων, ἢ πρὸς ἐκεῖνο τὸ εἶδος πρὸς ὅπερ καὶ ἣν κατέαξεν ἐποίει; ΕΡΜ. Πρὸς ἐκεῖνο, ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐκεῖνο δικαιότατ' ἂν αὐτὸ ὅπερ ἐστὶ κερκὶς καλέσαιμεν; ΕΡΜ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐπειδὰν δέῃ λεπτῷ ἱματίῳ, ἢ παχεῖ, ἢ λινῷ, ἢ ἐρεῷ, ἢ ὁποιῳοῦν τινι κερκίδα ποιεῖν, πάσας μὲν δεῖ τὸ τῆς κερκίδος ἔχειν εἶδος, οἵα δ' ἑκάστῳ καλλίστη ἐπεφύκει, ταύτην ἀποδιδόναι τὴν φύσιν εἰς τὸ ἔργον ἕκαστον; ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Καὶ περὶ τῶν ἄλλων δὴ ὀργάνων ὁ αὐτὸς τρόπος· τὸ φύσει ἑκάστῳ πεφυκὸς ὄργανον ἐξευρόντω, δεῖ ἀποδοῦναι εἰς ἐκεῖνο, ἐξ οὗ ἂν ποιῇ τὸ ἔργον, ουχ οἷον ἂν αὐτὸς βουληθῇ, ἀλλ' οἷον ἐπεφύκει· τὸ φύσει γὰρ ἑκάστῳ, ὡς ἔοικε, τρύπανον πεφυκὸς εἰς τὸν σίδηρον δεῖ ἐπίστασθαι τιθέναι. ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ τὴν φύσει κερκίδα ἑκάστῳ πεφυκυῖαν, εἰς τὸ ξύλον. ΕΡΜ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Φύσει γὰρ ἦν ἑκάστῳ εἴδει ὑφάσματος, ὡς ἔοικεν, ἑκάστη κερκίς, καὶ τἄλλα οὕτως. ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν, ὦ βέλτιστε, καὶ τὸ ἑκάστῳ φύσει πεφυκὸς ὄνομα τὸν νομοθέτην ἐκεῖνον εἰς τοὺς φθόγγους καὶ τὰς συλλαβὰς δεῖ ἐπίστασθαι τιθέναι, καὶ βλέποντα πρὸς αὐτὸ ἐκεῖνο οὗ ἐστιν ὄνομα, πάντα τὰ ὀνόματα ποιεῖν τε καὶ τίθεσθαι, εἰ μέλλει κύριος εἶναι ὀνομάτων θέτης. εἰ δὲ μὴ εἰς τὰς αὐτὰς συλλαβὰς ἕκαστος

ὀνοματοθέτης τίθησιν, οὐδὲν δεῖ τοῦτο ἀγνοεῖν. οὐδὲ γὰρ εἰς τὸν αὐτὸν σίδηρον ἅπας χαλκεὺς τίθησι, τοῦ αὐτοῦ ἕνεκα ποιῶν τὸ αὐτὸ ὄργανον· ἀλλ' ὅμως, ἕως ἂν τὴν αὐτὴν ἰδέαν ἀποδιδῷ, ἐάν τε ἐν ἄλλῳ σιδήρῳ, ὁμοίως ὀρθῶς ἔχει τὸ ὄργανον, ἐάν τε ἐνθάδε, ἐάν τε ἐν βαρβάροις τις ποιῇ. ἦ γάρ; ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτως ἀξιώσεις καὶ τὸν ὀνοματοθέτην τόν τε ἐνθάδε καὶ τὸν ἐν τοῖς βαρβάροις, ἕως ἂν τὸ τοῦ ὀνόματος εἶδος ἀποδιδῷ τὸ προσῆκον ἑκάστῳ ἐν ὁποιαισοῦν συλλαβαῖς, οὐδὲν χείρω ὀνοματοθέτην εἶναι τὸν ἐνθάδε ἢ τὸν ὁπουοῦν ἄλλοθι; ΕΡΜ. Πάνυ γε. X. ΣΩ. Τίς οὖν ὁ γνωσόμενος, εἰ τὸ προσῆκον εἶδος κερκίδος ἐν ὁποιῳοῦν ξύλῳ κεῖται, ὁ ποιήσας, ὁ τέκτων, ἢ ὁ χρησόμενος, ὁ ὑφάντης; ΕΡΜ. Εἰκὸς μὲν μᾶλλον, ὦ Σώκρατες, τὸν χρησόμενον. ΣΩ. Τίς οὖν ὁ τῷ τοῦ λυροποιοῦ ἔργῳ χρησόμενος; ἆρ' οὐχ οὗτος [ὃς] ἐπίσταιτο ἂν ἐργαζομένῳ κάλλιστα ἐπιστατεῖν, καὶ εἰργασμένον γνοίη ἂν εἴτ' εὖ εἴργασται, εἴτε μή; ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τίς δή; ΕΡΜ. Ὁ κιθαριστής. ΣΩ. Τίς δὲ ὁ τὸ τοῦ ναυπηγοῦ; ΕΡΜ. Κυβερνήτης. ΣΩ. Τίς δὲ τῷ τοῦ ὀνοματοθέτου ἔργῳ ἐπιστατήσειέ τ' ἂν κάλλιστα καὶ εἰργασμένον κρίνειε καὶ ἐνθάδε καὶ ἐν τοῖς βαρβάροις; ἆρ' οὐχ ὅσπερ χρήσεται; ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐχ ὁ ἐρωτᾶν ἐπιστάμενος οὗτός ἐστιν; ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὁ δὲ αὐτὸς καὶ ἀποκρίνεσθαι; ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Τὸν δὲ ἐρωτᾶν καὶ ἀποκρίνεσθαι ἐπιστάμενον ἄλλο τι σὺ καλεῖς ἢ διαλεκτικόν; ΕΡΜ. Οὔκ, ἀλλὰ τοῦ-

το. ΣΩ. Τέκτονος μὲν ἄρα ἔργον ἐστὶ ποιῆσαι πηδάλιον, ἐπιστατοῦντος κυβερνήτου, εἰ μέλλει καλὸν εἶναι τὸ πηδάλιον. ΕΡΜ. Φαίνεται. ΣΩ. Ὀνοματοθέτου δέ γε, ὡς ἔοικεν, ὄνομα, ἐπιστάτην ἔχοντος διαλεκτικὸν ἄνδρα, εἰ μέλλει καλῶς ὀνόματα θήσεσθαι. ΕΡΜ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Κινδυνεύει ἄρα, ὦ Ἑρμόγενες, εἶναι οὐ φαῦλον, ὡς σὺ οἴει, ἡ τοῦ ὀνόματος θέσις, οὐδὲ φαύλων ἀνδρῶν, οὐδὲ τῶν ἐπιτυχόντων, καὶ Κρατύλος ἀληθῆ λέγει, λέγων φύσει τὰ ὀνόματα εἶναι τοῖς πράγμασι, καὶ οὐ πάντα δημιουργὸν ὀνομάτων εἶναι, ἀλλὰ μόνον ἐκεῖνον τὸν ἀποβλέποντα εἰς τὸ τῇ φύσει ὄνομα ὂν ἑκάστῳ, καὶ δυνάμενον αὐτοῦ τό γε εἶδος τιθέναι εἴς τε τὰ γράμματα καὶ τὰς συλλαβάς. ΕΡΜ. Οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες, ὅπως χρὴ πρὸς ἃ λέγεις ἐναντιοῦσθαι· ἴσως μέντοι οὐ ῥᾴδιόν ἐστιν οὕτως ἐξαίφνης πεισθῆναι, ἀλλὰ δοκῶ μοι ὧδε ἂν μᾶλλον πεισθήσεσθαί σοι, εἴ μοι δείξειας, ἥν τινα φὴς εἶναι τὴν φύσει ὀρθότητα ὀνόματος. ΣΩ. Ἐγὼ μέν, ὦ μακάριε Ἑρμόγενες, οὐδεμίαν λέγω, ἀλλ᾽ ἐπελάθου γε ὧν ὀλίγον πρότερον ἔλεγον, ὅτι οὐκ εἰδείην, ἀλλὰ σκεψοίμην μετὰ σοῦ. νῦν δὲ σκοπουμένοις ἡμῖν, ἐμοί τε καὶ σοί, τοσοῦτον μὲν ἤδη φαίνεται παρὰ τὰ πρότερα, φύσει τέ τινα ὀρθότητα ἔχον εἶναι τὸ ὄνομα, καὶ οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐπίστασθαι καλῶς αὐτὸ πράγματι ὁτῳοῦν θέσθαι· ἢ οὔ; ΕΡΜ. Πάνυ γε. XI. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ μετὰ τοῦτο χρὴ ζητεῖν, εἴπερ ἐπιθυμεῖς εἰδέναι ἥτις ποτ᾽ αὖ ἐστιν αὐτοῦ ἡ ὀρθότης. ΕΡΜ. Ἀλλὰ μὴν ἐπιθυμῶ γε εἰ-

δέναι. ΣΩ. Σκόπει τοίνυν. ΕΡΜ. Πῶς οὖν χρὴ σκοπεῖν; ΣΩ. Ὀρθοτάτη μὲν τῆς σκέψεως, ὦ ἑταῖρε, μετὰ τῶν ἐπισταμένων, χρήματα ἐκείνοις τελοῦντα καὶ χάριτας κατατιθέμενον. εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ σοφισταί, οἷςπερ καὶ ὁ ἀδελφός σου Καλλίας πολλὰ τελέσας χρήματα σοφὸς δοκεῖ εἶναι. ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἐγκρατὴς εἶ τῶν πατρῴων, λιπαρεῖν χρὴ τὸν ἀδελφὸν καὶ δεῖσθαι αὐτοῦ, διδάξαι σε τὴν ὀρθότητα περὶ τῶν τοιούτων, ἣν ἔμαθε παρὰ τοῦ Πρωταγόρου. ΕΡΜ. Ἄτοπος μέντ᾽ ἂν εἴη μου, ὦ Σώκρατες, ἡ δέησις, εἰ τὴν μὲν ἀλήθειαν τὴν Πρωταγόρου ὅλως οὐκ ἀποδέχομαι, τὰ δὲ τῇ τοιαύτῃ ἀληθείᾳ ῥηθέντα ἀγαπῴην, ὥς του ἄξια. ΣΩ. Ἀλλ᾽ εἰ μὴ αὖ σε ταῦτα ἀρέσκει, παρ᾽ Ὁμήρου χρὴ μανθάνειν, καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ποιητῶν. ΕΡΜ. Καὶ τί λέγει, ὦ Σώκρατες, Ὅμηρος περὶ ὀνομάτων ὀρθότητος, καὶ ποῦ; ΣΩ. Πολλαχοῦ, μέγιστα δὲ καὶ κάλλιστα, ἐν οἷς διορίζει ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς, ἅ τε οἱ ἄνθρωποι ὀνόματα καλοῦσι καὶ οἱ θεοί. ἢ οὐκ οἴει αὐτὸν μέγα τι καὶ θαυμαστὸν λέγειν ἐν τούτοις περὶ ὀνομάτων ὀρθότητος; δῆλον γὰρ δὴ ὅτι οἵ γε θεοὶ αὐτὰ καλοῦσι πρὸς ὀρθότητα, ἅπερ ἐστὶ φύσει ὀνόματα· ἢ σὺ οὐκ οἴει; ΕΡΜ. Εὖ οἶδα μὲν οὖν ἔγωγε, εἴπερ καλοῦσιν, ὅτι ὀρθῶς καλοῦσιν. ἀλλὰ ποῖα ταῦτα λέγεις; ΣΩ. Οὐκ οἶσθα, ὅτι περὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ ἐν τῇ Τροίᾳ, ὃς ἐμονομάχει τῷ Ἡφαίστῳ, Ὃν Ξάνθον, φησί, καλέουσι θεοί, ἄνδρες δὲ Σκάμανδρον. ΕΡΜ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τί οὖν δή; οὐκ οἴει τοῦτο σεμνόν τι εἶναι, γνῶναι,

ὅπῃ ποτὲ ὀρθῶς ἔχει ἐκεῖνον τὸν ποταμὸν Ξάνθον καλεῖν μᾶλλον ἢ Σκάμανδρον; εἰ δὲ βούλει, περὶ τῆς ὄρνιθος, ἣν λέγει ὅτι Χαλκίδα κικλήσκουσι θεοί, ἄνδρες δὲ κύμινδιν, φαῦλον ἡγῇ τὸ μάθημα, ὅσῳ ὀρθότερόν ἐστι καλεῖσθαι χαλκὶς κυμίνδιος τῷ αὐτῷ ὀρνέῳ; ἢ τὴν Βατίειάν τε καὶ Μυρίνην, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ τούτου τοῦ ποιητοῦ καὶ ἄλλων; ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως μείζω ἐστὶν ἢ κατ' ἐμὲ καὶ σὲ ἐξευρεῖν· ὁ δὲ Σκαμάνδριός τε καὶ ὁ Ἀστυάναξ ἀνθρωπινώτερον διασκέψασθαι, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ ῥᾷον, ἅ φησιν ὀνόματα εἶναι τῷ τοῦ Ἕκτορος υἱεῖ, τίνα ποτὲ λέγει τὴν ὀρθότητα αὐτῶν. οἶσθα γὰρ δή που ταῦτα τὰ ἔπη, ἐν οἷς ἔνεστιν ἃ ἐγὼ λέγω. ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Πότερον οὖν οἴει Ὅμηρον ὀρθότερον ἡγεῖσθαι τῶν ὀνομάτων κεῖσθαι τῷ παιδί, τὸν Ἀστυάνακτα, ἢ τὸν Σκαμάνδριον; ΕΡΜ. Οὐκ ἔχω λέγειν.

XII. ΣΩ. Ὧδε δὴ σκόπει· εἴ τις ἔροιτό σε, πότερον οἴει ὀρθότερον καλεῖν τὰ ὀνόματα τοὺς φρονιμωτέρους, ἢ τοὺς ἀφρονεστέρους; ΕΡΜ. Δῆλον δὴ ὅτι τοὺς φρονιμωτέρους φαίην ἄν. ΣΩ. Πότερον οὖν αἱ γυναῖκες ἐν ταῖς πόλεσι φρονιμώτεραί σοι δοκοῦσιν εἶναι ἢ οἱ ἄνδρες, ὡς τὸ ὅλον εἰπεῖν γένος; ΕΡΜ. Οἱ ἄνδρες. ΣΩ. Οὐκοῦν οἶσθα, ὅτι Ὅμηρος τὸ παιδίον τὸ τοῦ Ἕκτορος ὑπὸ τῶν Τρώων φησὶ καλεῖσθαι Ἀστυάνακτα, Σκαμάνδριον δὲ δηλονότι ὑπὸ τῶν γυναικῶν, ἐπειδὴ οἵγε ἄνδρες αὐτὸν Ἀστυάνακτα ἐκάλουν; ΕΡΜ. Ἔοικέ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ Ὅμηρος τοὺς Τρῶας σοφωτέρους ἡγεῖτο ἢ τὰς γυναῖκας αὐτῶν;

ΕΡΜ. Οἶμαι ἔγωγε. *ΣΩ.* Τὸν Ἀστυάνακτα ἄρα ὀρθότερον ᾤετο κεῖσθαι τῷ παιδί, ἢ τὸν Σκαμάνδριον. *ΕΡΜ.* Φαίνεται. *ΣΩ.* Σκοπῶμεν δή, διὰ τί ποτε· ἢ αὐτὸς ἡμῖν κάλλιστα ὑφηγεῖται τὸ διότι· φησὶ γάρ, Οἶος γάρ σφιν ἔρυτο πόλιν καὶ τείχεα μακρά. Διὰ ταῦτα δή, ὡς ἔοικεν, ὀρθῶς ἔχει καλεῖν τὸν τοῦ σωτῆρος υἱὸν Ἀστυάνακτα τούτου, ὃ ἔσωζεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ὥς φησιν Ὅμηρος. *ΕΡΜ.* Φαίνεταί μοι. *ΣΩ.* Τί δή ποτε; οὐ γάρ πω οὐδ' αὐτὸς ἔγωγε μανθάνω, ὦ Ἑρμόγενες· σὺ δὲ μανθάνεις; *ΕΡΜ.* Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. *ΣΩ.* Ἀλλ' ἄρα, ὠ'γαθέ, καὶ τῷ Ἕκτορι αὐτὸς ἔθετο τὸ ὄνομα Ὅμηρος. *ΕΡΜ.* Τί δή; *ΣΩ.* Ὅτι μοι δοκεῖ καὶ τοῦτο παραπλήσιόν τι εἶναι τῷ Ἀστυάνακτι, καὶ ἔοικεν Ἑλληνικοῖς ταῦτα τὰ ὀνόματα· ὁ γὰρ Ἄναξ καὶ ὁ Ἕκτωρ σχεδόν τι ταυτὸν σημαίνει, βασιλικὰ ἀμφότερα εἶναι τὰ ὀνόματα. οὗ γὰρ ἄν τις ἄναξ ᾖ, καὶ ἕκτωρ δήπου ἐστὶ τούτου· δῆλον γὰρ ὅτι κρατεῖ τε αὐτοῦ καὶ κέκτηται καὶ ἔχει αὐτό· ἢ οὐδέν σοι δοκῶ λέγειν, ἀλλὰ λανθάνω καὶ ἐμαυτὸν οἰόμενός τινος ὥςπερ ἴχνους ἐφάπτεσθαι τῆς Ὁμήρου δόξης περὶ ὀνομάτων ὀρθότητος; *ΕΡΜ.* Μὰ Δί' οὐ σύ γε, ὡς ἐμοὶ δοκεῖς, ἀλλὰ ἴσως του ἐφάπτῃ. XIII. *ΣΩ.* Δίκαιόν γέ τοί ἐστιν, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, τὸν λέοντος ἔκγονον λέοντα καλεῖν, καὶ τὸν ἵππου ἔκγονον ἵππον· οὔτι λέγω, ἐὰν ὥςπερ τέρας γένηται ἐξ ἵππου ἄλλο τι ἢ ἵππος, ἀλλὰ ὃ ἂν ᾖ τοῦ γένους ἔκγονον τὴν φύσιν, τοῦτο λέγω· ἐὰν βοὸς ἔκγονον φύσει ἵππος παρὰ φύσιν τέκῃ [μόσχον],

οὐ πῶλον κλητέον, ἀλλὰ μόσχον· οὐδ᾽ ἂν ἐξ ἀνθρώπου, οἶμαι, μὴ τὸ ἀνθρώπου ἔκγονον γένηται, ἄλλο δέ, τὸ ἔκγονον ·ἄνθρωπος κλητέον· καὶ τὰ δένδρα ὡςαύτως, καὶ τὰ ἄλλα ἅπαντα. ἢ οὐ ξυνδοκεῖ; ΕΡΜ. Ξυνδοκεῖ. ΣΩ. Καλῶς λέγεις· φύλαττε γάρ με, μή πῃ παρακρούσωμαί σε. κατὰ γὰρ τὸν αὐτὸν λόγον κἂν ἐκ βασιλέως γίγνηταί τι ἔκγονον, βασιλεὺς κλητέος· εἰ δὲ ἐν ἑτέραις συλλαβαῖς ἢ ἐν ἑτέραις τὸ αὐτὸ σημαίνει, οὐδὲν πρᾶγμα, οὐδ᾽ εἰ πρόςκειταί τι γράμμα οὐδ᾽ εἰ ἀφῄρηται, οὐδὲν οὐδὲ τοῦτο, ἕως ἂν ἐγκρατὴς ᾖ ἡ οὐσία τοῦ πράγματος, δηλουμένη ἐν τῷ ὀνόματι. ΕΡΜ. Πῶς τοῦτο λέγεις; ΣΩ. Οὐδὲν ποικίλον, ἀλλ᾽ ὥςπερ τῶν στοιχείων οἶσθα ὅτι ὀνόματα λέγομεν, ἀλλ᾽ οὐκ αὐτὰ τὰ στοιχεῖα, πλὴν τεττάρων, τοῦ τε, καὶ τοῦ υ, καὶ τοῦ ο, καὶ τοῦ ω· τοῖς δ᾽ ἄλλοις φωνήεσί τε καὶ ἀφώνοις οἶσθα ὅτι περιτιθέντες ἄλλα γράμματα, λέγομεν, ὀνόματα ποιοῦντες· ἀλλ᾽ ἕως ἂν αὐτοῦ δηλουμένην τὴν δύναμιν ἐντιθῶμεν, ὀρθῶς ἔχει ἐκεῖνο τὸ ὄνομα καλεῖν, ὃ αὐτὸ ἡμῖν δηλώσει· οἷον τὸ βῆτα· ὁρᾷς ὅτι τοῦ η, καὶ τοῦ τ, καὶ τοῦ α, προςτεθέντων οὐδὲν ἐλύπησεν, ὥςτε μὴ οὐχὶ τὴν ἐκείνου τοῦ στοιχείου φύσιν δηλῶσαι ὅλῳ τῷ ὀνόματι, οὗ ἐβούλετο ὁ ὀνοματοθέτης· οὕτως ἠπιστήθη καλῶς θέσθαι τοῖς γράμμασι τὰ ὀνόματα. ΕΡΜ. Ἀληθῆ μοι δοκεῖς λέγειν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ περὶ βασιλέως ὁ αὐτὸς λόγος· ἔσται γάρ ποτ᾽ ἐκ βασιλέως βασιλεύς, καὶ ἐξ ἀγαθοῦ ἀγαθός, καὶ ἐκ καλοῦ καλός, καὶ τἆλλα πάντα οὕτως, ἐξ

ἑκάστου γένους ἕτερον τοιοῦτον ἔκγονον, ἐὰν μὴ τέρας γίγνηται· κλητέον δὴ ταυτὰ ὀνόματα· ποικίλλειν δὲ ἔξεστι ταῖς συλλαβαῖς, ὥςτε δόξαι ἂν τῷ ἰδιωτικῶς ἔχοντι ἕτερα εἶναι ἀλλήλων τὰ αὐτὰ ὄντα· ὥςπερ ἡμῖν τὰ τῶν ἰατρῶν φάρμακα, χρώμασιν ἢ ὀσμαῖς πεποικιλμένα, ἄλλα φαίνεται, τὰ αὐτὰ ὄντα, τῷ δέ γε ἰατρῷ, ἅτε τὴν δύναμιν τῶν φαρμάκων σκοπουμένῳ, τὰ αὐτὰ φαίνεται, καὶ οὐκ ἐκπλήττεται ὑπὸ τῶν προςόντων· οὕτω δὲ ἴσως καὶ ὁ ἐπιστάμενος περὶ ὀνομάτων τὴν δύναμιν αὐτῶν σκοπεῖ, καὶ οὐκ ἐκπλήττεται, εἴ τι πρόςκειται γράμμα ἢ μετάκειται ἢ ἀφῄρηται, ἢ καὶ ἐν ἄλλοις παντάπασι γράμμασιν ἐστὶν ἡ τοῦ ὀνόματος δύναμις. ὥςπερ, ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, Ἀστυάναξ τε καὶ Ἕκτωρ, οὐδὲν τῶν αὐτῶν γραμμάτων ἔχει πλὴν τοῦ τ, ἀλλ' ὅμως ταυτὸν σημαίνει. καὶ Ἀρχέπολίς γε τῶν μὲν γραμμάτων τί ἐπικοινωνεῖ; δηλοῖ δὲ ὅμως τὸ αὐτό. καὶ ἄλλα πολλά ἐστιν, ἃ οὐδὲν ἀλλ' ἢ βασιλέα σημαίνει, καὶ ἄλλα γε αὖ στρατηγόν, οἷον Ἆγις, καὶ Πολέμαρχος, καὶ Εὐπόλεμος· καὶ ἰατρικά γε ἕτερα, Ἰατροκλῆς, καὶ Ἀκεσίμβροτος· καὶ ἕτερα ἂν ἴσως συχνὰ εὕροιμεν, ταῖς μὲν συλλαβαῖς καὶ τοῖς γράμμασι διαφωνοῦντα, τῇ δὲ δυνάμει ταυτὸν φθεγγόμενα. φαίνεται οὕτως ἢ οὔ; ΕΡΜ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τοῖς μὲν δὴ κατὰ φύσιν γιγνομένοις τὰ αὐτὰ ἀποδοτέον ὀνόματα. ΕΡΜ. Πάνυ γε. XIV. ΣΩ. Τί δαὶ τοῖς παρὰ φύσιν, οἳ ἂν ἐν τέρατος εἴδει γένωνται, οἷον, ὅταν ἐξ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ θεοσεβοῦς ἀσεβὴς

γένηται, ἆρ' οὐχ, ὥςπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, κἂν ἵππος βοὸς ἔκγονον τέκῃ, οὐ τοῦ τεκόντος δήπου ἔδει τὴν ἐπωνυμίαν ἔχειν, ἀλλὰ τοῦ γένους οὗ εἴη; ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ τῷ ἐκ τοῦ εὐσεβοῦς ἄρα γενομένῳ ἀσεβεῖ τὸ τοῦ γένους ὄνομα ἀποδοτέον. ΕΡΜ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Οὐ Θεόφιλον, ὡς ἔοικεν, οὐδὲ Μνησίθεον, οὐδὲ τῶν τοιούτων οὐδέν, ἀλλ' ὅ, τι τἀναντία τούτοις σημαίνει, ἐάν περ τῆς ὀρθότητος τυγχάνῃ τὰ ὀνόματα. ΕΡΜ. Παντός γε μᾶλλον, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ὥςπερ γε καὶ ὁ Ὀρέστης, ὦ Ἑρμόγενες, κινδυνεύει ὀρθῶς ἔχειν· εἴτε τις τύχη ἔθετο αὐτῷ τὸ ὄνομα, εἴτε καὶ ποιητής τις, τὸ θηριῶδες τῆς φύσεως καὶ τὸ ἄγριον αὐτοῦ καὶ τὸ ὀρεινὸν ἐνδεικνύμενος τῷ ὀνόματι. ΕΡΜ. Φαίνεται οὕτως, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἔοικε δέ γε καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ κατὰ φύσιν τὸ ὄνομα εἶναι. ΕΡΜ. Φαίνεται. ΣΩ. Κινδυνεύει γὰρ τοιοῦτός τις εἶναι ὁ Ἀγαμέμνων, οἷος, ἃ ἂν δόξειεν αὐτῷ, διαπονεῖσθαι καὶ καρτερεῖν, τέλος ἐπιθεὶς τοῖς δόξασι δι' ἀρετήν. σημεῖον δ' αὐτοῦ τῆς καρτερίας ἡ ἐν Τροίᾳ μονὴ μετὰ τόσου πλήθους. ὅτι οὖν ἀγαστὸς κατὰ τὴν ἐπιμονὴν οὗτος ὁ ἀνήρ, ἐνσημαίνει τὸ ὄνομα ὁ Ἀγαμέμνων. Ἴσως δὲ καὶ ὁ Ἀτρεὺς ὀρθῶς ἔχει. ὅ τε γὰρ τοῦ Χρυσίππου αὐτῷ φόνος, καὶ ἃ πρὸς τὸν Θυέστην ὡς ὠμὰ διεπράττετο, πάντα ταῦτα ζημιώδη καὶ ἀτηρὰ πρὸς ἀρετήν. ἡ οὖν τοῦ ὀνόματος ἐπωνυμία σμικρὸν παρακλίνει καὶ ἐπικεκάλυπται, ὥστε μὴ πᾶσι δηλοῦν τὴν φύσιν τοῦ ἀνδρός· τοῖς δ' ἐπαΐουσι περὶ ὀνομάτων ἱκανῶς

δηλοῖ ὃ βούλεται ὁ Ἀτρεύς. καὶ γὰρ κατὰ τὸ ἀτηρές, καὶ κατὰ τὸ ἄτρεστον, καὶ κατὰ τὸ ἀτηρόν, πανταχῇ ὀρθῶς αὐτῷ τὸ ὄνομα κεῖται. δοκεῖ δέ μοι καὶ τῷ Πέλοπι τὸ ὄνομα ἐμμέτρως κεῖσθαι· σημαίνει γὰρ τοῦτο τὸ ὄνομα τὸν τὰ ἐγγὺς ὁρῶντα, ἄξιον εἶναι ταύτης τῆς ἐπωνυμίας. ΕΡΜ. Πῶς δή; ΣΩ. Οἷόν που καὶ κατ' ἐκείνου λέγεται τοῦ ἀνδρός, ἐν τῷ τοῦ Μυρτίλου φόνῳ, οὐδὲν οἷού τε γενέσθαι προνοηθῆναι οὐδὲ προϊδεῖν τῶν πόῤῥω τῶν εἰς τὸ πᾶν γένος, ὅσης αὐτῷ δυστυχίας ἐνεπίμπλατο, τὸ ἐγγὺς μόνον ὁρῶν καὶ τὸ παραχρῆμα (τοῦτο δ' ἐστὶ πέλας), ἡνίκα προεθυμεῖτο λαβεῖν παντὶ τρόπῳ τὸν τῆς Ἱπποδαμείας γάμον. Τῷ δὲ Ταντάλῳ καὶ πᾶς ἂν ἡγήσαιτο τοὔνομα ὀρθῶς καὶ κατὰ φύσιν τεθῆναι, εἰ ἀληθῆ τὰ περὶ αὐτοῦ λεγόμενα. ΕΡΜ. Τὰ ποῖα ταῦτα; ΣΩ. Ἅ τέ που ἔτι ζῶντι δυστυχήματα ἐγένετο πολλὰ καὶ δεινά, ὧν καὶ τέλος, ἡ πατρὶς αὐτοῦ ὅλη ἀνετράπετο, καὶ τελευτήσαντι ἐν ᾅδου ἡ ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς τοῦ λίθου ταντάλεια θαυμαστῶς ὡς σύμφωνος τῷ ὀνόματι· καὶ ἀτεχνῶς ἔοικεν, ὥςπερ ἂν εἴ τις βουλόμενος ταλάντατον ὀνομάσαι, ἀποκρυπτόμενος ὀνομάσειε καὶ εἴποι ἀντ' ἐκείνου Τάνταλον, τοιοῦτόν τι καὶ τοῦτο τὸ ὄνομα ἔοικεν ἐκπορίσαι ἡ τύχη τῆς φήμης. Φαίνεται δὲ καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ λεγομένῳ τῷ Διῒ παγκάλως τὸ ὄνομα κεῖσθαι. ἔστι δὲ οὐ ῥᾴδιον κατανοῆσαι. ἀτεχνῶς γάρ ἐστιν οἷον λόγος τὸ τοῦ Διὸς ὄνομα· διελόντες δὲ αὐτὸ διχῇ, οἱ μὲν τῷ ἑτέρῳ μέρει, οἱ δὲ τῷ ἑτέρῳ χρώμεθα· οἱ μὲν γὰρ

Ζῆνα, οἱ δὲ Δία καλοῦσι· ξυντιθέμενα δὲ ταῦτα εἰς ἓν δηλοῖ τὴν φύσιν τοῦ θεοῦ, ὃ δὴ προσήκειν φαμὲν ὀνόματι οἵῳ τε εἶναι ἀπεργάζεσθαι. οὐ γάρ ἐστιν ἡμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ὅστις ἐστὶν αἴτιος μᾶλλον τοῦ ζῆν, ἢ ὁ ἄρχων τε καὶ βασιλεὺς τῶν πάντων. ξυμβαίνει οὖν ὀρθῶς ὀνομάζεσθαι οὗτος ὁ θεὸς εἶναι, δι' ὃν ζῆν ἀεὶ πᾶσι τοῖς ζῶσιν ὑπάρχει· διείληπται δὲ δίχα, ὥσπερ λέγω, ἓν ὂν τὸ ὄνομα, τῷ Διῒ καὶ Ζηνί. τοῦτον Κρόνου υἱὸν εἶναι, ὑβριστικὸν μὲν ἄν τινι δόξειεν εἶναι ἀκούσαντι ἐξαίφνης· εὔλογον δέ, μεγάλης τινὸς διανοίας ἔκγονον εἶναι τὸν Δία. κόρον γὰρ σημαίνει, οὐ παῖδα ἀλλὰ τὸ καθαρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκήρατον τοῦ νοῦ. ἔστι δὲ οὗτος Οὐρανοῦ υἱός, ὡς λόγος. ἡ δὲ αὖ ἐς τὸ ἄνω ὄψις καλῶς ἔχει τοῦτο τὸ ὄνομα καλεῖσθαι, οὐρανία, ὁρῶσα τὰ ἄνω· ὅθεν δὴ καί φασιν, ὦ Ἑρμόγενες, τὸν καθαρὸν νοῦν παραγίγνεσθαι οἱ μετεωρολόγοι, καὶ τῷ οὐρανῷ ὀρθῶς τὸ ὄνομα κεῖσθαι. XV. Εἰ δ' ἐμεμνήμην τὴν Ἡσιόδου γενεαλογίαν, τίνας ἔτι τοὺς ἀνωτέρω προγόνους λέγει τούτων, οὐκ ἂν ἐπαυόμην διεξιών, ὡς ὀρθῶς αὐτοῖς τὰ ὀνόματα κεῖται, ἕως ἀπεπειράθην τῆς σοφίας ταυτησί, εἴ τι ποιήσει, εἰ ἄρα ἀπερεῖ, ἢ οὔ ἥ ἐμοὶ ἐξαίφνης νῦν οὑτωσὶ προσπέπτωκεν ἄρτι, οὐκ οἶδ' ὁπόθεν. ΕΡΜ. Καὶ μὲν δή, ὦ Σώκρατες, ἀτεχνῶς γέ μοι δοκεῖς ὥσπερ οἱ ἐνθουσιῶντες ἐξαίφνης χρησμῳδεῖν. ΣΩ. Καὶ αἰτιῶμαί γε, ὦ Ἑρμόγενες μάλιστα αὐτὴν ἀπὸ Εὐθύφρονος τοῦ Προσπαλτίου προσπεπτωκέναι μοι. ἕωθεν γὰρ πολλὰ αὐτῷ ξυνῆν κα.

παρεῖχον τὰ ὦτα. κινδυνεύει οὖν ἐνθουσιῶν οὐ μόνον τὰ ὦτά μου ἐμπλῆσαι τῆς δαιμονίας σοφίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ψυχῆς ἐπειλῆφθαι. δοκεῖ οὖν μοι χρῆναι οὑτωσὶν ἡμᾶς ποιῆσαι, τὸ μὲν τήμερον εἶναι χρήσασθαι αὐτῇ, καὶ τὰ λοιπὰ περὶ τῶν ὀνομάτων ἐπισκέψασθαι· αὔριον δ', ἂν καὶ ὑμῖν ξυνδοκῇ, ἀποδιοπομπησόμεθά τε αὐτὴν καὶ καθαρούμεθα, ἐξευρόντες ὅςτις τὰ τοιαῦτα δεινὸς καθαίρειν, εἴτε τῶν ἱερέων τις, εἴτε τῶν σοφιστῶν. ΕΡΜ. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν ξυγχωρῶ· πάνυ γὰρ ἡδέως τὰ ἐπίλοιπα περὶ τῶν ὀνομάτων ἀκούσαιμι. ΣΩ. Ἀλλὰ χρὴ οὕτω ποιεῖν. πόθεν οὖν βούλει ἀρξώμεθα διασκοποῦντες, ἐπειδήπερ εἰς τύπον τινὰ ἐμβεβήκαμεν, ἵνα εἰδῶμεν, εἰ ἄρα ἡμῖν ἐπιμαρτυρήσει αὐτὰ τὰ ὀνόματα μὴ πάνυ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου οὕτως ἕκαστα κεῖσθαι, ἀλλ' ἔχειν τινὰ ὀρθότητα; τὰ μὲν οὖν τῶν ἡρώων καὶ ἀνθρώπων λεγόμενα ὀνόματα ἴσως ἂν ἡμᾶς ἐξαπατήσειε. πολλὰ μὲν γὰρ αὐτῶν κεῖται κατὰ προγόνων ἐπωνυμίας, οὐδὲν προςῆκον ἐνίοις, ὥςπερ κατ' ἀρχὰς ἐλέγομεν· πολλὰ δὲ ὥςπερ εὐχόμενοι τίθενται, οἷον Εὐτυχίδην, καὶ Σωσίαν καὶ Θεόφιλον, καὶ ἄλλα πολλά. τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα δοκεῖ μοι χρῆναι ἐᾶν· εἰκὸς δὲ μάλιστα ἡμᾶς εὑρεῖν τὰ ὀρθῶς κείμενα περὶ τὰ ἀεὶ ὄντα καὶ πεφυκότα· ἐσπουδάσθαι γὰρ ἐνταῦθα μάλιστα πρέπει τὴν θέσιν τῶν ὀνομάτων. ἴσως δ' ἔνια αὐτῶν καὶ ὑπὸ θειοτέρας δυνάμεως ἢ τῆς τῶν ἀνθρώπων ἐτέθη. ΕΡΜ. Δοκεῖς μοι καλῶς λέγειν, ὦ Σώκρατες. XVI. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ δίκαιον ἀπὸ τῶν θεῶν

ἄρχεσθαι σκοπουμένους, πῇ ποτε αὐτὸ τοῦτο τὸ ὄνομα οἱ θεοὶ ὀρθῶς ἐκλήθησαν; ΕΡΜ. Εἰκός γε. ΣΩ. Τοιόνδε τοίνυν ἔγωγε ὑποπτεύω· φαίνονταί μοι οἱ πρῶτοι τῶν ἀνθρώπων τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα τούτους μόνους θεοὺς ἡγεῖσθαι, οὕσπερ νῦν πολλοὶ τῶν βαρβάρων, ἥλιον καὶ σελήνην καὶ γῆν καὶ ἄστρα καὶ οὐρανόν· ἅτε γοῦν αὐτὰ ὁρῶντες πάντα ἀεὶ ἰόντα δρόμῳ καὶ θέοντα, ἀπὸ ταύτης τῆς φύσεως τῆς τοῦ θεῖν, θεοὺς αὐτοὺς ἐπονομάσαι· ὕστερον δὲ κατανοοῦντες τοὺς ἄλλους πάντας ἤδη τούτῳ τῷ ὀνόματι προσαγορεύειν. ἔοικέ τι ὃ λέγω τῷ ἀληθεῖ, ἢ οὐδέν; ΕΡΜ. Πάνυ μὲν οὖν ἔοικε. ΣΩ. Τί οὖν ἂν μετὰ τοῦτο σκοποῖμεν; ΕΡΜ. Δῆλον δὴ ὅτι δαίμονάς τε καὶ ἥρωας καὶ ἀνθρώπους. ΣΩ. Δαίμονας; καὶ ὡς ἀληθῶς, ὦ Ἑρμόγενες, τί ἄν ποτε νοοῖ τὸ ὄνομα οἱ δαίμονες; σκέψαι, ἄν τί σοι δόξω εἰπεῖν. ΕΡΜ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Οἶσθα οὖν τίνας φησὶν Ἡσίοδος εἶναι τοὺς δαίμονας; ΕΡΜ. Οὐκ ἐννοῶ. ΣΩ. Οὐδὲ ὅτι χρυσοῦν γένος τὸ πρῶτον φησὶ γενέσθαι τῶν ἀνθρώπων; ΕΡΜ. Οἶδα τοῦτό γε. ΣΩ. Λέγει τοίνυν περὶ αὐτοῦ· Αὐτὰρ ἐπειδὴ τοῦτο γένος κατὰ μοῖρ' ἐκάλυψεν, Οἱ μὲν δαίμονες ἁγνοὶ ἐπιχθόνιοι καλέονται, Ἐσθλοί, ἀλεξίκακοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων. ΕΡΜ. Τί οὖν δή; ΣΩ. Ὅτι οἶμαι ἐγὼ λέγειν αὐτὸν τὸ χρυσοῦν γένος οὐκ ἐκ χρυσοῦ πεφυκός, ἀλλ' ἀγαθόν τε καὶ καλόν. τεκμήριον δέ μοί ἐστιν, ὅτι καὶ ἡμᾶς φησὶ σιδηροῦν εἶναι γένος. ΕΡΜ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τῶν

νῦν, οἴει ἂν φάναι αὐτόν, εἴ τις ἀγαθός ἐστιν, ἐκείνου τοῦ χρυσοῦ γένους εἶναι; ΕΡΜ. Εἰκός γε. ΣΩ. Οἱ δ᾽ ἀγαθοὶ ἄλλο τι ἢ φρόνιμοι; ΕΡΜ. Φρόνιμοι. ΣΩ. Τοῦτο τοίνυν παντὸς μᾶλλον λέγει, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τοὺς δαίμονας· ὅτι φρόνιμοι καὶ δαήμονες ἦσαν, δαίμονας αὐτοὺς ὠνόμασε. καὶ ἔν γε τῇ ἀρχαίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ φωνῇ αὐτὸ ξυμβαίνει τὸ ὄνομα. λέγει οὖν καλῶς καὶ οὗτος καὶ ἄλλοι ποιηταὶ πολλοί, ὅσοι λέγουσιν ὡς, ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὢν τελευτήσῃ, μεγάλην μοῖραν καὶ τιμὴν ἔχει, καὶ γίγνεται δαίμων, κατὰ τὴν τῆς φρονήσεως ἐπωνυμίαν. ταύτῃ οὖν τίθεμαι καὶ ἐγώ, τὸν δαήμονα πάντ᾽ ἄνδρα, ὃς ἂν ἀγαθὸς ᾖ, δαιμόνιον εἶναι, καὶ ζῶντα καὶ τελευτήσαντα, καὶ ὀρθῶς δαίμονα καλεῖσθαι. ΕΡΜ. Καὶ ἔγωγέ μοι δοκῶ, ὦ Σώκρατες, τούτου πάνυ σοι ξύμψηφος εἶναι. ὁ δὲ δὴ ἥρως τί ἂν εἴη; ΣΩ. Τοῦτο δὲ οὐ πάνυ χαλεπὸν ἐννοῆσαι. σμικρὸν γὰρ παρῆκται αὐτῶν τὸ ὄνομα, δηλοῦν τὴν ἐκ τοῦ ἔρωτος γένεσιν. ΕΡΜ. Πῶς λέγεις; ΣΩ. Οὐκ οἶσθα ὅτι ἡμίθεοι οἱ ἥρωες; ΕΡΜ. Τί οὖν; ΣΩ. Πάντες δήπου γεγόνασιν, ἐρασθέντος ἢ θεοῦ θνητῆς ἢ θνητοῦ θεᾶς. ἐὰν οὖν σκοπῇς καὶ τοῦτο κατὰ τὴν Ἀττικὴν τὴν παλαιὴν φωνήν, μᾶλλον εἴσῃ. δηλώσει γάρ σοι ὅτι παρὰ τὸ τοῦ ἔρωτος ὄνομα, ὅθεν γεγόνασιν οἱ ἥρωες, σμικρὸν παρηγμένον ἐστίν, ὀνόματος χάριν· καὶ ἤτοι τοῦτο λέγει τοὺς ἥρωας, ἢ ὅτι σοφοὶ ἦσαν καὶ ῥήτορες καὶ δεινοὶ καὶ διαλεκτικοί, ἐρωτᾶν ἱκανοὶ ὄντες. τὸ γὰρ εἴρειν, λέγειν ἐστίν. ὅπερ οὖν ἄρτι ἐλέ-

γομεν, ἐν τῇ Ἀττικῇ φωνῇ λεγόμενοι οἱ ἥρωες, ῥήτορές τινες [καὶ ἐρωτηματικοὶ ἢ] καὶ ἐρωτικοὶ ξυμβαίνουσιν· ὥστε ῥητόρων καὶ σοφιστῶν γένος γίγνεται τὸ ἡρωϊκὸν φῦλον. XVII. ἀλλὰ οὐ τοῦτο χαλεπόν ἐστιν ἐννοῆσαι, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ τῶν ἀνθρώπων, διὰ τί ποτε ἄνθρωποι καλοῦνται; σὺ ἔχεις εἰπεῖν; ΕΡΜ. Πόθεν, ὦ 'γαθέ, ἔχω; οὐδ' εἴ τι οἷός τ' ἂν εἴην εὑρεῖν, οὐ ξυντείνω, διὰ τὸ ἡγεῖσθαι σὲ μᾶλλον εὑρήσειν ἢ ἐμαυτόν. ΣΩ. Τῇ τοῦ Εὐθύφρονος ἐπιπνοίᾳ πιστεύεις, ὡς ἔοικας. ΕΡΜ. Δῆλα δή. ΣΩ. Ὀρθῶς γε σὺ πιστεύων, ὡς καὶ νῦν γέ μοι φαίνομαι κομψῶς ἐννενοηκέναι, καὶ κινδυνεύσω, ἐὰν μὴ εὐλαβῶμαι, ἔτι τήμερον σοφώτερος τοῦ δέοντος γενέσθαι. σκόπει δὴ ὃ λέγω. πρῶτον μὲν γὰρ τὸ τοιόνδε δεῖ ἐννοῆσαι περὶ ὀνομάτων, ὅτι πολλάκις ἐπεμβάλλομεν γράμματα, τὰ δ' ἐξαιροῦμεν, παρ' ὃ βουλόμεθα ὀνομάζοντες, καὶ τὰς ὀξύτητας μεταβάλλομεν. οἷον, Διῒ φίλος, τοῦτο ἵνα ἀντὶ ῥήματος ὄνομα ἡμῖν γένηται, τό τε ἕτερον αὐτόθεν ἰῶτα ἐξείλομεν καὶ ἀντὶ ὀξείας τῆς μέσης συλλαβῆς βαρεῖαν ἐφθεγξάμεθα. ἄλλων δὲ τοὐναντίον ἐμβάλλομεν γράμματα, τὰ δὲ βαρύτερα [ὀξέως] φθεγγόμεθα. ΕΡΜ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Τούτων τοίνυν ἓν καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων ὄνομα πέπονθεν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. ἐκ γὰρ ῥήματος ὄνομα γέγονεν, ἑνὸς γράμματος τοῦ α ἐξαιρεθέντος καὶ βαρυτέρας τῆς τελευτῆς γενομένης. ΕΡΜ. Πῶς λέγεις; ΣΩ. Ὧδε. σημαίνει τοῦτο τὸ ὄνομα ὁ ἄνθρωπος ὅτι τὰ μὲν ἄλλα θηρία, ὧν ὁρᾷ, οὐδὲν

ἐπισκοπεῖ οὐδὲ ἀναλογίζεται οὐδὲ ἀναθρεῖ, ὁ δὲ ἄνθρωπος ἅμα ἑώρακε — τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ ὄπωπε — καὶ ἀναθρεῖ καὶ ἀναλογίζεται τοῦτο ὃ ὄπωπεν. ἐντεῦθεν δὴ μόνον τῶν θηρίων ὀρθῶς ὁ ἄνθρωπος ἄνθρωπος ὠνομάσθη, ἀναθρῶν ἃ ὄπωπε. τί οὖν; τὸ μετὰ τοῦτο ἔρωμαί σε, ὃ ἡδέως ἂν πυθοίμην; ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὥςπερ τοίνυν μοι δοκεῖ τούτοις ἑξῆς εἶναί τι χρῆμα. ψυχὴν γάρ που καὶ σῶμα καλοῦμεν τοῦ ἀνθρώπου. ΕΡΜ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Πειρώμεθα δὴ καὶ ταῦτα διελεῖν, ὥςπερ τὰ ἔμπροσθεν; ψυχὴν λέγεις ἐπισκέψασθαι, ὡς εἰκότως τούτου τοῦ ὀνόματος τυγχάνει, ἔπειτ' αὖ τὸ σῶμα; ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Ὡς μὲν τοίνυν ἐκ τοῦ παραχρῆμα λέγειν, οἶμαί τι τοιοῦτον νοεῖν τοὺς τὴν ψυχὴν ὀνομάσαντας, ὡς τοῦτο ἄρα ὅταν παρῇ τῷ σώματι, αἴτιόν ἐστι τοῦ ζῆν αὐτῷ, τὴν τοῦ ἀναπνεῖν δύναμιν παρέχον καὶ ἀναψύχον· ἅμα δὲ ἐκλείποντος τοῦ ἀναψύχοντος, τὸ σῶμα ἀπόλλυταί τε καὶ τελευτᾷ· ὅθεν δή μοι δοκοῦσιν αὐτὸ ψυχὴν καλέσαι. εἰ δὲ βούλει, ἔχε ἠρέμα. δοκῶ γάρ μοι τι καθορᾶν πιθανώτερον τούτου τοῖς ἀμφὶ Εὐθύφρονα. τούτου μὲν γάρ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, καταφρονήσαιεν ἄν, καὶ ἡγήσαιντο φορτικὸν εἶναι· τόδε δὲ σκόπει ἐὰν ἄρα καὶ σοὶ ἀρέσκῃ. ΕΡΜ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Τὴν φύσιν παντὸς τοῦ σώματος, ὥςτε καὶ ζῆν καὶ περιϊέναι, τί σοι δοκεῖ ἔχειν τε καὶ ὀχεῖν ἄλλο ἢ ψυχή; ΕΡΜ. Οὐδὲν ἄλλο. ΣΩ. Τί δέ; καὶ τὴν τῶν ἄλλων ἁπάντων φύσιν οὐ πιστεύεις Ἀναξαγόρᾳ νοῦν καὶ ψυχὴν εἶναι τὴν διακοσμοῦσαν

καὶ ἔχουσαν; ΕΡΜ. Ἔγωγε. ΣΩ. Καλῶς ἄρα ἂν τὸ ὄνομα τοῦτο ἔχοι τῇ δυνάμει ταύτῃ, ἣ φύσιν ὀχεῖ καὶ ἔχει, φυσέχην ἐπονομάζειν· ἔξεστι δὲ καὶ ψυχὴν κομψευόμενον λέγειν. ΕΡΜ. Πάνυ μὲν οὖν, καὶ δοκεῖ γέ μοι τοῦτο ἐκείνου τεχνικώτερον εἶναι. ΣΩ. Καὶ γάρ ἐστι. γελοῖον μέντοι φαίνεται ὡς ἀληθῶς ὀνομαζόμενον ὡς ἐτέθη. ΕΡΜ. Ἀλλὰ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο πῶς φῶμεν ἔχειν; ΣΩ. Τὸ σῶμα λέγεις; ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Πολλαχῇ μοι δοκεῖ τοῦτό γε, ἂν μὲν καὶ σμικρόν τις παρακλίνῃ καὶ πάνυ. καὶ γὰρ σῆμά τινές φασιν αὐτὸ εἶναι τῆς ψυχῆς, ὡς τεθαμμένης ἐν τῷ νῦν παρόντι, καὶ διότι αὖ τούτῳ σημαίνει ἃ ἂν σημήνῃ ἡ ψυχή, καὶ ταύτῃ σῆμα ὀρθῶς καλεῖσθαι. δοκοῦσι μέντοι μοι μάλιστα θέσθαι οἱ ἀμφὶ Ὀρφέα τοῦτο τὸ ὄνομα, ὡς δίκην διδούσης τῆς ψυχῆς, ὧν δὴ ἕνεκα δίδωσι· τοῦτον δὲ περίβολον ἔχειν, ἵνα σώζηται δεσμωτηρίου εἰκόνα· εἶναι οὖν τῆς ψυχῆς τοῦτο αὐτὸ ὥσπερ ὀνομάζεται, ἕως ἂν ἐκτίσῃ τὰ ὀφειλόμενα, τὸ σῶμα, καὶ οὐδὲ δεῖν παράγειν οὐδὲν γράμμα. ΕΡΜ. Ταῦτα μέν μοι δοκεῖ ἱκανῶς, ὦ Σώκρατες, εἰρῆσθαι. XVIII. Περὶ δὲ τῶν θεῶν τῶν ὀνομάτων, οἷον καὶ περὶ τοῦ Διὸς νῦν δὴ ἔλεγες, ἔχοιμεν ἄν που κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπισκέψασθαι, κατὰ τίνα ποτὲ ὀρθότητα αὐτῶν τὰ ὀνόματα κεῖται; ΣΩ. Ναὶ μὰ Δία ἡμεῖς γε, ὦ Ἑρμόγενες, εἴπερ γε νοῦν ἔχοιμεν, ἕνα μέν, τὸν κάλλιστον τρόπον, ὅτι περὶ θεῶν οὐδὲν ἴσμεν, οὔτε περὶ αὐτῶν οὔτε περὶ τῶν ὀνομάτων, ἅττα ποτὲ αὐτοὶ ἑαυτοὺς

καλοῦσι· δῆλον γὰρ ὅτι ἐκεῖνοί γε τἀληθῆ καλοῦσι. δεύτερος δ' αὖ τρόπος ὀρθότητος, ὥςπερ ἐν ταῖς εὐχαῖς νόμος ἐστὶν ἡμῖν εὔχεσθαι, οἵτινές τε καὶ ὁπόθεν χαίρουσιν ὀνομαζόμενοι, ταῦτα καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς καλεῖν, ὡς ἄλλο μηδὲν εἰδότας· καλῶς γὰρ δὴ ἔμοιγε δοκεῖ νενομίσθαι. εἰ οὖν βούλει, σκοπῶμεν, ὥςπερ προειπόντες τοῖς θεοῖς, ὅτι περὶ αὐτῶν οὐδὲν ἡμεῖς σκεψόμεθα, — οὐ γὰρ ἀξιοῦμεν οἷοί τ' ἂν εἶναι σκοπεῖν — ἀλλὰ περὶ τῶν ἀνθρώπων, ἥν ποτέ τινα δόξαν ἔχοντες ἐτίθεντο αὐτοῖς τὰ ὀνόματα. τοῦτο γὰρ ἀνεμέσητον. ΕΡΜ. Ἀλλά μοι δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, μετρίως λέγειν, καὶ οὕτω ποιῶμεν. ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν ἀφ' Ἑστίας ἀρχώμεθα, κατὰ τὸν νόμον; ΕΡΜ. Δίκαιον γοῦν. ΣΩ. Τί οὖν ἄν τις φαίη διανοούμενον τὸν ὀνομάσαντα Ἑστίαν ὀνομάσαι; ΕΡΜ. Οὐ μὰ τὸν Δία οὐδὲ τοῦτο οἶμαι ῥᾴδιον εἶναι. ΣΩ. Κινδυνεύουσι γοῦν, ὦ 'γαθὲ Ἑρμόγενες, οἱ πρῶτοι τὰ ὀνόματα τιθέμενοι, οὐ φαῦλοι εἶναι, ἀλλὰ μετεωρολόγοι καὶ ἀδολέσχαι τινές. ΕΡΜ. Τί δή; ΣΩ. Καταφαίνεταί μοι ἡ θέσις τῶν ὀνομάτων τοιούτων τινῶν ἀνθρώπων εἶναι. καὶ ἐάν τις τὰ ξενικὰ ὀνόματα ἀνασκοπῇ, οὐχ ἧττον ἀνευρίσκεται ὃ ἕκαστον βούλεται. οἷον καὶ ἐν τούτῳ, ὃ ἡμεῖς οὐσίαν καλοῦμεν, εἰσὶν οἳ ἐσίαν καλοῦσιν, οἳ δ' αὖ ὠσίαν. πρῶτον μὲν οὖν κατὰ τὸ ἕτερον ὄνομα τούτων ἡ τῶν πραγμάτων οὐσία Ἑστία καλεῖσθαι ἔχει λόγον· καὶ ὅτι γε αὖ ἡμεῖς τὸ τῆς οὐσίας μετέχον Ἑστίαν φαμέν, καὶ κατὰ τοῦτο ὀρθῶς ἂν καλοῖτο Ἑστία. ἐοί-

καμεν γὰρ καὶ ἡμεῖς τοπαλαιὸν ἐσίαν καλεῖν τὴν οὐσίαν· ἔτι δὲ καὶ κατὰ τὰς θυσίας ἄν τις ἐννοήσας ἡγήσαιτο οὕτω νοεῖν ταῦτα τοὺς τιθεμένους. τὸ γὰρ πρὸ πάντων θεῶν τῇ Ἑστίᾳ πρώτῃ προθύειν εἰκὸς ἐκείνους, οἵτινες τὴν πάντων οὐσίαν Ἑστίαν ἐπωνόμασαν· ὅσοι δ' αὖ ὠσίαν, σχεδόν τι αὖ οὗτοι καθ' Ἡράκλειτον ἂν ἡγοῖντο τὰ ὄντα ἰέναι τε πάντα καὶ μένειν οὐδέν· τὸ οὖν αἴτιον καὶ ἀρχηγὸν αὐτῶν εἶναι τὸ ὠθοῦν· ὅθεν δὴ καλῶς ἔχειν αὐτὸ Ὠσίαν ὠνομάσθαι. καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ ὡς παρὰ μηδὲν εἰδότων εἰρήσθω. XIX. Μετὰ δ' Ἑστίαν δίκαιον Ῥέαν καὶ Κρόνον ἐπισκέψασθαι. καίτοι τό γε τοῦ Κρόνου ὄνομα ἤδη διήλθομεν. ἴσως μέντοι οὐδὲν λέγω. ΕΡΜ. Τί δή, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ὠγαθέ, ἐννενόηκά τι σμῆνος σοφίας. ΕΡΜ. Ποῖον δὴ τοῦτο; ΣΩ. Γελοῖον μὲν πάνυ εἰπεῖν, οἶμαι μέντοι, τινὰ πιθανότητα ἔχον. ΕΡΜ. Τίνα ταύτην; ΣΩ. Τὸν Ἡράκλειτον μοι δοκῶ καθορᾷν πάλαι ἄττα σοφὰ λέγοντα ἀτεχνῶς τὰ ἐπὶ Κρόνου καὶ Ῥέας, ἃ καὶ Ὅμηρος ἔλεγε. ΕΡΜ. Πῶς τοῦτο λέγεις; ΣΩ. Λέγει που Ἡράκλειτος ὅτι πάντα χωρεῖ καὶ οὐδὲν μένει, καὶ ποταμοῦ ῥοῇ ἀπεικάζων τὰ ὄντα λέγει, ὡς δὶς ἐς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης. ΕΡΜ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Τί οὖν; δοκεῖ σοι ἀλλοιότερον Ἡρακλείτου νοεῖν, ὁ τιθέμενος τοῖς τῶν ἄλλων θεῶν προγόνοις Ῥέαν τε καὶ Κρόνον; ἆρα οἴει ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου αὐτὸν ἀμφοτέροις ῥευμάτων ὀνόματα θέσθαι; ὥσπερ οὖν Ὅμηρος, Ὠκεανόν τε θεῶν γένε-

σὶν φησι καὶ μητέρα Τηθύν. οἶμαι δὲ καὶ Ἡσίοδος. λέγει δέ που καὶ Ὀρφεὺς ὅτι Ὠκεανὸς πρῶτος καλίῤῥοος ἦρξε γάμοιο· Ὅς ῥα κασιγνήτην ὁμομήτορα Τηθὺν ὄπυιεν. ταῦτ᾽ οὖν σκόπει ὅτι καὶ ἀλλήλοις ξυμφωνεῖ, καὶ πρὸς τὰ τοῦ Ἡρακλείτου πάντα τείνει. ΕΡΜ. Φαίνῃ τί μοι λέγειν, ὦ Σώκρατες· τὸ μέντοι τῆς Τηθύος οὐκ ἐννοῶ ὄνομα τί βούλεται. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε ὀλίγου αὐτὸ λέγει, ὅτι πηγῆς ὄνομα ἐπικεκρυμμένον ἐστί. τὸ γὰρ διαττώμενον καὶ τὸ ἠθούμενον πηγῆς ἀπείκασμά ἐστιν. ἐκ δὲ τούτων ἀμφοτέρων τῶν ὀνομάτων ἡ Τηθὺς τὸ ὄνομα ξύγκειται. ΕΡΜ. Τοῦτο μέν, ὦ Σώκρατες, κομψόν. ΣΩ. Τί δ᾽ οὐ μέλλει; ἀλλὰ τί τὸ μετὰ τοῦτο; τὸν μὲν Δία εἴπομεν. ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Τοὺς ἀδελφοὺς δὴ αὐτοῦ λέγωμεν, τόν τε Ποσειδῶ καὶ τὸν Πλούτωνα καὶ τὸ ἕτερον ὄνομα, ὃ ὀνομάζουσιν αὐτόν; ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τὸ μὲν τοίνυν τοῦ Ποσειδῶνός μοι φαίνεται ὠνομάσθαι ὑπὸ τοῦ πρώτου ὀνομάσαντος, ὅτι αὐτὸν βαδίζοντα ἐπέσχεν ἡ τῆς θαλάττης φύσις, καὶ οὐκέτι εἴασε προελθεῖν, ἀλλ᾽ ὥσπερ δεσμὸς τῶν ποδῶν αὐτῷ ἐγένετο. τὸν οὖν ἄρχοντα τῆς δυνάμεως ταύτης θεὸν ὠνόμασε Ποσειδῶνα, ὡς ποσίδεσμον ὄντα· τὸ δὲ ε ἔγκειται ἴσως εὐπρεπείας ἕνεκα. τάχα δὲ οὐκ ἂν τοῦτο λέγοι, ἀλλ᾽ ἀντὶ τοῦ σ δύο λλ τοπρῶτον ἐλέγετο, ὡς πολλὰ εἰδότος τοῦ θεοῦ. ἴσως δὲ ἀπὸ τοῦ σείειν ὁ σείων ὠνόμασται· πρόσκειται δὲ [καὶ] τὸ π, [καὶ τὸ ο,] καὶ τὸ δ. Τὸ δὲ Πλούτωνος, τοῦτο μὲν κατὰ τὴν τοῦ

πλούτου δόσιν, ὅτι ἐκ τῆς γῆς κάτωθεν ἀνίεται ὁ πλοῦτος, ἐπωνομάσθη· ὁ δὲ Ἅιδης, οἱ πολλοὶ μέν μοι δοκοῦσιν ὑπολαμβάνειν τὸ ἀειδὲς προςειρῆσθαι τῷ ὀνόματι τούτῳ, καὶ φοβούμενοι τὸ ὄνομα, Πλούτωνα καλοῦσιν αὐτόν. ΕΡΜ. Σοὶ δὲ πῶς φαίνεται, ὦ Σώκρατες; XX. ΣΩ. Πολλαχῇ ἔμοιγε δοκοῦσιν οἱ ἄνθρωποι διημαρτηκέναι περὶ τούτου τοῦ θεοῦ τῆς δυνάμεως, καὶ φοβεῖσθαι αὐτὸν οὐκ ἄξιον. ὅτι τε γάρ, ἐπειδὰν ἅπαξ τις ἡμῶν ἀποθάνῃ, ἀεὶ ἐκεῖ ἐστι φοβοῦνται, καὶ ὅτι ἡ ψυχὴ γυμνὴ τοῦ σώματος παρ᾽ ἐκεῖνον ἀπέρχεται, καὶ τοῦτο πεφόβηνται· τὰ δέ μοι δοκεῖ πάντα εἰς ταυτόν τι ξυντείνειν, καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ θεοῦ καὶ τὸ ὄνομα. ΕΡΜ. Πῶς δή; ΣΩ. Ἐγώ σοι ἐρῶ ἅ γέ μοι φαίνεται. εἰπὲ γάρ μοι, δεσμὸς ζώῳ ὁτῳοῦν, ὥςτε μένειν ὁπουοῦν, πότερος ἰσχυρότερός ἐστιν, ἀνάγκη ἢ ἐπιθυμία; ΕΡΜ. Πολὺ διαφέρει, ὦ Σώκρατες, ἡ ἐπιθυμία. ΣΩ. Οἴει οὖν τὸν Ἅιδην οὐκ ἂν πολλοὺς ἐκφεύγειν, εἰ μὴ τῷ ἰσχυροτάτῳ δεσμῷ ἔδει τοὺς ἐκεῖσε ἰόντας; ΕΡΜ. Δῆλα δή. ΣΩ. Ἐπιθυμίᾳ ἄρα τινὶ αὐτούς, ὡς ἔοικε, δεῖ, εἴπερ τῷ μεγίστῳ δεσμῷ δεῖ, καὶ οὐκ ἀνάγκῃ. ΕΡΜ. Φαίνεται ΣΩ. Οὔκουν ἐπιθυμίαι αὖ πολλαί εἰσιν; ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Τῇ μεγίστῃ ἄρα ἐπιθυμίᾳ τῶν ἐπιθυμιῶν δεῖ αὐτούς, εἴπερ μέλλει τῷ μεγίστῳ δεσμῷ κατέχειν. ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Ἔστιν οὖν τις μείζων ἐπιθυμία, ἢ ὅταν τίς τῳ ξυνὼν οἴηται δι᾽ ἐκεῖνον ἔσεσθαι ἀμείνων ἀνήρ; ΕΡΜ. Μὰ Δί᾽ οὐδ᾽ ὁπωςτιοῦν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Διὰ ταῦτα ἄρα φῶ-

σιν, ὦ Ἑρμογενες, οὐδένα δεῦρο ἐθελῆσαι ἀπελθεῖν τῶν ἐκεῖθεν, οὐδὲ αὐτὰς τὰς Σειρῆνας, ἀλλὰ κατακεκηλῆσθαι ἐκείνας τε καὶ τοὺς ἄλλους πάντας· οὕτω καλούς τινας, ὡς ἔοικεν, ἐπίσταται λέγειν λόγους ὁ Ἅιδης, καὶ ἔστιν, ὥς γε ἐκ τοῦ λόγου τούτου, ὁ θεὸς οὗτος τέλεος σοφιστής τε καὶ μέγας εὐεργέτης τῶν παρ᾽ αὐτῷ, ὅς γε καὶ τοῖς ἐνθάδε τοσαῦτα ἀγαθὰ ἀνίησιν· οὕτω πολλὰ αὐτῷ τὰ περιόντα ἐκεῖ ἐστι, καὶ τὸν Πλούτωνα ἀπὸ τούτου ἔσχε τὸ ὄνομα. καὶ τὸ αὖ μὴ ἐθέλειν ξυνεῖναι τοῖς ἀνθρώποις ἔχουσι τὰ σώματα, ἀλλὰ τότε ξυγγίγνεσθαι, ἐπειδὰν ἡ ψυχὴ καθαρὰ ᾖ πάντων τῶν περὶ τὸ σῶμα κακῶν καὶ ἐπιθυμιῶν, οὐ φιλόσοφόν σοι δοκεῖ εἶναι καὶ εὖ ἐντεθυμημένον, ὅτι οὕτω μὲν ἂν κατέχοι αὐτοὺς δήσας τῇ περὶ ἀρετὴν ἐπιθυμίᾳ· ἔχοντας δὲ τὴν τοῦ σώματος πτοίησιν καὶ μανίαν οὐδ᾽ ἂν ὁ Κρόνος δύναιτο ὁ πατὴρ ξυγκατέχειν αὐτῷ, ἐν τοῖς δεσμοῖς δήσας τοῖς αὐτοῦ λεγομένοις; ΕΡΜ. Κινδυνεύεις τι λέγειν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Καὶ τό γε ὄνομα ὁ Ἅιδης, ὦ Ἑρμόγενες, πολλοῦ δεῖ ἀπὸ τοῦ ἀειδοῦς ἐπωνομάσθαι, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἀπὸ τοῦ πάντα τὰ καλὰ εἰδέναι, ἀπὸ τούτου ὑπὸ τοῦ ὀνοματοθέτου Ἅιδης ἐκλήθη. XXI. ΕΡΜ. Εἶεν· τί δέ; Δήμητράν τε καὶ Ἥραν καὶ Ἀπόλλω καὶ Ἀθηνᾶν καὶ Ἥφαιστον καὶ Ἄρην καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς πῶς λέγομεν; ΣΩ. Δημήτηρ μὲν φαίνεται κατὰ τὴν δόσιν τῆς ἐδωδῆς διδοῦσα ὡς μήτηρ, Δημήτηρ κεκλῆσθαι· Ἥρα δέ, ὡς ἐρατή τις, ὥσπερ οὖν καὶ λέγεται ὁ Ζεὺς αὐτῆς ἐρασθεὶς

ἔχειν. ἴσως δὲ μετεωρολογῶν ὁ ὀνοματοθέτης τὸν ἀέρα Ἥραν ὠνόμασεν, ἐπικρυπτόμενος, θεὶς τὴν ἀρχὴν ἐπὶ τὴν τελευτήν. γνοίης δ᾽ ἄν, εἰ πολλάκις λέγοις τὸ τῆς Ἥρας ὄνομα. Φεῤῥέφαττα δέ, πολλοὶ μὲν καὶ τοῦτο φοβοῦνται τὸ ὄνομα, καὶ τὸν Ἀπόλλω, ὑπὸ ἀπειρίας, ὡς ἔοικεν, ὀνομάτων ὀρθότητος. καὶ γὰρ μεταβάλλοντες σκοποῦνται τὴν Φερσεφόνην, καὶ δεινὸν αὐτοῖς φαίνεται· τὸ δὲ μηνύει σοφὴν εἶναι τὴν θεόν. ἅτε γὰρ φερομένων τῶν πραγμάτων, τὸ ἐφαπτόμενον καὶ ἐπαφῶν καὶ δυνάμενον ἐπακολουθεῖν σοφία ἂν εἴη. Φερέπαφα οὖν διὰ τὴν σοφίαν καὶ τὴν ἐπαφὴν τοῦ φερομένου ἡ θεὸς ἂν ὀρθῶς καλοῖτο, ἢ τοιοῦτόν τι· δι᾽ ὅπερ καὶ ξύνεστιν αὐτῇ ὁ Ἀΐδης σοφὸς ὤν, διότι τοιαύτη ἐστί. νῦν δὲ αὐτῆς ἐκκλίνουσι τὸ ὄνομα, εὐστομίαν περὶ πλείονος ποιούμενοι τῆς ἀληθείας, ὥστε Φεῤῥέφατταν αὐτὴν καλεῖν. ταυτὸν δὲ καὶ περὶ τὸν Ἀπόλλω, ὅπερ λέγω, πολλοὶ πεφόβηνται περὶ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, ὥς τι δεινὸν μηνύοντος· ἢ οὐκ ᾔσθησαι; ΕΡΜ. Πάνυ μὲν οὖν, καὶ ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Τὸ δέ γ᾽ ἐστίν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, κάλλιστα κείμενον πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ. ΕΡΜ. Πῶς δή; ΣΩ. Ἐγὼ πειράσομαι φράσαι, ὅ γέ μοι φαίνεται. οὐ γάρ ἐστιν ὅ, τι ἂν μᾶλλον ἥρμοσεν ὄνομα ἓν ὂν τέτταρσι δυνάμεσι ταῖς τοῦ θεοῦ, ὥστε πασῶν ἐφάπτεσθαι καὶ δηλοῦν τρόπον τινὰ μουσικήν τε καὶ μαντικὴν καὶ ἰατρικὴν καὶ τοξικήν. ΕΡΜ. Λέγε δή. ἄτοπον γάρ τί μοι λέγεις τὸ ὄνομα εἶναι. XXII. ΣΩ. Εὐάρμοστον μὲν οὖν, ἅτε

μουσικοῦ ὄντος τοῦ θεοῦ. πρῶτον μὲν γὰρ ἡ κάθαρσις καὶ οἱ καθαρμοὶ καὶ κατὰ τὴν ἰατρικὴν καὶ κατὰ τὴν μαντικήν, καὶ αἱ τοῖς ἰατρικοῖς φαρμάκοις καὶ αἱ τοῖς μαντικοῖς περιθειώσεις τε καὶ λουτρὰ τὰ ἐν τοῖς τοιούτοις, καὶ αἱ περιῤῥάνσεις, πάντα ἕν τι ταῦτα δύναιντ᾽ ἄν, καθαρὸν παρέχειν τὸν ἄνθρωπον καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχήν· ἢ οὔ; ΕΡΜ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ καθαίρων θεὸς καὶ ὁ ἀπολούων τε καὶ ὁ ἀπολύων τῶν τοιούτων κακῶν οὗτος ἂν εἴη; ΕΡΜ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Κατὰ μὲν τοίνυν τὰς ἀπολύσεις τε καὶ ἀπολούσεις, ὡς ἰατρὸς ὢν τῶν τοιούτων, ἀπολύων ἂν ὀρθῶς καλοῖτο· κατὰ δὲ τὴν μαντικὴν καὶ τὸ ἀληθές τε καὶ τὸ ἁπλοῦν ταυτὸν γάρ ἐστιν — ὥςπερ οὖν οἱ Θετταλοὶ καλοῦσιν αὐτόν, ὀρθότατ᾽ ἂν καλοῖτο. Ἁπλὸν γάρ φασι πάντες Θετταλοὶ τοῦτον τὸν θεόν. διὰ δὲ τὸ ἀεὶ βολῶν ἐγκρατὴς εἶναι τοξικῇ, ἀεὶ βάλλων ἐστί. κατὰ δὲ τὴν μουσικὴν δεῖ ὑπολαβεῖν, ὥςπερ τὸν ἀκόλουθόν τε καὶ τὴν ἄκοιτιν, ὅτι τὸ α σημαίνει πολλαχοῦ τὸ ὁμοῦ, καὶ ἐνταῦθα τὴν ὁμοῦ πόλησιν καὶ περὶ τὸν οὐρανόν, οὓς δὴ πόλους καλοῦσι, καὶ τὴν περὶ τὴν ἐν τῇ ᾠδῇ ἁρμονίαν, ἣ δὴ ξυμφωνία καλεῖται, ὅτι ταῦτα πάντα, ὥς φασιν οἱ κομψοὶ περὶ μουσικὴν καὶ ἀστρονομίαν, ἁρμονίᾳ τινὶ πολεῖ ἅμα πάντα· ἐπιστατεῖ δὲ οὗτος ὁ θεὸς τῇ ἁρμονίᾳ, ὁμοπολῶν αὐτὰ πάντα, καὶ κατὰ θεοὺς καὶ κατ᾽ ἀνθρώπους. ὥςπερ οὖν τὸν ὁμοκέλευθον καὶ τὴν ὁμάκοιτιν, ἀκόλουθον καὶ ἄκοιτιν ἐκαλέσαμεν, μεταβάλλοντες ἀντὶ τοῦ ο α,

οὕτω καὶ Ἀπόλλωνα ἐκαλέσαμεν, ὃς ἦν ὁμοπολῶν, ἕτερον λ ἐμβάλλοντες· ὅτι ὁμώνυμον ἐγίγνετο τῷ χαλεπῷ ὀνόματι· ὅπερ καὶ νῦν ὑποπτεύοντές τινες, διὰ τὸ μὴ ὀρθῶς σκοπεῖσθαι τὴν δύναμιν τοῦ ὀνόματος, φοβοῦνται αὐτὸ ὡς σημαῖνον φθοράν τινα· τὸ δὲ [πολὺ,] ὥςπερ ἄρτι ἐλέγετο, πασῶν ἐφαπτόμενον κεῖται τῶν τοῦ θεοῦ δυνάμεων, ἁπλοῦ, ἀεὶ βάλλοντος, ἀπολοῦντος, ὁμοπολοῦντος. Τὰς δὲ Μούσας τε καὶ ὅλως τὴν μουσικὴν ἀπὸ τοῦ μῶσθαι, ὡς ἔοικε, καὶ τῆς ζητήσεώς τε καὶ φιλοσοφίας τὸ ὄνομα τοῦτο ἐπωνόμασαν. Λητὼ δὲ ἀπὸ τῆς πρᾳότητος τῆς θεοῦ, κατὰ τὸ ἐθελήμονα εἶναι ὧν ἄν τις δέηται· ἴσως δὲ ὡς οἱ ξένοι καλοῦσι· πολλοὶ γὰρ Ληθὼ καλοῦσιν· ἔοικεν οὖν πρὸς τὸ μὴ τραχὺ τοῦ ἤθους ἀλλ' ἥμερόν τε καὶ λεῖον Ληθὼ κεκλῆσθαι ὑπὸ τῶν τοῦτο καλούντων. Ἄρτεμις δὲ διὰ τὸ ἀρτεμὲς φαίνεται καὶ τὸ κόσμιον, διὰ τὴν τῆς παρθενίας ἐπιθυμίαν. ἴσως δὲ ἀρετῆς ἵστορα τὴν θεὸν ἐκάλεσεν ὁ καλέσας· τάχα δ' ἂν καὶ ὡς τὸν ἄροτον μισησάσης τὸν ἀνδρὸς ἐν γυναικί· ἢ διὰ τούτων τι, ἢ διὰ πάντα ταῦτα, τὸ ὄνομα τοῦτο ὁ τιθέμενος ἔθετο τῇ θεῷ. XXIII. *ΕΡΜ.* Τί δαὶ ὁ Διόνυσός τε καὶ ἡ Ἀφροδίτη; *ΣΩ.* Μεγάλα, ὦ παῖ Ἱππονίκου, ἐρωτᾷς. ἀλλὰ ἔστι γὰρ καὶ σπουδαίως εἰρημένος ὁ τρόπος τῶν ὀνομάτων τούτοις τοῖς θεοῖς καὶ παιδικῶς. τὸν μὲν οὖν σπουδαῖον ἄλλους τινὰς ἐρώτα· τὸν δὲ παιδικὸν οὐδὲν κωλύει διελθεῖν· φιλοπαίγμονες γὰρ καὶ οἱ θεοί. ὅ, τε γὰρ Διόνυσος εἴη ἂν ὁ διδοὺς τὸν οἶνον, Διδοίνυσος ἐν παιδιᾷ καλού-

μενος· οἶνος δ', ὅτι οἴεσθαι νοῦν ἔχειν ποιεῖ τῶν πινόντων τοὺς πολλοὺς, οὐκ ἔχοντας, οἰόνους δικαιότατ' ἂν καλούμενος. περὶ δὲ Ἀφροδίτης οὐκ ἄξιον Ἡσιόδῳ ἀντιλέγειν, ἀλλὰ ξυγχωρεῖν, ὅτι διὰ τὴν τοῦ ἀφροῦ γένεσιν Ἀφροδίτη ἐκλήθη. ΕΡΜ. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' Ἀθηνᾶς, Ἀθηναῖός γ' ὤν, ὦ Σώκρατες, ἐπιλήσῃ, οὐδ' Ἡφαίστου τε καὶ Ἄρεος. ΣΩ. Οὐδὲ εἰκός γε. ΕΡΜ. Οὐ γάρ. ΣΩ. Οὔκουν τὸ μὲν ἕτερον ὄνομα αὐτῆς οὐ χαλεπὸν εἰπεῖν διὸ κεῖται. ΕΡΜ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Παλλάδα που αὐτὴν καλοῦμεν. ΕΡΜ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Τοῦτο μὲν τοίνυν ἀπὸ τῆς ἐν τοῖς ὅπλοις ὀρχήσεως ἡγούμενοι τεθῆναι, ὀρθῶς ἄν, ὡς ἐγῷμαι, ἡγοίμεθα. τὸ γάρ που ἢ αὑτὸν ἤ τι ἄλλο μετεωρίζειν [ἢ] ἀπὸ τῆς γῆς, ἢ ἐν ταῖς χερσί, πάλλειν τε καὶ πάλλεσθαι, καὶ ὀρχεῖν καὶ ὀρχεῖσθαι καλοῦμεν. ΕΡΜ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Παλλάδα μὲν τοίνυν ταύτῃ. ΕΡΜ. Καὶ ὀρθῶς γε· ἀλλὰ δὴ τὸ ἕτερον πῶς λέγεις; ΣΩ. Τὸ τῆς Ἀθηνᾶς; ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Τοῦτο ἐμβριθέστερον, ὦ φίλε. ἐοίκασι δὴ καὶ οἱ παλαιοὶ τὴν Ἀθηνᾶν νομίζειν, ὥςπερ οἱ νῦν περὶ Ὅμηρον δεινοί· καὶ γὰρ τούτων οἱ πολλοί, ἐξηγούμενοι τὸν ποιητήν, φασι τὴν Ἀθηνᾶν αὐτὸν νοῦν τε καὶ διάνοιαν πεποιηκέναι· καὶ ὁ τὰ ὀνόματα ποιῶν ἔοικε τοιοῦτόν τι περὶ αὐτῆς διανοεῖσθαι, ἔτι δὲ μειζόνως λέγων θεοῦ νόησιν ὡςπερεὶ λέγει, ὅτι ἡ Θεονόη ἔστιν αὕτη, τῷ α ξενικῶς ἀντὶ τοῦ η χρησάμενος, καὶ τὸ ι καὶ τὸ σ ἀφελών. ἴσως δὲ οὐδὲ ταύτῃ, ἀλλ' ὡς τὰ θεῖα νοούσης αὐτῆς δια-

φερόντως τῶν ἄλλων, Θεονόην ἐκάλεσεν. οὐδὲν δὲ ἀπέχει, καὶ τὴν ἐν τῷ ἤθει νόησιν, ὡς οὖσαν τὴν θεὸν ταύτην, Ἠθονόην μὲν βούλεσθαι προςειπεῖν· παραγαγὼν δέ, ἢ αὐτός, ἤ τινες ὕστερον, ἐπὶ τὸ κάλλιον, ὡς ᾤοντο, Ἀθηνᾶν ἐκάλεσαν. ΕΡΜ. Τί δαὶ δὴ τὸν Ἥφαιστον; πῇ λέγεις; ΣΩ. Ἦ τὸν γενναῖον τὸν φάεος ἵστορα ἐρωτᾷς; ΕΡΜ. Ἔοικα. ΣΩ. Οὐκοῦν οὗτος μὲν παντὶ δῆλος Φαῖστος ὤν, τὸ η προςελκυσάμενος; [τὸ εἶναι Ἥφαιστον.] ΕΡΜ. Κινδυνεύει, ἐὰν μή πῃ σοί, ὡς ἔοικεν, ἔτι ἄλλῃ δόξῃ. ΣΩ. Ἀλλ' ἵνα μὴ δόξῃ, τὸν Ἄρην ἐρώτα. ΕΡΜ. Ἐρωτῶ. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ μὲν βούλει, κατὰ τὸ ἄρρεν τε καὶ κατὰ τὸ ἀνδρεῖον Ἄρης ἂν εἴη· εἰ δ' αὖ κατὰ τὸ σκληρόν τε καὶ ἀμετάστροφον, ὃ δὴ ἄρρατον καλεῖται, καὶ ταύτῃ ἂν πανταχῇ πολεμικῷ θεῷ πρέποι Ἄρη καλεῖσθαι; ΕΡΜ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἐκ μὲν οὖν τῶν θεῶν, πρὸς θεῶν, ἀπαλλαγῶμεν, ὡς ἐγὼ δέδοικα περὶ αὐτῶν διαλέγεσθαι· περὶ δὲ ἄλλων εἴ τινων βούλει, πρόβαλλέ μοι, ὄφρα ἴδηαι οἷοι Εὐθύφρονος ἵπποι. ΕΡΜ. Ἀλλὰ ποιήσω ταῦτα, ἔτι γε ἓν ἐρόμενός σε περὶ Ἑρμοῦ· ἐπειδή με καὶ οὔ φησι Κρατύλος Ἑρμογένη εἶναι. πειρώμεθα οὖν τὸν Ἑρμῆν σκέψασθαι, τί καὶ νοεῖ τὸ ὄνομα, ἵνα καὶ εἰδῶμεν εἴ τι ὅδε λέγει. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε ἔοικε περὶ λόγον τι εἶναι ὁ Ἑρμῆς, καὶ τὸ ἑρμηνέα εἶναι καὶ τὸ ἄγγελον, καὶ τὸ κλοπικόν τε καὶ τὸ ἀπατηλὸν ἐν λόγοις, καὶ τὸ ἀγοραστικόν, περὶ λόγου δύναμίν ἐστι πᾶσα αὕτη ἡ πραγματεία. ὅπερ οὖν καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐλέγομεν, τὸ εἴρειν

λόγου χρεία ἐστί· τὸ δέ, οἷον καὶ Ὅμηρος πολλαχοῦ λέγει, ἐμήσατο φησί, τοῦτο δὲ μηχανήσασθαί ἐστιν. ἐξ ἀμφοτέρων οὖν τούτων τὸν τὸ λέγειν τε καὶ τὸν λόγον μησάμενον [τὸ δὲ λέγειν δή ἐστιν εἴρειν], τοῦτον τὸν θεὸν ὡσπερεὶ ἐπιτάττει ἡμῖν ὁ ὀνοματοθέτης, Ὦ ἄνθρωποι, ὃς τὸ εἴρειν ἐμήσατο, δικαίως ἂν καλοῖτο ὑπὸ ὑμῶν Εἰρέμης. νῦν δὲ ἡμεῖς, ὡς οἰόμεθα, καλλωπίζοντες τὸ ὄνομα Ἑρμῆν καλοῦμεν. [καὶ ἥ γε Ἶρις ἀπὸ τοῦ εἴρειν ἔοικε κεκλημένη, ὅτι ἄγγελος ἦν.] ΕΡΜ. Νὴ τὸν Δία, εὖ ἄρα μοι δοκεῖ Κρατύλος λέγειν, τὸ ἐμὲ μὴ εἶναι Ἑρμογένη· οὔκουν εὐμήχανός γε εἰμὶ λόγου. XXVI. ΣΩ. Καὶ τό γε τὸν Πᾶνα τοῦ Ἑρμοῦ εἶναι υἱὸν διφυῆ, ἔχει τὸ εἰκός, ὦ ἑταῖρε. ΕΡΜ. Πῶς δή; ΣΩ. Οἶσθα ὅτι ὁ λόγος τὸ πᾶν σημαίνει, καὶ κυκλεῖ καὶ πολεῖ ἀεί, καί ἐστι διπλοῦς, ἀληθής τε καὶ ψευδής. ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ μὲν ἀληθὲς αὐτοῦ, λεῖον καὶ θεῖον, καὶ ἄνω οἰκοῦν ἐν τοῖς θεοῖς· τὸ δὲ ψευδές, κάτω, ἐν τοῖς πολλοῖς τῶν ἀνθρώπων, καὶ τραχὺ καὶ τραγικόν· ἐνταῦθα γὰρ πλεῖστοι οἱ μῦθοί τε καὶ τὰ ψευδῆ ἐστι περὶ τὸν τραγικὸν βίον. ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὀρθῶς ἄρα ὁ πᾶν μηνύων καὶ ἀεὶ πολῶν Πὰν αἰπόλος εἴη, διφυὴς Ἑρμοῦ υἱός, τὰ μὲν ἄνωθεν λεῖος, τὰ δὲ κάτωθεν τραχὺς καὶ τραγοειδής, καὶ ἔστιν ἤτοι λόγος ἢ λόγου ἀδελφὸς ὁ Πάν, εἴπερ Ἑρμοῦ υἱός ἐστιν· ἀδελφῷ δὲ ἐοικέναι ἀδελφόν, οὐδὲν θαυμαστόν. ἀλλ', ὅπερ ἐγὼ ἔλεγον, ὦ μακάριε, ἀπαλλαγῶμεν ἐκ τῶν θεῶν. ΕΡΜ. Τῶν γε τοιούτων, ὦ Σώκρατες, εἰ βού-

λει. περὶ δὲ τῶν τοιῶνδε τί σε κωλύει διελθεῖν, οἷον ἡλίου τε καὶ σελήνης καὶ ἄστρων καὶ γῆς καὶ αἰθέρος καὶ ἀέρος καὶ πυρὸς καὶ ὕδατος καὶ ὡρῶν καὶ ἐνιαυτοῦ; ΣΩ. Συχνὰ μέν μοι προστάττεις· ὅμως δὲ εἴπερ σοι κεχαρισμένον ἔσται, ἐθέλω. ΕΡΜ Καὶ μὴν χαριῇ. ΣΩ. Τί δὴ οὖν βούλει πρῶτον; ἢ, ὥσπερ εἶπες, τὸν ἥλιον διέλθωμεν; ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἔοικε τοίνυν κατάδηλον γενόμενον ἂν μᾶλλον εἰ τῷ Δωρικῷ τις ὀνόματι χρῷτο· ἅλιον γὰρ καλοῦσιν οἱ Δωριεῖς. ἅλιος οὖν εἴη μὲν ἂν κατὰ τὸ ἁλίζειν εἰς ταυτὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἐπειδὰν ἀνατείλῃ· εἴη δ' ἂν καὶ τῷ περὶ τὴν γῆν ἀεὶ εἱλεῖν ἰών· ἐοίκοι δ' ἂν καὶ ὅτι ποικίλλει ἰὼν τὰ γιγνόμενα ἐκ τῆς γῆς. τὸ δὲ ποικίλλειν καὶ αἰολεῖν, ταυτόν. ΕΡΜ. Τί δὲ ἡ σελήνη; ΣΩ. Τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα φαίνεται τὸν Ἀναξαγόραν πιέζειν. ΕΡΜ. Τί δή; ΣΩ. Ἔοικε δηλοῦν τι παλαιότερον, ὃ ἐκεῖνος νεωστὶ ἔλεγεν, ὅτι ἡ σελήνη ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἔχει τὸ φῶς. ΕΡΜ. Πῶς δή; ΣΩ. Τὸ μέν που σέλας καὶ τὸ φῶς, ταυτόν. ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Νέον δέ που καὶ ἔνον ἀεί ἐστι περὶ τὴν σελήνην τοῦτο τὸ φῶς, εἴπερ ἀληθῆ οἱ Ἀναξαγόρειοι λέγουσι. κύκλῳ γάρ που ἀεὶ αὐτὴν περιϊὼν νέον ἀεὶ ἐπιβάλλει· ἔνον δὲ ὑπάρχει τὸ τοῦ προτέρου μηνός. ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Σελαναίαν δέ γε καλοῦσιν αὐτὴν πολλοί. ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὅτι δὲ σέλας νέον τε καὶ ἔνον ἔχει ἀεί, σελαενονεοάεια μὲν δικαιότατ' ἂν τῶν ὀνομάτων καλοῖτο· ξυγκεκροτημένον δὲ σελαναία κέκληται. ΕΡΜ. Διθυραμβῶ-

δές γε τοῦτο τοὔνομα, ὦ Σώκρατες. ἀλλὰ τὸν μῆνα καὶ τὰ ἄστρα πῶς λέγεις; ΣΩ. Ὁ μὲν μεὶς ἀπὸ τοῦ μειοῦσθαι εἴη ἂν μείης ὀρθῶς κεκλημένος, τὰ δ' ἄστρα ἔοικε τῆς ἀστραπῆς ἐπωνυμίαν ἔχειν· ἡ δὲ ἀστραπή, ὅτι τοὺς ὦπας ἀναστρέφει, ἀναστρωπὴ ἂν εἴη, νῦν δὲ ἀστραπὴ καλλωπισθεῖσα κέκληται. ΕΡΜ. Τί δὲ τὸ πῦρ τε καὶ τὸ ὕδωρ; ΣΩ. Τὸ πῦρ ἀπορῶ, καὶ κινδυνεύει ἤτοι ἡ τοῦ Εὐθύφρονός με μοῦσα ἐπιλελοιπέναι, ἢ τουτὶ παγχάλεπον εἶναι. σκέψαι οὖν ἣν εἰςάγω μηχανὴν ἐπὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, ἃ ἂν ἀπορῶ. ΕΡΜ. Τίνα δή; ΣΩ. Ἐγώ σοι ἐρῶ. ἀπόκριναι γάρ μοι· ἔχοις ἂν εἰπεῖν πῦρ, κατὰ τίνα τρόπον καλεῖται; ΕΡΜ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. XXV. ΣΩ. Σκέψαι δὴ ὃ ἐγὼ ὑποπτεύω περὶ αὐτοῦ. ἐννοῶ γὰρ ὅτι πολλὰ οἱ Ἕλληνες ὀνόματα, ἄλλως τε καὶ οἱ ὑπὸ τοῖς βαρβάροις οἰκοῦντες, παρὰ τῶν βαρβάρων εἰλήφασι. ΕΡΜ. Τί οὖν δή; ΣΩ. Εἴ τις ζητοῖ ταῦτα κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν φωνὴν ὡς ἐοικότως κεῖται, ἀλλὰ μὴ κατ' ἐκείνην, ἐξ ἧς τὸ ὄνομα τυγχάνει ὄν, οἶσθα ὅτι ἀποροῖ ἄν. ΕΡΜ. Εἰκότως γε. ΣΩ. Ὅρα τοίνυν καὶ τοῦτο τὸ ὄνομα τὸ πῦρ μή τι βαρβαρικὸν ᾖ. τοῦτο γὰρ οὔτε ῥᾴδιον προςάψαι ἐστὶν Ἑλληνικῇ φωνῇ, φανεροί τ' εἰσὶν οὕτως αὐτὸ καλοῦντες Φρύγες, σμικρόν τι παρακλίνοντες, καὶ τό γε ὕδωρ, καὶ τὰς κύνας, καὶ ἄλλα πολλά. ΕΡΜ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Οὐ τοίνυν δεῖ ταῦτα προςβιάζεσθαι, ἐπεὶ ἔχοι γ' ἄν τις εἰπεῖν περὶ αὐτῶν. τὸ μὲν οὖν πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ ταύτῃ ἀπωθοῦμαι, ὁ δὴ ἀὴρ ἆρά γε, ὦ Ἑρμόγενες,

ὅτι αἴρει τὰ ἀπὸ τῆς γῆς, ἀνὴρ κέκληται; ἢ ὅτι ἀεὶ ῥεῖ; ἢ ὅτι πνεῦμα ἐξ αὐτοῦ γίγνεται ῥέοντος; οἱ γὰρ ποιηταί που τὰ πνεύματα ἀήτας καλοῦσιν. ἴσως οὖν λέγει, ὥσπερ ἂν εἰ εἴποι πνευματόῤῥουν ἢ ἀητόῤῥουν, [ὅθεν δὴ βούλεται αὐτὸν οὕτως εἰπεῖν ὅτι ἐστὶν ἀήρ.] Τὸν δὲ αἰθέρα τῇδέ πῃ ὑπολαμβάνω· ὅτι ἀεὶ θεῖ περὶ τὸν ἀέρον ῥέων, ἀειθεὴρ δικαίως ἂν καλοῖτο. Γῆ δὲ μᾶλλον σημαίνει ὃ βούλεται, ἐάν τις γαῖαν ὀνομάσῃ. γαῖα γὰρ γεννήτειρα ἂν εἴη ὀρθῶς κεκλημένη, ὥς φησιν Ὅμηρος. τὸ γὰρ γεγάασι γεγεννῆσθαι λέγει. ΕΡΜ. Εἶεν. ΣΩ. Τί οὖν ἡμῖν ἦν τὸ μετὰ τοῦτο; ΕΡΜ. Ὧραι, ὦ Σώκρατες, καὶ ἐνιαυτὸς καὶ ἔτος. ΣΩ. Αἱ μὲν δὴ ὧραι ὅραι Ἀττικιστὶ ὡς τοπαλαιὸν ῥητέον, εἴπερ βούλει τὸ εἰκὸς εἰδέναι. ὧραι γάρ εἰσι διὰ τὸ ὁρίζειν χειμῶνάς τε καὶ θέρη καὶ πνεύματα καὶ [τοὺς καιροὺς πρὸς] τοὺς καρποὺς ἐκ τῆς γῆς· ὁρίζουσαι δὲ δικαίως ἂν ὅραι καλοῖντο. Ἐνιαυτὸς δὲ καὶ ἔτος κινδυνεύει ἕν τι εἶναι. τὸ γὰρ τὰ φυόμενα καὶ τὰ γιγνόμενα ἐν μέρει ἕκαστον προάγον εἰς φῶς, καὶ αὐτὸ ἐν αὑτῷ ἐξετάζον, τοῦτο, ὥσπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν τὸ τοῦ Διὸς ὄνομα δίχα διῃρημένον, οἱ μὲν Ζῆνα, οἱ δὲ Δία ἐκάλουν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα οἱ μὲν ἐνιαυτόν, ὅτι ἐν ἑαυτῷ, οἱ δὲ ἔτος, ὅτι ἐτάζει. ὁ δὲ ὅλος λόγος ἐστί, τὸ ἐν αὑτῷ ἐτάζον τοῦτο προσαγορεύεσθαι ἓν ὂν δίχα, ὥστε δύο ὀνόματα γεγονέναι, ἐνιαυτόν τε καὶ ἔτος, ἐξ ἑνὸς λόγου. ΕΡΜ. Ἀλλὰ δῆτα, ὦ Σώκρατες, πολὺ ἐπιδίδως. ΣΩ. Πόῤῥω ἤδη, οἶμαι, φαίνομαι σοφίας

ἰλαύνειν. ΕΡΜ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τάχα μᾶλλον ἐφήσεις. XXVI. ΕΡΜ. Ἀλλὰ μετὰ τοῦτο τὸ εἶδος ἔγωγε ἡδέως ἂν θεασαίμην ταῦτα τὰ καλὰ ὀνόματα, τίνι ποτὲ ὀρθότητι κεῖται, τὰ περὶ τὴν ἀρετήν, οἷον φρόνησίς τε καὶ ξύνεσις, καὶ δικαιοσύνη, καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα πάντα. ΣΩ. Ἐγείρεις μέν, ὦ ἑταῖρε, οὐ φαῦλον γένος ὀνομάτων. ὅμως δέ, ἐπειδήπερ τὴν λεοντῆν ἐνδέδυκα, οὐκ ἀποδειλιατέον, ἀλλ' ἐπισκεπτέον, ὡς ἔοικε, φρόνησιν καὶ ξύνεσιν καὶ γνώμην καὶ ἐπιστήμην καὶ τἄλλα δή, ἅ φῄς, πάντα ταῦτα τὰ καλὰ ὀνόματα. ΕΡΜ. Πάνυ μὲν οὖν οὐ δεῖ ἡμᾶς προαποστῆναι. ΣΩ. Καὶ μήν, νὴ τὸν Κύνα, δοκῶ γέ μοι οὐ κακῶς μαντεύεσθαι, ὃ καὶ νῦν δὴ ἐνενόησα, ὅτι οἱ πάνυ παλαιοὶ ἄνθρωποι οἱ τιθέμενοι τὰ ὀνόματα παντὸς μᾶλλον, ὥσπερ καὶ τῶν νῦν οἱ πολλοὶ τῶν σοφῶν, ὑπὸ τοῦ πυκνὰ περιστρέφεσθαι ζητοῦντες, ὅπη ἔχει τὰ ὄντα, ἀεὶ ἰλιγγιῶσι, κἄπειτα αὐτοῖς φαίνεται περιφέρεσθαι τὰ πράγματα καὶ πάντως φέρεσθαι. αἰτιῶνται δὴ οὐ τὸ ἔνδον τὸ παρὰ σφίσι πάθος αἴτιον εἶναι ταύτης τῆς δόξης, ἀλλὰ αὐτὰ τὰ πράγματα οὕτω πεφυκέναι, οὐδὲν αὐτῶν μόνιμον εἶναι οὐδὲ βέβαιον, ἀλλὰ ῥεῖν καὶ φέρεσθαι καὶ μεστὰ εἶναι πάσης φορᾶς καὶ γενέσεως ἀεί. λέγω δὲ ἐννοήσας πρὸς πάντα τὰ νῦν δὴ ὀνόματα. ΕΡΜ. Πῶς δὴ τοῦτο, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οὐ κατενόησας ἴσως τὰ ἄρτι λεγόμενα, ὅτι παντάπασιν ὡς φερομένοις τε καὶ ῥέουσι καὶ γιγνομένοις τοῖς πράγμασι τὰ ὀνόματα ἐπίκειται; ΕΡΜ. Οὐ πάνυ ἐνεθυμήθην.

ΣΩ. Καὶ μὴν πρῶτον μὲν τοῦτο, ὃ πρῶτον εἴπομεν, παντάπασιν ὡς ἐπὶ τοιούτων ἐστί. ΕΡΜ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ἡ φρόνησις· φορᾶς γάρ ἐστι καὶ ῥοῦ νόησις· εἴη δ' ἂν καὶ ὄνησιν ὑπολαβεῖν φορᾶς· ἀλλ' οὖν περί γε τὸ φέρεσθαί ἐστιν. εἰ δὲ βούλει, ἥ γνώμη παντάπασι δηλοῖ γονῆς σκέψιν καὶ νώμησιν· τὸ γὰρ νωμᾶν καὶ τὸ σκοπεῖν ταυτόν. εἰ δὲ βούλει, αὐτὸ ἡ νόησις, τοῦ νέου ἐστὶν ἕσις· τὸ δὲ νέα εἶναι τὰ ὄντα, σημαίνει γιγνόμενα ἀεὶ εἶναι· τούτου οὖν ἐφίεσθαι τὴν ψυχὴν μηνύει τὸ ὄνομα ὁ θέμενος τὴν νεόεσιν. οὐ γὰρ νόησις τοαρχαῖον ἐκαλεῖτο, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ η, ε ε ἔδει λέγειν δύο, νεόεσιν. Σωφροσύνη δὲ σωτηρία οὗ νῦν δὴ ἐσκέμμεθα, φρονήσεως. καὶ μὴν ἥ γε ἐπιστήμη μηνύει ὡς φερομένοις τοῖς πράγμασιν ἑπομένης τῆς ψυχῆς τῆς ἀξίας λόγου, καὶ οὔτε ἀπολειπομένης, οὔτε προθεούσης· διό, δεῖ ἐμβάλλοντας δὴ τὸ ε, ἐπιστημένην αὐτὴν ὀνομάζειν. Σύνεσις δ' αὖ οὕτω μὲν δόξειεν ἂν ὥσπερ ξυλλογισμὸς εἶναι· ὅταν δὲ ξυνιέναι λέγῃ, ταυτὸν παντάπασι συμβαίνει τῷ ἐπίστασθαι λεγόμενον· ξυμπορεύεσθαι γὰρ λέγει τὴν ψυχὴν τοῖς πράγμασι τὸ ξυνιέναι. ἀλλὰ μὴ ἥ γε σοφία φορᾶς ἐφάπτεσθαι σημαίνει· σκοτωδέστερον δὲ τοῦτο καὶ ξενικώτερον· ἀλλὰ δεῖ ἐκ τῶν ποιητῶν ἀναμιμνήσκεσθαι ὅτι, πολλαχοῦ λέγουσι περὶ ὅτου ἂν τύχωσι τῶν ἀρχομένων ταχὺ προϊέναι, ἐσύθη φασί. Λακωνικῷ δὲ ἀνδρὶ τῶν εὐδοκίμων καὶ ὄνομα ἦν Σοῦς· τὴν γὰρ ταχεῖαν ὁρμὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῦτο καλοῦσι. ταύτης οὖν

τῆς φορᾶς ἐπαφὴν σημαίνει ἡ σοφία, ὡς φερομένων τῶν ὄντων. καὶ μὴν τό γε ἀγαθόν, τοῦτο τῆς φύσεως πάσης τῷ ἀγαστῷ βούλεται τὸ ὄνομα ἐπικεῖσθαι. ἐπειδὴ γὰρ πορεύεται τὰ ὄντα, ἔνι μὲν ἄρ' αὐτοῖς τάχος, ἔνι δὲ βραδυτής· ἔστιν οὖν οὐ πᾶν τὸ ταχύ, ἀλλά τι αὐτοῦ, ἀγαστόν. τούτῳ οὖν δὴ τῷ ἀγαστῷ αὕτη ἡ ἐπωνυμία ἐστὶ τἀγαθόν. XXVII. Δικαιοσύνη δέ, ὅτι μὲν ἐπὶ τῇ τοῦ δικαίου ξυνέσει τοῦτο κεῖται τὸ ὄνομα, ῥᾴδιον ξυμβαλεῖν· αὐτὸ δὲ τὸ δίκαιον, χαλεπόν. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἔοικε μέχρι μέν του ὁμολογεῖσθαι παρὰ πολλῶν, ἔπειτα δὲ ἀμφισβητεῖσθαι. ὅσοι γὰρ ἡγοῦνται τὸ πᾶν εἶναι ἐν πορείᾳ, τὸ μὲν πολὺ αὐτοῦ ὑπολαμβάνουσι τοιοῦτόν τι εἶναι οἷον οὐδὲν ἄλλο ἢ χωρεῖν· διὰ δὲ τούτου παντὸς εἶναί τι διεξιόν, δι' οὗ πάντα τὰ γιγνόμενα γίγνεσθαι· εἶναι δὲ τάχιστον τοῦτο καὶ λεπτότατον· οὐ γὰρ ἂν δύνασθαι ἄλλως διὰ τοῦ ἰόντος ἰέναι παντός, εἰ μὴ λεπτότατόν τε ἦν, ὥστε αὐτὸ μηδὲν στέγειν, καὶ τάχιστον, ὥςτε χρῆσθαι ὥςπερ ἑστῶσι τοῖς ἄλλοις. ἐπεὶ δ' οὖν ἐπιτροπεύει τὰ ἄλλα πάντα διαϊόν, τοῦτο τὸ ὄνομα ἐκλήθη ὀρθῶς δίκαιον, εὐστομίας ἕνεκα τὴν τοῦ κ δύναμιν προςλαβόν. μέχρι μὲν οὖν ἐνταῦθα, ὃ νῦν δὴ ἔλεγον, παρὰ πολλῶν ὁμολογεῖται τοῦτο εἶναι τὸ δίκαιον. ἐγὼ δέ, ὦ Ἑρμόγενες, ἅτε λιπαρὴς ὢν περὶ αὐτοῦ, ταῦτα μὲν πάντα διαπέπυσμαι ἐν ἀποῤῥήτοις· ὅτι τοῦτ' ἐστὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ αἴτιον· δι' ὃ γὰρ γίγνεται, τοῦτ' ἐστὶ τὸ αἴτιον· καὶ διὰ καλεῖν ἔφη τις τοῦτο ὀρθῶς ἔχειν διὰ ταῦτα. ἐπειδὰν

δ᾽ ἠρέμα αὐτοὺς ἐπανερωτῶ ἀκούσας ταῦτα μηδὲν ἧττον, Τί οὖν ποτ᾽ ἐστίν, ὦ ἄριστε, τὸ δίκαιον, εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει; δοκῶ τε ἤδη μακρότερα τοῦ προςήκοντος ἐρωτᾷν καὶ ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα ἅλλεσθαι. ἱκανῶς γάρ μέ φασι πεπύσθαι καὶ ἀκηκοέναι, καὶ ἐπιχειροῦσι, βουλόμενοι ἀποπιμπλάναι με, ἄλλος ἄλλα ἤδη λέγειν, καὶ οὐκέτι ξυμφωνοῦσιν. ὁ μὲν γάρ τίς φησι τοῦτο εἶναι τὸ δίκαιον, τὸν ἥλιον· τοῦτον γὰρ μόνον διαϊόντα καὶ κάοντα ἐπιτροπεύειν τὰ ὄντα. ἐπειδὰν δέ τῳ λέγω αὐτὸ ἄσμενος, ὡς καλόν τι ἀκηκοώς, καταγελᾷ μου οὗτος ὁ ἀκούσας, καὶ ἐρωτᾷ με εἰ οὐδὲν δίκαιον οἶμαι εἶναι ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἐπειδὰν ὁ ἥλιος δύῃ. λιπαροῦντος οὖν ἐμοῦ ὅ, τι αὖ ἐκεῖνος λέγει, αὐτὸ τὸ πῦρ φησι· τοῦτο δὲ οὐ ῥᾴδιόν ἐστιν εἰδέναι. ὁ δὲ οὐκ αὐτὸ τὸ πῦρ φησιν, ἀλλ᾽ αὐτὸ τὸ θερμὸν τὸ ἐν τῷ πυρὶ ἐνόν. ὁ δὲ τούτων μὲν πάντων καταγελᾷν φησιν, εἶναι δὲ τὸ δίκαιον, ὃ λέγει Ἀναξαγόρας, νοῦν εἶναι τοῦτο· αὐτοκράτορα γὰρ ὄντα αὐτόν, καὶ οὐδενὶ μεμιγμένον, πάντα φησὶν αὐτὸν κοσμεῖν τὰ πράγματα διὰ πάντων ἰόντα. ἐνταῦθα δὴ ἐγώ, ὦ φίλε, πολὺ ἐν πλείονι ἀπορίᾳ εἰμί, ἢ πρὶν ἐπιχειρῆσαι μανθάνειν περὶ τοῦ δικαίου ὅ, τι ποτ᾽ ἐστίν. ἀλλ᾽ οὖν οὗπερ ἕνεκα ἐσκοποῦμεν, τό γε ὄνομα τοῦτο φαίνεται αὐτῷ διὰ ταῦτα κεῖσθαι. ΕΡΜ. Φαίνῃ μοι, ὦ Σώκρατες, ταῦτα μὲν ἀκηκοέναι του, καὶ οὐκ αὐτοσχεδιάζειν. ΣΩ. Τί δὲ τἆλλα; ΕΡΜ. Οὐ πάνυ γε. XXVIII. ΣΩ. Ἄκουε δή· ἴσως γὰρ ἄν σε καὶ τὰ ἐπίλοιπα ἐξαπατήσαιμι ὡς οὐκ ἀκηκοὼς

λέγω. μετὰ γὰρ δικαιοσύνην τί λείπεται ἡμῖν; ἀνδρίαν, οἶμαι, οὔπω διήλθομεν. ἀδικία μὲν γὰρ δηλονότι ἐστὶν ὄντως ἐμπόδισμα τοῦ διαϊόντος· ἀνδρία δὲ σημαίνει, ὡς ἐν μάχῃ ἐπονομαζομένης τῆς ἀνδρίας· μάχην δ᾽ εἶναι ἐν τῷ ὄντι, εἴπερ ῥεῖ, οὐκ ἄλλο τι ἢ τὴν ἐναντίαν ῥοήν. ἐὰν οὖν τις ἐξέλῃ τὸ δ τοῦ ὀνόματος τῆς ἀνδρίας, αὐτὸ μηνύει τὸ ἔργον τὸ ὄνομα ἡ ἀνρία. δῆλον οὖν ὅτι οὐ πάσῃ ῥοῇ ἡ ἐναντία ῥοὴ ἀνδρία ἐστίν, ἀλλὰ τῇ παρὰ τὸ δίκαιον ῥεούσῃ· οὐ γὰρ ἂν ἐπῃνεῖτο ἡ ἀνδρία. καὶ τὸ ἄῤῥεν καὶ ὁ ἀνὴρ ἐπὶ παραπλησίῳ τινὶ τούτῳ ἐστὶ τῇ ἄνω ῥοῇ. Γυνὴ δὲ γονή μοι φαίνεται βούλεσθαι εἶναι. Τὸ δὲ θῆλυ ἀπὸ τῆς θηλῆς τι φαίνεται ἐπωνομάσθαι. ἡ δὲ θηλὴ ἆρά γε, ὦ Ἑρμόγενες, ὅτι τεθηλέναι ποιεῖ ὥσπερ τὰ ἀρδόμενα; ΕΡΜ. Ἔοικέ γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Καὶ μὴν αὐτό γε τὸ θάλλειν τὴν αὔξην μοι δοκεῖ ἀπεικάζειν τὴν τῶν νέων, ὅτι ταχεῖα καὶ ἐξαιφνιδία γίγνεται· οἷόν περ οὖν μεμίμηται τῷ ὀνόματι ξυναρμόσας ἀπὸ τοῦ θεῖν καὶ ἅλλεσθαι τὸ ὄνομα. ἀλλ᾽ οὐ γὰρ ἐπισκοπεῖς με ὥςπερ ἐκτὸς δρόμου φερόμενον, ἐπειδὰν λείου ἐπιλάβωμαι· λοιπὰ δὲ ἡμῖν ἔτι συχνὰ τῶν δοκούντων σπουδαίων εἶναι. ΕΡΜ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ὧν γ᾽ ἔστιν ἓν καὶ τέχνην ἰδεῖν ὅ, τι ποτὲ βούλεται εἶναι. ΕΡΜ Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν τοῦτό γε ἕξιν νοῦ σημαίνει [ἐχονόη,] τὸ μὲν τ ἀφελόντι, ἐμβαλόντι δὲ τὸ ο μεταξὺ τοῦ χ καὶ τοῦ ν, καὶ τοῦ νυ καὶ τοῦ ἦτα; ΕΡΜ. Καὶ μάλα γε γλίσχρως, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ὦ μακάριε, οὐκ οἶσθ᾽

ὅτι τὰ πρῶτα ὀνόματα τεθέντα, κατακέχωσται ἤδη ὑπὸ τῶν βουλομένων τραγῳδεῖν αὐτά, περιτιθέντων γράμματα καὶ ἐξαιρούντων, εὐστομίας ἕνεκα, καὶ πανταχῇ στρεφόντων, καὶ ὑπὸ καλλωπισμοῦ καὶ ὑπὸ χρόνου. ἐπεὶ καὶ ἐν τῷ κατόπτρῳ οὐ δοκεῖ σοι ἄτοπον εἶναι τὸ ἐμβεβλῆσθαι τὸ ῥῶ; ἀλλὰ τοιαῦτα, οἶμαι, ποιοῦσιν οἱ τῆς μὲν ἀληθείας οὐδὲν φροντίζοντες, τὸ δὲ στόμα πλάττοντες· ὥστ᾽ ἐπεμβάλλοντες πολλὰ ἐπὶ τὰ πρῶτα ὀνόματα, τελευτῶντες ποιοῦσι μηδ᾽ ἂν ἕνα ἀνθρώπων ξυνεῖναι ὅ, τι ποτὲ βούλεται τὸ ὄνομα· ὥσπερ καὶ τὴν σφίγγα ἀντὶ σφιγὸς σφίγγα καλοῦσι, καὶ ἄλλα πολλά. ΕΡΜ. Ταῦτα μὲν ἔστιν οὕτως, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Εἰ δ᾽ αὖ τις ἐάσει καὶ ἐντιθέναι καὶ ἐξαιρεῖν ἅττ᾽ ἂν βούληταί τις εἰς τὰ ὀνόματα, πολλή τις εὐπορία ἔσται, καὶ πᾶν ἂν παντί τις ὄνομα πράγματι προσαρμόσειεν. ΕΡΜ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἀληθῆ μέντοι· ἀλλὰ τὸ μέτριον, οἶμαι, δεῖ φυλάττειν καὶ τὸ εἰκὸς σὲ τὸν σοφὸν ἐπιστάτην. ΕΡΜ. Βουλοίμην ἄν. ΣΩ. Καὶ ἐγώ σοι ξυμβούλομαι, ὦ Ἑρμόγενες. ἀλλὰ μὴ λίαν, ὦ δαιμόνιε, ἀκριβολογοῦ, μή μ᾽ ἀπογυιώσῃς μένεος. ἔρχομαι γὰρ ἐπὶ τὴν κορυφὴν ὧν εἴρηκα, ἐπειδὰν μετὰ τέχνην μηχανὴν ἐπισκεψώμεθα. μηχανὴ γάρ μοι δοκεῖ τοῦ ἄνειν ἐπὶ πολὺ σημεῖον εἶναι· τὸ γὰρ μῆκος, πρὸς τὸ πολὺ σημαίνει· ἐξ ἀμφοῖν οὖν τούτοιν ξύγκειται, μήκους τε καὶ τοῦ ἄνειν, τὸ ὄνομα ἡ μηχανή. ἀλλ᾽, ὅπερ νῦν δὴ εἶπον, ἐπὶ τὴν κορυφὴν δεῖ τῶν εἰρημένων ἐλθεῖν. XXIX. Ἀρετὴ γὰρ καὶ κακία ὅ, τι βούλεται τὰ

ὀνόματα, ζητητέα. τὸ μὲν οὖν ἕτερον οὔπω καθορῶ, τὸ δ' ἕτερον δοκεῖ μοι κατάδηλον εἶναι· ξυμφωνεῖ γὰρ τοῖς ἔμπροσθεν πᾶσιν. ἅτε γὰρ ἰόντων τῶν πραγμάτων, πᾶν τὸ κακῶς ἰὸν κακία ἂν εἴη· τοῦτο δὲ ὅταν ἐν ψυχῇ ᾖ τὸ κακῶς ἰέναι ἐπὶ τὰ πράγματα, μάλιστα τὴν τοῦ ὅλου ἐπωνυμίαν ἔχει τῆς κακίας. τὸ δὲ κακῶς ἰέναι ὅ, τι ποτέ ἐστι, δοκεῖ μοι δηλοῦν καὶ ἐν τῇ δειλίᾳ, ὃ οὔπω διήλθομεν, ἀλλ' ὑπερέβημεν, δέον αὐτὸ μετὰ τὴν ἀνδρίαν σκέψασθαι. δοκοῦμεν δέ μοι καὶ ἄλλα πολλὰ ὑπερβεβηκέναι. ἡ δ' οὖν δειλία τῆς ψυχῆς σημαίνει δεσμὸν εἶναι ἰσχυρόν· τὸ γὰρ λίαν, ἰσχύς τις ἐστί. δεσμὸς οὖν ὁ λίαν καὶ ὁ μέγιστος τῆς ψυχῆς ἡ δειλία ἂν εἴη, ὥςπερ γε καὶ ἡ ἀπορία, κακὸν καὶ πᾶν, ὡς ἔοικεν, ὅ, τι ἂν ἐμποδὼν ᾖ τῷ ἰέναι καὶ πορεύεσθαι. τοῦτ' οὖν φαίνεται τὸ κακῶς ἰέναι δηλοῦν τὸ ἰσχομένως τε καὶ ἐμποδιζομένως πορεύεσθαι, ὃ δὴ ψυχὴ ὅταν ἔχῃ, κακίας μεστὴ γίγνεται. εἰ δ' ἐπὶ τοιούτοις ἡ κακία ἐστὶ τοὔνομα, τοὐναντίον τούτου ἡ ἀρετὴ ἂν εἴη, σημαῖνον πρῶτον μὲν εὐπορίαν, ἔπειτα δὲ λελυμένην τὴν ῥοὴν τῆς ἀγαθῆς ψυχῆς εἶναι ἀεί· ὥςτε τὸ ἀσχέτως καὶ τὸ ἀκωλύτως ἀεὶ ῥέον ἐπωνυμίαν εἴληφεν, ὡς ἔοικε, τοῦτο τοὔνομα· ὀρθῶς μὲν ἔχει ἀειρρείτην καλεῖν· ἴσως δὲ αἱρετὴν λέγει, ὡς οὔσης ταύτης τῆς ἕξεως αἱρετωτάτης· ξυγκεκρότηται δὲ καὶ καλεῖται ἀρετή. καὶ ἴσως μὲν αὖ φήσεις πλάττειν· ἐγὼ δέ φημι, εἴπερ ὃ ἔμπροσθεν εἶπον, ὀρθῶς ἔχει, ἡ κακία, καὶ τοῦτο τοὔνομα τὴν ἀρετὴν ὀρθῶς ἔχειν. ΕΡΜ. Τὸ δὲ δὴ

κακὸν, δι' οὐ πολλὰ τῶν ἔμπροσθεν εἴρηκας, τί ἂν νοοῖ τοὔνομα; ΣΩ. Ἄτοπόν τι νὴ Δία ἔμοιγε δοκεῖ καὶ χαλεπὸν ξυμβαλεῖν. ἐπάγω οὖν καὶ τούτῳ ἐκείνην τὴν μηχανήν. ΕΡΜ. Ποίαν ταύτην; ΣΩ. Τὴν τοῦ βαρβαρικόν τι καὶ τοῦτο φάναι εἶναι. ΕΡΜ. Καὶ ἔοικάς γε ὀρθῶς λέγοντι· ἀλλ' εἰ δοκεῖ, ταῦτα μὲν ἐῶμεν· τὸ δὲ καλὸν καὶ τὸ αἰσχρὸν πειρώμεθα ἰδεῖν πῇ εὐλόγως ἔχει. ΣΩ. Τὸ μὲν τοίνυν αἰσχρὸν καὶ δὴ κατάδηλόν μοι φαίνεται ὃ νοεῖ· καὶ τοῦτο γὰρ τοῖς ἔμπροσθεν ὁμολογεῖται. τὸ γὰρ ἐμποδίζον καὶ ἴσχον τῆς ῥοῆς τὰ ὄντα λοιδορεῖν μοι φαίνεται διαπαντὸς ὁ τὰ ὀνόματα θείς, καὶ νῦν τῷ ἀεὶ ἴσχοντι τὸν ῥοῦν τοῦτο τὸ ὄνομα ἔθετο ἀεισχόῤῥουν· νῦν δὲ ξυγκροτήσαντες αἰσχρὸν καλοῦσι. ΕΡΜ. Τί δὲ τὸ καλόν; ΣΩ. Τοῦτο χαλεπώτερον κατανοῆσαι. καίτοι λέγουσί γε αὐτὸ ἁρμονίᾳ μόνον καὶ μήκει τοῦ οὖ παρῆκται. ΕΡΜ. Πῶς δή; ΣΩ. Τῆς διανοίας ἔοικέ τις ἐπωνυμία εἶναι τοῦτο τὸ ὄνομα. ΕΡΜ. Πῶς λέγεις; ΣΩ. Φέρε, τί οἴει σὺ εἶναι τὸ αἴτιον κληθῆναι ἑκάστῳ τῶν ὄντων; ἆρ' οὐκ ἐκεῖνο τὸ τὰ ὀνόματα θέμενον; ΕΡΜ. Πάντως που. ΣΩ. Οὐκοῦν διάνοια ἂν εἴη τοῦτο, ἤτοι θεῶν ἢ ἀνθρώπων ἢ ἀμφοτέρων. ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ καλέσαν τὰ πράγματα καὶ τὸ καλὸν ταυτόν ἐστι τοῦτο, διάνοια; ΕΡΜ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὅσα μὲν ἂν νοῦς τε καὶ διάνοια ἐργάσηται, ταῦτά ἐστι τὰ ἐπαινετά· ἃ δὲ μή, ψεκτά; ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τὸ οὖν ἰατρικὸν ἰατρικὰ

ἐργάζεται, καὶ τὸ τεκτονικὸν τεκτονικά· ἢ πῶς λέγεις; ΕΡΜ. Οὕτως ἔγωγε. ΣΩ. Καὶ τὸ καλὸν ἄρα καλά; ΕΡΜ. Δεῖ γέ τοι. ΣΩ. Ἔστι δέ γε τοῦτο, ὥς φαμεν, διάνοια; ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὀρθῶς ἄρα φρονήσεως αὕτη ἡ ἐπωνυμία ἐστὶ τὸ καλὸν τῆς τὰ τοιαῦτα ἀπεργαζομένης, ἃ δὴ καλὰ φάσκοντες εἶναι ἀσπαζόμεθα. ΕΡΜ. Φαίνεται. XXX. ΣΩ. Τί οὖν ἡμῖν ἔτι λοιπὸν τῶν τοιούτων; ΕΡΜ. Ταῦτα τὰ περὶ τὸ ἀγαθόν τε καὶ καλόν, ξυμφέροντά τε καὶ λυσιτελοῦντα, καὶ ὠφέλιμά τε, καὶ κερδαλέα, καὶ τἀναντία τούτων. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ μὲν ξυμφέρον ἤδη που κἂν σὺ εὕροις ἐκ τῶν πρότερον σκοπῶν· τῆς γὰρ ἐπιστήμης ἀδελφόν τι φαίνεται, οὐδὲν γὰρ ἄλλο δηλοῖ ἢ τὴν ἅμα φορὰν τῆς ψυχῆς μετὰ τῶν πραγμάτων, καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ τοιούτου πραττόμενα, ξυμφέροντά τε καὶ ξύμφορα, κεκλῆσθαι ἀπὸ τοῦ ξυμπεριφέρεσθαι ἔοικε; ΕΡΜ. Ἔοικε. ΣΩ. Τὸ δέ γε κερδαλέον ἀπὸ τοῦ κέρδους. κέρδος δὲ νυ ἀντὶ τοῦ δέλτα ἀποδιδόντι ἐς τὸ ὄνομα δηλοῖ ὃ βούλεται· τὸ γὰρ ἀγαθὸν κατ' ἄλλον τρόπον ὀνομάζει. ὅτι γὰρ κεράννυται ἐς πάντα διεξιόν, ταύτην αὐτοῦ τὴν δύναμιν ἐπονομάζων ἔθετο τοὔνομα· δέλτα ἐνθεὶς ἀντὶ τοῦ νυ κέρδος ἐφθέγξατο. ΕΡΜ. Λυσιτελοῦν δὲ τί δή; ΣΩ. Ἔοικεν, ὦ Ἑρμόγενες, οὐχὶ καθάπερ οἱ κάπηλοι αὐτῷ χρῶνται ἐὰν τὸ ἀνάλωμα ἀπολύῃ, οὐ ταύτῃ λέγειν μοι δοκεῖ τὸ λυσιτελοῦν· ἀλλ', ὅτι τάχιστον ὂν τοῦ ὄντος ἵστασθαι οὐκ ἐᾷ τὰ πράγματα, οὐδὲ τέλος λαβοῦσαν τὴν φορὰν τοῦ φέρεσθαι στῆναί τε καὶ παύ-

σασθαι, ἀλλ' ἀεὶ λύει αὐτῆς ἄν τι ἐπιχειρῇ τέλος ἐγγίγνεσθαι, καὶ παρέχει ἄπαυστον καὶ ἀθάνατον αὐτήν· ταύτῃ μοι δοκεῖ ἐπιφημίσαι τὸ ἀγαθόν, λυσιτελοῦν· τὸ γὰρ τῆς φορᾶς λύον τὸ τέλος λυσιτελοῦν καλέσαι. Ὠφέλιμον δὲ ξενικὸν τοὔνομα, ᾧ καὶ Ὅμηρος πολλαχοῦ κέχρηται, τῷ ὀφέλλειν· ἔστι δὲ τοῦτο τοῦ αὔξειν καὶ ποιεῖν ἐπωνυμία. XXXI. *ΕΡΜ.* Τὰ δὲ δὴ τούτων ἐναντία πῶς ἔχει ἡμῖν; *ΣΩ.* Ὅσα μὲν ἀπόφησιν αὐτῶν, ὥς γέ μοι δοκεῖ, οὐδὲν δεῖ ταῦτα διεξιέναι. *ΕΡΜ.* Ποῖα ταῦτα; *ΣΩ.* Ἀξύμφορον καὶ ἀνωφελὲς καὶ ἀλυσιτελὲς καὶ ἀκερδές. *ΕΡΜ.* Ἀληθῆ λέγεις. *ΣΩ.* Ἀλλὰ βλαβερόν γε καὶ ζημιῶδες; *ΕΡΜ.* Ναί. *ΣΩ.* Καὶ τὸ μέν γε βλαβερὸν τὸ βλάπτον τὸν ῥοῦν εἶναι λέγει· τὸ δὲ βλάπτον αὖ σημαίνει, βουλόμενον ἅπτειν· τὸ δὲ ἅπτειν καὶ δεῖν ταυτόν ἐστι· τοῦτο δὲ ἁπανταχοῦ ψέγει. τὸ βουλόμενον οὖν ἅπτειν ῥοῦν, ὀρθότατα μὲν ἂν εἴη βουλαπτεροῦν· καλλωπισθὲν δὲ καλεῖσθαί μοι φαίνεται βλαβερόν. *ΕΡΜ.* Ποικίλα γέ σοι, ὦ Σώκρατες, ἐκβαίνει τὰ ὀνόματα; καὶ γάρ νῦν μοι ἔδοξας ὥσπερ τοῦ τῆς Ἀθηναίας νόμου προαύλιον στομαυλῆσαι, τοῦτο τὸ ὄνομα προειπὼν τὸ βουλαπτεροῦν. *ΣΩ.* Οὐκ ἐγώ, ὦ Ἑρμόγενες, αἴτιος, ἀλλ' οἱ θέμενοι τὸ ὄνομα. *ΕΡΜ.* Ἀληθῆ λέγεις· ἀλλὰ δὴ τὸ ζημιῶδες τί ἂν εἴη; *ΣΩ.* Τί δ' ἂν εἴη ποτὲ τὸ ζημιῶδες; θέασαι, ὦ Ἑρμόγενες, ὡς ἐγὼ ἀληθῆ λέγω, λέγων ὅτι προστιθέντες γράμματα καὶ ἐξαιροῦντες σφόδρα ἀλλοιοῦσι τὰς τῶν ὀνομάτων διανοίας, οὕτως ὥστε σμικρὰ πάνυ παρα-

στρέφοντες ἐνίοτε, τἀναντία ποιεῖν σημαίνειν· οἷον καὶ ἐν τῷ δέοντι· ἐνενόησα γὰρ αὐτὸ καὶ ἀνεμνήσθην ἄρτι ἀπὸ τοῦδε, ὃ ἔμελλόν σοι ἐρεῖν, ὅτι ἡ μὲν νέα φωνὴ ἡμῖν ἡ καλὴ αὕτη καὶ τοὐναντίον περιέτρεψε μηνύειν τὸ δέον καὶ τὸ ζημιῶδες, ἀφανίζουσα ὅ, τι νοεῖ· ἡ δὲ παλαιὰ ἀμφότερον δηλοῖ ὃ βούλεται τοὔνομα. ΕΡΜ. Πῶς λέγεις; ΣΩ. Ἐγώ σοι ἐρῶ. οἶσθα ὅτι οἱ παλαιοὶ οἱ ἡμέτεροι τῷ ἰῶτα καὶ τῷ δέλτα εὖ μάλα ἐχρῶντο, καὶ οὐχ ἥκιστα αἱ γυναῖκες, αἵπερ μάλιστα τὴν ἀρχαίαν φωνὴν σώζουσι. νῦν δὲ ἀντὶ μὲν τοῦ ἰῶτα, ε ἢ ἦτα μεταστρέφουσιν, ἀντὶ δὲ τοῦ δέλτα ζῆτα, ὡς δὴ μεγαλοπρεπέστερα ὄντα. ΕΡΜ. Πῶς δή; ΣΩ. Οἷον, οἱ μὲν ἀρχαιότατοι ἱμέραν τὴν ἡμέραν ἐκάλουν, οἱ δὲ ἑμέραν, οἱ δὲ νῦν ἡμέραν. ΕΡΜ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Οἶσθα οὖν ὅτι μόνον τοῦτο δηλοῖ τὸ ἀρχαῖον ὄνομα τὴν διάνοιαν τοῦ θεμένου. ὅτι γὰρ ἀσμένοις τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἱμείρουσιν ἐκ τοῦ σκότους τὸ φῶς ἐγίγνετο, ταύτῃ ὠνόμασαν ἱμέραν. ΕΡΜ. Φαίνεται. ΣΩ. Νῦν δέ γε τετραγῳδημένον οὐδ᾽ ἂν κατανοήσαις ὅ, τι βούλεται ἡ ἡμέρα. καίτοι τινὲς οἴονται ὡς δὴ ἥμερα ἡ ἡμέρα ποιεῖ, διὰ ταῦτα ὠνομάσθαι αὐτὴν οὕτως. ΕΡΜ. Δοκεῖ μοι. ΣΩ. Καὶ τό γε ζυγὸν οἶσθα ὅτι δυογὸν οἱ παλαιοὶ ἐκάλουν. ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ τὸ μέν γε ζυγὸν οὐδὲν δηλοῖ· τὸ δέ, τοῖν δυεῖν ἕνεκα τῆς δέσεως ἐς τὴν ἀγωγήν, ἐπωνόμασται δυογὸν δικαίως· νῦν δὲ ζυγόν. καὶ ἄλλα πάμπολλα οὕτως ἔχει. ΕΡΜ. Φαίνεται. ΣΩ. Κατὰ ταυτὰ τοίνυν πρῶτον

μὲν τὸ δέον οὕτω λεγόμενον τοὐναντίον σημαίνει πᾶσι τοῖς περὶ τὸ ἀγαθὸν ὀνόμασιν· ἀγαθοῦ γὰρ ἰδέα οὖσα τὸ δέον φαίνεται δεσμὸς εἶναι καὶ κώλυμα φορᾶς, ὥσπερ ἀδελφὸν ὂν τοῦ βλαβεροῦ. ΕΡΜ. Καὶ μάλα, ὦ Σώκρατες, οὕτω φαίνεται. ΣΩ. Ἀλλ' οὐκ, ἐὰν τῷ ἀρχαίῳ ὀνόματι χρῇ, ὃ πολὺ μᾶλλον εἰκός ἐστιν ὀρθῶς κεῖσθαι ἢ τὸ νῦν· ἀλλ' ὁμολογήσει τοῖς πρόσθεν ἀγαθοῖς, ἐὰν ἀντὶ τοῦ ε τὸ ἰῶτα ἀποδιδῷς, ὥσπερ τοπαλαιόν· διὸν γὰρ αὖ σημαίνει, ἀλλ' οὐ δέον, τἀγαθὸν ὅπερ ἀεὶ ἐπαινεῖ· καὶ οὕτως οὐκ ἐναντιοῦται αὐτὸς αὑτῷ ὁ τὰ ὀνόματα τιθέμενος, ἀλλὰ δίον καὶ ὠφέλιμον καὶ λυσιτελοῦν καὶ κερδαλέον καὶ ἀγαθὸν καὶ ξυμφέρον καὶ εὔπορον τὸ αὐτὸ φαίνεται, ἑτέροις ὀνόμασι σημαῖνον τὸ διακοσμοῦν καὶ διϊὸν πανταχοῦ, ἐγκεκωμιασμένον· τὸ δὲ ἴσχον καὶ δοῦν, ψεγόμενον. καὶ δὴ καὶ τὸ ζημιῶδες, ἐὰν κατὰ τὴν ἀρχαίαν φωνὴν ἀποδῷς ἀντὶ τοῦ ζῆτα δέλτα, φανεῖταί σοι κεῖσθαι τὸ ὄνομα ἐπὶ τῷ δοῦντι τὸ ἰόν, ἐπονομασθὲν δημιῶδες. XXXII. ΕΡΜ. Τί δαὶ δὴ ἡδονὴ καὶ λύπη καὶ ἐπιθυμία καὶ τὰ τοιαῦτα, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οὐ πάνυ χαλεπά μοι φαίνεται, ὦ Ἑρμόγενες. ἥ τε γὰρ ἡδονή, ἡ πρὸς τὴν ὄνησιν ἔοικε τείνουσα πρᾶξις τοῦτο ἔχειν τὸ ὄνομα· τὸ δέλτα δὲ ἔγκειται, ὥστε ἡδονὴ ἀντὶ ἡονῆς καλεῖται· ἥ τε λύπη, ἀπὸ τῆς διαλύσεως τοῦ σώματος ἔοικεν ἐπονομασθῆναι, ἣν ἐν τούτῳ τῷ πάθει ἴσχει τὸ σῶμα. καὶ ἥ γε ἀνία τὸ ἐμποδίζον τοῦ ἰέναι. Ἡ δὲ ἀλγηδὼν ξενικόν τι φαίνεταί μοι, ἀπὸ

τοῦ ἀλγεινοῦ ὠνομασμενον. Ὀδύνη δὲ ἀπὸ τῆς ἐνδύσεως τῆς λύπης κεκλημένη ἔοικεν. Ἀχθηδὼν δὲ καὶ παντὶ δῆλον ἀπεικασμένον τὸ ὄνομα τῷ τῆς φορᾶς βάρει. Χαρὰ δὲ τῇ διαχύσει καὶ εὐπορίᾳ τῆς ῥοῆς τῆς ψυχῆς ἔοικε κεκλημένη. Τέρψις δὲ ἀπὸ τοῦ τερπνου· τὸ δὲ τερπνὸν ἀπὸ τῆς διὰ τῆς ψυχῆς ἕρψεως πνοῇ ἀπεικασθὲν κέκληται, ἐν δίκῃ μὲν ἂν ἕρπνουν καλούμενον, ὑπὸ χρόνου δὲ τερπνὸν παρηγμένον. Εὐφροσύνη δὲ οὐδὲν προςδεῖται τοῦ διότι ῥηθῆναι. παντὶ γὰρ δῆλον ὅτι ἀπὸ τοῦ εὖ τοῖς πράγμασι τὴν ψυχὴν ξυμφέρεσθαι τοῦτο ἔλαβε τὸ ὄνομα, εὐφερωσύνη, τό γε δίκαιον· ὅμως δὲ αὐτὸ καλοῦμεν εὐφροσύνην. Οὐδ᾽ ἐπιθυμία χαλεπόν· τῇ γὰρ ἐπὶ τὸν θυμὸν ἰούσῃ δυνάμει δηλονότι τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα. Θυμὸς δὲ ἀπὸ τῆς θύσεως καὶ ζέσεως τῆς ψυχῆς ἔχοι ἂν τοῦτο τὸ ὄνομα. Ἀλλὰ μὴν ἵμερός γε τῷ μάλιστα ἕλκοντι τὴν ψυχὴν ῥῷ ἐπωνομάσθη· ὅτι γὰρ ἱέμενος ῥεῖ καὶ ἐφιέμενος τῶν πραγμάτων, καὶ οὕτω δὴ ἐπισπᾷ σφόδρα τὴν ψυχὴν διὰ τὴν ἕσιν τῆς ῥοῆς, ἀπὸ ταύτης οὖν πάσης τῆς δυνάμεως ἵμερος ἐκλήθη. καὶ μὴν πόθος αὖ καλεῖται, σημαίνων οὐ τοῦ παρόντος εἶναι ἱμέρου τε καὶ ῥεύματος, ἀλλὰ τοῦ ἄλλοθί που ὄντος καὶ ἀπόντος, ὅθεν πόθος ἐπωνόμασται· ὃς τότε, ὅταν παρῇ οὗ τις ἐφίετο, ἵμερος ἐκαλεῖτο, ἀπογενομένου δέ, ὁ αὐτὸς οὗτος πόθος ἐκλήθη. Ἔρως δέ, ὅτι εἰςρεῖ ἔξωθεν καὶ οὐκ οἰκεία ἐστὶν ἡ ῥοὴ αὕτη τῷ ἔχοντι, ἀλλ᾽ ἐπείσακτος διὰ τῶν ὀμμάτων, διὰ ταῦτα ἀπὸ

τοῦ ἐςρεῖν, ἔρος τό γε παλαιὸν ἐκαλεῖτο — τῷ γὰρ ο ἀντὶ τοῦ ω ἐχρώμεθα — νῦν δ' ἔρως κέκληται, διὰ τὴν τοῦ ω ἀντὶ τοῦ ο μεταλλαγήν. ἀλλὰ τί ἔτι οὐ λέγεις ὅ, τι σκοπῶμεν; ΕΡΜ. Δόξα καὶ τὰ τοιαῦτα πῆ σοὶ φαίνεται; ΣΩ. Δόξα μὲν ἤτοι τῇ διώξει ἐπωνόμασται, ἣν ἡ ψυχὴ διώκουσα τὸ εἰδέναι, ὅπη ἔχει τὰ πράγματα, πορεύεται, ἢ τῇ ἀπὸ τοῦ τόξου βολῇ· ἔοικε δὲ τοῦτο μᾶλλον. ἡ γοῦν οἴησις τούτῳ ξυμφωνεῖ· οἶσιν γὰρ τῆς ψυχῆς ἐπὶ πᾶν πρᾶγμα, οἷόν ἐστιν ἕκαστον τῶν ὄντων, δηλούσῃ προσέοικεν· ὥςπερ γε καὶ ἡ βουλὴ πρὸς τὴν βολήν, καὶ τὸ βούλεσθαι τὸ ἐφίεσθαι σημαίνει, καὶ βουλεύεσθαι, πάντα ταῦτα τῇ δόξῃ ἑπόμεν' ἄττα φαίνεται τῆς βολῆς ἀπεικάσματα· ὥσπερ αὖ καὶ τοὐναντίον ἡ ἀβουλία ἀτυχία δοκεῖ εἶναι, ὡς οὐ βαλόντος οὐδὲ τυχόντος οὗ τ' ἐβάλλετο καὶ ὃ ἐβούλετο καὶ περὶ οὗ ἐβουλεύετο καὶ οὗ ἐφίετο. ΕΡΜ. Ταῦτα ἤδη μοι δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, πυκνότερον ἐπάγειν. τέλος γὰρ ἤδη θεῷ. Ἀνάγκην δ' οὖν ἔτι βούλομαι διαπερᾶναι, ὅτι τούτοις ἑξῆς ἐστι, καὶ τὸ ἑκούσιον. ΣΩ. Τὸ μὲν οὖν ἑκούσιον, τὸ εἶκον καὶ μὴ ἀντιτυποῦν, ἀλλ', ὡς λέγω, εἶκον τῷ ἰόντι, δεδηλωμένον ἂν εἴη τούτῳ τῷ ὀνόματι, τῷ κατὰ τὴν βούλησιν γιγνομένῳ· τὸ δὲ ἀναγκαῖον καὶ ἀντίτυπον, παρὰ τὴν βούλησιν ὄν, τὸ περὶ τὴν ἁμαρτίαν ἂν εἴη καὶ ἀμαθίαν· ἀπείκασται δὲ τῇ κατὰ τὰ ἄγκη πορείᾳ, ὅτι δύςπορα καὶ τραχέα καὶ λάσια ὄντα ἴσχει τοῦ ἰέναι· ἐντεῦθεν οὖν ἴσως ἐκλήθη ἀναγκαῖον, τῇ διὰ τοῦ ἄγκους ἀπεικα-

σθὲν πορείᾳ. ἕως δὲ πάρεστιν ἡ ῥώμη, μὴ ἀνιῶμεν αὐτήν· ἀλλὰ καὶ σὺ μὴ ἀνίει, ἀλλ' ἐρώτα. XXXIII. ΕΡΜ. Ἐρωτῶ δὴ τὰ μέγιστα καὶ κάλλιστα, τήν τε ἀλήθειαν καὶ τὸ ψεῦδος, καὶ τὸ ὄν, καὶ αὐτὸ τοῦτο περὶ δ νῦν ὁ λόγος ἡμῖν ἐστιν, ὄνομα, διότι τὸ ὄνομα ἔχει. ΣΩ. Μαίεσθαι οὖν καλεῖς τί; ΕΡΜ. Ἔγωγε, τό γε ζητεῖν. ΣΩ. Ἔοικε τοίνυν ἐκ λόγου ὀνόματι ξυγκεκροτημένῳ, λέγοντος ὅτι τοῦτ' ἐστὶν ὄν, οὗ τυγχάνει ζήτημα, τὸ ὄνομα· μᾶλλον δὲ ἂν αὐτὸ γνοίης, ἐν ᾧ λέγομεν τὸ ὀνομαστόν. ἐνταῦθα γὰρ σαφῶς λέγει τοῦτο εἶναι ὄν, οὗ μαῖσμα ἐστίν. ἡ δ' ἀλήθεια, καὶ τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἔοικε ξυγκεκροτῆσθαι· ἡ γὰρ θεία τοῦ ὄντος φορὰ ἔοικε προςειρῆσθαι τούτῳ τῷ ῥήματι, τῇ ἀληθείᾳ, ὡς θεία οὖσα ἄλη. τὸ δὲ ψεῦδος τοὐναντίον τῇ φορᾷ· πάλιν γὰρ αὖ λοιδορούμενον ἥκει τὸ ἰσχόμενον καὶ τὸ ἀναγκαζόμενον ἡσυχάζειν· ἀπείκασται δὲ τοῖς καθεύδουσι· τὸ ψι δὲ προςγενόμενον ἐπικρύπτει τὴν βούλησιν τοῦ ὀνόματος. τὸ δὲ ὂν καὶ ἡ οὐσία ὁμολογεῖ τῷ ἀληθεῖ, τὸ ἰῶτα ἀπολαβόν· ἰὸν γὰρ σημαίνει, καὶ τὸ οὐκ ὂν αὖ, ὥς τινες καὶ ὀνομάζουσιν αὐτό, οὐκ ἰόν. ΕΡΜ. Ταῦτα μέν μοι δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, ἀνδρείως πάνυ διακεκροτηκέναι. εἰ δέ τίς σε ἔροιτο, τοῦτο τὸ ἰὸν καὶ τὸ ῥέον καὶ τὸ δοῦν, τίνα ἔχει ὀρθότητα ταῦτα τὰ ὀνόματα — ΣΩ. τίνα ἂν αὐτῷ ἀποκριναίμεθα, λέγεις; ἦ γάρ; ΕΡΜ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἓν μὲν τοίνυν ἄρτι που ἐπορισάμεθα, ὥςτε δοκεῖν τι λέγειν ἀποκρινόμενοι. ΕΡΜ. Τὸ ποῖον τοῦτο; ΣΩ. Φάναι, ὃ ἂν μὴ γι-

γνώσκωμεν, βαρβαρικόν τι τοῦτ' εἶναι. εἴη μὲν οὖν ἴσως ἄν τι τῇ ἀληθείᾳ καὶ τοιοῦτον αὐτῶν· εἴη δὲ κἂν ὑπὸ παλαιότητος τὰ πρῶτα τῶν ὀνομάτων ἀνερεύνητα εἶναι. διὰ γὰρ τὸ πανταχῇ στρέφεσθαι τὰ ὀνόνηματα, οὐδὲν θαυμαστὸν ἂν εἴη εἰ ἡ παλαιὰ φωνὴ πρὸς τὴν νυνὶ βαρβαρικῆς μηδὲν διαφέροι. ΕΡΜ. Καὶ οὐδέν γε ἀπὸ τρόπου λέγεις. ΣΩ. Λέγω γὰρ οὖν εἰκότα. οὐ μέντοι μοι δοκεῖ προφάσεις ὁ ἀγὼν εἰςδέχεσθαι, ἀλλὰ προθυμητέον αὐτὰ διασκέψασθαι. ἐνθυμηθῶμεν δέ· εἴ τις ἀεὶ δι' ὧν ἂν λέγηται τὸ ὄνομα, ἐκεῖνα ἀνερήσεται τὰ ῥήματα, καὶ αὖθις αὖ, δι' ὧν ἂν τὰ ῥήματα λεχθῇ, ἐκεῖνα πεύσεται, καὶ τοῦτο μὴ παύσεται ποιῶν· ἆρ' οὐκ ἀνάγκη τελευτῶντα ἀπειπεῖν τὸν ἀποκρινόμενον; ΕΡΜ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Πότε οὖν ἀπειπὼν ὁ ἀπαγορεύων, δικαίως παύοιτ' ἄν; ἆρ' οὐκ ἐπειδὰν ἐπ' ἐκείνοις γένηται τοῖς ὀνόμασιν, ἃ ὡςπερεὶ στοιχεῖα τῶν ἄλλων ἐστὶ καὶ λόγων καὶ ὀνομάτων; ταῦτα γάρ που οὐκέτι δίκαιον φανῆναι, ἐξ ἄλλων ὀνομάτων ξυγκείμενα, ἂν οὕτως ἔχῃ. οἷον νῦν δὴ τὸ ἀγαθὸν ἔφαμεν ἐκ τοῦ ἀγαστοῦ καὶ ἐκ τοῦ θοοῦ ξυγκεῖσθαι· τὸ δὲ θοὸν ἴσως φαῖμεν ἂν ἐξ ἑτέρων, ἐκεῖνα δὲ ἐξ ἄλλων. ἀλλ' ἐάν ποτέ γε λάβωμεν ὃ οὐκέτι ἔκ τινων ἑτέρων ξύγκειται ὀνομάτων, δικαίως ἂν φαῖμεν ἐπὶ στοιχείῳ τε ἤδη εἶναι, καὶ οὐκέτι τοῦτο ἡμᾶς δεῖν εἰς ἄλλα ὀνόματα ἀναφέρειν. ΕΡΜ. Ἔμοιγε δοκεῖς ὀρθῶς λέγειν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν, καὶ νῦν ἃ ἐρωτᾷς, τὰ ὀνόματα στοιχεῖα ὄντα τυγχάνει, καὶ δεῖ αὐτῶν

ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ ἤδη τὴν ὀρθότητα ἐπισκέψασθαι ἥτις ἐστίν; ΕΡΜ. Εἰκός γε. ΣΩ. Εἰκὸς δῆτα, ὦ Ἑρμόγενες· πάντα γοῦν φαίνεται τὰ ἔμπροσθεν εἰς ταῦτ᾽ ἀνεληλυθέναι. εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει ὥς μοι δοκεῖ ἔχειν, δεῦρο αὖ ξυνεπίσκεψαι μετ᾽ ἐμοῦ, μή τι παραληρήσω λέγων οἵαν δεῖ τὴν τῶν πρώτων ὀνομάτων ὀρθότητα εἶναι. ΕΡΜ. Λέγε μόνον· ὡς ὅσον γε δυνάμεως παρ᾽ ἔμοιγ᾽ ἐστί, ξυνεπισκέψομαι. XXXIV. ΣΩ. Ὅτι μὲν τοίνυν μία γέ τις ἡ ὀρθότης παντὸς ὀνόματος καὶ πρώτου καὶ ὑστάτου, καὶ οὐδὲν διαφέρει τὸ ὄνομα εἶναι οὐδὲν αὐτῶν, οἶμαι καὶ σοὶ ξυνδοκεῖν. ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ὧν γε νῦν διεληλύθαμεν τῶν ὀνομάτων ἡ ὀρθότης τοιαύτη τις ἐβούλετο εἶναι οἵα δηλοῦν, οἷον ἕκαστόν ἐστι τῶν ὄντων. ΕΡΜ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Τοῦτο μὲν ἄρα οὐδὲν ἧττον καὶ τὰ πρῶτα δεῖ ἔχειν καὶ τὰ ὕστερα, εἴπερ ὀνόματα ἔσται. ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἀλλὰ δὴ τὰ μὲν ὕστερα, ὡς ἔοικε, διὰ τῶν προτέρων οἷά τε ἦν τοῦτο ἀπεργάζεσθαι. ΕΡΜ. Φαίνεται. ΣΩ. Εἶεν. τὰ δὲ δὴ πρῶτα, οἷς οὔπω ἕτερα ὑπόκειται, τίνι τρόπῳ κατὰ τὸ δυνατὸν ὅτι μάλιστα φανερὰ ἡμῖν ποιήσει τὰ ὄντα, εἴπερ μέλλει ὀνόματα εἶναι; ἀπόκριναι δέ μοι τόδε· εἰ φωνὴν μὴ εἴχομεν, μηδὲ γλῶτταν, ἐβουλόμεθα δὲ δηλοῦν ἀλλήλοις τὰ πράγματα, ἆρ᾽ οὐκ ἄν, ὥσπερ νῦν οἱ ἐννεοί, ἐπεχειροῦμεν ἂν σημαίνειν ταῖς χερσὶ καὶ τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι; ΕΡΜ. Πῶς γὰρ ἂν ἄλλως, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Εἰ μὲν γ᾽, οἶμαι, τὸ ἄνω καὶ τὸ κοῦφον ἐβουλόμεθα δηλοῦν, ἤρομεν ἂν πρὸς

τὸν οὐρανὸν τὴν χεῖρα, μιμουμενοι αὐτὴν τὴν φύσιν τοῦ πράγματος· εἰ δὲ τὰ κάτω καὶ τὰ βαρέα, πρὸς τὴν γῆν· καὶ εἰ ἵππον θέοντα ἤ τι ἄλλο τῶν ζώων ἐβουλόμεθα δηλοῦν, οἶσθα ὅτι ὡς ὁμοιότατ᾽ ἂν τὰ ἡμέτερα αὐτῶν σώματα καὶ σχήματα ἐποιοῦμεν ἐκείνοις. ΕΡΜ. Ἀνάγκη μοι δοκεῖ ὡς λέγεις ἔχειν. ΣΩ. Οὕτω γὰρ ἄν, οἶμαι, δήλωμά του τῷ σώματι ἐγίγνετο, μιμησαμένου, ὡς ἔοικε, τοῦ σώματος ἐκεῖνο ὃ ἐβούλετο δηλῶσαι. ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Ἐπειδὴ δὲ φωνῇ τε καὶ γλώττῃ καὶ στόματι βουλόμεθα δηλοῦν, ἆρ᾽ οὐ τό γε ἑκάστου τότε δήλωμα ἡμῖν ἔσται τὸ ἀπὸ τούτων γιγνόμενον, ὅταν μίμημα γένηται διὰ τούτων περὶ ὁτιοῦν; ΕΡΜ. Ἀνάγκη μοι δοκεῖ. ΣΩ. Ὄνομ᾽ ἄρα ἐστίν, ὡς ἔοικε, μίμημα φωνῆς ἐκείνου ὃ μιμεῖται, καὶ ὀνομάζει ὁ μιμούμενος τῇ φωνῇ ὃ ἂν μιμῆται. ΕΡΜ. Δοκεῖ μοι. ΣΩ. Μὰ Δί᾽ ἀλλ᾽ οὐκ ἐμοί πω δοκεῖ καλῶς λέγεσθαι, ὦ ἑταῖρε. ΕΡΜ. Τί δή; ΣΩ. Τοὺς τὰ πρόβατα μιμουμένους τούτους καὶ τοὺς ἀλεκτρυόνας, καὶ τἆλλα ζῶα, ἀναγκαζοίμεθ᾽ ἂν ὁμολογεῖν ὀνομάζειν ταῦτα ἅπερ μιμοῦνται. ΕΡΜ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Καλῶς οὖν ἔχειν δοκεῖ σοι; ΕΡΜ. Οὐκ ἔμοιγε. ἀλλὰ τίς ἄν, ὦ Σώκρατες, μίμησις εἴη τὸ ὄνομα; ΣΩ. Πρῶτον μέν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐκ ἐὰν καθάπερ τῇ μουσικῇ μιμούμεθα τὰ πράγματα, οὕτω μιμώμεθα, καίτοι τῇ φωνῇ γε καὶ τότε μιμούμεθα, ἔπειτα οὐκ ἐάν, ἅπερ ἡ μουσικὴ μιμεῖται, καὶ ἡμεῖς μιμώμεθα, οὔ μοι δοκοῦμεν ὀνομάζειν. λέγω δέ τι τοῦτο· ἔστι τις τοῖς πράγμασι φω-

νὴ καὶ σχῆμα ἑκάστῳ, καὶ χρῶμά γε πολλοῖς; ΕΡΜ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἔοικε τοίνυν οὐκ ἐάν τις ταῦτα μιμῆται, οὐδὲ περὶ ταύτας τὰς μιμήσεις ἡ τέχνη ἡ ὀνομαστικὴ εἶναι· αὗται μὲν γάρ εἰσιν, ἡ μὲν, μουσική, ἡ δὲ, γραφική· ἦ γάρ; ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Τί δὲ δὴ τόδε; οὐ καὶ οὐσία δοκεῖ σοι εἶναι ἑκάστῳ, ὥσπερ καὶ χρῶμα καὶ ἃ νῦν δὴ ἐλέγομεν; πρῶτον αὐτῷ τῷ χρώματι καὶ τῇ φωνῇ οὐκ ἔστιν οὐσία τις ἑκατέρῳ αὐτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν, ὅσα ἠξίωται ταύτης τῆς προσρήσεως τοῦ εἶναι; ΕΡΜ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Τί οὖν; εἴ τις αὐτὸ τοῦτο μιμεῖσθαι δύναιτο, ἑκάστου τὴν οὐσίαν, γράμμασί τε καὶ συλλαβαῖς, ἆρ' οὐκ ἂν δηλοῖ ἕκαστον ὅ ἐστιν; ἢ οὔ; ΕΡΜ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ τί ἂν φαίης τὸν τοῦτο δυνάμενον, ὥσπερ τοὺς προτέρους, τὸν μὲν μουσικὸν ἔφησθα, τὸν δὲ γραφικόν· τοῦτον δὲ τίνα; ΕΡΜ. Τοῦτο ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ὅπερ πάλαι ζητοῦμεν, οὗτος ἂν εἶναι, ὁ ὀνομαστικός. ΣΩ. XXXV. Εἰ ἄρα τοῦτο ἀληθές, ἤδη, ὡς ἔοικεν, ἐπισκεπτέον περὶ ἐκείνων τῶν ὀνομάτων ὧν σὺ ἤρου, περὶ ῥοῆς τε καὶ τοῦ ἰέναι καὶ σχέσεως, εἰ τοῖς γράμμασι καὶ ταῖς συλλαβαῖς τοῦ ὄντος ἐπιλαμβάνεται αὐτῶν, ὥστε ἀπομιμεῖσθαι τὴν οὐσίαν, εἴτε καὶ οὔ. ΕΡΜ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Φέρε δὴ ἴδωμεν, πότερον ἄρα ταῦτα μόνα ἐστὶ τῶν πρώτων ὀνομάτων, ἢ καὶ ἄλλα πολλά. ΕΡΜ. Οἶμαι ἔγωγε καὶ ἄλλα. ΣΩ. Εἰκὸς γάρ. ἀλλὰ τίς ἂν εἴη ὁ τρόπος τῆς διαιρέσεως, ὅθεν ἄρχεται μιμεῖσθαι ὁ μιμούμενος; ἆρα οὐκ, ἐπείπερ συλλαβαῖς τε

καὶ γράμμασιν ἡ μίμησις τυγχάνει οὖσα τῆς οὐσίας, ὀρθότατόν ἐστι διελέσθαι τὰ στοιχεῖα πρῶτον; ὥςπερ οἱ ἐπιχειροῦντες τοῖς ῥυθμοῖς τῶν στοιχείων πρῶτον τὰς δυνάμεις διείλοντο, ἔπειτα τῶν συλλαβῶν, καὶ οὕτως ἤδη ἔρχονται ἐπὶ τοὺς ῥυθμοὺς σκεψόμενοι, πρότερον δ' οὔ. ΕΡΜ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν καὶ ἡμᾶς οὕτω δεῖ πρῶτον μὲν τὰ φωνήεντα διελέσθαι, ἔπειτα τῶν ἑτέρων, κατὰ εἴδη, τά τε ἄφωνα καὶ ἄφθογγα; —οὑτωσὶ γάρ που λέγουσιν οἱ δεινοὶ περὶ τούτων —καὶ τὰ αὖ φωνήεντα μὲν οὔ, οὐ μέντοιγε ἄφθογγα; καὶ αὐτῶν τῶν φωνηέντων ὅσα διάφορα εἴδη ἔχει ἀλλήλων; καὶ ἐπειδὰν ταῦτα διελώμεθα τὰ ὄντα εὖ πάντα, αὖθις δεῖ ὀνόματα ἐπιθεῖναι, εἰ ἔστιν εἰς ἃ ἀναφέρεται πάντα, ὥςπερ τὰ στοιχεῖα, ἐξ ὧν ἔστιν ἰδεῖν αὐτά τε καὶ εἰ ἐν αὐτοῖς ἔνεστιν εἴδη κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥςπερ ἐν τοῖς στοιχείοις ταῦτα πάντα καλῶς διαθεασαμένους ἐπίστασθαι ἐπιφέρειν ἕκαστον κατὰ τὴν ὁμοιότητα, ἐάν τε ἓν ἑνὶ δέῃ ἐπιφέρειν, ἐάν τε ξυγκεραννύντα πολλά· ὥςπερ οἱ ζωγράφοι βουλόμενοι ἀφομοιοῦν ἐνίοτε μὲν ὄστρεον μόνον ἐπήνεγκαν, ἐνίοτε δὲ ὁτιοῦν ἄλλο τῶν φαρμάκων, ἔστι δὲ ὅτε πολλὰ ξυγκεράσαντες, οἷον ὅταν ἀνδρείκελον σκευάζωσιν, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ὡς ἄν, οἶμαι, δοκεῖ ἑκάστη ἡ εἰκὼν δεῖσθαι ἑκάστου φαρμάκου· οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς τὰ στοιχεῖα ἐπὶ τὰ πράγματα ἐποίσομεν, καὶ ἓν ἐπὶ ἕν, οὗ ἂν δοκῇ δεῖν, καὶ ξύμπολλα ποιοῦντες, ἃ δὴ συλλαβὰς καλοῦσι, καὶ συλλαβὰς αὖ ξυντιθέντες, ἐξ ὧν τά τε

ὀνόματα καὶ τὰ ῥήματα ξυντίθεται, καὶ πάλιν ἐκ τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν ῥημάτων μέγα ἤδη τι καὶ καλὸν καὶ ὅλον ξυστήσομεν, ὥςπερ ἐκεῖ τὸ ζῶον τῇ γραφικῇ, ἐνταῦθα τὸν λόγον τῇ ὀνομαστικῇ, ἢ ῥητορικῇ, ἢ ἥτις ἐστὶν ἡ τέχνη· μᾶλλον δὲ οὐχ ἡμεῖς· ἀλλὰ λέγων ἐξηνέχθην· ξυνέθεσαν μὲν γὰρ οὕτως, ᾗπερ ξύγκειται, οἱ παλαιοί. ἡμᾶς δὲ δεῖ, εἴπερ τεχνικῶς ἐπιστησόμεθα, σκοπεῖσθαι αὐτὰ πάντα, οὕτω διελομένους, εἴτε κατὰ τρόπον τά τε πρῶτα ὀνόματα κεῖται καὶ τὰ ὕστερα, εἴτε καὶ μή, οὕτω θεᾶσθαι· ἄλλως δὲ συνείρειν μὴ φαῦλον ᾖ, καὶ οὐ καθ' ὁδόν, ὦ φίλε Ἑρμόγενες. ΕΡΜ. Ἴσως νὴ Δί', ὦ Σώκρατες. XXXVI. ΣΩ. Τί οὖν; σὺ πιστεύεις σαυτῷ οἷός τ' ἂν εἶναι ταῦτα οὕτω διελέσθαι; Ἐγὼ μὲν γὰρ οὔ. ΕΡΜ. Πολλοῦ ἄρα δέω ἔγωγε. ΣΩ. Ἐάσωμεν οὖν· ἢ βούλει οὕτως ὅπως ἂν δυνώμεθα, κἂν σμικρόν τι αὐτῶν οἷοί τ' ὦμεν κατιδεῖν, ἐπιχειρῶμεν προειπόντες, — ὥςπερ ὀλίγον πρότερον — τοῖς θεοῖς, ὅτι οὐδὲν εἰδότες τῆς ἀληθείας τὰ τῶν ἀνθρώπων δόγματα περὶ αὐτῶν εἰκάζομεν, οὕτω δὲ καὶ νῦν αὖ εἰπόντες ἡμῖν αὐτοῖς ἴωμεν, ὅτι, εἰ μέν τι χρηστὸν εἴη αὐτὰ διελέσθαι, εἴτε ἄλλον ὁντινοῦν, εἴτε ἡμᾶς, οὕτως ἔδει αὐτὰ διαιρεῖσθαι· νῦν δέ, τὸ λεγόμενον, κατὰ δύναμιν δεήσει ἡμᾶς περὶ αὐτῶν πραγματεύεσθαι; δοκεῖ ταῦτα, ἢ πῶς λέγεις; ΕΡΜ. Πάνυ μὲν οὖν σφόδρα ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Γελοῖα μὲν οἶμαι φανεῖσθαι, ὦ Ἑρμόγενες, γράμμασι καὶ συλλαβαῖς τὰ πράγματα μεμιμημένα κατάδηλα γιγνόμενα· ὅμως δὲ ἀνά-

γκη· οὐ γὰρ ἔχομεν τούτου βέλτιον εἰς ὅ, τι ἐπανενέγκωμεν περὶ ἀληθείας τῶν πρώτων ὀνομάτων· εἰ μὴ ἄρα δή, ὥςπερ οἱ τραγῳδοποιοί, ἐπειδάν τι ἀπορῶσιν, ἐπὶ τὰς μηχανὰς καταφεύγουσι, θεοὺς αἴροντες, καὶ ἡμεῖς οὕτως εἰπόντες ἀπαλλαγῶμεν, ὅτι τὰ πρῶτα ὀνόματα οἱ θεοὶ ἔθεσαν, καὶ διὰ ταῦτα ὀρθῶς ἔχει ἄρα, καὶ ἡμῖν κράτιστος οὗτος τῶν λόγων, ἢ ἐκεῖνος, ὅτι παρὰ βαρβάρων τινῶν αὐτὰ παρειλήφαμεν· — εἰσὶ δὲ ἡμῶν ἀρχαιότεροι οἱ βάρβαροι — ἢ ὅτι ὑπὸ παλαιότητος ἀδύνατον αὐτὰ ἐπισκέψασθαι, ὥςπερ καὶ τὰ βαρβαρικά. αὗται γὰρ ἂν πᾶσαι ἐκδύσεις εἶεν καὶ μάλα κομψαὶ τῷ μὴ ἐθέλοντι λόγον διδόναι περὶ τῶν πρώτων ὀνομάτων, ὡς ὀρθῶς κεῖται. καίτοι ὅτῳ τις τρόπῳ τῶν πρώτων ὀνομάτων τὴν ὀρθότητα μὴ οἶδεν, ἀδύνατόν που τῶν γε ὑστέρων εἰδέναι, ἃ ἐξ ἐκείνων ἀνάγκη δηλοῦσθαι, ὧν τις πέρι μηδὲν οἶδεν· ἀλλὰ δῆλον ὅτι τὸν φάσκοντα περὶ αὐτῶν τεχνικὸν εἶναι, περὶ τῶν πρώτων ὀνομάτων μάλιστά τε καὶ καθαρώτατα δεῖ ἔχειν ἀποδεῖξαι, ἢ εὖ εἰδέναι ὅτι τά γε ὕστερα ἤδη φλυαρήσει· ἢ σοὶ ἄλλως δοκεῖ; ΕΡΜ. Οὐδ᾽ ὁπωςτιοῦν ἄλλως, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἃ μὲν τοίνυν ἐγὼ ᾔσθημαι περὶ τῶν πρώτων ὀνομάτων, πάνυ μοι δοκεῖ ὑβριστικὰ εἶναι καὶ γελοῖα. τούτων οὖν σοι μεταδώσω, ἂν βούλῃ· σὺ δ᾽ ἄν τι ἔχῃς βέλτιόν ποθεν λαβεῖν, πειρᾶσθαι καὶ ἐμοὶ μεταδιδόναι. XXXVII. ΕΡΜ. Ποιήσω ταῦτα. ἀλλὰ θαῤῥῶν λέγε. ΣΩ. Πρῶτον μὲν τοίνυν τὸ ρ ἔμοιγε φαίνεται ὥςπερ ὄργανον εἶναι πάσης τῆς

κινήσεως, ἣν οὐδ' εἴπομεν διότι ἔχει τοῦτο τοὔνομα, ἀλλὰ γὰρ δῆλον ὅτι ἴεσις βούλεται εἶναι· οὐ γὰρ η ἐχρώμεθα, ἀλλὰ ε, τοπαλαιόν· ἡ δὲ ἀρχὴ ἀπὸ τοῦ κίειν· ξενικὸν δὲ τοὔνομα· τοῦτο δ' ἐστὶν ἰέναι. εἰ οὖν τις τὸ παλαιὸν αὐτῆς εὕροι ὄνομα εἰς τὴν ἡμετέραν φωνὴν ξυμβαῖνον, ἴεσις ἂν ὀρθῶς καλοῖτο· νῦν δὲ ἀπό τε τοῦ ξενικοῦ τοῦ κίειν, καὶ ἀπὸ τῆς τοῦ η μεταβολῆς, καὶ τῆς τοῦ ν ἐνθέσεως, κίνησις κέκληται· ἔδει δὲ κιείνησιν καλεῖσθαι, ἢ εἶσιν. ἡ δὲ στάσις ἀπόφασις τοῦ ἰέναι βούλεται εἶναι, διὰ δὲ τὸν καλλωπισμὸν στάσις ὠνόμασται. τὸ δ' αὖ ρ τὸ στοιχεῖον, ὥσπερ λέγω, καλὸν ἔδοξεν ὄργανον εἶναι τῆς κινήσεως τῷ τὰ ὀνόματα τιθεμένῳ πρὸς τὸ ἀφομοιοῦν τῇ φορᾷ· πολλαχοῦ γοῦν χρῆται αὐτῷ εἰς αὐτήν· πρῶτον μὲν ἐν αὐτῷ τῷ ῥεῖν καὶ ῥοῇ διὰ τούτου τοῦ γράμματος τὴν φορὰν μιμεῖται· εἶτα ἐν τῷ τρόμῳ, εἶτα ἐν τῷ τραχεῖ· ἔτι δὲ καὶ ἐν τοῖς τοιοῖςδε ῥήμασιν, οἷον Κρούειν, Θραύειν, Ἐρείκειν, Θρύπτειν, Κερματίζειν, Ῥυμβεῖν. πάντα τὰ τοιαῦτα τὸ πολὺ ἀπεικάζει διὰ τοῦ ρ. ἑώρα γάρ, οἶμαι, τὴν γλῶτταν ἐν τούτῳ ἥκιστα μένουσαν, μάλιστα δὲ σειομένην· διὸ φαίνεταί μοι τούτῳ καὶ πρὸς ταῦτα κατακεχρῆσθαι. τῷ δ' αὖ ι, πρὸς τὰ λεπτὰ πάντα, ἃ δὴ μάλιστα διὰ πάντων ἴοι ἄν· διὰ ταῦτα τὸ ἰέναι καὶ τὸ ἵεσθαι διὰ τοῦ ι ἀπομιμεῖται· ὥσπερ γε διὰ τοῦ φ καὶ τοῦ ψ καὶ τοῦ σίγμα καὶ τοῦ ζῆτα, ὅτι πνευματώδη τὰ γράμματα, πάντα τὰ τοιαῦτα μεμίμηται αὐτοῖς ὀνομάζων· οἷον τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ζέον

καὶ τὸ σείεσθαι καὶ ὅλως σεισμόν· καὶ ὅταν που τὸ φυσῶδες μιμῆται, πανταχοῦ ἐνταῦθα ὡς τοπολὺ τὰ τοιαῦτα γράμματα ἐπιφέρων φαίνεται ὁ τὰ ὀνόματα θέμενος. τῆς δ' αὖ τοῦ δ ξυμπιέσεως καὶ τοῦ τ, καὶ ἀπερείσεως τῆς γλώττης τὴν δύναμιν, χρήσιμον φαίνεται ἡγήσασθαι πρὸς τὴν μίμησιν τοῦ δεσμοῦ καὶ τῆς στάσεως. ὅτι δὲ ὀλισθαίνει μάλιστα ἐν τῷ λ ἡ γλῶττα, κατιδὼν, ἀφομοιῶν ὠνόμασε τά τε λεῖα καὶ αὐτὸ τὸ ὀλισθαίνειν καὶ τὸ λιπαρὸν καὶ τὸ κολλῶδες καὶ τἄλλα πάντα τὰ τοιαῦτα. ᾗ δὲ ὀλισθαινούσης τῆς γλώττης ἀντιλαμβάνεται ἡ τοῦ γ δύναμις, τὸ γλίσχρον ἀπεμιμήσατο καὶ γλυκὺ καὶ γλοιῶδες. τοῦ δ' αὖ ν τὸ εἴσω αἰσθόμενος τῆς φωνῆς, τὰ ἔνδον καὶ τὰ ἐντὸς ὠνόμασεν, ὡς ἀφομοιῶν τοῖς γράμμασι τὰ ἔργα. τὸ δ' αὖ α τῷ μεγάλῳ ἀπέδωκε καὶ τῷ μήκει τὸ η, ὅτι μεγάλα τὰ γράμματα. εἰς δὲ τὸ στρογγύλον τοῦ ο δεόμενος σημείου, τοῦτο πλεῖστον αὐτῷ εἰς τὸ ὄνομα ἐνεκέρασε. καὶ τἄλλα οὕτω φαίνεται προσβιβάζειν καὶ κατὰ γράμματα καὶ κατὰ συλλαβὰς ἑκάστῳ τῶν ὄντων σημεῖόν τε καὶ ὄνομα ποιῶν ὁ ὀνοματοθέτης· ἐκ δὲ τούτων τὰ λοιπὰ ἤδη αὐτοῖς τούτοις ξυντιθέναι ἀπομιμούμενος. αὕτη μοι φαίνεται, ὦ Ἑρμόγενες, βούλεσθαι εἶναι ἡ τῶν ὀνομάτων ὀρθότης, εἰ μή τι ἄλλο Κρατύλος ὅδε λέγει. XXXVIII

ΕΡΜ. Καὶ μὴν, ὦ Σώκρατες, πολλά γέ μοι πολλάκις πράγματα παρέχει Κρατύλος, ὥςπερ κατ' ἀρχὰς ἔλεγον, φάσκων μὲν εἶναι ὀρθότητα ὀνομάτων, ἥτις

δ' ἐστὶν, οὐδὲν σαφὲς λέγων· ὥστε με μὴ δύνασθαι εἰδέναι πότερον ἑκὼν ἢ ἄκων οὕτως ἀσαφῶς ἑκάστοτε περὶ αὐτῶν λέγει. νῦν οὖν μοι, ὦ Κρατύλε, ἐναντίον Σωκράτους εἰπὲ, πότερον ἀρέσκει σοι ᾗ λέγει Σωκράτης περὶ ὀνομάτων, ἢ ἔχεις πῃ ἄλλῃ κάλλιον λέγειν; καὶ εἰ ἔχεις, λέγε, ἵνα ἤτοι μάθῃς παρὰ Σωκράτους, ἢ διδάξῃς ἡμᾶς ἀμφοτέρους. ΚΡ. Τί δέ, ὦ Ἑρμόγενες; δοκεῖ σοι ῥᾴδιον εἶναι οὕτω ταχὺ μαθεῖν τε καὶ διδάξαι ὁτιοῦν πρᾶγμα, μὴ ὅτι τοσοῦτον, ὃ δὴ δοκεῖ ἐν τοῖς μεγίστοις μέγιστον εἶναι; ΕΡΜ. Μὰ Δί' οὐκ ἔμοιγε, ἀλλὰ τὸ τοῦ Ἡσιόδου καλῶς μοι φαίνεται ἔχειν, τό, εἰ καί τις σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθείη, προὔργου εἶναι. Εἰ οὖν καὶ σμικρόν τι οἷός τ' εἶ πλέον ποιῆσαι, μὴ ἀπόκαμνε, ἀλλ' εὐεργέτει καὶ Σωκράτη τόνδε — δίκαιος δ' εἶ — καὶ ἐμέ. ΣΩ. Καὶ μὲν δὴ ἔγωγε καὶ αὐτός, ὦ Κρατύλε, οὐδὲν ἂν ἰσχυρισαίμην ὧν εἴρηκα· ᾗ δέ μοι ἐφαίνετο μεθ' Ἑρμογένους ἐπεσκεψάμην· ὥστε τούτου γε ἕνεκα θαῤῥῶν λέγε, εἴ τι ἔχεις βέλτιον, ὡς ἐμοῦ ἐνδεξομένου. εἰ μέντοι ἔχεις τι σὺ κάλλιον τούτων λέγειν, οὐκ ἂν θαυμάζοιμι· δοκεῖς γάρ μοι αὐτός τε ἐσκέφθαι τὰ τοιαῦτα καὶ παρ' ἄλλων μεμαθηκέναι. ἐὰν οὖν λέγῃς τι κάλλιον, ἕνα τῶν μαθητῶν περὶ ὀρθότητος ὀνομάτων καὶ ἐμὲ γράφου. ΚΡ. Ἀλλὰ μὲν δή, ὦ Σώκρατες, ὥσπερ σὺ λέγεις, μεμέληκέ τέ μοι περὶ αὐτῶν καὶ ἴσως ἂν σε ποιησαίμην μαθητήν· φοβοῦμαι μέντοι, μὴ τοὐτου πᾶν τοὐναντίον ᾖ, ὅτι μοί πως ἐπέρχεται πρός σὲ λέγειν τὸ τοῦ Ἀχιλλέως, ὃ

ἐκεῖνος ἐν Λιταῖς πρὸς τὸν Αἴαντα λέγει. φησὶ δὲ· Αἶαν Διογενὲς, Τελαμώνιε, κοίρανε λαῶν, Πάντα τι μοι κατὰ θυμὸν ἐείσω μυθήσασθαι. καὶ ἐμοὶ σύ, ὦ Σώκρατες, ἐπιεικῶς φαίνῃ κατὰ νοῦν χρησμῳδεῖν, εἴτε παρ' Εὐθύφρονος ἐπίπνους γενόμενος, εἴτε καὶ ἄλλη τις μοῦσα πάλαι σε ἐνοῦσα ἐλελήθει. ΣΩ. Ὠ 'γαθὲ Κρατύλε, θαυμάζω καὶ αὐτὸς πάλαι τὴν ἐμαυτοῦ σοφίαν καὶ ἀπιστῶ. δοκεῖ οὖν μοι χρῆναι ἐπανασκέψασθαι, τί καὶ λέγω· τὸ γὰρ ἐξαπατᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' αὑτοῦ, πάντων χαλεπώτατον. ὅταν γὰρ μηδὲ σμικρὸν ἀποστατῇ, ἀλλ' ἀεὶ παρῇ ὁ ἐξαπατήσων, πῶς οὐ δεινόν; δεῖ δή, ὡς ἔοικε, θαμὰ μεταστρέφεσθαι ἐπὶ τὰ προειρημένα, καὶ πειρᾶσθαι, τὸ ἐκείνου τοῦ ποιητοῦ, βλέπειν ἅμα πρόσω καὶ ὀπίσω. καὶ δὴ καὶ νῦν ἡμεῖς ἴδωμεν, τί ἡμῖν εἴρηται. ὀνόματος, φαμέν, ὀρθότης ἐστὶν αὕτη, ἥτις ἐνδείξεται οἷόν ἐστι τὸ πρᾶγμα. τοῦτο φῶμεν ἱκανῶς εἰρῆσθαι; ΚΡ. Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ πάνυ σφόδρα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Διδασκαλίας ἄρα ἕνεκα τὰ ὀνόματα λέγεται; ΚΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν φῶμεν καὶ ταύτην τέχνην εἶναι καὶ δημιουργοὺς αὐτῆς; ΚΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τίνας; ΚΡ. Οὕςπερ σὺ κατ' ἀρχὰς ἔλεγες τοὺς νομοθέτας. ΣΩ. Πότερον οὖν καὶ ταύτην φῶμεν τὴν τέχνην ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐγγίγνεσθαι, ὥςπερ καὶ τὰς ἄλλας; ἢ μή; βούλομαι δὲ λέγειν τὸ τοιόνδε· ζωγράφοι εἰσί που, οἱ μὲν χείρους, οἱ δὲ ἀμείνους; ΚΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν οἱ μὲν ἀμείνους τὰ αὑτῶν ἔργα καλλίω παρέχονται, τὰ ζῶα, οἱ δὲ φαυλότερα; καὶ αὖ-

κοδόμοι ὡσαύτως, οἱ μὲν καλλίους τὰς οἰκίας ἐργάζονται, οἱ δὲ αἰσχίους; ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν καὶ νομοθέται οἱ μὲν καλλίω τὰ ἔργα αὐτῶν παρέχονται, οἱ δὲ αἰσχίω; ΚΡ. Οὔ μοι δοκεῖ τοῦτο ἔτι. ΣΩ. Οὐκ ἄρα δοκοῦσί σοι νόμοι οἱ μὲν βελτίους, οἱ δὲ φαυλότεροι εἶναι; ΚΡ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐδὲ δὴ ὄνομα, ὡς ἔοικε, δοκεῖ σοι κεῖσθαι τὸ μὲν χεῖρον, τὸ δὲ ἄμεινον; ΚΡ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Πάντα ἄρα τὰ ὀνόματα ὀρθῶς κεῖται; ΚΡ. Ὅσα γε ὀνόματά ἐστι. ΣΩ. Τί οὖν; ὃ καὶ ἄρτι ἐλέγετο, Ἑρμογένει τῷδε πότερον μηδὲ ὄνομα τοῦτο κεῖσθαι φῶμεν, εἰ μή τι ἄρα αὐτῷ Ἑρμοῦ γενέσεως προσήκει; ἢ κεῖσθαι μέν, οὐ μέντοι ὀρθῶς γε; ΚΡ. Οὐδὲ κεῖσθαι ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες· ἀλλὰ δοκεῖν μὲν κεῖσθαι, εἶναι δὲ ἑτέρου τοῦτο τὸ ὄνομα, οὗπερ καὶ ἡ φύσις ἡ τὸ ὄνομα δηλοῦσα. ΣΩ. Πότερον οὐδὲ ψεύδεται ὅταν τις φῇ Ἑρμογένη αὐτὸν εἶναι; μὴ γὰρ οὐδὲ τοῦτο αὖ ᾖ τὸ τοῦτον φάναι Ἑρμογένη εἶναι, εἰ μή ἐστι; ΚΡ. Πῶς λέγεις; ΣΩ. Ἆρα, ὅτι ψευδῆ λέγειν τοπαράπαν οὐκ ἔστιν, ἆρα τοῦτό σοι δύναται ὁ λόγος; συχνοὶ γάρ τινες οἱ λέγοντες, ὦ φίλε Κρατύλε, καὶ νῦν καὶ πάλαι. ΚΡ. Πῶς γὰρ ἄν, ὦ Σώκρατες, λέγων γέ τις τοῦτο, ὃ λέγει, μὴ τὸ ὂν λέγοι; ἢ οὐ τοῦτό ἐστι τὸ ψευδῆ λέγειν, τὸ μὴ τὰ ὄντα λέγειν; ΣΩ. Κομψότερος μὲν ὁ λόγος ἢ κατ' ἐμὲ καὶ κατὰ τὴν ἐμὴν ἡλικίαν, ὦ ἑταῖρε· ὅμως μέντοι εἰπέ μοι τοσόνδε, πότερον λέγειν μὲν οὐ δοκεῖ σοι εἶναι ψευδῆ, φάναι δέ; ΚΡ. Οὔ μοι δοκεῖ οὐδὲ φάναι.

ΣΩ. Οὐδὲ εἰπεῖν, οὐδὲ προςειπεῖν; οἷον εἴ τις ἀπαντήσας σοι ἐπὶ ξενίας, λαβόμενος τῆς χειρὸς εἴποι, Χαῖρε, ὦ ξένε Ἀθηναῖε, υἱὲ Σμικρίωνος, Ἑρμόγενες, οὗτος λέξειεν ἂν ταῦτα, ἢ φαίη ἂν ταῦτα, ἢ εἴποι ἂν ταῦτα, ἢ προςείποι ἂν οὕτω σὲ μὲν οὔ, Ἑρμογένη δὲ τόνδε; ἢ οὐδένα; ΚΡ. Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἄλλως ἂν οὗτος ταῦτα φθέγξασθαι. ΣΩ. Ἀλλ' ἀγαπητὸν καὶ τοῦτο. πότερον γὰρ ἀληθῆ ἂν φθέγξαιτο ταῦτα ὁ φθεγξάμενος, ἢ ψευδῆ; ἢ τὸ μέν τι αὐτῶν ἀληθές, τὸ δέ, ψεῦδος; καὶ γὰρ ἂν καὶ τοῦτο ἐξαρκοίη. ΚΡ. Ψοφεῖν ἔγωγ' ἂν φαίην τὸν τοιοῦτον, μάτην αὐτὸν ἑαυτὸν κινοῦντα, ὥςπερ ἂν εἴ τις χαλκεῖον κινήσειε κρούσας. XXXIX. ΣΩ. Φέρε δή, ἐάν πῃ διαλλαχθῶμεν, ὦ Κρατύλε, ἆρ' οὐκ ἄλλο μὲν ἂν φαίης τὸ ὄνομα εἶναι, ἄλλο δὲ ἐκεῖνο, οὗ τὸ ὄνομά ἐστιν; ΚΡ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸ ὄνομα ὁμολογεῖς μίμημά τι εἶναι τοῦ πράγματος; ΚΡ. Πάντων μάλιστα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὰ ζωγραφήματα τρόπον τινὰ ἄλλον λέγεις μιμήματα εἶναι πραγμάτων τινων; ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Φέρε δή· ἴσως γὰρ ἐγὼ οὐ μανθάνω ἅττα ποτ' ἐστὶν ἃ λέγεις, σὺ δὲ τάχ' ἂν ὀρθῶς λέγοις· ἔστι διανεῖμαι καὶ προςενεγκεῖν ταῦτα ἀμφότερα τὰ μιμήματα, τά τε ζωγραφήματα, κἀκεῖνα τὰ ὀνόματα, τοῖς πράγμασιν ὧν μιμήματά ἐστιν, ἢ οὔ; ΚΡ. Ἔστι μέντοι. ΣΩ. Πρῶτον μὲν δὴ σκόπει τόδε· ἆρ' ἄν τις τὴν μὲν τοῦ ἀνδρὸς εἰκόνα τῷ ἀνδρὶ ἀποδοίη, τὴν δὲ τῆς γυναικὸς τῇ γυναικί, καὶ τἄλλα οὕτως; ΚΡ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ.

Οὐκοῦν καὶ τοὐναντίον, τὴν μὲν τοῦ ἀνδρὸς τῇ γυναικί, τὴν δὲ τῆς γυναικὸς τῷ ἀνδρί; ΚΡ. Ἔστι καὶ ταῦτα. ΣΩ. Ἆρ' οὖν αὗται αἱ διανομαὶ ἀμφότεραι ὀρθαί, ἢ ἡ ἑτέρα; ΚΡ. Ἡ ἑτέρα. ΣΩ. Ἡ ἂν ἑκάστῳ, οἶμαι, τὸ προςῆκόν τε καὶ τὸ ὅμοιον ἀποδιδῷ. ΚΡ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ἵνα τοίνυν μὴ μαχώμεθα ἐν τοῖς λόγοις ἐγώ τε καὶ σύ, φίλοι ὄντες, ἀπόδεξαί μου ὃ λέγω. τὴν τοιαύτην γάρ, ὦ ἑταῖρε, καλῶ ἔγωγε διανομήν, ἐπ' ἀμφοτέροις μὲν τοῖς μιμήμασι τοῖς τε ζώοις καὶ τοῖς ὀνόμασιν ὀρθήν, ἐπὶ δὲ τοῖς ὀνόμασι, πρὸς τῷ ὀρθὴν καὶ ἀληθῆ· τὴν δ' ἑτέραν, τὴν τοῦ ἀνομοίου δόσιν τε καὶ ἐπιφοράν, οὐκ ὀρθήν, καὶ ψευδῆ, ὅταν ἐπ' ὀνόμασιν ᾖ. ΚΡ. Ἀλλ' ὅπως μή, ὦ Σώκρατες, ἐν μὲν τοῖς ζωγραφήμασιν ᾖ τοῦτο, τὸ μὴ ὀρθῶς διανέμειν, ἐπὶ δὲ τοῖς ὀνόμασιν, οὐκ ἀλλ' ἀναγκαῖον ᾖ ἀεὶ ὀρθῶς. ΣΩ. Πῶς λέγεις; τί τοῦτο ἐκείνου διαφέρει; ἆρ' οὐκ ἔστι προςελθόντα ἀνδρί τῳ εἰπεῖν, ὅτι τουτὶ σόν ἐστι γράμμα, καὶ δεῖξαι αὐτῷ, ἂν μὲν τύχῃ, ἐκείνου εἰκόνα, ἂν δὲ τύχῃ, γυναικός; τὸ δὲ δεῖξαι λέγω εἰς τὴν τῶν ὀφθαλμῶν αἴσθησιν καταστῆσαι. ΚΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί δέ; πάλιν αὐτῷ τούτῳ προςελθόντα εἰπεῖν, ὅτι τουτί ἐστι σὸν ὄνομα; ἔστι δέ που καὶ τὸ ὄνομα, μίμημα, ὥςπερ τὸ ζωγράφημα· τοῦτο δὴ λέγω· ἆρ' οὐκ ἂν εἴη αὐτῷ εἰπεῖν, ὅτι τουτί ἐστι σὸν ὄνομα; καὶ μετὰ τοῦτο εἰς τὴν τῆς ἀκοῆς αὖ αἴσθησιν καταστῆσαι, ἂν μὲν τύχῃ, τὸ ἐκείνου μίμημα, εἰπόντα ὅτι ἀνήρ· ἂν δὲ τύχῃ, τὸ τοῦ θήλεος τοῦ

ἀνθρωπίνου γένους, εἰπόντα ὅτι γυνή; οὐ δοκεῖ σοι τοῦτο οἷόν τ' εἶναι καὶ γίγνεσθαι ἐνίοτε; ΚΡ. Ἐθέλω σοι, ὦ Σώκρατες, ξυγχωρῆσαι, καὶ ἔστω οὕτως. ΣΩ. Καλῶς γε σὺ ποιῶν, ὦ φίλε, εἰ ἔστι τοῦτο οὕτως ἔχον· οὐδὲ γὰρ δεῖ νῦν πάνυ διαμάχεσθαι περὶ αὐτοῦ. εἰ δ' οὖν ἔστι τοιαύτη τις διανομὴ καὶ ἐνταῦθα, τὸ μὲν ἕτερον τούτων ἀληθεύειν βουλόμεθα καλεῖν, τὸ δ' ἕτερον ψεύδεσθαι. εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, καὶ ἔστι μὴ ὀρθῶς διανέμειν τὰ ὀνόματα, μηδὲ ἀποδιδόναι τὰ προσήκοντα ἑκάστῳ, ἀλλ' ἐνίοτε τὰ μὴ προσήκοντα, εἴη ἂν καὶ ῥήματα ταυτὸν τοῦτο ποιεῖν· εἰ δὲ ῥήματα καὶ ὀνόματά ἐστιν οὕτω τιθέναι, ἀνάγκη καὶ λόγους· λόγοι γάρ που, ὡς ἐγῷμαι, ἡ τούτων ξύνθεσίς ἐστιν· ἢ πῶς λέγεις, ὦ Κρατύλε; ΚΡ. Οὕτω· καλῶς γάρ μοι δοκεῖς λέγειν. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ γράμμασιν αὖ τὰ πρῶτα ὀνόματα ἀπεικάζομεν, ἔστιν ὥσπερ ἐν ταῖς ζωγραφήμασι καὶ πάντα τὰ προσήκοντα χρώματά τε καὶ σχήματα ἀποδοῦναι, καὶ μὴ πάντα αὖ, ἀλλ' ἔνια ἐλλείπειν, ἔνια δὲ καὶ προστιθέναι, καὶ πλείω καὶ μείζω· ἢ οὐκ ἔστι; ΚΡ. Ἔστιν. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ μὲν ἀποδιδοὺς πάντα καλὰ τὰ γράμματά τε καὶ τὰς εἰκόνας ἀποδίδωσιν· ὁ δὲ ἢ προστιθεὶς, ἢ ἀφαιρῶν, γράμματα μὲν καὶ εἰκόνας ἐργάζεται καὶ οὗτος, ἀλλὰ πονηράς; ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Τί δαί; ὁ διὰ τῶν συλλαβῶν τε καὶ γραμμάτων τὴν οὐσίαν τῶν πραγμάτων ἀπομιμούμενος; ἆρα οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ἂν μὲν πάντα ἀποδῷ τὰ προσήκοντα, καλὴ ἡ εἰκὼν ἔσται, — τοῦτο

δ' ἐστὶν ὄνομα — ἐὰν δὲ σμικρὰ ἐλλείπῃ ἢ προστιθῇ ἐνίοτε, εἰκὼν μὲν γενήσεται, καλὴ δὲ οὔ, ὥςτε τὰ μὲν καλῶς εἰργασμένα ἔσται τῶν ὀνομάτων, τὰ δὲ κακῶς; ΚΡ. Ἴσως. ΣΩ. Ἴσως ἄρα ἔσται ὁ μὲν ἀγαθὸς δημιουργὸς ὀνομάτων, ὁ δὲ κακός; ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν τούτῳ ὀνοματοθέτης ἦν ὄνομα; ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Ἴσως ἄρα νὴ Δί' ἔσται, ὥςπερ ἐν ταῖς ἄλλαις τέχναις, καὶ ὁ ὀνοματοθέτης ὁ μὲν ἀγαθός, ὁ δὲ κακός, ἐάνπερ τὰ ἔμπροσθεν ἐκεῖνα ὁμολογηθῇ ἡμῖν. ΚΡ. Ἔστι ταῦτα· ἀλλ' ὁρᾷς, ὦ Σώκρατες, ὅταν ταῦτα τὰ γράμματα, τό τε α καὶ τὸ β, καὶ ἓν ἕκαστον τῶν στοιχείων, ταῖς ὀνόμασιν ἀποδιδῶμεν τῇ γραμματικῇ τέχνῃ, ἐάν τι ἀφέλωμεν ἢ προςθῶμεν ἢ μεταθῶμέν τι, γέγραπται μὲν ἡμῖν τὸ ὄνομα, οὐ μέντοι γε ὀρθῶς, ἀλλὰ τοπαράπαν οὐδὲ γέγραπται, ἀλλ' εὐθὺς ἕτερόν ἐστιν, ἐάν τι τούτων πάθῃ. ΣΩ. Μὴ γὰρ οὐ καλῶς σκοπῶμεν, οὕτω σκοποῦντες, ὦ Κρατύλε. ΚΡ. Πῶς δή; ΣΩ. Ἴσως ὅσα ἔκ τινος ἀριθμοῦ ἀναγκαῖον εἶναι, ἢ μὴ εἶναι, πάσχοι ἂν τοῦτο ὃ σὺ λέγεις· ὥςπερ καὶ αὐτὰ τὰ δέκα, ἢ ὅςτις βούλει ἄλλος ἀριθμός, ἐὰν ἀφέλῃς τι ἢ προςθῇς, ἕτερος εὐθὺς γέγονε· τοῦ δὲ ποιοῦ τινος καὶ ξυμπάσης εἰκόνος μὴ οὐχ αὕτη ᾖ ἡ ὀρθότης, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον, οὐδὲ τοπαράπαν δέῃ πάντα ἀποδοῦναι, οἷόν ἐστιν ὃ εἰκάζει, εἰ μέλλει εἰκὼν εἶναι. σκόπει δὲ εἴ τι λέγω· ἆρ' ἂν δύο πράγματα εἴη τάδε, οἷον Κρατύλος καὶ Κρατύλου εἰκών, εἴ τις θεῶν μὴ μόνον τὸ σὸν χρῶμα καὶ σχῆμα ἀπεικάσειεν, ὥςπερ οἱ ζωγρά-

φοι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐντὸς πάντα τοιαῦτα ποιήσειεν οἷάπερ τὰ σά, καὶ μαλακότητας καὶ θερμότητας τὰς αὐτὰς ἀποδοίη, καὶ κίνησιν καὶ ψυχὴν καὶ φρόνησιν, οἵαπερ ἡ παρὰ σοί ἐστιν, ἐνθείη αὐτοῖς, καὶ, ἑνὶ λόγῳ, πάντα ἅπερ σὺ ἔχεις, τοιαῦτα ἕτερα καταστήσειε πλησίον σου, πότερον Κρατύλος ἂν καὶ εἰκὼν Κρατύλου τότ' εἴη τὸ τοιοῦτον, ἢ δύο Κρατύλοι; ΚΡ. Δύο ἔμοιγε δοκοῦσιν, ὦ Σώκρατες, Κρατύλοι.

XL. ΣΩ. Ὁρᾷς οὖν, ὦ φίλε, ὅτι ἄλλην χρὴ εἰκόνος ὀρθότητα καὶ ζητεῖν ὧν νῦν δὴ ἐλέγομεν, καὶ οὐκ ἀναγκάζειν, ἐάν τι ἀπῇ ἢ προςῇ, μηκέτι αὐτὴν εἰκόνα εἶναι; ἢ οὐκ αἰσθάνῃ ὅσου ἐνδέουσιν αἱ εἰκόνες τὰ αὐτὰ ἔχειν ἐκείνοις ὧν εἰκόνες εἰσί; ΚΡ. Ἔγωγε. ΣΩ. Γελοῖα γοῦν, ὦ Κρατύλε, ὑπὸ τῶν ὀνομάτων πάθοι ἂν ἐκεῖνα ὧν ὀνόματά ἐστι τὰ ὀνόματα, εἰ πάντα πανταχῇ αὐτοῖς ὁμοιωθείη. διττὰ γὰρ ἄν που πάντα γένοιτο, καὶ οὐκ ἂν ἔχοι αὐτῶν εἰπεῖν οὐδέτερον, ὁπότερόν ἐστι, τὸ μὲν αὐτό, τὸ δὲ ὄνομα. ΚΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Θαῤῥῶν τοίνυν, ὦ γενναῖε, ἔα καὶ ὄνομα τὸ μὲν εὖ κεῖσθαι, τὸ δὲ μή, καὶ μὴ ἀνάγκαζε πάντ' ἔχειν τὰ γράμματα, ἵνα κομιδῇ ᾖ τοιοῦτον οἷόνπερ οὗ ὄνομά ἐστιν· ἀλλ' ἔα καὶ τὸ μὴ προςῆκον γράμμα ἐπιφέρειν, εἰ δὲ γράμμα, καὶ ὄνομα ἐν λόγῳ, εἰ δὲ ὄνομα, καὶ λόγον ἐν λόγῳ μὴ προςήκοντα τοῖς πράγμασιν ἐπιφέρεσθαι, καὶ μηδὲν ἧττον ὀνομάζεσθαι τό τε πρᾶγμα καὶ λέγεσθαι, ἕως ἂν ὁ τύπος ἐνῇ τοῦ πράγματος περὶ οὗ ἂν ὁ λόγος ᾖ, ὥσπερ ἐν τοῖς τῶν στοιχείων ὀνόμα-

σιν, εἰ μέμνησαι ἃ νῦν δὴ ἐγὼ καὶ Ἑρμογένης ἐλέγομεν. ΚΡ. Ἀλλὰ μέμνημαι. ΣΩ. Καλῶς τοίνυν· ὅταν γὰρ τοῦτο ἐνῇ, κἂν μὴ πάντα τὰ προσήκοντα ἔχῃ, λελέξεται γε τὸ πρᾶγμα καλῶς, ὅταν πάντα, κακῶς δὲ, ὅταν ὀλίγα. λέγεσθαι δ' οὖν, ὦ μακάριε, ἐῶμεν, ἵνα μὴ ὄφλωμεν, ὥσπερ οἱ ἐν Αἰγίνῃ νύκτωρ περιϊόντες ὀψὲ ὁδοῦ, καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τὰ πράγματα δόξωμεν αὐτῇ τῇ ἀληθείᾳ οὕτω πως ἐληλυθέναι ὀψιαίτερον τοῦ δέοντος· ἢ ζήτει τιν' ἄλλην ὀνόματος ὀρθότητα, καὶ μὴ ὁμολόγει, δήλωμα συλλαβαῖς καὶ γράμμασι πράγματος ὄνομα εἶναι. εἰ γὰρ ταῦτα ἀμφότερα ἐρεῖς, οὐχ οἷός τ' ἔσῃ ξυμφωνεῖν σαυτῷ. ΚΡ. Ἀλλά μοι δοκεῖς γε, ὦ Σώκρατες, μετρίως λέγειν, καὶ οὕτω τίθεμαι. ΣΩ. Ἐπειδὴ τοίνυν ταῦτα ἡμῖν ξυνδοκεῖ, μετὰ ταῦτα τάδε δὴ σκοπῶμεν· εἰ μέλλει, φαμέν, καλῶς κεῖσθαι τὸ ὄνομα, τὰ προσήκοντα δεῖ αὐτῷ γράμματα ἔχειν. ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Προσήκει δὲ τὰ ὅμοια τοῖς πράγμασι. ΚΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τὰ μὲν ἄρα καλῶς κείμενα, οὕτω κεῖται· εἰ δὲ μή τι καλῶς ἐτέθη, τὸ μὲν πολὺ ἴσως ἐκ προσηκόντων ἂν εἴη γραμμάτων καὶ ὁμοίων, εἴπερ ἔσται εἰκών· ἔχοι δ' ἄν τι καὶ οὐ προσῆκον, δι' ὃ οὐκ ἂν καλὸν εἴη οὐδὲ καλῶς εἰργασμένον τὸ ὄνομα. οὕτω φῶμεν, ἢ ἄλλως; ΚΡ. Οὐδὲν δεῖ, οἶμαι, διαμάχεσθαι, ὦ Σώκρατες· ἐπεὶ οὐκ ἀρέσκει γέ μοι τὸ φάναι, ὄνομα μὲν εἶναι, μὴ μέντοι καλῶς γε κεῖσθαι. ΣΩ. Πότερον τοῦτο οὐκ ἀρέσκει σοι, τὸ εἶναι τὸ ὄνομα δήλωμα τοῦ πράγματος; ΚΡ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Ἀλλὰ τὸ

εἶναι τῶν ὀνομάτων τὰ μὲν ἐκ προτέρων ξυγκείμενα, τὰ δὲ πρῶτα, οὐ καλῶς σοι δοκεῖ λέγεσθαι; ΚΡ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Ἀλλὰ τὰ πρῶτα εἰ μέλλει δηλώματά τινων γίγνεσθαι, ἔχεις τινὰ καλλίω τρόπον τοῦ δηλώματα αὐτὰ γενέσθαι ἄλλον, ἢ αὐτὰ ποιῆσαι ὅτι μάλιστα τοιαῦτα, οἷα ἐκεῖνα ἃ δεῖ δηλοῦν αὐτά; ἢ ὅδε μᾶλλόν σε ἀρέσκει ὁ τρόπος, ὃν Ἑρμογένης λέγει καὶ ἄλλοι πολλοί, τὸ ξυνθήματα εἶναι τὰ ὀνόματα, καὶ δηλοῦν τοῖς ξυνθεμένοις, προειδόσι δέ, τὰ πράγματα, καὶ εἶναι ταύτην ὀρθότητα ὀνόματος, ξυνθήκην, διαφέρειν δὲ οὐδέν, ἐάν τε τις ξυνθῆται ὥςπερ νῦν ξύγκειται, ἐάν τε καὶ τοὐναντίον; ἐπὶ μὲν ᾧ νῦν σμικρόν, μέγα καλεῖν, ἐπὶ δὲ ᾧ μέγα, σμικρόν; πότερός σε ὁ τρόπος ἀρέσκει; ΚΡ. Ὅλῳ καὶ παντὶ διαφέρει, ὦ Σώκρατες, τὸ ὁμοιώματι δηλοῦν ὅ, τι ἄν τις δηλοῖ, ἀλλὰ μὴ τῷ ἐπιτυχόντι. ΣΩ. Καλῶς λέγεις. οὐκοῦν, εἴπερ ἔσται τὸ ὄνομα ὅμοιον τῷ πράγματι, ἀναγκαῖόν ἐστι πεφυκέναι τὰ στοιχεῖα ὅμοια τοῖς πράγμασιν, ἐξ ὧν τὰ πρῶτα ὀνόματά τις ξυνθήσει; ὧδε δὲ λέγω· ἆρά ποτ' ἄν τις ξυνέθηκεν ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν ζωγράφημα ὅμοιόν τῳ τῶν ὄντων, εἰ μὴ φύσει ὑπῆρχε φάρμακα ὅμοια ὄντα, ἐξ ὧν ξυντίθεται τὰ ζωγραφούμενα, ἐκείνοις ἃ μιμεῖται ἡ γραφική; ἢ ἀδύνατον; ΚΡ. Ἀδύνατον. ΣΩ. Οὐκοῦν ὡςαύτως καὶ ὀνόματα οὐκ ἄν ποτε ὅμοια γένοιτο οὐδενί, εἰ μὴ ὑπάρξει ἐκεῖνα πρῶτον ὁμοιότητά τινα ἔχοντα, ἐξ ὧν ξυντέθειται τὰ ὀνόματα, ἐκείνοις ὧν ἐστι τὰ ὀνόματα

μιμήματα· ἔστι δέ, ἐξ ἂν ξυνθετέον, στοιχεῖα; ΚΡ. Ναί. XLI. ΣΩ. Ἤδη τοίνυν καὶ σὺ κοινώνει τοῦ λόγου οἶπερ ἄρτι Ἑρμογένης. φέρε, καλῶς σοι δοκοῦμεν λέγειν ὅτι τὸ ρ τῇ φορᾷ καὶ κινήσει καὶ σκληρότητι προςέοικεν, ἢ οὐ καλῶς; ΚΡ. Καλῶς ἔμοιγε. ΣΩ. Τὸ δὲ λ τῷ λείῳ καὶ μαλακῷ, καὶ οἷς νῦν δὴ ἐλέγομεν; ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Οἶσθα οὖν ὅτι ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἡμεῖς μέν φαμεν σκληρότης, Ἐρετριεῖς δὲ σκληροτήρ; ΚΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Πότερον οὖν τό τε ρ καὶ τὸ σ ἔοικεν ἀμφότερα τῷ αὐτῷ, καὶ δηλοῖ ἐκείνοις τε τὸ αὐτό, τελευτῶντος τοῦ ρ, καὶ ἡμῖν τοῦ σ, ἢ τοῖς ἑτέροις ἡμῶν οὐ δηλοῖ; ΚΡ. Δηλοῖ μὲν οὖν ἀμφοτέροις. ΣΩ. Πότερον ᾗ ὅμοια τυγχάνει ὄντα τὸ ρ καὶ τὸ σ, ἢ ᾗ μή; ΚΡ. Ἧι ὅμοια. ΣΩ. Ἦ οὖν ὅμοιά ἐστι πανταχῇ; ΚΡ. Πρός γε ἴσως τὸ φορὰν δηλοῦν. ΣΩ. Ἦ καὶ τὸ λ ἐγκείμενον; οὐ τὸ ἐναντίον δηλοῖ σκληρότητος; ΣΩ. Ἴσως γὰρ οὐκ ὀρθῶς ἔγκειται, ὦ Σώκρατες, ὥσπερ καὶ ἃ νῦν δὴ σὺ πρὸς Ἑρμογένη ἔλεγες, ἐξαιρῶν τε καὶ ἐντιθεὶς γράμματα οὗ δέοι, καὶ ὀρθῶς ἐδόκεις ἔμοιγε· καὶ νῦν ἴσως ἀντὶ τοῦ λ, ρ δεῖ λέγειν. ΣΩ. Εὖ λέγεις. τί οὖν δή; νῦν ὡς λέγομεν, οὐδὲν μανθάνομεν ἀλλήλων, ἐπειδάν τις φῇ σκληρόν, οὐδὲ οἶσθα σὺ νῦν ὅ, τι ἐγὼ λέγω; ΚΡ. Ἔγωγε, διά γε τὸ ἔθος, ὦ φίλτατε. ΣΩ. Ἔθος δὲ λέγων, οἴει τι διάφορον λέγειν ξυνθήκης; ἢ ἄλλο τι λέγεις τὸ ἔθος, ἢ ὅτι ἐγώ, ὅταν τοῦτο φθέγγωμαι, διανοοῦμαι ἐκεῖνο, σὺ δὲ γιγνώσκεις, ὅτι ἐκεῖνο διανοοῦμαι; οὐ τοῦτο λέγεις; ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐκ-

οὖν εἰ γιγνώσκεις ἐμοῦ φθεγγομένου, δήλωμά σοι γίγνεται παρ' ἐμοῦ; ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Ἀπὸ τοῦ ἀνομοίου γε ἢ ὃ διανοούμενος φθέγγομαι, εἴπερ τὸ λ ἀνόμοιόν ἐστι τῇ, ᾗ φὴς σύ, σκληρότητι. εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, τί ἄλλο ἢ αὐτὸς σαυτῷ ξυνέθου, καί σοι γίγνεται ἡ ὀρθότης τοῦ ὀνόματος ξυνθήκη; ἐπειδή γε δηλοῖ καὶ τὰ ὅμοια καὶ τὰ ἀνόμοια γράμματα, ἔθους τε καὶ ξυνθήκης τυχόντα. εἰ δ' ὅτιμάλιστα μή ἐστι τὸ ἔθος ξυνθήκη, οὐκ ἂν καλῶς ἔτι ἔχοι λέγειν τὴν ὁμοιότητα δήλωμα εἶναι, ἀλλὰ τὸ ἔθος· ἐκεῖνο γάρ, ὡς ἔοικε, καὶ ὁμοίῳ καὶ ἀνομοίῳ δηλοῖ. ἐπειδὴ δὲ ταῦτα ξυγχωροῦμεν, ὦ Κρατύλε — τὴν γὰρ σιγήν σου ξυγχώρησιν θήσω — ἀναγκαῖόν που καὶ ξυνθήκην τι καὶ ἔθος ξυμβάλλεσθαι πρὸς δήλωσιν ὧν διανοούμενοι λέγομεν. ἐπεί, ὦ βέλτιστε, εἰ ἐθέλεις ἐπὶ τὸν ἀριθμὸν ἐλθεῖν, πόθεν οἴει ἕξειν ὀνόματα ὅμοια ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν ἀριθμῶν ἐπενεγκεῖν, ἐὰν μὴ ἐᾷς τι τὴν σὴν ὁμολογίαν καὶ ξυνθήκην κῦρος ἔχειν τῶν ὀνομάτων ὀρθότητος πέρι; ἐμοὶ μὲν οὖν καὶ αὐτῷ ἀρέσκει μὲν κατὰ τὸ δυνατὸν ὅμοια εἶναι τὰ ὀνόματα τοῖς πράγμασιν, ἀλλὰ μὴ ὡς ἀληθῶς, τὸ τοῦ Ἑρμογένους, γλίσχρα ᾖ ἡ ὁλκὴ αὕτη τῆς ὁμοιότητος, ἀναγκαῖον δὲ ᾖ καὶ τῷ φορτικῷ τούτῳ προσχρῆσθαι, τῇ ξυνθήκῃ, εἰς ὀνομάτων ὀρθότητα. ἐπεὶ ἴσως, κατά γε τὸ δυνατόν, κάλλιστ' ἂν λέγοιτο, ὅταν ἢ πᾶσιν ἢ ὡς πλείστοις ὁμοίοις λέγηται, — τοῦτο δ' ἐστὶ προσήκουσιν — αἴσχιστα δὲ τοὐναντίον. XLII. Τόδε δέ μοι ἔτι εἰπὲ μετὰ ταῦτα, τίνα ἡμῖν

δύναμιν ἔχει τὰ ὀνόματα, καὶ τί φῶμεν αὐτὰ καλὸν ἀπεργάζεσθαι. ΚΡ. Διδάσκειν ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, καὶ τοῦτο πάνυ ἁπλοῦν εἶναι, ὃς ἂν τὰ ὀνόματα ἐπίστηται, ἐπίστασθαι καὶ τὰ πράγματα. ΣΩ. Ἴσως γάρ, ὦ Κρατύλε, τὸ τοιόνδε λέγεις, ὡς, ἐπειδάν τις εἰδῇ τὸ ὄνομα οἷόν ἐστιν—ἔστι δὲ οἷόν περ τὸ πρᾶγμα — εἴσεται δὴ καὶ τὸ πρᾶγμα, ἐπείπερ ὅμοιον τυγχάνει ὂν τῷ ὀνόματι· τέχνη δὲ μία ἄρ' ἐστὶν ἡ αὐτὴ πάντων τῶν ἀλλήλοις ὁμοίων. κατὰ τοῦτο δή μοι δοκεῖς λέγειν, ὡς, ὃς ἂν τὰ ὀνόματα εἰδῇ, εἴσεται καὶ τὰ πράγματα. ΚΡ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Ἔχε δή, ἴδωμεν, τίς ποτ' ἂν εἴη ὁ τρόπος οὗτος τῆς διδασκαλίας τῶν ὄντων, ὃν σὺ λέγεις νῦν, καὶ πότερον ἔστι μὲν καὶ ἄλλος, οὗτος μέντοι βελτίων, ἢ οὐδέ ἐστιν ἄλλος ἢ οὗτος· ποτέρως οἴει; ΚΡ. Οὕτως ἔγωγε, οὐ πάνυ τι εἶναι ἄλλον, τοῦτον δὲ μόνον καὶ βέλτιστον. ΣΩ. Πότερον δὲ καὶ εὕρεσιν τῶν ὄντων τὴν αὐτὴν ταύτην εἶναι, τὸν τὰ ὀνόματα εὑρόντα, καὶ ἐκεῖνα εὑρηκέναι, ὧν ἐστι τὰ ὀνόματα; ἢ ζητεῖν μὲν καὶ εὑρίσκειν ἕτερον δεῖν τρόπον, μανθάνειν δὲ τοῦτον; ΚΡ. Πάντων μάλιστα καὶ ζητεῖν καὶ εὑρίσκειν τὸν αὐτὸν τρόπον τουτονὶ κατὰ ταὐτά. ΣΩ. Φέρε δή, ἐννοήσωμεν, ὦ Κρατύλε, εἴ τις ζητῶν τὰ πράγματα, ἀκολουθεῖ τοῖς ὀνόμασι, σκοπῶν οἷον ἕκαστον βούλεται εἶναι, ἆρ' ἐννοεῖς ὅτι οὐ σμικρὸς ὁ κίνδυνός ἐστιν ἐξαπατηθῆναι; ΚΡ. Πῶς; ΣΩ. Δῆλον ὅτι ὁ θέμενος πρῶτος τὰ ὀνόματα, οἷα ἡγεῖτο εἶναι τὰ πράγματα, τοιαῦτα ἐτίθετο καὶ τὰ ὀνό-

ματα, ὥς φαμεν· ἢ γάρ; ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Εἰ οὖν ἐκεῖνος μὴ ὀρθῶς ἡγεῖτο, ἔθετο δὲ οἷα ἡγεῖτο, τι ἡμᾶς οἴει τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ πείσεσθαι; ἄλλο τι ἢ ἐξαπατηθήσεσθαι; ΚΡ. Ἀλλὰ μὴ οὐχ οὕτως ἔχῃ, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ἀναγκαῖον ᾖ, εἰδότα τίθεσθαι τὸν τιθέμενον τὰ ὀνόματα· εἰ δὲ μή, — ὅπερ πάλαι ἐγὼ ἔλεγον — οὐδ' ἂν ὀνόματα εἴη. μέγιστον δέ σοι ἔστω τεκμήριον ὅτι οὐκ ἔσφαλται τῆς ἀληθείας ὁ τιθέμενος· οὐ γὰρ ἄν ποτε οὕτω ξύμφωνα ἦν αὐτῷ ἅπαντα· ἢ οὐκ ἐνενόεις αὐτὸς λέγων, ὡς πάντα κατὰ ταὐτὸν καὶ ἐπὶ ταὐτὸν ἐγίγνετο τὰ ὀνόματα; ΣΩ. Ἀλλὰ τοῦτο μέν, ὦ 'γαθὲ Κρατύλε, οὐδέν ἐστιν ἀπολόγημα. εἰ γὰρ τοπρῶτον σφαλεὶς ὁ τιθέμενος τἄλλα ἤδη πρὸς τοῦτ' ἐβιάζετο, καὶ αὑτῷ ξυμφωνεῖν ἠνάγκαζεν, οὐδὲν ἄτοπον· ὥσπερ τῶν διαγραμμάτων ἐνίοτε τοῦ πρώτου σμικροῦ καὶ ἀδήλου ψευδοῦς γενομένου, τὰ λοιπὰ πάμπολλα ἤδη ὄντα ἑπόμενα ὁμολογεῖν ἀλλήλοις. δεῖ δὴ περὶ τῆς ἀρχῆς παντὸς πράγματος παντὶ ἀνδρὶ τὸν πολὺν λόγον εἶναι καὶ τὴν πολλὴν σκέψιν, εἴτε ὀρθῶς εἴτε μὴ ὑπόκειται· ἐκείνης δὲ ἐξετασθείσης ἱκανῶς, τὰ λοιπὰ φαίνεσθαι ἐκείνῃ ἑπόμενα. οὐ μέντοι ἀλλὰ θαυμάζοιμ' ἂν εἰ καὶ τὰ ὀνόματα ξυμφωνεῖ αὐτὰ αὑτοῖς. πάλιν γὰρ ἐπισκεψώμεθα ἃ τοπρότερον διήλθομεν, ὡς τοῦ παντὸς ἰόντος τε καὶ φερομένου [καὶ ῥέοντός] φαμεν σημαίνειν ἡμῖν τὴν οὐσίαν τὰ ὀνόματα· ἄλλο τι [ἢ ἐστὶν] ἢ οὕτω σοι δοκεῖ δηλοῦν; ΚΡ. Πάνυ σφόδρα καὶ ὀρθῶς γε σημαίνει. ΣΩ. Σκοπῶμεν δὴ ἐξ αὐτῶν

ἀναλαβόντες πρῶτον μὲν τοῦτο τὸ ὄνομα τὴν ἐπιστήμην ὡς ἀμφίβολόν ἐστι, καὶ μᾶλλον ἔοικε σημαίνοντι ὅτι ἵστησιν ἡμῶν ἐπὶ τοῖς πράγμασι τὴν ψυχήν, ἢ ὅτι ξυμπεριφέρεται, καὶ ὀρθότερόν ἐστιν, ὥσπερ νῦν, αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν λέγειν μᾶλλον, ἢ ἐκβάλλοντας τὸ ε, πιστήμην· ἀλλὰ τὴν ἐμβολὴν ποιήσασθαι ἀντὶ τῆς ἐν τῷ ε, ἐν τῷ ι· ἔπειτα τὸ βέβαιον, ὅτι βάσεως τινός ἐστι καὶ στάσεως μίμημα, ἀλλ' οὐ φορᾶς. ἔπειτα ἡ ἱστορία αὐτό που σημαίνει, ὅτι ἵστησι τὸν ῥοῦν, καὶ τὸ πιστοῦν ἱστᾶν παντάπασι σημαίνει. ἔπειτα δὲ ἡ μνήμη παντί που μηνύει ὅτι μονή ἐστιν ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλ' οὐ φορά. εἰ δὲ βούλει, ἡ ἁμαρτία καὶ ἡ ξυμφορά, εἴ τις κατὰ τὰ ὀνόματα ἀκολουθήσει, φανεῖται ταυτὸν τῇ ξυνέσει αὐτῇ καὶ ἐπιστήμῃ καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι τοῖς περὶ τὰ σπουδαῖα ὀνόμασιν. ἔτι τοίνυν ἡ ἀμαθία καὶ ἡ ἀκολασία παραπλησία τούτοις φαίνεται. ἡ μὲν γὰρ τοῦ ἅμα θεῷ ἰόντος πορεία φαίνεται ἡ ἀμαθία· ἡ δ' ἀκολασία παντάπασιν ἀκολουθία τοῖς πράγμασι φαίνεται. καὶ οὕτως, ἃ νομίζομεν ἐπὶ τοῖς κακίστοις ὀνόματα εἶναι, ὁμοιότατ' ἂν φαίνοιτο τοῖς ἐπὶ τοῖς καλλίστοις. οἶμαι δέ, καὶ ἄλλα πόλλ' ἄν τις εὕροι, εἰ πραγματεύοιτο, ἐξ ὧν οἰηθείη ἂν αὖ πάλιν τὸν τὰ ὀνόματα τιθέμενον, οὐχὶ ἰόντα οὐδὲ φερόμενα, ἀλλὰ μένοντα τὰ πράγματα σημαίνειν. ΚΡ. Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, ὁρᾷς ὅτι τὰ πολλὰ ἐκείνως ἐσήμαινε. ΣΩ. Τί οὖν τοῦτο, ὦ Κρατύλε; ὥσπερ ψήφους διαριθμησόμεθα τὰ ὀνόματα, καὶ ἐν τούτῳ ἔσται ἡ ὀρθό-

της; ὁπότερα ἂν πλείω φαίνηται τὰ ὀνόματα σημαίνοντα, ταῦτα δὴ ἔσται τἀληθῆ; ΚΡ. Οὔκουν εἰκός γε. ΣΩ. Οὐδ' ὁπωστιοῦν, ὦ φίλε. XLIII. Καὶ ταῦτα μέν γε αὐτοῦ ἐάσωμεν· τάδε δὲ ἐπισκεψώμεθα εἰ ἡμῖν καὶ τῇδε ὁμολογεῖς, εἴτε καὶ οὔ. φέρε, τοὺς τὰ ὀνόματα ἐν ταῖς πόλεσι τιθεμένους ἑκάστοτε ἔν τε ταῖς Ἑλληνικαῖς καὶ βαρβαρικαῖς, οὐκ ἄρτι ὡμολογοῦμεν ὀνοματοθέτας εἶναι, καὶ τὴν τέχνην τὴν τοῦτο δυναμένην, ὀνοματοθετικήν; ΚΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Λέγε δή, οἱ πρῶτοι ὀνοματοθέται τὰ πρῶτα ὀνόματα πότερον γιγνώσκοντες τὰ πράγματα, οἷς ἐτίθεντο, ἐτίθεντο, ἢ ἀγνοοῦντες; ΚΡ. Οἶμαι μὲν ἐγώ, ὦ Σώκρατες, γιγνώσκοντες. ΣΩ. Οὐ γάρ που, ὦ ἑταῖρε Κρατύλε, ἀγνοοῦντές γε. ΚΡ. Οὔ μοι δοκεῖ. ΣΩ. Ἐπανέλθωμεν δὴ πάλιν ὅθεν δεῦρο μετέβημεν· ἄρτι γὰρ ἐν τοῖς πρόσθεν, εἰ μέμνησαι, τὸν τιθέμενον τὰ ὀνόματα, ἀναγκαῖον ἔφησθα εἶναι εἰδότα τίθεσθαι οἷς ἐτίθετο· πότερον οὖν ἔτι σοι δοκεῖ οὕτως, ἢ οὔ; ΚΡ. Ἔτι. ΣΩ. Ἦ καὶ τὸν τὰ πρῶτα τιθέμενον εἰδότα φῂς τίθεσθαι; ΚΡ. Εἰδότα. ΣΩ. Ἐκ ποίων οὖν ὀνομάτων ἢ μεμαθηκὼς ἢ εὑρηκὼς ἦν τὰ πράγματα, εἴπερ τά γε πρῶτα μήπω ἔκειτο; μαθεῖν δ' αὖ φαμεν τὰ πράγματα καὶ εὑρεῖν ἀδύνατον εἶναι ἄλλως ἢ τὰ ὀνόματα μαθόντας, ἢ αὐτοὺς ἐξευρόντας οἷά ἐστι; ΚΡ. Δοκεῖς τί μοι λέγειν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τίνα οὖν τρόπον φῶμεν αὐτοὺς εἰδότας θέσθαι, ἢ ὀνοματοθέτας εἶναι, πρὶν καὶ ὁτιοῦν ὄνομα κεῖσθαί τε καὶ ἐκείνους εἰδέναι, εἴπερ μὴ ἔστι τὰ πράγματα

μαθεῖν ἀλλ' ἢ ἐκ τῶν ὀνομάτων; ΚΡ. Οἶμαι μὲν ἐγὼ τὸν ἀληθέστατον λόγον περὶ τούτων εἶναι, ὦ Σώκρατες, μείζω τινὰ δύναμιν εἶναι ἢ ἀνθρωπείαν, τὴν θεμένην τὰ πρῶτα ὀνόματα τοῖς πράγμασιν· ὥστε ἀναγκαῖον εἶναι αὐτὰ ὀρθῶς ἔχειν. ΣΩ. Εἶτα, οἴει, ἐναντία ἂν ἐτίθετο αὐτὸς αὑτῷ ὁ θείς, ὢν δαίμων τις ἢ θεός; ἢ οὐδέν σοι ἐδοκοῦμεν ἄρτι λέγειν; ΚΡ. Ἀλλὰ μὴ οὐκ ᾖ τούτων τὰ ἕτερα ὀνόματα. ΣΩ. Πότερα, ὦ ἄριστε, τὰ ἐπὶ τὴν στάσιν ἄγοντα ἢ τὰ ἐπὶ τὴν φοράν; οὐ γάρ πω κατὰ τὸ ἄρτι λεχθὲν πλήθει κριθήσεται. ΚΡ. Οὕτω δὴ δίκαιόν γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ὀνομάτων οὖν στασιασάντων, καὶ τῶν μὲν φασκόντων ἑαυτὰ εἶναι τὰ ὅμοια τῇ ἀληθείᾳ, τῶν δ' ἑαυτά, τίνι ἔτι διακρινοῦμεν, ἢ ἐπὶ τί ἐλθόντες, οὐ γάρ που ἐπὶ ὀνόματά γε ἕτερα ἄλλα τούτων· οὐ γάρ ἐστιν· ἀλλὰ δηλονότι ἄλλ' ἄττα ζητητέα πλὴν ὀνομάτων, ἃ ἡμῖν ἐμφανιεῖ ἄνευ ὀνομάτων ὁπότερα τούτων ἐστὶ τἀληθῆ, δείξαντα δηλονότι τὴν ἀλήθειαν τῶν ὄντων. ΚΡ. Δοκεῖ μοι οὕτω. ΣΩ. Ἔστιν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ὦ Κρατύλε, δυνατὸν μαθεῖν ἄνευ ὀνομάτων τὰ ὄντα, εἴπερ ταῦτα οὕτως ἔχει. ΚΡ. Φαίνεται. ΣΩ. Διὰ τίνος ἄλλου οὖν ἔτι προσδοκᾷς ἂν αὐτὰ μαθεῖν; ἆρα δι' ἄλλου του, ἢ οὗπερ εἰκός τε καὶ δικαιότατον, δι' ἀλλήλων γε, εἴ πῃ ξυγγενῆ ἐστι καὶ αὐτὰ δι' αὑτῶν; τὸ γάρ που ἕτερον ἐκείνων καὶ ἀλλοῖον ἕτερον ἄν τι καὶ ἀλλοῖον σημαίνοι, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνα. ΚΡ. Ἀληθῆ μοι φαίνῃ λέγειν. ΣΩ. Ἔχε δὴ πρὸς Διός· τὰ δὲ δὴ ὀνόματα οὐ πολλάκις μέντοι ὡμολογή-

καμεν, τὰ καλῶς κείμενα, ἐοικότα εἶναι ἐκείνοις, ὧν ὀνόματα κεῖται, καὶ εἶναι εἰκόνας τῶν πραγμάτων; ΚΡ. Ναί. ΣΩ. Εἰ οὖν ἐστὶ μὲν ὅτιμάλιστα δι' ὀνομάτων τὰ πράγματα μανθάνειν, ἐστὶ δὲ καὶ δι' ἑαυτῶν, ποτέρα ἂν εἴη καλλίων καὶ σαφεστέρα ἡ μάθησις; ἐκ τῆς εἰκόνος μανθάνειν αὐτήν τε αὐτήν, εἰ καλῶς εἴκασται, καὶ τὴν ἀλήθειαν, ἧς ἦν ἡ εἰκών· ἢ ἐκ τῆς ἀληθείας αὐτήν τε αὐτὴν καὶ τὴν εἰκόνα αὐτῆς, εἰ πρεπόντως εἴργασται; ΚΡ. Ἐκ τῆς ἀληθείας μοι δοκεῖ ἀνάγκη εἶναι. ΣΩ. Ὅντινα μὲν τοίνυν τρόπον δεῖ μανθάνειν, ἢ καὶ εὑρίσκειν τὰ ὄντα, μεῖζον ἴσως ἐστὶν ἐγνωκέναι ἢ κατ' ἐμὲ καὶ σέ· ἀγαπητὸν δὲ καὶ τοῦτο ὁμολογήσασθαι, ὅτι οὐκ ἐξ ὀνομάτων, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον αὐτὰ ἐξ αὐτῶν καὶ μαθητέον καὶ ζητητέον ἢ ἐκ τῶν ὀνομάτων. ΚΡ. Φαίνεται, ὦ Σώκρατες. XLIV. ΣΩ. Ἔτι τοίνυν τόδε σκεψώμεθα, ὅπως μὴ ἡμᾶς τὰ πολλὰ ταῦτα ὀνόματα ἐς ταυτὸν τείνοντα ἐξαπατᾷ, καὶ τῷ ὄντι μὲν οἱ θέμενοι αὐτὰ διανοηθέντες τε ἔθεντο, ὡς ἰόντων τε ἁπάντων ἀεὶ καὶ ῥεόντων· φαίνονται γὰρ ἔμοιγε καὶ αὐτοὶ οὕτω διανοηθῆναι· τὸ δ', εἰ ἔτυχεν, οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλ' οὗτοι αὐτοί τε ὥςπερ εἴς τινα δίνην ἐμπεσόντες κυκῶνται, καὶ ἡμᾶς ἐφελκόμενοι προςεμβάλλουσι. σκέψαι γάρ, ὦ θαυμάσιε Κρατύλε, ὃ ἐγὼ πολλάκις ὀνειρώττω, πότερον φῶμέν τι εἶναι αὐτὸ τὸ καλὸν καὶ ἀγαθόν, καὶ ἓν ἕκαστον τῶν ὄντων οὕτως, ἢ μή. ΚΡ. Ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, εἶναι. ΣΩ. Αὐτὸ τοίνυν ἐκεῖνο σκεψώμεθα μή εἰ πρόσω-

πόν τί ἐστι καλὸν ἤ τι τῶν τοιούτων, καὶ δοκεῖ ταῦτα πάντα ῥεῖν, ἀλλ᾽ αὐτὸ φῶμεν τὸ καλόν· οὐ τοιοῦτον ἀεί ἐστιν, οἷόν ἐστι; ΚΡ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν οἷόν τε προςειπεῖν αὐτὸ ὀρθῶς, εἰ ἀεὶ ὑπεξέρχεται, πρῶτον μέν, ὅτι ἐκεῖνό ἐστιν, ἔπειτα, ὅτι τοιοῦτον; ἢ ἀνάγκη, ἅμα ἡμῶν λεγόντων, ἄλλο αὐτο εὐθὺς γίγνεσθαι καὶ ὑπεξιέναι καὶ μηκέτι οὕτως ἔχειν; ΚΡ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Πῶς οὖν ἂν εἴη τι ἐκεῖνο, ὃ μηδέποτε ὡσαύτως ἔχει; εἰ γάρ ποτε ὡσαύτως ἔχει, ἔν γ᾽ ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ, ὁπότε ὡσαύτως ἔχει, δῆλον ὅτι οὐδὲν μεταβαίνει· εἰ δὲ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχει καὶ τὸ αὐτό ἐστι, πῶς ἂν τοῦτό γε μεταβάλλοι ἢ κινοῖτο, μηδὲν ἐξιστάμενον τῆς αὑτοῦ ἰδέας; ΚΡ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν οὐδ᾽ ἂν γνωσθείη γε ὑπ᾽ οὐδενός· ἅμα γὰρ ἂν ἐπιόντος τοῦ γνωσομένου, ἄλλο καὶ ἀλλοῖον γίγνοιτο, ὥςτε οὐκ ἂν γνωσθείη ἔτι ὁποῖόν γέ τί ἐστιν, ἢ πῶς ἔχον· γνῶσις δὲ δήπου οὐδεμία γιγνώσκει ὃ γιγνώσκει μηδαμῶς ἔχον. ΚΡ. Ἔστιν ὡς λέγεις. ΣΩ. Ἀλλ᾽ οὐδὲ γνῶσιν εἶναι φάναι εἰκός, ὦ Κρατύλε, εἰ μεταπίπτει πάντα χρήματα, καὶ μηδὲν μένει. εἰ μὲν γὰρ αὐτὸ τοῦτο, ἡ γνῶσις, τοῦ γνῶσις εἶναι μὴ μεταπίπτει, μένοι τε ἂν ἀεὶ ἡ γνῶσις καὶ εἴη γνῶσις· εἰ δὲ καὶ αὐτὸ τὸ εἶδος μεταπίπτει τῆς γνώσεως, ἅμα τ᾽ ἂν μεταπίπτοι εἰς ἄλλο εἶδος γνώσεως, καὶ οὐκ ἂν εἴη γνῶσις· εἰ δὲ ἀεὶ μεταπίπτει, ἀεὶ οὐκ ἂν εἴη γνῶσις· καὶ ἐκ τούτου τοῦ λόγου οὔτε τὸ γνωσόμενον οὔτε τὸ γνωσθησόμενον ἂν εἴη. εἰ δὲ ἔστι μὲν ἀεὶ τὸ γιγνῶσκον, ἔστι

δὲ τὸ γιγνωσκόμενον, ἔστι δὲ τὸ καλόν, ἔστι δὲ τὸ ἀγαθόν, ἔστι δὲ ἓν ἕκαστον τῶν ὄντων, οὔ μοι φαίνεται ταῦτα ὅμοια ὄντα, ἃ νῦν ἡμεῖς λέγομεν, ῥοῇ οὐδὲν οὐδὲ φορᾷ. Ταῦτ' οὖν πότερόν ποτε οὕτως ἔχει, ἢ ἐκείνως ὡς οἱ περὶ Ἡράκλειτόν τε λέγουσι καὶ ἄλλοι πολλοί, μὴ οὐ ῥᾴδιον ᾖ ἐπισκέψασθαι, οὐδὲ πάνυ νοῦν ἔχοντος ἀνθρώπου, ἐπιτρέψαντα ὀνόμασιν αὐτὸν καὶ τὴν αὐτοῦ ψυχὴν θεραπεύειν, πεπιστευκότα ἐκείνοις, καὶ τοῖς θεμένοις αὐτὰ διϊσχυρίζεσθαι ὥς τι εἰδότα, καὶ αὐτοῦ τε καὶ τῶν ὄντων καταγιγνώσκειν, ὡς οὐδὲν ὑγιὲς οὐδενός, ἀλλὰ πάντα ὥσπερ κεράμια ῥεῖ καὶ ἀτεχνῶς, ὥσπερ οἱ κατάῤῥῳ νοσοῦντες ἄνθρωποι, οὕτως οἴεσθαι καὶ τὰ πράγματα διακεῖσθαι, ὑπὸ ῥεύματός τε καὶ κατάῤῥου πάντα χρήματα ἔχεσθαι. Ἴσως μὲν οὖν δή, ὦ Κρατύλε, οὕτως ἔχει, ἴσως δὲ καὶ οὔ. σκοπεῖσθαι οὖν χρὴ ἀνδρείως τε καὶ εὖ, καὶ μὴ ῥᾳδίως ἀποδέχεσθαι, — ἔτι γὰρ νέος εἶ, καὶ ἡλικίαν ἔχεις — σκεψάμενον δέ, ἐὰν εὕρῃς, μεταδιδόναι καὶ ἐμοί. ΚΡ. Ἀλλὰ ποιήσω ταῦτα· εὖ μέντοι ἴσθι, ὦ Σώκρατες, ὅτι οὐδὲ νυνὶ ἀσκέπτως ἔχω· ἀλλά μοι σκοπουμένῳ καὶ πράγματα ἔχοντι πολὺ μᾶλλον ἐκείνως φαίνεται ἔχειν, ὡς Ἡράκλειτος λέγει. ΣΩ. Εἰσαῦθις τοίνυν με, ὦ ἑταῖρε, διδάξεις ἐπειδὰν ἥκῃς· νῦν δέ, ὥσπερ παρεσκευάσασθε, πορεύου εἰς ἀγρόν· προπέμψει δέ σε καὶ Ἑρμογένης ὅδε. ΚΡ. Ταῦτ' ἔσται, ὦ Σώκρατες· ἀλλὰ καὶ σὺ πειρῶ ἔτι ἐννοεῖν ταῦτα ἤδη.

Σ Χ Ο Λ Ι Α

ΕΙΣ

ΠΛΑΤΩΝΑ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΟΦΙΣΤΗΝ.

P. 1. Ὅτι σοφιστὴν καλεῖ ὁ *Πλάτων* καὶ τὸν . . . . καὶ τὸν Ἅιδην, καὶ τὸν *Δία*, καὶ παγκάλην λέγει εἶναι τὴν σοφιστικὴν τέχνην· ὅθεν ὑπονοοῦμεν, ὅτι γλαφυρωτέρου σκοποῦ ἔχεται ὁ διάλογος. Ἔστι γὰρ κατὰ τὸν μέγαν Ἰάμβλιχον σκοπὸς νῦν περὶ τοῦ ὑπὸ σελήνην δημιουργοῦ. Οὗτος γὰρ καὶ εἰδωλοποιὸς καὶ καθαρτὴς ψυχῶν, ἐναντίων λόγων ἀεὶ χωρίζων, μεταβλητικὸς καὶ νέων πλουσίων ἔμμισθος θηρευτής, ψυχὰς ὑποδεχόμενος πλήρεις λόγων ἄνωθεν ἰούσας, καὶ μισθὸν λαμβάνων παρ᾽ αὐτῶν, τὴν ζωοποιΐαν τὴν κατὰ λόγον τῶν θνητῶν. οὗτος ἐνδέδεται τῷ μὴ ὄντι, τὰ ἔνυλα δημιουργῶν καὶ τὸ ὡς ἀληθῶς ψεῦδος ἀσπαζόμενος, τὴν ὕλην· βλέπει δὲ εἰς τὸ ὄντως ὄν. οὗτός ἐστιν ὁ πολυκέφαλος, πολλὰς οὐσίας καὶ ζωὰς προβεβλημένος, δι᾽ ὧν κατασκευάζει τὴν ποικιλίαν τῆς γενέσεως. ὁ δ᾽ αὐτὸς καὶ γόης, ὡς θέλγων τὰς ψυχὰς τοῖς φυσικοῖς λόγοις, ὡς δυσαποσπάστως

ἔχειν ἀπὸ τῆς γενέσεως. καὶ γὰρ ὁ ἔρως γόης, καὶ ἡ φύσις ὑπό τινων μάγος κέκληται διὰ τὰς συμπαθείας καὶ ἀντιπαθείας τῶν φύσει. Νῦν οὖν τὸν παντοδαπὸν σοφιστὴν βούλεται διδάσκειν. καὶ γὰρ καὶ ὁ φιλόσοφος σοφιστής, ὡς μιμούμενος τόν τε οὐράνιον δημιουργὸν καὶ τὸν γενεσιουργόν· καὶ ἡ διαιρετικὴ μιμεῖται τὴν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς τῶν ὄντων πρόοδον, καὶ ὁ γενεσιουργὸς τὸν οὐράνιον δημιουργόν. διὸ καὶ ὁ σοφιστής. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ σοφιστὴς ἄνθρωπος ὢν διὰ τὸ τὰ μεγάλα μιμεῖσθαι, σοφιστὴς καλεῖται· ὅθεν καὶ τὸν σοφιστὴν πολυκέφαλον εἴρηκεν. Ὁ δὲ ξένος εἰς τύπον τοῦ πατρὸς τῶν δημιουργούντων νοείσθω ὑπερουράνιος καὶ ἐξῃρημένος· οἱ δὲ ἀκροαταὶ εἰς τὰς δημιουργικὰς νοήσεις, ὁ μὲν εἰς τὴν τοῦ Διός, ὁ δὲ εἰς τὴν ἀγγελικήν, ὡς Ἑρμαϊκὸς καὶ γεωμετρικός. Καὶ ἐπεὶ ἡ δημιουργία ἐκ τοῦ ἀτελοῦς εἰς τὸ τέλειον, διὰ τοῦτο πρῶτον ὁ ξένος τῷ Θεοδώρῳ συγγίνεται· εἶτα δι᾽ ἐπιστροφῆς τῷ δίῳ Σωκράτει.

P. 1, 3. Ἐλέας] Ἐλέα, πόλις Ἰταλίας.

P. 1. 7. Κατὰ τὸν Ὁμήρου λόγον] Τὸ μὲν Ὁμηρικὸν (Od. ρ, 485. sq.) ἔχει· Καί τε θεοὶ ξείνοισιν ἐοικότες, καὶ τὰ ἑξῆς. Ὁ δὲ Σωκράτης νῦν, συμφωνῶν ἑαυτῷ ἐν τῇ Πολιτείᾳ, πρᾳότερον ἐπιῤῥαπίζει τὸν τοῦ Ὁμήρου λόγον, διὰ τοῦ συνοπαδὸν γινόμενον. τὸ γὰρ μεταμορφοῦσθαι θεόν, ὡς ἀπατηλὸν ἐκβάλλει τῆς ἑαυτοῦ πολιτείας Πλάτων.

P. 6, 25. Ἄττα] Τοῦτο ψιλούμενον μὲν τινὰ σημαίνει, δασυνόμενον δὲ, ἅτινα· ὡς Δημοσθένης δηλοῖ ἐν τῷ τῆς παραπρεσβείας (p. 458. T. I. Reisk.)·

ὃ δὲ πρεσβεύων Αἰσχίνης οὗτος ἐλθὼν, πῶς μὲν καὶ ἅττα ποτὲ διελέχθη; ἐνίοτε δὲ ἐκ τοῦ περιττοῦ προςτίθεται· ὡς ἐν τῷ Χείρωνι Φερεκράτης· τοῖς δέκα ταλάντοις ἄλλα προςτιθεὶς, ἔφη, ἅττα πεντήκοντα. οὐδὲν γὰρ σημαίνει ἐνταῦθα τὸ Ἅττα. Ἀριστοφάνης Νεφέλαις (v. 621.)·

Ὀξὺς σκαλαθύρματι ἅττα μικρὰ μανθάνων.

Ἐρατοσθένης δὲ χρονικῶς αὐτό φησι παραλαμβάνεσθαι·

Πύθου χελιδὼν, πηνίκ' ἅττα φαίνεται

καὶ πάλιν·

Ὁπηνίκα ἅττ' ὑμεῖς ὀρχούμενοι κοπιᾶτε.

P. 7, 5. Πτηνὸν φῦλον] Γράφεται, φαῦλον.

P. 19, l. 19. s. Ἀμφηγνόησά σου] Γράφεται, ἀμφεγνόησάς οὐ. [Neutrum recte.]

P. 38, l. 15. Τυφλῷ] Καὶ τυφλῷ δῆλον, ἐπὶ τῶν ἄγαν σαφεστάτων. Μέμνηται ταύτης καὶ Μένανδρος Δεισιδαίμονι, καὶ Ῥαπιζομένῃ, καὶ Ἀριστοφάνης Πλούτῳ. [v. 48.]

P. 40. l. 21. Ἦν] ἀντὶ τοῦ, ἤμην, Ἀττικῶς.

P. 41, l. 8. Κατὰ πόδα] παρ' αὐτὰ, κατὰ τάξιν.

P. 46, l. 9. Τί μήν;] κατάφασιν δηλοῖ ἀντὶ τοῦ, πῶς γὰρ οὐ; διὰ τί γὰρ οὐ;

P. 54, l. 17. Εὐρυκλέα] Παροιμία, ἐπὶ τῶν ἑαυτοῖς τινὰ κακὰ μαντευομένων, λεγομένη ἐξ Εὐρυκλέους ἐγγαστριμύθου μάντεως, ἀφ' οὗ καὶ γένος τι μαντέων Εὐρυκλεῖς ἔλεγον. Ἐγγαστρίμυθος δέ ἐστιν ὁ ἐν γαστρὶ μαντευόμενος. τοῦτον καὶ Ἐγγαστρίμαντιν,

X

νῦν τινες Πύθωνα φασί, Σοφοκλῆς δὲ Στερνόμαντιν. καὶ Ἀριστοφάνης ἐν Σφηξὶ [1104.]

Μιμησάμενος τὴν Εὐρυκλέους μαντείαν καὶ διάνοιαν.

Φιλόχορος δὲ ἐν τρίτῳ καὶ γυναῖκας ἐγγαστριμύθους φησίν. Ἄλλως. Ἐπὶ τῶν ἑαυτοῖς κακὰ μαντευομένων. Εὐρυκλῆς γὰρ ἐδόκει δαίμονά τινα ἐν τῇ γαστρὶ ἔχειν, τὸν ἐγκελευόμενον αὐτῷ περὶ τῶν μελλόντων λέγειν· ὅθεν καὶ Ἐγγαστρίμυθος ἐκαλεῖτο. οὗτος δὲ προειπών τινί ποτε τὰ μὴ καθ' ἡδονήν, κακῶς ἀπήλλαξεν. Ἄτοπον δὲ τὸν μὴ ἑδραῖον ἀλλ' ἐκτοπίζοντα λέγει.

P. 58, l. 7. Τινὲ αὐτοῦ [ex vulg. lect.] Γράφεται, τιν' ἑαυτοῦ.

P. 63 l. 19. Ἀμηγέπη] ὁπωςδήποτε, καθοτιοῦν. λέγεται δὲ καὶ Ἀμωςγέπως, καὶ Ἀμόθεν, καὶ Ἀμουγέπου [Ἀμογέπου Schol. Aug. ap. Fisch. et Sieb.] καὶ Ἀμοιγέποι, καὶ Ἀμοσέποι [Ἀμογέποι Schol. Aug.]

ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΥΘΥΔΗΜΟΝ.

P. 80. l. 12. Σκληφρὸς] Σκληφρός, ὁ τῷ μὲν χρόνῳ πρεσβύτερος, τῇ δὲ ὄψει νεώτερος δοκῶν. Προφερὴς δέ, ὁ τῷ μὲν χρόνῳ νεώτερος, τῇ δὲ ὄψει πρεσβύτερος. [Add. Pollux 2, 10.]

P. 91, l 7. Σκολύθρια] ταπεινὰ διφρία. ἔνιοι δὲ ὑποπόδια. [Add. Eustath. ad Od. δ, p. 195. et Etym. M.]

P. 96, l. 12. Γέγονεν] Γράφεται καί, πέφυκεν. [vt nunc legitur.]

P. 102. l. 7. *Τῇ Μηδείᾳ*] *Αὕτη γὰρ συνεβούλευσεν, ἀπὸ Κόλχων μετὰ Ἰάσονος εἰς Ἰωλκὸν ἐλθοῦσα, ταῖς Πελίου θυγατράσιν, ἵνα, εἰ τοῦτον βούλοιντο νέον γενέσθαι, ἑψηθῇ,*

P. 110. l. 26. *Κορύδους*] *Κόρυδοι, ὄρνιθες ὄρτυξιν ὅμοιοι, οὓς ἔνιοι μὲν Κορυδάλλους φασί, Γῆς καὶ Ἀθηνᾶς ἱεροί.*

P. 113, l. 10. *Ὁ Διὸς Κόρινθος*] *Διὸς Κόρινθος,* [*λέγεται*] *ἐπὶ τῶν ἄγαν μὲν ὑπερσεμνυνομένων, κακῶς δὲ καὶ πονηρῶς ἀπαλλαττόντων. Τῶν γὰρ Κορινθίων βαρέα τοῖς Μεγαρεῦσιν, ἀποίκοις οὖσιν, ἐπιταττόντων, τὸ μὲν πρῶτον ὑπήκουον. ὡς δὲ ὕβρεως οὐδὲν ἀπελίμπανον οἱ Κορίνθιοι, ἐλπίσαντες οἱ Μεγαρεῖς, οὐδὲν ἂν παθεῖν ἀποστάντας, παραχρῆμα τῶν Κορινθίων ἀφίστανται. πέμπουσιν οὖν πρέσβεις οἱ Κορίνθιοι κατηγορήσοντας τῶν Μεγαρέων, οἳ παρελθόντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἄλλα τε πολλὰ διεξήεσαν, καὶ τέλος, ὅτι δικαίως ἂν στενάξειεν ὁ Διὸς Κόρινθος ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις, εἰ μὴ λήψονται δίκην παρ᾽ αὐτῶν. ἐφ᾽ οἷς παροξυνθέντες οἱ Μεγαρεῖς, τούς τε πρέσβεις παραχρῆμα λίθοις ἔβαλον, καὶ μετὰ μικρὸν ἐπιβοηθησάντων τινῶν τοῖς Κορινθίοις, καὶ μάχης γενομένης, νικήσαντες, φυγῇ τῶν Κορινθίων ἀποχωρούντων, ἐφεπόμενοι καὶ κτείνοντες ἅμα παίειν ἀλλήλοις τὸν Διὸς Κόρινθον ἐκέλευον. Μέμνηται δὲ ταύτης Ἀριστοφάνης ἐν τοῖς Βατράχοις* [442. vb. v. Schol. et intpp.] *λέγων·*

Ἀλλ᾽ ἡ Διὸς Κόρινθος ἐν τοῖς στρώμασι.

καὶ ἐν Ταγηνισταῖς, καὶ Ἔφορος ἐν πρώτῃ ἱστοριῶν.

καὶ Πλάτων Εὐθυδήμῳ. Ἄλλοι δὲ ἐπὶ τῶν ἐπ' οὐδενὶ τέλει ἀπειλούντων φασὶν εἰρῆσθαι τὴν παροιμίαν. Ἄλλως. Ἐπὶ τῶν ἐπ' οὐδενὶ τέλει ἀπειλούντων φασὶν εἰρῆσθαι τὴν παροιμίαν. Μεγαρεῦσι γὰρ ὡρμημένοις ἀφίστασθαι, ἐπιλέγειν τὸν Κορίνθιον· οὐκ ἀνέξεται ταῦτα ὁ Διὸς Κόρινθος. Μέμνηται ταύτης καὶ Πίνδαρος [Nem. VII. extr. vbi v. Schol.] Ἄλλοι δὲ ταύτην φασὶ ἐπὶ τῶν σεμνυνομένων, κακῶς δὲ ἀπαλλασσόντων.

P. 114. l. 17. Καλὰ δὴ πάντ' ἄγεις] [vbi. ol. vulg. πάντα λέγεις vt et Sieb.] ἀντὶ τοῦ, ἀγγέλλεις, ἐπὶ τῶν αἴσια ἀναγγελλόντων. πολλάκις δὲ λέγεται καὶ κατ' εἰρωνείαν. Ἀριστοφάνης Γεωργοῖς, καὶ Πλάτων Εὐθυδήμῳ.

P. 120. l. 11. Τοῦ λόγου] Γράφεται καὶ, τοῦ ὅλου.

P. 122. l. 3. Οὐ λίνον] Λίνον λίνῳ συνάπτεις, ἐπὶ τῶν τὰ αὐτὰ διὰ τῶν αὐτῶν ἢ λεγόντων, ἢ δρώντων, ἢ τὰ ὅμοια εἰς φιλίαν συναπτόντων. Μέμνηται δὲ αὐτῆς Ἀριστοτέλης ἐν τῷ γ' τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως [c. 6.]· οὐ γὰρ λίνον λίνῳ συνάπτειν ἐστί. καὶ Στράττις Ποταμοῖς, καὶ Πλάτων Εὐθυδήμῳ.

P. 122. l. 10. [vbi κωβιῶν legitur] Τῶν ᾠδίων] τῶν κοβίων.

P. 126. l. 1. Ἔγρυξα] ἔκραξα, ἢ ἐφθεγξάμην, ὡς νῦν.

P. 128. l. 13. Ἀπόλλων πατρῷος] Φασί τινες, Ἀθηναίους αὐτόχθονας φῦναι, καὶ τούτων γονέας ἔχειν Γῆν καὶ Ἥλιον, ὅς ὁ αὐτός ἐστιν Ἀπόλλωνι. οἱ δέ, ὅτι Κρεούσῃ τῇ Ἐρεχθέως μιγεὶς Ἀπόλλων, Ἴωνα

ἐγέννησεν, ἀφ' οὗ καὶ τοὺς Ἀθηναίους ποτὲ Ἴωνας κληθῆναι, καὶ διὰ ταῦτα Πατρῷον αὐτοὺς Ἀπόλλωνα ἔχειν.

P. 128. l. 14. Ἕρκιος] [Ἑρκεῖος ibi legitur] Ἕρκη τοὺς οἴκους Ἀθηναῖοί φασιν· ἐκ τούτων δὲ καὶ Ζεὺς Ἕρκιος παρ' αὐτοῖς, ὃν ἵδρυον ἐν τούτοις φυλακῆς χάριν. Φατρία δὲ ἐστι τὸ τρίτον μέρος ἑκάστης φυλῆς· καὶ Ἀθηνᾶ Φατρία, ἡ τούτου ἔφορος. [Bis leg. φρατρία, ut Sieb].

P. 129. l. 6. Πύπαξ] Τὸ νῦν Βόμβαξ λεγόμενον Πύπαξ ἔλεγον, ὡς Λυκόφρων ᾠήθη· οὐκ ἔστι δέ. τὸ μὲν γὰρ Πύπαξ τίθεται καὶ ἐπὶ σχετλιασμοῦ καὶ ἐγκωμίου· τὸ δὲ Βόμβαξ οὐκέτι.

P. 133. l. 12. Κολούεσθαι] ἐλαττοῦσθαι, ἐμποδίζεσθαι.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΝ.

P. 167, l. 9. Μορίων ἀλλοίων ἐπιστήμη] Γράφεται, οἷον ἐπιστήμη· ἐν ἄλλῳ δὲ, μορίων ἀλλοίων. [Male haud dubie.]

P. 175, l. 1. Λιπαρῶς] ἐπιμελῶς, προσεδρευτικῶς.

P. 175, l. 27. Δολιχοδρόμων] Δολιχόδρομοί εἰσιν, οἱ τὸν δόλιχον τρέχοντες, οὗ αἰτία ἥδε· Δρομοκήρυκες ἐξ Ἀρκαδίας ἐφοίτων εἰς τὴν Ἑλλάδα, τῶν πολεμικῶν ἄγγελοι· καὶ ἀπείρητο αὐτοῖς ἱππεύειν, ἀλλ' αὐτουργοῖς εἶναι τοῦ δρόμου. Τὸ ἀεὶ οὖν ἐν βραχεῖ τῆς ἡμέρας διαδραμεῖν στάδια, ὁπόσα ὁ δόλιχος, δρομοκήρυκας εἰργάζετο, καὶ ἐγύμναζεν ἐν τῷ πολέμῳ. Ἡμεροδρόμοι δὲ, οἱ τὰς βασιλικὰς διατάξεις ταχύτατα διακονούμενοι.

P. 178, l. 14. *Πρυτανεῖον*] θεσμοθέσιον, θόλος. λέγεται δὲ καὶ ἡ ἐπιμήνιος μισθοφορα.

P. 179, l. 2. *Ῥαβδοῦχον*] Ῥαβδοῦχοι, ἄνδρες τῆς τῶν θεάτρων εὐκοσμίας ἐπιμελούμενοι. [cf. Schol. Arist. Pac. 733.]

P. 183, l. 8. s. *Εἰς καιρὸν*] εὐκαίρως.

P. 184. l. 12. *Πολλοῦ γε δεῖ*] Τοῦτο καθ᾽ ὑπόκρισιν λέγεται ἀποφατικῶς ἀπὸ τοῦ πολὺ ἐνδεῖ.

P. 188, l. 8. *Χαριέντως*] ἀστείως, συνετῶς. σημαίνει δὲ καὶ τό, μετὰ παιγνιᾶς.

P. 196, l. 3. *Διόρισαι*] ἤγουν ἔξω τῶν ὅρων ποίησον.

P. 196, l. 16. *Ἰτας*] θαῤῥαλέους, ἐπὶ πάντας ὁρμῶντας.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΛΑΤΤΟΝΑ ΙΠΠΙΑΝ.

P. 223, l. 19. *Ἀνέδην*] ἐκκεχυμένως, καὶ τὸ κατὰ στέρησιν τοῦ ἕδους. ἐνταῦθα δὲ ἀπὸ τοῦ ἀνίημι, ὡσεὶ εἶπεν ἀνέτως.

P. 224, l. 1. *Στλεγγίδα καὶ λήκυθον*] Στλεγγίς, ἡ ξύστρα, καὶ Στλεγγιζόμενοι, οἱ ἀποξυόμενοι, ὅ ἐστι κτενιζόμενοι. Στλεγγὶς γὰρ τὸ κτένιον, ὡς Ἀριστοφάνης Γήρᾳ·

Εἰ παιδαρίοις ἀκολουθεῖν δεῖ, σφαῖραν καὶ στλεγγίδ᾽ ἔχοντα.

καὶ Δαιταλεῦσιν.

Οὐδ᾽ ἐστὶν αὐτοῖς στλεγγίς, οὐδὲ λήκυθος.

καλεῖται δὲ Στλεγγὶς καὶ χρυσοῦν ἔλασμα, τὸ περὶ τῇ κεφαλῇ τῶν γυναικῶν. Λήκυθον δὲ ἀγγεῖόν τί φασιν Ἀττικοί, ἐν ᾧ τοῖς νεκροῖς ἔφερον τὸ μύρον, τὴν ἀλάβαστρον. ἀῤῥενικῶς δὲ τὸν ἀλάβαστρον εἶπεν Ἡρόδοτος. ἐχρῶντο δὲ καὶ ἀντὶ φασκωλίων ληκύ-

θοις, ἅ ἐστι δερμάτινα βαλάντια. Φάσκωλος δέ, τὸ μέγα, εἰς ὃ τὰ ἱμάτια ἐμβάλλεται, διὸ καὶ τοὺς ἀπόρους Ἀποληκύθους ἔλεγον. λέγουσι δὲ καὶ τὴν λάγηνον Λήκυθον, καὶ τὸ μεταξὺ τοῦ λευκανίου καὶ αὐχένος ἠχῶδες, ὥς φησι Κλέαρχος.

P. 224, l. 24. Λιπαρῇ] προσεδρευτικόν, ἐπιμελῆ.

P. 228, l. 15. Ἀρχαῖον] εὐήθη, ἢ ἁπλοῦν.

P. 228, l. 18. Εὐηθίας] Γράφεται καί, εὐνοίας.

P. 230, l. 4. Κατηβολὴ] Κατηβολή, τὸ ἐπιβάλλον. Εὐριπίδης Τημένῳ, καὶ Πελιάσι. λέγεται δὲ οὕτω καὶ ἡ τοῦ πυρετοῦ περίοδος, καὶ ὁρμή, καὶ μερίς, καὶ ἱερὰ νόσος, τὸ χρεών, τὸ καθῆκον, θυσία, τελετή, τὰ νομιζόμενα.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΡΑΤΥΛΟΝ.

P. 237. l. 6. Χαλεπὰ τὰ καλά] Παροιμία ἐπὶ τῶν ἐν εὐπραγίᾳ μεταβαλλομένων εἰς ὠμότητα. Φησὶ δὲ αὐτὴν Δίδυμος ὑπὸ Σόλωνος ἀναφωνηθῆναι ἐπὶ Πιττάκῳ ἱκετεύοντι τὴν ἀρχὴν ἀποθέσθαι καὶ φάντι, χαλεπὸν ἐσθλὸν φῦναι, διὰ τὸ τὸν Περίανδρον εἰς ὠμότητα μεταβαλεῖν. Ὅθεν, οἶμαί, φησι καὶ Μένανδρος·

Ἀρχὴ μεγίστη τῶν ἐν ἀνθρώποις κακῶν
Ἀγαθὰ τὰ λίαν ἀγαθά.

Μέμνηται δὲ αὐτῆς καὶ Ἐπίχαρμος καὶ Πλάτων Πολιτείᾳ (IV. p. 435. C. VI. 497. D. Steph.) καὶ Κρατύλῳ.

P. 237. l. 18. Σκοπεῖν] γράφεται, σκώπτειν.

P. 238. l. 4. Τῶν μεθιστάντων] γράφεται, τῶν ἐθισάντων. [Ut nunc legitur.]

P. 247. l. 28. *Περὶ του ποταμοῦ*] περί τινος.

P. 252. l. 25. *Ἀτηρὰ*] ἀκόλαστα, ὑβριστικά, χαλεπά, κακά, βλαβερά.

P. 253. l. 21. *Ταλάντατον*] ἀτυχέστατον.

P. 255. l. 6. s. *Ἀποδιοπομπησάμεθα*] Ἀποδιοπομπεῖσθαι φασὶν ἀποτρέπεσθαι τὸν προστρόπαιον Δία, καὶ οἱονεὶ καθαίρεσθαι τὰ δεινά.

P. 255. l. 22. *Χαίρειν ἐᾷν*] Γράφεται καί, χρῆναι [vt nunc legitur.]

P. 256. l. 9. *Θεῖν*] τρέχειν.

P. 256. l. 11. *Ἐπονομάσαι*] ἐπικαλέσαι.

P. 257. l. 7. *Κομψῶς*] καλῶς, μετρίως.

P. 261. l. 12. *Καλῶς λέγειν*] μετρίως [vt recte ibi legitur; quare vertendum est Scholion: μετρίως· κ. λ. vid. Hdf.]

P. 263. l. 4. *Ὄπυιεν*] ὡμίλει, συνεγίνετο κατὰ νόμον καὶ ἐμίγνυτο, συνῴκει.

P. 267. 16. [Schol. Procl. in Crat. Mss. τὸ ἀεὶ τῶν βολῶν ἐγκρατῆ εἶναι τὴν δυναστείαν αὐτοῦ τὴν πάντα καταγωνιζομένην τὰ ἐν τῷ κόσμῳ δείκνυσι.]

P. 267. l. 25. *Ὁμοπολῶν*] γράφεται καί, ἐπισκοπῶν.

P. 270. l. 14. *Ἄῤῥατον*] ἀσφαλὲς καὶ ἀκάματον. οἱ δὲ ἰσχυρόν· ἔνιοι, μικρόν [μακρόν potius]· οἱ δὲ μέγα· οἱ δὲ τὸ σκληρὸν καὶ ἀμετάστροφον.

P. 276. l. 5. *Περὶ τὸ φέρεσθαι*] Γράφεται καί, περὶ τὸ ῥεῖν γε.

P. 276. l. 26. *Ἐσύθη*] ἀπεφέρετο, ἀπηνέχθη.

P. 277. l. 17. *Διὰ τοῦ ὄντος*] Γράφεται καί, ἰόντος, [ut nunc est.]

P. 278 l. 4. Ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα] Παροιμία, ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδᾷς, ὅμοιον τῷ· Ὑπερβάθμιον πόδα τείνεις.

P. 281. l. 20. Ῥοπὴν] Γράφεται καὶ, ῥοὴν [vt nunc legitur].

P. 288. l. 26. Τῇ κατ' ἀνάγκην] Γράφεται καὶ, τῇ κατὰ τὰ ἄγκη [vt nunc est].

P. 290. l. 8. Προφάσεις δ' ἀγὼν] Ἀγὼν πρόφασιν οὐκ ἀναμένει, ἐπὶ τῶν φύσει ῥαθύμων καὶ ἀμελῶν, ἤτοι ἐπὶ τῶν μὴ προσιεμένων τοὺς λόγους τῶν προφασιζομένων. Μέμνηται δὲ αὐτῆς ὁ Πλάτων ἐνταῦθα οὕτως· οὐ μέντοι μοι δοκεῖ προφάσεις ἀγὼν δέχεσθαι· καὶ ἐν Νόμων ἕκτῳ· [p. 250. Ed. Bip.] ἀλλὰ γὰρ ἀγῶνα προφάσεις οὐ πάνυ δέχεσθαι. Αἰσχύλος δέ φησι Γλαύκῳ Ποτνιεῖ·

Ἀγὼν γὰρ ἄνδρας οὐ μένει λελειμμένους.

καὶ Ἀριστοφάνης Θεσμοφοριαζούσαις β'. [cf. Acharn. 392.]

P. 294. l. 9. Οἱ δεινοὶ] ἱκανοί, ἢ δέους ἄξιοι, ὡς νῦν.

P. 294, 21. Τῶν χρωμάτων] Γράφεται, τῶν φαρμάκων [vt nunc est].

P. 300, 12. Θαμὰ] πυκνῶς, συχνῶς.

P. 309, 25. Διαφέρων] Γράφεται διαφορον. [ut nunc recte legitur. v. Hdf.]

P. 312, 25. Φερομένου] Γράφεται, ῥέοντος. [Scilicet vulg. καὶ ῥέοντος spuria videntur cf. Hdf.]

315, 25. Ἄλλο ὂν] Γράφεται, ἀλλοῖον. [ut nunc legitur.]

ANIMADVERSIONES.

IN SOPHISTAM.

P. 1. l. 1. Plena inscriptio est: *Σοφιστὴς ἢ περὶ τοῦ ὄντος λογικός. Τὰ τοῦ διαλόγου πρόσωπα· Θεόδωρος, Σωκράτης, ξένος Ἐλεάτης, Θεαίτητος.* Initium respicit ad Theaeteti finem.

L. 4. Vulg. *ἕτερον δὲ τ. ἀ. Π. κ. Ζ. ἑταίρων.* Steph. in Marg. „Al. *ἑταῖρον.* [Ita Corn.] Quod si post *ἑταῖρον δὲ* non distingu., vacaret *ἑταίρων* et dictum esset pro *ἑταῖρον δὲ Παρμενίδου καὶ Ζήνωνος.*" Emendaui ex Fisch. coniect. cum Hd. et Schleierm., sensu iubente.

L. 7. Non tantum ad Hom. Od. ρ. 485. s. sed etiam ι, 270. respicitur. Ex priori loco etiam sequentia ap. Plat. petita esse, monuit iam Steph. in Marg. *ὅς φησιν* St. e coniect. Corn. dedit pro ol. vulg. *ὡς.*

P. 2. l. 3. Verba *διὰ τὴν τ. ἄ. ἄγνοιαν* ad *παντοῖοι φαντ.* referenda esse, in Marg. observat Steph. Veros philosophos ignorantibus modo hanc modo illam exhibent speciem.

L. 14. post *μάλιστα* signum interr. poni vult Schl. scil. *ἡγοῦντο ταῦθ'*, recte adversante Hd.

L. 18. Steph. Marg.: Videtur legendum *γένει* (e Fic.). Schl. *γένος* vt interpretamentum delet, tuetur Hd. Sensus: per singula nomina genus cuique (nomini) assignarint.

P. 2. l. 24. καὶ μὴν δὴ voluit Fich.

L. 27. ταὐτὰ (pro ταῦτα) cum Fic. et H.

P. 3. l. 8. Respicitur ad Parmenidis initium. Mox sensus: ei, qui et sine offensione et leniter respondentis partes sustinet sic, per sermocinationem facilius aliquis rem exponat.

L. 17. κατὰ σμικρὸν plerique reddunt, paullatim, pedetentim; Hdf. minutatim.

L. 21. Steph. Marg. „Suspectum mihi est εἶναι, ne sit pro συνεῖναι hoc sensu: nemo sperauerit se hoc intellecturum.“ Male. v. Fisch.

L. vult. Ficin. Ἆρα expressit, quod ita initio periodi poni negat Hd. Cum hoc post ἴσῃ posui interr. notam. Vim habet πᾶσι: num ita (si me sermonis participem facis) etiam ab omnibus gratiam inibis?

P. 4. l. 6. Hd. e cod. Par. οἶμαι μὲν δὴ — Num fuit μέν νυν?

L. 10. Steph. τὰ πολλὰ edidit, et in Marg. vertit *in plerisqun*, tum addit: „At ταπολλὰ coniunctim (vt in Ald.) est *plerumque*: sed videri posset vacare cum οὐκ ἀηθές.“ Sed vacat vsu vulgari. vid. Fich. et Hd.

L. 19. Steph. Marg. „In Ald. [etiam Bass.] est συνωμολογεῖσθαι vel pro συνομολογεῖσθαι [quod St. dedit] vel pro συνωμολογῆσθαι [quod e cod. Par. cum Hd. datum]. Videtur autem διὰ λόγου potius scrib. quam διὰ λόγων, vt sequitur χωρὶς λόγου illi oppositum:“ licet idem lectionem illam, quae plur. habet sequatur. Mox ante ὁ σοφιστὴς distingu. vt sit, τὸ φῦλον videlicet ὁ σοφ.

L. 25. Steph. Marg. γρ. μεγίστοις. Antea τὸ ante πρότ. ad Inf. δεῖν pertinet. Mox vulg. νῷϊν.

P. 5. l. 22. Vulg. ἄγοι. E Stob. ἄγῃ dedit Hd. Nam ὅπερ ἂν est *quodcunque*.

L. vlt. Τὸ δὲ pro τ. δὴ cum Hd. scripsi.

P. 6. l. 7. Steph. Marg. „Al. τέχνην τὶς κτητικὴν

λεχθεῖσαν διαγράψειε, quae lectio melior videtur. 'Et paulo ante non est οὐκ ante ἐπιτρέπει in vet. cod." οὐκ abesse non potest. Prior emendatio est Cornarii ἂν tamen ante διαγρ. non omittentis. probata Fisch. et Hd. Neque enim ars ipsa videtur dici posse διαγράφειν (lineis describere) ξύμπαντα τὰ μέρη. διὰ ταῦτα refertur ad ἐπειδή.

L. 13. Steph. Marg. „Possunt μισθώσεις intelligi et conductiones et locationes, vel potius locationes et conductiones simul, hoc quidem loco."

L. 16. Hd. interpunxit: τί δὲ τὴν χειρωτικήν; ἆρ' —

L. 18. θέντας edidit H. ad τμητέον. Sed inde repeti potest τέμνομεν. ἀμφαδὸν (poeticam formam) e Stob. praetulit Fisch.

L. 25. Vulg. ἀνώνυμον ἐᾶν πλὴν καὶ ἔνια — Emendauit H. probante Schl. et κατ' ἔνια in cod. Par., Ald. et Stob. est.

P. 7. l. 4. Hanc et seq. ξένου enunciationem interrogatiue accepit H.

L. 5. Pro ὁρῶμεν Heusd. coniicit ἐροῦμεν, aduersante recte Hdf.

L. 11. Artic. τὰ ante μέγιστα e Stob. addidit Hd. Ad eodem διέλοιμεν pro διελοίμην vt vulg. e Fic. datum. Nam Pluralis in toto loco adhibetur

L. 12. Vulg. αὐτόθι. E cod. Par. datum ab Hd. αὐτόθεν, *solis legibus*.

L. 15. Vulg. διαιρούμενον. E Bas. 2. et Stob. emendatum ab Hd.

P. 7. l. 21. Post τοιοῦτον vulg. punctum.

L. 22. Steph. Marg. *Π.* καὶ πληγῇ. Imo copula abesse debet, quum modus declaretur, quo captura piscium fit hamis et fuscinis.

L. vlt. Comma post θήραν sustulit Hd. quia haec ὑπ' αὐτ. — a ῥηθῆναι pendent.

P. 8. l. 11. Vulg. ἤ τις. Emendatum ab H. e Par. et Fic.

P. 18. s. Vulg. ἀσπαλιευτικῆς, περὶ οὗ σὺ γε κἀγὼ συν. Quum οἱ offendat, γε ab hoc loco alienum sit, recte emendauit Hd., probante Schl.

L. 25. Vulg. ὅλον. Emendatum e cod. Par. et Stob. Antea ἐνυγροθ. pro ἐνυδροθ. recte iam Steph. restituit.

L. vlt. Heusd. corrigit ἀνασπώμενον. Imo ipsa πληγὴ dicitur ἀνασπωμένη *sursum trahens*.

P. 9. L. 12. Steph. Marg. „In vulg. edd. perperam τό γε ὅ. τ. ἔχων. [Correxit iam Corn.] Sed videtur praeterea deesse οὐ ante δεῖ. Sic certe et Fic. legisse videtur.“ Imo τοιοῦτον ad ὡς ἀλ. σοφιστὴν (vere artis suae peritum) pertinet. Seqq. vulgo ita distincta: ΞΕ. Ἀλλά τινα — θετέον. ΘΕΑΙ. Τίνα ταύτην; ΞΕ. Ἀρ᾽ — Emendauit, Ficinum sequutus, Hd. Etiam verba τινα — ταύτην Eleatae tribui mauult Schl.

L. 16. Vulg. τίνα τοῦτον; Hd. emendauit, seqq. iubentibus, et a Fic. melius expressum.

P. 10. l. 10. θὲς δὲ maluit Hd. et antea ἄνθρωπος quia τὸν ἄνθρ. sequitur.

L. 24. s. Hd. coniicit: διττὰ αὖ λέγωμεν —

L. vlt. et p. 11. l. 7. μισθαρνητικὸν et μισθαρνητικοῦ mauult Hd.

P. 11. l. 11. ἢ, quod ante ἡδυντ. excidisse vidit Hd., addidi.

L. 20. κτητικῆς, πεζοθηρίας, ἡμεροθηρικῆς et μισθαρνικῆς spuria censent Schl. et Hd., quia pro iis supra positis hic aliis vocabb. vtitur Plato, et post ἀνθρωποθηρ. excidisse πιθανουργικῆς Schl., πιθανοθηρίας Hd., existimant. Mox προσρητέον, quia γένος s. μέρος scribenti obuersabatur. Ad ἡμεροθηρικ. Steph. in Marg. „For. ἡμεροθηρίας eadem forma, qua caetera. χερσαίας autem pro additamento haberi possit.“

L. 27. Steph. Marg. Π. γάρ τοι, male.

P. 12. l. 1. παρέχεται (*praebet*) scil. τὸ ζητούμενον.

L. 3. Artic. τῆς ante κτ. in Steph. omissum e vett. edd. reuocauit Hdf.

L. 4. Quum non dici possit alterum κτητικῆς genus (ἡ μεταβλητική) habere μέρος ἀλλακτικόν, Hd. probante Schl. post ἀλλ. addi vult ὄν.

L. 10. Steph. Marg. „Pro διαιρουμ. legendum suspicor δὴ εἰρημένην." Infeliciter. διαιρεῖσθαι est partiendo poni, statui, et αὐτοπ. διαιρ. est quae ex hac partitione existit.

L. 11. Artic. τὰ ante ἀλλ. addidit Hd.

L. 15. Steph. Marg. „For. ἡ δέ γε τῶν ἐξ ἄλλης etc. Alioqui cum ἡ δέ γε, absque τῶν scribendum erit διαλλαττομένη. Retinendo autem τὸ δέ γε sequi deberet διαλλαττόμενον, mutata orationis forma, quum praecedat ἡ μέν." διαλλαττόμενον praefert Hd. et docet διαλλ. non passiue accipi cum Fisch. posse.

L. 19. Vulg. τρέφεται κέχρηται. Emendauit Hd. probante Schl.

P. 12. l. 21. Artic. τὴν ante ψυχ. e cod. Par. addidit Hd.

L. 25 et 28. Perperam post πιπρασκ. et πωλουμ. esse cola posita, docuit Hdf.

P. 13. l. 7. transponi mauult Schl. τὸ δὲ γελοῖον μέν, ὅμως δὲ οὐχ ἧττον — γελοῖον subint. ὄνομα ad προσειπ. refert Hdf. τοῦ πρόσθεν scil. ψυχεμπορικῆς, quod nomen Graecis inusitatum fuit.

L. 14. Steph. Marg. „Post ἁρμόττοι nihil deest, quum subaudiendum sit λέγειν ex seqq." Hdf. tamen mauult τῷ γε, probante Schl.

L. 19. Vulg. κτητικῆς μεταβλητικὴν ἀγοραστικῆς, ἐμπορικοῦ — Steph. in Marg. „Lego τὸ τῆς κτητικῆς μεταβλητικόν, ἀγοραστικῆς ἐμπορικόν. etc. q. d. quod est μεταβλητικὸν ἐν τῇ κτητικῇ, et quod ἐν τῇ ἀγορ. est ἐμπορικόν. Sic et paulo post τρίτην pro τρίτον est in vulg. edit. errore manifesto. Est autem suspectum et προυτάξατο." Recepi coniecturam Hdf., pro-

batam Schl. nisi quod hic ἐμποϱικοῦ retineri voluit, vt μέϱος intelligatur, quod non ferendum. In nonn. libb. μεταβλητικόν, ortum ex seqq. — πϱοντάξατο (quaerendum victum sibi delegit) tuetur Hdf.

L. vlt. Etiam hic artic. τῆς ante κτητ. addendum putaui.

P. 14. l. 12. Vulg. σώματα πϱὸς σ. Emendatum ab Hd. e cod. Par. Ex eodem mox Hdf. dedit: ὄνομα λέγειν τι τοιοῦτον τιϑ.

L. 16. Steph. edidit: probante Fisch. ἀμφιςβητητικόν. Formam quae in edd. vett. est, restituit Hdf. Nam infra etiam νουϑετικὸν legitur, et analogia fauet. v. Hd.

P. 14. l. 22. ἀποκϱίσεις e Par. et Bas. 2. dedit Hdf. ἀποϱήσεις est e Steph.

L. 26. Marg. St. „For. legendum πεϱὶ αὐτὰ πϱάττεται, τοῦτο ϑετέον. Potest autem et πϱάττεται esse suspectum." αὐτὰ cum Hdf. pro αὐτὸ dedi. Sed ταῦτα non sollicitandum. v. Hdf.

P. 15. l. 2. Vulg. ante κατὰ σμ. ponebatur ΞΕ. Emendauit Hdf.

L. 11. δοκῶ μὲν legi vult Hd. Idem e Bas. 2. dedit τό γε. Vulg. γε deerat. Verba κατα γν. ἐμ., quae ob δοκῶ abesse debuerant, per negligentiam addita sunt. — Steph. Marg.: „In vulg. ed. ἀμελὴς τῶν οἰκ. pro ἀμελές, vt est in vet. [Bas. 2.]. Alioqui legendum esset ἀμελῆ et τὸν pro τό· sed ἀδολεσχικοῦ neutro genere intelligendum est, vt praeced. τὸ ἀντιλογικόν. τὸ ἐϱιστικὸν etc. vt ἀδολ. sit garrulitatis studium s. amor. vel ipsa garrulitas."

L. 13. οὐ ante μεϑ' ἡδ. omisit Fic., probante Schl. improbante Hdf.

L. 15. πως pro πῶς legendum vidit iam Fisch.

L. 16. Vulg. Τὸν τοίνυν τ. debebat certe esse τὸ — Emendauit Hd. ex Par. et Bas. 2. unde et St. in Marg affert.

L. 18. Ol. καὶ τίς ἂν — Recepi quod Hd. ex more Plat. dedit.

L. 23. Etiam hic St. et sqq. ἀμφισβητικῆς.

L. vlt. Vulg. post ἀμφ. χρὴ punctum.

P. 16. l. 3. καὶ πολλά γε coniecit. Hdf.

L. 6. Aut καὶ διακρίνειν ab aliena manu additum (vt Schl.). aut in διακρίνειν, quod non proprium seruilis negotii est, aliud verbum latere censet Hd. Ad βράττειν St. marg. γρ. θράττειν (e Corn. praua coniect.).

P. 16. l. 13. Vulg. ὡςπερεὶ — e cod. Par. et Flc. emendarunt Hd. et Schl.

L. 18. ὡς ἐμοὶ est, *si meam cogites tarditatem*, v. Heusd. p. 52.

L. vlt. Post ναὶ vulg. punctum. Steph. marg.: „Post ναὶ videtur ponenda tantum hypostigme, et repetendum ἴδοι." Comma cum Hd. posui. Deleri olim ναὶ voluit idem, probante Schl.

P. 17. l. 3. τὰ τῶν ζώων sunt τὰ εἴδη τῶν καθάρσεων τῶν ζ.

L. 10. Steph. aut post μάλα γε deesse nonnulla, aut πάντάπ. μὲν οὖν esse verba approbantis Theaeteti consensum censuit, quod postremum etiam Fisch. et Hdf. praetulerunt.

L. 19. Steph. marg. Malim „ἢ τὸν διὰ φθειρις." Sine causa. v. Hd. τι post σεμν. δ. cum οὐδὲν iungit Hdf. *nihil quidquam.* σεμνὸν h. l. graue, serium. Non a φθείρειν est φθειριστικὴ, sed a φθεῖρες (pediculari) Kunst der Vertilgung des Ungeziefers.

L. 25. ἐχέτω ξυνδῆσαι est ξυνδησάτω.

L. vlt. Vulg. εἴπερ ὅ γε — Ex cod. Par. emendavit Hdf.

P. 18. l. 6. Vulg. καθ' ὅποι ἄν. Steph. marg. „Scribo καθ' ὁποῖ' (i. e. ὁποῖα) ἄ. ὑ. per quaecunque praeiueris, vel, viam ostenderis, i. e. quaecunque mihi proposueris ad viam ostendendam. Alioquin non καθ' ὅποι, sed ὅποι vel potius ὅπῃ scribendum esset."

Recepi cum Hd. Abreschius Dil. Th. p. 407. καθ' ὁποίαν ἂν legi vult.

L. 8. *Λείπειν* ob seq. *ἐκβάλλειν* dedit Hdf. In talibus nihil sine codd. mutandum.

L. 12. Steph. marg. „*αὐτὴν λέγοντες* aut certe *αὐτὸ* legendum videtur." At pronomen accommodatur generi nominis, cui est additum.

L. 13. *Δύο μὴν εἴδη* maluit Hdf.

L. 20. Marg. Steph. „In vulg. *ἔκ τινος διαφορᾶς διαφθοράν*, sed Galen. [de dogm. Hipp. et Plat. V. p. 288. ed. Bas.] quoque legit: *ἐ. τ. διαφθορᾶς διαφοράν* [vt iam Corn. emendauit]." Receperunt cum St. recentt.

L. 22. Steph. marg. „*τῶν ἐν ὄντων γένος* [vt St. ed.] ex vet. cod. [fort. Fic. versione] pro [vulg.] *ἓν ὂν γένος*." Sed Steph. coniectura sensum idoneum non praebet. Schl. et Hdf. *ἐνὸν* recte dederunt (Gal. *ὂν*) hoc sensu: quod, vbicumque inest, deforme est.

L. 24. *λόγον ἡδοναῖς καὶ θυμὸν λύπαις* quod non scripserit Plato, miratus est Hdf.

L. vlt. Aut *τὴν τῆς ψυχῆς πονηρίαν* aut potius *ψυχῆς πονηρίαν* scribi vult Hdf.

P. 19. l. 7. *αὐτὰ πάσχ.* nunc pro *αὐτὸ π.* ponitur.

L. 11. *παράφορος ξυνέσεως* est, *quum aberrat ab intelligentia*. *ψυχῆς* cum *παραφροσύνη* cohaeret.

L. 13. *ἄμετρον καὶ αἰσχρὰν* cum Fic. legi mauult Hdf.

L. vlt. Comma post *πέφυκε* recte sustulit Hdf. Iungenda: *ἡ κολ. δίκη πέφυκε μάλιστα δὴ πασῶν τεχνῶν προςήκουσα.*

P. 20. l. 2. Etiam post *εἰπεῖν* male olim interpunctum est.

L. 4. Vulg. *ὀρθότατα*. *E* cod. Par. emendatum.

L. 6. Vulg. *ἄρα* et post *πλείω* interr. nota, post *μεγίστω* nulla interpunctio. Emendauit Hdf. Pendent nunc omnia a *σκόπει*. Steph. in marg. „Sic in Ald.

post ἄρα disting. Alioqui si iung. cum φατέον, scribendum ἄρα. Sic autem et paulo infra ἄρα post τί δὲ δή."

L. 11. ἀναγκάσει vel ἀναγκάζοι ἂν mauult Hdf.

L. 21. Steph. marg. „Post ἀγνοίας deest aut subaudiendus est dat. εἴδει, ex praeced. Rectius etiam legeretur ἀμαθίας." μέρει subintelligit, ἀμαθίαν scribi vult Hdf.

L. 12. τοῦτο ἀπ., veterem lect. restituit Hdf., Steph. dedit τούτου. Serrani cod. παραλλάττοντι.

L. 24. δι' ἡμῶν *a nobis* (Atheniensibus), huius nominis auctoribus.

P. 21. l. 6. „Inter ἀρχ. et πάτριον non distingu. Ald. Quod si distinguendum sit, malim καὶ πάτριον." Steph. marg. At πάτριον substantiue ponitur.

L. 11. Cornar. coniecit: ᾧ εἴξασι. Vulg. valet: *vt videntur quidam*. Structura negligentior est, et, quod ad verba τὸ δέ γε pertinet, infra demum additur.

L. 15. Steph. marg. γρ. νουθετητικόν (nempe in Ald. et Bas.)

L. 17. Τοίγαρτοι mauult Hdf.

L. 20. Perperam vulg. ante Hd. εἶθ' —

L. 21. Steph. marg. „Malim παραλλήλας vna voce."

L. 27. Cum Hdf. deleui τε, quod vulgo ante ἀπαλλαγῶν additum erat, nec habebat quo referretur.

P. 22. l. 6. ἐν αὐτῷ scil. σώματι mauult Hd.

L. 16. Perperam post ὄντα colon. Cohaerent haec cum sqq. Omnem interpunctionem sustulit Hdf.

L. 25. ἀσφαλὴς dicitur *cautus*.

P. 23. l. 1. Quod post φυλάττωσι omissum est τινὲς aut tale quid, adeo insolens esse conset Hdf., vt malit φυλαχθῶσι (scil. ὅροι isti) legi. Non adsentior.

L. 11. Ad ἁπάσας subintelligunt λαβὰς aut παγίδας.

L. 21. Mauult Hdf. τὸ δέ γε δεύτ. Mox Schl. coniecit: περὶ τὰ τῆς ψυχῆς, μαθήματα μάλιστα. Vulg. indicat ea, quae proprie ad mentis cultum pertinent, v. Hdf.

L. 23. Vulg. ἄρα, οὐ — Correxit Hd.

L. 24. In St. male ante καὶ τέταρτ. praefixum Ξε. Emendauit iam Fisch.

L. 25. Vulg. post ἡμῖν interr. nota, vt repetatur ἄρ' οὐκ ἀνεφάνη, et verbum hoc recte repeti puto, neque cum Hdf. scribendum ἡμῖν ἦν.

L. vlt. ἀφωρισμένος est, qui sibi artem concertandi seiunctam a ceteris sumsit.

P. 24. l. 10. προςαγορεύει scil. ὁ πάσχων. Reprehendit St. versionem, quae locum exprimit, ac si προςαγορεύεσθαι esset.

L. 13. Vulg. ἀναλ. πρῶτον. Steph. marg.: „deesse puto aliquid ante τῶν, vel τι vel ἕν τι. Alioqui dicendum esset illud τὶ subaudiri.“ Cum Hdf. et Schl. ἓν addidi.

L. 15. Pro vulg. μηνύων e cod. Par. μηνύον ab Hd. receptum.

L. 22. τοῦτο sc. τὸ ἀντιλέγειν. Mox Hd. mauult: λέγεται γοῦν — Antea ὅσα plene scribi malim.

L. 24. τῶν deleri vult Schl., Hdf. interpretatur τὰ περὶ τὰ τ. quaecunque ad talium (aliarum mundi partium) naturam pertinent.

L. vlt. Hdf. e Bas. 2. scripsit δυνατοί. Correctio ea est. Vulgatam interpunctione iuui. Structura: ποιοῦσιν δυνατούς, ἅπερ αὐτοὶ δυνατοί εἰσι.

P. 25. l. 3. Etiam h. l. vulg. ἀμφιςβητητικούς, quod praeeuntibus vett. edd. ab H. emendatum.

L. 8. Vulg. ante γεγραμμένα comma. Mutauit Hd.

L. 14. ὑπολείπειν mauult Hdf.

L. 17. Vulg. αὐτὸν βλ. Emendauit ex Stob. Hdf. βλέπειν πρός τι est, aliquid respicere, rationem eius habere. Sed idem H. mauult: πρὸς αὐτῷ, quod est, *in ea re videre.*

L. 25. θαῦμα h. l. artificium praestigiosum.

L. vlt. Interr. notam, quae vulg. post σοφώτ., sustulit Hd.

P. 27. l. 1. Vulg. ἱρεῖς. τινὰ γὰρ δὴ κ. — E cod. Par. ab Hdf. emendatum.

L. 8. τὴν τοῦ λέγ. Non ποίησιν sed παιδιὰν intelligendum.

L. 12. ἢ ante καὶ χαρ. deleri vult Hdf.

L. 13. Steph. marg. „Vel disting. post εἴρηκας, vt εἶδος iungatur sequent. pro ξυλλαβὼν εἰς ἓν εἶδος.

L. 16. Heusd. τοῦτον legi vult, quod non γιγνώσκειν ita cum duplici Accus., personae et rei, struatur. Nihil tamen sine scriptis libris hic mutandum censet Hdf.

P. 27. l. 18. Restituit Hdf. e vett. edd. Nam Steph. e coni. Corn. dedit νέων καὶ παίδων.

L. 22. Vulg. non post δὴ sed post λόγους interpung. Steph. in m.: „Vel, τί δαί; περὶ τ. λόγους ἄρ᾽ —

L. 23. Steph. marg. „In vulg. ed. [Ald. Bas. 1.] ἧς οὐ δυν. etc. item ὄντων pro ὤτων. Legendo ἧς sensus hic esset: quam assequi iuuenes non possent — at legendo ἢ [cum Bas. 1.] erit δυνατοὶ τυγχάνειν pro δυν. εἶναι. „Hdf. mauult: ἦ δυνατὸν αὖ — vt et Schl.

L. 25. ὤτων e correct. Cornarii.

P. 28. l. 1. Hdf. cum Bas. 2. τοιαύτη τις ἄλλη dedit.

L. 11. κρῖναι a τηλικῷδε pendere putat Hdf. *qui sum tantulae aetatis ad iudicandum.* Facilius subintelligetur ἐστί.

L. 13. Putatur Fic. expressisse οἵδε παρόντες, et tum Schl. mauult οἱ ἤδη παρόντες. Neutrum probat Hdf.

L. 15. Steph. marg. „Quidam cod. vet. [ed. Bas. 2.] ἄνευ τ. παθημάτων pro ἄ. τ. μαθημάτων [vt Ald.] sed legitur etiam ὡς ἐγγ. τῶν μαθ. προσάγειν absque ἄνευ i. e. quam proxime ad disciplinas adducere. [ap. Corn.]"

L. 17. ἢ ante διστ. e coni. Corn. addidit St. In cod. Serrani erat ἢ δ.

L. 20. Vulg. τυγχάνοι. Correxit Hdf.

L. 22. Vulg. παιδείας. Emendarunt Heusd. et Hdf. μερῶν e gloss. ad τῶν μετ. adscripto ortum ratus Heusd. legi iussit ἐστί τις εἷς. Ξε. Γόητα etc. probante Schl. Hdf. μέρος substituit. Mihi tamen μερῶν spurium videtur. εἰς γόητα τιθέναι recte aliis locis tuetur Hdf.

P. 29. l. 7. Ad regium Persarum quendam morem respici putat Hdf.

L. 8. κατὰ τὰ μέρη mauult Hdf., ne sit *particulatim*.

L. 19. ἀλλὰ in hac form. est certe, saltem.

P. 30. l. 6. οἱ νῦν mauult Hdf. ipse tamen monens νῦν ad totam enunciationem pertinere posse.

L. 9. Vulg. ἕτερον, οὐδὲ δίκαιον — Emendauit Hdf. Idem e cod. ἐοικὸς recepit. Sed εἰκὸς magis respondet voc. εἰκών, quod exprimere voluit Steph. reddendo εἰκόνα *similitudinem* s. assimilamentum potius quam imaginem. Idem ante εἰκόνα potius ἔργον τῆς τέχνης intelligit, quem μέρος, quum etiam postea τῇ τέχνῃ tribuat τὸ ἀπεργάζεσθαι εἰκόνα. Serranus εἰκαστικὴν, non εἰκόνα, legi maluit, ob seqq. quae quam difficultatem loco pariant, ostendit Hdf. vnde is e Fic. colligit, probante Schl., fuisse genuinam Plat. scripturam: τὸ μὲν ἄρα ἕτ. οὐ δίκαιον — εἰκόνα καλεῖν; Παντάπασί γε. Καὶ τῆς γε μιμητ. τὸ ἐπὶ τούτῳ etc. et ἄρ' οὖν τ. μ. δ. εἰκαστ. καλεῖν. Ναί, priorum verborum aliam scripturam esse, male textis illatam.

L. 14. Vulg. οὐκ ἐκ καλοῦ. Steph. marg. „Haec οὐκ ἐ. κ. suspecta mihi sunt et reponendum puto, quod opponatur illi ἱκανῶς ὁρᾷν, quale fuerit οὐκ ἐξ ἱκανοῦ vt subaud. χρόνου. nam pro οὐχ ἱκανῶς durius quam illo sensu diceretur.“ In notis dubitat de coniecturae veritate. οὐκ deleuerunt Schl. et Hdf. sensu iubente. ἐκ καλοῦ e pulcro, opportuno, loco.

L. 15. τὰ τηλικαῦτα. Serran. inepte coniecit τὰ τῆλε αὐτοῦ, quod eminus conspiciebatur.

L. 16. Etiam h. l. Hdf. e cod. Par. μηδὲ ἐοικὸς —

P. 31. l. 6. Vulg. πρὸς ὅ τι. Emendauit Hdf. ex vsu Pl.

L. 10. Hdf. mauult: ἀεί τε ἐ. τ. π. χρ.

L. 11. Steph. marg. „Al ῇ pro χρῆ." Scil. Cornar. correxit ῇ, perperam, v. Hdf. qui struit verba: χαλεπὸν γὰρ παντ. (sc. διιδεῖν), ὅπ. χρὴ εἰπόντα, ὄντως εἶναι ψευδῆ — δοξ., καὶ τ. φθ. ἐν ἀντ. etc.

L. 17. Vulg. ἀρχόμ. γε. Correxit Hdf.

L. 19. Steph. in marg. legi mauult φῇς. „Nam, inquit, si φησὶν legatur, vt a Plat. interiectum, deerit verbum orationi Parmenidis. Ante sequentem versum deesse videtur part. καί." Priorem versum ita restituit Hdf.

οὐ γὰρ μήποτε τοῦτο δαῇς (φησὶν) εἶναι μὴ ἐόντα. *nunquam illud cognosces esse quae non sunt.* In altero pro vulg. διζήμενος recte e Sext. Emp. et Simpl. repositum διζήσιος.

L. 21. Hdf. mauult — οὖν δ' μαρτ. — βασανισθεὶς, τοῦτο οὖν αὐτὸ —

P. 32. l. 2. Vulg. δέοι. Emendauit Hdf. Nam ἂν h. l. pro ἐάν.

L. 6. ποῖ scripsit Hdf. Aut συννοήσαντί τινι aut τῷ τῶν ἀκρ. legi voluit Schl. Nec cum eo nec cum Corn. quidquam mutandum censens Hdf. verba seqq. struit: εἰς τί καὶ ἐπὶ ποῖον δοκοῦμεν ἔχειν ἂν — δεικνύναι (sc. καταχρηστέον αὐτῷ εἶναι). Male Serran. correxit: αὐτόν τε καταστήσασθαι.

L. 8. Vulg. τῶν τι ὄντων ἐπὶ τὸ μὴ ὄν. Lectionem cod. Par. cum Hdf. recepi, sed malim τῶν ὄντων τι ἐπὶ τὸ μ. ὄ.

L. 9. Vulg. Οὐκοῦν.. Emendauit Hdf.

L. 12. Artic. τὸ ante ῥῆμα addidimus cum H.

L. 13. Vulg. ἐπὶ ὄν τι, quod tuetur Steph. Recte iam Bas. 1. ὄντι, quod est pro ὄντι τινι.

L. 16. ὡς non ad ξύμφης sed ad σκοπῶν pertinet.

L. 23. Vulg. λέγειν μέν τι — Recte τι, iubente sententia, deleuit Hdf.

L. 25. Cod. Par. omisso ἂν legit ἔχει.

L. 27. Quum in vulg. oratio manca videatur, Hdf. mauult: ἔτι κατὰ ταὐτά γε τ. ἀ. — Ficini versione iuuante.

P. 33. l. 4. Marg. St. „F. προςγίνεσθαί τι, aut subaudiendum relinquitur hoc τι ex proxime praeced.“ Etiam Hd. legi voluit: ἄρά ποτε τι πρ.

L. 6. Interr. notam post τίθεμεν posuit Hdf.

L. 9. Vulg. Οὐκοῦν. Emendauit Hd. ex edd. Bass. et cod. Par.

L. 16. Vulg. Μὴ ὂν δὲ ἄρα, οὐ — Emendauit Hdf. L. 18. Steph. marg. „Rectius praefixo artic. το ὂν ἐπιχ.

P. 34. l. 7. τί aut deleri aut in σὺ mutari voluit Hdf. Vulg. explicatur: τί φημι. Malim τι, *aliquid.*

L. 13. ὂν ante διελεγ., quod vulg. deerat, recte addidit Hdf., sensu et sermone postulante.

L. 18. Vulg. ἔν τε γὰρ ἤδη — Cod Par. et ed. Bas. 2. ἔν τε γὰρ εἴδει. Steph. in marg.: „Videtur et Fic. legisse εἴδει, — fortassis vero et ἐν legit pro ἕν. Probat Fisch. εἴδει etiam Serr. maluit. Recepi Hdf. emendationem, etiam a Schl. expressam. Hdf. coniicit: κατ᾽ αὐτὴν ἂν τὴν προςρ. probante Schl. sed vulg. ita explicari posse monet: *vel hac appellatione*, dum dicit quis μὴ ὄν, etiam si non addat εἶναι αὐτὸ ἄλογον —

L. 26. ὅ, τι μ. pro ὅτι μ. cum Hd. dedi, quod δύνασθαι postulat.

P. 35. l. 12. Colon post καλῶμεν in comma mutavit Hdf.. quia verba ὅταν εἴδωλον. — ad proxima ἀνερωτῶν — pertinent. Male mox in Frf. λέγωμεν.

L. 16. Hdf. ex ingenio dedit ἔτι δὲ καὶ τὰ γεγρ. ne ἔτι ad praecedentia trahatur.

L. 21. ἐὰν ex sequ. ἐν enatum putat Hdf.

L. 23. Vulg. ὡς βλέπων τι. E cod. Par. emendavit Hdf. probante Schl. Heusd. maluit ὡς βλέπων βλέποντι λέγῃς (ex interpolata a Grynaeo Ficini versione) Colon post αὐτῷ in comma mutauit Hdf.

L. 25. Cum Hdf. ex consueto more τοπαρ. pro vulg. παράπαν. Idem maluit τὸ ποῖον, sed ipse attulit exempla vbi ποῖον sine articulo.

P. 36. l. 11. Steph. marg. „In vulg. cod. [edd. vett.] οὔκουν [quod Hdf. restituit cum signo interr. in fine] pro οὐκ ὄν [quod St. e coniectura Corn. dedit]." Schl. totum locum ita refingit: Ξε. Οὐκ ὄν ἄρα λέγεις τ. ἐ., εἴπερ — ἐρεῖς; Θε. ἀλλ' ἐ. γ. μ. Ξε. πῶς; οὔκουν ἀλ. γε φῄς; Θε. οὐ γὰρ οὖν· πλ. γ' ε. ὄ. Ξε. οὐκ ὄν ἄρα οὐκ ὄντως ἐστὶν ὄντως ἣν λέγ. εἰκόνα; Hdf. autem sic: Ξε. Οὐκ ὄν ἄρα — ἐρεῖς· ἀλλὰ — μήν. Θε. πῶς; Ξε. Οὔκουν ἀλ. γε, φῄς; Θε. οὐ γὰρ οὖν. Ξε. πλήν γε — ὄντως; Θε. ὄντως. Ξε. οὐκ ὄν ἄρα οὐκ ὄντως ἐστὶν ὄντως ἣν λέγ. εἰκ. (vbi ἣν pro ὃ positum.) In hunc certe modum verba sunt constituenda. Steph. in marg. οὐκ ante ὄντως esse explicandum *nonne* monet; alioqui, inquit, dicetur imago, non ens ipsa, esse imago non reuera entis. Serran. tamen negat haec verba interrogatiue accipi posse.

L. 16. διὰ τ. ἐπαλλ. hac alternatione, dum quod alio sensu οὐκ ὄντως dicebatur, vicissim, quoniam est εἰκὼν ὄντως, ὄντως ὄν dicitur.

P. 37. l. 4. Addito δεῖ orationem impeditam fieri censens Hdf. mauult δὴ scribi. Repetendum ex antecedd. δοξάζειν τὴν ψευδῆ δόξαν.

L. 5. Post τί δ' vulg. nulla interpunctio.

L. 8. κατὰ ταυτὰ ταῦτα *eodem hoc modo.* Deleri ταῦτα maluit Hdf.

L. 10. Steph. marg. „Male in Ald. ἄλλος." Talia

ille interdum correxit, vt et l. 2. vbi in edd. vett. ἢ πῶς, l. 4. vbi καταβραχύ.

L. 14. Verba τὰ πρ. τ. ὁμολογ. hic otiosa ratus ad sequentia trahi iubet Schl., ibique cum Fic. scribit ἃ λέγεται. Tuetur ea h. l. Hdf. Ponuntur autem pro τὰ μὴ ὄντα, quod scriptor noluit toties repetere.

L. 15. Hdf. mauult: ὃ λέγομεν. Recte.

L. 17. Steph. marg. „Fortasse legendum potius: τοὺς νῦν δὴ ψευδῆ τ." Refutauit Heusd. Spec. p. 86.

L. 25. ἄποροι pro εὔποροι legi et ad ἀντιλήψεις referri iubet Heusd. Recte Hdf. aduersatur L. 26. Vulg. Μικρὸν —

L. 28. ἂν ante εἴη addi vult Hdf.

L. 29. εἶπον λέγων. Hanc coniunctionem bene illustrat Hdf. atque coniecturam olim factam νῦν δὴ ἔγωγ' ὡς — retractauit.

P. 39. l. 13. Vulg. μένωμέν. Correxit Hdf. praeeunte ed. Bas. 2.

L. 16. Vulg. ὅςτις πώποτε περὶ κρ. — ἡμῖν addidit et ἐπὶ scripsit, ex Euseb., Hdf.

L. 20. ὁ μὲν ὡς — ad Jonicam scholam respici censet Schl.

L. 21. καὶ ante φίλα cum Hdf. addidi ex Euseb. et Theodor.

L. 23. ἕτερος — Archelaus, Anaxagorae discipulus.

L. 24. Vulg. παρ' ἡμῶν. παρ' ἡμῖν ex Euseb. et Theod. est ab Hdf. receptum. Ap. Eus. etiam ἔθνος ἅπαν, vt Plat. scripsisse Steph. putabat. ἀρξάμενον est *initio facto*, h. e. Xenophane dogmatis auctore. v. Hd. Ad quem pertineat ἔτι πρόσθεν, minus patet.

L. 27. τοὺς μύθους cum Theodor. mauult Hdf. L. vlt. auctor Heraclitum Ephesium et Empedoclem Agrigentinum significat.

P. 40. l. 1. Vulg. ἀσφαλέστατον. Ex Eus. et Theod.

emendatum ab Hdf, Perperam olim post ἀμφότερα colon fuit positum.

L. 3. ξυμφέρεσθαι coniicit Hdf. ξυντονώτεραι (*seveviores*) ad Heraclitum, vt μαλακώτεραι (vtrumque vocab. ex re musica petitum) ad Empedoclem spectat, qui nonnihil remisit, dum interdum omnia coire, interdum dissolui, censuit. Idem Ἀφροδίτην concordiam, qua omnia iungantur, dixit.

L. 8. μεγάλα κλεινοῖς iungendum docet Hdf. *valde nobilibus*..

L. 17. Steph. marg. γρα· ἢ εἰ ἕν, ἢ δύο, καὶ θερ. Bas. 2. cum Fic. ἢ ἕν ἢ δύο.

L. 18. ἢ ante ἄλλοθι excidisse recte monet Hdf.

L. 22. Post εἴποι, non post ὄν comma posuit Hdf.

L. 24. Vulg. περὶ — e cod. Par. emend. Hd. ἵνα ἀπορίας iungenda.

P. 41. L. 1. τῶν ἄλλων i. e. περὶ τοῦ ἓν ἢ πολλὰ ἢ δύο εἶναι — Hdf.

L. 6. Vulg. πρῶτον (Ald. πρώτον.) πρώτου cum Bas. 2. et Fic. dedit Hdf.

L. 6. Videtur Steph. legisse ἢ, idem recte δῆλον ὅτι (pro δηλονότι cod. Par. edd. vett.). Serran. in fine periodi punctum posuit.

L. 13. ἐπ' quod ante ἀμφοῖν vulgo deest, ex cod. Par. additum ab Hdf.

L. 16. οὐ γάρ που mauult legi Hdf.

L. 19. Ἀλλ' ἆρα (pro ἄρα Steph.) ex edd. vett. restituit Hdf.

L. 26. In Ald. et Steph. πάλιν. Emendatum ab Hdf. e Bass.

L. 27. Ad ᾠόμεθα ex antecedd. esse γιγνώσκειν repetendum, Steph. in marg. monet.

P. 42. L. 12. Vulg. τοῖς — τίς e Par. et Simpl. cum Hdf.

L. 16. Vulg. πάντως. E Par. et Simpl. emend. Hd.

L. 16. Simpl. τό τε δύο — quod recepit Hdf. vt respondeat seqq. καὶ τοπαράπαν.

L. 20. Steph. ex ingenio dedit ἔχοι. Restituit vet. lectionem Hdf. probante Schl.

L. 21. τιθείς τε ex edd. vett. et Simpl. reuocauit Hdf., quum Steph. τιθ. γε dederit.

L. 27. Vulg. αὐτὸ ἓν ὄν. Recepi Schl. et Hdf. emendationem. Sensus: vnum, quatenus est vnius tantum vnum, hoc quoque nominis rursus vnum esse efficietur (ξυμβήσεται).

P. 43. l. 4. Vulg. οὔτε βεβαιότερον πέλει, χρεών — Emendatum ab Hdf. e Simpl. cf. Parmenid. Fragm. ed. Fülleb. 98. ss.

L. 7. ἔχει e vett. edd. et Simpl. restituit Hdf. E coniect. Corn. ἔχειν dederat Steph., vt ab ἀνάγκη penderet.

L. 9. τοῖς olim male ante ἔχειν additum Corn. et St. sustulerunt.

L. 17. Vulg. τῷ ὅλῳ. Simplic. τῷ λόγῳ ὅλῳ, vt Fic. Hinc τῷ λόγῳ, quod pertinet ad τὸν ὀρθὸν λόγον in antecedd. Alioquin, auctore Schl., fuisset scribendum: τῷ δέ γε τοιούτῳ — οὐ συμφ. τὸ ὅλον.

L. 18. Vulg. τὸ ὅλον. Reposui cum Hdf. et Schl. τὸ ὄν, quod seqq. postulant. Num fortassis fuit τὸ ὂν καὶ ὅλον?

L. 22. φανεῖται pro vulg. φαίνεται ex Simpl.

L. 24. Vulg. ἢ μὴ — Ex Simpl. correctum ab H.

L. 25. αὖ τὸ ὅλον scribi iussit Schl., quo non opus esse docet Hd. Sensus: ipsum per se ὅλον exstat. Mox τὸ ὅλον simpliciter.

P. 44. l. 5. Simpl. τὸ ὄν, sed articulo hic non opus, quia αὐτὸ subintelligitur.

L. 7. Verba τὸ ἓν ᾖ non a Platone potuisse scribi Schl. et Hdf. ostendunt. Ille coniicit: δεῖ προσαγορεύειν τῷ ἑνὶ τὸ ὅλον — τιθέντα, hic: δεῖ πρ. τὸν τὸ ὅλον etc.

L. 12. Vulg. ἄλλα μυρία. E cod. Par. emend. Hdf.

L. 13. Steph. marg. γραί. φαίνεται (scil. in Bas. 2.)

L. 15. ὑπεμφαίνοντα Simplicius.

L. 19. Vulg. πάνυ μὲν οὖ — πάντας ex Eus. dedit Hdf. Ex eodem mox ἴδωμεν pro εἰδῶμεν, quia θεατέον praecessit, et cognoscendi, non sciendi notio quaeritur. οἱ διακριβ. περὶ τοῦ ὄντος sunt Jonici, Eleatae, Heraclitus, Empedocles: οἱ διακρ. περὶ τοῦ μὴ ὄντος (qui accurate disputant, τὸ μὴ ὂν ne cogitari quidem posse) Protagorei, tum Antisthenes, v. Hdf.

P. 45. l. 4. Vulg. εἴ τις φ. Steph. marg. „τὶ post φησὶ videtur subaudiendum vel post τις: nisi deesse dicatur.“ Sed non recte omitti potest.

L. 6. Cod. Par. (et Fic.) ᾔδειν οὓς εἰρ. Tum οἶδα esse debuerat. Notantur Leucippus, Democritus, Aristippus.

L. 9. Megarici describuntur.

L. 13. Euseb. ἀντὶ οὐσ.

L. 26. Vulg. περὶ βελτ. E Par. Ald. Bas. 1. παρὰ β. datum iam a Fisch.

P. 46. l. 3. ἀφερμήνευε (clare proloquere s. explica), quod saepe ap. Plat., dedit Hdf., sed ἑφερμηνεύειν esse videtur ἐπὶ τῷ κελεύειν ἀποκρ. ἑρμήνευε τὸ λεχθέν.

L. 14. Post φήσουσι interr. signum posuit Hdf.

L. 20. Aut τῶν τι τοιούτων μῶν σ. τι λ. ἴ. scribi aut interpungi τί δὲ τῶν τοιούτων; μῶν σ. τ. λ. ἴ. (scil. αὐτὰ) iubet Hdf. Posterius praefero.

L. 21. Vulg. κατὰ ταῦτα. Jam Corn. emendauit.

L. vlt. Tropice significantur terrestres animae, quibus nihil cum τοῖς ἄνωθεν commune est.

P. 47. l. 8. Vulg. (ex Bas. 2.) Θεαι. τάχ' οὖν ἴσως ἂν ἀποροῖεν εἰ δή τι τ. π. Ξε. Σκόπει προτ. Mutavit Hdf. praeeunte Ald. eumque etiam Schl. sequutus est. Non poterat σκόπει ita absolute poni.

L. 14. εἴτε εἰς τὸ ποιεῖν e Corn. coniect. restituit Steph.

L. 17. Boekh. maluit ὁρίζων legi, probante Hdf. etsi vulg. ita explicari potest: pono, definitionem continere ea quae sunt — Mox Steph. marg. γραί [in Corn. coniect.] ὅς (pro ὡς) ἐστιν.

L. 23. St. marg. γραί· μενεῖ (non male).

L. 24. H. l. ἀφερμήνευε cum Hdf. ex edd. vett. restitui, pro quo Steph. ἐφερμ. quod hic non locum habet.

L. 25. extr. Lectio vett. edd. cum Hdf. restituta, quam St. Cornarium sequutus, neque loquendi vsus memor, interpolauit sic: Τὴν μὲν οὖν γένεσιν.

P. 48. l. 4. ἐπ' ἀμφοῖν scil. γενέσει et οὐσίᾳ.

L. 24. Pro πάθημα primitus scriptum esse ποίημα suspicatur Hdf. — St. marg. „Verba ἢ τὸ μ. παθ. τὸ δὲ θάτερον licet nec Fic. agnouerit et in quibusdam vet. libris [ed. Bas. 2.] non extent, conuenire videntur.“ Necessaria esse docet Hdf.

L. 26. Vulg. verba δῆλον — λέγοιεν tribuuntur ξένῳ, Theaeteto μανθ. τ. γε, tum ξένῳ verba Ὡς — Veram loci distinctionem monstrauit Heusd. quem cum Hdf. et Schl. sequuti sumus. De Ald. edit. distinctione etiam St. in marg monuit, inprimisque, quae post πάσχειν leguntur, ibi perperam tribui ξένῳ.

P. 49. l. 17. Vulg. post ἑστάναι punctum. Antea post ψυχὴν subintell. ἔχειν. Addi vult Schl.

L. 20. Hdf. coniicit: ἀκινήτων τε ὄντων τῶν ὄντων, probante Schl. At vulgatum ita intelligendum est.

L. 21. Fic. post μηδαμοῦ additum μηδαμῇ legisse videtur.

L. vlt. Fic. legisse videtur: ἢ ὄντα ἢ γενόμενον —

P. 50. l. 9. Hdf. cum Schl. legi iubet: ὡς ἀκίνητα καὶ κεκινημένα τὸ ὄν τε καὶ τὸ πᾶν ξυναμφότερα, λέγειν. Nam ξυναμφ. non ad λέγειν sed ad τὸ ὄν τε καὶ τὸ πᾶν refertur. Pueri optant, vt immobilia moveantur.

L. 13. „Post βαβαὶ deesse aliqua videntur: alio-

qui legendum potius, *βαβαί, ὥς μοι δοκοῦμεν* — absque illis *μέν τ' ἂν ἄρα.*" Steph. marg. Non recte *μέν τ'* (h. e. *μέντοι*) *ἂν* tuetur Fisch. Probabilius e verss. Fic. et Corn. atque cod. Par. (in cuius marg. *μηδὲν ἂν* et *πλὴν τὴν* legitur) emendauit; *Βαβαὶ ἄρα, ὦ Θεαίτητε, ὥς μοι δοκοῦμεν νῦν αὐτοῦ μηδὲν ἂν γνώσεσθαι πέρι πλὴν τὴν ἀπ. τ. σκ.* Idem praetulit Schl.

L. 18. *ἐμοὶ γοῦν* edidit Hdf. Idem mox scribi vult: *ἐπερωτηθεῖμεν.*

L. 19. in Ald. male *οὕτως* pro *ὄντως* legi, Steph. in marg. notat.

P. 51. l. 5. Vulg. *Τρίτον ἄρτι.* Emendarunt Schl. et Hdf.

L. 9. Post *ἀμφότ.* vulgo punctum.

L. 13. *αὐτοῦ* ex edd. vett. reuocauit Hdf.

L. 21. Vulg. *ἢ δυν.* Correxit Hdf.

L. 24. Vulg. *συνεχόμεθα.* Sensum et Fic. sequutus emendauit Hdf.

P. 52. l. 6. Vulg. *ἀναφαίνεσθαι.* Correxit Hdf., adsentiente Schl.

L. 7. *διωξόμεθα* (pro vulg. *διωσόμ.*) Ficinum sequutus, et quia *διωθεῖσθαι* contrariam vim habet, reposuit Hdf. Probat et Schl.

L. 11. Post *οἷον δή τι* Hdf. interpunxit, probante Schl.

P. 52. l. 17. Punctum, quod vulg. post *λόγον* erat, sustulit Hdf. Posui comma. Ita et Schl.

P. 53. l. 15. Vulg. *ἐκ ἀποκρινόμενον*, etc. Steph. marg.: Legendum puto *ἀποκρινόμενος*. Recepi cum Hdf. et Schl. e cod. Par. Heusd. maluit: *ἀποκρινομένων*. Sed Theaetetus hucusque responderat; ad Eleaten igitur has partes transfert. Hinc Hdf. *οὐ* ante *καθ' ἓν* addi vult.

L. 19. *οὔκουν* scripsit Hdf.

L. 24. *κινούντων* ad Protagoram, Heraclitum, Em-

pedoclem spectat; ἑστάντων ad Eleatas, inprimis Parmenidem.

P. 54. l. 1. Haec ad Empedoclem et Heraclitum pertinent.

L. 8. μετίοιεν. Ita e marg. cod. Par. dedit Hdf. quod sequ. οἱ ἰῶντες postulat. μετίοιμεν Bas. 2. Par. cod. Fisch., μετοίημεν Ald. et Bas. 1. vnde St. μετείημεν fecit.

L. 11. Qui εἰδῶν huiusmodi s. notionum communionem non concedunt, dum εἶναι πάντα χωρὶς ἄλλων dicunt, haec quatuor verba tamen iungere coguntur.

L 19. Vulg. ἴῳμεν. Emendauit Hdf. Nam non praecessit εἰ.

L. 20. ἐπὶ κοινωνίαν aut ἐπικοινωνίαν scribi iussit Schl., posterius placuit Hdf. Seqq. vulgo Eleatae tribuuntur, ante Πῶς Theaet., ante ὅτι κιν. Ξε., ante πῶς γὰρ οὔ Theaet., ante τὸ τρίτον, Ξε. nomen legitur. Emendauit Hdf.

L. 21. Vulg. κίν. γε αὕτη et l. seq. quoque αὕτη. Mutauit Hdf. Ficino etiam duce.

L. vlt. Steph. marg.: „post μὴ interpungo: quia intell. μὴ ἐθέλειν συμμ.“ Interpunctionem sustulit Hdf.

P. 55. l. 1. τά γε est e correct. Steph. pro τά τε.

L. 2. Hdf. probante Schl. edidit ἀδύνατον (h. e. ἀδύνατα (εὑρέθη (scil. a nobis) pro vulg. εὑρεθῆναι (h. e. εἶναι), ναι ex seq. adhaesit.

L. 13. δυνατά ex Bas. 2. edidit Hdf. δρᾷν αὐτὰ idem monet pro εἰδέναι ex οἶδεν repetendo esse positum, ideoque non ὁρᾷν aut διορᾷν scribendum.

L. 16. Hdf. post φθόγγους posuit interr. signum, et ἆρ᾽ οὐχ οὕτως ad seqq. traxit.

L. 26. Vulg. ταῦτ᾽ ἴσ. Sensus τοιαῦτ᾽ postulabat, quod reposuit Hdf. Etiam αὖτ᾽ legi posse censebat Schl.

P. 56. l. 6. Schl. legi voluit: τὸ τὰ γένη διαιρεῖσθαι. Recte adversatur Hdf. et διαιρεῖσθαι pro διαίρεσιν ποιεῖσθαι dici monet.

L. 11. πολλῶν non de ideis sed de rebus singularibus (indiuiduis) interpretatur Hdf., quibus mox opponantur πολλὰ ὅλα (h. e. εἴδη, s. γένη πολλὰ,) sed per πολλὰς ἑτέρας — περιεχ. describi censet ἄμικτα εἴδη velut κίνησιν et στάσιν, frigidum et calidum, μίαν — ξυνημμένην vnam ideam, quae multa genera, in quibus ipsa inest, complecitur ita vt vnum efficiat, πολλὰς — διωρ. ideas, quae non possunt in vnam copulari. Schleier. verba ἐν ἑνὶ ξυνημμένην suspecta erant.

P. 57. l. 13. Post πάντων vulg. colon, et post κεκοινων. punctum. Emendauit, Fic. duce, Hdf.

L. 19. Expectari poterat καὶ τὸ μὴ ὄν.

L. 23. Vulg. παρεικασθῇ. Atticum παρεικάθῃ reposuit Boekh.

P. 58. l. 7. Vulg. αὑτοῦ. Correxit Hdf. probante Schl.

L. 10. ὡς ante ἐκείνων, quod exciderat in Steph. (ad finem versus extr. p. 254.) ex antt. edd. reuocauit Hdf. Male edd. vett. τί pro τι.

L. 12. οὐ θάτερον vel οὔτε θάτερον maluisse videtur Hdf.

L. 16. ὅτι ante κίνησις explicationis causa addidisse, non in textis legisse, videtur Fic.

L. 19. Steph. αὐτοῦ. Ex vett. edd. αὑτοῦ restituit Hdf.

L. 24. Post ἡμῖν interr. notam posuit Hdf.

P. 59. l. 1. interrogatiue ἀδυν. ἄρα — accipi vult Steph. in marg.

L. 5. Vulg. ἄρα. Emendauit Hdf. Steph. in marg. „Ald. μὴ λεκτέον." Imo Bas. 2. ita habet.

L. 7. Post δεῖ Serran. codicis auctoritate non interr. signum, sed punctum poni voluit.

L. 14. ἀτεχνῶς h. l. esse *prorsus, sine exceptione,* docet Hdf.

L. 21. Etiam hic debuit αὑτοῦ (pro St. αὐτοῦ) ex edd. vett. restitui.

P. 60. l. 3. Vulg. αὕτη γ᾿. Quum hic non κίνησις tantum spectetur, recepi coniecturam Hdf., probatam a Schl. et expressam a Fic. (*attamen idem quodammodo est* etc.)

L. 4. Cornar. coniecit αὖ πάλιν ταυτοῦ, idque Steph. in marg. attulit, auctore non nominato, sed vet. cod. laudato.

L. 8. Hdf. coniicit, primitus scriptum fuisse: ἀλλ᾿ ὁπόταν μ. τ. λέγωμεν, διὰ τ. μ. — οὕτω λέγομεν. Quia in cod. Par. γέγονεν ὡς — putat legendum: γέγονέ πως οὐκ —

L. 15. Theaeteti responsionem non conuenire ratus olim Hdf. coniecit quaedam intercidisse, adsentiente Schl., nunc autem existimat, responsionem ad omnem praegressam Eleatae disputationem spectare.

L. 25. Vulg. αὐτῶν. Mutaui cum Hdf. et Schl.

L. vlt. Verbis Ἀδύν. vulg. praefixum ΞΕ. Mutarunt Hdf. et Schl., praeeunte Fic.

P. 61. l. 12. s. Sensus: multa sunt, quae vnicuique τῶν εἰδῶν tribui possint.

L. 21. Post φύσις vulg. punctum aut colon.

L. 24. Pro Εἰδῶμεν vulg. Hdf. Ἴδωμεν cum Fic. (*videamus*, vertente.)

P. 62. l. 2. Ante ἐναντίον (non post, vt in Bass.) et ante ξυγχωρ. interpungendum esse Steph. monuit, itaque fecit Hdf.

L. 7. Quoniam ἐπιφθέγγεσθαι non passiue dicitur, Hdf. mauult legi: ἃ ἐπιφθεγγόμεθα —

L. 9. Vulg. Τί τὸ ποῖον. Τί cum cod. Par. deleuit Hdf. Steph. marg. „For. Τί; τὸ ποῖον; vel potius abundat alterutrum."

L. 14. Vulg. ἴσχειν. Emendauit Hdf. quia ἐστὶ praecessit. Idem ἑαυτῆς vulg. ante ἰδίαν additum, auctoritate cod. Par. deleuit. Ex eodem cod. τέχναις τ᾿ εἰσὶ (pro vulg. τέχναις τισὶ) editum. * Consensit Schl.

L. 17. Vulg. Τάχ᾿ ἄν. ΞΕ. Ἄλλό πῃ δὴ λ. Steph.

marg.: „Alteram lect. vet. cod. [imo Cornarii] malo. *ΘΕ. Τάχ᾽ ἄν· ἀλλ᾽ ὅπη δή, λέγε. ΞΕ. Ἔστι* — E cod. Par. et Fic. emendauit Hdf.

L. 24. Steph. marg.: „Hic *ἄλλοτι* est aduerb. interr. *numquid.*" [vt saepius ap. Plat.]

L. 26. Steph. marg.: „Male in vulg. edd. *ξυμβεβηκέναι* pro *ξυμβέβηκεν εἶναι*. Male item *ὄντως δὴ* — pro *ὄντος* [quod iam Corn. reponendum docuit]. Et post *εἶναι* [ante *ξυμβαίνει*] in iisdem expungendum *τι* [quod ex *τοι* natum putat Hdf.]. Fortasse autem et *ἡ* ante *ἀντίθεσις* [quem articulum recte tuetur Hdf.]" Schl. maluit: *ὄντος δὴ πρὸς ὄν τι ἀντίθεσις* — Fic. legisse videtur: *ὄντος δὴ πρὸς ὃ ἡ ἀ. — συμβ. τι μὴ κ.*

P. 63. l. 14. Vulg. *οὐσία ἐστίν*. Ex Simplic. emendauit Hdf., probante Schl.

L. 23. Repetitum *μὴ μέγα* et *μὴ καλὸν* vulg. deest. Cum Boeckh. addidit Hdf.

L. 25. Hdf. mauult *ἐνάριθμον ὂν τ. κ.* vel *εἶδος ἓν ὄν*.

L. 27. s. Restituta est ab Hdf. edd. vett. et Simpl. lectio. Steph. e coniectura Fic., non nominati, ducta e Fic. versione, dedit: *Παρμενίδου μακροτέρω τ. ἀ. ἀφεστήκαμεν* — temere.

P. 64. l. 1. *Πλέον* pro vulg. *πλεῖον* e Simpl. receptum ab Hdf.

L. 2. *αὐτὸ* legi voluit Schl. sed *αὐτῷ* non ad Parmenidem, sed totam sententiam pertinere docet Hdf. De versu Parm. v. c. 24.

L. 11. Vulg. *ἑκάστου*. Ex Simpl. et sensu correxit Hdf. Est pro: *ἕκαστον αὐτῆς μόριον τὸ πρὸς τὸ ὂν ἀντ.*

L. 14. *τις* — ad Antisthenem haec spectare putat Schl.

L. 17. Pro *πάλαι* Simpl. *πολλά*, non male, iudice Hdf. Idem *αὐτῷ* ab *ἐναντ.* pendere docet et structuram *λέγειν χαίρειν περί τινος* illustrat.

L. 18. Post *ἄλογον* addi *ὂν* vult Hdf.

L. 21. καὶ ante ἡμεῖς, quod vulg. deest, e Simpl. addidit Hdf.

P. 66. l. 3. s. Ob Fic. versionem a Plat. scriptum suspicatur Hdf.; καὶ τἄλλα δὴ καὶ κ. ἓ. οὖ. κ. ξ.

L. 14. ὡς δυνατὰ cum praecedd. iungit et pro ὡς αὖ χαλεπὰ εὑρεῖν accipit Hdf. Idem πη cum ταὐτὸν necti docet.

L. 18. Vulg. φησιν τούτῳ. Correctum ab Hdf. e cod. Par. Steph. in marg.: „Pro πότερον legitur etiam τὸ ἕτερον. [in Bas. 2.] Affertur autem et alia huius loci totius lectio: καὶ ὅταν ταυτὸν ὄν, ἕτερον. τὸ δὲ ταυτὸν ἕτερον ἀποφαίνειν etc. [apud Cornar. in Ecl.] absque illis quae hic interiecta sunt [ἐκείνη — πότερον, quae tamen recte tuetur Hdf.], ex quibus certe, vt scripta sunt, sensus elici non posse videtur."

L. 19. Vulg. ἀμηγέπη, Cum Bas. 2. et Hdf. mutatum.

P. 66. l. 6. Heusd. suspicatur leg. τῶν πολλῶν ὄντων ἓν — Hdf. nihil mutandum censet; τὰ ὄντα γένη esse *genera ea quae sunt reuera.*

L. 9. Aut post αὐτὸ subint. ὥςτε aut in ἀφῃρεθ. latet ἠναγκάσθημεν ὁμολογεῖν Hdf.

L. vlt. καταπεφευγ. praegnanter, pro λεληθέναι καταφυγόντα. Hinc cum ἐν struitur.

P. 67. l. 16. Steph. marg.: „Fic. *falsum esse aliquid ostendamus;* tanquam legens τὶ ψεῦδος. Idem legit εἰς αὐτό, atque ita scribendum videtur aut certe εἰς ταὐτόν.

L. 17. Ex lect. Bass. αὐτὸν σοφ. Hdf. coniicit; αὖ τὸν σοφιστήν.

P. 68. l. 4. Vulgo post ἄλλοις interr. nota, post ἀπωσθεὶς comma. Emendarunt interpunctionem Schl. et Hdf. Tum ἀνύτων pro vulg. ἀνύττων scripsi. ἀνύτειν Atticum est pro ἀνύειν.

L. 12. Vulg. ἀπολογησώμεθα. Correxit Hdf. probante Schl. ἀπολογίζεσθαι est *expendere rem.*

L. 47. Vulg. φαίνεται. Sensus iussit Hdf. restituere Futurum.

L. 25. Steph. marg. „For. πῶς; τί τοῦτ' ε. [vt ed. Bas. 2.] alioqui scribendum esset: πῶς τοῦτ' εἶπες; absque τί." Sed solent ita duae interrogationes iungi.

P. 69. l. 3. Hdf. edidit ἐπ' αὖ τοῖς, quia post αὐτοῖς (vulg.) articulus τοῖς addendus erat, et αὖ ita post praepositiones ponitur, certe post ἐκ et ἀπό. Eum sequutus sum.

L. 13. Vulg. αὖ τ' sed Stob. iam αὐτὰ vnde Hdf. αὖτ' fecit.

L. 21. Vulg. τότε δὴ — E Stob. Hdf. recepit τότε δὲ —

L. 24. ἆρα τότε λέγεις maunlt Hdf.

P. 70. l. 2. 3. Vulg. εἴποιμεν· καὶ δὴ τῷ κλ. Stobaeo et ed. Bas. 2. ducibus emendauit Hdf. εἴπομεν *dicere solemus*. Antea λέγειν γε καὶ αὐτὸν Steph. in marg. scribi iussit. Non male mox Stob. ἐπεφθεγξάμεθα.

L. 9. post τόδε intell. ἴδωμεν. L. 10. Male vulg. μηδέ.

L. 20. Ὁποῖος maunlt Hdf.

P. 71. l. 2. Steph. marg., „Haec interpr. [Serrani] retinet [subintellecto v. λέγει] ὄντως [quod est in edd. vett.]: sed multo rectius legitur ὄντων [quod Cornar. coniecit], vt habes hic: licet et Fic. ὄντως legat, qui vertit: *Et quae reuera sunt, alia de te dicit*, pro *Et quae alia sunt ab iis quae sunt, de te dicit*." Alienum prorsus effici sensum, si ὄντως legatur, censens Hdf. cum Schl. probauit ὄντων. explicuitque.

L. 9. Vulg. τινός.

L. 11. Vulg. Μηδενός γε ὦ. Monuit Hdf. δέ γε aut δὲ reponendum esse. Centies haec inter se permutantur.

L. 17. γίγνεσθαι positum, quasi ἔοικε, non ὡς ἔοικε, praecessisset.

L. 20. γένη improbat Hd. et e Stob. legi vult ταῦτά γε ψευδῆ — recte, opinor.

P. 72. l. 6. καθ' αὑτὴν ne quis in καθ' αὑτὸ mutet, tenendum, in mente fuisse Platoni τὴν δόξαν, pro qua deinde τὸ τοιοῦτο πάθος posuit.

L. 12. Steph. marg. „Malim φαίνεσθαι, siue haec φαίνεσθαι ὃ λέγομεν esse periphrasin φαντασίας intelligamus, siue aliter accipiamus." Recte docuit Hdf. ita verba finita apud nostrum poni. Sensus: quod autem dicimus, quum dicimus —

L. 16. Si verum sit πρᾳότερον (Bas. 2. πρότερον) neque in eo lateat πρᾳμάτερον, censet Hdf. valere *mansuetius aliquid* (minus difficile).

L. 23. Bas. 1. 2. εἰδωλοποιητικῆς. Sed vulg. tuentur alii loci et analogia ap. Nostr.

L. 24. et 26. Post. φαντ. et θήσομεν vulg. intern. notae.

L. 25. Hdf. correxit ἐς ὁποτέραν θήσομεν. Sed malim tum ὁπότερον. Si autem vulg. tenetur, certe θήσοιμεν scribendum. Reliqui tamen intactum locum, quia incerta videbatur emendatio.

P. 73. l. 8. Hdf. non post τούτων, sed post πότερον (pro ὁποτερονοῦν) interpunxit, quia πότερον in interrog. simplici postulat vt sequatur ἤ. Sed fortassis πότερον omnino abiiciendum est.

L. 20. ἐφαντάζετο scil. ὁ σοφιστής.

L. 27. τὸ μὲν ante θεῖον, duce Stob., deleri vult Hdf.

P. 74. l. 9. Ad χρώμενοι Steph. in marg.: „For. deest aliquid, quod iungatur huic part. Alioqui si χρησόμεθα legatur, conueniet cum φήσομεν. „Subintelligi φήσομεν et interrumpi sermonem recte monet Hdf. ἢ in ᾗ mutari voluit Schl.

L. 14. Vulg. ὑπολαμβάνω, E cod. Par. et Stob. emendatum est.

L. 21. Vulg. αὐτῃ. Correxerunt Fisch. et Hdf.

L. 22. Pro χρόνος Fic. (vertens, disputatio) legisse λόγος videtur.

P. 75. l. 3. edd. vett. γίγνηται l. 5. τὰ δὲ γ' — δισσ. sunt Nominatiui absoluti. ὡς ἐτ. pro ἑτέρως.

L. 7. Vulg. αὐτὸ ποιητ. sed Steph. marg. „For. αὐτοποιητικόν, coniunctim." Sequutus est Hdf. Cod. Par. αὖ τὸ ποιητ.

L. 8. Steph. ταὐτά. Ex edd. vett. ταῦτα restituit Hdf.

L. 9. Λέγε est ex Bas. 2. In al. λέγεται. In marg. Bas. 1. λέγε δαὶ vnde λέγε δὴ faciendum esse, Fisch. et Hdf. censent.

L. 10. Vulg. Ἡμᾶς. Correxit, sensu postulante, Hdf.

L. 14. Ne ἑκάστῳ scribatur, impedit Plur. εἴδωλα.

L. 16. Vulg. ποῖα. Correxit ob seqq. Hdf. Ita et Schl.

L. 19. Ex Timaeo p. 46. A. obscuro loco lucem adfundere studet Hdf. et διπλοῦν intelligit *imaginem quae in speculo redditur*, quaeque sinistra exhibet dextra et vicissim.

P. 76. l. 1. Steph. marg. „Ita dist. Ald. τὸ μὲν αὐτὸ φαμὲν αὐτουργικῇ. ego dist. etiam post αὐτό, hoc sensu, τὸ μὲν (ποιοῦν) αὐτὸ, φαμὲν αὐτουργικῇ· τὸ δὲ (ποιοῦν) εἰδ. εἰδ." Varie haec corrigi posse, vt structurae ratio constet, monet Hdf., sed exspectandos esse meliores libros. Si antea scriptum fuerit οἰκοδομικὴν — γραφικήν, posse hic αὐτουργικὴν et εἰδωλοποιϊκὴν legi.

L. 4. Melius esset, commate post εἴδη posito, θείαν — ἀνθρωπίνην. γέννημα mox pro γεννήσει. v. Hdf.

L. 11. αὐτῷ (sc. ψεύδει) tuetur neque in αὐτοὶ mutandum docet Hdf.

L. 18. Haec breuiter dicta pro, ἡ τὴν αὑτ. φωνήν, χρώμενος τῇ ἑαυτοῦ φωνῇ, προσόμοιον φ. π.

L. vlt. ἀγνωσ. pendet a μείζω. Ita non ἢ inserendum (*quam quod discrimen intercedit* etc.).

P. 77. l. 6. σφόδρα cum προθυμεῖσθαι non cum ἐπιχ. iungit Hdf.

L. 16. Commate post ὂν distinxit Hdf.

L. 17. Pro αἰτία Boeckh. legi maluit ἀήθεια. probante Hdf. ob sensum.

L. 20. Vulg. ἀπορεῖν. E cod. Par. correxit Hdf. probante Schl.

L. 21. διπλόη de ferro dicitur, quod non ex vno cusum est, sed commissuram alicubi habet, vt pro vno sit duplex.

P. 78. l. 6. Cod. Par. ὡς εἴρ. vt Fic.

L. 15. Etiam hic nonn. edd. ἀποφαινόμεθα.

L. 18. Vulg. τὸν μέν που — Steph. marg. „For. τὸ scribendum, quod iungatur cum Infin. subaudito." Recepit Hdf.

L. 22. Steph. ὅ, τι. Ex edd. vett. reposuit ὅτι Hdf.

L. 26. Vulg. τοί δή — sed supra hominem non μιμητικὸν sed μιμητὴν dixit. Itaque Schl. et Hdf. reposuerunt τὸ δὴ (pars μιμητικὴ —. In Bass. edd. ἐναντιολογικῆς, male.

L. 27. Steph. marg. „Fic. εἰρωνικοῦ μέρος." Anacoluthiam seqq. explanauit Hdf. Debebat sequi: τοῦτο ὃς ἂν φῇ —

P. 77. l. 1. Vulg. ἀνθρωπικόν, sed supra semper ἀνθρώπινον dixerat. Itaque et hic reposui.

L. 2. Ex Hom. Il. 6, 211. 241.

IN EVTHYDEMVM.

P. 80. Inscribitur in Steph. Εὐθύδημος ἢ ἐριστικός. Τὰ τοῦ διαλόγου πρόσωπα, Κρίτων, Σωκράτης, Εὐθύδημος, Διονυσόδωρος, Κλεινίας, Κτήσιππος. Sed postremi quatuor non colloquentes inducuntur, tantum duo primi, vnde et hos solos posuit Hdf.

L. 3. ἤ abesse malit Hdf.

L. 11. ἐκεῖνος ad Critobulum, οὗτος ad Cliniam pertinet.

L. 16. Vulg. μετέχει. Correxi cum Hdf. et Schl. quia ad praeteritum diem spectat.

L. 17. „Haec (Καινοὶ) et sequentia dici possunt a Critone, vsque ad illa: Οὗτοι etc.“ Steph. marg. Ita ed. Ald., sed tum nimis abrupta est Critonis oratio. Steph. Cornarium sequutus aliter distinxit. ὡς ἔοικε est, *vt existimari potest*.

P. 81. l. 1. φυγόντες coniicit Hdf.

L. 3. Aut ὦ θαυμάσιε Κρ. aut θαυμάσιοι (sc. εἰσὶν) ὦ Κρ. aut θαυμασίω, ὦ Κρ., πανσόφω ἄτ. scribi vult Hdf.

L. 4. Vulg. ᾔδειν. Correxi cum Hdf. e Phot. Lex. v. Routh.

L. 6. ὅ, τι pro vulg. ὅτι reponendum esse etiam Heusd. docet.

L. 16. τῇ ante παγκρ. τ. addi vult Hdf. Mox vulg. ἡ γὰρ ἦν λοιπὴ αὐτοῖν μάχη — Quod reposui, est in cod. Par.

L. 17. ταύτην mauult Hdf.

P. 82. l. 2. προσπέρυσιν pro — σι e Bas. 2. recepit Hdf.

L. 3. αὖ ὄνειδος coniecit Hdf. αὐτὸς est, *ipse mea sponte, non prouocatus.*

L. 12. In τί που aliud quid latere putat Hdf.

L. 26. Non sine ioco quodam Socratem hic memorare τὸ εἰωθὸς σημεῖον censet Schl.

P. 83. l. 8. Ex Grammat. vett. praecepto scribendum erat ἄντικρυ; sed codd. nihil mutant.

L. 11. Vsitatius fuisse ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ monet Hdf.

L. 26. γοῦν (*certe quidem*) mauult Hdf.

P. 84. l. 9. Vulg. post τοῦτο commate interpungitur. Emendauit R.

L. 10. Steph. marg. γρ. ἐπιδημησάσῃ (scil. in Bas. 2.) vt et in marg. cod. Par.

L. 20. Vulg. τόσον δέ — Steph. marg. „Fort. τόσονδε δέ μοι, vt aliquanto post τότε δέ μοι εἶπ.“ Cum Hdf. obsequutus sum Stephano, cod. Par. consentiente.

L. 21. Vulg. σφῶϊν. Emendauit Hdf.

P. 84. l. 2. ἐπ᾽ αὐτό γέ τοι τοῦτο mauult Hdf.

P. 85. l. 2. Vulg. Κλεινίου· ἐμοὶ δοκεῖν, ὡς ἐτύγχανεν — Steph. marg. „Fort. deest et hic δὲ post ἐμοί.“ Quod recte R. repudiat. Schl. post διαλ. addi ὃς voluit. Immo ὡς Εὐθ. ἐτυγχ. διαλεγόμ. ἐμοὶ (sustuli comma post Εὐθύδ.), προνεν. — ἐπεσκόπει. Ita mutaui interpunctionen, quamquam Hdf. malebat ἐμοὶ δοκεῖν post ὃ γ. Κτ. ἔτ. poni.

L. 4. Steph. marg. „In praec. ed. male ἐπεσκόπει.“ Recepit St. Cornarii emendationem confirmatam cod. Par. ap. R.

L. 8. ἐκεῖνον pro vulg. ἐκεῖνοι e cod. Par. et Bas. 2. dedi. Nam vt ad οἱ ἄλλοι adderetur ἐκεῖνοι, non opus erat.

L. 14. Vulg. αὐτῷ. Emendauit Hdf. consentiente Schl. Nam sequentia etiam hoc postulant. Nam ad Euthydemum et Dionysodorum pertinent.

L. 27. Hdf. e coniect, dedit ἄλλης. Ad ἄλλως subintell. ἔχετε.

P. 86. l. 11. τοῦ πάλαι legi voluit Valk. ad Herod. p. 626.

L. 15. Non esse cum viro docto διαφθείρῃ corrigendum, ostendit Hdf. vt nec l. 13. περὶ αὐτῷ.

L. 23. Cum Hdf. pro vulg. ἔρων. γε scripsi ἐ. τε.

L. 24. Vulg. θάῤῥει. Steph. marg. For. θαῤῥεῖ. vt de ipso adolescente dicatur. Ita Fic. vertit et Hdf. dedit cum cod. Par.

L. vlt. τοσῇσδε cum Hdf. e Bas. 2. et Fic. addidi. Marg. cod. Reg. γρ. πῇς δὲ (vel πως) διηγ.

P. 87. l. 6. Facile erat ἀπορῆσαι reponi. Sed scripsit ἀπορήσας quasi νεανίας praecessisset.

L. 8. Vulg. ὅπερ σοι. Quod cum Hdf. dedi, est in Bas. 2. et cod. Par. atque a Steph. in marg. notatum.

L. 9. ὠφελήσῃ cum Buttm. mauult Hdf.

P. 88. l. 7. ἀποστοματίζειν h. l. est, memoriter quaedam proferre et dictare v. R.

L. 11. Steph. marg. „Pro ὀρθῶς male εὐθὺς in Ald." (et Bas. 2. cod. Par.)

L. 19. Vulg. interpungitur: οἱ μανθάνοντες, μανθάνουσιν ἃ ἐπιστ. Steph. marg. „Vel ita dist. Πότερα γὰρ οἱ μ. μανθάνουσιν; vt πότερα sit nomen." Ita cum Hdf. dedi.

L. 21. πρὸς ἐμὲ scripsit Hdf.

P. 89. l. 6. Et h. l. ἅπαντα legi vult Hdf.

L. 7. Vulg. ἄρα σὺ μανθ. Emendauit Hdf. probante Schl. Vir quidam doct. ap. R. ἄρα οὐ μ. At σὺ opponitur verbis ὁ δὲ μὴ ἐπιστ. Sed negandi particula opus est. Plura mutat Corn. coniiciens: ἄρα σὺ μανθ. ἅ. ἅ. ἅ. τις; ὧδε· μὴ ἐπιστ. γρ. μανθάνεις; οὐκ· ἀλλ' εἰδὼς μ.

L. 10. Vulg. εἰδὼς μ. Recepi coniecturam Routh. ἦ δ' ὅς, nam εἰδὼς prorsus superfluum est et a Plat. vsu abhorret.

L. 13. Vulg. τοι Cum Hdf. e Par. datum τι.

L. vlt. Steph. marg. γρα· ὥςπερ εἰς πάλαισμα. Male. Structura est ὥρμα ἐπὶ τὸ τρίτ. παλ. ὥςπ. καταβαλῶν (nam ita pro καταβαλὼν cum Hdf. dedi) τὸν νεαν. Locutio desumta a luctatore, qui ter deiecto aduersario demum victor erat.

P. 90. l. 16. Formam Att. ᾔδησθα ex edd. Bas. (pro ᾔδεισθα) reposuit Hdf.

L. 22. Steph. marg. „For. μὴν leg." Non opus esse, quum verba μέλλων — ὅτι καὶ μανθ. in parenthesi quasi addita sint, monet Hdf.

P. 91. l. 1. Hdf. maluit: ταῦτα δὴ ἡ τῶν μ. articulo addito, qui non videtur necessarius.

L. 11. αὐτῷ otiosum videtur. Schl. et Hdf., ille αὖ τὰ σπ. hic αὐτὰ τὰ σπ. coniicit, αὐτῷ est, ipsi, non moniti.

L. 13. Vulg. ἀποδώσειν. Steph. marg. „Hic videtur opus esse coniunctiuo modo, si recte praecedit ἵνα." ἀποδῶσιν reposuit Hdf. Marg. cod. Reg. ἀποδώσιν. Possit et ἀποδώσειν, ἀποδῶσιν scribi. — ἐπιδείξεσθαι ed. Steph. Vetus lectio (quam et Par. firmat) restituta ab Hdf.

L. 14. ἐμοὶ δοκεῖ. vt semper in hac forma, scribi iubet Hdf.

L. 20. Vulg. σφῶν.

P. 92. l. 4. τὸ δὲ δὴ μετὰ τ. mauult Hdf.

L. 10. πάνυ τι (pro vulg. τοι) e Par. cod. Hdf.

L. 20. Marg. St. χρω· ἡμῶν (in Bas. 2. male, v. R.)

L. 22. χωρεῖ edd. Bass. Sed vulg. verum. v. R. et Hdf.

L. 26. Vulg. interpung. εἶπον ὅτι, Ναὶ — Ita et p. 93, 3. vulg. εἶπον ὅτι, Ὀλίγου —

P. 93. l. vlt. Cod. Par. et edd. Bass. σοφία. At τις aduersatur. Nec opus est coniectura Hdf. ποτέ τι σοφία.

P. 94. l. 3. Vulg. ὅταν παρῇ. Ex egregia Casaub. emendatione mutatum ab Hdf.

L. 10. Ter ὠφελοίη, vt paulo post, scribi vult Hdf.

L. 11. εἴη pro vulg. ᾖ et χρώμεθα pro χρώμεθα reposuit Hdf. vti postea Steph. ἐσθίοιμεν (quod in Par.) pro olim vulg. ἐσθίομεν.

L. 13. ποτὰ maluit Hdf.

L. 25. δεῖ Steph. pro olim vulg. δεῖν.

L. vlt. Iamblich. ἦν pro ὡς habet, vnde R. coniecit ἦ. In vulg. lect. ad κτήσεως subint. μόνης.

P. 95. l. 5. Vulg. καλῶς δὲ — Correxit Hdf. Idem πλεῖον (pro πλεῖον) e cod. Stob. et Iambl. θάτερον in

hac form. incommodi, mali, habet notionem (granius malum fuerit —).

L. 8. ἦ pro ἡ dedit Hdf.

L. 16. ὑγιείας e Iambl pro ὑγείας. Mox πρὸς τὸ ὀρθῶς — aut τοῦ ὀρθῶς legi mauult Hdf.

L. 23. τε post φρονήσεως e Iambl. additum.

L. 25. Verba νοῦν δὲ ἔχων de glossemate suspecta sunt Hdf.

P. 96. l. 10. ss. In his Plato structuram alio convertit, hinc oratio pendere videtur.

L. 13. ἔχειν mauult Hdf., vt a κινδυνεύεις pendeat. Seruato enim v. ἔχει exspectari deinde ἐστὶ —

L. 26. ἐστὶν quod vulg. deest e Iambl. addidi. Hdf. mauult: ἐπιστήμη ἦν παρέχουσα.

P. 97. l. 2. Steph. marg. „For. δεῖ oportet eum qui hoc existimet illam accipere etc. quod recte repudiat Hdf.

L. 6. Vulgo post μεταδ. colon. Mutauit recte Hdf. vt structura sit: οὐδὲν αἰσχρὸν οὐδὲ νεμεσητόν, παρὰ πατρός γ. δ. τ. ὅ. παρ — δεόμ. καὶ ἐκ. σοφίας μεταδιδόναι, ἕνεκα τ. ὑπ᾽. Ita non opus est, vt cum Schl. legatur οὐδὲν αἰσχρὸν ὄν.

L. 10. Vulg. ἦ. Emendauit Hdf.

L. 26. Vulg. οἷον. οἵων emendarunt R. et Heusd., recepit Hdf. Ita, aut τὸν προτρεπτικὸν λόγον legi vult Schl. Post τοιοῦτον colon, quod vulg. deest, posuerunt R. et Hdf.

P. 98. l. 11. ἅψοιντο pro vulg. ἅψαιντο cum Hdf. dedi, ob praeced. ἐσομένῳ et sequ. ἄρξοιντο.

L. 17. Non necessarium esse, vt ὁ ἀνὴρ scribatur, monet Hdf.

L. 19. Quia cod. Par. σὺ habet, Hdf. coniecit σοι legendum.

P. 99. l. 2. E cod. Par. fortassis scribendum est: τί οὖν; ἔφη · φατὲ βούλεσθαι —

L. 10. Hdf. mavult: ἁ δ', ἐμοῦ θορυβουμένου, ὑπολ. (subiicient) —

L. 18. σοι εἰς κεφ. scil. cadat τὸ ὀλωλέναι. v. Casaub. ap. Routh. qui recte post ἂν comma posuit, vbi vulgo deest. — Tum Routh. voluit (cum Bass. edd.) ὅτι μαθὼν legi, vt Buttmann. et perperam Cornar. hic et infra pro μαθὼν scribi μάτην iussit. Sed vt τί μαθὼν Atticis est *cur?* ita ὅ τι μαθὼν *propter ea quod, quia*, v. Heusd. et Hdf. Tamen Schl. pristinos interpp. sequutus εἰς κεφ. cum εἶπον iungit (hoc sensu: so wollte ich dir auf den Kopf zusagen, was für eine Absicht du dabey hast, mir und den Andern das anzulügen), sed ita εἰπεῖν εἰς κεφαλὴν vsurpari non docuit. Hdf. etiam edidit ἐμοῦ propter seq. καὶ τῶν ἄλλων.

L. 25. λέγει αὐτὸ sc. τίς.

L. 28. Comma post λέγει, quod vulg. deest, R. et Hd. recte posuerunt. Ficinus praeterea interrogatiue totam enunciationem accepit.

P. 100. l. 11. Vulg. τὸ ὂν ἔφη λέγειν; R. et Hd. e cod. Par. emendarunt, praeeunte iam Fic.

L. 4. Maluit Hdf. ἀλλὰ ταῦτα λέγων — *sed quum haec dicit*, scil. Dionysodorus.

L. 10. Steph. in marg. γρ. ὥςτε Κλεινίας ποιήσειν. Ita Bas. 2. In cod. Par. ὥς γε Κλεινίαπ. Sed in marg. γρ. ὥς τ' ἐκεῖνα — Illud librariorum errore exstitit.

L. 13. Vulg. τὸ λέγειν τ' ἄρα — Importunum τ' deleui. Post ποιεῖν ἐστιν vulg. interrogat. nota ponitur, sed huic enunciationi conclusio inest.

P. 101. l. 1. Amphibolia est in form. κακῶς λέγειν, quae primum, *perperam, praue, dicere*, dein *maledicere* significat.

L. 11. Vulg. λοιδόρει. Bis Hdf. reposuit secundam praes. Medii personam. Nam non iubet Ctesippum conciliari, sed dicit quid faciat. ψυχρὸν enim dicebat Euthydemum ob vanum acumina captandi studium.

L. 16. ἀγριωτέρως (asperius) e Bas. et cod. Reg. restituit Hdf. Ald. ἀγροιοτέρως, vnde Steph. fecit ἀγροικοτέρως.

P. 102. l. 1. οὖν ita in apodosi post longiorem protasin ponitur. v. Hdf.

L. 4. ὥσπερ ἐν Καρί, i. e. tanquam in homine viliori, quales serui (Cares) et erant et habebantur. v. R.

L. 7. Steph. marg. *Π. Κόλχων*. At gentile nomen est; Colchus. v. R.

L. 8. Steph. marg. *For. εἰ δ' ἄλλο τι*. At vel βούλεται cum Hdf. vel μὴ cum Waldgrav. ap. R. subintelligendum.

L. 13. δορὰ de excoriandi actione dicitur, et εἰς ἀσκὸν est, ita vt vter ex cute mea fiat.

L. 17. πρὸς ἐμὲ dedit Hdf.

L. 19. Vulg. γάρ τοί. Emendauit e cod. Par. Hdf.

L. 21. ποιεῖ pro vulg. ποιῇ, Atticam formam e Par. recepi: *quasi fieri possit, vt aliquis contradicat, ita loqueris.*

L. 23. Οὔ Steph. marg. „Οὔκουν (pro vulg. Οὐκοῦν) Fic. legit: *Nunquam ostendes vbi alterum alteri audiueris contradicentem.*" Recepit Hdf. iubente etiam R. et Mitscherl. et praeterea οὐ γ' ἄν, pro vulg. οὔτ' ἄν — Heusd. scribi iussit: *Οὔκουν οὐ γ' ἄν, ἔ., ἀποδεῖξαι π. ἀκ.*, vt elliptice positum sit: *οὔκουν* — hoc sensu: *tune vero non putas contradici posse? Neque tu etiam probares, si probari aliquando audiueras, neminem contradicere nemini posse.* Aduersatur recte Hdf. Sensus est: *Non demonstrabis, vnquam te quemquam audisse alteri contradicentem.* Seqq. sententia: esto; at nunc tibi re ipsa demonstrabo, aliquem alteri contradicere, dum Ctesippus Dionysodoro contradicit. Aut verba ἀντιλ. κ. τ. λ. ab ἀκούωμεν pendere posse monet, vt εἰ σοι ἀποδ. si tibi illud demonstrare possim, parenthesin efficiat.

L. 26. Vulg. ἢ — Emendarunt R. Heusd. Hdf. Sunt verba Dionysodori: vin' tu mihi quaerenti respondere?

L. 28. γ' post πάνυ quod vulg. deerat; inserui, ob loquendi vsum et iubente Hdf.

P. 103. l. 6. Vulg. τοῦ (sine τὸν) αὐτοῦ — ἀμφ. γνόντες. Non dubitaui Hdf. correctionem recipere. Nam et articulus necessarius est, nec γνῶναι λόγον commodum habet sensum, et λέγειν λόγον sequentia postulant.

L. 18. οὐ γάρ τοι ἀλλὰ elliptice poni docet R. et reddit: non enim profecto nego quin etc.

L. 21. παλαιότεροι. Vt Parmenides.

L. 23. ἀνατρέπειν ob εἶναι mauult Hdf.

L. 24. Vulg. μάλιστα. Steph. marg. γρ. (scil. in Bas. 2.) κάλλιστα. Quod cum Hdf. recepi. Vtrumque coniunxit cod. Par.

L. 25. Steph. marg.: „For. ἄλλο τι ἢ ὅτι ψευδῆ. Quidnam aliud, quam non possibile esse, falsa loqui?" Vana coniectura. ἄλλο τι ἢ est nonne? v. Heusd. Post ἔστι cum Hdf. signum interr. loco puncti posui. Verba τοῦτο γὰρ δύν. — ἢ γάρ; post ἢ μὴ λέγειν reponi voluit Heusd. At recte Hdf. monet, ea in parenthesi esse adiecta.

P. 104. l. 4. Post εἴπερ εἴη cum R. et Hdf. comma posui.

L. 8. Verba ἢ καὶ — sunt Socratis. Post λόγον comma, quod vulg. deest, ponendum esse docent Heusd. et Hdf. Nempe τοῦτο (sc. δυνατὸν) explicatur v. ἐξελέγξαι.

L. 10. Vulg. post Εὐθύδημος comma. Ad v. seq. Steph. in marg. „Legit et Fic. ἐκέλευεν, sed nihil necesse fuerit mutare ἐκέλευον: vt sint traiecta verba, sicut alibi saepe, pro: οὐδ' ἄρα ἐκέλευον ἐγὼ νῦν δή, ἔφη ὁ Δ." Sed Ficinum non legisse ἐκέλευεν docet R. Heusd. ὁ Διον. aut deleri aut in ὡς Διον. mutari voluit, vt haec omnia ab Euthydemo dicantur. Malui

cum Hdf. post Εὐϑ. plene interpungere Dionysodorus iusserat Euthydemum refellere Socratem. Ab eo confutatus Socratis interrogatione negat se id serio iussisse.

L. 14. τι pro τοι et h. l. e Par. ab Hdf. datum. Pro ταχέως Buttm. maluit παχέως legi, quod ταχέως ἐννοεῖν non sensum clarum fundat. Est: quamquam non omnino intelligo, tamen statim de iis cogito.

L. 17. Vulg. ἀλλ' ὅτι. Steph. marg. For. ἀλλ' ἔτι. R. iam ἄλλοτι coniecit, quod recepit Hdf. signo interr. post πράττῃ posito.

L. 27. Steph. marg. „γραί. [in Bas. 2. et Corn. lib.] οὕτως εἶ κενός, ὥστε, quam lectionem sequitur ista interpretatio [Serrani]." Corn. legi maluit καινός. Vulgatum, quod cod. Par. tuetur, recte se habere, docent R. et Hdf. Κρόνος vt ἀρχαῖος de exoleto sene et inepto homine dicitur.

P. 105. l. 1. Aut post λεγομένοις excidisse λόγοις aut post χαλεποί, οἱ λόγοι censet Hdf. Fortassis tamen ad haec e v. λεγομ. repetendum est λόγοι. v. R.

L. 3. Punctum aut colon post χαλ. εἰσι cum Hdf. sustuli.

L. 6. Vulg. ὅ τι ποτὲ λ. Steph. marg. „For. τὸ γὰρ ὅτι οὐκ ἔχω. Sic statim post τὸ ὅτι οὐκ." Imo cum Schl. et Hdf. τί ποτε — scripsi. Sensus: nam quod dicis me non habere quid faciam, hoc quam vim habet?

L. 10. Post χρῆσθαι iubente R. posui interr. notam. Sed Hdf. probat Schleierm. coniecturam: Ἄλλο σὺ αὖ λέγεις, ἔ., τοῦτο, ὦ πάνυ χ. χρ. Nempe nihil dicit de form. οὐκ ἔχω ὅ τι χρῶμαι, sed premit Socratis ἐννοεῖ de ῥήματι adhibitum Dionysodorus. Verba ἐπεὶ ἀποκρ. cum seqq. iungunt Ald. et Bass. etiam Serr. qui σὲ in μὲ vertit; rectius scripsit et reddidit Steph.

L. 11. Vulg. οὐκ ἀποκρίνῃ. Emendauit Hdf.

L. 16. οὐδὲν ὁτιοῦν mauult Hdf. aut, si ἂν retineatur, ἀποκρινεῖ.

L. 18. Verba καὶ ὅτε μή, nec a Ficino lecta; vncinis inclusi, tamquam spuria, et ex antecedd. male repetita. v. R. et Hdf. Cornarius coniicit: ἀμελ. ὅτε δεῖ ἀποκρ. καὶ ὅτε μή.

L. 21. Steph. marg.: γραί. πότερον οὖν τὰ τὴν ψυχὴν ἔχοντα νοεῖν νομιστέα, ἢ καὶ τὰ ἄψ. quam lectionem in hac [Serr.] interpr. habes." Sensus est: τὰ νοοῦντα νοεῖ eo quod mentem habent. — Amphibolia est in vv. νοεῖν, ἐννοεῖν.

L. 24. Vulg. νοεῖ. E Par. νοοῖ cum Hdf. Nam h. l. non generaliter dicitur, vt postea.

L. 25. Non scribendum esse ἢ ὅτι ἐξήμ. docet Hdf.
P. 106. l. 1. Male vulg. ὅτι χρῇ. Correxit iam R.
L. 6. τοπαλαιὸν nempe Protagorae et superiorum aetate. Stephanus in Schediasm. Var. III, 25. coniecit τὸ παλαῖον aut τὸν παλαίοντα. Male. Serran. in cod. ait se legisse τοὐρείπιον (ruinosum parietem) et praeferre; sine causa. καταβ. πίπτειν, quam alios deiecit, euertit, ipse euere. Steph. in marg.: „in eodem statu manere, quemadmodum pridem, postquam prostrauit aduersarium, ipse quoque concidere. Ita enim et p. 286, [103, l. 22.] ἐμοὶ δὲ ἀεὶ —"
L. 8. πω pro που e vers. Fic. scripsit Hdf.
L. 13. γένοιτο scribendum putat Hdf.
L. 16. Heusd. scribi voluit: ὅ, τι θαυμασία ἐστὶν — quia antea Ctesippus monuerat, hospites mirabilia dicere, vt nunc Socrates non dicere possit, eum ignorare mirabilem esse hospitum sapientiam, sed qua in re (καθ' ὅ, τι) mirabilis sit. At Ctesippo θαυμάσια eadem sunt, quae ἄτοπα, a Socrate θαυμασία cum laude dicitur. v. Hdf.

L. 18. σπουδάζοντε cum Hdf. e cod. Par. pro vulg. σπουδάζοντες, ob seq. γοητεύοντε dedi. Respicitur in seqq. ad Odyss. IV, 417. sq.

L. 21. Fic. vertit quasi legerit ἐκφήνητον. At ἐκ-

φανῆτον est, vera sua forma apparere, et ad Proteum respicit.

L. 25. Vulg. *ὑφηγήσασθαι.* Mutaui cum Hdf. Nam *vult monstrare* et *πειράσομαι* sequitur.

L. 27. Vulg. *ἀπελίποντο, ἑξῆς* — Emendauit, praeeunte amico quodam Routhii, Hdf.

P. 107. l. 4. Vulg. post *ποθὲν* nulla interpunctio. Recte eam admisit Hdf. Subint. *ἀπελίπομεν.*

L. 11. Edd. Bass. *χρυσίου.*

L. 17. *καὶ χρῆσθαι* (pro *κεχρ.*) mauult Hdf., vt in Soph. p. 233. d. St. *καὶ χρῆται* pro *κεχρ.*

L. 20. *τῆς ἄλλης.* „Corrigerem *τινὸς ἄλλης,* ni post *οὐδὲ* sermonis consuetudo *οὐδεμιᾶς* requireret. Articulus tamen commodius abesset.“ Hdf.

L. 22. *ἤ τις* mauult Hdf.

23. Steph. marg. „For. *οὐδέ γε εἴ τις* —“ probante Hdf. Poterat et *οὐδ᾽ εἴ γέ τις* scribi.

L. 25. Aut *ὡς* ante *ἔοικεν* excidisse aut post *οὐδὲν* addendum *εἶναι* putat Hdf.

P. 108. l. 2. *ποιήσῃ* e Iambl. praefert Hdf.

L. 3. Heusd. coniecit *λυροπ. δεῖν δειν. εἶναι,* Hdf. et Schl. *λυρ. δεῖν εἶναι.* Recte.

L. 9. Verba *δηλον. δεόμεθα* pro glossemate habuit Heusd. Tuetur Hdf. quia longius a superioribus l. 4. remota sunt.

L. 14. *λογοποιοὶ* sunt causarum forensium scriptores v. Routh.

L. 18. Vulg. *λυροποιεῖν.* Id R. Buttm et Hdf. emendandum viderunt. Praeterea *οἳ* pro *οἱ* scripserunt Hdf. et Schl. At *οἱ ἀδυν. λογ.* est *οἱ οὐ δυνάμενοι λογ.*

L. 24. Hdf. mauult *οὗτοι οἱ λογ.* quia sequitur *αὐτὴ ἡ τ.*

P. 109. l. 8. Vulg. *τραποίμεθ᾽ ἄν, ὅτι ἐπὶ π. τ.* Steph. marg. „For. *τραπ. ἂν ἔτι; ἐπὶ* — [id, probatum a R., recepit Hdf.]. Nisi pro *ὅτι* scribendum sit

ἔφη [ex Fic.]." Amicus Routhii ὅτι expositioni inseruire putabat.

L. 9. Hdf. mauult: ἦν δ' ἐγώ, ἐγὼ οἶμ. εὖρ.

L. 14. s. Post θηρευτικῆς excidisse δύναμις putat Hdf., quod non ita οὐδεὶς cum Genit. constructum reperiatur. Schl. mauult οὐδενὶ ἂν — vti Ficinum legisse putat. Vulgatam ita R. vertit: nulla pars ipsius artis venatoriae latius patet, quam vt venetur et subigat.

L. 16. sq. θηρεύσωνται Par. cod., Ald. et Bass. θηρεύωνται. Stephani tamen lectio et sequentibus et Ficini versione et linguae legibus confirmatur.

L. 17. Hdf. mauult: οὐ δύν. αὐτοὶ τούτῳ χρ.

L. 20. Steph. in marg. „Post λογιστικοὶ ponitur stigma[punctum vulg. vt et post ἀνευρίσκουσιν], quamvis alioqui hi Nominatiui ferantur ad παραδιδόασιν. Interrumpitur enim oratio." Itaque cum Hdf. emendaui.

L. 21. ποιοῦσι Hdf.

L. 22. ἀνευρίσκειν est, inuestigare, anquirere.

L. 27. ἔχει; Sic cum Par. ed. Hdf., probante R. et Heusd. et Steph. in marg. „Prior lectio est ἔχει interrogatiue: quam sequitur Fic." Ald. et Bass. ἔχει cum puncto, vnde Steph. ἔχοι fecit.

P. 110. l. 6. Hdf. mauult ἥτις αὖ quia ὅστις ἂν non facile cum Fut. Indicat iungitur, et ἐπιστήσηται, quod quis coniecit, soloecum est.

L. 7. Vulg. post αὐτὴ non post θηρεύσ. comma ponitur. Emendarunt Heusd. et Hdf.

L. 11. Μὰ Δί' ex Par. Ald. Bass. scripsi pro μὰ Δία vt Steph.

L. 14. Steph. in marg.: „Q. d. Quid si vero non Clinias, sed Ctesippus haec dixerit, et ego memoria sim lapsus?"

L. 16. ποῖος Κτ. Haec formula cum irrisione negat. v. Heusd. p. 108. Hdf. h. l.

L. 17. Articulum ante *Εὐθυδ.* qui deerat addidi, quia ὁ *Δ.* sequitur et ὁ *Κτ.* praecesserat.

L. 19. οἱ κρείττονες *dii* dicuntur. v. R. et Hdf.

P. 111. l. 6. Steph. marg. „tantumque nobis deesse ad *cognitionem illius scientiae*, quantum antea, quum eam inquirere coepimus. Fic. autem vertit: *eodem modo affecti*; male omnino. Confirmant autem hanc meam interpr. haec sequentia: καὶ ὅπερ ἔλεγον κ. τ. λ.

L. 10. τί οὖν δή; *quid tum?*

L. 11. Vulg. αὗται. Emendauit Hdf.

L. 13. Hdf. e Fic. scripsit ἐζητοῦμεν. At vid. p. 112, 7.

L. 15. Aeschyli locus est Sept. C. Th. init.

L. 22. Non legendum cum Fic. τι ἡμ. ἀ. ἔργον, ἢ οὔ.

L. vlt. ὑμετέρα scil. χρηματιστῶν, qualis Crito fuit.

P. 112. l. 1. Marg. St. γραί. ἀπεργάζεται ἔργον [vt ed. Bas. 2.] Recepit Hdf. At mox etiam simpl. ἀπεργάζεται.

L. 3. Interr. notam post τί δὲ sustulit Hdf.

L. 13. Parentheseos notas deleuit Hdf.

L. 16. Vulg. post ἐφάνη punctum ponitur.

L. 23. Male edd. ante Steph. et cod. Par. ἀλλ' ἄρα, vt et l. 26. in iisdem male δεῖ pro δή.

L. 27. Vulg. ἢ τί χρησ. Emendarunt Heusd. et Hdf. Similiter p. 113, l. 3. factum.

P. 113. l. 4. Vulg. ἢ τ' ἄλλους. Steph. marg. „For. ἢ τοὺς ἄλλους. Alioqui vide, an scribi possit τἄλλους." Cum cod. Par. Heusd. et Hdf. γ' posui.

L. 7. Vulg: ὅτι δέ ποτε — Correxerunt Waldgrav. Routh. et Hdf. praeeunte Fic.

L. 13. ποιήσει mauult Hdf. Idem post hoc verbum interr. notam posuit.

L. 17. De forma [imperf. non plusquamp.] ᾔδειν dubitat Buttm. ap. Hdf. et ᾔδειν aut ᾔδειν legitimam

esse putat. ἠφίειν tamen e Liban. attulit Hemst. ad Tho. M. p. 428. Atticistae formam Διοςκούρῳ repudiant et Διοςκόρῳ probant. v. Routh. τρικυμία de grauissima tempestate dicitur.

L. 27. Fuisse qui scriberet ἐστὶ δὴ ἑ. — sed nihil mutandum, docet Hdf.

P. 114. l. 5. Comma post ὄντων sustulit Hdf. Male πολλὰ antea tolli voluit Serr.

L. 6. sq. Vulg. ο. σὺ, ἔφη, ἐπίστασαι — Cod. Par. Ald. Bas. ἔφης (sic), vnde Steph. ἔφη fecit. Hinc Hdf. docuit restituendum esse, quod dedi, quodque etiam Fic. expressit.

L. 10. Cum Schl. et Hdf. interr. notam post ὄντα posui, puncti loco.

L. 13. Post. εἶ vulg. colon. Steph. iam iussit interr. notam poni. Ita non opus est correctione Cornarii, ne graeca quidem: ἧττον σύ τι, ἔφη, οὐκ ἐπιστ. εἶ. Sophista quaerit: an minus es nescius, etiamsi addideris ἐκείνου γε.

L. 15. Schleierm. maluit: — πάλιν οὐκ εἶ. Ἦ καὶ κατὰ ταῦτα ἅμα; εἶεν — vt ab ἦ καὶ Socratis responsio inciperet. Repudiauit Hdf. et κατὰ ταυτὰ ἅμα poni ἐκ παραλλήλου ostendit, εἶεν autem h. l. esse ad alia transeuntis.

L. 16. Ante Εὐθ. addidi ὦ quod excidere facile potuit.

L. 17. Vulg. πάντα λέγεις Cum Hdf. e Schol. mutaui. Etiam Hesych. καλὰ δὴ παταγεῖς, quod h. l. reponi Abresch. voluit, ita mutandum censuit Hdf.

L. 18. ζητοῦμεν mauult (ex Fic.) Hdf. Interpunxi locum cum R. Hdf. vbi cola sunt commata posuit. Vulg. post ἐζητ. comma, post καὶ μὴ lin. seq. et post ἐπίσταμα l. 20. signa interr., tum post ἅμα et ἔχω puncta. Asyndeton non offendit, quum verba εἴπερ ἓν ἐπ ἀπ. ἐπ. apexegeseos causa addantur. Vulgatam interpunctionem tuetur Schl.

L. 27. τῆς ante φιλ. κεφ. inseri vult Hdf.

P. 115. l. 7. ὡς ante θαυμαστὸν expungi mauult Hdf.

L. 19. Post ἄμμον durius subintelligi ἐπίστασθε s. ἴστε monet Hdf.

P. 116. l. 7. Edd. vett. et cod. Par. εἴτην, vnde Steph. ἴτην. Atticam formam ᾔτην ex Buttm. sententia reposuit Hdf.

L. 13. Recte εἰς μαχαίρας κυβιστᾷν ex Xenoph. Symp. 2, 11. explicuit Routh. sed ἐπὶ τροχοῦ δινεῖσθαι non est, in orbem circumagi, sed, super rotam s. in rota, circumagi.

L. 14. Steph. in marg. legi iussit: τηλικοῦτος ὤν, οὕτω πόῤῥω σοφίας ἥκει; (Vulg. post ὢν colon, post ἥκ. punctum). Cum Heusd. et Hdf. ἢ ante οὕτω inserui. Recte Steph. ἥκει pro olim vulg. ἥκεις, quod et cod. Par., (e Fic.) dedit, nisi in praecedd. aliquid mutandum sit, vbi aut omitti Dionysodori nomen, aut αὐτός τε (sc. Euthydemus) καὶ ὁ Διον. scribi maluit Hdf. —

L. 20. Post Σωκρ. cum Hdf. posui interr. signum. Sequens Socratis responsio frigida videtur Hdf. vnde pro εἶναι legi mauult εἰδέναι. In edd. vett. et cod. Par. ἦν δ᾽ deest. E correctione Cor. addidit Steph. Hinc altius insidere vitium Hd. putat.

P. 117. l. 4. Vulg. ἢ οὔ τ. λ.

L. 6. οὕτω γ. ποιήσω — Videntur haec cum seqq. non conuenire, vnde Heusd. verba οὕτω — κελεύῃς interrogatiue accepit. Malui cum Hdf. post ἐπανέρεσθαι ponere interr. notam, sed verba οὕτω — κελ. parentheseos notis inclusi.

L. 17. Edd. vett. ante St. ὑπολαμβάνοις.

L. 24. s. τοῦτον — ἡγησάμενος — προςδέχοιτο, Par. Ald. Bas. 1. Hdf. Nam Steph. e Bas. 2. τούτοιν — ἡγησάμενοι — προςδέχοιντο. Sed παρὰ hic cum Accus. struendum.

L. vlt. Steph. marg. „Legitur etiam: τέχνην ἔχων σὺ μέν, ἐγὼ δ' ἰδιώτης ὢν ἄνθρωπος [sed hoc e Fic. vers. haustum]. In altera lect. rep. κάλλιον ἐπιστ. hoc modo: τέχνην ἔχων, κάλλ. ἐπ. ἐμοῦ ἰδ. ἀνθρ." Recte hoc; ita nec grata negligentia, vt scripsisse sic putetur ac si ἐμοῦ non ἢ ἐγὼ antecesserit, nec emendatione Corn. ἐμοῦ ὄντος post ἔχων addentis, opus est.

P. 118. l. 12. Vulg. σφάλῃ. Correxit Hdf. Aoristus secundus ἔσφαλον cum Coniunct. suo σφαλῶ non est vsitatus.

L. 13. Steph. in marg. „sed, si fallat, te certe fallet. Potes tamen fortassis et aliter exponi hoc ἐλλειπτικὸν loquendi genus; verbum item σφάλλειν reddi etiam, subuertere." Mox a Steph. editum ἀποκρίνου, εἰ — Ex edd. vett. et Par. emendauit Hdf.

L. 24. πάντα (non ἅπ.) γ. ὡμολόγεις legi iubet Schl. ob seriem argumentationis sophisticae, non adsentiente Hdf.

L. 26. Verba πάντα δὲ ἐπίσταμαι abesse mauult Hdf. πάντα δὴ — coniicit et Schl.

P. 119. l. 5. Coniicit Hdf. εὐθὺς ἀεὶ αὖ ἐπις. nisi αὐτὸς pro σύ γε cum vi quadam dictum existimetur.

L. 7. Vulg. πολύτιμε. Steph. marg. γραι· πολυτίμητε. Ita cod. Par. et Bas. 2. quod recepit Hdf. confirmatum Ammonii aliorumque Gramm. auctoritate. v. Routh.

L. 10. τάχα ἂν sc. ἱκανὸς ἔσῃ.

L. 12. Hdf. „Aut πῶς ἀμφισβητῶ scribi debebat, aut πῶς ἂν ἀμφισβητοίην. Poterat et: πῶς ἀμφισβητοίην ἄν.

L. 13. „Vel reponendum ὡς vel dicendum poni ὅπως pro ὡς." Steph. marg. Posterius verum. v. R. Mox R. maluit ἐπειδήπερ γε, quia cod. Par. et ed. Bas. 2. ἐπειδή γε.

L. 15. Steph. marg. „For. οὐκ ἄδικοι (vt continuo post dicitur itidemque in seq." Mutauit tamen postea

St. sententiam. Male etiam Serran. mox pro οὐκ ἄδικοι legi ἄδικοι voluit.

P. 120. l. 1. Post Διονυσ. vulgo punctum. Sed interrogatiue haec dici viderunt R. et Hdf.

L. 8. ss. v. Plat. Phaed. c. 38. extr. T. l. p. 154. De cancro autem Apollod. Bibl. 2, 5, 2.

L. 13. ἐμοὶ δοκεῖν scribi iubet Hdf.

L. 14. Male post ἐλύπει vulg. comma, quod mutavit Hdf. οὕτως ponitur δεικτικῶς et ad seqq. refertur.

L. 16. Πατροκλῆς e glossemate additum videri posse (nam Patrocles frater, non ἀδελφιδοῦς Socratis fuit); si nomen expungatur, ad Ctesippum haec verba referri, vt hydra et cancer ad Euthyd. et Dionys., modo non obstent verba εἰ ἔλθοι, de praesente vix intelligenda, monet Hdf.; itaque per iocum Socratem Iolaum fratrem suum appellare.

L. 22. Verba σχεδὸν — οἶδα parentheseos notis inclusi. Steph. marg. „videntur haec per parenthesin poni ἐγὼ τοῦτ' εὖ οἶδα, aut etiam cum σχεδόν τι.“

L. vlt. Maluit Hdf. olim παραπλήσιος. Nunc nihil mutat.

P. 121. l. 22. Steph. marg. „Lego: ἕτερός ἐστι ἄρα.“ In cod. Par. antea ὅς οὐ τ. τ. π. vt haec in vnam periodum redigantur. — Hdf. dedit ἐστι τ. π.

P. 122. l. 3. συνάπτῃς mauult Hdf. hoc sensu: vide ne pugnantia secum et incongrua componas. Caet. cum sqq. cf. Aristot. de Soph. El. c. 5, 2. 3. 24, 1. 2.

L. 5. Steph. marg. „For. ἀνθρώπων μόνον;“ Sed facile subint.

L. 6. Part. ἢ ante καὶ τ. ἄ. recte deleuit Hdf. ex vsu loquendi. Steph. in marg. „Si particula haec ἢ posteriore loco non tollatur, ponenda interr. nota et post ἵππων.“

L. 22. εἴποι dedit Hdf. At subintelligi λέγει potest.

L. 23. Pro ἔτι Steph. in marg. ἔν τ. coniecit, sine causa.

L. 26. σὲ cum accentu scripsit Hdf., pro σε, vt opponatur pron. τοῦτον.

L. 27. Steph. ὅτι μ. sed edd. vett. et Par. cod. ὅ, τι μ. Mox exspectari potuit οὕτω σοφούς. —

P. 123. L. 1. Ironice aut interrogative haec accipit Hdf. Idem art. ὁ ante τῶν κυν. deleri iubet.

L. 5. Post αὐτὸς interr. nota a R. et Hdf. (puncti loco) cum cod. Par. est posita. Tangitur Euthydemi (et aliorum Sophistarum) egestas.

L. 10. τὰ καλὰ de speciosa et captiosa quaestione dicitur.

L. 11. ὁμολογεῖς edidit Hdf. At modo confessus erat.

L. 13. Artic. τὸ ante ἀγ. cum cod. Par. et Hdf. addidi.

L. 14. ἐκεῖ e proximo verbo male natum eiici vult Hdf.

L. 16. Vulg. ὁ σὸς — Emendauit iam R. e Bass. Non sophistae sed colossea statua Delphis indicatur.

L. 23. δεινότερον *peritiorem*. De Geryone et Briareo gigantibus v. R. et Hdf.

L. 24. Mauult Hdf. καὶ σὲ καὶ τόνδε τ. ἑ.

L. vlt. πάνυ γε scribi, etsi γε sequitur, vult Hdf.

P. 124. l. 1. Male ἀγαθὰ (χρήματα) legi vult Schl. l. 3. Vulg. ὡμολογήκαμεν. Steph. marg. „For. ὡμολόγηκα μὲν. — Recepit Hdf.

L. 10. ss. Haec non pugnant cum Herod. 4, 65. vt Valk. ibi putauit, sed fallacia vsus Ctesippus κρανία αὐτῶν (quae possident) mutauit in κρ. ἑαυτῶν.

L. 17. Vulg. τε καὶ — at καὶ praecessit. Deleui igitur τε.

L. 18. s. Male vulg. distinctum — σύ, ἔφη, κἀγώ. R. iam emendauit e Bass. Heusd. maluit: οὐκοῦν καὶ σύ; κἀγώ, ἔφη.

L. 21. Verba σὺ δ' ἴσως — non Euthydemi esse sed Ctesippi, ideoque post μηδὲν colo (vbi vulg. punctum ponitur) esse interpungendum, vidit Heusd.

L. 23. Vulg. καὶ οἷον τε λ. Steph. marg. „Legitur etiam καὶ οἷόν τε λέγων τι, μηδὲν λ. Sed ne ita quidem procedit haec orationis structura. Repono igitur; καί, εἰ οἷον τ. λ. hoc sensu: Ac, si fieri potest, vt, qui dicit, nihil dicat, id tu quoque facere mihi videris.“ Probarunt Heusd., Schl. et R., recepit Hdf. Ad σιγῶντα λέγειν cf. Aristot. Soph. El. 4.

P. 125. l. 2. λέγεται non est, traditur, sed: quando σιδήρια dico, dico φθεγγόμενα —

L. 9. ἐστὶ τὰ λέγοντα recte Steph. cum Corn. pro vulg. ἐ. τὰ λεγόμενα (quod et Par.) scripsit. Corn. etiam καὶ ante τ. λ. addi voluit. Mox σιγᾷ τὰ πάντα (rerum vniuersitas) scribi voluit Hdf. Recte.

L. 17. Marg. Steph. „Videtur in hoc verbo (ἐξημφ.) respicere ad responsum Dionys. dicentis ἀμφότερα.“ Est ἐξαμφοτερίζειν reddere sententiam et rem incertam, vt in vtramque partem statui possit.

L. 18. Hdf. e coniect. dedit ἀπολώλεκε καὶ ἡττ. quod non Dionysod. sed λόγος periit, et Ficin. vertit; *perdidit*. At qui victus est, is recte dici potest periisse cum sua argumentatione.

L. 20. Vulg. ὃ δ' ἐδόκει μ. Heusdii emendationem recte recepit Hdf. Idem Heusd. postremum ὁ Κτήσιππος expungi vult, sed ita ap. Plat. additur post ὁ δὲ nomen proprium, perspicuitatis causa. παρακούειν h. l. subauscultare.

L. vlt. ἐν παντὶ γίγνεσθαι ita de maximo timore dicitur.

P. 126. l. 18. Vulg. ἔπειτα ἀλλά μοι — Steph. marg. „Vox ἔπειτα suspecta est,“ Corn. emendauit, probantibus R. et Hdf. quocum recepi. Mox prius ἀπεργάζεσθαι abesse manult Hdf.

L. 21. Verba Οἶσθα — sunt Dionysodori, non Socratis, vnde post οὖν addi (cum Fic.) ἔφη vult Hdf.

L. 22. Post προσήκει cod. Par. addit οἶσθα, et οἶδα omittit non improbante Hdf.

L. vlt. Post ἐκδέρειν interr. notam posuit Hdf.

P. 127. l. 8. sq. Transponi sine causa voluit Corn. Ἐπιγνοίης — οἰκ. γενομένην; ἐὰν σ. γ. β. ἔφην. τί δὲ — γιγνώσκειν; Ἐγὼ δηλονότι, εἰ μή τι — Post δηλον. in vulg. intelligitur ἐπιγνώσομαι, post γιγνώσκειν affirmandi particula.

L. 11. Sensus: vos instar omnium estis, in vestro iudicio adquiescendum est.

L. 17. Vulg. βούλει. E Par. βούλοιο reposuit Hdf.

L. 18. Vulg. ᾔδειν. Atticam formam recepit Hdf. quum in Par. esset ᾔδει.

L. vlt ἄπορος στροφὴ est fallacia, vnde quis se extricare non potest. Itaque ἔφευγον effugere conabar.

P. 128. l. 4. εἰσι scripsit Hdf.

L. 7. Steph. marg. Π. εἰσὶ γάρ ἔμοι γε. At etiam cum mascul. et femi. pluralibus ita interdum verbum singulare componitur.

L. 11. His repugnare videtur locus Arist. Nub. 1468. vbi πατρῷος Ζεὺς legitur, qui et aliis locis memoratur. Nimirum Athenn. ab hoc Iouis titulo abstinuerunt, sed Tragici emendare studuerunt, commemorando Ioue πατρῴῳ. v. Porson. ad Eurip. Med. 1314. Cf. Intpp. Arist., R. et Hdf. h. l. Schleierm. putat Nostrum ridere hic Aristophanem voluisse.

L. 18. Vulg. οὗτοί σοι. Correxit Hdf. (σοὶ tui).

L. 19. Vulg. ἢ οὔ —

L. 26. Steph. marg. „For. θῦσαι θεῷ, sine partic. ἄν, probante Hdf.

P. 129. l. 10. Steph. marg. „Post ἀφίσταμαι distingu. et in Ald. ed., nec vero ἀφίσταμαι accus. iungi posse videtur." Nam in Bass. ἀφ. ἀμήχω innguntur.

L. 14. παγκάλοις scribi maluit Heusd. Vulgatum recte vertit Hdf. *ad singula omnia egregie adstrepebant*. Idem ἐφ᾽ ante ἑκάστοις abesse mauult.

L. 26. Steph. marg. Π. μεγαλοπρεπέστατον, quod iam Corn. coniecerat probante Hdf.

P. 130. l. 3. οἱ ante ὅμοιοι inseri vult Hdf.

L. 6. Populare et mansuetum in eo est, quod non ceterorum tantum, sed et sua ipsorum ora consuant. Repetitur hoc infra verbis: τοῦτο πάνυ χάριεν —

L. 15. Ex vsu Plat. scribi Hdf. vult ὥστ' ἐν πάνυ ὀλ. χρ.

L. 16. Recepi Heusd. correctionem. Vulg. γοῦν deest (quod excidere post ἔγνων facile potuit) et προσέχω scribitur. προσέχων recepit etiam Hdf. et γοῦν aut δὲ addendum censuit. Heusd. quoque καὶ deleri voluit; at recte tuetur Hdf.: cognoui tum aliunde tum ex eo —

L. 19. Steph. marg. ad πρὸς μὲν etc. „Hic aliquod mendum latere aut aliquid deesse videtur. Fic. vertit: Huius rei mysterium quam ocissime docere posse praeclarum est.“ Nihil mutandum esse monet R. et Hdf. Sensus: huius rei sapientia (peritia), quatenus celeriter eam artem tradere potestis, vobis bona est.

P. 131. l. 2. Steph. marg. „Legitur etiam τὸ δ' ὕδωρ δ' εὐωνότατον [nescimus vbi], sed magis placet nostra haec lectio. Videtur autem subaudiendum quod raritati opponatur; hoc modo: at vero aqua propter abundantiam vilissima est, quum alioqui sit optima.“ Nulla mutatione opus.

L. 4. Vulg. παραδέξησθον et l. 6. συμφοιτήσῃς. Vtrumque e grammaticis legibus emendauit Hdf.

L. 10. Vulg. τοῦ χρημ. Steph. marg. „For. τὸ χρημ. quod, sensu iubente, recepit Hdf. Minus recte R. voluit: τὸ τοῦ χρ. Post ἀκοῦσαι subint. τοῦτό ἐστι — erat ille χρηματιστής.

L. 19. οἶσθ' ὅτι interrogatiue capiendum, aut ἴσθ' ὅτι scribendum esse monet Hdf.

L. 23. ἠκροάσω (audiuisti, vt Fic. vertit,) mauult Hdf.

L. 24. Vulg. προστὰς emendauit Hdf.

L. 25. ἵνα τί, ἦν δ' ἐ. legi mauult Hdf.

L. 132. l. 1. Vulg. ἅπερ. Steph. marg. „Legitur etiam οἷάπερ, [in Bas. 2. et cod. Par., vnde recepit

Hdf.] quod malo, hoc sensu: Quid aliud mihi de illis videbatur, quam esse tales, qualia sunt, quae quis semper nugantes eos audire possit?" Responsio ita comparata est, ac si interrogatum esset: *τί οὖν ἐφαίνετό σοι ἃ οὗτοι ἔλεγον* —

L. 4. Vulg. *γέ τοι* E Par. *γ. τι* recepit Hdf.

L. 12. Artic. *οἱ* ante *ἐπὶ*, qui vulg. deest, cum Hdf. addidi. Nam sunt homines, qui in ea re versantur.

L. 23. *τῶν* ante *λόγων*, quod vulg. deest, e Par. adiecit Hdf. Postrema in hac pag. ad Isocratem spectare existimantur.

L. vlt. Vulg. post *τούτων* colon ponitur. Emendavit R.

P. 133. l. 4. *πάνυ παρὰ πολλ.* pro *παρὰ πάνυ π.*

L. 5. Steph. in marg. „For. *ὥστε τοῦ παρὰ π.*" Sed ille articulus potius subintelligitur.

L. 18. Routh. deletis Socr. et Crit. nominibus iungi haec *οὐ γάρ τοι ἀλλ' ὅγε λόγος* — iubet et Critoni tribui. Adsentitur Hdf. quum Socrates potius ex more Plat. dicturus fuisset: *Οὐ μέντοι* aut *Οὐδὲν ἔμοιγε.* —

L. 23. Vulg. *ὅσα καὶ* — Emendatum ab R. et Hdf. ex Ald. et cod. Par.

L. 25. Post *πρ. ταὐτὸν* non tam subintelligi quam addi vult Hdf. *ὄντοιν.* Steph. in marg. vertit: non ad idem tendentibus. Seqq. sic intelligenda: — *χείρω πρὸς τοῦτο, πρὸς ὅ* —

P. 134. l. 2. *μετέχουσι* per synesin pro *μετέχει* quum *homines* non *res* cogitaret.

L. 3. Vulg. *ἑκάτερα.* Recte accentum mutauit Hdf. Neque enim idem est quod *ἀμφότερα*, vt vulgo acceperunt.

L. 6. Ad *ἀμφοτέρων γάρ εἰσι φ.* subintell. ex antecedd. *τῶν φιλοσόφων καὶ τῶν πολιτικῶν.*

L. 6. Steph. marg. „Pono *κακὸν* ante *ἀγαθόν* sicut ponitur in praeced., vt illa *τῶν μὲν βελ. τ. δὲ χ.* respondeant, sicut ibi. Ac *τῶν μέν, τῶν δέ,* dicere

existimo, quasi φιλοσόφους et πολιτικούς dixisset.“ At recte alii in vulg. chiasmum agnouerunt.

L. 17. ἀγαπᾷν Hdf. interpretatur *contentum esse*, quo significatu hoc verbum interdum cum Accus. struitur. Routh. praefert vsitatam verbi explicationem (caritate complecti), verbis ἡγεῖσθαι — οἷοί εἰσι in parenthesi acceptis. Certe ad ξυγγιγν. καὶ μὴ χαλεπαίνειν refertur.

L. 20. Quatuor Critoni filios tribuit Diog. Laërt. II, 13, 121. sed Hermogenes et Ctesippus eorum numero eximendi sunt.

P. 135. l. 9. Artic. τοῦ in cod. Par. et ap. Aristid. omittitur, sed vulg. recte dicitur.

L. 13. τῶν ἔργων cum cod. quodam Aristid. legi mavult Hdf.

L. 15. Ap. Arist. τί οὖν; τούτου ἕν. —

L. 17. Male vulg. Οὐκοῦν — Correxit Hdf.

L. 20. Vulg. καλῶς γε — E cod. Par. emendauit Hdf.

IN PROTAGORAM.

P. 136. l. 1. Inscribitur vulgo: Πρωταγόρας ἢ Σοφισταί. Ἐνδεικτικός. Τὰ τοῦ διαλόγου πρόσωπα, Ἑταῖρος, Σωκράτης, Ἱπποκράτης, Πρωταγόρας, Ἀλκιβιάδης, Καλλίας, Κριτίας, Πρόδικος, Ἱππίας. Ex his sophistae Protagoras disserendi arte, Hippias eruditione profunda, Prodicus linguae augendae studio celebrantur, Callias opulentia. Non Olymp. XC. vt vulgo existimatur, sed ante a. 3. Olymp. LXXXVII. dialogum aut compositum esse aut habitum fingi contendit Schl. (cf. Hdf. p. 466.) Consilium hoc esse monet, vt, repudiatis omnibus Sophistarum rationibus et methodis, Socraticam vnam omnium optimam esse instituendi rationem doceatur. Hinc in toto dialogo regnat ironia. Initium lectionis Platonicorum librorum ab hoc dialogo faciendum esse censet Hdf.

L. 2. s. Vulg. δηλαδή. Steph. marg. „Rectius δῆλα δὴ [quod cum Hdf. recepi] ὅτι. vt Cic. [ap. Priscian. VI. p. 706. Putsch.] interpret. *an id quidem dubium non est, quia* etc.“ Non igitur ἤ scribendum. Cod. Athenaei: φαίνει, recte.

L. 6. Athen. ἡμῖν αὐτοῖς vulgatiore ordine. Recte Steph. in marg. reddit: vt quidem inter nos hoc dictum sit. αὐτοὶ *soli.* Mox respicitur ad Hom. Od. X. 279.

L. 9. s. Vulg. Τί οὖν ταυῦν ἢ π. ἐ. φ. Emendauit Hdf.

P. 137. l. 2. Cum Hdf. pro vulg. οὕτως dedi οὕτω, numeri causa.

L. 4. τὸ σοφώτερον cum Fic. legi mauult Hdf. Non necessarium puto. Τὸ σοφώτατον est κάλλιον quam omne aliud καλόν.

L. 11. Steph. marg. „For. τί οὖν; οὐ διηγήσαιο ἡμῖν τ. ξυν. (εἰ μή σε τί κωλύει) καθ. cum interrog. post τουτονί.“ Prius nec graecum nec h. l. necessarium (nam post τί, τί οὖν ita aoristus ponitur), postremum Hdf. etiam probauit. παῖδα non unum de servis intelligo, cui non licuisset adsidere.

L. 23. οὗτος cum Corn. et Serr. Ruhnkenius reddit *heus tu.* Ficini interpretationem (Hipp. hic est, inquam) recte tuetur Hdf. νεώτερον pro νέον sed non h. l. pro κακὸν ponitur ob seqq., nisi in his εἰ μὴ pro ἀλλὰ accipiamus.

L. 26. Vulg. ἥκει στὰς — Steph. marg. „Iungo στὰς cum ἔφη: *mihi adstans dixit.* Vertit tamen et Fic. *Prope me divertit,* ad Prot. referens. Sed στὰς non fert hanc interpr. et repugnant ei haec seq. καταλεύει π. κ.“ Probarunt et alii.

L. 27. Heusd. distingui maluit: πρώην, ἔφην, ἐγὼ (scil. πέπυσμαι) — Recte adversatur Hdf. πρώην est, nudius tertius.

P. 138. l. 5. ἐλθεῖν h. l. vt alibi, redire.

L. 7. articulum ὁ ante ἀδελφὸς, qui hic vix recte desideratur, addidi, iubente etiam Hdf.

L. 12. ἀνδρίαν ex Ald. et Bas. 2. reposuit Hdf.

L. 16. Vulg, δίδως. Correxit Hdf. vt iam Steph. olim vulg. πείθεις emendauerat. Non ἐχε[illegible]c. ἀργυρίῳ (vt p. 139, 27.) legendum cum Schl. [illegible], docet Hdf.

L. 18. s. Sensus: *vtinam in hoc positum sit! etenim neque ex meis neque ex amicorum facultatibus deficiam s. deero.* Steph. ita vertit (*reliqui facerem*) quasi legisset ἀπολίποιμι.

L. 23. ἦ Attice pro ἦν, quod Bas. 2. habet.

L. vlt. Vulg. μήπω, ἀγαθὲ — Correxi, Hdf. etiam suadente.

P. 139. l. 1. πρῷ ex attica ratione scripsit Hdf.

L. 7. ῥώμην non robur, sed animi fortitudinem et constantiam intelligit Hdf.

L. 15. Perperam vulg. post μισθὸν colon fuit, quod recte sustulit Hdf.

L. vlt. εἰ δὲ μὴ scil. ἐξικνῆται, et ad προςαναλ. repetendum ἕτοιμοι ἔσομ. τελεῖν.

P. 140. l. 6. Vulg. post ἀκούομεν comma, post ποιητὴν punctum. Melius cum ed. Ald. distinxit Hdf.

L. 8. Steph. marg. „Hoc εἶναι videtur abundare: alioqui fuerit ὀνομάζουσι pro λέγουσι."

L. 9. Male vulg. ἄρα. Correxit Hd.

L. 11. ὥς τίς γεν. e Bas. 2. pro vulg. ὥ. τί γ. recte restituit Hdf.

L. 15. Steph. marg. „Flor. τοῦτο ἔοικεν, *si haec res similis est superioribus, et de hac vt de illis dicendum est.*" At τοῦτο sc. τὸ πρᾶγμα ita saepe, nominatim in hac forma, omittitur. v. Hdf.

L. 19. Steph. marg. „For. ἀλλ᾽ ὅρα. alioqui hoc subaud." At tum — ὑπολαμβάνῃς sequi debebat. Post παιδοτρ. autem puncti loco interr. notam posui.

μὴ ita post ἀλλ' ἄρα affirmat interrogando (v. Hdf.), h. l. fortassis non talem existimas. —

P. 141. L. 6. τοὔνομα λέγει. Nempe quasi σοφιστὴς sit ὁ τῶν σοφῶν ἴστης.

L. 10. τῶν τί σοφῶν. Steph. marg. „*quo pertineant haec σοφά, quorum pictores sunt periti. Vel, circa quam rem versantur ea σοφά;* sic in loco proxime seq., vt ἐπιστήμων ex praeced. subaudiatur." Vbi voc. ἐπιστήμων excidisse putat Heusd., recte aduersante Hdf.

L. 11. Concinnitatis causa legi Heusd. mauult: τί ἂν εἴποιμεν; εἴποιμεν αὐτ. εἶναι, ὦ Σ., ἐπιστ. — Non assentitur Hdf. sed redundantiam inesse sermoni monet, qua facile liberemur omissis his, τί ἂν ἀποκρ. αὐτῷ, aut legendo: ποίας ἐργ. ἐπιστάτην ἂν εἴπ. αὐτ. εἶναι;

L. 23. Ex Plat. sermonis vsu dedit Hdf. ἢ δῆλον ὅτι — Certe δῆλον ὅτι esse debet.

P. 142. l. 6. Verba τὴν ψυχὴν pro glossemate habet Schl., Hdf. nunc non amplius. Et recte, quamquam ἐν ᾧ sequitur. Quae statim postleguntur, Steph. in marg. vertit: *in qua situm est vt tua omnia in felici aut infelici sint statu.*

L. 10. Artic. τῷ ante ξένῳ vulgo deerat.

L. 23. Verba φαίνεται — τις recte Hdf. et Schl. Socrati tribuunt, non vt vulg. Hippocrati, posito post τις puncto, non colo. Quae sequitur abrupta quaestio, inde est explicanda, quod primum constituendum erat, quibus animus alatur, antequam ad praegressa responderi posset.

L. 26. Structuram part. ὅπως cum Conî. aor. 1. tuetur contra Dawesium Hdf. Recte. v. Acta Sem. phil. Lips. II. p. 422. 2.

P. 143. l. 11. ὧν post ἐπιστήμων excidisse censet Hdf. vt in antecedd. additum est. Offendere tamen poterat nimis frequenter repetita syllaba ων.

L. 17. Vulg. παρά του. Mutauit Hdf. pronomen hic male inculcatum in articulum.

L. vlt. νέοι ὥστε — In tali form., vbi Wyttenb. Bibl. Crit. X, 65. positiuum comparatiui loco adhibitum et part. ἢ omissam putat, sensus potius est: nimis sumus adolescentes, quam vt possimus. ita vt enunciatio ab ὥτε incipiens, prorsus aliquid neget.

P. 144. L. 6. δόξαν — ταῦτα pro δοξάντων τούτων.

L. 17. Magis Atticum τοῖν χ. mauult Hdf.

L. 26. Vt πρόθυρον antea fuit locus ante μέσαυλον θύραν et ianitoris cellam, ita πρόστοον porticus quae per ianuam introeuntibus quadratam aream circumdabant.

H. 145. L. 4. εὐδοκίμει ex Ald. et Bas. 2. recepit Steph. atque hinc etiam ἐμάνθανεν scripsit. Vtrumque emendauit Hdf.

L. 6. Steph. οἳ ante ὄπισθεν addidit ex ingenio. Malui ante τὸ μ. πολὺ addere ὤν, quod excidere facile potuit, et legit Fic.

L. 17. Vulg. μετεισενόησα. Steph. marg. „Rectius τὸν δὲ μετ' εἰσενόησα. Ita enim Od. λ. [601.], vnde etiam Il a [v. 58. 2.], καὶ μὲν δὴ καὶ Ταντ. etc. Magis autem mihi placeret hic φαίη ἂν Ὅμηρος." Schleierm. verba ἔφη Ὅμ. spuria censuit. Neutrum verum v. Hdf.

L. 21. Vulg. Ἀκουμένου. Cum Bas. 2. rectius scripsit Hdf.

L. 24. Ex Ald. et Bas. 2. τῶν μετ. dedit Hdf. Ap. Steph. articulus exciderat, aut omissus erat, quia φύσεως absolute dicitur.

P. 146. l. 9. Steph. marg. „For. καλός. „Qua emendatione non opus est. Πρὸς τὸ σημαινόμενον dicitur.

L. 11. Aut ἦν pro παρῆν poni aut legendum esse τοῦτο δ' οὖν τὸ μ. censet Hdf. — Schl. maluit: τυγχάνει ὂν τουτὶ τὸ μειράκιον. Καὶ etc.

L. 16. Articulum ante ἀνὴρ nisi addendum, certe subintelligendum esse monet Hdf.

P. 147. l. 6. Steph. marg. „For. μάλιστα ἂν γενέσθαι. „Non necessariam esse eam partic. docet Hdf.

L. 14. Reticetur h. l. quod in Apol. S. c. 4. additur χρήματα διδόντας.

L. 26. ἧττον (pro ἥττων, vt Steph.) ex edd. vett. restituit Hdf. Idem ex Ald. reposuit formam Σηλυβριανὸς pro Σηλυμβρ. vt St. cum Bas. 2.

P. 148. l. 4. εἶναι in hac loquendi forma redundat.

L. 22. Steph. marg. „Al. καὶ γάρ καὶ ἔτη πολλά μοι ἐστίν. Sed potest retineri haec lectio, vt repetatur ἔτη ex praeced. et dicat, se iam multos annos in arte illa esse versatum: totius enim vitae esse multos [recte]. Sed ante οὐδενὸς videtur deesse καί [sed asyndeton non est inusitatum.] In proxime seq. legitur etiam ὥστε ἁπαξαπλῶς πολύ μοι ἦδ."

L. 26. Hdf. coniicit περὶ τούτου ἁπάντων ἐν. vel περὶ τούτων ἁπάντων τῶν —.

P. 149. l. 5. Ἐδ. χρῆναι. Hoc quoque asyndeton vsitatum esse docet Hdf.

L. 7. τε post αὐτοὶ deleri vult Hdf. Reddendum est: *et ipsi quoque* (scil. praeter servos).

L. 8. Steph. marg. „Forte ἀνεσκευάζομεν." Tuetur vulg. Hdf. et subintelligit τὸ συνέδριον.

L. 11. ἀναστήσαντε mauult Hdf.

L. 12. Steph. marg. „Quidam vet. cod. συνεσκευάσμεθα [imo συνεσκευαζόμεθα in Bas. 2.] pro συνεκαθεζ. atque ita de sedilibus in alium coenaculi locum translatis iocose vsurparetur verbum, quod de iis dicitur, qui collectis vasis alio commigrant: et credibile esset, dictum itidem fuisse in praeced. ἀνεσκευάζομεν, videlicet τὰ βάθρα καὶ τὰς κλίνας. Alioqui vtrobique quae hic est lectio ferri potest. [Nulla mutatione est opus].

P. 150. l. 2. μάλα in al. edd. omissum e Bas. 2. addidit Hdf. αὐτίκα μάλα ad ἐπιθυμ. pertinet.

L. 14. Vulg. οὕτω δὴ — sed ita ap. Nostrum post ὥσπερ poni οὕτω δὲ — docuit Hdf. ad Phaed. p. 72. a.

L. 26. αὖ post πάλιν vulgo omissum cum Hdf. e Bas. 2. restitui.

P. 151. l. 3. Ἆρ' pro Ἄρ' e Bas. 2. recte reposuit Hdf., cum interr. nota post λόγῳ.

L. 13. Aut. ὅπ. ἂν ἀπιστοίην aut ὅπως ἀπιστῶ scribendum monet Hdf. Nam ὅπως ἂν seq. Coniunct. est, eo vt — Non ausus sum sine codd. mutare.

L. 24. Steph. cum Ald. οἴωνται. Correxit e Bas. 2. Hdf.

P. 152. l. 12. Post ἀλλὰ subintell., vt saepe, καί.

L. 17. Vulg. παιδεύειν. Correxit Hdf. Pericles, iam Ol. 87, 4. mortuus, hic tanquam viuus memoratur.

L. 19. ἄφετοι dicebantur animantes numini cuidam consecratae.

L. 20. Vulg. τουτονί. Emendarunt Gron, Schl. et Hdf.

L. 22. Ex Dawesii praecepto διαφθαρείη legi debebat. Sed Hdf. recte monet, tot exempla adversari, vt sine codd. nihil sit mutandum. δὴ ironice positum mitigat dicti acerbitatem.

L. 25. Non mutatio nominatini (ἀπέδωκε sc. Ariphron), sed additum τούτῳ offendit Hdf. vt legi mallet ἀπέδωκεν αὐτῷ vel ἀπέδωκε τοῦτον vel ἀπέδωκεν αὐτος.

P. 153. l. 11. οὕτω ante διεξιέναι e cod. Par. et Prisc. addidit Hdf.

L. 14. ὁ εἱμαρμένος scribi iussit Hdf.

L. 22. s. Vulg. τοὺς δ' ἀσθενεστέρους — τοὺς δὲ ἄλλ. E cod. Par. edidit Hdf. quod iam Corn. coniecerat.

P. 154. l. 3. Pro vulg. εὐμαρίαν cum H. e cod. Par.

datum εὐμάρειαν, quia haec forma apud alios script. Att. legitur.

L. 6. ὑπάρχοι pro ὑπάρχῃ cum H. e cod. Par.

L. 8. „Pro θριξὶ legitur etiam τύλοις [nescio vbi]. Ficinus autem vtrumque expressit. Et post ἀναίμοις (pro quo in praeced. est ἀνέμοις) leguntur haec in vet. ταρσοὺς δ' ἐπεστερέωσεν." Steph. marg. Postrema tantum in vers. Serrani expressa sunt. ἀναίμοις iam Corn. reposuerat.

L. 15. Vulg. πάνυ τοι, quod recte correxit Hdf.

L. 16. Post εἰς τὰ ἄλογα excidisse quaedam suspicatur Heusd., a Fic. expressa: neque aduertit nihil ex tanta sibi largitione superfore, quo genus nostrum deinde donaret. At suspectam esse in talibus Fic. fidem monet Hdf.

L. 4. πρὸς δὲ καὶ — praeterquam quod Iouis maiestas eum deterreret. Διὸς φυλακαὶ sunt Κράτος et Βία.

L. 11. ᾗπερ ne in ἧπερ mutetur, cauet Hdf.

L. 14. καὶ ante ἐπιχείρει et ante οἰκήσεις L. 16. deest cod. Par., probante Hdf.

L. 18. καταρχὰς pro κατ' ἀρχὰς) ex Ald. et Bas. 2. reposuit Hdf.

P. 156. l. 3. s. Vulg. Ἑρμῆς, διὰ τίνα τρ. Emendarunt Heusd. et Hdf. probante Schl. Hesiodea haec sunt, quae etiam Maxim. Tyr. Diss. XX. in respexit. In toto autem loco Nostrum imitari Protagorae orationem obseruat Hdf.

L. 15. Non opus est vt scribatur ὁ λόγος, quum in hac form. etiam omitti soleat articulus.

L. 24. Verba ὡς τῷ ὄντι etc. pendent ab ἀπατᾶσθαι, quod est, per fraudem persuaderi.

P. 157. l. 6. Male Corn. coniecit: ὅτι εἰκῇ οἱ σωφρ. ἔχ. z. et sensum peruertit. ἐκεῖ est, in aliis artibus, ἐνταῦθα in iustitia et reliqua politica virtute.

L. 9. ὂν post ἀναγκαῖον non inserendum esse docet Hdf.

L. 18. ἦ φύσει ex Fic. vers. scribi mauult Hdf.

P. 158. l. 4. Male olim post δηλονότι comma est positum.

L. 10. Non ἠδίκησαν scribendum. Saepe ita Plurali subiicitur Singularis, quando singuli cogitandi sunt.

L. 19. τιμωρεῖσθαι ad poenam legibus debitam, κολάζεσθαι (quod et ipsum actiue dicitur) ad castigationem peccantium refert Hdf.

L. vlt. ἦ ἀπορία mauult Hdf.

P. 159. l. 8. μέλλει πόλις est emendatio Corn. et lectio Bas. 2. ac seqq. pro μέλει πολίτης (Ald. — Bas. 2. tamen μέλλῃ).

L. 23. εἰ post ἄνδρες deleri iubet Heusd. Certe post πεφυκ. poni debuerat. Non tamen expungere audet Hdf.

L. 24. Schleierm. coniecit: ὡς θαυμάσιοί σοι γιγν. vt melior nexus sit cum seqq. Hdf. in γίγνονται putat vitium inesse.

P. 160. l. 1. ᾧ pro vulg. ὧν recte reposuit Hdf., e legitima structura. Perperam post ἐπίστωνται vulg. interr. nota. Haec vsque ad finem interrogatiue accipi vult St. in marg.

L. 7. ὦ ante Σώκρ. addidi. Mox Steph. in marg. „Lego, ὅτι ἐκ παίδων. At syndeton tuetur Hdf.

L. 9. Vulg. post νουθετοῦσιν comma, post λεγόμενα colon. Emendauit e Fic. et Bas. 2. interpunctionem Hdf.

L. 12. παρ' ἕκαστον — est, eo tempore quo quidque committitur aut dicitur.

L. 17. πείθηται. Elliptica oratio. Subint. εὖ ἔχει.

P. 161. l. 2. Post ἕτερα τοιαῦτα debebat proprie dici πράττουσιν, sed eo praetermisso statim scripsit σωφρ. τ. ἑ.

L. 17. Hdf. coniicit: ποιοῦσι μάλιστα οἱ μάλιστα

δύν., praeeunte Fic. (a quo tamen explicandi causa *maxime* additum puto) ποιοῦσι est, *facere solent.*

L. 17. διδασκάλων pro διδασκαλίαν, vt Steph., e vett. edd. reuocauit Hdf. πρωϊαίτ. cum ἡλικ. iungendum.

L. 23. καθάπερ παράδειγμα legi mauult Hdf. Imo in appositione accipienda sunt verba κατὰ παρ.

L. 26. γραμμαὶ sunt lineae, non litterae; et γραμμάτιον de quouis minori scripto dicitur, vnde non γραμματεῖον legendum esse monet Hdf.

L. vlt. Vulg. ὡς. Steph. in marg. „Rectius scriberetur ὥς, quum sit pro οὕτως. Recepit Hdf. Cornar. coniecit: οὕτω καὶ —

P. 162. l. 5. εὐθῦναι. Ita, non vt Steph. εὐθύναι, cum edd. vett. dedit Hdf. neque εὐθύνῃ cum Corn. legendum esse docuit.

L. 10. Steph. marg. „Hoc πολλοὶ additum ex vet. lib. [ed. Bas. 2.]"

L. 14. Steph. marg. „Sequitur hic verbum ἰδιωτεύειν eam nominis ἰδιώτης significationem, qua ponitur pro imperito, genitiuo iunctum, qui interdum etiam subaudiri videtur, vt paulo post." Contra censet Hdf. opponi formulae δημιουργὸν εἶναι, vt sit, in ceteris rebus alios δημιουργούς, alios ἰδιώτας esse, in iustitia nemini licere ἰδιώτῃ esse. Redit, opinor, eodem. Sequentia Steph. in marg. ita vertit: An autem ita sit vt dico — tecum reputa etc. Perperam.

L. 19. Alias ἐπιπλήττειν ap. prosarios scriptt. Datiuo iungitur. Nihil tamen mutandum.

P. 163. l. 4. Ad ἀκλεὴς e sensu loci subintell. ἐγένετο, ἀπέβη.

L. 10. Nec hic δίκαιον ἂν αὐτ. — nec l. 2. εἴη pro ἐστὶ scrib. esse, recte monet Hdf.

L. 13. διὰ παντὸς dedit Hdf.

L. 15. πέρυσι superiore anno, scil. Olymp. 89, 4.

L. 17. Verba ὥσπερ οἱ etc. non cum praecedd., sed

seqq. nectenda esse recte monet Hdf. cui chorus in Pherecratis fabula videtur constitisse hominum osoribus, qui quum ad feros homines abiissent, mox, poenitentia ducti, ad hominum societatem redierunt. Eurybatae et Phrynondae nomina, ob insignem grauitatem in proverbium abierant. v. quos Schl. laudat. Meliora docuit Heinrich. in Progr. ad h. l.

L. 23. εἶθ' nec interrogatiue poni, nec significare *deinde*, monens Hdf. mauult legi οὐδὲ σοι φαίνεται εἶναι· ὥςπερ — At simpliciter nectendae orationi inseruit. Cf. Sympos. p. 200, 5. Ex alio genere sunt quae Greg. Cor. p. 145. (cum intpp.) notanit.

L. 25. Steph. marg. „Pronomen ἡμῖν ante διδαξ. sonabit: *in gratiam nostram*, vel, *rogatu nostro*, nisi forte ante διδάσκαλος sit ponendum." Redundat ex familiaris sermonis usu.

L. 26. Exspectabat Hdf. ἦν ἤδη — vt opponeretur ἔτι.

P. 164. l. 4. διαφέρει — προβιβάσαι *antecellat in provehendo ad virtutem*. Hdf.

L. 9. ὥς γε pro ὥστε legisse videntur Fic. et Corn.

L. 12. ἀποδέδωκεν non in ἀπέδωκεν mutandum, esti κατέθηκε. Nam h. l. dicitur eum jam numeravisse mercedem.

L. 14. Vulg. φησι, soloece. Steph. in marg. For. ἂν φῇ ἄξια. Recipi Hdf. maluit φῇ οἱ ἄξια.

L. 18. Ol. πατρῴων. πατέρων reponendum vidit Corn. et habet Bas. 2.

L. 26. κεκηλημένος ex Corn. coniectura et Fic. vers. recepit Steph. Olim κεκλημένος. Hoc κεκηλ. Heind. cum verbis ἐπὶ π. χρ. iungit, Hdf. verba ἐπὶ π. χρ. ad ἔβλεπον trahit. Post ἔβλ. male olim comma, quod post ἐρoῦντά τι ponendum.

P. 165. l. 7. Steph. marg. „Rectius δῆλον ὅτι."

L. 12. Vsitatius, quibus eloquentiae facultas est, ἱκανοὶ s. δεινοὶ λέγειν dicuntur.

L. 15. τὰ ῥηθέντα sunt, ab oratoribus illis dicta.

L. 17. Perperam vulgo post ἐπιλάβηταί τις punctum positum.

L. 18. δόλιχον scribi voluit Steph., quod Substantiuum requiratur. δολιχὸν τοῦ λόγου pro δολιχὸς ὁ λόγος dictum.

L. 20. αὐτὸ δηλοῖ, quod vsitatius est, maluit Steph. Sed alterum quoque occurrere docet Hdf.

L. 24. Non πάντ' ἂν ἔχων scribendum, sed ante ἔχειν intelligi ὥστε docuit Hdf.

L. 26. Olim correxit Hdf. εἴπερ α. τ. ἀνθρώπων, πυνθοίμην ἂν καὶ σοί. Nunc sanam esse vulg. scripturam, exemplis docuit.

P. 166. l. 13. Steph. marg. „Videri potest abundare vox ista μόρια in hoc posteriori loco. „Non abundat.

L. 15. ἀλλήλων τε καὶ — mauult Hdf.

L. 20. Steph. marg. „For. οἱ μὲν ἄλλον, οἱ δὲ ἄλλον." At legitima est structura verbi μεταλαμβάνειν et similium cum Accus. Hdf.

L. 23. Steph. marg. γρωί· γὰρ οὖν καὶ — scil. in Bas. 2.

L. 24. ἀνδρία ex edd. vett. reuocauit Hdf. atque ita etiam in seqq.

P. 167. l. 6. Vulg. δηλαδὴ correxit Hdf. — Steph. in marg. „Videtur δηλαδὴ pro δῆλα δὴ perperam scribi, vt initio huius dialogi, et δηλονότι variis locis pro δῆλον ὅτι."

L. 11. Steph. marg. „Vel Οὐκ, ἔφη. At οὐκ ἔφη signif. Negauit. Sic et alibi."

P. 168. l. 1. Steph. cum Ald. ἔφη, quod recte ex Bas. 2. correxit Hdf.

L. 6. οὐκ vel cum ἆρ' (annon) vel cum ὀρθῶς (non recte) iungi posse in marg. monet Steph. addens: „Nam altera lectio εἰ μὴ οὐκ pro ἆρ' οὐκ mihi non placet."

L. 19. Resolvendum ita: οὐκ ἄρα ἐστὶν ὅσ. πρᾶγμα (τοιοῦτον) οἷον δικ. εἶν.

L. 21. Ap. Steph., posito post μὴ δίκαιον puncto, δίκαιον ἄρα τόδε, ἀνόσιον (contra loci consilium) ita interpretans: iustum igitur hoc est non sanctum s. sanctitatis expers. Hdf. ex edd. vett. reuocauit, ἀλλὰ δίκαιον ἄρα τόδε ἀνόσιον; quod quum vitiosum esset, maluit, ἀλλ' ἄδικον ἄρα (vt τὸ μὲν subintelligatur), τὸ δὲ ἀνόσιον. Steph. in marg. „Fic. ita interpr. quasi scriptum esset ἄδικον ἄρα τὸ μέν, τὸ δὲ ἀνόσιον." Schl. mauult: ἄδικον ἄρα τόδε, τόδε δὲ ἀνόσιον. Quod dedi, nexus postulare, et propius a vulgatis abesse visum est.

P. 169. l. 8. τὸ, εἰ β. et εἴ σοι δοκεῖ intell. propositio, in qua istae formulae ponuntur.

L. 11. Pro ἐλέγχεσθαι Corn. maluit λέγεσθαι et inter εἴ et ἀφέλοι inseri βούλει. Neutro opus, etsi alterum probabat Corn. Nam βούλει intelligi potest.

L. 16. Vulg. ὃ μὴ προςέοικε. Steph. marg. „Scribendo ἔστιν ὅ, τι προςέοικε, vel, ἔστιν ᾗ πρ. (nam ἔστιν ὃ μὴ qui diceretur?) belle cohaerebit part. γὰρ cum praeced." Quod cum Hdf. dedi, coniecerat Schl.

L. 24. Vulg. σμ. ἔχῃ τὸ ὅμοιον. E coniect. Schl. et vers. Ficini locum integrum reddidit Hdf.

L. 26. Perperam Steph. Ἢ γὰρ — Ex vett. edd. emendauit Hdf.

P. 170. l. 3. Vulg. ἀφρ. τί καλεῖς (ἔφην) τούτῳ τ. πρ. οὐ π. τ. Steph. in marg. „For. τί καλεῖς; (ἔφην) τ. π. πρ. οὐ π. vt sit οὐ pro nonne [Recepi cum Schl. et Hdf. nisi quod τι scripsi.] Alioqui videri posset legendum: τί καλεῖς; (ἔφην) τοῦτο τὸ πρ. οὐ π. τ. [quae est coniectura Corn.]" Hdf. tamen post ἔφην excidisse putat: Ναί, ἔφη, vel, ἔγωγε, ἔφη.

L. 7. Legendum monet Hdf. ἢ τοὐναντίον πράττειν. Nam sane ita σωφρονεῖν recte sequi potest, quum

alias sequi debuisset οὕτω πράττοντες. Schl. vulgatum tuitus ante σωφρονεῖν excidisse τότε putat.

P. 171. l. 5. Tacite πράττηται pro ol. vulg. πράττεται reposuit Steph.

L. 12. Vulg. Ἐν. ἄρα — Steph. marg. „An ἄρα ἐστίν, et sine interr. ?“ At interrogatione opus, cuius notas et antea posui, vbi vulgo puncta.

L. 17. Subintelligendum ante τὸ ἓν — esse τὸν, monet Hdf.

L. 25. πλείοσι dedit Hdf. Mauult idem πλείω, vt antea, quia deinde plura opponuntur.

L. 27. Ad ἦ γὰρ subint. Hdf. οὕτως ἔχει vel οὕτω σοὶ δοκεῖ — Idem mox post ὡμολόγησε sustulit comma, quod καὶ h. l. non copulet. Recte. At ita accipiendum: concessit, et quidem admodum invitus.

P. 172. l. 1. σωφροσύνην non vbique temperantiam esse cum Fic. reddendam, et σωφρονεῖν esse i. q. εὖ φρονεῖν monet St. in marg., et vocabulum idem in eadem disputatione non semper eodem modo dici.

L. 7. οἱ πολλοὶ mauult Hdf.

L. 8. Dubitat Hdf. an ποιήσωμαι scribendum sit.

L. 10. τὸν ante τῶν π. cum Hdf. addidi. Nam in ed. St. exciderat.

L. 14. Ante καὶ τὸν ἀποκρινόμ. excidisse σὲ suspicatur Hdf. Scilicet, quia ἐμὲ opponitur, non cum Hdf. vniuerse accipi potest.

L. 20. s. Vulg. βούλεσθαι. Steph. marg. For. βουλεύεσθαι, quod, a Fic. expressum, sensu postulante, recepit Hdf. qui idem monet ὅτι non in ὅ, τι esse mutandum.

L. vlt. Male Corn. παρατεταράχθαι legi voluit. Vulgatum proprie de militibus in acie collocatis vsurpatum, h. l. de eo, qui ad certamen compositus est. v. Hdf.

P. 173. l. 6. s. Haec sana (inprimis ob μὲν post ἀνθρ.) non putarunt Corn. et Schl., ille post μυρία

interpungens deinde scribit: τὰ δέ γε ὠφέλιμα τὰ μὲν ἀνθρώποις, τὰ δὲ ἵπποις, τὰ δὲ βουσὶ μ., hic corrigit: καὶ ἄλλα μυρία τά γε ὠφέλιμα ἀνθρώποις μὲν οὐδ' ὁτιοῦν, ἵπποις δέ. Vulgatum tuetur recte Hdf. Paululum mutata solum est structura.

L. 8. οὐδέτερα sunt nec inutilia nec vtilia, ad ἵπποις supplendum ὠφέλιμα, vt recte in marg. monuit Steph. ἀνωφελῆ h. l. *noxia*, i. q. πονηρὰ paulo post.

L. 13. Hdf. mauult εἰ δ' ἐθέλεις, sine idonea causa.

P. 174. l. 10. ἀποκρίνωμαι recte dedit St. quum olim ἀποκρίνομαι fuerit.

L. 19. πρός με ex edd. vett. retinuit neque in πρ. ἐμὲ mutandum docuit Hdf.

L. 27. Post ἡγησάμ. addendum esse οὖν ex Plat. vsu censet Hdf.

P. 175. l. 7. Steph. marg. „For. πρὸς τὰ μακρά. Alioqui sit subaud. aliquis Infinitiuus." Neutrum verum. v. Hdf.

L. 9. Steph. marg.: „γραφ. ἐχρῆν τὸ δὴ κατά σε ἡμῖν συγχ. Tum in vett. edd. legebatur: τὸν ἀμφότερον δυνάμενα. Correxit Steph. Corn. maluit: τ. ἀμφότερον δυνάμενον.

L. 17. Ap. St. τοῦ ante τρίβ. deest. Steph. in marg.: In vulg. [Ald.] ἀντελάβετο τὸ τρίβ. sed scribendum ἀντελάβετό τε τρίβ. vel ἀντ. τοῦ. τρ. [quod e Bas. 2. recepit Hdf.]

L. 24. Heusd. suspicatur, e Fic. versione coniici posse, eum legisse ἥγαμαι. At vulgatum et ipse tuetur et Hdf. qui absonam formam ἥγαμαι esse, pro qua ἥγασμαι s. potius ἠγάμην aut ἠγάσθην esse debuerit.

L. 26. Crison hic Himeraeus cursu vicit Olympiae Ol. 83. 84. 85. non confundendus cum eo Crisone Himeraeo, quocum Alexander contendisse cursu legitur. διαθεῖν est *cursu certare*.

P. 176. l. 10. χωρὶς est, separatum, diuersum.

L. 12. Post ἔφη inseri ὁ Καλλίας voluit Corn. Sed per se patet, ad alium referri non posse.

L. 22. ἐξαρκεῖ pro ἐξαρκέσει accipit Hdf.

L. 26. ἐκκρούειν τοὺς λόγους dicitur, tropo a pugilatu ducto, qui argumenta eludit. v. Hdf.

P. 177. l. 1. Steph. marg. „Aut aliquot verba deesse, aut haec οὐχ ὅτι pro aliis posita esse videntur. Nam etiamsi scribatur ὅ, τι παίζει (i. e. quod ludit, s. quod iocatur) non procedit orationis structura.“ Imo οὐχ ὅτι est *licet, quamuis*. v. Heusd. et Hdf.

L. 6. τε ante καὶ Ἱππ. non addendum esse, etsi fere ita dicitur, exemplis docet Hdf.

L. 13. s. Prodicus vocabula eorumque significatus sedulo distinxisse dicitur, vnde et h. l. κοινοὺς et ἴσους subtilius discreuisse fingitur.

L. 24. Scribendum esse ἀλλ' οὐκ ἐπαινεῖν. aut potius εὐδοκιμοῖντε, οὐκ ἐπαινοῖσθε censet Hdf. Et Ficin. quidem καὶ omisit.

P. 178. l. 7. ἡμᾶς etiam h. l. vt paullo post, legi iubet Hdf. quum causa non sit, cur se Hippias excluserit. Nonne autem oratio ita saepe variatur? Hippias prae caeteris Sophistis contemsit leges, iisque opposuit naturam. In verbis νόμος τύραννος etc. respicitur ad Pindaricum T. III. p. 76. ss. Heyn. Et infra l. 20. est ὑμᾶς.

L. 27. Steph. marg. „For. καὶ οὐρίῳ ἐφέντα. Inveniuntur tamen alibi etiam duo participia non interiecta copula.“ Id exemplis docuit Hdf. Ad ἐφέντα subint. ἑαυτόν. Formulae omnes nauticae sunt, et πάντα κάλων ἐξιέναι est trop. omnibus modis aliquid tentare, sed ἀποκρύπτειν γῆν (pr. terram e conspectu amittere) quaestionem propositam fere ex oculis amittere.

L. vlt. μέσον τι Steph. in marg. legi voluit, improbante Hdf. qui nec ἀμφοτέρου reponendum censuit.

P. 179. l. 1. Steph. marg. „For. οὕτως οὖν ποιή-

σετε καὶ πείσεσθέ μοι —" Hdf. monet ex Fic. versione erui posse: οὕτως οὖν ποιεῖτε καὶ ὅπως ποιήσετε, πείθεσθέ μοι — vulgatum tamen tuetur. Equidem malim: ὡς οὖν ποιήσατε, καὶ πείθεσθέ μοι ῥ. — ἑλέσθαι — et ὡς certe reposui.

L. 5. Non traiectum τε, sed in γε mutandum censet Hdf.

L. 11. αἱρεθήσεται. Steph. marg. „In praeced. ed. [Ald. et Bass.] male εἰρήσεται." Reuocauit hoc Hdf., quum incerta sit Stephani coniectura et dicatur εἰπεῖν βραβευτὴν renunciare praesidem certaminis. Num vero etiam ἐρεῖν?

L. 12. Ante Steph. lectum est αἱρήσεσθαι, quod ferri non posse monet Hdf., qui sequens asyndeton tuetur, et ὥςτε sic post ἀδύν. positum, vt omitti potuerit, aliis exemplis confirmat.

L. 17. Vulgo post διαφέρει colon. Interpunxi cum Hdf.

P. 180. l. 11. Vulg. τῳ ἐρώτημα. Steph. marg. „For. ἔσται τὸ ἐρ." Correxerat iam Corn., cui cum Hdf. obsequutus sum.

L. 13. Vulgo post ἀρετῆς colon, post ποίησιν comma. Recte mutauit Hdf. De Simonidis carmine ad Scopam, Creontis filium, v. Theocr. Id. XVI, 36. et Heyn. Opusc. Acad. I, 159. sqq.

L. 23. Legi Heusd. vult: πάνυ, ἔφην ἐγώ, ἔμοιγε, καὶ καλῶς καὶ ὀρθῶς. Contra amicus Heindorfii antea post πεποιῆσθαι deleri maluit καὶ ὀρθῶς. Sed ἔγωγε suspectum locum reddit, nisi antea fuerit: καλῶς δοκεῖς π.

L. vlt. νέμεται est, iudicatur. De Pittaci dicto, χαλεπὰ τὰ καλά, v. Zenob. Prov. VI, 38.

P. 181. l. 9. Perperam in Ald. et Steph. dorica forma ἀλαθέως, quae ap. Simonidem non est. Correxit e Bas. 2. Hdf.

L. 21. Etiam h. l. ἐγγίγνηται legi voluit Hdf., v.

alibi χρόνος ἐγγίνεσθαι dicitur. Sed h. l. est: vt ex hac conuersione ad Prodicum tempus mihi existeret. Et Herod. 2, 175. πολλοῦ ἐκγεγονότος χρόνου, quod mutare edd. non ausi sunt.

L. vlt. Homeri locus est Il. φ, 308. Ex verbis ibi seqq. ductum apud Nostrum ἐκπέρσῃ.

P. 182. l. 6. Post ἐροῦσιν comma posuit Hdf., vt ἐκτῆσθαι cum ῥηϊδίην iungatur, non cum χαλεπὴν quocum iungi κτᾶσθαι tantum poterat. Formam Ion. ἐκτῆσθαι idem illustrat. Locus Hesiod. est Opp. et D. 287. ss.

P. 183. l. 14. Steph. sic distinxit: οὐχ ὥσπερ ἐγὼ, ἔμπειρος, διὰ — Scilicet voluit ita intelligi: οὐκ ἐμ. ὥσπερ ἐγώ· ἔμπ. εἰμι διὰ τὸ — sed non opus est illa distinctione.

L. 17. His ἀλλ' ὥσπερ — respondet apodosis l. 26. ἴσως οὖν — quod lineolis positis cum Hdf. indicaui.

L. 23. Posui post ἑκάστοτε comma, nam sequentes Genitiuos absolutos esse puto, non pendere ab omissa praep. περί, neque in exclamatione poni.

P. 184. l. 18. δοκεῖν e Bas. 2. recepit Steph., quum edd. vett. δοκεῖ, quod tamen non praeferendum videtur.

L. 22. Et hic et l. 24. articulum τὸ ante γέρας vt § 84. addidi, Hdf. tantum posteriore loco idem fecit. Male hic in Steph. post γέρας colon, post ἔμμεναι punctum est. Correxit Hdf.

L. 26. Cei probissimis fuerunt moribus et seueris institutis vsi.

P. 185. l. 1. Steph. marg. „For. ἔχω περὶ ὃ σὺ λ. Sed ne sic quidem mendo carere videtur hic locus." Hdf. mutauit interpunctionem: λέγεις τοῦτο, περὶ ἐ. hoc sensu: quomodo habeam facultatem iudicandi quid recte vel secus in carminibus dictum sit; vt ὃ — λέγεις ponatur vti τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο — Sed non puto ita dici ἔχω περὶ ἐπῶν potuisse. τοῦτο περὶ

ἐπῶν, hoc de carminibus, est illa facultas iudicandi carmina.

L. 7. Socrates imitando Sophistam (cf. §. 20.) illudit.

L. 11. Steph. marg. γρ. περίεισι· καὶ δὴ καὶ τούτους περίεισιν, ὥσπερ etc. In not. Steph. articulum τοὺς ante σοφ. deleri voluit, male, v. Heusd. et Hdf. sine explicationis causa additum l oc videatur siue positum pro οἱ σοφισταί.

L. 13. ἀνδρίᾳ cum Ald. et Bas. 2. edidit Hdf.

L. 14. Vulg. γνωσθ. ὅπερ εἰσι, κ. τ. Heusd. emendationem vnice veram recepi.

L. 17. ἱμάντες sunt caestus et ἀναβολαὶ amicula. Cf. Hdf.

L. 22. ἄχθωνται recte Steph. dedit pro ἄχθονται edd. vett.

P. 186. l. 4. Steph. marg. „For. ἔθελοι." Sine causa. v. Hdf.

L. 7. τύχη necessarium putat Hdf. Ad ἐνέβαλε intell. ἐκεῖνος, ὁ Λακεδ.

L. 10. Articulum ὁ ante Λακεδ. addidi, quia in antecedd. erat. v. Hdf. Myson etiam Maliensis a nonnullis dicitur.

P. 187. l. 6. εὐδοκιμήσει ἐν τ. τ. ἀ. cum Hdf. legi malim, inprimis quum Optat. h. l. ἂν postulare videatur.

L. 9. ἐπισκ. δὲ legi iubet Hdf. At δὴ defendi potest. — Initium carminis erat: Ἄνδρ' ἀγαθὸν μὲν ἀλαθ. —

L. 16. καὶ ante λέγοντος addi voluit Cornar., quo non opus est.

L. 19. Vulgo post ἀληθῶς nulla interpunctio, post ἀγαθὸν punctum. Hdf. post ἀληθῶς colon, post ἀγαθὸν comma posuit. Ad ἀληθῶς subint. χαλεπόν ἐστιν.

L. 22. Vulg. φαίην ἄν. Steph. marg. „γρα. φανείη ἂν κ." Nempe in Bas. 2. quod, expressum etiam

a Fic. cum Hdf. recepi. Nam φαίην modestiae Socratis in disserendo non conuenit.

L. 28. Steph. marg. For. τὶν μὲν εἰπόντα — Ita et Corn. At ὁ μὲν saepe ante ὁ δὲ omittitur.

P. 188. l. 3. Recte τὸ ante πρὸς λόγον deleri aut in τοι mutari voluit Hdf. Nam πρὸς λόγον absolute dicitur.

L. 13. Vulg. ὥςαυεί. Steph. marg. „Malim ὡς ἂν εἰ" quod cum Hdf. dedi, nam iuncta haec aduerbium, non coniunctionem reddunt. Sequentia vsque ad καθέλῃ l. 20. cum initio carminis numeris suis adstringere conati variis modis sunt Heyn. Opusc. I. p. 160. et 164. et Hdf. h. l.

P. 189. l. 5. s. Steph. marg. „Scribendum οὐκ ἐγχωρεῖ γενέσθαι κακῷ, aut dicendum subaudiri." Hoc posterius verum. Caeterum praecedens versus est incerti Gnomici.

L. 12. εἰ κακῶς scil. ἔπραξε. Etiam haec Simonidea censet Hdf. (inprimis ob p. 190, 2.) cum Schleierm. qui cum Spalding. pro δ' εἰ scribi δὲ mauult. Contra l. 16. Hdf. reponi vult ex h. l. κακὸς δ' εἰ κ., vbi Cornar. sequutus Ficinum plura inseri et scribi maluit: θεραπεύει γὰρ ὁ ἀγαθὸς ἰατρὸς καλῶς, κακὸς δὲ κακῶς. Sed abrupta oratio convenientior sermonis vigori recte censetur. Repetendum ex antecedd. θεραπείας θεραπεύων. Sed fortassis haec verba κακὸς δὲ κ. non genuina sunt.

P. 190. l. 6. s. ἐπικλεῖστον — φιλῶσι. Haec quoque Simonidis verba esse videntur, numeris tamen suis soluta, et a Platone aucta.

L. 10. ἐς (pro εἰς Steph.) reposuit e Bas. 2. Hdf. quo monente structura est: τοὔν. οὔπ. ἐγ. διζ. τὸ μὴ γεν. δυν. πανάμ. ἄνθρ., εὐρυέδ. — χθον., ἐς κενὰν — βαλέω. Heyn., qui haec quoque numeris adstrinxit, dedit πανάμωμον ἀνθρώπων, iungens ea cum μοῖρα αἰῶνος, conficit vero etiam πανάμωμον καιόμενος ἄν-

θρωπον. Nec haec nec post ἀπρακτον additam partic. τ' probat Hdf.

L. 11. Steph. marg. For. εὐρυεδοῦς. (vt Heyn.) Sed varie scribitur, v. Hdf.

L. 12. ἔπειθ' omisit Heyn. tanquam a Plat. additum, non recte.

L. 14. Vulg. ἐπαινοῖμι. Steph. marg. „For. ἐπαίνημι (quum sequatur φιλέω) vt dicitur αἴνημι." Illam aeol. formam cum Heyn. et Hdf. recepi.

L. 15. Comma post ἑκὼν vulgo positum recte sustulit Hdf. Ad seqq. trahit Heyn. sed haec et sequentia separare male videtur. cf. Schl. Dictum Simon. ἀνάγκῃ οὐδὲ θεοὶ μάχονται in prouerbium abiit. v. Hdf.

L. 18. ὅςτις ἂν legi vult Heusd. Nec ita nec τοῦτον legendum esse docet Hdf. de placito hoc οὐδεὶς ἑκὼν κακὸς cf. Heusd.

L. vlt αὑτὸν Steph. recte pro αὐτὸν dedit.

P. 191. l. 1. Vulg. post ἐπαινέτην additum φιλεῖν καὶ ἐπαινεῖν. Cum Hdf. delevi, quum manifestum glossema verborum φίλον γίγνεσθαι καὶ ἐπαινέτην contineant.

L. 9. Vulg. ἀνάγκαις. Emendarunt Heusd. Schl. et Hdf.

L. 12. Vulg. διαδικηθέντες. Steph. marg. „Scribo ἀδικηθέντας [vt ergo seqq. adnectatur]; puto enim esse syllabam δι ex fine proxime praeced. vocis πατρίδι repetitam. Affertur tamen hinc a Bud. hoc compositum." ἀδικηθέντες cum Hdf. scripsi, quia composito hic nulla vis est.

L. 16. Post ἐπαινέσαι subint. δεῖν. Ad rationem quae inter Simonidem atque Scopam et Hieronem intercessit, respicit.

L. 19. Haec Platonica sunt, sed quae dein sequuntur Simonidea, certe inde ab ἔμοιγ' ἐξαρκεῖ —

L. 21. Post ἀπάλαμνος (h. e. iners) plene interpunxit Hdf. Seqq. struantur sic: εἰδὼς δίκαν ὀν. ὑγ. ἀν. π.

Cornarius voluit: πόλιν ἄδικον, Hermann, probante Hdf., εἰδώς τ' ὀνησίπολιν δίκαν ὑγ. ἀν.

L. 22. Vulg. οὐ μὴν — Correxerunt Schl. et Hdf. In omni loco Simonideo quaedam transponit Schleierm. p. 403. consentiente Hdf. Hermannus autem ap. Hdf. p. 598. s. ad strophas reuocauit. Verba scilicet τοὔνεκ' οὔποθ' ἐγὼ — θεοὶ μάχονται postremam stropham efficiunt.

L. 23. Vulg. γενέθλα, vnde Steph. ἄπειρος ἁ γενέθλα legi voluit. Accentum tantum mutauit Hdf. Sequentia etiam Simonidea sunt.

P. 192. l. 6. et 7. Etiam hic vulg. ἐπαινοῖμι, quod in marg. correxit Steph. Pro ὡς malim ὥς.

L. 8. Verba ἐνταῦθα — λέγοντα parentheseos notis inclusi, quum ὅςτις etc. ad superiora referantur.

L. 9. Vulg. post ἄκων δ' ἐστὶν colon, sine idoneo sensu. Iunxerunt cum seqq. Schl. et Hdf. (sunt, quos inuitus laudo).

L. 13. Post λέγειν colon posuit Hdf. cf. eum ad Theaet. init.

L. 24. Steph. marg. „γρ. ἐρωτῶν τὸν Σωκράτη" (ex interpretamento.)

P. 193. l. 7. τιμίας ποιεῖν non est, magni facere, sed, caras reddere, efficere vt maior iis solvatur merces. Respici hic ad Xenoph. Symposium et manifesta apparere vestigia simultatis inter Platonem et Xenoph., condentit Heusd., recte negauit Hdf. et omnino istam opinionem singulari libello impugnauit *Boekhius*.

L. 11. Hdf. dedit: οὔτ' ὀρχηστρ.

L. 21. s. Hdf. coniicit: οἱ μὲν ταῦτά φασι τ.π. νοῦν, οἱ δ' ἕτερα, περὶ πρ. διαλεγόμενοι ὃ ἀδυν. ἐξ. Cui coniectura Ficini versio fauet, et Schl.

P. 194. l. 2. παρέχειν scil. ἐμαυτόν. παρασχε est *permitte*.

L. 18. Vulg. αὐτόν. Steph. marg. „γρ. ἐκέλευεν ἐμὲ ἐρωτᾶν, ὡς αὐτὸς ἀποκρινούμενος."

L. 22. Hom Iliad. lib. X, 224. ad quem locum saepe respicitur.

L. 23. Aut οὕτως pro πως scribi, aut inseri vult Hdf., nisi σύνδυο exciderit.

L. 27. ἐντύχῃ pro vulg. ἐντύχοι cum Hdf. dedi.

P. 195. l. 3. Ad τίνα γ. ὤ. ἢ σὲ Steph. in marg. supplendum e praecedd. monet: ἡγοίμην βέλτιστ᾽ ἂν ἐπισκέψασθαι.

L. 14. Vulg. ὅπως οὐ καὶ νῦν δή. ἐγὼ — Steph. marg. „Post δὴ deleo interpunctionem, vt οὐκ ἔσθ᾽ ὅπ. οὐ iungatur sequentibus, hoc modo: fieri certe nullo modo potest, quin cupiam etc. Emendarunt interpunct. Heusd. et Hdf.

L. 17. Ante ξυνδιασκ. inseri σοι voluit Heusd., non necessarium esse monet Hdf.

L. 18. Dedi hic et paullo post ἀνδρία (pro ἀνδρεία) ex edd. vett.

P. 196. l. 4. Vulg. ὑπὸ λόγον. Steph. marg.: „Malo ὑπόλογον, vt sit pro ἐν οὐδενὶ ὑπολόγῳ τίθεμαι, vt loquitur Demosth. Nisi autem et pro οὐδὲν scribendum sit οὐδένα, dicendum erit ὑπόλογον pro adiectiuo aut substantiuo neutro esse positum.“ Add. Hdf. qui recepit, et explicat οὐδὲν ὑπολογίζομαι, *nihil curo s. pensi habeo*. cf. Harpocr. v. Ὑπόλογον.

L. 14. ἔχε δή sc. σεαυτόν, *subsiste*. Mox ἴτης in bonam partem dicitur.

P. 197. l. 13. οἱ σοφώτατοι. Subintell. e seqq. ὄντες. Nam aliter hic dicitur, quam l. 7. θαῤῥαλέοι οὗτοι (vbi est, ii, quos confidentes dicimus.)

L. 21. Negationem οὐ non delendam esse, (quia supra Protagoras hoc concesserat) sed ita e graeci sermonis vsu poni docuit Hdf.

P. 198. l. 11. Non γε in τε mutandum esse ostendit Hdf.

L. 23. Vulg. δεινῇ. Emendauit Hdf. Malim etiam οὗτος legi.

L. vlt. Post οἷον λέγεις Hdf. posuit colon. Est mirantis formula. In ed. Bas. 2. Ἐγὼ γὰρ λέγω καθὸ ἡδέα — (pro ἔγωγε etc. monente etiam Steph. in marg.) quod Fic. expressit., recte repudiauit Hdf. Hic scribi deinde maluit: καθ' ὅ ἡδέα τὰ ἡδέα ἐστίν, ἄρα —

P. 199. l. 3. Vulgo sic interpunctum: ὡςαύτως; Οὕτως. Οὐ καθ. Emendarunt Schl. et Hdf. Praeterea οὕτως deleri voluit Heusd. quod tamen ap. Xenoph. et alios ita cum ὡσαύτως iungitur.

L. 11. Vulg. inter ἐστι et καὶ τρίτον nulla interpunctio, quam sensu iubente posuerunt Schl. et Hdf. Subintell. τῶν ἡδέων ἀγαθὰ καὶ τῶν ἀνιαρῶν κακὰ —

P. 200. l. 3. τοιοῦτόν (pro vulg. τοσοῦτό) et h. l. ex edd. vett. dedit Hdf. Antea οὕτως ἔχεις (*ita te habes*) est, *ita sentis* —

L. 9. Vulg. ὥςπερ τοιούτου — At dici tum debnerat: ὡς τοιούτου — Cum Hdf. recepi Boekhii emendationem, cuius sensus: οὐδὲ περὶ αὐτοῦ ὡς ὄντος τοιούτου διανοοῦνται.

L. 13. Post φόβον perperam olim punctum fuit.

L. 17. οἷον ἄρχειν Steph. marg. reddit: eiusmodi, quod homini imperari possit.

L. 20. Ita Steph. emendauit. Antea fuit: πράττειν ἢ ἂν ἐκεῖσε.

P. 201. l. 1. Hdf. ἀλλ' ἄλλα —

P. 201. l. 14. Steph. marg. „For. εἰ μὴ ἐστι τοῦτο πάθημα, τὸ ἡδ. ἡττᾶσθαι. Est tamen illa lectio, non haec, in seq. etiam p. 357.“ Recte Hdf. repudiat hanc inanem coniecturam, congruam Serrani versioni. τοῦτο τὸ πάθ. est τὸ γιγνώσκοντας τὰ βέλτιστα οὐκ ἐθέλειν πράττειν, etc.

P. 202. l. 11. Steph. marg. „Lectio haec [χαίρειν δ' ὅμως — ποινὴ εἴη ἂν] est ex vet. exempl. [Bas. 2.]. Altera autem, quae extat in praec. edit. [Ald. Bas. 1.] est ista: χαίρειν δὲ μόνον ποιῇ, ὅμως δ' ἂν κακὰ ᾖ, ὅτι

μαθόντα χαίρειν ποιεῖ, καὶ ὅπῃ οὖν." Hanc etiam Fic. expressit. Corn. pro μαθόντα legi μόνον vult; nam quominus μάτην reponat, impedire ait voces subiectas καὶ ὅπῃ οὖν — Ex vtraque edd. vett. scriptura hanc conflarunt Schl. et Hdf. ἢ κἂν εἴ τι τ. ε. τ. ὕ. μηδὲν παρασκευάζοι, χαίρειν δὲ μόνον ποιοῖ ὅμως δ᾽ ἂν κακὰ εἴη, ὅτι ἁμαρτόντα χαίρειν ποιεῖ καὶ ὅπῃ οὖν; Verum et haec nimis diducta sunt, et Platonem scripsisse puto — παρασκευάζῃ, χαίρειν μόνον ποιεῖ ἁμαρτόντα, reliqua ex interpretamentis fluxisse. Fortassis etiam ἁμαρτ. omittendum. cf. p. 203, 18. ἡ παραχρῆμα ἡδονὴ mox est, quae in praesens percipitur, sed cito perit.

P. 203. l. 2. λιμοκτονία vel perfecta abstinentia vel victus admodum tenuis dicitur.

L. 6. Edd. vett. et St. male ὑγιεῖαι. v. Hdf.

L. 8. Aut deleri ἄλλων (quod etiam Fic. omisit) aut scribi ἄλλαι vult Hdf. Prius praefero.

L. 12. s. Vulg. ἀλλ᾽ ἡδον. Steph. marg. „For. ἀλλ᾽ ἢ ἡδ." quod cum Hdf. recepi.

L. 16. Post κακὸν Cornar. addi voluit φαῖεν ἄν, probante Schl. Expressit etiam Fic.

L. 17. Vulg. λέγεται. Steph. marg. F. λέγετε. Recepit Hdf.

L. 18. ἡδονῶν in Steph. exciderat. Reponi iussit Heusd. Sed iam in edd. vett. legitur.

L. 23. Vulg. Οὐδέ μοι. Correxit Hdf.

P. 204. l. 20. Etiam h. l. vt antea, scribi λέγητε iubet Hdf. quia ab ὅταν pendet. Fortassis tamen structuram mutauit, vnde et colon post ἐκπληττόμ. reliqui.

L. 24. Post κακῷ vulg. punctum.

P. 205. l. 6. Repetitio haec molesta est Heindorfio. Mallet breuius scriptum esse: λέγωμεν, ὑπὸ τοῦ ἀγ. Ἂν —

L. 17. Steph. marg. „For. ἢ τὰ μὲν πλείω. At cendes ita τὰ μὲν sequ. τὰ δὲ omittitur. Vid. Heusd.

L. 18. Vulg. τὰ δὲ ἐλάττω; η οὐχ — Correxit cum Schl. Hdf.

L. 26. s. Vulg. ἡδονῇ — Mutaui iubentibus Schl. et Hdf. (quamquam ille ἀπαξία mauult legi, hic ἄλλη delet). Nam ita Fic. et iam Cicero ap. Priscian. VI. p. 693. Putsch. expressit, vt ἀναξία esset *indignitas*, quamquam non alibi vt Substant. occurrit.

P. 206. l. 3. Post ἡδὺ Heusd. addi vult καὶ λυπηρόν, quod et ipse necessarium puto, quamquam adversatur Hdf. propterea, quod hic non iucundae cum iucundis aut molesta molestis sed iucunda molestis comparentur.

L. 8. Vulg. εἴπε. Reponendum εἰπὲ vidit Schl. et tacite recepit Hdf. vt et mox ἱστῇς pro vulg. ἵστης.

L. 23. Articulum αἱ ante ἴσαι addidi, iubente etiam Hdf.

L. 24. ἐν τούτῳ — ἐν τῷ — Repetitionem hanc, ne quis ea offendatur tuetur pluribus exemplis Hdf.

P. 207. l. 9. Steph. marg.: „Post μετρητ. videtur interpungendum [nam vulg. comma deest]: vt subaud. ex praeced. ὁμολογήσειν ἀνθρώπους τὴν μετρητικὴν σώζειν ἂν τέχνην, ὡμολόγει. Aut breuius, τὴν μετρ. σώζειν ἂν τέχνην, ὡμολόγει. Eadem est et aliorum huius modi locorum ratio."

L. 23. Steph. marg.; „For. τοῦ ποῤῥ. καὶ τοῦ ἐγγυτ." Opposuit Hdf., quod antea μείζ. et ἐλάττ. sine articulo. At h. l. aduerbia non possunt articulo recte carere.

L. vlt. Steph. ἔστιν αὐτή, edd. vett. ἐστιν ἡ αὐτή. Correxit Hdf.

P. 208. l. 16. Serran. ita vertit, ac si τοὺς non ante ἐξαμαρτάνοντας sed ante περὶ τὴν — legatur, quod Steph. in marg. notauit.

L. 24. Steph. marg.: „Post αὐτοὶ vel deest verbum προςέρχεσθε aliudue eiusdem significationis, vel potius subaudiri debet ex seq. verbo πέμπετε." De-

buerat esse: οὔτε αὐτοὶ οὔτε οἱ ὑμέτεροι παῖδες πρὸς ἔρχονται.

P. 209. l. 13. ἐπὶ τούτῳ mauult Hdf. aut, si τούτου seruetur, sic accipiendum monet: actiones huc ducentes i. tendentes.

L. 15. Verba καὶ ὠφέλιμοι recte inepta esse viderunt et e seqq. enata Schl. et Hdf. Itaque vncinis inclusi.

L. 18. Vulg. δύναται, contra sensum: nam si sunt meliora alia, quam quae facere potest, non licet ei haec facere. Cum Schl. et Hdf. igitur reposui δυνατά, quae facere potest. Hdf. etiam ἐποίει mutauit in ποιεῖ, quia praesens sequitur.

L. 19. Vulg. αὐτοῦ, quod iam Corn. vidit in αὑτοῦ aut ἑαυτοῦ mutandum.

L. 23. Vulg. τοῦ πολλοῦ ἄ. Steph. marg. γρ. [in Bas. 2.] τῶν π. ἀξ., quod cum Hdf. dedi.

P. 210. l. 2. Post ἔλαττον vulgo punctum. At pendet ab ἄλλο τι. Mox Steph. cum Ald. dedit συνδοκεῖ. E Bas. 2. cum Hdf. reposui ξυνεδόκει.

L. 3. Hdf. corrigit: τί οὖν, ἔφην ἐγώ; καλεῖτε τι δ. κ. φ.; Equidem καὶ ante ἄρα deleri malim.

L. 8. Non necessarium, vt ὦ Πρόδικε h. l. scribatur, vid. l. 16.

L. 20. Vulg. αὐτοῦ. Steph. marg.: „For. αὐτῶν ἐκ.“ Facilius erat reponere cum Hdf. αὑτοῦ.

L. 24. ἀνδρίαν et ἀνδρία mox pro ἀνδρείαν — εία, Ald. et Bass. vnde restituit Hdf.

P. 211. l. 6. Vulg. ἢ mutaui cum Hdf. in ἦ.

L. 15. Verba Ἀλλὰ τοῦτο etc. ad priorem partem praeced. interrogationis referuntur. Cf. cap. 118. ss.

L. 19. ἀμαθία. Scilicet quia ignorant, illa esse δεινά.

L. 22. Vulg. δειλοί τε καὶ ἄνανδροι. Vidit iam Corn. sensum postulare ἀνδρεῖοι. Id recepi addito articulo, vt postea. Schleierm. coniecit: οἱ ἀνδρεῖοι

σι καὶ ἄνανδροι, vt postremi interpretamentum sit *δειλοί*. Sed Plato in toto loco semper vtitur voc. *δειλοί*.

P. 212. l. 7. s. Etiam h. l. Steph. edidit *κάλλιον*, vti mox legitur, quum Ald. et Bass. habeant *καλόν*.

L. 12. Vulg. *οὐκοῦν*.

L. 17. Vulg. *αἰσχρούς γε*. Reposui *τε*, iubente etiam Hdf.

L. 25. Ed. Bas. 2. *ὡμολόγηται*.

P. 213. l. 6. Vulg. post *ἀμαθίᾳ* non interrog. signum, sed punctum.

P. 214. l. 2. Vulg. *ἡ ἐπιστήμη ἢ ἀρετή*· Steph. marg. „Lego *ἄλλο τι ἦν ἢ ἐπιστ. ἡ ἀρετή*." Recepi cum Hdf.

L. 6. *ὂν* post *διδακτὸν* addidi e Bas. 2.

L. 8. In Ald. et Steph. *ἐπιστήμη*. Cum Bas. 2. et Hdf. scripsi *ἐπιστήμην*.

IN HIPPIAM MINOREM.

Plena inscriptio in St. *Ἱππίας ἢ περὶ τοῦ ψεύδους, ἀνατρεπτικός*. (nempe ad evertendas Sophistarum nugas scriptus.) *Τὰ τοῦ διαλόγου Ἱππίου ἐλάττονος πρόσωπα, Εὔδικος, Σωκράτης, Ἱππίας*.

Dialogum a Plat. scriptum esse negat Schleierm. et tribuit discipulo eius cuidam, qui tamen magistri inventione et descriptione dialogi vsus esse videatur. Etsi enim argumentum dialogi cum Phaedro et Ione, consilium cum Protagora, conspiret: tamen naturam dialogi et orationem ita esse comparatam monet, vt a Plat. profectus non videatur; imitationis Protagorae Platon. eiusque ineptae adesse vestigia, neque satis recte omnia tractata.

P. 217. l. 14. Vulg. *πιστευτικῶς*. Steph. marg. γραί· *πυκτευτικῶς*, [nempe in Bas. 2.] quod recepi: Nam *ἀφόβως* et *πιστευτ.* non poterat commode per *τε καὶ* distingui neque *πιστευτ.* ad *σῶμα* referri et Hippias *τῶν πυκτευόντων* instar adierat Olympicos

ludos, ibi de quauis re dicturus et cuiuis responsurus. Etiam Serranus vertit *pugilice.*

L. 26. Vulg. ἐπελείφθην. Steph. marg. „Scribo ἀπελείφθην, id est, assequi non potui, quae a te dicebantur. Id recepi. Nec aliter Fic. accepisse videtur.

L. vlt. Ald. ed. *Ἄδικος ὅδε*, quod putabat Steph. ita defendi posse, vt iocose dictum sit pro *Εὔδικος.* At ioco tali hic locus non fuit.

P. 218. l. 24. Steph. marg. „In quodam vet. [nescio quo] post ἁπλούστατος legitur καὶ ἀληθέστατος. Sic vero et paulo post copulatur ἀληθὴς et ἁπλοῦς, iuxta illud dictum Euripidis: ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ." Nihil addendum esse etiam Bipp. viderunt.

L. 27. Ex Iliad. IX, 309—314. nonnullis verbis mutatis.

P. 221. l. 7. ἔχῃ et contra l. 9. εἴποις legendum censuit Steph. Neutra mutatione est opus.

P. 222. l. 2. Olim erat οὐδὲ ἀριθμὸν, quod recte mutauit Steph. Nempe est participium ἀριθμῶν, quod postulatur.

L. 14. Mirum quod a form. περὶ λογισμὸν ad alteram structuram π. λογισμῶν transit. Neque tamen mutandum quidquam puto.

L. 16. Steph. marg.: „Est captio ex ambiguo, quod ἀγαθὸς dicatur etiam, qui est peritus. Sed περὶ λογισμῶν interpretari malim: *in computationibus, vel, in ratiocinationibus:* et λογιστικὸς *ratiocinator,* vel computator, s. ratiocinandi peritus."

P. 223. l. 8. Vulg. post ὡμολόγηται interrogandi signum. Mutaui et hic et alibi interpunctionem.

L. 9. τὸ τρίτον legi maluit Schl., quod astronomus vix distinctus a λογιστικῷ et γεωμέτρῃ fuerit. At hos h. l. Socrates separatim spectat.

L. 20. Vulg. non post μεγαλαυχ. sed post σαυτοῦ comma ponitur.

P. 224. l. 2. Marg. Steph. „Γρ. ἔτι τὰ ὑποδ.“ fortassis e Fic. Sed ἔπειτα respondet praeced. πρῶτον.

L. 5. Vulgo ἐπειδή, quod ferri nequit. Reposui igitur h. l. ἔτι δὲ —

L. 11. Steph. marg. In ed. praeced. [nempe Bas. 2.] ἐπιστημῶν pro ἐπιστήμων.“

L. 13. διαγραμμάτων ὀρθ. legi voluit Corn. quia antea διαγράμματα memorantur.

P. 226. l. 4. Steph. non post λέγειν sed post Ἀχιλλέα voluit interpungi. Id structuram non iuuat, quae non sibi constat. Debebat esse: ἐπεὶ καὶ νῦν ὡς ἐννεν. σοῦ λέγοντος, ὅτι ἐν τοῖς ἔπεσιν — ἔλεγες ὁ Ἀχιλλεὺς ε. τ. Ο. λέγει ὡς ἀλ. ὄντα, ἄτοπον — aut σου ἐνδεικνυμένου τὸν Ἀχ. λέγειν — Retulit ἐνδεικνύμενος ad ἔλεγες.

L. 10. Iliad. IX, 313. s. Seqq. versus sunt ex eodem libro 357—363.

L. 25. Iliad. I, 169. sqq.

P. 227. l. 25. Vulg. ὡς αἰσθανόμενος. Steph. marg. γρ. ὡς μὴ αἰσθανόμενος. Quod a Fic. expressum recepi. Nam sensus esse debet: apparet nihil ad eum dixisse Vlyssem, vtpote non sentientem eum mentiri.

L. 27. Steph. marg.: „Mendosus esse hic locus videtur.“ Itaque verba quaedam excidisse putat. Alii post ὕστερον interpungunt. Mihi verba ὕστερον — ἔφη spuria videntur, ex interpretamento margini adscripto textis illata. Respicitur autem ad Il. IX, 360. et 650.

P. 228. l. 3. Iliad. IX, 650—655. (646 sq. Heyn.) vbi μεδήσομαι est, pro quo perperam, non consulto, hic μεθήσ. legi monet Schl. —

L. 13. E. Schol. εὐηθίας pro εὐηθείας dedi.

P. 229. l. 5. Vulg. post σοφῶν interrog. signum ponitur.

P. 230. l. 4. κατηβολή pro vulg. καταβολή e Schol. legendum videri possit. Sed Grammatici alii for-

mam καταβολὴ tuentur (v. Ruhnk. ad Tim. p. 164.) quamquam κατηβολὶς dictum est (v. Foës. Oecon. Hipp. p. 326. Franz. ad Galen. gloss. p. 496.).

L. 13. Post. λέγων excidit λέγειν, aut tale quoddam verbum, nisi velis μακρῷ — λόγῳ [scil. ἰάσασθαι) cum Schl.

L. 20. ὑπὲρ ἐμοῦ scribendum censet Heusd. At Xenoph. Cyr. 1, 2, 13. ἦν τι δέῃ περὶ τοῦ κοινοῦ, quod §. 9. erat ἦν τι δέωνται ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ.

L. 27. Steph. marg. γρ. αἰ· ταῦτα ἐγὼ ποιῶ. Non opus emendatione. Verbum ex anteced. repetendum est.

P. 232. l. 1. Steph. ed. ὁ ἑκών. ἔοικε. Et in marg. habet: „Sic in Ald. Sed puto scribendum: ὁ ἑκών, ὡς ἔοικε, vel ὁ ἑκὼν ἔοικε, vt subaud. ἀμείνων εἶναι.“ Hoc e Bas. 1. 2. recepi.

L. 6. Ex Ficini versione et loci ratione scribi vult Heusd.: οὐχ ὁ ἰσχυρότερος καὶ βελτίων τὸ σ. Videtur tamen βελτίων et τὰ ἰσχυρὰ et τὰ καλὰ complecti.

L. 11. Recte vidit Heusd. hanc responsionem non conuenire Hippiae; itaque Socrati tribuit ita: ἄκων· ἔοικέ γε καὶ (malim ἔοικε δὲ καὶ) κ. τ. λ. οὕτως ἔχειν. ΣΩ. ἔοικε.

P. 233. l. 15. Vulg. ἀμείνων, ἢ ἄκων. ἄμεινον legendum esse iam Corn. et Schl. viderunt. Nam animum esse meliorem postea demum colligitur. Tum Steph. ad marg. „For. ἢ ἡ ἄκων.“ Sed hoc quoque praeceperant Corn. et iam Ficin.

P. 233. l. 18. s. Vulg. τὰ δὲ τῆς πονηρίας, ἀκ. Audacter mutaui, sed ad sensum accommodate. Non enim factorum genus, sed animorum natura contraria sibi in h. l. opponitur. Corn. censuit legendum: τῇ δὲ τῆς πονηρίας, quod idem ac τῇ δὲ πονηροτέρᾳ esse contendit, perperam. Schl. coniecit: τὰ αὐτὰ δὲ τῇ πονηρᾷ s. πονηροτέρᾳ ἀκ.

L. 22. Vulg. ἀμείνονός ἐστιν. Steph. marg. „For.

ἀμείνων ἐστὶν ἥτις ἐκ. etc. interpungendo post τοξότου, vt sit eadem sermonis forma, quae in praeced." Etiam hic verum viderat Corn., quem cum Schl. sequutus sum.

P. 234. l. 4. Vulg. post ἐπιστήμας comma. Sed structura est: οὐχὶ ἡ κιθαριστ. — καὶ ἡ ἀμείνων, τἄλλα π.

P. 26. Post ἀδικωτέρα recte vidit Heusd. excidisse Hippiae resposionem ἔοικε aut ναί, quam etiam Fic. expressit.

L. 28. Facile existimare potest pro ἀσθενεστ. excidisse ἡ ἀδυνατωτέρα (aut ἀσθενεστέρα, vt Heusd. voluit). At mihi videtur omnis locus ἡ δὲ ἀμ. ἀδ. male ex antecedd. repetitus.

IN CRATYLVM.

P. 237. Inscr. in Steph. Κράτυλος, ἢ περὶ ὀνομάτων ὀρθότητος, λογικός. Τὰ τοῦ Διαλόγου Κρατύλου πρόςωπα· Ἑρμογένης, Κρατύλος, Σωκράτης. Cratylus Heracliti fuit discipulus, Hermogenes frater egenus diuitis Calliae. Caeterum quae serio disputata sint, quae ironice dicta, accurate Schl. distinxit.

P. 236. l. 2. ἀνακοινωσώμεθα e cod. Guelf. videtur scribendum, quia suam disputationem cum Socrate communicare volunt.

L. 6. Vulg. αὐτῶν. Ex edd. vett. et cod. Gu. emendauit Hdf.

L. 9. Quia pro εἰ in Gu. πότερον, coniicit Hdf. a Plat. fortassis partic. interr. omnino esse omissam.

L. 10. Verba αὐτῷ γε τ. ὅ εἶναι quia in Bas. 2. desunt, nec Fic. expressit, pro gloss. habuit Fisch.

L. 12. ἀνθρώποις vulg. deest. Steph. in marg. adnotauit. E Gu. et Bas. 2. recepi cum Hdf., Fisch. pro gloss. habuit.

L. 17. πρὸς ἐμὲ dedit Hdf.

P. 237. l. 12. Vulg. ἐκάλεσε. E Gu. emendaui

Hdf. Sensus postulat *prohiberet*, non *prohibuisset*.

L. 16. Hdf. e Gu. dedit Ἑρμογένη, ratus Datiuum e latina magis quam graeca ratione poni.

L. 17. Heusd. coniecit ὥςπερ λέγεις. At ὥςπερ ita esse *propemodum* docet Hdf. σκοπεῖν pro σκώπτειν cum Schl. cod. Gu.

L. 26. Mauult Hdf. τοῦτο καὶ εἶναι τ. ὀ.

L. 28. s. Haec est scriptura ed. Ald. et Bas. 1. etiam a Fic. expressa, quam Steph. retinuit, qui in marg. γραΐ· οὐδὲν ἧττον τὸ ὀρθῶς ἔχειν τοῦ προτέρου· ὥςπερ τοῖς οἰκ. Nimirum Bas. 2. ita exhibet: οὐδὲν ἧττον τὸ ὕστερον ὀρθῶς ἔχειν τοῦ προτέρου, ὥςπ. τ. οἰκ. ἡμεῖς μετατιθέμεθα, οὐδὲν ἧττον τοῦτο εἶναι ὀρθὸν τὸ μετατεθὲν τοῦ προτέρου κειμένου. Ita etiam cod. Gu., nisi quod post ὀρθῶς ἔχειν (priori loco) non habet τοῦ προτέρου. Cornar.: „Legendum est ex cod. ms. οὐδὲν ἧττον τὸ ὕστερον ὀρθῶς ἔχειν τοῦ προτέρου, ὥςπ. τ. ο. — μετ. et tum Aldinam scripturam, tum postrema verba Bas. 2. (post μετατ. addita) pro glossematis habet. Hdf. tamen edidit: οὐδὲν ἧττον τὸ ὕστερον ὀρθῶς ἔχειν, ὥςπερ τοῖς οἰκ. ἡ. μετ., οὐδὲν ἧττον τοῦτο εἶναι ὀρθὸν τὸ μετατεθὲν τοῦ πρότερον κειμένου· οὐ γὰρ — in quibus manifestum est duplicem antiquam coniunctam esse lectionem. Mihi primitus scriptum esse videtur: οὐδὲν ἧττον τοῦτ' ἔχειν ὀρθῶς, τὸ μετατεθέν, ὥςπερ — μετατιθ. οὐ γὰρ — reliqua autem interpretum esse additamenta. Pro μετατιθ. Gu. μεθιστάμεθα.

P. 238. l. 8. Vulg. ὃ ἂν θῇ καλεῖν τις ἕκ. Ordinem meliorem e Gu. restituit Hdf. Ita non cum Heusd. vel θῇ in θέλῃ mutandum vel scribendum: ὃ ἂν θῇ καὶ καλῇ τις —

L. 18. Steph. marg. „For. λόγος, ὁ μὲν ἀληθής· ὁ δὲ ψ.“ Sed iam alibi animaduersum ὁ δὲ poni, non praeced. ὁ μέν, et vidd. Fisch. et Hdf. h. l.

L. 21. Verba τί γὰρ — φαίη, quae in omnibus edd. desunt, e Gu. addidit Hdf. Et sunt Platonica.

L. 22. Steph. marg. „For. τούτῳ τῷ λόγῳ. Recte adversantur F. et Hdf. atque hic reddit: fieri igitur potest, vt λόγῳ (quod ὀνόματι opponitur) aliquis dicat; quae sunt etc. Idem monet hic articulo τὸ post τοῦτο esse opus.

L. 26. Hdf. e Gu. edidit: τὰ δὲ σμικρότερα — sed recte hic se Positiuus habet et mox Compar.

P. 109. l. 2. Vulg. ἄρα et post λέγεται interrog. signum. Emendauit Hdf.

L. 4. Steph. e coniect. Corn. dedit: μόριον, οὐ ψευδές; Reuocauit vet. scripturam ex edd. praecc. et Gu. Hdf. atque illustrat.

L. 14. Post ἑκάσταις (quod Bas. 2. omittit) Gu. addit ἐνίοις, in quo ἐνίοτε latere suspicantur Buttm. et Hdf. ἰδίᾳ h. l. opponitur voc. κοινῇ.

L. 22. Vulgo τοιάδε· ἢ ἔχ. — E cod. Gu. recepit meliorem lectionem Hdf. Iam Bas. 2. τοιαῦτα δὲ σοι. Mox vulg. ὄντα αὐτῶν, quod ex Bas. 2. et Gu. emendauit Hdf. Non quaeritur an *aliquae* res habeant certam naturam, sed, an *omnes*.

L. 26. τί δαὶ pro τ. δὲ e Gu. recepit Hdf. Non enim continuatur oratio, vt mox.

P. 240. l. 1. δὴ ταυτὸ Bas. 2. vnde Fic. coniicit τοῦτ᾽ αὐτὸ, Hdf., si correctione opus sit, τοῦτο malit.

L. 6. Vulg. post τοὺς μὲν et post φρονίμους commata (atque ita etiam in seqq.) quae recte sustulit Hdf.

L. 10. Ex Fic. versione coniicit Hdf. legendum: ἑκάστῳ ἕκαστα.

L. 18. Est hic Euthydemus Thurius (quia Thuriis aliquamdiu habitauit, Chio natus) a quo dialogus nomen habet, homo sophisticae artis peritissimus, diversus ab Euthydemo, Cephali f., et ab Euthydemo Dioclis f.

L. 22. Vulg. πάντα πᾶσιν. Ex Gu. ordinem mutauit Hdf. recte.

L. 24. Etiam h. l. et l. 27. αὐτῶν pro αὑτῶν scripsit Hdf.

L. 25. ὄντα, quod vulg. deerat, e Gu. adiecit Hdf. ad sensum et ad concinnitatem necessarium.

L. 27. καὶ ante καθ᾽ αὑτὰ a Fic. non expressum, abesse malit Hdf.

P. 241. l. 3. Vulg. hic et paulo post αὗται — Emendauit Hdf. Contra l. 4. vulg. αὐτῶν. Cod. Gu. ἢ οὐ καὶ α.

L. 7. Post τμητέον Bas. 2. addit τῶν ὄντων, sed Gu. ἐστίν, vtrumque ex interpretamento.

L. 16. 17. Plusquamperf. ἐπεφύκει tuetur Hdf. contra Hermann. (ad Eurip. Hec. p. 96. de emend. gr. p. 202.) πέφυκεν. Nam ita etiam p. 244, 1. et 11. legitur, vbi iota non ex ν paragog. oriri potuit.

L. 19. Vulg. μία τις τ. πράξεών ἐστι; Hdf. eo ordine posuit, quo Gu.

L. 20. Hdf. maluit: πότερον οὖν αὖ, ᾗ ἄν τῳ — (αὖ in Gu. additur.)

P. 241. l. 26. Platonicum vsum aut λέγομεν aut λέγουσιν οἱ λέγοντες postulare monet Hdf. Hinc verba ὀνομάζ. (i. e. nomina proferendo — Bas. 2. καὶ διονομάζοντες quod ex οἱ ὀνομ. aut καὶ δὴ ὀνομ. ortum putat Fisch.) γ. π. λ. τ. λόγους ab aliena manu adiecta putat. Tuetur ea Schl.

P. 242. l. 18. Quia cod. Gu. ἔγωγε, Hdf. coniicit: ἐγώ σε.

L. 25. Steph. marg. „For. ἆρ᾽ οὐ διδάσκομεν." At ἆρ᾽ οὖν non raro adhiberi affirmanter pro ἆρ᾽ οὐ s. ἆρ᾽ οὖν οὐ docuit post Fi. Hdf.

P. 243. l. 3. Vulg. κεχρήσεται, quae forma an actiuo sensu vsurpetur, dubitatur, v. Piers. ad Moer. p. 293. certe non simpliciter de actione futura dicitur, v. Matthiae Gramm. gr. p. 692. s. Itaque, quum postea χρή-

σεται saepius legatur, etiam h. l. recte Hdf. e Gu. restituit.

L. 6. καλῶς post ὀνόματι, quod in edd. vett. et Gu. deest, Steph. e coniect. Corn. addidit, estque ad concinnitatem necessarium.

L. 15. Οὐδὲ τοῦτό γε ἔχεις e Bas. 2. recepit Hdf.

L. 17. εἶναι post σοι e Gu. cum Hdf. addidi. In Gu. pro νομός et mox vbique pro νομοθέτης est ὀνοματοθέτης, hoc loco male. Confusa haec in nostro dialogo esse a librariis docet Heusd. p. 79. qui l. 24. et p. 393. E. 404. B. C. 408. B. 427. C. 431. E. 437. E. ed. Steph. e Fic. versione legi ὀνομαθέτης (ὀνοματοθέτης potius) iubet.

L. 20. Hdf. e Gu. edidit πᾶς ἂν εἶναι. Sed qui sit, non qui esse possit, declaratur.

L. 27. ὀνοματοθέτης h. l. pro vulg. νομοθ. ponendum erat.

P. 244. l. 9. Vulg. λίνῳ ἢ ἐρίῳ. Steph. marg. „Fic. quoque λινῷ ἢ ἐρίνῳ videtur legisse." λινῷ e Gu., ἐρεῷ e Pollnc. 7, 28. (vbi v. intpp.) restituit Hdf. Vtrumque etiam Fi. probauerat.

L. 15. Verba τὸ ἔργον post ποιῇ e Gu. adiecit Hdf.

L. 19. τὸ ante ξύλον e Gu. additum, vt antea τὸν σίδηρον fuit.

L. 26. ἐκεῖνο ὅ ἐστιν ὄν. cum Buttm. legi malit Hdf. assentiente Schl. vt l. 4. s. cf. p. 246. Mox Gu. κυρίως, sed κύριος recte defendit Hdf.

P. 245. l. 1. Vulg. ὀνομαθέτης. Correxit e Gu. Hdf. Pro ἀγνοεῖν item θαυμάζειν vel tale aliquid aut ἐννοεῖν, aut potius οὐδὲν δὴ τοῦτο ἄτοπον legi vult; amicus eius coniecit: οὐ δεῖ τοῦτ' ἀγανακτεῖν. Fic. vertit ita, ac si legerit: οὐδὲ δ. τ. ἀγνοεῖν, ὅτι οὐδὲ εἰς τὸν αὐτ. — At si prius εἰ δὲ accipitur, quod ad sententiam, pro ὅτι positum, nihil est mutandum.

L. 6. Edd. vett. et Gu. ὅμως ὀρθῶς. Correxit St. et solet ita ὁμοίως poni seqq. partt. ἐάν τε. v. Hdf.

L. 7. Hic et 10. vulg. νομοθέτην, quod e Gu. et Fic. emendauit Hdf.

P. 245. l. 17. Recte Buttm. post οὗτος deleri iussit ὅς, sensui contrarium. Vncinis certe inclusi. Praeterea paullo ante τί οὖν; legi iubet Schl. (wie nun?) Mox vulg. εἰργασμένῳ. Ex Ald. Bas. 1. et Gu. restituit Hdf. praesens, quod vnice hic verum est.

L. 18. ἂν post γνοίη e Gu. addidit Hdf.

L. 19. δή post τίς e Gu. adiectum et Hdf.

L. 20. Olim Hdf. correxerat: ὃ τῷ τ. ν. Ficino praeeunte; nunc recte vulg. explicat, subintell. ἔργον εἰργασμένον ἂν γνοίη —

L. 21. Et hic vulg. νομοθέτου e Gu. et Fic. correxit Hdf.

P. 246. l. 3. τὸ ante πηδ. cum Hdf. addidi. Cum eodem seq. vulg. Νομοθέτου mutatum.

L. 4. Steph. marg. „Cum accus. ὄνομα repetendum videtur verbum ποιῆσαι.“ Vel potius θέσθαι repet.

L. 17. σοι post πεισθῇς. cum cod. Gu. omitti mavult Hdf.

L. 24. τ' vulgo post ἔχον additum recte cum Gu. delevit Hdf.

L. 27. Vulg. ἥτις ποτ' ἂν — Steph. marg. For. ποτ' ἂν εἴη.“ Scilicet ὅστις ἂν non facile, nisi sequente Coniunct. reperitur. Cod. Gu. ἥτ. ποτ' αὖ αὐτοῦ ἐστιν ἢ ὅ. quod recepit Hdf. etsi αὖ abesse maluit. Equidem vulg. ordine seruato αὖ reposui.

P. 247. l. 2. Steph. marg. „For. μέν τις σκέψις vel μὲν τῶν σκέψεων.“ Recte repudiarunt Fi. et Hdf. et vulgatam scripturam aliis exemplis illustrarunt. Ad τελοῦντα subintell. σκέπτεσθαι.

L. 12. ἀποδέχομαι recte ponitur, quamquam Optat. sequitur, quum sensus sit: *quum amplectar* — Liber

Protagorae Ἀληθείας nomine fuit inscriptus. Mox Ἀλλ' pro Ἀλλὰ cum Gu. scripsit Hdf. αὖ hunc sensum habet: si etiam Protagorae disciplina tibi displicet, vt antea Cratyli.

L. 16. ὀρθότητος post ὀνομ. e Gu. addidit Hdf., vti infra est.

L. 19. ἃ ante οἱ θεοὶ addi vult Hdf. Pro vulg. θαυμάσιον cum eodem e Gu. dedi θαυμαστόν.

L. 25. του legit Schol. vnde Gu. περί τινος. Sed τοῦ ob sequ. articulum est necessarium. Homeri locus est Iliad. 20, 74. et, ad quem deinde respicitur, Il. 14, 291.

L. vlt. Verba τί οὖν δὴ mauult et ipsa Hermogeni tribui Hdf.

P. 248. l. 5. Cum Hdf. pro vulg. κυμίνδιδος e Gu. recepi vsitatius κυμίνδιος.

L. 6. Steph. marg. „Aut Batieam et Myrinen aliaque multa et huius poëtae et aliorum. Verum etc. repetendo ex praeced. οὐκ οἴει τοῦτο σεμνόν τι εἶναι, γνῶναι ὅπῃ etc. Non enim iam de ave illa fortasse loquitur, sed ad alium eiusdem poetae locum respicit, in quo itidem dicit deos appellare Myrinen, quam homines vocent Batieam. Locus est Il. β., [813.] vbi scriptum est Μυρίννης, gemino ν.“ Hdf. potius repetit: φαῦλον ἡγῇ μάθημά τι εἶναι, debuisse autem proprie dici monet καὶ τὸν τῆς Μυρίνης λόφον.

L. 9. Sensus: illa Scamandrii et Astyanactis appellatio magis in humanam cadit cognitionem. Frustra nonneminem correxisse ἀνθρωπινώτερα recte monet Hdf.

L. 19. Post. ἄφρον. subintell. τί ἂν φαίης;

L. 25. Homerus tamen Il. VI, 402. Hectorem ipsum appellasse filium Scamandrium dicit.

L. 27. E Gu. recepit Hdf. Οὐκοῦν αὖ καὶ Ὅμηρος γε — γε certe male ex antecedd. repetitum.

P. 249. l. 1. κεῖσθαι scil. ὄνομα.

L. 3. Serran. ἢ legi iussit.

L. 6. Il. 22, 506. vbi ἔρυσσο πύλας.

L. 10. Gu. οὐ δ' αὖ μ. Nempe apparebat (φαίνεται) Homerum voluisse ὀρθότητα nominis Astyanactis declarare, sed ipsa haec ὀρθότης, cur propterea (τί δήποτε) Homerus dixerit recte ita appellari, nondum intelligebatur.

L. 11. Hdf. dedit: Ἀλλ' ἄρα, posito post Ὅμηρος interr. signo.

L. 16. Steph. marg.: „For. ἀμφότερα ὄντα ὀνομ." Buttm. mauult εἶναι deleri. Hdf. coniicit: καὶ ἐοικέναι Ἑλληνικοῖς ταῦτα τὰ ὀνόματα (ὁ γὰρ Ἄν. κ. ὁ Ε σ. τ. τ. σημαίνει,) βασιλικὰ ἀμφότερα εἶναι τὰ ὀνόματα. Aut redundare Infin. aut intelligi ὥστε censet Fisch. qui Ficinum etiam verba aliter constituisse monet.

L. 19. λανθάνω ἐμ. scil. οὐδὲν λέγων.

L. 26. Gu. ἀλλὰ οὐ ἂν ᾖ τ. γ. quod Fic. expressit.

L. 27. s. Locum mutilatum esse censet Buttm. et ita explet: ἐὰν γὰρ βοῦς ἵππου ἔκγονον φύσει παρὰ φύσιν τέκῃ, οὐ μόσχον ἀλλὰ πῶλον κλητέον· καὶ ἐὰν βοὸς ἔκγ. φ. ἵππος τέκῃ, οὐ πῶλ. κλ. — Hdf. coniecerat (partim iuuante Gu. secunda manu): ἐὰν βοὸς ἔκγονον φύσει ᾖ, μόσχον οὐ πῶλον κλητέον· εἰ δὲ ἵππος π. φ. τ. μόσχον, οὐ π. κλ. Simplicius est, cum Schl. delere μόσχον, interpretamentum, quod vncinis inclusi.

P. 250. l. 2. s. Vulg. interpung. ἄλλο δὲ τὸ ἔκγονον, ἄ. hinc Schl. maluit ἄλλου δὲ τ. ε. sed recte Hdf. interpunctionem mutauit. Idem recte e Gu. κλητέος dedit pro κλητέον, vt mox. Alioqui esse debebat: τὸ ἔκγονον κλητέον ἄνθρ.

L. 9. Restitui παρακρούσομαι ex edd. vett. pro —ωμαι vti St. correxit. V. de hoc vsu p. μὴ Hdf. ad. h. l. Fischer. Anim. ad Well. IV, 295. Matthiae Gramm. gr. mai. p. 737. s.

L. 10. Hdf. ex Gu. dedit: γράμμα, ἢ ἀφῄρηται quod

non praestat. ἐγκρατῆ εἶναι dicuntur quae vim suam obtinent.

L. 13. ἀλλ' ὥσπερ — ad hanc protasin apodosis quasi continetur verbis l. 26. Οὐκοῦν etc.

L. 15. τε ante ε ex Gu. addidit Hdf. Ex Bass. et Corn. coniect. accesserunt verba καὶ τοῦ ὁ, quae in Ald. desunt. — L. 16. Hdf dedit φωνήεισι. Recte Schaef. ad Exc. e cod. Paris. adiecta Greg. Cor. p. 678. „Formam εισι talium Datiuorum, quam recentiores Grammatici, illa (in εσσι quae vera est, cf. Etym. Leid. ib. p. 310.) plane neglecta, in ordinem receperunt, non memini me legere." ἄφωνα h. l. dicuntur, quae alias σύμφωνα. — L. 77. Gu. ὀνοματοποιοῦντες. — L. 18. αὐτοῦ sc. τοῦ στοιχείου, quamquam Hdf. malebat ἑκάστου. — L. 23. Etiam hic vulg. νομοθέτης.

P. 261. L. 2. Post γίγνηται vulg. comma; mutauit Hdf. vt ad ἔκγονον intelligatur ἔσται — L. 5. Hdf. e Gu. χρώματα καὶ ὀσμαῖς quod et Fic. expressit. At medicamina tum coloribus tum odoribus varia sunt. — L. 9. Hdf. e coniect. edidit οὕτω δὴ ἴσως (quod h. l. modeste dictum pro, *vtique*.) At ipse vulg. οὕτω δὲ aliis locis defendit ad Phaed. T. IV. p. 73. — L. 19. Ἄγις scribi in Add. iussit Hdf. — L. 26. Gu. γίγνονται, quod, abiecto ἄν, praeferendum putat Hdf.

P. 262. L. 1. Post ἔμπροσθεν vulg. interr. signum. Delevit Hdf. — L. 3. Post ἐπ. ἔχειν idem additum malit τὸ ἔκγονον. — L. 6. Non cum Gu. legendum οὐ τὸ τ. γ. — ἀποδοτέον; Nam responsio non quadrat. — L. 16. φαίνεται ad ἔοικε, non ad totam Socratis sententiam, spectare monet Hdf. — L. 18. ἂ ante ἂν δ. e Gu. adiecit Hdf. Ita sententia recta existit. — L. 19. Vulg. αὐτῷ. E Gu. et edd. vett. emendauit Hdf., in quibus libris ita locus legitur: σημ. δὲ αὐτοῦ ἡ ἐν Τροίᾳ μονὴ τοῦ πλήθους τε καὶ καρτερίας. Sed, vt St. edidit, Fic. legisse videtur. — L. 23.

Chrysippus Pelopis fuit filius, nouercae impulsu necatus, ὡς ὠμὰ est, *perquam saeua.*

P. 253. l. 1. ἀτειρὲς cum Buttm. scribi mauult Hdf. — L. 3. Vulg. αὐτὸ — emendauit Hdf. — L. 5. Ante ἄξιον excidisse puto ὥςτε. Buttm. supplebat: οἶμαι δὲ τὸν Πέλοπα, sed Hdf. κεῖσθαι, σημαίνειν — δρῶντα, καὶ (quod Gu. addit) ἄξιος εἶναι. — L. 10. Hdf. coniecit: ὅσης αὐτὸ δ. ἐνεπίμπλη — δρῶντα. — At solent ita interdum Nominatiui absolute poni, alia structura praecedente. Ad rem v. Soph. Electr. 508. — L. 16. Male vulg. Ἄτε — L. 17. ὢν κ. τ. pro ὃν καὶ τέλος τοῦτο ἦν, ὅτι. — L. 19. ταλαντεία maluerunt Spald. et Schl. quod certe facilius a ταλαντεύω derivari potuit, et confirmari vbb. sqq. ταλάντατον — Τάνταλον videtur. — Hdf. e Bas. 2. recepit θαυμαστή, quod cum Fisch. repudio. Sed cum Hdf. e Gu. σύμφωνος pro συμφώνως scripsi, atque post ὄνομ. interpunxi, vbi vulg. nulla interpunctio, post ἔοικεν punctum sustuli. Etiam post Τάνταλον l. 22. vulg. positum punctum.

P. 254. l. 1. Vulg. συντιθ. δ' εἰς — E Gu. suppleuit Hdf. vt perspicuitati consuleretur. — L. 2. Serran. ait se vet. cod. (nescio cuius) auctoritate legere: ὧ δὴ προςήκειν φαμὲν ὄνομα οἷόν τε εἶναι τὸ εἶναι ἀπεργ. Steph. marg. „*quam quidem vim* (significandae rerum naturae) *nomini inesse debere dicimus.* Ad verbum: quod dicimus consentaneum esse nomini vt possit efficere. Ita lectio haec manere intacta poterit." Recte. — L. 4. Steph. marg. γρα̣ί· αἴτιος ἄλλος τοῦ ζῆν. — L. 6. Steph. e praua Corn. coniectura edidit: οὕτως, τῷ θεὸς ε. Restituit antiquam lectionem e Gu. et edd. vett. Hdf. — L. 9. εἶναι post υἱὸν e Gu. addidit recte Hdf., qui idem post δόξειεν abesse mallit. Non autem probandum, quod idem (praeeunte Gu.) coniicit: ὑβρ. μὲν οὖν τ. δόξ. ἂν ε. — L. 11. s. Vulg. κόρος. E Gu. et edd. vett. accusatiuum restituit

Hdf. Plene fuerit: χρόνος γὰρ κόρον (τοῦ νοῦ) σημαίνει, οὐ παῖδα — Itaque et post σημ. comma positum. — Steph. marg. „γραί· Κρόνος δὲ τὸ χρόνου κόρος σημαίνει" sine sensu et ex Serrani vers. Imo Plato vult κρόνον esse κόρον τοῦ νοῦ. cf. Hdf. κόρος hic a κορεῖν ductum. — L. 16. Recte Schl. monuit, non maiuscula littera vt vulg. Οὐρανία legendum esse, nam est adiectiuum ad ἐς τὸ ἄνω ὁ. pertinens, vnde Οὐρανὸς deriuatur, explicatum etymol. per seqq. — L. 20. Steph. ἐπαυσάμην. Ex edd. vett. ἐπαυόμην reposuit Hdf., probante Fisch. Antea τίνας ἔτι λέγει — est: quibus praeterea nominibus appellet. — L. 21. Steph. marg. „For. ἕως ἂν ἀπεπειράθην, nisi repetatur ἂν ex praecedentibus." Addit Gu. sed tum ἀποπειραθείην scribendum monet Hdf. Nihil mutat Fisch. ἕως est *quamdiu*, ἕως ἂν *quoad*. εἰ ante τι deleri mauult Hdf. — L. 22. Vulg. ὑπορεῖ. Quod e Gu. recepit Hdf. ἀπορεῖ (i. e. ἀποκαμεῖται) etiam Fic. expressit: *an deficiat*. — L. 25. Vulg. δοκεῖ. E Gu. emendauit Hdf. — L. 27. Vulg. Παντίου. Eo, quod e Gu. restituit Hdf., ducit scriptura edd. vett. Παντιου του. Πρόσπαλτα fuit pagus tribus Acamantidis. Euthyphron haud dubie est, cuius nomine dialogus inscribitur.

P. 255. l. 4. Vulg. οὑτωσί. εἶναι post τήμερον ex Att. ratione redundat. — L. 6. ξυνδοκοῖ Gu. — L. 11. ἂν ante ἀκουσ. addi malit Hdf. — L. 22. Etiam Gu. vt Sch. χαίρειν ἐᾶν, vnde coniici possit: χρῆναι χαίρειν ἐᾶν, sed ap. Plat. saepe ἐᾶν pro χαίρειν ἐᾶν v. Hdf.

P. 256. l. 9. Non a θεῖν sed a θέσθαι nomen repetit Herod. 2, 52. — L. 12. s. Hdf. coniicit: Σ. τί οὖν — σκοποῖμεν; ἢ (quod Gu. addit) δῆλον δὴ — ἀνθρώπους; Ε. δαίμονας. Σ. καὶ ὡς ἀληθῶς (vbi Gu. γε addit) δαίμονας; — Steph. marg. ad Σω. δαίμονας; καὶ ὡς etc. „γραί, Ἀθελοίμεθα οὕτως, ὦ

Ἑρμοῦ." quae lectio a Serr. expressa — L. 21. Versus Hesiodi Opp. et D. 120. ss. in textis aliter leguntur, atque etiam apud alios varie scribuntur, ita vt diversam antiquam fuisse eorum lectionem pateat. V. Fisch. et Brunck. Gnom. Poet. p. 163. Steph. marg. „γραί· Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γ. — L. 27. v. Hesiod. l. l. 174.

P. 257. l. 1. οἷοι ex Bas 2. coniicit F., male. ἂν ad φῦναι pertinet. — L. 6. Male post δαίμονας olim comma legebatur. Emendauit Hdf. — L. 7. Olim Hdf. coniecerat αὐτῷ, (nempe Hesiodo) nunc intelligit vulg. ita: ipsum nomen in prisco nostro sermone legitur, συμβ. scil. ὄν. Proclus (vt e Schol. eius Mss. colligitur) post ὄνομα additum legisse putatur δαίμων. Imo de suo hoc addidit. — L. 12. Cod. Guelf. κἀγώ. — L. 21. Vulg. ἐρασθέντες, ἢ θεὸς θνητῆς ἢ θνητοὶ θεᾶς. Emendatum ab Hdf. e cod. Gud., atque ita iam partim coniecerat V. D. Obss. Misc. VII. p. 273. Verba τὴν Ἀττικὴν suspecta sunt Heindorfio. — L. 27. Post ἐρωτᾷν male Steph. inseri voluit καὶ ἀποκρίνεσθαι. Sed Buttmann. pro ἐρωτᾷν legi iussit εὔρειν, probante Hdf. Mox perperam edd. vett. εἴρειν.

P. 258. l. 1. Verba vncinis inclusa non leguntur in codd. nec in edd. vett. Addidit ea Steph. e coniectura Cornarii. Ipse Steph. coniecit, quod probabilius Heindorfio videtur καὶ ἐρωτητικοὶ (ab ἐρωτᾷν), quod etiam Ficin. expressisse videtur. ῥήτορές τινες ἢ καὶ maluit scribi Hdf., si antea εἴρειν pro ἐρωτᾷν legatur. Rectius Schl. censet ἐρωτικοὶ male legi. Nunc enim non deriuatio vocab. ab ἔρως sed ab εἴρειν (ἥρως pro εἴρως) erat declaranda. — L. 6. ἢ σὺ ἔχ. εἰπ. coniicit Hdf. — L. 10. vulg. inanctim ἐπηλαδὴ Mutaui cum Bas. 2. — L. 14. Σκόπει δὲ ὃ λ. mauult Hdf. — παρ' ὃ βουλ. ὀνομ. est: vndecunque volumus, nomina ducentes, Mox ῥῆμα est

vox, dictum quoddam. — L. 21. Steph. ἐπ' ἄλλων δὲ coniecit. — L. 22. In ed. Steph. et seqq. τα δὲ ὀξέως βαρύτερα φ. Deest ὀξέως in cod. Guelf. edd. vett. nec a Fic. expressum. Debuit post βαρ. poni. Buttm. coniecit: βαρύτερα ὀξύτερα φθ. probantibus. H. et Schl. — L. 23. Edd. vett. τοῦτον. Steph. τοῦτο. Cum Gu. et Bas. 2. τούτων dedit H.

P. 259. L 2. τὸ ante ὅπωπε cod. Gu. omittit. — L. 5. Vulg. τί οὖν τὸ μ. τ. distinguendum rectius vidit St. quem sequitur H. Heusd. maluit: τί οὖν τὸ μετὰ τοῦτο; — Sed colloquentium personas esse confusas censet Hdf. et ita constituit: Ἑρμ. Τί οὖν; — κυθ. Σω. πάνυ γε. Ἑρμ. ὥςπερ — ἀνθρώπου. Σω. πῶς γὰρ οὔ; Ἑρμ. Πειρ. — ἔμπροσθεν. Σω. ψυχὴν κ. τ. λ. Quemadmodum in seqq. Hermocrates Socratem de singulis quaerit. Eum sequitur Schl. Heusd., qui ipse vidit verba ψυχὴν λέγεις Socrati non conuenire, coniecit: — ἔμπροσθεν. Ἑρμ. ψυχὴν — τὸ σῶμα; Σω. ναί· ὡς μὲν — τὸ μετὰ τοῦτο est, illud quod consequitur. ὥςπερ cum ἑξῆς εἶναι cohaeret. Post ἔμπροσθεν in nonn. edd. punctum ponitur. — L. 17. Cod. Gu. ἅμα δὲ καὶ ἐκλιπόντος probante Hdf. οἱ ἀμφὶ Εὐθύφρονα paulo post sunt Euthyphron eique similes. Steph. legi maluit τῶν (a τὰ) ἀμφὶ Εὐθ. et τούτου deleri (ante τ. ἀ. E.). Ficinum pro τούτου praepositionem aliquam legisse coniicit F. — L. 23. ἀρέσῃ vulg. correxit H. e Gu.

P. 260. l. 2. Vulg. ᾗ cum Hdf. in ῇ mutaui. Nam ipsi illi δυνάμει quae omnia continet, nomen tribuitur ψυχή. Probauit etiam Schl. — L. 4. ss. Vulgo ita distinguuntur: Ἑρμ. Πάνυ μὲν οὖν. Σω. καὶ δοκεῖ — τεχν. εἶναι. Ἑρμ. καὶ γάρ ἐστι. Σω. γελοῖον μέντοι κ. τ. λ. Emendauit Hdf. post Heusd. qui praeterea etiam verba ἀλλὰ δὴ — ἔχειν Socrati, τὸ σῶμα λ. Hermogeni, ναί, πολλ. etc. Socrati tribuit. Sed Hermogenes partes interrogantis sustinet, vnde Hdf. post

λέγεις interr. notam posuit — L. 10. καὶ ante πάνυ abesse malit Hdf. vt πάνυ ad σμικρὸν pertinens transpositum sit. Certe καὶ πάνυ cum σμ. iungendum est, nec καὶ πάνυ τι cum Gu. legendum. — L. 13. pro σημήνῃ in Stob. σημαίνῃ, quod recepit Hdf. Idem l. 16. coniecit τοῦτον δή. — L. 18. Hdf. e cod. Gu. edidit: τοῦτο, ὥσπερ αὐτὸ ἔπον. Nihil mutandum et ne post τοῦτο quidem interpungendum putaui, sed l. 19. s. vbi vulg. οὐδὲν δεῖν — οὐ δὲ γρ. cum Hdf. e Gu. et St. mutaui. Scilicet si σῶμα a σόω, σαόω derivatur, ne litera quidem inserenda est. — L. 25. Male post κεῖται ap. Hdf. punctum ponitur. — L. 26. νοῦν ἔχομεν e Bas. 2. legi mauult Hdf. Ad ἵνα μὲν supplendum λέγοιμεν. — L. vlt. αὐτοὶ ante ἑαυτοὺς e Gu. addidit Hdf.

P. 261. l. 13. Recte post νόμον interr. notam posuit Hdf. Mox cod. Gu. δίκαιον γέ τοί ἐστιν, non male. — L. 17. Vulg. κινδυνεύουσι. — L. 19. Pronomen τινες cum Gu. post μετεωρολόγοι (i. e. qui de altiori rerum cognitione subtilius disserunt) posuit Hdf. — L. 25. s. τὴν τῶν πραγμ. οὐσίαν censet Hdf. dici quae alibi τὰ ὄντως ὄντα, αὐτὰ τὰ εἴδη, sed τὸ τῆς οὐσίας μετέχον ipsam rerum vniuersitatem, quae sensibus percipitur. — L. 27. Pro ὅτι e Gu. dedit Hdf. ὅτε.

S. 262. l. 5. Non male Gu. εἴ τινες. — L. 13. ἤδη διῆλθ. c. 14. extr. — L. 16. μὲν post Ἑλλ. e Gu. additum. — L. 18. Hdf. e Gu. dedit παλαὶ (i. e. παλαιὰ) ἄττα et post λέγοντα commate distinxit, hoc seqq. sensu: *adeo propemodum antiqua, vt in Croni Rheaeque aetatem incidere videantur*. Certe ἀτεχνῶς non est cum σοφὰ iungendum. De Heracliti dicto vid. Schleiermach. in Wolfii et Buttm. Mus. Antiq. Stud. vernacule scripto T. I. p. 350. ss. — L. 24. s. Vulg. τί οὖν δοκεῖ — νοεῖν, ὅτι θέμενος (sic Ald.). Steph. in marg.: „For. τί οὖν;

δοκεῖ σοι ἀλλ. — νοεῖν ὁ τιθέμενος [ita iam vtraque Bas.] etc. vt etiam ponatur interr. nota post Κρονον. [Ita cum Hdf. dedi.] Sed et accusativum ὀνόματα aut deesse aut potius ex seqq. subaudiendum puto. [Imo Ῥέαν et Κρόνον pro nominibus eorum ponitur. v. Hdf.] Item ὥςπεροῦν scribendum, [ita Hdf.] vt vacet οὖν [pro ὥςπερ οὖν]." — Voc. Κρόνος videtur Plato hic retulisse ad κρουνός. — L. vlt. Homeri locus est Il. XIV. 201. 302. — Hesiodus in Theog. 337. ss. non deorum omnium facit parentes, ergo aut memoria lapsus est Pl. aut ad aliud fragmentum respexit. Orphei locus ex hymno in Oceanum petitus videtur Schleiermachero.

P. 263. l. 3. καλλίρροος pro vulg. καλιῤῥόου e Stob. edidit Hdf. Malim cum Gu. καλλιῤῥοῦς, aut totum locum cum Fi. ita e Stob. scribi: Ὠκ. πρώτιστα καλλίρροος ἦρξε γ. Atque ita dedi. — L. 4. Cod. Gu. ἐπισκόπει. Tum εἴ τι καὶ — mauult Hdf. — L. 8. Fic. legisse videtur τὸ αὐτὸ s. ταυτό. — L. 9. Vulg. διαττόμενον. Emendauit e Proclo Ruhnk. ad Tim. p. 80. quem F. et H. sequuntur. — L. 12. Gu. cod. τοῦτο μὲν οὖν. — L. 13. Vulg. μέλλω, quod ex Gu. et vsu Plat. emendauit Hdf. — L. 14. εἴπομεν. Cap. 14. — L. 17. Vulgo post αὐτὸν est punctum. — L. 18. Vulg. ὀνομάσθαι, τοῦ πρ. ὄν. E Gu. additum ὑπό. — L. 27. Verba καὶ τὸ ο e Corn. coniectura addidit Steph., quum in omnibus libris desint nec Fic. ea expresserit nec opus iis sit, quum ὁ σείων (cum articulo) deinde dicatur. Delevit Hdf.

P. 264. l. 1. ὁ δὲ Ἅιδης Nominat. absolutus. ἀειδὴς i. q. δυςειδές. — L. 8. Comma post αὐτὸν delevi. Nam ad ἄξιον intell. ὄντα scil. τοῦ φοβεῖσθαι. — L. 19. Et h. l. vulg. δηλαδή. — L. 27. Gu. δι' ἐκεῖνου. — L. vlt. Male olim ἄρα scriptum. Itaque et interrogandi notae post Σειρῆνας et ἄλλους πάντας, positae vulgo, mutandae erant.

P. 265. l. 6. Gu. τέλειος, sed et forma τέλεος frequens ap. Plat. — L. 13. Ficin. legisse videtur φιλοσόφου ἐντεθυμημένου, probantibus Heusd. et Hdf Nam dubitari potest, an ἐντεθυμημένου passiuo sensu non occurrat, et ab ἐντεθυμημένου rectius ὅτι etc. pendebit. Perperam enim post ἐντεθυμ. vulg. fuit interr. signum. — L. 18. Post λεγομένοις vulg. punctum. — L. 22. Et h. l. vulg. νομοθέτου, quod e Gu. correxit Hdf. In Bass. edd. ὀνομαθέτου. — L. 23. Hdf. edidit: τί δὲ Δήμητράν τε — θεούς, πῶς λ. Maluit: τί δὲ δὴ Δ. — L. vlt. ἐρασθεὶς ἔχειν pro ἐρασθῆναι.

P. 266. l. 1. Et hic vulg. νομαθέτης. — L. 3. τὴν ante τελ. e Gu. addidit Hdf. πολλάκις. Nempe in ηρανρα nomen ἀὴρ est. — L. 7. Φερσεφόνην. In quo nomine φόνου vox, vt in Ἀπόλλων verbum ἀπολλεύειν, inueniri potuit. — L. 14. Verba διότι τοιαύτη ἐστί censet inania esse Hdf. nisi scribatur: διότι τοιαύτη αὐτή (s. καὶ αὐτή) ἐστι. Et ita Fic. legisse videtur. — L. 19. Vulg. ῆ. Correxit Hdf. — L. 23. In ed. Hdf. ὅτι ἂν μ.

P. 267. l. 5. s. Vulg. πάντα ταῦτα ἐν τ. δ. E Gu. correxit Hdf. περιθείωσις dicitur sulphuris circumlatio. Post δύναιντ᾽ ἂν eum eodem Hdf. comma posui, nam δύνασθαι est, *efficere posse*. — L. 12. A Plat. datum esse ἀπολύων ἢ ἀπολούων suspicatur Hdf. — L. 15. Proprie Ἀπλὸν dictum esse monet Schl. — L. 18. ὥσπερ ἀκ. Mente repetendum: δεῖ ὑπολαβεῖν, quemadmodum existimare oportet de vv. ἀκόλουθος et ἄκοιτις. — L. 20. ἐνταῦθα, in Apollinis nomine. πόλησις περὶ τὸν οὐρανὸν est ipsa coeli conuersio. Nempe Ἀπόλλων i. q. ὁμοπολῶν et coeli conuersionem et concentum musicum, qui vna cum coeli conuersione efficitur, indicat. — L. 22. Post καλοῦσι vulg. punctum. Per κομψοὺς etc. Pythagorei intelliguntur. — L. 24. πολεῖ ad τὴν ὁμοῦ πόλησιν

refert Hdf. Post πάντα vulg. punctum. — L. 27. Artic. τὴν ante ὁμοκ. e Steph. coniectura addidi.

P. 268. l. 5. Vulg. post φθ. τινα punctum, Hdf. comma posuit. — L. 6. πολὺ in Gu. omissum et importunum est, vnde et Hdf. vncinis inclusit. — L. 8. ἀπολούοντος aut ἀπολύοντος postulari videtur. — L. 10. s. Vulg. ἐπωνόμασε. E Gu. correxit Hdf. — L. 12. deriuatur ita nomen a λῶ h. e. θέλω. — L. 15. Cod. Gu. Δεηθώ (proprie Δειηθώ, Δηθώ.) — L. 16. Steph. in marg. „For. διὰ τὸ ἀρτεμὲς etc. et subaud. κεκλῆσθαι.“ Probauit et Hdf. suadente omni loco, itaque διὰ, quod exciderat, facile restitui. Nam explicatur unde Ἄρτεμις dicta sit. — L. 19. Colon post γυναικὶ loco commatis posuit Hdf. Nam intell. ἐκάλεσεν ὁ καλέσας. Idem mauult ἢ ante διὰ abesse.

P. 269. l. 3. περὶ δὲ ponitur ac si praecessisset: ὁ μὲν Διον. Ante τοῦ ἀφροῦ intell. ἐκ et respicitur ad Theog. 195. — L. 14. ἢ ante ἀπὸ τῆς γῆς in Gu. omissum, nec a Fic. expressum, vncinis inclusi vt ἀπὸ τῆς γ. ad μετεωρ., ἐν τ. χερσὶ ad πάλλειν referatur. ὀρχεῖν actiue est i. q. κινεῖν. — L. 21. οἱ νῦν περὶ Ὅμ. δεινοὶ sunt philosophi et sophistae, qui se maxime Homerum intelligere putabant. — L. 24. s. Post διανοεῖσθαι vulg. punctum. ὥςπερεὶ explicat Hdf. fere, quodammodo; sed idem coniicit: ἔτι δὲ μειζόνως λέγειν θεοῦ νόησιν, ὥςπερ εἰ λέγοι — Mox Buttm. scribi voluit ἁ Θεονόα, quod non necessarium putaui, recte autem post χρησάμενος inseri καὶ τὸ σ voluit. Nam tres literae σις vocabulo νόησις desunt.

P. 270. l. 9. Verba τὸ εἶναι Ἥφ. in edd. vett. et Gu. desunt et Steph. haud dubie e Fic. interpretatione sumsit, vnde vncinis inclusi, deleuit Hdf. Contra l. 10. verba ὡς ἔοικεν ex edd. vett. et Gu. addita. — L. 11. Formam Ἄρην pro vulg. Ἄρη recepi,

e Gu. ad hiatum vitandum. — L. 19. Adumbrauit Hom. Il. V, 221. — L. 23. Socratis nomen hic male omissum in Steph. Tum coniecit St.: ταυτό γε ἔοικε. Pertinet τοῦτο ad ὁ Ἑρμῆς. Mox περὶ λόγον τι (pro vulg. τε) dedit Hdf. quem sequutus sum. Nam καὶ τὸ ἑρμ. εἶναι etc. pertinet ad verba πᾶσα αὕτη ἡ πραγμ. — L. vlt. ἔμπροσθεν. vid. p. 257.

P. 271. l. 1. Structura mutata est. Debuerat esse τὸ δὲ μήσασθαι ἐστι μηχανήσασθαι. Loca Hom. multa sunt, vt Il. VI, 157. φησὶ redundat. — L. 3. Locus haud dubie interpolatus est. Vulgo: τὸ λέγειν τε καὶ τὸ εἴρειν μησ. Id e cod. Hassisten. ap. Corn. et Gu. emendauit Hdf. Sed idem recte vidit verba seqq. τὸ δὲ λ. δ. ε. εἴρειν e glossemate esse nata, quae nec Corn. in cod. illo inuenit. — L. 5. Etiam hic vulg. ὁ νομοθέτης. Post ὀνομ. subint. λέγων. Oratio obliqua in directam et allocutionem mutatur. — L. 8. Verba καὶ ἥ γε Ἶρις — ἄγγελος ἦν spuria esse recte vidit Hdf., vnde vncinis inclusi. — L. 22. Hdf. mavult: Πᾶν ἂν αἰπ. — L. 24. ἤτοι ὁ λόγος e Gu. edidit Hdf. sed articulo hic non est locus.

P. 272. l. 6. Non opus vt ἡ reponatur. — L. 12. ἐοίκοι scil. ἥλιος εἶναι. Nempe ab αἰολεῖν, αἰόλλειν derivat. — L. 15. Gu. τοῦτο δὲ ἔοικε τὸ ὄνομα, sed recte φαίνεται, apparet hoc nomen premere Anaxagoram (ei inuentionis laudem eripere). — L. 16. Heusd. coniicit: ἔοικε δηλοῦντι παλ., Hdf. ἔοικε δηλοῦντι τι π. — L. 20. Hic et post vulg. ἔννον. Correxit iam Ruhnk. ad Tim. p. 103. et Hdf. e Gu. — L. 26. Vulg. σελαεννεοάεια. Correxit Hdf. Fortassis tamen rectius fuerit: Σελαεναάεια.

P. 273. l. 9. Pro τουτὶ e Gu. recepit Hdf. τοῦτό τι — at esse potius debebat: τοῦτο παγχάλεπόν τι — Ad illa εἰςάγω μηχανὴν bene adfertur Arist. Nub. 479. ss. — L. 12. Comma post εἰπεῖν positum Hdf.

post πῦρ ex graeci sermonis norma reposuit. — L. 18. Vulg. ἐοικότως in εἰκότως cum Gu. cod. mutauit Hdf., quod εἰκότως h. l. non probabiliter, sed conuenienter significat. Antea edd. vett. ζητεῖ. — L. 26. St. e Corn. coniectura et Fic. versione dedit: ἐπεὶ μὴ ἔχοι — et in marg. habet: „γρα/. ἐπεὶ ἔχοι γ' ἂν τ.“ quod e Gu. et edd. vett. restituit Hdf. Valet: nam possit quis de iis dicere. ἀπωθεῖσθαι est missa facere i. q. ἀπαλλάττεσθαι αὐτῶν.

P. 274. l. 1. Coniecerat Hdf. olim τὰ ἐπὶ τ. γ. Nunc vulg. tuetur similibus locis. — L. 3. vid. Hom. Il. XV, 626. etc. — L. 4. ἢ ante ἀητόῤῥ. e Gu. recepit Hdf. Verba ὅθεν δὴ — ἀήρ nec a Fic. expressa et Hdf. quoque suspecta vncinis inclusi. — L. 10. γεγάασι. Od. IX, 118. etc. — L. 11. Hermogenis nomen ante Εἶεν et Socratis ante τί οὖν — deleri iubet Heusd. non omnino improbante Hdf. — L. 13. ὧραι ante ὅραι recte addidit Hdf. expressum etiam a Fic., vnde Heusd. maluit: ὧραι μὲν δὴ ὅραι Ἀττ. etc. ὅραι γάρ εἰσι etc. Et hoc postremo loco ὅραι etiam Corn. coniecit, recte aduersante Hdf. — L. 16. Verba τοὺς καιροὺς πρὸς a Steph. solo sunt ex ingenio aut vers. Serrani data, nam in cod. Gu. edd. vett. desunt et a Fic. omissa, et illa οἱ καρποὶ ε. τ. γ. videntur breuiter dicta esse de tempore frugum colligendarum. — L. 20. Vulgo comma post ἐξετάζον deest, post τοῦτο colon ponitur. Mutauit Hdf., vt τοῦτο referatur ad οὕτω καὶ ἐντ. vti καλοῦσι repetendum. — L. 18. Steph. in marg. „γρα/. Πόῤῥω δὲ φαίνομαι. At in Bas. 2. est: πόῤῥω δὲ οἶμαι σ. ἐ.

P. 275. L. 2. E cod. Gu. dedit Hdf. φήσεις. Sed exquisitius est ἐφήσεις. — L. 21. Articulum τὰ ante πρ. qui in St. exciderat, ex edd. vett. restituit iam F. — L. 23. Marg. St. γρα/. φθορᾶς. Scil. Corn. ita legi voluit et confirmat Gu. Sed φορᾶς tuetur verbum

φέρεσθαι et Heracliti notum dictum. — L. 26. Quia Gu. τὰ γὰρ ἄρτι, Hdf. coniecit: τά γ' ἄρτι — Idem post ἐπίκειται punctum posuit.

P. 276. l. 5. Propter Schol. coniicit Hdf. περί γε τὸ ῥεῖν τε καὶ φέρεσθαι. — L. 8. Vulg. ἴσις. — L. 12. H. l. scribendum esse νοέεσιν recte vidit Buttm., sed vocab. hoc omnino de glossemate suspectum est Hdf. — L. 16. H. e Gu. edidit: διὸ δὴ ἐμβ. δεῖ τὸ — Tum Steph. in marg. „γραί. ἐκβάλλοντας δὴ τὸ ε, πιστήμην," eamque lectionem e vet. cod. sumtam in Not. dicit. At e Corn. coniectura est sumtum. Hdf. scribendum coniicit ἐπειστήμην, vt ab ἕπεσθαι prima vocab. pars originem trahat, altera ab ἵστημι. Schl. tamen ob locum inferiorem p. 437. B. Steph., qui et Cornario obversatus est, huius coniecturae assentitur, et fortassis post πιστήμην excidisse putat ἀπὸ τοῦ πιστὴν μένειν. Certe ἐπιστημένην vanum est. — L. 19. Pro λέγῃ Hdf. mauult λέγηται (e Fic. interpr.) quia λέγῃ non habet, quo referatur. — L. 25. λέγοντες scribi iussit Valck. ad Theocr. Ad. p. 265. At φασὶ post λέγουσι redundat, vt p. 271, 1. et Charm. §. 27. Hdf. — L. 27. s. τὴν γὰρ ταχ. — καλοῦσι. Haec verba suspecta sunt Hdf. Σοῦς pro Σόος dictum. v. Valck. h. l. p. 271.

P. 277. l. 2. Vulg. post ἀγαθὸν non interpunctum. — L. 6. Vulg. ἀλλά τι αὐτὸ — E Gu. emendauit Hdf. et sequutus est Schl. Etiam Fähsius Syll. Lect. Gr. p. 370. αὐτοῦ coniecit, ignorans hoc occupatum esse. Praeeunte partim cod. Gu. putat Hdf. Platonem scripsisse: ἀλλά τι αὐτοῦ τὸ ἀγαστὸν τοῦτο, ᾧ δὴ τῷ ἀγαστῷ αὕτη ἡ ἐπωνυμία ἐστὶ τὸ ἀγαθόν. Sed breuitas vulg. lectionis placet. Existimat idem post τῷ ἀγαστῷ excidisse καὶ θοῷ, quia infra voc. ἀγαθὸν contineri ἀγαστὸν et θοὸν Plato voluit. — L. 14. τούτου παντὸς scil. τοῦ χωροῦντος. —

L. 17. Pro vulg. ὄντος cum H. e Schol. recepi ἰόντος, sensu etiam iubente. — L. 19. καθάπερ ἰσχῶσι Gu. et Bas. 2. Mox Gu. ἐπεὶ δὴ οὖν — L. 21. Artic. τὸ ante δίκαιον addi voluit Hdf., vt l. 7. et aliis locis, nisi δίκαιον e gloss. exstiterit. — L. 23. Vulg. ἐλέγομεν. E Gu. correxit Hdf. Nam Socrates dixerat. — L. 26. Structura est: ὅτι τοῦτο τὸ δίκ. ἐστι καὶ τὸ αἴτιον. — L. 27. Post γίγνεται omitti τι s. πάντα monet Hdf. Mox Gu. τοῦτ' ἐστὶν αἴτιον. Buttmann. coniecit: ὅτι ταυτό ἐστι τὸ δίκαιον καὶ τὸ αἴτιον: δι' — αἴτ. καὶ διακὸν καλεῖν ἔφη κ. τ. λ. vt διακὸν ex δι' ὅ, δίκαιον ex διακὸν enatum putetur. Sensum vulg. ita reddit Hdf.: et proprie eam ob causam aliquis dicebat appellandum esse illud δίκαιον τὸ αἴτιον s. τῷ δικαίῳ recte seorsim prae caeteris tribui nomen τοῦ αἰτίου.

P. 278. l. 6. Post πεπύσθαι e Gu. addidit Hdf. τὸ δίκαιον, sed id facile ex antecedd. intelligitur. Rectius Gu. habet βουλόμενοί με ἀποπιμπλάναι (h. e. cupiditati meae satisfacere.) Recte etiam l. 8. artic. τὸ ante δίκαιον e Gu. additus. — L. 12. με post ἐρωτῷ e Gu. adiectum. — L. 14. αὐτὸ τὸ πῦρ. Sententia Heracliti et Hippasi. — L. 19. αὐτὸν ὄντα e Gu. dedit Hdf. — L. 27. γε post πάνυ e Gu. additum. — L. 28. ἐξαπατήσαιμι praegnanter pro, ἐξαπατῶν πείσαιμι.

P. 279. l. 3. Gu. τοῦ ἀεὶ ὄντος. At τὸ διαϊὸν est τὸ δίκαιον. — L. 5. Gu. ἐν τῷ ἀεὶ ὄντι. — L. 7. αὐτὸ τὸ ἔργον rem ipsam. — L. 10. Praeeunte partim Gu. scribi posse monet Hdf. ἡ ἀνδρεία καὶ τὸ ἄῤῥεν καὶ ὁ ἀνὴρ. ἐπεὶ ἐπὶ παραπλησίῳ τινὶ τούτω (haec duo ἄῤῥεν et ἀνὴρ) ἐστὶ τ. — Sed παραπλ. τούτῳ breuiter dictum pro τινὶ, ὃ παραπλήσιόν ἐστι τούτῳ. — L. 13. τι in τοι mutari vult Hdf., deleri malim. — L. 18. μεμίμηται scil. ipsa verbi θάλλειν for-

matione, quia a ϑ (ϑεῖν) statim ad ἄλλεσθαι transiliit, nempe ὁ ὀνοματοθέτης v. Hdf. — L. 20. ἐπισκοπεῖς scil. tanquam ἐπιστάτης vt infra dicitur Hermogenes. — L. 25. Voc. ἰχονόη recte censuit Hdf. esse spurium, et abest a Gu. cod. E margine libri antiqui in texta migrauit. Abest a Gu. etiam καὶ τοῦ νυ, vnde H. coniicit totum hoc τοῦ χ καὶ τοῦ ν καὶ melius abfore, vt existat ἰχνόη. γλίσχρως explicat σμικρολόγως, putide.

P. 280. l. 8. πλάττειν τὸ στόμα dicuntur qui voce molli vtuntur. ξυνεῖναι mox pro ξυνιέναι ponitur. — L. 15. τις post πολλή, quod exciderat, e Gu. additum. — L. 21. Vulg. μή με. Corrigendum versus causa (ex Il. VI, 265.) iam monuit Steph. et confirmauit Gu. — L. 23. Hic et postea vulg. ἀνεῖν. Corrigendum esse docuit H. Idem mutauit sequ. ἐπιπολὺ in ἐπὶ πολὺ h. e. diu. — L. 25. Pro vulg. σημαίνειν (quod a δοκεῖ pendere potest e Gu. scripsi σημαίνει, quia ξύγκειται sequitur.

P. 281. l. 7. Ad δηλοῦν subiectum est aut ipsum τὸ κακῶς ἰέναι aut ὁ ὀνοματοθέτης — L. 12. Artic. ὁ ante μέγιστος omittit Gu. — L. 14. Male post κακὸν vulg. punctum ponitur. Ita et l. 17. post πορεύεσθαι. — L. 19. Non post εἴη sed post σημαῖνον comma posuit H. — L. 20. Gu. ὀπήν, quod ducit ad ῥοπὴν Schol. — L. 21. Steph. marg. „Pro ἀεὶ legitur δεῖ [in Bas. 2. e Fic. vers.]: sed ita legendo videtur ponenda τελεία στιγμὴ post σημαῖνον et tollenda, quae est post εἴη interpunctio." Sed nihili esse illam lectionem docuit H. Etenim ex ῥοὴν εἶναι ἀεὶ effingitur ἀειρειτή. — L. 23. Ad. ὀρθῶς etc. deest copula, vnde H. coniecit: ὃ ὀρθῶς. — Mox H. cum Gu. dedit ἀειρείτην. — L. 26. Pro μὲν e Gu. recepit H. μέ. Dubitaui. Ad seqq. Steph. in Not. monet in edd. praecedd. (Ald. Bas. 1.) omitti part. εἴπερ, quam

ipse e vet. exemplari (Bas. 2.) addiderit. Corn. coniecit, εἰ ὀρθῶς ἔχει, quod et ipsum, auctore non nominato, attulit St.

P. 282. l. 6. Vulg. καὶ ἔοικάς μοι ὀρθ. E Gu. et Bas. 2. emendauit H. probante iam F. In Bas. 1. 2. iam ante verba ἀλλ᾽ εἰ δοκεῖ, non ante τὸ μὲν τοίνυν — ponitur Socratis nomen, vt in Fic. vers. Improbarunt F. et H. — L. 13. Artic. τὸ ante ἀεισχόῤῥουν inseri voluit H. — H. 16. Post μόνον sensus caussa addi διαφέρειν iussit Corn. Inde repetiit, sine auctoris nomine, Steph. in Not. Buttmann. coniecit οὖ in οὔ (ου) mutandum, quod antiquis ponebatur pro ο, hoc sensu: pronuntiantibus illud (λέγουσι in Dat. plur.) harmonia tantum atque longitudine literae o mutatum est (nempe pro καλοῦν dictum καλόν). Sed τοῖς ante λέγουσι inferendum idem monet. Gu. λέγει, vnde H. ostendit duci posse: λέγω — παρῆχθαι. Emendationem Buttm. sequitur Schl. Mihi locus videtur esse mutilus. — L. 18. Vulg. διαν. τὶς ἔοικεν. Mutauit tacite Hd. sed recte. — L. 20. κληθῆναι pro τοῦ κληθ., vsu Plat. — L. 22. δήπου Gu. — L. 24. καλέσαν e Gu. et edd. vett. restituit H. Nescio vnde Steph. habeat καλοῦν, quod propius quidem ad καλὸν accedit. — L. 27. Vulg. τὰ δὲ μ. Emendauit Hdf.

P. 283. l. 6. Steph. marg. γραί· καλὰ φάσκοντες καὶ καλοὶ εἶναι, ἀσπ. nescimus vnde, sed perperam. — L. 10. Post ὠφέλιμα additum τε e Gu. Ex eodem l. 12. κἂν pro vulg. ἂν editum. — L. 17. Vulg. post ξυμπεριφερ. (κεκλῆσθαι non a δηλοῖ pendere potest) deest ἔοικε. Hinc Heusd. censuit Hermogenis nomine deleto, ἔοικε ad superiora referendum et continuandam esse Socratis orationem, rectius Hd. semel excidisse ἔοικε. Nunc ad seqq. recte subint. κεκλῆσθαι ἔοικε. — L. 22. H. coniecit δέλτα δὲ ἐνθ.

P. 284. l. 5. ᾧ (a Steph. omissum) e Gu. et edd.

restituit H. In marg. St. est: „In praec. edit. legitur ξενικὸν τοὔνομα, ᾧ καὶ Ὅμ. π. κέχρ. τῷ ὠφελεῖν." Nimirum Corn. expungi ᾧ iussit. Idem tamen recte pro ὠφελεῖν s. (vt Steph.) ὀφελλεῖν docuit ὀφέλλειν esse reponendum, quod et F. restituit. Nimirum ad seqq. ᾧ pertinet. Verbum illud ap. Hom. saepius legitur (Il. III, 62. etc.) — L. 7. ποιεῖν nimis tenue putat H. Coniicit παίνειν s. πλόνα ποιεῖν. — L. 14. λέγει et mox ψέγει scil. ὁ ὀνοματοθέτης. — L. 16. ἁπανταχοῦ e Gu. pro vulg. πανταχοῦ recepi. — L. 20. Ἀθηνᾶς e Gu. dedit Hdf. Sed Ἀθηναίας nomen fort. ex ipso carmine est petitum. De Mineruae cantico (νόμῳ) vidd. Wernsdorf. ad Himer. p. 671. et Hdf. h. l. στομαυλῆσθαι Schl. explicat: mit dem Munde pfeifen, zwischen den Lippen brummen. — L. 25. Etiam h. l. artic. τὸ ante ζημιῶδες e Gu. addidit H. Idem post ζημ. non comma, vt vulg. sed interr. notam posuit ex vsu Plat. — L. 26. Vulg. τὰ λῆθη. Mutauit cum Gu. Hdf. Nam articulo hic non est opus.

P. 285. l. 1. Gu. οἷόν τι καὶ. — L. 4. ἡ καλὴ est ἡ καλλωπιζομένη et καὶ ante τοίν. habet augendi vim: vel, adeo. — L. 11. ἡ ante e vulg. additum auctoritate Gu. deleuit H., et ex eodem l. 12. τοῦ ante δέλτα addecit. — L. 14. Proclum legisse οἱ δὲ ὕστερον εὑρόντες coniicit H. et probat. At in Schol. Mss. Procl. τοὺς ὑστέρους Grammatici interpretamentum est, idque ne verum quidem, nam antiquior fuit vsus literae ε pro η. Itaque οἱ δὲ (nonnulli) et ipsi antiquissimis temporibus fuerunt. — L. 18. s. H. dedit ὀνόματι quod ad θεμένου refertur. Excusari tamen pluralis potest. Idem coniecit (e scriptura Gu.) fuisse: ταύτῃ ὀνόματι τὴν ἡμέραν ἱμέραν. — L. 21. Vulg. ἱμέρα (sine artic. ἡμέρα. Correxit e Gu. Hdf. — L. 25. Pro δοκεῖ μοι Gu. ἔστι ταῦτα (fort. e l.

15.) — L. 24. Post ἐκάλουν vulg. interr. nota. — L. vlt. Vulg. κατὰ ταῦτα. Emendarunt Buttm. et H.

P. 286. l. 7. ὁμολογήσει scil. τὸ ἀρχαῖον ὄνομα. Nam Fic. ὁμολογήσεις legisse videtur. — L. 9. Pro διὸν legi διϊὸν vult H., certe illud sic accipi. — L. 10. Pro ἀεὶ Bas. 2. δή, male. — L. 14. Post φαίνεται vulg. colon, nulla interpunctio ap. H. Tum σημαίνων aut potius cum Buttm. σημαινόμενον legi iubet H. Mihi σημαῖνον e glossem. videtur ortum. Mox Ficinum legisse διϊὸν πάντα πανταχοῦ H. suspicatur. Seqq. ita supplenda: τὸ δὲ ἴσχον καὶ δοῦν τὸ αὐτὸ ἑτέροις ὀνόμασι ψεγόμενον φαίνεται. — L. 26. Gu. ἐπωνομάσθαι, edd. vett. ἐπωνομασθῆναι.

P. 287. l. 2. Vulg. κεκλημένη. Ἑρμ. ἔοικεν. Σω. Ἀχθ. Emendarunt Heusd. et Hdf. Nam h. l. non interponenda erat Hermogenis persona, vt p. 283, 17. et Socrates pergit continuo sermone vocabula explicare. — L. 4. Nomen χαρὰ a χεῖν et ῥοῇ deriuatur. Videtur illud nomen impositum (κεκλ. ἔοικε) diffusioni animae. — L. 27. Pro ἱμέρου in quo et H. haeret, nisi ἵμερος sit id quod desideratur, s. fructus voluptasque, Schl. legi iubet ῥοῦ, non tamen docuit, quomodo ῥοῦς et ῥεῦμα differant. Voc. ἱμέρου certe alienum est ab h. l. — L. 24. ὅθεν πόθ. ἐπων. nempe a πού, πόθι.

P. 288. l. 1. Vulg. ἔςρος. Ex Gu. emendauit Hd. Sed locus non videtur integer. Nam dicendum erat, primum ἔςρος, dein ἔρος, hinc tandem ἔρως nomen fuisse. — L. 3. τί ἔτι σὺ λέγεις, aut τί ἔτι αὖ λέγεις scribi voluit H. Vulg. tamen significare: cur non porro dicis, quid spectemus? — L. 6. Vulg. τοῦ εἰδέναι. E Gu. correxit Hd. — L. 8. τούτῳ scil. τῇ τοῦ τόξου βολῇ, mauult H. — L. 9. Vulg. οἴσει. οἶσιν (ingressum, ab οἴω, φέρω) e Gu. et Fic. reposuit H., sed quia in Gu. adscriptum est ἴσως, suspica-

tur Platonem scripsisse ἴεσιν, ut οἴησις ex ἴεσις et οἶον compositum putetur. — L. 13. Articulum τῇ ante δόξῃ e Gu. addidit H. Sensus: omnia quae δόξαν illam sequuntur, videntur aliqua τῆς βολῆς esse incitamenta. Etiam ante βουλεύεσθαι addi τὸ vult, tum καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα. Idem tamen vidit καὶ τὸ βούλεσθαι καὶ βουλεύεσθαι iungi posse. — L 18. Ad τέλος haec Steph. in marg. „In Ald. edit. haec a Socrate, sicut et sequentia, dicuntur; et ita legi posse videtur θεῶν i. e. *nominum deorum.* Aliis placet scribere σὺν θεῷ.“ In not., sua coniectura repudiata, legi maluit: εἰς τέλως γὰρ ἤδη θέω (curro, propero). Memorat idem nonneminis coniecturam: τέλος γὰρ ἤδη θεῶ (video, sed hoc est θεῶμαι). Abresch. dil. Thuc. p. 306. legi iubet θεῷ in imper. a θεᾶσθαι, finem respice, impone. Fisch. vulgatam cum Fic. interpretatur: in eo enim iam sum, vt finem disserendi faciam, fauente deo (θεῷ pro σὺν θ.). Recte haec omnia repudiat H., monens orationem esse mutilatam, fortassis ita supplendam: — ἐπάγειν· τέλος γὰρ ἤδη ἐπιθεῖναι βούλεσθαι. Σω. ἀλλ' οὔπω, πρὶν ἀποκαμεῖν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν μελήσει τῷ θεῷ. Ἀνάγκην etc. A melioribus libris auxilium est exspectandum. Verba Ἀνάγκην etc. certe Socratis sunt. L. 19. Vulg. ὅ, τι. Correxit Hd. ex edd. vett. — L. 23. Comma post ὀνόματι posuit Hd., ne hoc cum γιγνομένῳ iungatur. Nam haec τῷ κ. τ. β. γιγν. continent epexegesin praecedentium. Planius fuisse τοῦ γιγνομένου. — L. 24. Et h. l. Gu. ἀντ. τυχοῦν. — L. 26. Gu. Ald. Bas. 1. τῇ κατ' ἀνάγκην π. Emendauit Steph. praeeunte Bas. 2. Idem antea male voluit scribi τῷ περὶ τὴν ἁμαρτίαν (scil. δεδηλωμένον). — L. vlt διά του (τινος) ἀγκ. coniecit H. sed ὁ etiam interdum indefinite ponitur.

P. 289. l. 2. ἀλλ' ἐρ, e Gu. pro ἀλλὰ ἐ. editum. —

L. 3. τὰ κάλλιστα Gu. — L. 6. Heusd. ob Fisini vers. coniicit: Μαίεσθαι οὖν καλεῖς τί; (quid?) contra Platon. vsum; recte vidit post ἔγωγε distinguendum esse. γέ ante ζητεῖν e Gu. additum. — L. 11. Vulg. sine sensu: λέγει τοῦτο εἶναι, ὀνόμασμα ἐστιν. Steph. in marg. „For. τοῦτο εἶναι ὀνόμασμα. ἡ δ' ἀλήθεια καὶ ἐκ τοῦ τῆς ἄλης ἔοικε συγ. vt subaud. ὀνόματος." Et Fi. quoque ἐστὶν post ὀνόμασμα deleri iussit, sed ita non origo voc. ὄνομα a μαίεσθαι declaratur. Itaque Heusd. coniecit — τοῦτο εἶναι ὄν, οὗ μαῖσμα ἐστίν. Malui μάσμα cum Buttm. et H. edere, quia hoc aeque recte a μάω deriuari potuit i. q. μαίω, et ita propius ad vulg. acceditur. Ὀνομαστὸν enim noster esse voluit ὂν μαστόν, rem inuestigatam. Corrector cod. Gu. ὁ ante ὀνόμασμα addidit. Seqq. ita scribi mauult H.: ἡ δ' ἀλ. κατὰ ταυτὰ τοῦ ἄλλοις — vocab. ἀλήθεια eodem modo, quo caetera conflatum videtur, non ex vna voce (λόγῳ) sed e pluribus verbis (ἄλης et θείας). Steph. coniecturam iam F. refutauit. — L. 14. Nominatt. θεία ἄλη ad praecc. θεία φορὰ referuntur. — L. 19. s. Vulg. ἀποβαλόν. Mutandum in ἀπολαβὸν vidit Heusd. et e Gu. correxit Hdf. Non demendum sed apponendum est iota, vt ὂν sit ἰόν, οὐσία, ἰουσία.

L. 21. Pro οὐκ ἰὸν Heusd. coniecit οὐχὶ ὄν, quod nonnulli pronunciauerint οὐκ ἰόν, Buttmann. coniecit σὺκιὸν plebis Atticae fuisse. — L. 23. σε ante ἔροιτο omittit Gu. probante Hdf. quia deinde non ἀποκρινάμην legitur. — L. 25. Vulg. (in edd. Bass. et Bip.) verba τίνα ἄν. ἄ. ἀποκρ. λεγ. ἡ γάρ; tribuuntur Hermogeni, sequentia omnia Socrati. Rectius disposuit H. Interrumpitur Hermogenis oratio, quod lineola indicavi. In ed. Ald. atque Steph. etiam Fisch. verbis πάνυ μὲν οὖν rursus Hermogenis (cui tamen et antecedentia tribuuntur) nomen praefixum, verbis Ἐν μέν-

τοι Socratis. Stephano locus mutilus et inter ἀποκριναίμεθα et λέγεις aliquid deesse videbatur. Fisch. interpungi volebat: τίνα ἂν α. ἀποκριναίμεθα; λέγεις; (scil. ἔχειν ὀρθότητα ταῦτα τὰ ὀνόματα ἢ γάρ; Σω. πάνυ μὲν οὖν. Sed haec postrema Hermogenis esse in promtu est. — L. 26. Vulg. ἐν μέντοι νῦν quod recte correxit H. — L. vlt. Vulg. ὃ ἐὰν E Gu. emendauit H. Ante φάναι idem artic. τὸ addi vult.

P. 290. l. 3. Vulg. ἀνεύρεται. E Gu. et Fic. mutauit H. — L. 6. Pro διαφέροι H. διαφέρει coniicit leg. quia Gu. διαφέρειν. — L. 8. Articulum ὁ ante ἀγὼν omittunt Gu. et Sch., probante H. — L. 11. Vulg. ἂν ἐρήσεται. In vnum verbum contraxit H., quum part. ἂν hic locus non sit. Idem tamen e scriptura Gu. coniicit: ἀνερευνήσεται. — L. 20. Verba ἂν οὕτως ἔχῃ abesse mauult H. aut scribi ᾗ ἂν οὕτω ἔχῃ. — L. 26. Vulg. δοκεῖ. E Gu. correxit H. — L. 27. s. Intelliguntur vocabb. τὸ ἰὸν καὶ τὸ ῥέον καὶ τὸ δοῦν.

P. 291. l. 10. Non corrigendum esse τῷ ὄνομα εἶναι monet Hdf. — L. 12. Hd. mauult ὧν γε νῦν δὴ δ. — L. 17. δὴ post Ἀλλὰ e Gu. additum. — L. 25. Artic. τῇ e Gu. accessit. — L. 27. Hd. e Gu. edidit: εἰ μὲν γὰρ —

P. 292. l. 3. Vulg. καὶ ἵππον. Steph. in marg. „Lego καὶ εἰ ἵππον. Ita e Gu. edidit H. — L. 7. Vulg. δηλώματα τοῦ σώματος ἐγ. Steph. in marg. γραί. δήλωμα τούτῳ τῷ σώματι. In Gu. δήλωμα τούτου σώματι. Vnde Hdf. efficit id, quod editum est, δήλωμά του τ. σ. Nam si τοῦ σώματος scripsisset Plato, non facile repetiisset hoc vocab. sed αὐτοῦ posuisset. Substantiua saepe ita vt verba struuntur. v. Hdf. — L. 11. Hd. e Gu. edidit: ἆρ' οὐ τότε ἑκάστου δήλωμα ἦμ. — Sed vulg. valet: nonne cuiusque rei

ea quidem significatio quae his membris efficitur, tum eam rem certo indicabit etc. Antea malim legi: βουλόμεθά τι δηλοῦν. — L. 14. ἄρα pro ἄρ' plene e Gu. scripsit Hd. — L. 15. Hd. coniicit: ὅταν μιμῆται: At ὃ ἂν μ. respondet antecedd. ὃ μιμεῖται. — L. 24. Vulg. μουσικῇ μιμώμεθα. Emendauit Hdf. Fluxit e mox seqq. — L. 25. τῇ ante φωνῇ e Gu. additum. — L. vlt. Vulg. ὀνομάσειν. Aut ὀνομάζειν aut ὀνομάσαι legi iubet H. Prius ob antecedd. dedi. Mox Steph. marg. „For. λέγω δὲ τί τοῦτο; (cum interrog.) At positiue etiam illam formulam adhiberi docet Heusd. p. 87. Verum τι tum fere non additur. Confirmat tamen Steph. coniecturam Gu. Suspicatur Hd. λέγω δέ τι τοιοῦτο legendum. τοῦ ante πράγμ. e Gu. addidit Hdf.

P. 293. l. 9. Pro αὐτῶν Hd. e Gu. dedit τούτων. Cum eo πᾶσιν post ἄλλοις e Bas. 2. et Fic. vers. addidi. — L. 11. Post δύναιτο et οὐσίαν distinxit Hdf. — L. 16. τίνα ponit, quamquam τί praecesserat, quia ad μουσικὸν etc. respicit. — L. 21. σχέσεως. Idem est quod antea τὸ δοῦν. Ad ἐπιλαμβάνεται repetendum ὁ ὀνομαστικός. — L. 24. Male vulg. ἄρα. — L. 27. διαιρέσεως scil. τούτων.

P. 294. l. 8. κατὰ τὰ εἴδη legi vult Hd. — L. 10. Steph. (cum seqq.) ediderat: καὶ τὰ οὐ φωνήεντα μὲν, οὐ μέντοιγε ἄφθογγα; ex Corn. coniectura. Idem St. in marg. „In praec. edit. [Ald. et vtraque Bas.] καὶ τὰ αἶ φωνήεντα, absque negandi partic. Posset autem et αὖ retineri, ita legendo: καὶ τὰ αὖ φ. μὲν οὔ, οὔ μ. ἄ.“ Id, confirmatum cod. Gu., dedit Hd. Sequentia, sensus causa, ita idem legi iubet: καὶ ἐπειδὰν ταῦτα διελώμεθα, τὰ ὄντα αὖ πάντα δεῖ (διελέσθαι scil.) καὶ ὀνόματα ἐπιθεῖναι. Mihi sola verba τὰ ὄντα spuria, orta e compendio sequ. ὀνόματα, videntur. Sehl. etiam ἐπιθεῖ-

ναι putat vitiosum esse et f. legendum κυθέσθαι, et ὥςπερ τὰ ὀνόματα, atque totum locum sic vertit: haben wir dann dies richtig eingetheilt, dann müssen wir wiederum eben so alle Dinge vor uns haben wie die Worte, und zusehen, ob es auch hier so etwas gibt u. s. f. — L. 16. τε. post αὐτὰ deleri mauult Hd. et post στοιχείοις comma poni, vt εἰ pendeat a seq. διαθεασαμένους. — L. 18. Steph. marg. γρα. ἐπιφέρειν καθ' ἕκαστον τὴν ὁμ." Nempe in Bas. 2. ea vitiosa lectio est. — L. 19. ξυγκ. π. Gu. addit ἑνὶ, quod certe subaudiendum est. — L. 20. Bas. 2. ὄστριον vnde ὄστρειον scribi possit, sed ὄστρεον forma Plat. est, auctore Athen. T. I. p. 362. Schw. — L. 21. τῶν χρωμάτων cod. Gu. et Schol. — L. 24. δοκεῖ e Gu. et edd. vett. restituit H. pro Steph. δοκῇ. ἂν ad δεῖσθαι pertinet. — L. 27. Vulg. σύμβολα, significatu prorsus alieno, σύμπολλα e Gu. dedit H. ἃ δὴ (pro vulg. ἅ δὴ) ex ingenio dedit H.

P. 295. l. 1. Vulg. συντίθενται. Correxit Hd. — L. 2. idem art. τῶν ante ῥημάτων e Gu. addidit. — L. 8. Quia Gu. habet οὕτως, H. mauult οὑτωσὶ δ. — L. 11. καθ' ὁδὸν est recte, ita vt faciendum est. — L. 14. Vulgo verbis ἐγὼ μ. γ. οὖ Hermogenis, Πολλοῦ — ἔγωγε Socratis Ἐάσωμεν etc. Hermogenis nomen praefigitur. Veram distinctionem, iam in vtraque Bas. et Fic. vers. exhibitam, restituit H. probatam etiam a F. — L. 16. κἂν (pro vulg. καὶ ἂν) Gu. — L. 17. Post ἐπιχειρῶμεν vulg. colon positum. — L. 18. verba ὥςπ. ὀλ. πρ. vulg. parentheseos signis inclusa, quae recte remouit H. Ad τοῖς θεοῖς intell. προείπομεν. — L. 20. Hd. ex vsu Pl. maluit scribi οὕτω δὴ καὶ νῦν. — L. 21. Pro τι Bass. τοι, Gu. τινα, pro εἴη Ald. Bass. et cod. Gu. ἴδει. Hinc H. olim coniecit: εἰ μέντοι, ᾗ χρή, ἴδει αὐτὰ δ., Buttm. ὅτι, εἰ μὲν ὅτι ἄριστα ἴδει αὐτ. δ. Heusd. ἴωμεν tantum in

ἴθωμεν mutari iussit, sed ἴωμεν (progrediamur, pergamus) tuetur H.

P. 296. l. 6. ἀπαλλαγεῖμεν Hdf. ad Protag. p. 625. emendat, quod pro ἀπαλλαγῶμεν recepi. — L. 7. Vulg. ἔχει. ἄρα — τῶν λόγων· ἢ ἐκ. etc. Hd. edidit ἔχει· ἆρα — λόγων, ἢ ἐκ. — τὰ βαρβαρικά; qui tamen mauult: εἰ ἄρα καὶ — Sed Schl. coniecit: ἔχει ἄρα, καὶ — τῶν λόγων εἴη, ἢ ἐκεῖνος — et post βαρβαρικὰ interr. notam tollit. Idem suasit Hdf. ad Prot. l. l. Sequutus sum, sed εἴη subaudiri quam addi malui. — L. 9. οἱ ante βάρβαροι, qui articulus hic abesse non potuit, addidi. — L. 17. οὐδὲν pro μηδὲν Gu. — L. 23. ὑβριστικὰ sunt ad ludibrium ficta.

P. 297. l. 3. e Gu. dedit H. ἀλλὰ εἰ, quum εἰ vetus fuerit nomen litterae ε. — L. 9. κιείνησιν. Steph. in marg. „Pro κίνησιν, quod est in Ald. ed. affertur non solum illa lectio κιείνησιν, sed et κίεισιν, item ἴεσιν pro εἶσιν.“ Nimirum Cornar. coniecit: ἔδει δὲ κίεισιν καλεῖσθαι ἢ ἴεσιν, probante Hd. cui tamen haec ab aliena manu invecta videntur. — L. 10. Voc. στάσις videtur auctor ex ἀίεσις deriuasse. Locum mutilum et quaedam excidisse putat Schl. — L. 12. Gu. ὅπερ λέγω. — L. 15. ἐν ante αὐτῷ e Gu. additum. — L. 17. καὶ post ἔτι δὲ e Gu. accessit. — L. 18. Vulg. Ἐρύκειν. Emendauit Buttm. et Hd. — L. 19. ῥυμβεῖν pro vulg. ῥέμβειν e Gu. et Timaeo datum. Mox vulg. πάντα ταῦτα etiam auctoritate Gu. mutatum. Ad ἀπεικάζει intell. ὁ τὰ ὀνόματα τιθέμενος. — L. 20. Vulg. ἐὼ γὰρ — inepte. Recepi Heusd. coniecturam ἔγνω γ. Hdf. ex ingenio dedit ἑώρα γὰρ — quia p. 298, ου. κατιδὼν est. — L. 27. Aut καὶ post τούτῳ deleri aut τούτῳ οὕτω καὶ π. scribi vult Hd. — L. 26. Gu. ἀπομιμεῖσθαι, quod a φαίνεται pendeat. — L. 27. τὰ ante γράμματα deest Gu. — L. vlt. αὐτοῖς scil. his litteris.

P. 298. l. 1. σισμὸν (das Zischen) coni. Hd., quia σεισμὸς a σείεσθαι non differt, sequente Schl. — L. 8. Vulg. κατιδὼν ὁ ἀφομοιῶν. Sed intell. ὁ τὰ ὀνόμ. θέμενος. Recte igitur art. ὁ deleuit cum Gu. Hdf. — L. 14. Vulg. τὰ ἔνδον. E Gu. emendauit Hd. — L. 16. Pro α olim fuit ω, quod Steph. e conj. Corn. emendauit. — L. 18. οὐ pro ο e Gu. dedit Hdf. (Nam ita ὁ μικρὸν olim appellabatur.) — L. 20. προςβιβάζειν pro vulg. προςβιάζειν dedit Gu. idemque Fic. expressit. — L. 21. Gu. σημεῖόν τι. Tum vulg. ὁ νομοθέτης. Sed ὁ ὀνοματοθέτης iam Bass. Heusd. in his omnibus locis ὀνομαθέτης reponi voluit. — L. 22. Vulg. εἴδη. E Gu. correctum.

P. 299. Vulg. post ἄκων colo interpungebatur. — L. 12. Gu. εἰ καί τι καταθεῖο quod plane est ap. Hesiod. Opp. e D. 361. Sed Plato consulto orationi suae accommodasse videtur. — L. 15. δίκαιος δ' εἶ scil. εὐεργετεῖν. — L. 18. Post Ἑρμογένους comma posuit Hd.

P. 300. l. 1. Λιταὶ dicebatur pars illa Iliad. l. IX. vnde hi versus desumti sunt (644. s.) — L. 13. s. τὸ ἐκείνου — illud illius, qui modo dictus est, poëtae — Locus est Il. I. 343. et al. — L. 22. Gu. ὀνοματοθέτας, sed h. l. retinuit etiam Hd. vulg. ob ea quae supra (p. 389. s. Steph.) leguntur et ob sequentia. Heusd. vtrumque iungi maluit (p. 79.): τοὺς νομοθέτας καὶ ὀνομαθέτας. Eum sequitur Schl. et praeiverat Fic.— L. vlt. post οἱ δὲ excidere potuisse φαυλότεροι monet Hd.

P. 301. l. 5. Vulg. ἄρα. Mox Gu. οἱ μὲν χείρους, οἱ δὲ βελτίους. — L. 10. Vulg. ἐλέγετο Ἑρμογένει τῷδε, ποτ. μ. ὄνομα τούτῳ κ. φ. quod defendi poterat, nisi εἰ μή τι αὐτῷ sequeretur. Correxit Hdf. — L. 12. ἄρα post μή τι e Gu. adiectum. — L. 16. Hdf. scribendum ostendit ἦν τὸ ὄνομα δηλοῖ. Nam non na-

tura nomen, sed hoc illam declarat. — L. 27. Sensus. vtrum tibi videtur, non posse aliquem dicere vana sed fari.

P. 302. l. 1. s. σοι ἀπαντήσας cod. Gu. — L. 28. μέντοι post ἔστι e Gu. accessit.

P. 303. l. 4. Scriptura loci et personarum distinctio ita e varietate edd, vett. recte in Stephano, consentiente Cu., constituta est. Eodem modo l. 10. s. se habet, vbi ζῶα ponitur pro ζωγραφήματα. — L. 14. Vulg. ὅμως. E Gu. correxit Hdf. — L. 16. Vulg. οὔ· ἀλλ' — Quod editum, praebuit Gu. — L. 19. γράμματα h. l. est ipsa pictura, imago depicta. Ita et p. 304, 16. vbi perperam Corn. *litteras* interpretatur.

P. 304. l. 4. Vulg. ἔστιν τοῦτο. — L. 11. ῥήματα h. l. grammatico sensu sunt *verba*. — L. 17. ss. Structura verborum coepta interrumpitur illa interrogatione ἢ οὐκ ἔστι; atque dein mutatur. — L. 25. Vulgo post Τί δαὶ interr. nota, post ἀπομιμούμ. l. 27. comma.

P. 305. l. 6. et 8. Et hic vulg. νομοθέτης. Correctum ab Hd. e Gu. Bass. ὀνοματοθέτης. — L. 10. H. mavult: ὁρᾷς, ὦ Σώκρ. ὅτι, ἂν ταῦτ. — Schl. ant legi vult: ὅτι οὐκ, ἂν κ. τ. λ. aut ὅταν — οὐ γέγραπται ἡμ. τὸ ὄν. quod sensus negationem addi iubeat. Reddit enim ita: so kann man nicht sagen, dass wir das Wort zwar geschrieben haben, aber nur nicht richtig; sondern wir haben es ganz und gar nicht geschrieben. — L. 14. Gu. μετατιθῶμεν. — L. 15. γε ante ὀρθῶς e Gu. addidi. — L. 23. Artic. ἡ ante ὀρθότης, monente etiam H., addidi. — L. 26. εἰκάζει scil. τις, vt ad ἀποδοῦναι intell. τινα. Mox Gu. καὶ σκόπει δή. — L. 26. Pro τόδε Gu. τὰ τοιάδε.

P. 306. l. 4. ἐστιν post σοὶ addidit et pro vulg. αὐτῇ posuit αὐτοῖς, auctoritate cod. Gu., Hdf. αὐτοῖς nempe

τοῖς ἐντός. Duritur, et ne recte quidem αὐτῇ intelligitur τῇ εἰκόνι. — L. 10. Quia Gu. et Bas. 2. καὶ ante ὧν ponunt, Hdf. coniicit, scriptum fuisse: ὀρθ. καὶ ταύτης ζητεῖν καὶ ὧν ν. δ. ἐλ. — ἀναγκάζειν mox est, necessarium putare. — L. 17. Aut ἔχοις aut εἰπεῖν τις legi maunlt Hd. — L. 26. τε post ὀνομάζεσθαι e Gu. accessit.

P. 307. l. 4. Post καλῶς addi μὲν vult Hdf. Sed omitti interdum solet, δὲ sequente. — L. 6. ὄφλωμεν scil. δίκην quod tamen addi mauult Hd. — L. 7. malim καὶ ἡμεῖς δὲ — Nonnemo, ap. H. coniecit: καὶ ἡμεῖς ἐὰν ἐπὶ — Hdf. subintelligit: οὕτω πως ante καὶ ἡμεῖς. — L. 8. Hd. coniicit: αὖ τῇ ἀληθείᾳ. — L. 9. Hd. legi mauult ἢ ζήτει σύ τιν' ἀλλ. — L. 15. τάδε post ταῦτα e Gu. insertum. — L. 16. s. Vulg. κεῖσθαι καλῶς et mox προσήκοντα αὐτῷ. E Gu. correxit Hd. — L. 23. Vulg. φαμέν. φῶμεν e Gu. et vsu Plat. repositum. — L. 25. et 27. Accusatiui με et σε in μοι — σοι ab Hd. e cod. Gu. mutati sunt, quum ἔμοιγε sequatur. Quamquam p. 308, 7. et 14. recte σε ἀρέσκει legitur, vbi etiam in Gu. σοι.

P. 308. l. 4. Hdf. coniicit (e lect. cod. Gu.) Platonem scripsisse εἰ μέλλει — τινῶν εἶναι, ἔχεις — αὐτὰ γίγνεσθαι. — L. 6. ἄλλων e Gu. et edd. vett. restituit St., qui ἄλλων operarum vitio in St. excidisse putat. — L. 13. Vulg. ἐπὶ μὲν ο νῦν σμ. μ. κ. ἐπὶ δὲ ω μέγα, σμ. Correxit H. e Gu. et Platonis vsu, qui ita dixit καλεῖν τι ἐπί τινα. Nec de vocalium sed de nominum permutatione agitur. — L. 18. ἐστι post ἀναγκαῖον e Gu. additum. — L. 20. συνθείη Gu. — L. 22. s. φάρμακα. Steph. legi etiam φαρμύκια ait. L. 23. s. Post ζωγραφούμενα Cornar. inseri voluit ὅμοια. Inde auctore non nominato, repetiit hanc varietatem Steph. At vv. ὅμοια ante etc. ὄντα tantum traiecta et cum ἐκοίνοις iungenda sunt. L. 26. ὑπάρξῃ Bass.

P. 309. l. 7. Vulg. ἐπὶ τὸ αὐτό. Correctum e Gu. L. 13. Etiam h. l. e Gu. dedit Hdf. τό τε ρ καὶ τὸ σ. Sed potest τε ex l. 9. repetitum videri. — L. 14. Male vulg. Ἠι οὖν — Correxit Hdf. — L. 16. Post ἐγκείμενον vulgo non distinctum. Repetendum: ὅμοιόν ἐστιν ἐκείνοις. — L. 19. Vulg. ἐξαίρων correxit Hdf. L. 21. Vulg. τί οὖν νῦν, ὡς ἐλέγομεν. Debebat certe esse: νῦν ὡς λέγομεν. Quod editum, Hdf. e Gu. dedit. — L. 26. Vulg. ὅ, τι ἐγὼ ὅταν — Emendavit Hdf.

P. 310. l. 9. Hdf. exspectaverat: ὅμως οὐκ ἂν καλῶς — Tum Gu. ἔχοιέν τι λ. — L. 15. Vulg. θέλεις. Hdf. ἐθέλεις reposuit. Gu. ἐθελήσεις. — L. 25. Gu. ἴσως γε κατά γε τ. δ. probante Hdf. — L. 26. Vulg. ὁμοίως. Correxit H. accommodate ad seq. προςήκουσιν. Gu. ὅμοια λέγωνται, unde forte ὅμοια assumendum erat. Intell. ad λέγοιτο et λέγηται, ὀνόματα.

P. 311. l. 7. Gu. εἴσεται δὲ καὶ — L. 19. Vulg. ὧν νῦν ἐστι τ. ὀ. Delevi νῦν cum Gu., e quo Hdf. antea etiam dedit κἀκεῖνα. — L. 20. Vulg. δεῖ. Infin. qui ab οἴει pendet, dedit Gu. — L. 22. Vulg. τοῦτον. E Gu. mutavit H. Idem, quod vulg. κατὰ ταῦτα, correxit. — L. 25. s. Vulg. μικρὸν κίνδυνος. E Gu. correctum. Tum vulg. Δηλονότι. Tum H. e Gu. edidit ὁ τιθέμενος. Non assentior ob seqq.

P. 310. 10. Gu. ἐννοεῖς. At λέγων est, tum quum dicebat. Mox vulg. κατ᾽ αὐτά. — E Gu. correctum: alioquin esse etiam potuerat κατὰ ταυτά. — L. 16. Fic. legisse videtur: σμικρῷ ἀδήλου καὶ ψευδοῦς et ὁμολογεῖ, quod posterius verum putat Hdf., nisi οὐδὲν ἄτοπον repetendum sit. Hinc Schl. post οὐδ. ἄτοπον colon delet, et haec οὐδ. ἄτ. ad sequentia τὰ λοιπὰ etc. trahit, ita ut interposita in parenthesi accipiantur. Verba σμ. κ. ἀδ. ita interpretatur H.: adeo exiguum, ut delineantis animum facile fallat. διαγράμματα figurae geometricae sunt. — L. 24. Vulg. ἐπισκεψόμεθα. E

Gu. et Fic. emendatum. — L. 25. Verba καὶ ῥέοντος, in Gu. omissa, spuria mihi videntur, orta e duplici lectione in Schol. memorata. Hinc uncinis inclusi. Pro glossemate habet Hdf. — L. 26. s. etiam verb. ἢ ἐστὶν uncinis inclusi, e varietate scribendi orta, delevit auctoritate Gu. Hdf. Stephanus legi ἄλλο τι ἔστιν ἢ voluit, Fisch. ἄλλο τι ἐστὶν ἢ οὕτω etc. quod pro ἄρα positum sit. — L. 28. Steph. verba καὶ ὀρθ. γε σημ. interpunctionis nota a superioribus seiungi voluit, qua tamen non opus est.

P. 313. l. 1. Post ἀναλαβόντες vulg. colon, quod delevit H., deleri etiam Corn iussit. — L. 2. s. Vulg. σημαῖνόν τι. Steph. in marg. „Lego σημαίνοντι ὅτι — quod cod. Gu. confirmatum recepit Hdf. Sed Corn. maluit: σημαῖνόν τι, ὅ, τι. — L. 5. ἐμβάλλοντας scribi iussit Corn. (et p. 276, l. 16.) Sed temere refingi cum haec ad superiora voluisse monet Hdf., qui et h. l., partim praeeunte Gu., scribi mavult: καὶ ἐμβάλλοντας τὸ εἶ ἐπεϊστήμην. (V. supra). Sequentia non minus vitiata (in quibus ἐν τῷ εἶ pro ἐν τῷ ε, ex Gu. scripsit Hdf.) ita Corn. interpolavit: ἀλλὰ τὴν ἐμβολὴν ποιήσασθαι ἀντὶ τοῦ η τὸ ι, (in versione addit πιστήμην) καὶ τὸ πιστοῦν ἐστὶν παντάπασι σημαίνει. Hdf. coniicit: ἀλλὰ (imo potius) τὴν ἐμβ. ποιήσ. ἀντὶ τῆς τοῦ εἶ τὴν τοῦ ι (nempe ut pro ἐπεϊστήμη sit dictum ἐπιϊστήμη). Etiam Schol. similiter: ἀλλὰ μὴν ἐμβ. κ. ἀντὶ τῆς ἐκβολῆς τοῦ ε ἐν τῷ ι (nempe ἐπιϊστήμη). Mihi brevius ita legi posse videtur: τὴν ἐμβολὴν ποιήσασθαι τοῦ ι Verba ἀντὶ τῆς ἐκβολῆς (hoc enim excidisse) ἐν τῷ ε ex interpretamento adiecta puto. — L. 7. s. Post τὸ βέβαιον intell. σημαίνει s. σημαίνοντι ἔοικε. — L. 10. πιστοῦν e Gu. pro vulg. πιστὸν recepi. — L. 13. s. Vulg. εἰ κατὰ τὸ ὄνομά τις αν. E Gu. correctum ab Hdf. — L. 16. Vulg. ταύτῃ. Emendavit Buttm. Hoc vult Pl. ἁμαρτίαν (ab ὁμαρ-

τεῖν ductam) idem valere ac σύνεσιν, itemque συμφορὰν et ἐπιστήμην idem significare, si ab Heracliteo dogmate originem trahant. — L. 26. Vulg. ἐσήμανε; quae antiqua aoristi forma in Platonicis non reperitur. Correcta e Gu. — L. 27. τί οὖν τοῦτο sc. διαφέρει, ut recte Hdf. Sequentia idem melius distinxit.

P. 314. l. 4. Verba τάδε δὲ ἐπισκ. vsque ad οὔ μοι δοκεῖ l. 14. deerant in cod. quo Corn. usus est, ita ut post ἐάσωμεν statim adderetur ἐπανέλθωμεν etc. Atque illa etiam a Fic. non expressa esse, Corn. monet. — L. 6. ἐν ante ταῖς πόλεσι e Gu. adiectum. — L. 8. Vulg. νομοθέτας et mox νομοθετικὴν, et νομοθέται, et l. 27. νομοθέτας. E Gu. correcta. — L. 13. γε post ἀγνοοῦντες e Gu. additum. Quia mox idem Cod. post Οὔ μοι δοκεῖ addit ἐκ ποίων δέ, existimat Hdf. haec Socrati ita tribui posse: ἐκ ποίων δή; ἐπανελθ. δὲ πάλιν — εἰδότα nempe eorum naturam. — L. 15. Schl. coniicit: ἄρτι γὰρ καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν. — L. 27. s. Gu. κεῖται καὶ — et τε melius abfore monet H.

P. 315. l. 6. Vulg. ὁ Θήσων δαίμων. — E Gu. correctum. — L. 10. οὐ γάρ που mavult Hdf. — L. 11. Hdf. e coniectura edidit οὗτοι δή — quod et Schl. expressit. Potest tamen vulg. sic exponi: οὕτω (κατὰ τὸ ἄρτι λεχθὲν) δίκαιον scil. οὐ πλήθει κρίνεσθαι. — L. 15. Heusd. coniecit: ἕτερα ἄττα. Sed Hdf. monuit recte ἄλλα τούτων esse *diversa ab his*. — L. 17. Vulg. φανῇ ᾖ, e Gu. correctum, sensu etiam postulante. — L. 20. ἀδύνατον legi voluit Heusd. adversante argumentationis serie, ut iam vidit Hdf. — L. 27. Vulg. ταῦτα. E Gu. emendatum. Intell. τὰ ὄντα. — L. 23. Vulg. εἰκός γε. E Gu. τε datum. — L. 25. Vulg. ἐκείνων καὶ ἄλλο ὄν, ἔτ. Ex Heusd. coniectura cum Hdf. e Schol. emendavi, cum hoc etiam σημαίνοι pro vulg. σημαίνῃ scripsi. L. ult δὴ post τὰ δὲ e Gu. accessit.

P. 316. l. 11. καὶ ante εὑρίσκειν omittit Gu. — L. 19. τε ante ἔθεντο offendit Hdf. et alios. Hic coniicit διανοηθέντες ἐτίθεντο. Nam ὅπως interdum cum Indic. struitur. Wytt. ap. Heusd. legit: ἐξαπατῷ, εἰ τῷ ὄντι ἡμῖν οἱ θέμενοι αὐτὰ διανοηθέντες ἔθεντο, ὡς ἰόντων (ex usu Plat. pro ἰέναι —) sed Hdf. tum maluerit ἐὰν ἄρα τῷ ὄντι — et aeque μὲν desideraret. — L. 20. τε post ἰόντων ex Gu. insertum. — L. 21. Hdf. coniicit: ἔμοιγε καὶ αὐτῷ. — L. 26. Artic. τὸ, qui ante καλὸν vulg. deerat, adiecit iam Hdf.

P. 317. l. 1. Hdf. mavult: καὶ γὰρ δοκεῖ ταῦτα π. ρ. — L. 12. Coniicit Hdf. ἀλλ' α. φῶμεν τὸ καλὸν εἰ οὐ τοιοῦτον ὠ. ἐ. — L. 13. Hdf. mavult: κινοῖτο τὸ μηδὲν — ob antecedens τοῦτό γε.

P. 318. l. 5. τε post Ἡράκλειτον ex Gu. additum. — L. 9. s. Heusd. scribi iussit: καὶ τοὺς θεμένους αὐτὰ διισχυρίζεσθαι ὥς τι εἰδότας — Hdf. autem τοὺς μὲν θεμένους αὐτὰ διισχ. ὥς τι εἰδότας αὐτοῦ δὲ — Sed hic in Not. ad Phaed. p. 151. (ad p. 90. C. ed. Steph.) male locum sollicitatum esse pronunciavit. Nimirum ad νοῦν ἔχοντος ἀνθρώπου referenda haec sunt. Etiam Schl. εἰδότα tuetur, sed mox καὶ αὖ αὑτοῦ, consentiente Hdf. legi vult. — L. 10. Vulg. αὑτοῦ γε. E Gu. correctum. — L. 17. Gu. εὖ καὶ ἀνδρείως, consueto ordine, sed leguntur tamen et similes formulae, in quibus εὖ postponitur. — L. 22. Vulg. ἢ ὡς. — Tum Cratylus in Socratis partes transit, quod cum seqq. non convenit. Recte igitur Hdf. ἢ auctoritate cod. Gu. delevit. — L. ult. ἤδη suspectum est Hdf. utpote nec necessarium nec suo loco positum.

P. 320. l. 9. Artic. ὁ ante σοφιστὴς hic quoque addidi, vt postea additus est. — L. 19. Male vulg. δεῖν.

P. 321. l. 9. Vulg. πύθου χελιδὼν, κάποθ' (aut ut Siebenk. κ' ἀποθ') ἄττα φ. Quod recepi, ex Eustath. dedit Brunck. in Fragm. Arist. T. III. p. 278. — L.

11. Siebenk. ὁπηνίκ' ἄττ'. — L. 16. Ad ταύτης intell. τῆς παροιμίας.

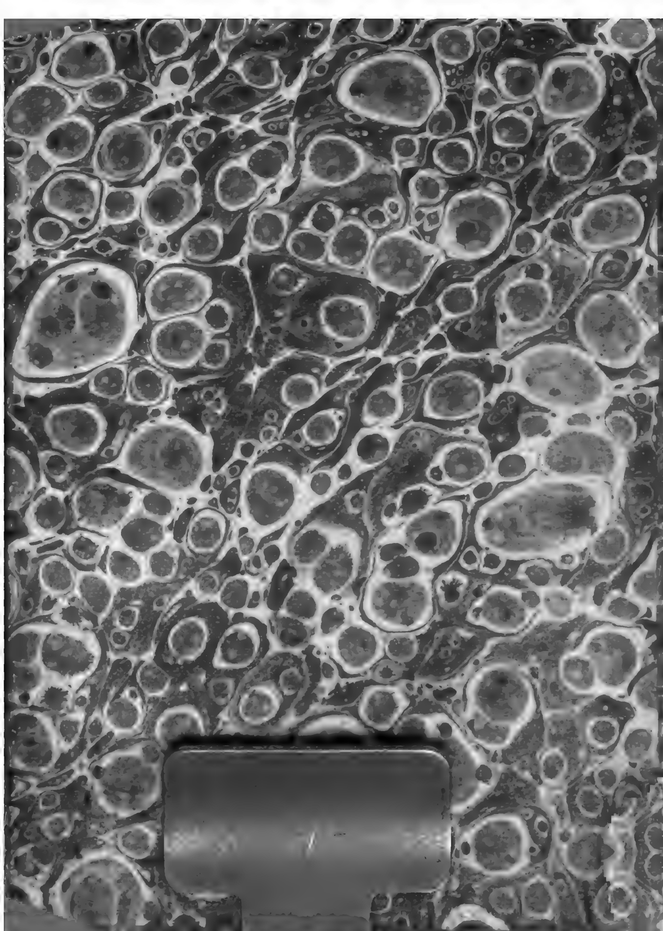
P. 323. l. 4. λέγεται addit Schol. ap. Siebenk. — L. 9. Ap. Sieb. οὐδὲν ἀντιπαθεῖν ἀποστάντες, et l. 10. κατηγορήσαντας. — L. 20. post ἀλλήλοις Sieb. addit τὸν Διὸς Κόρινθον unde recepi.

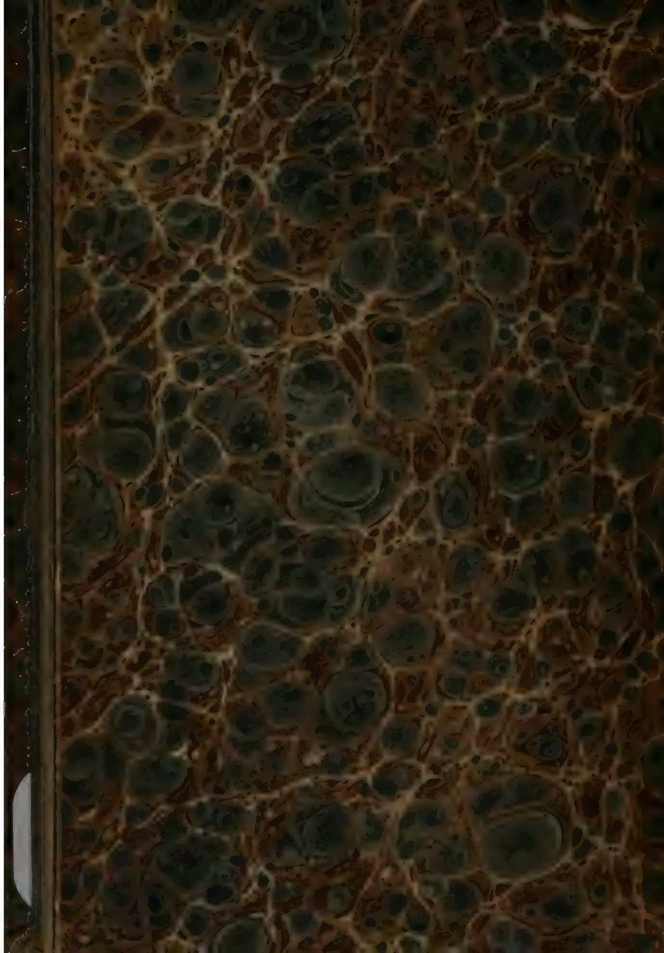
P. 324. l. 6. Sieb. tantum: εἰρ. ὡς Ἀριστ. ἐν Γ. omissis seqq. — L. 9. Etiam hic ap. Sieb. additur λέγεται. — L. 14. Hic quoque ultima verba καὶ Πλ. E. ap. Sieb. desunt.

P. 325. l. 7. Ante οὐκ ἔστι δέ, in Sieb. Sch. additur Ἄλλως. — L. 16. αὐτουργεῖς Sieb., male. — L. 18. ἐγύμνασεν Sieb., ἐγύμναζεν Ruhnk.

P. 326. l. 24. λαικαλίου ap. Sieb.

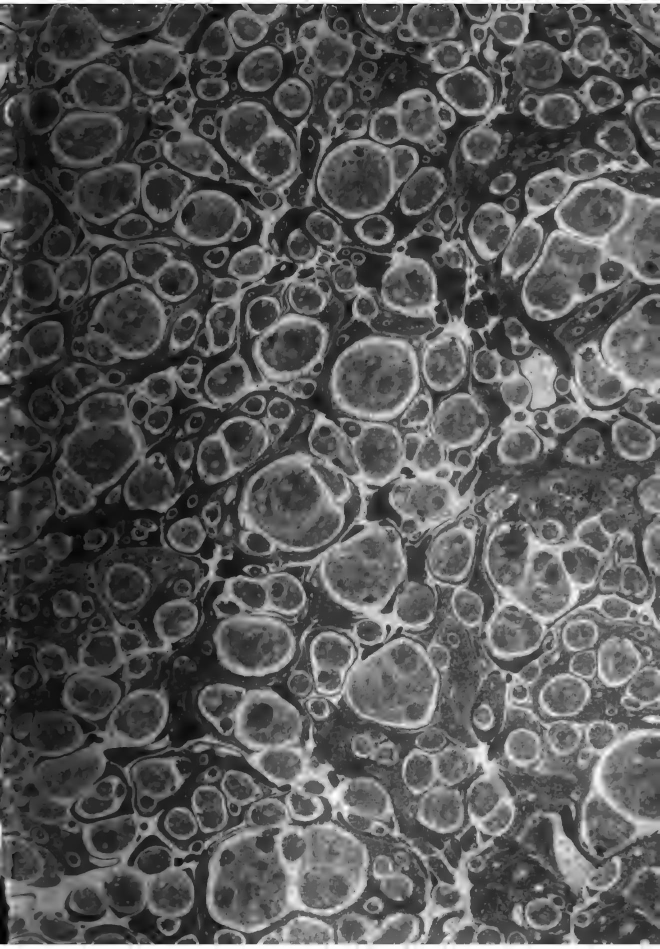

EX LIBRIS P.V
D.D. BIBLIOTH GAND
1891

PLATONIS
OPERA.

CUM SCHOLIIS A RUHNKENIO
COLLECTIS
AD
OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM
ACCURATE EDITA.

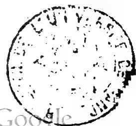
EDITIO STEREOTYPA.

TOMUS III.

Insunt: *Gorgias*, *Ion*, *Philebus*, *Menon.*

LIPSIAE
SUMTIBUS ET TYPIS CAROLI TAUCHNITII.
1829.

Ladenpreis 8 Groschen.

EDITIONVM
QVATVOR DIALOGORVM
HOC VOL. COMPREHENSORVM
ALIORVMQVE LIBELLORVM INDEX.

Editio Gorgiae et Euthydemi, a Mart. Iosepho Routhio curata, est Vol. II. p. 5. s. accuratius indicata. Adhibuit codicem chartac., nec admodum vetustum nec integrum bibl. Bodleianae, qui Gorgiam continet, tum varias lectt. cod. Paris. (v. loc. antea laud.) cuius margini, praesertim ab initio usque ad medium Gorgiam scholia adscripta sunt. Praeterea usus est pluribus Casauboni et Waldgravii adnotatt. scriptis. Habuit vero etiam apographum cod. Reg. Paris. (in Catal. MDCCCXXII.), chartacei, manu Angeli Vergicii Cretensis Venet. a. 1553. exarati, quo continentur Olympiodori Scholia in Gorgiam, Alcibiadem I., Phaedonem et Philebum. Inde edidit (p. 561 — 567.) praefationem Scholiis Olympiodori in Gorgiam praemissam, quam, quoniam longior est, nec multa eximia continet, et a Findeisenio Hörstelioque repetita est, nolui huic editioni adiici.

Platonis Gorgias graece, ad fidem codd. mss. August et Meermann. versionisque Ficini recensuit emendavit explicavit, indicemque verborum graecorum copiosissimum adiecit Christi. Godofr. Findeisenius, A. A. M. Gothae et Amst. 1796. 8. Lectiones duorum codd. cum eo communicaverat I. F. Fischerus, qui de eorum indole exposuerat in Notitia codd. Plat. editioni tertiae quatuor priorum Plat. Diall. praemissa p. 199. et 201. Meermannianus fuit cod. chartac. form. mai. circiter 14. saec. scriptus, praeter Gorgiam continens orat. Aristidis; Augustanus chart. saec. 14. aut 15. Gorgiam et Phaedonem atque scholia in plures diall. Platt. habet. Absoluto suo labore editor accepit Routhii editionem, unde enotatam scripturae differentiam et codd. a R. adhibitorum lectionem subiici editioni suae iussit, cui, mortuo interea Findeisenio, praefatus est b. Io. Gottlob. Haasius, Medic. Prof. Ord. Lips.

Πλατωνος Γοργιας η περι ρητορικης. Platons Gorgias oder von der Redekunst, worin Plato zeigt, dass Sokrates das Sittengesetz gegen die Volksführer bis zum Tode behauptet und geübt hat, mit einem Commentar nebst Anhange, worin die Vorrede des Olympiodorus zu den Scholien über den Gorgias und die brauchbarsten Anmerkungen aus Routh mitgetheilt sind; herausgegeben von Ludw. Hörstel d. Weltw. Doct. und ord. Lehrer am Kathar. zu Braunschweig. Göttingen 1797. 8. Non erat, cur hanc editionem (nec ab Heindorfio memoratam) conferrem diligenter, in qua oratio Plat. e Steph. edit. descripta, interpretum pleraeque adnotationes repetitae et auctae nonnullis ab editore in usum iuniorum lectorum sunt.

L. T. Heindorfii Editiones Gorgiae cum aliis diall. duae memoratae sunt T. I. p. XV.

Ionis una ad manus fuit editio, sola varietate cod. Ven. memorabilis: Platonis Dialogus Io, sive de furore poëtarum ad fidem codicis Venetiani veterumque editionum revocatus una cum Serrani interpretatione latina editus et animadversionibus illustratus a Marco Guilielmo Müller, ill. Gymnasii Altonani Subrect. Hamburgi (1792.) 8. Venetus codex olim Bessarionis fuit, n. CLXXXIX. saec. XII. circiter exaratus eumque cum ed. Steph. Mülleri gratia contulit Morellius, bibliothecae S. Marci praefectus eruditissimus et humanissimus. Adhibuit editor etiam anglicam Sydenhamii versionem cum adnott. — Wolfii editio huius dial. promissa, de qua T. II. p. VII. l. 1. non prodiit.

Philebus. Platonis Dialogi duo, Philebus et Symposium graece, ex recens. Henr. Stephani varietate lectionis animadversionibusque criticis illustrati a Io. Frid. Fischero. L. 1776. 8. Ueber das Wahre, Gute und Schöne; drey Dialogen des Plato. Theaetetos. Philebos. Hippias d. gr. Insbesondere für iunge Theologen, nach einem berichtigten Texte übersetzt und mit Einleitungen, nebst erläuternden Anmerkungen, welche besonders die Sachen betreffen, versehen, von Fr. Hülsemann, D. d. Philos. u. Direct. d. Stadtsch. in Osterode am Harz. (Leipzig. 1807. II. 8.) Erster Theil. Theaetetos und (p. 209.) Philebos. Ea editione me tum, quum Theaetetum tractarem, non usum esse, (v. T. I. p. XVI.) non magnopere dolui. Commentarius in Philebum legitur T. II. p. 554. ss. unde, quorum aliquis esset usus, excerpsi, et maxime, quae e Cel. Schützii Lectt. Platonic. part. II. — IV. attulit.

Partem huius dialogi critice et subtiliter tractavit eruditiss. et amiciss. Ludov. Frid. Otto Baumgarten-Crusius (Prof. nunc Ienensis acad.) in Dissert. I. de Philebo Platonico L. 1809. 4.

De Menonis editione tertia Biesteri dictum est T. I. p. XV. Prima prodierat Berol. 1780. secunda 1790. Plura sunt in tertia editione, Buttmanni inprimis ope, emendata. Neque tamen adhibita est editio haec:

Platonis dialogi IV., Meno, Alcibiades primus, Phaedo, Phaedrus, graece ad editionem Henrici Stephani expressi. Viennae typis I. Th. Nob. de Trattnern, 1784. 8. Alterus subiunxit codd. Vindobb. lectiones varias et ad Menonem quidem e cod. bibl. Caes. Vindob. qui est inter codd. philosophh. graecos n. XXI. quam varietatem, quia liber rarior est, integram repetii.

Praeterea scholia nova e cod. Clarkiano, quum nuper Gaisfordi Catalogus codd. Clark. (de quo T. II. p. X.) in manus meas venerit, et alia ex aliis codd. addidi Rhunkenianis, ita tamen, ut quum in Clark. cod. copiosiora essent scholia in Gorgiam, in his non pauca parum utilia, seligerem probabiliora. Nolui autem iis, quae Bröndtstedius e cod. Paris. in Bredowii Epistt. Pariss. p. 149. s. et quae ex aliis codd. ill. Creuzerus in Lectt. Platt. subiunctis Plotino de pulcrit. p. 469. ss. attulerunt, scholiis in Gorgiam augeri hanc collectionem. Ab eodem quem postremum laudavi, Viro doct. etiam Scholia pauca nova ad Phileb. et Ion. ibid. p. 532. et 534. prolata sunt.

ΓΟΡΓΙΑΣ
Η
ΠΕΡΙ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ.
ΑΝΑΤΡΕΠΤΙΚΟΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΚΑΛΛΙΚΛΗΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΧΑΙΡΕΦΩΝ,

ΓΟΡΓΙΑΣ, ΠΩΛΟΣ.

Πολέμου καὶ μάχης φασὶ χρῆναι, ὦ Σώκρατες, οὕτω μεταλαγχάνειν. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ἦ, τὸ λεγόμενον, κατόπιν ἑορτῆς ἥκομεν καὶ ὑστεροῦμεν; ΚΑΛ. Καὶ μάλα γε ἀστείας ἑορτῆς· πολλὰ γὰρ καὶ καλὰ Γοργίας ἡμῖν ὀλίγον πρότερον ἐπεδείξατο. ΣΩ. Τούτων μέντοι, ὦ Καλλίκλεις, αἴτιος Χαιρεφῶν ὅδε, ἐν ἀγορᾷ ἀναγκάσας ἡμᾶς διατρίψαι. ΧΑΙ. Οὐδὲν πρᾶγμα, ὦ Σώκρατες· ἐγὼ γὰρ καὶ ἰάσομαι. φίλος γάρ μοι Γοργίας· ὥστ᾽ ἐπιδείξεται ἡμῖν, εἰ

μὲν δοκεῖ, νῦν, ἐὰν δὲ βούλῃ, εἰςαῦθις. ΚΑΛ. Τί δέ, ὦ Χαιρεφῶν; ἐπιθυμεῖ Σωκράτης ἀκοῦσαι Γοργίου; ΧΑΙ. Ἐπ' αὐτό γέ τοι τοῦτο πάρεσμεν. ΚΑΛ. Οὐκοῦν ὅταν βούλησθε παρ' ἐμὲ ἥκειν οἴκαδε, παρ' ἐμοὶ Γοργίας καταλύει καὶ ἐπιδείξεται ὑμῖν. ΣΩ. Εὖ λέγεις, ὦ Καλλίκλεις· ἀλλ' ἆρα ἐθελήσειεν ἂν ἡμῖν διαλεχθῆναι; βούλομαι γὰρ πυθέσθαι παρ' αὐτοῦ, τίς ἡ δύναμις τῆς τέχνης τοῦ ἀνδρὸς καὶ τί ἐστιν, ὃ ἐπαγγέλλεταί τε καὶ διδάσκει· τὴν δὲ ἄλλην ἐπίδειξιν εἰςαῦθις, ὥςπερ σὺ λέγεις, ποιησάσθω. ΚΑΛ. Οὐδὲν οἷον τὸ αὐτὸν ἐρωτᾷν, ὦ Σώκρατες. καὶ γὰρ αὐτὸ ἓν τοῦτ' ἦν τῆς ἐπιδείξεως· ἐκέλευε γοῦν νῦν δὴ ἐρωτᾷν ὅ, τι τις βούλοιτο τῶν ἔνδον ὄντων, καὶ πρὸς ἅπαντα ἔφη ἀποκρινεῖσθαι. ΣΩ. Ἦ καλῶς λέγεις. ὦ Χαιρεφῶν, ἐροῦ αὐτόν. ΧΑΙ. Τί ἔρωμαι; ΣΩ. Ὅςτις ἐστί. ΧΑΙ. Πῶς λέγεις; ΣΩ. Ὥςπερ ἂν εἰ ἐτύγχανεν ὢν ὑποδημάτων δημιουργός, ἀπεκρίνατο ἂν δήπου σοι ὅτι σκυτοτόμος· ἢ οὐ μανθάνεις ὃ λέγω; ΧΑΙ. Μανθάνω καὶ ἐρήσομαι. II. Εἰπέ μοι, ὦ Γοργία, ἀληθῆ λέγει Καλλικλῆς ὅδε, ὅτι ἐπαγγέλλῃ ἀποκρίνεσθαι ὅ, τι ἄν τίς σε ἐρωτᾷ; ΓΟΡ. Ἀληθῆ, ὦ Χαιρεφῶν· καὶ γὰρ δὴ νῦν αὐτὰ ταῦτα ἐπηγγελλόμην, καὶ λέγω ὅτι οὐδείς μέ πω ἠρώτηκε καινὸν οὐδὲν πολλῶν ἐτῶν. ΧΑΙ. Ἦ που ἄρα ῥᾳδίως ἀποκρίνῃ, ὦ Γοργία; ΓΟΡ. Πάρεστι τούτου πεῖραν, ὦ Χαιρεφῶν, λαμβάνειν. ΠΩΛ. Νὴ Δία, ἂν δέ γε βούλῃ, ὦ Χαιρεφῶν, ἐμοῦ. Γοργίας μὲν γὰρ καὶ ἀπειρηκέναι μοι δοκεῖ: πολλὰ γὰρ

ἄρτι διελήλυθε. ΧΑΙ. Τί δέ, ὦ Πῶλε; οἴει σὺ κάλλιον ἂν Γοργίου ἀποκρίνασθαι; ΠΩΛ. Τί δὲ τοῦτο, ἐὰν σοί γε ἱκανῶς; ΧΑΙ. Οὐδέν· ἀλλ᾽ ἐπειδὴ σὺ βούλει, ἀποκρίνου. ΠΩΛ. Ἐρώτα. ΧΑΙ. Ἐρωτῶ δή· εἰ ἐτύγχανε Γοργίας ἐπιστήμων ὢν τῆς τέχνης, ἧσπερ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἡρόδικος, τίνα ἂν αὐτὸν ὠνομάζομεν δικαίως; οὐχ ὅπερ ἐκεῖνον; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΧΑΙ. Ἰατρὸν ἄρα φάσκοντες αὐτὸν εἶναι καλῶς ἂν ἐλέγομεν. ΠΩΛ. Ναί. ΧΑΙ. Εἰ δέ γε, ἧσπερ Ἀριστοφῶν ὁ Ἀγλαοφῶντος, ἢ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ἔμπειρος ἦν τέχνης, τίνα ἂν αὐτὸν ὀρθῶς ἐκαλοῦμεν; ΠΩΛ. Δῆλον ὅτι ζωγράφον. ΧΑΙ. Νῦν δ᾽ ἐπειδὴ τίνος τέχνης ἐπιστήμων ἐστί, τίνα ἂν καλοῦντες αὐτὸν ὀρθῶς καλοῖμεν; ΠΩΛ. Ὦ Χαιρεφῶν, πολλαὶ τέχναι ἐν ἀνθρώποις εἰσὶν ἐκ τῶν ἐμπειριῶν ἐμπείρως εὑρημέναι· ἐμπειρία μὲν γὰρ ποιεῖ τὸν αἰῶνα ἡμῶν πορεύεσθαι κατὰ τέχνην, ἀπειρία δὲ, κατὰ τύχην. ἑκάστων δὲ τούτων μεταλαμβάνουσιν ἄλλοι ἄλλων ἄλλως, τῶν δὲ ἀρίστων, οἱ ἄριστοι· ὧν καὶ Γοργίας ἐστὶν ὅδε, καὶ μετέχει τῆς καλλίστης τῶν τεχνῶν. III. ΣΩ. Καλῶς γε, ὦ Γοργία, φαίνεται Πῶλος παρεσκευάσθαι εἰς λόγους· ἀλλὰ γάρ, ὃ ὑπέσχετο Χαιρεφῶντι, οὐ ποιεῖ. ΓΟΡ. Τί μάλιστα, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Τὸ [δὴ] ἐρωτώμενον οὐ πάνυ μοι φαίνεται ἀποκρίνεσθαι. ΓΟΡ. Ἀλλὰ σύ, εἰ βούλει, ἔρου αὐτόν. ΣΩ. Οὔκ, εἰ αὐτῷ γε σοὶ βουλομένῳ ἐστὶν ἀποκρίνεσθαι, ἀλλὰ πολὺ ἂν ἥδιον σέ. δῆλος γάρ μοι Πῶλος καὶ ἐξ ὧν εἴρηκεν, ὅτι τὴν καλουμένην ῥητορικὴν μᾶλλον μεμελέτηκεν,

ἢ διαλέγεσθαι. ΠΩΛ. Τί δή, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ὅτι, ὦ Πῶλε, ἐρομένου Χαιρεφῶντος, τίνος Γοργίας ἐπιστήμων τέχνης, ἐγκωμιάζεις μὲν αὐτοῦ τὴν τέχνην, ὥςπερ τινὸς ψέγοντος, ἥτις δέ ἐστιν, οὐκ ἀπεκρίνω. ΠΩΛ. Οὐ γὰρ ἀπεκρινάμην, ὅτι εἴη ἡ καλλίστη; ΣΩ. Καὶ μάλα· ἀλλ' οὐδεὶς ἐρωτᾷ ποία τις εἴη ἡ Γοργίου τέχνη, ἀλλὰ τίς, καὶ ὅντινα δέοι καλεῖν τὸν Γοργίαν. ὥςπερ τὰ ἔμπροσθέν σοι ὑπετείνατο Χαιρεφῶν, καὶ αὐτῷ καλῶς καὶ διὰ βραχέων ἀπεκρίνω· καὶ νῦν οὖν οὕτως εἰπέ, τίς ἡ τέχνη, καὶ τίνα Γοργίαν καλεῖν χρὴ ἡμᾶς· μᾶλλον δέ, ὦ Γοργία, αὐτὸς ἡμῖν εἰπέ, τίνα σε χρὴ καλεῖν, ὡς τίνος ἐπιστήμονα τέχνης. ΓΟΡ. Τῆς ῥητορικῆς, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ῥήτορα ἄρα χρή σε καλεῖν; ΓΟΡ. Ἀγαθόν γε, ὦ Σώκρατες, εἰ δή, ὅ γε εὔχομαι εἶναι, ὡς ἔφη Ὅμηρος, βούλει με καλεῖν. ΣΩ. Ἀλλὰ βούλομαι. ΓΟΡ. Κάλει δή. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἄλλους σε φῶμεν δυνατὸν εἶναι ποιεῖν; ΓΟΡ. Ἐπαγγέλλομαί γε δὴ ταῦτα οὐ μόνον ἐνθάδε, ἀλλὰ καὶ ἄλλοθι. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἐθελήσαις ἄν, ὦ Γοργία, ὥςπερ νῦν διαλεγόμεθα, διατελέσαι τὸ μὲν ἐρωτῶν, τὸ δ' ἀποκρινόμενος, τὸ δὲ μῆκος τῶν λόγων τοῦτο, οἷον καὶ Πῶλος ἤρξατο, εἰςαῦθις ἀποθέσθαι; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. ἀλλ' ὅπερ ὑπισχνῇ, μὴ ψεύσῃ, ἀλλὰ ἐθέλησον κατὰ βραχὺ τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρίνασθαι. ΓΟΡ. Εἰσὶ μέν, ὦ Σώκρατες, ἔνιαι τῶν ἀποκρίσεων ἀναγκαῖαι διὰ μακρῶν τοὺς λόγους ποιεῖσθαι· οὐ μὴν ἀλλὰ πειράσομαί γε ὡς διὰ βραχυτάτων. καὶ γὰρ αὖ καὶ

τοῦτο ἕν ἐστιν ὧν φημί, μηδένα ἂν ἐν βραχυτέροις ἐμοῦ τὰ αὐτὰ εἰπεῖν. ΣΩ. Τούτου μὴν δεῖ, ὦ Γοργία, καί μοι ἐπίδειξιν αὐτοῦ τούτου ποίησαι, τῆς βραχυλογίας, μακρολογίας δὲ εἰςαῦθις. ΓΟΡ. Ἀλλὰ ποιήσω, καὶ οὐδενὸς φήσεις βραχυλογωτέρου ἀκοῦσαι. IV. ΣΩ. Φέρε δὴ — ῥητορικῆς γὰρ φῂς ἐπιστήμων τέχνης εἶναι, καὶ ποιῆσαι ἂν καὶ ἄλλον ῥήτορα — ἡ ῥητορικὴ περὶ τί τῶν ὄντων τυγχάνει οὖσα; ὥςπερ ἡ ὑφαντικὴ περὶ τὴν τῶν ἱματίων ἐργασίαν· ἦ γάρ; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἡ μουσικὴ περὶ τὴν τῶν μελῶν ποίησιν; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Νὴ τὴν Ἥραν, ὦ Γοργία, ἄγαμαί σου τὰς ἀποκρίσεις, ὅτι ἀποκρίνῃ ὡς οἷόν τε διὰ βραχυτάτων. ΓΟΡ. Πάνυ γὰρ οἶμαι, ὦ Σώκρατες, ἐπιεικῶς τοῦτο ποιεῖν. ΣΩ. Εὖ λέγεις. Ἴθι δή μοι ἀπόκριναι οὕτω καὶ περὶ τῆς ῥητορικῆς, περὶ τί τῶν ὄντων ἐστὶν ἐπιστήμη; ΓΟΡ. Περὶ λόγους. ΣΩ. Ποίους τούτους, ὦ Γοργία; ἆρα, οἳ δηλοῦσι τοὺς κάμνοντας ὡς ἂν διαιτώμενοι ὑγιαίνοιεν; ΓΟΡ. Οὔ. ΣΩ. Οὐκ ἄρα περὶ πάντας γε τοὺς λόγους ἡ ῥητορική ἐστιν. ΓΟΡ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν λέγειν γε ποιεῖ δυνατούς. ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν περὶ ὧνπερ λέγειν, καὶ φρονεῖν; ΓΟΡ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ἆρ' οὖν καὶ ἣν νῦν δὴ λέγομεν ἰατρικὴν, περὶ τῶν καμνόντων ποιεῖ δυνατοὺς εἶναι φρονεῖν καὶ λέγειν; ΓΟΡ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Καὶ ἡ ἰατρικὴ ἄρα, ὡς ἔοικε, περὶ λόγους ἐστί. ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Τούς γε περὶ τὰ νοσήματα; ΓΟΡ. Μάλιστα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἡ γυμναστικὴ περὶ

λόγους ἐστὶ τοὺς περὶ εὐεξίαν τε τῶν σωμάτων καὶ καχεξίαν; ΓΟΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι, ὦ Γοργία, οὕτως ἔχουσιν· ἑκάστη αὐτῶν περὶ λόγους ἐστὶ τούτους, οἳ τυγχάνουσιν ὄντες περὶ τὸ πρᾶγμα, οὗ ἑκάστη ἐστὶν ἡ τέχνη. ΓΟΡ. Φαίνεται. ΣΩ. Τί οὖν δή ποτε τὰς ἄλλας τέχνας οὐ ῥητορικὰς καλεῖς, οὔσας περὶ λόγους, εἴπερ ταύτην ῥητορικὴν καλεῖς, ἣ ἂν ᾖ περὶ λόγους; ΓΟΡ. Ὅτι, ὦ Σώκρατες, τῶν μὲν ἄλλων τεχνῶν περὶ χειρουργίας τε καὶ τοιαύτας πράξεις, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πᾶσά ἐστιν ἡ ἐπιστήμη, τῆς δὲ ῥητορικῆς οὐδέν ἐστι τοιοῦτον χειρούργημα, ἀλλὰ πᾶσα ἡ πρᾶξις καὶ ἡ κύρωσις διὰ λόγων ἐστί· διὰ ταῦτ᾽ ἐγὼ τὴν ῥητορικὴν τέχνην ἀξιῶ εἶναι περὶ λόγους, ὀρθῶς λέγων, ὡς ἐγώ φημι. V. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν μανθάνω οἵαν αὐτὴν βούλει καλεῖν· τάχα δὲ εἴσομαι σαφέστερον· ἀλλ᾽ ἀπόκριναι. εἰσὶν ἡμῖν τέχναι· ἦ γάρ; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Πασῶν δὴ οἶμαι τῶν τεχνῶν, τῶν μὲν ἐργασία τὸ πολὺ ἐστι καὶ λόγου βραχέος δέονται, ἔνιαι δὲ οὐδενός, ἀλλὰ τὸ τῆς τέχνης περαίνοιτο ἂν καὶ διὰ σιγῆς, οἷον γραφικὴ καὶ ἀνδριαντοποιΐα, καὶ ἄλλαι πολλαί. τὰς τοιαύτας μοι δοκεῖς λέγειν, περὶ ἃς οὐ φῂς τὴν ῥητορικὴν εἶναι· ἢ οὔ; ΓΟΡ. Πάνυ μὲν οὖν καλῶς ὑπολαμβάνεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἕτεραι δέ γέ εἰσι τῶν τεχνῶν αἳ διὰ λόγου πᾶν περαίνουσι, καὶ ἔργου, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἢ οὐδενὸς προςδέονται, ἢ βραχέος πάνυ, οἷον ἡ ἀριθμητικὴ καὶ ἡ λογιστικὴ καὶ ἡ γεωμετρικὴ καὶ ἡ πεττευτικὴ

γε, καὶ ἄλλαι πολλαὶ τέχναι· ὧν ἔνιαι σχεδόν τι ἴσους τοὺς λόγους ἔχουσι ταῖς πράξεσιν, αἱ δὲ πολλαὶ πλείους· καὶ τοπαράπαν πᾶσα ἡ πρᾶξις καὶ τὸ κῦρος αὐταῖς διὰ λόγων ἐστί. τῶν τοιούτων τινά μοι δοκεῖς λέγειν καὶ τὴν ῥητορικήν. ΓΟΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἀλλ' οὔτι τούτων γε οὐδεμίαν οἶμαί σε βούλεσθαι ῥητορικὴν καλεῖν· οὐχ ὅτι τῷ ῥήματι οὕτως εἶπες, ὅτι ἡ διὰ λόγου τὸ κῦρος ἔχουσα, ῥητορική ἐστι, καὶ ὑπολάβοι ἄν τις, εἰ βούλοιτο δυςχεραίνειν τοῖς λόγοις, τὴν ἀριθμητικὴν ἄρα ῥητορικήν, ὦ Γοργία, λέγεις; ἀλλ' οὐκ οἶμαί σε οὔτε τὴν ἀριθμητικήν, οὔτε τὴν γεωμετρίαν, ῥητορικὴν λέγειν. ΓΟΡ. Ὀρθῶς γὰρ οἴει, ὦ Σώκρατες, καὶ δικαίως ὑπολαμβάνεις. VI. ΣΩ. Ἴθι νῦν, καὶ σὺ τὴν ἀπόκρισιν ἣν ἠρόμην, διαπέρανον. ἐπεὶ γὰρ ἡ ῥητορικὴ τυγχάνει μὲν οὖσα τούτων τις τῶν τεχνῶν τῶν τὸ πολὺ λόγῳ χρωμένων, τυγχάνουσι δὲ καὶ ἄλλαι τοιαῦται οὖσαι, πειρῶ εἰπεῖν, ἡ περὶ τί ἐν λόγοις τὸ κῦρος ἔχουσα, ῥητορική ἐστιν· ὥςπερ ἂν εἴ τίς με ἔροιτο ὧν νῦν δὴ ἔλεγον περὶ ἡςτινοςοῦν τῶν τεχνῶν, ὦ Σώκρατες, τίς ἐστιν ἡ ἀριθμητικὴ τέχνη, εἴποιμ' ἂν αὐτῷ, ὥςπερ σὺ ἄρτι, ὅτι τῶν διὰ λόγου τις τὸ κῦρος ἐχουσῶν· καὶ εἴ με ἐπανέροιτο, τῶν περὶ τί, εἴποιμ' ἄν, ὅτι τῶν περὶ τὸ ἄρτιόν τε καὶ περιττὸν γνῶσις, ὅσα ἂν ἑκάτερα τυγχάνῃ ὄντα. εἰ δ' αὖ ἔροιτο, τὴν δὲ λογιστικὴν τίνα καλεῖς τέχνην; εἴποιμ' ἄν, ὅτι καὶ αὕτη ἐστὶ τῶν λόγῳ τὸ πᾶν κυρουμένων· καὶ εἰ ἐπανέροιτο, ἡ περὶ τί, εἴποιμ' ἄν,

ὥςπερ οἱ ἐν τῷ δήμῳ ξυγγραφόμενοι, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα, καθάπερ ἡ ἀριθμητική, [καὶ] ἡ λογιστικὴ ἔχει· (περὶ τὸ αὐτὸ γάρ ἐστι τό τε ἄρτιον καὶ τὸ περιττόν.) διαφέρει δὲ τοσοῦτον, ὅτι καὶ πρὸς αὑτὰ καὶ πρὸς ἄλληλα πῶς ἔχει πλήθους, ἐπισκοπεῖ τὸ περιττὸν καὶ τὸ ἄρτιον ἡ λογιστική. καὶ εἴ τις τὴν ἀστρονομίαν ἀνέροιτο, ἐμοῦ λέγοντος, ὅτι καὶ αὕτη λόγῳ κυροῦται τὰ πάντα, οἱ δὲ λόγοι οἱ τῆς ἀστρονομίας, εἰ φαίη, περὶ τί εἰσιν, ὦ Σώκρατες, εἴποιμ' ἄν, ὅτι περὶ τὴν τῶν ἄστρων φορὰν καὶ ἡλίου καὶ σελήνης, πῶς πρὸς ἄλληλα τάχους ἔχει. ΓΟΡ. Ὀρθῶς γε λέγων σύ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἴθι δὴ καὶ σύ, ὦ Γοργία· τυγχάνει μὲν γὰρ δὴ οὖσα ἡ ῥητορικὴ τῶν λόγῳ τὰ πάντα διαπραττομένων τε καὶ κυρουμένων τις· ἦ γάρ; ΓΟΡ. Ἔστι ταῦτα· ΣΩ. Λέγε δὴ τῶν περὶ τί; τί ἐστι τοῦτο τῶν ὄντων, περὶ οὗ οὗτοι οἱ λόγοι εἰσίν, οἷς ἡ ῥητορικὴ χρῆται; ΓΟΡ. Τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων, ὦ Σώκρατες, καὶ ἄριστα. VII. ΣΩ. Ἀλλ', ὦ Γοργία, ἀμφιςβητήσιμον καὶ τοῦτο λέγεις, καὶ οὐδέν πω σαφές. οἶμαι γάρ σε ἀκηκοέναι ἐν τοῖς ξυμποσίοις ᾀδόντων ἀνθρώπων τοῦτο τὸ σκολιόν, ἐν ᾧ καταριθμοῦνται ᾄδοντες, ὅτι ὑγιαίνειν μὲν ἄριστόν ἐστι, τὸ δὲ δεύτερον, καλὸν γενέσθαι, τρίτον δέ, ὥς φησιν ὁ ποιητὴς τοῦ σκολιοῦ, τὸ πλουτεῖν ἀδόλως. ΓΟΡ. Ἀκήκοα γάρ· ἀλλὰ πρὸς τί λέγεις τοῦτο; ΣΩ. Ὅτι σοι αὐτίκα ἂν παρασταῖεν οἱ δημιουργοὶ τούτων, ὧν ἐπῄνεσεν ὁ τὸ σκολιὸν ποιή-

σας, ἰατρός τε καὶ παιδοτρίβης καὶ χρηματιστής, καὶ εἴποι πρῶτον μὲν ὁ ἰατρός, „ὅτι, ὦ Σώκρατες, ἐξαπατᾷ σε Γοργίας· οὐ γάρ ἐστιν ἡ τούτου τέχνη περὶ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλ' ἡ ἐμή.“ εἰ οὖν αὐτὸν ἐγὼ ἐροίμην, „σὺ δὲ τίς ὢν ταῦτα λέγεις; εἴποι ἂν ἴσως,“ ὅτι ἰατρός. „τί οὖν λέγεις; ἢ τὸ τῆς σῆς τέχνης ἔργον μέγιστόν ἐστιν ἀγαθόν;“ Πῶς γὰρ οὔ, φαίη ἂν ἴσως, ὦ Σώκρατες, ὑγίεια; τί δ' ἐστὶ μεῖζον ἀγαθὸν ἀνθρώποις ὑγιείας; εἰ δ' αὖ μετὰ τοῦτον ὁ παιδοτρίβης εἴποι, „ὅτι θαυμάζοιμί τ' ἄν, ὦ Σώκρατες, καὶ αὐτός, εἴ σοι ἔχει Γοργίας μεῖζον ἀγαθὸν ἐπιδεῖξαι τῆς αὑτοῦ τέχνης, ἢ ἐγὼ τῆς ἐμῆς·“ εἴποιμ' ἂν αὖ καὶ πρὸς τοῦτον, „σὺ δὲ δὴ τίς εἶ, ὦ ἄνθρωπε; καὶ τί τὸ σὸν ἔργον;“ „παιδοτρίβης, φαίη ἄν, τὸ δὲ ἔργον μου ἐστί, καλούς τε καὶ ἰσχυροὺς ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ σώματα.“ Μετὰ δὲ τὸν παιδοτρίβην εἴποι ἂν ὁ χρηματιστής, ὡς ἐγῷμαι, πάνυ καταφρονῶν ἁπάντων, „σκόπει δῆτα, ὦ Σώκρατες, ἐάν σοι πλούτου φανῇ τι μεῖζον ἀγαθὸν ὄν, ἢ παρὰ Γοργίᾳ, ἢ παρ' ἄλλῳ ὁτῳοῦν.“ φαῖμεν ἂν οὖν πρὸς αὐτόν, τί δὲ δή; ἦ σὺ τούτου δημιουργός; φαίη ἄν. Τίς ὤν; χρηματιστής. τί οὖν; κρίνεις σὺ μέγιστον ἀνθρώποις ἀγαθὸν [εἶναι] πλοῦτον; φήσομεν· πῶς γὰρ οὔκ; ἐρεῖ. Καὶ μὴν ἀμφισβητεῖ γε Γοργίας ὅδε τὴν παρ' αὑτῷ τέχνην μείζονος ἀγαθοῦ αἰτίαν εἶναι ἢ τὴν σήν, φαῖμεν ἂν ἡμεῖς. δῆλον οὖν ὅτι τὸ μετὰ τοῦτο ἔροιτ' ἄν, „καὶ τί ἐστι τοῦτο τὸ ἀγαθόν; ἀποκρινάσθω

Γοργίας." ἴθι οὖν νομίσας, ὦ Γοργία, ἐρωτᾶσθαι καὶ ὑπ' ἐκείνων καὶ ὑπ' ἐμοῦ, ἀπόκριναι, τί ἐστι τοῦτο ὃ φῂς σὺ μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι τοῖς ἀνθρώποις, καὶ σὲ δημιουργὸν εἶναι αὐτοῦ. ΓΟΡ. Ὅπερ ἐστίν, ὦ Σώκρατες, τῇ ἀληθείᾳ μέγιστον ἀγαθόν, καὶ αἴτιον ἅμα μὲν ἐλευθερίας αὐτοῖς τοῖς ἀνθρώποις, ἅμα δὲ τοῦ ἄλλων ἄρχειν ἐν τῇ αὐτοῦ πόλει ἑκάστῳ. ΣΩ. Τί οὖν δὴ τοῦτο λέγεις; ΓΟΡ. Τὸ πείθειν ἔγωγ' οἷόν τ' εἶναι τοῖς λόγοις καὶ ἐν δικαστηρίῳ δικαστάς, καὶ ἐν βουλευτηρίῳ βουλευτάς, καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ ἐκκλησιαστάς, καὶ ἐν ἄλλῳ ξυλλόγῳ παντί, ὅστις ἂν πολιτικὸς ξύλλογος γίγνηται. καίτοι ἐν ταύτῃ τῇ δυνάμει δοῦλον μὲν ἕξεις τὸν ἰατρόν, δοῦλον δὲ τὸν παιδοτρίβην· ὁ δὲ χρηματιστὴς οὗτος ἄλλῳ ἀναφανήσεται χρηματιζόμενος καὶ οὐχ αὑτῷ, ἀλλὰ σοὶ τῷ δυναμένῳ λέγειν καὶ πείθειν τὰ πλήθη.

VIII. ΣΩ. Νῦν μοι δοκεῖς δηλῶσαι, ὦ Γοργία, ἐγγύτατα, τὴν ῥητορικὴν ἥντινα τέχνην ἡγῇ εἶναι, καί, εἴ τι ἐγὼ ξυνίημι, λέγεις ὅτι πειθοῦς δημιουργός ἐστιν ἡ ῥητορική, καὶ ἡ πραγματεία αὐτῆς ἅπασα καὶ τὸ κεφάλαιον εἰς τοῦτο τελευτᾷ· ἢ ἔχεις τι λέγειν ἐπὶ πλέον τὴν ῥητορικὴν δύνασθαι, ἢ πειθὼ τοῖς ἀκούουσιν ἐν τῇ ψυχῇ ποιεῖν; ΓΟΡ. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες, ἀλλά μοι δοκεῖς ἱκανῶς ὁρίζεσθαι. ἔστι γὰρ τοῦτο τὸ κεφάλαιον αὐτῆς. ΣΩ. Ἄκουσον δή, ὦ Γοργία. ἐγὼ γὰρ εὖ ἴσθι ὅτι, ὡς ἐμαυτὸν πείθω, εἴπερ τις ἄλλος ἄλλῳ διαλέγεται, βουλόμενος εἰδέναι αὐτὸ τοῦτο περὶ ὅτου ὁ λόγος ἐστί, καὶ ἐμὲ εἶ-

ναι τούτων ἕνα· ἀξιῶ δὲ καὶ σέ. ΓΟΡ. Τί οὖν δή, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἐρῶ νῦν. ἐγὼ τὴν ἀπὸ τῆς ῥητορικῆς πειθώ, ἥτις ποτ' ἐστὶν ἣν σὺ λέγεις, καὶ περὶ ὥντινων πραγμάτων ἐστὶ πειθώ, σαφῶς μὲν εὖ ἴσθ' ὅτι οὐκ οἶδα· οὐ μὴν ἀλλ' ὑποπτεύω γε ἣν οἶμαί σε λέγειν, καὶ περὶ ὧν· οὐδὲν μέντοι ἧττον ἐρήσομαί σε, τίνα ποτὲ λέγεις τὴν πειθὼ τὴν ἀπὸ τῆς ῥητορικῆς, καὶ περὶ τίνων αὐτὴν εἶναι. τοῦ οὖν ἕνεκα δὴ αὐτὸς ὑποπτεύων σὲ ἐρήσομαι, ἀλλ' οὐκ αὐτὸς λέγω; οὐ σοῦ ἕνεκα, ἀλλὰ τοῦ λόγου, ἵνα οὕτω προΐῃ, ὡς μάλιστ' ἂν ἡμῖν καταφανὲς ποιοῖ περὶ ὅτου λέγεται. σκόπει γάρ, εἴ σοι δοκῶ δικαίως ἀνερωτᾶν σε· ὥςπερ ἂν εἰ ἐτύγχανόν σε ἐρωτῶν, τίς ἐστι τῶν ζωγράφων Ζεῦξις, εἴ μοι εἶπες, ὅτι ὁ τὰ ζῶα γράφων, ἆρ' οὐκ ἂν δικαίως σε ἠρόμην, ὁ τὰ ποῖα τῶν ζώων γράφων, καὶ ποῦ; ΓΟΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἆρα διὰ τοῦτο ὅτι καὶ ἄλλοι εἰσὶ ζωγράφοι γράφοντες ἄλλα πολλὰ ζῶα; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Εἰ δέ γε μηδεὶς ἄλλος ἢ Ζεῦξις ἔγραφε, καλῶς ἄν σοι ἀπεκέκριτο. ΓΟΡ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ἴθι δὴ καὶ περὶ τῆς ῥητορικῆς εἰπέ, πότερόν σοι δοκεῖ πειθὼ ποιεῖν ἡ ῥητορικὴ μόνη, ἢ καὶ ἄλλαι τέχναι; λέγω δὲ τὸ τοιόνδε· ὅςτις διδάσκει ὁτιοῦν πρᾶγμα, πότερον, ὃ διδάσκει, πείθει, ἢ οὔ; ΓΟΡ. Οὐ δῆτα, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ πάντων μάλιστα πείθει. ΣΩ. Πάλιν δ' εἰ ἐπὶ τῶν αὐτῶν τεχνῶν λέγομεν, ὧνπερ νῦν δή, ἡ ἀριθμητικὴ οὐ διδάσκει ἡμᾶς ὅσα ἐστὶ τὰ τοῦ ἀριθμοῦ, καὶ ὁ ἀριθμητικὸς ἄνθρωπος; ΓΟΡ.

Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ πείθει; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Πειθοῦς ἄρα δημιουργός ἐστι καὶ ἡ ἀριθμητική. ΓΟΡ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐάν τις ἐρωτᾷ ἡμᾶς, ποίας πειθοῦς καὶ περὶ τί, ἀποκρινούμεθά που αὐτῷ, ὅτι τῆς διδασκαλικῆς τῆς περὶ τὸ ἄρτιόν τε καὶ τὸ περιττὸν ὅσον ἐστί· καὶ τὰς ἄλλας, ἃς νῦν δὴ ἐλέγομεν, τέχνας ἁπάσας ἕξομεν ἀποδεῖξαι πειθοῦς δημιουργοὺς οὔσας, καὶ ἧςτινος, καὶ περὶ ὅ, τι· ἢ οὔ; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐκ ἄρα ῥητορικὴ μόνη πειθοῦς ἐστὶ δημιουργός. ΓΟΡ. Ἀληθῆ λέγεις.

IX. ΣΩ. Ἐπειδὴ τοίνυν οὐ μόνη ἀπεργάζεται τοῦτο τὸ ἔργον, ἀλλὰ καὶ ἄλλαι, δικαίως ὥςπερ περὶ τοῦ ζωγράφου, μετὰ τοῦτο ἐπανεροίμεθ' ἂν τὸν λέγοντα, ποίας δὴ πειθοῦς καὶ τῆς περὶ τί πειθοῦς ἡ ῥητορική ἐστι τέχνη; ἢ οὐ δοκεῖ σοι δίκαιον εἶναι ἐπανέρεσθαι; ΓΟΡ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Ἀπόκριναι δή, ὦ Γοργία, ἐπειδὴ καὶ σοὶ δοκεῖ οὕτω. ΓΟΡ. Ταύτης τοίνυν τῆς πειθοῦς λέγω, ὦ Σώκρατες, τῆς ἐν [τοῖς] δικαστηρίοις καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ὄχλοις, ὥςπερ καὶ ἄρτι ἔλεγον, καὶ περὶ τούτων ἅ ἐστι δίκαιά τε καὶ ἄδικα. ΣΩ. Καὶ ἐγώ τοι ὑπώπτευόν ταύτην σε λέγειν τὴν πειθὼ καὶ περὶ τούτων, ὦ Γοργία· ἀλλ' ἵνα μὴ θαυμάζῃς, ἐὰν [καὶ] ὀλίγον ὕστερον τοιοῦτόν τί σε ἀνέρωμαι, ὃ δοκεῖ μὲν δῆλον εἶναι, ἐγὼ δ' ἐπανερωτῶ· ὅπερ γὰρ λέγω, τοῦ ἑξῆς ἕνεκα περαίνεσθαι τὸν λόγον ἐρωτῶ, οὐ σοῦ ἕνεκα, ἀλλ' ἵνα μὴ ἐθιζώμεθα ὑπονοοῦντες προαρπάζειν ἀλλήλων τὰ λεγόμενα, ἀλλὰ σὺ τὰ σαυτοῦ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν

ὅπως ἂν βούλῃ, περαίνῃς. ΓΟΡ. Καὶ ὀρθῶς γέ μοι δοκεῖς ποιεῖν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἴθι δὴ καὶ τόδε ἐπισκεψώμεθα· καλεῖς τι, μεμαθηκέναι; ΓΟΡ. Καλῶ. ΣΩ. Τί δέ; πεπιστευκέναι; ΓΟΡ. Ἔγωγε. ΣΩ. Πότερον οὖν ταυτὸν δοκεῖ σοι εἶναι μεμαθηκέναι καὶ πεπιστευκέναι, καὶ μάθησις καὶ πίστις, ἢ ἄλλο τι; ΓΟΡ. Οἴομαι μὲν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἄλλο. ΣΩ. Καλῶς γὰρ οἴει, γνώσῃ δὲ ἐνθένδε· εἰ γάρ τίς σε ἔροιτο, ἆρ᾽ ἔστι τις, ὦ Γοργία, πίστις ψευδὴς καὶ ἀληθής; φαίης ἄν, ὡς ἐγὼ οἶμαι. ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Τί δ᾽, ἐπιστήμη ἔστι ψευδὴς καὶ ἀληθής; ΓΟΡ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Δῆλον γὰρ οὖν ὅτι οὐ ταυτόν ἐστιν. ΓΟΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν οἵ τέ γε μεμαθηκότες πεπεισμένοι εἰσὶ καὶ οἱ πεπιστευκότες. ΓΟΡ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Βούλει οὖν δύο εἴδη θῶμεν πειθοῦς, τὸ μὲν πίστιν παρεχόμενον ἄνευ τοῦ εἰδέναι, τὸ δ᾽ ἐπιστήμην; ΓΟΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ποτέραν οὖν ἡ ῥητορικὴ πειθὼ ποιεῖ ἐν δικαστηρίοις τε καὶ τοῖς ἄλλοις ὄχλοις, περὶ τῶν δικαίων τε καὶ ἀδίκων; ἐξ ἧς τὸ πιστεύειν γίγνεται ἄνευ τοῦ εἰδέναι, ἢ ἐξ ἧς τὸ εἰδέναι; ΓΟΡ. Δῆλον δήπου, ὦ Σώκρατες, ὅτι ἐξ ἧς τὸ πιστεύειν. ΣΩ. Ἡ ῥητορικὴ ἄρα, ὦ Γοργία, ὡς ἔοικε, πειθοῦς δημιουργός ἐστι πιστευτικῆς, ἀλλ᾽ οὐ διδασκαλικῆς, περὶ τὸ δίκαιόν τε καὶ ἄδικον. ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐδ᾽ ἄρα διδασκαλικὸς ὁ ῥήτωρ ἐστὶ δικαστηρίων τε καὶ τῶν ἄλλων ὄχλων δικαίων τε πέρι καὶ ἀδίκων, ἀλλὰ πιστικὸς μόνον. οὐ γὰρ δήπου ὄχλον γ᾽ ἂν δύναιτο

τοσοῦτον ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ διδάξαι οὕτω μεγάλα πράγματα. ΓΟΡ. Οὐ δῆτα. X. ΣΩ. Φέρε δή, ἴδωμεν τί ποτε καὶ λέγομεν περὶ τῆς ῥητορικῆς. ἐγὼ μὲν γάρ τοι οὐδ᾿ αὐτός πω δύναμαι κατανοῆσαι ὅ, τι λέγω. ὅταν περὶ ἰατρῶν αἱρέσεως ᾖ τῇ πόλει ξύλλογος, ἢ περὶ ναυπηγῶν, ἢ περὶ ἄλλου τινὸς δημιουργικοῦ ἔθνους, ἄλλο τι ἢ τότε ὁ ῥητορικὸς οὐ ξυμβουλεύσει; δῆλον γὰρ ὅτι ἐν ἑκάστῃ αἱρέσει τὸν τεχνικώτατον δεῖ αἱρεῖσθαι· οὐδ᾿, ὅταν τειχῶν περὶ οἰκοδομήσεως ἢ λιμένων κατασκευῆς ἢ νεωρίων, ἀλλ᾿ οἱ ἀρχιτέκτονες· οὐδ᾿ αὖ, ὅταν στρατηγῶν αἱρέσεως πέρι, ἢ τάξεώς τινος πρὸς πολεμίους, ἢ χωρίων καταλήψεως, ξυμβουλὴ ᾖ, ἀλλ᾿ οἱ στρατηγικοὶ τότε ξυμβουλεύσουσιν, οἱ ῥητορικοὶ δὲ οὔ· ἢ πῶς λέγεις, ὦ Γοργία, τὰ τοιαῦτα; ἐπειδὴ γὰρ αὐτός τε φῂς ῥήτωρ εἶναι καὶ ἄλλους ποιεῖν ῥητορικούς, εὖ ἔχει τὰ τῆς σῆς τέχνης παρὰ σοῦ πυνθάνεσθαι· καὶ ἐμὲ νῦν νό[illegible]ν καὶ τὸ σὸν σπεύδειν. ἴσως γὰρ καὶ τυγχάνει τις τῶν ἔνδον ὄντων μαθητής σου βουλόμενος γενέσθαι· ὡς ἐγώ τινας σχεδὸν καὶ συχνοὺς αἰσθάνομαι, οἳ ἴσως αἰσχύνοιντ᾿ ἄν σε ἀνέρεσθαι· ὑπ᾿ ἐμοῦ οὖν ἀνερωτώμενος νόμισον καὶ ὑπ᾿ ἐκείνων ἀνερωτᾶσθαι, „τί ἡμῖν, ὦ Γοργία, ἔσται ἐάν σοι ξυνῶμεν; περὶ τίνων τῇ πόλει ξυμβουλεύειν οἷοί τε ἐσόμεθα; πότερον περὶ δικαίου μόνον καὶ ἀδίκου; ἢ καὶ περὶ ὧν νῦν δὴ Σωκράτης ἔλεγε;“ πειρῶ οὖν αὐτοῖς ἀποκρίνεσθαι. ΓΟΡ. Ἀλλ᾿ ἐγώ σοι πειράσομαι, ὦ Σώκρατες, σαφῶς ἀποκαλύψαι τὴν τῆς ῥη-

τορικῆς δύναμιν ἅπασαν· αὐτὸς γὰρ καλῶς ὑφηγήσω. οἶσθα γὰρ δήπου, ὅτι τὰ νεώρια ταῦτα καὶ τὰ τείχη τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἡ τῶν λιμένων κατασκευή, ἐκ τῆς Θεμιστοκλέους ξυμβουλῆς γέγονε, τὰ δ' ἐκ τῆς Περικλέους, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῶν δημιουργῶν. ΣΩ. Λέγεται ταῦτα, ὦ Γοργία, περὶ Θεμιστοκλέους· Περικλέους δὲ καὶ αὐτὸς ἤκουον ὅτε ξυνεβούλευεν ἡμῖν περὶ τοῦ διὰ μέσου τείχους. ΓΟΡ. Καὶ ὅταν γέ τις αἵρεσις ᾖ, ὧν δὴ σὺ ἔλεγες, ὦ Σώκρατες, ὁρᾷς ὅτι οἱ ῥήτορές εἰσιν οἱ ξυμβουλεύοντες καὶ οἱ νικῶντες τὰς γνώμας περὶ τούτων; ΣΩ. Ταῦτα καὶ θαυμάζων. ὦ Γοργία, πάλαι ἐρωτῶ, ἥτις ποτὲ ἡ δύναμίς ἐστι τῆς ῥητορικῆς. δαιμονία γάρ τις ἔμοιγε καταφαίνεται τὸ μέγεθος οὕτω σκοποῦντι. XI. ΓΟΡ. Εἰ πάντα γε εἰδείης, ὦ Σώκρατες, ὅτι, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἁπάσας τὰς δυνάμεις ξυλλαβοῦσα ὑφ' αὑτῇ ἔχει· μέγα δέ σοι τεκμήριον ἐρῶ. πολλάκις γὰρ ἤδη ἔγωγε μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἰατρῶν εἰσελθὼν παρά τινα τῶν καμνόντων, οὐχὶ ἐθέλοντα ἢ φάρμακον πιεῖν ἢ τεμεῖν ἢ καῦσαι παρασχεῖν τῷ ἰατρῷ, οὐ δυναμένου τοῦ ἰατροῦ πεῖσαι, ἐγὼ ἔπεισα, οὐκ ἄλλῃ τινὶ τέχνῃ ἢ τῇ ῥητορικῇ. φημὶ δὲ καὶ εἰς πόλιν, ὅπη βούλει, ἐλθόντα ῥητορικὸν ἄνδρα καὶ ἰατρὸν, εἰ δέοι λόγῳ διαγωνίζεσθαι ἐν ἐκκλησίᾳ ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ ξυλλόγῳ, ὁπότερον δεῖ αἱρεθῆναι, ῥήτορα ἢ ἰατρόν, οὐδαμοῦ ἂν φανῆναι τὸν ἰατρὸν, ἀλλ' αἱρεθῆναι ἂν τὸν εἰπεῖν δυνατόν, εἰ βούλοιτο. καὶ εἰ

πρὸς ἄλλον γε δημιουργὸν ὁντιναοῦν ἀγωνίζοιτο, πείσειεν ἂν αὑτὸν ἑλέσθαι ὁ ῥητορικὸς μᾶλλον ἢ ἄλλος ὁςτισοῦν. οὐ γάρ ἐστι περὶ ὅτου οὐκ ἂν πιθανώτερον εἴποι ὁ ῥητορικὸς ἢ ἄλλος ὁςτισοῦν τῶν δημιουργῶν ἐν πλήθει. ἡ μὲν οὖν δύναμις τοσαύτη ἐστὶ καὶ τοιαύτη τῆς τέχνης. δεῖ μέντοι, ὦ Σώκρατες, τῇ ῥητορικῇ χρῆσθαι, ὥςπερ καὶ τῇ ἄλλῃ πάσῃ ἀγωνίᾳ. καὶ γὰρ τῇ ἄλλῃ ἀγωνίᾳ οὐ τούτου ἕνεκα δεῖ πρὸς ἅπαντας χρῆσθαι ἀνθρώπους, ὅτι ἔμαθέ τις πυκτεύειν τε καὶ παγκρατιάζειν, καὶ ἐν ὅπλοις μάχεσθαι, ὥςτε κρείττων εἶναι καὶ φίλων καὶ ἐχθρῶν, οὐ τούτου ἕνεκα τοὺς φίλους δεῖ τύπτειν, οὐδὲ κεντεῖν τε καὶ ἀποκτιννύναι. οὐδέ γε μὰ Δία, ἐάν τις εἰς παλαίστραν φοιτήσας, εὖ ἔχων τὸ σῶμα καὶ πυκτικὸς γενόμενος, ἔπειτα τὸν πατέρα τύπτῃ καὶ τὴν μητέρα, ἢ ἄλλον τινὰ τῶν οἰκείων ἢ τῶν φίλων, οὐ τούτου ἕνεκα δεῖ τοὺς παιδοτρίβας καὶ τοὺς ἐν τοῖς ὅπλοις διδάσκοντας μάχεσθαι μισεῖν τε καὶ ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ παρέδοσαν, ἐπὶ τῷ δικαίως χρῆσθαι τούτοις πρὸς τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς ἀδικοῦντας, ἀμυνομένους, μὴ ὑπάρχοντας· οἱ δὲ, μεταστρέψαντες, χρῶνται τῇ ἰσχύϊ καὶ τῇ τέχνῃ οὐκ ὀρθῶς. οὔκουν οἱ διδάξαντες, πονηροί, οὐδὲ ἡ τέχνη οὔτε αἰτία οὔτε πονηρὰ τούτου ἕνεκα ἐστίν, ἀλλ' οἱ μὴ χρώμενοι, οἶμαι, ὀρθῶς. ὁ αὐτὸς δὴ λόγος καὶ περὶ τῆς ῥητορικῆς. δυνατὸς μὲν γὰρ πρὸς ἅπαντάς ἐστιν ὁ ῥήτωρ καὶ περὶ παντὸς λέγειν, ὥςτε πιθανώτερος

εἶναι ἐν τοῖς πλήθεσιν ἔμβραχυ περὶ ὅτου ἂν βούληται· ἀλλ' οὐδέν τι μᾶλλον τούτου ἕνεκα δεῖ οὔτε τοὺς ἰατροὺς τὴν δόξαν ἀφαιρεῖσθαι, ὅτι δύναιντο ἂν τοῦτο ποιῆσαι, οὔτε τοὺς ἄλλους δημιουργούς, ἀλλὰ δικαίως καὶ τῇ ῥητορικῇ χρῆσθαι, ὥςπερ καὶ τῇ ἀγωνίᾳ. ἐὰν δέ, οἶμαι, ῥητορικὸς γενόμενός τις, κατὰ ταύτῃ τῇ δυνάμει καὶ τῇ τέχνῃ ἀδικῇ, οὐ τὸν διδάξαντα δεῖ μισεῖν τε καὶ ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἐπὶ δικαίᾳ χρείᾳ παρέδωκεν, ὁ δ' ἐναντίως χρῆται. τὸν οὖν οὐκ ὀρθῶς χρώμενον μισεῖν δίκαιον καὶ ἐκβάλλειν καὶ ἀποκτιννύναι, ἀλλ' οὐ τὸν διδάξαντα. XII. ΣΩ. Οἶμαι, ὦ Γοργία, καὶ σὲ ἔμπειρον εἶναι πολλῶν λόγων, καὶ καθεωρακέναι ἐν αὐτοῖς τὸ τοιόνδε, ὅτι οὐ ῥᾳδίως δύνανται οἱ ἄνθρωποι, περὶ ὧν ἂν ἐπιχειρήσωσι διαλέγεσθαι, διοριασάμενοι πρὸς ἀλλήλους καὶ μαθόντες καὶ διδάξαντες ἑαυτούς, οὕτω διαλύεσθαι τὰς συνουσίας· ἀλλ' ἐὰν περί του ἀμφιςβητήσωσι, καὶ μὴ φῇ ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον ὀρθῶς λέγειν, ἢ μὴ σαφῶς, χαλεπαίνουσί τε καὶ κατὰ φθόνον οἴονται τὸν ἑαυτῶν λέγειν, φιλονεικοῦντας ἀλλ' οὐ ζητοῦντας τὸ προκείμενον ἐν τῷ λόγῳ· καὶ ἔνιοί γε τελευτῶντες αἴσχιστα ἀπαλλάττονται, λοιδορηθέντες τε καὶ εἰπόντες καὶ ἀκούσαντες περὶ σφῶν αὐτῶν τοιαῦτα, οἷα καὶ τοὺς παρόντας ἄχθεσθαι ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν, ὅτι τοιούτων ἀνθρώπων ἠξίωσαν ἀκροαταὶ γενέσθαι. τοῦ δὴ ἕνεκα λέγω ταῦτα; ὅτι νῦν ἐμοὶ δοκεῖς σὺ οὐ πάνυ ἀκόλουθα λέγειν οὐδὲ ξύμφωνα οἷς τοπρῶτον ἔλεγες

περὶ τῆς ῥητορικῆς. φοβοῦμαι οὖν διελέγχειν σε, μή με ὑπολάβῃς οὐ πρὸς τὸ πρᾶγμα φιλονεικοῦντα λέγειν, τοῦ καταφανὲς γενέσθαι, ἀλλὰ πρὸς σέ. ἐγὼ οὖν, εἰ μὲν καὶ σὺ εἶ τῶν ἀνθρώπων ὧνπερ καὶ ἐγώ, ἡδέως ἄν σε διερωτῴην· εἰ δὲ μή, ἐῴην ἄν. ἐγὼ δὲ τίνων εἰμί; τῶν ἡδέως μὲν ἂν ἐλεγχθέντων, εἴ τι μὴ ἀληθὲς λέγοιμι, ἡδέως δ' ἂν ἐλεγξάντων, εἴ τίς τι μὴ ἀληθὲς λέγοι, οὐκ ἀηδέστερον μέντ' ἂν ἐλεγχθέντων ἢ ἐλεγξάντων· μεῖζον γὰρ αὐτὸ ἀγαθὸν ἡγοῦμαι, ὅσῳπερ μεῖζον ἀγαθόν ἐστιν, αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι κακοῦ τοῦ μεγίστου, ἢ ἄλλον ἀπαλλάξαι. οὐδὲν γὰρ οἶμαι τοσοῦτον κακὸν εἶναι ἀνθρώπῳ, ὅσον δόξα ψευδὴς περὶ ὧν τυγχάνει νῦν ἡμῖν ὁ λόγος ὤν. εἰ μὲν οὖν καὶ σὺ φῄς τοιοῦτος εἶναι, διαλεγώμεθα· εἰ δὲ καὶ δοκεῖ χρῆναι ἐᾷν, ἐῶμεν ἤδη χαίρειν καὶ διαλύωμεν τὸν ξύλλογον. ΓΟΡ. Ἀλλὰ φημὶ μὲν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, καὶ αὐτὸς τοιοῦτος εἶναι οἷον σὺ ὑφηγῇ· ἴσως μέντοι χρῆν ἐννοεῖν καὶ τὸ τῶν παρόντων. πάλαι γάρ τοι, πρὶν καὶ ὑμᾶς ἐλθεῖν, ἐγὼ τοῖς παροῦσι πολλὰ ἐπεδειξάμην, καὶ νῦν ἴσως πόῤῥω ἀποτενοῦμεν, ἢν διαλεγώμεθα. σκοπεῖν οὖν χρὴ καὶ τὸ τούτων, μή τινας αὐτῶν κατέχωμεν βουλομένους τι καὶ ἄλλο πράττειν. XIII. ΧΑΙ. Τοῦ μὲν θορύβου, ὦ Γοργία τε καὶ Σώκρατες, αὐτοὶ ἀκούετε τούτων τῶν ἀνδρῶν, βουλομένων ἀκούειν, ἐάν τι λέγητε. ἐμοὶ δ' οὖν καὶ αὐτῷ μὴ γένοιτο τοσαύτη ἀσχολία, ὥστε τοιούτων λόγων καὶ οὕτω λεγομένων ἀφεμένῳ προὐργιαίτερόν τι γενέσθαι ἄλλο πράττειν. ΚΑΛ.

Νὴ τοὺς θεοὺς, ὦ Χαιρεφῶν, καὶ μὲν δὴ καὶ αὐτὸς πολλοῖς ἤδη λόγοις παραγενόμενος οὐκ οἶδ' εἰ πώποτε ἥσθην οὕτως, ὥςπερ νυνί· ὥςτ' ἔμοιγε, κἂν τὴν ἡμέραν ὅλην ἐθέλητε διαλέγεσθαι, χαριεῖσθε. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν, ὦ Καλλίκλεις, τό γ' ἐμὸν οὐδὲν κωλύει, εἴπερ ἐθέλει Γοργίας. ΓΟΡ. Αἰσχρὸν δὴ τολοιπὸν, ὦ Σώκρατες, γίγνεται, ἐμέ γε μὴ ἐθέλειν, καὶ ταῦτα αὐτὸν ἐπαγγειλάμενον ἐρωτᾷν ὅ τι τις βούλεται. ἀλλ' εἰ δοκεῖ τούτοισι, διαλέγου τε καὶ ἐρώτα ὅ, τι βούλει. ΣΩ. Ἄκουε δὴ, ὦ Γοργία, ἃ θαυμάζω ἐν τοῖς λεγομένοις ὑπὸ σοῦ. ἴσως γάρ τοι σοῦ ὀρθῶς λέγοντος ἐγὼ οὐκ ὀρθῶς ὑπολαμβάνω. ῥητορικὸν φῂς ποιεῖν οἷός τ' εἶναι, ἐάν τις βούληται παρὰ σοῦ μανθάνειν; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν περὶ πάντων ὥςτ' ἐν ὄχλῳ πιθανὸν εἶναι, οὐ διδάσκοντα, ἀλλὰ πείθοντα; ΓΟΡ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἔλεγες τοίνυν δὴ, ὅτι καὶ περὶ τοῦ ὑγιεινοῦ τοῦ ἰατροῦ πιθανώτερος ἔσται ὁ ῥήτωρ. ΓΟΡ. Καὶ γὰρ ἔλεγον, ἔν γε ὄχλῳ. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ ἐν ὄχλῳ τοῦτό ἐστιν, ἐν τοῖς μὴ εἰδόσιν; οὐ γὰρ δὴ που ἔν γε τοῖς εἰδόσι τοῦ ἰατροῦ πιθανώτερος ἔσται. ΓΟΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἴπερ τοῦ ἰατροῦ πιθανώτερος ἔσται, τοῦ εἰδότος πιθανώτερος γίγνεται; ΓΟΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκ ἰατρός γε ὤν· ἦ γάρ; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Ὁ δὲ μὴ ἰατρός γε δή που, ἀνεπιστήμων, ὧν ὁ ἰατρὸς ἐπιστήμων; ΓΟΡ. Δῆλον ὅτι. ΣΩ. Ὁ οὐκ εἰδὼς ἄρα τοῦ εἰδότος ἐν οὐκ εἰδόσι πιθανώτερος ἔσται, ὅταν ὁ ῥήτωρ τοῦ ἰατροῦ

πιθανώτερος ᾖ. τοῦτο ξυμβαίνει, ἢ ἄλλο τι; ΓΟΡ. Τοῦτο ἐνταῦθά γε ξυμβαίνει. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ περὶ τὰς ἄλλας ἁπάσας τέχνας ὡσαύτως ἔχει ὁ ῥήτωρ καὶ ἡ ῥητορική; αὐτὰ μὲν τὰ πράγματα οὐδὲν δεῖ αὐτὴν εἰδέναι ὅπως ἔχει, μηχανὴν δέ τινα πειθοῦς εὑρηκέναι, ὥστε φαίνεσθαι τοῖς οὐκ εἰδόσι μᾶλλον εἰδέναι τῶν εἰδότων. XIV. ΓΟΡ. Οὐκοῦν πολλὴ ῥαστώνη, ὦ Σώκρατες, γίγνεται, μὴ μαθόντα τὰς ἄλλας τέχνας, ἀλλὰ μίαν ταύτην, μηδὲν ἐλαττοῦσθαι τῶν δημιουργῶν; ΣΩ. Εἰ μὲν ἐλαττοῦται ἢ μὴ ἐλαττοῦται ὁ ῥήτωρ τῶν ἄλλων, διὰ τὸ οὕτως ἔχειν, αὐτίκα ἐπισκεψόμεθα, ἐάν τι ἡμῖν πρὸς λόγου ᾖ· νῦν δὲ τόδε πρότερον σκεψώμεθα· ἆρα τυγχάνει περὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον, καὶ τὸ αἰσχρὸν καὶ τὸ καλὸν, καὶ ἀγαθὸν καὶ κακὸν, οὕτως ἔχων ὁ ῥητορικὸς ὡς περὶ τὸ ὑγιεινὸν καὶ περὶ τὰ ἄλλα, ὧν αἱ ἄλλαι τέχναι: αὐτὰ μὲν οὐκ εἰδὼς, τί ἀγαθὸν ἢ τί κακόν ἐστιν, ἢ τί καλὸν ἢ τί αἰσχρὸν, ἢ δίκαιον ἢ ἄδικον, πειθὼ δὲ περὶ αὐτῶν μεμηχανημένος, ὥστε δοκεῖν εἰδέναι, οὐκ εἰδὼς, ἐν οὐκ εἰδόσι, μᾶλλον τοῦ εἰδότος; ἢ ἀνάγκη εἰδέναι, καὶ δεῖ προεπιστάμενον ταῦτα ἀφικέσθαι παρὰ σὲ τὸν μέλλοντα μαθήσεσθαι τὴν ῥητορικήν; εἰ δὲ μὴ, σὺ ὁ τῆς ῥητορικῆς διδάσκαλος, τούτων μὲν οὐδὲν διδάξεις τὸν ἀφικνούμενον,—οὐ γὰρ σὸν ἔργον,—ποιήσεις δ᾽ ἐν τοῖς πολλοῖς δοκεῖν εἰδέναι αὐτὸν τὰ τοιαῦτα, οὐκ εἰδότα, καὶ δοκεῖν ἀγαθὸν εἶναι, οὐκ ὄντα; ἢ τοπαράπαν οὐχ οἷός τε ἔσῃ αὐτὸν διδάξαι

τὴν ῥητορικὴν, ἐὰν μὴ προειδῇ περὶ τούτων τὴν ἀλήθειαν; ἢ πῶς τὰ τοιαῦτα ἔχει, ω Γοργία; καὶ πρὸς Διός, ὥςπερ ἄρτι εἶπες, ἀποκαλύψας τῆς ῥητορικῆς εἰπὲ τίς ποθ' ἡ δύναμίς ἐστιν. ΓΟΡ. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν οἶμαι, ὦ Σώκρατες, ἐὰν τύχῃ μὴ εἰδὼς, καὶ ταῦτα παρ' ἐμοῦ μαθήσεσθαι. ΣΩ. Ἔχε δή· καλῶς γὰρ λέγεις· ἐάν περ ῥητορικὸν σύ τινα ποιήσῃς, ἀνάγκη αὐτὸν εἰδέναι τὰ δίκαια καὶ τὰ ἄδικα, ἤτοι πρότερόν γε ἢ ὕστερον μαθόντα παρὰ σοῦ. ΓΟΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί οὖν; ὁ τὰ τεκτονικὰ μεμαθηκὼς, τεκτονικός, ἢ οὔ; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὁ τὰ μουσικά, μουσικός; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Καὶ ὁ τὰ ἰατρικά, ἰατρικός; καὶ τἄλλα οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὁ μεμαθηκὼς ἕκαστα τοιοῦτός ἐστιν, οἷον ἕκαστον ἡ ἐπιστήμη ἀπεργάζεται; ΓΟΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ ὁ τὰ δίκαια μεμαθηκὼς δίκαιος; ΓΟΡ. Πάντως δή που. ΣΩ. Ὁ δὲ δίκαιος δίκαιά που πράττει; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀνάγκη τὸν ῥητορικὸν δίκαιον εἶναι, τὸν δὲ δίκαιον βούλεσθαι δίκαια πράττειν; ΓΟΡ. Φαίνεταί γε. ΣΩ. Οὐδέποτε ἄρα βουλήσεται ὅ γε δίκαιος ἀδικεῖν. ΓΟΡ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Τὸν δὲ ῥητορικὸν ἀνάγκη ἐκ τοῦ λόγου δίκαιον εἶναι. ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐδέποτε ἄρα βουλήσεται ὁ ῥητορικὸς ἀδικεῖν. ΓΟΡ. Οὐ φαίνεταί γε. XV. ΣΩ. Μέμνησαι οὖν λέγων ὀλίγῳ πρότερον ὅτι οὐ δεῖ τοῖς παιδοτρίβαις ἐγκαλεῖν, οὐδ' ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων, ἐὰν ὁ πύκτης τῇ πυκτικῇ

μὴ καλῶς χρῆται καὶ ἀδικῇ; ὡσαύτως δὲ οὕτω καὶ ἐὰν ὁ ῥήτωρ τῇ ῥητορικῇ ἀδίκως χρῆται, μὴ τῷ διδάξαντι ἐγκαλεῖν, μηδὲ ἐξελαύνειν ἐκ τῆς πόλεως, ἀλλὰ τῷ ἀδικοῦντι καὶ οὐκ ὀρθῶς χρωμένῳ τῇ ῥητορικῇ; ἐῤῥήθη ταῦτα ἢ οὔ; ΓΟΡ. Ἐῤῥήθη. ΣΩ. Νῦν δέ γε ὁ αὐτὸς οὗτος φαίνεται ὁ ῥητορικὸς οὐκ ἄν ποτε ἀδικήσας, ἢ οὔ; ΓΟΡ. Φαίνεται. ΣΩ. Καὶ ἐν τοῖς πρώτοις γε, ὦ Γοργία, λόγοις ἐλέγετο, ὅτι ἡ ῥητορικὴ περὶ λόγους εἴη, οὐ τοὺς τοῦ ἀρτίου καὶ περιττοῦ, ἀλλὰ τοὺς τοῦ δικαίου καὶ ἀδίκου· ἢ οὔ; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Ἐγὼ τοίνυν σοῦ τότε ταῦτα λέγοντος ὑπέλαβον, ὡς οὐδέποτ᾽ ἂν εἴη ἡ ῥητορικὴ ἄδικον πρᾶγμα, ὅ γ᾽ ἀεὶ περὶ δικαιοσύνης τοὺς λόγους ποιεῖται· ἐπειδὴ δὲ ὀλίγον ὕστερον ἔλεγες, ὅτι ὁ ῥήτωρ τῇ ῥητορικῇ κἂν ἀδίκως χρῷτο, οὕτω θαυμάσας καὶ ἡγησάμενος οὐ ξυνάδειν τὰ λεγόμενα, ἐκείνους εἶπον τοὺς λόγους, ὅτι εἰ μὲν κέρδος ἡγοῖο εἶναι τὸ ἐλέγχεσθαι, ὥςπερ ἐγώ, ἄξιον εἴη διαλέγεσθαι, εἰ δὲ μή, ἐᾶν χαίρειν. ὕστερον δὲ ἡμῶν ἐπισκοπουμένων, ὁρᾷς δὴ καὶ αὐτός, ὅτι αὖ ὁμολογεῖται, τὸν ῥητορικὸν ἀδύνατον εἶναι ἀδίκως χρῆσθαι τῇ ῥητορικῇ καὶ ἐθέλειν ἀδικεῖν. ταῦτα οὖν ὅπη ποτὲ ἔχει, μὰ τὸν κύνα, ὦ Γοργία, οὐκ ὀλίγης ξυνουσίας ἐστὶν ὥςτε ἱκανῶς διασκέψασθαι. XVI. ΠΩΛ. Τί δέ, ὦ Σώκρατες; οὕτω καὶ σὺ περὶ τῆς ῥητορικῆς δοξάζεις ὥςπερ νῦν λέγεις; ἢ οἴει, ὅτι Γοργίας ᾐσχύνθη σοι μὴ προσομολογῆσαι, τὸν ῥητορικὸν ἄνδρα μὴ οὐχὶ καὶ τὰ δίκαια εἰδέναι καὶ

τὰ καλὰ καὶ τὰ ἀγαθά, καὶ ἐὰν μὴ ἔλθῃ ταῦτα εἰδὼς παρ᾽ αὐτόν, αὐτὸς διδάξειν ἔπειτα; ἐκ ταύτης ἴσως τῆς ὁμολογίας ἐναντίον τι ξυνέβη ἐν τοῖς λόγοις· τοῦθ᾽ ὃ δὴ ἀγαπᾷς, αὐτὸς ἀγαγὼν ἐπὶ τοιαῦτα ἐρωτήματα. ἐπεὶ τίνα οἴει ἀπαρνήσεσθαι μὴ οὐχὶ καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια καὶ ἄλλους διδάξειν; ἀλλ᾽ εἰς τὰ τοιαῦτα ἄγειν πολλὴ ἀγροικία ἐστὶ τοὺς λόγους. ΣΩ. Ὦ κάλλιστε Πῶλε, ἀλλά τοι ἐξεπίτηδες κτώμεθα ἑταίρους καὶ υἱεῖς, ἵνα, ἐπειδὰν αὐτοὶ πρεσβύτεροι γιγνόμενοι σφαλλώμεθα, παρόντες ὑμεῖς οἱ νεώτεροι ἐπανορθῶτε ἡμῶν τὸν βίον καὶ ἐν ἔργοις καὶ ἐν λόγοις. καὶ νῦν εἴ τι ἐγὼ καὶ Γοργίας ἐν τοῖς λόγοις σφαλλόμεθα, σὺ παρὼν ἐπανόρθου· δίκαιος δ᾽ εἶ· καὶ ἐγὼ ἐθέλω, τῶν ὡμολογημένων εἴ τί σοι δοκεῖ μὴ καλῶς ὡμολογῆσθαι, ἀναθέσθαι ὅ, τι ἂν σὺ βούλῃ, ἐάν μοι ἓν μόνον φυλάττῃς. ΠΩΛ. Τί τοῦτο λέγεις; ΣΩ. Τὴν μακρολογίαν, ὦ Πῶλε, ἣν καθέξῃς, ᾗ τοπρῶτον ἐπεχείρησας χρῆσθαι. ΠΩΛ. Τί δέ; οὐκ ἐξέσται μοι λέγειν, ὁπόσα ἂν βούλωμαι; ΣΩ. Δεινὰ μέντ᾽ ἂν πάθοις, ὦ βέλτιστε, εἰ Ἀθήναζε ἀφικόμενος, οὗ τῆς Ἑλλάδος πλείστη ἐστὶν ἐξουσία τοῦ λέγειν, ἔπειτα σὺ ἐνταῦθα τούτου μόνος ἀτυχήσαις. ἀλλὰ ἀντίθες τύ, σοῦ μακρὰ λέγοντος καὶ μὴ ἐθέλοντος τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρίνεσθαι, οὐ δεινὰ αὖ ἂν ἐγὼ πάθοιμι εἰ μὴ ἐξέσται μοι ἀπιέναι καὶ μὴ ἀκούειν σου; ἀλλ᾽ εἴ τι κήδει τοῦ λόγου τοῦ εἰρημένου, καὶ ἐπανορθώσασθαι αὐτὸν βούλει, ὥσπερ νῦν δὴ ἔλεγον, ἀναθέ-

μενος ὅ, τι σοι δοκεῖ, ἐν τῷ μέρει ἐρωτῶν τε καὶ ἐρωτώμενος, ὥςπερ ἐγώ τε καὶ Γοργίας, ἔλεγχέ τε καὶ ἐλέγχου. φῂς γὰρ δή που καὶ σὺ ἐπίστασθαι, ἅπερ Γοργίας, ἢ οὔ; ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ σὺ κελεύεις σεαυτὸν ἐρωτᾷν ἑκάστοτε ὅ τι ἄν τις βούληται, ὡς ἐπιστάμενος ἀποκρίνεσθαι; ΠΩΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ νῦν δὴ τούτων ὁπότερον βούλει ποίει, ἐρώτα, ἢ ἀποκρίνου. XVII. *ΠΩΛ. Ἀλλὰ ποιήσω ταῦτα, καί μοι ἀπόκριναι, ὦ Σώκρατες. ἐπειδὴ Γοργίας ἀπορεῖν σοι δοκεῖ περὶ τῆς ῥητορικῆς, σὺ αὐτὴν τίνα φῂς εἶναι; ΣΩ. Ἆρα ἐρωτᾷς, ἥντινα τέχνην φημὶ εἶναι; ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐδεμία ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Πῶλε, ὥς γε πρὸς σὲ τἀληθῆ εἰρῆσθαι. ΠΩΛ. Ἀλλὰ τί σοι δοκεῖ ἡ ῥητορικὴ εἶναι; ΣΩ. Πρᾶγμα, ὃ φῂς σὺ ποιῆσαι τέχνην ἐν τῷ ξυγγράμματι, ὃ ἐγὼ ἔναγχος ἀνέγνων. ΠΩΛ. Τί τοῦτο λέγεις; ΣΩ. Ἐμπειρίαν ἔγωγέ τινα. ΠΩΛ. Ἐμπειρία ἄρα σοι δοκεῖ ἡ ῥητορικὴ εἶναι; ΣΩ. Ἔμοιγε, εἰ μή τι σὺ ἄλλο λέγεις. ΠΩΛ. Τίνος ἐμπειρία; ΣΩ. Χάριτός τινος καὶ ἡδονῆς ἀπεργασίας. ΠΩΛ. Οὐκοῦν καλόν σοι δοκεῖ ἡ ῥητορικὴ εἶναι, χαρίζεσθαι οἷόν τ' εἶναι ἀνθρώποις; ΣΩ. Τί δέ, ὦ Πῶλε; πέπυσαι ἤδη παρ' ἐμοῦ ὅ, τι φημὶ αὐτὴν εἶναι, ὥςτε τὸ μετὰ τοῦτο ἐρωτᾷς, εἰ οὐ καλή μοι δοκεῖ εἶναι; ΠΩΛ. Οὐ γὰρ πέπυσμαι, ὅτι ἐμπειρίαν τινὰ αὐτὴν φῂς εἶναι; ΣΩ. Βούλει οὖν, ἐπειδὴ τιμᾷς τὸ χαρίζεσθαι, σμικρόν τί μοι χαρίσασθαι; ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἐροῦ νῦν με, ὀψο-*

ποιΐα ἥτις μοι δοκεῖ τέχνη εἶναι. ΠΩΛ. Ἐρωτῶ δή, τίς τέχνη ὀψοποιΐα. ΣΩ. Οὐδεμία, ὦ Πῶλε. ΠΩΛ. Ἀλλὰ τί, φάθι. ΣΩ. Φημὶ δή, ἐμπειρία τις. ΠΩΛ. Τίς, φάθι. ΣΩ. Φημὶ δή, χάριτος καὶ ἡδονῆς ἀπεργασίας, ὦ Πῶλε. ΠΩΛ. Ταυτὸν δ' ἐστὶν ὀψοποιΐα καὶ ῥητορική; ΣΩ. Οὐδαμῶς γε, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς ἐπιτηδεύσεως μόριον. ΠΩΛ. Τίνος λέγεις ταύτης; ΣΩ. Μὴ ἀγροικότερον ᾖ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν, ὀκνῶ Γοργίου ἕνεκα λέγειν, μὴ οἴηταί με διακωμῳδεῖν τὸ ἑαυτοῦ ἐπιτήδευμα. ἐγὼ δέ, εἰ μὲν τοῦτό ἐστιν ἡ ῥητορική, ἣν Γοργίας ἐπιτηδεύει, οὐκ οἶδα· καὶ γὰρ ἄρτι ἐκ τοῦ λόγου οὐδὲν ἡμῖν καταφανὲς ἐγένετο, τί ποτε οὗτος ἡγεῖται· ὃ δ' ἐγὼ καλῶ τὴν ῥητορικήν, πράγματός τινός ἐστι μόριον οὐδενὸς τῶν καλῶν. ΓΟΡ. Τίνος, ὦ Σώκρατες; εἰπὲ μηδὲν ἐμὲ αἰσχυνθείς. ΣΩ. XVIII. Δοκεῖ τοίνυν μοι, ὦ Γοργία, εἶναί τι ἐπιτήδευμα, τεχνικὸν μὲν οὔ, ψυχῆς δὲ στοχαστικῆς καὶ ἀνδρείας καὶ φύσει δεινῆς προσομιλεῖν τοῖς ἀνθρώποις. καλῶ δὲ αὐτοῦ ἐγὼ τὸ κεφάλαιον κολακείαν. ταύτης μοι δοκεῖ τῆς ἐπιτηδεύσεως παλλὰ μὲν καὶ ἄλλα μόρια εἶναι, ἓν δὲ καὶ ἡ ὀψοποιϊκή, ὃ δοκεῖ μὲν εἶναι τέχνη, ὡς δὲ ὁ ἐμὸς λόγος, οὐκ ἔστι τέχνη, ἀλλ' ἐμπειρία καὶ τριβή. ταύτης μόριον καὶ τὴν ῥητορικὴν ἐγὼ καλῶ, καὶ τήν γε κομμωτικὴν καὶ τὴν σοφιστικήν· τέτταρα ταῦτα μόρια ἐπὶ τέτταρσι πράγμασιν. εἰ οὖν βούλεται Πῶλος πυνθάνεσθαι, πυνθανέσθω. οὐ γάρ πω πέπυσται, ὁποῖον φημὶ ἐγὼ τὴν ῥητορικὴν

κολακείας μόριον εἶναι, ἀλλ' αὐτὸν λέληθα οὔπω ἀποκεκριμένος· ὁ δὲ ἐπανερωτᾷ εἰ οὐ καλὸν ἡγοῦμαι εἶναι· ἐγὼ δὲ αὐτῷ οὐκ ἀποκρινοῦμαι πρότερον, εἴτε καλὸν εἴτε αἰσχρὸν ἡγοῦμαι εἶναι τὴν ῥητορικὴν, πρὶν ἂν πρῶτον ἀποκρίνωμαι, ὅ τι ἐστίν. οὐ γὰρ δίκαιον, ὦ Πῶλε. ἀλλ' εἴπερ βούλει πυθέσθαι, ἐρώτα, ὁποῖον μόριον τῆς κολακείας φημὶ εἶναι τὴν ῥητορικήν. ΠΩΛ. Ἐρωτῶ δὴ, καὶ ἀπόκριναι, ὁποῖον μόριον. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἂν μάθοις ἀποκριναμένου; ἔστι γὰρ ἡ ῥητορική, κατὰ τὸν ἐμὸν λόγον, πολιτικῆς μορίου εἴδωλον. ΠΩΛ. Τί οὖν; καλὸν ἢ αἰσχρὸν λέγεις αὐτὴν εἶναι; ΣΩ. Αἰσχρὸν ἔγωγε. τὰ γὰρ κακὰ αἰσχρὰ ἐγὼ καλῶ· ἐπειδὴ δεῖ σοι ἀποκρίνασθαι ὡς ἤδη εἰδότι ἃ ἐγὼ λέγω. ΓΟΡ. Μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ἐγὼ οὐδὲ αὐτὸς ξυνίημι ὅ, τι λέγεις. ΣΩ. Εἰκότως γε, ὦ Γοργία. οὐδὲν γάρ πω σαφὲς λέγω· Πῶλος δὲ ὅδε νέος ἐστὶ καὶ ὀξύς. ΓΟΡ. Ἀλλὰ τοῦτον μὲν ἔα· ἐμοὶ δ' εἰπέ, πῶς λέγεις πολιτικῆς μορίου εἴδωλον εἶναι τὴν ῥητορικήν. ΣΩ. Ἀλλὰ ἐγὼ πειράσομαι φράσαι ὅ γέ μοι φαίνεται εἶναι ἡ ῥητορική· εἰ δὲ μὴ τυγχάνει ὂν τοῦτο, Πῶλος ὅδε ἐλέγξει. σῶμά που καλεῖς τι καὶ ψυχήν; ΓΟΡ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τούτων οἴει τινὰ εἶναι ἑκατέρου εὐεξίαν; ΓΟΡ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τί δέ; δοκοῦσαν μὲν εὐεξίαν, οὖσαν δ' οὔ; οἷον τοιόνδε τι λέγω· πολλοὶ δοκοῦσιν εὖ ἔχειν τὰ σώματα, οὓς οὐκ ἂν ῥᾳδίως αἴσθοιτό τις, ὅτι οὐκ εὖ ἔχουσιν, ἄλλος ἢ ἰατρός τε καὶ τῶν

γυμναστικῶν τις. ΓΟΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Τὸ τοιοῦτον λέγω καὶ ἐν σώματι εἶναι καὶ ἐν ψυχῇ, ὅ τι ποιεῖ μὲν δοκεῖν εὖ ἔχειν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν, ἔχει δὲ οὐδὲν μᾶλλον. ΓΟΡ. Ἔστι ταῦτα. XIX. ΣΩ. Φέρε δή σοι, ἐὰν δύνωμαι, σαφέστερον ἐπιδείξω ὃ λέγω. δυεῖν ὄντοιν πραγμάτοιν, δύο λέγω τέχνας, καὶ τὴν μὲν ἐπὶ τῇ ψυχῇ, πολιτικὴν καλῶ, τὴν δὲ ἐπὶ τῷ σώματι, μίαν μὲν οὕτως ὀνομάσαι οὐκ ἔχω σοι· μιᾶς δὲ οὔσης τῆς τοῦ σώματος θεραπείας, δύο μόρια λέγω, τὴν μὲν γυμναστικήν, τὴν δὲ ἰατρικήν· τῆς δὲ πολιτικῆς, ἀντίστροφον μὲν τῇ γυμναστικῇ τὴν νομοθετικήν, ἀντίστροφον δὲ τῇ ἰατρικῇ τὴν δικαιοσύνην. ἐπικοινωνοῦσι μὲν δὴ ἀλλήλαις, ἅτε περὶ τὸ αὐτὸ οὖσαι, ἑκάτεραι τούτων, ἥ τε ἰατρικὴ τῇ γυμναστικῇ καὶ ἡ δικαιοσύνη τῇ νομοθετικῇ· ὅμως δὲ διαφέρουσί τι ἀλλήλων. τεττάρων δὴ τούτων οὐσῶν, καὶ ἀεὶ πρὸς τὸ βέλτιστον θεραπευουσῶν, τῶν μὲν τὸ σῶμα, τῶν δὲ τὴν ψυχήν, ἡ κολακευτικὴ αἰσθομένη, οὐ γνοῦσα λέγω, ἀλλὰ στοχασαμένη, τέτραχα ἑαυτὴν διανείμασα, ὑποδῦσα ὑπὸ ἕκαστον τῶν μορίων, προςποιεῖται εἶναι τοῦτο ὅπερ ὑπέδυ· καὶ τοῦ μὲν βελτίστου οὐδὲν φροντίζει, τῷ δὲ ἀεὶ ἡδίστῳ θηρεύεται τὴν ἄνοιαν καὶ ἐξαπατᾷ· ὥςτε δοκεῖ πλείστου ἀξία εἶναι. ὑπὸ μὲν οὖν τὴν ἰατρικὴν ἡ ὀψοποιϊκὴ ὑποδέδυκε, καὶ προςποιεῖται τὰ βέλτιστα σιτία τῷ σώματι εἰδέναι, ὥςτ᾽ εἰ δέοι ἐν παισὶ διαγωνίζεσθαι ὀψοποιόν τε καὶ ἰατρόν, ἢ ἐν ἀνδράσιν οὕτως ἀνοήτοις, ὥςπερ

οἱ παῖδες, πότερος ἐπαΐοι περὶ τῶν χρηστῶν σιτίων ἢ πονηρῶν, ὁ ἰατρὸς ἢ ὁ ὀψοποιός, λιμῷ ἂν ἀποθανεῖν τὸν ἰατρόν. κολακείαν μὲν οὖν αὐτὸ καλῶ, καὶ αἰσχρὸν φημί, ὦ Πῶλε, τὸ τοιοῦτον. τοῦτο γὰρ πρὸς σὲ λέγω, ὅτι τοῦ ἡδέος στοχάζεται ἄνευ τοῦ βελτίστου, τέχνην δὲ αὐτὴν οὔ φημι εἶναι, ἀλλ' ἐμπειρίαν, ὅτι οὐκ ἔχει λόγον οὐδένα ὧν προςφέρει, ὁποῖα ἄττα τὴν φύσιν ἐστίν, ὥςτε τὴν αἰτίαν ἑκάστου μὴ ἔχειν εἰπεῖν. ἐγὼ δὲ τέχνην οὐ καλῶ, ὃ ἂν ᾖ ἄλογον πρᾶγμα. τούτων δὲ πέρι εἰ ἀμφιςβητεῖς, ἐθέλω ὑποσχεῖν λόγον. **XX.** Τῇ μὲν οὖν ἰατρικῇ, ὥςπερ λέγω, ἡ ὀψοποιϊκὴ κολακεία ὑπόκειται, τῇ δὲ γυμναστικῇ, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦτον, ἡ κομμωτική, κακοῦργός τε οὖσα καὶ ἀπατηλὴ καὶ ἀγεννὴς καὶ ἀνελεύθερος, σχήμασί τε καὶ χρώμασι καὶ λειότητι καὶ αἰσθήσει ἀπατῶσα, ὥςτε ποιεῖν ἀλλότριον κάλλος ἐφελκομένους τοῦ οἰκείου τοῦ διὰ τῆς γυμναστικῆς ἀμελεῖν. ἵν' οὖν μὴ μακρολογῶ, ἐθέλω σοι εἰπεῖν, ὥςπερ οἱ γεωμέτραι, (ἤδη γὰρ ἂν ἴσως ἀκολουθήσειας) ὅτι, ὃ κομμωτικὴ πρὸς γυμναστικήν, τοῦτο ὀψοποιϊκὴ πρὸς ἰατρικήν· μᾶλλον δὲ ὧδε, ὅτι, ὃ κομμωτικὴ πρὸς γυμναστικήν, τοῦτο σοφιστικὴ πρὸς νομοθετικήν, καὶ ὅτι, ὃ ὀψοποιϊκὴ πρὸς ἰατρικήν, τοῦτο ῥητορικὴ πρὸς δικαιοσύνην. ὅπερ μέντοι λέγω, διέστηκεν οὕτω φύσει· ἅτε δ' ἐγγὺς ὄντων, φύρονται ἐν τῷ αὐτῷ καὶ περὶ ταυτὰ σοφισταὶ καὶ ῥήτορες, καὶ οὐκ ἔχουσιν ὅ, τι χρήσονται οὔτε αὐτοὶ ἑαυτοῖς, οὔτε οἱ ἄλλοι

ἄνθρωποι τούτοις. καὶ γὰρ ἂν εἰ μὴ ἡ ψυχὴ τῷ σώματι ἐπεστάτει, ἀλλ' αὐτὸ αὑτῷ, καὶ μὴ ὑπὸ ταύτης κατεθεωρεῖτο καὶ διεκρίνετο ἥ τε ὀψοποιϊκὴ καὶ ἡ ἰατρική, ἀλλ' αὐτὸ τὸ σῶμα ἔκρινε σταθμώμενον ταῖς χάρισι ταῖς πρὸς αὑτό, τὸ τοῦ Ἀναξαγόρου ἂν πολὺ ἦν, ὦ φίλε Πῶλε (σὺ γὰρ τούτων ἔμπειρος)· ὁμοῦ ἂν πάντα χρήματα ἐφύρετο ἐν τῷ αὐτῷ, ἀκρίτων ὄντων τῶν τε ὑγιεινῶν καὶ ἰατρικῶν καὶ ὀψοποιϊκῶν. ὃ μὲν οὖν ἐγώ φημι τὴν ῥητορικὴν εἶναι, ἀκήκοας· ἀντίστροφον ὀψοποιΐας ἐν ψυχῇ, ὡς ἐκεῖνο ἐν σώματι. ἴσως μὲν οὖν ἄτοπον πεποίηκα, ὅτι σε οὐκ ἐῶν μακροὺς λόγους λέγειν, αὐτὸς συχνὸν λόγον ἀποτέτακα. ἄξιον μὲν οὖν ἐμοὶ ξυγγνώμην ἔχειν ἐστί. λέγοντος γάρ μου βραχέα, οὐκ ἐμάνθανες, οὐδὲ χρῆσθαι τῇ ἀποκρίσει, ἥν σοι ἀπεκρινάμην, οὐδὲν οἷός τ' ἦσθα, ἀλλὰ ἐδέου διηγήσεως. ἐὰν μὲν οὖν καὶ ἐγὼ σοῦ ἀποκρινομένου μὴ ἔχω ὅ, τι χρήσωμαι, ἀπότεινε καὶ σὺ λόγον· ἐὰν δὲ ἔχω, ἔα με χρῆσθαι· δίκαιον γάρ. καὶ νῦν ταύτῃ τῇ ἀποκρίσει εἴ τι ἔχεις χρῆσθαι, χρῶ. **XXI.** ΠΩΛ. Τί οὖν φῄς; κολακεία δοκεῖ σοι εἶναι ἡ ῥητορική; ΣΩ. Κολακείας μὲν οὖν ἔγωγε εἶπον μόριον· ἀλλ' οὐ μνημονεύεις τηλικοῦτος ὤν, ὦ Πῶλε; τί τάχα δράσεις πρεσβύτης γενόμενος; ΠΩΛ. Ἆρ' οὖν δοκοῦσί σοι ὡς κόλακες ἐν ταῖς πόλεσι φαῦλοι νομίζεσθαι οἱ ἀγαθοὶ ῥήτορες; ΣΩ. Ἐρώτημα τοῦτ' ἐρωτᾷς, ἢ λόγου τινὸς ἀρχὴν λέγεις; ΠΩΛ. Ἐρωτῶ ἔγωγε. ΣΩ. Οὐδὲ νομίζεσθαι ἔμοιγε δοκοῦσι. ΠΩΛ. Πῶς

σὺ νομίζεσθαι; οὐ μέγιστον δύνανται τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν; ΣΩ. Οὔκ, εἰ τὸ δύνασθαί γε λέγεις ἀγαθόν τι εἶναι τῷ δυναμένῳ. ΠΩΛ. Ἀλλὰ μὲν δὴ λέγω γε. ΣΩ. Ἐλάχιστον τοίνυν μοι δοκοῦσι τῶν ἐν τῇ πόλει δύνασθαι οἱ ῥήτορες. ΠΩΛ. Τί δ'; οὐχ, ὥςπερ οἱ τύραννοι, ἀποκτιννύασί τε ὃν ἂν βούλωνται, καὶ ἀφαιροῦνται χρήματα, καὶ ἐκβάλλουσιν ἐκ τῶν πόλεων ὃν ἂν δοκῇ αὐτοῖς; ΣΩ. Νὴ τὸν κύνα· ἀμφιγνοῶ μέντοι, ὦ Πῶλε, ἐφ' ἑκάστου ὧν λέγεις, πότερον αὐτὸς ταῦτα λέγεις καὶ γνώμην σαυτοῦ ἀποφαίνῃ, ἢ ἐμὲ ἐρωτᾷς. ΠΩΛ. Ἀλλ' ἔγωγε σὲ ἐρωτῶ. ΣΩ. Εἶεν, ὦ φίλε· ἔπειτα δύο ἅμα με ἐρωτᾷς; ΠΩΛ. Πῶς δύο; ΣΩ. Οὐκ ἄρτι οὕτω πως ἔλεγες, ὅτι ἀποκτιννύασιν οἱ ῥήτορες οὓς ἂν βούλωνται, ὥςπερ οἱ τύραννοι, καὶ χρήματα ἀφαιροῦνται καὶ ἐξελαύνουσιν ἐκ τῶν πόλεων ὃν ἂν δοκῇ αὐτοῖς; ΠΩΛ. Ἔγωγε. XXII. ΣΩ. Λέγω τοίνυν σοι, ὅτι δύο ταῦτ' ἐστὶ τὰ ἐρωτήματα, καὶ ἀποκρινοῦμαι γέ σοι πρὸς ἀμφότερα. φημὶ γάρ, ὦ Πῶλε, ἐγὼ καὶ τοὺς ῥήτορας καὶ τοὺς τυράννους δύνασθαι μὲν ἐν ταῖς πόλεσι σμικρότατον, ὥςπερ νῦν δὴ ἔλεγον· οὐδὲν γὰρ ποιεῖν ὧν βούλονται, ὡς ἔπος εἰπεῖν· ποιεῖν μέντοι ὅ, τι ἂν αὐτοῖς δόξῃ βέλτιστον εἶναι. ΠΩΛ. Οὐκοῦν τοῦτό ἐστι τὸ μέγα δύνασθαι; ΣΩ. Οὔχ, ὥς γέ φησι Πῶλος. ΠΩΛ. Ἐγὼ οὔ φημι; φημὶ μὲν οὖν ἔγωγε. ΣΩ. Μὰ τὸν οὐ σύ γε, ἐπεὶ τὸ μέγα δύνασθαι ἔφης ἀγαθὸν εἶναι τῷ δυναμένῳ. ΠΩΛ. Φημὶ γὰρ οὖν. ΣΩ. Ἀγαθὸν οὖν οἴει εἶναι, ἐάν τις ποιῇ ταῦτα ἃ

ἂν δοκῇ αὐτῷ βέλτιστα εἶναι, νοῦν μὴ ἔχων; καὶ τοῦτο καλεῖς μέγα δύνασθαι; ΠΩΛ. Οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀποδείξεις τοὺς ῥήτορας νοῦν ἔχοντας, καὶ τέχνην τὴν ῥητορικὴν, ἀλλὰ μὴ κολακείαν, ἐμὲ ἐξελέγξας; εἰ δέ με ἐάσεις ἀνέλεγκτον, οἱ ῥήτορες, οἱ ποιοῦντες ἐν ταῖς πόλεσιν ἃ δοκεῖ αὐτοῖς, καὶ οἱ τύραννοι, οὐδὲν ἀγαθὸν τοῦτο κεκτήσονται, εἰ δὴ δύναμίς ἐστιν, ὡς σὺ φῄς, ἀγαθόν, τὸ δὲ ποιεῖν ἄνευ νοῦ ἃ δοκεῖ, καὶ σὺ ὁμολογεῖς κακὸν εἶναι· ἢ οὔ; ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Πῶς ἂν οὖν οἱ ῥήτορες μέγα δύναιντο ἢ οἱ τύραννοι ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐὰν μὴ Σωκράτης ἐξελεγχθῇ ὑπὸ Πώλου, ὅτι ποιοῦσιν ἃ βούλονται; ΠΩΛ. Οὗτος ἀνὴρ — ΣΩ. Οὔ φημι αὐτοὺς ποιεῖν ἃ βούλονται· ἀλλά μ᾽ ἔλεγχε. ΠΩΛ. Οὐκ ἄρτι ὡμολόγεις ποιεῖν ἃ δοκεῖ αὐτοῖς βέλτιστα εἶναι τούτου πρόσθεν; ΣΩ. Καὶ γὰρ νῦν ὁμολογῶ. ΠΩΛ. Οὐκοῦν ποιοῦσιν ἃ βούλονται; ΣΩ. Οὔ φημι. ΠΩΛ. Ποιοῦντες ἃ δοκεῖ αὐτοῖς; ΣΩ. Φημί. ΠΩΛ. Σχέτλιά γε λέγεις καὶ ὑπερφυῆ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Μὴ κατηγόρει, ὦ λῷστε Πῶλε, ἵνα προσείπω σε κατὰ σέ· ἀλλ᾽ εἰ μὲν ἔχεις ἐμὲ ἐρωτᾷν, ἐπίδειξον ὅτι ψεύδομαι· εἰ δὲ μή, αὐτὸς ἀποκρίνου. ΠΩΛ. Ἀλλ᾽ ἐθέλω ἀποκρίνεσθαι, ἵνα καὶ εἰδῶ ὅ, τι λέγεις.

XXIII. ΣΩ. Πότερον οὖν σοι δοκοῦσιν οἱ ἄνθρωποι τοῦτο βούλεσθαι ὃ ἂν πράττωσιν ἑκάστοτε, ἢ ἐκεῖνο, οὗ ἕνεκα πράττουσι τοῦθ᾽ ὃ πράττουσιν; οἷον, οἱ τὰ φάρμακα πίνοντες παρὰ τῶν ἰατρῶν πότερόν σοι δοκοῦσι τοῦτο βούλεσθαι ὅπερ ποιοῦσι,

πίνειν τὸ φάρμακον καὶ ἀλγεῖν; ἢ ἐκεῖνο, τὸ ὑγιαίνειν, οὗ ἕνεκα πίνουσι; ΠΩΛ. Δῆλον ὅτι τὸ ὑγιαίνειν, οὗ ἕνεκα πίνουσιν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ οἱ πλέοντές τε καὶ τὸν ἄλλον χρηματισμὸν χρηματιζόμενοι οὐ τοῦτό ἐστιν, ὃ βούλονται, ὃ ποιοῦσιν ἑκάστοτε—τίς γὰρ βούλεται πλεῖν τε καὶ κινδυνεύειν καὶ πράγματ' ἔχειν; —ἀλλ' ἐκεῖνο, οἶμαι, οὗ ἕνεκα πλέουσι, πλουτεῖν· πλούτου γὰρ ἕνεκα πλέουσι. ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἄλλοτι οὖν οὕτω καὶ περὶ πάντων, ἐάν τίς τι πράττῃ ἕνεκά του, οὐ τοῦτο βούλεται ὃ πράττει, ἀλλ' ἐκεῖνο, οὗ ἕνεκα πράττει; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἔστι τι τῶν ὄντων, ὃ οὐχὶ ἤτοι ἀγαθόν γ' ἐστὶν ἢ κακόν, ἢ μεταξὺ τούτων, οὔτε ἀγαθὸν οὔτε κακόν; ΠΩΛ. Πολλὴ ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν λέγεις εἶναι ἀγαθὸν μὲν σοφίαν τε καὶ ὑγίειαν καὶ πλοῦτον καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα, κακὰ δὲ τἀναντία τούτων; ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τὰ δὲ μήτε ἀγαθὰ μήτε κακὰ ἆρα τοιάδε λέγεις, ἃ ἐνίοτε μὲν μετέχει τοῦ ἀγαθοῦ, ἐνίοτε δὲ τοῦ κακοῦ, ἐνίοτε δὲ οὐδετέρου; οἷον, καθῆσθαι καὶ βαδίζειν καὶ τρέχειν καὶ πλεῖν; καὶ οἷον αὖ λίθους καὶ ξύλα καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα; οὐ ταῦτα λέγεις; ἢ ἄλλ' ἄττα καλεῖς τὰ μήτε ἀγαθὰ μήτε κακά; ΠΩΛ. Οὔκ, ἀλλὰ ταῦτα. ΣΩ. Πότερον οὖν τὰ μεταξὺ ταῦτα ἕνεκεν τῶν ἀγαθῶν πράττουσιν, ὅταν πράττωσιν, ἢ τἀγαθὰ τῶν μεταξύ; ΠΩΛ. Τὰ μεταξὺ δήπου τῶν ἀγαθῶν. ΣΩ. Τὸ ἀγαθὸν ἄρα διώκοντες καὶ βαδίζομεν, ὅταν βαδίζωμεν, οἰόμενοι

βέλτιον εἶναι, καὶ τὸ ἐναντίον ἕσταμεν, ὅταν ἑστῶμεν, τοῦ αὐτοῦ ἕνεκα τοῦ ἀγαθοῦ, ἢ οὔ; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἀποκτίννυμεν, εἴ τινα καὶ ἀποκτίννυμεν, καὶ ἐκβάλλομεν καὶ ἀφαιρούμεθα χρήματα, οἰόμενοι ἄμεινον εἶναι ἡμῖν ταῦτα ποιεῖν, ἢ οὔ; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἕνεκ' ἄρα τοῦ ἀγαθοῦ πάντα ταῦτα ποιοῦσιν οἱ ποιοῦντες. ΠΩΛ. Φημί. XXIV. ΣΩ. Οὐκοῦν ὡμολογήσαμεν, ἃ ἕνεκά του ποιοῦμεν, μὴ ἐκεῖνα βούλεσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνο, οὗ ἕνεκα ταῦτα ποιοῦμεν. ΠΩΛ. Μάλιστα. ΣΩ. Οὐκ ἄρα σφάττειν βουλόμεθα, οὐδ' ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων, οὐδὲ χρήματα ἀφαιρεῖσθαι ἁπλῶς οὕτως· ἀλλ' ἐὰν μὲν ὠφέλιμα ᾖ ταῦτα, βουλόμεθα πράττειν αὐτά, βλαβερὰ δὲ ὄντα οὐ βουλόμεθα. τὰ γὰρ ἀγαθὰ βουλόμεθα, ὡς φῂς σύ, τὰ δὲ μήτε ἀγαθὰ μήτε κακὰ οὐ βουλόμεθα, οὐδὲ τὰ κακά· ἦ γάρ; ἀληθῆ σοι δοκῶ λέγειν, ὦ Πῶλε, ἢ οὔ; — τί οὐκ ἀποκρίνῃ; ΠΩΛ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπερ ταῦτα ὁμολογοῦμεν, ἤν τις ἀποκτείνῃ τινὰ ἢ ἐκβάλλῃ ἐκ πόλεως ἢ ἀφαιρῆται χρήματα, εἴτε τύραννος ὢν εἴτε ῥήτωρ, οἰόμενος εἶναι αὐτῷ ἄμεινον, τυγχάνῃ δὲ ὂν κάκιον, οὗτος δήπου ποιεῖ ἃ δοκεῖ αὐτῷ; ἦ γάρ; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν καὶ ἃ βούλεται, εἴπερ τυγχάνει ταῦτα κακὰ ὄντα; — τί οὐκ ἀποκρίνῃ; ΠΩΛ. Ἀλλ' οὔ μοι δοκεῖ ποιεῖν ἃ βούλεται. ΣΩ. Ἔστι μὲν οὖν ὅπως ὁ τοιοῦτος μέγα δύναται ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, εἴπερ ἐστὶ τὸ μέγα δύνασθαι ἀγαθόν τι, κατὰ τὴν σὴν ὁμολογίαν; ΠΩΛ. Οὐκ ἔστιν. ΣΩ. Ἀληθῆ ἄρα ἐγὼ ἔλεγον λέ-

γων, ὅτι ἔστιν ἄνθρωπον ποιοῦντα ἐν πόλει ἃ δοκεῖ αὐτῷ, μὴ μέγα δύνασθαι, μηδὲ ποιεῖν ἃ βούλεται. ΠΩΛ. Ὡς δὴ σὺ, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἂν δέξαιο ἐξεῖναί σοι ποιεῖν ὅ, τι δοκεῖ σοι ἐν τῇ πόλει μᾶλλον ἢ μή, οὐδὲ ζηλοῖς ὅταν ἴδῃς τινὰ ἢ ἀποκτείναντα, ὃν ἔδοξεν αὐτῷ, ἢ ἀφελόμενον χρήματα, ἢ δήσαντα. ΣΩ. Δικαίως λέγεις, ἢ ἀδίκως; ΠΩΛ. Ὁπότερ᾽ ἂν ποιῇ, οὐκ ἀμφοτέρως ζηλωτόν ἐστιν; ΣΩ. Εὐφήμει, ω Πῶλε. ΠΩΛ. Τί δή; ΣΩ. Ὅτι οὐ χρὴ οὔτε τοὺς ἀζηλώτους ζηλοῦν, οὔτε τοὺς ἀθλίους, ἀλλ᾽ ἐλεεῖν. ΠΩΛ. Τί δέ; οὕτω σοι δοκεῖ ἔχειν περὶ ὧν ἐγὼ λέγω ἀνθρώπων; ΣΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΠΩΛ. Ὅςτις οὖν ἀποκτίννυσιν, ὃν ἂν δόξῃ αὐτῷ, δικαίως ἀποκτιννὺς, ἄθλιος δοκεῖ σοι καὶ ἐλεεινός; ΣΩ. Οὐκ ἔμοιγε, οὐδὶ μέντοι ζηλωτός. ΠΩΛ. Οὐκ ἄρτι ἄθλιον ἔφησθα εἶναι; ΣΩ. Τὸν ἀδίκως γε, ὦ ἑταῖρε, ἀποκτείναντα, καὶ ἐλεεινόν γε πρός· τὸν δὲ δικαίως, ἀζήλωτον. ΠΩΛ. Ἦ που ὅγε ἀποθνήσκων ἀδίκως ἐλεεινός τε καὶ ἄθλιός ἐστιν. ΣΩ. Ἧττον ἢ ὁ ἀποκτιννὺς, ὦ Πῶλε, καὶ ἧττον ἢ ὁ δικαίως ἀποθνήσκων. ΠΩΛ. Πῶς δῆτα, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οὕτως ὡς μέγιστον τῶν κακῶν τυγχάνει ὂν τὸ ἀδικεῖν. ΠΩΛ. Ἦ γὰρ τοῦτο μέγιστον; οὐ τὸ ἀδικεῖσθαι μεῖζον; ΣΩ. Ἥκιστά γε. ΠΩΛ. Σὺ ἄρα βούλοιο ἂν ἀδικεῖσθαι μᾶλλον ἢ ἀδικεῖν; ΣΩ. Βουλοίμην μὲν ἂν ἔγωγε οὐδέτερα· εἰ δ᾽ ἀναγκαῖον εἴη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἑλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν. ΠΩΛ. Σὺ ἄρα τυραννεῖν οὐκ ἂν

δέξαιο; ΣΩ. Οὐκ, εἰ τὸ τυραννεῖν γε λέγεις ὅπερ ἐγώ. ΠΩΛ. Ἀλλ' ἔγωγε τοῦτο λέγω, ὅπερ ἄρτι, ἐξεῖναι ἐν τῇ πόλει, ὃ ἂν δοκῇ αὐτῷ, ποιεῖν τοῦτο, καὶ ἀποκτιννύντι καὶ ἐκβάλλοντι καὶ πάντα πράττοντι κατὰ τὴν αὑτοῦ δόξαν. XXV. ΣΩ. Ὦ μακάριε, ἐμοῦ δὴ λέγοντος τῷ λόγῳ ἐπιλαβοῦ. εἰ γὰρ ἐγὼ ἐν ἀγορᾷ πληθούσῃ, λαβὼν ὑπὸ μάλης ἐγχειρίδιον, λέγοιμι πρὸς σέ, ὅτι, „ὦ Πῶλε, ἐμοὶ δύναμίς τις καὶ τυραννὶς θαυμασία ἄρτι προςγέγονεν· ἐὰν γὰρ ἄρα ἐμοὶ δόξῃ τινὰ τουτωνὶ τῶν ἀνθρώπων, ὧν σὺ ὁρᾷς, αὐτίκα μάλα δεῖν τεθνάναι, τεθνήξει οὗτος, ὃν ἂν δόξῃ, κἂν τινα δόξῃ μοι τῆς κεφαλῆς αὐτῶν κατεαγῆναι δεῖν, κατεαγὼς ἔσται αὐτίκα μάλα, κἂν θοιμάτιον διεσχίσθαι, διεσχισμένον ἔσται· οὕτω μέγα ἐγὼ δύναμαι ἐν τῇδε τῇ πόλει·“ εἰ οὖν ἀπιστοῦντί σοι δείξαιμι τὸ ἐγχειρίδιον, ἴσως ἂν εἴποις ἰδών, ὅτι, „ὦ Σώκρατες, οὕτω μὲν πάντες ἂν μέγα δύναιντο· ἐπεὶ κἂν ἐμπρησθείη οἰκία τούτῳ τῷ τρόπῳ, ἥντινα ἄν σοι δοκῇ, καὶ τά γε Ἀθηναίων νεώρια, καὶ τριήρεις, καὶ τὰ πλοῖα πάντα, καὶ τὰ δημόσια καὶ τὰ ἴδια.“ ἀλλ' οὐκ ἄρα τοῦτ' ἔστι τὸ μέγα δύνασθαι, τὸ ποιεῖν ἃ δοκεῖ αὐτῷ· ἢ δοκεῖ σοι; ΠΩΛ. Οὐ δῆτα οὕτω γε. ΣΩ. Ἔχεις οὖν εἰπεῖν, διότι μέμφῃ τὴν τοιαύτην δύναμιν; ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τί δή; λέγε. ΠΩΛ. Ὅτι ἀναγκαῖον τὸν οὕτω πράττοντα ζημιοῦσθαι ἐστι. ΣΩ. Τὸ δὲ ζημιοῦσθαι οὐ κακόν; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ θαυμάσιε, τὸ μέγα δύνασθαι πάλιν αὖ σοι φαίνεται, ἐὰν μὲν πράττοντι ἃ

δοκεῖ, ἕπηται τὸ ὠφελίμως πράττειν, ἀγαθόν τε εἶναι, καὶ τοῦτο, ὡς ἔοικεν, ἐστὶ τὸ μέγα δύνασθαι· εἰ δὲ μή, κακόν, καὶ σμικρὸν δύνασθαι. σκεψώμεθα δὲ καὶ τόδε· ἄλλο τι ἢ ὁμολογοῦμεν, ἐνίοτε μὲν ἄμεινον εἶναι ταῦτα ποιεῖν, ἃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, ἀποκτιννύναι τε καὶ ἐξελαύνειν ἀνθρώπους καὶ ἀφαιρεῖσθαι χρήματα, ἐνίοτε δὲ οὔ; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τοῦτο μὲν δή, ὡς ἔοικε, καὶ παρὰ σοῦ καὶ παρ᾽ ἐμοῦ ὁμολογεῖται. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Πότε οὖν σὺ φὴς ἄμεινον εἶναι ταῦτα ποιεῖν; εἰπέ, τίνα ὅρον ὁρίζῃ; ΠΩΛ. Σὺ μὲν οὖν, ὦ Σώκρατες, ἀπόκριναι ταυτὸ τοῦτο. ΣΩ. Ἐγὼ μὲν τοίνυν φημί, ὦ Πῶλε, εἴ σοι παρ᾽ ἐμοῦ ἥδιόν ἐστιν ἀκούειν, ὅταν μὲν δικαίως τις ταῦτα ποιῇ, ἄμεινον εἶναι, ὅταν δὲ ἀδίκως, κάκιον. XXVI. ΠΩΛ. Χαλεπόν γε σὲ ἐλέγξαι, ὦ Σώκρατες, ἀλλ᾽ οὐχὶ κἂν παῖς σε ἐλέγξειεν, ὅτι οὐκ ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Πολλὴν ἄρα ἐγὼ τῷ παιδὶ χάριν ἕξω, ἴσην δὲ καὶ σοί, ἐάν με ἐξελέγξῃς, καὶ ἀπαλλάξῃς φλυαρίας. ἀλλὰ μὴ κάμῃς φίλον ἄνδρα εὐεργετῶν, ἀλλ᾽ ἔλεγχε. ΠΩΛ. Ἀλλὰ μήν, ὦ Σώκρατες, οὐδέν γέ σε δεῖ παλαιοῖς πράγμασιν ἐλέγχειν. τὰ γὰρ ἐχθὲς καὶ πρώην γεγονότα, ταῦτα ἱκανά σε ἐξελέγξαι ἔστι καὶ ἀποδεῖξαι ὡς πολλοὶ ἀδικοῦντες ἄνθρωποι εὐδαίμονές εἰσι. ΣΩ. Τὰ ποῖα ταῦτα; ΠΩΛ. Ἀρχέλαον δή που τοῦτον τὸν Περδίκκου ὁρᾷς ἄρχοντα Μακεδονίας; ΣΩ. Εἰ δὲ μή, ἀλλ᾽ ἀκούω γε. ΠΩΛ. Εὐδαίμων οὖν σοι δοκεῖ εἶναι ἢ ἄθλιος; ΣΩ. Οὐκ οἶδα, ὦ Πῶλε. οὐ γάρ πω ξυγγέγονα τῷ

ἀνδρί. ΠΩΛ. Τί δαί; ξυγγενόμενος ἂν γνοίης, ἄλλως δὲ αὐτόθεν οὐ γιγνώσκεις ὅτι εὐδαιμονεῖ; ΣΩ. Μὰ Δί᾿ οὐ δῆτα. ΠΩΛ. Δῆλον δή, ὦ Σώκρατες, ὅτι οὐδὲ τὸν μέγαν βασιλέα γιγνώσκειν φήσεις εὐδαίμονα ὄντα. ΣΩ. Καὶ ἀληθῆ γε ἐρῶ. οὐ γὰρ οἶδα, παιδείας ὅπως ἔχει καὶ δικαιοσύνης. ΠΩΛ. Τί δέ; ἐν τούτῳ πᾶσα ἡ εὐδαιμονία ἐστίν; ΣΩ. Ὥς γε εγὼ λέγω, ὦ Πῶλε. τὸν μὲν γὰρ καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ γυναῖκα εὐδαίμονα εἶναί φημι, τὸν δὲ ἄδικον καὶ πονηρόν, ἄθλιον. ΠΩΛ. Ἄθλιος ἄρα οὗτός ἐστιν ὁ Ἀρχέλαος, κατὰ τὸν σὸν λόγον; ΣΩ. Εἴπερ γε, ὦ φίλε, ἄδικος. ΠΩΛ. Ἀλλὰ μὲν δὴ πῶς οὐκ ἄδικος; ᾧ γε προσῆκε μὲν τῆς ἀρχῆς οὐδέν, ἣν νῦν ἔχει, ὄντι ἐκ γυναικός, ἣ ἦν δούλη Ἀλκέτου τοῦ Περδίκκου ἀδελφοῦ καὶ κατὰ μὲν τὸ δίκαιον, δοῦλος ἦν Ἀλκέτου, καί, εἰ ἐβούλετο τὰ δίκαια ποιεῖν, ἐδούλευσεν ἂν Ἀλκέτῃ, καὶ ἦν ἂν εὐδαίμων, κατά γε τὸν σὸν λόγον· νῦν δὲ θαυμασίως ὡς ἄθλιος γέγονεν, ἐπεὶ τὰ μέγιστα ἠδίκηκεν· ὅς γε πρῶτον μὲν τοῦτον αὐτὸν τὸν δεσπότην αὐτοῦ καὶ θεῖον μεταπεμψάμενος, ὡς ἀποδώσων τὴν ἀρχήν, ἣν Περδίκκας αὐτὸν ἀφείλετο, ξενίσας καὶ καταμεθύσας αὐτόν τε καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀλέξανδρον, ἀνεψιὸν αὐτοῦ, σχεδὸν ἡλικιώτην, ἐμβαλὼν εἰς ἅμαξαν, νύκτωρ ἐξαγαγὼν ἀπέσφαξέ τε καὶ ἠφάνισεν ἀμφοτέρους· καὶ ταῦτα ἀδικήσας, ἔλαθεν ἑαυτὸν ἀθλιώτατος γενόμενος, καὶ οὐ μετεμέλησεν αὐτῷ, ἀλλ᾿ ὀλίγον ὕστερον, τὸν ἀδελφόν, τὸν γνήσιον τοῦ Περδίκκου υἱόν, παῖδα ὡς

ἑπταετῆ, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐγίγνετο κατὰ τὸ δίκαιον, οὐκ ἐβουλήθη εὐδαίμων γενέσθαι δικαίως ἐκθρέψας καὶ ἀποδοὺς τὴν ἀρχὴν ἐκείνῳ, ἀλλ' εἰς φρέαρ ἐμβαλὼν καὶ ἀποπνίξας, πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν χῆνα ἔφη διώκοντα ἐμπεσεῖν καὶ ἀποθανεῖν. τοιγάρτοι νῦν, ἅτε μέγιστα ἠδικηκὼς τῶν ἐν Μακεδονίᾳ, ἀθλιώτατός ἐστι πάντων τῶν Μακεδόνων, ἀλλ' οὐκ εὐδαιμονέστατος· καὶ ἴσως ἐστὶν ὅςτις Ἀθηναίων ἀπὸ σοῦ ἀρξάμενος, δέξαιτ' ἂν ἄλλος ὁςτισοῦν Μακεδόνων γενέσθαι μᾶλλον ἢ Ἀρχέλαος. XXVII. ΣΩ. Καὶ κατ' ἀρχὰς τῶν λόγων, ὦ Πῶλε, ἔγωγέ σε ἐπήνεσα, ὅτι μοι δοκεῖς εὖ πρὸς τὴν ῥητορικὴν πεπαιδεῦσθαι, τοῦ δὲ διαλέγεσθαι ἠμεληκέναι· καὶ νῦν ἄλλοτι οὗτός ἐστιν ὁ λόγος, ᾧ με καὶ ἂν παῖς ἐξελέγξειε, καὶ ἐγὼ ὑπὸ σοῦ νῦν, ὡς σὺ οἴει, ἐξελήλεγμαι τούτῳ τῷ λόγῳ, φάσκων τὸν ἀδικοῦντα οὐκ εὐδαίμονα εἶναι; πόθεν, ὦ 'γαθέ; καὶ μὴν οὐδέν γε σοι τούτων ὁμολογῶ, ὧν σὺ φῄς. ΠΩΛ. Οὐ γὰρ ἐθέλεις· ἐπεὶ δοκεῖ γέ σοι, ὡς ἐγὼ λέγω. ΣΩ. Ὦ μακάριε, ῥητορικῶς γάρ με ἐπιχειρεῖς ἐλέγχειν, ὥςπερ οἱ ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἡγούμενοι ἐλέγχειν. καὶ γὰρ ἐκεῖ οἱ ἕτεροι τοὺς ἑτέρους δοκοῦσιν ἐλέγχειν, ἐπειδὰν τῶν λόγων, ὧν ἂν λέγωσι, μάρτυρας πολλοὺς παρέχωνται καὶ εὐδοκίμους, ὁ δὲ τἀναντία λέγων ἕνα τινὰ παρέχηται ἢ μηδένα. οὗτος δὲ ὁ ἔλεγχος οὐδενὸς ἄξιός ἐστι πρὸς τὴν ἀλήθειαν. ἐνίοτε γὰρ ἂν καὶ καταψευδομαρτυρηθείη τις ὑπὸ πολλῶν καὶ δοκούντων εἶναί τι. καὶ νῦν περὶ ὧν σὺ λέγεις ὀλίγου

σοι πάντες ξυμφήσουσι ταυτὰ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ξένοι. καὶ ἐὰν βούλῃ κατ᾽ ἐμοῦ μάρτυρας παρέχεσθαι, ὡς οὐκ ἀληθῆ λέγω, μαρτυρήσουσί σοι, ἐὰν μὲν βούλῃ, Νικίας ὁ Νικηράτου, καὶ οἱ ἀδελφοὶ μετ᾽ αὐτοῦ, ὧν οἱ τρίποδες οἱ ἐφεξῆς ἑστῶτές εἰσιν ἐν τῷ Διονυσίῳ, ἐὰν δὲ βούλῃ, Ἀριστοκράτης ὁ Σκελλίου, οὗ αὖ ἐστιν ἐν Πυθίου τοῦτο τὸ καλὸν ἀνάθημα, ἐὰν δὲ βούλῃ, ἡ Περικλέους ὅλη οἰκία, ἢ ἄλλη ξυγγένεια ἥντινα ἂν βούλῃ τῶν ἐνθένδε ἐκλέξασθαι· ἀλλ᾽ ἐγώ σοι εἷς ὢν οὐχ ὁμολογῶ. οὐ γάρ με σὺ ἀναγκάζεις, ἀλλά, ψευδομάρτυρας πολλοὺς κατ᾽ ἐμοῦ παρασχόμενος, ἐπιχειρεῖς ἐκβάλλειν με ἐκ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ ἀληθοῦς. ἐγὼ δὲ ἂν μὴ σὲ αὐτὸν ἕνα ὄντα μάρτυρα παράσχωμαι ὁμολογοῦντα περὶ ὧν λέγω, οὐδὲν οἶμαι ἄξιον λόγου μοι πεπεράνθαι, περὶ ὧν ἂν ἡμῖν ὁ λόγος ᾖ, οἶμαι δὲ οὐδὲ σοί, ἐὰν μὴ ἐγώ σοι μαρτυρῶ εἷς ὢν μόνος, τοὺς δ᾽ ἄλλους πάντας τούτους χαίρειν ἐᾷς. ἔστι μὲν οὖν οὗτός τις τρόπος ἐλέγχου, ὡς σύ τε οἴει καὶ ἄλλοι πολλοί, ἔστι δὲ καὶ ἄλλος, ὃν ἐγὼ αὖ οἶμαι. παραβάλλοντες οὖν παρ᾽ ἀλλήλους σκεψώμεθα, εἴ τι διοίσουσιν ἀλλήλων. καὶ γὰρ καὶ τυγχάνει, περὶ ὧν ἀμφισβητοῦμεν, οὐ πάνυ σμικρὰ ὄντα, ἀλλὰ σχεδόν τι ταῦτα, περὶ ὧν εἰδέναι τε κάλλιστον, μὴ εἰδέναι τε αἴσχιστον. τὸ γὰρ κεφάλαιον αὐτῶν ἐστιν, ἢ γιγνώσκειν ἢ ἀγνοεῖν, ὅστις τε εὐδαίμων ἐστὶ καὶ ὅστις μή. αὐτίκα πρῶτον, περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος ἐστί, σὺ ἡγῇ οἷόν τε, εἶναι μακάριον ἄνδρα ἀδικοῦντά τε καὶ ἄδικον ὄντα, εἴπερ Ἀρχέλαον ἄδικον μὲν

ἡγῇ εἶναι, εὐδαίμονα δέ. ἄλλοτι ὡς οὕτω σου νομίζοντος διανοώμεθα; ΠΩΛ. Πάνυ γε. XXVIII. ΣΩ. Ἐγὼ δέ φημι ἀδύνατον. ἓν μὲν τουτὶ ἀμφισβητοῦμεν· εἶεν· ἀδικῶν δὲ δὴ εὐδαίμων ἔσται, ἆρ᾽ ἂν τυγχάνῃ δίκης τε καὶ τιμωρίας; ΠΩΛ. Ἥκιστά γε· ἐπεὶ οὕτω γ᾽ ἂν ἀθλιώτατος εἴη. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ἐὰν ἄρα μὴ τυγχάνῃ δίκης ὁ ἀδικῶν, κατὰ τὸν σὸν λόγον, εὐδαίμων ἔσται; ΠΩΛ. Φημί. ΣΩ. Κατὰ δέ γε τὴν ἐμὴν δόξαν, ὦ Πῶλε, ὁ ἀδικῶν τε καὶ ὁ ἄδικος πάντως μὲν ἄθλιος, ἀθλιώτερος μέντοι ἐὰν μὴ διδῷ δίκην, μηδὲ τυγχάνῃ τιμωρίας ἀδικῶν· ἧττον δὲ ἄθλιος, ἐὰν διδῷ δίκην καὶ τυγχάνῃ δίκης ὑπὸ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων. ΠΩΛ. Ἄτοπά γε, ὦ Σώκρατες, ἐπιχειρεῖς λέγειν. ΣΩ. Πειράσομαι δέ γε καὶ σὲ ποιῆσαι, ὦ ἑταῖρε, ταυτὰ ἐμοὶ λέγειν· φίλον γάρ σε ἡγοῦμαι. νῦν μὲν οὖν, ἃ διαφερόμεθα, ταῦτ᾽ ἐστί· σκόπει δὲ καὶ σύ. εἶπον ἐγώ που ἐν τοῖς ἔμπροσθεν τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι κάκιον εἶναι; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Σὺ δὲ τὸ ἀδικεῖσθαι; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἀθλίους ἔφην εἶναι ἐγώ, καὶ ἐξηλέγχθην ὑπὸ σοῦ; ΠΩΛ. Ναὶ μὰ Δία. ΣΩ. Ὡς σύ γε οἴει, ὦ Πῶλε. ΠΩΛ. Ἀληθῆ γε οἰόμενος ἴσως. ΣΩ. Σὺ δέ γε εὐδαίμονας αὖ τοὺς ἀδικοῦντας, ἐὰν μὴ διδῶσι δίκην. ΠΩΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἐγὼ δὲ αὐτοὺς ἀθλιωτάτους φημί, τοὺς δὲ διδόντας δίκην, ἧττον. βούλει καὶ τοῦτο ἐλέγχειν; ΠΩΛ. Ἀλλ᾽ ἔτι τοῦτ᾽ ἐκείνου χαλεπώτερόν ἐστιν, ὦ Σώκρατες, ἐξελέγξαι. ΣΩ. Οὐ δῆτα, ὦ Πῶλε, ἀλλ᾽

ἀδύνατον. τὸ γὰρ ἀληθὲς οὐδέποτε ἐλέγχεται. ΠΩΛ. Πῶς λέγεις; ἐὰν ἀδικῶν ἄνθρωπος ληφθῇ τυραννίδι ἐπιβουλεύων, καὶ ληφθεὶς στρεβλῶται, καὶ ἐκτέμνηται, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκάηται, καὶ ἄλλας πολλὰς καὶ μεγάλας καὶ παντοδαπὰς λώβας αὐτός τε λωβηθεὶς, καὶ τοὺς αὐτοῦ ἐπιδὼν παῖδάς τε καὶ γυναῖκα, τὸ ἔσχατον ἀνασταυρωθῇ, ἢ καταπιττωθῇ, οὗτος εὐδαιμονέστερος ἔσται, ἢ ἐὰν διαφυγὼν τύραννος καταστῇ, καὶ ἄρχων ἐν τῇ πόλει διαβιῷ, ποιῶν ὅ, τι ἂν βούληται, ζηλωτὸς ὢν καὶ εὐδαιμονιζόμενος ὑπὸ τῶν πολιτῶν καὶ τῶν ἄλλων ξένων; ταῦτα λέγεις ἀδύνατον εἶναι ἐξελέγχειν; XXIX. ΣΩ. Μορμολύττῃ αὖ, ὦ γενναῖε Πῶλε, καὶ οὐκ ἐλέγχεις, ἄρτι δὲ ἐμαρτύρου. ὅμως δὲ ὑπόμνησόν με σμικρόν· ἐὰν ἀδίκως ἐπιβουλεύων τυραννίδι, εἶπες. ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Εὐδαιμονέστερος μὲν τοίνυν οὐδέποτε ἔσται οὐδέτερος αὐτῶν, οὔτε ὁ κατειργασμένος τὴν τυραννίδα ἀδίκως, οὔτε ὁ δίκην διδούς· δυοῖν γὰρ ἀθλίοιν εὐδαιμονέστερος μὲν οὐκ ἂν εἴη, ἀθλιώτερος μέντοι ὁ διαφυγὼν καὶ τυραννεύσας. τί τοῦτο, ὦ Πῶλε, γελᾷς; ἄλλο αὖ τοῦτο εἶδος ἐλέγχου ἐστίν, ἐπειδάν τίς τι εἴπῃ, καταγελᾷν, ἐλέγχειν δὲ μή; ΠΩΛ. Οὐκ οἴει ἐξεληλέγχθαι, ὦ Σώκρατες, ὅταν τοιαῦτα λέγῃς, ἃ οὐδεὶς ἂν φήσειεν ἀνθρώπων; ἐπεὶ ἔρου τινὰ τουτωνί. ΣΩ. Ὦ Πῶλε, οὐκ εἰμὶ τῶν πολιτικῶν, καὶ πέρυσι βουλεύειν λαχὼν, ἐπειδὴ ἡ φυλὴ ἐπρυτάνευε, καὶ ἔδει με ἐπιψηφίζειν, γέλωτα παρεῖχον, καὶ οὐκ ἠπιστάμην ἐπιψηφίζειν. μὴ

οὖν μηδὲ νῦν με κέλευε ἐπιψηφίζειν τοὺς παρόντας, ἀλλ᾽ εἰ μὴ ἔχεις τούτων βελτίω ἔλεγχον, ὅπερ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, ἐμοὶ ἐν τῷ μέρει παράδος, καὶ πείρασαι τοῦ ἐλέγχου, οἷον ἐγὼ οἶμαι δεῖν εἶναι. ἐγὼ γάρ, ὧν ἂν λέγω, ἕνα μὲν παρασχέσθαι μάρτυρα ἐπίσταμαι, αὐτὸν πρὸς ὃν ἂν μοι ὁ λόγος ᾖ, τοὺς δὲ πολλοὺς ἐῶ χαίρειν, καὶ ἕνα ἐπιψηφίζειν ἐπίσταμαι, τοῖς δὲ πολλοῖς οὐδὲ διαλέγομαι. ὅρα οὖν, εἰ ἐθελήσεις ἐν τῷ μέρει διδόναι ἔλεγχον, ἀποκρινόμενος τὰ ἐρωτώμενα. ἐγὼ γὰρ δὴ οἶμαι καὶ ἐμὲ καὶ σὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι κάκιον ἡγεῖσθαι, καὶ τὸ μὴ διδόναι δίκην τοῦ διδόναι. ΠΩΛ. Ἐγὼ δέ γε οὔτ᾽ ἐμὲ οὔτ᾽ ἄλλον ἀνθρώπων οὐδένα· ἐπεὶ σὺ δέξαι᾽ ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν; ΣΩ. Καὶ σύ γ᾽ ἂν καὶ οἱ ἄλλοι πάντες. ΠΩΛ. Πολλοῦ γε δεῖ, ἀλλ᾽ οὔτ᾽ ἐγώ, οὔτε σύ, οὔτ᾽ ἄλλος οὐδείς. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀποκρινῇ; ΠΩΛ. Πάνυ μὲν οὖν· καὶ γὰρ ἐπιθυμῶ εἰδέναι ὅ, τι ποτ᾽ ἐρεῖς. ΣΩ. Λέγε δή μοι, ἵν᾽ εἰδῇς, ὥσπερ ἂν εἰ ἐξαρχῆς σε ἠρώτων· πότερον δοκεῖ σοι, ὦ Πῶλε, κάκιον εἶναι τὸ ἀδικεῖν ἢ τὸ ἀδικεῖσθαι; ΠΩΛ. Τὸ ἀδικεῖσθαι, ἔμοιγε. ΣΩ. Τί δαὶ δὴ αἴσχιον; πότερον τὸ ἀδικεῖν ἢ τὸ ἀδικεῖσθαι; ἀποκρίνου. ΠΩΛ. Τὸ ἀδικεῖν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ κάκιον, εἴπερ αἴσχιον; ΠΩΛ. Ἥκιστά γε. XXX. ΣΩ. Μανθάνω. οὐ ταυτὸν ἡγῇ σύ, ὡς ἔοικας, καλόν τε καὶ ἀγαθόν, καὶ κακὸν καὶ αἰσχρόν. ΠΩΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Τί δαὶ τόδε; τὰ καλὰ πάντα, οἷον καὶ σώματα καὶ χρώματα καὶ

σχήματα καὶ φωνὰς καὶ ἐπιτηδεύματα, εἰς οὐδὲν ἀποβλέπων καλεῖς ἑκάστοτε καλά; οἷον πρῶτον τὰ σώματα τὰ καλὰ οὐχὶ ἤτοι κατὰ τὴν χρείαν λέγεις καλὰ εἶναι, πρὸς ὃ ἂν ἕκαστον χρήσιμον ᾖ, πρὸς τοῦτο, ἢ κατὰ ἡδονήν τινα, ἐὰν ἐν τῷ θεωρεῖσθαι χαίρειν ποιῇ τοὺς θεωροῦντας; ἔχεις τι ἐκτὸς τούτων λέγειν περὶ σώματος κάλλους; ΠΩΛ. Οὐκ ἔχω. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τἄλλα πάντα οὕτω καὶ σχήματα καὶ χρώματα, ἢ διὰ ἡδονήν τινα, ἢ διὰ ὠφέλειαν, ἢ δι᾽ ἀμφότερα, καλὰ προσαγορεύεις; ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐ καὶ τὰς φωνὰς καὶ τὰ κατὰ τὴν μουσικὴν πάντα ὡσαύτως; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ μὴν τά γε κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα, οὐ δήπου ἐκτὸς τούτων ἐστὶ τὰ καλὰ, τοῦ ἢ ὠφέλιμα εἶναι, ἢ ἡδέα, ἢ ἀμφότερα. ΠΩΛ. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸ τῶν μαθημάτων κάλλος ὡσαύτως; ΠΩΛ. Πάνυ γε, καὶ καλῶς γε νῦν ὁρίζει, ὦ Σώκρατες, ἡδονῇ τε καὶ ἀγαθῷ ὁριζόμενος τὸ καλόν. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ αἰσχρὸν τῷ ἐναντίῳ, λύπῃ τε καὶ κακῷ; ΠΩΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ὅταν ἄρα δυοῖν καλοῖν θάτερον κάλλιον ᾖ, ἢ τῷ ἑτέρῳ τούτοιν ἢ ἀμφοτέροις ὑπερβάλλον, κάλλιόν ἐστιν, ἤτοι ἡδονῇ ἢ ὠφελείᾳ ἢ ἀμφοτέροις. ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ ὅταν δὲ δὴ δυοῖν αἰσχροῖν τὸ ἕτερον αἴσχιον ᾖ, ἤτοι λύπῃ ἢ κακῷ ὑπερβάλλον, αἴσχιον ἔσται. ἢ οὐκ ἀνάγκη; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Φέρε δὴ, πῶς ἐλέγετο νῦν δὴ περὶ τοῦ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι; οὐκ ἔλεγες τὸ μὲν ἀδικεῖσθαι, κάκιον

εἶναι, τὸ δὲ ἀδικεῖν, αἴσχιον; ΠΩΛ. Ἔλεγον. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπερ αἴσχιον τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, ἤτοι λυπηρότερόν ἐστι, καὶ λύπῃ ὑπερβάλλον, αἴσχιον ἂν εἴη, ἢ κακῷ, ἢ ἀμφοτέροις. οὐ καὶ τοῦτο ἀνάγκη; ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὔ; XXXI. ΣΩ. Πρῶτον μὲν δὴ σκεψώμεθα, ἆρα λύπῃ ὑπερβάλλει τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, καὶ ἀλγοῦσι μᾶλλον οἱ ἀδικοῦντες ἢ οἱ ἀδικούμενοι; ΠΩΛ. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες, τοῦτό γε. ΣΩ. Οὐκ ἄρα λύπῃ γε ὑπερέχει. ΠΩΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μὴ λύπῃ, ἀμφοτέροις μὲν οὐκ ἂν ἔτι ὑπερβάλλοι; ΠΩΛ. Οὐ φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν τῷ ἑτέρῳ λείπεται; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Τῷ κακῷ; ΠΩΛ. Ἔοικεν. ΣΩ. Οὐκοῦν τῷ κακῷ ὑπερβάλλον τὸ ἀδικεῖν κάκιον ἂν εἴη τοῦ ἀδικεῖσθαι. ΠΩΛ. Δῆλον δὴ ὅτι. ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν ὑπὸ μὲν τῶν πολλῶν ἀνθρώπων καὶ ὑπὸ σοῦ ὡμολογεῖτο ἡμῖν ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ αἴσχιον εἶναι τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Νῦν δέ γε κάκιον ἐφάνη; ΠΩΛ. Ἔοικε. ΣΩ. Δέξαιο οὖν ἂν σὺ μᾶλλον τὸ κάκιον καὶ τὸ αἴσχιον ἀντὶ τοῦ ἧττον; — μὴ ὄκνει ἀποκρίνασθαι, ὦ Πῶλε, — οὐδὲν γὰρ βλαβήσῃ — ἀλλὰ γενναίως τῷ λόγῳ, ὥσπερ ἰατρῷ, παρέχων ἀποκρίνου, καὶ ἢ φάθι ἢ μή, ἃ ἐρωτῶ. ΠΩΛ. Ἀλλ' οὐκ ἂν δεξαίμην, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἄλλος δέ τις ἀνθρώπων; ΠΩΛ. Οὔ μοι δοκεῖ, κατά γε τοῦτον τὸν λόγον. ΣΩ. Ἀληθῆ ἄρα ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι οὔτ' ἂν ἐγώ, οὔτ' ἂν σύ, οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς ἀνθρώπων δέξαιτ' ἂν μᾶλλον ἀδικεῖν

ἢ ἀδικεῖσθαι· κάκιον γὰρ τυγχάνει ὄν. ΠΩΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Ὁρᾷς οὖν, ὦ Πῶλε, ὁ ἔλεγχος παρὰ τὸν ἔλεγχον παραβαλλόμενος ὅτι οὐδὲν ἔοικεν, ἀλλὰ σοὶ μὲν οἱ ἄλλοι πάντες ὁμολογοῦσι πλὴν ἐμοῦ, ἐμοὶ δὲ σὺ ἐξαρκεῖς εἷς ὢν μόνος καὶ ὁμολογῶν καὶ μαρτυρῶν, καὶ ἐγὼ σὲ μόνον ἐπιψηφίζων τοὺς ἄλλους ἐῶ χαίρειν. Καὶ τοῦτο μὲν ἡμῖν οὕτως ἐχέτω. μετὰ τοῦτο δέ, περὶ οὗ τὸ δεύτερον ἠμφισβητήσαμεν, σκεψώμεθα· τὸ ἀδικοῦντα διδόναι δίκην ἆρα μέγιστον τῶν κακῶν ἐστιν, ὡς σὺ ᾤου, ἢ μεῖζον τὸ μὴ διδόναι, ὡς αὖ ἐγὼ ᾤμην; σκοπώμεθα δὲ τῇδε· τὸ διδόναι δίκην, καὶ τὸ κολάζεσθαι δικαίως ἀδικοῦντα, ἆρα τὸ αὐτὸ καλεῖς; ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἔχεις οὖν λέγειν, ὡς οὐχὶ τά γε δίκαια πάντα καλά ἐστι, καθόσον δίκαια; καὶ διασκεψάμενος εἰπέ. ΠΩΛ. Ἀλλά μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. XXXII. ΣΩ. Σκόπει δὲ καὶ τόδε· ἆρα εἴ τίς τι ποιεῖ, ἀνάγκη τι εἶναι καὶ πάσχον ὑπὸ τούτου τοῦ ποιοῦντος; ΠΩΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ἆρα τοῦτο πάσχον, ὃ τὸ ποιοῦν ποιεῖ, καὶ τοιοῦτον, οἷον ποιεῖ τὸ ποιοῦν; λέγω δὲ τὸ τοιόνδε· εἴ τις τύπτει, ἀνάγκη τι τύπτεσθαι; ΠΩΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Καὶ εἰ σφόδρα τύπτει ἢ ταχὺ ὁ τύπτων, καὶ τὸ τυπτόμενον οὕτω τύπτεσθαι; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Τὸ τοιοῦτον ἄρα πάθος τῷ τυπτομένῳ ἐστίν, οἷον ἂν τὸ τύπτον ποιῇ; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ εἰ κάει τις, ἀνάγκη τι κάεσθαι. ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Καὶ εἰ σφόδρα γε κάει ἢ ἀλγεινῶς, οὕτω κάεσθαι τὸ

καόμενον ὡς ἂν τὸ κᾶον κάῃ; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ εἰ τέμνει τις, ὁ αὐτὸς λόγος; τέμνεται γάρ τι. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ εἰ μέγα γε ἢ βαθὺ τὸ τμῆμα ἢ ἀλγεινόν, τοιοῦτον τμῆμα τέμνεται τὸ τεμνόμενον, οἷον τὸ τέμνον τέμνει; ΠΩΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Ξυλλήβδην δὴ ὅρα, εἰ ὁμολογεῖς, ὃ ἄρτι ἔλεγον περὶ πάντων, οἷον ἄν τι ποιῇ τὸ ποιοῦν, τοιοῦτον τὸ πάσχον πάσχειν. ΠΩΛ. Ἀλλ' ὁμολογῶ. ΣΩ. Τούτων δὴ ὁμολογουμένων, τὸ δίκην διδόναι πότερον πάσχειν τί ἐστιν, ἢ ποιεῖν; ΠΩΛ. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, πάσχειν. ΣΩ. Οὐκοῦν ὑπό τινος ποιοῦντος; ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ὑπό γε τοῦ κολάζοντος. ΣΩ. Ὁ δὲ ὀρθῶς κολάζων δικαίως κολάζει; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Δίκαια ποιῶν ἢ οὔ; ΠΩΛ. Δίκαια. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ κολαζόμενος, δίκην διδούς, δίκαια πάσχει; ΠΩΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Τὰ δὲ δίκαιά που καλὰ ὡμολόγηται; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τούτων ἄρα ὁ μὲν ποιεῖ καλά, ὁ δὲ πάσχει, ὁ κολαζόμενος; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπερ καλά, ἀγαθά; ἢ γὰρ ἡδέα, ἢ ὠφέλιμα. ΠΩΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ἀγαθὰ ἄρα πάσχει ὁ δίκην διδούς. ΠΩΛ. Ἔοικεν. ΣΩ. Ὠφελεῖται ἄρα. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρα, ἥνπερ ἐγὼ ὑπολαμβάνω τὴν ὠφέλειαν, βελτίων τὴν ψυχὴν γίγνεται, εἴπερ δικαίως κολάζεται; ΠΩΛ. Εἰκός γε. ΣΩ. Κακίας ἄρα ψυχῆς ἀπαλλάττεται ὁ δίκην διδούς. ΠΩΛ. Ναί. XXXIII. ΣΩ. Ἆρα οὖν τοῦ μεγίστου ἀπαλλάττεται κακοῦ. ὧδε δὲ σκόπει· ἐν χρημάτων κατασκευῇ ἀνθρώπου κακίαν ἄλλην

τινα ἐνορᾷς ἢ πενίαν; ΠΩΛ. Οὔκ, ἀλλὰ πενίαν. ΣΩ. Τί δ'; ἐν σώματος κατασκευῇ κακίαν ἂν φήσαις ἀσθένειαν εἶναι, καὶ νόσον, καὶ αἶσχος, καὶ τὰ τοιαῦτα; ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἐν ψυχῇ πονηρίαν ἡγῇ τινα εἶναι. ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ταύτην οὖν οὐκ ἀδικίαν καλεῖς, καὶ ἀμαθίαν, καὶ δειλίαν, καὶ τὰ τοιαῦτα; ΠΩΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν χρημάτων καὶ σώματος καὶ ψυχῆς, τριῶν ὄντων, τριττὰς εἴρηκας πονηρίας, πενίαν, νόσον, ἀδικίαν; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Τίς οὖν τούτων τῶν πονηριῶν αἰσχίστη; οὐχ ἡ ἀδικία καὶ ξυλλήβδην ἡ τῆς ψυχῆς πονηρία; ΠΩΛ. Πολύ γε. ΣΩ. Εἰ δὲ αἰσχίστη, καὶ κακίστη; ΠΩΛ. Πῶς, ὦ Σώκρατες, λέγεις; ΣΩ. Ὡδί· ἀεὶ τὸ αἴσχιστον, ἤτοι λύπην μεγίστην παρέχον ἢ βλάβην ἢ ἀμφότερα, αἴσχιστόν ἐστιν, ἐκ τῶν ὡμολογημένων ἐν τῷ ἔμπροσθεν. ΠΩΛ. Μάλιστα. ΣΩ. Αἴσχιστον δὲ ἀδικία καὶ ξύμπασα ψυχῆς πονηρία νῦν δὴ ὡμολόγηται ἡμῖν. ΠΩΛ. Ὡμολόγηται γάρ. ΣΩ. Οὐκοῦν ἢ ἀνιαρώτατόν ἐστι, καὶ ἀνίᾳ ὑπερβάλλον, αἴσχιστον τοῦτ' ἐστίν, ἢ βλάβῃ, ἢ ἀμφότερα; ΠΩΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἀλγεινότερόν ἐστι τοῦ πένεσθαι καὶ κάμνειν τὸ ἄδικον εἶναι καὶ ἀκόλαστον καὶ δειλὸν καὶ ἀμαθῆ; ΠΩΛ. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἀπὸ τούτων γε. ΣΩ. Ὑπερφυεῖ τινι ἄρα ὡς μεγάλῃ βλάβῃ καὶ κακῷ θαυμασίῳ ὑπερβάλλουσα τἆλλα ἡ τῆς ψυχῆς πονηρία αἴσχιστόν ἐστι πάντων, ἐπειδὴ οὐκ ἀλγηδόνι γε, ὡς ὁ σὸς

λόγος. ΠΩΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν που τό γε μεγίστῃ βλάβῃ ὑπερβάλλον, μέγιστον ἂν κακὸν εἴη τῶν ὄντων. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Ἡ ἀδικία ἄρα καὶ ἡ ἀκολασία καὶ ἡ ἄλλη τῆς ψυχῆς πονηρία μέγιστον τῶν ὄντων κακόν ἐστι. ΠΩΛ. Φαίνεται.

XXXIV. ΣΩ. Τίς οὖν τέχνη πενίας ἀπαλλάττει; οὐ χρηματιστική; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Τίς δὲ νόσου; οὐκ ἰατρική; ΠΩΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Τίς δὲ πονηρίας καὶ ἀδικίας; — εἰ μὴ οὕτως εὐπορεῖς, ὧδε σκόπει· ποῖ ἄγομεν καὶ παρὰ τίνας τοὺς κάμνοντας τὰ σώματα; ΠΩΛ. Παρὰ τοὺς ἰατρούς, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ποῖ δὲ τοὺς ἀδικοῦντας καὶ τοὺς ἀκολασταίνοντας; ΠΩΛ. Παρὰ τοὺς δικαστὰς λέγεις; ΣΩ. Οὐκοῦν δίκην δώσοντας; ΠΩΛ. Φημί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ δικαιοσύνῃ τινὶ χρώμενοι κολάζουσιν οἱ ὀρθῶς κολάζοντες; ΠΩΛ. Δῆλον δή. ΣΩ. Χρηματιστικὴ μὲν ἄρα πενίας ἀπαλλάττει, ἰατρικὴ δὲ νόσου, δίκη δὲ ἀκολασίας καὶ ἀδικίας. ΠΩΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Τί οὖν τούτων κάλλιστόν ἐστιν [ὧν λέγεις]; ΠΩΛ. Τίνων λέγεις; ΣΩ. Χρηματιστικῆς, ἰατρικῆς, δίκης. ΠΩΛ. Πολὺ διαφέρει, ὦ Σώκρατες, ἡ δίκη. ΣΩ. Οὐκοῦν αὖ ἤτοι ἡδονὴν πλείστην ποιεῖ, ἢ ὠφέλειαν, ἢ ἀμφότερα, εἴπερ κάλλιστόν ἐστι; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν τὸ ἰατρεύεσθαι ἡδύ ἐστι, καὶ χαίρουσιν οἱ ἰατρευόμενοι; ΠΩΛ. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ἀλλ' ὠφέλιμόν γε· ἦ γάρ; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Μεγάλου γὰρ κακοῦ ἀπαλλάττεται, ὥστε λυσιτελεῖ ὑπομεῖναι τὴν ἀλγηδόνα καὶ

ὑγιᾶ εἶναι. ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν οὕτως ἂν περὶ σῶμα εὐδαιμονέστατος ἄνθρωπος εἴη ὁ ἰατρευόμενος, ἢ ὁ μηδὲ κάμνων τὴν ἀρχήν; ΠΩΛ. Δῆλον ὅτι ὁ μηδὲ κάμνων. ΣΩ. Οὐ γὰρ τοῦτ᾽ ἦν εὐδαιμονία, ὡς ἔοικε, κακοῦ ἀπαλλαγή, ἀλλὰ τὴν ἀρχὴν μηδὲ κτῆσις. ΠΩΛ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Τί δέ; ἀθλιώτερος πότερος δυοῖν ἐχόντοιν κακὸν εἴτ᾽ ἐν σώματι, εἴτ᾽ ἐν ψυχῇ; ὁ ἰατρευόμενος καὶ ἀπαλλαττόμενος τοῦ κακοῦ, ἢ ὁ μὴ ἰατρευόμενος, ἔχων δέ; ΠΩΛ. Φαίνεταί μοι ὁ μὴ ἰατρευόμενος. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ δίκην διδόναι, μεγίστου κακοῦ ἀπαλλαγὴ ἦν, πονηρίας; ΠΩΛ. Ἦν γάρ. ΣΩ. Σωφρονίζει γάρ που καὶ δικαιοτέρους ποιεῖ, καὶ ἰατρικὴ γίγνεται πονηρίας ἡ δίκη. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Εὐδαιμονέστατος μὲν ἄρα ὁ μὴ ἔχων κακίαν ἐν τῇ ψυχῇ, ἐπειδὴ τοῦτο μέγιστον τῶν κακῶν ἐφάνη. ΠΩΛ. Δῆλον δή. ΣΩ. Δεύτερος δὲ δήπου, ὁ ἀπαλλαττόμενος. ΠΩΛ. Ἔοικεν. ΣΩ. Οὗτος δ᾽ ἦν ὁ νουθετούμενός τε καὶ ἐπιπληττόμενος καὶ δίκην διδούς. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Κάκιστα ἄρα ζῇ ὁ ἔχων ἀδικίαν, καὶ μὴ ἀπαλλαττόμενος. ΠΩΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν οὗτος τυγχάνει ὤν, ὃς ἂν τὰ μέγιστα ἀδικῶν καὶ χρώμενος μεγίστῃ ἀδικίᾳ διαπράξηται, ὥστε μήτε νουθετεῖσθαι, μήτε κολάζεσθαι, μήτε δίκην διδόναι· ὥσπερ σὺ φῂς Ἀρχέλαον παρεσκευάσθαι, καὶ τοὺς ἄλλους τυράννους, καὶ ῥήτορας, καὶ δυνάστας; ΠΩΛ. Ἔοικε. XXXV. ΣΩ. Σχεδὸν γάρ που οὗτοι, ὦ ἄριστε, τὸ αὐτὸ διαπεπρα-

γμένοι εἰσίν, ὥσπερ ἂν εἴ τις τοῖς μεγίστοις νοσήμασι ξυνισχόμενος, διαπράξαιτο μὴ διδόναι δίκην τῶν περὶ τὸ σῶμα ἁμαρτημάτων τοῖς ἰατροῖς, μηδὲ ἰατρεύεσθαι, φοβούμενος, ὥσπερανεὶ παῖς, τὸ κάεσθαι καὶ τὸ τέμνεσθαι, ὅτι ἀλγεινόν· ἢ οὐ δοκεῖ καὶ σοὶ οὕτως; ΠΩΛ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Ἀγνοῶν γε, ὡς ἔοικεν, οἷόν ἐστιν ἡ ὑγίεια καὶ ἀρετὴ σώματος. κινδυνεύουσι γάρ, ἐκ τῶν νῦν ἡμῖν ὡμολογημένων, τοιοῦτόν τι ποιεῖν καὶ οἱ τὴν δίκην φεύγοντες, ὦ Πῶλε, τὸ ἀλγεινὸν αὐτοῦ καθορᾶν, πρὸς δὲ τὸ ὠφέλιμον τυφλῶς ἔχειν, καὶ ἀγνοεῖν, ὅσῳ ἀθλιώτερόν ἐστι μὴ ὑγιοῦς σώματος, μὴ ὑγιεῖ ψυχῇ ξυνοικεῖν, ἀλλὰ σαθρᾷ καὶ ἀδίκῳ καὶ ἀνοσίῳ· ὅθεν καὶ πᾶν ποιοῦσιν ὥστε δίκην μὴ διδόναι, μηδ᾽ ἀπαλλάττεσθαι τοῦ μεγίστου κακοῦ, καὶ χρήματα παρασκευαζόμενοι καὶ φίλους, καὶ ὅπως ἂν ὦσιν ὡς πιθανώτατοι λέγειν. εἰ δὲ ἡμεῖς ἀληθῆ ὡμολογήκαμεν, ὦ Πῶλε, ἆρ᾽ αἰσθάνῃ τὰ ξυμβαίνοντα ἐκ τοῦ λόγου; ἢ βούλει ξυλλογισώμεθα αὐτά; ΠΩΛ. Εἰ μή σοί γε ἄλλως δοκεῖ. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν ξυμβαίνει μέγιστον κακὸν ἡ ἀδικία, καὶ τὸ ἀδικεῖν; ΠΩΛ. Φαίνεταί γε. ΣΩ. Καὶ μὴν ἀπαλλαγή γε ἐφάνη τούτου τοῦ κακοῦ τὸ δίκην διδόναι. ΠΩΛ. Κινδυνεύει. ΣΩ. Τὸ δέ γε μὴ διδόναι, ἐμμονὴ τοῦ κακοῦ; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Δεύτερον ἄρα ἐστὶ τῶν κακῶν μεγέθει τὸ ἀδικεῖν· τὸ δὲ ἀδικοῦντα μὴ διδόναι δίκην, πάντων μέγιστόν τε καὶ πρῶτον κακῶν πέφυκεν. ΠΩΛ. Ἔοικεν. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν οὐ περὶ τούτου

ὦ φίλε, ἠμφισβητήσαμεν; σὺ μὲν τὸν Ἀρχέλαον εὐδαιμονίζων, τὸν τὰ μέγιστα ἀδικοῦντα καὶ δίκην οὐδεμίαν διδόντα, ἐγὼ δὲ τοὐναντίον οἰόμενος, εἴτ' Ἀρχέλαος, εἴτ' ἄλλος ἀνθρώπων ὁςτισοῦν μὴ δίδωσι δίκην, ἀδικῶν, τούτῳ προςήκειν ἀθλίῳ εἶναι διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων; καὶ ἀεὶ τὸν ἀδικοῦντα ἀδικουμένου ἀθλιώτερον εἶναι, καὶ τὸν μὴ διδόντα δίκην τοῦ διδόντος; οὐ ταῦτ' ἦν τὰ ὑπ' ἐμοῦ λεγόμενα; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀποδέδεικται ὅτι ἀληθῆ ἐλέγετο; ΠΩΛ. Φαίνεται. XXXVI. ΣΩ. Εἶεν. εἰ οὖν δὴ ταῦτα ἀληθῆ, ὦ Πῶλε, τίς ἡ μεγάλη χρεία ἐστὶ τῆς ῥητορικῆς; δεῖ μὲν γὰρ δή, ἐκ τῶν νῦν ὡμολογημένων, αὐτὸν ἑαυτὸν μάλιστα φυλάττειν ὅπως μὴ ἀδικήσει, ὡς ἱκανὸν κακὸν ἕξοντα· οὐ γάρ; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἐὰν δέ γε ἀδικήσῃ ἢ αὐτὸς ἢ ἄλλος τις ὧν ἂν κήδηται, αὐτὸν ἑκόντα ἰέναι ἐκεῖσε, ὅπου ὡς τάχιστα δώσει δίκην, παρὰ τὸν δικαστήν, ὥςπερ παρὰ τὸν ἰατρόν, σπεύδοντα, ὅπως μὴ ἐγχρονισθὲν τὸ νόσημα τῆς ἀδικίας ὕπουλον τὴν ψυχὴν ποιήσει καὶ ἀνίατον· ἢ πῶς λέγομεν, ὦ Πῶλε, εἴπερ τὰ πρότερον μένει ἡμῖν ὁμολογήματα, οὐκ ἀνάγκη ταῦτα ἐκείνοις οὕτω μὲν ξυμφωνεῖν, ἄλλως δὲ μή; ΠΩΛ. Τί γὰρ δὴ φῶμεν, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἐπὶ μὲν ἄρα τὸ ἀπολογεῖσθαι ὑπὲρ τῆς ἀδικίας τῆς αὑτοῦ, ἢ γονέων, ἢ ἑταίρων, ἢ παίδων, ἢ πατρίδος ἀδικούσης, οὐ χρήσιμος οὐδὲν ἡ ῥητορικὴ ἡμῖν, ὦ Πῶλε· εἰ μή, εἴ τις ὑπολάβοι ἐπὶ τοὐναντίον, κατηγορεῖν δεῖν, μάλιστα μὲν ἑαυτοῦ, ἔπειτα δὲ καὶ

τῶν οἰκείων καὶ τῶν ἄλλων, ὃς ἂν ἀεὶ τῶν φίλων τυγχάνῃ ἀδικῶν, καὶ μὴ ἀποκρύπτεσθαι, ἀλλ᾽ εἰς τὸ φανερὸν ἄγειν τὸ ἀδίκημα, ἵνα δῷ δίκην, καὶ ὑγιὴς γένηται, ἀναγκάζειν τε καὶ αὑτὸν καὶ τοὺς ἄλλους μὴ ἀποδειλιᾷν, ἀλλὰ παρέχειν μύσαντα καὶ ἀνδρείως, ὥςπερ τέμνειν καὶ κάειν ἰατρῷ, τὸ ἀγαθὸν καὶ καλὸν διώκοντα, μὴ ὑπολογιζόμενον τὸ ἀλγεινόν· ἐὰν μέν γε πληγῶν ἄξια ἠδικηκὼς ᾖ, τύπτειν παρέχοντα, ἐὰν δὲ δεσμοῦ, δεῖν, ἐὰν δὲ ζημίας, ἀποτίνοντα, ἐὰν δὲ φυγῆς, φεύγοντα, ἐὰν δὲ θανάτου, ἀποθνήσκοντα, αὐτὸν πρῶτον ὄντα κατήγορον καὶ αὑτοῦ καὶ τῶν ἄλλων οἰκείων, καὶ μὴ φειδόμενον, ἀλλ᾽ ἐπὶ τούτῳ χρώμενον τῇ ῥητορικῇ, ὅπως ἂν, καταδήλων γιγνομένων τῶν ἀδικημάτων, ἀπαλλάττωνται τοῦ μεγίστου κακοῦ, ἀδικίας. φῶμεν οὕτως, ἢ μὴ φῶμεν, ὦ Πῶλε; ΠΩΛ. Ἄτοπα μέν, ὦ Σώκρατες, ἔμοιγε δοκεῖ· τοῖς μέντοι πρόσθεν ἴσως σοι ὁμολογεῖται. ΣΩ. Οὐκοῦν ἢ κἀκεῖνα λυτέον, ἢ τάδε ἀνάγκη ξυμβαίνειν; ΠΩΛ. Ναί, τοῦτό γε οὕτως ἔχει. ΣΩ. Τοὐναντίον δέ γε αὖ μεταβαλόντα, εἰ ἄρα δεῖ τινα κακῶς ποιεῖν, εἴτ᾽ ἐχθρὸν εἴτε ὁντινοῦν, ἐὰν μόνον μὴ αὐτὸς ἀδικῆται ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ· τοῦτο μὲν γὰρ εὐλαβητέον· ἐὰν δὲ ἄλλον ἀδικῇ ὁ ἐχθρός, παντὶ τρόπῳ παρασκευαστέον, καὶ πράττοντα καὶ λέγοντα, ὅπως μὴ δῷ δίκην, μηδὲ ἔλθῃ παρὰ τὸν δικαστήν· ἐὰν δὲ ἔλθῃ, μηχανητέον, ὅπως ἂν διαφύγοι καὶ μὴ δοίη δίκην ὁ ἐχθρός, ἀλλ᾽ ἐάν τε χρυσίον ἡρπακὼς ᾖ

πολύ, μὴ ἀποδιδῷ τοῦτο, ἀλλ᾽ ἔχων ἀναλίσκηται καὶ εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τοὺς ἑαυτοῦ, ἀδίκως καὶ ἀθέως· ἐάν τε αὖ θανάτου ἄξια ἠδικηκὼς ᾖ, ὅπως μὴ ἀποθανεῖται, μάλιστα μὲν μηδέποτε, ἀλλ᾽ ἀθάνατος ἔσται, πονηρὸς ὤν, εἰ δὲ μή, ὅπως ὡς πλεῖστον χρόνον βιώσεται τοιοῦτος ὤν. ἐπὶ τὰ τοιαῦτα ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Πῶλε, ἡ ῥητορικὴ χρήσιμος εἶναι· ἐπεὶ τῷ γε μὴ μέλλοντι ἀδικεῖν οὐ μεγάλη τίς μοι δοκεῖ ἡ χρεία αὐτῆς εἶναι, εἰ δὴ καὶ ἔστι τις χρεία· ὡς ἔν γε τοῖς πρόσθεν οὐδαμῇ ἐφάνη οὖσα. XXXVII. ΚΑΛ. Εἰπέ μοι, ὦ Χαιρεφῶν, σπουδάζει ταῦτα Σωκράτης, ἢ παίζει; ΧΑΙ. Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ὦ Καλλίκλεις, ὑπερφυῶς σπουδάζειν· οὐδὲν μέντοι οἷον τὸ αὐτὸν ἐρωτᾶν. ΚΑΛ. Νὴ τοὺς θεούς, ἀλλ᾽ ἐπιθυμῶ. εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, πότερόν σε φῶμεν νυνὶ σπουδάζοντα, ἢ παίζοντα; εἰ μὲν γὰρ σπουδάζεις τε καὶ τυγχάνει ταῦτα ἀληθῆ ὄντα, ἃ λέγεις, ἄλλο τι ἢ ἡμῶν ὁ βίος ἀνατετραμμένος ἂν εἴη τῶν ἀνθρώπων, καὶ πάντα τὰ ἐναντία πράττομεν, ὡς ἔοικεν, ἢ ἃ δεῖ; ΣΩ. Ὦ Καλλίκλεις, εἰ μή τι ἦν τοῖς ἀνθρώποις πάθος, τοῖς μὲν ἄλλο τι, τοῖς δὲ ἄλλο τι, τὸ αὐτό, ἀλλά τις ἡμῶν ἴδιόν τι ἔπασχε πάθος ἢ οἱ ἄλλοι, οὐκ ἂν ἦν ῥᾴδιον ἐνδείξασθαι τῷ ἑτέρῳ τὸ αὑτοῦ πάθημα. λέγω δ᾽ ἐννοήσας, ὅτι ἐγώ τε καὶ σὺ νῦν τυγχάνομεν ταυτόν τι πεπονθότες, ἐρῶντε δύο ὄντε δυοῖν ἑκάτερος, ἐγὼ μὲν Ἀλκιβιάδου τε τοῦ Κλεινίου καὶ φιλοσοφίας, σὺ δὲ δυοῖν, τοῦ τε Ἀθηναίων δήμου καὶ τοῦ Πυριλάμπους. αἰσθάνομαι οὖν σου ἑκά-

στοτε, καίπερ ὄντος δεινοῦ, ὅτι, ὅπως ἂν ἀντιφῇ σοῦ τὰ παιδικὰ καὶ ὅπως ἂν φῇ ἔχειν, οὐ δυναμένου ἀντιλέγειν, ἀλλ' ἄνω καὶ κάτω μεταβαλλομένου. ἔν τε γὰρ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐάν τι σοῦ λέγοντος ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων μὴ φῇ οὕτως ἔχειν, μεταβαλλόμενος λέγεις ἃ ἐκεῖνος βούλεται, καὶ πρὸς τὸν Πυριλάμπους νεανίαν τὸν καλὸν τοῦτον τοιαῦτα ἕτερα πέπονθας. τοῖς γὰρ τῶν παιδικῶν βουλεύμασί τε καὶ λόγοις οὐχ οἷός τ' εἶ ἐναντιοῦσθαι. ὥςτε εἴ τις σοῦ λέγοντος ἑκάστοτε, ἃ διὰ τούτους λέγεις, θαυμάζοι ὡς ἄτοπά ἐστιν, ἴσως εἴποις ἂν αὐτῷ, εἰ βούλοιο τἀληθῆ λέγειν, ὅτι, εἰ μή τις παύσει τὰ σὰ παιδικὰ τούτων τῶν λόγων, οὐδὲ σὺ παύσῃ ποτὲ ταῦτα λέγων. νόμιζε τοίνυν καὶ παρ' ἐμοῦ χρῆναι ἕτερα τοιαῦτα ἀκούειν, καὶ μὴ θαύμαζε, ὅτι ἐγὼ ταῦτα λέγω, ἀλλὰ τὴν φιλοσοφίαν, τὰ ἐμὰ παιδικά, παῦσον ταῦτα λέγουσαν. λέγει γάρ, ὦ φίλε ἑταῖρε, ἀεί, ἃ νῦν ἐμοῦ ἀκούεις, καί μοί ἐστι τῶν ἑτέρων παιδικῶν πολὺ ἧττον ἔμπληκτος. ὁ μὲν γὰρ Κλεινίειος οὗτος ἄλλοτε ἄλλων ἐστὶ λόγων, ἡ δὲ φιλοσοφία ἀεὶ τῶν αὐτῶν· λέγει δὲ ἃ σὺ νῦν θαυμάζεις· παρῆσθα δὲ καὶ αὐτὸς λεγομένοις. ἢ οὖν ἐκείνην ἐξέλεγξον, ὅπερ ἄρτι ἔλεγον, ὡς οὐ τὸ ἀδικεῖν ἐστι, καὶ ἀδικοῦντα δίκην μὴ διδόναι, ἁπάντων ἔσχατον κακῶν, ἤ, εἰ τοῦτο ἐάσεις ἀνέλεγκτον, μὰ τὸν Κύνα τὸν Αἰγυπτίων θεόν, οὔ σοι ὁμολογήσει Καλλικλῆς, ὦ Καλλίκλεις, ἀλλὰ διαφωνήσει ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ. καίτοι ἔγωγε, οἶμαι, ὦ βέλτιστε, καὶ τὴν λύραν μοι κρεῖττον εἶναι ἀνάρμοστόν τε καὶ διαφωνεῖν, καὶ

χορὸν ᾧ χορηγοίην, καὶ πλείστους ἀνθρώπους μὴ ὁμολογεῖν μοι, ἀλλ᾽ ἐναντία λέγειν, μᾶλλον ἢ ἕνα ὄντα ἐμὲ ἐμαυτῷ ἀξύμφωνον εἶναι καὶ ἐναντία λέγειν. XXXVIII. *ΚΑΛ.* Ὦ Σώκρατες, δοκεῖς μοι νεανιεύεσθαι ἐν τοῖς λόγοις, ὡς ἀληθῶς δημηγόρος ὤν, καὶ νῦν ταῦτα δημηγορεῖς, ταυτὸν παθόντος Πώλου πάθος, ὅπερ Γοργίου κατηγόρει πρὸς σὲ παθεῖν. ἔφη γάρ που Γοργίαν, ἐρωτώμενον ὑπὸ σοῦ, ἐὰν ἀφίκηται παρ᾽ αὐτὸν μὴ ἐπιστάμενος τὰ δίκαια ὁ τὴν ῥητορικὴν βουλόμενος μαθεῖν, εἰ διδάξει αὐτὸν ὁ Γοργίας, αἰσχυνθῆναι αὐτὸν καὶ φάναι διδάξειν, διὰ τὸ ἔθος τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἀγανακτοῖεν ἄν, εἴ τις μὴ φαίη· διὰ δὴ ταύτην τὴν ὁμολογίαν ἀναγκασθῆναι ἐναντία αὐτὸν αὑτῷ εἰπεῖν, σὲ δὲ αὐτὸ τοῦτο ἀγαπᾷν, καὶ σοῦ καταγελᾷν, ὥς γέ μοι δοκεῖν, ὀρθῶς τότε· νῦν δὲ πάλιν αὐτὸς ταυτὸν τοῦτο ἔπαθε. καὶ ἔγωγε κατ᾽ αὐτὸ τοῦτο οὐκ ἄγαμαι Πῶλον, ὅτι σοι ξυνεχώρησε τὸ ἀδικεῖν αἴσχιον εἶναι τοῦ ἀδικεῖσθαι. ἐκ ταύτης γὰρ αὖ τῆς ὁμολογίας αὐτὸς ὑπὸ σοῦ ξυμποδισθεὶς ἐν τοῖς λόγοις ἐπεστομίσθη, αἰσχυνθεὶς ἃ ἐνόει εἰπεῖν. σὺ γὰρ τῷ ὄντι, ὦ Σώκρατες, εἰς τοιαῦτα ἄγεις φορτικὰ καὶ δημηγορικά, φάσκων τὴν ἀλήθειαν διώκειν, ἃ φύσει μὲν οὐκ ἔστι καλά, νόμῳ δέ· ὡς τὰ πολλὰ δὲ ταῦτα ἐναντία ἀλλήλοις ἐστίν, ἥ τε φύσις καὶ ὁ νόμος. ἐὰν οὖν τις αἰσχύνηται καὶ μὴ τολμᾷ λέγειν ἅπερ νοεῖ, ἀναγκάζεται ἐναντία λέγειν. ὃ δὴ καὶ σὺ τοῦτο τὸ σοφὸν κατανενοηκὼς κακουργεῖς ἐν τοῖς λο-

γοις, ἐὰν μέν τις κατὰ νόμον λέγῃ, τὰ κατὰ φύσιν ὑπερωτῶν, ἐὰν δὲ τὰ τῆς φύσεως, τὰ τοῦ νόμου. ὥςπερ αὐτίκα ἐν τούτοις, τῷ ἀδικεῖν τε καὶ τῷ ἀδικεῖσθαι, Πώλου τὸ κατὰ νόμον αἴσχιον λέγοντος, σὺ τὸν νόμον ἐδιώκαθες κατὰ φύσιν. φύσει μὲν γὰρ πᾶν αἴσχιόν ἐστιν, ὅπερ καὶ κάκιον, τὸ ἀδικεῖσθαι, νόμῳ δὲ, τὸ ἀδικεῖν. οὐδὲ γὰρ ἀνδρὸς τοῦτό γ' ἐστὶ τὸ πάθημα, τὸ ἀδικεῖσθαι, ἀλλὰ ἀνδραπόδου τινός, ᾧ κρεῖττον τεθνάναι ἐστὶν ἢ ζῆν, ὅςτις ἀδικούμενος καὶ προπηλακιζόμενος μὴ οἷός τε ἐστὶν αὐτὸς αὑτῷ βοηθεῖν, μηδὲ ἄλλῳ, οὗ ἂν κήδηται. ἀλλ', οἶμαι, οἱ τιθέμενοι τοὺς νόμους, οἱ ἀσθενεῖς ἄνθρωποί εἰσι καὶ οἱ πολλοί. πρὸς αὑτοὺς οὖν καὶ τὸ αὑτοῖς ξυμφέρον τούς τε νόμους τίθενται, καὶ τοὺς ἐπαίνους ἐπαινοῦσι, καὶ τοὺς ψόγους ψέγουσιν, ἐκφοβοῦντές τε τοὺς ἐῤῥωμενεστέρους τῶν ἀνθρώπων, καὶ δυνατοὺς ὄντας πλέον ἔχειν, ἵνα μὴ αὐτῶν πλέον ἔχωσι, λέγουσιν, ὡς αἰσχρὸν καὶ ἄδικον τὸ πλεονεκτεῖν, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ ἀδικεῖν, τὸ πλέον τῶν ἄλλων ζητεῖν ἔχειν. ἀγαπῶσι γάρ, οἶμαι, αὐτοί, ἂν τὸ ἴσον ἔχωσι, φαυλότεροι ὄντες. XXXIX. Διὰ ταῦτα δὴ νόμῳ μὲν τοῦτο ἄδικον καὶ αἰσχρὸν λέγεται, τὸ πλέον ζητεῖν ἔχειν τῶν πολλῶν, καὶ ἀδικεῖν αὐτὸ καλοῦσιν· ἡ δέ γε, οἶμαι, φύσις αὐτὴ ἀποφαίνοι ἄν, ὅτι δίκαιόν ἐστι τὸν ἀμείνω τοῦ χείρονος πλέον ἔχειν, καὶ τὸν δυνατώτερον τοῦ ἀδυνατωτέρου. δηλοῖ δὲ ταῦτα πολλαχοῦ ὅτι οὕτως ἔχει, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις καὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν ὅλαις ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς

γένεσιν, ὅτι οὕτω τὸ δίκαιον κέκριται, τὸν κρείττω τοῦ ἥττονος ἄρχειν καὶ πλέον ἔχειν. ἐπεὶ ποίῳ δικαίῳ χρώμενος Ξέρξης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐστράτευσεν; ἢ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπὶ [τοὺς] Σκύθας; ἢ ἄλλα μυρία ἄν τις ἔχοι τοιαῦτα λέγειν. ἀλλ', οἶμαι, οὗτοι κατὰ φύσιν τὴν τοῦ δικαίου ταῦτα πράττουσι, καὶ, ναὶ μὰ Δία, κατὰ νόμον γε τὸν τῆς φύσεως· οὐ μέντοι ἴσως κατὰ τοῦτον, ὃν ἡμεῖς τιθέμεθα πλάττοντες τοὺς βελτίστους καὶ ἐῤῥωμενεστάτους ἡμῶν αὐτῶν, ἐκ νέων λαμβάνοντες, ὥςπερ λέοντας, καὶ κατεπᾴδοντές τε καὶ γοητεύοντες καταδουλούμεθα, λέγοντες ὡς τὸ ἴσον χρὴ ἔχειν, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον. ἐὰν δέ γε, οἶμαι, φύσιν ἱκανὴν γένηται ἔχων ἀνὴρ, πάντα ταῦτα ἀποσεισάμενος καὶ διαῤῥήξας καὶ διαφυγὼν καὶ καταπατήσας τὰ ἡμέτερα γράμματα καὶ μαγγανεύματα καὶ ἐπῳδὰς καὶ νόμους τοὺς παρὰ φύσιν ἅπαντας, ἐπαναστὰς ἀνεφάνη δεσπότης ἡμέτερος ὁ δοῦλος, καὶ ἐνταῦθα ἐξέλαμψε τὸ τῆς φύσεως δίκαιον. δοκεῖ δέ μοι καὶ Πίνδαρος ἅπερ ἐγὼ λέγω ἐνδείκνυσθαι, ἐν τῷ ᾄσματι ἐν ᾧ λέγει, ὅτι νόμος ὁ πάντων βασιλεὺς θνατῶν τε καὶ ἀθανάτων· οὗτος δὲ δὴ, φησὶν, ἄγει βιαίως τὸ δικαιότατον ὑπερτάτᾳ χειρί· τεκμαίρομαι ἔργοισιν Ἡρακλέους, ἐπεὶ ἀπριάτας, λέγει οὕτω πως, τὸ γὰρ ᾆσμα οὐκ ἐπίσταμαι, λέγει δ' ὅτι οὔτε πριάμενος, οὔτε δόντος τοῦ Γηρυόνου ἠλάσατο τὰς βοῦς· ὡς τούτου ὄντος τοῦ δικαίου φύσει, καὶ βοῦς καὶ τἆλλα κτήματα εἶναι πάντα τοῦ βελτίονός τε καὶ

κρείττονος τὰ τῶν χειρόνων τε καὶ ἡττόνων. XL. τὸ μὲν οὖν ἀληθὲς οὕτως ἔχει· γνώσῃ δέ, ἂν ἐπὶ τὰ μείζω ἔλθῃς, ἐάσας ἤδη φιλοσοφίαν. φιλοσοφία γάρ τοι ἐστίν, ὦ Σώκρατες, χαρίεν, ἄν τις αὐτοῦ μετρίως ἅψηται ἐν τῇ ἡλικίᾳ· ἐὰν δὲ περαιτέρω τοῦ δέοντος ἐνδιατρίψῃ, διαφθορὰ τῶν ἀνθρώπων. ἐὰν γὰρ καὶ πάνυ εὐφυὴς ᾖ, καὶ πόῤῥω τῆς ἡλικίας φιλοσοφῇ, ἀνάγκη πάντων ἄπειρον γεγονέναι ἐστίν, ὧν χρὴ ἔμπειρον εἶναι τὸν μέλλοντα καλὸν κἀγαθὸν καὶ εὐδόκιμον ἔσεσθαι ἄνδρα. καὶ γὰρ τῶν νόμων ἄπειροι γίγνονται τῶν κατὰ τὴν πόλιν, καὶ τῶν λόγων, οἷς δεῖ χρώμενον ὁμιλεῖν ἐν τοῖς ξυμβολαίοις τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, καὶ τῶν ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν τῶν ἀνθρωπείων, καὶ ξυλλήβδην τῶν ἠθῶν παντάπασιν ἄπειροι γίγνονται. ἐπειδὰν οὖν ἔλθωσιν εἴς τινα ἰδίαν ἢ πολιτικὴν πρᾶξιν, καταγέλαστοι γίγνονται, ὥσπερ γε, οἶμαι, οἱ πολιτικοί, ἐπειδὰν αὖ εἰς τὰς ὑμετέρας διατριβὰς ἔλθωσι καὶ τοὺς λόγους, καταγέλαστοί εἰσι. ξυμβαίνει γὰρ τὸ τοῦ Εὐριπίδου, λαμπρός τε ἐστὶν ἕκαστος ἐν τούτῳ, κἀπὶ τοῦτ' ἐπείγεται, νέμων τὸ πλεῖστον ἡμέρας τούτῳ μέρος, ἵν' αὐτὸς αὑτοῦ τυγχάνει βέλτιστος ὤν· ὅπου δ' ἂν φαῦλος ᾖ, ἐντεῦθεν φεύγει, καὶ λοιδορεῖ τοῦτο· τὸ δ' ἕτερον ἐπαινεῖ, εὐνοίᾳ τῇ ἑαυτοῦ, ἡγούμενος οὕτως αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπαινεῖν. ἀλλ' οἶμαι, τὸ ὀρθότατόν ἐστιν, ἀμφοτέρων μετασχεῖν. φιλοσοφίας μέν, ὅσον παιδείας χάριν, καλὸν μετέχειν, καὶ οὐκ αἰσχρὸν μειρακίῳ

όντι φιλοσοφεῖν· ἐπειδὰν δὲ ἤδη πρεσβύτερος ὢν ἄνθρωπος ἔτι φιλοσοφῇ, καταγέλαστον, ὦ Σώκρατες, τὸ χρῆμα γίγνεται. καὶ ἔγωγε ὁμοιότατον πάσχω πρὸς τοὺς φιλοσοφοῦντας, ὥςπερ πρὸς τοὺς ψελλιζομένους καὶ παίζοντας. ὅταν μὲν γὰρ παιδίον ἴδω, ᾧ ἔτι προςήκει διαλέγεσθαι οὕτω, ψελλιζόμενον καὶ παῖζον, χαίρω τε, καὶ χαρίεν μοι φαίνεται καὶ ἐλευθέριον, καὶ πρέπον τῇ τοῦ παιδίου ἡλικίᾳ· ὅταν δὲ σαφῶς διαλεγομένου παιδαρίου ἀκούσω, πικρόν τί μοι δοκεῖ χρῆμα εἶναι, καὶ ἀνιᾷ μου τὰ ὦτα, καί μοι δοκεῖ δουλοπρεπές τι εἶναι· ὅταν δὲ ἀνδρὸς ἀκούσῃ τις ψελλιζομένου, ἢ παίζοντα ὁρᾷ, καταγέλαστον φαίνεται καὶ ἄνανδρον καὶ πληγῶν ἄξιον. ταυτὸν οὖν ἔγωγε τοῦτο πάσχω καὶ πρὸς τοὺς φιλοσοφοῦντας. παρὰ νέῳ μὲν γὰρ μειρακίῳ ὁρῶν φιλοσοφίαν ἄγαμαι, καὶ πρέπειν μοι δοκεῖ, καὶ ἡγοῦμαι ἐλεύθερόν τινα εἶναι τοῦτον τὸν ἄνθρωπον, τὸν δὲ μὴ φιλοσοφοῦντα, ἀνελεύθερον, καὶ οὐδέποτε οὐδενὸς ἀξιώσοντα ἑαυτὸν οὔτε καλοῦ οὔτε γενναίου πράγματος. ὅταν δὲ δὴ πρεσβύτερον ἴδω ἔτι φιλοσοφοῦντα καὶ μὴ ἀπαλλαττόμενον, πληγῶν μοι δοκεῖ ἤδη δεῖσθαι, ὦ Σώκρατες, οὗτος ὁ ἀνήρ. ὃ γὰρ νῦν δὴ ἔλεγον, ὑπάρχει τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ, κἂν πάνυ εὐφυὴς ᾖ, ἀνάνδρῳ γενέσθαι, φεύγοντι τὰ μέσα τῆς πόλεως καὶ τὰς ἀγοράς, ἐν αἷς ἔφη ὁ ποιητὴς τοὺς ἄνδρας ἀριπρεπεῖς γίγνεσθαι, καταδεδυκότι δὲ τὸν λοιπὸν βίον βιῶναι μετὰ μειρακίων ἐν γωνίᾳ τριῶν ἢ τεττάρων ψιθυρίζοντα, ἐλεύθερον δὲ καὶ

μέγα καὶ ἱκανὸν μηδέποτε φθέγξασθαι. XLI. Ἐγὼ δέ, ὦ Σώκρατες, πρὸς σὲ ἐπιεικῶς ἔχω καὶ φιλικῶς. κινδυνεύω οὖν πεπονθέναι νῦν, ὅπερ ὁ Ζῆθος πρὸς τὸν Ἀμφίονα ὁ Εὐριπίδου, οὗπερ ἐμνήσθην. καὶ γὰρ ἐμοὶ τοιαῦτ᾽ ἄττα ἐπέρχεται πρὸς σὲ λέγειν, οἷάπερ ἐκεῖνος πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὅτι ἀμελεῖς, ὦ Σώκρατες, ὧν δεῖ σε ἐπιμελεῖσθαι, καὶ φύσιν ψυχῆς ὧδε γενναίαν μειρακιώδει τινὶ διαπρέπεις μορφώματι, καὶ οὔτ᾽ ἂν δίκης βουλαῖσι προθεῖο ἂν ὀρθῶς λόγον, οὔτ᾽ εἰκὸς καὶ πιθανὸν ἂν λάβοις, οὔθ᾽ ὑπὲρ ἄλλων νεανικὸν βούλευμα βουλεύσαιο. καίτοι, ὦ φίλε Σώκρατες, — καί μοι μηδὲν ἀχθεσθῇς· εὐνοίᾳ γὰρ ἐρῶ τῇ σῇ — οὐκ αἰσχρὸν δοκεῖ σοι εἶναι οὕτως ἔχειν, ὡς ἐγὼ σὲ οἶμαι ἔχειν, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς πόῤῥω ἀεὶ φιλοσοφίας ἐλαύνοντας; νῦν γὰρ εἴ τις σοῦ λαβόμενος, ἢ ἄλλου ὁτουοῦν τῶν τοιούτων, εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀπάγοι, φάσκων ἀδικεῖν, μηδὲν ἀδικοῦντα, οἶσθ᾽ ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις ὅ τι χρήσαιο σαυτῷ, ἀλλ᾽ ἰλιγγιῴης ἂν καὶ χασμῷο, οὐκ ἔχων ὅ τι εἴποις, καὶ εἰς τὸ δικαστήριον ἀναβάς, κατηγόρου τυχὼν πάνυ φαύλου καὶ μοχθηροῦ, ἀποθάνοις ἄν, εἰ βούλοιτό σοι θανάτου τιμᾶσθαι. καίτοι πῶς σοφὸν τοῦτό ἐστιν, ὦ Σώκρατες, εἴ τις εὐφυᾶ λαβοῦσα τέχνη φῶτα ἔθηκε χείρονα, μήτε αὐτὸν αὑτῷ δυνάμενον βοηθεῖν, μηδ᾽ ἐκσῶσαι ἐκ τῶν μεγίστων κινδύνων μήτε ἑαυτὸν, μήτε ἄλλον μηδένα, ὑπὸ δὲ τῶν ἐχθρῶν περισυλᾶσθαι πᾶσαν τὴν οὐσίαν, ἀτεχνῶς δὲ ἄτιμον ζῆν ἐν τῇ πόλει; τὸν δὲ τοιοῦ-

τον, εἴ τι καὶ ἀγροικότερον εἰρῆσθαι, ἔξεστιν, ἐπὶ κόῤῥης τύπτοντα μὴ διδόναι δίκην. ἀλλ᾽, ὦ ᾽γαθέ, ἐμοὶ πείθου, παῦσαι δ᾽ ἐλέγχων, πραγμάτων δ᾽ εὐμουσίαν ἄσκει, καὶ ἄσκει ὁπόθεν δόξεις φρονεῖν, ἄλλοις τὰ κομψὰ ταῦτ᾽ ἀφείς, εἴτε ληρήματα χρὴ φάναι εἶναι, εἴτε φλυαρίας, ἐξ ὧν κενοῖσιν ἐγκατοικήσεις δόμοις, ζηλῶν οὐκ ἐλέγχοντας ἄνδρας τὰ σμικρὰ ταῦτα, ἀλλ᾽ οἷς ἐστι καὶ βίος καὶ δόξα καὶ ἄλλα πολλὰ ἀγαθά. **XLII.** ΣΩ. Εἰ χρυσῆν ἔχων ἐτύγχανον τὴν ψυχήν, ὦ Καλλίκλεις, οὐκ ἂν οἴει με εὑρεῖν ἄσμενον τούτων τινὰ τῶν λίθων, ᾗ βασανίζουσι τὸν χρυσόν, τὴν ἀρίστην, πρὸς ἥντινα ἔμελλον προσαγαγὼν αὐτήν, εἴ μοι ὁμολογήσειεν ἐκείνη καλῶς τεθεραπεῦσθαι τὴν ψυχήν, ἤδη εὖ εἴσεσθαι, ὅτι ἱκανῶς ἔχω καὶ οὐδέν μοι ἔτι δεῖ ἄλλης βασάνου; ΚΑΛ. Πρὸς τί δὴ τοῦτ᾽ ἐρωτᾷς, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἐγώ σοι ἐρῶ νῦν. οἶμαι ἐγώ, σοὶ ἐντετυχηκώς, τοιούτῳ ἑρμαίῳ ἐντετυχηκέναι. ΚΑΛ. Τί δή; ΣΩ. Εὖ οἶδ᾽ ὅτι ἄν μοι σὺ ὁμολογήσῃς περὶ ὧν ἡ ἐμὴ ψυχὴ δοξάζει, ταῦτ᾽ ἤδη ἐστὶν αὐτὰ τἀληθῆ. ἐννοῶ γὰρ ὅτι τὸν μέλλοντα βασανιεῖν ἱκανῶς ψυχῆς πέρι, ὀρθῶς τε ζώσης καὶ μή, τρία ἄρα δεῖ ἔχειν, ἃ σὺ πάντα ἔχεις, ἐπιστήμην τε, καὶ εὔνοιαν, καὶ παῤῥησίαν. ἐγὼ γὰρ πολλοῖς ἐντυγχάνω, οἳ ἐμὲ οὐχ οἷοί τε εἰσὶ βασανίζειν, διὰ τὸ μὴ σοφοὶ εἶναι ὥσπερ σύ· ἕτεροι δὲ σοφοὶ μέν εἰσιν, οὐκ ἐθέλουσι δέ μοι λέγειν τὴν ἀλήθειαν, διὰ τὸ μὴ κήδεσθαί μου, ὥσπερ σύ· τὼ δὲ ξένω τώδε, Γοργίας τε καὶ Πῶλος, σοφὼ μὲν καὶ φίλω ἐστὸν ἐμώ,

ἐνδεεστέρω δὲ παῤῥησίας, καὶ αἰσχυντηροτέρω μᾶλλον τοῦ δέοντος· πῶς γὰρ οὔ; ὥ γε εἰς τοσοῦτον αἰσχύνης ἐληλύθατον, ὥςτε διὰ τὸ αἰσχύνεσθαι, τολμᾷ ἑκάτερος αὐτῶν αὐτὸς αὑτῷ ἐναντία λέγειν ἐναντίον πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ ταῦτα περὶ τῶν μεγίστων. σὺ δὲ ταῦτα πάντα ἔχεις, ἃ οἱ ἄλλοι οὐκ ἔχουσι· πεπαίδευσαί τε γὰρ ἱκανῶς, ὡς πολλοὶ ἂν φήσαιεν Ἀθηναίων, καὶ ἐμοὶ εἶ εὔνους. τίνι τεκμηρίῳ χρῶμαι, ἐγώ σοι ἐρῶ. οἶδα ὑμᾶς ἐγώ, ὦ Καλλίκλεις, τέτταρας ὄντας κοινωνοὺς γεγονότας σοφίας, σέ τε καὶ Τίσανδρον τὸν Ἀφιδναῖον, καὶ Ἄνδρωνα τὸν Ἀνδροτίωνος, καὶ Ναυσικύδην τὸν Χολαργέα. καί ποτε ὑμῶν ἐγὼ ὑπήκουσα βουλευομένων, μέχρις ὅποι τὴν σοφίαν ἀσκητέον εἴη, καὶ οἶδα ὅτι ἐνίκα ἐν ὑμῖν τοιάδε τις δόξα, μὴ προθυμεῖσθαι εἰς τὴν ἀκρίβειαν φιλοσοφεῖν, ἀλλὰ εὐλαβεῖσθαι παρεκελεύεσθε ἀλλήλοις, ὅπως μὴ πέρα τοῦ δέοντος σοφώτεροι γενόμενοι λήσετε διαφθαρέντες. ἐπειδὴ οὖν σου ἀκούω ταυτὰ ἐμοὶ ξυμβουλεύοντος, ἅπερ τοῖς σαυτοῦ ἑταιροτάτοις, ἱκανόν μοι τεκμήριόν ἐστιν, ὅτι ὡς ἀληθῶς μοι εὔνους εἶ. καὶ μὴν ὅτι γε οἷος παῤῥησιάζεσθαι καὶ μὴ αἰσχύνεσθαι, αὐτός τε φῂς καὶ ὁ λόγος, ὃν ὀλίγον πρότερον ἔλεγες, ὁμολογεῖ σοι. ἔχει δὴ οὑτωσὶ δηλονότι τούτων πέρι νυνί· ἐάν τι σὺ ἐν τοῖς λόγοις ὁμολογήσῃς μοι, βεβασανισμένον τοῦτ᾽ ἤδη ἔσται ἱκανῶς ὑπ᾽ ἐμοῦ τε καὶ σοῦ, καὶ οὐκέτι αὐτὸ δεήσει ἐπ᾽ ἄλλην βάσανον ἀναφέρειν. οὐ γὰρ ἄν ποτε αὐτὸ ξυνεχώρησας σύ, οὔτε σοφίας ἐνδείᾳ, οὔτ᾽ αἰσχύνης περιουσίᾳ, οὐδ᾽ αὖ

ἀπατῶν ἐμὲ ξυγχωρήσαις ἄν. φίλος γάρ μοι εἶ, ὥς καὶ αὐτὸς φῄς. τῷ ὄντι οὖν ἡ ἐμὴ καὶ σὴ ὁμολογία τέλος ἤδη ἕξει τῆς ἀληθείας. πάντων δὲ καλλίστη ἐστὶν ἡ σκέψις, ὦ Καλλίκλεις, περὶ τούτων, ὧν σὺ δή μοι ἐπετίμησας, ποῖόν τινα χρὴ εἶναι τὸν ἄνδρα, καὶ τί ἐπιτηδεύειν, καὶ μέχρι τοῦ, καὶ πρεσβύτερον καὶ νεώτερον ὄντα. ἐγὼ γὰρ εἴ τι μὴ ὀρθῶς πράττω κατὰ τὸν βίον τὸν ἐμαυτοῦ, εὖ ἴσθι τοῦτο ὅτι οὐχ ἑκὼν ἐξαμαρτάνω, ἀλλ᾽ ἀμαθίᾳ τῇ ἐμῇ. σὺ οὖν, ὥςπερ ἤρξω νουθετεῖν με, μὴ ἀποστῇς, ἀλλ᾽ ἱκανῶς μοι ἔνδειξαι, τί ἐστι τοῦτο, ὃ ἐπιτηδευτέον μοι, καὶ τίνα τρόπον ἐργασαίμην ἂν αὐτό· καὶ ἐάν με λάβῃς νῦν μέν σοι ὁμολογήσαντα, ἐν δὲ τῷ ὑστέρῳ χρόνῳ μὴ ταῦτα πράττοντα, ἅπερ ὡμολόγησα, πάνυ με ἡγοῦ βλάκα εἶναι, καὶ μηκέτι ποτέ με νουθετήσῃς ὕστερον, ὡς μηδενὸς ἄξιον ὄντα. ἐξ ἀρχῆς δέ μοι ἐπανάλαβε, πῶς φῂς τὸ δίκαιον ἔχειν καὶ σὺ καὶ Πίνδαρος, τὸ κατὰ φύσιν, ἄγειν βίᾳ τὸν κρείττω τὰ τῶν ἡττόνων, καὶ ἄρχειν τὸν βελτίω τῶν χειρόνων, καὶ πλέον ἔχειν τὸν ἀμείνω τοῦ φαυλοτέρου; μή τι ἄλλο λέγεις τὸ δίκαιον εἶναι, ἢ ὀρθῶς μέμνημαι; XLIII. *ΚΑΛ.* Ἀλλὰ ταῦτα ἔλεγον καὶ τότε, καὶ νῦν λέγω. *ΣΩ.* Πότερον δὲ τὸν αὐτὸν βελτίω καλεῖς σὺ καὶ κρείττω; οὐδὲ γάρ τοι τότε οἷός τ᾽ ἦν μαθεῖν σου, τί ποτε λέγεις. πότερον τοὺς ἰσχυροτέρους κρείττους καλεῖς, καὶ δεῖ ἀκροᾶσθαι τοῦ ἰσχυροτέρου τοὺς ἀσθενεστέρους, οἷόν μοι δοκεῖς καὶ τότε ἐνδείκνυσθαι, ὡς αἱ μεγάλαι πόλεις ἐπὶ τὰς σμικρὰς κατὰ τὸ φύσει δίκαιον ἔρχονται,

ὅτι κρείττους εἰσὶ καὶ ἰσχυρότεραι, ὡς τὸ κρεῖττον καὶ ἰσχυρότερον καὶ βέλτιον ταυτὸν ὄν· ἢ ἔστι βελτίω μὲν εἶναι, ἥττω δὲ καὶ ἀσθενέστερον, καὶ κρείττω μὲν εἶναι, μοχθηρότερον δέ· ἢ ὁ αὐτὸς ὅρος ἐστὶ τοῦ βελτίονος καὶ τοῦ κρείττονος. τοῦτό μοι αὐτὸ σαφῶς διόρισον, ταυτὸν ἢ ἕτερόν ἐστι τὸ κρεῖττον καὶ τὸ βέλτιον καὶ τὸ ἰσχυρότερον. ΚΑΛ. Ἀλλ' ἐγώ σοι σαφῶς λέγω, ὅτι ταυτόν ἐστιν. ΣΩ. Οὐκοῦν οἱ πολλοὶ τοῦ ἑνὸς κρείττους εἰσὶ κατὰ φύσιν; οἳ δὴ καὶ τοὺς νόμους τίθενται ἐπὶ τῷ ἑνί, ὥσπερ καὶ σὺ ἄρτι ἔλεγες. ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Τὰ τῶν πολλῶν ἄρα νόμιμα, τὰ τῶν κρειττόνων ἐστί. ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ τῶν βελτιόνων; οἱ γὰρ κρείττους, βελτίους πολὺ, κατὰ τὸν σὸν λόγον. ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ τούτων νόμιμα κατὰ φύσιν καλά, κρειττόνων γε ὄντων; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐχ οἱ πολλοὶ νομίζουσιν, ὡς ἄρτι αὖ σὺ ἔλεγες, δίκαιον εἶναι, τὸ ἴσον ἔχειν, καὶ αἴσχιον τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι; ἔστι ταῦτα, ἢ οὔ; καὶ ὅπως μὴ ἁλώσῃ ἐνταῦθα σὺ αἰσχυνόμενος, νομίζουσιν, ἢ οὔ, οἱ πολλοί, τὸ ἴσον ἔχειν, ἀλλ' οὐχὶ τὸ πλέον, δίκαιον εἶναι, καὶ αἴσχιον τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι; μὴ φθόνει μοι ἀποκρίνασθαι τοῦτο, Καλλίκλεις, ἵν', ἐάν μοι ὁμολογήσῃς, βεβαιώσωμαι ἤδη παρὰ σοῦ, ἅτε ἱκανοῦ ἀνδρὸς διαγνῶναι ὡμολογηκότος. ΚΑΛ. Ἀλλ' οἵ γε πολλοὶ νομίζουσιν οὕτως. ΣΩ. Οὐ νόμῳ ἄρα μόνον ἐστὶν αἴσχιον τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, οὐδὲ δίκαιον τὸ ἴσον ἔχειν, ἀλλὰ καὶ φύσει, ὥστε κινδυ-

νεύεις οὐκ ἀληθῆ λέγειν ἐν τοῖς πρόσθεν, οὐδὲ ὀρθῶς ἐμοῦ κατηγορεῖν, λέγων, ὅτι ἐναντίον ἐστὶν ὁ νόμος καὶ ἡ φύσις· ἃ δὴ καὶ ἐγὼ γνοὺς κακουργῶ ἐν τοῖς λόγοις, ἐὰν μέν τις κατὰ φύσιν λέγῃ, ἐπὶ τὸν νόμον ἄγων, ἐὰν δέ τις κατὰ τὸν νόμον, ἐπὶ τὴν φύσιν. XLIV. *ΚΑΛ.* Οὑτοσὶ ἀνὴρ οὐ παύσεται φλυαρῶν. εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, οὐκ αἰσχύνῃ, τηλικοῦτος ὢν, ὀνόματα θηρεύων, καὶ ἐάν τις ῥήματι ἁμάρτῃ, ἕρμαιον τοῦτο ποιούμενος; ἐμὲ γὰρ οἴει ἄλλο τι λέγειν τὸ κρείττους εἶναι, ἢ τὸ βελτίους; οὐ πάλαι σοι λέγω ὅτι ταυτόν φημι εἶναι τὸ βέλτιον καὶ τὸ κρεῖττον; ἢ οἴει με λέγειν, ἐὰν συρφετὸς ξυλλεγῇ δούλων καὶ παντοδαπῶν ἀνθρώπων μηδενὸς ἀξίων, πλὴν ἴσως τῷ σώματι ἰσχυρίσασθαι, καὶ οὗτοι φῶσιν, αὐτὰ ταῦτα εἶναι νόμιμα; *ΣΩ.* Εἶεν, ὦ σοφώτατε Καλλίκλεις· οὕτω λέγεις; *ΚΑΛ.* Πάνυ μὲν οὖν. *ΣΩ.* Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ὦ δαιμόνιε, καὶ αὐτὸς πάλαι τοπάζω, τοιοῦτόν τί σε λέγειν τὸ κρεῖττον, καὶ ἀνερωτῶ, γλιχόμενος σαφῶς εἰδέναι ὅ τι λέγεις. οὐ γὰρ δήπου σύ γε τοὺς δύο βελτίους ἡγῇ τοῦ ἑνὸς, οὐδὲ τοὺς σοὺς δούλους βελτίους σου, ὅτι ἰσχυρότεροί εἰσιν ἢ σύ. ἀλλὰ πάλιν ἐξ ἀρχῆς εἰπέ, τί ποτε λέγεις τοὺς βελτίους, ἐπειδὴ οὐ τοὺς ἰσχυροτέρους· καί, ὦ θαυμάσιε, πρᾳότερόν με προδίδασκε, ἵνα μὴ ἀποφοιτήσω παρὰ σοῦ. *ΚΑΛ.* Εἰρωνεύῃ, ὦ Σώκρατες. *ΣΩ.* Μὰ τὸν Ζῆθον, ὦ Καλλίκλεις, ᾧ σὺ χρώμενος πολλὰ νῦν δὴ εἰρωνεύου πρός με. ἀλλ' ἴθι εἰπέ, τίνας λέγεις τοὺς βελτίους εἶναι. *ΚΑΛ.* Τοὺς ἀμείνους ἔγωγε. *ΣΩ.* Ὁρᾷς ἄρα ὅτι

σὺ αὐτὸς ὀνόματα λέγεις, δηλοῖς δὲ οὐδέν; οὐκ ἐρεῖς, τοὺς βελτίους καὶ κρείττους πότερον τοὺς φρονιμωτέρους λέγεις ἢ ἄλλους τινάς; *ΚΑΛ.* Ἀλλά, ναὶ μὰ Δία, τούτους λέγω, καὶ σφόδρα γε. *ΣΩ.* Πολλάκις ἄρα εἷς φρονῶν μυρίων μὴ φρονούντων κρείττων ἐστὶ κατὰ τὸν σὸν λόγον, καὶ τοῦτον ἄρχειν δεῖ, τοὺς δ' ἄρχεσθαι, καὶ πλέον ἔχειν τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων, τοῦτο γάρ μοι δοκεῖς βούλεσθαι λέγειν· (καὶ οὐ ῥήματα θηρεύω) εἰ ὁ εἷς τῶν μυρίων κρείττων; *ΚΑΛ.* Ἀλλὰ ταῦτ' ἔστιν, ἃ λέγω. τοῦτο γὰρ οἶμαι ἐγὼ τὸ δίκαιον εἶναι φύσει, τὸ βελτίω ὄντα καὶ φρονιμώτερον καὶ ἄρχειν καὶ πλέον ἔχειν τῶν φαυλοτέρων. XLV. *ΣΩ.* Ἔχε δὴ αὐτοῦ. τί ποτε αὖ νῦν λέγεις; ἐὰν ἐν τῷ αὐτῷ ὦμεν, ὥςπερ νῦν, πολλοὶ ἀθρόοι ἄνθρωποι, καὶ ἡμῖν ᾖ ἐν κοινῷ πολλὰ σιτία καὶ ποτά, ὦμεν δὲ παντοδαποί, οἱ μὲν ἰσχυροί, οἱ δὲ ἀσθενεῖς, εἷς δὲ ἡμῶν ᾖ φρονιμώτερος περὶ ταῦτα, ἰατρὸς ὤν, ᾖ δέ, οἷον εἰκός, τῶν μὲν ἰσχυρότερος, τῶν δὲ ἀσθενέστερος, ἄλλο τι ἢ οὗτος φρονιμώτερος ἡμῶν ὢν βελτίων καὶ κρείττων ἔσται εἰς ταῦτα; *ΚΑΛ.* Πάνυ γε. *ΣΩ.* Ἦ οὖν τούτων τῶν σιτίων πλέον ἡμῶν ἑκτέον αὐτῷ, ὅτι βελτίων ἐστίν, ἢ τῷ μὲν ἄρχειν πάντα ἐκεῖνον δεῖ νέμειν, ἐν δὲ τῷ ἀναλίσκειν τε αὐτὰ καὶ καταχρῆσθαι εἰς τὸ ἑαυτοῦ σῶμα, οὐ πλεονεκτητέον, εἰ μὴ μέλλει ζημιοῦσθαι, ἀλλὰ τῶν μὲν πλέον, τῶν δ' ἔλαττον ἑκτέον, ἐὰν δὲ τύχῃ πάντων ἀσθενέστατος ὤν, πάντων ἐλάχιστον τῷ βελτίστῳ, ὦ Καλλίκλεις; οὐχ οὕτως, ὦ 'γαθέ; *ΚΑΛ.* Περὶ σιτία σὺ λέγεις καὶ πο-

τὰ καὶ ἰατροὺς καὶ φλυαρίας, ἐγὼ δὲ οὐ ταῦτα λέγω. ΣΩ. Πότερον οὖν τὸν φρονιμώτερον βελτίω λέγεις; φάθι, ἢ μή. ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἀλλ' οὐ τὸν βελτίω πλέον δεῖν ἔχειν; ΚΑΛ. Οὐ σιτίων γε, οὐδὲ ποτῶν. ΣΩ. Μανθάνω· ἀλλ' ἴσως ἱματίων· καὶ δεῖ τὸν ὑφαντικώτατον μέγιστον ἱμάτιον ἔχειν, καὶ πλεῖστα καὶ κάλλιστα ἀμπεσχόμενον περιϊέναι. ΚΑΛ. Ποίων ἱματίων; ΣΩ. Ἀλλ' εἰς ὑποδήματα δηλονότι δεῖ πλεονεκτεῖν τὸν φρονιμώτερον εἰς ταῦτα καὶ βέλτιστον. τὸν σκυτοτόμον ἴσως μέγιστα δεῖ ὑποδήματα καὶ πλεῖστα ὑποδεδεμένον περιπατεῖν. ΚΑΛ. Ποῖα ὑποδήματα φλυαρεῖς ἔχων; ΣΩ. Ἀλλ' εἰ μὴ τὰ τοιαῦτα λέγεις, ἴσως τὰ τοιάδε· οἷον, γεωργικὸν ἄνδρα περὶ γῆν φρόνιμόν τε καὶ καλὸν καὶ ἀγαθόν, τοῦτον δὴ ἴσως δεῖ πλεονεκτεῖν τῶν σπερμάτων, καὶ ὡς πλείστῳ σπέρματι χρῆσθαι εἰς τὴν αὑτοῦ γῆν. ΚΑΛ. Ὡς ἀεὶ ταὐτὰ λέγεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ μόνον γε, ὦ Καλλίκλεις, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν. ΚΑΛ. Νὴ τοὺς θεούς, ἀτεχνῶς γε ἀεὶ σκυτέας τε καὶ κναφέας καὶ μαγείρους λέγων καὶ ἰατροὺς οὐδὲν παύῃ, ὡς περὶ τούτων ἡμῖν ὄντα τὸν λόγον. ΣΩ. Οὐκοῦν σὺ ἐρεῖς περὶ τίνων ὁ κρείττων τε καὶ φρονιμώτερος πλέον ἔχων δικαίως πλεονεκτεῖ; ἢ οὔτε ἐμοῦ ὑποβάλλοντος ἀνέξῃ, οὔτ' αὐτὸς ἐρεῖς; ΚΑΛ. Ἀλλ' ἔγωγε καὶ πάλαι λέγω· πρῶτον μέν, τοὺς κρείττους οἵ εἰσιν, οὐ σκυτοτόμους λέγω, οὐδὲ μαγείρους, ἀλλ' οἳ ἂν εἰς τὰ τῆς πόλεως πράγματα φρόνιμοι ὦσιν, ὅντινα ἂν τρόπον εὖ οἰκοῖτο, καὶ μὴ μόνον φρόνιμοι, ἀλλὰ καὶ ἀν-

δρεῖοι, ἱκανοὶ ὄντες ἃ ἂν νοήσωσιν ἐπιτελεῖν, καὶ μὴ ἀποκάμνωσι διὰ μαλακίαν τῆς ψυχῆς. XLVI. ΣΩ. Ὁρᾷς, ὦ βέλτιστε Καλλίκλεις, ὡς οὐ ταυτὰ σύ τ' ἐμοῦ κατηγορεῖς καὶ ἐγὼ σοῦ. σὺ μὲν γὰρ ἐμὲ φῂς ἀεὶ ταυτὰ λεγειν καὶ μέμφῃ μοι, ἐγὼ δὲ σοῦ τοὐναντίον, ὅτι οὐδέποτε ταυτὰ λέγεις περὶ τῶν αὐτῶν, ἀλλὰ τοτὲ μὲν τοὺς βελτίους τε καὶ κρείττους τοὺς ἰσχυροτέρους ὡρίζου, αὖθις δὲ τοὺς φρονιμωτέρους· νῦν δ' αὖ ἕτερόν τι ἥκεις ἔχων· ἀνδρειότεροί τινες ὑπὸ σοῦ λέγονται οἱ κρείττους καὶ οἱ βελτίους. ἀλλ', ὦ 'γαθέ, εἰπὼν ἀπαλλάγηθι, τίνας ποτὲ λέγεις τοὺς βελτίους τε καὶ κρείττους, καὶ εἰς ὅ τι. ΚΑΛ. Ἀλλ' εἴρηκά γε ἔγωγε τοὺς φρονίμους εἰς τὰ τῆς πόλεως πράγματα καὶ ἀνδρείους. τούτοις γὰρ προσήκει τῶν πόλεων ἄρχειν, καὶ τὸ δίκαιον τοῦτ' ἐστί, πλέον ἔχειν τούτους τῶν ἄλλων, τοὺς ἄρχοντας τῶν ἀρχομένων. ΣΩ. Τί δέ; αὐτῶν, ὦ ἑταῖρε; ΚΑΛ. Τί, ἢ τί ἄρχοντας, ἢ ἀρχομένους; πῶς λέγεις; ΣΩ. Ἕνα ἕκαστον λέγω αὐτὸν ἑαυτοῦ ἄρχοντα· ἢ τοῦτο μὲν οὐδὲν δεῖ, αὐτὸν ἑαυτοῦ ἄρχειν, τῶν δὲ ἄλλων; ΚΑΛ. Πῶς ἑαυτοῦ ἄρχοντα λέγεις; ΣΩ. Οὐδὲν ποικίλον, ἀλλ' ὥσπερ οἱ πολλοί, σώφρονα ὄντα καὶ ἐγκρατῆ αὐτὸν ἑαυτοῦ, τῶν ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ἄρχοντα τῶν ἐν ἑαυτῷ. ΚΑΛ. Ὡς ἡδὺς εἶ. τοὺς ἠλιθίους λέγεις τοὺς σώφρονας; ΣΩ. Πῶς γάρ; οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν γνοίη ὅτι οὐ τοῦτο λέγω. ΚΑΛ. Πάνυ γε σφόδρα, ὦ Σώκρατες· ἐπεὶ πῶς ἂν εὐδαίμων γένοιτο ἄνθρωπος δουλεύων ὁτῳοῦν; ἀλλὰ τοῦτ' ἐστὶ τὸ κατὰ φύσιν κα-

λὸν καὶ δίκαιον, ὃ ἐγώ σοι νῦν παῤῥησιαζόμενος λέγω, ὅτι δεῖ τὸν ὀρθῶς βιωσόμενον τὰς μὲν ἐπιθυμίας τὰς ἑαυτοῦ ἐᾷν ὡς μεγίστας εἶναι, καὶ μὴ κολάζειν, ταύταις δὲ ὡς μεγίσταις οὔσαις ἱκανὸν εἶναι ὑπηρετεῖν δι᾽ ἀνδρίαν καὶ φρόνησιν, καὶ ἀποπιμπλάναι, ὧν ἂν ἀεὶ ἡ ἐπιθυμία γίγνηται. ἀλλὰ τοῦτ᾽ οἶμαι τοῖς πολλοῖς οὐ δυνατόν· ὅθεν ψέγουσι τοὺς τοιούτους, δι᾽ αἰσχύνην ἀποκρυπτόμενοι τὴν αὐτῶν ἀδυναμίαν, καὶ αἰσχρὸν δή φασιν εἶναι την ἀκολασίαν, ὅπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐγὼ ἔλεγον, δουλούμενοι τοὺς βελτίους τὴν φύσιν ἀνθρώπους, καὶ αὐτοὶ ἐκπορίζεσθαι οὐ δυνάμενοι ταῖς ἡδοναῖς πλήρωσιν, ἐπαινοῦσι τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν δικαιοσύνην, διὰ τὴν αὑτῶν ἀνανδρίαν. ἐπεί γε οἷς ἐξ ἀρχῆς ὑπῆρξεν ἢ βασιλέων υἱέσιν εἶναι, ἢ αὐτοὺς τῇ φύσει ἱκανοὺς ἐκπορίσασθαι ἀρχήν τινα ἢ τυραννίδα ἢ δυναστείαν, τί τῇ ἀληθείᾳ αἴσχιον καὶ κάκιον εἴη σωφροσύνης τούτοις τοῖς ἀνθρώποις; οἷς ἐξὸν ἀπολαύειν τῶν ἀγαθῶν, μηδενὸς ἐμποδὼν ὄντος, αὐτοὶ ἑαυτοῖς δεσπότην ἐπαγάγοιντο, τὸν τῶν πολλῶν ἀνθρώπων νόμον τε καὶ λόγον καὶ ψόγον; ἢ πῶς οὐκ ἂν ἄθλιοι γεγονότες εἴησαν ὑπὸ τοῦ καλοῦ τοῦ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς σωφροσύνης, μηδὲν πλέον νέμοντες τοῖς φίλοις τοῖς αὑτῶν, ἢ τοῖς ἐχθροῖς, καὶ ταῦτα, ἄρχοντες ἐν τῇ ἑαυτῶν πόλει; ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ, ὦ Σώκρατες, ἣν σὺ φῂς διώκειν, ὧδ᾽ ἔχει· τρυφὴ καὶ ἀκολασία καὶ ἐλευθερία, ἐὰν ἐπικουρίαν ἔχῃ, τοῦτ᾽ ἐστὶν ἀρετή τε καὶ εὐδαιμονία, τὰ δὲ ἄλλα ταῦτ᾽

ἐστὶ τὰ καλλωπίσματα, τὰ παρὰ φύσιν ξυνθήματα, ἀνθρώπων φλυαρία, καὶ οὐδενὸς ἄξια. XLVII. ΣΩ. Οὐκ ἀγεννῶς γε, ὦ Καλλίκλεις, ἐπεξέρχῃ τῷ λόγῳ παῤῥησιαζόμενος. σαφῶς γὰρ σὺ νῦν λέγεις, ἃ οἱ ἄλλοι διανοοῦνται μέν, λέγειν δὲ οὐκ ἐθέλουσι. δέομαι οὖν ἐγώ σου μηδενὶ τρόπῳ ἀνεῖναι, ἵνα τῷ ὄντι κατάδηλον γένηται, πῶς βιωτέον. καί μοι λέγε· τὰς μὲν ἐπιθυμίας φῂς οὐ κολαστέον, εἰ μέλλει τις οἷον δεῖ εἶναι, ἐῶντα δὲ αὐτὰς ὡς μεγίστας, πλήρωσιν αὐταῖς ἄλλοθέν γε ποθὲν ἑτοιμάζειν, καὶ τοῦτο εἶναι τὴν ἀρετήν; ΚΑΛ. Φημὶ ταῦτα ἐγώ. ΣΩ. Οὐκ ἄρα ὀρθῶς λέγονται οἱ μηδενὸς δεόμενοι εὐδαίμονες εἶναι. ΚΑΛ. Οἱ λίθοι γὰρ ἂν οὕτω γε καὶ οἱ νεκροὶ εὐδαιμονέστατοι εἶεν. ΣΩ. Ἀλλὰ μὲν δὴ καὶ ὥς γε σὺ λέγεις, δεινὸς ὁ βίος. οὐ γάρ τοι θαυμάζοιμ' ἄν, εἰ Εὐριπίδης ἀληθῆ ἐν τοῖσδε λέγει, λέγων· Τίς δ' οἶδεν, εἰ τὸ ζῆν μέν ἐστι κατθανεῖν, Τὸ κατθανεῖν δὲ ζῆν; καὶ ἡμεῖς τῷ ὄντι ἴσως τέθναμεν· ὅπερ ἤδη του ἔγωγε καὶ ἤκουσα τῶν σοφῶν, ὡς νῦν ἡμεῖς τέθναμεν, καὶ τὸ μὲν σῶμα ἐστιν ἡμῖν σῆμα, τῆς δὲ ψυχῆς τοῦτο, ἐν ᾧ αἱ ἐπιθυμίαι εἰσί, τυγχάνει ὂν οἷον ἀναπείθεσθαι καὶ μεταπίπτειν ἄνω καὶ κάτω· καὶ τοῦτο ἄρα τις μυθολογῶν κομψὸς ἀνήρ, ἴσως Σικελός τις ἢ Ἰταλικός, παράγων τῷ ὀνόματι, διὰ τὸ πιθανόν τε καὶ πειστικὸν, ὠνόμασε πίθον, τοὺς δὲ ἀνοήτους, ἀμυήτους, τῶν δ' ἀμυήτων τοῦτο τῆς ψυχῆς, οὗ αἱ ἐπιθυμίαι εἰσί, τὸ ἀκόλαστον αὐτοῦ καὶ οὐ στεγανὸν, ὡς τετρημένος εἴη πίθος, διὰ τὴν ἀπληστίαν ἀπεικάσας.

τοὐναντίον δὴ οὗτός σοι, ὦ Καλλίκλεις, ἐνδείκνυται ὡς τῶν ἐν ᾅδου — τὸ ἀειδὲς δὴ λέγων — οὗτοι ἀθλιώτατοι ἂν εἶεν, οἱ ἀμύητοι, καὶ φοροῖεν εἰς τὸν τετρημένον πίθον ὕδωρ ἑτέρῳ τοιούτῳ τετρημένῳ κοσκίνῳ. τὸ δὲ κόσκινον ἄρα λέγει, ὡς ἔφη ὁ πρὸς ἐμὲ λέγων, τὴν ψυχὴν εἶναι· τὴν δὲ ψυχὴν κοσκίνῳ ἀπείκασε τὴν τῶν ἀνοήτων, ὡς τετρημένην, ἅτε οὐ δυναμένην στέγειν, δι' ἀπιστίαν τε καὶ λήθην. ταῦτ' ἐπιεικῶς μέν ἐστιν ὑπό τι ἄτοπα· δηλοῖ μήν, ὃ ἐγὼ βούλομαί σοι ἐνδειξάμενος, ἐάν πως οἷόν τε ὦ πεῖσαι μεταθέσθαι, ἀντὶ τοῦ ἀπλήστως καὶ ἀκολάστως ἔχοντος βίου τὸν κοσμίως καὶ τοῖς ἀεὶ παροῦσιν ἱκανῶς καὶ ἐξαρκούντως ἔχοντα βίον ἑλέσθαι. ἀλλὰ πότερον πείθω τί σε καὶ μετατίθεσαι, εὐδαιμονεστέρους εἶναι τοὺς κοσμίους τῶν ἀκολάστων, ἢ οὐδέν; ἀλλ', ἂν καὶ πολλὰ τοιαῦτα μυθολογῶ, οὐδέν τι μᾶλλον μεταθήσῃ; ΚΑΛ. Τοῦτ' ἀληθέστερον εἴρηκας, ὦ Σώκρατες. **XLVIII.** ΣΩ. Φέρε δή, ἄλλην σοι εἰκόνα λέγω ἐκ τοῦ αὐτοῦ γυμνασίου τῇ νῦν. σκόπει γάρ, εἰ τοιόνδε λέγεις περὶ τοῦ βίου ἑκατέρου τοῦ τε σώφρονος καὶ τοῦ ἀκολάστου, οἷον εἰ δυοῖν ἀνδροῖν ἑκατέρῳ πίθοι πολλοὶ εἶεν, καὶ τῷ μὲν ἑτέρῳ ὑγιεῖς καὶ πλήρεις, ὁ μὲν οἴνου, ὁ δὲ μέλιτος, ὁ δὲ γάλακτος, καὶ ἄλλοι πολλοὶ πολλῶν, νάματα δὲ σπάνια καὶ χαλεπὰ ἑκάστου τούτων εἴη, καὶ μετὰ πολλῶν πόνων καὶ χαλεπῶν ἐκποριζόμενα· ὁ μὲν οὖν ἕτερος πληρωσάμενος, μήτ' ἐποχετεύοι, μήτε τι φροντίζοι, ἀλλ' ἕνεκα τούτων ἡσυχίαν ἔχοι· τῷ δ' ἑτέρῳ τὰ μὲν νάματα, ὥσπερ καὶ ἐκείνῳ,

δυνατὰ μὲν πορίζεσθαι, εἴη, χαλεπὰ δέ, τὰ δ᾽ ἀγγεῖα τετρημένα καὶ σαθρὰ, καὶ ἀναγκάζοιτο ἀεὶ καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν πιμπλάναι αὐτά, ἢ τὰς ἐσχάτας λυποῖτο λύπας· ἆρα, τοιούτου ἑκατέρου ὄντος τοῦ βίου, λέγεις τὸν τοῦ ἀκολάστου εὐδαιμονέστερον εἶναι ἢ τὸν τοῦ κοσμίου; πείθω τί σε ταῦτα λέγων ξυγχωρῆσαι, τὸν κόσμιον βίον τοῦ ἀκολάστου ἀμείνω εἶναι, ἢ οὐ πείθω; ΚΑΛ. Οὐ πείθεις, ὦ Σώκρατες. τῷ μὲν γὰρ πληρωσαμένῳ ἐκείνῳ οὐκ ἔστιν ἡδονὴ οὐδεμία, ἀλλὰ τοῦτ᾽ ἔστιν, ὃ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, τὸ, ὥσπερ λίθον ζῆν, ἐπειδὰν πληρώσηται, μήτε χαίροντα ἔτι μήτε λυπούμενον· ἀλλ᾽ ἐν τούτῳ ἐστὶ τὸ ἡδέως ζῆν, ἐν τῷ ὡς πλεῖστον ἐπιῤῥεῖν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀνάγκη γ᾽, ἂν πολὺ ἐπιῤῥέῃ, πολὺ καὶ τὸ ἀπιὸν εἶναι, καὶ μεγάλ᾽ ἄττα τὰ τρήματα εἶναι ταῖς ἐκροαῖς; ΚΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Χαραδριοῦ τινα αὖ σὺ βίον λέγεις, ἀλλ᾽ οὐ νεκροῦ οὐδὲ λίθου. καί μοι λέγε, τὸ τοιόνδε λέγεις, οἷον πεινῆν καὶ πεινῶντα ἐσθίειν; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Καὶ διψῆν γε καὶ διψῶντα πίνειν; ΚΑΛ. Λέγω, καὶ τὰς ἄλλας ἐπιθυμίας ἁπάσας ἔχοντα, καὶ δυνάμενον πληροῦν, χαίροντα εὐδαιμόνως ζῆν. XLIX. ΣΩ. Εὖγε, ὦ βέλτιστε· διατέλει γὰρ ὥσπερ ἤρξω, καὶ ὅπως μὴ ἀπαισχυνῇ. δεῖ δέ, ὡς ἔοικε, μηδ᾽ ἐμὲ ἀπαισχυνθῆναι. καὶ πρῶτον μὲν εἰπέ, εἰ καὶ ψωριῶντα καὶ κνησιῶντα, ἀφθόνως ἔχοντα τοῦ κνῆσθαι, κνώμενον διατελοῦντα τὸν βίον εὐδαιμόνως ἐστὶ ζῆν. ΚΑΛ. Ὡς ἄτοπος εἶ, ὦ Σώκρατες, καὶ ἀτεχνῶς δημηγόρος. ΣΩ. Τοιγάρτοι, ὦ Καλλίκλεις, Πῶλον μὲν

καὶ Γοργίαν καὶ ἐξέπληξα καὶ αἰσχύνεσθαι ἐποίησα. σὺ δὲ οὐ μὴ ἐκπλαγῇς, οὐδὲ μὴ αἰσχυνθῇς, — ἀνδρεῖος γὰρ εἶ — ἀλλ' ἀποκρίνου μόνον. ΚΑΛ. Φημὶ τοίνυν καὶ τὸν κνώμενον ἡδέως ἂν βιῶναι. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἴπερ ἡδέως, καὶ εὐδαιμόνως; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Πότερον εἰ τὴν κεφαλὴν μόνον κνησιοῖ, ἢ ἔτι τί σε ἐρωτῶ; ὅρα, ὦ Καλλίκλεις, τί ἀποκρινῇ, ἐάν τίς σε τὰ ἐχόμενα τούτοις ἐφεξῆς ἅπαντα ἐρωτᾷ. καί, τούτων τοιούτων ὄντων, κεφάλαιον, ὁ τῶν κιναίδων βίος οὗτος οὐ δεινὸς καὶ αἰσχρὸς καὶ ἄθλιος; ἢ καὶ τούτους τολμήσεις λέγειν εὐδαίμονας εἶναι, ἐὰν ἀφθόνως ἔχωσιν ὧν δέονται; ΚΑΛ. Οὐκ αἰσχύνῃ εἰς τοιαῦτα ἄγων τοὺς λόγους, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἦ γὰρ ἐγὼ ἄγω ἐνταῦθα, ὦ γενναῖε, ἢ ἐκεῖνος, ὃς ἂν φῇ ἀνέδην οὕτω, τοὺς χαίροντας, ὅπως ἂν χαίρωσιν, εὐδαίμονας εἶναι, καὶ μὴ διορίζηται, τῶν ἡδονῶν ὁποῖαι αἱ ἀγαθαὶ καὶ κακαί; ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν λέγε, πότερον φῂς εἶναι τὸ αὐτὸ ἡδὺ καὶ ἀγαθόν, ἢ εἶναί τι τῶν ἡδέων, ὃ οὐκ ἔστιν ἀγαθόν; ΚΑΛ. Ἵνα δή μοι μὴ ἀνομολογούμενος ᾖ ὁ λόγος, ἐὰν ἕτερον φήσω εἶναι, τὸ αὐτὸ φημὶ εἶναι. ΣΩ. Διαφθείρεις, ὦ Καλλίκλεις, τοὺς πρώτους λόγους, καὶ οὐκ ἂν ἔτι μετ' ἐμοῦ ἱκανῶς τὰ ὄντα ἐξετάζοις, εἴπερ παρὰ τὰ δοκοῦντα σαυτῷ ἐρεῖς. ΚΑΛ. Καὶ γὰρ σύ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ τοίνυν ὀρθῶς ποιῶ οὔτ' ἐγώ, εἴπερ ποιῶ τοῦτο, οὔτε σύ· ἀλλ', ὦ μακάριε, ἄθρει, μὴ οὐ τοῦτο ᾖ τὸ ἀγαθόν, τὸ πάντως χαίρειν· ταῦτά τε γὰρ τὰ νῦν δὴ αἰνιχθέντα, πολλὰ καὶ αἰσχρὰ φαί-

νεται ξυμβαίνοντα, εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, καὶ ἄλλα πολλά. ΚΑΛ. Ὡς σύ γε οἴει, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Σὺ δὲ τῷ ὄντι, ὦ Καλλίκλεις, ταῦτα ἰσχυρίζῃ; ΚΑΛ. Ἔγωγε. L. ΣΩ. Ἐπιχειρῶμεν ἄρα τῷ λόγῳ ὡς σοῦ σπουδάζοντος; ΚΑΛ. Πάνυ γε σφόδρα. ΣΩ. Ἴθι δήμοι, ἐπειδή σοι οὕτω δοκεῖ, διελοῦ τάδε· ἐπιστήμην που καλεῖς τι. ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐ καὶ ἀνδρίαν νῦν δὴ ἔλεγές τινα εἶναι μετὰ ἐπιστήμης; ΚΑΛ. Ἔλεγον γάρ. ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν ὡς ἕτερον τὴν ἀνδρίαν τῆς ἐπιστήμης δύο ταῦτα ἔλεγες; ΚΑΛ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Τί δὲ ἡδονὴν καὶ ἐπιστήμην; ταυτὸν ἢ ἕτερον; ΚΑΛ. Ἕτερον δήπου, ὦ σοφώτατε σύ. ΣΩ. Ἦ καὶ ἀνδρίαν ἑτέραν ἡδονῆς; ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Φέρε δὴ ὅπως μεμνησόμεθα ταῦτα ὅτι Καλλικλῆς ἔφη ὁ Ἀχαρνεύς, ἡδὺ μὲν καὶ ἀγαθὸν ταυτὸν εἶναι, ἐπιστήμην δὲ καὶ ἀνδρίαν καὶ ἀλλήλων καὶ τοῦ ἀγαθοῦ ἕτερον· Σωκράτης δέ γε ἡμῖν ὁ Ἀλωπεκῆθεν οὐχ ὁμολογεῖ ταῦτα· ἢ ὁμολογεῖ; ΚΑΛ. Οὐχ ὁμολογεῖ. ΣΩ. Οἶμαι δέ γε οὐδὲ Καλλικλῆς, ὅταν αὐτὸς αὑτὸν θεάσηται ὀρθῶς. εἰπὲ γάρ μοι, τοὺς εὖ πράττοντας τοῖς κακῶς πράττουσιν οὐ τοὐναντίον ἡγῇ πάθος πεπονθέναι; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἆρ' οὖν, εἴπερ ἐναντία ἐστὶ ταῦτα ἀλλήλοις, ἀνάγκη περὶ αὐτῶν ἔχειν, ὥςπερ περὶ ὑγιείας ἔχει καὶ νόσου; οὐ γὰρ ἅμα δήπου ὑγιαίνει τε καὶ νοσεῖ ὁ ἄνθρωπος, οὐδὲ ἅμα ἀπαλλάττεται ὑγιείας τε καὶ νόσου. ΚΑΛ. Πῶς λέγεις; ΣΩ. Οἷον περὶ ὅτου βούλει τοῦ σώματος ἀπολαβὼν σκόπει. νοσεῖ που

ἄνθρωπος ὀφθαλμούς, ᾧ ὄνομα ὀφθαλμία; ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ, ΣΩ. Οὐ δήπου καὶ ὑγιαίνει γε ἅμα τοὺς αὐτούς; ΚΑΛ. Οὐδ' ὁπωστιοῦν. ΣΩ. Τί δέ; ὅταν τῆς ὀφθαλμίας ἀπαλλάττηται, ἆρα τότε καὶ τῆς ὑγιείας ἀπαλλάττεται τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ τελευτῶν ἅμα ἀμφοτέρων ἀπήλλακται; ΚΑΛ. Ἥκιστά γε. ΣΩ. Θαυμάσιον γάρ, οἶμαι, καὶ ἄλογον γίγνεται. ἦ γάρ; ΚΑΛ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Ἀλλ' ἐν μέρει, οἶμαι, ἑκάτερον καὶ λαμβάνει καὶ ἀπολύει; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἰσχὺν καὶ ἀσθένειαν ὡσαύτως; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ τάχος καὶ βραδυτῆτα; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἦ καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, καὶ τἀναντία τούτων, κακά τε καὶ ἀθλιότητα, ἐν μέρει λαμβάνει, καὶ ἐν μέρει ἀπαλλάττεται ἑκατέρου; ΚΑΛ. Πάντως δήπου. ΣΩ. Ἐὰν εὕρωμεν ἄρα ἄττα, ὧν ἅμα τε ἀπαλλάττεται ἄνθρωπος καὶ ἅμα ἔχει, δῆλον ὅτι ταῦτά γε οὐκ ἂν εἴη τό τε ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. ὁμολογοῦμεν ταῦτα; καὶ εὖ μάλα σκεψάμενος ἀποκρίνου. ΚΑΛ. Ἀλλ' ὑπερφυῶς ὁμολογῶ. LI. ΣΩ. Ἴθι δὴ ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν ὡμολογημένα. τὸ πεινῆν ἔλεγες πότερον ἡδὺ ἢ ἀνιαρὸν εἶναι; αὐτὸ λέγω τὸ πεινῆν. ΚΑΛ. Ἀνιαρὸν ἔγωγε. ΣΩ. Τὸ μέντοι πεινῶντα ἐσθίειν, ἡδύ; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Μανθάνω· ἀλλ' οὖν τό γε πεινῆν αὐτὸ ἀνιαρόν, ἢ οὐχί; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸ διψῆν; ΚΑΛ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Πότερον οὖν ἔτι πλείω ἐρωτῶ, ἢ ὁμολογεῖς ἅπασαν ἔνδειαν καὶ ἐπιθυμίαν ἀνιαρὸν εἶναι; ΚΑΛ. Ὁμολο-

γῶ, ἀλλὰ μὴ ἐρώτα. ΣΩ. Εἶεν. διψῶντα δὲ δὴ πίνειν, ἄλλο τι ἢ ἡδὺ φὴς εἶναι; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν τούτου, οὗ λέγεις, τὸ μὲν διψῶντα λυπούμενον δήπου ἐστί; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τὸ δὲ πίνειν, πλήρωσίς τε τῆς ἐνδείας καὶ ἡδονή; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν κατὰ τὸ πίνειν χαίρειν λέγεις; ΚΑΛ. Μάλιστα. ΣΩ. Διψῶντα δὲ λυπούμενον; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Αἰσθάνῃ οὖν τὸ ξυμβαῖνον, ὅτι λυπούμενον χαίρειν λέγεις ἅμα, ὅταν διψῶντα πίνειν λέγῃς; ἢ οὐχ ἅμα τοῦτο γίγνεται κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον καὶ χρόνον εἴτε ψυχῆς εἴτε σώματος βούλει; οὐδὲν γάρ, οἶμαι, διαφέρει. ἔστι ταῦτα, ἢ οὔ; ΚΑΛ. Ἔστιν. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν εὖ γε πράττοντα κακῶς πράττειν ἅμα ἀδύνατον ἔφης εἶναι. ΚΑΛ. Φημὶ γάρ. ΣΩ. Ἀνιώμενον δέ γε χαίρειν δυνατὸν ὡμολόγηκας. ΚΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκ ἄρα τὸ χαίρειν ἐστὶν εὖ πράττειν· οὐδὲ τὸ ἀνιᾶσθαι, κακῶς· ὥστε ἕτερον γίγνεται τὸ ἡδὺ τοῦ ἀγαθοῦ. ΚΑΛ. Οὐκ οἶδ᾽ ἅττα σοφίζῃ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οἶσθα, ἀλλὰ ἀκκίζῃ, ὦ Καλλίκλεις· καὶ πρόϊθί γε ἔτι εἰς τὸ ἔμπροσθεν, ὅτι ἔχων ληρεῖς, ἵνα εἰδῇς, ὡς σοφὸς ὤν με νουθετεῖς. οὐχ ἅμα διψῶν τε ἕκαστος ἡμῶν πέπαυται καὶ ἅμα ἡδόμενος διὰ τοῦ πίνειν; ΚΑΛ. Οὐκ οἶδα ὅ, τι λέγεις ΓΟΡ. Μηδαμῶς, ὦ Καλλίκλεις· ἀλλ᾽ ἀποκρίνου κα ἡμῶν ἕνεκα, ἵνα περανθῶσιν οἱ λόγοι. ΚΑΛ. Ἀλλ᾽ ἀεὶ τοιοῦτός ἐστι Σωκράτης, ὦ Γοργία· σμικρὰ καὶ ὀλίγου ἄξια ἀνερωτᾷ καὶ ἐξελέγχει. ΓΟΡ. Ἀλλὰ τί σοι διαφέρει; πάντως οὐ σὴ αὕτη ἡ τιμή, ὦ Καλ-

λίκλεις, ἀλλ' ὑπόσχες, Σωκράτη ἐξελέγξαι ὅπως ἂν βούληται. ΚΑΛ. Ἐρώτα δὴ σὺ τὰ σμικρά τε καὶ στενὰ ταῦτα, ἐπείπερ Γοργίᾳ δοκεῖ οὕτως. LII. ΣΩ. Εὐδαίμων εἶ, ὦ Καλλίκλεις, ὅτι τὰ μεγάλα γε μεμύησαι πρὶν τὰ σμικρά· ἐγὼ δ' οὐκ ᾤμην θεμιτὸν εἶναι. ὅθεν οὖν ἀπέλειπες, ἀποκρίνου, εἰ οὐχ ἅμα παύεται διψῶν ἕκαστος ἡμῶν καὶ ἡδόμενος. ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ πεινῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῶν ἅμα παύεται; ΚΑΛ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τῶν λυπῶν καὶ τῶν ἡδονῶν ἅμα παύεται; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν οὐχ ἅμα παύεται, ὡς σὺ ὡμολόγεις· νῦν δὲ οὐχ ὁμολογεῖς; ΚΑΛ. Ἔγωγε· τί οὖν δή; ΣΩ. Ὅτι οὐ ταυτὰ γίγνεται, ὦ φίλε, τἀγαθὰ τοῖς ἡδέσιν, οὐδὲ τὰ κακὰ τοῖς ἀνιαροῖς· τῶν μὲν γὰρ ἅμα παύεται, τῶν δὲ οὔ, ὡς ἑτέρων ὄντων· πῶς οὖν ταυτὰ ἂν εἴη τὰ ἡδέα τοῖς ἀγαθοῖς, ἢ τὰ ἀνιαρὰ τοῖς κακοῖσιν; ἐὰν δὲ βούλῃ, καὶ τῇδε ἐπίσκεψαι· οἶμαι γάρ σοι οὐδὲ ταύτῃ ὁμολογεῖσθαι· ἄθρει δή· τοὺς ἀγαθοὺς οὐχὶ ἀγαθῶν παρουσίᾳ ἀγαθοὺς καλεῖς, ὥσπερ τοὺς καλούς, οἷς ἂν κάλλος παρῇ; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τί δέ; ἀγαθοὺς ἄνδρας καλεῖς ἄφρονας καὶ δειλούς; οὐ γὰρ ἄρτι γε· ἀλλὰ τοὺς ἀνδρείους καὶ φρονίμους ἔλεγες· ἢ οὐ τούτους ἀγαθοὺς καλεῖς; ΚΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τί δέ; παῖδα ἀνόητον χαίροντα ἤδη εἶδες; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἄνδρα δὲ οὔπω εἶδες ἀνόητον χαίροντα; ΚΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε. ἀλλὰ τί τοῦτο; ΣΩ. Οὐδέν, ἀλλ' ἀποκρίνου. ΚΑΛ. Εἶδον. ΣΩ. Τί δέ;

νοῦν ἔχοντα λυπούμενον καὶ χαίροντα; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Πότεροι δὲ μᾶλλον χαίρουσι καὶ λυποῦνται, οἱ φρόνιμοι ἢ οἱ ἄφρονες; ΚΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε οὐ πολύ τι διαφέρειν. ΣΩ. Ἀλλ' ἀρκεῖ καὶ τοῦτο. ἐν πολέμῳ δὲ ἤδη εἶδες ἄνδρα δειλόν; ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Τί οὖν; ἀπιόντων τῶν πολεμίων πότεροί σοι ἐδόκουν μᾶλλον χαίρειν, οἱ δειλοὶ ἢ οἱ ἀνδρεῖοι; ΚΑΛ. Ἀμφότεροι ἔμοιγε μᾶλλον· εἰ δὲ μή, παραπλησίως γε. ΣΩ. Οὐδὲν διαφέρει. χαίρουσι δ' οὖν καὶ οἱ δειλοί; ΚΑΛ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Καὶ οἱ ἄφρονες, ὡς ἔοικε; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Προσιόντων δέ, οἱ δειλοὶ μόνον λυποῦνται, ἢ καὶ οἱ ἀνδρεῖοι; ΚΑΛ. Ἀμφότεροι. ΣΩ. Ἆρα ὁμοίως; ΚΑΛ. Μᾶλλον ἴσως οἱ δειλοί. ΣΩ. Ἀπιόντων δ' οὐ μᾶλλον χαίρουσιν; ΚΑΛ. Ἴσως. ΣΩ. Οὐκοῦν λυποῦνται μὲν καὶ χαίρουσι καὶ οἱ ἄφρονες καὶ οἱ φρόνιμοι, καὶ οἱ δειλοὶ καὶ οἱ ἀνδρεῖοι παραπλησίως, ὡς σὺ φῄς, μᾶλλον δὲ οἱ δειλοὶ τῶν ἀνδρείων; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν οἵ γε φρόνιμοι καὶ οἱ ἀνδρεῖοι ἀγαθοί, οἱ δὲ δειλοὶ καὶ ἄφρονες κακοί; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Παραπλησίως ἄρα χαίρουσι καὶ λυποῦνται οἱ ἀγαθοὶ καὶ οἱ κακοί; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν παραπλησίως εἰσὶν ἀγαθοὶ καὶ κακοὶ οἱ ἀγαθοί τε καὶ κακοί, ἢ καὶ ἔτι μᾶλλον ἀγαθοὶ [οἱ ἀγαθοί,] καὶ κακοί εἰσιν οἱ κακοί; LIII. ΚΑΛ. Ἀλλὰ μὰ Δί' οὐκ οἶδ' ὅ τι λέγεις. ΣΩ. Οὐκ οἶσθ' ὅτι τοὺς ἀγαθούς, ἀγαθῶν φῂς παρουσίᾳ εἶναι ἀγαθούς, κακοὺς δὲ κακῶν, τὰ δὲ ἀγαθὰ εἶναι τὰς ἡδονάς, κακὰ δὲ τὰς ἀνίας;

ΚΑΛ. Ἔγωγε. *ΣΩ.* Οὐκοῦν τοῖς χαίρουσι πάρεστι τὰ ἀγαθά, αἱ ἡδοναί, εἴπερ χαίρουσι; *ΚΑΛ.* Πῶς γὰρ οὔ; *ΣΩ.* Οὐκοῦν ἀγαθῶν παρόντων ἀγαθοὶ εἰσιν οἱ χαίροντες; *ΚΑΛ.* Ναί. *ΣΩ.* Τί δέ; τοῖς ἀνιωμένοις οὐ πάρεστι τὰ κακά, αἱ λῦπαι; *ΚΑΛ.* Πάρεστι. *ΣΩ.* Κακῶν δέ γε παρουσίᾳ φῂς σὺ εἶναι κακοὺς τοὺς κακούς· ἢ οὐκέτι φῄς; *ΚΑΛ.* Ἔγωγε. *ΣΩ.* Ἀγαθοὶ ἄρα, οἳ ἂν χαίρωσι, κακοὶ δέ, οἳ ἂν ἀνιῶνται; *ΚΑΛ.* Πάνυ γε. *ΣΩ.* Οἱ μέν γε μᾶλλον, μᾶλλον, οἱ δ' ἧττον, ἧττον, οἱ δὲ παραπλησίως, παραπλησίως. *ΚΑΛ.* Ναί. *ΣΩ.* Οὐκοῦν φῂς παραπλησίως χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι τοὺς φρονίμους καὶ τοὺς ἄφρονας; καὶ τοὺς δειλοὺς καὶ τοὺς ἀνδρείους; ἢ καὶ μᾶλλον ἔτι τοὺς δειλούς; *ΚΑΛ.* Ἔγωγε. *ΣΩ.* Ξυλλόγισαι δὴ κοινῇ μετ' ἐμοῦ, τί ἡμῖν ξυμβαίνει ἐκ τῶν ὡμολογημένων. καὶ δὶς γάρ τοι καὶ τρίς φασι καλὸν εἶναι τὰ καλὰ λέγειν τε καὶ ἐπισκοπεῖσθαι. ἀγαθὸν μὲν εἶναι τὸν φρόνιμον καὶ ἀνδρεῖόν φαμεν· ἦ γάρ; *ΚΑΛ.* Ναί. *ΣΩ.* Κακὸν δὲ τὸν ἄφρονα καὶ δειλόν; *ΚΑΛ.* Πάνυ γε. *ΣΩ.* Ἀγαθὸν δὲ αὖ τὸν χαίροντα; *ΚΑΛ.* Ναί. *ΣΩ.* Κακὸν δέ, τὸν ἀνιώμενον; *ΚΑΛ.* Ἀνάγκη. *ΣΩ.* Ἀνιᾶσθαι δὲ καὶ χαίρειν τὸν ἀγαθὸν καὶ κακὸν ὁμοίως, ἴσως δὲ καὶ μᾶλλον τὸν κακόν; *ΚΑΛ.* Ναί. *ΣΩ.* Οὐκοῦν ὁμοίως γίγνεται κακὸς καὶ ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ, ἢ καὶ μᾶλλον ἀγαθὸς ὁ κακός; οὐ ταῦτα ξυμβαίνει καὶ τὰ πρότερα ἐκεῖνα, ἐάν τις ταὐτὰ φῇ ἡδέα τε καὶ ἀγαθὰ εἶναι; οὐ ταῦτα ἀνάγκη, ὦ Καλλίκλεις; LIV. *ΚΑΛ.* Πά-

λαι τοι σοῦ ἀκροῶμαι, ὦ Σώκρατες, καθομολογῶν, ἐνθυμούμενος ὅτι, κἂν παίζων τίς σοι ἐνδῷ ὁτιοῦν, τούτου ἄσμενος ἔχῃ, ὥςπερ τὰ μειράκια. ὡς δὴ σὺ οἴει ἐμέ, ἢ καὶ ἄλλον ὁντιναοῦν ἀνθρώπων, οὐχ ἡγεῖσθαι τὰς μὲν βελτίους ἡδονάς, τὰς δὲ χείρους. ΣΩ. Ἰοὺ ἰού, ὦ Καλλίκλεις, ὡς πανοῦργος εἶ, καί μοι ὥςπερ παιδὶ χρῇ, τοτὲ μὲν ταῦτα φάσκων οὕτως ἔχειν, τοτὲ δὲ ἑτέρως, ἐξαπατῶν με. καίτοι οὐκ ᾤμην γε κατ᾽ ἀρχὰς ὑπὸ σοῦ ἑκόντος εἶναι ἐξαπατηθήσεσθαι, ὡς ὄντος φίλου· νῦν δὲ ἐψεύσθην, καί, ὡς ἔοικεν, ἀνάγκη μοι, κατὰ τὸν παλαιὸν λόγον, τὸ παρὸν ευ ποιεῖν, καὶ τοῦτο δέχεσθαι τὸ διδόμενον παρὰ σοῦ. ἔστι δὲ δή, ὡς ἔοικεν, ὃ σὺ νῦν λέγεις, ὅτι ἡδοναί τινες εἰσὶν αἱ μὲν ἀγαθαί, αἱ δὲ κακαί. ἦ γάρ; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν ἀγαθαὶ μὲν αἱ ὠφέλιμοι, κακαὶ δὲ αἱ βλαβεραί; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὠφέλιμοι δέ γε αἱ ἀγαθόν τι ποιοῦσαι, κακαὶ δὲ αἱ κακόν τι; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν τὰς τοιάςδε λέγεις; οἷον κατὰ τὸ σῶμα, ἃς νῦν δὴ ἐλέγομεν ἐν τῷ ἐσθίειν καὶ πίνειν ἡδονάς, εἰ ἄρα τούτων αἱ μὲν ὑγίειαν ποιοῦσιν ἐν τῷ σώματι, ἢ ἰσχύν, ἢ ἄλλην τινὰ ἀρετὴν τοῦ σώματος, αὗται μὲν ἀγαθαί, αἱ δὲ τἀναντία τούτων, κακαί; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ λῦπαι ὡσαύτως αἱ μὲν χρησταί εἰσιν, αἱ δὲ πονηραί; ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν τὰς μὲν χρηστὰς καὶ ἡδονὰς καὶ λύπας καὶ αἱρετέον ἐστὶ καὶ πρακτέον; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τὰς δὲ πονηρὰς οὔ; ΚΑΛ. Δῆλον δή. ΣΩ. Ἕνεκα γάρ που τῶν ἀγα-

θῶν ἅπαντα ἡμῖν ἔδοξε πρακτέον εἶναι, εἰ μνημονεύεις, ἐμοί τε καὶ Πώλῳ. ἆρα καί σοι ξυνδοκεῖ οὕτω, τέλος εἶναι ἁπασῶν τῶν πράξεων τὸ ἀγαθόν, καὶ ἐκείνου ἕνεκα δεῖν πάντα τἄλλα πράττεσθαι, ἀλλ᾽ οὐκ ἐκεῖνο τῶν ἄλλων; ξύμψηφος ἡμῖν εἶ καὶ σὺ ἐκ τρίτων; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τῶν ἀγαθῶν ἄρα ἕνεκα δεῖ καὶ τἄλλα καὶ τὰ ἡδέα πράττειν, ἀλλ᾽ οὐ τἀγαθὰ τῶν ἡδέων. ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν παντὸς ἀνδρός ἐστιν, ἐκλέξασθαι ποῖα ἀγαθὰ τῶν ἡδέων ἐστὶ καὶ ὁποῖα κακά, ἢ τεχνικοῦ δεῖ εἰς ἕκαστον; ΚΑΛ. Τεχνικοῦ. LV. ΣΩ. Ἀναμνησθῶμεν δὴ ὧν αὖ ἐγὼ πρὸς Πῶλον καὶ Γοργίαν ἐτύγχανον λέγων. ἔλεγον γάρ, εἰ μνημονεύεις, ὅτι εἶεν παρασκευαί, αἱ μὲν μέχρι ἡδονῆς, αὐτὸ τοῦτο μόνον παρασκευάζουσαι, ἀγνοοῦσαι δὲ τὸ βέλτιον καὶ τὸ χεῖρον, αἱ δὲ γιγνώσκουσαι ὅ τι τε ἀγαθὸν καὶ ὅ τι κακόν· καὶ ἐτίθουν τῶν μὲν περὶ τὰς ἡδονὰς τὴν μαγειρικὴν [κατὰ τὸ σῶμα] ἐμπειρίαν, ἀλλ᾽ οὐ τέχνην, τῶν δὲ περὶ τὸ ἀγαθὸν τὴν ἰατρικὴν τέχνην. καὶ πρὸς Φιλίου, ὦ Καλλίκλεις, μήτε αὐτὸς οἴου δεῖν πρὸς ἐμὲ παίζειν, μηδ᾽ ὅ τι ἂν τύχοις παρὰ τὰ δοκοῦντα ἀποκρίνου, μήτ᾽ αὖ τὰ παρ᾽ ἐμοῦ οὕτως ἀποδέχου ὡς παίζοντος. ὁρᾷς γὰρ ὅτι περὶ τούτου ἡμῖν εἰσιν οἱ λόγοι, οὗ τί ἂν μᾶλλον σπουδάσειέ τις καὶ σμικρὸν νοῦν ἔχων ἄνθρωπος, ἢ τοῦτο, ὅντινα χρὴ τρόπον ζῆν; πότερον, ἐπὶ ὃν σὺ παρακαλεῖς ἐμέ, τὰ τοῦ ἀνδρὸς δὴ ταῦτα πράττοντα, λέγοντά τε ἐν τῷ δήμῳ καὶ ῥητορικὴν ἀσκοῦν-

τα, καὶ πολιτευόμενον τοῦτον τὸν τρόπον, ὃν ὑμεῖς νῦν πολιτεύεσθε, ἢ ἐπὶ τόνδε τὸν βίον τὸν ἐν φιλοσοφίᾳ; καὶ τί ποτ᾽ ἐστὶν οὗτος ἐκείνου διαφέρων; ἴσως οὖν βέλτιστόν ἐστιν, ὡς ἄρτι ἐγὼ ἐπεχείρησα, διαιρεῖσθαι, διελομένους δὲ καὶ ὁμολογήσαντας ἀλλήλοις, εἰ ἔστι τούτω διττὼ τὼ βίω, σκέψασθαι, τί τε διαφέρετον ἀλλήλοιν, καὶ ὁπότερον βιωτέον αὐτοῖν. ἴσως οὖν οὔπω οἶσθα, τί λέγω. *ΚΑΛ.* Οὐ δῆτα. *ΣΩ.* Ἀλλ᾽ ἐγώ σοι σαφέστερον ἐρῶ. ἐπειδὴ ὡμολογήκαμεν ἐγώ τε καὶ σὺ, εἶναι μέν τι ἀγαθόν, εἶναι δέ τι ἡδύ, ἕτερον δὲ τὸ ἡδὺ τοῦ ἀγαθοῦ, ἑκατέρου δὲ αὐτοῖν μηλέτην τινα εἶναι καὶ παρασκευὴν τῆς κτήσεως, τὴν μὲν τοῦ ἡδέος θήραν, τὴν δὲ τοῦ ἀγαθοῦ· αὐτὸ δή μοι τοῦτο πρῶτον ἢ ξύμφαθι, ἢ μή· ξυμφῄς; *ΚΑΛ.* Οὕτω φημί. LVI. *ΣΩ.* Ἴθι δή, ἃ καὶ πρὸς τούσδε ἐγὼ ἔλεγον, διομολόγησαί μοι, εἰ ἄρα σοι ἔδοξα τότε ἀληθῆ λέγειν. ἔλεγον δέ που ὅτι, ἡ μὲν ὀψοποιητικὴ οὔ μοι δοκεῖ τέχνη εἶναι, ἀλλ᾽ ἐμπειρία, ἡ δ᾽ ἰατρική, λέγων, ὅτι ἡ μὲν τούτου, οὗ θεραπεύει, καὶ τὴν φύσιν ἔσκεπται, καὶ τὴν αἰτίαν ὧν πράττει, καὶ λόγον ἔχει τούτων ἑκάστου δοῦναι, ἡ ἰατρική· ἡ δ᾽ ἑτέρα τῆς ἡδονῆς, πρὸς ἣν ἡ θεραπεία αὐτῇ ἐστιν ἅπασα, κομιδῇ ἀτέχνως ἐπ᾽ αὐτὴν ἔρχεται, οὔτε τι τὴν φύσιν σκεψαμένη τῆς ἡδονῆς οὔτε τὴν αἰτίαν, ἀλόγως τε παντάπασιν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν διαριθμησαμένη τριβὴ καὶ ἐμπειρία, μνήμην μόνον σωζομένη τοῦ εἰωθότος γίγνεσθαι, ᾧ δὴ καὶ πορίζεται τὰς ἡδονάς,

ταῦτ᾽ οὖν πρῶτον σκόπει εἰ δοκεῖ σοι ἱκανῶς λέγεσθαι, καὶ εἶναί τινες καὶ περὶ ψυχὴν τοιαῦται ἄλλαι πραγματεῖαι, αἳ μὲν τεχνικαί, προμήθειάν τινα ἔχουσαι τοῦ βελτίστου περὶ τὴν ψυχήν, αἳ δὲ τούτου μὲν ὀλιγωροῦσαι, ἐσκεμμέναι δ᾽ αὖ, ὥςπερ ἐκεῖ, τὴν ἡδονὴν μόνον τῆς ψυχῆς, τίνα ἂν αὐτῇ τρόπον γίγνοιτο· ἥτις δὲ ἢ βελτίων ἢ χείρων τῶν ἡδονῶν, οὔτε σκοπούμεναι, οὔτε μέλον αὐταῖς ἄλλο ἢ χαρίζεσθαι μόνον, εἴτε βέλτιον εἴτε χεῖρον. ἐμοὶ μὲν γάρ, ὦ Καλλίκλεις, δοκοῦσί τε εἶναι, καὶ ἔγωγέ φημι τὸ τοιοῦτον κολακείαν εἶναι καὶ περὶ σῶμα καὶ περὶ ψυχὴν καὶ περὶ ἄλλο, ὅτου ἄν τις τὴν ἡδονὴν θεραπεύῃ, ἀσκέπτως ἔχων τοῦ ἀμείνονός τε καὶ τοῦ χείρονος. σὺ δὲ δὴ πότερον ξυγκατατίθεσαι ἡμῖν περὶ τούτων τὴν αὐτὴν δόξαν, ἢ ἀντιφῄς; ΚΑΛ. Οὐκ ἔγωγε, ἀλλὰ ξυγχωρῶ, ἵνα σοι καὶ περανθῇ ὁ λόγος, καὶ Γοργίᾳ τῷδε χαρίσωμαι. ΣΩ. Πότερον δὲ περὶ μὲν μίαν ψυχήν ἐστι τοῦτο, περὶ δὲ δύο καὶ πολλὰς οὐκ ἔστιν; ΚΑΛ. Οὔκ, ἀλλὰ καὶ περὶ δύο καὶ πολλάς. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἀθρόαις ἅμα χαρίζεσθαί ἐστι μηδὲν σκοπούμενον τὸ βέλτιστον; ΚΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε. LVII. ΣΩ. Ἔχεις οὖν εἰπεῖν, αἵτινές εἰσιν αἱ ἐπιτηδεύσεις αἱ τοῦτο ποιοῦσαι; μᾶλλον δέ, εἰ βούλει, ἐμοῦ ἐρωτῶντος, ἣ μὲν ἄν σοι δοκῇ τούτων εἶναι, φάθι, ἣ δ᾽ ἂν μή, μὴ φάθι. πρῶτον δὲ σκεψώμεθα τὴν αὐλητικήν. οὐ δοκεῖ σοι τοιαύτη τις εἶναι, ὦ Καλλίκλεις, τὴν ἡδονὴν ἡμῶν μόνον διώκειν, ἄλλο δ᾽ οὐδὲν φροντίζειν; ΚΑΛ.

Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ αἱ τοιαίδε ἅπασαι, οἷον ἡ κιθαριστικὴ ἡ ἐν τοῖς ἀγῶσι; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τί δέ; ἡ τῶν χορῶν διδασκαλία, καὶ ἡ τῶν διθυράμβων ποίησις, οὐ τοιαύτη τίς σοι καταφαίνεται; ἢ ἡγῇ τι φροντίζειν Κινησίαν τὸν Μέλητος, ὅπως ἐρεῖ τι τοιοῦτον ὅθεν ἂν οἱ ἀκούοντες βελτίους γίγνοιντο; ἢ ὅ τι μέλλει χαριεῖσθαι τῷ ὄχλῳ τῶν θεατῶν; ΚΑΛ. Δῆλον δὴ τοῦτό γε, ὦ Σώκρατες, Κινησίου γε πέρι. ΣΩ. Τί δὲ ὁ πατὴρ αὐτοῦ Μέλης; ἢ πρὸς τὸ βέλτιστον βλέπων ἐδόκει σοι κιθαρῳδεῖν; ἢ ἐκεῖνος μὲν οὐδὲ πρὸς τὸ ἥδιστον; ἠνία γὰρ ᾄδων τοὺς θεατάς. ἀλλὰ δὴ σκόπει· οὐχὶ ἥ τε κιθαρῳδικὴ δοκεῖ σοι πᾶσα καὶ ἡ τῶν διθυράμβων ποίησις ἡδονῆς χάριν εὑρῆσθαι; ΚΑΛ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Τί δὲ δὴ ἡ σεμνὴ αὕτη καὶ θαυμαστὴ ἡ τῆς τραγῳδίας ποίησις; ἐφ' ᾧ ἐσπούδακε; πότερόν ἐστιν αὐτῆς τὸ ἐπιχείρημα καὶ ἡ σπουδή, ὡς σοὶ δοκεῖ, χαρίζεσθαι τοῖς θεαταῖς μόνον, ἢ καὶ διαμάχεσθαι, ἐάν τι αὐτοῖς ἡδὺ μὲν ᾖ καὶ κεχαρισμένον, πονηρὸν δέ, ὅπως τοῦτο μὲν μὴ ἐρεῖ· εἰ δέ τι τυγχάνει ἀηδὲς καὶ ὠφέλιμον, τοῦτο δὲ καὶ λέξει καὶ ᾄσεται, ἐάν τε χαίρωσιν ἐάν τε μή; ποτέρως σοι δοκεῖ παρεσκευάσθαι ἡ τῶν τραγῳδιῶν ποίησις; ΚΑΛ. Δῆλον δὴ τοῦτό γε, ὦ Σώκρατες, ὅτι πρὸς τὴν ἡδονὴν μᾶλλον ὥρμηται, καὶ τὸ χαρίζεσθαι τοῖς θεαταῖς. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ τοιοῦτον, ὦ Καλλίκλεις, ἔφαμεν νῦν δὴ κολακείαν εἶναι. ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Φέρε δή, εἴ τις περιέλοιτο τῆς ποιήσεως πάσης τὸ

τε μέλος καὶ τὸν ῥυθμὸν καὶ τὸ μέτρον, ἄλλο τι ἢ λόγοι γίγνονται τὸ λειπόμενον; ΚΑΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Οὐκοῦν πρὸς πολὺν ὄχλον καὶ δῆμον οὗτοι λέγονται οἱ λόγοι; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Δημηγορία ἄρα τίς ἐστιν ἡ ποιητική. ΚΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν ἡ ῥητορικὴ δημηγορία ἂν εἴη, ἢ οὐ ῥητορεύειν δοκοῦσί σοι οἱ ποιηταὶ ἐν τοῖς θεάτροις; ΚΑΛ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Νῦν ἄρα ἡμεῖς εὑρήκαμεν ῥητορικήν τινα πρὸς δῆμον, τοιοῦτον, οἷον παίδων τε ὁμοῦ καὶ γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν, καὶ δούλων καὶ ἐλευθέρων, ἣν οὐ πάνυ ἀγάμεθα· κολακικὴν γὰρ αὐτὴν φαμεν εἶναι. ΚΑΛ. Πάνυ γε. LVIII. ΣΩ. Εἶεν· τί δὲ ἡ πρὸς τὸν Ἀθηναίων δῆμον ῥητορικὴ καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι δήμους τοὺς τῶν ἐλευθέρων ἀνδρῶν; τί ποτε ἡμῖν αὕτη ἐστί; πότερόν σοι δοκοῦσι πρὸς τὸ βέλτιστον ἀεὶ λέγειν οἱ ῥήτορες, τούτου στοχαζόμενοι, ὅπως οἱ πολῖται ὡς βέλτιστοι ἔσονται διὰ τοὺς αὑτῶν λόγους; ἢ καὶ οὗτοι πρὸς τὸ χαρίζεσθαι τοῖς πολίταις ὡρμημένοι, καὶ ἕνεκα τοῦ ἰδίου τοῦ αὑτῶν ὀλιγωροῦντες τοῦ κοινοῦ ὥσπερ παισὶ προσομιλοῦσι τοῖς δήμοις, χαρίζεσθαι αὐτοῖς πειρώμενοι μόνον, εἰ δέ γε βελτίους ἔσονται ἢ χείρους διὰ ταῦτα, οὐδὲν φροντίζουσιν; ΚΑΛ. Οὐχ ἁπλοῦν ἔτι τοῦτο ὃ ἐρωτᾷς. εἰσὶ μὲν γάρ, οἳ κηδόμενοι τῶν πολιτῶν λέγουσιν ἃ λέγουσιν, εἰσὶ δὲ καὶ οἵους σὺ λέγεις. ΣΩ. Ἐξαρκεῖ. εἰ γὰρ καὶ τοῦτό ἐστι διπλοῦν, τὸ μὲν ἕτερόν που τούτου κολακεία ἂν εἴη καὶ αἰσχρὰ δημηγορία,

τὸ δ' ἕτερον καλόν, τὸ παρασκευάζειν ὅπως ὡς βέλτισται ἔσονται τῶν πολιτῶν αἱ ψυχαί, καὶ ἀεὶ διαμάχεσθαι λέγοντα τὰ βέλτιστα, εἴτε ἡδίω εἴτε ἀηδέστερα ἔσται τοῖς ἀκούουσιν. ἀλλ' οὐ πώποτε σὺ ταύτην εἶδες τὴν ῥητορικήν· ἢ εἴ τινα ἔχεις τῶν ῥητόρων τοιοῦτον εἰπεῖν, τί οὐχὶ καὶ ἐμοὶ αὐτὸν ἔφρασας τίς ἐστιν; *ΚΑΛ.* Ἀλλὰ μὰ Δία οὐκ ἔχω ἔγωγέ σοι εἰπεῖν τῶν γε νῦν ῥητόρων οὐδένα. *ΣΩ.* Τί δέ; τῶν παλαιῶν ἔχεις τινὰ εἰπεῖν, δι' ὅντινα αἰτίαν ἔχουσιν Ἀθηναῖοι βελτίους γεγονέναι, ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἤρξατο δημηγορεῖν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ χείρους ὄντες; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ οἶδα, τίς ἐστιν οὗτος. *ΚΑΛ.* Τί δέ; Θεμιστοκλέα οὐκ ἀκούεις ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα, καὶ Κίμωνα, καὶ Μιλτιάδην, καὶ Περικλέα τουτονὶ τὸν νεωστὶ τετελευτηκότα, οὗ καὶ σὺ ἀκήκοας; *ΣΩ.* Εἰ ἔστι γε, ὦ Καλλίκλεις, ἣν πρότερον σὺ ἔλεγες ἀρετήν, ἀληθής, τὸ τὰς ἐπιθυμίας ἀποπιμπλάναι καὶ τὰς αὑτοῦ καὶ τὰς τῶν ἄλλων· εἰ δὲ μὴ τοῦτο, ἀλλ' ὅπερ ἐν τῷ ὑστέρῳ λόγῳ ἠναγκάσθημεν ἡμεῖς ὁμολογεῖν, ὅτι, αἳ μὲν τῶν ἐπιθυμιῶν πληρούμεναι βελτίω ποιοῦσι τὸν ἄνθρωπον, ταύτας μὲν ἀποτελεῖν, αἳ δὲ χείρω, μή· τούτου δὲ τέχνη τις εἶναι· τοιοῦτον ἄνδρα τούτων τινὰ γεγονέναι ἔχεις εἰπεῖν; *ΚΑΛ.* Οὐκ ἔχω ἔγωγε πῶς εἴπω. **LIX.** *ΣΩ.* Ἀλλ' ἐὰν ζητῇς καλῶς, εὑρήσεις. ἴδωμεν δὴ οὑτωσὶν ἀτρέμα σκοπούμενοι, εἴ τις τούτων τοιοῦτος γέγονε. φέρε γάρ, ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ καὶ ἐπὶ τὸ βέλτιστον λέγων ἃ ἂν λέγῃ, ἄλλο τι ἢ οὐκ εἰκῇ ἐρεῖ, ἀλλ' ἀποβλέπων

πρός τι; ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες δημιουργοὶ, βλέποντες πρὸς τὸ ἑαυτῶν ἔργον ἕκαστὸς οὐκ εἰκῆ ἐκλεγόμενος προςφέρων ἃ προςφέρει πρὸς τὸ ἔργον τὸ αὑτοῦ, ἀλλ᾽ ὅπως ἂν εἶδός τι αὐτῷ σχῇ τοῦτο ὃ ἐργάζεται. οἷον, εἰ βούλει ἰδεῖν τοὺς ζωγράφους, τοὺς οἰκοδόμους, τοὺς ναυπηγοὺς, τοὺς ἄλλους πάντας δημιουργούς, ὅντινα βούλει αὐτῶν, ὡς εἰς τάξιν τινὰ ἕκαστος ἕκαστον τίθησιν, ὃ ἂν τιθῇ, καὶ προσαναγκάζει τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ πρέπον τε εἶναι καὶ ἁρμόττειν, ἕως ἂν τὸ ἅπαν ξυστήσηται τεταγμένον τε καὶ κεκοσμημένον πρᾶγμα· καὶ οἵ τε δὴ ἄλλοι δημιουργοί, καὶ οὓς νῦν δὴ ἐλέγομεν, οἱ περὶ τὸ σῶμα παιδοτρίβαι τε καὶ ἰατροί, κοσμοῦσί που τὸ σῶμα καὶ ξυντάσσουσιν· ὁμολογοῦμεν οὕτω τοῦτ᾽ ἔχειν, ἢ οὔ; *ΚΑΛ.* Ἔστω τοῦτο οὕτω. *ΣΩ.* Τάξεως ἄρα καὶ κόσμου τυχοῦσα οἰκία χρηστὴ ἂν εἴη, ἀταξίας δέ, μοχθηρά; *ΚΑΛ.* Φημί. *ΣΩ.* Οὐκοῦν καὶ πλοῖον ὡσαύτως; *ΚΑΛ.* Ναί. *ΣΩ.* Καὶ μὴν καὶ τὰ σώματά φαμεν τὰ ἡμέτερα; *ΚΑΛ.* Πάνυ γε. *ΣΩ.* Τί δ᾽ ἡ ψυχή; ἀταξίας τυχοῦσα ἔσται χρηστή, ἢ τάξεώς τε καὶ κόσμου τινός; *ΚΑΛ.* Ἀνάγκη ἐκ τῶν ἔμπροσθεν καὶ τοῦτο ξυνομολογεῖν. *ΣΩ.* Τί οὖν ὄνομά ἐστιν ἐν τῷ σώματι τῷ ἐκ τῆς τάξεώς τε καὶ τοῦ κόσμου γιγνομένῳ; *ΚΑΛ.* Ὑγίειαν καὶ ἰσχὺν ἴσως λέγεις. *ΣΩ.* Ἔγωγε. Τί δὲ αὖ τῷ ἐν τῇ ψυχῇ ἐγγιγνομένῳ ἐκ τῆς τάξεως καὶ τοῦ κόσμου; πειρῶ εὑρεῖν καὶ εἰπεῖν ὥσπερ ἐκείνῳ τὸ ὄνομα. *ΚΑΛ.* Τί δὲ οὐκ αὐτὸς λέγεις, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Ἀλλ' εἴ σοι ἥδιόν ἐστιν, ἐγὼ ἐρῶ· σὺ δέ, ἂν μέν σοι δοκῶ ἐγὼ καλῶς λέγειν, φάθι· εἰ δὲ μή, ἔλεγχε καὶ μὴ ἐπίτρεπε. ἐμοιγε δοκεῖ ταῖς μὲν τοῦ σώματος τάξεσιν ὄνομα εἶναι ὑγιεινόν, ἐξ οὗ ἐν αὐτῷ ἡ ὑγίεια γίγνεται καὶ ἡ ἄλλη ἀρετὴ τοῦ σώματος. ἔστι ταῦτα, ἢ οὐκ ἔστιν; ΚΑΛ. Ἔστι. ΣΩ. Ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς τάξεσί τε καὶ κοσμήσεσι νόμιμόν τε καὶ νόμος, ὅθεν καὶ νόμιμοι γίγνονται καὶ κόσμιοι. ταῦτα δ' ἔστι δικαιοσύνη τε καὶ σωφροσύνη· φὴς ἢ οὔ; ΚΑΛ. Ἔστω. LX. ΣΩ. Οὐκοῦν πρὸς ταῦτα αὖ βλέπων ὁ ῥήτωρ ἐκεῖνος ὁ τεχνικός τε καὶ ἀγαθὸς, καὶ τοὺς λόγους προσοίσει ταῖς ψυχαῖς, οὓς ἂν λέγῃ, καὶ τὰς πράξεις ἁπάσας· καὶ δῶρον ἐάν τι διδῷ, δώσει, καὶ ἐάν τι ἀφαιρῆται, ἀφαιρήσεται, πρὸς τοῦτο ἀεὶ τὸν νοῦν ἔχων, ὅπως ἂν αὐτοῦ τοῖς πολίταις δικαιοσύνη μὲν ἐν ταῖς ψυχαῖς γίγνηται, ἀδικία δὲ ἀπαλλάττηται, καὶ σωφροσύνη μὲν ἐγγίγνηται, ἀκολασία δὲ ἀπαλλάττηται, καὶ ἡ ἄλλη ἀρετὴ ἐγγίγνηται, κακία δὲ ἀπίῃ; ξυγχωρεῖς ἢ οὔ; ΚΑΛ. Ξυγχωρῶ. ΣΩ. Τί γὰρ ὄφελος, ὦ Καλλίκλεις, σώματί γε κάμνοντι καὶ μοχθηρῶς διακειμένῳ σιτία πολλὰ διδόναι καὶ τὰ ἥδιστα, ἢ ποτά, ἢ ἄλλ' ὁτιοῦν, ὃ μὴ ὀνήσει αὐτὸ ἔσθ' ὅτε πλέον, ἢ τοὐναντίον, κατά γε τὸν δίκαιον λόγον, καὶ ἔλαττον; ἔστι ταῦτα ἢ οὔ; ΚΑΛ. Ἔστω. ΣΩ. Οὐ γάρ, οἶμαι, λυσιτελεῖ μετὰ μοχθηρίας σώματος ζῆν ἀνθρώπῳ. ἀνάγκη γὰρ οὕτω καὶ ζῆν μοχθηρῶς· ἢ οὐχ οὕτω; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὰς ἐπιθυμίας ἀποπιμπλάναι, οἷον

πεινῶντα φαγεῖν ὅσον βούλεται, ἢ διψῶντα πιεῖν, ὑγιαίνοντα μὲν ἐῶσιν οἱ ἰατροὶ ὡς τὰ πολλά· κάμνοντα δέ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδέποτ᾽ ἐῶσιν ἐμπίπλασθαι ὧν ἐπιθυμεῖ; ξυγχωρεῖς τοῦτό γε καὶ σύ; *ΚΑΛ.* Ἔγωγε. *ΣΩ.* Περὶ δὲ ψυχήν, ὦ ἄριστε, οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος; ἕως μὲν ἂν πονηρὰ ᾖ, ἀνόητός τε οὖσα καὶ ἀκόλαστος καὶ ἄδικος καὶ ἀνόσιος, εἴργειν αὐτὴν δεῖ τῶν ἐπιθυμιῶν, καὶ μὴ ἐπιτρέπειν ἄλλ᾽ ἄττα ποιεῖν, ἢ ἀφ᾽ ὧν βελτίων ἔσται; φῂς ἢ οὔ; *ΚΑΛ.* Φημί. *ΣΩ.* Οὕτω γάρ που αὐτῇ ἄμεινον τῇ ψυχῇ. *ΚΑΛ.* Πάνυ γε. *ΣΩ.* Οὐκοῦν τὸ εἴργειν ἐστὶν ἀφ᾽ ὧν ἐπιθυμεῖ κολάζειν; *ΚΑΛ.* Ναί. *ΣΩ.* Τὸ κολάζεσθαι ἄρα τῇ ψυχῇ ἄμεινόν ἐστιν ἢ ἡ ἀκολασία, ὥσπερ σὺ νῦν δὴ ᾤου. *ΚΑΛ.* Οὐκ οἶδ᾽ ἄττα λέγεις, ὦ Σώκρατες, ἀλλ᾽ ἄλλον τινὰ ἐρώτα. *ΣΩ.* Οὗτος ἀνὴρ οὐχ ὑπομένει, ὠφελούμενος καὶ αὐτὸς τοῦτο πάσχων, περὶ οὗ ὁ λόγος ἐστί, κολαζόμενος. *ΚΑΛ.* Οὐδέ γέ μοι μέλει οὐδὲν ὧν σὺ λέγεις, καὶ ταῦτά σοι Γοργίου χάριν ἀπεκρινάμην. *ΣΩ.* Εἶεν· τί οὖν δὴ ποιήσομεν; μεταξὺ τὸν λόγον καταλείψομεν; *ΚΑΛ.* Αὐτὸς γνώσῃ. *ΣΩ.* Ἀλλ᾽ οὐδὲ τοὺς μύθους φασὶ μεταξὺ θέμις εἶναι καταλείπειν, ἀλλ᾽ ἐπιθέντας κεφαλήν, ἵνα μὴ ἄνευ κεφαλῆς περιίῃ. ἀπόκριναι οὖν καὶ τὰ λοιπά, ἵνα ἡμῖν ὁ λόγος κεφαλὴν λάβῃ. **LXI.** *ΚΑΛ.* Ὡς βίαιος εἶ, ὦ Σώκρατες· ἐὰν δὲ ἐμοὶ πείθῃ, ἐάσεις χαίρειν τὸν λόγον τοῦτον, ἢ καὶ ἄλλῳ τῳ διαλέξῃ. *ΣΩ.* Τίς οὖν ἄλλος ἐθελήσει; μὴ γάρ τοι ἀτελῆ γε τὸν λόγον κα-

ταλείπωμεν. ΚΑΛ. Αὐτὸς δὲ οὐκ ἂν δύναιο διελθεῖν τὸν λόγον, ἢ λέγων κατὰ σαυτόν, ἢ ἀποκρινόμενος σαυτῷ; ΣΩ. Ἵνα μοι τὸ τοῦ Ἐπιχάρμου γένηται, ἃ προτοῦ δύο ἄνδρες ἔλεγον, εἷς ὢν ἱκανὸς γένωμαι; ἀτὰρ κινδυνεύει ἀναγκαιότατον εἶναι οὕτως. εἰ μέντοι ποιήσομεν, οἶμαι ἔγωγε χρῆναι πάντας ἡμᾶς φιλονείκως ἔχειν πρὸς τὸ εἰδέναι τὸ ἀληθὲς τί ἐστι περὶ ὧν λέγομεν, καὶ τί ψεῦδος· κοινὸν γὰρ ἀγαθὸν ἅπασι, φανερὸν γενέσθαι αὐτό. δίειμι μὲν οὖν τῷ λόγῳ ἐγώ, ὡς ἄν μοι δοκῇ ἔχειν. ἐὰν δέ τῳ ὑμῶν μὴ τὰ ὄντα δοκῶ ὁμολογεῖν ἐμαυτῷ, χρὴ ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ ἐλέγχειν. οὐδὲ γάρ τοι ἔγωγε εἰδὼς λέγω, ἃ λέγω, ἀλλὰ ζητῶ κοινῇ μεθ᾽ ὑμῶν· ὥστε, ἄν τι φαίνηται λέγων ὁ ἀμφισβητῶν ἐμοί, ἐγὼ πρῶτος ξυγχωρήσομαι. λέγω μέντοι ταῦτα, εἰ δοκεῖ χρῆναι διαπερανθῆναι τὸν λόγον· εἰ δὲ μὴ βούλεσθε, ἐῶμεν δὴ χαίρειν, καὶ ἀπίωμεν. ΓΟΡ. Ἀλλ᾽ ἐμοὶ μὲν οὐ δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, χρῆναί πω ἀπιέναι, ἀλλὰ διεξελθεῖν σε τὸν λόγον· φαίνεται δέ μοι καὶ τοῖς ἄλλοις δοκεῖν. βούλομαι γὰρ ἔγωγε καὶ αὐτὸς ἀκοῦσαι σοῦ αὐτοῦ διιόντος τὰ ἐπίλοιπα. ΣΩ. Ἀλλὰ μὲν δή, ὦ Γοργία, καὶ αὐτὸς ἡδέως μὲν ἂν Καλλικλεῖ τούτῳ ἔτι διελεγόμην, ἕως αὐτῷ τὴν τοῦ Ἀμφίονος ἀπέδωκα ῥῆσιν ἀντὶ τῆς τοῦ Ζήθου· ἐπειδὴ δὲ σύ, ὦ Καλλίκλεις, οὐκ ἐθέλεις ξυνδιαπερᾶναι τὸν λόγον, ἀλλ᾽ οὖν ἐμοῦ γε ἀκούων ἐπιλαμβάνου, ἐάν τί σοι δοκῶ μὴ καλῶς λέγειν· καί με ἐὰν ἐξελέγξῃς, οὐκ ἀχθεσθήσομαί σοι, ὥσπερ σὺ ἐμοί, ἀλλὰ

μέγιστος εὐεργέτης παρ' ἐμοὶ ἀναγεγράψῃ. ΚΑΛ. Λέγε, ὦ 'γαθέ, αὐτὸς καὶ πέραινε. LXII. ΣΩ. Ἄκουε δὴ ἐξ ἀρχῆς ἐμοῦ ἀναλαβόντος τὸν λόγον. Ἆρα τὸ ἡδὺ καὶ τὸ ἀγαθὸν τὸ αὐτό ἐστιν; Οὐ ταυτόν, ὡς ἐγὼ καὶ Καλλικλῆς ὡμολογήσαμεν. Πότερον δὲ τὸ ἡδὺ ἕνεκα τοῦ ἀγαθοῦ πρακτέον, ἢ τὸ ἀγαθὸν ἕνεκα τοῦ ἡδέος; Τὸ ἡδὺ ἕνεκα τοῦ ἀγαθοῦ. Ἡδὺ δέ ἐστι τοῦτο, οὗ παραγενομένου ἡδόμεθα, ἀγαθὸν δέ, οὗ παρόντος ἀγαθοί ἐσμεν; Πάνυ γε. Ἀλλὰ μὴν ἀγαθοί γε ἐσμὲν καὶ ἡμεῖς, καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ὅσα ἀγαθά ἐστιν, ἀρετῆς τινος παραγενομένης; ἔμοιγε δοκεῖ ἀναγκαῖον εἶναι, ὦ Καλλίκλεις. Ἀλλὰ μὲν δὴ ἥ γε ἀρετὴ ἑκάστου καὶ σκεύους καὶ σώματος, καὶ ψυχῆς αὖ καὶ ζώου παντὸς οὐχ οὕτως εἰκῇ κάλλιστα παραγίγνεται, ἀλλὰ τάξει καὶ ὀρθότητι καὶ τέχνῃ, ἥτις ἑκάστῳ ἀποδέδοται αὐτῶν. ἆρα ἔστι ταῦτα; Ἐγὼ μὲν γὰρ δή φημι. Τάξει ἄρα τεταγμένον καὶ κεκοσμημένον ἐστὶν ἡ ἀρετὴ ἑκάστου. Φαίην ἂν ἔγωγε. Κόσμος τις ἄρα ἐγγενόμενος ἐν ἑκάστῳ ὁ ἑκάστου οἰκεῖος ἀγαθὸν παρέχει ἕκαστον τῶν ὄντων. Ἔμοιγε δοκεῖ. Καὶ ψυχὴ ἄρα κόσμον ἔχουσα τὸν ἑαυτῆς ἀμείνων τῆς ἀκοσμήτου; Ἀνάγκη. Ἀλλὰ μὴν ἥ γε κόσμον ἔχουσα, κοσμία; Πῶς γὰρ οὐ μέλλει; Ἡ δέ γε κοσμία, σώφρων; Πολλὴ ἀνάγκη. Ἡ ἄρα σώφρων ψυχὴ ἀγαθή. ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω παρὰ ταῦτα ἄλλα φάναι, ὦ φίλε Καλλίκλεις· σὺ δ' εἰ ἔχεις, δίδασκε. ΚΑΛ. Λέγ', ὦ 'γαθέ. ΣΩ. Λέγω δή, ὅτι, εἰ ἡ σώφρων ἀγα-

θή ἐστιν, ἡ τοὐναντίον τῇ σώφρονι πεπονθυῖα, κακή ἐστιν· ἦν δὲ αὕτη ἡ ἄφρων τε καὶ ἡ ἀκόλαστος. Πάνυ γε. Καὶ μὴν ὅγε σώφρων τὰ προσήκοντα πράττοι ἂν καὶ περὶ θεοὺς καὶ περὶ ἀνθρώπους; οὐ γὰρ ἂν σωφρονοῖ τὰ μὴ προσήκοντα πράττων. Ἀνάγκη ταῦτ' εἶναι οὕτω. Καὶ μὴν περὶ μὲν ἀνθρώπους τὰ προσήκοντα πράττων, δίκαι' ἂν πράττοι, περὶ δὲ θεούς, ὅσια· τὸν δὲ τὰ δίκαια καὶ ὅσια πράττοντα ἀνάγκη δίκαιον καὶ ὅσιον εἶναι; Ἔστι ταῦτα. Καὶ μὲν δὴ καὶ ἀνδρεῖόν γε ἀνάγκη; οὐ γὰρ δὴ σώφρονος ἀνδρός ἐστιν οὔτε διώκειν οὔτε φεύγειν ἃ μὴ προσήκει, ἀλλ' ἃ δεῖ, καὶ πράγματα καὶ ἀνθρώπους καὶ ἡδονὰς καὶ λύπας, φεύγειν καὶ διώκειν καὶ ὑπομένοντα καρτερεῖν, ὅπου δεῖ· ὥςτε πολλὴ ἀνάγκη, ὦ Καλλίκλεις, τὸν σώφρονα, ὥςπερ διήλθομεν, δίκαιον ὄντα καὶ ἀνδρεῖον καὶ ὅσιον, ἀγαθὸν ἄνδρα εἶναι τελέως, τὸν δὲ ἀγαθὸν εὖ τε καὶ καλῶς πράττειν, ἃ ἂν πράττῃ· τὸν δ' εὖ πράττοντα, μακάριόν τε καὶ εὐδαίμονα εἶναι, τὸν δὲ πονηρὸν καὶ κακῶς πράττοντα, ἄθλιον· οὗτος δ' ἂν εἴη ὁ ἐναντίως ἔχων τῷ σώφρονι, ὁ ἀκόλαστος, ὃν σὺ ἐπῄνεις. LXIII. Ἐγὼ μὲν οὖν οὕτω ταῦτα τίθεμαι, καὶ φημὶ ταῦτα ἀληθῆ εἶναι. εἰ δὲ ἔστιν ἀληθῆ, τὸν βουλόμενον, ὡς ἔοικεν, εὐδαίμονα εἶναι, σωφροσύνην μὲν διωκτέον καὶ ἀσκητέον, ἀκολασίαν δὲ φευκτέον ὡς ἔχει ποδῶν ἕκαστος ἡμῶν, καὶ παρασκευαστέον ἑαυτὸν μάλιστα μέν, μηδὲν δεῖσθαι τοῦ κολάζεσθαι, ἐὰν δὲ δεηθῇ ἢ αὐτὸς ἢ ἄλλος τις τῶν

οἰκείων, ἢ ἰδιώτης ἢ πόλις, ἐπιθετέον δίκην καὶ κολαστέον, εἰ μέλλει εὐδαίμων εἶναι. οὗτος ἔμοιγε δοκεῖ ὁ σκοπὸς εἶναι, πρὸς ὃν βλέποντα δεῖ ζῆν, καὶ πάντα εἰς τοῦτο τὰ αὑτοῦ ξυντείνοντα καὶ τὰ τῆς πόλεως, ὅπως δικαιοσύνη παρέσται καὶ σωφροσύνη τῷ μακαρίῳ μέλλοντι ἔσεσθαι, οὕτω πράττειν, οὐκ ἐπιθυμίας ἐῶντα ἀκολάστους εἶναι, καὶ ταύτας ἐπιχειροῦντα πληροῦν, ἀνήνυτον κακόν, λῃστοῦ βίον ζῶντα. οὔτε γὰρ ἂν ἄλλῳ ἀνθρώπῳ προσφιλὴς ἂν εἴη ὁ τοιοῦτος, οὔτε θεῷ· κοινωνεῖν γὰρ ἀδύνατος· ὅτῳ δὲ μὴ ἔνι κοινωνία, φιλία οὐκ ἂν εἴη. φασὶ δ᾽ οἱ σοφοί, ὦ Καλλίκλεις, καὶ οὐρανὸν καὶ γῆν, καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους, τὴν κοινωνίαν ξυνέχειν καὶ φιλίαν καὶ κοσμιότητα καὶ σωφροσύνην καὶ δικαιότητα, (καὶ τὸ ὅλον τοῦτο διὰ ταῦτα κόσμον καλοῦσιν, ὦ ἑταῖρε,) οὐκ ἀκοσμίαν οὐδὲ ἀκολασίαν. σὺ δέ μοι δοκεῖς οὐ προσέχειν τὸν νοῦν τούτοις, καὶ ταῦτα σοφὸς ὤν, ἀλλὰ λέληθέ σε ὅτι ἡ ἰσότης ἡ γεωμετρικὴ καὶ ἐν θεοῖς καὶ ἐν ἀνθρώποις μέγα δύναται· σὺ δὲ πλεονεξίαν οἴει δεῖν ἀσκεῖν· γεωμετρίας γὰρ ἀμελεῖς. εἶεν· ἢ ἐξελεγκτέος δὴ οὗτος ὁ λόγος ἡμῖν ἐστιν, ὡς οὐ δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης κτήσει εὐδαίμονες οἱ εὐδαίμονες, κακίας δὲ οἱ ἄθλιοι ἄθλιοι. ἤ, εἰ οὗτος ἀληθής ἐστι, σκεπτέον, τί τὰ ξυμβαίνοντα. τὰ πρόσθεν ἐκεῖνα, ὦ Καλλίκλεις, ξυμβαίνει πάντα, ἐφ᾽ οἷς σύ με ἤρου, εἰ σπουδάζων λέγοιμι, λέγοντα, ὅτι κατηγορητέον εἴη καὶ αὑτοῦ καὶ υἱέος καὶ ἑταίρου, ἐάν τι ἀδικῇ, καὶ τῇ ῥητορικῇ

ἐπὶ τοῦτο χρηστέον· καὶ ἃ Πῶλον αἰσχύνῃ ᾤου ξυγχωρεῖν, ἀληθῆ ἄρα ἦν, τὸ εἶναι τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, ὅσῳπερ αἴσχιον, τοσούτῳ κάκιον· καὶ τὸν μέλλοντα ὀρθῶς ῥητορικὸν ἔσεσθαι, δίκαιον ἄρα ἔδει εἶναι καὶ ἐπιστήμονα τῶν δικαίων, ὃ αὖ Γοργίαν ἔφη Πῶλος δι' αἰσχύνην ὁμολογῆσαι. LXIV. Τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, σκεψώμεθα, τί ποτ' ἐστίν, ἃ σὺ ἐμοὶ ὀνειδίζεις, ἆρα καλῶς λέγεται ἢ οὔ, ὡς ἄρα ἐγὼ οὐχ οἷός τ' εἰμὶ βοηθῆσαι οὔτε ἐμαυτῷ, οὔτε τῶν φίλων οὐδενὶ οὐδὲ τῶν οἰκείων, οὐδ' ἐκσῶσαι ἐκ τῶν μεγίστων κινδύνων, εἰμὶ δὲ ἐπὶ τῷ βουλομένῳ, ὥςπερ οἱ ἄτιμοι τοῦ ἐθέλοντος, ἄν τε τύπτειν βούληται — τὸ νεανικὸν δὴ τοῦτο τὸ τοῦ σοῦ λόγου — ἐπὶ κόῤῥης, ἐάν τε χρήματα ἀφαιρεῖσθαι, ἐάν τε ἐκβάλλειν ἐκ τῆς πόλεως, ἐάν τε, τὸ ἔσχατον, ἀποκτεῖναι. καὶ οὕτω διακεῖσθαι, πάντων δὴ αἴσχιστόν ἐστιν, ὡς ὁ σὸς λόγος· ὁ δὲ δὴ ἐμός, ὅςτις πολλάκις μὲν ἤδη εἴρηται, οὐδὲν δὲ κωλύει καὶ ἔτι λέγεσθαι· οὔ φημι, ὦ Καλλίκλεις, τὸ τύπτεσθαι ἐπὶ κόῤῥης ἀδίκως αἴσχιστον εἶναι, οὐδέ γε τὸ τέμνεσθαι οὔτε τὸ σῶμα τὸ ἐμόν, οὔτε τὸ βαλλάντιον· ἀλλὰ τὸ τύπτειν καὶ ἐμὲ καὶ τὰ ἐμὰ ἀδίκως καὶ τέμνειν, καὶ αἴσχιον καὶ κάκιον, καὶ κλέπτειν γε ἅμα καὶ ἀνδραποδίζεσθαι, καὶ τοιχωρυχεῖν, καὶ ξυλλήβδην ὁτιοῦν ἀδικεῖν καὶ ἐμὲ καὶ τὰ ἐμά, τῷ ἀδικοῦντι καὶ κάκιον καὶ αἴσχιον εἶναι, ἢ ἐμοὶ τῷ ἀδικουμένῳ. ταῦτα ἡμῖν ἄνω ἐκεῖ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις οὕτω φανέντα, ὡς ἐγὼ λέγω, κατέχεται

καὶ δέδεται, καὶ εἰ ἀγροικότερόν τι εἰπεῖν ἐστι, σιδηροῖς καὶ ἀδαμαντίνοις λόγοις, ὡς γοῦν ἂν δόξειεν οὑτωσίν· οὓς σὺ εἰ μὴ λύσεις, ἢ σοῦ τις νεανικώτερος, οὐχ οἷόν τε, ἄλλως λέγοντα, ἢ ὡς ἐγὼ νῦν λέγω, καλῶς λέγειν. ἐπεὶ ἔμοιγε ὁ αὐτὸς λόγος ἐστὶν ἀεί, ὅτι ἐγὼ ταῦτα οὐκ οἶδα ὅπως ἔχει· ὅτι μέντοι, ὧν ἐγὼ ἐντετύχηκα, ὥςπερ νῦν, οὐδεὶς οἷός τ᾽ ἐστὶν ἄλλως λέγων μὴ οὐ καταγέλαστος εἶναι. ἐγὼ μὲν οὖν αὖ τίθημι ταῦτα οὕτως ἔχειν. εἰ δὲ οὕτως ἔχει, καὶ μέγιστον τῶν κακῶν ἐστιν ἡ ἀδικία τῷ ἀδικοῦντι, καὶ ἔτι τούτου μεῖζον μεγίστου ὄντος, εἰ οἷόν τε, τὸ ἀδικοῦντα μὴ διδόναι δίκην· τίνα ἂν βοήθειαν μὴ δυνάμενος ἄνθρωπος βοηθεῖν ἑαυτῷ καταγέλαστος ἂν τῇ ἀληθείᾳ εἴη; ἆρα οὐ ταύτην, ἥτις ἀποτρέψει τὴν μεγίστην ἡμῶν βλάβην; ἀλλὰ πολλὴ ἀνάγκη ταύτην εἶναι τὴν αἰσχίστην βοήθειαν μὴ δύνασθαι βοηθεῖν μήτε ἑαυτῷ μήτε τοῖς αὑτοῦ φίλοις τε καὶ οἰκείοις· δευτέραν δέ, τὴν τοῦ δευτέρου κακοῦ, καὶ τρίτην, τὴν τοῦ τρίτου· καὶ τἄλλα οὕτως, ὡς ἑκάστου κακοῦ μέγεθος πέφυκεν. οὕτω καὶ κάλλος τοῦ δυνατὸν εἶναι ἐφ᾽ ἕκαστα βοηθεῖν· καὶ αἰσχύνη τοῦ μή. ἆρα ἄλλως ἢ οὕτως ἔχει, ὦ Καλλίκλεις; ΚΑΛ. Οὐκ ἄλλως. LXV. ΣΩ. Δυοῖν οὖν ὄντοιν, τοῦ ἀδικεῖν τε καὶ ἀδικεῖσθαι, μεῖζον μὲν κακόν φαμεν τὸ ἀδικεῖν, ἔλαττον δὲ τὸ ἀδικεῖσθαι. τί οὖν ἂν παρασκευασάμενος ἄνθρωπος βοηθήσειεν αὑτῷ, ὥςτε ἀμφοτέρας τὰς ὠφελείας ταύτας ἔχειν, τήν τε ἀπὸ τοῦ μὴ ἀδικεῖν καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι; πότερα

δύναμιν ἢ βούλησιν; ὧδε δὲ λέγω· πότερον, ἐὰν μὴ βούληται ἀδικεῖσθαι, οὐκ ἀδικήσεται, ἢ, ἐὰν δύναμιν παρασκευάσηται τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι, οὐκ ἀδικήσεται; ΚΑΛ. Δῆλον δὴ τοῦτό γε, ὅτι ἐὰν δύναμιν. ΣΩ. Τί δὲ δὴ τοῦ ἀδικεῖν; πότερον, ἐὰν μὴ βούληται ἀδικεῖν, ἱκανὸν τοῦτ' ἐστίν; οὐ γὰρ ἀδικήσει· ἢ καὶ ἐπὶ τοῦτο δεῖ δύναμίν τινα καὶ τέχνην παρασκευάσασθαι, ὡς, ἐὰν μὴ μάθῃ αὐτὰ καὶ ἀσκήσῃ, ἀδικήσει; τί οὐκ αὐτό γέ μοι τοῦτο ἀπεκρίνω, ὦ Καλλίκλεις; πότερόν σοι δοκοῦμεν ὀρθῶς ἀναγκασθῆναι ὁμολογεῖν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἐγώ τε καὶ Πῶλος, ἢ οὔ, ἡνίκα ὡμολογήσαμεν μηδένα βουλόμενον ἀδικεῖν, ἀλλ' ἄκοντας τοὺς ἀδικοῦντας πάντας ἀδικεῖν; ΚΑΛ. Ἔστω σοι τοῦτο, ὦ Σώκρατες, οὕτως, ἵνα διαπεράνῃς τὸν λόγον. ΣΩ. Καὶ ἐπὶ τοῦτο ἄρα, ὡς ἔοικε, παρασκευαστέον ἐστὶ δύναμίν τινα καὶ τέχνην, ὅπως μὴ ἀδικήσομεν. ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τίς οὖν ποτ' ἐστὶ τέχνη τῆς παρασκευῆς τοῦ μηδὲν ἀδικεῖσθαι ἢ ὡς ὀλίγιστα; σκέψαι, εἰ σοὶ δοκεῖ ἧπερ ἐμοί. ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ τῇδε· ἢ αὐτὸν ἄρχειν δεῖν ἐν τῇ πόλει, ἢ τυραννεῖν, ἢ τῆς ὑπαρχούσης πολιτείας ἑταῖρον εἶναι. ΚΑΛ. Ὁρᾷς, ὦ Σώκρατες, ὡς ἐγὼ ἕτοιμός εἰμι ἐπαινεῖν, ἄν τι καλῶς λέγῃς; τοῦτό μοι δοκεῖς πάνυ καλῶς εἰρηκέναι. LXVI. ΣΩ. Σκόπει δὴ καὶ τόδε ἐάν σοι δοκῶ εὖ λέγειν. φίλος μοι δοκεῖ ἕκαστος ἑκάστῳ εἶναι ὡς οἷόν τε μάλιστα, ὅνπερ οἱ παλαιοί τε καὶ σοφοὶ λέγουσιν, ὁ ὅμοιος τῷ ὁμοίῳ. οὐ καὶ σοί; ΚΑΛ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Οὐκοῦν ὅπου τύραννός ἐστιν ἄρχων ἄγριος καὶ

ἀπαίδευτος, εἴ τις τούτου ἐν τῇ πόλει πολὺ βελτίων εἴη, φοβοῖτο δήπου ἂν αὐτὸν ὁ τύραννος, καὶ τούτῳ ἐξ ἅπαντος τοῦ νοῦ οὐκ ἄν ποτε δύναιτο φίλος γενέσθαι; ΚΑΛ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Οὐδέ γε, εἴ τις πολὺ φαυλότερος εἴη, οὐδ᾽ ἂν οὗτος· καταφρονοῖ γὰρ ἂν αὐτοῦ ὁ τύραννος, καὶ οὐκ ἄν ποτε ὡς πρὸς φίλον σπουδάσειε. ΚΑΛ. Καὶ ταῦτ᾽ ἀληθῆ. ΣΩ. Λείπεται δὴ ἐκεῖνος μόνος ἄξιος λόγου φίλος τῷ τοιούτῳ, ὃς ἂν ὁμοήθης ὤν, ταυτὰ ψέγων καὶ ἐπαινῶν, ἐθέλῃ ἄρχεσθαι καὶ ὑποκεῖσθαι τῷ ἄρχοντι. οὗτος μέγα ἐν ταύτῃ τῇ πόλει δυνήσεται· τοῦτον οὐδεὶς χαίρων ἀδικήσει. οὐχ οὕτως ἔχει; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Εἰ ἄρα τις ἐννοήσειεν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει τῶν νέων, τίνα ἂν τρόπον ἐγὼ μέγα δυναίμην, καὶ μηδείς με ἀδικοίη, αὕτη, ὡς ἔοικεν, ὁδὸς αὐτῷ ἐστιν, εὐθὺς ἐκ νέου ἐθίζειν αὑτὸν τοῖς αὐτοῖς χαίρειν καὶ ἄχθεσθαι τῷ δεσπότῃ, καὶ παρασκευάζειν, ὅπως ὅτι μάλιστα ὅμοιος ἔσται ἐκείνῳ· οὐχ οὕτω; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν τούτῳ τὸ μὲν μὴ ἀδικεῖσθαι καὶ μέγα δύνασθαι, ὡς ὁ ὑμέτερος λόγος, ἐν τῇ πόλει διαπεπράξεται. ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν καὶ τὸ μὴ ἀδικεῖν; ἢ πολλοῦ δεῖ, εἴπερ ὅμοιος ἔσται τῷ ἄρχοντι ὄντι ἀδίκῳ, καὶ παρὰ τούτῳ μέγα δυνήσεται; ἀλλ᾽, οἶμαι ἔγωγε, πᾶν τοὐναντίον οὑτωσὶν ἡ παρασκευὴ ἔσται αὐτῷ, ἐπὶ τὸ οἵῳ τε εἶναι ὡς πλεῖστα ἀδικεῖν, καὶ ἀδικοῦντα μὴ διδόναι δίκην· ἢ γάρ; ΚΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ μέγιστον κακὸν αὐτῷ ὑπάρξει, μοχθηρῷ ὄντι τὴν ψυχὴν καὶ λελωβημένῳ, διὰ τὴν μίμησιν τοῦ δεσπό-

του καὶ δύναμιν; ΚΑΛ. Οὐκ οἶδ᾽ ὅπη στρέφεις ἑκάστοτε τοὺς λόγους ἄνω καὶ κάτω, ὦ Σώκρατες· ἢ οὐκ οἶσθα, ὅτι οὗτος ὁ μιμούμενος τὸν μὴ μιμούμενον ἐκεῖνον ἀποκτενεῖ, ἐὰν βούληται, καὶ ἀφαιρήσεται τὰ ὄντα; ΣΩ. Οἶδα, ὦ 'γαθὲ Καλλίκλεις, εἰ μὴ κωφός γ᾽ εἰμί, καὶ σοῦ ἀκούων καὶ Πώλου ἄρτι πολλάκις, καὶ τῶν ἄλλων ὀλίγου πάντων τῶν ἐν τῇ πόλει. ἀλλὰ καὶ σὺ ἐμοῦ ἄκουε, ὅτι ἀποκτενεῖ μὲν, ἂν βούληται, ἀλλὰ πονηρὸς ὢν καλὸν κἀγαθὸν ὄντα. ΚΑΛ. Οὐκοῦν τοῦτο δὴ καὶ τὸ ἀγανακτητόν; ΣΩ. Οὐ νοῦν γε ἔχοντι, ὡς ὁ λόγος σημαίνει· ἢ οἴει δεῖν τοῦτο παρασκευάζεσθαι ἄνθρωπον, ὡς πλεῖστον χρόνον ζῆν, καὶ μελετᾷν τὰς τέχνας ταύτας, αἳ ἡμᾶς αἰεὶ ἐκ τῶν κινδύνων σώζουσιν, ὥσπερ καὶ ἣν σὺ κελεύεις ἐμὲ μελετᾷν τὴν ῥητορικὴν τὴν ἐν τοῖς δικαστηρίοις διασώζουσαν; ΚΑΛ. Ναὶ μὰ Δία ὀρθῶς γέ σοι ξυμβουλεύω. LXVII. ΣΩ. Τί δέ, ὦ βέλτιστε; ἦ καὶ ἡ τοῦ νεῖν ἐπιστήμη σεμνή τίς σοι δοκεῖ εἶναι; ΚΑΛ. Μὰ Δί᾽ οὐκ ἔμοιγε. ΣΩ. Καὶ μὴν σώζει γε καὶ αὕτη ἐκ θανάτου τοὺς ἀνθρώπους, ὅταν εἰς τοιοῦτον ἐμπέσωσιν, οὗ δεῖ ταύτης τῆς ἐπιστήμης. εἰ δ᾽ αὕτη σοι δοκεῖ σμικρὰ εἶναι, ἐγώ σοι μείζονα ταύτης ἐρῶ, τὴν κυβερνητικήν, ἣ οὐ μόνον τὰς ψυχὰς σώζει, ἀλλὰ καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ χρήματα ἐκ τῶν ἐσχάτων κινδύνων, ὥσπερ ἡ ῥητορική· καὶ αὕτη μὲν προσεσταλμένη ἐστὶ καὶ κοσμία, καὶ οὐ σεμνύνεται ἐσχηματισμένη, ὡς ὑπερήφανόν τι διαπραττομένη, ἀλλὰ ταὐτὰ διαπραττομένη τῇ δικανικῇ, ἐὰν μὲν ἐξ Αἰγί-

νης δεῦρο σώσῃ, οἶμαι, δύ' ὀβολοὺς ἐπράξατο· ἐὰν δὲ ἐξ Αἰγύπτου ἢ ἐκ τοῦ Πόντου, ἐὰν πάμπολυ, ταύτης τῆς μεγάλης εὐεργεσίας, σώσασα ἃ νῦν δὴ ἔλεγον, καὶ αὐτὸν καὶ παῖδας καὶ χρήματα καὶ γυναῖκας, ἀποβιβάσασα εἰς τὸν λιμένα δύο δραχμὰς ἐπράξατο· καὶ αὐτὸς ὁ ἔχων τὴν τέχνην καὶ ταῦτα διαπραξάμενος, ἐκβάς, παρὰ τὴν θάλατταν καὶ τὴν ναῦν περιπατεῖ ἐν μετρίῳ σχήματι. λογίζεσθαι γάρ, οἶμαι, ἐπίσταται, ὅτι ἄδηλόν ἐστιν, οὕστινάς τε ὠφέληκε τῶν ξυμπλεόντων, οὐκ ἐάσας καταποντωθῆναι, καὶ οὕστινας ἔβλαψεν, εἰδώς, ὅτι οὐδὲν αὐτοὺς βελτίους ἐξεβίβασεν ἢ οἷοι ἐνέβησαν, οὔτε τὰ σώματα οὔτε τὰς ψυχάς. λογίζεται οὖν, ὅτι οὐκ, εἰ μέν τις μεγάλοις καὶ ἀνιάτοις νοσήμασι κατὰ τὸ σῶμα ξυνεχόμενος μὴ ἀπεπνίγη, οὗτος μὲν ἄθλιός ἐστιν, ὅτι οὐκ ἀπέθανε, καὶ οὐδὲν ὑπ' αὐτοῦ ὠφέληται· εἰ δέ τις ἄρα ἐν τῷ τοῦ σώματος τιμιωτέρῳ τῇ ψυχῇ πολλὰ νοσήματα ἔχει καὶ ἀνίατα, τούτῳ δὲ βιωτέον ἐστί, καὶ τοῦτον ὀνήσειεν, ἄν τε ἐκ θαλάττης, ἄν τε ἐκ δικαστηρίου, ἐάν τε ἄλλοθεν ὁποθενοῦν σώζῃ· ἀλλ' οἶδεν ὅτι οὐκ ἄμεινόν ἐστι ζῆν τῷ μοχθηρῷ ἀνθρώπῳ· κακῶς γὰρ ἀνάγκη ἐστὶ ζῆν. **LXVIII.** Διὰ ταῦτα οὐ νόμος ἐστὶ σεμνύνεσθαι τὸν κυβερνήτην, καίπερ σώζοντα ἡμᾶς· οὐδέ γε, ὦ θαυμάσιε, τὸν μηχανοποιόν, ὃς οὔτε στρατηγοῦ, μὴ ὅτι κυβερνήτου, οὔτε ἄλλου οὐδενὸς ἐλάττω ἐνίοτε δύναται σώζειν· πόλεις γὰρ ἔστιν ὅτε ὅλας σώζει· μή σοι δοκεῖ κατὰ τὸν δικανικὸν εἶναι; καίτοι εἰ βούλοιτο λέγειν, ὦ Καλλίκλεις, ἅπερ ὑμεῖς,

σεμνύνων τὸ πρᾶγμα, καταχώσειεν ἂν ὑμᾶς τοῖς λόγοις, λέγων καὶ παρακαλῶν ἐπὶ τὸ δεῖν γίγνεσθαι μηχανοποιούς, ὡς οὐδὲν τἄλλα ἐστίν· ἱκανὸς γὰρ αὐτῷ ὁ λόγος. ἀλλὰ σὺ οὐδὲν ἧττον αὐτοῦ καταφρονεῖς καὶ τῆς τέχνης τῆς ἐκείνου, καὶ ὡς ἐν ὀνείδει ἀποκαλέσαις ἂν μηχανοποιόν, καὶ τῷ υἱεῖ αὐτοῦ οὔτ' ἂν δοῦναι θυγατέρα ἐθέλοις, οὔτ' ἂν αὐτὸς λαβεῖν τὴν ἐκείνου. καίτοι, ἐξ ὧν τὰ σαυτοῦ ἐπαινεῖς, τίνι δικαίῳ λόγῳ τοῦ μηχανοποιοῦ καταφρονεῖς καὶ τῶν ἄλλων, ὧν νῦν δὴ ἔλεγον; οἶδ' ὅτι φαίης ἂν βελτίων εἶναι καὶ ἐκ βελτιόνων. τὸ δὲ βέλτιον εἰ μὴ ἔστιν ὃ ἐγὼ λέγω, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο ἐστὶν ἀρετή, τὸ σώζειν αὑτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ ὄντα ὁποῖός τις ἔτυχε, καταγέλαστός σοι ὁ ψόγος γίγνεται καὶ μηχανοποιοῦ καὶ ἰατροῦ καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν, ὅσαι τοῦ σώζειν ἕνεκα πεποίηνται. ἀλλ', ὦ μακάριε, ὅρα μὴ ἄλλο τι τὸ γενναῖον καὶ τὸ ἀγαθὸν ᾖ τοῦ σώζειν τε καὶ σώζεσθαι. μὴ γὰρ τοῦτο μέν, τὸ ζῆν ὁποσονδὴ χρόνον, τόν γε ὡς ἀληθῶς ἄνδρα εὐκτέον ἐστί, καὶ οὐ φιλοψυχητέον, ἀλλὰ ἐπιτρέψαντα περὶ τούτων τῷ θεῷ καὶ πιστεύσαντα ταῖς γυναιξίν, ὅτι τὴν εἱμαρμένην οὐδ' ἂν εἷς ἐκφύγοι, τὸ ἐπὶ τούτῳ σκεπτέον, τίν' ἂν τρόπον τοῦτον, ὃν μέλλει χρόνον βιῶναι, ὡς ἄριστα βιῴη· ἆρα ἐξομοιῶν αὑτὸν τῇ πολιτείᾳ ταύτῃ, ἐν ᾗ ἂν οἰκῇ; καὶ νῦν δὲ ἄρα δεῖ σε ὡς ὁμοιότατον γίγνεσθαι τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων, εἰ μέλλεις τούτῳ προσφιλὴς εἶναι καὶ μέγα δύνασθαι ἐν τῇ πόλει· τοῦθ' ὅρα εἰ σοὶ λυσιτελεῖ καὶ ἐμοί, ὅπως μή, ὦ δαιμόνιε,

πεισόμεθα ὅπερ φασὶ τὰς τὴν σελήνην καθαιρούσας τὰς Θετταλίδας· ξὺν τοῖς φιλτάτοις ἡ αἵρεσις ἡμῖν ἔσται ταύτης τῆς δυνάμεως ἐν τῇ πόλει. εἰ δὲ σὺ οἴει ὁντινοῦν ἀνθρώπων παραδώσειν τέχνην τινα τοιαύτην, ἥτις σε ποιήσει μέγα δύνασθαι ἐν τῇ πόλει τῇδε, ἀνόμοιον ὄντα τῇ πολιτείᾳ, εἴτ' ἐπὶ τὸ βέλτιον εἴτ' ἐπὶ τὸ χεῖρον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐκ ὀρθῶς βουλεύῃ, ὦ Καλλίκλεις. οὐ γὰρ μιμητὴν δεῖ εἶναι, ἀλλ' αὐτοφυῶς ὅμοιον τούτοις, εἰ μέλλεις τι γνήσιον ἀπεργάζεσθαι εἰς φιλίαν τῷ Ἀθηναίων δήμῳ, καί, ναὶ μὰ Δία, τῷ Πυριλάμπους γε πρός. ὅστις οὖν σε τούτοις ὁμοιότατον ἀπεργάσεται, οὗτός σε ποιήσει, ὡς ἐπιθυμεῖς πολιτικὸς εἶναι, πολιτικὸν καὶ ῥητορικόν· τῷ αὐτῶν γὰρ ἤθει λεγομένων τῶν λόγων ἕκαστοι χαίρουσι, τῷ δὲ ἀλλοτρίῳ, ἄχθονται, εἰ μή τι σὺ ἄλλο λέγεις, ὦ φίλη κεφαλή. λέγομέν τι πρὸς ταῦτα, ὦ Καλλίκλεις; **LXIX.** *ΚΑΛ.* Οὐκ οἶδ' ὅντινά μοι τρόπον δοκεῖς εὖ λέγειν, ὦ Σώκρατες, πέπονθα δὲ τὸ τῶν πολλῶν πάθος· οὐ πάνυ σοι πείθομαι. *ΣΩ.* Ὁ δήμου γὰρ ἔρως ἐνὼν ἐν τῇ ψυχῇ τῇ σῇ, ὦ Καλλίκλεις, ἀντιστατεῖ μοι· ἀλλ' ἐὰν πολλάκις ἴσως καὶ βέλτιον ταυτὰ ταῦτα διασκοπώμεθα, πεισθήσῃ. ἀναμνήσθητι δ' οὖν, ὅτι δύο ἔφαμεν εἶναι τὰς παρασκευὰς ἐπὶ τὸ ἕκαστον θεραπεύειν καὶ σῶμα καὶ ψυχήν· μίαν μέν, πρὸς ἡδονὴν ὁμιλεῖν, τὴν ἑτέραν δέ, πρὸς τὸ βέλτιστον, μὴ καταχαριζόμενον, ἀλλὰ διαμαχόμενον. οὐ ταῦτα ἦν, ἃ τότε ὡριζόμεθα; *ΚΑΛ.* Πάνυ γε. *ΣΩ.* Οὐκοῦν ἡ μὲν ἑτέρα, ἡ πρὸς ἡδονήν, ἀγεν-

νής, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ κολακεία τυγχάνει οὖσα; ἢ γάρ; ΚΑΛ. Ἔστω, εἰ βούλει, σοι, οὕτως. ΣΩ. Ἡ δέ γε ἑτέρα, ὅπως ὡς βέλτιστον ἔσται τοῦτο, εἴτε σῶμα τυγχάνει ὄν, εἴτε ψυχή, ὃ θεραπεύομεν; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν οὕτως ἡμῖν ἐπιχειρητέον ἐστὶ τῇ πόλει καὶ τοῖς πολίταις, θεραπεύειν ὡς βελτίστους αὐτοὺς τοὺς πολίτας ποιοῦντας; ἄνευ γὰρ δὴ τούτου, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εὑρίσκομεν, οὐδὲν ὄφελος ἄλλην εὐεργεσίαν οὐδεμίαν προςφέρειν, ἐὰν μὴ καλὴ κἀγαθὴ ἡ διάνοια ᾖ τῶν μελλόντων ἢ χρήματα πολλὰ λαμβάνειν, ἢ ἀρχήν τινων, ἢ ἄλλην δύναμιν ἡντινοῦν. Θῶμεν οὕτως ἔχειν; ΚΑΛ. Πάνυ γε, εἴ σοι ἥδιον. ΣΩ. Εἰ οὖν παρεκαλοῦμεν ἀλλήλους, ὦ Καλλίκλεις, δημοσίᾳ πράξοντες τῶν πολιτικῶν πραγμάτων, ἐπὶ τὰ οἰκοδομικά, ἢ τειχῶν ἢ νεωρίων ἢ ἱερῶν ἐπὶ τὰ μέγιστα οἰκοδομήματα, πότερον ἔδει ἂν ἡμᾶς σκέψασθαι ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ἐξετάσαι, πρῶτον μέν, εἰ ἐπιστάμεθα τὴν τέχνην ἢ οὐκ ἐπιστάμεθα τὴν οἰκοδομικὴν καὶ παρὰ τοῦ ἐμάθομεν; ἔδει ἄν, ἢ οὔ; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν δεύτερον αὖ τόδε, εἴ τι πώποτε οἰκοδόμημα ᾠκοδομήκαμεν ἰδίᾳ ἢ τῶν φίλων τινὶ ἢ ἡμέτερον αὐτῶν, καὶ τοῦτο τὸ οἰκοδόμημα καλὸν ἢ αἰσχρόν ἐστι· καὶ εἰ μὲν εὑρίσκομεν σκοπούμενοι, διδασκάλους τε ἡμῶν ἀγαθοὺς καὶ ἐλλογίμους γεγονότας, καὶ οἰκοδομήματα πολλὰ μὲν καὶ καλὰ μετὰ τῶν διδασκάλων ᾠκοδομημένα ἡμῖν, πολλὰ δὲ καὶ ἴδια ἡμῶν, ἐπειδὴ τῶν διδασκάλων ἀπηλλάγημεν, οὕτω μὲν διακειμένων, νοῦν ἐχόντων ἦν ἂν ἰέναι ἐπὶ τὰ δημόσια

ἔργα· εἰ δὲ μήτε διδάσκαλον εἴχομεν ἡμῶν αὐτῶν ἐπιδεῖξαι, οἰκοδομήματά τε, ἢ μηδέν, ἢ πολλὰ καὶ μηδενὸς ἄξια, οὕτω δὴ ἀνόητον ἦν δήπου ἐπιχειρεῖν τοῖς δημοσίοις ἔργοις, καὶ παρακαλεῖν ἀλλήλους ἐπ' αὐτά. φῶμεν ταῦτα ὀρθῶς λέγεσθαι, ἢ οὔ; ΚΑΛ. Πάνυ γε. **LXX.** ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτω πάντα τά τε ἄλλα, κἂν εἰ ἐπιχειρήσαντες δημοσιεύειν, παρεκαλοῦμεν ἀλλήλους ὡς ἱκανοὶ ἰατροὶ ὄντες, ἐπεσκεψάμεθα δήπου ἂν ἐγώ τε σὲ καὶ σὺ ἐμέ, φέρε πρὸς θεῶν, αὐτὸς δὲ ὁ Σωκράτης πῶς ἔχει τὸ σῶμα πρὸς ὑγίειαν; ἢ εἰ δή τις ἄλλος διὰ Σωκράτην ἀπηλλάγη νόσου, ἢ δοῦλος ἢ ἐλεύθερος· κἂν ἐγώ, οἶμαι, περὶ σοῦ ἕτερα τοιαῦτα ἐσκόπουν· καὶ εἰ μὴ εὑρίσκομεν δι' ἡμᾶς μηδένα βελτίω γεγονότα τὸ σῶμα μήτε τῶν ξένων μήτε τῶν ἀστῶν, μήτε ἄνδρα μήτε γυναῖκα, πρὸς Διός, ὦ Καλλίκλεις, οὐ καταγέλαστον ἂν ἦν τῇ ἀληθείᾳ εἰς τοσοῦτον ἀνοίας ἐλθεῖν ἀνθρώπους, ὥστε πρὶν ἰδιωτεύοντας πολλὰ μέν, ὅπως ἐτύχομεν, ποιῆσαι, πολλὰ δὲ κατορθῶσαι, καὶ γυμνάσασθαι ἱκανῶς τὴν τέχνην, τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο, ἐν τῷ πίθῳ τὴν κεραμείαν ἐπιχειρεῖν μανθάνειν, καὶ αὐτούς τε δημοσιεύειν ἐπιχειρεῖν, καὶ ἄλλους τοιούτους παρακαλεῖν; οὐκ ἀνόητόν σοι δοκεῖ ἂν εἶναι οὕτω πράττειν; ΚΑΛ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Νῦν δέ, ὦ βέλτιστε ἀνδρῶν, ἐπειδὴ σὺ μὲν αὐτὸς ἄρτι ἄρχῃ πράττειν τὰ τῆς πόλεως πράγματα, ἐμὲ δὲ παρακαλεῖς, καὶ ὀνειδίζεις, ὅτι οὐ πράττω, οὐκ ἐπισκεψόμεθα ἀλλήλους, φέρε, Καλλικλῆς ἤδη τινὰ βελτίω πεποίηκε τῶν πολιτῶν; ἔστιν ὅστις

πρότερον πονηρὸς ὢν, ἄδικός τε καὶ ἀκόλαστος, καὶ ἄφρων, διὰ Καλλικλέα καλός τε κἀγαθὸς γέγονεν, ἢ ξένος ἢ ἀστὸς ἢ δοῦλος ἢ ἐλεύθερος; λέγε μοι, ἐάν τίς σε ταῦτα ἐξετάζῃ, ὦ Καλλίκλεις, τί ἐρεῖς; τίνα φήσεις βελτίω πεποιηκέναι ἄνθρωπον τῇ ξυνουσίᾳ τῇ σῇ; ὀκνεῖς ἀποκρίνασθαι, εἴπερ ἐστὶ τοιόνδε τι ἔργον σὸν ἔτι ἰδιωτεύοντος, πρὶν δημοσιεύειν ἐπιχειρεῖν; ΚΑΛ. Φιλόνεικος εἶ, ὦ Σώκρατες. LXXI. ΣΩ. Ἀλλ' οὐ φιλονεικίᾳ γε ἐρωτῶ, ἀλλ' ὡς ἀληθῶς βουλόμενος εἰδέναι, ὅντινά ποτε τρόπον οἴει δεῖν πολιτεύεσθαι ἐν ἡμῖν. ἢ ἄλλου του ἄρα ἐπιμελήσῃ ἡμῖν ἐλθὼν ἐπὶ τὰ τῆς πόλεως πράγματα, ἢ ὅπως ὅτι βέλτιστοι οἱ πολῖται ὦμεν· ἢ οὐ πολλάκις ἤδη ὡμολογήκαμεν τοῦτο δεῖν πράττειν τὸν πολιτικὸν ἄνδρα; ὡμολογήκαμεν ἢ οὔ; ἀποκρίνου. Ὡμολογήκαμεν· ἐγὼ ὑπὲρ σοῦ ἀποκρινοῦμαι. Εἰ τοίνυν τοῦτο δεῖ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα παρασκευάζειν τῇ ἑαυτοῦ πόλει, νῦν μοι ἀναμνησθεὶς εἰπὲ περὶ ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν, ὧν ὀλίγῳ πρότερον ἔλεγες, εἰ ἔτι σοι δοκοῦσιν ἀγαθοὶ πολῖται γεγονέναι, Περικλῆς καὶ Κίμων καὶ Μιλτιάδης καὶ Θεμιστοκλῆς. ΚΑΛ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἴπερ ἀγαθοί, δῆλον ὅτι ἕκαστος αὐτῶν βελτίους ἐποίει τοὺς πολίτας ἀντὶ χειρόνων; ἐποίει ἢ οὔ; ΚΑΛ. Ἐποίει. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὅτι Περικλῆς ἤρχετο λέγειν ἐν τῷ δήμῳ, χείρους ἦσαν οἱ Ἀθηναῖοι, ἢ ὅτε τὰ τελευταῖα ἔλεγεν; ΚΑΛ. Ἴσως. ΣΩ. Οὐκ ἴσως δή, ὦ βέλτιστε, ἀλλ' ἀνάγκη ἐκ τῶν ὡμολογημένων, εἴπερ ἀγαθός γ' ἦν ἐκεῖνος πολίτης. ΚΑΛ. Τί οὖν

δή; ΣΩ. Οὐδέν. ἀλλὰ τόδε μοι εἰπὲ ἐπὶ τούτῳ, εἰ λέγονται Ἀθηναῖοι διὰ Περικλέα βελτίους γεγονέναι, ἢ πᾶν τοὐναντίον διαφθαρῆναι ὑπ' ἐκείνου. ταυτὶ γὰρ ἔγωγε ἀκούω, Περικλέα πεποιηκέναι Ἀθηναίους ἀργοὺς καὶ δειλοὺς καὶ λάλους καὶ φιλαργύρους, εἰς μισθοφορὰν πρῶτον καταστήσαντα. ΚΑΛ. Τῶν τὰ ὦτα κατεαγότων ἀκούεις ταῦτα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλὰ τάδε οὐκέτι ἀκούω, ἀλλὰ οἶδα σαφῶς καὶ ἐγὼ καὶ σύ, ὅτι τὸ μὲν πρῶτον εὐδοκίμει Περικλῆς, καὶ οὐδεμίαν αἰσχρὰν δίκην κατεψηφίσαντο αὐτοῦ Ἀθηναῖοι, ἡνίκα χείρους ἦσαν· ἐπειδὴ δὲ καλοὶ κἀγαθοὶ γεγόνεσαν ὑπ' αὐτοῦ, ἐπὶ τελευτῇ τοῦ βίου Περικλέους, κλοπὴν αὐτοῦ κατεψηφίσαντο, ὀλίγου δὲ καὶ θανάτου ἐτίμησαν, δηλονότι ὡς πονηροῦ ὄντος. LXXII. ΚΑΛ. Τί οὖν; τούτου ἕνεκα κακὸς ἦν Περικλῆς; ΣΩ. Ὄνων γοῦν ἂν ἐπιμελητὴς καὶ ἵππων καὶ βοῶν, τοιοῦτος ὤν, κακὸς ἂν ἐδόκει εἶναι, εἰ παραλαβὼν μὴ λακτίζοντας αὐτοὺς μηδὲ κυρίττοντας μηδὲ δάκνοντας, ἀπέδειξε ταῦτα ἅπαντα ποιοῦντας δι' ἀγριότητα· ἢ οὐ δοκεῖ σοι κακὸς εἶναι ἐπιμελητὴς ὁστισοῦν ὁτουοῦν ζώου, ὃς ἂν παραλαβὼν ἡμερώτερα ἀποδείξῃ ἀγριώτερα ἢ παρέλαβε; δοκεῖ, ἢ οὔ; ΚΑΛ. Πάνυ γε, ἵνα σοὶ χαρίσωμαι. ΣΩ. Καὶ τόδε τοίνυν μοι χάρισαι ἀποκρινάμενος, πότερον καὶ ὁ ἄνθρωπος ἓν τῶν ζώων ἐστὶν ἢ οὔ, ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν ἀνθρώπων Περικλῆς ἐπεμέλετο; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τί οὖν; οὐκ ἔδει αὐτούς, ὡς ἄρτι ὡμολογοῦμεν, δικαιοτέρους γεγονέ-

ναι ἀντὶ ἀδικωτέρων ὑπ' ἐκείνου, εἴπερ ἐκεῖνος ἐπεμελεῖτο αὐτῶν, ἀγαθὸς ὢν τὰ πολιτικά; *ΚΑΛ.* Πάνυ γε. *ΣΩ.* Οὐκοῦν οἵ γε δίκαιοι ἥμεροι, ὡς ἔφη Ὅμηρος; σὺ δὲ τί φῄς; οὐχ οὕτω; *ΚΑΛ.* Ναί. *ΣΩ.* Ἀλλὰ μὴν ἀγριωτέρους γε αὐτοὺς ἀπέφηνεν ἢ οἵους παρέλαβε, καὶ ταῦτ' εἰς αὐτόν, ὃν ἥκιστ' ἂν ἐβούλετο. *ΚΑΛ.* Βούλει σοι ὁμολογήσω; *ΣΩ.* Εἰ δοκῶ γέ σοι ἀληθῆ λέγειν. *ΚΑΛ.* Ἔστω δὴ ταῦτα. *ΣΩ.* Οὐκοῦν, εἴπερ ἀγριωτέρους, ἀδικωτέρους τε καὶ χείρους; *ΚΑΛ.* Ἔστω. *ΣΩ.* Οὐκ ἄρ' ἀγαθὸς τὰ πολιτικὰ Περικλῆς ἦν, ἐκ τούτου τοῦ λόγου. *ΚΑΛ.* Οὐ σύ γε φῄς. *ΣΩ.* Μὰ Δί' οὐδέ γε σύ, ἐξ ὧν ὁμολογεῖς. πάλιν δὲ λέγε μοι περὶ Κίμωνος. οὐκ ἐξωστράκισαν αὐτὸν οὗτοι οὓς ἐθεράπευεν, ἵνα αὐτοῦ δέκα ἐτῶν μὴ ἀκούσειαν τῆς φωνῆς; καὶ Θεμιστοκλέα ταυτὰ ταῦτα ἐποίησαν, καὶ φυγῇ προσεζημίωσαν; Μιλτιάδην δὲ τὸν ἐν Μαραθῶνι εἰς τὸ βάραθρον ἐμβαλεῖν ἐψηφίσαντο, καὶ εἰ μὴ διὰ τὸν πρύτανιν, ἐνέπεσεν ἄν. καίτοι οὗτοι, εἰ ἦσαν ἄνδρες ἀγαθοί, ὡς σὺ φῄς, οὐκ ἄν ποτε ταῦτα ἔπασχον. οὔκουν οἵ γε ἀγαθοὶ ἡνίοχοι κατ' ἀρχὰς μὲν οὐκ ἐκπίπτουσιν ἐκ τῶν ζευγῶν, ἐπειδὰν δὲ θεραπεύσωσι τοὺς ἵππους, καὶ αὐτοὶ ἀμείνους γένωνται ἡνίοχοι, τότ' ἐκπίπτουσιν· οὐκ ἔστι ταῦτ' οὔτ' ἐν ἡνιοχείᾳ, οὔτ' ἐν ἄλλῳ ἔργῳ οὐδενί· ἢ δοκεῖ σοι; *ΚΑΛ.* Οὐκ ἔμοιγε. *ΣΩ.* Ἀληθεῖς ἄρα, ὡς ἔοικεν, οἱ ἔμπροσθεν λόγοι ἦσαν, ὅτι οὐδένα ἡμεῖς ἴσμεν ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα τὰ πολιτικὰ ἐν τῇδε τῇ πόλει· σὺ δὲ ὡμολόγεις

τῶν γε νῦν οὐδένα, τῶν μέντοι ἔμπροσθεν, καὶ προείλου τούτους τοὺς ἄνδρας· οὗτοι δὲ ἀνεφάνησαν ἐξ ἴσου τοῖς νῦν ὄντες· ὥςτε, εἰ οὗτοι ῥήτορες ἦσαν, οὔτε τῇ ἀληθινῇ ῥητορικῇ ἐχρῶντο, — οὐ γὰρ ἂν ἐξέπεσον — οὔτε τῇ κολακικῇ. LXXIII. *ΚΑΛ.* Ἀλλὰ μέντοι πολλοῦ γε δεῖ, ὦ Σώκρατες, μήποτέ τις τῶν νῦν ἔργα τοιαῦτα ἐργάσηται, οἷα τούτων ὃς βούλει εἴργασται. *ΣΩ.* Ὦ δαιμόνιε, οὐδ᾽ ἐγὼ ψέγω τούτους, ὥς γε διακόνους εἶναι πόλεως, ἀλλά μοι δοκοῦσι τῶν γε νῦν διακονικώτεροι γεγονέναι, καὶ μᾶλλον οἷοί τε ἐκπορίζειν τῇ πόλει ὧν ἐπεθύμει· ἀλλὰ γὰρ μεταβιβάζειν τὰς ἐπιθυμίας, καὶ μὴ ἐπιτρέπειν, πείθοντες καὶ βιαζόμενοι ἐπὶ τοῦτο, ὅθεν ἔμελλον ἀμείνους ἔσεσθαι οἱ πολῖται, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν τούτων διέφερον ἐκεῖνοι, ὅπερ μόνον ἔργον ἐστὶν ἀγαθοῦ πολίτου· τοὺς δὲ καὶ τείχη καὶ νεώρια καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα καὶ ἐγώ σοι ὁμολογῶ δεινοτέρους εἶναι ἐκείνους τούτων ἐκπορίζειν. Πρᾶγμα οὖν γελοῖον ποιοῦμεν ἐγώ τε καὶ σὺ ἐν τοῖς λόγοις. ἐν παντὶ γὰρ τῷ χρόνῳ, ὃν διαλεγόμεθα, οὐδὲν παυόμεθα εἰς τὸ αὐτὸ ἀεὶ περιφερόμενοι, καὶ ἀγνοοῦντες ἀλλήλων ὅ τι λέγομεν. ἐγὼ οὖν σε πολλάκις οἶμαι ὡμολογηκέναι καὶ ἐγνωκέναι, ὡς ἄρα διττὴ αὕτη τις ἡ πραγματεία ἐστὶ καὶ περὶ τὸ σῶμα καὶ περὶ τὴν ψυχήν, καὶ ἡ μὲν ἑτέρα διακονική ἐστιν, ᾗ δυνατὸν εἶναι ἐκπορίζειν, ἐὰν μὲν πεινῇ τὰ σώματα ἡμῶν, σιτία, ἐὰν δὲ διψῇ, ποτά, ἐὰν δὲ ῥιγῷ, ἱμάτια, στρώματα, ὑποδήματα, ἄλλα ὧν ἔρχεται σώματα εἰς

ἐπιθυμίαν· καὶ ἐξεπίτηδές σοι διὰ τῶν αὐτῶν εἰκόνων λέγω, ἵνα ῥᾷον καταμάθῃς. τούτων γὰρ ποριστικὸν εἶναι, ἢ κάπηλον ὄντα ἢ ἔμπορον ἢ δημιουργόν του αὐτῶν τούτων, σιτοποιὸν ἢ ὀψοποιὸν ἢ ὑφάντην ἢ σκυτοτόμον ἢ σκυτοδεψόν, οὐδὲν θαυμαστόν ἐστιν, ὄντα τοιοῦτον, δόξαι καὶ αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις θεραπευτὴν εἶναι σώματος, παντὶ τῷ μὴ εἰδότι, ὅτι ἔστι τις παρὰ ταύτας ἁπάσας τέχνη γυμναστική τε καὶ ἰατρική, ἣ δὴ τῷ ὄντι ἐστὶ σώματος θεραπεία, ἥνπερ καὶ προσήκει τούτων ἄρχειν πασῶν τῶν τεχνῶν, καὶ χρῆσθαι τοῖς τούτων ἔργοις, διὰ τὸ εἰδέναι, ὅ τι τὸ χρηστὸν καὶ πονηρὸν τῶν σιτίων ἢ ποτῶν ἐστιν εἰς ἀρετὴν σώματος, τὰς δ᾽ ἄλλας πάσας ταύτας ἀγνοεῖν. διὸ δὴ καὶ ταύτας μὲν δουλοπρεπεῖς τε καὶ διακονικὰς καὶ ἀνελευθέρους εἶναι περὶ σώματος πραγματείαν, τὰς ἄλλας τέχνας· τὴν δὲ γυμναστικὴν καὶ ἰατρικὴν, κατὰ τὸ δίκαιον, δεσποίνας εἶναι τούτων. ταυτὰ οὖν ταῦτα ὅτι ἐστὶ καὶ περὶ ψυχήν, τοτὲ μέν μοι δοκεῖς μανθάνειν, ὅτι λέγω, καὶ ὁμολογεῖς, ὡς εἰδὼς ὅ τι ἐγὼ λέγω· ἥκεις δὲ ὀλίγον ὕστερον λέγων, ὅτι ἄνθρωποι καλοὶ κἀγαθοὶ γεγόνασι πολῖται ἐν τῇ πόλει. καὶ ἐπειδὰν ἐγὼ ἐρωτῶ, οἵτινες, δοκεῖς μοι ὁμοιοτάτους προτείνεσθαι ἀνθρώπους περὶ τὰ πολιτικά, ὥςπερ ἂν εἰ περὶ τὰ γυμναστικὰ ἐμοῦ ἐρωτῶντος, οἵτινες ἀγαθοὶ γεγόνασιν ἢ εἰσὶ σωμάτων θεραπευταί, ἔλεγές μοι πάνυ σπουδάζων, ὅτι Θεαρίων ὁ ἀρτοκόπος, καὶ Μίθαικος ὁ τὴν ὀψοποιΐαν ξυγγεγραφὼς τὴν Σικελικήν, καὶ Σά-

ραμβος ὁ κάπηλος, ὅτι οὗτοι θαυμάσιοι γεγόνασι σωμάτων θεραπευταί, ὁ μὲν ἄρτους θαυμαστοὺς παρασκευάζων, ὁ δὲ ὄψον, ὁ δὲ οἶνον. LXXIV. Ἴσως ἂν οὖν ἠγανάκτεις, εἴ σοι ἔλεγον ἐγώ, ὅτι, ἄνθρωπε, ἐπαΐεις οὐδὲν περὶ γυμναστικῆς· διακόνους μοι λέγεις καὶ ἐπιθυμιῶν παρασκευαστὰς ἀνθρώπους, οὐκ ἐπαΐοντας καλὸν κἀγαθὸν οὐδὲν περὶ αὐτῶν, οἵ, ἂν οὕτω τύχωσιν, ἐμπλήσαντες καὶ παχύναντες τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων, ἐπαινούμενοι ὑπ᾿ αὐτῶν, προσαπολλύουσιν αὐτῶν καὶ τὰς ἀρχαίας σάρκας· οἱ δ᾿ αὖ δι᾿ ἀπειρίαν οὐ τοὺς ἑστιῶντας αἰτιάσονται τῶν νόσων αἰτίους εἶναι καὶ τῆς ἀποβολῆς τῶν ἀρχαίων σαρκῶν, ἀλλ᾿, οἳ ἂν αὐτοῖς τύχωσι τότε παρόντες καὶ ξυμβουλεύοντές τι. ὅταν δὲ αὐτοῖς ἥκῃ ἡ τότε πλησμονὴ νόσον φέρουσα συχνῷ ὕστερον χρόνῳ, ἅτε ἄνευ τοῦ ὑγιεινοῦ γεγονυῖα, τούτους αἰτιάσονται καὶ ψέξουσι, καὶ κακόν τι ποιήσουσιν, ἂν οἷοί τ᾿ ὦσι· τοὺς δὲ προτέρους ἐκείνους καὶ αἰτίους τῶν κακῶν ἐγκωμιάσουσι. καὶ σὺ νῦν, ὦ Καλλίκλεις, ὁμοιότατον τούτῳ ἐργάζῃ· ἐγκωμιάζεις ἀνθρώπους, οἳ τοιούτους εἱστιάκασιν εὐωχοῦντες ὧν ἐπεθύμουν, καί φασι μεγάλην τὴν πόλιν πεποιηκέναι αὐτούς· ὅτι δὲ οἰδεῖ καὶ ὕπουλός ἐστι δι᾿ ἐκείνους τοὺς παλαιούς, οὐκ αἰσθάνονται· ἄνευ γὰρ σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης, λιμένων καὶ νεωρίων καὶ τειχῶν καὶ φόρων καὶ τοιούτων φλυαριῶν ἐμπεπλήκασι τὴν πόλιν. ὅταν οὖν ἔλθῃ ἡ καταβολὴ αὕτη τῆς ἀσθενείας, τοὺς τότε παρόντας αἰτιάσονται

ξυμβούλους, Θεμιστοκλέα δὲ καὶ Κίμωνα καὶ Περικλέα ἐγκωμιάσουσι, τοὺς αἰτίους τῶν κακῶν· σοῦ δὲ ἴσως ἐπιλήψονται, ἐὰν μὴ εὐλαβῇ, καὶ τοῦ ἐμοῦ ἑταίρου Ἀλκιβιάδου, ὅταν καὶ τὰ ἀρχαῖα προσαπολλύωσι πρὸς οἷς ἐκτήσαντο, οὐκ αἰτίων ὄντων τῶν κακῶν, ἀλλ' ἴσως ξυναιτίων. καίτοι ἔγωγε ἀνόητον πρᾶγμα καὶ νῦν ὁρῶ γιγνόμενον, καὶ ἀκούω τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν πέρι. αἰσθάνομαι γάρ, ὅταν ἡ πόλις τινὰ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν μεταχειρίζηται ὡς ἀδικοῦντα, ἀγανακτούντων καὶ σχετλιαζόντων ὡς δεινὰ πάσχουσι, πολλὰ καὶ ἀγαθὰ τὴν πόλιν πεποιηκότες. ἆρα ἀδίκως ὑπ' αὐτῆς ἀπόλλυνται, ὡς ὁ τούτων λόγος; τὸ δὲ ὅλον ψεῦδός ἐστι. προστάτης γὰρ πόλεως οὐδ' ἂν εἷς ποτε ἀδίκως ἀπόλοιτο ὑπ' αὐτῆς τῆς πόλεως, ἧς προστατεῖ. κινδυνεύει γὰρ ταυτὸν εἶναι, ὅσοι τε πολιτικοὶ προςποιοῦνται εἶναι, καὶ ὅσοι σοφισταί. καὶ γὰρ οἱ σοφισταί, τἄλλα σοφοὶ ὄντες, τοῦτο ἄτοπον ἐργάζονται πρᾶγμα· φάσκοντες γὰρ ἀρετῆς διδάσκαλοι εἶναι, πολλάκις κατηγοροῦσι τῶν μαθητῶν, ὡς ἀδικοῦσι σφᾶς αὐτούς, τούς τε μισθοὺς ἀποστεροῦντες καὶ ἄλλην χάριν οὐκ ἀποδιδόντες, εὖ παθόντες ὑπ' αὐτῶν· καὶ τούτου τοῦ λόγου τί ἂν ἀλογώτερον εἴη πρᾶγμα, ἀνθρώπους ἀγαθοὺς καὶ δικαίους γενομένους, ἐξαιρεθέντας μὲν ἀδικίαν ὑπὸ τοῦ διδασκάλου, σχόντας δὲ δικαιοσύνην, ἀδικεῖν τούτῳ ὃ οὐκ ἔχουσιν; οὐ δοκεῖ σοι τοῦτο ἄτοπον εἶναι, ὦ ἑταῖρε; ὡς ἀληθῶς δημηγορεῖν με ἠνάγκασας, ὦ Καλλίκλεις, οὐκ ἐθέλων ἀποκρίνασθαι.

LXXV. *ΚΑΛ.* Σὺ δ' οὐκ ἂν οἷός τ' εἴης λέγειν, εἰ μή τίς σοι ἀποκρίνοιτο. *ΣΩ.* Ἔοικά γε· νῦν γοῦν συχνοὺς τείνω τῶν λόγων, ἐπειδή μοι οὐκ ἐθέλεις ἀποκρίνασθαι. ἀλλ', ὦ 'γαθέ, εἰπὲ πρὸς Φιλίου, οὐ δοκεῖ σοι ἄλογον εἶναι, ἀγαθὸν φάσκοντα πεποιηκέναι τινά, μέμφεσθαι τούτῳ, ὅτι ὑφ' ἑαυτοῦ ἀγαθὸς γεγονώς τε καὶ ὢν ἔπειτα πονηρός ἐστιν; *ΚΑΛ.* Ἔμοιγε δοκεῖ. *ΣΩ.* Οὐκοῦν ἀκούεις τοιαῦτα λεγόντων τῶν φασκόντων παιδεύειν ἀνθρώπους εἰς ἀρετήν; *ΚΑΛ.* Ἔγωγε· ἀλλὰ τί ἂν λέγοις ἀνθρώπων πέρι οὐδενὸς ἀξίων; *ΣΩ.* Τί δ' ἂν περὶ ἐκείνων λέγοις, οἳ φάσκοντες προεστάναι τῆς πόλεως, καὶ ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ὡς βελτίστη ἔσται, πάλιν αὐτῆς κατηγοροῦσιν, ὅταν τύχωσιν, ὡς πονηροτάτης; οἴει τι διαφέρειν τούτους ἐκείνων; ταυτόν, ὦ μακάριε, ἐστὶ σοφιστὴς καὶ ῥήτωρ, ἢ ἐγγύς τι καὶ παραπλήσιον, ὥςπερ ἐγὼ ἔλεγον πρὸς Πῶλον· σὺ δὲ δι' ἄγνοιαν τὸ μὲν πάγκαλόν τι οἴει εἶναι, τὴν ῥητορικήν, τοῦ δὲ καταφρονεῖς. τῇ δὲ ἀληθείᾳ κάλλιόν ἐστι σοφιστικὴ ῥητορικῆς, ὅσωπερ νομοθετικὴ δικαστικῆς, καὶ γυμναστικὴ ἰατρικῆς. μόνοις δ' ἔγωγε καὶ ᾤμην τοῖς δημηγόροις τε καὶ σοφισταῖς οὐκ ἐγχωρεῖν μέμφεσθαι τούτῳ τῷ πράγματι, ὃ αὐτοὶ παιδεύουσιν, ὡς πονηρὸν ἐστιν εἰς σφᾶς, ἢ τῷ αὐτῷ λόγῳ τούτῳ ἅμα καὶ ἑαυτῶν κατηγορεῖν, ὅτι οὐδὲν ὠφελήκασιν, οὕς φασιν ὠφελεῖν. οὐχ οὕτως ἔχει; *ΚΑΛ.* Πάνυ γε. *ΣΩ.* Καὶ προέσθαι γε δήπου τὴν εὐεργεσίαν ἄνευ μισθοῦ, ὡς τὸ εἰκός, μόνοις τούτοις ἐνεχώρει, εἴπερ

ἀληθῆ ἔλεγον. ἄλλην μὲν γὰρ εὐεργεσίαν τις εὐεργετηθεὶς, οἷον ταχὺς γενόμενος διὰ παιδοτρίβην, ἴσως ἂν ἀποστερήσειε τὴν χάριν, εἰ πρόοιτο αὐτῷ ὁ παιδοτρίβης, καὶ μὴ ξυνθέμενος αὐτῷ μισθὸν, ὅτιμάλιστα ἅμα μεταδιδοὺς τοῦ τάχους, λαμβάνοι τὸ ἀργύριον· οὐ γὰρ τῇ βραδυτῆτι, οἶμαι, ἀδικοῦσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλ' ἀδικίᾳ· ἢ γάρ; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴ τις αὐτὸ τοῦτο ἀφαιρεῖ, τὴν ἀδικίαν, οὐδὲν δεινὸν αὐτῷ, μήποτε ἀδικηθῇ, ἀλλὰ μόνῳ ἀσφαλὲς ταύτην τὴν εὐεργεσίαν προέσθαι, εἴπερ τῷ ὄντι δύναιτό τις ἀγαθοὺς ποιεῖν. οὐχ οὕτω; ΚΑΛ. Φημί. LXXVI. ΣΩ. Διὰ ταῦτ' ἄρα, ὡς ἔοικε, τὰς μὲν ἄλλας ξυμβουλὰς ξυμβουλεύειν λαμβάνοντα ἀργύριον, οἷον οἰκοδομίας πέρι ἢ τῶν ἄλλων τεχνῶν, οὐδὲν αἰσχρόν. ΚΑΛ. Ἔοικέ γε. ΣΩ. Περὶ δέ γε ταύτης τῆς πράξεως, ὅντιν' ἄν τις τρόπον ὡς βέλτιστος εἴη, καὶ ἄριστα τὴν αὑτοῦ οἰκίαν διοικοίη ἢ πόλιν, αἰσχρὸν νενόμισται μὴ φάναι ξυμβουλεύειν, ἐὰν μή τις αὐτῷ ἀργύριον διδῷ· ἢ γάρ; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Δῆλον γὰρ ὅτι τοῦτο αἴτιόν ἐστιν, ὅτι μόνη αὕτη τῶν εὐεργεσιῶν τὸν εὖ παθόντα ἐπιθυμεῖν ποιεῖ ἀντευποιεῖν· ὥστε καλὸν δοκεῖ τὸ σημεῖον εἶναι, εἰ ὁ εὖ ποιήσας ταύτην τὴν εὐεργεσίαν ἀντευπείσεται· εἰ δὲ μή, οὔ. ἔστι ταῦτα οὕτως ἔχοντα; ΚΑΛ. Ἔστιν. ΣΩ. Ἐπὶ ποτέραν οὖν με παρακαλεῖς τὴν θεραπείαν τῆς πόλεως, διόρισόν μοι, τὴν τοῦ διαμάχεσθαι Ἀθηναίοις ὅπως ὡς βέλτιστοι ἔσονται, ὡς ἰατρόν, ἢ ὡς διακονήσοντα καὶ πρὸς χάριν ὁμι-

λήσοντα; τἀληθῆ μοι εἰπέ, Καλλίκλεις. δίκαιος γὰρ εἶ, ὥςπερ ἤρξω παῤῥησιάζεσθαι πρὸς ἐμέ, διατελεῖν ἃ νοεῖς λέγων. καὶ νῦν εὖ καὶ γενναίως εἰπέ. ΚΑΛ. Λέγω τοίνυν, ὅτι ὡς διακονήσοντα. ΣΩ. Κολακεύσοντα ἄρα με, ὦ γενναιότατε, παρακαλεῖς. ΚΑΛ. Εἴ σοι Μυσόν γε ἥδιον καλεῖν, ὦ Σώκρατες· ὡς εἰ μὴ ταῦτά γε ποιήσεις — ΣΩ. Μὴ εἴπῃς ὃ πολλάκις εἴρηκας, ὅτι ἀποκτενεῖ με ὁ βουλόμενος, ἵνα μὴ αὖ καὶ ἐγὼ εἴπω, ὅτι πονηρός γε ὢν ἀγαθὸν ὄντα· μηδ', ὅτι ἀφαιρήσεται ἐάν τι ἔχω, ἵνα μὴ αὖ [καὶ] ἐγὼ εἴπω, ὅτι, ἀλλ' ἀφελόμενος οὐχ ἕξει, ὅ τι χρήσεται αὐτοῖς, ἀλλ' ὥςπερ με ἀδίκως ἀφείλετο, οὕτω καὶ λαβὼν ἀδίκως χρήσεται· εἰ δὲ ἀδίκως, αἰσχρῶς· εἰ δὲ αἰσχρῶς, κακῶς. LXXVII. ΚΑΛ. Ὥς μοι δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, πιστεύειν μηδ' ἂν ἓν τούτων παθεῖν, ὡς οἰκῶν ἐκποδών, καὶ οὐκ ἂν εἰσαχθεὶς εἰς δικαστήριον ὑπὸ πάνυ ἴσως μοχθηροῦ ἀνθρώπου καὶ φαύλου. ΣΩ. Ἀνόητος ἄρα εἰμί, ὦ Καλλίκλεις, ὡς ἀληθῶς, εἰ μὴ οἴομαι ἐν τῇδε τῇ πόλει ὁντινοῦν ἂν ὅ τι ἂν τύχοι, τοῦτο παθεῖν. τόδε μέντοι εὖ οἶδ' ὅτι, ἐάνπερ εἰσίω εἰς δικαστήριον περὶ τούτων τινὸς κινδυνεύων ὃ σὺ λέγεις, πονηρός τις με ἔσται ὁ εἰσάγων· οὐδεὶς γὰρ ἂν χρηστὸς μὴ ἀδικοῦντ' ἄνθρωπον εἰσάγοι· καὶ οὐδέν γε ἄτοπον εἰ ἀποθάνοιμι. βούλει σοι εἴπω διότι ταῦτα προςδοκῶ; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οἶμαι μετ' ὀλίγων Ἀθηναίων, ἵνα μὴ εἴπω μόνος, ἐπιχειρεῖν τῇ ὡς ἀληθῶς πολιτικῇ τέχνῃ, καὶ πράττειν τὰ πολιτικὰ μόνος τῶν νῦν. ἅτε οὖν οὐ πρὸς χάριν λέγων

τοὺς λόγους οὓς λέγω ἑκάστοτε, ἀλλὰ πρὸς τὸ βέλτιστον, οὐ πρὸς τὸ ἥδιστον, καὶ οὐκ ἐθέλων ποιεῖν ἃ σὺ νῦν παραινεῖς, τὰ κομψὰ ταῦτα, οὐχ ἕξω ὅ τι λέγω ἐν τῷ δικαστηρίῳ. ὁ αὐτὸς δέ μοι ἥκει λόγος, ὅνπερ πρὸς Πῶλον ἔλεγον· κρινοῦμαι γὰρ, ὡς ἐν παιδίοις ἰατρὸς ἂν κρίνοιτο, κατηγοροῦντος ὀψοποιοῦ. σκόπει γὰρ, τί ἂν ἀπολογοῖτο ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος ἐν τούτοις ληφθείς, εἰ αὐτοῦ κατηγοροῖ τις λέγων, ὅτι, ὦ παῖδες, πολλὰ ὑμᾶς καὶ κακὰ ὅδε εἴργασται ἀνὴρ καὶ αὐτούς, καὶ τοὺς νεωτάτους ὑμῶν διαφθείρει, τέμνων τε καὶ κάων καὶ ἰσχναίνων καὶ πνίγων ἀπορεῖν ποιεῖ, πικρότατα πόματα διδοὺς καὶ πεινῆν καὶ διψῆν ἀναγκάζων, οὐχ ὥςπερ ἐγὼ πολλὰ καὶ ἡδέα καὶ παντοδαπὰ εὐώχουν ὑμᾶς· τί ἂν οἴει ἐν τούτῳ τῷ κακῷ ἀποληφθέντα ἰατρὸν ἔχειν εἰπεῖν; ἢ εἰ εἴποι τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ταῦτα πάντα ἐγὼ ἐποίουν, ὦ παῖδες, ὑγιεινῶς, ὁπόσον οἴει ἂν ἀναβοῆσαι τοὺς τοιούτους δικαστάς; οὐ μέγα; ΚΑΛ. Ἴσως οἴεσθαί γε χρή. ΣΩ. Οὐκοῦν οἴει ἐν πάσῃ ἀπορίᾳ ἂν αὐτὸν ἔχεσθαι ὅ τι χρὴ εἰπεῖν; ΚΑΛ. Πάνυ γε. LXXVIII. ΣΩ. Τοιοῦτον μέντοι καὶ ἐγὼ οἶδα ὅτι πάθος πάθοιμι ἂν εἰσελθὼν εἰς δικαστήριον. οὔτε γὰρ ἡδονάς, ἃς ἐκπεπόρικα, ἕξω αὐτοῖς λέγειν, ἃς οὗτοι εὐεργεσίας καὶ ὠφελείας νομίζουσιν, ἐγὼ δὲ οὔτε τοὺς πορίζοντας ζηλῶ, οὔτε οἷς πορίζεται· ἐάν τέ τίς με ἢ νεωτέρους φῇ διαφθείρειν, ἀπορεῖν ποιοῦντα, ἢ τοὺς πρεσβυτέρους κατηγορεῖν, λέγοντα πικροὺς λόγους ἢ ἰδίᾳ ἢ δημοσίᾳ, οὔτε τὸ ἀληθὲς

ἔξω εἰπεῖν, ὅτι δικαίως πάντα ταῦτα ἐγὼ λέγω καὶ πράττω τὸ ὑμέτερον δὴ τοῦτο, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὔτε ἄλλο οὐδέν· ὥστε ἴσως, ὅ τι ἂν τύχω, τοῦτο πείσομαι. ΚΑΛ. Δοκεῖ οὖν σοι, ὦ Σώκρατες, καλῶς ἔχειν ἄνθρωπος ἐν πόλει οὕτω διακείμενος, καὶ ἀδύνατος ὢν ἑαυτῷ βοηθεῖν; ΣΩ. Εἰ ἐκεῖνό γε ἐν αὐτῷ ὑπάρχοι, ὦ Καλλίκλεις, ὃ σὺ πολλάκις ὡμολόγησας, εἰ βεβοηθηκὼς εἴη αὑτῷ, μήτε περὶ ἀνθρώπους μήτε περὶ θεοὺς ἄδικον μηδὲν μήτε εἰρηκὼς μήτε εἰργασμένος. αὕτη γάρ τις βοήθεια ἑαυτῷ πολλάκις ἡμῖν ὡμολόγηται κρατίστη εἶναι. εἰ μὲν οὖν ἐμέ τις ἐξελέγχοι ταύτην τὴν βοήθειαν ἀδύνατον ὄντα ἐμαυτῷ καὶ ἄλλῳ βοηθεῖν, αἰσχυνοίμην ἂν καὶ ἐν πολλοῖς καὶ ἐν ὀλίγοις ἐξελεγχόμενος, καὶ μόνος ὑπὸ μόνου, καὶ εἰ διὰ ταύτην τὴν ἀδυναμίαν ἀποθνήσκοιμι, ἀγανακτοίην ἄν· εἰ δὲ κολακικῆς ῥητορικῆς ἐνδείᾳ τελευτῴην ἔγωγε, εὖ οἶδα ὅτι ῥᾳδίως ἴδοις ἄν με φέροντα τὸν θάνατον. αὐτὸ μὲν γὰρ τὸ ἀποθνήσκειν οὐδεὶς φοβεῖται, ὅστις μὴ παντάπασιν ἀλόγιστός τε καὶ ἄνανδρός ἐστι· τὸ δὲ ἀδικεῖν φοβεῖται. πολλῶν γὰρ ἀδικημάτων γέμοντα τὴν ψυχὴν εἰς ᾅδου ἀφικέσθαι, πάντων ἔσχατον κακῶν ἐστιν. εἰ δὲ βούλει, σοὶ ἐγώ, ὡς τοῦτο οὕτως ἔχει, ἐθέλω λόγον λέξαι. ΚΑΛ. Ἀλλ' ἐπειδήπερ καὶ τἄλλα ἐπέρανας, καὶ τοῦτο πέρανον. LXXIX. ΣΩ. Ἄκουε δή, φασί, μάλα καλοῦ λόγου, ὃν σὺ μὲν ἡγήσῃ μῦθον, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ἐγὼ δὲ λόγον. ὡς ἀληθῆ γὰρ ὄντα σοι λέξω ἃ μέλλω λέγειν. ὥσπερ γὰρ Ὅμηρος λέγει, διενείμαντο τὴν ἀρ-

χὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλούτων, ἐπειδὴ παρὰ τοῦ πατρὸς παρέλαβον. ἦν οὖν νόμος ὅδε περὶ ἀνθρώπων ἐπὶ Κρόνου, καὶ ἀεὶ καὶ νῦν ἔτι ἐστὶν ἐν θεοῖς, τῶν ἀνθρώπων τὸν μὲν δικαίως τὸν βίον διελθόντα καὶ ὁσίως, ἐπειδὰν τελευτήσῃ, εἰς μακάρων νήσους ἀπιόντα οἰκεῖν ἐν πάσῃ εὐδαιμονίᾳ ἐκτὸς κακῶν, τὸν δὲ ἀδίκως καὶ ἀθέως, εἰς τὸ τῆς δίκης τε καὶ τίσεως δεσμωτήριον, ὃ δὴ τάρταρον καλοῦσιν, ἰέναι. τούτων δὲ δικασταὶ ἐπὶ Κρόνου, καὶ ἔτι νεωστὶ τοῦ Διὸς τὴν ἀρχὴν ἔχοντος, ζῶντες ἦσαν ζώντων, ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ δικάζοντες ῃ μέλλοιεν τελευτᾷν. κακῶς οὖν αἱ δίκαι ἐκρίνοντο. ὅ τε οὖν Πλούτων καὶ οἱ ἐπιμεληταὶ ἐκ μακάρων νήσων ἰόντες ἔλεγον πρὸς τὸν Δία, ὅτι φοιτῷέν σφιν ἄνθρωποι ἑκατέρωσε ἀνάξιοι. εἶπεν οὖν ὁ Ζεύς, Ἀλλ' ἐγώ, ἔφη, παύσω τοῦτο γιγνόμενον. νῦν μὲν γὰρ κακῶς αἱ δίκαι δικάζονται· ἀμπεχόμενοι γάρ, ἔφη, οἱ κρινόμενοι κρίνονται· ζῶντες γὰρ κρίνονται. πολλοὶ οὖν, ἦ δ' ὅς, ψυχὰς πονηρὰς ἔχοντες, ἠμφιεσμένοι εἰσὶ σώματά τε καλὰ καὶ γένη καὶ πλούτους, καὶ ἐπειδὰν ἡ κρίσις ῃ, ἔρχονται αὐτοῖς πολλοὶ μάρτυρες, μαρτυρήσοντες ὡς δικαίως βεβιώκασιν. οἱ οὖν δικασταὶ ὑπό τε τούτων ἐκπλήττονται, καὶ ἅμα καὶ αὐτοὶ ἀμπεχόμενοι δικάζουσι, πρὸ τῆς ψυχῆς τῆς αὐτῶν ὀφθαλμοὺς τε καὶ ὦτα καὶ ὅλον τὸ σῶμα προκεκαλυμμένοι· ταῦτα δὴ αὐτοῖς πάντα ἐπίπροσθεν γίγνεται, καὶ τὰ αὐτῶν ἀμφιέσματα καὶ τὰ τῶν κρινομένων. πρῶτον μὲν οὖν, ἔφη, παυστέον ἐστὶ προειδότας αὐτοὺς

τὸν θάνατον· νῦν γὰρ προΐσασι. τοῦτο μὲν οὖν καὶ δὴ εἴρηται τῷ Προμηθεῖ, ὅπως ἂν παύσῃ αὐτὸ [αὐτῶν.] ἔπειτα γυμνοὺς κριτέον ἁπάντων τούτων· τεθνεῶτας γὰρ δεῖ κρίνεσθαι. καὶ τὸν κριτὴν δεῖ γυμνὸν εἶναι, τεθνεῶτα, αὐτῇ τῇ ψυχῇ αὐτὴν τὴν ψυχὴν θεωροῦντα ἐξαίφνης ἀποθανόντος ἑκάστου, ἔρημον πάντων τῶν ξυγγενῶν καὶ καταλιπόντα ἐπὶ τῆς γῆς πάντα ἐκεῖνον τὸν κόσμον, ἵνα δικαία ἡ κρίσις ᾖ. ἐγὼ μὲν οὖν, ταῦτα ἐγνωκὼς πρότερος ἢ ὑμεῖς, ἐποιησάμην δικαστὰς υἱεῖς ἐμαυτοῦ, δύο μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας, Μίνω τε καὶ Ῥαδάμανθυν, ἕνα δὲ ἐκ τῆς Εὐρώπης, Αἰακόν. οὗτοι οὖν ἐπειδὰν τελευτήσωσι, δικάσουσιν ἐν τῷ λειμῶνι, ἐν τῇ τριόδῳ, ἐξ ἧς φέρετον τὼ ὁδώ, ἡ μὲν εἰς μακάρων νήσους, ἡ δ' εἰς τάρταρον· καὶ τοὺς μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας Ῥαδάμανθυς κρινεῖ, τοὺς δὲ ἐκ τῆς Εὐρώπης Αἰακός· Μίνῳ δὲ πρεσβεῖα δώσω, ἐπιδιακρίνειν, ἐὰν ἀπορῆτόν τι τὼ ἑτέρω, ἵνα ὡς δικαιοτάτη ἡ κρίσις ᾖ περὶ τῆς πορείας τοῖς ἀνθρώποις. **LXXX.** Ταῦτ' ἐστίν, ὦ Καλλίκλεις, ἃ ἐγὼ ἀκηκοὼς πιστεύω ἀληθῆ εἶναι, καὶ ἐκ τούτων τῶν λόγων τοιόνδε τι λογίζομαι ξυμβαίνειν· ὁ θάνατος τυγχάνει ὤν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐδὲν ἄλλο ἢ δυοῖν πραγμάτοιν διάλυσις, τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ἀπ' ἀλλήλοιν. ἐπειδὰν δὲ διαλυθῆτον ἄρα ἀπ' ἀλλήλοιν, οὐ πολὺ ἧττον ἑκάτερον αὐτοῖν ἔχει τὴν ἕξιν τὴν αὑτοῦ, ἥνπερ καὶ ὅτε ἔζη ὁ ἄνθρωπος, τό τε σῶμα τὴν φύσιν τὴν αὑτοῦ καὶ τὰ θεραπεύματα καὶ τὰ παθήματα, ἔνδηλα πάντα. οἷον, εἴ τινος μέγα

ἦν τὸ σῶμα φύσει ἢ τροφῇ ἢ ἀμφότερα ζῶντος, τούτου, καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνῃ, ὁ νεκρὸς μέγας, καὶ εἰ παχύς, παχὺς καὶ ἀποθανόντος, καὶ τἄλλα οὕτω· καὶ εἰ αὖ ἐπετήδευε κομᾶν, κομήτης τούτου καὶ ὁ νεκρός· μαστιγίας αὖ εἴ τις ἦν, καὶ ἴχνη εἶχε τῶν πληγῶν οὐλὰς ἐν τῷ σώματι ἢ ὑπὸ μαστίγων ἢ ἄλλων τραυμάτων ζῶν, καὶ τεθνεῶτος τὸ σῶμα ἔστιν ἰδεῖν ταῦτα ἔχον· κατεαγότα εἴ του ἦν μέλη ἢ διεστραμμένα ζῶντος, καὶ τεθνεῶτος ταῦτα ἔνδηλα. ἑνὶ δὲ λόγῳ, οἷος εἶναι παρεσκεύαστο τὸ σῶμα ζῶν, ἔνδηλα ταῦτα καὶ τελευτήσαντος ἢ πάντα ἢ τὰ πολλὰ ἐπί τινα χρόνον. ταυτὸν δή μοι δοκεῖ τοῦτ' ἄρα καὶ περὶ τὴν ψυχὴν εἶναι, ὦ Καλλίκλεις· ἔνδηλα πάντα ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ, ἐπειδὰν γυμνωθῇ τοῦ σώματος, τά τε τῆς φύσεως καὶ τὰ παθήματα, ἃ διὰ τὴν ἐπιτήδευσιν ἑκάστου πράγματος ἔσχεν ἐν τῇ ψυχῇ ὁ ἄνθρωπος. ἐπειδὰν οὖν ἀφίκωνται παρὰ τὸν δικαστήν, οἱ μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας παρὰ τὸν Ῥαδάμανθυν, ὁ Ῥαδάμανθυς ἐκείνους ἐπιστήσας, θεᾶται ἑκάστου τὴν ψυχήν, οὐκ εἰδὼς ὅτου ἐστίν, ἀλλὰ πολλάκις τοῦ μεγάλου βασιλέως ἐπιλαβόμενος, ἢ ἄλλου ὁτουοῦν βασιλέως ἢ δυνάστου, κατεῖδεν οὐδὲν ὑγιὲς ὂν τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ διαμεμαστιγωμένην καὶ οὐλῶν μεστὴν ὑπὸ ἐπιορκιῶν καὶ ἀδικίας, ἃ ἑκάστῳ ἡ πρᾶξις αὐτοῦ ἐξωμόρξατο εἰς τὴν ψυχήν, καὶ πάντα σκολιὰ ὑπὸ ψεύδους καὶ ἀλαζονείας, καὶ οὐδὲν εὐθύ, διὰ τὸ ἄνευ ἀληθείας τετράφθαι, καὶ ὑπὸ ἐξουσίας καὶ τρυφῆς καὶ ὕβρεως καὶ ἀκρασίας τῶν πράξεων ἀσυμμε-

τρίας τε καὶ αἰσχρότητος γέμουσαν τὴν ψυχὴν εἶδεν. ἰδὼν δὲ ἀτίμως ταύτην ἀπέπεμψεν εὐθὺ τῆς φρουρᾶς, οἷ μέλλει ἐλθοῦσα ἀνατλῆναι τὰ προσήκοντα πάθη. **LXXXI.** *Προσήκει δὲ παντὶ τῷ ἐν τιμωρίᾳ ὄντι, ὑπ᾽ ἄλλου ὀρθῶς τιμωρουμένῳ, ἢ βελτίονι γίγνεσθαι καὶ ὀνίνασθαι, ἢ παράδειγμά τι τοῖς ἄλλοις γίγνεσθαι, ἵνα ἄλλοι ὁρῶντες πάσχοντα, ἃ ἂν πάσχῃ, φοβούμενοι βελτίους γίγνωνται. εἰσὶ δὲ οἱ μὲν ὠφελούμενοί τε καὶ δίκην διδόντες ὑπὸ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων οὗτοι, οἳ ἂν ἰάσιμα ἁμαρτήματα ἁμάρτωσιν· ὅμως δὲ δι᾽ ἀλγηδόνων καὶ ὀδυνῶν γίγνεται αὐτοῖς ἡ ὠφέλεια καὶ ἐνθάδε καὶ ἐν ᾅδου· οὐ γὰρ οἷόν τε ἄλλως ἀδικίας ἀπαλλάττεσθαι. οἳ δ᾽ ἂν τὰ ἔσχατα ἀδικήσωσι, καὶ διὰ τὰ τοιαῦτα ἀδικήματα ἀνίατοι γένωνται, ἐκ τούτων τὰ παραδείγματα γίγνεται, καὶ οὗτοι αὐτοὶ μὲν οὐκέτι ὀνίνανται οὐδέν, ἅτε ἀνίατοι ὄντες, ἄλλοι δὲ ὀνίνανται, οἱ τούτους ὁρῶντες διὰ τὰς ἁμαρτίας τὰ μέγιστα καὶ ὀδυνηρότατα καὶ φοβερώτατα πάθη πάσχοντας τὸν ἀεὶ χρόνον, ἀτεχνῶς παραδείγματα ἀνηρτημένους ἐκεῖ ἐν ᾅδου ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, τοῖς ἀεὶ τῶν ἀδίκων ἀφικνουμένοις θεάματα καὶ νουθετήματα. ὧν ἐγώ φημι ἕνα καὶ Ἀρχέλαον ἔσεσθαι, εἰ ἀληθῆ λέγει Πῶλος, καὶ ἄλλον, ὅστις ἂν τοιοῦτος τύραννος ᾖ· οἶμαι δὲ καὶ τοὺς πολλοὺς εἶναι τούτων τῶν παραδειγμάτων τοὺς ἐκ τυράννων καὶ βασιλέων καὶ δυναστῶν καὶ τὰ τῶν πόλεων πραξάντων γεγονότας. οὗτοι γάρ, διὰ τὴν ἐξουσίαν, μέγιστα καὶ ἀνοσιώτατα ἁμαρτήματα ἁμαρ-*

τάνουσι. μαρτυρεῖ δὲ τούτοις καὶ Ὅμηρος. βασιλέας γὰρ καὶ δυνάστας ἐκεῖνος πεποίηκε τοὺς ἐν ᾅδου τὸν ἀεὶ χρόνον τιμωρουμένους, Τάνταλον καὶ Σίσυφον καὶ Τιτυόν· Θερσίτην δέ, καὶ εἴ τις ἄλλος πονηρὸς ἦν ἰδιώτης, οὐδεὶς πεποίηκε μεγάλαις τιμωρίαις ξυνεχόμενον, ὡς ἀνίατον· οὐ γάρ, οἶμαι, ἐξῆν αὐτῷ· διὸ καὶ εὐδαιμονέστερος ἦν ἢ οἷς ἐξῆν. ἀλλὰ γάρ, ὦ Καλλίκλεις, ἐκ τῶν δυναμένων εἰσὶ καὶ οἱ σφόδρα πονηροὶ γιγνόμενοι ἄνθρωποι. οὐδὲν μὴν κωλύει καὶ ἐν τούτοις ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐγγίγνεσθαι, καὶ σφόδρα γε ἄξιον ἄγασθαι τῶν γιγνομένων. χαλεπὸν γάρ, ὦ Καλλίκλεις, καὶ πολλοῦ ἐπαίνου ἄξιον, ἐν μεγάλῃ ἐξουσίᾳ τοῦ ἀδικεῖν γενόμενον δικαίως διαβιῶναι· ὀλίγοι δὲ γίγνονται οἱ τοιοῦτοι. ἐπεὶ καὶ ἐνθάδε καὶ ἄλλοθι γεγόνασιν, οἶμαι δὲ καὶ ἔσονται καλοὶ κἀγαθοὶ ταύτην τὴν ἀρετὴν τοῦ δικαίως διαχειρίζειν ἃ ἄν τις ἐπιτρέπῃ· εἷς δὲ καὶ πάνυ ἐλλόγιμος γέγονε καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου· οἱ δὲ πολλοί, ὦ ἄριστε, κακοὶ γίγνονται τῶν δυναστῶν. LXXXII. Ὅπερ οὖν ἔλεγον, ἐπειδὰν ὁ Ῥαδάμανθυς ἐκεῖνος τοιοῦτόν τινα λάβῃ, ἄλλο μὲν περὶ αὐτοῦ οὐκ οἶδεν οὐδέν, οὔθ' ὅστις οὔθ' ὧν τινων, ὅτι δὲ πονηρός τις· καὶ τοῦτο κατιδὼν ἀπέπεμψεν εἰς τάρταρον, ἐπισημηνάμενος, ἐάν τε ἰάσιμος ἐάν τε ἀνίατος δοκῇ εἶναι· ὁ δέ, ἐκεῖσε ἀφικόμενος, τὰ προσήκοντα πάσχει. ἐνίοτε δ' ἄλλην εἰσιδὼν ὁσίως βεβιωκυῖαν καὶ μετ' ἀληθείας ἀνδρὸς ἰδιώτου ἢ ἄλλου τινὸς ψυχήν, μάλιστα μέν, ἔγωγέ φημι, ὦ Καλλί-

κλεις, φιλοσόφου, τὰ αὑτοῦ πράξαντος, καὶ οὐ πολυπραγμονήσαντος ἐν τῷ βίῳ, ἠγάσθη τε καὶ εἰς μακάρων νήσους ἀπέπεμψε. ταυτὰ δὲ ταῦτα καὶ ὁ Αἰακός. ἑκάτερος δὲ τούτων ῥάβδον ἔχων δικάζει· ὁ δὲ Μίνως ἐπισκοπῶν κάθηται μόνος, ἔχων χρυσοῦν σκῆπτρον, ὥς φησιν Ὀδυσσεὺς ὁ Ὁμήρου ἰδεῖν αὐτὸν Χρύσεον σκῆπτρον ἔχοντα, θεμιστεύοντα νέκυσιν. Ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Καλλίκλεις, ὑπὸ τούτων τῶν λόγων πέπεισμαι, καὶ σκοπῶ, ὅπως ἀποφανοῦμαι τῷ κριτῇ ὡς ὑγιεστάτην ἔχων τὴν ψυχήν. χαίρειν οὖν ἐάσας τὰς τιμὰς τὰς τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, τὴν ἀλήθειαν σκοπῶν, πειράσομαι τῷ ὄντι ὡς ἂν δύνωμαι βέλτιστος ὢν καὶ ζῆν, καὶ ἐπειδὰν ἀποθνήσκω, ἀποθνήσκειν. παρακαλῶ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους πάντας ἀνθρώπους, καθόσον δύναμαι, καὶ δὴ καὶ σὲ ἀντιπαρακαλῶ ἐπὶ τοῦτον τὸν βίον καὶ τὸν ἀγῶνα τοῦτον, ὃν ἐγώ φημι ἀντὶ πάντων τῶν ἐνθάδε ἀγώνων εἶναι· καὶ ὀνειδίζω σοι, ὅτι οὐχ οἷός τ' ἔσῃ σαυτῷ βοηθῆσαι, ὅταν ἡ δίκη σοι ᾖ καὶ ἡ κρίσις, ἣν νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, ἀλλὰ ἐλθὼν παρὰ τὸν δικαστὴν τὸν τῆς Αἰγίνης υἱόν, ἐπειδάν σου ἐπιλαβόμενος ἄγῃ, χασμήσῃ καὶ ἰλιγγιάσεις οὐδὲν ἧττον, ἢ ἐγὼ ἐνθάδε, σὺ ἐκεῖ, καί σε ἴσως τυπτήσει τις ἐπὶ κόῤῥης ἀτίμως καὶ πάντως προπηλακιεῖ. τάχα δ' οὖν ταῦτα μῦθός σοι δοκεῖ λέγεσθαι, ὥσπερ γραός, καὶ καταφρονεῖς αὐτῶν· καὶ οὐδέν γ' ἂν θαυμαστὸν ἦν καταφρονεῖν τούτων, εἴ πη ζητοῦντες εἴχομεν αὐτῶν βελτίω καὶ ἀληθέστερα εὑρεῖν· νῦν δὲ ὁρᾷς, ὅτι τρεῖς ὄντες ὑμεῖς,

οἵπερ σοφώτατοί ἐστε τῶν νῦν Ἑλλήνων, σύ τε καὶ Πῶλος καὶ Γοργίας, οὐκ ἔχετε ἀποδεῖξαι ὡς δεῖ ἄλλον τινα βίον ζῆν ἢ τοῦτον, ὅςπερ καὶ ἐκεῖσε φαίνεται ξυμφέρων· ἀλλ' ἐν τοσούτοις λόγοις, τῶν ἄλλων ἐλεγχομένων, μόνος οὗτος ἠρεμεῖ ὁ λόγος, ὡς εὐλαβητέον ἐστὶ τὸ ἀδικεῖν μᾶλλον ἢ τὸ ἀδικεῖσθαι, καὶ παντὸς μᾶλλον ἀνδρὶ μελετητέον, οὐ, τὸ δοκεῖν εἶναι ἀγαθόν, ἀλλὰ τὸ εἶναι, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ· ἐὰν δέ τις κατά τι κακὸς γίγνηται, κολαστέος ἐστί. καὶ τοῦτο δεύτερον ἀγαθὸν μετὰ τὸ εἶναι δίκαιον, τὸ γίγνεσθαι, καὶ κολαζόμενον διδόναι δίκην· καὶ πᾶσαν κολακείαν καὶ τὴν περὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν περὶ τοὺς ἄλλους, καὶ περὶ ὀλίγους καὶ περὶ πολλούς, φευκτέον, καὶ τῇ ῥητορικῇ οὕτω χρηστέον ἐπὶ τὸ δίκαιον ἀεὶ καὶ τῇ ἄλλῃ πάσῃ πράξει. LXXXIII. Ἐμοὶ μὲν οὖν πειθόμενος ἀκολούθησον ἐνταῦθα, οἷ ἀφικόμενος εὐδαιμονήσεις καὶ ζῶν καὶ τελευτήσας, ὡς ὁ λόγος σημαίνει, καὶ ἔασόν τινα σοῦ καταφρονῆσαι, ὡς ἀνοήτου, καὶ προπηλακίσαι ἐὰν βούληται, καὶ, ναὶ μὰ Δία, σύ γε θαῤῥῶν πατάξαι τὴν ἄτιμον ταύτην πληγήν· οὐδὲν γὰρ δεινὸν πείσῃ, ἐὰν τῷ ὄντι ᾖς καλὸς κἀγαθός, ἀσκῶν ἀρετήν· κἄπειτα οὕτω κοινῇ ἀσκήσαντες, τότε ἤδη, ἐὰν δοκῇ χρῆναι, ἐπιθησόμεθα τοῖς πολιτικοῖς, ἤ, ὁποῖον ἄν τι δοκῇ ἡμῖν, τότε βουλευσόμεθα, βελτίους ὄντες βουλεύεσθαι ἢ νῦν. αἰσχρὸν γάρ, ἔχοντάς γε ὡς νῦν φαινόμεθα ἔχειν, ἔπειτα νεανιεύεσθαι ὥς τι ὄντας, οἷς οὐδέποτε ταυτὰ δοκεῖ περὶ τῶν αὐτῶν, καὶ ταῦτα, περὶ τῶν μεγί-

στων· εἰς τοσοῦτον ἥκομεν ἀπαιδευσίας. ὥσπερ οὖν ἡγεμόνι τῷ λόγῳ χρησώμεθα τῷ νῦν παραφανέντι, ὃς ἡμῖν σημαίνει, ὅτι οὗτος ὁ τρόπος ἄριστος τοῦ βίου, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν ἀσκοῦντας καὶ ζῆν καὶ τεθνάναι. τούτῳ οὖν ἑπώμεθα, καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλῶμεν, μὴ ἐκείνῳ, ᾧ σὺ πιστεύων ἐμὲ παρακαλεῖς. ἔστι γὰρ οὐδενὸς ἄξιος, ὦ Καλλίκλεις.

ΙΩΝ

Η ΠΕΡΙ ΙΛΙΑΔΟΣ

Η ΠΕΡΙ ΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΣ

Η ΠΕΡΙ ΠΟΙΗΤΙΚΗΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ΛΟΓΙΚΟΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΙΩΝΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΙΩΝ.

Τὸν Ἴωνα χαίρειν. πόθεν τανῦν ἡμῖν ἐπιδεδήμηκας; ἢ οἴκοθεν, ἐξ Ἐφέσου; ΙΩΝ. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ἐξ Ἐπιδαύρου, ἐκ τῶν Ἀσκληπιείων. ΣΩ. Μῶν καὶ ῥαψῳδῶν ἀγῶνα τιθέασι τῷ θεῷ οἱ Ἐπιδαύριοι; ΙΩΝ. Πάνυ γε, καὶ τῆς ἄλλης γε μουσικῆς. ΣΩ. Τί οὖν; ἠγωνίζου τι ἡμῖν; καὶ πῶς τι ἠγωνίσω; ΙΩΝ. Τὰ πρῶτα τῶν ἄθλων ἠνεγκάμεθα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Εὖ λέγεις. ἄγε δὴ ὅπως καὶ τὰ Παναθήναια νικήσομεν. ΙΩΝ. Ἀλλ' ἔσται ταῦτα, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ. ΣΩ. καὶ μὴν πολλάκις γε ἐζήλωσα ὑμᾶς τοὺς ῥαψῳδούς, ὦ Ἴων, τῆς τέχνης.

τὸ γὰρ ἅμα μὲν τὸ σῶμα κεκοσμῆσθαι ἀεὶ πρέπον ὑμῶν εἶναι τῇ τέχνῃ, καὶ ὡς καλλίστοις φαίνεσθαι, ἅμα δὲ ἀναγκαῖον εἶναι ἔν τε ἄλλοις ποιηταῖς διατρίβειν πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς, καὶ δὴ καὶ μάλιστα ἐν Ὁμήρῳ, τῷ ἀρίστῳ καὶ θειοτάτῳ τῶν ποιητῶν, καὶ τὴν τούτου διάνοιαν ἐκμανθάνειν, μὴ μόνον τὰ ἔπη, ζηλωτόν ἐστιν. οὐ γὰρ ἂν γένοιτό ποτε ῥαψῳδός, εἰ μὴ ξυνίῃ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ· τὸν γὰρ ῥαψῳδὸν ἑρμηνέα δεῖ τοῦ ποιητοῦ τῆς διανοίας γίγνεσθαι τοῖς ἀκούουσι· τοῦτο δὲ καλῶς ποιεῖν μὴ γιγνώσκοντα ὅ τι λέγει ὁ ποιητὴς ἀδύνατον. ταῦτα οὖν πάντα ἄξια ζηλοῦσθαι. ΙΩΝ. Ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες. ἔμοιγ᾽ οὖν τοῦτο πλεῖστον ἔργον παρέσχε τῆς τέχνης, καὶ οἶμαι κάλλιστα ἀνθρώπων λέγειν περὶ Ὁμήρου, ὡς οὔτε Μητρόδωρος ὁ Λαμψακηνός, οὔτε Στησίμβροτος ὁ Θάσιος, οὔτε Γλαύκων, οὔτε ἄλλος οὐδεὶς τῶν πώποτε γενομένων ἔσχεν εἰπεῖν οὕτω πολλὰς καὶ καλὰς διανοίας περὶ Ὁμήρου, ὅσας ἐγώ. ΣΩ. Εὖ λέγεις, ὦ Ἴων· δῆλον γάρ, ὅτι οὐ φθονήσεις μοι ἐπιδεῖξαι. ΙΩΝ. Καὶ μὴν ἄξιόν γε ἀκοῦσαι, ὦ Σώκρατες, ὡς εὖ κεκόσμηκα τὸν Ὅμηρον, ὥστε, οἶμαι, ὑπὸ Ὁμηριδῶν ἄξιος εἶναι χρυσῷ στεφάνῳ στεφανωθῆναι. II. ΣΩ. Καὶ μὴν ἐγὼ ἔτι ποιήσομαι σχολὴν ἀκροᾶσθαι σοῦ. νῦν δέ μοι τοσόνδε ἀπόκριναι, πότερον περὶ Ὁμήρου μόνον δεινὸς εἶ, ἢ καὶ περὶ Ἡσιόδου καὶ Ἀρχιλόχου; ΙΩΝ. Οὐδαμῶς, ἀλλὰ περὶ Ὁμήρου μόνον· ἱκανὸν γάρ μοι δοκεῖ εἶναι. ΣΩ. Ἔστι δὲ περὶ ὅτου Ὅμηρός τε

καὶ Ἡσίοδος ταυτὰ λέγετον; ΙΩΝ. Οἶμαι ἔγωγε καὶ πολλά. ΣΩ. Πότερον οὖν περὶ τούτων κάλλιον ἂν ἐξηγήσαιο, ἃ Ὅμηρος λέγει, ἢ ἃ Ἡσίοδος; ΙΩΝ. Ὁμοίως ἂν περί γε τούτων, ω Σώκρατες, περὶ ὧν ταυτὰ λέγουσι. ΣΩ. Τί δέ; ὧν πέρι μὴ ταυτὰ λέγουσιν, οἷον περὶ μαντικῆς λέγει τι Ὅμηρός τε καὶ Ἡσίοδος; ΙΩΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί οὖν; ὅσα τε ὁμοίως καὶ ὅσα διαφόρως περὶ μαντικῆς λέγετον τὼ ποιητὰ τούτω, πότερον σὺ κάλλιον ἂν ἐξηγήσαιο ἢ τῶν μάντεων τις τῶν ἀγαθῶν; ΙΩΝ. Τῶν μάντεων. ΣΩ. Εἰ δὲ σὺ ἦσθα μάντις, οὐκ, εἴπερ περὶ τῶν ὁμοίως λεγομένων οἷός τ᾽ ἦσθα ἐξηγήσασθαι, καὶ περὶ τῶν διαφόρως λεγομένων ἠπίστω ἂν ἐξηγεῖσθαι; ΙΩΝ. Δῆλον ὅτι. ΣΩ. Τί οὖν ποτε περὶ μὲν Ὁμήρου δεινὸς εἶ, περὶ δὲ Ἡσιόδου οὔ, οὐδὲ τῶν ἄλλων ποιητῶν; ἢ Ὅμηρος περὶ ἄλλων τινῶν λέγει ἢ ὧνπερ ξύμπαντες οἱ ἄλλοι ποιηταί; οὐ περὶ πολέμου τε τὰ πολλὰ διελήλυθε, καὶ περὶ ὁμιλιῶν πρὸς ἀλλήλους ἀνθρώπων ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν, καὶ ἰδιωτῶν καὶ δημιουργῶν, καὶ περὶ θεῶν πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς ἀνθρώπους ὁμιλούντων, ὡς ὁμιλοῦσι, καὶ περὶ τῶν οὐρανίων παθημάτων, καὶ περὶ τῶν ἐν ᾅδου, καὶ γενέσεις θεῶν τε καὶ ἡρώων; οὐ ταῦτά ἐστι περὶ ὧν Ὅμηρος τὴν ποίησιν πεποίηκεν; ΙΩΝ. Ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τί δέ; οἱ ἄλλοι ποιηταὶ οὐ περὶ τῶν αὐτῶν τούτων; ΙΩΝ. Ναί· ἀλλ᾽, ὦ Σώκρατες, οὐχ ὁμοίως πεποιήκασι, καὶ Ὅμηρος. ΣΩ. Τί μήν; κάκιον; ΙΩΝ. Πολύ γε. ΣΩ. Ὅμηρος

δὲ ἄμεινον; ΙΩΝ. Ἄμεινον μέντοι, νὴ Δία. III. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ φίλη κεφαλὴ Ἴων, ὅταν περὶ ἀριθμοῦ πολλῶν λεγόντων εἷς τις ἄριστα λέγῃ, γνώσεται δήπου τις τὸν εὖ λέγοντα; ΙΩΝ. Φημί. ΣΩ. Πότερον οὖν ὁ αὐτός, ὅσπερ καὶ τοὺς κακῶς λέγοντας, ἢ ἄλλος; ΙΩΝ. Ὁ αὐτὸς δήπου. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ τὴν ἀριθμητικὴν τέχνην ἔχων οὗτός ἐστι; ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Τί δ᾽; ὅταν πολλῶν λεγόντων περὶ ὑγιεινῶν σιτίων, ὁποῖά ἐστιν, εἷς τις ἄριστα λέγῃ, πότερον ἕτερος μέν τις τὸν ἄριστα λέγοντα γνώσεται, ὅτι ἄριστα λέγει, ἕτερος δὲ τὸν κάκιον, ὅτι κάκιον, ἢ ὁ αὐτός; ΙΩΝ. Δῆλον δήπου, ὁ αὐτός. ΣΩ. Τίς οὗτος; τί ὄνομα αὐτῷ; ΙΩΝ. Ἰατρός. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐν κεφαλαίῳ λέγομεν, ὡς ὁ αὐτὸς γνώσεται ἀεὶ περὶ τῶν αὐτῶν, πολλῶν λεγόντων, ὅςτις τε εὖ λέγει καὶ ὅςτις κακῶς, ἤ, εἰ μὴ γνώσεται τὸν κακῶς λέγοντα, δῆλον ὅτι οὐδὲ τὸν εὖ, περί γε τοῦ αὐτοῦ; ΙΩΝ. Οὕτως. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ αὐτὸς γίγνεται δεινὸς περὶ ἀμφοτέρων; ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν σὺ φῂς καὶ Ὅμηρον καὶ τοὺς ἄλλους ποιητάς, ἐν οἷς καὶ Ἡσίοδος καὶ Ἀρχίλοχός ἐστι, περί γε τῶν αὐτῶν λέγειν, ἀλλ᾽ οὐχ ὁμοίως; ἀλλὰ τὸν μὲν εὖ γε, τοὺς δὲ χεῖρον; ΙΩΝ. Καὶ ἀληθῆ λέγω. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἴπερ τὸν εὖ λέγοντα γιγνώσκεις, καὶ τοὺς χεῖρον λέγοντας γιγνώσκοις ἂν ὅτι χεῖρον λέγουσιν; ΙΩΝ. Ἔοικέ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ βέλτιστε, ὁμοίως τὸν Ἴωνα λέγοντες περὶ Ὁμήρου τε δεινὸν εἶναι καὶ περὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν οὐχ ἁμαρτησόμεθα; ἐπειδή γε αὐ-

τὸς ὁμολογεῖ τὸν αὐτὸν ἔσεσθαι κριτὴν ἱκανὸν πάντων, ὅσοι ἂν περὶ τῶν αὐτῶν λέγωσι, τοὺς δὲ ποιητὰς σχεδὸν ἅπαντας τὰ αὐτὰ ποιεῖν. ΙΩΝ. Τί οὖν ποτε τὸ αἴτιον, ὦ Σώκρατες, ὅτι, ὅταν μέν τις περὶ ἄλλου του ποιητοῦ διαλέγηται, οὔτε προσέχω τὸν νοῦν, ἀδυνατῶ τε καὶ ὁτιοῦν ξυμβαλέσθαι λόγου ἄξιον, ἀλλ' ἀτεχνῶς νυστάζω, ἐπειδὰν δέ τις περὶ Ὁμήρου μνησθῇ, εὐθύς τε ἐγρήγορα καὶ προσέχω τὸν νοῦν καὶ εὐπορῶ ὅ τι λέγω; ΣΩ. Οὐ χαλεπὸν τοῦτό γε εἰκάσαι, ὦ ἑταῖρε, ἀλλὰ παντὶ δῆλον, ὅτι τέχνη καὶ ἐπιστήμη περὶ Ὁμήρου λέγειν ἀδύνατος εἶ· εἰ γὰρ τέχνη οἷός τε ἦσθα, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν ἁπάντων λέγειν οἷός τ' ἂν ἦσθα· ποιητικὴ γάρ που ἐστὶ τὸ ὅλον· ἢ οὔ; ΙΩΝ. Ναί. IV. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐπειδὰν λάβῃ τις καὶ ἄλλην τέχνην ἡντινοῦν ὅλην, ὁ αὐτὸς τρόπος τῆς σκέψεως ἐστὶ περὶ ἁπασῶν τῶν τεχνῶν; πῶς τοῦτο λέγω, δέῃ τί μου ἀκοῦσαι, ὦ Ἴων; ΙΩΝ. Ναὶ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, ἔγωγε· χαίρω γὰρ ἀκούων ὑμῶν τῶν σοφῶν. ΣΩ. Βουλοίμην ἄν σε ἀληθῆ λέγειν, ὦ Ἴων. ἀλλὰ σοφοὶ μέν που ἐστὲ ὑμεῖς οἱ ῥαψῳδοὶ καὶ ὑποκριταὶ καὶ ὧν ὑμεῖς ᾄδετε τὰ ποιήματα· ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἄλλο ἢ τἀληθῆ λέγω, οἷον εἰκὸς ἰδιώτην ἄνθρωπον. ἐπεὶ καὶ περὶ τούτου, οὗ νῦν ἠρόμην σε, θέασαι ὡς φαῦλον καὶ ἰδιωτικόν ἐστι καὶ παντὸς ἀνδρὸς γνῶναι, ὃ ἔλεγον τὴν αὐτὴν εἶναι σκέψιν, ἐπειδάν τις ὅλην τέχνην λάβῃ· λάβωμεν γὰρ τῷ λόγῳ. γραφικὴ γάρ τις ἐστὶ τέχνη τὸ ὅλον; ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ γρα-

φεῖς πολλοὶ καὶ εἰσὶ καὶ γεγόνασιν ἀγαθοὶ καὶ φαῦλοι; ΙΩΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἤδη οὖν τινα εἶδες, ὅςτις περὶ μὲν Πολυγνώτου τοῦ Ἀγλαοφῶντος δεινός ἐστιν ἀποφαίνειν ἃ εὖ τε γράφει καὶ ἃ μή, περὶ δὲ τῶν ἄλλων γραφέων ἀδύνατος; καὶ ἐπειδὰν μέν τις τὰ τῶν ἄλλων ζωγράφων ἔργα ἐπιδεικνύῃ, νυστάζει τε καὶ ἀπορεῖ, καὶ οὐκ ἔχει ὅ τι ξυμβάληται, ἐπειδὰν δὲ περὶ Πολυγνώτου ἢ ἄλλου ὅτου βούλει τῶν γραφέων, ἑνὸς μόνου, δέῃ ἀποφήνασθαι γνώμην, ἐγρήγορέ τε καὶ προσέχει τὸν νοῦν, καὶ εὐπορεῖ ὅ τι εἴπῃ; ΙΩΝ. Οὐ μὰ τὸν Δία, οὐ δῆτα. ΣΩ. Τί δέ; ἐν ἀνδριαντοποιΐᾳ ἤδη τιν᾽ εἶδες, ὅςτις περὶ μὲν Δαιδάλου τοῦ Μητίωνος, ἢ Ἐπειοῦ τοῦ Πανοπέως, ἢ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου, ἢ ἄλλου τινὸς ἀνδριαντοποιοῦ, ἑνὸς πέρι, δεινός ἐστιν ἐξηγεῖσθαι ἃ εὖ πεποίηκεν, ἐν δὲ τοῖς τῶν ἄλλων ἀνδριαντοποιῶν ἔργοις ἀπορεῖ τε καὶ νυστάζει, οὐχ ἔχων ὅ τι εἴπῃ; ΙΩΝ. Οὐ μὰ τὸν Δία οὐδὲ τοῦτον ἑώρακα. ΣΩ. Ἀλλὰ μήν, ὥς γ᾽ ἐγὼ οἶμαι, οὐδ᾽ ἐν αὐλήσει γε, οὐδὲ ἐν κιθαρίσει, οὐδὲ ἐν κιθαρῳδίᾳ, οὐδὲ ἐν ῥαψῳδίᾳ, οὐδεπώποτ᾽ εἶδες ἄνδρα, ὅςτις περὶ μὲν Ὀλύμπου δεινός ἐστιν ἐξηγεῖσθαι, ἢ περὶ Θαμύρου, ἢ περὶ Ὀρφέως, ἢ περὶ Φημίου τοῦ Ἰθακησίου ῥαψῳδοῦ· περὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Ἐφεσίου ἀπορεῖ καὶ οὐκ ἔχει ξυμβάλλεσθαι, ἅ τε εὖ ῥαψῳδεῖ καὶ ἃ μή. ΙΩΝ. Οὐκ ἔχω σοι περὶ τούτου ἀντιλέγειν, ὦ Σώκρατες, ἀλλ᾽ ἐκεῖνο ἐμαυτῷ ξύνοιδα, ὅτι περὶ Ὁμήρου κάλλιστ᾽ ἀνθρώπων λέγω καὶ εὐπορῶ, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες με φασὶν

εὖ λέγειν, περὶ δὲ τῶν ἄλλων, οὔ· καίτοι ὅρα, τοῦτο τί ἐστι. V. ΣΩ. Καὶ ὁρῶ, ὦ Ἴων, καὶ ἔρχομαί γέ σοι ἀποφαινόμενος, ὅ μοι δοκεῖ τοῦτο εἶναι. ἔστι γὰρ τοῦτο τέχνη μέν, οὐκ ὂν παρὰ σοὶ περὶ Ὁμήρου εὖ λέγειν, ὃ νῦν δὴ ἔλεγον, θεία δὲ δύναμις ἥ σε κινεῖ, ὥςπερ ἐν τῇ λίθῳ ἣν Εὐριπίδης μὲν Μαγνῆτιν ὠνόμασεν, οἱ δὲ πολλοὶ Ἡρακλείαν· καὶ γὰρ αὕτη ἡ λίθος οὐ μόνον αὐτοὺς τοὺς δακτυλίους ἄγει τοὺς σιδηροῦς, ἀλλὰ καὶ δύναμιν ἐντίθησι τοῖς δακτυλίοις, ὥςτε δύνασθαι ταυτὸν τοῦτο ποιεῖν, ὅπερ ἡ λίθος, ἄλλους ἄγειν δακτυλίους· ὥςτ' ἐνίοτε ὁρμαθὸς μακρὸς πάνυ σιδηρίων καὶ δακτυλίων ἐξ ἀλλήλων ἤρτηται, πᾶσι δὲ τούτοις ἐξ ἐκείνης τῆς λίθου ἡ δύναμις ἀνήρτηται. οὕτω δὲ καὶ ἡ Μοῦσα ἐνθέους μὲν ποιεῖ αὐτή, διὰ δὲ τῶν ἐνθέων τούτων ἄλλων ἐνθουσιαζόντων ὁρμαθὸς ἐξαρτᾶται. πάντες γὰρ οἵ τε τῶν ἐπῶν ποιηταὶ οἱ ἀγαθοί, οὐκ ἐκ τέχνης, ἀλλ' ἔνθεοι ὄντες καὶ κατεχόμενοι πάντα ταῦτα τὰ καλὰ λέγουσι ποιήματα· καὶ οἱ μελοποιοὶ οἱ ἀγαθοὶ ὡσαύτως, ὥςπερ οἱ κορυβαντιῶντες οὐκ ἔμφρονες ὄντες ὀρχοῦνται, οὕτω καὶ οἱ μελοποιοὶ οὐκ ἔμφρονες ὄντες τὰ καλὰ μέλη ταῦτα ποιοῦσιν, ἀλλ' ἐπειδὰν ἐμβῶσιν εἰς τὴν ἁρμονίαν καὶ εἰς τὸν ῥυθμόν, βακχεύουσι καὶ κατεχόμενοι, ὥςπερ αἱ βάκχαι ἀρύττονται ἐκ τῶν ποταμῶν μέλι καὶ γάλα κατεχόμεναι, ἔμφρονες δὲ οὖσαι, οὔ. καὶ τῶν μελοποιῶν ἡ ψυχὴ τοῦτο ἐργάζεται, ὅπερ αὐτοὶ λέγουσι. λέγουσι γὰρ δήπουθεν πρὸς ἡμᾶς οἱ ποιηταί, ὅτι ἀπὸ κρηνῶν μελιῤῥύτων

ἐκ Μουσῶν κήπων τινῶν καὶ ναπῶν δρεπόμενοι τὰ μέλη ἡμῖν φέρουσιν, ὥςπερ αἱ μέλιτται, καὶ αὐτοὶ οὕτω πετόμενοι, καὶ ἀληθῆ λέγουσι. κοῦφον γὰρ χρῆμα ποιητής ἐστι καὶ πτηνὸν καὶ ἱερόν, καὶ οὐ πρότερον οἷός τε ποιεῖν πρὶν ἂν ἔνθεός τε γένηται καὶ ἔκφρων, καὶ ὁ νοῦς μηκέτι ἐν αὐτῷ ἐνῇ. ἕως δ᾽ ἂν τουτὶ ἔχῃ τὸ κτῆμα, ἀδύνατος πᾶν ποιεῖν ἐστὶν ἄνθρωπος καὶ χρησμῳδεῖν· ἅτε οὖν οὐ τέχνῃ ποιοῦντες καὶ πολλὰ λέγουσι καὶ καλὰ περὶ τῶν πραγμάτων, ὥςπερ σὺ περὶ Ὁμήρου, ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ τοῦτο μόνον οἷός τε ἕκαστος ποιεῖν καλῶς, ἐφ᾽ ὃ ἡ Μοῦσα αὐτὸν ὥρμησεν, ὁ μὲν διθυράμβους, ὁ δὲ ἐγκώμια, ὁ δὲ ὑπορχήματα, ὁ δ᾽ ἔπη, ὁ δ᾽ ἰάμβους· τὰ δ᾽ ἄλλα φαῦλος αὐτῶν ἕκαστός ἐστιν. οὐ γὰρ τέχνῃ ταῦτα λέγουσιν, ἀλλὰ θείᾳ δυνάμει. ἐπεὶ εἰ περὶ ἑνὸς τέχνῃ καλῶς ἠπίσταντο λέγειν, κἂν περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων. διὰ ταῦτα δὲ ὁ θεός, ἐξαιρούμενος τούτων τὸν νοῦν, τούτοις χρῆται ὑπηρέταις, καὶ τοῖς χρησμῳδοῖς καὶ τοῖς μάντεσι τοῖς θείοις, ἵνα ἡμεῖς οἱ ἀκούοντες εἰδῶμεν, ὅτι οὐχ οὗτοι εἰσὶν οἱ ταῦτα λέγοντες, οὕτω πολλοῦ ἄξια, οἷς νοῦς μὴ πάρεστιν, ἀλλ᾽ ὁ θεὸς αὐτός ἐστιν ὁ λέγων, διὰ τούτων δὲ φθέγγεται πρὸς ἡμᾶς. μέγιστον δὲ τεκμήριον τῷ λόγῳ Τύννιχος ὁ Χαλκιδεύς, ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν πώποτ᾽ ἐποίησε ποίημα, ὅτου τις ἂν ἀξιώσειε μνησθῆναι, τὸν δὲ Παίωνα, ὃν πάντες ᾄδουσι, σχεδόν τι πάντων μελῶν κάλλιστον, ἀτεχνῶς, ὅπερ αὐτὸς λέγει, εὕρημά τι Μουσᾶν. ἐν τούτῳ γὰρ δὴ μάλιστά μοι δο-

κεῖ ὁ θεὸς ἐνδείξασθαι ἡμῖν, ἵνα μὴ διστάζωμεν, ὅτι οὐκ ἀνθρώπινά ἐστι τὰ καλὰ ταῦτα ποιήματα οὐδὲ ἀνθρώπων, ἀλλὰ θεῖα καὶ θεῶν, οἱ δὲ ποιηταὶ οὐδὲν ἀλλ᾽ ἢ ἑρμηνεῖς εἰσὶ τῶν θεῶν, κατεχόμενοι ἐξ ὅτου ἂν ἕκαστος κατέχηται. ταῦτα ἐνδεικνύμενος ὁ θεὸς ἐξεπίτηδες διὰ τοῦ φαυλοτάτου ποιητοῦ τὸ κάλλιστον μέλος ᾖσεν. ἢ οὐ δοκῶ σοι ἀληθῆ λέγειν, ὦ Ἴων; ΙΩΝ. Ναὶ μὰ τὸν Δία, ἔμοιγε. ἅπτη γάρ πως μου τοῖς λόγοις τῆς ψυχῆς, ὦ Σώκρατες, καί μοι δοκοῦσι θείᾳ μοίρᾳ ἡμῖν παρὰ τῶν θεῶν ταῦτα οἱ ἀγαθοὶ ποιηταὶ ἑρμηνεύειν. VI. ΣΩ. Οὐκοῦν ὑμεῖς αὖ οἱ ῥαψῳδοὶ τὰ τῶν ποιητῶν ἑρμηνεύετε; ΙΩΝ. Καὶ τοῦτο ἀληθὲς λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν ἑρμηνέων ἑρμηνεῖς γίγνεσθε; ΙΩΝ. Παντάπασί γε. ΣΩ. Ἔχε δὴ καί μοι τόδε εἰπέ, ὦ Ἴων, καὶ μὴ ἀποκρύψῃ ὅ τι ἄν σε ἔρωμαι· ὅταν εὖ εἴπῃς ἔπη, καὶ ἐκπλήξῃς μάλιστα τοὺς θεωμένους, ἢ τὸν Ὀδυσσέα ὅταν ἐπὶ τὸν οὐδὸν ἐφαλλόμενον ᾄδῃς, ἐκφανῆ γιγνόμενον τοῖς μνηστῆρσι καὶ ἐκχέοντα τοὺς ὀϊστοὺς πρὸ τῶν ποδῶν, ἢ Ἀχιλλέα ἐπὶ τὸν Ἕκτορα ὁρμῶντα, ἢ καὶ τῶν περὶ Ἀνδρομάχην ἐλεεινῶν τι ἢ περὶ Ἑκάβην ἢ περὶ Πρίαμον, τότε πότερον ἔμφρων εἶ, ἢ ἔξω σαυτοῦ γίγνῃ; καὶ παρὰ τοῖς πράγμασιν οἴεται σοῦ εἶναι ἡ ψυχή, οἷς λέγεις, ἐνθουσιάζουσα, ἢ ἐν Ἰθάκῃ οὖσιν ἢ ἐν Τροίᾳ ἢ ὅπως ἂν καὶ τὰ ἔπη ἔχῃ; ΙΩΝ. Ὡς ἐναργές μοι τοῦτο, ὦ Σώκρατες, τὸ τεκμήριον εἶπες· οὐ γάρ σε ἀποκρυψάμενος ἐρῶ. ἐγὼ γὰρ ὅταν ἐλεεινόν τι λέγω, δακρύων ἐμπίπλανταί μου οἱ

ὀφθαλμοί, ὅταν τε φοβερὸν ἢ δεινόν, ὀρθαὶ αἱ τρίχες ἵστανται ὑπὸ τοῦ φόβου καὶ ἡ καρδία πηδᾷ. ΣΩ. Τί οὖν φῶμεν, ὦ Ἴων; ἔμφρονα εἶναι τότε τοῦτον τὸν ἄνθρωπον, ὃς ἂν κεκοσμημένος ἐσθῆτι ποικίλῃ καὶ χρυσοῖς στεφάνοις κλαίῃ τ' ἐν θυσίαις καὶ ἑορταῖς, μηδὲν ἀπολωλεκὼς τούτων, ἢ φοβῆται, πλέον ἢ ἐν δισμυρίοις ἀνθρώποις ἑστηκὼς φιλίοις, μηδενὸς ἀποδύοντος μηδὲ ἀδικοῦντος; ΙΩΝ. Οὐ μὰ τὸν Δία οὐ πάνυ, ὦ Σώκρατες, ὥς γε τἀληθὲς εἰρῆσθαι. ΣΩ. Οἶσθα οὖν ὅτι καὶ τῶν θεατῶν τοὺς πολλοὺς ταυτὰ ταῦτα ὑμεῖς ἐργάζεσθε; ΙΩΝ. Καὶ μάλα καλῶς οἶδα. καθορῶ γὰρ ἑκάστοτε αὐτοὺς ἄνωθεν ἀπὸ τοῦ βήματος κλαίοντάς τε καὶ δεινὸν ἐμβλέποντας καὶ ξυνθαμβοῦντας τοῖς λεγομένοις. δεῖ γάρ με καὶ σφόδρ' αὐτοῖς τὸν νοῦν προσέχειν, ὡς ἐὰν μὲν κλαίοντας αὐτοὺς καθίσω, αὐτὸς γελάσομαι, ἀργύριον λαμβάνων, ἐὰν δὲ γελῶντας, αὐτὸς κλαύσομαι, ἀργύριον ἀπολλύς. VII. ΣΩ. Οἶσθα οὖν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ θεατὴς τῶν δακτυλίων ὁ ἔσχατος, ὧν ἐγὼ ἔλεγον ὑπὸ τῆς Ἡρακλεώτιδος λίθου ἀπ' ἀλλήλων τὴν δύναμιν λαμβάνειν, ὁ δὲ μέσος σὺ ὁ ῥαψῳδὸς καὶ ὑποκριτής, ὁ δὲ πρῶτος αὐτὸς ὁ ποιητής; ὁ δὲ θεὸς διὰ πάντων τούτων ἕλκει τὴν ψυχήν, ὅποι ἂν βούληται τῶν ἀνθρώπων, ἀνακρεμαννὺς ἐξ ἀλλήλων τὴν δύναμιν, καὶ, ὥσπερ ἐκ τῆς λίθου ἐκείνης, ὁρμαθὸς πάμπολυς ἐξήρτηται χορευτῶν τε καὶ διδασκάλων καὶ ὑποδιδασκάλων, ἐκ πλαγίου ἐξηρτημένων, τῶν τῆς μούσης ἐκκρεμαμένων δακτυλίων; καὶ ὁ μὲν τῶν ποιητῶν

ἐξ ἄλλης Μούσης, ὁ δὲ ἐξ ἄλλης ἐξήρτηται· ὀνομάζομεν δὲ αὐτό, κατέχεται· τὸ δέ ἐστι παραπλήσιον· ἔχεται γάρ. ἐκ δὲ τούτων τῶν πρώτων δακτυλίων, τῶν ποιητῶν ἄλλοι ἐξ ἄλλου αὖ ἠρτημένοι εἰσὶ καὶ ἐνθουσιάζουσιν, οἱ μὲν ἐξ Ὀρφέως, οἱ δὲ ἐκ Μουσαίου· οἱ δὲ πολλοὶ ἐξ Ὁμήρου κατέχονταί τε καὶ ἔχονται, ὧν σύ, ὦ Ἴων, εἷς εἶ, καὶ κατέχῃ ἐξ Ὁμήρου. καὶ ἐπειδὰν μέν τις ἄλλου του ποιητοῦ ᾄδῃ, καθεύδεις τε καὶ ἀπορεῖς ὅ τι λέγῃς, ἐπειδὰν δὲ τούτου τοῦ ποιητοῦ φθέγξηταί τις μέλος, εὐθὺς ἐγρήγορας, καὶ ὀρχεῖταί σου ἡ ψυχή, καὶ εὐπορεῖς ὅ τι λέγῃς. οὐ γὰρ τέχνῃ οὐδ' ἐπιστήμῃ περὶ Ὁμήρου λέγεις, ἃ λέγεις, ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ καὶ κατακωχῇ, ὥςπερ οἱ κορυβαντιῶντες ἐκείνου μόνου αἰσθάνονται τοῦ μέλους ὀξέως, ὃ ἂν ᾖ τοῦ θεοῦ ἐξ ὅτου ἂν κατέχωνται, καὶ εἰς ἐκεῖνο τὸ μέλος καὶ σχημάτων καὶ ῥημάτων εὐποροῦσι, τῶν δὲ ἄλλων οὐ φροντίζουσιν. οὕτω καὶ σύ, ὦ Ἴων, περὶ μὲν Ὁμήρου ὅταν τις μνησθῇ, εὐπορεῖς, περὶ δὲ τῶν ἄλλων ἀπορεῖς. τούτου δ' ἔστι τὸ αἴτιον, ὅ μ' ἐρωτᾷς, διότι σὺ περὶ μὲν Ὁμήρου εὐπορεῖς, περὶ δὲ τῶν ἄλλων οὔ, ὅτι οὐ τέχνῃ, ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ, Ὁμήρου δεινὸς εἶ ἐπαινέτης. ΙΩΝ. Σὺ μὲν εὖ λέγεις, ὦ Σώκρατες· θαυμάζοιμι μέντ' ἂν εἰ οὕτως εὖ εἴποις, ὥςτε με ἀναπεῖσαι, ὡς ἐγὼ κατεχόμενος καὶ μαινόμενος Ὅμηρον ἐπαινῶ, οἶμαι δέ, οὐδ' ἄν σοι δόξαιμι, εἴ μου ἀκούσαις λέγοντος περὶ Ὁμήρου. VIII. ΣΩ. Καὶ μὴν ἐθέλω γε ἀκοῦσαι, οὐ μέντοι πρότερον πρὶν ἄν μοι ἀποκρίνῃ τόδε· ὧν

Ὅμηρος λέγει, περὶ τίνος εὖ λέγεις; οὐ γὰρ δήπου περὶ ἁπάντων γε. ΙΩΝ. Εὖ ἴσθι, ὦ Σώκρατες, οὐδὲν ὃν περὶ ὅτου οὔ. ΣΩ. Οὐ δήπου καὶ περὶ τούτων, ὧν σὺ μὲν τυγχάνεις οὐκ εἰδὼς, Ὅμηρος δὲ λέγει. ΙΩΝ. Καὶ ταῦτα ποῖά ἐστιν, ἃ Ὅμηρος μὲν λέγει, ἐγὼ δὲ οὐκ οἶδα; ΣΩ. Οὐ καὶ περὶ τεχνῶν μέντοι λέγει πολλαχοῦ Ὅμηρος καὶ πολλά; οἷον καὶ περὶ ἡνιοχείας. ἐὰν μνησθῶ τὰ ἔπη, ἐγώ σοι φράσω· ΙΩΝ. Ἀλλ᾽ ἐγὼ ἐρῶ· ἐγὼ γὰρ μέμνημαι. ΣΩ. Εἰπὲ δή μοι, ἃ λέγει Νέστωρ Ἀντιλόχῳ τῷ υἱεῖ, παραινῶν εὐλαβηθῆναι τὴν καμπὴν ἐν τῇ ἱπποδρομίᾳ τῇ ἐπὶ Πατρόκλῳ. ΙΩΝ.

Κλινθῆναί δὲ (φησὶ) καὶ αὐτὸς ἐϋξέστῳ ἐνὶ δίφρῳ,
Ἦκ᾽ ἐπ᾽ ἀριστερὰ τοῖιν· ἀτὰρ τὸν δεξιὸν ἵππον
Κένσαι ὁμοκλήσας, εἶξαί τέ οἱ ἡνία χερσίν.
Ἐν νύσσῃ δέ τοι ἵππος ἀριστερὸς ἐγχριμφθήτω,
Ὡς μή τοι πλήμνη γε δοάσσεται ἄκρον ἱκέσθαι
Κύκλου ποιητοῖο, λίθου δ᾽ ἀλέασθαι ἐπαυρεῖν.

ΣΩ. Ἀρκεῖ. ταῦτα δή, ὦ Ἴων, τὰ ἔπη εἴτε ὀρθῶς λέγει Ὅμηρος, εἴτε μή, πότερος ἂν γνοίη ἄμεινον, ἰατρὸς ἢ ἡνίοχος; ΙΩΝ. Ἡνίοχος δήπου. ΣΩ. Πότερον, ὅτι τέχνην ταύτην ἔχει, ἢ κατ᾽ ἄλλο τι; ΙΩΝ. Οὔκ, ἀλλ᾽ ὅτι τέχνην. ΣΩ. Οὐκοῦν ἑκάστῃ τῶν τεχνῶν ἀποδέδοταί τι ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἔργον οἵᾳ τε εἶναι γιγνώσκειν; οὐ γάρ που, ἃ κυβερνητικῇ γιγνώσκομεν, γνωσόμεθα καὶ ἰατρικῇ. ΙΩΝ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐδέ γε ἃ ἰατρικῇ, ταῦτα καὶ τεκτονικῇ. ΙΩΝ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτω καὶ κατὰ πασῶν τῶν

τεχνῶν, ἃ τῇ ἑτέρᾳ τέχνῃ γιγνώσκομεν, οὐ γνωσόμεθα τῇ ἑτέρᾳ; τόδε δέ μοι πρότερον τούτου ἀποκρίναι· τὴν μὲν ἑτέραν φῂς εἶναί τινα τέχνην, τὴν δ' ἑτέραν; ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Ἆρα, ὥσπερ ἐγὼ τεκμαιρόμενος, ὅταν ἡ μὲν ἑτέρων πραγμάτων ᾖ ἐπιστήμη, ἡ δ' ἑτέρων, οὕτω καλῶ τὴν μὲν ἄλλην, τὴν δὲ ἄλλην τέχνην, οὕτω καὶ σύ; ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Εἰ γάρ που τῶν αὐτῶν πραγμάτων ἐπιστήμη εἴη τις, τί ἂν τὴν μέν, ἑτέραν φαῖμεν εἶναι, τὴν δ', ἑτέραν, ὁπότε γε ταυτὰ εἴη εἰδέναι ἀπ' ἀμφοτέρων; ὥςπερ ἐγώ τε γιγνώσκω, ὅτι πέντε εἰσὶν οὗτοι οἱ δάκτυλοι, καὶ σὺ ὥςπερ ἐγὼ περὶ τούτων ταυτὰ γιγνώσκεις; καὶ εἴ σε ἐγὼ ἐροίμην, εἰ τῇ αὐτῇ τέχνῃ γιγνώσκομεν τῇ ἀριθμητικῇ τὰ αὐτὰ ἐγώ τε καὶ σὺ ἢ ἄλλῃ, φαίης ἂν δήπου, τῇ αὐτῇ. ΙΩΝ. Ναί. IX. ΣΩ. Ὃ τοίνυν ἄρτι ἔμελλον ἐρήσεσθαί σε, νυνὶ εἰπέ, εἰ κατὰ πασῶν τῶν τεχνῶν οὕτω σοι δοκεῖ, τῇ μὲν αὐτῇ τέχνῃ τὰ αὐτὰ ἀναγκαῖον εἶναι γιγνώσκειν, τῇ δ' ἑτέρᾳ, μὴ τὰ αὐτά, ἀλλ' εἴπερ ἄλλη ἐστίν, ἀναγκαῖον καὶ ἕτερα γιγνώσκειν. ΙΩΝ. Οὕτω μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὅςτις ἂν μὴ ἔχῃ τινὰ τέχνην, ταύτης τῆς τέχνης τὰ λεγόμενα ἢ πραττόμενα καλῶς γιγνώσκειν οὐχ οἷός τ' ἔσται; ΙΩΝ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Πότερον οὖν περὶ τῶν ἐπῶν, ὧν εἶπες, εἴτε καλῶς λέγει Ὅμηρος εἴτε μή, σὺ κάλλιον γνώσῃ ἢ ἡνίοχος; ΙΩΝ. Ἡνίοχος. ΣΩ. Ῥαψῳδὸς γάρ που εἶ, ἀλλ' οὐχ ἡνίοχος. ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Ἡ δὲ ῥαψῳδικὴ τέχνη ἑτέρα ἐστὶ τῆς ἡνιοχικῆς; ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Εἰ ἄρα

ἑτέρα, περὶ ἑτέρων καὶ ἐπιστήμη πραγμάτων ἐστί. ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Τί δὲ δή, ὅταν Ὅμηρος λέγῃ, ὡς τετρωμένῳ τῷ Μαχάονι Ἑκαμήδη ἡ Νέστορος παλλακὴ κυκεῶνα πίνειν δίδωσι; καὶ λέγει πως οὕτως· Οἴνῳ Πραμνείῳ (φησὶν) ἐπὶ δ' αἴγειον κνῆ τυρὸν Κνήστι χαλκείῃ, παρὰ δὲ κρόμυον ποτῷ ὄψον· ταῦτα εἴτε ὀρθῶς λέγει Ὅμηρος εἴτε μή, πότερον ἰατρικῆς ἐστὶ διαγνῶναι καλῶς, ἢ ῥαψῳδικῆς; ΙΩΝ. Ἰατρικῆς. ΣΩ. Τί δέ; ὅταν λέγῃ Ὅμηρος.

Ἡ δὲ μολυβδαίνῃ ἰκέλη ἐς βυσσὸν ἵκανεν,
Ἥ τε κατ' ἀγραύλοιο βοὸς κέρας ἐμμεμαυῖα
Ἔρχεται, ὠμηστῇσι μετ' ἰχθύσι πῆμα φέρουσα·

ταῦτα πότερον φῶμεν ἁλιευτικῆς εἶναι τέχνης μᾶλλον κρῖναι ἢ ῥαψῳδικῆς, ἅττα λέγει, εἴτε καλῶς εἴτε μή; ΙΩΝ. Δῆλον δή, ὦ Σώκρατες, ὅτι ἁλιευτικῆς. X. ΣΩ. Σκέψαι δή, σοῦ ἐρομένου, εἰ ἔροιό με, ἐπειδὴ τοίνυν, ὦ Σώκρατες, τούτων τῶν τεχνῶν ἐν Ὁμήρῳ εὑρίσκεις, ἃ προσήκει ἑκάστῃ διακρίνειν, ἴθι, μοι ἔξευρε καὶ τὰ τοῦ μάντεώς τε καὶ μαντικῆς, ποῖά ἐστιν ἃ προσήκει αὐτῷ οἵῳ τ' εἶναι διαγιγνώσκειν, εἴτε εὖ εἴτε κακῶς πεποίηται· σκέψαι, ὡς ῥαδίως τε καὶ ἀληθῆ ἐγώ σοι ἀποκρινοῦμαι. πολλαχοῦ μὲν γὰρ καὶ ἐν Ὀδυσσείᾳ λέγει· οἷον καὶ ἃ ὁ τῶν Μελαμποδιδῶν λέγει μάντις πρὸς τοὺς μνηστῆρας Θεοκλύμενος,

Δαιμόνιοι, τί κακὸν τόδε πάσχετε; νυκτὶ μὲν ὑμέων
Εἰλύαται κεφαλαί τε πρόσωπά τε νέρθε τε γυῖα·
Οἰμωγὴ δὲ δέδηε, δεδάκρυνται δὲ παρειαί·
Εἰδώλων δὲ πλέον πρόθυρον, πλείη δὲ καὶ αὐλὴ

Ἱεμένων ἔρεβόςδε ὑπὸ ζόφον· ἠέλιος δὲ
Οὐρανοῦ ἐξαπόλωλε, κακὴ δ' ἐπιδέδρομεν ἀχλύς.

Πολλαχοῦ δὲ καὶ ἐν Ἰλιάδι· οἷον καὶ ἐπὶ τειχομαχίᾳ λέγει γὰρ καὶ ἐνταῦθα·

Ὄρνις γάρ σφιν ἐπῆλθε περησέμεναι μεμαῶσιν,
Αἰετὸς ὑψιπέτης, ἐπ' ἀριστερὰ λαὸν ἐέργων,
Φοινήεντα δράκοντα φέρων ὀνύχεσσι πέλωρον,
Ζωόν, ἔτ' ἀσπαίροντα, καὶ οὔπω λήθετο χάρμης.
Κόψε γὰρ αὐτὸν ἔχοντα κατὰ στῆθος παρὰ δειρήν,
Ἰδνωθεὶς ὀπίσω. ὁ δ' ἀπὸ ἔθεν ἧκε χαμᾶζε,
Ἀλγήσας ὀδύνῃσι· μέσῳ δ' ἐγκάββαλ' ὁμίλῳ·
Αὐτὸς δὲ κλάγξας ἔπετο πνοιῇς ἀνέμοιο.

Ταῦτα φήσω καὶ τὰ τοιαῦτα τῷ μάντει προσήκειν καὶ σκοπεῖν καὶ κρίνειν; ΙΩΝ. Ἀληθῆ γε σὺ λέγων, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Καὶ σύ γε, ὦ Ἴων, ἀληθῆ ταῦτα λέγεις. ἴθι δή, καὶ σὺ ἐμοί, ὥσπερ ἐγὼ σοὶ ἐξέλεξα καὶ ἐξ Ὀδυσσείας καὶ ἐξ Ἰλιάδος, ὁποῖα τοῦ μάντεώς ἐστι, καὶ ὁποῖα τοῦ ἰατροῦ, καὶ ὁποῖα τοῦ ἁλιέως, οὕτω καὶ σὺ ἐμοὶ ἔκλεξον, ἐπειδὴ καὶ ἐμπειρότερος εἶ ἐμοῦ τῶν Ὁμήρου, ὁποῖα τοῦ ῥαψῳδοῦ ἐστιν, ὦ Ἴων, καὶ τῆς τέχνης τῆς ῥαψῳδικῆς, ἃ τῷ ῥαψῳδῷ προσήκει καὶ σκοπεῖσθαι καὶ διακρίνειν παρὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. ΙΩΝ. Ἐγὼ μέν φημι, ὦ Σώκρατες, ἅπαντα. ΣΩ. Οὐ σύ γε ἔφης, ὦ Ἴων, ἅπαντα· ἢ οὕτως ἐπιλήσμων εἶ; καίτοι οὐκ ἂν πρέποι γε ἐπιλήσμονα εἶναι ῥαψῳδὸν ἄνδρα. ΙΩΝ. Τί δὲ δὴ ἐπιλανθάνομαι; ΣΩ. Οὐ μέμνησαι, ὅτι ἔφησθα τὴν ῥαψῳδικὴν τέχνην ἑτέραν εἶναι τῆς ἡνιοχικῆς; ΙΩΝ. Μέμνημαι.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἑτέραν οὖσαν ἕτερα γνώσεσθαι ὡμολόγεις; ΙΩΝ. Ναί. XI. ΣΩ. Οὐκ ἄρα πάντα γε γνώσεται ἡ ῥαψῳδική, κατὰ τὸν σὸν λόγον, οὐδὲ ὁ ῥαψῳδός. ΙΩΝ. Πλήν γε ἴσως τὰ τοιαῦτα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τὰ τοιαῦτα δὲ λέγεις πλὴν τὰ τῶν ἄλλων τεχνῶν σχεδόν τι· ἀλλὰ ποῖα δὴ γνώσεται, ἐπειδὴ οὐχ ἅπαντα; ΙΩΝ. Ἃ πρέπει, οἶμαι ἔγωγε, ἀνδρὶ εἰπεῖν, καὶ ὁποῖα γυναικί, καὶ ὁποῖα δούλῳ καὶ ὁποῖα ἐλευθέρῳ, καὶ ὁποῖα ἀρχομένῳ καὶ ὁποῖα ἄρχοντι. ΣΩ. Ἆρα ὁποῖα ἄρχοντι, λέγεις, ἐν θαλάττῃ χειμαζομένου πλοίου, πρέπει εἰπεῖν, ὁ ῥαψῳδὸς γνώσεται κάλλιον ἢ ὁ κυβερνήτης; ΙΩΝ. Οὔκ, ἀλλὰ ὁ κυβερνήτης τοῦτό γε. ΣΩ. Ἀλλ' ὁποῖα ἄρχοντι κάμνοντος πρέπει εἰπεῖν, ὁ ῥαψῳδὸς γνώσεται κάλλιον ἢ ὁ ἰατρός; ΙΩΝ. Οὐδὲ τοῦτο. ΣΩ. Ἀλλ' οἷα δούλῳ πρέπει, λέγεις; ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Οἷον βουκόλῳ λέγεις δούλῳ ἃ πρέπει εἰπεῖν, ἀγριαινουσῶν βοῶν παραμυθουμένῳ, ὁ ῥαψῳδὸς γνώσεται, ἀλλ' οὐχ ὁ βουκόλος; ΙΩΝ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀλλ' οἷα γυναικὶ πρέποντα ἐστὶν εἰπεῖν ταλασιουργῷ περὶ ἐρίων ἐργασίας; ΙΩΝ. Οὔ. ΣΩ. Ἀλλ' οἷα ἀνδρὶ πρέπει εἰπεῖν, γνώσεται, στρατηγῷ, στρατιώταις παραινοῦντι; ΙΩΝ. Ναί, τὰ τοιαῦτα γνώσεται ὁ ῥαψῳδός. ΣΩ. Τί δέ; ἡ ῥαψῳδικὴ τέχνη στρατηγική ἐστι; ΙΩΝ. Γνοίην γοῦν ἂν ἐγώ, οἷα στρατηγὸν πρέπει εἰπεῖν. ΣΩ. Ἴσως γὰρ εἶ καὶ στρατηγικός, Ἴων· καὶ γὰρ εἰ ἐτύγχανες ἱππικὸς ὢν ἅμα καὶ κιθαριστικός, ἔγνως ἂν ἵππους εὖ καὶ κακῶς ἱππαζομένους· ἀλλ'

εἴ σε ἐγὼ ἠρόμην, ποτέρᾳ δὴ τέχνῃ, ὦ Ἴων, γιγνώσκεις τοὺς εὖ ἱππαζομένους ἵππους; ᾗ ἱππεὺς εἶ ἢ ᾗ κιθαριστής; τί ἂν μοι ἀπεκρίνου; ΙΩΝ. Ἧι ἱππεύς, ἔγωγ᾽ ἄν. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ καὶ τοὺς εὖ κιθαρίζοντας διεγίγνωσκες, ὡμολόγεις ἄν, ᾗ κιθαριστὴς εἶ, ταύτῃ διαγιγνώσκειν, ἀλλ᾽ οὐχ ᾗ ἱππεύς; ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Ἐπειδὴ δὲ τὰ στρατιωτικὰ γιγνώσκεις, πότερον, ᾗ στρατηγικὸς εἶ, γιγνώσκεις, ἢ ᾗ ῥαψῳδὸς ἀγαθός; ΙΩΝ. Οὐδὲν ἔμοιγε δοκεῖ διαφέρειν. ΣΩ. Πῶς οὐδὲν λέγεις διαφέρειν; μίαν λέγεις τέχνην εἶναι τὴν ῥαψῳδικὴν καὶ τὴν στρατηγικήν, ἢ δύο; ΙΩΝ. Μία ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ὅστις ἄρα ἀγαθὸς ῥαψῳδός ἐστιν, οὗτος καὶ ἀγαθὸς στρατηγὸς τυγχάνει ὤν. ΙΩΝ. Μάλιστα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὅστις ἀγαθὸς στρατηγὸς τυγχάνει ὤν, ἀγαθὸς καὶ ῥαψῳδός ἐστιν; ΙΩΝ. Οὐκ αὖ μοι δοκεῖ τοῦτο. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ἐκεῖνο μὲν δοκεῖ σοι, ὅστις γε ἀγαθὸς ῥαψῳδός, καὶ στρατηγὸς ἀγαθὸς εἶναι; ΙΩΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν σὺ τῶν Ἑλλήνων ἄριστος ῥαψῳδὸς εἶ; ΙΩΝ. Πολύ γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἦ καὶ στρατηγός, ὦ Ἴων, τῶν Ἑλλήνων ἄριστος εἶ; ΙΩΝ. Εὖ ἴσθι, ὦ Σώκρατες, καὶ ταῦτά γε ἐκ τῶν Ὁμήρου μαθών. XII. ΣΩ. Τί δή ποτ᾽ οὖν, πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Ἴων, ἀμφότερα ἄριστος ὢν τῶν Ἑλλήνων καὶ στρατηγὸς καὶ ῥαψῳδός, ῥαψῳδεῖς μὲν περιιὼν τοῖς Ἕλλησι, στρατηγεῖς δ᾽ οὔ; ἢ ῥαψῳδοῦ μὲν δοκεῖ σοι χρυσῷ στεφάνῳ ἐστεφανωμένου πολλὴ χρεία εἶναι τοῖς Ἕλλησι, στρατηγοῦ δὲ οὐδεμία; ΙΩΝ. Ἡ μὲν γὰρ

ἡμέτερα, ὦ Σώκρατες, πόλις ἄρχεται ὑπὸ ὑμῶν καὶ στρατηγεῖται, καὶ οὐδὲν δεῖται στρατηγοῦ, ἡ δὲ ὑμέτερα καὶ ἡ Λακεδαιμονίων οὐκ ἄν με ἕλοιτο στρατηγόν· αὐτοὶ γὰρ οἴεσθε ἱκανοὶ εἶναι. ΣΩ. Ὦ βέλτιστε Ἴων, Ἀπολλόδωρον οὐ γιγνώσκεις τὸν Κυζικηνόν; ΙΩΝ. Ποῖον τοῦτον; ΣΩ. Ὃν Ἀθηναῖοι πολλάκις ἑαυτῶν στρατηγὸν ᾕρηνται, ξένον ὄντα, καὶ Φανοσθένη τὸν Ἄνδριον, καὶ Ἡρακλείδην τὸν Κλαζομένιον, οὓς ἥδε ἡ πόλις ξένους ὄντας, ἐνδειξαμένους ὅτι ἄξιοι λόγου εἰσίν, καὶ εἰς στρατηγίας καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἀρχὰς ἄγει· Ἴωνα δ' ἄρα τὸν Ἐφέσιον οὐχ αἱρήσεται στρατηγὸν καὶ τιμήσει, ἐὰν δοκῇ ἄξιος λόγου εἶναι; τί δέ; οὐκ Ἀθηναῖοι μέν ἐστε οἱ Ἐφέσιοι τὸ ἀρχαῖον, καὶ ἡ Ἔφεσος οὐδεμιᾶς ἐλάττων πόλεως; Ἀλλὰ σὺ γάρ, ὦ Ἴων, εἰ μὲν ἀληθῆ λέγεις, ὡς τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ οἷός τε εἶ Ὅμηρον ἐπαινεῖν, ἀδικεῖς, ὅστις ἐμοὶ ὑποσχόμενος, ὡς πολλὰ καὶ καλὰ περὶ Ὁμήρου ἐπίστασαι, καὶ φάσκων ἐπιδείξειν, ἐξαπατᾷς με, καὶ πολλοῦ δεῖ σ' ἐπιδεῖξαι, ὅς γε οὐδέ, ἅττα ἔστι ταῦτα περὶ ὧν δεινὸς εἶ, ἐθέλεις εἰπεῖν, πάλαι ἐμοῦ λιπαροῦντος, ἀλλ' ἀτεχνῶς, ὥσπερ ὁ Πρωτεύς, παντοδαπὸς γίγνῃ, στρεφόμενος ἄνω καὶ κάτω, ἕως τελευτῶν διαφυγών με στρατηγὸς ἀνεφάνης, ἵνα μὴ ἐπιδείξῃς, ὡς δεινὸς εἶ τὴν περὶ Ὁμήρου σοφίαν. εἰ μὲν οὖν τεχνικὸς ὤν, ὅπερ νῦν δὴ ἔλεγον, περὶ Ὁμήρου ὑποσχόμενος ἐπιδείξειν ἐξαπατᾷς με, ἄδικος εἶ· εἰ δὲ μὴ τεχνικὸς εἶ, ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ κατεχόμενος ἐξ Ὁμήρου, μηδὲν εἰδώς, πολλὰ καὶ καλὰ λέγεις περὶ τοῦ

ποιητοῦ, ὥςπερ ἐγὼ εἶπον περὶ σοῦ, οὐδὲν ἀδικεῖς. ἑλοῦ οὖν, πότερα βούλει νομίζεσθαι ὑπὸ ἡμῶν ἄδικος ἀνὴρ εἶναι, ἢ θεῖος. ΙΩΝ. Πολὺ διαφέρει, ὦ Σώκρατες· πολὺ γὰρ κάλλιον τὸ θεῖον νομίζεσθαι. ΣΩ. Τοῦτο τοίνυν τὸ κάλλιον ὑπάρχει σοι παρ᾽ ἡμῖν, ὦ Ἴων, θεῖον εἶναι καὶ μὴ τεχνικὸν περὶ Ὁμήρου ἐπαινέτην.

ΦΙΛΗΒΟΣ

Η

ΠΕΡΙ ΗΔΟΝΗΣ.

ΗΘΙΚΟΣ

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΦΙΛΗΒΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΠΡΩΤΑΡΧΟΣ, ΦΙΛΗΒΟΣ.

Ὅρα δή, Πρώταρχε, τίνα λόγον μέλλεις παρὰ Φιλήβου δέχεσθαι νῦν, καὶ πρὸς τίνα τῶν παρ᾽ ἡμῖν ἀμφισβητεῖν, ἂν μή σοι κατὰ νοῦν ᾖ λεγόμενος. βούλει ξυγκεφαλαιωσώμεθα ἑκάτερον; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Φίληβος μὲν τοίνυν ἀγαθὸν εἶναί φησι τὸ χαίρειν πᾶσι ζώοις καὶ τὴν ἡδονὴν καὶ τέρψιν, καὶ ὅσα τοῦ γένους ἐστὶ τούτου ξύμφωνα· τὸ δὲ παρ᾽ ἡμῶν ἀμφισβήτημά ἐστι, μὴ ταῦτα, ἀλλὰ τὸ φρονεῖν καὶ τὸ νοεῖν καὶ μεμνῆσθαι καὶ τὰ τούτων αὖ ξυγγενῆ, δόξαν τε ὀρθὴν καὶ ἀληθεῖς λογισμούς, τῆς γε ἡδονῆς ἀμείνω καὶ λῴω γίγνεσθαι ξύμπασιν, ὅσα περ αὐτῶν δυνατὰ μεταλαβεῖν· δυνατοῖς δὲ μετασχεῖν ὠφελιμώτατον ἁπάντων εἶναι, πᾶσι τοῖς οὖσί τε καὶ

ἐσομένοις, μῶν οὐχ οὕτω πως λέγομεν, ὦ Φίληβε, ἑκάτεροι; ΦΙ. Πάντων μὲν οὖν μάλιστα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Δέχῃ δὴ τοῦτον τὸν νῦν διδόμενον, ὦ Πρώταρχε, λόγον; ΠΡΩ. Ἀνάγκη δέχεσθαι· Φίληβος γὰρ ἡμῖν ὁ καλὸς ἀπείρηκε. ΣΩ. Δεῖ δὴ περὶ αὐτῶν τρόπῳ παντὶ τἀληθές πη περανθῆναι. ΠΡΩ. Δεῖ γὰρ οὖν. II. ΣΩ. Ἴθι δή, πρὸς τούτοις διομολογησώμεθα καὶ τόδε. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὡς νῦν αὐτῶν ἑκάτερος ἕξιν ψυχῆς καὶ διάθεσιν ἀποφαίνειν τινὰ ἐπιχειρήσει, τὴν δυναμένην ἀνθρώποις πᾶσι τὸν βίον εὐδαίμονα παρέχειν. ἆρ᾽ οὐχ οὕτω; ΠΡΩ. Οὕτω μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν ὑμεῖς μὲν τὴν τοῦ χαίρειν, ἡμεῖς δ᾽ αὖ τὴν τοῦ φρονεῖν; ΠΡΩ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Τί δ᾽, ἂν ἄλλη τις κρείττων τούτων φανῇ; μῶν οὐκ, ἂν μὲν ἡδονῇ μᾶλλον φαίνηται ξυγγενής, ἡττώμεθα μὲν ἀμφότεροι τοῦ ταῦτα ἔχοντος βεβαίως βίου, κρατεῖ δὲ ὁ τῆς ἡδονῆς τὸν τῆς φρονήσεως; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Ἂν δέ γε φρονήσει, νικᾷ μὲν φρόνησις τὴν ἡδονήν, ἡ δὲ ἡττᾶται; ταῦθ᾽ οὕτως ὁμολογούμενα φατέ, ἢ πῶς; ΠΡΩ. Ἔμοιγ᾽ οὖν δοκεῖ. ΣΩ. Τί δὲ Φιλήβῳ; τί φῄς; ΦΙ. Ἐμοὶ μὲν πάντως νικᾶν ἡδονὴ δοκεῖ καὶ δόξει, σὺ δ᾽, ὦ Πρώταρχε, αὐτὸς γνώσῃ. ΠΡΩ. Παραδοὺς, ὦ Φίληβε, ἡμῖν τὸν λόγον, οὐκ ἂν ἔτι κύριος εἴης τῆς πρὸς Σωκράτη ὁμολογίας, ἢ καὶ τοὐναντίον. ΦΙ. Ἀληθῆ λέγεις. ἀλλὰ γὰρ ἀφοσιοῦμαι, καὶ μαρτύρομαι νῦν αὐτὴν τὴν θεόν. ΠΡΩ. Καὶ ἡμεῖς σοι τούτων αὐτῶν ξυμμάρτυρες ἂν εἶμεν, ὡς ταῦτα ἔλεγες ἃ λέγεις. ἀλλὰ δὴ τὰ μετὰ

ταῦτα ἑξῆς, ὦ Σώκρατες, ὅμως καὶ μετὰ Φιλήβου ἑκόντος, ἢ ὅπως ἂν ἐθέλῃ, πειρώμεθα περαίνειν.
III. ΣΩ. Πειρατέον ἀπ' αὐτῆς δὴ τῆς θεοῦ, ἣν ὅδε Ἀφροδίτην μὲν λέγεσθαί φησι, τὸ δ' ἀληθέστατον αὐτῆς ὄνομα, Ἡδονὴν εἶναι. ΠΡΩ. Ὀρθότατα. ΣΩ. Τὸ δ' ἐμὸν δέος, ὦ Πρώταρχε, ἀεὶ πρὸς τὰ τῶν θεῶν ὀνόματα οὐκ ἔστι κατ' ἄνθρωπον, ἀλλὰ πέρα τοῦ μεγίστου φόβου· καὶ νῦν τὴν μὲν Ἀφροδίτην, ὅπῃ ἐκείνῃ φίλον, ταύτῃ προσαγορεύω· τὴν δὲ ἡδονὴν οἶδα ὡς ἔστι ποικίλον, καὶ, ὅπερ εἶπον, ἀπ' ἐκείνης ἡμᾶς ἀρχομένους ἐνθυμεῖσθαι δεῖ καὶ σκοπεῖν, ἥντινα φύσιν ἔχει. ἔστι γὰρ ἀκούειν μὲν οὕτως ἁπλῶς ἕν τι, μορφὰς δὲ δήπου παντοίας εἴληφε, καί τινα τρόπον ἀνομοίους ἀλλήλαις. ἴδε γάρ· ἥδεσθαι μὲν φαμὲν τὸν ἀκολασταίνοντα ἄνθρωπον, ἥδεσθαι δὲ καὶ τὸν σωφρονοῦντα αὐτῷ τῷ σωφρονεῖν, ἥδεσθαι δ' αὖ καὶ τὸν ἀνοηταίνοντα, καὶ ἀνοήτων δοξῶν καὶ ἐλπίδων μεστόν, ἥδεσθαι δ' αὖ καὶ τὸν φρονοῦντα αὐτῷ τῷ φρονεῖν· καὶ τούτων τῶν ἡδονῶν ἑκατέρας πῶς ἄν τις, ὁμοίας ἀλλήλαις εἶναι λέγων, οὐκ ἀνόητος φαίνοιτ' ἂν ἐνδίκως; ΠΡΩ. Εἰσὶ μὲν γὰρ ἀπ' ἐναντίων, ὦ Σώκρατες, αὗται πραγμάτων, οὐ μὴν αὗταί γε ἀλλήλαις ἐναντίαι. πῶς γὰρ ἡδονή γε ἡδονῇ μὴ οὐχ ὁμοιότατον ἂν εἴη, τοῦτο αὐτὸ ἑαυτῷ, πάντων χρημάτων; ΣΩ. Καὶ γὰρ χρῶμα, ὦ δαιμόνιε, χρώματι κατά γε αὐτὸ τοῦτο οὐδὲν διοίσει τὸ χρῶμα εἶναι τὸ πᾶν· τό γε μὴν μέλαν τῷ λευκῷ πάντες γιγνώσκο-

μεν ὡς πρὸς τῷ διάφορον εἶναι καὶ ἐναντιώτατον ὂν τυγχάνει. καὶ δὴ καὶ σχῆμα σχήματι κατὰ ταυτὸν γένει μέν ἐστι πᾶν ἕν, τὰ δὲ μέρη τοῖς μέρεσιν αὐτοῦ, τὰ μὲν ἐναντιώτατα ἀλλήλοις, τὰ δὲ διαφορότητα ἔχοντα μυρίαν που τυγχάνει· καὶ πολλ' ἕτερα οὕτως ἔχονθ' εὑρήσομεν. ὥςτε τούτῳ γε τῷ λόγῳ μὴ πίστευε, τῷ πάντα τὰ ἐναντιώτατα ἓν ποιοῦντι. φοβοῦμαι δέ, μή τινας ἡδονὰς ἡδοναῖς εὑρήσομεν ἐναντίας. ΠΡΩ. Ἴσως· ἀλλὰ τί τοῦθ' ἡμῖν βλάψει τὸν λόγον; ΣΩ. Ὅτι προσαγορεύεις αὐτὰ ἀνόμοια ὄντα ἑτέρῳ, φήσομεν, ὀνόματι· λέγεις γὰρ ἀγαθὰ πάντα εἶναι τὰ ἡδέα. τὸ μὲν οὖν μὴ οὐχ ἡδέα εἶναι τὰ ἡδέα, λόγος οὐδεὶς ἀμφιςβητεῖ· κακὰ δὲ ὄντα αὐτῶν τὰ πολλά, καὶ ἀγαθὰ δέ, ὡς ἡμεῖς φαμέν, ὅμως πάντα σὺ προσαγορεύεις ἀγαθά, αὐτὰ ὁμολογῶν ἀνόμοια εἶναι τῷ λόγῳ, εἴ τίς σε προσαναγκάζοι. τί ουν δὴ ταυτὸν ἐν ταῖς κακαῖς ὁμοίως καὶ ἐν ἀγαθαῖς ἐνόν, πάσας ἡδονὰς ἀγαθὸν εἶναι προσαγορεύεις; ΠΡΩ. Πῶς λέγεις, ὦ Σώκρατες; οἴει γάρ τινα ξυγχωρήσεσθαι, θέμενον ἡδονὴν εἶναι τἀγαθόν, εἶτα ἀνέξεσθαί σου λέγοντος, τὰς μὲν εἶναί τινας ἡδονὰς ἀγαθάς, τὰς δέ τινας ἑτέρας αὐτῶν κακάς; ΣΩ. Ἀλλ' οὖν ἀνομοίους γε φήσεις αὐτὰς ἀλλήλαις εἶναι καί τινας ἐναντίας. ΠΡΩ. Οὔ τι, καθόσον γε ἡδοναί. ΣΩ. Πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν φερόμεθα λόγον, ὦ Πρώταρχε. οὐδ' ἄρα ἡδονὴν ἡδονῆς διάφορον, ἀλλὰ πάσας ὁμοίας εἶναι φήσομεν, καὶ τὰ παραδείγματα ἡμᾶς δὴ τὰ νῦν λεχθέντα

οὐδὲν τιτρώσκει. πειρασόμεθα δὲ καὶ ἐροῦμεν, ἅπερ οἱ πάντων φαυλότατοί τε καὶ περὶ λόγους ἅμα νέοι. ΠΡΩ. Τὰ ποῖα δὴ λέγεις; ΣΩ. Ὅτι σὲ μιμούμενος ἐγὼ καὶ ἀμυνόμενος, ἐὰν τολμῶ λέγειν ὡς τὸ ἀνομοιότατόν ἐστι τῷ ἀνομοιοτάτῳ πάντων ὁμοιότατον, ἕξω τὰ αὐτά σοι λέγειν, καὶ φανούμεθά γε νεώτεροι τοῦ δέοντος, καὶ ὁ λόγος ἐκπεσὼν ἡμῖν οἰχήσεται. πάλιν οὖν αὐτὸν ἀνακρουώμεθα, καὶ τάχ᾽ ἀνιόντες εἰς τὰς ὁμοίας ἴσως ἂν πως ἀλλήλοις ξυγχωρήσαιμεν. ΠΡΩ. Λέγε, πῶς; IV. ΣΩ. Ἐμὲ θὲς ὑπὸ σοῦ πάλιν ἐρωτώμενον, ὦ Πρώταρχε. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον δή; ΣΩ. Φρόνησίς τε καὶ ἐπιστήμη καὶ νοῦς καὶ πάνθ᾽, ὁπόσα δὴ κατ᾽ ἀρχὰς ἐγὼ θέμενος εἶπον ἀγαθά, διερωτώμενος ὅ τί ποτέ ἐστιν τἀγαθόν, ἆρ᾽ οὐ ταυτὸν πείσονται τοῦτο, ὅπερ ὁ σὸς λόγος; ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Πολλαί τε αἱ ξυνάπασαι ἐπιστῆμαι δόξουσιν εἶναι καὶ ἀνόμοιοί τινες αὐτῶν ἀλλήλαις· εἰ δὲ καὶ ἐναντίαι πῃ γίγνονταί τινές, ἆρα ἄξιος ἂν εἴην τοῦ διαλέγεσθαι νῦν, εἰ φοβηθεὶς τοῦτο αὐτό, μηδεμίαν ἂν ἀνόμοιον φαίην ἐπιστήμῃ γίγνεσθαι, κἄπειθ᾽ ἡμῖν οὗτος ὁ λόγος, ὥςπερ μῦθος, ἀπολόμενος οἴχοιτο, αὐτοὶ δὲ σῳζοίμεθα ἐπί τινος ἀλογίας; ἀλλ᾽ οὐ μὴν τοῦτο δεῖ γενέσθαι, πλὴν τοῦ σωθῆναι. τό γε μήν μοι ἴσον τοῦ σοῦ τε καὶ ἐμοῦ λόγου ἀρέσκει· πολλαὶ μὲν ἡδοναὶ καὶ ἀνόμοιοι γιγνέσθων, πολλαὶ δὲ ἐπιστῆμαι καὶ διάφοροι. τὴν τοίνυν διαφορότητα, ὦ Πρώταρχε, τοῦ ἀγαθοῦ τοῦ τ᾽ ἐμοῦ καὶ τοῦ σοῦ

μὴ ἀποκρυπτόμενοι, κατατιθέντες δὲ εἰς τὸ μέσον, τολμῶμεν, ἄν πη ἐλεγχόμενοι μηνύσωσι, πότερον ἡδονὴν τἀγαθὸν δεῖ λέγειν ἢ φρόνησιν ἤ τι τρίτον ἄλλο εἶναι· νῦν γὰρ οὐ δήπου πρός γε αὐτὸ τοῦτο φιλονεικοῦμεν, ὅπως, ἃ 'γὼ τίθεμαι, ταῦτ' ἔσται τὰ νικῶντα, ἢ ταῦθ' ἃ σύ· τῷ δ' ἀληθεστάτῳ δεῖ που ξυμμαχεῖν ἡμᾶς ἄμφω. ΠΡΩ. Δεῖ γὰρ οὖν. V. ΣΩ. Τοῦτον τοίνυν τὸν λόγον ἔτι μᾶλλον δι' ὁμολογίας βεβαιωσώμεθα. ΠΡΩ. Τὸν ποῖον δή; ΣΩ. Τὸν πᾶσι παρέχοντα ἀνθρώποις πράγματα ἑκοῦσί τε καὶ ἄκουσιν ἐνίοις καὶ ἐνίοτε. ΠΡΩ. Λέγε σαφέστερον. ΣΩ. Τὸν νῦν δὴ παραπεσόντα λέγω, φύσει πως πεφυκότα θαυμαστόν. ἓν γὰρ δὴ τὰ πολλὰ εἶναι καὶ τὸ ἓν πολλά, θαυμαστὸν λεχθὲν καὶ ῥᾴδιον ἂν ἀμφισβητῆσαι τῷ τούτων ὁποτερονοῦν τιθεμένῳ. ΠΡΩ. Ἆρ' οὖν λέγεις, ὅταν τις ἐμὲ φῇ Πρώταρχον, ἕνα γεγονότα φύσει, πολλοὺς εἶναι, πάλιν τοὺς ἐμὲ καὶ ἐναντίους ἀλλήλοις, μέγαν καὶ σμικρόν, τιθέμενος, καὶ βαρὺν καὶ κοῦφον τὸν αὐτόν, καὶ ἄλλα μυρία; ΣΩ. Σὺ μέν, ὦ Πρώταρχε, εἴρηκας τὰ δεδημευμένα τῶν θαυμαστῶν περὶ τὸ ἓν καὶ πολλά, ξυγκεχωρημένα δέ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὑπὸ πάντων ἤδη, μὴ δεῖν τῶν τοιούτων ἅπτεσθαι, παιδαριώδη καὶ ῥᾴδια, καὶ σφόδρα τοῖς λόγοις ἐμπόδια ὑπολαμβανόντων γίγνεσθαι. ἐπεὶ μηδὲ τὰ τοιάδε, ὅταν τις ἑκάστου τὰ μέλη τε καὶ ἅμα μέρη διελὼν τῷ λόγῳ, πάντα ταῦτα τὸ ἓν ἐκεῖνο εἶναι διομολογησάμενον ἐλέγχῃ καταγελῶν, ὅτι τέ-

ρατι διηνάγκασται φάναι, τό τε ἓν ὡς πολλά ἐστι καὶ ἄπειρα, καὶ τὰ πολλὰ ὡς ἓν μόνον. ΠΡΩ. Σὺ δὲ δὴ ποῖα ἕτερα, ὦ Σώκρατες, λέγεις, ἃ μήπω ξυγκεχωρημένα δεδήμευται περὶ τὸν αὐτὸν τοῦτον λόγον; ΣΩ. Ὁπόταν, ὦ παῖ, τὸ ἓν μὴ τῶν γιγνομένων τε καὶ ἀπολλυμένων τις τιθῆται, καθάπερ ἀρτίως ἡμεῖς εἴπομεν· ἐνταυθοῖ μὲν γὰρ καὶ τὸ τοιοῦτον ἕν, ὅπερ εἴπομεν νῦν δή, ξυγκεχώρηται, τὸ μὴ δεῖν ἐλέγχειν. ὅταν δέ τις ἕνα ἄνθρωπον ἐπιχειρῇ τίθεσθαι καὶ βοῦν ἕνα, καὶ τὸ καλὸν ἓν καὶ τἀγαθὸν ἕν, περὶ τούτων τῶν ἑνάδων καὶ τῶν τοιούτων ἡ πολλὴ σπουδή, μετὰ διαιρέσεως ἀμφισβήτησις γίγνεται. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Πρῶτον μέν, εἴ τινας δεῖ τοιαύτας εἶναι μονάδας ὑπολαμβάνειν, ἀληθῶς οὔσας, εἶτα πῶς αὖ ταύτας, μίαν ἑκάστην, οὖσαν ἀεὶ τὴν αὐτὴν καὶ μήτε γένεσιν μήτε ὄλεθρον προςδεχομένην, ὅμως εἶναι βεβαιότητα μίαν ταύτην, μετὰ δὲ τοῦτ', ἐν τοῖς γιγνομένοις αὖ καὶ ἀπείροις εἴτε διεσπασμένην καὶ πολλὰ γεγονυῖαν θετέον, εἴθ' ὅλην αὐτὴν αὑτῆς χωρίς· ὃ δὴ πάντων ἀδυνατώτατον φαίνοιτ' ἄν, ταυτὸν καὶ ἓν ἅμα ἐν ἑνί τε καὶ πολλοῖς γίγνεσθαι. ταῦτ' ἔστι τὰ περὶ τὰ τοιαῦτα ἓν καὶ πολλά, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνα, ὦ Πρώταρχε, ἁπάσης ἀπορίας αἴτια, μὴ καλῶς ὁμολογηθέντα, καὶ εὐπορίας ἂν αὖ, καλῶς. ΠΡΩ. Οὐκοῦν χρὴ που τοῦθ' ἡμᾶς, ὦ Σώκρατες, ἐν τῷ νῦν πρῶτον διαπονήσασθαι; ΣΩ. Ὡς γοῦν ἐγὼ φαίην ἄν. ΠΡΩ. Καὶ πάντας τοίνυν ἡμᾶς ὑπόλαβε ξυγχωρεῖν σοι

τούςδε τὰ τοιαῦτα, Φίληβον δ᾽ ἴσως κράτιστον ἐν τῷ νῦν ἐπερωτῶντα μὴ κινεῖν εὖ κείμενον. VI. ΣΩ. Εἶεν. πόθεν οὖν ἄν τις ταύτης ἄρξηται πολλῆς οὔσης καὶ παντοίας περὶ τὰ ἀμφιςβητούμενα μάχης; ἆρ᾽ ἐνθένδε; ΠΡΩ. Πόθεν; ΣΩ. Φαμέν που ταυτὸν ἓν καὶ πολλὰ ὑπὸ λόγων γιγνόμενα περιτρέχειν πάντη καθ᾽ ἕκαστον τῶν λεγομένων ἀεὶ καὶ πάλαι καὶ νῦν, καὶ τοῦτο οὔτε μὴ παύσηταί ποτε, οὔτε ἤρξατο νῦν, ἀλλ᾽ ἔστι τὸ τοιοῦτον, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, τῶν λόγων αὐτῶν ἀθάνατόν τι καὶ ἀγήρων πάθος ἐν ἡμῖν. ὁ δὲ πρῶτον αὐτοῦ γευσάμενος ἑκάστοτε τῶν νέων, ἡσθεὶς ὥς τινα σοφίας εὑρηκὼς θησαυρόν, ὑφ᾽ ἡδονῆς ἐνθουσιᾷ τε καὶ πάντα κινεῖ λόγον ἄσμενος, τοτὲ μὲν ἐπὶ θάτερα κυκλῶν καὶ ξυμφύρων εἰς ἕν, τοτὲ δὲ πάλιν ἀνελίττων καὶ διαμερίζων, εἰς ἀπορίαν αὑτὸν μὲν πρῶτον καὶ μάλιστα καταβάλλων, δεύτερον δ᾽ ἀεὶ τὸν ἐχόμενον, ἄν τε νεώτερος ἄν τε πρεσβύτερος ἄν τε ἧλιξ ὢν τυγχάνῃ, φειδόμενος οὔτε πατρὸς οὔτε μητρὸς οὔτε ἄλλου τῶν ἀκουόντων οὐδενός, ὀλίγου δὲ καὶ τῶν ἄλλων ζώων, οὐ μόνον τῶν ἀνθρώπων· ἐπεὶ βαρβάρων γε οὐδενὸς ἂν φείσαιτο, εἴπερ ἑρμηνέα μόνον ποθὲν ἔχοι. ΠΡΩ. Ἆρ᾽, ὦ Σώκρατες, οὐχ ὁρᾷς ἡμῶν τὸ πλῆθος, ὅτι νέοι πάντες ἐσμέν, καὶ οὐ φοβῇ μή σοι μετὰ Φιλήβου ξυνεπιθώμεθα, ἐὰν ἡμᾶς λοιδορῇς; ὅμως δὲ — μανθάνομεν γὰρ ὃ λέγεις — εἴ τις τρόπος ἐστὶ καὶ μηχανή, τὴν μὲν τοιαύτην ταραχὴν ἡμῖν ἔξω τοῦ λόγου εὐμενῶς πως ἀπελ-

θεῖν, ὁδὸν δέ τινα καλλίω ταύτης ἐπὶ τὸν λόγον ἀνευρεῖν, σύ τε προθυμοῦ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ξυνακολουθήσομεν εἰς δύναμιν· οὐ γὰρ σμικρὸς ὁ παρὼν λόγος, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ γὰρ οὖν, ὦ παῖδες, ὥς φησιν ὑμᾶς προσαγορεύων Φίληβος, οὐ μήν ἐστι καλλίων ὁδὸς οὐδ᾽ ἂν γίγνοιτο, ἧς ἐγὼ ἐραστὴς μέν εἰμι ἀεί, πολλάκις δέ με ἤδη διαφυγοῦσα ἔρημον καὶ ἄπορον κατέστησε. ΠΡΩ. Τίς αὕτη; λεγέσθω μόνον. ΣΩ. Ἣν δηλῶσαι μὲν οὐ πάνυ χαλεπόν, χρῆσθαι δὲ παγχάλεπον· πάντα γάρ, ὅσα τέχνης ἐχόμενα ἂν εὑρεθῇ πώποτε, διὰ ταύτης φανερὰ γέγονε. σκόπει δὲ ἣν λέγω. ΠΡΩ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Θεῶν μὲν εἰς ἀνθρώπους δόσις, ὥς γε καταφαίνεται, ἐμοὶ ποθὲν ἐκ θεῶν ἐῤῥίφη διά τινος Προμηθέως ἅμα φανοτάτῳ τινὶ πυρί· καὶ οἱ μὲν παλαιοί, κρείττονες ἡμῶν καὶ ἐγγυτέρω θεῶν οἰκοῦντες, ταύτην τὴν φήμην παρέδοσαν, ὡς ἐξ ἑνὸς μὲν καὶ πολλῶν, ὄντων τῶν ἀεὶ λεγομένων εἶναι, πέρας δὲ καὶ ἀπειρίαν ἐν ἑαυτοῖς ξύμφυτον ἐχόντων· δεῖν οὖν ἡμᾶς, τούτων οὕτω διακεκοσμημένων, ἀεὶ μίαν ἰδέαν περὶ παντὸς ἑκάστοτε θεμένους ζητεῖν· εὑρήσειν γὰρ ἐνοῦσαν· ἐὰν οὖν καταλάβωμεν, μετὰ μίαν δύο, εἴ πως εἰσί, σκοπεῖν, εἰ δὲ μή, τρεῖς ἤ τινα ἄλλον ἀριθμόν, καὶ τῶν ἓν ἐκείνων ἕκαστον πάλιν ὡσαύτως, μέχρι περ ἂν τὸ κατ᾽ ἀρχὰς ἓν μή, ὅτι ἓν καὶ πολλὰ καὶ ἄπειρά ἐστι, μόνον ἴδῃ τις, ἀλλὰ καὶ ὁπόσα· τὴν δὲ τοῦ ἀπείρου ἰδέαν πρὸς τὸ πλῆθος μὴ προσφέρειν, πρὶν ἄν τις τὸν ἀριθμὸν αὐτοῦ

πάντα κατίδῃ, τὸν μεταξὺ τοῦ ἀπείρου τε καὶ τοῦ ἑνός· τότε δ' ἤδη τὸ ἓν ἕκαστον τῶν πάντων εἰς τὸ ἄπειρον μεθέντα χαίρειν ἐᾷν. οἱ μὲν οὖν θεοί, ὅπερ εἶπον, οὕτως ἡμῖν παρέδοσαν σκοπεῖν καὶ μανθάνειν καὶ διδάσκειν ἀλλήλους. οἱ δὲ νῦν τῶν ἀνθρώπων σοφοὶ ἓν μέν, ὅπως ἂν τύχωσι, καὶ πολλὰ θᾶττον καὶ βραδύτερον ποιοῦσι τοῦ δέοντος, μετὰ δὲ τὸ ἓν ἄπειρα εὐθύς, τὰ δὲ μέσα αὐτοὺς ἐκφεύγει, οἷς διακεχώρισται τό τε διαλεκτικῶς πάλιν καὶ τὸ ἐριστικῶς ἡμᾶς ποιεῖσθαι πρὸς ἀλλήλους τοὺς λόγους. **VII.** ΠΡΩ. Τὰ μέν πως, ὦ Σώκρατες, δοκῶ σου μανθάνειν, τὰ δὲ ἔτι δέομαι σαφέστερον, ἃ λέγεις, ἀκοῦσαι. ΣΩ. Σαφὲς μήν, ὦ Πρώταρχε, ἐστὶν ἐν τοῖς γράμμασιν, ὃ λέγω, καὶ λάμβανε αὐτὸ ἐν τούτοις, οἷςπερ καὶ πεπαίδευσαι. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Φωνὴ μὲν ἡμῖν ἐστί που μία διὰ τοῦ στόματος ἰοῦσα καὶ ἄπειρος αὖ πλήθει, πάντων τε καὶ ἑκάστου. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Καὶ οὐδὲν ἑτέρων γε τούτων ἐσμέν πω σοφοί, οὔτε ὅτι τὸ ἄπειρον αὐτῆς ἴσμεν οὔτε ὅτι τὸ ἕν, ἀλλ' ὅτι, πόσα τέ ἐστι καὶ ὁποῖα, τοῦτ' ἔστι τὸ γραμματικὸν ἕκαστον ποιοῦν ἡμῶν. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ τὸν μουσικὸν ὃ τυγχάνει ποιοῦν, τοῦτ' ἔστι ταυτόν. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Φωνὴ μέν που καὶ τὸ κατ' ἐκείνην τὴν τέχνην ἐστὶ μία ἐν αὐτῇ. ΠΡΩ. Πῶς δ' οὔ, ΣΩ. Δύο δὲ θῶμεν, βαρὺ καὶ ὀξύ, καὶ τρίτον ὁμότονον, ἢ πῶς; ΠΡΩ. Οὕτως. ΣΩ. Ἀλλ' οὔπω σοφὸς ἂν εἴης τὴν μουσικήν, εἰδὼς ταῦτα μόνα,

μὴ εἰδὼς δέ, ὡς γ' ἔπος εἰπεῖν, εἰς ταῦτα οὐδενὸς ἄξιος ἔσῃ. ΠΡΩ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Ἀλλ', ὦ φίλε, ἐπειδὰν λάβῃς τὰ διαστήματα ὁπόσα ἐστὶ τὸν ἀριθμὸν τῆς φωνῆς, ὀξύτητός τε πέρι καὶ βαρύτητος, καὶ ὁποῖα, καὶ τοὺς ὅρους τῶν διαστημάτων, καὶ τὰ ἐκ τούτων ὅσα ξυστήματα γέγονεν· — ἃ κατιδόντες οἱ πρόσθεν παρέδοσαν ἡμῖν τοῖς ἑπομένοις ἐκείνοις, καλεῖν αὐτὰ ἁρμονίας, ἔν τε ταῖς κινήσεσιν αὖ τοῦ σώματος ἕτερα τοιαῦτα ἐνόντα πάθη γιγνόμενα, ἃ δὴ δι' ἀριθμῶν μετρηθέντα, δεῖν αὐτά φασι ῥυθμοὺς καὶ μέτρα ἐπονομάζειν, καὶ ἅμα ἐννοεῖν, ὡς οὕτω δεῖ περὶ παντὸς ἑνὸς καὶ πολλῶν σκοπεῖν· — ὅταν γὰρ ταῦτά τε λάβῃς οὕτω, τότε ἐγένου σοφός, ὅταν δὲ ἄλλο τῶν ὄντων ὁτιοῦν ταύτῃ σκοπούμενος ἕλῃς, οὕτως ἔμφρων περὶ τοῦτο γέγονας. τὸ δ' ἄπειρόν σε ἑκάστων καὶ ἐν ἑκάστοις πλῆθος ἄπειρον ἑκάστοτε ποιεῖ τοῦ φρονεῖν, καὶ οὐκ ἐλλόγιμον οὐδ' ἐνάριθμον, ἅτ' οὐκ εἰς ἀριθμὸν οὐδένα ἐν οὐδενὶ πώποτε ἀπιδόντα. VIII. ΠΡΩ. Κάλλιστα, ὦ Φίληβε, ἔμοιγε τὰ νῦν λεγόμενα εἰρηκέναι φαίνεται Σωκράτης. ΦΙ. Καὶ ἐμοὶ ταῦτά γε αὐτά. ἀλλὰ τί δήποτε πρὸς ἡμᾶς ὁ λόγος οὗτος νῦν εἴρηται; καὶ τί ποτε βουλόμενος; ΣΩ. Ὀρθῶς μέντοι τοῦθ' ἡμᾶς, ὦ Πρώταρχε, ἠρώτηκε Φίληβος. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν· καὶ ἀποκρίνου γε αὐτῷ. ΣΩ. Δράσω ταῦτα, διελθὼν σμικρὸν ἔτι περὶ αὐτῶν τούτων. ὥσπερ γὰρ ἕν ὁτιοῦν εἴ τίς ποτε λάβοι, τοῦτον, ὥς φαμέν, οὐκ ἐπ' ἀπείρου δεῖ φύσιν βλέπειν

εὐθὺς, ἀλλ' ἐπί τινα ἀριθμόν, οὕτω καὶ τοὐναντίον, ὅταν τις τὸ ἄπειρον ἀναγκασθῇ πρῶτον λαμβάνειν, μὴ ἐπὶ τὸ ἓν εὐθὺς, ἀλλ' ἐπ' ἀριθμὸν αὖ τινα πλῆθος ἕκαστον ἔχοντά τι κατανοεῖν, τελευτᾷν τε ἐκ πάντων εἰς ἕν. πάλιν δὲ ἐν τοῖς γράμμασι τὸ νῦν λεγόμενον λάβωμεν. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Ἐπειδὴ φωνὴν ἄπειρον κατενόησεν, εἴτε τις θεὸς εἴτε καὶ θεῖος ἄνθρωπος, ὡς λόγος, ἐν Αἰγύπτῳ Θεῦθ τινὰ τοῦτον γενέσθαι λέγων, ὃς πρῶτος τὰ φωνήεντα ἐν τῷ ἀπείρῳ κατενόησεν οὐχ ἓν ὄντα ἀλλὰ πλείω, καὶ πάλιν ἕτερα φωνῆς μὲν οὔ, φθόγγου δέ μετέχοντα τινός, ἀριθμὸν δέ τινα καὶ τούτων εἶναι, τρίτον δὲ εἶδος γραμμάτων διεστήσατο, τὰ νῦν λεγόμενα ἄφωνα ἡμῖν· τὸ μετὰ τοῦτο διῄρει τά τε ἄφθογγα καὶ ἄφωνα, μέχρι ἑνὸς ἑκάστου, καὶ τὰ φωνήεντα καὶ τὰ μέσα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἕως αὐτῶν ἀριθμὸν λαβὼν ἑνί τε ἑκάστῳ καὶ ξύμπασι στοιχεῖον ἐπωνόμασε· καθορῶν δέ, ὡς οὐδεὶς ἡμῶν οὐδ' ἂν ἓν αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἄνευ πάντων αὐτῶν μάθοι, τοῦτον τὸν δεσμὸν αὖ λογισάμενος, ὡς ὄντα ἕνα καὶ ταῦτα πάντα ἕν πως ποιοῦντα, μίαν ἐπ' αὐτοῖς ὡς οὖσαν γραμματικὴν τέχνην ἐπεφθέγξατο προσειπών. ΦΙ. Ταῦτ' ἔτι σαφέστερον ἐκείνων αὐτά τε καὶ πρὸς ἄλληλα, ὦ Πρώταρχε, ἔμαθον, τὸ δ' αὐτό μοι τοῦ λόγου νῦν τε καὶ σμικρὸν ἔμπροσθεν ἐλλείπεται. ΣΩ. Μῶν, ὦ Φίληβε, τό, τι πρὸς ἔπος αὖ ταῦτ' ἔστι; ΦΙ. Ναί, τοῦτ' ἔστιν ὃ πάλαι ζητοῦμεν ἐγώ τε καὶ Πρώταρχος. ΣΩ. Ἦ

μὴν ἐπ᾽ αὐτῷ γε ἤδη γεγονότες ἐζητεῖτε, ὡς φῄς, πάλαι; ΦΙ. Πῶς; IX. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὐ περὶ φρονήσεως ἦν καὶ ἡδονῆς ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς ὁ λόγος, ὁπότερον αὐτοῖν αἱρετέον; ΦΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Καὶ μὴν ἕν γε ἑκάτερον αὐτοῖν εἶναι φαμέν. ΦΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τοῦτ᾽ αὐτὸ τοίνυν ἡμᾶς ὁ πρόσθεν λόγος ἀπαιτεῖ, πῶς ἔστιν ἓν καὶ πολλὰ αὐτῶν ἑκάτερον, καὶ πῶς μὴ ἄπειρα εὐθύς, ἀλλά τινά ποτε ἀριθμὸν ἑκάτερον ἔμπροσθεν κέκτηται, τοῦ ἄπειρα αὐτῶν ἕκαστα γεγονέναι; ΠΡΩ. Οὐκ εἰς φαῦλόν γε ἐρώτημα, ὦ Φίληβε, οὐκ οἶδ᾽ ὅντινα τρόπον κύκλῳ πως περιαγαγὼν ἡμᾶς ἐμβέβληκε Σωκράτης, καὶ σκόπει δή, πότερος ἡμῶν ἀποκρινεῖται τὸ νῦν ἐρωτώμενον. ἴσως δὴ γελοῖον τὸ ἐμὲ τοῦ λόγου διάδοχον, παντελῶς ὑποστάντα, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὸ νῦν ἐρωτηθὲν ἀποκρίνασθαι, σοὶ πάλιν τοῦτο προστάττειν, γελοιότερον δ᾽ οἶμαι πολὺ τὸ μηδέτερον ἡμῶν δύνασθαι. σκόπει δή, τί δράσομεν. εἴδη γάρ μοι δοκεῖ νῦν ἐρωτᾶν ἡδονῆς ἡμᾶς Σωκράτης εἴτ᾽ ἔστιν εἴτε μή, καὶ ὁπόσα ἔστι, καὶ ὁποῖα, τῆς τ᾽ αὖ φρονήσεως πέρι κατὰ τὰ αὐτὰ ὡσαύτως. ΣΩ. Ἀληθέστατα λέγεις, ὦ παῖ Καλλίου. μὴ γὰρ δυνάμενοι τοῦτο κατὰ παντὸς ἑνὸς καὶ ὁμοίου καὶ ταυτοῦ δρᾷν, καὶ τοῦ ἐναντίου, ὡς ὁ παρελθὼν λόγος ἐμήνυσεν, οὐδεὶς εἰς οὐδὲν οὐδενὸς ἂν ἡμῶν οὐδέποτε γένοιτο ἄξιος. ΠΡΩ. Σχεδὸν ἔοικεν οὕτως, ὦ Σώκρατες, ἔχειν. ἀλλὰ καλὸν μὲν τὸ ξύμπαντα γιγνώσκειν τῷ σώφρονι, δεύτερος δ᾽ εἶναι πλοῦς δο-

κεῖ, μὴ λανθάνειν αὐτὸν αὐτόν. τί δή μοι τοῦτο εἴρηται τανῦν, ἐγώ σοι φράσω. σὺ τήνδε ἡμῖν τὴν ξυνουσίαν, ὦ Σώκρατες, ἐπέδωκας πᾶσι καὶ σαυτόν, πρὸς τὸ διελέσθαι, τί τῶν ἀνθρωπίνων κτημάτων ἄριστον. Φιλήβου γὰρ εἰπόντος ἡδονὴν καὶ τέρψιν καὶ χαρὰν καὶ πάνθ' ὁπόσα τοιαῦτά ἐστι, σὺ πρὸς αὐτὰ ἀντεῖπες, ὡς οὐ ταῦτα, ἀλλ' ἐκεῖνά ἐστιν, ἃ πολλάκις ἡμᾶς αὐτοὺς ἀναμιμνήσκομεν ἑκόντες, ὀρθῶς δρῶντες, ἵν' ἐν μνήμῃ παρακείμενα ἑκάτερα βασανίζηται. φῂς δ', ὡς ἔοικε, σὺ τὸ προςρηθησόμενον ὀρθῶς ἄμεινον ἡδονῆς γε ἀγαθὸν εἶναι, νοῦν, ἐπιστήμην, ξύνεσιν, τέχνην, καὶ πάντα αὖ τὰ τούτων ξυγγενῆ κτᾶσθαι δεῖν, ἀλλ' οὐχὶ ἐκεῖνα. τούτων δὴ μετ' ἀμφιςβητήσεως ἑκατέρων λεχθέντων, ἡμεῖς σοι μετὰ παιδιᾶς ἠπειλήσαμεν, ὡς οὐκ ἀφήσομεν οἴκαδέ σε, πρὶν ἂν τούτων τῶν λόγων πέρας ἱκανὸν γένηταί τι διορισθέντων, σὺ δὲ ξυνεχώρησας καὶ ἔδωκας εἰς ταῦθ' ἡμῖν σαυτόν. ἡμεῖς δὲ δὴ λέγομεν, καθάπερ οἱ παῖδες, ὅτι τῶν ὀρθῶς δοθέντων ἀφαίρεσις οὐκ ἔστι· παῦσαι δὴ τὸν τρόπον ἡμῖν ἀπαντῶν τοῦτον ἐπὶ τὰ νῦν λεγόμενα. ΣΩ. Τίνα λέγεις; ΠΡΩ. Εἰς ἀπορίαν ἐμβάλλων, καὶ ἀνερωτῶν, ὧν μὴ δυναίμεθ' ἂν ἱκανὴν ἀπόκρισιν ἐν τῷ παρόντι διδόναι σοι. μὴ γὰρ οἰώμεθα τέλος ἡμῖν εἶναι τῶν νῦν, τὴν πάντων ἡμῶν ἀπορίαν, ἀλλ' εἰ δρᾷν τοῦθ' ἡμεῖς ἀδυνατοῦμεν, σοὶ δραστέον· ὑπέσχου γάρ. βουλεύου δὴ πρὸς ταῦτα αὐτός, πότερον ἡδονῆς εἴδη σοι καὶ ἐπιστήμης διαιρετέον, ἢ κα

ἰατέον, εἴ πῃ καθ᾽ ἕτερόν τινα τρόπον οἷός τ᾽ εἶ καὶ βούλει δηλῶσαί πως ἄλλως τὰ νῦν ἀμφισβητούμενα παρ᾽ ἡμῖν. ΣΩ. Δεινὸν μὲν τοίνυν ἔτι προσδοκᾶν οὐδὲν δεῖ τὸν ἐμέ, ἐπειδὴ τοῦθ᾽ οὕτως εἶπες· τὸ γὰρ, εἰ βούλει, ῥηθὲν λύει πάντα φόβον ἑκάστων πέρι. πρὸς δὲ αὖ τούτοις μνήμην τινὰ δοκεῖ τίς μοι δεδωκέναι θεῶν ἡμῖν. ΠΡΩ. Πῶς δὴ, καὶ τίνων; X. ΣΩ. Λόγων ποτὲ τινων πάλαι ἀκούσας, ὄναρ ἢ καὶ ἐγρηγορώς, νῦν ἐννοῶ περί τε ἡδονῆς καὶ φρονήσεως, ὡς οὐδέτερον αὐτοῖν ἐστὶν ἀγαθόν, ἀλλ᾽ ἄλλο τι τρίτον, ἕτερον μὲν τούτων, ἄμεινον δὲ ἀμφοῖν. καίτοι τοῦτο ἐὰν ἐναργῶς ἡμῖν φανῇ νῦν, ἀπήλλακται μὲν ἡδονὴ τοῦ νικᾶν. τὸ γὰρ ἀγαθὸν οὐκ ἂν ἔτι ταυτὸν αὐτῇ γίγνηται· ἢ πῶς; ΠΡΩ. Οὕτω. ΣΩ. Τῶν δέ γε εἰς τὴν διαίρεσιν εἰδῶν ἡδονῆς οὐδὲν ἔτι προσδεησόμεθα, κατ᾽ ἐμὴν δόξαν· προϊὼν δ᾽ ἔτι ὁ λόγος σαφέστερον δείξει. ΠΡΩ. Κάλλιστα εἰπὼν οὕτω καὶ διαπέραινε. ΣΩ. Σμικρὰ ἄττα τοίνυν ἔμπροσθεν ἔτι διομολογησώμεθα. ΠΡΩ. Τὰ ποῖα; ΣΩ. Τὴν τἀγαθοῦ μοῖραν πότερον ἀνάγκη τέλεον ἢ μὴ τέλεον εἶναι; ΠΡΩ. Πάντων δήπου τελεώτατον, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τί δέ; ἱκανὸν τἀγαθόν; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; καὶ πάντων γε εἰς τοῦτο διαφέρει τῶν ὄντων. ΣΩ. Τὸ δέ γε μήν, ὡς οἶμαι, περὶ αὐτοῦ ἀναγκαιότατον εἶναι λέγειν, ὡς πᾶν τὸ γιγνῶσκον αὐτὸ θηρεύει καὶ ἐφίεται βουλόμενον ἑλεῖν καὶ περὶ αὑτὸ κτήσασθαι, καὶ τῶν ἄλλων οὐδὲν φροντίζει, πλὴν τῶν ἀποτε-

λουμένων ἅμα ἀγαθοῖς. ΠΡΩ. Οὐκ ἔστι τούτοις ἀντειπεῖν. ΣΩ. Σκοπῶμεν δὴ καὶ κρίνωμεν τόν τε ἡδονῆς καὶ τὸν φρονήσεως βίον, ἰδόντες χωρίς. ΠΡΩ. Πῶς εἶπες; ΣΩ. Μήτε ἐν τῷ τῆς ἡδονῆς ἐνέστω φρόνησις, μήτε ἐν τῷ τῆς φρονήσεως ἡδονή. δεῖ γάρ, εἴπερ ὁπότερον αὐτῶν ἔστ' ἀγαθόν, μηδενὸς μηδὲν ἔτι προςδεῖσθαι· δεόμενον δ' ἂν φανῇ ὁπότερον, οὐκ ἔστι που τοῦτ' ἔτι τὸ ὄντως ἡμῖν ἀγαθόν. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Οὐκοῦν ἐν σοὶ πειρώμεθα βασανίζοντες ταῦτα; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἀποκρίνου δή. ΠΡΩ. Λέγε. ΣΩ. Δέξαιο ἂν σύ, Πρώταρχε, ζῆν τὸν βίον ἅπαντα ἡδόμενος ἡδονὰς τὰς μεγίστας; ΠΡΩ. Τί δ' οὔ; ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἔτι τινὸς ἄν σοι προςδεῖν ἡγοῖο, εἰ τοῦτ' ἔχοις παντελῶς; ΠΡΩ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Ὅρα δή, τοῦ φρονεῖν καὶ νοεῖν καὶ λογίζεσθαι τὰ δέοντα, καὶ ὅσα τούτων ἀδελφά, μῶν μηδὲ ὁρᾷν τι; ΠΡΩ. Καὶ τί; πάντα γὰρ ἔχοιμ' ἄν που, τὸ χαίρειν ἔχων. ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτω ζῶν, ἀεὶ μὲν διὰ βίου ταῖς μεγίσταις ἡδοναῖς χαίροις ἄν; ΠΡΩ. Τί δ' οὔ; ΣΩ. Νοῦν δέ γε καὶ μνήμην καὶ ἐπιστήμην καὶ δόξαν μὴ κεκτημένος; ΠΡΩ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Πρῶτον μὲν τοῦτο αὐτό, εἰ χαίρεις ἢ μὴ χαίρεις, ἀνάγκη δήπου σε ἀγνοεῖν, κενόν γε ὄντα πάσης φρονήσεως. ΠΡΩ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Καὶ μὴν ὡσαύτως μνήμην μὴ κεκτημένον ἀνάγκη δήπου μηδ' ὅτι ποτὲ ἔχαιρες μεμνῆσθαι, τῆς τ' ἐν τῷ παραχρῆμα ἡδονῆς προςπιπτούσης μνήμην μηδ' ἡντινοῦν ὑπομένειν, δόξαν δ'

αὖ μὴ κεκτημένον ἀληθῆ, μὴ δοξάζειν χαίρειν χαίροντα, λογισμοῦ δὲ στερόμενον, μηδὲ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον, ὡς χαιρήσεις, δυνατὸν εἶναι λογίζεσθαι· ζῆν δὲ οὐκ ἀνθρώπου βίον, ἀλλά τινος πλεύμονος, ἢ τῶν ὅσα θαλάττια μετ' ὀστρείνων ἔμψυχά ἐστι σωμάτων. ἔστι ταῦτα, ἢ παρὰ ταῦτα ἔχομεν ἄλλως πως διανοηθῆναι; ΠΡΩ. Καὶ πῶς; ΣΩ. Ἆρ' οὖν αἱρετὸς ἡμῖν βίος ὁ τοιοῦτος; ΠΡΩ. Εἰς ἀφασίαν παντάπασί με, ὦ Σώκρατες, οὗτος ὁ λόγος ἐμβέβληκε τανῦν. ΣΩ. Μήπω τοίνυν μαλθακιζώμεθα, τὸν δὲ τοῦ νοῦ μεταλαβόντες αὖ βίον ἴδωμεν; XI. ΠΡΩ. Τὸν ποῖον δὴ λέγεις; ΣΩ. Εἴ τις δέξαιτ' ἂν αὖ ζῆν ἡμῶν φρόνησιν μὲν καὶ νοῦν καὶ ἐπιστήμην καὶ μνήμην πᾶσαν πάντων κεκτημένος, ἡδονῆς δὲ μετέχων μήτε μέγα μήτε σμικρόν, μηδ' αὖ λύπης, ἀλλὰ τοπαράπαν ἀπαθὴς πάντων τῶν τοιούτων. ΠΡΩ. Οὐδέτερος ὁ βίος, ὦ Σώκρατες, ἔμοιγε τούτων αἱρετός, οὐδ' ἄλλῳ μήποτε, ὡς ἐγῷμαι, φανῇ. ΣΩ. Τί δ' ὁ ξυναμφότερος, ὦ Πρώταρχε, ἐξ ἀμφοῖν ξυμμιχθείς, κοινὸς γενόμενος; ΠΡΩ. Ἡδονῆς λέγεις καὶ νοῦ καὶ φρονήσεως; ΣΩ. Οὕτω, καὶ τὸν τοιοῦτον λέγω ἔγωγε. ΠΡΩ. Πᾶς δήπου τοῦτόν γε αἱρήσεται πρότερον ἢ ἐκείνων ὁποτερονοῦν, καὶ πρὸς τούτοις οὐχ ὁ μέν, ὁ δ' οὔ. ΣΩ. Μανθάνομεν οὖν, ὅ τι νῦν ἡμῖν ἐστι τὸ ξυμβαῖνον ἐν τοῖς παροῦσι λόγοις; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν, ὅτι γε τρεῖς μὲν βίοι προὐτέθησαν, τοῖν δυοῖν δ' οὐδέτερος ἱκανὸς οὐδὲ αἱρετός, οὔτ' ἀνθρώπων οὔτε ζώων οὐ-

δεγί. ΣΩ. Μῶν οὖν οὐκ ἤδη τούτων γε πέρι δῆλον, ὡς οὐδέτερος αὐτοῖν εἶχε τἀγαθόν; ἦν γὰρ ἂν ἱκανὸς καὶ τέλεος, καὶ πᾶσι φυτοῖς καὶ ζώοις αἱρετὸς, οἷσπερ δυνατὸν ἦν οὕτως ἀεὶ διὰ βίου ζῆν· εἰ δέ τις ἄλλα ᾑρεῖθ' ἡμῶν, παρὰ φύσιν ἂν τὴν τοῦ ἀληθοῦς αἱρετοῦ ἐλάμβανεν ἄκων ἐξ ἀγνοίας, ἤ τινος ἀνάγκης οὐκ εὐδαίμονος. ΠΡΩ. Ἔοικε γοῦν ταῦθ' οὕτως ἔχειν. ΣΩ. Ὡς μὲν τοίνυν τήν γε Φιλήβου θεὸν οὐ δεῖ διανοεῖσθαι ταυτὸν καὶ τἀγαθὸν, ἱκανῶς εἰρῆσθαί μοι δοκεῖ. ΦΙ. Οὐδὲ γὰρ ὁ σὸς νοῦς, ὦ Σώκρατες, ἔστι τἀγαθὸν, ἀλλ' ἕξει που ταῦτα τὰ ἐγκλήματα. ΣΩ. Τάχ' ἄν, ὦ Φίληβε, ὅγ' ἐμός· οὐ μέντοι τόν γε ἀληθινὸν ἅμα καὶ θεῖον οἶμαι νοῦν, ἀλλ' ἄλλως πως ἔχειν. τῶν μὲν οὖν νικητηρίων πρὸς τὸν κοινὸν βίον οὐκ ἀμφισβητῶ πω ὑπὲρ νοῦ, τῶν δὲ δὴ δευτερείων ὁρᾷν καὶ σκοπεῖν χρὴ πέρι, τί δράσομεν. τάχα γὰρ ἂν τοῦ κοινοῦ τούτου βίου αἰτιώμεθ' ἂν ἑκάτερος, ὁ μὲν τὸν νοῦν αἴτιον, ὁ δ' ἡδονὴν εἶναι, καὶ οὕτω τὸ μὲν ἀγαθὸν τούτων ἀμφοτέρων οὐδέτερον ἂν εἴη· τάχα δ' ἂν αἴτιόν τις ὑπολάβοι ὁπότερον αὐτῶν εἶναι. τούτου δὴ πέρι καὶ μᾶλλον ἔτι πρὸς Φίληβον διαμαχοίμην ἄν, ὡς ἐν τῷ μικτῷ τούτῳ βίῳ, ὅ τι ποτ' ἐστὶ τοῦτο, ὃ λαβὼν ὁ βίος οὗτος γέγονεν αἱρετὸς ἅμα καὶ ἀγαθὸς, οὐχ ἡδονὴ, ἀλλὰ νοῦς τούτῳ ξυγγενέστερον καὶ ὁμοιότερόν ἐστι· καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, οὔτ' αὖ τῶν πρωτείων, οὐδ' αὖ τῶν δευτερείων ἡδονῇ μετὸν ἀληθῶς ἄν ποτε λέγοιτο.ποῤῥωτέρω δέ ἐστι

τῶν τριτείων, εἴ τι τῷ ἐμῷ νῷ δεῖ πιστεύειν ἡμᾶς τανῦν. ΠΡΩ. Ἀλλὰ μήν, ὦ Σώκρατες, ἔμοιγε δοκεῖ νῦν μὲν ἡδονή σοι πεπτωκέναι καθαπερεὶ πληγεῖσα ὑπὸ τῶν νῦν δὴ λόγων· τῶν γὰρ νικητηρίων πέρι μαχομένη κεῖται· τὸν δὲ νοῦν, ὡς ἔοικε, λεκτέον ὡς ἐμφρόνως οὐκ ἀντεποιεῖτο τῶν νικητηρίων. τὰ γὰρ αὐτὰ ἔπαθεν ἄν. τῶν δὲ δὴ δευτερείων στερηθεῖσα ἡδονὴ παντάπασιν ἄν τινα καὶ ἀτιμίαν σχοίη πρὸς τῶν αὑτῆς ἐραστῶν· οὐδὲ γὰρ ἐκείνοις ἔτ' ἂν ὁμοίως φαίνοιτο καλή. ΣΩ. Τί οὖν; οὐκ ἄμεινον αὐτὴν ἐᾷν ἤδη, καὶ μὴ τὴν ἀκριβεστάτην αὐτῇ προσφέροντα βάσανον καὶ ἐξελέγχοντα λυπεῖν; ΠΡΩ. Οὐδὲν λέγεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἆρ' ὅτι τὸ ἀδύνατον εἶπον, λυπεῖν ἡδονήν; ΠΡΩ. Οὐ μόνον γε, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀγνοεῖς, ὡς οὐδείς πώ σε ἡμῶν μεθήσει, πρὶν ἂν εἰς τέλος ἐπεξέλθῃς τούτων τῷ λόγῳ. ΣΩ. Βαβαὶ ἄρα, ὦ Πρώταρχε, συχνοῦ μὲν λόγου τοῦ λοιποῦ. σχεδὸν δὲ οὐδὲ ῥᾴδιον πάνυ τι νῦν. καὶ γὰρ δὴ φαίνεται δεῖν ἄλλης μηχανῆς ἐπὶ τὰ δευτερεῖα ὑπὲρ νοῦ πορευόμενον οἷον βέλη ἔχειν ἕτερα τῶν ἔμπροσθεν λόγων· ἔστι δὲ ἴσως ἔνια καὶ ταυτά. οὐκοῦν χρή; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; XII. ΣΩ. Τὴν δέ γε ἀρχὴν αὐτοῦ διευλαβεῖσθαι πειρώμεθα τιθέμενοι. ΠΡΩ. Ποίαν δὴ λέγεις; ΣΩ. Πάντα τὰ νῦν ὄντα ἐν τῷ παντὶ διχῇ διαλάβωμεν, μᾶλλον δ', εἰ βούλει, τριχῇ. ΠΡΩ. Καθ' ὅ τι φράζοις ἄν; ΣΩ. Λάβωμεν ἄττα τῶν νῦν δὴ λόγων. ΠΡΩ. Ποῖα; ΣΩ. Τὸν θεὸν ἐλέγομέν που, τὸ μέν, ἄπειρον δεῖξαι τῶν ὄντων, τὸ δέ, πέρας; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τούτων δὴ τῶν

εἰδῶν τὰ δύο τιθώμεθα, τὸ δὲ τρίτον, ἐξ ἀμφοῖν τούτοιν ἕν τι ξυμμισγόμενον. εἰμὶ δ᾽, ὡς ἔοικεν, ἐγὼ γελοῖός τις ἱκανῶς κατ᾽ εἴδη διϊστὰς καὶ ξυναριθμούμενος. ΠΡΩ. Τί φῄς, ὦ ᾽γαθέ; ΣΩ. Τετάρτου μοι γένους αὖ προςδεῖν φαίνεται. ΠΡΩ. Λέγε τίνος; ΣΩ. Τῆς ξυμμίξεως τούτων πρὸς ἄλληλα τὴν αἰτίαν ὅρα, καὶ τίθει μοι πρὸς τρισὶν ἐκείνοις τέταρτον τοῦτο. ΠΡΩ. Μῶν οὖν σοι καὶ πέμπτου προςδεήσει διάκρισίν τινος δυναμένου; ΣΩ. Τάχ᾽ ἄν· οὐ μὴν οἶμαί γε ἐν τῷ νῦν· ἐὰν δέ τι δέῃ, ξυγγνώσῃ πού μοι σὺ μεταδιώκοντι πέμπτον [βίον.] ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Πρῶτον μὲν δὴ τῶν τεσσάρων τὰ τρία διελόμενοι τὰ δύο τούτων πειρώμεθα, πολλὰ ἑκάτερον ἐσχισμένον καὶ διεσπασμένον ἰδόντες, εἰς ἓν πάλιν ἑκάτερον ξυναγαγόντες, νοῆσαι πῇ ποτε ἦν αὐτῶν ἓν καὶ πολλὰ ἑκάτερον. ΠΡΩ. Εἴ μοι σαφέστερον ἔτι περὶ αὐτῶν εἴποις, τάχ᾽ ἂν ἑποίμην. ΣΩ. Λέγω τοίνυν τὰ δύο, ἃ προτίθεμαι, ταῦτ᾽ εἶναι, ἅπερ νῦν δή, τὸ μὲν ἄπειρον, τὸ δὲ πέρας ἔχον. ὅτι δὲ τρόπον τινὰ τὸ ἄπειρον πολλά ἐστι, πειράσομαι φράζειν· τὸ δὲ πέρας ἔχον ἡμᾶς περιμενέτω. ΠΡΩ. Μένει. ΣΩ. Σκέψαι δή· χαλεπὸν μὲν γὰρ καὶ ἀμφιςβητήσιμον, ὃ κελεύω σε σκοπεῖν· ὅμως δὲ σκόπει. Θερμοτέρου καὶ ψυχροτέρου πέρι πρῶτον ὅρα, πέρας εἴ ποτέ τι νοήσαις ἄν, ἢ τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ἐν αὐτοῖς οἰκοῦν τοῖς γένεσιν, ἕωςπερ ἂν ἐνοικεῖτον, τέλος οὐκ ἂν ἐπιτρεψαίτην γίγνεσθαι· γενομένης γὰρ τελευτῆς καὶ αὐτὼ τετελευτήκατον. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα.

λέγεις. ΣΩ. Ἀεὶ δέ γε φαμὲν, ἔν τε τῷ ψυχροτέρῳ καὶ τῷ θερμοτέρῳ τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ἔνι. ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Ἀεὶ τοίνυν ὁ λόγος ἡμῖν σημαίνει τούτω μὴ τέλος ἔχειν· ἀτελῆ δ᾽ ὄντε δήπου, παντάπασιν ἀπείρω γίγνεσθον. ΠΡΩ. Καὶ σφόδρα γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλ᾽ εὖ γε, ὦ φίλε Πρώταρχε, ὑπέλαβες καὶ ἀνέμνησας, ὅτι καὶ τὸ σφόδρα τοῦτο, ὃ σὺ νῦν ἐφθέγξω, καὶ τό γε ἠρέμα τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχετον τῷ τε μᾶλλον καὶ ἧττον· ὅπου γὰρ ἐνῆτον, οὐκ ἐᾶτον εἶναι ποσὸν ἕκαστον, ἀλλ᾽ ἀεὶ σφοδρότερον ἡσυχαιτέρου, καὶ τοὐναντίον ἑκάσταις πράξεσιν ἐμποιοῦντε τὸ πλέον καὶ τὸ ἔλαττον ἀπεργάζεσθον, τὸ δὲ ποσὸν ἀφανίζετον. ὃ γὰρ ἐλέχθη νῦν δή, μὴ ἀφανίσαντε τὸ ποσόν, ἀλλ᾽ ἐάσαντε αὐτό τε καὶ τὸ μέτριον ἐν τῇ τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον καὶ σφόδρα καὶ ἠρέμα ἕδρᾳ ἐγγενέσθαι αὐτά, ἔῤῥει ταῦτα ἐκ τῆς αὑτῶν χώρας, ἐν ᾗ ἐνῆν. οὐ γὰρ ἔτι θερμοτέρω οὐδὲ ψυχροτέρω ἤτην ἄν, λαβόντε τὸ ποσόν. προχωρεῖ γὰρ καὶ οὐ μένει τό τε θερμότερον ἀεὶ καὶ τὸ ψυχρότερον ὡσαύτως. τὸ δὲ ποσὸν ἔστη, καὶ προϊὸν ἐπαύσατο. κατὰ δὴ τοῦτον τὸν λόγον ἄπειρον γίγνοιτ᾽ ἂν τὸ θερμότερον, καὶ τοὐναντίον ἅμα. ΠΡΩ. Φαίνεται γοῦν, ὦ Σώκρατες· ἔστι δ᾽, ὅπερ εἶπες, οὐ ῥάδια ταῦτα ξυνέπεσθαι. τὸ δὲ εἰσαῦθίς τε καὶ αὖθις ἴσως λεχθέντα τόν τε ἐρωτῶντα καὶ τὸν ἐρωτώμενον ἱκανῶς ἂν ξυμφωνοῦντας ἀποφήναιεν. ΣΩ. Ἀλλ᾽ εὖ μὲν λέγεις, καὶ πειρατέον οὕτω ποιεῖν. νῦν μέντοι ἄθρει, τῆς τοῦ ἀπείρου φύσεως εἰ τοῦτο δεξόμεθα σημεῖον,

ἵνα μὴ πάντ' ἐπεξιόντες μηκύνωμεν. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις; ΣΩ. Ὁπόσ' ἂν ἡμῖν φαίνηται μᾶλλόν τε καὶ ἧττον γιγνόμενα, καὶ τὸ σφόδρα καὶ ἠρέμα δεχόμενα, καὶ τὸ λίαν, καὶ ὅσα τοιαῦτα, πάντα εἰς τὸ τοῦ ἀπείρου γένος ὡς εἰς ἓν δεῖ πάντα ταῦτα τιθέναι, κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον, ὃν ἔφαμεν, ὅσα διέσπασται καὶ διέσχισται ξυναγαγόντας χρῆναι κατὰ δύναμιν μίαν ἐπισημαίνεσθαί τινα φύσιν, εἰ μέμνησαι. ΠΡΩ. Μέμνημαι. ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ μὴ δεχόμενα ταῦτα, τούτων δὲ τὰ ἐναντία πάντα δεχόμενα, πρῶτον μὲν τὸ ἴσον καὶ ἰσότητα, μετὰ δὲ τὸ ἴσον, τὸ διπλάσιον, καὶ πᾶν ὅ τι περ ἂν πρὸς ἀριθμὸν ἀριθμὸς ἢ μέτρον πρὸς μέτρον, ταῦτα ξύμπαντα εἰς τὸ πέρας ἀπολογιζόμενοι, καλῶς ἂν δοκοῖμεν δρᾶν τοῦτο, ἢ πῶς σὺ φῄς; ΠΡΩ. Κάλλιστά γε, ὦ Σώκρατες.

XIII. ΣΩ. Εἶεν. τὸ δὲ τρίτον τὸ μικτὸν ἐκ τούτοιν ἀμφοῖν τίνα ἰδέαν φήσομεν ἔχειν; ΠΡΩ. Σὺ καὶ ἐμοὶ φράσεις, ὡς οἶμαι. ΣΩ. Θεὸς μὲν οὖν, ἄν πέρ γε ἐμαῖς εὐχαῖς ἐπήκοος γίγνηταί τις θεῶν. ΠΡΩ. Εὔχου δὴ καὶ σκόπει. ΣΩ. Σκοπῶ· καί μοι δοκεῖ τὶς, ὦ Πρώταρχε, αὐτῶν φίλος ἡμῖν νῦν δὴ γεγονέναι. ΠΡΩ. Πῶς λέγεις τοῦτο; καὶ τίνι τεκμηρίῳ χρῇ; ΣΩ. Φράσω δηλονότι. σὺ δέ μοι ξυνακολούθησον τῷ λόγῳ. ΠΡΩ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Θερμότερον ἐφθεγγόμεθα νῦν δήπου τι καὶ ψυχρότερον· ἢ γάρ; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Πρόσθες δὴ ξηρότερον καὶ ὑγρότερον αὐτοῖς, καὶ πλέον καὶ ἔλαττον, καὶ θᾶττον καὶ βραδύτερον, καὶ μεῖζον καὶ σμικρότερον, καὶ

ὁπόσα ἐν τῷ πρόσθεν τῆς τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον δεχομένης ἐτίθεμεν εἰς ἓν φύσεως. ΠΡΩ. Τῆς τοῦ ἀπείρου λέγεις; ΣΩ. Ναί. ξυμμίγνυε δέ γε εἰς αὐτὴν τὸ μετὰ ταῦτα τὴν αὐτοῦ πέρατος γένναν. ΠΡΩ. Ποίαν; ΣΩ. Ἣν καὶ νῦν δὴ δέον ἡμᾶς, καθάπερ τὴν τοῦ ἀπείρου ξυνηγάγομεν εἰς ἕν, οὕτω καὶ τὴν τοῦ περατοειδοῦς ξυναγαγεῖν, οὐ ξυνηγάγομεν· ἀλλ' ἴσως καὶ νῦν ταυτὸν δράσει· τούτων ἀμφοτέρων ξυναγομένων καταφανὴς κἀκείνη γενήσεται. ΠΡΩ. Ποίαν καὶ πῶς λέγεις; ΣΩ. Τὴν τοῦ ἴσου καὶ διπλασίου, καὶ ὁπόση παύει πρὸς ἄλληλα τἀναντία διαφόρως ἔχοντα, ξύμμετρα δὲ καὶ ξύμφωνα ἐνθεῖσα ἀριθμὸν ἀπεργάζεται. ΠΡΩ. Μανθάνω. φαίνῃ γάρ μοι λέγειν, μιγνὺς ταῦτα, γενέσεις τινὰς ἐφ' ἑκάστων αὐτῶν ξυμβαίνειν. ΣΩ. Ὀρθῶς γὰρ φαίνομαι. ΠΡΩ. Λέγε τοίνυν. ΣΩ. Ἆρ' οὐκ ἐν μὲν νόσοις ἡ τούτων ὀρθὴ κοινωνία τὴν ὑγιείας φύσιν ἐγέννησε; ΠΡΩ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Ἐν δὲ ὀξεῖ καὶ βαρεῖ καὶ ταχεῖ καὶ βραδεῖ, ἀπείροις οὖσιν, ἆρ' οὐ ταῦτα ἐγγιγνόμενα τὰ αὐτὰ ἅμα πέρας τε ἀπειργάσατο καὶ μουσικὴν ξύμπασαν τελεώτατα ξυνεστήσατο; ΠΡΩ. Μάλιστά γε. ΣΩ. Καὶ μὴν ἔν γε χειμῶσι καὶ πνίγεσιν ἐγγενομένη τὸ μὲν πολὺ λίαν καὶ ἄπειρον ἀφείλετο, τὸ δὲ ἔμμετρον καὶ ἅμα ξύμμετρον ἀπειργάσατο. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Οὐκοῦν ἐκ τούτων ὧραί τε καὶ ὅσα καλὰ πάντα ἡμῖν γέγονε, τῶν τε ἀπείρων καὶ τῶν πέρας ἐχόντων ξυμμιχθέντων; ΠΡΩ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Καὶ ἄλλα γε δὴ μυρία ἐπιλείπω λέγων,

οἷον μεθ᾽ ὑγιείας κάλλος καὶ ἰσχὺν, καὶ ἐν ψυχαῖς αὖ πάμπολλα ἕτερα καὶ πάγκαλα. ὕβριν γάρ που καὶ ξύμπασαν πάντων πονηρίαν αὕτη κατιδοῦσα ἡ θεός, ὦ καλὲ Φίληβε, πέρας οὐδὲν οὔτε ἡδονῶν οὔτε πλησμονῶν ἐνὸν ἐν αὐτοῖς, νόμον καὶ τάξιν πέρας ἔχοντ᾽ ἔθετο, καὶ σὺ μὲν ἀποκναῖν ἔφης αὐτήν, ἐγὼ δὲ τοὐναντίον ἀποσῶσαι λέγω. σοὶ δέ, ὦ Πρώταρχε, πῶς φαίνεται; ΠΡΩ. Καὶ μάλα, ὦ Σώκρατες, ἔμοιγε κατὰ νοῦν. ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ μὲν τρία ταῦτα εἴρηκα, εἰ ξυννοεῖς; ΠΡΩ. Ἀλλ᾽ οἶμαι κατανοεῖν· ἓν μὲν γάρ μοι δοκεῖς τὸ ἄπειρον λέγειν, ἓν δὲ καὶ δεύτερον, τὸ πέρας, ἐν τοῖς οὖσι, τρίτον δὲ οὐ σφόδρα κατέχω τί βούλει φράζειν. ΣΩ. Τὸ γὰρ πλῆθός σε, ὦ θαυμάσιε, ἐξέπληξε τῆς τοῦ τρίτου γενέσεως. καίτοι πολλά γε καὶ τὸ ἄπειρον παρέσχετο γένη· ὅμως δ᾽ ἐπισφραγισθέντα τῷ τοῦ μᾶλλον καὶ ἐναντίου γένει, ἓν ἐφάνη. ΠΡΩ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Καὶ μὴν τόγε πέρας οὔτε πολλὰ εἶχεν, οὔτ᾽ ἐδυσκολαίνομεν, ὡς οὐκ ἦν ἓν φύσει. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Οὐδαμῶς. ἀλλὰ τρίτον φάθι με λέγειν, ἓν τοῦτο τιθέντα τὸ τούτων ἔκγονον ἅπαν, γένεσιν εἰς οὐσίαν ἐκ τῶν μετὰ τοῦ πέρατος ἀπειργασμένων μέτρων. ΠΡΩ. Ἔμαθον.

XIV. ΣΩ. Ἀλλὰ δὴ πρὸς τρισὶ τέταρτόν τί ποτε ἔφαμεν εἶναι γένος σκεπτέον· κοινὴ δ᾽ ἡ σκέψις. ὅρα γάρ, εἴ σοι δοκεῖ ἀναγκαῖον εἶναι, πάντα τὰ γιγνόμενα, διά τινα αἰτίαν γίγνεσθαι; ΠΡΩ. Ἔμοιγε. πῶς γὰρ ἂν χωρὶς τούτων γίγνοιτο; ΣΩ. Οὐκοῦν ἡ τοῦ ποιοῦντος φύσις οὐδέν, πλὴν ὀνόματι, τῆς αἰτίας

διαφέρει, τὸ δὲ ποιοῦν καὶ τὸ αἴτιον, ὀρθῶς ἂν εἴη λεγόμενον ἕν; ΠΡΩ. Ὀρθῶς. ΣΩ. Καὶ μὴν τό γε ποιούμενον αὖ καὶ τὸ γιγνόμενον οὐδέν, πλὴν ὀνόματι, καθάπερ τὸ νῦν δή, διαφέρον εὑρήσομεν, ἢ πῶς; ΠΡΩ. Οὕτως. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν ἡγεῖται μὲν τὸ ποιοῦν ἀεὶ κατὰ φύσιν, τὸ δὲ ποιούμενον ἐπακολουθεῖ γιγνόμενον ἐκείνῳ; ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἄλλο ἄρα, καὶ οὐ ταυτόν, αἰτία τ᾽ ἐστὶ καὶ τὸ δουλεῦον εἰς γένεσιν αἰτίᾳ. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ μὲν γιγνόμενα, καὶ ἐξ ὧν γίγνεται, πάντα τὰ τρία παρέσχετο ἡμῖν γένη; ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Τὸ δὲ δὴ πάντα ταῦτα δημιουργοῦν λεγωμεν τέταρτον, τὴν αἰτίαν, ὡς ἱκανῶς ἕτερον ἐκείνων δεδηλωμένον; ΠΡΩ. Λέγωμεν γὰρ οὖν. ΣΩ. Ὀρθῶς μὴν ἔχει, διωρισμένων τῶν τεττάρων, ἑνὸς ἑκάστου μνήμης ἕνεκα ἐφεξῆς αὐτὰ καταριθμήσασθαι. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Πρῶτον μὲν τοίνυν ἄπειρον λέγω, δεύτερον δέ, πέρας, ἔπειτ᾽ ἐκ τούτων τρίτον μικτὴν καὶ γεγενημένην οὐσίαν· τὴν δὲ τῆς μίξεως αἰτίαν καὶ γενέσεως τετάρτην λέγων, ἆρα μὴ πλημμελοίην ἄν τι; ΠΡΩ. Καὶ πῶς; ΣΩ. Φέρε δή, τὸ μετὰ τοῦθ᾽ ἡμῖν τίς ὁ λόγος; καὶ τί ποτε βουληθέντες εἰς ταῦτα ἀφικόμεθα; ἆρ᾽ οὐ τόδε ἦν; δευτερεῖα ἐζητοῦμεν πότερον ἡδονῆς γίγνοιτ᾽ ἄν, ἢ φρονήσεως· οὐχ οὕτως ἦν; ΠΡΩ. Οὕτω μὲν οὖν. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν νῦν, ἐπειδὴ ταῦτα οὕτω διειλόμεθα, καλλίονα ἂν ἴσως καὶ τὴν κρίσιν ἐπιτελεσαίμεθα πρώτου πέρι καὶ δευτέρου, περὶ ὧν δὴ τὸ πρῶτον ἠμφισβητήσαμεν; ΠΡΩ. Ἴσως. ΣΩ. Ἴθι

δή, νικῶντα ἔθεμέν που τὸν μικτὸν βίον ἡδονῆς τε καὶ φρονήσεως· ἦν οὕτω; ΠΡΩ. Ἦν. ΣΩ. Οὐκοῦν τοῦτον μὲν τὸν βίον δρῶμέν που, τίς ἐστι καὶ ὁποίου γένους; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Καὶ μέρος γ᾽ αὐτὸν φήσομεν εἶναι τοῦ τρίτου, οἶμαι, γένους. οὐ γὰρ ὁ δυοῖν τινοῖν ἐστὶ μικτὸς ἐκεῖνος, ἀλλ᾽ ὁ ξυμπάντων ἀπείρων ὑπὸ τοῦ πέρατος δεδεμένων· ὥστε ὀρθῶς ὁ νικηφόρος οὗτος βίος μέρος ἐκείνου γίγνοιτ᾽ ἄν. ΠΡΩ. Ὀρθότατα μὲν οὖν. XV. ΣΩ. Εἶεν. τί δὲ ὁ σός, ὦ Φίληβε, ἡδὺς καὶ ἄμικτος ὤν, ἐν τίνι γένει τῶν εἰρημένων λεγόμενος ὀρθῶς ἄν ποτε λέγοιτο; ὧδε δ᾽ ἀπόκριναί μοι, πρὶν ἀποφήνασθαι. ΦΙ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Ἡδονὴ καὶ λύπη πέρας ἔχετον, ἢ τῶν τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον δεχομένων ἐστόν; ΦΙ. Ναί, τῶν τὸ μᾶλλον, ὦ Σώκρατες. οὐ γὰρ ἂν ἡδονὴ πᾶν ἀγαθὸν ἦν, εἰ μὴ ἄπειρον ἐτύγχανε πεφυκὸς καὶ πλήθει καὶ τῷ μᾶλλον. ΣΩ. Οὐδέ γ᾽ ἄν, ὦ Φίληβε, λύπη πᾶν κακόν. ὥστ᾽ ἄλλο τι νῷϊν σκεπτέον, ἢ τὴν τοῦ ἀπείρου φύσιν, ὡς παρέχεταί τι μέρος ταῖς ἡδοναῖς ἀγαθοῦ· τούτων δή σοι τῶν ἀπεράντων γεγονὸς ἔστω. φρόνησιν δὲ καὶ ἐπιστήμην καὶ νοῦν εἰς τί ποτε τῶν προειρημένων, ὦ Πρώταρχέ τε καὶ Φίληβε, νῦν θέντες οὐκ ἂν ἀσεβοῖμεν· οὐ γάρ μοι δοκεῖ σμικρὸς ἡμῖν ὁ κίνδυνος εἶναι καὶ κατορθώσασι καὶ μὴ περὶ τὸ νῦν ἐρωτώμενον. ΦΙ. Σεμνύνεις γάρ, ὦ Σώκρατες, τὸν σεαυτοῦ θεόν. ΣΩ. Καὶ γὰρ σύ, ὦ ἑταῖρε, τὴν σεαυτοῦ· τὸ δ᾽ ἐρωτώμενον ὅμως ἡμῖν λεκτέον. ΠΡΩ. Ὀρθῶς τοι λέγει Σωκράτης, ὦ Φίληβε, καὶ

αὐτῷ πειστέον. ΦΙ. Οὐκοῦν ὑπὲρ ἐμοῦ σύ, Πρώταρχε, προῄρησαι λέγειν; ΠΡΩ. Πάνυ γε. νῦν μέντοι σχεδὸν ἀπορῶ, καὶ δέομαί γε, ὦ Σώκρατες, αὐτὸν σὲ ἡμῖν γενέσθαι προφήτην, ἵνα μηδὲν ἡμεῖς σοι περὶ τὸν ἀγωνιστὴν ἐξαμαρτάνοντες, παρὰ μέλος φθεγξώμεθά τι. ΣΩ. Πειστέον, ὦ Πρώταρχε· οὐδὲ γὰρ χαλεπὸν οὐδὲν ἐπιτάττεις, ἀλλ' ὄντως σὲ ἐγώ, καθάπερ εἶπε Φίληβος, σεμνύνων ἐν τῷ παίζειν ἐθορύβησα, νοῦν καὶ ἐπιστήμην ἐρόμενος ὁποίου γένους εἶεν. ΠΡΩ. Παντάπασί γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ῥᾴδιον. πάντες γὰρ ξυμφωνοῦσιν οἱ σοφοί, ἑαυτοὺς ὄντως σεμνύνοντες, ὡς νοῦς ἐστὶ βασιλεὺς ἡμῖν οὐρανοῦ καὶ γῆς· καὶ ἴσως εὖ λέγουσι. διὰ μακροτέρων δ', εἰ βούλει, τὴν σκέψιν αὐτοῦ τοῦ γένους ποιησώμεθα. ΠΡΩ. Λέγ' ὅπως βούλει, μηδὲν μῆκος ἡμῖν ὑπολογιζόμενος, ὦ Σώκρατες, ὡς οὐκ ἀπεχθησόμενος. XVI. ΣΩ. Καλῶς εἶπες. ἀρξώμεθα δέ πως ὧδε ἐπανερωτῶντες. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Πότερον, ὦ Πρώταρχε, τὰ ξύμπαντα, καὶ τόδε τὸ καλούμενον ὅλον, ἐπιτροπεύειν φῶμεν τὴν τοῦ ἀλόγου καὶ εἰκῇ δύναμιν, καὶ τὰ ὅπῃ ἔτυχεν; ἢ τἀναντία καθάπερ οἱ πρόσθεν ἡμῶν ἔλεγον, νοῦν καὶ φρόνησίν τινα θαυμαστὴν ξυντάττουσαν διακυβερνᾶν; ΠΡΩ. Οὐδὲν τῶν αὐτῶν, ὦ θαυμάσιε Σώκρατες. ὃ μὲν γὰρ σὺ λέγεις νῦν, οὐδ' ὅσιον εἶναί μοι φαίνεται, τὸ δὲ νοῦν πάντα διακοσμεῖν αὐτὰ φάναι, καὶ τῆς ὄψεως τοῦ κόσμου καὶ ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἄστρων καὶ πάσης τῆς περιφορᾶς ἄξιον· καὶ οὐκ ἄλλως ἔγωγ' ἄν

ποτε περὶ αὐτῶν εἴποιμι, οὐδ᾽ ἂν δοξάσαιμι. ΣΩ. Βούλει δῆτα καὶ ἡμεῖς τοῖς ἔμπροσθεν ὁμολογουμένοις ξυμφήσωμεν, ὡς ταῦθ᾽ οὕτως ἔχει; καὶ μὴ μόνον οἰώμεθα δεῖν τἀλλότρια ἄνευ κινδύνου λέγειν, ἀλλὰ καὶ ξυγκινδυνεύωμεν καὶ μετέχωμεν τοῦ ψόγου, ὅταν ἀνὴρ δεινὸς φῇ ταῦτα μὴ οὕτως, ἀλλ᾽ ἀτάκτως, ἔχειν; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὐκ ἂν βουλοίμην; ΣΩ. Ἴθι δή, τὸν ἐπιόντα περὶ τούτων νῦν ἡμῖν λόγον ἄθρει. ΠΡΩ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Τὰ περὶ τὴν τῶν σωμάτων φύσιν ἁπάντων τῶν ζώων, πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ πνεῦμα, καθορῶμέν που, καὶ γῆν, καθάπερ οἱ χειμαζόμενοί φασιν, ἐνόντα ἐν τῇ ξυστάσει. ΠΡΩ. Καὶ μάλα. χειμαζόμεθα γὰρ ὄντως ὑπ᾽ ἀπορίας ἐν τοῖς νῦν λόγοις. ΣΩ. Φέρε δή, περὶ ἑκάστου τῶν παρ᾽ ἡμῖν λάβε τὸ τοιόνδε. ΠΡΩ. Ποῖον; ΣΩ. Ὅτι σμικρόν τε τούτων ἕκαστον παρ᾽ ἡμῖν ἔνεστι καὶ φαῦλον, καὶ οὐδαμῇ οὐδαμῶς εἰλικρινὲς ὄν, καὶ τὴν δύναμιν οὐκ ἀξίαν τῆς φύσεως ἔχον. ἐν ἑνὶ δὲ λαβὼν περὶ πάντων νόει ταυτόν. οἷον, πῦρ ἔστι μέν που παρ᾽ ἡμῖν, ἔστι δ᾽ ἐν τῷ παντί. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Οὐκοῦν σμικρὸν μέν τι τὸ παρ᾽ ἡμῖν καὶ ἀσθενὲς καὶ φαῦλον, τὸ δ᾽ ἐν τῷ παντί, πλήθει τε θαυμαστὸν καὶ κάλλει καὶ πάσῃ δυνάμει τῇ περὶ τὸ πῦρ οὔσῃ; ΠΡΩ. Καὶ μάλα ἀληθές, ὃ λέγεις. ΣΩ. Τί δέ; τρέφεται καὶ γίγνεται ἐκ τούτου, καὶ ἄρχεται τὸ τοῦ παντὸς πῦρ ὑπὸ τοῦ παρ᾽ ἡμῖν πυρός; ἢ τοὐναντίον ὑπ᾽ ἐκείνου τό τ᾽ ἐμὸν καὶ τὸ σὸν καὶ τὸ τῶν ἄλλων ζώων ἅπαντ᾽ ἴσχει ταῦτα; ΠΡΩ. Τοῦτο μὲν

οὐδ᾿ ἀποκρίσεως ἄξιον ἐρωτᾷς. ΣΩ. Ὀρθῶς· ταυτὰ γ᾿ ἂν ἐρεῖς, οἶμαι, περί τε τῆς ἐν τοῖς ζώοις γῆς τῆς ἐνθάδε καὶ τῆς ἐν τῷ παντὶ καὶ τῶν ἄλλων δή, ὅσων ἠρώτησα ὀλίγον ἔμπροσθεν. οὕτως ἀποκρινῇ; ΠΡΩ. Τίς γὰρ ἀποκρινόμενος ἄλλως ὑγιαίνων ἄν ποτε φανείη; ΣΩ. Σχεδὸν οὐδ᾿ ὁστισοῦν. ἀλλὰ τὸ μετὰ τοῦτο ἑξῆς ἕπου. πάντα γὰρ ἡμεῖς ταῦτα τὰ νῦν δὴ λεχθέντα ἆρ᾿ οὐκ εἰς ἓν ξυγκείμενα ἰδόντες ἐπωνομάσαμεν σῶμα; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Ταυτὸν δὴ λάβε καὶ περὶ τοῦδε, ὃν κόσμον λέγομεν. διὰ τὸν αὐτὸν γὰρ τρόπον ἂν εἴη που σῶμα ξύνθετον ὂν ἐκ τῶν αὐτῶν. ΠΡΩ. Ὀρθότατον λέγεις. ΣΩ. Πότερον οὖν ἐκ τούτου τοῦ σώματος ὅλως τὸ παρ᾿ ἡμῖν σῶμα, ἢ ἐκ τοῦ παρ᾿ ἡμῖν τοῦτο τρέφεταί τε καί, ὅσα νῦν δὴ περὶ αὐτῶν εἴπομεν, εἴληφέ τε καὶ ἔχει; ΠΡΩ. Καὶ τοῦθ᾿ ἕτερον, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἄξιον ἐρωτήσεως. ΣΩ. Τί δέ; τόδε ἆρα ἄξιον, ἢ πῶς ἐρεῖς; ΠΡΩ. Λέγε τὸ ποῖον. ΣΩ. Τὸ παρ᾿ ἡμῖν σῶμα ἆρ᾿ οὐ ψυχὴν φήσομεν ἔχειν; ΠΡΩ. Δῆλον ὅτι φήσομεν. ΣΩ. Πόθεν, ὦ φίλε Πρώταρχε, λαβόν, εἴπερ μὴ τό γε τοῦ παντὸς σῶμα ἔμψυχον ὂν ἐτύγχανε, ταυτά γε ἔχον τούτῳ καὶ ἔτι καλλίονα; ΠΡΩ. Δῆλον, ὡς οὐδαμόθεν ἄλλοθεν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ γάρ που δοκοῦμέν γε, ὦ Πρώταρχε, τὰ τέτταρα ἐκεῖνα, πέρας καὶ ἄπειρον καὶ κοινὸν καὶ τὸ τῆς αἰτίας γένος, ἐν ἅπασι τέταρτον ἐνὸν τοῦτο, ἐν μὲν τοῖς παρ᾿ ἡμῖν ψυχήν τε παρέχον καὶ σῶμα, σκιὰν ἐμποιοῦν, καὶ πταίσαντος σώματος ἰατρικήν, καὶ ἐν ἄλλοις ἄλλα

ξυντιθὲν καὶ ἀκούμενον, πᾶσαν καὶ παντοίαν σοφίαν ἐπικαλεῖσθαι· τῶν δ᾽ αὐτῶν τούτων ὄντων ἐν ὅλῳ τε οὐρανῷ καὶ κατὰ μεγάλα μέρη, καὶ προσέτι καλῶν καὶ εἰλικρινῶν, ἐν τούτοις δ᾽ οὐκ ἄρα μεμηχανῆσθαι τὴν τῶν καλλίστων καὶ τιμιωτάτων φύσιν. ΠΡΩ. Ἀλλ᾽ οὐδαμῶς τοῦτό γ᾽ ἂν λόγον ἔχοι. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ μὴ τοῦτο, μετ᾽ ἐκείνου τοῦ λόγου ἂν ἑπόμενοι, βέλτιον λέγοιμεν, ὡς ἔστιν, ἃ πολλάκις εἰρήκαμεν, ἄπειρόν τε ἐν τῷ παντὶ πολὺ καὶ πέρας ἱκανόν, καί τις ἐπ᾽ αὐτοῖς αἰτία οὐ φαύλη, κοσμοῦσά τε καὶ ξυντάττουσα ἐνιαυτούς τε καὶ ὥρας καὶ μῆνας, σοφία καὶ νοῦς λεγομένη δικαιότατ᾽ ἄν. ΠΡΩ. Δικαιότατα δῆτα. ΣΩ. Σοφία μὴν καὶ νοῦς ἄνευ ψυχῆς οὐκ ἄν ποτε γενοίσθην. ΠΡΩ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐν μὲν τῇ τοῦ Διὸς ἐρεῖς φύσει βασιλικὴν μὲν ψυχήν, βασιλικὸν δὲ νοῦν ἐγγίγνεσθαι, διὰ τὴν τῆς αἰτίας δύναμιν, ἐν δὲ ἄλλοις ἄλλα καλά, καθότι φίλον ἑκάστοις λέγεσθαι; ΠΡΩ. Μάλα γε. ΣΩ. Τοῦτον δὴ τὸν λόγον ἡμᾶς μή τι μάτην δόξῃς, ὦ Πρώταρχε, εἰρηκέναι, ἀλλ᾽ ἔστι τοῖς μὲν πάλαι ἀποφηναμένοις, ὡς ἀεὶ τοῦ παντὸς νοῦς ἄρχει, ξύμμαχος ἐκείνοις. ΠΡΩ. Ἔστι γὰρ οὖν. ΣΩ. Τῇ δέ γε ἐμῇ ζητήσει πεπορικὼς ἀπόκρισιν, ὅτι νοῦς ἐστι γενούστης τοῦ πάντων αἰτίου λεχθέντος τῶν τεττάρων, ὧν ἦν ἡμῖν ἓν τοῦτο· ἔχεις γάρ δήπου νῦν ἡμῶν ἤδη τὴν ἀπόκρισιν. ΠΡΩ. Ἔχω καὶ μάλα ἱκανῶς· καίτοι με ἀποκρινάμενος ἔλαθες. ΣΩ. Ἀνάπαυλα γὰρ τῆς σπουδῆς, ὦ Πρώταρχε, γίγνεται ἐνίοτε ἡ παιδιά. ΠΡΩ. Καλῶς εἶπες. ΣΩ.

Νῦν δήπου, ὦ ἑταῖρε, οὗ μὲν γένους ἐστὶ, καὶ τίνα ποτὲ δύναμιν κέκτηται, σχεδὸν ἐπιεικῶς ἡμῖν τανῦν δεδήλωται. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ μὴν ἡδονῆς γε ὡσαύτως πάλαι τὸ γένος ἐφάνη. ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Μεμνώμεθα δὴ καὶ ταῦτα περὶ ἀμφοῖν, ὅτι νοῦς μὲν αἰτίας ἦν ξυγγενὴς, καὶ τούτου σχεδὸν τοῦ γένους, ἡδονὴ δὲ ἄπειρός τε αὐτὴ καὶ τοῦ μήτε ἀρχὴν μήτε μέσα μήτε τέλος ἀφ' ἑαυτοῦ ἐν ἑαυτῷ ἔχοντος, μηδὲ ἕξοντός ποτε, γένους. ΠΡΩ. Μεμνησόμεθα· πῶς γὰρ οὔ; XVII. ΣΩ. Δεῖ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο, ἐν ᾧ τέ ἐστιν ἑκάτερον αὐτοῖν καὶ διὰ τί πάθος γίγνεσθον, ὁπόταν γίγνησθον, ἰδεῖν ἡμᾶς· πρῶτον τὴν ἡδονήν· ὥσπερ τὸ γένος αὐτῆς πρότερον ἐβασανίσαμεν, οὕτω καὶ ταῦτα πρότερα· λύπης δ' αὖ χωρὶς τὴν ἡδονὴν οὐκ ἄν ποτε δυναίμεθα ἱκανῶς βασανίσαι. ΠΡΩ. Ἀλλ' εἰ ταύτῃ χρὴ πορεύεσθαι, ταύτῃ πορευώμεθα. ΣΩ. Ἆρ' οὖν σοι, καθάπερ ἐμοί, φαίνεται τῆς γενέσεως αὐτῶν πέρι; ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ἐν τῷ κοινῷ μοι γένει φαίνεσθον ἅμα λύπη τε καὶ ἡδονὴ γίγνεσθαι κατὰ φύσιν. ΠΡΩ. Κοινὸν τέ γε, ὦ φίλε Σώκρατες, ὑπομίμνησκε ἡμᾶς, τί ποτε τῶν προειρημένων βούλει δηλοῦν. ΣΩ. Ἔσται ταῦτ' εἰς δύναμιν, ὦ θαυμάσιε. ΠΡΩ. Καλῶς εἶπες. ΣΩ. Κοινὸν τοίνυν ὑπακούωμεν, ὃ δὴ τῶν τεττάρων τρίτον ἐλέγομεν. ΠΡΩ. Ὃ μετὰ τὸ ἄπειρον καὶ πέρας ἔλεγες, ἐν ᾧ καὶ ὑγίειαν, οἶμαι δὲ καὶ ἁρμονίαν, ἐτίθεσο. ΣΩ. Κάλλιστ' εἶπες. Τὸν νοῦν δὲ ὅτι μάλιστ' ἤδη πρόσεχε. ΠΡΩ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Λέγω τοίνυν, τῆς

ἁρμονίας μὲν λυομένης ἡμῖν ἐν τοῖς ζώοις, ἅμα λύσιν τῆς φύσεως καὶ γένεσιν ἀλγηδόνων ἐν τῷ τότε γίγνεσθαι χρόνῳ. ΠΡΩ. Πάνυ λέγεις εἰκός. ΣΩ. Πάλιν δὲ ἁρμοττομένης τε καὶ εἰς τὴν αὐτῆς φύσιν ἀπιούσης, ἡδονὴν γίγνεσθαι λεκτέον, εἰ δεῖ δι' ὀλίγων περὶ μεγίστων ὅτιτάχιστα ῥηθῆναι. ΠΡΩ. Οἶμαι μέν σε ὀρθῶς λέγειν, ὦ Σώκρατες, ἐμφανέστερον δὲ ἔτι τὰ αὐτὰ ταῦτα πειρώμεθα λέγειν. ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ δημόσιά που καὶ περιφανῆ ῥᾷστον ξυννοεῖν; ΠΡΩ. Ποῖα; ΣΩ. Πείνη μέν που, λύσις καὶ λύπη. ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Ἐδωδὴ δέ, πλήρωσις γιγνομένη πάλιν, ἡδονή. ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Δίψος δ' αὖ φθορὰ καὶ λύπη καὶ λύσις, ἡ δὲ τοῦ ὑγροῦ πάλιν τὸ ξηρανθὲν πληροῦσα δύναμις, ἡδονή· διάκρισις δέ γ' αὖ καὶ διάλυσις, ἡ παρὰ φύσιν τοῦ πνίγους πάθη, λύπη, κατὰ φύσιν δὴ πάλιν ἀπόδοσίς τε καὶ ψύξις, ἡδονή. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ ῥίγους ἡ μὲν παρὰ φύσιν τοῦ ζώου τῆς ὑγρότητος πῆξις, λύπη, πάλιν δ' εἰς ταυτὸν ἀπιόντων καὶ διακρινομένων, ἡ κατὰ φύσιν ὁδός, ἡδονή. καὶ ἑνὶ λόγῳ σκόπει, εἴ σοι μέτριος ὁ λόγος, ὃς ἂν φῇ τὸ ἐκ τῆς ἀπείρου καὶ πέρατος κατὰ φύσιν ἔμψυχον γεγονὸς εἶδος, ὅπερ ἔλεγον ἐν τῷ πρόσθεν, ὅταν μὲν τοῦτο φθείρηται, τὴν μὲν φθορὰν λύπην εἶναι, τὴν δ' εἰς τὴν αὐτῶν οὐσίαν ὁδόν, ταύτην δ' αὖ πάλιν τὴν ἀναχώρησιν πάντων, ἡδονήν. ΠΡΩ. Ἔστω. δοκεῖ γάρ μοι τύπον γέ τινα ἔχειν. ΣΩ. Τοῦτο μὲν τοίνυν ἓν εἶδος τιθώμεθα λύπης τε καὶ ἡδονῆς ἐν τούτοις τοῖς πάθεσιν ἑκατέροις.

ΠΡΩ. Κείσθω. XVIII. ΣΩ. Τίθει τοίνυν αὐτῆς τῆς ψυχῆς κατὰ τὸ τούτων τῶν παθημάτων προσδόκημα, τὸ μὲν πρὸ τῶν ἡδέων ἐλπιζόμενον, ἡδὺ καὶ θαῤῥαλέον, τὸ δὲ πρὸ τῶν λυπηρῶν, φοβερὸν καὶ ἀλγεινόν. ΠΡΩ. Ἔστι γὰρ οὖν τοῦθ᾽ ἡδονῆς καὶ λύπης ἕτερον εἶδος, τὸ χωρὶς τοῦ σώματος αὐτῆς τῆς ψυχῆς διὰ προσδοκίαν γιγνόμενον. ΣΩ. Ὀρθῶς ὑπέλαβες. ἐν γὰρ τούτοις, οἶμαι, κατά γε τὴν ἐμὴν δόξαν, εἰλικρινέσι τε ἑκατέροις γιγνομένοις, ὡς δοκεῖ, καὶ ἀμίκτοις λύπης τε καὶ ἡδονῆς, ἐμφανὲς ἔσεσθαι τὸ περὶ τὴν ἡδονήν, πότερον ὅλον ἐστὶ τὸ γένος ἀσπαστόν, ἢ τοῦτο μὲν ἑτέρῳ τινὶ τῶν προειρημένων δοτέον ἡμῖν γενῶν, ἡδονῇ τε καὶ λύπῃ, καθάπερ θερμῷ καὶ ψυχρῷ καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις, τοτὲ μὲν ἀσπαστέον αὐτά, τοτὲ δὲ οὐκ ἀσπαστέον, ὡς ἀγαθὰ μὲν οὐκ ὄντα, ἐνίοτε δὲ καὶ ἔνια δεχόμενα τὴν τῶν ἀγαθῶν ἔστιν ὅτε φύσιν. ΠΡΩ. Ὀρθότατα λέγεις, ὅτι ταύτῃ πῃ δεῖ διαθηρευθῆναι τὸ νῦν μεταδιωκόμενον. ΣΩ. Πρῶτον μὲν τοίνυν τόδε ξυνίδωμεν, ὡς, εἴπερ ὄντως ἐστὶ τὸ λεγόμενον διαφθειρομένων μὲν αὐτῶν ἀλγηδών, ἀνασωζομένων δὲ ἡδονή, τῶν μήτε διαφθειρομένων μήτε ἀνασωζομένων ἐννοήσωμεν πέρι, τίνα ποτὲ ἕξιν δεῖ τότε ἐν ἑκάστοις εἶναι τοῖς ζώοις, ὅταν οὕτως ἴσχῃ. σφόδρα δὲ προσέχων τὸν νοῦν εἰπέ· ἆρ᾽ οὐ πᾶσα ἀνάγκη, πᾶν ἐν τῷ τότε χρόνῳ ζῶον μήτε τι λυπεῖσθαι, μήτε ἥδεσθαι, μήτε μέγα μήτε σμικρόν; ΠΡΩ. Ἀνάγκη μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἔστι τις τρίτη ἡμῖν ἡ τοιαύτη διάθεσις παρά τε

τὴν τοῦ χαίροντος καὶ παρὰ τὴν τοῦ λυπουμένου; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Ἄγε δὴ τοίνυν, ταύτης προθυμοῦ μεμνῆσθαι· πρὸς γὰρ τὴν τῆς ἡδονῆς κρίσιν οὐ σμικρὸν μεμνῆσθαι ταύτην ἔσθ' ἡμῖν, ἢ μή. βραχὺ δέ τι περὶ αὐτῆς, εἰ βούλει, διαπεράνωμεν. ΠΡΩ. Λέγε ποῖον. ΣΩ. Τῷ τὸν τοῦ φρονεῖν ἑλομένῳ βίον οἶσθ' ὡς τοῦτον τὸν τρόπον οὐδὲν ἀποκωλύει ζῆν. ΠΡΩ. Τὸν τοῦ μὴ χαίρειν, μηδὲ λυπεῖσθαι, λέγεις; ΣΩ. Ἐῤῥήθη γάρ που τότε ἐν τῇ παραβολῇ τῶν βίων, μηδὲν δεῖν μήτε μέγα μήτε σμικρὸν χαίρειν τῷ τὸν τοῦ νοεῖν καὶ φρονεῖν βίον ἑλομένῳ. ΠΡΩ. Καὶ μάλα οὕτως ἐῤῥήθη. ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτως ἂν ἐκείνῳ γε ὑπάρχοι; καὶ ἴσως οὐδὲν ἄτοπον, εἰ πάντων τῶν βίων ἐστὶ θειότατος. ΠΡΩ. Οὔκουν εἰκός γε, οὔτε χαίρειν θεοὺς οὔτε τὸ ἐναντίον. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν οὐκ εἰκός· ἄσχημον γοῦν αὐτῶν ἑκάτερον γιγνόμενόν ἐστιν. ἀλλὰ δὴ τοῦτο μὲν ἔτι καὶ εἰσαῦθις ἐπισκεψώμεθα, ἐὰν πρὸς λόγον τι ᾖ, καὶ τῷ νῷ πρὸς τὰ δευτερεῖα, ἐὰν μὴ πρὸς τὰ πρωτεῖα δυνώμεθα προςθεῖναι, προςθήσομεν. ΠΡΩ. Ὀρθότατα λέγεις. XIX. ΣΩ. Καὶ μὴν τό γε ἕτερον εἶδος τῶν ἡδονῶν, ὃ τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἔφαμεν εἶναι, διὰ μνήμης πᾶν ἐστι γεγονός. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Μνήμην, ὡς ἔοικεν, ὅ τι ποτέ ἐστι, πρότερον ἀναληπτέον· καὶ κινδυνεύει πάλιν ἔτι πρότερον αἴσθησιν μνήμης, εἰ μέλλει περὶ ταῦθ' ἡμῖν κατὰ τρόπον φανερά πῃ γενήσεσθαι. ΠΡΩ. Πῶς φῄς; ΣΩ. Θὲς τῶν περὶ τὸ σῶμα ἡμῶν ἑκάστοτε παθημάτων τὰ μὲν ἐν τῷ σώ-

ματι κατασβεννύμενα, πρὶν ἐπὶ τὴν ψυχὴν διεξελθεῖν, ἀπαθῆ ἐκείνην ἐάσαντα, τὰ δὲ δι' ἀμφοῖν ἰόντα, καί τινα ὥςπερ σεισμὸν ἐντιθέντα ἴδιόν τε καὶ κοινὸν ἑκατέρῳ. ΠΡΩ. Κείσθω. ΣΩ. Τὰ μὲν δὴ μὴ δι' ἀμφοῖν ἰόντα ἐὰν τὴν ψυχὴν ἡμῶν φῶμεν λανθάνειν, τὰ δὲ δι' ἀμφοῖν μὴ λανθάνειν, ἆρ' ὀρθότατα ἐροῦμεν; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Τὸ τοίνυν λεληθέναι, μηδαμῶς ὑπολάβῃς, ὡς λέγω λήθης ἐνταῦθά που γένεσιν. ἔστι γὰρ λήθη μνήμης ἔξοδος, ἡ δ' ἐν τῷ λεγομένῳ νῦν, οὔπω γέγονε· τοῦ δὲ μήτε ὄντος, μήτε γεγονότος πως, γίγνεσθαι φάναι τινὰ ἀποβολήν, ἄτοπον. ἦ γάρ; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Τὰ τοίνυν ὀνόματα μετάβαλε μόνον. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Ἀντὶ μὲν τοῦ λεληθέναι τὴν ψυχήν, ὅταν ἀπαθὴς αὕτη γίγνηται τῶν σεισμῶν τῶν τοῦ σώματος, ἣν νῦν λήθην καλεῖς, ἀναισθησίαν ἐπονόμασον. ΠΡΩ. Ἔμαθον. ΣΩ. Τὸ δὲ ἐν ἑνὶ πάθει τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα κοινῇ γιγνόμενον κοινῇ καὶ κινεῖσθαι, ταύτην δ' αὖ τὴν κίνησιν ὀνομάζων αἴσθησιν, οὐκ ἀπὸ τρόπου φθέγγοι' ἄν. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν ἤδη μανθάνομεν ὃ βουλόμεθα καλεῖν τὴν αἴσθησιν; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Σωτηρίαν τοίνυν αἰσθήσεως τὴν μνήμην λέγων ὀρθῶς ἄν τις λέγοι, κατά γε τὴν ἐμὴν δόξαν. ΠΡΩ. Ὀρθῶς γὰρ οὖν. ΣΩ. Μνήμης δὲ ἀνάμνησιν ἆρ' οὐ διαφέρουσαν λέγομεν; ΠΡΩ. Ἴσως. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ τόδε; ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὅταν ἃ μετὰ τοῦ

σώματος ἔπασχέ ποθ᾽ ἡ ψυχή, ταῦτ᾽ ἄνευ τοῦ σώματος αὐτὴ ἐν ἑαυτῇ ὅτιμάλιστα ἀναλαμβάνῃ, τότε ἀναμιμνήσκεσθαί που λέγομεν. ἦ γάρ; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ ὅταν ἀπολέσασα μνήμην εἴτε αἰσθήσεως, εἴτ᾽ αὖ μαθήματος, αὖθις ταύτην ἀναπολήσῃ πάλιν αὐτὴ ἐν ἑαυτῇ, καὶ ταῦτα ξύμπαντα ἀναμνήσεις καὶ μνήμας που λέγομεν. ΠΡΩ. Ὀρθῶς λέγεις. ΣΩ. Οὗ δὴ χάριν ἅπαντ᾽ εἴρηται ταῦτα, ἔστι τόδε. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ἵνα πῃ τὴν ψυχῆς ἡδονὴν χωρὶς σώματος ὅτιμάλιστα καὶ ἐναργέστατα λάβοιμεν, καὶ ἅμα ἐπιθυμίαν· διὰ γὰρ τούτων πως ταῦτα ἀμφότερα ἔοικε δηλοῦσθαι. **XX.** ΠΡΩ. Λέγωμεν τοίνυν, ὦ Σώκρατες, ἤδη τὸ μετὰ ταῦτα. ΣΩ. Πολλά γε περὶ γένεσιν ἡδονῆς καὶ πᾶσαν τὴν μορφὴν αὐτῆς, ἀναγκαῖον, ὡς ἔοικε, λέγοντας σκοπεῖν. καὶ γὰρ νῦν πρότερον ἔτι φαίνεται ληπτέον ἐπιθυμίαν εἶναι, τί ποτ᾽ ἐστὶ καὶ ποῦ γίγνεται. ΠΡΩ. Σκοπῶμεν τοίνυν· οὐδὲν γὰρ ἀπολοῦμεν. ΣΩ. Ἀπολοῦμεν οὖν καὶ ταῦτά γε, ὦ Πρώταρχε, εὑρόντες ὃ νῦν ζητοῦμεν, τὴν περὶ αὐτὰ ταῦτα ἀπορίαν. ΠΡΩ. Ὀρθῶς ἠμύνω· τὸ δ᾽ ἐφεξῆς τούτοις πειρώμεθα λέγειν. ΣΩ. Οὐκοῦν νῦν δὴ πείνην τε καὶ δίψος, καὶ πόλλ᾽ ἕτερα τοιαῦτα ἔφαμεν εἶναι τινὰς ἐπιθυμίας; ΠΡΩ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Πρὸς τί ποτε ἄρα ταυτὸν βλέψαντες, οὕτω πολὺ διαφέροντα ταῦθ᾽ ἑνὶ προσαγορεύομεν ὀνόματι; ΠΡΩ. Μὰ Δί᾽ οὐ ῥάδιον ἴσως εἰπεῖν, ὦ Σώκρατες· ἀλλ᾽ ὅμως λεκτέον. ΣΩ. Ἐκεῖθεν δὴ πάλιν ἐκ τῶν

αὐτῶν ἀναλάβωμεν. ΠΡΩ. Πόθεν δή; ΣΩ. Διψῆν που λέγομεν ἑκάστοτέ τι; ΠΡΩ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Τοῦτο δέ γ' ἐστὶ κενοῦσθαι; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Ἆρ' οὖν τὸ δίψος ἐστὶν ἐπιθυμία; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Πόματός γε; ΠΡΩ. Πόματος. ΣΩ. Ἢ πληρώσεως πόματος; ΠΡΩ. Οἶμαι μὲν πληρώσεως. ΣΩ. Ὁ κενούμενος ἡμῶν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ἐπιθυμεῖ τῶν ἐναντίων ἢ πάσχει· κενούμενος γὰρ ἐρᾷ πληροῦσθαι. ΠΡΩ. Σαφέστατά γε. ΣΩ. Τί οὖν; ὁ τοπρῶτον κενούμενος ἔστιν ὁπόθεν εἴτ' αἰσθήσει πληρώσεως ἐφάπτοιτ' ἄν, εἴτε μνήμῃ, τούτου ὃ μήτ' ἐν τῷ νῦν χρόνῳ πάσχει, μήτε ἐν τῷ πρόσθεν πώποτ' ἔπαθε; ΠΡΩ. Καὶ πῶς; ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ὅ γ' ἐπιθυμῶν τινὸς ἐπιθυμεῖ· φαμέν; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκ ἄρα ὅ γε πάσχει, τούτου ἐπιθυμεῖ· διψῇ γάρ· τοῦτο δὲ κένωσις· ὁ δὲ ἐπιθυμεῖ πληρώσεως. ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Πληρώσεως ἄρα πη τὶ τῶν τοῦ διψῶντος ἂν ἐφάπτοιτο. ΠΡΩ. Ἀναγκαῖον. ΣΩ. Τὸ μὲν δὴ σῶμα ἀδύνατον· κενοῦται γάρ που. ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Τὴν ψυχὴν ἄρα τῆς πληρώσεως ἐφάπτεσθαι λοιπὸν τῇ μνήμῃ. ΠΡΩ. Δῆλον ὅτι. ΣΩ. τῷ τίνι γὰρ ἂν ἄλλῳ ἐφάψαιτο; ΠΡΩ. Σχεδὸν οὐδενί. ΣΩ. Μανθάνομεν γοῦν, ὃ ξυμβέβηχ' ἡμῖν ἐκ τούτων τῶν λόγων; ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Σώματος ἐπιθυμίαν οὔ φησιν ἡμῖν οὗτος ὁ λόγος γίγνεσθαι. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Ὅτι τοῖς ἐκείνου παθήμασιν ἐναντίαν ἀεὶ παντὸς ζώου μηνύει τὴν ἐπιχείρησιν. ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Ἡ

δ' ὁρμή γε ἐπὶ τοὐναντίον ἄγουσα ἢ τὰ παθήματα, δηλοῖ που μνήμην οὖσαν τῶν τοῖς παθήμασιν ἐναντίων. ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τὴν ἄρα ἐπάγουσαν ἐπὶ τὰ ἐπιθυμούμενα ἀποδείξας μνήμην ὁ λόγος ψυχῆς ξύμπασαν τήν τε ὁρμὴν καὶ ἐπιθυμίαν, καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ ζώου παντὸς ἀπέφηνεν. ΠΡΩ. Ὀρθότατα. ΣΩ. Διψῆν ἄρα τὸ σῶμα ἡμῶν ἢ πεινῆν, ἤ τι τῶν τοιούτων πάσχειν, οὐδαμῇ ὁ λόγος αἱρεῖ. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. XXI. ΣΩ. Ἔτι δὴ καὶ τόδε περὶ τὰ αὐτὰ ταῦτα κατανοήσωμεν. βίου γάρ εἶδός τί μοι φαίνεται βούλεσθαι δηλοῦν ὁ λόγος ἡμῖν ἐν τούτοις αὐτοῖς. ΠΡΩ. Ἐν τίσι καὶ ποίου βίου πέρι φράζεις; ΣΩ. Ἐν τῷ πληροῦσθαι καὶ κενοῦσθαι καὶ πᾶσιν, ὅσα περὶ σωτηρίαν τ' ἐστὶ τῶν ζώων καὶ τὴν φθοράν· καὶ εἴ τις τούτων ἐν ἑκατέρῳ γιγνόμενος ἡμῶν ἀλγεῖ, τότε δὲ χαίρει κατὰ τὰς μεταβολάς. ΠΡΩ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Τί δ' ὅταν ἐν μέσῳ τούτων γίγνηται; ΠΡΩ. Πῶς ἐν μέσῳ; ΣΩ. Διὰ μὲν τὸ πάθος ἀλγεῖ, μέμνηται δὲ τῶν ἡδέων γενομένων, παύοιτ' ἂν τῆς ἀλγηδόνος, πεπλήρωται δὲ μήπω· τί τότε; φῶμεν ἢ μὴ φῶμεν αὐτὸν ἐν μέσῳ τῶν παθημάτων εἶναι; ΠΡΩ. Φῶμεν μὲν οὖν. ΣΩ. Πότερον ἀλγοῦνθ' ὅλως, ἢ χαίροντα; ΠΡΩ. Μὰ Δί' ἀλλὰ διπλῇ τινι λύπῃ λυπούμενον, κατὰ μὲν τὸ σῶμα, ἐν τῷ παθήματι, κατὰ δὲ τὴν ψυχήν, προσδοκίας τινὶ πόθῳ. ΣΩ. Πῶς, ὦ Πρώταρχε, τὸ διπλοῦν τῆς λύπης εἶπες; ἆρ' οὐκ ἔστι μὲν ὅτε τις ἡμῶν κενούμενος ἐν ἐλ-

πιδι φανερᾷ τοῦ πληρωθήσεσθαι καθέστηκε, τοτὲ δὲ τοὐναντίον ἀνελπίστως ἔχει; ΠΡΩ. Καὶ μάλα γε. ΣΩ. Μῶν οὖν οὐχὶ ἐλπίζων μὲν πληρωθήσεσθαι τῷ μεμνῆσθαι δοκεῖ σοι χαίρειν, ἅμα δὲ κενούμενος ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις ἀλγεῖ; ΠΡΩ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Τότ' ἄρα ἄνθρωπος καὶ τἄλλα ζῶα λυπεῖταί τε ἅμα καὶ χαίρει. ΠΡΩ. Κινδυνεύει. ΣΩ. Τί δ'; ὅταν ἀνελπίστως ἔχῃ κενούμενος τεύξεσθαι πληρώσεως, ἆρ' οὐ τότε τὸ διπλοῦν γίγνοιτ' ἂν περὶ τὰς λύπας πάθος, ὃ σὺ νῦν κατιδὼν ᾠήθης ἁπλῶς εἶναι διπλοῦν; ΠΡΩ. Ἀληθέστατα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ταύτῃ δὴ τῇ σκέψει τούτων τῶν παθημάτων τόδε χρησώμεθα. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Πότερον ἀληθεῖς ταύτας τὰς λύπας τε καὶ ἡδονὰς ἢ ψευδεῖς εἶναι λέξομεν, ἢ τὰς μέν τινας ἀληθεῖς, τὰς δ' οὔ; ΠΡΩ. Πῶς δ', ὦ Σώκρατες, ἂν εἶεν ψευδεῖς ἡδοναὶ ἢ λῦπαι; ΣΩ. Πῶς δέ, ὦ Πρώταρχε, φόβοι ἂν ἀληθεῖς ἢ ψευδεῖς, ἢ προσδοκίαι ἀληθεῖς ἢ μή, ἢ δόξαι ἀληθεῖς ἢ ψευδεῖς; ΠΡΩ. Δόξας μὲν ἔγωγ' ἄν που ξυγχωροίην, τὰ δ' ἕτερα ταῦτ' οὐκ ἄν. ΣΩ. Πῶς φής; λόγον μέντοι τινὰ κινδυνεύομεν οὐ πάνυ σμικρὸν ἐπεγείρειν. ΠΡΩ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἀλλ' εἰ πρὸς τὰ παρεληλυθότα, ὦ παῖ 'κείνου τοῦ ἀνδρός, προσήκοντα, τοῦτο σκεπτέον. ΠΡΩ. Ἴσως τοῦτό γε. ΣΩ. Χαίρειν τοίνυν δεῖ λέγειν τοῖς ἄλλοις μήκεσιν, ἢ καὶ ὁτῳοῦν τῶν παρὰ τὸ προσῆκον λεγομένων. ΠΡΩ. Ὀρθῶς. ΣΩ. Λέγε δή μοι. θαῦμα γάρ ἐμέ γ' ἔχει διὰ τέλους ἀεὶ περὶ

τὰ αὐτὰ ἃ νῦν δὴ προεθέμεθα ἀπορήματα. ΠΡΩ. Πῶς δὴ φής; ΣΩ. Ψευδεῖς, αἱ δ' ἀληθεῖς, οὐκ εἰσὶν ἡδοναί; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Οὔτε δὴ ὄναρ οὔθ' ὕπαρ, ὡς φής, ἐστίν, οὔτ' ἐν μανίαις οὔτ' ἐν πάσαις ἀφροσύναις οὐδεὶς ἔσθ' ὅστις ποτὲ δοκεῖ μὲν χαίρειν, χαίρει δὲ οὐδαμῶς, οὐδ' αὖ δοκεῖ μὲν λυπεῖσθαι, λυπεῖται δ' οὔ. ΠΡΩ. Πάνθ' οὕτω ταῦτα, ὦ Σώκρατες, ἔχειν πάντες ὑπειλήφαμεν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ὀρθῶς; ἢ σκεπτέον, εἴτ' ὀρθῶς εἴτε μὴ ταῦτα λέγεται; ΠΡΩ. Σκεπτέον, ὡς ἐγὼ φαίην ἄν. XXII. ΣΩ. Διορισώμεθα δὴ σαφέστερον ἔτι τὸ νῦν δὴ λεγόμενον ἡδονῆς τε πέρι καὶ δόξης· ἔστι γάρ πού τι δοξάζειν ἡμῖν; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Καὶ ἥδεσθαι; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ τὸ δοξαζόμενον ἐστί τι; ΠΡΩ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Καὶ τό γε, ᾧ τὸ ἡδόμενον ἥδεται; ΠΡΩ. Καὶ πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ δοξάζον, ἐάν τε ὀρθῶς ἐάν τε μὴ ὀρθῶς δοξάζῃ, τό γε δοξάζειν ὄντως οὐδέποτε ἀπόλλυσι. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸ ἡδόμενον, ἐάν τε ὀρθῶς ἐάν τε μὴ ὀρθῶς ἥδηται, τό γε ὄντως ἥδεσθαι δῆλον ὡς οὐδέποτε ἀπολεῖ; ΠΡΩ. Ναί, καὶ ταῦθ' οὕτως ἔχει. ΣΩ. Τῷ ποτε οὖν τρόπῳ δόξα ψευδής τε καὶ ἀληθὴς ἡμῖν φιλεῖ γίγνεσθαι, τὸ δὲ τῆς ἡδονῆς μόνον ἀληθές; δοξάζειν δ' ὄντως καὶ χαίρειν ἀμφότερα ὁμοίως εἴληφε; ΠΡΩ. Σκεπτέον. ΣΩ. Ἆρα, ὅτι δόξῃ μὲν ἐπιγίγνεσθον ψεῦδός τε καὶ ἀληθές; καὶ ἐγένετο οὐ μόνον δόξα διὰ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ποία τις ἑκα-

τέρα; σκεπτέον φῂς τοῦτ' εἶναι; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Πρὸς δέ γε τούτοις, εἰ καὶ τοπαράπαν ἡμῖν, τὰ μὲν ἔστι ποί' ἄττα, ἡδονὴ δὲ καὶ λύπη, μόνον ἅπερ ἔστι, ποιὼ τινὲ δὲ οὐ γίγνεσθον, καὶ ταῦθ' ἡμῖν διομολογητέον. ΠΡΩ. Δῆλον. ΣΩ. Ἀλλ' οὐδὲν τοῦτό γε χαλεπὸν ἰδεῖν ὅτι καὶ ποιὼ τινέ· πάλαι γὰρ εἴπομεν, ὅτι μεγάλαι τε καὶ σμικραὶ καὶ σφοδραὶ καὶ ἡσυχαίτεραι ἑκάτεραι γίγνονται λῦπαι τε καὶ ἡδοναί. ΠΡΩ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Ἂν δὲ γε πονηρία τούτων, ὦ Πρώταρχε, προςγίγνηται τινί, πονηρὰν μὲν φήσομεν οὕτω γίγνεσθαι δόξαν, πονηρὰν δὲ καὶ ἡδονήν; ΠΡΩ. Ἀλλὰ τί μήν, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Τί δ', ἂν ὀρθότης ἢ τοὐναντίον ὀρθότητι τινὶ τούτων προςγίγνηται, μῶν οὐκ ὀρθὴν μὲν δόξαν ἐροῦμεν, ἐὰν ὀρθότητα ἴσχῃ, ταυτὸν δέ, ἡδονήν; ΠΡΩ. Ἀναγκαῖον. ΣΩ. Ἂν δέ γε ἁμαρτανόμενον τὸ δοξαζόμενον ᾖ, τὴν δόξαν τότε ἁμάρτάνουσάν γε οὐκ ὀρθὴν ὁμολογητέον, οὐδ' ὀρθῶς δοξάζουσαν· ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Τί δ', ἂν αὖ λύπην ἤ τινα ἡδονὴν περὶ τὸ ἐφ' ᾧ λυπεῖται, ἢ τοὐναντίον ἁμαρτάνουσαν ἐφορῶμεν, ὀρθὴν ἢ χρηστὴν ἤ τι τῶν καλῶν ὀνομάτων αὐτῇ προςθήσομεν; ΠΡΩ. Ἀλλ' οὐχ οἷόν τε, εἴπερ ἁμαρτήσεταί γε ἡδονή. ΣΩ. Καὶ μὴν ἔοικέ γε ἡδονὴ πολλάκις οὐ μετὰ δόξης ὀρθῆς, ἀλλὰ μετὰ ψεύδους, ἡμῖν γίγνεσθαι. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; καὶ τὴν μὲν δόξαν γε, ὦ Σώκρατες, ἐν τῷ τοιούτῳ καὶ τότε ἐλέγομεν ψευδῆ, τὴν δ' ἡδονὴν αὐτὴν οὐδεὶς ἄν ποτε προσείποι ψευδῆ. ΣΩ. Ἀλλα

προθύμως ἀμύνεις τῷ τῆς ἡδονῆς, ὦ Πρώταρχε, λόγῳ τανῦν. ΠΡΩ. Οὐδέν γε, ἀλλ' ἅπερ ἀκούω, λέγω. ΣΩ. Διαφέρει δ' ἡμῖν οὐδέν, ὦ ἑταῖρε, ἡ μετὰ δόξης τε ὀρθῆς καὶ μετ' ἐπιστήμης ἡδονὴ τῆς μετὰ τοῦ ψεύδους καὶ ἀγνοίας πολλάκις ἑκάστοις ἡμῶν ἐγγιγνομένης. ΠΡΩ. Εἰκὸς γοῦν μὴ σμικρὸν διαφέρειν. XXIII. ΣΩ. Τῆς δὴ διαφορᾶς αὐτοῖν ἐπὶ θεωρίαν ἔλθωμεν. ΠΡΩ. Ἄγε, ὅπῃ σοι φαίνεται. ΣΩ. Τῇ δὲ δὴ ἄγω; ΠΡΩ. Πῇ; ΣΩ. Δόξα, φαμέν, ἡμῖν ἔστι μὲν ψευδής, ἔστι δὲ καὶ ἀληθής. ΠΡΩ. Ἔστι. ΣΩ. Ἕπεται μὴν ταύταις, ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, ἡδονὴ καὶ λύπη πολλάκις, ἀληθεῖ καὶ ψευδεῖ δόξῃ λέγω. ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐκ μνήμης τε καὶ αἰσθήσεως δόξα ἡμῖν καὶ τὸ διαδοξάζειν ἐγχωρεῖν γίγνεται ἑκάστοτε; ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἡμᾶς ὧδε περὶ ταῦτα ἀναγκαῖον ἡγούμεθα ἴσχειν; ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Πολλάκις ἰδόντι τινὶ πόῤῥωθεν μὴ πάνυ σαφῶς τὰ καθορώμενα ξυμβαίνειν βούλεσθαι κρίνειν φαίης ἂν ταῦθ', ἅπερ ὁρᾷ; ΠΡΩ. Φαίην ἄν. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ μετὰ τοῦτο αὐτὸς αὑτὸν οὕτος ἀνέροιτ' ἂν ὧδε; ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Τί ποτε ἄρα ἐστὶ τὸ παρὰ τὴν πέτραν τοῦθ' ἑστάναι φανταζόμενον ὑπό τινι δένδρῳ; ταῦτ' εἰπεῖν ἄν τις πρὸς ἑαυτὸν δοκῇ σοι, τοιαῦτ' ἄττα κατιδὼν φαντασθέντα ἑαυτῷ ποτέ; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Ἆρ' οὖν μετὰ ταῦτα ὁ τοιοῦτος, ὡς ἀποκρινόμενος ἂν πρὸς αὑτὸν εἴποι τοῦτο, ὥς ἐστιν ἄνθρωπος, ἐπιτυχῶς εἰπών. ΠΡΩ. Καὶ πάνυ γε. ΣΩ.

Καὶ παρενεχθεὶς γ' αὖ τάχ' ἂν ὡς ἔστι τινῶν ποιμένων ἔργον τὸ καθορώμενον ἄγαλμα προσείποι. ΠΡΩ. Μάλιστά γε. ΣΩ. Κἂν μέν τίς γ' αὐτῷ παρῇ, τά τε πρὸς αὐτὸν ῥηθέντα ἐντείνας εἰς φωνὴν πρὸς τὸν παρόντα, αὐτὰ ταῦτ' ἂν πάλιν φθέγξαιτο, καὶ λόγος δὴ γέγονεν οὕτως, ὃ τότε δόξαν ἐκαλοῦμεν; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Ἂν δ' ἄρα μόνος ᾖ τοῦτο ταυτὸν πρὸς αὑτὸν διανοούμενος, ἐνίοτε καὶ πλείω χρόνον ἔχων ἐν αὑτῷ πορεύεται. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τί οὖν; ἆρα σοὶ φαίνεται τὸ περὶ τούτων, ὅπερ ἐμοί; ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Δοκεῖ μοι τότε ἡμῶν ἡ ψυχὴ βιβλίῳ τινὶ προσεοικέναι. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Ἡ μνήμη ταῖς αἰσθήσεσι ξυμπίπτουσα εἰς ταυτὸν, κἀκεῖνα ἃ περὶ ταῦτά ἐστι τὰ παθήματα, φαίνονταί μοι σχεδὸν οἷον γράφειν ἡμῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς τότε λόγους, καὶ ὅταν μὲν ἀληθῆ γράψῃ, τοῦτο τὸ πάθημα δόξα τε ἀληθὴς καὶ λόγοι ἀπ' αὐτοῦ ξυμβαίνουσιν ἀληθεῖς ἐν ἡμῖν γιγνόμενοι, ψευδῆ δ' ὅταν ὁ τοιοῦτος παρ' ἡμῖν γραμματεὺς γράφῃ, τἀναντία τοῖς ἀληθέσιν ἀπέβη. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν δοκεῖ μοι, καὶ ἀποδέχομαι τὰ ῥηθέντα οὕτως. ΣΩ. Ἀποδέχου δὴ καὶ ἕτερον δημιουργὸν ἡμῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐν τῷ τότε χρόνῳ γιγνόμενον. ΠΡΩ. Τίνα; ΣΩ. Ζωγράφον, ὃς μετὰ τὸν γραμματιστὴν τῶν λεγομένων εἰκόνας ἐν τῇ ψυχῇ τούτων γράφει. ΠΡΩ. Πῶς δὴ τοῦτον αὖ καὶ πότε λέγωμεν; ΣΩ. Ὅταν ἀπ' ὄψεως ἤ τινος ἄλλης αἰσθήσεως τὰ τότε δοξαζόμενα καὶ λεγόμενα ἀπα-

γαγὼν τις τὰς τῶν δοξασθέντων καὶ λεχθέντων εἰκόνας ἐν αὑτῷ ὁρᾷ πως· ἢ τοῦτο οὐκ ἔστι γιγνόμενον παρ᾽ ἡμῖν; ΠΡΩ. Σφόδρα μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν αἱ μὲν τῶν ἀληθῶν δοξῶν καὶ λόγων εἰκόνες ἀληθεῖς, αἱ δὲ τῶν ψευδῶν ψευδεῖς; ΠΡΩ. Παντάπασι. ΣΩ. Εἰ δὴ ταῦτ᾽ ὀρθῶς εἰρήκαμεν, ἔτι καὶ τόδε ἐπὶ τούτοις σκεψώμεθα. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Εἰ περὶ μὲν τῶν ὄντων καὶ τῶν γεγονότων ταῦτα ἡμῖν οὕτω πάσχειν ἀναγκαῖον, περὶ δὲ τῶν μελλόντων, οὔ. ΠΡΩ. Περὶ ἁπάντων μὲν οὖν τῶν χρόνων ὡσαύτως. ΣΩ. Οὐκοῦν αἵ γε διὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἡδοναὶ καὶ λῦπαι ἐλέχθησαν ἐν τοῖς πρόσθεν ὡς πρὸ τῶν διὰ τοῦ σώματος ἡδονῶν καὶ λυπῶν προγίγνοιντ᾽ ἄν; ὥσθ᾽ ἡμῖν ξυμβαίνει τὸ προχαίρειν τε καὶ προλυπεῖσθαι περὶ τὸν μέλλοντα χρόνον εἶναι γιγνόμενον. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Πότερον οὖν τὰ γράμματά τε καὶ ζωγραφήματα, ἃ σμικρῷ πρότερον ἐτίθεμεν ἐν ἡμῖν γίγνεσθαι, περὶ μὲν τὸν γεγονότα καὶ τὸν παρόντα χρόνον ἐστί, περὶ δὲ τὸν μέλλοντα οὐκ ἔστι; ΠΡΩ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Ἆρα σφόδρα λέγεις, ὅτι πάντ᾽ ἐστὶ ταῦτα ἐλπίδες εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον οὖσαι, ἡμεῖς δ᾽ αὖ διὰ παντὸς τοῦ βίου ἀεὶ γέμομεν ἐλπίδων; ΠΡΩ. Παντάπασι μὲν οὖν. XXIV. ΣΩ. Ἄγε δή, πρὸς τοῖς νῦν εἰρημένοις καὶ τόδε ἀπόκριναι. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Δίκαιος ἀνὴρ καὶ εὐσεβὴς καὶ ἀγαθὸς πάντως ἆρ᾽ οὐ θεοφιλής ἐστι; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Τί δέ; ἄδικός τε καὶ παντάπασι κακὸς ἆρ᾽ οὐ τοὐναντίον

ἐκείνῳ; ΠΡΩ. Πῶς δ᾽ οὔ; ΣΩ. Πολλῶν μὴν ἐλπίδων, ὡς ἐλέγομεν ἄρτι, πᾶς ἄνθρωπος γέμει. ΠΡΩ. Τί δ᾽ οὔ; ΣΩ. Λόγοι μήν εἰσιν ἐν ἑκάστοις ἡμῶν, ἃς ἐλπίδας ὀνομάζομεν; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Καὶ δὴ καὶ τὰ φαντάσματα ἐζωγραφημένα, καί τις ὁρᾷ πολλάκις ἑαυτῷ χρυσὸν γιγνόμενον ἄφθονον, καὶ ἐπ᾽ αὐτῷ πολλὰς ἡδονάς, καὶ δὴ καὶ ἐζωγραφημένον αὐτὸν ἐφ᾽ ἑαυτῷ χαίροντα σφόδρα καθορᾷ. ΠΡΩ. Τί δ᾽ οὔ; ΣΩ. Τούτων οὖν πότερα φῶμεν τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ὡς τὸ πολὺ τὰ γεγραμμένα παρατίθεσθαι ἀληθῆ, διὰ τὸ θεοφιλεῖς εἶναι, τοῖς δὲ κακοῖς ὡς αὖ πολὺ τοὐναντίον, ἢ μὴ φῶμεν; ΠΡΩ. Καὶ μάλα φατέον. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τοῖς κακοῖς ἡδοναί γε οὐδὲν ἧττον πάρεισιν ἐζωγραφημέναι, ψευδεῖς δὲ αὗταί που; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Ψευδέσιν ἄρα ἡδοναῖς τὰ πολλὰ οἱ πονηροὶ χαίρουσιν, οἱ δ᾽ ἀγαθοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀληθέσι. ΠΡΩ. Ἀναγκαιότατα λέγεις. ΣΩ. Εἰσὶ δὴ κατὰ τοὺς νῦν λόγους ψευδεῖς ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων ψυχαῖς ἡδοναί, μεμιμημέναι μέντοι τὰς ἀληθεῖς ἐπὶ τὰ γελοιότερα, καὶ λῦπαι δὲ ὡσαύτως. ΠΡΩ. Εἰσί. ΣΩ. Οὐκοῦν ἦν δοξάζειν μὲν οὕτως ἀεὶ τῷ τοπαράπαν δοξάζοντι, μὴ ἐπ᾽ οὖσι δὲ μηδὲ ἐπὶ γεγονόσι μηδ᾽ ἐπ᾽ ἐσομένοις ἐνίοτε; ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ ταῦτά γε ἦν, οἶμαι, τὰ ἀπεργαζόμενα δόξαν ψευδῆ τότε καὶ τὸ ψευδῶς δοξάζειν· ἦν γάρ; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Τί οὖν; οὐκ ἀνταποδοτέον ταῖς λύπαις τε καὶ ἡδοναῖς τὴν τούτων ἀντίστροφον ἕξιν ἐν ἐκείνοις; ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ.

Ὡς ἦν μὲν χαίρειν ὄντως ἀεὶ τῷ τοπαράπαν ὁπωσοῦν καὶ εἰκῆ χαίροντι, μὴ μέντοι ἐπὶ τοῖς οὖσι, μηδ᾽ ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν ἐνίοτε, πολλάκις δὲ καὶ ἴσως πλειστάκις ἐπὶ τοῖς μηδὲ μέλλουσί ποτε γενήσεσθαι. ΠΡΩ. Καὶ ταῦθ᾽ οὕτως, ὦ Σώκρατες, ἀναγκαῖον ἔχειν. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ αὐτὸς λόγος ἂν εἴη περὶ φόβων τε καὶ θυμῶν καὶ πάντων τῶν τοιούτων, ὡς ἔστι καὶ ψευδῆ πάντα τὰ τοιαῦτα ἐνίοτε; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τί δέ; πονηρὰς δόξας καὶ χρηστὰς ἄλλως ἢ ἀληθεῖς καὶ ψευδεῖς γιγνομένας ἔχομεν εἰπεῖν; ΠΡΩ. Οὐκ ἄλλως. ΣΩ. Οὐδ᾽ ἡδονὰς δ᾽, οἶμαι, κατανοοῦμεν ὡς ἄλλον τινα τρόπον εἰσὶ πονηραί, πλὴν τῷ ψευδεῖς γ᾽ εἶναι. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν τοὐναντίον, ὦ Σώκρατες, εἴρηκας· σχεδὸν γὰρ τῷ ψεύδει μὲν οὐ πάνυ πονηρὰς ἄν τις λύπας τε καὶ ἡδονὰς θείη, μεγάλῃ δὲ ἄλλῃ καὶ πολλῇ ξυμπιπτούσας πονηρίᾳ. ΣΩ. Τὰς μὲν τοίνυν πονηρὰς ἡδονὰς καὶ διὰ πονηρίαν οὔσας τοιαύτας ὀλίγον ὕστερον ἐροῦμεν, ἂν ἔτι δοκῇ νῷϊν, τὰς δὲ ψευδεῖς ἔτι κατ᾽ ἄλλον τρόπον ἐν ἡμῖν πολλὰς καὶ πολλάκις ἐνούσας τε καὶ ἐγγιγνομένας λεκτέον· τούτῳ γὰρ ἴσως χρησόμεθα πρὸς τὰς κρίσεις. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔκ; εἴπερ γε εἰσί. ΣΩ. Ἀλλ᾽, ὦ Πρώταρχε, εἰσί, κατά γε τὴν ἐμήν. τοῦτο δὲ τὸ δόγμα, ἕως ἂν κέηται παρ᾽ ἡμῖν, ἀδύνατον ἀνέλεγκτον δήπου γίγνεσθαι. ΠΡΩ. Καλῶς. XXV. ΣΩ. Προσιστώμεθα δή, καθάπερ ἀθληταί, πρὸς τοῦτον αὖ τὸν λόγον. ΠΡΩ. Ἴωμεν. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν εἴπομεν, εἴπερ μεμνήμεθα, ὀλί-

γον ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ἕως αἱ λεγόμεναι ἐπιθυμίαι ἐν ἡμῖν ὦσι δίχα, ὅτι ἄρα τότε τὸ σῶμα καὶ χωρὶς τῆς ψυχῆς τοῖς παθήμασι διείληπται. ΠΡΩ. Μεμνήμεθα καὶ προεῤῥήθη ταῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ μὲν ἐπιθυμοῦν ἦν ἡ ψυχὴ τῶν τοῦ σώματος ἐναντίων ἕξεων, τὸ δὲ τὴν ἀλγηδόνα ἤ τινα διὰ πάθος ἡδονὴν τὸ σῶμα ἦν τὸ παραδεχόμενον; ΠΡΩ. Ἦν γὰρ οὖν. ΣΩ. Ξυλλογίζου δὴ τὸ γιγνόμενον ἐν τούτοις. ΠΡΩ. Λέγε. ΣΩ. Γίγνεται τοίνυν, ὁπόταν ᾖ ταῦτα, ἅμα παρακεῖσθαι λύπας τε καὶ ἡδονάς, καὶ τούτων αἰσθήσεις ἅμα παρ' ἀλλήλας ἐναντίων οὐσῶν γίγνεσθαι, ὃ καὶ νῦν δὴ ἐφάνη. ΠΡΩ. Φαίνεται γοῦν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τόδε εἴρηται καὶ ξυνωμολογημένον ἡμῖν ἔμπροσθεν κεῖται; ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὡς τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ἄμφω τούτω δέχεσθον λύπη τε καὶ ἡδονή, καὶ ὅτι τῶν ἀπείρων ἤτην. ΠΡΩ. Εἴρηται· τί μήν; ΣΩ. Τίς οὖν μηχανὴ ταῦτ' ὀρθῶς κρίνεσθαι; ΠΡΩ. Ποῖα δὴ καὶ πῶς; ΣΩ. Εἰ τὸ βούλημα ἡμῖν τῆς κρίσεως τούτων ἐν τοιούτοις τισὶ διαγνῶναι βούλεται ἑκάστοτε, τίς τούτων πρὸς ἀλλήλας μείζων καὶ τίς ἐλάττων, καὶ τίς μᾶλλον, καὶ τίς σφοδροτέρα λύπη τε πρὸς ἡδονὴν καὶ λύπη πρὸς λύπην καὶ ἡδονὴ πρὸς ἡδονήν. ΠΡΩ. Ἀλλ' ἔστι ταῦτά τε τοιαῦτα, καὶ ἡ βούλησις τῆς κρίσεως αὕτη. ΣΩ. Τί οὖν; ἐν μὲν ὄψει, τὸ πόῤῥωθεν καὶ ἐγγύθεν ὁρᾶν τὰ μεγέθη τὴν ἀλήθειαν ἀφανίζει, καὶ ψευδῆ ποιεῖ δοξάζειν, ἐν λύπαις δ' ἄρα καὶ ἡδοναῖς οὐκ ἔστι ταυτὸν τοῦτο

γιγνόμενον; ΠΡΩ. Πολὺ μὲν οὖν μᾶλλον, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἐναντίον δὴ τὸ νῦν τῷ σμικρὸν ἔμπροσθεν γέγονε. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον λέγεις; ΣΩ. Τότε μὲν αἱ δόξαι ψευδεῖς τε καὶ ἀληθεῖς αὗται γιγνόμεναι τὰς λύπας τε ἅμα καὶ ἡδονὰς τοῦ παρ' αὐταῖς παθήματος ἀνεπίμπλασαν. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Νῦν δέ γε αὗται, διὰ τὸ πόῤῥωθέν τε καὶ ἐγγύθεν ἑκάστοτε μεταβαλλόμεναι θεωρεῖσθαι καὶ ἅμα τιθέμεναι παρ' ἀλλήλας, αἱ μὲν ἡδοναὶ παρὰ τὸ λυπηρὸν μείζους φαίνονται καὶ σφοδρότεραι, λῦπαι δ' αὖ, διὰ τὸ παρ' ἡδονάς, τοὐναντίον ἐκείναις. ΠΡΩ. Ἀνάγκη γίγνεσθαι τὰ τοιαῦτα διὰ ταῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὅσῳ μείζους τῶν οὐσῶν ἑκάτεραι καὶ ἐλάττους φαίνονται, τοῦτο ἀποτεμόμενος ἑκατέρων τὸ φαινόμενον ἀλλ' οὐκ ὂν οὔτε αὐτὸ ὀρθῶς φαινόμενον ἐρεῖς, οὔτ' αὖ ποτε τὸ ἐπὶ τοῦτο μέρος τῆς ἡδονῆς καὶ λύπης γιγνόμενον ὀρθόν τε καὶ αληθὲς τολμήσεις λέγειν; ΠΡΩ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Τούτων τοίνυν ἑξῆς ὀψώμεθα, ἐὰν τῇδε ἀπαντῶμεν, ἡδονὰς καὶ λύπας ψευδεῖς ἔτι μᾶλλον ἢ ταύτας φαινομένας τε καὶ οὔσας ἐν τοῖς ζώοις. ΠΡΩ. Ποίας δὴ καὶ πῶς λέγεις; XXVI. ΣΩ. Εἴρηταί που πολλάκις, ὅτι τῆς φύσεως ἑκάστων διαφθειρομένης μὲν ξυγκρίσεσι καὶ κενώσεσι καί τισιν αὔξεσι καὶ φθίσεσι, λῦπαι τε καὶ ἀλγηδόνες καὶ ὀδύναι καὶ πάνθ', ὁπόσα τοιαῦτ' ὀνόματ' ἔχει, ξυμβαίνει γιγνόμενα. ΠΡΩ. Ναί, ταῦτα εἴρηται πολλάκις. ΣΩ. Εἰς δέ γε τὴν αὐτῶν φύσιν ὅταν καθίστηται, ταύ-

την αὖ τὴν κατάστασιν ἡδονὴν ἀπεδεξάμεθα παρ' ἡμῶν αὐτῶν. ΠΡΩ. Ὀρθῶς. ΣΩ. Τί δ', ὅταν περὶ τὸ σῶμα μηδὲν τούτων γιγνόμενον ἡμῶν ᾖ; ΠΡΩ. Πότε δὲ τοῦτ' ἂν γένοιτο, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οὐδὲν πρὸς λόγον, ὦ Πρώταρχε, ὃ σὺ νῦν ἤρου τὸ ἐρώτημα. ΠΡΩ. Τί δή; ΣΩ. Διότι τὴν ἐμὴν ἐρώτησιν οὐ κωλύσεις με διερέσθαι σε πάλιν. ΠΡΩ. Ποίαν; ΣΩ. Εἰ δ' οὖν μὴ γίγνοιτο, ὦ Πρώταρχε, φήσω, τὸ τοιοῦτον, τί ποτε ἀναγκαῖον ἐξ αὐτοῦ ξυμβαίνειν ἡμῖν; ΠΡΩ. Μὴ κινουμένου τοῦ σώματος ἐφ' ἑκάτερα φῄς; ΣΩ. Οὕτω. ΠΡΩ. Δῆλον δὴ τοῦτό γε, ὦ Σώκρατες, ὡς οὔτε ἡδονὴ γίγνοιτ' ἂν ἐν τῷ τοιούτῳ ποτέ, οὔτ' ἄν τις λύπη. ΣΩ. Κάλλιστ' εἶπες· ἀλλὰ γάρ, οἶμαι, τόδε λέγεις, ὡς ἀεί τι τούτων ἀναγκαῖον ἡμῖν ξυμβαίνειν, ὡς οἱ σοφοί φασιν· ἀεὶ γὰρ ἅπαντα ἄνω τε καὶ κάτω ῥεῖ. ΠΡΩ. Λέγουσι γὰρ οὖν, καὶ δοκοῦσί γε οὐ φαύλως λέγειν. ΣΩ. Πῶς γὰρ ἄν, μὴ φαῦλοί γε ὄντες; ἀλλὰ γὰρ ὑπεκστῆναι τὸν λόγον ἐπιφερόμενον τοῦτον βούλομαι. τῇδ' οὖν διανοοῦμαι φεύγειν, καί σύ μοι ξύμφευγε. ΠΡΩ. Λέγε ὅπῃ. ΣΩ. Ταῦτα μὲν τοίνυν οὕτως ἔστω, φῶμεν πρὸς τούτους. σὺ δ' ἀπόκριναι, πότερον ἀεὶ πάντα, ὅσα πάσχει τι τῶν ἐμψύχων, ταῦτ' αἰσθάνεται τὸ πάσχον, καὶ οὔτ' αὐξανόμενοι λανθάνομεν ἡμᾶς αὐτούς, οὔτε τι τῶν τοιούτων οὐδὲν πάσχοντες; ἢ πᾶν τοὐναντίον; ὀλίγου γὰρ τά γε τοιαῦτα λέληθε πάνθ' ἡμᾶς. ΠΡΩ. Ἅπαν δήπου τοὐναντίον. ΣΩ. Οὐ τοίνυν καλῶς

ἡμῖν εἴρηται τὸ νῦν δὴ ῥηθέν, ὡς αἱ μεταβολαὶ κάτω τε καὶ ἄνω γιγνόμεναι λύπας τε καὶ ἡδονὰς ἀπεργάζονται. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Ὧδ᾽ ἔσται κάλλιον καὶ ἀνεπιληπτότερον τὸ λεγόμενον. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Αἱ μὲν μεγάλαι μεταβολαὶ λύπας τε καὶ ἡδονὰς ποιοῦσιν ἡμῖν, αἱ δ᾽ αὖ μέτριαί τε καὶ σμικραὶ τοπαράπαν οὐδέτερα τούτων. ΠΡΩ. Ὀρθότερον οὕτως ἢ ἐκείνως, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ ταῦτα οὕτω, πάλιν ὁ νῦν δὴ ῥηθεὶς βίος ἂν ἥκοι; ΠΡΩ. Ποῖος; ΣΩ. Ὃν ἄλυπόν τε καὶ ἄνευ χαρμονῶν ἔφαμεν εἶναι. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Ἐκ δὴ τούτων τιθῶμεν τριττοὺς ἡμῖν βίους, ἕνα μὲν ἡδύν, τὸν δ᾽ αὖ, λυπηρόν, τὸν δ᾽ ἕνα, μηδέτερα· ἢ πῶς ἂν φαίης σὺ περὶ τούτων; ΠΡΩ. Οὐκ ἄλλως ἔγωγε ἢ ταύτῃ, τρεῖς εἶναι τοὺς βίους. ΣΩ. Οὐκοῦν οὐκ ἂν εἴη τὸ μὴ λυπεῖσθαι ποτὲ ταυτὸν τῷ χαίρειν; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Ὁπόταν οὖν ἀκούσῃς, ὡς ἥδιστον πάντων ἐστὶ διατελεῖν ἀλύπως τὸν βίον ἅπαντα, τί τόθ᾽ ὑπολαμβάνεις λέγειν τὸν τοιοῦτον; ΠΡΩ. Ἡδὺ λέγειν φαίνεται ἔμοιγε οὗτος τὸ μὴ λυπεῖσθαι. ΣΩ. Τριῶν οὖν ὄντων ἡμῖν ὡντινων βούλει, τίθει, καλλίοσιν ἵνα ὀνόμασι χρώμεθα, τὸ μὲν χρυσόν, τὸ δ᾽ ἄργυρον, τρίτον δὲ τὸ μηδέτερα τούτων. ΠΡΩ. Κεῖται. ΣΩ. Τὸ δὲ μηδέτερα τούτων ἔσθ᾽ ἡμῖν ὅπως θάτερα γένοιτ᾽ ἄν, χρυσὸς ἢ ἄργυρος; ΠΡΩ. Καὶ πῶς ἄν; ΣΩ. Οὐδ᾽ ἄρα ὁ μέσος βίος, ἡδὺς ἢ λυπηρὸς λεγόμενος, ὀρθῶς ἄν ποτε

οὔτ' εἰ δοξάζοι τις, δοξάζοιτο, οὔτ' εἰ λέγοι, λεχθείη, κατά γε τὸν ὀρθὸν λόγον. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Ἀλλὰ μήν, ὦ ἑταῖρε, λεγόντων γε ταῦτα καὶ δοξαζόντων αἰσθανόμεθα. ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Πότερον οὖν χαίρειν οἴονται τότε, ὅταν μὴ λυπῶνται; ΠΡΩ. Φασὶ γοῦν. ΣΩ. Οὐκοῦν οἴονται τότε χαίρειν; οὐ γὰρ ἂν ἔλεγόν που. ΠΡΩ. Κινδυνεύει. ΣΩ. Ψευδῆ μὴν δοξάζουσι περὶ τοῦ χαίρειν, εἴπερ χωρὶς τοῦ μὴ λυπεῖσθαι καὶ τοῦ χαίρειν ἡ φύσις ἑκατέρου. ΠΡΩ. Καὶ μὴν χωρίς γοῦν. ΣΩ. Πότερον οὖν αἱρώμεθα παρ' ἡμῖν ταῦτ' εἶναι, καθάπερ ἄρτι, τρία, ἢ δύο μόνα; λύπην μὲν κακὸν τοῖς ἀνθρώποις, τὴν δ' ἀπαλλαγὴν τῶν λυπῶν, αὐτὸ τοῦτο ἀγαθὸν ὄν, ἡδὺ προσαγορεύεσθαι; XXVII. ΠΡΩ. Πῶς δὴ νῦν τοῦτο, ὦ Σώκρατες, ἐρωτώμεθα ὑφ' ἡμῶν αὐτῶν; οὐ γὰρ μανθάνω. ΣΩ. Ὄντως γὰρ τοὺς πολεμίους Φιλήβου τοῦδε, ὦ Πρώταρχε, οὐ μανθάνεις. ΠΡΩ. Λέγεις δὲ αὐτοὺς τίνας; ΣΩ. Καὶ μάλα δεινοὺς λεγομένους τὰ περὶ φύσιν, οἳ τοπαράπαν ἡδονὰς οὔ φασιν εἶναι. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Λυπῶν ταύτας εἶναι πάσας ἀποφυγάς, ἃς νῦν οἱ περὶ Φίληβον ἡδονὰς ἐπονομάζουσι. ΠΡΩ. Τούτοις οὖν ἡμᾶς πότερα πείθεσθαι ξυμβουλεύεις, ἢ πῶς, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οὔκ, ἀλλ' ὥςπερ μάντεσι προςχρῆσθαί τισι, μαντευομένοις οὐ τέχνῃ, ἀλλά τινι δυςχερείᾳ φύσεως οὐκ ἀγεννοῦς, λίαν μεμισηκότων τὴν τῆς ἡδονῆς δύναμιν καὶ νενομικότων οὐδὲν ὑγιές· ὥςτε καὶ αὐτὸ τοῦτο αὐτῆς τὸ ἐπαγωγόν, γοήτευμα, ἀλλ' οὐχ ἡδο-

νὴν εἶναι. τούτοις μὲν οὖν ταῦτα ἂν προςχρήσαιο, σκεψάμενος ἔτι καὶ τἄλλα αὐτῶν δυςχεράσματα. μετὰ δὲ ταῦτα αἵ γέ μοι δοκοῦσιν ἡδοναὶ ἀληθεῖς εἶναι, πεύσῃ, ἵνα ἐξ ἀμφοῖν τοῖν λόγοιν σκεψάμενοι τὴν δύναμιν αὐτῆς παραθώμεθα πρὸς τὴν κρίσιν. ΠΡΩ. Ορθῶς λέγεις. ΣΩ. Μεταδιώκωμεν δὴ τούτους, ὥςπερ ξυμμάχους, κατὰ τὸ τῆς δυςχερείας αὐτῶν ἴχνος. οἶμαι γὰρ τοιόνδε τι λέγειν αὐτούς, ἀρχομένους ποθὲν ἄνωθεν, ὡς, εἰ βουληθείημεν ὁτουοῦν εἴδους τὴν φύσιν ἰδεῖν, οἷον, τὴν τοῦ σκληροῦ, πότερον εἰς τὰ σκληρότατα ἀποβλέποντες οὕτως ἂν μᾶλλον ξυννοήσαιμεν, ἢ πρὸς τὰ πολλοστὰ σκληρότητι; δεῖ δή σε, ὦ Πρώταρχε, καθάπερ ἐμοί, καὶ τούτοις τοῖς δυςχερέσιν ἀποκρίνεσθαι. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν, καὶ λέγω γε αὐτοῖς, ὅτι πρὸς τὰ πρῶτα μεγέθη. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ καὶ τὸ τῆς ἡδονῆς γένος ἰδεῖν ἥντινά ποτε ἔχει φύσιν βουληθείημεν, οὐκ εἰς τὰς πολλοστὰς ἡδονὰς ἀποβλεπτέον, ἀλλ' εἰς τὰς ἀκροτάτας καὶ σφοδροτάτας λεγομένας; ΠΡΩ. Πᾶς ἄν σοι ταύτῃ ξυγχωροίη τανῦν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν αἱ πρόχειροί γε, αἵπερ καὶ μέγισται τῶν ἡδονῶν, ὃ λέγομεν πολλάκις, αἱ περὶ τὸ σῶμα εἰσὶν αὗται; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Πότερον οὖν καὶ μείζους εἰσὶ καὶ γίγνονται περὶ τοὺς κάμνοντας ἐν ταῖς νόσοις, ἢ περὶ τοὺς ὑγιαίνοντας; εὐλαβηθῶμεν δή, μὴ προπετῶς ἀποκρινόμενοι πταίσωμεν. ΠΡΩ. Πῇ; ΣΩ. Τάχα γὰρ ἴσως φαῖμεν ἂν περὶ ὑγιαίνοντας. ΠΡΩ. Εἰκός γε. ΣΩ. Τί δ'; οὐχ αὗται τῶν ἡδονῶν ὑπερβάλλουσιν, ὧν ἂν καὶ ἐπιθυ-

μίαι μέγισται προςγίγνωνται; ΠΡΩ. Τοῦτο μὲν ἀληθές. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν, ὅτι οἱ πυρέττοντες καὶ ἐν τοιούτοις νοσήμασιν ἐχόμενοι μᾶλλον διψῶσι καὶ ῥιγοῦσι, καὶ πάντα, ὁπόσα διὰ τοῦ σώματος, εἰώθασι πάσχειν, μᾶλλον δὲ ἐνδείᾳ ξυγγίγνονται, καὶ ἀποπληρουμένων μείζους ἡδονὰς ἴσχουσιν, ἢ τοῦτο οὐ φήσομεν ἀληθὲς εἶναι; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν ῥηθὲν φαίνεται. ΣΩ. Τί οὖν; ὀρθῶς ἂν φαινοίμεθα λέγοντες, ὡς, εἴ τις τὰς μεγίστας ἡδονὰς ἰδεῖν βούλοιτο, οὐκ εἰς ὑγίειαν ἀλλ᾽ εἰς νόσον ἰόντας δεῖ σκοπεῖν; ὅρα δέ, μή με ἡγῇ διανοούμενον ἐρωτᾶν σε, εἰ πλείω χαίρουσιν οἱ σφόδρα νοσοῦντες τῶν ὑγιαινόντων, ἀλλ᾽ οἵου μέγεθός με ζητεῖν ἡδονῆς, καὶ τὸ σφόδρα περὶ τοῦ τοιούτου ποῦ ποτε γίγνεται ἑκάστοτε. νοῆσαι γὰρ δεῖ, φαμέν, ἥντινα φύσιν ἔχει, καὶ τίνα λέγουσιν οἱ φάσκοντες μηδ᾽ εἶναι τοπαράπαν αὐτήν. ΠΡΩ. Ἀλλὰ σχεδὸν ἕπομαι τῷ λόγῳ σου. XXVIII. ΣΩ. Τάχα, ὦ Πρώταρχε, οὐχ ἧττον δείξεις· ἀποκρινῇ γάρ. ἐν ὕβρει μείζους ἡδονάς, οὐ πλείους λέγω, τῷ σφόδρα δὲ καὶ τῷ μᾶλλον ὑπερεχούσας, ὁρᾷς ἢ ἐν τῷ σώφρονι βίῳ; λέγε δὲ προσέχων τὸν νοῦν. ΠΡΩ. Ἀλλ᾽ ἔμαθον, ὃ λέγεις, καὶ πολὺ τὸ διάφορον ὁρῶ. τοὺς μὲν γὰρ σώφρονάς που καὶ ὁ παροιμιαζόμενος ἐπίσχει λόγος, ἑκάστοτε τὸ Μηδὲν ἄγαν παρακελευόμενος, ᾧ πείθονται· τὸ δὲ τῶν ἀφρόνων τε καὶ ὑβριστῶν μέχρι μανίας ἡ σφοδρὰ ἡδονὴ κατέχουσα περιβοήτους ἀπεργάζεται. ΣΩ. Καλῶς, καί, εἴ γε τοῦθ᾽ οὕτως ἔχει, δῆλον, ὡς ἔν τινι πονηρίᾳ ψυχῆς καὶ τοῦ

σώματος, ἀλλ' οὐκ ἀρετῇ, μέγισται μὲν ἡδοναί, μέγισται δὲ καὶ λῦπαι, γίγνονται. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν τούτων τινὰς προελόμενον δεῖ σκοπεῖσθαι, τίνα ποτὲ τρόπον ἐχούσας λέγομεν αὐτὰς εἶναι μεγίστας; ΠΡΩ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Σκόπει δὴ τὰς τῶν τοιῶνδε νοσημάτων ἡδονάς, τίνα ποτὲ ἔχουσι τρόπον. ΠΡΩ. Ποίων; ΣΩ. Τὰς τῶν ἀσχημόνων, ἃς οὓς εἴπομεν δυςχερεῖς μισοῦσι παντελῶς. ΠΡΩ. Ποίας; ΣΩ. Οἷον τὰς τῆς ψώρας ἰάσεις τῷ τρίβειν, καὶ ὅσα τοιαῦτα, οὐκ ἄλλης δεόμενα φαρμάξεως. τοῦτο γὰρ δὴ τὸ πάθος ἡμῖν, ὦ πρὸς θεῶν, τί ποτε φῶμεν ἐγγίγνεσθαι; πότερον ἡδονὴν ἢ λύπην; ΠΡΩ. Ἔμμικτον τοῦτό γε, ὦ Σώκρατες, ἔοικε γίγνεσθαί τι κακόν. ΣΩ. Οὐ μὲν δὴ Φιλήβου γε ἕνεκα παρεθέμην τὸν λόγον, ἀλλ' ἄνευ τούτων, ὦ Πρώταρχε, τῶν ἡδονῶν, καὶ τῶν ταύταις ἑπομένων, ἂν μὴ κατοφθῶσι, σχεδὸν οὐκ ἄν ποτε δυναίμεθα διακρίνασθαι τὸ νῦν ζητούμενον. ΠΡΩ. Οὐκοῦν ἰτέον ἐπὶ τὰς τούτων ξυγγενεῖς; ΣΩ. Τὰς ἐν τῇ μίξει κοινωνούσας λέγεις; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Εἰσὶ τοίνυν μίξεις, αἱ μὲν κατὰ τὸ σῶμα ἐν αὐτοῖς τοῖς σώμασιν, αἱ δ' αὐτῆς τῆς ψυχῆς ἐν τῇ ψυχῇ· τὰς δ' αὖ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἀνευρήσομεν λύπας ἡδοναῖς μιχθείσας, τοτὲ μὲν ἡδονάς, τὰ ξυναμφότερα, τοτὲ δὲ λύπας ἐπικαλουμένας. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Ὁπόταν ἐν τῇ καταστάσει τις ἢ τῇ διαφθορᾷ τἀναντία ἅμα πάθη πάσχῃ, ῥιγῶν ποτὲ θέρηται, καὶ θερμαινόμενος ἐνίοτε ψύχηται, ζητῶν, οἶμαι, τὸ μὲν ἔχειν,

τοῦ δ' ἀπαλλάττεσθαι, τὸ δὴ λεγόμενον, πικρῷ γλυκὺ μεμιγμένον, μετὰ δυσαπαλλακτίας παρὸν, ἀγανάκτησιν καὶ ὕστερον ξύστασιν ἀγρίαν ποιεῖ. ΠΡΩ. Καὶ μάλ' ἀληθὲς τὸ νῦν δὴ λεγόμενον. ΣΩ. Οὐκοῦν αἱ τοιαῦται μίξεις, αἱ μὲν ἐξ ἴσων εἰσὶ λυπῶν τε καὶ ἡδονῶν, αἱ δ' ἐκ τῶν ἑτέρων πλειόνων; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Λέγε δὴ τὰς μὲν, ὅταν πλείους λῦπαι τῶν ἡδονῶν γίγνωνται, τὰς τῆς ψώρας λεγομένας, νῦν δὴ ταύτας εἶναι, καὶ τὰς τῶν γαργαλισμῶν, ὁπόταν ἐντὸς τὸ ζέον ᾖ καὶ τὸ φλεγμαῖνον, τῇ τρίψει δὲ καὶ τῇ κνήσει μὴ ἐφικνῆταί τις, τὰ δ' ἐπιπολῆς μόνον διαχέῃ, τοτὲ φέροντες εἰς πῦρ αὐτὰ, καὶ εἰς τοὐναντίον ἀπορίαις μεταβάλλοντες ἐνίοτε ἀμηχάνους ἡδονάς· τοτὲ δὲ τοὐναντίον τοῖς ἐντὸς πρὸς τὰς τῶν ἔξω λύπας ἡδονὰς ξυγκερασθείσας, εἰς ὁπότερ' ἂν ῥέψῃ, παρέσχοντο, τῷ τὰ ξυγκεκριμένα βίᾳ διαχεῖν, ἢ τὰ διακεκριμένα ξυγχεῖν, καὶ ὁμοῦ λύπας ἡδοναῖς παρατιθέναι. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὁπόταν αὖ πλείων ἡδονὴ κατὰ τὰ τοιαῦτα πάντα ξυμμιχθῇ, τὸ μὲν ὑπομεμιγμένον τῆς λύπης γαργαλίζει τε καὶ ἠρέμα ἀγανακτεῖν ποιεῖ, τὸ δ' αὖ τῆς ἡδονῆς πολὺ πλέον ἐγκεχυμένον ξυντείνει τε καὶ ἐνίοτε πηδᾷν ποιεῖ, καὶ παντοῖα μὲν χρώματα, παντοῖα δὲ σχήματα, παντοῖα δὲ πνεύματα ἀπεργαζόμενον πᾶσαν ἔκπληξιν καὶ βοὰς μετὰ ἀφροσύνης ἐνεργάζεται. ΠΡΩ. Μάλα γε. ΣΩ. Καὶ λέγειν γε, ὦ ἑταῖρε, αὐτόν τε περὶ ἑαυτοῦ ποιεῖ καὶ ἄλλον, ὡς ταύταις ταῖς ἡδοναῖς τερπόμενος οἷον ἀποθνήσκει· καὶ ταύτας γε δὴ παντάπασιν ἀεὶ

μεταδιώκει τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ ἂν ἀκολαστότερός τε καὶ ἀφρονέστερος ὢν τυγχάνῃ· καὶ καλεῖ δὴ μεγίστας ταύτας, καὶ τὸν ἐν αὐταῖς ὅτιμάλιστ᾽ ἀεὶ ζῶντα εὐδαιμονέστατον καταριθμεῖται. ΠΡΩ. Πάντα, ὦ Σώκρατες, τὰ ξυμβαίνοντα πρὸς τῶν πολλῶν ἀνθρώπων εἰς δόξαν διεπέρανας. ΣΩ. Περί γε τῶν ἡδονῶν, ὦ Πρώταρχε, τῶν ἐν τοῖς κοινοῖς παθήμασιν αὐτοῦ τοῦ σώματος τῶν ἐπιπολῆς τε καὶ ἐντὸς κερασθέντων· περὶ δὲ τῶν ἐν ψυχῇ σώματι τἀναντία ξυμβάλλεται, λύπην τε ἅμα πρὸς ἡδονήν, καὶ ἡδονὴν πρὸς λύπην, ὥστ᾽ εἰς μίαν ἀμφότερα κρᾶσιν ἰέναι· ταῦτα ἔμπροσθεν μὲν διήλθομεν, ὡς, ὁπόταν αὖ κενῶται, πληρώσεως ἐπιθυμεῖ, καὶ ἐλπίζων μὲν χαίρει, κενούμενος δὲ ἀλγεῖ. ταῦτα δὲ τότε μὲν οὐκ ἐμαρτυράμεθα, νῦν δὲ λέγομεν, ὡς ψυχῆς πρὸς σῶμα διαφερομένης ἐν πᾶσι τούτοις πλήθει ἀμηχάνοις οὖσι, μίξις μία λύπης τε καὶ ἡδονῆς ξυμπίπτει γενομένη. ΠΡΩ. Κινδυνεύεις ὀρθότατα λέγειν. **XXIX.** ΣΩ. Ἔτι τοίνυν ἡμῖν τῶν μίξεων λύπης τε καὶ ἡδονῆς λοιπὴ μία. ΠΡΩ. Ποίαν φῄς; ΣΩ. Ἣν αὐτὴν τὴν ψυχὴν αὑτῇ πολλάκις λαμβάνειν ξύγκρισιν ἔφαμεν. ΠΡΩ. Πῶς οὖν τοῦτ᾽ αὐτὸ λέγομεν; ΣΩ. Ὀργὴν καὶ φόβον καὶ πόθον καὶ θρῆνον καὶ ἔρωτα καὶ ζῆλον καὶ φθόνον, καὶ ὅσα τοιαῦτα· ἆρ᾽ οὐκ αὐτῆς τῆς ψυχῆς τίθεσαι ταύτας λύπας τινάς; ΠΡΩ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν αὐτὰς ἡδονῶν μεστὰς εὑρήσομεν ἀμηχάνων; ἢ δεόμεθα ὑπομιμνήσκεσθαι τό· ὅς τ᾽ ἐφέηκε [τοῖς θυμοῖς καὶ ταῖς ὀργαῖς,] τὸ πολύφρονά περ χα-

λειπῆναι, Ὅς τε πολὺ γλυκίων μέλιτος καταλειβομένοιο — καὶ τὰς ἐν τοῖς θρήνοις καὶ πόθοις ἡδονὰς ἐν λύπαις οὔσας ἀναμεμιγμένας; ΠΡΩ. Οὔκ, ἀλλ' οὕτω ταῦτά γε καὶ οὐκ ἄλλως ἂν ξυμβαίνοι γιγνόμενα. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ τάς γε τραγικὰς θεωρήσεις, ὅταν ἅμα χαίροντες κλάωσι, μέμνησαι. ΠΡΩ. Τί δ' οὔ; ΣΩ. Τὴν δ' ἐν ταῖς κωμῳδίαις διάθεσιν ἡμῶν τῆς ψυχῆς, ἆρ' οἶσθ' ὡς ἔστι κἀν τούτοις μίξις λύπης τε καὶ ἡδονῆς; ΠΡΩ. Οὐ πάνυ κατανοῶ. ΣΩ. Παντάπασι γὰρ οὐ ῥᾴδιον, ὦ Πρώταρχε, ἐν τούτῳ ξυννοεῖν τὸ τοιοῦτον ἑκάστοτε πάθος. ΠΡΩ. Οὔκουν, ὥς γ' ἔοικεν ἐμοί. ΣΩ. Λάβωμέν γε μὴν αὐτὸ τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ σκοτεινότερόν ἐστιν, ἵνα καὶ ἐν ἄλλοις ῥᾴδιον καταμαθεῖν τις οἷός τ' ᾖ μίξιν λύπης τε καὶ ἡδονῆς. ΠΡΩ. Λέγοις ἄν. ΣΩ. Τὸ τοίνυν δὴ ῥηθὲν ὄνομα φθόνου πότερα λύπην τινὰ ψυχῆς θήσεις, ἢ πῶς; ΠΡΩ. Οὕτω. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ὁ φθονῶν γε ἐπὶ κακοῖς τοῖς τῶν πέλας ἡδόμενος ἀναφανήσεται. ΠΡΩ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Κακὸν μὴν ἄγνοια, καὶ ἣν δὴ λέγομεν ἀβελτέραν ἕξιν. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Ἐκ δὴ τούτων ἴδε τὸ γελοῖον ἥντινα φύσιν ἔχει. ΠΡΩ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Ἔστι δὴ πονηρία μέν τις, τὸ κεφάλαιον, ἕξεώς τινος ἐπίκλην λεγομένη, τῆς δ' αὖ πάσης πονηρίας ἐστὶ τοὐναντίον πάθος ἔχον ἢ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς γραμμάτων. ΠΡΩ. Τὸ Γνῶθι σαυτὸν λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἔγωγε. τοὐναντίον μὴν ἐκείνῳ δηλονότι τὸ μηδαμῇ γιγνώσκειν αὑτὸν λεγόμενον ὑπὸ τοῦ γράμματος ἂν εἴη.

ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Ὦ Πρώταρχε, πειρῶ δὴ αὐτὸ τοῦτο τριχῇ τέμνειν. ΠΡΩ. Πῇ φής; οὐ γὰρ μὴ δυνατὸς ὦ. ΣΩ. Λέγεις δὴ δεῖν ἐμὲ τοῦτο διελέσθαι τανῦν; ΠΡΩ. Λέγω καὶ δέομαί γε πρὸς τῷ λέγειν. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν οὐ τῶν ἀγνοούντων αὑτοὺς κατὰ τρία ἀνάγκη τοῦτο τὸ πάθος πάσχειν ἕκαστον; ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Πρῶτον μὲν κατὰ χρήματα δοξάζειν εἶναι πλουσιώτερον, ἢ κατὰ τὴν αὐτῶν οὐσίαν. ΠΡΩ. Πολλοὶ γοῦν εἰσι τὸ τοιοῦτον πάθος ἔχοντες. ΣΩ. Πλείους δέ γε, οἳ μείζους καὶ καλλίους αὑτοὺς δοξάζουσι, καὶ πάντα, ὅσα κατὰ τὸ σῶμα, εἶναι διαφερόντως τῆς οὔσης αὐτοῖς ἀληθείας. ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Πολὺ δὲ πλεῖστοί γε, οἶμαι, περὶ τὸ τρίτον εἶδος ἐν ταῖς ψυχαῖς τούτων διημαρτήκασιν ἀρετῆς, δοξάζοντες βελτίους ἑαυτούς, οὐκ ὄντες. ΠΡΩ. Σφόδρα μὲν οὖν. ΣΩ. Τῶν ἀρετῶν δ᾽ ἆρ᾽ οὐ σοφίας [πέρι] τὸ πλῆθος πάντως ἀντεχόμενον μεστὸν ἐρίδων καὶ δοξοσοφίας ἐστὶ καὶ ψεύδους; ΠΡΩ. Πῶς δ᾽ οὔ; ΣΩ. Κακὸν μὲν δὴ πᾶν ἄν τις τὸ τοιοῦτον εἰπών, ὀρθῶς ἂν εἴποι, πάθος. ΠΡΩ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Τοῦτο τοίνυν ἔτι διαιρετέον, ὦ Πρώταρχε, δίχα, εἰ μέλλομεν, τὸν παιδικὸν ἰδόντες φθόνον, ἄτοπον ἡδονῆς καὶ λύπης ὄψεσθαι μίξιν. Πῶς οὖν τέμνωμεν δίχα, λέγεις; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Πάντες ὁπόσοι ταύτην τὴν ψευδῆ δόξαν περὶ ἑαυτῶν ἀνοήτως δοξάζουσι, καθάπερ ἁπάντων ἀνθρώπων, καὶ τούτων ἀναγκαιότατον ἕπεσθαι τοῖς μὲν ῥώμην αὐτῶν καὶ δύναμιν, τοῖς δέ, οἶμαι, τοὐναντίον. ΠΡΩ. Ἀνάγκη.

ΣΩ. Ταύτῃ τοίνυν δίελε· καὶ ὅσοι μὲν αὐτῶν εἰσὶ μετ' ἀσθενείας τοιοῦτοι, καὶ ἀδύνατοι καταγελώμενοι τιμωρεῖσθαι, γελοίους τούτους φάσκων εἶναι, τἀληθῆ φθέγξῃ, τοὺς δὲ δυνατοὺς τιμωρεῖσθαι, φοβεροὺς καὶ ἰσχυροὺς καὶ ἐχθροὺς προσαγορεύων, ὀρθότατον τοῦτο σαυτῷ λόγον ἀποδώσεις. ἄγνοια γὰρ ἡ μὲν τῶν ἰσχυρῶν, ἐχθρά τε καὶ αἰσχρά· βλαβερὰ γὰρ καὶ τοῖς πέλας αὐτή τε καὶ ὅσαι εἰκόνες ταύτης εἰσίν· ἡ δ' ἀσθενὴς ἡμῖν τὴν τῶν γελοίων εἴληχε φύσιν. ΠΡΩ. Ὀρθότατα λέγεις. ἀλλὰ γὰρ ἡ τῶν ἡδονῶν καὶ λυπῶν μίξις ἐν τούτοις οὔπω μοι καταφανής. ΣΩ. Τὴν τοίνυν τοῦ φθόνου δύναμιν λάβε πρῶτον. ΠΡΩ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Λύπη τις ἄδικός ἐστι καὶ ἡδονή; ΠΡΩ. Τοῦτο μὲν ἀνάγκη. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐπὶ μὲν τοῖς τῶν ἐχθρῶν κακοῖς οὔτ' ἄδικον οὔτε φθονερόν ἐστι τὸ χαίρειν; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Τά γε τῶν φίλων ὁρῶντας ἔστιν ὅτε κακὰ μὴ λυπεῖσθαι, χαίρειν δέ, ἆρ' οὐκ ἄδικόν ἐστι; ΠΡΩ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν τὴν ἄγνοιαν εἴπομεν ὅτι κακὸν πᾶσιν; ΠΡΩ. Ὀρθῶς. ΣΩ. Τί οὖν; τῶν φίλων δοξοσοφίαν καὶ δοξοκαλίαν, καὶ ὅσα νῦν διήλθομεν, ἐν τρισὶ λέγοντες εἴδεσι γίγνεσθαι, γελοῖα μέν, ὁπόσα ἀσθενῆ, μισητὰ δ', ὁπόσ' ἂν ᾖ ἐῤῥωμένα· ἢ μὴ φῶμεν, ὅπερ εἶπον ἄρτι, τὴν τῶν φίλων ἕξιν ταύτην, ὅταν ἔχῃ τις τὴν ἀβλαβῆ τοῖς ἄλλοις, γελοίαν εἶναι; ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Κακὸν δὲ οὐχ ὁμολογοῦμεν αὐτήν, ἄγνοιάν γε οὖσαν; ΠΡΩ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Χαίρομεν δὲ ἢ λυπούμεθα, ὅταν ἐπ' αὐτῇ γελῶμεν;

ΠΡΩ. Δῆλον ὅτι χαίρομεν. *ΣΩ.* Ἡδονὴν δὲ ἐπὶ τοῖς τῶν φίλων κακοῖς, οὐ φθόνον ἔφαμεν εἶναι τὸν τοῦτο ἀπεργαζόμενον; *ΠΡΩ.* Ἀνάγκη. *ΣΩ.* Γελῶντας ἄρα ἡμᾶς ἐπὶ τοῖς τῶν φίλων γελοίοις, φησὶν ὁ λόγος, κεραννύντας ἡδονὴν φθόνῳ, λύπῃ τὴν ἡδονὴν ξυγκεραννύναι· τὸν γὰρ φθόνον ὡμολογῆσθαι λύπην ψυχῆς ἡμῖν πάλαι, τὸ δὲ γελᾶν, ἡδονήν· ἅμα δὲ γίγνεσθαι τοῦτο ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις. *ΠΡΩ.* Ἀληθῆ. *ΣΩ.* Μηνύει δὲ νῦν ὁ λόγος ἡμῖν ἐν θρήνοις τε καὶ ἐν τραγῳδίαις, μὴ τοῖς δράμασι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ τοῦ βίου ξυμπάσῃ τραγῳδίᾳ καὶ κωμῳδίᾳ, λύπας ἡδοναῖς ἅμα κεράννυσθαι, καὶ ἐν ἄλλοις δὴ μυρίοις. *ΠΡΩ.* Ἀδύνατον μὴ ὁμολογεῖν ταῦτα, ὦ Σώκρατες, εἰ καί τις φιλονεικοῖ πάντῃ πρὸς τἀναντία. **XXX.** *ΣΩ.* Ὀργὴν μὴν καὶ πόθον καὶ θρῆνον καὶ φόβον καὶ ἔρωτα καὶ ζῆλον καὶ φθόνον προὐθέμεθα, καὶ ὁπόσα τοιαῦτα, ἐν οἷς ἔφαμεν εὑρήσειν μιγνύμενα τὰ νῦν πολλάκις λεγόμενα· ἦ γάρ; *ΠΡΩ.* Ναί. *ΣΩ.* Μανθάνομεν οὖν ὅτι θρήνου πέρι καὶ φθόνου καὶ ὀργῆς πάντα ἐστὶ τὰ νῦν δὴ διαπερανθέντα. *ΠΡΩ.* Πῶς γὰρ οὐ μανθάνομεν; *ΣΩ.* Οὐκοῦν πολλὰ ἔτι τὰ λοιπά; *ΠΡΩ.* Καὶ πάνυ γε. *ΣΩ.* Διὰ δὴ τί μάλισθ' ὑπολαμβάνεις με δεῖξαί σοι τὴν ἐν τῇ κωμῳδίᾳ μῖξιν; ἆρ' οὐ πίστεως χάριν, ὅτι τήν γε ἐν τοῖς φόβοις καὶ ἔρωσι καὶ τοῖς ἄλλοις ῥᾴδιον κρᾶσιν ἐπιδεῖξαι; λαβόντα δὲ τοῦτο παρὰ σαυτῷ, ἀφεῖναί με μηκέτι ἐπ' ἐκεῖνα ἰόντα δεῖν μηκύνειν τοὺς λόγους, ἀλλ' ἁπλῶς λαβεῖν τοῦτο

ὅτι καὶ σῶμα ἄνευ ψυχῆς, καὶ ψυχὴ ἄνευ σώματος, καὶ κοινῇ μετ᾽ ἀλλήλων ἐν τοῖς παθήμασι μεστά ἐστι ξυγκεκραμένης ἡδονῆς λύπαις. νῦν οὖν λέγε, πότερα ἀφίῃς με, ἢ μέσας ποιήσεις νύκτας· εἰπὼν δὲ σμικρά, οἶμαι σοῦ τεύξεσθαι μεθεῖναί με. τούτων γὰρ ἁπάντων αὔριον ἐθελήσω σοι λόγον δοῦναι, τανῦν δὲ ἐπὶ τὰ λοιπὰ βούλομαι στέλλεσθαι, πρὸς τὴν κρίσιν, ἣν Φίληβος ἐπιτάττει. ΠΡΩ. Καλῶς εἶπες, ὦ Σώκρατες· ἀλλ᾽ ὅσα λοιπὰ ἡμῖν διέξελθε, ὅπῃ σοι φίλον. XXXI. ΣΩ. Κατὰ φύσιν τοίνυν, μετὰ τὰς μιχθείσας ἡδονάς, ὑπὸ δὴ τινος ἀνάγκης ἐπὶ τὰς ἀμίκτους πορευοίμεθ᾽ ἂν ἐν τῷ μέρει. ΠΡΩ. Κάλλιστ᾽ εἶπες. ΣΩ. Ἐγὼ δὴ πειράσομαι μεταβαλὼν σημαίνειν ὑμῖν αὐτάς· τοῖς γὰρ φάσκουσι, λυπῶν εἶναι παῦλαν πάσας τὰς ἡδονάς, οὐ πάνυ πως πείθομαι, ἀλλ᾽, ὅπερ εἶπον, μάρτυσι καταχρῶμαι πρὸς τὸ τινὰς ἡδονὰς εἶναι δοκούσας, οὔσας δ᾽ οὐδαμῶς, καὶ μεγάλας ἑτέρας τινὰς ἅμα καὶ πολλὰς φαντασθείσας, εἶναι δ᾽ αὐτὰς ξυμπεφυρμένας ὁμοῦ λύπαις τε καὶ ἀναπαύσεσιν ὀδυνῶν τῶν μεγίστων, περί τε σώματος καὶ ψυχῆς ἀπορίας. ΠΡΩ. Ἀληθεῖς δ᾽ αὖ τίνας, ὦ Σώκρατες, ὑπολαμβάνων ὀρθῶς τις διανοοῖτ᾽ ἄν; ΣΩ. Τὰς περί τε τὰ καλὰ λεγόμενα χρώματα, καὶ περὶ τὰ σχήματα, καὶ τῶν ὀσμῶν τὰς πλείστας, καὶ τὰς τῶν φθόγγων, καὶ ὅσα, τὰς ἐνδείας ἀναισθήτους ἔχοντα καὶ ἀλύπους, τὰς πληρώσεις αἰσθητὰς καὶ ἡδείας καθαρὰς λυπῶν παραδίδωσι. ΠΡΩ. Πῶς δὴ ταῦτα, ὦ Σώκρατες, αὖ λέγομεν οὕτω;

ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν οὐκ εὐθὺς δῆλά ἐστιν ἃ λέγω, πειρατέον μὴν δηλοῦν. σχημάτων τε γὰρ κάλλους οὐχ ὅπερ ἂν ὑπολάβοιεν οἱ πολλοί, πειρῶμαι νῦν λέγειν, οἷον ζώων ἤ τινων ζωγραφημάτων, ἀλλ' εὐθύ τι λέγω, φησὶν ὁ λόγος, καὶ περιφερές, καὶ ἀπὸ τούτων δὴ τά τε τοῖς τόρνοις γιγνόμενα ἐπίπεδά τε καὶ στερεά, καὶ τὰ τοῖς κανόσι καὶ γωνίαις, εἴ μου μανθάνεις· ταῦτα γὰρ οὐκ εἶναι πρός τι καλὰ λέγω, καθάπερ ἄλλα, ἀλλ' ἀεὶ καλὰ καθ' αὑτὰ πεφυκέναι καί τινας ἡδονὰς οἰκείας ἔχειν, οὐδὲν ταῖς τῶν κνήσεων προσφερεῖς, καὶ χρώματα δήπου τοῦτον τὸν τύπον ἔχοντα, καλά, καὶ ἡδονάς· ἀλλ' ἆρα μανθάνομεν, ἢ πῶς; ΠΡΩ. Πειρῶμαι μέν, ὦ Σώκρατες· πειράθητι δὲ καὶ σὺ σαφέστερον ἔτι λέγειν. ΣΩ. Λέγω δὴ τὰς τῶν φθόγγων τὰς λείας καὶ λαμπράς, τὰς ἕν τι καθαρὸν ἱείσας μέλος, οὐ πρὸς ἕτερον καλάς, ἀλλ' αὐτὰς καθ' αὑτὰς εἶναι, καὶ τούτων ξυμφύτους ἡδονὰς ἑπομένας. ΠΡΩ. Ἔστι γὰρ οὖν καὶ τοῦτο. ΣΩ. Τὸ δὲ περὶ τὰς ὀσμὰς ἧττον μὲν θεῖον γένος ἡδονῶν· τὸ δὲ μὴ ξυμμεμίχθαι ἐν αὐταῖς ἀναγκαίας λύπας, καὶ ὅπη τοῦτο καὶ ἐν ὅτῳ τυγχάνει γεγονὸς ἡμῖν, τοῦτ' ἐκείνης τίθημι ἀντίστροφον ἅπαν. ἀλλ', εἰ κατανοεῖς, ταῦτα εἴδη δύο λεγομένων ἡδονῶν. ΠΡΩ. Κατανοῶ. ΣΩ. Ἔτι δὴ τοίνυν τούτοις προσθῶμεν τὰς περὶ τὰ μαθήματα ἡδονάς, εἰ ἄρα δοκοῦσιν ἡμῖν αὗται πείνας μὲν μὴ ἔχειν τοῦ μανθάνειν, μηδὲ διὰ μαθημάτων πείνην ἀλγηδόνας ἐξ ἀρχῆς γιγνομένας ΠΡΩ. Ἀλλ' οὕτω ξυνδοκεῖ. ΣΩ. Τί δέ; μαθημάτων

πληρωθεῖσιν ἐὰν ὕστερον ἀποβολαὶ διὰ τῆς λήθης γίγνωνται, καθορᾷς τινὰς ἐν αὐταῖς ἀλγηδόνας; ΠΡΩ. Οὔτι φύσει γε, ἀλλ' ἔν τισι λογισμοῖς τοῦ παθήματος, ὅταν τὶς στερηθεὶς λυπηθῇ διὰ τὴν χρείαν. ΣΩ. Καὶ μὴν, ὦ μακάριε, νῦν γε ἡμεῖς αὐτὰ καὶ τὰ τῆς φύσεως μόνον παθήματα χωρὶς τοῦ λογισμοῦ διαπεραίνομεν. ΠΡΩ. Ἀληθῆ τοίνυν λέγεις, ὅτι χωρὶς λύπης ἡμῖν λήθη γίγνεται ἑκάστοτε ἐν τοῖς μαθήμασι. ΣΩ. Ταύτας τοίνυν τὰς τῶν μαθημάτων ἡδονὰς ἀμίκτους τε εἶναι λύπαις ῥητέον, καὶ οὐδαμῶς τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τῶν σφόδρα ὀλίγων. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὐ ῥητέον; XXXII. ΣΩ. Οὐκοῦν ὅτε μετρίως ἤδη διακεκρίμεθα χωρὶς τάς τε καθαρὰς ἡδονὰς καὶ τὰς σχεδὸν ἀκαθάρτους ὀρθῶς ἂν λεχθείσας, προςθῶμεν τῷ λόγῳ ταῖς μὲν σφοδραῖς ἡδοναῖς ἀμετρίαν, ταῖς δὲ μὴ τοὐναντίον ἐμμετρίαν, καὶ τὸ μέγα καὶ τὸ σφοδρὸν αὖ, καὶ πολλάκις καὶ ὀλιγάκις γιγνομένας τοιαύτας, [τῆς] τοῦ ἀπείρου τέ γ' ἐκείνου καὶ ἧττον καὶ μᾶλλον διά τε σώματος καὶ ψυχῆς φερομένου προςθῶμεν αὐταῖς εἶναι γένους, τὰς δὲ μή, τῶν ἐμμέτρων. ΠΡΩ. Ὀρθότατα λέγεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἔτι τοίνυν πρὸς τούτοις μετὰ ταῦτα τόδε αὐτῶν διαθεατέον. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Τί ποτε χρὴ φάναι πρὸς ἀλήθειαν εἶναι τὸ καθαρόν τε καὶ εἰλικρινές, ἢ τὸ σφόδρα τε καὶ τὸ πολύ, καὶ τὸ μέγα καὶ τὸ ἱκανόν; ΠΡΩ. Τί ποτ' ἄρα, ὦ Σώκρατες, ἐρωτᾷς βουλόμενος; ΣΩ. Μηδέν, ὦ Πρώταρχε, ἐπιλείπειν ἐλέγχων ἡδονῆς τε καὶ ἐπιστήμης,

εἰ τὸ μὲν ἄρ' αὐτῶν ἑκατέρου καθαρόν ἐστι, τὸ δ' οὐ καθαρόν, ἵνα καθαρὸν ἑκάτερον ἰὸν εἰς τὴν κρίσιν ἐμοὶ καὶ σοὶ καὶ ξυνάπασι τοῖςδε ῥάω παρέχῃ τὴν κρίσιν. ΠΡΩ. Ὀρθότατα. ΣΩ. Ἴθι δή, περὶ πάντων, ὅσα καθαρὰ γένη λέγομεν, οὑτωσὶ διανοηθῶμεν, προελόμενοι πρῶτον αὐτῶν ἕν τι διασκοπῶμεν. ΠΡΩ. Τί οὖν προελώμεθα; ΣΩ. Τὸ λευκὸν ἐν τοῖς πρώτοις, εἰ βούλει, θεασώμεθα γένος. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν, ΣΩ. Πῶς οὖν αὖ λευκοῦ καὶ τίς καθαρότης ἡμῖν εἴη; πότερα τὸ μέγιστόν τε καὶ πλεῖστον, ἢ τὸ ἀκρατέστατον, ἐν ᾧ χρώματος μηδεμία μοῖρα ἄλλη μηδενὸς ἂν εἴη; ΠΡΩ. Δῆλον ὅτι τὸ μάλιστ' εἰλικρινὲς ὄν. ΣΩ. Ὀρθῶς. ἆρ' οὖν τοῦτο ἀληθέστατον, ὦ Πρώταρχε, καὶ ἅμα δὴ κάλλιστον τῶν λευκῶν πάντων θήσομεν, ἀλλ' οὐ τὸ πλεῖστον, οὐδὲ τὸ μέγιστον; ΠΡΩ. Ὀρθότατά γε. ΣΩ. Σμικρὸν ἄρα καθαρὸν λευκὸν μεμιγμένου πολλοῦ λευκοῦ λευκότερον ἅμα καὶ κάλλιον καὶ ἀληθέστερον ἐὰν φῶμεν γίγνεσθαι, παντάπασιν ἐροῦμεν ὀρθῶς. ΠΡΩ. Ὀρθότατα μὲν οὖν. ΣΩ. Τί οὖν; οὐ δήπου πολλῶν δεησόμεθα παραδειγμάτων τοιούτων ἐπὶ τὸν τῆς ἡδονῆς πέρι λόγον, ἀλλ' ἀρκεῖ νοεῖν ἡμῖν αὐτόθεν, ὡς ἄρα καὶ ξύμπασα ἡδονὴ σμικρὰ μεγάλης καὶ ὀλίγη πολλῆς καθαρὰ λύπης ἡδίων καὶ ἀληθεστέρα καὶ καλλίων γίγνοιτ' ἄν. ΠΡΩ. Σφόδρα μὲν οὖν, καὶ τό γε παράδειγμα ἱκανόν. ΣΩ. Τί δὲ τὸ τοιόνδε; ἆρα περὶ ἡδονῆς οὐκ ἀκηκόαμεν, ὡς ἀεὶ γένεσίς ἐστιν, οὐσία δὲ οὐκ ἔστι τοπαράπαν ἡδονῆς; κομψοὶ γὰρ δή τινες αὖ τοῦτον τὸν λόγον

ἐπιχειροῦσι μηνύειν ἡμῖν, οἷς δεῖ χάριν ἔχειν. ΠΡΩ. Τί δή; ΣΩ. Διαπερανοῦμαί σοι τοῦτ᾽ αὐτὸ ἐπανερωτῶν, ὦ Πρώταρχε φίλε. ΠΡΩ. Λέγε, καὶ ἐρώτα μόνον. XXXIII. ΣΩ. Ἐστὸν δή τινε δύο, τὸ μὲν αὐτὸ καθ᾽ αὑτό, τὸ δὲ ἀεὶ ἐφιέμενον ἄλλου. ΠΡΩ. Πῶς τούτω καὶ τίνε λέγεις; ΣΩ. Τὸ μὲν σεμνότατον ἀεὶ πεφυκός, τὸ δ᾽ ἐλλιπὲς ἐκείνου. ΠΡΩ. Λέγ᾽ ἔτι σαφέστερον. ΣΩ. Παιδικά που καλὰ καὶ ἀγαθὰ τεθεωρήκαμεν ἅμα καὶ ἐραστὰς ἀνδρείους αὐτῶν. ΠΡΩ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Τούτοις τοίνυν ἐοικότα δυοῖν οὖσι δύ᾽ ἄλλα ζήτει κατὰ πάντα, ὅσα λέγομεν εἶναι τὸ τρίτον ἑτέρῳ. ΠΡΩ. Λέγε σαφέστερον, ὦ Σώκρατες, ὅ τι λέγεις. ΣΩ. Οὐδέν τι ποικίλον, ὦ Πρώταρχε, ἀλλ᾽ ὁ λόγος ἐρεσχελεῖ νῷν. λέγει δ᾽ ὅτι τὸ μὲν ἕνεκά του τῶν ὄντων ἔστ᾽ ἀεί, τὸ δ᾽ οὗ χάριν ἑκάστοτε τὸ τινὸς ἕνεκα γιγνόμενον ἀεὶ γίγνεται. ΠΡΩ. Μόγις ἔμαθον, διὰ τὸ πολλάκις λεχθῆναι. ΣΩ. Τάχα δ᾽ ἴσως, ὦ παῖ, μᾶλλον μαθησόμεθα προελθόντος τοῦ λόγου. ΠΡΩ. Τί γὰρ οὔ; ΣΩ. Δύο δὴ τάδε ἕτερα λάβωμεν. ΠΡΩ. Ποῖα; ΣΩ. Ἓν μέν τι, γένεσιν πάντων, τὴν δὲ οὐσίαν, ἕτερον ἕν. ΠΡΩ. Δύο ἀποδέχομαί σου ταῦτα, οὐσίαν καὶ γένεσιν. ΣΩ. Ὀρθότατα. πότερον οὖν τούτων ἕνεκα ποτέρου; τὴν γένεσιν οὐσίας ἕνεκα φῶμεν, ἢ τὴν οὐσίαν εἶναι γενέσεως ἕνεκα; ΠΡΩ. Τοῦτο ὃ προσαγορεύεται οὐσία, εἰ γενέσεως ἕνεκα τοῦτ᾽ ἔστιν, ὅπερ ἐστί, νῦν πυνθάνῃ; ΣΩ. Φαίνομαι. ΠΡΩ. Πρὸς θεῶν, ἆρ᾽ οὖν ἐπερωτᾷς με; ΣΩ. Τοιόνδε τι λέγω, ὦ Πρώταρχε,

σοι, πότερα πλοίων ναυπηγίαν ἕνεκα φῂς γίγνεσθαι μᾶλλον, ἢ πλοῖα ναυπηγίας; καὶ πάνθ' ὁπόσα τοιαῦτ' ἐστί, λέγω τοῦτ' αὐτό, ὦ Πρώταρχε. ΠΡΩ. Τί οὖν οὐκ αὐτὸς ἀπεκρίνω σαυτῷ, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οὐδὲν ὅτι οὔ· σὺ μέντοι τοῦ λόγου μέτεχε. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Φημὶ δή, γενέσεως μὲν ἕνεκα, φάρμακά τε καὶ πάντα ὄργανα καὶ πᾶσαν ὕλην παρατίθεσθαι πᾶσιν, ἑκάστην δὲ γένεσιν, ἄλλην ἄλλης οὐσίας τινὸς ἑκάστης ἕνεκα γίγνεσθαι, ξύμπασαν δὲ γένεσιν οὐσίας ἕνεκα γίγνεσθαι ξυμπάσης. ΠΡΩ. Σαφέστατα μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἡδονή γε, εἴπερ γένεσίς ἐστιν, ἕνεκά τινος οὐσίας ἐξ ἀνάγκης γίγνοιτ' ἄν; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Τό γε μὴν οὗ ἕνεκα τὸ ἕνεκά του γιγνόμενον ἀεὶ γίγνοιτ' ἄν, ἐν τῇ τοῦ ἀγαθοῦ μοίρᾳ ἐκεῖνό ἐστι, τὸ δὲ τινὸς ἕνεκα γιγνόμενον, εἰς ἄλλην, ὦ ἄριστε, μοῖραν θετέον. ΠΡΩ. Ἀναγκαιότατον. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἡδονή γε εἴπερ γένεσίς ἐστιν, εἰς ἄλλην ἢ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ μοῖραν αὐτὴν τιθέντες ὀρθῶς θήσομεν; ΠΡΩ. Ὀρθότατα μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὅπερ ἀρχόμενος εἶπον τούτου τοῦ λόγου, τῷ μηνύσαντι τῆς ἡδονῆς πέρι, τὸ γένεσιν μέν, οὐσίαν δὲ μηδ' ἡντινοῦν αὐτῆς εἶναι, χάριν δεῖ ἔχειν; δῆλον γὰρ ὅτι οὗτος τῶν φασκόντων ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι καταγελᾷ. ΠΡΩ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Καὶ μὴν αὐτὸς οὗτος ἑκάστοτε καὶ τῶν ἐν ταῖς γενέσεσιν ἀποτελουμένων καταγελάσεται. ΠΡΩ. Πῶς δὴ καὶ ποίων λέγεις; ΣΩ. Τῶν ὅσοι ἐξιώμενοι ἢ πείνην ἢ δίψαν ἢ τι τῶν τοιούτων, ὅσα

γένεσις ἐξιᾶται, χαίρουσι διὰ τὴν γένεσιν, ἅτε ἡδονῆς οὔσης αὐτῆς, καὶ φασὶ ζῆν οὐκ ἂν δέξασθαι μὴ διψῶντές τε καὶ πεινῶντες καὶ τἄλλα, ἅ τις ἂν εἴποι πάντα τὰ ἑπόμενα τοῖς τοιούτοις παθήμασι, μὴ πάσχοντες. ΠΡΩ. Ἐοίκασι γοῦν. ΣΩ. Οὐκοῦν τῷ γίγνεσθαί γε τοὐναντίον ἅπαντες τὸ φθείρεσθαι φαῖμεν ἄν; ΠΡΩ. Ἀναγκαῖον. ΣΩ. Τὴν δὴ φθορὰν καὶ γένεσιν αἱροῖτ' ἄν ὁ τοῦθ' αἱρούμενος, ἀλλ' οὐ τὸν τρίτον ἐκεῖνον βίον, τὸν ἐν ᾧ μήτε χαίρειν μήτε λυπεῖσθαι, φρονεῖν δ' ἦν δυνατὸν ὡς οἷόν τε καθαρώτατα. ΠΡΩ. Πολλή τις, ὡς ἔοικεν, ὦ Σώκρατες, ἀλογία ξυμβαίνει γίγνεσθαι, ἐάν τις τὴν ἡδονὴν ὡς ἀγαθὸν ἡμῖν τιθῆται. ΣΩ. Πολλή, ἐπεὶ καὶ τῇδε ἔτι λέγωμεν. ΠΡΩ. Πῇ; ΣΩ. Πῶς οὐκ ἄλογόν ἐστι, μηδὲν ἀγαθὸν εἶναι μηδὲ καλόν, μήτε ἐν σώμασι μήτ' ἐν πολλοῖς ἄλλοις, πλὴν ἐν ψυχῇ, καὶ ἐνταῦθα ἡδονὴν μόνον, ἀνδρίαν δὲ ἢ σωφροσύνην ἢ νοῦν, ἤ τι τῶν ἄλλων ὅσα ἀγαθὰ εἴληχε ψυχή, μηδὲν τοιοῦτον εἶναι· πρὸς τούτοις δὲ ἔτι, τὸν μὴ χαίροντα, ἀλγοῦντα δέ, ἀναγκάζεσθαι φάναι κακὸν εἶναι τότε ὅταν ἀλγῇ, κἂν ᾖ ἄριστος πάντων, καὶ τὸν χαίροντα αὖ, ὅσῳ μᾶλλον χαίρει, τότε ὅταν χαίρῃ, τοσοῦτον διαφέρειν πρὸς ἀρετήν. ΠΡΩ. Πάντ' ἐστὶ ταῦτα, ὦ Σώκρατες, ὡς δυνατὸν ἀλογώτατα. XXXIV. ΣΩ. Μὴ τοίνυν ἡδονῆς μέντοι ἐξέτασιν πᾶσαν ἐπιχειρῶμεν ποιήσασθαι, νοῦ δὲ καὶ ἐπιστήμης οἷον φειδόμενοι σφόδρα φανῶμεν· γενναίως δέ, εἴ πῃ τι σαθρὸν ἔχει,

πᾶν περικρούωμεν, ἕως, ὅ τι καθαρώτατον ἔστ' αὐτῶν φύσει, τοῦτο κατιδόντες, εἰς τὴν κρίσιν χρώμεθα τὴν κοινὴν τοῖς τε τούτων καὶ τοῖς τῆς ἡδονῆς μέρεσιν ἀληθεστάτοις. ΠΡΩ. Ὀρθῶς. ΣΩ. Οὐκοῦν ἡμῖν τὸ μέν, οἶμαι, δημιουργικόν ἐστι τῆς περὶ τὰ μαθήματα ἐπιστήμης, τὸ δὲ περὶ παιδείαν, ἢ τροφήν; ἢ πῶς; ΠΡΩ. Οὕτω. ΣΩ. Ἐν δὴ ταῖς χειροτεχνικαῖς διανοηθῶμεν πρῶτα, εἰ τὸ μὲν ἐπιστήμης αὐτῶν μᾶλλον ἐχόμενον, τὸ δὲ ἧττον ἔνι, καὶ δεῖ τὰ μὲν ὡς καθαρώτατα νομίζειν, τὰ δ' ὡς ἀκαθαρτότατα. ΠΡΩ. Οὐκοῦν χρή. ΣΩ. Τὰς τοίνυν ἡγεμονικὰς διαληπτέον ἑκάστων αὐτῶν χωρίς. ΠΡΩ. Ποίας καὶ πῶς; ΣΩ. Οἷον, πασῶν που τεχνῶν ἄν τις ἀριθμητικὴν χωρίζῃ καὶ μετρητικὴν καὶ στατικήν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, φαῦλον τὸ καταλειπόμενον ἑκάστης ἂν γίγνοιτο. ΠΡΩ. Φαῦλον μέντοι. ΣΩ. Τὸ γοῦν μετὰ ταῦτ' εἰκάζειν λείποιτ' ἂν καὶ τὰς αἰσθήσεις καταμελετᾷν ἐμπειρίᾳ καί τινι τριβῇ, ταῖς τῆς στοχαστικῆς προσχρωμένους δυνάμεσιν, ἃς πολλοὶ τέχνας ἐπονομάζουσι, μελέτῃ καὶ πόνῳ τὴν ῥώμην ἀπειργασμένους. ΠΡΩ. Ἀναγκαιότατα λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν μεστὴ μέν που μουσική, πρῶτον τὸ ξύμφωνον ἁρμόττουσα οὐ μέτρῳ ἀλλὰ μελέτης στοχασμῷ, καὶ ξύμπασα αὐτῆς αὐλητική, τὸ μέτρον ἑκάστης χορδῆς τῷ στοχάζεσθαι φερομένης θηρεύουσα, ὥστε πολὺ μεμιγμένον ἔχειν τὸ μὴ σαφές, σμικρὸν δὲ τὸ βέβαιον; ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Καὶ μὲν ἰατρι-

κὴν τε καὶ γεωργίαν καὶ κυβερνητικὴν καὶ στρατηγητικὴν ὡσαύτως εὑρήσομεν ἐχούσας. ΠΡΩ. Καὶ πάνυ γε. ΣΩ. Τεκτονικὴν δέ γε, οἶμαι, πλείστοις μέτροις τε καὶ ὀργάνοις χρωμένην, τὰ πολλὴν ἀκρίβειαν αὐτῇ πορίζοντα τεχνικωτέραν τῶν πολλῶν ἐπιστημῶν παρέχεται. ΠΡΩ. Πῇ; ΣΩ. Κατά τε ναυπηγίαν καὶ κατ᾽ οἰκοδομίαν, καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις τῆς ξυλουργικῆς· κανόνι γὰρ, οἶμαι, καὶ τόρνῳ χρῆται καὶ διαβήτῃ καὶ στάθμῃ καὶ τινι προσαγωγίῳ κεκομψευμένῳ. ΠΡΩ. Καὶ πάνυ γε, ὦ Σώκρατες, ὀρθῶς λέγεις. ΣΩ. Θῶμεν τοίνυν διχῇ τὰς λεγομένας τέχνας, τὰς μὲν μουσικῇ ξυνεπομένας, ἐν τοῖς ἔργοις ἐλάττονος ἀκριβείας μετισχούσας, τὰς δὲ τεκτονικῇ, πλείονος. ΠΡΩ. Κείσθω. ΣΩ. Τούτων δὲ ταύτας ἀκριβεστάτας εἶναι τέχνας, ἃς δὴ νῦν πρώτας εἴπομεν. ΠΡΩ. Ἀριθμητικὴν φαίνῃ μοι λέγειν, καὶ ὅσας μετὰ ταύτης τέχνας ἐφθέγξω νῦν δή. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ἀλλ᾽, ὦ Πρώταρχε, ἆρ᾽ οὐ διττὰς αὖ καὶ ταύτας λεκτέον, ἢ πῶς; ΠΡΩ. Ποίας δὴ λέγεις; ΣΩ. Ἀριθμητικὴν πρῶτον. ἆρ᾽ οὐκ ἄλλην μέν τινα, τὴν τῶν πολλῶν, φατέον, ἄλλην δ᾽ αὖ, τὴν τῶν φιλοσοφούντων; ΠΡΩ. Πῇ ποτε διορισάμενος οὖν, ἄλλην, τὴν δὲ ἄλλην θείη τὶς ἂν ἀριθμητικήν; ΣΩ. Οὐ σμικρὸς ὅρος, ὦ Πρώταρχε· οἱ μὲν γάρ που μονάδας ἀνίσους καταριθμοῦνται τῶν περὶ ἀριθμόν, οἷον στρατόπεδα δύο, καὶ βοῦς δύο, καὶ δύο τὰ σμικρότατα, ἢ καὶ τὰ πάντων μέγιστα· οἱ δ᾽ οὐκ ἄν ποτε αὐτοῖς ξυν-

ἀκολουθήσειαν, εἰ μὴ μονάδα μονάδος ἑκάστης τῶν μορίων μηδεμίαν ἄλλην ἄλλης διαφέρουσαν τὶς θήσει. ΠΡΩ. Καὶ μάλα εὖ λέγεις οὐ σμικρὰν διαφορὰν τῶν περὶ ἀριθμὸν τευταζόντων, ὥστε λόγον ἔχειν, δύο αὐτὰς εἶναι. ΣΩ. Τί δέ; λογιστικὴ καὶ μετρητικὴ κατὰ τεκτονικὴν καὶ κατ᾽ ἐμπορικὴν τῆς κατὰ φιλοσοφίαν γεωμετρίας τε καὶ λογισμῶν καταμελετωμένων; πότερον ὡς μία ἑκατέρα λεκτέον, ἢ δύο τιθῶμεν; ΠΡΩ. Τῇ πρόσθεν ἑπόμενος ἔγωγ᾽ ἂν δύο, κατὰ τὴν ἐμὴν ψῆφον, τιθείην ἑκατέραν τούτων. ΣΩ. Ὀρθῶς· οὗ δ᾽ ἕνεκα ταῦτα προηνεγκάμεθα εἰς τὸ μέσον, ἆρα ἐννοεῖς; ΠΡΩ. Ἴσως. ἀλλὰ σὲ βουλοίμην ἂν ἀποφήνασθαι τὸ νῦν ἐρωτώμενον. ΣΩ. Δοκεῖ τοίνυν ἔμοιγε οὗτος ὁ λόγος οὐχ ἧττον ἢ ὅτε λέγειν αὐτὸν ἠρχόμεθα, ταῖς ἡδοναῖς ζητῶν ἀντίστροφον ἐνταῦθα προβεβηκέναι, σκοπῶν, ἆρα ἐστί τις ἑτέρας ἄλλη καθαρωτέρα ἐπιστήμης ἐπιστήμη, καθάπερ ἡδονῆς ἡδονή. ΠΡΩ. Καὶ μάλα σαφές τοῦτό γε, ὅτι ταῦθ᾽ ἕνεκα τούτων ἐπικεχείρηκε. XXXV. ΣΩ. Τί οὖν; ἆρ᾽ οὐκ ἐν μὲν τοῖς ἔμπροσθεν ἐπ᾽ ἄλλης ἄλλην τέχνην οὖσαν ἀνεύρισκε σαφεστέραν οὖσαν καὶ ἀσαφεστέραν ἄλλην ἄλλης; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἐν τούτοις δέ, ἆρ᾽ οὔ τινα τέχνην ὡς ὁμώνυμον φθεγξάμενος, εἰς δόξαν καταστήσας ὡς μιᾶς, πάλιν ὡς δυοῖν, ἐπανερωτᾷ τούτοιν αὐτοῖν τὸ σαφὲς καὶ τὸ καθαρόν τε περὶ ταῦτα, πότερον ἡ τῶν φιλοσοφούντων ἢ μὴ φιλοσοφούντων ἀκριβέστερον ἔχει; ΠΡΩ. Καὶ μάλα

δοκεῖ μοι τοῦτο διερωτᾶν. ΣΩ. Τίν᾽ οὖν, ὦ Πρώταρχε, αὐτῷ διδῶμεν ἀπόκρισιν; ΠΡΩ. Ὦ Σώκρατες, εἰς θαυμαστὸν διαφορᾶς μέγεθος εἰς σαφήνειαν προεληλύθαμεν ἐπιστημῶν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀποκρινούμεθα ῥᾷον; ΠΡΩ. Τί μήν; καὶ εἰρήσθω γε, ὅτι πολὺ μὲν αὗται τῶν ἄλλων τεχνῶν διαφέρουσι, τούτων δ᾽ αὐτῶν αἱ περὶ τὴν τῶν ὄντως φιλοσοφούντων ὁρμὴν ἀμήχανον ἀκριβείᾳ καὶ ἀληθείᾳ περὶ τὰ μέτρα τε καὶ ἀριθμοὺς διαφέρουσιν. ΣΩ. Ἔστω ταῦτα κατὰ σέ, καὶ σοὶ δὴ πιστεύοντες, θαῤῥοῦντες ἀποκρινώμεθα τοῖς δεινοῖς περὶ λόγων ὁλκήν. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὡς εἰσὶ δύο ἀριθμητικαί, καὶ ταύταις ἄλλαι δύο τοιαῦται ξυνεπόμεναι συχναί, τὴν διδυμότητα ἔχουσαι ταύτην, ὀνόματος ἑνὸς κεκοινωνημέναι. ΠΡΩ. Διδῶμεν τύχῃ ἀγαθῇ τούτοις, οὓς φῂς δεινοὺς εἶναι, ταύτην τὴν ἀπόκρισιν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ταύτας οὖν λέγομεν ἐπιστήμας ἀκριβεῖς μάλιστα εἶναι; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ἡμᾶς, ὦ Πρώταρχε, ἀναίνοιτ᾽ ἂν ἡ τοῦ διαλέγεσθαι δύναμις, εἴ τινα πρὸ αὐτῆς ἄλλην κρίναιμεν. ΠΡΩ. Τίνα δὲ ταύτην αὖ δεῖ λέγειν; ΣΩ. Δῆλον ὅτι ἡ πᾶσαν τήν γε νῦν λεγομένην γνοίη. τὴν γὰρ περὶ τὸ ὂν καὶ τὸ ὄντως, καὶ τὸ κατὰ ταὐτὸν ἀεὶ πεφυκός, πάντως ἔγωγε οἶμαι ἡγεῖσθαι ξύμπαντας, ὅσοις νοῦ καὶ σμικρὸν προσήρτηται, μακρῷ ἀληθεστάτην εἶναι γνῶσιν. σὺ δὲ τί πῶς, ὦ Πρώταρχε, διακρίνοις ἄν; ΠΡΩ. Ἤκουον μὲν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἑκάστοτε Γοργίου

πολλάκις, ὡς ἡ τοῦ πείθειν πολὺ διαφέροι πασῶν τεχνῶν· πάντα γὰρ ὑφ' αὑτῇ δοῦλα δι' ἑκόντων, ἀλλ' οὐ διὰ βίας, ποιοῖτο, καὶ μακρῷ πασῶν ἀρίστη εἴη τῶν τεχνῶν. νῦν δ' οὔτε σοὶ οὔτε δὴ ἐκείνῳ βουλοίμην ἂν ἐναντία τίθεσθαι. ΣΩ. Τὰ ὅπλα μοι δοκεῖς, βουληθεὶς εἰπεῖν, αἰσχυνθεὶς ἀπολιπεῖν. ΠΡΩ. Ἔστω νῦν ταῦτα ταύτῃ, ὅπῃ σοι δοκεῖ. ΣΩ. Ἆρ' οὖν αἴτιος ἐγὼ τοῦ μὴ καλῶς ὑπολαβεῖν σε; ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Οὐκ, ὦ φίλε Πρώταρχε, τοῦτο ἔγωγε ἐζήτουν πω, τίς τέχνη ἢ τίς ἐπιστήμη πασῶν διαφέρει τῷ μεγίστη καὶ ἀρίστη καὶ πλεῖστα ὠφελοῦσα ἡμᾶς, ἀλλά, τίς ποτε τὸ σαφὲς καὶ τὸ ἀκριβὲς καὶ τὸ ἀληθέστατον ἐπισκοπεῖ, κἂν ᾖ σμικρὰ καὶ σμικρὰ ὀνίνασα· τοῦτ' ἔστιν ὃ νῦν δὴ ζητοῦμεν. ἀλλ' ὅρα· οὐδὲ γὰρ ἀπεχθήσῃ Γοργίᾳ, τῇ μὲν ἐκείνου ὑπάρχειν τέχνῃ διδοὺς πρὸς χρείαν τοῖς ἀνθρώποις κρατεῖν· ᾗ δ' εἶπον νῦν ἐγὼ πραγματείᾳ, καθάπερ τοῦ λευκοῦ πέρι τότε ἔλεγον, κἂν εἰ σμικρόν, καθαρὸν δὲ εἴη, τοῦ πολλοῦ καὶ μὴ τοιούτου διαφέρειν, τούτῳ γ' αὐτῷ τῷ ἀληθεστάτῳ. καὶ νῦν δὴ σφόδρα διανοηθέντες καὶ ἱκανῶς διαλογισάμενοι, μήτ' εἴς τινας ὠφελείας ἐπιστημῶν βλέψαντες μήτε τινὰς εὐδοκιμίας, ἀλλ' εἴ τις πέφυκε τῆς ψυχῆς ἡμῶν δύναμις ἐρᾶν τε τοῦ ἀληθοῦς, καὶ πάντα ἕνεκα τούτου πράττειν, ταύτην εἴπωμεν, διεξερευνησάμενοι τὸ καθαρὸν νοῦ τε καὶ φρονήσεως, εἰ ταύτην μάλιστα ἐκ τῶν εἰκότων κεκτῆσθαι φαῖμεν ἄν, ἢ τινα ἑτέραν ταύτης κυριω-

τέραν ἡμῖν ζητητέον. ΠΡΩ. Ἀλλὰ σκοπῶ, καὶ χαλεπὸν οἶμαι ξυγχωρῆσαι, τινὰ ἄλλην ἐπιστήμην ἢ τέχνην τῆς ἀληθείας ἀντέχεσθαι μᾶλλον ἢ ταύτην. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἐννοήσας τὸ τοιόνδε εἴρηκας, ὃ λέγεις νῦν, ὡς αἱ πολλαὶ τέχναι καὶ ὅσαι περὶ ταῦτα πεπόνηνται, πρῶτον μὲν δόξαις χρῶνται, καὶ τὰ περὶ δόξας ζητοῦσι ξυντεταγμένως; εἰ δὲ καὶ περὶ φύσεως ἡγεῖταί τις ζητεῖν, οἶσθ' ὅτι τὰ περὶ τὸν κόσμον τόνδε ὅπη γέγονε, καὶ ὅπη πάσχει τὶ καὶ ὅπη ποιεῖ, ταῦτα ζητεῖ διὰ βίου; φαῖμεν ἂν ταῦτα, ἢ πῶς; ΠΡΩ. Οὕτω. ΣΩ. Οὐκοῦν οὐ περὶ τὰ ὄντα ἀεί, περὶ δὲ τὰ γιγνόμενα καὶ γενησόμενα καὶ γεγονότα ἡμῶν ὁ τοιοῦτος ἀνήρηται τὸν πόνον; ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Τούτων οὖν τί σαφὲς ἂν φαῖμεν τῇ ἀκριβεστάτῃ ἀληθείᾳ γίγνεσθαι, ὧν μήτε ἔσχε μηδὲν πώποτε κατὰ ταυτὰ μήθ' ἕξει μήτε εἰς τὸ νῦν παρὸν ἔχει; ΠΡΩ. Καὶ πῶς; ΣΩ. Περὶ οὖν τὰ μὴ κεκτημένα βεβαιότητα μηδ' ἡντινοῦν πῶς ἄν ποτε βέβαιον γίγνοιθ' ἡμῖν καὶ ὁτιοῦν; ΠΡΩ. Οἶμαι μὲν οὐδαμῶς. ΣΩ. Οὐδ' ἄρα νοῦς, οὐδέ τις ἐπιστήμη περὶ αὐτά ἐστι τὸ ἀληθέστατον ἔχουσα. ΠΡΩ. Οὔκουν εἰκός γε. XXXVI. ΣΩ. Τὸν μὲν δὴ σὲ καὶ ἐμὲ καὶ Γοργίαν καὶ Φίληβον χρὴ συχνὰ χαίρειν ἐᾶν, τόδε δὲ διαμαρτύρασθαι τῷ λόγῳ. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὡς ἢ περὶ ἐκεῖνα ἔσθ' ἡμῖν τό τε βέβαιον καὶ τὸ καθαρὸν καὶ ἀληθὲς καὶ ὃ δὴ λέγομεν εἰλικρινές, περὶ τὸ ἀεὶ καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ὡσαύτως ἀμικτότατα ἔχον, ἢ δεύτερος, ἐκείνων ὅ τι μάλι-

στά ἐστι ξυγγενές, τὰ δ' ἄλλα πάντα δεύτερά τε καὶ ὕστερα λεκτέον. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Τὰ δὴ τῶν ὀνομάτων περὶ τὰ τοιαῦτα κάλλιστα ἆρ' οὐ τοῖς καλλίστοις δικαιότατον ἀπονέμειν; ΠΡΩ. Εἰκός γε. ΣΩ. Οὐκοῦν νοῦς ἐστι καὶ φρόνησις, ἅ γ' ἄν τις τιμήσειε μάλιστα ὀνόματα; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Ταῦτ' ἄρα ἐν ταῖς περὶ τὸ ὂν ὄντως ἐννοίαις ἐστὶν ἀπηκριβωμένα ὀρθῶς κείμενα καλεῖσθαι. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ μήν, ἅ γε εἰς τὴν κρίσιν ἐγὼ τότε παρεσχόμην, οὐκ ἄλλ' ἐστὶν ἢ ταῦτα τὰ ὀνόματα. ΠΡΩ. Τί μήν, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Εἶεν. τὸ μὲν δὴ φρονήσεώς τε καὶ ἡδονῆς πέρι πρὸς τὴν ἀλλήλων μίξιν εἴ τις φαίη καθαπερεὶ δημιουργοῖς ἡμῖν, ἐξ ὧν ἢ ἐν οἷς δεῖ δημιουργεῖν τι παρακεῖσθαι, καλῶς ἂν τῷ λόγῳ ἀπεικάζοι. ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Τὸ δὴ μετὰ ταῦτα ἆρ' οὐ μιγνύναι ἐπιχειρητέον; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Οὐκοῦν τάδε προειποῦσι καὶ ἀναμνήσασιν ἡμᾶς αὐτοὺς ὀρθότερον ἂν ἔχοι; ΠΡΩ. Τὰ ποῖα; ΣΩ. Ἃ καὶ πρότερον ἐμνήσθημεν. εὖ δ' ἡ παροιμία δοκεῖ ἔχειν, τὸ δὶς καὶ τρὶς τό γε καλῶς ἔχον ἐπαναπολεῖν τῷ λόγῳ δεῖν. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Φέρε δὴ πρὸς Διός· οἶμαι γὰρ ούτωσί πως τὰ τότε λεχθέντα ῥηθῆναι. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Φίληβος φησὶ τὴν ἡδονὴν σκοπὸν ὀρθὸν πᾶσι ζώοις γεγονέναι, καὶ δεῖν πάντας τούτου στοχάζεσθαι, καὶ δὴ καὶ τἀγαθὸν τοῦτ' αὐτὸ εἶναι ξύμπασι, καὶ δύο ὀνόματα, ἀγαθὸν καὶ ἡδύ, ἑνί τινι καὶ φύσει μιᾷ τούτῳ ὀρθῶς τεθέντ' ἔχειν· Σωκράτης δὲ πρῶτον μὲν

οὔ φησι τοῦτ᾽ εἶναι, δύο δέ, καθάπερ τὰ ὀνόματα, καὶ τό τε ἀγαθὸν καὶ ἡδὺ διάφορον ἀλλήλων φύσιν ἔχειν, μᾶλλον δὲ μετέχον εἶναι τῆς τοῦ ἀγαθοῦ μοίρας τὴν φρόνησιν ἢ τὴν ἡδονήν. οὐ ταῦτ᾽ ἐστί τε καὶ ἦν τὰ τότε λεγόμενα, ὦ Πρώταρχε; ΠΡΩ. Σφόδρα μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τόδε καὶ τότε καὶ νῦν ἡμῖν ἂν ξυνομολογοῖτο; ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Τὴν τἀγαθοῦ διαφέρειν φύσιν τῷδε μᾶλλον τῶν ἄλλων. ΠΡΩ. Τίνι; ΣΩ. Ὧι παρείη τοῦτ᾽ ἀεὶ τῶν ζώων διὰ τέλους πάντως καὶ πάντη, μηδενὸς ἑτέρου ποτὲ ἔτι προςδεῖσθαι, τὸ δὲ ἱκανὸν τελεώτατον ἔχειν· οὐχ οὕτω; ΠΡΩ. Οὕτω μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν τῷ λόγῳ ἐπειράθημεν χωρὶς ἑκάτερον ἑκατέρου θέντες εἰς τὸν βίον ἑκάστων, ἄμικτον μὲν ἡδονὴν φρονήσει, φρόνησιν δὲ ἡδονῆς ὡσαύτως μηδὲ τὸ σμικρότατον ἔχουσαν; ΠΡΩ. Ἦν ταῦτα. ΣΩ. Μῶν οὖν ἡμῖν αὐτῶν τότε πότερον ἱκανὸν ἔδοξεν εἶναι τῳ; ΠΡΩ. Καὶ πῶς; XXXVII. ΣΩ. Εἰ δέ γε παρηνέχθημέν τι τότε, νῦν ὁςτισοῦν ἐπαναλαβὼν ὀρθότερον εἰπέτω, μνήμην καὶ ἐπιστήμην καὶ φρόνησιν καὶ ἀληθῆ δόξαν τῆς αὐτῆς ἰδέας τιθέμενος, καὶ σκοπῶν, εἴ τις ἄνευ τούτων δέξαιτ᾽ ἂν οἷ καὶ ὁτιοῦν εἶναι ἢ καὶ γίγνεσθαι, μὴ ὅτι δή γε ἡδονήν, εἴθ᾽ ὡς πλείστην εἴθ᾽ ὡς σφοδροτάτην, εἰ μήτε ἀληθῶς δοξάζοι χαίρειν, μήτε τοπαράπαν γιγνώσκοι, τί ποτε πέπονθε πάθος μήτ᾽ αὖ μνήμην τοῦ πάθους μηδ᾽ ὁντινοῦν χρόνον ἔχοι. ταῦτα δὲ λέγε καὶ περὶ φρονήσεως, εἴ τις ἄνευ πάσης ἡδονῆς

καὶ τῆς βραχυτάτης δέξαιτ' ἂν φρόνησιν ἔχειν μᾶλλον, ἢ μετά τινων ἡδονῶν, ἢ πάσας ἡδονὰς χωρὶς φρονήσεως μᾶλλον ἢ μετὰ φρονήσεως αὖ τινος. ΠΡΩ. Οὐκ ἔστιν, ὦ Σώκρατες· ἀλλ' οὐδὲν δεῖ ταῦτά γε πολλάκις ἐπερωτᾷν. ΣΩ. Οὐκοῦν τό γε τέλεον καὶ πᾶσιν αἱρετόν, καὶ τὸ παντάπασιν ἀγαθόν, οὐδέτερον ἂν τούτων εἴη; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Τὸ τοίνυν ἀγαθὸν ἤτοι σαφῶς, ἢ καί τινα τύπον αὐτοῦ ληπτέον, ἵν', ὅπερ ἐλέγομεν, δευτερεῖα ὅτῳ δώσομεν, ἔχωμεν. ΠΡΩ. Ὀρθότατα λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁδὸν μέν τινα ἐπὶ τἀγαθὸν εἰλήφαμεν; ΠΡΩ. Τίνα; ΣΩ. Καθάπερ, εἴ τις τινὰ ἄνθρωπον ζητῶν τὴν οἴκησιν πρῶτον ὀρθῶς, ἵνα οἰκεῖ, πύθοιτο αὐτοῦ, μέγα τι δήπου πρὸς τὴν εὕρεσιν ἂν ἔχοι τοῦ ζητουμένου. ΠΡΩ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Καὶ νῦν δή τις λόγος ἐμήνυσεν ἡμῖν, ὥςπερ καὶ κατ' ἀρχάς, μὴ ζητεῖν ἐν τῷ ἀμίκτῳ βίῳ τἀγαθόν, ἀλλ' ἐν τῷ μικτῷ. ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἐλπὶς μὴν πλείων ἐν τῷ μιχθέντι καλῶς τὸ ζητούμενον ἔσεσθαι φανερώτερον, ἢ ἐν τῷ μή; ΠΡΩ. Πολύ γε. ΣΩ. Τοῖς δὴ θεοῖς, ὦ Πρώταρχε, εὐχόμενοι κεραννύωμεν, εἴτε Διόνυσος εἴτε Ἥφαιστος εἴθ' ὅςτις θεῶν ταύτην τὴν τιμὴν εἴληχε τῆς ξυγκράσεως. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ μὴν καθάπερ ἡμῖν οἰνοχόοις τισὶ παρεστᾶσι κρῆναι, καὶ μέλιτος μὲν ἂν ἀπεικάζοι τὶς τὴν τῆς ἡδονῆς, τὴν δὲ τῆς φρονήσεως, νηφαντικὴν καὶ ἄοινον, αὐστηροῦ καὶ ὑγιεινοῦ τινος ὕδατος, ἃς προθυμητέον ὡς κάλλιστα ξυμμιγνύναι. ΠΡΩ. Πῶς

γὰρ οὔ; ΣΩ. Φέρε δὴ πρότερον· ἆρα πᾶσαν ἡδονὴν πάσῃ φρονήσει μιγνύντες, τοῦ καλῶς ἂν μάλιστα ἐπιτύχοιμεν; ΠΡΩ. Ἴσως. ΣΩ. Ἀλλ' οὐκ ἀσφαλές· ᾗ δὲ ἀκινδυνότερον ἂν μιγνύοιμεν, δόξαν μοι δοκῶ τινὰ ἀποφήνασθαι ἄν. ΠΡΩ. Λέγε, τίνα. ΣΩ. Ἦν ἡμῖν ἡδονή τε ἀληθὴς, ὡς οἰόμεθα, μᾶλλον ἑτέρας ἄλλη, καὶ δὴ τέχνη τέχνης ἀκριβεστέρα; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Καὶ ἐπιστήμη δὴ ἐπιστήμης διάφορος, ἡ μὲν ἐπὶ τὰ γιγνόμενα καὶ ἀπολλύμενα ἀποβλέπουσα, ἡ δέ, ἐπὶ τὰ μήτε γιγνόμενα μήτε ἀπολλύμενα, κατὰ ταυτὰ δὲ καὶ ὡσαύτως ὄντα ἀεί· ταύτην, εἰς τὸ ἀληθὲς ἐπισκοπούμενοι, ἡγησάμεθα ἐκείνης ἀληθεστέραν εἶναι. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν ὀρθῶς. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ τἀληθέστατα τμήματα ἑκατέρας ἴδοιμεν πρῶτον ξυμμίξαντες, ἆρα ἱκανὰ ταῦτα ξυγκεκραμένα τὸν ἀγαπητότατον βίον ἀπεργασάμενα παρέχειν ἡμῖν, ἤ τινος ἔτι προσδεόμεθα καὶ τῶν μὴ τοιούτων; ΠΡΩ. Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ δρᾶν οὕτω.

XXXVIII. ΣΩ. Ἔστω δή τις ἡμῖν φρονῶν ἄνθρωπος αὐτῆς πέρι δικαιοσύνης, ὅ τι ἐστι, καὶ λόγον ἔχων ἑπόμενον τῷ νοεῖν, καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν ὄντων ὡσαύτως διανοούμενος. ΠΡΩ. Ἔστω γὰρ οὖν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὗτος ἱκανῶς ἐπιστήμης ἕξει, κύκλου μὲν καὶ σφαίρας αὐτῆς τῆς θείας τὸν λόγον ἔχων, τὴν δὲ ἀνθρωπίνην ταύτην σφαῖραν καὶ τοὺς κύκλους τούτους ἀγνοῶν, καὶ χρώμενος ἐν οἰκοδομίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοίως κανόσι καὶ τοῖς κύκλοις; ΠΡΩ. Γελοίαν διάθεσιν ἡμῶν,

ὦ Σώκρατες, ἐν ταῖς θείαις οὖσαν μόνον ἐπιστήμαις λέγομεν. ΣΩ. Πῶς φῄς; ἦ τοῦ ψευδοῦς κανόνος ἅμα καὶ τοῦ κύκλου τὴν οὐ βέβαιον οὐδὲ καθαρὰν τέχνην ἐμβλητέον κοινῇ καὶ ξυγκρατέον; ΠΡΩ. Ἀναγκαῖον γάρ, εἰ μέλλει τις ἡμῶν καὶ τὴν ὁδὸν ἑκάστοτε ἐξευρήσειν οἴκαδε. ΣΩ. Ἦ καὶ μουσικήν; ἣν ὀλίγον ἔμπροσθεν ἔφαμεν, στοχάσεώς τε καὶ μιμήσεως μεστὴν οὖσαν, καθαρότητος ἐνδεῖν; ΠΡΩ. Ἀναγκαῖον φαίνεται ἔμοιγε, εἴπερ γε ἡμῶν ὁ βίος ἔσται καὶ ὁπωσοῦν ποτὲ βίος. ΣΩ. Βούλει δῆτα, ὥσπερ θυρωρὸς ὑπ᾽ ὄχλου τινὸς ὠθούμενος καὶ βιαζόμενος, ἡττηθείς, ἀναπετάσας τὰς θύρας ἀφῶ πάσας τὰς ἐπιστήμας εἰσρεῖν, καὶ μίγνυσθαι ὁμοῦ καθαρᾷ τὴν ἐνδεεστέραν; ΠΡΩ. Οὔκουν ἔγωγε οἶδα, ὦ Σώκρατες, ὅ τι τις ἂν βλάπτοιτο, πάσας λαβὼν τὰς ἄλλας, ἐπιστήμας ἔχων τὰς πρώτας. ΣΩ. Μεθιῶ δὴ τὰς ξυμπάσας ῥεῖν εἰς τὴν τῆς Ὁμήρου καὶ μάλα ποιητικῆς μισγαγκείας ὑποδοχήν. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν· μεθεῖνται. XXXIX. ΣΩ. Καὶ πάλιν ἐπὶ τὴν τῶν ἡδονῶν πηγὴν ἰτέον. ὡς γὰρ διενοήθημεν αὐτὰς μιγνύναι, τὰ τῶν ἀληθῶν μόρια πρῶτον οὐκ ἐξεγενήθη ἡμῖν, ἀλλὰ διὰ τὸ πᾶσαν ἀγαπᾶν ἐπιστήμην, εἰς ταὐτὸν μεθεῖμεν ἀθρόας καὶ πρόσθεν τῶν ἡδονῶν. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Ὥρα δὴ βουλεύεσθαι νῷν καὶ περὶ τῶν ἡδονῶν, πότερα καὶ ταύτας πάσας ἀθρόας ἀφετέον, ἢ καὶ τούτων πρώτας μεθετέον ἡμῖν, ὅσαι ἀληθεῖς. ΠΡΩ. Πολύ γε διαφέρει πρός γε ἀσφα-

λείαν πρώτας τὰς ἀληθεῖς ἀφεῖναι. ΣΩ. Μεθιέσθων δή. τί δὲ μετὰ ταῦτα; ἆρ᾽ οὐκ, εἰ μέν τινες ἀναγκαῖαι, καθάπερ ἐκεῖ, ξυμμικτέον καὶ ταύτας; ΠΡΩ. Τί δ᾽ οὔ; τάς γε ἀναγκαίας δήπουθεν. ΣΩ. Εἰ δέ γε καὶ καθάπερ τὰς τέχνας πάσας ἀβλαβές τε καὶ ὠφέλιμον ἦν ἐπίστασθαι διὰ βίου, καὶ νῦν δὴ ταυτὰ λέγωμεν περὶ τῶν ἡδονῶν, εἴπερ πάσας ἡδονὰς ἥδεσθαι διὰ βίου ξυμφέρον τε ἡμῖν ἐστι καὶ ἀβλαβὲς ἅπασι, πάσας ξυγκρατέον. ΠΡΩ. Πῶς οὖν δὴ περὶ αὐτῶν τούτων λέγωμεν, καὶ πῶς ποιῶμεν; ΣΩ. Οὐχ ἡμᾶς, ὦ Πρώταρχε, διερωτᾷν χρή, τὰς ἡδονὰς δὲ αὐτὰς καὶ τὰς φρονήσεις, διαπυνθανομένους τὸ τοιόνδε ἀλλήλων πέρι. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον ΣΩ. Ὦ φίλαι, εἴτε ἡδονὰς ὑμᾶς χρὴ προσαγορεύειν, εἴτε ἄλλῳ ὁτῳοῦν ὀνόματι, μῶν οὐκ ἂν δέξαισθε οἰκεῖν μετὰ φρονήσεως πάσης, ἢ χωρὶς τοῦ φρονεῖν; Οἶμαι μὲν πρὸς ταῦτα τόδ᾽ αὐτὰς ἀναγκαιότατον εἶναι λέγειν. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὅτι, καθάπερ ἔμπροσθεν ἐῤῥήθη, τὸ μόνον καὶ ἔρημον εἰλικρινὲς εἶναί τι γένος, οὔτε πάνυ τι δυνατὸν οὔτ᾽ ὠφέλιμον, πάντων γε μὴν ἡγούμεθα γενῶν ἄριστον ἓν ἀνθ᾽ ἑνὸς ξυνοικεῖν ἡμῖν, τὸ τοῦ γιγνώσκειν τά τε ἄλλα τε πάντα, καὶ αὐτὴν αὐτῶν ἡμῶν τελέως εἰς δύναμιν ἑκάστην. ΠΡΩ. Καὶ καλῶς γε εἰρήκατε τανῦν, φήσομεν. ΣΩ. Ὀρθῶς. πάλιν τοίνυν μετὰ τοῦτο τὴν φρόνησιν καὶ τὸν νοῦν ἀνερωτητέον· ἆρ᾽ ἡδονῶν τι προσδεῖσθε ἐν τῇ ξυγκράσει; φαῖμεν ἂν καὶ αὖ τὸν νοῦν τε καὶ τὴν φρόνησιν ἀνερωτῶντες,

ποίων, φαῖεν ἂν ἴσως, ἡδονῶν; ΠΡΩ. Εἰκός. ΣΩ. Ὁ δέ γ' ἡμέτερος λόγος μετὰ τοῦτ' ἐστὶν ὅδε· πρὸς ταῖς ἀληθέσιν ἐκείναις ἡδοναῖς, φήσομεν, ἆρ' ἔτι προςδεῖσθ' ὑμῖν τὰς μεγίστας ἡδονὰς ξυνοίκους εἶναι καὶ τὰς σφοδροτάτας; καὶ πῶς, ὦ Σώκρατες; — ἴσως φαῖεν ἂν — αἵ γ' ἐμποδίσματά τε μυρία ἡμῖν ἔχουσι, τὰς ψυχάς, ἐν αἷς οἰκοῦμεν, ταράττουσαι διὰ μανικὰς ἡδονάς, καὶ γίγνεσθαί τε ἡμᾶς τὴν ἀρχὴν οὐκ ἐῶσι, τά τε γιγνόμενα ἡμῶν τέκνα, ὡςτοπολὺ δι' ἀμέλειαν λήθην ἐμποιοῦσαι, παντάπασι διαφθείρουσιν· ἄλλας δὲ ἡδονάς, ἀληθεῖς καὶ καθαράς, ἃς εἶπες σχεδόν, οἰκείας ἡμῖν νόμιζε, καὶ πρὸς ταύταις τὰς μεθ' ὑγιείας καὶ τοῦ σωφρονεῖν, καὶ δὴ καὶ ξυμπάσης ἀρετῆς ὁπόσαι, καθάπερ θεοῦ ὀπαδοὶ γιγνόμεναι, αὐτῇ ξυνακολουθοῦσι πάντῃ, ταύτας μίγνυ, τὰς δ' ἀεὶ μετ' ἀφροσύνης καὶ τῆς ἄλλης κακίας ἑπομένας πολλή που ἀλογία τῷ νῷ μιγνύναι τὸν βουλόμενον, ὅτικαλλίστην ἰδόντα καὶ ἀστασιαστοτάτην μίξιν καὶ κρᾶσιν, μαθεῖν ἐν ταύτῃ πειρᾶσθαι, τί ποτε ἔν τε ἀνθρώπῳ καὶ τῷ παντὶ πέφυκεν ἀγαθόν, καὶ τίνα ἰδέαν αὐτὴν εἶναί ποτε μαντευτέον. ἆρ' οὐκ ἐμφρόνως ταῦτα καὶ ἐχόντως ἑαυτὸν τὸν νοῦν φήσομεν ὑπέρ τε ἑαυτοῦ καὶ μνήμης καὶ δόξης ὀρθῆς ἀποκρίνασθαι τὰ νῦν ῥηθέντα; ΠΡΩ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε γε ἀναγκαῖον, καὶ οὐκ ἄλλως ἄν ποτε γένοιτο οὐδ' ἂν ἕν. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. ᾯ μὴ μίξομεν ἀλήθειαν, οὐκ ἄν ποτε τοῦτο ἀληθῶς γίγνοιτο, οὐδ'

ἂν γενόμενον εἴη. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Οὐδαμῶς. ἀλλ' εἴ τινος ἔτι προςδεῖ τῇ ξυγκράσει ταύτῃ, λέγετε σὺ καὶ Φίληβος· ἐμοὶ μὲν γάρ, καθαπερεὶ κόσμος τις ἀσώματος ἄρξων καλῶς ἐμψύχου σώματος, ὁ νῦν λόγος ἀπειργάσθαι φαίνεται. ΠΡΩ. Καὶ ἐμοὶ τοίνυν, ὦ Σώκρατες, οὕτω λέγε δεδόχθαι. XL. ΣΩ. Ἆρ' οὖν, ἐπὶ μὲν τοῖς τοῦ ἀγαθοῦ νῦν ἤδη προθύροις καὶ τῆς οἰκήσεως ἐφεστάναι τῆς τοῦ τοιούτου λέγοντες, ἴσως ὀρθὸν ἄν τινα τρόπον φαῖμεν; ΠΡΩ. Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ. ΣΩ. Τί δῆτα ἐν τῇ ξυμμίξει τιμιώτατον ἅμα καὶ μάλιστ' αἴτιον εἶναι δόξειεν ἂν ἡμῖν τοῦ πᾶσι γεγονέναι προςφιλῆ τὴν τοιαύτην διάθεσιν; τοῦτο γὰρ ἰδόντες, μετὰ τοῦτ' ἐπισκεψόμεθα, εἴθ' ἡδονῇ εἴτε νῷ προςφυέστερον καὶ οἰκειότερον ἐν τῷ παντὶ ξυνέστηκεν. ΠΡΩ. Ὀρθῶς· τοῦτο γὰρ εἰς τὴν κρίσιν ἡμῖν ἐστὶ ξυμφορώτατον. ΣΩ. Καὶ μὴν ξυμπάσης γε μίξεως οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἢ παντὸς ἀξία γίγνεται ἡτισοῦν ἢ τοπαράπαν οὐδενός. ΠΡΩ. Πῶς λέγεις; ΣΩ. Οὐδεὶς που τοῦτο ἀνθρώπων ἀγνοεῖ. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὅτι μέτρου καὶ τῆς ξυμμέτρου φύσεως μὴ τυχοῦσα ἡτισοῦν καὶ ὁπωσοῦν ξύγκρασις πᾶσα, ἐξ ἀνάγκης ἀπόλλυσι τά τε κεραννύμενα καὶ πρώτην ἑαυτήν. οὐδὲ γὰρ κρᾶσις, ἀλλά τις ἄκρατος ξυμπεφορημένη ἀληθῶς ἡ τοιαύτη γίγνεται ἑκάστοτε ὄντως τοῖς κεκτημένοις ξυμφορά. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Νῦν δὴ καταπέφευγεν

ἡμᾶς ἡ τἀγαθοῦ δύναμις εἰς τὴν τοῦ καλοῦ φύσιν. μετριότης γὰρ καὶ ξυμμετρία, κάλλος δήπου καὶ ἀρετὴ πανταχοῦ ξυμβαίνει γίγνεσθαι. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ μὴν ἀλήθειάν γε ἔφαμεν αὐτοῖς ἐν τῇ κράσει μεμῖχθαι. ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μὴ μιᾷ δυνάμεθα ἰδέᾳ τὸ ἀγαθὸν θηρεῦσαι, ξὺν τρισὶ λαβόντες, κάλλει καὶ ξυμμετρίᾳ καὶ ἀληθείᾳ, λέγωμεν ὡς τοῦτο οἷον ἓν ὀρθότατ' ἂν αἰτιασαίμεθ' ἂν τῶν ἐν τῇ ξυμμίξει, καὶ διὰ τοῦτο, ὡς ἀγαθὸν ὄν, τοιαύτην αὐτὴν γεγονέναι. ΠΡΩ. Ὀρθότατα μὲν οὖν. XLI. ΣΩ. Ἤδη τοίνυν, ὦ Πρώταρχε, ἱκανὸς ἡμῖν γένοιτ' ἂν ὁστισοῦν κριτὴς ἡδονῆς τε πέρι καὶ φρονήσεως, ὁπότερον αὐτοῖν τοῦ ἀρίστου ξυγγενέστερόν τε καὶ τιμιώτερον ἐν ἀνθρώποις τέ ἐστι καὶ θεοῖς. ΠΡΩ. Δῆλον μέν· ὅμως δ' αὖ τῷ λόγῳ ἐπεξελθεῖν βέλτιον. ΣΩ. Καθ' ἓν ἕκαστον τοίνυν τῶν τριῶν πρὸς τὴν ἡδονὴν καὶ τὸν νοῦν κρίνωμεν· δεῖ γὰρ ἰδεῖν, ποτέρῳ μᾶλλον ξυγγενὲς ἕκαστον αὐτῶν ἀπονεμοῦμεν. ΠΡΩ. Κάλλους καὶ ἀληθείας καὶ μετριότητος πέρι λέγεις; ΣΩ. Ναί. πρῶτον δέ γε ἀληθείας λαβοῦ, ὦ Πρώταρχε, καὶ λαβόμενος, βλέψας εἰς τρία, νοῦν καὶ ἀλήθειαν καὶ ἡδονήν, πολὺν ἐπισχὼν χρόνον, ἀπόκριναι σαυτῷ, πότερον ἡδονὴ ξυγγενέστερον, ἢ νοῦς, ἀληθείᾳ. ΠΡΩ. Τί δὲ χρόνου δεῖ; πολὺ γάρ, οἶμαι, διαφέρετον. ἡδονὴ μὲν γὰρ ἁπάντων ἀλαζονέστατον· ὡς δὲ λόγος, καὶ ἐν ταῖς ἡδο-

ναῖς ταῖς περὶ τὰ ἀφροδίσια, αἳ δὴ μέγισται δοκοῦσιν εἶναι, καὶ τὸ ἐπιορκεῖν ξυγγνώμην εἴληφε παρὰ θεῶν, ὡς, καθάπερ παίδων, τῶν ἡδονῶν νοῦν οὐδὲ τὸν ὀλίγιστον κεκτημένων· νοῦς δὲ ἤτοι ταυτὸν καὶ ἀλήθεια ἐστίν, ἢ πάντων ὁμοιότατόν τε καὶ ἀληθέστατον. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ μετὰ τοῦτο τὴν μετριότητα ὡς οὕτως σκέψαι, πότερον ἡδονὴ φρονήσεως, ἢ φρόνησις ἡδονῆς πλείω κέκτηται; ΠΡΩ. Εὔσκεπτόν γε καὶ ταύτην σκέψιν προβέβληκας. οἶμαι γάρ, ἡδονῆς μὲν καὶ περιχαρείας οὐδὲν τῶν ὄντων πεφυκὸς ἀμετρότερον εὑρεῖν ἄν τινα, νοῦ δὲ καὶ ἐπιστήμης ἐμμετρότερον οὐδ' ἂν ἕν ποτε. ΣΩ. Καλῶς εἴρηκας· ὅμως δ' ἔτι λέγε τὸ τρίτον· νοῦς ἡμῖν κάλλους μετείληφε πλεῖον ἢ τὸ τῆς ἡδονῆς γένος, ὥστε εἶναι καλλίω νοῦν ἡδονῆς, ἢ τοὐναντίον; ΠΡΩ. Ἆρ' οὖν φρόνησιν μὲν καὶ νοῦν, ὦ Σώκρατες, οὐδεὶς πώποτε, οὔθ' ὕπαρ οὔτ' ὄναρ, αἰσχρὸν οὔτε εἶδεν οὔτε ἐπενόησεν οὐδαμῇ οὐδαμῶς οὔτε γιγνόμενον, οὔτε ὄντα, οὔτε ἐσόμενον. ΣΩ. Ὀρθῶς. ΠΡΩ. Ἡδονάς δέ γέ που, καὶ ταύτας σχεδὸν τὰς μεγίστας, ὅταν ἴδωμεν ἡδόμενον ὁντινοῦν, ἢ τὸ γελοῖον ἐπ' αὐταῖς ἢ τὸ πάντων αἴσχιστον ἑπόμενον ὁρῶντες, αὐτοί τε αἰσχυνόμεθα καὶ ἀφανίζοντες κρύπτομεν ὅτιμάλιστα, νυκτὶ πάντα τὰ τοιαῦτα διδόντες, ὡς φῶς οὐ δέον ὁρᾶν αὐτά. ΣΩ. Πάντῃ δὴ φήσεις, ὦ Πρώταρχε, ὑπό τε ἀγγέλων πέμπων καὶ παροῦσι φράζων, ὡς ἡδονὴ κτῆμα οὐκ ἔστι πρῶτον οὐδ' αὖ δεύτερον, ἀλλὰ πρῶτον

μέν πη περὶ μέτρον καὶ τὸ μέτριον καὶ καίριον, καὶ πάντα ὁπόσα τοιαῦτα χρὴ νομίζειν τὴν ἀΐδιον ᾑρῆσθαι φύσιν. ΠΡΩ. Φαίνεται οὖν ἐκ τῶν νῦν λεγομένων. ΣΩ. Δεύτερον μὴν περὶ τὸ ξύμμετρον καὶ καλὸν καὶ τὸ τέλεον καὶ ἱκανὸν καὶ πάνθ᾽ ὁπόσα τῆς γενεᾶς ταύτης αὖ ἐστιν. ΠΡΩ. Ἔοικε γοῦν. ΣΩ. Τὸ τοίνυν τρίτον, ὡς ἡ ἐμὴ μαντεία, νοῦν καὶ φρόνησιν τιθεὶς οὐκ ἂν μέγα τι τῆς ἀληθείας παρεξέλθοις. ΠΡΩ. Ἴσως. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν οὐ τέταρτα, ἃ τῆς ψυχῆς ἔθεμεν αὐτῆς, ἐπιστήμας τε καὶ τέχνας καὶ δόξας ὀρθὰς λεχθείσας, ταῦτ᾽ εἶναι τὰ πρὸς τοῖς τρισὶ τέταρτα; εἴπερ τοῦ ἀγαθοῦ γέ ἐστι μᾶλλον ἢ τῆς ἡδονῆς ξυγγενῆ. ΠΡΩ. Τάχ᾽ ἄν. ΣΩ. Πέμπτας τοίνυν, ἃς ἡδονὰς ἔθεμεν, ἀλύπους ὁρισάμενοι, καθαρὰς ἐπονομάσαντες τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἐπιστήμας, ταῖς δὲ αἰσθήσεσιν ἑπομένας. ΠΡΩ. Ἴσως. ΣΩ. Ἕκτῃ δ᾽ ἐν γενεᾷ, φησὶν Ὀρφεύς, καταπαύσατε κόσμον ἀοιδῆς. ἀτὰρ κινδυνεύει καὶ ὁ ἡμέτερος λόγος ἐν ἕκτῃ καταπεπαυμένας εἶναι κρίσει· τὸ δὴ μετὰ ταῦθ᾽ ἡμῖν οὐδὲν λοιπόν, πλὴν ὥσπερ κεφαλὴν ἀποδοῦναι τοῖς εἰρημένοις. ΠΡΩ. Οὐκοῦν χρή. XLII. ΣΩ. Ἴθι δή, τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι τὸν αὐτὸν διαμαρτυράμενοι λόγον ἐπεξέλθωμεν. ΠΡΩ. Ποῖον δή; ΣΩ. Φίληβος τἀγαθὸν ἐτίθετο ἡμῖν ἡδονὴν εἶναι πᾶσαν καὶ παντελῆ. ΠΡΩ. Τὸ τρίτον, ὦ Σώκρατες, ὡς ἔοικας, ἔλεγες ἀρτίως τὸν ἐξ ἀρχῆς ἐπαναλαβεῖν δεῖν λόγον. ΣΩ. Ναί· τὸ δέ γε μετὰ τοῦτο ἀκούωμεν. ἐγὼ γὰρ δὴ

κατιδὼν, ἅπερ νυνὶ διελήλυθα, καὶ δυσχεράνας τὸν Φιλήβου λόγον οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλων πολλάκις μυρίων, εἶπον, ὡς ἡδονῆς γε νοῦς εἴη ἂν μακρῷ βέλτιόν τε καὶ ἄμεινον τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ. ΠΡΩ. Ἦν ταῦτα. ΣΩ. Ὑποπτεύων δέ γε καὶ ἄλλα εἶναι πολλά, εἶπον, ὡς εἰ φανείη τὸ τούτοιν ἀμφοῖν βέλτιον, ὑπὲρ τῶν δευτερείων νῷ πρὸς ἡδονὴν ξυνδιαμαχοίμην, ἡδονὴ δὲ καὶ δευτερείων στερήσοιτο. ΠΡΩ. Εἶπες γὰρ οὖν. ΣΩ. Καὶ μετὰ ταῦτά γε πάντων ἱκανώτατα τούτοιν οὐδέτερον ἱκανὸν ἐφάνη. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Οὐκοῦν παντάπασιν ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ νοῦς ἀπήλλακτο καὶ ἡδονή, μήτοι τἀγαθόν γε αὐτὸ μηδ᾽ ἕτερον αὐτοῖν εἶναι στερομένων αὐταρκείας, καὶ τῆς τοῦ ἱκανοῦ καὶ τελείου δυνάμεως. ΠΡΩ. Ὀρθότατα. ΣΩ. Φανέντος δέ γε ἄλλου τρίτου κρείττονος τούτοιν ἑκατέρου, μυρίῳ γ᾽ αὖ νοῦς ἡδονῆς οἰκειότερον καὶ προσφυέστερον πέφανται νῦν τῇ τοῦ νικῶντος ἰδέᾳ. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν πέμπτον, κατὰ τὴν κρίσιν, ἣν νῦν ὁ λόγος ἀπεφήνατο, γίγνοιτ᾽ ἂν ἡ τῆς ἡδονῆς δύναμις; ΠΡΩ. Ἔοικε. ΣΩ. Πρῶτον δέ γε οὐκ ἂν οἱ πάντες βόες τε καὶ ἵπποι καὶ τἄλλα ξύμπαντα θηρία φῶσί τῳ τὸ χαίρειν διώκειν; οἷς πιστεύοντες, ὥσπερ μάντεις ὄρνισιν, οἱ πολλοὶ κρίνουσι τὰς ἡδονὰς εἰς τὸ ζῆν ἡμῖν εὖ κρατίστας εἶναι, καὶ τοὺς θηρίων ἔρωτας οἴονται κυρίους εἶναι μάρτυρας μᾶλλον, ἢ τοὺς τῶν ἐν Μούσῃ φιλοσόφῳ μεμαντευμένων ἑκάστοτε λόγων. ΠΡΩ.

Ἀληθέστατα, ὦ Σώκρατες, εἰρῆσθαί σοι νῦν ἤδη φαμὲν ἅπαντες. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἀφίετέ με; ΠΡΩ. Σμικρὸν ἔτι λοιπόν, ὦ Σώκρατες· οὐ γὰρ δήπου σύ γε ἀπαρεῖς πρότερος ἡμῶν· ὑπομνήσω δέ σε τὰ λειπόμενα.

ΜΕΝΩΝ

Η

ΠΕΡΙ ΑΡΕΤΗΣ.

ΠΕΙΡΑΣΤΙΚΟΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΜΕΝΩΝ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΠΑΙΣ ΜΕΝΩΝΟΣ,

ΑΝΥΤΟΣ.

Ἔχεις μοι εἰπεῖν, ὦ Σώκρατες, ἆρα διδακτὸν ἡ ἀρετὴ, ἢ οὐ διδακτὸν ἀλλ' ἀσκητὸν, ἢ οὔτε ἀσκητὸν οὔτε μαθητὸν, ἀλλὰ φύσει παραγίγνεται τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ; ΣΩ. Ὦ Μένων, πρότου μὲν Θετταλοὶ εὐδόκιμοι ἦσαν ἐν τοῖς Ἕλλησι, καὶ ἐθαυμάζοντο ἐφ' ἱππικῇ τε καὶ πλούτῳ, νῦν δὲ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ ἐπὶ σοφίᾳ· καὶ οὐχ ἥκιστα οἱ τοῦ σοῦ ἑταίρου Ἀριστίππου πολῖται, τοῦ Λαρισσαίου. τούτου δὲ ὑμῖν αἴτιός ἐστι Γοργίας. ἀφικόμενος γὰρ εἰς τὴν πόλιν, ἐραστὰς ἐπὶ σοφίᾳ εἴληφεν Ἀλευαδῶν τε τοὺς πρώτους, ὧν ὁ σὸς ἐραστὴς ἐστιν Ἀρίστιπ-

πος, καὶ τῶν ἄλλων Θετταλῶν. καὶ δὴ καὶ τοῦτο τὸ ἔθος ὑμᾶς εἴθικεν, ἀφόβως τε καὶ μεγαλοπρεπῶς ἀποκρίνεσθαι, ἐάν τίς τι ἔρηται, ὥςπερ εἰκὸς τοὺς εἰδότας, ἅτε καὶ αὐτὸς παρέχων αὑτὸν ἐρωτᾶν τῶν Ἑλλήνων τῷ βουλομένῳ ὅ τι ἄν τις βούληται, καὶ οὐδενὶ ὅτῳ οὐκ ἀποκρινόμενος. ἐνθάδε δέ, ω φίλε Μένων, τὸ ἐναντίον περιέστηκεν· ὥςπερ αὐχμός τις τῆς σοφίας γέγονε, καὶ κινδυνεύει ἐκ τῶνδε τῶν τόπων παρ᾽ ὑμᾶς οἴχεσθαι ἡ σοφία. εἰ γοῦν τινα ἐθέλεις οὕτως ἔρεσθαι τῶν ἐνθάδε, οὐδεὶς ὅςτις οὐ γελάσεται, καὶ ἐρεῖ, „Ὦ ξένε, κινδυνεύω σοι δοκεῖν μακάριός τις εἶναι, ἀρετὴν γοῦν, εἴτε διδακτὸν εἴθ᾽ ὅτῳ τρόπῳ παραγίγνεται, εἰδέναι· ἐγὼ δὲ τοσούτου δέω, εἴτε διδακτὸν, εἴτε μὴ διδακτόν, εἰδέναι, ὡς οὐδὲ αὐτὸ ὅ τι ποτ᾽ ἐστὶ τοπαράπαν ἀρετή, τυγχάνω εἰδώς. „II. Ἐγὼ οὖν καὶ αὐτός, ὦ Μένων, οὕτως ἔχω· ξυμπένομαι τοῖς πολίταις τούτου τοῦ πράγματος καὶ ἐμαυτὸν καταμέμφομαι, ὡς οὐκ εἰδὼς περὶ ἀρετῆς τοπαράπαν. ὃ δὲ μὴ οἶδα τί ἐστι, πῶς ἄν, ὁποῖόν γέ τι, εἰδείην; ἢ δοκεῖ σοι οἷόν τε εἶναι, ὅςτις Μένωνα μὴ γιγνώσκει τοπαράπαν ὅςτις ἐστί, τοῦτο εἰδέναι, εἴτε καλὸς εἴτε πλούσιος εἴτε καὶ γενναῖός ἐστιν, εἴτε καὶ τἀναντία τούτων; δοκεῖ σοι οἷόν τ᾽ εἶναι; MEN. Οὐκ ἔμοιγε. ἀλλὰ σύ, ὦ Σώκρατες, ἀληθῶς οὐδ᾽, ὅ τι ἀρετή ἐστιν οἶσθα; ἀλλὰ ταῦτα περὶ σοῦ καὶ οἴκαδε ἀπαγγέλωμεν; ΣΩ. Μὴ μόνον γε, ὦ ἑταῖρε, ἀλλὰ καὶ ὅτι οὐδ᾽ ἄλλῳ πω ἐνέτυχον εἰδότι, ὡς ἐμοὶ δοκῶ. MEN. Τί δέ; Γοργίᾳ οὐκ ἐνέτυχες, ὅτε ἐνθάδε ἦν;

ΣΩ. Ἔγωγε. ΜΕΝ. Εἶτα οὐκ ἐδόκει σοι εἰδέναι; ΣΩ. Οὐ πάνυ εἰμὶ μνήμων, ὦ Μένων, ὥςτε οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἐν τῷ παρόντι, πῶς μοι τότε ἔδοξεν. ἀλλ' ἴσως ἐκεῖνός τε οἶδε καὶ σύ, ἃ ἐκεῖνος ἔλεγεν. ἀνάμνησον οὖν με πῶς ἔλεγεν· εἰ δὲ μὴ βούλει, αὐτὸς εἰπέ. δοκεῖ γάρ δήπου σοί, ἅπερ ἐκείνῳ. ΜΕΝ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Ἐκεῖνον μὲν τοίνυν ἐῶμεν, ἐπειδὴ καὶ ἄπεστι· σὺ δὲ αὐτός, ὦ, πρὸς θεῶν, Μένων, τί φῂς ἀρετὴν εἶναι; εἰπὸν καὶ μὴ φθονήσῃς, ἵνα εὐτυχέστατον ψεῦσμα ἐψευσμένος ὦ, ἂν φανῇς σὺ μὲν εἰδὼς καὶ Γοργίας, ἐγὼ δὲ εἰρηκὼς μηδενὶ πώποτε εἰδότι ἐντετυχηκέναι.

III. ΜΕΝ. Ἀλλ' οὐ χαλεπόν, ὦ Σώκρατες, εἰπεῖν. πρῶτον μέν, εἰ βούλει, ἀνδρὸς ἀρετήν, ῥᾴδιον, ὅτι αὕτη ἐστὶν ἀνδρὸς ἀρετή, ἱκανὸν εἶναι τὰ τῆς πόλεως πράττειν, καὶ πράττοντα τοὺς μὲν φίλους εὖ ποιεῖν, τοὺς δ' ἐχθροὺς κακῶς, καὶ αὐτὸν εὐλαβεῖσθαι, μηδὲν τοιοῦτον παθεῖν. εἰ δὲ βούλει, γυναικὸς ἀρετὴν οὐ χαλεπὸν διελθεῖν, ὅτι δεῖ αὐτὴν τὴν οἰκίαν εὖ οἰκεῖν, σώζουσάν τε τὰ ἔνδον, καὶ κατήκοον οὖσαν τοῦ ἀνδρός. καὶ ἄλλη ἐστὶ παιδὸς ἀρετὴ καὶ θηλείας καὶ ἄῤῥενος καὶ πρεςβυτέρου ἀνδρός, εἰ μὲν βούλει, ἐλευθέρου, εἰ δὲ βούλει, δούλου· καὶ ἄλλαι πάμπολλαι ἀρεταί εἰσιν· ὥςτε οὐκ ἀπορία εἰπεῖν ἀρετῆς πέρι, ὅ τι ἐστί. καθ' ἑκάστην γὰρ τῶν πράξεων καὶ τῶν ἡλικιῶν πρὸς ἕκαστον ἔργον ἑκάστῳ ἡμῶν ἡ ἀρετή ἐστι. ὡσαύτως δέ, οἶμαι, ὦ Σώκρατες, καὶ ἡ κακία. ΣΩ. Πολλῇ γέ τινι εὐτυχίᾳ ἔοικα κεχρῆσθαι, ὦ Μένων, εἰ μίαν ζητῶν ἀρετὴν σμῆνός τι ἀνεύρηκα ἀρετῶν

παρά σοι κειμένων. ἀτάρ, ὦ Μένων, κατὰ ταύτην τὴν εἰκόνα τὴν περὶ τὰ σμήνη, εἴ μου ἐρομένου μελίττης περὶ οὐσίας, ὅ τι ποτ᾽ ἐστί, πολλὰς καὶ παντοδαπὰς ἔλεγες αὐτὰς εἶναι, τί ἂν ἀπεκρίνω μοι, εἴ σε ἠρόμην, „ἆρα τούτῳ φῂς πολλὰς καὶ παντοδαπὰς εἶναι καὶ διαφερούσας ἀλλήλων, τῷ μελίττας εἶναι; ἢ τούτῳ μὲν οὐδὲν διαφέρουσιν, ἄλλῳ δέ τῳ, οἷον, ἢ κάλλει, ἢ μεγέθει, ἢ ἄλλῳ τῳ τῶν τοιούτων;“ εἰπέ, τί ἂν ἀπεκρίνω οὕτως ἐρωτηθείς; ΜΕΝ. Τοῦτ᾽ ἔγωγε, ὅτι οὐδὲν διαφέρουσιν, ᾗ μέλιτταί εἰσιν, ἡ ἑτέρα τῆς ἑτέρας. ΣΩ. Εἰ οὖν εἶπον μετὰ ταῦτα, „τοῦτο τοίνυν μοι αὐτὸ εἰπέ, ὦ Μένων, ᾧ οὐδὲν διαφέρουσιν, ἀλλὰ ταυτόν εἰσιν ἅπασαι, τί τοῦτο φῂς εἶναι;“ εἶχες δή που ἄν τί μοι εἰπεῖν; ΜΕΝ. Ἔγωγε. IV. ΣΩ. Οὕτω δὴ καὶ περὶ τῶν ἀρετῶν, κἂν εἰ πολλαὶ καὶ παντοδαπαί εἰσιν, ἕν γέ τι εἶδος ταυτὸν ἅπασαι ἔχουσι, δι᾽ ὃ εἰσὶν ἀρεταί, εἰς ὃ καλῶς που ἔχει ἀποβλέψαντα τὸν ἀποκρινούμενον τῷ ἐρωτήσαντι, ἐκεῖνο δηλῶσαι, ὃ τυγχάνει οὖσα ἀρετή. ἢ οὐ μανθάνεις, ὅ τι λέγω; ΜΕΝ. Δοκῶ γέ μοι μανθάνειν, οὐ μέντοι ὡς βούλομαι γέ πω κατέχω τὸ ἐρωτώμενον. ΣΩ. Πότερον δὲ περὶ ἀρετῆς μόνον σοι οὕτω δοκεῖ, ὦ Μένων, ἄλλη μὲν ἀνδρὸς εἶναι, ἄλλη δὲ γυναικὸς καὶ τῶν ἄλλων, ἢ καὶ περὶ ὑγιείας καὶ περὶ μεγέθους καὶ περὶ ἰσχύος ὡσαύτως; ἄλλη μὲν ἀνδρὸς δοκεῖ σοι εἶναι ὑγίεια, ἄλλη δὲ γυναικός, ἢ ταυτὸν πανταχῇ εἶδός ἐστιν, ἐάν περ ὑγίεια ᾖ, ἐάν τε ἐν ἀνδρὶ ἐάν τε ἐν ἄλλῳ ὁτῳοῦν ᾖ; ΜΕΝ. Ἡ αὐτή μοι δοκεῖ

ὑγίειά τε εἶναι καὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικός. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ μέγεθος καὶ ἰσχύς; ἐάν περ ἰσχυρὰ γυνὴ ᾖ, τῷ αὐτῷ εἴδει καὶ τῇ αὐτῇ ἰσχύϊ ἰσχυρὰ ἔσται; τὸ γὰρ τῇ αὐτῇ τοῦτο λέγω, οὐδὲν διαφέρει πρὸς τὸ ἰσχὺς εἶναι ἡ ἰσχύς, ἐάν τε ἐν ἀνδρὶ ᾖ, ἐάν τε ἐν γυναικί. ἢ δοκεῖ τί σοι διαφέρειν; MEN. Οὐκ ἔμοιγε. ΣΩ. Ἡ δὲ ἀρετὴ πρὸς τὸ ἀρετὴ εἶναι διοίσει τι, ἐάν τε ἐν παιδὶ ᾖ ἐάν τε ἐν πρεσβύτῃ, ἐάν τε ἐν γυναικὶ ἐάν τε ἐν ἀνδρί; MEN. Ἔμοιγέ πως δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, τοῦτο οὐκέτι ὅμοιον εἶναι τοῖς ἄλλοις τούτοις. ΣΩ. Τί δέ; οὐκ ἀνδρὸς μὲν ἀρετὴν ἔλεγες, πόλιν εὖ διοικεῖν, γυναικὸς δέ, οἰκίαν; MEN. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν οἷόν τε εὖ διοικεῖν ἢ πόλιν ἢ οἰκίαν ἢ ἄλλο ὁτιοῦν, μὴ σωφρόνως καὶ δικαίως διοικοῦντα; MEN. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐκοῦν, ἄν περ δικαίως καὶ σωφρόνως διοικῶσι, δικαιοσύνῃ καὶ σωφροσύνῃ διοικήσουσιν; MEN. Ἀνάγκη. ΣΩ. Τῶν αὐτῶν ἄρα ἀμφότεροι δέονται, εἴπερ μέλλουσιν ἀγαθοὶ εἶναι, καὶ ἡ γυνὴ καὶ ὁ ἀνήρ, δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης. MEN. Φαίνονται. ΣΩ. Τί δέ; παῖς καὶ πρεσβύτης μῶν, ἀκόλαστοι ὄντες καὶ ἄδικοι, ἀγαθοὶ ἄν ποτε γένοιντο; MEN. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀλλὰ σώφρονες καὶ δίκαιοι; MEN. Ναί. ΣΩ. Πάντες ἄρ᾽ ἄνθρωποι τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἀγαθοί εἰσι· τῶν αὐτῶν γὰρ τυχόντες ἀγαθοὶ γίγνονται. MEN. Ἔοικεν. ΣΩ. Οὐκ ἂν δήπου, εἴγε μὴ ἡ αὐτὴ ἀρετὴ ἦν αὐτῶν, τῷ αὐτῷ ἂν τρόπῳ ἀγαθοὶ ἦσαν. MEN. Οὐ δῆτα. V. ΣΩ. Ἐπειδὴ τοίνυν ἡ αὐτὴ ἀρετὴ πάντων ἐστί, πειρῶ

εἰπεῖν καὶ ἀναμνησθῆναι, τί αὐτό φησι Γοργίας εἶναι, καὶ σὺ μετ' ἐκείνου. ΜΕΝ. Τί ἄλλο γ' ἢ ἄρχειν οἷόν τ' εἶναι τῶν ἀνθρώπων; εἴπερ ἕν γέ τι ζητεῖς κατὰ πάντων. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ζητῶ γε. ἀλλ' ἆρα καὶ παιδὸς ἀρετὴ ἡ αὐτή, ὦ Μένων; καὶ δούλου, ἄρχειν οἵῳ τε εἶναι τοῦ δεσπότου; καὶ δοκεῖ σοι ἔτι ἂν δοῦλος εἶναι ὁ ἄρχων; ΜΕΝ. Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ γὰρ εἰκός, ὦ ἄριστε. ἔτι γὰρ καὶ τόδε σκόπει· ἄρχειν φὴς οἷόν τ' εἶναι. οὐ προςθήσομεν αὐτόσε τὸ δικαίως, ἀδίκως δὲ μή; ΜΕΝ. Οἶμαι ἔγωγε. ἡ γὰρ δικαιοσύνη, ὦ Σώκρατες, ἀρετή ἐστι. ΣΩ. Πότερον ἀρετή, ὦ Μένων, ἢ ἀρετή τις; ΜΕΝ. Πῶς τοῦτο λέγεις; ΣΩ. Ὡς περὶ ἄλλου ὁτουοῦν. οἷον, εἰ βούλει, στρογγυλότητος πέρι εἴποιμ' ἂν ἔγωγε, ὅτι σχῆμά τι ἐστίν, οὐχ οὕτως ἁπλῶς, ὅτι σχῆμα. διὰ ταῦτα δὲ οὕτως ἂν εἴποιμι, ὅτι καὶ ἄλλα ἐστὶ σχήματα. ΜΕΝ. Ὀρθῶς γε λέγων σύ· ἐπεὶ καὶ ἐγὼ λέγω οὐ μόνον δικαιοσύνην, ἀλλὰ καὶ ἄλλας εἶναι ἀρετάς. ΣΩ. Τίνας ταύτας, εἰπέ· οἷον καὶ ἐγώ σοι εἴποιμι ἂν καὶ ἄλλα σχήματα, εἴ γε κελεύοις, καὶ σὺ οὖν ἐμοὶ εἰπὲ ἄλλας ἀρετάς. ΜΕΝ. Ἡ ἀνδρία τοίνυν ἔμοιγε δοκεῖ ἀρετὴ εἶναι, καὶ σωφροσύνη, καὶ σοφία, καὶ μεγαλοπρέπεια, καὶ ἄλλαι πάμπολλαι. ΣΩ. Πάλιν, ὦ Μένων, ταυτὸν πεπόνθαμεν. πολλὰς αὖ εὑρήκαμεν ἀρετάς, μίαν ζητοῦντες, ἄλλον τρόπον ἢ νῦν δή, τὴν δὲ μίαν, ἣ διὰ πάντων τούτων ἐστίν, οὐ δυνάμεθα ἀνευρεῖν. VI. ΜΕΝ. Οὐ γὰρ δύναμαί πω, ὦ Σώκρατες, ὡς σὺ ζητεῖς, μίαν

ἀρετὴν λαβεῖν κατὰ πάντων, ὥςπερ ἐν τοῖς ἄλλοις. ΣΩ. Εἰκότως γε. ἀλλ᾽ ἐγὼ προθυμήσομαι, ἐὰν οἷός τ᾽ ὦ, ἡμᾶς προςβιβάσαι. μανθάνεις γάρ που, ὅτι οὑτωσὶ ἔχει περὶ παντός. εἴ τίς σε ἀνέροιτο τοῦτο, ὃ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, τί ἐστι σχῆμα, ὦ Μένων; εἰ αὐτῷ εἶπες ὅτι στρογγυλότης, εἴ σοι εἶπεν, ἅπερ ἐγώ, πότερον σχῆμα ἡ στρογγυλότης ἐστίν, ἢ σχῆμά τι, εἶπες δή πού ἄν, ὅτι σχῆμά τι· ΜΕΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν διὰ ταῦτα, ὅτι καὶ ἄλλα ἐστὶ σχήματα; ΜΕΝ. Ναί. ΣΩ. Καὶ εἴ γε προσανηρώτα σε, ὁποῖα, ἔλεγες ἄν; ΜΕΝ. Ἔγωγε. ΣΩ. Καὶ αὖ εἰ περὶ χρώματος ὡσαύτως ἀνήρετο, ὅ τι ἐστί, καὶ εἰπόντος σου ὅτι τὸ λευκόν, μετὰ ταῦτα ὑπέλαβεν ὁ ἐρωτῶν, πότερον τὸ λευκὸν χρῶμά ἐστιν, ἢ χρῶμά τι, εἶπες ἄν, ὅτι χρῶμά τι, διότι καὶ ἄλλα τυγχάνει ὄντα; ΜΕΝ. Ἔγωγε. ΣΩ. Καὶ εἴ γέ σε ἐκέλευε λέγειν ἄλλα χρώματα, ἔλεγες ἂν ἄλλα, ἃ οὐδὲν ἧττον τυγχάνει ὄντα χρώματα τοῦ λευκοῦ; ΜΕΝ. Ναί. ΣΩ. Εἰ οὖν, ὥςπερ ἐγώ, μετῄει τὸν λόγον, καὶ ἔλεγεν, ὅτι ἀεὶ εἰς πολλὰ ἀφικνούμεθα· ἀλλὰ μή μοι οὕτως, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ τὰ πολλὰ ταῦτα ἑνί τινι προσαγορεύεις ὀνόματι, καὶ φῂς οὐδὲν αὐτῶν ὅ τι οὐ σχῆμα εἶναι, καὶ ταῦτα, ἐναντία ὄντα ἀλλήλοις· ὅ τι ἐστὶ τοῦτο, ὃ οὐδὲν ἧττον κατέχει τὸ στρογγύλον ἢ τὸ εὐθύ, ὃ δὴ ὀνομάζεις σχῆμα, καὶ οὐδὲν μᾶλλον φῂς τὸ στρογγύλον σχῆμα εἶναι, ἢ τὸ εὐθύ; ἢ οὐχ οὕτω λέγεις; ΜΕΝ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν, ὅταν οὕτω λέγῃς, τότε οὐδὲν μᾶλλον φῂς τὸ στρογγύλον εἶναι στρογγύλον, ἢ εὐθύ;

οὐδὲ τὸ εὐθὺ εὐθὺ, ἢ στρογγύλον; MEN. Οὐ δήπου, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν σχῆμά γε οὐδὲν μᾶλλον φῂς εἶναι τὸ στρογγύλον τοῦ εὐθέος, οὐδὲ τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου. MEN. Ἀληθῆ λέγεις. VII. ΣΩ. Τί ποτε οὖν τοῦτο, οὗ τοῦτο ὄνομά ἐστι τὸ σχῆμα, πειρῶ λέγειν. εἰ οὖν τῷ ἐρωτῶντι οὕτως ἢ περὶ σχήματος ἢ περὶ χρώματος εἶπες, ὅτι ἀλλ᾽ οὐδὲ μανθάνω ἔγωγε ὅ τι βούλει, ὦ ἄνθρωπε, οὐδὲ οἶδα ὅ τι λέγεις, ἴσως ἂν ἐθαύμασε, καὶ εἶπεν· οὐ μανθάνεις ὅτι ζητῶ τὸ ἐπὶ πᾶσι τούτοις ταυτόν; ἢ οὐδὲ ἐπὶ τούτοις, ὦ Μένων, ἔχοις ἂν εἰπεῖν, εἴ τις ἐρωτῴη· τί ἐστιν ἐπὶ τῷ στρογγύλῳ καὶ εὐθεῖ καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις, ἃ δὴ σχήματα καλεῖς, ταυτὸν ἐπὶ πᾶσι; πειρῶ εἰπεῖν, ἵνα καὶ γένηταί σοι μελέτη πρὸς τὴν περὶ τῆς ἀρετῆς ἀπόκρισιν. MEN. Μή, ἀλλὰ σύ, ὦ Σώκρατες, εἰπέ. ΣΩ. Βούλει σοι χαρίσωμαι; MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἐθελήσεις οὖν καὶ σὺ ἐμοὶ εἰπεῖν περὶ τῆς ἀρετῆς; MEN. Ἔγωγε· ΣΩ. Προθυμητέον τοίνυν· ἄξιον γάρ. MEN. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Φέρε δὴ, πειρώμεθά σοι εἰπεῖν, τί ἐστι σχῆμα. σκόπει οὖν, εἰ τόδε ἀποδέχῃ αὐτὸ εἶναι. ἔστω γὰρ δὴ ἡμῖν τοῦτο τὸ σχῆμα, ὃ μόνον τῶν ὄντων τυγχάνει χρώματι ἀεὶ ἑπόμενον· ἱκανῶς σοι, ἢ ἄλλως πως ζητεῖς; ἐγὼ γὰρ κἂν οὕτως ἀγαπῴην, εἴ μοι ἀρετὴν εἴποις. MEN. Ἀλλὰ τοῦτό γε εὔηθες, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Πῶς λέγεις; MEN. Ὅτι σχῆμά πού ἐστι, κατὰ τὸν σὸν λόγον, ὃ ἀεὶ χρόᾳ ἕπεται. ΣΩ. Εἶεν. VIII. MEN. Εἰ δὲ δὴ τὴν χρόαν τις μὴ φαίη εἰδέναι, ἀλλὰ ὡσαύ-

τως ἀποροῖ ὥςπερ περὶ τοῦ σχήματος, τί ἂν οἴει σοι ἀποκεκρίσθαι; ΣΩ. Τἀληθῆ ἔγωγε. καὶ εἰ μέν γε τῶν σοφῶν τις εἴη καὶ ἐριστικῶν τε καὶ ἀγωνιστικῶν ὁ ἐρόμενος, εἴποιμ᾽ ἂν αὐτῷ· ὅτι ἐμοὶ μὲν εἴρηται, εἰ δὲ μὴ ὀρθῶς λέγω, σὸν ἔργον, λαμβάνειν λόγον καὶ ἐλέγχειν. εἰ δέ, ὥςπερ ἐγώ τε καὶ σὺ νυνὶ φίλοι ὄντες, βούλοιντο ἀλλήλοις διαλέγεσθαι, δεῖ δὴ πρᾳότερόν πως καὶ διαλεκτικώτερον ἀποκρίνεσθαι. ἔστι δὲ ἴσως τὸ διαλεκτικώτερον, μὴ μόνον τἀληθῆ ἀποκρίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ δι᾽ ἐκείνων, ὧν ἂν προσομολογῇ εἰδέναι ὁ ἐρωτώμενος. πειράσομαι δὴ καὶ ἐγώ σοι οὕτως εἰπεῖν. λέγε γάρ μοι· τελευτὴν καλεῖς τι, τοιόνδε λέγων, οἷον πέρας καὶ ἔσχατον; πάντα ταῦτα ταυτόν τι λέγω. ἴσως δ᾽ ἂν ἡμῖν Πρόδικος διαφέροιτο. ἀλλὰ σύ γε που καλεῖς πεπεράνθαι τι καὶ τετελευτηκέναι; τὸ τοιοῦτον βούλομαι λέγειν, οὐδὲν ποικίλον. ΜΕΝ. Ἀλλὰ καλῶ, καὶ οἶμαι μανθάνειν ὃ λέγεις. ΣΩ. Τὸ δ᾽ ἐπίπεδον καλεῖς τι, καὶ ἕτερον αὖ στερεόν, οἷον ταῦτα τὰ ἐν γεωμετρίαις; ΜΕΝ. Ἔγωγε καλῶ. ΣΩ. Ἤδη τοίνυν ἂν μανθάνοις μου ἐκ τούτων σχῆμα ὃ λέγω· κατὰ γὰρ παντὸς σχήματος τοῦτο λέγω, εἰς ὃ τὸ στερεὸν περαίνει, τοῦτ᾽ εἶναι σχῆμα· ὅπερ ἂν ξυλλαβὼν εἴποιμι στερεοῦ πέρας σχῆμα εἶναι. IX. ΜΕΝ. Τὸ δὲ χρῶμα τί λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ὑβριστής γ᾽ εἶ, ὦ Μένων. ἀνδρὶ πρεσβύτῃ πράγματα προστάττεις, ἀποκρίνεσθαι, αὐτὸς δὲ οὐκ ἐθέλεις ἀναμνησθεὶς εἰπεῖν, ὅ τί ποτε λέγει Γοργίας ἀρετὴν εἶναι. ΜΕΝ. Ἀλλ᾽ ἐπειδάν μοι σὺ τοῦτ᾽ εἴπῃς, ὦ Σώκρα-

τες, ἐρῶ σοι. ΣΩ. Κἂν κατακεκαλυμμένος τις γνοίη, ὦ Μένων, διαλεγομένου σου, ὅτι καλὸς εἶ καὶ ἐρασταί σοι ἔτι εἰσί. ΜΕΝ. Τί δή; ΣΩ. Ὅτι οὐδὲν ἀλλ' ἢ ἐπιτάττεις ἐν τοῖς λόγοις, ὅπερ ποιοῦσιν οἱ τρυφῶντες, ἅτε τυραννεύοντες, ἕως ἂν ἐν ὥρᾳ ὦσι· καὶ ἅμα ἐμοῦ ἴσως κατέγνωκας, ὅτι εἰμὶ ἥττων τῶν καλῶν· χαριοῦμαι οὖν σοι καὶ ἀποκρινοῦμαι. ΜΕΝ. Πάνυ μὲν οὖν χάρισαι. ΣΩ. Βούλει οὖν σοι κατὰ Γοργίαν ἀποκρίνωμαι, ᾗ ἂν σὺ μάλιστα ἀκολουθήσαις; ΜΕΝ. Βούλομαι. πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν λέγετε ἀποῤῥοάς τινας τῶν ὄντων κατὰ Ἐμπεδοκλέα; ΜΕΝ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Καὶ πόρους, εἰς οὓς καὶ δι' ὧν αἱ ἀποῤῥοαὶ πορεύονται; ΜΕΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ τῶν ἀποῤῥοῶν τὰς μὲν ἁρμόττειν ἐνίοις τῶν πόρων, τὰς δὲ ἐλάττους ἢ μείζους εἶναι; ΜΕΝ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὄψιν καλεῖς τι; ΜΕΝ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἐκ τούτων δὴ ξύνες ὅ τι λέγω, ἔφη Πίνδαρος. ἔστι γὰρ χρόα ἀποῤῥοὴ σχημάτων ὄψει ξύμμετρος καὶ αἰσθητός. ΜΕΝ. Ἄριστά μοι δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, ταύτην τὴν ἀπόκρισιν εἰρηκέναι. ΣΩ. Ἴσως γάρ σοι κατὰ ξυνήθειαν εἴρηται, καὶ ἅμα, οἶμαι, ἐννοεῖς ὅτι ἔχοις ἂν ἐξ αὐτῆς εἰπεῖν καὶ φωνήν, ὅ ἐστι, καὶ ὀσμὴν καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν τοιούτων. ΜΕΝ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τραγικὴ γάρ ἐστιν, ὦ Μένων, ἡ ἀπόκρισις. ὥστε ἀρέσκει σοι μᾶλλον ἢ ἡ περὶ τοῦ σχήματος. ΜΕΝ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Ἀλλ' οὐκ ἔστιν, ὦ παῖ Ἀλεξιδήμου, ὡς ἐγὼ ἐμαυτὸν πείθω, ἀλλ' ἐκείνη βελτίων. οἶμαι δὲ οὐδ' ἂν σοὶ δόξαι, εἰ

μή, ὥςπερ χθὲς ἔλεγες, ἀναγκαῖόν σοι ἀπιέναι πρὸ τῶν μυστηρίων, ἀλλ' εἰ περιμείναις τε καὶ μυηθείης. MEN. Ἀλλὰ περιμένοιμ' ἄν, ὦ Σώκρατες, εἴ μοι πολλὰ τοιαῦτα λέγοις. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν προθυμίας γε οὐδὲν ἀπολείψω, καὶ σοῦ ἕνεκα καὶ ἐμαυτοῦ, λέγων τοιαῦτα· ἀλλ' ὅπως μὴ οὐχ οἷός τ' ἔσομαι πολλὰ τοιαῦτα λέγειν. X. Ἀλλ' ἴθι δὴ πειρῶ καὶ σὺ ἐμοὶ τὴν ὑπόσχεσιν ἀποδοῦναι, κατὰ ὅλου εἰπὼν ἀρετῆς πέρι, ὅ τι ἐστί, καὶ παῦσαι πολλὰ ποιῶν ἐκ τοῦ ἑνός, ἅπερ φασὶ τοὺς ξυντρίβοντάς τι ἑκάστοτε οἱ σκώπτοντες, ἀλλὰ ἐάσας ὅλην καὶ ὑγιῆ εἰπέ, τί ἐστιν ἀρετή. τὰ δέ γε παραδείγματα παρ' ἐμοῦ εἴληφας. MEN. Δοκεῖ τοίνυν μοι, ὦ Σώκρατες, ἀρετὴ εἶναι, καθάπερ ὁ ποιητὴς λέγει, χαίρειν τε καλοῖσι καὶ δύνασθαι. καὶ ἐγὼ τοῦτο λέγω ἀρετήν, ἐπιθυμοῦντα τῶν καλῶν δυνατὸν εἶναι πορίζεσθαι. ΣΩ. Ἆρα λέγεις τὸν τῶν καλῶν ἐπιθυμοῦντα ἀγαθῶν ἐπιθυμητὴν εἶναι; MEN. Μάλιστά γε. ΣΩ. Ἆρα, ὡς ὄντων τινῶν, οἳ τῶν κακῶν ἐπιθυμοῦσιν, ἑτέρων δέ, οἳ τῶν ἀγαθῶν; οὐ πάντες, ὦ ἄριστε, δοκοῦσί σοι τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμεῖν; MEN. Οὐκ ἔμοιγε. ΣΩ. Ἀλλά τινες τῶν κακῶν; MEN. Ναί. ΣΩ. Οἰόμενοι τὰ κακὰ ἀγαθὰ εἶναι, λέγεις, ἢ καὶ γιγνώσκοντες, ὅτι κακά ἐστιν, ὅμως ἐπιθυμοῦσιν αὐτῶν; MEN. Ἀμφότερα ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ἦ γὰρ δοκεῖ τίς σοι, ὦ Μένων, γιγνώσκων τὰ κακὰ ὅτι κακά ἐστιν, ὅμως ἐπιθυμεῖν αὐτῶν; MEN. Μάλιστα. ΣΩ. Τί ἐπιθυμεῖν λέγεις; ἢ γενέσθαι αὐτῷ; MEN. Γενέσθαι·

τί γὰρ ἄλλο; ΣΩ. Πότερον ἡγούμενος τὰ κακὰ ὠφελεῖν ἐκεῖνον ᾧ ἂν γένηται, ἢ γιγνώσκων τὰ κακὰ ὅτι βλάπτει, ᾧ ἂν παρῇ; MEN. Εἰσὶ μὲν οἳ ἡγούμενοι τὰ κακὰ ὠφελεῖν, εἰσὶ δὲ καὶ οἳ γιγνώσκοντες ὅτι βλάπτει. ΣΩ. Ἦ καὶ δοκοῦσί σοι γιγνώσκειν τὰ κακὰ ὅτι κακά ἐστιν οἱ ἡγούμενοι τὰ κακὰ ὠφελεῖν; MEN. Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ τοῦτό γε. ΣΩ. Οὐκοῦν δῆλον, ὅτι οὗτοι μὲν οὐ τῶν κακῶν ἐπιθυμοῦσιν, οἱ ἀγνοοῦντες αὐτά, ἀλλὰ ἐκείνων ἃ ᾤοντο ἀγαθὰ εἶναι· ἔστι δὲ ταῦτά γε κακά· ὥςτε οἱ ἀγνοοῦντες αὐτά, καὶ οἰόμενοι ἀγαθὰ εἶναι, δηλονότι τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσιν· ἢ οὔ; MEN. Κινδυνεύουσιν οὗτοί γε. ΣΩ. Τί δέ; οἱ τῶν κακῶν μὲν ἐπιθυμοῦντες, ὥς φῂς σύ, ἡγούμενοι δὲ τὰ κακὰ βλάπτειν ἐκεῖνον, ᾧ ἂν γίγνηται, γιγνώσκουσι δή που, ὅτι βλαβήσονται ὑπ' αὐτῶν; MEN. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ἀλλὰ τοὺς βλαπτομένους οὗτοι οὐκ οἴονται ἀθλίους εἶναι καθ' ὅσον βλάπτονται; MEN. Καὶ τοῦτο ἀνάγκη. ΣΩ. Τοὺς δὲ ἀθλίους οὐ κακοδαίμονας; MEN. Οἶμαι ἔγωγε. ΣΩ. Ἔστιν οὖν, ὅστις βούλεται ἄθλιος καὶ κακοδαίμων εἶναι; MEN. Οὔ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκ ἄρα βούλεται, ὦ Μένων, τὰ κακὰ οὐδείς· εἴπερ μὴ βούλεται τοιοῦτος εἶναι. τί γὰρ ἄλλο ἐστὶν ἄθλιον εἶναι, ἢ ἐπιθυμεῖν τῶν κακῶν καὶ κτᾶσθαι; MEN. Κινδυνεύεις ἀληθῆ λέγειν, ὦ Σώκρατες, καὶ οὐδεὶς βούλεται τὰ κακά. XI. ΣΩ. Οὐκοῦν νῦν δὴ ἔλεγες, ὅτι ἐστὶν ἡ ἀρετὴ βούλεσθαί τε τἀγαθὰ καὶ δύνασθαι; MEN. Εἶπον γάρ. ΣΩ. Οὐκοῦν τούτου

τοῦ λεχθέντος τὸ μὲν βούλεσθαι πᾶσιν ὑπάρχει, καὶ ταύτῃ γε οὐδὲν ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου βελτίων; MEN. Φαίνεται. ΣΩ. Ἀλλὰ δῆλον, ὅτι, εἴπερ ἐστὶ βελτίων ἄλλος ἄλλου, κατὰ τὸ δύνασθαι ἂν εἴη ἀμείνων. MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Τοῦτ' ἔστιν ἄρα, ὡς ἔοικε, κατὰ τὸν σὸν λόγον ἀρετή, δύναμις τοῦ πορίζεσθαι τἀγαθά. MEN. Παντάπασί μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, οὕτως ἔχειν, ὡς σὺ νῦν ὑπολαμβάνεις. ΣΩ. Ἴδωμεν δὴ καὶ τοῦτο εἰ ἀληθὲς λέγεις. ἴσως γὰρ ἂν εὖ λέγοις. τὸ τἀγαθὰ φὴς οἷόν τ' εἶναι πορίζεσθαι ἀρετὴν εἶναι; MEN. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἀγαθὰ δὲ καλεῖς οὐχί, οἷον ὑγιειάν τε καὶ πλοῦτον καὶ χρυσίον λέγω καὶ ἀργύριον κτᾶσθαι, καὶ τιμὰς ἐν πόλει καὶ ἀρχάς; μὴ ἄλλ' ἄττα λέγεις τἀγαθὰ ἢ τὰ τοιαῦτα; MEN. Οὔκ, ἀλλὰ πάντα λέγω τὰ τοιαῦτα. ΣΩ. Εἶεν. χρυσίον δὲ δὴ καὶ ἀργύριον πορίζεσθαι ἀρετή ἐστιν, ὥς φησι Μένων, ὁ τοῦ μεγάλου βασιλέως πατρικὸς ξένος. πότερον προστίθης τι τούτῳ τῷ πόρῳ, ὦ Μένων, τὸ δικαίως καὶ ὁσίως, ἢ οὐδέν σοι διαφέρει, ἀλλά, κἂν ἀδίκως τις αὐτὰ πορίζηται, ὁμοίως σὺ αὐτὰ ἀρετὴν καλεῖς; MEN. Οὐ δήπου, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ κακίαν. ΣΩ. Πάντως δήπου δεῖ ἄρα, ὡς ἔοικε, τούτῳ τῷ πόρῳ δικαιοσύνην ἢ σωφροσύνην ἢ ὁσιότητα προσεῖναι, ἢ ἄλλο τι μόριον ἀρετῆς· εἰ δὲ μή, οὐκ ἔσται ἀρετή, καίπερ ἐκπορίζουσα τἀγαθά. MEN. Πῶς γὰρ ἄνευ τούτων ἀρετὴ γένοιτ' ἄν; ΣΩ. Τὸ δὲ μὴ ἐκπορίζειν χρυσίον καὶ ἀργύριον, ὅταν μὴ δίκαιον ᾖ, μήτε αὑτῷ μήτε ἄλλῳ, οὐκ ἀρετὴ καὶ

αὕτη ἐστὶν ἡ ἀπορία; ΜΕΝ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐδὲν ἄρα μᾶλλον ὁ πόρος τῶν τοιούτων ἀγαθῶν, ἢ ἡ ἀπορία, ἀρετὴ ἂν εἴη, ἀλλὰ, ὡς ἔοικεν, ὃ μὲν ἂν μετὰ δικαιοσύνης γίγνηται, ἀρετὴ ἔσται, ὃ δ' ἂν ἄνευ πάντων τῶν τοιούτων, κακία. ΜΕΝ. Δοκεῖ μοι ἀναγκαῖον εἶναι ὡς λέγεις. XII. ΣΩ. Οὐκοῦν τούτων ἕκαστον ὀλίγον πρότερον μόριον ἀρετῆς ἔφαμεν εἶναι, τὴν δικαιοσύνην καὶ σωφροσύνην καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα; ΜΕΝ. Ναί. ΣΩ. Εἶτα, ὦ Μένων, παίζεις πρός με; ΜΕΝ. Τί δή, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ὅτι ἐμοῦ ἄρτι δεηθέντος σου μὴ καταγνύναι μηδὲ κερματίζειν τὴν ἀρετήν, καὶ δόντος παραδείγματα καθ' ἃ δέοι ἀποκρίνεσθαι, τούτου μὲν ἠμέλησας, λέγεις δέ μοι, ὅτι ἀρετή ἐστιν οἷόν τ' εἶναι τἀγαθὰ πορίζεσθαι μετὰ δικαιοσύνης, τοῦτο δὲ φῂς μόριον ἀρετῆς εἶναι. ΜΕΝ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν ξυμβαίνει, ἐξ ὧν σὺ ὁμολογεῖς, τὸ μετὰ μορίου ἀρετῆς πράττειν ὅ τι ἂν πράττῃς, τοῦτο ἀρετὴν εἶναι; τὴν γὰρ δικαιοσύνην μόριον φῂς ἀρετῆς εἶναι, καὶ ἕκαστα τούτων. ΜΕΝ. Τί οὖν δὴ τοῦτο λέγω; ΣΩ. Ὅτι ἐμοῦ δεηθέντος ὅλην εἰπεῖν τὴν ἀρετήν, αὐτὴν μὲν πολλοῦ δεῖ σ' εἰπεῖν, ὅ τι ἐστί, πᾶσαν δὲ φῂς πρᾶξιν ἀρετὴν εἶναι, ἐάνπερ μετὰ μορίου ἀρετῆς πράττηται, ὥσπερ εἰρηκὼς ὅ τι ἀρετή ἐστι τὸ ὅλον, καὶ ἤδη γνωσομένου ἐμοῦ, καὶ ἐὰν σὺ κατακερματίζῃς αὐτὴν κατὰ μόρια. δεῖ οὖν σοι πάλιν ἐξ ἀρχῆς, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τῆς αὐτῆς ἐρωτήσεως, ὦ φίλε Μένων, τί ἐστιν ἀρετή, εἰ μετὰ μορίου ἀρετῆς πᾶσα πρᾶξις ἀρετὴ ἂν εἴη; τοῦτο γάρ ἐστι λέγειν, ὅταν

λέγῃ τις, ὅτι πᾶσα ἡ μετὰ δικαιοσύνης πρᾶξις ἀρετή ἐστιν· ἢ οὐ δοκεῖ σοι πάλιν δεῖσθαι τῆς αὐτῆς ἐρωτήσεως, ἀλλ᾽ οἴει τινὰ εἰδέναι μόριον ἀρετῆς ὅ τι ἐστίν, αὐτὴν μὴ εἰδότα; MEN. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Εἰ γὰρ καὶ μέμνησαι, ὅτ᾽ ἐγώ σοι ἄρτι ἀπεκρινάμην περὶ τοῦ σχήματος, ἀπεβάλλομέν που τὴν τοιαύτην ἀπόκρισιν, τὴν διὰ τῶν ἔτι ζητουμένων καὶ μήπω ὡμολογημένων ἐπιχειροῦσαν ἀποκρίνεσθαι. MEN. Καὶ ὀρθῶς γε ἀπεβάλλομεν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Μὴ τοίνυν, ὦ ἄριστε, μηδὲ σύ, ἔτι ζητουμένης ἀρετῆς ὅλης ὅ τι ἐστί, οἴου διὰ τῶν ταύτης μορίων ἀποκρινόμενος δηλώσειν αὐτὴν ὁτῳοῦν, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν τούτῳ τῷ αὐτῷ τρόπῳ λέγων, ἀλλὰ πάλιν τῆς αὐτῆς δεήσεσθαι ἐρωτήσεως, τίνος ὄντος ἀρετῆς λέγεις ἃ λέγεις; ἢ οὐδέν σοι δοκῶ λέγειν; MEN. Ἔμοιγε δοκεῖς ὀρθῶς λέγειν. XIII. ΣΩ. Ἀπόκριναι τοίνυν πάλιν ἐξ ἀρχῆς, τί φῂς ἀρετὴν εἶναι καὶ σὺ καὶ ὁ ἑταῖρός σου; MEN. Ὦ Σώκρατες, ἤκουον μὲν ἔγωγε πρὶν καὶ ξυγγενέσθαι σοι, ὅτι σὺ οὐδὲν ἄλλο ἢ αὐτός τε ἀπορεῖς, καὶ τοὺς ἄλλους ποιεῖς ἀπορεῖν, καὶ νῦν, ὥς γ᾽ ἐμοὶ δοκεῖς, γοητεύεις με καὶ φαρμάττεις καὶ ἀτεχνῶς κατεπᾴδεις, ὥστε μεστὸν ἀπορίας γεγονέναι· καὶ δοκεῖς μοι παντελῶς, εἰ δεῖ τι καὶ σκῶψαι, ὁμοιότατος εἶναι τό τε εἶδος καὶ τἄλλα ταύτῃ τῇ πλατείᾳ νάρκῃ τῇ θαλαττίᾳ· καὶ γὰρ αὕτη τὸν ἀεὶ πλησιάζοντα καὶ ἁπτόμενον ναρκᾶν ποιεῖ. καὶ σὺ δοκεῖς μοι νῦν ἐμὲ τοιοῦτόν τι πεποιηκέναι, ναρκᾶν. ἀληθῶς γὰρ ἔγωγε καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα

ναρκῶ, καὶ οὐκ ἔχω ὅ τι ἀποκρίνωμαί σοι, καίτοι μυριάκις γε περὶ ἀρετῆς παμπόλλους λόγους εἴρηκα καὶ πρὸς πολλοὺς καὶ πάνυ εὖ, ὥς γε ἐμαυτῷ ἐδόκουν· νῦν δὲ οὐδ᾽ ὅ τι ἐστὶ τοπαράπαν ἔχω εἰπεῖν. καί μοι δοκεῖς εὖ βουλεύεσθαι οὐκ ἐκπλέων ἐνθένδε, οὐδ᾽ ἀποδημῶν. εἰ γὰρ ξένος ἐν ἄλλῃ πόλει τοιαῦτα ποιεῖς, τάχ᾽ ἂν ὡς γόης ἀπαχθείης. ΣΩ. Πανοῦργος εἶ, ὦ Μένων, καὶ ὀλίγου ἐξηπάτησάς με. ΜΕΝ. Τί μάλιστα, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Γιγνώσκω, οὗ ἕνεκά με εἴκασας. ΜΕΝ. Τίνος δὴ οἴει; ΣΩ. Ἵνα σε ἀντεικάσω. ἐγὼ δὲ τόδε οἶδα περὶ πάντων τῶν καλῶν, ὅτι χαίρουσιν εἰκαζόμενοι· λυσιτελεῖ γὰρ αὐτοῖς· καλαὶ γάρ, οἶμαι, τῶν καλῶν καὶ αἱ εἰκόνες. ἀλλ᾽ οὐκ ἀντεικάσομαί σε. ἐγὼ δέ, εἰ μὲν ἡ νάρκη αὐτὴ ναρκῶσα οὕτω καὶ τοὺς ἄλλους ποιεῖ ναρκᾶν, ἔοικα αὐτῇ· εἰ δὲ μή, οὔ. οὐ γὰρ εὐπορῶν αὐτὸς τοὺς ἄλλους ποιῶ ἀπορεῖν, ἀλλὰ παντὸς μᾶλλον αὐτὸς ἀπορῶν οὕτω καὶ τοὺς ἄλλους ποιῶ ἀπορεῖν. καὶ νῦν περὶ ἀρετῆς, ὅ ἐστιν, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα, σὺ μέντοι ἴσως πρότερον μὲν ᾔδεισθα, πρὶν ἐμοῦ ἅψασθαι, νῦν μέντοι ὅμοιος εἶ οὐκ εἰδότι. ὅμως δὲ ἐθέλω μετὰ σοῦ σκέψασθαι καὶ ξυζητῆσαι, ὅ τι ποτέ ἐστι. XIV. ΜΕΝ. Καὶ τίνα τρόπον ζητήσεις, ὦ Σώκρατες, τοῦτο, ὃ μὴ οἶσθα τοπαράπαν ὅ τι ἐστί; ποῖον γὰρ ὧν οὐκ οἶσθα προθέμενος ζητήσεις; ἤ, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα ἐντύχοις αὐτῷ, πῶς εἴσῃ, ὅ τι τοῦτό ἐστιν ὃ σὺ οὐκ ᾔδεισθα; ΣΩ. Μανθάνω, οἷον βούλει λέγειν, ὦ Μένων. ὁρᾷς τοῦτον ὡς ἐριστικὸν λόγον κατάγεις;

ὡς οὐκ ἄρα ἐστὶ ζητεῖν ἀνθρώπῳ οὔτε ὃ οἶδεν, οὔτε ὃ μὴ οἶδεν. οὔτε γὰρ ἄν, ὅ γε οἶδε, ζητοῖ· οἶδε γάρ, καὶ οὐδὲν δεῖ τῷ γε τοιούτῳ ζητήσεως· οὔτε ὃ μὴ οἶδεν· οὐδὲ γὰρ οἶδεν, ὅ τι ζητήσει. ΜΕΝ. Οὐκ οὖν καλῶς σοι δοκεῖ λέγεσθαι ὁ λόγος οὗτος, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οὐκ ἔμοιγε. ΜΕΝ. Ἔχεις λέγειν ὅπῃ; ΣΩ. Ἔγωγε. ἀκήκοα γὰρ ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν σοφῶν περὶ τὰ θεῖα πράγματα. ΜΕΝ. Τίνα λόγον λεγόντων; ΣΩ. Ἀληθῆ, ἔμοιγε δοκεῖν, καὶ καλόν. ΜΕΝ. Τίνα τοῦτον, καὶ τίνες οἱ λέγοντες; ΣΩ. Οἱ μὲν λέγοντες εἰσὶ τῶν ἱερέων τε καὶ τῶν ἱερειῶν, ὅσοις μεμέληκε, περὶ ὧν μεταχειρίζονται, λόγον οἵοις τ' εἶναι διδόναι. λέγει δὲ καὶ Πίνδαρος καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ποιητῶν, ὅσοι θεῖοί εἰσιν· ἃ δὲ λέγουσι, ταυτί ἐστιν. ἀλλὰ σκόπει, εἴ σοι δοκοῦσιν ἀληθῆ λέγειν. φασὶ γὰρ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀθάνατον, καὶ τοτὲ μὲν τελευτᾷν, ὃ δὴ ἀποθνήσκειν καλοῦσι, τοτὲ δὲ πάλιν γίγνεσθαι· ἀπόλλυσθαι δ' οὐδέποτε· δεῖν δὴ διὰ ταῦτα ὡς ὁσιώτατα διαβιῶναι τὸν βίον," οἷσι γὰρ ἂν Φερσεφόνα ποινὰν παλαιοῦ πένθεος δέξεται, ἐς τὸν ὕπερθεν ἅλιον κείνων ἐνάτῳ ἔτει ἀνδιδοῖ ψυχὰν πάλιν. ἐκ τᾶν βασιλῆες ἀγαυοὶ καὶ σθένει κραιπνοί, σοφίᾳ τε μέγιστοι ἄνδρες αὔξονται· ἐς δὲ τὸν λοιπὸν χρόνον ἥρωες ἁγνοὶ πρὸς ἀνθρώπων καλεῦνται. „XV. Ἅτε οὖν ἡ ψυχὴ ἀθάνατός τε οὖσα καὶ πολλάκις γεγονυῖα, καὶ ἑωρακυῖα καὶ τὰ ἐνθάδε καὶ τὰ ἐν ᾅδου καὶ πάντα χρήματα, οὐκ ἔστιν ὅ τι οὐ μεμάθηκεν· ὥστε οὐδὲν θαυμαστὸν καὶ περὶ ἀρετῆς καὶ περὶ ἄλ-

λῶν οἷόν τε εἶναι αὐτὴν ἀναμνησθῆναι ἅγε καὶ πρότερον ἠπίστατο. ἅτε γὰρ τῆς φύσεως ἁπάσης ξυγγενοῦς οὔσης, καὶ μεμαθηκυίας τῆς ψυχῆς ἅπαντα, οὐδὲν κωλύει ἓν μόνον ἀναμνησθέντα, ὃ δὴ μάθησιν καλοῦσιν ἄνθρωποι, τἄλλα πάντα αὐτὸν ἀνευρεῖν, ἐάν τις ἀνδρεῖος ᾖ, καὶ μὴ ἀποκάμῃ ζητῶν. τὸ γὰρ ζητεῖν ἄρα καὶ τὸ μανθάνειν ἀνάμνησις ὅλον ἐστίν. οὔκ οὖν δεῖ πείθεσθαι τούτῳ τῷ ἐριστικῷ λόγῳ. οὗτος μὲν γὰρ ἂν ἡμᾶς ἀργοὺς ποιήσειε, καὶ ἔστι τοῖς μαλακοῖς τῶν ἀνθρώπων ἡδὺς ἀκοῦσαι· ὅδε δὲ ἐργαστικούς τε καὶ ζητητικοὺς ποιεῖ· ᾧ ἐγὼ πιστεύων ἀληθῆ εἶναι, ἐθέλω μετὰ σοῦ ζητεῖν, ἀρετὴ ὅ τι ἐστί. MEN. Ναί, ὦ Σώκρατες. ἀλλ' ἁπλῶς λέγεις τοῦτο, ὅτι οὐ μανθάνομεν, ἀλλὰ ἣν καλοῦμεν μάθησιν ἀνάμνησίς ἐστιν; ἔχεις με τοῦτο διδάξαι ὡς οὕτως ἔχει; ΣΩ. Καὶ ἄρτι εἶπον, ὦ Μένων, ὅτι πανοῦργος εἶ, καὶ νῦν ἐρωτᾷς, εἰ ἔχω σε διδάξαι, ὃς οὔ φημι διδαχὴν εἶναι, ἀλλ' ἀνάμνησιν, ἵνα δὴ εὐθὺς φαίνωμαι αὐτὸς ἐμαυτῷ τἀναντία λέγων. MEN. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐ πρὸς τοῦτο βλέψας εἶπον, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἔθους. ἀλλ' εἴ πως μοι ἔχεις ἐνδείξασθαι, ὅτι ἔχει ὥσπερ λέγεις, ἔνδειξαι. ΣΩ. Ἀλλ' ἔστι μὲν οὐ ῥᾴδιον, ὅμως δὲ ἐθέλω προθυμηθῆναι, σοῦ ἕνεκα· ἀλλά μοι προσκάλεσον τῶν πολλῶν ἀκολούθων τουτωνὶ τῶν σαυτοῦ ἕνα, ὅντινα βούλει, ἵνα ἐν τούτῳ σοι ἐπιδείξωμαι. MEN. Πάνυ γε. δεῦρο πρόσελθε. ΣΩ. Ἕλλην μέν ἐστι καὶ ἑλληνίζει; MEN. Πάνυ γε σφόδρα, οἰκογενής. ΣΩ. Πρόσεχε δὴ τὸν νοῦν, ὁπότερ' ἄν

σοι φαίνηται, ἢ αναμιμνησκόμενος, ἢ μανθάνων παρ᾽ ἐμοῦ. ΜΕΝ. Ἀλλὰ προσέξω. XVI. ΣΩ. Εἰπὲ δή μοι, ὦ παῖ· γιγνώσκεις τετράγωνον χωρίον ὅτι τοιοῦτόν ἐστι; ΠΑΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἔστιν οὖν τετράγωνον χωρίον ἴσας ἔχον τὰς γραμμὰς ταύτας πάσας, τέτταρας οὔσας; ΠΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐ καὶ ταυτασὶ τὰς διὰ μέσου ἐστὶν ἴσας ἔχον; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴη ἂν τοιοῦτον χωρίον καὶ μεῖζον καὶ ἔλαττον; ΠΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Εἰ οὖν εἴη αὕτη ἡ πλευρὰ δυοῖν ποδοῖν καὶ αὕτη δυοῖν, πόσων ἂν εἴη ποδῶν τὸ ὅλον; ὧδε δὲ σκόπει· εἰ ἦν ταύτῃ δυοῖν ποδοῖν, ταύτῃ δὲ ἑνὸς ποδὸς μόνον, ἄλλο τι ἢ ἅπαξ ἦν ἂν δυοῖν ποδοῖν τὸ χωρίον; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Ἐπειδὴ δὲ δυοῖν ποδοῖν καὶ ταύτῃ, ἄλλο τι ἢ δὶς δυοῖν γίγνεται; ΠΑΙ. Γίγνεται. ΣΩ. Δυοῖν ἄρα δὶς γίγνεται ποδῶν. ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Πόσοι οὖν εἰσὶν οἱ δὶς δύο πόδες, λογισάμενος εἰπέ. ΠΑΙ. Τέτταρες, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν γένοιτ᾽ ἂν τούτου τοῦ χωρίου ἕτερον διπλάσιον, τοιοῦτον δέ, ἴσας ἔχον πάσας τὰς γραμμάς, ὥσπερ τοῦτο; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Πόσων οὖν ἔσται ποδῶν; ΠΑΙ. Ὀκτώ. ΣΩ. Φέρε δή, πειρῶ μοι εἰπεῖν, πηλίκη τις ἔσται ἐκείνου ἡ γραμμὴ ἑκάστη. ἡ μὲν γὰρ τοῦδε, δυοῖν ποδοῖν· τί δὲ ἡ ἐκείνου τοῦ διπλασίου; ΠΑΙ. Δῆλον δή, ὦ Σώκρατες, ὅτι διπλασία. ΣΩ. Ὁρᾷς, ὦ Μένων, ὡς ἐγὼ τούτων οὐδὲν διδάσκω, ἀλλ᾽ ἐρωτῶ πάντα; καὶ νῦν οὗτος οἴεται εἰδέναι ὁποία ἐστίν, ἀφ᾽ ἧς τὸ ὀκτάπουν χωρίον γενήσεται· ἢ οὐ δοκεῖ σοι; ΜΕΝ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Οἶδεν οὖν; ΜΕΝ.

Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οἴεται δέ γε, ἀπὸ τῆς διπλασίας; ΜΕΝ. Ναί. XVII. ΣΩ. Θεῶ δὴ αὐτὸν ἀναμιμνησκόμενον ἐφεξῆς, ὡς δεῖ ἀναμιμνήσκεσθαι. σὺ δέ μοι λέγε, ἀπὸ τῆς διπλασίας γραμμῆς φὴς τὸ διπλάσιον χωρίον γίγνεσθαι; τοιόνδε λέγω· μὴ ταύτη μὲν μακρόν, τῇ δὲ βραχύ, ἀλλὰ ἴσον πανταχῇ ἔστω, ὥςπερ τουτί· διπλάσιον δὲ τούτου, ὀκτάπουν. ἀλλὰ ὅρα, εἰ ἔτι σοι ἀπὸ τῆς διπλασίας δοκεῖ ἔσεσθαι. ΠΑΙ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Οὐκοῦν διπλασία αὕτη ταύτης γίγνεται, ἂν ἑτέραν τοσαύτην προςθῶμεν ἐνθένδε; ΠΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἀπὸ ταύτης δή, φής, ἔσται τὸ ὀκτάπουν χωρίον, ἂν τέτταρες τοσαῦται γένωνται; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Ἀναγραψώμεθα δὴ ἀπ' αὐτῆς ἴσας τέτταρας· ἄλλο τι ἢ τουτὶ ἂν εἴη, ὃ φὴς τὸ ὀκτάπουν εἶναι; ΠΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐν αὐτῷ ἐστι ταυτὶ τέτταρα, ὧν ἕκαστον ἴσον τούτῳ ἐστὶ τῷ τετράποδι; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Πόσον οὖν γίγνεται; οὐ τετράκις τοσοῦτον; ΠΑΙ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Διπλάσιον οὖν ἐστι τὸ τετράκις τοσοῦτον; ΠΑΙ. Οὐ μὰ Δία. ΣΩ. Ἀλλὰ ποσαπλάσιον; ΠΑΙ. Τετραπλάσιον. ΣΩ. Ἀπὸ τῆς διπλασίας ἄρα, ὦ παῖ, οὐ διπλάσιον, ἀλλὰ τετραπλάσιον γίγνεται χωρίον. ΠΑΙ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Τεττάρων γὰρ τετράκις ἐστὶν ἑκκαίδεκα· οὐχί; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Ὀκτάπουν δ' ἀπὸ ποίας γραμμῆς; οὐχὶ ἀπὸ μὲν ταύτης τετραπλάσιον; ΠΑΙ. Φημί. ΣΩ. Τετράπουν δὲ ἀπὸ τῆς ἡμίσεος ταυτησὶ τουτί; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Εἶεν. τὸ δὲ ὀκτάπουν οὐ τοῦδε μὲν διπλάσιόν ἐστι, τούτου δὲ ἥμισυ; ΠΑΙ.

Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκ ἀπὸ μὲν μείζονος ἔσται ἡ τοσαύτης γραμμῆς, ἀπὸ ἐλάττονος δὲ ἡ τοσηςδί, ἢ οὔ; ΠΑΙ. Ἔμοιγε δοκεῖ οὕτω. ΣΩ. Καλῶς. τὸ γάρ σοι δοκοῦν, τοῦτο ἀποκρίνου, καί μοι λέγε· οὐχ ἥδε μὲν δυοῖν ποδοῖν ἦν, ἡ δὲ τεττάρων; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Δεῖ ἄρα τὴν τοῦ ὀκτάποδος χωρίου γραμμὴν μείζω μὲν εἶναι τῆςδε τῆς δίποδος, ἐλάττω δὲ τῆς τετράποδος. ΠΑΙ. Δεῖ. ΣΩ. Πειρῶ δὴ λέγειν πηλίκην τινὰ φῂς αὐτὴν εἶναι. ΠΑΙ. Τρίποδα. ΣΩ. Οὐκοῦν, ἄνπερ τρίπους ᾖ, τὸ ἥμισυ ταύτης προςληψόμεθα, καὶ ἔσται τρίπους; δύο μὲν γὰρ οἵδε, ὁ δὲ εἷς· καὶ ἐνθένδε ὡσαύτως· δύο μὲν οἵδε, ὁ δὲ εἷς· καὶ γίγνεται τοῦτο τὸ χωρίον ὃ φῄς. ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν, ἂν ᾖ τῇδε τριῶν καὶ τῇδε τριῶν, τὸ ὅλον χωρίον τριῶν τρὶς ποδῶν γίγνεται; ΠΑΙ. Φαίνεται. ΣΩ. Τρεῖς δὲ τρὶς πόσοι εἰσὶ πόδες; ΠΑΙ. Ἐννέα. ΣΩ. Ἔδει δὲ τὸ διπλάσιον πόσων εἶναι ποδῶν; ΠΑΙ. Ὀκτώ. ΣΩ. Οὐδ᾽ ἄρα ἀπὸ τῆς τρίποδός πω τὸ ὀκτάπουν χωρίον γίγνεται. ΠΑΙ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ἀπὸ ποίας, πειρῶ ἡμῖν εἰπεῖν ἀκριβῶς, καὶ εἰ μὴ βούλει ἀριθμεῖν, ἀλλὰ δεῖξον ἀπὸ ποίας. ΠΑΙ. Ἀλλὰ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, ἔγωγε οὐκ οἶδα. XVIII. ΣΩ. Ἐννοεῖς αὖ, ὦ Μένων, οὗ ἐστιν ἤδη βαδίζων ὅδε τοῦ ἀναμιμνήσκεσθαι; ὅτι τὸ μὲν πρῶτον ᾔδει μὲν οὔ, ἥτις ἐστὶν ἡ τοῦ ὀκτάποδος χωρίου γραμμή, ὥςπερ οὐδὲ νῦν πω οἶδεν, ἀλλ᾽ οὖν ᾤετο ταύτην τότε εἰδέναι, καὶ θαῤῥαλέως ἀπεκρίνετο, ὡς εἰδώς, καὶ οὐχ ἡγεῖτο ἀπορεῖν, νῦν δὲ ἡγεῖται ἀπορεῖν ἤδη, καὶ

ὥσπερ οὐκ οἶδεν, οὐδ' οἴεται εἰδέναι. MEN. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν νῦν βέλτιον ἔχει περὶ τὸ πρᾶγμα ὃ οὐκ ᾔδει; MEN. Καὶ τοῦτό μοι δοκεῖ. ΣΩ. Ἀπορεῖν οὖν αὐτὸν ποιήσαντες καὶ ναρκᾶν, ὥσπερ ἡ νάρκη, μῶν τι ἐβλάψαμεν; MEN. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Προὔργου γοῦν τι πεποιήκαμεν, ὡς ἔοικε, πρὸς τὸ ἐξευρεῖν ὅπῃ ἔχει. νῦν μὲν γὰρ καὶ ζητήσειεν ἂν ἡδέως, οὐκ εἰδώς, τότε δὲ ῥᾳδίως ἂν καὶ πρὸς πολλοὺς καὶ πολλάκις ᾤετ' ἂν εὖ λέγειν περὶ τοῦ διπλασίου χωρίου, ὡς δεῖ διπλασίαν τὴν γραμμὴν ἔχειν μήκει. MEN. Ἔοικεν. ΣΩ. Οἴει οὖν ἂν αὐτὸν πρότερον ἐπιχειρῆσαι ζητεῖν ἢ μανθάνειν τοῦτο, ὃ ᾤετο εἰδέναι οὐκ εἰδώς, πρὶν εἰς ἀπορίαν κατέπεσεν, ἡγησάμενος μὴ εἰδέναι, καὶ ἐπόθησε τὸ εἰδέναι; MEN. Οὔ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ὤνητο ἄρα ναρκήσας. MEN. Δοκεῖ μοι. XIX. ΣΩ. Σκέψαι δή, ἐκ ταύτης τῆς ἀπορίας ὅτι καὶ ἀνευρήσει ζητῶν μετ' ἐμοῦ οὐδὲν ἀλλ' ἢ ἐρωτῶντος ἐμοῦ καὶ μὴ διδάσκοντος· φύλαττε δέ, ἄν που εὕρῃς με διδάσκοντα καὶ διεξιόντα αὐτῷ, ἀλλὰ μὴ τὰς τούτου δόξας ἀνερωτῶντα. λέγε γάρ μοι σύ· οὐ τὸ μὲν τετράπουν τοῦτο ἡμῖν ἐστι χωρίον; μανθάνεις; ΠΑΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἕτερον δὲ αὐτῷ προσθεῖμεν ἂν τουτὶ ἴσον; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Καὶ τρίτον τόδε ἴσον ἑκατέρῳ τούτων; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν προσαναπληρωσαίμεθ' ἂν τὸ ἐν τῇ γωνίᾳ τόδε; ΠΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν γένοιτ' ἂν τέτταρα ἴσα χωρία τάδε; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Τί οὖν; τὸ ὅλον τόδε ποσαπλάσιον τοῦδε γίγνε-

ται; ΠΑΙ. Τετραπλάσιον. ΣΩ. Ἔδει δὲ διπλάσιον ἡμῖν γενέσθαι· ἢ οὐ μέμνησαι; ΠΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἔστιν αὕτη γραμμὴ ἐκ γωνίας εἰς γωνίαν [τινὰ] τέμνουσα δίχα ἕκαστον τούτων τῶν χωρίων; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν τέτταρες αὗται γίγνονται γραμμαὶ ἴσαι, περιέχουσαι τουτὶ τὸ χωρίον; ΠΑΙ. Γίγνονται. ΣΩ. Σκόπει δή, πηλίκον τί ἐστι τοῦτο τὸ χωρίον. ΠΑΙ. Οὐ μανθάνω. ΣΩ. Οὐχὶ τεττάρων ὄντων τούτων, ἥμισυ ἑκάστου ἑκάστη ἡ γραμμὴ ἀποτέτμηκεν ἐντός, ἢ οὔ; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Πόσα οὖν τηλικαῦτα ἐν τούτῳ ἔνεστι; ΠΑΙ. Τέτταρα. ΣΩ. Πόσα δὲ ἐν τῷδε; ΠΑΙ. Δύο. ΣΩ. Τὰ δὲ τέτταρα τοῖν δυοῖν τί ἐστι; ΠΑΙ. Διπλάσια. ΣΩ. Τόδε οὖν ποσάπουν γίγνεται; ΠΑΙ. Ὀκτάπουν. ΣΩ. Ἀπὸ ποίας γραμμῆς; ΠΑΙ. Ἀπὸ ταύτης. ΣΩ. Ἀπὸ τῆς ἐκ γωνίας εἰς γωνίαν τεινούσης τοῦ τετράποδος; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Καλοῦσι δέ γε ταύτην διάμετρον οἱ σοφισταί, ὥστ᾽, εἰ ταύτῃ διάμετρος ὄνομα, ἀπὸ τῆς διαμέτρου ἄν, ὡς σὺ φῄς, ὦ παῖ Μένωνος, γίγνοιτ᾽ ἂν τὸ διπλάσιον χωρίον. ΠΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Σώκρατες. XX. ΣΩ. Τί σοι δοκεῖ, ὦ Μένων; ἔστιν ἥντινα δόξαν οὐχ αὑτοῦ οὗτος ἀπεκρίνατο; ΜΕΝ. Οὔκ, ἀλλ᾽ ἑαυτοῦ. ΣΩ. Καὶ μὴν οὐκ ᾔδει γε, ὡς ἔφαμεν ὀλίγον πρότερον. ΜΕΝ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἐνῆσαν δέ γε αὐτῷ αὗται αἱ δόξαι, ἢ οὔ; ΜΕΝ. Ναί. ΣΩ. Τῷ οὐκ εἰδότι ἄρα, περὶ ὧν ἂν μὴ εἰδῇ ἔνεισιν ἀληθεῖς δόξαι, περὶ τούτων ὧν οὐκ οἶδε. ΜΕΝ. Φαίνεται. ΣΩ. Καὶ νῦν μέν γε αὐτῷ ὥσπερ

ὄναρ ἄρτι ἀνακεκίνηνται αἱ δόξαι αὗται. εἰ δὲ αὐτόν τις ἀνερήσεται πολλάκις τὰ αὐτὰ ταῦτα καὶ πολλαχοῦ, οἶσθ' ὅτι τελευτῶν οὐδενὸς ἧττον ἀκριβῶς ἐπιστήσεται περὶ τούτων. MEN. Ἔοικεν. ΣΩ. Οὐκοῦν οὐδενὸς διδάξαντος, ἀλλ' ἐρωτήσαντος, ἐπιστήσεται, ἀναλαβὼν αὐτὸς ἐξ αὑτοῦ τὴν ἐπιστήμην; MEN. Ναί. ΣΩ. Τὸ δὲ ἀναλαμβάνειν αὐτὸν ἐν αὑτῷ ἐπιστήμην οὐκ ἀναμιμνήσκεσθαι ἐστί; MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ τὴν ἐπιστήμην, ἣν νῦν οὗτος ἔχει, ἤτοι ἔλαβέ ποτε ἢ ἀεὶ εἶχε; MEN. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ μὲν ἀεὶ εἶχεν, ἀεὶ καὶ ἦν ἐπιστήμων· εἰ δὲ ἔλαβέ ποτε, οὐκ ἂν ἔν γε τῷ νῦν βίῳ εἰληφὼς εἴη. ἢ δεδίδαχέ τις τοῦτον γεωμετρεῖν. οὗτος γὰρ ποιήσει περὶ πάσης γεωμετρίας ταὐτὰ ταῦτα καὶ τῶν ἄλλων μαθημάτων ἁπάντων. ἔστιν οὖν ὅστις τοῦτον πάντα δεδίδαχε; δίκαιος γάρ που εἶ εἰδέναι, ἄλλως τε ἐπειδὴ ἐν τῇ σῇ οἰκίᾳ γέγονε καὶ τέθραπται. MEN. Ἀλλ' οἶδα ἔγωγε, ὅτι οὐδεὶς πώποτε ἐδίδαξεν. XXI. ΣΩ. Ἔχει δὲ ταύτας τὰς δόξας, ἢ οὐχί; MEN. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, φαίνεται. ΣΩ. Εἰ δὲ μὴ ἐν τῷ νῦν βίῳ λαβὼν ᾔδει τοῦτο, δῆλον ὅτι ἐν ἄλλῳ τινὶ χρόνῳ εἶχε καὶ ἐμεμαθήκει. MEN. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν οὗτός γέ ἐστιν ὁ χρόνος, ὅτ' οὐκ ἦν ἄνθρωπος; MEN. Ναί. ΣΩ. Εἰ οὖν, ὅν ἂν ᾖ χρόνον ἢ καὶ ὃν ἂν μὴ ᾖ ἄνθρωπος, ἐνέσονται αὐτῷ ἀληθεῖς δόξαι, αἳ, ἐρωτήσει ἐπεγερθεῖσαι, ἐπιστῆμαι γίγνονται, ἆρ' οὖν τὸν ἀεὶ χρόνον μεμαθηκυῖα ἔσται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ; δῆλον γάρ, ὅτι τὸν πάντα χρόνον ἔστιν ἢ

οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος. MEN. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ ἀεὶ ἡ ἀλήθεια ἡμῖν τῶν ὄντων ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ, ἀθάνατος ἂν ἡ ψυχὴ εἴη; ὥστε θαῤῥοῦντα χρὴ ὃ μὴ τυγχάνεις ἐπιστάμενος νῦν, – τοῦτο δ᾽ ἐστὶν ὃ μὴ μεμνημένος – ἐπιχειρεῖν ζητεῖν καὶ ἀναμιμνήσκεσθαι. MEN. Εὖ μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες, οὐκ οἶδ᾽ ὅπως. ΣΩ. Καὶ γὰρ ἐγὼ ἐμοί, ὦ Μένων. καὶ τὰ μέν γε ἄλλα οὐκ ἂν πάνυ ὑπὲρ τοῦ λόγου διϊσχυρισαίμην· ὅτι δ᾽ οἰόμενοι δεῖν ζητεῖν, ἃ μή τις οἶδε, βελτίους ἂν εἴημεν καὶ ἀνδρικώτεροι καὶ ἧττον ἀργοί, ἢ εἰ οἰόμεθα, ἃ μὴ ἐπιστάμεθα, μηδὲ δυνατὸν εἶναι εὑρεῖν, μηδὲ δεῖν ζητεῖν, περὶ τούτου πάνυ ἂν διαμαχοίμην, εἰ οἷός τε εἴην, καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ. MEN. Καὶ τοῦτο μέν γε δοκεῖς μοι εὖ λέγειν, ὦ Σώκρατες. XXII. ΣΩ. Βούλει οὖν, ἐπειδὴ ὁμονοοῦμεν, ὅτι ζητητέον περὶ οὗ μή τις οἶδεν, ἐπιχειρήσωμεν κοινῇ ζητεῖν, τί ποτ᾽ ἐστὶν ἀρετή; MEN. Πάνυ μὲν οὖν. οὐ μέντοι, ὦ Σώκρατες, ἀλλ᾽ ἔγωγε ἐκεῖνο ἂν ἥδιστα, ὅπερ ἠρόμην τοπρῶτον, καὶ σκεψαίμην καὶ ἀκούσαιμι, πότερον ὡς διδακτῷ ὄντι αὐτῷ δεῖ ἐπιχειρεῖν, ἢ ὡς φύσει, ἢ ὡς τίνι ποτὲ τρόπῳ παραγιγνομένης τοῖς ἀνθρώποις τῆς ἀρετῆς. ΣΩ. Ἀλλ᾽ εἰ μὲν ἐγὼ ἦρχον, ὦ Μένων, μὴ μόνον ἐμαυτοῦ ἀλλὰ καὶ σοῦ, οὐκ ἂν ἐσκεψάμεθα πρότερον, εἴτε διδακτὸν εἴτε οὐ διδακτὸν ἡ ἀρετή, πρὶν ὅ τι ἐστὶ πρῶτον αὐτὸ ἐζητήσαμεν. ἐπειδὴ δὲ σὺ σαυτοῦ μὲν οὐδ᾽ ἐπιχειρεῖς ἄρχειν, ἵνα δὴ ἐλεύθερος ᾖς, ἐμοῦ δὲ ἐπιχειρεῖς τε ἄρχειν καὶ ἄρχεις, ξυγχωρήσομαί σοι. τί γὰρ χρὴ ποιεῖν, ἔοικεν οὖν

σκεπτέον εἶναι, ποῖόν τί ἐστιν, ὃ μήπω ἴσμεν ὅ τι ἐστίν. εἰ μή τι οὖν, ἀλλὰ σμικρόν γέ μοι τῆς ἀρχῆς χάλασον, καὶ ξυγχώρησον, ἐξ ὑποθέσεως αὐτὸ σκοπεῖσθαι, εἴτε διδακτόν ἐστιν, εἴτε ὁπωσοῦν. λέγω δὲ τὸ ἐξ ὑποθέσεως ὧδε, ὥσπερ οἱ γεωμέτραι πολλάκις σκοποῦνται, ἐπειδάν τις ἔρηται αὐτούς, οἷον περὶ χωρίου, εἰ οἷόν τε ἐς τόνδε τὸν κύκλον τόδε τὸ χωρίον τρίγωνον ἐνταθῆναι, εἴποι ἄν τις, ὅτι οὔπω οἶδα εἰ ἔστι τοῦτο τοιοῦτον, ἀλλ' ὥσπερ μέν τινα ὑπόθεσιν προὔργου οἶμαι ἔχειν πρὸς τὸ πρᾶγμα τοιάνδε· εἰ μέν ἐστι τοῦτο τὸ χωρίον τοιοῦτον, οἷον παρὰ τὴν δοθεῖσαν αὐτοῦ γραμμὴν παρατείναντα, ἐλλείπειν τοιούτῳ χωρίῳ οἷον ἂν αὐτὸ τὸ παρατεταμένον ᾖ, ἄλλο τι ξυμβαίνειν μοι δοκεῖ, καὶ ἄλλο αὖ, εἰ ἀδύνατόν ἐστι ταῦτα παθεῖν· ὑποθέμενος οὖν ἐθέλω εἰπεῖν σοι τὸ ξυμβαῖνον περὶ τῆς ἐντάσεως αὐτοῦ εἰς τὸν κύκλον, εἴτε ἀδύνατον εἴτε μή. XXIII. Οὕτω δὴ καὶ περὶ ἀρετῆς ἡμεῖς, ἐπειδὴ οὐκ ἴσμεν οὔθ' ὅ τι ἐστὶν οὔθ' ὁποῖόν τι, ὑποθέμενοι αὐτό, σκοπῶμεν, εἴτε διδακτὸν εἴτε οὐ διδακτόν ἐστιν, ὧδε λέγοντες· εἰ ὁποῖόν τί ἐστι τῶν περὶ τὴν ψυχὴν ὄντων ἀρετή, διδακτὸν ἂν εἴη, ἢ οὐ διδακτόν. πρῶτον μέν, εἰ ἔστιν ἀλλοῖον ἢ οἷον ἐπιστήμη, ἆρα διδακτόν, ἢ οὔ, ἢ (ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν) ἀναμνηστόν; διαφερέτω δὲ μηδὲν ἡμῖν, ὁποτέρῳ ἂν τῷ ὀνόματι χρώμεθα· ἀλλ' ἆρα διδακτόν; ἢ τοῦτό γε παντὶ δῆλον, ὅτι οὐδὲν ἄλλο διδάσκεται ἄνθρωπος, ἢ ἐπιστήμην; *MEN.* Ἔμοιγε δοκεῖ. *ΣΩ.* Εἰ δέ γ' ἐστὶν ἐπιστήμη τις ἡ ἀρετή, δῆ-

λον ὅτι διδακτὸν ἂν εἴη. ΜΕΝ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Τούτου μὲν ἄρα ταχὺ ἀπηλλάγμεθα, ὅτι, τοιοῦδε μὲν ὄντος, διδακτόν, μὴ τοιοῦδε δ᾽, οὔ. ΜΕΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο, ὡς ἔοικε, δεῖ σκέψασθαι, πότερόν ἐστιν ἐπιστήμη ἡ ἀρετή, ἢ ἀλλοῖον ἐπιστήμης. ΜΕΝ. Ἔμοιγε δοκεῖ τοῦτο μετὰ τοῦτο σκεπτέον εἶναι. ΣΩ. Τί δὲ δή; ἄλλο τι ἢ ἀγαθὸν αὐτὸ φαμὲν εἶναι τὴν ἀρετήν, καὶ αὕτη ἡ ὑπόθεσις μένει ἡμῖν, ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι; ΜΕΝ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ μέν τί ἐστιν ἀγαθὸν καὶ ἄλλο χωριζόμενον ἐπιστήμης, τάχ᾽ ἂν εἴη ἡ ἀρετὴ οὐκ ἐπιστήμη τις· εἰ δὲ μηδέν ἐστιν ἀγαθὸν ὃ οὐκ ἐπιστήμη περιέχει, ἐπιστήμην ἄν τιν᾽ ὑποπτεύοντες αὐτὸ εἶναι, ὀρθῶς ὑποπτεύοιμεν; ΜΕΝ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Καὶ μὴν ἀρετῇ γ᾽ ἐσμὲν ἀγαθοί; ΜΕΝ. Ναί. ΣΩ. Εἰ δὲ ἀγαθοί, ὠφέλιμοι; πάντα γὰρ τἀγαθὰ ὠφέλιμα· οὐχί; ΜΕΝ. Ναί. ΣΩ. Καὶ ἡ ἀρετὴ δή ὠφέλιμόν ἐστι; ΜΕΝ. Ἀνάγκη, ἐκ τῶν ὡμολογημένων. XXIV. ΣΩ. Σκεψώμεθα δή, καθ᾽ ἕκαστον ἀναλαμβάνοντες, ποῖά ἐστιν ἃ ἡμᾶς ὠφελεῖ· ὑγίεια, φαμέν, καὶ ἰσχύς, καὶ κάλλος, καὶ πλοῦτος δή· ταῦτα λέγομεν καὶ τὰ τοιαῦτα ὠφέλιμα· οὐχί; ΜΕΝ. Ναί. ΣΩ. Ταυτὰ δὴ ταῦτα φαμὲν ἐνίοτε καὶ βλάπτειν· ἢ σὺ ἄλλως φὴς ἢ οὕτως; ΜΕΝ. Οὔκ, ἀλλ᾽ οὕτως. ΣΩ. Σκόπει δή, ὅταν τί ἑκάστου τούτων ἡγῆται, ὠφελεῖ ἡμᾶς, καὶ ὅταν τί, βλάπτει; ἆρ᾽ οὐχ, ὅταν μὲν ὀρθὴ χρῆσις, ὠφελεῖ, ὅταν δε μή, βλάπτει; ΜΕΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἔτι τοίνυν καὶ τὰ κατὰ τὴν ψυχὴν σκεψώμεθα. σωφρο-

σύνην τι καλεῖς καὶ δικαιοσύνην καὶ ἀνδρίαν καὶ εὐμαθίαν καὶ μνήμην καὶ μεγαλοπρέπειαν καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα; MEN. Ἔγωγε. ΣΩ. Σκόπει δὴ, τούτων ἅττα σοι δοκεῖ μὴ ἐπιστήμη εἶναι, ἀλλ᾽ ἄλλο ἐπιστήμης, εἰ οὐχὶ ποτὲ μὲν βλάπτει, ποτὲ δὲ ὠφελεῖ; οἷον ἀνδρία, εἰ μὴ ἔστι φρόνησις ἡ ἀνδρία, ἀλλ᾽ οἷον θάῤῥος τι· οὐχ, ὅταν μὲν ἄνευ νοῦ θαῤῥῇ ἄνθρωπος, βλάπτεται, ὅταν δὲ ξὺν νῷ, ὠφελεῖται; MEN. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ σωφροσύνη ὡσαύτως καὶ εὐμαθία, μετὰ μὲν νοῦ καὶ μανθανόμενα καὶ καταρτυόμενα, ὠφέλιμα, ἄνευ δὲ νοῦ, βλαβερά; MEN. Πάνυ σφόδρα. ΣΩ. Οὐκοῦν ξυλλήβδην πάντα τὰ τῆς ψυχῆς ἐπιχειρήματα καὶ καρτερήματα, ἡγουμένης μὲν φρονήσεως, εἰς εὐδαιμονίαν τελευτᾷ, ἀφροσύνης δ᾽, εἰς τοὐναντίον; MEN. Ἔοικεν. ΣΩ. Εἰ ἄρα ἀρετὴ τῶν ἐν τῇ ψυχῇ τί ἐστι, καὶ ἀναγκαῖον αὐτῷ ὠφελίμῳ εἶναι, φρόνησιν αὐτὸ δεῖ εἶναι, ἐπειδήπερ πάντα τὰ κατὰ τὴν ψυχήν, αὐτὰ μὲν καθ᾽ αὑτὰ οὔτε ὠφέλιμα οὔτε βλαβερά ἐστι, προσγενομένης δὲ φρονήσεως ἢ ἀφροσύνης, βλαβερά τε καὶ ὠφέλιμα γίγνεται· κατὰ δὴ τοῦτον τὸν λόγον, ὠφέλιμόν γε οὖσαν τὴν ἀρετήν, φρόνησιν δεῖ τιν᾽ εἶναι. MEN. Ἔμοιγε δοκεῖ. XXV. ΣΩ. Καὶ μὲν δὴ καὶ τὰ ἄλλα, ἃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, πλοῦτόν τε καὶ τὰ τοιαῦτα, τοτὲ μὲν ἀγαθά, τοτὲ δὲ βλαβερὰ εἶναι, ἆρ᾽ οὐχ, ὥσπερ τῇ ἄλλῃ ψυχῇ ἡ φρόνησις ἡγουμένη ὠφέλιμα τὰ τῆς ψυχῆς ἐποίει, ἡ δὲ ἀφροσύνη βλαβερά, οὕτως αὖ καὶ τούτοις

ἡ ψυχὴ ὀρθῶς μὲν χρωμένη καὶ ἡγουμένη, ὠφέλιμα αὐτὰ ποιεῖ, μὴ ὀρθῶς δέ, βλαβερά; MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὀρθῶς δέ γε ἡ ἔμφρων ἡγεῖται, ἡμαρτημένως δ' ἡ ἄφρων; MEN. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτω δὴ κατὰ πάντων εἰπεῖν ἔστι, τῷ ἀνθρώπῳ τὰ μὲν ἄλλα πάντα εἰς τὴν ψυχὴν ἀνηρτῆσθαι, τὰ δὲ τῆς ψυχῆς αὐτῆς εἰς φρόνησιν, εἰ μέλλει ἀγαθὰ εἶναι, καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ φρόνησις ἂν εἴη τὸ ὠφέλιμον. φαμὲν δὲ τὴν ἀρετὴν ὠφέλιμον εἶναι; MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Φρόνησιν ἄρα φαμὲν ἀρετὴν εἶναι, ἤτοι ξύμπασαν ἢ μέρος τι. MEN. Δοκεῖ μοι καλῶς λέγεσθαι, ὦ Σώκρατες, τὰ λεγόμενα. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει, οὐκ ἂν εἶεν φύσει οἱ ἀγαθοί; MEN. Οὔ μοι δοκεῖ. ΣΩ. Καὶ γὰρ ἄν που καὶ τόδ' ἦν· εἰ φύσει οἱ ἀγαθοὶ ἐγίγνοντο, ἦσάν που ἂν ἡμῖν, οἳ ἐγίγνωσκον τῶν νέων τοὺς ἀγαθοὺς τὰς φύσεις· οὓς ἡμεῖς ἂν παραλαβόντες, ἐκείνων ἀποφηνάντων, ἐφυλάττομεν ἐν ἀκροπόλει, κατασημηνάμενοι πολὺ μᾶλλον ἢ τὸ χρυσίον, ἵνα μηδεὶς αὐτοὺς διέφθειρεν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀφίκοιντο εἰς τὴν ἡλικίαν, χρήσιμοι γίγνοιντο ταῖς πόλεσιν. MEN. Εἰκός γέ τοι, ὦ Σώκρατες. XXVI. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἐπειδὴ οὐ φύσει οἱ ἀγαθοὶ ἀγαθοὶ γίγνονται, ἆρα μαθήσει; MEN. Δοκεῖ μοι ἤδη ἀναγκαῖον εἶναι, καὶ δῆλον, ὦ Σώκρατες, κατὰ τὴν ὑπόθεσιν, εἴπερ ἐπιστήμη ἐστὶν ἀρετή, ὅτι διδακτόν ἐστιν. ΣΩ. Ἴσως νὴ Δία· ἀλλὰ μὴ τοῦτο οὐ καλῶς ὡμολογήσαμεν. MEN. Καὶ μὴν ἐδόκει μὲν ἄρτι

καλῶς λέγεσθαι. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴ οὐκ ἐν τῷ νῦν καὶ ἐν τῷ ἔπειτα, εἰ μέλλει τι αὐτοῦ ὑγιὲς εἶναι. ΜΕΝ. Τί οὖν δή; πρὸς τί βλέπων δυσχεραίνεις αὐτὸ, καὶ ἀπιστεῖς, μὴ οὐκ ἐπιστήμη ᾖ ἡ ἀρετή; ΣΩ. Ἐγώ σοι ἐρῶ, ὦ Μένων. τὸ μὲν γὰρ διδακτὸν αὐτὸ εἶναι, εἴπερ ἐπιστήμη ἐστίν, οὐκ ἀνατίθεμαι μὴ οὐ καλῶς λέγεσθαι· ὅτι δ᾽ οὐκ ἔστιν ἐπιστήμη, σκέψαι, ἐάν σοι δοκῶ εἰκότως ἀπιστεῖν. τόδε γάρ μοι εἰπέ, εἰ ἔστι διδακτὸν ὁτιοῦν πρᾶγμα, μὴ μόνον ἀρετή, οὐκ ἀναγκαῖον, αὐτοῦ καὶ διδασκάλους καὶ μαθητὰς εἶναι; ΜΕΝ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν τοὐναντίον αὖ, οὗ μήτε διδάσκαλοι μήτε μαθηταὶ εἶεν, καλῶς ἂν αὐτὸ εἰκάζοντες, εἰκάζοιμεν μὴ διδακτὸν εἶναι; ΜΕΝ. Ἔστι ταῦτα. ἀλλ᾽ ἀρετῆς διδάσκαλοι οὐ δοκοῦσί σοι εἶναι; ΣΩ. Πολλάκις γοῦν ζητῶν, εἴ τινες αὐτῆς εἶεν διδάσκαλοι, πάντα ποιῶν οὐ δύναμαι εὑρεῖν· καίτοι μετὰ πολλῶν γε ζητῶ, καὶ τούτων μάλιστα, οἵους ἂν οἴωμαι ἐμπειροτάτους εἶναι τοῦ πράγματος. καὶ δὴ καὶ νῦν, ὦ Μένων, εἰς καλὸν ἡμῖν αὐτὸς ὅδε παρεκαθέζετο, ᾧ μεταδῶμεν τῆς ζητήσεως· εἰκότως δ᾽ αὖ μεταδοῖμεν ἄν. αὐτὸς γὰρ ὅδε πρῶτον μέν ἐστι πατρὸς πλουσίου τε καὶ σοφοῦ, Ἀνθεμίωνος, ὃς ἐγένετο πλούσιος οὐκ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, οὐδὲ δόντος τινός, ὥσπερ ὁ νῦν νεωστὶ εἰληφὼς τὰ Πολυκράτους χρήματα, Ἰσμηνίας ὁ Θηβαῖος, ἀλλὰ τῇ αὐτοῦ σοφίᾳ κτησάμενος καὶ ἐπιμελείᾳ. ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα, οὐχ ὑπερήφανος δοκῶν εἶναι πολίτης, οὐδὲ ὀγκώδης τε καὶ ἐπαχθής.

ἀλλὰ κόσμιος καὶ εὐσταλὴς ἀνήρ· ἔπειτα τοῦτον εὖ ἔθρεψε καὶ ἐπαίδευσεν, ὡς δοκεῖ Ἀθηναίων τῷ πλήθει. αἱροῦνται γοῦν αὐτὸν ἐπὶ τὰς μεγίστας ἀρχάς. δίκαιον δὴ μετὰ τοιούτων ζητεῖν ἀρετῆς πέρι διδασκάλους, εἴτ' εἰσὶν εἴτε μή, καὶ οἵτινες. XXVII. Σὺ οὖν ἡμῖν, ὦ Ἄνυτε, ξυζήτησον ἐμοί τε καὶ τῷ σαυτοῦ ξένῳ Μένωνι τῷδε περὶ τούτου τοῦ πράγματος, τίνες ἂν εἶεν διδάσκαλοι. ὧδε δὲ σκέψαι· εἰ βουλοίμεθα Μένωνα τόνδε ἀγαθὸν ἰατρὸν γενέσθαι, παρὰ τίνας ἂν αὐτὸν πέμποιμεν διδασκάλους; ἆρ' οὐ παρὰ τοὺς ἰατρούς; ΑΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί δ', εἰ σκυτοτόμον ἀγαθὸν βουλοίμεθα γενέσθαι, ἆρ' οὐ παρὰ τοὺς σκυτοτόμους; ΑΝ. Ναί. ΣΩ. Καὶ τἆλλα οὕτως; ΑΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὧδε δή μοι πάλιν περὶ τῶν αὐτῶν εἰπέ· παρὰ τοὺς ἰατρούς, φαμέν, πέμποντες τόνδε καλῶς ἂν ἐπέμπομεν, βουλόμενοι ἰατρὸν γενέσθαι· ἆρ' ὅταν τοῦτο λέγωμεν, τόδε λέγομεν, ὅτι παρὰ τούτους πέμποντες αὐτὸν σωφρονοῖμεν ἄν, τοὺς ἀντιποιουμένους τε τῆς τέχνης μᾶλλον ἢ τοὺς μή, καὶ τοὺς μισθὸν πραττομένους, ἐπ' αὐτῷ τούτῳ ἀποφήναντας αὑτοὺς διδασκάλους τοῦ βουλομένου ἰέναι τε καὶ μανθάνειν; ἆρ' οὐ πρὸς ταῦτα βλέψαντες καλῶς ἂν πέμποιμεν; ΑΝ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ περὶ αὐλήσεως καὶ τῶν ἄλλων τὰ αὐτὰ ταῦτα; πολλὴ ἄνοιά ἐστι, βουλομένους αὐλητήν τινα ποιῆσαι παρὰ μὲν τοὺς ὑπισχνουμένους διδάξειν τὴν τέχνην, καὶ μισθὸν πραττομένους, μὴ ἐθέλειν πέμπειν, ἄλλοις δέ τισι πράγματα παρέχειν,

ζητοῦντα μανθάνειν παρὰ τούτων, οἳ μήτε προςποιοῦνται διδάσκαλοι εἶναι, μήτ' ἐστὶν αὐτῶν μαθητὴς μηδεὶς τούτου τοῦ μαθήματος, ὃ ἡμεῖς ἀξιοῦμεν μανθάνειν παρ' αὐτῶν, ὃν ἂν πέμπωμεν. οὐ πολλή σοι δοκεῖ ἀλογία εἶναι; *AN.* Ναὶ μὰ Δία ἔμοιγε, καὶ ἀμαθία γε πρός. XXVIII. *ΣΩ.* Καλῶς λέγεις. νῦν τοίνυν ἔξεστί σοι μετ' ἐμοῦ κοινῇ βουλεύεσθαι περὶ τοῦ ξένου τουτουὶ Μένωνος· οὗτος γάρ, ὦ Ἄνυτε, πάλαι λέγει πρός με, ὅτι ἐπιθυμεῖ ταύτης τῆς σοφίας καὶ ἀρετῆς, ᾗ οἱ ἄνθρωποι τάς τε οἰκίας καὶ τὰς πόλεις καλῶς διοικοῦσι, καὶ τοὺς γονέας τοὺς αὑτῶν θεραπεύουσι, καὶ πολίτας καὶ ξένους ὑποδέξασθαί τε καὶ ἀποπέμψαι ἐπίστανται, ἀξίως ἀνδρὸς ἀγαθοῦ. ταύτην οὖν τὴν ἀρετὴν σκόπει, παρὰ τίνας ἂν πέμποντες αὐτὸν ὀρθῶς πέμποιμεν· ἢ δῆλον δή, κατὰ τὸν ἄρτι λόγον, ὅτι παρὰ τούτους τοὺς ὑπισχνουμένους ἀρετῆς διδασκάλους εἶναι, καὶ ἀποφήναντας αὑτοὺς κοινοὺς τῶν Ἑλλήνων τῷ βουλομένῳ μανθάνειν, μισθὸν τούτου ταξαμένους τε καὶ πραττομένους; *AN.* Καὶ τίνας λέγεις τούτους, ὦ Σώκρατες; *ΣΩ.* Οἶσθα δήπου καὶ σύ, ὅτι οὗτοί εἰσιν οὓς οἱ ἄνθρωποι καλοῦσι σοφιστάς. *AN.* Ἡράκλεις, εὐφήμει, ὦ Σώκρατες. μηδένα τῶν ξυγγενῶν, μήτε οἰκείων, μήτε φίλων, μήτε ἀστῶν, μήτε ξένων, τοσαύτη μανία λάβοι, ὥςτε παρὰ τούτους ἐλθόντα λωβηθῆναι· ἐπεὶ οὗτοί γε φανερά ἐστι λώβη τε καὶ διαφθορὰ τῶν ξυγγιγνομένων. *ΣΩ.* Πῶς λέγεις, ὦ Ἄνυτε; οὗτοι ἄρα μόνοι τῶν ἀντιποιουμένων τι ἐπίστασθαι

εὐεργετεῖν, τοσοῦτον τῶν ἄλλων διαφέρουσιν, ὅσον οὐ μόνον οὐκ ὠφελοῦσιν, ὥςπερ οἱ ἄλλοι, ὅ τι ἄν τις αὐτοῖς παραδῷ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐναντίον διαφθείρουσι; καὶ τούτων φανερῶς χρήματα ἀξιοῦσι πράττεσθαι; XXIX. Ἐγὼ μὲν οὖν οὐκ ἔχω ὅπως σοι πιστεύσω. οἶδα γὰρ ἄνδρα ἕνα Πρωταγόραν πλείω χρήματα κτησάμενον ἀπὸ ταύτης τῆς σοφίας, ἢ Φειδίαν γε, ὃς οὕτω περιφανῶς καλὰ ἔργα εἰργάζετο, καὶ ἄλλους δέκα τῶν ἀνδριαντοποιῶν. καίτοι τέρας λέγεις, εἰ οἱ μὲν τὰ ὑποδήματα ἐργαζόμενοι τὰ παλαιά, καὶ τὰ ἱμάτια ἐξακρούμενοι, οὐκ ἂν δύναιντο λαθεῖν τριάκονθ' ἡμέρας μοχθηρότερα ἀποδιδόντες ἢ παρέλαβον τὰ ἱμάτιά τε καὶ ὑποδήματα, ἀλλ' εἰ τοιαῦτα ποιοῖεν, ταχὺ ἂν τῷ λιμῷ ἀποθάνοιεν, Πρωταγόρας δὲ ἄρα ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἐλάνθανε διαφθείρων τοὺς ξυγγιγνομένους, καὶ μοχθηροτέρους ἀποπέμπων ἢ παρελάμβανε, πλέον ἢ τετταράκοντα ἔτη. οἶμαι γὰρ αὐτὸν ἀποθανεῖν ἐγγὺς ἑβδομήκοντα ἔτη γεγονότα, τετταράκοντα δὲ ἐν τῇ τέχνῃ ὄντα. καὶ ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ τούτῳ ἔτι εἰς τὴν ἡμέραν ταυτηνὶ εὐδοκιμῶν οὐδὲν πέπαυται. καὶ οὐ μόνον Πρωταγόρας, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι πάμπολλοι, οἱ μὲν πρότεροι γεγονότες ἐκείνου, οἱ δὲ καὶ νῦν ἔτι ὄντες. πότερον δὴ οὖν φῶμεν, κατὰ τὸν σὸν λόγον, εἰδότας αὐτοὺς ἐξαπατᾶν καὶ λωβᾶσθαι τοὺς νέους, ἢ λεληθέναι καὶ ἑαυτούς; καὶ οὕτω μαίνεσθαι ἀξιώσομεν τούτους, οὓς ἔνιοί φασι σοφωτάτους ἀνθρώπων εἶναι; *ΑΝ.* Πολλοῦ γε δέουσι μαίνεσθαι, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ πολὺ

μᾶλλον οἱ τούτοις διδόντες ἀργύριον τῶν νέων, τούτων δ' ἔτι μᾶλλον οἱ τούτοις ἐπιτρέποντες, οἱ προςήκοντες, πολὺ δὲ μάλιστα πάντων αἱ πόλεις, ἐῶσαι αὐτοὺς εἰσαφικνεῖσθαι καὶ οὐκ ἐξελαύνουσαι, εἴτε τις ξένος ἐπιχειρεῖ τοιοῦτόν τι ποιεῖν, εἴτε ἀστός.

XXX. ΣΩ. Πότερον δέ, ὦ Ἄνυτε, ἠδίκηκέ τίς σε τῶν σοφιστῶν; ἢ τί οὕτως αὐτοῖς χαλεπὸς εἶ; ΑΝ. Οὐδὲ μὰ Δία ἔγωγε ξυγγέγονα πώποτε αὐτῶν οὐδενί, οὐδ' ἂν ἄλλον ἐάσαιμι τῶν ἐμῶν οὐδένα. ΣΩ. Ἄπειρος ἄρ' εἶ παντάπασι τῶν ἀνδρῶν. ΑΝ. Καὶ εἴην γε. ΣΩ. Πῶς οὖν ἄν, ὦ δαιμόνιε, εἰδείης περὶ τούτου τοῦ πράγματος, εἴτε τι ἀγαθὸν ἔχει ἐν ἑαυτῷ εἴτε φλαῦρον, οὗ παντάπασιν ἄπειρος εἴης; ΑΝ. Ῥᾳδίως. τούτους γοῦν οἶδα οἵ εἰσιν, εἴτ' οὖν ἄπειρος αὐτῶν εἰμι, εἴτε μή. ΣΩ. Μάντις εἶ ἴσως, ὦ Ἄνυτε. ἐπεὶ ὅπως γε ἄλλως οἶσθα τούτων πέρι, ἐξ ὧν αὐτὸς λέγεις, θαυμάζοιμ' ἄν. ἀλλὰ γὰρ οὐ τούτους ἐζητοῦμεν τίνες εἰσι, παρ' οὓς ἂν Μένων ἀφικόμενος μοχθηρὸς γένοιτο. οὗτοι μὲν γάρ, εἰ σὺ βούλει, ἔστωσαν οἱ σοφισταί. ἀλλὰ δὴ ἐκείνους εἰπὲ ἡμῖν, καὶ τὸν πατρικὸν τόνδε ἑταῖρον εὐεργέτησον, φράσας αὐτῷ παρὰ τίνας ἀφικόμενος ἐν τοσαύτῃ πόλει τὴν ἀρετήν, ἣν νῦν δὴ ἐγὼ διῆλθον, γένοιτ' ἂν ἄξιος λόγου. ΑΝ. Τί δὲ αὐτῷ οὐ σὺ ἔφρασας; ΣΩ. Ἀλλ' οὓς μὲν ἐγὼ ᾤμην διδασκάλους τούτων εἶναι, εἶπον, ἀλλὰ τυγχάνω οὐδὲν λέγων, ὥς σὺ φής. ΑΝ. Καὶ ἴσως τι λέγεις. ΣΩ. Ἀλλὰ σὺ δὴ ἐν τῷ μέρει αὐτῷ εἰπέ, παρὰ τίνας ἔλθῃ Ἀθηναίων· εἰπὲ ὄνομα ὅτου βούλει. XXXI. ΑΝ. Τί

δὲ ἑνὸς ἀνθρώπου ὄνομα δεῖ ἀκοῦσαι; ὅτῳ γὰρ ἂν ἐντύχῃ Ἀθηναίων τῶν καλῶν κἀγαθῶν, οὐδείς ἐστιν ὃς οὐ βελτίω αὐτὸν ποιήσει ἢ οἱ σοφισταί, ἐάνπερ ἐθέλῃ πείθεσθαι. ΣΩ. Πότερον δὲ οὗτοι οἱ καλοὶ κἀγαθοὶ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου ἐγένοντο τοιοῦτοι, παρ' οὐδενὸς μαθόντες, ὅμως μέντοι ἄλλους διδάσκειν οἷοι τε ὄντες ταῦτα, ἃ αὐτοὶ οὐκ ἔμαθον; ΑΝ. Καὶ τούτους ἔγωγε ἀξιῶ παρὰ τῶν προτέρων μαθεῖν, ὄντων καλῶν κἀγαθῶν. ἢ οὐ δοκοῦσί σοι πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ γεγονέναι ἐν τῇδε τῇ πόλει ἄνδρες; ΣΩ. Ἔμοιγε, ὦ Ἄνυτε, καὶ εἶναι δοκοῦσιν ἐνθάδε ἀγαθοὶ τὰ πολιτικά, καὶ γεγονέναι ἔτι οὐχ ἧττον ἢ εἶναι· ἀλλὰ μῶν καὶ διδάσκαλοι ἀγαθοὶ γεγόνασι τῆς αὐτῶν ἀρετῆς; τοῦτο γάρ ἐστι, περὶ οὗ ὁ λόγος ἡμῖν τυγχάνει ὤν, οὐκ, εἰ εἰσὶν ἀγαθοὶ ἢ μὴ ἄνδρες ἐνθάδε, οὐδ' εἰ γεγόνασιν ἐν τῷ πρόσθεν· ἀλλ' εἰ διδακτόν ἐστιν ἀρετή, πάλαι σκοποῦμεν. τοῦτο δὲ σκοποῦντες τόδε σκοποῦμεν· ἆρα οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες καὶ τῶν νῦν καὶ τῶν πρότερον ταύτην τὴν ἀρετήν, ἣν αὐτοὶ ἀγαθοὶ ἦσαν, ἠπίσταντο καὶ ἄλλῳ παραδοῦναι, ἢ οὐ παραδοτὸν τοῦτο ἀνθρώπῳ, οὐδὲ παραληπτὸν ἄλλῳ παρ' ἄλλου; τοῦτ' ἔστιν, ὃ πάλαι ζητοῦμεν ἐγώ τε καὶ Μένων. XXXII. Ὧδε οὖν σκόπει, ἐκ τοῦ σαυτοῦ λόγου· Θεμιστοκλέα οὐκ ἀγαθὸν ἂν φαίης ἄνδρα γεγονέναι; ΑΝ. Ἔγωγε πάντων γε μάλιστα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ διδάσκαλον ἀγαθόν, εἴπερ τις ἄλλος τῆς αὑτοῦ ἀρετῆς διδάσκαλος ἦν, κἀκεῖνον εἶναι; ΑΝ. Οἶμαι ἔγωγε, εἴπερ ἐβούλετό γε. ΣΩ. Ἀλλ', οἴει, οὐκ ἂν

ἐβουλήθη ἄλλους τέ τινας καλοὺς κἀγαθοὺς γενέσθαι, μάλιστα δέ που τὸν υἱόν τὸν αὑτοῦ; ἢ οἴει αὐτὸν φθονεῖν αὐτῷ, καὶ ἐξεπίτηδες οὐ παραδιδόναι τὴν ἀρετήν, ἣν αὐτὸς ἀγαθὸς ἦν; ἢ οὐκ ἀκήκοας, ὅτι Θεμιστοκλῆς Κλεόφαντον τὸν υἱὸν ἱππέα μὲν ἐδιδάξατο ἀγαθόν; ἐπέμενε γοῦν ἐπὶ τῶν ἵππων ὀρθὸς ἑστηκώς, καὶ ἠκόντιζεν ἀπὸ τῶν ἵππων ὀρθός, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ θαυμαστὰ εἰργάζετο, ἃ ἐκεῖνος αὐτὸν ἐπαιδεύσατο, καὶ ἐποίησε σοφόν, ὅσα διδασκάλων ἀγαθῶν εἴχετο· ἢ ταῦτα οὐκ ἀκήκοας τῶν πρεσβυτέρων; ΑΝ. Ἀκήκοα. ΣΩ. Οὐκ ἂν ἄρα τήν γε φύσιν τοῦ υἱέος αὐτοῦ ᾐτιάσατ' ἄν τις εἶναι κακήν. ΑΝ. Ἴσως οὐκ ἄν. ΣΩ. Τί δὲ τόδε; ὡς Κλεόφαντος ὁ Θεμιστοκλέους ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ σοφὸς ἐγένετο ἅπερ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἤδη του ἀκήκοας ἢ νεωτέρου ἢ πρεσβυτέρου; ΑΝ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ταῦτα μὲν οἰόμεθα βούλεσθαι αὐτὸν τὸν αὑτοῦ υἱὸν παιδεῦσαι, ἣν δὲ αὐτὸς σοφίαν ἦν σοφός, οὐδὲν τῶν γειτόνων βελτίω ποιῆσαι, εἴπερ ἦν γε διδακτὸν ἡ ἀρετή; ΑΝ. Ἴσως μὰ Δί' οὔ. XXXIII. ΣΩ. Οὗτος μὲν δή σοι τοιοῦτος διδάσκαλος ἀρετῆς, ὃν καὶ σὺ ὁμολογεῖς ἐν τοῖς ἀρίστοις τῶν προτέρων εἶναι. ἄλλον δὲ δὴ σκεψώμεθα, Ἀριστείδην τὸν Λυσιμάχου· ἢ τοῦτον οὐχ ὁμολογεῖς ἀγαθὸν γεγονέναι; ΑΝ. Ἔγωγε πάντως δήπου. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ οὗτος τὸν υἱὸν τὸν αὑτοῦ Λυσίμαχον, ὅσα μὲν διδασκάλων εἴχετο, κάλλιστα Ἀθηναίων ἐπαίδευσεν, ἄνδρα δὲ βελτίω δοκεῖ σοι ὁτουοῦν πεποιηκέναι; τούτῳ γάρ που καὶ σὺ ξυγγέγο-

νας, καὶ ὁρᾷς οἷός ἐστιν. εἰ δὲ βούλει, Περικλέα, οὕτω μεγαλοπρεπῶς σοφὸν ἄνδρα, οἶσθ᾽ ὅτι δύο υἱεῖς ἔθρεψε, Πάραλον καὶ Ξάνθιππον. ΑΝ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τούτους μέντοι, ὡς οἶσθα καὶ σύ, ἱππέας μὲν ἐδίδαξεν οὐδενὸς χείρους Ἀθηναίων, καὶ μουσικὴν καὶ ἀγωνίαν καὶ τἄλλα ἐπαίδευσεν, ὅσα τέχνης ἔχεται, οὐδενὸς χείρους· ἀγαθοὺς δὲ ἄνδρας ἄρα οὐκ ἐβούλετο ποιῆσαι; δοκῶ μέν, ἐβούλετο· ἀλλὰ μὴ οὐκ ᾖ διδακτόν. ἵνα δέ μὴ ὀλίγους οἴῃ καὶ τοὺς φαυλοτάτους Ἀθηναίων ἀδυνάτους γεγονέναι τοῦτο τὸ πρᾶγμα, ἐνθυμήθητι ὅτι Θουκυδίδης αὖ δύο υἱεῖς ἔθρεψε, Μελησίαν καὶ Στέφανον, καὶ τούτους ἐπαίδευσε τά τε ἄλλα εὖ, καὶ ἐπάλαισαν κάλλιστα Ἀθηναίων. τὸν μὲν γὰρ Ξανθίᾳ ἔδωκε, τὸν δὲ Εὐδώρῳ· οὗτοι δέ που ἐδόκουν τῶν τότε κάλλιστα παλαίειν· ἢ οὐ μέμνησαι; ΑΝ. Ἔγωγε, ἀκοῇ. **XXXIV.** ΣΩ. Οὐκοῦν δῆλον, ὅτι οὗτος οὐκ ἄν ποτε, οἷ μὲν ἔδει δαπανώμενον διδάσκειν, ταῦτα μὲν ἐδίδαξε τοὺς παῖδας τοὺς αὑτοῦ· οἷ δὲ οὐδὲν ἔδει ἀναλώσαντα ἀγαθοὺς ἄνδρας ποιῆσαι, τοῦτο δὲ οὐκ ἐδίδαξεν, εἰ διδακτὸν ἦν. ἀλλὰ γὰρ ἴσως ὁ Θουκυδίδης φαῦλος ἦν, καὶ οὐκ ἦσαν αὐτῷ πλεῖστοι φίλοι Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων; καὶ οἰκίας μεγάλης ἦν, καὶ ἐδύνατο μέγα ἐν τῇ πόλει καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν. ὥςτε, εἴπερ ἦν τοῦτο διδακτόν, ἐξευρεῖν ἄν, ὅςτις ἔμελλεν αὐτοῦ τοὺς υἱεῖς ἀγαθοὺς ποιήσειν, ἢ τῶν ἐπιχωρίων τις ἢ τῶν ξένων, εἰ αὐτὸς μὴ ἐσχόλαζε διὰ τὴν τῆς πόλεως ἐπιμέλειαν. ἀλλὰ γάρ, ὦ ἑταῖρε Ἄνυτε, μὴ οὐκ ᾖ δι-

δακτὸν ἀρετή. ΑΝ. Ὦ Σώκρατες, ῥᾳδίως μοι δοκεῖς κακῶς λέγειν ἀνθρώπους. ἐγὼ μὲν οὖν ἄν σοι ξυμβουλεύσαιμι, εἰ ἐθέλεις ἐμοὶ πείθεσθαι, εὐλαβεῖσθαι· ὡς ἴσως μὲν καὶ ἐν ἄλλῃ πόλει ῥᾷόν ἐστι κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους, ἢ εὖ, ἐν τῇδε δὲ καὶ πάνυ· οἶμαι δέ σε καὶ αὐτὸν εἰδέναι. XXXV. ΣΩ. Ὦ Μένων, Ἄνυτος μέν μοι δοκεῖ χαλεπαίνειν, καὶ οὐδὲν θαυμάζω· οἴεται γάρ με πρῶτον μὲν κακηγορεῖν τούτους τοὺς ἄνδρας· ἔπειτα ἡγεῖται καὶ αὐτὸς εἶναι εἷς τούτων. ἀλλ' οὗτος μέν, ἐάν ποτε γνῷ, οἷόν ἐστι τὸ κακῶς λέγειν, παύσεται χαλεπαίνων· νῦν δὲ ἀγνοεῖ. σὺ δέ μοι εἰπέ· οὐ καὶ παρ' ὑμῖν εἰσὶ καλοὶ κἀγαθοὶ ἄνδρες; ΜΕΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί οὖν; ἐθέλουσιν οὗτοι παρέχειν αὑτοὺς διδασκάλους τοῖς νέοις, καὶ ὁμολογεῖν διδάσκαλοί τε εἶναι καὶ διδακτὸν ἀρετήν; ΜΕΝ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ τοτὲ μὲν ἂν αὐτῶν ἀκούσαις ὡς διδακτόν, τοτὲ δὲ ὡς οὔ. ΣΩ. Φῶμεν οὖν τούτους διδασκάλους εἶναι τούτου τοῦ πράγματος, οἷς μηδὲ αὐτὸ τοῦτο ὁμολογεῖται; ΜΕΝ. Οὔ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τί δὲ δή; οἱ σοφισταί σοι οὗτοι, οἵπερ μόνοι ἐπαγγέλλονται, δοκοῦσι διδάσκαλοι εἶναι ἀρετῆς; ΜΕΝ. Καὶ Γοργίου μάλιστα, ὦ Σώκρατες, ταῦτα ἄγαμαι, ὅτι οὐκ ἄν ποτε αὐτοῦ τοῦτο ἀκούσαις ὑπισχνουμένου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων καταγελᾷ, ὅταν ἀκούσῃ ὑπισχνουμένων· ἀλλὰ λέγειν οἴεται δεῖν ποιεῖν δεινούς. ΣΩ. Οὐδ' ἄρα σοὶ δοκοῦσιν οἱ σοφισταὶ διδάσκαλοι εἶναι. ΜΕΝ. Οὐκ ἔχω λέγειν, ὦ Σώκρατες. καὶ γὰρ αὐτὸς ὅπερ οἱ πολ-

λοὶ πέπονθα· τοτὲ μέν μοι δοκοῦσι, τοτὲ δὲ οὔ. ΣΩ. Οἶσθα δὲ ὅτι οὐ μόνον σοί τε καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς πολιτικοῖς τοῦτο δοκεῖ τοτὲ μὲν εἶναι διδακτόν, τοτὲ δ' οὔ, ἀλλὰ καὶ Θέογνιν τὸν ποιητὴν οἶσθ' ὅτι ταυτὰ ταῦτα λέγει; MEN. Ἐν ποίοις ἔπεσιν; XXXVI. ΣΩ. Ἐν τοῖς ἐλεγείοις· οὗ λέγει,

Καὶ παρὰ τοῖσιν πῖνε καὶ ἔσθιε· καὶ μετὰ τοῖσιν
  Ἵζε καὶ ἄνδανε τοῖς, ὧν μεγάλη δύναμις.
Ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἄπ' ἐσθλὰ διδάξεαι· ἢν δὲ κακοῖσι
  Συμμίσγῃς, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον.

Οἶσθ' ὅτι ἐν τούτοις μὲν ὡς διδακτοῦ οὔσης τῆς ἀρετῆς λέγει; MEN. Φαίνεταί γε. ΣΩ. Ἐν ἄλλοις δέ γε ὀλίγον μεταβὰς,

Εἰ δ' ἦν ποιητόν τε (φησὶν) καὶ ἔνθετον ἀνδρὶ νόημα,

λέγει πως ὅτι

Πολλοὺς ἂν μισθοὺς καὶ μεγάλους ἔφερον

οἱ δυνάμενοι τοῦτο ποιεῖν. καὶ,

Οὔποτ' ἂν ἐξ ἀγαθοῦ πατρὸς ἔγεντο κακός,
Πειθόμενος μύθοισι σαόφροσιν· ἀλλὰ διδάσκων
  Οὔποτε ποιήσεις τὸν κακὸν ἄνδρ' ἀγαθόν.

Ἐννοεῖς ὅτι αὐτὸς αὑτῷ πάλιν περὶ τῶν αὐτῶν τἀναντία λέγει; MEN. Φαίνεται. ΣΩ. Ἔχεις οὖν εἰπεῖν ἄλλου ὁτουοῦν πράγματος, οὗ οἱ μὲν φάσκοντες διδάσκαλοι εἶναι, οὐχ ὅπως ἄλλων διδάσκαλοι ὁμολογοῦνται, ἀλλ' οὐδὲ αὐτοὶ ἐπίστασθαι, ἀλλὰ πονηροὶ εἶναι περὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ πρᾶγμα, οὗ φασι διδάσκαλοι εἶναι; οἱ δὲ ὁμολογούμενοι αὐτοὶ καλοὶ κἀγαθοὶ

τοτὲ μέν φασιν αὐτὸ διδακτὸν εἶναι, τοτὲ δὲ οὔ; τοὺς οὖν οὕτω τεταραγμένους περὶ ὁτουοῦν φαίης ἂν σὺ κυρίως διδασκάλους εἶναι; MEN. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. XXXVII. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ μήτε οἱ σοφισταί, μήτε οἱ αὐτοὶ καλοὶ κἀγαθοὶ ὄντες, διδάσκαλοί εἰσι τοῦ πράγματος, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν ἄλλοι γε. MEN. Οὔ μοι δοκεῖ. ΣΩ. Εἰ δέ γε μὴ διδάσκαλοι, οὐδὲ μαθηταί. MEN. Δοκεῖ μοι ἔχειν, ὡς λέγεις. ΣΩ. Ὡμολογήκαμεν δέ γε, πράγματος οὗ μήτε διδάσκαλοι μήτε μαθηταὶ εἶεν, τοῦτο διδακτὸν μὴ εἶναι; MEN. Ὡμολογήκαμεν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀρετῆς οὐδαμοῦ φαίνονται διδάσκαλοι; MEN. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Εἰ δέ γε μὴ διδάσκαλοι, οὐδὲ μαθηταί; MEN. Φαίνεται οὕτως. ΣΩ. Ἀρετὴ ἄρα οὐκ ἂν εἴη διδακτόν. MEN. Οὐκ ἔοικεν, εἴπερ ὀρθῶς ἡμεῖς ἐσκεψάμεθα. ὥστε καὶ θαυμάζω δή, ὦ Σώκρατες, πότερόν ποτε οὐδ' εἰσὶν ἀγαθοὶ ἄνδρες, ἢ τίς ἂν εἴη τρόπος τῆς γενέσεως τῶν ἀγαθῶν γιγνομένων. ΣΩ. Κινδυνεύομεν, ὦ Μένων, ἐγώ τε καὶ σύ, φαῦλοί τινες εἶναι ἄνδρες, καὶ σέ τε Γοργίας οὐχ ἱκανῶς πεπαιδευκέναι, καὶ ἐμὲ Πρόδικος. παντὸς μᾶλλον οὖν προσεκτέον τὸν νοῦν ἡμῖν αὐτοῖς, καὶ ζητητέον, ὅστις ἡμᾶς ἑνί γέ τῳ τρόπῳ βελτίους ποιήσει. λέγω δὲ ταῦτα, ἀποβλέψας πρὸς τὴν ἄρτι ζήτησιν· ὡς ἡμᾶς ἔλαθε καταγελάστως ὅτι οὐ μόνον ἐπιστήμης ἡγουμένης, ὀρθῶς τε καὶ εὖ τοῖς ἀνθρώποις πράττεται τὰ πράγματα, ἢ, εἰ μὴ τοῦτο δοίημεν, ὡς οὐ μόνον ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ ἄλλου τινός, ἴσως καὶ διαφεύγειν ἡμᾶς τὸ γνῶναι, τίνα

ποτὲ τρόπον γίγνονται οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες. MEN. Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ὧδε. ὅτι τοὺς μὲν ἀγαθοὺς ἄνδρας δεῖ ὠφελίμους εἶναι, ὀρθῶς ὡμολογήκαμεν τοῦτό γε, ὅτι οὐκ ἂν ἄλλως ἔχοι· ἦ γάρ; MEN. Ναί. ΣΩ. Καὶ ὅτι γε ὠφέλιμοι ἔσονται, ἂν ὀρθῶς ἡμῖν ἡγῶνται τῶν πραγμάτων, καὶ τοῦτό που καλῶς ὡμολογοῦμεν; MEN. Ναί. ΣΩ. Ὅτι δ᾽ οὐκ ἔστιν ὀρθῶς ἡγεῖσθαι, ἐὰν μὴ φρόνιμος ᾖ, τοῦτο ὅμοιοί ἐσμεν οὐκ ὀρθῶς ὡμολογηκόσι. MEN. Πῶς δὴ ὀρθῶς λέγεις; XXXVIII. ΣΩ. Ἐγὼ ἐρῶ. εἴ τις εἰδὼς τὴν ὁδὸν τὴν εἰς Λάρισσαν ἢ ὅποι βούλοιο ἄλλοσε, εἰ βαδίζοι καὶ ἄλλοις ἡγοῖτο, ἄλλο τι ἢ ὀρθῶς ἂν καὶ εὖ ἡγοῖτο; MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί δ᾽, εἴ τις ὀρθῶς μὲν εἴη δοξάζων, ἥτις ἐστὶν ἡ ὁδός, ἐληλυθὼς δὲ μή, μηδ᾽ ἐπιστάμενος, οὐ καὶ οὗτος ἂν ὀρθῶς ἡγοῖτο; MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ ἕως γ᾽ ἂν που ὀρθὴν δόξαν ἔχῃ περὶ ὧν ὁ ἕτερος ἐπιστήμην, οὐδὲν χείρων ἡγεμὼν ἔσται, οἰόμενος μὲν ἀληθῆ, φρονῶν δὲ μή, τοῦ τοῦτο φρονοῦντος. MEN. Οὐδὲν γάρ. ΣΩ. Δόξα ἄρα ἀληθὴς πρὸς ὀρθότητα πράξεως οὐδὲν χείρων ἡγεμὼν φρονήσεως. καὶ τοῦτό ἐστιν, ὃ νῦν δὴ παρελείπομεν ἐν τῇ περὶ τῆς ἀρετῆς σκέψει, ὁποῖόν τι εἴη, λέγοντες, ὅτι φρόνησις μόνον ἡγεῖται τοῦ ὀρθῶς πράττειν· τὸ δὲ ἄρα καὶ δόξα ἦν ἀληθής. MEN. Ἔοικε. ΣΩ. Οὐδὲν ἄρα ἧττον ὠφέλιμόν ἐστιν ὀρθὴ δόξα ἐπιστήμης. MEN. Τοσούτῳ γε, ὦ Σώκρατες, ὅτι ὁ μὲν τὴν ἐπιστήμην ἔχων, ἀεὶ ἂν ἐπιτυγχάνοι, ὁ δὲ τὴν ὀρθὴν δόξαν, τοτὲ μὲν ἂν ἐπιτυγχάνοι, τοτὲ

δ' οὔ. ΣΩ. Πῶς λέγεις; ὁ ἀεὶ ἔχων ὀρθὴν δόξαν, οὐκ ἀεὶ τυγχάνοι, ἕωσπερ ἂν ὀρθὰ δοξάζοι; XXXIX. MEN. Ἀνάγκη μοι φαίνεται· ὥστε θαυμάζω, ὦ Σώκρατες, τούτου οὕτως ἔχοντος, ὅ τι δή ποτε πολὺ τιμιωτέρα ἡ ἐπιστήμη τῆς ὀρθῆς δόξης, καὶ δι' ὅ τι τὸ μὲν ἕτερον, τὸ δὲ ἕτερόν ἐστιν αὐτῶν. ΣΩ. Οἶσθα οὖν διότι θαυμάζεις, ἢ ἐγώ σοι εἴπω; MEN. Πάνυ γ' εἰπέ. ΣΩ. Ὅτι τοῖς Δαιδάλου ἀγάλμασιν οὐ προσέσχηκας τὸν νοῦν· ἴσως δὲ οὐδ' ἔστι παρ' ὑμῖν. MEN. Πρὸς τί δὲ δὴ τοῦτο λέγεις; ΣΩ. Ὅτι καὶ ταῦτα, ἐὰν μὲν μὴ δεδεμένα ᾖ, ἀποδιδράσκει καὶ δραπετεύει, ἐὰν δὲ δεδεμένα, παραμένει. MEN. Τί οὖν δή; ΣΩ. Τῶν ἐκείνου ποιημάτων λελυμένον μὲν ἐκτῆσθαι, οὐ πολλῆς τινος ἄξιόν ἐστι τιμῆς, ὥσπερ δραπέτην ἄνθρωπον· οὐ γὰρ παραμένει· δεδεμένον δέ, πολλοῦ ἄξιον· πάνυ γὰρ καλὰ τὰ ἔργα ἐστί. πρὸς τί οὖν δὴ λέγω ταῦτα; πρὸς τὰς δόξας τὰς ἀληθεῖς. καὶ γὰρ αἱ δόξαι αἱ ἀληθεῖς, ὅσον μὲν ἂν χρόνον παραμένωσι, καλὸν τὸ χρῆμα, καὶ πάντα τἀγαθὰ ἐργάζονται· πολὺν δὲ χρόνον οὐκ ἐθέλουσι παραμένειν, ἀλλὰ δραπετεύουσιν ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου· ὥστε οὐ πολλοῦ ἄξιαί εἰσιν, ἕως ἄν τις αὐτὰς δήσῃ αἰτίας λογισμῷ. τοῦτο δ' ἐστί, Μένων ἑταῖρε, ἀνάμνησις, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν ἡμῖν ὡμολόγηται. ἐπειδὰν δὲ δεθῶσι, πρῶτον μὲν ἐπιστῆμαι γίγνονται, ἔπειτα μόνιμοι. καὶ διὰ ταῦτα δὴ τιμιώτερον ἐπιστήμη ὀρθῆς δόξης ἐστί, καὶ διαφέρει δεσμῷ ἐπιστήμη ὀρθῆς δόξης. MEN. Νὴ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, ἔοικε τοιούτῳ

τινί. XL. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ ἐγὼ ὡς οὐκ εἰδὼς λέγω, ἀλλὰ εἰκάζω. ὅτι δέ ἐστί τι ἀλλοῖον ὀρθὴ δόξα καὶ ἐπιστήμη, οὐ πάνυ μοι δοκῶ τοῦτο εἰκάζειν· ἀλλ' εἴπερ τι ἄλλο φαίην ἂν εἰδέναι - ὀλίγα δ' ἂν φαίην - ἓν δ' οὖν καὶ τοῦτο ἐκείνων θείην ἂν ὧν οἶδα. MEN. Καὶ ὀρθῶς γε, ὦ Σώκρατες, λέγεις. ΣΩ. Τί δέ; τόδε οὐκ ὀρθῶς, ὅτι ἀληθὴς δόξα ἡγουμένη τὸ ἔργον ἑκάστης τῆς πράξεως οὐδὲν χεῖρον ἀπεργάζεται ἢ ἐπιστήμη; MEN. Καὶ τοῦτο δοκεῖς μοι ἀληθῶς λέγειν. ΣΩ. Οὐδὲν ἄρα ὀρθὴ δόξα ἐπιστήμης χεῖρον οὐδὲ ἧττον ὠφελίμη ἔσται εἰς τὰς πράξεις, οὐδὲ ἀνὴρ ὁ ἔχων ὀρθὴν δόξαν, ἢ ὁ ἐπιστήμην. MEN. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Καὶ μὴν ὅ γε ἀγαθὸς ἀνὴρ ὠφέλιμος ἡμῖν ὡμολόγηται εἶναι. MEN. Ναί. ΣΩ. Ἐπειδὴ τοίνυν οὐ μόνον δι' ἐπιστήμην ἀγαθοὶ ἄνδρες ἂν εἶεν καὶ ὠφέλιμοι ταῖς πόλεσιν εἴπερ εἶεν, ἀλλὰ καὶ δι' ὀρθὴν δόξαν, τούτοιν δὲ οὐδέτερον φύσει ἐστὶ τοῖς ἀνθρώποις, οὔτε ἐπιστήμη, οὔτε δόξα ἀληθής, οὔτ' ἐπίκτητα - ἢ δοκεῖ σοι φύσει ὁποτερονοῦν αὐτοῖν εἶναι; MEN. Οὐκ ἔμοιγε. ΣΩ. Οὐκοῦν, ἐπειδὴ οὐ φύσει, οὐδὲ οἱ ἀγαθοὶ φύσει εἶεν ἄν; MEN. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἐπειδὴ δέ γε οὐ φύσει, ἐσκοποῦμεν τὸ μετὰ τοῦτο, εἰ διδακτόν ἐστι. MEN. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν διδακτὸν ἔδοξεν εἶναι, εἰ φρόνησις ἡ ἀρετή; MEN. Ναί. ΣΩ. Καὶ εἴ γε διδακτὸν εἴη, φρόνησις ἂν εἶναι; MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ εἰ μέν γε διδάσκαλοι εἶεν, διδακτὸν ἂν εἶναι; μὴ ὄντων δέ, οὐ διδακτόν; MEN. Οὕτως. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ὡμολογή-

καμεν μὴ εἶναι αὐτοῦ διδασκάλους. MEN. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Ὡμολογήκαμεν ἄρα μήτε διδακτὸν αὐτὸ μήτε φρόνησιν εἶναι; MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ἀγαθόν γε αὐτὸ ὡμολογοῦμεν εἶναι. MEN. Ναί. ΣΩ. Ὠφέλιμον δὲ καὶ ἀγαθὸν εἶναι τὸ ὀρθῶς ἡγούμενον. MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὀρθῶς δέ γε ἡγεῖσθαι δύο ὄντα ταῦτα μόνα, δόξαν τε ἀληθῆ καὶ ἐπιστήμην, ἃ ἔχων ἄνθρωπος ὀρθῶς ἡγεῖται. τὰ γὰρ ἀπὸ τύχης γιγνόμενα, οὐκ ἀνθρωπίνῃ ἡγεμονίᾳ γίγνεται· ὧ δὲ ἄνθρωπος ἡγεμών ἐστιν ἐπὶ τὸ ὀρθόν, δύο ταῦτα, δόξα ἀληθὴς καὶ ἐπιστήμη. MEN. Δοκεῖ μοι οὕτως. XLI. ΣΩ. Οὐκοῦν, ἐπειδὴ οὐ διδακτόν ἐστιν, οὐδ᾽ ἐπιστήμη δὴ ἔτι γίγνεται ἡ ἀρετή; MEN. Οὐ φαίνεται. ΣΩ. Δυοῖν ἄρα ὄντοιν ἀγαθοῖν καὶ ὠφελίμοιν, τὸ μὲν ἕτερον ἀπολέλυται, καὶ οὐκ ἂν εἴη ἐν πολιτικῇ πράξει ἐπιστήμη ἡγεμών. MEN. Οὔ μοι δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκ ἄρα σοφίᾳ τινὶ οὐδὲ σοφοὶ ὄντες οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες ἡγοῦντο ταῖς πόλεσιν οἱ ἀμφὶ Θεμιστοκλέα τε καὶ οὓς ἄρτι Ἄνυτος ὅδε ἔλεγε. διὸ καὶ οὐχ οἷοί τε ἄλλους ποιεῖν τοιούτους οἷοι αὐτοί εἰσιν, ἅτε οὐ δι᾽ ἐπιστήμην ὄντες τοιοῦτοι. MEN. Ἔοικεν οὕτως ἔχειν, ὦ Σώκρατες, ὡς λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ μὴ ἐπιστήμῃ, εὐδοξίᾳ δὴ τὸ λοιπὸν γίγνεται, ᾗ οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες χρώμενοι τὰς πόλεις ὀρθοῦσιν, οὐδὲν διαφερόντως ἔχοντες πρὸς τὸ φρονεῖν, ἢ οἱ χρησμῳδοί τε καὶ οἱ θεομάντεις. καὶ γὰρ οὗτοι λέγουσι μὲν ἀληθῆ καὶ πολλά, ἴσασι δὲ οὐδὲν ὧν λέγουσι. MEN. Κινδυνεύει οὕτως ἔχειν.

ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ Μένων, ἄξιον τούτους θείους καλεῖν τοὺς ἄνδρας, οἵτινες νοῦν μὴ ἔχοντες πολλὰ καὶ μεγάλα κατορθοῦσιν ὧν πράττουσι καὶ λέγουσι; ΜΕΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὀρθῶς ἂν οὖν καλοῖμεν θείους τε, οὓς νῦν δὴ ἐλέγομεν, χρησμῳδοὺς καὶ μάντεις καὶ τοὺς ποιητικοὺς ἅπαντας· καὶ τοὺς πολιτικοὺς οὐχ ἥκιστα τούτων φαῖμεν ἂν θείους τε εἶναι καὶ ἐνθουσιάζειν, ἐπίπνους ὄντας καὶ κατεχομένους ἐκ τοῦ θεοῦ, ὅταν κατορθῶσι λέγοντες πολλὰ καὶ μεγάλα πράγματα, μηδὲν εἰδότες ὧν λέγουσι. ΜΕΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ αἵ γε γυναῖκες δήπου, ὦ Μένων, τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας θείους καλοῦσι, καὶ οἱ Λάκωνες, ὅταν τινὰ ἐγκωμιάζωσιν ἀγαθὸν ἄνδρα, Σεῖος ἀνὴρ, φασίν, οὗτος. ΜΕΝ. Καὶ φαίνονταί γε, ὦ Σώκρατες, ὀρθῶς λέγειν· καίτοι ἴσως Ἄνυτος ὅδε σοι ἄχθεται λέγοντι. XLII. ΣΩ. Οὐδὲν μέλει ἔμοιγε. τούτῳ μὲν, ὦ Μένων, καὶ αὖθις διαλεξόμεθα· εἰ δὲ νῦν ἡμεῖς ἐν παντὶ τῷ λόγῳ τούτῳ καλῶς ἐζητήσαμέν τε καὶ ἐλέγομεν, ἀρετὴ ἂν εἴη οὔτε φύσει, οὔτε διδακτόν, ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ παραγιγνομένη, ἄνευ νοῦ, οἷς ἂν παραγίγνηται· εἰ μή τις εἴη τοιοῦτος τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, οἷος καὶ ἄλλον ποιῆσαι πολιτικόν. εἰ δὲ εἴη, σχεδὸν ἄν τι οὗτος λέγοιτο τοιοῦτος ἐν τοῖς ζῶσιν, οἷον ἔφη Ὅμηρος ἐν τοῖς τεθνεῶσι τὸν Τειρεσίαν εἶναι, λέγων περὶ αὐτοῦ ὅτι Οἶος πέπνυται (τῶν ἐν ᾅδου), τοὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσι. ταυτὸν ἂν καὶ εὐθὺς οὗτος τοιοῦτος, ὥσπερ παρὰ σκιὰς ἀληθὲς ἂν πρᾶγμα εἴη πρὸς ἀρετήν. ΜΕΝ. Κάλλιστα δοκεῖς μοι λέγειν, ὦ

Σώκρατες. ΣΩ. Ἐκ μὲν τοίνυν τούτου τοῦ λογισμοῦ, ὦ Μένων, θείᾳ μοίρᾳ ἡμῖν φαίνεται παραγιγνομένη ἡ ἀρετὴ οἷς παραγίγνεται. τὸ δὲ σαφὲς περὶ αὐτοῦ εἰσόμεθα τότε, ὅταν, πρὶν ᾧ τινι τρόπῳ τοῖς ἀνθρώποις παραγίγνεται ἡ ἀρετή, πρότερον ἐπιχειρήσωμεν αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ ζητεῖν, τί ποτ᾽ ἔστιν ἀρετή. νῦν δ᾽ ἐμοὶ μὲν ὥρα ποι ἰέναι· σὺ δὲ ταῦτα, ἅπερ αὐτὸς πέπεισαι, πεῖθε καὶ τὸν ξένον τόνδε Ἄνυτον, ἵνα πρᾳότερος ᾖ· ὡς, ἐὰν πείσῃς τοῦτον, ἔστιν ὅ τι καὶ Ἀθηναίους ὀνήσεις.

ΣΧΟΛΙΑ

ΕΙΣ

ΠΛΑΤΩΝΑ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΓΟΡΓΙΑΝ.

P. 1. L. 1. Πολέμου] Πολέμου καὶ μάχης μεταλαγχάνεις, πρὸς τὸν ἀπολειπόμενον τῆς θυσίας καὶ ὑστερήσαντα. παρεγγυᾷ δὲ, ὅτι χρὴ πολέμου καὶ μάχης ἀπολιμπάνεσθαι, λόγων δὲ οὔ. [παροιμία ἐπὶ τῶν ἔν τινι ὑστεριζόντων λεγομένη· πολέμου καὶ μάχης μεταλαγχάνεις. Schol. Clark.]

L. 2. Μεταλαγχάνειν] Ἐλλειπτικῶς εἴρηται τῷ Πλάτωνι. λείπει γὰρ τῇ διανοίᾳ τὸ, ἀλλ' οὐχὶ τῆς ἐν λόγοις ἡδονῆς, οἵαν δὴ νῦν παρέσχετο Γοργίας. [κατὰ τὰ τελευταῖα, ἀλλ' οὐκ ἐν ἀρχῇ. Schol. Clark.

[Ib. ἀλλ' ἦ· ἀλλ' ἆρα. Sch. Cl. τὸ λεγόμενον. οὐ πάνυ τὸ λεχθὲν ἀποδέχεται Σωκράτης· διὸ καὶ ἐπάγει· ἀλλ' ἦ τὸ λεγόμενον ἀντὶ τοῦ ἀλλ' ὄντως τὸ λεγόμενον· λείπει δὲ τὸ, πεπόνθαμεν, ἵν' ᾖ τοιοῦτο· ἀλλ' ὄντως τὸ λεγόμενον πεπόνθαμεν ὅπερ οἱ κατόπιν ἑορτῆς παραγινόμενοι καὶ τῆς ἐν τῇ ἑορτῇ θυμηδίας ὑστεροῦντες. Ib.]

L. 3. *Κατόπιν ἑορτῆς*] ἐπὶ τῶν ἐπί τινι καλῷ πράγματι ἀπολιμπανομένων.

L. 4. *Ἀναγκάσας*] Ἡ ἀνάγκη διττή· ἡ μὲν πρὸς βίαν, ἡ δὲ κατὰ φύσιν. κατὰ ταύτην οὖν ἠναγκάσθη Σωκράτης ἐν ἀγορᾷ διατρίβειν, ὅπως πολλοὺς ὠφελοῖ. τοῦτο γὰρ σπουδαίων ἀνδρῶν ἴδιον, καὶ πρὸ τούτων θεοῦ.

L. 7. *Οὐδὲν πρᾶγμα*] οὐδὲν ἐργῶδες ἢ δυσχερές.

L. 8. *Ἰάσομαι*] Παροιμιακὸν τοῦτο, ἀπὸ Τηλέφου καὶ τοῦ τρώσαντος Ἀχιλλέως καὶ τοῦ χρηστηρίου ἀνελόντος, ὅτι ὁ τρώσας καὶ ἰάσεται.

P. 2. L. 6. *Ἀλλ' ἄρα*] Ἀρχή τις αὕτη τῶν ἐν τῷ διαλόγῳ προκειμένων τοῦ πρώτου μέρους, ὅ ἐστι τὸ περὶ τῆς ποιητικῆς αἰτίας τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν.

L. 15. *Ἔρου*] Ταῦτα διελέγοντο, εἰς τὸν τοῦ Καλλικλέους εἰσιόντες οἶκον· εἶτα ἔσωθεν αὐτοῦ Γοργίου ἐντυγχάνουσι.

L. 24. *Πολλῶν ἐτῶν*] Ἀττικὸν τὸ σχῆμα. δηλοῖ δὲ τὸ ἐπὶ πολὺν χρόνον. Τὸ δὲ, οὐδείς πω, ἀντὶ τοῦ, οὐ πώποτε. καὶ Θουκυδίδης [Hist. III, 45.]· οὐδείς πω καταγνούς.

P. 3. L. 6. *Ἡρόδικος*] οὗτος οὐχ ὁ Σηλυμβριανος ἐστιν Ἡρόδικος, ἀλλ' ὁ Λεοντῖνος, Γοργίου ἀδελφός. [ἄλλος Ἡρόδικος Σηλυμβριανὸς ἐν Πολιτείᾳ, Sch. Clark.]

L. 10. *Ἀδελφός αὐτοῦ*] Οὗτος Πολύγνωτος ἐκαλεῖτο, οὗ ἐν Δελφοῖς ἡ θαυμαστὴ γραφή, ᾗ ἐπιγέγραπται·

Γράψε Πολύγνωτος, Θάσιος γένος, Ἀγλαοφῶντος
Υἱὸς, περθομένην Ἰλίου ἀκρόπολιν.

L. 14. *Ὦ Χαιρεφῶν*] Φασὶ, μὴ ἐξ αὐτοσχεδίου τὸν Πῶλον ταῦτα εἰπεῖν, προσυγγραψάμενον δέ.

L. 15. *Ἐμπειρία*] Σκόπει τὰ πάρισα τοῦ Πώ-

λου, ἐμπειρία, ἀπειρία, τέχνη, τύχη, ἄλλοι, ἄλλων, ἄλλως.

[L. 16. τὸν αἰῶνα· ἀντὶ τοῦ, τὸν βίον, τὴν ζωήν. Sch. Clark.]

L. 24. Οὐ πάνυ μοι] Οὐ γὰρ, τί ἐστιν ἡ ῥητορικὴ, εἶπεν, ἀλλ' ὁποῖόν τί ἐστι.

L. 28. Καλουμένην] Αὕτη γὰρ ἡ παρὰ τοῖς πολλοῖς· ἄλλη δὲ, ἡ κατ' ἀλήθειαν.

[P. 4. l. 12. τίνος ἐπιστήμονα τέχνης· τὸ, τοίης τοι γενεῆς καὶ αἵματος εὔχομαι εἶναι. Sch. Cl.]

[L. 14. ἀγαθόν γε. Ἀριστοτέλης μὲν καὶ οἱ σοφισταὶ μίαν φασὶν εἶναι ῥητορικὴν ἐπ' ἀμφότερα δυναμένην ἀγωνίζεσθαι· Πλάτων δέ φησιν δύο εἶναι, τὴν μὲν τέχνην, τὴν δὲ κολάκειαν, ἥτις καὶ εἴδωλον λέγεται πολιτικῆς μορίου. ὁ γοῦν Γοργίας ἀξιῶν ἀγαθὸς εἶναι ῥήτωρ τῆς τεχνικῆς φησὶν εἶναι οὐ τῆς εἰδωλικῆς ῥητορικῆς ἔμπειρος. δεῖ δὲ γινώσκειν, ὅτι περὶ μὲν τῆς ἐντέχνου ῥητορικῆς ἐν Φαίδρῳ διαλαμβάνει, περὶ δὲ δημώδους καὶ κολακικῆς ἐνταῦθα. Sch. Cl.

[P. 5. l. 16. Περὶ τί τῶν ὄντων] Ἡ ἐρώτησις, περὶ τίνα τῶν ὄντων ἡ ῥητορικὴ καταγίνεται, ἢ ἔχει τὴν ἐνέργειαν;

[L. 14. πάνυ. δύο ἐπιτάσεις ἀντὶ ὑπερθετικοῦ. Sch. Cl.]

[L. 17. Περὶ λόγους. ὁ μὲν Σωκράτης τὸ τέλος ἠρώτησεν τῆς ῥητορικῆς· ὁ δὲ Γοργίας τὸ ὄργανον ἀπεκρίνατο. — Sch. Cl.]

L. 21. Λέγειν γε ποιεῖ δυνατοὺς] ἀντὶ τοῦ, διδάσκειν δύναται ἄλλους λέγειν.

L. 26. Ἰατρικὴ] Ἰατρική ἐστιν ἀπούσης ὑγείας δοτική· Γυμναστικὴ δὲ, παρούσης ὑγείας φυλακτική.

P. 6. l. 12. Χειρούργημα] Χειρούργημα καὶ κυ-

ρωσις οὐκ εἴρηται· αἱ δὲ λέξεις Γοργίου ἐγχώριοι· Λεοντῖνος γὰρ ἦν.

[P. 6. l. 19. βραχέος· ὡς ἡ ἰατρική. οὐδενός· ὡς ἡ γραφική, ἡ ὀρχηστική. Sch. Cl.]

[L. 26. S. οὐδενός· ὡς ἡ διαλεκτική· βραχέος· ὡς ἡ ῥητορικὴ διὰ τὸ ὑποκρίνεσθαι πολλάκις. Sch. Cl.]

[Ib. δεῖ γινώσκειν, ὅτι τὰς τέχνας ἐνταῦθα διαιρεῖ καὶ ἐν Σοφιστῇ καὶ ἐν Πολιτικῷ, ἀλλ' οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον· ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν κατὰ τὸ δι' οὗ, καλῶς, τὰς μὲν διὰ λόγου, τὰς δὲ ἄνευ λόγου, τὰς δὲ μεταξύ· ἐν δὲ Σοφιστῇ κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἐνεργείας, καλῶς, τὰς μὲν ποιητικὰς, τὰς τὸ μὴ ὂν εἰς τὸ ὂν ἀγούσας, τὰς δὲ κτητικὰς, τὰς τὸ ὂν οἰκειουμένας· ἐν δὲ τῷ Πολιτικῷ κατὰ τὸ εἶδος τῆς ἕξεως, καλῶς, τὰς μὲν γνωστικὰς, τὰς δὲ πρακτικάς. Sch. Cl.]

[P. 7. l. 2.] ἴσους· ὡς ἡ πεττευτικὴ καὶ κιθαρῳδία. Sch. Cl.]

P. 7. l. 4. Διὰ λόγων] Ψεύδεται. οὐ γὰρ περὶ λόγους μόνους, ἀλλὰ καὶ περὶ σιώπην, καὶ περὶ ὑπόκρισιν.

Ib. Κῦρος] Σκόπει, ὡς κῦρος εἶπε Πλάτων, οὐ κύρωσις, καθὰ Γοργίας.

[L. 9. ὑπολάβοι· ἀντὶ τοῦ ἀποκριθήσεται. Schol. Clark.]

[Lin. 20. τῶν τεχνῶν αἱ μὲν περὶ ἔργα μόνον καταγίνονται, ὡς ζωγραφική, αἱ δὲ περὶ λόγους μόνους ὡς ἡ διαλεκτική, αἱ δὲ περί τε ἔργα καὶ λόγους, καὶ αὗται τριχῶς· ἢ μᾶλλον μὲν ἔργων χρῶνται ἢ λόγων ὡς ἰατρική, ἢ μᾶλλον μὲν λόγων ὡς ἡ ἀριθμητική, ἢ ἐπίσης καὶ ἔργων καὶ λόγων, ὡς ἡ πεττευτική. Sch. Cl.]

P. 8. l. 1. Οἱ ἐν τῷ δήμῳ συγγραφόμενοι] Ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐπὶ τῶν ψηφισμάτων ἢ νόμων εἰσηγήσει,

ὁ κήρυξ ἐπὶ μὲν τοῦ πρώτου ψηφίσματος ἢ νόμου, τό, τε ὄνομα τοῦ ψηφιζομένου καὶ τιθέντος τὸν νόμον, καὶ δὴ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ τοῦ δήμου ἔλεγεν, οἷον, Δημοσθένης Δημοσθένους, Παιανιεύς, ψηφίζεται τάδε. εἰ δὲ ἔμελλε πάλιν ὁ αὐτὸς ψηφίζεσθαι, ἔλεγεν ὁ κήρυξ, ἵνα μὴ περιττολογῇ· τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὰ αὐτά, ψηφίζεται δὲ καὶ τάδε. οὕτως οὖν καὶ ἐπὶ τοῦδε, τὰ μὲν ἄλλα, καθάπερ ἡ ἀριθμητική, ἡ λογιστικὴ ἔχει.

L. 4. *Πρὸς αὑτὰ*] Ὡς ὅταν ἄρτιος πρὸς ἄρτιον, ἢ περιττὸς πρὸς περιττὸν πολλαπλασιασθῇ πρὸς ἄλληλα δὲ, ὅταν περιττὸς καὶ ἄρτιος, ἢ ἀνάπαλιν.

L. 18. *Τὰ μέγιστα*] Ὥςπερ ὁ Πῶλος οὐ, τί ἐστιν ἡ ῥητορική, εἶπεν, ἀλλ' ὁποία τις, ὅτι καλλίστη τῶν τεχνῶν, οὕτω καὶ Γοργίας, οὐ, τίνα ἐστι περὶ ὧν οἱ λόγοι αὐτῆς, λέγει, ἀλλ' ὁποῖά ἐστιν, ὅτι τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ ἄριστα.

L. 22. *Σκόλιον*] τὸ σκόλιον τοῦτο οἱ μὲν Σιμωνίδου φασίν, οἱ δὲ Ἐπιχάρμου. ἔστι δὲ τοιοῦτον· [Brunck. Annal. I. 122.] Ὑγιαίνειν μὲν ἄριστον ἀνδρὶ θνατῷ· δεύτερον δὲ, φυὰν καλὸν γενέσθαι· τὸ δὲ τρίτον, πλουτεῖν ἀδόλως· τέταρτον δὲ, ἡβᾷν (δ' ἡβᾷν Sieb.) μετὰ φίλων. Τούτου δὲ τὸ τελευταῖον παραλέλειπται, (παραλείπεται Sieb.) ὡς μὴ πρὸς ὃ βούλεται Πλάτων χρήσιμον ὄν. Ἄλλως. Σκόλιον λέγεται ἡ παροίνιος ᾠδή, ὡς μὲν Δικαίαρχος ἐν τῷ περὶ μουσικῶν ἀγώνων, ὅτι τρία γένη ἦν ᾠδῶν, τὸ μὲν ὑπὸ πάντων ᾀδόμενον καθ' ἕνα ἑξῆς· [Sieb. scribi vult: ὑπὸ πάντ. ᾀδόμενον, τὸ δὲ ὑπὸ πάντων μὲν, οὐδ' ὁμοῦ, ἀλλὰ καθ' ἕνα ἑξῆς κ. τ. λ. v. Schol. Arist. Ran. 1327. Vesp. 1231. Athen. XIV. p. 694.] τὸ δὲ ὑπὸ τῶν συνετωτατων, ὡς ἔτυχε, τῇ τάξει· ᾧ (ὃ Sieb.) δὴ καλεῖσθαι Σκόλιον. ὡς δὲ Ἀριστόξενος καὶ Φύλλις ὁ

μουσικὸς, ὅτι ἐν τοῖς γάμοις περὶ μίαν τράπεζαν πολλὰς κλίνας τιθέντες, παρὰ μέρος ἐξῆς μυῤῥίνας ἔχοντες ἢ δάφνας, ᾖδον γνώμας, καὶ ἐρωτικὰ σύντονα. ἡ δὲ περίοδος σκολιὰ ἐγένετο διὰ τὴν σύνθεσιν τῶν κλινῶν ἐπὶ οἰκημάτων πολυγωνιῶν οὐσῶν· καὶ τούτῳ καὶ τὰς ἐπ' αὐτὰς κατακλίσεις παραβύστους γίνεσθαι. Οὐ διὰ τὴν μελοποιΐαν οὖν, διὰ δὲ τὴν μυῤῥίνης σκολιὰν διάδοσιν, ταύτῃ καὶ τὰς ᾠδὰς σκολιὰς καλεῖσθαι. [Sch. Cl. Ἀθήνησιν ἐν τῷ Πρυτανείῳ παρὰ πότον σκόλια ᾔδετο εἴς τινας, ὥσπερ εἰς Ἁρμόδιον, Ἄδμητον, Τελαμῶνα· εἰρῆσθαι δὲ αὐτὸ σκόλιον κατ' ἀντίφρασιν, ὅτι ῥᾴδια καὶ ὀλιγόστιχα ὡς ἐπιγράμματα ᾔδετο, ἃ ἐκαλεῖτο σκόλια, ἀντιπροτεινόντων ἀλλήλοις τῶν συμποτῶν, καὶ ἠλέγχοντο οἱ μὴ ᾄδοντες ὡς ἄμουσοι.]

L. 26. *Πλουτεῖν ἀδόλως*, ὁ ποιητής φησιν. ὁ γὰρ χρηματιστὴς ὅπως ἂν τύχῃ, καὶ εἰ μετὰ τυραννίδος, πλουτεῖν βούλεται.

P. 9. l. 1. Ἰατρὸς] Πρῶτον φησὶ τὸν ἰατρόν. οὗτος γὰρ περὶ τὰ στοιχεῖα αὐτὰ καθ' αὑτὰ καταγίνεται. ὁ δὲ παιδοτρίβης, περὶ τὴν σύνθεσιν αὐτῶν καὶ τὴν τοιάνδε τῶν μορίων συνθήκην, καὶ τὸ κάλλος αὐτῶν.

Ib. Χρηματιστὴς] Ἰδού, τὸ ἀδόλως οὐ προσέθηκεν, ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ χρηματιστὴς λέγει, ὃς πάντων καταφρονεῖ.

P. 10. l. 1. Ἐλευθερίας] Πῶς ἐλευθερίας αἴτιον τὸ ὑποβάλλον δουλείᾳ παντοίων παθῶν;

[L. 8. τὸ πείθειν ἔγωγ'· ἰστέον ὅτι τῆς εἰδωλικῆς ῥητορικῆς ἐστιν ὁ ἀποδοθεὶς ὅρος· δημοκοπικὴν γάρ τινα λέγει ταύτην πείθειν ἐπιχειροῦσαν τὸν πλημμελῶς κινούμενον ὄχλον. Sch. Cl.]

L. 13. Δυνάμει] Δύναμιν τὴν ῥητορικὴν νῦν καλεῖ· προϊὼν δέ, οὐδὲ δύναμιν οὖσαν δείξει αὐτήν,

ἐπεὶ οὐχ ὁρᾷ πρὸς ἀγαθόν. δυνάμεως δὲ πάσης, τὸ πρὸς τοῦτο ὁρᾶν.

[P. 11. l. 1. ἵνα. κατὰ κοινοῦ τὸ εὖ ἴσθι. Sch. Cl.]

[L. 16. ποῦ. ἐν τῇ ποικίλῃ στοᾷ. Sch. Cl.]

[P. 12. l. 17. ταύτης τοίνυν τῆς πειθοῦς. πάλιν τὴν εἰδωλικὴν βούλεται λεγειν ὁ Γοργίας ῥητορικήν. καὶ γὰρ ἀπὸ τοῦ χείρονος ἤρξατο τοῦ δικανικοῦ· κρεῖττον δὲ δῆλον ὅτι τὸ συμβουλευτικόν· ἐκ τἀγαθοῦ γὰρ τὴν ὑπόστασιν ἔχει· μέσον δὲ τὸ πανηγυρικὸν ἀπὸ τοῦ νοῦ προελθὸν, καὶ χεῖρον τὸ δικανικὸν, ὡς ἀπὸ ψυχῆς προϊόν. Sch. Cl.]

P. 11. l. 20. Ἴθι δή] Ἄρχεται ἐντεῦθεν τὴν πειθὼ διαιρεῖν εἴς τε τὴν πιστευτικὴν, καὶ εἰς τὴν διδασκαλικήν. ἔστι δὲ προσθεῖναι, καὶ εἰς τὴν ἀπὸ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν, οἷον, τὰ τῷ αὐτῷ ἴσα, καὶ ἀλλήλοις ἴσα.

P. 15. l. 5. Οὐδ' αὐτός πω] Ἑαυτὸν ὁ Σωκράτης ποιεῖ τῷ Γοργίᾳ συμφυρόμενον, ἵνα εἰς διαλεκτικὴν αὐτὸν συνουσίαν προκαλέσηται.

[L. 5. ἡ αἵρεσις τριττή· ἢ προσώπων ἢ πραγμάτων ἢ συναμφοτέρων· ἐν πᾶσι δὲ τούτοις οἱ τεχνικώτατοι ἂν ἄριστα συμβουλεύσαιντο ἔν γε πόλει εὐνομαυμένῃ – ἐν δὲ μὴ τοιαύτῃ ὁ ῥητορικὸς πάντα ὑποδύσεται. Sch. Cl.]

[P. 15. l. 5. ἀρχαιότερος Θεμιστοκλῆς Περικλέους ἔτεσι πλείοσι τῶν πεντήκοντα. Sch. Cl.]

P. 15. l. 8. Τοῦ διὰ μέσου τείχους] Διὰ μέσου τεῖχος λέγει, ὃ καὶ ἄχρι νῦν ἐστιν ἐν Ἑλλάδι. ἐν τῇ Μουνυχίᾳ γὰρ ἐποίησε καὶ τὸ μέσον τεῖχος, τὸ μὲν βάλλον ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ, τὸ δὲ ἐπὶ Φάληρα, ἵν', εἰ τὸ ἓν καταβληθῇ, τὸ ἄλλο ὑπηρετοίη ἄχρι πολλοῦ. Σωκράτης δὲ νεώτερος μὲν Θεμιστοκλέους, σύγχρονος δὲ Περικλέους, ὡς διὰ τούτων δηλοῦται.

P. 17. l. 1. [*Ἔμβραχυ*, *συντόμως ἢ εὐχερῶς εἶπεν ἢ ἁπλῶς. καὶ ἄλλως· ἔμβραχυ, συντόμως καὶ ἁπλῶς. Ὑπερίδης ἐν τῷ κατὰ Ἀριστοφῶντος* (f. *Ἀριστογείτονος*)· *οἶδε γὰρ αὐτῷ δεδομένην ἄδειαν καὶ πράττειν καὶ γράφειν, ὅ, τι ἂν ἔμβραχυ βούληται. Ἀριστοφάνης Θεσμοφοριαζούσαις* (387.) *Πῶς δ᾽ οὐχὶ διαβέβληκεν ὅπουπερ ἔμβραχυ εἰσὶ θεαταὶ καὶ τραγῳδικοὶ χοροί; Κρατῖνος ἐν Ὥραις· Ἔδει παρέχειν, ὅ τις εὔξαιτο ἔμβραχυ.* Schol. ined. ap. Heins. ad Hesych. T. I. p. 1191. et Routh. *Ἔμβραχυ ἐπιῤῥηματικῶς ἀκουστέον ἀντὶ τοῦ συντόμως ἢ ἁπλῶς ἢ καθάπαξ ἢ καθόλου.* Sch. Cl.]

L. 19. *Ὀρθῶς*] *Ὀρθῶς περὶ τὴν διάνοιαν· σαφῶς περὶ τὴν φράσιν.* [Cod. Reg. – *τῆς διανοίας* – *τῆς φράσεως.*]

[L. 22. Glossa cod. Meerm. *τελευτῶντες· εἰς τέλος τοῦ λόγου ἐλθόντες.*]

P. 18. l. 18. *Ἴσως μέντοι*] *Δέδοικεν ὁ Γοργίας, καὶ φεύγει τὴν διάλεξιν· αἰτιᾶται δὲ τοὺς παρόντας πανούργως, ὡς οὐκ ἀνεξομένους.*

L. ult. *Προὐργιαίτερον*] *προτιμότερον.*

P. 19. l. 13. *Ῥητορικὸν*] *Ἐντεῦθεν ὁ πρῶτος ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ἀποκρίσεως Γοργίου ἐντρεπτικὸς ἔλεγχος.*

[P. 19. l. 1. *ὁ μὲν Χαιρεφῶν ἐφίεται τῶν Σωκρατικῶν λόγων ὡς ἀγαθῶν προηγουμένως* [illegible] *δεύτερον δὲ λόγον, ἡδέων· φιλόσοφος γ*[illegible] *Καλλικλῆς ἐφίεται αὐτῶν προηγουμέ*[illegible] *τὰ δεύτερον δὲ λόγον ὡς ἀγαθ*[illegible] *φιλήδονος* [illegible] *ἐστιν.* Sch. Cl.]

P. 20. l. 12. *Αὐτίκα*] *εὐθέ*[illegible] *δὲ, μικρὸν ὕστερον.*

L. 14. *Ἆρα τυγχ*[illegible] *τοῦ τρόπου τῆς ἀποκρίσε*[illegible] *κός ἔλεγχος.*

[P. 21. l. 6. ἴχε δὴ ἀντὶ τοῦ μέμνησο. Sch. Cl.]

P. 21. l. 26. Ἤτοι [imo Μέμνησαι οὖν λέγων ὀλίγῳ] πρότερον] Ὁ τρίτος δὲ ἐντεῦθεν ἐκ τῶν πραγμάτων ἀποδεικτικὸς ἔλεγχος.

[P. 22. l. 1. ὡσαύτως δὲ οὕτως. Ἡ ἐκ παραλλήλου χρῆσις τῶν ἐπιῤῥημάτων Ἀττική· ὡς τὸ, ἐγώ εἰμι· καὶ ὡς τὸ, ὅς καὶ αὐτὸς τῶν σπουδαίων καὶ φίλων. Sch. Cl.]

P. 23. l. 15. Ἀναθέσθαι] τὸ θέσθαι τὸ ἀντικείμενον τῷ ἤδη κειμένῳ.

P. 24. l. 16. Συγγράμματι] ἐκ τούτου δῆλον, ὅτι οὐχ ὁ ἐξ ἀρχῆς τοῦ Πώλου λόγος αὐτοσχέδιος ἦν, ἀλλὰ σύγγραμμα.

P. 25. l. 2. Ἐπιτηδεύσεως] Ἰστέον, ὅτι διαφέρει Ἐπιτήδευμα καὶ Ἐπιτήδευσις. αὕτη μὲν γὰρ ἐνέργειαν δηλοῖ· ἐκεῖνο δὲ οἷον οὐσίαν, ὥς φησι Πλούταρχος. Οὕτως οὖν καὶ Ἀκοὴ, καὶ Ἄκουσις, καὶ Ψόφος, καὶ Ψόφησις, τὰ μὲν οἷον οὐσίαν τὰ πρῶτα, τὰ δὲ οἷον ἐνέργειαν.

P. 27. l. 7. Πολιτικὴν] Ἡ πολιτικὴ διαιρεῖται ὡς ὅλον εἰς μέρη, τὴν νομοθετικὴν καὶ δικαστικήν· αὗται γὰρ ἀλλήλων προςδέονται· τὰ δ᾽ ἀντιδιαιρούμενα, οὔ. καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὁ αὐτὸς τῆς διαιρέσεως τρόπο[illegible]

K. 1[illegible] [illegible]σύνην] Δικαιοσύνην, ἀλλ᾽ οὐ δι[illegible]στικ[illegible] [illegible] ἵνα μὴ τὸ δικαστικὸν μόνον, [illegible]ητικὸν, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτὴν [illegible]υτὴν ἐνέργειαν, περιλάβῃ τὸ [illegible]

[illegible]νεῖν] Ἢ ὡς τῶν ἀνοήτων του[illegible]σαμένων, ἢ ὡς ἀπελαθέντα ὑπ᾽ [illegible] τῆς ἰατρείας μισθοῦ στερούμενον, [illegible]τοθ[illegible]

[illegible] τ. λ.] Ἐπὶ γὰρ τῶν [illegible] [illegible]γνωσθῆναι εὐχερής·

ψυχὴ γὰρ τὸ κρῖνον, σωματικὸν δὲ τὸ κρινόμενον· ἐπὶ δὲ τῶν περὶ ψυχὴν, ψυχῶν οὐσῶν τῶν συμπεφυρμένων, σοφιστῶν λέγω καὶ ῥητόρων, καὶ ψυχῶν τῶν ταύτας κρινουσῶν διαστρόφων, συμπεφυρμένη καὶ ἡ διάκρισις, οὐ τῶν ἐπιτηδευμάτων· δῆλα γάρ· ἀλλ' αὐτοί τε οἱ μετιόντες, καὶ ἡ τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων μετάληψις διὰ τὴν ἀπάτην, καὶ οἱ κρίνοντες ὑπὸ τῶν κρινομένων ἠπάτηνται.

L. 6. *Σὺ γὰρ τούτων ἔμπειρος*] Τοῦτο εἶπεν, ἢ διὰ τὸ ἐκ τῆς Ἀναξαγόρου δόξης εἰς παροιμίαν ἐλθεῖν· ᾔδει δὲ τοῦτο ἐκ Γοργίου, ὁ δὲ ἐξ Ἐμπεδοκλέους, τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ· οὗτος δὲ φιλόσοφος ὢν τὰς τῶν φιλοσόφων δόξας καὶ ἠπίστατο, καὶ ἐδίδασκεν· ἢ διὰ τὴν τῶν ὀνομάτων παρίσωσιν τοῦ, ὦ φίλε Πῶλε. [Nugae] — [Ἀναξαγόρειος γὰρ ἦν τῇ προαιρέσει ὁ Πῶλος καθάπερ ὁ Γοργίας Ἐμπεδόκλειος. Sch. Cl.]

[Schol. in Marg. cod. Meerm. τὸ δὲ ὑπ' Ἀναξαγόρου θρυλλούμενον, τοῦτ' ἦν· ὁμοῦ πάντα χρήματα, ἤγουν πράγματα.]

L. 9. *Ὁ μὲν οὖν ἐγὼ*] Ὁ Πλάτων ἐνταῦθα κατακέχρηται τῷ Ἀττικῷ σχηματισμῷ κατακόρως, τῷ καλουμένῳ ἀμερίστῳ. Τοῦτο δέ ἐστι, τὸ ἔχον τοὺς μὲν πολλοὺς λεγομένους συνδέσμους, μηδαμῶς δὲ τὴν Δέ· ὅρα γὰρ πῶς· ὃν μὲν οὖν ἐγώ· ἴσως μὲν οὖν· ἄξιον μέν· ἐὰν μὲν οὖν καὶ ἐγώ.

L. 10. *Ἀντίστροφον*] Τὸ λεῖπον τοῦ τῆς ῥητορικῆς ὅρου. ἔστι γὰρ ὅλος· Ῥητορική ἐστι κολακεία, πολιτικῆς μορίου εἴδωλον ἀντίστροφον ὀψοποιΐας ἐν ψυχῇ, ὡς ἐκείνη ἐν σώματι.

P. 29. l. 23. *Τηλικοῦτος ὢν*] ἤγουν νέος ὤν.

L. 25. *Ἆρ' οὖν*] Ἐντεῦθεν ὁ περὶ τῆς εἰδικῆς αἰτίας τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν λόγος, ὅτι ἀρετή τέ ἐστι, καὶ ἐπιστήμη τῶν ὄντων.

[P. 30. l. 9. τὸ ἀμφιγνοεῖν τοῦ ἀγνοεῖν ταύτῃ διαφέρει, ᾗ τὸ μὲν ἀναίρεσιν ἔχει παντελῆ τοῦ γινώσκειν, τὸ δὲ ἀμφιβολίαν καὶ ἄγνοιαν τοῦ ἀληθοῦς. Δωριεῖς δὲ αὐτὸ καὶ ἀμφίγνωμόν φασιν. Sch. Cl.]

P. 30. l. 12. Δύο ἅμα] τό, τε βούλεσθαι, καὶ τὸ δοκεῖν. Τοῦτο μὲν γὰρ κατὰ φαντασίαν ἐστὶ τὴν τυχοῦσαν· τὸ δὲ βούλεσθαι πάντως πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἀποτείνεται.

L. 26. Μὰ τὸν] Ἐλλιπῶς ὄμνυσι πρός τε εὐλαβείας καὶ πρᾳότητος ἔνδειξιν.

P. 31. 13. Οὗτος ἀνὴρ] Ὁ Πῶλος, ὡς παρὰ πόδας τοῦ Σωκράτους ἐναντία λέγοντος πρὸς ἑαυτὸν, καὶ ποιεῖν ἃ δοκεῖ αὐτῷ τὸν ῥήτορα, καὶ μὴ ποιεῖν ἃ βούλεται, ὥςπερ ἐκπεπληγμένος, ταύτην ἀφίησι τὴν φωνὴν, οὗτος ἀνὴρ, ὡσανεὶ ἔλεγεν· ὁ ἄνθρωπος οὗτος τί πάσχει; οὕτω τῶν ἑαυτοῦ λόγων [Cod. Par. οὗτος τοῦ ἑαυτοῦ λόγου] ἐπιλέλησται. ἐφ' οἷς ὁ Σωκράτης, ὑποτεμὼν τὸν τοῦ Πώλου λόγον, μεταξύ φησιν, ἐπιμένων τῷ παραδόξῳ τῶν λόγων· Οὔ φημι ποιεῖν αὐτοὺς ἃ βούλονται· ἀλλά μ' ἔλεγχε· ὡσανεὶ ἔλεγεν· Ἐμοὶ μὲν ταῦτα δοκεῖ, καὶ ἐγὼ ταῦτα φημὶ, τὸ τοὺς ποιοῦντας ἃ δοκεῖ αὐτοῖς δίχα νοῦ, μὴ ποιεῖν ἃ βούλονται. εἰ δέ σοι οὕτω μὴ δοκεῖ, μὴ ἀγανάκτει, ἀλλὰ τὸν λόγον ἔλεγχε.

L. 20. Ὦ λῷστε Πῶλε κ. τ. λ.] Καὶ γὰρ Γοργίᾳ, καὶ τοῖς κατ' αὐτὸν, αἱ παρισώσεις ἐπετηδεύοντο.

P. 32. l. 4. Χρηματισμὸν] τὸν τῶν χρημάτων πόρον.

L. 19. Ἃ ἐνίοτε] Ταῦτα μετέχειν δύναται τῶν ἄκρων, ταῦτα δὲ οὔ.

P. 33. l. 17. τί οὐκ ἀποκρίνει [sic.] ὁ μὲν Γοργίας ἐπιεικέστερος ὢν καὶ ἑτοίμως ἀπελογεῖτο καὶ ἐτίθει τὰ ἐρωτώμενα· ὁ δὲ Πῶλος σιωπᾷ αὐθα-

δέστερος ὤν· ὁ δὲ Καλλικλῆς παντελῶς ἀνερυθριάστως οὐδὲ ἀνέχεται τῶν συλλογισμῶν κ. τ. λ. Schl. Cl.]

P. 34. l. 8. Εὐφήμει] σιώπα, μὴ ἀκαιρολόγει.

L. 10. Ἀζηλώτους] Ἀζήλωτος γάρ ἐστιν, ὅστις ἔχει τι, ὃ μὴ εὐχόμεθα γενέσθαι ἡμῖν. Ἄθλιος δὲ, ὁ πάθεσιν ἀνηκέστοις ἐνισχόμενος.

L. 20. Ἧττον] Τὸ Ἧττον ἐπὶ τοῦ ἄκοντος ἀποθνήσκοντος ἀδίκως, οὐκ ἐπὶ τοῦ ἐλπίδας ἔχοντος ἐπιδώσειν εἰς ἀρετήν· ἐπὶ δὲ τοῦ σπουδαίου ἀντὶ τοῦ οὐδαμῶς ἀποδεκτέον.

[P. 35. l. 7. ὑπὸ μάλης πάντες παλαιοὶ προφέρονται ἑνικῶς· τάττονται δὲ αὐτὸ ἐπὶ τοῦ κρυφίως τι πράττειν, καὶ ἀεὶ μετὰ τῆς προθέσεως, ὡς Δημοσθένης ἐν τῷ πρὸς Ἄφοβον [T. II. p. 848. Reisk.]· ἀλλὰ μὴν οὐχ εἷς οὐδὲ δύο ταῦτ' ἴσασιν, οὐδ' ὑπὸ μάλης ἡ πρόκλησις γέγονεν, ἀλλ' ἐν τῇ ἀγορᾷ. πληθυντικῶς δὲ οὐ μάλας λέγουσιν, ἀλλὰ μασχάλας, καὶ ἄνευ τῆς προθέσεως· Λυσίας ἐν τῇ πρὸς Μετάνειραν ἐπιστολῇ [T. VI. Orr. Gr. Reisk. p. 34.] καὶ τὴν μὲν κόμην ψιλὴν ἔχεις, τὰς δὲ μασχάλας δασείας. Τὸ μέντοι ὑπὸ κόλπους ταυτὸν καὶ αὐτὸ κατὰ τὸ σημαινόμενον ὑπάρχον ἀμφοτέρως ἐχρήσαντο, ἑνικῶς φημὶ καὶ πληθυντικῶς καὶ ἀεὶ μετὰ τῆς προθέσεως, οἷον, ὑπὸ κόλπον καὶ ὑπὸ κόλπους. Schl. Cl.]

P. 35. l. 11. Τεθνήξει] Ἐνεργητικὸν ἀντὶ παθητικοῦ, τοῦ Τεθνήξεται, καινοπρεπῶς παρελήφθη. [ἐνέργεια ἀντὶ πάθους, ἀττικῶς. Schl. Cl.]

[L. 12. κεφαλῆς – κατεαγῆναι. καὶ τοῦτο Ἀττικόν· τὸ γὰρ κοινὸν, τὴν κεφαλὴν κατεαγῆναι· τὸ γὰρ ἐπὶ μέρους λέγειν Ἀττικόν· οἷον ἔφαγον τοῦ ἄρτου· οὕτως οὖν καὶ κατεάγην τῆς κεφαλῆς. Sch. Cl.]

P. 36. l. 3. *Σκεψώμεθα*] *Ἐντεῦθεν ὁ περὶ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας ἐπεισέρχεται λόγος.*

L. 10. *Ὅρον*] οὐχ ὁρισμὸν λέγει, ἀλλά τινα τρόπον καὶ διορισμόν.

L. 15. *Χαλεπὸν*] *Κατ' εἰρωνείαν τοῦτο φησὶν, ὡς δηλοῖ τὸ ἐπαγόμενον.*

L. 19. *Φλυαρίας*] *Φλυαρία παρὰ Πλάτωνι πανταχοῖ πᾶν τὸ περιττὸν, εἴτ' ἐν λόγοις εἴτ' ἐν πράγμασι.*

P. 37. l. 4. *Μέγαν βασιλέα*] *τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα.*

L. 6. *Παιδείας — δικαιοσύνης*] *Παιδεία, ἡ ἐξ ἀρχῆς τροφή. Δικαιοσύνη, ἡ τελεία ἀρετή.*

L. 20. *Τὸν δεσπότην καὶ θεῖον*] *Τὸ μὲν δεσπότην ἀπελεῖν, παράνσμον· τὸ δὲ θεῖον, ἀνοσιουργὸν παρίστησι τὸν Ἀρχέλαον, εἴπερ ἐν τάξει πατέρων οἱ θεῖοι.*

L. 23. *Ἀνεψιὸν*] τὸν παρ' ἡμῖν ἐξάδελφον.

L. 25. *Ἠφάνισεν*] τῆς ταφῆς ἀφείλετο.

L. ult. *Τὸν ἀδελφὸν*] *Εἰς τὸ Ἀδελφὸν στικτέον, ἵνα τὸ Γνήσιον πρὸς τὸ Περδίκκου υἱὸν ἐξακούηται.*

P. 38. l. 9. *Ἀπὸ σοῦ*] *Κατ' εἰρωνείαν καὶ τοῦτο φησί.*

L. 14. *Ἄλλο τι*] *Ὁ λόγος οὗτος οὐκ ἔλεγχός ἐστιν, ὥ με, ἔφης πρὶν, καὶ παῖς ἂν ἐλέγξειεν, ἀλλὰ πρὸς ἄλλο τι εἰρημένος.*

L. 20. *Ῥητορικῶς*] οὐ πρὸς ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς τὰς τῶν πολλῶν ἡμαρτημένας δόξας.

P. 39. l. 5. *Τρίποδες*] *Τῶν λαμπρῶν ἀναθημάτων, καὶ τῶν πλουσίων, καὶ ἐν δυνάμει, μνημονεύει, ὅτι τούτοις μάλιστα οἱ δικασταὶ πιστεύουσι. Διονύσιον δὲ, τὸ τοῦ Διονύσου φησὶν ἱερόν.*

L. 10. *Ἀναγκάζεις*] ταῖς ἀποδεικτικαῖς πίστεσι πείθεις.

ρωσις οὐκ εἴρηται· αἱ δὲ λέξεις Γοργίου ἐγχώριοι· Λεοντῖνος γὰρ ἦν.

[P. 6. l. 19. βραχέος· ὡς ἡ ἰατρική. οὐδενός· ὡς ἡ γραφική, ἡ ὀρχηστική. Sch. Cl.]

[L. 26. S. οὐδενός· ὡς ἡ διαλεκτική· βραχέος· ὡς ἡ ῥητορικὴ διὰ τὸ ὑποκρίνεσθαι πολλάκις. Sch. Cl.]

[Ib. δεῖ γινώσκειν, ὅτι τὰς τέχνας ἐνταῦθα διαιρεῖ καὶ ἐν Σοφιστῇ καὶ ἐν Πολιτικῷ, ἀλλ' οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον· ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν κατὰ τὸ δι' οὗ, καλῶς, τὰς μὲν διὰ λόγου, τὰς δὲ ἄνευ λόγου, τὰς δὲ μεταξύ· ἐν δὲ Σοφιστῇ κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἐνεργείας, καλῶς, τὰς μὲν ποιητικὰς, τὰς τὸ μὴ ὂν εἰς τὸ ὂν ἀγούσας, τὰς δὲ κτητικὰς, τὰς τὸ ὂν οἰκειουμένας· ἐν δὲ τῷ Πολιτικῷ κατὰ τὸ εἶδος τῆς ἕξεως, καλῶς, τὰς μὲν γνωστικὰς, τὰς δὲ πρακτικάς. Sch. Cl.]

[P. 7. l. 2.] ἴσους· ὡς ἡ πεττευτικὴ καὶ κιθαρῳδία. Sch. Cl.]

P. 7. l. 4. Διὰ λόγων] Ψεύδεται. οὐ γὰρ περὶ λόγους μόνους, ἀλλὰ καὶ περὶ σιωπὴν, καὶ περὶ ὑπόκρισιν.

Ib. Κῦρος] Σκόπει, ὡς κῦρος εἶπε Πλάτων, οὐ κύρωσις, καθὰ Γοργίας.

[L. 9. ὑπολάβοι· ἀντὶ τοῦ ἀποκριθήσεται. Schol. Clark.]

[Lin. 20. τῶν τεχνῶν αἱ μὲν περὶ ἔργα μόνον καταγίνονται, ὡς ζωγραφική, αἱ δὲ περὶ λόγους μόνους ὡς ἡ διαλεκτική, αἱ δὲ περί τε ἔργα καὶ λόγους, καὶ αὗται τριχῶς· ἢ μᾶλλον μὲν ἔργων χρῶνται ἢ λόγων ὡς ἰατρική, ἢ μᾶλλον μὲν λόγων ὡς ἡ ἀριθμητική, ἢ ἐπίσης καὶ ἔργων καὶ λόγων, ὡς ἡ πεττευτική. Sch. Cl.]

P. 8. l. 1. Οἱ ἐν τῷ δήμῳ συγγραφόμενοι] Ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐπὶ τῶν ψηφισμάτων ἢ νόμων εἰσηγήσει,

ὁ κήρυξ ἐπὶ μὲν τοῦ πρώτου ψηφίσματος ἢ νόμου, τό, τε ὄνομα τοῦ ψηφιζομένου καὶ τιθέντος τὸν νόμον, καὶ δὴ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ τοῦ δήμου ἔλεγεν, οἷον, Δημοσθένης Δημοσθένους, Παιανιεὺς, ψηφίζεται τάδε. εἰ δὲ ἔμελλε πάλιν ὁ αὐτὸς ψηφίζεσθαι, ἔλεγεν ὁ κήρυξ, ἵνα μὴ περιττολογῇ· τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὰ αὐτὰ, ψηφίζεται δὲ καὶ τάδε. οὕτως οὖν καὶ ἐπὶ τοῦδε, τὰ μὲν ἄλλα, καθάπερ ἡ ἀριθμητικὴ, ἡ λογιστικὴ ἔχει.

L. 4. *Πρὸς αὐτά*] Ὡς ὅταν ἄρτιος πρὸς ἄρτιον, ἢ περιττὸς πρὸς περιττὸν πολλαπλασιασθῇ πρὸς ἄλληλα δὲ, ὅταν περιττὸς καὶ ἄρτιος, ἢ ἀνάπαλιν.

L. 18. *Τὰ μέγιστα*] Ὥςπερ ὁ Πῶλος οὐ, τί ἐστιν ἡ ῥητορικὴ, εἶπεν, ἀλλ' ὁποία τις, ὅτι καλλίστη τῶν τεχνῶν, οὕτω καὶ Γοργίας, οὐ, τίνα ἐστὶ περὶ ὧν οἱ λόγοι αὐτῆς, λέγει, ἀλλ' ὁποῖά ἐστιν, ὅτι τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ ἄριστα.

L. 22. *Σκόλιον*] τὸ σκόλιον τοῦτο οἱ μὲν Σιμωνίδου φασὶν, οἱ δὲ Ἐπιχάρμου. ἔστι δὲ τοιοῦτον· [Brunck. Annal. I. 122.] Ὑγιαίνειν μὲν ἄριστον ἀνδρὶ θνατῷ· δεύτερον δὲ, φυὰν καλὸν γενέσθαι· τὸ δὲ τρίτον, πλουτεῖν ἀδόλως· τέταρτον δὲ, ἡβᾶν (δ' ἡβᾶν Sieb.) μετὰ φίλων. Τούτου δὲ τὸ τελευταῖον παραλέλειπται, (παραλείπεται Sieb.) ὡς μὴ πρὸς ὃ βούλεται Πλάτων χρήσιμον ὄν. Ἄλλως. Σκόλιον λέγεται ἡ παροίνιος ᾠδὴ, ὡς μὲν Δικαίαρχος ἐν τῷ περὶ μουσικῶν ἀγώνων, ὅτι τρία γένη ἦν ᾠδῶν, τὸ μὲν ὑπὸ πάντων ᾀδόμενον καθ' ἕνα ἑξῆς· [Sieb. scribi vult: ὑπὸ πάντ. ᾀδόμενον, τὸ δὲ ὑπὸ πάντων μὲν, οὐδ' ὁμοῦ, ἀλλὰ καθ' ἕνα ἑξῆς κ. τ. λ. v. Schol. Arist. Ran. 1327. Vesp. 1231. Athen. XIV. p. 694.] τὸ δὲ ὑπὸ τῶν συνετωτάτων, ὡς ἔτυχε, τῇ τάξει· ᾧ (ὃ Sieb.) δὴ καλεῖσθαι Σκόλιον. ὡς δὲ Ἀριστόξενος καὶ Φύλλις ὁ

μουσικὸς, ὅτι ἐν τοῖς γάμοις περὶ μίαν τράπεζαν πολλὰς κλίνας τιθέντες, παρὰ μέρος ἑξῆς μυῤῥίνας ἔχοντες ἢ δάφνας, ᾖδον γνώμας, καὶ ἐρωτικὰ σύντονα. ἡ δὲ περίοδος σκολιὰ ἐγένετο διὰ τὴν σύνθεσιν τῶν κλινῶν ἐπὶ οἰκημάτων πολυγωνιῶν οὐσῶν· καὶ τούτῳ καὶ τὰς ἐπ' αὐτὰς κατακλίσεις παραβύστους γίνεσθαι. Οὐ διὰ τὴν μελοποιΐαν οὖν, διὰ δὲ τὴν μυῤῥίνης σκολιὰν διάδοσιν, ταύτῃ καὶ τὰς ᾠδὰς σκολιὰς καλεῖσθαι. [Sch. Cl. Ἀθήνησιν ἐν τῷ Πρυτανείῳ παρὰ πότον σκόλια ᾔδετο εἴς τινας, ὥσπερ εἰς Ἁρμόδιον, Ἄδμητον, Τελαμῶνα· εἰρῆσθαι δὲ αὐτὸ σκόλιον κατ' ἀντίφρασιν, ὅτι ῥᾴδια καὶ ὀλιγόστιχα ὡς ἐπιγράμματα ᾔδετο, ἃ ἐκαλεῖτο σκόλια, ἀντιπροτεινόντων ἀλλήλοις τῶν συμποτῶν, καὶ ἠλέγχοντο οἱ μὴ ᾄδοντες ὡς ἄμουσοι.]

L. 26. *Πλουτεῖν ἀδόλως*, ὁ ποιητής φησιν. ὁ γὰρ χρηματιστὴς ὅπως ἂν τύχῃ, καὶ εἰ μετὰ τυραννίδος, πλουτεῖν βούλεται.

P. 9. l. 1. Ἰατρὸς] *Πρῶτον* φησὶ τὸν ἰατρὸν. οὗτος γὰρ περὶ τὰ στοιχεῖα αὐτὰ καθ' αὑτὰ καταγίνεται. ὁ δὲ παιδοτρίβης, περὶ τὴν σύνθεσιν αὐτῶν καὶ τὴν τοιάνδε τῶν μορίων συνθήκην, καὶ τὸ κάλλος αὐτῶν.

Ib. *Χρηματιστὴς*] Ἰδοὺ, τὸ ἀδόλως οὐ προσέθηκεν, ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ χρηματιστὴς λέγει, ὃς πάντων καταφρονεῖ.

P. 10. l. 1. Ἐλευθερίας] *Πῶς ἐλευθερίας αἴτιον τὸ ὑποβάλλον δουλείᾳ παντοίων παθῶν ;*

[L. 8. τὸ πείθειν ἔγωγ'· ἰστέον ὅτι τῆς εἰδωλικῆς ῥητορικῆς ἐστιν ὁ ἀποδοθεὶς ὅρος· δημοκοπικὴν γάρ τινα λέγει ταύτην πείθειν ἐπιχειροῦσαν τὸν πλημμελῶς κινούμενον ὄχλον. Sch. Cl.]

L. 13. *Δυνάμει*] *Δύναμιν* τὴν ῥητορικὴν νῦν καλεῖ· προϊὼν δέ, οὐδὲ δύναμιν οὖσαν δείξει αὐτήν,

ἐπεὶ οὐχ ὁρᾷ πρὸς ἀγαθόν. δυνάμεως δὲ πάσης, τὸ πρὸς τοῦτο ὁρᾷν.

[P. 11. l. 1. ἵνα. κατὰ κοινοῦ τὸ εὖ ἴσθι. Sch. Cl.]

[L. 16. ποῦ. ἐν τῇ ποικίλῃ στοᾷ. Sch. Cl.]

[P. 12. l. 17. ταύτης τοίνυν τῆς πειθοῦς. πάλιν τὴν εἰδωλικὴν βούλεται λεγειν ὁ Γοργίας ῥητορικήν. καὶ γὰρ ἀπὸ τοῦ χείρονος ἤρξατο τοῦ δικανικοῦ· κρεῖττον δὲ δῆλον ὅτι τὸ συμβουλευτικόν· ἐκ τἀγαθοῦ γὰρ τὴν ὑπόστασιν ἔχει· μέσον δὲ τὸ πανηγυρικὸν ἀπὸ τοῦ νοῦ προελθὸν, καὶ χεῖρον τὸ δικανικὸν, ὡς ἀπὸ ψυχῆς προϊόν. Sch. Cl.]

P. 11. l. 20. Ἴθι δὴ] Ἄρχεται ἐντεῦθεν τὴν πειθὼ διαιρεῖν εἴς τε τὴν πιστευτικὴν, καὶ εἰς τὴν διδασκαλικήν. ἔστι δὲ προσθεῖναι, καὶ εἰς τὴν ἀπὸ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν, οἷον, τὰ τῷ αὐτῷ ἴσα, καὶ ἀλλήλοις ἴσα.

P. 15. l. 5. Οὐδ' αὐτός πω] Ἑαυτὸν ὁ Σωκράτης ποιεῖ τῷ Γοργίᾳ συμφυρόμενον, ἵνα εἰς διαλεκτικὴν αὐτὸν συνουσίαν προκαλέσηται.

[L. 5. ἡ αἵρεσις τριττή· ἢ προσώπων ἢ πραγμάτων ἢ συναμφοτέρων· ἐν πᾶσι δὲ τούτοις οἱ τεχνικώτατοι ἂν ἄριστα συμβουλεύσαιντο ἔν γε πόλει εὐνομαυμένῃ – ἐν δὲ μὴ τοιαύτῃ ὁ ῥητορικὸς πάντα ὑποδύσεται. Sch. Cl.]

[P. 15. l. 5. ἀρχαιότερος Θεμιστοκλῆς Περικλέους ἔτεσι πλείοσι τῶν πεντήκοντα. Sch. Cl.]

P. 15. L. 8. Τοῦ διὰ μέσου τείχους] Διὰ μέσου τεῖχος λέγει, ὃ καὶ ἄχρι νῦν ἐστιν ἐν Ἑλλάδι. ἐν τῇ Μουνυχίᾳ γὰρ ἐποίησε καὶ τὸ μέσον τεῖχος, τὸ μὲν βάλλον ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ, τὸ δὲ ἐπὶ Φάληρα, ἵν', εἰ τὸ ἓν καταβληθῇ, τὸ ἄλλο ὑπηρετοίη ἄχρι πολλοῦ. Σωκράτης δὲ νεώτερος μὲν Θεμιστοκλέους, σύγχρονος δὲ Περικλέους, ὡς διὰ τούτων δηλοῦται.

P. 17. l. 1. [Ἔμβραχυ, συντόμως ἢ εὐχερῶς εἶπεν ἢ ἁπλῶς. καὶ ἄλλως· ἔμβραχυ, συντόμως καὶ ἁπλῶς. Ὑπερίδης ἐν τῷ κατὰ Ἀριστοφῶντος (f. Ἀριστογείτονος)· οἶδε γὰρ αὐτῷ δεδομένην ἄδειαν καὶ πράττειν καὶ γράφειν, ὅ, τι ἂν ἔμβραχυ βούληται. Ἀριστοφάνης Θεσμοφοριαζούσαις (387.) Πῶς δ' οὐχὶ διαβέβληκεν ὅπουπερ ἔμβραχυ εἰσὶ θεαταὶ καὶ τραγῳδικοὶ χοροί; Κρατῖνος ἐν Ὥραις· Ἔδει παρέχειν, ὅ τις εὔξαιτο ἔμβραχυ. Schol. ined. ap. Heins. ad Hesych. T. I. p. 1191. et Routh. Ἔμβραχυ ἐπιῤῥηματικῶς ἀκουστέον ἀντὶ τοῦ συντόμως ἢ ἁπλῶς ἢ καθάπαξ ἢ καθόλου. Sch. Cl.]

L. 19. Ὀρθῶς] Ὀρθῶς περὶ τὴν διάνοιαν· σαφῶς περὶ τὴν φράσιν. [Cod. Reg. – τῆς διανοίας – τῆς φράσεως.]

[L. 22. Glossa cod. Meerm. τελευτῶντες· εἰς τέλος τοῦ λόγου ἐλθόντες.]

P. 18. l. 18. Ἴσως μέντοι] Δέδοικεν ὁ Γοργίας, καὶ φεύγει τὴν διάλεξιν· αἰτιᾶται δὲ τοὺς παρόντας πανούργως, ὡς οὐκ ἀνεξομένους.

L. ult. Προὐργιαίτερον] προτιμότερον.

P. 19. l. 13. Ῥητορικὸν] Ἐντεῦθεν ὁ πρῶτος ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ἀποκρίσεως Γοργίου ἐντρεπτικὸς ἔλεγχος.

[P. 19. l. 1. ὁ μὲν Χαιρεφῶν ἐφίεται τῶν Σωκρατικῶν λόγων ὡς ἀγαθῶν προηγουμένως, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον, ἡδέων· φιλόσοφος γάρ ἐστιν· ὁ δὲ Καλλικλῆς ἐφίεται αὐτῶν προηγουμένως ὡς ἡδέων, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον ὡς ἀγαθῶν· φιλήδονος γάρ ἐστιν. Sch. Cl.]

P. 20. l. 12. Αὐτίκα] εὐθέως, καὶ παραχρῆμα· νῦν δὲ, μικρὸν ὕστερον.

L. 14. Ἆρα τυγχάνει] Ὁ δεύτερος ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ἀποκρίσεως Γοργίου ἀποδεικτικὸς ἔλεγχος.

[P. 21. l. 6. ἴχε δὴ ἀντὶ τοῦ μέμνησο. Sch. Cl.]

P. 21. l. 26. Ἤτοι [imo Μέμνησαι οὖν λέγων ὀλίγῳ] πρότερον] Ὁ τρίτος δὲ ἐντεῦθεν ἐκ τῶν πραγμάτων ἀποδεικτικὸς ἔλεγχος.

[P. 22. l. 1. ὡσαύτως δὲ οὕτως. Ἡ ἐκ παραλλήλου χρῆσις τῶν ἐπιῤῥημάτων Ἀττική· ὥς τὸ, ἐγώ εἰμι· καὶ ὡς τὸ, ὅς καὶ αὐτὸς τῶν σπουδαίων καὶ φίλων. Sch. Cl.]

P. 23. l. 15. Ἀναθέσθαι] τὸ θέσθαι τὸ ἀντικείμενον τῷ ἤδη κειμένῳ.

P. 24. l. 16. Συγγράμματι] ἐκ τούτου δῆλον, ὅτι οὐχ ὁ ἐξ ἀρχῆς τοῦ Πώλου λόγος αὐτοσχέδιος ἦν, ἀλλὰ σύγγραμμα.

P. 25. l. 2. Ἐπιτηδεύσεως] Ἰστέον, ὅτι διαφέρει Ἐπιτήδευμα καὶ Ἐπιτήδευσις. αὕτη μὲν γὰρ ἐνέργειαν δηλοῖ· ἐκεῖνο δὲ οἷον οὐσίαν, ὥς φησι Πλούταρχος. Οὕτως οὖν καὶ Ἀκοὴ, καὶ Ἄκουσις, καὶ Ψόφος, καὶ Ψόφησις, τὰ μὲν οἷον οὐσίαν τὰ πρῶτα, τὰ δὲ οἷον ἐνέργειαν.

P. 27. l. 7. Πολιτικὴν] Ἡ πολιτικὴ διαιρεῖται ὡς ὅλον εἰς μέρη, τὴν νομοθετικὴν καὶ δικαστικήν· αὗται γὰρ ἀλλήλων προσδέονται· τὰ δ' ἀντιδιαιρούμενα, οὔ. καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὁ αὐτὸς τῆς διαιρέσεως τρόπος.

K. 13. Δικαιοσύνην] Δικαιοσύνην, ἀλλ' αὖ δικαστικὴν προσεῖπεν, ἵνα μὴ τὸ δικαστικὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ διανεμητικὸν, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτὴν τῆς ψυχῆς εἰς ἑαυτὴν ἐνέργειαν, περιλάβῃ τὸ ὄνομα.

P. 28. l. 3. Ἀποθανεῖν] Ἢ ὡς τῶν ἀνοήτων τοῦτο αὐτοῦ καταψηφισαμένων, ἢ ὡς ἀπελαθέντα ὑπ' αὐτῶν, καὶ τοῦ ἐκ τῆς ἰατρείας μισθοῦ στερούμενον, σπάνει τῆς τροφῆς ἀποθανεῖν.

P. 29. l. 1. Καὶ γὰρ ἂν κ. τ. λ.] Ἐπὶ γὰρ τῶν περὶ σῶμα ἡ διαφορὰ τούτων γνωσθῆναι εὐχερής·

ψυχὴ γὰρ τὸ κρῖνον, σωματικὸν δὲ τὸ κρινόμενον· ἐπὶ δὲ τῶν περὶ ψυχὴν, ψυχῶν οὐσῶν τῶν συμπεφυρμένων, σοφιστῶν λέγω καὶ ῥητόρων, καὶ ψυχῶν τῶν ταύτας κρινουσῶν διαστρόφων, συμπεφυρμένη καὶ ἡ διάκρισις, οὐ τῶν ἐπιτηδευμάτων· δῆλα γάρ· ἀλλ' αὐτοί τε οἱ μετιόντες, καὶ ἡ τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων μετάληψις διὰ τὴν ἀπάτην, καὶ οἱ κρίνοντες ὑπὸ τῶν κρινομένων ἠπάτηνται.

L. 6. *Σὺ γὰρ τούτων ἔμπειρος*] Τοῦτο εἶπεν, ἢ διὰ τὸ ἐκ τῆς Ἀναξαγόρου δόξης εἰς παροιμίαν ἐλθεῖν· ᾔδει δὲ τοῦτο ἐκ Γοργίου, ὁ δὲ ἐξ Ἐμπεδοκλέους, τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ· οὗτος δὲ φιλόσοφος ὢν τὰς τῶν φιλοσόφων δόξας καὶ ἠπίστατο, καὶ ἐδίδασκεν· ἢ διὰ τὴν τῶν ὀνομάτων παρίσωσιν τοῦ, ὦ φίλε Πῶλε. [Nugae] — [Ἀναξαγόρειος γὰρ ἦν τῇ προαιρέσει ὁ Πῶλος καθάπερ ὁ Γοργίας Ἐμπεδόκλειος. Sch. Cl.]

[Schol. in Marg. cod. Meerm. τὸ δὲ ὑπ' Ἀναξαγόρου θρυλλούμενον, τοῦτ' ἦν· ὁμοῦ πάντα χρήματα, ἤγουν πράγματα.]

L. 9. *Ὁ μὲν οὖν ἐγὼ*] Ὁ Πλάτων ἐνταῦθα κατακέχρηται τῷ Ἀττικῷ σχηματισμῷ κατακόρως, τῷ καλουμένῳ ἀμερίστῳ. Τοῦτο δέ ἐστι, τὸ ἔχον τοὺς μὲν πολλοὺς λεγομένους συνδέσμους, μηδαμῶς δὲ τὴν Δέ. ὅρα γὰρ πῶς· ὃν μὲν οὖν ἐγώ· ἴσως μὲν οὖν· ἄξιον μέν· ἐὰν μὲν οὖν καὶ ἐγώ.

L. 10. *Ἀντίστροφον*] Τὸ λεῖπον τοῦ τῆς ῥητορικῆς ὅρου. ἔστι γὰρ ὅλος· Ῥητορική ἐστι κολακεία, πολιτικῆς μορίου εἴδωλον ἀντίστροφον ὀψοποιΐας ἐν ψυχῇ, ὡς ἐκείνη ἐν σώματι.

P. 29. l. 23. *Τηλικοῦτος ὢν*] ἤγουν νέος ὤν.

L. 25. *Ἆρ' οὖν*] Ἐντεῦθεν ὁ περὶ τῆς εἰδικῆς αἰτίας τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν λόγος, ὅτι ἀρετή τέ ἐστι, καὶ ἐπιστήμη τῶν ὄντων.

[P. 30. l. 9. τὸ ἀμφιγνοεῖν τοῦ ἀγνοεῖν ταύτῃ διαφέρει, ᾗ τὸ μὲν ἀναίρεσιν ἔχει παντελῆ τοῦ γινώσκειν, τὸ δὲ ἀμφιβολίαν καὶ ἄγνοιαν τοῦ ἀληθοῦς. Δωριεῖς δὲ αὐτὸ καὶ ἀμφίγνωμόν φασιν. Sch. Cl.]

P. 30. l. 12. Δύο ἅμα] τό, τε βούλεσθαι, καὶ τὸ δοκεῖν. Τοῦτο μὲν γὰρ κατὰ φαντασίαν ἐστὶ τὴν τυχοῦσαν· τὸ δὲ βούλεσθαι πάντως πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἀποτείνεται.

L. 26. Μὰ τὸν] Ἐλλιπῶς ὄμνυσι πρός τε εὐλαβείας καὶ πρᾳότητος ἔνδειξιν.

P. 31. 13. Οὗτος ἀνὴρ] Ὁ Πῶλος, ὡς παρὰ πόδας τοῦ Σωκράτους ἐναντία λέγοντος πρὸς ἑαυτόν, καὶ ποιεῖν ἃ δοκεῖ αὐτῷ τὸν ῥήτορα, καὶ μὴ ποιεῖν ἃ βούλεται, ὥσπερ ἐκπεπληγμένος, ταύτην ἀφίησι τὴν φωνήν, οὗτος ἀνήρ, ὡσανεὶ ἔλεγεν· ὁ ἄνθρωπος οὗτος τί πάσχει; οὕτω τῶν ἑαυτοῦ λόγων [Cod. Par. οὕτος τοῦ ἑαυτοῦ λόγου] ἐπιλέληστάι.. ἐφ' οἷς ὁ Σωκράτης, ὑποτεμὼν τὸν τοῦ Πώλου λόγον, μεταξύ φησιν, ἐπιμένων τῷ παραδόξῳ τῶν λόγων· Οὔ φημι ποιεῖν αὐτοὺς ἃ βούλονται· ἀλλά μ' ἔλεγχε· ὡσανεὶ ἔλεγεν· Ἐμοὶ μὲν ταῦτα δοκεῖ, καὶ ἐγὼ ταῦτα φημί, τὸ τοὺς ποιοῦντας ἃ δοκεῖ αὐτοῖς δίχα νοῦ, μὴ ποιεῖν ἃ βούλονται. εἰ δέ σοι οὕτω μὴ δοκεῖ, μὴ ἀγανάκτει, ἀλλὰ τὸν λόγον ἔλεγχε.

L. 20. Ὦ λῷστε Πῶλε κ. τ. λ.] Καὶ γὰρ Γοργίᾳ, καὶ τοῖς κατ' αὐτόν, αἱ παρισώσεις ἐπετηδεύοντο.

P. 32. l. 4. Χρηματισμὸν] τὸν τῶν χρημάτων πόρον.

L. 19. Ἃ ἐνίοτε] Ταῦτα μετέχειν δύναται τῶν ἄκρων, ταῦτα δὲ οὔ.

P. 33. l. 17. τί οὐκ ἀποκρίνει [sic.] ὁ μὲν Γοργίας ἐπιεικέστερος ὢν καὶ ἑτοίμως ἀπελογεῖτο καὶ ἐτίθει τὰ ἐρωτώμενα· ὁ δὲ Πῶλος σιωπᾷ αὐθα-

δέστερος ὤν· ὁ δὲ Καλλικλῆς παντελῶς ἀνερυθριάστως οὐδὲ ἀνέχεται τῶν συλλογισμῶν κ. τ. λ. Schl. Cl.]

P. 34. l. 8. *Εὐφήμει*] σιώπα, μὴ ἀκαιρολόγει.

L. 10. *Ἀζηλώτους*] Ἀζήλωτος γάρ ἐστιν, ὅστις ἔχει τι, ὃ μὴ εὐχόμεθα γενέσθαι ἡμῖν. Ἄθλιος δὲ, ὁ πάθεσιν ἀνηκέστοις ἐνισχόμενος.

L. 20. *Ἧττον*] Τὸ Ἧττον ἐπὶ τοῦ ἄκοντος ἀποθνήσκοντος ἀδίκως, οὐκ ἐπὶ τοῦ ἐλπίδας ἔχοντος ἐπιδώσειν εἰς ἀρετήν· ἐπὶ δὲ τοῦ σπουδαίου ἀντὶ τοῦ οὐδαμῶς ἀποδεκτέον.

[P. 35. l. 7. *ὑπὸ μάλης* πάντες παλαιοὶ προφέρονται ἑνικῶς· τάττονται δὲ αὐτὸ ἐπὶ τοῦ κρυφίως τι πράττειν, καὶ ἀεὶ μετὰ τῆς προθέσεως, ὡς Δημοσθένης ἐν τῷ πρὸς Ἄφοβον [T. II. p. 848. Reisk.]· ἀλλὰ μὴν οὐχ εἰς οὐδὲ δύο ταῦτ' ἴσασιν, οὐδ' ὑπὸ μάλης ἡ πρόκλησις γέγονεν, ἀλλ' ἐν τῇ ἀγορᾷ. πληθυντικῶς δὲ οὐ μάλας λέγουσιν, ἀλλὰ μασχάλας, καὶ ἄνευ τῆς προθέσεως· Λυσίας ἐν τῇ πρὸς Μετάνειραν ἐπιστολῇ [T. VI. Orr. Gr. Reisk. p. 34.] καὶ τὴν μὲν κόμην ψιλὴν ἔχεις, τὰς δὲ μασχάλας δασείας. Τὸ μέντοι ὑπὸ κόλπους ταυτὸν καὶ αὐτὸ κατὰ τὸ σημαινόμενον ὑπάρχον ἀμφοτέρως ἐχρήσαντο, ἑνικῶς φημὶ καὶ πληθυντικῶς καὶ ἀεὶ μετὰ τῆς προθέσεως, οἷον, ὑπὸ κόλπον καὶ ὑπὸ κόλπους. Schl. Cl.]

P. 35. l. 11. *Τεθνήξει*] Ἐνεργητικὸν ἀντὶ παθητικοῦ, τοῦ Τεθνήξεται, καινοπρεπῶς παρειλήφθη. [ἐνέργεια ἀντὶ πάθους, ἀττικῶς. Schl. Cl.]

[L. 12. κεφαλῆς – κατεαγῆναι. καὶ τοῦτο Ἀττικόν· τὸ γὰρ κοινὸν, τὴν κεφαλὴν κατεαγῆναι· τὸ γὰρ ἐπὶ μέρους λέγειν Ἀττικόν· οἷον ἔφαγον τοῦ ἄρτου· οὕτως οὖν καὶ κατεάγην τῆς κεφαλῆς. Sch. Cl.]

P. 36. l. 3. *Σκεψώμεθα*] *Ἐντεῦθεν ὁ περὶ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας ἐπεισέρχεται λόγος.*

L. 10. *Ὅρον*] *οὐχ ὁρισμὸν λέγει, ἀλλὰ τίνα τρόπον καὶ διορισμόν.*

L. 15. *Χαλεπὸν*] *Κατ' εἰρωνείαν τοῦτο φησὶν, ὡς δηλοῖ τὸ ἐπαγόμενον.*

L. 19. *Φλυαρίας*] *Φλυαρία παρὰ Πλάτωνι πανταχοῖ πᾶν τὸ περιττὸν, εἴτ' ἐν λόγοις εἴτ' ἐν πράγμασι.*

P. 37. l. 4. *Μέγαν βασιλέα*] *τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα.*

L. 6. *Παιδείας — δικαιοσύνης*] *Παιδεία, ἡ ἐξ ἀρχῆς τροφή. Δικαιοσύνη, ἡ τελεία ἀρετή.*

L. 20. *Τὸν δεσπότην καὶ θεῖον*] *Τὸ μὲν δεσπότην ἀφελεῖν, παράνομον· τὸ δὲ θεῖον, ἀνοσιουργὸν παρίστησι τὸν Ἀρχέλαον, εἴπερ ἐν τάξει πατέρων οἱ θεῖοι.*

L. 23. *Ἀνεψιὸν*] *τὸν παρ' ἡμῖν ἐξάδελφον.*

L. 25. *Ἠφάνισεν*] *τῆς ταφῆς ἀφείλετο.*

L. ult. *Τὸν ἀδελφὸν*] *Εἰς τὸ Ἀδελφὸν στικτέον, ἵνα τὸ Γνήσιον πρὸς τὸ Περδίκκου υἱὸν ἐξακούηται.*

P. 38. l. 9. *Ἀπὸ σοῦ*] *Κατ' εἰρωνείαν καὶ τοῦτο φησί.*

L. 14. *Ἄλλο τι*] *Ὁ λόγος οὗτος οὐκ ἔλεγχός ἐστιν, ᾧ με, ἔφης πρὶν, καὶ παῖς ἂν ἐλέγξειεν, ἀλλὰ πρὸς ἄλλο τι εἰρημένος.*

L. 20. *Ῥητορικῶς*] *οὐ πρὸς ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς τὰς τῶν πολλῶν ἡμαρτημένας δόξας.*

P. 39. l. 5. *Τρίποδες*] *Τῶν λαμπρῶν ἀναθημάτων, καὶ τῶν πλουσίων, καὶ ἐν δυνάμει, μνημονεύει, ὅτι τούτοις μάλιστα οἱ δικασταὶ πιστεύουσι. Διονύσιον δὲ, τὸ τοῦ Διονύσου φησὶν ἱερόν.*

L. 10. *Ἀναγκάζεις*] *ταῖς ἀποδεικτικαῖς πίστεσι πείθεις.*

L. 12. *Οὐσίας*] Οἱ ἐν τοῖς δικαστηρίοις τὰ χρήματα Οὐσίαν φασί. διὰ τοῦτο οὖν ὡς πρὸς ῥήτορα διαλεγόμενος, οὕτως εἶπεν· ὅμως προσέθηκε καὶ τὴν προσήκουσαν αὐτῷ οὐσίαν, φημὶ δὲ τἀληθές.

L. 14. *Ὁμολογοῦντα*] οὐ μόνον πρὸς τὸν ἐλέγχοντα, ἀλλὰ πολὺ πρότερον αὐτὸν πρὸς ἑαυτόν.

P. 40. l. 13. *Ὑπὸ θεῶν*] Εἰ ὑπὸ θεῶν, ἀγαθὴ ἡ δίκη· τὰ γὰρ ἐκ τούτων τοιαῦτα.

L. 15. s. *Φίλον*] Οὐχ ὡς ὁμόφρονα, ἀλλ' ὡς εὐνοϊκῶς πρὸς πάντα ἄνθρωπον ἔχων.

L. 27. *Χαλεπώτερον*] καὶ τοῦτο κατ' εἰρωνείαν φησίν, ἢ κατ' ἀντίφρασιν.

P. 41. L. 1. *Ἀδύνατον*] Ὁ Σωκράτης τῷ παρ' ὑπόνοιαν λεγομένῳ χρῆται, εἰπὼν οὐ Χαλεπὸν, ἀλλ' Ἀδύνατον.

[L. 7. *καταπιττωθῇ*· μετὰ πίσσης χρίσωσιν αὐτόν. Schol. Meerm. cod.]

L. 13. *Μορμολύττῃ*] φοβεῖς. Παρῆκται δὲ τὸ ῥῆμα ἀπὸ τῶν προσωπείων τῶν ἐν ταῖς τραγῳδίαις ὑποκριτῶν, ἃ ἐκάλουν Μορμολύκεια, Δωριεῖς δὲ, Γόργια. τοιούτοις δὲ καὶ αἱ γυναῖκες τὰ παιδία φοβοῦσιν.

[L. 14. *ἐμαρτύρου* ἀντὶ τοῦ, μάρτυρας προσεκάλου. Sch. Cl.]

L. 21. *Ἄλλο αὖ τοῦτο εἶδος ἐλέγχου*] Τοῦτο παράγγελμα Γοργίου, τὸ τὰς σπουδὰς τῶν ἀντιδίκων γέλωτι ἐκλύειν, τὰ δὲ γελοῖα ταῖς σπουδαῖς ἐκκρούειν.

L. 26. *Βουλεύειν λαχὼν*] Κληρωτοὶ γὰρ ἦσαν οἱ βουλευταὶ, ἀφ' ἑκάστης τῶν δέκα φυλῶν εἷς πρὸς ἕνα ἐνιαυτόν. καθ' ὃ καὶ ἐλέγετο Πρυτανεύειν ἡ φυλή.

L. 27. *Ἐπιψηφίζειν*] Ἐπιψηφίζειν ἐστὶ, τὸ τινὸς πρυτανευούσης φυλῆς ἕνα κληρούμενον ἀπ'

αὐτῆς τὰς ψήφους ἑκάστων ἀπαριθμεῖσθαι, τῶν τε τεθειμένων δεῖν γενέσθαι, περὶ οὗ ἡ σκέψις, καὶ τῶν ἀπαγορευόντων, καὶ ἔτι τὰς τῶν ἀμφιβάλλειν λεγόντων, ἀποφαίνειν τε εἰς τὸ κοινὸν, τίνες τούτων αἱ ψῆφοι, πλείους, ἢ ἐλάττους, ἢ μεταξὺ, ἐξ ὧν τὸ πρακτέον, ἢ μὴ, διεκρίνετο. καὶ ὁ τοῦτο ποιῶν, οὗτος ἦν ὁ Ἐπιψηφίζειν λεγόμενος.

P. 42. l. 1. *Ἐπιψηφίζειν τοὺς παρόντας*] ἀντὶ τοῦ, ταῖς ψήφοις τῶν παρόντων κρίνειν τὴν ἀλήθειαν. [ἀντὶ τοῦ, ἐπιμαρτυρεῖν καὶ ἐπικυροῦν τὸν λόγον ὃν σὺ λέγεις· ἡ δὲ σύνταξις πρὸς αἰτιατικήν. Sch. Cl.]

L. 10. *Καὶ ἐμὲ καὶ σὲ*] Κατὰ τὰς κοινὰς καὶ ἀληθεῖς ἐννοίας δηλονότι.

L. 19. *Λέγε δή μοι*] Τῶν δύο προβλημάτων τοῦ πρώτου ἐντεῦθεν ἡ κατασκευὴ, τὸ χεῖρον τοῦ ἀδικεῖσθαι τὸ ἀδικεῖν.

P. 43. l. 13. *Ἐπιτηδεύματα*] Ἐπιτηδεύματά ἐστι τὰ διὰ μόνων τῶν ἐθῶν μελετώμενα.

L. 16. *Μαθημάτων*] Μαθήματά ἐστι, τὰ κατὰ τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας διὰ διδασκαλίας τοῖς ἀνθρώποις παραγιγνόμενα.

P. 45. l. 8. *Μετὰ τοῦτο δὲ*] Τοῦ δευτέρου προβλήματος κατασκευὴ, ὅτι τῶν ἀδικούντων κρείττων ὁ δίκην διδοὺς, ἢ ὁ μή.

P. 45. l. 17. *Εἴ τίς τι ποιεῖ*] Ἐκ τούτου δῆλον, ὅτι τὸ νοεῖν καὶ βαδίζειν, οὐ ποιεῖν ἐστιν, ἀλλ' ἐνεργεῖν μόνον· οὐ γὰρ πρός τι πάσχον γίνονται.

P. 46. l. 15. *Κολαζόμενος*] Κολάζεσθαί ἐστι κυρίως, τὸ τῆς πονηρίας κολούεσθαι, ὅ ἐστιν ἐλαττοῦσθαι, ἢ ἐμποδίζεσθαι.

P. 46. l. 26. *Ἆρ' οὖν τοῦ μεγίστου*] Ἐντεῦθεν ἀποδείκνυται, οἵου μεγίστου κακοῦ ἀπαλλάττεται ὁ δίκας διδούς.

P. 49. l. 17. *Δεύτερος*] *Δεύτερος, οὐ πρὸς εὐδαιμονίαν, ἀλλὰ κατὰ τὸ τετάχθαι μέσος τῶν τριῶν.*

P. 50. l. 19. *Συλλογισώμεθα*] *Σημαίνηται, ὅτι Ἀριστοτέλης τοῦ συλλογισμοῦ τὸν ὅρον ἐντεῦθεν εἴληφε σχεδὸν αὐταῖς λέξεσιν.*

P. 51. l. 14. *Ἕξοντα*] *Προσυπακουστέον, τὸ πρὸς κακοδαιμονίαν.*

L. 17. *Δώσει δίκην*] *Τάχιστα δώσει δίκην, παρὰ τὸν δικαστὴν, δηλαδὴ τὸν οἰκεῖον λογισμὸν, βασανίζοντα αὐτοῦ τὰς φαντασίας, καὶ κολάζοντα τὰς παραλόγους ἐννοίας. Οὐκ εἰσάγειν οὖν εἰς δικαστήριον, ἀλλὰ νουθεσίαν καὶ ἐπίπληξιν ἐφ' ἑαυτὸν καὶ τοὺς οἰκείους ἄγειν παρακελεύεται.*

P. 52. l. 21. *Εἰ ἄρα δεῖ*] *Φησὶν ὅτι, εἰ δέ ἐστί τις ἐχθρὸς σοῦ, μὴ ἀδικεῖ δὲ σὲ, ἀλλὰ ἄλλον τινὰ, μὴ θελήσεις αὐτὸν δοῦναι δίκην, ἀλλὰ καὶ βοηθήσεις αὐτῷ, εἰ δύνασαι, ἵνα ἔτι πλέον τιμωρηθῇ.*

P. 53. l. 14. *Οἷον*] *ἀντὶ τοῦ, θαυμαστὸν ἐνταῦθα.*

P. 54. l. 18. *Ἔμπληκτος*] *Γράφεται καὶ, ἔκβλητος.* [*Κλεινίειος· ὁ υἱὸς τοῦ Κλεινίου Ἀλκιβιάδης.* Cod. Meerm.]

[Lin. 25. *ὁμολογήσει Καλλικλῆς· οὐδέποτε σαυτῷ συμφωνήσεις, ἀλλ' ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ διαφωνήσεις τυφλώττων.* Olymp. ap. Ruhnk. ad. Vell. II, 63.]

P. 55. l. 4. *Νεανιεύεσθαι*] *μέγα φρονεῖν, κομπάζειν.* [*ἐπαίρεσθαι.* Meerm.]

L. 22. *Φορτικὰ καὶ δημηγορικὰ*] *Φορτικά ἐστι, τὰ βάρος ἐμποιοῦντα· Δημηγορικά, τὰ πρὸς τὴν τῶν πολλῶν βλέποντα δόξαν.* [Idem in cod. Aug. superscr.]

L. 28. *Τὸ Σοφὸν*] *ἀντὶ τοῦ, σόφισμα.* [ut cod. Aug.]

[P. 56. l. 5. ἰδιώκαθες. ἰδίωκες. Schol. cod. Clark. et Olymp.]

[P. 56. l. 10. προπηλακιζόμενος· ὑβριζόμενος, ἐξουθενούμενος. Schol. Clark.

P. 58. l. 3. Ἐπὶ τὰ μείζω] Μείζω φησὶν ὁ Καλλικλῆς, τὴν κατ᾽ αὐτὸν ῥητορικήν· ἴσως δὲ καὶ τὴν τυραννίδα, ὡς ὕστερον δηλώσει.

L. 10. Τῶν νόμων] Ἀπαρίθμησις ὧν οἴεται ψευδῶς Καλλικλῆς ἄπειρον εἶναι τὸν φιλόσοφον.

L. 12. Συμβολαίοις] Συμβόλαια παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, αἱ ἀσφάλειαι, καὶ συγγραφαὶ, καὶ συνθῆκαι πόλεων, καθ᾽ ἃς τὸ δίκαιον ἀλλήλαις ἔνεμον.

L. 15. Ἠθῶν] Ἤθη τὰ ἐν ἔθει κείμενά φησι.

L. 20. Τὸ τοῦ Εὐριπίδου] Τὰ ἰαμβεῖα ταῦτ᾽ ἐστιν ἐξ Ἀντιόπης τοῦ δράματος Εὐριπίδου, ἐκ τῆς Ζήθου ῥήσεως πρὸς τὸν ἀδελφὸν Ἀμφίονα. οὗτοι δὲ Ἀντιόπης υἱοί. [add. Olymp. ad h. l. ap. Valcken. Diatrib. in Eur. Fr. p. 70.]

L. 27. Παιδείας] Παιδείαν φησὶ τὴν περὶ τὰ μαθήματα ἐν παισὶ τροφήν τε καὶ ἀγωγήν.

P. 59. l. 9. Πικρόν τί μοι δοκεῖ χρῆμα] Τὸ διαλέγεσθαι παιδάριον, πικρόν τι δοκεῖ, ὡς παρὰ φύσιν καὶ βίαιον ὄν· καταγέλαστον δὲ, ὅταν ψελλίζηται ἀνὴρ, καὶ πληγῶν ἄξιον, ὅταν παίζῃ· ἄνανδρα δὲ, ἄμφω, οὐχ ὡς γυναιξὶν. ἀλλ᾽ ὡς παιδίοις πρέποντα.

[P. 60. l. 2. Schol. cod. Aug. ap. Fisch. ad Crit. I, 7. ἐπιεικῶς· ἱκανῶς· ἐπὶ τὸ (leg. ἐπιεικ. ἔχω καὶ) φιλικῶς, παρὰ Πλάτωνι.

P. 60. l. 6. Ὅτι ἀμελεῖς] Καὶ ταῦτα τὰ ἰαμβεῖα τοῦ Εὐριπίδου ἐκ τοῦ αὐτοῦ Ἀντιόπης δράματος εἴληφε. Σκόπει δὲ, ὅπως δεῖ χρῆσθαι ταῖς μακροτέραις ῥήσεσι τῶν ποιητῶν, μὴ αὐτοὺς διόλου τιθέναι τοὺς στίχους, ἀλλά τι καὶ λέξεως πεζοτέ-

ῥας [λέξεων πεζοτέρων Sieb.] εὖ πως αὐτοῖς ἀναμῖξαι. Ὁ τῶν στίχων δὲ νοῦς οὗτος· Ὁ Ζῆθος φησὶ τῷ Ἀμφίονι, μουσικῷ ὄντι· Ῥίψον τὴν λύραν, κέχρησο δὲ ὅπλοις. οὕτω καὶ Καλλικλῆς λέγει Σωκράτει· Ἄφες φιλοσοφίαν, ἐλθὲ δὲ ἐπὶ τὴν πόλιν καὶ δίκαζε. [Similia Olymp. ap. Valck. Diatr. in Fr. Eur. p. 83.]

L. 8. ὁρᾷς πῶς, Εὐριπίδου γυναικώδει εἰρηκότος, αὐτὸς μειρακώδει εἶπε. Olymp. ap. Valck.]

L. 21. Φαύλου, ἀντὶ τοῦ εὐτελοῦς. νῦν γὰρ οὐ σημαίνει τὸ κακοῦ· ἤδη γὰρ εἶπε μοχθηροῦ. Olymp. ap. Ruhnk. ad. Tim. p. 269.]

P. 61. l. 1. Ἀγροικότερον] ἀντὶ τοῦ, σκληρότερον.

L. 3. Παῦσαι δὲ ἐλέγχων] Ἐν ἄλλῳ πρόςκειται, παῦσαι μεταΐζων. [Leg. ματαΐζων vel ματαιάζων ut cod. Reg. v. Routh. in Corrig. ad p. 436. et Heind.]

L. 4. Καὶ ἄσκει] Γράφεται, καὶ δόκει.

[L. 6. παῦσαι τούτων, ἐξ ὧν ἐν κενοῖς καὶ ματαίοις κατοικήσεις οἴκοις. οὐδὲν γὰρ ἐκ τούτων κερδανεῖς. Olymp.

L. 8. Βίος] ὁ πλοῦτος. Δόξα δὲ, ἡ παρὰ τοῖς πολλοῖς εὐδοκίμησις.

L. 11. Λίθων] Ἰστέον, ὅτι τὴν λίθον δι' ἧς δοκιμάζουσι τὸν χρυσὸν, οἱ μὲν ἰδίως Βάσανον, οἱ δὲ Λυδίαν καλοῦσιν.

[P. 61. 17. ἕρμαιον, τὸ ἀπροςδόκητον κέρδος, ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς τιθεμένων ἀπαρχῶν, (τῷ Ἑρμῇ addit. Aug.) ἃς οἱ ὁδοιπόροι κατεσθίουσιν. Schol. Clark. et Aug. τοιούτῳ· βασανιστῇ δή. Cod. Meerm.

[P. 61. l. 21. Τρία] Ὅτι τρία ἐστὶν οἷς κρίνεται ψυχή, ἐπιστήμη, δόξα ὡς φρονίμου τε καὶ εὔνου, παῤῥησία. [Schol. Clark.:

σοφίας ἔνδεια ἐπιστήμη

αἰσχύνης παρουσία   παῤῥησία
ἀπάτη.   δόξα ὡς φρονίμου καὶ εὔνου.
quae ad p. 62. l. ult. spectant.]

L. 22. *Πάντα ἔχεις*] *Προσυπακουστέον, ὡς σύ τε οἴει, καὶ ὁ πολὺς τῶν ἀνοήτων συρφετός.*

P. 62. l. 11. *Ἀφιδναῖον*] *Ἄφιδνα, δῆμος Αἰαντίδος φυλῆς, ἐξ οὗ οὗτος.*

L. 12. Χολαργεὺς, δῆμος *Ἀκαμαντίδος* φυλῆς, ἐξ οὗ οὗτος.

P. 63. l. 5. *Ποῖόν τινα*] *Τὸ μὲν Ποῖον τὴν εἰδικὴν σημαίνει ἀρχὴν, τουτέστι, δίκαιον, ἢ ἄδικον· τὸ δὲ, τὶ ἐπιτηδεύειν, τὴν ποιητικὴν, ἀντὶ τοῦ, δημαγωγίαν τε, καὶ ῥητορικὴν, ἢ φιλοσοφίαν· τὸ δὲ, καὶ μέχρι τοῦ, οἷον παιδείας χάριν, ἢ περαιτέρω μέχρι τοῦ ἀκριβοῦς.*

L. 8. *Οὐχ ἑκὼν*] *Ἰδοὺ, ἀκούσια τὰ ἁμαρτήματα φησίν· ἀκούσιον γὰρ τὸ ψεῦδος. παραλογιζόμεθα δὲ αὐτοὺς κατὰ τὴν καθόλου πρότασιν.*

L. 10. *Ἱκανῶς*] *Ἱκανῶς ἐνταῦθα τὸ μετ᾽ ἀποδείξεως λέγεται.*

L. 14. *Βλάκα*] *Βλὰξ, ὁ χαῦνος τῇ προαιρέσει. εἴρηται δὲ ἢ ἀπὸ τοῦ βεβλάφθαι τὰς φρένας, ἢ ἀπὸ τοῦ μαλακοῦ, οἷον μάλαξ τις ὤν· ἐπειδὴ δὲ τὸ μ τῷ λ ἀσύμπλοκον, ἀντὶ τοῦ μλὰξ γένονε βλάξ.* [Similiter Olymp. ap. Ruhnk. ad Tim. p. 61.]

P. 64. l. 1. *Ὡς τὸ κρεῖττον*] *Σημαίνεται, κατ᾽ ἀρετὴν μᾶλλον. Βέλτιον δὲ ἄμεινον. κατὰ δὲ τὴν τοῦ σώματος ῥώμην μᾶλλον ἰσχυρότερον κρεῖττον.*

P. 64. l. 19. *Ἔστι ταῦτα, ἢ οὔ;*] *Σκόπει ἐκ τούτων τὸν πρὸς τὰς ἀποκρίσεις τοῦ Καλλικλέους ὄκνον, τοῦ, ἔστι ταῦτα, ἢ οὔ; καὶ τοῦ, νομίζουσιν, ἢ οὔ; καὶ τοῦ, μὴ φθόνει μοι ἀποκρίνασθαι.*

P. 64. l. 28. *Κινδυνεύεις*] *τουτέστι, φαίνῃ· ὅπερ*

ἀμφιβάλλων ὥςπερ εἴρηκε, τὸ βαρὺ τῶν ἐλέγχων παραμυθούμενος.

P. 65. l. 6. *Οὑτοσὶ ἀνὴρ*] Ὅρα τὴν πρὸς ἑτέρους τοῦ λόγου ἀποστροφὴν, ὅσην τοῦ Καλλικλέους καὶ κατὰ τὸ σχῆμα θρασύτητα δείκνυσιν.

L. 12. *Συρφετὸς*] ἀγυρτώδης ὄχλος, ὡς νῦν, ἢ λόγος, ἢ ἐξ ἀνέμου συλλεγομένη κόπρος, καὶ φρυγανώδης.

L. 17. *Τοπάζω*] ὑπονοῶ, εἰκάζω.

L. 24. *Προδίδασκε*] Περιττεύει ἡ πρόθεσις, Ἀττικῶς.

L. 25. *Εἰρωνεύῃ*] Εἰρωνεία ἐστὶ προσποίησις ἀδυναμίας, ὧν τις δύναται ποιεῖν· ἐξ ἧς καὶ τὸ Εἰρωνεύω ῥῆμα. ταύτῃ δὲ τὴν Ἀλαζονείαν ἐναντίαν εἶναι. ἔστι γὰρ Ἀλαζονεία προσποίησις δυνάμεως ὧν τις οὐ δύναται ποιεῖν.

Ibid. *Μὰ τὸν Ζῆθον*] Ὄμνυσι κατὰ τοῦ Ζήθου, ὡς τινὸς τῶν ἡρώων ὄντος, ἢ ὡς χαριζόμενος Καλλικλεῖ, ἐπειδὴ τῇ τούτου ῥήσει πρὸ μικροῦ εἰς παραίνεσιν ἐχρήσατο.

P. 66. l. 8. *Δοκεῖς βούλεσθαι λέγειν*] Ὡς οὐδὲ φράσαι δυναμένου τοῦ Καλλικλέους, ἅπερ ἐθέλει, ὁ Σωκράτης καθάπτεται.

[L. 13. ἔχε δή· ἀντὶ τοῦ, μέμνησο τῶν ῥηθέντων. Schol. cod. Clark. et Reg.]

L. 14. *Πολλοὶ ἀθρόοι*] ἀντὶ τοῦ, ὁμοῦ. οὐ γὰρ εἴ τι πολὺ, τοῦτο καὶ ὁμοῦ. διὰ τοῦτο οὖν πολλοὶ ἀθρόοι φησίν.

[L. 21. ἐκτέον· ἄξιον ἔχειν. Schol. cod. Meerm.]

P. 67. l. 16. *Ἀεὶ ταυτὰ*] Οἰκειότερον γὰρ ἐπιστήμης, τὸ ἀεὶ τὰ αὐτὸ περὶ τῶν αὐτῶν λέγειν, ἢ τὸ ἕτερα.

P. 68. l. 17. *Τί ἢ τί*] Ὁ Καλλικλῆς συνεὶς τούτων οὐδὲν, ὑπολαβὼν δὲ διαίρεσιν τινὰ περιέχειν τὴν ἐρώτησιν τοῦ Σωκράτους, ἀξιοῖ σαφῶς αὐτὸ

εἰπεῖν· τί ποτέ ἐστιν ἑκάτερον, ὧν ἀντιδιαιρεῖν βούλεται. διόπερ φησὶ, τί ἢ τί.

L. 24. Ἡδὺς εἶ] Κατ' εἰρωνείαν τοῦτο φησὶ Καλλικλῆς.

L. 25. Οὐδεὶς ὅςτις οὐκ ἂν γνοίη] ἀντὶ τοῦ, οὐδείς ἐστιν, ὃς οὐκ ἄν μοι μαρτυρήσειεν, ὅτι λέγων τοὺς σώφρονας οὐ λέγω τοὺς ἠλιθίους, τουτέστιν, οὐδείς ἐστιν ἀνθρώπων, ὃς τοὺς σώφρονας ἠλιθίους λέγει. πρὸς ὃν ὁ Καλλικλῆς τοὐναντίον φησὶν, ὅτι πάνυ πολλοὶ οἱ τοὺς σώφρονας λέγοντες ἠλιθίους.

L. 27. Ἐπεὶ πῶς ἂν] Ἐντεῦθεν ὁ περὶ τῆς τελικῆς αἰτίας τῶν ἠθικῶν λόγος. ἔστι δὲ ἀρχὴ κατὰ Σωκράτην τἀγαθά· κατὰ δὲ Καλλικλέα, αἰσχρὰ ἡδονή.

P. 69. l. 27. Ἐπικουρίαν] ἢ τὴν ἐκ πλούτου καὶ περιουσίας, ἢ τὴν ἐκ τῆς παρὰ τῷ Καλλικλεῖ καλουμένης φρονήσεώς τε καὶ ἀνδρίας.

P. 70. l. 3. Οὐκ ἀγεννῶς] ἀντὶ τοῦ, ἀτενῶς καὶ ἀκάμπτως. [Imo θαῤῥαλέως. Hdf.]

L. 4. Παῤῥησιαζόμενος] ἀντὶ τοῦ, μετὰ παῤῥησίας ἀπαρακαλύπτως ὁμολογῶν.

L. 11. Οὐκ ἄρα] Ἀπόδειξις δι' ἐπιχειρημάτων ἕξ, τριῶν μὲν ἐνδόξων, τριῶν δὲ πραγματειωδεστέρων· ὧν τῶν ἐνδόξων τὸ πρῶτον ἐκ τῆς τῶν πολλῶν δόξης εἴληπται.

L. 14. Ὡς γε σὺ λέγεις] Ἐκ τῆς τῶν ποιητῶν ἐκ τῶν Πυθαγορείων.

L. 16. Τίς δ' οἶδεν] Τὰ ἰαμβεῖα ἐκ τοῦ Φρίξου τοῦ δράματος Εὐριπίδου·

Τίς δ' οἶδεν, εἰ τὸ ζῆν μέν ἐστι κατθανεῖν,
Τὸ κατθανεῖν δὲ ζῆν κάτω νομίζεται.

[v. Fragm. Eurip. Phryx. 15. Polyid. 2.]

L. 18. Τῷ ὄντι ἴσως] Τὸ Ἴσως περὶ τοῦ ἀληθῆ εἶναι τὸν ἐν τῷ μύθῳ λόγον, ἢ μή. τὸ δὲ Τῷ ὄντι, ὅτι ὅ γε μῦθος αὐτὸ τοῦτο τῷ ὄντι καὶ διατεταμέ-

νως διϊσχυρίζεται, τὸ θάνατον εἶναι τῆς ψυχῆς τὴν μετὰ τοῦ σώματος ζωήν.

L. 23. Κομψὸς] Οὐ τὸν πιθανὸν, ἀλλὰ τὸν τεχνικὸν, ἢ σπουδαῖον φησί. Σικελικὸς δὲ ἢ Ἰταλικὸς, οἷον Εμπεδοκλῆς. Πυθαγόρειος δ' οὗτος ἦν· ὑπῆρχε δὲ καὶ Ἀκραγαντῖνος. Ἀκράγας δὲ, πόλις Σικελίας, ἀπὸ τοῦ πλησίον ποταμοῦ κεκλημένη, ἀφ' ἧς οὗτός τε καὶ Ὀλύμπιος, ὁ μελοποιός. Σικελὸν δὲ ἢ Ἰταλικόν φησιν, ἐπειδὴ πλησίον Σικελίας ὅ τε Κρότων καὶ τὸ Μεταπόντιον, αἱ πόλεις, οὗ οἱ Πυθαγόρειοι διέτριβον, αἳ τῆς Ἰταλίας εἰσί.

L. 26. Ἀμυήτους] Ἀμύητοι, ἡμεῖς οἱ τεθνεῶτες, οἱ ἐν σώματι ζῶντες.

P. 71. l. 4. Ὕδωρ] τὸ ῥευστὸν καὶ ἄστατον τῶν ἡδονῶν.

L. 18. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ γυμνασίου] Ἐκ τοῦ γυμνασίου φησὶ τοῦ αὐτοῦ, ὅτι τὸ μὲν πρὸ αὐτοῦ ἐπιχείρημα ἐν μύθου προῆκται σχήματι· τοῦτο δὲ, ἐν παραδείγματος. ἦν δὲ ἐκεῖνο μὲν τῶν Πυθαγορείων οἰκεῖον· τοῦτο δὲ Σωκράτους, ὡς σαφέστερόν τε, καὶ πληκτικώτερον.

L. 19. Σκόπει γὰρ] Ἐντεῦθεν αἱ πραγματειωδέστεραι, ὧν τὸ πρῶτον ἐπιχείρημα ἀπό τινος εἰκόνος ἄρχεται.

L. 22. Ὁ μὲν, οἴνου] Οἶνον μὲν, ὡς τροφιμώτατον, γάλα δὲ, ὡς πρώτην τροφὴν, μέλι δὲ, ὡς τὴν ἐν τῇ τροφῇ γλυκυθυμίαν παρείληφεν.

L. 26. Πληρωσάμενος] οὐκ ἐμπλησθεὶς, ἀλλὰ προσδεὴς ὢν [Cod. Aug. ἀλλὰ πληρωθεὶς ὤν.]

P. 72. l. 16. Χαραδριοῦ] Χαραδριὸς, ὄρνις τις, ὃς ἅμα τῷ ἐσθίειν ἐκκρίνει, εἰς ὃν ἀποβλέψαντες, ὡς λόγος, οἱ ἰκτεριῶντες, ῥᾷον ἀπαλλάττονται· ὅθεν καὶ ἐγκρύπτουσιν αὐτὸν οἱ πιπράσκοντες, ἵνα μὴ προῖκα ὠφελῶνται οἱ κάμνοντες·

Καὶ μὴν [ita Sieb., μὲν Ruhn.] καλύπτει. μῶν χαραδριὸν περνάς;
ὥς φησιν Ἱππῶναξ. [Olymp. Comm. ap. Ruhnk. ad Tim. p. 273. ἢ ζῶον λέγει, ὃ ἐσθίει καὶ εὐθέως ἐκκρίνει, ἢ αὐτὰ τὰ κοῖλα τῶν πετρῶν, ἃ δέχεται τὸ ὕδωρ καὶ ἀποβάλλει.]

L. 17. s. Λέγεις οἷον] Τοῦτο ἐκ τοῦ ἀπεμφαίνοντος πρόεισιν.

L. 23. Μὴ ἀπαισχυνῇ] ἀντὶ τοῦ, μὴ αἰσχυνθείης.

L. 25. Κνησιῶντα] ἐπιθυμητικῶς ἔχοντα τοῦ κνᾶσθαι, ὅ ἐστι κνήθεσθαι.

P. 73. l. 2. Ἀνδρεῖος] ἀντὶ τοῦ, ἀναιδὴς, κατ' εὐφημίαν.

L. 9. Κιναίδων] ἀσελγῶν, μαλακῶν. καὶ Κίναιδα, ἡ πόρνη, καὶ ἡ ἀσχημοσύνη, ἀπὸ τοῦ ὀρνέου, τῆς ἴϋγγος, ὃ καὶ Κιναίδιον καλεῖται.

L. 19. Ἵνα δή μοι] Τοῦτο φησίν· ἐγὼ μὲν ἕτερον εἶναι τὸ ἀγαθὸν τοῦ ἡδέος διανοοῦμαι· ἀλλ' ἵνα μὴ ἀσύμφωνος ὦ ἑαυτῷ, ταῦτα εἶναι φημὶ τὰ αὐτά.

L. 22. Τοὺς πρώτους λόγους] τοὺς ἑαυτοῦ δηλονότι, ἐν οἷς ἐμέμφετο Γοργίαν καὶ Πῶλον, ὡς παρὰ τὰ δοκοῦντα αὐτοῖς δι' αἰσχύνην ἀποκριναμένους. αὐτὸς δὲ ἐπηγγέλλετο παῤῥησιαζόμενος πᾶσαν εἰπεῖν τὴν ἀλήθειαν.

L. 28. Αἰνιχθέντα] τῷ γὰρ τοῦ κιναίδων βίου ὀνόματι κακὰ πολλὰ συνεσημαίνετο.

P. 74. l. 12. Ὦ σοφώτατε σύ] Κατ' εἰρωνείαν ὑπὸ Καλλικλέους εἴρηται, ὥς φησὶ Πλούταρχος.

L. 15. Ἀχαρνεὺς] Ἀχάρναι, δῆμος Οἰνηΐδος, ἐξ οὗ οὗτος.

L. 17. Σωκράτης] Τοῦτο φησὶ Καλλικλῆς καθ' ὁμοιότητα Σωκράτους.

L. 18. Ἀλωπεκῆθεν] Ἀλωπεκὴ, δῆμος Ἀντιοχίδος, ἐξ οὗ οὗτος.

L. 21. Τοὺς εὖ πράττοντας] Τὸ ἀγαθὸν καὶ κακὸν εἰπεῖν βουληθεὶς, τὰ μετέχοντα λέγει.

[L. 23. τοῦ τρίτου ἐπιχειρήματος, ὅτι ἐπ᾽ εὐθείας ἐκ τοῦ τὰ ἐναντία μήτε ἅμα συνεῖναι, μήτε ἅμα ἀπαλλάττεσθαι. Schol. Clark.]

P. 76. l. 2. Ἡδὺ] ἀντὶ τοῦ ἡδόμενον ληπτέον. [Male.]

L. 8. Αἰσθάνῃ οὖν τὸ συμβαῖνον] Εἰ προηγεῖται μὲν ἐν τῷ διψῆν λύπη, ἐν δὲ τῷ πίνειν ἐπιγίγνεται ἡδονὴ, καὶ συνυπάρχει αὐτῇ, ἅμα μὲν οὐ παραγίγνεται τἀναντία, καθὼς ἐν τῷ Φαίδωνι τῇ λύπῃ φησὶ τὴν ἡδονήν· ἅμα δὲ σύνεστι, καθὼς ἐνταῦθα λέγει. καὶ οὐ μάχεται ἑαυτῷ, εἴπερ ἄλλο μὲν τὸ ἅμα παραγίγνεσθαι, ὅπερ οὐκ ἔστιν ἐπὶ τῶν ἐναντίων εὑρεῖν· ἄλλο δὲ τὸ συνεῖναι, ὃ ἔστιν ἐπ᾽ αὐτῷ ἐγχωροῦν.

L. 19. Ἀκκίζῃ] Τὸ Ἀκκίζεσθαι ἐκ γυναικὸς εἰρῆσθαι φασὶν, Ἀκκοῦς καλουμένης, ἣν οὕτως εὐήθη λέγουσιν, ὡς ἀπὸ τοῦ ἱστοῦ θοιμάτιον καθελομένην ἡμίεργον ἀμφιέσασθαι, εἴς τε τὸ κάτοπτρον βλέπουσαν, πρὸς τὴν παρ᾽ αὐτῆς ἔμφασιν εἰς αὐτὸ γιγνομένην, ὡς ἑτέρᾳ προςλαλεῖν γυναικί. Μέμνηται ταύτης Ἕρμιππος ἐν Ἀθηνᾶς γοναῖς, καὶ Ἄμφις ἐν τῷ ὁμωνύμῳ αὐτῆς δράματι. Ἀκκίζῃ οὖν φησὶν ἀντὶ τοῦ, ἀνοηταίνεις [Ἀκκίζεσθαι et ἀνοηταίνειν Sieb.] οἷα γυνὴ, μὴ εἰδέναι προςποιούμενος [προσποιουμένη Sieb.] [ἀκκίζειν, τὸ προςποιεῖσθαι, τὸ θρύπτεσθαι, τὸ μωραίνειν. Πέπλασται δὲ ἡ λέξις ἀπὸ Ἀκκοῦς τινος μωροτάτης, ἣ τόν τε ἱστὸν διελοῦσα τοὺς στήμονας, ἐπεὶ ὑφ᾽ ἑτέρας ἐκαλεῖτο, ἱστουργοῦσα προῆλθεν καὶ ἡμιτέλεστον ἄλλον [ἄλλο] ἱμάτιον πεποίηται, μέρος τοῦ ἱματίου γυμνοὺς τοὺς στή-

μονας ἀφορίσασα. Schol. Clark. — Olympiodori et all. Gramm. explic. v. ap. Ruhnk. ad Tim. p. 19.]

L. 21. Ἔχων ληρεῖς] ἀντὶ τοῦ, ὑποκρίνῃ ἄνοιαν.

Ib. Σοφὸς] ἀνόητος, κατ' εὐφημίαν.

P. 77. l. 2. Τὰ σμικρά τε καὶ στενὰ] Οὕτως ἀπέσκωπτον οἱ σοφιστικοὶ ῥήτορες τοὺς διαλεκτικοὺς λόγους· καὶ Ἱππίας γοῦν Περιτμήματα αὐτοὺς ἐκάλεσεν.

L. 4. Τὰ μεγάλα γε μεμύησαι, πρὶν τὰ σμικρὰ] δηλονότι μυστήρια. Διττὰ ἦν τὰ μυστήρια παρ' Ἀθηναίοις. Καὶ τὰ μὲν μικρὰ ἐκαλεῖτο, ἅπερ ἐν ἄστει ἐτέλουν· τὰ δὲ Μεγάλα, ἅπερ Ἐλευσῖνι ἤγετο. καὶ πρότερον ἔδει τὰ μικρὰ μυηθῆναι, εἶτα τὰ μεγάλα· ἄλλως δὲ τῶν μεγάλων μετασχεῖν οὐκ ἦν θεμιτόν. ἐτελεῖτο δὲ ταῦτα καὶ Δηοῖ, καὶ Κόρῃ, ὅτι ταύτην μὲν Πλούτων ἁρπάξειε, Δηοῖ δὲ μιγείη Ζεύς· ἐν οἷς πολλὰ μὲν ἐπράττετο αἰσχρά. ἐλέγετο δὲ πρὸς τῶν μυουμένων [τὸν μυούμενον Sieb.] ταῦτα· ἐκ τυμπάνου ἔφαγον, ἐκ κυμβάλου ἔπιον, ἐκερνοφόρησα· Κέρνος δὲ τὸ λίκνον, ἤγουν τὸ πτύον ἐστιν· ὑπὸ τὸν παστὸν ὑπέδυον, [ὑπεσεδύοντο S.] καὶ τὰ ἑξῆς.

P. 79. l. 16. Δὶς γάρ τοι καὶ τρὶς] Δὶς καὶ τρὶς τὸ καλὸν, ὅτι χρὴ περὶ τῶν καλῶν πολλάκις λέγειν. Ἐμπεδοκλέους τὸ ἔπος, ἀφ' οὗ καὶ [καὶ deest. S.] ἡ παροιμία. φησὶ γάρ·

> Καὶ δὶς γὰρ, ὃ δεῖ, [δὲ S.] καλόν ἐστιν ἐνίσπειν.
> [ὅ τι δὲ καλόν ἐστιν, ἐ. Sturz. Fr. Emp. p. 519. et 586.

L. 74. Οὐκοῦν ὁμοίως] Ὑπερθετέον τὴν λέξιν οὕτως· οὐκοῦν ὁ κακὸς ὁμοίως· εἶτα τὰ ἑξῆς.

P. 80. l. 2. Παλαιὸν λόγον] τὸν παροιμιώδη φησί. βούλεται δὲ οὗτος τὸ πάσῃ τύχῃ τῇ προς-

πιπτούσῃ χρῆσθαι πρὸς τὰς κατ' ἀρετὴν ἐνεργείας.

P. 81. l. 6. *Σὺ ἐκ τρίτων*] *Τὸν Γοργίαν καὶ Πῶλον ὡς ἕνα ἔλαβε.*

Ib. *Τῶν ἀγαθῶν*] *Μέχρι τούτου ὁ περὶ τοῦ τελικοῦ αἰτίου, τουτέστι, τοῦ ἀγαθοῦ τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν λόγος.*

L. 8. *Ἆρ' οὖν*] *Ἐντεῦθεν ὁ περὶ τῆς εὑρετικῆς τέχνης αὐτοῦ, τάξιν εἰσαγούσης καὶ κόσμον ταῖς ψυχαῖς, ἥ ἐστι δικαιοσύνη, καὶ σωφροσύνη, καὶ ὅλως ἀρετή.*

L. 14. *Παρασκευαὶ*] *Οὐ τέχνας, οὐκ ἐμπειρίας εἶπεν, ἀλλὰ τὸ μέσον τούτων, τὰς παρασκευάς, ὥςπερ ἐν τοῖς πρόσθεν τὰς ἐπιτηδεύσεις.*

L. 17. *Ἐτίθουν τῶν μὲν*] *τῶν παρασκευῶν δηλαδή.*

L. 20. *Φιλίου*] *Διὸς ἦν ἐπώνυμον παρ' Ἀθηναίοις ὁ Φίλιος, ἐκ τοῦ εἶναι τῶν φιλικῶν καθηκόντων αὐτὸν ἔφορον.*

L. 27. *Τοῦ ἀνδρὸς δὴ*] *Ὁ Δὴ σύνδεσμος ἐμφαντικὸς εἰρωνείας ἐστί.*

P. 82. l. 4. *Ἴσως οὖν*] *Ὅρα τὴν παράδοσιν τῆς τῶν προβλημάτων τάξεως, ὅτι πρῶτον δεῖ διαιρεῖσθαι, εἶτα τὴν διαφορὰν τῶν διαιρεθέντων ἑλεῖν, καὶ τρίτον ὁποῖον βέλτιον.*

L. 14. *Ἡ δ' ἰατρικὴ*] *Τούτῳ προςθετέον ἀπὸ κοινοῦ τὸ, τέχνη εἶναι.* [Imo *δοκεῖ* repetit Hdf.]

L. 20. *Ὅτι ἡ μὲν τούτου*] *Τὰ κατὰ πᾶσαν θεωρούμενα τέχνην ταῦτα· γνῶσις τοῦ πράγματος περὶ ὃ σπουδάζει, ἐπίσκεψις αἰτιῶν, δι' ἃς προςφέρει ἑκάστοις ἃ προσφέρει, ἀπόδοσις λόγου τούτων ἑκάστου.*

L. 27. *Διαριθμησαμένη*] *ἀντὶ τοῦ, διακρίνασα, ἢ διαλογισαμένη. ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ δὲ εἴρηται, ἐπειδὴ καὶ οἱ ἀριθμοὶ διακέκρινται ἀπ' ἀλλήλων,*

καὶ πάντα κατ' αὐτοὺς διατέτακται, ὡς ὁ Πυθαγόρειος διδάσκει λόγος.

P. 83. l. 14. *Σὺ δὲ δή*] Ὡς Γοργίου καὶ Πώλου τὰ αὐτὰ ἤδη συγχωρησάντων. [Imo ἡμῖν pro ἐμοί.]

L. 16. *Οὐκ ἔγωγε*] Ἔμφασιν ἔχει τοῦ μὴ ἀρέσκεσθαι αὐτὸν οἷς ὁμολογεῖν ἀναγκάζεται.

P. 84. l. 4. *Κιθαριστική*] Αὐλητικὴν μὲν πᾶσαν ἐκβάλλει τῶν ὀρθῶν πολιτειῶν· κιθαριστικὴν δὲ οὐ πᾶσαν, ἀλλὰ τὴν ἐν τοῖς ἀγῶσι μόνην. Οἶδε γὰρ ἄλλην, ἣν σώζειν τὰς πολιτείας νενόμικεν. [v. III de Rep. p. 399. C. Steph.]

L. 15. *Ἡ σεμνή*] Ὡς εὐδοκιμοῦσα μᾶλλον τῶν ἄλλων τῆς μουσικῆς εἰδῶν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους. Ἰστέον δέ, ὅτι ἡ τραγῳδία, κολακεία τις οὖσα, ὑπὸ τὸ σοφιστικὸν ταύτης εἶδος τέτακται, ἅτε δὴ γνώμας ἀποφαινομένη, καὶ περὶ δικαίων, καλῶν τε, καὶ ἀγαθῶν ὑψηλολογουμένη· ἢ καὶ κατὰ τὸ δημηγορικόν, καθόσον καὶ αὐτός φησιν, εἴ τις αὐτῆς τὰ μέτρα περιέλοι, μηδὲν ἕτερον αὐτὴν φανῆναι, ἢ δημηγορίαν, ἐπειδὴ καὶ παθῶν ὑπερβαλλόντων κινητικαὶ ἀμφότεραι.

P. 85. l. 13. *Τί δέ*] Ἐντεῦθεν τῆς δημαγωγικῆς ῥητορικῆς διαβολή.

L. 15. *Ἐλευθέρων ἀνδρῶν*] Τοῦτο φησὶ πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν ἐν τοῖς θεάτροις ὄχλων, διὰ μὲν τῶν ἐλευθέρων τοὺς δούλους περιελών, διὰ δὲ τῶν ἀνδρῶν παῖδάς τε καὶ γυναῖκας.

P. 86. l. 13. *Τί δὲ Θεμιστοκλέα*] Ἡ τάξις τῶν δημαγωγῶν οὐ πρὸς τὸν χρόνον, πρὸς δὲ τὸν τρόπον αὐτῶν. Πρῶτον γὰρ Θεμιστοκλέα φησίν, ὡς μᾶλλον κατὰ νοῦν καὶ λογισμὸν τὰ τοῦ πολέμου διαθέμενον. Κίμωνα δὲ δεύτερον, ὡς ἐκείνῳ παραπλήσιον. Μιλτιάδην δὲ τρίτον, ὡς τύχῃ μᾶλλον ἢ γνώμῃ τῶν πολεμίων κρατήσαντα. Περι-

κλέα δὲ τελευταῖον, ἐπειδὴ πολὺς ἦν ὁ περὶ αὐτοῦ λόγος, καὶ δι᾽ αὐτοῦ τὸν Σωκράτην μάλιστα προάξεσθαι ἤλπισε.

P. 88. l. 9. *Δικαιοσύνη τε καὶ σωφροσύνη*] Τῷ μὲν νομίμῳ τὴν δικαιοσύνην ἀποδέδωκε, τῷ δὲ κοσμίῳ τὴν σωφροσύνην.

P. 89. l. 21. *Αὐτὸς γνώσῃ*] ἀντὶ τοῦ, εἴ τι θέλεις, ποίει· ἐμοὶ γὰρ οὐ μέλει.

L. 23. *Κεφαλὴν*] Αἴνιγμα τοῦτο τῶν παλαιῶν τε καὶ σοφῶν ἀνδρῶν, τὸ τέλειον πανταχῇ τετιμηκότων· ἐξαιρέτως δὲ ἐν τοῖς περὶ τὸν λογισμὸν τὸν ἡμέτερον, ὃν Μῦθον ὀνομάσαντες, ὅτι καὶ τὸν λόγον οὕτως ἐκάλουν, Κεφαλὴν αὐτοῦ τὸν νοῦν αἰνίττονται, οὐδὲν ἄλλο διὰ τούτου παρεγγυῶντες, ἢ πάντας ἡμῶν τοὺς λογισμοὺς πρὸς ἓν τέλος βλέπειν, τὴν κατὰ νοῦν ἐνέργειαν.

P. 90. l. 3. *Ἐπιχάρμου*] Οὗτος ὁ Ἐπίχαρμος γέγονε κωμῳδοποιὸς, καὶ εἰσήγαγέ τινας ἐν ἰδίῳ δράματι δύο διαλεγομένους πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὕστερον ἕνα τῶν δύο, πάλιν τὰ τῶν δύο διαλεγόμενον.

L. 23. *Ἕως αὐτῷ*] Τὸν ὑπὲρ φιλοσοφίας λόγον βουληθῆναι ἂν φησὶν ἀποδοῦναι Καλλικλεῖ, ὥσπερ ὁ Ἀμφίων τῷ Ζήθῳ τὸν ὑπὲρ μουσικῆς, παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ.

P. 91. l. 4. *Ἐξ ἀρχῆς*] Ἐξ ἀρχῆς, οὐ τοῦ διαλόγου φησὶ, τοῦ δὲ τελικοῦ αἰτίου τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν. εἰ δὲ περὶ τοῦ τέλους μάλιστα προκειμένης τῆς ζητήσεως, περὶ τῆς ποιητικῆς αἰτίας καὶ τοῦ εἴδους ἐνδιέτριψε, θαυμάζειν οὐ χρή. τὸ γὰρ ἀγαθὸν, ὅπερ τὸ τέλος ἐστιν, ἄῤῥητον καθ᾽ αὑτό. Διόπερ ἐνταῦθα μὲν διὰ τῆς ἀποφάσεως, ὧν δοκεῖ εἶναι, ὅτι οὐκ ἐστὶν ἡδονὴ, δηλοῦται. ἐν Παρμενίδῃ δὲ τὸ τελεώτερον οὐ περὶ ἀγαθοῦ τινος, ἀλλ᾽ ἁπλῶς περὶ ἀγαθοῦ ποιεῖται τὸν λόγον,

ἐν Πολιτείᾳ δὲ, δι' ἀναλογίας τινος. Νυνὶ δ' ἐνταῦθα διὰ τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ εἴδους, ὃ μόνως καὶ ἐξ ἀνάγκης παραγίνεται. τοιοῦτον δέ τινα τρόπον καὶ ἐν Φιλήβῳ· διὰ νοῦ γὰρ καὶ τῆς ἀληθοῦς ἡδονῆς. Ποιητικὴν δὲ φαμὲν αἰτίαν τὴν ἐπιστήμην τῶν καλῶν, καὶ ἀγαθῶν, καὶ δικαίων· εἰδικὴν δὲ, αὐτὰ ταῦτα· τελικὴν δὲ, τἀγαθόν.

Ib. Οὐ ταυτὸν] Ἐντεῦθεν ὁ Σωκράτης ἑαυτῷ ἀποκρίνεται.

L. 10. Ἀλλὰ μὴν] Τοῦτο ὅπερ ἐλέγομεν, ὡς ἄῤῥητον αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν διὰ τοῦ προπαραγενέσθαι τὴν ἀρετὴν, δηλῶσαι βούλεται· ᾗ καὶ μόνῃ καὶ ἐξ ἀνάγκης συνέπεται.

L. 15. Ἀλλὰ τάξει] Τῆς ἀρετῆς εἶδος, τὴν Τάξιν καὶ τὴν Ὀρθότητά φησι· τὸ δὲ ποιητικὸν, τὴν τέχνην, ἥτις ἐφ' ἑκάστῳ τέτακται πράγματι.

P. 92. l. 11. Οὔτε διώκειν] Οὔτε διώκειν, τὰ κακὰ δηλονότι, οὔτε φεύγειν τὰ ἀγαθά. Ταῦτα γὰρ οὐ προσήκει αὐτῷ, εἰ μὴ πρὸς ἀρετὴν καὶ εὐδαιμονίαν φέροι.

L. 26. Ὡς ἔχει ποδῶν] ἀντὶ τοῦ, ὅσον δυνάμεθα, ὀφείλομεν φυγεῖν τὰς κακὰς πράξεις· κατ' ἀναλογίαν οὖν εἶπε Πόδας, ὥςπερ πόδας Ἴδης τοῦ ὄρους φαμέν. κατὰ ζωὴν οὖν φεύγωμεν τὰ κακὰ, μὴ ποσὶν, ἐπεὶ καὶ ὁ Πλωτῖνος ἀνάγεσθαι λέγει τὰς ψυχὰς, οὐ ποδὶ, ἀλλὰ ζωῇ.

P. 93. l. 3. Ὁ σκοπὸς] Σκοπὸς καὶ Τέλος τῇ σχέσει μόνῃ διαφέρουσι. Σκοπὸς μὲν γάρ ἐστιν ἡ ἀρχή· Τέλος δὲ, σκοπὸς εἰς ἐνέργειαν ἀχθείς. ἢ Σκοπὸς, τέλος ἀνέκβατον· Τέλος δὲ, σκοπὸς ἐκβεβηκώς.

L. 12. Οἱ σοφοὶ] Σοφοὺς ἐνταῦθα τοὺς Πυθαγορείους φησὶ, καὶ διαφερόντως τὸν Ἐμπεδοκλέα, φάσκοντα, τὴν φιλίαν ἑνοῦν τὸν σφαῖρον, ἑνο-

ποιὸν εἶναι. τοῦτο δὲ πρὸς τῇ μιᾷ ἐστι τῶν πάντων ἀρχῇ.

L. 18. *Ἡ ἰσότης ἡ γεωμετρικὴ*] τουτέστιν, ἡ δικαιοσύνη. Ταύτην δὲ τὴν γεωμετρικὴν ἀναλογίαν Διὸς κρίσιν ἐν Νόμοις [VI. p. 757. b. Steph.] ἐκάλεσεν, ὡς δι' αὐτῆς τῶν πάντων κεκριμένων τε καὶ ὡρισμένων. Ἰστέον δὲ, ὅτι ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν εἶναί φασιν, ὅταν τριῶν ἀριθμῶν ἀνίσων ὁ μέσος ὑπερέχει τε τῷ ἴσῳ, καὶ ὑπερέχεται, οἷον, β', δ', ς'. γεωμετρικὴν δὲ, ὅταν τριῶν ἀριθμῶν ὄντων ἀνίσων, ὃν ἔχει λόγον ὁ πρῶτος πρὸς τὸν δεύτερον, τοῦτον καὶ ὁ δεύτερος πρὸς τὸν τρίτον, οἷον δ', ς', θ'. ἁρμονικὴν δὲ, ὅταν τριῶν ἀριθμῶν ἀνίσων, ὡς ὁ μέγιστος πρὸς τὸν ἐλάχιστον, οὕτως ἔχει καὶ ἡ τῶν μειζόνων διαφορὰ πρὸς τὴν τῶν ἐλαττόνων, οἷον β', γ', ς'.

P. 94. l. 15. *Ἐπὶ κόῤῥης*] ἐπὶ κεφαλῆς, ἢ γνάθου, ἢ κροτάφου. Κόῤῥην γὰρ καὶ Κόρσην, ὅλην κεφαλὴν σὺν τῷ αὐχένι λέγουσι. τινὲς δὲ καὶ ῥάπισμα φασὶ τὸ ἐπὶ τῆς γνάθου λαμβάνειν, ἁπτόμενον καὶ τοῦ κροτάφου.

L. 21. *Τέμνεσθαι*] ἀντὶ τοῦ, ζημιοῦσθαι, ἐνταῦθα [imo, dissecari, lacerari.]

L. 22. *Ἐμὲ*] τὸν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος Σωκράτη, τὸν κατὰ τὴν ψυχὴν μόνον. Οὐ γὰρ θεμιτὸν, φησὶν αὐτὸς, ἄμεινον ὑπὸ χείρονος βλάπτεσθαι.

P. 95. l. 1. *Ἀγροικότερον*] Τοῦτο φησὶ διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν σιδηρῶν καὶ ἀδαμαντίνων λόγων.

L. 8. *Ἐγὼ μὲν οὖν αὖ*] Προσυπακουστέον τὸ, τοῦτο ἀκριβῶς οἶδα.

L. 11. *Εἰ οἷόν τε*] Ἐπειδὴ μεῖζον μεγίστου οὐκ ἔστι, διὰ τοῦτο τὸ, εἰ οἷόντε, πρόσκειται.

L. 14. *Ἆρα οὐ ταύτην*] τὴν τῆς ψυχῆς δηλαδὴ,

δευτέραν δὲ, τὴν τοῦ σώματος, καὶ τρίτην, τὴν τῶν ἐκτός.

K. 19. *Καὶ τἄλλα*] *Περὶ τῶν νομιζομένων ἀγαθῶν τοῦτο λέγει, οἷς καὶ τάξιν τινὰ ἐν Νόμοις ἐπέθηκεν, εἰπὼν ὑγείαν, κάλλος, ἰσχὺν, πλοῦτον.*

[P. 98. l. 27. *ὑπερήφανον, ἀντὶ τοῦ καλὸν πάνυ. Πλάτων Γοργίᾳ.* Lex. Ms. Coisl. Montfauc. Bibl. Coisl. p. 484.]

[P. 105. l. 7. *τὰ ὦτα κατεαγότων. ἢ ὅτι ἐν ταῖς παλαίστραις ὑπετρίβουν τὰ ὦτα, ἢ τοῦτο λέγει πρὸς τοὺς μὴ δυναμένους ὑπεῖναι τὰ ὦτα καὶ ἀκοῦσαι τῶν λεγομένων.* Olymp. ap. Routh.]

P. 108. l. 5. *Σκυτοτόμον ἢ σκυτοδεψὸν*] *Σκυτοτόμον, σκυτέα, ἢ λωροτόμον· Σκυτοδεψὸν δὲ, τὸν δερματομαλάκτην, ἢ βυρσοδέψην.*

[P. 116. l. 2. *ἦν οὖν νόμος·*] *τὸ ἦν καὶ τὸ ἔστιν χρονικὴν ἐμφαίνει διαφορὰν, ἵνα σημαίνῃ πρώτας καὶ δευτέρας ὑποστάσεις· ὅτι δὲ ἀχρόνως ταῦτα δεῖ νοεῖν, ἐμφαίνει τὸ, ἀεὶ ἔστιν.* Sch. Cl.]

[L. 12. *ὅ τε οὖν Πλούτων. ὅτι ὁ συνέχων καὶ τὴν λοιπὴν δυάδα οὗτός ἐστιν ὁ Ζεύς, πρὸς ὃν καὶ ὁ Πλούτων ἐπιστρέφεται· καὶ τὸν νοῦν προσείληφεν καὶ τοὺς λόγους πάντων πρὸ τῆς δυάδος.* Idem.]

[L. 14. *Δία νῦν ἀκουστέον οὐ τὸν πρὸ τῶν τριῶν, ἀλλὰ τὸν ἕνα τῶν τριῶν, πρὸς ὃν ἐπιστρέφεται ὁ Πλούτων καὶ οἱ ἐπιμεληταί· εἰσὶ δὲ δαίμονες κολαστικοὶ καὶ καθαρτικοὶ καὶ τελεσιουργοί.* Idem.]

[P. 117. 3. s. *γυμνὸς ὁ κριτὴς οὐ μόνον τοῦ ὀστεώδους* [vulg. hic et mox *ὀστρεώδους*] *σώματος, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀερώδους φυράματος καὶ μόνον ἔχων τὸ αὐτοειδὲς ὄχημα· οἱ δὲ κρινόμενοι γυμνοὶ μὲν τῆς παχύτητος τοῦ ὀστεώδους, περιφέροντες δὲ τὸ ἀέριον φύραμα καὶ δεόμενοι καθάρσεως.* Idem.]

ΕΙΣ ΤΟΝ ΙΩΝΑ.

P. 124. l. 9. *Ἐφέσου*] Ἔφεσος, πόλις Ἰωνίας.

L. 10. *Ἐπιδαύρου*] Ἐπίδαυρος, πόλις ἐν Ἰλλυρίδι.

L. 11. *Μῶν*] μὴ αὖ, οὐ, δὴ, ἄρα.

Ib. *Ῥαψῳδῶν*] Ῥαψῳδοὺς φασὶ τοὺς τὰ Ὁμήρου ἔπη ἐν τοῖς θεάτροις ἀπαγγέλλοντας. ἐκλήθησαν δὲ οὕτως, ἐπεὶ ῥάβδους ἔχοντες δαφνίνας ἀπήγγελον. Ῥαψῳδῆσαι λέγεται καὶ τὸ φλυαρῆσαι, ἢ τὸ ἁπλῶς λαλεῖν καὶ ἀπαγγεῖλαι, χωρὶς ἔργου τινός.

P. 130. l. 6. *Μαγνῆτιν*] *Πτολεμαῖος ὁ μέγας ἐν ζ τῶν γεωγραφικῶν ὑφηγήσεων φησὶ, κατὰ τὴν ἐκτὸς Γάγγου ποταμοῦ Ἰνδικὴν μετὰ καὶ ἄλλων νήσους τινὰς σατύρων* [Σατυρῶν hic et paulo post Sieb.] *εἶναι τρεῖς· ὧν τοὺς ἐνοικοῦντας οὐρὰς ἔχειν ὁποίας διαγράφουσι τῶν σατύρων. φέρονται δὲ συνεχεῖς καὶ ἄλλαι δέκα νῆσοι, καλούμεναι Μανιόλαι, ἐν αἷς φασὶ τὰ σιδηροῦς ἔχοντα ἥλους πλοῖα κατέχεσθαι, μήποτε τῆς Ἡρακλείας λίθου περὶ αὐτὰς γεννωμένης· καὶ διὰ τοῦτο ἐπιούροις* [ἐπὶ δουρίοις S.] *ναυπηγεῖσθαι· κατέχειν τε αὐτὰς ἀνθρωποφάγους. Διογενιανὸς δὲ, Μαγνῆτιν μὲν πλανᾶν, λέγει, τὴν ὄψιν λίθον, ὡς εἴη ἀργύρῳ ἐμφερής· τὴν δὲ Ἡρακλεῶτιν* [Ἡρακλείαν S.] *ἐπισπᾶσθαι τὸν σίδηρον.*

P. 137. l. 5. *Πραμνείῳ*] *Πράμνειος οἶνος, ἤτοι ὁ ἀπὸ τῆς πραμνείας ἀμπέλου, ἢ ὁ πραΰνων τὸ μένος. τινὲς δὲ, ἐπειδὴ ἐν Πράμνῃ πρῶτον ἐφυτεύθη ἄμπελος τῇ ἐν Ἰκάρῳ.*

Ib. *Κνῆ τυρὸν κνήστει*] ἔκοπτε τυρὸν κοπίδι.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΦΙΛΗΒΟΝ.

P. 147. l. 1. *Πειρασόμεθα*] πειρώμεθα.

L. 22. *Ὥσπερ μῦθος, ἀπολόμενος*] Ὁ μῦθος ἀπώλετο. τούτῳ χρῶνται τῷ λόγῳ οἱ λέγοντές τι πρὸς τοὺς μὴ προσέχοντας. Μέμνηται δὲ αὐτῆς καὶ Κρατῖνος ἐν Δραπετίσι, καὶ Κράτης [ἐν add. Sieb.] Λαμίᾳ.

P. 150. l. 2. *Μὴ κινεῖν*] Μὴ κινεῖν κακὸν εὖ κείμενον, ἐπὶ τῶν ἑαυτοῖς ἐξ ἀγνοίας [ἀνοίας S.] πράγματα ἐγειρόντων. ταύτης μέμνηται καὶ Ὑπερίδης ὁ ῥήτωρ ἐν τῷ πρὸς Ἀριστογείτονα· καὶ οὐδὲ ἐκ τῆς παροιμίας δύνασαι μανθάνειν, τὸ μὴ κινεῖν κακὸν εὖ κείμενον. Μετῆκται δὲ ἐκ τοῦ ἐν Ῥόδῳ Κολοσσοῦ, ὃς πεσὼν πολλὰς οἰκίας κατέσεισε. βασιλέως δὲ βουλομένου αὐτὸν ἀναστῆσαι, φοβούμενοι οἱ Ῥόδιοι, μὴ πάλιν καταπέσῃ τὸ προκείμενον ἐπεφθέγξαντο. [Eadem Schol. Aug. ap. Fisch. Sed ruina colossi in multo seriora tempora incidit.]

P. 166. l. 6. *Πέρας ἔχοντ'*] Γράφεται, πέρας ἐχόντων.

P. 192. l. 23. *Γενούστης*] Γενούστης, ὁ οἷον γεννήτης, ἢ συγγενὴς, ἢ ἔγγονος· ὧν τὸ τελευταῖον ἐκδέχεσθαι ἄμεινον· ἢ ὁ οἷον γεννητικός. Γεννῆται δὲ, οὐχ οἱ ἐκ γένους καὶ ἀφ' αἵματος προσήκοντες, ἀλλ' οἱ ἐκ τῶν γενῶν τῶν συννενεμημένων εἰς τὰς φρατρίας [φατρίας Sieb. et sic in sqq.]. οὗτοι δέ εἰσι, καθάπερ οἱ δημόται καὶ φράτορες, νόμῳ τινὶ ἔχοντες κοινωνίαν. τὸ δὲ γένος ἔχει ἄνδρας λ'. αἱ δὲ φρατρίαι ἐκαλοῦντο τριττύς, ὅτι τεσσάρων φυλῶν οὐσῶν, εἰς τρία ἑκάστην διει-

U 2

λον μέρη· τὰς μὲν φυλὰς δ' κατὰ τὰς ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ, τὰς δὲ φρατρίας καὶ τριττύας δύο καὶ δέκα, οἷον μῆνας, τὰ δὲ γένη λ' ἐν ἑκάστῃ φρατρίᾳ, [ἑκάστῃ φατρίᾳ S.] καθάπερ ἡμέρας τξ'. δώδεκα γὰρ λ', τξ'.

P. 179. l. 28. Δεικνύει] Γράφεται καὶ, μηνύει. [ut nunc legitur.]

P. 184. l. 19. Βούλεσθαι] Γράφεται καὶ, πείθεσθαι.

P. 195. l. 28. Μηδὲν ἄγαν] Ἑνὸς τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἀπόφθεγμα, ὅμοιον τῷ, Μηδὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον.

P. 199. l. 18. Πέλας] τοῦτο καὶ τοπικῶς τάσσεται, καὶ χρονικῶς, καὶ ἐπὶ συγγενείας. Θουκυδίδης γοῦν ἐπὶ Κερκυραίων εἴρηκε Πέλας, διὰ τὸ σύνεγγυς εἶναι ἀλλήλοις τὰ ναυτικά.

L. 26. Γνῶθι σεαυτὸν] Γνῶθι σαυτὸν, ἐπὶ τῶν ὑπὲρ δύναμιν κομπαζόντων. λέγουσι δὲ οἱ μὲν, Χίλωνος εἶναι τὸ ἀπόφθεγμα· οἱ δὲ, Λάβυος [Λώβιος Sieb.] εὐνούχου τινὸς νεωκόρου· οἱ δέ φασιν, ὅτι Χίλωνος ἐρομένου τὸν θεὸν, τί ἂν εἴη ἄριστον, εἶπεν ἡ Πυθία· Γνῶθι σαυτόν.

P. 211. l. 9. Προσαγωγίῳ] Προσαγώγιον, τεκτονικόν ἐστιν ὄργανον, ὃ [ᾧ cod. Aug.] προσάγοντες εὐθύνουσι τὰ στρεβλὰ ξύλα.

P. 212. l. 4. Τευταζόντων] πραγματευομένων, ἐπὶ πολὺ διατριβόντων ἐν τῷ αὐτῷ, φροντιζόντων, ἢ ἐπιστρεφῶς [ἐπιστροφικῶς cod. Aug. ap. Fisch. ἐπιστροφῶς Sieb.] τι πραττόντων, ἢ ἐνεργούντων, ἢ σπουδαζόντων. ἅπαντα γὰρ δυνατὸν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐκδέξασθαι. σημαίνει δὲ καὶ τὸ ἡσυχαζόντων, καὶ ἔτι τὸ σκευωρουμένων, ἢ στραγγευομένων, [στρατεύ. S.] ὅ ἐστι σκολιῶς διακειμένων, πρὸς τούτοις καὶ ταυτολογούντων, ἢ φλυαρούντων· πολύσημος γὰρ ἡ λέξις ἥδε.

P. 213. l. 11. Ἀκοὴν] Γράφεται καὶ, ὁλκήν.

P. 217. l. 23. Οἷ] Οἷ περισπωμένως ἑαυτῷ, ὡς ἐνταῦθα, ὀξυτόνως δὲ, οἵτινες. σημαίνει δὲ καὶ τὸ ὅπου.

P. 219. l. 5. Δόξαν] Δόξα σημαίνει τὸν παρὰ τῶν πολλῶν ἔπαινον. τάττεται δὲ καὶ ἀντὶ τῆς δοκήσεως, τουτέστιν, ἀντὶ τῆς κατ᾽ ἀρετὴν ὑπολήψεως. διαφέρει δὲ Εὐκλείας· ἐπεὶ ἐκείνη ἐστὶ παρὰ τῶν ἀγαθῶν, Δόξα δὲ, ὁ παρὰ τῶν πολλῶν ἔπαινος.

P. 220. l. 19. Μισγαγγείας [leg. μισγαγκεία], ἡ μῖξις, ὅπου ποταμοὶ ἢ ῥύακες συμβάλλουσι.

P. 226. l. 6. Γενεᾶς] Γράφεται, γενναίας.

L. 23. Τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι.] Ἐκ μεταφορᾶς εἴρηται τοῦ ἐν ταῖς συνουσίαις ἔθους. Σοφοκλῆς ἐν Ναυπλίῳ καταπλέοντι [Fragm. I. p. 429. T. III. Brunk.] ἐκιρνῶντο γὰρ ἐν αὐταῖς κρατῆρες τρεῖς· καὶ τὸν μὲν πρῶτον Διὸς Ὀλυμπίου καὶ θεῶν Ὀλυμπίων ἔλεγον, τὸν δὲ δεύτερον Ἡρώων, τὸν δὲ τρίτον Σωτῆρος· ὡς ἐνταῦθά τε, καὶ δὴ καὶ ἐν Πολιτείᾳ. ἔλεγον δὲ αὐτὸν καὶ Τέλειον, [cod. Aug. ὃν καὶ τέλειον ἔλεγον] ὡς Εὐριπίδης Ἀνδρομέδᾳ, καὶ Ἀριστοφάνης [ἐν add. S.] Ταγηνισταῖς.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΕΝΩΝΑ.

P. 229. l. 12. Θετταλοὶ] Θετταλία χώρα τις ὑπὸ τὴν Μακεδονίας ἐπαρχίαν. οἱ δ᾽ ἀπ᾽ αὐτῆς Θετταλοί.

L. 15. Λαρισσαίου] Λάρισσα, πόλις Θετταλίας.

L. 17. Ἀλευαδῶν] Ἀλευάδαι, οἱ ἐν Λαρίσσῃ τῆς Θετταλίας εὐγενέστατοι, ἀπὸ Ἀλεύου βασιλέως τὸ γένος ἔχοντες.

[P. 230. l. 17. *τούτου τοῦ πράγματος* ἀντὶ τοῦ, εἰς τοῦτο τὸ πρᾶγμα, ἢ ἀντὶ τοῦ, ἕνεκεν τούτου, ἢ ἀντὶ τοῦ, ἀπόρως ἔχων. Sch. Cl.]

P. 243. l. 6. *Περὶ τοῦ σχήματος*] Ἐλέγετο γὰρ, ὅτι σχῆμά ἐστιν, ὃ ἀεὶ χρόᾳ ἕπεται. αὕτη δὲ ἀγνοεῖσθαι ὑπέκειτο.

P. 244. l. 7. *Ὡς γόης ἀπαχθείης*] ὡς κακοῦργος παραδοθείης εἰς τὸ δεσμωτήριον.

P. 247. l. 3. *Γιγνώσκεις τετράγωνον*] Σημείωσαι τὸν παρὰ τῷ Μένωνι λόγον, οὗ καὶ ὁ δαιμόνιος Ἀριστοτέλης μνημονεύει ἐν τῇ λογικῇ πραγματείᾳ.

P. 248. l. 5. *Μὴ ταύτῃ μὲν*] Οὕτω γὰρ ἑτερόμηκες εἴη.

P. 248. l. ult. *Διπλάσιον*] τοῦ τετράποδος.

Ἥμισυ] τοῦ ἓξ καὶ δεκάτου.

P. 249. l. 10. *Ἥμισυ ταύτης*] τῆς δίποδος δηλονότι. ἔστι δ' ἕν, ὃ σὺν αὐτῇ τῇ δίποδι ληφθὲν, τὴν τρίποδα ποιεῖ, κατά τε μῆκος καὶ πλάτος.

P. 249. l. 6. *Ὤιετο*] λέγων, εἶναι τὴν διπλασίαν τῆς δίποδος.

P. 259. l. 2. *Ἔθρεψε*] ὁ πατὴρ δηλαδή.

P. 260. l. 22. *Ἡράκλεις*] ἐπίφθεγμα θαυμαστικόν.

P. 264. l. 5. *Ἐδιδάξατο*] Ἐδιδάξατο καὶ ἐπαιδεύσατο δι' ἑτέρου τὸν υἱόν· αὐτὸς μέντοι Θεμιστοκλῆς δι' ἑαυτοῦ οὐδὲν τούτων.

P. 270. l. 11. *Δεδεμένα ᾖ*] Τῶν πάλαι δημιουργῶν πλαττόντων τὰ ζῶα συμμεμυκότας ἔχοντα τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ οὐ διεστηκότας τοὺς πόδας, ἀλλ' ἑστῶτα σύμποδα, Δαίδαλος, ἄριστος ἀγαλματοποιὸς, ἐπιγεγονὼς, πρῶτος ἀναπετάννυσί τε τὰ τούτων βλέφαρα, ὡς δόξαι βλέπειν αὐτὰ, καὶ τοὺς πόδας, ὡς νομίσαι βαδίζειν, διΐστησι·

καὶ διὰ τοῦτο δεδέσθαι, ἵνα μὴ φύγοιεν, ὡς δῆθεν ἐμψύχων ἤδη γεγονότων αὐτῶν. τοῖς δεδεμένοις οὖν τὰς ἀληθεῖς ἐοικέναι δόξας φησί· τοῖς λελυμένοις δὲ τούτων, τὰς ψευδεῖς. [Id Plato non dixit.]

P. 273. l. 25. *Οἷος πέπνυται*] Ἐν τῇ κ' τῆς Ὀδυσσείας (495) φησὶν Ὅμηρος περὶ Τειρεσίου·

Μάντιος ἀλαοῦ, τοῦ τε φρένες ἔμπεδοί εἰσι,
Τῷ καὶ τεθνειῶτι νόον πόρε Περσεφόνεια,
Οἴῳ πεπνῦσθαι· τοὶ δὲ, σκιαὶ ἀΐσσουσι.

ADNOTATIONES.

IN GORGIAM.

P. 1. Inscr. Dialogus a vett. plerisque simpliciter Gorgiae nomine laudatur, et verba ἢ περὶ ῥητ. serius adiecta esse monet Schleierm. T. II. P. 1. p. 5. neque enim ad solam dicendi artem spectare hunc dialogum. Scriptum eum esse post Socratis mortem, vivente etiamnum Gorgia, coniicit Routh. — L. 1. Socratem cum Chaerephonte Calliclis aedes petentem, ut Gorgiam ibi disputantem audiat, Callicles non longe ab aedibus suis ita appellat. Pauca inter se locuti deinde domum ingrediuntur, ubi colloquium cum Gorgia instituitur. Hdf. Negat tamen Schleierm. in aedibus Calliclis Gorgiam fuisse, sed publico quodam loco colloquium habitum esse ait. — L. 7. Male Pierson. ad Moer. p. 70. sollicitavit ἐν ἀγορᾷ διατρίψαι et in ἀγοράσαι mutari voluit. οὐδὲν πρᾶγμα est, nihil refert, nihil damni inde eveniet.

P. 2. l. 1. Vulg. ἐςαῦθις. E Bass. edd. cum Hdf. dedi εἰςαῦθ. ut alibi ap. Plat. L. 4. Vulg. βούλεσθε. Emendationem et codd. plurimi et leges gramm. suppeditarunt iam Heindorfio. Hemst. ap.

Ruhnk. ad Tim. p. 281. maluit: Οὐκοῦν, ὦ τᾶν, βούλεσθε, et recepit Find. L. 5. Vulg. ἡμῖν. ὑμῖν Find. et Hdf. ex Aug. dederunt. — L. 11. Cornarius formula οὐδὲν οἷον non intellecta male pro οἷον reponi iussit hic et p. 481. B. St. δεινόν. L. 12. Codd. nonn. αὐτῷ. L. 14. Posita (cum Ald.) post ἀποκρ. interr. nota censuerunt Bipp. ante καὶ πρὸς excidisse Socratis nomen, ante ἢ Calliclis, et ante καλῶς Socratis nomen esse ponendum. L. 16. Pro vulg. ἐστιν e codd. ἐστι ab Hdf. datum. L. 18. Male Find. e coniectura dedit ἀποκρίνοιτο ἄν, quod sit, responderet. Idem mox ἐπαγγέλλει, ἀποκρίνει, aliasque huius generis formas Atticas, codd. etiam non addicentibus, reposuit. L. 21. Bas. 2. ἀποκρίνεσθαι. L. 25. Ol. post ὦ Γοργ. punctum. Male edd. vett. antea ἄρα.

P. 3. l. 7. Non scribendum ὅνπερ, sed genus esse mutatum recte docuit Hdf. Tamen Buttm. maluit antea τί ἂν scribi. Aglaophontis filii Aristophon et Polygnotus nobiles fuerunt pictores. L. 9. Bas. 2. non male αὐτὸν ante ἐλέγ. repetit. L. 11. Cum Find. e cod. Bodl. δῆλον ὅτι pro vulg. δηλονότι, ut alibi, scr. L. 12. Ol. τινὸς τέχν. Emendavit Hdf. L. 21. περὶ λόγους Bas. 2. L. 23. δὴ in quatuor codd. omissum, ut spurium, uncinis inclusi. L. 27. σὲ (pro vulg. σὺ) cum Find. et Hdf. e tribus codd. et Fic. dedi. Subint. ἐροίμην, te lubentius interrogarem, quam Polum.

P. 4. l. 5. Articulum ante καλλίστη cum Hdf. e tribus codd. addidi v. Routh. Add. L. 6. τοῦτ' ante ἐρωτᾷ addit. Bas. 2. probantibus edd. nonn. L. 23. Tres codd. ante ἀλλ' ὅπερ ὑπισχνῇ addunt ναί, quod (probatum etiam Buttm.) praefixo Gorgiae nomine recepi. Nam primum omnino affirmat se voluntati Socratis satisfacturum, deinde de brevi-

tate dicendi singulatim monet. Mox nonn. Codd. *θέλησον*.

P. 5. l. 1. Edd. vett. *ἔνεστιν*, iam a Corn. correctum. L. 5. Pro *φήσεις* Bas. 2. *φαίης δεῖν*. — L. 8. *περί τι* cod. Bodl. et Fic. probatum Routh., receptum a Find. At vulgatum tuentur verba l. 16. et *ἢ γὰρ* ad *ὥςπερ ἡ ὑφ. κ. τ. λ.* pertinet. L. 15. *οὕτω* cum codd. pro vulg. *οὕτως*. L. 24. Vulg. *ἰατρικὴν* — e codd. mutavi, probante Corn. Sed *λέγομεν* non mutavi in *ἐλέγομεν*, quum *νῦν δὴ, πάλαι* etc. etiam praesentibus iungantur.

P. 6. l. 6. *τέχνας*, vulg. omissum, cum Find. et Hdf. e codd. addidi. L. 15. Vulg. *Ἆρ' οὖν μανθ.* Emendavit iam Hdf. Statim antea *φημὶ* non est aio, adfirmo, sed arbitror. v. Timaeus. L. 22. Schleierm. coniecit: *περὶ ἃ σὺ οὐ φῄς*. — L. ult. Articuli ante *λογ. γεωμ. πεττ.* in nonn. codd. desunt. Non tantum ante haec vocabb. sed et ante *ἀριθμ.* deleri iubet Heind. ad. Soph. p. 442.

P. 7. l. 1. Vulg. *σχεδόν γε.* E tribus codd. emendatum. L. 7. *οὐχ ὅτι τῷ ῥήμ.* est: quamquam verbo (verbis) ita dixisti. L. 9. Vulg. *ἐστιν· καὶ ὑπ.* E duobus codd. correctum. L. 10. *δυσχερ. ἐν τοῖς λ.* legi iubet Hdf. quia *δυςχεραίνειν* a Nostro cum quarto casu struitur. L. 14. *ἴθι νυν* (h. e. *δή*) edidit Find. L. 25. duo codd. *τυγχάνοι*. L. 27. Tres codd. *αὐτή*. L. 28. E tribus codd. adieci *ἡ* ante *περί τι*. Ita respondet verbis l. 23. s.

P. 8. l. 2. *καὶ* ante *ἡ λογ.* quatuor codd. et ed. Ald. omittunt, unde uncinis inclusi. L. 4. *αὐτὰ* pro *αὐτὰ* cum Hdf. dedi. L. 6. duo codd. inverso ordine *τὸ ἄρτιον καὶ τὸ περιττὸν*, ut antea. L. 7. *καὶ* ante *ἐμοῦ λέγοντος* excidisse putabat Find. Imo verba *οἱ δὲ λόγοι οἱ τ. ἀστρ.* (h. e. *οἷς χρῆται ἡ ἀστρ.* unde male tres codd. *ὁ. δ. λ. οἱ περὶ τῆς ἀστρ.*)

explicant antecedentia εἴ τις π. ἀστρ. ἀνέρ. L. 16. Vulgo, impedito sensu: λέγε δή, τῶν περὶ τί ἐστι τοῦτο etc. Correxit bene Hdf. Nam Find. dederat Fic. praeeunte: λέγε δὴ τῶν πέρι; τί ἐστὶ π. τ. ὅ. Heusd. τῶν ante περὶ τί deleri et περὶ ante τὰ μέγιστα addi voluit, coll. loco p. 9, 3. L. 19. Codd. nonn. οἶμαι quod, ut Atticum, F. pro οἴομαι recepit. In marg. nonn. codd. est τὸ σκόλιον, προπαροξυτόνως. L. 26. duo codd. πρὸς τί τοῦτο λέγεις; deterius.

P. 9. L. 1. Articulum ὁ praefigi voc. ἰατρὸς vult Hdf., recte ob collocationem part. τε adversante Buttm. L. 8. Alterutrum ὑγίεια aut ὑγιείας superfluum censet Hdf. L. 11. τ' post θαυμ. deleri iubet Hdf. quod pro τε accipit nequeat, sed in τοι non (ut in μέντοι) diphthongus elidi soleat. Male Find. ἔχοι reposuit. Ponitur post Optativum in altero membro cum εἰ Indicativus. L. 17. Μετὰ δὲ (pro δή) ex uno cod. recte dedit Hdf. L. 71. ἢ ante σύ, quod vulgo deest, et facile ob anteced. δή excidere potuit, addidi e 4. codd. L. 24. εἶναι in quatuor codd. omissum, uncinis inclusi, tanquam spurium.

P. 10. l. 7. Quia in Bodl. est τῶν ἄλλων ἀρχ., Hdf. coniecit τοῦ τῶν ἄλλ. α. L. 12. non παντὶ in πάντα aut πάντας mutandum, sed aliquid subintelligendum. ξύλλογος (pro vulg. συλλ.) etiam codd. dant. L. 26. ss. Temere haec sollicitavit Find. et tum form. ὡς ἐμ. π. tum anacoluthon ἐμὲ εἶναι (pro ὅτι εἰμὶ ἐγώ) tutius est Hdf. ἄλλος male in nonn. codd. deest.

P. 11. l. 1. Steph. marg. „γραί· (scil. in Bas. 2.) ἀξιῶ δ' ἔγωγε καί σε.“ Mox pro ἐρῶ Bas. 2. ἐγώ. L. 10. Post λέγω vulg. comma. Distinctionem ed. Ald. restituit Hdf. iubente etiam Heusd. et

praeeunte Routh. Ita τοῦ pro τίνος ponitur. L. 11. Codd. nonn. καταφανὲς ἡμῖν, tres ποιῆ. L. 12. Tres codd. εἴ τι δοκῶ — non male. L. 16. Pro ποῦ, ad quod alii γράφων alii ὢν supplent, Ficin. πῶς aut πῇ legisse videtur, Hdf. reponi πόσου mavult. L. 20. Male Bas. 2. ἀπεκρίνατο. L. 24. Ad οὐ δῆτα intell. οὐ πείθει. L. 26. Pro δ' εἰ tres codd. δὴ, ut et Fic. legisse videtur, et hic praeterea λέγωμεν.

P. 12. l. 7. Pro ἐλέγομεν Bas. 2. εἴπομεν. L. 8. s. Bas. 2. περὶ ὅτου. L. 15. εἶναι tres Codd. omittunt. Antea ἦ pro vulg. ἢ e duobus codd. cum Find. et Hdf. dedi. L. 17. Post ἐπειδὴ tres Codd. γε inserunt. Mox cod. Bodl. ταύτῃ; δὴ τ. π. L. 18. τοῖς ante δικ. tres Codd. omittunt ut p. 13. bis in eadem form. deest. L. 21. ante λέγειν Bas. 2. addit καί. L. 23. καὶ ante ὀλίγον quatuor codd. et ed. Ald. Bas. 1. abest; hinc uncinis inclusi. Cod. Par. θαυμάζοις. In Bas. 2. ὀλ. ὕστ. τοιούτων τί σε ἕτερον ἀ. L. 25. Post ἐπανερωτῶ ol. punctum, Hdf. comma posuit. Scil. quae sequuntur, continent apodosin (neque ante ἵνα μὴ θ. subaudi ὅρα), et γὰρ abesse potuerat. Codd. duo hoc ordine: τὸν λόγον περαίνεσθαι. L. 27. ὑπονοοῦντες προαρπάζειν τὰ λεγόμενα dicuntur, qui ex suspicione et coniectura arripiunt et interpretantur alterius dicta, eius explicationem non exspectantes. Codd. nonn. mox τὰ λεγόμενα ἀλλήλων.

P. 13. l. 1. Codd. duo ὅπως βούλει, al. ὅ. βούλῃ. L. 2. duo codd. ἴθι δὲ — L. 8. Bodl. γνώσῃ γάρ εἴ τις. L. 10. Vulg. ἐγῷμαι. Quatuor codd. habent, quod dedi. L. 12. Pro οὐ δῆτα Bodl. et Bas. 2. οὐδαμῶς, et mox δῆλ. γὰρ αὖ — L. 14. Part. γε post οὔ τε e tribus codd. addidit Hdf. Iidem mox: δῆλον οὖν, ὦ Σ. L. 23. ὦ Γοργία inseruit iam Hdf. ex 3. codd. L. 28. Steph. marg. „For.

πειστικός." Idem in Not. „non dubito quin scribendum sit πειστικὸς, sicut dixit δημιουργὸς πειθοῦς, addens tamen πιστευτικῆς." Sextus Empir. adv. Gramm. II. p. 288. πειστικὸς legisse videtur, et praefert Hdf. consentiente Buttm. H. l. nulla librorum varietas notatur.

P. 14. l. 3. „For. λέγωμεν." Steph. marg. Ei paruit Find. adversante Hdf. hic et ad H. mai. §. 46. L. 4. τοι nonn. Codd. deest.. L. 13. Tres codd. στρατηγοί. L. 18. τὸ σὸν σπεύδειν est, tuo commodo consulere. L. 20. ὧν pro ὡς maluit Find. legi. L. 22. Bas. 2. νόμισον δή —

P. 15. l. 3. Codd. nonn. τὰ Ἀθην. In Bas. 2. τείχη τὰ τῶν Ἀθ. L. 4. Male Find. putat Fic. ante ἐκ τῆς Θεμ. legisse τὰ μέν. L. 5. Leg. ἐκ τῆς δημ. cum Buttm. et Hdf.) qui et ἐκ τῆς τῶν δ. coniecerat.) L. 8. Ol. διαμέσου. E Sch. et al. Gramm. correctum a Fic. et Hdf. L. 9. Probabiliter Hdf. coniecit: ὧν νῦν δὴ σ. e Fic. In Bas. 2. ὧν νῦν αὖ σ. L. 13. ἐστι Bodl. et Meerm. om. L. 15. Codd. nonn. εἰδοίης. Subint. δαιμονία σοι καταφαίνοιτο, nisi εἰ cum Fic. utinam reddatur. L. 17. ἔχοι temere ed. Find. L. 18. Frater est Herodious. L. 21. παρασχεῖν scil. ἑαυτόν. L. 22. τινι post ἄλλῃ e tribus codd. addidi. Mox ante ξυλλόγῳ in iisdem τινι deest. L. 23. ὅποι β. mavult Hdf. L. 26. οὐδαμοῦ φανῆναι nullo loco habitum iri.

P. 16. L. 1. pro γε tres codd. δέ. L. 7. καὶ ante ἄλλῃ ex uno Cod. addidi. L. 8. s. verba τούτου ἕνεκα h. l. elici voluit Find. tanquam male e seqq. huc relata. L. 10. τις in Ald. et Bas. 1. om. Addi iussit Corn. et libri addicunt. L. 11. Ol. ὄχλοις. Correxerunt Find. et Hdf. e codd., ut iam Corn. ex ingenio emendaverat. L. 12. Codd. nonn. et Bas.

2. οὐδὲ τούτου ἕ. L. 20. Codd. tres ἐπὶ τὸ ὅ. χρ. perperam. L. 24. Pro οὔτε αἰτία cod. Corn. αἰτιατέα.

P. 17. l. 5. Ad τοῦτο ποιῆσαι intell. ex ἰατροὺς, τὸ ἰᾶσθαι, et quod hoc facere possunt, ea est δόξα eorum. Hdf. maluit δύναιτο (scil. orator); tum δύναται potius scribi debebat. Find. coniecit negandi particulam excidisse (οὐ δύναιντο et τοῦτο ποιῆσαι scil. quod orator). L. 9. Vulg. δικαίου. E tribus codd. a Find. et Hdf. mutatum. Possit et δικαίῳ monente Find. legi. L. 15. Ad μὴ σαφῶς repetendum ex antecedd. φῇ. L. 20. Hdf. olim putabat τὸν ante ἑαυτ. aut eiiciendum aut in τῶν mutandum aut τὸν ἑαυτῶν φθ. scribendum, postea nihil vidit esse corrigendum. Duo codd. φιλονεικοῦντες — ζητοῦντες, ut Find. edidit. At Accusativi pendent ab οἴονται λέγειν nempe τοὺς φίλον. L. 27. Notam interr. post λέγω ταῦτα sustulit Find.

P. 18. l. 1. διαλέγχειν coniecit Find. l. 3. τοῦ κοιν. γ. scil. ἕνεκα. L. 7. Ficin. videtur legisse λέγοιεν, probante Find., male. L. 10. κακοῦ του (i. e. τινος) eum nonn. edd. dedit Find., adversantibus codd. L. 14. καὶ ante δοκεῖ in edd. Bass. deest, probante Hdf. L. 16. Vulg. τὸν λόγον. Quod dedi, coniecerat iam Corn. et e codd. receperant Find. et Hdf. L. 18. tres codd. χρῇ, contra Atticismi leges. L. 33. θόρυβος h. l. in bonam partem, de assensu, laude. v. Tho. M.

P. 19. l. 4. Vulg. ἐθέλοιτε. Coniunctivum iam Find. et Hdf. e Codd. reposuerunt. L. 6. Vulg. ἐθέλοι. E quatuor codd. mutavi. L. 19. Fic. legisse videtur: ἐν δὲ ὅ. et l. seq. δή πω.

P. 20. l. 5. edd. Bass. αὐτοῖν, num voluerunt αὐτόν? αὐτὴν tamen codd. Sed αὐτὸν postulant sequentia μᾶλλον εἰδέναι. Find. verba ὁ ῥήτωρ καὶ

deleri voluit, ut ῥητορικὴ ponatur pro ὁ ῥητορικός. L. 12. διὰ τὸ οὕτ. ἔχειν est, διὰ τὸ μίαν ταύτην τέχνην μαθεῖν. Vnde male coniecit Find. καὶ διὰ τί οὕτως ἔχει. L. 13. πρότεροι e duabus edd. praefert male Rou. At vulg. tuentur Codd.

P. 21. l. 6. Tres codd. et Ald. Bas. 1. μαθήσεται. Tum non ἐγὼ μὲν οἶμαι praecedere potuit. L. 14. Sustuli post λόγον cum Hdf. comma. Iungi recte possunt τὰ ἄλλα ἕκαστα. L. 20. In tribus codd. βούλεσθαι deest. Ante πράττειν Quint. II, 15. 27. qui πράσσειν, inserit καί. L. 23. Steph. marg. „In vet. Οὐκ ἀνάγκη ἐκ τοῦ σοῦ λόγου δικ., ut sit interrog." Ita Bas. 2. et ἐκ τοῦ σοῦ λ. aut ἐκ τούτου τοῦ λ. scribi iusserunt Bipp. At ὁ λόγος saepe argumentatio quae cum maxime tractatur. v. Hdf.

P. 22. l. 1. Vulg. χρῆταί τε καὶ ἀδ. Steph. marg. „Γραφ. χρῆταί γε καὶ ἀδίκως χρῆται καὶ ἀδ." (nescimus ubi.) Cum 5. codd., praeeunte Hdf. τε expunxi. καὶ habet vim explicandi. L. 5. Pro ἐῤῥήθη utroque loco nonn. codd. ἐῤῥέθη. Vtraque forma Platoni usitata. v. Routh. L. 7. Steph. marg. „γραφ. ἢ οὐ σοι φαίνεται; L. 10. Codd. nonn. τοῦ περιττοῦ — τοῦ ἀδίκου. L. 11. Quatuor codd. ἦ γάρ; quod exquisitius videtur, etsi ἢ οὐ recte potuit repeti. L. 13. ὅ γ' ἀεὶ — Steph. marg. „γραφ. εἴ γ' ἀεὶ π." Bipp. coniiciunt: ἤ γ' ἀεὶ — sed neutro opus esse ipsi censent. L. 15. ὁ ante ῥήτωρ male in Steph. exciderat. L. 18. ἂν quod ante εἴη desiderari potest, et alibi omittitur. L. 20. ἔτι σκοπουμένων coniecit Find. Mox Steph. marg. „γραφ. ὅτι πάλιν αὖ ὁμολ. E Bas. 2. Hdf. edidit ὅ. αὖ πάλιν ὁμ. ut aliis locis. Idem mavult ὡμολόγηται. L. 27. Male ante ᾐσχύνθη Corn. inseri iussit οὐκ. μὴ προσομολ. est negare, unde ex Graeca ratione recte sequitur μὴ οὐχί.

P. 23. l. 2. Codd. nonn. ἔπειτα ad sqq. trahunt, ut et Fic., et Find. recte improbante Hdf. L. 4. Vulgo post αὐτὸς comma. Cum Hdf. mutavi. Fic. τοῦτο δὴ legisse videtur. Vulg. ἄγων. Steph. marg. γραί· ἀγαγὼν ἐπὶ τ. Ita Bas. 2. et tres Codd., quod recepi: postquam perduxit ad tales quaestiones, amat (solet) ita facere. Postea praesens ἄγειν erat necessarium. L. 11. Vulg. ἐπανορθοῖτε. E Bas. 2. ob anteced. κτώμεθα, emendavit Hdf. Find. coniecit ἐπανορθοῖσθε et mox ἐπανορθοῦ. L. 12. Vulg. εἴτε ἐγὼ - E codd. et Fic. emendatum a Find. et Hdf. L. 14. σοι, ante ἐθέλω sine auctoritate a Steph. additum recte delevit Hdf. L. 15. Ad ὑπαθέσθαι subint. σὲ, lubens te iubeo aut sine permutare etc. Ita non post ἐθέλω excidisse δοῦναι existimandum. L. 16. s. Find. ex ingenio dedit φυλάττῃ (vites). Sed docuit Hdf. et φυλάττειν poni pro φυλάττεσθαι. L. 18. Pro καθέξῃς nonn. Codd. καθείρξει aut καθέρξεις. L. 19. Vulg. ἔξεστι. Steph. marg. γραί· ἐξέσται. Ita e Fic. et 4. codd. cum F. et H. dedi. L. 24. Male τὸ in nonn. codd. deest. L. 25. ἂν cum Hdf. ex uno cod. addidi. Find. ex alio cod. αὖ in ἂν mutarat. L. 27. μήδει (pro κήδῃ, ut omnes codd.) ex Ald. et Bas. 1. male Find. κήδει ob seq. βούλει dedi.

P. 24. l. 5. Edd. nonn. σὲ αὐτὸν, al. et codd. σαυτόν. L. 18. Vulg. ἄρα in ἆρα mutarunt codd. auctoritate Fi. et Hd. L. 21. Verba ἡ ῥητορικὴ e glossem. enata puto. Quaerit omnino, num καλὸν sit, posse χαρίζεσθαι hominibus. Adscripta illa sunt ad seqq. οὐ καλή. L. 23. codd. ἤδη πέπυσαι.

P. 25. l. 1. Vulg. εἴ τις. E quatuor codd. a Fi. et Hdf. datum est, quod sequens Poli responsio postulat. L. 4. δὴ ante χάριτος in tribus codd. om.

L. 5. Bas. 2. ταυτὸν ἄρ'. Ita, aut ταυτὸν δὴ mavult Hdf. legi. L. 8. Hdf. et Buttm. malunt: μὴ ἀγρ. — εἰπεῖν· ὀκνῶ γὰρ T. ἐν. L. 10. ἔγωγε mavult Find. L. 15. Vulg. τ. ὦ Σώκρατες, εἰπέ· μηδὲν ἐ. αἰσχυνθῇς. Steph. marg. „For. τίνος, ὦ Σώκρατες; εἰπὲ, μ. ἐ. αἰσχυνθεὶς (e Bas. 2. aut Fic. vers.). Ita cum duobus codd. dederunt F. et H. L. 22. Vulg. ὀψοποιητική. Steph. marg. „Al. ὀψοποιϊκή. Sic et in seqq. „Ita Bas. 2. et cod. Par., interdum etiam Bodl., atque Tho. M. p. 668. s. ed. Bern. auctoritate hic et p. 27, 25. p. 28, 12. 21. 24. 29, 3. recepi cum Find. etsi vulgatum analogia tuetur. L. ult. sq. Vulg. ὁποῖον φ. ἐ. τῆς κολακείας μορ. εἶναι τὴν ῥητορικήν. E duobus codd. (cum etiam τῆς aliis absit) mutavi. Antea τέτταρα πράγματα ad res singulas pertinet, in quibus quaeque versatur.

P. 26. l. 2. Vulg. οὕτως ἀποκ. Steph. marg. „In vet. οὔπω ἀποκρ. quam lect. sequitur Fic.“ Perperam ig. Faehsius Syll. p. 370. οὕτως ex errore typ. exstitisse putat. Sensu iubente e cod. Par. Bas. 2. Aristid. et Fic. emendarunt Ro. et Hdf. L. 7. Duo codd. τὴν ῥητορικὴν φημὶ εἶναι. L. 14. ἐγὼ ante λέγω in nonn. codd. et ap. Aristid. omitt. L. 15. Male olim post Σώκρ. colon, pertinent verba μ. τ. Δ. ad sqq. et ἀλλὰ ita asseverandi vim habet. L. 20. Vulg. ἀλλὰ τοῦτ' ἐγὼ – delevi τοῦτ' auctoritate 4. codd., Arist. et Fic. L. 25. Arist. τί δαί; L. 26. Tres codd. μὴ οὖσαν δὲ. Mox τι post τοιόνδε e cod. Par. inserui.

P. 27. l. 2. Male vulg. ὅτι ποιεῖ, emendavit iam Find. L. 4. Male Waldgrav. ap. Routh. ἔχειν legi iussit; ἔχει δὲ οὐ μ. est: habent (corpus et animus) se tamen nihilominus bene. L. 6. Nonn. codd. τοῖν ante πραγμάτοιν inserunt. Atticam formam δυεῖν

hic et alibi cum Find. dedi. L. 8. οὕτως sic statim, nondum accuratius re examinata. v. Hdf L. 11. Vulg. ἀντὶ μὲν τῆς γυμναστικῆς quod e 3. codd. et Aristid. praeeunte Hdf. mutavi. L. 13. δικαιοσύνην. Steph. marg. „Al. δικαστικήν [Bas. 2.] Fic. autem ita reddit, quasi legerit τὴν δικαστικὴν δικαιοσύνην. Sic etiam paulo post δικαστικὴν legitur pro δικαιοσυνην [p. 28, l. 25.]" Ita et Sopater in Prolegg. ad Arist. At vulgatum (quod Schleierm. impugnat) tuentur Quintil. 2, 16, 25. et Schol. Vtramque lectionem videtur exprimere voluisse Fic. L. 19. Vulg. αἰσθανομένη. Ex Arist. et cod. Bodl. correxit Hdf. L. 23. Pro ἄνοιαν Corn. et Canter. διάνοιαν, Heusd. εὔνοιαν, Find. ἄγνοιαν legi iusserunt. Recte ἄνοιαν (h. e. ἀνοήτους) ex Apul. de dogm. I. p. 17. tuitus est Hdf.. L. 24. Vulg. δοκεῖν, E 4. codd. emendavit Hdf. Alioquin ἀξίαν scribi debuerat. L. 25. Etiam hic Find. ὀψοποιϊκὴ cum libb. nonn.

P. 28. l. 1. Scripsi ἐπαΐοι ob anteced. εἰ δέοι διαγ. Nonn. codd. καὶ πονηρῶν. L. 4. Vulg. καὶ αἰσχρόν φημι εἶναι τὸ τοιοῦτον, ὦ Πῶλε, quae cum 3. codd. mutavi. L. 6. Steph. marg. „γρα. [in Bas. 2.] αὐτὸ οὔ φημι εἶναι" probante Hdf. L. 7. Vulg. ᾧ προςφέρει ἃ προςφέρει, sine commodo sensu, et codd. admodum variantibus. Cornarii coniecturam, confirmatam Fic. versione et codd. vestigiis cum Hdf. recepi. L. 14. οὖσα vulg. abest. Steph. marg. γρα. κακοῦργός τε οὖσα κ. ἁ. Ita e 4. codd. et Bas. 2. dedit Hdf. L. 16. Arist. ἐσθῆτι, quo ducunt tres codd. αἰσθῆτι, probante Schl. Potest tamen et generalius αἰσθήσει (de omni sensu) defendi. Canter. maluit ἐσθῆσι. L. 20. ἀκολουθήσαις e 2. codd. et Arist. dedit Hdf. L. 25. Steph. marg. „γρα. [Bas. 2.] δικαστικήν. ὅπερ μέντοι

λέγω, διέστηκεν μὲν οὕτω φ. Sed Fabius δικαιοσύνην agnoscit.“ Vbi μὲν invenerit Steph., incertum est. ὅπερ etc. Locum non integrum sed mutilum censet Hdf., integritatem tuetur Schl. sed σοφισταὶ καὶ ῥήτορες pro glossem. habet, Buttm. cum Bas. 2. legit διέστηκαν (nempe illae artes, et ad ὅπ. μ. λέγω supplet cogitando, τοῦτό ἐστιν. Find. servata lect. διέστηκεν, mavult scribi ἅπερ μ. λ. Pertinent autem haec ad νομοθετικὴν et δικαιοσύνην. L. ult. non est necesse, ut χρήσωνται reponatur.

P. 29. l. 3. Vulg. ἀνεκρίνετο. Steph. marg. „γραφ. [Bas. 2.] διεκρίνετο“ quod e 4. codd. dedi, cum Find. L. 7. Tres codd. ὁμοῦ γὰρ π. unde Hdf. maluit: ὁμοῦ γὰρ ἂν π. L. 8. τ' post ἀκρίτων vulg. male insertum codd. auctoritate et Tho. M. delevi cum Hdf. L. 9. Vulg. ὀψοποιητικῶν. Quod reposui, est in 4. Codd., Bas. 2. et Tho. M. L. 11. Sine caussa nonnemo ἄτοπόν τι leg. iussit. v. Hdf. L. 12. Vulg. μακρὸν λόγον. Steph. marg. „γραφ. συχνὸν λόγον [Bas. 2.] quod e 4. codd. recepi. Non necesse erat, ut idem voc. repeteretur. L. 16. οἷός τ' cum 4. codd. Find. et Hdf. L. 23. τάχα suspectum videtur Hdf. L. 25. Perperam Routh. et Corn. φαῦλοι cum κόλακες iungunt. Struenda verba: δοκ. οἱ ἀγαθοὶ ῥήτορες φαῦλοι νομίζεσθαι ἐν τ. π. ὡς κόλακες. L. ult. νομίζεσθαι est, *ullo loco haberi*. Ita non cum Find. pro οὐδὲ scribendum οὐδέν. δοκοῦσι pro vulg. δοκοῦσιν e codd. Hdf.

P. 30. l. 1. τῶν deest in tribus codd. et Bas. 2. At tuentur articulum hic verba l. 4. s. L. 3. Vulg. ἀλλὰ μὴν δὲ λ. γε. Steph. marg. „For. ἀλλὰ μὴν λέγω γε, absque partic. δέ. Quum δὴ pro δὲ in 4. codd. sit, male Find. μὴν δή, recte Hdf. μὲν δὴ dedit. L. 6. Vulg. ἀποκτιννύουσι. Atticam formam

e Th. M. Bas. 2. et codd. hic et l. 14. reposuerunt F. et H. L. 8. Post *Κύνα* colon, quod vulg. deest, recte posuit Hdf. Nam sequentia ob *μέντοι* separanda sunt. L. 11. Tres codd. *ἀποφαίνεις*. L. 12. Recte interr. notam post *ἐρωτᾷς* posuit Steph., codd. etiam nonn. addicentibus. L. 16. Ante Steph. male *δοκοῖ* vel *δοκεῖ*. L. 17. Pro *ἔγωγε* tres codd. *ἔλεγον*. L. 22. Stobaeus: *ὧν ἂν βούλωνται*, quod recepit Find. L. 23. Verba *Οὐκοῦν τ.* — tribui Gorgiae mavult Find. L. 26. Steph. marg. „For. *μὰ τὸν κύνα* [ut Stob.], quod Socratis iusiurandum exstat etiam paulo ante et post. At Fic. ita vertit ac si leg. *μὰ τὸν Δία*. [Ita Bass. edd. exhibent et Corn. coniecit] Sed potest etiam esse ellipsis substantivi, ut ap. Aristoph." [v. Intpp. Greg. Cor. p. 150. ss Schaef. et Routh.]

P. 31. l. 2. Post *καλεῖς* Stob. addit *σὺ* cum vi quadam. L. 4. Post *κολακείαν* addi *οὖσαν* malit Hdf. L. 5. codd. aliquot *ἐλέγξας*. L. 7. Vulg. *κεκτήσονται. ἡ δὲ δύν.* Partim e Fic. partim e Stob. correxit Hdf. L. 13. Post *οὗτος ἀνὴρ* cum Hdf. posui interrupti sermonis notam. *ἐξελέγχεσθαι* ante est, redarguendo edoceri. L. 15. s. Verba *τούτου πρόσθεν* suspecta sunt Hdf. L. 18. *δὲ* post *Ποιοῦντες* vulg. additum delevi trium codd. et Stob. Trincav. auctoritate. Ita verba cum praeced. Poli interrogatione cohaerent, nec *ποιοῦσι* cum Stob. Gesn. nec *ποιοῦντας* cum Find. legendum. L. 19. *γε* post *Σχέτλια* e Stob. cum F. et H. recepi. L. 20. *κατὰ σὲ* est tuo more (te appellem). L. 21. Male vulg. *ὅ, τι*. E Stob. et codd. a F. et H. correctum.

P. 32. l. 2. Vulg. *δηλονότι*. Cum codd. et Find. emendavi. L. 7. Vulg. h. l. *οὗ εἵνεκα*. Sed non putavi in eodem loco semel hoc, saepius *ἕνεκα* scripsisse Platonem. Itaque hoc e duobus codd., Stob

edd. Bas. reposui. L. 8. Cod. Stob. τούτου (pro πλούτου), quod recepissem, si plures codd. firmarent. L. 9. Vulg. post πάντων (Stob. ἁπάντων) interr. signum, comma posuit Hdf. Nam περὶ πάντων est, quod ad omnes attinet. L. 14. οὐδὲν, πολλὴ ἄν. mavult Hdf., sed recte ellipticam locutionem tuetur Buttm. L. 15. Stob. ἀγαθὰ μὲν quod recepit Find. — duo codd. ἀγαθὸν μὲν εἶναι. Alterutrum praeferendum videtur. L. 25. Hdf. mavult πράττουσιν, οἳ ἂν πράττωσιν.

P. 33. l. 3. καὶ ante ἀποκτίννυμεν quod vulg. deest, e 3. codd. addidi. L. 5. Vulg. ἢ μὴ ut subint. ποιεῖν. E 3. codd. dedi ἢ οὔ, ut tota sententia repetenda sit cogitando. L. 12. ἁπλῶς est simpliciter et per se, utilitatis non habita ratione. L. 16. Schleierm. ita distinxit: ἢ γάρ; ἀληθῆ — improbante Hdf., at probante Buttm. ob seq. ἢ οὔ; Recte. Ita igitur interpunxi. Post ἢ οὔ notam adposui, quae doceat, non statim responsum esse. L. 18. Stob. et unus cod. pro ἦν habet εἰ atque tum ἀποκτείνει, ἐκβάλλει, ἀφαιρεῖται, τυγχάνει. L. 21. Duo codd. et Stob. ἄμεινον εἶναι αὐτῷ. Malim αὑτῷ. L. 26. ταύτῃ abesse mavult Buttm. (cum Find.) certe non de Athenis intell. sed urbe ea, in qua talia facere licet. Hdf. aliquando malebat ἐν τῇ πόλει, ταύτῃ, ᾗπερ (hactenus, quatenus). Antea ἔστι μὲν οὖν pro vulg. ἔστιν οὖν e 3. codd. dedi.

P. 34. l. 6. Vulg. ἀφελόντα. E 3. codd. Stob. et Bas. 2. a. F. et. H. correctum. Post δήσαντα ante Hdf. male interr. nota posita erat. ὡς δὴ — est, quasi vero. L. 7. ὁπότερα pro ὁποτέρως. L. 11. τί δαὶ e Stob. Trinc. reposuit Find. L. 12. Artic. τῶν ante ἀνθρώπων vulg. additum cum 3. codd. delevi. L. 15. Stob. Ald. Bas. 1. οὐδὲν μέντοι — probante Find. Antea post δοκεῖ in nonn. libb. additur εἶναι

L. 17. e 2. codd. et Stob. Trinc. ἀποκτείνοντα dedit Find. Tum vulg. ἐλεεινὸν δὲ, quod cum Routh. et Hdf. e Bas. 2. et Stob. correxi. L. 19. Vulg. post ἐστιν interrog. signum. Locum ita exhibent tres codd. (qui tamen unius testis auctoritatem habent): ἤπου ὅγε — ἄθλιός ἐστιν ἧττον ἢ ὁ ἀποκτιννύς; Σ. πάνυ μὲν οὖν, ὦ Πῶλε, καὶ ἧττον ἢ ὁ δικ. ἀπ. quod probat Schl., rectius improbat Hdf. L. 21. πῶς δὴ Bas. 2. et Stob. L. 23. Find. mavult ἢ γάρ — ut Fic. legisse videtur. L. 26. μὲν in uno cod. deest, probante Hdf. L. ult. Vulg. Σὺ ἄρα οὐκ ἂν δέξ. τυρ. Mutavi ordinem verborum trium codd. auctoritate, numero suadente.

P. 35. l. 2. τὸ ἐξεῖναι mavult Hdf. L. 3. τοῦτο in 3. Codd. omitt. L. 6. Hdf. e coniectura Corn. et Budaei edidit τῶν λόγων, sed codd. tuentur vulgatum, quod Routh. ita explicat, ut τῷ λ. iungat cum ἐπιλ. tuo sermone me dicentem corripe (redargue.) L. 7. Pro ἐγχειρ. in tribus codd. ξιφίδιον e gloss., ut antea voc. μάλης in Meerm. superscr. ἀγκάλης. L. 11. τεθνήξει auctoritate cod. Par. (et Schol.) atque Tho. M. pro vulg. τεθνήξεται recepi, patet enim ita hic antiquitus lectum esse. Ad ὃν — δόξῃ intell. τεθνάναι δεῖν. L. 12. κατεαγέναι e Tho. M. Καταγῆναι recepit Find., sed codd. non addicunt. L. 22. ἢ pro ἦ cum Hdf. dedi.

P. 36. l. 1. ἀγαθόν τι (sine codd.) dedit Hdf. recte adversante Schl. (nempe mutata est ab auctore dein orationis structura, unde τε non videtur habere quo referatur). Idem Hdf. comma post κακὸν delevit, vertitque: malum est etiam exigua potentia. Sed recte tuetur vulg. interpretationem (malum est, et parum valere) Buttm. At Schl. καὶ ante σμ. delet et ponit ante κακόν. L. 9. Nonn. libri πότερον aut πότερ' (i. e. πότερα.) L. 11. Aut ταυτὸ deleri aut

αὐτὸς scribi maluit Hdf. L. 15. Ironice haec a Polo dicuntur. Interrog. notam post λέγεις iam Steph. sustulit. Pro κἂν Hdf. ἂν mavult repugnante Buttm. L. 21. γε in nonn. codd. deest. σ' ἴδει coniiciunt F. et H., quia οὐδέν γε ἴδει Stob.

P. 37. L. 1. Nonn. codd. τί δέ; L. 2. αὐτόθεν est, per te ipse s. ex te ipse. v. Hdf. L. 16. s. Cod. Bodl. ἐδούλευεν, probante Ro. At Alcetas dudum mortuus erat. Servae fuit Simichae nomen (Ael. V. H. 12, 43.) L. 20. αὐτοῦ post δεσπότην addidi, quum in tribus codd. αὐτοῦ adiectum esset. L. 23. καὶ ante σχεδὸν vulgo additum cum Hdf. delevi, auctoritate 4. Codd. et Ald.

P. 38. l. 1. Magis Atticum fuerit ἐπτέτη. V. Piers. ad Moer. p. 123. L. 2. Steph. marg. „Ficinus quoque ita vertit [ut Serran.], quasi legeretur εὐδαίμονα γενέσθαι." Vanum iudicium. L. 9. ἀπὸ σοῦ ἀρξ. est, initio a te facto, h. e. tuque primus, v. Hdf. L. 10. Post Ἀρχέλ. Hd. posuit interr. notam, male. Ironice dicitur. L. 12. δοκοῖς scribi maluit Hdf. L. 13. Male Find. καί νυν — νῦν oppon. κατ' ἀρχάς. L. 14. Tres codd. ἄλλο τι ἢ οὔτ. non male, et 15. post ἐξελέγξ. Bodl. addit γε. L. 17. Post εἶναι recte interr. notam (puncti loco) posuit Hdf. Ita et recte seqq. interpunctionem mutavit. Vulg. post ἐξελήλ. non post λόγῳ comma. L. 22. Tres codd. ἐλέγχειν δοκοῦσιν.

P. 39. L 1. ταυτὰ pro ταῦτα cum Heusd., probante Buttm., dedi. Find. malebat ταῦθ' οἱ Ἀθ. Pro ξυμφήσ. tres Codd. ξυμφωνήσουσι e gloss. L. 2. καὶ ante ἐὰν vulgo additum delevi auctoritate 4. codd., ed. Bas. 2. et vers. Fic. In 3. codd. et Bas. 2. mox παρασχέσθαι. L. 6. Διονυσίῳ pro vulg. Διονυσείῳ e 4. codd. et edd. vett. ante St. cum Hdf. reposui. L. 7. Tres codd., Ald. Bas. 1. ἐν Πυθοῖ.

Hdf. coniecit ἐν Πυθίῳ, probabiliter. Cf. Routh. L. 9. Quatuor codd. ἐνθάδε, sed exquisitius ita ἐνθένδε ponitur. L. 12. Pro ἐκβάλλειν Pierson. ad Moer. p. 145. rarius ἐξίλλειν legi vult, recte vulg. tuentibus Hdf. et Routh., qui etiam illustrat ambiguum οὐσίας. L. 15. μοι ante πεπεράνθαι addidi et v. seq. vulg. σὺ in σοὶ mutavi cum Hdf. e codd. et sensu iubente. L. 20. Duo codd. παρακυβόντες. L. 21. καὶ ante τυγχάνει e 2. codd. addidi cum Hdf. L. 23. In nonn. σχεδόν τοι.

P. 40. l. 1. Etiam hic tres Codd. ἄλλο τι ἢ ὡς σύ. Iidem cum Bas. 2. διανοούμεθα, recte vulg. tuentibus H. et R. L. 4. Routh. maluit: εὐδ. ἔσται ἄρ᾽ (cum Bodl.), ἂν — Imo post ἄρ᾽ cogitando repetendum εὐδαίμων ἔσται. L. 10. Vulg. ἁπάντων Steph. in not. ἁπάντως si hoc dici possit, vel πάντως scribit. Id cum Hd. recepi. Find. e Stob. πάντως γε ἄθλ. dedit. Heusd. maluit ἅπας πάντως. μ. ἄ. recte adversante Buttm. Tum vulg. ἀθλιώτ. μὲν τοίνυν, quod e Stob. emendatum. L. 11. ἀδίκων (iniuriarum Fic.) temere dedit Find. L. 13. τε post θεῶν in 3. codd. om. L. 22. γε ante οἴει e 3. codd. et Bas. 2. cum F. et H. addidi.

P. 41. l. 2. ἀδίκως legendum coniecit Find. ob lin. 15. L. 7. κατεπιττωθῇ coniecit Corn. sed καταπιττ. defendunt Ro. et Hd. L. 8. Steph. marg. „Pr. edit. εὐδαίμων. Sed εὐδαιμονέστερος (ut in vet.) seq. comprobant. Verum malim, sic legendo, ἢ ἐὰν reddere quam si.“ Nempe in Bas. 2. est Compar. in Ald. et cod. Reg. positivus, in 3. aliis codd. εὐδαιμονέστατος, et vulg. post ἔσται signum interr. L. 13. μορμολύττει Find., ut ubique Atticam formam restituit. L. 14. Tres codd. ἐξελέγχεις. L. 15. Interpunxi cum Buttm. (vulg. post σμ. comma) ne cum Schleierm. legendum sit εἰ, ἐὰν —

Haec ἐὰν ὑδ. ἐπ. τυρ. sunt verba, quae antea dixerat (εἶπε). Find. maluerat ἐπιβουλεύοντα. L. 19. Ad εἴη subint. οὐδέτερος. L. 20. s. Distinxisset Hd. τί τοῦτο, ὦ Πῶλε; γελᾷς; nisi γελᾷν cum Accus. occurreret. L. 21. Bodl. cod. ἄλλο οὖν εἶδος ἐλ. τοῦτο ἐστ. Alii aut ita transponunt aut omittunt τοῦτο. L. 23. Post μὴ interr. notam Ro. et Hd. posuerunt pro puncto, ut al. L. 24. Find. coniecit: ὅτι τὰ τοιαῦτα λέγοις. L. 27. Post φυλὴ temere e Meerm. (et Fic.) addidit Find. ἡ ἐμή. Dicebatur Antiochis.

P. 42. l. 2. ὅπερ νῦν δὴ — Haec ad p. 39. l. 18. ss. spectant, et cum proxime sqq. iungenda sunt, neque tamen ὅνπερ cum Find. legendum, nec cum Heusd. ὧνπερ. Heusd. mox coniicit: παράδος καὶ πειρᾶσαι, recte refragante Buttm. L. 3. Tres codd. πειράσομαι. L. 8. ἐθελήσεις pro vulg. ἐθελήσαις e 3. codd. et Bas. 2. dedi. L. 14. δέξαι' ἂν e cod. Par. et edd. ante Steph., qui δέξαιο ἂν dedit, reposui. L. 16. καὶ ante δεῖ addunt duo codd. Sed καὶ in hac form. aeque additur quam omittitur. L. 22. Male in ed. Hd. ante αἴσχρον nota interr. Hic et mox pro δαὶ nonn. Codd. δέ. L. 26. καὶ ante κακὸν e 3. codd. et Bas. 2. addidit Hdf.

P. 43. l. 4. πρὸς τοῦτο. Non βλέπων (quamquam id interdum additur, v. Find.), sed καλὸν εἶναι subintell. L. 14. Male artic. τὰ ante καλὰ deleri maluit Find. Est subiectum: τὰ καλὰ τὰ κατὰ τ. ν. κ. τ. ἐπιτ. Ante ὠφέλιμα recte Hdf. e. 3. codd. et Bas. 2. addidit ἤ. L. 17. ὡσαύτως scil. ἔχει. Mox cod. Par. ὁρίζει, pro ὁρίζῃ, quod recepi. L. 19. καὶ vulg. additum ante τὸ αἰσχρὸν quatuor codd. et vers. Fic. auctoritate delevi. τῷ ἐναντ. scil. ὁριζόμενος καλῶς ὁρίζομαι. δυεῖν ubique dedit

Find.. L. 27. δὴ post φέρε et post νῦν in nonn. codd. deest.

P. 44. l. 3. λυπηρότερον. Steph. marg. „Pr. edit. λυπηρόν ἐστι, [ut cod. Par.] quam lectionem sequitur Fic. sed λύπη ὑπερβάλλον convenit cum λυπηρότερον [ut Bodl. et Bas. 2.]" L. 6. Ol. post σκεψώμ. punctum, quod Ro. et Hd. emendarunt. L. 14. τῷ ante κακῷ e Bodl. addidi. L. 15. duo codd. ἀλλ' ὅτι — L. 17. Tres codd. πρόσθεν χρ. ἢ αἰσχ. Pro χρόνῳ Find. et Hd. maluerunt λόγῳ, ferri tamen posse illud Hd. monet, si ἔμπρ. capiatur pro πρόσθεν, ut in Phaed. p. 117. d. L. 19. duo codd. δέξαιο ἂν οὖν. L. 23. Post παρέχων deesse ἑαυτὸν suspicatur Steph., sed facile id subint. v. Heusd.

P. 45. l. 3. ἔοικεν Find. interpretatur ὁμοίωται, rectius Hd. subint. εἶναι, etsi adversatur Buttm. qui malit οὐδενὶ ἔοικε. L. 10. Vulg. ἢ μὴν μ. At μὴν, quod hic nullam vim habet, auctoritate 3. codd. et Stob. recte omisit Hdf. διδόναι in 2. codd. deest. L. 11. Post ᾤμην alii plene interpungunt. L. 17. Stob. σκόπει δὴ — L. 23. Vulg. οὕτω καὶ τὸ τυπτ. Ordinem mutavi auctoritate 3. codd. L. 26. ss. Formam Att. κάει, κάεσθαι etc. hic iam F. et H. e codd. reposuerunt. L. 28. οὕτω καὶ κάεσθαι cum Buttm. mavult Hd. Contra antea male in 3. codd. ἢ καὶ ἀλγ. et p. 46, 1. ὡς ἂν καὶ τὸ κᾶον κ.

P. 46. l. 2. Vulg. τέμνει τι, ut et codd. sed e St. et Fic. emendarunt F. et H. L. 7. τι ante ποιῇ addidit e Bas. 2. Hdf. L. 21. Haec Ἀγαθὰ etc. interrogative accepit Hdf. L. 22. Vulg. ὠφέληται. E tribus codd. a Hdf. correctum, qui et hic interr. notam apposuit. L. 23. Post ὠφέλειαν interr. notam habet Hdf. et subint. ὠφελεῖται. Imo verba ἥνπερ ὠφ. in appositione sunt. L. 26. Hdf. scripsit Ἄρα

ουν, recte adversante Buttm. Continent enim haec legitimam conclusionem.

P. 47. l. 1. Tres codd. ὁρᾷς. L. 2. vulg. interpungitur τί δ' ἐν σώμ. κατασκευῇ; Emendavit Hdf. qui τί δέ; scripsit. L. 9. Tres codd. εἴρηκα. L. 12. Tres codd. πάνυ γε. L. 13. Tres codd. εἰ δὴ — quod recepit Find. At δὲ ita in continuato sermone est usitatius. L. 18. Cod. Bodl. καὶ ἣ ψυχῆς σύμπ. π. L. 19. Post ἡμῖν punctum loco signi inter. posui. Cod. Par. ἣ ἀνιαρ., Meerm. ἣ cum gloss. καθό, et ἧ (quatenus), ut iungantur arcte ἣ ἀν. ε. κ. ἀνίᾳ ὑπ., et βλάβῃ etc. ad ὑπερβάλλον pertineat; Hdf. putat (e Fic.) scribi posse: οὐκοῦν ἥ, ᾗ (quia) ἀν. ἐστι, καὶ etc., sed ob p. 44, 2. nihil mutandum esse — L. 20. Steph. marg. „γρ. ὑπερβάλλον, τούτων αἴσχιστόν ἐστιν." Codd. Par. et Bodl. τούτων (ut Fic.) duo alii codd. τῶν. Sed τοῦτο recte tuetur Hdf. L. 21. Post βλάβῃ in 3. codd. male additum ἢ λύπῃ. L. ult. Bas. 2. ὥς γε ὁ σ. λ. probantibus F. et H.

P. 48. l. 5. post ἐστι vulgo et l. 18. post ἀδικίας ap. Hdf. signum interr. Posui punctum, quum ἄρα conclusionem indicet. L. 19. Verba ὧν λέγεις, a Fic. non expressa, iure suspecta habet Hdf., orta e seqq. Find. maluit: ὧν λέγω. Uncinis inclusi. L. 24. ἐστι pro vulg. ἐστιν cum codd. et Bas. 2. F. et H. L. 7. ἀπαλλάττ. scil. ὁ ἰατρευόμενος. Male post ἀπαλλ. olim punctum.

P. 49. l. 1. ὑγιᾶ ex Att. pro ὑγιῆ iam reposuit Hd. Idem οὗτος e cod. Meerm. recepit. At οὕτως est, secundum ea, quae disputata sunt. L. 3. Artic. τὴν, qui vulgo ante ἀρχὴν deest, e 2. codd. addidi, quamquam et sine articulo valet omnino. L. 8. Nonn. codd. ὁ ante ἀπαλλαττ. male repetunt.

P. 50. l. 4. Vulg. ὥσπερ ἂν εἰ — Steph. marg.

„Hic aliter quam in loco proxime praeced. lego ὥςπερανεί. Alioqui verbum deesse videri posset." Illud recepi cum Hdf. Maluit Find. ὥςπερ ἂν εἴη π. L. 5. Find. ex uno cod. dedit ἦ οὔ — L. 9. Tres codd. τοιοῦτόν τι. L. 23. Post δίκην διδόναι et 24. post τοῦ κακοῦ interrogandi signa posuit Hdf. et post κακοῦ etiam Steph. habet. L. 27. Cod. Meerm. μέγιστόν τι. —

P. 51. l. 3. Tres codd. μηδεμίαν. L. 5. Iidem tres codd. προσήκει διαφερόντως ἀθλίῳ εἶν. καὶ τ. ἄ. ἀ. L. 14. ἀδικήσει et l. 20. ποιήσει reponi iam iussit Find. et dedit Hdf. Nam legitima est ea structura partt. ὅπως μὴ cum Fut. Ind. Itaque recepi, etsi codd. ἀδικήσῃ — ποιήσῃ servant. L. 20. Perperam λέγωμεν edidit Find. Nam etiam πῶς λέγομεν frequenter occurrit. v. Hdf. Post Πῶλε interr. notam posuit Hd. et εἴπερ etc. ad seqq. traxit, recte adversantibus Schl. et Buttm.. L. 26. οὐδὲν nonn. codd. om. L. 27. Post τοὐναντίον comma posuerunt F. et Hd. Nam subint. χρήσιμον εἶναι et sequentia interpretationem horum continent.

P. 52. l. 1. duo codd. τυγχάνοι, probante Hd. quod oratio sit suspensa. L. 4. τε pro vulg. δὲ e 3. codd. et Bas. 2. cum Hdf. dedi. L. 11. Vulg. πρῶτ. κατήγ. ὄντα — Mutavi ordinem 3. codd. auctoritate. Mox aut ἄλλων aut οἰκείων male deleri iussit Fic. L. 13. Bas. 2. ἐπὶ τοῦτο, sed et vulg. probum. L. 18. σοι redundat, neque tamen propterea delendum est. L. 20. Vulg. post Ναὶ non interpungitur. L. 22. Vulg. ἀδικῆται αὐτὸς — Mutavi collocationem e duobus codd. et quia αὐτὸς vis inest. Verba τοῦτο μ. γ. εὐλ. ironice dici existimavit R. Imo ex rhetoris persona loquitur Socrates. L. 26. Vulg. διδῷ e cod. Bodl. et quia ἔλθῃ sequitur, correxit Hdf.. L. 27. Vulg. διαφύγῃ.

E tribus codd. Optativum restituit Hdf. Contra codd. Find. δῴη in δῷ mutavit. Idem malit ὁ ἐχθρὸς deleri, ut glossema.

P. 53. l. 3. αὖ e duobus codd. et Bas. 2. cum Hdf. additum et ἀποθανεῖται pro vulg. — ἦται e 4. codd. cum F. et H. datum. L. 9. ὡς redundare putat Fic. sed est, siquidem nam, v. Hdf.

L. 14. Pro οἷον sine causa Corn. δεινὸν coniecit leg. L. 17. Post σπουδ. τε in 3. codd. additur νῦν e praecedd. male petitum. L. 18. Iungenda ἡμῶν — τῶν ἀνθρώπων. In 3. codd. ὁ βίος ἡμῶν —

L. 19. Steph. marg. „Malim πράττοιμεν, ut cohaereat cum praecedd." At ὡς ἔοικεν additur. L. 21. Post τὸ αὐτὸ Hdf. additum malit ὄν. L. 28. Casaub. probante Valck. scribi maluit: τοῦ τοῦ Πυρ. Recte monuit Hdf. articulum ad nomen propr. non esse necessarium. Lusus verborum est; nam Demus fuit Pyrilampis filius. v. Routh.

P. 54. l. 1. ὅτι — δυναμένου enallage pro δύνῃ. v. Hdf. Pendent Genitivi ab αἰσθάνομαι. Duo codd. ὅπερ ἂν φῇ et mox pro ὅπως l. 2. unus cod. ὅπερ. L. 4. ὁ ante Ἀθην. e 4. codd. inseruit Hdf. L. 8. Vulg. βουλήμασι. Steph. marg. „Al. [Bas. 2.] βουλεύμασι, quod malo." Ita cum F. et Hd. e. 3. codd. dedi. Ficinus in toto loco inde a l. 24. aliam videtur habuisse cod. scripturam. L. 11. παύσει e 3. codd. cum Hd. pro vulg. παύσῃ. παύσειε dedit F. Nonnemo ταυτὰ λέγων maluit. L. 14. Hdf. et Bas. 2. dedit: ὅτι ἐγώ σοι τ. λ. quod in marg. Steph. erat. L. 17. ἀεὶ e duobus codd. cum Hdf. dedi. L. 23. s. κακῶν ex omnibus codd. et edd. pro Steph. κακὸν restituit Hdf. L. 28. Haec non recte se habent. Nam aut postulatur ἀνάρμοστόν τε εἶναι aut εἶναι ἀναρμοστεῖν τε, quod dedit Hdf. et

reponi etiam Heusd. iussit. Codd. non decernunt Equidem prius malim.

P. 55. l. 1. Steph. marg. γραί· [in Bas. 2.] πολλοὺς ἀνθρ. L. 4. Vulg. μοι abest. Steph. marg. „γραί. [in Bas. 2.] δοκεῖν μοι νεαν. „quod cum Hdf. recepi. Mox δημηγορεῖν est, nugas dicere. L. 10. διδάξοι ex uno cod. Reg. dedit. Hdf. L. 11. αὐτὸν post αἰσχ. redundat, more consueto. L. 12. Post διδάξειν vulgo colon; omnem distinctionem sustulit Hdf. L. 14. Vulg. post εἰπεῖν punctum. L. 15. Infin. καταγελᾶν positus, qui ab ἔφη pendeat, quod loco Cratyli tuetur Hdf. Cornar. et Ro. etiam Buttm. et serius Hdf. atque Schl. malunt κατεγέλα, a Fic. expressum, Find. καταγελῶν. L. 25. Pro ἐστὶν tres codd. εἰσὶν, quod praefert Fi. L. 26. Steph. Marg. γραί (nescimus ubi)· καὶ ἐάν τις, οἶμαι, αἰσχύνηται. L. 27. Steph. legi iussit: ὧδί καὶ σὺ vel ὧδε κ. σ. vel οὕτω δὴ καὶ σὺ — Nulla correctione opus. Verba τοῦτο τὸ σοφὸν in appositione ad ὅ, explicationis causa, accipienda.

P. 56. l. 1. Concinnitatis causa τὰ κατὰ νόμον scribi vult Fi. L. 2. Steph. marg. γραί (nescio ubi)· τὰ τοῦ νόμου λέγων. L. 4. τὸ κατὰ φύσιν legendum censuit Find., etiam Ro. qui tamen revocavit sententiam. Heusd. maluit Πῶλον τὸ κατὰ φύσιν, οὐ κατὰ νόμον, αἰσχ. λ. L. 5. κατὰ φύσιν quod vulg. post ἰδίκων. deest, e 3. codd. et Cornarii libro cum Hdf. addidi, quamquam pro gloss. habet Ro. Ita in antecedd. nihil mutandum. L. 6. οἷον ante τὸ ἀδικεῖσθαι, a Fic. expressum, codd. invitis (suadente ed. Bip.) addidit Hdf., subaudiri maluerunt Fi. et Ro. Plura addi iussit Steph., in cuius marg. „Forita Pl. post καὶ κάκιον scripsit: οἷον, φύσει αἴσχιόν ἐστι καὶ κάκιον τὸ ἀδικεῖσθαι, ut post καὶ κάκιον priore loco τελεία στιγμὴ ponatur.“ L. 16. τε post

ἐκφ. aut deleri cum 2. codd. aut post ἀνθρώπ. poni voluit Fi. L. 17. πλέον ἔχωσι. Sine causa τι excidisse coniicit Fi. L. 24. In cod. Meerm. male οἶμαι post φύσις ponitur. v. Hdf. Steph. marg. „γραί· ἀποφαίνοι ἂν αὐτὸ, ὅτι — in Bas. 2. ἀποφ. ἂ. αὐτῷ ὅτι. Cod. Reg. ἀποφαίνει αὐτὸ, ὅτι — unde probabiliter αὐτὸ inserendum.

P. 57. l. 4. Articulum τοὺς in 3. codd. omissum uncinis inclusi. Steph. marg. „For. ἢ ἄλλα μυρία, ἃ ἄν τις. [quod refutarunt Ro. et Hdf.] At Fic. ita vertit, quasi leg. ἢ ἄλλοι μυρίοι οὓς ἄν τ. Fortasse etiam post ἢ sequebatur tertium exemplum: alioqui magis convenisset καὶ ante ἄλλα.“ L. 8. τιθεμ. πλάττ. pro τιθέμενοι πλάττομεν. L. 10. Heusd. post λέοντας addi voluit δέοντες, quia in Fic. vers. vincientes, quae interpretatio est. λαμβ. valet dum sumimus v. Buttm. L. 15. Vulg. ὑμέτερα. E. 3. codd. correxit Hdf. L. 18. Steph. ὑμέτερος dedit. Ante eum in edd. ut et codd. ἡμέτ. quod Ro. et Hdf. restituerunt. ὁ δοῦλος est ille ad servilem conditionem depressus. ἂν φανείη et ἐκλάμψειε legi maluit Fi. L. 20. de Pindari loco v. Fragm. in ed. Heyn. T. III, P. I. p. 76. s.

L. 22. Boeckh. ap. Schol. legit: οὗτος δὲ δὴ φύσει ἄγει — L. 23. Steph. marg. γραί· βίαιον. Sed videtur consulto orationem Pindari mutasse Callicles. v. Ro. L. 24. ἀπριάτας scil. Γηρυόνου βοῦς ἠλάσατο. Sunt et haec Pindari verba illo loco. L. ult. Codd. tres: εἶναι τοῦ βελτ. πάντα καὶ κρείττ.

P. 58. l. 10. Male pro εὐδόκ. tres codd. εὐδαίμονα. L. 12. Verborum ordo: οἷς χρώμενον ἐν τ. ξυμβ. δεῖ ὁμιλεῖν et χρώμ. ὁμιλεῖν pro ὁμιλοῦντα χρῆσθαι v. Find. L. 20. Steph. marg. „Non stat versus ita legendo et in tertio videtur scribendum τυγχάνει, ut ἵνα sit pro ubi.“. At auctor versus

memoriter laudavit suaeque accommodavit orationi unde etiam *βέλτ.* pro *κράτιστος* dedit. *τυγχάνει* autem pro — *νη* cum Hdf. dedi. De loco Antiopae v. Fragm. Eur. T. II. Lips. Antiop. n. 34. L. 24. Vulg. *τούτῳ* contra usum v. *λοιδορεῖν*. E 3. codd. et Bas. 2. correxit Hdf. L. 27. *παιδιᾶς* (ut sibi constet Callicles) scribi voluit Heusd. Sed verbis p. 59. l. 15. s. refutat hanc coniecturam Buttm.

P. 59. l. 2. Vulg. male *φιλοσοφεῖ*. E cod. Reg. em. Hdf. L. 4. Pro *ὥςπ.* legi *ὅπερ* iussit Fi. L. 5. Fi. e 2. codd. dedit *ὃ ἔτι πρ.* Hdf. *ᾧ* retinet sed *παίζειν* legi mavult. L. 17. *εἶναι* in edd. vett. deest, et post *ἀνελευθ.* Bas. 2. addit *τινα εἶναι*. L. 25. Homer. Il. IX. 441. L. 27. *τὸν* nescio cur Find. in *τοῦ* (sc. *ἕνεκα*) mutavit.

P. 60. l. 1. *καὶ* ante *ἱκανὸν* delevit Find. et *ἱκανὸν* pro Nomin. habuit. Pro *ἱκανὸν* Hdf. coniicit leg. *νεανικόν*. Heusd. mavult: *ἱκ. μηδὲν μηδέπ. φθ.* L. 2. *καὶ* ante *φιλ.* non recte in Reg. om. L. 8. Vtrum pro *διαπρέπεις* sit *διαστρέφεις* an *διατρέπεις* legendum, dubitat Hdf. Cf. Fragm. Antiop. n. 35. De seqq. etiam verbis cf. Valcken. Diatr. in fr. Eurip. p. 84. s. ubi ea in senarios digessit, et laudantur Olympiodori verba, e quibus patet aliter eum legisse verba Platonis. add. Routh. p. 435. s. Pro *προθεῖο* Corn. coniecit *προςθείης*. L. 10. Tres codd. *εἰκὸς ἂν καὶ πιθ. λ.* Iidem *ὑπερ ἄλλου*. L. 15. Bas. 2. *νυνὶ γὰρ* — Verba *τῶν τοιούτων*, vulgo omissa, addita iam a Corn. e 3. codd. et Bas. 2. adiecit Hdf. L. 18. Tres codd. *ἴσθ' ὅτι*, quod recepit Fi., vulg. tuetur Hdf. L. 27. s. Infinn. *περισυλᾶσθαι* — *ζῆν* loco Participp. ponuntur, quasi ab *ἔθηκε* pendeant. Mox Accus. *τύπτοντα* cum *διδόναι* iung.

P. 61. l. 10. Duo codd. *ἄσμενον εὑρεῖν*. L. 14. s.

Duo codd. οὐδὲν μοι δεῖ ἔτι. L. 18. Fic. legisse videtur: ὅτι, ἃ ἄν μοι — probante Hdf. L. 21. ἱκανῶς. Tres codd. ἀληθῶς. Iidem mox τρία ἔχειν δεῖ ἄρα. Codd. vett. δεῖν, probante Fi. L. 23. εὔνοιαν. Steph. marg. γρα· εὐδοκίαν. Quatuor codd. δόξαν, ut Bas. 2. quod e Schol. ortum indicant Ro. et Hdf. L. 24. ἐμὲ post εἰσὶ ponunt duo codd.

P. 62. l. 13. Tres codd. male ἐπήκουσα. ὑπακούειν est auscultare, ἐπακούειν audientem se praebere. Hdf. Find. dedit μέχρι ὅποι, sed ap. Nost. saepe μέχρις ante voc. et ἄχρις poni docuit Hdf. L. 17. Tres codd. λήσητε. L. 18. Vulg. ταῦτα. E Fic. emend. Hdf. L. 23. Vulg. interpunctum: οὑτωσί· δηλ. Mutavit iam Hdf. L. 25. Duo codd. ἔσται ἱκανῶς ἤδη. L. ult. Steph. marg. „In pr. ed. [etiam codd.] παρουσίᾳ, sed rectius leg. περιουσίᾳ [Bas. 2.], quod opponitur praecedenti ἐνδείᾳ."

P. 63. l. 5. Steph. marg. „γρα· [Bas. 2.] ποῖόν τινα ποτὲ χρὴ — quod Hdf., invitis codd., recepit. L. 8. τοῦτο cum ἐξαμαρτάνω iungendum docet Hdf. L. 12. Steph. marg. „γρα· κτησαίμην," ut quatuor codd. exhibent, quod, tanquam interpretamentum v. ἐργασαίμην repudiant F. R. Hdf. L. 14. βλᾶκα scripsit Hdf. L. 17. 18. Vulg. post Πινδ. comma, et τὸ κ. φ. cum seqq. iungitur. Hdf. deleto post Πινδ. commate, post φύσιν posuit, maluit tamen hic plene interpungi, et post φαυλοτέρου commate. Certe τὸ κατὰ φύσιν ad δίκαιον pertinet. L. 19. πλέον pro vulg. πλεῖον scripsi. L. 27. καὶ τῷδε s. τοῖςδε coniicit Fi.

P. 64. l. 2. Vulg. ταυτὸ — e duobus codd. emend. Hdf. L. 10. ἐπὶ τῷ ἑνὶ in usum unius, ut unus ille legibus obsequatur. L. 13. Post οὐκοῦν excidisse καὶ, ob Fic. vers. putat Find. Idem mavult: οἱ

γὰρ βελτίους κρείττους πολύ. L. 19. ἁλώσει scripsit Fi. L. 23. ὦ καλλ. mavult Hdf. L. 24. Codd. duo βεβαιώσομαι contra Tho. M. praecepta v. ἵνα. Non passive hoc accipiendum monet Hdf. L. ult. δίκαιον scil. νόμῳ μόνον.

P. 65. l. 8. Edd. vett. ἁμάρτοι. ἁμάρτῃ ut Steph., etiam codd. Bodl. et Reg. L. 13. s. τῷ cum ἰσχύρ. iungendum: eo quod corpore firmo valent. φῶσιν aiant, scil. ea esse legitima. Hdf. maluit: θῶσιν ἅττα, ταῦτα ε. ν. probante Schl. Olim coniecit: καὶ, ἃ ἂν οὗτοι φῶσιν, κ. τ. probante Buttm. Heusd. ἰσχυρ., τούτους εἶναι τοὺς κρείττους, καὶ ἃ ἂν οὗτοι φῶσιν κ. τ. λ. (e Fic.) L. 17. Codd. nonn. τοιοῦτό τι. L. 22. Codd. nonn. et edd. vett. ἐξ ἀρχῆς. Pro vulg. βελτίστους, quod codd. et edd. tuentur, cum Fi. et Hdf. dedi, quod Corn. suasit, βελτίους. Routh. etiam τίνας; πους λ. sine causa idonea scribi iussit. L. 27. Hdf. tacite edidit πρὸς ἐμέ. Mox etiam tres codd. βελτίστους.

P. 66. l. 9. ῥήματι ed. Ald. et codd. nonn. L. 9. Non suo loco legi verba εἰ ὁ εἷς τ. μ. κρ. censuit Buttm. nisi post λόγον colon ponatur, post ἄρχομ. comma (imo colon) ut haec τοῦτο — θηρ. per parenthesin interposita sint. Restitui illam antiquam interpunctionem. L. 22. seq. Tres codd. ἐνεῖναι. At νέμειν h. l. non tribuere, sed, pro arbitrio distribuere, et τῷ ἀρχ. est διὰ τὸ ἄρχειν. L. 25. Tres codd. μᾶλλοι. non praeferendum cum Fi. L. 28. οὐ male in cod. Reg. omittitur. Tres codd. τί δὲ σιτία σ. λ. quod correctionem sapere videtur.

P. 67. l. 1. Tres codd. ἰατρείας. Iidem l. 3. pro ἔγωγε habent καί. L. 4. δεῖ e 2. codd. (non optt.) et Fic. dedit Hdf. At melius intell. λέγεις. L. 7. Bas. 2. ποίων δὲ ἱματίων, improbante Hdf. L. 8.

δῆλον ὅτι ed. Find. L. 9. φρονιμώτατον e Bas. 2. dedit Hdf. ob seq. Superl. Et sane antea et post in his saepe variatur. Recte tamen Ro. monuit, non opus esse mutatione. L. 19. ἀτέχνως (sine arte) legi iubet Schl. L. 22. τε post κρείττ. in nonn. codd. deest. περὶ τίνων (pro περὶ τί) quia ad ἐρεῖς s. λέγων respicitur

P. 68. l. 2. ἀποκάμνωσι (pro vulg. ἀποκάμωσι) cum 2. codd. et Hdf. quia respondet praec. ὦσι) In aliquot codd. τῆς ante ψυχῆς omitt. L. 4. Post σοῦ interr. notam posuit Hdf. L. 5. σοὶ mavult Find. ut ad μέμφομαι non ad κατηγορῶ referatur. L. 7. τοτὲ (pro vulg. ποτὲ) ob consensum 4. codd. et Bas. 2. dedi. L. 13. Steph. marg. „Al. [duo codd. et edd. vett. praeter Bas. 2.] φρονιμωτέρους· sequi autem deberet et ἀνδρειοτέρους." L. 14. Edd. vett. et cod. Reg. τούτους, quod vel exquisitius videri potest. L. 17. Vulg. Σω., τί δὲ αὑτῶν, ὦ ἑταῖρε, ἢ τί ἄρχοντας; ἢ ἀρχομένους; Καλ. πῶς λ. Steph. in marg. „Sic et Fic. αὑτῶν iungit cum seq. Potius tamen cum his, τί δὲ αὑτῶν videtur subaud. ex praeced. πλέον ἔχειν προσήκει [probante Schl.]" Sed praeterea edd. ante Steph. omnes et cod. Aug. et Reg. τί ἢ τί (quo et ducit τί ἢ ἢ τί in Meerm. et Bodl.) Tum verba haec in Schol. et codd. Bodl. Callicli tribuuntur. Hinc Fi. dedit: τί δέ; αὑτῶν, ὦ ἑταῖρε, ἤτοι ἄρχοντας ἢ ἀρχομ.; Καλ. πῶς λ. Hdf. edidit: τί δὲ; αὑτῶν, ὦ ἑταῖρε; et seqq. ita malnit legi: αὑτῶν, ὦ ἑταῖρε, ἄρχοντας ἢ ἀρχομένους; Κ. τί ἢ τί; πῶς λ. Quod reposui, propius ad vet. lect. et Schol. accedere videbatur. αὑτῶν scil. ἄρχοντας λέγεις, quod e seqq. patet – τί prius, quid (quo sensu, num ἄρχοντας an ἀρχομ.), secundum, qua ratione (κατὰ τί). L. 19. Codd. nonn. τοῦτον, unde Find. τούτου dedit, sed δεῖ etiam cum

Accus. occurrit. L. 22. ποικίλον est, quod varie accipi potest ideoque fallax et ambiguum est. L. 24. Socratis definitio σωφρόνων a Callicle ridetur.

L. 25. Vulg. πῶς γὰρ οὔ; et haec verba in edd. vett. ad Calliclis orationem male referuntur. Malui οὔ, quod facile ex seq. οὐδεὶς existere potuit, praeeunte Fic., et iubente Ro., delere. L. 26. Steph. marg. „γρα· πάνυ γε τοῦτο, ὦ Σώκρατες, σφόδρα. ἐπεὶ π.“ In Bas. 2. πάνυ γε τοῦτο, ὦ Σ. τοίνυν (quod in τὸ νῦν s. τῇ νῦν mutari vult Fi.) σφόδρα. Hdf. mavult: πάνυ γε τοῦτο σφόδρα, ὦ Σ.

P. 69. l. 5. Ex edd. vett. et Reg. ἀνδρίαν (pro —εἴαν Steph. et all.) L. 10. Codd. nonn. πρόσθεν. Post ἔλεγον vulg. colon. Malui cum Hdf. δουλούμενοι cum antecedd. iungi, quum desit particula nectendi illud partic. cum seqq. L. 14. Steph. marg. „γρα· ἐπεὶ ὅσοις ἐξ ἀρχῆς.“ Hdf. mavult, ἐπεὶ οἷς γε. Cod. Reg. ἐπεὶ θεοῖς ἐξ ἀρχ. et in marg. ἐπεὶ τοῖς θεοῖς ε. α. L. 19. Ante μηδ. ἐμπ. (nonn. edd. vett. ἐκποδὼν) ὄντ. Bas. 2. addit καὶ δικαιοσύνης καὶ, quae verba potius post σωφροσ. L. 18. ponenda sunt. L. 20. Codd. nonn. ἐπάγοιντο. L. 22. ὑπὸ τοῦ κ. maluit Fi.

P. 70. l. 1. Artic. τὰ ante καλλωπ. abesse mavult Hdf. L. 6. ἀφεῖναι in Meerm. superscr. L. 10. Ad ἑτοιμ. intell. δεῖν. L. 15. Cod. Reg. οὐ γάρ τι θ. probante Ro. L. 16. λέγοι sine codd. edidit Fi., sine causa, quamquam Opt. praecessit. L. 18. ἴσως in codd. nonn. et Stob. omitt. Vulg. hic et mox ed. τεθνᾶμεν. Hdf. τεθνάμεν. ὅπερ deest in Reg. et Fic. In Bas. 2. et Stob. ἤδη γάρ του quod in Steph. notatur. Intell. Heraclitus. L. 20. ἡμῖν (pro vulg. ἡμῶν) e 2. codd. et Stob. atque Fic. cum Hdf. L. 22. καὶ ante κάτω in nonn. codd. om. Post κάτω commate interpunxit Hdf. L. 23. Codd. nonn. et

Bas. Σικελικὸς quam formam h. l. ex seq. Ἰταλικὸς ortam recte indicat Buttm. κομψὸς h. l. bono sensu, de philosopho. παράγειν propr. de nominum flexione et mutatione. L. 25. Codd. nonn. et Stob. πιστικόν. L. 26. Steph. marg. „γραί· ἀνοήτων. Ita Bas. 2. duo codd. et Stob., et Fi. ἀμυήτων (quod Reg. habet) spurium existimavit et uncinis inclusit. αἱ ante ἐπιθ cum Hdf. e 3. codd. et Stob. addidi. Tum Hdf. coniecit: διὰ τὸ ἀκόλαστον αὐτοῦ (scil. τοῦ ἐπιθυμητικοῦ etc. ut ante ὡς τετρ. intelligatur ἔλεγε.

P. 71. l. 3. Pro ἂν εἶεν Bas. 2. et Iambl. εἰσί. L. 5. Tres codd. ἄρα ἔφη ὁ πρὸς ἐμὲ λέγων. — Respici ad Danaidum dolium perforatum facile patet. L. 7. Post στέγειν intell. τι aut οὐδέν. L. 8. s. Codd. tres: ταῦτ' ἐπιεικῶς ἐστιν ἄτοπα ὑπό τι. Steph. marg. „Haec verba, ὑπό τι ἄτοπα, suspecta sunt, nec ὑπάτοπα pro illis satis convenire videtur, quum praecedat ἐπιεικῶς" Hdf. ἐπιεικῶς interpretatur admodum, satis, ὑπό τι aliquatenus, quodammodo. L. 10. Vulg. ἐνδείξασθαι. E 4. codd. recepi Participium (pro ἐνδεῖξαι. σοι βούλομαι.) Pro μὴν tres codd. δέ. L. 14. μεταθέσθαι Bas. 2. μετατίθεσθαι codd. duo ap. R. L. 23. codd. duo ἄλλοι ἄλλων πολλῶν.

P. 72. l. 1. εἴη post πορίζ. e Iambl. addidit Hdf. et καὶ ante νύκτα e 3. codd. L. 11. Steph. marg. „γραί· πληρώσῃ [Bas. 2. et cod. Reg.] L. 20. ἁπάσας deest 3. codd. L. 21. πληροῦν Steph. et cum eo Hdf. etsi omnes libri πληροῦντα habent, unde Hdf. coniicit olim fuisse: δυν. πληροῦν, πληροῦντα καὶ χαιρ. L. 25. Tres codd. κνᾶσθαι, dorica forma. v. omnino Buttm. h. l.

P. 73. l. 6. Codd. duo κνησιεῖ (quod) e vulgari κνησείει exstitisse monet Hdf. qui κνησιᾷ vel po-

tius χνησιώη scribi vult. Tum vulg. ἔτι τὶ, σὲ ἐρ. Steph. marg. „Vel cum interr. post χνησιοῖ et post ἐρωτῶ et scribendo τί, hoc sensu: an te rogem, qua praeterea parte? At Fic. alteram lectionem sequitur.“ Rectius interpunxit Hdf. τί per euphem. τὰ αἰδοῖα dicit. L. 8. Hdf. monente Buttm. scripsit: καὶ, τὸ τοῦτ. τοι. ὄντων κεφαλ., ὁ- L. 10. Tres codd. male ὁ δεινὸς- L. 15. Vulg. ἀναίδην. Cum Hdf. e Reg. et edd. vett. dedi ἀνέδην (ohne Zurückhaltung), quod lenius est. Illud tamen Fic. expressit et nonn. codd. habent, sed ubique mutandum esse ἀναίδην docet Buttm. L. 20. ἀνομολογούμενος est, non secum consentiens. Duplicem verbi significatum, ex diversa origine ortum, illustravit Buttm. L. 23. Edd. vett. ἐξετάζῃς. L. 25. s. Tres codd. εἰ τοῦτο ποιῶ.

P. 74. l. 2. Codd. duo: σὺ δὲ, ὦ Κ., τῷ ὄντι- L. 7. που post ἐπιστήμ. cum Hdf. e 3. codd. addidi, sed pro signo interr. in fine punctum posui. L. 8. Perperam Ro. coniecit: ἔλ. τι εἶναι. L. 9. Codd. nonn. ἀλλ' ὁτιοῦν ἢ ὡς αἴτιον τὴν ἀνδρ. Post ἕτερον subint. ὄν, nisi excidit. auctore Hdf. L. 12. Haec vulg. ita distincta: τί δέ; ἡδονὴν δὲ κ. ἐπ., ταυτὸν etc. L. 14. Codd. tres μεμνησώμεθα (partim e correct.) L. 17. Σωκρ. etc. Haec cum Schol. Callicli tribuit Schl. et οὐχ ὁμ. etc. Socrati, improbante Hdf. L. 25. Artic. ante ἄνθρωπος non delendus, qui modo additur, modo omittitur. L. 27. Post νόσου interr. notam posuit Hdf. Mox ὅλου legisse videtur Fic. sed περὶ ὅτου est, de quacumque corporis parte.

P. 75. l. 2. γε male nonn. codd. deest. L. 9. Hdf. ex uno Meerm. cod. recepit ἀπολλύει. Nam Ficin. (vertens, amittit) etiam vulg. expressisse videri potest, quod magis respondet verbo ἀπαλλάτ-

τειν. L. 12. ᾗ pro vulg. ἤ cum Hdf. e codd. L. 17. Vulg. δηλονότι, quod e 3. codd. cum Fi. et Hdf. correxi. L. 19. Cod. Bodl. ὑπερφυῶς ὡς ἅμ. probante Ro. L. 23. Verba τὸ μέντοι — ἡδὺ Callicli, ἔγωγε· μανθ. etc. Socrati tribuit Schl. L. 24. Steph. marg. „γραἰ· καὶ ἐγὼ μανθάνω [ita cod. Reg.]" In Ald. μανθάνω, μανθάνω. Alii codd. pro ἔγωγε μ. habent ἐγὼ μανθ.

P. 76. l. 2. Duo codd. φῂς ἡδὺ, Bodl. ἄλλο τι φῂς ἢ ἡδὺ. L. 3. τούτου scil. τοῦ διψῶντα πίνειν, cuius partes sunt τὸ διψῶντα et πίνειν v. Hdf. L. 7. Vulg. (ex Steph.) διψῶντά γε φῂς λ. Steph. marg. „γραἰ· [nescimus ubi] τὸν διψῶντα καὶ λυπούμενον; ut subaud. ex praeced. λέγεις. At in superior. ed. Διψῶντά γε, φημὶ λυπούμενον;" δὲ e codd. cum Fi. et Hdf. dedi. Et φημὶ est in 4. codd. et edd. ante Steph. omnibus, sed utrumque φῂς et φημὶ ex interpretamento ortum, unde delevi. Nam ne ita quidem dici potuit: διψῶντά γε φημὶ λυπούμενον. Debebat esse φαμέν. L. 13. ἔστιν (pro ἔστι) cum Fi. e codd. L. 20. s. Verba ὅτι ληρεῖς ἔχων alieno loco posita et fortassis Callicli in proximis tribuenda censet Hdf.: οὐκ οἶδα, ὅ τι ἔχων ληρεῖς, tuetur Buttm. ita, ut per parenthesin inserta velit. Steph. marg. „Fic. quoque legit [ut Serr.] ἑκὼν ληρεῖς. Est alioqui participii ἔχων elegans in huiusmodi locis pleonasmus: frequentius tamen praefixi verbo ut supra p. 490. φλυαρεῖς ἔχων. „προϊέναι εἰς τὸ ἔμπροσθεν longius progredi. ὅς pro ὡς legi maluit Fi. L. 24. Male καὶ ante ἡμῶν in 3. codd. omitt. ἀλλ' (pro ἀλλὰ) ἀπ. cum codd. et edd. vett. dedi. L. 26. σμικρὰ pro μικρ. cum 2. codd. Hdf. L. 28. Cod. Meerm. ἡ τιμὴ αὕτη. — τιμὴν partes disputantis Routh. interpretatur, Hdf. mulctam s.

damnum; nihil damni inde in te redundabit. (es kömmt nicht auf deine Rechnung, Schl.)

P. 77. l. 1. Vnus cod. Reg. Σωκράτει, quod recepit Hdf. Equidem post ὑπόσχ. comma posui. L. 4. γε ante μεμ. in nonn. codd. om. L. 6. Tres codd. ἀπέλιπες, sed et Imperf. ita adhibetur. v. Hdf. Nonn. codd. ἀπόκριναι et ἦ vel ἢ οὐχ. – L. 8. s. Vulgo καὶ ἡδονῶν deest. Steph. marg. „Post ἐπιθυμιῶν in vet. [Bas. 2.] est etiam καὶ ἡδονῶν quam lect. agnoscit Fic.“ Addidi cum Hdf. etsi tantum in Reg. a manu sec. addita. Nam ex ἡδόμενος non commode cum Ro. subintelliguntur. L. 11. τῶν ante κακῶν e 3. codd. cum Hdf. addidi. Iidem καὶ ante τ. ἀγ. adiiciunt. L. 13. τί οὖν δή scil., tibi vis, hoc dicis? Hdf. διαφέρει τοῦτο intell. L. 17. Duo codd. κακοῖς. L. 22. Non necesse ut τοὺς ante ἄφρονας addatur. L. 25. ἤδη in 3. codd. om. L. 27. ἀλλὰ τί τ. non ἐρωτᾷς sed διαφέρει intell. Hdf.

P. 78. l. 8. ἀμφοτ. — μᾶλλ. ostendit, ipsum dubitare, utri magis laetentur. v. Routh. Vulnus tamen subesse putat Schl. L. 11. Tres codd. μὲν pro μόνον (e scrib. compendio). L. 24. verba οἱ ἀγαθοὶ, quamquam in omnibus libris lecta, spuria esse et contextui adversari viderunt Ro. et Hdf., unde hic delevit, ego uncinis inclusi.

P. 79. l. 9. Vulg. οἱ μὲν — οἱ δ' — οἱ δὲ (ut χαίροντες ἢ λυπούμενοι subint.) Cum Hdf. οἳ dedi. L. 17. Post τὰ καλὰ in 2. codd. additur καλὸν εἶναι. L. 25. Post τῷ ἀγαθῷ vulg. interr. nota. correxit Hdf. Ad seqq. Steph. marg. „γραί· μᾶλλον ἀγαθοῦ.

P. 80. l. 1. πάλαι τοι (pro τι) e 3. codd. dedi, iubente Hdf. ad Phaed. p. 29. L. 5. Male ol. post χεῖρους interr. nota. L. 7. Nonn. codd. ταυτὰ vel

τὰ αὐτά, et in Reg. αὖ pro ταῦτα, sed Fic. nec ταῦτα nec ταυτὰ habuit. L. 9. Nonn. libri: κατ-αρχάς. L. 13. σὺ ante νῦν cum 3. codd. addidi. L. 14. τινες spurium censuit Ro., defendit Hdf. L. 21. ποιοῦσιν pro vulg. ποιοῦσαι cum Hdf. e 2. codd. dedi, ut ἄρα suam vim retineat (neque enim interrogative ponitur) et apodosis ab αὗται μὲν — incipiat. Malit tamen Hdf. e Fic. (pro εἰ ἄρα) legere: ἄρα τ. Ita et Schl. Verba ἐν τῷ σώματι a 2. codd. absunt. L. 28. Stob. δῆλον γὰρ δή. Tum Stob. ἕνεκα γ. δή πού et ei. cod. ap. R. ἕ. γ. δὴ δήπου.

P. 81. l. 1. Stob. πρακτέα. L. 5. Tres codd. σύμψ. καὶ σὺ ἡμῖν εἶ. L. 16. Steph. marg. „Al. ἐκ τούτων. For. autem expungenda praep. ἐκ, ut τούτων iungatur cum σύμψηφος.“ Sed form. ἐκ τρίτων tuentur omnes codd. et usus loquendi. L. 10. Stob. ποῖα κακά. L. 12. Pro αὖ in Stob. et edd. vett. et cod. Bodl. ἄν. L. 13. Steph. marg. γραί· γὰρ αὖ [in Bas. 2.] L. 14. μέχρι (pro μέχρις) e 2. codd. et Stob. cum Fi. dedi. L. 18. Verba κατὰ τὸ σῶμα, quae in 3. codd. et Stob. desunt, uncinis inclusi, ex interpretamento enata. Aliud glossema in 3. illis codd. est ὀψοποιητικὴν inter μαγ. et ἐμπ. insertum. L. 21. s. Tres codd. τύχῃ vel τύχη unde τύχης leg. coniecit Hdf. In nullo libro μήτ pro μηδ' est. L. 22. Contra fidem omnium codd. et edd. vett. Steph. edidit αὐτὰ π. Veterem lect. R. F. et Hdf. restituerunt. L. 24. Duo Codd. εἶ-σὶν ἡμῖν-

P. 82. l. 6. E 3. codd. cum Hdf. addidi artic. τώ.

L. 13. Find. legi voluit: τῇ μ. - θήρᾳ, τῇ δὲ - L. 15. Vulg. ἢ μὴ συμφῇς; Emendavit Hdf sed συμφῇς reliquit. L. 17. ἐγὼ ante ἔδοξα duo codd. addunt. Iidem ἡ ὀψοποιϊκή. L. 22. Verba ἡ ἰατρικὴ male coniecit Find. non esse a Plat. profecta. Perspicui-

tetis causa repetuntur. In seqq. negligentior est structura. Debebat esse οὐδὲ τὴν φύσιν ἔσκεπται τῆς ἡδονῆς, aut, ἢ ἑτέρα, ἢ πρὸς τὴν ἡδονὴν ἅπασα etc. Vtrumque confusum. L. 24. ἀτέχνως pro ἀτεχνῶς (vulg.) cum F. et Hd. e codd. dedi. L. 25. Vulg. ἀλόγως. Emendavit Hdf. e Fic., probante Find. qui pro τε maluit δὲ legi. L. 27. μνήμῃ legi iussit, sed non commode ἐμπ. σώζεσθαι μνήμῃ dici potuit. A nonn. codd. aut μνήμη aut μνήμῃ σωζομ. absunt.

P. 83. l. 3. καὶ ante προμηθ. nonn. codd. addunt. L. 6. Hdf. edidit αὕτη. In 2. codd. αὐτῇ, ut ad ψυχῇ referatur, probantibus Find. et Hdf. L. 21. Codd. nonn. μηδὲ σκ.

P. 84. l. 2. ἢ ante ἐν nonn. codd. deest. L. 3. Hdf. ed. τί δὲ ἡ τ. χ. — ποίησις; cum edd. vett. nonn., cod. Bodl. et Fic. L. 5. Malus erat Cinesias, poëta dithyramb., et arte et moribus. v. R. et Hdf. L. 8. Steph. marg. „Vel τί δὲ; ὁ πατὴρ αὐτοῦ Μέλης ἢ πρ. τ. β. Sic in seq. post τί δὲ, non post ποίησις, poni potest interrog. nota.“ Id non faciendum esse, multa exempla Plat. ap. Hdf. docent. L. 15. δὴ, quod vulg. deest, cum Hdf. e 2. codd. addidi. L. 16. Interr. notam post ποίησις sustulit Hdf. L. 21. ὂν post ὠφέλιμον non necessario addendum esse docet Hdf. contra Phryn. L. 27. νῦν δὴ in 3. codd. om.

P. 85. l. 2. E lect. Bodl. γίγνοντο coniicit Ro. scriptum forte fuisse γίγνοιντο. L. 3. in uno cod. λέγονται οἱ λόγοι οὗτοι. L. 6. Articulum ante ῥητορ. expungi aut ante δημηγ. poni vult Hdf., certe non h. l. de arte rhetorica, sed poetica, quam rhetoricam quamdam δημηγορίαν dicit, agitur. L. 10. Codd. duobus ὁμοῦ deest. L. 16. Duo codd. βέλτιον, male. L. 22. Ap. Aristid. αὖ τοῖς. L. 23.

Vulg. ταῦτ', quod e 2. codd. et Arist. mutavit Hdf. L. 24. ὃ ante ἐρωτᾷς omitt. Arist. probante Hdf. Duo codd. pro ἔτι habent ἔστι, quod et Fic. legisse videtur. L. 25. μὲν in 3. codd. deest.

P. 86. l. 2. καὶ ante ἀεὶ omitt. et l. 3. λέγοντας exhibet Reg. L. 6. Tres codd. et Arist. τί οὔ — τί οὐχὶ etc. recte Hdf. reddit: quin tu eum mihi appellas? L. 10. Steph. marg. γραί· [nescimus ubi] ἀφ' ὧν δὴ ἐκεῖνος ἦρξ. L. 12. Etiam hic μὲν in 3. codd. omitt. L. 13. ἀκούεις in talibus semper ap. Nostrum pro ἀκήκοας ponitur. L. 17. Codd. tres ἀληθῆ ἀρετὴν, τὸ — L. 19. Pro λόγῳ duo codd. χρόνῳ. L. 20. ss. Infinitivi absolute hic ponuntur, unde non εἶναι l. 21. in εἴη mutandum aut ἐφάνη, ὡμολόγηται vel tale quid cum Hdf. excidisse putandum, nec τέχνη τις cum Fi. in τεχνίτας vel τεχνικοὺς mutandum. L. 21. Steph. marg. γραί τούτῳ." Cod. Reg. cum Bas. 2. τοῦτο. L. 25. οὑτωσὶν e 2. codd. dedi cum Hdf. Vn. cod. ἀτρέμας. L. 27. Etiam hic tres codd. βέλτιον.

P. 87. l. 3. προςφέρει post ἐκλεγ. quod vulgo abest, e 2. codd. et Tho. M. cum Hdf. addidi. Pro αὐτοῦ codd. nonn. αὐτῶν. L. 4. αὐτῷ ante σχῇ in 2. codd. om. L. 5. εἰ βούλει etc. Apodosis latet in verbis ὡς εἰς τάξιν. L. 9. Codd. duo ἁρμόττον. L. 14. Bodl. cod. συντάττουσιν. L. 22. Duo codd. πρόσθεν. L. 24. s. Vulgo verba ὑγ. — λεγ. Socrati adhuc tribuuntur, et voc. ἔγωγε praefigitur *ΚΑΛ.* Mutavit Hdf., Ficinum et Corn. sequutus. L. 25. Vulgo post αὖ interr. nota, post κόσμου nulla distinctio. Mutarunt So. Fi. et Hdf. L. 27. Vulg. ἐκεῖνο. Fi. ἐκείνου legi voluit e Fic. Dedi cum Hdf. ἐκείνῳ ob l. 23.

P. 88. l. 2. σὺ δὲ (pro δ' Steph.) cum cdd. vett. et codd. Ro. et Hdf. L. 3. Bas. ἐμοὶ γάρ. — L. 4.

τὸ ὑγιεινὸν mavult Hdf. L. 7. τε post τάξεσι e 2. codd. cum Hdf. adieci. L. 12. αὖ ante βλέπων recte e 4. codd. addidit Hdf. L. 12. λέγῃ recte dedit Steph. quum in edd. vett. esset λέγοι, quod praeferebat Fi. L. 21. Codd. tres et Iambl. ἡ αἰτία. L. 23. Vulg. ὀνήσῃ, quod Find. et Hdf. e 3. codd. et Corn. emendarunt — Vulg. ἴσθ' ὅτι. Steph. marg. „For. ἴσθ' ὅτι" quod cum Fi. et Hdf. e Bodl. recepi, etsi Ro. vulgatum tuetur. L. 24. Hdf. dedit e Corn. coniecit. πλ. ἢ τοῦν., ἢ κατά γε τ. δ. λόγον καὶ ἔ. Sed Schl. maluit (sine ἢ) κατὰ δὲ τ. L. 25. Verba ἢ οὔ Hdf. e 3. codd. et Fic. addidit. L. 27. Vulg. ζῆν καὶ. — Ordinem e 2. codd. et Iambl. restituit H. Tum vulg. ἢ οὐχ οὔ. L. 28. καὶ ante τ. ἐπιθ. auctoribus Corn. et Hdf. ex Aug. cod. addidi.

P. 89. l. 8. Tres codd. et Reg. a secunda manu δεῖν, ut pendeat a τρόπος. L. 17. Tres codd. αὐτὸς οὗτος. Male post αὐτὸς ante Hdf. commate distinctum. L. 20. Tres codd. ποιήσωμεν, sed vulg. sanum est: L. 21. καταλύσομεν solus Steph. dedit, et in marg. „Γραί· [in Bas. 2.] καταλιπόντες." Ald. et Bas. et cum Reg. καταλύομεν. Tres alii codd. καταλείψομεν, unde e Corn. coniectura dedi καταλείψομεν. Hdf. cum Buttm. dedit καταλίπωμεν. L. 23. περιέτῃ scil. ὁ μῦθος. L. 28. Bas. 2. ἐθέλοι. Duo codd. ἐθέλει, et μὴ γάρ τι. Tum Bodl. καταλίπωμεν.

P. 90. l. 3. Vulg. ἵνα μὴ et post γένωμαι punctum. Tres codd. in his Reg. μοι, unde recepi et interpunctionem mutavi, etiam Buttm. auctore. Versus Epicharmi [Athen. VII. T. III. p. 128.) fuit:

τὰ πρὸ τοῦ δύ' ἄνδρες ἔλεγον, εἷς ἐγὼν ἀποχρέω.

Reg. cod. πρὸ τοῦ. L. 5. Duo codd. τοῦτο, sed uterque superscr. οὕτως. ad quod intell. ποιεῖν Hdf.

malit ἂν ε. τοῦτο εἰ μ. οὕτω κ. L. 7. Duo codd. πάντα. τὸ ante ἀλ. in Bodl. deest. L. 9. Duo codd. ἅπασιν ἀγαθὸν – L. 10. τὸν λόγον legi mavult Hdf. L. 11. Duo codd. μὴ δοκῶ τὰ ὄντα. L. 13. Post εἰδὼς Bas. 2. addit πάνυ τοι. Bodl. ζητῶν, ut Fic. Tum vulg. ὁ λέγων ἀμφισβητῶν, transposito articulo (cum 3. codd.) emendarunt Fi. Heusd. et Hdf. Hic e Bas. ἔγωγε recepit. L. 23. Duo codd. διελεγ. ἔτι. L. 27. ἐξελέγξῃς (pro vulg. ἐξελέγχῃς) e 2. codd. et Fic. dedi.

P. 91. l. 2. Vulg. αὐτό. Emendarunt Heusd. (qui αὐτὸς ita pro σὺ poni docet) et Hdf. cum 3. codd. et Fic. L. 4. Tres codd. ταυτό ἐ. Sermoni qui sequitur, Ald. et Bass. Calliclis et Socratis nomina interposuerunt, quae Steph. recte cum Fic. delevit. L. 14. s. οὕτως in ὄντως mutari voluit Find. et κάλλ. Ro. in μάλιστα, uterque sine causa. L. 17. δὴ in 2. codd. omitt.

P. 92. l. 1. et 2. Art. ἡ ante τοὺν. et ante ἀκόλ. in Bodl. deest. L. 3. Vulg. ante πάνυ γε legitur ΚΑΛ. (tum et in seqq. nomina addenda erant.) At sunt haec Socratis sibi respondentis, unde cum R. et Hd., praeeunte Fic., delevi. L. 4. s. πράττῃ et σωφρονῇ errores sunt nonn. codd. L. 12. Vulg. ἀλλὰ δεῖ. Correxit Hdf. L. 18. πράττῃ (pro vulg. πράττοι) e 4. codd. et Iambl. recepi; definite enim dicitur: quaecumque faciat. L. 27. Post παρασκευαστέον e Stob. addidi ἑαυτὸν, nam ita παρασκευάζειν active dicitur.

P. 93. l. 1. Steph. marg. „Al. [Bas. 2.] πολίτης, sed perperam. Invenitur autem et alibi vox πόλις, apposita illi ἰδιώτης, ubi plures uni opponuntur." Perperam πολιτικὸς legi iussit Find. L. 2. Duo codd. μέλλῃ Bodl. μέλλοι. L. 4. εἰς τοῦτο iungendum cum ὅπως κ. τ. λ. L. 8. ἀνηρ. κ. pro ὅπερ ἐστιν

ἀνηρ. κακόν. L. 15. Verba καὶ τὸ ὅλ. — ἑταῖρε parentheseos notis inclusi, ut pateat, quo pertineant sqq. οὐκ. ἀκ. οὐ. ἀκολ. (pro quo Arist. ἀταξία). L. 23. ἄθλιοι vulg. semel tantum legitur. Emendavit Hdf. L. 24. Vulg. τίνα τ. ξ. Correxit e 4. codd. probante R., Hdf. L. 27. Vulg. αὐτοῦ.

P. 94. l. 1. Duo codd. ἐπὶ τούτῳ. L. 5. Steph. e correct. sua dedit δεῖν, pro quo e Reg. cum Hdf. ἔδει (quod v. ἦν respondet) dedi. Duo alii cum Quintil. et edd. vett. δεῖ. In Aug. deerat hoc verbum. L. 7. Steph. edidit τίνα, sed edd. vett. et codd. τί, quod Fi. et Hd. restituerunt. L. 10. Vulg. οὐδὲ τῶν οἰκ. quod Fi. et H. emendarunt. L. 12. Comma post ἄτιμοι recte delevit Hdf., subint. εἰσὶ, sunt in cuiusvis potestate. L. 13. Vulg. τοῦτο τοῦ σ. λ. Steph. marg. „Al. [Bas. 2.] τοῦτο τὸ τοῦ σ. λ. [quod cum Hd. recepi]. Perinde est autem ac si dixisset ὡς σὺ νεανιευόμενος ἔλεγες, supra videlicet, p. 486." L. 19. Duo codd. εἴρηται ἤδη. L. 20. Vulg. αἴσχιστόν τ' εἶναι. Steph. marg. „For. αἴσχιστόν τι εἶναι." Cum Hdf. τ' auctoritate 3. codd. delevi. L. 21. Nonn. codd. βαλάντιον. L. 23. αἴσχ. κ. κακ. scil. τῷ ἀδικοῦντι, negligentius praemittuntur. v. Hd. L. 26. Tres codd. καὶ αἴσχιον καὶ κάκιον, ut antea. L. 27. Pro ἄνω ἐκεῖ Find. coniecit ἀνωτέρω. Hic quoque πρόσθεν in 2. codd.

P. 95. l. 1. καὶ εἰ pro εἰ καί. L. 3. οὑτωσίν (pro vulg. οὑτωσί) iam Fi. et Hd. dederunt. L. 11. Tres codd. cum Bas. 2. τὸν ἀδικοῦντα, quod recepit Find. At τὸ refertur ad μεῖζον, idque melius. L. 14. Recte nonn. libb. ἄρα. L. 15. Nonn. codd. πολὺ et ἔχειν pro εἶναι. L. 16. Vulg. post βοηθ. comma, Find. post αἰσχίστην posuit, recte sustulit Hdf. Breviter dictum pro ἀνάγκη αἴσχιστον εἶναι μὴ

δύν. ταύτ. τ. βοηθ. v. Routh. L. 19. οὕτως pro vulg. οὕτω Find. et Hdf. dederunt. L. 21. αἰσχύνην legi mavult Hdf. L. 22. Tres codd. οὕτως ἢ ἄλλως probante Hd. L. 24. τε e 2. codd. recte pro γε vulg. (quod tuetur Find.) recepit Hd. L. 28 Tres codd. τὴν ἀπὸ omittunt.

P. 96. l. 5. Inter τοῦ et ἀδικεῖν excidisse μὴ putabat Find. Formam loquendi ill. Hdf. L. 7. Duo codd. ἐπὶ τούτου sed cum corr. L. 8. Find. coniecit: ὥστε ἂν — ἀδικήσειν. Recte vulg. tuentur Hdf. et Bu. et hic ὡς interpretatur, ita ut. L. 9. Find. coniecit τί οὖν αὐτῷ et ἀπεκρίνω posterius, ut Platoni frequentatum, cum Hdf. pro ἀπεκρίνου recepi, cum eodem γέ μοι (pro vulg. γε ἐμοί) L. 11. Steph. marg. „γραί· [in Bas. 2. codd. Aug. et Meerm. et marg. cod. Reg.] ὁμολογεῖν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἐγώ τε κ." Haec verba vulgo omissa cum Hd. (praeeunte Fic.) addidi. L. 14. duo codd. ἴσως pro οὕτως. L. 17. Vulg. ἀδικήσωμεν Steph. marg. „Scrib. puto ἀδικηθῶμεν, quae lectio cum proxime seq. convenit. Retinet tamen alteram et Fic." Vulg. tuentur R. et Fi., sed e grammaticis rationibus cum Hdf. dedi ἀδικήσομεν. L. 21. Vulg. ἤδε Mutavi, monente etiam Buttm. Vulg. δεῖ. E 3. codd. emendavit Hdf. Idem καὶ τυραννεῖν e 2. codd. dedit. Sed ἄρχειν et τυραννεῖν differunt, et codd. illi habent ἢ καὶ τυρ. et ἢ καὶ τῆς ὑπ. L. 26. ὅνπερ scil. λόγον aut τρόπον.

P. 97. l. 2. τούτῳ scil. τῷ τυράννῳ et ad δύναιτο intell. ὁ βελτίων. L. 5. Bas. 2. οὐδαμοῦ οὗτος. Vulg. sanum. Int. φίλος τῷ τυράννῳ δύν. γεν. L. 12. Steph. marg. γραί [Bas. 2.]· ἄρ' οὖν εἴτις ἐνν. L. 14. Vulg. ἄδικοι, ἡ αὐτὴ — Correxit Hdf. E 2. codd. dedi ὁδὸς αὐτῷ pro vulg. αὐτῷ ὁδὸς ἐ. L. 17. Codd. ante Steph. ὅτι μάλιστα.

L. 24. Vulg. οὑτωσί. Emendarunt F. et H. L. 25. Cod. Meerm. τῷ οἷόν τε εἶν.

P. 98. l. 1. ὅπη pro vulg. ὅποι cum 2. codd. scripsi. v. Herm. ad Vig. p. 769. Edd. vett. στρέφοις. Duo codd. τοὺς λόγους ἑκάστοτε. L. 3. ὁ μιμούμ. scil. τὸν δεσπότην. L. 6. γ' post κωφ. deest 2. codd. L. 10. τὶ ἄγαν. legi maluit Find. L. 11. Steph. marg. „γρ. αἱ [in Bas. 2., marg. cod. Reg., etiam Fic. adsentiente] ὡς δ' σὸς λόγος σ.“ Sed legitimam esse form. ὡς ὁ λόγος σημαίνει, docet Hdf. L. 12. Duo codd. πλεῖστον ζῆν χρ. L. 16. Duo codd. βουλεύων, unde ξυμβουλεύων Schl. et Hdf. legi iusserunt. At ξυμβουλεύω respondet antecedi κελεύεις et modestius dictum est pro κελεύω, quod in cod. Reg. superscriptum. L. 20. Duo codd. τοὺς ἀνθρ. ἐκ θανάτου. L. 28. Cod. Meerm. ἃ τ. διαπραξαμένη, quod praefert Hdf. προςεσταλμένη est, ad moderationem composita, ἐσχηματισμένη, studiose ornata.

P. 99. l. 2. Find. maluit κἂν παμπ. Ad ἐὰν δὲ intell. σώσῃ, ad ἐὰν π. autem πράττηται, et σώσασα etc. respondent verbis ἐὰν δὲ σώσῃ et explicationem verborum ταὐτ. τ. μεγ. εὐεργ. continent. Ita Buttm. bene locum expedit. ἐπράξατο est: exigere solet pro mercede. Verba ἐὰν πάμπ. — εὐεργετ. Fic. non vertit; in cod. Reg. punctis notata et parenthesi inclusa, ac sec. manu τύχῃ σώσασα scriptum. Tuentur illa R. et Hdf. L. 4. Steph. marg. „Ante καὶ γυναῖκας Fic. quoque ponit καὶ χρήματα.“ Imo καὶ γυναῖκας posuit ante haec τ. Routh. et Hdf. qui vulg. ordinem alio loco defendit. L. 15. Non abundare οὐκ ante ἀπέθ., contra Find. docuit Hdf. Pertinet et ad hanc et ad sequ. periodum, unde interr. notam post σώζῃ recte Routh. et Hdf. viderunt, praeeunte Corn., tollendam, quae et

in Ald. non est. L. 18. Pro δὲ βιωτ. Find. διαβιωτέον (sc. εἴη) legi et ἐστὶ in ἔτι mutari voluit. L. 19. ἂν post ὀνήσειεν (Bass. νοήσειεν) non necessario addendum esse, vidit iam Hdf. L. 27. Vulg. post εἶναι punctum. Steph. marg. „For. δοκῇ. Alioqui interrogative legenda haec sunt." Ita legunt R. et Hdf. (cum cod. Reg., Fic. et Corn.) Sensus: non tibi videtur causidico aequiparandus (non pluris faciendus)? Non post μὴ part. copulandi aut concludendi deest.

P. 100. l. 2. Duo codd. ἐπὶ τῷ δ. γ. τοὺς μηχ. L. 3. Aut ὄντα aut εἶναι exspectaverat Hdf. L. 4. Ed. Steph. καταφρονοῖς. Emendarunt ex edd. vett. et cod. Meerm. Find. et Hdf. L. 13. Comma, quod vulg. fuit post τὰ ἑαυτοῦ recte sustulerunt Fi. et Hdf. sed sine necessitate ἔτυχε Find. mutavit in ἔτυχες. ὄντα iung. cum αὐτὸς et τὰ ἑαυτοῦ adiectum velut in parenth. L. 17. Duo codd. ἢ τὸ σώζειν. Edd. vett. ante Steph. ὁπόσον δὴ χρ. L. 19. Edd. vett. et cod. Reg. ἐατέον, verum εὐκτέον, quod Fic. vertit, Corn. coniecit, Steph. recepit, tuetur Hdf. sed Schl. et Buttm. quem offendit coniunctio part. μὴ et οὐ in eadem periodo, ἐατέον legi et ille ἐστι in ᾖ, ut μὴ pendeat ab ὅρα, hic μὴ γὰρ in καὶ γὰρ mutari vult. Neutrum probamus. Recte μὴ — εὐκτ. quia hoc in cogitatione versatur, οὐ φιλοψ. quia in facto. L. 23. Cod. Reg. μέλλοι, probante Hdf. ob seq. βιῴη. L. 24. ἄρα ἕξομ. pendent a σκεπτέον, unde post οἴκῃ recte interr. notam in colon mutavit Hdf. L. 25. ἄρα pro vulg. ἆρα scripsi; pendent haec quoque a σκεπτ. sed interr. notam vulg. post πόλει cum R. et Hdf. mutavi. Codd. tres: δὲ ἂν ἄρα — L. 28. εἰ σοὶ (pro vulg. εἴ σοι) cum Hdf. ob seq. ἐμοὶ dedi (non antea δεῖ σὲ —).

P. 101. l. 1. Vulg. πεισώμεθα. Emendavit Hd. ex lege, de qua Matthiae Gr. gr. p. 738. L. 2. Vulg.

Θετταλικάς. E 2. codd. et Bas. 2. emendarunt Fi. et Hdf. Sagae istae Thessalicae in suum damnum (cum oculorum et pedum iactura) lunam deducebant. Colon post *Θεττ.* posui; recte enim Routh. vidit seqq. seiungenda esse. *σὺν τ. φιλτ.* est: cum damno eorum, quae carissima sunt. Hdf. *σὺν* maluerit. L. 7. *βουλεύει* Bass., quod, ut semper, dedit Find. L. 11. *Πυριλ.* scil. *δήμῳ.* L. 13. *πολιτικὸς* cod. Meerm. deest, probante Hdf. L. 14. Edd. vett. et nonn. codd. *αὐτῶν.* At recte vulg. se habet: quisque laetatur iis, quae suis moribus convenienter dicta sunt. L. 16. *λέγωμέν* maluit Hdf., quo non opus. L. 18. Perperam Find. sine codd. *δοκοῖς* dedit. L. 20. Duo codd. verba *ὦ Καλλ.* post *ἔρως* ponunt. L. 21. *ἴσως* aut ad *ἀλλὰ* aut ad *πεισθήσῃ* (— *σει* Find.) pertinet. L. 22. Male in ed. Hdf. *ταῦτα ταυτὰ* — L. 24. *ἑκάστου* Steph. Antiquam lect., codd. confirmatam, R. et Hd. restituerunt.

P. 102. l. 2. Vulg. *εἰ βούλει σύ, οὐ.* Ex Ald. et cod. Reg. et usu loquendi Plat. emendavit Hdf. In Bas. 2. est: *ἴστω σοι ταῦτα, εἰ βούλει, οὕτως.* L. 3. *ἑτέρα* scil. curat (*θεραπεύει*). L. 6. Steph., haud dubie ex ingenio edidit: *τὴν πόλιν καὶ τοὺς πολίτας θ.* Veterem omnium edd., codd. et Arist. lectionem restituerunt Ro. Fi. et Hdf. Duo codd. *τῇ τε πόλει.* Ante *θεραπ.* intell. *ὥςτε.* L. 13. Repetitionem loci similis in Lachete [p. 186. f. Steph.] animadvertit Schl. L. 14. Duo codd. *πράξοντας,* Reg. *πράξαντες.* Ad Cenitt. sqq. intell. *τι.* L. 16. Duo codd. *πότερα.* L. 17. Find. coniicit Plat. pro *ἡμ. αὐτ.* scripsisse *ἑαυτοὺς* quia hoc pro *αὐτοὺς* in 2. codd. legitur. Bis *ἠπιστάμεθα* pro *ἐπιστ.* Hdf. ob *ἴδει* scribi debuisse monet, sed et *ἐστὶ* sequi. L. 20. *ἂν* pro *αὖ* mavult Find. L. 26. Edd. Bass. et Steph. *ἰδίᾳ ἡμ.* quod ex Ald. et cod. Reg.

correxerunt R. et H. L. 28. νουνεχόντως (e vers. Fic. et Serr.) legendum coniecit Find. Ad διαx. intell. ἡμῶν.

P. 103. l. 2. καὶ ante μηδ. ἄ. in Meerm. cod. omitt. L. 7. ἐπιχειρήσοντες edidit Hdf. quia p. 101, 14. πράξοντες fuit. L. 8. Steph. ed. ἐπισκεψώμεθα, et in marg.: „Pro ἐπισκεψόμεθα, quod est in praec. edit. [Ald. et Bas. 1.] legi etiam posset ἐπεσκεπτόμεθα vel ἐπισκεψοίμεθα." Find. recepit ἐπεσκεπτόμεθα, quia Imp. praecedit et sequitur: equidem malui cum R. et Hdf. sequi duo codd. et ed. Bas. 2., praesertim quum Plat. usus addicat. L. 9. Vulg. ἔγωγε σὲ — E 2. codd. correxit Hdf. L. 10. Duo codd. πρ. ὑγ. τ. σ. L. 11. Offendit Hdf. interrogatio directa in obliquam statim mutata, unde legi mavult: ἢ ἤδη τις ἀλλ. L. 13. εὑρίσκοιμεν legendum aut ἂν excidisse putat Hdf. L. 17. ἀνθρώπους deleri iubet Hd., tuetur Buttm. L. 21. κεραμίαν cod. Reg. ut Schol. ad Lach. p. 187. b. St. Proverbium dicitur in eos, qui elementis artis cuiuscunque neglectis ad maiora statim provehi volunt. L. 23. Vulg. δοκῇ. E Reg. cod. emendavit Hd. δοκοίη malebat Find. L. 25. Duo codd. ἄρχῃ ἄρτι. L. 27. Vulg. post ἀλλήλ. interr. nota et tum τίνα legitur. Correxit, cod. Reg. favente, Hd. Cod. Meerm. πεποίηκε τῶν πολιτῶν βελτίω;

P. 104. l. 4. Steph. marg. γραί [nescio ubi]· ἐξελέγχῃ. L. 6. τοιόνδε Reg. deest, sed margini adscriptum. L. 11. Post ἡμῖν vulg. colon. Plene interpunxit Hd. Cum eodem ἢ pro ἢ scripsi. Schl., commate antea posito, maluit εἰ legi. L. 12. Edd. ante Steph. et Hd. h. l. divisim ὅτι βέλτ. — ἢ ante ὅπως in 2. Codd. omitt. L. 22. Pro δηλονότι cum Find. dedi δῆλον ὅτι. L. 24. Pro ἐποίει duo codd.

et Bas. 2. ναί. L. 27. Vulg. δεῖ. E 2. codd. emendavit Hd. L. 28. τί οὖν δὴ scil. τοῦτο διαφέρει.

P. 105. l. 1. μοι in 2. codd. deest. L. 6. Duo codd. μισθοφορίαν. Non de militari tantum, sed quovis stipendio publico, iudiciali mercede in primis, interpretatur Routh. L. 7. Intell. Spartani, qui cum gymnasticis exercitationibus admodum essent dediti, aures contusas ut athletae habuerunt. L. 12. Vulg. ἐγεγόνεισαν. Atticam formam γεγόνεσαν e Meerm. recepit Hd., in Aug. γεγόνεισαν. L. 18. αὐτοὺς post λακτίζ. e cod. Reg. addidit Hd. Antea super ἂν in Meerm. scriptum τίς. L. 20. ἦ pro vulg. ἢ e cod. Meerm. Hd. L. 22. Duo codd. ἀποδείξοι.

P. 106. l. 4. Non diserte Homerus dixit, sed Od. 6, 175. 8, 133. huc referri possunt. L. 6. ὃ dedit Steph., ὃν quod in edd. et codd. est, (pro εἰς ὃν) revocavit Hd. L. 12. Vulg. ὡμολόγεις. Cum Hd. e cod. Meerm. et Fic. dedi Praesens. In Reg. utrumque est. L. 18. Duo codd. et Reg. a manu rec. διὰ αὐτὸν τ. πρ. Intell. epistata prytanum. v. Routh. Post ἐνεπ. ἂν loco puncti cum Hd. posui interr. notam. L. 20. Οὔκουν pro Οὐκοῦν reposuit iam Find. L. 21. Edd. vett. καταρχάς. L. 25. Vulg. ἢ δ. E 2. codd. emendavit Hd. L. 27. Cod. Meerm. ὡς οὐδένα —

P. 107. l. 1. Vulg. ἐξίσου, quod Hd. mutavit. L. 4. ἐκπίπτειν non est, gratia populi excidere, sed e civitate eiici. L. 7. Bas. 2. ἐργάζηται. Observandum ὅς βούλει plane ut Lat. quivis dictum. L. 11. Ante μεταβιβ. male τὸ excidisse aut subintelligi censuit Find. Pendet a δοκοῦσι. L. 22. Duo codd. et Bas. 2. ἔγωγε οὖν. Cod. Reg. a manu sec. ἐγὼ γὰρ — L. 26. εἶναι non redundat, sed mutatur orationis forma. L. 27. ῥιγῷ (Bass. ῥιγῇ) At-

tice pro ῥιγοῖ, ῥιγοίη, v. Buttm. h. l. et in Mus. Antiq. stud. latine scripto vol. I. fasc. I. p. 235 ss. L. 28. τἄλλα edidit Hdf., Fic. versionem sequutus.

P. 108. l. 1. Vulg. ἔξεπ. δέ σοι. Ad δὲ in 3. codd. et Bas. 2. omissum delevit cum Ro. Hdf. L. 6. ἐστιν in 2. codd. deest. Steph. dedit δόξαι τε — at τε in ceteris libris omnibus deest, unde deleverunt F. R. et H.. L. 9. Vulg. ᾗ δὴ — quod Hdf. correxit. L. 10. Duo codd. τούτων ἄρχειν προσήκει. L. 14. Vulg. διὸ δεῖ — e 2. codd. mutavit Hdf. Sermo redditur obliquus. L. 18. ταυτὰ etc. Pendent ab ὅτι λέγω (ubi male Find. correxit ὅ τι λέγω, e codd. 2.) L. 27. ὅτι post σπουδάζων e 2. codd. addidi. Steph. ἀρτοποιὸς, ut Bas. 2. et cod. Reg, haud dubie etiam Aug. et Meerm. et in marg. Steph. „In praec. edit. [Ald. et Bas. 1.] ἀρτοκόπος, sed alteram illam lect. confirmat quod sequitur ἄρτους παρασκευάζων." ἀρτοκόπος idoneis de causis restituerunt R. et Hdf., quos sequutus sum. Find. e Tho. M. maluit ἀρτοπόπος.

P. 109. l. 1. θαυμαστοὶ mavult Hdf. L. 2. Cod. Meerm. ἄρτ. παρασκ. θαυμαστούς. L. 7. Duo codd. περὶ ἑαυτῶν. Male antea Bas. 2. παρασκ. τοὺς ἀνθρώπους. L. 8. Comma post τύχωσιν sustulit Find. Idem l. 9. s. edidit: ἐπαιν. ὑπ' αὐτ. πρὸς (insuper), ἀπολλ. — Duo codd. πρὸς αὐτῶν sed in uno ὑπ' superscr. L. 11. Vulg. οἱ δ' οὖν. E 3. codd. et Bas. 2. emendavit Hdf. οὐδ' οὖν scripsit Ro. L. 14. Hdf. posito post ξυμβ. τι commate, edidit ὅταν δὴ — et haec omnia iunxit, minus commode. δὲ habet h. l. explanandi vim. L. 20. Duo codd. τούτοις. ἐργάζεσθαι h. l. pro ποιεῖν. L. 21. Pro τοιούτους Fic. legit τούτους, probantibus R. et H. L. 28. αὕτη est haec, quam antea dixi.

P. 110. l. 2. Cod. Meerm. ἐγκωμιάζουσι ut et

p. 109. 19. L. 12. Quum haec subita interrogatio cum responsione offendat, mavult Hdf. legi: — τὴν πόλιν πεποιηκότες ἄρα (ita cod. Meerm. et recepit Fiud.), ἀδικ. — ἀπολλ., ὡς ὁ τ. λ., τὸ δὲ ὅ.-ψ. ἐστι. L. 14. Scriptum a Plat. putat Hdf. ὑπὸ ταύτης τ. π. L. 20. ss. Aristippum peti, qui primus e discipulis Socr. mercedem petierit, existimat Schl. L. 22. Hdf., sine codd. auctoritate, dedit καίτοι τούτου τ. λ. L. 24. ἐξαιρ. ἀδικ. iniustitia liberatos. L. 25. Edd. ante Steph. σχόντες, 2. codd. ἔχοντας, Steph. lectionem firmat cod. Reg. ἀποκρίνεσθαι Reg.

P. 111. l. 2. Hdf. punctum loco signi interr. post ἀποκρ. posuit, ut haec ironice dicta sint, probante Buttm., quos sequutus sum. Duo codd. νῦν γὰρ — Reg. νῦν γ᾽ οὖν. L. 4. Hic quoque 2. Codd. ἀποκρίνεσθαι. L. 7. ἔπειτα pro ὅμως. L. 9. Duo codd. ἀνθρώπους παιδεύειν. L. 10. s. in Protagoram et Prodicum haec a Callicle dici censet Hdf. L. 11. Hdf. coniicit: τί δ᾽ αὖ — λέγεις (quod postremum in cod. Meerm. sed cum correct.) L. 15. Vulg. μακάρι᾽ ἐστὶν σ. E cod. Meerm. emendavit Hdf. L. 23. Cod. Aug. ᾧ αὐτοὶ et in Meerm. superscr. lectioni οἱ α., ex Attica ratione, sed Plato saepius mavult structuram vulgarem sequi. L. 24. ἤ — κατηγορεῖν scil. δεῖν.

P. 112. Vulg. ἀφαιροῖ. E. 3. codd. emendavit Hdf. L. 9. Vulg. ἀλλ᾽ ᾧ μόνῳ, ubi duriter intell. οὗτός ἐστι. E 2. codd. emendarunt Find. et Hdf. Cod. Reg. ἀλλ᾽ ὅ et ἀλλὰ ὅ superscr. Pro ἀσφ. ταύτ. in Meerm. ἀσφαλεστάτην. L. 12. Ante ἄρα Reg. addit ἐστίν. L. 17. Atticam form. διοικοίη pro vulg. διοικοῖ (Reg. διοικεῖ) e Meerm. restituit Hdf. Antea edd. vett. et Reg. αὐτοῦ. L. 18. μὴ φάναι scil. τινα. L. 23. Cum Hdf. artic. ὁ, vulg.

omissum, addidi et ἀντευπείσεται (prob. Schl.) pro vulg. ἀντ' εὖ πείσ. scripsi. Prius linguae ratio, posterius oppositum ἀντευποιεῖν postulat. Sed qua ratione Schl. εἰ ante ὁ εὖ π. deleri voluerit, nescio.

P. 113. l. 1. Interr. notam loco puncti post ὁμιλ. posui. L. 4. Ante κολακεύσ. excidisse ὡς, suspicatur Hdf. L. 6. Steph. in marg. „Mendosus est hic locus et fortassis voces aliquot desunt; Cornar. emendavit ita: εἰ μή σοι Μυσῶν (ita cod. Corn.) ἥδιον γίγνεσθαι λείαν, ὦ Σ., melius, probantibus etiam Routh. et Hdf., Casaub.: εἰ μή σοι Μυσῶν γε ἥδιον εἶναι λείαν — Ita huc pertinebit Timaei Lex. p. 174. Recipi Cas. emendationem iussit Buttm. Codd. tamen non favent. Sanum esse locum existimarunt Find. et Heusd. nisi quod hic μὴ post εἰ inseri recte posse censuit. Schl. maluit: ἤ σοι Μυσόν γε ἥδιον καλεῖσθαι; Neque enim opus esse ut λεία ad proverbialem locutionem (de qua Suid. vid.) addatur. Post ποιήσεις (ubi vulg. interr. nota) interruptionem esse Calliclis sermonem (sequi debebat: gravissima pericula tibi imminebunt) viderunt R. Heusd. et Hdf. Cum hoc posui lineolam. γε in Meerm. deest, probante Hdf. Ad ὡς Find. iussit καλέσουσι e καλεῖν repeti, sed maluit ὥs scribi. L. 10. Hic καὶ in tribus codd. deest, unde uncinis inclusi. L. 14. Steph. marg. „Quidam vet. [nescimus, qui] καὶ κακῶς." Fic. καὶ αἰσχρῶς legisse videtur. L. 15. Steph. ed. πιστεύειν. Edd. vett. lectionem restituit Hdf. post Find. Cod. Reg. ὦ. μ. δοκεῖ, ὦ Σ., πιστεύειν. Mox Corn. coniecit εἰσαχθείης, quod recte a R. et H. repudiatur. Pro οἰκῶν duo Codd. οὐκ ὤν. L. 20. ἂν ante τύχοι cum Hdf. addidi, quod usus Plat. postulat. L. 21. Steph. κινδύνων ut codd. Aug. et Meerm. κινδυνεύων ex edd. vett. et Reg. et restituerunt R. et H. Pro ὅ de-

dit Hdf. ὧν, ut ad τούτων non τινος referatur, recte, sed codd. abdicunt. L. 22. Duo codd. πονηρός μ' ἔσται. L. 23. Reg. εἰσαγάγοι prob. R. L. 24. Meerm. εἴπω σοι.

P. 114. l. 2. νῦν Reg. om. L. 8. Duo codd. ἐν τοῖς τοιούτοις ληφθ. L. 10. Vulg. post ἀνὴρ colon. recte delevit Hd. et καὶ αὐτ. ad antecedd. traxit. L. 11. Steph. cum edd. vett. ἰχναίνων et in marg. „Rectius ἰσχναίνων: licet aliqua illius etiam scripturae exempla afferantur.“ Hoc e 3. codd. et Bas. 2. restituerunt F. R. et Hd. L. 12. post πικρότατα additum τε malit Hdf. Male Meerm. πέμματα. L. 14. Non εὐωχῶν reponendum esse, vulg. illustrans docet Hdf. Bas. 2. τί οὖν οἴει, unde τί οὖν ἂν οἴει coniici potest. L. 16. Vulg. ἢ εἴποι Steph. marg. „For. ἢ εἰ εἴποι, ut ante ὁπόσον [ubi vulg. punctum] ponatur tantum hypostigme.“ Receperunt Fi. et Hdf. In 2. codd. erat εἰ pro ἢ atque ita R. legi iussit. L. 20. Duo codd. ὅ τι χρὴ ποιεῖν. L. 27. Non κακηγορεῖν legendum esse Hdf. docet.

P. 115. l. 1. Meerm. ταῦτα πάντα. L. 2. In Steph. post πράττω comma, ut verba τὸ ὑμ. δ. τ. absolute ponantur, sed comma quod in edd. vett. deest, nec Fi. habuit, recte delevit Hdf. L. 7. Vulg. ὑπάρχει. Optat. reposuit iam Fic. et e Reg. Hdf. Idem ἐν deleri mavult. L. 9. Duo codd. περὶ ante θεοὺς om. L. 12. Duo codd. ἐξελέγχει. L. 15. Meerm. ἀποθνήσκων. L. 17. Duo codd. ἂν μὴ ἴδοις. L. 19. Vulg. ἄλογος. Steph. marg. „γρ. ἀλόγιστός τε. Hoc e 3. codd. et Bas. 2. cum Hdf. recepi. L. 20. Debebat proprie esse: τὸ δὲ ἀδικοῦντα ἀποθνήσκειν. L. 25. Plat. et Stob. φησί, male, v. Hdf. L. 26. Plut. μῦθον post οἴμαι melius ponit. Euseb. et Stob. ἐγᾦμαι usu

Plat. Homeri locus est Il. XV, 187. ss. γὰρ in Meerm. om.

P. 116. l. 3. Plut. καὶ ἐπὶ Κρ. prob. Hdf. ἔτι in 2. Codd. deest. L. 5. Reg. ἐπειδ' ἂν et saepe. L. 7. Vulg. τίσεώς τε καὶ δίκης. Ordinem, Plut. praeeunte, recte invertit Hdf.. Pro τίσεως Theod. κρίσεως. L. 9. Plut. οἱ δικ. et in cod. quodam Plut. καὶ ante ἐπὶ Κρ. additur. L. 10. Post νεωστὶ vulg. comma, quod recte delevit Hdf. Sensus enim est: recenti adhuc Iovis imperio. L. 11. τῇ ante ἡμ. cum Hdf. e Plut. addidi. L. 12. Male ol. ὅτε — Antea in Plut.: ἔπειτα αἱ δίκαι πῶς οὐ καλῶς ἐκρίν. L. 13. οἱ ante ἐκ μακ. e Plut. addidit Hdf. Malui ἐκ μ. ν. ἐ. cum ἔλ. iungi. L. 14. Plut. σφίσι. L. 15. Duo codd. τοῦτο παύσω. L. 18. Plenius Plut. πολλοὶ μὲν οὖν ἴσως — L. 24. αὐτῶν Plut. Ex eo τε post ὀφθαλμ. cum Hdf. inserui. L. 25. Steph. marg. „γρα. [in Bas. 2.] ὦτα καὶ ὀδόντας καὶ ὅλον τὸ σ." In Reg. καὶ ὀδόντας superscr. Male. L. 26. Plut. ἐπιπρόςθεοις, quod reponi voluit Corn. (ἐπιπρόςθησις scrib. Toup. docuit). Vulg. recte tuetur Hdf. L. 27. Vulg. αὐτῶν, quod iam Hdf. (praeeunte Meerm.) mutavit. L. 28. μὲν 2. Codd. om.

P. 117. l. 2. αὐτῶν quod in 2. Codd. et Plut. deest, uncinis inclusi. Non enim recte additur. In Reg. αὐτὸ om. L. 7. Plut. ἐρ. ἁπάντων — καὶ ante καταλ. vulg. omissum e 3. codd. Bas. 2. et Fic. etiam Eus. reposuit Hdf. In καταλ. generis mutatio non infrequens est facta. ἐπὶ γῆς Euseb. utrumque usitatum. L. 8. Eus. ἵνα δὴ δικ. L. 10. Ἀσίας. Inde enim maternum genus ducebant. L. 14. Duo codd. εἰς τὸν τάρτ. L. 17. Vulg. ἐὰν ᾖ ἀπόῤῥητον (Ruhnk. ἄπορον maluit) τι τῷ ἑτέρῳ. In Plut. ἐὰν ἀπόῤῥ. τι ᾖ τ. ἑ. Find. e Meerm. recepit: ἐὰν ἀπορῆτον τῷ ἑτέρῳ. Hdf. praeterea τι e vulg. addidit, quem

sequutus eum. Vitium admodum antiquum est. L. 18. Meerm. ἢ ἡ κρίσις. L. 21. τι post τοιόνδε e 2. codd. addidit Hdf. Ante ὁ θάν. Plut. adiicit ὅτι. L. 26. s. Post τό τε σῶμα Heusd. deesse aliquid ratus addi voluit καὶ ἡ ψυχή — sed Hdf. indicat, ea contineri verbis p. 118, 12.

P. 118. l. 2. ἀποθάνοι duo codd. L. 3. Vulg. οὕτως. Correxit e Bas. 2. Hdf. L. 5. Euseb. ἢ μαστιγίας et mox ἢ κατεαγότα. L. 6. οὐλὰς de glossemate suspectum est Hdf. L. 8. Vulg. μέρη. Steph. marg. „γρ. μέλη." Hoc e 3. codd. et Eus. reposuit Hdf. L. 9. Steph. marg. „γρ. ταυτὰ ἔνδηλα." Expressit hoc Fic. Sed et mox est ταῦτα πάντα. L. 11. Vulg. ἦν, sed Imperfecto hic non est locus; dedi cum Hdf. ἢ π. L. 25. Duo codd. ἐξομόρξατο. Post σκολιὰ tres codd. καὶ habent ante ὑπό. L. 26. Male post εὐθὺ vulg. colon. Verba διὰ τ. α. α. τετρ. non ad sequentia, sed ad antecedentia pertinent. Viderunt R. et Hdf. L. 28. Tres codd. ἀκρατίας.

P. 119. l. 6. Ante ὀνίνασθαι ap. Suid. additur τῷ ὄντι — Steph. marg." γρ. [Bas. 2.] παραδείγματα. Ap. alios auctt. haec laudantes παράδειγμα sine τί. Forsteri et Heusd. coniectura, παραδείγματι non opus est. L. 8. Vulg. πάσχοι E 4. codd. et all. libr. emendavit Hdf. L. 9. Find. praeeunte Fic., dedit ὠφελοῦμ. τι. L. 11. Duo codd. ἁμαρτήσωσιν. L. 12. Eus. et Theod. οὐδὲ γὰρ — L. 14. τὰ ante τοιαῦτα e 2. codd. et Bas. 2. addidit Hdf. In Suid. ἀνίατοι πάμπαν γίγνωνται. L. 18. τοιαύτας ante ἁμαρτ. addit Suid. et τὰ μεγ. καὶ om. τὰς μεγίστας Eus. et Theod. L. 22. ἕνα om. Euseb. sed et additur et omittitur in talibus. L. 25. Reg. τοὺς τῶν παραδ. Duo codd. τούτων τοὺς τ. π Verba τῶν παρ. suspecta habet Hdf.

P. 120. l. 3. Hom. Odyss. XI, 581. sq. L. 5. οὐδείς scil. nec Homerus nec alius quis. L. 10. γε post σφ. e 2. codd., Arist. et Eus., addidit Hdf. γιγνομ. pro ol. vulg. γινου. etiam Bodl. L. 16. Theod. ἦν τοι δικαίως διαχειρίζωνται. Tum codd. 2. ἐπιτρέπει, un. — ποι. L. 17. s. Vulg. γέγονεν εἰς - Quod cum R. et H. dedi, est in 3. codd. Bas. 2. et Arist. atque Eus. Stephanus etiam in marg. notaverat. L. 28. ψυχὴν, quod vulg. deerat, ex Euseb. addidit Hdf. Non commode vocabulum, ut putabat R., subintelligi potuit.

P. 121. l. 3. δὲ abest Reg. et Euseb. Sed totum locum, qui sequitur, alienum et antiquitus interpolatum censet Hdf. L. 4. Tres codd. ῥαβδοῦχον ἔχων. L. 6. Hom. Od. XI, 568. L. 7. Edd. Hom. νεκύεσσιν. Tres codd. Plat. νέκυσσιν. Ita et Euseb. L. 11. τὰς ante τῶν in Bodl., Eus. et Theod. deest. L. 12. Eus. et Theod. ἀσκῶν, quod vulg. σκοπ. praefert R. non assentiente Hdf. Etiam antea in Reg. cod. et σκοπῶ et ἀσκῶ legitur. L. 15. καὶ σὲ pro vulg. καί σε dedit Hdf. καὶ in nonn. libris deest. Reg. ἄρτι παρακαλῶ male. L. 16. Vulg. τούτων, quod e codd. et edd. vett. emendarunt F. R. et H. L. 18. In his quae sequuntur Socrates respondet iis, quae Callicles p. 486. B. Steph. dixerat. L. 20. Post δικαστὴν Eus. et Theod. addunt ἐκεῖνον. Iidem l. 22. καὶ σὺ ἐκεῖ. L. 23. ἐπὶ κόῤῥης de glossemate suspectum habet Hdf., tuetur Buttm. L. 24. Eus. et Theod. ταυτί. In codd. ταῦτά σοι δοκ. μῦθ. λέγ. L. 25. Steph. marg. „γραί [Bas. 2.] ὥςπερ ὑπὸ γραός" ut etiam Eus. et Theod. L. 27. Theod. εἰ ἐπιζητοῦντες.

P. 122. l. 4. Post ξυμφέρων commate distinxit Hdf. L. 10. τὸ δεύτερον legi iubet Hdf. L. 15. Duo codd.

alii. L. 16. μέν in 3. codd. deest. L. 17. Steph. marg. „Quidam vet. [Bas. 2. et cod. Reg.] ὡς ὁ σὸς λόγος [ut supra p. 511. b. Steph.], quam lectionem Fic. sequitur. Sed legitur etiam [nescio ubi] οὗτος ὁ λόγος.“ L. 20. Post βούληται cum Hdf. comma loco puncti posui ob sqq. Vulg. πάταξαι, quod Heusd. ita defendit, ut reddat: sine te verberari; vi scil. Medii, quod refutavit Buttm. Steph. in marg. „Scribo πατάξαι, ut subaud. ἴασον, ex praeced. Intelligit autem πατάξαι ἐπὶ κόῤῥης, ut supra.“ Idem voluerat et Corn. et dedit e 3. codd. Hdf. Male autem Corn. pro σύγε ϑ. legi iussit ἐπί γε κόῤῥης. L. 22. ἧς e 3. codd., Bas. 2., iubente etiam Corn. F. R. et H. dederunt. L. 23. ἡμῖν post δοκῇ e sola Bas. 2. adiecit Hdf. L. 24. Hic ἡμῖν e 4. codd. et Fic. cum Hdf. addidi.

P. 123. L. 4. καὶ ante τὴν δικ. addunt Reg. et Bas. 2.

IN IONEM.

P. 124. Ex consilio dialogi non satis aperto, argumento, ordine, tractandi res modo et oratione, in quibus omnibus Platonis ratio et ars saepe desiderentur, concludit Schleierm. (T. I. P. II. p. 265.) aut discipulum quemdam Platonis auctorem esse, aut Platonem dialogum satis negligenter scripsisse. Plura enim imitationis Platonicorum dictorum eiusque ineptae, signa sibi detexisse visus et persequutus in animadv. est.

L. 3. s. Verba ἢ περὶ ποιητ. χαρ. — ἑρμην. in edd. vett. etiam Bas. 2. desunt, videntur tamen in quodam vet. libro legi, auctt. edd. Bipp. In ed. Steph. dicitur λογικὸς, sed ap. Diog. L. 3. 60. et in edd. Bass. πειραστικός. L. 10. Cod. Ven. Ἀς-

κληπείων. L. 13. Steph. marg. „For. post πῶς male omissa est interr. nota in praeced. edit. sicut et post οὖν." Posse etiam καὶ πρός τι ἡγ. legi suspicantur Bipp. Equidem τι hic abesse malim. L. 16. Steph. marg. „For. νικήσωμεν, et subaud. aliquod verbum cum ὅπως." Illud male e Ven. recepit Müll. L. 17. θέλῃ.

P. 125. l. 7. Ante ῥαψῳδὸς Ven. ἀγαθὸς ex interpretamento inseruit. L. 17. Temere Sydenh. legi maluit Γλαῦκος, ut Rheginus intell. L. 21. γε post ἄξιον e cod. Ven. addidi cum Müll. L. 27. δεινὸς εἶ. sc. λέγειν, quod ex antecedd. repetend. L. 27. γὰρ Ven. om.

P. 126. l. 16. ἢ pro vulg. ἢ scripsi. L. 17. s. Vulg. τὰ πολλὰ δ. L. 23. Vulg. καὶ θεῶν κ. ἢ. E cod. Ven. mutavi, ne nimis frequenter καὶ redeat.

P. 127. l. 2. ὦ φ. κεφ. Ἴ. Male haec ex Homer. Τεῦκρε φ. κ. expressa, rectius in Phaed. Φαῖδρε φ. κ. quia metro convenientius, censet Schl. L. 9. Male Ven. hic λέγει. L. 11. s. Edd. vett. ἢ αὐτός. L. 25. Male et contra omnium edd. consensum γιγνώσκεις ἂν ed. Müll. Mox malim ἔοικα.

P. 128. l. 14. Post ὅλον vulg. colon. Malui totum locum interr. accipi. L. 16. Cod. Ven. ἔσται. At infra etiam εἶναι σκέψιν legitur. L. 21. Vulg. οἱ ὑποκριταί. Delevi artic. auctoritate cod. Ven. Nam iidem sunt ῥαψῳδοὶ et ὑποκριταί. L. 27. γὰρ post γραφικὴ Ven. om.

P. 129. l. 7. ἂν ante ξυμβάληται e Ven. non addidi, quia mox ante εἴπῃ deest. L. ult. Cod. Ven. ἐμὲ, at non h. l. ipse aliis rhapsodis opponitur.

P. 130. l. 2. Ven. ἄρχομαί γε non improbb. Bipp Nam insolentius est ἔρχομαι ἀπ. ut et Schl. vidit. Sed nec ἄρχομαι ἀπ. commodius dicitur. L. 3. Pro γὰρ Ven. δέ. L. 6. s. Vid. de lapide hoc Chr. Aug. Schwarzii Comm. Theophr. septima de

Lapide Heraclio et octava de Magnetide lapide Theophr. a recentiorum magnete plane diverso, Gorl. 1807. et 8. 4. ubi tamen huius loci mentio non est facta, et Buttmann. in Comm. de nonnullis lapid. (Museum der Alterthumswiss. II, 1, 3. ss.) ubi p. 8. s. hic locus tractatur. Locus Eurip. est in Fragm. Oenei n. 5. L. 11. Ven. ὥστ' αὖ ἐνίοτε — L. 15. Steph. marg. „Pro ἄλλων Fic. videtur legisse ἄλλους, ut ἐνθουσ. active sumatur. Alioqui intell. ἄλλων ἐνθουσιαζόντων διὰ τῶν ἐνθέων τ." L. 21. Ven. οὕτω μὲν καὶ οἱ μ. L. 23. καὶ ante κατεχ. unciuis inclusit Müll. aut totum καὶ κατεχ. deleri voluit, tamquam e superioribus male repetitum, probb. Bipp. At Schl. observat voluisse auctorem scribere καὶ κατέχ. ᾄδουσι. Hoc verbum propter longiorem qui sequitur locum omisit.

P. 131. l. 1. δρεπόμ. τὸ μέλι male coniecit Sydenh. L. 7. πᾶν (pro ὁτιοῦν) offendit Schl. L. 9. Ven. πολλὰ λέγοντες — L. 18. τὸν ante νοῦν cum Müll. e cod. Ven. addidi. L. 27. s. In edd. vett. εὑρήματι, quod et Fic. expressit. Recte divisit Steph.

P. 132. l. 6. Male Bas. 2. omisit διά. L. 7. ᾗ pro vulg. ἢ scripsi, usu constanti. L. 9. μου πως Ven. L. 17. Ad Odyss. XXII. init. et in seqq. ad Il. XXII, 311. ss. respicitur. L. 25. Ven. οὖσα (quia ἐνθουσιάζουσα praecesserat.)

P. 133. l. 1. Müll. e Ven. dedit ὅταν δὲ — probb. Bipp. sed restitui, quod in vett. edd. est. L. 3. τότε εἶναι Ven. L. 5. τ' post κλαίῃ postulat in seqq. καὶ φοβῆται (ubi edd. vett. φοβεῖται). L. 7. Ven. φίλοις. L. 8. Vulg. ἢ ἀδικ. e Ven. mutavi. L. 9. Male edd. ante Steph. τ' ἀληθής. L. 16. Rectius fuisset καθίσας aut etiam κατιδών, quo ducit καθίδω in Ven. Edd. Bass. καθίζω.

P. 134. l. 7. Bas. 2. κατέχει, Attica forma ideoque male a Bipp. repudiata. L. 8. Steph. marg. „Vel deest Accus. vel subaud. μέλος ex sequentibus." L. 9. et 11. Edd. vett. male λέγεις. L. 15. Edd. ante Steph. κατέχονται. Malim a verbis ὥςπερ οἱ, addita copulandi part., novam inchoari periodum, cuius apodosis sit οὕτω κ. τ. λ. L. 23. Ven. Εὖ μὲν λέγεις – L. 24. Ven. et Bas. 2. οὕτως εἰ – L. 26. Post λέγοντος Ven. inserit τι, quod tamen recipere non sum ausus.

P. 135. l. 1. Ven. Ὁμ. εὖ λέγει. Tum vulg. λέγει. Recepi Corn. coniecturam λέγεις hoc sensu: de quonam eorum, quae Homerus canit, bene dicis. Neque enim, quid Homerus recte dixerit, sed quid rhapsodus, quaerebatur. Habet et marg. Ficin., improbant Steph. et Sydenh., probant Mü. et Bipp. expressit Schl. L. 3. Ven. et edd. vett. περὶ οὐδενὸς ὅτου οὗ – ubi Steph. recte οὐδενὸς delevit. L. 7. Ven. πολλαχοῦ Ὅμηρος. L. 11. περὶ ante τὴν καμπὴν om. Ven. L. 13. Iliad. XXIII. 335. s. (cf. Heyn.) ubi primus versus ita legitur: Αὐτὸς δὲ κλινθῆναι ἐϋπλέκτῳ ἐ. δ. et ἐϋπλέκτῳ etiam hic Ven. sed supra scr. ἐϋξέστῳ. L. 17. Steph. marg. „Apud Hom. Il. Ψ. (unde sunt hi versus) legitur: ὡς ἄν τοι πλ." Et sic restitui voluit Corn., sed v. Heyn. ad Hom. loc. L. 22. Vulg. sine commodo sensu: ταῦτα ἔχει. Recepi e. Ven. ταύτην, quia hanc artem tenet. L. 24. Pro οἷῳ. etc. Ven. ὃ ἔστε εἶναι γιγνώσκειν. οὐ γὰρ δήπου – unde δήπου praeferendum videtur. L. 28. Ven. καὶ τὰ πασῶν. Bas. 2. κ. περὶ π.

P. 136. l. 10. Vulg. ἐπ' ἀμφ. Steph. marg. „Lege ἀπ' ἀμφ. quam lect. sequitur Fic." Recepi cum Mü. e Ven. Mox Ven. ἔγωγε γιγν. L. 21. ἔχει Ven. male.

P. 137. l. 3. s. Ven. πολλάκη ἦν (ut antea ἦ esse debuerit) κυκεῶνα πιεῖν etc. L. 4. Hom. Il. XI.

639. s. L. 6. Steph. marg. „Apud Hom. post χαλκείῃ legitur: ἐπὶ δ᾽ ἄλφιτα λευκὰ πάλυνε.“ Nimirum alterum hemistichium, quod ap. Plat., est Hom. Il. XI, 629. In Ven. ἐπὶ pro παρὰ, ut in Hom. Edd. vett. κρόμμυον. L. 11. Hom. Il. XXIV, 80. ss. L. 13. Steph. marg. „Rectius ὠμηστῇσιν ἐπ᾽ ἰχθύσι ut apud Hom. ubi et κῆρα φέρουσα [ut et Ven. h. l.] Item ὄρουσεν in fine primi versus et ἐμβεβαυῖα in fine secundi.“ L. 14. Vulg. καὶ εἴτε κ. Cum Ven. delevi καί. Nam non duae enunciationes hae esse potuerunt. L. 16. Hanc conversionem dialogi, ex qua Socrates ipse colloquii partes suscipit, reprehendit Schl. tamquam ineptam. L. 24. πρὸς ante μνηστ. deest Ven. L. 25. Odyss. XX, 351 — 57. ubi pro δαιμ. est ἆ δειλοὶ — et v. 354. noster omisit. L. 28. Ald. Εἰδώλων τε —

P. 138. l. 3. καὶ alterutro loco in Ven. deest. Antea ἐπὶ deleri malunt Bipp. Hom. Il. XII, 200. ss. (qui liber ab enarrata murorum Ilii expugnatione τειχομαχία dictus.) L. 4. Ven. ἐγκάμβαλ᾽ ut in Hom. codd. et edd. vett. nonn. ἐνὶ κάμβαλ᾽. L. 12. Ven. πέτετο ex Hom. L. ult. Edd. vett. ἡνιοχῆς.

P. 139. l. 2. ἑτέρᾳ γνώσ. Bas. 2. L. 12. Pro οὐκ ἀλλὰ Ven. οὐ κάλλιον, aberratione ad antecedd. L. 14. Vulg. κάμνοντι sine sensu, quod e cod. Ven. emendavi. L. 21. πρέπειν edd. vett. L. 23. Pro ναὶ Ven. et Bas. 2. νὴ habet. L. 25. Vulg. ἄρ᾽. Debebat certe ἄρ᾽ esse, sed recepi Sydenh. coniecturam ἄν. Tum Ven. ἔγωγε.

P. 140. l. 3. Ven. ἀπεκρίνω. L. 9. Ven. ἐμοὶ δ᾽. L. 11. τὴν ante στρατηγ. cum Müll. e Ven. addidi. L. 20. s. Vulg. στρατηγικὸς, ὦ Ἴ. Mutavi et reliqua loci oratione et cod. Ven. iubentibus. L. 25. Male in Ven. post στρατηγὸς additur ὤν.

P. 141. l. 1. ὑπὸ Ven. om. L. 7. Ven. Φανοσθένην. L. 9. Vulg. ἤδη. Dedi e Ven. ἦδε, ob ἄγει. L. 15. Ven. γάρ σὺ —

P. 142. l. 3. Ven. εἶναι ἀνήρ. L. 4. Post ὦ Σώκρ. Ven. addit θεῖος ex interpretamento.

IN PHILEBVM.

P. 143. Dialogus in gravissimis et difficillimis habetur. Oeconomiam eius copiose persequutus est Schleierm. T. II. P. III. p. 128. ss. Commentariis Proclus et Marinus illustrarunt. Verba ἢ περὶ ἡδ. ἠθ. e Diog. L. III, 58. accesserunt. Veteres simpliciter Φίληβον laudant. L. 8. πρὸς τίνα τὸν (pro τῶν) emendat Schl. Nam unum tantum erat decretum, quod Socrates opposuerat Philebo, ut non τῶν λόγων dici potuerit.

P. 144. l. 5. Steph. marg. „γραί· περὶ τούτων γε αὐτῶν.“ In nulla vett. edd. hoc est. L. 8. s. Fic. legit: ἡμῶν ἑκάτερος, probante Sydenh. quod, si αὐτῶν retineatur, longe ex antecedd. repetendum sit λόγων. L. 15. Male edd. ante Steph. ἡδονὴ μ. et Bas. 2. φαίνεται. L. 28. Pro vulg. ἦμεν Atticum εἴμεν iubente Heind. ad Theaet. p. 298. reposui.

P. 145. l. 3. Steph. coniecit, Ficinum legisse post θεοῦ additum ἀρξαμένοις. At ille sensum potius expressit. L. 9. Vulg. ταύτην. Recepi Steph. coniecturam, quum ταύτῃ ad ὅπῃ referatur. L. 15. ἰδὲ ex Attica ratione scribi iussit Fisch. L. 16. ἄνθρωποι ap. Galen., qui h. l. laudat, deest. L. 21. Vulg. φαίνοιτο ἐνδ. E Gal. emendavit Fi. L. 25. Salvin. coniecit male κατὰ τοῦτο αὐτ., ut paulo post legitur. L. 26. Heind. Spec. Coni. in Plat. post χρώματι colon posuit. Subintell. ὁμοιότατον ἂν εἴη

Rectius post δαιμόνια distinguitur. L. 27. τοῦτο οὐδὲν pro vulg. τοῦτ' οὐθὲν e Gal.

P. 146. l. 11. Steph. marg. „Abundare videtur φήσομεν, quod tamen agnoscit Fic. qui vertit: Alio (sic dicamus) nomine vocas." Recte docuit Fi., interponi ita verbum φημί. Sydenh. haec interrogative accipit. Alii pro ἑτέρῳ legi ὁμοίῳ aut ἑνί γέ τῳ voluerunt. Sine causa. v. Heind. ad Lys. p. 45. et Baumg. Cr. p. 22. qui προσαγορεύσει coniecit. L. 26. Vulg. ἡδονή. Accus. cum Fi. ex utraque Bas. recepi, probante etiam Schl. L. 28. Sydenh. coniecit δῆτα νῦν λ. (Ald. δεῖ τὰ ν.)

P. 147. l. 9. Sydenh. coni. εἰς τὰς ὁμοιότητας vel potius εἰς τὰ ὅμοια probb. Bipp. Tuetur vulg. B. C. p. 24. ita ut ad ὁμ. intelligat λαβάς. L. 24. Verba τό γε μὴν — διάφορον Protarcho tribui mavult Schütz. non adsentiente Schl., probantibus Hsm. et B. C. L. 26. Edd. ante Steph. γιγνέσθον.

P. 148. l. 2. Steph. marg. „Locus hic depravatus est, ac fortasse quaedam desunt. Videtur tamen et Fic. ita legisse et qualemcunque potuit sensum ex his conatus esse eruere." Fisch. coniecit Fic. legisse: τλῶμεν, ἄν τινες ἐλεγχόμενοι μηνύσωσιν, Cornar. maluit, prob. Steph. in Annott., τλῶμεν ἐλεγχόμενοι, ἄν τινες μηνύσωσι. Vtrumque repudiat Schl. et proponit: τολμῶμεν, ἄν πῃ ἐλεγχομένη (sc. ἡ διαφορότης) μηνύσῃ. Post τολμ. certe comma posui. Sequentia codd. opem exspectant. Baumg. Cr. p. 25. τολμῶμεν ἐλεγχόμενοι, ἄν πῃ μηνύσωσιν scil. αἱ διαφορότητες. L. 5. Vulg. τοῦτο ὃ φιλ. delevi ὃ sensu et Heind. Kleuk. Schl. iubentibus. L. 9. βεβαιωσόμεθα leg. L. 15. Ald. Bas. 1. ὁποτεροῦν. Bas. 2. ὁπότερόν οὖν. L. 19. Vulg. τιθεμένους, quod, sensu postulante, praeeuntibus Heusd., Schl. et Hdf. (ad Soph. p. 597.) correxi.

Alia intacta reliqui, nisi quod post εἶναι (loco coli vulg.), ἀλλήλοις et σμικρὸν commata posui. Nam Heusd. voluit: καὶ πάλιν τούτους ἐμὲ — sed Hdf. πολλοὺς εἶναι πάλιν, τοὺς ἐμὲ — B. C. omnino vulg. ita accipit: τούς, ἐμὲ κ. ἐν. ἀλλήλοις, τὸν αὐτὸν, τιθεμένους nempe μέγ. κ. σμ. etc. L. 24. Schütz. maluit: καὶ οὐ σφόδρα, adversante B. C. p. 27. s. prob. Hsm. L. 28. Vulg. διομολογησάμενος, ἐλ. Steph. marg. „In quodam vet. [nescimus quo] διομολογησαμένῳ, ut referatur ad λόγῳ. Legitur et [Bas. 1. 2.] διομολογησάμενον, quam lectionem sequitur Fic.“ Probb. Fi. et Schl. recepi.

P. 148. l. 5. Exspectabam τοῦτον τὸν λόγον. L. 12. καὶ ante μ. διαιρ. inserit Schl. L. 13. Edd. ante Steph. male γίγνεται. L. 17. B. C. p. 31. βεβαιότατα coniecit leg. L. 19. Steph. marg. „Al. [Bas. 1. 2.] διεσπαρμένην“ quod et Fic. expressit. Sed vulg. recte Steph. in Ann. tuetur duobus locis sect. 12. Contra διεσπαρμ. praefert. B. C. L. 20. Edd. vett. αὐτῆς. L. 21. s. Schl. docet, sententiam et usum Plat. postulare, ut scribatur: ταυτὸν καὶ ἓν ἅμα εἶναι καὶ ἐν πολλοῖς γίγνεσθαι. L. 23. Expunctis verbis ἓν καὶ πολλά, e gloss. natis, Schl. scribi iubet: ταῦτ' ἔστι τὰ περὶ τὰ τοιαῦτα, ἀλλ' οὐκ ἐκ. Male vulg. post πολλὰ punctum. L. 25. Subint. εὐπορίας αἴτια, καλῶς ὁμολογηθέντα.

P. 150. l. 5. Vulg. φαμέν ποι, quod mutandum duxi. L. 13. Duplicem form. κινεῖν λόγον interpretationem proposuit B. C. p. 34. Est, omnem disputationem excitare. Debebat deinde sequi τοτὲ δὲ ἐπὶ θάτερα, sed mutavit noster orationem. L. 21. Codd. ante Steph. male ἐπὶ βαρβ.

P. 151. l. 15. Ex Ald. Bas. 1. cum Fi. reposui φανον. pro vulg. φανωτάτῳ, nam prima vocab. syllaba longa est. ἐμοί, quod antea sollicitavit Schütz.

et in εἰ μὴ mutari voluit, tuetur recte B. C. p. 39. L. 17. τὴν ante φήμην addidi ex ingenio. L. 18. ὄντων deleri, punctum post ἐχόντων tolli et δεῖ scribi vult Schütz. L. 19. s. Steph. marg. „Fic. quoque ita vertit, quasi legeretur, δεῖ ἡμᾶς, posita tantum hypostigme post ἐχόντων." Non male. L. 20. Scripsi hic quoque ἀεὶ, ut antea, pro vulg. αἰεί. L. 22. Edd. ante Steph. μεταλάβωμεν. Steph. καταλ. e Fic. versione (comprehendamus) hausisse videtur. L. 24. Fic. legisse videtur: τῶν ἓν ὄντων ἐκ. Schl. maluit: τῶν ἐνόντων ἐκείνων. Schütz. τὸ ἓν ἐκ. — Locum explicat B. C. p. 42.

P. 152. l. 6. Aut τὰ πολλὰ (plerumque) aut cum Schütz. πολλῷ legendum monet Schl., ne quis ἓν καὶ πολλὰ iungat. Explicando locum iuvat B. C. p. 43. Schl. etiam βραχύτερον ut Schü. legit. L. 9. ἔμπαλιν legi iubet Heusd. L. 14. Steph. marg. „In praec. edit. [Ald. et Bas. 1.] πράγμασιν." Correxerant iam Corn. et Bas. 2. et in marg. quoque Bas. 1. legitur γράμμ. L. 18. Steph. marg. „For. οὐδ᾽ ἑτέρῳ γε τ. Nam et Fic. vertit: Neutro horum docti efficimur. Intell. autem: horum quae sequuntur." Recte adversantur Fisch. et Bipp. L. 25. Schl. cum Heind. maluit: — τέχνην ἐστὶ καὶ ἐστὶ μία ἐν αὐτῇ.

P. 153. l. 13. τε post ταῦτα positum, ac si sequatur: καὶ ὅταν —

P. 154. l. 4. πλῆθος ἑκάστων cum Heind. legit Schl. L. 11. Ald. μὲν ὄν, inde in Bas. 1. marg. ὄντα, quod Gesn. in marg. Stob. inter μὲν et οὐ inseruit. Locum non esse sanum pronunciat B. C. p. 47. et legi φωνῆς μὲν, οὐ φθόγγου, aut φθόγγου δ᾽ οὔ. iubet. L. 14. Bas. 1. marg. Stob. male διῄρηται. L. 15. μέχρι pro vulg. μέχρις e Stob. L. 21. Stob. πάντα ταῦτα. L. 24. καὶ ante πρὸς ἄλλ. inserui,

quod τε postulat. Plenius Schl. mavult legi: αὐτά τε καθ᾽ αὐτὰ καὶ πρ.

P. 155. l. 24. τοῦ ἐναντίου Scil. quod ἐναντίον est τῷ ἑνὶ, igitur ἄπειρον. v. Schl. L. 28. δευτ. ὁ πλοῦς. Haec bene contra Hüls. exposuit B. C. p. 48.

P. 156. l. 10. Verba τὸ προσρηθ. ὀρθ. recte se habere et cum ἀγαθοὶ esse iungenda docet B. C. p. 48. Nam Schütz. expungi voluit haec et verba κτᾶσθαι δεῖ ἃ. οὐ. ἐκεῖνα. L. 13. Vulg. δεῖ. Infinit. postulabat antec. φῄς. Poterat et, commate post ξυγγ. posito, ἃ κτ. δεῖ scribi. Colo post τέχνην posito δεῖ retinet B. C. L. 14. Vulg. ἀμφισβητήσεων qui Plur. e seqq. exstitit. Iubente etiam Schl. mutavi. L. 24. Male edd. Bass. οἰόμεθα.

P. 157. l. 4. Steph. marg. „Artic. τὸν nullum hic usum nec locum habet, et alius fortasse vocis sedem occupat.“ Schütz. τὸ κατ᾽ ἐμὲ aut τό γ᾽ ἐμοὶ maluit. Vim articuli post Heind. et Matthiaeum bene explicuit B. C. p. 49. L. 5. s. Schütz. coni. φόβον τοῦ οἷόν τ᾽ εἶναι πέρι. Sana sunt vulg. L. 17. In Ald. et Bas. 1. verba ὁ λόγος desunt, unde Corn. legi iussit: προϊὼν δ᾽ ὁ λόγος ἔτι σαφ. δ. In Bas. 2. est, quod editur. Steph. se ex vet. libris adiecisse ea verba, aptius autem ante ἔτι positum iri, ait, haud dubie Corn. sequutus. L. 24. Edd. ante Steph. διαφέρειν, quod et Fic. expressit et praefert Fisch. ut ἀνάγκη repetatur, sed id remotius est. L. 25. Anacoluthon ὡς οἶμαι — εἶναι post Heind. illustrat B. C.

P. 158. l. 6. Vulg. πρότερον. Corn. et Steph. coni. πότερον, quod recepit Fi. probante etiam Heind. ad Charm. p. 104. et B. C. Dedi ὁπότερον, ut paullo post. L. 15. Edd. ante Steph. ἔχεις. L. 17. Verba μῶν μ. δρᾶν τι, varie tentata, bene exponit B. C.

p. 51. si quid mutandum sit, scripturus δοξάζειν. L. 22. Edd. vett. ἀληθῆ ad antecedd. trahunt. Tuetur vulg. distinctionem B. C.

P. 159. l. 5. Ex edd. vett. cum Fisch. reposui ὀστρείνων, pro quo St. dedit ὀστρείων, quod est Subst., non Adiect. quod quidem hic postulatur. L. 6. Ald. et Bas. 1. περὶ ταῦτα, quod revocavit Fi. At recte Bas. 2. et St. παρὰ τ. contra haec. L. 11. μεταβαλόντες legi iussit Bast., non improbante B. C. p. 52. L. 23. Steph. κείνων. Fisch. 'κείνων. Malui plene scribere. L. 24. Steph. marg. „Post haec verba οὐχ ὁ μὲν, ὁ δ' οὔ aliquid subaudiendum relinquitur, nisi quid deesse dicendum sit. Fic. vertit: Neque unus optabit quidem, alius minime: sed idem omnes pariter expetent." Scil. αἱρήσεται repetendum. Locum exposuit Schl. L. 25. Cum Bass. et Fisch. ὅ τι pro vulg. ὅτι dedi.

P. 160. l. 11. Malim ταυτὰ τ. ἑ. Baumg. C. p. 53. ταυτὰ ταῦτα τ. ἑ. Schütz. ταῦτα ταυτά. L. 19. Vitiose Steph. τῷ μ. ἀγαθ.. L. 21. Edd. vett. πότερον αὐτ., quod Steph. mutavit. L. 23. ὅ τι (pro ὅτι St.) cum F. ex edd. vett. restitui. L. 27. ἡδονῇ contra Bast. qui ἡδονὴ postulari dixit, tuetur B. C. p. 53.

P. 161. l. 8. Edd. ante Steph. αὐτῆς. L. 15. F. τῶν λόγων. L. 17. Deleto post λοιποῦ colo, (Steph. comma habet) Fisch. legi iubet ῥᾳδίου, aut hoc probat Schl. aut τὸ νῦν scribit; nihil mutandum ostendit B. C. p. 53. Nam saepe haec scripta sunt, ut in familiari sermone dicuntur. In Ald. et Bas. 1. οὐδὲ ante ῥᾳδ. deest. L. 19. delevi comma post πορευόμ. Iungenda δεῖν ἔχειν οἷον βέλη ἄλλης μηχανῆς — L. 25. Ἀναλάβωμεν Schl. cum Hdf. legit. L. 28. πέρας ἔχον legi iubet Schl. ut paulo post, p. 24.

P. 162. l. 8. Edd. ante Steph. πέμπτον, quod hic praeeunte Fic. correxit. Ad δυναμένου aut suppl. aut subint. ποιεῖσθαι. L. 11. βίον uncinis inclusi, quum nullo modo ferri possit, quidquid etiam Hsm. dicat. Deleri iussit Schü., Schl. πέμπτον τι ὄν scribi: certe πέμπτον τι postulatur. L. 13. Steph. coniecit εἰς πολλά, sed saepe ita πολλά simpl. L. 25. Plato docet τῷ ἀπείρῳ multas subesse species. θερμότερον, ψυχρ. etc. hos comparativos non valere, calidius etc. sed calorem infinite crescentem, infinitatem frigoris μᾶλλον, ἧττον, id quod infinitum augetur vel minuitur, Schü. observat, et B. C. explicat, quod non habet definitam caloris, frigoris, mensuram etc. L. 28. αὐτὼ scil. τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον.

P. 163. l. 1. Vulg. εἶτε. Correxi cum Schl. Sane exspectabatur postea ἐνεῖκαι. L. 4. τούτω ad τὸ θερμ. κ. ψυχρ. pertinet. L. 10. s. τὸ σφοδρότ. et ἡσυχαῖτ. ea indicant, quorum interna etiam mensura, i. e. vis ac vehementia capere potest incrementa. v. B. C. p. 59. L. 13. Comma cum Schü. non post ἐλέγχθη, sed post νῦν δὴ posui. B. C. maluit νῦν δὴ cum seqq. iungi.

P. 164. l. 8. Fisch. e Fic. legi mavult φύσιν· ἢ μέμνησαι – adversantibus Bipp. et Schü. Platoni usitatius esse ἢ οὐ μέμν. monet B. C. sed F. ipse in Add. vulgatum defendit. L. 26. Socratis nomen, quod in vulg. deerat, ex Bass. et Fic. recte addidit Fisch.

P. 165. l. 4. Malim: αὐτοῦ τοῦ πέρ. γ. L. 8. Atticam formam δράσει ex edd. vett. pro δράσῃ ap. Steph. reposuit Fisch. Fortassis metuit Steph. ne quis δράσει pro tertia pers. Fut. Act. haberet. Buttm. ap. Schl., hoc consentiente, coniecit: δράσεις, εἶ- Tum Steph. marg. „For. τούτων γὰρ ἀμφ. vel τού-

πων δὲ ἀμφ. (e Fic.)" L. 9. Vulg. ποῖ. Scripsi Schl. iubente ποίαν, cui respondet seq. τὴν τοῦ ἴσου etc. L. 10. s. Recte hic se habere ἐγγιγνόμενα monet Schl. sed quia l. 23. ἐγγενομένη sequitur (scil. κοινωνία) existimat, periodorum ordinem esse mutatum et hanc ἐν δὲ ὀξεῖ etc. positam demum post hanc Οὐκοῦν ἐκ τούτων etc. L. 27. Vulg. post ξυμμιχθ. punctum. Steph. marg. „Interrogative etiam legi haec possunt." Ita feci.

P. 166. l. 2. Ante ὕβριν γὰρ excidisse aliquot periodos, quibus Socrates, quae dixerat, ad voluptatem, moderatem scil. et legitimam, transtulerit, tum l. 4. pro οὔτε ἡδονῶν legi iussit Sch. οὔτε κενώσεων. Adversatur locumque explicat Baumg. Crusius p. 62. s. qui per αὕτη ἡ θεὸς intelligit Ἁρμονία, non ut Schü. Ἡδονή. L. 6. Steph. marg. „γρ.· [nescimus ubi]· ἀποκναίειν" [quod ap. Tim. occurrit.] Est autem i. q. διαφθείρειν. L. 14. Verba τῆς γενέσεως e glossem. exstitisse censet Schütz. quod Plato τρίτον interdum γένεσιν dicat. Imo varii sunt modi quibus tertium illud existat, variae eius γενέσεις. v. B. C. L. 18. ὡς ante πολλὰ inseri iussit Schü. Tum scribi debuerat: οὔτε, ὡς πόλλὰ εἶχεν, ἔδυσκ., οὔτε, ὡς οὐκ– ut bene observat B. C. p. 64. L. 20. Vulg. φασί. Steph. marg. „γρ.· οἶσθά με λέγειν" [fortassis e Serr. vers. n o s t i]. Corn. coniecit ἴστω s. ἴσθι, haud dubie e Fic. vers. Plures viderunt φάθι scrib. v. B. C. et Fachs. Syll. p. 371. eoque etiam alludit cod. Vind. ap. Bast. ad Plat. Symp. p. 154.

P. 167. l. 20. Steph. dedit: λέγω. ἆρα μ. πλημμελοίμην. Sed Bas. 1. λέγων, ἆρα– (ut Fic.) et omnes edd. vett. πλημμελοίην (Att. forma). Vtrumque cum Fisch. recepi. L. 25. Bas. 2. οὖν ὡς νῦν, ut ὡς redundet Attice, prob. Fisch.

P. 168. l. 6. Artic. ὁ ante δυοῖν offendit Schl. unde ὅ – μικτὸν ἐκεῖνο et ὃ ξυμπ. legi vult, sed opem potius a codd. exspectandam esse. Schü. corrigit: οὐ γὰρ δυοῖν τίναιν ἐ. μικτὸν ἐκεῖνο, ἀλλὰ ξυμ. L. 13. Vulg. verba λέγε μόνον Protarcho tribuuntur. Philebi nomen ex Ald. Bas. 1. Fic. reposuerunt Fisch. et Bipp. L. 14. Vulg. ἐστίν. E Bas. 2. et Fic. recte Fisch. emendavit. L. 15. Τῶν etiam hic addidit e Bas. 2. Fisch. L. 18. Male Schü. inserta negandi part. legi iubet: ὥστ' οὐκ ἄλλο τι-Idem l. 19. ὃ παρέχεται coni. Sed iam Steph. marg. „Pro ὡς Fic. quoque legisse ὃ videtur." L. 20. Quod vulgata non habeant, unde pendeant, Schü. legit: καὶ τούτων δή σ. τ. ἀ. γένους ὁ σὸς βίος ἔστω. Fic. sane legisse videtur: ἐκ τούτων δὴ ἀπ. οὗτος ὁ σὸς βίος ἐ. L. 26. σεαυτοῦ (pro σαυτοῦ vulg.) scripsi, ut mox.

P. 169. l. 6. In vers. Fic. et Bas. 2. verba πειστέον — ἐπιτάττ. Philebo, quae sequuntur ἀλλ' etc. Socrati tribuuntur. L. 12. ὄντως ap. Euseb. (quo et ὄντας in Bas. 2. ducit) σεμνύν. praefert Schl., at ortum illud e l. 2. L. 21. Bas. 2. καὶ τὸ ὅπῃ ἔτ. prob. Fisch.

P. 170. l. 3. Edd. ante Steph. ξυμφήσομεν. Antea ὁμολογούμενοι legi iussit Schl. L. 28. Verba ἀπ. ἴσχει ταῦτα Fic. in vers. non expressit.

P. 171. 8. Vulg. ταῦτά γ' ἂν ἐρ. Euseb. ταυτὰ γὰρ ἐρ. prob. Schl. ταὐτὰ certe recepi. L. 12. Steph. marg. „For. ὀρθότατα." Ita certe usus Atticus et Platon. postulat. L. 26. Schl. coniecit: ἐνὸν, ἐν μὲν τ. π. ἤ. εἶναι ὧν τοῦτο μὲν ψυχ. — L. 27. Vulg. post παρέχον comma, non post σῶμα. Monente Fisch. mutavi interpunctionem. Ita non videntur plura mutanda esse. Steph. marg. „Legendum puto σωμασκίαν una voce. Fic. tamen alteram lectionem

sequitur.“ σωμασκίαν unice praefert Schl. Cornarius pro σκιὰν malebat legi ὑγείαν. Schütz. corrigit: ψ. τ. παρ. καὶ σῶμα, καὶ σωμασκίαν ἐμποιοῦν. Quod sane praeferendum videtur.

P. 172. l. 1. Edd. ante Steph. συντεθέν. Sed sensus Activum reponere Steph. iussit. L. 23. Voc. γενούστης corruptum putat Schl. (vitium tamen antiquum esse debuerit, quum Grammatici, ut Etym. Hesych. Suid. illud habeant) inde ortum, quod quis aut τούτου τοῦ γένους aut τῆς πάντων αἰτίας cogitaverit. In Francof. ed. γένος τι.

P. 173. l. 1. Post Νῦν δήπου excidisse νοῦς (quod tamen ex antecedd. commode repetitur), aut scrib. esse: Νοῦν δήπου—, censet Schl., nisi cum Schütz. voluit Νοῦς δήπου—, nam νῦν redundat. Sed similiter infra p. 175, 16. s. ἐνίοτε et ἔστιν ὅτε iuncta. L. 12. Vulg. post ἡμᾶς nulla interpunctio, sed plena post ἡδονήν. Steph. marg.: „For. καὶ ὥςπερ τὸ γένος, vel ὥςπερ τι τὸ γένος.“ Cornar. coniecit: καὶ ὥςπερ τὴν ἡδονήν, ὥςπερ τὸ γένος αὐτῆς, πρέσβυς. Fisch. verba πρῶτον τὴν ἡδ. pro glossem. habet, et dein (e Fic.) scribit: καὶ ὥςπ. τ. γέν. τῆς ἡδονῆς πρ. Emendata interpunctione nulla opus est mutatione. L. 15. Edd. ante Steph. δυνάμεθα. L. 16. s. Nomina Protarchi et Socratis ante ἀλλ' et ἀρ' in Ald. et Steph. omissa cum Fi. e Bass. et Fic. restitui. Faehs. ignoravit, id iam a Fi. factum. L. 25. Verba ὃ μετὰ — vulg. Socrati et l. 27. κάλλιστ' εἶπ. Protarcho tribuuntur. Mutavi cum Fisch. auctoritate Bass. et Fic. probante Schl.

P. 174. l. 4. Edd. ante Steph. αὐτῆς. L. 10. Vulg. interr. nota post λύπῃ. Cum Fisch. punctum posui. L. 11. Male Schl. corrigit: ἐδωδῇ δὲ πλ. (per cibum). L. 13. Verba καὶ λύσεις perperam e superioribus repetita censet Schl., recte. L. 16.

Heusd. emend. δ' ἡ πάλιν— probabiliter. L. 19. E Stob. legi Schl. iubet πάλιν δ' εἰς τὴν αὐτῶν (St. αὐτὴν) φύσιν ἀπ. At Stob. lectio interpretamentum continet. L. 21. Aut ἐκ τοῦ ἀπείρου aut ἐκ τῆς ἀπειρίας legit Schl. et l. 22. κατὰ φύσιν ἐμψύχων, quod dure dictum sit ἔμψυχον εἶδος.

P. 175. l. 10. Comma post ἀμίκτοις sustuli, recte iubente Schl. L. 18. Steph. marg. „Quidam vet. [Bas. 2.] διαπορευθῆναι. Ac Fic. ita legit. Proxime autem sequentia sic vertit, ac si legeretur τὸν τοιαῦτα μεταδιώκοντα." (Fic. vertit: oportere sic incedere, qui talia perscrutatur.) L. 22. s. Vulg. περὶ τίνα— Steph. marg. „Praepos. περὶ nullum hic locum habere videtur." In not. legit St. ἐννοήσωμέν πῃ τίνα. Fisch. ex edd. vett. πέρι scripsit et interpretatur σφόδρα, πάνυ. Equidem πέρι ad διαφθ. et ἀνασ. pro περὶ, retuli.

P. 176. l. 12. Steph. marg. „γραί· οὗτος ἂν ἐκ." (In Bas. 2. antea οὗτος ἐῤῥ., auctore Fisch.) οὗτος praefert Schl. ut ad τοῦτον τὸν βίον referatur. L. 14. Vulg. Οὐκοῦν εἰκός— Ex Fisch. sententia dedi Οὔκουν (non igitur) quod Socratis responsio postulat. L. 25. Steph. marg. „Recte legitur αἴσθησιν, repetendo ἀναληπτέον et iungendo πρότερον cum μνήμης."

P. 177. l. 16. s. Quia antea non λήθην dixit, nonnemo ap. Schl. coniecit: ἵνα μὴ λήθην καλῇς, quod ipse Schl. audacius esse indicat. L. 18. Vulg. Τῷ Corn. emendavit, quem sequutus est Fi. non recte tamen τὸ ad γιγνόμ. referens, quod ad κινεῖσθαι pertinet. Ante τὴν ψυχὴν inseri περὶ aut κατὰ voluit Steph. in Annott., sed ea praepos. adiecta sensum perverti docuit Schü.

P. 178. l. 9. Vulg. ἵνα μὴ— quod veritati repugnat. πῃ reponendum monuerunt Schü. Heusd. Heind. ad

Theaet. p. 411. Heusd. praeterea καὶ ante σώματος inseri vult, ut χωρὶς absolute ponatur.

P. 179. l. 3. Edd. ante Steph. κενοῦται. L. 18. Edd. ante Steph. πῆ. L. 22. Vulg. Δηλονότι. L. 28. Schol. habet δεικνύει, sed alteram lect. μηνύει memorat.

P. 180. l. 11. Vulg. βουλεύεσθαι δηλοῦν. Emendarunt, praeeunte Fic., Heusd. et Heind. ad Crat. p. 67. L. 13. Non putat eius, quae sequitur, periodi lectionem sanam esse Schl. quia responsio ἔστι ταῦτα interrogationem exspectari iubet, et pro καὶ εἴ τις potius εἴπερ τις. L. 20. Steph. marg. „For. καὶ παύεται μὲν τῆς ἀλγ. Et paulo post malim ita legi: τί τότε; φῶμεν ἢ μὴ φῶμεν etc.“ (Posterius, unice verum, dedi pro vulg. τί τότε φῶμεν, ἢ – L. 24. Heusd. putat Ficinum legisse: Μὴ χαίροντα, μὰ Δί', ἀλλὰ – Explicuit potius vulg. quod optime se habet. μὰ Δί' ἀλλὰ est imo, et negationem proxime antecedentis includit.

P. 181. l. 12. τόδε pro εἰς τόδε. L. 18. Steph. marg. „Non vacat part. ἄν, sed fertur ad εἶεν, quod ex praecedd. subauditur, ut paulo post, cum οὐκ ἂν repetendum συγχωροίην.“ L. 28. Vulg. αἰεὶ –

P. 182. l. 2. Steph. marg. „Fic. ita vertit, quasi legerit αἱ μὲν ψευδ., talis tamen et alibi harum vocularum est omissio.“

P. 183. l. 3. Vulg. ποῖ' ἄττα. Steph. marg. „Pro ποιά ἄττα, non pro ποῖα; ideoque fortasse rectius scrib. ποί' [imo ποί'] ἄττα. Paulo ante autem magis novum ὁποία τὶς (in praec. editt. ὁποῖά τις) pro ποιά τις.“ L. 8. Vulg. καὶ σφόδρα ἑκάτεραι γιγν. sine sensu. Corn. in Ecl. iam, (praeeunte Fic.) legi iussit, quod dedimus. Idem in vers. expressit Schl. et ex quodam vet. libro (fort. Cornar.) se annotatum

reperisse dicit Steph. in Ann. L. 18. Post δοξάζουσαν male vulg. interr. nota.

P. 184. l. 5. Vulg. ἀνοίας. Quod dedimus, legendum esse Corn., Steph. in Ann. Schl. docuerunt, legit Fic. L. 9. Vulg. πῇ δὲ δὴ — emendarunt Heusd. Heind. Schl. ut edidi et Fic. hoc expressit, male vulg. tuetur Hsm. L. 10. Post ἀληθὴς vulg. interr. nota. L. 14. Steph. marg. γραί· [Bas. 2.] τὸ δοξάζειν. Iungenda τὸ ἐγχωρεῖν διαδοξ. L. 24. τοιαῦτ' ἄττα ex edd. vett. pro Steph. τοιαῦτα ἄ. dedi.

P. 185. l. 4. Scripsi αὑτὸν pro αὐτὸν, monente etiam Faehs. Syll. p. 372. L. 9. αὑτῷ pro αὐτῷ scripsi. L. 14. ταῦτα τὰ παθήμ. iungo cum Schl. non ἐκεῖνα τὰ παθ. Intelliguntur autem, quae alia eo pertinent, ut aliquid percipiamus. L. 22. οὕτως pro οὕτω ob seq. ἀποδέχου dedi. L. 25. Schl. iungit γραμματ. τῶν λεγ. et εἰκόνας τούτων. Imo οὗτοι sunt hi, in quorum animis imagines procreantur.

P. 186. l. 11. 12. Vulg. αὐτῆς deest. Steph. marg. „γραί· ψυχῆς αὐτῆς ἤδ." Ita Bas. 2. et Fic. Recepi.

P. 187. l. 2 et 4. Interr. notas vulg. post γέμει et ὀνομάζ. sustuli, ob μήν. L. 8. Etiam hic αὑτὸν scripsi, nam αὐτὸν ad χρυσὸν referetur. L. 10. Vulg. ὡςτοπολὺ iunctim. L. 16. Vulg. ταπολλα. L. 10. Schl. pro οὕτως legit ὄντως. Mox vulg. ἐποῦσι — ἐπιγεγονόσι — ἐπεσομ. Steph. marg. „Scribendum puto ἐπ' οὖσι itidemque ἐπὶ γεγονόσι et ἐπ' ἐσομένοις." Ita edidi. L. 25. Edd. ante Steph. ἐπεργαζόμενα.

P. 188. l. 10. Verba ἀληθεῖς καὶ vulg. desunt. Corn. et eo non nominato Steph. ψευδεῖς καὶ ἀληθεῖς scribi inserunt. Sed Fic. legit, uti dedi, ut chiasmus existat. Schl. maluit verba καὶ χρηστας

deleri. Ita ψευδεῖς sufficit, ob ea, quae sequuntur. L. 28. Edd. ante Steph. εἴπωμεν.

P. 189. l. 2. Vulg. ὅτι deest. Steph. marg. „For. ὅτι ἄρα τότε. Alioqui scrib. vid. διειλῆφθαι." Prius dedi quum facile excidere illa part. potuerit. L. 17. Vulg. τὶς — κρίνεσθαι. Scripsi τίς — κρίνεσθαι; etiam cum Schl. L. 18. Vulg. πῇ δὴ – recepi Heind. ap. Schl. coniecturam. L. 19. Steph. marg. „Aliter legisse videtur et Fic. qui vertit: Nonne propositum in hoc iudicio nobis est etc." Non assentitur Fisch. L. 22. μᾶλλον inter plura adiectiva offendit Schl.

P. 190. l. 1. s. In Ald. et Steph. ὦ Σώκρατες, ἐναντ. δή – Σω. τὸ ποῖον λ. Πρω. τότε μὲν– et tamen etiam ante ἀληθέστ. Protarchi nomen. E Bass. et Fic. verum ordinem, probatum etiam Steph. in Ann., restituit Fisch. L. 15. Vulg. ἑκάτερον. Mutavi Schl. praeeunte. L. 16. Scripsi οὔτ' pro οὐδ'.

P. 191. l. 15. Steph. ξυμβαίνει. Lectionem edd. vett. reposuit Fisch. Infin. pendet ab ἀναγκ. L. 28. Vulg. δή μου Steph. marg. „Scribendum puto δή που aut δήπου, coniuncte." Hoc cum Fisch. recepi.

P. 192. l. 8. Vulg. ἢ 'κείνως. L. 20. τὸν τοιοῦτον. Antisthenem intelligi censet Schl.

P. 193. l. 5. Pro οἴονται Schütz. ob seqq. l. 6. s. legi vult λέγουσι. At ex iis ipsis, quae sequuntur, manifestum est, οἴονται esse retinendum. Nam ideo quia Prot. φασὶ non οἴονται responderat, repetit illud Socrates. L. 10. Pro γοῦν Bas. 2. γε ἦν. Dubitat Steph., num recte γοῦν post καὶ μὴν non ponatur. L. 15. Pro ἐρωτ. Corn. legi iussit αἱρώμεθα, quod l. 10. praecessit, probante Fisch. qui praeterea tum ἀφ' scribi maluit. Steph. aut utroque loco ἐρωτώμεθα aut αἱρώμεθα. Non est mutationis iusta causa

L. 23. Ald. et Bas. 1. πείσεσθαι. L. ult. s. Edd. ante Steph. ἡδονή.

P. 194. l. 3. Steph. dedit ἂν γ. μ. δοκῶσι. Cum Fisch. et Schl. revocavi, quod est in edd. vett. et Fic. expressit. L. 6. Edd. ante Steph. μεταδιώκομεν. L. 9. Vulg. εἰ βούλῃ, θείημεν. Vidit Heusd. haec coniungenda esse, sed expressit iam lat. versio: si unius cuiusque naturam cognoscere velimus (voluerimus); eodemque modo Schl. Ita et l. 17.

P. 195. L. 1. προγίγνωνται legi iubet Schl. Alia tamen ratio est c. 23. L. 2. Ἆρ᾽ οὖν ὅτι — Ita Bas. 2. prob. Schl. et inde pendent omnia usque ad ξυγγίγν. Ald. et Bas. 1. Ἀλλ᾽ οὐχ ὅτι. Hinc Steph. ἆρ᾽ οὖν οὐχὶ — L. 6. Vulg. ἢ τ. Steph. marg. „Ante verbum ῥηθὲν puto deesse verb. ὀρθῶς sicut sequitur ὀρθῶς φαινοίμεθα λέγοντες." At illud inest in πάνυ. L. 15. Steph. marg. „Scribendum puto δεῖν. Alioqui ante et post φαμὲν est interpungendum [quod ol. non factum], pro quo et Fic. legit ἔφαμεν. Item paulo post ἀποκρίνου pro ἀποκρινῇ ab eo quoque legitur." Posui cum Fi. ante et post φαμὲν incisa. Pro τίνα Schl. legi iubet τί. L. 18. Vulg. δείξεις. Heind. et Schl. coniecturam recepi. Intell. ὁ λόγος. Schl. praeterea offendit οὐχ ἧττον. Idem coniecit ἀπόκριναι. Futurum tuetur Fisch. ex urbanitate eius usum repetens. L. 19. Post ἡδονάς, post λέγω (loco puncti vulg.) et post ὑπέρεχ. commata posui, post βίῳ interr. notam loco puncti.

P. 196. l. 1. Steph. marg. „γραί [Bas. 2.]· ἀλλ᾽ οὐκ ἐν ἀρετῇ. L. 13. Steph. marg. „γραί [Bas. 2.]· Σύμμικτον" prob. Fisch. L. 22. s. Vulg. τὰς δ᾽ αὐτῆς ψ. Mutavi, etiam Schl. iubente, quocum et colon vulg. post μιχθείσας in comma mutavi. L. 26. Steph. marg. „In praeced. edit. διαφορᾷ, sed Fic. quoque lectionem illam [διαφθορᾷ] agnoscit,

non hanc. Vertit enim: in restitutione vel corruptione." Bas. 2. iam διαφθορᾷ habet.

P. 197. l. 3. pro ξύστασιν Schü. mavult legi σύντασιν ob. l. 22. L. 11. Vulg. αἰνήσει. Reposui, iubente Heusd. et Schl. κνήσει, quod ne intellexisse quidem Hsm. videtur. Tum vulg. τὸ δ' ἐπιπ. ubi cum Schü. scripsi τὰ δ' – nam etsi a τὶς recte transitur ad Plur. φέροντες, tamen non bene verbis τὸ δ' ἐ. respondet αὐτά. L. 15. Vulg. ἡδοναῖς συγκ. Emendavi praeeunte Schü. et Schl. L. 19. Artic. τὰ ante τοιαῦτα e Bas. 2. addidit Fi. L. 21. Vulg. αὐτῆς. Emendavit Schl. L. 24. Vulg. ἀπεργαζόμενα. Correxit Buttm. Ita respondet praec. ἐκκεχυμένον. Pro hoc Bas. 2. habet ἐγκεχυμένον, ut Fic. infusa, probante Fi. L. 26. Vulg. καὶ λέγειν τε. Steph. marg. „Malim λέγειν γε" quod recepi. L. 27. Steph. marg. „γραί· καὶ περὶ ἄλλου, ὡς —" In Bas. 2. est: καὶ περὶ ἄλλον ὡ. Vulg. recte tuetur Fi.

P. 198. l. 9. Haec sana esse negat Schl., cum de sola voluptate corporis sermo esse non possit, sed de coniuncta animi et corporis. Hinc cum Buttm. legit: περί τε τῶν ἐν ψυχῇ καὶ σώματι, ὅταν ψυχὴ σώματ. τ. ξ. L. 20. Vulg. ποία φ. Steph. marg. „For. ποίαν φῄς." Quod dedi. Nam incommodum est, etiamsi interpungatur ποία, φ. L. 21. Steph. marg. „γραί· [Bas. 2.] σύγκρασιν." Voc. σύγκρισιν non ferri posse monet Schl., et cum Buttm. legit συγκεράσασαν. L. 22. Steph. marg. „γραί· [Bas. 2.] πῶς οὖν δὴ τοῦτ' ἀ. λ." quod probo. L. 27. Steph. marg. „Platonem scripsisse puto: ὑπομιμνήσκεσθαι τοῖς θυμοῖς καὶ ταῖς ὀργαῖς τὸ – ὅς τ' ἐφέηκε πολυφρ. π. χ. Ὅς τε πολὺ etc. Ante autem haec, ὅς τ' ἐφέηκε, est ap. Hom. καὶ χόλος, versus initium. Iliad. 6." Cornar. legi iussit: ἢ δεομ. ὑπομ. τὸ, καὶ χόλον ὅς τ' ἐφ. πολ. π. χαλεπ.,

"Ος τε π. — λειβ. et sane verba τοῖς θυμοῖς καὶ τ. ὀργ. e gloss. enata atque etiam art. τὸ ante πολύφρ. eiiciendum cum Fi. iudico, unde uncinis inclusi. Bipp. ea censent interpretationis causa a scriptore, ut saepe fit, interposita. At grammatica iis ratio non constat. Non opus autem est, ut καὶ χόλος addatur, quod facile e notissimo versu (Hom. Il. 18. 108.) subintelligitur, ut v. postremus loci (110) non additus est. Meliorum codd. opem exspectari iubet Schl.

P. 199. l. 2. καὶ τὰς etc. pendent ab anteced. ὑπομιμνήσκεσθαι - ἐν ante λύπαις abesse malim. L. 6. Vulg. post μέμνησαι interr. nota. L. 19. Edd. vett. ἄνοια, et in marg. Bas. 1. ἄνοια ἢ ἄγνοια, quod postremum reponi iussit Corn. et dedit Steph. improbante Fisch., quum ἄνοια comprehendat ἄγνοιαν et ἀβελτ. ἕξις addatur. At hanc ipsam ob causam ἄγνοιαν praeferendum est. L. 21. ἰδὲ ex Att. ratione scribi iussit Fi. L. 25. Verba λεγόμενον ὑπὸ τοῦ γρ. et fortassis etiam δηλονότι spuria existimo. Debuerat certe esse τῷ λεγομένῳ - Schl. coniecit: - γιγνώσκειν οὐ τὸν λεγόμενον ὑπ.-

P. 200. l. 4. Vulg. λέγω deest. Steph. marg. γραί [Bas. 2.]· λέγω, καὶ δέομαί γε πρ. Ita et Stob. Recepi. L. 8. Steph. marg. „For. πλουσιωτέρους. At sing. pertinet ad ἕκαστον." L. 12. Vulg. αὐτῆς. Steph. coni. αὐτοῖς, quod e Stob., probante Schl. dedi. Ante ἐν τ. ψυχ. I. 14. idem deesse putabat τό. τούτων suspectum ei fuit, et ἀρετῇ legi voluit, ut est ap. Stob. sed Schl. totum locum constituit ita: πολὺ δὲ πλ. γ. οἶμ. περὶ τὸ τρ. εἶδος τούτων (aut, τὸ τῶν) ἐν τ. ψ. διημαρτήκασιν, ἀρετὴν δοξ. β. ἑ. etc. L. 16. Edd. vett. ἄρ' — Cornar. ἄρα καὶ σοφίας - Melius Steph. τῶν δ' ἀρετῶν πέρι (ut Fic., quantum ad virtutes attinet) ἄρ' οὐ σοφίας τ. π. ἀντ. Nam ἀντέχεσθαι non cum περὶ construitur, unde hanc praep. uncinis inclusi. L. 19. πᾶσιν pro

πᾶν (ob seqq. p. 201, l. 19.) coniecit Corn. probante Steph. πᾶν esse merum, monet Fi. L. 23. Vulg. verbis πῶς ου. τ. δ. λέγεις praefixum est ΠΡΩ. et seqq. ΣΩ. Restitui distinctionem ed. Ald., iubente ita etiam Heusd. legi. Schl. servata vulg. distinctione correxit: πῶς τέμν. δίχα, λέγοις ἄν; et καὶ ex ἄν ortum delet.

P. 201. l. 5. Pro ἰσχυροὺς Schütz. ob seqq. legi iussit αἰσχροὺς, sequuto eum Schl., contra Heusd. l. 7. pro αἰσχρὰ substitui ἰσχυρὰ maluit. Prius verius. L. 6. Steph. marg. „In praec. editionibus ἄνοια itidemque aliquando post ἄνοιαν bis pro ἄγνοιαν. Supra autem [p. 199. 19.] in iisdem edd., κακὸν μὲν ἀνία [imo, auctore Fisch. Ald. et Bas. 1. ἄνια. Bas. 2. ἄνοια] ubi ἄγνοια primum in ἄνοια mutatum, deinde in ἀνία fuit depravatum. Nam et Fic. ubique lectionem, quae hic est, sequitur." L. 7. Suadente Heusd. αὐτή τε pro αὕτη τ. dedi. Verba βλαβερὰ — εἰσὶν parentheseos notis inclusit St. L. 20. Bas. 2. Σω. τὴν οὖν τῶν φ. δοξ. quod et Fic. expressit. L. 23. Vulg. ὁπόσα μὴ ἐῤῥ. St. marg. „Legit et Fic. ὁπόσα ᾖ ἐῤῥ." prob. Fisch. Recepi quod Schl. reponendum vidit.

P. 202. l. 14. Steph. marg. „γραί [Bas. 2.] πάνυ. „At πάντῃ (h. e. πάντως) accommodatius esse v. φιλονεικοῖ monet Fi. L. 21. Steph. marg. „For. μανθάνοιμεν vel μανθάνωμεν. Praecedentia autem [scil. μανθάνομεν οἷν- διαπερ.] interrogative legit et Fic."

P. 203. l. 7. Vulg. βουλεύομαι. Recepi emendationem Heusd. p. 101. L. 16. Pro μάρτυσι Schü. coniecit μάντεσι ob c. 27. ubi ὥςπερ μάντεσι προςχρῆσθαι. L. 27. Non ante καθαρὰς inseri καὶ, sed potius ἡδείας deleri vult Schl.

P. 204. l. 2. Vulg. κάλλους οὐχ — Steph. marg. „For. κάλλος [quod Fic. expressit.] Alioqui κάλ-

λους πέρι legendum videri posset." Fisch. monet nihil esse mutandum, esse genitivum partitivum, qui pendeat a subint. ἐκεῖνο. L. 9. Vulg. αἰεί. L. 10. κινήσεων pro vulg. κινήσεῶν e coni. Heusd. probata et Schl. dedi. L. 11. Transponi ita maluit Schl.: καὶ χρώματα δήπου τοῦτον τὸν τύπον καλὰ καὶ ἔχοντα ἡδονάς. L. 19. Steph. marg. γραί [Bas. 2.] · ἧττον μὲν τούτων θεῖον. L. 22. ἐκείναις (quod ad μιχθ. ἡδονὰς referatur) maluit Schl. L. 23. Schütz. λέγομεν ἡδ., Hdf. prob. Schl. λέγομεν τῶν ἡδ., malunt.

P. 205. l. 1. Vg. πληρωθεισῶν nullo modo ferri potuit. Nescio enim quid hic sibi cum suis Genitt. absolutis voluerit Hsm. Proxime accedebat Schütz. et Schl. πληρωθεῖσιν, quod recepi, deleto commate post πληρ. Faehs. aut πληρωθεὶς, ὧν ἐὰν ὕστ. (ita ὧν ἐὰν incommodum est), aut quod iam Heusd. suaserat πληρωθείς τις, ἐὰν — L. 4. Pro μαθήματος dedi παθ., e Fic. versione probata Fi. et Schl. L. 6. καὶ post αὐτὰ suspectum est Schl. L. 17. s. Ficinum legisse putat Schütz.: καὶ τὰς τὸ σφοδρὸν αὖ καὶ ἠρέμα, καὶ τὸ μέγα καὶ σμικρὸν καὶ τὸ πολλάκις καὶ ὀλιγάκις δεχομένας τοιαύτας τοῦ ἀπείρου — Schl. maluit: καὶ τὰς τὸ σμικρὸν καὶ ἠρέμα δεχομένας καὶ τὸ σφοδρὸν αὖ καὶ πολλάκις etc. Hdf. et Buttm. καὶ τὰς τὸ σμικρὸν καὶ τὸ μέγα καὶ τὸ σφοδρὸν αὖ καὶ τὸ ἠρέμα δεχομένας καὶ πολλάκις etc. Nituntur haec omnia versione Fic., qui sane locum auctiorem habuisse videtur. L. 18. Steph. marg. „Artic. τῆς nullum hic locum habere videtur." Vnciuis inclusi. L. 23. Vulg. διαθετέον. Recepi Heusd. emendationem unice veram. L. 26. Hdf. probabiliter coniecit: καὶ τὸ μέγα καὶ τὸ λίαν, ἱκανὸν (ita ut ἱκανὸν ad πρὸς ἀληθ. εἶναι referatur) Schütz. eodem consilio καὶ τὸ ante ἱκανόν deleri iubet (utrum igitur dicamus ad

veritatem, purumne illud ac sincerum, an potius id quod vehemens et multum et magnum est, sufficere, s. quam proxime accedere.) Vulg. retinet Schl.

P. 206. l. 5. Steph. marg. „For. καὶ προελόμενοι.“ Non necessarium. L. 10. Steph. marg. „Legitur etiam ἀκρότατον [Bas. 2.] sed Fic. alteram lectionem sequitur, quae etiam praestare videtur.“ Est ab ἄκρατος h. e. ἀμιγής. L. 16. Vulg. post λευκὸν et λευκοῦ commata. At μεμιγμ. π. λ. non sunt Genitivi absoluti, sed a λευκότερον pendent, ut, Steph. versionem reprehendens docuit Schütz. L. 23. Ante μεγάλης excidisse μεμιγμένης Hdf. et Schl. putant. scil. structura est: ἡδονὴ σμικρὰ καὶ ὀλίγη καθ. λύπης (hinc post πολλῆς distinxi), ἡδ. κ. ἀλ. γ. ἂν μεγάλης καὶ πολλῆς, nempe μεμιγμένης. Schl. etiam hanc periodum totam interrogative accepit. L. 27. Etiam hic vulg. αἰεί.

P. 207. l. 7. Vulg. λέγε τι σ. Steph. marg. „For. λέγ' ἔτι.“ Ita dedi, sensu iubente; alioquin esse debebat: σαφ. τι. L. 9. post αὐτῶν signum interr. posuit Sch. Obest που. L. 12. Pro ἑτέρῳ Corn. legi voluit σωτῆρι, ut alludatur ad proverbium saepe ap. Plat. lectum: τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι, sed nihil hic mutandum esse docet Schl. Iocatur enim Socrates, ut seq. verbum ἐρεσχελεῖν h. e. διαπαίζειν, docet. L. 25. Steph. marg. „Haec quoque a Socrate dicuntur apud Fic. (qui νῦν πυνθάνῃ a praecedentibus seiungit et vertit: an percipis?) Idem φαίνομαι et sex proxime sequentia vocabula tribuit Protarcho: sic autem ea vertit, ac si legisset: ἀλλά, πρὸς θεῶν τί ἐπερ. με;“ L. 27. Schl. coniecit: ἆρ' οὖν ἔτι ἐρωτᾷς μ. Et certe ἂν locum non habet.

P. 208. l. 1. Pro σοὶ in edd. ante Steph. μοι, prob. Fisch. L. 5. Steph. et seqq. ὅ, τι οὖ. Ex edd. vett. correxi, iubente etiam Fi. L. 25. Steph. marg. „Quidam vet. [Bas. 2.] καταγελάσεται; ut statim

post legitur." καταχελᾷ. Fut. Atticum, tuetur Fisch.

P. 209. l. 12. Male Steph. putavit, scribere Platonem debuisse: πολλήν τινα ἀλογίαν ξ. γ.

P. 210. l. 8. s. Iungenda esse τὸ μὲν αὐτῶν recte monuit Schl., sed idem male ἔνι in ἔστι mutandum duxit. Cohaerent enim ἔνι ἐν ταῖς χερσί. L. 12. Steph. marg. „F. ἑκάστην" probante Fi. Vulgatum retinuit Schl., dum vertit: also haben wir wohl diejenigen, welche ihnen zur Regel dienen, erst von den einzelnen abzusondern. L. 21. Aut ἀπειργασμέναις (scil. δυνάμεσι) aut ἀπειργασμένας, quod Fic. habuisse videtur, legi mavult Schl. L. 25. Quum αὐλητικὴ hic sensu careat, Heusd. aut legi iussit ξυμπ. αὐτῆς αὖ λυρικὴ aut ξ. α. αὖ πληκτικὴ quod posterius (die Kunst die Instrumente zu schlagen) etiam praetulit Schl.

P. 211. l. 4. Pro τὰ ante πολλ. Schütz. maluit scribi ταῦτα (scil. instrumenta). L. 8. Fic. legisse videtur ξυλουργικῆς κανόνι οἶμαι– L. 9. Ol. προαγωγίῳ. E Schol. et Grammatt. vett. iam Fi. προσαγωγίῳ reposuit. Hü. non recte vertit Hebebaum Schl. universe expressit (Werkzeug). διαβήτην h. l. esse non circinum, sed libellae eam partem, quae gnomon vocatur, ostendit Fi. σταθμὴ est perpendiculum, κανὼν regula, τόρνος vernac. Rundhobel. L. 23. Steph. marg. „For. τὴν μὲν ἄλλην. Talis autem videtur esse omissio cum alibi, tum supra p. 36. (cap. 21.) ut in marg. ann." Nihil mutandum v. Fi. Fic. legisse videtur ἄλλην καὶ ἄλλην.

P. 212. l. 5. Signum interr. post τί δὲ posui. L. 6. Vulg. μετρικὴ quod emendandum esse monuit Schl. L. 7. Steph. marg. „Hi certe Genitivi poscere videntur verbum διαφέρει, quod fortasse reliquit subaudiendum ex praeced. nomine διαφοράν." L. 16. Steph. marg. „For. ζήτησιν ἀντίστροφον, ut vi-

delicet ἀντιστρ. τ. ἡδον. vocet ἀντίστροφον τῇ περὶ τῶν ἡδονῶν ζητήσει." Heusd. maluit aut ζητεῖν, aut mox προβεβληκέναι (ita enim vulg.) σκοπεῖν legi. Equidem recepi Schl. coniecturam προβεβηκέναι [huc progressum esse] pro vulg. προβεβληκ. Mox perperam Schl. legit: σκοπῶν ἄρα [ita edd. ante St.] ἐστι, τίς ἐτ. — L. 21. Vulg. ἀνευρίσκει. Postulari imperfectum vidit Schü. idemque expressit Schl. Subint. ὁ λόγος.

P. 213. l. 3. σαφήνεια clara et certa intelligentia dicitur, et εἰς ante σ. est quod attinet ad. L. 5. Male ante καὶ εἰρ. in Ald. et St. est Σω. et. l. 9. ante ἴστω ib. Πρ. Emendavit Fi. L. 11. Steph. marg. „Legitur et ἀποκρινούμεθα." Edd. ante St. ἀποκρινόμεθα. Tum Steph. marg. „γραί [Bas. 2. et Schol.]· ἀκοήν." Quod praefert Schl. L. 12. Post ἀριθμητικαὶ inserendum καὶ δύο μετρητικαὶ censet Heusd., adversante Hü. L. 25. Steph. marg. „Quidam vet. τοῦτο non πάντως, ante ἔγωγε. Nimirum in Bas. 2. est πεφ. τοῦτο.

P. 214. l. 7. Ante βουληθεὶς interpunxi, quia haec βουλ. εἰπ. interiecta sunt. L. 12. Steph. marg.: „Aut deesse aut subaudiendus relinqui videtur Infin. εἶναι cum his Nominativis. In praec. edit. [Ald. Bass.] μεγίστῃ καὶ ἀρίστῃ in Dativo." L. 14. s. Vg. κἂν εἰ ὀμ. καὶ μὴ ὀμ. ὁ. Recepi Corn. coniecturam (etiam a Fic. expressam.) Nam μὴ sensui adversatur et εἰ est in κἂν. Tum Ald. et Bas. 1. ὀνίσασα, quod Steph. correxit. Bas. 2. ὀνήσασα.

P. 225. l. 5. Commatibus οἶμαι, tamquam interiectum, erat a reliquis separatum. L. 6. Schl. coniecit: περὶ τὰ ἐνταῦθα. L. 8. Vulg. εἴτε καὶ — Mutavi sensu et Schl. iubentibus. Antea Heusd. ξυντεταμένως omni studio et intentione legi iussit. L. 29. Vulg. Οὐκοῦν. L. 25. Hüls. τότε διαμαρτ. legit. At seq. τὸ ποῖον postulat τόδε.

P. 216. l. 1. Steph. marg. „Aut δεύτερον scrib. aut aliquid cum δεύτερος deesse dicendum est. Et nisi ὅτι iungatur cum μάλιστα (in qua signif. cohaerere etiam potest cum μάλιστα) scribendum ὅ, τι." Ita et Fi. legi iussit: δεύτερον — ὅ, τι. Recte Schl. monuit, δεύτερος breviter pro δεύτερος πλοῦς proverb. dici et ad ἐκείνων suppl. περὶ ita: ἡ δεύτερος, περὶ ὅ τι μαλ. ἐκ. ἐ. ξ. Itaque post δεύτ. comma posui et ὅ τι scripsi. L. 15. Vulg. δὴ δημ. Steph. marg. „For. δεῖ δημ." Ita iam Corn. coniecerat, et, probante Fi., dedi. L. 21. De proverb. locutione, ad quam alluditur, v. Suid. Δὶς ἑπτά, et Fi.

P. 217. l. 1. Vulg. sine commodo sensu: τοῦτο ὀρθ. τεθὲν ἔχειν. Recepi Heind. coniecturam, probatam Schl. τούτω refertur ad δύο ὀνόματα. L. 2. Vulg. τότε τὸ ἀγ. Sed τότε non habet, quo referatur. Scripsi igitur: τό τε ἀγ. Heusd. totum locum ita scribit: Σωκρ. δ. πρ. μὲν ἓν οὐ φ. (at τοῦτο εἶναι est, hoc verum esse, scil. esse unum idemque bonum et iucundum) — καὶ τό τε ἀγαθὸν — L. 10. Etiam hic, ut p. 215, 13. vulg. αἰεί. L. 11. Edd. vett. διατέλους. L. 20. Fic. legisse videtur παρηνέχθη μέν τις τότε — at vulgatum tuetur Heusd. L. 23. Steph. marg. „Pro οἷ (id est, sibi) in ed. Ald. scriptum οἷ perperam. In Germ. [Bass. 1. 2.] autem mutatum fuit in ἤ. Paulo post Fic. legisse videtur εἰ μήτε δοξ." Fic. h. l. legisse monet Fisch. (qui et de οἷ consulendus est) ἤ οἷ ἢ ἄλλῳ. Scribendum οἷ s. οἷ iam vidit Corn. L. 25. Vulg. ἢ μήτε ἀλ. δοξ. quod praeeuntibus Fic. et Corn. mutavi (εἰ est siquidem).

P. 218. l. 17. Edd. vett. καταρχάς. L. 25. s. Vulg. καὶ μὴν, καθ. ἤ. ο. τ. παρεστῶσι κρῆναι, μέλιτος — Emendavi cum Fisch. ex Athen. X. p. 23. παρεστῶσι est adstant, adsunt, et antecedd.

ita capienda: ἡμῖν καθ. οἰν τ. tum ad μέλιτος — ὕδατος intell. κρήνη.

P. 219. l. 2. πρότερον in πότερον mutari voluit Corn. recte improbante Fisch. L. 3. τοῦ καλῶς scil. ξυμμιγνύναι. L. 7. Vulg. ἀληθῶς. Mutavi cum Schl. Iungenda μᾶλλον ἀληθής. L. ult. Verba κανόσι καὶ τοῖς κύκλοις spuria censet Schü. At τοῖς ἄλλοις tuetur voc. κανόσι, etsi de his antea non erat dictum.

P. 220. l. 5. Pro κοινῇ Schü. legi iubet ἐκείνῃ scil. τέχνῃ de qua ante dictum. L. 19. In voc. μισγαγκ. respicitur ad Hom. Il. IV, 452. ubi v. Intpp. et Fi. h. l. Propr. de valle, in quam confluunt torrentes, de colluvie ipsa, dicitur.

P. 221. l. 16. Bass. edd. δέξασθε. Voluptates et sapientiam tamquam personas inducit Socrates et cum iis colloquitur. L. 24. Vulg. αὖ τὴν αὐτὴν ἡμῶν — Recepi Schl. emendationem (jede von uns selbst) et comma post ἡμῶν delevi. Cohaerent αὐτὴν ἑκάστην, et τελ. εἰς δύν. cum γιγν. iungendum. Heusd. scribi maluit: καὶ αὐτὴν αὑτὴν ἡμῶν τελέως εἰς δύναμιν (cognoscere et alia omnia et se ipsam quod eius fieri potest, unamquamque nostrum). Seqq. ita constituit Heusd.: ἑκάστην· καὶ καλῶς γε εἰρ. τ. φήσομεν. Πρω. Ὀρθῶς. Σω. Πάλιν — L. ult. Edd. ante Steph. προςδεῖσθαι, quod ille praeeunte Corn. correxit.

P. 222. l. 1. καὶ ante αὖ iubentibus Corn., Steph. in marg. et Fi. addidi. L. 2. Vulg. φαῖμεν. Praeeuntibus Heind. et Schl., sensu iubente, correxi. Heusd. plura mutavit, nam primum post ξυγκρ. legi iussit: εἰ φαῖμεν αὖ, τὸν νοῦν τε κ. τ. φρ. ἀν., ποίων, φαῖεν ἂν ἴσως, ἡδονῶν; deinde maluit: φήσομεν αὖ, τὸν νοῦν τ. κ. τ. φρ. ἀν., ποίων φαῖεν ἂν ἴσως, ἡδονῶν; certe verba ποίων ἡδονῶν a Mente et Sapientia dici, quae in seqq. etiam

suam a voluptatibus aversionem produnt. L. 3. ἔσται legi iussit Steph. L. 12. Vulg. ἄλλας τε ἡδ. Iam Fic. legit δὲ, probb. Fi. Heusd. Schl. L. 14. Vulg. πρὸς ταύτας. Steph. marg. „For. ταύταις, [quod, etiam Fi. probatum, recepi.] At haec verba (l. 17.) ταύτας μιγνύντας abundare videntur: retineri tamen possit ταύτας, aliam vocem ei subiungendo pro μιγνύντας (siquidem μεμιγμένας scribi posse videtur) deinde legendo τὰς δ' αἰεὶ etc. „[quae quidem e Fic. et Corn. verss. latt. petita esse ostendit Fi.] Vulg. post σωφρονεῖν comma, post ἀρετῆς colon. Mutavi interpunctionem Heusd. iam praeeunte. Sensus: et quotquot universae virtutis, veluti deae, comites ipsam sequuntur. L. 16. s. Vulg. πάντη ταύτας μιγνύντας δ' αἰεὶ μ. — Fisch. scribendum censuit: πάντῃ. ταύτας δὲ μιγνύντας τὰς αἰεὶ μ. Recepi faciliorem emendationem Heusd. probatam etiam Schl. L. 23. Steph. marg. „Suspicor Platonem scripsisse νουνεχόντως, aptissime utentem hoc adverbio ex nomine νοῦς composito, quum περὶ τοῦ νοῦ loquatur. Sed ἑαυτὸν abundare videtur. Conatus est tamen et Fic. ex altera lectione aliquem sensum eruere, quasi ἐχόντως dici posset." ἐχόντως ἑαυτὸν (quod Fic. vertit: et tanquam sui compotem) tuentur Fi. et Heusd. Posterior μνήμης inepte cum δόξης ὀρθῆς iungi ratus, pro illo substituit ἐπιστήμης. Nescio tamen an vulgatum defendi possit.

P. 223. l. 1. s. Marg. St. γρ. [Bas. 2.]· οὐδ' ἂν ἕν γενόμ. L. 15. Vulg. προσφυές τε καὶ οἰκ. Recepi emendationem Heusd., probatam etiam Schl., ut p. 67. A. L. 17. Edd. ante Steph. τοῦτο γάρ ἐστιν ε. τ. κ. ἤ. ἔστι ξ. Steph. prius ἐστιν delevit. Pro altero legi maluit Corn. ἔσται.

P. 225. l. 7. Corn. legi iussit ὡσαύτως adsentiente Steph. Sed vulg. eodem sensu acceptum,

quod et Stob. habet, tuetur Fisch. L. 13. Pro ὅμως mavult Heusd. ὁμοίως legi. L. 15. Vulg. Ἀρ' οὖν cum signo interr. in fine. Steph. marg. „Ἄρ' οὖν Fic. legit, ut non sit interrogatio." Hoc sensus recipi iussit. L. 26. Steph. marg. „Παντὶ videtur Fic. legisse."

P. 226. l. 2. Vulg. εἰρῆσθαι locum omnino non habet. Heind. probante Schl. εὑρῆσθαι, Heusd. εἰλῆφθαι; malui, quod propius abest, ᾑρῆσθαι, quod et Schl. in mentem venit. L. 3. γοῦν legisse Fic. putat Fisch. L. 17. Orphei locus est Fr. 13. p. 473. ed. Herm. Plut. pro κόσμον legit θυμόν. L. 26. Edd. vett. Τοτρίτον et ἐξαρχῆς.

P. 227. l. 3. Ald. et Bas. 1. γεννοῦς. In marg. Bas. 1. γε ὁ νοῦς. Bas. 2. γε νοῦς. L. 6. Malim τι τούτοιν — nam et mox indefinite est: ἄλλου τρίτου — L. 9. s. Vulgatis sensum non inesse ratus Corn. coniecit legendum: καὶ μετὰ ταῦτά γε πάντων ἱκανώτατον κατιδὼν τἀγαθὸν τούτοιν οὐδέτερον ἱκανὸν ἐφάνη. Vidit Steph. non dici posse κατιδὼν ἐφάνη. Ipse corrigi maluit πάντων ἱκανώτατον τἀγαθὸν (scil. εἶπον), τούτοιν δὲ — At nulla mutatione est opus. L. 24. Vulg. post διώκειν colon. Steph. marg. „Post διώκειν ponenda interrog. nota videtur." Ita feci. Schl. videtur sic interpunxisse et legisse: Πρῶτον δέ γε οὐ· κἂν οἱ π. β. — διώκειν· minus commode.

IN MENONEM.

P. 229. l. 2. Verba ἢ περὶ ἀρ. πειρ. e Diog. L. 3, 58. ducta sunt. Menon est, quem Xenophon in Anab. memorat, Anytus is, qui Socratem accusavit v. Schl. L. 16. ὑμῖν pro vulg. ἡμῖν e cod. Vind. dedi, et Fic. vers. Coniecerat Ged., vulg. tuetur Birst.

P. 230. l. 13. Vulg. τοσοῦτον. Scripsi τοσούτου, legitima structura v. δέω. Monuit Bu. L. 20. ἢ pro vulg. ἢ scr. L. 21. Vind. γιγνώσκει, quod pro vulg. γιγνώσκῃ iam reponendum vidit Hdf. L. 23. Post τάν. τούτων posui interr. notam cum Bu. Perperam a Ged. locum sollicitatum esse, monuit Heind. ad Charm. 33. p. 94. L. 27. malim ἄλλῳ τῳ.

P. 231. l. 5. μὴ ante βούλει deest Vind. L. 18. Vind. αὐτῆς τὴν οἰκίαν (F. αὑτῆς.) L. 23. Steph. εἰσί.

P. 232. l. 1. Gedik. coniecit παρὰ σοῦ κινουμένων s. κεκινημένων (a te excitatae) e Plut. de amic. mult. T. II. p. 93. B.) sed recte adversatus est Heusd. p. 110. s. add. Wyttenb. ad Plut. T. VI. p. 640. — Bipp. maluerunt κείμενον ut referatur ad σμῆνος, a Schleierm. recte repudiatum. L. 19. Ed. Steph. ἢ οὐ μ.

P. 233. l. 1. καὶ ante ἀνδρὸς delendum esse recte vidit Buttm. p. 67. τε proprie post ἀνδρὸς poni debuerat. L. 5. Steph. edidit. εἶναι, ᾗ ἰσχὺς, — et in marg. haec: „In praec. edit. ἢ ἰσχὺς, sed rectius ᾗ ἰσχὺς, ut hic, i. e. quatenus robur. Fic. quoque ita videtur legisse, qui vertit: qua robur. Malim etiam, οὐδὲν διαφέρειν“ Tacite Biest. pristinam lect. restituit, sed recte nam non dici idoneo sensu potuit πρὸς τὸ ἰ. εἶναι, ᾗ ἰσχ. add. seqq. l. 7. L. 6. Etiam h. l. Steph. ᾗ δοκεῖ —

P. 234. l. 6. Quum Dat. οἴῳ τε non habeat, quo referatur, Wolf. legi maluit οἴῳ τε, Buttm. οἴῳ τε aut potius οἵου τε ut ad solum servum referatur. Ged. quem ἄρχειν τοῦ δεσπότου offendit, scribi ἀντὶ δεσπότου iussit. L. 10. Steph. marg. „Interpungi potest ante μὴ, sive iungatur cum προσθήσομεν sive cum οἷόν τ' εἶναι. Sive hoc sensu: non (vel nonne) addemus illuc (i. e. ad illud, quod dixisti)

iuste: at iniuste (non addemus?) Sive ita exponatur: addemus (qui possit imperare) iuste, at iniuste (imperare non possit?) In praec. autem edit. male αὐτό σε." L. 12. Cf. Protag. p. 329. C. ed. Steph.

P. 235. l. 3. προβιβάσαι coniecit Schneid. L. 8. In Steph. post σχῆμά τι interrog. nota. L. 10. Pro προσαν. σε Vind. προσανηρώτησεν. L. 11. Post ἔλ. ἂν in ed. Biest. punctum. L. 20. Ad ἀλλὰ μὴ Steph. marg.: „Cum μὴ vel deest vel subaudiendum relinquitur aliquod verbum, fortasse ἀποκρίνου, quod repetatur et ante illa verba ὅ τι ἐστὶ τοῦτο etc. Alioqui pendet oratio. Sic autem aliquanto post subauditur verbum post μὴ, illo in loco: Μὴ, ἀλλὰ σὺ, ὦ Σώκρατες." L. 23. Pro ὅ τι hic legi τί interrog. voluit Ged. Cum eo post ἀλλήλοις colon posui, loco commatis, quod olim erat, et post εὐθὺ interr. notam, loco coli. L. 25. Inter καὶ et οὐδὲν inseri ὃ (καθ' ὃ) voluit Ged. At καὶ explanandi vim habere docet Bu.

P. 236. l. 16. Vind. βούλει, σοὶ χαρίσομαι. L. 21. Male δὴ in Biest. excidit. Artic. τὸ ante σχῆμα deleri iussit Schleierm. L. 22. Pro χρώματι Ged. coniecit σώματι, refutatus a Bu. et Schl., neque rectius Corn. χρῶμα pro σῶμα hic poni censuit. L. 27. εἶεν Socrati non tribuendum, sed omnia haec ὅτι σχῆμα — ἀποκεκρίσθαι a Menone dici existimavit Hdf. ad Crat. 59. p. 90. adsentiente Bu. Non enim apte εἶεν Socrati tribuitur.

P. 237. l. 8. διαλεκτικώτερον est: magis dialectico more (non ut Ged., convenientius familiari sermon.) Nam διαλεκτικὴ non de sophistarum arte, sed bono sensu semper ap. Plat. dicitur. v. Schl. et Bu. L. 10. προομολογῇ coni. Ged. L. 11. Corn. legi voluit ὁ ἐρόμενος, probante Bu., ut l. 4. Ged. et Schl. ἐρωτώμενος interpretantur: qui interrogatur. L. 12. Steph. marg.: „In Ald. καλεῖς τι

ut τί sit interr. et iungatur cum praeced. Ibidem interpung. post οἷοι, sed τί τοιόνδε pro τοιόνδε τὶ (quod magis usitatum est) videtur dictum. Sic autem statim post, καλεῖς τι enclit. For. et λέγων magis conveniret, continuando interrogationem." L. 16. Pro τὸ τοιοῦτον legi ταυτόν τι iussit Ged. recte adversante Bu. ποικίλον de subdolo, eo, quod fallit, deludit, dicitur. L. 25. Pro πράγματα Ged. coniecit παραυτίκα, adversantibus recte Bipp. et Bu. qui πράγματα de molestia accipit.

P. 238. l. 1. Steph. marg. „Al. κατακεκαλυμμένως, sed alteram illam lect. sequitur Fic." L. 18. E carmine Pind. in laudes Hieronis. v. Fragm. Pind. Heyn. p. 13. Empedoclea de colore et visu explicuit Sturz. in Empedocle II. 349. s. 416. ss. L. 22. Steph. marg. „Al. ὅ, τι. Sed ὅτι magis convenire videtur." L. 27. Posui post πείθω minorem interpunctionem, iubente etiam Bu. Ita ad ἀλλ' οὐκ ἔστιν e seqq. trahetur βελτίων. L. ult. δόξειν olim coni. Ged.

P. 239. l. 2. In μυηθείης alluditur eo, quod Meno Thessalus pridie Socrati dixerat, sibi abeundum esse ex Attica ante mysteriorum celebrationem. L. 11. Atticam formam ὑγιᾶ reposuit Biest. v. Moer. p. 365. L. 14. Lyricum poëtam quemdam laudari putat Schl. Steph. marg. „Nisi cum δύνασθαι subaudiatur praecedens verbum χαίρειν (ut intelligatur δύνασθαι χαίρειν καλοῖσι is cui ea suppetunt,) videri poterit esse pro eo, quod dicetur statim δυνατὸν εἶναι πορίζεσθαι. Sed et sequendo priorem illam subaudit., dici fortasse possit, δύνασθαι χαίρειν esse, τὸ δύνασθαι πορίζεσθαι οἷς χαίρει. Duriuscule tamen dictum hoc fuerit." Recte monet Schl. δύνασθαι ab ipso auctore explicari per δυνατὸν εἶναι πορίζεσθαι. L. 20. Steph. marg. „Menonis responsio affirmativa interiicitur

inter ἀγαθῶν et οὐ πάντες ap. Fic." L. ult. αὑτῷ pro vulg. αὐτῷ cum B. dedi.

P. 240. l. 1. Ad ἡγοῦμ. ex antecedd. supplendum ἐπιθυμεῖ κακῶν. L. 11. Retineri hic scriptura δηλονότι potuit, neque in δῆλον ὅτι mutari debuit. v. Buttm. Ind. ad h. dial. L. 23. Vind. εἴπερ μὴ βούληται. L. 24. Vind. ἄθλιος εἶν. ἢ ἐπιθ. τε κακῶν. Posterius ferri possit, nisi antea semper τὰ κακὰ dicta fuerint.

P. 241. l. 1. Adieci, Schl. iubente, artic. τοῦ vulgo omissum, qui abesse recte nequit: nam non sunt hi Genitivi consequentiae. L. 17. Videntur Menonis maiores tum quum Thessali Xerxem in bello contra Graecos suscepto adiuvarent, regis Persarum hospites facti esse, quod irridendi eius causa hic memoratur. L. 18. Steph. marg. „Si vocula τε non vocat, (ut certe durus videtur hic fore illius pleonasmus) sensus erit: utrum addis aliquid huic comparandi rationi? (videlicet) iuste etc. Perperam autem in praeced. edit. τοῦτο pro τούτῳ (sicut et Fic. legit) post τι scriptum est. Sic et paulo post legitur τούτῳ τῷ πόρῳ. Alioqui suspicarer scripsisse Plat. τι τοιοῦτο." Recte iam Bu. vidit, τὸ δικ. κ. ὁσ. explicationis causa adiectum esse. L. 20. αὐτὸ legi maluit Schneid. L. ult. Steph. ed. αὑτῷ.

P. 242. l. 9. Biest. tacite edidit πρὸς ἐμέ. Posui loco puncti cum B. interr. notam. L. 17. Vulg. πράττοις. Cum B. mutavi. L. 27. Vulg. τ. ἐ. ἀρετή. ἢ μ. μ. Steph. marg. „Pro ἢ Fic. etiam legit εἰ absque interrogatione." Recepi εἰ, probante etiam Bu., interr. notam servavi. L. 19. Verba τί οὖν — λέγω Heusd. Spec. p. 87. non Menoni, sed Socrati tribuit, qui ita sibi et quaestionem proponere et respondere etiam alibi solet. Schl. contra monuit, fieri hoc tantum, ubi applicatio propositionis cuiusdam sit facienda, quae nihil ad rem facere

videatur. Coniicit igitur legendum: τί οὖν δὴ, εἰ ταῦτα λέγω;

P. 243. l. 14. Perperam post ἐρωτῇα. punctum, post λέγεις interr. nota posita, et deinde ἢ scriptum in St. Non scribendum esse οὔσης ἀρετῆς docuit Bu. L. 25. Intell. Raia torpedo, qui piscis in mari mediterr. frequens est.

P. 244. l. 1. Vind. ἀποκρίνομαι. Vulg. post σοι punctum. L. 7. Ged. ποιοῖς Schneid. ἐποίεις maluit. Neutro opus. L. 26. Biest. ed. ὅτι τοῦτο — L. ult. pro κατάγεις Bu. in Add. παράγεις maluit legi.

P. 245. l. 2. Vulg. γε ὃ οἶδε. Recepi ὅ γε e Stob. L. 4. Exciderat in St. et Bip. Menonis nomen. Tum pro vulg. Οὔκουν scripsi cum B. Οὐκ οὖν et post ὦ Σώκρ. posui interr. notam. L. 19. ss. Petita haec ex Threnis Pind. quomodo metrice sint constituta, vid. in ed. Heyn. Tom. III. P. I. p. 36. s. οἷσι pro παρ' ὧν. Cum Herm. l. 20. dedi ἐς pro vulg. εἰς, quia ἐς l. 23. sequitur. Schneid. e Stob. δέξηται recepit. L. 21. Herm. ἔτει. Mox Vind. cod. ἂν διδοῖ ψ. L. 22. Steph. marg. „In superior. edit. leg. ἐκτῶν coniuncte, adnexum praecedentibus. Fic. autem ita vertit, quasi legerit: ἐς τ' ἂν et αὔξωνται. Est autem ἀνδιδοῖ pro ἀναδιδοῖ." αὔξονται scribi voluit Schneid. Negat Schleierm. hoc fragmentum certo tribui posse Pindaro, neque ea, quae insunt, omnia esse pythagorea censet; caeterum haec et in praecedd. locum quemdam cum Phaedro Nostri convenire.

P. 246. l. 1. Malim οἵαν τε — sed et vulg. defendi potest. L. 7. Vulg. Οὔκουν. L. 10. ὅδε nempe ὁ ἐμός. Mox in ᾧ πιστεύω duplex verbi constructio est coniuncta. L. 13. Stob. ἀλλὰ πῶς λ. non improbante Ged. ἁπλῶς est simpliciter, sine exceptione. L. 24. Vind. προσκάλεσαι. Et Activo et Medio hic

locus est; hoc tamen exquisitius. L. 26. Censendus est Menon advocasse servum, δεῦρο πρ. L. ult. Steph. marg. „Ante οἰκογενὴς videtur Fic. legisse aut legendum censuisse part. καί."

P. 247. l. 3. Socrates, dum cum Menonis servo loquebatur, figuras in arena delineavit. L. 7. Intell. lineae ab uno latere ad oppositum per medium quadratum ductae, unde maius et minora quadrata existunt. L. 11. Vulg. εἰ ἐν ταύτῃ. Recepi Wolf. coniecturam, prob. Schl. L. 12. Post ἄλλο τι addidi ἢ quod vulg. om., e Vind. in quod ita: ἄλλό τι ἢ ἅπαξ ἄν, ἢ δ. π. L. 19. Steph. marg. „Si τοιουτόνδε scribatur, talis omnino erit scriptura, qualis et in τοιόνδε." L. 25. Schl. maluit τοῦτον οὐδὲν — recte adversante Bu.

P. 248. l. 4. ed. Biest. φῇς. L. 10. Ged. ἐνθάδε coniecit. Vulg. recte tuitus est Bu. L. 23. Subint. ποδῶν. L. 26. Vulg. τέταρτον. Cum Corn. probb. Schl. et Bu. dedi τετράπουν, quo opus erat. Cum Bu. ἡμίσεος pro vulg. ἡμίσεως dedi. L. 27. s. Plura mutavit, non recte, Corn. ita scribens: τὸ δὲ ἑξάπουν εἰ τοῦδε μὲν διπλ. ἐστι τούτου δὲ ἥμισυ, οὐκ ἀπὸ μὲν μείζ. ἔ. ἢ τ. γρ., ἀπ' ἐλαττ. δ. ἢ ποσησδί; ἢ —

P. 249. l. 6. s. Etiam hic Corn. legi iussit: τοῦ ἑξάποδος χ. γρ. μ. μ. ε. τ. τῆς τρίποδος, ἐλ. etc. L. 14. Vulg. post primum τριῶν et post χωρίον commata. Mutavi interpunctionem, praeeunte B. et iam Corn. Temere autem Corn. l. 15. legi τριῶν δὶς et l. 16. τρεῖς δὲ δὶς et ἓξ pro ἐννέα scribi iussit. L. 22. In toto episodio non obstetriciae artis specimen Socrates exhibere voluit (ministravit enim puero notiones) sed ostendere, notiones, quas tam facile iste perspiciat, non nunc demum menti inseri, sed revocari. L. 25. Vind. ἢ τοῦ ὀκτώποδος. Antea Fic.

legisse videtur τῷ ἀναμιμνήκεσθαι, sed τοῦ pendet ad σύ, pro quo tamen malim οἷ, quo.

P. 250. l. 11. ἂν in Vind. deest. L. 17. Schl. divisim legi maluit: ὅ τι καὶ ἄνευρ. L. 20. Vind. τὰς τούτων δόξας. L. 26. Pro τόδε maluit Ged. τῇδε. Sed Bu. monuit τόδε poni pro adv. hic. Vulg. Ἀλλ' ὁτιοῦν. Correxi cum Bu. nam Corn. coniecerat ἄλλο τι οὖν ἢ γένοιτ' — sed solet interdum ἢ omitti.

P. 251. l. 4. τινὰ ferri non potest, sed incertum est, utrum cum Corn. scribatur τείνουσα (quod tamen ob adiectum τέμνουσα non placet) an cum Wolf. γραμμὴ ἢ ἐκ. γ. ε. γ. τείνει. Sed potest etiam τινὰ e correctione additum videri et suppleri γεγραμμένη aut tale quid. Uncinis igitur inclusi. L. 11. τηλικαῦτα nempe trigona. L. 13. Ne abruptus nimis sit sermo, putat Schl. aliquid excidisse post διπλάσια nempe: Σ. τόδε οὖν ποσαπλάσιον γίγνεται τούτου; Π. διπλάσιον. Σ. τοῦτο δὲ τὸ τετράπουν χωρίον ἦν. τόδε οὖν ποσάπουν γίγν. L. 14. Vind. ὀκτώπουν. L. 17. Hodie diagonalis linea appellatur. L. 27. Ne tautologia existat, ante περὶ τούτων inseri Ged. voluit ὥσπερ τούτῳ (servo). Nihil esse mutandum docuit Hdf.

P. 252. l. 3. πολλαχῇ legi iussit Wolf., quia hic non de modis, sed de locis dicitur. L. 15. Pro πάντα Ged. maluit ταῦτα scribi. L. 21. οὐκ, quod vulg. ante ᾔδει additum est, quum sensui adversetur, iubente Bu. delevi. L. 24. Vulg. ὅταν ᾖ χρ. Correxit iam Corn. quem cum B. sequutus sum: ἢ ante καὶ deleri iussit Hdf. L. 26. Vulg. sine sensu: αἱ ἐρωτήσεις ἐπεγερθεῖσαι. Corn. coniecit: αἳ ἐρωτήσασιν ἐπεγ. probb. Ged. et Schl. Sed propius ad vulg. Wolf.: αἳ ἐρωτήσει ἐπ. quae, sciscitando (ut Fic. reddit) excitatae. Id cum B. recepi. L. 27. ἆρ' οὖν est nonne igitur, nec οὐ inserendum.

P. 253. l. 7. Cum B. post Μένων punctum pro

commatt. vulg. posui. Tum Steph. marg. „In superiorib. edit. κατὰ μέν γε ἄλλα, iungendo haec praecedentibus, sed rectius vet. καὶ τὰ etc. Post ἐμοὶ autem subaudio εὖ δοκῶ λέγειν ex praecedentibus (quia secunda pers. δοκεῖς hic non itidem conveniret.) Sicut enim dixerat Meno: Recte dicere mihi videris, Socr., ita Socr. respondet: Et ipse quidem mihi (recte dicere videor.) Paulo post autem pro εἰ οἰόμεθα legendum videtur εἰ οἰοίμεθα." [quo non opus]. L. 21. Vulg. τινὶ, quod cum B. correxi.

P. 254. l. 2. Ged. in prima ed. coniecit: εἰ δὲ μή, τί οὖν; sed in altera ed. reiecit. Heusd. maluit: εἰ μή τι οὖν ἄλλο, σμ. etc. At ἄλλο subint. L. 7. ss. Locus hic varie tentatus est. Ged. in prima ed. coniecit: χωρίον τετράγωνον (pro τρίγ.), L. 12. παρατέμνοντα (pro παρατειν.), L. 13. περιλελειμμένον (pro παρατεταμ.) In sec. ed. παρατεταμένον retinuit. Schl. tantum παρὰ l. 11. in περὶ mutari et post παρατείν. addi τὸν κύκλον vult. Vertit probabiliter: si hoc trigonum tale est, ut, si quis circum lineam eius datam, quae basin efficit, circulum ducit (extendit), talis remaneat circulus, qualis est circumductus, tum, opinor, aliud quid eveniat et aliud, si hoc fieri nequit. De aliis conatibus locum emendandi et explicandi vidd. Schl. p. 517. ss. et Exc. 1. add. tertiae ed. Biest. p. 70. s. L. 21. Schl. plenius legi iubet: εἰ ὁποῖόν τί ἐστιν ἢ οὐκ ἔστι τῶν — L. ult. s. Vulg. δηλονότι.

P. 255. l. 8. Vulg. post ἀρετὴν interr. nota, post αὐτὸ εἶναι punctum. L. 16. post ὠφέλιμον et post ὠφέλ. ἐστι vulgo puncta. L. 26. Steph. marg. „In praeced. edit. βλάπτῃ et ὅταν τι utrobique enclit., sed scrib. est βλάπτει, ut ὠφελεῖ, et τί interrog. Perinde est enim, ac si ita loqueretur: τί ἐστιν ὅπερ ὅταν ἑκάστου τούτων ἡγῆται, ταῦτα ὠφελεῖ ἡμᾶς καὶ τί ἐστιν ὅπερ, ὅ. ἑ. τ. ἡγ. ταῦτα βλάπτει

Sic autem et alibi vocula τί utitur." Hinc post βλάπτει interr. notam posui.

P. 256. l. 1. Steph. marg. „Sic et Fic. vertit: Aliquid vocas? legens τὸ, non τί, ut in praec. edit." [Et Steph. videtur τὸ dare voluisse, sed legitur ap. eum et Bipp. τί.] L. 5. Vulg. post ἐπιστήμης punctum (aut ut B., comma) et ἤ, οὐχὶ π. legitur. Emendavi Hdf. praeeunte, qui tamen non recte interr. signum (pendens ab ἄττα δοκεῖ) tolli iussit. Mox Fic. legisse videtur: οἷον ἀνδρία εἰ μή ἐστι φρόνησις; ἢ (aut ἤ) ἀνδρία ἀλλοῖον ἢ θάῤῥος τι, recte improb. Ged.

P. 257. l. 20. Male Ged. διαφθείροι legi iussit. διέφθειρεν refertur ad ἐφυλάττομεν, ut γίγνοιντο ad ἀφίκοιντο. L. ult. Aor. ὡμολογήσαμεν tuetur Bu., quamquam μὴ in sensu cavendi, timendi, fere cum solo Perf. Ind. iungitur (ut ὡμολογήκαμεν legendum videri possit). Sed praesens etiam ita part. μὴ additur.

P. 258. l. 12. εἶεν pro εἶεν ἂν accipit Bu. L. 25. Schl. et Böckh. ad Plat. Min. p. 46. intelligunt Ismeniam Thebanum, qui fuit e numero illorum sex Graecorum, inter quos Tithraustes L. talenta argenti distribuit, ut bellum in Graecia Spartanis concitarent (Xen. Hell. 3, 5, 1.) Ol. 96, 1. vel 2., ita ut Plato etiam hic existimetur anachronismum commisisse et Socratem dicere iussisse, quae post eius mortem evenerint, Polycratis autem opes omnino de magnis dictae sint. Bu. autem hoc repudiat, quod Πολυκράτους χρήματα sexta pars 50. talentorum vix dici potuerit, et ad aliud nobis ignotum factum respici putat. Offendere potest νῦν νεωστὶ et alterutrum e gloss. exstitisse videtur.

P. 259. l. 1. s. Vind. ἔπειτα τοῦτον ἔθρεψεν ὁ πατὴρ δηλαδὴ (quae verba e Schl. profecta) κ. ἐπαιδ. L. 25. Pro τὰ αὐτὰ ταῦτα Vind. τὰ τοιαῦτα.

P. 260. l. 1. ζητοῦντα referendum ad πέμπειν sc. αὐτόν, ita ut verba ἄλλ. δ. τ. πρ. παρέχειν in parenthesi accipiantur. L. 3. τοῦ ante μαθήμ. addidi. L. 5. Pro ἀμαθία legi Corn. iussit μανία, quod ἀμαθία non plus sit quam ἀλογία. At recte Bu. monet ἀλογίαν esse hominis, qui rationem non adhibet, ἀμαθίαν eius, qui expers est omnis liberalioris eruditionis, barbari et stupidi. L. 8. male in St. post Μίνωνος interr. nota. L. 12. s. Verba καὶ πολίτας — ἐπίστανται suspecta sunt Schleiermachero, quod ita gravioribus postponantur. B. comma post ἐπίστ. sustulit, at verba ἀξ. ἀνδρ. ἀγ. ad praecedd. omnia refero. L. 14. Steph. marg. „For. διὰ ταύτην etc." At est accusativus absolutus: quod ad hanc virtutem attinet. L. 26. Steph. marg. „Vel αὗτοι λώβη ἐστι pro οὗτοί εἰσι λώβη [hoc verum] vel hoc ipsum εἰσὶ reponendum est."

P. 261. l. 7. Hdf. legit: Φειδ. τε ut referatur ad καὶ ἄλλους. Equidem cum vi quadam γε poni puto. L. 11. Vind. cod. ἐξασκούμενοι.

P. 262. l. 2. Ged. olim maluit ἐπιτρέποντες τοὺς προσήκοντας, sed recte postea vidit in appositione addi οἱ πρ. et ad ἐπιτρ. intelligi τοὺς νέους. L. 10. Verba καὶ εἴην γε sunt nostra: und mag ich es auch immer seyn: concessive, non optative. Hdf., prob. Bu. coniecit: καὶ ἀεὶ εἴην γε. L. 14. Edd. vett. εἶπουν. Sed ante coniecit Wolf. οἷοί εἰσιν prob. Bu. At mox etiam dicitur τούτους τίνες εἰσιν. Debebat igitur potius οἵτινες legi. L. 27. Non αὐτὸς legendum esse, sed αὐτῷ recte se habere, docet Bu.

P. 263. l. 1. ἂν ante ἐκτύχῃ deest in ed. B. et in Add. p. 210. hoc affertur in exemplis, unde pateat ἂν ita omitti. L. 7. Vind. ἃ αὐτοὶ οὐκ ἐξέμαθον. L. 8. Bu. legi πρότερον et comma post μαθεῖν tolli vult, ut iungantur τῶν πρότερον ὄντων. Non necessarium est. L. 9. Corn. post πολλοὶ excidisse καλοί τε putavit, adsentientibus Bipp. Sed καὶ ita

post πολὺς praemittitur adiectivis ut sit: et quidem. L. 12. Ged. legi iussit: οὐχ ἧττον ἢ ἔτι εἶναι. At ἔτι est insuper, praeterea.

P. 264. l. 4. Ex Ged. Lecapeni Gramm. ap. Matth. lect. Mosq. p. 60. dedit Bu. ἀκούεις. Verum et ἀκούεις (de Praeter.) et ἀκήκοας ap. Att. usurpatur et fortassis non e cod. illa lectio ap. Lecap. fluxit. L. 6. Vulg. ἐπέμονε. Steph. marg. „Rep. ἐπέμενε, ut seq. imperf. ἠκόντιζεν, item εἰργάζετο." Cum B. e Bas. 2. et Vind. restitui ἐπέμενε. v. Fisch. ad Aesch. Socr. I. 4. L. 9. ὅσα διδ. εἴχετο est: quae a magistris pendebant, h. e. tradi poterant. L. 17. Vind. τὸν αὐτοῦ υἱόν. L. 22. Etiam hic τῶν πρότερον legit Bu. L. 23. Λυσιμάχου sc. πατέρα. Lysimachus hic et Melesias Thucydidis filius in Lachete Plat. fatentur ipsi, se parentibus esse deteriores. L. 25. s. Vind. τὸν αὐτοῦ υἱὸν Λυσίμαχον. L. ult. Vind. καὶ σὺ γέγονας.

P. 265. l. 9. Ged. olim coniecit: ἵνα δὲ μὴ τοὺς μὴ ὀλίγους (optimates, qualis Thucidides fuit) καὶ τοὺς φιλοδήμους (qualis Pericles) Ἀθ. ἀδυν. probb. Bipp., improb. Schl. Explicavit vulg. bene in Ind. Bu. φαυλότατοι sunt ignobiles. L. 14. Vulg. Εὐοδώρῳ. Quod dedi cum B. est in Vind. L. 17. Vind. τοὺς αὐτοῦ. Vulg. οὐ μὲν et l. 19. οὐ δὲ — Ex Aesch. Socr. I, 6. emendavit B. οἷ est i. q. εἰς ἃ s. εἰς ὅ. οὐ tamen retinuit, hunc locum tractans, Hdf. ad Gorg. 144. p. 225. L. 20. Vulg. ταῦτα δὲ — Ex eodem loco Aesch. correctum est, iubente Ged. L. 22. πιστοὶ φίλοι coni, Ged., non assentiente Bu. Post συμμάχων cum B. interr. notam posui loco puncti. L. 25. Ap. Aesch. ἐξεῦρεν ἄν.

P. 266. L 5. Vulg. ῥᾴδιον. Emendavi suadentibus Bu. et Hdf. ad Phaed. 41. p. 66. L. 12. Vulg. ἡμῖν quod sensus in ὑμῖν mutari iussit. L. 15. Vulg. ἢ διδ. ἀρ. Recepi Wolf. emendationem. L. 21.

Vulg. οἱ σοφ. σοὶ (tui) οὗτοι — Correxi cum B. Vind. οἱ σοφισταί σου.

P. 267. l. 4. Vulg. ὅτι ταῦτα. Steph. marg. γρα [Bas. 2. cum Fic.]· ὅτι ταυτὰ ταῦτα, quod cum B. recepi. L. 6. Locus Theogn. est 33. ss. (T. I. Poet. Gr. min. Gaisf.) L. 7. Theogn. Gaisf. καὶ μετὰ τοῖσιν π. κ. ε. καὶ μετὰ τ. Ed. Brunk. et Bekk. posteriori loco παρὰ τοῖσιν habent. τοῖσιν π. (pro vulg. τοῖσι πῖνε) cum B. recepi. L. 8. Vulg. ἵζε. L. 9. Vulg. ἀπ᾽. Ed. Bekk. κακοῖσιν. L. 10. Vulg. Συμμιγῇς. Quod dedi, Bekk. e cod. Mut. Theogn. recepit. All. edd. συμμιχθῇς. Butt. συμμιγέῃς coniecit. L. 14. V. 435. Gaisf. et Bekk. unde τε post ποιητὸν, quod vulg. deerat, addidi. L. 16. Est v. 434. L. 18. V. 436 — 38 Οὔ ποτ᾽ et οὔ ποτε dederunt Gaisf. et Bekk. — Steph. marg. „In praeced. edit. ἐγένετο, sed ap. Theog. ἔγεντο, ut poscit versus Metrum. Hic autem proxime sequitur illum: εἰ δ᾽ ἦν ποιητὸν καὶ ἔνθετον ἀνδρὶ νόημα, sive ποιητόν τε, ut apud illum legitur. Male autem in quibusdam Plat. edit. ἔνθεον pro ἔνθετον.“ L. 24. Steph. marg. „For. περὶ ἄλλου etc.“ ἄλλου etc. est partitivus genit. Mox οὐχ ὅπως non modo non, unde non recte Fic. vertit ac si οὐχ ὅμως legisset.

P. 268. l. 15. Vind. ἐσκέμμεθα. L. 22. Vulg. γε τῷ. Steph. marg. „Malim τῳ enclitice pro τινί. At Fic. vertit: Hoc uno modo.“ Recepi cum B. τῳ L. ult. Steph. marg. „For. διαφεύγειν.“ Ged. mavult διαφεύγοι. At Inf. διαφεύγειν pendere, mutata structura, ab ἔλαθεν monuit Bu. Quod cum postea durius esse animadvertisset et deesse ἄν, praetulit διαφεύγοι ἄν, aut servata anacoluthia κἂν διαφεύγειν. Verbi εἰ μὴ τοῦτο δοίημεν male parentheseos notis olim inclusa.

P. 269. l. 8. φρόνιμος scil. ὁ ἡγούμενος. L. 10.

Corn. emendavit: πῶς μὴ ὀρθ. λέγ., Ged. οὐκ post δὴ excidisse putat. B. putat ad prius (ὀρθῶς ἡγεῖσθαι) referri vulg. posse. Imo sensus est: quo sensu illud recte dicis? L. 12. Vulg. ὅποι βούλει. E Vind. recepi Optativum. L. 14. εἴη ante δοξ. quod vulg. deest, e Vind. addidi. L. 24. Corrupta putat Bu. Itaque corrigi vult: τὸ δὲ ἄρα (cum tamen) καὶ δόξα (scil. ἡγεῖται), ἦν ἀληθής. Simplicius puto in vulg. ad τὸ δὲ intelligi ἡγούμενον. Hdf. vulg. interpretatur: cum tamen exstaret etiam opinio vera, sc. cuius ope illud fieri potest.

P. 270. L. 2. Vind. οὐκ ἀεὶ τυγχάνει, ἕως περ ὀρθῶς δοξάζοι. L. 5. Vulg. διότι. Correxit B. L. 7. Vind. θαυμάζοις. L. 11. Pro verbis ἐὰν μὲν μὴ δεδ. — παραμ. in Vind. tantum: ἐὰν ᾖ δεδεμένα, παραμένει. L. 14. ἐστι post ἄξιον in Biest. excidit. L. 19. Stob. ἀπεργάζονται. L. 26. τιμιωτέρα Stob.

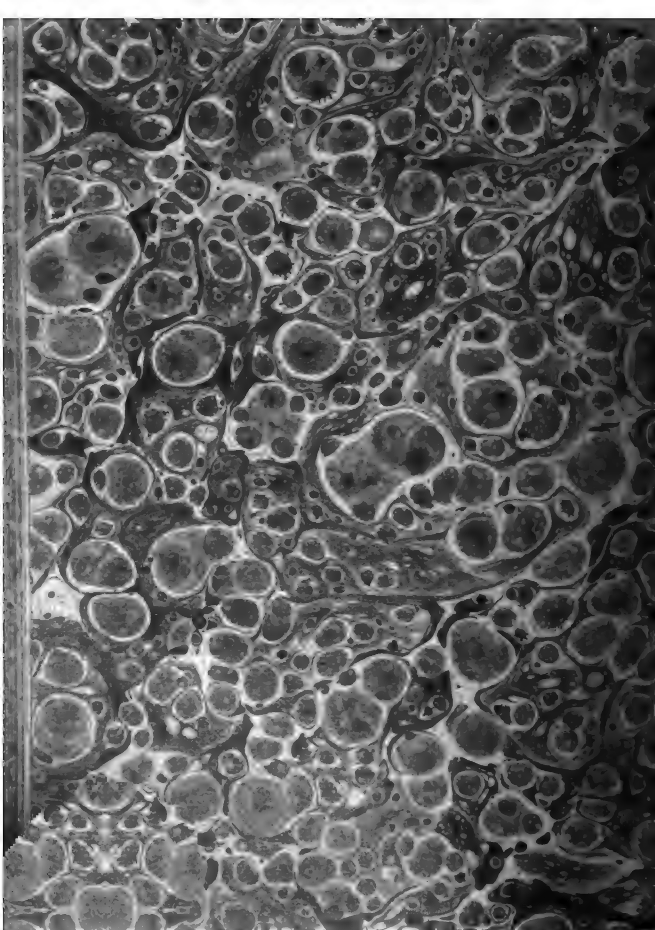
P. 271. l. 3. τοῦτο εἰκάζων Vind. L. 14. Corn. pro ἐπειδὴ legi iussit ἔπειτα. At Socrates abrumpit orationem auditurus, an Meno scientiam aut veram opinionem pro naturae donis habeat. Vnde post ἐπίκτητα lineolam posui, abruptionis signum. L. 18. s. Verba οὔτ' ἐπίκτητα spuria censet Corn., et ad marg. adscriptum olim fuisse ἀλλ' ἐπίκτητα, id autem cum in texta reciperetur, mutatum esse in οὔτ' ἐπ. Ged. maluit legi: ἀλλ' ἐπίκτητα. Steph. marg. „Suspecta vox haec esse non debet, quum ad duo praecedentia referatur perinde ac si dixisset: οὔτε δύο ταῦτα ἐπίκτητά ἐστι.“ Schl. refert ad virtutem rectamque, qua illa utitur, opinionem, ita ut Socr. in ἐπίκτητα sermonem interrupisse existimetur. L. 19. Vulg. ἢ δοκ. Correxi cum B.

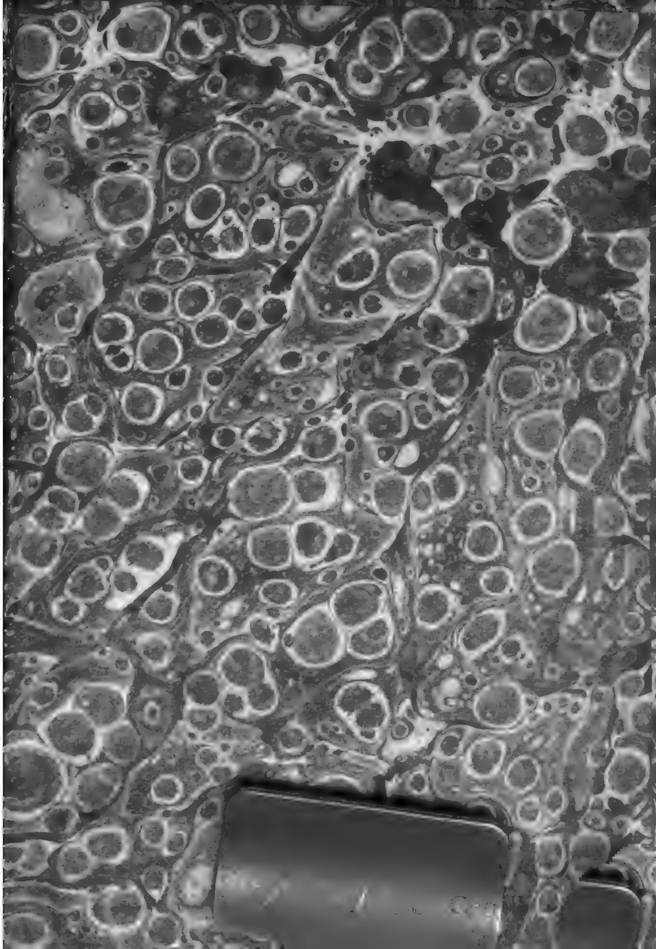
P. 272. l. 10. Steph. marg. „Pro ᾧ Fic. quoque viditur legisse οἷς· hoc quidem certe, non illud, interpretatur. Ferri tamen fortasse potest ᾧ, habita ratione sequent. nominum δόξα et ἐπιστήμη sigilla-

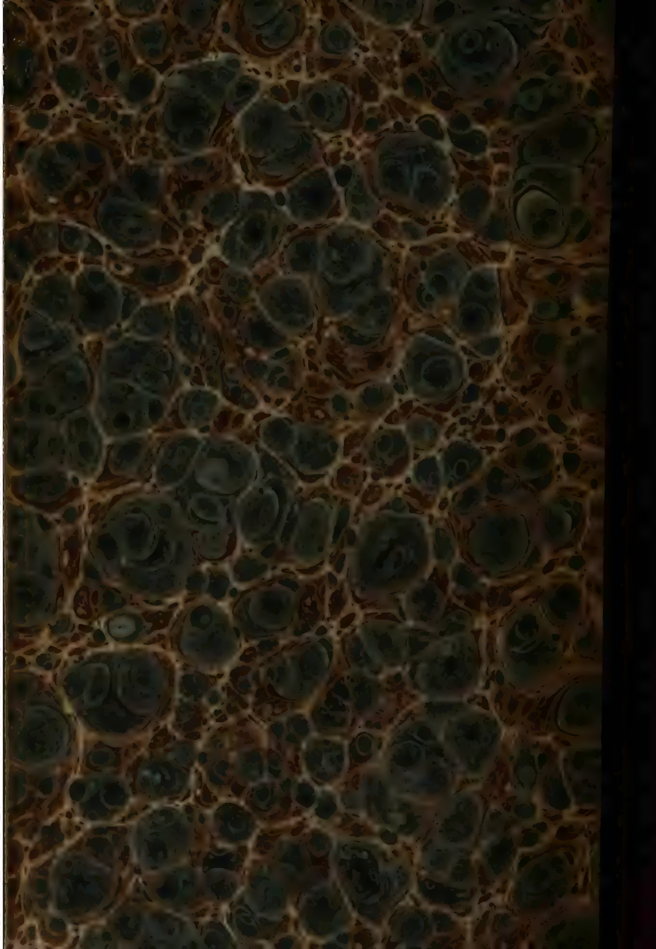
tim, non illorum *δυο ταῦτα*· veluti si ita vertas: id per quod homo est dux ad rectum, est opinio simulque scientia." Nimirum absolute ponitur *φ*. L. 13. Vulg. *ἐπιστήμη δὴ ἐπιγίγνεται ἡ ἀρ.* Est Schl. coniectura, probata Bu., quam recepi; nam legisse ita videtur Fic. (virtus — nequaquam scientia est) nec quaesto fuit, utrum per scientiam virtus adquiratur, sed utrum scientia sit. L. 23. Vulg. *ἐπιστήμη.* Steph marg. „Malim *ἐπιστήμῃ* in dandi casu et *εὐδοξίᾳ* in recto. Nam *ἐπιστήμη* est quod dixit, *δι' ἐπιστήμην*· quod autem sequitur, perinde est, ac si diceret *εὐδοξία δὴ λείπεται.*" *ἐπιστήμη* sensu postulante, suadentibus Schl. et Bu. recepi, sed *εὐδοξίᾳ* iidem recte positum monent, etsi proprie Nomin. esse debuerat, quia refertur ad *ἡ χρώμενοι.*

P. 273. l. 3. Bu. coniecit: *κατορθοῦσι δι' ὧν* — at vulg. valet: multa et magna eorum quae faciunt et dicunt, recte constituunt. L. 4. *οὖν* ante *καλοῦμεν* e coni. Bu. addidi, iuvante Fic. vers. Traiectionem part. *τε* exemplis firmavit Bu. L. 13. Casaub. ad Athen. 8, 16. p. 631. Laconicum *σεῖος ἀνήρ* (ex Aristot. Eth. Nicom. 7, 1.) reponi voluit, probante Fisch. ad Aesch. I, 13. etsi ibi forma *θεῖος* servata est. Et suadet hoc additum *φασίν*, unde recepi. L. 25. Hom. Od. X, 495. ubi legitur: *Οἴῳ πεπνῦσθαι, τοὶ δὲ, σκ. ἀ.* L. 27. Perperam vulg. post *σκιάς* comma: nam iungenda *ὥσπερ παρὰ σκιὰς ἀληθὲς πρᾶγμα*, sed *ἂν* ad utrumque membrum pertinet.

P. 274. Non absoluta est omnis quaestio. Xenophonteus autem Socrates ad virtutem tria requirit, ingenium (*φύσιν*), disciplinam (*μάθησιν*) et exercitationem (*ἄσκησιν*).

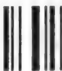

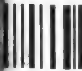

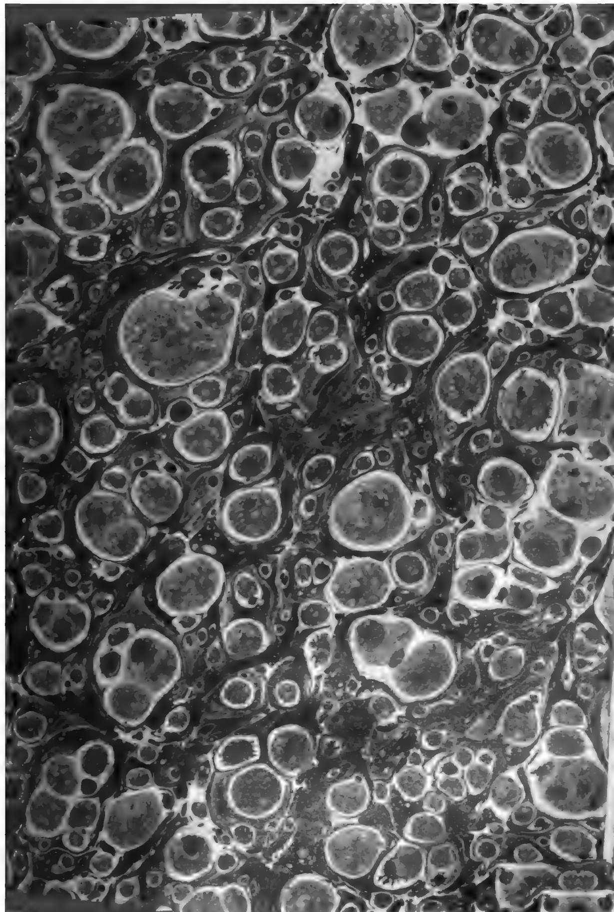

EX LIBRIS P. VOITURON
D.D. BIBLIOTH GAND
1891

PLATONIS
OPERA.

CUM SCHOLIIS A RUHNKENIO
COLLECTIS
AD
OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM
ACCURATE EDITA.

EDITIO STEREOTYPA.

TOMUS IV.

Insunt: *Alcibiades uterque*, *Charmides*, *Laches*, *Lysis*, *Hipparchus*, *Menexenus*, *Politicus*, *Minos*.

LIPSIAE
SUMTIBUS ET TYPIS CAROLI TAUCHNITII.
1829.

Ladenpreis 8 Groschen.

ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ
ΠΡΩΤΟΣ
Η
ΠΕΡΙ ΦΥΣΕΩΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΜΑΙΕΥΤΙΚΟΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ
ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ.

Ὦ παῖ Κλεινίου, οἶμαί σε θαυμάζειν, ὅτι πρῶτος ἐραστής σου γενόμενος, τῶν ἄλλων πεπαυμένων, μόνος οὐκ ἀπαλλάττομαι, καὶ ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι δι᾽ ὄχλου ἐγένοντό σοι διαλεγόμενοι, ἐγὼ δὲ τοσούτων ἐτῶν οὐδὲ προςεῖπον. τούτου δὲ τὸ αἴτιον γέγονεν οὐκ ἀνθρώπινον, ἀλλά τι δαιμόνιον ἐναντίωμα, οὗ σὺ τὴν δύναμιν καὶ ὕστερον πεύσει· νῦν δ᾽ ἐπειδὴ οὐκέτι ἐναντιοῦται, οὕτω προσελήλυθα. εὔελπις δέ εἰμι καὶ τολοιπον μὴ ἐναντιώσεσθαι αὐτό. σχεδὸν οὖν κατανενόηκα ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ σκοπούμενος ὡς πρὸς τοὺς ἐραστὰς ἔσχες· πολλῶν γὰρ γενομένων καὶ μεγαλοφρόνων οὐδεὶς ὃς οὐχ ὑπερβληθεὶς τῷ φρονήματι

ὑπὸ σοῦ πέφευγε. τὸν δὲ λόγον, ᾧ ὑπερπεφρόνηκας, ἐθέλω διελθεῖν. οὐδενὸς φὴς ἀνθρώπων ἐνδεὴς εἶναι εἰς οὐδέν· τὰ γὰρ ὑπάρχοντά σοι μεγάλα εἶναι, ὥςτε μηδενὸς δεῖσθαι, ἀπὸ τοῦ σώματος ἀρξάμενα, τελευτῶντα εἰς τὴν ψυχήν. II. Οἴει γὰρ δὴ εἶναι πρῶτον μὲν κάλλιστός τε καὶ μέγιστος — καὶ τοῦτο μὲν δὴ παντὶ δῆλον ἰδεῖν ὅτι οὐ ψεύδει — ἔπειτα νεανικωτάτου γένους ἐν τῇ σεαυτοῦ πόλει, οὔσῃ μεγίστῃ τῶν Ἑλληνίδων, καὶ ἐνταῦθα πρὸς πατρός τέ σοι φίλους καὶ ξυγγενεῖς πλείστους εἶναι καὶ ἀρίστους, οἵ, εἴ τι δέοι, ὑπηρετοῖεν ἄν σοι, τούτων δὲ τοὺς πρὸς μητρὸς οὐδὲν χείρους οὐδ᾽ ἐλάττους· ξυμπάντων δὲ ὧν εἶπον μείζω οἴει σοι δύναμιν ὑπάρχειν Περικλέα τὸν Ξανθίππου, ὃν ὁ πατὴρ ἐπίτροπον κατέλιπέ σοί τε καὶ τῷ ἀδελφῷ· ὃς οὐ μόνον ἐν τῇδε τῇ πόλει δύναται πράττειν ὅ τι ἂν βούληται, ἀλλ᾽ ἐν πάσῃ τῇ Ἑλλάδι, καὶ τῶν βαρβάρων ἐν πολλοῖς καὶ μεγάλοις γένεσι· προςθήσω δὲ καὶ ὅτι τῶν πλουσίων· δοκεῖς δέ μοι ἐπὶ τούτῳ ἥκιστα μεγαλοφρονεῖν. κατὰ πάντα δὴ ταῦτα σύ τε μεγαλαυχούμενος κεκράτηκας τῶν ἐραστῶν, ἐκεῖνοί τε ὑποδεέστεροι ὄντες ἐκρατήθησαν. καί σε ταῦτ᾽ οὐ λέληθεν· ὅθεν δὴ εὖ οἶδα ὅτι θαυμάζεις, τί διανοούμενός ποτε οὐκ ἀπαλλάττομαι τοῦ ἔρωτος, καὶ ἥντιν᾽ ἔχων ἐλπίδα ὑπομένω, τῶν ἄλλων πεφευγότων. III. ΑΛ. Καὶ ἴσως γε, ὦ Σώκρατες, οὐκ οἶσθ᾽ ὅτι σμικρόν με ἔφθης. ἐγὼ γάρ τοι ἐν νῷ εἶχον πρότερός σοι προςελθὼν αὐτὰ ταῦτ᾽ ἔρεσθαι, τί ποτε βούλει, καὶ εἰς τίνα ἐλπίδα βλέπων ἐνοχλεῖς με, ἀεὶ ὅπου ἂν ὦ ἐπιμελέστατα παρών. τῷ ὄντι γὰρ

θαυμάζω ὅ τί ποτ' ἐστὶ τὸ σὸν πρᾶγμα, καὶ ἥδιστ' ἂν πυθοίμην. ΣΩ. Ἀκούσει μὲν ἄρα μου, ὡς τὸ εἰκός, προθύμως, εἴπερ, ὡς φῄς, ἐπιθυμεῖς εἰδέναι καὶ ἀκοῦσαι τί διανοοῦμαι, καὶ ὡς ἀκουσομένῳ καὶ περιμενοῦντι λέγω. ΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ἀλλὰ λέγε. ΣΩ. Ὅρα δή· οὐ γάρ τοι εἴη ἂν θαυμαστὸν εἰ, ὥσπερ μόγις ἠρξάμην, οὕτω μόγις καὶ παυσαίμην. ΑΛ. Ὦ 'γαθὲ λέγε· ἀκούσομαι γάρ. ΣΩ. Λεκτέον ἂν εἴη. χαλεπὸν μὲν οὖν πρὸς ἄνδρα οὐχ ἥττονα ἐραστῶν προςφέρεσθαι ἐραστῇ, ὅμως δὲ τολμητέον φράσαι τὴν ἐμὴν διάνοιαν. IV. Ἐγὼ γάρ, ὦ Ἀλκιβιάδη, εἰ μέν σε ἑώρων ἃ νῦν δὴ διήλθομεν ἀγαπῶντά τε καὶ οἰόμενον δεῖν ἐν τούτοις καταβιῶναι, πάλαι ἂν ἀπηλλάγμην τοῦ ἔρωτος, ὥς γε δὴ ἐμαυτὸν πείθω· νῦν δὲ ἕτερα αὖ κατηγορήσω διανοήματα σὰ πρὸς αὐτὸν σέ, ᾧ καὶ γνώσει ὅτι προσέχων γέ σοι τὸν νοῦν διατετέλεκα. δοκεῖς γάρ μοι, εἴ τίς σοι εἴποι θεῶν, Ὦ Ἀλκιβιάδη, πότερον βούλει ζῆν ἔχων ἃ νῦν ἔχεις, ἢ αὐτίκα τεθνάναι, εἰ μή σοι ἐξέσται μείζω κτήσασθαι; δοκεῖς ἄν μοι ἑλέσθαι τεθνάναι. ἀλλὰ νῦν ἐπὶ τίνι δή ποτε ἐλπίδι ζῇς, ἐγὼ φράσω. ἡγεῖ, ἐὰν θᾶττον εἰς τὸν Ἀθηναίων δῆμον παρέλθῃς (τοῦτο δὲ ἔσεσθαι μάλα ὀλίγων ἡμερῶν) παρελθὼν δὲ ἐνδείξασθαι Ἀθηναίοις, ὅτι ἄξιος εἶ τιμᾶσθαι, ὡς οὔτε Περικλῆς οὔτε ἄλλος οὐδεὶς τῶν πώποτε γενομένων, καὶ τοῦτο ἐνδειξάμενος μέγιστον δυνήσεσθαι ἐν τῇ πόλει, ἐὰν δ' ἐνθάδε μέγιστος ᾖς, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι, καὶ οὐ μόνον ἐν Ἕλλησιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς βαρβάροις, ὅσοι ἐν τῇ αὐτῇ ἡμῖν οἰκοῦσιν ἠπείρῳ. καὶ εἰ αὖ σοι εἴποι

ὁ αὐτὸς οὗτος θεὸς ὅτι αὐτοῦ σε δεῖ δυναστεύειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, διαβῆναι δὲ εἰς τὴν Ἀσίαν οὐκ ἐξέσται σοι οὐδὲ ἐπιθέσθαι τοῖς ἐκεῖ πράγμασιν, οὐκ ἂν αὖ μοι δοκεῖς ἐθέλειν οὐδὲ ἐπὶ τούτοις μόνοις ζῆν, εἰ μὴ ἐμπλήσεις τοῦ σοῦ ὀνόματος καὶ τῆς σῆς δυνάμεως πάντας, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀνθρώπους· καὶ οἶμαί σε πλὴν Κύρου καὶ Ξέρξου ἡγεῖσθαι οὐδένα ἄξιον λόγου γεγονέναι. ὅτι μὲν οὖν ταύτην τὴν ἐλπίδα ἔχεις, εὖ οἶδα, καὶ οὐκ εἰκάζω. V. Ἴσως ἂν οὖν εἴποις, ἅτε εἰδὼς ὅτι ἀληθῆ λέγω· Τί δὴ οὖν, ὦ Σώκρατες, τοῦτό ἐστί σοι πρὸς λόγον ὃν ἔφησθα ἐρεῖν, διὸ ἐμοῦ οὐκ ἀπαλλάττει; ἐγὼ δή σοί γε ἐρῶ, ὦ φίλε παῖ Κλεινίου καὶ Δεινομάχης. τούτων γάρ σοι ἁπάντων τῶν διανοημάτων τέλος ἐπιτεθῆναι ἄνευ ἐμοῦ ἀδύνατον· τοσαύτην ἐγὼ οἶμαι δύναμιν ἔχειν εἰς τὰ σὰ πράγματα καὶ εἰς σέ. διὸ δὴ καὶ πάλαι οἶμαί με τὸν θεὸν οὐκ ἐᾶν διαλέγεσθαί σοι, ὃν ἐγὼ περιέμενον ὁπηνίκα ἐάσει. ὥσπερ γὰρ σὺ ἐλπίδας ἔχεις ἐν τῇ πόλει ἐνδείξασθαι, ὅτι αὐτῇ παντὸς ἄξιος εἶ, ἐνδειξάμενος δὲ οὐδὲν ὅ τι οὐ παραυτίκα δυνήσεσθαι· οὕτω κἀγὼ παρὰ σοὶ ἐλπίζω μέγιστον δυνήσεσθαι, ἐνδειξάμενος ὅτι παντὸς μᾶλλον ἄξιός εἰμι, καὶ οὔτ' ἐπίτροπος οὔτε ξυγγενὴς οὔτε ἄλλος οὐδεὶς ἱκανὸς παραδοῦναι τὴν δύναμιν ἧς ἐπιθυμεῖς, πλὴν ἐμοῦ, μετὰ θεοῦ μέντοι. νεωτέρῳ μὲν οὖν ὄντι σοι, καὶ πρὶν τοσαύτης ἐλπίδος γέμειν, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐκ εἴα ὁ θεὸς διαλέγεσθαι, ἵνα μὴ μάτην διαλεγοίμην· νῦν δὲ ἐφῆκε· νῦν γὰρ ἂν μου ἀκούσαις. VI. ΑΛ. Πολύ γέ μοι, ὦ Σώκρατες, νῦν ἀτοπώτερος φαίνει, ἐπειδὴ

ἤρξω λέγειν, ἢ ὅτε σιγῶν εἶπου· καίτοι σφόδρα γε ᾔσθα ἰδεῖν καὶ τότε τοιοῦτος. εἰ μὲν οὖν ἐγὼ ταῦτα διανοοῦμαι, ἢ μή, ὡς ἔοικε, διέγνωκας, καὶ ἐὰν μὴ φῶ, οὐδέν μοι ἔσται πλέον πρὸς τὸ πείθειν σε. εἶεν. εἰ δὲ δὴ ὅτι μάλιστα ταῦτα διανενόημαι, πῶς διὰ σοῦ μοι ἔσται, καὶ ἄνευ σοῦ οὐκ ἂν γένοιτο, ἔχεις λέγειν; ΣΩ. Ἆρα ἐρωτᾷς, εἴ τινα ἔχω εἰπεῖν λόγον μακρόν, οἵους δὴ ἀκούειν εἴθισαι; οὐ γάρ ἐστι τοιοῦτον τὸ ἐμόν. ἀλλ' ἐνδείξασθαι μέν σοι, ὡς ἐγῷμαι, οἷός τ' ἂν εἴην ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει, ἐὰν ἓν μόνον μοι ἐθελήσῃς βραχὺ ὑπηρετῆσαι. ΑΛ. Ἀλλ' εἴ γε δὴ μὴ χαλεπόν τι λέγεις τὸ ὑπηρέτημα, ἐθέλω. ΣΩ. Ἦ χαλεπὸν δοκεῖ τὸ ἀποκρίνασθαι τὰ ἐρωτώμενα; ΑΛ. Οὐ χαλεπόν. ΣΩ. Ἀποκρίνου δή. ΑΛ. Ἐρώτα. ΣΩ. Οὐκοῦν ὡς διανοουμένου σου ταῦτα ἐρωτῶ, ἅ φημί σε διανοεῖσθαι; ΑΛ. Ἔστω, εἰ βούλει, οὕτως, ἵνα καὶ εἰδῶ ὅ τι καὶ ἐρεῖς. VII. ΣΩ. Φέρε δή· διανοεῖ γάρ, ὡς ἐγὼ φημι, παριέναι ξυμβουλεύσων Ἀθηναίοις ἐντὸς οὐ πολλοῦ χρόνου. εἰ οὖν μέλλοντός σου ἰέναι ἐπὶ τὸ βῆμα λαβόμενος ἐροίμην, ὦ Ἀλκιβιάδη, ἐπειδὴ περὶ τίνος Ἀθηναῖοι διανοοῦνται βουλεύεσθαι, ἀνίστασαι ξυμβουλεύσων; ἆρ' ἐπειδὴ περὶ ὧν σὺ ἐπίστασαι βέλτιον ἢ οὗτοι; τί ἂν ἀποκρίναιο; ΑΛ. Εἴποιμ' ἂν δήπου, περὶ ὧν οἶδα βέλτιον ἢ οὗτοι. ΣΩ. Περὶ ὧν ἄρ' εἰδὼς τυγχάνεις, ἀγαθὸς ξύμβουλος εἶ. ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν ταῦτα μόνον οἶσθα ἃ παρ' ἄλλων ἔμαθες, ἢ αὐτὸς ἐξεῦρες; ΑΛ. Ποῖα γὰρ ἄλλα; ΣΩ. Ἔστιν οὖν ὅπως ἄν ποτε ἔμαθές τι, ἢ ἐξεῦρες μήτε μανθάνειν ἐθέλων μήτε αὐτὸς ζητεῖν;

ΑΛ. Οὐκ ἔστι. *ΣΩ.* Τί δέ; ἠθέλησας ἂν ζητῆσαι ἢ μαθεῖν ἃ ἐπίστασθαι ᾤου; *ΑΛ.* Οὐ δῆτα. *ΣΩ.* Ἆρ' ἃ νῦν τυγχάνεις ἐπιστάμενος, ἦν χρόνος ὅτε οὐχ ἡγοῦ εἰδέναι; *ΑΛ.* Ἀνάγκη. *ΣΩ.* Ἀλλὰ μὴν ἅ γε μεμάθηκας, σχεδόν τι καὶ ἐγὼ οἶδα· εἰ δέ τι ἐμὲ λέληθεν, εἰπέ. ἔμαθες γὰρ δὴ σύ γε, κατὰ μνήμην τὴν ἐμήν, γράμματα καὶ κιθαρίζειν καὶ παλαίειν· οὐ γὰρ δὴ αὐλεῖν γε ἤθελες μαθεῖν. ταῦτ' ἐστὶν ἃ σὺ ἐπίστασαι, εἰ μή πού τι μανθάνων ἐμὲ λέληθας· οἶμαι δέ, οὔτε γε νύκτωρ οὔτε μεθ' ἡμέραν ἐξιὼν ἔνδοθεν. *ΑΛ.* Ἀλλ' οὐ πεφοίτηκα εἰς ἄλλων ἢ τούτων. VIII. *ΣΩ.* Πότερον οὖν, ὅταν περὶ γραμμάτων Ἀθηναῖοι βουλεύωνται, πῶς ἂν ὀρθῶς γράφοιεν, τότε ἀναστήσει αὐτοῖς ξυμβουλεύσων; *ΑΛ.* Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. *ΣΩ.* Ἀλλ' ὅταν περὶ κρουμάτων ἐν λύρᾳ; *ΑΛ.* Οὐδαμῶς. *ΣΩ.* Οὐδὲ μὴν οὐδὲ περὶ παλαισμάτων γε εἰώθασι βουλεύεσθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. *ΑΛ.* Οὐ μέντοι. *ΣΩ.* Ὅταν οὖν περὶ τίνος βουλεύωνται; οὐ γάρ που ὅταν γε περὶ οἰκοδομίας. *ΑΛ.* Οὐ δῆτα. *ΣΩ.* Οἰκοδόμος γὰρ ταῦτά γε σοῦ βέλτιον ξυμβουλεύσει. *ΑΛ.* Ναί. *ΣΩ.* Οὐδὲ μὴν ὅταν περὶ μαντικῆς βουλεύωνται; *ΑΛ.* Οὔ. *ΣΩ.* Μάντις γὰρ αὖ ταῦτα ἄμεινον ἢ σύ. *ΑΛ.* Ναί. *ΣΩ.* Ἐάν τέ γε σμικρὸς ἢ μέγας ᾖ, ἐάν τε καλὸς ἢ αἰσχρός, ἔτι τε γενναῖος ἢ ἀγεννής. *ΑΛ.* Πῶς γὰρ οὔ; *ΣΩ.* Εἰδότος γάρ, οἶμαι, περὶ ἑκάστου ἡ ξυμβουλή, καὶ οὐ πλουτοῦντος. *ΑΛ.* Πῶς γὰρ οὔ; *ΣΩ.* Ἀλλ' ἐάν τε πένης ἐάν τε πλούσιος ᾖ ὁ παραινῶν, οὐδὲν διοίσει Ἀθηναίοις ὅταν περὶ τῶν ἐν τῇ πόλει βουλεύωνται, πῶς ἂν ὑγιαί-

νοιεν, ἀλλὰ ζητήσουσιν ἰατρὸν εἶναι τὸν ξύμβουλον. ΑΛ. Εἰκότως γε. IX. ΣΩ. Ὅταν οὖν περὶ τίνος σκοπῶνται, τότε σὺ ἀνιστάμενος ὡς ξυμβουλεύσων, ὀρθῶς ἀναστήσει; ΑΛ. Ὅταν περὶ τῶν ἑαυτῶν, ὦ Σώκρατες, πραγμάτων. ΣΩ. Τῶν περὶ ναυπηγίας λέγεις, ὁποίας τινὰς χρὴ αὐτοὺς τὰς ναῦς ναυπηγεῖσθαι; ΑΛ. Οὐκ ἔγωγε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ναυπηγεῖν γάρ, οἶμαι, οὐκ ἐπίστασαι. τοῦτ᾽ αἴτιον, ἢ ἄλλο τι; ΑΛ. Οὔκ, ἀλλὰ τοῦτο. ΣΩ. Ἀλλὰ περὶ ποίων τῶν ἑαυτῶν λέγεις πραγμάτων ὅταν βουλεύωνται; ΑΛ. Ὅταν περὶ πολέμου, ὦ Σώκρατες, ἢ περὶ εἰρήνης ἢ περὶ ἄλλου του τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων. ΣΩ. Ἆρα λέγεις, ὅταν βουλεύωνται πρὸς τίνας χρὴ εἰρήνην ποιεῖσθαι καὶ τίσι πολεμεῖν καὶ τίνα τρόπον; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Χρὴ δ᾽ οὐχ οἷς βέλτιον; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ τότε ὁπότε βέλτιον; ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ τοσοῦτον χρόνον ὅσον ἄμεινον; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Εἰ οὖν βουλεύοιντο Ἀθηναῖοι τίσι χρὴ προσπαλαίειν καὶ τίσιν ἀκροχειρίζεσθαι καὶ τίνα τρόπον, σὺ ἄμεινον ἂν ξυμβουλεύοις ἢ ὁ παιδοτρίβης; ΑΛ. Ὁ παιδοτρίβης δήπου. ΣΩ. Ἔχεις οὖν εἰπεῖν, πρὸς τί βλέπων ὁ παιδοτρίβης ξυμβουλεύσειεν οἷς δεῖ προσπαλαίειν καὶ οἷς μή, καὶ ὁπότε καὶ ὄντινα τρόπον; λέγω δὲ τὸ τοιόνδε· ἆρα τούτοις δεῖ προσπαλαίειν οἷς βέλτιον, ἢ οὔ; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρα καὶ τοσαῦτα ὅσα ἄμεινον; ΑΛ. Τοσαῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τότε ὅτε ἄμεινον; ΑΛ. Πάνυ γε. X. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν καὶ ᾄδοντα δεῖ κιθαρίζειν ποτὲ πρὸς τὴν ᾠδὴν καὶ βαίνειν; ΑΛ. Δεῖ γάρ. ΣΩ. Οὐκοῦν τότε ὁπότε βέλτιον;

ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ τοσαῦτα ὅσα βέλτιον; ΑΛ. Φημί. ΣΩ. Τί οὖν; ἐπειδὴ βέλτιον μὲν ὠνόμαζες ἐπ᾽ ἀμφοτέροις, τῷ τε κιθαρίζειν πρὸς τὴν ᾠδὴν καὶ τῷ προσπαλαίειν, τί καλεῖς τὸ ἐν τῷ κιθαρίζειν βέλτιον; ὥσπερ ἐγὼ τὸ ἐν τῷ παλαίειν καλῶ γυμναστικόν· σὺ δέ γ᾽ ἐκεῖνο τί καλεῖς; ΑΛ. Οὐκ ἐννοῶ. ΣΩ. Ἀλλὰ πειρῶ ἐμὲ μιμεῖσθαι. ἐγὼ γάρ που ἀπεκρινάμην τὸ διὰ παντὸς ὀρθῶς ἔχον. ὀρθῶς δὲ δή που ἔχει τὸ κατὰ τὴν τέχνην γιγνόμενον· ἢ οὔ; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἡ δὲ τέχνη οὐ γυμναστικὴ ἦν; ΑΛ. Πῶς δ᾽ οὔ; ΣΩ. Ἐγὼ δ᾽ εἶπον τὸ ἐν τῷ παλαίειν βέλτιον γυμναστικόν. ΑΛ. Εἶπες γάρ. ΣΩ. Οὐκοῦν καλῶς; ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ἴθι δὴ καὶ σὺ—πρέποι γὰρ ἄν που καὶ σοὶ τὸ καλῶς διαλέγεσθαι—εἰπὲ πρῶτον, τίς ἡ τέχνη, ἧς τὸ κιθαρίζειν καὶ τὸ ᾄδειν καὶ τὸ ἐμβαίνειν ὀρθῶς; ξυνάπασα τίς καλεῖται; οὔπω δύνασαι εἰπεῖν; ΑΛ. Οὐ δῆτα. XI. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ὧδε πειρῶ. τίνες αἱ θεαὶ ὧν ἡ τέχνη; ΑΛ. Τὰς Μούσας, ὦ Σώκρατες, λέγεις; ΣΩ. Ἔγωγε. ὅρα δή· τίνα ἀπ᾽ αὐτῶν ἐπωνυμίαν ἡ τέχνη ἔχει; ΑΛ. Μουσικήν μοι δοκεῖς λέγειν. ΣΩ. Λέγω γάρ. τί οὖν τὸ κατὰ ταύτην ὀρθῶς γιγνόμενόν ἐστιν; ὥσπερ ἐκεῖ ἐγώ σοι τὸ κατὰ τὴν τέχνην ἔλεγον ὀρθῶς, τὴν γυμναστικήν, καὶ σὺ δ᾽ οὖν οὕτως ἐνταῦθα τί φῄς; πῶς γίγνεσθαι; ΑΛ. Μουσικῶς μοι δοκεῖ. ΣΩ. Εὖ λέγεις. ἴθι δή, καὶ τὸ ἐν τῷ πολεμεῖν βέλτιον, καὶ τὸ ἐν τῷ εἰρήνην ἄγειν, τοῦτο τὸ βέλτιον τί ὀνομάζεις; ὥσπερ ἐκεῖ ἐφ᾽ ἑκάστῳ ἔλεγες τῷ ἀμείνονι, ὅτι μουσικώτερον, καὶ ἐπὶ τῷ ἑτέρῳ, ὅτι γυμναστικώτερον· πειρῶ

δὴ καὶ ἐνταῦθα λέγειν τὸ βέλτιον. ΑΛ. Ἀλλ' οὐ πάνυ τι ἔχω. ΣΩ. Ἀλλὰ μέντοι αἰσχρόν γε, εἰ μέν τις σὲ λέγοντα καὶ συμβουλεύοντα περὶ σιτίων, ὅτι βέλτιον τόδε τοῦδε, καὶ νῦν, καὶ τοσοῦτον, ἔπειτα ἐρωτήσειε; τί τὸ ἄμεινον λέγεις, ὦ Ἀλκιβιάδη; περὶ μὲν τούτων ἔχεις εἰπεῖν ὅτι τὸ ὑγιεινότερον, καίτοι οὐ προσποιῇ γε ἰατρὸς εἶναι· περὶ δὲ οὗ προσποιῇ ἐπιστήμων εἶναι, καὶ συμβουλεύεις ἀνιστάμενος, ὡς εἰδὼς, τούτου δὲ, ὡς ἔοικας, πέρι ἐρωτηθεὶς, ἐὰν μὴ ἔχῃς εἰπεῖν, οὐκ αἰσχύνῃ; ἢ οὐκ αἰσχρὸν φανεῖται; ΑΛ. Πάνυ γε. XII. ΣΩ. Σκόπει δὴ, καὶ προθυμοῦ εἰπεῖν πρὸς τί τείνει τὸ ἐν τῷ εἰρήνην τε ἄγειν ἄμεινον, καὶ τὸ ἐν τῷ πολεμεῖν οἷς δεῖ. ΑΛ. Ἀλλὰ σκοπῶν οὐ δύναμαι ἐννοῆσαι. ΣΩ. Οὐδ' οἶσθα, ἐπειδὰν πόλεμον ποιώμεθα, ὅ, τι ἐγκαλοῦντες ἀλλήλοις πάθημα, ἐρχόμεθα ἐπὶ τὸ πολεμεῖν; καὶ ὅ, τι αὐτὸ ὀνομάζοντες ἐρχόμεθα; ΑΛ. Ἔγωγε, ὅτι ἐξαπατώμενοί τι, ἢ βιαζόμενοι, ἢ ἀποστερούμενοι. ΣΩ. Ἔχε· πῶς ἕκαστα τούτων πάσχοντες; πειρῶ εἰπεῖν τί διαφέρει τὸ ὧδε ἢ ὧδε. ΑΛ. Εἰ τὸ ὧδε λέγεις, ὦ Σώκρατες, τὸ δικαίως ἢ ἀδίκως; ΣΩ. Αὐτὸ τοῦτο. ΑΛ. Ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε διαφέρει ὅλον τε καὶ πᾶν. ΣΩ. Τί οὖν; Ἀθηναίοις σὺ πρὸς ποτέρους συμβουλεύσεις πολεμεῖν; τοὺς ἀδικοῦντας, ἢ τοὺς τὰ δίκαια πράττοντας; ΑΛ. Δεινὸν τοῦτό γε ἐρωτᾷς. εἰ γὰρ καὶ διανοεῖταί τις ὡς δεῖ πρὸς τοὺς τὰ δίκαια πράττοντας πολεμεῖν, οὐκ ἂν ὁμολογήσειέ γε. ΣΩ. Οὐ γὰρ νόμιμον τοῦθ', ὡς ἔοικεν. ΑΛ. Οὐ δῆτα· οὐδὲ γε καλὸν δοκεῖ εἶναι. XIII. ΣΩ. Πρὸς

ταῦτ' ἄρα καὶ σὺ τὸ δίκαιον τοὺς λόγους ποιήσῃ; ΑΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν ὃ νῦν δὴ ἐγὼ ἠρώτων βέλτιον πρὸς τὸ πολεμεῖν καὶ μή, καὶ οἷς δεῖ καὶ οἷς μή, καὶ ὁπότε καὶ μή, ἢ τὸ δικαιότερον τυγχάνει ὄν; ἢ οὔ; ΑΛ. Φαίνεταί γε. ΣΩ. Πῶς, ὦ φίλε Ἀλκιβιάδη; πότερον σαυτὸν λέληθας, ὅτι οὐκ ἐπίστασαι τοῦτο; ἢ ἐμὲ ἔλαθες μανθάνων καὶ φοιτῶν εἰς διδασκάλου, ὅς σε ἐδίδασκε διαγινώσκειν τὸ δικαιότερόν τε καὶ ἀδικώτερον; καὶ τίς ἐστιν οὗτος; φράσον καὶ ἐμοί, ἵνα αὐτῷ φοιτητὴν προξενήσῃς ἐμέ. ΑΛ. Σκώπτεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Μὰ τὸν φίλιον τὸν ἐμόν τε καὶ σόν, ὃν ἐγὼ ἥκιστ' ἂν ἐπιορκήσαιμι. ἀλλ' εἴπερ ἔχεις, εἰπὲ τίς ἐστι. ΑΛ. Τί δ', εἰ μὴ ἔχω, οὐκ ἂν οἴει με ἄλλως εἰδέναι περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων; ΣΩ. Ναί, εἴγε εὕροις. ΑΛ. Ἀλλ' οὐκ ἂν εὑρεῖν με ἡγῇ; ΣΩ. Καὶ μάλα γε, εἰ ζητήσαις. ΑΛ. Εἶτα ζητῆσαι οὐκ ἂν οἴει με; ΣΩ. Ἔγωγε· εἰ οἰηθείης γε μὴ εἰδέναι. ΑΛ. Εἶτα οὐκ ἦν ὅτε οὐκ εἶχον οὕτω; XIV. ΣΩ. Καλῶς λέγεις. ἔχεις οὖν εἰπεῖν τοῦτον τὸν χρόνον ὅτε οὐκ ᾤου εἰδέναι τὰ δίκαια καὶ τὰ ἄδικα; φέρε, πέρυσιν ἐζήτεις τε καὶ οὐκ ᾤου εἰδέναι; ἢ ᾤου; καὶ τἀληθῆ ἀποκρίνου, ἵνα μὴ μάτην οἱ διάλογοι γίγνωνται. ΑΛ. Ἀλλ' ᾤμην εἰδέναι. ΣΩ. Τρίτον δὲ ἔτος καὶ τέταρτον καὶ πέμπτον, οὐχ οὕτως; ΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τόγε πρὸ τοῦ παῖς ἦσθα, ἢ γάρ; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τότε μὲν τοίνυν εὖ οἶδα ὅτι ᾤου εἰδέναι. ΑΛ. Πῶς εὖ οἶσθα; ΣΩ. Πολλάκις σοῦ ἐν διδασκάλων ἤκουον παιδὸς ὄντος, καὶ ἄλλοθι, καὶ ὁπότε ἀστρα-

γαλίζοις, ἢ ἄλλην τινὰ παιδιὰν παίζοις, οὐχ ὡς ἀποροῦντος περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, ἀλλὰ μάλα μέγα καὶ θαῤῥαλέως λέγοντος περὶ ὅτου τύχοις τῶν παίδων, ὡς πονηρός τε καὶ ἄδικος εἴη, καὶ ὡς ἀδικοῖ. ἢ οὐκ ἀληθῆ λέγω; ΑΛ. Ἀλλὰ τί ἔμελλον ποιεῖν, ὦ Σώκρατες, ὁπότε τίς με ἀδικοῖ; ΣΩ. Σὺ δ' εἰ τύχοις ἀγνοῶν εἴτε ἀδικοῖο, εἴτε μὴ, τότε λέγοις τί σε χρὴ ποιεῖν; ΑΛ. Μὰ Δί' ἀλλ' οὐκ ἠγνόουν ἔγωγε, ἀλλὰ σαφῶς ἐγίγνωσκον ὅτι ἠδικούμην. XV. ΣΩ. Ὤου ἄρα ἐπίστασθαι καὶ παῖς ὢν, ὡς ἔοικε, τὰ δίκαια καὶ τὰ ἄδικα. ΑΛ. Ἔγωγε· καὶ ἠπιστάμην γε. ΣΩ. Ἐν ὁποίῳ χρόνῳ ἐξευρών; οὐ γὰρ δή που ἐν ᾧ γε ᾤου εἰδέναι. ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Πότε οὖν ἀγνοεῖν ἡγοῦ; σκόπει. οὐ γὰρ εὑρήσεις τοῦτον τὸν χρόνον. ΑΛ. Μὰ Δί', ὦ Σώκρατες, οὐκ ἔχω ἔγωγε εἰπεῖν. ΣΩ. Εὑρὼν μὲν ἄρα οὐκ οἶσθα αὐτά. ΑΛ. Οὐ πάνυ φαίνομαι. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ἄρτι γε οὐδὲ μαθὼν ἔφησθα εἰδέναι. εἰ δὲ μήτε εὗρες, μήτε ἔμαθες, πῶς οἶσθα, καὶ πόθεν; ΑΛ. Ἀλλ' ἴσως τοῦτό σοι οὐκ ὀρθῶς ἀπεκρινάμην, τὸ φάναι εἰδέναι αὐτὸς ἐξευρών. ΣΩ. Τὸ δὲ πῶς εἶχεν; ΑΛ. Ἔμαθον, οἶμαι, καὶ ἐγὼ, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι. ΣΩ. Πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν ἥκομεν λόγον. παρὰ τοῦ; φράζε κἀμοί. ΑΛ. Παρὰ τῶν πολλῶν. ΣΩ. Οὐκ εἰς σπουδαίους γε διδασκάλους καταφεύγεις, εἰς τοὺς πολλοὺς ἀναφέρων. ΑΛ. Τί δέ; οὐχ ἱκανοὶ διδάξαι οὗτοι; XVI. ΣΩ. Οὔκουν τὰ πεττευτικά γε, καὶ τὰ μή. καίτοι φαυλότερα αὐτὰ εἶναι τῶν δικαίων οἶμαι. τί δέ; σὺ οὐχ οὕτως οἴει; ΑΛ. Ναί. ΣΩ.

Εἶτα τὰ μὲν φαυλότερα οὐχ οἷοι διδάσκειν, τὰ δὲ σπουδαιότερα; ΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε. ἄλλα γοῦν πολλὰ οἷοί τ' εἰσὶ διδάσκειν σπουδαιότερα τοῦ πεττεύειν. ΣΩ. Ποῖα ταῦτα; ΑΛ. Οἷον καὶ τὸ ἑλληνίζειν παρὰ τούτων ἔγωγε ἔμαθον· καὶ οὐκ ἂν ἔχοιμι ἐμαυτοῦ εἰπεῖν διδάσκαλον, ἀλλ' εἰς τοὺς αὐτοὺς ἀναφέρω, οὓς σὺ φῂς οὐ σπουδαίους εἶναι διδασκάλους. ΣΩ. Ἀλλ', ὦ γενναῖε, τούτου μὲν ἀγαθοὶ διδάσκαλοι οἱ πολλοὶ, καὶ δικαίως ἐπαινοῖντ' ἂν αὐτῶν εἰς διδασκαλίαν. ΑΛ. Τί δή; ΣΩ. Ὅτι ἔχουσι περὶ αὐτὰ ἃ χρὴ τοὺς ἀγαθοὺς διδασκάλους ἔχειν. ΑΛ. Τί τοῦτο λέγεις; ΣΩ. Οὐκ οἶσθ' ὅτι χρὴ τοὺς μέλλοντας διδάσκειν ὁτιοῦν, αὐτοὺς πρῶτον εἰδέναι; ἢ οὔ; ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν τοὺς εἰδότας ὁμολογεῖν τε ἀλλήλοις καὶ μὴ διαφέρεσθαι; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἐν οἷς δ' ἂν διαφέρωνται, ταῦτα φήσεις εἰδέναι αὐτούς; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Τούτων οὖν διδάσκαλοι πῶς ἂν εἶεν; ΑΛ. Οὐδαμῶς. XVII. ΣΩ. Τί οὖν; δοκοῦσί σοι διαφέρεσθαι οἱ πολλοὶ ποῖόν ἐστι λίθος ἢ ξύλον; κἂν τινα ἐρωτᾷς, ἆρ' οὐ ταὐτὰ ὁμολογοῦσι καὶ ἐπὶ ταὐτὰ ὁρμῶσιν, ὅταν βούλωνται λαβεῖν λίθον ἢ ξύλον; ὡσαύτως καὶ πάνθ' ὅσα τοιαῦτα; σχεδὸν γάρ τοι μανθάνω τὸ ἑλληνίζειν ἐπίστασθαι ὅτι τοῦτο λέγεις. ἢ οὔ; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰς μὲν ταῦτα, ὥσπερ εἴπομεν, ἀλλήλοις τε ὁμολογοῦσι καὶ αὐτοὶ αὑτοῖς ἰδίᾳ, καὶ δημοσίᾳ αἱ πόλεις πρὸς ἀλλήλας οὐκ ἀμφισβητοῦσιν, αἱ μὲν ταὐτὰ, αἱ δ' ἄλλα φάσκουσαι; ΑΛ. Οὐ γάρ; ΣΩ. Εἰκότως ἂν ἄρα τούτων καὶ διδάσκαλοι εἶεν ἀγαθοί,

ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μὲν βουλοίμεθ' ἂν ποιῆσαι τινὰ περὶ αὐτῶν εἰδέναι, ὀρθῶς ἂν αὐτὸν πέμποιμεν εἰς διδασκαλίαν τούτων τῶν πολλῶν; ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί δ' εἰ βουληθείημεν εἰδέναι μὴ μόνον ποῖοι ἄνθρωποι εἰσὶν, ἢ ποῖοι ἵπποι, ἀλλὰ καὶ τίνες αὐτῶν δρομικοί τε καὶ μὴ, ἆρα ἔτι οἱ πολλοὶ τοῦτο ἱκανοὶ διδάξαι; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἱκανὸν δέ σοι τεκμήριον ὅτι οὐκ ἐπίστανται, οὐδὲ κρήγυοι διδάσκαλοι εἰσὶ τούτων, ἐπειδὴ οὐδὲν ὁμολογοῦσιν ἑαυτοῖς περὶ αὐτῶν; ΑΛ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Τί δ' εἰ βουληθείημεν εἰδέναι μὴ μόνον ποῖοι ἄνθρωποι εἰσὶν, ἀλλ' ὁποῖοι ὑγιεινοὶ, ἢ νοσώδεις, ἆρα ἱκανοὶ ἂν ἡμῖν ἦσαν διδάσκαλοι οἱ πολλοί; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἦν δ' ἄν σοι τεκμήριον ὅτι μοχθηροὶ εἰσι τούτων διδάσκαλοι, εἰ ἑώρας αὐτοὺς διαφερομένους; ΑΛ. Ἔμοιγε. XVIII. ΣΩ. Τί δὲ δὴ νῦν περὶ τῶν δικαίων ἀνθρώπων καὶ πραγμάτων οἱ πολλοὶ δοκοῦσί σοι ὁμολογεῖν αὐτοὶ ἑαυτοῖς, ἢ ἀλλήλοις; ΑΛ. Ἥκιστα νὴ Δί', ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τί δαὶ μάλιστα περὶ αὐτῶν διαφέρεσθαι; ΑΛ. Πολύ γε. ΣΩ. Οὔκουν οἶμαί γε πώποτέ σε ἰδεῖν οὐδ' ἀκοῦσαι σφόδρα οὕτω διαφερομένους ἀνθρώπους περὶ ὑγιεινῶν, καὶ μὴ, ὥστε διὰ ταῦτα μάχεσθαί τε καὶ ἀποκτιννύναι ἀλλήλους. ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀλλὰ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων ἔγωγε οἶδ' ὅτι καὶ εἰ μὴ ἑώρακας, ἀκήκοας γοῦν ἄλλων τε πολλῶν καὶ Ὁμήρου. καὶ Ὀδυσσείας γὰρ καὶ Ἰλιάδος ἀκήκοας. ΑΛ. Πάντως δή που, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν ταῦτα ποιήματα ἐστὶ περὶ διαφορᾶς δικαίων τε καὶ ἀδίκων;

ΑΛ. Ναί. *ΣΩ.* Καὶ αἱ μάχαι γε καὶ οἱ θάνατοι διὰ ταύτην τὴν διαφορὰν τοῖς τε Ἀχαιοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις Τρωσὶν ἐγένοντο, καὶ τοῖς μνηστῆρσι τοῖς τῆς Πηνελόπης, καὶ τῷ Ὀδυσσεῖ. *ΑΛ.* Ἀληθῆ λέγεις. *ΣΩ.* Οἶμαι δὲ καὶ τοῖς ἐν Τανάγρᾳ Ἀθηναίων τε καὶ Λακεδαιμονίων καὶ Βοιωτῶν ἀποθανοῦσι, καὶ τοῖς ὕστερον ἐν Κορωνείᾳ (ἐν οἷς καὶ ὁ σὸς πατὴρ Κλεινίας ἐτελεύτησεν) οὐδὲ περὶ ἑνὸς ἄλλου διαφορὰν ἢ περὶ τοῦ δικαίου τε καὶ ἀδίκου, τοὺς θανάτους καὶ τὰς μάχας πεποιηκέναι. ἦ γάρ; *ΑΛ.* Ἀληθῆ λέγεις. *ΣΩ.* Τούτους οὖν φῶμεν ἐπίστασθαι περὶ ὧν οὕτω σφόδρα διαφέρονται, ὥστε ἀμφισβητοῦντες ἀλλήλοις, τὰ ἔσχατα σφᾶς αὐτοὺς ἐργάζονται; *ΑΛ.* Οὐ φαίνεταί γε. XIX. *ΣΩ.* Οὐκοῦν εἰς τοὺς τοιούτους διδασκάλους ἀναφέρεις οὓς ὁμολογεῖς αὐτὸς μὴ εἰδέναι; *ΑΛ.* Ἔοικα. *ΣΩ.* Πῶς οὖν εἰκός σε εἰδέναι τὰ δίκαια καὶ τὰ ἄδικα, περὶ ὧν οὕτω πλανᾷ, καὶ οὔτε μαθὼν φαίνῃ παρ᾽ οὐδενός, οὔτε αὐτὸς ἐξευρών; *ΑΛ.* Ἐκ μὲν ὧν σὺ λέγεις οὐκ εἰκός. *ΣΩ.* Ὁρᾷς αὖ τοῦθ᾽ ὡς οὐ καλῶς εἶπες, ὦ Ἀλκιβιάδη. *ΑΛ.* Τὸ ποῖον; *ΣΩ.* Ὅτι ἐμὲ φῂς ταῦτα λέγειν. *ΑΛ.* Τί δέ; οὐ σὺ λέγεις ὡς ἐγὼ οὐδὲν ἐπίσταμαι περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων; *ΣΩ.* Οὐ μέντοι. *ΑΛ.* Ἀλλ᾽ ἐγώ; *ΣΩ.* Ναί. *ΑΛ.* Πῶς δή; *ΣΩ.* Ὧδε εἴσῃ. ἐάν σε ἔρωμαι, τὸ ἓν καὶ τὰ δύο, πότερα πλείω ἐστὶ, φήσεις ὅτι τὰ δύο. *ΑΛ.* Ἔγωγε. *ΣΩ.* Πόσῳ; *ΑΛ.* Ἑνί. *ΣΩ.* Πότερος οὖν ἡμῶν ὁ λέγων ὅτι τὰ δύο τοῦ ἑνὸς ἑνὶ πλείω; *ΑΛ.* Ἐγώ. *ΣΩ.* Οὐκοῦν ἐγὼ μὲν ἠρώτων, σὺ δὲ ἀπεκρίνου; *ΑΛ.*

Ναί. ΣΩ. Περὶ δὴ τούτων μὲν ἐγὼ φαίνομαι λέγων, ὁ ἐρωτῶν, ἢ σὺ ὁ ἀποκρινόμενος; ΑΛ. Ἐγώ. ΣΩ. Τί δ᾽ ἂν ἐγὼ μὲν ἐρωτῶ καὶ ποῖα γράμματα Σωκράτους, σὺ δὲ εἴπῃς, πότερος ὁ λέγων; ΑΛ. Ἐγώ. ΣΩ. Ἴθι δή, ἑνὶ λόγῳ εἰπέ· ὅταν ἐρώτησίς τε καὶ ἀπόκρισις γίγνηται, πότερος ὁ λέγων; ὁ ἐρωτῶν, ἢ ὁ ἀποκρινόμενος; ΑΛ. Ὁ ἀποκρινόμενος, ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν ἄρτι διαπαντὸς ἐγὼ μὲν ἦν ὁ ἐρωτῶν; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Σὺ δὲ ὁ ἀποκρινόμενος; ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί οὖν; τὰ λεχθέντα πότερος ἡμῶν εἴρηκε; ΑΛ. Φαίνομαι μέν, ὦ Σώκρατες, ἐκ τῶν ὡμολογημένων, ἐγώ. XX. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐλέχθη ὅτι περὶ δικαίων καὶ ἀδίκων Ἀλκιβιάδης ὁ καλὸς ὁ Κλεινίου οὐκ ἐπίσταιτο, οἴοιτο δέ, καὶ μέλλοι εἰς ἐκκλησίαν ἐλθὼν συμβουλεύσειν Ἀθηναίοις περὶ ὧν οὐδὲν οἶδεν; οὐ ταῦτ᾽ ἦν; ΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Τὸ τοῦ Εὐριπίδου ἄρα συμβαίνει, ὦ Ἀλκιβιάδη· σοῦ τάδε κινδυνεύεις, ἀλλ᾽ οὐκ ἐμοῦ, ἀκηκοέναι· οὐδ᾽ ἐγώ εἰμι ὁ ταῦτα λέγων, ἀλλὰ σύ· ἐμὲ δὲ αἰτιᾷ μάτην. ΑΛ. Καὶ μέντοι εὖ λέγεις. ΣΩ. Μανικὸν γὰρ ἐν νῷ ἔχεις ἐπιχείρημα, ἐπιχειρεῖν, ὦ βέλτιστε, διδάσκειν ἃ οὐκ οἶσθα, ἀμελήσας μανθάνειν. ΑΛ. Οἶμαι μέν, ὦ Σώκρατες, Ἀθηναίους ὀλιγάκις βουλεύεσθαι καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας πότερα δικαιότερα ἢ ἀδικώτερα. τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἡγοῦνται δῆλα εἶναι. ἐάσαντες οὖν περὶ αὐτῶν, σκοποῦσιν ὁπότερα συνοίσει πράξασιν. οὐ γὰρ ταὐτὰ οἶμαι τά τε δίκαια καὶ τὰ συμφέροντα· ἀλλὰ πολλοῖς δὴ ἐλυσιτέλησεν ἀδικήσασι μεγά-

τα ἀδικήματα, καὶ ἑτέροις, οἶμαι, δίκαια ἐργασαμένοις, οὐ ξυνήνεγκε. XXI. ΣΩ. Τί οὖν; εἰ ὅτι μάλιστα ἕτερα μὲν τὰ δίκαια τυγχάνει ὄντα, ἕτερα δὲ τὰ συμφέροντα, οὔτι που σὺ αὖ οἴει ταῦτα εἰδέναι ἃ συμφέρει τοῖς ἀνθρώποις; καὶ διότι; ΑΛ. Τί γὰρ κωλύει, ὦ Σώκρατες; εἰ μή με αὖ ἐρήσῃ παρ' ὅτου ἔμαθον, ἢ ὅπως αὐτὸς εὗρον. ΣΩ. Οἷον τοῦτο ποιεῖς· εἴτι μὴ ὀρθῶς λέγεις, τυγχάνει δὲ δυνατὸν ἀποδεῖξαι δι' οὗπερ καὶ τὸν πρότερον λόγον, οἴει δὴ καινὰ ἄττα δεῖν ἀκούειν, ἀποδείξεις τε ἑτέρας ὡς τῶν προτέρων οἷον σκευαρίων κατατετριμμένων· καὶ οὐκέτ' ἂν σὺ αὐτὰ ἀμπίσχοιο, εἰ μή τις σοὶ τεκμήριον καθαρὸν καὶ ἄχραντον οἴσει. ἐγὼ δὲ χαίρειν ἐάσας τὰς σὰς προδρομὰς τοῦ λόγου, οὐδὲν ἧττον ἐρήσομαι ὁπόθεν μαθὼν, αὐτὰ συμφέροντα ἐπίστασαι, καὶ ὅστις ἐστὶ διδάσκαλος· καὶ πάντα ἐκεῖνα τὰ πρότερον ἐρωτῶ μιᾷ ἐρωτήσει. ἀλλὰ γὰρ δῆλον ὡς εἰς ταὐτὸν ἥξεις, καὶ οὐχ ἕξεις ἀποδεῖξαι οὔθ' ὡς ἐξευρὼν οἶσθα τὰ συμφέροντα, οὔθ' ὡς μαθών. XXII. ἐπειδὴ δὲ τρυφᾷς, καὶ οὐκέτ' ἂν ἡδέως τοῦ αὐτοῦ γεύσαιο λόγου, τοῦτο μὲν ἐῶ χαίρειν, εἴτε οἶσθα, εἴτε μὴ, τὰ Ἀθηναίοις συμφέροντα· πότερον δὲ ταὐτά ἐστι δίκαιά τε καὶ συμφέροντα, ἢ ἕτερα, τί οὐκ ἀπέδειξας; εἰ μὲν βούλει, ἐρωτῶν με, ὥσπερ ἐγώ σε· εἰ δὲ καὶ αὐτὸς ἐπὶ σαυτοῦ λόγῳ διέξελθε. ΑΛ. Ἀλλ' οὐκ οἶδα εἰ οἷός τ' ἂν εἴην, ὦ Σώκρατες, πρός σε διελθεῖν. ΣΩ. Ἀλλ', ὦ 'γαθὲ, ἐμὲ ἐκκλησίαν νόμισον καὶ δῆμον· καὶ ἐκεῖ τοι σὲ δεήσει ἕνα ἕκαστον πείθειν. ἢ γάρ; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν τοῦ

αὐτοῦ ἕνα τε οἷόντε εἶναι κατὰ μόνας πείθειν καὶ ξυμπόλλους, περὶ ὧν ἂν εἰδῇ, ὥσπερ ὁ γραμματιστὴς ἕνα τε πείθει που περὶ γραμμάτων καὶ πολλούς. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν καὶ περὶ ἀριθμοῦ ὁ αὐτὸς ἕνα τε καὶ πολλοὺς πείσει; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὗτος δ' ἔσται ὁ εἰδὼς ὁ ἀριθμητικός; ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ σὺ ἅπερ καὶ πολλοὺς οἷόστε πείθειν εἶ, ταῦτα καὶ ἕνα; ΑΛ. Εἰκός γε. ΣΩ. Ἔστι δὲ ταῦτα δηλονότι ἃ οἶσθα; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἄλλό τι οὖν ἢ τοσούτῳ μόνῳ διαφέρει τοῦ ἐν τῷ δήμῳ ῥήτορος ὁ ἐν τῇ τοιᾶδε ξυνουσίᾳ, ὅτι ὁ μὲν, ἀθρόους πείθει ταῦτα, ὁ δὲ καθ' ἕνα; ΑΛ. Κινδυνεύει. XXIII. ΣΩ. Ἴθι δὴ νῦν, ἐπειδὴ τοῦ αὐτοῦ φαίνεται πολλούς τε καὶ ἕνα πείθειν, ἐν ἐμοὶ ἐμμελέτησον καὶ ἐπιχείρησον ἐπιδεῖξαι ὡς τὸ δίκαιον ἐνίοτε οὐ ξυμφέρει. ΑΛ. Ὑβριστὴς εἶ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Νῦν γοῦν ὑφ' ὕβρεως μέλλω σε πείθειν τἀναντία οἷς σὺ ἐμὲ οὐκ ἐθέλεις. ΑΛ. Λέγε δή. ΣΩ. Ἀποκρίνου μόνον τὰ ἐρωτώμενα. ΑΛ. Μή· ἀλλὰ σὺ αὐτὸς λέγε. ΣΩ. Τί δαί; οὐχ ὅτιμάλιστα βούλει πεισθῆναι; ΑΛ. Πάντως δή που. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ λέγεις ὅτι αὐτὰ οὕτως ἔχει, μάλιστ' ἂν εἴης πεπεισμένος. ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ἀποκρίνου δή· καὶ ἂν μὴ αὐτὸς σὺ σαυτοῦ ἀκούῃς ὅτι τὰ δίκαια συμφέροντα ἐστὶν, ἄλλῳ λέγοντι μὴ πιστεύσῃς. ΑΛ. Οὔ τοι· ἀλλ' ἀποκριτέον· καὶ γὰρ οὐδὲν οἴομαι βλαβήσεσθαι. ΣΩ. Μαντικὸς γὰρ εἶ. καί μοι λέγε· τῶν δικαίων φῂς ἔνια μὲν συμφέρειν, ἔνια δ' οὔ; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τί δέ; τὰ μὲν, καλὰ εἶναι, αὐτῶν, τὰ δ',

οὔ; ΑΛ. Πῶς τοῦτο ἐρωτᾷς; ΣΩ. Εἴτις ἤδη σοὶ ἔδοξεν αἰσχρὰ μὲν, δίκαια δὲ, πράττειν. ΑΛ. Οὐκ ἔμοιγε. ΣΩ. Ἀλλὰ πάντα τὰ δίκαια, καὶ καλά; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τί δ᾽ αὖ τὰ καλά; πότερον πάντα ἀγαθὰ, ἢ τὰ μὲν, τὰ δ᾽ οὔ; ΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἔνια τῶν καλῶν κακὰ εἶναι. ΣΩ. Ἦ καὶ αἰσχρὰ, ἀγαθά; ΑΛ. Ναί. XXIV. ΣΩ. Ἆρα λέγεις τὰ τοιάδε; οἷον, πολλοὶ ἐν πολέμῳ βοηθήσαντες ἑταίρῳ, ἢ οἰκείῳ, τραύματα ἔλαβον καὶ ἀπέθανον· οἱ δ᾽ οὐ βοηθήσαντες, δέον, ὑγιεῖς ἀπῆλθον. ΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν τὴν τοιαύτην βοήθειαν, καλὴν μὲν λέγεις, κατὰ τὴν ἐπιχείρησιν τοῦ σῶσαι οὓς ἔδει. τοῦτο δ᾽ ἐστὶν ἀνδρία, ἢ οὔ; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Κακὴν δέ γε, κατὰ τοὺς θανάτους τε καὶ τὰ ἕλκη. ἢ γάρ; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν οὐκ ἄλλο μὲν ἡ ἀνδρία, ἄλλο δὲ ὁ θάνατος; ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκ ἄρα κατὰ ταὐτόν γέ ἐστι καλὸν καὶ κακὸν τὸ τοῖς φίλοις βοηθεῖν; ΑΛ. Οὐ φαίνεται. ΣΩ. Ὅρα τοίνυν εἰ ᾗ γε καλὸν, καὶ ἀγαθὸν, ὥσπερ ἐνταῦθα. κατὰ τὴν ἀνδρίαν γὰρ ὡμολόγεις καλὸν εἶναι τὴν βοήθειαν. τοῦτ᾽ οὖν αὐτὸ σκόπει τὴν ἀνδρίαν, ἀγαθὸν, ἢ κακόν. ὧδε δὲ σκόπει· σὺ πότερα ἂν δέξαιο σοὶ εἶναι, ἀγαθὰ, ἢ κακά; ΑΛ. Ἀγαθά. ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ μέγιστα; ΑΛ. Μάλιστα. ΣΩ. Καὶ ἥκιστα τῶν τοιούτων δέξαιο ἂν στέρεσθαι; ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Πῶς οὖν λέγεις περὶ ἀνδρίας; ἐπὶ πόσῳ ἂν αὐτοῦ δέξαιο στέρεσθαι; ΑΛ. Οὐδὲ ζῆν ἂν ἐγὼ δεξαίμην δειλὸς ὤν. ΣΩ. Ἔσχατον ἄρα σοὶ κακὸν εἶναι δοκεῖ ἡ δειλία. ΑΛ. Ἔμοι-

γε. ΣΩ. Ἔξωσου τῷ τεθνάναι, ὡς ἔοικε. ΑΛ. Φημί. XXV. ΣΩ. Οὐκοῦν θανάτῳ τε καὶ δειλίᾳ ἐναντιώτατα ζωὴ καὶ ἀνδρία; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ τὰ μὲν μάλιστα βούλοιό σοι, τὰ δὲ, ἥκιστα. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ᾽ ὅτι τὰ μὲν, ἄριστα ἡγῇ, τὰ δὲ, κάκιστα; ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τὸ ἄρα βοηθεῖν ἐν πολέμῳ τοῖς φίλοις, ᾗ μὲν καλὸν, κατ᾽ ἀγαθοῦ πρᾶξιν τὴν τῆς ἀνδρίας, καλὸν αὐτὸ προσεῖπας. ΑΛ. Φαίνομαί γε. ΣΩ. Κατὰ δέ γε κακοῦ πρᾶξιν τὴν τοῦ θανάτου, κακόν. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ὧδε δίκαιον προσαγορεύειν ἑκάστην τῶν πράξεων, εἴπερ ᾗ κακὸν ἐργάζεται, κακὴν καλεῖς· καὶ ᾗ ἀγαθὸν, ἀγαθὴν κλητέον; ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν καὶ ᾗ ἀγαθὸν, καλόν· ᾗ δὲ κακὸν, αἰσχρόν; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τὴν ἄρα ἐν τῷ πολέμῳ τοῖς φίλοις βοήθειαν λέγων καλὴν μὲν εἶναι, κακὴν δὲ, οὐδὲν διαφερόντως λέγεις ἢ εἰ προσεῖπες αὐτὴν, ἀγαθὴν μὲν, κακὴν δέ. ΑΛ. Ἀληθῆ μοὶ δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐδὲν ἄρα τῶν καλῶν, καθόσον καλὸν, κακόν· οὐδὲ τῶν αἰσχρῶν, καθόσον αἰσχρὸν, ἀγαθόν. ΑΛ. Οὐ φαίνεται. XXVI. ΣΩ. Ἔτι τοίνυν καὶ ὧδε σκέψαι. ὅστις καλῶς πράττει, οὐχὶ καὶ εὖ πράττει; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οἱ δ᾽ εὖ πράττοντες, οὐκ εὐδαίμονες; ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν εὐδαίμονες δι᾽ ἀγαθῶν κτῆσιν; ΑΛ. Μάλιστα. ΣΩ. Κτῶνται δὲ ταῦτα τῷ εὖ καὶ καλῶς πράττειν; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τὸ εὖ ἄρα πράττειν, ἀγαθῶν; ΑΛ. Πῶς δ᾽ οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν καλὸν ἡ εὐπραγία; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ταὐτὸν ἄρα ἐφάνη ἡμῖν πάλιν αὖ καλόν τε καὶ ἀγαθόν. ΑΛ. Φαί-

νεται. ΣΩ. Ὅ, τι ἂν ἄρα εὕρωμεν καλόν τε καὶ ἀγαθὸν, εὑρήσομεν ἔκ γε τούτου τοῦ λόγου. ΑΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Τί δέ; τὰ ἀγαθὰ συμφέρει, ἢ οὔ; ΑΛ. Συμφέρει. ΣΩ. Μνημονεύεις οὖν περὶ τῶν δικαίων πῶς ὡμολογήσαμεν; ΑΛ. Οἶμαί γε τοὺς δίκαια πράττοντας ἀναγκαῖον εἶναι καλὰ πράττειν. ΣΩ. Οὐκοῦν τοὺς τὰ καλὰ, ἀγαθά; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τὰ δὲ ἀγαθὰ συμφέρει. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τὰ δίκαια ἄρα, ὦ Ἀλκιβιάδη, συμφέροντα ἐστίν; ΑΛ. Ἔοικε. ΣΩ. Τί οὖν; ταῦτα οὐ σὺ ὁ λέγων εἶ, ἐγὼ δὲ ὁ ἐρωτῶν; ΑΛ. Φαίνομαι, ὡς ἔοικα. ΣΩ. Εἰ οὖν τις ἀνίσταται συμβουλεύσων εἴτε Ἀθηναίοις, εἴτε Πεπαρηθίοις, οἰόμενος γιγνώσκειν τὰ δίκαια καὶ τὰ ἄδικα, φήσει δὲ εἰδέναι τὰ δίκαια κακὰ ἐνίοτε, ἄλλό τι ἢ καταγελῴης ἂν αὐτοῦ; ἐπειδήπερ τυγχάνεις καὶ σὺ λέγων ὅτι ταὐτά ἐστι δίκαιά τε καὶ ξυμφέροντα; XXVII. ΑΛ. Ἀλλὰ μὰ τοὺς θεοὺς, ὦ Σώκρατες, οὐκ οἶδα ἔγωγε οὐδ' ὅ, τι λέγω, ἀλλ' ἀτεχνῶς ἔοικα ἀτόπως ἔχοντι. τοτὲ μὲν γάρ μοι ἕτερα δοκεῖ, σοῦ ἐρωτῶντος, τοτὲ δὲ ἄλλα. ΣΩ. Εἶτα τοῦτο, ὦ φίλε, ἀγνοεῖς τὸ πάθημα τί ἐστι; ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οἴει ἂν οὖν, εἴ τις ἐρωτῴη σε, δύο ὀφθαλμοὺς, ἢ τρεῖς ἔχεις; καὶ, δύο χεῖρας, ἢ τέτταρας; ἢ ἄλλό τι τῶν τοιούτων· τοτὲ μὲν ἕτερα ἂν ἀποκρίνασθαι, τοτὲ δὲ ἄλλα; ἢ ἀεὶ τὰ αὐτά; ΑΛ. Δέδοικα μὲν ἔγωγε ἤδη περὶ ἐμαυτοῦ, οἶμαι μέντοι τὰ αὐτά. ΣΩ. Οὐκοῦν ὅτι οἶσθα, τοῦτ' αἴτιον; ΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε. ΣΩ. Περὶ ὧν ἄρα ἄκων τὰ ἐναντία ἀποκρίνῃ, δῆλον ὅτι περὶ τούτων οὐκ οἶσθα. ΑΛ. Εἰκός γε. ΣΩ.

Οὐκοῦν γε καὶ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, καὶ καλῶν καὶ αἰσχρῶν, καὶ κακῶν καὶ ἀγαθῶν, καὶ συμφερόντων καὶ μὴ, ἀποκρινόμενος, φῂς πλανᾶσθαι. εἶτα οὐ δῆλον ὅτι διὰ τὸ μὴ εἰδέναι περὶ αὐτῶν, διὰ ταῦτα πλανᾷ; ΑΛ. Ἔμοιγε. XXVIII. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν οὕτω καὶ ἔχει; ἐπειδάν τις τὶ μὴ εἰδῇ, ἀναγκαῖον περὶ τούτων πλανᾶσθαι τὴν ψυχήν; ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Τί οὖν; οἶσθα ὅντινα τρόπον ἀναβήσῃ εἰς τὸν οὐρανόν; ΑΛ. Μὰ Δί᾽ οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Ἦ καὶ πλανᾶταί σου ἡ δόξα περὶ ταῦτα; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Τὸ δ᾽ αἴτιον οἶσθα; ἢ ἐγὼ φράσω; ΑΛ. Φράσον. ΣΩ. Ὅτι, ὦ φίλε, οὐκ οἴει αὐτὸ ἐπίστασθαι, οὐκ ἐπιστάμενος. ΑΛ. Πῶς αὖ τοῦτο λέγεις; ΣΩ. Ὅρα καὶ σὺ κοινῇ. ἃ μὴ ἐπίστασαι, γιγνώσκεις δὲ ὅτι οὐκ ἐπίστασαι, πλανᾷ περὶ τὰ τοιαῦτα; ὥσπερ περὶ ὄψου σκευασίας, οἶσθα δή που ὅτι οὐκ οἶσθα; ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Πότερον οὖν αὐτὸς περὶ ταῦτα δοξάζεις ὅπως χρὴ σκευάζειν, καὶ πλανᾷ, ἢ τῷ ἐπισταμένῳ ἐπιτρέπεις; ΑΛ. Οὕτω. ΣΩ. Τί δ᾽ εἰ ἐν νηῒ πλέοις, ἆρα δοξάζοις ἂν πότερον χρὴ τὸν οἴακα εἴσω ἄγειν, ἢ ἔξω; καὶ ἅτε οὐκ εἰδὼς, πλανῷο ἄν; ἢ τῷ κυβερνήτῃ ἐπιτρέψας ἂν ἡσυχίαν ἄγοις; ΑΛ. Τῷ κυβερνήτῃ. ΣΩ. Οὐκ ἄρα περὶ ἃ μὴ οἶσθα πλανᾷ, ἄνπερ εἰδῇς ὅτι οὐκ οἶσθα; ΑΛ. Οὐκ ἔοικα. XXIX. ΣΩ. Ἐννοεῖς οὖν ὅτι καὶ τὰ ἁμαρτήματα ἐν τῇ πράξει διὰ ταύτην τὴν ἄγνοιάν ἐστι, τὴν τοῦ μὴ εἰδότα οἴεσθαι εἰδέναι. ΑΛ. Πῶς αὖ λέγεις τοῦτο; ΣΩ. Τότε που ἐπιχειροῦμεν πράττειν, ὅταν οἰώμεθα εἰδέναι ὅ, τι πράτ-

τομεν; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ὅταν δέ γέ που τινὲς μὴ οἴωνται εἰδέναι, ἄλλοις παραδιδόασι; ΑΛ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν οἱ τοιοῦτοι τῶν μὴ εἰδότων, ἀναμάρτητοι ζῶσι, διὰ τὸ ἄλλοις περὶ αὐτῶν ἐπιτρέπειν; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τίνες οὖν οἱ ἁμαρτάνοντες; οὐ γάρ που οἵ γε εἰδότες. ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἐπειδὴ δὲ οὔθ' οἱ εἰδότες, οὔθ' οἱ τῶν μὴ εἰδότων εἰδότες ὅτι οὐκ ἴσασιν, ἢ ἄλλοι λείπονται ἢ οἱ μὴ εἰδότες, οἰόμενοι δ' εἰδέναι; ΑΛ. Οὐκ· ἀλλὰ οὗτοι. ΣΩ. Αὕτη ἄρα ἡ ἄγνοια, τῶν κακῶν αἰτία, καὶ ἡ ἐπονείδιστος ἀμαθία. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ὅταν ᾖ περὶ τὰ μέγιστα, τότε κακουργοτάτη καὶ αἰσχίστη; ΑΛ. Πολλή γε. ΣΩ. Τί οὖν; ἔχεις μείζω εἰπεῖν δικαίων τε καὶ καλῶν, καὶ ἀγαθῶν καὶ ξυμφερόντων; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐκοῦν περὶ ταῦτα σὺ φῂς πλανᾶσθαι; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Εἰ δὲ πλανᾷ, ἆρ' οὐ δῆλον ἐκ τῶν ἔμπροσθεν, ὅτι οὐ μόνον ἀγνοεῖς τὰ μέγιστα, ἀλλὰ καὶ οὐκ εἰδὼς οἴει ταῦτα εἰδέναι; ΑΛ. Κινδυνεύω. XXX. ΣΩ. Βαβαὶ ἄρα, ὦ Ἀλκιβιάδη, οἷον πάθος πέπονθας· ὃ ἐγὼ ὀνομάζειν μὲν ὀκνῶ, ὅμως δὲ, ἐπειδὴ μόνω ἐσμὲν, ῥητέον. ἀμαθίᾳ γὰρ ξυνοικεῖς, ὦ βέλτιστε, τῇ αἰσχίστῃ, ὡς ὁ λόγος σοῦ κατηγορεῖ, καὶ σὺ σαυτοῦ. διὸ καὶ ἄττεις ἄρα πρὸς τὰ πολιτικὰ πρὶν παιδευθῆναι. πέπονθας δὲ τοῦτο οὐ σὺ μόνος, ἀλλὰ καὶ οἱ πολλοὶ τῶν πραττόντων τὰ τῆσδε τῆς πόλεως, πλὴν ὀλίγων τε καὶ ἴσως τοῦ σοῦ ἐπιτρόπου Περικλέους. ΑΛ. Λέγεταί γε, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἀπὸ ταὐτομάτου σοφὸς γεγονέναι, ἀλλὰ πολλοῖς καὶ σοφοῖς συγγεγονέναι, καὶ Πυθοκλείδῃ,

καὶ Ἀναξαγόρᾳ· καὶ νῦν τηλικοῦτος ὢν, Δάμωνι ξύνεστιν αὐτοῦ τούτου ἕνεκα. ΣΩ. Τί οὖν; ἤδη τινὰ εἶδες σοφὸν ὁτιοῦν, ἀδυνατοῦντα ποιῆσαι ἄλλον σοφὸν ἅπερ αὐτός; ὥσπερ ὅς σε ἐδίδαξε γράμματα, αὐτός τε ἦν σοφὸς, καὶ σὲ ἐποίησε, τῶν τε ἄλλων ὅντινα ἐβούλετο. ἦ γάρ; ΑΛ. Ναί; ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ σὺ ὁ παρ' ἐκείνου μαθὼν, ἄλλον οἷός τε ἔσῃ; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ ὁ κιθαριστὴς δὲ καὶ ὁ παιδοτρίβης ὡσαύτως. ΑΛ. Πάνυ γε. XXXI. ΣΩ. Καλὸν γὰρ δή που τοῦτο τεκμήριον τῶν ἐπισταμένων ὁτιοῦν, ὅτι ἐπίστανται, ἐπειδὰν καὶ ἄλλον οἷοί τε ὦσιν ἀποδεῖξαι ἐπιστάμενον. ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Τί οὖν; ἔχεις εἰπεῖν Περικλῆς τίνα ἐποίησε σοφόν; ἀπὸ τῶν υἱέων ἀρξάμενος; ΑΛ. Τί δ' εἰ τὼ Περικλέους υἱέε ἠλιθίω ἐγενέσθην, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἀλλὰ Κλεινίαν, τὸν σὸν ἀδελφόν. ΑΛ. Τί δ' ἂν αὖ Κλεινίαν λέγοις, μαινόμενον ἄνθρωπον; ΣΩ. Ἐπειδὴ τοίνυν Κλεινίας μὲν μαίνεται, τὼ δὲ Περικλέους υἱέε, ἠλιθίω ἐγενέσθην, σοὶ τίνα αἰτίαν ἀναθῶμεν διότι σὲ οὕτως ἔχοντα περιορᾷ; ΑΛ. Ἐγὼ, οἶμαι, αἴτιος, οὐ προσέχων τὸν νοῦν. ΣΩ. Ἀλλὰ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων, ἢ τῶν ξένων, δοῦλον ἢ ἐλεύθερον, εἰπὲ, ὅστις αἰτίαν ἔχει διὰ τὴν Περικλέους συνουσίαν σοφώτερος γεγονέναι· ὥσπερ ἐγὼ ἔχω σοὶ εἰπεῖν, διὰ τὴν Ζήνωνος, Πυθόδωρον τὸν Ἰσολόχου, καὶ Καλλίαν τὸν Καλλιάδου· ὧν ἑκάτερος Ζήνωνι ἑκατὸν μνᾶς τελέσας, σοφός τε καὶ ἐλλόγιμος γέγονεν. ΑΛ. Ἀλλὰ μὰ Δί' οὐκ ἔχω. XXXII. ΣΩ. Εἶεν. τί οὖν διανοῇ περὶ σαυτοῦ; πότερον ἐᾷν, ὡς νῦν ἔχεις,

ἢ ἐπιμέλειαν τινὰ ποιεῖσθαι; ΑΛ. Κοινῇ βουλῇ, ὦ Σώκρατες. καίτοι ἐννοῶ σου εἰπόντος καὶ ξυγχωρῶ. δοκοῦσι γάρ μοι οἱ τὰ τῆς πόλεως πράττοντες, ἐκτὸς ὀλίγων, ἀπαίδευτοι εἶναι. ΣΩ. Εἶτα τί δὴ τοῦτο; ΑΛ. Εἰ μέν που ἦσαν πεπαιδευμένοι, ἔδει ἂν τὸν ἐπιχειροῦντα αὐτοῖς ἀνταγωνίζεσθαι, μαθόντα καὶ ἀσκήσαντα ἰέναι ὡς ἐπ' ἀθλητάς· νῦν δ' ἐπειδὴ καὶ οὗτοι ἰδιωτικῶς ἔχοντες ἐληλύθασιν ἐπὶ τὰ τῆς πόλεως, τί δεῖ ἀσκεῖν καὶ μανθάνοντα πράγματα ἔχειν; ἐγὼ γὰρ εὖ οἶδα, ὅτι τούτων τῇ γε φύσει πάνυ πολὺ περιέσομαι. ΣΩ. Βαβαὶ, οἷον, ὦ ἄριστε, τοῦτ' εἴρηκας· ὡς ἀνάξιον τῆς ἰδέας, καὶ τῶν ἄλλων τῶν σοὶ ὑπαρχόντων. ΑΛ. Τί μάλιστα, καὶ πρὸς τί τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἀγανακτῶ ὑπέρ τε τοῦ σοῦ καὶ τοῦ ἐμοῦ ἔρωτος. ΑΛ. Τί δή; ΣΩ. Εἰ ἠξίωσας τὸν ἀγῶνα σοὶ εἶναι πρὸς τοὺς ἐνθάδε ἀνθρώπους. ΑΛ. Ἀλλὰ πρὸς τίνας μήν; ΣΩ. Ἄξιον τοῦτο καὶ ἔρεσθαι ἄνδρα οἰόμενον μεγαλόφρονα εἶναι.

XXXIII. ΑΛ. Πῶς λέγεις; οὐ πρὸς τούτους μοὶ ὁ ἀγών; ΣΩ. Ἀλλὰ κἂν εἰ τριήρη διενοοῦ κυβερνᾶν μέλλουσαν ναυμαχεῖν, ἤρκει ἄν σοι τῶν συνναυτῶν βελτίστῳ εἶναι τὰ κυβερνητικά; ἢ ταῦτα μὲν ᾤου ἂν δεῖν ὑπάρχειν, ἀπέβλεπες δὲ εἰς τοὺς ὡς ἀληθῶς ἀνταγωνιστάς, ἀλλ' οὐχ ὡς νῦν, εἰς τοὺς συναγωνιστάς; ὧν δεῖ που περιγενέσθαι σε δεῖ τοσοῦτον, ὥστε μὴ συνανταγωνίζεσθαι, ἀλλὰ καταφρονηθέντας συναγωνίζεσθαί σοι πρὸς τοὺς πολεμίους; εἰ δὴ τῷ ὄντι γε καλόν τι ἔργον ἀποδείξασθαι διανοῇ, καὶ ἄξιον σαυτοῦ τε καὶ τῆς πόλεως. ΑΛ. Ἀλλὰ μὲν δὴ

διανοοῦμαί γε. ΣΩ. Πάνυ ἄρα σοὶ ἄξιον ἀγαπᾶν εἰ τῶν στρατιωτῶν βελτίων εἶ, ἀλλ' οὐ πρὸς τοὺς τῶν ἀντιπάλων ἡγεμόνας ἀποβλέπειν, ὁπότε ἐκείνων βελτίων γένοιο σκοποῦντα, καὶ ἀσκοῦντα πρὸς ἐκείνους. ΑΛ. Λέγεις δὲ τίνας τούτους, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οὐκ οἶσθα ἡμῶν τὴν πόλιν Λακεδαιμονίοις τε καὶ τῷ μεγάλῳ βασιλεῖ πολεμοῦσαν ἑκάστοτε; ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἴπερ ἐν νῷ ἔχεις ἡγεμὼν εἶναι τῆσδε τῆς πόλεως, ὡς πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίων βασιλεῖς καὶ τοὺς Περσῶν τὸν ἀγῶνα σοὶ ἡγούμενος εἶναι, ὀρθῶς ἂν ἡγοῖο; ΑΛ. Κινδυνεύεις ἀληθῆ λέγειν. XXXIV. ΣΩ. Οὔκ, ὦ 'γαθέ· ἀλλὰ πρὸς Μειδίαν σε δεῖ τὸν ὀρτυγοτρόφον ἀποβλέπειν, καὶ ἄλλους τοιούτους, οἳ τὰ τῆς πόλεως πράττειν ἐπιχειροῦσιν, ἔτι τὴν ἀνδραποδώδη (φαῖεν ἂν αἱ γυναῖκες) τρίχα ἔχοντες ἐπὶ τῇ ψυχῇ, ὑπ' ἀμουσίας, καὶ οὔπω ἀποβεβληκότες, ἔτι δὲ βαρβαρίζοντες, ἐληλύθασι κολακεύσοντες τὴν πόλιν, ἀλλ' οὐκ ἄρξοντες. πρὸς τούτους σε δεῖ οὕσπερ λέγω βλέποντα, σαυτοῦ δὲ ἀμελεῖν· καὶ μήτε μανθάνειν ὅσα μαθήσεως ἔχεται, μέλλοντα τοσοῦτον ἀγῶνα ἀγωνίζεσθαι, μήτε ἀσκεῖν ὅσα δεῖται ἀσκήσεως, καὶ πᾶσαν παρασκευὴν παρασκευασάμενον, οὕτως ἰέναι ἐπὶ τὰ τῆς πόλεως. ΑΛ. Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, δοκεῖς μέν μοι ἀληθῆ λέγειν· οἶμαι μέντοι τούς τε Λακεδαιμονίων στρατηγοὺς καὶ τῶν Περσῶν βασιλέα οὐδὲν διαφέρειν τῶν ἄλλων. ΣΩ. Ἀλλ', ὦ ἄριστε, τὴν οἴησιν ταύτην σκόπει οἵαν ἔχεις. ΑΛ. Τοῦ πέρι; ΣΩ. Πρῶτον μὲν, ποτέρως ἂν οἴει σαυτοῦ μᾶλλον ἐπιμεληθῆναι; φα-

βουλόμενός τε καὶ οἰόμενος δεινοὺς αὐτοὺς εἶναι, ἢ μή; ΑΛ. Δηλονότι καὶ εἰ δεινοὺς οἰοίμην. ΣΩ. Μῶν οὖν οἴει τι βλαβήσεσθαι, ἐπιμεληθεὶς σαυτοῦ; ΑΛ. Οὐδαμῶς· ἀλλὰ καὶ μεγάλα ὀνήσεσθαι. ΣΩ. Οὐκοῦν ἓν μὲν τοῦτο τοσοῦτο κακὸν ἔχει ἡ οἴησις αὕτη. ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις. XXXV. ΣΩ. Τὸ δεύτερον τοίνυν, ὅτι καὶ ψευδής ἐστιν, ἐκ τῶν εἰκότων σκέψαι. ΑΛ. Πῶς δή; ΣΩ. Πότερον εἰκὸς ἀμείνους γίγνεσθαι φύσεις ἐν γενναίοις γένεσιν, ἢ μή; ΑΛ. Δηλονότι ἐν τοῖς γενναίοις. ΣΩ. Οὐκοῦν τοὺς εὖ φύντας, ἐὰν καὶ εὖ τραφῶσιν, οὕτω τελέους γίγνεσθαι πρὸς ἀρετήν; ΑΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Σκεψώμεθα δή, τοῖς ἐκείνων τὰ ἡμέτερα ἀντιτιθέντες, πρῶτον μέν, εἰ δοκοῦσι φαυλοτέρων γενῶν εἶναι οἱ Λακεδαιμονίων καὶ Περσῶν βασιλεῖς. ἢ οὐκ ἴσμεν ὡς οἱ μέν, Ἡρακλέους, οἱ δέ, Ἀχαιμένους ἔκγονοι; τὸ δὲ Ἡρακλέους τε γένος καὶ τὸ Ἀχαιμένους εἰς Περσέα τὸν Διὸς ἀναφέρεται. ΑΛ. Καὶ γὰρ τὸ ἡμέτερον, ὦ Σώκρατες, εἰς Εὐρυσάκη· τὸ δ' Εὐρυσάκους, εἰς Δία. ΣΩ. Καὶ γὰρ τὸ ἡμέτερον, ὦ γενναῖε Ἀλκιβιάδη, εἰς Δαίδαλον· ὁ δὲ Δαίδαλος, εἰς Ἥφαιστον, τὸν Διός. ἀλλὰ τὰ μὲν τούτων, ἀπ' αὐτῶν ἀρξάμενα, βασιλεῖς εἰσιν ἐκ βασιλέων, μέχρι Διός· οἱ μέν, Ἄργους τε καὶ Λακεδαίμονος· οἱ δέ, τῆς Περσίδος τοαεὶ· πολλάκις δὲ καὶ τῆς Ἀσίας, ὥσπερ καὶ νῦν. ἡμεῖς δέ, αὐτοί τε ἰδιῶται καὶ οἱ πατέρες. εἰ δὲ καὶ τοὺς προγόνους σε δέοι καὶ τὴν πατρίδα Εὐρυσάκους ἐπιδεῖξαι Σαλαμῖνα, ἢ τὴν Αἰακοῦ τοῦ ἔτι προτέρου Αἴγιναν, Ἀρταξέρξῃ τῷ

Ξέρξου πόσον ἂν οἴῃ γέλωτα ὄφλειν; XXXVI. ἀλλ' ὅρα μὴ τῷ τε γένους ὄγκῳ ἐλαττώμεθα τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῇ ἄλλῃ τροφῇ. ἢ οὐκ ᾔσθησαι τοῖς τε Λακεδαιμονίων βασιλεῦσιν ὡς μεγάλα τὰ ὑπάρχοντα; ὧν αἱ γυναῖκες δημοσίᾳ φυλάττονται ὑπὸ τῶν ἐφόρων, ὅπως εἰς δύναμιν μὴ λάθῃ ἐξ ἄλλου γενόμενος ὁ βασιλεὺς, ἢ ἐξ Ἡρακλειδῶν. ὁ δὲ Περσῶν τοσοῦτον ὑπερβάλλει, ὥστε οὐδεὶς ὑποψίαν ἔχει ὡς ἐξ ἄλλου βασιλεὺς ἂν γένοιτο, ἢ ἐξ αὐτοῦ. διὸ οὐ φρουρεῖται ἡ τοῦ βασιλέως γυνὴ, ἀλλ' ἢ ὑπὸ φόβου. ἐπειδὰν δὲ γένηται ὁ παῖς ὁ πρεσβύτατος, οὗπερ ἡ ἀρχὴ, πρῶτον μὲν ἑορτάζουσι πάντες οἱ ἐν τῇ βασιλέως, ὧν ἂν ἄρχῃ, εἶτα εἰς τὸν ἄλλον χρόνον ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ βασιλέως γενέθλια πᾶσα θύει καὶ ἑορτάζει ἡ Ἀσία· ἡμῶν δὲ γεννωμένων, τὸ τοῦ κωμῳδοποιοῦ, οὐδ' οἱ γείτονες σφόδρα τοι αἰσθάνονται, ὦ Ἀλκιβιάδη. μετὰ τοῦτο τρέφεται ὁ παῖς, οὐχ ὑπὸ γυναικὸς τροφοῦ ὀλίγου ἀξίας, ἀλλ' ὑπ' εὐνούχων, οἳ ἂν δοκῶσι τῶν περὶ βασιλέα ἄριστοι εἶναι· οἷς τάτε ἄλλα προστέτακται ἐπιμελεῖσθαι τοῦ γεννωμένου, καὶ ὅπως ὅτικάλλιστος ἔσται μηχανᾶσθαι, ἀναπλάττοντας τά τε μέλη τοῦ παιδὸς καὶ κατορθοῦντας. καὶ ταῦτα δρῶντες, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσίν. XXXVII. ἐπειδὰν δὲ ἑπτέτεις γένωνται οἱ παῖδες, ἐπὶ τοὺς ἵππους καὶ ἐπὶ τοὺς τούτων διδασκάλους φοιτῶσι· καὶ ἐπὶ τὰς θήρας ἄρχονται ἰέναι. δὶς ἑπτὰ δὲ γενομένων ἐτῶν, τὸν παῖδα παραλαμβάνουσιν οὓς ἐκεῖνοι βασιλείους παιδαγωγοὺς ὀνομάζουσιν. εἰσὶ δὲ ἐξειλεγμένοι Περσῶν οἱ ἄριστοι δόξαν-

τες ἐν ἡλικίᾳ τέτταρες· ὅ, τε σοφώτατος, καὶ ὁ δικαιότατος, καὶ ὁ σωφρονέστατος, καὶ ὁ ἀνδρειότατος. ὧν ὁ μὲν μαγείαν τε διδάσκει τὴν Ζωροάστρου τοῦ Ὡρομάζου (ἔστι δὲ τοῦτο θεῶν θεραπεία) διδάσκει δὲ καὶ τὰ βασιλικά· ὁ δὲ δικαιότατος, ἀληθεύειν διὰ παντὸς τοῦ βίου· ὁ δὲ σωφρονέστατος, μηδ' ὑπὸ μιᾶς ἄρχεσθαι τῶν ἡδονῶν (ἵνα ἐλεύθερος εἶναι ἐθίζηται, καὶ ὄντως βασιλεὺς, ἄρχων πρῶτα τῶν ἐν αὑτῷ, ἀλλὰ μὴ δουλεύων) ὁ δὲ ἀνδρειότατος, ἄφοβον καὶ ἀδεᾶ παρασκευάζων, ὅταν δείσῃ, δοῦλον ὄντα. σοὶ δ', ὦ Ἀλκιβιάδη, Περικλῆς ἐπέστησε παιδαγωγὸν τῶν οἰκετῶν τὸν ἀχρειότατον ὑπὸ γήρως, Ζώπυρον τὸν Θρᾷκα. διῆλθον δὲ καὶ τὴν ἄλλην ἄν σοι τῶν ἀνταγωνιστῶν τροφήν τε καὶ παιδείαν, εἰ μὴ πολὺ ἔργον ἦν· καὶ ἅμα ταῦτα ἱκανὰ δηλῶσαι καὶ τἄλλα ὅσα τούτοις ἀκόλουθα. τῆς δὲ σῆς γενέσεως, ὦ Ἀλκιβιάδη, καὶ τροφῆς καὶ παιδείας, ἢ ἄλλου ὁτουοῦν Ἀθηναίων, (ὡς ἔπος εἰπεῖν) οὐδενὶ μέλει, εἰ μὴ εἴτις ἐραστής σου τυγχάνει ὤν. εἰ δ' αὖ ἐθέλεις εἰς πλούτους ἀποβλέψαι καὶ τρυφὰς καὶ ἐσθῆτας, ἱματίων θ' ἕλξεις, καὶ μύρων ἀλοιφὰς, καὶ θεραπόντων πλήθους ἀκολουθίας, τήν τε ἄλλην ἁβρότητα τὴν Περσῶν, αἰσχυνθείης ἂν ἐπὶ σαυτῷ, αἰσθόμενος ὅσον αὐτῶν ἐλλείπεις. XXXVIII. εἰ δ' αὖ ἐθελήσεις εἰς σωφροσύνην τε καὶ κοσμιότητα ἀποβλέψαι, καὶ εὐχέρειαν καὶ εὐκολίαν, καὶ μεγαλοφροσύνην, καὶ εὐταξίαν, καὶ ἀνδρίαν, καὶ καρτερίαν, καὶ φιλοπονίαν, καὶ φιλονεικίαν, καὶ φιλοτιμίας τὰς Λακεδαιμονίων, παῖδα ἂν ἡγήσαιο

σαυτὸν πᾶσι τοῖς τοιούτοις. εἰ δ᾽ αὖ τι καὶ πλούτῳ προσέχεις, καὶ κατὰ τοῦτο οἴει τὶ εἶναι, μηδὲ τοῦτό ἂν ἡμῖν ἄῤῥητον ἔστω, ἐάν πως αἴσθῃ οὗ εἶ. τοῦτο μὲν γὰρ εἰ θέλεις τοὺς Λακεδαιμονίων πλούτους ἰδεῖν, γνώσῃ ὅτι πολὺ τἀνθάδε τῶν ἐκεῖ ἐλλείπει. γῆν μὲν γὰρ ὅσην ἔχουσι τῆς θ᾽ ἑαυτῶν καὶ Μεσήνης, οὐδ᾽ ἂν εἷς ἀμφισβητήσειε τῶν τῇδε πλήθει οὐδὲ ἀρετῇ, οὐδ᾽ αὖ ἀνδραπόδων κτήσει, τῶν τε ἄλλων καὶ τῶν Εἱλωτικῶν, οὐδὲ μὴν ἵππων γε, οὐδ᾽ ὅσ᾽ ἄλλα βοσκήματα κατὰ Μεσήνην νέμεται. XXXIX. ἀλλὰ ταῦτα μὲν πάντα ἐῶ χαίρειν· χρυσίον δὲ καὶ ἀργύριον οὐκ ἔστιν ἐν πᾶσιν Ἕλλησιν ὅσον ἐν Λακεδαίμοσιν ἰδίᾳ. πολλὰς γὰρ ἤδη γενεὰς εἰσέρχεται μὲν αὐτὸς ἐξ ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων, πολλάκις δὲ καὶ βαρβάρων, ἐξέρχεται δὲ οὐδαμόσε· ἀλλ᾽ ἀτεχνῶς, κατὰ τὸν Αἰσώπου μῦθον, ὃν ἡ ἀλώπηξ πρὸς τὸν λέοντα εἶπε, καὶ τοῦ εἰς Λακεδαίμονα νομίσματος εἰσιόντος μὲν τὰ ἴχνη τὰ ἐκεῖσε τετραμμένα δῆλα, ἐξιόντος δὲ, οὐδαμῇ ἄν τις ἴδοι. ὥστε εὖ χρὴ εἰδέναι, ὅτι καὶ χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ οἱ ἐκεῖ πλουσιώτατοι εἰσὶ τῶν Ἑλλήνων, καὶ αὐτῶν ἐκείνων ὁ βασιλεύς. ἔκ τε γὰρ τῶν τοιούτων μέγισται λήψεις καὶ πλεῖσται εἰσὶ τοῖς βασιλεῦσιν. ἔτι δὲ καὶ ὁ βασιλικὸς φόρος οὐκ ὀλίγος γίγνεται, ὃν τελοῦσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῖς βασιλεῦσι. καὶ τὰ μὲν Λακεδαιμονίων, ὡς πρὸς Ἑλληνικοὺς μὲν πλούτους, μεγάλα· ὡς δὲ πρὸς τοὺς Περσικοὺς, καὶ τοῦ ἐκείνων βασιλέως, οὐδέν. XL. ἐπεί ποτ᾽ ἐγὼ ἤκουσα ἀνδρὸς ἀξιοπίστου τῶν ἀναβεβηκότων παρὰ βασιλέα, ὃς ἔφη

παρελθεῖν χώραν πάνυ πολλὴν καὶ ἀγαθὴν, ἐγγὺς ἡμερησίαν ὁδόν· ἣν καλεῖν τοὺς ἐπιχωρίους ζώνην τῆς βασιλέως γυναικός. εἶναι δὲ καὶ ἄλλην, ἣν αὖ καλεῖσθαι καλύπτραν· καὶ ἄλλους πολλοὺς τόπους καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς εἰς τὸν κόσμον ἐξῃρημένους τὸν τῆς γυναικός· καὶ ὀνόματα ἔχειν ἑκάστους τῶν τόπων ἀπὸ ἑκάστου τῶν κόσμων. ὥστε οἶμαι ἐγὼ, εἴ τις εἴποι τῇ βασιλέως μητρὶ, Ξέρξου δὲ γυναικὶ, Ἀμάστριδι, ὅτι ἐν νῷ ἔχει σοῦ τῷ υἱεῖ ἀντιτάττεσθαι ὁ Δεινομάχης υἱὸς, ᾗ ἐστι κόσμος ἴσως ἄξιος μνῶν πεντήκοντα, εἰ πάνυ πολλοῦ· τῷ δὲ υἱεῖ αὐτῆς, γῆς πλέθρα Ἐρχιᾶσιν οὐδὲ τριακόσια· θαυμάσαι ἂν ὅτῳ ποτὲ πιστεύων ἐν νῷ ἔχει οὗτος ὁ Ἀλκιβιάδης τῷ Ἀρταξέρξῃ διαγωνίζεσθαι. καὶ οἶμαι ἂν αὐτὴν εἰπεῖν, ὅτι οὐκ ἔσθ᾽ ὅτῳ ἄλλῳ πιστεύων οὗτος ὁ ἀνὴρ ἐπιχειρεῖ πλὴν ἐπιμελείᾳ τε καὶ σοφίᾳ. ταῦτα γὰρ μόνα ἄξια λόγου ἐν Ἕλλησιν. XLI. ἐπεὶ εἴ γε πύθοιτο ὡς Ἀλκιβιάδης οὗτος, πρῶτον μὲν ἔτη οὔπω γεγονὼς σφόδρα εἴκοσιν, ἔπειτα παντάπασιν ἀπαίδευτος, πρὸς δὲ τούτοις, τοῦ ἐραστοῦ αὐτῷ λέγοντος ὅτι χρὴ πρῶτον μαθόντα καὶ ἐπιμεληθέντα αὑτοῦ, καὶ ἀσκήσαντα, οὕτως ἰέναι διαγωνιούμενον βασιλεῖ, οὐκ ἐθέλει, ἀλλά φησιν ἐξαρκεῖν καὶ ὡς ἔχει, οἶμαι ἂν θαυμάσαι τε καὶ ἐρέσθαι, τί οὖν ποτε ἐστὶν ὅτῳ πιστεύει τὸ μειράκιον; εἰ οὖν λέγοιμεν ὅτι κάλλει τε καὶ μεγέθει, καὶ γένει καὶ πλούτῳ, καὶ φύσει τῆς ψυχῆς, ἡγήσαιτ᾽ ἂν ἡμᾶς, ὦ Ἀλκιβιάδη, μαίνεσθαι, πρὸς τὰ παρὰ σφίσιν ἀποβλέψασα πάντα τοιαῦτα. οἶμαι δὲ, κἂν Λαμπιδὼ, τὴν

Λεωτυχίδου μὲν θυγατέρα, Ἀρχιδάμου δὲ γυναῖκα, Ἄγιδος δὲ μητέρα, οἳ πάντες βασιλεῖς γεγόνασι, θαυμάσαι ἂν καὶ ταύτην, εἰς τὰ παρὰ σφίσιν ὑπάρχοντα ἀποβλέψασαν, εἰ σὺ ἐν νῷ ἔχεις τῷ υἱεῖ αὐτῆς διαγωνίζεσθαι, οὕτω κακῶς ἠγμένος. καίτοι οὐκ αἰσχρὸν δοκεῖ εἶναι, εἰ αἱ τῶν πολεμίων γυναῖκες βέλτιον διανοοῦνται περὶ ἡμῶν, οἵους χρὴ ὄντας σφίσιν ἐπιχειρεῖν, ἢ ἡμεῖς περὶ ἡμῶν αὐτῶν; ἀλλ', ὦ μακάριε, πειθόμενος ἐμοί τε καὶ τῷ ἐν Δελφοῖς γράμματι, ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ, ὅτι οὗτοι ἡμῖν εἰσὶν ἀντίπαλοι, ἀλλ' οὐχ οὓς σὺ οἴει· ὧν ἄλλῳ μὲν οὐδ' ἂν ἑνὶ περιγενοίμεθα, εἰ μὴ ἐπιμελείᾳ τε ἂν καὶ τέχνῃ. ὧν σὺ εἰ ἀπολειφθήσῃ, καὶ τοῦ ὀνομαστὸς γενέσθαι ἀπολειφθήσῃ, ἐν Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροις· οὗ μοι δοκεῖς ἐρᾶν, ὡς οὐδεὶς ἄλλος ἄλλου. XLII. ΑΛ. Τίνα οὖν χρὴ τὴν ἐπιμέλειαν, ὦ Σώκρατες, ποιεῖσθαι, ἔχεις ἐξηγήσασθαι; παντὸς γὰρ μᾶλλον ἔοικας ἀληθῆ εἰρηκότι. ΣΩ. Ναί. ἀλλὰ γὰρ κοινῇ βουλὴ ᾧτινι τρόπῳ ἂν ὅτι βέλτιστοι γενοίμεθα. ἐγὼ γάρ τοι οὐ περὶ μὲν σοῦ λέγω ὡς χρὴ παιδευθῆναι, περὶ ἐμοῦ δὲ οὔ. οὐ γάρ ἐσθ' ὅτῳ σοῦ διαφέρω, πλήν γε ἑνί. ΑΛ. Τίνι; ΣΩ. Ὁ ἐπίτροπος ὁ ἐμὸς βελτίων ἐστὶ καὶ σοφώτερος, ἢ Περικλῆς, ὁ σός. ΑΛ. Τίς οὗτος, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Θεός, ὦ Ἀλκιβιάδη· ὅσπερ σοί με οὐκ εἴα πρὸ τῆσδε τῆς ἡμέρας διαλεχθῆναι. ᾧ καὶ πιστεύων, λέγω ὅτι ἡ ἐπιφάνεια δι' οὐδενὸς ἄλλου σοὶ ἔσται ἢ δι' ἐμοῦ. ΑΛ. Παίζεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἴσως. λέγω μέντοι ἀληθῆ, ὅτι ἐπιμελείας δεόμεθα· μᾶλ-

λον μὲν πάντες ἄνθρωποι, ἀτάρ τοί γε καὶ μάλα σφόδρα. ΑΛ. Ὅτι μὲν ἐγὼ δέομαι, οὐ ψεύδῃ. ΣΩ. Οὐδὲ μὴν ὅτι γε ἐγώ. ΑΛ. Τί οὖν ἂν ποιοῖμεν; ΣΩ. Οὐκ ἀποκνητέον, οὐδὲ μαλθακιστέον, ὦ ἑταῖρε. ΑΛ. Οὔτοι δὴ πρέπει γε, ὦ Σώκρατες. XLIII. ΣΩ. Οὐ γάρ· ἀλλὰ σκεπτέον κοινῇ. καί μοι λέγε. φαμὲν γὰρ ὡς ἄριστοι βούλεσθαι γενέσθαι. ἦ γάρ; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τίνα ἀρετήν; ΑΛ. Δηλονότι ἥνπερ οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοί. ΣΩ. Οἱ τί ἀγαθοί; ΑΛ. Δηλονότι οἱ πράττειν τὰ πράγματα. ΣΩ. Ὁποῖα ἄρα; τὰ ἱππικά; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Παρὰ τοὺς ἱππικοὺς γὰρ ἂν ἦμεν; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἀλλὰ τὰ ναυτικὰ λέγεις; ΑΛ. Οὔ. ΣΩ. Παρὰ τοὺς ναυτικοὺς γὰρ ἂν ἦμεν. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἀλλὰ ποῖα; ἃ τίνες πράττουσιν; ΑΛ. Ἅπερ Ἀθηναίων οἱ καλοὶ κἀγαθοί. ΣΩ. Καλοὺς κἀγαθοὺς λέγεις τοὺς φρονίμους, ἢ τοὺς ἄφρονας; ΑΛ. Τοὺς φρονίμους. ΣΩ. Οὐκοῦν ὃ ἕκαστος φρόνιμος, τοῦτο ἀγαθός; ΑΛ. Ναί ΣΩ. Ὁ δὲ ἄφρων, πονηρός; ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ἆρ' οὖν ὁ σκυτοτόμος, φρόνιμος εἰς ὑποδημάτων ἐργασίαν; ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἀγαθὸς ἄρα εἰς ταῦτα. ΑΛ. Ἀγαθός. ΣΩ. Τί δέ; εἰς ἱματίων ἐργασίαν οὐκ ἄφρων ὁ σκυτοτόμος; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Κακὸς ἄρα εἰς τοῦτο. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ὁ αὐτὸς ἄρα, τούτῳ γε τῷ λόγῳ, κακός τε καὶ ἀγαθός. ΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Ἦ οὖν λέγεις, τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας, εἶναι καὶ κακούς; ΑΛ. Οὐ δῆτα. XLIV. ΣΩ. Ἀλλὰ τίνας ποτὲ τοὺς ἀγαθοὺς λέγεις; ΑΛ. Τοὺς δυναμένους ἔγωγε ἄρχειν ἐν τῇ πόλει. ΣΩ. Οὐ

δή που ἵππων γε; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ἀνθρώπων; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρα καμνόντων; ΑΛ. Οὔ. ΣΩ. Ἀλλὰ πλεόντων; ΑΛ. Οὔ φημι. ΣΩ. Ἀλλὰ θεριζόντων; ΑΛ. Οὔ. ΣΩ. Ἀλλ᾽ οὐδὲν ποιούντων, ἤ τι ποιούντων; ΑΛ. Ποιούντων λέγω. ΣΩ. Τί; πειρῶ καὶ ἐμοὶ δηλῶσαι. ΑΛ. Οὐκοῦν τῶν καὶ συμβαλλόντων ἑαυτοῖς, καὶ χρωμένων ἀλλήλοις; ὥσπερ ἡμεῖς ζῶμεν ἐν ταῖς πόλεσιν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀνθρώπων λέγεις ἄρχειν ἀνθρώποις χρωμένων; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρα κελευστῶν χρωμένων ἐρέταις; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Κυβερνητικῆς γὰρ αὕτη γε ἀρετή. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ἀνθρώπων λέγεις ἄρχειν αὐλητῶν, ἀνθρώποις ἡγουμένων ᾠδῆς, καὶ χρωμένων χορευταῖς; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Χοροδιδασκαλικὴ γὰρ αὕτη γ᾽ αὖ. ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἀλλὰ τί ποτε λέγεις χρωμένων ἀνθρώπων ἀνθρώποις οἷόν τ᾽ εἶναι ἄρχειν; ΑΛ. Κοινωνούντων ἔγωγε λέγω πολιτείας, καὶ συμβαλλόντων πρὸς ἀλλήλους, τούτων ἄρχειν τῶν ἐν τῇ πόλει. XLV. ΣΩ. Τίς οὖν αὕτη ἡ τέχνη; ὥσπερ ἂν εἴ σε ἐροίμην πάλιν τανῦν δή, Κοινωνούντων ναυτιλίας ἐπίστασθαι ἄρχειν τίς ποιεῖ τέχνη; ΑΛ. Κυβερνητική. ΣΩ. Κοινωνούντων δὲ ᾠδῆς (ὡς νῦν δὴ ἐλέγετο) τίς ἐπιστήμη ποιεῖ ἄρχειν; ΑΛ. Ἥνπερ σὺ ἄρτι ἔλεγες, ἡ χοροδιδασκαλία. ΣΩ. Τί δέ; πολιτείας κοινωνούντων τίνα καλεῖς ἐπιστήμην; ΑΛ. Εὐβουλίαν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τί δέ; μῶν ἀβουλία δοκεῖ εἶναι ἡ τῶν κυβερνητῶν; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀλλ᾽ εὐβουλία; ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ, εἴς γε τὸ σώζεσθαι πλέοντας. ΣΩ. Καλῶς λέγεις. τί δέ,

ἣν σὺ καλεῖς εὐβουλίαν, εἰς τί ἐστιν; ΑΛ. Εἰς τὸ ἄμεινον τὴν πόλιν διοικεῖν, καὶ σώζεσθαι. ΣΩ. Ἄμεινον δὲ διοικεῖται καὶ σώζεται, τίνος παραγιγνομένου, ἢ ἀπογιγνομένου; ὥσπερ εἰ σύ με ἔροιο, ἄμεινον διοικεῖται σῶμα καὶ σώζεται, τίνος παραγιγνομένου, ἢ ἀπογιγνομένου; εἴποιμ' ἂν ὅτι ὑγείας μὲν παραγιγνομένης, νόσου δὲ ἀπογιγνομένης. οὐ καὶ σὺ οἴει οὕτω; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ εἴ με αὖ ἔροιο, τίνος δὲ αὖ ἄμεινον ὄμματα; ὡσαύτως εἴποιμ' ἂν, ὅτι ὄψεως μὲν παραγιγνομένης, τυφλότητος δὲ ἀπογιγνομένης. καὶ ὦτα δὲ, κωφότητος μὲν ἀπογιγνομένης, ἀκοῆς δὲ ἐγγιγνομένης, βελτίω τε γίγνεται, καὶ ἄμεινον θεραπεύεται. ΑΛ. Ὀρθῶς. XLVI. ΣΩ. Τί δὲ δὴ πόλις; τίνος παραγιγνομένου καὶ ἀπογιγνομένου, βελτίων τε γίγνεται καὶ ἄμεινον θεραπεύεται καὶ διοικεῖται; ΑΛ. Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ὅταν φιλία μὲν αὐτοῖς γίγνεται πρὸς ἀλλήλους, τὸ δὲ μισεῖν τε καὶ στασιάζειν ἀπογίγνηται. ΣΩ. Ἆρ' οὖν φιλίαν λέγεις ὁμόνοιαν, ἢ διχόνοιαν; ΑΛ. Ὁμόνοιαν. ΣΩ. Διὰ τίνα οὖν τέχνην ὁμονοοῦσιν αἱ πόλεις περὶ ἀριθμούς; ΑΛ. Διὰ τὴν ἀριθμητικήν. ΣΩ. Τί δέ; οἱ ἰδιῶται οὐ διὰ τὴν αὐτήν; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Διὰ τίνα δὲ τέχνην αὐτὸς αὑτῷ ἕκαστος; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Διὰ τίνα δὲ τέχνην αὐτὸς αὑτῷ ἕκαστος ὁμονοεῖ περὶ σπιθαμῆς καὶ πήχεως, ὁπότερον μεῖζον; οὐ διὰ τὴν μετρητικήν; ΑΛ. Τί μήν; ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ οἱ ἰδιῶται ἀλλήλοις, καὶ αἱ πόλεις; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τί δὲ περὶ σταθμοῦ; οὐχ ὡσαύτως; ΑΛ. Φημί. ΣΩ. Ἣν δὲ δὴ σὺ λέγεις ὁμόνοι-

αν, τίς ἐστι, καὶ περὶ τοῦ; καὶ τίς αὐτὴν τέχνη παρασκευάζει; καὶ ἆρα ἥπερ πόλει, αὐτὴ καὶ ἰδιώτῃ, αὐτῷ τε πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς ἄλλον; ΑΛ. Εἰκός γέ τοι. ΣΩ. Τίς οὖν ἐστι, μὴ κάμῃς ἀποκρινόμενος, ἀλλὰ προθυμοῦ εἰπεῖν. ΑΛ. Ἐγὼ μὲν οἶμαι φιλίαν τε λέγειν καὶ ὁμόνοιαν, ἥνπερ πατήρ τε υἱὸν φιλῶν ὁμονοεῖ καὶ μήτηρ, καὶ ἀδελφὸς ἀδελφῷ καὶ γυνὴ ἀνδρί. XLVII. ΣΩ. Οἴῃ ἂν οὖν, ὦ Ἀλκιβιάδη, ἄνδρα γυναικὶ περὶ ταλασιουργίας δύνασθαι ὁμονοεῖν, τὸν μὴ ἐπιστάμενον, τῇ ἐπισταμένῃ; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐδέ γε δεῖ οὐδέν. γυναικεῖον γὰρ τοῦτο μάθημα. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τί δέ; γυνὴ ἀνδρὶ περὶ ὁπλιτικῆς δύναιτ' ἂν ὁμονοεῖν, μὴ μαθοῦσα; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀνδρεῖον γὰρ τοῦτό γε ἴσως φαίης ἂν εἶναι. ΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἔστιν ἄρα τὰ μὲν, γυναικεῖα, τὰ δὲ, ἀνδρεῖα μαθήματα, κατὰ τὸν σὸν λόγον. ΑΛ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Οὐκ ἄρα ἔν γε τούτοις ἐστὶν ὁμόνοια γυναιξὶ πρὸς ἄνδρας. ΑΛ. Οὔ. ΣΩ. Οὐδ' ἄρα φιλία· εἴπερ ἡ φιλία ὁμόνοια ἦν. ΑΛ. Οὐ φαίνεται. ΣΩ. Ἧ ἄρα αἱ γυναῖκες τὰ αὑτῶν πράττουσιν, οὐ φιλοῦνται ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν. ΑΛ. Οὐκ ἔοικεν. ΣΩ. Οὐδ' ἄρα οἱ ἄνδρες ὑπὸ τῶν γυναικῶν, ᾗ τὰ αὑτῶν. ΑΛ. Οὔ. ΣΩ. Οὐ δ' αὖ ἄρα ταύτῃ οἰκοῦνται αἱ πόλεις, ὅταν τὰ αὑτῶν ἕκαστοι πράττωσιν. ΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Πῶς λέγεις, φιλίας μὴ παρούσης; ἧς ἔφαμεν ἐγγιγνομένης, εὖ οἰκεῖσθαι τὰς πόλεις, ἄλλως δὲ οὔ; ΑΛ. Ἀλλά μοι δοκεῖ καὶ κατὰ τοῦτο αὐτοῖς φιλία ἐγγίγνεσθαι, ὅτι τὰ αὑτῶν ἑκάτεροι πράττουσιν.

XLVIII. ΣΩ. Οὐκ ἄρτι γε. νῦν δὲ πῶς αὖ λέγεις; ὁμονοίας ἐγγιγνομένης, φιλία ἐγγίγνεται; ἢ οἷόν τε ὁμόνοιαν ἐγγίγνεσθαι περὶ τούτων ὧν οἱ μὲν ἴσασιν, οἱ δ' οὔ; ΑΛ. Ἀδύνατον. ΣΩ. Δίκαια δὲ πράττουσιν, ἢ ἄδικα, ὅταν τὰ αὑτῶν ἕκαστοι πράττωσι; ΑΛ. Δίκαια. πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Τὰ δίκαια οὖν πραττόντων ἐν τῇ πόλει τῶν πολιτῶν, φιλία οὐκ ἐγγίγνεται πρὸς ἀλλήλους; ΑΛ. Ἀνάγκη αὖ μοι δοκεῖ εἶναι, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τίνα οὖν ποτε λέγεις τὴν φιλίαν ἢ ὁμόνοιαν, περὶ ἧς δεῖ ἡμᾶς σοφούς τε εἶναι καὶ εὐβούλους, ἵνα ἀγαθοὶ ἄνδρες ὦμεν; οὐ γὰρ δύναμαι μαθεῖν οὔθ' ἥτις, οὔτ' ἐν οἷς τισιν. τοτὲ μὲν γὰρ ἐν τοῖς αὐτοῖς φαίνεται ἐνοῦσα, τοτὲ δ' οὔ· ὡς ἐκ τοῦ σοῦ λόγου. ΑΛ. Ἀλλὰ μὰ τοὺς θεούς, ὦ Σώκρατες, οὐδ' αὐτὸς οἶδα ὅ, τι λέγω· κινδυνεύω δὲ καὶ πάλαι λεληθέναι ἐμαυτὸν αἴσχιστα ἔχων. ΣΩ. Ἀλλὰ χρὴ θαῤῥεῖν. εἰ μὲν γὰρ αὐτὸ ᾔσθου πεπονθὼς πεντηκονταετής, χαλεπὸν ἦν ἄν σοι ἐπιμεληθῆναι σαυτοῦ· νῦν δὲ ἣν ἔχεις ἡλικίαν, αὕτη ἐστὶν ἐν ᾗ δεῖ αὐτὸ αἰσθάνεσθαι. ΑΛ. Τί οὖν τὸν αἰσθανόμενον χρὴ ποιεῖν, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἀποκρίνεσθαι τὰ ἐρωτώμενα, ὦ Ἀλκιβιάδη. καὶ ἐὰν τοῦτο ποιῇς, ἂν θεὸς ἐθέλῃ (εἴτι δεῖ καὶ τῇ ἐμῇ μαντείᾳ πιστεύειν) σύ τε κἀγὼ βέλτιον σχήσομεν. ΑΛ. Ἔσται ταῦτα, ἕνεκά γε τοῦ ἐμὲ ἀποκρίνεσθαι. XLIX. ΣΩ. Φέρε δή, τί ἐστι τὸ ἑαυτοῦ ἐπιμελεῖσθαι; (μὴ πολλάκις λάθωμεν οὐχ ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμενοι, οἰόμενοι δέ) καὶ πότε ἄρα ποιεῖ αὐτὸ ἄνθρωπος; ἆρα ὅταν τῶν αὑτοῦ ἐπιμελῆται, τότε καὶ ἑαυτοῦ,

ΑΛ. Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ. ΣΩ. Τί δέ; ποδῶν ἄνθρωπος πότε ἐπιμελεῖται; ἆρα ὅταν ἐκείνων ἐπιμελῆται, ἅ ἐστι τῶν ποδῶν; ΑΛ. Οὐ μανθάνω. ΣΩ. Καλεῖς δή τι χειρὸς, οἷον δακτύλιον, ἔστιν ὅτου ἂν ἄλλου τῶν τοῦ ἀνθρώπου φαίης ἢ δακτύλου; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ποδὸς ὑπόδημα, τὸν αὐτὸν τρόπον; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ὅταν ὑποδημάτων ἐπιμελώμεθα, τότε ποδῶν ἐπιμελούμεθα; ΑΛ. Οὐ πάνυ μανθάνω, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τί δὲ, ὦ Ἀλκιβιάδη, ὀρθῶς ἐπιμελεῖσθαι καλεῖς τι ὁτουοῦν πράγματος; ΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ὅτάν τις τὶ βέλτιον ποιῇ, τότε ὀρθὴν λέγεις ἐπιμέλειαν; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τίς οὖν τέχνη ὑποδήματα βελτίω ποιεῖ; ΑΛ. Σκυτική. ΣΩ. Σκυτικῇ ἄρα ὑποδημάτων ἐπιμελούμεθα. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἦ καὶ ποδὸς, σκυτικῇ; ἢ ἐκείνῃ ᾗ πόδας βελτίους ποιοῦμεν; ΑΛ. Ἐκείνῃ. ΣΩ. Βελτίους δὲ πόδας οὐχ ᾗπερ καὶ τὸ ἄλλο σῶμα; ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Αὕτη δ' οὐ γυμναστική; ΑΛ. Μάλιστα. ΣΩ. Γυμναστικῇ μὲν ἄρα ποδὸς ἐπιμελούμεθα, σκυτικῇ δὲ, τῶν τοῦ ποδός. ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ γυμναστικῇ μὲν, χειρῶν· δακτυλιογλυφίᾳ δὲ, τῶν τῆς χειρός. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ γυμναστικῇ μὲν, σώματος· ὑφαντικῇ δὲ, καὶ ταῖς ἄλλαις, τῶν τοῦ σώματος. ΑΛ. Παντάπασιν. L. ΣΩ. Ἄλλῃ μὲν ἄρα τέχνῃ αὐτοῦ ἑκάστου ἐπιμελούμεθα, ἄλλῃ δὲ, τῶν αὐτοῦ. ΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκ ἄρα, ὅταν τῶν σαυτοῦ ἐπιμελῇ, σαυτοῦ ἐπιμελῇ. ΑΛ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ τέχνη, ὡς ἔοικεν, ᾗτις ἂν αὐτοῦ τε ἐπιμελοῖτο καὶ τῶν

αὐτοῦ. *ΑΛ.* Οὐ φαίνεται. *ΣΩ.* Φέρε δὴ, ποίᾳ ποτ' ἂν ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμεληθείημεν; *ΑΛ.* Οὐκ ἔχω λέγειν. *ΣΩ.* Ἀλλὰ τοσοῦτον δέ γε ὡμολόγηται, ὅτι οὐχ ᾗ ἂν τῶν ἡμετέρων καὶ ὁτιοῦν βέλτιον ποιῶμεν, ἀλλὰ ᾗ ἡμᾶς αὐτούς. *ΑΛ.* Ἀληθῆ λέγεις. *ΣΩ.* Ἦ οὖν ἔγνωμεν ἄν ποτε τίς τέχνη ὑπόδημα βέλτιον ποιῇ, μὴ εἰδότες ὑπόδημα; *ΑΛ.* Ἀδύνατόν. *ΣΩ.* Οὐδέ γε, τίς τέχνη δακτυλίους βελτίους ποιεῖ, ἀγνοοῦντες δακτύλιον. *ΑΛ.* Ἀληθῆ. *ΣΩ.* Τί δέ; τίς γε τέχνη βελτίω ποιεῖ αὐτὸν, ἆρ' ἄν ποτε γνοῖμεν, ἀγνοοῦντες τί ποτ' ἐσμὲν αὐτοί; *ΑΛ.* Ἀδύνατον. *ΣΩ.* Πότερον οὖν ἂν ῥᾴδιον τυγχάνοι τὸ γνῶναι ἑαυτόν; καί τις ἦν φαῦλος ὁ τοῦτο ἀναθεὶς εἰς τὸν ἐν Πυθοῖ νεών; ἢ χαλεπόν τι, καὶ οὐχὶ παντός; *ΑΛ.* Ἐμοὶ μὲν, ὦ Σώκρατες, πολλάκις μὲν ἔδοξε παντὸς εἶναι, πολλάκις δὲ, παγχάλεπον. *ΣΩ.* Ἀλλ', ὦ Ἀλκιβιάδη, εἴτε ῥᾴδιον εἴτε μή ἐστιν, ὅμως γε ἡμῖν ὧδε ἔχει· γνόντες μὲν αὐτὸ, τάχ' ἂν γνοῖμεν τὴν ἐπιμέλειαν ἡμῶν αὐτῶν· ἀγνοοῦντες δὲ, οὐκ ἄν ποτε. *ΑΛ.* Ἔστι ταῦτα. LI. *ΣΩ.* Φέρε δὴ, τίν' ἂν τρόπον εὑρεθείη αὐτοτοαυτό; οὕτω μὲν γὰρ τάχ' ἂν εὕροιμεν τί ποτ' ἐσμὲν αὐτοί. τούτου δὲ ἔτι ὄντος ἐν ἀγνοίᾳ, ἀδύνατόν που. *ΑΛ.* Ὀρθῶς λέγεις. *ΣΩ.* Ἔχε οὖν πρὸς Διός. τῷ διαλέγῃ σὺ νῦν; ἄλλῳ τινὶ ἢ ἐμοί; *ΑΛ.* Ναί. *ΣΩ.* Οὐκοῦν καὶ ἐγὼ σοί; *ΑΛ.* Ναί. *ΣΩ.* Σωκράτης ἄρα ἐστὶν ὁ διαλεγόμενος. *ΑΛ.* Πάνυ γε. *ΣΩ.* Ἀλκιβιάδης δὲ ὁ ἀκούων. *ΑΛ.* Ναί. *ΣΩ.* Οὐκοῦν λόγῳ διαλέγεται ὁ Σωκράτης; *ΑΛ.* Τί μήν; *ΣΩ.* Τὸ δὲ διαλέγεσθαι, καὶ τῷ λόγῳ χρῆσθαι, ταὐ-

τόν που καλεῖς; ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὁ δὲ χρώμενος καὶ ᾧ χρῆται, οὐκ ἄλλο; ΑΛ. Πῶς λέγεις; ΣΩ. Ὥσπερ σκυτοτόμος τέμνει που τομῇ καὶ σμίλῃ καὶ ἄλλοις ὀργάνοις. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ἄλλο μὲν ὁ τέμνων καὶ ὁ χρώμενος, ἄλλο δὲ οἷς ὁ τέμνων χρῆται; ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν οὕτω καὶ οἷς ὁ κιθαριστὴς κιθαρίζει, καὶ αὐτὸς ὁ κιθαριστὴς ἄλλο ἂν εἴη; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τοῦτο τοίνυν ἀρτίως ἠρώτων, εἰ ὁ χρώμενός τε καὶ ᾧ χρῆται, ἀεὶ δοκεῖ ἕτερον εἶναι. ΑΛ. Δοκεῖ. ΣΩ. Τί αὖ φῶμεν τὸν σκυτοτόμον; τέμνειν ὀργάνοις μόνον, ἢ καὶ χερσίν; ΑΛ. Καὶ χερσί. ΣΩ. Χρῆται ἄρα καὶ ταύταις. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἦ καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς χρώμενος σκυτοτομεῖ; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τὸν δὲ χρώμενον, καὶ οἷς χρῆται, ἕτερα ὁμολογοῦμεν. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἕτερον ἄρα σκυτοτόμος, καὶ κιθαριστὴς, χειρῶν καὶ ὀφθαλμῶν οἷς ἐργάζονται. ΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ παντὶ τῷ σώματι χρῆται ἄνθρωπος; ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἕτερον δὴ τό, τε χρώμενον καὶ ᾧ χρῆται. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἕτερον ἄρα ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ τοῦ ἑαυτοῦ σώματος. ΑΛ. Ἔοικε. LIL ΣΩ. Τί ποτ᾽ οὖν ὁ ἄνθρωπος; ΑΛ. Οὐκ ἔχω λέγειν. ΣΩ. Ἔχεις μὲν οὖν ὅ, τι γε τὸ τῷ σώματι χρώμενον; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἦ οὖν ἄλλό τι χρῆται αὐτῷ ἢ ψυχή; ΑΛ. Οὐκ ἄλλο. ΣΩ. Οὐκοῦν ἄρχουσα; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ μὴν τόδε γε οἶμαι οὐδένα ἂν ἄλλως οἰηθῆναι. ΑΛ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Μὴ οὐ τριῶν ἕν γέ τι εἶναι τὸν ἄνθρωπον. ΑΛ. Τίνων; ΣΩ. Ψυχὴν, ἢ σῶμα, ἢ καὶ ξυναμφότερον, τὸ ὅλον τοῦτο. ΑΛ. Τί

μήν; ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν αὐτό γε τὸ τοῦ σώματος ἄρχον ὡμολογήσαμεν ἄνθρωπον εἶναι; ΑΛ. Ὡμολογήσαμεν. ΣΩ. Τίς οὖν ὁ ἄνθρωπος; ἆρ' οὖν σῶμα αὐτὸ αὑτοῦ ἄρχει; ΑΛ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Ἄρχεσθαι γὰρ αὐτὸ εἴπομεν. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκ ἂν δὴ τοῦτό γε εἴη ὃ ζητοῦμεν. ΑΛ. Οὐκ ἔοικεν. ΣΩ. Ἀλλ' ἄρα τὸ ξυναμφότερον τοῦ σώματος ἄρχει, καὶ ἔστι τοῦτό γε ἄνθρωπος; ΑΛ. Ἴσως δῆτα. ΣΩ. Πάντων γε ἥκιστα. μὴ γὰρ οὖν ἄρχοντος τοῦ ἑτέρου, οὐδεμία που μηχανὴ τὸ ξυναμφότερον ἄρχειν. ΑΛ. Ὀρθῶς. ΣΩ. Ἐπειδὴ δὲ οὔτε τὸ σῶμα, οὔτε τὸ ξυναμφότερον ἐστὶν ἄνθρωπος, λείπεται, οἶμαι, ἢ μηδὲν αὐτὸ εἶναι, ἤ, εἴπερ τί ἐστι, μηδὲν ἄλλο τὸν ἄνθρωπον συμβαίνειν ἢ ψυχήν. ΑΛ. Κομιδῇ μὲν οὖν. LIII. ΣΩ. Ἔτι οὖν σαφέστερον δεῖ ἀποδειχθῆναί σοι ὅτι ἡ ψυχή ἐστιν ἄνθρωπος; ΑΛ. Μὰ Δία· ἀλλὰ ἱκανῶς μοι δοκεῖ ἔχειν. ΣΩ. Εἰ δέ γε μὴ ἀκριβῶς, ἀλλὰ καὶ μετρίως, ἐξαρκεῖ ἡμῖν. ἀκριβῶς μὲν γὰρ τότε εἰσόμεθα, ὅταν εὕρωμεν ὃ νῦν δὴ παρήλθομεν, διὰ τὸ πολλῆς εἶναι σκέψεως. ΑΛ. Τί τοῦτο; ΣΩ. Ὃ ἄρτι οὕτω πως ἐῤῥήθη, ὅτι πρῶτον σκεπτέον εἴη αὐτοτοαυτό· νῦν δὴ ἀντὶ τοῦ αὐτοῦ αὐτὸ ἕκαστον ἐσκέμμεθα τί ἐστι. καὶ ἴσως ἐξαρκέσει. οὐ γάρ που κυριώτερόν γε οὐδὲν ἂν ἡμῶν αὐτῶν φήσαιμεν ἢ τὴν ψυχήν. ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐκοῦν καλῶς ἔχει οὕτω νομίζειν, ἐμὲ καὶ σὲ προσομιλεῖν ἀλλήλοις, τοῖς λόγοις χρωμένους τῇ ψυχῇ πρὸς τὴν ψυχήν. ΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τοῦτ' ἄρα ἦν ὃ καὶ ὀλίγον ἔμπροσθεν εἴπομεν, ὅτι Σωκράτης Ἀλκιβιάδῃ

διαλέγεται λόγῳ χρώμενος· οὐ πρὸς τὸ σὸν πρόσωπον, ὡς ἔοικεν· ἀλλὰ πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην ποιούμενος τοὺς λόγους. τοῦτο δ᾽ ἐστὶν ἡ ψυχή. ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. LIV. ΣΩ. Ψυχὴν ἄρα ἡμᾶς κελεύει γνωρίσαι ὁ ἐπιτάττων γνῶναι ἑαυτόν. ΑΛ. Ἔοικεν. ΣΩ. Ὅστις ἄρα τῶν τοῦ σώματος γινώσκει, τὰ αὑτοῦ ἀλλ᾽ οὐχ αὑτὸν ἔγνωκεν. ΑΛ. Οὕτως. ΣΩ. Οὐδεὶς ἄρα τῶν ἰατρῶν ἑαυτὸν γινώσκει, καθ᾽ ὅσον ἰατρός· οὐδὲ τῶν παιδοτριβῶν, καθ᾽ ὅσον παιδοτρίβης. ΑΛ. Οὐκ ἔοικε. ΣΩ. Πολλοῦ ἄρα δέουσιν οἱ γεωργοὶ καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοὶ γινώσκειν ἑαυτούς. οὐδὲ γὰρ τὰ ἑαυτῶν οὗτοί γε, ὡς ἔοικεν, ἀλλ᾽ ἔτιποῤῥωτέρω τῶν ἑαυτῶν, κατά γε τὰς τέχνας ἃς ἔχουσι. τὰ γὰρ τοῦ σώματος γιγνώσκουσιν, οἷς τοῦτο θεραπεύεται. ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Εἰ ἄρα σωφροσύνη ἐστὶ τὸ ἑαυτὸν γιγνώσκειν, οὐδεὶς τούτων σώφρων κατὰ τὴν τέχνην. ΑΛ. Οὔ μοι δοκεῖ. ΣΩ. Διὰ ταῦτα δὴ καὶ βάναυσοι αὗται αἱ τέχναι δοκοῦσιν εἶναι, καὶ οὐκ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ μαθήματα. ΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν πάλιν ὅστις αὖ σῶμα θεραπεύει, τὸ ἑαυτοῦ ἀλλ᾽ οὐχ ἑαυτὸν θεραπεύει. ΑΛ. Κινδυνεύει. ΣΩ. Ὅστις δέ γε τὰ χρήματα, οὔθ᾽ ἑαυτὸν, οὔτε τὰ ἑαυτοῦ· ἀλλ᾽ ἔτι ποῤῥωτέρω τῶν ἑαυτοῦ. ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐ τὰ αὑτοῦ ἄρα ἔτι πράττει ὁ χρηματιστής. ΑΛ. Ὀρθῶς. LV. ΣΩ. Εἰ ἄρα τις γέγονεν ἐραστὴς τοῦ Ἀλκιβιάδου σώματος, οὐκ Ἀλκιβιάδου ἄρα ἠράσθη, ἀλλά τινος τῶν Ἀλκιβιάδου. ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ὅστις δὲ σοῦ τῆς ψυχῆς ἐρᾷ; ΑΛ. Ἀνάγκη φαίνεται, ἐκ τοῦ λόγου. ΣΩ.

Οὐκοῦν ὁ μὲν τοῦ σώματός σου ἐρῶν, ἐπειδὴ λήγει ἀνθοῦν, ἀπιὼν οἴχεται; ΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Ὁ δέ γε τῆς ψυχῆς ἐρῶν, οὐκ ἄπεισιν, ἕως ἂν ἐπὶ τὸ βέλτιον ἴῃς. ΑΛ. Εἰκός γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐγώ εἰμι ὁ οὐκ ἀπιὼν, ἀλλὰ παραμένων, λήγοντος τοῦ σώματος, τῶν ἄλλων ἀπεληλυθότων. ΑΛ. Εὖ γε ποιῶν, ὦ Σώκρατες· καὶ μηδὲ ἀπέλθῃς. ΣΩ. Προθυμοῦ τοίνυν ὅτι κάλλιστος εἶναι. ΑΛ. Ἀλλὰ προθυμήσομαι. ΣΩ. Ὡς οὕτω γέ σοι ἔχει· οὔτ᾽ ἐγένετο, ὡς ἔοικεν, Ἀλκιβιάδῃ τῷ Κλεινίου ἐραστὴς, οὔτ᾽ ἔστιν, ἀλλ᾽ ἢ εἷς μόνος, καὶ οὗτος ἀγαπητὸς, Σωκράτης ὁ Σωφρονίσκου καὶ Φαιναρέτης. ΑΛ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Οὐκοῦν ἔφησθα μικρὸν φθῆναί με προσελθόντα σοί· ἐπεὶ πρότερος ἄν μοι προσελθεῖν, βουλόμενος πυθέσθαι διότι μόνος οὐκ ἀπέρχομαι. ΑΛ. Ἦν γὰρ οὕτω.

LVI. ΣΩ. Τοῦτο τοίνυν αἴτιον, ὅτι μόνος ἐραστὴς ἦν σὸς, οἱ δ᾽ ἄλλοι, τῶν σῶν· τὰ δὲ σὰ λήγει ὥρας, σὺ δ᾽ ἄρχῃ ἀνθεῖν. καὶ νῦν γε ἂν μὴ διαφθαρῇς ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίων δήμου, καὶ αἰσχίων γένῃ, οὐ μή σε ἀπολείπω. τοῦτο γὰρ δὴ μάλιστα ἐγὼ φοβοῦμαι, μὴ δημεραστὴς γενόμενος ἡμῖν διαφθαρῇς. πολλοὶ γὰρ ἤδη κἀγαθοὶ αὐτὸ πεπόνθασιν Ἀθηναίων. εὐπρόσωπος γὰρ ὁ τοῦ μεγαλήτορος δῆμος Ἐρεχθέως· ἀλλ᾽ ἀποδύντα χρὴ αὐτὸν θεάσασθαι. εὐλαβοῦ οὖν τὴν εὐλάβειαν ἣν ἐγὼ λέγω. ΑΛ. Τίνα; ΣΩ. Γύμνασαι πρῶτον, ὦ μακάριε, καὶ μάθε ἃ δεῖ μαθόντα ἰέναι ἐπὶ τὰ τῆς πόλεως, πρότερον δὲ μή· ἵνα ἀλεξιφάρμακα ἔχων ἴῃς, καὶ μηδὲν πάθῃς δεινόν. ΑΛ. Εὖ μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες· ἀλλὰ πειρῶ ἐξη-

γεῖσθαι ὅντινα τρόπον ἐπιμεληθεῖμεν ἡμῶν αὐτῶν. ΣΩ. Οὐκοῦν τοσοῦτον μὲν ἡμῖν εἰς τὸ πρόσθεν πεπέρανται. ὃ γὰρ ἐσμὲν, ἐπιεικῶς ὡμολόγηται. ἐφοβούμεθα δὲ μὴ τούτου σφαλέντες, λάθωμεν ἑτέρου τινὸς ἐπιμελούμενοι, ἀλλ᾽ οὐχ ἡμῶν. ΑΛ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Καὶ μετὰ τοῦτο δὲ ὅτι ψυχῆς ἐπιμελητέον, καὶ εἰς τοῦτο βλεπτέον. ΑΛ. Δῆλον. ΣΩ. Σωμάτων δὲ καὶ χρημάτων τὴν ἐπιμέλειαν ἑτέροις παραδοτέον. ΑΛ. Τί μήν; LVII. ΣΩ. Τίν᾽ οὖν ἂν τρόπον γνοίημεν αὐτὰ ἐναργέστατα; ἐπειδὴ τοῦτο γνόντες, ὡς ἔοικε, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς γνωσόμεθα. ἆρα πρὸς θεῶν εὖ λέγοντος οὗ δὴ νῦν ἐμνήσθημεν τοῦ Δελφικοῦ γράμματος οὐ ξύνιεμεν; ΑΛ. Τὸ ποῖον; τί διανοούμενος λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἐγώ σοι φράσω ὅγε ὑποπτεύω λέγειν καὶ ξυμβουλεύειν ἡμῖν τοῦτο τὸ γράμμα. κινδυνεύει γὰρ οὐδὲ πολλαχοῦ εἶναι παράδειγμα αὐτοῦ, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὄψιν μόνον ΑΛ. Πῶς τοῦτο λέγεις; ΣΩ. Σκόπει καὶ σύ· εἰ ἡμῶν τῷ ὄμματι, ὥσπερ ἀνθρώπῳ, ξυμβουλεύων, εἶπεν, ἴδε σαυτὸν, πῶς ἂν ὑπελάβομεν τί παραινεῖν; ἆρα οὐχὶ εἰς τοῦτο βλέπειν, εἰς ὃ βλέπων ὀφθαλμὸς ἔμελλεν αὑτὸν ἰδεῖν; ΑΛ. Δῆλον. ΣΩ. Ἐννοῶμεν δὴ εἰς τί βλέποντες τῶν ὄντων, ἐκεῖνό τε ὁρῷμεν ἅμα ἂν καὶ ἡμᾶς αὐτούς. ΑΛ. Δῆλον δὴ, ὦ Σώκρατες, ὅτι εἰς κάτοπτρά τε καὶ τὰ τοιαῦτα. ΣΩ. Ὀρθῶς λέγεις. Οὐκοῦν καὶ τῷ ὀφθαλμῷ ᾧ ὁρῶμεν ἔν ἐστι τῶν τοιούτων. ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἐννενόηκας οὖν, ὅτι τοῦ ἐμβλέποντος εἰς τὸν ὀφθαλμὸν τὸ πρόσωπον ἐμφαίνεται ἐν τῇ τοῦ καταντικρὺ ὄψει, ὥσπερ ἐν

κατόπτρῳ· ὃ δὴ καὶ κορυφὴν καλοῦμεν, εἴδωλον ὂν τοῦ ἐμβλέποντος. *ΑΛ.* Ἀληθῆ λέγεις. *ΣΩ.* Ὀφθαλμὸς ἄρα ὀφθαλμὸν θεώμενος, καὶ ἐμβλέπων εἰς τοῦτο ὅπερ βέλτιστον αὐτοῦ, καὶ ᾧ ὁρᾷ, οὕτως ἂν αὑτὸν ἴδοι. *ΑΛ.* Φαίνεται. *ΣΩ.* Εἰ δέ γε εἰς ἄλλο τῶν τοῦ ἀνθρώπου βλέποι, ἤ τι τῶν ὄντων, πλὴν εἰς ἐκεῖνο ᾧ τοῦτο τυγχάνει ὅμοιον, οὐκ ὄψεται ἑαυτόν. *ΑΛ.* Ἀληθῆ λέγεις. *ΣΩ.* Ὀφθαλμὸς ἄρα εἰ μέλλει ἰδεῖν ἑαυτὸν, εἰς ὀφθαλμὸν αὐτῷ βλεπτέον, καὶ τοῦ ὄμματος εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον ἐν ᾧ τυγχάνει ὀφθαλμοῦ ἀρετὴ ἐγγιγνομένη. ἔστι δὲ τοῦτό που ὄψις. *ΑΛ.* Οὕτως. LVIII. *ΣΩ.* Ἆρ' οὖν, ὦ φίλε Ἀλκιβιάδη, καὶ ψυχὴ εἰ μέλλει γνώσεσθαι αὑτὴν, εἰς ψυχὴν αὐτῇ βλεπτέον; καὶ μάλιστα εἰς τοῦτον αὐτῆς τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐγγίγνεται ἡ ψυχῆς ἀρετὴ, σοφία, καὶ εἰς ἄλλο ᾧ τοῦτο τυγχάνει ὅμοιον ὄν; *ΑΛ.* Ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. *ΣΩ.* Ἔχομεν οὖν εἰπεῖν ὅ, τι ἐστὶ τῆς ψυχῆς θειότερον, ἢ τοῦτο περὶ ὃ τὸ εἰδέναι τε καὶ φρονεῖν; *ΑΛ.* Οὐκ ἔχομεν. *ΣΩ.* Τῷ θείῳ ἄρα τοῦτο ἔοικεν αὐτῆς· καί τις εἰς τοῦτο βλέπων, καὶ πᾶν τὸ θεῖον γνοὺς, θεόν τε καὶ φρόνησιν, οὕτω καὶ ἑαυτὸν ἂν γνοίη μάλιστα. *ΑΛ.* Φαίνεται. *ΣΩ.* Τὸ δὲ γιγνώσκειν αὑτὸν, ὁμολογοῦμεν σωφροσύνην εἶναι. *ΑΛ.* Πάνυ γε. *ΣΩ.* Ἆρ' οὖν μὴ γιγνώσκοντες ἡμᾶς αὐτοὺς, μηδὲ σώφρονες ὄντες, δυναίμεθα εἰδέναι τὰ ἡμέτερα αὐτῶν κακά τε καὶ ἀγαθά; *ΑΛ.* Καὶ πῶς ἂν τοῦτο γένοιτο, ὦ Σώκρατες; *ΣΩ.* Ἀδύνατον γὰρ ἴσως φαίνεται, μὴ γιγνώσκοντα Ἀλκιβιάδην, τὰ Ἀλκιβιάδου γιγνώσκειν ὅτι Ἀλκιβιά-

δού ἐστιν. ΑΛ. Ἀδύνατον μέντοι, νὴ Δία. ΣΩ. Οὐδ' ἄρα τὰ ἡμέτερα, ὅτι ἡμέτερα, εἰ μὴ δι' ἡμᾶς αὐτούς; ΑΛ. Πῶς γάρ; ΣΩ. Εἰ δ' ἄρα τὰ ἡμέτερα, οὐδὲ τὰ τῶν ἡμετέρων.] ΑΛ. Οὐ φαίνεται. ΣΩ. Οὐκ ἄρα πάνυ τι ὀρθῶς ὡμολογοῦμεν, ὁμολογοῦντες ἄρτι εἶναι τινὰς οἳ ἑαυτοὺς μὲν οὐ γιγνώσκουσι, τὰ δὲ ἑαυτῶν. ἀλλ' οὐδὲ τὰ τῶν ἑαυτῶν. ἔοικε γὰρ πάντα ταῦτα εἶναι κατιδεῖν ἑνός τε καὶ μιᾶς τέχνης, αὐτὸν, τὰ αὑτοῦ, τὰ τῶν ἑαυτοῦ. ΑΛ. Κινδυνεύει. LIX. ΣΩ. Ὅστις δὲ τὰ αὑτοῦ ἀγνοεῖ, καὶ τὰ τῶν ἄλλων που ἂν ἀγνοοῖ κατὰ ταὐτά. ΑΛ. Τί μήν; ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ τὰ τῶν ἄλλων, καὶ τὰ τῶν πόλεων ἀγνοήσει. ΑΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Οὐκ ἄρα ἂν γένοιτο ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ πολιτικός. ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐ μὴν οὐδ' οἰκονομικός γε. ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐδέ γε εἴσεται ὅ, τι πράττει. ΑΛ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Ὁ δὲ μὴ εἰδὼς οὐχ ἁμαρτήσεται; ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἐξαμαρτάνων δὲ, οὐ κακῶς πράξει ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ; ΑΛ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Κακῶς δὲ πράττων, οὐκ ἄθλιος; ΑΛ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Τί δ' οἷς οὗτος πράττει; ΑΛ. Καὶ οὗτοι. ΣΩ. Οὐκ ἄρα οἷόν τε, ἐὰν μή τις σώφρων καὶ ἀγαθὸς ᾖ, εὐδαίμονα εἶναι. ΑΛ. Οὐχ οἷόν τε. ΣΩ. Οἱ ἄρα κακοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄθλιοι. ΑΛ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Οὐκ ἄρα οὐδ' ὁ πλουτήσας, ἀθλιότητος ἀπαλλάττεται, ἀλλ' ὁ σωφρονήσας. ΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκ ἄρα τειχῶν, οὐδὲ τριήρων, οὐδὲ νεωρίων δέονται αἱ πόλεις, ὦ Ἀλκιβιάδη, εἰ μέλλουσιν εὐδαιμονήσειν, οὐδὲ πλήθους, οὐδὲ μεγέθους, ἄνευ ἀρετῆς. ΑΛ. Οὐ

μέντοι. ΣΩ. Εἰ δὴ μέλλεις τὰ τῆς πόλεως πράξειν ὀρθῶς καὶ καλῶς, ἀρετῆς σοὶ μεταδοτέον τοῖς πολίταις. ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Δύναιτο δ' ἄν τις μεταδιδόναι ὃ μὴ ἔχει; ΑΛ. Καὶ πῶς; ΣΩ. Αὐτὸ ἄρα σοὶ πρῶτον κτητέον, ἀρετὴν, καὶ ἄλλῳ, ὃς μέλλει μὴ ἰδίᾳ μόνον αὑτοῦ τε καὶ τῶν αὑτοῦ ἄρξειν καὶ ἐπιμελήσεσθαι, ἀλλὰ πόλεως καὶ τῶν τῆς πόλεως. ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις. LX. ΣΩ. Οὐκ ἄρα ἐξουσίαν σοὶ οὐδ' ἀρχὴν παρασκευαστέον σαυτῷ ποιεῖν ὅ, τι ἂν βούλῃ, οὐδὲ τῇ πόλει, ἀλλὰ δικαιοσύνην καὶ σωφροσύνην. ΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Δικαίως μὲν γὰρ πράττοντες καὶ σωφρόνως σύ τε καὶ ἡ πόλις, θεοφιλῶς πράξετε. ΑΛ. Εἰκός γε. ΣΩ. Καὶ, ὅπερ γε ἐν τοῖς πρόσθεν ἐλέγομεν, εἰς τὸ θεῖον καὶ λαμπρὸν ὁρῶντες πράξετε. ΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ἐνταῦθά γε βλέποντες, ὑμᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὰ ὑμέτερα ἀγαθὰ κατόψεσθέ τε καὶ γνώσεσθε. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ὀρθῶς τε καὶ εὖ πράξετε. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν οὕτω γε πράττοντας ὑμᾶς ἐθέλω ἐγγυήσασθαι ἦ μὴν εὐδαιμονήσειν. ΑΛ. Ἀσφαλὴς γὰρ εἶ ἐγγυητής. ΣΩ. Ἀδίκως δέ γε πράττοντες, εἰς τὸ ἄθεον καὶ σκοτεινὸν βλέποντες, ὡς τὰ εἰκότα, ὅμοια τούτοις πράξετε, ἀγνοοῦντες ὑμᾶς αὐτούς. ΑΛ. Ἔοικεν. ΣΩ. Ὧ γὰρ, ὦ φίλε Ἀλκιβιάδη, ἐξουσία μὲν ᾖ ποιεῖν ὃ βούλεται, νοῦν δὲ μὴ ἔχῃ, τί τὸ εἰκὸς συμβαίνειν, ἰδιώτῃ ἢ καὶ πόλει; οἷον, νοσοῦντι ἐξουσίας οὔσης δρᾷν ὃ βούλεται, νοῦν ἰατρικὸν μὴ ἔχοντι, τυραννοῦντι δὲ, ὡς μηδὲ ἐπιπλήττοι τὶς αὐτῷ, τί τὸ συμβησόμενον; ἆρ' οὐχ, ὡς τὸ εἰκὸς, διαφθαρῆναι

τὸ σῶμα; ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Τί δ' ἐν νηΐ, εἴτῳ ἐξουσία εἴη ποιεῖν ἃ δοκεῖ, νοῦ τε καὶ ἀρετῆς κυβερνητικῆς ἐστερημένῳ, καθορᾷς ὃ ἂν ξυμβαίνῃ αὐτῷ τε καὶ τοῖς ξυνναύταις; ΑΛ. Ἔγωγε, ὅτι γε ἀπόλοιντο πάντες ἄν. ΣΩ. Οὐκοῦν ὡσαύτως ἐν πόλει τε, καὶ ἁπάσαις ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ἀπολειπομέναις ἀρετῆς, ἕπεται τὸ κακῶς πράττειν. ΑΛ. Ἀνάγκη. LXI. ΣΩ. Οὐκ ἄρα τυραννίδα χρή, ὦ ἄριστε Ἀλκιβιάδη, παρασκευάζεσθαι οὔτε ἑαυτῷ, οὔτε τῇ πόλει, εἰ μέλλετε εὐδαιμονεῖν, ἀλλ' ἀρετήν. ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Πρὶν δέ γε ἀρετὴν ἔχειν, τὸ ἄρχεσθαι ἄμεινον ὑπὸ τοῦ βελτίονος, ἢ τὸ ἄρχειν, ἀνδρί, οὐ μόνον παιδί. ΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν τό γε ἄμεινον, καὶ κάλλιον; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τὸ δὲ κάλλιον, πρεπωδέστερον; ΑΛ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Πρέπει ἄρα τῷ κακῷ δουλεύειν. ἄμεινον γάρ. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Δουλοπρεπὲς ἄρα ἡ κακία. ΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Ἐλευθεροπρεπὲς δὲ ἡ ἀρετή. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν φεύγειν χρή, ὦ ἑταῖρε, τὴν δουλοπρέπειαν; ΑΛ. Μάλιστά γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Αἰσθάνῃ δὲ νῦν πῶς ἔχεις; ἐλευθεροπρεπῶς, ἢ οὔ; ΑΛ. Δοκῶ μοι καὶ μάλα σφόδρα αἰσθάνεσθαι. ΣΩ. Οἶσθα οὖν πῶς ἀποφεύξῃ τοῦτο τὸ περί σε νῦν; ἵνα μὴ ὀνομάζωμεν αὐτὸ ἐπὶ καλῷ ἀνδρί. ΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Πῶς; ΑΛ. Ἐὰν βούλῃ σύ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ καλῶς λέγεις, ὦ Ἀλκιβιάδη. ΑΛ. Ἀλλὰ πῶς χρὴ λέγειν; ΣΩ. Ὅτι ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ. ΑΛ. Λέγω δή· καὶ πρὸς τούτοις μέντοι τόδε λέγω, ὅτι κινδυνεύσομεν μεταβαλεῖν τὸ σχῆμα, ὦ Σώκρατες, τὸ μὲν σόν,

ἐγὼ, σὺ δὲ τοὐμόν. οὐ γάρ ἐστιν ὅπως οὐ παιδαγωγήσω σε ἀπὸ τῆσδε τῆς ἡμέρας· σὺ δ᾽ ὑπ᾽ ἐμοῦ παιδαγωγήσῃ. ΣΩ. Ὦ γενναῖε, πελαργοῦ ἄρα ὁ ἐμὸς ἔρως οὐδὲν διοίσει, εἰ παρά σοι ἐννεοτεύσας ἔρωτα ὑπόπτερον, ὑπὸ τούτου πάλιν θεραπεύεται. ΑΛ. Ἀλλ᾽ οὕτως ἔχει· καὶ ἄρξομαί γε ἐντεῦθεν τῆς δικαιοσύνης ἐπιμέλεσθαι. ΣΩ. Βουλοίμην ἄν σε καὶ διατελέσαι· ὀῤῥωδῶ δὲ, οὔτι τῇ σῇ φύσει ἀπιστῶν, ἀλλὰ τὴν τῆς πόλεως ὁρῶν ῥώμην, μὴ ἐμοῦ τε καὶ σοῦ κρατήσῃ.

ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ
ΔΕΥΤΕΡΟΣ
Η
ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ.

Ὦ Ἀλκιβιάδη, ἆρά γε πρὸς τὸν θεὸν προσευξόμενος πορεύῃ; ΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Φαίνῃ γέ τι ἐσκυθρωπακέναι τε καὶ εἰς γῆν βλέπειν, ὥς τις συννοούμενος. ΑΛ. Καὶ τί ἂν τις συννοοῖτο, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Τὴν μεγίστην, ὦ Ἀλκιβιάδη, σύννοιαν, ὥς γέ μοι δοκεῖ. ἐπεὶ, φέρε πρὸς Διός, οὐκ οἴει τοὺς θεοὺς, ἃ τυγχάνομεν εὐχόμενοι καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, ἐνίοτε τούτων τὰ μὲν διδόναι, τὰ δ' οὔ; καὶ ἔστιν οἷς μὲν αὐτῶν, ἔστι δὲ οἷς οὔ; ΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν δοκεῖ σοι πολλῆς προμηθείας γε προσδεῖσθαι, ὅπως μὴ λήσῃ τὶς αὐτὸν

εὐχόμενος μεγάλα κακὰ, δοκῶν δ' ἀγαθά; οἱ δὲ θεοὶ τύχωσιν ἐν ταύτῃ ὄντες τῇ ἕξει ἐν ᾗ διδόασιν αὐτοὶ ἅ τις εὐχόμενος τυγχάνει; ὥσπερ τὸν Οἰδίπουν αὐτίκα φασὶν εὔξασθαι χαλκῷ διελέσθαι τοὺς υἱεῖς τὰ πατρῷα· ἐξὸν αὐτῷ τῶν παρόντων κακῶν ἀποτροπήν τινα εὔξασθαι, ἕτερα πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι κατηρᾶτο. τοιγαροῦν ταῦτά τε ἐξετελέσθη, καὶ ἐκ τούτων ἄλλα πολλὰ καὶ δεινά· ἃ τί δεῖ καθ' ἕκαστα λέγειν; ΑΛ. Ἀλλὰ σὺ μὲν, ὦ Σώκρατες, μαινόμενον ἄνθρωπον εἴρηκας. ἐπεὶ τίς ἂν σοι δοκῇ τολμῆσαι ὑγιαίνων τοιαῦτ' εὔξασθαι; II. ΣΩ. Τὸ μαίνεσθαι ἆρά γε ὑπεναντίον σοὶ δοκεῖ τῷ σωφρονεῖν; ΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἄφρονες δὲ καὶ φρόνιμοι δοκοῦσιν ἄνθρωποι εἶναι τινὲς σοί; ΑΛ. Εἶναι μέντοι. ΣΩ. Φέρε δὴ, ἐπισκεψώμεθα τίνες ποτ' εἰσὶν οὗτοι. ὅτι μὲν γὰρ εἰσί τινες, ὡμολόγηται, ἄφρονές τε καὶ φρόνιμοι, καὶ μαινόμενοι ἕτεροι. ΑΛ. Ὡμολόγηται γάρ. ΣΩ. Ἔτι δὲ ὑγιαίνοντες εἰσὶ τινές; ΑΛ. Εἰσίν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἀσθενοῦντές ἕτεροι; ΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν οὐχ οἱ αὐτοί. ΑΛ. Οὐ γάρ. ΣΩ. Ἆρ' οὖν καὶ ἕτεροί τινες εἰσὶν οἳ μηδ' ἕτερα τούτων πεπόνθασιν; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀνάγκη γάρ ἐστιν ἄνθρωπον ὄντα νοσεῖν, ἢ μὴ νοσεῖν. ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Τί δέ; περὶ φρονήσεως καὶ ἀφροσύνης ἆρά γε τὴν αὐτὴν ἔχεις γνώμην; ΑΛ. Πῶς λέγεις; ΣΩ. Δοκεῖ σοι οἷόντε εἶναι ἢ φρόνιμον, ἢ ἄφρονα; ἢ ἔστι τι διὰ μέσου τρίτον πάθος, ὃ ἐποίει τὸν ἄνθρωπον μήτε φρόνιμον, μήτε ἄφρονα; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀνάγκη ἄρα ἐστὶ τὸ

ἕτερον τούτων πεπονθέναι. ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. III. ΣΩ. Οὐκοῦν μέμνησαι ὁμολογήσας ὑπεναντίον εἶναι μανίαν φρονήσει; ΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ μηδὲν εἶναι διὰ μέσου τρίτον πάθος, ὃ ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον μήτε φρόνιμον μήτε ἄφρονα εἶναι; ΑΛ. Ὡμολόγησα γάρ. ΣΩ. Καὶ μὴν δύο γε ὑπεναντία ἑνὶ πράγματι πῶς ἂν εἴη; ΑΛ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Ἀφροσύνη ἄρα καὶ μανία κινδυνεύει ταὐτὸν εἶναι. ΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Πάντας οὖν ἂν φάντες, ὦ Ἀλκιβιάδη, τοὺς ἄφρονας μαίνεσθαι, ὀρθῶς ἂν φαίημεν. ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Αὐτίκα, τῶν σῶν ἡλικιωτῶν εἴτινες τυγχάνουσιν ἄφρονες ὄντες, ὥσπερ εἰσὶ, καὶ τῶν ἔτι πρεσβυτέρων. ἐπεὶ φέρε πρὸς Διὸς, οὐκ οἴει τῶν ἐν τῇ πόλει ὀλίγους μὲν εἶναι τοὺς φρονίμους, ἄφρονας δὲ τοὺς πολλούς; οὓς δὴ σὺ μαινομένους καλεῖς; ΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οἴῃ ἂν οὖν χαίροντας ἡμᾶς εἶναι μετὰ τοσούτων μαινομένων πολιτευομένους; καὶ οὐκ ἂν παιομένους, καὶ βαλλομένους, καὶ ἅπερ εἰώθασιν οἱ μαινόμενοι διαπράττεσθαι, πάλαι δίκην δεδωκέναι; ἀλλ' ὅρα, ὦ μακάριε, μὴ οὐχ οὕτω ταῦτ' ἔχει. ΑΛ. Πῶς ἂν οὖν ποτ' ἔχοι, ὦ Σώκρατες; κινδυνεύει γὰρ οὐχ οὕτως ἔχειν ὥσπερ ᾠήθην. ΣΩ. Οὐδ' ἐμοὶ δοκεῖ. ἀλλὰ τῇδέ πῃ ἀθρητέον. ΑΛ. Πῇ ποτε λέγεις; IV. ΣΩ. Ἐγὼ δή σοι γε ἐρῶ. ὑπολαμβάνομέν γε τινὰς εἶναι νοσοῦντας· ἢ οὔ; ΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν δοκεῖ σοι ἀναγκαῖον εἶναι τὸν νοσοῦντα ποδαγρᾶν, ἢ πυρέττειν, ἢ ὀφθαλμιᾶν; ἢ οὐκ ἂν δοκῇ σοι, καὶ μηδὲν τούτων πεπονθὼς, ἑτέραν νοσεῖν νόσον; πολλαὶ γὰρ δή που γε εἰσὶ,

καὶ οὐχ αὗται μόναι. ΑΛ. Ἔμοιγε δοκοῦσιν. ΣΩ. Ὀφθαλμία οὖν σοι δοκεῖ, πᾶσα νόσος εἶναι; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν καὶ πᾶσα νόσος, ὀφθαλμία; ΑΛ. Οὐ δῆτα ἔμοιγε· ἀπορῶ μέντοιγε πῶς λέγω. ΣΩ. Ἀλλ' ἐὰν ἔμοιγε προσέχῃς τὸν νοῦν, σύν τε δύο σκεπτομένω, σχεδὸν εὑρήσομεν. ΑΛ. Ἀλλὰ προσέχω, ὦ Σώκρατες, εἰς δύναμιν τὴν ἐμήν. ΣΩ. Οὐκοῦν ὡμολογήθη ἡμῖν ὀφθαλμία μὲν πᾶσα, νόσος εἶναι, νόσος μέντοι οὐκ εἶναι πᾶσα, ὀφθαλμία; ΑΛ. Ὡμολογήθη. ΣΩ. Καὶ ὀρθῶς γε μοὶ δοκεῖ ὁμολογηθῆναι. καὶ γὰρ οἱ πυρέττοντες πάντες νοσοῦσιν, οὐ μέντοι οἱ νοσοῦντες πάντες πυρέττουσιν, οὐδὲ ποδαγριῶσιν, οὐδέ γε ὀφθαλμιῶσιν, οἶμαι· ἀλλὰ νόσος μὲν πᾶν τὸ τοιοῦτόν ἐστι, διαφέρειν δή φασιν οὓς δὴ καλοῦμεν ἰατροὺς τὴν ἀπεργασίαν αὐτῶν. οὐ γὰρ πᾶσαι, οὔτε ὅμοιαι, οὔτε ὁμοίως διαπράττονται, ἀλλὰ κατὰ τὴν αὑτῆς δύναμιν ἑκάστη· νόσοι μέντοι πᾶσαί εἰσιν. ὥσπερ δημιουργούς τινας ὑπολαμβάνομεν· ἢ οὔ; ΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν. V. ΣΩ. Οὐκοῦν τοὺς σκυτοτόμους, καὶ τέκτονας, καὶ ἀνδριαντοποιούς, καὶ ἑτέρους παμπλήθεις, οὓς τί δεῖ καθ' ἕκαστα λέγειν; ἔχουσι δ' οὖν διειληφότες δημιουργίας μέρη, καὶ πάντες οὗτοι εἰσὶ δημιουργοί· οὐ μέντοι εἰσὶ τέκτονές γε, οὐδὲ σκυτοτόμοι, οὐδὲ ἀνδριαντοποιοί· οἱ σύμπαντες εἰσὶ δημιουργοί. ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὕτω μὲν οὖν καὶ τὴν ἀφροσύνην διειλήφότες εἰσί· καὶ τοὺς μὲν πλεῖστον μέρος αὐτῆς ἔχοντας, μαινομένους καλοῦμεν· τοὺς δ' ὀλίγον ἔλαττον, ἠλιθίους τε καὶ ἐμβροντήτους·

οἱ δὲ ἐν εὐφημοτάτοις ὀνόμασι βουλόμενοι κατονομάζειν, οἱ μὲν, μεγαλοψύχους, οἱ δὲ, εὐήθεις· ἕτεροι δὲ ἀκάκους, καὶ ἀπείρους, καὶ ἐννεούς. εὑρήσεις δὲ καὶ ἕτερα πολλὰ ἀναζητῶν ὀνόματα. πάντα δὲ ταῦτα ἀφροσύνη ἐστί· διαφέρει δὲ, ὥσπερ τέχνη τέχνης ἡμῖν κατεφαίνετο, καὶ νόσος νόσου. ἢ πῶς σοι δοκεῖ; *ΑΛ.* Ἐμοὶ μὲν οὕτω. *ΣΩ.* Οὐκοῦν ἀπ᾽ ἐκείνου πάλιν ἐπανέλθωμεν. ἦν γάρ δή που ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου σκεπτέον εἶναι τοὺς ἄφρονάς τε καὶ φρονίμους, τίνες ποτ᾽ εἰσίν. ὡμολόγητο γὰρ εἶναί τινας· ἢ γὰρ οὔ; *ΑΛ.* Ναὶ ὡμολόγηται. *ΣΩ.* Ἆρ᾽ οὖν τούτους φρονίμους ὑπολαμβάνεις, οἳ ἂν εἰδῶσιν ἅττα δεῖ πράττειν καὶ λέγειν; *ΑΛ.* Ἔγωγε. *ΣΩ.* Ἄφρονας δὲ ποτέρους; ἆρά γε τοὺς μηδ᾽ ἕτερα τούτων εἰδότας; *ΑΛ.* Τούτους. *ΣΩ.* Οὐκοῦν οἵγε μὴ εἰδότες μηδ᾽ ἕτερα τούτων, λήσουσιν αὑτοὺς καὶ λέγοντας καὶ πράττοντας ἅττα μὴ δεῖ; *ΑΛ.* Φαίνεται. VI. *ΣΩ.* Τούτων μέντοι ἔλεγον, ὦ Ἀλκιβιάδη, καὶ τὸν Οἰδίπουν εἶναι τῶν ἀνθρώπων. εὑρήσεις δὲ καὶ τῶν νῦν ἔτι πολλοὺς οὐκ ὀργῇ κεχρημένους, ὥσπερ ἐκεῖνον, οὐδ᾽ οἰομένους κακὰ σφίσιν εὔχεσθαι, ἀλλ᾽ ἀγαθά. ἐκεῖνος μὲν, ὥσπερ οὐδ᾽ ηὔχετο, οὐδ᾽ ᾤετο· ἕτεροι δέ τινες εἰσὶν οἳ τἀναντία τούτων πεπόνθασιν. ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαί σε, εἴ σοι ἐμφανὴς γενόμενος ὁ θεὸς πρὸς ὃν τυγχάνεις πορευόμενος, ἐρωτήσειε, πρὶν ὁτιοῦν εὔξασθαί σε, εἰ ἐξαρκέσει σοὶ τύραννον γενέσθαι τῆς Ἀθηναίων πόλεως· εἰ δὲ τοῦτο φαῦλον ἡγήσαιο, καὶ μὴ μέγα τι, προσθείη, καὶ πάντων τῶν Ἑλλήνων· εἰ δέ σε ὁρῴη ἔτι ἔλατ-

τον δοκοῦντα ἔχειν, εἰ μὴ καὶ πάσης Εὐρώπης ὑποσταίη σοὶ, καὶ τοῦτο μὴ μόνον ὑποσταίη, αὐθημερὸν σοῦ βουλομένου ὡς πάντας αἰσθέσθαι ὅτι Ἀλκιβιάδης ὁ Κλεινίου τύραννός ἐστιν· αὐτὸν οἶμαι ἄν σε ἀπιέναι περιχαρῆ γενόμενον, ὡς τῶν μεγίστων ἀγαθῶν κεκυρηκότα. ΑΛ. Ἐγὼ μὲν οἶμαι, ὦ Σώκρατες, κἂν ἄλλον ὁντινοῦν, εἴπερ τοιαῦτα συμβαίη αὐτῷ. ΣΩ. Ἀλλὰ μέντοι ἀντί γε τῆς σῆς ψυχῆς οὐδ' ἂν τὴν πάντων Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων χώραν τε καὶ ταραννίδα βουληθείης σοὶ γενέσθαι. ΑΛ. Οὐκ οἴομαι ἔγωγε. πῶς γὰρ ἄν; μηθὲν γέ τι μέλλων αὐτοῖς χρῆσθαι. ΣΩ. Τί δ' εἰ μέλλεις κακῶς τε καὶ βλαβερῶς χρῆσθαι; οὐδ' ἂν οὕτως; ΑΛ. Οὐ δῆτα.
VII. ΣΩ. Ὁρᾷς οὖν ὡς οὐκ ἀσφαλὲς οὔτε τὰ διδόμενα εἰκῇ δέχεσθαί σε, οὔτε αὐτὸν εὔχεσθαι γενέσθαι· εἴ γέ τις βλάπτεσθαι μέλλει διὰ ταῦτα, ἢ τοπαράπαν τοῦ βίου ἀπαλλαγῆναι. πολλοὺς δ' ἂν ἔχοιμεν εἰπεῖν ὅσοι τυραννίδος ἐπιθυμήσαντες ἤδη, καὶ σπουδάσαντες τοῦτ' αὐτοῖς παραγενέσθαι, ὡς ἀγαθόν τι πράξοντες, διὰ τὴν τυραννίδα ἐπιβουλευθέντες τὸν βίον ἀφῃρέθησαν. οἶμαι δέ σε οὐκ ἀνήκοον εἶναι ἔνιά γε χθιζά τε καὶ πρωϊζὰ γεγενημένα· ὅτε Ἀρχέλαον τὸν Μακεδόνων τύραννον τὰ παιδικά, ἐρασθέντα τῆς τυραννίδος οὐθὲν ἧττον ἤπερ ἐκεῖνος τῶν παιδικῶν, ἀπέκτεινε τὸν ἐραστὴν, ὡς τύραννός τε καὶ εὐδαίμων ἀνὴρ ἐσόμενος. κατασχὼν δὲ τρεῖς ἢ τέτταρας ἡμέρας τὴν τυραννίδα, πάλιν αὐτὸς ἐπιβουλευθεὶς ὑφ' ἑτέρων τινῶν ἐτελεύτησεν. ὁρᾷς δὴ καὶ τῶν ἡμετέρων πολιτῶν (ταῦτα γὰρ οὐκ ἄλλων

ἀκηκόαμεν, ἀλλ' αὐτοὶ παρόντες οἴδαμεν) ὅσοι στρατηγίας ἐπιθυμήσαντες ἤδη, καὶ τυχόντες αὐτῆς, οἱ μὲν, ἔτι καὶ νῦν φυγάδες τῆσδε τῆς πόλεως εἰσὶν, οἱ δὲ τὸν βίον ἐτελεύτησαν· οἱ δὲ ἄριστα δοκοῦντες αὐτῶν πράττειν, διὰ πολλῶν κινδύνων ἐλθόντες καὶ φόβων, οὐ μόνον ἐν ταύτῃ τῇ στρατηγίᾳ, ἀλλ' ἐπεὶ εἰς τὴν ἑαυτῶν κατῆλθον, ὑπὸ τῶν συκοφαντῶν πολιορκούμενοι πολιορκίαν οὐδὲν ἐλάττω τῆς ὑπὸ τῶν πολεμίων διετέλεσαν· ὥστε ἐνίους αὐτῶν εὔχεσθαι ἀστρατηγήτους εἶναι μᾶλλον ἢ ἐστρατηγηκέναι. εἰ μὲν οὖν ἦσαν οἱ κίνδυνοί τε καὶ πόνοι φέροντες εἰς ὠφέλειαν, εἶχεν ἄν τινα λόγον· νῦν δὲ καὶ πολὺ τοὐναντίον. VIII. εὑρήσεις δὲ καὶ περὶ τέκνων τὸν αὐτὸν τρόπον, εὐξαμένους τινὰς ἤδη γενέσθαι, καὶ γενομένων εἰς ξυμφοράς τε καὶ λύπας τὰς μεγίστας καταστάντας. οἱ μὲν γὰρ, μοχθηρῶν διὰ τέλους ὄντων τῶν τέκνων, ὅλον τὸν βίον λυπούμενοι διήγαγον· τοὺς δὲ, χρηστῶν μὲν γενομένων, συμφοραῖς δὲ χρησαμένων, ὥστε στερηθῆναι, καὶ τούτους οὐδὲν εἰς ἐλάττονας δυστυχίας καθεστηκότας ἤπερ ἐκείνους· καὶ βουλομένους ἂν μὴ γένητα μᾶλλον εἶναι ἢ γενέσθαι. ἀλλ' ὅμως τούτων τε καὶ ἑτέρων πολλῶν ὁμοιοτρόπων τούτοις οὕτω σφόδρα καταδήλων ὄντων, σπάνιον εὑρεῖν ὅστις ἂν ἢ διδομένων ἀπόσχοιτο, ἢ μέλλων δι' εὐχῆς τεύξεσθαι, παύσαιτο ἂν εὐχόμενος. οἱ δὲ πολλοὶ οὔτε ἂν τυραννίδος διδομένης ἀπόσχοιντο ἂν, οὔτε στρατηγίας, οὐδ' ἑτέρων πολλῶν, ἃ παρόντα βλάπτει μᾶλλον ἢ ὠφελεῖ· ἀλλὰ κἂν εὔξαιντο ἂν γενέσθαι, εἴτῳ μὴ παρόντα τυγχά-

νει. ὀλίγον δὲ ἐπισχόντες, ἐνίοτε παλινῳδοῦσιν, ἃ νευχόμενοι ἅττ' ἂν τοπρῶτον εὔξωνται. ἐγὼ μὲν οὖν ἀπορῶ μὴ ὡς ἀληθῶς μάτην θεοὺς ἄνθρωποι αἰτιῶνται, ἐξ ἐκείνων φάμενοι κακὰ σφίσιν εἶναι· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ σφῇσιν εἴτε ἀτασθαλίαισιν, εἴτε ἀφροσύναις χρὴ εἰπεῖν, ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσι. IX. Κινδυνεύει γ' ἄν, ὦ Ἀλκιβιάδη, φρόνιμός τις εἶναι ἐκεῖνος ὁ ποιητής, ὃς (δοκεῖ μοι) φίλοις ἀνοήτοις τισὶ χρησάμενος, ὁρῶν αὐτοὺς καὶ πράττοντας καὶ εὐχομένους ἅπερ οὐ βέλτιον ἦν, ἐκείνοις δὲ ἐδόκει, κοινῇ ὑπὲρ ἁπάντων αὐτῶν εὐχὴν ποιήσασθαι. λέγεις δέ πως ὡδί, Ζεῦ βασιλεῦ, τὰ μὲν ἐσθλὰ [φησὶ] καὶ εὐχομένοις καὶ ἀνεύκτοις Ἄμμι δίδου, τὰ δὲ δεινὰ καὶ εὐχομένοις ἀπαλέξειν κελεύει. ἐμοὶ μὲν οὖν καλῶς δοκεῖ καὶ ἀσφαλῶς λέγειν ὁ ποιητής· σὺ δ' εἴ τι ἐν νῷ ἔχεις πρὸς ταῦτα, μὴ σιώπα. ΑΛ. Χαλεπόν, ὦ Σώκρατες, ἐστὶν ἀντιλέγειν πρὸς τὰ καλῶς εἰρημένα· ἐκεῖνο δ' οὖν ἐννοῶ, ὅσων κακῶν αἰτία ἡ ἄγνοια τοῖς ἀνθρώποις· ὁπότε, ὡς ἔοικε, λελήθαμεν ἡμᾶς αὐτοὺς διὰ ταύτην καὶ πράττοντες, καί, τόγε ἔσχατον, εὐχόμενοι ἡμῖν αὐτοῖς τὰ κάκιστα. ὅπερ οὖν οὐδεὶς οἰηθείη, ἀλλὰ τοῦτό γε πᾶς ἂν οἴοιτο ἱκανὸς εἶναι, αὐτὸς αὑτῷ τὰ βέλτιστα εὔξασθαι, ἀλλ' οὐ τὰ κάκιστα. τοῦτο μὲν γὰρ ὡς ἀληθῶς κατάρᾳ τινὶ ἀλλ' οὐκ εὐχῇ ὅμοιον ἂν εἴη. ΣΩ. Ἀλλ' ἴσως, ὦ βέλτιστε, φαίη ἄν τις ἀνὴρ ὃς ἐμοῦ τε καὶ σοῦ σοφώτερος ὢν τυγχάνει, οὐκ ὀρθῶς ἡμᾶς λέγειν, οὕτως εἰκῇ ψέγοντας ἄγνοιαν· εἴ γε μὴ προσθείημεν τὴν ἔστιν ὧν τε ἄγνοιαν, καὶ ἔστιν οἷς, καὶ ἔχουσί πως, ἀγαθόν, ὥσ-

περ ἐκείνοις κακόν. ΑΛ. Πῶς λέγεις; ἔστι γὰρ ὁτιοῦν πρᾶγμα ὁτῳδὴ ὁπωσοῦν ἔχοντι ἄμεινον ἀγνοεῖν ἢ γινώσκειν; ΣΩ. Ἔμοιγε δοκεῖ· σοὶ δ' οὔ; ΑΛ. Οὐ μέντοι μὰ Δία. X. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐκεῖνο σοῦ καταγνώσομαι, ἐθέλειν ἄν σε πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μητέρα διαπεπράχθαι ἅπερ Ὀρέστην φασὶ καὶ τὸν Ἀλκμαίωνα, καὶ εἰ δή τινες ἄλλοι ἐκείνοις τυγχάνουσι ταὐτὰ διαπεπραγμένοι. ΑΛ. Εὐφήμει πρὸς Διός, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὔτοι τὸν λέγοντα, ὦ Ἀλκιβιάδη, ὡς οὐκ ἂν ἐθέλοις σοὶ ταῦτα πεπράχθαι, εὐφημεῖν δεῖ σε κελεύειν, ἀλλὰ μᾶλλον πολὺ εἴ τις τὰ ἐναντία λέγοι· ἐπειδὴ οὕτω σοὶ δοκεῖ σφόδρα δεινὸν εἶναι τὸ πρᾶγμα, ὥστ' οὐδὲ ῥητέον εἶναι οὕτως εἰκῇ. δοκῇς δ' ἂν τὸν Ὀρέστην, εἰ ἐτύγχανε φρόνιμος ὤν, καὶ εἰδὼς ὅ, τι βέλτιστον ἦν αὐτῷ πράττειν, τολμῆσαι ἄν τι τούτων διαπράξασθαι; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐδέ γε ἄλλον οἶμαι οὐδένα. ΑΛ. Οὐ μέντοι. ΣΩ. Κακὸν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ἐστὶν ἡ τοῦ βελτίστου ἄγνοια, καὶ τὸ ἀγνοεῖν τὸ βέλτιστον. ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἐκείνῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι; ΑΛ. Φημί. ΣΩ. Ἔτι τοίνυν καὶ τάδε ἐπισκεψώμεθα· εἴ σοι αὐτίκα μάλα παρασταίη, οἰηθέντι βέλτιον εἶναι, Περικλέα, τὸν σεαυτοῦ ἐπίτροπόν τε καὶ φίλον, ἐγχειρίδιον λαβόντα, ἐλθόντα ἐπὶ τὰς θύρας, εἰπεῖν εἰ ἔνδον ἐστὶ, βουλόμενον ἀποκτεῖναι αὐτὸν ἐκεῖνον, ἄλλον δὲ μηδένα· οἱ δὲ φαῖεν ἔνδον εἶναι. XI. καὶ οὐ λέγω ἐθέλειν ἄν σε τούτων τὶ πράττειν· ἀλλ' εἰ, οἶμαι, δόξει σοὶ ὅπερ οὐθὲν κωλύει δή που τῷ γε ἀγνοοῦντι τὸ βέλτιστον, παραστῆναι

ποτὲ δόξαν ὥστε οἰηθῆναι καὶ τὸ κάκιστον ποτὲ βέλτιστον εἶναι. ἢ οὐκ ἂν δοκῇ σοι; ΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Εἰ οὖν παρελθὼν εἴσω, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἐκεῖνον, ἀγνοήσαις τε καὶ οἰηθείης ἂν ἄλλον εἶναί τινα, ἆρ' ἔτι ἂν αὐτὸν τολμήσαις ἀποκτεῖναι; ΑΛ. Οὐ μὰ τὸν Δ[illegible]ὐκ ἄν μοι δοκῶ. ΣΩ. Οὐ γὰρ δή που τὸν ἐντυχόντα, ἀλλ' αὐτὸν ἐκεῖνον ὃν ἠβούλου. ἦ γάρ; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ εἰ πολλάκις ἐγχειρεῖς, αἰεὶ δὲ ἀγνοεῖς τὸν Περικλέα, ὁπότε μέλλεις τοῦτο πράττειν, οὔποτε ἂν ἐπίθοιο αὐτῷ. ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Τί δέ; τὸν Ὀρέστην δοκῇς ἄν ποτε τῇ μητρὶ ἐπιθέσθαι, εἴ γε ὡσαύτως ἠγνόησεν; ΑΛ. Οὐκ οἶμαι ἔγωγε. ΣΩ. Οὐ γὰρ δή που οὐδ' ἐκεῖνος τὴν προστυχοῦσαν γυναῖκα, οὐδὲ τὴν ὁτουοῦν μητέρα διενοεῖτο ἀποκτεῖναι, ἀλλὰ τὴν αὐτὸς αὑτοῦ. ΑΛ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Ἀγνοεῖν ἄρα τά γε τοιαῦτα βέλτιον τοῖς οὕτω διακειμένοις, καὶ τοιαύτας δόξας ἔχουσι. ΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Ὁρᾷς οὖν ὅτι ἡ ἔστιν ὧν γε ἄγνοια, καὶ ἔστιν οἷς, καὶ ἔχουσί πως, ἀγαθὸν, ἀλλ' οὐ κακὸν, ὥσπερ ἄρτι σοὶ ἐδόκει; ΑΛ. Ἔοικεν. XII. ΣΩ. Ἔτι τοίνυν εἰ βούλει τὸ μετὰ τοῦτο ἐπισκοπεῖν, ἄτοπον ὂν, ἴσως ἄν σοι δόξειεν εἶναι. ΑΛ. Τί μάλιστα, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ὅτι, ὡς ἔπος εἰπεῖν, κινδυνεύει τό γε τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν κτῆμα, ἐάν τις ἄνευ τοῦ βελτίστου κεκτημένος ᾖ, ὀλιγάκις μὲν ὠφελεῖν, βλάπτειν δὲ τὰ πλείω τὸν ἔχοντα αὐτά. σκόπει δὲ ὧδε· ἆρ' οὐκ ἀναγκαῖον σοὶ δοκεῖ εἶναι, ὅταν τι μέλλωμεν ἤτοι πράττειν ἢ λέγειν, οἰηθῆναι δεῖν πρῶτον ἡμᾶς εἰδέ-

ναι, ἢ τῷ ὄντι εἰδέναι τοῦτο ὃ ἂν προχειροτέρως μέλλωμέν τι ἢ λέγειν ἢ πράττειν; ΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν οἱ ῥήτορες αὐτίκα, ἤτοι εἰδότες συμβουλεύειν, ἢ οἰηθέντες εἰδέναι, συμβουλεύουσιν ἡμῖν ἑκάστοτε· οἱ μὲν, περὶ πολέμου τε καὶ εἰρήνης, οἱ δὲ, περὶ τειχῶν οἰκοδομίας, ἢ καὶ λιμένων κατασκευῆς. ἑνὶ δὲ λόγῳ, ὅσα δή ποτε ἡ πόλις πράττει πρὸς ἄλλην πόλιν, ἢ αὐτὴ καθ' αὐτὴν, ἀπὸ τῆς τῶν ῥητόρων συμβουλῆς πάντα γίγνεται; ΑΛ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ὅρα τοίνυν καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις, ἂν δυνηθῶ. καλεῖς γάρ δή που φρονίμους τε καὶ ἄφρονας; ΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν τοὺς μὲν πολλοὺς, ἄφρονας· τοὺς δ' ὀλίγους, φρονίμους; ΑΛ. Οὕτω. ΣΩ. Οὐκοῦν πρός τι ἀποβλέπων, ἀμφοτέρους; ΑΛ. Ναί. XIII. ΣΩ. Ἆρ' οὖν τὸν τοιοῦτο συμβουλεύειν εἰδότα, χωρὶς τοῦ πότερον βέλτιον, καὶ ὅτε βέλτιον, φρόνιμον καλεῖς; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐδέ γε, οἶμαι, ὅστις τὸ πολεμεῖν αὐτὸ οἶδε, χωρὶς τοῦ ὁπότε βέλτιον, καὶ τοσοῦτον χρόνον ὅσον βέλτιον. ἦ γάρ; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν, οὐδὲ εἴτις τινὰ ἀποκτιννύναι οἶδεν, οὐδὲ χρήματα ἀφαιρεῖσθαι, καὶ φυγάδα ποιεῖν τῆς πατρίδος, χωρὶς τοῦ ὁπότε βέλτιον, καὶ ὅντινα βέλτιον. ΑΛ. Οὐ μέντοι. ΣΩ. Ὅστις ἄρα τι τῶν τοιούτων οἶδεν, ἐὰν μὲν παρέπηται ἡ τοῦ βελτίστου ἐπιστήμη· αὕτη δ' ἦν ἡ αὐτὴ δή που ἥπερ καὶ ἡ τοῦ ὠφελίμου. ἦ γάρ; ΑΛ. Ναί. ΣΩ. Φρόνιμόν γε αὐτὸν φήσομεν, καὶ ἀποχρῶντα ξύμβουλον καὶ αὐτὸν αὐτῷ καὶ τῇ πόλει· τὸν δὲ μὴ ποιοῦντα, τἀναντία τούτων. ἢ πῶς δοκεῖ; ΑΛ.

Ἐμοὶ μὲν οὕτω. ΣΩ. Τί δ᾽ εἴ τις ἱππεύειν ἢ τοξεύειν οἶδεν; ἢ αὖ παλαίειν, ἢ πυκτεύειν; ἤ τι τῆς ἄλλης ἀγωνίας, ἢ καὶ ἄλλό τι τῶν τοιούτων ὅσα τέχνῃ οἴδαμεν, τί καλεῖς ὃς ἂν εἰδῇ τὸ κατὰ ταύτην τὴν τέχνην βέλτιον γιγνόμενον; ἆρ᾽ οὐ τὸν κατὰ τὴν ἱππικὴν, ἱππικόν; ΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τὸν δέ γε, οἶμαι, κατὰ τὴν πυκτικὴν, πυκτικόν· τὸν δὲ κατ᾽ αὐλητικὴν, αὐλητικόν; καὶ κατ᾽ ἄλλα δή που ἀνάλογον τούτοις, ἢ ἄλλως πως; ΑΛ. Οὐκ· ἀλλ᾽ οὕτω. ΣΩ. Δοκεῖ οὖν σοι ἀναγκαῖον εἶναι τὸν περὶ τούτων τι ἐπιστήμονα ὄντα, ἄρα καὶ ἄνδρα φρόνιμον εἶναι; ἢ πολλοῦ φήσομεν ἐνδεῖν; ΑΛ. Πολλοῦ μέντοι, νὴ Δία. XIV. ΣΩ. Ποίαν οὖν οἴει πολιτείαν εἶναι τοξοτῶν τε ἀγαθῶν καὶ αὐλητῶν, ἔτι δὲ καὶ ἀθλητῶν τε καὶ τῶν ἄλλων τεχνιτῶν; ἀναμεμιγμένων δ᾽ ἐν τοιούτοις οἷς ἄρτι εἰρήκαμεν, τῶν τε αὐτὸ τὸ πολεμεῖν εἰδότων καὶ αὐτὸ τὸ ἀποκτιννύναι; πρὸς δὲ, καὶ ἀνδρῶν πολιτικῶν, πολιτικὸν φύσημα φυσώντων; ἁπάντων δὲ τούτων ὄντων ἄνευ τῆς τοῦ βελτίστου ἐπιστήμης, καὶ τοῦ εἰδότος ὁπότε βέλτιον ἑνὶ ἑκάστῳ τούτων χρῆσθαι, καὶ πρὸς τίνα; ΑΛ. Φαύλην ἔγωγε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Φαίης γε ἂν, οἶμαι, ὁπόταν ὁρῴης ἕνα ἕκαστον αὐτῶν φιλοτιμούμενόν τε, καὶ νέμοντα τὸ πλεῖστον τῆς πολιτείας τούτῳ μέρος, Ἵν᾽ αὐτὸς αὑτοῦ τυγχάνῃ κράτιστος ὤν· (λέγω δὲ τὸ κατ᾽ αὐτὴν τὴν τέχνην βέλτιστον γιγνόμενον) τοῦ δὲ τῇ πόλει τε καὶ αὐτὸν αὑτῷ βελτίστου ὄντος τὰ πολλὰ διημαρτηκότα, ἅτε, οἶμαι, ἄνευ νοῦ δόξῃ πεπιστευκότα. οὕτω δὲ τούτων ἐχόντων, ἆρ᾽ οὐκ ἂν

ὀρθῶς λέγοιμεν, φάντες πολλῆς ταραχῆς τε καὶ ἀνομίας μεστὴν εἶναι τὴν τοιαύτην πολιτείαν; ΑΛ. Ὀρθῶς μέντοι, νὴ Δία. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀναγκαῖον ἐδόκει ἡμῖν εἶναι, οἰηθῆναι δεῖν πρῶτον ἡμᾶς εἰδέναι, ἢ τῷ ὄντι εἰδέναι τοῦτο ὃ ἂν προχείρως μέλλωμεν ἢ πράττειν ἢ λέγειν; ΑΛ. Ἐδόκει. XV. ΣΩ. Οὐκοῦν, κἂν μὲν πράττῃ ἅ τις οἶδεν, ἢ δοκεῖ εἰδέναι, παρέπεται δὴ τὸ ὠφελίμως καὶ λυσιτελούντως ἡμᾶς ἕξειν καὶ τῇ πόλει καὶ αὐτὸν αὑτῷ; ΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ἐὰν δέ γ', οἶμαι, τἀναντία τούτων, οὔτε τῇ πόλει, οὔτ' αὐτὸν αὑτῷ; ΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Τί δέ; νῦν ἔτι ὡσαύτως σοὶ δοκεῖ, ἢ ἄλλως πως; ΑΛ. Οὐκ· ἀλλ' οὕτω. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἔφησθα καλεῖν τοὺς μὲν πολλοὺς, ἄφρονας, τοὺς δ' ὀλίγους, φρονίμους; ΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν φαμὲν πάλιν τοὺς πολλοὺς διημαρτηκέναι τοῦ βελτίστου, ὡς τὰ πολλά γε, οἶμαι, ἄνευ νοῦ δόξῃ πεπιστευκότας. ΑΛ. Φαμὲν γάρ. ΣΩ. Λυσιτελεῖ ἄρα τοῖς πολλοῖς μήτε εἰδέναι μηδὲν, μήτε οἴεσθαι εἰδέναι· εἴπερ γε μᾶλλον προθυμήσονται μὲν πράττειν ταῦτα ἅττ' ἂν εἰδῶσιν, ἢ οἰηθῶσιν εἰδέναι· πράττοντες δὲ, βλάπτεσθαι τὰ πλείω μᾶλλον ἢ ὠφελεῖσθαι; ΑΛ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Ὁρᾷς οὖν, ὅτε γ' ἔφην, κινδυνεύει τό γε τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν κτῆμα, ἐάν τις ἄνευ τῆς τοῦ βελτίστου ἐπιστήμης κεκτημένος ᾖ, ὀλιγάκις μὲν ὠφελεῖν, βλάπτειν δὲ τὰ πλείω τὸν ἔχοντα αὐτὸ, ἆρ' οὐχὶ τῷ ὄντι ὀρθῶς ἐφαινόμην λέγων; ΑΛ. Καὶ εἰ μὴ τότε, ἀλλὰ νῦν μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. XVI. ΣΩ. Δεῖ ἄρα καὶ πόλιν καὶ ψυχὴν τὴν μέλλουσαν

ὀρθῶς βιώσεσθαι, τούτης τῆς ἐπιστήμης ἀντέχεσθαι ἀτεχνῶς, ὥσπερ ἀσθενοῦντα ἰατροῦ, ἤ τινος κυβερνήτου τὸν ἀσφαλῶς μέλλοντα πλεῖν. ὅσῳπερ ἂν μὴ πρότερον ἐπουρίσῃ τὸ τῆς ψυχῆς. ἄνευ γὰρ ταύτης, ἢ περὶ χρημάτων κτῆσιν, ἢ σώματος ῥώμην, ἢ καὶ ἄλλό τι τῶν τοιούτων, τοσούτῳ μείζω ἁμαρτήματα ἀπ᾽ αὐτῶν ἀναγκαῖόν ἐστιν, ὡς ἔοικε, γίγνεσθαι. ὁ δὲ δὴ τὴν καλουμένην πολυμάθειάν τε καὶ πολυτεχνίαν κεκτημένος, ὀρφανὸς δὲ ὢν ταύτης τῆς ἐπιστήμης, ἀγόμενος δὲ ὑπὸ μιᾶς ἑκάστης τῶν ἄλλων, ἆρ᾽ οὐχὶ τῷ ὄντι δικαίως πολλῷ χειμῶνι χρήσεται; ἅτ᾽ οἶμαι, ἄνευ κυβερνήτου διατελῶν ἐν πελάγει, χρόνον οὐ μακρὸν βίου θεῶν. ὥστε ξυμβαίνειν μοὶ δοκεῖ καὶ ἐνταῦθα τὸ τοῦ ποιητοῦ, ὅ λέγει κατηγορῶν που τινός, ὡς ἄρα πολλὰ μὲν ἠπίστατο ἔργα, κακῶς δὲ, φησὶν, ἠπίστατο πάντα. *ΑΛ.* Καὶ τί δή ποτε ξυμβαίνει τὸ τοῦ ποιητοῦ, ὦ Σώκρατες; ἐμοὶ μὲν γὰρ οὐδ᾽ ὁτιοῦν δοκεῖ πρὸς λόγον εἰρηκέναι. XVII. *ΣΩ.* Καὶ μάλα γε πρὸς λόγον· ἀλλ᾽ αἰνίττεται, ὦ βέλτιστε, καὶ οὗτος, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ ποιηταὶ σχεδόν τι πάντες. ἔστι τε φύσει ποιητικὴ ἡ σύμπασα αἰνιγματώδης, καὶ οὐ τοῦ προστυχόντος ἀνδρὸς γνωρίσαι. ἔτι δὲ πρὸς τῷ φύσει τοιαύτῃ εἶναι, ὅταν λάβηται ἀνδρὸς φθονεροῦ τε καὶ μὴ βουλομένου ἡμῖν ἐνδείκνυσθαι, ἀλλ᾽ ἀποκρύπτεσθαι ὅτι μάλιστα τὴν αὑτοῦ σοφίαν, ὑπερφυῶς δὴ τὸ χρῆμα ὡς δυσόγνωστον φαίνεται, ὅ, τι ποτὲ νοοῦσιν ἕκαστος αὐτῶν. σὺ γὰρ δή που Ὅμηρόν γε, τὸν σοφώτατόν τε καὶ θειότατον ποιητὴν, ἀγνοεῖν δοκεῖς ὅτι οὐχ οἷόν τε ἦν ἐπίστα-

σθαι κακῶς. ἐκεῖνος γάρ ἐστιν ὁ λέγων τὸν Μαργίτην πολλὰ μὲν ἐπίστασθαι, κακῶς δὲ, φησὶ, πάντα ἐπίστασθαι. ἀλλ' αἰνίττεται, οἶμαι, παράγων τὸ κακῶς μὲν, ἀντὶ τοῦ κακοῦ· τὸ δὲ ἠπίστατο, ἀντὶ τοῦ ἐπίστασθαι. γίγνεται οὖν συντεθὲν ἔξω μὲν τοῦ μέτρου, ἔστι δ' ὅ, τι βούλεται, ὡς πολλὰ μὲν ἠπίστατο ἔργα, κακὸν δὲ ἦν αὐτῷ ἐπίστασθαι ταῦτα πάντα. δῆλον οὖν ὅτι εἴπερ ἦν αὐτῷ κακὸν τὸ πολλὰ εἰδέναι, φαῦλός τις ὢν ἐτύγχανεν· εἴπερ γε πιστεύειν δεῖ τοῖς προειρημένοις λόγοις. *ΑΛ.* Ἀλλ' ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ἢ χαλεπῶς γ' ἂν ἄλλοις τισὶ πιστεύσαιμι λόγοις, εἴπερ μηδὲ τούτοις. *ΣΩ.* Καὶ ὀρθῶς γέ σοι δοκεῖ. ἀλλὰ φέρε πρὸς Διός. ὁρᾷς γὰρ δή που τὴν ἀπορίαν ὅση τε καὶ οἵα· ταύτης δέ μοι δοκεῖς καὶ σὺ κεκοινωνηκέναι· μεταβαλλόμενος γέ τοι ἄνω καὶ κάτω οὐδ' ὁτιοῦν παύῃ, ἀλλ' ὅπερ ἂν μάλιστα σοὶ δόξῃ, τοῦτο καὶ ἐκδεδυκέναι αὖ, καὶ οὐκέτι ὡσαύτως δοκεῖν. XVIII. εἰ οὖν σοί γέ τι καὶ νῦν ἐμφανὴς γενόμενος ὁ θεὸς, πρὸς ὃν τυγχάνεις πορευόμενος, ἐρωτήσειε, πρὶν ὁτιοῦν εὔξασθαί σε, εἰ ἐξαρκέσει σοὶ ἐκείνων τι γενέσθαι ὧνπερ καὶ ἐν ἀρχῇ ἐλέγετο, εἴτε καὶ αὐτῷ σοι ἐπιτρέψειεν εὔξασθαι, τί ποτ' ἂν οἴει ἢ τῶν παρ' ἐκείνου διδομένων λαμβάνων, ἢ αὐτὸς εὐξάμενος γενέσθαι, τοῦ καιροῦ τυχεῖν; *ΑΛ.* Ἀλλὰ, μὰ τοὺς θεοὺς, ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἂν ἔχοιμι σοὶ εἰπεῖν, ὦ Σώκρατες· ἀλλὰ μάργον τί μοι δοκεῖ εἶναι, καὶ ὡς ἀληθῶς πολλῆς φυλακῆς, ὅπως μὴ λήσῃ τὶς αὐτὸν εὐχόμενος μὲν κακὰ, δοκῶν δὲ ἀγαθά· ἔπειτ' ὀλίγον ἐπισχὼν, (ὅπερ καὶ σὺ ἔλε-

γες) παλινῳδῇ, ἀνευχόμενος ἅττα τοπρῶτον εὔξηται. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν οὐχὶ εἰδώς τι πλεῖον ἡμῶν ὁ ποιητής, οὗ καὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου ἐπεμνήσθην, τὰ δεινὰ καὶ εὐχομένοις ἀπαλέξειν ἐκέλευσεν; ΑΛ. Ἐμοὶ μέντοι δοκεῖ. ΣΩ. Τοῦτον μὲν τοίνυν, ὦ Ἀλκιβιάδη, καὶ Λακεδαιμόνιοι τὸν ποιητὴν ἐζηλωκάτες, εἴτε καὶ αὐτοὶ οὕτως ἐπεσκεμμένοι, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ ἑκάστοτε παραπλησίαν εὐχὴν εὔχονται, τὰ καλὰ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τοὺς θεοὺς διδόναι κελεύοντες αὖ σφίσιν αὐτοῖς. πλεῖον δ᾽ οὐδεὶς ἂν ἐκείνων εὐξαμένων ἀκούσειε. τοιγαροῦν εἰς τὸ παρῆκον τοῦ χρόνου καὶ οὐδένων ἧττον εὐτυχεῖς εἰσὶν ἄνθρωποι. εἰ δ᾽ ἄρα καὶ συμβέβηκεν αὐτοῖς ὥστε μὴ πάντα εὐτυχεῖν, ἀλλ᾽ οὐ διὰ τὴν ἐκείνων εὐχήν· ἐπὶ τοῖς θεοῖς δ᾽ ἐστὶν, οἶμαι, ὥστε καὶ διδόναι ἅττ᾽ ἄν τις εὐχόμενος τυγχάνῃ, καὶ τἀναντία τούτων. XIX. βούλομαι δέ σοι καὶ ἕτερόν τι διηγήσασθαι, ὅ ποτε ἤκουσα πρεσβυτέρων τινῶν· ὡς Ἀθηναίοις καὶ Λακεδαιμονίοις διαφορᾶς γενομένης, συνέβαινεν αἰεὶ τῇ πόλει ἡμῶν ὥστε καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, ὁπόταν μάχη γένοιτο, δυστυχεῖν, καὶ μηδέποτε δύνασθαι κρατῆσαι. τοὺς οὖν Ἀθηναίους ἀγανακτοῦντας τῷ πράγματι, καὶ ἀπορουμένους τίνι χρὴ μηχανῇ τῶν παρόντων κακῶν ἀποτροπὴν εὑρεῖν, βουλευομένοις αὐτοῖς δοκεῖν κράτιστον εἶναι, πέμψαντας πρὸς Ἄμμωνα, ἐκεῖνον ἐπερωτᾷν· ἔτι δὲ πρὸς τούτοις τάδε, καὶ ἀνθ᾽ ὅτου ποτὲ Λακεδαιμονίοις οἱ θεοὶ μᾶλλον νίκην διδόασιν ἢ σφίσιν αὐτοῖς· οἳ πλείστας, φάναι, μὲν θυσίας καὶ καλλίστας τῶν Ἑλλήνων ἄγομεν,

ἀναθήμασί τε κεκοσμήκαμεν τὰ ἱερὰ αὐτῶν, ὡς οὐδένες ἄλλοι· πομπάς τε πολυτελεστάτας καὶ σεμνοτάτας ἐδωρούμεθα τοῖς θεοῖς ἀν' ἕκαστον ἔτος, καὶ ἐτελοῦμεν χρήματα ὅσα οὐδ' οἱ ἄλλοι ξύμπαντες Ἕλληνες. Λακεδαιμονίοις δὲ, φάναι, οὐδέποτ' ἐμέλησεν οὐδὲν τούτων· ἀλλ' οὕτως ὀλιγώρως διάκεινται πρὸς τοὺς θεοὺς, ὥστε καὶ ἀνάπηρα θύουσιν ἑκάστοτε, καὶ τἄλλα πάντα οὐκ ὀλίγως ἐνδεεστέρως τιμῶσιν ἤπερ ἡμεῖς, οὐδὲν ἐλάττω χρήματα κεκτημένοι τῆς ἡμετέρας πόλεως. XX. ἐπειδὴ εἰρηκέναι ταῦτά τε, καὶ ἐπερωτῆσαι τί χρὴ πράττοντας αὐτοὺς τῶν παρόντων κακῶν ἀπαλλαγὴν εὑρεῖν, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἀποκριθῆναι τὸν προφήτην (τὸν γὰρ θεὸν οὐκ ἐᾷν δηλονότι) καλέσαντα δὲ αὐτὸν, Ἀθηναίοις, φάναι, τάδε λέγει Ἄμμων· φησὶν ἂν βούλεσθαι αὐτῷ τὴν Λακεδαιμονίων εὐφημίαν εἶναι μᾶλλον, ἢ τὰ σύμπαντα τῶν Ἑλλήνων ἱερά. τοσαῦτα εἰπεῖν, οὐκέτι περαιτέρω. τὴν γοῦν εὐφημίαν οὐκ ἄλλην τινὰ μοὶ δοκεῖ λέγειν ὁ θεὸς, ἢ τὴν εὐχὴν αὐτῶν. ἔστι γὰρ τῷ ὄντι πολὺ διαφέρουσα τῶν ἄλλων. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι Ἕλληνες, οἱ μὲν χρυσόκερως βοῦς παραστησάμενοι, ἕτεροι δ' ἀναθήμασι δωρούμενοι τοὺς θεοὺς, εὔχονται ἅττ' ἂν τύχῃ ταῦτα, ἐάν τε ἀγαθὰ, ἐάν τε κακά. βλασφημούντων οὖν αὐτῶν ἀκούοντες οἱ θεοὶ, οὐκ ἀποδέχονται τὰς πολυτελεῖς ταύτας πομπάς τε καὶ θυσίας. ἀλλὰ δοκεῖ μοι πολλῆς φυλακῆς δεῖσθαι καὶ σκέψεως, ὅ, τι ποτὲ ῥητέον ἐστὶ καὶ μή. εὑρήσεις δὲ καὶ παρ' Ὁμήρῳ ἕτερα παραπλήσια τούτοις εἰρημένα. XXI. φησὶ γὰρ τοὺς Τρῶας ἔπαυλιν

ποιουμένους, Ἔρδειν ἀθανάτοισι τελειέσσας ἑκατόμβας· τὴν δὲ κνίσσαν ἐκ τοῦ πεδίου τοὺς ἀνέμους φέρειν — οὐρανὸν εἴσω, Ἡδεῖαν· τῆς δ᾽ οὔτι θεοὺς μάκαρας δατέεσθαι, Οὐδ᾽ ἐθέλειν. μάλα γάρ σφιν ἀπήχθετο Ἴλιος ἱρή, Καὶ Πρίαμος, καὶ λαὸς ἐϋμμελίω Πριάμοιο. ὥστε οὐδὲν αὐτοῖς προὔργου ἦν θύειν τε καὶ δῶρα τελεῖν μάτην, θεοῖς ἀπηχθημένους. οὐ γάρ, οἶμαι, τοιοῦτόν ἐστι τὸ τῶν θεῶν, ὥστε ὑπὸ δώρων παράγεσθαι, οἷον κακὸν τοκιστήν. ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς εὐήθη λόγον λέγομεν, ἀξιοῦντες Λακεδαιμονίων ταύτῃ περιεῖναι. καὶ γὰρ ἂν δεινὸν εἴη εἰ πρὸς τὰ δῶρα καὶ τὰς θυσίας ἀποβλέπουσιν ἡμῶν οἱ θεοί, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὴν ψυχήν, ἄν τις ὅσιος καὶ δίκαιος ὢν τυγχάνῃ. πολλῷ μᾶλλον, οἶμαι, ἢ πρὸς τὰς πολυτελεῖς ταύτας πομπάς τε καὶ θυσίας· ἃς οὐδὲν κωλύει πολλὰ μὲν εἰς θεούς, πολλὰ δ᾽ εἰς ἀνθρώπους ἡμαρτηκότας, καὶ ἰδιώτην καὶ πόλιν, ἔχειν ἂν ἕκαστον ἔτος τελεῖν. οἱ δέ, ἅτε οὐ δωροδόκοι ὄντες, καταφρονοῦσιν ἁπάντων τούτων, ὥς φησιν ὁ θεός, καὶ θεῶν προφήτης. XXII. κινδυνεύει γοῦν καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ᾽ ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσι δικαιοσύνη τε καὶ φρόνησις διαφερόντως τετιμῆσθαι. φρόνιμοι δὲ καὶ δίκαιοι, οὐκ ἄλλοι τινές εἰσιν ἢ τῶν εἰδότων ἃ δεῖ πράττειν καὶ λέγειν, καὶ πρὸς θεοὺς καὶ πρὸς ἀνθρώπους. βουλοίμην δ᾽ ἂν καὶ σοῦ πυθέσθαι ὅ, τι ποτὲ ἐν νῷ ἔχεις πρὸς ταῦτα. ΑΛ. Ἀλλ᾽ ἐμοὶ μέν, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἄλλῃ πῃ δοκεῖ ἢ ᾗπερ σοί τε καὶ τῷ θεῷ. οὐδὲ γὰρ ἂν εἰκὸς εἴη ἀντίψηφον ἐμὲ τῷ θεῷ γίγνεσθαι. ΣΩ. Οὐκοῦν μέμνησαι ἐν

πολλῇ ἀπορίᾳ φάσκων εἶναι, ὅπως μὴ λάθῃς σεαυτὸν εὐχόμενος κακὰ, δοκῶν δὲ ἀγαθά; ΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ὁρᾷς οὖν ὡς οὐκ ἀσφαλές σοι ἐστὶν ἐλθεῖν πρὸς τὸν θεὸν εὐξομένῳ, ἵνα μηδ' ἂν οὕτω τύχῃ, βλασφημοῦντός σου ἀκούων, οὐθὲν ἀποδέξηται τῆς θυσίας ταύτης· τυχὸν δὲ καὶ ἕτερόν τι προσαπολαύσῃς. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ κράτιστον εἶναι ἡσυχίαν ἔχειν. τῇ μὲν γὰρ Λακεδαιμονίων εὐχῇ, διὰ τὴν μεγαλοψυχίαν (τοῦτο γὰρ κάλλιστον τῶν ἐν ἀφροσύνῃ γε ὀνομάτων) οὐκ ἂν οἶμαί σε ἐθέλειν χρῆσθαι. ἀναγκαῖον οὖν ἐστι περιμένειν ἕως ἄν τις μάθῃ ὡς δεῖ πρὸς θεοὺς καὶ πρὸς ἀνθρώπους διακεῖσθαι. XXIII. ΑΛ. Πότε οὖν παρέσται ὁ χρόνος οὗτος, ὦ Σώκρατες; καὶ τίς ὁ παιδεύσων; ἥδιστα γὰρ ἂν μοι δοκῶ ἰδεῖν τοῦτον τὸν ἄνθρωπον τίς ἐστιν. ΣΩ. Οὗτός ἐστιν ᾧ μέλει περὶ σοῦ. ἀλλὰ δοκεῖ μοι, ὥσπερ τῷ Διομήδει φησὶ τὴν Ἀθηνᾶν Ὅμηρος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀφελεῖν τὴν ἀχλὺν, Ὄφρ' εὖ γιγνώσκοι ἠμὲν θεὸν ἠδὲ καὶ ἄνδρα, οὕτω καὶ σοῦ δεῖν ἀπὸ τῆς ψυχῆς πρῶτον ἀφελόντα τὴν ἀχλὺν, ἣ νῦν παροῦσα τυγχάνει, τοτηνικαῦτ' ἤδη προσφέρειν δι' ὧν μέλλεις γνώσεσθαι ἠμὲν κακὸν ἠδὲ καὶ ἐσθλόν. νῦν μὲν γὰρ οὐκ ἂν μοι δοκῇς δυνηθῆναι. ΑΛ. Ἀφαιρείτω, εἴτε βούλεται, τὴν ἀχλὺν, εἴτε ἄλλό τι. ὡς ἐγὼ παρεσκεύασμαι μηδὲν ἂν φεύγειν τῶν ὑπ' ἐκείνου προσταττομένων, ὅστις ποτ' ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος· εἴγε μέλλοιμι βελτίων γενέσθαι. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν κἀκεῖνος θαυμαστὴν ὅσην περί σε προθυμίαν ἔχει. ΑΛ. Εἰς τότε τοίνυν καὶ τὴν θυσίαν ἀναβάλλεσθαι κράτιστον εἶ-

ναι μοὶ δοκεῖ. ΣΩ. Καὶ ὀρθῶς γε σοὶ δοκεῖ. ἀσφαλέστερον γάρ ἐστιν ἢ παρακινδυνεύειν τοσοῦτον κίνδυνον. XXIV. Ἀλλὰ πῶς, ὦ Σώκρατες; καὶ μὴν τουτονὶ τὸν στέφανον, ἐπειδή μοι δοκεῖς καλῶς συμβεβουλευκέναι, σοὶ περιθήσω· τοῖς θεοῖς δὲ καὶ στεφάνους καὶ τἆλλα πάντα τὰ νομιζόμενα τότε δώσομεν, ὅταν ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐλθοῦσαν ἴδω. ἥξει δ' οὐ διὰ μακροῦ, τούτων θελόντων. ΣΩ. Ἀλλὰ δέχομαι καὶ τοῦτο, καὶ ἄλλο δὲ ἄν τι τῶν παρὰ σοῦ δοθέντων ἡδέως ἴδοιμι δεξάμενον ἐμαυτόν. ὥσπερ δὲ καὶ ὁ Κρέων Εὐριπίδῃ πεποίηται τὸν Τειρεσίαν ἰδὼν ἔχοντα τὰ στέφη, καὶ ἀκούσας ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀπαρχὰς αὐτὸν εἰληφέναι, διὰ τὴν τέχνην, Οἰωνὸν ἐθέμην, φησὶ, καλλίνικα στέφη. ἐν γὰρ κλύδωνι διακείμεθα, ὥσπερ οἶσθα σύ· οὕτω δὲ κἀγὼ παρὰ σοῦ τὴν δόξαν ταύτην οἰωνὸν τίθεμαι. δοκῶ δέ μοι οὐκ ἐν ἐλάττονι κλύδωνι τοῦ Κρέοντος εἶναι, καὶ βουλοίμην ἂν καλλίνικος γενέσθαι τῶν σῶν ἐραστῶν.

ΧΑΡΜΙΔΗΣ

Η

ΠΕΡΙ ΣΩΦΡΟΣΥΝΗΣ

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΧΑΡΜΙΔΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΧΑΙΡΕΦΩΝ, ΚΡΙΤΙΑΣ, ΧΑΡΜΙΔΗΣ.

Ἧκον μὲν τῇ προτεραίᾳ ἑσπέρας ἐκ Ποτιδαίας ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου· οἷον δὲ διὰ χρόνου ἀφιγμένος, ἀσμένως ᾖα ἐπὶ τὰς συνήθεις διατριβάς· καὶ δὴ καὶ εἰς τὴν Ταυρέου παλαίστραν, τὴν καταντικρὺ τοῦ τῆς βασιλικῆς ἱεροῦ, εἰσῆλθον· καὶ αὐτόθι κατέλαβον πάνυ πολλοὺς, τοὺς μὲν, καὶ ἀγνῶτας ἐμοὶ, τοὺς δὲ πλείστους, γνωρίμους. καί με ὡς εἶδον εἰσιόντα ἐξ ἀπροσδοκήτου, εὐθὺς πόῤῥωθεν ἠσπάζοντο ἄλλος ἄλλοθεν· Χαιρεφῶν δὲ, ἅτε καὶ μανικὸς ὢν, ἀναπηδήσας ἐκ μέσων, ἔθει πρός με· καὶ μου λαβόμενος τῆς χειρὸς, ὦ Σώκρατες, ἦ δ' ὅς, πῶς

ἐσώθης ἐκ τῆς μάχης; ὀλίγον δὲ πρὶν ἡμᾶς ἀπιέναι, μάχη ἐγεγόνει ἐν τῇ Ποτιδαίᾳ, ἣν ἄρτι ἦσαν οἱ τῇδε πεπυσμένοι. Καὶ ἐγὼ πρὸς αὐτὸν ἀποκρινόμενος, οὑτωσὶ, ἔφην, ὡς σὺ ὁρᾷς. II. Καὶ μὴν ἤγγελταί γε δεῦρο, ἔφη, ἥ τε μάχη πάνυ ἰσχυρὰ γεγονέναι, καὶ ἐν αὐτῇ πολλοὺς τῶν γνωρίμων τεθνάναι. Καὶ ἐπιεικῶς, ἦν δ' ἐγὼ, ἀληθῆ ἀπήγγελται. Παρεγένου μὲν, ἦ δ' ὅς, τῇ μάχῃ. Παρεγενόμην. Δεῦρο δὴ, ἔφη, καθεζόμενος ἡμῖν διήγησαι. οὐ γάρ τοι πω πάντα σαφῶς πεπύσμεθα. Καὶ ἅμα με καθίζει ἄγων παρὰ Κριτίαν τὸν Καλλαίσχρου. παρακαθεζόμενος οὖν ἠσπαζόμην τόν τε Κριτίαν καὶ τοὺς ἄλλους, καὶ διηγούμην αὐτοῖς τὰ ἀπὸ στρατοπέδου, ὅ, τι μέ τις ἀνέροιτο. ἠρώτων δὲ ἄλλος ἄλλο. ἐπειδὴ δὲ τῶν τοιούτων ἅδην εἴχομεν, αὖθις ἐγὼ αὐτοὺς ἀνηρώτων τὰ τῇδε, περὶ φιλοσοφίας, ὅπως ἔχει τανῦν· περί τε τῶν νέων, εἴτινες ἐν αὐτοῖς διαφέροντες ἢ σοφίᾳ, ἢ κάλλει, ἢ ἀμφότερα ἐγγεγονότες εἶεν. III. καὶ ὁ Κριτίας ἀποβλέψας πρὸς τὴν θύραν, ἰδών τινας νεανίσκους εἰσιόντας καὶ λοιδορουμένους ἀλλήλοις, καὶ ἄλλον ὄχλον ὄπισθεν ἑπόμενον, περὶ μὲν τῶν καλῶν, ὦ Σώκρατες, ἔφη, αὐτίκα μοι δοκεῖς εἴσεσθαι. οὗτοι γὰρ τυγχάνουσιν οἱ εἰσιόντες, πρόδρομοί τε καὶ ἐρασταὶ ὄντες τοῦ δοκοῦντος καλλίστου εἶναι τά γε δὴ νῦν. φαίνεταί δέ μοι καὶ αὐτὸς ἐγγὺς ἤδη που εἶναι προσιών. Ἔστι δέ, ἦν δ' ἐγὼ, τίς τε, καὶ τοῦ; Οἶσθά πού σύ γε, ἔφη, ἀλλ' οὔπω ἐν ἡλικίᾳ ἦν πρίν σε ἀπιέναι, Χαρμίδην τὸν τοῦ Γλαύκωνος τοῦ ἡμετέρου θείου υἱὸν, ἐμὸν δὲ ἀνα-

ψιόν. Οἶδα μέντοι, νὴ Δία, ἦν δ' ἐγώ. οὐ γάρ τοι φαῦλος οὐδὲ τότε ἦν, ἔτι παῖς ὤν· νῦν δ' οἶμαί που εὖ μάλα ἂν ἤδη μειράκιον εἴη. Αὐτίκα, ἔφη, εἴσῃ καὶ ἡλίκος καὶ οἷος γέγονε. καὶ ἅμα ταῦτα αὐτοῦ λέγοντος, ὁ Χαρμίδης εἰσέρχεται. Ἐμοὶ μὲν οὖν, ὦ ἑταῖρε, οὐδὲν σταθμητόν. ἀτεχνῶς γὰρ λευκὴ στάθμη εἰμὶ πρὸς τοὺς καλούς. σχεδὸν γάρ τοι μοι πάντες οἱ ἐν τῇ ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται. IV. ἀτὰρ οὖν δὴ καὶ τότε ἐκεῖνος ἐμοὶ θαυμαστὸς ἐφάνη τό, τε μέγεθος καὶ τὸ κάλλος· οἱ δὲ δὴ ἄλλοι πάντες ἐρᾶν ἔμοιγε ἐδόκουν αὐτοῦ· οὕτως ἐκπεπληγμένοι τε καὶ τεθορυβημένοι ἦσαν, ἡνίκ' εἰσῄει. πολλοὶ δὲ δὴ ἄλλοι ἐρασταὶ καὶ ἐν τοῖς ὄπισθεν εἵποντο. καὶ τὸ μὲν ἡμέτερον τὸ τῶν ἀνδρῶν, ἧττον θαυμαστὸν ἦν· ἀλλ' ἐγὼ καὶ τοῖς παισὶ προσέχον τὸν νοῦν, ὡς οὐδεὶς ἄλλον ἔβλεπεν αὐτῶν, οὐδ' ὅστις σμικρότατος ἦν, ἀλλὰ πάντες ὥσπερ ἄγαλμα ἐθεῶντο αὐτόν. Καὶ ὁ Χαιρεφῶν καλέσας με, τί σοι φαίνεται ὁ νεανίσκος, ἔφη, ὦ Σώκρατες; οὐκ εὐπρόσωπος; Ὑπερφυῶς, ἦν δ' ἐγώ. Οὗτος μέντοι, ἔφη, εἰ ἐθέλει ἀποδῦναι, δόξει σοὶ ἀπρόσωπος εἶναι· οὕτως τὸ εἶδος πάγκαλός ἐστιν. συνέφασαν οὖν καὶ οἱ ἄλλοι ταὐτὰ ταῦτα τῷ Χαιρεφῶντι. Κἀγώ, Ἡράκλεις, ἔφην, ὡς ἄμαχον λέγετε τὸν ἄνδρα, εἰ ἔτι αὐτῷ ἓν μόνον τυγχάνοι προσὸν σμικρόν τι. Τί; ἔφη ὁ Κριτίας. V. Εἰ τὴν ψυχήν, ἦν δ' ἐγώ, τυγχάνοι εὖ πεφυκώς. πρέπει δέ που, ὦ Κριτία, τοιοῦτον αὐτὸν εἶναι, τῆς γε ὑμετέρας ὄντα οἰκίας. Ἀλλ', ἔφη, πάνυ καλὸς καὶ ἀγαθός ἐστι καὶ ταῦτα. Τί οὖν, ἔφην, οὐκ ἀπεδύσαμεν

αὐτοῦ αὐτὸ τοῦτο, καὶ ἐθεασάμεθα, πρότερον τοῦ εἴδους; πάντως γάρ που τηλικοῦτος ὢν ἤδη ἐθέλει διαλέγεσθαι. Καὶ πάνυ γε, ἔφη ὁ Κριτίας· ἐπεί τοι καὶ ἔστι φιλόσοφός γε, καὶ (ὡς δοκεῖ ἄλλοις τε καὶ ἑαυτῷ) πάνυ ποιητικός. Τοῦτο μὲν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὦ φίλε Κριτία, πόῤῥωθεν τὸ καλὸν ὑμῖν ὑπάρχει ἀπὸ τῆς Σόλωνος συγγενείας. ἀλλὰ τί οὐκ ἐπέδειξάς μοι τὸν νεανίαν, καλέσας δεῦρο; οὐδὲ γάρ ἄν που, εἰ ἐτύγχανε νεώτερος ὢν, αἰσχρὸν ἂν ἦν αὐτῷ διαλέγεσθαι ἡμῖν, ἐναντίον γε σοῦ, ἐπιτρόπου τε ἅμα καὶ ἀνεψιοῦ ὄντος. VI. Ἀλλὰ καλῶς, ἔφη, λέγεις· καὶ καλοῦμεν αὐτόν. καὶ ἅμα πρὸς τὸν ἀκόλουθον, παῖ, ἔφη, κάλει Χαρμίδην· εἰπὼν ὅτι βούλομαι αὐτὸν ἰατρῷ συστῆσαι περὶ τῆς ἀσθενείας, ἧς πρώην πρός με ἔλεγεν ὅτι ἀσθενεῖ. Πρὸς οὖν ἐμὲ ὁ Κριτίας, Ἔναγχός τι ἔφη βαρύνεσθαί τι τὴν κεφαλὴν, ἕωθεν ἀνιστάμενος. ἀλλὰ τί σε κωλύει προσποιήσασθαι πρὸς αὐτὸν ἐπίστασθαι τι κεφαλῆς φάρμακον; Οὐδὲν, ἦν δ᾽ ἐγώ· μόνον ἐλθέτω. Ἀλλ᾽ ἥξει, ἔφη. ὅπερ οὖν καὶ ἐγένετο. ἧκε γὰρ, καὶ ἐποίησε γέλωτα πολύν. ἕκαστος γὰρ ἡμῶν τῶν καθημένων ξυγχωρῶν τὸν πλησίον ὤθει σπουδῇ, ἵνα παρ᾽ αὐτῷ καθέζοιτο· ἕως τῶν ἐπ᾽ ἐσχάτῳ καθημένων τὸν μὲν ἀνεστήσαμεν, τὸν δὲ πλάγιον κατεβάλομεν. ὁ δ᾽ ἐλθὼν, μεταξὺ ἐμοῦ τε καὶ τοῦ Κριτίου ἐκαθέζετο. VII. ἐνταῦθα μέντοι, ὦ φίλε, ἐγὼ ἤδη ἠπόρουν· καὶ μοῦ ἡ πρώην θρασύτης ἐξεκέκοπτο, ἣν εἶχον ἐγὼ, ὡς πάνυ ῥᾳδίως αὐτῷ διαλεξόμενος. ἐπειδὴ δὲ, φράσαντος τοῦ Κριτίου ὅτι ἐγὼ εἴην ὁ τὸ φάρμακον ἐπι-

στάμενος, ἀνέβλεψέ τέ μοι τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀμήχανόν τι οἷον, καὶ ἀνήγετο ὡς ἐρωτήσων· καὶ οἱ ἐν τῇ παλαίστρᾳ ἅπαντες περιέῤῥεον ἡμᾶς κύκλῳ κομιδῇ· τότε δή, ὦ γεννάδα, εἶδόν τε τὰ ἐντὸς τοῦ ἱματίου, καὶ ἐφλεγόμην, καὶ οὐκ ἔτ' ἐν ἐμαυτῷ ἦν· καὶ ἐνόμισα σοφώτατον εἶναι τὸν Κριτίαν τὰ ἐρωτικά· ὃς εἶπεν, ἐπὶ τοῦ καλοῦ λέγων παιδὸς, ἄλλῳ ὑποτιθέμενος, εὐλαβεῖσθαι μὴ κατέναντι λέοντος νεβρὸν ἐλθόντα μοῖραν αἱρεῖσθαι κρεῶν. αὐτὸς γάρ μοι ἐδόκουν ὑπὸ τοῦ τοιούτου θρέμματος ἑαλωκέναι. ὅμως δὲ αὐτοῦ ἐρωτήσαντος εἰ ἐπισταίμην τὸ τῆς κεφαλῆς φάρμακον, μόγις πως ἀπεκρινάμην ὅτι ἐπισταίμην. VIII. Τί οὖν, ἦ δ' ὅς, ἐστί; Καὶ ἐγὼ εἶπον ὅτι αὐτὸ μὲν εἴη φύλλον τι, ἐπῳδὴ δέ τις ἐπὶ τῷ φαρμάκῳ εἴη· ἣν εἰ μέν τις ἐπᾴδοι ἅμα καὶ χρῷτο αὐτῷ, παντάπασιν ὑγιᾶ ποιοῖ τὸ φάρμακον· ἄνευ δὲ τῆς ἐπῳδῆς οὐδὲν ὄφελος εἴη τοῦ φύλλου. Καὶ ὅς, ἀπογράψομαι τοίνυν, ἔφη, παρὰ σοῦ τὴν ἐπῳδήν. Πότερον, ἦν δ' ἐγώ, ἐάν με πείθῃς, ἢ κἂν μή; Γελάσας οὖν, ἐάν σε πείθω, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ. καὶ τοὔνομά μου σὺ ἀκριβοῖς; Εἰ μὴ ἀδικῶ γε, ἔφη. οὐ γάρ τι σοῦ ὀλίγος λόγος ἐστὶν ἐν τοῖς ἡμετέροις ἡλικιώταις. μέμνημαι δὲ ἔγωγε καὶ παῖς ὢν Κριτίᾳ τῷδε ξυνόντα σε. Καλῶς δὲ σύ, ἦν δ' ἐγώ, ποιῶν. μᾶλλον γάρ σοι παῤῥησιάσομαι περὶ τῆς ἐπῳδῆς, οἵα τυγχάνει οὖσα· ἄρτι δ' ἠπόρουν τίνι τρόπῳ σοὶ ἐνδειξαίμην τὴν δύναμιν αὐτῆς. ἔστι γάρ, ὦ Χαρμίδη, τοιαύτη οἵα μὴ δύνασθαι τὴν κεφαλὴν μόνον ὑγιᾶ ποιεῖν· ἀλλ' ὥσ-

περ ἴσως ἤδη καὶ σὺ ἀκήκοας τῶν ἀγαθῶν ἰατρῶν, ἐπειδάν τις αὐτοῖς προσέλθῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀλγῶν, λέγουσί που ὅτι οὐχ οἷόντε αὐτοὺς μόνους ἐπιχειρεῖν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἰᾶσθαι, ἀλλ' ἀναγκαῖον εἴη ἅμα καὶ τὴν κεφαλὴν θεραπεύειν, εἰ μέλλοι καὶ τὰ τῶν ὀμμάτων εὖ ἔχειν· καὶ αὖ τὸ τὴν κεφαλὴν οἴεσθαι ἄν ποτε θεραπεῦσαι, αὐτὴν ἐφ' ἑαυτῆς, ἄνευ ὅλου τοῦ σώματος, πολλὴν ἄνοιαν εἶναι. ἐκ δὴ τούτου τοῦ λόγου διαίταις ἐπὶ πᾶν τὸ σῶμα τρεπόμενοι, μετὰ τοῦ ὅλου τὸ μέρος ἐπιχειροῦσι θεραπεύειν τε καὶ ἰᾶσθαι. ἢ οὐκ ᾔσθησαι ὅτι ταῦτα οὕτω λέγουσί τε, καὶ ἔχει; Πάνυ γε, ἔφη. IX. Οὐκοῦν καλῶς σοὶ δοκεῖ λέγεσθαι, καὶ ἀποδέχῃ τὸν λόγον; Πάντων μάλιστα, ἔφη. Κἀγὼ ἀκούσας αὐτοῦ ἐπαινέσαντος, ἀνεθάῤῥησά τε, καί μοι κατὰ σμικρὸν πάλιν ἡ θρασύτης ξυνηγείρετο, καὶ ἀνεζωπυρούμην· καὶ εἶπον, Τοιοῦτον τοίνυν ἐστὶν, ὦ Χαρμίδη, καὶ τὸ ταύτης τῆς ἐπῳδῆς. ἔμαθον δ' αὐτὴν ἐγὼ ἐκεῖ ἐπὶ στρατιᾶς παρά τινος τῶν Θρᾳκῶν τῶν Ζαμόλξιδος ἰατρῶν, οἳ λέγονται καὶ ἀπαθανατίζειν. ἔλεγε δὲ ὁ Θρᾷξ οὗτος ὅτι ταῦτα μὲν ἰατροὶ οἱ Ἕλληνες, ἃ δὴ νῦν ἐγὼ ἔλεγον, καλῶς λέγοιεν· ἀλλὰ Ζάμολξις, ἔφη, λέγει ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς, θεὸς ὢν, ὅτι ὥσπερ ὀφθαλμοὺς ἄνευ κεφαλῆς οὐ δεῖ ἐπιχειρεῖν ἰᾶσθαι, οὐδὲ κεφαλὴν ἄνευ σώματος, οὕτως οὐδὲ σῶμα ἄνευ ψυχῆς· ἀλλὰ τοῦτο καὶ αἴτιον εἴη τοῦ διαφεύγειν τοὺς παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἰατροὺς τὰ πολλὰ νοσήματα, ὅτι τὸ ὅλον ἀγνοοῖεν, οὗ δέοι τὴν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι· οὗ μὴ καλῶς ἔχοντος, ἀδύνατον εἴη τὸ

μέρος εὖ ἔχειν. X. πάντα γὰρ ἔφη ἐκ τῆς ψυχῆς ὡρμῆσθαι, καὶ τὰ κακὰ καὶ τὰ ἀγαθὰ τῷ σώματι, καὶ παντὶ τῷ ἀνθρώπῳ· καὶ ἐκεῖθεν ἐπιῤῥεῖν, ὥσπερ ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐπὶ τὰ ὄμματα. δεῖν οὖν ἐκεῖνο καὶ πρῶτον καὶ μάλιστα θεραπεύειν, εἰ μέλλει καὶ τὰ τῆς κεφαλῆς καὶ τὰ τοῦ ὅλου σώματος καλῶς ἔχειν. θεραπεύεσθαι δὲ τὴν ψυχὴν ἔφη, ὦ μακάριε, ἐπῳδαῖς τισι· τὰς δ' ἐπῳδὰς ταύτας, τοὺς λόγους εἶναι τοὺς καλούς. ἐκ δὲ τῶν τοιούτων λόγων ἐν ταῖς ψυχαῖς σωφροσύνην ἐγγίγνεσθαι· ἧς ἐγγενομένης καὶ παρούσης, ῥᾴδιον ἤδη εἶναι τὴν ὑγίειαν καὶ τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι πορίζειν. διδάσκων οὖν με τό, τε φάρμακον καὶ τὰς ἐπῳδάς, ὅπως, ἔφη, τῷ φαρμάκῳ τούτῳ μηδείς σε πείσῃ τὴν αὑτοῦ κεφαλὴν θεραπεύειν, ὃς ἂν μὴ τὴν ψυχὴν πρῶτον παράσχῃ τῇ ἐπῳδῇ ὑπὸ σοῦ θεραπευθῆναι. καὶ γὰρ νῦν, ἔφη, τοῦτ' ἔστι τὸ ἁμάρτημα περὶ τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι χωρὶς θατέρου, σωφροσύνης τε καὶ ὑγιείας, ἰατροί τινες ἐπιχειροῦσιν εἶναι. XI. καί μοι πάνυ σφόδρα ἐνετέλλετο, μήτε πλούσιον οὕτω μηδένα εἶναι, μήτε γενναῖον, μήτε καλόν, ὃς ἐμὲ πείσει ἄλλως ποιεῖν. ἐγὼ οὖν ὀμώμοκα γὰρ αὐτῷ, καί μοι ἀνάγκη πείθεσθαι· πείσομαι οὖν. καὶ σὺ ἐὰν μὲν βούλῃ, κατὰ τὰς τοῦ ξένου ἐντολάς, τὴν ψυχὴν πρῶτον παρασχεῖν ἐπᾷσαι ταῖς τοῦ Θρᾳκὸς ἐπῳδαῖς, προσοίσω τὸ φάρμακον τῇ κεφαλῇ· εἰ δὲ μή, οὐκ ἂν ἔχοιμεν ὅ, τι ποιοῖμέν σοι, ὦ φίλε Χαρμίδη. Ἀκούσας οὖν μου ὁ Κριτίας ταῦτα εἰπόντος, Ἕρμαιον, ἔφη, ὦ Σώκρατες, γεγονὸς ἂν εἴη ἡ τῆς κεφαλῆς ἀσθένεια

τῷ νεανίσκῳ, εἰ ἀναγκασθήσεται καὶ τὴν διάνοιαν διὰ τὴν κεφαλὴν βελτίων γενέσθαι. λέγω μέντοι σοὶ ὅτι Χαρμίδης τῶν ἡλικιωτῶν οὐ μόνον τῇ ἰδέᾳ ἐδόκει διαφέρειν, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τούτῳ οὗ σὺ φὴς τὴν ἐπῳδὴν ἔχειν. φὴς δὲ σωφροσύνης. ἦ γάρ; Πάνυ γε, ἦν δ᾽ ἐγώ. Εὖ τοίνυν ἴσθι, ἔφη, ὅτι πάνυ πολὺ δοκεῖ σωφρονέστατος εἶναι τῶν νυνὶ, καὶ τἄλλα πάντα, εἰς ὅσον ἡλικίας ἥκει, οὐδενὸς χείρων ὤν. XII. Καὶ γάρ, ἦν δ᾽ ἐγὼ, καὶ δίκαιον, ὦ Χαρμίδη, διαφέρειν σε τῶν ἄλλων πᾶσι τοῖς τοιούτοις. οὐ γὰρ οἶμαι ἄλλον οὐδένα τῶν ἐνθάδε ῥᾳδίως ἂν ἔχειν ἐπιδεῖξαι, ποῖαι δύο οἰκίαι συνελθοῦσαι εἰς ταὐτὸν τῶν Ἀθήνησιν, ἐκ τῶν εἰκότων, καλλίω ἂν καὶ ἀμείνω γεννήσειαν, ἢ ἐξ ὧν σὺ γέγονας. ἥ τε γὰρ πατρῴα ὑμῖν οἰκία ἡ Κριτίου τοῦ Δρωπίδου, καὶ ὑπὸ Ἀνακρέοντος, καὶ ὑπὸ Σόλωνος, καὶ ὑπ᾽ ἄλλων πολλῶν ποιητῶν ἐγκεκωμιασμένη παραδέδοται ἡμῖν, ὡς διαφέρουσα κάλλει τε καὶ ἀρετῇ, καὶ τῇ ἄλλῃ λεγομένῃ εὐδαιμονίᾳ· καὶ αὖ ἡ πρὸς μητρὸς ὡσαύτως. Πυριλάμπους γὰρ τοῦδε, σοῦ δὲ θείου, οὐδεὶς τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ λέγεται καλλίων καὶ μείζων ἀνὴρ δόξαι εἶναι, ὁσάκις ἐκεῖνος ἢ παρὰ μέγαν βασιλέα, ἢ παρὰ ἄλλον τινὰ τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ πρεσβεύων ἀφίκετο. σύμπασα δὲ αὕτη ἡ οἰκία, οὐδὲν τῆς ἑτέρας ὑποδεεστέρα. ἐκ δὴ τοιούτων γεγονότα εἰκός σε εἰς πάντα πρῶτον εἶναι. τὰ μὲν οὖν δρώμενα τῆς ἰδέας, ὦ φίλε παῖ Γλαύκωνος, δοκεῖς μοι οὐδένα τῶν προγόνων καταισχύνειν· εἰ δὲ δὴ καὶ πρὸς σωφροσύνην, καὶ πρὸς τἄλλα, κατὰ τὸν τοῦδε λόγον, ἱκανῶς πε-

φυκας, μακάριόν σε, ἦν δ' ἐγώ, ὦ φίλε Χαρμίδη, ἡ μήτηρ ἔτικτεν. XIII. ἔχει δ' οὖν οὕτως. εἰ μέν σοι ἤδη πάρεστιν ὃ λέγει Κριτίας ὅδε, σωφροσύνη, καὶ εἶ σώφρων ἱκανῶς, οὐδὲν ἔτι σοὶ ἔδει οὔτε τῶν Ζαμόλξιδος, οὔτε τῶν Ἀβάριδος τοῦ ὑπερβορέου ἐπῳδῶν· ἀλλ' αὐτό σοι ἂν ἤδη δοτέον εἴη τὸ τῆς κεφαλῆς φάρμακον. εἰ δέ τι τούτων ἐπιδεὴς εἶναι δοκεῖς, ἐπᾳστέον πρὸ τῆς τοῦ φαρμάκου δόσεως. αὐτὸς οὖν μοι εἰπὲ πότερον ὁμολογεῖς τῷδε, καὶ φῂς ἱκανῶς ἤδη σωφροσύνης μετέχειν, ἢ ἐνδεὴς εἶναι. Ἀνερυθριάσας οὖν ὁ Χαρμίδης, πρῶτον μὲν ἔτι καλλίων ἐφάνη· (καὶ γὰρ τὸ αἰσχυντηλὸν αὐτοῦ τῇ ἡλικίᾳ ἔπρεψεν) ἔπειτα καὶ οὐκ ἀγεννῶς ἀπεκρίνατο. εἶπε γὰρ ὅτι οὐ ῥᾴδιον εἴη ἐν τῷ παρόντι οὔθ' ὁμολογεῖν, οὔτε ἐξάρνῳ εἶναι τὰ ἐρωτώμενα. ἐὰν μὲν γάρ, ἦ δ' ὅς, μὴ φῶ εἶναι σώφρων, ἅμα μὲν ἄτοπον αὐτὸν καθ' ἑαυτοῦ τοιαῦτα λέγειν, ἅμα δὲ καὶ Κριτίαν τόνδε ψευδῆ ἐπιδείξω, καὶ ἄλλους πολλούς, οἷς δοκῶ εἶναι σώφρων, ὡς ὁ τούτου λόγος· ἐὰν δ' αὖ φῶ, καὶ ἐμαυτὸν ἐπαινῶ, ἴσως ἐπαχθὲς φανεῖται. ὥστε οὐκ ἔχω ὅ, τι σοὶ ἀποκρίνωμαι. XIV. Καὶ ἐγὼ εἶπον, ὅτι μοὶ εἰκότα φαίνῃ λέγειν, ὦ Χαρμίδη. καί μοι δοκεῖ, ἦν δ' ἐγώ, κοινῇ εἴη ἂν εἶναι σκεπτέον, εἴτε κέκτησαι, εἴτε μή, ὃ πυνθάνομαι· ἵνα μήτε σὺ ἀναγκάζῃ λέγειν ἃ μὴ βούλει, μήτ' αὖ ἐγὼ ἀσκέπτως ἐπὶ τὴν ἰατρικὴν τρέπωμαι. εἰ οὖν σοι φίλον, ἐθέλω σκοπεῖν μετὰ σοῦ· εἰ δὲ μή, ἐᾶν. Ἀλλὰ πάντων μάλιστα, ἔφη, φίλον. ὥστε τούτου γε ἕνεκα ὅπῃ αὐτὸς οἴει

βελτίω σκέψασθαι, ταύτῃ σκόπει. Τῇδε τοίνυν, ἔφην ἐγὼ, δοκεῖ μοι βελτίστη εἶναι ἡ σκέψις περὶ αὐτοῦ. δῆλον γὰρ ὅτι εἴ σοι πάρεστι σωφροσύνη, ἔχεις τι περὶ αὐτῆς δοξάζειν. ἀνάγκη γάρ που ἐνοῦσαν αὐτὴν, εἴπερ ἔνεστιν, αἴσθησίν τινα παρέχειν, ἐξ ἧς δόξα ἄν τις σοὶ περὶ αὐτῆς εἴη, ὅ, τι ἐστὶ καὶ ὁποῖόν τι ἡ σωφροσύνη. ἢ οὐκ οἴει; Ἔγωγε, ἔφη, οἶμαι. Οὐκοῦν τοῦτό γε, ἔφην, ὃ οἴει, ἐπειδήπερ ἑλληνίζειν ἐπίστασαι, κἂν εἴποις δή που αὐτὸ ὅ, τι σοὶ φαίνεται; Ἴσως, ἔφη. Ἵνα τοίνυν τοπάσωμεν εἴτε σοὶ ἔνεστιν, εἴτε μὴ, εἰπὲ, ἦν δ' ἐγὼ, τί φῂς εἶναι σωφροσύνην, κατὰ τὴν σὴν δόξαν. XV. Καὶ ὃς τὸ μὲν πρῶτον ὤκνει τε, καὶ οὐ πάνυ ἤθελεν ἀποκρίνασθαι· ἔπειτα μέντοι εἶπεν ὅτι οἱ δοκεῖ σωφροσύνη εἶναι, τὸ κοσμίως πάντα πράττειν, καὶ ἡσυχῇ ἔν τε ταῖς ὁδοῖς βαδίζειν, καὶ διαλέγεσθαι, καὶ τἄλλα πάντα ὡσαύτως ποιεῖν. καί μοι δοκεῖ, ἔφη, συλλήβδην ἡσυχιότης τὶς εἶναι ὃ ἐρωτᾷς. ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, εὖ λέγεις. φασί γέ τοι, ὦ Χαρμίδη, τοὺς ἡσυχίους, σώφρονας εἶναι. ἴδωμεν δὴ εἴτι λέγουσιν. εἰπὲ γάρ μοι, οὐ τῶν καλῶν μέντοι ἡ σωφροσύνη ἐστί. Πάνυ γε, ἔφη. Πότερον οὖν, κάλλιστον ἐν γραμματιστοῦ τὰ ὅμοια γράμματα γράφειν ταχὺ, ἢ ἡσυχῇ; Ταχύ. Τί δ' ἀναγινώσκειν; ταχέως, ἢ βραδέως; Ταχέως. Καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ κιθαρίζειν ταχέως, καὶ τὸ παλαίειν ὀξέως, πολὺ κάλλιον τοῦ ἡσυχῇ τε καὶ βραδέως; Ναί. Τί δὲ πυκτεύειν τε καὶ παγκρατιάζειν, οὐχ ὡσαύτως; Πάνυ γε. Θεῖν δὲ καὶ ἅλλεσθαι, καὶ τὰ τοῦ σώματος ἅπαντα ἔργα, οὐ τὰ μὲν ὀξέως καὶ τα-

χὺ γιγνόμενα, τὰ τοῦ καλοῦ ἐστι; τὰ δὲ βραδέως, μόγις τε καὶ ἡσυχῇ, τὰ τοῦ αἰσχροῦ; Φαίνεται. XVI. Φαίνεται ἄρα ἡμῖν, ἔφην ἐγώ, κατά γε τὸ σῶμα, οὐ τὸ ἡσύχιον, ἀλλὰ τὸ τάχιστον καὶ ὀξύτατον, κάλλιστον ὄν. ἢ γάρ; Πάνυ γε. Ἡ δέ γε σωφροσύνη καλόν τι ἦν; Ναί. Οὐ τοίνυν κατά γε τὸ σῶμα ἡ ἡσυχιότης ἂν ἀλλ' ἡ ταχυτὴς σωφρονέστερον εἴη· ἐπειδὴ καλὸν ἡ σωφροσύνη. Ἔοικεν, ἔφη. Τί δέ; ἦν δ' ἐγώ, εὐμαθία κάλλιον ἢ δυσμαθία; Εὐμαθία. Ἔστι δέ γ', ἔφην, ἡ μὲν εὐμαθία, ταχέως μανθάνειν· ἡ δὲ δυσμαθία, ἡσυχῇ καὶ βραδέως; Ναί. Διδάσκειν δὲ ἄλλον, οὐ ταχέως καὶ κάλλιον καὶ σφόδρα, μᾶλλον ἢ ἡσυχῇ τε καὶ βραδέως; Ναί. Τί δέ; ἀναμιμνήσκεσθαι καὶ μεμνῆσθαι ἡσυχῇ τε καὶ βραδέως, κάλλιον ἢ σφόδρα καὶ ταχέως; Σφόδρ', ἔφη, καὶ ταχέως. Ἡ δ' ἀγχίνοια, οὐχὶ ὀξύτης τις ἐστὶ τῆς ψυχῆς, ἀλλ' οὐχὶ ἡσυχία; Ἀληθῆ. Οὐκοῦν καὶ τὸ ξυνιέναι τὰ λεγόμενα, καὶ ἐν γραμματιστοῦ καὶ κιθαριστοῦ, καὶ ἄλλοθι πανταχοῦ, οὐχ ὡς ἡσυχαίτατα, ἀλλ' ὡς τάχιστα, ἐστὶ καὶ κάλλιστα; Ναί. Ἀλλὰ μὴν ἔν γε ταῖς ζητήσεσι τῆς ψυχῆς καὶ τῷ βουλεύεσθαι, οὐχ ὁ ἡσυχώτατος, ὡς ἐγὼ οἶμαι, καὶ μόλις βουλευόμενός τε καὶ ἀνευρίσκων, ἐπαίνου δοκεῖ ἄξιος εἶναι, ἀλλ' ὁ ῥᾷστά τε καὶ τάχιστα τοῦτο δρῶν. Ἔστι ταῦτα, ἔφη. XVII. Οὐκοῦν πάντα, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Χαρμίδη, ἡμῖν καὶ τὰ περὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα, τὰ τοῦ τάχους τε καὶ τῆς ὀξύτητος, καλλίω φαίνεται, ἢ τὰ τῆς βραδυτῆτός τε καὶ ἡσυχιότητος. Κινδυνεύει, ἔφη. Οὐκ ἄρα ἡσυχιότης τις ἡ σωφρο-

σύνη ἂν εἴη, οὐδ' ὁ ἡσύχιος ὁ σώφρων βίος, ἔκ γε τούτου τοῦ λόγου· ἐπειδὴ καλὸν δεῖ εἶναι, σώφρονα ὄντα. δυοῖν γὰρ δὴ τὰ ἕτερα, ἢ οὐδαμῇ ἡμῖν ἢ πάνυ που ὀλιγαχοῦ αἱ ἡσύχιοι πράξεις ἐν τῷ βίῳ καλλίους ἐφάνησαν, ἢ αἱ ταχεῖαί τε καὶ ἰσχυραί. εἰ δ' οὖν, ὦ φίλε, ὅτιμάλιστα μηδὲν ἐλάττους αἱ ἡσύχιοι τῶν σφοδρῶν τε καὶ ταχειῶν πράξεων τυγχάνουσι καλλίους οὖσαι, οὐδὲ ταύτῃ σωφροσύνη ἂν εἴη μᾶλλόν τι τὸ ἡσυχῇ πράττειν, ἢ τὸ σφόδρα τε καὶ ταχέως, οὐ τὸ ἐν βαδισμῷ, οὐ τὸ ἐν λέξει, οὔτε ἄλλοθι οὐδαμοῦ· οὐδὲν ὁ ἡσύχιος βίος κόσμιος, τοῦ μὴ ἡσυχίου σωφρονέστερος ἂν εἴη· ἐπειδὴ ἐν τῷ λόγῳ τῶν καλῶν τὶ ἡμῖν ἡ σωφροσύνη ὑπετέθη. καλὰ δὲ οὐχ ἧττον τὰ ταχέα τῶν ἡσυχίων πέφανται. Ὀρθῶς μοὶ δοκεῖς, ἔφη, ὦ Σώκρατες, εἰρηκέναι. XVIII. Πάλιν τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ Χαρμίδη, μᾶλλον προσέχων τὸν νοῦν, καὶ εἰς σεαυτὸν ἀποβλέψας, ἐννοήσας ὁποῖόν τινα σὲ ποιεῖ ἡ σωφροσύνη παροῦσα, καὶ ποία τὶς οὖσα τοιοῦτον ἀπεργάζοιτο ἄν· πάντα ταῦτα συλλογισάμενος, εἰπὲ εὖ καὶ ἀνδρείως τί σοι φαίνεται εἶναι. Καὶ ὃς ἐπισχὼν, καὶ πάνυ ἀνδρικῶς πρὸς ἑαυτὸν διασκεψάμενος, Δοκεῖ τοίνυν μοὶ, ἔφη, αἰσχύνεσθαι ποιεῖν ἡ σωφροσύνη, καὶ αἰσχυντηλὸν τὸν ἄνθρωπον· καὶ εἶναι ὅπερ αἰδὼς ἡ σωφροσύνη. Εἶεν, ἦν δ' ἐγὼ, οὐ καλὸν ἄρτι ὡμολόγεις τὴν σωφροσύνην εἶναι; Πάνυ γ', ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ἀγαθοὶ ἄνδρες οἱ σώφρονες; Ναί. Ἆρ' οὖν ἂν εἴη ἀγαθὸν, ὃ μὴ ἀγαθοὺς ἀπεργάζεται; Οὐ δῆτα. Οὐ μόνον οὖν ἄρα καλὸν, ἀλλὰ καὶ ἀγαθόν ἐστιν. Ἐμοὶ-

γε δοκεῖ. Τί οὖν, ἦν δ' ἐγώ, Ὁμήρῳ οὐ πιστεύεις, καλῶς λέγειν, λέγοντι ὅτι, Αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένῳ ἀνδρὶ παρεῖναι. Ἔγωγ', ἔφη. Ἔστιν ἄρα, ὡς ἔοικεν, αἰδὼς οὐκ ἀγαθὸν, καὶ ἀγαθόν. Φαίνεται. Σωφροσύνη δέ γε, ἀγαθόν· εἴπερ ἀγαθοὺς ποιεῖ οἷς ἂν παρῇ, κακοὺς δὲ, μή. Ἀλλὰ μὴν οὕτω γε δοκεῖ μοι ἔχειν, ὡς σὺ λέγεις. Οὐκ ἄρα σωφροσύνη ἂν εἴη αἰδώς· εἴπερ τὸ μὲν, ἀγαθὸν τυγχάνει ὄν· αἰδὼς δὲ, μηδὲν μᾶλλον ἀγαθὸν ἢ καὶ κακόν. XIX. Ἀλλ' ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τοῦτο μὲν ὀρθῶς λέγεσθαι. τόδε δὲ σκέψαι τί σοι δοκεῖ εἶναι, περὶ σωφροσύνης. ἄρτι γὰρ ἀνεμνήσθην ὃ ἤδη του ἤκουσα λέγοντος, ὅτι σωφροσύνη ἂν εἴη τὸ τὰ ἑαυτοῦ πράττειν. σκόπει οὖν τοῦτο εἰ ὀρθῶς σοι δοκεῖ λέγειν ὁ λέγων. Καὶ ἐγὼ, ὦ μιαρὲ, ἔφην, Κριτίου τοῦδε ἀκήκοας αὐτὸ, ἢ ἄλλου του τῶν σοφῶν. Ἔοικεν, ἔφη ὁ Κριτίας, ἄλλου. οὐ γὰρ δὴ ἐμοῦ γε. Ἀλλὰ τί διαφέρει, ἦ δ' ὃς ὁ Χαρμίδης, ὦ Σώκρατες, ὅτου ἤκουσα; Οὐδὲν, ἦν δ' ἐγώ· πάντως γὰρ οὐ τοῦτο σκεπτέον, ὅστις αὐτὸ εἶπεν, ἀλλὰ πότερον ἀληθὲς λέγεται, ἢ οὔ. Νῦν ὀρθῶς λέγεις, ἦ δ' ὅς. Νὴ Δία, ἦν δ' ἐγώ. ἀλλ' εἰ καὶ εὑρήσομεν αὐτὸ ὅπη ἔχει, θαυμάζοιμ' ἄν. αἰνίγματι γάρ τινι ἔοικεν. Ὅτι δὴ τί γε; ἔφη. Ὅτι οὐ δή που, ἦν δ' ἐγὼ, ᾗ τὰ ῥήματα ἐφθέγξατο, ταύτῃ καὶ ἐνόει, λέγων σωφροσύνην εἶναι τὸ τὰ αὐτοῦ πράττειν. ἢ σὺ οὐδὲν ἡγῇ πράττειν τὸν γραμματιστὴν, ὅταν γράφῃ, ἢ ἀναγινώσκῃ; Ἔγωγε ἡγοῦμαι μὲν οὖν, ἔφη. XX. Δοκεῖ οὖν σοι τὸ αὐτοῦ ὄνομα μόνον γράφειν ὁ

γραμματιστὴς, καὶ ἀναγιγνώσκειν, ἢ ὑμᾶς τοὺς παῖδας διδάσκειν; ἢ οὐδὲν ἧττον τὰ τῶν ἐχθρῶν ἐγράφετε ἢ τὰ ὑμέτερα καὶ τὰ τῶν φίλων ὀνόματα; Οὐδὲν ἧττον. ἦ οὖν ἐπολυπραγμονεῖτε, καὶ οὐκ ἐσωφρονεῖτε τοῦτο δρῶντες; Οὐδαμῶς. Καὶ μὴν οὐ τὰ ὑμέτερά γε αὐτῶν ἐπράττετε, εἴπερ τὸ γράφειν, πράττειν τί ἐστι, καὶ τὸ ἀναγινώσκειν. Ἀλλὰ μὴν ἐστι. Καὶ γὰρ τὸ ἰᾶσθαι, ὦ ἑταῖρε, καὶ τὸ οἰκοδομεῖν, καὶ τὸ ὑφαίνειν, καὶ τὸ ἡτινιοῦν τέχνῃ ὁτιοῦν τῶν τέχνης ἔργων ἀπεργάζεσθαι, πράττειν δή που τὶ ἐστί; Πάνυ γε. Τί οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, δοκῇ ἄν σοι πόλις εὖ οἰκεῖσθαι ὑπὸ τούτου τοῦ νόμου τοῦ κελεύοντος τὸ ἑαυτοῦ ἱμάτιον ἕκαστον ὑφαίνειν καὶ πλύνειν, καὶ ὑποδήματα σκυτοτομεῖν, καὶ λήκυθον, καὶ στλεγγίδα, καὶ τἄλλα πάντα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον; τῶν μὲν ἀλλοτρίων μὴ ἅπτεσθαι, τὰ δὲ ἑαυτοῦ ἕκαστον ἐργάζεσθαί τε καὶ πράττειν; Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ, ἦ δ' ὅς. Ἀλλὰ μέντοι, ἔφην ἐγὼ, σωφρόνως γε οἰκοῦσα, εὖ ἂν οἰκοῖτο. Πῶς δ' οὔκ; ἔφη. Οὐκ ἄρα, ἦν δ' ἐγὼ, τὸ τὰ τοιαῦτά τε καὶ οὕτω τὰ αὑτοῦ πράττειν, σωφροσύνη ἂν εἴη. Οὐ φαίνεται. XXI. ᾐνίττετο ἄρα, ὡς ἔοικεν, ὅπερ ἄρτι ἐγὼ ἔλεγον, ὁ λέγων, τὸ τὰ αὑτοῦ πράττειν, σωφροσύνην εἶναι. οὐ γάρ που οὕτω γε ἦν εὐήθης· ἢ τινος ἠλιθίου ἤκουσας τουτὶ λέγοντος, ὦ Χαρμίδη; Ἥκιστά γε, ἔφη. ἐπεί τοι καὶ πάνυ ἐδόκει σοφὸς εἶναι. Παντὸς τοίνυν μᾶλλον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, αἴνιγμα αὐτὸ προὔβαλεν, ὡς ὂν χαλεπὸν, τὸ τὰ αὑτοῦ πράττειν, γνῶναι ὅ, τι ποτέ ἐστιν. Ἴσως, ἔφη. Τί οὖν ἂν εἴη ποτὲ τὸ

τὰ αὑτοῦ πράττειν, ἔχεις εἰπεῖν; Οὐκ οἶδα μὰ Δία ἔγωγε, ἦ δ᾽ ὅς. Ἀλλ᾽ ἴσως οὐδὲν κωλύει μηδὲ τὸν λέγοντα μηδὲν εἰδέναι ὅ τι ἐνόει. Καὶ ἅμα ταῦτα λέγων, ὑπεγέλασέ τε, καὶ εἰς τὸν Κριτίαν ἀπέβλεπε. καὶ ὁ Κριτίας δῆλος μὲν ἦν καὶ πάλαι ἀγωνιῶν, καὶ φιλοτίμως πρός τε τὸν Χαρμίδην καὶ πρὸς τοὺς παρόντας ἔχων· μόγις δὲ ἑαυτὸν ἐν τῷ πρόσθεν κατέχων, τότε οὐχ οἷός τε ἐγένετο. δοκεῖ γάρ μοι παντὸς μᾶλλον ἀληθὲς εἶναι, ὃ ἐγὼ ὑπέλαβον, τοῦ Κριτίου ἀκηκοέναι τὸν Χαρμίδην ταύτην τὴν ἀπόκρισιν περὶ τῆς σωφροσύνης. XXII. ὁ μὲν οὖν Χαρμίδης βουλόμενος μὴ αὐτὸς ὑπέχειν λόγον, ἀλλ᾽ ἐκεῖνον, τῆς ἀποκρίσεως, ὑπεκίνει αὐτὸν ἐκεῖνον, καὶ ἀνεδείκνυτο ὡς ἐξηλεγμένος εἴη. ὁ δ᾽ οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλά μοι ἔδοξεν ὀργισθῆναι αὐτῷ, ὥσπερ ποιητὴς ὑποκριτῇ κακῶς διατιθέντι τὰ ἑαυτοῦ ποιήματα. ὥστ᾽ ἐμβλέψας αὐτῷ, εἶπεν. Οὕτως οἴει, ὦ Χαρμίδη, εἰ σὺ μὴ οἶσθα ὅ, τι ποτὲ νοεῖ ὅς ἔφη σωφροσύνην εἶναι τὸ τὰ ἑαυτοῦ πράττειν, οὐδὲ δὴ ἐκεῖνον εἰδέναι; Ἀλλ᾽, ὦ βέλτιστε, ἔφην ἐγώ, Κριτία, τοῦτον μὲν θαυμαστὸν οὐδὲν ἀγνοεῖν, τηλικοῦτον ὄντα· σὲ δέ που εἰκὸς εἰδέναι, καὶ ἡλικίας ἕνεκα καὶ ἐπιμελείας. εἰ οὖν ξυγχωρεῖς τοῦτ᾽ εἶναι σωφροσύνην ὅπερ οὑτοσὶ λέγει, καὶ παραδέχῃ τὸν λόγον, ἔγωγε πολὺ ἂν ἥδιον μετὰ σοῦ σκοποίμην εἴτ᾽ ἀληθὲς, εἴτε μὴ, τὸ λεχθέν. Ἀλλὰ πάνυ ξυγχωρῶ, ἔφη, καὶ παραδέχομαι. Καλῶς γε σὺ τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ποιῶν. καί μοι λέγε, Ἦ καὶ ἃ νῦν δὴ ἠρώτων ἐγὼ ξυγχωρεῖς; τοὺς δημιουργοὺς πάντας ποιεῖν τι. Ἔγωγε. Ἦ οὖν δο-

κοῦσί σοι τὰ ἑαυτῶν μόνον ποιεῖν, ἢ καὶ τὰ τῶν ἄλλων; Καὶ τὰ τῶν ἄλλων. XXIII. Σωφρονοῦσιν οὖν οἱ μὴ τὰ ἑαυτῶν μόνον ποιοῦντες. Τί γὰρ κωλύει; ἔφη. Οὐδὲν ἐμέ γε, ἦν δ' ἐγώ· ἀλλ' ὅρα μὴ ἐκεῖνον κωλύῃ, ὃς ὑποθέμενος σωφροσύνην εἶναι τὸ τὰ ἑαυτοῦ πράττειν, ἔπειτα οὐδὲν φησὶ κωλύειν, καὶ τοὺς τὰ τῶν ἄλλων πράττοντας, σωφρονεῖν. Ἐγὼ γάρ που, ἦ δ' ὅς, τοῦθ' ὡμολόγηκα, ὡς οἱ τὰ τῶν ἄλλων πράττοντες σωφρονοῦσιν. ἢ τοὺς ποιοῦντας ὡμολόγησα; Εἰπέ μοι, ἦν δ' ἐγώ, οὐ ταὐτὸν σὺ καλεῖς τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πράττειν; Οὐ μέντοι, ἔφη. οὐδέ γε τὸ ἐργάζεσθαι καὶ τὸ ποιεῖν. ἔμαθον γὰρ παρ' Ἡσιόδου, ὃς ἔφη, ἔργον δ' οὐδὲν εἶναι ὄνειδος. οἴει οὖν αὐτὸν, εἰ τὰ τοιαῦτα ἔργα ἐκάλει καὶ ἐργάζεσθαι καὶ πράττειν, οἷα νῦν δὴ σὺ ἔλεγες, οὐδενὶ ἂν ὄνειδος φάναι εἶναι σκυτοτομοῦντι, ἢ ταριχοπωλοῦντι, ἢ ἐπ' οἰκήματος καθημένῳ; Οὐκ οἴεσθαί γε χρὴ, ὦ Σώκρατες. ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος, οἶμαι, ποίησιν πράξεως καὶ ἐργασίας ἄλλο ἐνόμιζε· καὶ ποίημα μὲν γίγνεσθαι ὄνειδος ἐνίοτε, ὅταν μὴ μετὰ τοῦ καλοῦ γίγνηται· ἔργον δὲ οὐδέποτε οὐδὲν, ὄνειδος. τὰ γὰρ καλῶς τε καὶ ὠφελίμως ποιούμενα, ἔργα ἐκάλει, καὶ ἐργασίας τε καὶ πράξεις, τὰς τοιαύτας ποιήσεις. XXIV. φάναι δέ γε χρὴ καὶ οἰκεῖα μόνα τὰ τοιαῦτα ἡγεῖσθαι αὐτὸν, τὰ δὲ βλαβερὰ πάντα, ἀλλότρια. ὥστε καὶ Ἡσίοδον χρὴ οἴεσθαι, καὶ ἄλλον ὅστις φρόνιμος, τὸν τὰ αὑτοῦ πράττοντα, τοῦτον σώφρονα καλεῖν. Ὦ Κριτία, ἦν δ' ἐγώ, καὶ εὐθὺς ἀρχομένου σοῦ σχεδὸν ἐμάνθανον τὸν λόγον, ὅτι τὰ

οἰκεῖά τε καὶ τὰ αὑτοῦ, ἀγαθὰ καλοίης, καὶ τὰς τῶν ἀγαθῶν ποιήσεις, πράξεις. καὶ γὰρ Προδίκου μυρία τινὰ ἀκήκοα περὶ ὀνομάτων διαιροῦντος. ἀλλ' ἐγώ σοι τίθεσθαι μὲν τῶν ὀνομάτων δίδωμι ὅπῃ ἂν βούλῃ ἕκαστον· δήλου δὲ μόνον ἐφ' ὅ, τι ἂν φέροις τοὔνομα ὅ, τι ἂν λέγοις. νῦν οὖν πάλιν ἐξ ἀρχῆς σαφέστερον ὅρισαι· ἆρα τὴν τῶν ἀγαθῶν πρᾶξιν, ἢ ποίησιν, ἢ ὅπως σὺ βούλει ὀνομάζειν, ταύτην λέγεις σὺ σωφροσύνην εἶναι; Ἔγωγε, ἔφη. Οὐκ ἄρα σωφρονεῖ ὁ τὰ κακὰ πράττων, ἀλλ' ὁ τὰ ἀγαθά. Σοὶ δὲ, ἦ δ' ὅς, ὦ βέλτιστε, οὐχ οὕτω δοκεῖ; Ἔα, ἦν δ' ἐγώ. μὴ γάρ πω τὸ ἐμοὶ δοκοῦν σκοπῶμεν, ἀλλ' ὃ σὺ λέγεις νῦν. XXV. Ἀλλὰ μέντοι ἔγωγε, ἔφη, τὸν μὴ ἀγαθὰ ἀλλὰ κακὰ ποιοῦντα οὔ φημι σωφρονεῖν· τὸν δὲ ἀγαθὰ, ἀλλὰ μὴ κακὰ, σωφρονεῖν. τὴν γὰρ τῶν ἀγαθῶν πρᾶξιν, σωφροσύνην εἶναι, σαφῶς σοι διορίζομαι. Καὶ οὐδέν γε ἴσως κωλύει σε ἀληθῆ λέγειν. Τόδε γε μέντοι, ἦν δ' ἐγὼ, θαυμάζω, εἰ σωφρονοῦντας ἀνθρώπους ἡγῇ σὺ ἀγνοεῖν ὅτι σωφρονοῦσιν. Ἀλλ' οὐχ ἡγοῦμαι, ἔφη. Οὐκ ὀλίγον πρότερον, ἔφην ἐγὼ, ἐλέγετο ὑπὸ σοῦ, ὅτι τοὺς δημιουργοὺς οὐδὲν κωλύει καὶ αὖ τὰ τῶν ἄλλων ποιοῦντας, σωφρονεῖν; Ἐλέγετο γὰρ, ἔφη. ἀλλὰ τί τοῦτο; Οὐδέν. ἀλλὰ λέγε εἰ δοκεῖ τι σοὶ ἰατρὸς, ὑγιᾶ τινὰ ποιῶν, ὠφέλιμα καὶ ἑαυτῷ ποιεῖν καὶ ἐκείνῳ ὃν ἰῷτο. Ἔμοιγε. Οὐκοῦν τὰ δέοντα πράττει ὅγε ταῦτα πράττων; Ναί. Ὁ τὰ δέοντα πράττων, οὐ σωφρονεῖ; Σωφρονεῖ μὲν οὖν. Ἦ οὖν καὶ γιγνώσκειν ἀνάγκη τῷ ἰατρῷ, ὅταν τε ὠφελίμως

ἰᾶται καὶ ὅταν μή; καὶ ἑκάστῳ τῶν δημιουργῶν, ὅτάν τε μέλλῃ ὀνήσεσθαι ἀπὸ τοῦ ἔργου, οὗ ἂν πράττῃ, καὶ ὅταν μή; Ἴσως οὔ. XXVI. Ἐνίοτε ἄρα, ἦν δ' ἐγὼ, ὠφελίμως πράξας ἢ βλαβερῶς ὁ ἰατρὸς, οὐ γιγνώσκει ἑαυτὸν ὡς ἔπραξε· καίτοι ὠφελίμως πράξας, ὡς ὁ σὸς λόγος, σωφρόνως ἔπραξεν. ἢ οὐχ οὕτως ἔλεγες; Ἔγωγε. Οὐκοῦν, ὡς ἔοικεν, ἐνίοτε ὠφελίμως πράξας, πράττει μὲν σωφρόνως καὶ σωφρονεῖ, ἀγνοεῖ δ' ἑαυτὸν ὅτι σωφρονεῖ; Ἀλλὰ τοῦτο μὲν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἄν ποτε γένοιτο. ἀλλ' εἴτι σὺ οἴει ἐκ τῶν ἔμπροσθεν ὑπ' ἐμοῦ ὡμολογημένων, εἰς τοῦτο ἀναγκαῖον εἶναι συμβαίνειν, ἐκείνων ἄν τι ἔγωγε μᾶλλον ἀναθείμην, καὶ οὐκ ἂν αἰσχυνθείην ὅτι μὴ οὐχὶ ὀρθῶς φάναι εἰρηκέναι μᾶλλον, ἢ ποτὲ συγχωρήσαιμ' ἂν ἀγνοοῦντα αὐτὸν ἑαυτὸν ἄνθρωπον σωφρονεῖν. σχεδὸν γάρ τι ἔγωγε αὐτὸ τοῦτο φημὶ εἶναι σωφροσύνην, τὸ γιγνώσκειν ἑαυτόν· καὶ ξυμφέρομαι τῷ ἐν Δελφοῖς ἀναθέντι τὸ τοιοῦτον γράμμα. καὶ γὰρ τοῦτο οὕτω μοὶ δοκεῖ τὸ γράμμα ἀνακεῖσθαι, ὡς δὴ πρόσρησις οὖσα τοῦ θεοῦ τῶν εἰσιόντων, ἀντὶ τοῦ χαῖρε. ὡς τούτου μὲν οὐκ ὀρθοῦ ὄντος τοῦ προσρήματος, τὸ χαίρειν, οὐδὲ δεῖν τοῦτο παρακελεύεσθαι ἀλλήλους, ἀλλὰ σωφρονεῖν. XXVII. οὕτω μὲν δὴ ὁ θεὸς προσαγορεύει τοὺς εἰσιόντας εἰς τὸ ἱερόν. διαφέρον τὶ ἢ οἱ ἄνθρωποι, ὡς διανοούμενος ἀνέθηκεν ὁ ἀναθεὶς, ὥς μοι δοκεῖ· καὶ λέγει πρὸς τὸν ἀεὶ εἰσιόντα, οὐκ ἄλλό τι ἢ σωφρόνει, φησί. αἰνιγματωδέστερον δὲ δὴ, ὡς μάντις, λέγει. τὸ γὰρ Γνῶθι σαυ-

-τόν, καὶ τὸ Σωφρόνει, ἔστι μὲν ταὐτόν, ὡς τὰ γράμματά φησι, καὶ ἐγώ. τάχα δ' ἄν τις οἰηθείη ἄλλο εἶναι. ὃ δή μοι δοκοῦσι παθεῖν καὶ οἱ τὰ ὕστερον γράμματα ἀναθέντες, τό, τε Μηδὲν ἄγαν, καὶ τὸ, Ἐγγύα, πάρα δ' ἄτα. καὶ γὰρ οὗτοι συμβουλὴν ᾠήθησαν εἶναι τὸ Γνῶθι σαυτόν, ἀλλ' οὐ τῶν εἰσιόντων ἕνεκεν ὑπὸ τοῦ θεοῦ πρόσρησιν. εἶθ' ἵνα δὴ καὶ σφεῖς μηδὲν ἧττον χρησίμους συμβουλὰς ἀναθεῖεν, ταῦτα γράψαντες ἀνέθεσαν· οὗ δὴ οὖν ἕνεκα λέγω, ὦ Σώκρατες, ταῦτα πάντα, τόδ' ἐστί. τὰ μὲν ἔμπροσθεν σοὶ πάντα ἀφίημι. ἴσως μὲν γάρ τι σὺ ἔλεγες περὶ αὐτῶν ὀρθότερον, ἴσως δ' ἐγώ. σαφὲς δ' οὐδὲν πάνυ ἦν ὧν ἐλέγομεν· νῦν δὲ θέλω τούτου σοὶ διδόναι λόγον, εἰ μὴ ὁμολογεῖς σωφροσύνην εἶναι τὸ γιγνώσκειν αὐτὸν ἑαυτόν. XXVIII. Ἀλλ', ἦν δ' ἐγώ, ὦ Κριτία, σὺ μὲν ὡς φάσκοντος ἐμοῦ εἰδέναι περὶ ὧν ἐρωτῶ, προσφέρῃ πρός με, καὶ ἐὰν δὴ βούλωμαι, ὁμολογήσαντός σου. τὸ δ' οὐχ οὕτως ἔχει· ἀλλὰ ζητῶ γὰρ μετὰ σοῦ ἀεὶ τὸ προτιθέμενον, διὰ τὸ μὴ αὐτὸς εἰδέναι. σκεψάμενος οὖν, ἐθέλω εἰπεῖν εἴτε ὁμολογῶ, εἴτε μή· ἀλλ' ἐπίσχες ἕως ἂν σκέψωμαι. Σκόπει δή, ἦ δ' ὅς. Καὶ γάρ, ἦν δ' ἐγώ, σκοπῶ. εἰ γὰρ δή που γιγνώσκειν γέ τι ἐστιν ἡ σωφροσύνη, δῆλον ὅτι ἐπιστήμη τὶς ἂν εἴη, καὶ τινός. ἢ οὔ; Ἔστιν, ὡς ἔφη, ἑαυτοῦ γε. Οὐκοῦν καὶ ἰατρική, ἔφην, ἐπιστήμη ἐστὶ τοῦ ὑγιεινοῦ; Πάνυ γε. Εἰ τοίνυν με, ἔφην, σὺ ἔροιο, ἰατρικὴ ὑγιεινοῦ ἐπιστήμη οὖσα, τί ἡμῖν χρησίμη ἐστί, καὶ τί ἀπεργάζεται, εἴποιμ' ἂν ὅτι οὐ σμικρὰν ὠφέλειαν.

τὴν γὰρ ὑγίειαν καλὸν ἡμῖν ἔργον ἀπεργάζεται, εἰ ἀποδέχῃ τοῦτο. Ἀποδέχομαι. Καὶ εἰ τοίνυν με ἔροιο, τὴν οἰκοδομικὴν, ἐπιστήμην οὖσαν τοῦ οἰκοδομεῖν, τί φημὶ ἔργον ἀπεργάζεσθαι, εἴποιμ᾽ ἂν ὅτι οἰκήσεις. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν.

XXIX. χρὴ οὖν καί σε ὑπὲρ τῆς σωφροσύνης, ἐπειδὴ φῂς αὐτὴν ἑαυτοῦ ἐπιστήμην εἶναι, ἔχειν εἰπεῖν ἐρωτηθέντα, ὦ Κριτία, σωφροσύνη, ἐπιστήμη οὖσα ἑαυτοῦ, τί καλὸν ἡμῖν ἔργον ἀπεργάζεται, καὶ ἄξιον τοῦ ὀνόματος; ἴθι οὖν εἰπέ. Ἀλλ᾽, ὦ Σώκρατες, ἔφη, οὐκ ὀρθῶς ζητεῖς. οὐ γὰρ ὁμοία αὕτη πέφυκε ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις, οὐδέ γε αἱ ἄλλαι ἄλλαις· σὺ δ᾽ ὡς ὁμοίων οὐσῶν τὴν ζήτησιν ποιῇ. ἐπεὶ λέγε μοὶ, ἔφη, τῆς λογιστικῆς τέχνης ἢ τῆς γεωμετρικῆς τί ἐστι τοιοῦτον ἔργον οἷον οἰκία, οἰκοδομικῆς, ἢ ἱμάτιον, ὑφαντικῆς, ἢ ἄλλα τοιαῦτα ἔργα, ἃ πολλὰ ἄν τις ἔχοι πολλῶν τεχνῶν δεῖξαι. ἔχεις οὖν μοι καὶ σὺ τούτων τοιοῦτόν τι ἔργον δεῖξαι; ἀλλ᾽ οὐχ ἕξεις. Καὶ ἐγὼ εἶπον ὅτι, Ἀληθῆ λέγεις ἀλλὰ τόδε σοὶ ἔχω δεῖξαι, τίνος ἐστὶν ἐπιστήμη ἑκάστη τούτων τῶν ἐπιστημῶν, ὃ τυγχάνει ὂν ἄλλο αὐτῆς τῆς ἐπιστήμης. οἷον, ἡ λογιστική, ἔστι που τοῦ ἀρτίου καὶ τοῦ περιττοῦ πλήθους, ὅπως ἔχει πρὸς αὑτὰ καὶ πρὸς ἄλληλα. ἦ γάρ; Πάνυ γε, ἔφη. Οὐκοῦν ἑτέρου ὄντος τοῦ περιττοῦ καὶ ἀρτίου αὐτῆς τῆς λογιστικῆς; Πῶς δ᾽ οὔ; Καὶ μὴν αὖ ἡ στατική, τοῦ βαρυτέρου τε καὶ κουφοτέρου σταθμοῦ ἐστὶ στατική· ἕτερον δέ ἐστι τὸ βαρύ τε καὶ τὸ κοῦφον τῆς στατικῆς αὐτῆς. ξυγχωρεῖς; Ἔγωγε.

XXX. Λέγε δὴ, καὶ ἡ σωφροσύνη τίνος ἐστὶν ἐπιστήμη, ὃ τυγχάνει ἕτερον ὂν αὐτῆς τῆς σωφροσύνης. Τοῦτό ἐστιν ἐκεῖνο, ἔφη, ὦ Σώκρατες· ἐπ' αὐτὸ ἥκεις ἐρευνῶν, τῷ διαφέρει πασῶν τῶν ἐπιστημῶν ἡ σωφροσύνη· σὺ δὲ ὁμοιότητα τινὰ ζητεῖς αὐτῆς ταῖς ἄλλαις. τὸ δ' οὐκ ἔστιν οὕτως· ἀλλ' αἱ μὲν ἄλλαι πᾶσαι, ἄλλου εἰσὶν ἐπιστῆμαι, ἑαυτῶν δ' οὔ. Ἡ δὲ, μόνη, τῶν τε ἄλλων ἐπιστημῶν ἐπιστήμη ἐστὶ, καὶ αὐτὴ ἑαυτῆς. καὶ ταῦτα σὲ πολλοῦ δεῖ λεληθέναι. ἀλλὰ γὰρ, οἶμαι, ὃ ἄρτι οὐκ ἔφησθα ποιεῖν, τοῦτο ποιεῖς. ἐμὲ γὰρ ἐπιχειρεῖς ἐλέγχειν, ἐάσας περὶ οὗ ὁ λόγος ἐστίν. Οἷον, ἦν δ' ἐγὼ, ποιεῖς; ἡγούμενος, εἰ ὅτι μάλιστα σὲ ἐλέγχω, ἄλλου τινὸς ἕνεκα ἐλέγχειν ἢ οὗπερ ἕνεκα κἂν ἐμαυτὸν διερευνῴην τί λέγω, φοβούμενος μήποτε λάθω οἰόμενος μέν τι εἰδέναι, εἰδὼς δὲ μή. καὶ νῦν δὴ οὖν ἔγωγε φημὶ τοῦτο ποιεῖν, τὸν λόγον σκοπεῖν, μάλιστα μὲν ἐμαυτοῦ ἕνεκα, ἴσως δὲ δὴ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων. ἢ οὐ κοινὸν οἴει ἀγαθὸν εἶναι, σχεδόν τι πᾶσιν ἀνθρώποις γίγνεσθαι καταφανὲς ἕκαστον τῶν ὄντων ὅπῃ ἔχει; XXXI. Καὶ μάλα, ἦ δ' ὅς, ἔγωγε, ὦ Σώκρατες. Θαῤῥῶν τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ μακάριε, ἀποκρινόμενος τὸ ἐρωτώμενον ὅπῃ σοὶ φαίνεται, ἔα χαίρειν, εἴτε Κριτίας ἐστὶν, εἴτε Σωκράτης, ὁ ἐλεγχόμενος· ἀλλ' αὐτῷ προσέχων τὸν νοῦν τῷ λόγῳ, σκοπεῖν ὅπῃ ποτὲ ἐκβήσεται ἐλεγχόμενος. Ἀλλὰ, ἔφη, οὕτω ποιήσω. δοκεῖς γάρ μοι μέτρια λέγειν. Λέγε τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, περὶ τῆς σωφροσύνης πῶς λέγεις. Λέγω τοίνυν, ἦ δ' ὅς, ὅτι μόνη

τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν, αὐτή τε αὑτῆς ἐστὶ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν ἐπιστήμη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ ἀνεπιστημοσύνης ἐπιστήμη ἂν εἴη, εἴπερ καὶ ἐπιστήμης; Πάνυ γε, ἔφη. Ὁ ἄρα σώφρων, μόνος αὐτός τε ἑαυτὸν γνώσεται, καὶ οἷός τε ἔσται ἐξετάσαι τί τε τυγχάνει εἰδὼς καὶ τί μή· καὶ τοὺς ἄλλους ὡσαύτως δυνατὸς ἔσται ἐπισκοπεῖν, τί τις οἶδε καὶ οἴεται, εἴπερ οἶδε· καὶ τί αὐτὸς οἴεται μὲν εἰδέναι, οἶδε δ' οὔ, τῶν δὲ ἄλλων οὐδείς. καὶ ἔστι δὴ τοῦτο τὸ σωφρονεῖν τε καὶ σωφροσύνη, καὶ τὸ ἑαυτὸν αὐτὸ γιγνώσκειν, τὸ εἰδέναι ἅ τε οἶδε καὶ ἃ μὴ οἶδεν. ἆρα ταῦτά ἐστιν ἃ λέγεις; Ἔγωγ', ἔφη.

XXXII. Πάλιν τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι, ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς ἐπισκεψώμεθα. πρῶτον μὲν, εἰ δυνατόν ἐστι τοῦτο εἶναι, ἢ οὔ, τὸ, ἃ οἶδε, καὶ ἃ μὴ οἶδεν, εἰδέναι ὅτι οἶδε καὶ ὅτι οὐκ οἶδεν· ἔπειτα εἰ ὅτιμάλιστα δυνατὸν, τίς ἂν εἴη ἡμῖν ὠφέλεια εἰδόσιν αὐτό. Ἀλλὰ χρὴ, ἔφη, σκοπεῖν. Ἴθι δὴ, ἔφην ἐγὼ, ὦ Κριτία, σκέψαι, ἐάν τι περὶ αὐτῶν εὐπορώτερος φανῇς ἐμοῦ. ἐγὼ μὲν γὰρ ἀπορῶ. ᾗ δὲ ἀπορῶ, φράσω σοί. Πάνυ γ', ἔφη. Ἄλλο τι οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, πάντα ταῦτα ἂν εἴη (εἰ ἔστιν ὅπερ σὺ νῦν δὴ ἔλεγες) μία τὶς ἐπιστήμη, ἣ οὐκ ἄλλου τινός ἐστιν ἢ ἑαυτῆς τε καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν ἐπιστήμη; καὶ δὴ καὶ ἀνεπιστημοσύνης ἡ αὐτὴ αὕτη; Πάνυ γε. Ἴδε δὴ ὡς ἄτοπον ἐπιχειροῦμεν, ὦ ἑταῖρε, λέγειν. ἐν ἄλλοις γάρ που τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐὰν σκοπῇς, δόξει σοί, ὡς ἐγᾦμαι, ἀδύνατον εἶναι. Πῶς δὴ, καὶ ποῦ;

XXXIII. Ἐν τοῖσδε. ἐννόει γὰρ εἴ σοι δοκεῖ ὄψις

τις εἶναι, ἣ ὧν μὲν αἱ ἄλλαι ὄψεις εἰσὶν, οὐκ ἔστι τούτων ὄψις· ἑαυτῆς δὲ καὶ τῶν ἄλλων ὄψεων ὄψις ἐστὶ, καὶ μὴ ὄψεως. ὡσαύτως καὶ χρῶμα μὲν ὁρᾷ οὐδὲν, ὄψις οὖσα, αὑτὴν δὲ καὶ τὰς ἄλλας ὄψεις, δοκεῖ τις σοὶ εἶναι τοιαύτη; Μὰ Δί' οὐκ ἔμοιγε. Τί δέ; ἀκοὴν, ἣ φωνῆς μὲν οὐδεμιᾶς ἀκούει, αὑτῆς δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀκοῶν ἀκούει, καὶ τῶν μὴ ἀκοῶν; Οὐδὲ τοῦτο. Ξυλλήβδην δὴ σκόπει περὶ πασῶν τῶν αἰσθήσεων, εἴτις σοὶ δοκεῖ εἶναι αἰσθήσεων μὲν αἴσθησις καὶ αὑτῆς, ὧν δὲ δὴ αἱ ἄλλαι αἰσθήσεις αἰσθάνονται, μηδενὸς αἰσθανομένη. Οὐκ ἔμοιγε. Ἀλλ' ἐπιθυμία τις σοὶ δοκεῖ εἶναι, ἥτις ἡδονῆς μὲν οὐδεμιᾶς ἐστὶν ἐπιθυμία, αὑτῆς δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιθυμιῶν; Οὐ δῆτα. Οὐδὲ μὴν βούλησις, ὡς ἐγῷμαι, ἣ ἀγαθὸν μὲν οὐδὲν βούλεται, αὑτὴν δὲ καὶ τὰς ἄλλας βουλήσεις βούλεται. Οὐ γὰρ οὖν. Ἔρωτα δὲ φαίης ἄν τινα εἶναι τοιοῦτον, ὃς τυγχάνει ὢν ἔρως καλοῦ μὲν οὐδενὸς, αὑτοῦ δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐρώτων; Οὐκ, ἔφη, ἔγωγε. Φόβον δὲ ἤδη τινὰ κατανενόηκας, ὃς ἑαυτὸν μὲν καὶ τοὺς ἄλλους φόβους φοβεῖται, τῶν δεινῶν δ' οὐδὲ ἓν φοβεῖται; Οὐ κατανενόηκα, ἔφη. XXXIV. Δόξαν δὲ, δοξῶν δόξαν, καὶ αὑτῆς, ὧν δὲ αἱ ἄλλαι δοξάζουσι, μηδὲν δοξάζουσαν; Οὐδαμῶς. Ἀλλ' ἐπιστήμην, ὡς ἔοικε, φαμὲν τινὰ εἶναι τοιαύτην, ἥτις μαθήματος μὲν οὐδενὸς ἐστὶν ἐπιστήμη, αὑτῆς δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν ἐπιστήμη; Φαμὲν γάρ. Οὐκοῦν ἄτοπον, εἰ ἄρα καὶ ἔστι. μηδέν γάρ πω διισχυριζώμεθα ὡς οὐκ ἔστιν· ἀλλ' εἰ ἔστιν ἐπισκοπῶ-

μεν. Ὀρθῶς λέγεις. Φέρε δή, ἔστι μὲν αὕτη ἡ ἐπιστήμη, τινὸς ἐπιστήμη; καὶ ἔχει τινὰ τοιαύτην δύναμιν ὥστε τινὸς εἶναι; ἢ γάρ; Πάνυ γε. Καὶ γὰρ τὸ μεῖζον φαμὲν τοιαύτην τινὰ ἔχειν δύναμιν, ὥστε τινὸς εἶναι μεῖζον; Ἔχει γάρ. Οὐκοῦν ἐλάττονός τινός, εἴπερ ἔσται μεῖζον; Ἀνάγκη. Εἰ οὖν τι εὕροιμεν μεῖζον, ὃ τῶν μὲν μειζόνων ἐστὶ μεῖζον, καὶ ἑαυτοῦ, ὧν δὲ τἆλλα μείζω ἐστί, μηδενὸς μεῖζον, πάντως δή ἂν που ἐκεῖνό γ' αὐτῷ ὑπάρχοι, εἴπερ ἑαυτοῦ μεῖζον εἴη, καὶ ἔλαττον ἑαυτοῦ εἶναι. ἢ οὔ; Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη, ὦ Σώκρατες. XXXV. Οὐκοῦν καὶ εἴτι διπλάσιόν ἐστι, τῶν τε ἄλλων διπλασίων, καὶ ἑαυτοῦ ἡμίσεος δή που ὄντος, ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων διπλάσιον ἂν εἴη. οὐ γάρ ἐστί που ἄλλου διπλάσιον ἢ ἡμίσεος. Ἀληθῆ. Πλεῖον δὲ ὂν αὑτοῦ, οὐ καὶ ἔλαττον ἔσται; καὶ βαρύτερον ὄν, κουφότερον; καὶ πρεσβύτερον ὄν, νεώτερον; καὶ τἆλλα πάντα ὡσαύτως, ὅ, τι περ ἂν τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν πρὸς ἑαυτὸ ἔχῃ, οὐ καὶ ἐκείνην ἕξει τὴν οὐσίαν πρὸς ἣν ἡ δύναμις αὐτοῦ ἦν; λέγω δὲ τὸ τοιόνδε· οἷον ἡ ἀκοή, φαμέν, οὐκ ἄλλου τινὸς ἦν ἀκοή, ἢ φωνῆς. ἢ γάρ; Ναί. Οὐκοῦν εἴπερ αὐτὴ αὑτῆς ἀκούσεται, φωνὴν ἐχούσης ἑαυτῆς ἀκούσεται; οὐ γὰρ ἂν ἄλλως ἀκούσειε. Πολλὴ ἀνάγκη. Καὶ ἡ ὄψις γέ που, ὦ ἄριστε, εἴπερ ὄψεται αὐτὴ ἑαυτήν, χρῶμά τι αὐτὴν ἀνάγκη ἔχειν. ἄχρων γὰρ ὄψις οὐδὲν ἂν μή ποτε ἴδῃ. Οὐ γὰρ οὖν. Ὁρᾷς οὖν, ὦ Κριτία, ὅτι ὅσα διεληλύθαμεν, τὰ μὲν αὐτῶν ἀδύνατα παντάπασι φαίνεται ἡμῖν, τὰ δ' ἀπιστεῖται σφόδρα μήποτ' ἂν τὴν ἑαυτῶν δύναμιν

πρὸς ἑαυτὰ σχεῖν. μεγέθη μὲν γὰρ καὶ πλήθη καὶ τὰ τοιαῦτα παντάπασιν ἀδύνατον. ἢ οὐχί; Πάνυ γε. XXXVI. Ἀκοὴ δ' αὖ καὶ ὄψις, καὶ ἔτι γε κίνησις, αὐτὴ ἑαυτὴν κινεῖν, καὶ θερμότης κάειν, καὶ πάντα αὖ τὰ τοιαῦτα, τοῖς μὲν ἀπιστίαν παράσχοι, ἴσως δέ τισιν οὔ. μεγάλου δή τινος, ὦ φίλε, ἀνδρὸς δεῖ, ὅστις τοῦτο κατὰ πάντων ἱκανῶς διαιρήσεται, πότερον οὐδὲν τῶν ὄντων τὴν αὑτοῦ δύναμιν αὐτὸ πρὸς ἑαυτὸ πέφυκεν ἔχειν, πλὴν ἐπιστήμης, ἀλλὰ πρὸς ἄλλο· ἢ τὰ μέν, τὰ δ' οὔ· καὶ εἰ ἔστιν αὖ ἅ τινα αὐτὰ πρὸς ἑαυτὰ ἔχει, ἆρ' ἐν τούτοις ἐστὶν ἐπιστήμη, ἣν δὴ ἡμεῖς σωφροσύνην φαμὲν εἶναι. ἐγὼ μὲν οὐ πιστεύω ἐμαυτῷ ἱκανὸς εἶναι ταῦτα διελέσθαι· διὸ καὶ οὔτ' εἰ δυνατόν ἐστι τοῦτο γενέσθαι, ἐπιστήμης ἐπιστήμην εἶναι, ἔχω διϊσχυρίσασθαι· οὔτ' εἰ ὅτι μάλιστα ἐστί, σωφροσύνην ἀποδέχομαι αὐτὸ εἶναι, πρὶν ἂν ἐπισκέψωμαι εἴτε τι ἂν ἡμᾶς ὠφελοῖ, τοιοῦτον ὄν, εἴτε μή. τὴν γὰρ οὖν δὴ σωφροσύνην ὠφέλιμόν τι καὶ ἀγαθὸν μαντεύομαι εἶναι. σὺ οὖν, ὦ παῖ Καλλαίσχρου, (τίθεσαι γὰρ σωφροσύνην τοῦτ' εἶναι, ἐπιστήμην ἐπιστήμης, καὶ δὴ καὶ ἀνεπιστημοσύνης) πρῶτον μὲν τοῦτο ἔνδειξαι, ὅτι δυνατὸν ἀποδεῖξαί σε ὃ νῦν δὴ ἔλεγον· ἔπειτα πρὸς τῷ δυνατῷ, ὅτι καὶ ὠφέλιμον. κἀμὲ τάχ' ἂν ἀποπληρώσαις ὡς ὀρθῶς λέγεις περὶ σωφροσύνης, ὃ ἔστι. XXXVII. Καὶ ὁ Κριτίας, ἀκούσας ταῦτα, καὶ ἰδών με ἀποροῦντα, ὥσπερ οἱ τοὺς χασμωμένους καταντικρὺ ὁρῶντες, ταὐτὸν τοῦτο ξυμπάσχουσι, κἀκεῖνος ἔδοξέ μοι ὑπ' ἐμοῦ ἀποροῦντος ἀναγκασθῆναι

καὶ αὐτὸς ἁλῶναι ὑπὸ ἀπορίας. ἅτε οὖν εὐδοκιμῶν ἑκάστοτε, ᾐσχύνετο τοὺς παρόντας· καὶ οὔτε ξυγχωρῆσαί μοι ἤθελεν, ἀδύνατος εἶναι διελέσθαι ἃ προὐκαλούμην αὐτὸν, ἔλεγέ τε οὐδὲν σαφὲς, ἐπικαλύπτων τὴν ἀπορίαν. κἀγὼ, ἡμῖν ἵνα ὁ λόγος προΐοι, εἶπον, Ἀλλ᾽ εἰ δοκεῖ, ὦ Κριτία, νῦν μὲν τοῦτο ξυγχωρήσωμεν, δυνατὸν εἶναι γενέσθαι ἐπιστήμην ἐπιστήμης· αὖθις δὲ ἐπισκεψόμεθα εἴτε οὕτως ἔχει, εἴτε μή. ἴθι δὴ οὖν, εἰ ὅτι μάλιστα δυνατὸν τοῦτο, τί μᾶλλον οἷόν τε ἐστὶν εἰδέναι ἅ τε τὶς οἶδε καὶ ἃ μή; τοῦτο γὰρ δή που ἔφαμεν εἶναι τὸ γιγνώσκειν αὐτὸν, καὶ σωφρονεῖν. ἦ γάρ; XXXVIII. Πάνυ γε, ἦ δ᾽ ὅς, καὶ ξυμβαίνει γέ που, ὦ Σώκρατες, εἰ γάρ τις ἔχει ἐπιστήμην, ἢ αὐτὴ αὑτὴν γιγνώσκει, τοιοῦτος ἂν αὐτὸς εἴη οἷόν πέρ ἐστιν ὃ ἔχει. ὥσπερ ὅταν τάχος τὶς ἔχῃ, ταχύς· καὶ ὅταν κάλλος, καλός· καὶ ὅταν γνῶσιν, γιγνώσκων. ὅταν δὲ δὴ γνῶσιν αὐτὴν αὑτῆς τὶς ἔχῃ, γιγνώσκων που αὐτὸς ἑαυτὸν τότε ἔσται. Οὐ τοῦτο, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἀμφισβητῶ, ὡς οὐχ ὅταν τὸ αὑτὸ γιγνώσκον τὶς ἔχῃ, αὐτὸς αὑτὸν γνώσεται, ἀλλ᾽ ἔχοντι τοῦτο, τίς ἀνάγκη εἰδέναι ἅ τε οἶδε καὶ ἅ τε μὴ οἶδεν; Ὅτι, ὦ Σώκρατες, ταὐτόν ἐστι τὸ αὐτὸ ἐκείνῳ. Ἴσως, ἔφην, ἀλλ᾽ ἐγὼ κινδυνεύω ἀεὶ ὅμοιος εἶναι. οὐ γὰρ αὖ μανθάνω ὡς ἔστι τὸ αὐτὸ, ἃ οἶδεν εἰδέναι, καὶ ἅ τις μὴ οἶδεν εἰδέναι. Πῶς λέγεις, ἔφη; Ὧδε, ἦν δ᾽ ἐγώ. ἐπιστήμη πού ἐπιστήμης οὖσα, ἆρα πλεῖόν τι οἵα τ᾽ ἔσται διαιρεῖν, ἢ ὅτι τούτων τόδε μὲν ἐπιστήμη, τὸ δ᾽ οὐκ ἐπιστήμη; Οὔκ· ἀλλὰ τοσοῦτον. Ταὐτὸν

-οῦν ἐστὶν ἐπιστήμη τε καὶ ἀνεπιστημοσύνη ὑγιεινοῦ, καὶ ἐπιστήμη τε καὶ ἀνεπιστημοσύνη δικαίου; Οὐδαμῶς. ἀλλὰ τὸ μὲν, οἶμαι, ἰατρικὴ, τὸ δὲ, πολιτικὴ· τὸ δὲ, οὐδὲν ἄλλο ἢ ἐπιστήμη. Πῶς γὰρ οὔ; XXXIX. Οὐκοῦν ἐὰν μὴ προσεπίστηται τις τὸ ὑγιεινὸν καὶ τὸ δίκαιον, ἀλλὰ ἐπιστήμην μόνον γιγνώσκῃ, ἅτε τούτου μόνον ἔχων ἐπιστήμην, ὅτι μέντοι ἐπίσταται, καὶ ὅτι ἐπιστήμην τινὰ ἔχει, εἰκότως ἂν γιγνώσκοι καὶ περὶ αὑτοῦ καὶ περὶ τῶν ἄλλων. ἦ γάρ; Ναί. Ὅτι δὲ γιγνώσκει ταύτῃ τῇ ἐπιστήμῃ, ὅπως εἴσεται; γιγνώσκει γὰρ δὴ τὸ μὲν ὑγιεινὸν τῇ ἰατρικῇ, ἀλλ' οὐ σωφροσύνῃ· τὸ δ' ἁρμονικὸν, μουσικῇ, ἀλλ' οὐ σωφροσύνῃ· τὸ δ' οἰκοδομικὸν, οἰκοδομικῇ, ἀλλ' οὐ σωφροσύνῃ· καὶ οὕτω πάντα. ἢ οὔ; Φαίνεται. Σωφροσύνῃ δὲ εἴπερ μόνον ἐστὶν ἐπιστημῶν ἐπιστήμη, πῶς εἴσεται ὅτι το ὑγιεινὸν γιγνώσκει, ἢ ὅτι τὸ οἰκοδομικόν; Οὐδαμῶς. Οὐκ ἄρα εἴσεται ὃ οἶδεν ὁ τοῦτο ἀγνοῶν, ἀλλ' ὅτι οἶδε μόνον. Ἔοικεν. Οὐκ ἄρα σωφρονεῖν τοῦτ' ἂν εἴη, οὐδὲ σωφροσύνη, εἰδέναι ἅ τε οἶδε καὶ ἃ μὴ οἶδεν, ἀλλ', ὡς ἔοικεν, ὅτι οἶδε καὶ ὅτι οὐκ οἶδε μόνον. Κινδυνεύει. Οὐδὲ ἄλλον ἄρα οἷός τε ἔσται οὗτος ἐξετάσαι, φάσκοντα τὶ ἐπίστασθαι, πότερον ἐπίσταται ὃ φησιν ἐπίστασθαι, ἢ οὐκ ἐπίσταται· ἀλλὰ τοσοῦτο μόνον, ὡς ἔοικε, γνώσεται, ὅτι ἔχει τινὰ ἐπιστήμην· ὅτου δέ γε, ἡ σωφροσύνη οὐ ποιήσει αὐτὸν γιγνώσκειν. Οὐ φαίνεται. XL. Οὔτε ἄρα τὸν προσποιούμενον ἰατρὸν εἶναι, ὄντα δὲ μὴ, καὶ τὸν ὡς ἀληθῶς ὄντα οἷός τε ἔσται διακρίνειν,

οὔτε ἄλλον οὐδένα τῶν ἐπιστημόνων, καὶ μή. σκεψώμεθα δὲ ἐκ τῶνδε εἰ μέλλει ὁ σώφρων, ἢ ὁστισοῦν ἄλλος, τὸν ὡς ἀληθῶς ἰατρὸν διαγνώσεσθαι, καὶ τὸν μή. ἆρ᾽ οὐχ ὧδε ποιήσει; περὶ μὲν ἰατρικῆς δή που αὐτῷ οὐ διαλέξεται. οὐδὲν γὰρ ἐπαΐει, ὡς ἔφαμεν, ὁ ἰατρὸς, ἀλλ᾽ ἢ τὸ ὑγιεινὸν καὶ τὸ νοσῶδες. ἢ οὔ; Ναὶ οὕτω. Περὶ δέ γε ἐπιστήμης οὐδὲν οἶδεν, ἀλλὰ τοῦτο δὴ τῇ σωφροσύνῃ μόνῃ ἀπέδομεν. Ναί. Οὐδὲ περὶ ἰατρικῆς ἄρα οἶδεν ὁ ἰατρικὸς, ἐπειδήπερ ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη οὖσα τυγχάνει. Ἀληθῆ. Ὅτι μὲν δὴ ἐπιστήμην τινὰ ἔχει, γνώσεται ὁ σώφρων· τὸν ἰατρὸν δὲ δεῖ πεῖραν λαβεῖν ἥτις ἐστίν· ἀλλ᾽ ὅτι σκέψεται ὧντινων. ἢ οὐ τούτῳ ὥρισται ἑκάστη ἐπιστήμη, μὴ μόνον ἐπιστήμη εἶναι, ἀλλὰ καὶ τίς, τῷ τινῶν εἶναι; τούτῳ μὲν οὖν καὶ ἡ ἰατρικὴ δὴ, ἑτέρα εἶναι τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν ὡρίσθη, τῷ τοῦ ὑγιεινοῦ εἶναι καὶ νοσώδους ἐπιστήμη. Ναί.

XLI. Οὐκοῦν ἐν τούτοις ἀναγκαῖον σκοπεῖν τὸν βουλόμενον ἰατρικὴν σκοπεῖν, ἐν οἷς ποτ᾽ ἐστίν; οὐ γὰρ δή που ἔν γε τοῖς ἔξω, ἐν οἷς οὐκ ἔστιν. Οὐ δῆτα. Ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς ἄρα καὶ νοσώδεσιν ἐπισκέψεται τὸν ἰατρὸν, ᾗ ἰατρικός ἐστιν, ὁ ὀρθῶς σκοπούμενος. Ἔοικεν. Οὐκοῦν ἐν τοῖς οὕτως ἢ λεγομένοις ἢ πραττομένοις, τὰ μὲν λεγόμενα, εἰ ἀληθῆ λέγεται, σκοπούμενος, τὰ δὲ πραττόμενα εἰ ὀρθῶς πράττεται; Ἀνάγκη. Ἦ οὖν ἄνευ ἰατρικῆς δύναιτ᾽ ἄν τις τούτων ποτέροις ἐπακολουθῆσαι; Οὐ δῆτα. Οὐδέ γε ἄλλος οὐδεὶς, ὡς ἔοικε, πλὴν ἰατρὸς, οὔτε δὴ ὁ σώφρων. ἰατρὸς γὰρ ἂν εἴη πρὸς τῇ σωφροσύνῃ.

Ἔστι ταῦτα. Παντὸς ἄρα μᾶλλον, εἰ ἡ σωφροσύνη ἐπιστήμης ἐπιστήμη μόνον ἐστὶ, καὶ ἀνεπιστημοσύνης ἐπιστήμη, οὔτε ἰατρὸν διακρῖναι οἵατε ἔσται, ἐπιστάμενον τὰ τῆς τέχνης, ἢ μὴ ἐπιστάμενον, προσποιούμενον δὲ ἢ οἰόμενον· οὔτε ἄλλον οὐδένα τῶν ἐπισταμένων καὶ ὁτιοῦν· πλήν γε τὸν αὑτοῦ ὁμότεχνον, ὥσπερ οἱ ἄλλοι δημιουργοί. Φαίνεται, ἔφη.

XLII. Τίς οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ Κριτία, ὠφέλεια ἡμῖν ἔτι ἂν εἴη ἀπὸ τῆς σωφροσύνης, τοιαύτης οὔσης; εἰ μὲν γὰρ, ὃ ἐξ ἀρχῆς ὑπετιθέμεθα, ᾔδει ὁ σώφρων ἅ τε ᾔδει καὶ ἃ μὴ ᾔδει, τὰ μὲν, ὅτι οἶδε, τὰ δ' ὅτι οὐκ οἶδε, καὶ ἄλλον ταὐτὸ τοῦτο πεπονθότα ἐπισκέψασθαι οἷός τε ἦν, μεγάλως τὶ ἂν ἡμῖν, φαμὲν, ὠφέλιμον ἦν σώφροσιν εἶναι. ἀναμάρτητοι γὰρ ἂν τὸν βίον διεζῶμεν αὐτοί τε καὶ οἱ τὴν σωφροσύνην ἔχοντες, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ὅσοι ὑφ' ἡμῶν ἤρχοντο. οὔτε γὰρ ἂν αὐτοὶ ἐπεχειροῦμεν πράττειν ἃ μὴ ἐπιστάμεθα, ἀλλ' ἐξευρίσκοντες τοὺς ἐπισταμένους, ἐκείνοις ἂν παρεδίδομεν, οὔτε τοῖς ἄλλοις ἐπετρέπομεν, ὧν ἤρχομεν, ἄλλό τι πράττειν ἢ ὅ, τι πράττοντες, ὀρθῶς ἔμελλον πράξειν. τοῦτο δ' ἦν ἂν οὗ ἐπιστήμην εἶχον. καὶ οὕτω δὴ ὑπὸ σωφροσύνης οἰκία τε οἰκουμένη, καλῶς ἔμελλεν οἰκεῖσθαι, πόλις τε πολιτευομένη, καὶ ἄλλο πᾶν οὗ σωφροσύνη ἄρχοι. ἁμαρτίας γὰρ ἐξῃρημένης, ὀρθότητος δὲ ἡγουμένης ἐν πάσῃ πράξει, ἀναγκαῖον καλῶς καὶ εὖ πράττειν τοὺς οὕτω διακειμένους· τοὺς δὲ εὖ πράττοντας, εὐδαίμονας εἶναι.

XLIII. ἆρ' οὐχ οὕτως, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ Κριτία, ἐλέγομεν περὶ σωφροσύνης; λέγοντες ὅσον ἀγαθὸν

εἴη τὸ εἰδέναι, ἅ τε οἶδέ τις καὶ ἃ μὴ οἶδε; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, οὕτω. Νῦν δὲ, ἦν δ' ἐγὼ, ὁρᾷς ὅτι οὐδαμοῦ ἐπιστήμη οὐδεμία τοιαύτη οὖσα πέφανται; Ὁρῶ, ἔφη. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, τοῦτ' ἔχει τὸ ἀγαθὸν ἣν νῦν εὑρίσκομεν σωφροσύνην οὖσαν, τὸ ἐπιστήμην ἐπίστασθαι καὶ ἀνεπιστημοσύνην, ὅτι ὁ ταύτην ἔχων, ὅ,τι ἂν ἄλλο μανθάνοι, ῥᾷόν τε μαθήσεται, καὶ ἐναργέστερα πάντα αὐτῷ φανεῖται; ἅτε πρὸς ἑκάστῳ ᾧ ἂν μανθάνοι, προσκαθορῶντι τὴν ἐπιστήμην; καὶ τοὺς ἄλλους δὴ κάλλιον ἐξετάσει περὶ ὧν ἂν καὶ αὐτὸς μάθοι; οἱ δὲ ἄνευ τούτου ἐξετάζοντες, ἀσθενέστερον καὶ φαυλότερον τοῦτο δράσουσιν; ἆρ', ὦ φίλε, τοιαῦτα ἄττα ἐστὶν ἃ ἀπολαύσομεν τῆς σωφροσύνης; ἡμεῖς δὲ μεῖζόν τι βλέπομεν, καὶ ζητοῦμεν αὐτὸ μεῖζόν τι εἶναι ἢ ὅσον ἐστί; Τάχα δ' ἂν, ἔφη, οὕτως ἔχοι. Ἴσως, ἦν δ' ἐγώ. ἴσως δέ γε ἡμεῖς οὐδὲ χρηστὸν ἐζητήσαμεν.

XLIV. τεκμαίρομαι δὲ, ὅτι μοι ἄτοπ' ἄττα καταφαίνεται περὶ σωφροσύνης, εἰ τοιοῦτόν ἐστιν. ἴδωμεν γὰρ, εἰ βούλει, συγχωρήσαντες, καὶ ἐπίστασθαι ἐπιστήμην, δυνατὸν εἶναι εἰδέναι· καὶ ὅ γε ἐξ ἀρχῆς ἐτιθέμεθα σωφροσύνην εἶναι, τὸ εἰδέναι ἅ τε οἶδε καὶ ἃ μὴ οἶδε, μὴ ἀποστερήσωμεν, ἀλλὰ δῶμεν. καὶ ταῦτα ἅπαντα δόντες, ἔτι βέλτιον σκεψώμεθα εἰ ἄρτι καὶ ἡμᾶς ὀνήσει τοσοῦτον ὄν. ἃ γὰρ νῦν δὴ ἐλέγομεν, ὡς μέγα ἂν εἴη ἀγαθὸν ἡ σωφροσύνη, εἰ τοιοῦτον εἴη, ἡγουμένη διοικήσεως καὶ οἰκίας καὶ πόλεως, οὔ μοι δοκοῦμεν, ὦ Κριτία, καλῶς ὡμολογηκέναι. Πῶς δή; ἦ δ' ὅς. Ὅτι, ἦν δ' ἐγὼ, ῥᾳ-

δίως ὡμολογήσαμεν, μέγα τι ἀγαθὸν εἶναι τοῖς ἀνθρώποις, εἰ ἕκαστοι ἡμῶν ἃ μὲν ἴσασι, πράττοιεν ταῦτα· ἃ δὲ μὴ ἐπίσταιντο, ἄλλοις παραδιδοῖεν τοῖς ἐπισταμένοις. Οὐκοῦν, ἔφη, καλῶς ὡμολογήσαμεν; Οὔ μοι δοκοῦμεν, ἦν δ' ἐγώ. Ἄτοπα λέγεις ὡς ἀληθῶς, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Νὴ τὸν Κύνα, ἔφην· καὶ ἐμοί τοι δοκεῖ οὕτως. ἐνταῦθα καὶ ἄρτι ἀποβλέψας, ἄτοπά γ' ἔφην μοὶ προφαίνεσθαι, καὶ ὅτι φοβοίμην μὴ οὐκ ὀρθῶς σκοποῖμεν. ὡς ἀληθῶς γάρ, εἰ ὅτιμάλιστα τοιοῦτόν ἐστιν ἡ σωφροσύνη, οὐδέν μοι δῆλον εἶναι δοκεῖ ὅ, τι ἀγαθὸν ἡμᾶς ἀπεργάζεται. XLV. Πῶς δή; ἦ δ' ὅς, λέγε· ἵνα καὶ ἡμεῖς εἰδῶμεν ὅ, τι λέγεις. Οἶμαι μέν, ἦν δ' ἐγώ, ληρεῖν με· ὅμως τό γε προφαινόμενον ἀναγκαῖον σκοπεῖν, καὶ μὴ εἰκῇ παριέναι, εἴτις γε αὑτοῦ καὶ σμικρὸν κήδεται. Καλῶς γάρ, ἔφη, λέγεις. Ἄκουε δή, ἔφην, τὸ ἐμὸν ὄναρ, εἴτε διὰ κεράτων εἴτε δι' ἐλέφαντος ἐλήλυθεν. εἰ γὰρ ὅτιμάλιστα ἡμῶν ἄρχοι ἡ σωφροσύνη, οὖσα οἵαν νῦν ὁριζόμεθα, ἄλλό τι κατὰ τὰς ἐπιστήμας ἂν πράττοιτο; καὶ οὔτέ τις, κυβερνήτης φάσκων εἶναι, ὢν δὲ οὔ, ἐξαπατῷ ἂν ἡμᾶς· οὔτε ἰατρός, οὔτε στρατηγός, οὔτ' ἄλλος οὐδείς, προσποιούμενος τι εἰδέναι ὃ μὴ οἶδε, λανθάνοι ἄν. ἐκ δὴ τούτων οὕτως ἐχόντων, ἄλλο ἂν ἡμῖν τι συμβαίνοι, ὑγιέσι τε τὰ σώματα εἶναι μᾶλλον ἢ νῦν, καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ κινδυνεύοντας καὶ ἐν πολέμῳ, σώζεσθαι· καὶ τὰ σκεύη, καὶ τὴν ἀμπεχόνην, καὶ ὑπόδεσιν πᾶσαν, καὶ τὰ χρήματα πάντα τεχνικῶς ἡμῖν εἰργασμένα εἶναι, καὶ ἄλλα

πολλά, διὰ τὸ ἀληθινοῖς δημιουργοῖς χρῆσθαι. XLVI. εἰ δὲ βούλοιό γε, καὶ τὴν μαντικὴν εἶναι ξυγχωρήσωμεν ἐπιστήμην τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι· καὶ τὴν σωφροσύνην, αὐτῆς ἐπιστατοῦσαν, τοὺς μὲν ἀλαζόνας ἀποτρέπειν, τοὺς δὲ ὡς ἀληθῶς μάντεις καθιστάναι ἡμῖν προφήτας τῶν μελλόντων. κατεσκευασμένον δὴ οὕτω τὸ ἀνθρώπινον γένος, ὅτι μὲν ἐπιστημόνως ἂν πράττοι καὶ ζῴη, ἕπομαι. ἡ γὰρ σωφροσύνη φυλάττουσα, οὐκ ἂν ἐῴη παρεμπίπτουσαν τὴν ἀνεπιστημοσύνην ξυνεργὸν ἡμῖν εἶναι. ὅτι δ' ἐπιστημόνως ἂν πράττοντες, εὖ ἂν πράττοιμεν καὶ εὐδαιμονοῖμεν, τοῦτο δὲ οὔπω δυναίμεθα μαθεῖν, ὦ φίλε Κριτία. Ἀλλὰ μέντοι, ἦ δ' ὅς, οὐ ῥᾳδίως εὑρήσεις ἄλλό τι τέλος τοῦ εὖ πράττειν, ἐὰν τὸ ἐπιστημόνως ἀτιμάσῃς. Σμικρὸν τοίνυν με, ἦν δ' ἐγὼ, ἔτι προσδίδαξον τίνος ἐπιστημόνως λέγεις. ἢ σκυτῶν τομῆς; Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. Ἀλλὰ χαλκοῦ ἐργασίας; Οὐδαμῶς. Ἀλλὰ ἐρίων; ἢ ξύλων; ἢ ἄλλου του τῶν τοιούτων; Οὐ δῆτα. XLVII. Οὐκ ἄρα, ἦν δ' ἐγὼ, ἔτι ἐμμένομεν τῷ λόγῳ, τῷ, εὐδαίμονα εἶναι τὸν ἐπιστημόνως ζῶντα. οὗτοι γὰρ ἐπιστημόνως ζῶντες, οὐχ ὁμολογοῦνται παρὰ σοῦ εὐδαίμονες εἶναι. ἀλλὰ περί τινων ἐπιστημόνως ζώντων εὖ δοκεῖ μοι ἀφορίζεσθαι τὸν εὐδαίμονα. καὶ ἴσως λέγεις ὃν νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, τὸν εἰδότα τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι πάντα, τὸν μάντιν. τοῦτον, ἢ ἄλλον τινὰ λέγεις; Καὶ τοῦτον ἔγωγε, ἔφη, καὶ ἄλλον. Τίνα; ἦν δ' ἐγώ· ὅρα μὴ τὸν τοιόνδε, εἴτις πρὸς τοῖς μέλλουσι καὶ τὰ γεγονότα πάντα εἰδείη,

καὶ τὰ νῦν ὄντα, καὶ μηδὲν ἀγνοοῖ; Θῶμεν γάρ τινα εἶναι αὐτόν. οὐ γάρ, οἶμαι, τούτου γε ἔτι ἂν εἴποις οὐδένα ἐπιστημονέστερον ζῶντα εἶναι. Οὐ δῆτα. Τόδε δὴ ἔτι προσποθῶ, τίς αὐτὸν τῶν ἐπιστημῶν ποιεῖ εὐδαίμονα. ἢ ἅπασαι ὁμοίως; Οὐδαμῶς ὁμοίως, ἔφη. Ἀλλὰ ποία μάλιστα; ᾗ τί οἶδε καὶ τῶν ὄντων, καὶ τῶν γεγονότων, καὶ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι; ἆρά γε ᾗ τὸ πεττευτικόν; Ποῖον, ἦ δ' ὅς, πεττευτικόν; Ἀλλ' ᾗ τὸ λογιστικόν; Οὐδαμῶς. Ἀλλ' ᾗ τὸ ὑγιεινόν; Μᾶλλον, ἔφη. Ἐκείνην δ' ἣν λέγω μάλιστα, ἦν δ' ἐγώ, ᾗ τί; Ἧ τὸ ἀγαθόν, ἔφη, καὶ τὸ κακόν. XLVIII. Ὦ μιαρέ, ἔφην ἐγώ, πάλαι με περιέλκεις κύκλῳ, ἀποκρυπτόμενος ὅτι οὐ τὸ ἐπιστημόνως ἦν ζῆν, τὸ εὖ πράττειν τε καὶ εὐδαιμονεῖν ποιοῦν, οὐδὲ ξυμπασῶν τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν, ἀλλὰ μιᾶς οὔσης ταύτης μόνον τῆς περὶ τὸ ἀγαθόν τε καὶ κακόν. καὶ ἐπεί, ὦ Κριτία, εἰ θέλεις ἐξελεῖν ταύτην τὴν ἐπιστήμην ἐκ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν, ἧττόν τι ἡ μὲν ἰατρικὴ ὑγιαίνειν ποιήσει; ἡ δὲ σκυτικὴ, ὑποδεδέσθαι; ἡ δὲ ὑφαντικὴ, ἠμφιέσθαι; ἡ δὲ κυβερνητικὴ κωλύσει ἐν τῇ θαλάττῃ ἀποθνήσκειν, καὶ ἡ στρατηγικὴ, ἐν πολέμῳ; Οὐδὲν ἧττον, ἔφη. Ἀλλ', ὦ φίλε Κριτία, τὸ εὖ γε τούτων ἕκαστα γίγνεσθαι καὶ ὠφελίμως, ἀπολελοιπὸς ἡμᾶς ἔσται, ταύτης ἀπούσης. Ἀληθῆ λέγεις. Οὐχ αὕτη δέ γε, ὡς ἔοικεν, ἐστὶν ἡ σωφροσύνη, ἀλλ' ἧς ἔργον ἐστὶ τὸ ὠφελεῖν ἡμᾶς. οὐ γὰρ ἐπιστημῶν γε καὶ ἀνεπιστημοσυνῶν ἡ ἐπιστήμη ἐστίν, ἀλλὰ ἀγαθοῦ τε καὶ κακοῦ. ὥστε εἰ αὕτη ἐστὶν ὠφέλιμος ἡ σω-

φροσύνη, ἄλλό τι ἂν εἴη ὠφελίμη ἡμῖν. XLIX. Τί δ᾽, ἦ δ᾽ ὅς, οὐκ ἂν αὕτη ὠφελοῖ; εἰ γὰρ ὅτιμάλιστα τῶν ἐπιστημῶν ἐπιστήμη ἐστὶν ἡ σωφροσύνη, ἐπιστατεῖ δὲ καὶ ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις, καὶ ταύτης δή που ἂν ἄρχουσα τῆς περὶ τἀγαθὸν ἐπιστήμης, ὠφελοῖ ἂν ἡμᾶς. Ἦ καὶ ὑγιαίνειν ποιεῖ, ἦν δ᾽ ἐγώ, αὕτη, ἀλλ᾽ οὐχ ἡ ἰατρική; καὶ τἄλλα τὰ τῶν τεχνῶν αὕτη ἂν ποιοῖ, καὶ οὐχὶ αἱ ἄλλαι, τὸ αὑτῆς ἔργον ἑκάστη; ἢ οὐ πάλαι διεμαρτυρόμεθα ὅτι ἐπιστήμης μόνον ἐστὶ καὶ ἀνεπιστημοσύνης ἐπιστήμη, ἄλλου δὲ οὐδενός; οὐχ οὕτω; Φαίνεταί γε. Οὐκ ἄρα ὑγιείας ἔσται δημιουργός. Οὐ δῆτα. ἄλλης γὰρ ἦν τέχνης ὑγίεια. ἢ οὔ; Ἄλλης. Οὐδ᾽ ἄρα ὠφελείας, ὦ ἑταῖρε. ἄλλῃ γὰρ αὖ ἀπέδομεν τοῦτο τὸ ἔργον τέχνῃ νῦν δή. ἦ γάρ; Πάνυ γε. Πῶς οὖν ὠφέλιμος ἔσται ἡ σωφροσύνη, οὐδεμιᾶς ὠφελείας οὖσα δημιουργός; Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες, ἔοικέ γε. Ὁρᾷς οὖν, ὦ Κριτία, ὡς ἐγὼ πάλαι εἰκότως ἐδεδοίκειν, καὶ δικαίως ἐμαυτὸν ᾐτιώμην, ὅτι οὐδὲν χρηστὸν περὶ σωφροσύνης σκοπῶ; οὐ γὰρ ἄν που ὅ γε κάλλιστον πάντων ὁμολογεῖται εἶναι, τοῦτο ἡμῖν ἀνωφελὲς ἐφάνη, εἴτι ἐμοῦ ὄφελος ἦν πρὸς τὸ καλῶς ζητεῖν. L. νῦν δὲ πανταχῇ γὰρ ἡττώμεθα, καὶ οὐδαμῇ δυνάμεθα εὑρεῖν ἐφ᾽ ὅτῳ ποτὲ τῶν ὄντων ὁ νομοθέτης τοῦτο τοὔνομα ἔθετο, τὴν σωφροσύνην. καίτοι πολλά γε ξυγκεχωρήκαμεν οὐ συμβαίνονθ᾽ ἡμῖν ἐν τῷ λόγῳ. καὶ γὰρ ἐπιστήμην ἐπιστήμης εἶναι ξυνεχωρήσαμεν, οὐκ ἐῶντος τοῦ λόγου οὐδὲ φάσκοντος εἶναι. καὶ ταύτῃ αὖ τῇ ἐπιστήμῃ καὶ

τὰ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν ἔργα γιγνώσκειν ξυνεχωρήσαμεν, οὐδὲ τοῦτ᾽ ἐῶντος τοῦ λόγου, ἵνα δὴ ἡμῖν γένοιτο ὁ σώφρων, ἐπιστήμων ὤν τε οἶδεν, ὅτι οἶδε· καὶ ὧν μὴ οἶδεν, ὅτι οὐκ οἶδε. τοῦτο μὲν δὴ καὶ παντάπασι μεγαλοπρεπῶς ξυνεχωρήσαμεν, οὐδ᾽ ἐπισκεψάμενοι τὸ ἀδύνατον εἶναι, ἅ τις μὴ οἶδε μηδαμῇ ταῦτα, εἰδέναι ἀμωσγέπως. ὅτι γὰρ οὐκ οἶδε φησὶν αὐτὰ εἰδέναι ἡ ἡμετέρα ὁμολογία· καίτοι, ὡς ἐγῷμαι, οὐδενὸς ὅτου οὐχὶ ἀλογώτερον τοῦτ᾽ ἂν φανείη. ἀλλ᾽ ὅμως οὕτως ἡμῶν εὐηθικῶν τυχοῦσα ἡ ζήτησις, καὶ οὐ σκληρῶν, οὐδέν τι μᾶλλον εὑρεῖν δύναται τὴν ἀλήθειαν· ἀλλὰ τοσοῦτον κατεγέλασεν αὐτῆς, ὥστε ὃ ἡμεῖς πάλαι ξυνομολογοῦντες καὶ συμπλάττοντες ἐτιθέμεθα σωφροσύνην εἶναι, τοῦτο ἡμῖν ὑβριστικῶς πάνυ ἀνωφελὲς ὂν ἀπέφαινε. LI. τὸ μὲν οὖν ἐμὸν καὶ ἧττον ἀγανακτῶ· ὑπὲρ δὲ σοῦ, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ Χαρμίδη, πάνυ ἀγανακτῶ, εἰ σὺ τοιοῦτος ὢν τὴν ἰδέαν, καὶ πρὸς τούτῳ τὴν ψυχὴν σωφρονέστατος, μηδὲν ὀνήσῃ ἀπὸ ταύτης σωφροσύνης, μηδέ τι σ᾽ ὠφελήσει ἐν τῷ βίῳ παροῦσα. ἔτι δὲ μᾶλλον ἀγανακτῶ ὑπὲρ τῆς ἐπῳδῆς, ἣν παρὰ τοῦ Θρᾳκὸς ἔμαθον, εἰ μηδενὸς ἀξίου πράγματος οὖσαν αὐτήν, μετὰ πολλῆς σπουδῆς ἐμάνθανον. ταῦτ᾽ οὖν πάνυ μὲν οὖν οὐκ οἴομαι οὕτως ἔχειν, ἀλλ᾽ ἐμὲ φαῦλον εἶναι ζητητήν· ἐπεὶ τήν γε σωφροσύνην μέγα τι ἀγαθὸν εἶναι, καὶ εἴπερ γε ἔχεις αὐτό, μακάριον εἶναί σε. ἀλλ᾽ ὅρα εἰ ἔχεις γε, καὶ μηδὲν δέῃ τῆς ἐπῳδῆς. εἰ γὰρ ἔχεις, μᾶλλον ἂν ἔγωγε σοὶ συμβουλεύσαιμι ἐμὲ μὲν λῆρον ἡγεῖσθαι εἶναι, καὶ ἀδύνατον λόγῳ ὁτιοῦν

ζητεῖν, σεαυτὸν δὲ, ὅσωπερ σωφρονέστερος εἶ, τοσούτῳ εἶναι καὶ εὐδαιμονέστερον. Καὶ ὁ Χαρμίδης, Ἀλλὰ μὰ Δί', ἦ δ' ὅς, ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, οὐκ οἶδα οὔτ' εἰ ἔχω, οὔτ' εἰ μὴ ἔχω. πῶς γὰρ ἂν εἰδείην ὅγε μηδ' ὑμεῖς οἷοί τε ἐστὲ ἐξευρεῖν, ὅ, τι ποτ' ἐστὶν, ὡς σὺ φῄς; ἐγὼ μέντοι οὐ πάνυ σοὶ πείθομαι· καὶ ἐμαυτὸν, ὦ Σώκρατες, πάνυ οἶμαι δεῖσθαι τῆς ἐπῳδῆς. καὶ τόγ' ἐμὸν οὐδὲν κωλύει ἐπᾴδεσθαι ὑπὸ σοῦ ὅσαι ἡμέραι, ἕως ἂν σὺ φῇς ἱκανῶς ἔχειν. LII. Εἶεν. ἀλλ', ἔφη ὁ Κριτίας, ὦ Χαρμίδη, εἰ δρᾷς τοῦτο, ἔμοιγ' ἔσται τοῦτο τεκμήριον ὅτι σωφρονεῖς, ἵν' ἐπᾴδειν παρέχῃς Σωκράτει, καὶ μὴ ἀπολίπῃ τούτου μήτε μέγα, μήτε σμικρόν. Ὡς ἀκολουθήσοντος, ἔφη, καὶ μὴ ἀπολειψομένου. δεινὰ γὰρ ἂν ποιοίην, εἰ μὴ πειθοίμην σοὶ τῷ ἐπιτρόπῳ, καὶ μὴ ποιοίην ἃ κελεύεις. Ἀλλὰ μὴν, ἔφη, κελεύω ἔγωγε. Ποιήσω τοίνυν, ἔφη, ἀπὸ ταυτησὶ τῆς ἡμέρας ἀρξάμενος. Οὗτοι, ἦν δ' ἐγὼ, τί βουλεύεσθον ποιεῖν; Οὐδὲν, ἔφη ὁ Χαρμίδης· ἀλλὰ βεβουλεύμεθα. Βιάσῃ ἄρα, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ οὐδ' ἀνάκρισιν μοὶ δώσεις. Ὡς βιασομένου, ἔφη, ἐπειδήπερ ὅδε γε ἐπιτάττει. πρὸς ταῦτα σὺ αὖ βουλεύου ὅ, τι ποιήσεις. Ἀλλ' οὐδεμία, ἔφην ἐγὼ, λείπεται βουλή. σοὶ γὰρ ἐπιχειροῦντι πράττειν ὁτιοῦν καὶ βιαζομένῳ οὐδεὶς οἷός τ' ἔσται ἐναντιοῦσθαι ἀνθρώπων. Μὴ τοίνυν, ἦ δ' ὅς, μηδὲ σὺ ἐναντιοῦ. Οὐ τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, ἐναντιώσομαι.

ΛΑΧΗΣ
Η
ΠΕΡΙ ΑΝΔΡΙΑΣ.
ΜΑΙΕΥΤΙΚΟΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΛΑΧΗΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ, ΜΕΛΗΣΙΑΣ, ΝΙΚΙΑΣ, ΛΑΧΗΣ, Παῖδες ΝΙΚΙΟΥ καὶ ΛΑΧΗΤΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ΤΕΘΕΑΣΘΕ μὲν τὸν ἄνδρα μαχόμενον ἐν ὅπλοις, ὦ Νικία τε καὶ Λάχης· οὗ δ᾽ ἕνεκα ὑμᾶς ἐκελεύσαμεν συντεθεᾶσθαι ἐγώ τε καὶ Μελησίας ὅδε, τότε μὲν οὐκ εἴπομεν, νῦν δ᾽ ἐροῦμεν. ἡγούμεθα γὰρ χρῆναι πρός γε ὑμᾶς παῤῥησιάζεσθαι. εἰσὶ γάρ τινες οἳ τῶν τοιούτων καταγελῶσι· καὶ ἐάν τις αὐτοῖς συμβουλεύσηται, οὐκ ἂν εἴποιεν ἃ νοοῦσιν· ἀλλὰ στοχαζόμενοι τοῦ συμβουλευομένου, ἄλλα λέγουσι παρὰ τὴν ἑαυτῶν δόξαν. ὑμᾶς δὲ ἡμεῖς ἡγησάμενοι καὶ ἱκανοὺς γνῶναι, καὶ γνόντας, ἁπλῶς ἂν εἰπεῖν

ἃ δοκεῖ ὑμῖν, οὕτω παρελάβομεν ἐπὶ τὴν συμβουλὴν περὶ ὧν ἐμέλλομεν ἀνακοινοῦσθαι. ἔστιν οὖν τοῦτο περὶ οὗ πάλαι τοσαῦτα προοιμιάζομαι, τόδε. ἡμῖν εἰσὶν υἱεῖς οὑτοιΐ· ὅδε μὲν τοῦδε, πάππου ἔχων ὄνομα, Θουκυδίδης· ἐμὸς δὲ αὖ ὅδε παππῷ ὄντε· καὶ οὗτος ὄνομ' ἔχειν τοὐμοῦ πατρός. Ἀριστείδην γὰρ αὐτὸν καλοῦμεν. ἡμῖν οὖν τούτων δέδοκται ἐπιμεληθῆναι ὡς οἷόντε μάλιστα, καὶ μὴ ποιῆσαι ὅπερ οἱ πολλοὶ, ἐπειδὴ μειράκια γέγονεν, ἀνεῖναι αὐτοὺς ὅ, τι βούλονται ποιεῖν· ἀλλὰ νῦν δὴ καὶ ἄρχεσθαι αὐτῶν ἐπιμελεῖσθαι καθόσον οἷοίτ' ἐσμέν. εἰδότες οὖν καὶ ὑμῖν υἱεῖς ὄντας, ἡγησάμεθα μεμεληκέναι περὶ αὐτῶν, εἴπερ τισιν ἄλλοις, πῶς ἂν θεραπευθέντες γένοιντο ἄριστοι. εἰ δ' ἄρα πολλάκις μὴ προσεσχήκατε τὸν νοῦν τῷ τοιούτῳ, ὑπομνήσοντες ὅτι οὐ χρὴ αὐτοῦ ἀμελεῖν, καὶ παρακαλοῦντες ὑμᾶς ἐπὶ τὸ ἐπιμέλειαν τινὰ ποιήσασθαι τῶν υἱέων κοινῇ μεθ' ἡμῶν. ὅθεν δὲ ἡμῖν ταῦτ' ἔδοξεν, ὦ Νικία τε καὶ Λάχης, χρὴ ἀκοῦσαι, κἂν ᾖ ὀλίγῳ μακρότερα. συσσιτοῦμεν γὰρ δὴ ἐγώ τε καὶ Μελησίας ὅδε, καὶ ἡμῖν τὰ μειράκια παρασιτεῖ. ὅπερ οὖν καὶ ἀρχόμενος εἶπον τοῦ λόγου, παῤῥησιασόμεθα πρὸς ὑμᾶς. ἡμῶν γὰρ ἑκάτερος περὶ τοῦ ἑαυτοῦ πατρὸς πολλὰ καὶ καλὰ ἔργα ἔχει λέγειν πρὸς τοὺς νεανίσκους, καὶ ὅσα ἐν πολέμῳ εἰργάσαντο, καὶ ὅσα ἐν εἰρήνῃ, διοικοῦντες τά τε τῶν συμμάχων καὶ τὰ τῆς πόλεως· ἡμέτερα δ' αὐτῶν ἔργα οὐδέτερος ἔχει λέγειν. ταῦτα δὴ ὑπαισχυνόμεθά τε τούσδε, καὶ αἰτιώμεθα τοὺς πατέρας ἡμῶν, ὅτι ἡμᾶς μὲν εἴων τρυφᾷν, ἐπειδὴ

μειράκια ἐγενόμεθα, τὰ δὲ τῶν ἄλλων πράγματα ἔπραττον. καὶ τοῖσδε τοῖς νεανίσκοις αὐτὰ ταῦτα ἐνδεικνύμεθα, λέγοντες ὅτι εἰ μὲν ἀμελήσουσιν ἑαυτῶν, καὶ μὴ πείσονται ἡμῖν, ἀκλεεῖς γενήσονται· εἰ δ᾽ ἐπιμελήσονται, τάχ᾽ ἂν τῶν ὀνομάτων ἄξιοι γένοιντο ἃ ἔχουσι. οὗτοι μὲν οὖν φασὶ πείσεσθαι· ἡμεῖς δὲ τοῦτο σκοποῦμεν τί ἂν οὗτοι μαθόντες, ἢ ἐπιτηδεύσαντες, ὅτι ἄριστοι γένοιντο. εἰσηγήσατο οὖν τὶς ἡμῖν καὶ τοῦτο τὸ μάθημα, ὅτι καλὸν εἴη τῷ νέῳ μαθεῖν ἐν ὅπλοις μάχεσθαι· καὶ ἐπῄνει τοῦτον ὃν νῦν ὑμεῖς ἐθεάσασθε ἐπιδεικνύμενον. κᾆτ᾽ ἐκέλευε θεάσασθαι. ἔδοξε δὴ χρῆναι αὐτούς τε ἐλθεῖν ἐπὶ θέαν τἀνδρὸς, καὶ ὑμᾶς συμπαραλαβεῖν, ἅμα μὲν συνθεατὰς, ἅμα δὲ συμβούλους τε καὶ κοινωνοὺς, ἐὰν βούλησθε, περὶ τῆς τῶν υἱέων ἐπιμελείας. ταῦτ᾽ ἐστὶν ἃ ἐβουλόμεθα ὑμῖν ἀνακοινώσασθαι. ἤδη οὖν ὑμέτερον μέρος, συμβουλεύειν καὶ περὶ τούτου τοῦ μαθήματος, εἴτε δοκεῖ χρῆναι μανθάνειν, εἴτε μή. καὶ περὶ τῶν ἄλλων, εἴτι ἔχετε ἐπαινέσαι μάθημα νέῳ ἀνδρὶ, ἢ ἐπιτήδευμα, καὶ περὶ τῆς κοινωνίας λέγειν ὁποῖόν τι ποιήσετε. ΝΙ. Ἐγὼ μὲν, ὦ Λυσίμαχε, καὶ Μελησία, ἐπαινῶ τε ὑμῶν τὴν διάνοιαν, καὶ κοινωνεῖν ἕτοιμος· οἶμαι δὲ καὶ Λάχητα τόνδε. ΛΑ. Ἀληθῆ γὰρ οἴει, ὦ Νικία. ὡς ὅ γε ἔλεγεν ὁ Λυσίμαχος ἄρτι περὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Μελησίου, πάνυ μοι δοκεῖ εὖ εἰρῆσθαι καὶ εἰς ἐκείνους, καὶ εἰς ἡμᾶς, καὶ εἰς ἅπαντας ὅσοι τὰ τῶν πόλεων πράττουσιν· ὅτι αὐτοῖς σχεδόν τι ταὐτὰ συμβαίνει ἃ οὗτος λέγει καὶ περὶ παῖδας καὶ πα-

ρὶ τἆλλα ἴδια, ὀλιγωρεῖσθαί τε καὶ ἀμελῶς διατίθεσθαι. ταῦτα μὲν οὖν καλῶς λέγεις, ὦ Λυσίμαχε. ὅτι δ' ἡμᾶς μὲν συμβούλους παρακαλεῖς ἐπὶ τὴν τῶν νεανίσκων παιδείαν, Σωκράτη δὲ τόνδε οὐ παρακαλεῖς, θαυμάζω· πρῶτον μὲν, ὄντα δημότην· ἔπειτα, ἐνταῦθα ἀεὶ τὰς διατριβὰς ποιούμενον, ὅπου τί ἐστι τῶν τοιούτων ὧν σὺ ζητεῖς περὶ τοὺς νέους ἢ μάθημα ἢ ἐπιτήδευμα καλόν. ΛΥ. Πῶς λέγεις, ὦ Λάχης; Σωκράτης γὰρ ὅδε τινὸς τῶν τοιούτων ἐπιμέλειαν πεποίηται; ΛΑ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Λυσίμαχε. ΝΙ. Τοῦτο μέντοι κἂν ἐγὼ ἔχοιμι εἰπεῖν οὐ χεῖρον Λάχητος. καὶ γὰρ αὐτῷ μοι ἔναγχος ἄνδρα προὐξένησε τῷ υἱεῖ διδάσκαλον μουσικῆς, Ἀγαθοκλέους μαθητὴν Δάμωνα, ἀνδρῶν χαριέστατον οὐ μόνον τὴν μουσικὴν, ἀλλὰ καὶ τἆλλα ὁπόσα βούλει ἄξιον συνδιατρίβειν τηλικούτοις νεανίσκοις. ΛΥ. Οὔτοι τι, ὦ Σώκρατές τε καὶ Νικία καὶ Λάχης, οἱ ἥλικες καὶ ἐγὼ ἔτι γιγνώσκομεν τοὺς νεωτέρους, ἅτε τὰ πολλὰ κατ' οἰκίαν διατρίβοντες, ὑπὸ τῆς ἡλικίας· ἀλλ' εἴ τι καὶ σὺ, ὦ παῖ Σωφρονίσκου, ἔχεις τῷδε τῷ σαυτοῦ δημότῃ ἀγαθὸν συμβουλεῦσαι, χρὴ συμβουλεύειν. δίκαιος δ' εἶ. καὶ γὰρ πατρικὸς ἡμῖν φίλος τυγχάνεις ὤν. ἀεὶ γὰρ ἐγὼ καὶ ὁ σὸς πατὴρ ἑταίρω τε καὶ φίλω ἦμεν· καὶ πρότερον ἐκεῖνος ἐτελεύτησε πρίν τι ἐμοὶ διενεχθῆναι. περιφέρει δέ τις με καὶ μνήμη ἄρτι τῶνδε λεγόντων. τὰ γὰρ μειράκια τάδε πρὸς ἀλλήλους οἴκοι διαλεγόμενα, θαμὰ ἐπιμέμνηνται Σωκράτους, καὶ σφόδρα ἐπαινοῦσιν· οὐ μέντοι πώποτε αὐτοὺς ἀνηρώτησα εἰ τὸν Σωφρονίσκου λέγοιεν.

ἀλλ', ὦ παῖδες, λέγετέ μοι, ὅδ' ἐστὶ Σωκράτης, περὶ οὗ ἑκάστοτε ἐμέμνησθε; ΠΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ πάτερ, οὗτος. ΛΥ. Εὖγε, νὴ τὴν Ἥραν, ὦ Σώκρατες, ὅτι ὀρθοῖς τὸν πατέρα, ἄριστον ἀνδρῶν ὄντα καὶ ἄλλως· καὶ δὴ καὶ ὅτι οἰκεῖα τά γε σὰ ἡμῖν ὑπάρξει, καὶ σοὶ τὰ ἡμέτερα. ΛΑ. Καὶ μὴν, ὦ Λυσίμαχε, μὴ ἀφίεσό γε τοῦ ἀνδρός. ὡς ἐγὼ ἄλλοθί γε αὐτὸν ἐθεασάμην οὐ μόνον τὸν πατέρα ἀλλὰ καὶ τὴν πατρίδα ὀρθοῦντα. ἐν γὰρ τῇ ἀπὸ Δηλίου φυγῇ, μετ' ἐμοῦ συνανεχώρει. κἀγώ σοι λέγω, ὅτι εἰ ἄλλοι ἤθελον τοιοῦτοι εἶναι, ὀρθὴ ἂν ἡμῶν ἡ πόλις ἦν, καὶ οὐκ ἂν ἔπεσε τότε τοιοῦτον πτῶμα. ΛΥ. Ὦ Σώκρατες, οὗτος μέντοι ὁ ἔπαινος ἔστι καλὸς, ὃν σὺ νῦν ἐπαινῇ, ὑπ' ἀνδρῶν ἀξίων πιστεύεσθαι, καὶ εἰς ταῦτα εἰς ἃ οὗτοι ἐπαινοῦσιν. εὖ οὖν ἴσθι ὅτι ἐγὼ ταῦτα ἀκούων, χαίρω ὅτι εὐδοκιμεῖς. κἀμὲ δὲ ἡγοῦμαι ἐν τοῖς εὐνουστάτοις σοὶ εἶναι. χρῆν μὲν οὖν καὶ πρότερόν γε φοιτᾶν αὐτὸν παρ' ἡμᾶς, καὶ οἰκείους ἡγεῖσθαι, ὥσπερ τὸ δίκαιον· νῦν δ' οὖν ἀπὸ τῆσδε τῆς ἡμέρας, ἐπειδὴ ἀνεγνωρίσαμεν ἀλλήλους, μὴ ἄλλως ποίει· ἀλλὰ σύνισθί τε καὶ γνώριζε καὶ ἡμᾶς καὶ τούσδε τοὺς νεωτέρους, ὅπως ἂν διασώζητε καὶ ὑμεῖς τὴν ἡμετέραν φιλίαν. ταῦτα μὲν οὖν καὶ σὺ ποιήσεις, καὶ ἡμεῖς σε καὶ αὖθις ὑπομνήσομεν. περὶ δὲ ὧν ἠρξάμεθα, τί φατέ; τί δοκεῖ; τὸ μάθημα τοῖς μειρακίοις ἐπιτήδειον εἶναι, ἢ οὔ, τὸ μαθεῖν ἐν ὅπλοις μάχεσθαι; ΣΩ. Ἀλλὰ καὶ τούτων πέρι, ὦ Λυσίμαχε, ἔγωγε πειράσομαι συμβουλεύειν ἄν τι δύνωμαι, καὶ αὖ ἃ προκαλῇ πάντα ποι-

αν. δικαιότατον μέν τοι μοὶ δοκεῖ εἶναι, ἐμὲ νεώτερον ὄντα τούτων καὶ ἀπειρότερον, τῶνδε ἀκούειν πρότερον τί λέγουσι, καὶ μανθάνειν παρ᾽ αὐτῶν. ἐὰν δ᾽ ἔχω τὶ ἄλλο παρὰ τὰ ὑπὸ τούτων λεγόμενα, τότ᾽ ἤδη διδάσκειν, καὶ πείθειν καί σε καὶ τούτους. ἀλλ᾽, ὦ Νικία, τί οὐ λέγεις πρότερος ἡμῶν; ΝΙ. Ἀλλ᾽ οὐδὲν κωλύει, ὦ Σώκρατες. δοκεῖ γάρ ἐμοὶ καὶ τοῦτο τὸ μάθημα τοῖς νέοις ὠφέλιμον εἶναι ἐπίστασθαι πολλαχῇ. καὶ γὰρ τὸ μὴ ἄλλοθι διατρίβειν, ἐν οἷς δὴ φιλοῦσιν οἱ νέοι τὰς διατριβὰς ποιεῖσθαι, ὅταν σχολὴν ἄγωσιν, ἀλλ᾽ ἐν τούτῳ, εὖ ἔχει, ὅθεν καὶ τὸ σῶμα βέλτιον ἴσχειν ἀνάγκη. οὐδενὸς γὰρ τῶν γυμνασίων φαυλότερον, οὐδ᾽ ἐλάττω πόνον ἔχει· καὶ ἅμα προσήκει μάλιστ᾽ ἐλευθέρῳ τοῦτό γε τὸ γυμνάσιον, καὶ ἡ ἱππική. οὗ γὰρ ἀγῶνος ἀθληταί ἐσμεν, καὶ ἐν οἷς ἡμῖν ὁ ἀγὼν πρόκειται, μόνοι οὗτοι γυμνάζονται οἱ ἐν τούτοις τοῖς περὶ τὸν πόλεμον ὀργάνοις γυμναζόμενοι. ἔπειτα ὀνήσει μὲν τοῦτο τὸ μάθημα καὶ ἐν τῇ μάχῃ αὐτῇ, ὅταν ἐν τάξει δέῃ μάχεσθαι μετὰ πολλῶν ἄλλων. μέγιστον μέντοι αὐτοῦ ὄφελος ὅταν λυθῶσιν αἱ τάξεις, καὶ ἤδη τὶ δέῃ μόνον πρὸς μόνον, ἢ διώκοντα ἀμυνομένῳ τινὶ ἐπιθέσθαι, ἢ καὶ ἐν φυγῇ ἐπιτιθεμένου ἄλλου, ἀμύνασθαι αὐτόν. οὔτ᾽ ἂν ὑπό γε ἑνὸς εἷς ὁ τοῦτ᾽ ἐπιστάμενος οὐδὲν ἂν πάθοι, ἴσως δ᾽ οὐδὲ ὑπὸ πλειόνων, ἀλλὰ πανταχῇ ἂν ταύτῃ πλεονεκτοῖ. ἔτι δὲ καὶ εἰς ἄλλου καλοῦ μαθήματος ἐπιθυμίαν παρακαλεῖ τὸ τοιοῦτον. πᾶς γὰρ ἂν μαθὼν ἐν ὅπλοις μάχεσθαι, ἐπιθυμήσειε καὶ τοῦ ἑξῆς μαθήματος τοῦ περὶ τὰς

τάξεις· καὶ ταῦτα λαβὼν, καὶ φιλοτιμηθεὶς ἐν αὐτοῖς, ἐπὶ πᾶν ἂν τὸ περὶ τὰς στρατηγίας ὁρμήσειε. καὶ ἤδη δῆλον ὅτι τὰ τούτων ἐχόμενα καὶ μαθήματα καὶ ἐπιτηδεύματα, καὶ καλὰ, καὶ πολλοῦ ἄξια ἀνδρὶ μαθεῖν τε καὶ ἐπιτηδεῦσαι, ὧν καθηγήσαιτ' ἂν τοῦτο τὸ μάθημα. προσθήσομεν δ' αὐτῷ οὐ σμικρὰν προσθήκην, ὅτι πάντα ἄνδρα ἐν πολέμῳ καὶ θαῤῥαλεώτερον καὶ ἀνδρειότερον ἂν ποιήσειεν αὐτὸν αὐτοῦ οὐκ ὀλίγῳ αὕτη ἡ ἐπιστήμη. μὴ ἀτιμάσωμεν δὲ εἰπεῖν (εἰ καί τῳ σμικρότερον δοκεῖ εἶναι) ὅτι καὶ εὐσχημονέστερον ἐνταῦθα οὗ χρὴ τὸν ἄνδρα εὐσχημονέστερον φαίνεσθαι· οὗ ἅμα καὶ δεινότερος τοῖς ἐχθροῖς φανεῖται, διὰ τὴν εὐσχημοσύνην. ἐμοὶ μὲν οὖν, ὦ Λυσίμαχε, ὥσπερ λέγω, δοκεῖ τε χρῆναι διδάσκειν τοὺς νεανίσκους ταῦτα, καὶ δι' ἃ δοκεῖ εἴρηκα. Λάχητος δ' εἴτι παρὰ ταῦτα λέγει, κἂν αὐτὸς ἡδέως ἀκούσαιμι. *ΛΑ.* Ἀλλ' ἔστι μὲν, ὦ Νικία, χαλεπὸν λέγειν περὶ ὁτουοῦν μαθήματος, ὡς οὐ χρὴ μανθάνειν. πάντα γὰρ ἐπίστασθαι, ἀγαθὸν δοκεῖ εἶναι· καὶ δὴ καὶ τὸ ὁπλιτικὸν τοῦτο, εἰ μέν ἐστι μάθημα (ὅπερ φασὶν οἱ διδάσκοντες, καὶ οἷον Νικίας λέγει) χρὴ αὐτὸ μανθάνειν· εἰ δ' ἔστι μὲν μὴ μάθημα, ἀλλ' ἐξαπατῶσιν οἱ ὑπισχνούμενοι· ἢ μάθημα μὲν τυγχάνει ὂν, μὴ μέντοι πάνυ σπουδαῖον, τί καὶ δέοι ἂν αὐτὸ μανθάνειν; λέγω δὲ ταῦτα περὶ αὐτοῦ, εἰς τάδε ἀποβλέψας, ὅτι οἶμαι ἐγὼ, τοῦτο εἴτι ἦν, οὐκ ἂν λεληθέναι Λακεδαιμονίους· οἷς οὐδὲν ἄλλο μέλει ἐν τῷ βίῳ, ἢ τοῦτο ζητεῖν καὶ ἐπιτηδεύειν ὅ, τι ἂν μαθόντες καὶ ἐπιτηδεύσαντες,

πλεονεκτοῖεν τῶν ἄλλων περὶ τὸν πόλεμον. εἰ δ' ἐκείνους ἐλελήθει, ἀλλ' οὐ τούτους γε τοὺς διδασκάλους αὐτοῦ λέληθεν αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ἐκεῖνοι μάλιστα τῶν Ἑλλήνων σπουδάζουσιν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, καὶ ὅτι παρ' ἐκείνοις ἄν τις τιμηθεὶς εἰς ταῦτα, καὶ παρὰ τῶν ἄλλων πλεῖστ' ἂν ἐργάζοιτο χρήματα· ὥσπερ γε καὶ τραγῳδίας ποιητὴς παρ' ἡμῖν τιμηθείς. τοιγάρτοι ὃς ἂν οἴηται τραγῳδίαν καλῶς ποιεῖν, οὐκ ἔξωθεν κύκλῳ περὶ τὴν Ἀττικὴν κατὰ τὰς ἄλλας πόλεις ἐπιδεικνύμενος περιέρχεται, ἀλλ' εὐθὺς δεῦρο φέρεται, καὶ τοῖσδ' ἐπιδείκνυσιν εἰκότως. τοὺς δὲ ἐν ὅπλοις μαχομένους ἐγὼ τούτους ὁρῶ τὴν μὲν Λακεδαίμονα ἡγουμένους εἶναι ἄβατον ἱερὸν, καὶ οὐδὲ ἄκρῳ ποδὶ ἐπιβαίνοντας, κύκλῳ δὲ περιϊόντας αὐτὴν, καὶ πᾶσι μᾶλλον ἐπιδεικνυμένους, καὶ μάλιστα τούτοις οἳ κἂν αὐτοὶ ὁμολογήσειαν πολλοὺς σφῶν προτέρους εἶναι πρὸς τὰ τοῦ πολέμου. ἔπειτα, ὦ Λυσίμαχε, οὐ πάνυ ὀλίγοις ἐγὼ τούτων παραγέγονα ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ, καὶ ὁρῶ οἷοί εἰσιν. ἔξεστι δὲ καὶ αὐτόθεν ἡμῖν σκέψασθαι. ὥσπερ γὰρ ἐπίτηδες οὐδεὶς πώποτ' εὐδόκιμος γέγονεν ἐν τῷ πολέμῳ ἀνὴρ τῶν τὰ ὁπλιτικὰ ἐπιτηδευσάντων. καίτοι εἴς γε τἆλλα πάντα ἐκ τούτων οἱ ὀνομαστοὶ γίγνονται, ἐκ τῶν ἐπιτηδευσάντων ἕκαστα· οὗτοι δ' ὡς ἔοικε, παρὰ τοὺς ἄλλους οὕτω σφόδρα εἰς τοῦτο δεδυστυχήκασιν. ἐπεὶ καὶ τοῦτον τὸν Στησίλεων, ὃν ὑμεῖς μετ' ἐμοῦ ἐν τοσούτῳ ὄχλῳ ἐθεάσασθε ἐπιδεικνύμενον, καὶ τὰ μεγάλα περὶ αὐτοῦ λέγοντα ἃ ἔλεγεν, ἑτέρωθι ἐγὼ κάλλιον ἐθεασάμην ἐν τῇ

ἀληθείᾳ ὡς ἀληθῶς ἐπιδεικνύμενον, οὐχ ἑκόντα. προσβαλούσης γὰρ τῆς νεὼς ἐφ' ἧς ἐπεβάτευε, πρὸς ὁλκάδα τινὰ, ἐμάχετο ἔχων δορυδρέπανον, διαφέρον δὴ ὅπλον, ἅτε καὶ αὐτὸς τῶν ἄλλων διαφέρων. τὰ μὲν οὖν ἄλλα οὐκ ἄξια λέγειν περὶ τἀνδρός· τὸ δὲ σόφισμα τὸ τοῦ δρεπάνου πρὸς τῇ λόγχῃ οἷον ἀπέβη. μαχομένου γὰρ αὐτοῦ ἐνέχετό που ἐν τοῖς τῆς νεὼς σκεύεσι, καὶ ἀντελάβετο. εἷλκεν οὖν ὁ Στησίλεως, βουλόμενος ἀπολῦσαι, καὶ οὐχ οἷός τ' ἦν· ἡ δὲ ναῦς τὴν ναῦν παρῄει. τέως μὲν οὖν παρέθει ἐν τῇ νηῒ ἀντεχόμενος τοῦ δόρατος· ἐπειδὴ δὲ παρημείβετο ἡ ναῦς τὴν ναῦν, καὶ ἐπέσπα αὐτὸν τοῦ δόρατος ἐχόμενον, ἐφίει τὸ δόρυ διὰ τῆς χειρὸς, ἕως ἄκρου τοῦ στύρακος ἀντελάβετο. ἦν δὲ γέλως καὶ κρότος ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς ὁλκάδος, ἐπί τε τῷ σχήματι αὐτοῦ, καὶ ἐπειδὴ βαλόντος τινὸς λίθῳ παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐπὶ τὸ κατάστρωμα, ἀφίεται τοῦ δόρατος. τότ' ἤδη καὶ οἱ ἐκ τῆς τριήρους οὐκέτι οἷοίτ' ἦσαν τὸν γέλωτα κατέχειν, ὁρῶντες αἰωρούμενον ἐκ τῆς ὁλκάδος τὸ δορυδρέπανον ἐκεῖνο. ἴσως μὲν οὖν εἴη ἄν τι ταῦτα, ὥσπερ Νικίας λέγει· οἷς δ' οὖν ἐγὼ ἐντετύχηκα, τοιαῦτα ἄττα εἰσίν. ὃ οὖν καὶ ἐξ ἀρχῆς εἶπον, ὅτι εἴτε οὕτω σμικρὰς ὠφελείας ἔχει, μάθημα ὄν, εἴτε μὴ ὂν φασὶ καὶ προσποιοῦνται αὐτὸ εἶναι μάθημα, οὐκ ἄξιον ἐπιχειρεῖν μανθάνειν. καὶ γὰρ οὖν μοὶ δοκεῖ, εἰ μὲν δειλὸς τις ὢν οἴοιτο δεῖν αὐτὸ ἐπίστασθαι, θρασύτερος ἂν δι' αὐτὸ γενόμενος, ἐπιφανέστερος γένοιτο ἢ οἷος ἦν· εἰ δὲ ἀνδρεῖος, φυλαττόμενος ἂν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, εἰ καὶ

σμικρὸν ἐξαμάρτοι, μεγάλας ἂν διαβολὰς ἴσχειν. ἐπίφθονος γὰρ ἡ προσποίησις τῆς τοιαύτης ἐπιστήμης. ὥστ' εἰ μή τι θαυμαστὸν ὅσον διαφέρει τῇ ἀρετῇ τῶν ἄλλων, οὐκ ἔσθ' ὅπως ἂν τις φύγοι τὸ καταγέλαστος γενέσθαι, φάσκων ἔχειν ταύτην τὴν ἐπιστήμην. τοιαύτη τις ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Λυσίμαχε, ἡ περὶ τὸ μάθημα εἶναι σπουδή. χρὴ δ' ὅπερ σοὶ ἐξ ἀρχῆς ἔλεγον, καὶ Σωκράτη τόνδε μὴ ἀφιέναι, ἀλλὰ δεῖσθαι συμβουλεύειν ὅπη δοκεῖ αὐτῷ περὶ τοῦ προκειμένου. ΛΥ. Ἀλλὰ δέομαι ἔγωγε, ὦ Σώκρατες. καὶ γὰρ ὥσπερ ἐπὶ τοῦ διακρινοῦντος δοκεῖ μοι δεῖν ἡμῖν ἡ βουλή. εἰ μὲν γὰρ συνεφερέσθην τώδε, ἧττον ἂν τοῦ τοιούτου ἔδει· νῦν δὲ (τὴν ἐναντίαν γὰρ, ὡς ὁρᾷς, Λάχης Νικίᾳ ἔθετο) εὖ δὴ ἔχει καὶ σοῦ ἀκοῦσαι, ποτέρῳ τοῖν ἀνδροῖν σύμψηφος εἶ. ΣΩ. Τί δέ, ὦ Λυσίμαχε; ὁπότε ἂν οἱ πλείους ἐπαινῶσιν ἡμῶν, τούτοις μέλλεις χρῆσθαι; ΛΥ. Τί γὰρ ἄν τις καὶ ποιοῖ, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἦ καὶ σύ, ὦ Μελησία, οὕτως ἂν ποιοῖς; κἂν εἴ τις περὶ ἀγωνίας τοῦ υἱέος σοι βουλὴ εἴη τί χρὴ ἀσκεῖν, ἆρα τοῖς πλείοσιν ἂν ἡμῶν πείθοιο, ἢ 'κείνῳ ὅστις τυγχάνει ὑπὸ παιδοτρίβῃ ἀγαθῷ πεπαιδευμένος, ἢ καὶ ἠσκηκώς; ΜΕ. Ἐκείνῳ εἰκός γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Αὐτῷ ἄρ' ἂν μᾶλλον πείθοιο, ἢ τέτταρσιν οὖσιν ἡμῖν. ΜΕ. Ἴσως. ΣΩ. Ἐπιστήμῃ γάρ, οἶμαι, δεῖ κρίνεσθαι ἀλλ' οὐ πλήθει, τὸ μέλλον καλῶς κρίνεσθαι. ΜΕ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ νῦν χρὴ πρῶτον αὐτὸ τοῦτο σκέψασθαι, εἰ ἔστι τις ἡμῶν τεχνικὸς περὶ οὗ βουλευόμεθα, ἢ οὔ. καὶ εἰ μέν ἐστιν, ἐκείνῳ πείθε-

σθαι, ἑνὶ ὄντι, τοὺς δ᾽ ἄλλους ἐᾷν· εἰ δὲ μὴ, ἄλλον τινὰ ζητεῖν. ἢ περὶ σμικροῦ οἴεσθε νυνὶ κινδυνεύειν καὶ σὺ καὶ Λυσίμαχος, ἀλλ᾽ οὐ περὶ τούτου τοῦ κτήματος ὃ τῶν ἡμετέρων μέγιστον ὂν τυγχάνει; υἱέων γάρ που ἢ χρηστῶν ἢ τἀναντία γενομένων, καὶ πᾶς ὁ οἶκος ὁ τοῦ πατρὸς οὕτως οἰκήσεται ὁποῖοι ἄν τινες οἱ παῖδες γένωνται. ΜΕ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Πολλὴν ἄρα δεῖ προμηθίαν αὐτοῦ ἔχειν. ΜΕ. Πάνυ γε. ΣΩ. Πῶς οὖν ὃ ἐγὼ ἄρτι ἔλεγον ἐσκοποῦμεν ἂν, εἰ ἐβουλόμεθα σκέψασθαι τίς ἡμῶν περὶ ἀγωνίαν τεχνικώτατος; ἆρ᾽ οὐχ ὁ μαθὼν, καὶ ἐπιτηδεύσας; ᾧ καὶ διδάσκαλοι ἀγαθοὶ γεγονότες ἦσαν αὐτοῦ τούτου; ΜΕ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν ἔτι πρότερον, τίνος ὄντος τούτου οὗ ζητοῦμεν τοὺς διδασκάλους; ΜΕ. Πῶς λέγεις; ΣΩ. Ὧδε ἴσως μᾶλλον κατάδηλον ἔσται. οὔ μοι δοκεῖ ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν ὡμολογῆσθαι τί ποτ᾽ ἐστὶ περὶ οὗ βουλευόμεθα καὶ σκεπτόμεθα, ὅστις ἡμῶν τεχνικὸς, καὶ τούτου ἕνεκα διδασκάλους ἐκτήσατο, καὶ ὅστις μή. ΝΙ. Οὐ γὰρ, ὦ Σώκρατες, περὶ τοῦ ἐν ὅπλοις μάχεσθαι σκοποῦμεν, εἴτε χρὴ αὐτὸ τοὺς νεανίσκους μανθάνειν, εἴτε μή; ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν ὦ Νικία· ἀλλ᾽ ὅταν περὶ φαρμάκου τὶς τοῦ πρὸς ὀφθαλμοὺς σκοπῆται, εἴτε χρὴ αὐτὸ ὑπαλείφεσθαι, εἴτε μὴ, πότερον οἴει τότε εἶναι τὴν βουλὴν περὶ τοῦ φαρμάκου, ἢ περὶ τῶν ὀφθαλμῶν; ΝΙ. Περὶ τῶν ὀφθαλμῶν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὅταν ἵππῳ χαλινὸν σκοπῆταί τις εἰ προσοιστέον, ἢ μὴ, καὶ ὁπότε, τότε που περὶ τοῦ ἵππου βουλεύεται, ἀλλ᾽ οὐ περὶ τοῦ χαλινοῦ; ΝΙ.

ἀληθῆ. ΣΩ. Οὐκοῦν, ἑνὶ λόγῳ, ὅταν τὶς τὶ ἕνεκα του σκοπῇ, περὶ ἐκείνου ἡ βουλὴ τυγχάνει οὖσα οὗ ἕνεκα ἐσκόπει, ἀλλ' οὐ περὶ τοῦ οὗ ἕνεκα ἄλλο ἐζήτει. ΝΙ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Δεῖ ἄρα καὶ τὸν σύμβουλον σκοπεῖν ἄρα τεχνικός ἐστιν εἰς ἐκείνου θεραπείαν οὗ ἕνεκα σκοπούμενοι σκοποῦμεν. ΜΕ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν νῦν φαμὲν περὶ μαθήματος σκοπεῖν τῆς ψυχῆς ἕνεκα τῆς τῶν νεανίσκων. ΝΙ. Ναί. ΣΩ. Εἴτις ἄρα ἡμῶν τεχνικὸς περὶ ψυχῆς θεραπείαν, καὶ οἷός τε καλῶς τοῦτο θεραπεῦσαι, καὶ ὅτῳ διδάσκαλοι ἀγαθοὶ γεγόνασι, τοῦτον σκεπτέον. ΛΑ. Τί δὲ, ὦ Σώκρατες, οὔπω ἑώρακας ἄνευ διδασκάλων τεχνικωτέρους γεγονότας εἰς ἔνια, ἢ μετὰ διδασκάλων; ΣΩ. Ἔγωγε, ὦ Λάχης· οἷς γε σὺ οὐκ ἂν ἐθέλοις πιστεῦσαι, εἰ φαῖεν ἀγαθοὶ εἶναι δημιουργοί· εἰ μή τι σοὶ τῆς αὐτῶν τέχνης ἔργον ἔχοιεν ἐπιδεῖξαι εὖ εἰργασμένον, καὶ ἓν καὶ πλείω. ΝΙ. Τοῦτο μὲν ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Καὶ ἡμᾶς ἄρα δεῖ, ὦ Λάχης τε καὶ Νικία, ἐπειδὴ Λυσίμαχος καὶ Μελησίας εἰς συμβουλὴν παρεκαλεσάτην ἡμᾶς περὶ τοῖν υἱέοιν, προθυμούμενοι αὐτοῖν ὅτι ἀρίστας γενέσθαι τὰς ψυχὰς, εἰ μὲν φαμὲν ἔχειν, ἐπιδεῖξαι αὐτοῖς καὶ διδασκάλους οἵτινες ἡμῶν γεγόνασιν, αὐτοὶ πρῶτοι ἀγαθοὶ ὄντες, καὶ πολλῶν νέων τεθεραπευκότες ψυχὰς· ἔπειτα καὶ ἡμᾶς διδάξαντες φαίνονται. ἤ, εἴτις ἡμῶν αὐτῶν ἑαυτῷ διδάσκαλον μὲν οὔ φησι γεγονέναι, ἀλλ' οὖν ἔργα αὐτὸς αὑτοῦ ἔχειν εἰπεῖν, καὶ ἐπιδεῖξαι τίνες Ἀθηναίων ἢ τῶν ξένων, ἢ δοῦλοι ἢ ἐλεύθεροι, δι' ἐκείνων ὁμολογουμένως ἀγαθοὶ γε-

γόνασιν. εἰ δὲ μηδὲν τούτων ἡμῖν ὑπάρχει, ἄλλους κελεύειν ζητεῖν, καὶ μὴ ἐν ἑτέρων ἀνδρῶν υἱέσι κινδυνεύειν διαφθείροντας, τὴν μεγίστην αἰτίαν ἔχειν ὑπὸ τῶν οἰκειοτάτων. ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Λυσίμαχε, καὶ Μελησία, πρῶτος περὶ ἐμαυτοῦ λέγω ὅτι διδάσκαλος μοὶ οὐ γέγονε τούτου πέρι· καί τοι ἐπιθυμῶ γε τοῦ πράγματος, ἐκ νέου ἀρξάμενος. ἀλλὰ τοῖς μὲν σοφισταῖς οὐκ ἔχω τελεῖν μισθοὺς· οἵπερ μόνοι ἐπηγγέλλοντό με οἷοί τ' εἶναι ποιῆσαι καλόν τε κἀγαθόν· αὐτὸς δ' αὖ εὑρεῖν τὴν τέχνην ἀδυνατῶ ἔτι νυνί. εἰ δὲ Νικίας ἢ Λάχης εὕρηκεν, ἢ μεμάθηκεν, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι. καὶ γὰρ χρήμασιν ἐμοῦ δυνατώτεροι, ὥστε μαθεῖν παρ' ἄλλων· καὶ ἅμα πρεσβύτεροι, ὥστε ἤδη εὑρηκέναι. δοκοῦσι δή μοι δυνατοὶ εἶναι παιδεῦσαι ἄνθρωπον. οὐ γὰρ ἄν ποτε ἀδεῶς ἀπεφαίνοντο περὶ ἐπιτηδευμάτων νέῳ χρηστῶν τε καὶ πονηρῶν, εἰ μὴ αὐτοῖς ἐπίστευον ἱκανῶς εἰδέναι. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ἔγωγε τούτοις πιστεύω· ὅτι δὲ διαφέρεσθον ἀλλήλοιν, ἐθαύμασα. τοῦτο οὖν σου ἐγὼ ἀντιδέομαι, ὦ Λυσίμαχε, καθάπερ ἄρτι Λάχης μὴ ἀφίεσθαί σε ἐμοῦ διεκελεύετο, ἀλλὰ ἐρωτᾷν· καὶ ἐγὼ νῦν παρακελεύομαί σοι μὴ ἀφίεσθαι Λάχητος, μηδὲ Νικίου, ἀλλ' ἐρωτᾷν· λέγοντα ὅτι ὁ μὲν Σωκράτης οὔ φησιν ἐπαΐειν περὶ τοῦ πράγματος, οὐδ' ἱκανὸς εἶναι διακρῖναι ὁπότερος ὑμῶν ἀληθῆ λέγει. οὔτε γὰρ εὑρετὴς, οὔτε μαθητὴς οὐδενὸς περὶ τῶν τοιούτων γεγονέναι. σὺ δ', ὦ Λάχης, καὶ Νικία, εἴπατον ἡμῖν ἑκάτερος, τίνι δὴ δεινοτάτῳ συγγεγόνατον περὶ τῆς τῶν νέων τροφῆς·

καὶ πότερα μαθόντε παρά του ἐπίστασθον, ἢ αὐτὼ ἐξευρόντε· καὶ εἰ μὲν μαθόντε, τίς ὁ διδάσκαλος ἑκατέρῳ· καὶ τίνες ἄλλοι ὁμότεχνοι αὐτοῖς· ἵν' ἂν μὴ ὑμῖν σχολὴ εἴη ὑπὸ τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων, ἐπ' ἐκείνους ἴωμεν, καὶ πείθωμεν ἢ δώροις, ἢ χάρισιν, ἢ ἀμφότερα, ἐπιμεληθῆναι καὶ τῶν ἡμετέρων καὶ τῶν ὑμετέρων παίδων· ὅπως μὴ καταισχύνωσι τοὺς αὑτῶν προγόνους φαῦλοι γενόμενοι. εἰ δ' αὐτοὶ εὑρεταὶ γεγόνατε τοῦ τοιούτου, δότε παραδείγματα τίνων ἤδη ἄλλων ἐπιμεληθέντες, ἐκ φαύλων καλούς τε καὶ ἀγαθοὺς ἐποιήσατε. εἰ γὰρ νῦν ἄρξεσθε πρῶτον παιδεύειν, σκοπεῖν χρὴ μὴ οὐ ἐν τῷ Καρὶ ὑμῖν ὁ κίνδυνος κινδυνεύεται, ἀλλ' ἐν τοῖς υἱέσι τε καὶ ἐν τοῖς τῶν φίλων παισί· καὶ ἀτεχνῶς τὸ λεγόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν ὑμῖν συμβαίνῃ, ἐν πίθῳ ἡ κεραμία γιγνομένη. λέγετε οὖν τί τούτων ἢ φατὲ ὑμῖν ὑπάρχειν τε καὶ προσήκειν, ἢ οὔ φατε. ταῦτ', ὦ Λυσίμαχε, παρ' αὐτῶν πυνθάνου τε, καὶ μὴ μεθίει τοὺς ἄνδρας. ΛΥ. Καλῶς μὲν ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ ἄνδρες, Σωκράτης λέγειν. εἰ δὲ βουλομένοις ὑμῖν ἐστὶ περὶ τῶν τοιούτων ἐρωτᾶσθαί τε καὶ διδόναι λόγον, αὐτοὺς δὴ χρὴ γινώσκειν, ὦ Νικία τε καὶ Λάχης. ἐμοὶ μὲν γὰρ καὶ Μελησίᾳ τῷδε δῆλον ὅτι ἡδομένοις ἂν εἴη εἰ πάντα ἃ Σωκράτης ἐρωτᾷ ἐθέλοιτε λόγῳ διεξιέναι. καὶ γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἠρχόμην ἐντεῦθεν λέγων, ὅτι εἰς συμβουλὴν διὰ ταῦτα ὑμᾶς παρακαλέσαιμεν, ὅτι μεμεληκέναι ὑμῖν ἡγούμεθα, ὡς εἰκὸς, περὶ τῶν τοιούτων, καὶ ἄλλως, καὶ ἐπειδὴ οἱ παῖδες ὑμῖν ὀλίγου, ὥσπερ οἱ ἡμέτεροι, ἡλικίαν

ἔχουσι παιδεύεσθαι. εἰ οὖν ὑμῖν μή τι διαφέρει, εἴπατε, καὶ κοινῇ μετὰ Σωκράτους σκέψασθε, διδόντες τε καὶ δεχόμενοι λόγον παρ᾽ ἀλλήλων. εὖ γὰρ καὶ τοῦτο λέγει ὅδε, ὅτι περὶ τοῦ μεγίστου νῦν βουλευόμεθα τῶν ἡμετέρων. ἀλλ᾽ ὁρᾶτε εἰ δοκεῖ χρῆναι οὕτω ποιεῖν. ΝΙ. Ὦ Λυσίμαχε, δοκεῖς μοι ὡς ἀληθῶς Σωκράτη πατρόθεν γιγνώσκειν μόνον, αὐτῷ δ᾽ οὐ συγγεγονέναι, ἀλλ᾽ ἢ παιδὶ ὄντι, εἴ που ἐν τοῖς δημόταις μετὰ τοῦ πατρὸς ἀκολουθῶν ἐπλησίασέ σοι, ἢ ἐν ἱερῷ, ἢ ἐν ἄλλῳ τῳ συλλόγῳ τῶν δημοτῶν· ἐπειδὴ δὲ πρεσβύτερος γέγονεν, οὐκ ἐντετυχηκὼς τῷ ἀνδρὶ δῆλος ἔτι εἶ. ΛΥ. Τί μάλιστα, ὦ Νικία; ΝΙ. Οὔ μοι δοκεῖς εἰδέναι ὅτι ὃς ἂν ἐγγυτάτω Σωκράτους ᾖ λόγῳ, ὥσπερ γένει, καὶ πλησιάζῃ διαλεγόμενος, ἀνάγκη αὐτῷ, ἐὰν ἄρα καὶ περὶ ἄλλου του πρότερον ἄρξηται διαλέγεσθαι, μὴ παύεσθαι ὑπὸ τούτου περιαγόμενον τῷ λόγῳ, πρὶν ἐμπέσῃ εἰς τὸ διδόναι περὶ αὑτοῦ λόγον, ὅντινα τρόπον νῦν τε ζῇ, καὶ ὅντινα τὸν παρεληλυθότα βίον βεβίωκεν· ἐπειδὰν δ᾽ ἐμπέσῃ, ὅτι οὐ πρότερον αὐτὸν ἀφήσει Σωκράτης πρὶν ἂν βασανίσῃ ταῦτα εὖ τε καὶ καλῶς ἅπαντα. ἐγὼ δὲ συνήθης τέ εἰμι τῷδε, καὶ οἶδ᾽ ὅτι ἀνάγκη ὑπὸ τούτου πάσχειν ταῦτα· καὶ ἔτι γε αὐτὸς ὅτι πείσομαι ταῦτα εὖ οἶδα. χαίρω γάρ, ὦ Λυσίμαχε, τῷ ἀνδρὶ πλησιάζων· καὶ οὐδὲν οἶμαι κακὸν εἶναι τὸ ὑπομιμνήσκεσθαι ὅτι μὴ καλῶς ἢ πεποιήκαμεν ἢ ποιοῦμεν· ἀλλ᾽ εἰς τὸν ἔπειτα βίον προμηθέστερον ἀνάγκη εἶναι τὸν ταῦτα μὴ φεύγοντα, ἀλλ᾽ ἐθέλοντα κατὰ τοὺς Σόλωνος καὶ ἀξιοῦντα μανθάνειν ἕως-

περ ἂν ζῇ, καὶ μὴ οἰόμενον αὐτῷ τὸ γῆρας νοῦν ἔχον προσιέναι. ἐμοὶ μὲν οὖν οὐδὲν ἄηθες, οὐδ᾽ αὖ ἀηδὲς, ὑπὸ Σωκράτους βασανίζεσθαι· ἀλλὰ καὶ πάλαι σχεδόν τι ἠπιστάμην ὅτι οὐ περὶ τῶν μειρακίων ἡμῖν ὁ λόγος ἔσοιτο, Σωκράτους παρόντος, ἀλλὰ περὶ ἡμῶν αὐτῶν. ὅπερ οὖν λέγω, τὸ μὲν ἐμὸν οὐδὲν κωλύει Σωκράτει συνδιατρίβειν ὅπως οὗτος βούλεται· Λάχητα δὲ τόνδε ὅρα πῶς ἔχει περὶ τοῦ τοιούτου.

ΛΑ. Ἁπλοῦν τό γ᾽ ἐμὸν, ὦ Νικία, περὶ λόγων ἐστίν· εἰ δὲ βούλει, οὐχ ἁπλοῦν, ἀλλὰ διπλοῦν. καὶ γὰρ ἂν δόξαιμί τῳ φιλολόγος εἶναι, καὶ αὖ μισολόγος. ὅταν μὲν γὰρ ἀκούω ἀνδρὸς περὶ ἀρετῆς διαλεγομένου, ἢ περί τινος σοφίας, ὡς ἀληθῶς ὄντος ἀνδρὸς, καὶ ἀξίου τῶν λόγων ὧν λέγει, χαίρω ὑπερφυῶς, θεώμενος ἅμα τόν τε λέγοντα, καὶ τὰ λεγόμενα ὅτι πρέποντα ἀλλήλοις καὶ ἁρμόττοντά ἐστι· καὶ κομιδῇ μοι δοκεῖ μουσικὸς ὁ τοιοῦτος εἶναι, ἁρμονίαν καλλίστην ἡρμοσμένος· οὐ λύραν, οὐδὲ παιδιᾶς ὄργανα· ἀλλὰ τῷ ὄντι ζῆν ἡρμοσμένος· οὗ αὐτὸς αὑτοῦ τὸν βίον σύμφωνον τοῖς λόγοις πρὸς τὰ ἔργα, ἀτεχνῶς δωριστὶ, ἀλλ᾽ οὐκ ἰαστί· οἴομαι δὲ οὐδὲ φρυγιστὶ, οὐδὲ λυδιστὶ, ἀλλ᾽ ἥπερ μόνη Ἑλληνική ἐστιν ἁρμονία. ὁ μὲν οὖν τοιοῦτος χαίρειν με ποιεῖ φθεγγόμενος, καὶ δοκεῖν ὁτῳοῦν φιλολόγον εἶναι· οὕτω σφόδρα ἀποδέχομαι παρ᾽ αὐτοῦ τὰ λεγόμενα. ὁ δὲ τἀναντία τούτου πράττων, λυπεῖ με, ὅσῳ ἂν δοκῇ ἄμεινον λέγειν, τοσούτῳ μᾶλλον καὶ ποιεῖ αὖ δοκεῖν εἶναι μισολόγον. Σωκράτους δ᾽ ἐγὼ τῶν μὲν λόγων οὐκ ἔμπειρός εἰμι· ἀλλὰ πρότερον, ὡς ἔοικε,

τῶν ἔργων ἐπειράσθην· καὶ ἐκεῖ αὐτὸν εὗρον ἄξιον ὄντα λόγων καλῶν, καὶ πάσης παῤῥησίας. εἰ οὖν καὶ τοῦτο ἔχει, συμβούλομαι τἀνδρί· καὶ ἥδιστ᾽ ἂν ἐξεταζοίμην ὑπὸ τοῦ τοιούτου, καὶ οὐκ ἂν ἀχθοίμην μανθάνων. ἀλλὰ καὶ ἐγὼ τῷ Σόλωνι, ἓν μόνον προσλαβὼν, ξυγχωρῶ· γηράσκων γὰρ πολλὰ διδάσκεσθαι ἐθέλω ὑπὸ χρηστῶν μόνον. τοῦτο γάρ μοι συγχωρείτω, ἀγαθὸν καὶ αὐτὸν εἶναι τὸν διδάσκαλον· ἵνα μὴ δυσμαθὴς φαίνωμαι, ἀηδῶς μανθάνων. εἰ δὲ νεώτερος ὁ διδάσκων ἔσται, ἢ μή πω ἐν δόξῃ ὢν, ἤ τι ἄλλο τῶν τοιούτων ἔχων, οὐδέν μοι μελήσει. σοὶ οὖν ἐγὼ, ὦ Σώκρατες, ἐπαγγέλλομαι καὶ ἐλέγχειν καὶ διδάσκειν ἐμὲ ὅ, τι ἂν βούλῃ· καὶ μανθάνειν γε ἅ, τι αὖ ἐγὼ οἶδα. οὕτω σὺ παρ᾽ ἐμοὶ διάκεισαι ἀπ᾽ ἐκείνης τῆς ἡμέρας, ᾗ μετ᾽ ἐμοῦ συνδιεκινδύνευσας, καὶ ἔδωκας σαυτοῦ πεῖραν τῆς ἀρετῆς, ἣν χρὴ διδόναι τὸν μέλλοντα δικαίως δώσειν. λέγ᾽ οὖν ὅ, τι σοὶ φίλον, μηδὲν τὴν ἡμετέραν ἡλικίαν ὑπὸ λόγον ποιούμενος. ΣΩ. Οὐ τὰ ὑμέτερα, ὡς ἔοικεν, αἰτιασόμεθα μὴ οὐχ ἕτοιμα εἶναι καὶ συμβουλεύειν καὶ συσκοπεῖν. ΛΥ. Ἀλλ᾽ ἡμέτερον δὴ ἔργον, ὦ Σώκρατες. ἕνα γάρ σε ἔγωγε ἡμῶν τίθημι. σκόπει οὖν ἀντ᾽ ἐμοῦ ὑπὲρ τῶν νεανίσκων ὅ, τι δεόμεθα παρὰ τῶνδε πυνθάνεσθαι· καὶ συμβούλευε διαλεγόμενος τούτοις. ἐγὼ μὲν γὰρ καὶ ἐπιλανθάνομαι ἤδη τὰ πολλὰ, διὰ τὴν ἡλικίαν, ὧν ἂν διανοηθῶ ἔρεσθαι, καὶ αὖ ἃ ἂν ἀκούσω· ἐὰν δὲ μεταξὺ ἄλλοι λόγοι γένωνται, οὐ πάνυ μέμνημαι. ὑμεῖς οὖν λέγετε καὶ διέξιτε πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς περὶ ὧν προὐθέμεθα. ἐγὼ

δ᾽ ἀκούσομαι, καὶ ἀκούσας αὖ μετὰ Μελησίου τοῦδε ποιήσω τοῦτο ὅ, τι ἂν ὑμῖν δοκῇ. ΣΩ. Πειστέον, ὦ Νικία τε καὶ Λάχης, Λυσιμάχῳ καὶ Μελησίᾳ. Ἃ μὲν οὖν νῦν δὴ ἐπεχειρήσαμεν σκοπεῖν, τίνες οἱ διδάσκαλοι ἡμῖν τῆς τοιαύτης παιδείας γεγόνασιν, ἢ τίνας ἄλλους βελτίους πεποιήκαμεν, ἴσως μὲν οὐ κακῶς ἔχει ἐξετάζειν καὶ τὰ τοιαῦτα ἡμᾶς αὐτούς· ἀλλ᾽ οἶμαι, καὶ ἡ τοιάδε σκέψις εἰς ταὐτὸν φέρει· σχεδὸν δέ τι καὶ μᾶλλον ἐξ ἀρχῆς εἴη ἄν. εἰ γὰρ ἐτυγχάνομεν ἐπιστάμενοι ὁτουοῦν πέρι, ὅ, τι παραγενόμενόν τῳ, βέλτιον ποιεῖ ἐκεῖνο ᾧ παρεγένετο, καὶ προσέτι οἷοί τε ἐσμὲν αὐτὸ ποιεῖν παραγίνεσθαι ἐκείνῳ, δῆλον ὅτι αὐτό γε ἴσμεν τοῦτο οὗ πέρι σύμβουλοι ἂν γενοίμεθα, ὡς ἄν τις αὐτὸ ῥᾷστα καὶ ἄριστ᾽ ἂν κτήσαιτο. ἴσως οὖν οὐ μανθάνετέ μου ὅ, τι λέγω, ἀλλ᾽ ὧδε ῥᾷον μαθήσεσθε. εἰ τυγχάνομεν ἐπιστάμενοι ὅτι ὄψις παραγενομένη ὀφθαλμοῖς, βελτίους ποιεῖ ἐκείνους οἷς παρεγένετο, καὶ προσέτι οἷοί τε ἐσμὲν ποιεῖν αὐτὴν παραγίνεσθαι ὄμμασι, δῆλον ὅτι ὄψιν γε ἴσμεν αὐτὴν ὅ, τι ποτ᾽ ἐστίν, ἧς πέρι σύμβουλοι ἂν γενοίμεθα, ὡς ἄν τις αὐτὴν ῥᾷστα καὶ ἄριστα κτήσαιτο. εἰ γὰρ μηδ᾽ αὐτὸ τοῦτο εἰδείημεν ὅ, τι ποτ᾽ ἐστὶν ὄψις, ἢ ὅ, τι ἐστὶν ἀκοή, σχολῇ ἂν γε σύμβουλοι ἄξιοι λόγου γενοίμεθα, καὶ ἰατροὶ ἢ περὶ ὀφθαλμῶν, ἢ περὶ ὤτων, ὅντινα τρόπον ἢ ἀκοὴν ἢ ὄψιν κάλλιστ᾽ ἂν κτήσαιτό τις. ΛΑ. Ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ Λάχης, καὶ νῦν ἡμᾶς τώδε παρακαλεῖτον εἰς συμβουλήν, τίν᾽ ἂν τρόπον τοῖς υἱέσιν αὐτῶν ἀρετὴ παραγενομένη ταῖς ψυχαῖς

ἀμείνους ποιήσειε; ΛΑ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἆρ' οὖν τοῦτό γ' ὑπάρχειν δεῖ, τὸ εἰδέναι ὅ, τι ποτ' ἐστὶν ἀρετή; εἰ γάρ που μηδ' ἀρετὴν εἰδείημεν τοπαράπαν ὅ, τι τυγχάνει ὄν, τίνα τρόπον τούτου σύμβουλοι γενοίμεθα ὁτῳοῦν, ὅπως ἂν αὐτὸ κάλλιστα κτήσαιτο; ΛΑ. Οὐδένα, ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Φαμὲν ἄρα, ὦ Λάχης, εἰδέναι αὐτὸ ὅ, τι ἐστί. ΛΑ. Φαμὲν μέντοι. ΣΩ. Οὐκοῦν ὅ, γε ἴσμεν, κἂν εἴποιμεν δή που τί ἐστι; ΛΑ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Μὴ τοίνυν, ὦ ἄριστε, περὶ ὅλης ἀρετῆς σκοπῶμεν εὐθέως (πλέον γὰρ ἴσως ἔργον) ἀλλὰ μέρους τινὸς πέρι πρῶτον ἴδωμεν, εἰ ἱκανῶς ἔχομεν πρὸς τὸ εἰδέναι· καὶ ἡμῖν, ὡς τὸ εἰκός, ῥᾴων ἡ σκέψις ἔσται. ΛΑ. Ἀλλ' οὕτω ποιῶμεν, ὦ Σώκρατες, ὡς σὺ βούλει. ΣΩ. Τί οὖν ἂν προελοίμεθα τῶν τῆς ἀρετῆς μερῶν; ἢ δῆλον δὴ ὅτι τοῦτο εἰς ὃ τείνειν δοκεῖ ἡ ἐν τοῖς ὅπλοις μάθησις; δοκεῖ δέ που τοῖς πολλοῖς εἰς ἀνδρίαν. ἢ γάρ; ΛΑ. Καὶ μάλα δὴ οὕτω δοκεῖ. ΣΩ. Τοῦτο τοίνυν πρῶτον ἐπιχειρήσωμεν, ὦ Λάχης, εἰπεῖν, ἀνδρία τί ποτ' ἐστίν· ἔπειτα μετὰ τοῦτο σκεψώμεθα καὶ ὅτῳ ἂν τρόπῳ τοῖς νεανίσκοις παραγένοιτο, καθόσον οἷόν τε ἐξ ἐπιτηδευμάτων τε καὶ μαθημάτων παραγενέσθαι. ἀλλὰ πειρῶ εἰπεῖν ὃ λέγω, τί ἐστιν ἀνδρία. ΛΑ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐ χαλεπὸν εἰπεῖν. εἰ γάρ τις ἐθέλοι ἐν τῇ τάξει μένων ἀμύνεσθαι τοὺς πολεμίους, καὶ μὴ φεύγοι, εὖ ἴσθ' ὅτι ἀνδρεῖος ἂν εἴη. ΣΩ. Εὖ μὲν λέγεις, ὦ Λάχης· ἀλλ' ἴσως ἐγὼ αἴτιος, οὐ σαφῶς εἰπών, τὸ σὲ ἀποκρίνεσθαι μὴ τοῦτο ὃ διανο-

οὐμενος ἠρόμην, ἀλλ' ἕτερον. *ΛΑ.* Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες; *ΣΩ.* Ἐγὼ φράσω, ἐὰν οἷός τε γένωμαι. ἀνδρεῖός που οὗτος ὃν καὶ σὺ λέγεις, ὃς ἐν τῇ τάξει μένων μάχεται τοῖς πολεμίοις. *ΛΑ.* Ἔγωγ' οὖν φημί. *ΣΩ.* Καὶ γὰρ ἐγώ. ἀλλὰ τί αὖ ὅδε, ὃς ἂν φεύγων μάχηται τοῖς πολεμίοις, ἀλλὰ μὴ μένων; *ΛΑ.* Πῶς, φεύγων; *ΣΩ.* Ὥσπερ που καὶ Σκύθαι λέγονται οὐχ ἧττον φεύγοντες ἢ διώκοντες μάχεσθαι. καὶ Ὅμηρός που ἐπαινῶν τοὺς τοῦ Αἰνείου ἵππους, — Κραιπνὰ μάλ' ἔνθα καὶ ἔνθα — ἔφη αὐτοὺς ἐπίστασθαι — διώκειν ἠδὲ φέβεσθαι. καὶ αὐτὸν τὸν Αἰνείαν κατὰ τοῦτ' ἐνεκωμίασε, κατὰ τὴν τοῦ φόβου ἐπιστήμην· καὶ εἶπεν αὐτὸν εἶναι μήστωρα φόβοιο. *ΛΑ.* Καὶ καλῶς γε, ὦ Σώκρατες· περὶ ἁρμάτων γὰρ ἔλεγε. καὶ σὺ τὸ τῶν Σκυθῶν, ἱππέων πέρι λέγεις. τὸ μὲν γὰρ ἱππικὸν τὸ ἐκείνων οὕτω μάχεται· τὸ δὲ ὁπλιτικὸν τόγε τῶν Ἑλλήνων, ὡς ἐγὼ λέγω. *ΣΩ.* Πλήν γ' ἴσως, ὦ Λάχης, τὸ Λακεδαιμονίων. Λακεδαιμονίους γάρ φασιν ἐν Πλαταιαῖς, ἐπειδὴ πρὸς τοῖς γεῤῥοφόροις ἐγένετο, οὐκ ἐθέλειν μένοντας πρὸς αὐτοὺς μάχεσθαι, ἀλλὰ φεύγειν· ἐπειδὴ δ' ἐλύθησαν αἱ τάξεις τῶν Περσῶν, ἀναστρεφομένους ὥσπερ ἱππέας μάχεσθαι, καὶ οὕτω νικῆσαι τὴν ἐκεῖ μάχην. *ΛΑ.* Ἀληθῆ λέγεις. *ΣΩ.* Τοῦτο τοίνυν αἴτιον ἔλεγον ὅτι ἐγὼ αἴτιος μὴ καλῶς σε ἀποκρίνασθαι, ὅτι οὐ καλῶς ἠρόμην. βουλόμενος γὰρ πυθέσθαι μὴ μόνον τοὺς ἐν τῷ ὁπλιτικῷ ἀνδρείους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τῷ ἱππικῷ, καὶ ἐν ξύμπαντι τῷ πολεμικῷ εἴδει, καὶ μὴ μόνον τοὺς ἐν τῷ

πολέμῳ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τοῖς πρὸς τὴν θάλατταν κινδύνοις ἀνδρείους ὄντας, καὶ ὅσοι γε πρὸς νόσους, καὶ ὅσοι πρὸς πενίας, ἢ καὶ πρὸς τὰ πολιτικά, ἀνδρεῖοι εἰσί· καὶ ἔτι αὖ μὴ μόνον ὅσοι πρὸς λύπας ἀνδρεῖοι εἰσὶν, ἢ φόβους, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐπιθυμίας ἢ ἡδονὰς δεινοὶ μάχεσθαι, καὶ μένοντες ἢ ἀναστρέφοντες. εἰσὶ γάρ που τινὲς, ὦ Λάχης, καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις ἀνδρεῖοι. ΛΑ. Καὶ σφόδρα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀνδρεῖοι μὲν πάντες οὗτοι εἰσίν· ἀλλ' οἱ μὲν, ἐν ἡδοναῖς, οἱ δ', ἐν λύπαις, οἱ δ', ἐν ἐπιθυμίαις, οἱ δ' ἐν φόβοις, τὴν ἀνδρίαν κέκτηνται· οἱ δέ γ' οἶμαι, δειλίαν ἐν τοῖς αὐτοῖς τούτοις. ΛΑ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί ποτε ὂν ἑκάτερον τούτων, τοῦτο ἐπυνθανόμην. πάλιν οὖν πειρῶ εἰπεῖν, ἀνδρίαν πρῶτον, τί ὂν, ἐν πᾶσι τούτοις ταὐτόν ἐστιν. ἢ οὔπω καταμανθάνεις ὃ λέγω; ΛΑ. Οὐ πάνυ τοι. ΣΩ. Ἀλλ' ὧδε λέγω, ὥσπερ ἂν εἰ τάχος ἠρώτων τί ποτ' ἐστὶν, ὃ καὶ ἐν τῷ τρέχειν τυγχάνει ὂν ἡμῖν, καὶ ἐν τῷ κιθαρίζειν, καὶ ἐν τῷ λέγειν, καὶ ἐν τῷ μανθάνειν, καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς. καὶ σχεδόν τι αὐτὸ κεκτήμεθα, οὗ καὶ πέρι ἄξιον λέγειν, ἢ ἐν ταῖς τῶν χειρῶν πράξεσιν, ἢ σκελῶν, ἢ στόματός τε καὶ φωνῆς, ἢ διανοίας. ἢ οὐχ οὕτω καὶ σὺ λέγεις; ΛΑ. Πάνυ γε. ΣΩ. Εἰ τοίνυν τίς με ἔροιτο, ὦ Σώκρατες, τί λέγεις τοῦτο ὃ ἐν πᾶσιν ὀνομάζεις ταχυτῆτα εἶναι, εἴποιμ' ἂν αὐτῷ ὅτι τὴν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλὰ διαπραττομένην δύναμιν, ταχυτῆτα ἔγωγε καλῶ καὶ περὶ φωνὴν, καὶ περὶ δρόμον, καὶ περὶ τἄλλα πάντα. ΛΑ. Ὀρθῶς γε σὺ λέγων. ΣΩ. Πειρῶ

δὴ καὶ σὺ, ὦ Λάχης, τὴν ἀνδρίαν οὕτως εἰπεῖν, τίς οὖσα δύναμις, ἡ αὐτὴ ἐν ἡδονῇ καὶ ἐν λύπῃ, καὶ ἐν ἅπασιν οἷς δὴ νῦν ἐλέγομεν αὐτὴν εἶναι, ἔπειτα ἀνδρία κέκληται. ΛΑ. Δοκεῖ τοίνυν μοι καρτερία τὶς εἶναι τῆς ψυχῆς, εἰ τό γε διὰ πάντων περὶ ἀνδρίας πεφυκὸς δεῖ εἰπεῖν. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν δεῖ, εἴγε τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρινούμεθα ἡμῖν αὐτοῖς. τοῦτο τοίνυν ἔμοιγε φαίνεται ὅτι οὐ πᾶσά γε, ὡς ἐγῷμαι, καρτερία, ἀνδρία σοὶ φαίνεται. τεκμαίρομαι δὲ ἐνθένδε. σχεδὸν γάρ τι οἶδα, ὦ Λάχης, ὅτι τῶν πάνυ καλῶν πραγμάτων ἡγῇ σὺ ἀνδρίαν εἶναι. ΛΑ. Εὖ μὲν οὖν ἴσθι ὅτι τῶν καλλίστων. ΣΩ. Οὐκοῦν ἡ μὲν μετὰ φρονήσεως καρτερία, καλὴ κἀγαθή. ΛΑ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί δ' ἡ μετ' ἀφροσύνης; οὐ τοὐναντίον ταύτῃ βλαβερὰ καὶ κακοῦργος; ΛΑ. Ναί. ΣΩ. Καλὸν οὖν τι φήσεις σὺ εἶναι τὸ τοιοῦτον ὂν κακοῦργόν τε καὶ βλαβερόν; ΛΑ. Οὔκουν δίκαιόν γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκ ἄρα τήν γε τοιαύτην καρτερίαν, ἀνδρίαν ὁμολογήσεις εἶναι, ἐπειδήπερ οὐ καλή ἐστιν· ἡ δὲ ἀνδρία καλόν ἐστιν. ΛΑ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἡ φρόνιμος ἄρα καρτερία, κατὰ τὸν σὸν λόγον, ἀνδρία ἂν εἴη. ΛΑ. Ἔοικεν. ΣΩ. Ἴδωμεν δὴ, ἡ εἰς τί φρόνιμος· ἢ ἡ εἰς ἅπαντα καὶ τὰ μεγάλα καὶ τὰ σμικρά; οἷον, εἴτις καρτεροῖ ἀναλίσκων ἀργύριον φρονίμως, εἰδὼς ὅτι ἀναλώσας πλεονεκτήσεται, τοῦτον ἀνδρεῖον καλοῖς ἄν; ΛΑ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Ἀλλ' οἷον, εἴτις ἰατρὸς ὢν, περιπνευμονίᾳ τοῦ υἱέος ἐχομένου, ἢ ἄλλου τινὸς, καὶ δεομένου πιεῖν ἢ φαγεῖν δοῦναι, μὴ κάμπτοιτο,

ἀλλὰ καρτεροῖ; ΛΑ. Οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν οὐδ᾽ αὕτη. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ἐν πολέμῳ καρτεροῦντα ἄνδρα, καὶ ἐθέλοντα μάχεσθαι, φρονίμως λογιζόμενον· εἰδότα μὲν ὅτι βοηθήσουσιν ἄλλοι αὐτῷ, πρὸς ἐλάττους δὲ καὶ φαυλοτέρους μαχεῖται ἢ μεθ᾽ ὧν αὐτός ἐστιν, ἔτι δὲ χωρία ἔχει κρείττω· τοῦτον τὸν μετὰ τῆς τοιαύτης φρονήσεως καὶ παρασκευῆς καρτεροῦντα, ἀνδρειότερον ἂν φαίης ἢ τὸν ἐν τῷ ἐναντίῳ στρατοπέδῳ ἐθέλοντα ὑπομένειν τε καὶ καρτερεῖν; ΛΑ. Τὸν ἐν τῷ ἐναντίῳ ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ἀφρονεστέρα γε ἡ τούτου ἢ τοῦ ἑτέρου καρτερία. ΛΑ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Καὶ τὸν μετ᾽ ἐπιστήμης ἄρ᾽ ἱππικῆς καρτεροῦντα ἐν ἱππομαχίᾳ, ἧττον φήσεις ἀνδρεῖον εἶναι, ἢ τὸν ἄνευ ἐπιστήμης; ΛΑ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Καὶ τὸν μὲν μετὰ σφενδονητικῆς, ἢ τοξικῆς, ἢ ἄλλης τινὸς τέχνης καρτεροῦντα; ΛΑ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ ὅσοι ἐὰν ἐθέλωσιν εἰς φρέαρ καταβαίνοντες καὶ κολυμβῶντες καρτερεῖν, ἐν τούτῳ τῷ ἔργῳ μὴ ὄντες δεινοὶ, ἢ ἔν τινι ἄλλῳ τοιούτῳ, ἀνδρειοτέρους φήσεις τῶν ταῦτα δεινῶν; ΛΑ. Τί γὰρ ἄν τις ἄλλο φαίη, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οὐδὲν, εἴπερ οἴοιτό γε οὕτως. ΛΑ. Ἀλλὰ μὴν οἶμαί γε. ΣΩ. Καὶ μήν που ἀφρονεστέρως γε, ὦ Λάχης, οἱ τοιοῦτοι κινδυνεύουσί τε καὶ καρτεροῦσιν, ἢ οἱ μετὰ τέχνης αὐτὸ πράττοντες. ΛΑ. Φαίνονται. ΣΩ. Οὐκοῦν αἰσχρὰ ἡ ἄφρων τόλμα τε καὶ καρτέρησις ἐν τῷ πρόσθεν ἐφάνη ἡμῖν οὖσα καὶ βλαβερά; ΛΑ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἡ δέ γε ἀνδρία ὡμολόγητο καλόν τι εἶναι. ΛΑ. Ὡμολόγητο γάρ. ΣΩ. Νῦν δ᾽ αὖ

πάλιν φαμὲν, ἐκεῖνο τὸ αἰσχρὸν, τὴν ἄφρονα καρτέρησιν, ἀνδρίαν εἶναι. ΛΑ. Ἐοίκαμεν. ΣΩ. Καλῶς οὖν σοι δοκοῦμεν λέγειν; ΛΑ. Μὰ τὸν Δί', ὦ Σώκρατες, ἐμοὶ μὲν οὔ. ΣΩ. Οὐκ ἄρα που, κατὰ τὸν σὸν λόγον, δωριστὶ ἡρμόσμεθα ἐγώ τε καὶ σὺ, ὦ Λάχης· τὰ γὰρ ἔργα οὐ ξυμφωνεῖ ἡμῖν τοῖς λόγοις. ἔργῳ μὲν γὰρ, ὡς ἔοικε, φαίη ἄν τις ἡμᾶς ἀνδρίας μετέχειν· λόγῳ δ' ὡς ἐγῷμαι, οὐκ ἂν, εἰ νῦν ἡμῶν ἀκούσει διαλεγομένων. ΛΑ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Τί οὖν; δοκεῖ καλὸν εἶναι, οὕτως ἡμᾶς διακεῖσθαι; ΛΑ. Οὐδ' ὁπωστιοῦν. ΣΩ. Βούλει οὖν ᾧ λέγομεν πειθώμεθα, τό γε τοσοῦτον; ΛΑ. Τὸ ποῖον δὴ τοῦτο; καὶ τίνι τούτῳ; ΣΩ. Τῷ λόγῳ ὃς καρτερεῖν κελεύει. εἰ οὖν βούλει, καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τῇ ζητήσει ἐπιμείνωμέν τε καὶ καρτερήσωμεν· ἵνα μὴ καὶ αὐτῶν ἡμῶν αὐτὴ ἡ ἀνδρία καταγελάσῃ, ὅτι οὐκ ἀνδρείως αὐτὴν ζητοῦμεν· εἰ ἄρα πολλάκις αὐτὴ ἡ καρτέρησις ἐστὶν ἀνδρία. ΛΑ. Ἐγὼ μὲν ἕτοιμος, ὦ Σώκρατες, μὴ προαφίστασθαι· καίτοι ἀήθης γ' εἰμὶ τῶν τοιούτων λόγων· ἀλλά τίς με καὶ φιλονεικία εἴληφε πρὸς τὰ εἰρημένα, καὶ ὡς ἀληθῶς ἀγανακτῶ εἰ οὑτωσὶ ἃ νοῶ μὴ οἷός τ' εἰμὶ εἰπεῖν. νοεῖν μὲν γάρ ἔμοιγε δοκῶ περὶ ἀνδρίας ὅ, τι ἐστίν· οὐκ οἶδα δ' ὅπῃ με ἄρτι διέφυγεν, ὥστε μὴ ξυλλαβεῖν τῷ λόγῳ αὐτὴν, καὶ εἰπεῖν ὅ, τι ἐστίν. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ φίλε, τὸν ἀγαθὸν κυνηγέτην μεταθεῖν χρὴ, καὶ μὴ ἀνιέναι. ΛΑ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Βούλει οὖν καὶ Νικίαν τόνδε παρακαλῶμεν ἐπὶ τὸ κυνηγέσιον, εἴ τι ἡμῶν εὐπορώτερός ἐστι; ΛΑ.

βούλομαι. πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ἴθι δὴ, ὦ Νικία, ἀνδράσι φίλοις χειμαζομένοις ἐν λόγῳ καὶ ἀποροῦσι βοήθησον, εἴτινα ἔχεις δύναμιν. τὰ μὲν γὰρ δὴ ἡμέτερα ὁρᾷς ὡς ἄπορα· σὺ δ' εἰπὼν ὅ, τι ἡγῇ ἀνδρίαν εἶναι, ἡμᾶς τε τῆς ἀποϱίας ἔκλυσαι, καὶ αὐτὸς ἃ νοεῖς τῷ λόγῳ βεβαίωσαι. ΝΙ. Δοκεῖτε τοίνυν μοι πάλαι οὐ καλῶς, ὦ Σώκρατες, ὁρίζεσθαι τὴν ἀνδρίαν. ὃ γὰρ ἐγὼ σοῦ ἤδη καλῶς λέγοντος ἀκήκοα, τούτῳ οὐ χρῆσθε. ΣΩ. Ποίῳ δὴ, ὦ Νικία; ΝΙ. Πολλάκις ἀκήκοα σοῦ λέγοντος, ὅτι ταῦτα ἀγαθὸς ἕκαστος ἡμῶν, ἅπερ σοφός· ἃ δὲ ἀμαθὴς, ταῦτα δὲ κακός. ΣΩ. Ἀληθῆ μέντοι νὴ Δία λέγεις, ὦ Νικία. ΝΙ. Οὐκοῦν εἴπερ ὁ ἀνδρεῖος ἀγαθὸς, δηλονότι σοφός ἐστιν; ΣΩ. Ἤκουσας, ὦ Λάχης; ΛΑ. Ἔγωγε· καὶ οὐ σφόδρα γε μανθάνω ὃ λέγει. ΣΩ. Ἀλλ' ἐγὼ δοκῶ μανθάνειν· καί μοι δοκεῖ ὁ ἀνὴρ σοφίαν τινὰ τὴν ἀνδρίαν λέγειν. ΛΑ. Ποίαν, ὦ Σώκρατες, σοφίαν; ΣΩ. Οὐκοῦν τόνδε ταῦτο ἐρωτᾷς; ΛΑ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἴθι δὴ, αὐτῷ εἰπὲ, ὦ Νικία, ποία σοφία ἀνδρία ἂν εἴη, κατὰ τὸν σὸν λόγον. οὐ γάρ που ἥ γε αὐλητική. ΝΙ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Οὐδὲ μὴν ἡ κιθαριστική. ΝΙ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀλλὰ τίς δὴ αὕτη, ἢ τίνος ἐπιστήμη; ΛΑ. Πάνυ μὲν οὖν ὀρθῶς αὐτὸν ἐρωτᾷς, ὦ Σώκρατες· καὶ εἰπέτω γε τίνα φησὶν αὐτὴν εἶναι. ΝΙ. Ταύτην ἔγωγε, ὦ Λάχης, τὴν τῶν δεινῶν καὶ θαῤῥαλέων ἐπιστήμην, καὶ ἐν πολέμῳ, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν. ΛΑ. Ὡς ἄτοπα λέγει, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Πρὸς τί τοῦτ' εἶπες βλέψας, ὦ Λάχης; ΛΑ. Πρὸς τί; χωρὶς δή που

σοφία ἐστὶν ἀνδρίας. ΣΩ. Οὔκουν φησί γε Νικίας. ΛΑ. Οὐ μέντοι μὰ Δία· ταῦτά τοι καὶ ληρεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν διδάσκωμεν αὐτὸν, ἀλλὰ μὴ λοιδορῶμεν. ΝΙ. Οὔκ· ἀλλά μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, Λάχης ἐπιθυμεῖν κἀμὲ φανῆναι μηδὲν λέγοντα, ὅτι καὶ αὐτὸς ἄρτι τοιοῦτός τις ἐφάνη. ΛΑ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Νικία· καὶ πειράσομαί γε ἀποφῆναι. οὐδὲν γὰρ λέγεις. ἐπεὶ αὐτίκα ἐν ταῖς νόσοις οὐχὶ οἱ ἰατροὶ τὰ δεινὰ ἐπίστανται; ἢ οἱ ἀνδρεῖοι δοκοῦσί σοι ἐπίστασθαι; ἢ τοὺς ἰατροὺς σὺ ἀνδρείους καλεῖς; ΝΙ. Οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν. ΛΑ. Οὐδέ γε τοὺς γεωργοὺς οἶμαι. καίτοι τά γε ἐν τῇ γεωργίᾳ δεινὰ οὗτοι δή που ἐπίστανται, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοὶ ἅπαντες τὰ ἐν ταῖς αὑτῶν τέχναις δεινά τε καὶ θαῤῥαλέα ἴσασιν· ἀλλ᾽ οὐδέν τι μᾶλλον οὗτοι ἀνδρεῖοι εἰσίν. ΣΩ. Τί δοκεῖ Λάχης λέγειν, ὦ Νικία; ἔοικε μέντοι λέγειν τι. ΝΙ. Καὶ γὰρ λέγει γέ τι, οὐ μέντοι ἀληθές γε. ΣΩ. Πῶς δή; ΝΙ. Ὅτι οἴεται τοὺς ἰατροὺς πλέον τι εἰδέναι περὶ τοὺς κάμνοντας, ἢ τὸ ὑγιεινὸν εἰπεῖν οἷόν τε καὶ νοσῶδες· οἱ δὲ δή τοι τοσοῦτον μόνον ἴσασιν. εἰ δὲ δεινόν τῳ τοῦτό ἐστι τὸ ὑγιαίνειν, μᾶλλον ἢ τὸ κάμνειν, ἡγῇ σὺ τουτὶ, ὦ Λάχης, τοὺς ἰατροὺς ἐπίστασθαι; ἢ οὐ πολλοῖς οἴει ἐκ τῆς νόσου ἄμεινον εἶναι μὴ ἀναστῆναι, ἢ ἀναστῆναι; τοῦτο γὰρ εἰπέ· σὺ πᾶσι φὴς ἄμεινον εἶναι ζῆν; καὶ οὐ πολλοῖς κρεῖττόν γε τεθνάναι; ΛΑ. Ἔγωγε τοῦτό γε. ΝΙ. Οἷς οὖν τεθνάναι λυσιτελεῖ, ταὐτὰ οἴει δεινὰ εἶναι καὶ οἷς ζῆν; ΛΑ. Οὐκ ἔγωγε. ΝΙ. Ἀλλὰ τοῦτο δὴ σὺ δίδως ταῖς ἰα-

τροῖς γινώσκειν, ἢ ἄλλῳ τινὶ δημιουργῷ, πλὴν τῷ τῶν δεινῶν ἐπιστήμονι; οἷον ἐγὼ ἀνδρεῖον καλῶ. ΣΩ. Κατανοεῖς, ὦ Λάχης, ὅ, τι λέγει. ΛΑ. Ἔγωγε, ὅτι γε τοὺς μάντεις καλεῖ τοὺς ἀνδρείους. τίς γὰρ δὴ ἄλλος εἴσεται ὅτῳ ἄμεινον ζῆν ἢ τεθνάναι; καίτοι σὺ, ὦ Νικία, πότερον ὁμολογεῖς μάντις εἶναι, ἢ οὔτε μάντις, οὔτε ἀνδρεῖος; ΝΙ. Τί δέ; μάντει αὖ οἴει προσήκειν, τὰ δεινὰ γινώσκειν καὶ τὰ θαῤῥαλέα; ΛΑ. Ἔγωγε. τίνι γὰρ ἄλλῳ; ΝΙ. Ὧ ἐγὼ λέγω, πολὺ μᾶλλον, ὦ βέλτιστε. ἐπεὶ μάντιν γε τὰ σημεῖα μόνον δεῖ γιγνώσκειν τῶν ἐσομένων, εἴτε τῳ θάνατος, εἴτε νόσος, εἴτε ἀποβολὴ χρημάτων ἔσται, εἴτε νίκη, εἴτε ἧττα ἢ πολέμου, ἢ ἄλλης τινὸς ἀγωνίας. ὅ, τι δέ τῳ ἄμεινον τούτων ἢ παθεῖν ἢ μὴ παθεῖν, τί μᾶλλον μάντει προσήκει κρῖναι, ἢ ἄλλῳ ὁτῳοῦν; ΛΑ. Ἀλλ' ἐγὼ τοῦτο οὐ μανθάνω, ὦ Σώκρατες, ὅ, τι βούλεται λέγειν. οὔτε γὰρ μάντιν, οὔτε ἰατρὸν, οὔτε ἄλλον οὐδένα δηλοῖ ὅντινα λέγει τὸν ἀνδρεῖον, εἰ μὴ εἰ θεόν τινα λέγει αὐτὸν εἶναι. ἐμοὶ μὲν οὖν φαίνεται Νικίας οὐκ ἐθέλειν γενναίως ὁμολογεῖν ὅτι οὐδὲν λέγει, ἀλλὰ στρέφεται ἄνω καὶ κάτω, ἐπικρυπτόμενος τὴν αὑτοῦ ἀπορίαν. καίτοι κἂν ἡμεῖς οἷοί τε ἦμεν ἄρτι ἐγώ τε καὶ σὺ τοιαῦτα στρέφεσθαι, εἰ ἐβουλόμεθα μὴ δοκεῖν ἐναντία ἡμῖν αὐτοῖς λέγειν. εἰ μὲν οὖν ἐν δικαστηρίῳ ἡμῖν οἱ λόγοι ἦσαν, εἶχεν ἄν τινα λόγον ταῦτα ποιεῖν· νῦν δὲ τί ἄν τις ἐν ξυνουσίᾳ τοιᾷδε μάτην κενοῖς λόγοις αὐτὸς ἂν αὑτὸν κοσμοῖ; ΣΩ. Οὐδὲν οὐδ' ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ Λάχης· ἀλλ' ὁρῶμεν μὴ Νικίας οἴεται τὶ λέ-

γειν, καὶ οὐ λόγου ἕνεκα ταῦτα λέγει. αὐτοῦ οὖν σαφέστερον πυθώμεθα τί ποτε νοεῖ· καὶ ἐάν τι φαίνηται λέγων, ξυγχωρησόμεθα· εἰ δὲ μή, διδάξομεν. ΛΑ. Σὺ τοίνυν, ὦ Σώκρατες, εἰ βούλει πυνθάνεσθαι, πυνθάνου· ἐγὼ δ' ἴσως ἱκανῶς πέπυσμαι. ΣΩ. Ἀλλ' οὐδέν με κωλύει. κοινὴ γὰρ ἔσται ἡ πύστις ὑπὲρ ἐμοῦ τε καὶ σοῦ. ΛΑ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Λέγε δή μοι, ὦ Νικία, μᾶλλον δ' ἡμῖν (κοινούμεθα γὰρ ἐγώ τε καὶ Λάχης τὸν λόγον) τὴν ἀνδρίαν, ἐπιστήμην φῂς δεινῶν τε καὶ θαῤῥαλέων εἶναι; ΝΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τοῦτο δὲ οὐ παντὸς δὴ εἶναι ἀνδρὸς γνῶναι, ὁπότε γε μήτε ἰατρὸς μήτε μάντις αὐτὸ γνώσεται· μηδὲ ἀνδρεῖος ἔσται, ἐὰν μὴ αὐτὴν ταύτην τὴν ἐπιστήμην προσλάβῃ. οὐχ οὕτως ἔλεγες; ΝΙ. Οὕτω μὲν οὖν. ΣΩ. Κατὰ τὴν παροιμίαν ἄρα τῷ ὄντι οὐκ ἂν πᾶσα ὗς γνοίη, οὐδ' ἂν ἀνδρεία γένοιτο. ΝΙ. Οὔ μοι δοκεῖ. ΣΩ. Δῆλον δὲ, ὦ Νικία, ὅτι οὐδὲ τὴν Κρομμυωνίαν ὗν πιστεύεις σύ γε ἀνδρείαν γεγονέναι. τοῦτο δὲ λέγω, οὐ παίζων· ἀλλ' ἀναγκαῖον οἶμαι τῷ ταῦτα λέγοντι, μηδενὸς θηρίου ἀποδέχεσθαι ἀνδρίαν· ἢ ξυγχωρεῖν, θηρίον τι οὕτω σοφὸν εἶναι, ὥστε ἃ ὀλίγοι ἀνθρώπων ἴσασι, διὰ τὸ χαλεπὰ εἶναι γνῶναι, ταῦτα λέοντα, ἢ πάρδαλιν, ἤ τινα κάπρον φάναι εἰδέναι. ἀλλ' ἀνάγκη ὁμοίως λέοντα καὶ ἔλαφον καὶ ταῦρον καὶ πίθηκον πρὸς ἀνδρίαν φάναι πεφυκέναι, τὸν τιθέμενον ἀνδρίαν τοῦθ' ὅπερ σὺ τίθεσαι. ΝΙ. Νὴ τοὺς θεοὺς καὶ εὖ λέγεις, ὦ Σώκρατες. ΛΑ. Καὶ ἡμῖν ὡς ἀληθῶς τοῦτο ἀπόκριναι, ὦ Νικία, πότερον σοφώτερα φῂς

ἡμῶν ταῦτα εἶναι τὰ θηρία, ἃ πάντες ὁμολογοῦμεν ἀνδρεῖα εἶναι, ἢ πᾶσιν ἐναντιούμενος, τολμᾷς μηδὲ ἀνδρεῖα αὐτὰ καλεῖν. ΝΙ. Οὐ γάρ τι, ὦ Λάχης, ἔγωγε ἀνδρεῖα καλῶ, οὔτε θηρία, οὔτε ἄλλο οὐδὲν τὸ τὰ δεινὰ ὑπὸ ἀνοίας μὴ φοβούμενον, ἀλλ' ἄφοβον καὶ μωρόν. ἢ καὶ τὰ παιδία πάντα οἴει με ἀνδρεῖα καλεῖν, ἃ δι' ἄνοιαν οὐδὲν δέδοικεν; ἀλλ οἶμαι, τὸ ἄφοβον καὶ τὸ ἀνδρεῖον οὐ ταὐτόν ἐστιν. ἐγὼ δὲ ἀνδρίας μὲν καὶ προμηθείας πάνυ τισὶν ὀλίγοις οἶμαι μετεῖναι· θρασύτητος δὲ καὶ τόλμης καὶ τοῦ ἀφόβου μετὰ ἀπρομηθείας, πάνυ πολλοῖς καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ παίδων καὶ θηρίων. ταῦτα οὖν ἃ σὺ καλεῖς ἀνδρεῖα καὶ οἱ πολλοί, ἐγὼ θρασέα καλῶ· ἀνδρεῖα δὲ, τὰ φρόνιμα, περὶ ὧν λέγω. ΛΑ. Θέασαι, ὦ Σώκρατες, ὡς εὖ ὅδε ἑαυτὸν δὴ, ὡς οἴεται, κοσμεῖ τῷ λόγῳ· οὓς δὲ πάντες ὁμολογοῦσιν ἀνδρείους εἶναι, τούτους ἀποστερεῖν ἐπιχειρεῖ ταύτης τῆς τιμῆς. ΝΙ. Οὔκουν ἔγωγε, ὦ Λάχης· ἀλλὰ θάῤῥει. φημὶ γάρ σε εἶναι σοφὸν, καὶ Λάμαχόν γε, εἴπερ ἐστὲ ἀνδρεῖοι· καὶ ἄλλους γε συχνοὺς Ἀθηναίων. ΛΑ. Οὐδὲν ἐρῶ πρὸς ταῦτα, ἔχων εἰπεῖν, ἵνα μή με φῇς ὡς ἀληθῶς Αἰξωνέα εἶναι. ΣΩ. Μηδέ γε εἴπῃς, ὦ Λάχης. καὶ γάρ μοι δοκεῖς οὐδὲ μὴ ᾐσθῆσθαι ὅτι ὅδε ταύτην τὴν σοφίαν παρὰ Δάμωνος τοῦ ἡμετέρου ἑταίρου παρείληφεν· ὁ δὲ Δάμων τῷ Προδίκῳ πολλὰ πλησιάζει, ὃς δὴ δοκεῖ τῶν σοφιστῶν κάλλιστα τὰ τοιαῦτα ὀνόματα διαιρεῖν. ΛΑ. Καὶ γὰρ πρέπει, ὦ Σώκρατες, σοφιστῇ τὰ τοιαῦτα μᾶλλον κομψεύεσθαι, ἢ ἀνδρὶ ὃν ἡ πόλις ἀξιοῖ αὐ-

τῆς προϊστάναι. ΣΩ. Πρέπει μέντοι, ὦ μακάριε, τῶν μεγίστων προστατοῦντι, μεγίστης φρονήσεως μετέχειν. δοκεῖ δέ μοι Νικίας ἄξιος εἶναι ἐπισκέψεως, ὅποι ποτὲ βλέπων τοὔνομα τοῦτο τίθησι τὴν ἀνδρίαν. ΛΑ. Αὐτὸς τοίνυν σκόπει, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τοῦτο μέλλω ποιεῖν, ὦ ἄριστε. μὴ μέντοι με οἴου ἀφήσειν σε τῆς κοινωνίας τοῦ λόγου, ἀλλὰ πρόσεχε τὸν νοῦν, καὶ συ σκόπει τὰ λεγόμενα. ΛΑ. Ταῦτα δὲ ἔστω, εἰ δοκεῖ χρῆναι. ΣΩ. Ἀλλὰ δοκεῖ. σὺ δὲ, Νικία, λέγε ἡμῖν πάλιν ἐξ ἀρχῆς, οἶσθ' ὅτι τὴν ἀνδρίαν κατ' ἀρχὰς τοῦ λόγου ἐσκοποῦμεν, ὡς μέρος ἀρετῆς σκοποῦντες. ΝΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ σὺ τοῦτο ἀπεκρίνω ὡς μόριον, ὄντων δὴ καὶ ἄλλων μερῶν, ἃ ξύμπαντα ἀρετὴ κέκληται; ΝΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἅπερ ἐγὼ, καὶ σὺ ταῦτα λέγεις; ἐγὼ δὲ καλῶ πρὸς ἀνδρίᾳ σωφροσύνην, καὶ δικαιοσύνην, καὶ ἄλλ' ἄττα τοιαῦτα. οὐ καὶ σύ; ΝΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἔχε δή. ταῦτα μὲν γὰρ ὁμολογοῦμεν. περὶ δὲ τῶν δεινῶν καὶ θαῤῥαλέων σκεψώμεθα, ὅπως μὴ σὺ μὲν ἄλλ' ἄττα ἡγῇ, ἡμεῖς δὲ ἄλλα. ἃ μὲν οὖν ἡμεῖς ἡγούμεθα, φράσομέν σοι· σὺ δὲ ἂν μὴ ὁμολογῇς, διδάξεις. ἡγούμεθα δ' ἡμεῖς δεινὰ μὲν εἶναι ἃ καὶ δέος παρέχει· θαῤῥαλέα δὲ, ἃ μὴ δέος παρέχει. δέος δὲ παρέχει οὐ τὰ γεγονότα οὐδὲ τὰ παρόντα τῶν κακῶν, ἀλλὰ τὰ προσδοκώμενα. δέος γὰρ εἶναι προσδοκίαν μέλλοντος κακοῦ. ἢ οὐχ οὕτω δοκεῖ καί σοι, ὦ Λάχης; ΛΑ. Πάνυ γε σφόδρα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τὰ μὲν ἡμέτερα τοίνυν, ὦ Νικία, ἀκούεις, ὅτι δεινὰ μὲν τὰ μέλλοντα

κακὰ φαμὲν εἶναι· θαῤῥαλέα δὲ, τὰ μὴ κακὰ ἢ ἀγαθὰ μέλλοντα. σὺ δὲ ταύτῃ ἢ ἄλλῃ περὶ τούτων λέγεις; ΝΙ. Ταύτῃ ἔγωγε. ΣΩ. Τούτων δέ γε τὴν ἐπιστήμην, ἀνδρίαν προσαγορεύεις; ΝΙ. Κομιδῇ γε. ΣΩ. Ἔτι δὴ τὸ τρίτον σκεψώμεθα εἰ ξυνδοκεῖ σοί τε καὶ ἡμῖν. ΝΙ. Τὸ ποῖον δὴ τοῦτο; ΣΩ. Ἐγὼ δὴ φράσω. δοκεῖ γὰρ δὴ ἐμοί τε καὶ τῷδε, περὶ ὅσων ἐστὶν ἐπιστήμη, οὐκ ἄλλη μὲν εἶναι περὶ γεγονότος, εἰδέναι ὅπη γέγονεν· ἄλλη δὲ περὶ γιγνομένων, ὅπη γίγνεται· ἄλλη δὲ, ὅπῃ ἂν κάλλιστα γένοιτο καὶ γενήσεται τὸ μήπω γεγονός· ἀλλ' ἡ αὐτή. οἷον περὶ τὸ ὑγιεινὸν εἰς ἅπαντας τοὺς χρόνους, οὐκ ἄλλη τὶς ἢ ἰατρικὴ, μία οὖσα, ἐφορᾷ καὶ γιγνόμενα καὶ γεγονότα, καὶ γενησόμενα, ὅπη γενήσεται. καὶ περὶ τὰ ἐκ τῆς γῆς αὖ φυόμενα ἡ γεωργία ὡσαύτως ἔχει. καὶ δή που τὰ περὶ τὸν πόλεμον αὐτοὶ ἂν μαρτυρήσαιτε ὅτι ἡ στρατηγία κάλλιστα προμηθεῖται, τά τε ἄλλα καὶ περὶ τὸ μέλλον ἔσεσθαι. οὐδὲ τῇ μαντικῇ οἴεται δεῖν ὑπηρετεῖν, ἀλλὰ ἄρχειν, ὡς εἰδυῖα κάλλιον τὰ περὶ τὸν πόλεμον καὶ γιγνόμενα καὶ γενησόμενα· καὶ ὁ νόμος οὕτω τάττει, μὴ τὸν μάντιν τοῦ στρατηγοῦ ἄρχειν, ἀλλὰ τὸν στρατηγὸν τοῦ μάντεως. φήσομεν ταῦτα, ὦ Λάχης; ΛΑ. Φήσομεν. ΣΩ. Τί δέ; σὺ ἡμῖν, ὦ Νικία, ξυμφῄς; περὶ τῶν αὐτῶν τὴν αὐτὴν ἐπιστήμην καὶ ἐσομένων καὶ γιγνομένων καὶ γεγονότων ἐπαΐειν; ΝΙ. Ἔγωγε. δοκεῖ γάρ μοι οὕτως, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ ἄριστε, καὶ ἡ ἀνδρία, τῶν δεινῶν ἐπιστήμη ἐστὶ καὶ θαῤῥαλέων, ὡς φῄς; ἢ γάρ; ΝΙ. Ναί. ΣΩ.

Τὰ δὲ δεινὰ ὡμολόγηται, καὶ τὰ θαῤῥαλέα, τὰ μὲν, μέλλοντα ἀγαθὰ, τὰ δὲ, μέλλοντα κακὰ εἶναι. ΝΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἡ δέ γ' αὐτὴ ἐπιστήμη τῶν αὐτῶν καὶ μελλόντων καὶ πάντως ἐχόντων εἶναι. ΝΙ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Οὐ μόνον ἄρα τῶν δεινῶν καὶ θαῤῥαλέων ἡ ἀνδρία ἐπιστήμη ἐστίν. οὐ γὰρ μελλόντων μόνον περὶ τῶν ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν ἐπαΐει, ἀλλὰ καὶ γιγνομένων καὶ γεγονότων, καὶ πάντως ἐχόντων, ὥσπερ αἱ ἄλλαι ἐπιστῆμαι. ΝΙ. Ἔοικε. ΣΩ. Μέρος ἄρα ἀνδρίας ἡμῖν, ὦ Νικία, ἀπεκρίνω σχεδόν τι τρίτον· καίτοι ἡμεῖς ἠρωτῶμεν ὅλην ἀνδρίαν ὅ, τι εἴη. καὶ νῦν δὲ, ὡς ἔοικε, κατὰ τὸν σὸν λόγον, οὐ μόνον δεινῶν τε καὶ θαῤῥαλέων ἐπιστήμη ἡ ἀνδρία ἐστὶν, ἀλλὰ σχεδόν τι ἡ περὶ πάντων ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν, καὶ πάντως ἐχόντων (ὡς νῦν αὖ ὁ σὸς λόγος) ἀνδρία ἂν εἴη. οὕτως αὖ μετατίθεσαι; ἢ πῶς λέγεις, ὦ Νικία; ΝΙ. Ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Δοκεῖ οὖν σοι, ὦ δαιμόνιε, ἀπολείπειν ἄν τι ὁ τοιοῦτος ἀρετῆς, εἴπερ εἰδείη τά τε ἀγαθὰ πάντα καὶ παντάπασιν ὡς γίγνεται, καὶ γενήσεται, καὶ γέγονε, καὶ τὰ κακὰ ὡσαύτως; καὶ τοῦτον οἴει σὺ ἐνδεᾶ εἶναι σωφροσύνης, ἢ δικαιοσύνης τε καὶ ὁσιότητος, ᾧ γε μόνῳ προσήκει καὶ περὶ θεοὺς καὶ περὶ ἀνθρώπους ἐξευλαβεῖσθαί τε τὰ δεινὰ καὶ τὰ μὴ, καὶ τἀγαθὰ πορίζεσθαι, ἐπισταμένῳ ὀρθῶς προσομιλεῖν; ΝΙ. Λέγειν τὶ, ὦ Σώκρατες, μοὶ δοκεῖς. ΣΩ. Οὐκ ἄρα, ὦ Νικία, μόριον ἀρετῆς ἂν εἴη τὸ νῦν σοὶ λεγόμενον, ἀλλὰ σύμπασα ἀρετή. ΝΙ. Ἔοικε. ΣΩ. Καὶ μὴν ἔφαμέν γε τὴν ἀνδρίαν μό-

ριον εἶναι ἓν τῶν τῆς ἀρετῆς. ΝΙ. Ἔφαμεν γάρ. ΣΩ. Τὸ δέ γε νῦν λεγόμενον οὐ φαίνεται. ΝΙ. Οὐκ ἔοικεν. ΛΑ. Οὐκ ἄρα εὑρήκαμεν, ὦ Νικία, ἀνδρία ὅ, τι ἐστίν. ΝΙ. Οὐ φαινόμεθα. ΛΑ. Καὶ μὴν ἔγωγε, ὦ φίλε Νικία, ᾤμην σε εὑρήσειν, ἐπειδὴ ἐμοῦ κατεφρόνησας, Σωκράτει ἀποκριναμένου. πάνυ δὴ μεγάλην ἐλπίδα εἶχον ὡς τῇ παρὰ τοῦ Δάμωνος σοφίᾳ αὐτὴν ἀνευρήσεις. ΝΙ. Εὖ γε, ὦ Λάχης, ὅτι οὐδὲν οἴει σὺ ἔτι πρᾶγμα εἶναι, ὅτι αὐτὸς ἄρτι ἐφάνης ἀνδρίας πέρι οὐδὲν εἰδώς· ἀλλ' εἰ καὶ ἐγὼ ἕτερος τοιοῦτος ἀναφανήσομαι, πρὸς τοῦτο βλέπεις. καὶ οὐδὲν ἔτι διοίσει, ὡς ἔοικε, σοὶ μετ' ἐμοῦ μηδὲν εἰδέναι ὧν προσήκει ἐπιστήμην ἔχειν ἀνδρὶ οἰομένῳ τι εἶναι. σὺ μὲν οὖν μοι δοκεῖς ὡς ἀληθῶς ἀνθρώπειον πρᾶγμα ἐργάζεσθαι, οὐδὲν πρὸς αὑτὸν βλέπειν, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἄλλους. ἐγὼ δ' οἶμαι ἐμοὶ περὶ ὧν ἐλέγομεν νῦν τε ἐπιεικῶς εἰρῆσθαι, καὶ εἴτι αὐτῶν μὴ ἱκανῶς εἴρηται, ὕστερον ἐπανορθώσεσθαι, καὶ μετὰ Δάμωνος (οὗ σύ που οἴει καταγελᾶν· καὶ ταῦτα, οὐδὲ ἰδὼν πώποτε τὸν Δάμωνα) καὶ μετ' ἄλλων· καὶ ἐπειδὰν βεβαιώσωμαι αὐτά, διδάξω καὶ σε, καὶ οὐ φθονήσω. δοκεῖς γάρ μοι καὶ μάλα σφόδρα δεῖσθαι μαθεῖν. ΛΑ. Σοφὸς γάρ τοι σύ, ὦ Νικία· ἀλλ' ὅμως ἐγὼ Λυσιμάχῳ τῷδε καὶ Μελησίᾳ συμβουλεύω, σὲ μὲν καὶ ἐμὲ περὶ τῆς παιδείας τῶν νεανίσκων χαίρειν ἐᾶν, Σωκράτη δὲ τουτονί, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἔλεγον, μὴ ἀφιέναι. εἰ γὰρ καὶ ἐμοὶ ἐν ἡλικίᾳ ἦσαν οἱ παῖδες, ταὐτὰ ἂν ταῦτα ἐποίουν. ΝΙ. Ταῦτα μὲν κἀγὼ ξυγχωρῶ, ἐάνπερ ἐθέλῃ Σω-

κράτης τῶν μειρακίων ἐπιμελεῖσθαι, μηδένα ἄλλον ζητεῖν. ἐπεὶ κἂν ἐγὼ τὸν Νικήρατον τούτῳ ἥδιστα ἐπιτρέποιμι, εἰ ἐθέλοι οὗτος· ἀλλὰ γὰρ ἄλλους μοι ἑκάστοτε ξυνίστησιν, ὅτάν τι αὐτῷ περὶ τούτου μνησθῶ· αὐτὸς δὲ οὐκ ἐθέλει. ἀλλ' ὅρα, ὦ Λυσίμαχε, εἴτι σου ἂν μᾶλλον ὑπακούοι Σωκράτης. ΛΥ. Δίκαιόν γέ τοι, ὦ Νικία· ἐπεὶ καὶ ἐγὼ τούτῳ πολλὰ ἂν ἐθελήσαιμι ποιεῖν, ἃ οὐκ ἂν ἄλλοις πάνυ πολλοῖς ἐθέλοιμι. πῶς οὖν φῄς, ὦ Σώκρατές; ὑπακούσῃ τι, καὶ ξυμπροθυμήσῃ ὡς βελτίστοις γενέσθαι τοῖς μειρακίοις; ΣΩ. Καὶ γὰρ ἂν δεινὸν εἴη, ὦ Λυσίμαχε, τοῦτό γε, μὴ ἐθέλειν τῷ ξυμπροθυμεῖσθαι ὡς βελτίστῳ γενέσθαι. εἰ μὲν οὖν ἐν τοῖς διαλόγοις τοῖς ἄρτι ἐγὼ μὲν ἐφάνην εἰδὼς, τώδε δὲ μὴ εἰδότε, δίκαιον ἂν ἦν ἐμὲ μάλιστα ἐπὶ τοῦτο τὸ ἔργον παρακαλεῖν· νῦν δ' ὁμοίως γὰρ πάντες ἐν ἀπορίᾳ ἐγενόμεθα. τί οὖν ἄν τις ἡμῶν τινα προαιροῖτο; ἐμοὶ μὲν οὖν δὴ αὐτῷ δοκεῖ οὐδένα. ἀλλ' ἐπειδὴ ταῦτα οὕτως ἔχει, σκέψασθε ἄν τι δόξω συμβουλεύειν ὑμῖν. ἐγὼ γάρ φημι χρῆναι, ὦ ἄνδρες (οὐδεὶς γὰρ ἔκφορος λόγος) κοινῇ πάντας ἡμᾶς ζητεῖν, μάλιστα μὲν ἡμῖν αὐτοῖς διδάσκαλον ὡς ἄριστον, δεόμεθα γάρ, ἔπειτα καὶ τοῖς μειρακίοις· μήτε χρημάτων φειδομένους, μήτε ἄλλου μηδενός· ἐᾶν δὲ ἡμᾶς αὐτοὺς ἔχειν ὡς νῦν ἔχομεν, οὐ ξυμβουλεύω. εἰ δέ τις ἡμῶν καταγελάσεται, ὅτι τηλικοίδε ὄντες εἰς διδασκάλων ἀξιοῦμεν φοιτᾶν, τὸν Ὅμηρον δοκεῖ μοι χρῆναι προβάλλεσθαι· ὅς ἔφη, οὐκ ἀγαθὴν εἶναι αἰδῶ κεχρημένῳ ἀνδρὶ παρεῖναι· καὶ ἡμεῖς οὖν ἐάσαντες χαίρειν εἴ-

τις τὶ ἐρεῖ, κοινῇ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῶν μειρακίων ἐπιμέλειαν ποιησόμεθα. *ΛΥ.* Ἐμοὶ μὲν ἀρέσκει, ὦ Σώκρατες, ἃ λέγεις· καὶ ἐθέλω, ὅσῳπερ γεραίτατος εἰμὶ, τοσούτῳ προθυμότατα μανθάνειν μετὰ τῶν νεανίσκων. ἀλλά μοι οὑτωσὶ ποίησον· αὔριον ἕωθεν ἀφίκου οἴκαδε, καὶ μὴ ἄλλως ποιήσῃς· ἵνα βουλευσώμεθα περὶ αὐτῶν τούτων. τὸ δὲ νῦν εἶναι τὴν συνουσίαν διαλύσομεν. *ΣΩ.* Ἀλλὰ ποιήσω, ὦ Λυσίμαχε, ταῦτα· καὶ ἥξω παρά σε αὔριον, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ.

ΛΥΣΙΣ
Η
ΠΕΡΙ ΦΙΛΙΑΣ.
ΜΑΙΕΥΤΙΚΟΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΛΥΣΙΔΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΙΠΠΟΘΑΛΗΣ, ΚΤΗΣΙΠΠΟΣ, ΜΕΝΕΞΕΝΟΣ, ΛΥΣΙΣ.

ΕΠΟΡΕΥΟΜΗΝ μὲν ἐξ Ἀκαδημίας εὐθὺ Λυκείου τὴν ἔξω τείχους, ὑπ' αὐτὸ τὸ τεῖχος· ἐπεὶ δ' ἐγενόμην κατὰ τὴν πυλίδα ᾗ ἡ Πάνοπος κρήνη, ἐνταῦθα συνέτυχον Ἱπποθάλει τε τῷ Ἱερωνύμου καὶ Κτησίππῳ τῷ Παιανιεῖ, καὶ ἄλλοις μετὰ τούτων νεανίσκοις ἀθρόοις συνεστῶσι. καί με προσιόντα ὁ Ἱπποθάλης ἰδὼν, Ὦ Σώκρατες, ἔφη, ποῖ δὴ πορεύῃ, καὶ πόθεν; Ἐξ Ἀκαδημίας, ἦν δ' ἐγὼ, πορεύομαι εὐθὺ Λυκείου. Δεῦρο δὴ, ἦ δ' ὅς, εὐθὺς ἡμῶν οὐ

παραβάλλεις; ἄξιόν μέντοι. Ποῖ, ἔφην ἐγὼ, λέγεις; καὶ παρὰ τίνας τοὺς ὑμᾶς; Δεῦρο, ἔφη, δείξας μοὶ ἐν τῷ καταντικρὺ τοῦ τείχους περίβολόν τε τινὰ καὶ θύραν ἀνεῳγμένην. διατρίβομεν δὲ, ἦ δ᾽ ὅς, αὐτόθι ἡμεῖς τε αὐτοὶ καὶ ἄλλοι πάνυ πολλοὶ καὶ καλοί. Ἔστι δὲ δὴ τί τοῦτο; καὶ τίς ἡ διατριβή; Παλαίστρα, ἔφη, νεωστὶ ᾠκοδομημένη· ἡ δὲ διατριβὴ ταπολλὰ ἐν λόγοις, ὧν ἡδέως ἄν σοι μεταδιδοῖμεν. Καλῶς, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ποιοῦντες. Διδάσκει δὲ τίς αὐτόθι; Σὸς ἑταῖρός γε, ἦ δ᾽ ὅς, καὶ ἐπαινέτης, Μίκκος. Μὰ Δία, ἦν δ᾽ ἐγὼ, οὐ φαῦλός γε ἀνὴρ, ἀλλ᾽ ἱκανὸς σοφιστής. Βούλει οὖν ἕπεσθαι, ἔφη, ἵνα καὶ εἰδῇς τοὺς ὄντας αὐτόθι; Αὐτοῦ πρῶτον ἡδέως ἀκούσαιμ᾽ ἄν, ἐπὶ τῷ καὶ εἴσειμι, καὶ τίς ὁ καλός. Ἄλλος, ἔφη, ἄλλῳ ἡμῶν δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. Σοὶ δὲ δὴ τίς, ὦ Ἱππόθαλες; τοῦτό μοι εἰπέ. καὶ ὃς ἐρωτηθεὶς ἠρυθρίασε, καὶ ἐγὼ εἶπον, Ὦ παῖ Ἱερωνύμου, Ἱππόθαλες, τοῦτο μὲν μηκέτι εἴπῃς, εἴτε ἐρᾷς του, εἴτε μή. οἶδα γὰρ ὅτι οὐ μόνον ἐρᾷς, ἀλλὰ καὶ πόῤῥω ἤδη εἶ πορευόμενος τοῦ ἔρωτος. εἰμὶ δ᾽ ἐγὼ τὰ μὲν ἄλλα φαῦλος καὶ ἄχρηστος, τοῦτο δέ μοί πως ἐκ θεοῦ δέδοται, ταχὺ οἵῳ τ᾽ εἶναι γνῶναι ἐρῶντά τε καὶ ἐρώμενον. Καὶ ὃς ἀκούσας, πολὺ ἔτι μᾶλλον ἠρυθρίασεν. ὁ οὖν Κτήσιππος, Ἀστεῖόν γε, ἦ δ᾽ ὅς, ὅτι ἐρυθριᾷς, ὦ Ἱππόθαλες, καὶ ὀκνεῖς εἰπεῖν Σωκράτει τοὔνομα· ἐὰν δ᾽ οὗτος καὶ σμικρὸν χρόνον συνδιατρίψῃ σοὶ, παρατα θήσεται ὑπὸ σοῦ ἀκούων θαμὰ λέγοντος. ἡμῶν γοῦν, ὦ Σώκρατες, ἐκκεκώφωκε τὰ ὦτα, καὶ ἐμπέ-

πληκε Λύσιδος· ἂν μὲν δὴ καὶ ὑποπίῃ, εὐμάρεια ἡμῖν ἐστι, καὶ ἐξ ὕπνου ἐγρομένοις, Λύσιδος οἴεσθαι τοὔνομα ἀκούειν. καὶ ἃ μὲν καταλογάδην διηγεῖται δεινὰ ὄντα, οὐ πάνυ τοι δεινά ἐστιν· ἀλλ' ἐπειδὰν τὰ ποιήματα ἡμῶν ἐπιχειρήσῃ καταντλεῖν, καὶ συγγράμματα· καὶ ἃ ἐστι τούτων δεινότερον, ὅτι καὶ ᾄδει εἰς τὰ παιδικὰ φωνῇ θαυμασίᾳ, ἣν ἡμᾶς δεῖ ἀκούοντας ἀνέχεσθαι. νῦν δὲ ἐρωτώμενος ὑπὸ σοῦ ἐρυθριᾷ. ἔστι δὲ, ἦν δ' ἐγὼ, ὁ Λύσις, νέος τὶς, ὡς ἔοικε· τεκμαίρομαι δὲ, ὅτι ἀκούσας τοὔνομα, οὐκ ἔγνων. Οὐ γὰρ πάνυ, ἔφη, τὶ αὐτοῦ τοὔνομα λέγουσιν, ἀλλ' ἔτι πατρόθεν ἐπονομάζεται, διὰ τὸ σφόδρα τὸν πατέρα γιγνώσκεσθαι αὐτοῦ. ἐπεὶ εὖ οἶδ' ὅτι πολλοῦ δεῖ σε τὸ εἶδος ἀγνοεῖν τοῦ παιδός. ἱκανὸς γὰρ καὶ ἀπὸ μόνου τούτου γιγνώσκεσθαι. λεγέσθω, ἦν δ' ἐγὼ, οὗ τινός ἐστι. Δημοκράτους, ἔφη, τοῦ Αἰξωνέως ὁ πρεσβύτατος υἱός. Εἶεν, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ Ἱππόθαλες, ὡς γενναῖον καὶ νεανικὸν τοῦτον τὸν ἔρωτα πανταχῇ ἀνεῦρες. καί μοι ἴθι ἐπίδειξαι ἃ καὶ τοῖσδε ἐπιδείκνυσαι· ἵνα εἰδῶ εἰ ἐπίστασαι ἃ χρὴ ἐραστὴν περὶ παιδικῶν πρὸς αὐτὸν ἢ πρὸς ἄλλους λέγειν. Τούτων δέ τι, ἔφη, σταθμᾷ, ὦ Σώκρατες, ὧν ὅδε λέγει; Πότερον, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ τὸ ἐρᾷν ἔξαρνος εἶ οὗ λέγει ὅδε; Οὐκ ἔγωγε, ἔφη. ἀλλὰ μὴ ποιεῖν εἰς τὰ παιδικὰ, μηδὲ συγγράφειν. Οὐχ ὑγιαίνει, ἔφη ὁ Κτήσιππος, ἀλλὰ ληρεῖ τε καὶ μαίνεται. Καὶ ἐγὼ εἶπον, ὦ Ἱππόθαλες, οὔτι τῶν μέτρων δέομαι ἀκοῦσαι, οὐδὲ μέλος εἴτι πεποίηκας εἰς τὸν νεανίσκον· ἀλλὰ τῆς διανοίας· ἵνα εἰδῶ

τίνα τρόπον προσφέρῃ πρὸς τὰ παιδικά. Ὅδε δή που σοί, ἔφη, ἐρεῖ. ἀκριβῶς γὰρ ἐπίσταται καὶ μέμνηται, εἴπερ, ὡς λέγει, ὑπ' ἐμοῦ ἀεὶ ἀκούων διατεθρύλληται. Νὴ τοὺς θεούς, ἔφη ὁ Κτήσιππος, πάνυ γε. καὶ γάρ ἐστι καταγέλαστα, ὦ Σώκρατες. τὸ γὰρ ἐραστὴν ὄντα, καὶ διαφερόντως τῶν ἄλλων τὸν νοῦν προσέχοντα τῷ παιδί, ἴδιον μὲν μηδὲν ἔχειν λέγειν, ὃ οὐχὶ κἂν παῖς εἴποι, πῶς οὐχὶ καταγέλαστον, ἃ δὲ ἡ πόλις ὅλη ᾄδει περὶ Δημοκράτους, καὶ Λύσιδος, τοῦ πάππου τοῦ παιδός, καὶ πάντων πέρι τῶν προγόνων, πλούτους τε καὶ ἱπποτροφίας, καὶ νίκας Πυθοῖ καὶ Ἰσθμοῖ καὶ Νεμέᾳ, τεθρίπποις τε καὶ κέλησι, ταῦτα ποιεῖ τε καὶ λέγει. πρὸς δὲ τούτοις ἔτι τούτων κρονικώτερα. τὸν γὰρ τοῦ Ἡρακλέους ξενισμὸν πρώην ἡμῖν ἐν ποιήματί τινι διῄει, ὡς διὰ τὴν τοῦ Ἡρακλέους ξυγγένειαν ὁ πρόγονος αὐτῶν ὑποδέξαιτο τὸν Ἡρακλέα, γεγονὼς αὐτὸς ἐκ Διός τε καὶ τῆς τοῦ δήμου ἀρχηγέτου θυγατρός· ἅπερ αἱ γραῖαι ᾄδουσι· καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα, ὦ Σώκρατες. ταῦτ' ἐστὶν ἃ οὗτος λέγων τε καὶ ᾄδων ἀναγκάζει καὶ ἡμᾶς ἀκροᾶσθαι. Καὶ ἐγὼ ἀκούσας εἶπον, Ὦ καταγέλαστε Ἱππόθαλες, πρὶν νενικηκέναι ποιεῖς τε καὶ ᾄδεις εἰς αὑτὸν ἐγκώμιον; Ἀλλ' οὐκ εἰς ἐμαυτόν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὔτε ποιῶ, οὔτε ᾄδω. Οὐκ οἴει γε, ἦν δ' ἐγώ. Τὸ δὲ πῶς ἔχει; ἔφη. Πάντων μάλιστα, εἶπον, εἰς σὲ τείνουσιν αὗται αἱ ᾠδαί. ἐὰν μὲν γὰρ ἕλῃς τὰ παιδικὰ τοιαῦτα ὄντα, κόσμος σοι ἔσται τὰ λεχθέντα καὶ ᾀσθέντα, καὶ τῷ ὄντι ἐγκώμια, ὥσπερ νενικηκότι, ὅτι τοιού-

των παιδικῶν ἔτυχες· ἐὰν δέ σε διαφύγῃ, ὅσῳ ἂν μείζω σοὶ εἰρημένα ᾖ ἐγκώμια περὶ τῶν παιδικῶν, τοσούτῳ μειζόνων δόξεις καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν ἐστερημένος, καταγέλαστος εἶναι. ὅστις οὖν τὰ ἐρωτικά, ὦ φίλε, σοφὸς, οὐκ ἐπαινεῖ τὸν ἐρώμενον, πρὶν ἂν ἕλῃ, δεδιὼς τὸ μέλλον ὅπῃ ἀποβήσεται. καὶ ἅμα οἱ καλοὶ, ἐπειδάν τις αὐτοὺς ἐπαινῇ καὶ αὔξῃ, φρονήματος ἐμπίπλανται καὶ μεγαλαυχίας. ἢ οὐκ οἴει; Ἔγωγε, ἔφη. Οὐκοῦν ὅσῳ ἂν μεγαλαυχότεροι ὦσι, δυσαλωτότεροι γίγνονται; Εἰκός γε. Ποῖός τις οὖν ἄν σοι δοκῇ θηρευτὴς εἶναι, εἰ ἀνασοβοῖ θηρεύων, καὶ δυσαλωτοτέραν τὴν ἄγραν ποιοῖ; δηλονότι φαῦλος. καὶ μὲν δὴ λόγοις τε καὶ ᾠδαῖς μὴ κηλεῖν, ἀλλ' ἐξαγριαίνειν, πολλὴ ἀμουσία. ἢ γάρ; Δοκεῖ μοι. Σκόπει δὴ, ὦ Ἱππόθαλες, ὅπως μὴ πᾶσι τούτοις ἔνοχον σαυτὸν ποιήσῃς διὰ τὴν ποίησιν. καίτοι οἶμαι ἐγὼ, ἄνδρα ποιήσει βλάπτοντα ἑαυτὸν, οὐκ ἄν σε ἐθέλειν ὁμολογῆσαι ὡς ἀγαθός ποτ' ἐστὶ ποιητὴς, βλαβερὸς ὢν ἑαυτῷ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ἔφη. πολλὴ γὰρ ἂν ἀλογία εἴη. ἀλλὰ διὰ ταῦτα δή σοι, ὦ Σώκρατες, ἀνακοινοῦμαι· καὶ εἴ τι ἄλλο ἔχεις, συμβούλευε, τίνα ἄν τις λόγον διαλεγόμενος ἢ τί πράττων, προσφιλὴς παιδικοῖς γένοιτο. Οὐ ῥᾴδιον, ἦν δ' ἐγὼ, εἰπεῖν· ἀλλ' εἴ μοι ἐθελήσαις αὐτὸν ποιῆσαι εἰς λόγους ἐλθεῖν, ἴσως ἂν δυναίμην σοὶ ἐπιδεῖξαι ἃ χρὴ αὐτῷ διαλέγεσθαι, ἀντὶ τούτων ὧν λέγειν οὗτοι καὶ ᾄδειν φασί σε. Ἀλλ' οὐδὲν, ἔφη, χαλεπόν. ἂν γὰρ εἰσέλθῃς μετὰ Κτησίππου τοῦδε, καὶ καθεζόμενος διαλέγῃ, οἶμαι μὲν καὶ αὐτὸς πρός-

εισι· (φιλήκοος γὰρ, ὦ Σώκρατες, διαφερόντως ἐστί) καὶ ἅμα ὡς Ἑρμαῖα ἄγουσιν ἀναμεμιγμένοι, ἐνταῦτῷ εἰσιν οἵ τε νεανίσκοι καὶ οἱ παῖδες. πρόσεισιν οὖν σοι. εἰ δὲ μὴ, Κτησίππῳ συνήθης ἐστὶ, διὰ τὸν τούτου ἀνεψιὸν Μενέξενον. Μενεξένῳ γὰρ δὴ πάντων μάλιστα ἑταῖρος ὢν τυγχάνει. καλεσάτω οὖν οὗτος αὐτὸν, ἐὰν ἄρα μὴ προσίῃ αὐτός. Ταῦτα, ἦν δ' ἐγὼ, χρὴ ποιεῖν. Καὶ ἅμα λαβὼν τὸν Κτήσιππον, προσῄειν εἰς τὴν παλαίστραν. οἱ δ' ἄλλοι ὕστεροι ἡμῶν ᾔεσαν. εἰσελθόντες δὲ κατ λάβομεν αὐτόθι τεθυκότας τε τοὺς παῖδας, καὶ τὰ περὶ τὰ ἱερεῖά σχεδόν τι ἤδη πεποιημένα· ἀστραγαλίζοντάς τε δὴ καὶ κεκοσμημένους ἅπαντας. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ ἐν τῇ αὐλῇ ἔπαιζον ἔξω· οἱ δέ τινες τοῦ ἀποδυτηρίου ἐν γωνίᾳ ἠρτίαζον ἀστραγάλοις παμπόλλοις, ἐκ φορμίσκων τινῶν προαιρούμενοι. τούτους δὲ περιέστασαν ἄλλοι θεωροῦντες· ὧν δὴ καὶ ὁ Λύσις ἦν, καὶ εἱστήκει ἐν τοῖς παισί τε καὶ νεανίσκοις ἐστεφανωμένος, καὶ τὴν ὄψιν διαφέρων· οὐ τῷ καλὸς εἶναι μόνον, ἄξιος ἀκοῦσαι, ἀλλ' ὅτι καλός τε κἀγαθός. καὶ ἡμεῖς εἰς τὸ καταντικρὺ ἀποχωρήσαντες ἐκαθεζόμεθα. ἦν γὰρ αὐτόθι ἡσυχία, καί τι ἀλλήλοις διελεγόμεθα. περιστρεφόμενος οὖν ὁ Λύσις θαμὰ ἐπεσκοπεῖτο ἡμᾶς, καὶ δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν προσελθεῖν. τέως μὲν οὖν ἠπόρει τε καὶ ὤκνει μόνος προσιέναι· ἔπειτα ὁ Μενέξενος ἐκ τῆς αὐλῆς μεταξὺ παίζων εἰσέρχεται· καὶ ὡς εἶδεν ἐμέ τε καὶ τὸν Κτήσιππον, ᾔει παρακαθιζησόμενος. ἰδὼν οὖν αὐτὸν ὁ Λύσις ἕσπετο καὶ συμπαρεκαθίζετο με-

τὰ τοῦ Μενεξένου. προσῆλθον δὴ καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ δὴ καὶ ὁ Ἱπποθάλης, ἐπειδὴ πλείους ἑώρα ἐφεσταμένους, τούτους ἐπηλυγασάμενος, προέστη ᾗ μὴ ᾤετο κατόψεσθαι τὸν Λύσιν, δεδιὼς μὴ αὐτῷ ἀπεχθάνοιτο· καὶ οὕτω προσεστὼς ἠκροᾶτο. καὶ ἐγὼ πρὸς τὸν Μενέξενον ἀποβλέψας, Ὦ παῖ Δημοφῶντος, ἦν δ᾽ ἐγώ, πότερος ὑμῶν πρεσβύτερος; Ἀμφισβητοῦμεν, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ὁπότερος γενναιότερος, ἐρίζοιτ᾽ ἄν, ἦν δ᾽ ἐγώ. Πάνυ γε, ἔφη. Καὶ μὴν ὁπότερός γε καλλίων, ὡσαύτως. ἐγελασάτην οὖν ἄμφω. Οὐ μὴν ὁπότερός γε, ἔφην, πλουσιώτερος ὑμῶν, οὐκ ἐρήσομαι. φίλω γάρ ἐστόν. ἢ γάρ; Πάνυ γ᾽, ἐφάτην. Οὐκοῦν κοινὰ τά γε φίλων λέγεται. ὥστε τούτῳ γε οὐδὲν διοίσετον, εἴπερ ἀληθῆ περὶ τῆς φιλίας λέγετον. Συνεφάτην. Ἐπεχείρουν δὴ μετὰ τοῦτο ἐρωτᾷν ὁπότερος δικαιότερος καὶ σοφώτερος αὐτῶν εἴη. μεταξὺ οὖν τις προσελθὼν ἀνέστησε τὸν Μενέξενον, φάσκων καλεῖν τὸν παιδοτρίβην. ἐδόκει γάρ μοι ἱεροποιῶν τυγχάνειν. ἐκεῖνος μὲν οὖν ᾤχετο· ἐγὼ δὲ τὸν Λύσιν ἠρόμην, Ἦπου, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ Λύσι, σφόδρα φιλεῖ σε ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ; Πάνυ γε, ἦ δ᾽ ὅς. Οὐκοῦν βούλοιντο ἄν σε ὡς εὐδαιμονέστατον εἶναι; Πῶς γὰρ οὔ; Δοκεῖ δέ σοι εὐδαίμων εἶναι ἄνθρωπος δουλεύων τε, καὶ ᾧ μηδὲν ἐξείη ποιεῖν ὧν ἐπιθυμεῖ; Μὰ Δί᾽ οὐκ ἔμοιγε, ἔφη. Οὐκοῦν εἴ σε φιλεῖ ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ, καὶ εὐδαίμονά σε ἐπιθυμοῦσι γενέσθαι, τοῦτο παντὶ τρόπῳ δηλονότι προθυμοῦνται ὅπως ἂν εὐδαιμονοίης. Πῶς γὰρ οὐχί; ἔφη. Ἐῶ-

σιν ἅρά σε ἃ βούλει ποιεῖν, καὶ οὐδὲν ἐπιπλήττουσιν οὐδὲ κωλύουσι ποιεῖν ὧν ἂν ἐπιθυμῇς; Ναὶ μὰ Δία, ἐμέ γε, ὦ Σώκρατες, καὶ μάλα γε πολλὰ κωλύουσι. Πῶς λέγεις; ἦν δ᾽ ἐγώ· βουλόμενοι σὲ μακάριον εἶναι, διακωλύουσι τοῦτο ποιεῖν ὅ ἂν βούλῃ; ὧδε δέ μοι λέγε. ἢν ἐπιθυμήσῃς ἐπί τινος τῶν τοῦ πατρὸς ἁρμάτων ὀχεῖσθαι, λαβὼν τὰς ἡνίας ὅταν ἁμιλλᾶται, οὐκ ἂν ἐῷέν σε, ἀλλὰ διακωλύοιεν; Μὰ Δί᾽ οὐ μέντοι ἄν, ἔφη, ἐῷεν. Ἀλλὰ τίνα μήν; Ἔστι τὶς ἡνίοχος παρὰ τοῦ πατρὸς μισθὸν φέρων. Πῶς λέγεις; μισθωτῷ μᾶλλόν ἐπιτρέπουσιν ἢ σοὶ ποιεῖν ὅ, τι ἂν βούληται περὶ τοὺς ἵππους, καὶ προσέτι αὐτοῦ τούτου ἀργύριον τελοῦσιν; Ἀλλὰ τί μήν; ἔφη. Ἀλλὰ τοῦ ὀρικοῦ ζεύγους, οἶμαι, ἐπιτρέπουσί σοι ἄρχειν· κἂν εἰ βούλοιο λαβὼν τὴν μάστιγα τύπτειν, ἐῷεν ἄν. Πόθεν, ἦ δ᾽ ὅς, ἐῷεν; Τί δέ; ἦν δ᾽ ἐγώ. οὐδενὶ ἔξεστιν αὐτοὺς τύπτειν; Καὶ μάλα, ἔφη, τῷ ὀρεοκόμῳ. Δούλῳ ὄντι, ἢ ἐλευθέρῳ; Δούλῳ, ἔφη. Καὶ δοῦλον, ὡς ἔοικεν, ἡγοῦνται περὶ πλείονος ἢ σὲ τὸν υἱόν, καὶ ἐπιτρέπουσι τὰ ἑαυτῶν μᾶλλον ἢ σοί· καὶ ἐῶσι ποιεῖν ὅ, τι βούλεται, σὲ δὲ διακωλύουσι. καί μοι ἔτι τόδε εἰπέ, σὲ αὐτὸν ἐῶσιν ἄρχειν σεαυτοῦ; ἢ οὐδὲ τοῦτο ἐπιτρέπουσί σοι; Πῶς γάρ, ἔφη, ἐπιτρέπουσιν; Ἀλλ᾽ ἄρχει τις σοῦ; Ὅδε παιδαγωγός, ἔφη. Μῶν δοῦλος ὤν; Ἀλλὰ τί μήν; ἡμέτερός γε, ἔφη. Ἦ δεινόν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἐλεύθερον ὄντα ὑπὸ δούλου ἄρχεσθαι; τί δὲ ποιῶν αὖ οὗτος ὁ παιδαγωγός σοῦ ἄρχει; Ἄγων δή που, ἔφη, εἰς διδασκάλου. Μῶν μὴ καὶ οὗτοι σοῦ ἄρχουσιν

οἱ διδάσκαλοι; Πάντως δή που. Παμπόλλους ἄρα σοὶ δεσπότας καὶ ἄρχοντας ἑκὼν ὁ πατὴρ ἐφίστησιν. ἀλλ᾽ ἄρα, ἐπειδὰν οἴκαδε ἔλθῃς παρὰ τὴν μητέρα, ἐκείνη σὲ ἐᾷ ποιεῖν ὅ, τι ἂν βούλῃ, ἵν᾽ αὐτῇ μακάριος ᾖς, ἢ περὶ τὰ ἔρια, ἢ περὶ τὸν ἱστὸν, ὅταν ὑφαίνῃ. οὔτι γάρ που διακωλύει σε ἢ τῆς σπάθης, ἢ τῆς κερκίδος, ἢ ἄλλου του τῶν περὶ ταλασιουργίαν ὀργάνων ἅπτεσθαι. Καὶ ὃς γελάσας, Μὰ Δία, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐ μόνον γε διακωλύει, ἀλλὰ καὶ τυπτοίμην ἂν εἰ ἁπτοίμην. Ἡράκλεις, ἦν δ᾽ ἐγώ. μῶν μή τι ἠδίκηκας τὸν πατέρα, ἢ τὴν μητέρα; Μὰ Δί᾽, οὐκ ἔγωγε, ἔφη. Ἀλλ᾽ ἀντὶ τίνος μὴν οὕτω σὲ δεινῶς διακωλύουσιν εὐδαίμονα εἶναι, καὶ ποιεῖν ὅ, τι ἂν βούλοιο; καὶ δι᾽ ἡμέρας ὅλης τρέφουσί σε ἀεί τῳ δουλεύοντα, καὶ ἑνὶ λόγῳ, ὀλίγου ὧν ἐπιθυμεῖς οὐδὲν ποιοῦντα; ὥστε σοι, ὡς ἔοικεν, οὔτε τῶν χρημάτων τοσούτων ὄντων οὐδὲν ὄφελος (ἀλλὰ πάντες αὐτῶν μᾶλλον ἄρχουσιν ἢ σὺ) οὔτε τοῦ σώματος, οὕτω γενναίου ὄντος· ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἄλλος ποιμαίνει καὶ θεραπεύει· σὺ δὲ ἄρχεις οὐδενὸς, ὦ Λύσι, οὐδὲ ποιεῖς οὐδὲν ὧν ἐπιθυμεῖς. Οὐ γάρ πω, ἔφη, ἡλικίαν ἔχω, ὦ Σώκρατες. Μὴ οὐ τοῦτό σε, ὦ παῖ Δημοκράτους, κωλύῃ. ἐπεὶ τό γε τοσόνδε, ὡς ἐγῷμαι, καὶ ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ σοὶ ἐπιτρέπουσι· καὶ οὐκ ἀναμένουσιν ἕως ἂν ἡλικίαν ἔχῃς. ὅταν γὰρ βούλωνται αὐτοῖς τινὰ ἀναγνωσθῆναι, ἢ γραφῆναι, σὲ, ὡς ἐγῷμαι, πρῶτον τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐπὶ τοῦτο τάττουσιν. ἦ γάρ; Πάνυ γ᾽, ἔφη. Οὐκοῦν ἔξεστί σοι ἐνταῦθ᾽ ὅ, τι ἂν βούλῃ πρῶτον τῶν γραμ-

μάτων γράφειν, καὶ ὅ, τι ἂν δεύτερον; καὶ ἀναγιγνώσκειν ὡσαύτως ἔξεστι; καὶ ἐπειδὰν, ὡς ἐγῷμαι, τὴν λύραν λάβῃς, οὐ διακωλύουσί σε οὔτε ὁ πατὴρ οὔτε ἡ μήτηρ ἐπιτεῖναί τε καὶ ἀνεῖναι ἣν ἂν βούλῃ τῶν χορδῶν, καὶ ψῆλαι, καὶ κρούειν τῷ πλήκτρῳ. ἢ διακωλύουσιν; Οὐ δῆτα. Τί ποτ' ἂν οὖν εἴη, ὦ Λύσι, τὸ αἴτιον ὅτι ἐνταῦθα μὲν οὐ διακωλύουσιν, ἐν οἷς δὲ ἄρτι ἐλέγομεν διακωλύουσιν; Ὅτι, οἶμαι, ἔφη, ταῦτα μὲν ἐπίσταμαι, ἐκεῖνα δ' οὔ. Εἶεν, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ ἄριστε. οὐκ ἄρα τὴν ἡλικίαν σου περιμένει ὁ πατὴρ ἐπιτρέπειν πάντα· ἀλλ' ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἡγήσηταί σε βέλτιον αὑτοῦ φρονεῖν, ταύτῃ ἐπιτρέψει σοὶ καὶ αὑτὸν καὶ τὰ αὑτοῦ. Οἶμαι ἔγωγε, ἔφη. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ. τί δέ; τῷ γείτονι ἆρ' οὐχ ὁ αὐτὸς ὅρος ὥσπερ τῷ πατρὶ, περὶ σοῦ; πότερον οἴει αὐτὸν ἐπιτρέψειν σοὶ τὴν αὑτοῦ οἰκίαν οἰκονομεῖν, ὅτάν σε ἡγήσηται βέλτιον περὶ οἰκονομίας ἑαυτοῦ φρονεῖν, ἢ αὐτὸν ἐπιστατήσειν; Ἐμοὶ ἐπιτρέψειν, οἶμαι. Τί δ' Ἀθηναίους οἴει σοὶ οὐκ ἐπιτρέψειν τὰ αὑτῶν, ὅταν αἰσθάνωνται ὅτι ἱκανῶς φρονεῖς; Ἔγωγε. Πρὸς Διὸς, ἦν δ' ἐγὼ, τί ἄρα ὁ μέγας βασιλεύς; πότερον τῷ πρεσβυτάτῳ υἱεῖ, οὗ ἡ τῆς Ἀσίας ἀρχὴ γίγνεται, μᾶλλον ἂν ἐπιτρέψειεν ἑψομένων κρεῶν ἐμβάλλειν ὅ, τι ἂν βούληται ἐμβαλεῖν εἰς τὸν ζωμὸν, ἢ ἡμῖν, εἰ ἀφικόμενοι παρ' ἐκεῖνον ἐνδειξαίμεθα αὐτῷ ὅτι ἡμεῖς κάλλιον φρονοῦμεν ἢ ὁ υἱὸς αὐτοῦ περὶ ὄψου σκευασίας; Ἡμῖν δηλονότι, ἔφη. Καὶ τὸν μέν γε οὐδ' ἂν σμικρὸν ἐάσειεν ἐμβαλεῖν· ἡμᾶς δὲ, κἂν εἰ βουλοίμεθα δραξάμενοι τῶν ἁλῶν,

ἐῴη ἂν ἐμβαλεῖν. Πῶς γὰρ οὔ; Τί δ᾽ εἰ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀσθενοῖ; ἆρα ἐῴη ἂν αὐτὸν ἅπτεσθαι τῶν ἑαυτοῦ ὀφθαλμῶν, μὴ ἰατρὸν ἡγούμενος, ἢ κωλύοι ἄν; Κωλύοι ἄν. Ἡμᾶς δέ γε εἰ ὑπολαμβάνοι ἰατρικοὺς εἶναι, κἂν εἰ βουλοίμεθα διανοίγοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐμπάσαι τῆς τέφρας, οἶμαι, οὐκ ἂν κωλύσειεν, ἡγούμενος ὀρθῶς φρονεῖν. Ἀληθῆ λέγεις. Ἆρ᾽ οὖν καὶ τἆλλα πάντα ἡμῖν ἐπιτρέποι ἂν μᾶλλον ἢ ἑαυτῷ καὶ τῷ υἱεῖ, περὶ ὅσων ἂν δόξωμεν αὐτῷ σοφώτεροι ἐκείνων εἶναι; Ἀνάγκη, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Οὕτως ἄρα ἔχει, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ φίλε Λύσι. εἰς μὲν ταῦτα ἃ ἂν φρόνιμοι γενώμεθα, ἅπαντες ἡμῖν ἐπιτρέψουσιν, Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες· ποιήσομέν τε ἐν τούτοις ὅ, τι ἂν βουλώμεθα, καὶ οὐδεὶς ἡμᾶς ἑκὼν εἶναι ἐμποδιεῖ· ἀλλ᾽ αὐτοί τε ἐλεύθεροι ἐσόμεθα ἐν αὐτοῖς, καὶ ἄλλων ἄρχοντες· ἡμέτερά τε ταῦτα ἔσται. ὀνησόμεθα γὰρ ἀπ᾽ αὐτῶν· εἰς ἃ δ᾽ ἂν νοῦν μὴ κτησώμεθα, οὔτε τις ἡμῖν ἐπιτρέψει περὶ αὐτὰ ποιεῖν τὰ ἡμῖν δοκοῦντα, ἀλλ᾽ ἐμποδιοῦσι πάντες καθ᾽ ὅ, τι ἂν δύνωνται, οὐ μόνον οἱ ἀλλότριοι, ἀλλὰ καὶ ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ, καὶ εἴ τι τούτων οἰκειότερόν ἐστιν· αὐτοί τε ἐν αὐτοῖς ἐσόμεθα ἄλλων ὑπήκοοι, καὶ ἡμῖν ἔσται ἀλλότρια. οὐδὲν γὰρ ἀπ᾽ αὐτῶν ὀνησόμεθα. συγχωρεῖς οὕτως ἔχειν; Συγχωρῶ. Ἆρ᾽ οὖν τῳ φίλοι ἐσόμεθα; καί τις ἡμᾶς φιλήσειεν ἐν τούτοις, ἐν οἷς ἂν ὦμεν ἀνωφελεῖς; Οὐ δῆτα, ἔφη. Νῦν ἄρα οὐδέ σε ὁ πατήρ, οὐδὲ ἄλλος ἄλλον οὐδένα φιλεῖ, καθ᾽ ὅσον ἂν ᾖ ἄχρηστος.

οὐκ ἔοικεν, ἔφη. Ἐὰν μὲν ἄρα σοφὸς γένῃ, ὦ παῖ, πάντες σοὶ φίλοι καὶ πάντες σοὶ οἰκεῖοι ἔσονται. χρήσιμος γὰρ καὶ ἀγαθὸς ἔσῃ· εἰ δὲ μή, σοὶ οὔτε ἄλλος οὐδεὶς οὔτε ὁ πατὴρ φίλος ἔσται, οὔτε ἡ μήτηρ, οὔτε οἱ οἰκεῖοι. οἷόν τε οὖν ἐπὶ τούτοις, ὦ Λύσι, μέγα φρονεῖν, ἐν οἷς τις μήπω φρονεῖ; Καὶ πῶς ἄν; ἔφη. Εἰ δ' ἄρα σὺ διδασκάλου δέῃ, οὔπω φρονεῖς. Ἀληθῆ. Οὐδ' ἄρα μεγαλόφρων εἶ, εἴπερ ἄφρων ἔτι. Μὰ Δία, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὔ μοι δοκεῖ. Καὶ ἐγὼ ἀκούσας αὐτοῦ, ἀπέβλεψα πρὸς τὸν Ἱπποθάλη, καὶ ὀλίγου ἐξήμαρτον. ἐπῆλθε γάρ μοι εἰπεῖν ὅτι Οὕτω χρή, ὦ Ἱππόθαλες, τοῖς παιδικοῖς διαλέγεσθαι, ταπεινοῦντα καὶ συστέλλοντα, ἀλλὰ μή, ὥσπερ σύ, χαυνοῦντα καὶ διαθρύπτοντα. κατιδὼν οὖν αὐτὸν ἀγωνιῶντα καὶ τεθορυβημένον ὑπὸ τῶν λεγομένων, ἀνεμνήσθην ὅτι καὶ προσεστὼς λανθάνειν τὸν Λύσιν ἐβούλετο. ἀνέλαβον οὖν ἐμαυτόν, καὶ ἐπέσχον τοῦ λόγου. Καὶ ἐν τούτῳ ὁ Μενέξενος πάλιν ἧκε, καὶ ἐκαθέζετο παρὰ τὸν Λύσιν· ὅθεν καὶ ἐξανέστη. ὁ οὖν Λύσις μάλα παιδικῶς καὶ φιλικῶς, λάθρα τοῦ Μενεξένου, σμικρὸν πρός με λέγων, ἔφη, Ὦ Σώκρατες, ἅπερ καὶ ἐμοὶ λέγεις, εἰπὲ καὶ Μενεξένῳ. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Ταῦτα μὲν σὺ αὐτῷ ἐρεῖς, ὦ Λύσι· πάντως γὰρ προσεῖχες τὸν νοῦν. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Πειρῶ τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ἀπομνημονεῦσαι αὐτὰ ὅτι μάλιστα, ἵνα τούτῳ σαφῶς πάντα εἴπῃς· ἐὰν δέ τι αὐτῶν ἐπιλάθῃ, αὖθις με ἀνέρεσθαι ὅταν ἐντύχῃς πρῶτον. Ἀλλὰ ποιήσω ταῦτα, ἔφη, ὦ Σώκρατες, πάνυ σφόδρα, εὖ ἴσθι.

Ἀλλά τι αὐτῷ ἄλλο λέγε, ἵνα καὶ ἐγὼ ἀκούω, ἕως ἂν οἴκαδε ὥρα ᾖ ἀπιέναι. Ἀλλὰ χρὴ ποιεῖν ταῦτα, ἦν δ' ἐγώ· ἐπειδή γε καὶ σὺ κελεύεις. ἀλλὰ ὅρα ὅπως ἐπικουρήσῃς μοὶ, ἐάν με ἐλέγχειν ἐπιχειρῇ ὁ Μενέξενος. ἢ οὐκ οἶσθα ὅτι ἐριστικός ἐστι; Ναὶ μὰ Δία, ἔφη, σφόδρα γε. διὰ ταῦτά τοι καὶ βούλομαί σε αὐτῷ διαλέγεσθαι. Ἵνα, ἦν δ' ἐγὼ, καταγέλαστος γένωμαι; Οὐ μὰ Δία, ἔφη, ἀλλ' ἵνα αὐτὸν κολάσῃς. Πόθεν; ἦν δ' ἐγώ· οὐ ῥᾴδιον. δεινὸς γὰρ ὁ ἄνθρωπος, Κτησίππου μαθητής. πάρεστι δέ τοι αὐτὸς (οὐχ ὁρᾷς;) Κτήσιππος. Μηδενός σοι, ἔφη, μελέτω, ὦ Σώκρατες· ἀλλ' ἴθι διαλέγου αὐτῷ. Διαλεκτέον, ἦν δ' ἐγώ. Ταῦτα οὖν ἡμῶν λεγόντων πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, Τί ὑμεῖς, ἔφη ὁ Κτήσιππος, αὐτὼ μόνω ἑστιᾶσθον, ἡμῖν δὲ οὐ μεταδίδοτον τῶν λόγων; Ἀλλὰ μὴν, ἦν δ' ἐγὼ, μεταδοτέον. ὅδε γάρ τι ὧν λέγω οὐ μανθάνει, ἀλλὰ φησὶν οἴεσθαι Μενέξενον εἰδέναι, καὶ κελεύει τοῦτον ἐρωτᾶν. Τί οὖν, ἦ δ' ὅς, οὐκ ἐρωτᾷς; Ἀλλ' ἐρήσομαι, ἦν δ' ἐγώ. καί μοι εἰπὲ, ὦ Μενέξενε, ὃ ἄν σε ἔρωμαι. τυγχάνω γὰρ ἐκ παιδὸς ἐπιθυμῶν κτήματός του, ὥσπερ ἄλλος ἄλλου. ὁ μὲν γάρ τις ἵππους ἐπιθυμεῖ κτᾶσθαι, ὁ δὲ, κύνας, ὁ δὲ, χρυσίον, ὁ δὲ, τιμάς· ἐγὼ δὲ πρὸς μὲν ταῦτα πρᾴως ἔχω, πρὸς δὲ τὴν τῶν φίλων κτῆσιν, πάνυ ἐρωτικῶς· καὶ βουλοίμην ἄν μοι φίλον ἀγαθὸν γενέσθαι μᾶλλον, ἢ τὸν ἄριστον ἐν ἀνθρώποις ὄρτυγα, ἢ ἀλεκτρυόνα· καὶ ναὶ μὰ Δία ἔγωγε μᾶλλον ἢ ἵππόν τε καὶ κύνα· οἶμαι δὲ, νὴ τὸν Κύνα, μᾶλλον ἢ τὸ Δαρείου χρυσίον κτήσασθαι δεξαί-

μην πολὺ πρότερον ἑταῖρον, μᾶλλον ἢ αὐτὸν Δαρεῖον. οὕτως ἐγὼ φιλέταιρός τις εἰμί. ὑμᾶς οὖν ὁρῶν, σέ τε καὶ Λύσιν, ἐκπέπληγμαι καὶ εὐδαιμονίζω, ὅτι οὕτω νέοι ὄντες οἷοί τ' ἐστὸν τοῦτο τὸ κτῆμα ταχὺ καὶ ῥᾳδίως κτᾶσθαι· καὶ σὺ δὲ τοῦτον οὕτω φίλον ἐκτήσω ταχύ τε καὶ σφόδρα, καὶ αὖ οὗτός σε· ἐγὼ δὲ οὕτω πόῤῥω εἰμὶ τοῦ κτήματος, ὥστε οὐδ' ὅντινα τρόπον γίγνεται φίλος ἕτερος ἑτέρου, οἶδα· ἀλλὰ ταῦτα δὴ αὐτὰ σὲ βούλομαι ἔρεσθαι, ἅτε ἔμπειρον. καί μοι εἰπέ, ἐπειδάν τις τινὰ φιλῇ, πότερος ποτέρου γίγνεται· ὁ φιλῶν, τοῦ φιλουμένου· ἢ ὁ φιλούμενος, τοῦ φιλοῦντος· ἢ οὐδὲν διαφέρει. Οὐδέν, ἔφη, ἔμοιγε δοκεῖ διαφέρειν. Πῶς λέγεις; ἦν δ' ἐγώ. ἀμφότεροι ἄρα ἀλλήλων φίλοι γίγνονται, ἐὰν μόνον ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον φιλῇ; Ἔμοιγε, ἔφη, δοκεῖ. Τί δέ; οὐκ ἔστι φιλοῦντα μὴ ἀντιφιλεῖσθαι ὑπὸ τούτου ὃν ἂν φιλῇ; Ἔστι. Τί δέ; ἆρά ἐστι καὶ μισεῖσθαι φιλοῦντα; οἷόν που ἐνίοτε δοκοῦσι καὶ οἱ ἐρασταὶ πάσχειν πρὸς τὰ παιδικά. φιλοῦντες γὰρ ὡς οἷόν τε μάλιστα οἱ μὲν οἴονται οὐκ ἀντιφιλεῖσθαι· οἱ δέ, καὶ μισεῖσθαι. ἢ οὐκ ἀληθὲς δοκεῖ σοι τοῦτο; Σφόδρα γε, ἔφη, ἀληθές. Οὐκοῦν ἐν τῷ τοιούτῳ, ἦν δ' ἐγώ, ὁ μὲν φιλεῖ, ὁ δὲ φιλεῖται; Ναί. Ὁπότερος οὖν αὐτῶν ποτέρου φίλος ἐστίν; ὁ φιλῶν, τοῦ φιλουμένου, ἐάν τε καὶ ἀντιφιλῆται, ἐάν τε καὶ μισῆται· ἢ ὁ φιλούμενος, τοῦ φιλοῦντος; ἢ οὐδέτερος αὖ ἐν τῷ τοιούτῳ οὐδετέρου φίλος ἐστίν, ἂν μὴ ἀμφότεροι ἀλλήλους φιλῶσιν; Ἔοικε γοῦν οὕτως ἔχειν. Ἀλλοίως

ἄρα νῦν ἡμῖν δοκεῖ ἢ πρότερον ἔδοξε. τότε μὲν γὰρ, εἰ ὁ ἕτερος φιλεῖ, φίλω εἶναι ἄμφω· νῦν δὲ, ἂν μὴ ἀμφότεροι ἀλλήλους φιλῶσιν, οὐδέτερος φίλος. Κινδυνεύει, ἔφη. Οὐκ ἄρα ἐστὶ φίλον τῷ φιλοῦντι οὐδὲν, μὴ οὐκ ἀντιφιλοῦν. Οὐκ ἔοικεν. Οὐδ᾽ ἄρα φίλιπποι εἰσὶν οὓς ἂν οἱ ἵπποι μὴ ἀντιφιλῶσιν· οὐδὲ φιλόρτυγες, οὐδ᾽ αὖ φιλόκυνές γε, καὶ φίλοινοι, καὶ φιλογυμνασταί· καὶ φιλόσοφοι, ἂν μὴ ἡ σοφία αὐτοὺς ἀντιφιλῇ. ἢ φιλοῦσι μὲν ταῦτα ἕκαστοι, οὐ μέντοι φίλα ὄντα· ἀλλὰ ψεύδεθ᾽ ὁ ποιητὴς; ὃς ἔφη, Ὄλβιος, ᾧ παῖδές τε φίλοι, καὶ μώνυχες ἵπποι, Καὶ κύνες ἀγρευταὶ, καὶ ξένος ἀλλοδαπός. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ, ἦ δ᾽ ὅς. Ἀλλ᾽ ἀληθῆ δοκεῖ λέγειν σοί; Ναί. Τὸ φιλούμενον ἄρα τῷ φιλοῦντι φίλον ἐστὶν, ὡς ἔοικεν, ὦ Μενέξενε, ἐάν τε φιλῇ, ἐάν τε καὶ μισῇ· οἷον καὶ τὰ νεωστὶ γεγονότα παιδία, τὰ μὲν, οὐδέπω φιλοῦντα, τὰ δὲ, καὶ μισοῦντα, ὅταν κολάζηται ὑπὸ τῆς μητρὸς, ἢ ὑπὸ τοῦ πατρός· ὅμως καὶ μισοῦντα ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ, πάντων μάλιστα ἐστὶ τοῖς γονεῦσι φίλτατα. Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, οὕτως ἔχειν. Οὐκ ἄρα ὁ φιλῶν, φίλος, ἐκ τούτου τοῦ λόγου, ἀλλ᾽ ὁ φιλούμενος. Ἔοικε. Καὶ ὁ μισούμενος, ἐχθρὸς ἄρα, ἀλλ᾽ οὐχ ὁ μισῶν. Φαίνεται. Πολλοὶ ἄρα ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν φιλοῦνται, ὑπὸ δὲ τῶν φίλων μισοῦνται· καὶ τοῖς μὲν ἐχθροῖς φίλοι εἰσὶν, τοῖς δὲ φίλοις ἐχθροί· εἰ τὸ φιλούμενον φίλον ἐστὶν, ἀλλὰ μὴ τὸ φιλοῦν. καίτοι πολλὴ ἀλογία, ὦ φίλε ἑταῖρε, μᾶλλον δὲ, οἶμαι, καὶ ἀδύνατον, τῷ τε φίλῳ ἐχθρὸν καὶ τῷ ἐχθρῷ φίλον εἶναι. Ἀληθῆ, ἔφη, ἔοι-

κας λέγειν, ὦ Σώκρατες. Οὐκοῦν εἰ τοῦτ' ἀδύνατον, τὸ φιλοῦν ἂν εἴη φίλον τοῦ φιλουμένου. Φαίνεται. Τὸ μισοῦν ἄρα πάλιν ἐχθρὸν τοῦ μισουμένου. Ἀνάγκη. Οὐκοῦν ταὐτὰ ἡμῖν συμβήσεται, ἀναγκαῖον εἶναι ὁμολογεῖν ἅπερ ἐπὶ τῶν πρότερον, πολλάκις φίλον εἶναι μὴ φίλου, πολλάκις δὲ καὶ ἐχθροῦ· ὅταν ἢ μὴ φιλοῦν τις φιλῇ, ἢ καὶ μισοῦν φιλῇ. πολλάκις δ' ἐχθρὸν εἶναι μὴ ἐχθροῦ, ἢ καὶ φίλου· ὅταν ἢ μισοῦν τις φιλῇ, ἢ καὶ φιλοῦν μισῇ. Κινδυνεύει, ἔφη. Τί οὖν δὴ χρησόμεθα, ἦν δ' ἐγώ. εἰ μήτε οἱ φιλοῦντες, φίλοι ἔσονται, μήτε οἱ φιλούμενοι; μήτε οἱ φιλοῦντές τε καὶ φιλούμενοι; ἀλλὰ καὶ παρὰ ταῦτα ἄλλους τινὰς ἔτι φήσομεν εἶναι φίλους ἀλλήλοις γιγνομένους; Οὐ μὰ τὸν Δία, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐ πάνυ εὐπορῶ ἔγωγε. Ἆρα μὴ, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ Μενέξενε, τοπαράπαν οὐκ ὀρθῶς ἐζητοῦμεν; Ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ὁ Λύσις. καὶ ἅμα εἰπὼν ἠρυθρίασεν. ἐδόκει γάρ μοι ἄκοντ' αὐτὸν ἐκφεύγειν τὸ λεχθὲν, διὰ τὸ σφόδρα προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς λεγομένοις· δῆλος δ' ἦν καὶ ὅτε ἠκροᾶτο οὐχ οὕτως ἔχων. Ἐγὼ οὖν βουλόμενος τόν τε Μενέξενον ἀναπαῦσαι, καὶ ἐκείνου ἡσθεὶς τῇ φιλοσοφίᾳ, οὕτω μεταβαλὼν, πρὸς τὸν Λύσιν ἐποιούμην τοὺς λόγους· καὶ εἶπον, Ὦ Λύσι, ἀληθῆ μοι δοκεῖς λέγειν, ὅτι εἰ ὀρθῶς ἡμεῖς ἐσκοποῦμεν, οὐκ ἄν ποτε οὕτως ἐπλανώμεθα. ἀλλὰ ταύτῃ μὲν μηκέτι ἴωμεν· (καὶ γάρ χαλεπή τις μοὶ φαίνεται, ὥσπερ ὁδὸς, ἡ σκέψις) ᾗ δὲ ἐτράπημεν, δοκεῖ μοι χρῆναι ἰέναι, σκοποῦντα τὰ κατὰ τοὺς ποιητάς. οὗτοι γὰρ ἡμῖν ὥσπερ πατέρες

τῆς σοφίας εἰσὶ καὶ ἡγεμόνες. λέγουσι δὲ δή που, οὐ φαύλως ἀποφαινόμενοι περὶ τῶν φίλων, οἳ τυγχάνουσιν ὄντες· ἀλλὰ τὸν θεὸν αὐτὸν φασὶ ποιεῖν φίλους αὐτοὺς, ἄγοντα παρ᾽ ἀλλήλους. λέγουσι δὲ πως ταῦτα, ὡς ἐγῷμαι, ὡδὶ, Αἰεί τοι τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον, καὶ ποιεῖ γνώριμον. ἢ οὐκ ἐντετύχηκας τούτοις τοῖς ἔπεσιν; Ἔγωγε, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τοῖς τῶν σοφωτάτων συγγράμμασιν ἐντετύχηκας, ταῦτα αὐτὰ ἃ λέγουσιν, ὅτι τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ ἀνάγκη ἀεὶ φίλον εἶναι; εἰσὶ δέ που οὗτοι οἱ περὶ φύσεώς τε καὶ τοῦ ὅλου διαλεγόμενοι καὶ γράφοντες. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. Ἆρ᾽ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, εὖ λέγουσιν; Ἴσως, ἔφη. Ἴσως, ἦν δ᾽ ἐγὼ, τὸ ἥμισυ αὐτοῦ· ἴσως δὲ καὶ πᾶν. ἀλλ᾽ ἡμεῖς οὐ συνίεμεν. δοκεῖ γάρ ἡμῖν ὅ γε πονηρὸς, τῷ πονηρῷ, ὅσῳ ἂν ἐγγυτέρω προσίῃ, καὶ μᾶλλον ὁμιλῇ, τοσούτῳ ἐχθίων γίνεσθαι. ἀδικεῖ γάρ. ἀδικοῦντας δὲ καὶ ἀδικουμένους ἀδύνατόν πού φίλους εἶναι. οὐχ οὕτω; Ναὶ, ἦ δ᾽ ὅς. Ταύτῃ μὲν ἂν τοίνυν τοῦ λεγομένου τὸ ἥμισυ οὐκ ἀληθὲς εἴη, εἴπερ οἱ πονηροὶ ἀλλήλοις ὅμοιοι. Ἀληθῆ λέγεις. Ἀλλά μοι δοκοῦσι λέγειν τοὺς ἀγαθοὺς ὁμοίους εἶναι ἀλλήλοις καὶ φίλους· τοὺς δὲ κακοὺς, ὅπερ καὶ λέγεται περὶ αὐτῶν, μηδέποτε ὁμοίους μηδ᾽ αὐτοὺς αὑτοῖς εἶναι, ἀλλ᾽ ἐμπλήκτους τε καὶ ἀσταθμήτους. ὃ δὲ αὐτὸ αὑτῷ ἀνόμοιον εἴη καὶ διάφορον, σχολῇ γέ τῳ ἄλλῳ ὅμοιον ἢ φίλον γένοιτο. ἢ οὐ καί σοι δοκεῖ οὕτως; Ἔμοιγε, ἔφη. Τοῦτο τοίνυν αἰνίττονται, ὡς ἐμοὶ δοκοῦσιν, ὦ ἑταῖρε, οἱ τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ φίλον λέγοντες· ὡς ἀγαθὸς

τῷ ἀγαθῷ μόνος μόνῳ φίλος, ὁ δὲ κακὸς οὔτε ἀγαθῷ οὔτε κακῷ οὐδέποτε εἰς ἀληθῆ φιλίαν ἔρχεται. συνδοκεῖ σοι; Κατένευσεν. Ἔχομεν ἄρα ἤδη, τίνες εἰσὶν οἱ φίλοι. ὁ γὰρ λόγος ἡμῖν σημαίνει ὅτι οἳ ἂν ὦσιν ἀγαθοί. Πάνυ γε, ἔφη, δοκεῖ. Καὶ ἐμοί, ἦν δ᾽ ἐγώ. καίτοι δυσχεραίνω τί γε ἐν αὐτῷ. φέρε οὖν, ὦ πρὸς Διός, ἴδωμεν τί καὶ ὑποπτεύω. ὁ ὅμοιος τῷ ὁμοίῳ καθόσον ὅμοιος, φίλος, καὶ ἔστι χρήσιμος ὁ τοιοῦτος τῷ τοιούτῳ. μᾶλλον δὲ ὧδε· ὁτιοῦν ὅμοιον ὁτῳοῦν ὁμοίῳ τίνα ὠφέλειαν ἔχει; ἢ τίνα βλάβην ἂν ποιῆσαι δύναιτο, ὃ μὴ καὶ αὐτὸ αὑτῷ; ἢ τί ἂν παθεῖν, ὃ μὴ καὶ ὑφ᾽ αὑτοῦ πάθοι; τὰ δὴ τοιαῦτα πῶς ἂν ὑπ᾽ ἀλλήλων ἀγαπηθείη, μηδεμίαν ἐπικουρίαν ἀλλήλοις ἔχοντα; ἔστιν ὅπως; Οὐκ ἔστιν. Ὃ δὲ μὴ ἀγαπῷτο, πῶς φίλον; Οὐδαμῶς. Ἀλλὰ δὴ ὁ μὲν ὅμοιος τῷ ὁμοίῳ οὐ φίλος· ὁ δὲ ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ, καθόσον ἀγαθός, οὐ καθόσον ὅμοιος, φίλος ἂν εἴη; Ἴσως. Τί δέ; οὐχ ὁ ἀγαθός, καθόσον ἀγαθός, κατὰ τοσοῦτον ἱκανὸς ἂν εἴη αὑτῷ; Ναί. Ὁ δέ γε ἱκανός, οὐδενὸς δεόμενος κατὰ τὴν ἱκανότητα. Πῶς γὰρ οὔ; Ὁ δὲ μή του δεόμενος, οὐδέ τι ἀγαπῴη ἄν. Οὐ γὰρ οὖν. Ὁ δὲ μὴ ἀγαπῴη, οὐδ᾽ ἂν φιλοῖ. Οὐ δῆτα. Ὁ δὲ μὴ φιλῶν γε, οὐ φίλος; Οὐ φαίνεταί. Πῶς οὖν οἱ ἀγαθοὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἡμῖν φίλοι ἔσονται τὴν ἀρχήν, οἳ μήτε ἀπόντες, ποθεινοὶ ἀλλήλοις· (ἱκανοὶ γὰρ ἑαυτοῖς, καὶ χωρὶς ὄντες) μήτε παρόντες χρείαν αὑτῶν ἔχουσι; τοὺς δὴ τοιούτους τίς μηχανὴ περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι ἀλλήλους; Οὐδεμία, ἔφη. Φίλοι δέ γε οὐκ ἂν εἶεν, μὴ

περὶ πολλοῦ ποιούμενοι ἑαυτούς. Ἀληθῆ. Ἄθρει δή, ὦ Λύσι, πῇ παρακρουόμεθα. ἆρά γε ὅλῳ τινὶ ἐξαπατώμεθα; Πῶς δή; ἔφη. Ἤδη ποτέ του ἤκουσα λέγοντος, καὶ ἄρτι ἀναμιμνήσκομαι, ὅτι τὸ μὲν ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ, καὶ οἱ ἀγαθοὶ τοῖς ἀγαθοῖς πολεμιώτατοι εἶεν. καὶ δὴ καὶ τὸν Ἡσίοδον ἐπήγετο μάρτυρα, λέγων ὡς ἄρα Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ, Καὶ πτωχὸς πτωχῷ. — καὶ τἄλλα δὴ πάντα οὕτως ἐφάνη ἀναγκαῖον εἶναι μάλιστα τὰ ὁμοιότατα ἄλληλα φθόνου τε καὶ φιλονεικίας καὶ ἔχθρας ἐμπίπλασθαι· τὰ δ' ἀνομοιότατα, φιλίας. τὸν γὰρ πένητα τῷ πλουσίῳ ἀναγκάζεσθαι φίλον εἶναι, καὶ τὸν ἀσθενῆ, τῷ ἰσχυρῷ, τῆς ἐπικουρίας ἕνεκα· καὶ τὸν κάμνοντα, τῷ ἰατρῷ· καὶ πάντα δὴ τὸν μὴ εἰδότα, ἀγαπᾶν τὸν εἰδότα καὶ φιλεῖν. καὶ δὴ καὶ ἔτι ἐπεξῄει τῷ λόγῳ, μεγαλοπρεπέστερον λέγων, ὡς ἄρα παντὸς δέοι τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ φίλον εἶναι· ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἐναντίον εἴη τούτου. τὸ γὰρ ἐναντιώτατον τῷ ἐναντιωτάτῳ εἶναι μάλιστα φίλον. ἐπιθυμεῖν γὰρ τοῦ τοιούτου ἕκαστον, ἀλλ' οὐ τοῦ ὁμοίου. τὸ μὲν γὰρ ξηρὸν, ὑγροῦ· τὸ δὲ ψυχρὸν, θερμοῦ· τὸ δὲ πικρὸν, γλυκέος· τὸ δὲ ὀξὺ, ἀμβλέος· τὸ δὲ κενὸν, πληρώσεως, καὶ τὸ πλῆρες δὲ, κενώσεως· καὶ τἄλλα οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. τροφὴν γὰρ εἶναι τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ. τὸ γὰρ ὅμοιον τοῦ ὁμοίου οὐδὲν ἂν ἀπολαῦσαι. καὶ μέντοι, ὦ ἑταῖρε, καὶ κομψὸς ἐδόκει εἶναι ταῦτα λέγων. εὖ γὰρ ἔλεγεν. ὑμῖν δὲ, ἦν δ' ἐγώ, πῶς δοκεῖ λέγειν; Εὖ γε, ἔφη ὁ Μενέξενος, ὥσγε οὑτωσὶ

ἀκοῦσαι. Φῶμεν ἄρα τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ μάλιστα φίλον εἶναι. Πάνυ γε. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, οὐκ ἀλλοκότως, ὦ Μενέξενε; καὶ ἡμῖν εὐθὺς ἄσμενοι ἐπιπηδήσονται οὗτοι οἱ πάνσοφοι ἄνδρες οἱ ἀντιλογικοί, καὶ ἐρήσονται εἰ οὐκ ἐναντιώτατον ἔχθρα φιλίᾳ; οἷς τί ἀποκρινούμεθα; ἢ οὐκ ἀνάγκη ὁμολογεῖν ὅτι ἀληθῆ λέγουσιν; Ἀνάγκη. Ἆρ' οὖν φήσουσι τὸ ἐχθρὸν τῷ φίλῳ φίλον, ἢ τὸ φίλον τῷ ἐχθρῷ; Οὐδέτερα, ἔφη. Ἀλλὰ τὸ δίκαιον τῷ ἀδίκῳ, ἢ τὸ σῶφρον τῷ ἀκολάστῳ, ἢ τὸ ἀγαθὸν τῷ κακῷ; Οὐκ ἄν μοι δοκῇ οὕτως ἔχειν. Ἀλλὰ μέντοι, ἦν δ' ἐγώ, εἴπερ γε κατὰ τὴν ἐναντιότητα τὸ τῷ φίλῳ φίλον ἐστίν, ἀνάγκη καὶ ταῦτα φίλα εἶναι. Ἀνάγκη. Οὔτε ἄρα τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ, οὔτε τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ φίλον. Οὐκ ἔοικεν. Ἔτι δὲ καὶ τόδε σκεψώμεθα, μὴ ἔτι μᾶλλον ἡμᾶς λανθάνῃ τὸ φίλον ὡς ἀληθῶς, οὐδὲν τούτων ὄν, ἀλλὰ τὸ μήτε ἀγαθὸν μήτε κακόν, φίλον οὕτω ποτὲ γιγνόμενον τοῦ ἀγαθοῦ. Πῶς, ἦ δ' ὅς, λέγεις; Ἀλλὰ μὰ Δία, ἦν δ' ἐγώ, οὐκ οἶδα· ἀλλὰ τῷ ὄντι αὐτὸς ἰλιγγιῶ ὑπὸ τῆς τοῦ λόγου ἀπορίας· καὶ κινδυνεύει, κατὰ τὴν ἀρχαίαν παροιμίαν, τὸ καλὸν φίλον εἶναι. Ἔοικε γοῦν μαλακῷ τινι καὶ λείῳ καὶ λιπαρῷ. διὸ καὶ ἴσως ῥᾳδίως διολισθαίνει καὶ διαδύεται ἡμᾶς, ἅτε τοιοῦτον ὄν. λέγω γὰρ τἀγαθὸν καλὸν εἶναι. σὺ δ' οὐκ οἴει; Ἔγωγε. Λέγω τοίνυν, ἀπομαντευόμενος τοῦ καλοῦ τε καὶ ἀγαθοῦ, φίλον εἶναι τὸ μήτε ἀγαθὸν μήτε κακόν. πρὸς ἃ δὲ λέγων μαντεύομαι, ἄκουσον. δοκεῖ μοι ὡσπερεὶ τρία ἄττα εἶναι γένη, τὸ μέν, ἀγαθόν,

τὸ δὲ, κακόν· τὸ δ' οὔτ' ἀγαθὸν, οὔτε κακόν. τί δὲ σοί; Καὶ ἐμοὶ, ἔφη· καὶ οὔτε τἀγαθὸν τἀγαθῷ, οὔτε τὸ κακὸν τῷ κακῷ, οὔτε τἀγαθὸν τῷ κακῷ φίλον εἶναι· ὥσπερ οὐδ' ὁ ἔμπροσθεν λόγος ἐᾷ. λείπεται δ', εἴπέρ τῳ τὶ ἐστὶ φίλον, τὸ μήτε ἀγαθὸν μήτε κακὸν φίλον εἶναι ἢ τοῦ ἀγαθοῦ, ἢ οὐ τοῦ τοιούτου οἷον αὐτό ἐστιν. οὐ γὰρ ἄν που τῷ κακῷ φίλον ἄν τι γένοιτο. Ἀληθῆ. Οὐδὲ μὴν τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ ἔφαμεν ἄρτι. ἦ γάρ; Ναί. Οὐκ ἄρα ἔσται τῷ μήτε ἀγαθῷ μήτε κακῷ τὸ τοιοῦτον φίλον οἷον αὐτό. Οὐ φαίνεται. Τῷ ἀγαθῷ ἄρα τὸ μήτε ἀγαθὸν, μήτε κακὸν, μόνον μόνῳ συμβαίνει γίγνεσθαι φίλον. Ἀνάγκη, ὡς ἔοικεν. Ἆρ' οὖν καὶ καλῶς, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ παῖδες, ὑφηγεῖται ἡμῖν τὸ νῦν λεγόμενον; εἰ γοῦν θέλοιμεν ἐννοῆσαι, τὸ ὑγιαῖνον σῶμα οὐδὲν ἰατρικῆς δεῖται, οὐδὲ ὠφελείας· ἱκανῶς γὰρ ἔχει. ὥστε ὑγιαίνων οὐδεὶς ἰατρῷ φίλος διὰ τὴν ὑγίειαν. ἦ γάρ; Οὐδείς. Ἀλλ' ὁ κάμνων, οἶμαι, διὰ τὴν νόσον. Πῶς γὰρ οὔ; Νόσος μὲν δὴ, κακόν· ἰατρικὴ δὲ, ὠφέλιμον καὶ ἀγαθόν; Ναί. Σῶμα δέ γέ που, κατὰ τὸ σῶμα εἶναι, οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε κακόν. Οὕτως. Ἀναγκάζεται δέ γε σῶμα διὰ νόσον ἰατρικὴν ἀσπάζεσθαι καὶ φιλεῖν. Δοκεῖ μοι. Τὸ μήτε κακὸν ἄρα, μήτε ἀγαθὸν, φίλον γίγνεται τοῦ ἀγαθοῦ, διὰ κακοῦ παρουσίαν. Ἔοικε. Δῆλον δέ γε ὅτι πρὶν γενέσθαι αὐτὸ κακὸν ὑπὸ τοῦ κακοῦ οὗ ἔχει. οὐ γὰρ δή γε κακὸν γεγονός ἐστιν ἀντὶ τοῦ ἀγαθοῦ, οὗ ἐπιθυμεῖ, καὶ φίλον εἴη. ἀδύνατον γὰρ ἔφαμεν κακὸν ἀγαθῷ φίλον εἶναι. Ἀδύνατον γάρ. Σκέψα-

σθε δὴ ὃ λέγω. λέγω γὰρ ὅτι ἔνια μὲν, οἷον ἂν ᾖ τὸ παρὸν, τοιαῦτά ἐστιν καὶ αὐτά· ἔνια δὲ οὔ. ὥσπερ εἰ ἐθέλοι τὶς χρώματί τῳ ὁτιοῦν ἀλεῖψαι, πάρεστί που τῷ ἀλειφθέντι τὸ ἐπαλειφθέν. Πάνυ γε. Ἆρ' οὖν καὶ ἔστι τότε τοιοῦτον τὴν χρόαν τὸ ἐπαλειφθὲν, οἷον τὸ ἔτι ὄν; Οὐ μανθάνω, ἦ δ' ὅς. Ἀλλ' ὧδε, ἦν δ' ἐγώ. εἴτις σοῦ ξανθὰς οὔσας τὰς τρίχας ψιμμυθίῳ ἀλείψειε, πότερόν ποτε λευκαὶ εἶεν, ἢ φαίνοιντ' ἄν; Φαίνοιντ' ἄν, ἦ δ' ὅς. Καὶ μὴν παρείη γ' ἂν αὐταῖς λευκότης. Ναί. Ἀλλ' ὅμως οὐδέν τι μᾶλλον ἂν εἶεν λευκαί πω· ἀλλὰ παρούσης λευκότητος οὔτέ τι λευκαὶ οὔτε μέλαιναί εἰσιν. Ἀληθῆ. Ἀλλ' ὅταν δὴ, ὦ φίλε, τὸ γῆρας αὐταῖς ταὐτὸν τοῦτο τὸ χρῶμα ἐπαγάγῃ, τότε ἐγένοντο οἷόνπερ τὸ παρὸν, λευκοῦ παρουσίᾳ λευκαί. Πῶς γὰρ οὔ; Τοῦτο τοίνυν ἐρωτῶ νῦν δὴ, εἰ ᾧ ἄν τι παρῇ, τοιοῦτον ἔσται τὸ ἔχον οἷον τὸ παρόν· ἢ ἐὰν μὲν κατά τινα τρόπον παρῇ, ἔσται· ἐὰν δὲ μὴ, οὔ. Οὕτω μᾶλλον, ἔφη. Καὶ τὸ μήτε κακὸν ἄρα, μήτε ἀγαθὸν, ἐνίοτε κακοῦ παρόντος, οὔπω κακόν ἐστιν. ἔστι δ' ὅτε ἤδη τὸ τοιοῦτον γέγονε. Πάνυ γε. Οὐκοῦν ὅταν μήπω κακὸν ᾖ κακοῦ παρόντος, αὕτη μὲν ἡ παρουσία, ἀγαθοῦ αὐτὸ ποιεῖ ἐπιθυμεῖν· ἡ δὲ κακὸν ποιοῦσα, ἀποστερεῖ αὐτὸ τῆς τε ἐπιθυμίας ἅμα καὶ τῆς φιλίας τἀγαθοῦ. οὐ γὰρ ἔτι ἐστὶν οὔτε κακὸν, οὔτε ἀγαθὸν, ἀλλὰ κακόν. φίλον δὲ ἀγαθὸν κακῷ οὐκ ἦν. Οὐ γὰρ οὖν. Διὰ ταῦτα δὴ φαῖμεν ἂν καὶ τοὺς ἤδη σοφοὺς μηκέτι φιλοσοφεῖν, εἴτε θεοὶ, εἴτε ἄνθρωποι εἰσὶν οὗτοι· οὐδ' αὖ ἐκεί-

νους φιλοσοφεῖν, τοὺς οὕτως ἄγνοιαν ἔχοντας ὥστε κακοὺς εἶναι. κακὸν γὰρ καὶ ἀμαθῆ οὐδένα φιλοσοφεῖν. λείπονται δὴ οἱ ἔχοντες μὲν τὸ κακὸν τοῦτο, τὴν ἄγνοιαν, μήπω δὲ ὑπ᾽ αὐτοῦ ὄντες ἀγνώμονες, μηδὲ ἀμαθεῖς, ἀλλ᾽ ἔτι ἡγούμενοι μὴ εἰδέναι ἃ μὴ ἴσασι. διὸ δὴ καὶ φιλοσοφοῦσιν οἱ οὔτε ἀγαθοί, οὔτε κακοί πω ὄντες. ὅσοι δὲ κακοὶ οὐ φιλοσοφοῦσιν, οὐδὲ οἱ ἀγαθοί. οὔτε γὰρ τὸ ἐναντίον, τοῦ ἐναντίου, οὔτε τὸ ὅμοιον, τοῦ ὁμοίου φίλον ἡμῖν ἐφάνη, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις. ἢ οὐ μέμνησθε; Πάνυ γε, ἐφάτην. Ἆρα, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ Λύσι τε καὶ Μενέξενε, παντὸς μᾶλλον ἐξευρήκαμεν ὃ ἔστι τὸ φίλον καὶ οὔ; φαμὲν γὰρ αὐτὸ, καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ πανταχοῦ, τὸ μήτε κακὸν μήτε ἀγαθὸν, διὰ κακοῦ παρουσίαν, τοῦ ἀγαθοῦ φίλον εἶναι. Παντάπασιν ἐφάτην τε καὶ συνεχωρείτην οὕτω τοῦτ᾽ ἔχειν. καὶ δὴ καὶ αὐτὸς ἐγὼ πάνυ ἔχαιρον, ὥσπερ θηρευτής τις, ἔχων ἀγαπητῶς ὃ ἐθηρευόμην. κἄπειτ᾽ οὐκ οἶδ᾽ ὁπόθεν μοι ἀτοπωτάτη τὶς ὑποψία εἰσῆλθεν, ὡς οὐκ ἀληθῆ εἴη τὰ ὡμολογημένα ἡμῖν. καὶ εὐθὺς ἀχθεσθεὶς εἶπον, Βαβαὶ, ὦ Λύσι τε καὶ Μενέξενε, κινδυνεύομεν ὄναρ πεπλουτηκέναι. Τί μάλιστα; ἔφη ὁ Μενέξενος. Φοβοῦμαι, ἦν δ᾽ ἐγὼ, μὴ ὥσπερ ἀνθρώποις ἀλαζόσι, λόγοις τισὶ τοιούτοις ψευδέσιν ἐντετυχήκαμεν περὶ τοῦ φίλου. Πῶς δή; ἔφη. Ὧδε, ἦν δ᾽ ἐγὼ, σκοπῶμεν. φίλος ὃς ἂν εἴη, πότερον ἐστί τῳ φίλος, ἢ οὔ; Ἀνάγκη, ἔφη. Πότερον οὖν οὐδενὸς ἕνεκα, καὶ δι᾽ οὐδέν; ἢ ἕνεκά του, καὶ διά τι; Ἕνεκά του.

καὶ διά τι. Πότερον φίλου ὄντος ἐκείνου τοῦ πράγματος, οὗ ἕνεκα φίλος ὁ φίλος τῷ φίλῳ, ἢ οὔτε φίλου, οὔτε ἐχθροῦ; Οὐ πάνυ, ἔφη, ἕπομαι. Εἰκότως γε, ἦν δ' ἐγώ· ἀλλὰ ὧδε ἴσως ἀκολουθήσεις, οἶμαι δὲ καὶ ἐγὼ μᾶλλον εἴσομαι ὅ, τι λέγω. ὁ κάμνων νῦν δὴ φαμὲν τοῦ ἰατροῦ φίλος. οὐχ οὕτω; Ναί. Οὐκοῦν διὰ νόσον, ἕνεκα ὑγιείας, τοῦ ἰατροῦ φίλος; Ναί. Ἡ δέ γε νόσος, κακόν; Πῶς δ' οὔ; Τί δὲ ὑγίεια; ἦν δ' ἐγώ· ἀγαθὸν, ἢ κακὸν; ἢ οὐδέτερα; Ἀγαθὸν, ἔφη. Ἐλέγομεν δ' ἄρα, ὡς ἔοικεν, ὅτι τὸ σῶμα, οὔτε ἀγαθὸν οὔτε κακὸν, διὰ τὴν νόσον. τοῦτο δὲ, διὰ τὸ κακὸν, τῆς ἰατρικῆς φίλον ἐστίν. ἀγαθὸν δὲ, ἰατρική. ἕνεκα δὲ τῆς ὑγιείας τὴν φιλίαν ἡ ἰατρικὴ ἐπανῄρηται· ἡ δὲ ὑγίεια, ἀγαθόν. ἦ γάρ; Ναί. Φίλον δὲ, ἢ οὐ φίλον, ἡ ὑγίεια, Φίλον. Ἡ δὲ νόσος, ἐχθρόν; Πάνυ γε. Τὸ οὔτε κακὸν οὔτε ἀγαθὸν ἄρα, διὰ τὸ κακὸν καὶ τὸ ἐχθρὸν, τοῦ ἀγαθοῦ φίλον ἐστὶν, ἕνεκα τοῦ ἀγαθοῦ καὶ φίλου. Φαίνεται. Ἕνεκα ἄρα τοῦ φίλου, τὸ φίλον, φίλον, διὰ τὸ ἐχθρόν. Ἔοικεν. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ. ἐπειδὴ ἐνταῦθα ἥκομεν, ὦ παῖδες, πρόσχωμεν τὸν νοῦν μὴ ἐξαπατηθῶμεν. ὅτι μὲν γὰρ φίλον τοῦ φίλου τὸ φίλον γέγονεν, ἐῶ χαίρειν, καὶ τοῦ ὁμοίου γε τὸ ὅμοιον φίλον γίγνεται· ὃ ἔφαμεν ἀδύνατον εἶναι. ἀλλ' ὅμως τόδε σκεψώμεθα, μὴ ἡμᾶς ἐξαπατήσῃ τὸ νῦν λεγόμενον. ἡ ἰατρικὴ, φαμὲν, ἕνεκα τῆς ὑγιείας φίλον; Ναί. Οὐκοῦν καὶ ὑγίεια φίλον; Πάνυ γε. Εἰ ἄρα φίλον, ἕνεκά του. Ναί. Φίλον γέ τινος δή· εἴπερ ἀκολουθήσει τῇ πρόσθεν ὁμολογίᾳ. Πάνυ γε.

Οὐκοῦν καὶ ἐκεῖνο φίλον αὖ ἔσται, ἕνεκα φίλου; Ναί. Ἆρ' οὖν οὐκ ἀνάγκη ἀπειπεῖν ἡμᾶς οὕτως ἰόντας, καὶ ἀφικέσθαι ἐπί τινα ἀρχὴν, ἣ οὐκ ἔτ' ἐπανοίσει ἐπ' ἄλλο φίλον, ἀλλ' ἥξει ἐπ' ἐκεῖνο ὅ ἐστι πρῶτον φίλον, οὗ ἕνεκα καὶ τὰ ἄλλα φαμὲν πάντα φίλα εἶναι; Ἀνάγκη. Τοῦτο δή ἐστιν ὃ λέγω, μὴ ἡμᾶς τἄλλα πάντα ἃ εἴπομεν ἐκείνου ἕνεκα φίλα εἶναι, ὥσπερ εἴδωλά ἄττα ὄντα αὐτοῦ, ἐξαπατᾷ· ᾖ δ' ἐκεῖνο τὸ πρῶτον, ὃ ὡς ἀληθῶς ἐστι φίλον. ἐννοήσωμεν γὰρ οὑτωσί· ὃ ἄν τις τὶ περὶ πολλοῦ ποιῆται (οἷόνπερ ἐνίοτε πατὴρ υἱὸν) ἀντὶ πάντων τῶν ἄλλων χρημάτων προτιμᾷ. ὁ δὴ τοιοῦτος ἕνεκα τοῦ τὸν υἱὸν περὶ παντὸς ἡγεῖσθαι, ἆρα καὶ ἄλλό τι ἂν περὶ πολλοῦ ποιοῖτο; οἷον, εἰ αἰσθάνοιτο αὐτὸν κώνειον πεπωκότα, ἆρα περὶ πολλοῦ ποιοῖτ' ἂν οἶνον, εἴπερ τοῦτο ἡγοῖτο τὸν υἱὸν σώσειν; Τί μήν; ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τὸ ἀγγεῖον, ἐν ᾧ ὁ οἶνος ἐνείη; Πάνυ γε. Ἆρ' οὖν τότε οὐδὲν περὶ πλείονος ποιεῖται κύλικα κεραμίαν, ἢ τὸν υἱὸν τὸν αὑτοῦ; οὐδὲ τρεῖς κοτύλας οἴνου, ἢ τὸν υἱόν; ἢ ὧδέ πως ἔχει; πᾶσα ἡ τοιαύτη σπουδὴ οὐκ ἐπὶ τούτοις ἐστὶν ἐσπουδασμένη, ἐπὶ τοῖς ἕνεκά του παρασκευαζομένοις, ἀλλ' ἐπ' ἐκείνῳ οὗ ἕνεκα πάντα τὰ τοιαῦτα παρασκευάζεται. οὐχ ὅ, τι πολλάκις λέγομεν, ὡς περὶ πολλοῦ ποιούμεθα χρυσίον καὶ ἀργύριον· ἀλλὰ μὴ οὐδέν τι μᾶλλον οὕτω τόγε ἀληθὲς ἔχῃ. ἀλλ' ἐκεῖνό ἐστιν ὃ περὶ παντὸς ποιούμεθα, ὃ ἂν φανῇ ὂν, ὅτου ἕνεκα καὶ χρυσίον καὶ πάντα τὰ παρασκευαζόμενα παρασκευάζεται. ἆρ' οὕτω φήσομεν; Πάνυ

γε. Οὐκοῦν καὶ περὶ τοῦ φίλου ὁ αὐτὸς λόγος; ὅσα γὰρ φαμὲν φίλα εἶναι ἡμῖν, ἕνεκα φίλου τινὸς ἑτέρῳ ῥήματι φαινόμεθα λέγοντες αὐτό. φίλον δὲ τῷ ὄντι κινδυνεύει ἐκεῖνο αὐτὸ εἶναι εἰς ὃ πᾶσαι αὗται αἱ λεγόμεναι φιλίαι τελευτῶσι. Κινδυνεύει οὕτως, ἔφη, ἔχειν. Οὐκοῦν τό γε τῷ ὄντι φίλον, οὐ φίλου τινὸς ἕνεκα φίλον ἐστίν; Ἀληθῆ. Τοῦτο μὲν δὴ ἀπήλλακται, μὴ φίλου τινὸς ἕνεκα τὸ φίλον φίλον εἶναι. ἀλλ' ἆρα τὸ ἀγαθόν ἐστι φίλον; Ἔμοιγε δοκεῖ. Ἆρ' οὖν διὰ τὸ κακὸν τὸ ἀγαθὸν φιλεῖται; καὶ ἔχει ὧδε· εἰ τριῶν ὄντων ὧν νῦν δὴ ἐλέγομεν, ἀγαθοῦ, καὶ κακοῦ, καὶ μήτε ἀγαθοῦ μήτε κακοῦ, τὰ δύο λήφθείη, τὸ δὲ κακὸν ἐκποδὼν ἀπέλθοι, καὶ μηδενὸς ἐφάπτοιτο, μήτε σώματος, μήτε ψυχῆς, μήτε τῶν ἄλλων ἃ δὴ φαμὲν αὐτὰ καθ' αὑτὰ οὔτε κακὰ εἶναι οὔτε ἀγαθά· ἆρα τότε οὐδὲν ἂν ἡμῖν χρήσιμον εἴη τὸ ἀγαθόν; ἀλλ' ἄχρηστον ἂν γεγονὸς εἴη; εἰ γὰρ μηδὲν ἡμᾶς ἔτι βλάπτοι, οὐδὲν ἂν οὐδεμιᾶς ὠφελείας δεοίμεθα. καὶ οὕτω δὴ ἂν τότε γένοιτο κατάδηλον ὅτι διὰ τὸ κακὸν τἀγαθὸν ἠγαπῶμεν καὶ ἐφιλοῦμεν, ὡς φάρμακον ὂν τοῦ κακοῦ τὸ ἀγαθόν· τὸ δὲ κακὸν, νόσημα. νοσήματος δὲ μὴ ὄντος, οὐδὲν δεῖ φαρμάκου. ἆρ' οὕτω πέφυκέ τε καὶ φιλεῖται τἀγαθὸν διὰ τὸ κακὸν, ὑφ' ἡμῶν, τῶν μεταξὺ ὄντων τοῦ κακοῦ τε καὶ τἀγαθοῦ; αὐτὸ δὲ αὑτοῦ ἕνεκα οὐδεμίαν χρείαν ἔχει; Ἔοικεν, ἦ δ' ὅς, οὕτως ἔχειν. Τὸ ἄρα φίλον ἡμῖν ἐκεῖνο εἰς ὃ ἐτελεύτα πάντα τὰ ἄλλα, ἕνεκα ἑτέρου φίλου φίλα ἔφαμεν εἶναι ἐκεῖνα. οὐδὲν δὲ τούτοις ἔοικεν,

ταῦτα μὲν γὰρ φίλου ἕνεκα, φίλα κέκληται· τὸ δὲ τῷ ὄντι φίλον, πᾶν τοὐναντίον τούτου φαίνεται πεφυκός. φίλον γὰρ ἡμῖν ἀνεφάνη ὂν ἐχθροῦ ἕνεκα. εἰ δὲ τὸ ἐχθρὸν ἀπέλθοι, οὐκέτι, ὡς ἔοικ', ἔσθ' ἡμῖν φίλον. Οὔ μοι δοκεῖ, ἔφη, ὥς γε νῦν λέγεται. Πότερον, ἦν δ' ἐγὼ, πρὸς Διὸς, ἐὰν τὸ κακὸν ἀπόληται, οὐδὲ πεινῆν ἔτι ἔσται, οὐδὲ διψῆν, οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν τῶν τοιούτων; ἢ πείνη μὲν ἔσται, ἐάνπερ ἄνθρωποί τε καὶ τἄλλα ζῶα ᾖ, οὐ μέντοι βλαβερά γε; καὶ δίψα δὴ, καὶ αἱ ἄλλαι ἐπιθυμίαι, ἀλλ' οὐ κακαὶ, ἅτε τοῦ κακοῦ ἀπολωλότος, ἢ γελοῖον τὸ ἐρώτημα, ὅ, τι ποτ' ἔσται τότε, ἢ μὴ ἔσται; τίς γὰρ οἶδεν; ἀλλ' οὖν τόδε γε ἴσμεν, ὅτι καὶ νῦν ἐστι πεινῶντα βλάπτεσθαι, ἔστι δὲ καὶ ὠφελεῖσθαι. ἦ γάρ; Πάνυ γε. Οὐκοῦν, καὶ διψῶντα, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων πάντων ἐπιθυμοῦντα, ἔστιν ἐνίοτε μὲν ὠφελίμως ἐπιθυμεῖν, ἐνίοτε δὲ, βλαβερῶς; ἐνίοτε δὲ, μηδέτερα; Σφόδρα γε. Οὐκοῦν, ἐὰν ἀπολλύηται τὰ κακὰ, ἅ γε μὴ τυγχάνῃ ὄντα κακὰ, τί προσήκει τοῖς κακοῖς συναπόλλυσθαι; Οὐδέν. Ἔσονται ἄρα αἱ μήτε ἀγαθαὶ μήτε κακαὶ ἐπιθυμίαι, καὶ ἐὰν ἀπόληται τὰ κακά. Φαίνεται. Οἷόν τε οὖν ἐστιν, ἐπιθυμοῦντα καὶ ἐρῶντα, τούτου οὗ ἐπιθυμεῖ καὶ ἐρᾷ, μὴ φιλεῖν; Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. Ἔσται ἄρα καὶ τῶν κακῶν ἀπολομένων, ὡς ἔοικε, φίλ' ἄττα. Ναί. Οὐκ ἄν, εἴγε τὸ κακὸν αἴτιον ἦν τοῦ φίλον τι εἶναι. Οὐκ ἂν ἦν, τούτου ἀπολομένου, φίλον ἕτερον ἑτέρῳ. αἰτίας γὰρ ἀπολομένης, ἀδύνατόν που ἦν ἔτ' ἐκεῖνο εἶναι οὗ ἦν αὕτη ἡ αἰτία. Ὀρθῶς λέγεις. Οὐκοῦν

ὡμολόγηται ἡμῖν τὸ φίλον φιλεῖν τι, καὶ διά τι; καὶ ᾠήθημεν τότε γε διὰ τὸ κακόν, τὸ μήτε ἀγαθὸν μήτε κακόν, τὸ ἀγαθὸν φιλεῖν; Ἀληθῆ. Νῦν δέ γε, ὡς ἔοικε, φαίνεται ἄλλη τις αἰτία τοῦ φιλεῖν τε καὶ φιλεῖσθαι. Ἔοικεν. Ἆρ' οὖν τῷ ὄντι, ὥσπερ ἄρα ἐλέγομεν, ἡ ἐπιθυμία, τῆς φιλίας αἰτία; καὶ τὸ ἐπιθυμοῦν, φίλον ἐστὶ τούτου οὗ ἐπιθυμεῖ, καὶ τότε ὅταν ἐπιθυμῇ; ὃ δὲ τοπρότερον ἐλέγομεν φίλον εἶναι, ὕθλος τὶς ἦν, ὥσπερ ποίημα μακρὸν συγκείμενον; Κινδυνεύει, ἔφη. Ἀλλὰ μέντοι, ἦν δ' ἐγώ, τό γε ἐπιθυμοῦν, οὗ ἂν ἐνδεὲς ᾖ, τούτου ἐπιθυμεῖ. ἦ γάρ; Ναί. Τὸ δ' ἐνδεὲς ἄρα φίλον ἐκείνου οὗ ἂν ἐνδεὲς ᾖ; Δοκεῖ μοι. Ἐνδεὲς δὲ γίγνεται οὗ ἄν τις ἀφῄρηται; Πῶς δ' οὔ; Τοῦ οἰκείου δή, ὡς ἔοικεν, ὅ, τε ἔρως καὶ ἡ φιλία καὶ ἡ ἐπιθυμία τυγχάνει οὖσα. Ὡς φαίνεται, ὦ Μενέξενέ τε καὶ Λύσι. Συνεφάτην. Ὑμεῖς ἄρα, εἰ φίλοι ἐστὸν ἀλλήλοις, φύσει πη οἰκεῖοι ἔσθ' ὑμῖν αὐτοῖς. Κομιδῇ, ἐφάτην. Καὶ εἰ ἄρα τὶς ἕτερος ἑτέρου ἐπιθυμεῖ, ἦν δ' ἐγώ, ὦ παῖδες, ἢ ἐρᾷ, οὐκ ἄν ποτε ἐπεθύμει, οὐδὲ ἤρα, οὐδὲ ἐφίλει, εἰ μὴ οἰκεῖός πη τῷ ἐρωμένῳ ἐτύγχανεν ὤν, ἢ κατὰ τὴν ψυχήν, ἢ κατά τι τῆς ψυχῆς ἦθος, ἢ τρόπους, ἢ εἶδος. Πάνυ γε, ἔφη ὁ Μενέξενος· ὁ δὲ Λύσις ἐσίγησεν. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ. Τὸ μὲν δὴ φύσει οἰκεῖον ἀναγκαῖον ἡμῖν πέφανται φιλεῖν. Ἔοικεν, ἔφη. Ἀναγκαῖον ἄρα τῷ γνησίῳ ἐραστῇ καὶ μὴ προσποιήτῳ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν παιδικῶν. Ὁ μὲν οὖν Λύσις καὶ ὁ Μενέξενος μόγις πως ἐπενευσάτην· ὁ δὲ Ἱπποθάλης ὑπὸ τῆς ἡδονῆς παντοδαπὰ

ἠφίει χρώματα. καὶ ἐγὼ εἶπον, βουλόμενος τὸν λόγον ἐπισκέψασθαι, Εἰ μέντοι τὸ οἰκεῖον τοῦ ὁμοίου διαφέρει, λέγοιμεν ἄν τι, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ Λύσι τε καὶ Μενέξενε, περὶ φίλου, ὅ ἐστιν· εἰ δὲ ταὐτὸν τυγχάνει ὂν ὅμοιόν τε καὶ οἰκεῖον, οὐ ῥάδιον ἀποβαλεῖν τὸν πρόσθεν λόγον, ὡς οὐ τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ κατὰ τὴν ὁμοιότητα ἄχρηστον· τὸ δὲ ἄχρηστον φίλον ὁμολογεῖν, πλημμελές. βούλεσθ᾽ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἐπειδὴ ὥσπερ μεθύομεν ὑπὸ τοῦ λόγου, συγχωρήσωμεν καὶ φῶμεν ἕτερόν τι εἶναι τὸ οἰκεῖον τοῦ ὁμοίου; Πάνυ γε. Πότερον οὖν καὶ τἀγαθὸν οἰκεῖον θήσομεν παντί; τὸ δὲ κακὸν, ἀλλότριον εἶναι; ἢ τὸ μὲν κακὸν, τῷ κακῷ οἰκεῖον, τῷ δὲ ἀγαθῷ τὸ ἀγαθόν; τῷ δὲ μήτε ἀγαθῷ μήτε κακῷ, τὸ μήτε ἀγαθὸν μήτε κακόν; Οὕτως ἐφάτην δοκεῖν σφίσιν, ἕκαστον ἑκάστῳ οἰκεῖον εἶναι. Πάλιν ἄρα, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὦ παῖδες, οὓς τοπρῶτον λόγους ἀπεβαλόμεθα περὶ φιλίας, εἰς τούτους πεπτώκαμεν. ὁ γὰρ ἄδικος τῷ ἀδίκῳ, καὶ ὁ κακὸς τῷ κακῷ οὐδὲν ἧττον φίλος ἔσται, ἢ ὁ ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ. Ἔοικεν, ἔφη. Τί δέ; τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ οἰκεῖον ἂν ταὐτὸν φῶμεν εἶναι, ἄλλό τι ἢ ὁ ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ μόνον φίλος; Πάνυ γε. Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτό γε ᾠόμεθα ἐξελέγξαι ἡμᾶς αὐτούς. ἢ οὐ μέμνησθε; Μεμνήμεθα. Τί οὖν ἂν ἔτι χρησαίμεθα τῷ λόγῳ; ἢ δῆλον ὅτι οὐδέν. δέομαι οὖν, ὥσπερ οἱ σοφοὶ ἐν τοῖς δικαστηρίοις, τὰ εἰρημένα ἅπαντα ἀναπεμπάσασθαι. εἰ γὰρ μήτε οἱ φιλούμενοι, μήτε οἱ φιλοῦντες, μήτε οἱ ὅμοιοι, μήτε οἱ ἀνόμοιοι, μήτε οἱ ἀγαθοὶ, μήτε οἱ

οἰκεῖοι, μήτε τὰ ἄλλα ὅσα διεληλύθαμεν (οὐ γὰρ ἔγωγε ἔτι μέμνημαι ὑπὸ τοῦ πλήθους) ἀλλ' εἰ μηδὲν τούτων φίλον ἐστὶν, ἐγὼ μὲν οὐκέτι ἔχω τί λέγω. ταῦτα δ' εἰπὼν, ἐν νῷ εἶχον ἄλλον ἤδη τινὰ τῶν πρεσβυτέρων κινεῖν. κᾆτα, ὥσπερ δαίμονές τινες, προσελθόντες οἱ παιδαγωγοὶ, ὅ, τε τοῦ Μενεξένου καὶ ὁ τοῦ Λύσιδος, ἔχοντες αὐτῶν τοὺς ἀδελφοὺς, παρεκάλουν καὶ ἐκέλευον αὐτοὺς οἴκαδε ἀπιέναι. ἤδη γὰρ ἦν ὀψέ. τὸ μὲν οὖν πρῶτον καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ περιεστῶτες αὐτοὺς ἀπηλαύνομεν· ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν ἐφρόντιζον ἡμῶν, ἀλλ' ὑποβαρβαρίζοντες ἠγανάκτουν τε καὶ οὐδὲν ἧττον ἐκάλουν, ἀλλ' ἐδόκουν ἡμῖν ὑποπεπτωκότες ἐν τοῖς Ἑρμαίοις, ἄποροι εἶναι προσφέρεσθαι· ἡττηθέντες οὖν αὐτῶν, διελύσαμεν τὴν συνουσίαν. ὅμως ἔγωγε ἤδη ἀπιόντων αὐτῶν, Νῦν δὲ, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ Λύσι τε καὶ Μενέξενε, καταγέλαστοι γεγόναμεν, ἐγώ τε, γέρων ἀνὴρ, καὶ ὑμεῖς. ἐροῦσι γὰρ οἵδε ἀπιόντες ὡς οἰώμεθα ἡμεῖς ἀλλήλων φίλοι εἶναι (καὶ ἐμὲ γὰρ ἐν ὑμῖν τίθημι) οὔπω δὲ, ὅ, τι ἐστὶν ὁ φίλος, οἷοί τε ἐγενόμεθα ἐξευρεῖν.

ΙΠΠΑΡΧΟΣ

Η

ΦΙΛΟΚΕΡΔΗΣ.

'ΗΘΙΚΟΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΙΠΠΑΡΧΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΙΠΠΑΡΧΟΣ.

Τι γὰρ τὸ φιλοκερδὲς, τί ποτέ ἐστι; καὶ τίνες οἱ φιλοκερδεῖς; ΙΠ. Ἐμοὶ μὲν δοκοῦσιν, οἳ ἂν κερδαίνειν ἀξιώσωσιν ἀπὸ τῶν μηδενὸς ἀξίων. ΣΩ. Πότερον οὖν σοι δοκοῦσι, γινώσκοντες ὅτι οὐδενὸς ἐστὶν ἄξια, ἢ ἀγνοοῦντες; εἰ γὰρ ἀγνοοῦντες, ἀνοήτους λέγεις τοὺς φιλοκερδεῖς. ΙΠ. Ἀλλ' οὐκ ἀνοήτους λέγω, ἀλλὰ πανούργους καὶ πονηροὺς, καὶ ἥττους τοῦ κέρδους, γιγνώσκοντας ὅτι οὐδενὸς ἄξιά ἐστιν ἀφ' ὧν τολμῶσι κερδαίνειν, ὅμως τολμᾶν φιλοκερδεῖν δι' ἀναισχυντίαν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν τοιόνδε λέγεις τὸν φιλοκερδῆ, οἷον, ἐὰν φυτεύων γεωργὸς

ἀνήρ, καὶ γιγνώσκων ὅτι οὐδενὸς ἄξιον τὸ φυτόν, ἀξιοῖ ἀπὸ τούτου ἐκτραφέντος κερδαίνειν; ἆρα τοιοῦτον αὐτὸν λέγεις; ΙΠ. Ἀπὸ παντός ὅ γε φιλοκερδής, ὦ Σώκρατες, οἴεται δεῖν κερδαίνειν. ΣΩ. Μή μοι οὕτως εἰκῇ, ὥσπερ τι ἠδικημένος ὑπό τινος, ἀλλὰ προσέχων ἐμοὶ τὸν νοῦν ἀπόκριναι, ὥσπερ ἂν εἰ ἐξ ἀρχῆς πάλιν ἠρώτων. οὐχὶ ὁμολογεῖς τὸν φιλοκερδῆ ἐπιστήμονα εἶναι περὶ τῆς ἀξίας τούτου ὅθεν κερδαίνειν ἀξιοῖ; ΙΠ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τίς οὖν ἐπιστήμων περὶ φυτῶν τῆς ἀξίας; ἐν ὁποίᾳ ἄξια φυτευθῆναι καὶ χώρᾳ καὶ ὥρᾳ; ἵνα τὶ καὶ ἡμεῖς τῶν σοφῶν ῥημάτων ἐκβάλωμεν, ἃ οἱ δεξιοὶ περὶ τὰς δίκας καλλιεποῦνται. ΙΠ. Ἐγὼ μὲν οἶμαι γεωργόν. ΣΩ. Τὸ οὖν ἄξιον κερδαίνειν ἄλλό τι λέγεις ἢ οἴεσθαι δεῖν κερδαίνειν; ΙΠ. Τοῦτο λέγω. ΣΩ. Μὴ τοίνυν ἐπιχείρει με ἐξαπατᾷν, ἄνδρα πρεσβύτερον ἤδη, οὕτω νέος ὤν, ἀποκρινόμενος, ὥσπερ νῦν δή, ἃ οὐδ' αὐτὸς οἴει· ἀλλ' ὡς ἀληθῶς, εἴπερ ἐστιν ὅντινα οἴει γεωργικὸν ἄνδρα γιγνόμενον, καὶ γιγνώσκοντα ὅτι οὐδενὸς ἄξιον φυτεύει τὸ φυτόν, οἴεσθαι ἀπὸ τούτου κερδαίνειν. ΙΠ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Τί δέ; ἱππικὸν ἄνδρα, γιγνώσκοντα ὅτι οὐδενὸς ἄξια σιτία τῷ ἵππῳ παρέχει, ἀγνοεῖν αὐτὸν οἴει ὅτι τὸν ἵππον διαφθείρει; ΙΠ. Οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκ ἄρα οἴεταί γε ἀπὸ τούτων κερδαίνειν τῶν σιτίων τῶν μηδενὸς ἀξίων. ΙΠ. Οὐχί. ΣΩ. Τί δέ; κυβερνήτην, μηδενὸς ἄξια πηδάλια καὶ ἱστία τῇ νηῒ παρασκευασάμενον, ἀγνοεῖν οἴει ὅτι ζημιωθήσεται, καὶ κινδυνεύσει καὶ αὐτὸς ἀπολέσθαι, καὶ τὴν ναῦν

ἀπολέσαι, καὶ ἃ ἂν ἄγῃ πάντα; ΙΠ. Οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκ ἄρα οἴεταί γε κερδαίνειν ἀπὸ τῶν σκευῶν τῶν μηδενὸς ἀξίων. ΙΠ. Οὐ γάρ. ΣΩ. Ἀλλὰ στρατηγός, γιγνώσκων ὅτι ἡ στρατιὰ αὐτῷ οὐδενὸς ἄξια ὅπλα ἔχει, οἴεται ἀπὸ τούτων κερδαίνειν, καὶ ἀξιοῖ κερδαίνειν; ΙΠ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Ἀλλ' αὐλητής, αὐλοὺς οὐδενὸς ἀξίους ἔχων, ἢ κιθαριστὴς λύραν, ἢ τοξότης τόξον, ἢ ἄλλος ὁστισοῦν συλλήβδην τῶν δημιουργῶν, ἢ τῶν ἄλλων τῶν ἐμφρόνων ἀνδρῶν, μηδενὸς ἄξια ὄργανα ἢ ἄλλην παρασκευὴν ἡντιναοῦν ἔχων, ἀπὸ τούτων οἴεται κερδαίνειν; ΙΠ. Οὔκουν φαίνεταί γε. ΣΩ. Τίνας οὖν ποτε λέγεις τοὺς φιλοκερδεῖς; οὐ γάρ δήπου τούτους γε οὓς διεληλύθαμεν, οἵτινες γιγνώσκοντες τὰ οὐδενὸς ἄξια, ἀπὸ τούτων οἴονται δεῖν κερδαίνειν· ἀλλ' οὕτω μέν, ὦ θαυμάσιε, ὡς σὺ λέγεις, οὐκ ἔστ' ἀνθρώπων οὐδεὶς φιλοκερδής. ΙΠ. Ἀλλ' ἐγώ, ὦ Σώκρατες, βούλομαι λέγειν τούτους φιλοκερδεῖς εἶναι, οἳ ἑκάστοτε ὑπὸ ἀπληστίας καὶ πάνυ σμικρὰ καὶ ὀλίγου ἄξια καὶ οὐδενὸς γλίχονται ὑπερφυῶς, καὶ φιλοκερδοῦσιν. ΣΩ. Οὐ δή που, ὦ βέλτιστε, γιγνώσκοντες ὅτι οὐδενὸς ἄξιά ἐστι. τοῦτο μὲν γὰρ ἤδη ἡμᾶς αὐτοὺς τῷ λόγῳ ἐξηλέγξαμεν ὅτι ἀδύνατον. ΙΠ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μὴ γιγνώσκοντες, δῆλον ὅτι ἀγνοοῦντες· οἰόμενοι δὲ τὰ μηδενὸς ἄξια πολλοῦ ἄξια εἶναι. ΙΠ. Φαίνεται. ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν οἵ γε φιλοκερδεῖς φιλοῦσι τὸ κέρδος; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Κέρδος δὲ λέγεις ἐναντίον τῇ ζημίᾳ; ΙΠ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἔστιν οὖν ὅτῳ ἀγαθόν ἐστι ζημιοῦσθαι; ΙΠ. Οὐδενί. ΣΩ.

Ἀλλὰ κακόν; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Βλάπτονται ἄρα ὑπὸ τῆς ζημίας ἄνθρωποι; ΙΠ. Βλάπτονται. ΣΩ. Κακὸν ἄρα ἡ ζημία; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Ἐναντίον δὲ τῇ ζημίᾳ τὸ κέρδος; ΙΠ. Ἐναντίον. ΣΩ. Ἀγαθὸν ἄρα τὸ κέρδος; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Τοὺς οὖν τὸ ἀγαθὸν φιλοῦντας, φιλοκερδεῖς καλεῖς; ΙΠ. Ἔοικεν. ΣΩ. Οὐ μανικούς δὲ, ὦ ἑταῖρε, λέγεις τοὺς φιλοκερδεῖς. ἀλλὰ σὺ αὐτὸς πότερον φιλεῖς ὃ ἂν ἀγαθὸν ᾖ, ἢ οὐ φιλεῖς; ΙΠ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἔστι δέ τι ἀγαθὸν ὃ οὐ φιλεῖς, ἀλλὰ κακόν; ΙΠ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Ἀλλὰ πάντα ἀγαθὰ ἴσως φιλεῖς. ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Ἔρου δὴ καὶ ἐμὲ εἰ οὐ καὶ ἐγώ. ὁμολογήσω γάρ καὶ ἐγώ σοι φιλεῖν τὰ ἀγαθά· ἀλλὰ πρὸς ἐμοὶ καὶ σοι, οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι πάντες οὐ δοκοῦσί σοι τἀγαθὰ φιλεῖν, τὰ δὲ κακὰ μισεῖν; ΙΠ. Ἔμοιγε φαίνεται. ΣΩ. Τὸ δὲ κέρδος, ἀγαθὸν ὡμολογήσαμεν; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Πάντες αὖ φιλοκερδεῖς φαίνονται τοῦτον τὸν τρόπον. ὃν δὲ τοπρότερον ἐλέγομεν, οὐδεὶς ἦν φιλοκερδής. ποτέρῳ οὖν ἄν τις τῷ λόγῳ χρώμενος, οὐκ ἂν ἐξαμαρτάνοι; ΙΠ. Εἴ τις, ὦ Σώκρατες, οἶμαι, ὀρθῶς λαμβάνοι τὸν φιλοκερδῆ. ὀρθῶς δ' ἐστὶ τοῦτον ἡγεῖσθαι φιλοκερδῆ, ὃς ἂν σπουδάζοι ἐπὶ τούτοις, καὶ ἀξιοῖ κερδαίνειν ἀπ' αὐτῶν, ἀφ' ὧν οἱ χρηστοὶ οὐ τολμῶσι κερδαίνειν. ΣΩ. Ἀλλ' ὁρᾷς, ὦ γλυκύτατε, τὸ κερδαίνειν ἄρτι ὡμολογήσαμεν εἶναι ὠφελεῖσθαι. ΙΠ. Τί οὖν δὴ τοῦτο; ΣΩ. Ὅτι καὶ τόδε αὐτὸ προσωμολογήσαμεν, βούλεσθαι τὰ ἀγαθὰ ἅπαντας καὶ ἀεί. ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ οἱ ἀγαθοὶ πάντα τὰ κέρδη

βούλονται ἔχειν; εἴπερ ἀγαθά γέ ἐστιν. ΙΠ. Οὐκ, ἀφ' ὧν γε μέλλουσιν, ὦ Σώκρατες, βλαβήσεσθαι τῶν κερδῶν. ΣΩ. Βλαβήσεσθαι δὲ λέγεις ζημιώσεσθαι, ἢ ἄλλό τι; ΙΠ. Οὐκ· ἀλλὰ ζημιωθήσεσθαι λέγω. ΣΩ. Ὑπὸ τοῦ κέρδους οὖν ζημιοῦνται ἢ ὑπὸ τῆς ζημίας ἄνθρωποι; ΙΠ. Ὑπὸ ἀμφοτέρων. καὶ γὰρ ὑπὸ τῆς ζημίας ζημιοῦνται, καὶ ὑπὸ τοῦ κέρδους τοῦ πονηροῦ. ΣΩ. Εἰ δοκεῖ οὖν τι σοὶ χρηστὸν καὶ ἀγαθὸν πρᾶγμα πονηρὸν εἶναι; ΙΠ. Οὐκ ἔμοιγε. ΣΩ. Οὐκοῦν ὡμολογήσαμεν ὀλίγον πρότερον τὸ κέρδος τῇ ζημίᾳ κακῷ ὄντι ἐναντίον εἶναι; ΙΠ. Φημί. ΣΩ. Ἐναντίον δὲ ὂν κακῷ, ἀγαθὸν εἶναι; ΙΠ. Ὡμολογήσαμεν γάρ. ΣΩ. Ὁρᾷς οὖν, ἐπιχειρεῖς με ἐξαπατᾶν, ἐπίτηδες ἐναντία λέγων οἷς ἄρτι ὡμολογήσαμεν. ΙΠ. Οὐ μὰ Δία, ὦ Σώκρατες· ἀλλὰ τοὐναντίον σὺ ἐμὲ ἐξαπατᾷς, καὶ οὐκ οἶδα ὅπῃ ἐν τοῖς λόγοις ἄνω καὶ κάτω στρέφεις. ΣΩ. Εὐφήμει. οὐ μέντ' ἂν καλῶς ποιοίην, οὐ πειθόμενος ἀνδρὶ ἀγαθῷ καὶ σοφῷ. ΙΠ. Τίνι τούτῳ; καὶ τί μάλιστα; ΣΩ. Πολίτῃ μὲν ἐμῷ τε καὶ σῷ, Πεισιστράτου δὲ υἱεῖ τοῦ ἐκ Φιλαϊδῶν, Ἱππάρχῳ, ὃς τῶν Πεισιστράτου παίδων ἦν πρεσβύτατος καὶ σοφώτατος. ὃς ἄλλα τε πολλὰ καὶ καλὰ ἔργα σοφίας ἀπεδείξατο, καὶ τὰ Ὁμήρου πρῶτος ἐκόμισεν εἰς τὴν γῆν ταυτηνί· καὶ ἠνάγκασε τοὺς ῥαψῳδοὺς Παναθηναίοις ἐξ ὑπολήψεως ἐφεξῆς αὐτὰ διϊέναι, ὥσπερ νῦν ἔτι οἵδε ποιοῦσι. καὶ ἐπ' Ἀνακρέοντα τὸν Τήϊον πεντηκόντορον στείλας, ἐκόμισεν εἰς τὴν πόλιν. Σιμωνίδην δὲ τὸν Κεῖον περὶ αὐτὸν ἀεὶ εἶχε,

μεγάλοις μισθοῖς καὶ δώροις πείθων. ταῦτα δ' ἐποίει βουλόμενος πείθειν τοὺς πολίτας ἵνα ὡς βελτίστων αὐτῶν ὄντων ἄρχῃ· οὐκ οἰόμενος δεῖν οὐδενὶ σοφίας φθονεῖν, ἅτε ὢν καλός τε κἀγαθός. ἐπειδὴ δὲ αὐτῷ οἱ περὶ τὸ ἄστυ τῶν πολιτῶν πεπαιδευμένοι ἦσαν, καὶ ἐθαύμαζον αὐτὸν ἐπὶ σοφίᾳ, ἐπιβουλεύων αὖ τοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς παιδεῦσαι, ἔστησεν αὐτοῖς Ἑρμᾶς κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐν μέσῳ τοῦ ἄστεος, καὶ τῶν δήμων ἑκάστων. κἄπειτα ὑπὸ σοφίας τῆς αὐτοῦ, ἥν τ' ἔμαθε καὶ ἣν αὐτὸς ἐξεῦρεν, ἐκλεξάμενος ἃ ἡγεῖτο σοφώτατα εἶναι, ταῦτα αὐτὸς ἐντείνας εἰς ἐλεγεῖον, αὑτοῦ ποιήματα καὶ ἐπιδείγματα τῆς σοφίας ἐπέγραψεν· ἵνα πρῶτον μὲν τὰ ἐν Δελφοῖς γράμματα τὰ σοφὰ ταῦτα μὴ θαυμάζοιεν οἱ πολῖται αὐτοῦ, τό, τε Γνῶθι σαυτὸν καὶ τὸ Μηδὲν ἄγαν, καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα· ἀλλὰ τὰ Ἱππάρχου ῥήματα μᾶλλον σοφὰ ἡγοῖντο. ἔπειτα παριόντες ἄνω καὶ κάτω, καὶ ἀναγιγνώσκοντες, καὶ γεῦμα λαμβάνοντες αὐτοῦ τῆς σοφίας, φοιτῷεν ἐκ τῶν ἀγρῶν καὶ ἐπὶ τὰ λοιπὰ παιδευθησόμενοι. ἐστὸν δὲ δύο τοὐπιγράμματε· ἐν μὲν τοῖς ἐπ' ἀριστερᾷ τοῦ Ἑρμοῦ ἑκάστου, ὃ ἐπιγέγραπται λέγων ὁ Ἑρμῆς ὅτι ἐν μέσῳ τοῦ ἄστεος καὶ τοῦ δήμου ἕστηκεν· ἐν δὲ τοῖς ἐπὶ δεξιᾷ, Μνῆμα τόδ' Ἱππάρχου, στεῖχε δίκαια φρονῶν, φησί. ἔστι δὲ τῶν ποιημάτων καὶ ἄλλα ἐν ἄλλοις Ἑρμαῖς πολλὰ καὶ καλὰ ἐπιγεγραμμένα· ἔστι δὲ δὴ καὶ τοῦτο ἐπὶ τῇ Στειριακῇ ὁδῷ, ἐν ᾧ λέγει, Μνῆμα τόδ' Ἱππάρχου, μὴ φίλον ἐξαπάτα. ἐγὼ οὖν σε ἐμοὶ ὄντα

φίλον οὐ δή που τολμῴην ἂν ἐξαπατᾶν, καὶ ἐκείνῳ τοιούτῳ ὄντι ἀπιστεῖν, οὗ καὶ ἀποθανόντος τρία ἔτη ἐτυραννεύθησαν Ἀθηναῖοι ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἱππίου. καὶ πάντων ἂν τῶν παλαιῶν ἤκουσας ὅτι ταῦτα μόνα τὰ ἔτη τυραννὶς ἐγένετο ἐν Ἀθήναις, τὸν δ᾽ ἄλλον χρόνον ἐγγύς τι ἔζων Ἀθηναῖοι ὥσπερ ἐπὶ Κρόνου βασιλεύοντος. λέγεται δὲ ὑπὸ τῶν χαριεστέρων ἀνθρώπων καὶ ὁ θάνατος αὐτοῦ γενέσθαι οὐ δι᾽ ἃ οἱ πολλοὶ ᾠήθησαν, οὐ διὰ τὴν τῆς ἀδελφῆς ἀτιμίαν, τῆς κανηφορίας· (ἐπεὶ τοῦτό γε εὔηθες) ἀλλὰ τὸν μὲν Ἁρμόδιον γεγονέναι παιδικὰ τοῦ Ἀριστογείτονος, καὶ πεπαιδεῦσθαι ὑπ᾽ ἐκείνου. μέγα δ᾽ ἐφρόνει ἄρα καὶ ὁ Ἀριστογείτων ἐπὶ τῷ παιδεῦσαι ἄνθρωπον· καὶ ἀνταγωνιστὴν ἡγεῖτο εἶναι τὸν Ἵππαρχον. ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ χρόνῳ αὐτὸν τὸν Ἁρμόδιον τυγχάνειν ἐρῶντα τινὸς τῶν νέων τε καὶ γενναίων καὶ καλῶν, τῶν τότε· καὶ λέγουσι τοὔνομα αὐτοῦ, ἐγὼ δὲ οὐ μέμνημαι. τὸν οὖν νεανίσκον τοῦτον τέως μὲν θαυμάζειν τόν τε Ἁρμόδιον καὶ τὸν Ἀριστογείτονα, ὡς σοφούς, ἔπειτα συγγενόμενον τῷ Ἱππάρχῳ, καταφρονῆσαι ἐκείνων· καὶ τούς, περιαλγήσαντας ταύτῃ τῇ ἀτιμίᾳ, οὕτως ἀποκτεῖναι τὸν Ἵππαρχον. ΙΠ. Κινδυνεύεις τοίνυν, ὦ Σώκρατες, ἢ οὐ φίλον με ἡγεῖσθαι, ἤ, εἰ ἡγῇ φίλον, οὐ πείθεσθαι Ἱππάρχῳ. ἐγὼ γὰρ ὅπως οὐ σύ με ἐξαπατᾷς, οὐκ οἶδ᾽ ὅντινα τρόπον ἐν τοῖς λόγοις οὐ δύναμαι πεισθῆναι. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν καὶ ὥσπερ πεττεύων ἐθέλω σοὶ ἐν τοῖς λόγοις ἀναθέσθαι ὅ, τι βούλει τῶν εἰ-

ρημένων, ἵνα μὴ οἴῃ ἐξαπατᾶσθαι. πότερον γὰρ τοῦτο σοὶ ἀναθῶμαι, ὡς οὐχὶ τῶν ἀγαθῶν πάντες ἐπιθυμοῦσιν ἄνθρωποι; ΙΠ. Μή μοί γε. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ὡς τὸ ζημιοῦσθαι καὶ ἡ ζημία οὐ κακόν; ΙΠ. Μή μοί γε. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ὡς οὐ τῇ ζημίᾳ καὶ τῷ ζημιοῦσθαι τὸ κέρδος καὶ τὸ κερδαίνειν ἐναντίον; ΙΠ. Μηδὲ τοῦτο. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ὡς ἐναντίον ὂν τῷ κακῷ, οὐκ ἀγαθόν ἐστι τὸ κερδαίνειν; ΙΠ. Οὔτι πᾶν γε τουτὶ μοὶ ἀνάθου. ΣΩ. Δοκεῖ ἄρα σοὶ, ὡς ἔοικε, τοῦ κέρδους τὸ μέν τι, ἀγαθὸν εἶναι, τὸ δέ τι, κακόν. ΙΠ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Ἀνατίθεμαι τοίνυν σοὶ τοῦτο. ἔστω γὰρ δὴ κέρδος τὶ, ἀγαθὸν, καὶ ἕτερον κέρδος τὶ, κακόν. κέρδος δέ γε οὐδὲν μᾶλλον ἐστὶν αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν ἢ τὸ κακόν. ἢ γάρ; ΙΠ. Πῶς με ἐρωτᾷς; ΣΩ. Ἐγὼ φράσω. σιτίον ἐστί τι ἀγαθόν τε καὶ κακόν; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν μᾶλλόν τι αὐτῶν ἐστὶ τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου σιτίον; ἢ ὁμοίως ταῦτα γε σιτία ἐστὸν ἀμφότερα; καὶ ταύτῃ γε οὐδὲν διαφέρει τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου, κατὰ τὸ σιτίον εἶναι· ἀλλὰ ᾗ τὸ μὲν αὐτῶν, ἀγαθὸν, τὸ δὲ, κακόν; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ποτὸν, καὶ τἄλλα πάντα ὅσα τῶν ὄντων τὰ αὐτὰ ὄντα, τὰ μὲν πέπονθεν, ἀγαθὰ εἶναι, τὰ δὲ, κακὰ, οὐδὲν ἐκείνῃ γε διαφέρει τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου, ᾗ τὸ αὐτό ἐστιν; ὥσπερ ἄνθρωπος δή που, ὁ μὲν, χρηστός ἐστιν, ὁ δὲ, πονηρός. ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ἄνθρωπός γε, οἶμαι, οὐδέτερος οὐδετέρου οὔτε μᾶλλον οὔτε ἧττόν ἐστιν, οὔτε ὁ χρηστὸς, τοῦ πονηροῦ, οὔτε ὁ πονηρὸς, τοῦ χρηστοῦ. ΙΠ. Ἀλη-

θῇ λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτω καὶ περὶ τοῦ κέρδους διανοώμεθα, ὡς κέρδος γε ὁμοίως ἐστὶ καὶ τὸ χρηστὸν καὶ τὸ πονηρόν. ΙΠ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Οὐδὲν ἄρα μᾶλλον κερδαίνει ὁ τὸ χρηστὸν κέρδος ἔχων, ἢ τὸ πονηρόν. οὐκοῦν μᾶλλόν γε κέρδος φαίνεται οὐδέτερον ὄν, ὡς ὁμολογοῦμεν. ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Οὐδετέρῳ γὰρ αὐτῶν οὐδὲ τὸ μᾶλλον οὐδὲ τὸ ἧττον πρόσεστιν. ΙΠ. Οὐ γὰρ δή. ΣΩ. Τῷ δὴ τοιούτῳ πράγματι πῶς ἄν τις μᾶλλον ἢ ἧττον ὁτιοῦν ἂν ποιοῖ ἢ πάσχοι, ᾧ μηδέτερον τούτων προσῇ; ΙΠ. Ἀδύνατον. ΣΩ. Ἐπειδὴ τοίνυν κέρδη μὲν ὁμοίως ἐστὶν ἀμφότερα καὶ κερδαλέα, τοῦτ᾽ ἔτι δὴ δεῖ ἡμᾶς ἐπισκέψασθαι, διὰ τί ποτε ἀμφότερα αὐτὰ κέρδος καλεῖς, τί τὸ αὐτὸ ἐν ἀμφοτέροις ὁρῶν. ὥσπερ ἂν εἰ ἃ σύ με ἠρώτας τανῦν δὴ, διὰ τί ποτε καὶ τὸ ἀγαθὸν σιτίον καὶ τὸ κακὸν σιτίον, ὁμοίως ἀμφότερα, σιτία καλῶ· εἶπον ἄν σοι, διότι ἀμφότερα, ξηρὰ τροφὴ σώματός ἐστι, διὰ τοῦτο ἔγωγε. τοῦτο γὰρ εἶναι σιτίον, κἂν σύ που ἡμῖν ὁμολογοῖς. ἦ γάρ; ΙΠ. Ἔγωγε. ΣΩ. Καὶ περὶ ποτοῦ οὖν ὁ αὐτὸς ἂν τρόπος εἴη τῆς ἀποκρίσεως, ὅτι τῇ τοῦ σώματος ὑγρᾷ τροφῇ, ἐάν τε χρηστὴ ἐάν τε πονηρὰ ᾖ, τοῦτο τὸ ὄνομά ἐστι ποτόν· καὶ τοῖς ἄλλοις ὡσαύτως. πειρῶ οὖν καὶ σὺ ἐμὲ μιμεῖσθαι, οὕτως ἀποκρινόμενον. τὸ χρηστὸν κέρδος καὶ τὸ πονηρὸν κέρδος, κέρδος φὴς ἀμφότερον εἶναι· τί τὸ αὐτὸ ἐν τοῖς αὐτοῖς ὁρῶν, ὅτι δὴ καὶ τοῦτο κέρδος ἐστίν; εἰ δ᾽ αὖ μὴ αὐτὸς ἔχεις ἀποκρίνασθαι, ἀλλ᾽ ἐμοῦ λέγοντος σκόπει· ἆρα κέρδος λέγεις πᾶν κτῆμα ὃ

ἂν τις κτήσηται, ἢ μηδὲν ἀναλώσας, ἢ ἔλαττον ἀναλώσας, πλέον λάβῃ; ΙΠ. Ἔμοιγε δοκῶ τοῦτο καλεῖν κέρδος. ΣΩ. Ἆρα καὶ τὰ τοιάδε λέγεις; ἐάν τις ἑστιαθεὶς, μηδὲν ἀναλώσας, ἀλλ' εὐωχηθεὶς, νόσον κτήσεται; ΙΠ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Ὑγίειαν δὲ κτησάμενος ἀπὸ ἑστιάσεως, κέρδος ἂν κτήσαιο, ἢ ζημίαν; ΙΠ. Κέρδος. ΣΩ. Οὐκ ἄρα τοῦτό ἐστι κέρδος, τὸ ὁτιοῦν κτῆμα κτήσασθαι. ΙΠ. Οὐ μέντοι. ΣΩ. Πότερον οὐκ ἐὰν κακὸν, ἢ οὐδ' ἂν ἀγαθὸν ὁτιοῦν κτήσηται, οὐ κέρδος κτήσηται; ΙΠ. Φαίνεται, ἐάν γε ἀγαθόν. ΣΩ. Ἐὰν δὲ κακὸν, οὐ ζημίαν κτήσεται; ΙΠ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ὁρᾷς οὖν ὡς πάλιν αὖ περιτρέχει εἰς τὸ αὐτό; τὸ μὲν κέρδος, ἀγαθὸν φαίνεται, ἡ δὲ ζημία, κακόν. ΙΠ. Ἀπορῶ ἔγωγε ὅ, τι εἴπω. ΣΩ. Οὐκ ἀδίκως γε σὺ ἀπορῶν. ἔτι δὲ καὶ τόδε ἀπόκριναι· ἐάν τις ἔλαττον ἀναλώσας, πλέον κτήσηται, φῂς κέρδος εἶναι; ΙΠ. Οὔτι κακόν γε λέγω· ἀλλ' ἐὰν χρυσίον ἢ ἀργύριον ἔλαττον ἀναλώσας, πλέον λάβῃ. ΣΩ. Καὶ ἐγὼ μέλλω τοῦτο ἐρήσεσθαι. φέρε γὰρ, ἐάν τις χρυσίου σταθμὸν ἥμισυ ἀναλώσας, διπλάσιον λάβῃ ἀργυρίου, κέρδος ἢ ζημίαν εἴληφεν; ΙΠ. Ζημίαν δή που, ὦ Σώκρατες. ἀντὶ δωδεκαστασίου γὰρ διστάσιον αὐτῷ καθίσταται τὸ χρυσίον. ΣΩ. Καὶ μὴν πλέον γ' εἴληφεν. ἢ οὐ πλέον ἐστὶ τὸ διπλάσιον τοῦ ἡμίσεως; ΙΠ. Οὔτι τῇ ἀξίᾳ γε ἀργύριον χρυσίου. ΣΩ. Δεῖ ἄρα, ὡς ἔοικε, τῷ κέρδει τοῦτο προσεῖναι τὴν ἀξίαν. νῦν γοῦν τὸ μὲν ἀργύριον πλέον ὂν τοῦ χρυσίου, οὐ

φῂς ἄξιον εἶναι· τὸ δὲ χρυσίον, ἔλαττον ὂν, ἄξιον φῂς εἶναι. ΙΠ. Σφόδρα. ἔχει γὰρ οὕτω. ΣΩ. Τὸ μὲν ἄξιον ἄρα, κερδαλέον ἐστὶν, ἐάν τε σμικρὸν ῃ̃, ἐάν τε μέγα· τὸ δὲ ἀνάξιον, ἀκερδές. ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Τὸ δὲ ἄξιον λέγεις, ἄξιον εἶναι ἄλλό τι ἢ κεκτῆσθαι; ΙΠ. Ναὶ, κεκτῆσθαι. ΣΩ. Τί δὲ ἄξιον αὖ λέγεις κεκτῆσθαι; τὸ ἀνωφελὲς, ἢ τὸ ὠφέλιμον; ΙΠ. Τὸ ὠφέλιμον δή που. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ ὠφέλιμον, ἀγαθόν ἐστιν; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ ἀνδρειότατε πάντων, οὐ τὸ κερδαλέον, ἀγαθὸν αὖ πάλιν τρίτον ἢ τέταρτον ἥκει ἡμῖν ὁμολογούμενον; ΙΠ. Ἔοικεν. ΣΩ. Μνημονεύεις γοῦν ὅθεν ἡμῖν οὗτος ὁ λόγος γέγονεν; ΙΠ. Οἶμαί γε. ΣΩ. Εἰ δὲ μὴ, ἐγώ σε ὑπομνήσω. ἠμφισβήτησάς μοι, τοὺς ἀγαθοὺς μὴ πάντα τὰ κέρδη βούλεσθαι κερδαίνειν, ἀλλὰ τῶν κερδῶν τἀγαθά; τὰ δὲ πονηρὰ, μή; ΙΠ. Ναίχι. ΣΩ. Οὐκοῦν πάντα τὰ κέρδη ὁ λόγος ἡμᾶς ἠνάγκασε καὶ σμικρὰ καὶ μεγάλα ὁμολογεῖν ἀγαθὰ εἶναι; ΙΠ. Ἠνάγκασε γάρ, ὦ Σώκρατες, μᾶλλον ἐμέ γε, ἢ πέπεικεν. ΣΩ. Ἀλλ' ἴσως μετὰ τοῦτο καὶ πείσειεν ἄν. νῦν δ' οὖν, εἴτε πέπεισαι, εἴτε ὅπως δὴ ἔχεις, σύμφῃς γοῦν ἡμῖν, πάντα τὰ κέρδη, ἀγαθὰ εἶναι, καὶ σμικρὰ καὶ μεγάλα; ΙΠ. Ὁμολογῶ γὰρ οὖν. ΣΩ. Τοὺς δὲ χρηστοὺς ἀνθρώπους βούλεσθαι τὰ ἀγαθὰ ὁμολογεῖς ἅπαντα ἅπαντας, ἢ οὔ; ΙΠ. Ὁμολογῶ. ΣΩ. Ἀλλὰ μὲν δὴ τούς γε πονηροὺς εἶπες ὅτι καὶ σμικρὰ καὶ μεγάλα κέρδη φιλοῦσιν. ΙΠ. Εἶπον. ΣΩ. Οὐκοῦν, κατὰ τὸν σὸν λόγον, ἅπαντες ἄνθρωποι

φιλοκερδεῖς ἂν εἶεν, καὶ οἱ χρηστοὶ καὶ οἱ πονηροί.
ΙΠ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκ ἄρα ὀρθῶς ὀνειδίζει εἴτις τῳ ὀνειδίζει, φιλοκερδεῖ εἶναι. τυγχάνει γὰρ καὶ ὁ ταῦτα ὀνειδίζων, αὐτὸς τοιοῦτος ὤν.

ΜΕΝΕΞΕΝΟΣ

Η

ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ ΛΟΓΟΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΜΕΝΕΞΕΝΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ
ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΜΕΝΕΞΕΝΟΣ.

Ἐξ ἀγορᾶς, ἢ πόθεν Μενέξενος; ΜΕΝ. Ἐξ ἀγορᾶς, ὦ Σώκρατες, καὶ ἀπὸ τοῦ βουλευτηρίου. ΣΩ. Τί μάλιστα σὺ πρὸς βουλευτήριον; ἢ δηλαδὴ ὅτι παιδεύσεως καὶ φιλοσοφίας ἐπὶ τέλει ἡγῇ εἶναι; καὶ ὡς ἱκανῶς ἤδη ἔχων, ἐπὶ τὰ μείζω ἐπινοεῖς τρέπεσθαι; καὶ ἄρχειν ἡμῶν, ὦ θαυμάσιε, ἐπιχειρεῖς τῶν πρεσβυτέρων, τηλικοῦτος ὤν; ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ὑμῶν ἡ οἰκία ἀεί τινα ἡμῶν ἐπιμελητὴν παρεχομένη; ΜΕΝ. Ἐὰν σύ γε, ὦ Σώκρατες, ἐᾷς καὶ συμβουλεύῃ ἄρχειν, προθυμήσομαι· εἰ δὲ μὴ, οὔ. νῦν μέντοι ἀφικόμην πρὸς τὸ βουλευτήριον, πυθόμενος ὅτι ἡ βουλὴ μέλλει αἱρεῖσθαι ὅστις ἐρεῖ ἐπὶ τοῖς ἀποθανοῦσι. ταφὰς γὰρ οἶσθ' ὅτι μέλλουσι ποιεῖν. ΣΩ. Πάνυ γε. ἀλλὰ τίνα εἵλοντο; ΜΕΝ. Οὐδέ-

να· ἀλλὰ ἀνεβάλοντο εἰς τὴν αὔριον. οἶμαι μέντοι Ἀρχῖνον ἢ Δίωνα αἱρεθήσεσθαι. ΣΩ. Καὶ μὴν, ὦ Μενέξενε, πολλαχοῦ κινδυνεύει καλὸν εἶναι τὸ ἐν πολέμῳ ἀποθνήσκειν. καὶ γὰρ ταφῆς καλῆς τε καὶ μεγαλοπρεποῦς τυγχάνει· καὶ ἐὰν πένης τις ὢν τελευτήσῃ, καὶ ἐπαίνου αὖ ἔτυχε· καὶ ἐὰν φαῦλος ᾖ, ὑπ' ἀνδρῶν σοφῶν τε καὶ οὐκ εἰκῇ ἐπαινούντων, ἀλλὰ ἐκ πολλοῦ χρόνου λόγους παρεσκευασμένων· οἳ οὕτω καλῶς ἐπαινοῦσιν, ὥστε καὶ τὰ προσόντα καὶ τὰ μὴ περὶ ἑκάστου λέγοντες, κάλλιστά πως τοῖς ὀνόμασι ποικίλλοντες, γοητεύουσιν ἡμῶν τὰς ψυχὰς, καὶ τὴν πόλιν ἐγκωμιάζοντες κατὰ πάντας τρόπους· καὶ τοὺς τετελευτηκότας ἐν τῷ πολέμῳ καὶ τοὺς προγόνους ἡμῶν ἅπαντας τοὺς ἔμπροσθεν, καὶ αὐτοὺς ἡμᾶς τοὺς ἔτι ζῶντας ἐπαινοῦντες. ὥστ' ἔγωγε, ὦ Μενέξενε, γενναίως πάνυ διατίθεμαι, ἐπαινούμενος ὑπ' αὐτῶν· καὶ ἑκάστοτε ἕστηκα ἀκροώμενος καὶ κηλούμενος, ἡγούμενος ἐν τῷ παραχρῆμα μείζων καὶ γενναιότερος καὶ καλλίων γεγονέναι. καὶ οἷα δὴ τὰ πολλὰ ἀεὶ μετ' ἐμοῦ ξένοι τινὲς ἕπονται καὶ ξυνακροῶνται· πρὸς οὓς ἐγὼ σεμνότερος ἐν τῷ παραχρῆμα γίνομαι. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ταὐτὰ ταῦτα δοκοῦσί μοι πάσχειν καὶ πρὸς ἐμὲ καὶ πρὸς τὴν ἄλλην πόλιν, θαυμασιωτέραν αὐτὴν ἡγεῖσθαι εἶναι ἢ πρότερον, ὑπὸ τοῦ λέγοντος ἀναπειθόμενοι. καί μοι αὕτη ἡ σεμνότης παραμένει ἡμέρας πλείω ἢ τρεῖς· οὕτως ἔναυλος ὁ λόγος τε καὶ ὁ φθόγγος παρὰ τοῦ λέγοντος ἐνδύεται εἰς τὰ ὦτα, ὥστε μόγις τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ ἀναμιμνήσκομαι ἐμαυτοῦ, καὶ αἰσθάνο-

μαι οὗ γῆς εἰμι· τέως δὲ οἶμαι μονονοὺκ ἐν μακάρων νήσοις οἰκεῖν. οὕτως ἡμῖν οἱ ῥήτορες δεξιοὶ εἰσίν. MEN. Ἀεὶ σὺ προσπαίζεις, ὦ Σώκρατες, τοὺς ῥήτορας· νῦν μέντοι οἶμαι ἐγὼ τὸν αἱρεθέντα οὐ πάνυ εὐπορήσειν. ἐξ ὑπογυίου γὰρ παντάπασιν ἡ αἵρεσις γέγονεν· ὥστε ἴσως ἀναγκασθήσεται ὁ λέγων ὥσπερ αὐτοσχεδιάζειν. ΣΩ. Πόθεν, ὦ 'γαθέ; εἰσὶν ἑκάστοις τούτων λόγοι παρεσκευασμένοι· καὶ ἅμα οὐδὲ αὐτοσχεδιάζειν τά γε τοιαῦτα χαλεπόν. εἰ μὲν γὰρ δέοι Ἀθηναίους ἐν Πελοποννησίοις εὖ λέγειν, ἢ Πελοποννησίους ἐν Ἀθηναίοις, ἀγαθοῦ ἂν ῥήτορος δέοι τοῦ πείσοντος, καὶ εὐδοκιμήσοντος· ὅταν δέ τις ἐν τούτοις ἀγωνίζηται οὕσπερ καὶ ἐπαινεῖ, οὐδὲν μέγα δοκεῖ εὖ λέγειν. MEN. Οὐκ οἴει, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οὐ μέντοι, μὰ Δία. MEN. Ἦ οἴει οἷόστ' ἂν εἶναι αὐτὸς εἰπεῖν, εἰ δέοι, καὶ ἕλοιτό σε ἡ βουλή; ΣΩ. Καὶ ἐμοὶ μέν γε, ὦ Μενέξενε, οὐδὲν θαυμαστὸν οἵῳ τ' εἶναι εἰπεῖν, ᾧ τυγχάνει διδάσκαλος οὖσα οὐ πάνυ φαύλη περὶ ῥητορικῆς, ἀλλ' ἥπερ καὶ ἄλλους πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ἐποίησε ῥήτορας, ἕνα δὲ καὶ διαφέροντα τῶν Ἑλλήνων, Περικλέα τὸν Ξανθίππου. MEN. Τίς αὕτη; ἢ δηλονότι Ἀσπασίαν λέγεις; ΣΩ. Λέγω γάρ· καὶ Κόννον γε τὸν Μητροβίου. οὗτοι γάρ μοι δύο εἰσὶ διδάσκαλοι· ὁ μὲν, μουσικῆς· ἡ δὲ, ῥητορικῆς. οὕτω μὲν οὖν τρεφόμενον ἄνδρα οὐδὲν θαυμαστὸν δεινὸν εἶναι λέγειν. ἀλλὰ καὶ ὅστις ἐμοῦ κάκιον ἐπαιδεύθη, μουσικὴν μὲν ὑπὸ Λάμπρου παιδευθεὶς, ῥητορικὴν δὲ ὑπ' Ἀντιφῶντος τοῦ Ῥαμνουσίου, ὅμως

κἂν οὗτος οἷόστ' εἴη Ἀθηναίους γε ἐν Ἀθηναίοις ἐπαινῶν εὐδοκιμεῖν. *MEN.* Καὶ τί ἂν ἔχοις εἰπεῖν, εἰ δέοι σε λέγειν; *ΣΩ.* Αὐτὸς μὲν παρ' ἐμαυτοῦ ἴσως οὐδέν· Ἀσπασίας δὲ καὶ χθὲς ἠκροώμην, περαινούσης ἐπιτάφιον λόγον περὶ αὐτῶν τούτων. ἤκουσε γὰρ ἅπερ σὺ λέγεις, ὅτι μέλλοιεν Ἀθηναῖοι αἱρεῖσθαι τὸν ἐροῦντα. ἔπειτα τὰ μὲν ἐκ τοῦ παραχρῆμα μοὶ διῄει, οἷα δέοι λέγειν, τὰ δὲ, πρότερον ἐσκεμμένη· ὅτε, μοὶ δοκεῖ, συνετίθει τὸν ἐπιτάφιον λόγον, ὃν Περικλῆς εἶπε, περιλείμματ' ἄττα ἐξ ἐκείνου συγκολλῶσα. *MEN.* Ἦ καὶ μνημονεύσαις ἂν ἃ ἔλεγεν Ἀσπασία; *ΣΩ.* Εἰ μὴ ἀδικῶ γε. ἐμάνθανόν γέ τοι παρ' αὐτῆς· καὶ ὀλίγου πληγὰς ἔλαβον ὅτι ἐπελανθανόμην. *MEN.* Τί οὖν οὐ διῆλθες; *ΣΩ.* Ἀλλ' ὅπως μή μοι χαλεπανεῖ ἡ διδάσκαλος, ἂν ἐξενέγκω αὐτῆς τὸν λόγον. *MEN.* Μηδαμῶς, ὦ Σώκρατες· ἀλλ' εἰπὲ, καὶ πάνυ μοι χαριῇ, εἴτε Ἀσπασίας βούλει λέγειν, εἴτε ὁτουοῦν· ἀλλὰ μόνον εἰπέ. *ΣΩ.* Ἀλλ' ἴσως μου καταγελάσῃ, ἄν σοι δόξω, πρεσβύτης ὢν, ἔτι παίζειν. *MEN.* Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες· ἀλλ' εἰπὲ παντὶ τρόπῳ. *ΣΩ.* Ἀλλὰ μέντοι σοί γε δεῖ χαρίζεσθαι· ὥστε κἂν ὀλίγου, εἴ με κελεύοις ἀποδύντα ὀρχήσασθαι, χαρισαίμην ἄν· ἐπειδή γε μόνω ἐσμέν. ἀλλ' ἄκουε. ἔλεγε γὰρ, ὡς ἐγῷμαι, ἀρξαμένη λέγειν ἀπ' αὐτῶν τῶν τεθνεώτων, οὑτωσί. Ἔργῳ μὲν ἡμῖν οἵδ' ἢ ἔχουσι τὰ προσήκοντα σφίσιν αὐτοῖς· (ὧν τυχόντες πορεύονται τὴν εἱμαρμένην πορείαν, προπεμφθέντες κοινῇ μὲν ὑπὸ τῆς πόλεως, ἰδίᾳ δὲ ὑπὸ τῶν οἰκείων) λόγῳ δὲ δὴ τὸν λειπόμενον

κόσμον ὅ, τε νόμος προστάττει ἀποδοῦναι τοῖς ἀνδράσι, καὶ χρή. ἔργων γὰρ εὖ πραχθέντων, λόγῳ καλῶς ῥηθέντι μνήμη καὶ κόσμος τοῖς πράξασι γίγνεται παρὰ τῶν ἀκουσάντων. δεῖ δὴ τοιούτου τινὸς λόγου, ὅστις τοὺς μὲν τετελευτηκότας ἱκανῶς ἐπαινέσεται, τοῖς δὲ ζῶσιν εὐμενῶς παραινέσεται· ἐκγόνοις μὲν καὶ ἀδελφοῖς μιμεῖσθαι τὴν τῶνδε ἀρετὴν παρακελευόμενος· πατέρας δὲ καὶ μητέρας, καὶ εἴτινες τῶν ἄνωθεν ἔτι προγόνων λείπονται, τούτους δὲ παραμυθούμενος. τίς οὖν ἂν ἡμῖν τοιοῦτος λόγος φανείη; ἢ πόθεν ἂν ὀρθῶς ἀρξαίμεθα ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐπαινοῦντες; οἳ ζῶντές τε τοὺς ἑαυτῶν εὔφραινον, δι' ἀρετὴν, καὶ τὴν τελευτὴν ἀντὶ τῆς τῶν ζώντων σωτηρίας ἠλλάξαντο; Δοκεῖ μοι χρῆναι, κατὰ φύσιν, ὥσπερ ἀγαθοὶ ἐγένοντο, οὕτω καὶ ἐπαινεῖν αὐτούς. ἀγαθοὶ δὲ ἐγένοντο διὰ τὸ φῦναι ἐξ ἀγαθῶν. την εὐγένειαν οὖν πρῶτον αὐτῶν ἐγκωμιάζωμεν· δεύτερον δὲ, τροφήν τε καὶ παιδείαν· ἐπὶ δὲ τούτοις, τὴν τῶν ἔργων πρᾶξιν ἐπιδείξωμεν, ὡς καλὴν καὶ ἀξίαν τούτων ἀπεφήναντο. τῆς δ' εὐγενείας πρῶτον ὑπῆρξε τοῖσδε ἡ τῶν προγόνων γένεσις, οὐκ ἔπηλυς οὖσα, οὐδὲ τοὺς ἐκγόναυς τούτους ἀποφηναμένη μετοικοῦντας ἐν τῇ χώρᾳ, ἄλλοθεν σφῶν ἡκόντων, ἀλλ' αὐτόχθονας, καὶ τῷ ὄντι ἐν πατρίδι οἰκοῦντας καὶ ζῶντας· καὶ τρεφομένους οὐχ ὑπὸ μητρυιᾶς, ὡς ἄλλοι, ἀλλ' ὑπὸ μητρὸς, τῆς χώρας ἐν ᾗ ᾤκουν· καὶ νῦν κεῖσθαι τελευτήσαντας ἐν οἰκείοις τόποις τῆς τεκούσης καὶ θρεψάσης καὶ ὑποδεξαμένης. δικαιότατον δὴ κοσμῆσαι πρῶτον τὴν μη-

τέρα αὐτήν. οὕτω γὰρ συμβαίνει ἅμα καὶ ἡ τῶνδε εὐγένεια κοσμουμένη. ἔστι δὲ ἀξία ἡ χώρα καὶ ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ἐπαινεῖσθαι, οὐ μόνον ὑφ' ἡμῶν πολλαχῇ μὲν καὶ ἄλλῃ, πρῶτον δὲ καὶ μέγιστον, ὅτι τυγχάνει οὖσα θεοφιλής. μαρτυρεῖ δὲ ἡμῶν τῷ λόγῳ ἡ τῶν ἀμφισβητησάντων περὶ αὐτῆς θεῶν ἔρις τε καὶ κρίσις. ἣν δὴ θεοὶ ἐπῄνεσαν, πῶς οὐχ ὑπ' ἀνθρώπων γε συμπάντων δικαία ἐπαινεῖσθαι; δεύτερος δὲ ἔπαινος δικαίως ἂν αὐτῆς εἴη, ὅτι ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ ἐν ᾧ ἡ πᾶσα γῆ ἀνεδίδου καὶ ἔφυε ζῷα παντοδαπά, θηρία τε καὶ βοτά, ἐν τούτῳ ἡ ἡμετέρα, θηρίων μὲν ἀγρίων ἄγονος καὶ καθαρὰ ἐφάνη, ἐξελέξατο δὲ τῶν ζῴων καὶ ἐγέννησεν ἄνθρωπον, ὃ συνέσει τε ὑπερέχει τῶν ἄλλων, καὶ δίκην καὶ θεοὺς μόνον νομίζει. μέγα δὲ τεκμήριον τούτῳ τῷ λόγῳ ὅτι ἥδε ἔτεκεν ἡ γῆ τοὺς τῶνδέ τε καὶ ἡμετέρους προγόνους. πᾶν γὰρ τὸ τεκὸν τροφὴν ἔχει ἐπιτηδείαν ᾧ ἂν τέκῃ. ᾧ καὶ γυνὴ δήλη τεκοῦσά τε ἀληθῶς, καὶ μή, ἀλλ' ὑποβαλλομένη, ἐὰν μὴ ἔχῃ πηγὰς τροφῆς τῷ γενομένῳ. ὃ δὴ καὶ ἡ ἡμετέρα γῆ τε καὶ μήτηρ ἱκανὸν τεκμήριον παρέχεται ὡς ἀνθρώπους γεννησαμένη. μόνη γὰρ ἐν τῷ τότε καὶ πρώτη τροφὴν ἀνθρωπείαν ἤνεγκε τὸν τῶν πυρῶν καὶ κριθῶν καρπόν, ᾧ κάλλιστα καὶ ἄριστα τρέφεται τὸ ἀνθρώπειον γένος, ὡς τῷ ὄντι τοῦτο τὸ ζῷον αὐτὴ γεννησαμένη. μᾶλλον δὲ ὑπὲρ γῆς ἢ γυναικὸς προσήκει δέχεσθαι τοιαῦτα τεκμήρια. οὐ γὰρ γῆ γυναῖκα μεμίμηται κυήσει καὶ γεννήσει, ἀλλὰ γυνὴ γῆν. τούτου δὲ τοῦ καρποῦ οὐκ ἐφθόνησεν, ἀλλ' ἔνειμε καὶ τοῖς ἄλλοις. με-

τὰ δὲ τοῦ τῆς ἐλαίου γένεσιν, πόνων ἀρωγήν, ἀνῆκε τοῖς ἐκγόνοις. θρεψαμένη δὲ καὶ αὐξήσασα πρὸς ἥβην, ἄρχοντας καὶ διδασκάλους αὐτῶν θεοὺς ἐπηγάγετο· ὧν τὰ μὲν ὀνόματα πρέπει ἐν τῷ τοιῷδε ἐᾶν. ἴσμεν γὰρ οἳ τὸν βίον ἡμῶν κατεσκεύασαν, πρός τε τὴν καθ᾽ ἡμέραν δίαιταν τέχνας πρώτους παιδευσάμενοι, καὶ πρὸς τὴν ὑπὲρ τῆς χώρας φυλακὴν ὅπλων κτῆσίν τε καὶ χρῆσιν διδαξάμενοι. γεννηθέντες δὲ καὶ παιδευθέντες οὕτως οἱ τῶνδε πρόγονοι, ᾤκουν πολιτείαν κατασκευασάμενοι, ἧς ὀρθῶς ἔχει διὰ βραχέων ἐπιμνησθῆναι. πολιτεία γάρ, τροφὴ ἀνθρώπων ἐστί· καλὴ μέν, ἀγαθῶν· ἡ δὲ ἐναντία, κακῶν. ὡς οὖν ἐν καλῇ πολιτείᾳ ἐτράφησαν οἱ πρόσθεν ἡμῶν, ἀναγκαῖον δηλῶσαι, δι᾽ ἣν δὴ κἀκεῖνοι ἀγαθοὶ καὶ οἱ νῦν εἰσιν, ὧν οἵδε τυγχάνουσιν ὄντες οἱ τετελευτηκότες. ἡ γὰρ αὐτὴ πολιτεία καὶ τότε ἦν καὶ νῦν ἀριστοκρατία, ἐν ᾗ νῦν τε πολιτευόμεθα, καὶ τὸν ἀεὶ χρόνον ἐξ ἐκείνου ὡς ταπολλά. καλεῖ δὲ ὁ μὲν αὐτήν, δημοκρατίαν, ὁ δέ, ἄλλο, ᾧ ἂν χαίρῃ· ἔστι δὲ τῇ ἀληθείᾳ, μετ᾽ εὐδοξίας πλήθους ἀριστοκρατία. βασιλεῖς μὲν γὰρ ἀεὶ ἡμῖν εἰσιν· οὗτοι δέ, τοτὲ μὲν ἐκ γένους, τοτὲ δὲ αἱρετοὶ ἐγκρατεῖς δὲ τῆς πόλεως ταπολλὰ τὸ πλῆθος· τὰς δὲ ἀρχὰς δίδωσι καὶ κράτος τοῖς ἀεὶ δόξασιν ἀρίστοις εἶναι· καὶ οὔτε ἀσθενείᾳ, οὔτε πενίᾳ, οὔτ᾽ ἀγνωσίᾳ πατέρων, ἀπελήλαται οὐδείς, οὐδὲ τοῖς ἐναντίοις τετίμηται, ὥσπερ ἐν ἄλλαις πόλεσιν· ἀλλὰ εἷς ὅρος, ὁ δόξας σοφὸς ἢ ἀγαθὸς εἶναι, κρατεῖ καὶ ἄρχει. αἰτία δὲ ἡμῖν τῆς πολιτεί-

ας ταύτης, ἡ ἐξ ἴσου γένεσις. αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι πόλεις ἐκ παντοδαπῶν κατεσκευασμέναι ἀνθρώπων εἰσὶ καὶ ἀνωμάλων· ὥστε αὐτῶν ἀνώμαλοι καὶ αἱ πολιτεῖαι, τυραννίδες τε καὶ ὀλιγαρχίαι. οἰκοῦσιν οὖν, ἔνιοι μὲν δούλους, οἱ δὲ, δεσπότας ἀλλήλους νομίζοντες· ἡμεῖς δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι, μιᾶς μητρὸς πάντες ἀδελφοὶ φύντες, οὐκ ἀξιοῦμεν δοῦλοι οὐδὲ δεσπόται ἀλλήλων εἶναι· ἀλλ' ἡ ἰσογονία ἡμᾶς ἡ κατὰ φύσιν ἰσονομίαν ἀναγκάζει ζητεῖν κατὰ νόμον, καὶ μηδενὶ ἄλλῳ ὑπείκειν ἀλλήλοις, ἢ ἀρετῆς δόξῃ καὶ φρονήσεως. ὅθεν δὴ ἐν πάσῃ ἐλευθερίᾳ τεθραμμένοι οἱ τῶνδε πατέρες, καὶ οἱ ἡμέτεροι, καὶ αὐτοὶ οὗτοι, καὶ καλῶς φύντες, πολλὰ δὴ καὶ καλὰ ἔργα ἀπεφήναντο εἰς πάντας ἀνθρώπους καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ· οἰόμενοι δεῖν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ Ἕλλησιν ὑπὲρ Ἑλλήνων μάχεσθαι, καὶ βαρβάροις ὑπὲρ ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων. Εὐμόλπου μὲν οὖν καὶ Ἀμαζόνων ἐπιστρατευσάντων ἐπὶ τὴν χώραν, καὶ τῶν ἔτι προτέρων, ὡς ἠμύναντο, καὶ ὡς ἤμυναν Ἀργείοις πρὸς Καδμείους, καὶ Ἡρακλείδαις πρὸς Ἀργείους, ὅ, τε χρόνος βραχὺς ἀξίως διηγήσασθαι, ποιηταί τε αὐτῶν ἤδη καλῶς τὴν ἀρετὴν ἐν μουσικῇ ὑμνήσαντες, εἰς πάντας μεμηνύκασιν. ἐὰν οὖν ἡμεῖς ἐπιχειρῶμεν τὰ αὐτὰ λόγῳ ψιλῷ κοσμεῖν, τάχ' ἂν δεύτεροι φαινοίμεθα. ταῦτα μὲν οὖν διὰ ταῦτα δοκεῖ μοι ἐᾶν, ἐπειδὴ καὶ ἔχει τὴν ἀξίαν. ὧν δὲ οὔτε ποιητής πω δόξαν ἀξίαν ἐπ' ἀξίοις λαβὼν ἔχει, ἔτι τέ ἐστιν ἐν ἀμνηστίᾳ, τούτων πέρι μοὶ δοκεῖ χρῆναι ἐπιμνησθῆναι, ἐπαι-

νοῦντά τε καὶ προμνώμενον τοῖς ἄλλοις, ἐς ᾠδάς τε καὶ τὴν ἄλλην ποίησιν αὐτοὺς θεῖναι, πρεπόντως τῶν πραξάντων. ἔστι δὲ τούτων ὧν λέγω πρῶτα, Πέρσας ἡγουμένους τῆς Ἀσίας, καὶ δουλουμένους τὴν Εὐρώπην, ἔσχον οἱ τῆσδε τῆς χώρας ἔκγονοι, γονεῖς δὲ ἡμέτεροι. ὧν καὶ δίκαιον καὶ χρὴ πρῶτον μεμνημένους, ἐπαινέσαι αὐτῶν τὴν ἀρετήν. δεῖ δὴ αὐτὴν ἰδεῖν, εἰ μέλλει τὶς καλῶς ἐπαινεῖν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ γενόμενον λόγῳ, ὅτε πᾶσα μὲν ἡ Ἀσία ἐδούλευε τρίτῳ ἤδη βασιλεῖ· ὧν ὁ μὲν πρῶτος, Κῦρος, ἐλευθερώσας Πέρσας τοὺς αὑτοῦ πολίτας τῷ αὑτοῦ φρονήματι, ἅμα καὶ τοὺς δεσπότας Μήδους ἐδουλώσατο, καὶ τῆς ἄλλης Ἀσίας μέχρις Αἰγύπτου ἦρξεν· ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ, Αἰγύπτου τε καὶ Λιβύης ὅσον οἷόν τε ἦν ἐπιβαίνειν· τρίτος δὲ, Δαρεῖος, πεζῇ μὲν μέχρι Σκυθῶν τὴν ἀρχὴν ὡρίσατο, ναυσὶ δὲ, τῆς τε θαλάττης ἐκράτησε καὶ τῶν νήσων· ὥστε μηδὲ ἀξιοῦν ἀντίπαλον αὐτῷ μηδένα εἶναι. αἱ δὲ γνῶμαι δεδουλωμέναι ἁπάντων ἀνθρώπων ἦσαν, οὕτω πολλὰ καὶ μεγάλα καὶ μάχιμα γένη καταδεδουλωμένη ἦν ἡ Περσῶν ἀρχή. αἰτιασάμενος δὲ Δαρεῖος ἡμᾶς τε καὶ Ἐρετριέας, Σάρδεσιν ἐπιβουλεῦσαι προφασιζόμενος, πέμψας μυριάδας μὲν πεντήκοντα ἔν τε πλοίοις καὶ ναυσὶ, ναῦς δὲ τριακοσίας, Δᾶτιν δὲ ἄρχοντα, εἶπεν ἥκειν ἄγοντα Ἐρετριέας καὶ Ἀθηναίους, εἰ βούλοιτο τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν ἔχειν. ὁ δὲ πλεύσας εἰς Ἐρέτριαν ἐπ' ἄνδρας οἳ τῶν τότε Ἑλλήνων ἐν τοῖς εὐδοκιμωτάτοις ἦσαν τὰ πρὸς τὸν πόλεμον, καὶ οὐκ ὀλίγοι, τούτους ἐχειρώσατο

μὲν ἐν τρισὶν ἡμέραις· διηρευνήσατο δὲ αὐτῶν πᾶσαν τὴν χώραν, ἵνα μηδεὶς ἀποφύγοι, τοιούτῳ τρόπῳ· ἐπὶ τὰ ὅρια ἐλθόντες τῆς Ἐρετρικῆς οἱ στρατιῶται αὐτοῦ, ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν διαστάντες, συνάψαντες τὰς χεῖρας, διῆλθον ἅπασαν τὴν χώραν, ἵν᾽ ἔχοιεν τῷ βασιλεῖ εἰπεῖν ὅτι οὐδεὶς σφᾶς ἀποπεφευγὼς εἴη. τῇ δ᾽ αὐτῇ διανοίᾳ κατηγάγοντο ἐξ Ἐρετρίας εἰς Μαραθῶνα, ὡς ἕτοιμον σφίσιν ὂν, καὶ Ἀθηναίους ἐν τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἀνάγκῃ ζεύξαντας Ἐρετριεῦσιν, ἄγειν. τούτων δὲ, τῶν μὲν πραχθέντων, τῶν δ᾽ ἐπιχειρουμένων, οὔτ᾽ Ἐρετριεῦσιν ἐβοήθησεν Ἑλλήνων οὐδεὶς, οὔτε Ἀθηναίοις, πλὴν Λακεδαιμονίων. οὗτοι δὲ τῇ ὑστεραίᾳ τῆς μάχης ἀφίκοντο· οἱ δ᾽ ἄλλοι πάντες ἐκπεπληγμένοι, ἀγαπῶντες τὴν ἐν τῷ παρόντι σωτηρίαν, ἡσυχίαν ἦγον. ἐν τούτῳ δὴ ἄν τις γενόμενος γνοίη οἷοι ἄρα ἐτύγχανον ὄντες τὴν ἀρετὴν οἱ Μαραθῶνι δεξάμενοι τὴν τῶν βαρβάρων δύναμιν, καὶ κολασάμενοι τὴν ὑπερηφανίαν ὅλης τῆς Ἀσίας· καὶ πρῶτοι στήσαντες τρόπαια τῶν βαρβάρων· ἡγεμόνες καὶ διδάσκαλοι τοῖς ἄλλοις γενόμενοι ὅτι οὐκ ἄμαχος εἴη ἡ Περσῶν δύναμις, ἀλλὰ πᾶν πλῆθος καὶ πᾶς πλοῦτος ἀρετῇ ὑπείκει. ἐγὼ μὲν οὖν ἐκείνους τοὺς ἄνδρας φημὶ οὐ μόνον τῶν σωμάτων τῶν ἡμετέρων πατέρας εἶναι, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς τε ἡμετέρας καὶ ξυμπάντων τῶν ἐν τῇδε τῇ ἠπείρῳ. εἰς ἐκεῖνο γὰρ τὸ ἔργον ἀποβλέψαντες καὶ τὰς ὑστέρας μάχας ἐτόλμησαν διακινδυνεύειν οἱ Ἕλληνες ὑπὲρ τῆς σωτηρίας, μαθηταὶ τῶν Μαραθῶνι γενό-

μενοι. τὰ μὲν οὖν ἀριστεῖα τῷ λόγῳ ἐκείνοις ἀναθετέον, τὰ δὲ δευτερεῖα, τοῖς περὶ Σαλαμῖνα καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχήσασι καὶ νικήσασι. καὶ γὰρ τούτων τῶν ἀνδρῶν πολλὰ μὲν ἄν τις ἔχοι διελθεῖν, καὶ οἷα ἐπιόντα ὑπέμειναν κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ ὡς ἠμύναντο ταῦτα. ὃ δέ μοι δοκεῖ καὶ ἐκείνων κάλλιστον εἶναι, τούτου μνησθήσομαι, ὅτι τὸ ἑξῆς ἔργον τοῖς Μαραθῶνι διεπράξαντο. οἱ μὲν γὰρ Μαραθῶνι τοσοῦτον μόνον ἐπεδείξαντο τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι κατὰ γῆν οἷόν τε ἀμύνασθαι τοὺς βαρβάρους ὀλίγοις πολλούς· ναυσὶ δὲ ἔτι ἦν ἄδηλον. καὶ δόξαν εἶχον Πέρσαι ἄμαχοι εἶναι κατὰ θάλατταν, καὶ πλήθει καὶ πλούτῳ, καὶ τέχνῃ καὶ ῥώμῃ. τοῦτο δὴ ἄξιον ἐπαινεῖν τῶν ἀνδρῶν τῶν τότε ναυμαχησάντων, ὅτι τὸν ἐχόμενον φόβον διέλυσαν τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἔπαυσαν φοβουμένους πλῆθος νεῶν τε καὶ ἀνδρῶν. ὑπ' ἀμφοτέρων δὴ ξυμβαίνει, τῶν τε Μαραθῶνι μαχεσαμένων καὶ τῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχησάντων παιδευθῆναι τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ὑπὸ μὲν τῶν, κατὰ γῆν, ὑπὸ δὲ τῶν, κατὰ θάλατταν, μαθόντας καὶ ἐθισθέντας μὴ φοβεῖσθαι τοὺς βαρβάρους. τρίτον δὲ λέγω τὸ ἐν Πλαταιαῖς ἔργον καὶ ἀριθμῷ καὶ ἀρετῇ γενέσθαι τῆς Ἑλληνικῆς σωτηρίας, κοινὸν ἤδη τοῦτο Λακεδαιμονίων τε καὶ Ἀθηναίων. τὸ μὲν οὖν μέγιστον καὶ χαλεπώτατον οὗτοι πάντες ἤμυναν, καὶ διὰ ταύτην τὴν ἀρετὴν νῦν τε ὑφ' ἡμῶν ἐγκωμιάζονται, καὶ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ὑπὸ τῶν ὕστερον. μετὰ δὲ τοῦτο, πολ-

λαὶ μὲν πόλεις τῶν Ἑλλήνων ἔτι ἦσαν μετὰ τοῦ βαρβάρου, αὐτὸς δὲ ἠγγέλλετο βασιλεὺς διανοεῖσθαι ὡς ἐπιχειρήσων πάλιν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. δίκαιον δὴ καὶ τούτων ἡμᾶς ἐπιμνησθῆναι, οἳ τοῖς τῶν προτέρων ἔργοις τέλος τῆς σωτηρίας ἐπέθεσαν, ἀνακαθηράμενοι καὶ ἐξελάσαντες πᾶν τὸ βάρβαρον ἐκ τῆς θαλάττης. ἦσαν δὲ οὗτοι οἵ τε ἐπ᾽ Εὐρυμέδοντι ναυμαχήσαντες, καὶ οἱ εἰς Κύπρον στρατεύσαντες, καὶ οἱ εἰς Αἴγυπτον πλεύσαντες, καὶ ἄλλοσε πολλαχόσε· ὧν χρὴ μεμνῆσθαι, καὶ χάριν αὐτοῖς εἰδέναι ὅτι βασιλέα ἐποίησαν, δείσαντα, τῇ ἑαυτοῦ σωτηρίᾳ τὸν νοῦν προσέχειν, ἀλλὰ μὴ τῇ τῶν Ἑλλήνων ἐπιβουλεύειν φθορᾷ. καὶ οὗτος μὲν δὴ πάσῃ τῇ πόλει διηντλήθη ὁ πόλεμος, ὑπὲρ ἑαυτῶν τε καὶ τῶν ἄλλων ὁμοφώνων πρὸς τοὺς βαρβάρους. εἰρήνης δὲ γενομένης, καὶ τῆς πόλεως τιμωμένης, ἦλθεν ἐπ᾽ αὐτὴν, ὃ δὴ φιλεῖ ἐκ τῶν ἀνθρώπων τοῖς εὖ πράττουσι προσπίπτειν, πρῶτον μὲν, ζῆλος, ἀπὸ ζήλου δὲ φθόνος. ὃ καὶ τήνδε τὴν πόλιν ἄκουσαν ἐν πολέμῳ τοῖς Ἕλλησι κατέστησε. μετὰ δὲ τοῦτο γενομένου πολέμου, συνέβαλον μὲν ἐν Τανάγρᾳ, ὑπὲρ τῆς Βοιωτῶν ἐλευθερίας Λακεδαιμονίοις μαχόμενοι· ἀμφισβητησίμου δὲ τῆς μάχης γενομένης, διέκρινε τὸ ὕστερον ἔργον. οἱ μὲν γὰρ ᾤχοντο ἀπιόντες, καταλιπόντες Βοιωτοὺς, οἷς ἐβοήθουν· οἱ δ᾽ ἡμέτεροι, τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐν Οἰνοφύτοις νικήσαντες, τοὺς ἀδίκως φεύγοντας, δικαίως κατήγαγον. οὗτοι δὴ πρῶτοι μετὰ τὸν Περσικὸν πόλεμον, Ἕλλησιν ἤδη ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας βοηθοῦντες πρὸς Ἕλληνας, ἄνδρες ἀγα-

θοὶ γενόμενοι, καὶ ἐλευθερώσαντες οἷς ἐβοήθουν, ἐν τῷδε τῷ μνήματι τιμηθέντες ὑπὸ τῆς πόλεως πρῶτοι ἐτέθησαν. μετὰ δὲ ταῦτα, πολλοῦ πολέμου γενομένου, καὶ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἐπιστρατευσάντων, καὶ τεμόντων τὴν χώραν, καὶ ἀναξίαν χάριν ἐκτινόντων τῇ πόλει, νικήσαντες αὐτοὺς ναυμαχίᾳ οἱ ἡμέτεροι, καὶ λαβόντες αὐτῶν τοὺς ἡγεμόνας Λακεδαιμονίους ἐν τῇ σφαγίᾳ, ἐξὸν αὐτοῖς διαφθεῖραι, ἐφείσαντο, καὶ ἀπέδοσαν, καὶ εἰρήνην ἐποιήσαντο· ἡγούμενοι πρὸς μὲν τὸ ὁμόφυλον μέχρι νίκης δεῖν πολεμεῖν, καὶ μὴ δι᾽ ὀργὴν ἰδίαν πόλεως, τὸ κοινὸν τῶν Ἑλλήνων διολλύναι· πρὸς δὲ τοὺς βαρβάρους, μέχρι διαφθορᾶς. τούτους δὴ ἄξιον ἐπαινέσαι τοὺς ἄνδρας, οἳ τοῦτον τὸν πόλεμον πολεμήσαντες, ἐνθάδε κεῖνται, ὅτι ἐπέδειξαν, εἴτις ἄρα ἠμφισβήτει, ὡς ἐν τῷ προτέρῳ πολέμῳ τῷ πρὸς τοὺς βαρβάρους ἄλλοι τινὲς εἶεν ἀμείνους Ἀθηναίων, ὅτι οὐκ ἀληθῆ ἀμφισβητοῖεν. οὗτοι γὰρ ἐνταῦθα ἔδειξαν, στασιασάσης τῆς Ἑλλάδος περιγενόμενοι τῷ πολέμῳ, τοὺς προεστῶτας τῶν ἄλλων Ἑλλήνων χειρωσάμενοι, μεθ᾽ ὧν τότε τοὺς βαρβάρους ἐνίκων κοινῇ, τούτους νικῶντας ἰδίᾳ. τρίτος δὲ πόλεμος μετὰ ταύτην τὴν εἰρήνην ἀνέλπιστός τε καὶ δεινὸς ἐγένετο· ἐν ᾧ πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ τελευτήσαντες, ἐνθάδε κεῖνται· πολλοὶ μὲν ἀμφὶ Σικελίαν πλεῖστα τρόπαια στήσαντες, ὑπὲρ τῆς Λεοντίνων ἐλευθερίας, οἷς βοηθοῦντες διὰ τοὺς ὅρκους, ἔπλευσαν εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους. διὰ δὲ μῆκος τοῦ πλοῦ εἰς ἀπορίαν τῆς πόλεως καταστάσης, καὶ οὐ δυναμένης αὐτοῖς ὑπηρετεῖν, τούτῳ ἀπει-

πόντες ἐδυστύχησαν. ὧν οἱ ἐχθροὶ καὶ προσπολεμήσαντες πλείω ἔπαινον ἔχουσι σωφροσύνης καὶ ἀρετῆς, ἢ τῶν ἄλλων οἱ φίλοι· πολλοὶ δ' ἐν ταῖς ναυμαχίαις ταῖς καθ' Ἑλλήσποντον, μιᾷ μὲν ἡμέρᾳ πάσας τὰς τῶν πολεμίων ἑλόντες ναῦς, πολλὰς δὲ καὶ ἄλλας νικήσαντες· ὃ δ' εἶπον δεινὸν καὶ ἀνέλπιστον τοῦ πολέμου γενέσθαι, τόδε λέγω, τὸ εἰς τοσοῦτον φιλονεικίας ἐλθεῖν πρὸς τὴν πόλιν τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ὥστε τολμῆσαι τῷ ἐχθίστῳ ἐπικηρυκεύσασθαι βασιλεῖ, ὃν κοινῇ ἐξέβαλον μεθ' ἡμῶν, ἰδίᾳ τοῦτον πάλιν ἐπάγεσθαι βάρβαρον ἐφ' Ἕλληνας, καὶ συναθροῖσαι ἐπὶ τὴν πόλιν πάντας Ἕλληνάς τε καὶ βαρβάρους. οὗ δὴ καὶ ἐκφανὴς ἐγένετο ἥ τῆς πόλεως ῥώμη τε καὶ ἀρετή. οἰομένων γὰρ ἤδη αὐτὴν καταπεπολεμῆσθαι, καὶ ἀπειλημμένων ἐν Μυτιλήνῃ τῶν νεῶν, βοηθήσαντες ἑξήκοντα ναυσὶν, αὐτοὶ ἐμβάντες εἰς τὰς ναῦς, καὶ ἄνδρες γενόμενοι ὁμολογουμένως ἄριστοι, νικήσαντες μὲν τοὺς πολεμίους, λυσάμενοι δὲ τοὺς φιλίους, ἀναξίου τύχης τυχόντες, οὐκ ἀναιρεθέντες ἐκ τῆς θαλάττης, κεῖνται ἐνθάδε. ὧν χρὴ ἀεὶ μεμνῆσθαί τε καὶ ἐπαινεῖν· τῇ μὲν γὰρ ἐκείνων ἀρετῇ ἐνικήσαμεν οὐ μόνον τὴν τότε ναυμαχίαν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἄλλον πόλεμον. δόξαν γὰρ δι' αὐτοὺς ἡ πόλις ἔσχε, μήποτ' ἂν καταπολεμηθῆναι μηδ' ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων. καὶ ἀληθῆ ἔδοξε. τῇ δὲ ἡμετέρᾳ αὐτῶν διαφορᾷ ἐκρατήθημεν, οὐχ ὑπὸ τῶν ἄλλων. ἀήττητοι γὰρ ἔτι καὶ νῦν ὑπό γε ἐκείνων ἐσμέν· ἡμεῖς δὲ αὐτοὶ ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ἐνικήσαμεν, καὶ ἡττήθημεν. μετὰ δὲ ταῦτα ἡσυ-

χίας γενομένης, καὶ εἰρήνης πρὸς τοὺς ἄλλους, ὁ οἰκεῖος ἡμῖν πόλεμος οὕτως ἐπολεμήθη, ὥστε εἴπερ εἱμαρμένον εἴη ἀνθρώποις στασιάσαι, μὴ ἂν ἄλλως εὔξασθαι μηδένα πόλιν ἑαυτοῦ νοσῆσαι. ἔκ τε γὰρ τοῦ Πειραιέως καὶ τοῦ ἄστεος ὡς ἀσμένως καὶ οἰκείως ἀλλήλοις συνέμιξαν οἱ πολῖται, καὶ παρ' ἐλπίδα τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι, τόν τε πρὸς τοὺς ἐν Ἐλευσῖνι πόλεμον ὡς μετρίως ἔθεντο. καὶ τούτων ἁπάντων οὐδὲν ἄλλ' αἴτιον, ἢ τῷ ὄντι ξυγγένεια, φιλίαν βέβαιον καὶ ὁμόφυλον οὐ λόγῳ ἀλλ' ἔργῳ παρεχομένη. Χρὴ δὲ καὶ τῶν ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ τελευτησάντων ὑπ' ἀλλήλων μνείαν ἔχειν, καὶ διαλλάττειν αὐτοὺς ᾧ δυνάμεθα, εὐχαῖς καὶ θυσίαις ἐν τοῖς τοιοῖσδε τοῖς κρατοῦσιν αὐτῶν εὐχομένους, ἐπειδὴ καὶ ἡμεῖς διηλλάγμεθα. οὐ γὰρ κακίᾳ ἀλλήλων ἥψαντο, οὐδ' ἔχθρᾳ, ἀλλὰ δυστυχίᾳ. μάρτυρες δὲ ἡμεῖς αὐτοὶ ἐσμὲν τούτων, οἱ ζῶντες. οἱ αὐτοὶ γὰρ ὄντες ἐκείνοις γένει, συγγνώμην ἀλλήλοις ἔχομεν ὧν τ' ἐποιήσαμεν, ὧν τ' ἐπάθομεν. μετὰ δὲ τοῦτο παντελοῦς εἰρήνης ἡμῖν γενομένης, ἡσυχίαν ἦγεν ἡ πόλις, τοῖς μὲν βαρβάροις συγγιγνώσκουσα, ὅτι παθόντες ὑπ' αὐτῆς κακῶς ἱκανῶς, οὐκ ἐνδεῶς ἠμύνοντο· τοῖς δὲ Ἕλλησιν ἀγανακτοῦσα, μεμνημένη ὡς εὖ παθόντες ὑπ' αὐτῆς, οἵαν χάριν ἀπέδοσαν, κοινωσάμενοι τοῖς βαρβάροις, τάς τε ναῦς περιελόμενοι, αἵ ποτ' ἐκείνους ἔσωσαν, καὶ τείχη καθελόντες, ἀνθ' ὧν ἡμεῖς τἀκείνων ἐκωλύσαμεν πεσεῖν. διανοουμένη δὲ ἡ πόλις μὴ ἂν ἔτι ἀμῦναι μήτε Ἕλλησι πρὸς ἀλλήλων δουλουμένοις, μήτε ὑπὸ βαρβάρων, οὕτω ᾤκει. ἡμῶν

οὖν ἐν τοιαύτῃ διανοίᾳ ὄντων, ἡγησάμενοι Λακεδαιμόνιοι τοὺς μὲν τῆς ἐλευθερίας ἐπικούρους πεπτωκέναι ἡμᾶς, σφέτερον δὲ ἤδη ἔργον εἶναι καταδουλοῦσθαι τοὺς ἄλλους, ταῦτ' ἔπραττον. καὶ μηκύνειν μὲν τί δεῖ; οὐ γὰρ πάλαι οὐδὲ πολλῶν ἀνθρώπων γεγονότα λέγοιμ' ἂν τὰ μετὰ ταῦτα. αὐτοὶ γὰρ ἴσμεν ὡς ἐκπεπληγμένοι ἀφίκοντο εἰς χρείαν τῆς πόλεως τῶν τε Ἑλλήνων οἱ πρῶτοι, Ἀργεῖοι, καὶ Βοιωτοὶ, καὶ Κορίνθιοι· καὶ τό γε θειότατον πάντων, τὸ καὶ βασιλέα εἰς τοῦτο ἀπορίας ἀφικέσθαι, ὥστε περιστῆναι αὐτῷ μηδαμόθεν ἄλλοθεν τὴν σωτηρίαν γενέσθαι ἀλλ' ἢ ἐκ ταύτης τῆς πόλεως, ἣν προθύμως ἀπώλλυ. καὶ δὴ καὶ εἴτις βούλοιτο τῆς πόλεως κατηγορῆσαι δικαίως, τοῦτ' ἂν μόνον λέγων ὀρθῶς ἂν κατηγοροῖ, ὡς ἀεὶ λίαν φιλοικτίρμων ἐστὶ, καὶ τοῦ ἥττονος θεραπίς. καὶ δὴ καὶ ἐν τῷ τότε χρόνῳ οὐχ οἵατε ἐγένετο καρτερῆσαι, οὐδὲ διαφυλάξαι ἃ ἐδέδοκτο αὐτῇ, τὸ μηδενὶ δουλουμένῳ βοηθεῖν τῶν σφᾶς ἀδικησάντων· ἀλλὰ ἐκάμφθη, καὶ ἐβοήθησε, καὶ τοὺς μὲν Ἕλληνας αὕτη βοηθήσασα ἀπελύσατο δουλείας, ὥστ' ἐλευθέρους εἶναι, μέχρις οὗ πάλιν αὐτοὶ αὑτοὺς κατεδουλώσαντο. βασιλεῖ δὲ αὕτη μὲν οὐκ ἐτόλμησε βοηθῆσαι, αἰσχυνομένη τὰ τρόπαια τά τε Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς. φυγάδας δὲ καὶ ἐθελοντὰς ἐάσασα μόνον βοηθῆσαι, ὁμολογουμένως ἔσωσε· τειχισαμένη δὲ καὶ ναυπηγησαμένη, ἐκδεξαμένη τὸν πόλεμον, ἐπειδὴ ἠναγκάσθη πολεμεῖν, ὑπὲρ Παρίων ἐπολέμει Λακεδαιμονίοις. φοβηθεὶς δὲ βασιλεὺς τὴν πόλιν, ἐπει-

δὴ ἑώρα Λακεδαιμονίους τῷ κατὰ θάλατταν πολέμῳ ἀπαγορεύοντας, ἀποστῆναι βουλόμενος ἐξῄτει τοὺς Ἕλληνας τοὺς ἐν τῇ ἠπείρῳ (οὕσπερ πρότερον Λακεδαιμόνιοι αὐτῷ ἐξέδοσαν, εἰ μέλλοι συμμαχήσειν ἡμῖν τε καὶ τοῖς ἄλλοις συμμάχοις) ἡγούμενος οὐκ ἐθελήσειν, ἵν' αὐτῷ πρόφασις εἴη τῆς ἀποστάσεως. καὶ τῶν μὲν ἄλλων συμμάχων ἐψεύσθη (ἠθέλησαν γὰρ αὐτῷ ἐκδιδόναι, καὶ ξυνέθεντο καὶ ὤμοσαν, Κορίνθιοι, καὶ Ἀργεῖοι, καὶ Βοιωτοὶ, καὶ ἄλλοι σύμμαχοι, εἰ μέλλοι χρήματα παρέξειν, ἐκδώσειν τοὺς ἐν τῇ ἠπείρῳ Ἕλληνας) μόνοι δὲ ἡμεῖς οὐκ ἐτολμήσαμεν οὔτε ἐκδοῦναι, οὔτε ὀμόσαι. οὕτω δή τοι τό γε τῆς πόλεως γενναῖον καὶ ἐλεύθερον, βέβαιόν τε καὶ ὑγιές ἐστι, καὶ φύσει μισοβάρβαρον, διὰ τὸ εἰλικρινῶς εἶναι Ἕλληνας καὶ ἀμιγεῖς βαρβάρων. οὐ γὰρ Πέλοπες, οὐδὲ Κάδμοι, οὐδὲ Αἴγυπτοί τε καὶ Δαναοὶ, οὐδὲ ἄλλοι πολλοὶ, φύσει μὲν βάρβαροι ὄντες, νόμῳ δὲ Ἕλληνες, συνοικοῦσιν ἡμῖν, ἀλλ' αὐτοὶ Ἕλληνες, οὐ μιξοβάρβαροι, οἰκοῦμεν. ὅθεν καθαρὸν τὸ μῖσος ἐντέτηκε τῇ πόλει τῆς ἀλλοτρίας φύσεως· ὅμως δ' οὖν ἐμονώθημεν πάλιν, διὰ τὸ μὴ ἐθέλειν αἰσχρὸν καὶ ἀνόσιον ἔργον ἐργάσασθαι, Ἕλληνας βαρβάροις ἐκδόντες. ἐλθόντες δὲ εἰς ταῦτα ἐξ ὧν καὶ τοπρότερον κατεπολεμήθημεν, σὺν θεῷ ἄμεινον ἢ τότε ἐθέμεθα τὸν πόλεμον. καὶ γὰρ ναῦς καὶ τείχη ἔχοντες, καὶ τὰς ἡμετέρας αὐτῶν ἀποικίας, ἀπηλλάγημεν τοῦ πολέμου. οὕτως ἀγαπητῶς ἀπηλλάττοντο καὶ οἱ πολέμιοι. ἀνδρῶν μέντοι ἀγαθῶν καὶ ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ ἐστερήθημεν, τῶν τε ἐν Κο-

ρίνθῳ χρησαμένων δυσχωρίᾳ, καὶ ἐν Λεχαίῳ, προδοσίᾳ. ἀγαθοὶ δὲ καὶ οἱ βασιλέα ἐλευθερώσαντες, καὶ ἐκβαλόντες ἐκ τῆς θαλάττης Λακεδαιμονίους. ὧν ἐγὼ μὲν ὑμᾶς ἀναμιμνήσκω, ὑμᾶς δὲ πρέπει ξυνεπαινεῖν τε καὶ κοσμεῖν τοιούτους ἄνδρας. Καὶ τὰ μὲν δὴ ἔργα ταῦτα τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐνθάδε κειμένων, καὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι ὑπὲρ τῆς πόλεως τετελευτήκασι, πολλὰ μὲν τὰ εἰρημένα καὶ καλά, πολὺ δ' ἔτι πλείω καὶ καλλίω τὰ ὑπολειπόμενα· πολλαὶ γὰρ ἂν ἡμέραι καὶ νύκτες οὐχ ἱκαναὶ γένοιντο τῷ τὰ πάντα μέλλοντι περαίνειν. τούτων οὖν χρὴ μεμνημένους, τοῖς τούτων ἐκγόνοις πάντ' ἄνδρα παρακελεύεσθαι, ὥσπερ ἐν πολέμῳ μὴ λείπειν τὴν τάξιν τὴν τῶν προγόνων, μηδ' εἰς τοὔπισω ἀναχωρεῖν, ἥκοντας κάκῃ. Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ αὐτός, ὦ παῖδες ἀνδρῶν ἀγαθῶν, νῦν τε παρακελεύομαι, καὶ ἐν τῷ λοιπῷ χρόνῳ, ὅπου ἂν τῳ ἐντυγχάνω ὑμῶν, καὶ ἀναμνήσω καὶ διακελεύσομαι προθυμεῖσθαι εἶναι ὡς ἀρίστους. ἐν δὲ τῷ παρόντι δίκαιος εἰμὶ εἰπεῖν ἃ οἱ πατέρες ἡμῖν ἐπέσκηπτον ἀπαγγέλλειν τοῖς λειπομένοις, εἴτι πάσχοιεν, ἡνίκα κινδυνεύειν ἔμελλον. φράσω δὲ ὑμῖν ἅ τε αὐτῶν ἤκουσα ἐκείνων, καὶ οἷα νῦν ἡδέως ἂν εἴποιεν ὑμῖν, λαβόντες δύναμιν· τεκμαιρόμενος ἐξ ὧν τότε ἔλεγον. ἀλλὰ νομίζειν χρὴ αὐτῶν ἀκούειν ἐκείνων ἃ ἂν ἀπαγγέλλω. ἔλεγον δὲ τάδε, Ὦ παῖδες, ὅτι μὲν ἐστε πατέρων ἀγαθῶν, αὐτὸ μηνύει τὸ νῦν παρόν· ἡμῖν δὲ ἐξὸν ζῆν μὴ καλῶς, καλῶς αἱρούμεθα μᾶλλον τελευτᾶν, πρὶν ἡμᾶς τε καὶ τοὺς ἔπειτα εἰς ὀνείδη καταστῆσαι, καὶ πρὶν

τοὺς ἡμετέρους πατέρας. καὶ πᾶν τὸ πρόσθεν γένος αἰσχῦναι· ἡγούμενοι τῷ τοὺς αὑτοῦ αἰσχύνοντι ἀβίωτον εἶναι, καὶ τῷ τοιούτῳ οὔτε τινὰ ἀνθρώπων οὔτε θεῶν φίλον εἶναι, οὔτ' ἐπὶ γῆς, οὔθ' ὑπὸ γῆς, τελευτήσαντι. χρὴ οὖν, μεμνημένους τῶν ἡμετέρων λόγων, ἐάν τι καὶ ἄλλο ἀσκῆτε, ἀσκεῖν μετ' ἀρετῆς· εἰδότας ὅτι τούτου λειπόμενα πάντα καὶ κτήματα καὶ ἐπιτηδεύματα, αἰσχρὰ καὶ κακά. οὔτε γὰρ πλοῦτος κάλλος φέρει τῷ κεκτημένῳ, μετ' ἀνανδρίας (ἄλλῳ γὰρ ὁ τοιοῦτος πλουτεῖ, καὶ οὐχ ἑαυτῷ) οὔτε σώματος κάλλος καὶ ἰσχὺς δειλῷ καὶ κακῷ ξυνοικοῦντα, πρέποντα φαίνεται, ἀλλ' ἀπρεπῆ· καὶ ἐπιφανέστερον ποιεῖ τὸν ἔχοντα, καὶ ἐκφαίνει τὴν δειλίαν. πᾶσά τε ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, πανουργία, οὐ σοφία φαίνεται. ὧν ἕνεκα καὶ πρῶτον καὶ ὕστατον καὶ διαπαντὸς πᾶσαν πάντως προθυμίαν πειρᾶσθε ἔχειν, ὅπως μάλιστα μὲν ὑπερβαλεῖσθε καὶ ἡμᾶς καὶ τοὺς πρόσθεν εὐκλείᾳ· εἰ δὲ μή, ἴστε ὡς ἡμῖν, ἂν μὲν νικῶμεν ὑμᾶς ἀρετῇ, ἡ νίκη αἰσχύνην φέρει, ἡ δὲ ἧττα, ἐὰν ἡττώμεθα, εὐδαιμονίαν. μάλιστα δ' ἂν νικῴμεθα, καὶ ὑμεῖς νικῶντες, εἰ παρασκευάσαισθε τῇ τῶν προγόνων δόξῃ μὴ καταχρησάμενοι, μηδ' ἀναλώσαντες αὐτήν· γνόντες ὅτι ἀνδρὶ οἰομένῳ τὶ εἶναι, οὐκ ἔστιν αἴσχιον ἢ παρέχειν ἑαυτὸν τιμώμενον μὴ δι' ἑαυτόν, ἀλλὰ διὰ δόξαν προγόνων. εἶναι μὲν γὰρ τιμὰς γονέων ἐκγόνοις, καλὸς θησαυρὸς καὶ μεγαλοπρεπής· χρῆσθαι δὲ καὶ χρημάτων καὶ τιμῶν θησαυρῷ, καὶ μὴ τοῖς ἐκγόνοις παραδιδόναι, αἰσχρὸν καὶ ἄνανδρον, ἀπο-

ρία ἰδίων αὐτοῦ κτημάτων τε καὶ εὐδοξιῶν. καὶ ἐὰν μὲν ταῦτα ἐπιτηδεύσητε, φίλοι παρὰ φίλους ἡμᾶς ἀφίξεσθε, ὅταν δὴ ὑμᾶς ἡ προσήκουσα μοῖρα κομίσῃ· ἀμελήσαντας δὲ ὑμᾶς καὶ κακισθέντας οὐδεὶς εὐμενῶς ὑποδέξεται. τοῖς μὲν οὖν παισὶ ταῦτ' εἰρήσθω. Πατέρας δὲ ἡμῶν, οἷς εἰσι, καὶ μητέρας εἰ χρὴ παραμυθεῖσθαι, ὡς χρὴ ῥᾷστα φέρειν τὴν συμφοράν, ἐὰν ἄρα ξυμβῇ γενέσθαι, καὶ μὴ ξυνοδύρεσθαι· (οὐ γὰρ τοῦ λυπήσοντος προσδεήσονται· ἱκανὴ γὰρ ἔσται καὶ ἡ γενομένη τύχη τοῦτο πορίζεσθαι) ἀλλ' ἰωμένους καὶ πραΰνοντας, ἀναμιμνήσκειν αὐτοὺς ὅτι ὧν εὔχονται, τὰ μέγιστα αὐτοῖς οἱ θεοὶ ἐπήκοοι γεγόνασιν. οὐ γὰρ ἀθανάτους σφίσι παῖδας εὔχοντο γενέσθαι, ἀλλ' ἀγαθοὺς καὶ εὐκλεεῖς· ὧν ἔτυχον, μεγίστων ἀγαθῶν ὄντων. πάντα δὲ οὐ ῥάδιον θνητῷ ἀνδρὶ κατὰ νοῦν ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῳ ἐκβαίνειν. καὶ φέροντες μὲν ἀνδρείως τὰς συμφοράς, δόξουσι τῷ ὄντι ἀνδρείων παίδων πατέρες εἶναι, καὶ αὐτοὶ τοιοῦτοι· ὑπείκοντες δέ, ὑποψίαν παρέξουσιν ἢ μὴ ἡμέτεροι εἶναι, ἢ ἡμῶν τοὺς ἐπαινοῦντας κατεψεύδεσθαι. χρὴ δὲ οὐδέτερα τούτων· ἀλλ' ἐκείνους μάλιστα πάντων, ἡμῶν ἐπαινέτας εἶναι, ἔργῳ παρέχοντας αὐτοὺς φαινομένους τῷ ὄντι πατέρας ὄντας ἄνδρας ἀνδρῶν. πάλαι γὰρ δὴ τὸ Μηδὲν ἄγαν λεγόμενον, καλῶς δοκεῖ λέγεσθαι. τῷ γὰρ ὄντι εὖ λέγεται. Ὅτῳ γὰρ ἀνδρὶ εἰς ἑαυτὸν ἀνήρτηται πάντα τὰ πρὸς εὐδαιμονίαν φέροντα, ἢ ἐγγὺς τούτου, καὶ μὴ ἐν ἄλλοις ἀνθρώποις αἰωρεῖται, ἐξ ὧν ἢ εὖ ἢ κακῶς πραξάντων πλανᾶσθαι ἠνάγκασται καὶ τὰ

ἐκείνου, τούτῳ ἄριστα παρεσκεύασται ζῆν· οὗτός ἐστιν ὁ σώφρων, καὶ οὗτος ὁ ἀνδρεῖος καὶ φρόνιμος. οὗτος, γιγνομένων χρημάτων καὶ παίδων, καὶ διαφθειρομένων, μάλιστα πείσεται τῇ παροιμίᾳ. οὔτε γὰρ χαίρων οὔτε λυπούμενος ἄγαν φανήσεται, διὰ τὸ αὑτῷ πεποιθέναι. τοιούτους δὲ ἡμεῖς γε ἀξιοῦμεν καὶ τοὺς ἡμετέρους εἶναι, καὶ βουλόμεθα, καὶ φαμέν· καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς νῦν παρέχομεν τοιούτους, οὐκ ἀγανακτοῦντας, οὐδὲ φοβουμένους ἄγαν, εἰ δεῖ τελευτᾷν ἐν τῷ παρόντι. δεόμεθα δὴ καὶ πατέρων καὶ μητέρων, τῇ αὐτῇ ταύτῃ διανοίᾳ χρωμένους τὸν ἐπίλοιπον βίον διάγειν· καὶ εἰδέναι ὅτι οὐ θρηνοῦντες οὐδὲ ὀλοφυρόμενοι ἡμᾶς, ἡμῖν μάλιστα χαριοῦνται· ἀλλ᾽ εἴτις ἐστὶ τοῖς τετελευτηκόσιν αἴσθησις τῶν ζώντων, οὕτως ἀχάριστοι εἶεν ἂν μάλιστα, ἑαυτούς τε κακοῦντες, καὶ βαρέως φέροντες τὰς ξυμφοράς· κούφως δὲ καὶ μετρίως, μάλιστ᾽ ἂν χαρίζοιντο. τὰ μὲν γὰρ ἡμέτερα τελευτὴν ἤδη ἕξει, ἥπερ καλλίστη γίγνεται ἀνθρώποις· ὥστε πρέπει αὐτὰ μᾶλλον κοσμεῖν ἢ θρηνεῖν. γυναικῶν δὲ τῶν ἡμετέρων καὶ παίδων ἐπιμελούμενοι, καὶ τρέφοντες, καὶ ἐνταῦθα τὸν νοῦν τρέποντες, τῆς τε τύχης μάλιστ᾽ ἂν εἶεν ἐν λήθῃ, καὶ ζῷεν κάλλιον καὶ ὀρθότερον, καὶ ἡμῖν προσφιλέστερον. ταῦτα δὴ ἱκανὰ τοῖς ἡμετέροις παρ᾽ ἡμῶν ἀγγέλλειν. τῇ δὲ πόλει παρακελευοίμεθ᾽ ἂν ὅπως ἡμῖν καὶ πατέρων καὶ υἱέων ἐπιμελήσονται, τοὺς μὲν παιδεύοντες κοσμίως, τοὺς δὲ γηροτροφοῦντες ἀξίως· νῦν δὲ ἴσμεν ὅτι καὶ ἐὰν μὴ ἡμεῖς παρακελευώμεθα, ἱκανῶς ἐπιμελήσεται. Ταῦτα οὖν, ὦ

παῖδες καὶ γονεῖς τῶν τελευτησάντων, ἐκεῖνοί τε ἐπέσκηπτον ἡμῖν ἀπαγγέλλειν, καὶ ἐγὼ ὡς δύναμαι προθυμότατα ἀπαγγέλλω· καὶ αὐτὸς δέομαι ὑπὲρ ἐκείνων, τῶν μὲν, μιμεῖσθαι τοὺς αὐτῶν· τῶν δὲ, θαῤῥεῖν ὑπὲρ αὐτῶν· ὡς ἡμῶν καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ γηροτροφησόντων ὑμᾶς καὶ ἐπιμελησομένων, ὅπου ἂν ἕκαστος ἑκάστῳ ἐντυγχάνῃ ὁτῳοῦν τῶν ἐκείνων. τῆς δὲ πόλεως ἴστέ που καὶ αὐτοὶ τὴν ἐπιμέλειαν, ὅτι νόμους θεμένη περὶ τοὺς τῶν ἐν τῷ πολέμῳ τελευτησάντων παῖδάς τε καὶ γεννήτορας, ἐπιμελεῖται, καὶ διαφερόντως τῶν ἄλλων πολιτῶν προστέτακται φυλάττειν ἀρχὴ ἥπερ μεγίστη ἐστὶν, ὅπως ἂν οἱ τούτων μὴ ἀδικῶνται πατέρες τε καὶ μητέρες. τοὺς δὲ παῖδας συνεκτρέφει αὐτὴ, προθυμουμένη ὅτι μάλιστ᾽ ἄδηλον αὐτοῖς τὴν ὀρφανίαν γενέσθαι· ἐν πατρὸς σχήματι καταστᾶσα αὐτοῖς αὕτη, ἔτι τε παισὶν οὖσι, καὶ ἐπειδὰν εἰς ἀνδρὸς τέλος ἴωσιν, ἀποπέμπει ἐπὶ τὰ σφέτερ᾽ αὐτῶν, πανοπλίᾳ κοσμήσασα· ἐνδεικνυμένη καὶ ἀναμιμνήσκουσα τὰ τοῦ πατρὸς ἐπιτηδεύματα, ὄργανα τῆς πατρῴας ἀρετῆς διδοῦσα· καὶ ἅμα οἰωνοῦ χάριν ἄρχεσθαι ἰέναι ἐπὶ τὴν πατρῴαν ἑστίαν, ἄρξοντα μετ᾽ ἰσχύος ὅπλοις κεκοσμημένον. αὐτοὺς δὲ τοὺς τελευτήσαντας τιμῶσα οὐδέποτε ἐκλείπει καθ᾽ ἕκαστον ἐνιαυτὸν, αὐτὴ τὰ νομιζόμενα ποιοῦσα κοινῇ πᾶσιν ἅπερ ἰδίᾳ ἑκάστῳ ἰδίᾳ γίγνεται. πρὸς δὲ τούτοις ἀγῶνας γυμνικοὺς καὶ ἱππικοὺς τιθεῖσα, καὶ μουσικῆς πάσης, καὶ ἀτεχνῶς τῶν μὲν τελευτησάντων, ἐν κληρονόμου καὶ υἱέος μοίρᾳ καθεστηκυῖα, τῶν δὲ υἱέων, ἐν πατρός· γονέων δὲ

καὶ τῶν τοιούτων, ἐν ἐπιτρόπου· πᾶσαν πάντων παρὰ πάντα χρόνον ἐπιμέλειαν ποιουμένη. ὧν χρὴ ἐνθυμουμένους, πρᾳότερον φέρειν τὴν ξυμφοράν. τοῖς γὰρ τελευτήσασι καὶ τοῖς ζῶσιν οὕτως ἂν προσφιλέστατοι εἴητε, καὶ ῥᾷστοι θεραπεύειν τε καὶ θεραπεύεσθαι. νῦν δὴ ἤδη ὑμεῖς τε καὶ ἄλλοι πάντες, κοινῇ κατὰ τὸν νόμον τοὺς τετελευτηκότας ἀπολοφυράμενοι ἄπιτε. Οὗτός σοι ὁ λόγος, ὦ Μενέξενε, Ἀσπασίας τῆς Μιλησίας ἐστί. ΜΕΝ. Νὴ Δία, ὦ Σώκρατες, μακαρίαν γε λέγεις τὴν Ἀσπασίαν, εἰ γυνὴ οὖσα τοιούτους λόγους οἵα τ' ἐστὶ συντιθέναι. ΣΩ. Ἀλλ' εἰ μὴ πιστεύεις, ἀκολούθει μετ' ἐμοῦ, καὶ ἀκούσῃ αὐτῆς λεγούσης. ΜΕΝ. Πολλάκις, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ ἐντετύχηκα Ἀσπασίᾳ, καὶ οἶδα οἵα ἐστί. ΣΩ. Τί οὖν; οὐκ ἄγασαι αὐτὴν, καὶ νῦν χάριν ἔχεις τοῦ λόγου αὐτῇ; ΜΕΝ. Καὶ πολλήν γε, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ χάριν ἔχω τούτου τοῦ λόγου ἐκείνῃ, ἢ ἐκείνῳ ὅστις σοὶ ὁ εἰπών ἐστιν αὐτόν· καὶ πρό γε ἄλλων πολλὴν χάριν ἔχω τῷ εἰπόντι. ΣΩ. Εὖ ἂν ἔχοι. ἀλλ' ὅπως μου μὴ κατερεῖς, ἵνα καὶ αὖθις σοι πολλοὺς καὶ καλοὺς λόγους παρ' αὐτῆς πολιτικοὺς ἀπαγγέλλω. ΜΕΝ. Θάῤῥει, οὐ κατερῶ· μόνον ἀπάγγελλε. ΣΩ. Ἀλλὰ ταῦτ' ἔσται.

ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ
Η
ΠΕΡΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ.
ΛΟΓΙΚΟΣ·

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ
ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ, ΞΕΝΟΣ,
ΣΩΚΡΑΤΗΣ ὁ νεώτερος.

ΗΠΟΛΛΗΝ χάριν ὀφείλω σοὶ τῆς Θεαιτήτου γνωρίσεως, ὦ Θεόδωρε, ἅμα καὶ τῆς τοῦ ξένου. ΘΕΟ. Τάχα δέ γε, ὦ Σώκρατες, ὀφειλήσεις ταύτης τριπλασίαν, ἐπειδὰν τόν τε πολιτικὸν ἀπεργάσωνταί σοι καὶ τὸν φιλόσοφον. ΣΩ. Εἶεν οὕτω. τοῦτο, ὦ φίλε Θεόδωρε, φήσομεν ἀκηκοότες εἶναι τοῦ περὶ λογισμοὺς καὶ τὰ γεωμετρικὰ κρατίστου; ΘΕΟ. Πῶς, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Τῶν ἀνδρῶν ἕκαστον θέντες τῆς ἴσης ἀξίας, οἳ τῇ τιμῇ πλέον ἀλλήλων ἀφεστᾶσιν ἢ κατὰ τὴν ἀναλογίαν τὴν τῆς ὑμετέρας τέχνης. ΘΕΟ. Εὖγε νὴ τὸν ἡμέτερον Θεὸν, ὦ

Σώκρατες, τὸν Ἄμμωνα, καὶ δικαίως, καὶ πάνυ μὲν οὖν μνημονικῶς ἐπέπληξάς μοι τὸ περὶ τοὺς λογισμοὺς ἁμάρτημα. καὶ σὲ μὲν ἀντὶ τούτων εἰσαῦθις μέτειμι· σὺ δ' ἡμῖν, ὦ ξένε, μηδαμῶς ἀποκάμῃς χαριζόμενος· ἀλλ' ἑξῆς, εἴτε τὸν πολιτικὸν ἄνδρα πρότερον, εἴτε τὸν φιλόσοφον προαιρῇ, προελόμενος διέξελθε. ΞΕΝ. Ταῦτ', ὦ Θεόδωρε, ποιητέον, ἐπείπερ ἅπαξ γε ἐνεχειρήσαμεν· καὶ οὐκ ἀποστατέον, πρὶν ἂν αὐτῶν πρὸς τὸ τέλος ἔλθωμεν. ἀλλὰ γὰρ περὶ Θεαιτήτου τοῦδε τί χρὴ δρᾷν με; ΘΕΟ. Τοῦ πέρι; ΞΕΝ. Διαναπαύσωμεν αὐτόν, μεταλαβόντες αὐτοῦ τὸν συγγυμναστὴν τόνδε Σωκράτην; ἢ πῶς συμβουλεύεις; ΘΕΟ. Καθάπερ εἶπες. ΞΕΝ. Μεταλάμβανε. νέω γὰρ ἄντε, ῥᾷον οἴσετον πάντα πόνον ἀναπαυομένω. ΣΩ. Καὶ μὴν κινδυνεύετον, ὦ ξένε, ἄμφω ποθὲν ἐμοὶ συγγένειαν ἔχειν τινά. τὸν μέν γε οὖν ὑμεῖς κατὰ τὴν τοῦ προσώπου φύσιν ὅμοιον ἐμοὶ φαίνεσθαι φατέ· τοῦδ' ἡμῖν ἡ κλῆσις ὁμώνυμος οὖσα, καὶ ἡ πρόσρησις παρέχεταί τινα οἰκειότητα. δεῖ δὴ τούς τε συγγενεῖς ἡμᾶς ἀεὶ προθύμως διὰ λόγων ἀναγνωρίζειν. Θεαιτήτῳ μὲν οὖν αὐτός τε συνέμιξα χθὲς διὰ λόγων, καὶ νῦν ἀκήκοα ἀποκρινομένου· Σωκράτους δὲ οὐδέτερα. δεῖ δὲ σκέψασθαι καὶ τοῦτον. ἐμοὶ μὲν οὖν εἰσαῦθις, σοὶ δὲ νῦν ἀποκρινέσθω. ΞΕΝ. Ταῦτ' ἔσται, ὦ Σώκρατες. ἀκούεις δὴ Σωκράτους; Νέος ΣΩ. Ναί. ΞΕΝ. Συγχωρεῖς οὖν οἷς λέγει; Νέος ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕΝ. Οὐ τὰ σὰ κωλύειν φαίνεται· δεῖ δὲ ἴσως ἔτι ἧττον τἀμὰ διακωλύειν· ἀλλὰ δὴ μετὰ

τὸν σοφιστὴν, ἀναγκαῖον (ὡς ἐμοὶ φαίνεται) τὸν πολιτικὸν ἄνδρα διαζητεῖν νῷν. καί μοι λέγε πότερον τῶν ἐπιστημόνων τιν᾽ ἡμῖν καὶ τοῦτον θετέον ἢ πῶς. Νέος ΣΩ. Οὕτω. ΞΕΝ. Τὰς ἐπιστήμας ἆρα διαληπτέον, ὥσπερ ἡνίκα τὸν πρότερον ἐσκοποῦμεν. Νέος ΣΩ. Τάχ᾽ ἄν. ΞΕΝ. Οὐ μὲν δὴ κατὰ ταὐτόν γε, ὦ Σώκρατες, φαίνεταί μοι τμῆμα. Νέος ΣΩ. Τί μήν; ΞΕΝ. Κατ᾽ ἄλλο. Νέος ΣΩ. Ἔοικέ γε. ΞΕΝ. Τὴν οὖν πολιτικὴν ἀτραπὸν πῇ τις ἂν εὑρήσει; δεῖ γὰρ αὐτὴν ἀνευρεῖν, καὶ χωρὶς ἀφελόντας ἀπὸ τῶν ἄλλων, ἰδέαν αὐτῇ μίαν ἐπισφραγίσασθαι, καὶ ταῖς ἄλλαις ἐκτροπαῖς ἓν ἄλλο εἶδος ἐπισημηναμένους, ἁπάσας τὰς ἐπιστήμας, ὡς οὔσας δύο εἴδη διανοηθῆναι τὴν ψυχὴν ἡμῶν ποιῆσαι. Νέος ΣΩ. Τοῦτ᾽ ἤδη σόν, οἶμαι, τὸ ἔργον, ὦ ξένε, ἀλλ᾽ οὐκ ἐμὸν γίγνεται. ΞΕΝ. Δεῖ γε μήν, ὦ Σώκρατες, αὐτὸ εἶναι καὶ σόν, ὅταν ἐμφανὲς ἡμῖν γένηται. Νέος ΣΩ. Καλῶς εἶπες. ΞΕΝ. Ἆρ᾽ οὖν οὐκ ἀριθμητικὴ μέν, καί τινες ἕτεραι ταύτῃ συγγενεῖς τέχναι, ψιλαὶ τῶν πράξεων εἰσί, τὸ δὲ γνῶναι παρέχονται μόνον; Νέος ΣΩ. Ἔστιν οὕτω. ΞΕΝ. Αἱ δέ γε περὶ τεκτονικὴν αὖ καὶ σύμπασαν χειρουργίαν, ὥσπερ ἐν ταῖς πράξεσιν ἐνοῦσαν σύμφυτον τὴν ἐπιστήμην κέκτηνται, καὶ συναποτελοῦσι τὰ γιγνόμενα ὑπ᾽ αὐτῶν σώματα, πρότερον οὐκ ὄντα. Νέος ΣΩ. Τί μήν; ΞΕΝ. Ταύτῃ τοίνυν συμπάσας ἐπιστήμας διαίρει. τὴν μέν, πρακτικὴν προσειπών· τὴν δέ, μόνον γνωστικήν. Νέος ΣΩ. Ἔστω σοι ταῦθ᾽ ὡς μιᾶς ἐπιστήμης τῆς ὅλης εἴδη δύο. ΞΕΝ.

Πότερον οὖν τὸν πολιτικὸν, καὶ βασιλέα, καὶ δεσπότην, καὶ ἔτ᾽ οἰκονόμον θήσομεν, ὡς ἓν πάντα ταῦτα προσαγορεύοντες; ἢ τοσαύτας τέχνας αὐτὰς εἶναι φῶμεν, ὅσάπερ ὀνόματα ἐῤῥέθη; μᾶλλον δέ μοι δεῦρο ἕπου. Νέος ΣΩ. Πῆ; ΞΕΝ. Τῇδε. εἴ τῳ τὶς τῶν δημοσιευόντων ἰατρῶν ἱκανὸς ξυμβουλεύειν, ἰδιωτεύων αὐτὸς, ἆρ᾽ οὐκ ἀναγκαῖον αὐτῷ προσαγορεύεσθαι τοὔνομα τῆς τέχνης ταὐτόν περ ᾧ συμβουλεύει; Νέος ΣΩ. Ναί. ΞΕΝ. Τί δ᾽; ὅστις βασιλεύοντι χώρας ἀνδρὶ παραινεῖν δεινὸς, ἰδιώτης ὢν αὐτὸς, ἆρ᾽ οὐ φήσομεν ἔχειν αὐτὸν τὴν ἐπιστήμην ἣν ἔδει τὸν ἄρχοντα αὐτὸν κεκτῆσθαι; Νέος ΣΩ. Φήσομεν. ΞΕΝ. Ἀλλὰ μὴν ἥγε ἀληθινοῦ βασιλέως, βασιλική; Νέος ΣΩ. Ναί. ΞΕΝ. Ταύτην δὲ ὁ κεκτημένος, οὐκ, ἄν τε ἄρχων ἄν τ᾽ ἰδιώτης ὢν τυγχάνῃ, πάντως, κατά γε τὴν τέχνην αὐτὴν, βασιλικὸς ὀρθῶς προσρηθήσεται; Νέος ΣΩ. Δίκαιον γοῦν. ΞΕΝ. Καὶ μὴν οἰκονόμος γε καὶ δεσπότης, ταὐτόν. Νέος ΣΩ. Τί μήν; ΞΕΝ. Τί δέ; μεγάλης σχῆμα οἰκήσεως, ἢ σμικρᾶς αὖ πόλεως ὄγκος, μῶν δὴ πρὸς ἀρχὴν διοίσετον; Νέος ΣΩ. Οὐδέν. ΞΕΝ. Οὐκοῦν, ὃ νῦν δὴ διεσκοπούμεθα, φανερὸν ὡς ἐπιστήμη μία περὶ πάντ᾽ ἐστὶ ταῦτα. ταύτην δὲ εἴτε βασιλικὴν, εἴτε πολιτικὴν, εἴτε οἰκονομικήν τις ὀνομάζει, μηδὲν αὐτῷ διαφερώμεθα. ΣΩ. Τί γάρ; ΞΕΝ. Ἀλλὰ μὴν τόδε γε δῆλον, ὡς βασιλεὺς ἅπας χερσὶ καὶ ξύμπαντι τῷ σώματι σμίκρ᾽ ἄττα εἰς τὸ κατέχειν τὴν ἀρχὴν δύναται πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς σύνεσιν καὶ ῥώμην. ΣΩ. Δῆλον. ΞΕΝ. Τῆς δὴ

γνωστικῆς μᾶλλον ἢ τῆς χειροτεχνικῆς καὶ ὅλως πρακτικῆς βούλει τὸν βασιλέα φῶμεν οἰκειότερον εἶναι; ΣΩ. Τί μήν; ΞΕΝ. Τὴν ἄρα πολιτικὴν καὶ πολιτικὸν, καὶ βασιλικὴν καὶ βασιλικὸν, εἰς ταὐτὸν ὡς ἓν ταῦτα πάντα ξυνθήσομεν. ΣΩ. Δῆλον. ΞΕΝ. Οὐκοῦν πορευοίμεθ' ἂν ἑξῆς, μετὰ ταῦτα τὴν γνωστικὴν διορίζοιμεθα. ΣΩ. Πάνυ γε. ΞΕΝ. Πρόσεχε δὴ τὸν νοῦν, ἂν ἄρα ἐν αὐτῇ τινὰ διαφυγὴν κατανοήσωμεν. ΣΩ. Φράζε ποίαν. ΞΕΝ. Τοιάνδε. λογιστική πού τις ἡμῖν ἦν τέχνη. ΣΩ. Ναί. ΞΕΝ. Τῶν γνωστικῶν γε, οἶμαι, παντάπασι τεχνῶν. ΣΩ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕΝ. Γνούσῃ δὴ λογιστικῇ τὴν ἐν τοῖς ἀριθμοῖς διαφορὰν, μῶν τι πλέον ἔργον δώσομεν ἢ τὰ γνωσθέντα κρῖναι; ΣΩ. Τί μήν; ΞΕΝ. Καὶ γὰρ ἀρχιτέκτων γε πᾶς, οὐκ αὐτὸς ἐργαστικὸς, ἀλλὰ ἐργατῶν ἄρχων. ΣΩ. Ναί. ΞΕΝ. Παρεχόμενός γέ που γνῶσιν, ἀλλ' οὐ χειρουργίαν. ΣΩ. Οὕτω. ΞΕΝ. Δικαίως δὴ μετέχειν ἂν λέγοιτο τῆς γνωστικῆς ἐπιστήμης. ΣΩ. Πάνυ γε. ΞΕΝ. Τούτῳ δέ γε, οἶμαι, προσήκει κρίναντι, μὴ τέλος ἔχειν, μηδ' ἀπηλλάχθαι, καθάπερ ὁ λογιστὴς ἀπήλλακτο· προστάττειν δὲ ἑκάστοις τῶν ἐργατῶν τόγε πρόσφορον, ἕως ἂν ἀπεργάσωνται τὸ προσταχθέν. ΣΩ. Ὀρθῶς. ΞΕΝ. Οὐκοῦν γνωστικαὶ μὲν αἵ τε τοιαῦται σύμπασαι, καὶ ὁπόσαι συνέπονται τῇ λογιστικῇ; κρίσει δὲ καὶ ἐπιτάξει διαφέρετον ἀλλήλοιν τούτω τὼ γένεε; ΣΩ. Φαίνεσθον. ΞΕΝ. Ἆρ' οὖν συμπάσης τῆς γνωστικῆς, εἰ τὸ μὲν, ἐπιτακτικὸν μέρος, τὸ δὲ, κριτικὸν διαιρούμενοι προσείποιμεν, ἐμμελῶς

ἂν φαῖμεν διῃρῆσθαι; ΣΩ. Κατά γε τὴν ἐμὴν δόξαν. ΞΕΝ. Ἀλλὰ μὴν τοῖς γε κοινῇ τι πράττουσιν ἀγαπητὸν ὁμονοεῖν. ΣΩ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕΝ. Τούτου τοίνυν μέχριπερ ἂν αὐτοὶ κοινωνῶμεν, ἐατέον τά γε τῶν ἄλλων δοξάσματα χαίρειν. ΣΩ. Τί μήν; ΞΕΝ. Φέρε δή, ταύταιν ταῖν τέχναιν ἡμῖν τὸν βασιλικὸν ἐν ποτέρᾳ θετέον; ἆρ' ἐν τῇ κριτικῇ, καθάπερ τινὰ θεατήν; ἢ μᾶλλον τῆς ἐπιτακτικῆς ὡς ὄντα αὐτὸν τέχνης θήσομεν, δεσπόζοντά γε; ΣΩ. Πῶς γὰρ οὐ μᾶλλον; ΞΕΝ. Τὴν ἐπιτακτικὴν δὴ τέχνην πάλιν ἂν εἴη θεατέον εἴ πῃ διέστηκε. καί μοι δοκεῖ τῇδέ πῃ, καθάπερ ἡ τῶν καπήλων τέχνη τῆς τῶν αὐτοπωλῶν διώρισται τέχνης, καὶ τὸ βασιλικὸν γένος ἔοικεν ἀπὸ τοῦ τῶν κηρύκων γένους ἀφωρίσθαι. ΣΩ. Πῶς; ΞΕΝ. Πωληθέντα που πρότερον ἔργα ἀλλότρια παραδεχόμενοι, δεύτερον πωλοῦσι πάλιν οἱ κάπηλοι. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕΝ. Οὐκοῦν καὶ τὸ κηρυκικὸν φῦλον ἐπιταχθὲν, τἀλλότρια νοήματα παραδεχόμενον, αὐτὸ δεύτερον ἐπιτάττει πάλιν ἑτέροις. ΣΩ. Ἀληθέστατα. ΞΕΝ. Τί οὖν; εἰς ταὐτὸν μίξομεν βασιλικὴν ἑρμηνευτικῇ, κελευστικῇ, μαντικῇ, κηρυκικῇ, καὶ πολλαῖς ἑτέραις τούτων τέχναις συγγενέσιν, αἳ σύμπασαι τὸ τ' ἐπιτάττειν ἔχουσιν; ἢ βούλει, καθάπερ εἰκάζομεν νῦν δή, καὶ τοὔνομα παρεικάσωμεν; ἐπειδὴ καὶ σχεδὸν ἀνώνυμον ὂν τυγχάνει τὸ τῶν αὐτεπιτακτῶν γένος. καὶ ταύτῃ ταῦτα διελώμεθα, τὸ μὲν τῶν βασιλέων γένος, εἰς τὴν αὐτεπιτακτικὴν θέντες, τοῦ δὲ ἄλλου παντὸς ἀμελήσαντες, ὄνομα ἕτερον αὐ-

τοῖς παραχωρήσαντες θέσθαι τινά. τοῦ γὰρ ἄρχοντος ἕνεκα ἡμῖν ἡ μέθοδος ἦν, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ ἐναντίου. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕΝ. Οὐκοῦν, ἐπειδὴ τοῦτο μετρίως ἀφέστηκεν ἀπ' ἐκείνων, ἀλλοτριότητι διορισθὲν πρὸς οἰκειότητα, τοῦτο αὐτὸ πάλιν αὖ διαιρεῖν ἀναγκαῖον, εἴτινα τομὴν ἔτι ἔχομεν ὑπείκουσαν ἐν τούτῳ. ΣΩ. Πάνυ γε. ΞΕΝ. Καὶ μὴν φαινόμεθα ἔχειν· ἀλλ' ἐπακολουθῶν σύντεμνε. ΣΩ. Πῆ; ΞΕΝ. Πάντας ὁπόσους ἂν ἄρχοντας διανοηθῶμεν ἐπιτάξει προσχρωμένους, ἆρ' οὐχ εὑρήσομεν γενέσεως τινὸς ἕνεκα προστάττοντας; ΣΩ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕΝ. Καὶ μὴν τά τε γιγνόμενα πάντα δίχα διαλαβεῖν οὐ παντάπασι χαλεπόν. ΣΩ. Πῆ; ΞΕΝ. Τὰ μὲν ἔμψυχα αὐτῶν ἐστί που ξυμπάντων, τὰ δ' ἄψυχα. ΣΩ. Ναί. ΞΕΝ. Τούτοις δέ γε αὐτοῖς τὸ τοῦ γνωστικοῦ μέρους ἐπιτακτικὸν ὄν, εἴπερ βουλόμεθα τέμνειν, τεμοῦμεν. ΣΩ. Κατὰ τί; ΞΕΝ. Τὸ μὲν, ἐπὶ ταῖς τῶν ἀψύχων γενέσεσιν αὐτοῦ τάσσοντες, τὸ δ' ἐπὶ ταῖς τῶν ἐμψύχων. καὶ πᾶν οὕτως ἤδη διαιρήσεται δίχα. ΣΩ. Παντάπασί γε. ΞΕΝ. Τὸ μὲν τοίνυν αὐτῶν παραλίπωμεν, τὸ δ' ἀναλάβωμεν· ἀναλαβόντες δὲ μερισώμεθα εἰς δύο τὸ σύμπαν. ΣΩ. Λέγεις δ' αὐτοῖν ἀναληπτέον εἶναι πότερον; ΞΕΝ. Πάντως που τὸ περὶ τὰ ζῶα ἐπιτακτικόν. οὐ γὰρ δὴ τό γε τῆς βασιλικῆς ἐπιστήμης ἐστί ποτε τῶν ἀψύχων ἐπιστατοῦν, οἷον ἀρχιτεκτονικόν· ἀλλὰ γενναιότερον ἐν τοῖς ζώοις, καὶ περὶ αὐτὰ ταῦτα τὴν δύναμιν ἀεὶ κεκτημένον. ΣΩ. Ὀρθῶς. ΞΕΝ. Τήν γε μὴν τῶν

ζώων γένεσιν καὶ τροφὴν, τὴν μέν τις ἂν ἴδοι μονοτροφίαν οὖσαν, τὴν δὲ, κοινὴν τῶν ἐν ταῖς ἀγέλαις θρεμμάτων ἐπιμέλειαν. ΣΩ. Ὀρθῶς. ΞΕΝ. Ἀλλ' οὐ μὴν τόν γε πολιτικὸν εὑρήσομεν ἰδιότροπον, ὥσπερ βοηλάτην, ἤ τινα ἱπποκόμον, ἀλλ' ἱπποφορβῷ τε καὶ βουφορβῷ μᾶλλον προσεοικότα. ΣΩ. Φαίνεταί γε δὴ ῥηθὲν νῦν. ΞΕΝ. Πότερον οὖν τῆς ζωοτροφίας τὴν τῶν ξυμπόλλων κοινὴν τροφὴν, ἀγελαιοτροφίαν ἢ κοινοτροφικήν τινα ὀνομάζομεν; ΣΩ. Ὁπότερον ἂν ἐν τῷ λόγῳ συμβαίνοι. ΞΕΝ. Καλῶς γε, ὦ Σώκρατες. κἂν διαφυλάξῃς τὸ μὴ σπουδάζειν ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι, πλουσιώτερος εἰς τὸ γῆρας ἀναφανήσῃ φρονήσεως. νῦν δὲ τοῦτο μὲν, καθάπερ διακελεύῃ, ποιητέον· τὴν δὲ ἀγελαιοτροφικὴν ἆρ' ἐννοεῖς πῇ τις δίδυμον ἀποφήνας, τὸ ζητούμενον ἐν διπλασίοις τὰ νῦν, ἐν τοῖς ἡμίσεσιν εἰς τότε ποιήσει ζητεῖσθαι; ΣΩ. Προθυμήσομαι. καί μοι δοκεῖ τῶν μὲν ἀνθρώπων ἑτέρα τὶς εἶναι, τῶν δὲ αὖ θηρίων ἄλλη τροφή. ΞΕΝ. Παντάπασί γε προθυμότατα καὶ ἀνδρειότατα διῄρησαι. μὴ μέντοι τοῦτό γε εἰσαῦθις κατὰ δύναμιν πάσχωμεν. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕΝ. Μὴ σμικρὸν μόριον ἓν πρὸς πολλὰ καὶ μεγάλα ἀφαιρῶμεν, μηδὲ εἴδους χωρίς· ἀλλὰ τὸ μέρος, ἅμα εἶδος ἐχέτω. κάλλιστον μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν ἄλλων εὐθὺς διαχωρίζειν τὸ ζητούμενον, ἂν ὀρθῶς ἔχῃ, καθάπερ ὀλίγον σὺ πρότερον οἰηθεὶς ἔχειν τὴν διαίρεσιν, ἐπέσπευσας τὸν λόγον, ἰδὼν ἐπ' ἀνθρώπους πορευόμενον. ἀλλὰ γὰρ, ὦ φίλε, λεπτουργεῖν οὐκ ἀσφαλές· διὰ μέσων δὲ ἀσφαλέστερον

ἰέναι τέμνοντας· καὶ μᾶλλον ἰδέαις ἄν τις προστυγχάνοι. τοῦτο δὲ διαφέρει τὸ πᾶν πρὸς τὰς ζητήσεις. ΣΩ. Πῶς, ὦ ξένε, λέγεις τοῦτο; ΞΕΝ. Πειρατέον ἔτι σαφέστερον φράζειν, εὐνοίᾳ τῆς σῆς φύσεως, ὦ Σώκρατες. ἐν τῷ μὲν οὖν παρεστηκότι τὰ νῦν δηλῶσαι μηδὲν ἐνδεῶς, ἀδύνατον· ἐπιχειρητέον δέ τι καὶ σμικρῷ πλέον αὐτὸ προσαγαγεῖν εἰς τὸ πρόσθεν, σαφηνείας ἕνεκα. ΣΩ. Ποῖον οὖν φράζεις διαιρουμένους ἡμᾶς οὐκ ὀρθῶς ἄρτι δρᾷν; ΞΕΝ. Τοιόνδε, οἷον εἴτις τἀνθρώπινον ἐπιχειρήσας δίχα διελέσθαι γένος, διαιροῖ, καθάπερ οἱ πολλοὶ τῶν ἐνθάδε διανέμουσι, τὸ μὲν Ἑλληνικὸν ὡς ἓν ἀπὸ πάντων ἀφαιροῦντες χωρίς· σύμπασι δὲ τοῖς ἄλλοις γένεσιν ἀπείροις οὖσι καὶ ἀμίκτοις καὶ ἀσυμφώνοις πρὸς ἄλληλα, βάρβαρον μιᾷ κλήσει προσειπόντες αὐτὸ, διὰ ταύτην τὴν μίαν κλῆσιν, καὶ γένος ἓν αὐτὸ εἶναι προσδοκῶσιν. ἢ τὸν ἀριθμὸν τις αὖ νομίζοι κατ' εἴδη δύο διαιρεῖν, μυριάδα ἀποτεμνόμενος ἀπὸ πάντων, ὡς ἓν εἶδος ἀποχωρίζων, καὶ τῷ λοιπῷ δὴ παντὶ θέμενος ἓν ὄνομα, διὰ τὴν κλῆσιν αὖ καὶ τοῦτ' ἀξιοῖ γένος ἐκείνου χωρὶς ἕτερον ἐγγίγνεσθαι. κάλλιον δέ που καὶ μᾶλλον κατ' εἴδη καὶ δίχα διαιροῖτ' ἂν, εἰ τὸν μὲν ἀριθμὸν ἀρτίῳ καὶ περιττῷ τις τέμνοι, τὸ δὲ αὖ τῶν ἀνθρώπων γένος, ἄῤῥενι καὶ θήλει· Λυδοὺς δὲ; ἢ Φρύγας, ἤ τινὰς ἑτέρους, πρὸς ἅπαντας τάττων ἀποσχίζοι τότε, ἡνίκα ἀποροῖ γένος ἅμα καὶ μέρος εὑρίσκειν ἑκάτερον τῶν σχισθέντων. ΣΩ. Ὀρθότατα. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο αὐτὸ, ὦ ξένε, πῶς ἄν τις γένος καὶ μέρος ἐναργέ-

στερον γνοίη, ὡς οὐ ταὐτόν ἐστιν, ἀλλ' ἕτερον ἀλλήλοιν. ΞΕΝ. Ὦ βέλτιστε ἀνδρῶν, οὐ φαῦλον προστάττεις, Σώκρατες. ἡμεῖς μὲν καὶ νῦν μακρότερον τοῦ δέοντος ἀπὸ τοῦ προτεθέντος λόγου πεπλανήμεθα, σὺ δὲ ἔτι πλέον ἡμᾶς κελεύεις πλανηθῆναι. νῦν μὲν οὖν, ὥσπερ εἰκός, ἐπανίωμεν πάλιν· ταῦτα δὲ εἰσαῦθις κατὰ σχολὴν καθάπερ ἰχνεύοντες μέτιμεν. οὐ μὴν ἀλλὰ τοῦτό γε αὖ παντάπασι φύλαξαι, μήποτε παρ' ἐμοῦ δόξῃς αὐτὸ ἐναργῶς διωρισμένον ἀκηκοέναι. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕΝ. Εἶδός τε καὶ μέρος, ἕτερον ἀλλήλων εἶναι. ΣΩ. Τί μήν; ΞΕΝ. Ὡς εἶδος μὲν ὅταν ᾖ του, καὶ μέρος ἀναγκαῖον αὐτὸ εἶναι τοῦ πράγματος ὅτου περ ἂν εἶδος λέγηται· μέρος δὲ, εἶδος, οὐδεμία ἀνάγκη. ταύτῃ με ἢ 'κείνῃ μᾶλλον, ὦ Σώκρατες, ἀεὶ φάθι λέγειν. ΣΩ. Ταῦτ' ἔσται. ΞΕΝ. Φράσον δή μοι τὸ μετὰ τοῦτο. ΣΩ. Ποῖον; ΞΕΝ. Τὸ τῆς ἀποπλανήσεως ὁπόθεν ἡμᾶς δεῦρ' ἤγαγεν. οἶμαι μὲν γὰρ μάλιστα, ὅθεν ἐρωτηθεὶς σὺ τὴν ἀγελαιοτροφίαν ὅπῃ διαιρετέον, εἶπες μάλα προθύμως δύ' εἶναι ζώων γένη· τὸ μὲν, ἀνθρώπινον· ἕτερον δὲ, τῶν ἄλλων ξυμπάντων θηρίων ἕν. ΣΩ. Ἀληθῆ. ΞΕΝ. Καὶ ἔμοιγε δὴ τότ' ἐφάνης, μέρος ἀφαιρῶν, ἡγεῖσθαι καταλιπεῖν τὸ λοιπὸν αὖ πάντων γένος ἕν· ὅτι πᾶσι ταὐτὸν ἐπονομάζειν ἔσχες ὄνομα, θηρία καλέσας. ΣΩ. Ἦν καὶ ταῦτα οὕτω. ΞΕΝ. Τὸ δέ γε, ὦ πάντων ἀνδρειότατε, τάχ' ἂν, εἴ που φρόνιμόν ἐστί τι ζῶον ἕτερον, οἷον δοκεῖ τὸ τῶν γεράνων, ἢ τι τοιοῦτον ἄλλο, ὃ κατὰ ταὐτὰ ἴσως διο-

νομάζει, καθάπερ καὶ σὺ, γεράνους μὲν ἓν γένος ἀντιτιθὲν τοῖς ἄλλοις ζώοις, καὶ σεμνῦνον αὐτὸ ἑαυτό· τὰ δὲ ἄλλα μετὰ τῶν ἀνθρώπων ξυλλαβὸν εἰς ταὐτὸ, οὐδὲν ἄλλο πλὴν ἴσως θηρία προσείποι. πειραθῶμεν οὖν ἡμεῖς ἐξευλαβεῖσθαι πάνθ' ὁπόσα τοιαῦτα. ΣΩ. Πῶς; ΞΕΝ. Μὴ πᾶν τὸ ζώων γένος διαιρούμενοι, ἵνα ἧττον αὐτὰ πάσχωμεν. ΣΩ. Οὐδὲν γὰρ δεῖ. ΞΕΝ. Καὶ γὰρ οὖν καὶ τότε ἡμαρτάνετο ταύτῃ. ΣΩ. Τί δή; ΞΕΝ. Τῆς γνωστικῆς ὅσον ἐπιτακτικὸν ἡμῖν μέρος, ἦν που τοῦ ζωοτροφικοῦ γένους, ἀγελαίων μὴν ζώων. ἦ γάρ; ΣΩ. Ναί. ΞΕΝ. Διῄρητο τοίνυν ἤδη καὶ τότε ξύμπαν τὸ ζῶον τῷ τιθασσῷ καὶ ἀγρίῳ. τὰ μὲν γὰρ ἔχοντα τιθασσεύεσθαι φύσιν, ἥμερα προσείρηται· τὰ δὲ μὴ ἔχοντα, ἄγρια. ΣΩ. Καλῶς. ΞΕΝ. Ἣν δέ γε θηρεύομεν ἐπιστήμην, ἐν τοῖς ἡμέροις ἦν τε καὶ ἔστιν· ἐπὶ τοῖς ἀγελαίοις μὴν ζητητέα θρέμμασι. ΣΩ. Ναί. ΞΕΝ. Μὴ τοίνυν διαιρώμεθα, ὥσπερ τότε, πρὸς ἅπαντα ἀποβλέψαντες, μηδὲ σπεύσαντες· ἵνα δὴ ταχὺ γενώμεθα πρὸς τῇ πολιτικῇ. πεποίηκε γὰρ ἡμᾶς καὶ νῦν παθεῖν τὸ κατὰ τὴν παροιμίαν πάθος. ΣΩ. Ποῖον; ΞΕΝ. Οὐχ ἡσύχους, εὖ διαιροῦντας, ἠνυκέναι βραδύτερον. ΣΩ. Καὶ καλῶς γε, ὦ ξένε, πεποίηκε. ΞΕΝ. Ταῦτ' ἔσται. πάλιν δ' οὖν ἐξ ἀρχῆς τὴν κοινοτροφικὴν πειρώμεθα διαιρεῖν. ἴσως γὰρ καὶ τοῦτο, ὃ σὺ προθυμῇ, διαπεραινόμενος ὁ λόγος αὐτός σοι κάλλιον μηνύσει. καί μοι φράζε. ΣΩ. Ποῖον δή; ΞΕΝ. Τόδε τινῶν πολλάκις ἄρα διακήκοας. οὐ γὰρ δὴ προστυχής γε

αὐτὸς οἶδ' ὅτι γέγονας ταῖς ἐν τῷ Νείλῳ τιθασσείαις τῶν ἰχθύων, καὶ τῶν ἐν ταῖς βασιλικαῖς λίμναις. ἐν μὲν γὰρ κρήναις τάχ' ἂν ἴσως εἴης ᾐσθημένος. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν καὶ ταῦτα τεθέαμαι, κἀκεῖνα πολλῶν ἀκήκοα. ΞΕΝ. Καὶ μὴν χηνοβοτίας γε καὶ γερανοβοτίας, εἰ καὶ μὴ πεπλάνησαι περὶ τὰ Θετταλικὰ πεδία, πέπυσαι γοῦν καὶ πιστεύεις εἶναι. ΣΩ. Τί μήν; ΞΕΝ. Τοῦδ' ἕνεκά τι πάντα ἠρώτησα ταῦτα, διότι τῆς τῶν ἀγελαίων τροφῆς ἔστι μὲν ἔνυδρον, ἔστι δὲ καὶ ξηροβατικόν. ΣΩ. Ἔστι γὰρ οὖν. ΞΕΝ. Ἆρ' οὖν καὶ σοὶ ξυνδοκεῖ ταύτῃ δεῖν διχάζειν τὴν κοινοτροφικὴν ἐπιστήμην, ἐφ' ἑκατέρῳ τούτων τὸ μέρος αὐτῆς ἐπινέμοντας ἑκάτερον, τὸ μὲν ἕτερον, ὑγροτροφικὸν ὀνομάζοντας, τὸ δ' ἕτερον, ξηροτροφικόν; ΣΩ. Ἔμοιγε. ΞΕΝ. Καὶ μὴν καὶ τὸ βασιλικὸν οὕτως οὐ ζητήσομεν ὁποτέρας ἐστὶ τῆς τέχνης. δῆλον δὴ γὰρ παντί. ΣΩ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕΝ. Πᾶς μὲν δὴ τό γε ξηροτροφικὸν τῆς ἀγελαιοτροφίας διέλοιτ' ἂν φῦλον. ΣΩ. Πῶς; ΞΕΝ. Τῷ πτηνῷ τε καὶ πεζῷ διορισάμενος. ΣΩ. Ἀληθέστατα. ΞΕΝ. Τί δέ; τὸ πολιτικὸν, ὥσπερ τὸ πεζὸν, ζητητέον; ἢ οὐκ οἴει καὶ τὸν ἀφρονέστατον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, δοξάζειν οὕτω; ΣΩ. Ἔγωγε. ΞΕΝ. Τὴν δὲ πεζονομικὴν, καθάπερ ἄρτιον ἀριθμὸν, δεῖ τεμνομένην δίχα ἀποφαίνειν. ΣΩ. Δῆλον. ΞΕΝ. Καὶ μὴν ἐφ' ὅ γε μέρος ὥρμηκεν ἡμῖν ὁ λόγος, ἐπ' ἐκεῖνο δύο τινὲ καθορᾷν ὁδὼ τεταμένα φαίνεται· τὴν μὲν, θάττω, πρὸς μέγα μέρος σμικρὸν διαιρουμένην· τὴν δὲ, ὅπερ ἐν τῷ πρόσθεν ἐλέγομεν, ὅτι δεῖ μεσοτομεῖν, ὡς μάλιστα

τοῦτ᾽ ἔχουσαν μᾶλλον· μακροτέραν γε μήν. ἔξεστιν οὖν, ἁποτέραν ἂν βουληθῶμεν, ταύτην πορευθῆναι. ΣΩ. Τί δὲ ἀμφοτέρας ἀδύνατον; ΞΕΝ. Ἅμα γ᾽, ὦ θαυμαστέ· ἐν μέρει γε μὴν δῆλον ὅτι δυνατόν. ΣΩ. Ἐν μέρει τοίνυν ἔγωγε ἀμφοτέρας αἱροῦμαι. ΞΕΝ. Ῥᾴδιον· ἐπειδὴ τὸ λοιπὸν βραχύ. κατ᾽ ἀρχὰς μὲν οὖν, καὶ μεσοῦσιν ἅμα τῆς πορείας, χαλεπὸν ἂν ἦν ἡμῖν τὸ πρόσταγμα· νῦν δ᾽ ἐπειδὴ δοκεῖ ταύτη, τὴν μακροτέραν πρότερον ἴωμεν. νεαλέστεροι γὰρ ὄντες ῥᾷον αὐτὴν πορευσόμεθα. τὴν δὲ δὴ διαίρεσιν ὅρα. ΣΩ. Λέγε. ΞΕΝ. Τὰ πεζὰ ἡμῖν τῶν ἡμέρων, ὅσαπερ ἀγελαῖα, διῃρημένα ἐστὶ φύσει. ΣΩ. Τί δή; ΞΕΝ. Τῷ τῶν μὲν τὴν γένεσιν, ἄκερων εἶναι, τῶν δὲ, κερασφόρον. ΣΩ. Φαίνεται. ΞΕΝ. Τὴν δὴ πεζονομικὴν διελὼν, ἀπόδος ἑκατέρῳ τῷ μέρει, λόγῳ χρώμενος. ἂν γὰρ ὀνομάζειν αὐτὰ βουληθῇς, ἔσται σοι περιπεπλεγμένον μᾶλλον τοῦ δέοντος. ΣΩ. Πῶς οὖν χρὴ λέγειν; ΞΕΝ. Ὧδε. τῆς πεζονομικῆς ἐπιστήμης δίχα διαιρεθείσης, τὸ μόριον θάτερον ἐπὶ τῷ κερασφόρῳ μέρει τῷ τῆς ἀγέλης ἐπιτετάχθαι, τὸ δὲ ἕτερον ἐπὶ τῷ τῆς ἀκεράτου. ΣΩ. Ταῦτ᾽ ἔστω ταύτῃ λεχθέντα. πάντως γὰρ ἱκανῶς δεδήλωται. ΞΕΝ. Καὶ μὴν ὅγε βασιλεὺς ἡμῖν αὖ καταφανὴς ὅτι κολοβῶν τινὰ ἀγέλην ἀκεράτων νομεύει. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὐ δῆλος; ΞΕΝ. Ταύτην τοίνυν καταθραύσαντες, τὸ γινόμενον αὐτῷ πειρώμεθα ἀποδοῦναι. ΣΩ. Πάνυ γε. ΞΕΝ. Πότερον οὖν βούλει τῷ σχιστῷ τε καὶ τῷ καλουμένῳ μώνυχι διαιρεῖν αὐτὴν, ἢ τῇ κοινογονίᾳ τε καὶ ἰδιογονίᾳ; μανθάνεις γάρ που. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕΝ.

Ὅτι τὸ μὲν τῶν ἵππων καὶ ὄνων πέφυκεν ἐξ ἀλλήλων γεννᾶν. ΣΩ. Ναί. ΞΕΝ. Τὸ δέ γε λοιπὸν ἔτι τῆς μιᾶς ἀγέλης τῶν ἡμέρων, ἀμιγὲς γένει πρὸς ἄλληλα. ΣΩ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕΝ. Τί δ'; ὁ πολιτικὸς ἆρ' ἐπιμέλειαν ἔχειν φαίνεται, πότερα κοινογενοῦς φύσεως, ἤ τινος ἰδιογενοῦς; ΣΩ. Δῆλον ὅτι τῆς ἀμίκτου. ΞΕΝ. Ταύτην δὴ δεῖ καθάπερ τὰ ἔμπροσθεν, ὡς ἔοικεν, ἡμᾶς δίχα διαστέλλειν. ΣΩ. Δεῖ γὰρ οὖν. ΞΕΝ. Καὶ μὴν τό γε ζῶον, ὅσον ἥμερον καὶ ἀγελαῖον, σχεδὸν, πλὴν γενοῖν δυοῖν, πᾶν ἤδη κατακεκερμάτισται. τὸ γὰρ τῶν κυνῶν οὐκ ἐπάξιον καταριθμεῖν γένος ὡς ἐν ἀγελαίοις θρέμμασι. ΣΩ. Οὐ γὰρ οὖν· ἀλλὰ τίνι δὴ τὼ δύο διαιροῦμεν; ΞΕΝ. Ὧπερ καὶ δίκαιόν γε Θεαίτητόν τε καὶ σε διανέμειν, ἐπειδὴ γεωμετρίας ἅπτεσθον. ΣΩ. Τῷ; ΞΕΝ. Τῇ διαμέτρῳ δήπου, καὶ πάλιν τῇ τῆς διαμέτρου διαμέτρῳ. ΣΩ. Πῶς εἶπες; ΞΕΝ. Ἡ φύσις ἣν τὸ γένος ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων κέκτηται, μῶν ἄλλως πως εἰς τὴν πορείαν πέφυκεν ἢ καθάπερ ἡ διάμετρος ἡ δυνάμει δίπους; ΣΩ. Οὐκ ἄλλως. ΞΕΝ. Καὶ μὴν ἥ γε τοῦ λοιποῦ γένους πάλιν ἐστὶ κατὰ δύναμιν αὖ τῆς ἡμετέρας δυνάμεως διάμετρος, εἴπερ δυοῖν γέ ἐστι ποδοῖν δὶς πεφυκυῖα. ΣΩ. Πῶς δ' οὐκ ἔστι; καὶ δὴ καὶ σχεδὸν ὃ βούλει δηλοῦν, μανθάνω. ΞΕΝ. Πρὸς δὴ τούτοις, ἕτερον αὖ τι τῶν πρὸς γέλωτα εὐδοκιμησάντων ἂν, ὦ Σώκρατες, ἆρα καθορῶμεν ἡμῖν γεγονὸς ἐν τοῖς διῃρημένοις; ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕΝ. Τἀνθρώπινον ἡμῶν ἅμα γένος ξυνειληχὸς καὶ ξυνδεδραμηκὸς γένει τῷ τῶν

ὄντων γενναιοτάτῳ καὶ ἅμα εὐχερεστάτῳ. ΣΩ. Καθορῶ καὶ μάλ' ἀτόπως ξυμβαῖνον. ΞΕΝ. Τί δ' οὐκ εἰκὸς ὕστατα ἀφικνεῖσθαι τὰ βραδύτατα; ΣΩ. Ναί, τοῦτό γε. ΞΕΝ. Τόδε δὲ οὐκ ἐννοοῦμεν, ὡς ἔτι γελοιότερος φαίνεται ὁ βασιλεὺς, μετὰ τῆς ἀγέλης ξυνδιαθέων, καὶ ξύνδρομα πεπορευμένος, τῷ τῶν ἀνδρῶν αὖ πρὸς τὸν εὐχερῆ βίον ἄριστα γεγυμνασμένῳ. ΣΩ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΞΕΝ. Νῦν γάρ, ὦ Σώκρατες, ἐκεῖνό ἐστι καταφανὲς μᾶλλον τὸ ῥηθὲν τότ' ἐν τῇ περὶ τὸν σοφιστὴν ζητήσει. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕΝ. Ὅτι τῇ τοιᾷδε μεθόδῳ τῶν λόγων οὔτε σεμνοτέρου μᾶλλον ἐμέλησεν, ἢ μή, τόν τε σμικρότερον οὐδὲν ἠτίμακε πρὸ τοῦ μείζονος· ἀεὶ δὲ καθ' αὑτὴν περαίνει τἀληθέστατον. ΣΩ. Ἔοικεν. ΞΕΝ. Οὐκοῦν μετὰ τοῦτο, ἵνα μὴ φθάσῃς, ἐρωτήσας τὴν βραχυτέραν ὁδὸν ἥτις τότε ἦν, ἐπὶ τὸν τοῦ βασιλέως ὅρον αὐτός σοι πρότερον ἔλθω. ΣΩ. Σφόδρα γε. ΞΕΝ. Λέγω δὴ δεῖν τότε εὐθὺς τὸ πεζὸν τῷ δίποδι πρὸς τετράπουν γένος διανεῖμαι· κατιδόντα δὲ τἀνθρώπινον ἔτι μόνῳ τῷ πτηνῷ ξυνειληχὸς τὴν δίποδα ἀγέλην, πάλιν τῷ ψιλῷ καὶ τῷ πτεροφυεῖ τέμνειν. τμηθείσης δὲ αὐτῆς, καὶ τότ' ἤδη τῆς ἀνθρωπονομικῆς δηλωθείσης τέχνης, φέροντα τὸν πολιτικὸν καὶ βασιλικόν, οἷον ἡνίοχον, εἰς αὐτὴν ἐνστήσαντα παραδοῦναι τὰς τῆς πόλεως ἡνίας, ὡς οἰκείας αὐτῷ ταύτης οὔσης τῆς ἐπιστήμης. ΣΩ. Καλῶς, καὶ καθαπερεὶ χρέος ἀπεδέδωκάς μοι τὸν λόγον, προσθεὶς τὴν ἐκτροπήν, οἷον τόκον, καὶ ἀναπληρώσας αὐτόν. ΞΕΝ. Φέρε δή, καὶ ξυνείρωμεν,

ἐπανελθόντες ἐπὶ τὴν ἀρχὴν μέχρι τῆς τελευτῆς, τὸν λόγον τοῦ ὀνόματος τῆς τοῦ πολιτικοῦ τέχνης. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕΝ. Τῆς γνωστικῆς τοίνυν ἐπιστήμης ἡμῖν ἦν κατ' ἀρχὰς μέρος, ἐπιτακτικόν· τούτου δὲ ἀπεικασθὲν τὸ μόριον, αὐτεπίτακτον ἐῤῥήθη. ζωοτροφικὴ δὲ πάλιν αὐτεπιτακτικῆς, οὐ τὸ σμικρότατον τῶν γενῶν, ἀπεσχίζετο· καὶ ζωοτροφικῆς εἶδος, ἀγελαιοτροφικόν· ἀγελαιοτροφικοῦ δ' αὖ, πεζονομικόν. τοῦ δὲ πεζονομικοῦ μάλιστα ἀπετέμνετο τέχνη τῆς ἀκεράτου φύσεως θρεπτική. ταύτης δ' αὖ τὸ μέρος, οὐκ ἔλαττον τριπλοῦ, συμπλέκειν ἀναγκαῖον, ἂν εἰς ἕν τις αὐτὸ ὄνομα ξυνάγειν βουληθῇ, γενέσεως οὐ μικτοῦ νομευτικῆς ἐπιστήμην προσαγορεύων. τὸ δ' ἀπὸ τούτου τμῆμα, ἐπὶ ποίμνῃ δίποδι μέρος ἀνθρωπονομικὸν, ἔτι λειφθὲν μόνον, τοῦτ' αὐτό ἐστιν ἤδη τὸ ζητηθὲν, ἅμα βασιλικὸν ταὐτὸν κληθὲν καὶ πολιτικόν. ΣΩ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΞΕΝ. Ἆρά γ', ὦ Σώκρατες, ἀληθῶς ἡμῖν τοῦτο, καθάπερ σὺ νῦν εἴρηκας, οὕτως ἐστὶ καὶ πεπραγμένον; ΣΩ. Τὸ ποῖον δή; ΞΕΝ. Τὸ παντάπασι καὶ ἱκανῶς εἰρῆσθαι τὸ προτεθέν. ἢ τοῦτ' αὐτὸ καὶ μάλιστα ἡ ζήτησις ἐλλείπει, τὸ τὸν λόγον εἰρῆσθαι μέν πως, οὐ μὴν παντάπασί γε τελέως ἀπειργάσθαι; ΣΩ. Πῶς εἶπες; ΞΕΝ. Ἐγὼ νῶϊν πειράσομαι τοῦτ' αὐτὸ ὃ διανοοῦμαι, νῦν ἔτι μᾶλλον δηλῶσαι. ΣΩ. Λέγοις ἄν. ΞΕΝ. Οὐκοῦν τῶν νομευτικῶν ἡμῖν πολλῶν φανεισῶν ἄρτι τεχνῶν, μία τις ἦν ἡ πολιτικὴ, καὶ μιᾶς τινος ἀγέλης ἐπιμέλεια. ΣΩ. Ναί. ΞΕΝ. Ταύτην δέ γε διώριζεν ὁ

λόγος οὐχ ἵππων εἶναι τροφὸν, οὐδ᾽ ἄλλων θηρίων, ἀλλ᾽ ἀνθρώπων κοινοτροφικὴν ἐπιστήμην. ΣΩ. Οὕτω. ΞΕΝ. Τὸ δὴ τῶν νομέων πάντων διάφορον καὶ τὸ τῶν βασιλέων θεασώμεθα. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕΝ. Εἴτις τῶν ἄλλων τὸ τέχνης ἄλλης ὄνομα ἔχων, κοινῇ τῆς ἀγέλης ξύντροφος εἶναι φησὶ καὶ προσποιεῖται. ΣΩ. Πῶς φῄς; ΞΕΝ. Οἷον οἱ ἔμποροι, καὶ γεωργοὶ, καὶ σιτουργοὶ πάντες, καὶ πρὸς τούτοις γυμνασταὶ, καὶ τὸ τῶν ἰατρῶν γένος, οἶσθ᾽ ὅτι τοῖς περὶ τὰ ἀνθρώπινα νομεῦσιν, οὓς πολιτικοὺς ἐκαλέσαμεν, παντάπασι τῷ λόγῳ διαμάχοιντ᾽ ἂν οὗτοι σύμπαντες, ὡς σφεῖς τῆς τροφῆς ἐπιμελοῦνται τῆς ἀνθρωπίνης, οὐ μόνον ἀγελαίων ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν ἀρχόντων αὐτῶν. ΣΩ. Οὐκοῦν ὀρθῶς ἂν λέγοιεν; ΞΕΝ. Ἴσως. καὶ τοῦτο μὲν ἐπισκεψώμεθα. τόδε δὲ ἴσμεν, ὅτι τῷ βουκόλῳ γε οὐδεὶς ἀμφισβητεῖται περὶ τούτων οὐδενός· ἀλλ᾽ αὐτὸς τῆς ἀγέλης τροφὸς ὁ βουφορβὸς, αὐτὸς ἰατρὸς, αὐτὸς οἷον νυμφευτής· καὶ περὶ τοὺς τῶν γιγνομένων τόκους καὶ λοχείας μόνος ἐπιστήμων τῆς μαιευτικῆς. ἔτι τοίνυν παιδιᾶς καὶ μουσικῆς ἐφ᾽ ὅσον αὐτοῦ τὰ θρέμματα φύσει μετείληφεν, οὐκ ἄλλος κρείττων παραμυθεῖσθαι καὶ κηλῶν πραΰνειν, μετά γε ὀργάνων καὶ ψιλῷ τῷ στόματι τὴν τῆς αὐτοῦ ποίμνης ἄριστα μεταχειριζόμενος μουσικήν. καὶ δὴ καὶ τῶν ἄλλων πέρι νομέων ὁ αὐτὸς τρόπος. ἢ γάρ; ΣΩ. Ὀρθότατα. ΞΕΝ. Πῶς οὖν ἡμῖν ὁ λόγος ὀρθὸς φανεῖται καὶ ἀκέραιος ὁ περὶ τοῦ βασιλέως, ὅταν αὐτὸν νομέα καὶ τροφὸν ἀγέλης ἀνθρωπίνης φῶμεν, μόνον

ἐκκρίνοντες, μυρίων ἄλλων ἀμφισβητούντων; ΣΩ. Οὐδαμῶς. ΞΕΝ. Οὐκοῦν ὀρθῶς ὀλίγον ἔμπροσθεν ἐφοβήθημεν, ὑποπτεύσαντες μὴ λέγοντες μέν τι τυγχάνοιμεν σχῆμα βασιλικόν, οὐ μὴν ἀπειργασμένοι γε ἡμέν πω δι᾽ ἀκριβείας τὸν πολιτικόν, ἕως ἂν τοὺς περικεχυμένους αὐτῷ, καὶ τῆς συννομικῆς αὐτῷ ἀντιποιουμένους, περιελόντες καὶ χωρίσαντες ἀπ᾽ ἐκείνων, καθαρὸν μόνον αὐτὸν ἀποφήνωμεν. ΣΩ. Ὀρθότατα μὲν οὖν. ΞΕΝ. Τοῦτο τοίνυν, ὦ Σώκρατες, ἡμῖν ποιητέον, εἰ μὴ μέλλοιμεν ἐπὶ τῷ τέλει καταισχῦναι τὸν λόγον. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν οὐδαμῶς τοῦτό γε δραστέον. ΞΕΝ. Πάλιν τοίνυν ἐξ ἄλλης ἀρχῆς δεῖ καθ᾽ ἑτέραν ὁδὸν πορευθῆναι τινά. ΣΩ. Ποίαν δή; ΞΕΝ. Σχεδὸν παιδιὰν ἐγκερασαμένους. συχνῷ γὰρ μέρει δεῖ μεγάλου μύθου προσχρήσασθαι, καὶ τὸ λοιπὸν δή, καθάπερ ἐν τοῖς πρόσθεν, μέρος ἀεὶ μέρους ἀφαιρουμένους, ἐπ᾽ ἄκρον ἀφικνεῖσθαι τὸ ζητούμενον. οὐκοῦν χρή; ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕΝ. Ἀλλὰ δὴ τῷ μύθῳ που πάνυ πρόσεχε τὸν νοῦν, καθάπερ οἱ παῖδες. πάντως οὐ πολλὰ ἐκφεύγεις παιδιᾶς ἔτη. ΣΩ. Λέγοις ἄν. ΞΕΝ. Ἦν τοίνυν καὶ ἔτι ἔσται τῶν πάλαι λεχθέντων πολλά τε ἄλλα, καὶ δὴ καὶ τὸ περὶ τὴν Ἀτρέως τε καὶ Θυέστου λεχθεῖσαν ἔριν φάσμα. ἀκήκοας γάρ που καὶ ἀπομνημονεύεις ὅ φασι γενέσθαι τότε. ΣΩ. Τὸ περὶ τῆς χρυσῆς ἀρνὸς ἴσως σημεῖον φράζεις. ΞΕΝ. Οὐδαμῶς· ἀλλὰ τὸ περὶ τῆς μεταβολῆς δύσεώς τε καὶ ἀνατολῆς ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἄστρων· ὡς ἄρα ὅθεν μὲν ἀνατέλλει νῦν, εἰς τοῦτον τότε τὸν τόπον

ἐδύετο, ἀνέτελλε δ᾽ ἐκ τοῦ ἐναντίου. τότε δὲ δὴ μαρτυρήσας ἄρα ὁ θεὸς Ἀτρεῖ, μετέβαλεν αὐτὸ ἐπὶ τὸ νῦν σχῆμα. ΣΩ. Λέγεται γὰρ οὖν δὴ καὶ τοῦτο. ΞΕΝ. Καὶ μὴν αὖ καὶ τήν γε βασιλείαν ἣν ἦρξε Κρόνος, πολλῶν ἀκηκόαμεν. ΣΩ. Πλείστων μὲν οὖν. ΞΕΝ. Τί δὲ, τὸ τοὺς ἔμπροσθεν, φύεσθαι γηγενεῖς, καὶ μὴ ἐξ ἀλλήλων γεννᾶσθαι; ΣΩ. Καὶ τοῦτο, ἓν τῶν πάλαι λεχθέντων. ΞΕΝ. Ταῦτα τοίνυν ἔστι μὲν ξύμπαντα ἐκ ταὐτοῦ πάθους, καὶ πρὸς τούτοις ἕτερα μυρία, καὶ τούτων ἔτι θαυμαστότερα· διὰ δὲ χρόνου πλῆθος, τὰ μὲν αὐτῶν ἀπέσβηκε, τὰ δὲ, διεσπαρμένα εἴρηται χωρὶς ἕκαστα ἀπ᾽ ἀλλήλων. ὃ δ᾽ ἐστὶ πᾶσι τούτοις αἴτιον τὸ πάθος, οὐδεὶς εἴρηκε· νῦν δὲ δὴ λεκτέον. εἰς γὰρ τὴν τοῦ βασιλέως ἀπόδειξιν πρέψει ῥηθέν. ΣΩ. Κάλλιστ᾽ εἶπες· καὶ λέγε, μηδὲν ἐλλείπων. ΞΕΝ. Ἀκούοις ἄν. τὸ γὰρ πᾶν τόδε τοτὲ μὲν αὐτὸς ὁ θεὸς ξυμποδηγεῖ πορευόμενον καὶ συγκυκλεῖ· τοτὲ δ᾽ ἀνῆκεν, ὅταν αἱ περίοδοι τοῦ προσήκοντος αὐτῷ μέτρον εἰλήφασιν ἤδη χρόνου. τὸ δὲ, πάλιν αὐτόματον εἰς τἀναντία περιάγεται, ζῶον ὂν, καὶ φρόνησιν εἰληχὸς ἐκ τοῦ συναρμόσαντος αὐτὸ κατ᾽ ἀρχάς. τοῦτο δὲ αὐτῷ τὸ ἀνάπαλιν ἰέναι, διὰ τόδ᾽ ἐξ ἀνάγκης ἔμφυτον γέγονε. ΣΩ. Διὰ τὸ ποῖον δή; ΞΕΝ. Τὸ κατὰ ταὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν ἀεὶ, καὶ ταὐτὸν εἶναι, τοῖς πάντων θειοτάτοις προσήκει μόνοις· σώματος δὲ φύσις, οὐ ταύτης τῆς τάξεως. ὃν δὲ οὐρανὸν καὶ κόσμον ἐπωνομάκαμεν, πολλῶν μὲν καὶ μακαρίων παρὰ τοῦ γεννήσαντος μετείληφεν. ἀτὰρ οὖν δὴ κεκοινώνηκέ γε

καὶ σώματος. ὅθεν αὐτῷ μεταβολῆς ἀμοίρῳ γίγνεσθαι διαπαντὸς ἀδύνατον. κατὰ δύναμίν γε μὴν ὅτι μάλιστα ἐν τῷ αὐτῷ κατὰ ταὐτὰ μίαν φορὰν κινεῖται. διὸ τὴν ἀνακύκλησιν εἴληχεν, ὅτι σμικροτάτην τῆς αὑτοῦ κινήσεως παράλλαξιν. αὐτὸ δὲ ἑαυτὸ στρέφειν ἀεὶ, σχεδὸν οὐδενὶ δυνατὸν, πλὴν τῷ τῶν κινουμένων πάντων ἡγουμένῳ. κινεῖν δὲ τούτῳ τοτὲ μὲν ἄλλως, αὖθις δὲ ἐναντίως, οὐ θέμις. ἐκ πάντων δὴ τούτων, τὸν κόσμον μήτε αὐτὸν χρὴ φάναι στρέφειν ἑαυτὸν ἀεὶ, μήτ' αὖ ὅλον αἰεὶ ὑπὸ θεοῦ στρέφεσθαι, διττὰς καὶ ἐναντίας περιαγωγάς· μήτ' αὖ δύο τινὲ θεὼ, φρονοῦντε ἑαυτοῖς ἐναντία, στρέφειν αὐτόν. ἀλλ' ὅπερ ἄρτι ἐῤῥήθη, καὶ μόνον λοιπόν· τοτὲ μὲν ὑπ' ἄλλης συμποδηγεῖσθαι θείας αἰτίας, τὸ ζῆν πάλιν ἐπικτώμενον, καὶ λαμβάνοντα ἀθανασίαν ἐπισκευαστὴν παρὰ τοῦ δημιουργοῦ· τοτὲ δ' ὅταν ἀνεθῇ, δι' ἑαυτὸν αὐτὸν ἰέναι, κατὰ καιρὸν ἀφεθέντα, τοιοῦτον ὥστε ἀνάπαλιν πορεύεσθαι πολλὰς περιόδων μυριάδας, διὰ τὸ, μέγιστον ὂν καὶ ἰσοῤῥοπώτατον, ἐπὶ σμικροτάτου βαῖνον ποδὸς ἰέναι. ΣΩ. Φαίνεται γ' οὖν δὴ καὶ μάλα εἰκότως εἰρῆσθαι πάνθ' ὅσα διελήλυθας. ΞΕΝ. Λογισάμενοι δὴ ξυννοήσωμεν τὸ πάθος ἐκ τῶν νῦν λεχθέντων, ὃ πάντων ἔφαμεν εἶναι τῶν θαυμαστῶν αἴτιον. ἔστι γὰρ οὖν δὴ τοῦτ' αὐτό. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕΝ. Τὸ τὴν τοῦ παντὸς φορὰν τοτὲ μὲν, ἐφ' ἃ νῦν κυκλεῖται, φέρεσθαι, τοτὲ δ' ἐπὶ τἀναντία. ΣΩ. Πῶς δή; ΞΕΝ. Ταύτην τὴν μεταβολὴν ἡγεῖσθαι δεῖ τῶν περὶ τὸν οὐρανὸν γιγνομένων τροπῶν πασῶν εἶναι με-

γίστην καὶ τελειοτάτην τροπήν. ΣΩ. Ἔοικε γοῦν. ΞΕΝ. Μεγίστας τοίνυν καὶ μεταβολὰς χρὴ νομίζειν γίγνεσθαι τότε τοῖς ἐντὸς ἡμῖν οἰκοῦσιν αὐτοῦ. ΣΩ. Καὶ τοῦτο εἰκός. ΞΕΝ. Μεταβολὰς δὲ μεγάλας καὶ πολλὰς καὶ παντοίας συμφερομένας ἆρ᾽ οὐκ ἴσμεν τὴν τῶν ζώων φύσιν ὅτι χαλεπῶς ἀνέχεται; ΣΩ. Πῶς δ᾽ οὔ; ΞΕΝ. Φθοραὶ τοίνυν ἐξ ἀνάγκης τότε μέγισται συμβαίνουσι τῶν τε ἄλλων ζώων, καὶ δὴ καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ὀλίγον τὶ περιλείπεται. περὶ δὲ τούτους ἄλλά τε παθήματα πολλὰ καὶ θαυμαστὰ καὶ καινὰ συμπίπτει, μέγιστον δὲ τόδε, καὶ συνεπόμενον τῇ τοῦ παντὸς ἀνελίξει, τότε ὅταν ἡ τῆς νῦν καθεστηκυίας ἐναντία γίγνηται τροπή. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕΝ. Ἣν ἡλικίαν ἕκαστον εἶχε τῶν ζώων, αὕτη πρῶτον μὲν ἔστη πάντων, καὶ ἐπαύσατο πᾶν ὅσον ἦν θνητὸν, ἐπὶ τὸ γεραίτερον ἰδεῖν πορευόμενον· μεταβάλλον δὲ πάλιν ἐπὶ τοὐναντίον, οἷον νεώτερον καὶ ἁπαλώτερον ἐφύετο. καὶ τῶν μὲν πρεσβυτέρων αἱ λευκαὶ τρίχες ἐμελαίνοντο, τῶν δ᾽ αὖ γενειώντων αἱ παρειαὶ λεαινόμεναι, πάλιν ἐπὶ τὴν παρελθοῦσαν ὥραν ἕκαστον καθίστασαν. τῶν τε ἡβώντων τὰ σώματα λεαινόμενα, καὶ σμικρότερα καθ᾽ ἡμέραν ἑκάστην καὶ νύκτα γιγνόμενα, πάλιν εἰς τὴν τοῦ νεογενοῦς παιδὸς φύσιν ἀπῄει, κατά τε τὴν ψυχὴν καὶ κατὰ τὸ σῶμα ἀφομοιούμενα. τὸ δ᾽ ἐντεῦθεν ἤδη μαραινόμενα κομιδῇ, τοπάμπαν ἐξηφανίζετο. τῶν δ᾽ αὖ βιαίως τελευτώντων ἐν τῷ τότε χρόνῳ, τὸ τοῦ νεκροῦ σῶμα ταὐτὰ ταῦτα πάσχον παθήματα διὰ τέλους, ἄδηλον ἐν ὀλίγαις ἡμέραις

διεφθείρετο. ΣΩ. Γένεσις δὲ δὴ τίς τότ' ἦν, ὦ ξένε, ζώων; καὶ τίνα τρόπον ἐξ ἀλλήλων ἐγεννῶντο; ΞΕΝ. Δῆλον, ὦ Σώκρατες, ὅτι τὸ μὲν ἐξ ἀλλήλων οὐκ ἦν ἐν τῇ τότε φύσει γεννώμενον· τὸ δὲ γηγενὲς εἶναί ποτε γένος λεχθὲν, τοῦτ' ἦν τὸ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐκ γῆς πάλιν ἀναστρεφόμενον. ἀπεμνημονεύετο δὲ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων προγόνων τῶν πρώτων, οἳ τελευτώσῃ μὲν τῇ προτέρᾳ περιφορᾷ τὸν ἑξῆς χρόνον ἐγειτόνουν, τῆσδε δὲ κατ' ἀρχὰς ἐφύοντο· τούτων γὰρ οὗτοι κήρυκες ἐγένονθ' ἡμῖν τῶν λόγων, οἳ νῦν ὑπὸ πολλῶν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστοῦνται. τὸ γὰρ ἐντεῦθεν, οἶμαι, χρὴ ξυννοεῖν. ἑπόμενον γάρ ἐστι τῷ τοὺς πρεσβύτας ἐπὶ τὴν τοῦ παιδὸς ἰέναι φύσιν, ἐκ τῶν τετελευτηκότων αὖ, κειμένων δὲ ἐν γῇ, πάλιν ἐκεῖ ξυνισταμένους, καὶ ἀναβιωσκομένους, ἕπεσθαι τῇ τροπῇ, συνανακυκλουμένης εἰς τἀναντία τῆς γενέσεως· καὶ γηγενεῖς δὴ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἐξ ἀνάγκης φυομένους, οὕτως ἔχειν τοὔνομα καὶ τὸν λόγον, ὅσους μὴ θεὸς αὐτῶν εἰς ἄλλην μοῖραν ἐκόσμησε. ΣΩ. Κομιδῇ μὲν οὖν τοῦτό γε ἕπεται τοῖς ἔμπροσθεν. ἀλλὰ δὴ τὸν βίον, ὃν ἐπὶ τῆς Κρόνου φῂς εἶναι δυνάμεως, πότερον ἐν ἐκείναις ἦν ταῖς τροπαῖς, ἢ ἐν ταῖσδε; τὴν μὲν γὰρ τῶν ἄστρων τε καὶ ἡλίου μεταβολὴν δῆλον ὡς ἐν ἑκατέραις συμπίπτει ταῖς τροπαῖς γίγνεσθαι. ΞΕΝ. Καλῶς τῷ λόγῳ συμπαρηκολούθηκας. ὃ δ' ἤρου περὶ τοῦ πάντα αὐτόματα γίγνεσθαι τοῖς ἀνθρώποις, ἥκιστα τῆς νῦν ἐστὶ καθεστηκυίας φορᾶς, ἀλλ' ἦν καὶ τοῦτο τῆς ἔμπροσθεν. τότε γὰρ αὐτῆς πρῶτον

τῆς κυκλήσεως ἦρχεν ἐπιμελούμενος ὅλης ὁ θεός, ὡς νῦν κατὰ τόπους ταὐτὸν τοῦτο ὑπὸ θεῶν ἀρχόντων πάντῃ τὰ τοῦ κόσμου μέρη διειλημμένα. καὶ δὴ καὶ τὰ ζῶα κατὰ γένη καὶ ἀγέλας οἷον νομεῖς θεῖοι διειλήφεσαν δαίμονες, αὐτάρκης εἰς πάντα ἕκαστος ἑκάστοις ὢν οἷς αὐτὸς ἔνεμεν. ὥστε οὔτ᾽ ἄγριον ἦν οὐδέν, οὔτε ἀλλήλων ἐδωδαί. πόλεμός τε οὐκ ἐνῆν, οὐδὲ στάσις τοπαράπαν· ἄλλα θ᾽ ὅσα τῆς τοιαύτης ἐστὶ κατακοσμήσεως ἑπόμενα, μυρία ἂν εἴη λέγειν. τὸ δ᾽ οὖν τῶν ἀνθρώπων λεχθὲν αὐτομάτου πέρι βίου, διὰ τὸ τοιόνδε εἴρηται· θεὸς ἔνεμεν αὐτούς, αὐτὸς ἐπιστατῶν· καθάπερ νῦν ἄνθρωποι, ζῶον ὂν ἕτερον θειότερον, ἄλλα γένη φαυλότερα αὐτῶν νομεύουσι. νέμοντος δὲ ἐκείνου, πολιτεῖαί τε οὐκ ἦσαν, οὐδὲ κτήσεις γυναικῶν καὶ παίδων. ἐκ γῆς γὰρ ἀνεβιώσκοντο πάντες, οὐδὲν μεμνημένοι τῶν πρόσθεν. ἀλλὰ τὰ μὲν τοιαῦτα ἀπῆν πάντα· καρποὺς δὲ ἀφθόνους εἶχον ἀπό τε δρυῶν καὶ πολλῆς ὕλης ἄλλης, οὐχ ὑπὸ γεωργίας φυομένους, ἀλλ᾽ αὐτομάτης ἀναδιδούσης τῆς γῆς. γυμνοὶ δὲ καὶ ἄστρωτοι θυραυλοῦντες ταπολλὰ ἐνέμοντο. τὸ γὰρ τῶν ὡρῶν αὐτοῖς ἄλυπον ἐκέκρατο. μαλακὰς δὲ εὐνὰς εἶχον, ἀναφυομένης ἐκ γῆς πόας ἀφθόνου. τὸν δὴ βίον, ὦ Σώκρ[illegible] ἀκούεις μὲν τὸν τῶν ἐπὶ Κρόνου· τόνδε δ᾽ ὡς λόγος ἐπὶ Διὸς εἶναι τὸν νυνί, παρὼν αὐτὸς ᾔσθησαι. κρῖναι δ᾽ αὐτοῖν τὸν εὐδαιμονέστερον ἆρ᾽ ἂν δύναιό τε καὶ ἐθελήσειας; ΣΩ. Οὐδαμῶς. ΞΕΝ. Βούλει δῆτα ἐγώ σοι τρόπον τινὰ διακρίνω; ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕΝ. Εἰ μὲν τοί-

νυν οἱ τρόφιμοι τοῦ Κρόνου, παρούσης αὐτοῖς οὕτω πολλῆς σχολῆς καὶ δυνάμεως πρὸς τὸ μὴ μόνον ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ θηρίοις, διὰ λόγων δύνασθαι συγγίγνεσθαι, κατεχρῶντο τούτοις σύμπασιν ἐπὶ φιλοσοφίαν, μετά τε θηρίων καὶ μετ᾽ ἀλλήλων ὁμιλοῦντες, καὶ πυνθανόμενοι παρὰ πάσης φύσεως εἴ τινά τις ἰδίαν δύναμιν ἔχουσα ᾔσθετό τι διάφορον τῶν ἄλλων εἰς συναγυρμὸν φρονήσεως· εὔκριτον ὅτι τῶν νῦν οἱ τότε μυρίῳ πρὸς εὐδαιμονίαν διέφερον. εἰ δὲ ἐμπιπλάμενοι σίτων ἅδην καὶ ποτῶν, διελέγοντο πρὸς ἀλλήλους καὶ τὰ θηρία μύθους οἷοι δὴ καὶ τανῦν περὶ αὐτῶν λέγονται, καὶ τοῦτο, ὥστε κατὰ τὴν ἐμὴν δόξαν ἀποφήνασθαι, καὶ μάλ᾽ εὔκριτον. ὅμως δ᾽ οὖν ταῦτα μὲν ἀφῶμεν, ἕως ἂν ἡμῖν μηνυτής τις ἱκανὸς φανῇ, ποτέρως οἱ τότε τὰς ἐπιθυμίας εἶχον περί τε ἐπιστημῶν καὶ τῆς τῶν λόγων χρείας. οὗ δ᾽ ἕνεκα τὸν μῦθον ἠγείραμεν, τοῦτο λεκτέον· ἵνα τὸ μετὰ τοῦτο εἰς τὸ πρόσθεν περαίνωμεν. Ἐπειδὴ γὰρ πάντων τούτων χρόνος ἐτελειώθη, καὶ μεταβολὴν ἔδει γίγνεσθαι, καὶ δὴ καὶ τὸ γήϊνον ἤδη πᾶν ἀνήλωτο γένος, πάσας ἑκάστης τῆς ψυχῆς τὰς γενέσεις ἀποδεδωκυίας, καὶ ὅσα ἦν ἑκάστῃ προσταχθέντα, τοσαῦτα εἰς γῆν σπέρματα πεσούσης, τότε δὴ τοῦ παντὸς ὁ μὲν κυβερνήτης, οἷον πηδαλίων οἴακος ἀφέμενος, εἰς τὴν αὑτοῦ περιωπὴν ἀπέστη. τὸν δὲ δὴ κόσμον πάλιν ἀνέστρεφεν εἱμαρμένη τε καὶ ξύμφυτος ἐπιθυμία. πάντες οὖν οἱ κατὰ τοὺς τόπους συνάρχοντες τῷ μεγίστῳ δαίμονι θεοί, γνόντες ἤδη τὸ γιγνόμενον, ἀφίεσαν αὖ τὰ μέρη τοῦ κόσμου

τῆς αὐτῶν ἐπιμελείας. ὁ δὲ, μεταστρεφόμενος καὶ συμβάλλων, ἀρχῆς τε καὶ τελευτῆς ἐναντίαν ὁρμὴν ὁρμηθεὶς, σεισμὸν πολὺν ἐν ἑαυτῷ ποιῶν, ἄλλην αὖ φθορὰν ζώων παντοίων ἀπειργάσατο. μετὰ δὲ ταῦτα προελθόντος ἱκανοῦ χρόνου, θορύβου τε καὶ ταραχῆς ἤδη παυόμενος καὶ τῶν σεισμῶν, γαλήνης ἐπιλαβόμενος, εἴς τε τὸν εἰωθότα δρόμον τὸν ἑαυτοῦ κατακοσμούμενος ᾔει, ἐπιμέλειαν καὶ κράτος ἔχων αὐτὸς τῶν ἐν αὐτῷ τε καὶ ἑαυτοῦ· τὴν τοῦ δημιουργοῦ καὶ πατρὸς ἀπομνημονεύων διδαχὴν εἰς δύναμιν. κατ᾽ ἀρχὰς μὲν οὖν ἀκριβέστερον ἀπετέλει· τελευτῶν δὲ, ἀμβλύτερον. τούτων δὲ αὐτῷ τὸ σωματοειδὲς τῆς συγκράσεως αἴτιον, τὸ τῆς πάλαι ποτὲ φύσεως ξύντροφον, ὅτι πολλῆς ἦν μέτοχον ἀταξίας, πρὶν εἰς τὸν νῦν κόσμον ἀφικέσθαι. παρὰ μὲν γὰρ τοῦ συνθέντος πάντα καλὰ κέκληται· παρὰ δὲ τῆς ἔμπροσθεν ἕξεως ὅσα χαλεπὰ καὶ ἄδικα ἐν οὐρανῷ γίγνεται, ταῦτα ἐξ ἐκείνης αὐτός τε ἔχει καὶ τοῖς ζώοις ἐναπεργάζεται. μετὰ μὲν οὖν τοῦ κυβερνήτου τὰ ζῶα τρέφων ἐν αὐτῷ, μικρὰ μὲν φλαῦρα, μεγάλα δὲ ἐνέτικτεν ἀγαθά· χωριζόμενος δὲ ἐκείνου, τὸν ἐγγύτατα χρόνον ἀεὶ τῆς ἀφέσεως κάλλιστα πάντα διάγει. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, καὶ λήθης ἐγγιγνομένης ἐν αὐτῷ, μᾶλλον καὶ δυναστεύει τὸ τῆς παλαιᾶς ἀναρμοστίας πάθος, τελευτῶντος δὲ ἐξανθεῖ τοῦ χρόνου· καὶ σμικρὰ μὲν τἀγαθὰ, πολλὴν δὲ τὴν τῶν ἐναντίων κρᾶσιν ἐπεγκεραννύμενος, ἐπὶ διαφθορᾶς κίνδυνον αὐτοῦ τε ἀφικνεῖται καὶ τῶν ἐν αὐτῷ. διὸ δὴ καὶ τότ᾽ ἤδη θεὸς ὁ κοσμήσας αὐτὸν, καθο-

ρῶν ἐν ἀπορίαις ὄντα, κηδόμενος ἵνα μὴ χειμασθεὶς, ὑπὸ ταραχῆς διαλυθεὶς, εἰς τὸν τῆς ἀνομοιότητος ἄπειρον ὄντα τόπον δύῃ, πάλιν ἔφεδρος αὐτοῦ τῶν πηδαλίων γιγνόμενος, τὰ νοσήσαντα καὶ λυθέντα ἐν τῇ καθ᾽ αὑτὸν προτέρᾳ περιόδῳ στρέψας, κοσμεῖ τε, καὶ ἐπανορθῶν, ἀθάνατον αὐτὸν καὶ ἀγήρω ἀπεργάζεται. τοῦτο μὲν οὖν τέλος ἁπάντων εἴρηται. τὸ δ᾽ ἐπὶ τὴν τοῦ βασιλέως ἀπόδειξιν ἱκανὸν ἐκ τοῦ πρόσθεν ἁπτομένοις τοῦ λόγου. στρεφθέντος γὰρ αὖ τοῦ κόσμου τὴν ἐπὶ τὴν νῦν γένεσιν ὁδὸν, τὸ τῆς ἡλικίας αὖ πάλιν ἵστατο, καὶ καινὰ τἀναντία ἀπεδίδου τοῖς τότε. τὰ μὲν γὰρ ὑπὸ σμικρότητος ὀλίγου δέοντα ἠφανίσθαι τῶν ζώων, ηὐξάνετο· τὰ δ᾽ ἐκ γῆς νεογενῆ σώματα πολιὰ φύντα, πάλιν ἀποθνήσκοντα εἰς γῆν κατῄει. καὶ τἄλλα τε πάντα μετέβαλλεν, ἀπομιμούμενα καὶ ξυνακολουθοῦντα τῷ τοῦ παντὸς παθήματι, καὶ δὴ καὶ τὸ τῆς κυήσεως καὶ γεννήσεως καὶ τροφῆς μίμημα συνείπετο τοῖς πᾶσιν ὑπ᾽ ἀνάγκης. οὐ γὰρ ἐξῆν ἔτ᾽ ἐν γῇ δι᾽ ἑτέρων συνιστάντων φύεσθαι ζῶον, ἀλλὰ καθάπερ τῷ κόσμῳ προσετέτακτο, αὐτοκράτορα εἶναι τῆς αὑτοῦ πορείας, οὕτω δὴ κατὰ ταὐτὰ καὶ τοῖς μέρεσιν αὐτοῖς, δι᾽ αὑτῶν, καθόσον οἷόν τ᾽ ἦν, φύειν τε καὶ γεννᾶν καὶ τρέφειν προσετάττετο ὑπὸ τῆς ὁμοίας ἀγωγῆς. οὗ δὲ ἕνεκα ὁ λόγος ὥρμηκε πᾶς, ἐπ᾽ αὐτῷ νῦν ἐσμὲν ἤδη. περὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων θηρίων πολλὰ ἂν καὶ μακρὰ διεξελθεῖν γίγνοιτο, ἐξ ὧν ἕκαστα καὶ δι᾽ ἃς αἰτίας μεταβέβληκε· περὶ δὲ ἀνθρώπων, βραχύτερα καὶ μᾶλλον προσήκοντα. τῆς γὰρ τοῦ κεκτημένου

καὶ νέμοντος ἡμᾶς δαίμονος ἀπερημωθέντες ἐπιμελείας, τῶν πολλῶν αὖ θηρίων, ὅσα χαλεπὰ τὰς φύσεις ἦν, ἀπαγριωθέντων, αὐτοὶ δὲ ἀσθενεῖς ἄνθρωποι καὶ ἀφύλακτοι γεγονότες, διηρπάζοντο ὑπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἔτ᾽ ἀμήχανοι καὶ ἄτεχνοι κατὰ τοὺς πρώτους ἦσαν χρόνους, ἅτε τῆς μὲν αὐτομάτης τροφῆς ἐπιλελοιπυίας· πορίζεσθαι δὲ οὐκ ἐπιστάμενοί πω, διὰ τὸ μηδεμίαν αὐτοὺς χρείαν πρότερον ἀναγκάζειν. ἐκ τούτων πάντων ἐν μεγάλαις ἀπορίαις ἦσαν. ὅθεν δὴ τὰ πάλαι λεχθέντα παρὰ θεῶν δῶρα ἡμῖν δεδώρηται μετ᾽ ἀναγκαίας διδαχῆς καὶ παιδεύσεως· πῦρ μὲν παρὰ Προμηθέως, τέχναι δὲ παρ᾽ Ἡφαίστου, καὶ τῆς συντέχνου· σπέρματα δὲ αὖ καὶ φυτὰ παρ᾽ ἄλλων· καὶ πάνθ᾽ ὁπόσα τὸν ἀνθρώπινον βίον συγκατεσκεύακεν, ἐκ τούτων γέγονεν· ἐπειδὴ τὸ μὲν ἐκ θεῶν, ὅπερ ἐῤῥήθη νῦν δὴ, τῆς ἐπιμελείας ἐπέλιπεν ἀνθρώπους, δι᾽ ἑαυτῶν τε ἔδει τήν τε διαγωγὴν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτοὺς αὐτῶν ἔχειν, καθάπερ ὅλος ὁ κόσμος. ᾧ συμμιμούμενοι καὶ ξυνεπόμενοι τὸν ἀεὶ χρόνον, νῦν μὲν οὕτω, τότε δὴ ἐκείνως ζῶμέν τε καὶ φυόμεθα. καὶ τὸ μὲν δὴ τοῦ μύθου, τέλος ἐχέτω. χρήσιμον δὲ αὐτὸν ποιησόμεθα πρὸς τὸ κατιδεῖν ὅσον ἡμάρτομεν, ἀποφηνάμενοι τὸν βασιλικόν τε καὶ πολιτικὸν ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ. ΣΩ. Πῶς οὖν καὶ πόσον ἁμάρτημα φὴς εἶναι γεγονὸς ἡμῖν; ΞΕΝ. Τῇ μὲν, βραχύτερον· τῇ δὲ, μάλα γενναῖον· καὶ πολλῷ μεῖζον καὶ πλέον ἢ τότε. ΣΩ. Πῶς; ΞΕΝ. Ὅτι μὲν ἐρωτώμενοι τὸν ἐκ τῆς νῦν περιφορᾶς καὶ γενέσεως βασιλέα καὶ πολιτικὸν, τὸν

ἐκ τῆς ἐναντίας περιόδου ποιμένα τῆς τότε ἀνθρωπίνης ἀγέλης εἴπομεν, καὶ ταῦτα, θεὸν ἀντὶ θνητοῦ, ταύτῃ μὲν πάμπολυ παρηνέχθημεν· ὅτι δὲ ξυμπάσης τῆς πόλεως ἄρχοντα αὐτὸν ἀπεφήναμεν, ὅντινα δὲ τρόπον, οὐ διείπομεν. ταύτῃ δὲ αὖ, τὸ μὲν λεχθὲν, ἀληθὲς, οὐ μὴν ὅλον γε οὐδὲ σαφὲς ἐῤῥήθη. διὸ καὶ βραχύτερον ἢ κατ' ἐκεῖνο ἡμαρτήκαμεν. ΣΩ. Ἀληθῆ. ΞΕΝ. Δεῖ τοίνυν τὸν τρόπον, ὡς ἔοικε, διορίσαντας τῆς ἀρχῆς τῆς πόλεως, οὕτω τελέως τὸν πολιτικὸν ἡμῖν εἰρῆσθαι προσδοκᾷν. ΣΩ. Καλῶς. ΞΕΝ. Διὰ ταῦτα μὴν καὶ τὸν μῦθον παρεθέμεθα, ἵνα ἐνδείξαιτο περὶ τῆς ἀγελαιοτροφίας, μὴ μόνον ὡς πάντες αὐτῆς ἀμφισβητοῦσι τῷ ζητουμένῳ τανῦν, ἀλλὰ κἀκεῖνον αὐτὸν ἐναργέστερον ἴδοιμεν, ὃν προσήκει κατὰ τὸ παράδειγμα μόνον ποιμένων τε καὶ βουκόλων, τῆς ἀνθρωπίνης ἐπιμέλειαν ἔχοντα τροφῆς, τούτου μόνον ἀξιωθῆναι τοῦ προσρήματος. ΣΩ. Ὀρθῶς. ΞΕΝ. Οἶμαι δ' ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, τοῦτο μὲν ἔτι μεῖζον ἢ κατὰ βασιλέα εἶναι τὸ σχῆμα τὸ τοῦ θείου νομέως· τοὺς δ' ἐνθάδε νῦν ὄντας πολιτικοὺς, τοῖς ἀρχομένοις ὁμοίους τε εἶναι πολὺ μᾶλλον τὰς φύσεις, καὶ παραπλησιαίτερον παιδείας μετειληφέναι καὶ τροφῆς. ΣΩ. Πάντως που. ΞΕΝ. Ζητητέοι γε μὴν οὐδὲν ἂν εἰ ἦσαν οὔθ' ἧττον οὔτε μᾶλλον, εἴθ' οὕτως εἴτ' ἐκείνως πεφύκασι. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕΝ. Τῇδε δὴ πάλιν ἐπανέλθωμεν. ἣν γὰρ φαμὲν αὐτεπιτακτικὴν μὲν εἶναι τέχνην ἐπὶ ζώοις, οὐ μὴν ἰδίᾳ γε ἀλλὰ κοινῇ τὴν ἐπιμέλειαν ἔχουσαν, καὶ προσείπομεν δὴ τότε γε εὐθὺς ἀγε-

λαιοτροφικήν. μέμνησαι γάρ; ΣΩ. Ναί. ΞΕΝ. Ταύτης τοίνυν πῃ διημαρτάνομεν. τὸν γὰρ πολιτικὸν οὐδαμῇ συνελάβομεν, οὐδ᾽ ὠνομάσαμεν· ἀλλ᾽ ἡμᾶς ἔλαθε κατὰ τὴν ὀνομασίαν ἐκφυγών. ΣΩ. Πῶς; ΞΕΝ. Τοῦ τὰς ἀγέλας ἑκάστας τρέφειν, τοῖς μὲν ἄλλοις που πᾶσι μέτεστι νομεῦσι, τῷ πολιτικῷ δὲ οὐ μετόν, ἐπηνέγκαμεν τοὔνομα, δέοντι τῶν κοινῶν ἐπενεγκεῖν τι σύμπασι. ΣΩ. Ἀληθῆ λέγεις, εἴπερ ἐτύγχανέ γε ὄν. ΞΕΝ. Πῶς δ᾽ οὐκ ἦν τό γε θεραπεύειν που πᾶσι κοινόν, μηδὲν διορισθείσης τροφῆς, μηδέ τινος ἄλλης πραγματείας; καὶ ἄλλην δέ τινα ἀγελαιοκομικήν, ἢ θεραπευτικήν, ἢ καί τινα ἐπιμελητικὴν αὐτὴν ὀνομάσασιν, ὡς κατὰ πάντων, ἐξῆν περικαλύπτειν καὶ τὸν πολιτικὸν ἅμα τοῖς ἄλλοις, ἐπειδὴ δεῖν τοῦτ᾽ ἐσήμαινεν ὁ λόγος. ΣΩ. Ὀρθῶς. ἀλλ᾽ ἡ μετὰ τοῦτο διαίρεσις αὖ τίνα τρόπον ἐγίγνετ᾽ ἄν; ΞΕΝ. Κατὰ ταὐτὰ καθάπερ ἔμπροσθεν διῃρούμεθα τὴν ἀγελαιοτροφικὴν πεζοῖς τε καὶ ἀπτῆσι, καὶ ἀμίκτοις τε καὶ ἀκεράτοις, τοῖς αὐτοῖς ἄν που τούτοις διαιρούμενοι καὶ τὴν ἀγελαιοκομικήν, τήν τε νῦν καὶ τὴν ἐπὶ Κρόνου βασιλείαν περιειλήφότες ἂν ἦμεν ὁμοίως ἐν τῷ λόγῳ. ΣΩ. Φαίνεται. ζητῶ δὲ αὖ τί τὸ μετὰ τοῦτο. ΞΕΝ. Δηλονότι λεχθέντος οὕτω τοῦ τῆς ἀγελαιοκομικῆς ὀνόματος, οὐκ ἄν ποτ᾽ ἐγένετο ἡμῖν τὸ τινὰς ἀμφισβητεῖν ὡς οὐδ᾽ ἐπιμέλεια τοπαράπαν ἐστίν· ὥσπερ τότε καὶ δικαίως ἠμφισβητήθη, μηδεμίαν εἶναι τέχνην ἐν ἡμῖν ἀξίαν τούτου τοῦ θρεπτικοῦ προσρήματος· εἰ δ᾽ οὖν τις εἴη, πολλοῖς πρότερον αὐτῆς καὶ μᾶλλον

προσήκειν ἤ τινι τῶν βασιλέων. ΣΩ. Ὀρθῶς. ΞΕΝ. Ἐπιμέλεια δέ γε ἀνθρωπίνης συμπάσης κοινωνίας οὐδεμία ἂν ἐθελήσειε μᾶλλον ἑτέρα καὶ πρᾳοτέρα τῆς βασιλικῆς φάναι καὶ κατὰ πάντων ἀνθρώπων ἀρχῆς εἶναι τέχνη. ΣΩ. Λέγεις ὀρθῶς. ΞΕΝ. Μετὰ ταῦτα δέ γε, ὦ Σώκρατες, ἆρ' ἐννοοῦμεν ὅτι πρὸς αὐτῷ δὴ τῷ τέλει συχνὸν αὖ διημαρτάνετο; ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕΝ. Τόδε· ὡς ἄρ' εἰ καὶ διενοήθημεν ὅτι μάλιστα τῆς δίποδος ἀγέλης εἶναί τινα θρεπτικὴν τέχνην, οὐδέν τι μᾶλλον ἡμᾶς ἔδει βασιλικὴν εὐθὺς αὐτὴν καὶ πολιτικὴν, ὡς ἀποτετελεσμένην, προσαγορεύειν. ΣΩ. Τί μήν; ΞΕΝ. Πρῶτον μὲν ὃ ἐλέγομεν τοὔνομα μετασκευωρήσασθαι, πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν μᾶλλον ἐπαγαγόντας, ἢ τὴν τροφήν· ἔπειτα ταύτην τέμνειν. οὐ γὰρ σμικρὰς ἂν ἔχοι τμήσεις ἔτι. ΣΩ. Ποίας; ΞΕΝ. Ἧ τε τὸν θεῖον ἄν που διειλόμεθα νομέα χωρὶς καὶ τὸν ἀνθρώπινον ἐπιμελητήν. ΣΩ. Ὀρθῶς. ΞΕΝ. Αὖθις δέ γε τὴν ἀπονεμηθεῖσαν ἐπιμελητικὴν δίχα τέμνειν ἀναγκαῖον ἦν. ΣΩ. Τίνι; ΞΕΝ. Τῷ βιαίῳ τε καὶ ἑκουσίῳ. ΣΩ. Τί δή; ΞΕΝ. Καὶ ταύτῃ που τοπρότερον ἁμαρτάνοντες, εὐηθέστερα τοῦ δέοντος εἰς ταὐτὸν βασιλέα καὶ τύραννον συνέθεμεν, ἀνομοιοτάτους ὄντας, αὐτούς τε, καὶ τὸν τῆς ἀρχῆς ἑκατέρου τρόπον. ΣΩ. Ἀληθῆ. ΞΕΝ. Νῦν δέ γε πάλιν ἐπανορθούμενοι, καθάπερ εἶπον, τὴν ἀνθρωπίνην ἐπιμελητικὴν δίχα διαιρώμεθά γε, τῷ βιαίῳ τε καὶ ἑκουσίῳ. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕΝ. Καὶ τὴν μέν γε που τῶν βιαίων, τυραννικήν· τὴν δὲ ἑκούσιον καὶ ἑκου-

σίων διπόδων ἀγελαιοκομικὴν ζώων, προσειπόντες πολιτικήν. τὸν ἔχοντα οὖν τὴν τέχνην ταύτην καὶ ἐπιμέλειαν, ὄντως ὄντα βασιλέα καὶ πολιτικὸν ἀποφαινώμεθα. ΣΩ. Καὶ κινδυνεύει γε, ὦ ξένε, τελέως ἂν ἡμῖν οὕτως ἔχειν ἡ περὶ τῶν πολιτικῶν ἀπόδειξις. ΞΕΝ. Καλῶς ἄν, ὦ Σώκρατες, ἡμῖν ἔχοι; δεῖ δὲ μὴ σοι μόνῳ ταῦτα, ἀλλὰ κἀμοὶ μετὰ σοῦ, κοινῇ συνδοκεῖν. νῦν δέ, κατά γε τὴν ἐμὴν οὔπω φαίνεται τέλεον ὁ βασιλεὺς ἡμῖν σχῆμα ἔχειν· ἀλλὰ καθάπερ ἀνδριαντοποιοὶ, παρὰ καιρὸν ἐνίοτε σπεύδοντες, πλείω καὶ μείζω τοῦ δέοντος ἕκαστα τῶν ἔργων ἐπεμβαλλόμενοι βραδύνουσι· καὶ νῦν ἡμεῖς, ἵνα δὴ πρὸς τῷ ταχεῖ καὶ μεγαλοπρεπῶς δηλώσαιμεν τὸ τῆς ἔμπροσθεν ἁμάρτημα διεξόδου, τῷ βασιλεῖ νομίσαντες πρέπειν μεγάλα παραδείγματα ποιεῖσθαι θαυμαστὸν ὄγκον ἀράμενοι τοῦ μύθου, μείζονι τοῦ δέοντος ἠναγκάσθημεν αὐτοῦ μέρει προσχρήσασθαι. διὸ μακροτέραν τὴν ἀπόδειξιν πεποιήκαμεν, καὶ πάντως τῷ μύθῳ τέλος οὐκ ἐπέθεμεν· ἀλλ' ἀτεχνῶς ὁ λόγος ἡμῖν, ὥσπερ ζῶον, τὴν ἔξωθεν μὲν περιγραφὴν ἔοικεν ἱκανῶς ἔχειν, τὴν δὲ οἷον τοῖς φαρμάκοις καὶ τῇ συγκράσει τῶν χρωμάτων ἐνάργειαν οὐκ ἀπειληφέναι πω. γραφῆς δὲ καὶ συμπάσης χειρουργίας λέξει καὶ λόγῳ δηλοῦν πᾶν ζῶον μᾶλλον πρέπει τοῖς δυναμένοις ἕπεσθαι· τοῖς δ' ἄλλοις, διὰ χειρουργιῶν. ΣΩ. Τοῦτο μὲν ὀρθῶς· ὅπῃ δὲ ἡμῖν οὔπω φῂς ἱκανῶς εἰρῆσθαι, δήλωσον. ΞΕΝ. Χαλεπόν, ὦ δαιμόνιε, μὴ παραδείγμασι χρώμενον, ἱκανῶς ἐνδείκνυσθαί τι τῶν μειζό-

νων. κινδυνεύει γὰρ ἡμῶν ἕκαστος, οἷον ὄναρ, εἰδὼς ἅπαντα, πάντ' αὖ πάλιν ὥσπερ ὕπαρ ἀγνοεῖν. ΣΩ. Πῶς τοῦτ' εἶπες; ΞΕΝ. Καὶ μάλα ἀτόπως ἐοίκαμεν ἐν τῷ παρόντι κινῆσαι τὸ περὶ τῆς ἐπιστήμης πάθος ἐν ἡμῖν. ΣΩ. Τί δή; ΞΕΝ. Παραδείγματος, ὦ μακάριε, αὖ μοι καὶ τὸ παράδειγμα αὐτὸ δεδέηκε. ΣΩ. Τί οὖν; λέγε, μηδὲν ἐμοῦ γε ἕνεκα ἀποκνῶν. ΞΕΝ. Λεκτέον, ἐπειδὴ καὶ σύ γε ἕτοιμος ἀκολουθεῖν. τοὺς γάρ που παῖδας ἴσμεν, ὅταν ἄρτι γραμμάτων ἔμπειροι γίγνωνται. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕΝ. Ὅτι τῶν στοιχείων ἕκαστον ἐν ταῖς βραχυτάταις καὶ ῥᾴσταις τῶν συλλαβῶν, ἱκανῶς διαισθάνονται, καὶ τἀληθῆ φράζειν περὶ ἐκεῖνα δυνατοὶ γίγνονται. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕΝ. Ταὐτὰ δέ γε ταῦτα ἐν ἄλλαις ἀμφιγνοοῦντες πάλιν, δόξῃ τε ψεύδονται καὶ λόγῳ. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕΝ. Ἆρ' οὖν οὐχ ὧδε ῥᾷστον καὶ κάλλιστον ἐπάγειν αὐτοὺς ἐπὶ τὰ μήπω γιγνωσκόμενα; ΣΩ. Πῶς; ΞΕΝ. Ἀναγαγεῖν πρῶτον ἐπ' ἐκεῖνα, ἐν οἷς ταὐτὰ ταῦτα ὀρθῶς ἐδόξαζον· ἀναγαγόντας δὲ, τιθέναι παρὰ τὰ μήπω γιγνωσκόμενα· καὶ παραβάλλοντας, ἐνδεικνύναι τὴν αὐτὴν ὁμοιότητα καὶ φύσιν ἐν ἀμφοτέραις οὖσαν συμπλοκαῖς· μέχριπερ ἂν πᾶσι τοῖς ἀγνοουμένοις τὰ δοξαζόμενα ἀληθῶς παρατιθέμενα δειχθῇ. δειχθέντα δὲ, παραδείγμαθ' οὕτως γιγνόμενα, ποιήσῃ τῶν στοιχείων ἕκαστον πάντων ἐν πάσαις ταῖς συλλαβαῖς, τὸ μὲν ἕτερον, ὡς τῶν ἄλλων ἕτερον ὄν· τὸ δὲ ταὐτὸν, ὡς ταὐτὸν ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ἑαυτῷ προσαγορεύεσθαι. ΣΩ. Παντάπασι μὲν

οὖν. ΞΕΝ. Οὐκοῦν τοῦτο μὲν ἱκανῶς συνειλήφαμεν, ὅτι παραδείγματός γ' ἐστὶ τότε γένεσις, ὁπόταν ὂν ταὐτὸν ἐν ἑτέρῳ διεσπασμένῳ δοξαζόμενον ὀρθῶς, καὶ συναχθὲν περὶ ἑκάτερον, ὡς συνάμφω μίαν ἀληθῆ δόξαν ἀποτελῇ. ΣΩ. Φαίνεται. ΞΕΝ. Θαυμάζοιμ' ἂν οὖν εἰ ταὐτὸν τοῦτο ἡμῶν ἡ ψυχὴ φύσει περὶ τὰ τῶν πάντων στοιχεῖα πεπονθυῖα, τοτὲ μὲν ὑπ' ἀληθείας περὶ ἓν ἕκαστον ἔν τισι συνίσταται, τοτὲ δὲ περὶ πάντων ἐν ἑτέροις αὖ φέρεται· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἀμηγέπη τῶν συγκράσεων ὀρθῶς δοξάζει, μετατιθέμενα δ' εἰς τὰς τῶν πραγμάτων μακρὰς καὶ μὴ ῥᾳδίους συλλαβὰς, ταὐτὰ ταῦτα πάλιν ἀγνοεῖ. ΣΩ. Καὶ θαυμαστόν γε οὐδέν. ΞΕΝ. Πῶς γὰρ, ὦ φίλε, δύναιτο ἄν τις, ἀρχόμενος ἀπὸ δόξης ψευδοῦς, ἐπί τε τῆς ἀληθείας καὶ μικρὸν μέρος ἀφικόμενος, κτήσασθαι φρόνησιν; ΣΩ. Σχεδὸν οὐδαμῶς. ΞΕΝ. Οὐκοῦν ταῦτα εἰ ταύτῃ πέφυκεν, οὐδὲν δὴ πλημμελοῖμεν ἂν ἐγώ τε καὶ σὺ, πρῶτον μὲν ἐπιχειρήσαντες ὅλου παραδείγματος ἰδεῖν τὴν φύσιν ἐν σμικρῷ κατὰ μέρος ἄλλῳ παραδείγματι, μετὰ δὲ ταῦτα μεταβάλλοντες ἐπὶ τὸ τοῦ βασιλέως, μέγιστον ὂν, ταὐτὸν εἶδος ἀπ' ἐλαττόνων φέροντές ποθὲν, διὰ παραδείγματος ἐπιχειρεῖν αὖ τὴν τῶν κατὰ πόλιν θεραπείαν τέχνῃ γνωρίζειν, ἵνα ὕπαρ ἀντ' ὀνείρατος, ἡμῖν γίγνηται. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν ὀρθῶς. ΞΕΝ. Πάλιν δὴ τὸν ἔμπροσθεν λόγον ἀναληπτέον· ὡς ἐπειδὴ τῷ βασιλικῷ γένει τῆς περὶ τὰς πόλεις ἐπιμελείας ἀμφισβητοῦσι μυρίοι, δεῖ δὴ πάντας ἀποχωρίζειν τούτους, καὶ μόνον ἐκεῖνον λι-

πεῖν. καὶ πρὸς τοῦτο δὴ παραδείγματος ἔφαμεν δεῖν ἡμῖν τινός. ΣΩ. Καὶ μάλα. ΞΕΝ. Τί δῆτα παράδειγμα τὶς ἂν, ἔχον τὴν αὐτὴν πολιτικὴν πραγματείαν, σμικρότατον παραθέμενος, ἱκανῶς ἂν εὕροι τὸ ζητούμενον; βούλει πρὸς Διὸς, ὦ Σώκρατες, εἰ μή τι πρόχειρον ἕτερον ἔχομεν, ἀλλ᾽ οὖν τήν γε ὑφαντικὴν προελώμεθα; καὶ ταύτην, εἰ δοκεῖ, μὴ πᾶσαν. ἀποχρήσει γὰρ ἴσως ἡ περὶ τὰ ἐκ τῶν ἐρίων ὑφάσματα. τάχα γὰρ ἂν ἡμῖν καὶ τοῦτο τὸ μέρος αὐτῆς μαρτυρήσειε προαιρεθὲν ὃ βουλόμεθα. ΣΩ. Τί γὰρ οὔ; ΞΕΝ. Τί δῆτα οὐ, καθάπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, τέμνοντες μέρη μερῶν, ἕκαστον διηροῦμεθα, καὶ νῦν περὶ ὑφαντικὴν ταὐτὸ τοῦτο ἐδράσαμεν; καὶ κατὰ δύναμιν ὅτιμάλιστα διὰ βραχέων ταχὺ πάντ᾽ ἐπελθόντες, πάλιν ἤλθομεν ἐπὶ τὸ νῦν χρήσιμον; ΣΩ. Πῶς λέγεις; ΞΕΝ. Αὐτὴν τὴν διέξοδον ἀπόκρισίν σοι ποιήσομαι. ΣΩ. Κάλλιστ᾽ εἶπες. ΞΕΝ. Ἔστι τοίνυν πάντα ἡμῖν ὁπόσα δημιουργοῦμεν καὶ κτώμεθα, τὰ μὲν, ἕνεκα τοῦ ποιεῖν τι, τὰ δὲ, τοῦ μὴ πάσχειν ἀμυντήρια. καὶ τῶν ἀμυντηρίων, τὰ μὲν, ἀλεξιφάρμακα, καὶ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα· τὰ δὲ, προβλήματα. τῶν δ᾽ αὖ γε προβλημάτων, τὰ μὲν, πρὸς τὸν πόλεμον ὁπλίσματα· τὰ δὲ, φράγματα. καὶ τῶν φραγμάτων, τὰ μὲν, παραπετάσματα· τὰ δὲ, πρὸς χειμῶνας καὶ καύματα ἀλεξιτήρια. τῶν δὲ ἀλεξιτηρίων τὰ μὲν, στεγάσματα· τὰ δὲ, σκεπάσματα. καὶ τῶν σκεπασμάτων, ὑποπετάσματα μὲν, ἄλλα, περικαλύμματα δὲ, ἕτερα. τῶν περικαλυμμάτων δὲ, τὰ μὲν,

ἀλόσχιστα· σύνθετα δὲ, ἕτερα. τῶν δὲ συνθέτων τὰ μὲν, τρητά· τὰ δὲ, ἄνευ τρήσεως ξυνδετά. καὶ τῶν ἀτρήτων τὰ μὲν, νεύρινα, φυτῶν ἐκ γῆς· τὰ δὲ, τρίχινα. τῶν δὲ τριχίνων, τὰ μὲν ὕδασι καὶ γῇ κολλητά· τὰ δὲ, αὐτὰ αὑτοῖς συνδετά. τούτοισι δὴ τοῖς ἐκ τῶν αὐτῶν συνδουμένοις ἐργασθεῖσιν ἀμυντηρίοις καὶ σκεπάσμασι, τὸ μὲν ὄνομα ἱμάτια ἐκαλέσαμεν· τὴν δὲ τῶν ἱματίων μάλιστα ἐπιμελουμένην τέχνην, ὥσπερ τότε τὴν τῆς πόλεως, πολιτικὴν εἴπομεν, οὕτω καὶ νῦν ταύτην προσείπωμεν ἀπ᾽ αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἱματουργικήν. φῶμεν δὲ καὶ ὑφαντικὴν, ὅσον ἐπὶ τῇ τῶν ἱματίων ἐργασίᾳ μέγιστον ἦν μόριον, μηδὲν διαφέρειν, πλὴν ὀνόματι, ταύτης τῆς ἱματουργικῆς· καθάπερ κἀκεῖ τότε τὴν βασιλικὴν, τῆς πολιτικῆς. ΣΩ. Ὀρθότατά γε. ΞΕΝ. Τὸ μετὰ τοῦτο δὴ συλλογισώμεθα· ὅτι τὴν τῶν ἱματίων ὑφαντικὴν οὕτω ῥηθεῖσαν τὶς τάχ᾽ ἂν ἱκανῶς εἰρῆσθαι δόξειε, μὴ δυνάμενος συννοεῖν ὅτι τῶν μὲν ἐγγὺς συνεργῶν οὔπω διώρισται, πολλῶν δὲ ἑτέρων συγγενῶν ἀπεμερίσθη. ΣΩ. Ποίων εἰπὲ συγγενῶν. ΞΕΝ. Οὐχ ἕσπου τοῖς λεχθεῖσιν, ὡς φαίνῃ· πάλιν οὖν ἔοικεν ἐπανατέον, ἀρχόμενον ἀπὸ τελευτῆς. εἰ γὰρ συννοεῖς τὴν οἰκειότητα, τὴν μὲν διετέμομεν ἀπ᾽ αὐτῆς νῦν δὴ, τὴν τῶν στρωμάτων σύνθεσιν περιβολῇ χωρίζοντες καὶ ὑποβολῇ. ΣΩ. Μανθάνω. ΞΕΝ. Καὶ μὴν τὴν ἐκ τῶν λίνων καὶ σπάρτων, καὶ πάντων ὅσα φυτῶν ἄρτι νεῦρα κατὰ λόγον εἴπομεν, δημιουργίαν, πᾶσαν ἀφείλομεν· τήν τ᾽ αὖ πιλητικὴν ἀφωρισάμεθα, καὶ τὴν τρήσει καὶ ῥαφῇ

γρωμένην σύνθεσιν, ἧς ἡ πλείστη σκυτοτομική. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕΝ. Καὶ τοίνυν τὴν τῶν ὁλοσχίστων σκεπασμάτων θεραπείαν δερματουργικὴν, καὶ τὰς τῶν στεγασμάτων, ὅσαι τε ἐν οἰκοδομικῇ καὶ ὅλῃ τεκτονικῇ, καὶ ἐν ἄλλαις τέχναις, ῥευμάτων στεκτικαὶ γίγνονται, συμπάσας ἀφείλομεν· ὅσαι τε περὶ τὰς πλοκὰς καὶ τὰς βίᾳ πράξεις διακωλυτικὰ ἔργα παρέχονται τέχναι φραγμάτων· περί τε γένεσιν ἐπιθηματουργίας οὖσαι, καὶ τὰς τῶν θυρωμάτων πήξεις, γομφωτικῆς ἀπονεμηθείσας μόρια τέχνης. τήν τε ὁπλοποιητικὴν ἀπετεμόμεθα, μεγάλης καὶ παντοίας τῆς προβληματουργικῆς τμῆμα οὖσαν δυνάμεως: καὶ δὴ καὶ τὴν μαγευτικὴν τὴν περὶ τὰ ἀλεξιφάρμακα κατ' ἀρχὰς εὐθὺς διωρισάμεθα ξύμπασαν· καὶ λελοίπαμεν, ὡς δόξαιμεν ἂν, αὐτὴν τὴν ζητηθεῖσαν ἀμυντικὴν χειμώνων, ἐρέου προβλήματος ἐργαστικὴν, ὄνομα δὲ ὑφαντικὴν λεχθεῖσαν. ΣΩ. Ἔοικε γὰρ οὖν. ΞΕΝ. Ἀλλ' οὐκ ἔστι που τέλεον, ὦ παῖ, τοῦτο λελεγμένον. ὁ γὰρ ἐν ἀρχῇ τῆς τῶν ἱματίων ἐργασίας ἁπτόμενος, τοὐναντίον ὑφῇ δρᾶν φαίνεται. ΣΩ. Πῶς; ΞΕΝ. Τὸ μὲν τῆς ὑφῆς, συμπλοκή τις ἐστί που. ΣΩ. Ναί. ΞΕΝ. Τὸ δέ γε, τῶν συνεστώτων καὶ συμπεπιλημένων διαλυτική. ΣΩ. Τὸ ποῖον δή; ΞΕΝ. Τὸ τῆς τοῦ ξαίνοντος τέχνης ἔργον. ἢ τὴν ξαντικὴν τολμήσομεν ὑφαντικὴν, καὶ τὸν ξάντην ὡς ὄντα ὑφάντην καλεῖν; ΣΩ. Οὐδαμῶς. ΞΕΝ. Καὶ μὴν τήν γε αὖ στήμονος ἐργαστικὴν καὶ κρόκης εἴτις ὑφαντικὴν προσαγορεύει, παράδοξόν τε καὶ ψεῦδος ὄνομα λέ-

γει. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕΝ. Τί δέ; κναφευτικὴν σύμπασαν, καὶ τὴν ἀκεστικὴν, πότερα μηδεμίαν ἐπιμέλειαν μηδέ τινα θεραπείαν ἐσθῆτος θῶμεν; ἢ καὶ ταύτας πάσας ὡς ὑφαντικὰς λέξομεν; ΣΩ. Οὐδαμῶς. ΞΕΝ. Ἀλλὰ μὴν τῆς γε θεραπείας ἀμφισβητήσουσιν αὗται ξύμπασαι, καὶ τῆς γενέσεως τῆς τῶν ἱματίων, τῇ τῆς ὑφαντικῆς δυνάμει· μέγιστον μὲν μέρος ἐκείνῃ διδοῦσαι, μεγάλα δὲ καὶ σφίσιν αὑταῖς ἀπονέμουσαι. ΣΩ. Πάνυ γε. ΞΕΝ. Πρὸς τοίνυν ταύταις, ἔτι τὰς τῶν ἐργαλείων δημιουργοὺς τέχνας, δι' ὧν ἀποτελεῖται τὰ τῆς ὑφῆς ἔργα, δοκεῖν χρὴ τότε συναιτίας εἶναι προσποιήσασθαι παντὸς ὑφάσματος. ΣΩ. Ὀρθότατα. ΞΕΝ. Πότερον οὖν ἡμῖν ὁ περὶ τῆς ὑφαντικῆς λόγος, οὗ προειλόμεθα μέρους ἱκανῶς ἔσται διωρισμένος, ἐὰν ἄρ' αὐτὴν τῶν ἐπιμελειῶν ὁπόσαι περὶ τὴν ἐρέαν ἐσθῆτα εἰς τὴν καλλίστην καὶ μεγίστην πασῶν τιθῶμεν; ἢ λέγοιμεν μὲν ἄν τι ἀληθὲς, οὐ μὴν σαφές γε οὐδὲ τέλεον, πρὶν αὖ καὶ ταύτας αὐτῆς πάσας περιέλωμεν; ΣΩ. Ὀρθῶς. ΞΕΝ. Οὐκοῦν μετὰ ταῦτα ποιητέον ὃ λέγομεν, ἵν' ἐφεξῆς ἡμῖν ὁ λόγος ἴῃ. ΣΩ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕΝ. Πρῶτον μὲν τοίνυν δύο τέχνας οὔσας περὶ πάντα τὰ δρώμενα θεασώμεθα. ΣΩ. Τίνας; ΞΕΝ. Τὴν μὲν, γενέσεως οὖσαν συναίτιον, τὴν δ', αὐτὴν αἰτίαν. ΣΩ. Πῶς; ΞΕΝ. Ὅσαι μὲν τὸ πρᾶγμα αὐτὸ μὴ δημιουργοῦσι, ταῖς δὲ δημιουργούσαις ὄργανα παρασκευάζουσιν, ὧν μὴ παραγενομένων, οὐκ ἄν ποτε ἐργασθείη τὸ προστεταγμένον ἑκάστῃ τῶν τεχνῶν· ταύτας μὲν, ξυναιτί-

ους· τὰς δὲ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἀπεργαζομένας, αἰτίας. ΣΩ. Ἔχει γοῦν λόγον. ΞΕΝ. Μετὰ τοῦτο δὴ τὰς μὲν περί τε ἀτράκτους καὶ κερκίδας, καὶ ὁπόσα ἄλλα ὄργανα τῆς περὶ τὰ ἀμφιέσματα γενέσεως κοινωνεῖ, πάσας συναιτίους εἴπωμεν· τὰς δὲ αὐτὰ θεραπευούσας καὶ δημιουργούσας, αἰτίας. ΣΩ. Ὀρθότατα. ΞΕΝ. Τῶν αἰτιῶν δὴ, πλυντικὴν μὲν, καὶ ἀκεστικὴν, καὶ πᾶσαν τὴν περὶ ταῦτα θεραπευτικὴν, πολλῆς οὔσης τῆς κοσμητικῆς, τοὐνταῦθα αὐτῆς μόριον, εἰκὸς μάλιστα περιλαμβάνειν, ὀνομάζοντας πᾶν τῇ τέχνῃ τῇ κναφευτικῇ. ΣΩ. Καλῶς. ΞΕΝ. Καὶ μὴν ξαντική γε καὶ νηστικὴ, καὶ πάντα αὖ τὰ περὶ τὴν ποίησιν αὐτὴν τῆς ἐσθῆτος ἧς λέγομεν μέρη, μία τίς ἐστι τέχνη τῶν ὑπὸ πάντων λεγομένων ἡ ταλασιουργική. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕΝ. Τῆς δὴ ταλασιουργικῆς δύο τμήματα ἐστόν· καὶ τούτοιν ἑκάτερον ἅμα δυοῖν πεφύκατον τέχναιν μέρη. ΣΩ. Πῶς; ΞΕΝ. Τὸ μὲν ξαντικὸν, καὶ τὸ τῆς κερκιστικῆς ἥμισυ, καὶ ὅσα τὰ συγκείμενα ἀπ᾽ ἀλλήλων ἀφίστησι, πᾶν τοῦτο, ὡς ἓν φράζειν, τῆς τε ταλασιουργίας αὐτῆς ἔστι που, καὶ μεγάλα τινὲ κατὰ πάντα ἡμῖν ἤστην τέχνα, ἡ συγκριτική τε καὶ διακριτική. ΣΩ. Ναί. ΞΕΝ. Τῆς τοίνυν διακριτικῆς ἥ τε ξαντικὴ καὶ τὰ νῦν δὴ ῥηθέντα ἅπαντα ἐστίν. ἡ γὰρ ἐν ἐρίοις τε καὶ στήμοσι διακριτικὴ, κερκίδι μὲν ἄλλον τρόπον γιγνομένη, χερσὶ δὲ ἕτερον, ἔσχεν ὅσα ἀρτίως ὀνόματα ἐῤῥήθη. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕΝ. Αὖθις δὴ πάλιν συγκριτικῆς μόριον ἅμα καὶ ταλασιουργίας ἐν αὐτῇ γιγνόμενον

λάβωμεν· ὅσα δὲ τῆς διακριτικῆς ἦν αὐτόθι μετίωμεν σύμπαντα, δίχα τέμνοντες τὴν ταλασιουργίαν, διακριτικῷ τε καὶ συγκριτικῷ τμήματι. ΣΩ. Διῃρήσθω. ΞΕΝ. Τὸ συγκριτικὸν τοίνυν αὖ σοι καὶ ταλασιουργικὸν ἅμα μόριον, ὦ Σώκρατες, διαιρετέον, εἴπερ ἱκανῶς μέλλομεν τὴν ποῤῥηθεῖσαν ὑφαντικὴν αἱρήσειν. ΣΩ. Οὐκοῦν χρή. ΞΕΝ. Χρὴ μὲν οὖν· καὶ λέγωμέν γε αὐτῆς τὸ μὲν, εἶναι στρεπτικόν· τὸ δὲ, συμπλεκτικόν. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν μανθάνω; δοκεῖς γάρ μοι τὸ περὶ τὴν τοῦ στήμονος ἐργασίαν λέγειν στρεπτικόν. ΞΕΝ. Οὐ μόνον γε, ἀλλὰ καὶ κρόκης. ἢ γένεσιν ἄστροφόν τινα αὐτῆς εὑρήσομεν; ΣΩ. Οὐδαμῶς. ΞΕΝ. Διόρισαι δὴ καὶ τούτοιν ἑκάτερον. ἴσως γὰρ ὅδ᾽ ὁρισμὸς ἔγκαιρος ἄν σοι γένοιτο. ΣΩ. Πῇ; ΞΕΝ. Τῇδε. τῶν περὶ ξαντικὴν ἔργων μηκυνθέν τε καὶ σχὸν πλάτος λέγομεν εἶναι κάταγμά τι. ΣΩ. Ναί. ΞΕΝ. Τούτου δὴ τὸ μὲν ἀτράκτῳ τε στραφὲν καὶ στερεὸν νῆμα γενόμενον, στήμονα μέν φασι τὸ νῆμα· τὴν δ᾽ ἀπευθύνουσαν αὐτὸ τέχνην, εἶναι στημονικήν. ΣΩ. Ὀρθῶς. ΞΕΝ. Ὅσα δέ γε αὖ τὴν μὲν συστροφὴν χαύνην λαμβάνει, τῇ δὲ τοῦ στήμονος ἐμπλέξει πρὸς τὴν τῆς γνάψεως ὁλκὴν ἐμμέτρως τὴν μαλακότητα ἴσχει, ταῦτ᾽ ἄρα κρόκην μὲν, τὰ νηθέντα· τὴν δὲ ἐπιτεταγμένην αὐτοῖς εἶναι τέχνην κροκονητικὴν φῶμεν. ΣΩ. Ὀρθότατα. ΞΕΝ. Καὶ μὴν τό γε τῆς ὑφαντικῆς μέρος ὃ προὐθέμεθα, παντί που δῆλον ἤδη. τὸ γὰρ συγκριτικῆς τῆς ἐν ταλασιουργίᾳ μόριον, ὅταν εὐθυπλοκίᾳ κρόκης καὶ στήμονος ἀπερ-

γάζεται πλέγμα, τὸ μὲν πλεχθὲν σύμπαν, ἐσθῆτα ἔρξαν· τὴν δ᾽ ἐπὶ τούτῳ τέχνην οὖσαν, προσαγορεύομεν ὑφαντικήν. ΣΩ. Ὀρθότατα. ΞΕΝ. Εἶεν· τί δή ποτε οὖν οὐκ εὐθὺς ἀπεκρινάμεθα πλεκτικὴν εἶναι κρόκης καὶ στήμονος ὑφαντικήν, ἀλλὰ περιήλθομεν ἐν κύκλῳ πάμπολλα διοριζόμενοι μάτην. ΣΩ. Οὔκουν ἔμοιγε, ὦ ξένε, μάτην οὐδὲν τῶν ῥηθέντων ἔδοξε ῥηθῆναι. ΞΕΝ. Καὶ θαυμαστόν γε οὐδέν. ἀλλὰ τάχ᾽ ἄν, ὦ μακάριε, δόξειε πρὸς δὴ τὸ νόσημα τὸ τοιοῦτον, ἂν ἄρα πολλάκις ὕστερον ἐπίῃ. θαυμαστὸν γὰρ οὐδέν. λόγον ἄκουσόν τινα προσήκοντα περὶ πάντων τῶν τοιούτων ῥηθῆναι. ΣΩ. Λέγε μόνον. ΞΕΝ. Πρῶτον τοίνυν εἴδωμεν πᾶσαν τήν τε ὑπερβολὴν καὶ τὴν ἔλλειψιν, ἵνα κατὰ λόγον ἐπαινῶμεν καὶ ψέγωμεν τὰ μακρότερα τοῦ δέοντος ἑκάστοτε λεγόμενα, καὶ τἀναντία περὶ τὰς τοιαύτας διατριβάς. ΣΩ. Οὐκοῦν χρή. ΞΕΝ. Περὶ δὴ τούτων αὐτῶν ὁ λόγος ἡμῖν, οἶμαι, γιγνόμενος, ὀρθῶς ἂν γίγνοιτο. ΣΩ. Τίνων; ΞΕΝ. Μήκους τε πέρι καὶ βραχύτητος, καὶ πάσης ὑπεροχῆς καὶ ἐλλείψεως. ἡ γάρ που μετρητικὴ περὶ πάντ᾽ ἐστὶ ταῦτα. ΣΩ. Ναί. ΞΕΝ. Διέλωμεν τοίνυν αὐτὴν δύο μέρη. δεῖ γὰρ δὴ πρὸς ὃ νῦν σπεύδομεν. ΣΩ. Λέγοις ἂν τὴν διαίρεσιν ὅπῃ. ΞΕΝ. Τῇδε. τὸ μὲν κατὰ τὴν πρὸς ἄλληλα μεγέθους καὶ σμικρότητος κοινωνίαν· τὸ δέ, τὸ κατὰ τὴν τῆς γενέσεως ἀναγκαίαν οὐσίαν. ΣΩ. Πῶς λέγεις; ΞΕΝ. Ἆρ᾽ οὐ κατὰ φύσιν δοκεῖ σοι τὸ μεῖζον μηδενὸς ἑτέρου δεῖν μεῖζον λέγειν, ἢ τοῦ ἐλάττονος; καὶ τοὔλαττον αὖ

τοῦ μείζονος ἔλαττον, ἄλλου δὲ μηδενός; ΣΩ. Ἔγωγε. ΞΕΝ. Τί δέ; τὸ τὴν τοῦ μετρίου φύσιν ὑπερβάλλον, καὶ ὑπερβαλλόμενον ὑπ' αὐτῆς ἐν λόγοις, εἴτε καὶ ἐν ἔργοις, ἆρ' οὐκ αὖ λέξομεν ὡς ὄντως γιγνόμενον, ἐν ᾧ καὶ διαφέρουσι μάλιστα ἡμῶν οἵ τε κακοὶ καὶ ἀγαθοί; ΣΩ. Φαίνεται. ΞΕΝ. Διττὰς ἄρα ταύτας οὐσίας καὶ κρίσεις τοῦ μεγάλου καὶ τοῦ σμικροῦ θετέον· ἀλλ' οὐχ, ὡς ἔφαμεν ἄρτι, πρὸς ἄλληλα μόνον δεῖν. ἀλλ' ὥσπερ νῦν εἴρηται, μᾶλλον, τὴν μὲν, πρὸς ἄλληλα λεκτέον, τὴν δ' αὖ, πρὸς τὸ μέτριον. οὗ δὲ ἕνεκα, μαθεῖν ἆρ' ἂν βουλοίμεθα; ΣΩ. Τί μήν; ΞΕΝ. Εἰ πρὸς μηδὲν ἕτερον τὴν τοῦ μείζονος ἐάσει τὶς φύσιν ἢ πρὸς τοὔλαττον, οὐκ ἔσται ποτὲ πρὸς τὸ μέτριον. ἦ γάρ; ΣΩ. Οὕτω. ΞΕΝ. Οὐκοῦν τὰς τέχνας τε αὐτὰς καὶ τἄργα αὐτῶν σύμπαντα διολοῦμεν τούτῳ τῷ λόγῳ; καὶ δὴ καὶ τὴν νῦν ζητουμένην πολιτικὴν καὶ τὴν ῥηθεῖσαν ὑφαντικὴν ἀφανιοῦμεν; ἅπασαι γάρ αἱ τοιαῦταί που τὸ τοῦ μετρίου πλέον καὶ ἔλαττον, οὐχ ὡς οὐκ ὂν ἀλλ' ὡς ὂν χαλεπὸν περὶ τὰς πράξεις παραφυλάττουσι. καὶ τούτῳ δὴ τῷ τρόπῳ τὸ μέτριον σώζουσαι, πάντα ἀγαθὰ καὶ καλὰ ἀπεργάζονται. ΣΩ. Τί μήν; ΞΕΝ. Οὐκοῦν ἂν τὴν πολιτικὴν ἀφανίσωμεν, ἄπορος ἡμῖν ἡ μετὰ τοῦτο ἔσται ζήτησις τῆς βασιλικῆς ἐπιστήμης. ΣΩ. Καὶ μάλα. ΞΕΝ. Πότερον οὖν, καθάπερ ἐν τῷ σοφιστῇ προσηναγκάσαμεν εἶναι τὸ μὴ ὂν, ἐπειδὴ κατὰ τοῦτο διέφυγεν ἡμᾶς ὁ λόγος, οὕτω καὶ νῦν τὸ πλέον αὖ καὶ ἔλαττον μετρητὰ προσαναγκαστέον γίγνε-

σθαι, μὴ πρὸς ἄλληλα μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν τοῦ μετρίου γένεσιν; οὐ γὰρ δὴ δυνατόν γε οὔτε πολιτικὸν γε οὔτ᾽ ἄλλον τινὰ τῶν περὶ τὰς πράξεις ἐπιστήμονα ἀναμφισβητήτως γεγονέναι, τούτου μὴ συνομολογηθέντος. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ νῦν ὅτιμάλιστα χρὴ ταὐτὸν ποιεῖν. ΞΕΝ. Πλέον, ὦ Σώκρατες, ἔτι τοῦτο τὸ ἔργον ἢ ᾽κεῖνο. καίτοι κἀκείνου γε μεμνήμεθα τὸ μῆκος ὅσον ἦν· ἀλλ᾽ ὑποτίθεσθαι μὲν τὸ τοιόνδε περὶ αὐτῶν καὶ μάλα δίκαιον. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕΝ. Ὡς ποτὲ δεήσει τοῦ νῦν λεχθέντος πρὸς τὴν περὶ αὐτὸ τἀκριβὲς ἀπόδειξιν. ὅτι δὲ πρὸς τὰ νῦν καλῶς καὶ ἱκανῶς δείκνυσθαι δοκεῖ μοι βοηθεῖν μεγαλοπρεπῶς ἡμῖν οὗτος ὁ λόγος, ὡς ἄρα ἡγητέον ὁμοίως τὰς τέχνας πάσας εἶναι μεῖζόν τι ἅμα καὶ ἔλαττον μετρεῖσθαι, μὴ πρὸς ἄλληλα μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν τοῦ μετρίου γένεσιν. τούτου τε γὰρ ὄντος, ἐκεῖνά ἐστι· κἀκείνων ὄντων, ἔστι καὶ τοῦτο. μηδὲ ὄντος ποτέρου τούτων, οὐδέτερον αὐτῶν ἔσται ποτέ. ΣΩ. Τοῦτο μὲν ὀρθῶς· ἀλλὰ τί δὴ τὸ μετὰ τοῦτο; ΞΕΝ. Δηλονότι διαιροῖμεν ἂν τὴν μετρητικὴν, καθάπερ ἐῤῥήθη, ταύτῃ δίχα τέμνοντες. ἓν μὲν τιθέντες αὐτῆς μόριον συμπάσας τέχνας, ὁπόσαι τὸν ἀριθμὸν, καὶ μήκη καὶ βάθη καὶ πλάτη, καὶ ταχυτῆτας πρὸς τοὐναντίον μετροῦσι· τὸ δὲ ἕτερον, ὁπόσαι πρὸς τὸ μέτριον καὶ τὸ πρέπον καὶ τὸν καιρὸν καὶ τὸ δέον, καὶ πάνθ᾽ ὁπόσα εἰς τὸ μέσον ἀπῳκίσθη τῶν ἐσχάτων. ΣΩ. Καὶ μέγα γ᾽ ἑκάτερον τμῆμα εἶπες, καὶ πολὺ διαφέρον ἀλλήλοιν. ΞΕΝ. Ὃ γὰρ ἐνίοτε,

ὦ Σώκρατες, οἰόμενοι δή τι σοφὸν φράζειν πολλοὶ τῶν κομψῶν λέγουσιν, ὡς ἄρα μετρητικὴ περὶ πάντ' ἐστὶ τὰ γιγνόμενα, τοῦτ' αὐτὸ τὸ νῦν λεχθὲν ὃν τυγχάνει. μετρήσεως μὲν γάρ δή τινα τρόπον πάνθ' ὁπόσα ἔντεχνα μετείληφε· διὰ δὲ τὸ μὴ κατ' εἴδη συνειθίσθαι σκοπεῖν διαιρουμένους, ταῦτά τε τοσοῦτον διαφέροντα συμβάλλουσιν εὐθὺς εἰς ταὐτὸν, ὅμοια νομίσαντες· καὶ τοὐναντίον αὖ τούτου δρῶσιν, ἕτερα οὐ κατὰ μέρη διαιροῦντες· δέον, ὅταν μὲν τὴν τῶν πολλῶν τις πρότερον αἴσθηται κοινωνίαν, μὴ προαφίστασθαι πρὶν ἂν ἐν αὐτῇ τὰς διαφορὰς εἴδῃ πάσας, ὁπόσαι περ ἐν εἴδεσι κεῖνται· τὰς δὲ αὖ παντοδαπὰς ἀνομοιότητας, ὅταν ἐν πλήθεσιν ὀφθῶσι, μὴ δυνατὸν εἶναι δυσωπούμενον παύεσθαι, πρὶν ἂν σύμπαντα τὰ οἰκεῖα ἐντὸς μιᾶς ὁμοιότητος ἕρξας, γένους τινὸς οὐσίᾳ περιβάληται. ταῦτα μὲν οὖν ἱκανῶς περί τε τούτων καὶ περὶ τῶν ἐλλείψεων καὶ ὑπερβολῶν εἰρήσθω. φυλάττωμεν δὲ μόνον, ὅτι δύο γένη περὶ αὐτὰ ἐξεύρηται τῆς μετρητικῆς· καὶ ἃ φαμὲν αὐτ' εἶναι μεμνώμεθα. ΣΩ. Μεμνησόμεθα. ΞΕΝ. Μετὰ τοῦτον δὴ τὸν λόγον, ἕτερον προσδεξώμεθα περὶ αὐτῶν τε τῶν ζητουμένων, καὶ περὶ πάσης τῆς ἐν τοῖς τοιοῖσδε λόγοις διατριβῆς. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕΝ. Εἴτις ἀνέροιτο ἡμᾶς τὴν περὶ γράμματα συνουσίαν τῶν μανθανόντων, ὁπόταν τις ὁτιοῦν ὄνομα ἐρωτηθῇ τίνων ἐστὶ γραμμάτων, πότερον αὐτῷ τότε φῶμεν γίγνεσθαι τὴν ζήτησιν, ἑνὸς ἕνεκα μᾶλλον τοῦ προβληθέντος, ἢ τοῦ περὶ πάντα τὰ προβαλλόμενα

γραμματικωτέρῳ γίγνεσθαι; ΣΩ. Δῆλον ὅτι τοῦ περὶ ἅπαντα. ΞΕΝ. Τί δ' αὖ; νῦν ἡμῖν ἡ περὶ τοῦ πολιτικοῦ ζήτησις ἕνεκα αὐτοῦ τούτου προβέβληται μᾶλλον, ἢ τοῦ περὶ πάντα διαλεκτικωτέροις γίγνεσθαι; ΣΩ. Καὶ τοῦτο δῆλον ὅτι τοῦ περὶ πάντα. ΞΕΝ. Ἦπου τόν τῆς ὑφαντικῆς γε λόγον αὐτῆς ταύτης ἕνεκα θηρεύειν οὐδεὶς ἂν ἐθελήσειε νοῦν ἔχων. ἀλλ', οἶμαι, τοὺς πλείστους λέληθεν ὅτι τοῖς μὲν τῶν ὄντων ῥαδίως καταμαθεῖν αἰσθηταί τινες ὁμοιότητες πεφύκασιν, ἃς οὐδὲν χαλεπὸν δηλοῦν, ὅταν αὐτῶν τις βουληθῇ τῷ λόγον αἰτοῦντι περί του, μὴ μετὰ πραγμάτων, ἀλλὰ χωρὶς λόγου ῥαδίως ἐνδείξασθαι. τοῖς δ' αὖ μεγίστοις οὖσι καὶ τιμιωτάτοις οὐκ ἔστιν εἴδωλον οὐδὲν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους εἰργασμένον ἐναργῶς, οὗ δειχθέντος, τὴν τοῦ πυνθανομένου ψυχὴν ὁ βουλόμενος ἀποπληρῶσαι, πρὸς τῶν αἰσθήσεων τινὰ προσαρμόττων, ἱκανῶς πληρώσει. διὸ δεῖ μελετᾶν, λόγον ἑκάστου δυνατὸν εἶναι δοῦναι καὶ δέξασθαι. τὰ γὰρ ἀσώματα, κάλλιστα ὄντα καὶ μέγιστα, λόγῳ μόνον, ἄλλῳ δὲ οὐδενὶ σαφῶς δείκνυται. τούτων δὲ ἕνεκα πάντ' ἐστὶ τὰ νῦν λεγόμενα. ῥᾴων δ' ἐν τοῖς ἐλάττοσιν ἡ μελέτη παντὸς πέρι μᾶλλον ἢ περὶ τὰ μείζω. ΣΩ. Κάλλιστ' εἶπες. ΞΕΝ. Ὧν τοίνυν χάριν ἅπανθ' ἡμῖν ταῦτ' ἐῤῥήθη, τούτων μνησθῶμεν. ΣΩ. Τίνων; ΞΕΝ. Ταύτης τε οὐχ ἥκιστα αὐτῆς ἕνεκα τῆς δυσχερείας, ἣν περὶ τὴν μακρολογίαν τὴν περὶ τὴν ὑφαντικὴν ἀπεδεξάμεθα δυσχερῶς, καὶ τὴν περὶ τοῦ παντὸς ἀνείλιξιν, καὶ τὴν τοῦ σοφιστοῦ περὶ

τῆς τοῦ μὴ ὄντος οὐσίας, ἐννοοῦντες ὡς ἔσχε μῆκος πλέον· καὶ ἐπὶ τούτοις δὴ πᾶσιν ἐπεπλήξαμεν ἡμῖν αὐτοῖς, δείσαντες μὴ περίεργα ἅμα καὶ μακρὰ λέγοιμεν. ἵν᾽ οὖν εἰσαῦθις μηδὲν πάσχωμεν τοιοῦτον, τούτων ἕνεκα πάντων τὰ πρόσθεν νῷϊν εἰρῆσθαι φάθι. ΣΩ. Ταῦτ᾽ ἔσται· λέγε ἑξῆς μόνον. ΞΕΝ. Λέγω τοίνυν ὅτι χρὴ δὴ μεμνημένους ἐμὲ καὶ σε τῶν νῦν εἰρημένων, τόν τε ψόγον ἑκάστοτε καὶ ἔπαινον ποιεῖσθαι βραχύτητος ἅμα καὶ μήκους ὧν ἂν ἀεὶ πέρι λέγωμεν, μὴ πρὸς ἄλληλα τὰ μήκη κρίνοντες, ἀλλὰ κατὰ τὸ τῆς μετρητικῆς μέρος, ὃ τότε ἔφαμεν δεῖν μεμνῆσθαι πρὸς τὸ πρέπον. ΣΩ. Ὀρθῶς. ΞΕΝ. Οὐ τοίνυν οὐδὲ πρὸς τοῦτο πάντα. οὔτε γὰρ πρὸς τὴν ἡδονὴν μήκους ἁρμόττοντος οὐδὲν προσδεησόμεθα, πλὴν εἰ μὴ πάρεργόν τι. οὔτε αὖ πρὸς τὴν τοῦ προβληθέντος ζήτησιν, ὡς ἂν ῥᾷστα καὶ τάχιστα εὕροιμεν, δεύτερον ἀλλ᾽ οὐ πρῶτον ὁ λόγος ἀγαπᾷν παραγγέλλει· πολὺ δὲ μάλιστα καὶ πρῶτον τὴν μέθοδον αὐτὴν τιμᾷν, τοῦ κατ᾽ εἴδη δυνατὸν εἶναι διαιρεῖν. καὶ δὴ καὶ λόγον, ἄν τε παμμήκης λεχθεὶς, τὸν ἀκούσαντα εὑρετικώτερον ἀπεργάζηται, τοῦτον σπουδάζειν, καὶ τῷ μήκει μηδὲν ἀγανακτεῖν· ἄν τ᾽ αὖ βραχύτερος, ὡσαύτως. ἔτι δ᾽ αὖ πρὸς τούτοις τὸν περὶ τὰς τοιάσδε συνουσίας ψέγοντα λόγων μήκη, καὶ τὰς ἐν κύκλῳ περιόδους οὐκ ἀποδεχόμενον, ὅτι χρὴ τὸν τοιοῦτον μὴ πάνυ ταχὺ μηδ᾽ εὐθὺς οὕτω μεθιέναι, ψέξαντα μόνον ὡς μακρὰ τὰ πρόσθεν ταῦτα τὰ λεχθέντα· ἀλλὰ καὶ προσαποφαίνειν οἴεσθαι δεῖν ὡς βραχύτερα ἂν γενόμενα τοὺς

συνόντας ἀπειργάζετο διαλεκτικωτέρους, καὶ τῆς τῶν ὄντων λόγῳ δηλώσεως εὑρετικωτέρους· τῶν δὲ ἄλλων καὶ πρὸς ἄλλ' ἄττα ψόγων καὶ ἐπαίνων μηδὲν φροντίζειν, μηδὲ τοπαράπαν ἀκούειν δοκεῖν τῶν τοιούτων λόγων. Καὶ τούτων μὲν ἅλις, εἰ καὶ σοὶ ταύτῃ ξυνδοκεῖ. πρὸς δὲ δὴ τὸν πολιτικὸν ἴωμεν πάλιν, τῆς προῤῥηθείσης ὑφαντικῆς αὐτῷ φέροντες τὸ παράδειγμα. ΣΩ. Καλῶς εἶπες· καὶ ποιῶμεν ἃ λέγεις. ΞΕΝ. Οὐκοῦν ἀπό γε τῶν πολλῶν ὁ βασιλεὺς ὅσαι ξύννομοι, μᾶλλον δὲ ἀπὸ πασῶν τῶν περὶ τὰς ἀγέλας διακεχώρισται. λοιπαὶ δὲ, φαμὲν, αἱ κατὰ πόλιν αὐτὴν τῶν τε ξυναιτίων καὶ τῶν αἰτίων, ἃς πρώτας ἀπ' ἀλλήλων διαιρετέον. ΣΩ. Ὀρθῶς. ΞΕΝ. Οἶσθ' οὖν ὅτι χαλεπὸν τεμεῖν αὐτὰς δίχα. τὸ δ' αἴτιον, ὡς οἶμαι, προϊοῦσιν οὐχ ἧττον ἔσται καταφανές. ΣΩ. Οὐκοῦν χρὴ δρᾶν οὕτω. ΞΕΝ. Κατὰ μέλη τοίνυν αὐτὰς, οἷον ἱερεῖον, διαιρώμεθα, ἐπειδὴ δίχα ἀδυνατοῦμεν. δεῖ γὰρ εἰς τὸν ἐγγύτατα ὅτιμάλιστα τέμνειν ἀριθμὸν ἀεί. ΣΩ. Πῶς οὖν ποιῶμεν τανῦν; ΞΕΝ. Ὥσπερ ἔμπροσθεν, ὁπόσαι παρείχοντο ὄργανα περὶ τὴν ὑφαντικὴν, πάσας δήπου τότε ἐτίθεμεν ὡς συναιτίους. ΣΩ. Ναί. ΞΕΝ. Καὶ νῦν δὴ ταὐτὸν μὲν τοῦτο, ἔτι δὲ μᾶλλον ἢ τόθ' ἡμῖν ποιητέον. ὅσαι γὰρ σμικρὸν ἢ μέγα τι δημιουργοῦσι κατὰ πόλιν ὄργανον, θετέον ἁπάσας ταύτας ὡς οὔσας συναιτίους. ἄνευ γὰρ τούτων οὐκ ἄν ποτε γένοιτο πόλις, οὐδὲ πολιτική. τούτων δ' αὖ βασιλικῆς ἔργον τέχνης οὐδέν που θήσομεν. ΣΩ. Οὐ γάρ. ΞΕΝ. Καὶ μὲν δὴ χαλεπὸν

ἐπιχειροῦμεν δρᾶν, ἀποχωρίζοντες τοῦτο ὑπὸ τῶν ἄλλων τὸ γένος. ὅτι γὰρ οὖν τῶν ὄντων ὡς ἔστιν ἑνός γε τινὸς ὄργανον εἰπόντα, δοκεῖν εἰρηκέναι τι πιθανόν· ὅμως δὲ ἕτερον οὖν τῶν ἐν πόλει κτημάτων εἴπωμεν τόδε. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕΝ. Ὡς οὐκ ἔστι ταύτην τὴν δύναμιν ἔχον. ΣΩ. Οὐ γάρ· ἐπὶ γενέσεως αἰτίαι πήγνυνται, καθάπερ ὄργανον, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ δημιουργηθέντος σωτηρίας. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕΝ. Τοῦτο ὃ δὴ ξηροῖς καὶ ὑγροῖς, καὶ ἐμπύροις καὶ ἀπύροις παντοδαπὸν εἶδος ἐργασθέν· ἀγγεῖον ὃ δὴ μιᾷ κλήσει προσφθεγγόμεθα, καὶ μάλα γε συχνὸν εἶδος, καὶ τῇ ζητουμένῃ γε, ὡς οἶμαι, προσῆκον οὐδὲν ἀτεχνῶς ἐπιστήμῃ. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕΝ. Τούτων δὴ τρίτον ἕτερον εἶδος κτημάτων πάμπολυ κατοπτέον πεζὸν καὶ ἔνυδρον, καὶ πολυπλανὲς καὶ ἀπλανές, καὶ τίμιον καὶ ἄτιμον· ἓν δὲ ὄνομα ἔχον, διότι πᾶν ἕνεκα τινὸς ἐφέδρας ἐστὶ, θάκος ἀεί τινι γιγνόμενον. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕΝ. Ὄχημα αὐτό που λεγόμενον, οὐ πάνυ πολιτικῆς ἔργον, ἀλλὰ μᾶλλον πολὺ τεκτονικῆς καὶ κεραμικῆς καὶ χαλκοτυπικῆς. ΣΩ. Μανθάνω. ΞΕΝ. Τί δέ; τέταρτον ἆρ' ἕτερον εἶναι τούτων λεκτέον, ἐν ᾧ τὰ πλεῖστά ἐστι τῶν πάλαι ῥηθέντων; ἐσθής τε ξύμπασα, καὶ τῶν ὅπλων τὸ πολὺ, καὶ τείχη, πάντα θ' ὅσα γήϊνα περιβλήματα καὶ λίθινα, καὶ μυρία ἕτερα; προβολῆς δὲ ἕνεκα ξυμπάντων αὐτῶν εἰργασμένων, δικαιότατ' ἂν ὅλον προσαγορεύοιτο πρόβλημα, καὶ πολλῷ μᾶλλον τέχνης οἰκοδομικῆς ἔργον καὶ ὑφαντικῆς τὸ πλεῖστον νομίζοιτ' ἂν ὀρ-

θάτερον ἢ πολιτικῆς. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕΝ. Πέμπτον δὲ ἆρ' ἂν ἐθέλοιμεν τὸ περὶ τὸν κόσμον καὶ γραφικὴν θεῖναι, καὶ ὅσα ταύτῃ προσχρώμενα καὶ μουσικῇ μιμήματα τελεῖται, πρὸς τὰς ἡδονὰς μόνον ἡμῶν ἀπειργασμένα; δικαίως δ' ἂν ὀνόματι περιληφθέντα ἑνί. ΣΩ. Ποίῳ; ΞΕΝ. Παίγνιόν τι δὴ λέγεται. ΣΩ. Τί μήν; ΞΕΝ. Τοῦτο τοίνυν τούτοις ἓν ὄνομα ἅπασι πρέψει προσαγορευθέν. οὐ γὰρ σπουδῆς οὐδὲν αὐτῶν χάριν, ἀλλὰ παιδιᾶς ἕνεκα, πάντα δρᾶται. ΣΩ. Καὶ τοῦτο σχεδὸν μανθάνω. ΞΕΝ. Τὸ δὲ πᾶσι τούτοις σώματα παρέχον, ἐξ ὧν καὶ ἐν οἷς δημιουργοῦσιν ὁπόσαι τῶν τεχνῶν νῦν εἴρηνται, παντοδαπὸν εἶδος πολλῶν ἑτέρων τεχνῶν ἔγγονον ὄν, ἆρ' οὐχ ἕκτον θήσομεν; ΣΩ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις; ΞΕΝ. Χρυσόν τε καὶ ἄργυρον, καὶ πάνθ' ὁπόσα μεταλλεύεται, καὶ ὅσα δρυοτομικὴ καὶ κουρὰ ξύμπαντα τέμνουσα παρέχει τεκτονικῇ, καὶ πλεκτικῇ, καὶ ἔτι φλοιστικῇ, φυτῶν τε καὶ ἐμψύχων δέρματα σωμάτων περιαιροῦσα σκυτοτομική, καὶ ὅσαι περὶ τοιαῦτ' εἰσὶ τέχναι, καὶ φελλῶν καὶ βίβλων καὶ δεσμῶν ἐργαστικαί, παρέσχον δημιουργεῖν σύνθετα ἐκ μὴ συντιθεμένων εἴδη γενῶν. ἓν δὲ αὐτὸ προσαγορεύομεν πᾶν τὸ πρωτογενὲς ἀνθρώποις κτῆμα καὶ ἀξύνθετον, καὶ βασιλικῆς ἐπιστήμης οὐδαμῶς ἔργον ὄν. ΣΩ. Καλῶς. ΞΕΝ. Τὴν δὴ τῆς τροφῆς κτῆσιν, καὶ ὅσα εἰς τὸ σῶμα ξυγκαταμιγνύμενα ἑαυτῶν μέρεσι μέρη σώματος, εἰς τὸ θεραπεῦσαι τινὰ δύναμιν εἴληχε, λεκτέον ἕβδομον ὀνομάσαντας αὐτὸ ξύμπαν ἡμῶν εἶναι τρο-

φόν· εἰ μή τι κάλλιον ἔχομεν ἄλλο θέασθαι. γεωργικῇ δὲ, καὶ θηρευτικῇ, καὶ γυμναστικῇ, καὶ ἰατρικῇ, καὶ μαγειρικῇ πᾶν ὑποτιθέντες, ὀρθότερον ἀποδώσομεν ἢ τῇ πολιτικῇ. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕΝ. Σχεδὸν τοίνυν ὅσα ἔχεται κτήσεως, πλὴν τῶν ἡμέρων ζώων, ἐν τούτοις ἑπτὰ οἶμαι γένεσιν εὑρῆσθαι. σκόπει δέ· ἦν γὰρ δικαιότατα μὲν ἂν τεθὲν κατ' ἀρχὰς τὸ πρωτογενὲς εἶδος· μετὰ δὲ τοῦτο, ὄργανον, ἀγγεῖον, ὄχημα, πρόβλημα, παίγνιον, θρέμμα. παραλείπομεν δὲ εἴτι μὴ μέγα λέληθεν εἴς τι τούτων μέγα δυνατὸν ἁρμόττειν· οἷον ἡ τοῦ νομίσματος ἰδέα, καὶ σφραγίδων καὶ παντὸς χαρακτῆρος. γένος τε γὰρ ἐν αὐτοῖς ταῦτα οὐδὲν ἔχει μέγα ξύννομον· ἀλλὰ τὰ μὲν, εἰς κόσμον, τὰ δὲ, εἰς ὄργανα, βίᾳ μὲν, ὅμως δὲ πάντως ἑλκόμενα συμφωνήσει. τὰ δὲ περὶ ζώων κτῆσιν τῶν ἡμέρων, πλὴν δούλων, ἡ πρότερον ἀγελαιοτροφικὴ διαμερισθεῖσα, πάντα εἰληφυῖα ἀναφανεῖται. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕΝ. Τὸ δὲ δὴ δούλων καὶ πάντων ὑπηρετῶν λοιπὸν, ἐν οἷς που καὶ μαντεύομαι τοὺς περὶ αὐτὸ τὸ πλέγμα ἀμφισβητοῦντας τῷ βασιλεῖ, καταφανεῖς γενήσεσθαι· καθάπερ τοῖς ὑφάνταις τότε τοὺς περὶ τὸ νήθειν τε καὶ ξαίνειν, καὶ ὅσα ἄλλα εἴπομεν. οἱ δ' ἄλλοι πάντες, ὡς συναίτιοι λεχθέντες, ἅμα τοῖς ἔργοις τοῖς νῦν δὴ ῥηθεῖσιν ἀνήλωνται, καὶ ἀπεχωρίσθησαν ἀπὸ βασιλικῆς τε καὶ πολιτικῆς πράξεως. ΣΩ. Ἐοίκασι γοῦν. ΞΕΝ. Ἴθι δὴ σκεψώμεθα τοὺς λοιποὺς, προσελθόντες ἐγγύθεν, ἵν' αὐτοὺς εἰδῶμεν βεβαιότερον. ΣΩ. Οὐκοῦν χρή. ΞΕΝ. Τοὺς μὲν δὴ μεγίστους ὑπη-

ρετας, ὡς ἐνθένδε ἰδεῖν, τοὐναντίον ἔχοντας εὑρήσομεν οἷς ὑπωπτεύσαμεν ἐπιτήδευμα καὶ πάθος. ΣΩ. Τίνας; ΞΕΝ. Τοὺς ὠνητούς τε καὶ τῷ τρόπῳ τούτῳ κτητούς· οὓς ἀναμφισβητήτως δούλους ἔχομεν εἰπεῖν, ἥκιστα βασιλικῆς μεταποιουμένους τέχνης. ΣΩ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕΝ. Τί δαί; τῶν ἐλευθέρων ὅσοι τοῖς νῦν δὴ ῥηθεῖσιν εἰς ὑπηρετικὴν ἑκόντες αὑτοὺς τάττουσι, τάς τε γεωργίας καὶ τὰ τῶν ἄλλων τεχνῶν ἔργα διακομίζοντες ἐπ' ἀλλήλους, καὶ ἀνισοῦντες, οἱ μὲν, κατ' ἀγορὰς, οἱ δὲ, πόλιν ἐκ πόλεως ἀλλάττοντες κατὰ θάλατταν καὶ πεζῇ, νόμισμά τε πρὸς τἆλλα καὶ αὐτὸ πρὸς αὑτὸ διαμείβοντες, (οὓς ἀργυραμοιβούς τε καὶ ἐμπόρους καὶ ναυκλήρους καὶ καπήλους ἐπωνομάκαμεν) μῶν τῆς πολιτικῆς ἀμφισβητήσουσί τι; ΣΩ. Τάχ' ἂν ἴσως τῆς γε τῶν ἐμπορευτικῶν. ΞΕΝ. Ἀλλ' οὐ μὴν, οὕς γε ὁρῶμεν μισθωτοὺς καὶ θῆτας πᾶσιν ἑτοίμους ὑπηρετοῦντας, μή ποτε βασιλικῆς μεταποιουμένους εὕρωμεν. ΣΩ. Πῶς γάρ; ΞΕΝ. Τί δὲ ἄρα τοὺς τὰ τοιάδε διακονοῦντας ἡμῖν ἑκάστοτε; ΣΩ. Τὰ ποῖα εἶπες, καὶ τίνας; ΞΕΝ. Ὧν τὸ κηρυκικὸν ἔθνος, ὅσοι τε περὶ γράμματα σοφοὶ γίγνονται πολλάκις ὑπηρετήσαντες, καὶ πάλλ' ἄττα ἕτερα περὶ τὰς ἀρχὰς διαπονεῖσθαι τινὲς ἕτεροι πάνδεινοι, τί τούτους αὖ λέξομεν; ΣΩ. Ὅπερ εἶπες νῦν, ὑπηρέτας, ἀλλ' οὐκ αὐτοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν ἄρχοντας. ΞΕΝ. Ἀλλ' οὐ μὴν οἶμαί γε ἐνύπνιον ἰδὼν εἶπον ταύτῃ πῃ φανήσεσθαι τοὺς διαφερόντως ἀμφισβητοῦντας τῆς πολιτικῆς. καίτοι σφόδρα γε ἄτοπον ἂν εἶναι δό-

ξειε τὸ ζητεῖν τούτους ἐν ὑπηρετικῇ μοίρᾳ τινί. ΣΩ. Κομιδῇ μὲν οὖν. ΞΕΝ. Ἔτι δὴ προσμίξωμεν ἐγγύτερον ἐπὶ τοὺς μήπω βεβασανισμένους. εἰσὶ δὲ οἵ τε περὶ μαντικὴν ἔχοντες τινὸς ἐπιστήμης διακόνου μόριον. ἑρμηνευταὶ γάρ που νομίζονται παρὰ θεῶν ἀνθρώποις. ΣΩ. Ναί. ΞΕΝ. Καὶ μὴν καὶ τὸ τῶν ἱερέων αὖ γένος, ὡς τὸ νόμιμον φησὶ, παρὰ μὲν ἡμῶν δωρεὰς θεοῖς διὰ θυσιῶν ἐπιστῆμόν ἐστι, κατὰ νοῦν ἐκείνοις, δωρεῖσθαι, παρὰ δὲ ἐκείνων ἡμῖν εὐχαῖς κτῆσιν ἀγαθῶν αἰτήσασθαι. ταῦτα δὲ διακόνου τέχνης ἐστί που μόρια ἀμφότερα. ΣΩ. Φαίνεται γοῦν. ΞΕΝ. Ἤδη τοίνυν μοὶ δοκοῦμεν οἷόν γέ τινος ἴχνους ἐφ᾽ ὃ πορευόμεθα προσάπτεσθαι· τὸ γὰρ δὴ τῶν ἱερέων σχῆμα καὶ τὸ τῶν μάντεων εὖ μάλα φρονήματος πληροῦται, καὶ δόξαν σεμνὴν λαμβάνει, διὰ τὸ μέγεθος τῶν ἐγχειρημάτων. ὥστε περὶ μὲν Αἴγυπτον οὐδ᾽ ἔξεστι βασιλέα χωρὶς ἱερατικῆς ἄρχειν· ἀλλ᾽ ἐὰν ἄρα καὶ τύχῃ πρότερον ἐξ ἄλλου γένους βιασάμενος, ὕστερον ἀναγκαῖον εἰς τοῦτο εἰστελεῖσθαι αὐτὸν τὸ γένος. ἔτι δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων πολλαχοῦ ταῖς μεγίσταις ἀρχαῖς τὰ μέγιστα τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα θύματα εὕροι τὶς ἂν προσταττόμενα θύειν. καὶ δὴ καὶ παρ᾽ ὑμῖν οὐχ ἥκιστα δῆλον ὃ λέγω. τῷ γὰρ λαχόντι βασιλεῖ φασὶ τῇδε τὰ σεμνότατα καὶ μάλιστα πάτρια τῶν ἀρχαίων θυσιῶν ἀποδεδόσθαι. ΣΩ. Καὶ πάνυ γε. ΞΕΝ. Τούτους τε τοίνυν, τοὺς κληρωτοὺς βασιλέας ἅμα καὶ ἱερέας, καὶ ὑπηρέτας αὐτῶν, καί τινα ἕτερον πάμπολυν ὄχλον σκεπτέον, ὃς ἄρτι κατάδηλος νῦν ἡμῖν γέγο-

νεν, ἀποχωρισθέντων τῶν ἔμπροσθεν. ΣΩ. Τίνας δ᾽ αὐτοὺς καὶ λέγεις; ΞΕΝ. Καὶ μάλα τινὰς ἀτόπους. ΣΩ. Τί δή; ΞΕΝ. Πάμφυλόν τι γένος αὐτῶν, ὥσγε ἀρτίως σκοπουμένῳ φαίνεται. πολλοὶ μὲν γὰρ λέουσι τῶν ἀνδρῶν εἴξασι καὶ κενταύροις, καὶ τοιούτοισιν ἑτέροις· πάμπολλοι δὲ σατύροις, καὶ τοῖς ἀσθενέσι καὶ πολυτρόποις θηρίοις. ταχὺ δὲ μεταβάλλουσι τάς τε ἰδέας καὶ τὴν δύναμιν εἰς ἀλλήλους. καὶ μέντοι μοι νῦν, ὦ Σώκρατες, ἄρτι δοκῶ κατανενοηκέναι τοὺς ἄνδρας. ΣΩ. Λέγοις ἄν. ΞΕΝ. Ἔοικας γὰρ ἄτοπόν τι καθορᾷν. ΣΩ. Ναί. ΞΕΝ. Τὸ γὰρ ἄτοπον ἐξ ἀγνοίας πᾶσι συμβαίνει. καὶ γὰρ δὴ καὶ νῦν αὐτὸς τοῦτο ἔπαθον ἐξαίφνης. ἠμφιγνόησα κατιδὼν τὸν περὶ τὰ τῶν πόλεων πράγματα χορόν. ΣΩ. Ποῖον; ΞΕΝ. Τὸν πάντων τῶν σοφιστῶν μέγιστον γόητα, καὶ ταύτης τῆς τέχνης ἐμπειρότατον· ὃν ἀπὸ τῶν ὄντως ὄντων πολιτικῶν καὶ βασιλικῶν καίπερ παγχάλεπον ὄντα ἀφαιρεῖν, ἀφαιρετέον, εἰ μέλλομεν ἰδεῖν ἐναργῶς τὸ ζητούμενον. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε οὐκ ἀνετέον. ΞΕΝ. Οὔκουν δή, κατά γε τὴν ἐμήν. καί μοι φράζε τόδε. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕΝ. Ἆρ᾽ οὐ μοναρχία τῶν πολιτικῶν ἡμῖν ἀρχῶν ἐστὶ μία; ΣΩ. Ναί. ΞΕΝ. Καὶ μετὰ μοναρχίαν εἴποι τὶς ἄν, οἶμαι, τὴν ὑπὸ τῶν ὀλίγων δυναστείαν. ΣΩ. Πῶς δ᾽ οὔ; ΞΕΝ. Τρίτον δὲ σχῆμα πολιτείας, οὐχ ἡ τοῦ πλήθους ἀρχή, δημοκρατία τοὔνομα κληθεῖσα; ΣΩ. Καὶ πάνυ γε. ΞΕΝ. Τρεῖς δ᾽ οὖσαι μῶν οὐ πέντε τρόπον τινὰ γίγνονται, δύο ἐξ ἑαυτῶν ἄλλα πρὸς αὑταῖς ὀνόματα

τίκτουσαι; ΣΩ. Ποῖα δή; ΞΕΝ. Πρὸς τὸ βίαιόν που καὶ ἑκούσιον ἀποσκοποῦντες νῦν, καὶ πενίαν καὶ πλοῦτον, καὶ νόμον καὶ ἀνομίαν, ἐν αὐταῖς γιγνόμενα, διπλῆν ἑκατέραν ταῖν δυοῖν διαιροῦντες, μοναρχίαν μὲν προσαγορεύουσιν ὡς δύο παρεχομένην εἴδη δυοῖν ὀνόμασι· τὸ μὲν, τυραννίδι, τὸ δὲ, βασιλικῇ. ΣΩ. Τί μήν; ΞΕΝ. Τὴν δὲ ὑπὸ ὀλίγων γε ἑκάστοτε κρατηθεῖσαν πόλιν, ἀριστοκρατία καὶ ὀλιγαρχία. ΣΩ. Καὶ πάνυ γε. ΞΕΝ. Δημοκρατίας γε μὴν, ἐάν τ᾽ οὖν βιαίως, ἐάν τε ἑκουσίως, τῶν τὰς οὐσίας ἐχόντων τὸ πλῆθος ἄρχῃ, καὶ ἐάν τε τοὺς νόμους ἀκριβῶς φυλάττον, ἐάν τε μὴ, πάντως τοὔνομα οὐδεὶς αὐτοῖς εἴωθε μεταλλάττειν. ΣΩ. Ἀληθῆ. ΞΕΝ. Τί οὖν; οἰόμεθά τινα τούτων τῶν πολιτειῶν ὀρθὴν εἶναι, τούτοις τοῖς ὅροις ὁρισθεῖσαν, ἑνὶ καὶ ὀλίγοις, καὶ πολλοῖς, καὶ πλούτῳ καὶ πενίᾳ, καὶ τῷ βιαίῳ καὶ ἑκουσίῳ, καὶ μετὰ γραμμάτων καὶ ἄνευ νόμων ξυμβαίνουσαν γίγνεσθαι; ΣΩ. Τί γὰρ δὴ καὶ κωλύει; ΞΕΝ. Σκόπει δὴ σαφέστερον, τῇδε ἑπόμενος. ΣΩ. Πῇ; ΞΕΝ. Τῷ ῥηθέντι κατὰ πρώτας, πότερον ἐμμενοῦμεν, ἢ διαφωνήσομεν; ΣΩ. Τῷ δὴ ποίῳ λέγεις; ΞΕΝ. Τὴν βασιλικὴν ἀρχὴν, τῶν ἐπιστημῶν εἶναί τινα ἔφαμεν, οἶμαι. ΣΩ. Ναί. ΞΕΝ. Καὶ τούτων γε οὐχ ἁπασῶν· ἀλλὰ κριτικὴν δήπου τινὰ καὶ ἐπιστατικὴν ἐκ τῶν ἄλλων προειλόμεθα. ΣΩ. Ναί. ΞΕΝ. Κἀκ τῆς ἐπιστατικῆς, τὴν μὲν ἐπ᾽ ἀψύχοις ἔργοις, τὴν δὲ, ἐπὶ ζώοις. καὶ κατὰ τοῦτον δὴ τὸν τρόπον μερίζοντες, δεῦρ᾽ ἀεὶ προεληλύθαμεν, ἐπιστήμης οὐκ ἐπιλανθανόμενοι, τὸ δ᾽

ἥτις; οὐχ ἱκανῶς που δυνάμενοι διακριβώσασθαι. ΣΩ. Λέγεις ὀρθῶς. ΞΕΝ. Τοῦτο τοίνυν ἆρ' ἐννοοῦμεν, ὅτι τὸν ὅρον, οὐκ ὀλίγους, οὐδὲ πολλούς· οὐδὲ τὸ ἑκούσιον, οὐδὲ τὸ ἀκούσιον· οὐδὲ πενίαν, οὐδὲ πλοῦτον γίγνεσθαι περὶ αὐτῶν χρεών· ἀλλά τινα ἐπιστήμην· εἴπερ ἀκολουθήσομεν τοῖς ἔμπροσθεν. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε ἀδύνατον μὴ ποιεῖν. ΞΕΝ. Ἐξ ἀνάγκης δὴ νῦν τοῦτο οὕτω σκεπτέον, ἐν τίνι ποτὲ τούτων ἐπιστήμην ξυμβαίνει γίγνεσθαι περὶ ἀνθρώπων ἀρχῆς, σχεδὸν τῆς χαλεπωτάτης καὶ μεγίστης κτήσασθαι. δεῖ γὰρ ἰδεῖν αὐτήν· ἵνα θεασώμεθα τίνας ἀφαιρετέον ἀπὸ τοῦ φρονίμου βασιλέως, οἳ προσποιοῦνται μὲν εἶναι πολιτικοὶ, καὶ πείθουσι πολλοὺς, εἰσὶ δὲ οὐδαμῶς. ΣΩ. Δεῖ γὰρ δὴ ποιεῖν τοῦτο, ὡς ὁ λόγος ἡμῖν προείρηκε. ΞΕΝ. Μῶν οὖν δοκεῖ πλῆθός γε ἐν πόλει ταύτην τὴν ἐπιστήμην δυνατὸν εἶναι κτήσασθαι; ΣΩ. Καὶ πῶς; ΞΕΝ. Ἀλλ' ἆρα ἐν χιλιάνδρῳ πόλει δυνατὸν ἑκατόν τινας ἢ καὶ πεντήκοντα αὐτῶν ἱκανῶς κτήσασθαι; ΣΩ. Ῥᾴστη μέν τ' ἂν οὕτω γ' εἴη πασῶν τῶν τεχνῶν. ἴσμεν γὰρ ὅτι χιλίων ἀνδρῶν ἄκροι πεττευταὶ τοσοῦτοι πρὸς τοὺς ἐν τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν οὐκ ἂν γένοιντό ποτε· μήτι δὴ βασιλεῖς γε. δεῖ γὰρ δὴ τόν γε τὴν βασιλικὴν ἔχοντα ἐπιστήμην, ἄν τ' ἄρχῃ καὶ ἐὰν μὴ, κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον ὅμως βασιλικὸν προσαγορεύεσθαι. ΞΕΝ. Καλῶς ἀπεμνημόνευσας. ἑπόμενον δὲ οἶμαι τούτῳ, τὴν μὲν ὀρθὴν ἀρχὴν περὶ ἕνα τινὰ, καὶ δύο, καὶ παντάπασιν ὀλίγους, δεῖν ζητεῖν, ὅταν ὀρθὴ γίγνηται. ΣΩ. Τί μήν;

ΞΕΝ. Τούτους δέ γε, ἐάν τε ἑκόντων, ἐάν τε ἀκόντων, ἄρχωσιν· ἄν τε κατὰ τὰ γράμματα, ἄν τε ἄνευ γραμμάτων· καὶ ἐὰν πλουτοῦντες, ἢ πενόμενοι· νομιστέον, ὥσπερ νῦν ἡγούμεθα, κατὰ τέχνην ἡντινοῦν ἀρχὴν ἄρχοντας. τοὺς ἰατροὺς δὲ οὐχ ἥκιστα νενομίκαμεν, ἐάν τε ἑκόντας, ἐάν τε ἄκοντας, ἡμᾶς ἰῶνται τέμνοντες, ἢ κάοντες, ἤ τινα ἄλλην ἀλγηδόνα προσάπτοντες. καὶ ἐὰν κατὰ γράμματα, ἢ χωρὶς γραμμάτων· καὶ ἐὰν πένητες ὄντες, ἢ πλούσιοι· πάντως οὐδὲν ἧττον ἰατροὺς φαμὲν, ἕωσπερ ἂν ἐπιστατοῦντες τέχνῃ, καθαίροντες, εἴτε ἄλλως ἰσχναίνοντες, εἴτε καὶ αὐξάνοντες· ἂν μόνον ἐπ' ἀγαθῷ τῷ τῶν σωμάτων, βελτίω ποιοῦντες ἐκ χειρόνων, σώζωσιν οἱ θεραπεύοντες ἕκαστοι τὰ θεραπευόμενα. ταύτῃ φήσομεν, ὡς οἶμαι, καὶ οὐκ ἄλλῃ, τοῦτον ὅρον ὀρθὸν εἶναι μόνον ἰατρικῆς, καὶ ἄλλης ἡστινοσοῦν ἀρχῆς. ΣΩ. Κομιδῆ μὲν οὖν. ΞΕΝ. Ἀναγκαῖον δὴ καὶ πολιτειῶν, ὡς ἔοικε, ταύτην διαφερόντως ὀρθὴν εἶναι καὶ μόνην πολιτείαν, ἐν ᾗ τις ἂν εὑρίσκοι τοὺς ἄρχοντας ἀληθῶς ἐπιστήμονας, καὶ οὐ δοκοῦντας μόνον· ἐάν τε κατὰ νόμους, ἐάν τε ἄνευ νόμων ἄρχωσι· καὶ ἑκόντων, ἢ ἀκόντων· ἢ πενόμενοι, ἢ πλουτοῦντες· τούτων ὑπολογιστέον οὐδὲν οὐδαμῶς εἶναι κατ' οὐδεμίαν ὀρθότητα. ΣΩ. Καλῶς. ΞΕΝ. Καὶ ἐάν τέ γε ἀποκτιννύντες τινὰς ἢ καὶ ἐκβάλλοντες, καθαίρωσιν ἐπ' ἀγαθῷ τὴν πόλιν, εἴτε καὶ ἀποικίας, οἷον σμήνη μελιττῶν, ἐκπέμποντές ποι, σμικροτέραν ποιῶσιν· ἤ τινας ἐπεισαγόμενοι ποθὲν ἄλλους ἔξωθεν, πολίτας ποιοῦντες,

αὐτὴν αὔξωσιν· ἕωσπερ ἂν ἐπιστήμῃ καὶ τῷ δικαίῳ προσχρώμενοι, σώζοντες, ἐκ χείρονος βελτίω ποιῶσι κατὰ δύναμιν ταύτην· τότε καὶ κατὰ τοὺς τοιούτους ὅρους ἡμῖν μόνην ὀρθὴν πολιτείαν εἶναι ῥητέον. ὅσας δὲ ἄλλας λέγομεν, οὐ γνησίως οὐδ᾽ ὄντως οὔσας λεκτέον· ἀλλὰ μεμιμημένας ταύτην, ἃς μὲν ὡς εὐνόμους λέγομεν, ἐπὶ τὰ καλλίω, τὰς δὲ ἄλλας ἐπὶ τὰ αἰσχίονα μεμιμῆσθαι. ΣΩ. Τὰ μὲν ἄλλα, ὦ ξένε, μετρίως ἔοικεν εἰρῆσθαι· τὸ δὲ καὶ ἄνευ νόμων δεῖν ἄρχειν, χαλεπώτερον ἀκούειν ἐῤῥήθη. ΞΕΝ. Σμικρόν γε ἔφθης με ἐρόμενος, ὦ Σώκρατες. ἔμελλον γάρ σε διερωτήσειν ταῦτα. πότερον ἀποδέχῃ πάντα, ἤ τι καὶ δυσχεραίνεις τῶν λεχθέντων· νῦν δὲ ἤδη φανερὸν, ὅτι τοῦτο βουλησόμεθα τὸ περὶ τῆς τῶν ἄνευ νόμων ἀρχόντων ὀρθότητος διελθεῖν ἡμᾶς. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕΝ. Τρόπον μέντοι τινὰ δῆλον ὅτι τῆς βασιλικῆς ἐστιν ἡ νομοθετική· τὸ δ᾽ ἄριστον, οὐ τοὺς νόμους ἐστὶν ἰσχύειν, ἀλλὰ ἄνδρα τὸν μετὰ φρονήσεως βασιλικόν. οἶσθ᾽ ὅπῃ; ΣΩ. Πῇ δὴ λέγεις; ΞΕΝ. Ὅτι νόμος οὐκ ἄν ποτε δύναιτο τό, τε ἄριστον καὶ τὸ δικαιότατον ἀκριβῶς ἅμα πᾶσι περιλαβὼν, τὸ βέλτιστον ἐπιτάττειν. αἱ γὰρ ἀνομοιότητες τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν πράξεων, καὶ τὸ μηδέποτε μηδὲν, ὡς εἰπεῖν ἔπος, ἡσυχίαν ἄγειν τῶν ἀνθρωπίνων, οὐδὲν ἐῶσιν ἁπλοῦν ἐν οὐδενὶ περὶ ἁπάντων καὶ ἐπὶ πάντα τὸν χρόνον ἀποφαίνεσθαι τέχνην οὐδ᾽ ἡντινοῦν. ταῦτα δὴ συγχωροῦμέν που; ΣΩ. Τί μήν; ΞΕΝ. Τὸν δέ γε νόμον ὁρῶμεν σχεδὸν ἐπ᾽ αὐτὸ τοῦτο ξυντείνοντα, ὥσπερ

τινα ἄνθρωπον αὐθάδη καὶ ἀμαθῆ, καὶ μηδὲν ἐῶντα ποιεῖν παρὰ τὴν ἑαυτοῦ τάξιν· μηδ' ἐπερωτᾷν μηδένα, μηδ' ἄν τι νέον ἄρα τῳ ξυμβαίνῃ βέλτιον, παρὰ τὸν λόγον ὃν αὐτὸς ἐπέταξε. ΣΩ. Ἀληθῆ· ποιεῖ γὰρ ἀτεχνῶς, καθάπερ εἴρηκας νῦν, ὁ νόμος ἡμῖν ἑκάστοις. ΞΕΝ. Οὐκοῦν ἀδύνατον εὖ ἔχειν πρὸς τὰ μηδέποτε ἁπλᾶ τὸ διαπαντὸς γιγνόμενον ἁπλοῦν. ΣΩ. Κινδυνεύει. ΞΕΝ. Διὰ τί δή ποτ' οὖν ἀναγκαῖον νομοθετεῖν, ἐπειδήπερ οὐκ ὀρθότατον ὁ νόμος, ἀνευρετέον τούτου τὴν αἰτίαν. ΣΩ. Τί μήν; ΞΕΝ. Οὐκοῦν καὶ παρ' ἡμῖν εἰσί τινες, οἷαι καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσιν, ἀθρόων ἀνθρώπων ἀσκήσεις, εἴτε πρὸς δρόμον, εἴτε πρὸς ἄλλο τι, φιλονεικίας ἕνεκα; ΣΩ. Καὶ πάνυ γε πολλαί. ΞΕΝ. Φέρε νῦν, ἀναλάβωμεν πάλιν μνήμῃ τὰς τῶν τέχνῃ γυμναζόντων ἐπιτάξεις ἐν ταῖς τοιαύταις ἀρχαῖς. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕΝ. Ὅτι λεπτουργεῖν οὐκ ἐγχωρεῖν ἡγοῦνται καθ' ἕνα ἕκαστον, τῷ σώματι τὸ προσῆκον ἑκάστῳ προστάττοντες· ἀλλὰ παχύτερον οἴονται δεῖν ὡς ἐπιτοπολὺ καὶ ἐπὶ πολλοὺς τὴν τοῦ λυσιτελοῦντος τοῖς σώμασι ποιεῖσθαι τάξιν. ΣΩ. Καλῶς. ΞΕΝ. Διὸ δή γε καὶ ἴσους πόνους νῦν διδόντες ἀθρόοις, ἅμα μὲν ἐξορμῶσιν, ἅμα δὲ καταπαύουσι δρόμου καὶ πάλης, καὶ πάντων τῶν κατὰ τὰ σώματα πόνων. ΣΩ. Ἔστι ταῦτα. ΞΕΝ. Καὶ τὸν νομοθέτην τοίνυν ἡγώμεθα, τὸν ταῖς ἀγέλαις ἐπιστατήσοντα τοῦ δικαίου πέρι καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους ξυμβολαίων, μήποθ' ἱκανὸν γενήσεσθαι, πᾶσιν ἀθρόοις προστάττοντα, ἀκριβῶς ἑνὶ ἑκάστῳ τὸ προσῆκον ἀποδι-

δόναι. ΣΩ. Τὸ γοῦν εἰκός. ΞΕΝ. Ἀλλὰ τὸ τοῖς πολλοῖς γε, οἶμαι, καὶ ὡς ἐπιτοπολὺ, καί πως οὑτωσὶ παχυτέρως ἑκάστοις τὸν νόμον θήσειν, καὶ ἐν γράμμασιν ἀποδιδοὺς, καὶ ἐν ἀγραμμάτοις, πατρίοις δὲ ἔθεσι, νομοθετῶν. ΣΩ. Ὀρθῶς. ΞΕΝ. Ὀρθῶς μέντοι. πῶς γὰρ ἄν τις ἱκανὸς γένοιτ' ἄν ποτε, ὦ Σώκρατες, ὥστε ἀεὶ διὰ βίου παρακαθήμενος ἑκάστῳ, δι' ἀκριβείας προστάττειν τὸ προσῆκον; ἐπεὶ τοῦτ' ἄν, δυνατὸς ὤν, ὡς οἶμαι, τῶν τὴν βασιλικὴν ὁστισοῦν ὄντως ἐπιστήμην εἰληφότων, σχολῇ ποτ' ἂν ἑαυτῷ θεῖτ' ἐμποδίσματα, γράφων τοὺς λεχθέντας τούτους νόμους. ΣΩ. Ἐκ τῶν νῦν γοῦν, ὦ ξένε, εἰρημένων. ΞΕΝ. Μᾶλλον δέ γε, ὦ βέλτιστε, ἐκ τῶν μελλόντων ῥηθήσεσθαι. ΣΩ. Τίνων δή; ΞΕΝ. Τῶν τοιῶνδε. εἴπομεν γὰρ δὴ πρός γε ἡμᾶς αὐτοὺς, ἰατρὸν μέλλοντα ἢ καί τινα γυμναστικὸν ἀποδημεῖν, καὶ ἀπέσεσθαι τῶν θεραπευομένων συχνὸν, ὡς οἴοιτο, χρόνον, μὴ μνημονεύσειν οἰηθέντα τὰ προσταχθέντα τοὺς γυμναζομένους ἢ τοὺς κάμνοντας, ὑπομνήματα γράφειν ἂν ἐθέλειν αὐτοῖς. ἢ πῶς; ΣΩ. Οὕτω. ΞΕΝ. Τί δέ; εἰ παρὰ δόξαν, ἐλάττω χρόνον ἀποδημήσας, ἔλθοι πάλιν, ἆρ' οὐκ ἄν, παρ' ἐκεῖνα τὰ γράμματα τολμήσειεν ἄλλα ὑποτίθεσθαι, ξυμβαινόντων ἄλλων βελτιόνων τοῖς κάμνουσι, διὰ πνεύματα, ἤ τι καὶ ἄλλο, παρὰ τὴν ἐλπίδα τῶν ἐκ Διὸς ἑτέρως πως τῶν εἰωθότων γενόμενα; καρτερῶν δ' ἂν ἡγοῖτο δεῖν μὴ ἐκβαίνειν τὰ ἀρχαῖα ποτὲ νομοθετηθέντα, μήτε αὐτὸν προστάττοντα ἄλλα, μήτε τὸν κάμνοντα ἕτερα τολμῶντα πα-

ρα τὰ γραφέντα δρᾷν· ὡς ταῦτα, ὄντα ἰατρικὰ καὶ ὑγιεινά· τὰ δὲ ἑτέρως γιγνόμενα, νοσώδη τε καὶ οὐκ ἔντεχνα; ἢ πᾶν τὸ τοιοῦτον ἔν γε ἐπιστήμῃ ξυμβαῖνον καὶ ἀληθεῖ τέχνῃ περὶ ἅπαντα, παντάπασι γέλως ἂν ὁ μέγιστος γίγνοιτο τῶν νομοθετημάτων; ΣΩ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΞΕΝ. Τῷ δὲ τὰ δίκαια καὶ ἄδικα, καὶ καλὰ καὶ αἰσχρὰ, καὶ ἀγαθὰ καὶ κακὰ γράψαντι, καὶ ἄγραφα νομοθετήσαντι ταῖς τῶν ἀνθρώπων ἀγέλαις, ὁπόσαι κατὰ πόλιν ἐν ἑκάσταις νομεύονται κατὰ τοὺς τῶν γραψάντων νόμους, ἂν ὁ μετὰ τέχνης γράψας, ἤ τις ἕτερος ὅμοιος ἀφίκηται, μὴ ἐξέστω δὴ παρὰ ταῦτα ἕτερα προστάττειν; ἢ καὶ τοῦτο τὸ ἀπόῤῥημα, οὐδὲν ἧττον ἂν ἐκείνου τῇ ἀληθείᾳ γελοῖον φαίνοιτο; ΣΩ. Τί μήν; ΞΕΝ. Οἶσθ' οὖν ἐπὶ τῷ τοιούτῳ λόγον τὸν παρὰ τῶν πολλῶν λεγόμενον; ΣΩ. Οὐκ ἐννοῶ νῦν γ' οὕτω. ΞΕΝ. Ἀλλὰ μὴν εὐπρεπής. φασὶ γὰρ δὴ δεῖν, εἴ τις γιγνώσκει παρὰ τοὺς τῶν ἔμπροσθεν βελτίους νόμους, νομοθετεῖν, τὴν ἑαυτοῦ πόλιν ἕκαστον πείσαντα· ἄλλως δὲ μή. ΣΩ. Τί οὖν οὐκ ὀρθῶς; ΞΕΝ. Ἴσως. ἂν δ' οὖν τις μὴ πείθων βιάζηται τὸ βέλτιον, ἀπόκριναι τί τοὔνομα τῆς βίας ἔσται. μὴ μέντοι πω· περὶ δὲ τῶν ἔμπροσθεν, πρότερον. ΣΩ. Ποῖον δὴ λέγεις; ΞΕΝ. Ἄν τις ἄρα μὴ πείθων τὸν ἰατρευόμενον, ἔχων δὲ ὀρθῶς τὴν τέχνην, παρὰ τὰ γεγραμμένα τὸ βέλτιον ἀναγκάζῃ δρᾷν παῖδα, ἤ τινα ἄνδρα, ἢ καὶ γυναῖκα, τί τοὔνομα τῆς βίας ἔσται ταύτης; ἆρ' οὐ πᾶν μᾶλλον ἢ τὸ παρὰ τὴν τέχνην λεγόμενον ἁμάρτημα τὸ νοσῶδες; καὶ πάντα ὀρθῶς

εἰπεῖν ἐστι πρότερον τῷ βιασθέντι περὶ τὸ τοιοῦτον, πλὴν ὅτι νοσώδη καὶ ἄτεχνα πέπονθεν ὑπὸ τῶν βιασαμένων ἰατρῶν; ΣΩ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΞΕΝ. Τί δὲ ἡμῖν δὴ τὸ παρὰ τὴν πολιτικὴν τέχνην ἁμάρτημα λεγόμενον ἐστίν; ἆρ᾽ οὐ τὸ αἰσχρὸν, καὶ τὸ κακὸν, καὶ ἄδικον; ΣΩ. Παντάπασί γε. ΞΕΝ. Τῶν δὴ βιασθέντων παρὰ τὰ γεγραμμένα καὶ πάτρια, δρᾷν ἕτερα δικαιότερα καὶ ἀμείνω καὶ καλλίω τῶν ἔμπροσθεν, φέρε, τὸν τῶν τοιούτων αὖ ψόγον περὶ τῆς τοιαύτης βίας, ἆρ᾽, εἰ μέλλει μὴ καταγελαστότατος εἶναι πάντων, πάντα αὐτῷ μᾶλλον λεκτέον ἑκάστοτε, πλὴν ὡς αἰσχρὰ καὶ ἄδικα καὶ κακὰ πεπόνθασιν οἱ βιασθέντες ὑπὸ τῶν βιασαμένων; ΣΩ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΞΕΝ. Ἀλλ᾽ ἄρα, ἐὰν μὲν πλούσιος ὁ βιασάμενος ᾖ, δίκαια· ἂν δ᾽ ἄρα πένης, ἄδικα τὰ βιασθέντα ἐστίν; ἤ, κἂν πείσας κἂν μὴ πείσας τις, πλούσιος ἢ πένης, ἢ κατὰ γράμματα ἢ παρὰ γράμματα, δρᾷ τὰ ξύμφορα, τοῦτον δεῖ καὶ περὶ ταῦτα τὸν ὅρον εἶναι, τόν γε ἀληθινώτατον ὀρθῆς πόλεως διοικήσεως, ὃν ὁ σοφὸς καὶ ἀγαθὸς ἀνὴρ διοικήσει τὸ τῶν ἀρχομένων. ὥσπερ ὁ κυβερνήτης, τὸ τῆς νεὼς καὶ ναυτῶν ἀεὶ ξυμφέρον παραφυλάττων, οὐ γράμματα τιθεὶς, ἀλλὰ τὴν τέχνην νόμον παρεχόμενος, σώζει τοὺς συνναύτας· οὕτω καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦτον παρὰ τῶν οὕτως ἄρχειν δυναμένων ὀρθὴ γίγνοιτ᾽ ἂν πολιτεία, τὴν τῆς τέχνης ῥώμην τῶν νόμων παρεχομένων κρείττω. καὶ πάντα ποιοῦσι τοῖς ἔμφροσιν ἄρχουσιν οὐκ ἔστιν ἁμάρτημα, μέχρι περ ἂν ἓν μέγα φυλάτ-

τωσι, τὸ μετὰ νοῦ καὶ τέχνης δικαιότατον ἀεὶ διανέμοντες τοῖς ἐν τῇ πόλει· σώζειν τε αὐτοὺς οἷοί τε ὦσι, καὶ ἀμείνους ἐκ χειρόνων ἀποτελεῖν κατὰ τὸ δυνατόν. ΣΩ. Οὐκ ἔστ' ἀντειπεῖν παρά γε ἃ νῦν εἴρηται. ΞΕΝ. Καὶ μὴν καὶ πρὸς ἐκεῖνα οὐδὲ ἀντιῤῥητέον. ΣΩ. Τὰ ποῖα εἶπες; ΞΕΝ. Ὡς οὐκ ἄν ποτε πλῆθος οὐδ' ὡντινωνοῦν, τὴν τοιαύτην λαβὸν ἐπιστήμην, οἷόν τ' ἂν γένοιτο μετὰ νοῦ διοικεῖν πόλιν· ἀλλὰ περὶ σμικρόν τε καὶ ὀλίγον καὶ τὸ ἕν ἐστι ζητητεον τὴν μίαν ἐκείνην πολιτείαν τὴν ὀρθὴν, τὰς δ' ἄλλας μιμήματα θετέον, ὥσπερ καὶ ὀλίγον πρότερον ἐῤῥήθη· τὰς μὲν, ἐπὶ τὰ καλλίονα, τὰς δὲ, ἐπὶ τὰ αἰσχίω μιμουμένας ταύτην. ΣΩ. Πῶς τί τοῦτ' εἴρηκας; οὐδὲ γὰρ ἄρτι δῆθεν κατέμαθον περὶ τῶν μιμημάτων. ΞΕΝ. Καὶ μὴν οὐ φαῦλόν γε, ἂν κινήσας τὶς τοιοῦτον τὸν λόγον αὐτοῦ καταβάλῃ, καὶ μὴ διελθὼν ἐνδείξηται τὸ νυνὶ γιγνόμενον ἁμάρτημα περὶ αὐτό. ΣΩ. Ποῖον δή; ΞΕΝ. Τοιόνδε τι δεῖ γε ζητεῖν, οὐ πάνυ ξύνηθες, οὐδὲ ῥᾴδιον ἰδεῖν· ὅμως μὴν πειρώμεθα λαβεῖν αὐτό. φέρε γάρ· ὀρθῆς ἡμῖν μόνης οὔσης ταύτης τῆς πολιτείας, ἣν εἰρήκαμεν, οἶσθ' ὅτι τὰς ἄλλας δεῖ τοῖς ταύτης συγγράμμασι χρωμένας, οὕτω σώζεσθαι, δρώσας τὸ νῦν ἐπαινούμενον, καίπερ οὐκ ὀρθότατον ὄν; ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕΝ. Τὸ παρὰ τοὺς νόμους μηδὲν μηδένα τολμᾷν ποιεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει· τὸν τολμῶντα δὲ, θανάτῳ ζημιοῦσθαι καὶ πᾶσι τοῖς ἐσχάτοις. καὶ τοῦτ' ἔστιν ὀρθότατα καὶ κάλλιστ' ἔχον, ὡς δεύτερον, ἐπειδὰν τὸ πρῶτον τὶς μεταθῇ τὸ νῦν δὴ ῥη-

θέν. ᾧ δὲ τρόπῳ γεγονός ἐστι τοῦτο ὃ δὴ δεύτερον ἐφήσαμεν, διαπερανώμεθα. ἢ γάρ; ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕΝ. Εἰς δὴ τὰς εἰκόνας ἐπανίωμεν πάλιν, αἷς ἀναγκαῖον ἀπεικάζειν ἀεὶ τοὺς βασιλικοὺς ἄρχοντας. ΣΩ. Ποίας; ΞΕΝ. Τὸν γενναῖον κυβερνήτην, καὶ τὸν ἑτέρων πολλῶν ἀντάξιον ἰατρόν. κατίδωμεν γάρ δή τι σχῆμα ἐν τούτοις αὐτοῖς πλασάμενοι. ΣΩ. Ποῖόν τι; ΞΕΝ. Τοιόνδε, οἷον εἰ πάντες περὶ αὐτῶν διανοηθείημεν ὅτι δεινότατα ὑπ' αὐτῶν πάσχομεν. ὃν μὲν γὰρ ἂν ἐθελήσωσιν ἡμῶν τούτων ἑκάτεροι σώζειν, ὁμοίως δὴ σώζουσιν· ὃν δ' ἂν λωβᾶσθαι βουληθῶσι, λωβῶνται, τέμνοντες καὶ καίοντες· καὶ προστάττοντες ἀναλώματα φέρειν παρ' ἑαυτούς, οἷον φόρους· ὧν σμικρὰ μὲν εἰς τὸν κάμνοντα καὶ οὐδὲν ἀναλίσκουσι, τοῖς δ' ἄλλοις αὐτοί τε καὶ οἱ οἰκέται χρῶνται. καὶ δὴ καὶ τελευτῶντες, ἢ παρὰ ξυγγενῶν, ἢ παρά τινων ἐχθρῶν τοῦ κάμνοντος χρήματα μισθὸν λαμβάνοντες ἀποκτιννύασιν. οἵ τ' αὖ κυβερνῆται μυρία ἕτερα τοιαῦτα ἐργάζονται· καταλιπόντες τε ἔκ τινος ἐπιβουλῆς ἐν ταῖς ἐναγωγαῖς ἐρήμους, καὶ σφάλματα ποιοῦντες ἐν τοῖς πελάγεσιν, ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν θάλατταν, καὶ ἕτερα κακουργοῦσιν. εἰ δὴ ταῦτα διανοηθέντες, βουλευσαίμεθα περὶ αὐτῶν βουλήν τινα, τούτων τῶν τεχνῶν μηκέτι ἐπιτρέπειν ἄρχειν αὐτοκράτορι μηδετέρᾳ, μήτ' οὖν δούλων, μήτ' ἐλευθέρων· ξυλλέξαι δὲ ἐκκλησίαν ἡμῶν αὐτῶν, ἢ ξύμπαντα τὸν δῆμον, ἢ τοὺς πλουσίους μόνον· ἐξεῖναι δὲ καὶ ἰδιωτῶν καὶ τῶν ἄλλων δημιουργῶν περί τε πλοῦ καὶ

περὶ νόσων γνώμην ξυμβάλλεσθαι, καθότι χρὴ τοῖς φαρμάκοις ἡμᾶς καὶ τοῖς ἰατρικοῖς ὀργάνοις πρὸς τοὺς κάμνοντας χρῆσθαι· καὶ δὴ καὶ τοῖς πλοίοις τε αὐτοῖς καὶ τοῖς ναυτικοῖς ὀργάνοις εἰς τὴν τῶν πλοίων χρείαν, καὶ περὶ τοὺς κινδύνους τούς τε πρὸς αὐτὸν τὸν πλοῦν, ἀνέμων καὶ θαλάττης πέρι, καὶ πρὸς τὰς τοῖς λῃσταῖς ἐντεύξεις· καὶ ἐὰν ναυμαχεῖν ἄρα δέῃ που μακροῖς πλοίοις πρὸς ἕτερα τοιαῦτα. τὰ δὲ τῷ πλήθει δόξαντα περὶ τούτων, εἴτε τινῶν ἰατρῶν καὶ κυβερνητῶν, εἴτ' ἄλλων ἰδιωτῶν ξυμβουλευόντων, γράψαντας ἐν κύρβεσί τισι καὶ στήλαις, τὰ δὲ καὶ ἄγραφα πάτρια θεμένους ἔθη, κατὰ ταῦτ' ἤδη τὸν ἔπειτα χρόνον ναυτίλλεσθαι, καὶ τὰς τῶν καμνόντων θεραπείας ποιεῖσθαι. ΣΩ. Κομιδῇ γε εἴρηκας ἄτοπα. ΞΕΝ. Κατ' ἐνιαυτὸν δέ γε ἄρχοντας καθίστασθαι τοῦ πλήθους, εἴτε ἐκ τῶν πλουσίων, εἴτε ἐκ τοῦ δήμου παντός, ὃς ἂν κληρούμενος λαγχάνῃ. τοὺς δὲ καταστάντας ἄρχοντας, ἄρχειν κατὰ τὰ γράμματα, κυβερνῶντας τὰς ναῦς, καὶ τοὺς κάμνοντας ἰωμένους. ΣΩ. Ταῦτ' ἔτι χαλεπώτερα. ΞΕΝ. Θεῶ δὴ καὶ τὸ μετὰ ταῦτα ἑπόμενον. ἐπειδὰν γὰρ δὴ τῶν ἀρχόντων ἑκάστοις ὁ ἐνιαυτὸς ἐξέλθῃ, δεήσει, δικαστήρια καθιστάντας ἀνδρῶν, ἢ τῶν πλουσίων ἐκ προκρίσεως, ἢ ξύμπαντος αὖ τοῦ δήμου, τοὺς λαχόντας εἰς τούτους εἰσάγειν τοὺς ἄρξαντας, καὶ εὐθύνειν· κατηγορεῖν δὲ τὸν βουλόμενον, ὡς οὐ κατὰ τὰ γράμματα τὸν ἐνιαυτὸν ἐκυβέρνησε τὰς ναῦς, οὐδὲ κατὰ τὰ παλαιὰ τῶν προγόνων ἔθη. τὰ αὐτὰ δὲ ταῦτα καὶ περὶ τῶν τοὺς κάμνον-

τας ἰωμένων. ὧν δ' ἂν καταψηφισθῇ, τιμᾷν ὅ, τι χρὴ παθεῖν αὐτῶν τινὰς, ἢ ἀποτίνειν. ΣΩ. Οὐκοῦν ὅγε θέλων καὶ ἑκὼν ἐν τοῖς τοιούτοις ἄρχειν, δικαιότατ' ἂν ὁτιοῦν πάσχοι καὶ ἀποτίνοι. ΞΕΝ. Καὶ τοίνυν ἔτι δεήσει θέσθαι νόμον ἐπὶ πᾶσι ταύτοις, ἄν τις κυβερνητικὴν καὶ τὸ ναυτικὸν, ἢ τὸ ὑγιεινὸν καὶ ἰατρικῆς ἀλήθειαν περὶ πνεύματά τε καὶ θερμὰ καὶ ψυχρὰ ζητῶν φαίνηται, παρὰ τὰ γράμματα, καὶ σοφιζόμενος ὁτιοῦν περὶ τὰ τοιαῦτα· πρῶτον μὲν, μήτε ἰατρικὸν αὐτὸν μήτε κυβερνητικὸν ὀνομάζειν, ἀλλὰ μετεωρολόγον ἀδολέσχην τινὰ σοφιστήν· εἶθ' ὡς διαφθείροντα ἄλλους νεωτέρους, καὶ ἀναπείθοντα ἐπιτίθεσθαι κυβερνητικῇ καὶ ἰατρικῇ, μὴ κατὰ νόμους, ἀλλ' αὐτοκράτορας ἄρχειν τῶν πλοίων καὶ τῶν νοσούντων, γραψάμενον εἰσάγειν τὸν βουλόμενον, οἷς ἔξεστιν, εἰς δή τι δικαστήριον. ἂν δὲ παρὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ γεγραμμένα δόξῃ πείθειν εἴτε νέους, εἴτε πρεσβύτας, κολάζειν τοῖς ἐσχάτοις. οὐδὲν γὰρ δεῖν τῶν νόμων εἶναι σοφώτερον. οὐδένα γὰρ ἀγνοεῖν τό, τε ἰατρικὸν καὶ τὸ ὑγιεινὸν, οὐδὲ τὸ κυβερνητικὸν καὶ ναυτικόν. ἐξεῖναι γὰρ τῷ βουλομένῳ, μανθάνειν γεγραμμένα καὶ πάτρια ἔθη κείμενα. ταῦτα δὴ περί τε ταύτας τὰς ἐπιστήμας εἰ γίγνοιτο οὕτως, ὡς λέγομεν, ὦ Σώκρατες, καὶ στρατηγικῆς, καὶ ξυμπάσης ἡστινοσοῦν θηρευτικῆς, καὶ γραφικῆς ξυμπάσης ὁτιοῦν μέρος, μιμητικῆς, καὶ τεκτονικῆς, καὶ ξυνόλης ὁποιασοῦν σκευουργίας, ἢ καὶ γεωργίας, καὶ τῆς περὶ τὰ φυτὰ ξυνόλης τέχνης· ἢ καί τινα ἱπποφορβίαν αὖ κα-

τὰ συγγράμματα θεαϑαίμεϑα γιγνομένην, ἢ σύμπασαν ἀγελαιοκομικὴν, ἢ μαντικὴν, ἢ πᾶν ὅ, τι μέρος διακονικὴ περιείληφεν, ἢ πεττείαν, ἢ ξύμπασαν ἀριϑμητικὴν ψιλὴν, εἴτε ἐπίπεδον, εἴτε ἐν βάϑεσιν, εἴτε ἐν τάχεσιν οὖσάν που· περὶ ἅπαντα ταῦτα οὕτω πραττόμενα, τί ποτ' ἂν φανείη, κατὰ τὰ συγγράμματα γιγνόμενα καὶ μὴ κατὰ τέχνην; ΣΩ. Δῆλον ὅτι πᾶσαί τε αἱ τέχναι παντελῶς ἂν ἀπόλοινϑ' ἡμῖν, καὶ οὐδὲ εἰσαῦϑις γένοιτ' ἄν ποτε διὰ τὸν ἀποκωλύοντα τοῦτον ζητεῖν νόμον. ὥστε ὁ βίος, ὢν καὶ νῦν χαλεπὸς, εἰς τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἀβίωτος γίγνοιτ' ἂν τοπαράπαν. ΞΕΝ. Τί δὲ τόδε; εἰ κατὰ συγγράμματα μὲν ἀναγκάζοιμεν ἕκαστον γίγνεσϑαι τῶν εἰρημένων, καὶ τοῖς συγγράμμασιν ἐπιστατεῖν ἡμῶν τὸν χειροτονηϑέντα, ἢ λαχόντα ἐκ τύχης· οὗτος δὲ, μηδὲν φροντίζων τῶν γραμμάτων, ἢ κέρδους ἕνεκα τινὸς, ἢ χάριτος ἰδίας, παρὰ ταῦτα ἐπιχειροῖ δρᾷν ἕτερα, μηδὲν γιγνώσκων; ἆρα οὐ τοῦ κακοῦ τοῦ πρόσϑεν μεῖζον ἂν ἔτι τοῦτο γίγνοιτο κακόν; ΣΩ. Ἀληϑέστατά γε. ΞΕΝ. Παρὰ γὰρ, οἶμαι, τοὺς νόμους τοὺς ἐκ πείρας πολλῆς κειμένους, καί τινων ξυμβούλων ἕκαστα χαριέντως ξυμβουλευσάντων καὶ ξυμπεισάντων ϑέσϑαι τὸ πλῆϑος, ὁ παρὰ ταῦτα τολμῶν δρᾷν, ἁμαρτήματος ἁμάρτημα πολλαπλάσιον ἀπεργαζόμενος, ἀνατρέποι πᾶσαν ἂν πρᾶξιν ἔτι μειζόνως τῶν ξυγγραμμάτων. ΣΩ. Πῶς δ' οὐ μέλλει; ΞΕΝ. Διὰ ταῦτα δὴ τοῖς περὶ ὁτουοῦν νόμους καὶ ξυγγράμματα τιϑεμένοις, δεύτερος πλοῦς, τὸ παρὰ ταῦτα μήτε ἕνα μήτε πλῆϑος μηδὲν

μηδέποτε ἐᾷν δρᾷν μηδ᾽ ὁτιοῦν. ΣΩ. Ὀρθῶς. ΞΕΝ. Οὐκοῦν μιμήματα μὲν ἂν ἑκάστων ταῦτα εἴη τῆς ἀληθείας, τὰ παρὰ τῶν εἰδότων εἰς δύναμιν εἶναι γεγραμμένα. ΣΩ. Πῶς δ᾽ οὔ; ΞΕΝ. Καὶ μὴν τόν γε εἰδότα ἔφαμεν, τὸν ὄντως πολιτικόν, εἰ μεμνήμεθα, ποιήσειν τῇ τέχνῃ πολλὰ εἰς τὴν αὑτοῦ πρᾶξιν, τῶν γραμμάτων οὐδὲν φροντίζοντα, ὁπόταν ἄλλ᾽ αὐτῷ βελτίω δόξῃ παρὰ τὰ γεγραμμένα ὑφ᾽ αὐτοῦ καὶ ἐπεσταλμένα ἀποῦσί τισιν. ΣΩ. Ἔφαμεν γάρ. ΞΕΝ. Οὐκοῦν ἀνὴρ ὁστισοῦν εἷς, ἢ πλῆθος ὁτιοῦν, οἷς ἂν νόμοι κείμενοι τυγχάνωσι, παρὰ ταῦτα ὅ, τι ἂν ἐπιχειρήσωσι ποιεῖν ὡς βέλτιον, ἕτερον ὄν, ταὐτὸν δρῶσι κατὰ δύναμιν ὅπερ ὁ ἀληθινὸς ἐκεῖνος. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕΝ. Ἆρ᾽ οὖν εἰ μὲν ἀνεπιστήμονες ὄντες τὸ τοιοῦτον δρῷεν, μιμεῖσθαι μὲν ἂν ἐπιχειροῖμεν τὸ ἀληθές, μιμοῖντ᾽ ἂν μέντοι πᾶν κακῶς· εἰ δ᾽ ἔντεχνοι, τοῦτο οὐκ ἔστιν ἔτι μίμημα, ἀλλ᾽ αὐτὸ τὸ ἀληθέστατον ἐκεῖνο. ΣΩ. Πάντως που. ΞΕΝ. Καὶ μὴν ἔμπροσθέν γε ὡμολογημένον ἡμῖν κεῖται, μηδὲν πλῆθος μηδ᾽ ἡντινοῦν λαβεῖν δυνατὸν εἶναι τέχνην. ΣΩ. Κεῖται γὰρ οὖν. ΞΕΝ. Οὐκοῦν εἰ μέν ἐστι βασιλική τις τέχνη, τὸ τῶν πλουσίων πλῆθος καὶ ὁ ξύμπας δῆμος οὐκ ἄν ποτε λάβοι τὴν πολιτικὴν ταύτην ἐπιστήμην. ΣΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΞΕΝ. Δεῖ δὴ τὰς τοιαύτας γε, ὡς ἔοικε, πολιτείας, εἰ μέλλουσι καλῶς τὴν ἀληθινὴν ἐκείνην τὴν τοῦ ἑνὸς μετὰ τέχνης ἄρχοντος πολιτείαν εἰς δύναμιν μιμήσεσθαι, μηδέποτε, κειμένων αὐτοῖς τῶν νόμων, μηδὲν ποιεῖν παρὰ τὰ

γεγραμμένα καὶ πάτρια ἔθη. ΣΩ. Κάλλιστα εἴρηκας. ΞΕΝ. Ὅταν ἄρα οἱ πλούσιοι ταύτην μιμῶνται, τότε ἀριστοκρατίαν καλοῦμεν τὴν τοιαύτην πολιτείαν· ὁπόταν δὲ τῶν νόμων μὴ φροντίζωσιν, ὀλιγαρχίαν. ΣΩ. Κινδυνεύει. ΞΕΝ. Καὶ μὲν ὁπόταν αὖθις εἷς ἄρχῃ κατὰ νόμους, μιμούμενος τὸν ἐπιστήμονα, βασιλέα καλοῦμεν, οὐ διορίζοντες ὀνόματι τὸν μετ᾽ ἐπιστήμης ἢ δόξης κατὰ νόμους μοναρχοῦντα. ΣΩ. Κινδυνεύομεν. ΞΕΝ. Οὐκοῦν κἂν τις ἄρα ἐπιστήμων ὄντως ὢν εἷς ἄρχῃ, πάντως τό γε ὄνομα ταὐτὸν βασιλεὺς, καὶ οὐδὲν ἕτερον, προσρηθήσεται· δι᾽ ἃ δὴ τὰ πέντε ὀνόματα τῶν νῦν λεγομένων πολιτειῶν, ἓν μόνον γέγονεν. ΣΩ. Ἔοικε γοῦν. ΞΕΝ. Τί δ᾽ ὅταν μήτε κατὰ νόμους μήτε κατὰ ἔθη πράττῃ τὶς εἷς ἄρχων, προσποιῆται δὲ, ὥσπερ ὁ ἐπιστήμων, ὡς ἄρα παρὰ τὰ γεγραμμένα τόδε βέλτιστον ποιητέον, ᾖ δέ τις ἐπιθυμία καὶ ἄγνοια τούτου τοῦ μιμήματος ἡγουμένη· μῶν οὐ τότε τὸν τοιοῦτον ἕκαστον τύραννον κλητέον; ΣΩ. Τί μήν; ΞΕΝ. Οὕτω δὴ τύραννός τε γέγονε, φαμὲν, καὶ βασιλεὺς· καὶ ὀλιγαρχία, καὶ ἀριστοκρατία, καὶ δημοκρατία· δυσχερανάντων τῶν ἀνθρώπων τὸν ἕνα ἕκαστον μόναρχον, καὶ ἀπιστησάντων μηδένα τῆς τοιαύτης ἀρχῆς ἄξιον ἂν γενέσθαι ποτὲ, ὥστε ἐθέλειν καὶ δυνατὸν εἶναι, μετὰ ἀρετῆς καὶ ἐπιστήμης ἄρχοντα, τὰ δίκαια καὶ ὅσια διανέμειν ὀρθῶς πᾶσι, λωβᾶσθαι δὲ καὶ ἀποκτιννύναι καὶ κακοῦν ὃν ἂν βουληθῇ ἑκάστοτε ἡμῶν. ἐπεὶ γενόμενόν γ᾽ ἂν οἷον λέγομεν, ἀγαπᾶσθαί τε ἂν, καὶ

οἰκεῖν διακυβερνῶντα εὐδαιμόνως ὀρθὴν ἀκριβῶς μόνον πολιτείαν. ΣΩ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕΝ. Νῦν δέ γε ὅτε οὐκ ἔστι γιγνόμενος, ὡς δὴ φαμὲν, ἐν ταῖς πόλεσι βασιλεὺς, οἷος ἐν σμήνεσιν ἐμφύεται, τό, τε σῶμα εὐθὺς καὶ τὴν ψυχὴν διαφέρων εἷς, δεῖ δὴ συνελθόντας ξυγγράμματα γράφειν, ὡς ἔοικε, μεταθέοντας τὰ τῆς ἀληθεστάτης πολιτείας ἴχνη. ΣΩ. Κινδυνεύει. ΞΕΝ. Θαυμάζομεν δῆτα, ὦ Σώκρατες, ἐν ταῖς τοιαύταις πολιτείαις ὅσα ξυμβαίνει γίγνεσθαι κακὰ, καὶ ὅσα ξυμβήσεται, τοιαύτης τῆς κρηπῖδος ὑποκειμένης αὐταῖς, τῆς κατὰ γράμματα καὶ ἔθη, μὴ μετὰ ἐπιστήμης, πραττούσης τὰς πράξεις; ἑτέρα προσχρωμένη, παντὶ κατάδηλος ὡς πάντ' ἂν διολέσειε τὰ ταύτῃ γιγνόμενα. ἢ ἐκεῖνο ἡμῖν θαυμαστέον μᾶλλον, ὡς ἰσχυρόν τι πόλις ἐστὶ φύσει; πάσχουσαι γὰρ δὴ τοιαῦτα αἱ πόλεις νῦν χρόνον ἀπέραντον, ὅμως ἔνιαί τινες αὐτῶν μόνιμοί τε εἰσὶ καὶ οὐκ ἀνατρέπονται· πολλαὶ μὴν ἐνίοτε, καθάπερ πλοῖα καταδυόμενα, διόλλυνται, καὶ διολώλασι, καὶ ἔτι διολοῦνται, διὰ τὴν τῶν κυβερνητῶν καὶ ναυτῶν μοχθηρίαν, τῶν περὶ τὰ μέγιστα μεγίστην ἄγνοιαν εἰληφότων, οἳ περὶ τὰ πολιτικὰ κατ' οὐδὲν γινώσκοντες, ἡγοῦνται κατὰ πάντα σαφέστατα πασῶν ἐπιστημῶν ταύτην εἰληφέναι. ΣΩ. Ἀληθέστατα. ΞΕΝ. Τίς οὖν δὴ τῶν οὐκ ὀρθῶν πολιτειῶν τούτων, ἥκιστα χαλεπὴ συζῆν, πασῶν χαλεπῶν οὐσῶν, καὶ τίς βαρυτάτη, δεῖ τι κατιδεῖν ἡμᾶς. καίπερ πρός γε τὸ νῦν προτεθὲν ἡμῖν, πάρεργον λεγόμενον, οὐ μὴν ἀλλ' εἴς γε τὸ ὅλον, ἴσως ἅπανθ'

ἕνεκα τοῦ τοιούτου πάντες δρῶμεν χάριν. ΣΩ. Δεῖ. πῶς δ᾽ οὔ; ΞΕΝ. Τὴν αὐτὴν τοίνυν φασὶ, τριῶν οὐσῶν, χαλεπὴν διαφερόντως ἅμα καὶ ῥάστην γίγνεσθαι. ΣΩ. Πῶς φῄς; ΞΕΝ. Οὐκ ἄλλως, πλὴν μοναρχίαν φημὶ, καὶ ὀλίγων ἀρχὴν καὶ πολλῶν, εἶναι τρεῖς ταύτας ἡμῖν λεγομένας τοῦ νῦν ἐπικεχυμένου λόγου κατ᾽ ἀρχάς. ΣΩ. Ἦσαν γὰρ οὖν. ΞΕΝ. Ταύτας τοίνυν δίχα τέμνοντες μίαν ἑκάστην, ἓξ ποιῶμεν, τὴν ὀρθὴν χωρὶς ἀποκρίναντες τούτων ἑβδόμην. ΣΩ. Πῶς οὖν; ΞΕΝ. Ἐκ μὲν τῆς μοναρχίας, βασιλικὴν καὶ τυραννικήν· ἐκ δ᾽ αὖ τῶν μὴ πολλῶν, τήν τε εὐώνυμον ἔφαμεν ἀριστοκρατίαν καὶ ὀλιγαρχίαν. ἐκ δ᾽ αὖ τῶν πολλῶν, τότε μὲν ἁπλῆν ἐπονομάζοντες ἐτίθεμεν δημοκρατίαν, νῦν δὲ αὖ καὶ ταύτην ἡμῖν θετέον ἐστὶ διπλῆν. ΣΩ. Πῶς δή; καὶ τίνι διαιροῦντες ταύτην; ΞΕΝ. Οὐδὲν διαφέροντι τῶν ἄλλων, οὐδ᾽ εἰ τοὔνομα ἤδη διπλοῦν ἐστι ταύτης· ἀλλὰ τό γε κατὰ νόμους ἄρχειν καὶ παρανομεῖν, ἔστι καὶ ταύτῃ καὶ ταῖς ἄλλαις. ΣΩ. Ἔστι γὰρ οὖν. ΞΕΝ. Τότε μὲν τοίνυν τὴν ὀρθὴν ζητοῦσι, τοῦτο τὸ τμῆμα οὐκ ἦν χρήσιμον, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν ἀπεδείξαμεν· ἐπειδὴ δὲ ἐξείλομεν ἐκείνην, τὰς δ᾽ ἄλλας ἔθεμεν ἀναγκαίας, ἐν ταύταις δὴ τὸ παράνομον καὶ ἔννομον ἑκάστην διχοτομεῖ τούτων. ΣΩ. Ἔοικε τούτου νῦν ῥηθέντος τοῦ λόγου. ΞΕΝ. Μοναρχία τοίνυν ζευχθεῖσα μὲν ἐν γράμμασιν ἀγαθοῖς, οὓς νόμους λέγομεν, ἀρίστη πασῶν τῶν ἕξ· ἄνομος δὲ, χαλεπὴ, καὶ βαρυτάτη ξυνοικῆσαι. ΣΩ. Κινδυνεύει. ΞΕΝ. Τὴν δέ γε

τῶν μὴ πολλῶν, ὥσπερ ἑνὸς καὶ πλήθους τὸ ὀλίγον μέσον, οὕτως ἡγησώμεθα μέσην ἐπ᾽ ἀμφότερα. τὴν δ᾽ αὖ τοῦ πλήθους, κατὰ πάντα ἀσθενῆ, καὶ μηδὲν μήτε ἀγαθὸν μήτε κακὸν μέγα δυναμένην, ὡς πρὸς τὰς ἄλλας· διὰ τὸ τὰς ἀρχὰς ἐν ταύτῃ διανενεμῆσθαι κατὰ σμικρὰ εἰς πολλούς. διὸ γέγονε πασῶν μὲν νομίμων τῶν πολιτειῶν οὐσῶν τούτων χειρίστη, παρανόμων δ᾽ οὐσῶν ξυμπασῶν, βελτίστη. καὶ ἀκολάστων μὲν πασῶν οὐσῶν, ἐν δημοκρατίᾳ νικᾷ ζῆν· κοσμίων δ᾽ οὐσῶν, ἥκιστα ἐν ταύτῃ βιωτέον. ἐν τῇ πρώτῃ δὲ, πολὺ πρῶτόν τε καὶ ἄριστον· πλὴν τῆς ἑβδόμης. πασῶν γὰρ ἐκείνην γε ἐκκριτέον, οἷον θεὸν ἐξ ἀνθρώπων, ἐκ τῶν ἄλλων πολιτειῶν. ΣΩ. Φαίνεται ταῦθ᾽ οὕτω γίγνεσθαί τε καὶ ξυμβαίνειν· καὶ ποιητέον ἧπερ λέγεις. ΞΕΝ. Οὐκοῦν δὴ καὶ τοὺς κοινωνοὺς τούτων τῶν πολιτειῶν πασῶν, πλὴν τῆς ἐπιστήμονος, ἀφαιρετέον, ὡς οὐκ ὄντας πολιτικοὺς, ἀλλὰ στασιαστικούς. καὶ εἰδώλων μεγίστων προστάτας ὄντας, καὶ αὐτοὺς εἶναι τοιούτους· μεγίστους δὲ ὄντας μιμητὰς καὶ γόητας, μεγίστους γίγνεσθαι τῶν σοφιστῶν σοφιστάς. ΣΩ. Κινδυνεύει τοῦτο εἰς τοὺς πολιτικοὺς λεγομένους περιεστράφθαι τὸ ῥῆμα ὀρθότατα. ΞΕΝ. Εἶεν. τοῦτο μὲν ἀτεχνῶς ἡμῖν, ὥσπερ δρᾶμα· καθάπερ ἐῤῥέθη νῦν δὴ, κενταυρικὸν ὁρᾶσθαι καὶ σατυρικόν τινα θίασον, ὃν δὴ χωριστέον ἀπὸ πολιτικῆς εἴη τέχνης· νῦν δ᾽ οὕτω πάνυ μόγις ἐχωρίσθη. ΣΩ. Φαίνεται. ΞΕΝ. Τούτου δ᾽ ἕτερον ἔτι χαλεπώτερον λείπεται. τῷ ξυγγενές τε ὁμοῦ τ᾽ εἶναι μᾶλλον

τῷ βασιλικῷ γένει καὶ δυσκαταμαθητότερον, καί μοι φαινόμεθα τοῖς τὸν χρυσὸν καθαίρουσι πάθος ὅμοιον πεπονθέναι. ΣΩ. Πῶς; ΞΕΝ. Γῆν που καὶ λίθους καὶ πόλλ᾽ ἄττα ἕτερα ἀποκρίνουσι κἀκεῖνοι πρῶτον οἱ δημιουργοί· μετὰ δὲ τοῦτο λείπεται ξυμμεμιγμένα τὰ ξυγγενῆ τοῦ χρυσοῦ, τίμια, καὶ πυρὶ μόνον ἀφαιρετά, χαλκὸς καὶ ἄργυρος· ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ ἀδάμας. μετὰ βασάνων ταῖς ἑψήσεσι μόγις ἀφαιρεθέντα, τὸν λεγόμενον ἀκήρατον χρυσὸν εἴασεν ἡμᾶς ἰδεῖν αὐτὸν μόνον ἐφ᾽ ἑαυτοῦ. ΣΩ. Λέγεται γὰρ οὖν ταῦτα οὕτω γίγνεσθαι. ΞΕΝ. Κατὰ τὸν αὐτὸν τοίνυν λόγον ἔοικε καὶ νῦν ἡμῖν τὰ μὲν ἕτερα καὶ ὁπόσα ἀλλότρια, καὶ τὰ μὴ φίλα, πολιτικῆς ἐπιστήμης ἀποκεχωρίσθαι, λείπεσθαι δὲ τὰ τίμια καὶ ξυγγενῆ. τούτων δ᾽ ἐστί που στρατηγία καὶ δικαστική, ὅση βασιλικῇ κοινωνοῦσα ῥητορεία, καὶ πείθουσα τὸ δίκαιον, ξυνδιακυβερνᾷ τὰς ἐν ταῖς πόλεσι πράξεις. ἃ δή τινι τρόπῳ ῥᾷστα τὶς ἀπομερίζων, δείξει γυμνὸν καὶ μόνον ἐκεῖνον καθ᾽ αὑτὸν τὸν ζητούμενον ὑφ᾽ ἡμῶν. ΣΩ. Δῆλον ὅτι τοῦτό πη δρᾶν πειρατέον. ΞΕΝ. Πεῖρας μὲν τοίνυν ἕνεκα φανερὸς ἔσται· διὰ δὲ μουσικῆς αὐτὸν ἐγχειρητέον δηλῶσαι. καί μοι λέγε. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕΝ. Μουσικῆς ἔστι που τὶς ἡμῖν μάθησις, καὶ ὅλως τῶν περὶ χειροτεχνίας ἐπιστημῶν; ΣΩ. Ἔστι. ΞΕΝ. Τί δέ; τὸ δ᾽ αὖ, τούτων ἡντινοῦν εἴτε δεῖ μανθάνειν ἡμᾶς, εἴτε μή, πότερα φήσομεν ἐπιστήμην αὖ καὶ ταύτην εἶναί τινα περὶ αὐτὰ ταῦτα; ἢ πῶς; ΣΩ. Οὕτως εἶναι φήσομεν. ΞΕΝ.

Οὐκοῦν ἑτέραν ὁμολογήσομεν ἐκείνων εἶναι ταύτην; ΣΩ. Ναί. ΞΕΝ. Πότερα δ' αὐτῶν οὐδεμίαν ἄρχειν δεῖν ἄλλην ἄλλης; ἢ ἐκείνας ταύτης; ἢ ταύτην δεῖν ἐπιτροπεύουσαν ἄρχειν ξυμπασῶν τῶν ἄλλων; ΣΩ. Ταύτην ἐκείνων, τὴν, εἰ δεῖ μανθάνειν ἢ μή. ΞΕΝ. Τῆς μανθανομένης καὶ διδασκούσης ἄρα σύ γ' ἀποφαίνῃ δεῖν ἡμῖν ἄρχειν. ΣΩ. Σφόδρα γε. ΞΕΝ. Καὶ τὴν, εἰ δεῖ πείθειν ἄρα, ἢ μὴ, τῆς δυναμένης πείθειν. ΣΩ. Πῶς δ' οὔ; ΞΕΝ. Εἶεν. τίνι τὸ πειστικὸν οὖν ἀποδώσομεν ἐπιστήμῃ πλήθους τε καὶ ὄχλου, διὰ μυθολογίας, ἀλλὰ μὴ διὰ διδαχῆς; ΣΩ. Φανερὸν οἶμαι καὶ τοῦτο ῥητορικῇ δοτέον ὄν. ΞΕΝ. Τὸ δ', εἴτε διὰ πειθοῦς, εἴτε διά τινος βίας δεῖ πράττειν πρός τινας ὁτιοῦν, ἢ καὶ τοπαράπαν ἔχειν, τοῦτ' αὖ ποίᾳ προσθήσομεν ἐπιστήμῃ; ΣΩ. Τῇ τῆς πειστικῆς ἀρχούσῃ καὶ λεκτικῆς. ΞΕΝ. Εἴη δὲ οὐκ ἂν ἄλλη τις, ὡς οἶμαι, πλὴν ἡ τοῦ πολιτικοῦ δύναμις. ΣΩ. Κάλλιστ' εἴρηκας. ΞΕΝ. Καὶ τοῦτο μὲν ἔοικε ταχὺ κεχωρίσθαι πολιτικῆς τὸ ῥητορικὸν, ὡς ἕτερον εἶδος ὂν, ὑπηρετοῦν μὴν ταύτῃ. ΣΩ. Ναί. ΞΕΝ. Τί δὲ περὶ τῆς τοιᾶσδ' αὖ δυνάμεως διανοητέον; ΣΩ. Ποίας; ΞΕΝ. Τῆς, ὡς πολεμητέον ἑκάστοις οἷς ἂν προελώμεθα πολεμεῖν· εἴτε αὐτὴν ἄτεχνον, εἴτε ἔντεχνον ἐροῦμεν; ΣΩ. Καὶ πῶς ἂν ἄτεχνον διανοηθεῖμεν, ἥν γε ἡ στρατηγικὴ καὶ πᾶσα ἡ πολεμικὴ πρᾶξις πράττει; ΞΕΝ. Τὴν δ' εἴτε πολεμητέον, εἴτε διὰ φιλίας ἀπαλλακτέον, οἵαντε καὶ ἐπιστήμονα διαβουλεύσασθαι, ταύτης ἑτέραν ὑπολάβωμεν, ἢ τὴν αὐ-

τὴν ταύτῃ; ΣΩ. Τοῖς πρόσθεν ἀναγκαῖον ἑπομένοισιν, ἑτέραν. ΞΕΝ. Οὐκοῦν ἄρχουσαν ταύτην αὐτῆς ἀποφανούμεθα, εἴπερ τοῖς ἔμπροσθέν γε ὑποληψόμεθα ὁμοίως. ΣΩ. Φημί. ΞΕΝ. Τίν᾽ οὖν ποτε καὶ ἐπιχειρήσομεν οὕτω δεινῆς καὶ μεγάλης τέχνης ξυμπάσης τῆς πολεμικῆς δεσπότιν ἀποφαίνεσθαι, πλήν γε δὴ τὴν ὄντως οὖσαν βασιλικήν; ΣΩ. Οὐδεμίαν ἄλλην. ΞΕΝ. Οὐκ ἄρα πολιτικὴν θήσομεν, ὑπηρετικήν γε οὖσαν, τὴν τῶν στρατηγῶν ἐπιστήμην. ΣΩ. Οὐκ εἰκός. ΞΕΝ. Ἴθι δή, καὶ τὴν τῶν δικαστῶν τῶν ὀρθῶς δικαζόντων θεασώμεθα δύναμιν. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕΝ. Ἆρ᾽ οὖν ἐπιπλέον τὶ δύναται τοῦ περὶ τὰ ξυμβόλαια, πάνθ᾽ ὁπόσα κεῖται νόμιμα παρὰ νομοθέτου βασιλέως παραλαβοῦσα, κρίνειν, εἰς ἐκεῖνα σκοποῦσα, τά τε δίκαια ταχθέντα εἶναι καὶ ἄδικα; τὴν αὐτῆς ἰδίαν ἀρετὴν παρεχομένη, τοῦ μήθ᾽ ὑπό τινων δώρων, μήθ᾽ ὑπὸ φόβων, μήτε οἴκτων, μήθ᾽ ὑπό τινος ἄλλης ἔχθρας μηδὲ φιλίας ἡττηθεῖσα, παρὰ τὴν τοῦ νομοθέτου τάξιν ἐθέλειν ἂν τὰ ἀλλήλων ἐγκλήματα διαιρεῖν; ΣΩ. Οὔκ· ἀλλὰ σχεδὸν ὅσον εἴρηκας, ταύτης ἐστὶ τῆς δυνάμεως ἔργον. ΞΕΝ. Καὶ τὴν τῶν δικαστῶν ἄρα ῥώμην ἀνευρίσκομεν οὐ βασιλικὴν οὖσαν, ἀλλὰ νόμων φύλακα, καὶ ὑπηρέτιν ἐκείνης. ΣΩ. Ἔοικέ γε. ΞΕΝ. Τό γε δὴ κατανοητέον, ἰδόντι ξυμπάσας τὰς εἰρημένας ἐπιστήμας, ὅτι πολιτική τις αὐτῶν οὐδεμία ἐφάνη. τὴν γὰρ ὄντως οὖσαν βασιλικὴν, οὐκ αὐτὴν δεῖ πράττειν, ἀλλὰ ἄρχειν τῶν δυναμένων πράττειν, γινώσκουσαν τὴν ἀρ-

χὴν τε καὶ ὁρμὴν τῶν μεγίστων ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐγκαιρίας τε πέρι καὶ ἀκαιρίας· τὰς δ᾽ ἄλλας τὰ προσταχθέντα δρᾶν. ΣΩ. Ὀρθῶς. ΞΕΝ. Διὰ ταῦτα ἄρα, ἃς μὲν ἄρτι διεληλύθαμεν, οὔτε ἀλλήλων οὔθ᾽ αὑτῶν ἄρχουσαι, περὶ δέ τινα ἰδίαν αὐτῆς οὖσα ἑκάστη πρᾶξιν, κατὰ τὴν ἰδιότητα τῶν πράξεων τοὔνομα δικαίως εἴληφεν ἴδιον. ΣΩ. Εἴξασι γοῦν. ΞΕΝ. Τὴν δὲ ἁπασῶν τε τούτων ἄρχουσαν, καὶ τῶν νόμων καὶ ξυμπάντων τῶν κατὰ πόλιν ἐπιμελουμένην, καὶ πάντα ξυνυφαίνουσαν ὀρθότητα τοῦ κοινοῦ τῇ κλήσει περιλαβόντες τὴν δύναμιν αὐτῆς, προσαγορεύοιμεν δικαιότατ᾽ ἄν, ὡς ἔοικε, πολιτικήν. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕΝ. Οὐκοῦν δὴ καὶ κατὰ τὸ τῆς ὑφαντικῆς παράδειγμα βουλοίμεθ᾽ ἂν ἐπεξελθεῖν αὐτὴν νῦν, ὅτε καὶ πάντα τὰ γένη τὰ κατὰ πόλιν δῆλα ἡμῖν γέγονε; ΣΩ. Καὶ σφόδρα γε. ΞΕΝ. Τὴν δὴ βασιλικὴν συμπλοκὴν, ὡς ἔοικε, λεκτέον ποία τ᾽ ἐστὶ, καὶ τίνι τρόπῳ συμπλέκουσα, ποῖον ἡμῖν ὕφασμα ἀποδίδωσι. ΣΩ. Δῆλον. ΞΕΝ. Ἦ χαλεπὸν ἐνδείξασθαι πρᾶγμα, ἀναγκαῖον ἄρα γέγονεν, ὡς φαίνεται. ΣΩ. Πάντως γε μὴν ῥητέον. ΞΕΝ. Τὸ γὰρ ἀρετῆς μέρος, ἀρετῆς εἴδει διάφορον εἶναί τινα τρόπον, τοῖς περὶ λόγους ἀμφισβητικοῖς καὶ μάλ᾽ εὐεπίθετον πρὸς τὰς τῶν πολλῶν δόξας. ΣΩ. Οὐκ ἔμαθον. ΞΕΝ. Ἀλλ᾽ ὧδε πάλιν. ἀνδρίαν γάρ οἶμαί σε ἡγεῖσθαι μέρος ἓν ἀρετῆς ἡμῖν εἶναι. ΣΩ. Πάνυ γε. ΞΕΝ. Καὶ μὲν σωφροσύνην γε, ἀνδρίας μὲν ἕτερον, ἓν δ᾽ οὖν καὶ τοῦτο μόριον ἧς κἀκεῖνο. ΣΩ. Ναί. ΞΕΝ. Τούτων δὴ πέρι θαυ-

μαστόν τινα λόγον ἀποφαίνεσθαι τολμητέον. ΣΩ. Ποῖον; ΞΕΝ. Ὡς ἐστὸν κατὰ δή τινα τρόπον εὖ μάλα πρὸς ἀλλήλας ἔχθραν καὶ στάσιν ἐναντίαν ἔχοντε ἐν πολλοῖς τῶν ὄντων. ΣΩ. Πῶς λέγεις; ΞΕΝ. Οὐκ εἰωθότα λόγον οὐδαμῶς. πάντα γὰρ οὖν δὴ ἀλλήλοις τά γε τῆς ἀρετῆς μόρια λέγεταί που φίλια. ΣΩ. Ναί. ΞΕΝ. Σκοπῶμεν δὴ, προσχόντες τὸν νοῦν εὖ μάλα, πότερον οὕτως ἁπλοῦν ἐστι τοῦτο, ἢ παντὸς μᾶλλον αὐτῶν ἔχον διαφορὰν τοῖς ξυγγενέσιν ἐστί. ΣΩ. Ναὶ, λέγοις ἂν πῇ σκεπτέον. ΞΕΝ. Ἐν τοῖς ξύμπασι χρὴ ζητεῖν ὅσα καλὰ μὲν λέγομεν, εἰς δύο δ' αὐτὰ τίθεμεν ἐναντία ἀλλήλων εἴδη. ΣΩ. Λέγε τὶ σαφέστερον. ΞΕΝ. Ὀξύτητα καὶ τάχος, εἴτε κατὰ σώματα, εἴτε ἐν ψυχαῖς, εἴτε κατὰ φωνῆς φορὰν, εἴτε αὐτῶν τούτων, εἴτ' ἐν εἰδώλοις ὄντων, ὁπόσα μουσικὴ μιμουμένη καὶ ἔτι γραφικὴ μιμήματα παρέχεται· τούτων τινὸς ἐπαινέτης εἴτε αὐτὸς πώποτε γέγονας, εἴτε ἄλλου παρὼν ἐπαινοῦντος ᾔσθησαι; ΣΩ. Τί μήν; ΞΕΝ. Ἦ καὶ μνήμην ἔχεις ὅντινά τρόπον αὐτὼ δρῶσιν ἐν ἑκάστοις τούτων; ΣΩ. Οὐδαμῶς. ΞΕΝ. Ἆρ' οὖν δυνατὸς αὐτὸ ἂν γνοίμην, ὥσπερ καὶ διανοοῦμαι, διὰ λόγων ἐνδείξασθαί σοι; ΣΩ. Τί δ' ὄν; ΞΕΝ. Ῥᾴδιον ἔοικας ἡγεῖσθαι τὸ τοιοῦτον· σκοπώμεθα δ' οὖν αὐτὸ ἐν τοῖς ὑπεναντίοις γένεσι. τῶν γὰρ δὴ πράξεων ἐν πολλαῖς καὶ πολλάκις ἑκάστοτε τάχος καὶ σφοδρότητα καὶ ὀξύτητα διανοήσεώς τε καὶ σώματος, ἔτι δὲ καὶ φωνῆς, ὅταν ἀγασθῶμεν, λέγομεν αὐτὸ ἐπαινοῦντες, μιᾷ χρώμενοι προσρήσει τῇ τῆς

ἀνδρίας. ΣΩ. Πῶς; ΞΕΝ. Ὀξὺ καὶ ἀνδρεῖον πρῶτόν που φαμὲν, καὶ ταχὺ καὶ ἀνδρικὸν, καὶ σφοδρὸν ὡσαύτως· καὶ πάντως ἐπιφέροντες τοὔνομα ὃ λέγω κοινὸν πάσαις ταῖς φύσεσι ταύταις, ἐπαινοῦμεν αὐτάς. ΣΩ. Ναί. ΞΕΝ. Τί δέ; τὸ τῆς ἠρεμαίας αὖ γενέσεως εἶδος ἆρ' οὐ πολλάκις ἐπῃνέσαμεν ἐν πολλαῖς τῶν πράξεων; ΣΩ. Καὶ σφόδρα γε. ΞΕΝ. Μῶν οὖν τἀναντία λέγοντες ἢ περὶ ἐκείνων, τοῦτο φθεγγόμεθα; ΣΩ. Πῶς; ΞΕΝ. Ὡς ἡσυχαῖά που φαμὲν ἑκάστοτε καὶ σωφρονικὰ, περί τε διάνοιαν πραττόμενα ἀγασθέντες, καὶ κατὰ τὰς πράξεις αὖ βραδέα καὶ μαλακὰ, καὶ ἔτι περὶ φωνὰς γιγνόμενα λεῖα καὶ βαρέα, καὶ πᾶσαν ῥυθμικὴν κίνησιν, καὶ ὅλην μοῦσαν ἐν καιρῷ βραδυτῆτι προσχρωμένην· οὐ τὸ τῆς ἀνδρίας ἀλλὰ τὸ τῆς κοσμιότητος ὄνομα ἐπιφέρομεν αὐτοῖς ξύμπασιν. ΣΩ. Ἀληθέστατα. ΞΕΝ. Καὶ μὲν ὁπόταν αὖ γε ἀμφότερα γίγνηται ταῦτα ἡμῖν ἄκαιρα, μεταβάλλοντες ἑκάτερα αὐτῶν ψέγομεν, ἐπὶ τἀναντία πάλιν ἀπονέμοντες τοῖς ὀνόμασι. ΣΩ. Πῶς; ΞΕΝ. Ὀξύτερα μὲν αὐτὰ γιγνόμενα τοῦ καιροῦ καὶ θάττω, καὶ σκληρότερα φαινόμενα, ὑβριστικὰ καὶ μανικὰ λέγοντες· τὰ δὲ βαρύτερα καὶ βραδύτερα, καὶ μαλακώτερα, δειλὰ καὶ βλακικά. καὶ σχεδὸν ὡστοπολὺ ταῦτά τε καὶ τὴν σώφρονα φύσιν, καὶ τὴν ἀνδρίαν τὴν τῶν ἐναντίων, οἷον πολεμίας διαλαχούσας στάσιν ἰδέας, οὔτ' ἀλλήλαις μιγνυμένας ἐφευρίσκομεν ἐν ταῖς περὶ τὰ τοιαῦτα πράξεσιν, ἔτι τε τοὺς ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτὰς ἴσχοντας, διαφερομένους ἀλλήλοις ὀψόμεθα,

ἐὰν μεταδιωκῶμεν. ΣΩ. Ποῦ δὴ λέγεις; ΞΕΝ. Ἐν πᾶσί τε δὴ τούτοις, οἷς νῦν εἴπομεν, ὡς εἰκός γε, καὶ ἐν ἑτέροις πολλοῖς. κατὰ γάρ, οἶμαι, τὴν αὐτῶν ἑκατέροις ξυγγένειαν, τὰ μὲν ἐπαινοῦντες, ὡς οἰκεῖα σφέτερα, τὰ δὲ τῶν διαφόρων ψέγοντες, ὡς ἀλλότρια, πολλὴν εἰς ἔχθραν ἀλλήλοις καὶ πολλῶν πέρι καθίστανται. ΣΩ. Κινδυνεύουσι. ΞΕΝ. Παιδιὰ τοίνυν αὕτη γέ τις ἡ διαφορὰ τούτων ἐστὶ τῶν εἰδῶν· περὶ δὲ τὰ μέγιστα νόσος ξυμβαίνει πασῶν ἐχθίστη γίγνεσθαι ταῖς πόλεσι. ΣΩ. Περὶ δὴ ποῖα φῄς; ΞΕΝ. Περὶ ὅλην, ὥσγε εἰκός, τὴν τοῦ ζῆν παρασκευήν. οἱ μὲν γὰρ δὴ διαφερόντως ὄντες κόσμιοι, τὸν ἡσύχιον ἀεὶ βίον ἕτοιμοι ζῆν, αὐτοὶ καθ' αὑτοὺς μόνοι τὰ σφέτερα αὐτῶν πράττοντες, οἴκοι τε αὖ πρὸς ἅπαντας οὕτως ὁμιλοῦντες, καὶ πρὸς τὰς ἔξωθεν πόλεις ὡσαύτως ἕτοιμοι ὄντες τρόπον τινὰ ἄγειν εἰρήνην. καὶ διὰ τὸν ἔρωτα δὴ τοῦτον, ἀκαιρότερον ὄντα ἢ χρῆν, ὅταν ἃ βούλονται πράττωσιν, ἔλαθον αὐτοί τε ἀπολέμως ἴσχοντες, καὶ τοὺς νέους ὡσαύτως διατιθέντες· ὄντες τε ἀεὶ τῶν ἐπιτιθεμένων. ἐξ ὧν οὐκ ἐν πολλοῖς ἔτεσιν αὐτοὶ καὶ παῖδες καὶ ξύμπασα ἡ πόλις ἀντ' ἐλευθέρων πολλάκις ἔλαθον αὐτοὺς γενόμενοι δοῦλοι. ΣΩ. Χαλεπὸν εἶπες καὶ δεινὸν πάθος. ΞΕΝ. Τί δ' οἱ πρὸς τὴν ἀνδρίαν μᾶλλον ῥέποντες, ἆρ' οὐκ ἐπὶ πόλεμον ἀεί τινα τὰς αὑτῶν ξυντείνοντες πόλεις, διὰ τὴν τοῦ τοιούτου βίου σφοδροτέραν τοῦ δέοντος ἐπιθυμίαν, εἰς ἔχθραν πολλοῖς καὶ δυνατοῖς καταστάντες, ἢ πάμπαν διώλεσαν ἢ δούλας αὖ καὶ ὑποχειρίους τοῖς

ἐχθροῖς ὑπέθεσαν τὰς αὑτῶν πατρίδας; ΣΩ. Ἔστι καὶ ταῦτα. ΞΕΝ. Πῶς οὖν μὴ φῶμεν ἐν τούτοις ἀμφότερα τὰ γένη πολλὴν πρὸς ἄλληλα ἀεὶ καὶ τὴν μεγίστην ἴσχειν ἔχθραν καὶ στάσιν. ΣΩ. Οὐδαμῶς ὡς οὐ φήσομεν. ΞΕΝ. Οὐκοῦν ὅπερ ἐσκοποῦμεν κατ᾽ ἀρχὰς, ἀνευρήκαμεν, ὅτι μόρια ἀρετῆς οὐ σμικρὰ ἀλλήλοις διαφέρεσθον φύσει, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἴσχοντας δρᾶτον τὸ αὐτὸ τοῦτο. ΣΩ. Κινδυνεύετον. ΞΕΝ. Τόδε τοίνυν αὖ λάβωμεν. ΣΩ. Τὸ ποῖον; ΞΕΝ. Εἴτις που τῶν συνθετικῶν ἐπιστημῶν πρᾶγμα ὁτιοῦν τῶν αὑτῆς ἔργων, κἂν ᾖ τὸ φαυλότατον, ἑκοῦσα ἐκ μοχθηρῶν καὶ χρηστῶν τινῶν ξυνίστησιν· ἢ πᾶσα ἐπιστήμη πανταχοῦ τὰ μὲν μοχθηρὰ εἰς δύναμιν ἀποβάλλει, τὰ δ᾽ ἐπιτήδεια καὶ τὰ χρηστὰ ἔλαβεν. ἐκ τούτων δὲ, καὶ ὁμοίων καὶ ἀνομοίων ὄντων, πάντ᾽ εἰς ἓν αὐτὰ ξυνάγουσα, μίαν τινὰ δύναμιν καὶ ἰδέαν δημιουργεῖ. ΣΩ. Τί μήν; ΞΕΝ. Οὐδ᾽ ἄρα ἡ κατὰ φύσιν ἀληθῶς οὖσα ἡμῖν πολιτικὴ μηδέποτε ἐκ χρηστῶν καὶ κακῶν ἀνθρώπων ἑκοῦσα εἶναι συστήσηται τινὰ πόλιν· ἀλλ᾽ εὔδηλον ὅτι παιδείᾳ πρῶτον βασανιεῖ· μετὰ δὲ τὴν βάσανον αὖ τοῖς δυναμένοις παιδεύειν καὶ ὑπηρετεῖν πρὸς τοῦτο αὐτὸ παραδώσει, προστάττουσα καὶ ἐπιστατοῦσα αὐτή· καθάπερ ὑφαντικὴ τοῖς τε ξαίνουσι καὶ τοῖς τἄλλα προπαρασκευάζουσιν ὅσα πρὸς τὴν πλέξιν αὐτῆς, ξυμπαρακολουθοῦσα προστάττει καὶ ἐπιστατεῖ· τοιαῦτα δὴ ἑκάστοις ἐνδεικνῦσα τὰ ἔργα ἀποτελεῖν, οἷα ἂν ἐπιτήδεια ἡγῆται πρὸς τὴν αὑτῆς εἶναι ξυμπλοκήν. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕΝ.

Ταὐτὸν δή μοι τοῦθ' ἡ βασιλικὴ φαίνεται, πᾶσι τοῖς κατὰ νόμον παιδευταῖς καὶ τροφεῦσι, τὴν τῆς ἐπιστατικῆς αὐτὴ δύναμιν ἔχουσα, οὐκ ἐπιτρέπειν ἀσκεῖν ὅ, τι μή τις πρὸς τὴν αὐτῆς ξύγκρασιν ἀπεργαζόμενος, ἦθός τι πρέπον ἀποτελεῖ. ταῦτα δὲ μόνα παρακελεύεσθαι παιδεύειν, καὶ τοὺς μὲν μὴ δυναμένους κοινωνεῖν ἤθους ἀνδρείου καὶ σώφρονος, ὅσα τε ἄλλα ἐστὶ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν, ἀλλ' εἰς ἀθεότητα καὶ ὕβριν καὶ ἀδικίαν ὑπὸ κακῆς βίᾳ φύσεως ἀπωθούμενα, θανάτοις τε ἐκβάλλει καὶ φυγαῖς καὶ ταῖς μεγίσταις κολάζουσα ἀτιμίαις. ΣΩ. Λέγεται γοῦν πως οὕτω. ΞΕΝ. Τοὺς δ' ἐν ἀμαθίᾳ τ' αὖ καὶ ταπεινότητι πολλῇ κυλινδουμένους, εἰς τὸ δουλικὸν ὑποζεύγνυσι γένος. ΣΩ. Ὀρθότατα. ΞΕΝ. Τοὺς λοιποὺς τοίνυν ὅσων αἱ φύσεις ἐπὶ τὸ γενναῖον ἱκαναὶ, παιδείας τυγχάνουσαι, καθίστασθαι, καὶ δέξασθαι μετὰ τέχνης ξύμμιξιν πρὸς ἀλλήλας, τούτων τὰς μὲν ἐπὶ τὴν ἀνδρίαν μᾶλλον ξυντεινούσας, οἷον στημονοφυὲς νομίσας αὐτῶν εἶναι τὸ στερεὸν ἦθος, τὰς δὲ ἐπὶ τὸ κόσμιον, πιονί τε καὶ μαλακῷ καὶ κατὰ τὴν εἰκόνα κροκώδει διανήματι προσχρωμένας, ἐναντία δὲ τεινούσας ἀλλήλαις, πειρᾶται τοιόνδε τινὰ τρόπον ξυνδεῖν καὶ ξυμπλέκειν. ΣΩ. Ποῖον δή; ΞΕΝ. Πρῶτον μὲν κατὰ τὸ ξυγγενὲς, τὸ ἀειγενὲς ὂν τῆς ψυχῆς αὐτῶν μέρος θείῳ ξυναρμοσαμένη δεσμῷ· μετὰ δὲ τὸ θεῖον, τὸ ζωογενὲς αὐτῶν αὖθις ἀνθρωπίνοις. ΣΩ. Πῶς τοῦτ' εἶπες αὖ; ΞΕΝ. Τὴν τῶν καλῶν καὶ δικαίων πέρι καὶ ἀγαθῶν, καὶ τῶν τούτοις ἐναντίων ὄντως οὖσαν

ἀληθῆ δόξαν μετὰ βεβαιώσεως, ὁπόταν ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐγγίγνηται, θείαν φημὶ ἐν δαιμονίῳ γίγνεσθαι γένει. ΣΩ. Πρέπει γοῦν οὕτω. ΞΕΝ. Τὸν δὴ πολιτικὸν καὶ τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην ἆρ᾽ ἴσμεν ὅτι προσήκει μόνον δυνατὸν εἶναι τῇ τῆς βασιλικῆς μούσῃ τοῦτο αὐτὸ ἐμποιεῖν τοῖς ὀρθῶς μεταλαβοῦσι παιδείας, οὓς ἐλέγομεν νῦν δή; ΣΩ. Τὸ γοῦν εἰκός. ΞΕΝ. Ὃς δ᾽ ἂν δρᾷν γε, ὦ Σώκρατες, ἀδυνατῇ τὸ τοιοῦτον, μηδέποτε τοῖς νῦν ζητουμένοις ὀνόμασιν αὐτὸν προσαγορεύωμεν. ΣΩ. Ὀρθότατα. ΞΕΝ. Τί οὖν; ἀνδρεία ψυχὴ λαμβανομένη τῆς τοιαύτης ἀληθείας, ἆρ᾽ οὐχ ἡμεροῦται, καὶ τῶν δικαίων μάλιστα οὕτω κοινωνεῖν ἂν ἐθελήσειε; μὴ μεταλαβοῦσα δὲ, ἀποκλίνει μᾶλλον πρὸς θηριώδη τινὰ φύσιν; ΣΩ. Πῶς δ᾽ οὔ; ΞΕΝ. Τί δέ; τὸ τῆς κοσμίας φύσεως, ἆρ᾽ οὐ τούτων μὲν μεταλαβὸν τῶν δοξῶν, ὄντως σῶφρον καὶ κόσμιον, ὥς γε ἐν πολιτείᾳ, γίγνεται; μὴ κοινωνῆσαν δὲ ὧν λέγομεν, ἐπονείδιστόν τινα εὐηθείας δικαιότατα λαμβάνει φήμην; ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΞΕΝ. Οὐκοῦν ξυμπλοκὴν καὶ ξύνδεσμον τοῦτον τοῖς μὲν κακοῖς πρὸς σφᾶς αὐτοὺς, καὶ τοῖς ἀγαθοῖς πρὸς τοὺς κακοὺς μηδέποτε φῶμεν γίγνεσθαι μόνιμον, μηδέ τινα ἐπιστήμην αὐτῷ δὴ σπουδῇ πρὸς τοὺς τοιούτους ἂν χρῆσθαί ποτε; ΣΩ. Πῶς γάρ; ΞΕΝ. Τοῖς δ᾽ εὖ γενέσει γε ἐξ ἀρχῆς γενομένοις ἤθεσι, θρεφθεῖσί τε κατὰ φύσιν, μόνοις διὰ νόμων ἐμφύεσθαι· καὶ ἐπὶ τούτοις δὴ τοῦτ᾽ οὖν τέχνῃ φάρμακον, καὶ καθάπερ εἴπομεν τοῦτον θειότερον εἶναι τὸν ξύνδεσμον ἀρε-

τῆς μερῶν φύσεως ἀνομοίων καὶ ἐπὶ τἀναντία φερομένων. ΣΩ. Ἀληθέστατα. ΞΕΝ. Τοὺς μὲν λοιποὺς ὄντας ἀνθρωπίνους δεσμοὺς, ὑπάρχοντος τούτου τοῦ θείου, σχεδὸν οὐδὲν χαλεπὸν οὔτε ἐννοεῖν, οὔτε ἐννοήσαντα ἀποτελεῖν. ΣΩ. Πῶς δή; καὶ τίνας; ΞΕΝ. Τοὺς τῶν ἐπιγαμιῶν καὶ παίδων κοινωνήσεων, καὶ τῶν περὶ τὰς ἰδίας ἐκδόσεις καὶ γάμους. οἱ γὰρ πολλοὶ τὰ περὶ ταῦτα οὐκ ὀρθῶς ξυνδοῦνται πρὸς τὴν τῶν παίδων γέννησιν. ΣΩ. Τί δή; ΞΕΝ. Τὰ μὲν πλούτου καὶ δυνάμεων ἐν τοῖς τοιούτοις διώγματα τί καί τις ἂν, ὡς ἄξια λόγου, σπουδάζοι μεμφόμενος; ΣΩ. Οὐδέν. ΞΕΝ. Μᾶλλον δέ γε δίκαιον τῶν περὶ τὰ γένη ποιουμένων ἐπιμέλειαν, τούτων πέρι λέγειν, εἴτι μὴ κατὰ τρόπον πράττουσιν. ΣΩ. Εἰκὸς γὰρ οὖν. ΞΕΝ. Πράττουσι μὴν οὐδὲ ἐξ ἑνὸς ὀρθοῦ λόγου, τὴν ἐν τῷ παραχρῆμα διώκοντες ῥαστώνην, καὶ τῷ τοὺς μὲν προσομοίους αὐτοῖς ἀσπάζεσθαι, τοὺς δ' ἀνομοίους μὴ στέργειν, πλεῖστον τῇ δυσχερείᾳ μέρος ἀπονέμοντες. ΣΩ. Πῶς; ΞΕΝ. Οἱ μέν που κόσμιοι τὸ σφέτερον αὐτῶν ἦθος ζητοῦσι, καὶ κατὰ δύναμιν γαμοῦσί τε παρὰ τούτων, καὶ τὰς ἐκδιδομένας παρ' αὐτῶν εἰς τοιούτους ἐκπέμπουσι πάλιν· ὡς δ' αὔτως τὸ περὶ τὴν ἀνδρίαν γένος δρᾷ, τὴν αὐτοῦ μεταδιώκον φύσιν· δέον ποιεῖν ἀμφότερα τὰ γένη τούτων τοὐναντίον ἅπαν. ΣΩ. Πῶς; καὶ διὰ τί; ΞΕΝ. Διότι πέφυκεν ἀνδρία τε ἐν πολλοῖς γένεσιν ἄμικτος γεννωμένη σώφρονι φύσει, κατὰ μὲν ἀρχὰς, ἀκμάζειν ῥώμῃ, τελευτῶσα δὲ, ἐξανθεῖν παντάπασι μανίαις.

ΣΩ. Ἐοικός. ΞΕΝ. Ἡ δὲ αἰδοῦς γε αὖ λίαν πλήρης ψυχὴ, καὶ ἀκέραστος τόλμης ἀνδρείας, ἐπὶ γενεὰς πολλὰς οὕτω γεννηθεῖσα, νωθεστέρα φύεσθαι τοῦ καιροῦ, καὶ ἀποτελευτῶσα δὴ παντάπασιν ἀναπηροῦσθαι. ΣΩ. Καὶ τοῦτο εἰκὸς οὕτω ξυμβαίνειν. ΞΕΝ. Τούτους δὴ τοὺς δεσμοὺς ἔλεγον ὅτι χαλεπὸν οὐδὲν ξυνδεῖν, ὑπάρξοντος τοῦ περὶ τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ μίαν ἔχειν ἀμφότερα τὰ γένη δόξαν. τοῦτο γὰρ ἓν καὶ ὅλον ἐστὶ βασιλικῆς ξυνυφάνσεως ἔργον, μηδέποτε ἐᾷν ἀφίστασθαι σώφρονα ἀπὸ τῶν ἀνδρείων ἤθη· ξυγκερκίζοντα δὲ ὁμοδοξίαις, καὶ τιμαῖς καὶ ἀτιμίαις, καὶ δόξαις, καὶ ὁμηρειῶν ἐκδόσεσιν εἰς ἀλλήλους, λεῖον καὶ τὸ λεγόμενον εὐήτριον ὕφασμα ξυνάγοντα ἐξ αὐτῶν, τὰς ἐν ταῖς πόλεσιν ἀρχὰς ἀεὶ κοινῇ τούτοις ἐπιτρέπειν. ΣΩ. Πῶς; ΞΕΝ. Οὗ μὲν ἂν ἑνὸς ἄρχοντος χρεία συμβαίνῃ, τὸν ταῦτα ἀμφότερα ἔχοντα αἱρούμενον ἐπιστάτην· οὗ δ᾽ ἂν πλειόνων, τούτων μέρος ἑκατέρων ξυμμιγνῦντα. τὰ μὲν γὰρ σωφρόνων ἀρχόντων ἤθη, σφόδρα μὲν εὐλαβῆ καὶ δίκαια καὶ σωτήρια, δριμύτητος δὲ καί τινος ἰταμότητος ὀξείας καὶ πρακτικῆς ἐνδεῖται. ΣΩ. Δοκεῖ γοῦν μοι καὶ τάδε. ΞΕΝ. Ἀνδρία γε αὖ, πρὸς μὲν τὸ δίκαιον καὶ εὐλαβὲς, ἐκείνων ἐπιδεεστέρα· τὰ δ᾽ ἐν ταῖς πράξεσι, τὸ μὲν διαφερόντως ἴσχει. πάντα δὲ καλῶς γίγνεσθαι τὰ περὶ τὰς πόλεις ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, τούτοιν μὴ καὶ παραγενομένοιν ἀμφοῖν, ἀδύνατον. ΣΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΞΕΝ. Τοῦτο δὴ τέλος ὑφάσματος εὐθυπλοκίᾳ ξυμπλακὲν γίγνεσθαι φῶμεν πολιτικῆς πράξεως, τὸ τῶν

ἀνδρείων καὶ σωφρόνων ἀνθρώπων ἦθος, ὁπόταν ὁμονοίᾳ καὶ φιλίᾳ κοινὸν ξυναγαγεῦσα αὐτῶν τὸν βίον ἡ βασιλικὴ τέχνη, πάντων μεγαλοπρεπέστατον ὑφασμάτων καὶ ἄριστον ἀποτελέσασα, ὥστ' εἶναι κοινόν, τούς τ' ἄλλους ἐν ταῖς πόλεσι πάντας δούλους καὶ ἐλευθέρους ἀμπίσχουσα, συνέχῃ τούτῳ τῷ πλέγματι, καὶ καθόσον εὐδαίμονι προσήκει γίγνεσθαι πόλει, τούτου μηδαμῇ μηδὲν ἐλλείπουσα, ἄρχῃ τε καὶ ἐπιστατῇ. ΣΩ. Κάλλιστα αὖ τὸν βασιλικὸν ἀπετέλεσας ἄνδρα ἡμῖν, ὦ ξένε, καὶ τὸν πολιτικόν.

ΜΙΝΩΣ
Η
ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΥ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΜΙΝΩΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ.
ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΜΙΝΩΣ.

Ὁ νόμος ἡμῖν τί ἐστιν; ΜΙΝ. Ὁποῖον καὶ ἐρωτᾷς τὸν νόμον; ΣΩ. Τί δέ ἐστιν ὅ, τι διαφέρει νόμος νόμου κατὰ ταὐτὸ τοῦτο, κατὰ τὸ νόμος εἶναι; σκόπει γὰρ δὴ ὃ τυγχάνω ἐρωτῶν σε. ἐρωτῶ γάρ, ὥσπερ εἰ ἀνηρόμην τί ἐστι χρυσός, εἴ με ὡσαύτως ἀνήρου ὁποῖον καὶ λέγω χρυσόν, οἶμαί σε οὐκ ἂν ὀρθῶς ἔρεσθαι. οὐδὲν γάρ που διαφέρει οὔτε χρυσὸς χρυσοῦ, οὔτε λίθος λίθου, κατά γε τὸ λίθος εἶναι, καὶ κατὰ τὸ χρυσός. οὕτω δὲ οὐδὲ νόμος που νόμου οὐδὲν διαφέρει, ἀλλὰ πάντες εἰσὶ ταὐτόν. νόμος γὰρ ἕκαστος αὐτῶν ἐστὶν ὁμοίως· οὐχ ὁ μὲν μᾶλλον, ὁ δ᾽ ἧττον. τοῦτο δὴ αὐτὸ ἐρωτῶ τὸ πᾶν· τί ἐστι νόμος, εἰ οὖν σοι πρόχειρον εἰπεῖν. ΜΙΝ.

Τί οὖν ἄλλο νόμος εἴη ἄν, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ἢ τὰ νομιζόμενα; ΣΩ. Ἦ καὶ λόγος σοὶ δοκεῖ εἶναι τὰ λεγόμενα; ἢ ὄψις, τὰ δρώμενα; ἢ ἀκοή, τὰ ἀκουόμενα; ἢ ἄλλο μὲν λόγος, ἄλλα δέ, τὰ λεγόμενα; καὶ ἄλλο μὲν ὄψις, ἄλλα δέ, τὰ δρώμενα; καὶ ἄλλο μὲν ἀκοή, ἄλλα δέ, τὰ ἀκουόμενα; καὶ ἄλλο δὴ νόμος, ἄλλα δὲ τὰ νομιζόμενα; οὕτως, ἢ πῶς σοι δοκεῖ; MIN. Ἀλλ' ὅμοιόν νῦν ἐφάνη. ΣΩ. Οὐκ ἄρα νόμος ἐστὶ τὰ νομιζόμενα. MIN. Οὔ μοι δοκεῖ. ΣΩ. Τί δῆτ' ἂν εἴη νόμος, ἐπισκεψώμεθα αὐτὸ ὧδε. εἴ τις ἡμᾶς τὰ νῦν δὴ λεγόμενα ἀνήρετο, ἐπειδὴ ὄψει φατὲ τὰ δρώμενα ὁρᾶσθαι, τίνι ὄντι τῇ ὄψει ὁρᾶται; ἀπεκρινάμεθ' ἂν αὐτῷ, ὅτι αἰσθήσει ταύτῃ τῇ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν δηλούσῃ ἡμῖν τὰ χρώματα. εἰ δὲ αὖθις ἀνήρετο, τίνι ὄντι τῇ ἀκοῇ τὰ ἀκουόμενα ἀκούεται; ἀπεκρινάμεθ' ἂν αὐτῷ, ὅτι αἰσθήσει τῇ διὰ τῶν ὤτων δηλούσῃ ἡμῖν τὰς φωνάς. οὕτω τοίνυν καὶ εἰ ἀνέροιτο ἡμᾶς, ἐπειδὴ νόμῳ τὰ νομιζόμενα νομίζεται, τίνι ὄντι νόμῳ νομίζεται; πότερον αἰσθήσει τινί, ἢ δηλώσει; ὥσπερ τὰ μανθανόμενα μανθάνεται δηλούσῃ τῇ ἐπιστήμῃ. ἢ εὑρέσει τινί; ὥσπερ τὰ εὑρισκόμενα εὑρίσκεται· οἷον, τὰ μὲν ὑγιεινὰ καὶ τὰ νοσώδη, ἰατρικῇ· ἃ δὲ οἱ θεοὶ διανοοῦνται, ὡς φασὶν οἱ μάντεις, μαντικῇ. μαντικὴ γάρ που τέχνη ἡμῖν, εὕρεσίς ἐστι τῶν πραγμάτων. ἢ γάρ; MIN. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί οὖν ἂν τούτων ὑπολάβοιμεν μάλιστα τὸν νόμον εἶναι; τὰ δόγματα ταῦτα καὶ ψηφίσματα; MIN. Ἔμοιγε δοκεῖ. τί γὰρ ἂν ἄλλο τις φαίη νόμον εἶναι; ὥστε κινδυνεύει,

ὃ σὺ ἐρωτᾷς, τὸ ὅλον τοῦτο, νόμος δόγμα πόλεως εἶναι. ΣΩ. Δόξαν, ὡς ἔοικε, λέγεις πολιτικὴν τὸν νόμον. ΜΙΝ. Ἔγωγε. ΣΩ. Καὶ ἴσως καλῶς λέγεις· τάχα δὲ ἄμεινον εἰσόμεθα ὧδε. λέγεις τινὰς σοφούς; ΜΙΝ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν οἱ σοφοὶ, εἰσὶ σοφίᾳ σοφοί; ΜΙΝ. Ναί. ΣΩ. Τί δέ; οἱ δίκαιοι, δικαιοσύνῃ δίκαιοι; ΜΙΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ οἱ νόμιμοι, νόμῳ νόμιμοι; ΜΙΝ. Ναί. ΣΩ. Οἱ δὲ ἀνόμιμοι, ἀνομίᾳ ἀνόμιμοι; ΜΙΝ. Ναί. ΣΩ. Οἱ δὲ νόμιμοι, δίκαιοι; ΜΙΝ. Ναί. ΣΩ. Οἱ δὲ ἀνόμιμοι, ἄδικοι; ΜΙΝ. Ἄδικοι. ΣΩ. Οὐκοῦν κάλλιστον ἡ δικαιοσύνη τε καὶ ὁ νόμος; ΜΙΝ. Οὕτως. ΣΩ. Αἴσχιστον δὲ ἡ ἀδικία καὶ ἀνομία; ΜΙΝ. Ναί. ΣΩ. Καὶ τὸ μὲν σώζει τὰς πόλεις καὶ τἄλλα πάντα, τὸ δὲ ἀπόλλυσι καὶ ἀνατρέπει; ΜΙΝ. Ναί. ΣΩ. Ὡς περὶ καλοῦ ἄρα τινὸς ὄντος δεῖ τοῦ νόμου διανοεῖσθαι, καὶ ὡς ἀγαθὸν αὐτὸ ζητεῖν. ΜΙΝ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν δόγμα ἔφαμεν εἶναι πόλεως τὸν νόμον; ΜΙΝ. Ἔφαμεν γάρ. ΣΩ. Τί οὖν; οὐκ ἔστι τὰ μὲν, χρηστὰ δόγματα, τὰ δὲ, πονηρά; ΜΙΝ. Ἔστι μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ μὴν νόμος γε οὐκ ἦν πονηρός. ΜΙΝ. Οὐ γάρ. ΣΩ. Οὐκ ἄρα ὀρθῶς ἔχει ἀποκρίνεσθαι οὕτως ἁπλῶς, ὅτι νόμος ἐστὶ δόγμα πόλεως. ΜΙΝ. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκ ἄρα ἁρμόττοι ἂν τὸ πονηρὸν δόγμα νόμος εἶναι. ΜΙΝ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν δόξα γέ τις καὶ αὐτό μοι καταφαίνεται ὁ νόμος εἶναι· ἐπειδὴ δὲ οὐχ ἡ πονηρὰ δόξα, ἆρα οὐκ ἤδη τοῦτο κατάδηλον ὡς ἡ χρηστή, εἴπερ δόξα νόμος ἐστί; ΜΙΝ. Ναί.

ΣΩ. Δόξα δὲ χρηστή τίς ἐστιν; οὐχ ἡ ἀληθής; ΜΙΝ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ἡ ἀληθὴς δόξα, τοῦ ὄντος ἐστὶν ἐξεύρεσις; ΜΙΝ. Ἔστι γάρ. ΣΩ. Ὁ νόμος οὖν, τοῦ ὄντος ἐστὶν ἐξεύρεσις. ΜΙΝ. Πῶς οὖν, ὦ Σώκρατες, εἰ ὁ νόμος τοῦ ὄντος ἐστὶν ἐξεύρεσις, οὐκ ἀεὶ τοῖς αὐτοῖς νόμοις χρώμεθα περὶ τῶν αὐτῶν, εἰ τὰ ὄντα γε ἡμῖν ἐξεύρηται; ΣΩ. Βούλεται μὲν οὐδὲν ἧττον ὁ νόμος εἶναι τοῦ ὄντος εὕρεσις· οἱ δ' ἄρα μὴ τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ νόμοις χρώμενοι ἄνθρωποι, ὡς δοκοῦμεν, οὐκ ἀεὶ δύνανται ἐξευρίσκειν ὃ βούλεται ὁ νόμος τὸ ὄν. ἐπεὶ φέρε ἴδωμεν ἐάν ἄρα ἡμῖν ἐνθένδε κατάδηλον γένηται, εἴτε τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ νόμοις χρώμεθα, ἢ ἄλλοτε ἄλλοις· καὶ εἰ ἅπαντες τοῖς αὐτοῖς, ἢ ἄλλοι ἄλλοις. ΜΙΝ. Ἀλλὰ τοῦτό γε, ὦ Σώκρατες, οὐ χαλεπὸν γνῶναι, ὅτι οὔτε οἱ αὐτοὶ ἀεὶ τοῖς αὐτοῖς νόμοις χρῶνται, οἵ τε ἄλλοι γε ἄλλοις. ἐπεὶ αὐτίκα ἡμῖν μὲν οὐ νόμος ἐστὶν ἀνθρώπους θύειν, ἀλλ' ἀνόσιον· Καρχηδόνιοι δὲ θύουσιν, ὡς ὅσιον ὂν καὶ νόμιμον αὐτοῖς· καὶ ταῦτα, ἔνιοι αὐτῶν υἱεῖς τῷ Κρόνῳ, ὡς ἴσως καὶ ἀκήκοας. καὶ μὴ ὅτι βάρβαροι ἄνθρωποι ἡμῶν ἄλλοις νόμοις χρῶνται, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν τῇ Λυκίᾳ οὗτοι, καὶ οἱ τοῦ Ἀθάμαντος ἔκγονοι, οἵας θυσίας θύουσιν Ἕλληνες ὄντες; ὥσπερ καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς οἶσθά που καὶ αὐτὸς ἀκούων, οἵοις νόμοις ἐχρώμεθα πρὸ τοῦ περὶ τοὺς ἀποθανόντας, ἱερεῖά τε προσφάττοντες πρὸ τῆς ἐκφορᾶς τοῦ νεκροῦ, καὶ ἐγχυτριστρίας μεταπεμπόμενοι. οἱ δ' αὖ ἐκείνων πρότεροι αὐτοῦ καὶ ἔθαπτον ἐν τῇ οἰκίᾳ τοὺς ἀποθανόντας· ἡμεῖς δὲ τούτων

οὐδὲν ποιοῦμεν. μυρία δ' ἂν τις ἔχοι τοιαῦτα εἰπεῖν. πολλὴ γὰρ εὐρυχωρία τῆς ἀποδείξεως, ὡς οὔτε ὑμεῖς ἡμῖν αὐτοῖς ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ νομίζομεν, οὔτε ἀλλήλοις οἱ ἄνθρωποι. ΣΩ. Οὐδέν τι θαυμαστόν ἐστιν, ὦ βέλτιστε, εἰ σὺ μὲν ὀρθῶς λέγεις, ἐμὲ δὲ τοῦτο λέληθεν. ἀλλ' ἕως ἂν σύ τε κατὰ σαυτὸν λέγῃς ἃ σοι δοκεῖ μακρῷ λόγῳ, καὶ πάλιν ἐγὼ, οὐδὲν μήποτε ξυμβῶμεν, ὡς ἔγωγ' οἶμαι· ἐὰν δὲ κοινὸν τεθῇ τὸ σκέμμα, τάχα ἂν ὁμολογήσαιμεν. εἰ μὲν οὖν βούλει, πυθόμενός τι παρ' ἐμοῦ, κοινῇ μετ' ἐμοῦ σκόπει· εἰ δ' αὖ βούλει, ἀποκρινόμενος. ΜΙΝ. Ἀλλὰ ἐθέλω, ὦ Σώκρατες, ἀποκρίνεσθαι ὅ, τι ἂν βούλῃ. ΣΩ. Φέρε δή. σὺ πότερον νομίζεις τὰ δίκαια, ἄδικα εἶναι, καὶ τὰ ἄδικα, δίκαια; ἢ τὰ μὲν δίκαια, δίκαια, καὶ τὰ ἄδικα, ἄδικα; ΜΙΝ. Ἐγὼ μὲν, τά τε δίκαια, δίκαια, καὶ τὰ ἄδικα, ἄδικα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ παρὰ πᾶσιν οὕτως ὡς ἐνθάδε νομίζεται; ΜΙΝ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἐν Πέρσαις; ΜΙΝ. Καὶ ἐν Πέρσαις. ΣΩ. Ἀλλ' ἀεὶ δήπου; ΜΙΝ. Ἀεί. ΣΩ. Πότερον τὰ πλείονα ἕλκοντα, βαρύτερα νομίζεται ἐνθάδε, τὰ δὲ ἔλαττον, κουφότερα; ἢ τοὐναντίον; ΜΙΝ. Οὔκ· ἀλλὰ τὰ πλείονα ἕλκοντα, βαρύτερα· τὰ δὲ ἔλαττον, κουφότερα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἐν Καρχηδόνι καὶ ἐν Λυκίᾳ; ΜΙΝ. Ναί. ΣΩ. Τὰ μὲν καλὰ, ὡς ἔοικε, πανταχοῦ νομίζεται καλά· καὶ τὰ αἰσχρὰ, αἰσχρά· ἀλλ' οὐ τὰ αἰσχρὰ, καλὰ, οὐδὲ τὰ καλὰ, αἰσχρά. ΜΙΝ. Οὕτως. ΣΩ. Οὐκοῦν ὡς κατὰ πάντα εἰπεῖν, τὰ ὄντα νομίζεται εἶναι, οὐ τὰ μὴ ὄντα, καὶ παρ' ἡμῖν,

καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν. ΜΙΝ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ὃς ἂν ἄρα τοῦ ὄντος ἁμάρτῃ, τοῦ νομίμου ἁμαρτάνει. ΜΙΝ. Οὕτω μὲν, ὦ Σώκρατες, ὡς σὺ λέγεις, ταῦτα φαίνεται νόμιμα καὶ ἡμῖν ἀεὶ καὶ τοῖς ἄλλοις. ἐπειδὰν δ᾽ ἐννοήσω ὅτι οὐδὲν παυόμεθα ἄνω κάτω μετατιθέμενοι τοὺς νόμους, οὐ δύναμαι πεισθῆναι. ΣΩ. Ἴσως γὰρ οὐκ ἐννοεῖς, ταῦτα μεταπεττευόμενα, ὅτι ταὐτά ἐστιν. ἀλλ᾽ ὧδε μετ᾽ ἐμοῦ αὐτὰ ἄθρει. ἤδη ποτὲ ἐνέτυχες συγγράμματι περὶ ὑγιείας τῶν καμνόντων; ΜΙΝ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οἶσθα οὖν τίνος τέχνης τοῦτό ἐστι τὸ σύγγραμμα; ΜΙΝ. Οἶδα ὅτι ἰατρικῆς. ΣΩ. Οὐκοῦν ἰατροὺς καλεῖς τοὺς ἐπιστήμονας περὶ τούτων; ΜΙΝ. Φημί. ΣΩ. Πότερον οὖν οἱ ἐπιστήμονες ταὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν νομίζουσιν, ἢ ἄλλα ἄλλοι; ΜΙΝ. Ταὐτὰ ἔμοιγε δοκοῦσι. ΣΩ. Πότερον οἱ Ἕλληνες μόνοι τοῖς Ἕλλησιν, ἢ καὶ οἱ βάρβαροι αὑτοῖς τε καὶ τοῖς Ἕλλησι, περὶ ὧν ἂν εἰδῶσι, ταὐτὰ νομίζουσι; ΜΙΝ. Ταὐτὰ δή που πολλὴ ἀνάγκη ἐστὶ τοὺς εἰδότας αὐτοὺς αὑτοῖς συννομίζειν καὶ Ἕλληνας καὶ βαρβάρους. ΣΩ. Καλῶς γε ἀπεκρίνω. οὐκοῦν καὶ ἀεί; ΜΙΝ. Ναὶ καὶ ἀεί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἰατροὶ συγγράφουσι περὶ ὑγιείας ἅπερ καὶ νομίζουσιν εἶναι; ΜΙΝ. Τί μήν; ΣΩ. Ἰατρικὰ ἄρα καὶ ἰατρικοὶ νόμοι, ταῦτα τὰ συγγράμματα ἐστὶ τὰ τῶν ἰατρῶν. ΜΙΝ. Ἰατρικὰ μέντοι. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν καὶ τὰ γεωμετρικὰ συγγράμματα, γεωμετρικοὶ νόμοι εἰσί; ΜΙΝ. Ναί. ΣΩ. Τίνων οὖν ἐστι τὰ περὶ κήπων ἐργασίας συγγράμματα καὶ νόμιμα; ΜΙΝ. Κηπουρῶν. ΣΩ.

Κηπουρικοὶ ἄρα οἱ νόμοι εἰσὶν οὗτοι. ΜΙΝ. Ναί. ΣΩ. Τῶν ἐπισταμένων κήπων ἄρχειν; ΜΙΝ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Ἐπίστανται δ' οἱ κηπουροί. ΜΙΝ. Ναί. ΣΩ. Τίνων δὲ τὰ περὶ ὄψου σκευασίας συγγράμματά τε καὶ νόμιμα; ΜΙΝ. Μαγείρων. ΣΩ. Μαγειρικοὶ ἄρα οὗτοι νόμοι εἰσί. ΜΙΝ. Μαγειρικοί. ΣΩ. Τῶν ἐπισταμένων, ὡς ἔοικεν, ὄψου σκευασίας ἄρχειν. ΜΙΝ. Ναί. ΣΩ. Ἐπίστανται δ', ὥς φασιν, οἱ μάγειροι; ΜΙΝ. Ἐπίστανται γάρ; ΣΩ. Εἶεν. τίνων δὲ δὴ τὰ περὶ πόλεως διοικήσεως συγγράμματά τε καὶ νόμιμά ἐστιν; ἆρ' οὐ τῶν ἐπισταμένων ἄρχειν πόλεων; ΜΙΝ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ἐπίστανται δὲ ἄλλοι τινὲς ἢ οἱ πολιτικοὶ καὶ οἱ βασιλικοί; ΜΙΝ. Οὗτοι μὲν οὖν. ΣΩ. Πολιτικὰ ἄρα τὰ συγγράμματα ταῦτά ἐστιν, ἃ οἱ ἄνθρωποι καλοῦσι βασιλέων τε καὶ ἀνδρῶν ἀγαθῶν συγγράμματα. ΜΙΝ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν οἵ γε ἐπιστάμενοι, οὐκ ἄλλοτε ἄλλα συγγράφουσι περὶ τῶν αὐτῶν, ἕτερα καὶ ἕτερα νόμιμα; ΜΙΝ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἐὰν οὖν ὁρῶμεν τινὰς τοῦτο ποιοῦντας, πότερα φήσομεν ἐπιστήμονας εἶναι ἢ ἀνεπιστήμονας τοὺς τοῦτο ποιοῦντας; ΜΙΝ. Ἀνεπιστήμονας. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὃ μὲν ἂν ὀρθὸν ᾖ, νόμιμον αὐτὸ φήσομεν ἑκάστῳ εἶναι; ἢ τὸ ἰατρικὸν, ἢ τὸ μαγειρικὸν, ἢ τὸ κηπουρικόν; ΜΙΝ. Ναί. ΣΩ. Ὃ δ' ἂν μὴ ὀρθὸν ᾖ, οὐκέτι φήσομεν τοῦτο νόμιμον εἶναι; ΜΙΝ. Οὐκέτι. ΣΩ. Ἄνομον ἄρα γίγνεται. ΜΙΝ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἐν τοῖς συγγράμμασι τοῖς περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, καὶ ὅλως περὶ πόλεως διακοσμή-

σεώς τε, καὶ περὶ τοῦ ὡς χρὴ πόλιν διοικεῖν, τὸ μὲν ὀρθὸν, νόμος ἐστὶ βασιλικός· τὸ δὲ μὴ ὀρθὸν, οὐ δοκεῖ νόμος εἶναι βασιλικὸς τοῖς μὴ εἰδόσιν· ἔστι γὰρ ἄνομον. MIN. Ναί. ΣΩ. Ὀρθῶς ἄρα ὡμολογήσαμεν νόμον εἶναι τοῦ ὄντος εὕρεσιν. MIN. Φαίνεται. ΣΩ. Ἔτι δὲ καὶ τόδε ἐν αὐτῷ θεασώμεθα· τίς ἐπιστήμων διανεῖμαι τῇ γῇ τὰ σπέρματα; MIN. Γεωργός. ΣΩ. Οὗτος δὲ τὰ ἄξια σπέρματα ἑκάστῃ τῇ διανέμει; MIN. Ναί. ΣΩ. Ὁ γεωργὸς ἄρα, νομεὺς ἀγαθὸς τούτων· καὶ οἱ τούτου νόμοι, καὶ διανομαὶ ἐπὶ ταῦτα, ὀρθαί εἰσι. MIN. Ναί. ΣΩ. Τίς δὲ κρουμάτων ἐπὶ τὰ μέλη ἀγαθὸς νομεὺς, καὶ τὰ ἄξια νεῖμαι; καὶ εἵτινες νόμοι ὀρθοί εἰσιν; MIN. Οἱ τοῦ αὐλητοῦ καὶ οἱ τοῦ κιθαριστοῦ. ΣΩ. Ὁ νομικώτατος ἄρα ἐν τούτοις, οὗτος αὐλητικώτατος. MIN. Ναί. ΣΩ. Τίς δὴ τὴν τροφὴν ἐπὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων σώματα διανεῖμαι ἄριστος; οὐχ ὅσπερ τὴν ἀξίαν; MIN. Ναί. ΣΩ. Αἱ τούτου ἄρα διανομαὶ καὶ οἱ νόμοι βέλτιστοι· καὶ ὅστις περὶ ταῦτα νομικώτατος, καὶ νομεὺς ἄριστος. MIN. Πάνυ γε. ΣΩ. Τίς οὗτος; MIN. Παιδοτρίβης. ΣΩ. Οὗτος τὴν ἀνθρωπείαν ἀγέλην τοῦ σώματος νέμειν κράτιστος; MIN. Ναί. ΣΩ. Τίς δ' ὁ τὴν τῶν προβάτων ἀγέλην κράτιστος νέμειν; τί ὄνομα αὐτῷ; MIN. Ποιμήν. ΣΩ. Οἱ τοῦ ποιμένος ἄρα νόμοι ἄριστοι τοῖς προβάτοις. MIN. Ναί. ΣΩ. Οἱ δὲ τοῦ βουκόλου τοῖς βουσί. MIN. Ναί. ΣΩ. Οἱ δὲ τοῦ τίνος νόμοι, ἄριστοι ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων; οὐχὶ τοῦ βασιλέως; φάθι. MIN. Φημὶ δή. ΣΩ.

Καλῶς τοίνυν λέγεις. ἔχοις ἂν οὖν εἰπεῖν, τίς τῶν παλαιῶν ἀγαθὸς γέγονεν ἐν τοῖς αὐλητικοῖς νόμοις νομοθέτης; ἴσως οὐκ ἐννοεῖς· ἀλλ' ἐγὼ βούλει σε ὑπομνήσω; ΜΙΝ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ὁ Μαρσύας λέγεται, καὶ τὰ παιδικὰ αὐτοῦ Ὄλυμπος ὁ Φρύξ; ΜΙΝ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Τούτων δὴ καὶ τὰ αὐλήματα, θειότατά ἐστι, καὶ μόνα κινεῖ, καὶ ἐμφαίνει τοὺς τῶν θεῶν ἐν χρείᾳ ὄντας· καὶ ἔτι καὶ νῦν μόνα λοιπά ἐστιν, ὡς θεῖα ὄντα. ΜΙΝ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Τίς δὲ λέγεται τῶν παλαιῶν βασιλέων ἀγαθὸς νομοθέτης γεγονέναι, οὗ ἔτι καὶ νῦν τὰ νόμιμα μένει ὡς θεῖα ὄντα; ΜΙΝ. Οὐκ ἐννοῶ. ΣΩ. Οὐκ οἶσθα τίνες παλαιοτάτοις νόμοις χρῶνται τῶν Ἑλλήνων; ΜΙΝ. Ἆρα Λακεδαιμονίους λέγεις, καὶ Λυκοῦργον τὸν νομοθέτην; ΣΩ. Ἀλλὰ ταῦτά γε οὐδέπω ἴσως ἔτη τριακόσια, ἢ ὀλίγῳ τούτων πλείω. ἀλλὰ τούτων τῶν νομίμων τὰ βέλτιστα πόθεν ἥκει, οἶσθα; ΜΙΝ. Φασί γ' ἐκ Κρήτης. ΣΩ. Οὐκοῦν οὗτοι παλαιοτάτοις νόμοις χρῶνται τῶν Ἑλλήνων; ΜΙΝ. Ναί. ΣΩ. Οἶσθα οὖν τίνες τούτων ἀγαθοὶ βασιλεῖς ἦσαν; Μίνως τε καὶ Ῥαδάμανθυς, οἱ Διὸς καὶ Εὐρώπης παῖδες, ὧν οἵδε εἰσὶν οἱ νόμοι. ΜΙΝ. Ῥαδάμανθύν γε φασιν, ὦ Σώκρατες, δίκαιον ἄνδρα· τὸν δὲ Μίνω, ἄγριόν τινα καὶ χαλεπὸν, καὶ ἄδικον. ΣΩ. Ἀττικὸν, ὦ βέλτιστε, λέγεις μῦθον καὶ τραγικόν. ΜΙΝ. Οὐ ταῦτα δέ τι λέγεται περὶ Μίνω; ΣΩ. Οὔκουν ὑπό τε Ὁμήρου καὶ Ἡσιόδου· καίτοιγε πιθανώτεροι εἰσὶν ἢ σύμπαντες οἱ τραγῳδοποιοί· ὧν σὺ ἀκούων, ταῦτα λέγεις. ΜΙΝ. Ἀλλὰ τί μὴν

οὗτοι περὶ Μίνω λέγουσιν; ΣΩ. Ἐγὼ δή σοι ἐρῶ· ἵνα μὴ καὶ σὺ, ὥσπερ οἱ πολλοὶ, ἀσεβῇς. οὐ γάρ ἐσθ᾽ ὅ, τι τούτου ἀσεβέστερόν ἐστιν, οὐδ᾽ οὕτω χρὴ μᾶλλον εὐλαβεῖσθαι, πλὴν εἰς θεοὺς καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἐξαμαρτάνειν· δεύτερον δὲ, εἰς τοὺς θείους ἀνθρώπους. ἀλλὰ πάνυ πολλὴν χρὴ προμήθειαν ποιεῖσθαι ἀεὶ, ὅταν μέλλῃς ἄνδρα ψέξαι ἢ ἐπαινέσαι, μὴ οὐκ ὀρθῶς εἴπῃς. τούτου καὶ ἕνεκα χρὴ μανθάνειν διαγιγνώσκειν χρηστοὺς καὶ πονηροὺς ἄνδρας. νεμεσᾷ γὰρ ὁ θεὸς ὅταν τὶς ψέγῃ τὸν ἑαυτῷ ὅμοιον, ἢ ἐπαινῇ τὸν ἑαυτῷ ἐναντίως ἔχοντα. ἔστι δ᾽ οὗτος ὁ ἀγαθός. μὴ γάρ τοι οἴου, λίθους μὲν εἶναι ἱεροὺς, καὶ ξύλα, καὶ ὄρνεα, καὶ ὄφεις· ἀνθρώπους δὲ, μή. ἀλλὰ πάντων ἱερώτατόν ἐστιν ἄνθρωπος ἀγαθός· καὶ μιαρώτατον, ὁ πονηρός. ἤδη οὖν καὶ περὶ Μίνωος, αὐτὸν Ὅμηρός τε καὶ Ἡσίοδος ἐγκωμιάζουσι. τούτου δ᾽ ἕνεκα φράσω, ἵνα μὴ ἄνθρωπος ὢν, ἀνθρώπου, εἰς ἥρω Διὸς υἱὸν λόγῳ ἐξαμαρτάνῃς. Ὅμηρος γὰρ περὶ Κρήτης λέγων, ὅτι πολλοὶ ἄνθρωποί εἰσιν ἐν αὐτῇ, καὶ ἐννενήκοντα πόληες, Τοῖσι δὲ, φησὶν, ἔνι Κνωσός, μεγάλη πόλις, ἔνθα τε Μίνως Ἐννέωρος βασίλευε, Διὸς μεγάλου ὀαριστής. Ἔστιν οὖν τοῦτο Ὁμήρου ἐγκώμιον εἰς Μίνω διὰ βραχέων εἰρημένον, οἷον οὐδ᾽ εἰς ἕνα τῶν ἡρώων ἐποίησεν Ὅμηρος. ὅτι μὲν γὰρ ὁ Ζεὺς σοφιστής ἐστι, καὶ ἡ τέχνη αὕτη παγκαλή ἐστι, πολλαχοῦ καὶ ἄλλοθι δηλοῖ, ἀτὰρ καὶ ἐνταῦθα. λέγει γὰρ τὸν Μίνω συγγενέσθαι ἐνάτῳ ἔτει τῷ Διῒ ἐν λόγοις, καὶ φοιτᾷν παιδευθησόμενον ὡς ὑπὸ σοφιστοῦ ὄν-

τος τοῦ Διός. ὅτι οὖν τοῦτο τὸ γέρας οὐκ ἔστιν ὅτῳ ἀπένειμεν Ὅμηρος τῶν ἡρώων, ὑπὸ Διὸς πεπαιδεῦσθαι, ἄλλῳ ἢ μόνῳ, τοῦτ᾽ ἔστιν ἔπαινος θαυμαστός. καὶ Ὀδυσσείας ἐν νεκυίᾳ, δικάζοντα χρυσοῦν σκῆπτρον ἔχοντα πεποίηκε τὸν Μίνω. οὐ τὸν Ῥαδάμανθυν δὲ οὔτ᾽ ἐνταῦθα πεποίηκε δικάζοντα, οὔτε συγγινόμενον τῷ Διΐ οὐδαμοῦ. διὰ ταῦτα φήμ᾽ ἐγὼ Μίνω πάντων μάλιστα ὑπὸ Ὁμήρου ἐγκωμιάζεσθαι. τὸ γὰρ, Διὸς ὄντα παῖδα, μόνον ὑπὸ Διὸς πεπαιδεῦσθαι, οὐκ ἔχει ὑπερβολὴν ἐπαίνου. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ἔπος τὸ, Ἐννέωρος βασίλευε, Διὸς μεγάλου ὀαριστὴς, συνουσιαστὴν τοῦ Διὸς εἶναι τὸν Μίνω. οἱ γὰρ ὄαροι, λόγοι εἰσί· καὶ ὀαριστὴς, συνουσιαστής ἐστιν ἐν λόγοις. ἐφοίτα οὖν δι᾽ ἐνάτου ἔτους εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἄντρον ὁ Μίνως, τὰ μὲν μαθησόμενος, τὰ δὲ ἀποδειξόμενος, ἃ τῇ προτέρᾳ ἐνναετηρίδι παρὰ τοῦ Διός. εἰσὶ δὲ οἳ ὑπολαμβάνουσι τὸν ὀαριστὴν, συμπότην καὶ συμπαιστὴν εἶναι τοῦ Διός. ἀλλὰ τῷδε ἄν τις τεκμηρίῳ χρῷτο ὅτι οὐδὲν λέγουσιν οἱ οὕτως ὑπολαμβάνοντες. πολλῶν γὰρ ὄντων ἀνθρώπων καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, οὐκ ἔστιν οἵτινες ἀπέχονται συμποσίων καὶ ταύτης τῆς παιδιᾶς οὗ ἔστιν οἶνος, ἄλλοι ἢ Κρῆτες καὶ Λακεδαιμόνιοι, δεύτεροι μαθόντες παρὰ Κρητῶν. ἐν Κρήτῃ δὲ εἷς οὗτός ἐστι τῶν ἄλλων νόμων, οὓς Μίνως ἔθηκε, μὴ συμπίνειν ἀλλήλοις εἰς μέθην. καίτοι δῆλον ὅτι ἃ ἐνόμιζε καλὰ εἶναι, ταῦτα νόμιμα ἔθηκε καὶ τοῖς αὑτοῦ πολίταις. οὐ γάρ που, ὥσπερ γε φαῦλος ἄνθρωπος, ὁ Μίνως ἐνόμιζε μὲν ἕτερα, ἐποίει

δὲ ἄλλα παρ' οὗ ἐνόμιζεν· ἀλλ' ἦν αὕτη ἡ συνουσία ὥσπερ λέγω, διὰ λόγων ἐπὶ παιδείᾳ εἰς ἀρετήν. ὅθεν δὴ καὶ τοὺς νόμους τούτους ἔθηκε τοῖς αὑτοῦ πολίταις, δι' οὓς ἥ τε Κρήτη τὸν πάντα χρόνον εὐδαιμονεῖ, καὶ Λακεδαίμων, ἀφ' οὗ ἤρξατο τούτοις χρῆσθαι, ἅτε θείοις οὖσι. Ῥαδάμανθυς δὲ, ἀγαθὸς μὲν ἦν ἀνήρ· ἐπεπαίδευτο γὰρ ὑπὸ τοῦ Μίνω· ἐπεπαίδευτο μέντοι οὐχ ὅλην τὴν βασιλικὴν τέχνην, ἀλλ' ὑπηρεσίᾳ τῇ βασιλικῇ, ὅσον ἐπιστατεῖν ἐν τοῖς δικαστηρίοις. ὅθεν καὶ δικαστὴς ἀγαθὸς ἐλέχθη εἶναι. νομοφύλακι γὰρ αὐτῷ ἐχρῆτο ὁ Μίνως κατὰ τὸ ἄστυ· τὰ δὲ κατὰ τὴν ἄλλην Κρήτην, τῷ Τάλῳ. ὁ γὰρ Τάλως τρὶς περιῄει τοῦ ἐνιαυτοῦ κατὰ τὰς κώμας, φυλάττων τοὺς νόμους ἐν αὐταῖς, ἐν χαλκοῖς γραμματείοις ἔχων γεγραμμένους τοὺς νόμους· ὅθεν χαλκοῦς ἐκλήθη. Εἴρηκε δὲ καὶ Ἡσίοδος ἀδελφὰ τούτων εἰς τὸν Μίνω. μνησθεὶς γὰρ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος, φησὶν ὡς βασιλεύτατος γένοιτο θνητῶν βασιλήων· Καὶ πλείστων ἤνασσε περικτιόνων ἀνθρώπων, Ζηνὸς ἔχων σκῆπτρον, τῷ καὶ πόλεων βασίλευε. καὶ οὗτος λέγει τὸ τοῦ Διὸς σκῆπτρον οὐδὲν ἄλλο ἢ τὴν παιδείαν τὴν τοῦ Διὸς, ᾗ εὔθυνε τὴν Κρήτην.

ΜΙΝ. Διὰ τί οὖν ποτε, ὦ Σώκρατες, αὕτη ἡ φήμη κατεσκέδασται τοῦ Μίνω ὡς ἀπαιδεύτου τινὸς καὶ χαλεποῦ ὄντος; ΣΩ. Διὸ καὶ σὺ, ὦ βέλτιστε, ἐὰν σωφρονῇς, εὐλαβὴς εἴης, καὶ ἄλλος πᾶς ἀνὴρ ὅτῳ μέλει τοῦ εὐδόκιμον εἶναι, μηδέποτε ἀπεχθάνεσθαι ἀνδρὶ ποιητικῷ μηδενί. οἱ γὰρ ποιηταὶ μέγα δύνανται εἰς δόξαν, ἐφ' ὁπότερ' ἂν ποιῶσιν εἰς τοὺς

ἀνθρώπους, εὐλογοῦντες ἢ κατηγοροῦντες. ὃ δὴ καὶ ἐξήμαρτεν ὁ Μίνως, πολεμήσας τῇδε τῇ πόλει, ἐν ᾗ ἄλλη τε πολλὴ σοφία ἐστὶ καὶ ποιηταὶ παντοδαποὶ τῆς τε ἄλλης ποιήσεως καὶ τραγῳδίας. ἡ δὲ τραγῳδία ἐστι παλαιὸν ἐνθάδε, οὐχ ὡς οἴονται, ἀπὸ Θέσπιδος ἀρξαμένη, οὐδ᾽ ἀπὸ Φρυνίχου· ἀλλ᾽ εἰ θέλεις ἐννοῆσαι, πάνυ παλαιὸν αὐτὸ εὑρήσεις ὂν τῆσδε τῆς πόλεως εὕρημα. ἔστι δὲ τῆς ποιήσεως δημοτερπέστατόν τε καὶ ψυχαγωγικώτατον ἡ τραγῳδία· ἐν ᾗ δὴ καὶ ἐντείνοντες ἡμεῖς τὸν Μίνω τιμωρούμεθα, ἀνθ᾽ ὧν ἡμᾶς ἠνάγκασε τοὺς δασμοὺς τελεῖν ἐκείνους. τοῦτο οὖν ἐξήμαρτεν ὁ Μίνως, ἀπεχθόμενος ἡμῖν· ὅθεν δὴ σὺ ὃ ἐρωτᾷς, κακοδοξώτερος γέγονεν. ἐπεὶ ὅτι γε ἀγαθὸς ἦν καὶ νόμιμος, ὅπερ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐλέγομεν, νομεὺς ἀγαθὸς, τοῦτο μέγιστον σημεῖον, ὅτι ἀκίνητοι αὐτοῦ οἱ νόμοι εἰσίν· ἅτε τοῦ ὄντος περὶ πόλεως οἰκήσεως ἐξευρόντος εὖ τὴν ἀλήθειαν. ΜΙΝ. Δοκεῖς μοι, ὦ Σώκρατες, εἰκότα τὸν λόγον εὑρηκέναι. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ ἐγὼ ἀληθῆ λέγω, δοκοῦσί σοι παλαιοτάτοις Κρῆτες οἱ Μίνωος καὶ Ῥαδαμάνθυος πολῖται νόμοις χρῆσθαι; ΜΙΝ. Φαίνονται. ΣΩ. Οὗτοι ἄρα τῶν παλαιῶν ἄριστοι νομοθέται γεγόνασι, νομεῖς τε καὶ ποιμένες ἀνδρῶν· ὥσπερ καὶ Ὅμηρος ἔφη ποιμένα λαῶν εἶναι τὸν ἀγαθὸν στρατηγόν. ΜΙΝ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Φέρε δὴ πρὸς Διὸς φιλίου, εἴτις ἡμᾶς ἔροιτο ὁ τῷ σώματι νομοθέτης ἀγαθός τε καὶ νομεὺς, τί ἐστι ταῦτα ἃ διανέμων ἐπὶ τὸ σῶμα, βέλτιον αὐτὸ ποιεῖ· εἴποιμεν ἂν, καλῶς τε καὶ διὰ βραχέων ἀποκρινόμε-

νοι, ὅτι τροφήν τε καὶ πόνους· τῇ μὲν, αὔξων, τοῖς δὲ, γυμνάζων καὶ συνιστὰς τὸ σῶμα αὐτῶν. ΜΙΝ. Ὀρθῶς γε. ΣΩ. Εἰ οὖν δὴ μετὰ τοῦτο ἔροιτο ἡμᾶς, τί δὲ δή ποτε ἐκεῖνά ἐστιν ἃ ὁ ἀγαθὸς νομοθέτης καὶ νομεὺς, διανέμων ἐπὶ τὴν ψυχὴν βελτίω αὐτὴν ποιεῖ; τί ἂν ἀποκρινάμενοι οὐκ ἂν ᾐσχύνθημεν καὶ ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν, καὶ ὑπὲρ τῆς ἡλικίας αὐτῶν; ΜΙΝ. Οὐκέτι τοῦτ' ἔχω εἰπεῖν. ΣΩ. Ἀλλὰ μέντοι αἰσχρόν γε τῇ ψυχῇ ἡμῶν ἐστιν ἑκατέρου, τὰ μὲν ἑαυταῖς φαίνεσθαι μὴ εἰδυίας, ἐν οἷς αὐταῖς ἔνεστι καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ φλαῦρον· τὰ δὲ τοῦ σώματος καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἐσκέφθαι.

ΣΧΟΛΙΑ

ΕΙΣ

ΠΛΑΤΩΝΑ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΝ.

Pag. 1, lin. 5. Προσεῖπον] προσηγόρευσα.

1, 6. Δαιμόνιον ἐναντίωμα] τὸ ἀπαρουσιάστου ἐρᾶν· θεοειδὲς δὲ καὶ νοερόν. Ὅπερ δὲ νῦν Δαιμόνιον καλεῖ Πλάτων, μετὰ μικρὸν θεὸν λέγει τὸν ἐναντιούμενον. Τοῦτο δὲ καὶ Ὅμηρος ποιεῖ· κἀκεῖνος γὰρ ἐπὶ ταὐτοῦ τίθησι Δαίμονα καὶ Θεόν.

1, 7. Καὶ ὕστερον πεύσῃ] Οὐχ ὡς καὶ πρότερον αὐτοῦ πεπυσμένου, ἀλλὰ παραπληρωματικός ἐστιν ὁ Καὶ σύνδεσμος, ὡς καὶ παρ' Ὁμήρῳ·

ᾧ καὶ τόξον Ἀπόλλων αὐτὸς ἔδωκεν.

2, 18. Προσθήσω] Προειπὼν, τὰ ὑπάρχοντα Ἀλκιβιάδῃ μεγάλα εἶναι, ἀπὸ τοῦ σώματος ἀρχόμενα, καὶ τελευτῶντα εἰς τὴν ψυχὴν, νῦν λέγει καὶ προστίθησι τὰ ἐκτός.

3, 22. Εἰς τὸν Ἀθηναίων δῆμον παρέλθῃς] Ἰστέον, ὡς Σωκράτης Ἀλκιβιάδῃ ταῦτα διελέγετο πρὸ ἡμερῶν ὀλίγων τῆς ἀρχῆς τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους τῆς αὐτοῦ ζωῆς, ὡς δηλοῖ τὸ ῥητόν. Ἀθήνῃσι γὰρ οἱ νέοι εἰς μὲν τοὺς ἐφήβους εἰσῄεσαν ὀκτωκαίδεκα ἔτη γενόμενοι. δύο δὲ εἰς περιπόλους ἠριθμοῦντο, περιϊόντες τὴν χώραν νυκτὸς, φυλακῆς ταύτης ἕνεκα, καὶ γυμνασίας πολεμικῆς ἑαυτῶν. εἰκοστῷ δὲ, ληξιαρχικῷ ἐνεγράφοντο γραμματείῳ, καθὸ δὴ ἐκκλησιάζοντες παρελάμβανον καὶ τὴν πατρῴαν οὐσίαν, ἥτις καὶ Λῆξις ἐκαλεῖτο, ὡς Πολυδεύκης ἐν Ὀνομαστικοῖς.

3, 26. Ἐνδειξάμενος] Τὸ Ἐνδειξάμενος ἐπὶ τοῦ λογισμοῦ τάττει· τὸ δὲ Ἐπιδειξάμενος ἐπὶ τοῦ ἀποτάδην.

4, 29 Ἀτοπώτερος] παραδοξότερος, θαυμασιώτερος.

5, 17. Φέρε δή] Ἐντεῦθεν τὸ πρῶτον τοῦ διαλόγου κεφάλαιον, τὸ ἀπαλλάττον τῆς διπλῆς τὸν νεανίσκον ἀγνοίας. ἔστι δὲ ἐλεγκτικόν.

7, 19. Ἀκροχειρίζεσθαι] πυκτεύειν, ἢ παγκρατιάζειν πρὸς ἕτερον ἄνευ συμπλοκῆς, ἢ ὅλως, ἄκραις ταῖς χερσὶ μετ' ἄλλου γυμνάζεσθαι.

12, 4. Τὸ Ἑλληνίζειν] Τὸ Ἑλληνίζειν τριττόν·

ἢ τὸ τὴν Ἑλληνικὴν συνήθειαν διασώζειν τῶν ὀνομάτων ἐπὶ πάντων. οἱ πολλοί. ἢ τὸ ἀκριβοῦν τὴν Ἑλληνικὴν φωνὴν, καὶ τὴν ὀρθότητα τὴν ἐν τῇ προφορᾷ. οἱ γραμματικοί. ἢ τὴν κυριότητα τῶν ὀνομάτων τὴν κατὰ φύσιν προσήκουσαν τοῖς πράγμασιν ἀπονέμειν. οἱ φιλόσοφοι.

14, 21. Ἐμὲ φῂς ταῦτα λέγειν] Τὸ τῆς Φαίδρας φησὶν ἐνταῦθα Σωκράτης. τῆς γὰρ τροφοῦ εἰπούσης, ὅτι τὸν Ἱππόλυτον λέγεις, φησὶν, ὅτι σοῦ τάδε, κοὐκ ἐμοῦ κλύεις. Οὕτως οὖν καὶ ὁ Σωκράτης· σὺ ταῦτα εἶπες, οὐκ ἐγώ. καὶ ἐνταῦθα πάροδος γίνεται τοῦ τρίτου συλλογισμοῦ, ἐν ᾧ δείκνυσιν, ὅτι ὁ ἀποκρινόμενός ἐστιν ὁ λέγων, οὐχ ὁ ἐρωτῶν.

15, 5. Ἑνὶ λόγῳ εἰπὲ] ἀντὶ τοῦ, καθόλου εἰπέ.

15, 12. Ἐκ τῶν ὡμολογημένων] Ἐπειδὴ ὡμολόγησε μὴ εἰδέναι τὸ δίκαιον, κέχρηται καταδρομῇ ὁ Σωκράτης ἐλέγχων κατὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου, οὐκ ἀπὸ ἀλλοτρίου προσώπου, ὡς Φοῖνιξ εἰσάγων τὸν Πηλέα, οὕτως ἐλέγχει τὸν Ἀχιλλέα, ἢ Δημοσθένης ἐλέγξαι θέλων τοὺς Ἀθηναίους, τῇ καταδρομῇ χρῆται ὡς ἐκ τῶν Ἑλλήνων πάντων, ἀλλὰ τῷ ἐλεγχομένῳ χρῆται Σωκράτης πρὸς μείζονα καταδρομήν.

15, 18. Σοῦ τάδε κινδυνεύεις] Σημαίνηται, ὅτι χρηστέον τοῖς ποιητικοῖς οὐ κατὰ τὴν τῆς λέξεως ἀκριβολογίαν, ἀλλὰ μετὰ τοῦ παρῳδεῖν αὐτὰ ἐπὶ τὸ πεζοφανέστερον.

16, 2. Εἰ ὅτι μάλιστα] Ἄρχεται τοῦ ἐλέγχου, καὶ δείκνυσιν αὐτὸν μὴ εἰδότα τὰ συμφέροντα, ἐκ τῆς ἀντιπαραστάσεως. πολλῶν γὰρ δεῖται λόγων ἡ ἔνστασις, ὅτι ταὐτόν ἐστι δίκαιον καὶ συμφέρον, ὃ

ἐφεξῆς δείξει. Νῦν δέ φησιν, ὅτι εἰ μὲν ταὐτόν ἐστι τὸ δίκαιον καὶ τὸ συμφέρον, ἐδείχθης δὲ μὴ εἰδὼς τὸ δίκαιον, οὐδὲ τὸ συμφέρον ἄρα· εἰ δὲ ἕτερον, δειχθείης δὲ μὴ εἰδὼς τὸ συμφέρον, διὰ τῶν αὐτῶν λόγων δύο ἀνθ᾿ ἑνὸς δειχθήσῃ ἀγνοῶν.

16, 11. Σκευαρίων] Οὐδὲ γὰρ δέος, μὴ κατατριβήσονται οἱ λόγοι δίκην τῶν σκευαρίων, ἃ δὴ σημαίνει τρία, ἢ τὰ σκεύη κοινῶς, ἢ τὴν τρυφὴν, ἢ, ὡς νῦν, τὰς σκευὰς τῶν κωμικῶν καὶ τραγικῶν, ὅ ἐστι τὰ ἐνδύματα.

16, 14. Προδρομὰς] Προδρομή ἐστιν, ὅταν ἐν πολέμῳ καταλάβῃ τὶς φρούριον, ἐξ οὗ δύναται ἀσφαλῶς πολεμεῖν. νῦν δὲ, τὸ μὴ ἐρωτᾶσθαι διὰ τῶν αὐτῶν λόγων μετὰ τοῦ Σωκράτους.

16, 20. Ἐπειδὴ δὲ τρυφᾷς] ἐπειδὴ τρυφηλὸς εἶ, ὡς ἐπὶ τῶν ἐδεστῶν, οὐκ ἔτ᾿ ἂν ἡδέως τοῦ αὐτοῦ γεύσαιο λόγου.

16, 23. Συμφέροντα] Τὴν ἔνστασιν διὰ τούτων φησὶν, ὡς ἔδει σε δεῖξαι, ὅτι οὐ ταὐτὸν δίκαιον καὶ συμφέρον. εἰ γὰρ μὴ δείξῃς, δειχθήσῃ δύο ἀνθ᾿ ἑνὸς ἀγνοῶν.

18, 8. Πολλοὶ ἐν πολέμῳ] Ἰδοὺ, τῇ μείζονι μάχεται, ὅτι οὐ πᾶν καλὸν ἀγαθὸν διὰ τὰ ἐν τῷ πολέμῳ τραύματα.

18, 11. Οὐκοῦν τὴν τοιαύτην] Ἡ πρώτη λύσις, ὅτι δύο δυσὶν ἠκολούθησεν, οὐ δύο ἑνί. οὐ γὰρ ταὐτὸν ἀνδρία καὶ θάνατος.

19, 21. Ἔτι τοίνυν] Διὰ τῶν καθ᾿ ἕκαστα δείξας, βούλεται καὶ διὰ τῶν καθ᾿ ὅλου κατασκευάσαι τὸ αὐτό. διὸ καὶ τὸ Ἔτι προσέθηκεν.

19, 22. *Εὖ πράττει*] Σημαίνηται, ὅτι τὸ Εὖ μέσον ἐστὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ καλοῦ.

20, 13. *Πεπαρηθίοις*] Πεπάρηθος, νῆσός ἐστι μία τῶν Κυκλάδων. αὗται δὲ διὰ τὸ τὴν Δῆλον κυκλοῦν οὕτω καλοῦνται.

22, 29. *Πυθοκλείδῃ*] Πυθοκλείδης, μουσικὸς ἦν, τῆς σεμνῆς μουσικῆς διδάσκαλος, καὶ Πυθαγόρειος, οὗ μαθητὴς Ἀγαθοκλῆς, οὗ Λαμπροκλῆς, οὗ Δάμων. Ἀναξαγόρας δὲ, φυσικὸς φιλόσοφος, ὁ Νοῦς ἐπικληθεὶς, ὅτι τοῦτον πρῶτος πάντων ἐπέστησε τῷ παντί.

23, 18. *Τὼ Περικλέους υἱέε*] Ξάνθιππος καὶ Πάραλος, οἱ Περικλέους υἱοὶ, οὓς καὶ Βλιτταμάμμας ἐκάλουν. Βλίτται γὰρ, καὶ Βλίττωνες, οἱ εὐήθεις· Μάμματα δὲ, τὰ βρώματα· καὶ τὸ ἐσθίειν Ἀργεῖοι Μαμμᾶν ἔλεγον· ἐκ τούτων οὖν σύνθετον ὁ Βλιττομάμμας, ὁ ἐσθίων εὐήθως, ὡς καὶ Συκομάμμας, ὁ συκοφάγος. ὁ δὲ Κλεινίας αὐθάδης οὕτως, ὡς μηδενὶ τῶν συμβούλων προσέχειν.

23, 25. *Ζήνωνος*] Ζήνων ὁ Ἐλεάτης, Παρμενίδου μαθητὴς, φυσικὸς φιλόσοφος, καὶ πολιτικὸς ὡς ἀληθῶς. διὸ καὶ πρὸς Περικλέα παραβάλλεται, φαινομένως ὄντα πολιτικόν. Τούτου Πυθόδωρος ἀκροατὴς, ὃς καὶ ἐν Παρμενίδῃ μνήμης ἠξίωται, ὡς Ἀντιφῶντι τῆς συνουσίας ἐκείνης μεταδούς· παρ' οὗ Κέφαλος ὁ Κλαζομένιος μαθὼν, διδάσκαλος γέγονε. Καλλίας δὲ, Ἀθηναίων στρατηγὸς, ἔνδοξός τε πολιτικὸς καὶ αὐτός.

23, 28. *Τί οὖν διανοῇ*] Ἐντεῦθεν τὸ δεύτερον

τοῦ διαλόγου κεφάλαιον, τὸ πεῖθον μεταβαίνειν ἀπὸ τῆς φυσικῆς ἀρετῆς ἐπὶ τὴν πολιτικήν.

23, 29. *Πότερον ἐὰν*] Τὸ Ὁμηρικὸν νῦν παραφράζει ῥητόν·

Νήπιος εἶς, ὦ ξεῖνε, λίην τόσον, ἠὲ χαλίφρων,
Ἠὲ ἑκὼν μεθίεις, καὶ τέρπεαι ἄλγεα πάσχων.

Πᾶς γὰρ μὴ μανθάνων, ἢ φύσεως ἀντιπραττούσης πάσχει τοῦτο, καὶ ἔστιν ὁ τοιοῦτος νήπιος, καὶ ἠλίθιος· ἢ δύναται μὲν, οἴεται δὲ ἀνωφελῆ εἶναι τὰ μανθανόμενα, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐπιτείνεται πρὸς αὐτὰ, καὶ ἔστιν ὁ τοιοῦτος χαλίφρων καὶ μαινόμενος· ἢ οἴεται μὲν ὠφέλιμα εἶναι, ῥαθυμεῖ δὲ καὶ βλακεύει, καὶ ἔστιν ὁ τοιοῦτος ἑκὼν μεθίων, καὶ μὴ προσέχων τὸν νοῦν.

24, 9. *Πράγματα*] ἀντὶ τοῦ, φροντίδας.

25, 13. *Ὀρτυγοτρόφον*] Εἰρωνικῶς. οὗτος ἐπὶ κύκλου τοὺς ὄρτυγας παριστὰς, κόπτειν αὐτοὺς ἀλλήλους ἐδίδασκε.

25, 15. *Ἀνδραποδώδη*] Τὴν ἀνδραποδώδη τρίχα, παροιμίαν εἶναι φασὶν, οἱ μὲν, ἀπὸ τῶν ἀρτιγενῶν πώλων, οἱ δὲ, ἀπὸ εἴδους κουρᾶς προσηκούσης ἀνδραπόδοις· παρ᾿ ὃ καὶ αἱ γυναῖκες τοὺς ἀπὸ δούλων ἐλευθέρους γεγονότας, οὔπω δὲ τὸ ἦθος μεταβαλόντας, ταύτην ἔτι ἔχειν τὴν τρίχα ἔλεγον σκώπτουσαι· οἱ δὲ, ὅτι τὰς ἐν τῷ στήθει τρίχας φρένας οὕτως ὁ Πλάτων μεταβαλὼν, τὰς ἀνδραποδώδεις φρένας οὕτως ἐκάλεσεν.

25, 20. *Ὅσα μαθήσεως*] Διττὴ ἡ τελειότης ἡμῖν, ἡ μὲν τοῦ λογικοῦ διὰ μαθήσεως γενομένη· ἡ δὲ τοῦ ἀλόγου, δι᾿ ἀσκήσεως τῶν βελτιόνων ἐθῶν.

26, 17. Ἡρακλέους τε γένος καὶ Ἀχαιμένους]

Ζεὺς, Δανάη

Περσεὺς — ἄλλαι γυναῖκες.

Ἀνδρόμεδα Κηφέως

Ἀγκαῖος. Ἠλεκτρύων

Λαονόμη — Λυσιδίκη, Ἀχαιμένης.

Ἀμφιτρύων, Ἀλκμήνη

Ἡρακλῆς.

26, 19. Εἰς Εὐρυσάκη]

Ζεὺς, Αἴγινα

Αἴακος, Ἐνδηΐς

Τελαμὼν, Περίβοια

Αἴας, Τέκμησσα

Εὐρυσάκης

διὰ μέσου πολλοὶ, πολλαὶ

Κλεινίας, Δεινομάχη

Ἀλκιβιάδης.

26, 21. *Εἰς Δαίδαλον*]

Ζεὺς, Ἥρα

Ἥφαιστος, Γῆ

Ἐρεχθεὺς, Προκρὶς

Μητίων, γυνή τις

Εὐπάλαμος, Ἀλκίππη

Δαίδαλος

διὰ μέσου πολλοὶ, πολλαὶ

Σωφρονίσκος, Φαιναρέτη

Σωκράτης.

26, 28. *Σαλαμῖνα*] νῆσον πρὸς τῇ Ἀττικῇ, καὶ πόλιν.

26, 29. *Αἴγιναν*] νῆσον μίαν τῶν Κυκλάδων.

27, 14. *Γενέθλια*] Γενέθλια ἐστὶν, ἡ δι' ἐνιαυτοῦ ἐπιφοιτῶσα τοῦ τεχθέντος ἑορτή. Γενέσια δὲ, ἡ δι' ἐνιαυτοῦ ἐπιφοιτῶσα τοῦ τεθνεῶτος μνήμη.

27, 15. *Τοῦ κωμῳδοποιοῦ*] ὃν Πλάτωνα καλεῖσθαι φασίν.

27, 18. *Τροφοῦ*] Αὕτη Λάκαινα τὸ γένος ἦν, Λανικὴ καλουμένη.

27, 24. *Ἐπειδὰν δὲ ἑπτέτεις γένωνται*] ἢ διὰ τὸ τὸν λόγον τότε ἄρχεσθαι τελειοῦσθαι, ἢ διὰ τὸ τὸν Ζωροάστρην ζ' γενόμενον ἐτῶν σιωπῆσαι, εἶτα μετὰ λ' χρόνους ἐξηγήσασθαι τῷ βασιλεῖ τῆς ὅλης

φιλοσοφίας, ἢ ὡς τῷ Μίθρᾳ οἰκεῖον τὸν ζ ἀριθμὸν, ὃν διαφερόντως οἱ Πέρσαι σέβουσιν.

27, 27. Δὶς ἑπτὰ] Τότε γὰρ ὁ τέλειος ἐν ἡμῖν ἀποφαίνεται ὁ λόγος, ὡς Ἀριστοτέλης, καὶ Ζήνων, καὶ Ἀλκμαίων ὁ Πυθαγόρειος φασίν.

28, 3. Ζωροάστρου] Ζωροάστρης ἀρχαιότερος ἑξακισχιλίοις ἔτεσιν, ἢ λέγεται, Πλάτωνος· ὃν οἱ μὲν, Ἕλληνα, οἱ δὲ, τῶν ἐκ τῆς ὑπὲρ τὴν μεγάλην θάλασσαν ἠπείρου ὡρμημένων παῖδά φασι, πᾶσάν τε σοφίαν παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ δαίμονος ἐκμαθεῖν, τουτέστιν, ἐπιτυχοῦς νοήματος· οὗ δὴ εἰς Ἑλληνικὴν φωνὴν μεταφραζόμενον τοὔνομα τὸν ἀστροθύτην δηλοῖ· τιμήσειν τε αὐτὸν τὴν ἀνακεχωρηκυῖαν διαγωγὴν τῶν πολλῶν, καὶ δὴ τὴν τῶν ἐμψύχων ἀποχὴν, συγγράμματά τε διάφορα καταλιπεῖν· ἐξ ὧν καὶ δείκνυσθαι τρία μέρη φιλοσοφίας εἶναι κατ᾽ αὐτὸν, φυσικὸν, οἰκονομικὸν, πολιτικόν.

28, 21. Ἕλξεις] Ὅτι καὶ τὴν ἱματίων ἕλξιν, ἧ φησι Πλούταρχος, διαφερόντως Ἀλκιβιάδης ἐπετήδευε.

28, 28. Φιλονικίαν] Σημείωσαι Φιλονικίαν διὰ τὸ ι, τὴν φιλίαν τῆς νίκης.

29, 7. Μεσήνης] ὡς Τυρταῖός φησι·

Μεσήνην ἀγαθὸν μὲν ἀροῦν, ἀγαθὸν δὲ φυτεύειν.
χώρα δέ ἐστιν αὕτη.

29, 9. Εἱλωτικῶν] Εἵλωτες, παρὰ Λακεδαιμονίοις οἱ νόθοι, καὶ ἐξ αἰχμαλώτων δοῦλοι γενόμενοι, ἀπὸ τοῦ Ἕλους, πόλεως ἐν Πελοποννήσῳ.

Καὶ Πτελεὸν, καὶ Ἕλος, καὶ Δώριον.
φησὶν Ὅμηρος. καὶ Εἱλωτία, ἡ δουλεία.

29, 16. Τὸν Αἰσώπου μῦθον] Ὁ μῦθος τοιου-

τος· Λέων μὴ οἷός τε διὰ γῆρας θηρεύειν ὢν, προσεποιεῖτο νοσεῖν, ἵνα δὴ τὰ θηρία, πρὸς ἐπίσκεψιν ἰόντα παρ᾽ αὐτὸν, κατεσθίῃ. δεινὴ δ᾽ ἡ ἀλώπηξ οὖσα τὸν δόλον συνιδεῖν, ἐφώρασε, καὶ τοῦ λέοντος αὐτὴν ἀξιοῦντος εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὸν, ἔφη, μὴ δύνασθαι εἰσιέναι· ὁρᾷν γὰρ ἴχνη μὲν εἰσιόντων, ἐξιόντων δ᾽ οὔ.

29, 28. Ἀνδρὸς ἀξιοπίστου] Περὶ Ξενοφῶντος φασὶ λέγειν αὐτόν. οὗτος γὰρ ἐν τῇ Ἀναβάσει ἱστόρησε τὰ Περσῶν, Κύρῳ συνανελθὼν ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀρταξέρξην.

30, 12. Ἐρχιᾶσι] Ἐρχιεῖς, δῆμος ὑπὸ τὴν Αἰαντίδα φυλὴν, ἤ, ὥς τινες, Αἰγηΐαν. Πλέθρον δέ ἐστι μέρος ἕκτον σταδίου· τοῦτο δὲ πήχεις ἔχει τετρακοσίας, ὧν τὸ ἕκτον πήχεις ἑξήκοντα ἓξ δίμοιρον, ὅ ἐστι τὸ πλέθρον.

31, 1. Λεωτυχίδου] Λεωτυχίδης, ὁ κατὰ Μήδου στρατηγίσας. Ἀρχίδαμος, ἐφ᾽ οὗ ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος. Ἆγις δὲ, ἐφ᾽ οὗ ἐκράτησαν Λακεδαιμόνιοι.

31, 8. Ἀλλ᾽, ὦ μακάριε] Ἐντεῦθεν τὸ τρίτον τοῦ διαλόγου κεφάλαιον, τὸ ἐκφαῖνον τὴν οὐσίαν ἡμῶν καθ᾽ ἣν ὑφεστήκαμεν.

31, 28. Παίζεις] Ὅτι ἐπιμελείας δεῖσθαι φησὶν ἑαυτὸν, διὰ τοῦτο παίζειν λέγεται.

32, 1. Νῴ γε] Ἀγνοεῖ ἑαυτὸν ὁ Σωκράτης ἐνθουσιαστικῶς.

32, 4. Οὐκ ἀπορητέον] οὐκ ἀποκνητέον. *)

---

*) Textus verba quae Ruhnkenius his scholiis

32, 10. Οἱ πράττειν τὰ πράγματα] Ὅτι τὸ ὑλικὸν αἴτιον τῆς πολιτικῆς τὰ πρακτέα εἰσίν.

32, 18. Τοῦτο ἀγαθὸς] Ἐπὶ μὲν τῶν βαναύσων τοῦτο οὐκ ἄτοπον· ἐπὶ δὲ τοῦ πολιτικοῦ ἀνδρὸς ἄτοπον τὸ εἶναι τὸν σοφὸν κατά τι ἀγαθόν.

32, 29. Ἄρχειν] Ἐντεῦθεν τὸ εἶδος παραδίδωσι τοῦ πολιτικοῦ, ὅτι τὸ ἄρχειν.

33, 10. Κελευστῶν] τῶν περὶ τὰ ἄρμενα ἱσταμένων.

33, 19. Τίς οὖν αὕτη] Ἐντεῦθεν τὸ πολιτικὸν ὅτι φρόνησις, καὶ οὐ σοφία.

34, 19. Ἆρ' οὖν φιλίαν] Οὐχ ὡς βουλόμενος ὁ Σωκράτης καὶ αὐτὸς εἶναι τέλος τὴν φιλίαν, ταῦτα ἐρωτᾷ, ἀλλ' ὅτι ᾤετο τὸν νεανίσκον ταὐτὸν ὑπολαμβάνειν στοργὴν καὶ φιλίαν.

34, 19. Ὁμόνοιαν] Ὁμόνοιά ἐστι, γνῶσις τῶν αὐτογνωστῶν.

34, 21. Ἀριθμοὺς] Ἀριθμοὶ, ἀριθμητὰ, διωρισμένα.

34, 25. Πήχεως] Πήχεις, μετρική, συνεχές.

34, 28. Σταθμοῦ] Σταθμοὶ, στατικὴ, ῥοπή· ὥστε ἐκ τῶν Πλάτωνος τρίτον εἶδος ποσοῦ ῥοπή.

35, 4. Μὴ κάμῃς] Πολλὰ ἠρώτησε. διὸ τὸν νέον διεγείρων λέγει, μὴ κάμῃς.

---

praeposuit, sine ulla mutatione conservata sunt, cum in iis lectionem codicum unde scholia depromsit retinuisse videatur. Nam editio Lugdunensis, qua in locis scriptoris indicandis Ruhnkenius usus est, ea quidem textus verba, ad quae scholia pertinent, raro aliter exhibet atque editio H. Stephani.

35, 9. Ταλασιουργίας] τῆς ξαντικῆς. Ταλασιουργία δὲ, ἢ ὅτι τὰ λάσια ἐργάζεται, ἢ παρὰ τοὺς ταλάρους.

35, 16. Κατὰ τὸν σὸν λόγον] Κατὰ τὸν σὸν λόγον ἀναγκαίως πρόκειται, διὰ τὰ ἐν τῇ Πολιτείᾳ ἀποδεδειγμένα, μηδὲν διαφέρειν κατὰ τὰ πολεμικὰ τὸ θῆλυ τοῦ ἄῤῥενος.

35, 20. Ἦι ἄρα] Κατὰ γὰρ τὸ προσεχὲς τέλος οὐχ ὁμονοεῖ ἀνὴρ καὶ γυνὴ, ἀλλὰ κατὰ τὸ πόῤῥω.

35, 29. Ὅτι τὰ αὐτῶν] Ἀντιλέγει ὁ Ἀλκιβιάδης τῷ Σωκράτει, ὅτι ἀλλ᾽ εὖ οἰκοῦσι τὰς πόλεις δι᾽ αὐτὸ τοῦτο, ὅτι τὰ αὐτῶν πράττουσιν. ὁ δὲ Σωκράτης φησὶν, ὅτι πάλαι ὑπὸ σοῦ ταῦτα ἐλέγετο, οὐκ ἄρτι γε.

38, 12. Πότερον οὖν δὴ ῥᾴδιον τυγχάνειν] Ὡς ῥᾴδιον πάντος εἶναι τὸ λόγῳ διεξιέναι· παγχαλεπὸν δὲ, τὸ ἔργῳ ἐπιχειρεῖν. καὶ γὰρ λέγεται τὸ Γνῶθι σαυτὸν ἐν λόγοις οὐδὲν μέγα, ἔργῳ δὲ μόνος τοῦτ᾽ ἐπίσταται θεός.

38, 13. Φαῦλος] ἀντὶ τοῦ, εὐτελής.

38, 13. Ἀναθεὶς] Τὸ Γνῶθι σαυτὸν Χίλων ὁ Λακεδαιμόνιος ἀνέθηκεν. οἱ δὲ φασὶν, ὅτι Φημονόη, ἡ προφῆτις.

38, 22. Ἐσμὲν αὐτοὶ] Ἐντεῦθεν κατασκευάζει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἡ ψυχή ἐστι κατηγορικῶς.

38, 23. Ἔχε οὖν] Ἡ ἐλάττων πρότασις ἐνθένδε, ὅτι ἄνθρωπος ὀργάνῳ χρῆται τῷ σώματι.

39, 3. Τομεῖ] Τομεύς ἐστιν ἐργαλεῖον τὴν βάσιν ἔχον κυκλικήν· Σμίλη δὲ, ἡμικυκλικήν.

39, 24. Ἢ οὖν ἄλλο τι] Ἡ μείζων πρότασις, ἡ λέγουσα, τὸ τῷ σώματι χρώμενον ψυχή ἐστι.

40, 15. Σαφέστερον] Οἶδεν ἐλλιπῆ τὸν ὅρον ὁ Σωκράτης. ὁ ῥάθυμος Ἀλκιβιάδης, ἴδε, τί λέγει.

41, 6. Ὅστις ἄρα] Ἐκ τούτων δῆλον, ὡς τῶν τεχνιτῶν οἱ λόγοι οὐκ εἰσὶν ἀεὶ ἐν ψυχῇ· ἐκείνων δὲ, ὧν μετὰ τὸν τοῦ σώματος χωρισμὸν οὐκ ἀπήλλακται.

41, 15. Σωφροσύνη] Σωφροσύνην λέγει Πλάτων τὴν φρόνησιν, ὡς ἀπὸ τῶν χειρόνων ἐπὶ τὰ κρείττω ἐπιστρέφουσαν· καὶ ἄλλως, ὅτι ἀντιστρέφουσιν ἀλλήλαις αἱ πολιτικαὶ ἀρεταί.

41, 25. Εἰ ἄρα τις] Ἐντεῦθεν κατασκευάζει ὑποθετικῶς, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἡ ψυχή ἐστι.

42, 23. Τοῦ μεγαλήτορος] Παρῳδεῖ τὸ ἔπος·

Δῆμος Ἐρεχθῆος μεγαλήτορος.

εὐπρόσωπος δὲ κατὰ τὴν ὁλότητα, ἐπεὶ κατὰ τὸν καθ' ἕνα ἑκάστον αὐτοῦ, εὐτελής.

43, 25. Κάτοπτρα] τὰ φυσικὰ, οἷον, ὕαλον, ἢ κέρας.

44, 24. Ἆρ' οὖν μὴ γινώσκοντες] Συλλογισμὸς δεικνύων, ὅτι ὁ ἑαυτὸν ἀγνοῶν, οὐδὲ τὰ ἑαυτοῦ οἶδεν.

45, 10. Ὅστις δὲ] Ἐνταῦθα ἡ δευτέρα πρότασις τοῦ συλλογισμοῦ.

45, 13. Οὐκ ἄρα] Τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ ἑαυτὸν ἀγνοῶν, οὐκ ἔστι πολιτικὸς, οὐδ' οἰκονομικὸς, οὐδ' ἠθικός.

46, 1. Εἰ δὴ μέλλεις] Συλλογισμός. πρώτη πρότασις, ὁ τὰ τῆς πολιτείας μέλλων πράττειν ὀρθῶς, ἀρετῆς τοῖς πολίταις μεταδίδωσιν.

46, 3. Δύναιτο δ' ἄν τις] Δευτέρα πρότασις

οὐδεὶς ἀρετῆς τοῖς πολίταις μεταδιδοὺς, δύναται μὴ ἔχειν ἀρετήν.

47, 24. Ἵνα μὴ ὀνομάζωμεν] Τῇ ἀποσιωπήσει ἐξογκοῖ τὸ πρᾶγμα, οἷον τὸ δουλοπρεπές.

47, 29. Τὸ μὲν σὸν] Ἐγὼ μὲν ἐραστὴς, σὺ δὲ ἐρώμενος.

48, 3. Πελαργοῦ] Ἐπειδὴ τοὺς πελαργοὺς φασὶ γηράσκοντας τοὺς γονεῖς ἀμοιβαίας κομιδῆς ἀξιοῦν, ἧς ἔτυχον ἐν τῇ νεοττείᾳ παρ' αὐτῶν.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΝ.

Pag. 53, lin. 3. Ἐνεοὺς] ἀφώνους, κωφοὺς, ἐξεστηκότας, νωδοὺς, νωχελεῖς, μετεώρους.

62, 4. Ἐπουρίσῃ] ἀποπέμψῃ, ἢ, ὡς νῦν, ἐφορμήσῃ.

62, 24. Φθονεροῦ] Φθονερὸς, ὁ ἐπὶ τοῖς εὐπραγοῦσιν ἀχθόμενος κατ' ἑαυτόν. ἔστι δὲ καὶ ὁ ἐπίφθονος Φθονερός. διαφέρει δὲ Βασκάνου. ὁ γὰρ Βάσκανος ὑπὸ φθόνου καὶ συκοφαντεῖ, καὶ κατηγορεῖ, ἀπὸ τοῦ βαβάκτου ἴσως. ἔστι δὲ Βαβάκτης, ὁ κράκτης, καὶ μανιώδης.

63, 9. Φαῦλος] Τὸ Φαῦλον ἐπὶ τεσσάρων ἐννοιῶν τάσσεται, κατ' ἐναντιότητα παραλαμβανόμενον ἐπὶ ἁπλότητος καὶ εὐηθείας. Δημοσθένης· οὐ γὰρ εἰ φαύλοις ὑμεῖς προστάταις χρῆσθε. ἐπὶ δὲ τοῦ ἐπαίνου Εὐριπίδης·

Φαῦλον, ἄκομψον, τὰ μέγιστ' ἀγαθόν.

ἐπὶ δὲ μεγέθους, Φαῦλον στόμα, ἀντὶ τοῦ, μέγα. ἐπὶ δὲ μικρότητος, εὐθέως ἐν ἀρχῇ τοῦ κατ' Ἀριστοκράτους. λέγουσι δὲ καὶ τὴν Φαυλίαν ἐλαίαν.

μικρὸν καρπὸν οὖσαν, οὕτως ὀνομάζεσθαι. ἐκνενίκηκε μέντοι τὴν παλαιὰν χρῆσιν ἡ εἰς τὸ κακὸν μετάληψις. Φαῦλον γὰρ οἱ πλεῖστοι τὸ κακὸν ἐξακούουσι.

66, 18. Δωροδόκοι] Δωροδόκοι, καὶ οἱ δῶρα λαμβάνοντες, καὶ οἱ δῶρα διδόντες. Δημοσθένης ἐν Φιλιππικῷ, ἐπὶ τοῦ Ζελείτου Ἀριθμίου ἔφη Δωροδόκος· ὅπερ ἐν ἴσῳ κεῖται τῷ δῶρα διδούς. ἐπὶ δὲ τοῦ δῶρα λαμβάνειν πολλὴ ἡ παράθεσις, ὥσπερ καὶ ἐνταῦθα.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΧΑΡΜΙΔΗΝ.

Pag. 69, lin. 4. Ἀντικρὺ] Ἀντικρὺ παρὰ μὲν Ὁμήρῳ ἐστὶ τὸ κατ' εὐθὺ, καὶ ἐξ ἐναντίας·

Ἀντικρὺ δὲ παραὶ λαπάρην διάμησε χιτῶνα
Ἔγχος.

καὶ παρὰ Θουκυδίδῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ ὁμοίως· οἰόμενον πύλας τὰς θύρας τοῦ οἰκήματος, καὶ ἀντικρὺ διέξοδον εἰς τὸ ἔξω. παρὰ Δημοσθένει δὲ ἐν τῷ κατὰ Ἀριστοκράτους, ἀντὶ τοῦ, φανερῶς· φανερῶς γράψας, ὥσπερ νῦν ἐγὼ τοῖς ῥήμασιν, οὕτως ἀντικρύ. καὶ Θουκυδίδης ἐν τῇ ὀγδόῃ· σωφροσύνην λαβοῦσαι αἱ πόλεις, καὶ ἄδειαν τῶν πραττομένων, ἐχώρησαν ἐπὶ τὴν ἀντικρὺ ἐλευθερίαν. τὴν φανερὰν λέγων. σημαίνει δὲ καὶ τὸ ταχέως, καὶ ὁλοσχερῶς. Ὅμηρος·

Ἕκτωρ Αἴαντος δόρυ μείλινον ἄγχι παραστὰς
Πλῆξ' ἄορι μεγάλῳ, αἰχμὴν παρὰ καυλὸν ὄπισθεν·
Ἀντικρὺ δ' ἀπάραξε.

καὶ τὸ ἐκ τοῦ ἐναντίου·

Ἀντικρὺ δ' ἁπαλοῖο δι' αὐχένος ἤλυθ' ἀκωκή.

70, 6. *Ἐπιεικῶς*] ἱκανῶς, ἐπίπαν, φιλικῶς, εὐγνωμόνως, καὶ ἐπιμελῶς· ἔσθ᾽ ὅτε καὶ ἀντὶ τοῦ, συνεχῶς. καὶ Ἐπιεικὴς, ὁ μέτριος.

70, 15. *Ἄδην*] ἅλις, εἰς κόρον, ἱκανῶς, δαψιλῶς, ἀρκούντως.

71, 6. *Λευκὴ στάθμη*] Λευκὴ στάθμη, ἐπὶ τῶν ἄδηλα ἀδήλοις σημειουμένων, κἂν τούτῳ μηδὲν συνιέντων. Ἡ γὰρ ἐν τοῖς λευκοῖς λίθοις στάθμη λευκὴ οὐδὲν δύναται δεικνύναι, διὰ τὸ μὴ παραλλάττειν, καθάπερ ἡ διὰ τῆς μίλτου γινομένη. ὡς Σοφοκλῆς Κηδαλίωνι·

Τοῖς μὲν λόγοις τοῖς σοῖσιν οὐ τεκμαίρομαι,
Οὐ μᾶλλον, ἢ λευκῷ λίθῳ λευκὴ στάθμη.

ἔστι δὲ στάθμη, σπάρτος τεκτονική. κατ᾽ ἔλλειψιν δὲ εἴρηται ἡ παροιμία· διὸ καὶ ἀσαφὴς ἐγένετο. τὸ δὲ ὅλον ἔστι τοιοῦτον· ἐν λευκῷ λίθῳ λευκὴ στάθμη.

72, 9. *Ἔτι τυγχάνει*] Γράφεται, εἰ γ᾽ ἐτύγχανε.

73, 5. *Ἐπ᾽ ἐμαυτοῦ ἦν*] Γράφεται, ἐν ἑαυτῷ ἦν.

75, 22. *Ὤμοσα*] Γράφεται καὶ, ὀμώμοκα.

76, 6. *Ὅτι πλείστων δοκεῖ πολὺ σωφρονέστατος*] Γράφεται καὶ, ὅτι πάνυ πολὺ δοκεῖ σωφρονέστατος.

76, 14. *Γενήσεται*] Γράφεται καὶ, γεννήσειαν.

76, 27. *Δοκεῖς μοι οὐδένα τῶν πρὸ σοῦ ἐν οὐδενὶ ὑπερβεβληκέναι*] Γράφεται καὶ, δοκεῖς μοι οὐδένα τῶν προγόνων καταισχύνειν.

77, 14. *Ὅτι ἄλογον*] Γράφεται καὶ, ὅτι οὐ ῥᾴδιον.

82, 15. *Στλεγγίδα*] Στλεγγὶς, ξύστρα· τὸ πάλαι δὲ, ἡ τοῦ καλάμου κόμη παρὰ Λάκωσιν, ᾗ ἀπεμάσσοντο. Στλεγγίσματα δὲ, τὰ περιξύσματα. κυρίως δὲ, καλάμιναι ξύστραι. ὁ δὲ Θυατειρηνὸς Στλεγγίδα μὲν τὴν ξύστραν, Στλαγγίδα δὲ, τὸ χρυσοῦν στεφάνιον.

84, 17. Ἐπ' οἰκήματος] ἐπὶ τοῦ δεσμωτηρίου, ὡς Λυσίας, ἢ ἐπὶ πορνείου, ὡς Ἀττικοί.

87, 5. Ἐγγύα] Ἐγγύα· πάρα δ' ἄτα, ἐπὶ τῶν ῥᾳδίως ἐγγυωμένων, καὶ κακῶς ἀπαλλαττόντων. λέγουσι δ' αὐτὸ ἐν Δελφοῖς ἀναγεγράφθαι. οἱ δὲ εἶπον, οὐχ οὕτως ἔχειν, ἀλλὰ μόνον, Ἐγγύη, ἄτη· καὶ παρέχουσι μάρτυρα τούτου Κρατῖνον τὸν νεώτερον, λέγοντα·

Εἰς ἐγγύας τρεῖς πεσὼν, ἀνῃρέθην.
Οὕτω ποτ' ἐν Δελφοῖσιν ἦν τὰ γράμματα·
Τὴν ἐγγύην, ἄτην. ἀλλ' ἐγὼ φιλέταιρον εἶχον
ἔθος.

Ὅτι δὲ ἐστιν ἐν Δελφοῖς, Ἐγγύα· πάρα δ' ἄτα, δῆλον ποιεῖ Πλάτων Χαρμίδῃ, λέγων· ὃ δή μοι δοκοῦσι παθεῖν καὶ οἱ τὰ ὕστερα γράμματα ἀναθέντες, τό, τε Μηδὲν ἄγαν, καὶ τὸ, Ἐγγύα· πάρα δ' ἄτα.

88, 14. Λογιστικῆς] Λογιστική ἐστι θεωρία τῶν ἀριθμητῶν, οὐχὶ δὲ τῶν ἀριθμῶν μεταχειριστική, οὐ τὸν ὄντως ἀριθμὸν λαμβάνουσα, ἀλλ' ὑποτιθεμένη τὸ μὲν ἓν ὡς μονάδα, τὸ δὲ ἀριθμητὸν ὡς ἀριθμὸν, οἷον τὰ τρία τριάδα εἶναι, καὶ τὰ δέκα δεκάδα· ἐφ' ὧν ἐπάγει τὰ κατὰ ἀριθμητικὴν θεωρήματα. θεωρεῖ οὖν τοῦτο μὲν τὸ κληθὲν ὑπ' Ἀρχιμήδους βοϊκὸν πρόβλημα, τοῦτο δὲ μηλίτας καὶ φιαλίτας ἀριθμοὺς, τοὺς μὲν ἐπὶ φιαλῶν, τοὺς δὲ ἐπὶ ποίμνης· καὶ ἐπ' ἄλλων δὲ γενῶν τὰ πλήθη τῶν αἰσθητῶν σκοποῦσα, ὡς περὶ τελείων ἀποφαίνεται. ὕλη δὲ αὐτῆς, πάντα τὰ ἀριθμητά· μέρη δὲ αὐτῆς, αἱ Ἑλληνικαὶ καὶ Αἰγυπτιακαὶ καλούμεναι μέθοδοι ἐν πολλαπλασιασμοῖς καὶ μερισμοῖς, καὶ αἱ τῶν μορίων συγκε-

φαλαιώσεις, καὶ διαιρέσεις, αἷς ἰχνεύει τὰ κατὰ τὴν ὕλην ἐμφωλευόμενα τῶν προβλημάτων, τῇ περὶ τοὺς τριγώνους καὶ πολυγώνους πραγματείᾳ. τέλος δὲ αὐτῆς, τὸ κοινωνικὸν ἐν βίῳ, καὶ χρήσιμον ἐν συμβολαίοις· εἰ καὶ δοκεῖ περὶ τῶν αἰσθητῶν, ὡς τελείων, ἀποφαίνεσθαι.

88, 15. *Γεωμετρικῆς*] *Γεωμετρία* ἔστιν ἐπιστήμη θεωριτικὴ μεγεθῶν, καὶ σχημάτων, καὶ τῶν περιοριζουσῶν καὶ περατουσῶν ταῦτα ἐπιφανειῶν, καὶ γραμμῶν, τῶν τε ἐν τούτοις παθῶν, καὶ σχέσεων, καὶ ἐνεργειῶν ἐν μορφαῖς, καὶ κινήσεων ἐν ποιότησι. πάθη μὲν οὖν λέγεται τὰ περὶ τὰς διαιρέσεις· σχέσεις δὲ, οἱ τῶν μεγεθῶν πρὸς ἄλληλα λόγοι καὶ θέσεις. καὶ καθ᾽ αὑτὰ ἐπιβάλλουσιν ἡμῖν αὐτοῖς, καὶ πρὸς ἄλληλα συγκρίνουσιν.

89, 4. *Πλείω τῶν ἐπιστημῶν*] Γράφεται καὶ, πασῶν τῶν ἐπιστημῶν.

90, 13. *Τὸ τρίτον*] Τὸ τρίτον τῷ Σωτῆρι, ἐπὶ τῶν τελείως τι πραττόντων. τὰς γὰρ τρίτας σπονδὰς, καὶ τὸν τρίτον κρατῆρα ἐκίρνων τῷ Διῒ τῷ Σωτῆρι. τέλειος γὰρ ὁ τρίτος ἀριθμὸς, ἐπειδὴ καὶ ἀρχὴν, καὶ μέσην, καὶ τέλος ἔχει. ὁ πρῶτος οὗτος ἀριθμῶν ἀρτιοπέριττος. Τέλειος δὲ καὶ ὁ Ζεὺς, ὥστε κατὰ λόγον τρίτον τῷ Διῒ σπένδεταί τε, καὶ ὁ κρατὴρ τρίτος τίθεται. Σοφοκλῆς Ναυπλίῳ·

καὶ Διὸς Σωτηρίου
Σπονδὴ τρίτου κρατῆρος.

καὶ Πλάτων Πολιτείαις, καὶ ἐνταῦθα.

98, 23. *Ἀλλ᾽ ἴδωμεν*] γράφεται καὶ, ἀλλὰ δῶμεν.

103, 7. *Ἀμωσγέπως*] τοῦτο ἐν ἴσῳ καθ᾽ ὁντινοῦν

τρόπον. ἔνιοι, τὸ μετρίως. παρὰ Πλάτωνι, τὸ ἐκ παντὸς τρόπου.

103, 21. Ἐπῳδῆς] γράφεται καὶ, ἐπῳδίας.

104, 8. Ὁσημέραι] διαπαντὸς, πάντοτε, καθ' ἡμέραν.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΑΧΗΤΑ.

Pag. 113, lin. 14. Στύρακος] Στύραξ, κέντρον, κέρας, ἐπιδορατίς.

118, 12. Ἐν τῷ Καρὶ ὑμῖν ὁ κίνδυνος] ἐπὶ τῶν ἐπισφαλέστερον καὶ ἐν ἀλλοτρίοις κινδυνευόντων. Κᾶρες γὰρ δοκοῦσι πρῶτοι μισθοφορῆσαι· ὅθεν καὶ εἰς πόλεμον αὐτοὺς προέταττον. ἐντεῦθεν γὰρ καὶ τοὺς μικροὺς στρατιώτας τινὲς Καρίωνας προσηγόρευον· καὶ τὸ παρ' Ὁμήρῳ δὲ, ἐν Καρὸς αἴσῃ, ἐν τῷ τυχόντι τινὲς ἀκούουσι. Μέμνηται δ' αὐτῆς Ἀρχίλοχος, λέγων·

Καὶ δὴ 'πίκουρος ὥστε Κὰρ κεκλήσομαι.

καὶ Ἔφορος ἐν ά ἱστοριῶν, καὶ Φιλήμων ἐν Γάμῳ·

Ἐν Καρὶ τὸν κίνδυνον οἶδα, δέσποτα.

καὶ Εὐριπίδης Κύκλωπι·

Δράσω τάδ'. ἐν Καρὶ κινδυνευτέον.

καὶ Κρατῖνος Βουκόλοις· Ἐν Καρὶ τὸν κίνδυνον, ἐν ἐμοὶ δοκεῖ πρῶτα πειρᾶσθαι. καὶ Πλάτων ἐνταῦθα.

118, 15. Ἐν πίθῳ] Ἐν πίθῳ τὴν κεραμίαν, ἐπὶ τῶν τὰς πρώτας μαθήσεις ὑπερβαινόντων, ἁπτομένων δὲ τῶν μειζόνων, καὶ ἤδη τῶν τελειοτέρων. Κέχρηται δὲ αὐτῇ Ἀριστοφάνης ἐν Προαγῶσι, καὶ Πλάτων ἐν Γοργίᾳ, λέγων· τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο, ἐν πίθῳ τὴν κεραμίαν ἐπιχειρεῖν μανθάνειν, καὶ ἐνταῦθα.

124, 20. *Γεῤῥοφόροις*] *Τὰ σκεπάσματα πάντα οἱ Ἀττικοὶ Γέῤῥα ἔλεγον. τινὲς δὲ, δερμάτινα σκεπάσματά τινα, καὶ Περσικὰ, οἷς ἀντὶ ἀσπίδων ἐχρῶντο. οἱ δὲ Γέῤῥα τὰς σκηνὰς φασὶ, καὶ Γεῤῥοφόρους, τοὺς τὰ εἰρημένα φέροντας.*

132, 16. *Οὐκ ἂν πᾶσα ὗς γνοίη*] *Κᾂν κύων, κᾂν ὗς γνοίη, ἐπὶ τοῦ ῥᾳδίου καὶ εὐγνώστου, ὥστε καὶ τὰ ἀμαθέστατα ζῶα καταμαθεῖν.*

133, 22. *Αἰξωνέα*] *Αἰξωνὶς, δῆμος Κεκροπίδος, καὶ Αἰξωνεῖς, οἱ ἐκεῖθεν· οἱ καὶ βλάσφημοι ἐκωμῳδοῦντο εἶναι· παρ᾽ ὃ καὶ Αἰξωνεύεσθαί φασι τὸ βλασφημεῖν· ὃ καὶ ἡ Πλατωνικὴ ῥῆσις δηλοῖ.*

ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΥΣΙΝ.

Pag. 140, lin. 1. *Ἀκαδημίας*] *Ἀθήνησι προάστειον γυμνάσιον ἀλσῶδες, ἀπό τινος Ἀκαδήμου ἥρωος ὀνομασθέν.*

143, 13. *Κέλησι*] *ἄζυξιν ἵπποις.*

143, 14. *Κρονικώτερα*] *ἢ τὰ ἀρχαιότερα καὶ παλαιὰ, ἢ τὰ εὐήθη.*

143, 22. *Πρὶν νενικηκέναι*] *Πρὸ τῆς νίκης ᾄδεις τὸ ἐγκώμιον, ἐπὶ τῶν τὰ πράγματα προλαμβανόντων.*

145, 15. *Ἠρτίαζον*] *Ἀρτιασμὸς καὶ Ἀρτιάζειν ἐστὶ, τὸ δραξάμενον ἀστραγάλων, ἢ τινῶν ἄλλων ἐξετάζειν τὸν συμπαίζοντα, πότερον ἀρτίους, ἢ περισσοὺς κατέχει· ὡς καὶ Ἀριστοφάνης Πλούτῳ·*

Στατῆρσι δ᾽ οἱ θεράποντες ἀρτιάζομεν.

145, 16. *Φορμίσκων*] *καλαθίσκων.*

146, 3. *Ἐπηλυγισάμενος*] *ἐπισκιασάμενος, ἐπικρυψάμενος. Λύγη γὰρ, ἡ σκιά.*

146, 19. *Παιδοτρίβην*] ἀλείπτην, γυμναστήν.

147, 14. *Ὀρικοῦ*] τοῦ ἡμιονικοῦ· Ὀρεὺς γὰρ, ὁ ἡμίονος.

149, 5. *Ψῆλαι*] Γράφεται καὶ, τίλλαι.

159, 3. *Ἀλλοκότων*] Ἀλλόκοτον, ἐξηλλαγμένον καὶ ἰδιότροπον.

159, 22. *Τὸ καλὸν φίλον*] ἐπὶ τῶν τὸ συμφέρον αἱρουμένων.

164, 7. *Μὴ μάλιστα ἄλλα*] Γράφεται καὶ, μὴ ἡμᾶς τἄλλα.

168, 58. *Ἀπολεῖν*] Γράφεται καὶ, ἀπολιπεῖν καὶ ἀποβαλεῖν.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΙΠΠΑΡΧΟΝ.

Pag. 174, lin. 21. *Φιλαΐδων*] Φιλαΐδαι, δῆμος Αἰγηΐδος.

175, 25. *Στεῖχε*] ἴθι, πορεύου.

175, 28. *Στειριακῇ ὁδῷ*] Στειρίαι, δῆμος Πανδιονίδος, ἐφ' οὗ ἡ ὁδὸς οὕτω καλεῖται.

176, 19. *Τέως μὲν*] Τέως δηλοῖ τὸ πρὸ τοῦ. Δημοσθένης· ὁ τέως προσκυνῶν τὴν θόλον. Ἀριστοφάνης Θεσμοφοριαζούσαις:

Μόλις
Στεφανηπλοκοῦσ' ἔβοσκεν ἐν ταῖς μυῤῥίναις,
Τέως μὲν οὐκ ἄν.

Ζωΐλος ἐκ τῶν εἰς Πολύφημον ἐγκωμίων· οὐ γὰρ ὡμογνωμόνησαν οἱ θεοὶ περὶ τῆς τιμωρίας ταύτης, ὥστε πάντοθεν Ὀδυσσεὺς τέως ὁ σωζόμενος, καὶ τὰς ναῦς ἀκεραίους περιποιούμενος, περιώφθη με-

τὰ τὴν ἀρὰν ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς. ἐν δὲ τοῖς Ἀριστοφάνους Τελμισσεῦσιν ἀντὶ τοῦ πρότερον κεῖται·

Οὐ γὰρ τίθεμεν τὸν ἀγῶνα τόνδε τὸν τρόπον,
Ὥσπερ τέως ἦν, ἀλλὰ καινῶν πραγμάτων.

ἐν δὲ τῇ Εἰρήνῃ ὁ αὐτὸς ἀντὶ τοῦ ἐν τοσούτῳ κέχρηται, περὶ Ὑπερβόλου λέγων·

Ἀπορῶν ὁ δῆμος ἐπιτρόπου, καὶ γυμνὸς ὢν,
Τοῦτον τέως τὸν ἄνδρα περιεζώσατο.

καὶ ἔτι ἐν τῇ Εἰρήνῃ εὕρηται ἀντὶ τοῦ ἕως. λέγει δὲ ὁ ἱπποκομῶν τὸν κάνθαρον·

Ἔρειδε, μὴ παύσαιο μηδέποτ᾽ ἐσθίων
Τέως, ἕως αὑτὸν λάθῃς διαῤῥαγείς.

καὶ Δημοσθένης ἐν τῷ τῆς παραπρεσβείας ἀντὶ τοῦ ἕως· ἀντὶ δὲ τοῦ Εὔβοιαν ἀποδοθῆναι, περὶ Δρυμοῦ, καὶ τῆς πρὸς Πανάκτῳ χώρας, μεθ᾽ ὅπλων ἐξερχόμεθα. τέως δ᾽ ἦσαν ἔσω οἱ Φωκεῖς, οὐδέποτ᾽ ἐποιησάμεθα. παρὰ δὲ Φερεκύδῃ καὶ τοὔνομα τῆς Ἰωνικῆς πόλεως, λέγω δὲ τῆς Τέω, κείμενον εὗρον· ὅθεν ἦν Ἀνακρέων ὁ μελοποιός, ἀπὸ τοῦ Τέως. Ὁ γὰρ Ἀθάμας, φησὶν, ἀναχωρῶν ἐκ τῆς χώρας, εὑρὼν Ἀρίαν τὴν θυγατέρα ἀθύρουσαν, καὶ λίθους συμφοροῦσαν τοὺς νῦν ὄντας ἐν Τέῳ, ἤρετο ταύτην, τί ποιεῖς; ἡ δὲ εἶπε· Τέως σὺ ἐζήτεις, ἵνα πόλιν κτίσῃς, εὗρον. ἀφ᾽ οὗ τοῦ ἀνακινηθεὶς, τὴν πόλιν ὠνόμασε Τέω. καὶ ἀντὶ τοῦ, ἵνα, καὶ ὡς, καὶ μέχρι τούτου, καὶ ἔμπροσθεν. ἀντίκειται δὲ τῷ Τέως τὸ ἐν ὅσῳ.

176, 29. Ἀναθέσθαι] Ἀναθέσθαι ἐπὶ τῶν πεσσῶν ἔλεγον οἱ παίζοντες. οὓς γὰρ μὴ κατὰ τὸ δέον ἐκίνησαν, τούτους ἀνετίθεσαν. Ἄλλως. Ἀναθέσθαι, ἀθετῆσαι.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΕΝΕΞΕΝΟΝ.

Pag. 184, lin. 5. Ἐξ ὑπογυίου] ἐκ τοῦ σύνεγγυς, ἀπερισκέπτως, παραυτά.

184, 7. Αὐτοσχεδιάζειν] αὐτομάτως, ἀσκέπτως εἰπεῖν.

184, 23. Ἀσπασίαν] Ἀσπασία αὕτη, Ἀξιόχου, Μιλησία, γυνὴ Περικλέους, παρὰ Σωκράτει πεφιλοσοφηκυῖα, ὡς Διόδωρος ἐν τῷ περὶ Μιλήτου συγγράμματι φησίν. Ἐπεγήματο δὲ μετὰ τὸν Περικλέους θάνατον Λυσικλεῖ, τῷ προβατοκαπήλῳ, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἔσχεν υἱὸν, ὀνόματι Ποριστὴν, καὶ τὸν Λυσικλέα ῥήτορα δεινότατον κατεσκευάσατο, καθάπερ καὶ Περικλέα δημηγορεῖν παρεσκεύασεν, ὡς Αἰσχίνης ὁ Σωκρατικὸς ἐν διαλόγῳ Καλλίᾳ, καὶ Πλάτων ὁμοίως Πεδηταῖς. Κρατῖνος δὲ Ὀμφάλη, τύραννον αὐτὴν καλεῖ χείρων. Εὔπολις Φίλοις. ἐν δὲ Προσπαλτίοις Ἑλένην αὐτὴν καλεῖ. ὁ δὲ Κρατῖνος καὶ Ἥραν, ἴσως ὅτι καὶ Περικλῆς Ὀλύμπιος προσηγορεύετο. Ἔσχε δὲ ἐξ αὐτῆς ὁ Περικλῆς νόθον υἱὸν, ἐφ᾽ ᾧ καὶ ἐτελεύτα, τῶν γνησίων προαποθανόντων, ὡς Εὔπολις Δήμοις.

184, 29. Ῥχμνουσίου] Ῥαμνοῦς, δῆμος Αἰαντίδος, ἐξ οὗ οὗτος.

187, 11. Βοτά] τὰ βοσκήματα. κατὰ πάντων δὲ χερσαίων, καὶ πτηνῶν, καὶ ἐνύδρων λέγεται ζώων, ἅσα βόσκεται.

190, 14. Ὁ δὲ υἱὸς] τὸν Καμβύσην φησί.

190, 22. Σάρδεσι] Σάρδεις, πόλις Λυδίας.

190, 27. Ἐρετρίαν] Ἐρετρία, πόλις Εὐβοίας.

191, 8. Μαραθῶνα] Μαραθὼν, τόπος Ἀττικῆς.

ἀπέχων τῶν Ἀθηνῶν σταδίους τριακοσίους, τῇ φύσει τραχὺς, δυσίππαστος, ἔχων ἐν ἑαυτῷ πηλοὺς, τενάγη, λίμνας.

191, 13. Τῇ ὑστεραίᾳ] Νόμος γὰρ ἦν αὐτοῖς, μὴ ἄλλως ἐξάγειν εἰς πόλεμον, εἰ μὴ πανσέληνος ᾖ.

192, 2. Σαλαμῖνα] Σαλαμὶς, πρὸς τῇ Ἀττικῇ νῆσός τε, καὶ πόλις. Ἀρτεμίσιον δὲ, ἄκρα τῆς Εὐβοίας, ἡ τείνουσα ἐπὶ τὴν θάλασσαν. ἕτερος δὲ αὐλὼν παράκειται τῇ θαλάσσῃ, ἐν ᾧ ἡ ναυμαχία ἐγένετο.

192, 23. Πλαταιαῖς] Πλαταιαὶ, πόλις Βοιωτίας.

193, 7. Εὐρυμέδοντι] Εὐρυμέδων, ποταμὸς Παμφυλίας.

193, 21. Τανάγρᾳ] Τανάγρα, πόλις Βοιωτίας.

[194, 22. Τρίτος δὲ πόλεμος] Περὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ καὶ Ἑλλησπόντῳ καὶ Μιτυλήνῃ ναυμαχούντων. Reliqua verba huius scholii ap. Siebenk. sunt eadem, quae in sequenti ad Σικελίαν leguntur.]

194, 25. Σικελίαν] Ἰστέον δὲ, ὅτι Ἄλεξις ὁ κωμικός φησι·

Τῶν ἑπτὰ νήσων, ἃς δέδειχεν ἡ φύσις
Θνητοῖς μεγίστας, Σικελία μὲν, ὡς λόγος,
Ἐστὶ μεγίστη· δευτέρα Σαρδώ· τρίτη
Κύρνος· τετάρτη δ' ἡ Διὸς Κρήτη τροφός·
Εὔβοια πέμπτη στενοφυής· ἕκτη Κύπρος·
Λέσβος δὲ τάξιν ἑβδόμην λαχοῦσ' ἔχει.

Σικελία δ' ἐκλήθη ἀπὸ Σικελοῦ, τοῦ βασιλεύσαντος Αὐσόνων, οἳ ἀπὸ Ἰαπύγων ἐξαναστάντες, διέβησαν εἰς τὴν πάλαι Σικανίαν καλουμένην.

195, 4. Ἑλλήσποντον] Ἀθάμαντος γυναῖκες, Νεφέλη καὶ Ἰνώ. αὕτη ἐπιβουλεύουσα Φρίξῳ καὶ

Ἕλλῃ, τοῖς ἐκ Νεφέλης τούτου παισὶ, πείθει τοὺς ὑπ' αὐτοῦ πεμφθέντας εἰς Δελφοὺς διὰ τὸν λιμὸν, εἰπεῖν, ὅτι παύσεσθαι τοῦτον ὁ Ἀπόλλων εἶπεν, εἰ Φρίξον αὐτῷ σφαγιάσειε. Νεφέλη δὲ μαθοῦσα τοῦτο, λαμβάνει παρ' Ἑρμοῦ κριόπρωρον πλοῖον ὑπόχρυσον, ἐμβάλλει τε τοὺς παῖδας ἐν αὐτῷ πλεῖν, καὶ φεύγειν. τῶν δὲ κατὰ τὴν μεταξὺ Σιγείου καὶ Χεῤῥονήσου γενομένων θάλασσαν, ἡ Ἕλλη ἐκ τοῦ πλοίου εἰς τὸν βυθὸν ὤλισθε, καὶ τῷ πελάγει τοὔνομα δίδωσιν αὐτῆς.

195, 16. Μιτυλήνῃ] Μιτυλήνη, πόλις ἐν Λέσβῳ τῇ νήσῳ.

196, 7. Ἐλευσῖνι] Ἐλευσὶς, δῆμος καὶ πόλις Ἀττικῆς.

198, 20. Ἐντέτηκε] ἐγκεκόλληται, πέπηγε.

198. 29. Κορίνθῳ] Κόρινθος, πόλις ἐν Πελοποννήσῳ, κειμένη ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ. Λεχαιὸν δὲ, ἐπίνειον Κορινθίων, ὥσπερ ὁ Πειραιεὺς Ἀθηναίων. εἰς τούτους δὲ τοὺς τόπους ἀπεδίδρασκον οἱ οἰκέται.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ.

Pag. 205, lin. 5. Εἶεν] ἄγε δή. ἡ συγκατάθεσις μὲν τῶν εἰρημένων, συναφὴ δὲ πρὸς τὰ μέλλοντα· ἢ ἀναφώνημα ὅμοιον τοῦ Ἀλλά.

206, 17. Τὸν μέν γε οὖν] τὸν Θεαίτητον.

206, 18. Τοῦ δ' ἡμῖν] τοῦ νέου Σωκράτους.

217, 9. Νεαλέστεροι] Νεαλὴς, ὁ πρόσφατος. κυρίως δὲ ἐπὶ τῶν ἁλσὶ παττομένων ἡ λέξις. ἔστι δὲ, καὶ ὁ νεωστὶ ἑαλωκὼς ἰχθὺς, καὶ δὴ καὶ ὁ νεωστὶ ἁλισθείς.

217, 25s. *Τὸ κενούμενον αὐτῷ πειρώμεθα*] *Γράφεται καὶ, τὸ μόριον αὐτῷ πειρώμεθα.*

219, 15. *Ἃ μή μ' ἔφθης*] *Γράφεται, ἵνα μὴ μεμφθῇ.*

236, 7. *Δεδέηκεν*] *Γράφεται καὶ, δεδήλωκεν.*

239, 29. *Πιλητικὴν*] *τὴν ἐξ ἐρίων πίλησιν.*

244, 20. *Πάσης ὑπερβολῆς*] *Γράφεται καὶ, πάσης ὑπεροχῆς.*

245, 8. *Ὡς οὐκ*] *Γράφεται καὶ, οὐχ ὡς.*

245, 11s. *Ἆρ' οὖν*] *Γράφεται, ἆρ' ἂν.*

247, 2. *Κομψῶν*] *Κομψὸς, τωθαστὴς, γελοιαστὴς, σκωπτικὸς, ἢ καλὸς, ἢ μέτριος.*

248, 6. *Ἤπου*] *ἴσως, σχεδόν. τὸ δὲ Ἤπού γε, πολλῷ πλέον.*

255, 13. *Γέ τινος*] *Γράφεται, γείτονος.*

261, 3. *Ξυμβαίνῃ*] *Γράφεται καὶ, ξυμβὰν ᾗ.*

267, 11. *Κύρβεσι*] *Τρίγωνοι πίνακες οἱ Κύρβεις, ἐν οἷς οἱ περὶ τῶν ἱερῶν νόμοι ἐγγεγραμμένοι ἦσαν, καὶ πολιτικοί. Ἄξονες δὲ, τετράγωνοι, ἐν οἷς οἱ περὶ τῶν ἰδιωτικῶν. τινὲς δὲ ἀδιάφορα ταῦτα φασίν.*

280, 24. *Βλακικὰ*] *εὐήθη, μωρὰ, ἀνόητα, ἀπὸ ἰχθύος καλουμένου Βλακὸς, ὁμοίου σιλούρῳ, αἰχρήστου τοσοῦτον, ὡς μηδὲ κυνὶ βρώσιμον εἶναι. οἱ δὲ, ἀπὸ τοῦ ἐν Κύμῃ χωρίου, τῆς Βλακείας.*

286, 13. *Εὐήτριον*] *ἱμάτιον εὐϋφές. Ἤτριον δὲ, ἔνδυμα ὑμενῶδες.*

ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΙΝΩΑ.

Pag. 291, lin. 18. *Καρχηδόνιοι*] *Καρχηδὼν, ἐν Λιβύῃ πόλις διάσημος, ἧς οἱ πολῖται οὗτοι.*

291, 23. Ἀθάμαντος] Ἀθάμας, Αἰόλου, τοῦ Ἕλληνος, καὶ Αἰναρέτης, τῆς Δηϊμάχου, βασιλεύων Βοιωτίας, ἐκπίπτει διά τινας τύχας αὐτῆς. ᾧπερ ὁ Πύθιος χρᾷ ἐκεῖσε κατοικεῖν, οὗ ὑπ' ἀγρίων ζώων ξενιαθῇ. ἐλθόντος δὲ καθ' ἣν χώραν λύκοι κρέα προβάτων διενέμοντο, αὐτοὺς μὲν διὰ δέος φασὶ φυγεῖν· συνέντα δὲ τοῦτον οἰκῆσαί τε αὐτοῦ, καὶ τῇ Ἀθαμαντίᾳ, καὶ τοῖς ἀπ' αὐτοῦ, τῆς οἰκείας κλήσεως μεταδοῦναι.

291, 27. Ἐγχυτριστρίας] τὰς χοὰς τοῖς τετελευτηκόσιν ἐπιφερούσας, ὡς ἐπὶ τοῦδε. ἔλεγον δὲ καὶ τὸ βλάψαι Καταχυτρίσαι, ὡς Ἀριστοφάνης. λέγονται δὲ καὶ ὅσαι τοὺς ἐναγεῖς καθαίρουσιν, αἷμα ἐπιχέουσαι τοῦ ἱερείου. ἔτι δὲ καὶ αἱ θρηνήτριαι, καὶ δὴ καὶ αἱ μαῖαι, αἱ ἐκτιθεῖσαι ἐν χύτραις τὰ βρέφη.

292, 19. Ἀλλ' ἀεὶ] Τὸ Ἀλλὰ λαμβάνεται καὶ ἀντὶ τοῦ, ἔστω, καὶ ἀντὶ τοῦ, ὅταν δὲ, καὶ ἀντὶ τοῦ, ἔπειτα δέ.

296, 5. Μαρσύας] Μαρσύας, Ὑάγνιδος, ὁ πρῶτος μετὰ Ἀθηνᾶν αὐλῶν εὑρετής, εἶτα Φρυγίου καὶ Μιξολυδίου ἁρμονίας. οὗτος ἐς τοσοῦτον προῆλθεν αὐλητικῆς, ὡς περὶ αὐτῆς ἐρίσαι Ἀπόλλωνι, τοῦ πλεονεκτήσαντος τὴν κρίσιν ποιουμένων Μουσῶν. καὶ δὴ νικηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, δίδωσι δίκην τῆς ἥττης, τὸ δέρμα δαρείς. οὗ δὴ ἀπὸ τοῦ σώματος ῥυέντος αἵματος ποταμὸς προῆλθεν ὁ τούτῳ ὁμώνυμος. Ὄλυμπον δέ τινες οὐ Φρύγα, Μυσὸν δὲ φασὶ, καὶ τοῦτον γενέσθαι πρῶτον κρουμάτων εὑρετήν.

297, 22. Ἐννέωρος] ἐνναέτης· Ὧρος γὰρ ὁ ἐνιαυ-

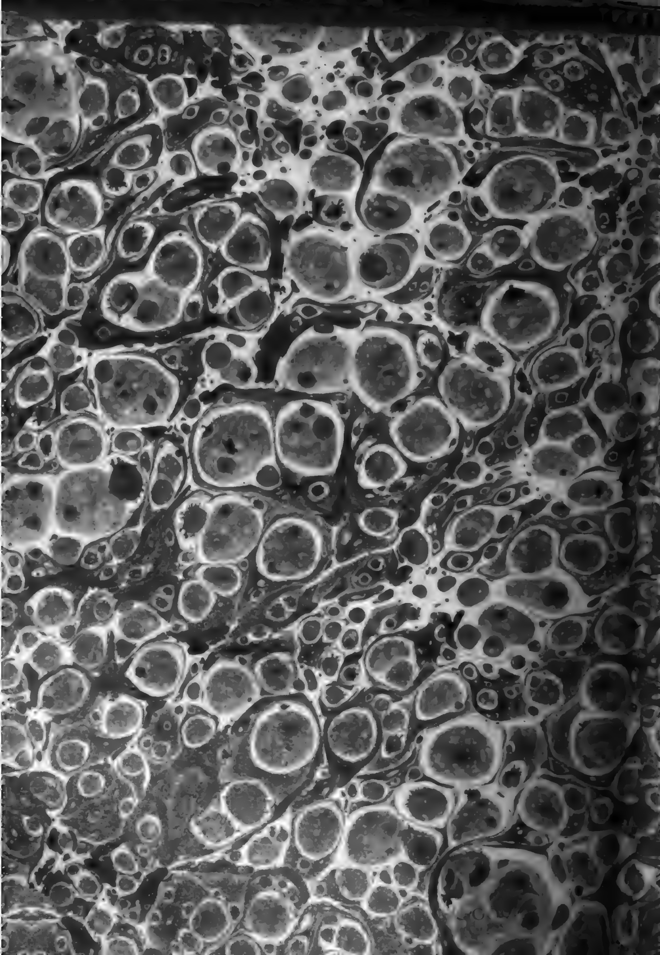
τός· ἤγουν ἀπὸ ἐννέα ἐτῶν ἄρξας, ἢ ἐννέα ἔτη βασιλεύων.

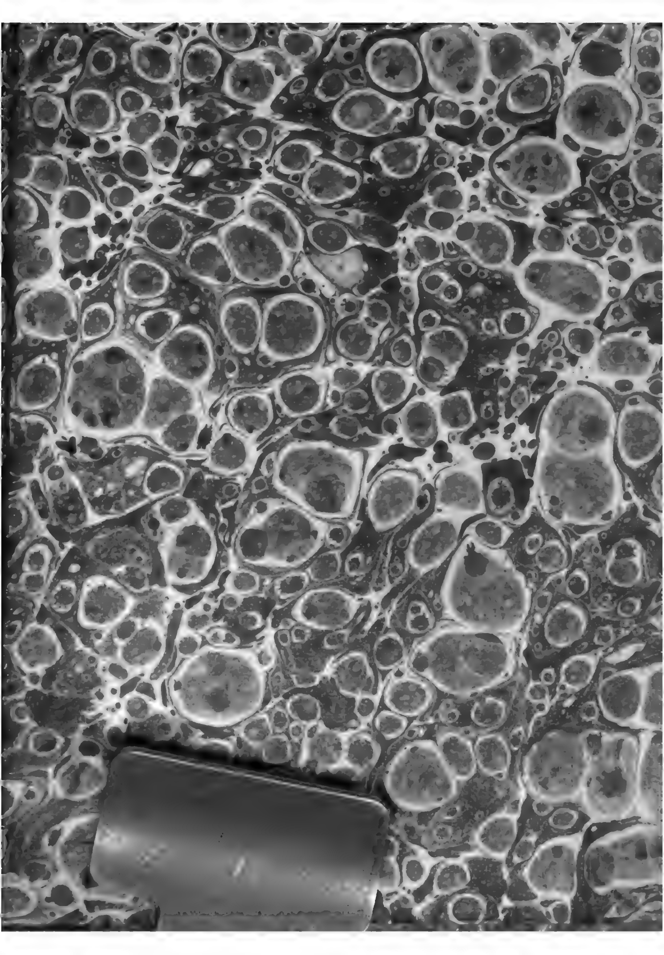
298, 18. Συμπαίστην] σύμπαίγμονα.

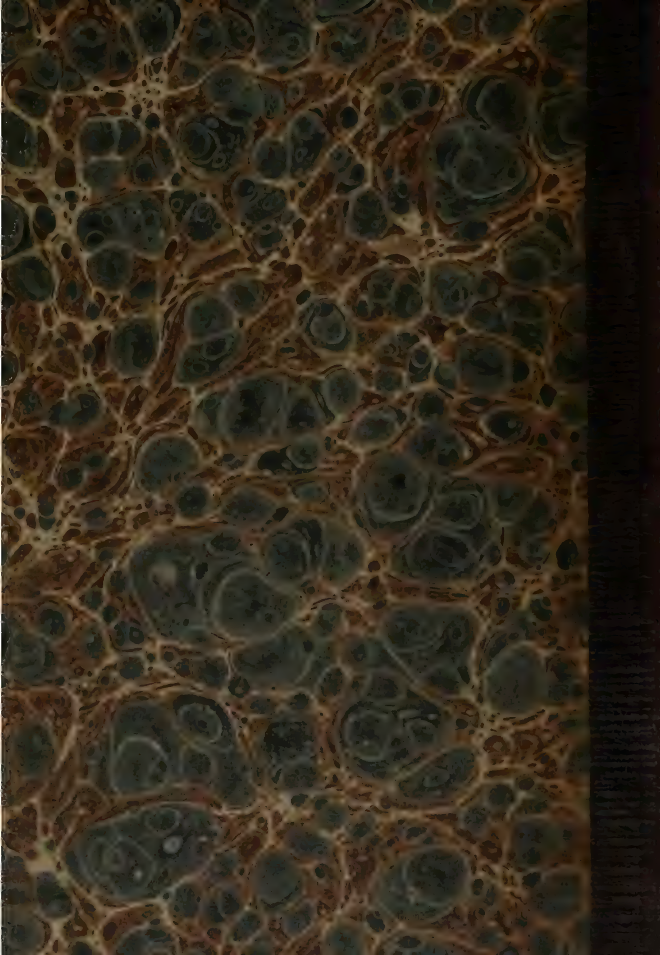
300, 10. Ἐντείνοντες] πληγὰς διδόντες.

300, 11. Τοὺς δασμοὺς] Αἰγέως, τοῦ Πανδίονος, βασιλεύοντος Ἀθηνῶν, κατὰ τὴν τῶν Παναθηναίων ἑορτὴν Ἀνδρόγεως, ὁ Μίνω, πάντας ἀγῶνας νικᾷ. τοῦτον Αἰγεὺς στέλλει μὲν ἐπὶ τὸν Μαραθώνιον ταῦρον. διαφθείρεται δὲ ὑπ᾽ αὐτοῦ, ἤ, ὥς τινες, πορευόμενος ἐπὶ Θήβας διὰ τὸν Λαΐου ἀγῶνα, πρὸς τῶν ἀνταγωνιστῶν διὰ φθόνον ἀπόλλυται. ὁ μαθὼν Μίνως, Ἀθήνάς τε πολεμεῖ, καὶ Μέγαρα εἷλε. μὴ οἷός τε δ᾽ ὢν πορθῆσαι ταύτας, εὔχεται τῷ Διῒ παρ᾽ Ἀθηναίων δίκην λαβεῖν. καὶ διὰ τοῦτο λιμὸς ἐνσκήπτει τούτοις καὶ λοιμός. χρωμένων δὲ περὶ τῆς τούτων ἀπαλλαγῆς, ἀνεῖπεν ὁ Ἀπόλλων, δίκας Μίνωι δοῦναι ἃς ἂν αὐτὸς αἱρῆται. Μίνως δὲ κελεύει δεκέτεις κόρους ἑπτὰ καὶ κόρας ἴσας ἀόπλους πέμπειν κατ᾽ ἔτος τῷ Μινοταύρῳ βορὰν κατὰ τὸν λαβύρινθον, ὃς ὑπὸ Δαιδάλου κατεσκεύαστο χῶρός τις σκολιός. Θησεὺς δὲ μετὰ καὶ τῶν λοιπῶν κατὰ τὸ τρίτον ἔτος εἰς τὸν δασμὸν καταλεγεὶς, τόν τε Μινόταυρον ἀναιρεῖ, καὶ παύει τὴν εἰς Κρήτην πομπὴν τοῦ δασμοῦ. περὶ τούτου οὖν ἐνταῦθά φησι.

301, 11. Φλαῦρον] κακὸν, ὡς νῦν, ἢ φαῦλον, ἢ κοῦφον κακόν. τινὲς δὲ, Φλαῦρον μὲν τὸ μικρὸν κακὸν, Φαῦλον δὲ, τὸ μέγα.

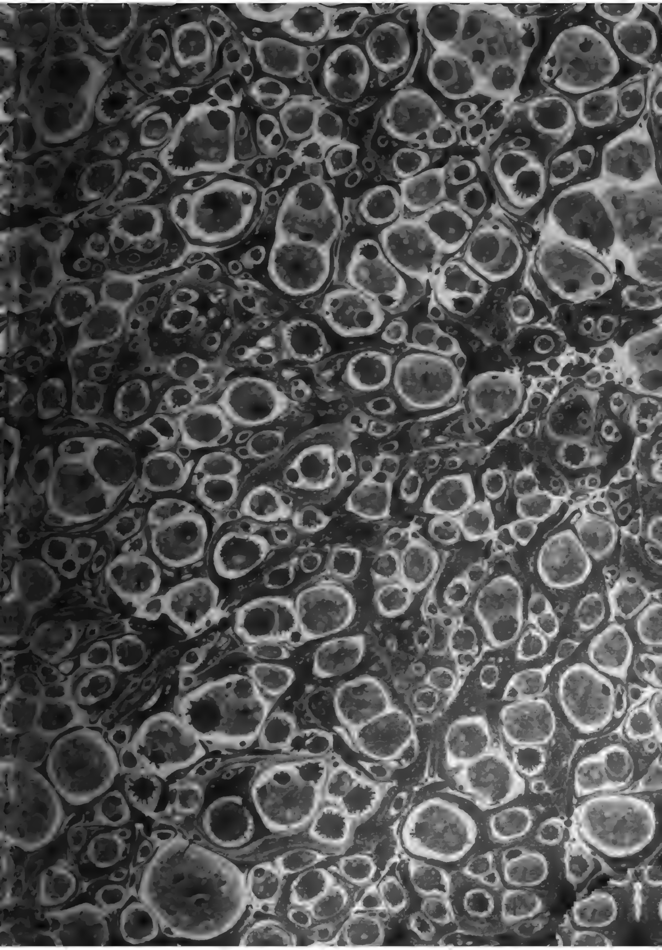

EX LIBRIS F. VOITURON
D.D. BIBLIOTH GAND
1891

PLATONIS
OPERA.

CUM SCHOLIIS A RUHNKENIO
COLLECTIS
AD
OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM
ACCURATE EDITA.

EDITIO STEREOTYPA.

TOMUS V.
Insunt: *De Republica sive de Iusto libri decem.*

LIPSIAE
SUMTIBUS ET TYPIS CAROLI TAUCHNITII.
1829

Ladenpreis 8 Groschen

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ

Η

ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΤΩΝ ΔΕΚΑ 'Ο ΠΡΩΤΟΣ.

ΤΑ ΕΝ ΤΟΙΣ ΔΙΑΛΟΓΟΙΣ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΓΛΑΥΚΩΝ, ΠΟΛΕΜΑΡΧΟΣ, ΘΡΑΣΥΜΑΧΟΣ, ΑΔΕΙΜΑΝΤΟΣ, ΚΕΦΑΛΟΣ.

ΚΑΤΕΒΗΝ χθὲς εἰς Πειραιᾶ μετὰ Γλαύκωνος τοῦ Ἀρίστωνος, προσευξόμενός τε τῇ θεῷ, καὶ ἅμα τὴν ἑορτὴν βουλόμενος θεάσασθαι τίνα τρόπον ποιήσουσιν, ἅτε νῦν πρῶτον ἄγοντες. καλὴ μὲν οὖν μοι καὶ ἡ τῶν ἐπιχωρίων πομπὴ ἔδοξεν εἶναι, οὐ μέντοι ἧττων ἐφαίνετο πρέπειν ἣν οἱ Θρᾶκες ἔπεμπον. προσευξάμενοι δὲ καὶ θεωρήσαντες, ἀπῆμεν πρὸς τὸ ἄστυ. κατιδὼν οὖν πόῤῥωθεν ἡμᾶς

οἴκαδε ὡρμημένους Πολέμαρχος ὁ Κεφάλου, ἐκέλευσε δραμόντα τὸν παῖδα περιμεῖναί ἑ κελεῦσαι. καί μου ὄπισθεν ὁ παῖς λαβόμενος τοῦ ἱματίου, Κελεύει ὑμᾶς, ἔφη, Πολέμαρχος περιμεῖναι. Καὶ ἐγὼ μετεστράφην τε καὶ ἠρόμην ὅπου αὐτὸς εἴη. Οὗτος, ἔφη, ὄπισθεν προσέρχεται. ἀλλὰ περιμένετε. Ἀλλὰ περιμενοῦμεν, ἦ δ' ὃς ὁ Γλαύκων. Καὶ ὀλίγῳ ὕστερον ὅ, τε Πολέμαρχος ἧκε, καὶ Ἀδείμαντος ὁ τοῦ Γλαύκωνος ἀδελφὸς, καὶ Νικήρατος ὁ Νικίου, καὶ ἄλλοι τινὲς, ὡς ἀπὸ τῆς πομπῆς. ὁ οὖν Πολέμαρχος ἔφη, Ὦ Σώκρατες, δοκεῖτέ μοι πρὸς ἄστυ ὡρμῆσθαι ὡς ἀπιόντες. Οὐ γὰρ κακῶς δοξάζεις, ἦν δ' ἐγώ. Ὁρᾷς οὖν ἡμᾶς, ἔφη, ὅσοι ἐσμέν; Πῶς γὰρ οὔ; Ἢ τοίνυν τούτων, ἔφη, κρείττους γένεσθε, ἢ μένετ' αὐτοῦ. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγὼ, ἔτι ἓν λείπεται, τὸ, ἢν πείσωμεν ὑμᾶς ὡς χρὴ ἡμᾶς ἀφεῖναι. Ἦ καὶ δύναισθ' ἂν, ἦ δ' ὅς, πεῖσαι μὴ ἀκούοντας; Οὐδαμῶς, ἔφη ὁ Γλαύκων. Ὡς τοίνυν μὴ ἀκουσομένων, οὕτω διανοεῖσθε. Καὶ ὁ Ἀδείμαντος, Ἆρά γε, ἦ δ' ὅς, οὐδ' ἴστε ὅτι λαμπὰς ἔσται πρὸς ἑσπέραν ἀφ' ἵππων τῇ θεῷ; Ἀφ' ἵππων, ἦν δ' ἐγώ; καινόν γε τοῦτο. λαμπάδια ἔχοντες διαδώσουσιν ἀλλήλοις, ἁμιλλώμενοι τοῖς ἵπποις; ἢ πῶς λέγεις; Οὕτως, ἔφη ὁ Πολέμαρχος. καὶ πρός γε, παννυχίδα ποιήσουσιν, ἣν ἄξιον θεάσασθαι. ἐξαναστησόμεθα γὰρ μετὰ τὸ δεῖπνον, καὶ τὴν παννυχίδα θεασόμεθα, καὶ ξυνεσόμεθά τε πολλοῖς τῶν νέων αὐτόθι καὶ διαλεξόμεθα. ἀλλὰ μένετε, καὶ μὴ ἄλλως ποιεῖτε. Καὶ ὁ Γλαύκων, Ἔοικεν, ἔφη, μενετέον εἶναι.

Ἀλλ' εἰ δοκεῖ, ἦν δ' ἐγὼ, οὕτω χρὴ ποιεῖν. Ἦ μὲν οὖν οἴκαδε εἰς τοῦ Πολεμάρχου, καὶ Λυσίαν τε αὐτόθι κατελάβομεν καὶ Εὐθύδημον, τοὺς τοῦ Πολεμάρχου ἀδελφούς· καὶ δὴ καὶ Θρασύμαχον τὸν Χαλκηδόνιον, καὶ Χαρμαντίδην τὸν Παιανιέα, καὶ Κλειτοφῶντα τὸν Ἀριστωνύμου. ἦν δ' ἔνδον καὶ ὁ πατὴρ ὁ τοῦ Πολεμάρχου Κέφαλος. καὶ μάλα πρεσβύτης μοὶ ἔδοξεν εἶναι. διὰ χρόνου γὰρ καὶ ἑωράκειν αὐτόν. καθῆστο δὲ ἐστεφανωμένος ἐπί τινος προσκεφαλαίου τε καὶ δίφρου. τεθυκὼς γὰρ ἐτύγχανεν ἐν τῇ αὐλῇ. ἐκαθεζόμεθα οὖν παρ' αὐτόν. ἔκειντο γὰρ δίφροι τινὲς αὐτόθι κύκλῳ. εὐθὺς οὖν με ἰδὼν ὁ Κέφαλος, ἠσπάζετό τε, καὶ εἶπεν, ὦ Σώκρατες, οὐδὲ θαμίζεις ἡμῖν καταβαίνων εἰς τὸν Πειραιᾶ. χρῆν μέντοι. εἰ μὲν γὰρ ἐγὼ ἔτι ἐν δυνάμει ἦν τοῦ ῥᾳδίως πορεύεσθαι πρὸς τὸ ἄστυ, οὐδὲν ἄν σε ἔδει δεῦρο ἰέναι, ἀλλ' ἡμεῖς ἂν παρά σε ᾖμεν. νῦν δέ σε χρὴ πυκνότερον δεῦρο ἰέναι. ὡς εὖ ἴσθι ὅτι ἔμοιγε ὅσον αἱ ἄλλαι αἱ κατὰ τὸ σῶμα ἡδοναὶ ἀπομαραίνονται, τοσοῦτον αὔξονται αἱ περὶ τοὺς λόγους ἐπιθυμίαι τε καὶ ἡδοναί. μὴ οὖν ἄλλως ποίει· ἀλλὰ τοῖς δέ τε τοῖς νεανίαις ξύνισθι, καὶ δεῦρο παρ' ἡμᾶς φοίτα, ὡς παρὰ φίλου τε καὶ πάνυ οἰκείους. Καὶ μὴν, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ Κέφαλε, χαίρω διαλεγόμενος τοῖς σφόδρα πρεσβύταις. δοκεῖ γάρ μοι χρῆναι παρ' αὐτῶν πυνθάνεσθαι, ὥσπέρ τινα ὁδὸν προεληλυθότων, ἣν καὶ ἡμᾶς ἴσως δεήσει πορεύεσθαι, ποία τις ἐστί· τραχεῖα καὶ χαλεπὴ, ἢ ῥᾳδία καὶ εὔπορος. καὶ δὴ καὶ σοῦ ἡδέως ἂν πυθοίμην

ὅ, τι σοὶ φαίνεται τοῦτο· (ἐπειδὴ ἐνταῦθα ἤδη εἶ τῆς ἡλικίας, ὃ δὴ ἐπὶ γήραος οὐδῷ φασὶν εἶναι οἱ ποιηταὶ) πότερον χαλεπὸν τοῦ βίου, ἢ πῶς σὺ αὐτὸ ἐξαγγέλλεις. Ἐγώ σοι, ἔφη, νὴ τὸν Δία ἐρῶ, ὦ Σώκρατες, οἷόν γέ μοι φαίνεται. πολλάκις γὰρ συνερχόμεθά τινες εἰς ταὐτὸ παραπλησίαν ἡλικίαν ἔχοντες, διασώζοντες τὴν παλαιὰν παροιμίαν. οἱ οὖν πλεῖστοι ἡμῶν ὀλοφύρονται ξυνιόντες, τὰς ἐν τῇ νεότητι ἡδονὰς ποθοῦντες καὶ ἀναμιμνησκόμενοι, περί τε τἀφροδίσια, καὶ περὶ πότους καὶ εὐωχίας, καὶ ἄλλ' ἄττα ἃ τῶν τοιούτων ἔχεται. καὶ ἀγανακτοῦσιν ὡς μεγάλων τινῶν ἀπεστερημένοι· καὶ τότε μὲν, εὖ ζῶντες· νῦν δὲ, οὐδὲ ζῶντες. ἔνιοι δὲ καὶ τὰς τῶν οἰκείων προπηλακίσεις τοῦ γήρως ὀδύρονται· καὶ ἐπὶ τούτῳ δὴ τὸ γῆρας ὑμνοῦσιν, ὅσων κακῶν σφίσιν αἴτιον. ἐμοὶ δὲ δοκοῦσιν, ὦ Σώκρατες, οὗτοι οὐ τὸ αἴτιον αἰτιᾶσθαι. εἰ γὰρ ἦν τοῦτο αἴτιον, κἂν ἐγὼ τὰ αὐτὰ ταῦτα ἐπεπόνθειν, ἕνεκά γε γήρως, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ὅσοι ἐνταῦθα ἦλθον ἡλικίας. νῦν δ' ἐγὼ ἤδη ἐντετύχηκα οὐχ οὕτως ἔχουσι καὶ ἄλλοις· καὶ δὴ καὶ Σοφοκλεῖ ποτε τῷ ποιητῇ παρεγενόμην ἐρωτωμένῳ ὑπό τινος, Πῶς, ἔφη, ὦ Σοφόκλεις, ἔχεις πρὸς τἀφροδίσια; ἔτι οἷός τ' εἶ γυναικὶ συγγίγνεσθαι; Καὶ ὃς, εὐφήμει, ἔφη, ὦ ἄνθρωπε. ἀσμενέστατα μέντοι αὐτὸ ἀπέφυγον, ὥσπερ λυττῶντά τινα καὶ ἄγριον δεσπότην ἀποφυγών. εὖ οὖν μοι καὶ τότε ἔδοξεν ἐκεῖνος εἰπεῖν, καὶ νῦν οὐχ ἧττον. παντάπασι γὰρ τῶν γε τοιούτων ἐν τῷ γήρᾳ πολλὴ εἰρήνη γίνεται καὶ ἐλευθερία. ἐπειδὰν γὰρ

αἱ ἐπιθυμίαι παύσωνται κατατείνουσαι καὶ χαλάσωσι, παντάπασι τὸ τοῦ Σοφοκλέους γίνεται, δεσποτῶν πάνυ πολλῶν ἐστι καὶ μαινομένων ἀπηλλάχθαι. ἀλλὰ καὶ τούτων πέρι, καὶ τῶν γε πρὸς τοὺς οἰκείους, μία τὶς αἰτία ἐστὶν, οὐ τὸ γῆρας, ὦ Σώκρατες, ἀλλ᾿ ὁ τρόπος τῶν ἀνθρώπων. ἂν μὲν γὰρ κόσμιοι καὶ εὔκολοι ὦσι, καὶ τὸ γῆρας μετρίως ἐστὶν ἐπίπονον· εἰ δὲ μὴ, καὶ γῆρας, ὦ Σώκρατες, καὶ νεότης χαλεπὴ τῷ τοιούτῳ ξυμβαίνει. Καὶ ἐγὼ ἀγασθεὶς αὐτοῦ εἰπόντος ταῦτα, βουλόμενος ἔτι λέγειν αὐτὸν, ἐκίνουν· καὶ εἶπον, ὦ Κέφαλε, οἶμαί σου τοὺς πολλοὺς, ὅταν ταῦτα λέγῃς, οὐκ ἀποδέχεσθαι· ἀλλ᾿ ἡγεῖσθαί σε ῥᾳδίως τὸ γῆρας φέρειν, οὐ διὰ τὸν τρόπον, ἀλλὰ διὰ τὸ πολλὴν οὐσίαν κεκτῆσθαι. τοῖς γὰρ πλουσίοις πολλὰ παραμύθιά φασιν εἶναι. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. οὐ γὰρ ἀποδέχονται· καὶ λέγουσι μέν τι, οὐ μέντοιγε ὅσον οἴονται. Ἀλλὰ τὸ τοῦ Θεμιστοκλέους εὖ ἔχει, ὃς τῷ Σεριφίῳ λοιδορουμένῳ, καὶ λέγοντι ὅτι οὐ δι᾿ αὐτὸν ἀλλὰ διὰ τὴν πόλιν εὐδοκιμοῖ, ἀπεκρίνατο ὅτι, Οὔτ᾿ ἂν αὐτὸς, Σερίφιος ὢν, ὀνομαστὸς ἐγένετο, εὔτ᾿ ἐκεῖνος, Ἀθηναῖος. καὶ τοῖς δὴ μὴ πλουσίοις, χαλεπῶς δὲ τὸ γῆρας φέρουσιν, εὖ ἔχει ὁ αὐτὸς λόγος· ὅτι οὔτ᾿ ἂν ὁ ἐπιεικὴς πάνυ τοι ῥᾳδίως γῆρας μετὰ πενίας ἐνέγκοι, οὔθ᾿ ὁ μὴ ἐπιεικὴς, πλουτήσας, εὔκολος ποτ᾿ ἂν ἑαυτῷ γένοιτο. Πότερον δὲ, ἦν δ᾿ ἐγὼ, ὦ Κέφαλε, ὧν κέκτησαι τὰ πλείω παρέλαβες, ἢ ἐπεκτήσω; Ποῖ ἐπεκτησάμην, ἔφη, ὦ Σώκρατες; μέσος τὶς γέγονα χρηματιστὴς τοῦ τε πάππου καὶ τοῦ πα-

τρός. ὁ μὲν γὰρ πάππος τε καὶ ὁμώνυμος ἐμοὶ, σχεδόν τι ὅσην ἐγὼ νῦν οὐσίαν κέκτημαι παραλαβὼν, πολλάκις τοσαύτην ἐποίησε· Λυσανίας δὲ ὁ πατὴρ ἔτι ἐλάττω αὐτὴν ἐποίησε τῆς νῦν οὔσης· ἐγὼ δὲ ἀγαπῶ ἐὰν μὴ ἐλάττω καταλίπω τούτοισιν, ἀλλὰ βραχεῖ γέ τινι πλείω ἢ παρέλαβον. Τούτου ἕνεκα ἠρόμην, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὅτι μοὶ ἔδοξας οὐ σφόδρα ἀγαπᾶν τὰ χρήματα. τοῦτο δὲ ποιοῦσιν ὡστοπολὺ οἳ ἂν μὴ αὐτοὶ κτήσωνται· οἱ δὲ κτησάμενοι, διπλῇ ἢ οἱ ἄλλοι ἀσπάζονται αὐτά. ὥσπερ γὰρ οἱ ποιηταὶ τὰ αὑτῶν ποιήματα καὶ οἱ πατέρες τοὺς παῖδας ἀγαπῶσι, ταύτῃ τε δὴ καὶ οἱ χρηματισάμενοι, περὶ τὰ χρήματα σπουδάζουσιν, ὡς ἔργον ἑαυτῶν, καὶ κατὰ τὴν χρείαν, ᾗπερ οἱ ἄλλοι. χαλεποὶ οὖν καὶ ξυγγενέσθαι εἰσὶν, οὐδὲν ἐθέλοντες ἐπαινεῖν ἀλλ᾽ ἢ τὸν πλοῦτον. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. Πάνυ μὲν οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ· ἀλλά μοι ἔτι τοσόνδε εἰπὲ, Τί μέγιστον οἴει ἀγαθὸν ἀπολελαυκέναι τοῦ πολλὴν οὐσίαν κεκτῆσθαι; Ὃ, ἦ δ᾽ ὅς, ἴσως οὐκ ἂν πολλοὺς πείσαιμι λέγων. εὖ γὰρ ἴσθι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὅτι ἐπειδάν τις ἐγγὺς ᾖ τοῦ οἴεσθαι τελευτήσειν, εἰσέρχεται αὐτῷ δέος καὶ φροντὶς περὶ ὧν ἔμπροσθεν οὐκ εἰσῄει. οἵ τε γὰρ λεγόμενοι μῦθοι περὶ τῶν ἐν ᾅδου, ὡς τὸν ἐνθάδε ἀδικήσαντα δεῖ ἐκεῖ διδόναι δίκην, καταγελώμενοι τέως, τότε δὴ στρέφουσιν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, μὴ ἀληθεῖς ὦσι. καὶ αὐτὸς, ἤτοι ὑπὸ τῆς τοῦ γήρως ἀσθενείας, ἢ καὶ ὥσπερ ἤδη ἐγγυτέρω ὢν τῶν ἐκεῖ, μᾶλλόν τι καθορᾷ αὐτά. ὑποψίας δ᾽ οὖν καὶ δείματος μεστὸς γίνεται· καὶ ἀναλογίζεται ἤδη

καὶ σκοπεῖ εἴ τινά τι ἠδίκηκεν. ὁ μὲν οὖν εὑρίσκων ἑαυτοῦ ἐν τῷ βίῳ πολλὰ ἀδικήματα, καὶ ἐκ τῶν ὕπνων, ὥσπερ οἱ παῖδες, θαμὰ ἐγειρόμενος, δειμαίνει, καὶ ζῇ μετὰ κακῆς ἐλπίδος· τῷ δὲ μηδὲν ἑαυτῷ ἄδικον ξυνειδότι ἡδεῖα ἐλπὶς ἀεὶ πάρεστι, καὶ ἀγαθὴ γηροτρόφος, ὡς καὶ Πίνδαρος λέγει. χαριέντως γάρ τοι, ὦ Σώκρατες, τοῦτ' ἐκεῖνος εἶπεν, ὅτι ὃς ἂν δικαίως καὶ ὁσίως τὸν βίον διαγάγῃ, γλυκεῖά οἱ καρδίαν ἀτάλλοισα γηροτρόφος συναορεῖ ἐλπὶς, ἃ μάλιστα θνατῶν πολύστροφον γνώμαν κυβερνᾷ. εὖ οὖν λέγει, θαυμαστῶς ὡς σφόδρα. πρὸς δὴ τοῦτ' ἔγωγε τίθημι τὴν τῶν χρημάτων κτῆσιν πλείστου ἀξίαν εἶναι, οὔτοι παντὶ ἀνδρὶ, ἀλλὰ τῷ ἐπιεικεῖ. τὸ γὰρ μηδὲ ἄκοντά τινα ἐξαπατῆσαι, ἢ ψεύσασθαι, μηδ' αὖ ὀφείλοντα ἢ θεῷ θυσίας τινὰς, ἢ ἀνθρώπῳ χρήματα, ἔπειτα ἀπιέναι ἐκεῖσε δεδιότα, μέγα μέρος εἰς τοῦτο ἡ τῶν χρημάτων κτῆσις συμβάλλεται. ἔχει δὲ καὶ ἄλλας χρείας πολλάς. ἀλλά γε, ἓν ἀνθ' ἑνὸς, οὐκ ἐλάχιστον ἔγωγε θείην ἂν εἰς τοῦτο, ἀνδρὶ νοῦν ἔχοντι, ὦ Σώκρατες, πλοῦτον χρησιμώτατον εἶναι. Παγκάλως, ἦν δ' ἐγὼ, λέγεις, ὦ Κέφαλε. τοῦτο δ' αὐτὸ τὴν δικαιοσύνην, πότερα τὴν ἀλήθειαν αὐτὸ φήσομεν εἶναι ἁπλῶς οὕτω, καὶ τὸ ἀποδιδόναι, ἄν τις τι παρά του λάβῃ; ἢ καὶ αὐτὰ ταῦτα ἔστιν ἐνίοτε μὲν δικαίως, ἐνίοτε δὲ ἀδίκως ποιεῖν; οἷον τοιόνδε λέγω· πᾶς ἄν που εἴποι, εἴ τις λάβοι παρὰ φίλου ἀνδρὸς σωφρονοῦντος ὅπλα, εἰ μανεὶς ἀπαιτοῖ, ὅτι οὔτε χρὴ τὰ τοιαῦτα ἀποδιδόναι, οὔτε δίκαιος ἂν εἴη ὁ ἀποδιδοὺς· οὐδ' αὖ

πρὸς τὸν οὕτως ἔχοντα πάντα ἐθέλων τἀληθῆ λέγειν. Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις. Οὐκ ἄρα οὗτος ὅρος ἐστὶ δικαιοσύνης, ἀληθῆ τε λέγειν, καὶ ἃ ἂν λάβοι τὶς, ἀποδιδόναι. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὑπολαβὼν ὁ Πολέμαρχος· εἴπερ γέ τι χρὴ Σιμωνίδῃ πείθεσθαι. Καὶ μέντοι, ἔφη ὁ Κέφαλος, καὶ παραδίδωμι ὑμῖν τὸν λόγον. δεῖ γάρ με ἤδη τῶν ἱερῶν ἐπιμεληθῆναι. Οὐκοῦν, ἔφην ἐγὼ, ὁ Πολέμαρχος τῶν γε σῶν κληρονόμος; Πάνυ γε, ἦ δ' ὅς, γελάσας· καὶ ἅμα ᾔει πρὸς τὰ ἱερά. Λέγε δὴ, εἶπον ἐγὼ, σὺ ὁ τοῦ λόγου κληρονόμος, τί φῂς τὸν Σιμωνίδην λέγοντα, ὀρθῶς λέγειν περὶ δικαιοσύνης; Ὅτι, ἦ δ' ὅς, τὸ τὰ ὀφειλόμενα ἑκάστῳ ἀποδιδόναι, δίκαιόν ἐστι· τοῦτο λέγων, δοκεῖ ἐμοὶ καλῶς λέγειν. Ἀλλὰ μέντοι, ἦν δ' ἐγὼ, Σιμωνίδῃ γε οὐ ῥᾴδιον ἀπιστεῖν· (σοφὸς γὰρ καὶ θεῖος ὁ ἀνὴρ) τοῦτο μέντοι ὅ, τι ποτὲ λέγοι, σὺ μὲν, ὦ Πολέμαρχε, ἴσως γιγνώσκεις, ἐγὼ δὲ ἀγνοῶ. δῆλον γὰρ ὅτι οὐ τοῦτο λέγει ὅπερ ἄρτι ἐλέγομεν, τὸ, τινὸς παρακαταθεμένου τὶ ὁτῳοῦν, μὴ σωφρόνως ἀπαιτοῦντι, ἀποδιδόναι· καίτοιγε ὀφειλόμενόν που τοῦτό ἐστιν ὃ παρακατέθετο. ἦ γάρ; Ναί. Ἀποδοτέον δέ γε οὐδ' ὁπωστιοῦν τότε ὁπότε τὶς μὴ σωφρόνως ἀπαιτοῖ; Ἀληθῆ, ἦ δ' ὅς. Ἄλλο δή τι ἢ τὸ τοιοῦτον, ὡς ἔοικε, λέγει Σιμωνίδης, τὸ τὰ ὀφειλόμενα δίκαιον εἶναι ἀποδιδόναι. Ἄλλο μέν τι, μὴ Δία, ἔφη. τοῖς γὰρ φίλοις οἴεται ὀφείλειν τοὺς φίλους ἀγαθὸν μέν τι δρᾷν, κακὸν δὲ μηδέν. Μανθάνω, ἦν δ' ἐγὼ, ὅτι οὐ τὰ ὀφειλόμενα ἀποδίδωσιν, ὅς ἄν τῳ χρυσίον ἀποδῷ παρακα-

ταθευένῳ, ἐάνπερ ἡ ἀπόδοσις καὶ ἡ λῆψις βλαβερὰ γίνηται, φίλοι δὲ ὦσιν ὅ, τε ἀπολαμβάνων καὶ ὁ ἀποδιδούς. οὐχ οὕτω λέγειν φῂς τὸν Σιμωνίδην; Πάνυ μὲν οὖν. Τί δέ; τοῖς ἐχθροῖς ἀποδοτέον ὅ, τι ἂν τύχῃ ὀφειλόμενον; Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη, ὅ γε ὀφείλεται αὐτοῖς. ὀφείλεται δὲ, οἶμαι, παρά γε τοῦ ἐχθροῦ τῷ ἐχθρῷ ὅπερ καὶ προσήκει, κακόν τι. Ἠνίξατο ἄρα, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὡς ἔοικεν, ὁ Σιμωνίδης ποιητικῶς τὸ δίκαιον ὃ εἴη. διενοεῖτο μὲν γὰρ, ὡς φαίνεται, ὅτι τοῦτ᾽ εἴη δίκαιον, τὸ προσῆκον ἑκάστῳ ἀποδιδόναι. τοῦτο δὲ ὠνόμασεν ὀφειλόμενον. Ἀλλὰ τί οἴει; ἔφη. Πρὸς Διός, ἦν δ᾽ ἐγὼ, εἰ οὖν τις αὐτὸν ἤρετο, ὦ Σιμωνίδη, ἡ τίσιν οὖν τί ἀποδιδοῦσα ὀφειλόμενον καὶ προσῆκον τέχνη, ἰατρικὴ καλεῖται; τί ἂν οἴει ἡμῖν αὐτὸν ἀποκρίνασθαι; Δῆλον ὅτι, ἔφη, ἡ σώμασι φάρμακά τε καὶ σιτία καὶ ποτά. Ἡ δὲ τίσι τὶ ἀποδιδοῦσα ὀφειλόμενον καὶ προσῆκον τέχνη, μαγειρικὴ καλεῖται; Ἡ τοῖς ὄψοις τὰ ἡδύσματα. Εἶεν. Ἡ οὖν δὴ τίσι τὶ ἀποδιδοῦσα τέχνη, δικαιοσύνη ἂν καλοῖτο; Εἰ μέν τι, ἔφη, δεῖ ἀκολουθεῖν, ὦ Σώκρατες, τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένοις, ἡ τοῖς φίλοις τε καὶ ἐχθροῖς ὠφελείας τε καὶ βλάβας ἀποδιδοῦσα. Τὸ τοὺς φίλους ἄρα εὖ ποιεῖν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς κακῶς, δικαιοσύνην λέγει. Δοκεῖ μοι. Τίς οὖν δυνατώτατος κάμνοντας φίλους εὖ ποιεῖν, καὶ ἐχθροὺς κακῶς, πρὸς νόσον καὶ ὑγίειαν; Ἰατρός. Τίς δὲ πλέοντας, πρὸς τὸν τῆς θαλάττης κίνδυνον; Κυβερνήτης. Τί δὲ ὁ δίκαιος; ἐν τίνι πράξει καὶ πρὸς τί ἔργον δυνατώτατος φί-

λους ὠφελεῖν, καὶ ἐχθροὺς βλάπτειν; Ἐν τῷ προσπολεμεῖν καὶ ξυμμαχεῖν, ἔμοιγε δοκεῖ. Εἶεν. Μὴ κάμνουσί γε μήν, ὦ φίλε Πολέμαρχε, ἰατρὸς ἄχρηστος. Ἀληθῆ. Καὶ μὴ πλέουσι δὴ κυβερνήτης. Ναί. Ἆρα καὶ τοῖς μὴ πολεμοῦσιν ὁ δίκαιος ἄχρηστος; Οὐ πάνυ μοὶ δοκεῖ τοῦτο. Χρήσιμον ἄρα καὶ ἐν εἰρήνῃ δικαιοσύνη. Χρήσιμον. Καὶ γὰρ γεωργία· ἢ οὔ; Ναί. Πρός γε καρποῦ κτῆσιν. Ναί. Καὶ μὴν καὶ σκυτοτομική; Ναί. Πρός γε ὑποδημάτων ἄν, οἶμαι, φαίης κτῆσιν. Πάνυ γε. Τί δὲ δή; τὴν δικαιοσύνην πρὸς τίνος χρείαν ἢ κτῆσιν ἐν εἰρήνῃ φαίης ἂν χρήσιμον εἶναι; Πρὸς τὰ ξυμβόλαια, ὦ Σώκρατες. Ξυμβόλαια δὲ λέγεις κοινωνήματα; ἤ τι ἄλλο; Κοινωνήματα δῆτα. Ἆρ' οὖν ὁ δίκαιος, ἀγαθὸς καὶ χρήσιμος κοινωνὸς εἰς πεττῶν θέσιν; ἢ ὁ πεττευτικός; Ὁ πεττευτικός. Ἀλλ' εἰς πλίνθων καὶ λίθων θέσιν ὁ δίκαιος χρησιμώτερός τε καὶ ἀμείνων κοινωνὸς τοῦ οἰκοδομικοῦ; Οὐδαμῶς. Ἀλλ' εἰς τίνα δὴ κοινωνίαν ὁ δίκαιος ἀμείνων κοινωνὸς τοῦ κιθαριστικοῦ; ὥσπερ ὁ κιθαριστικὸς, τοῦ δικαίου, εἰς κρουμάτων; Εἰς ἀργυρίου, ἔμοιγε δοκεῖ. Πλήν γ' ἴσως, ὦ Πολέμαρχε, πρὸς τὸ χρῆσθαι ἀργυρίῳ, ὅταν δέῃ ἀργυρίου κοινῇ πρίασθαι ἢ ἀποδόσθαι ἵππον, τότε δ' ὡς ἐγὼ οἶμαι, ὁ ἱππικός. ἦ γάρ; Φαίνεται. Καὶ μὴν ὅταν γε πλοῖον, ὁ ναυπηγός, ἢ ὁ κυβερνήτης. Ἔοικεν. Ὅταν οὖν τί δέῃ ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ κοινῇ χρῆσθαι, ὁ δίκαιος χρησιμώτερος τῶν ἄλλων; Ὅταν παρακαταθέσθαι, καὶ σῶν εἶναι, ὦ Σώκρατες. οὐκοῦν λέγεις ὅταν μηδὲν δέῃ αὐτῷ χρῆσθαι ἀλλὰ

κεῖσθαι; Πάνυ γε. Ὅταν ἄρα ἄχρηστον ᾖ ἀργύριον, τότε χρήσιμος ἐπ᾽ αὐτῷ ἡ δικαιοσύνη; Κινδυνεύει. Καὶ ὅταν δὴ δρέπανον δέῃ φυλάττειν, ἡ δικαιοσύνη χρήσιμος, καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ; ὅταν δὲ χρῆσθαι, ἡ ἀμπελουργική; Φαίνεται. Φήσεις δὲ καὶ ἀσπίδα καὶ λύραν, ὅταν δέῃ φυλάττειν καὶ μηδὲν χρῆσθαι, χρήσιμον εἶναι τὴν δικαιοσύνην; ὅταν δὲ χρῆσθαι, τὴν ὁπλιτικὴν καὶ τὴν μουσικήν; Ἀνάγκη. Καὶ περὶ τἆλλα δὴ πάντα ἡ δικαιοσύνη ἑκάστου, ἐν μὲν χρήσει, ἄχρηστος· ἐν δὲ ἀχρηστίᾳ, χρήσιμος. Κινδυνεύει. Οὔκουν, ὦ φίλε, πάνυγέ τι σπουδαῖον εἴη ἡ δικαιοσύνη, εἰ πρὸς τὰ ἄχρηστα χρήσιμον ὂν τυγχάνει. τόδε δὲ σκεψώμεθα· ἆρ᾽ οὐχ ὁ πατάξαι δεινότατος ἐν μάχῃ, εἴτε πυκτικῇ, εἴτέ τινι καὶ ἄλλῃ, οὗτος καὶ φυλάξασθαι; Πάνυ γε. Ἆρ᾽ οὖν καὶ νόσον ὅστις δεινὸς φυλάξασθαι καὶ λαθεῖν, οὗτος δεινότατος καὶ ἐμποιῆσαι; Ἔμοιγε δοκεῖ. Ἀλλὰ μὴν στρατοπέδου γε ὁ αὐτὸς φύλαξ ἀγαθὸς, ὅσπερ καὶ τὰ τῶν πολεμίων κλέψαι καὶ βουλεύματα καὶ τὰς ἄλλας πράξεις. Πάνυ γε. Ὅτου τὶς ἄρα δεινὸς φύλαξ, τούτου καὶ φὼρ δεινός. Ἔοικεν. Εἰ ἄρα ὁ δίκαιος ἀργύριον δεινὸς φυλάττειν, καὶ κλέπτειν δεινός. Ὡς γοῦν ὁ λόγος, ἔφη, σημαίνει. Κλέπτης ἄρα τὶς ὁ δίκαιος, ὡς ἔοικεν, ἀναπέφανται. καὶ κινδυνεύεις παρ᾽ Ὁμήρου μεμαθηκέναι αὐτό. καὶ γὰρ ἐκεῖνος τὸν τοῦ Ὀδυσσέως πρὸς μητρὸς πάππον Αὐτόλυκον ἀγαπᾷ τε, καὶ φησὶν αὐτὸν ὑπὲρ πάντας ἀνθρώπους κεκάσθαι κλεπτοσύνῃ θ᾽ ὅρκῳ τε. ἔοικεν οὖν ἡ δικαιοσύνη, καὶ κατὰ

σε καὶ καθ' Ὅμηρον καὶ κατὰ Σιμωνίδην, κλεπτική τις εἶναι· ἐπ' ὠφελείᾳ μέντοι τῶν φίλων, καὶ ἐπὶ βλάβῃ τῶν ἐχθρῶν. οὐχ οὕτως ἔλεγες; Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη. ἀλλ' οὐκέτ' οἶδα ἔγωγε ὅ, τι ἔλεγον. τοῦτο μέντοι ἔμοιγε δοκεῖ ἔτι, ὠφελεῖν μὲν τοὺς φίλους ἡ δικαιοσύνη, βλάπτειν δὲ τοὺς ἐχθρούς. φίλους δὲ λέγεις εἶναι, πότερον τοὺς δοκοῦντας ἑκάστῳ χρηστοὺς εἶναι, ἢ τοὺς ὄντας, κἂν μὴ δοκῶσι; καὶ ἐχθροὺς ὡσαύτως; εἰκὸς μὲν, ἔφη, οὓς ἄν τις ἡγῆται χρηστοὺς, φιλεῖν· οὓς δ' ἂν πονηροὺς, μισεῖν ἆρ' οὖν οὐχ ἁμαρτάνουσιν οἱ ἄνθρωποι περὶ τοῦτο, ὥστε δοκεῖν αὐτοῖς πολλοὺς μὲν χρηστοὺς εἶναι, μὴ ὄντας, πολλοὺς δὲ τοὐναντίον; Ἁμαρτάνουσι. Τούτοις ἄρα οἱ μὲν ἀγαθοὶ, ἐχθροί· οἱ δὲ κακοὶ, φίλοι. Πάνυ γε. Ἀλλ' ὅμως δίκαιον τότε τούτοις, τοὺς μὲν πονηροὺς ὠφελεῖν, τοὺς δ' ἀγαθοὺς βλάπτειν. Φαίνεται. ἀλλὰ μὴν οἵ γε ἀγαθοὶ, δίκαιοί τε καὶ οἷοι μὴ ἀδικεῖν. Ἀληθῆ. Κατὰ δὴ τὸν σὸν λόγον, τοὺς μηδὲν ἀδικοῦντας δίκαιον κακῶς ποιεῖν. Μηδαμῶς, ἔφη, ὦ Σώκρατες. πονηρὸς γὰρ ἔοικεν εἶναι ὁ λόγος. Τοὺς ἀδίκους ἄρα, ἦν δ' ἐγὼ, δίκαιον βλάπτειν, τοὺς δὲ δικαίους ὠφελεῖν. Οὗτος ἐκείνου καλλίων φαίνεται. Πολλοῖς ἄρα, ὦ Πολέμαρχε, ξυμβήσεται, ὅσοι διημαρτήκασι τῶν ἀνθρώπων, δίκαιον εἶναι, τοὺς μὲν φίλους βλάπτειν· (πονηροὶ γάρ αὐτοί εἰσι) τοὺς δ' ἐχθροὺς ὠφελεῖν. ἀγαθοὶ γάρ. καὶ οὕτως ἐροῦμεν αὐτὸ τοὐναντίον ἢ τὸν Σιμωνίδην ἔφαμεν λέγειν. Καὶ μάλα, ἔφη, οὕτω ξυμβαίνει· ἀλλὰ μεταθώμεθα. κινδυνεύο-

μεν γὰρ οὐκ ὀρθῶς τὸν φίλον καὶ ἐχθρὸν θέσθαι. Πῶς θέμενοι, ὦ Πολέμαρχε; Τὸν δοκοῦντα χρηστὸν, τοῦτον φίλον εἶναι. Νῦν δὲ πῶς, ἦν δ᾽ ἐγὼ, μεταθώμεθα; Τὸν δοκοῦντά τε, ἦ δ᾽ ὅς, καὶ τὸν ὄντα χρηστὸν, φίλον· τὸν δὲ δοκοῦντα μὲν, ὄντα δὲ μὴ, δοκεῖν ἀλλὰ μὴ εἶναι φίλον. καὶ περὶ τοῦ ἐχθροῦ δὲ ἡ αὐτὴ θέσις. Φίλος μὲν δὴ, ὡς ἔοικε, τούτῳ τῷ λόγῳ, ὁ ἀγαθὸς ἔσται, ἐχθρὸς δὲ, ὁ πονηρός. Ναί. Κελεύεις δὴ ἡμᾶς προσθεῖναι τῷ δικαίῳ, ἢ ὡς τοπρῶτον ἐλέγομεν; λέγοντες δίκαιον εἶναι, τὸν μὲν φίλον εὖ ποιεῖν, τὸν δὲ ἐχθρὸν, κακῶς; νῦν πρὸς τούτῳ ὧδε λέγειν, ὅτι ἐστὶ δίκαιον, τὸν μὲν φίλον, ἀγαθὸν ὄντα, εὖ ποιεῖν, τὸν δ᾽ ἐχθρὸν, κακὸν ὄντα, βλάπτειν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, οὕτως ἄν μοι δοκῇ καλῶς λέγεσθαι. Ἔστιν ἄρα, ἦν δ᾽ ἐγὼ, δικαίου ἀνδρὸς βλάπτειν καὶ ὁντινοῦν ἀνθρώπων; Καὶ πάνυ γε, ἔφη, τούς γε πονηροὺς τε καὶ ἐχθροὺς δεῖ βλάπτειν. Βλαπτόμενοι δ᾽ ἵπποι, βελτίους ἢ χείρους γίνονται; Χείρους. Ἆρα εἰς τὴν τῶν κυνῶν ἀρετὴν, ἢ εἰς τὴν τῶν ἵππων; Εἰς τὴν τῶν ἵππων. Ἆρ᾽ οὖν καὶ κύνες βλαπτόμενοι, χείρους γίγνονται εἰς τὴν τῶν κυνῶν ἀλλ᾽ οὐκ εἰς τὴν τῶν ἵππων ἀρετήν; Ἀνάγκη. Ἀνθρώπους δὲ, ὦ ἑταῖρε, μὴ οὕτω φῶμεν βλαπτομένους, εἰς τὴν ἀνθρωπείαν ἀρετὴν χείρους γίγνεσθαι; Πάνυ μὲν οὖν. Ἀλλ᾽ ἡ δικαιοσύνη, οὐκ ἀνθρωπεία ἀρετή; Καὶ τοῦτ᾽ ἀνάγκη. Καὶ τοὺς βλαπτομένους ἄρα, ὦ φίλε, τῶν ἀνθρώπων, ἀνάγκη ἀδικωτέρους γίνεσθαι. Ἔοικεν. Ἆρ᾽ οὖν τῇ μουσικῇ οἱ μουσικοὶ

ἀμούσους δύνανται ποιεῖν; Ἀδύνατον. Ἀλλὰ τῇ ἱππικῇ οἱ ἱππικοὶ ἀφίππους; Οὐκ ἔστιν. Ἀλλὰ τῇ δικαιοσύνῃ δὴ οἱ δίκαιοι ἀδίκους; ἢ καὶ ξυλλήβδην ἀρετῇ οἱ ἀγαθοὶ κακούς; Ἀλλὰ ἀδύνατον. Οὐ γὰρ θερμότητος, οἶμαι, ἔργον, ψύχειν· ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου. Ναί. Οὐδὲ ξηρότητος, ὑγραίνειν· ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου. Πάνυ γε. Οὐδὲ δὴ τοῦ ἀγαθοῦ, βλάπτειν· ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου. Φαίνεται. Ὁ δέ γε δίκαιος, ἀγαθός; Πάνυ γε. Οὐκ ἄρα τοῦ δικαίου ἔργον βλάπτειν, ὦ Πολέμαρχε, οὔτε φίλον, οὔτ' ἄλλον οὐδένα, ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου, τοῦ ἀδίκου. Παντάπασι μοὶ δοκεῖς ἀληθῆ λέγειν, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Εἰ ἄρα τὰ ὀφειλόμενα ἑκάστῳ ἀποδιδόναι φησί τις δίκαιον εἶναι· τοῦτο δὲ δὴ νοεῖ αὐτῷ, τοῖς μὲν ἐχθροῖς βλάβην ὀφείλεσθαι παρὰ τοῦ δικαίου ἀνδρὸς, τοῖς δὲ φίλοις ὠφέλειαν· οὐκ ἦν σοφὸς ὁ τοῦτο εἰπών. οὐ γὰρ ἀληθῆ ἔλεγεν. οὐδαμοῦ γὰρ δίκαιον οὐδένα ἡμῖν ἐφάνη ὂν βλάπτειν. Συγχωρῶ, ἦ δ' ὅς. Μαχούμεθα ἄρα, ἦν δ' ἐγὼ, κοινῇ ἐγώ τε καὶ σὺ, ἐάν τις αὐτὸ φῇ ἢ Σιμωνίδην, ἢ Βίαντα, ἢ Πιττακὸν εἰρηκέναι, ἤ τιν' ἄλλον τῶν σοφῶν τε καὶ μακαρίων ἀνδρῶν. Ἔγωγ' οὖν, ἔφη, ἕτοιμός εἰμι κοινωνεῖν τῆς μάχης. Ἀλλ' οἶσθα, ἦν δ' ἐγὼ, οὗ μοι δοκεῖ εἶναι τὸ ῥῆμα, τὸ φάναι, δίκαιον εἶναι τοὺς μὲν φίλους ὠφελεῖν, τοὺς δ' ἐχθροὺς βλάπτειν; Τίνος; ἔφη. Οἶμαι αὐτὸ Περιάνδρου εἶναι, ἢ Περδίκκου, ἢ Ξέρξου, ἢ Ἰσμηνίου τοῦ Θηβαίου, ἤ τινος ἄλλου, μέγα οἰομένου δύνασθαι, πλουσίου ἀνδρός. Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις.

Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ. ἐπειδὴ δὲ οὐδὲ τοῦτο ἐφάνη ἡ δικαιοσύνη ὄν, οὐδὲ τὸ δίκαιον, τί ἂν ἄλλο τὶς αὐτὸ φαίη εἶναι; Καὶ ὁ Θρασύμαχος, πολλάκις μὲν καὶ διαλεγομένων ἡμῶν μεταξὺ ὥρμα ἀντιλαμβάνεσθαι τοῦ λόγου, ἔπειτα ὑπὸ τῶν παρακαθημένων διεκωλύετο, βουλομένων διακοῦσαι τὸν λόγον. ὡς δὲ διεπαυσάμεθα, καὶ ἐγὼ ταῦτ' εἶπον, οὐκέτι ἡσυχίαν ἦγεν, ἀλλὰ συστρέψας ἑαυτὸν, ὥσπερ θηρίον, ἧκεν ἐφ' ἡμᾶς ὡς διαρπασόμενος. καὶ ἐγώ τε καὶ ὁ Πολέμαρχος δείσαντες διεπτοήθημεν. ὁ δ' εἰς τὸ μέσον φθεγξάμενος, τίς, ἔφη, ὑμᾶς πάλαι φλυαρία ἔχει, ὦ Σώκρατες; καὶ τί εὐηθίζεσθε πρὸς ἀλλήλους, ὑποκατακλινόμενοι ὑμῖν αὐτοῖς; ἀλλ' εἴπερ ὡς ἀληθῶς βούλει εἰδέναι τὸ δίκαιον ὅ, τι ἐστὶ, μὴ μόνον ἐρώτα, μηδὲ φιλοτιμοῦ ἐλέγχων, ἐπειδάν τις τὶ ἀποκρίνηται· (ἐγνωκὼς τοῦτο, ὅτι ῥᾷον ἐρωτᾷν ἢ ἀποκρίνεσθαι) ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀπόκριναι, καὶ εἰπὲ τί φῂς εἶναι τὸ δίκαιον. καὶ ὅπως μοὶ μὴ ἐρεῖς ὅτι τὸ δέον ἐστὶ, μηδ' ὅτι τὸ ὠφέλιμον, μηδ' ὅτι τὸ λυσιτελοῦν, μηδ' ὅτι τὸ κερδαλέον, μηδ' ὅτι τὸ συμφέρον· ἀλλὰ σαφῶς μοὶ καὶ ἀκριβῶς λέγε ὅ, τι ἂν λέγῃς. ὡς ἐγὼ οὐκ ἀποδέξομαι ἐὰν ὕθλους τοιούτους λέγῃς. Καὶ ἐγὼ ἀκούσας ἐξεπλάγην, καὶ προσβλέπων αὐτὸν ἐφοβούμην· καί μοι δοκῶ, εἰ μὴ πρότερος ἑωράκειν αὐτὸν ἢ ἐκεῖνος ἐμὲ, ἄφωνος ἂν γενέσθαι. νῦν δὲ ἡνίκα ὑπὸ τοῦ λόγου ἤρχετο ἐξαγριαίνεσθαι, προσέβλεψα αὐτὸν πρότερος· ὥστε αὐτῷ οἷός τ' ἐγενόμην ἀποκρίνεσθαι, καὶ εἶπον ὑποτρέμων, Ὦ Θρασύμαχε, μὴ χαλεπὸς ἡμῖν ἴσθι. εἰ

γὰρ ἐξαμαρτάνομεν ἐν τῇ τῶν λόγων σκέψει ἐγώ τε καὶ ὅδε, εὖ ἴσθι ὅτι ἄκοντες ἁμαρτάνομεν. μὴ γὰρ δὴ οἴου, εἰ μὲν χρυσίον ἐζητοῦμεν, οὐκ ἄν ποτε ἡμᾶς ἑκόντας εἶναι ὑποκατακλίνεσθαι ἀλλήλοις ἐν τῇ ζητήσει, καὶ διαφθείρειν τὴν εὕρεσιν αὐτοῦ· δικαιοσύνην δὲ ζητοῦντας, πρᾶγμα πολλῶν χρυσίων τιμιώτερον, ἔπειθ' οὕτως ἀνοήτως ὑπείκειν ἀλλήλοις, καὶ οὐ σπουδάζειν ὅτιμάλιστα φανῆναι αὐτὸ οἷόν γε ἐστὶν, ὦ φίλε. ἀλλ' οἶμαι, οὐ δυνάμεθα. ἐλεεῖσθαι οὖν ἡμᾶς πολὺ μᾶλλον εἰκός ἐστί που ὑπὸ ὑμῶν τῶν δεινῶν, ἢ χαλεπαίνεσθαι. Καὶ ὃς, ἀκούσας ἀνεκάγχασέ τε μάλα σαρδόνιον, καὶ εἶπεν, Ὦ Ἡράκλεις, ἔφη, αὕτη ἐκείνη ἡ εἰωθυῖα εἰρωνεία Σωκράτους. καὶ ταῦτ' ἐγὼ ᾔδειν τε καὶ τούτοις προὔλεγον· ὅτι σὺ ἀποκρίνασθαι μὲν οὐκ ἐθελήσοις, εἰρωνεύσοιο δὲ, καὶ πάντα μᾶλλον ποιήσοις ἢ ἀποκρίνοιο, εἴ τις τὶ σὲ ἐρωτᾷ. Σοφὸς γὰρ εἶ, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Θρασύμαχε. εὖ οὖν ᾔδησθα ὅτι εἴ τινα ἔροιο ὁπόσα ἐστὶ τὰ δώδεκα, καὶ ἐρόμενος προείποις αὐτῷ, ὅπως μοὶ, ὦ ἄνθρωπε, μὴ ἐρεῖς ὅτι ἐστὶ τὰ δώδεκα δὶς ἕξ, μηδ' ὅτι τρὶς τέτταρα, μηδ' ὅτι ἑξάκις δύο, μηδ' ὅτι τετράκις τρία· ὡς οὐκ ἀποδέξομαί σου, ἐὰν τοιαῦτα φλυαρῇς· δῆλον, οἶμαι, σοὶ ἦν ὅτι οὐδεὶς ἀποκρίνοιτο τῷ οὕτω πυνθανομένῳ. ἀλλ' εἴ σοι εἶπεν, Ὦ Θρασύμαχε, πῶς λέγεις μὴ ἀποκρίνωμαι ὧν προεῖπες μηδέν; πότερον, ὦ θαυμάσιε, μηδ' εἰ τούτων τυγχάνει ὄν; ἀλλ' ἕτερον εἴπω τὶ τοῦ ἀληθοῦς; ἢ πῶς λέγεις; τί ἂν αὐτῷ εἶπες πρὸς ταῦτα; Εἶεν, ἔφη. ὡς δὴ ὅμοιον τοῦτο

ἐκείνῳ; Οὐδέν γε κωλύει, ἦν δ' ἐγώ. εἰ δ' οὖν καὶ μὴ ἔστιν ὅμοιον, φαίνεται δὲ τῷ ἐρωτηθέντι τοιοῦτον, ἧττόν τι αὐτὸν οἴει ἀποκρινεῖσθαι τὸ φαινόμενον ἑαυτῷ, ἐάν τε ἡμεῖς ἀπαγορεύωμεν, ἐάν τε μή; Ἄλλοτι οὖν, ἔφη, καὶ σὺ οὕτω ποιήσεις; ὧν ἐγὼ ἀπεῖπον, τούτων τι ἀποκρινῇ; Οὐκ ἂν θαυμάσαιμι, ἦν δ' ἐγὼ, εἴ μοι σκεψαμένῳ οὕτω δόξειε. Τί οὖν; ἔφη, ἂν ἐγὼ δείξω ἑτέραν ἀπόκρισιν παρὰ πάσας ταύτας περὶ δικαιοσύνης, βελτίω τούτων, τί ἀξιοῖς παθεῖν; Τί ἄλλο, ἦν δ' ἐγὼ, ἢ ὅπερ προσήκει πάσχειν τῷ μὴ εἰδότι; προσήκει δέ που μαθεῖν παρὰ τοῦ εἰδότος. καὶ ἐγὼ οὖν τοῦτο ἀξιῶ παθεῖν. Ἡδὺς γὰρ εἶ, ἔφη. ἀλλὰ πρὸς τῷ μαθεῖν, καὶ ἀπότισον ἀργύριον. Οὐκοῦν ἐπειδάν μοι γένηται, εἶπον. Ἀλλ' ἔστιν, ἔφη ὁ Γλαύκων. ἀλλ' ἕνεκα ἀργυρίου, ὦ Θρασύμαχε, λέγε. πάντες γὰρ ἡμεῖς Σωκράτει εἰσοίσομεν. Πάνυ γε οἶμαι, ἦ δ' ὅς· ἵνα Σωκράτης τὸ εἰωθὸς διαπράξηται· αὐτὸς μὲν μὴ ἀποκρίνηται, ἄλλου δ' ἀποκρινομένου λαμβάνῃ λόγον καὶ ἐλέγχῃ. Πῶς γὰρ ἂν, ἔφην ἐγὼ, ὦ βέλτιστε τὶς ἀποκρίναιτο; πρῶτον μὲν μὴ εἰδὼς, μηδὲ φάσκων εἰδέναι; ἔπειτα, εἴτι καὶ οἴεται περὶ τούτων, ἀπειρημένον αὐτῷ εἴη ὅπως μηδὲν ἐρεῖ ὧν ἡγεῖται, ὑπ' ἀνδρὸς οὐ φαύλου. ἀλλὰ σὲ δὴ μᾶλλον εἰκὸς λέγειν. σὺ γὰρ δὴ φῄς εἰδέναι, καὶ ἔχειν εἰπεῖν. μὴ οὖν ἄλλως ποίει, ἀλλ' ἔμοιγε χαρίζου ἀποκρινόμενος· καὶ μὴ φθονήσῃς καὶ Γλαύκωνα τόνδε διδάξαι, καὶ τοὺς ἄλλους. Εἰπόντος δέ μου ταῦτα, ὅ, τε Γλαύκων καὶ οἱ ἄλλοι ἐδέοντο αὐτοῦ μὴ ἄλλως ποιεῖν.

καὶ ὁ Θρασύμαχος, φανερὸς μὲν ἦν ἐπιθυμῶν εἰπεῖν, ἵν' εὐδοκιμήσειεν, ἡγούμενος ἔχειν ἀπόκρισιν παγκάλην· προσεποιεῖτο δὲ φιλονεικεῖν πρὸς τὸ ἐμὲ εἶναι τὸν ἀποκρινόμενον. τελευτῶν δὲ συνεχώρησε· κἄπειτα, Αὕτη δὴ, ἔφη, ἡ Σωκράτους σοφία, αὐτὸν μὲν μὴ ἐθέλειν διδάσκειν, παρὰ δὲ τῶν ἄλλων περιϊόντα μανθάνειν, καὶ τούτων μηδὲ χάριν ἀποδιδόναι. Ὅτι μὲν, ἦν δ' ἐγὼ, μανθάνω παρὰ τῶν ἄλλων, ἀληθῆ εἶπες, ὦ Θρασύμαχε· ὅτι δὲ οὔ με φῂς χάριν ἐκτίνειν, ψεύδη. ἐκτίνω γὰρ ὅσην δύναμαι. δύναμαι δὲ ἐπαινεῖν μόνον. χρήματα γὰρ οὐκ ἔχω. ὡς δὲ προθύμως τοῦτο δρῶ, ἐάν τις μοὶ δοκῇ εὖ λέγειν, εὖ εἴσῃ αὐτίκα δὴ μάλα, ἐπειδὰν ἀποκρίνῃ. οἶμαι γάρ σε εὖ ἐρεῖν. Ἄκουε δὴ, ἦ δ' ὅς. φημὶ γὰρ ἐγὼ εἶναι τὸ δίκαιον οὐκ ἄλλό τι ἢ τὸ τοῦ κρείττονος ξυμφέρον. ἀλλὰ τί οὐκ ἐπαινεῖς; ἀλλ' οὐκ ἐθελήσεις. Ἐὰν μάθω γε πρῶτον, ἔφην, τί λέγεις. νῦν γὰρ οὔπω οἶδα. τὸ τοῦ κρείττονος φῂς ξυμφέρον δίκαιον εἶναι. καὶ τοῦτο, ὦ Θρασύμαχε, τί ποτε λέγεις; οὐ γάρ που τόγε τοιόνδε φῄς· εἰ Πολυδάμας ἡμῶν κρείττων ὁ παγκρατιαστὴς, καὶ αὐτῷ ξυμφέρει τὰ βόεια κρέα πρὸς τὸ σῶμα, τοῦτο τὸ σιτίον εἶναι καὶ ἡμῖν τοῖς ἥττοσιν ἐκείνου ξυμφέρον ἅμα καὶ δίκαιον. Βδελυρὸς γὰρ εἶ, ἔφη, ὦ Σώκρατες· καὶ ταύτῃ ὑπολαμβάνεις ᾗ ἂν κακουργήσαις μάλιστα τὸν λόγον. Οὐδαμῶς, ὦ ἄριστε, ἦν δ' ἐγώ. ἀλλὰ σαφέστερον εἰπὲ τί λέγεις. Εἶτ' οὐκ οἶσθα, ἔφη, ὅτι τῶν πόλεων αἱ μὲν τυραννοῦνται, αἱ δὲ δημοκρατοῦνται, αἱ δὲ ἀριστοκρατοῦνται; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκοῦν

τοῦτο κρατεῖ ἐν ἑκάστῃ πόλει τὸ ἄρχον; Πάνυ γε. Τίθεται δέ γε τοὺς νόμους ἑκάστη ἡ ἀρχὴ πρὸς τὸ αὑτῇ ξυμφέρον. δημοκρατία μὲν, δημοκρατικούς· τυραννὶς δὲ, τυραννικούς· καὶ ἄλλαι οὕτω. θέμεναι δὲ, ἀπέφηναν τοῦτο δίκαιον τοῖς ἀρχομένοις εἶναι τὸ σφίσι ξυμφέρον. καὶ τὸν τοῦτο ἐκβαίνοντα κολάζουσιν, ὡς παρανομοῦντά τε καὶ ἀδικοῦντα. τοῦτ' οὖν ἐστιν, ὦ βέλτιστε, ὃ λέγω, ἐν ἁπάσαις ταῖς πόλεσι ταὐτὸν εἶναι δίκαιον, τὸ τῆς καθεστηκυίας ἀρχῆς ξυμφέρον. αὕτη δέ που κρατεῖ. ὥστε ξυμβαίνει τῷ ὀρθῶς λογιζομένῳ, πανταχοῦ εἶναι τὸ αὐτὸ δίκαιον, τὸ τοῦ κρείττονος συμφέρον. Νῦν, ἦν δ' ἐγὼ, ἔμαθον ὃ λέγεις. εἰ δὲ ἀληθὲς, ἢ μὴ, πειράσομαι μαθεῖν. τὸ ξυμφέρον μὲν οὖν, ὦ Θρασύμαχε, καὶ σὺ ἀπεκρίνω δίκαιον εἶναι· καίτοι ἔμοιγε ἀπηγόρευες ὅπως μὴ τοῦτο ἀποκρινοίμην. πρόσεστι δὲ δὴ αὐτόθι τὸ τοῦ κρείττονος. Σμικρά γε ἴσως, ἔφη, προσθήκη. Οὔπω δῆλον οὐδ' εἰ μεγάλη. ἀλλ' ὅτι μὲν τοῦτο σκεπτέον εἰ ἀληθῆ λέγεις, δῆλον. ἐπειδὴ γὰρ ξυμφέρον γέ τι εἶναι καὶ ἐγὼ ὁμολογῶ τὸ δίκαιον· σὺ δὲ προστίθης, καὶ αὐτὸ φὴς εἶναι τὸ τοῦ κρείττονος, ἐγὼ δὲ ἀγνοῶ· σκεπτέον δή. Σκόπει, ἔφη. Ταῦτ' ἔσται, ἦν δ' ἐγώ. καί μοι εἰπὲ, Οὐ καὶ πείθεσθαι μέντοι τοῖς ἄρχουσι φὴς δίκαιον εἶναι; Ἔγωγε. Πότερον δὲ ἀναμάρτητοί εἰσιν οἱ ἄρχοντες ἐν ταῖς πόλεσιν ἑκάσταις, ἢ οἷοί τε καὶ ἁμαρτεῖν; Πάντως που, ἔφη. Οὐκοῦν ἐπιχειροῦντες νόμους τιθέναι, τοὺς μὲν ὀρθῶς τιθέασι, τοὺς δέ τινας οὐκ ὀρθῶς; Οἶμαι ἔγωγε. Τὸ δὲ ὀρθῶς ἄρα, τὸ τὰ ξυμφέρον-

τά ἐστι τίθεσθαι ἑαυτοῖς· τὸ δὲ μὴ ὀρθῶς, ἀξύμφορα. ἢ πῶς λέγεις; Οὕτως. Ἃ δ' ἂν θῶνται, ποιητέον τοῖς ἀρχομένοις; καὶ τοῦτό ἐστι τὸ δίκαιον; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐ μόνον ἄρα δίκαιόν ἐστι, κατὰ τὸν σὸν λόγον, τὸ τοῦ κρείττονος συμφέρον ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον, τὸ μὴ ξυμφέρον. Τί λέγεις; ἔφη. Ἃ σὺ λέγεις, ἔμοιγε δοκῶ. σκοπῶμεν δὴ βέλτιον. Οὐχ ὡμολόγηται, τοὺς ἄρχοντας τοῖς ἀρχομένοις προστάττοντας ποιεῖν ἅττα, ἐνίοτε διαμαρτάνειν τοῦ ἑαυτοῖς βελτίστου; ἃ δ' ἂν προστάττωσιν οἱ ἄρχοντες, δίκαιον εἶναι τοῖς ἀρχομένοις ποιεῖν; ταῦτ' οὐχ ὡμολόγηται; Οἶμαι ἔγωγε, ἔφη. Οἴου τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τὸ ἀξύμφορα ποιεῖν τοῖς ἄρχουσί τε καὶ κρείττοσι δίκαιον εἶναι, ὡμολογῆσθαί σοι, ὅταν οἱ μὲν ἄρχοντες κακὰ αὑτοῖς προστάττωσιν ἄκοντες, τοῖς δὲ δίκαιον εἶναι φῇς ταῦτα ποιεῖν ἃ ἐκεῖνοι προσέταξαν. ἆρα τότε, ὦ σοφώτατε Θρασύμαχε, οὐκ ἀναγκαῖον ξυμβαίνειν αὐτὸ οὑτωσὶ δίκαιον εἶναι ποιεῖν, τοὐναντίον ἢ ὃ σὺ λέγεις; τὸ γὰρ τοῦ κρείττονος ἀξύμφορον δή που προστάττεται τοῖς ἥττοσι ποιεῖν. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Πολέμαρχος, σαφέστατά γε. Ἐὰν σύ γ', ἔφη, αὐτῷ μαρτυρήσῃς, ὁ Κλειτοφῶν ὑπολαβών. Καὶ τί, ἔφη, δεῖται μάρτυρος; αὐτὸς γὰρ Θρασύμαχος ὁμολογεῖ, τοὺς μὲν ἄρχοντας ἐνίοτε ἑαυτοῖς κακὰ προστάττειν, τοῖς δὲ ἀρχομένοις δίκαιον εἶναι ταῦτα ποιεῖν. τὸ γὰρ τὰ κελευόμενα ποιεῖν, ὦ Πολέμαρχε, ὑπὸ τῶν ἀρχόντων, δίκαιον εἶναι ἔθετο ὁ Θρασύμαχος. καὶ γὰρ τὸ τοῦ κρείττονος, ὦ Κλει-

τοφῶν, συμφέρον δίκαιον εἶναι ἔθετο. ταῦτα δὲ ἀμφότερα θέμενος, ὡμολόγησεν αὖ, ἐνίοτε τοὺς κρείττους τὰ αὑτοῖς ἀξύμφορα κελεύειν τοὺς ἥττους τε καὶ ἀρχομένους ποιεῖν. ἐκ δὲ τούτων τῶν ὁμολογιῶν, οὐδὲν μᾶλλον τὸ τοῦ κρείττονος ξυμφέρον δίκαιον ἂν εἴη ἢ τὸ μὴ ξυμφέρον. Ἀλλ', ἔφη ὁ Κλειτοφῶν, τὸ τοῦ κρείττονος ξυμφέρον ἔλεγεν· ὃ ἡγεῖτο ὁ κρείττων αὑτῷ ξυμφέρειν, τοῦτο ποιητέον εἶναι τῷ ἥττονι· καὶ τὸ δίκαιον τοῦτο ἐτίθετο. Ἀλλ' οὐχ οὕτως, ἦ δ' ὃς ὁ Πολέμαρχος, ἐλέγετο. Οὐδέν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Πολέμαρχε, διαφέρει. ἀλλ' εἰ νῦν οὕτω λέγει Θρασύμαχος, οὕτως αὐτοῦ ἀποδεχώμεθα. καί μοι εἰπέ, ὦ Θρασύμαχε, Τοῦτο ἦν ὃ ἐβούλου λέγειν τὸ δίκαιον; τὸ τοῦ κρείττονος ξυμφέρον δοκοῦν εἶναι τῷ κρείττονι; ἐάν τε ξυμφέρῃ, ἐάν τε μή; οὕτω σε φῶμεν λέγειν; Ἥκιστά γ', ἔφη. Ἀλλὰ κρείττω με οἴει καλεῖν τὸν ἐξαμαρτάνοντα, ὅταν ἐξαμαρτάνῃ; Ἔγωγε, εἶπον, ᾤμην σε τοῦτο λέγειν, ὅτε τοὺς ἄρχοντας ὡμολόγεις οὐκ ἀναμαρτήτους εἶναι, ἀλλά τι καὶ ἐξαμαρτάνειν. Συκοφάντης γὰρ εἶ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐν τοῖς λόγοις. ἐπεὶ αὐτίκα ἰατρὸν καλεῖς σὺ τὸν ἐξαμαρτάνοντα περὶ τοὺς κάμνοντας, κατ' αὐτὸ τοῦτο ὃ ἐξαμαρτάνει; ἢ λογιστικόν, ὃς ἂν ἐν λογισμῷ ἁμαρτάνῃ, τότε ὅταν ἁμαρτάνῃ, κατὰ ταύτην τὴν ἁμαρτίαν; ἀλλ' οἶμαι, λέγομεν τῷ ῥήματι οὕτως, ὅτι ὁ ἰατρὸς ἐξήμαρτε, καὶ ὁ λογιστὴς ἐξήμαρτε, καὶ ὁ γραμματιστής. τὸ δ' οἶμαι ἕκαστος τούτων, καθόσον τοῦτ' ἔστιν ὃ προσαγορεύομεν αὐτόν, οὐδέποτε ἁμαρτάνει. ὥστε κατὰ τὸν ἀκριβῆ

λόγον (ἐπειδὴ καὶ σὺ ἀκριβολογῇ) οὐδεὶς τῶν δημιουργῶν ἁμαρτάνει. ἐπιλιπούσης γὰρ ἐπιστήμης ὁ ἁμαρτάνων ἁμαρτάνει· ἐν ᾧ οὐκ ἔστι δημιουργός. ὥστε δημιουργός, ἢ σοφὸς, ἢ ἄρχων οὐδεὶς ἁμαρτάνει τότε ὅταν ἄρχων ᾖ. ἀλλὰ πᾶς γ' ἂν εἴποι ὅτι ὁ ἰατρὸς ἥμαρτε, καὶ ὁ ἄρχων ἥμαρτε. τοιοῦτον οὖν δή σοι καὶ ἐμὲ ὑπόλαβε νῦν γε ἀποκρίνεσθαι. τὸ δὲ ἀκριβέστατον ἐκεῖνο τυγχάνει ὂν, τὸν ἄρχοντα, καθόσον ἄρχων ἐστὶ, μὴ ἁμαρτάνειν· μὴ ἁμαρτάνοντα δὲ, τὸ αὑτῷ βέλτιστον τίθεσθαι. τοῦτο δὲ τῷ ἀρχομένῳ ποιητέον. ὥστε, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἔλεγον, δίκαιον λέγω, τὸ τοῦ κρείττονος ποιεῖν συμφέρον. Εἶεν, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ Θρασύμαχε. δοκῶ σοὶ συκοφαντεῖν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οἴει γάρ μ' ἐξ ἐπιβουλῆς ἐν τοῖς λόγοις κακουργοῦντα σὲ ἔρεσθαι ὡς ἠρόμην; Εὖ μὲν οὖν οἶδα, ἔφη· καὶ οὐδέν γέ σοι πλέον ἔσται. οὔτε γάρ ἄν με λάθοις κακουργῶν, οὔτε, μὴ λαθὼν, βιάσασθαι τῷ λόγῳ δύναιο. Οὐδέ γ' ἂν ἐπιχειρήσαιμι, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ μακάριε. ἀλλ' ἵνα μὴ αὖθις ἡμῖν τοιοῦτον ἐγγένηται, διόρισαι ποτέρως λέγεις τὸν ἄρχοντά τε καὶ τὸν κρείττονα· τὸν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἢ τὸν ἀκριβεῖ λόγῳ, ὃ νῦν δὴ ἔλεγες· οὗ τὸ ξυμφέρον κρείττονος ὄντος, δίκαιον ἔσται τῷ ἥττονι ποιεῖν. Τὸν τῷ ἀκριβεστάτῳ, ἔφη, λόγῳ ἄρχοντα ὄντα. πρὸς ταῦτα κακούργει καὶ συκοφάντει, εἴ τι δύνασαι. οὐδέν σου παρίεμαι. ἀλλ' οὐ μὴ οἷός τ' ᾖς. Οἴει γὰρ ἄν με, εἶπον, οὕτω μανῆναι, ὥστε ξυρεῖν ἐπιχειρεῖν λέοντα, καὶ συκοφαντεῖν Θρασύμαχον; Νῦν γοῦν, ἔφη, ἐπεχείρησας, οὐδὲν

ὢν καὶ ταῦτα. Ἄδδην, ἦν δ᾽ ἐγὼ, τῶν τοιούτων. ἀλλ᾽ εἰπέ μοι· ὁ τῷ ἀκριβεῖ λόγῳ ἰατρὸς, ὃν ἄρτι ἔλεγες, πότερον χρηματιστής ἐστιν, ἢ τῶν καμνόντων τεραπευτής; καὶ λέγε τὸν τῷ ὄντι ἰατρὸν ὄντα. Τῶν καμνόντων, ἔφη, θεραπευτής. Τί δέ; κυβερνήτης, ὁ ὀρθῶς κυβερνήτης, ναυτῶν ἄρχων ἐστὶν, ἢ ναύτης; Ναυτῶν ἄρχων. Οὐδὲν, οἶμαι, τοῦτο ὑπολογιστέον, ὅτι πλεῖ ἐν τῇ νηΐ. οὐδ᾽ ἔστι κλητέος ναύτης. οὐ γὰρ κατὰ τὸ πλεῖν κυβερνήτης καλεῖται, ἀλλὰ κατὰ τὴν τέχνην καὶ τὴν τῶν ναυτῶν ἀρχήν. Ἀληθῆ, ἔφη. Οὐκοῦν ἑκάστῳ τούτων ἐστί τι ξυμφέρον; Πάνυ γε. Οὐ καὶ ἡ τέχνη, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἐπὶ τούτῳ πέφυκεν, ἐπὶ τῷ τὸ ξυμφέρον ἑκάστῳ ζητεῖν τε καὶ ἐκπορίζειν; Ἐπὶ τούτῳ, ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν καὶ ἑκάστῃ τῶν τεχνῶν ἐστί τι ξυμφέρον ἄλλο, ἢ ὅτιμάλιστα τελέαν εἶναι; Πῶς τοῦτο ἐρωτᾷς; Ὥςπερ, ἔφην ἐγὼ, εἴ με ἔροιο εἰ ἐξαρκεῖ σώματι, εἶναι σώματι, ἢ προσδεῖταί τινος· εἴποιμ᾽ ἂν ὅτι παντάπασι μὲν οὖν προσδεῖται. διὰ ταῦτα καὶ ἡ τέχνη ἐστὶν ἰατρικὴ νῦν εὑρημένη, ὅτι σῶμά ἐστι πονηρὸν, καὶ οὐκ ἐξαρκεῖ αὐτῷ τοιούτῳ εἶναι. τούτῳ οὖν ὅπως ἐκπορίζῃ τὰ ξυμφέροντα, ἐπὶ τούτῳ παρεσκευάσθη ἡ τέχνη. ἦ ὀρθῶς σοὶ δοκῶ, ἔφην, ἂν εἰπεῖν, οὕτω λέγων, ἢ οὔ; Ὀρθῶς, ἔφη. Τί δὲ δή; αὐτὴ ἡ ἰατρικὴ ἐστὶ πονηρὰ, ἢ ἄλλη τὶς τέχνη, ἔσθ᾽ ὅ, τι προσδεῖταί τινος ἀρετῆς; ὥσπερ ὀφθαλμοὶ, ὄψεως, καὶ ὦτα, ἀκοῆς; καὶ διὰ ταῦτα ἐπ᾽ αὐτοῖς δεῖ τινος τέχνης τῆς τὸ ξυμφέρον εἰς ταῦτα σκεψομένης τε καὶ ἐκποριούσης; Ἆρα καὶ ἐν αὐτῇ τῇ τέχνῃ

ἔνι τὶς πονηρία, καὶ δεῖ ἑκάστῃ τέχνῃ ἄλλης τέχνης, ἥτις αὐτῇ τὸ ξυμφέρον σκέψεται; καὶ τῇ σκοπουμένῃ, ἑτέρας αὖ τοιαύτης; καὶ τοῦτ' ἔστιν ἀπέραντον; ἢ αὐτὴ αὑτῇ τὸ ξυμφέρον σκέψεται; ἢ οὔτε αὑτῆς οὔτε ἄλλης προσδεῖται ἐπὶ τὴν αὑτῆς πονηρίαν τὸ ξυμφέρον σκοπεῖν; οὔτε γὰρ πονηρία οὔτε ἁμαρτία οὐδεμία οὐδεμιᾷ τέχνῃ πάρεστιν. οὐδὲ προσήκει τέχνῃ ἄλλῳ τὸ ξυμφέρον ζητεῖν, ἢ ἐκείνῳ οὗ τέχνη ἐστίν. αὕτη δὲ, ἀβλαβὴς καὶ ἀκέραιός ἐστιν, ὀρθὴ οὖσα· ἕωσπερ ἂν ᾖ ἑκάστη ἀκριβὴς ὅλη ἥπερ ἐστί. καὶ σκόπει ἐκείνῳ τῷ ἀκριβεῖ λόγῳ, οὕτως ἢ ἄλλως ἔχει. Οὕτως, ἔφη, φαίνεται. Οὐκ ἄρα, ἦν δ' ἐγὼ, ἰατρικὴ ἰατρικῇ τὸ ξυμφέρον σκοπεῖ, ἀλλὰ σώματι. Ναὶ, ἔφη. Οὐδὲ ἱππικὴ ἱππικῇ, ἀλλ' ἵπποις· οὐδὲ ἄλλη τέχνη οὐδεμία ἑαυτῇ· (οὐδὲ γὰρ προσδεῖται) ἀλλ' ἐκείνῳ οὗ τέχνη ἐστί. Φαίνεται, ἔφη, οὕτως. Ἀλλὰ μὴν, ὦ Θρασύμαχε, ἄρχουσί γε αἱ τέχναι καὶ κρατοῦσιν ἐκείνου οὗπερ εἰσὶ τέχναι. Συνεχώρησεν ἐνταῦθα καὶ μάλα μόγις. Οὐκ ἄρα ἐπιστήμη γε οὐδεμία τὸ τοῦ κρείττονος ξυμφέρον σκοπεῖ, οὐδ' ἐπιτάττει, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἥττονός τε καὶ ἀρχομένου ὑπὸ ἑαυτῆς. Ξυνωμολόγησε μὲν καὶ ταῦτα τελευτῶν, ἐπεχείρει δὲ περὶ αὐτὰ μάχεσθαι. ἐπειδὴ δὲ ὡμολόγησεν, Ἄλλο τι οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, οὐδὲ ἰατρὸς οὐδεὶς, καθόσον ἰατρὸς, τὸ τῷ ἰατρῷ ξυμφέρον σκοπεῖ, οὐδ' ἐπιτάττει, ἀλλὰ τὸ τῷ κάμνοντι; ὡμολόγηται γὰρ ὁ ἀκριβὴς ἰατρὸς, σωμάτων εἶναι ἄρχων, ἀλλ' οὐ χρηματιστής· ἢ οὐχ ὡμολόγηται; Ξυνέφη. Οὐκοῦν καὶ ὁ κυβερνήτης ὁ ἀκριβὴς, ναυτῶν εἶναι

ἄρχων, ἀλλ᾽ οὐ ναύτης; Ὡμολόγηται· Οὐκ ἄρα ὅγε τοιοῦτος κυβερνήτης τε καὶ ἄρχων τὸ τῷ κυβερνήτῃ ξυμφέρον σκέψεταί τε καὶ προστάξει, ἀλλὰ τὸ τῷ ναύτῃ τε καὶ ἀρχομένῳ. Ξυνέφησε μόγις. Οὐκοῦν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ Θρασύμαχε, οὐδ᾽ ἄλλος οὐδεὶς ἐν οὐδεμιᾷ ἀρχῇ, καθόσον ἄρχων ἐστί, τὸ αὑτῷ ξυμφέρον σκοπεῖ, οὐδ᾽ ἐπιτάττει, ἀλλὰ τὸ τῷ ἀρχομένῳ, καὶ ᾧ ἂν αὐτὸς δημιουργῇ· καὶ πρὸς ἐκεῖνο βλέπων καὶ τὸ ἐκείνῳ ξυμφέρον καὶ πρέπον, καὶ λέγει ἃ λέγει, καὶ ποιεῖ ἃ ποιεῖ ἅπαντα. Ἐπειδὴ οὖν ἐνταῦθα ἦμεν τοῦ λόγου, καὶ πᾶσι καταφανὲς ἦν ὅτι ὁ τοῦ δικαίου λόγος εἰς τοὐναντίον περιειστήκει, ὁ Θρασύμαχος ἀντὶ τοῦ ἀποκρίνεσθαι, εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τιθὴ σοι ἐστί; Τί δέ; ἦν δ᾽ ἐγώ, οὐκ ἀποκρίνεσθαι χρὴ μᾶλλον, ἢ τοιαῦτα ἐρωτᾶν; Ὅτι τοι σέ, ἔφη, κορυζῶντα περιορᾷ, καὶ οὐκ ἀπομύττει δεόμενον· ὅς γε αὐτῇ οὐδὲ πρόβατα οὐδὲ ποιμένα γινώσκεις. Ὅτι δή τι μάλιστα; ἦν δ᾽ ἐγώ. Ὅτι οἴει τοὺς ποιμένας ἢ τοὺς βουκόλους τὸ τῶν προβάτων ἢ τὸ τῶν βοῶν ἀγαθὸν σκοπεῖν, καὶ παχύνειν αὐτοὺς καὶ θεραπεύειν, πρὸς ἄλλό τι βλέποντας ἢ τὸ τῶν δεσποτῶν ἀγαθὸν καὶ τὸ αὑτῶν. καὶ δὴ καὶ τοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν ἄρχοντας, οἳ ὡς ἀληθῶς ἄρχουσιν, ἄλλως πως ἡγῇ διανοεῖσθαι πρὸς τοὺς ἀρχομένους, ἢ ὥσπερ ἄν τις πρὸς πρόβατα διατεθείη· καὶ ἄλλό τι σκοπεῖν αὐτοὺς διὰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ἢ τοῦτο ὅθεν αὐτοὶ ὠφεληθήσονται. καὶ οὕτω πόῤῥω εἶ περί τε τοῦ δικαίου καὶ δικαιοσύνης, καὶ ἀδίκου τε καὶ ἀδικίας, ὥστε ἀγνοεῖς ὅτι ἡ μὲν

δικαιοσύνη τε καὶ τὸ δίκαιον, ἀλλότριον ἀγαθὸν τῷ ὄντι, τοῦ κρείττονός τε καὶ ἄρχοντος ξυμφέρον, οἰκεία δὲ τοῦ πειθομένου τε καὶ ὑπηρετοῦντος βλάβη. ἡ δὲ ἀδικία τοὐναντίον καὶ ἄρχει τῶν ὡς ἀληθῶς εὐηθικῶν τε καὶ δικαίων· οἱ δ᾽ ἀρχόμενοι ποιοῦσι τὸ ἐκείνου ξυμφέρον, κρείττονος ὄντος· καὶ εὐδαίμονα ἐκεῖνον ποιοῦσιν, ὑπηρετοῦντες αὐτῷ, ἑαυτοὺς δὲ οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν. σκοπεῖσθαι δὲ, ὦ εὐηθέστατε Σώκρατες, οὑτωσὶ χρή· ὅτι δίκαιος ἀνὴρ ἀδίκου πανταχοῦ ἔλαττον ἔχει. πρῶτον μὲν, ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους ξυμβολαίοις, ὅπου ἂν ὁ τοιοῦτος τῷ τοιούτῳ κοινωνήσῃ, οὐδαμοῦ ἂν εὕροις ἐν τῇ διαλύσει τῆς κοινωνίας πλέον ἔχοντα τὸν δίκαιον τοῦ ἀδίκου, ἀλλ᾽ ἔλαττον· ἔπειτα ἐν τοῖς πρὸς τὴν πόλιν, ὅταν τινὲς εἰσφοραὶ ὦσιν, ὁ μὲν δίκαιος ἀπὸ τῶν ἴσων πλέον εἰσφέρει, ὁ δ᾽ ἔλαττον. ὅταν τε λήψεις, ὁ μὲν οὐδὲν, ὁ δὲ πολλὰ κερδαίνει. καὶ γὰρ ὅταν ἀρχήν τινα ἄρχῃ ἑκάτερος, τῷ μὲν δικαίῳ ὑπάρχει κἀκεῖ εἰ μηδεμία ἄλλη ζημία, τά γε οἰκεῖα δι᾽ ἀμέλειαν μοχθηροτέρως ἔχειν· ἐκ δὲ τοῦ δημοσίου μηδὲν ὠφελεῖσθαι, διὰ τὸ δίκαιον εἶναι. πρὸς δὲ τούτοις, ἀπέχθεσθαι τοῖς οἰκείοις καὶ τοῖς γνωρίμοις, ὅταν μηδὲν ἐθέλῃ αὐτοῖς ὑπηρετεῖν παρὰ τὸ δίκαιον. τῷ δὲ ἀδίκῳ πάντα τούτων τἀναντία ὑπάρχει. Λέγω γὰρ ὅνπερ νῦν δὴ ἔλεγον τὸν μεγάλα δυνάμενον πλεονεκτεῖν. τοῦτον οὖν σκόπει, εἴπερ βούλει κρίνειν ὅσῳ μᾶλλον ξυμφέρει ἰδίᾳ αὐτῷ ἄδικον εἶναι, ἢ τὸ δίκαιον. πάντων δὲ ῥᾷστα μαθήσῃ, ἐὰν ἐπὶ τὴν τελεωτάτην ἀδικίαν ἔλθῃς, ἣ τὸν μὲν ἀδικήσαν-

τα εὐδαιμονέστατον ποιεῖ, τοὺς δὲ ἀδικηθέντας, καὶ ἀδικῆσαι οὐκ ἂν ἐθέλοντας, ἀθλιωτάτους. ἔστι δὲ τοῦτο τυραννὶς, ἣ οὐ κατὰ σμικρὸν τἀλλότρια καὶ λάθρα καὶ βίᾳ ἀφαιρεῖται, καὶ ἱερὰ καὶ ὅσια, καὶ ἴδια καὶ δημόσια· ἀλλὰ ξυλλήβδην. ὧν ἐφ᾽ ἑκάστῳ μέρει ὅταν τὶς ἀδικήσας μὴ λάθῃ, ζημιοῦταί τε καὶ ὀνείδη ἔχει τὰ μέγιστα. καὶ γὰρ ἱερόσυλοι, καὶ ἀνδραποδισταὶ, καὶ τοιχωρύχοι, καὶ ἀποστερηταὶ, καὶ κλέπται, οἱ κατὰ μέρη ἀδικοῦντες τῶν τοιούτων κακουργημάτων, καλοῦνται. ἐπειδὰν δέ τις πρὸς τοῖς τῶν πολιτῶν χρήμασι, καὶ αὐτοὺς ἀνδραποδισάμενος δουλώσηται, ἀντὶ τούτων τῶν αἰσχρῶν ὀνομάτων, εὐδαίμονες καὶ μακάριοι κέκληνται, οὐ μόνον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων, ὅσοι ἂν πύθωνται αὐτὸν τὴν ὅλην ἀδικίαν ἠδικηκότα. οὐ γὰρ τὸ ποιεῖν τὰ ἄδικα ἀλλὰ τὸ πάσχειν φοβούμενοι, ὀνειδίζουσιν οἱ ὀνειδίζοντες τὴν ἀδικίαν. οὕτως, ὦ Σώκρατες, ἰσχυρότερον καὶ ἐλευθεριώτερον καὶ δεσποτικώτερον ἀδικία δικαιοσύνης ἐστὶν, ἱκανῶς γιγνομένη· καὶ (ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἔλεγον) τὸ μὲν τοῦ κρείττονος ξυμφέρον, τὸ δίκαιον τυγχάνει ὄν· τὸ δ᾽ ἄδικον, ἑαυτῷ λυσιτελοῦν τε καὶ ξυμφέρον.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Θρασύμαχος ἐν νῷ εἶχεν ἀπιέναι, ὥσπερ βαλανεὺς ἡμῶν καταντλήσας κατὰ τῶν ὤτων ἀθρόον καὶ πολὺν τὸν λόγον. οὐ μὴν εἴασάν γε αὐτὸν οἱ παρόντες, ἀλλ᾽ ἠνάγκασαν ὑπομεῖναί τε καὶ παρασχεῖν τῶν εἰρημένων λόγον. καὶ δὴ ἔγωγε καὶ αὐτὸς πάνυ ἐδεόμην τε, καὶ εἶπον, Ὦ δαιμόνιε Θρασύμαχε, οἷον ἐμβαλὼν λόγον, ἐν νῷ ἔχεις ἀπιέ-

ναι· πρὶν διδάξαι ἱκανῶς ἢ μαθεῖν εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως ἔχει. ἢ σμικρὸν οἴει ἐπιχειρεῖν πρᾶγμα διορίζεσθαι; ἀλλ' οὐ βίου διαγωγήν, ᾗ ἂν διαγόμενος ἕκαστος ἡμῶν, λυσιτελεστάτην ζωὴν ζώῃ; ἐγὼ γὰρ οἶμαι, ἔφη ὁ Θρασύμαχος, τουτὶ ἄλλως ἔχειν. Ἔοικας, ἦν δ' ἐγώ, ἤτοι ἡμῶν οὐδὲν κήδεσθαι, οὐδέ τι φροντίζειν εἴτε χεῖρον εἴτε βέλτιον βιωσόμεθα ἀγνοοῦντες ὃ σὺ φῂς εἰδέναι. ἀλλ', ὦ 'γαθέ, προθυμοῦ καὶ ἡμῖν ἐνδείξασθαι. οὔτοι κακῶς σοὶ κείσεται ὅ, τι ἂν ἡμᾶς τοσούσδε ὄντας εὐεργετήσῃς. ἐγὼ γὰρ δή σοι λέγω τόγε ἐμόν, ὅτι οὐ πείθομαι, οὐδ' οἶμαι ἀδικίαν δικαιοσύνης κερδαλεώτερον εἶναι, οὐδ' ἂν ἐᾷ τις αὐτὴν καὶ μὴ διακωλύῃ πράττειν ἃ βούλεται. ἀλλ', ὦ 'γαθέ, ἔστω μὲν ἄδικος, δυνάσθω δὲ ἀδικεῖν, ἢ τῷ λανθάνειν, ἢ τῷ διαμάχεσθαι. ὅμως ἐμέ γε οὐ πείθει ὡς ἔστι τῆς δικαιοσύνης κερδαλεώτερον. ταῦτ' οὖν καὶ ἕτερος ἴσως τὶς ἡμῶν πέπονθεν, οὐ μόνος ἐγώ. πεῖσον οὖν, ὦ μακάριε, ἱκανῶς ἡμᾶς ὅτι οὐκ ὀρθῶς βουλευόμεθα, δικαιοσύνην ἀδικίας περὶ πλείονος ποιούμενοι. Καὶ πῶς, ἔφη, σὲ πείσω; εἰ γὰρ οἷς νῦν δὴ ἔλεγον μὴ πέπεισαι, τί σοι ἔτι ποιήσω; ἢ εἰς τὴν ψυχὴν φέρων ἐνθῶ τὸν λόγον; Μὰ Δί', ἦν δ' ἐγώ, μὴ σύ γε· ἀλλὰ πρῶτον μέν, ἃ ἂν εἴποις, ἔμμενε τούτοις· ἤ, ἐὰν μετατιθῇ, φανερῶς μετατίθεσο, καὶ ἡμᾶς μὴ ἐξαπάτα. νῦν δὲ ὁρᾷς, ὦ Θρασύμαχε, (ἔτι γὰρ τὰ ἔμπροσθεν ἐπισκεψώμεθα) ὅτι τὸν ὡς ἀληθῶς ἰατρὸν τοπρῶτον ὁριζόμενος τὸν ὡς ἀληθῶς ποιμένα, οὐκέτι ᾤου δεῖν ὕστερον ἀκριβῶς φυλάξαι· ἀλλὰ ποιμαίνειν οἴει αὐτὸν τὰ πρό-

βατα καθόσον ποιμήν ἐστιν, οὐ πρὸς τὸ τῶν προβάτων βέλτιστον βλέποντα, ἀλλ᾽ ὥσπερ δαιτυμόνα τινὰ, καὶ μέλλοντα ἑστιάσεσθαι, πρὸς τὴν εὐωχίαν· ἢ αὖ πρὸς τὸ ἀποδόσθαι, ὥσπερ χρηματιστὴν, ἀλλ᾽ οὐ ποιμένα. τῇ δὲ ποιμενικῇ οὐ δήπου ἄλλου του μέλει, ἢ ἐφ᾽ ᾧ τέτακται, ὅπως τούτῳ τὸ βέλτιστον ἐκποριεῖ. ἐπεὶ τάγε αὐτῆς ὥστε εἶναι βελτίστη, ἱκανῶς δή που ἐκπεπόρισται· ἕως γ᾽ ἂν μηδὲν ἐνδέῃ τοῦ ποιμενικὴ εἶναι. οὕτω δὲ ᾤμην ἔγωγε νῦν δὴ ἀναγκαῖον εἶναι ἡμῖν ὁμολογεῖν, πᾶσαν ἀρχὴν, καθόσον ἀρχὴ, μηδενὶ ἄλλῳ τὸ βέλτιστον σκοπεῖσθαι, ἢ ἐκείνῳ τῷ ἀρχομένῳ τε καὶ θεραπευομένῳ, ἔν τε πολιτικῇ καὶ ἰδιωτικῇ ἀρχῇ. σὺ δὲ τοὺς ἄρχοντας ἐν ταῖς πόλεσι, τοὺς ὡς ἀληθῶς ἄρχοντας, ἑκόντας οἴει ἄρχειν, Μὰ Δί᾽ οὐκ, ἔφη, ἀλλ᾽ εὖ οἶδα. Τί δέ; ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὦ Θρασύμαχε, τὰς ἄλλας ἀρχὰς οὐκ ἐννοεῖς ὅτι οὐδεὶς ἐθέλει ἄρχειν ἑκὼν; ἀλλὰ μισθὸν αἰτοῦσιν; ὡς οὐχὶ αὐτοῖσιν ὠφέλειαν ἐσομένην ἐκ τοῦ ἄρχειν, ἀλλὰ τοῖς ἀρχομένοις; ἐπεὶ τοσόνδε εἰπέ· Οὐχὶ ἑκάστην μέντοι φαμὲν ἑκάστοτε τῶν τεχνῶν, τούτῳ ἑτέραν εἶναι, τῷ ἑτέραν τὴν δύναμιν ἔχειν; καὶ, ὦ μακάριε, μὴ παρὰ δόξαν ἀποκρίνου· ἵνα τὶ καὶ περαίνωμεν. Ἀλλὰ τούτῳ, ἔφη, ἑτέρα. Οὐκοῦν καὶ ὠφέλειαν ἑκάστη τούτων ἰδίαν τινὰ ἡμῖν παρέχεται, ἀλλ᾽ οὐ κοινήν; οἷον ἰατρικὴ μὲν ὑγίειαν, κυβερνητικὴ δὲ σωτηρίαν ἐν τῷ πλεῖν· καὶ αἱ ἄλλαι οὕτω. Πάνυ γε. Οὐκοῦν καὶ μισθωτικὴ μισθόν; αὕτη γὰρ αὐτῆς ἡ δύναμις. ἢ τὴν ἰατρικὴν σὺ καὶ τὴν κυβερνητικὴν, τὴν αὐτὴν καλεῖς; ἢ, ἐάνπερ

βούλη ἀκριβῶς διορίζειν, ὥσπερ ὑπέθου, οὐδέν τι μᾶλλον, ἐάν τις κυβερνῶν ὑγιὴς γίγνηται, διὰ τὸ ξυμφέρειν αὐτῷ πλεῖν ἐν τῇ θαλάττῃ, ἕνεκα τούτου καλεῖς μᾶλλον αὐτὴν ἰατρικήν; Οὐ δῆτα, ἔφη. Οὐδέ γ' οἶμαι τὴν μισθωτικὴν, ἐὰν ὑγιαίνῃ τὶς μισθαρνῶν. Οὐ δῆτα. Τί δέ; τὴν ἰατρικὴν, μισθαρνητικήν; ἐὰν ἰώμενός τις μισθαρνῇ; Οὐκ, ἔφη. Οὐκοῦν τήν γε ὠφέλειαν ἑκάστης τῆς τέχνης, ἰδίαν ὡμολογήσαμεν εἶναι; Ἔστω, ἔφη. Ἥν τινα ἄρα ὠφέλειαν κοινῇ ὠφελοῦνται πάντες οἱ δημιουργοὶ, δῆλον ὅτι κοινῇ τινι τῷ αὐτῷ προσχρώμενοι, ἀπ' ἐκείνου ὠφελοῦνται. Ἔοικεν, ἔφη. Φαμὲν δέ γε τὸν μισθὸν ἀρνυμένους ὠφελεῖσθαι τοὺς δημιουργοὺς, ἀπὸ τοῦ προσχρῆσθαι τῇ μισθωτικῇ τέχνῃ, προσγίγνεσθαι αὐτοῖς. Ξυνέφη μόγις. Οὐκ ἄρα ἀπὸ τῆς αὑτοῦ τέχνης ἑκάστῳ αὕτη ἡ ὠφέλειά ἐστιν, ἡ τοῦ μισθοῦ λῆψις· ἀλλ', εἰ δεῖ ἀκριβῶς σκοπεῖσθαι, ἡ μὲν ἰατρικὴ ὑγίειαν ποιεῖ, ἡ δὲ μισθαρνητικὴ, μισθόν· καὶ ἡ μὲν οἰκοδομητικὴ, οἰκίαν, ἡ δὲ μισθαρνητικὴ αὐτῇ ἑπομένη, μισθόν. καὶ αἱ ἄλλαι πᾶσαι οὕτω τὸ αὑτῆς ἑκάστη ἔργον ἐργάζεται, καὶ ὠφελεῖ ἐκεῖνο ἐφ' ᾧ τέτακται. ἐὰν δὲ μὴ μισθὸς αὐτῇ προσγίγνηται, ἔσθ' ὅ, τι ὠφελεῖται ὁ δημιουργὸς ἀπὸ τῆς τέχνης; Οὐ φαίνεται, ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐδ' ὠφελεῖ τότε ὅταν προῖκα ἐργάζηται; Οἶμαι ἔγωγε. Οὐκοῦν, ὦ Θρασύμαχε, τοῦτο ἤδη δῆλον, ὅτι οὐδεμία τέχνη οὐδ' ἀρχὴ τὸ αὑτῇ ὠφέλιμον παρασκευάζει· ἀλλ' ὅπερ πάλαι ἐλέγομεν, τὸ τῷ ἀρχομένῳ καὶ παρασκευάζει καὶ ἐπιτάττει, τὸ ἐκείνου ξυμφέρον

ἥττονος ὄντος σκοποῦσα, ἀλλ' οὐ τὸ τοῦ κρείττονος. διὰ δὴ ταῦτα ἔγωγε, ὦ φίλε Θρασύμαχε, καὶ ἄρτι ἔλεγον, μηδένα ἐθέλειν ἑκόντα ἄρχειν, καὶ τὰ ἀλλότρια κακὰ μεταχειρίζεσθαι ἀνορθοῦντα, ἀλλὰ μισθὸν αἰτεῖν· ὅτι ὁ μέλλων καλῶς τῇ τέχνῃ πράξειν, οὐδέποτε αὑτῷ τὸ βέλτιστον πράττει, κατὰ τὴν τέχνην ἐπιτάττων, ἀλλὰ τῷ ἀρχομένῳ. οὗ δὴ ἕνεκα, ὡς ἔοικε, μισθὸν δεῖ ὑπάρχειν τοῖς μέλλουσιν ἐθελήσειν ἄρχειν, ἢ ἀργύριον, ἢ τιμήν· ἢ ζημίαν, ἐὰν μὴ ἄρχωσι. Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες; ἔφη ὁ Γλαύκων. τοὺς μὲν γὰρ δύο μισθοὺς γιγνώσκω· τὴν δὲ ζημίαν ἥντινα λέγεις, καὶ ὡς ἐν μισθοῦ μέρει εἴρηκας, οὐ ξυνῆκα. Τὸν τῶν βελτίστων ἄρα μισθὸν, ἔφην, οὐ ξυνίης, δι' ὃν ἄρχουσιν οἱ ἐπιεικέστατοι, ὅταν ἐθέλωσιν ἄρχειν. ἢ οὐκ οἶσθα ὅτι τὸ φιλότιμόν τε καὶ φιλάργυρον εἶναι, ὄνειδος λέγεταί τε καὶ ἐστίν; Ἔγωγε, ἔφη. Διὰ ταῦτα τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, οὔτε χρημάτων ἕνεκα ἐθέλουσιν ἄρχειν οἱ ἀγαθοὶ, οὔτε τιμῆς. οὔτε γὰρ φανερῶς πραττόμενοι τῆς ἀρχῆς ἕνεκα μισθὸν, μισθωτοὶ βούλονται κεκλῆσθαι· οὔτε λάθρα αὐτοὶ ἐκ τῆς ἀρχῆς λαμβάνοντες, κλέπται. οὐδ' αὖ τιμῆς ἕνεκα· οὐ γάρ εἰσι φιλότιμοι. δεῖ δὴ αὐτοῖς ἀνάγκην προσεῖναι καὶ ζημίαν, εἰ μέλλουσιν ἐθέλειν ἄρχειν. ὅθεν κινδυνεύει, τὸ ἑκόντα ἐπὶ τὸ ἄρχειν ἰέναι, ἀλλὰ μὴ ἀνάγκῃ, αἰσχρὸν νενομίσθαι. τῆς δὲ ζημίας μεγίστη, τὸ ὑπὸ πονηροτέρου ἄρχεσθαι, ἐὰν μὴ αὐτὸς ἐθέλῃ ἄρχειν· ἣν δείσαντες μοὶ φαίνονται ἄρχειν, ὅταν ἄρχωσιν, οἱ ἐπιεικεῖς. καὶ τότε ἔρχονται ἐπὶ τὸ ἄρχειν, οὐχ

ὡς ἐπ᾽ ἀγαθόν τι ἰόντες, οὐδ᾽ ὡς εὖ παθήσοντες ἐν αὐτῷ, ἀλλ᾽ ὡς ἐπ᾽ ἀναγκαῖον, καὶ οὐκ ἔχοντες ἑαυτῶν βελτίοσιν ἐπιτρέψαι τὴν ἀρχὴν, οὐδὲ ὁμοίοις. ἐπεὶ κινδυνεύει, πόλις ἀνδρῶν ἀγαθῶν εἰ γένοιτο, περιμάχητον ἂν εἶναι τὸ μὴ ἄρχειν, ὥσπερ νῦν τὸ ἄρχειν· καὶ ἐνταῦθα ἂν καταφανὲς γενέσθαι ὅτι ὁ τῷ ὄντι ἀληθινὸς ἄρχων, οὐ πέφυκε τὸ αὑτῷ συμφέρον σκοπεῖσθαι, ἀλλὰ τὸ τῷ ἀρχομένῳ. ὥστε πᾶς ἂν ὁ γινώσκων, τὸ ὠφελεῖσθαι μᾶλλον ἕλοιτο ὑπ᾽ ἄλλου, ἢ ἄλλον ὠφελῶν, πράγματα ἔχειν. Τοῦτο μὲν οὖν ἔγωγε οὐδαμῇ συγχωρῶ Θρασυμάχῳ, ὡς τὸ δίκαιόν ἐστι, τὸ τοῦ κρείττονος ξυμφέρον. ἀλλὰ τοῦτο μὲν δὴ καὶ εἰσαῦθις σκεψόμεθα. πολὺ δέ μοι δοκεῖ μεῖζον εἶναι ὃ νῦν λέγει Θρασύμαχος, τὸν τοῦ ἀδίκου βίον φάσκων εἶναι κρείττω ἢ τὸν τοῦ δικαίου. σὺ οὖν ποτέρως, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὦ Γλαύκων, αἱρῇ; καὶ πότερον ὡς ἀληθεστέρως δοκεῖ σοι λέγεσθαι; Τὸν τοῦ δικαίου ἔγωγε, ἔφη, λυσιτελέστερον βίον εἶναι. Ἤκουσας, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὅσα ἄρτι Θρασύμαχος ἀγαθὰ διῆλθε τῷ τοῦ ἀδίκου; Ἤκουσα, ἔφη, ἀλλ᾽ οὐ πείθομαι. Βούλει οὖν αὐτὸν πείθωμεν (ἂν δυνώμεθά πῃ ἐξευρεῖν) ὡς οὐκ ἀληθῆ λέγει; Πῶς γὰρ οὐ βούλομαι; ἦ δ᾽ ὅς. Ἂν μὲν τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἀντικατατείναντες λέγωμεν αὐτῷ λόγον παράλογον, ὅσα αὖ ἀγαθὰ ἔχει τὸ δίκαιον εἶναι, καὶ αὖθις οὗτος, καὶ ἄλλον ἡμεῖς, ἀριθμεῖν δεήσει τἀγαθὰ καὶ μετρεῖν ὅσα ἑκάτεροι ἐν ἑκατέρῳ λέγομεν· καὶ ἤδη δικαστῶν τινῶν τῶν διακρινούντων δεησόμεθα. ἂν δὲ, ὥσπερ ἄρτι, ἀνομολογούμενοι πρὸς ἀλλήλους

σκοπῶμεν, ἅμα αὐτοί τε δικασταὶ καὶ ῥήτορες ἐσόμεθα. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ὁποτέρως οὖν σοὶ, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἀρέσκει; Οὕτως, ἔφη. Ἴθι δὴ, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὦ Θρασύμαχε, ἀπόκριναι ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς. τὴν τελέαν ἀδικίαν τελέας οὔσης δικαιοσύνης λυσιτελεστέραν φῂς εἶναι; Πάνυ μὲν οὖν καὶ φημὶ, ἔφη· καὶ δι᾽ ἅ, εἴρηκα. Φέρε δὴ, τὸ τοιόνδε περὶ αὐτῶν πῶς λέγεις; τὸ μέν που ἀρετὴν αὐτοῖν καλεῖς, τὸ δὲ, κακίαν; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκοῦν τὴν μὲν δικαιοσύνην, ἀρετὴν, τὴν δὲ ἀδικίαν, κακίαν; Εἰκός γ᾽, ἔφη, ὦ ἥδιστε. ἐπειδὴ καὶ λέγω ἀδικίαν μὲν λυσιτελεῖν, δικαιοσύνην δὲ οὔ. Ἀλλὰ τί μήν; Τοὐναντίον, ἦ δ᾽ ὅς. Ἦ τὴν δικαιοσύνην, κακίαν; Οὔκ· ἀλλὰ πάνυ γενναίαν εὐήθειαν. Τὴν ἀδικίαν ἄρα κακοήθειαν καλεῖς; Οὔκ· ἀλλ᾽ εὐβουλίαν, ἔφη. Ἦ καὶ φρόνιμοι σοὶ, ὦ Θρασύμαχε, δοκοῦσιν εἶναι καὶ ἀγαθοὶ οἱ ἄδικοι; Οἵγε τελέως, ἔφη, οἷοί τε ἀδικεῖν· πόλεις τε καὶ ἔθνη δυνάμενοι ἀνθρώπων ὑφ᾽ ἑαυτοὺς ποιεῖσθαι. σὺ δὲ οἴει με ἴσως τοὺς τὰ βαλλάντια ἀποτέμνοντας λέγειν. λυσιτελεῖ μὲν οὖν, ἦ δ᾽ ὅς, καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐάνπερ λανθάνῃ· ἔστι δὲ οὐκ ἄξια λόγου, ἀλλ᾽ ἃ νῦν δὴ ἔλεγον. Τοῦτο μέντοι, ἔφην, οὐκ ἀγνοῶ ὅ, τι βούλει λέγειν. ἀλλὰ τόδε ἐθαύμασα, εἰ ἐν ἀρετῆς καὶ σοφίας τίθης μέρει τὴν ἀδικίαν, τὴν δὲ δικαιοσύνην, ἐν τοῖς ἐναντίοις. Ἀλλὰ πάνυ οὕτω τίθημι. Τοῦτο, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἤδη στερεώτερον, ὦ ἑταῖρε, καὶ οὐκέτι ῥᾷον ἔχειν ὅ, τι τὶς εἴποι. εἰ γὰρ λυσιτελεῖν μὲν τὴν ἀδικίαν ἐτίθεσο, κακίαν μέντοι ἢ αἰσχρὸν αὐτὸ ὡμολόγεις εἶναι, ὥσπερ ἄλλοι

τινὲς, εἴχομεν ἄν τι λέγειν, κατὰ τὰ νομιζόμενα λέγοντες· νῦν δὲ δῆλος εἶ ὅτι φήσεις αὐτὸ καὶ καλὸν καὶ ἰσχυρὸν εἶναι, καὶ τἄλλα αὐτῷ πάντα προσθήσεις ἃ ἡμεῖς τῷ δικαίῳ προσετίθεμεν· ἐπειδή γε καὶ ἐν ἀρετῇ αὐτὸ καὶ σοφίᾳ ἐτόλμησας θεῖναι. Ἀληθέστατα, ἔφη, μαντεύῃ. Ἀλλ' οὐ μέντοι, ἦν δ' ἐγὼ, ἀποκνητέον γε τῷ λόγῳ ἐπεξελθεῖν σκοπούμενον, ἕως ἄν σε ὑπολαμβάνω λέγειν ἅπερ διανοῇ. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖς σὺ, ὦ Θρασύμαχε, ἀτεχνῶς νῦν οὐ σκώπτειν, ἀλλὰ τὰ δοκοῦντα περὶ τῆς ἀληθείας λέγειν. Τί δέ σοι, ἔφη, τοῦτο διαφέρει, εἴτε μοι δοκεῖ εἴτε μή; ἀλλ' οὐ τὸν λόγον ἐλέγχεις; Οὐδὲν, ἦν δ' ἐγώ. ἀλλὰ τόδε μοὶ πειρῶ ἔτι πρὸς τούτοις ἀποκρίνασθαι· ὁ δίκαιος τοῦ δικαίου δοκεῖ τι σοὶ ἂν ἐθέλειν πλεῖον ἔχειν; Οὐδαμῶς, ἔφη. οὐ γὰρ ἂν ἦν ἀστεῖος, ὥσπερ νῦν, καὶ εὐήθης. Τί δέ; τῆς δικαίας πράξεως; Οὐδὲ τῆς δικαίας, ἔφη. Τοῦ δὲ ἀδίκου πότερον ἀξιοῖ ἂν πλεονεκτεῖν, καὶ ἡγοῖτο δίκαιον εἶναι, ἢ οὐκ ἂν ἡγοῖτο δίκαιον; Ἡγοῖτ' ἂν, ἦ δ' ὅς, καὶ ἀξιοῖ· ἀλλ' οὐκ ἂν δύναιτο. Ἀλλ' οὐ τοῦτο, ἦν δ' ἐγὼ, ἐρωτῶ· ἀλλ' εἰ τοῦ μὲν δικαίου μὴ ἀξιοῖ πλέον ἔχειν μηδὲ βούλοιτο ὁ δίκαιος, τοῦ δὲ ἀδίκου. Ἀλλ' οὕτως, ἔφη, ἔχει. Τί δὲ δὴ ὁ ἄδικος; ἆρα ἀξιοῖ τοῦ δικαίου πλεονεκτεῖν καὶ τῆς δικαίας πράξεως; Πῶς γὰρ οὔκ; ἔφη· ὅς γε πάντων ἔχειν πλέον ἀξιοῖ; Οὐκοῦν καὶ ἀδίκου ἀνθρώπου τε καὶ πράξεως ὁ ἄδικος πλεονεκτήσει, καὶ ἁμιλλήσεται ὡς ἁπάντων πλεῖστον αὐτὸς λάβῃ; Ἔστι ταῦτα. Ὧδε δὴ λέγομεν, ἔφην. ὁ δίκαιος

τοῦ μὲν ὁμοίου οὐ πλεονεκτεῖ, τοῦ δὲ ἀνομοίου· ὁ δὲ ἄδικος, τοῦ τε ὁμοίου καὶ τοῦ ἀνομοίου. Ἄριστα, ἔφη, εἴρηκας. Ἔστι δέ γε, ἔφην, φρόνιμός τε καὶ ἀγαθὸς, ὁ ἄδικος· ὁ δὲ δίκαιος, οὐδέτερα. Καὶ τοῦτ', ἔφη, εὖ. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ ἔοικε τῷ φρονίμῳ καὶ τῷ ἀγαθῷ ὁ ἄδικος· ὁ δὲ δίκαιος οὐκ ἔοικε. Πῶς γὰρ οὐ μέλλει, ἔφη, ὁ τοιοῦτος ὢν, καὶ ἐοικέναι τοῖς τοιούτοις; ὁ δὲ μὴ, μὴ ἐοικέναι; Καλῶς. Τοιοῦτος ἄρα ἐστὶν ἑκάτερος αὐτῶν οἷσπερ ἔοικεν. Ἀλλὰ τί μέλλει; ἔφη. Εἶεν, ὦ Θρασύμαχε. μουσικὸν δέ τινα λέγεις, ἕτερον δὲ, ἄμουσον; Ἔγωγε. Πότερον φρόνιμον, καὶ πότερον ἄφρονα; Τὸν μὲν μουσικὸν δή που, φρόνιμον· τὸν δὲ ἄμουσον, ἄφρονα. Οὐκοῦν ἅπερ φρόνιμον, ἀγαθόν; ἃ δὲ ἄφρονα, κακόν; Ναί. Τί δὲ ἰατρικόν; οὐχ οὕτως; Οὕτω. Δοκεῖ ἂν οὖν τίς σοὶ, ὦ ἄριστε, μουσικὸς ἀνὴρ, ἁρμοττόμενος λύραν, ἐθέλειν μουσικοῦ ἀνδρὸς, ἐν τῇ ἐπιτάσει καὶ ἀνέσει τῶν χορδῶν, πλεονεκτεῖν, ἢ ἀξιοῦν πλέον ἔχειν; Οὐκ ἔμοιγε. Τί δὲ ἀμούσου; Ἀνάγκη, ἔφη. Τί δὲ ἰατρικός; ἐν τῇ ἐδωδῇ ἢ πόσει ἐθέλειν ἄν τι ἰατρικοῦ πλεονεκτεῖν ἢ ἀνδρὸς ἢ πράγματος; Οὐ δῆτα. Μὴ ἰατρικοῦ δέ; Ναί. Περὶ πάσης δὲ ὅρα ἐπιστήμης τε καὶ ἀνεπιστημοσύνης, εἴ τίς σοὶ δοκεῖ ἐπιστήμων ὁστισοῦν πλείω ἂν ἐθέλειν αἱρεῖσθαι ἢ ὅσα ἄλλος ἐπιστήμων, ἢ πράττειν, ἢ λέγειν, καὶ οὐ ταὐτὰ τῷ ὁμοίῳ ἑαυτῷ εἰς τὴν αὐτὴν πρᾶξιν. Ἀλλ' ἴσως, ἔφη, ἀνάγκη τοῦτό γε οὕτως ἔχειν. Τί δέ; ὁ ἀνεπιστήμων οὐχὶ ὁμοίως μὲν ἐπιστήμονος

πλεονεκτήσειεν ἂν, ὁμοίως δὲ ἀνεπιστήμονος; Ἴσως. Ὁ δὲ ἐπιστήμων, σοφός; Φημί. Ὁ δὲ σοφὸς, ἀγαθός; Φημί. Ὁ ἄρα ἀγαθός τε καὶ σοφὸς τοῦ μὲν ὁμοίου οὐκ ἐθελήσει πλεονεκτεῖν, τοῦ δὲ ἀνομοίου τε καὶ ἐναντίου. Ἔοικεν, ἔφη. Ὁ δὲ κακός τε καὶ ἀμαθὴς, τοῦ τε ὁμοίου καὶ τοῦ ἐναντίου. Φαίνεται. Οὐκοῦν, ὦ Θρασύμαχε, ἦν δ' ἐγὼ, ὁ ἄδικος ἡμῖν τοῦ ἀνομοίου τε καὶ ὁμοίου πλεονεκτεῖ; ἢ οὐχ οὕτως ἔλεγες; Ἔγωγε, ἔφη. Ὁ δέ γε δίκαιος τοῦ μὲν ὁμοίου οὐ πλεονεκτήσει, τοῦ δὲ ἀνομοίου; Ναί. Ἔοικεν ἄρα, ἦν δ' ἐγὼ, ὁ μὲν δίκαιος τῷ σοφῷ καὶ ἀγαθῷ· ὁ δὲ ἄδικος, τῷ κακῷ καὶ ἀμαθεῖ. Κινδυνεύει. Ἀλλὰ μὴν ὡμολογοῦμεν, ᾧ γε ὅμοιος ἑκάτερος εἴη, τοιοῦτον καὶ ἑκάτερον εἶναι. Ὡμολογοῦμεν γάρ. Ὁ μὲν ἄρα δίκαιος ἡμῖν ἀναπέφανται ὢν ἀγαθός τε καὶ σοφός· ὁ δὲ ἄδικος, ἀμαθής τε καὶ κακός. Ὁ δὴ Θρασύμαχος ὡμολόγησε μὲν πάντα ταῦτα· οὐχ ὡς ἐγὼ νῦν ῥᾳδίως λέγω, ἀλλ' ἑλκόμενος, καὶ μόγις, μετὰ ἱδρῶτος θαυμαστοῦ ὅσου, ἅτε καὶ θέρους ὄντος. τότε καὶ εἶδον ἐγὼ, πρότερον δὲ οὔπω, Θρασύμαχον ἐρυθριῶντα. ἐπειδὴ δὲ οὖν διωμολογησάμεθα, τὴν δικαιοσύνην ἀρετὴν εἶναι καὶ σοφίαν, τὴν δὲ ἀδικίαν, κακίαν τε καὶ ἀμαθίαν· Εἶεν, ἦν δ' ἐγὼ, τοῦτο μὲν οὕτω κείσθω· ἔφαμεν δὲ δὴ καὶ ἰσχυρὸν εἶναι τὴν ἀδικίαν. ἢ οὐ μέμνησαι, ὦ Θρασύμαχε; Μέμνημαι, ἔφη. ἀλλ' ἔμοιγε οὐδὲ ἃ νῦν λέγεις ἀρέσκει, καὶ ἔχω περὶ αὐτῶν λέγειν. εἰ οὖν λέγοιμι, εὖ οἶδ' ὅτι δημιουργεῖν ἄν με φαίης. ἢ οὖν ἔα με εἰπεῖν ὅσα

βούλομαι, ἤ, εἰ βούλει ἐρωτᾷν, ἐρώτα. ἐγὼ δέ σοι, ὥσπερ παῖς γραυσὶ ταῖς τοὺς μύθους λεγούσαις, εἶεν, ἐρῶ, καὶ κατανεύσομαι καὶ ἀνανεύσομαι. Μηδαμῶς, ἦν δ᾽ ἐγὼ, παράγε τὴν σαυτοῦ δόξαν. Ὥστε σοι, ἔφη, ἀρέσκειν· ἐπειδήπερ οὐκ ἐᾷς λέγειν. καίτοι τί ἄλλο βούλει; Οὐδὲν μὰ Δία, ἦν δ᾽ ἐγώ. ἀλλ᾽ εἴπερ τοῦτο ποιήσεις, ποίει. ἐγὼ δὲ ἐρωτήσω. Ἐρώτα δή. Τοῦτο τοίνυν ἐρωτῶ ὅπερ ἄρτι (ἵνα καὶ ἑξῆς διασκεψώμεθα τὸν λόγον) ὁποῖον τι τυγχάνει ὂν δικαιοσύνη πρὸς ἀδικίαν. ἐλέχθη γάρ που ὅτι καὶ δυνατώτερον καὶ ἰσχυρότερον εἴη ἀδικία δικαιοσύνης. Νῦν δέ γε, ἔφη. Εἴπερ σοφία τε καὶ ἀρετή ἐστι δικαιοσύνη, ῥᾳδίως, οἶμαι, φανήσεται καὶ ἰσχυρότερον ἀδικίας· ἐπειδήπερ ἐστὶν ἀμαθία ἡ ἀδικία. οὐδεὶς ἂν ἔτι τοῦτο ἀγνοήσειεν. ἀλλ᾽ οὔτι οὕτως ἁπλῶς, ὦ Θρασύμαχε, ἔγωγε ἐπιθυμῶ, ἀλλὰ τῇδέ πη σκέψασθαι· πόλιν φαίης ἂν ἄδικον εἶναι, καὶ ἄλλας πόλεις ἐπιχειρεῖν δουλοῦσθαι ἀδίκως, καὶ καταδεδουλῶσθαι; πολλὰς δὲ καὶ ὑφ᾽ ἑαυτῇ ἔχειν δουλωσαμένην; Πῶς γὰρ οὐκ; ἔφη. καὶ τοῦτό γε ἡ ἀρίστη μάλιστα ποιήσει, καὶ τελεώτατα οὖσα ἄδικος. Μανθάνω, ἔφην, ὅτι σὸς οὗτος ἦν ὁ λόγος. ἀλλὰ τόδε περὶ αὐτοῦ σκοπῶ, πότερον ἡ κρείττων γιγνομένη πόλις πόλεως, ἄνευ δικαιοσύνης τὴν δύναμιν ταύτην ἕξει, ἢ ἀνάγκη αὐτῇ μετὰ δικαιοσύνης. Εἰ μὲν, ἔφη, ὃ σὺ ἄρτι ἔλεγες, ἔστιν ἡ δικαιοσύνη σοφία, μετὰ δικαιοσύνης· εἰ δ᾽ ὡς ἐγὼ ἔλεγον, μετὰ ἀδικίας. Πάνυ ἄγαμαι, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὦ Θρασύμαχε, ὅτι οὐκ ἐπινεύ-

εις μόνον καὶ ἀνανεύεις, ἀλλὰ καὶ ἀποκρίνῃ πάνυ καλῶς. Σοὶ γὰρ, ἔφη, χαρίζομαι. Εὖ γε σὺ ποιῶν. ἀλλὰ δὴ καὶ τόδε μοὶ χάρισαι, καὶ λέγε· δοκεῖς ἂν ἢ πόλιν, ἢ στρατόπεδον, ἢ λῃστὰς, ἢ κλέπτας, ἢ ἄλλό τι ἔθνος, ὅσα κοινῇ ἐπί τι ἔρχεται ἀδίκως, πρᾶξαι ἄν τι δύνασθαι, εἰ ἀδικοῖεν ἀλλήλους. Οὐ δῆτα, ἦ δ' ὅς. Τί δ' εἰ μὴ ἀδικοῖεν; οὐ μᾶλλον; Πάνυ γε. στάσεις γάρ που, ὦ Θρασύμαχε, ἥγε ἀδικία, καὶ μίση καὶ μάχας ἐν ἀλλήλοις παρέχει· ἡ δὲ δικαιοσύνη, ὁμόνοιαν καὶ φιλίαν. ἦ γάρ; Ἔστω, ἦ δ' ὅς· ἵνα σοὶ μὴ διαφέρωμαι. Ἀλλ' εὖ γε σὺ ποιῶν, ὦ ἄριστε. τόδε δέ μοι λέγε· ἆρα, εἰ τοῦτο ἔργον ἀδικίας, μῖσος ἐμποιεῖν ὅπου ἂν ἐνῇ, οὐ καὶ ἐλευθέροις τε καὶ δούλοις ἐγγινομένη, μισεῖν ποιήσει ἀλλήλους καὶ στασιάζειν, καὶ ἀδυνάτους εἶναι κοινῇ μετ' ἀλλήλων πράττειν; Πάνυ γε. Τί δέ; ἂν ἐν δυοῖν ἐγγένηται, οὐ διοίσονται, καὶ μισήσουσι, καὶ ἐχθροὶ ἔσονται ἀλλήλοις τε καὶ τοῖς δικαίοις; Ἔσονται, ἔφη. Ἐὰν δὲ δὴ, ὦ θαυμάσιε, ἐν ἑνὶ ἐγγένηται ἀδικία, μῶν μὴ ἀπολεῖ τὴν αὑτῆς δύναμιν; ἢ οὐδὲν ἧττον ἕξει; Μηδὲν ἧττον ἐχέτω, ἔφη. Οὐκοῦν τοιάνδε τινὰ φαίνεται ἔχουσα τὴν δύναμιν, οἵαν, ᾧ ἂν ἐγγένηται, εἴτε πόλει τινὶ, εἴτε γένει, εἴτε στρατοπέδῳ, εἴτε ἄλλῳ ὁτῳοῦν, πρῶτον μὲν ἀδύνατον αὐτὸ ποιεῖν πράττειν μεθ' αὑτοῦ, διὰ τὸ στασιάζειν καὶ διαφέρεσθαι· ἔτι δ' ἐχθρὸν εἶναι ἑαυτῷ τε καὶ τῷ ἐναντίῳ παντὶ, καὶ τῷ δικαίῳ. Οὐχ οὕτως; Πάνυ γε. Καὶ ἐν ἑνὶ δὴ, οἶμαι, ἐνοῦσα, ταῦτα πάντα ποιήσει ἅπερ πέφυ-

κεν ἐργάζεσθαι. πρῶτον μὲν ἀδύνατον αὐτὸν πράττειν ποιήσει, στασιάζοντα, καὶ οὐκ ὁμονοοῦντα αὐτὸν ἑαυτῷ· ἔπειτα ἐχθρὸν καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς δικαίοις. Ἦ γάρ; Ναί. Δίκαιοι δέ γ' εἰσὶν, ὦ φίλε, καὶ οἱ θεοί; Ἔστωσαν, ἔφη. Καὶ θεοῖς ἄρα ἐχθρὸς ἔσται ὁ ἄδικος, ὦ Θρασύμαχε· ὁ δὲ δίκαιος, φίλος. Εὐωχοῦ τοῦ λόγου, ἔφη, θαῤῥῶν. οὐ γὰρ ἔγωγε σοὶ ἐναντιώσομαι, ἵνα μὴ τοῖσδε ἀπέχθωμαι. Ἴθι δὴ, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ τὰ λοιπά μοι τῆς ἑστιάσεως ἀποπλήρωσον, ἀποκρινόμενος ὥσπερ καὶ νῦν. ὅτι μὲν γὰρ καὶ σοφώτεροι, καὶ ἀμείνους, καὶ δυνατώτεροι πράττειν οἱ δίκαιοι φαίνονται· οἱ δὲ ἄδικοι, οὐδὲν πράττειν μετ' ἀλλήλων οἷοί τε. ἀλλὰ δὴ καὶ οὕς φαμεν ἐῤῥωμένως πώποτέ τι μετ' ἀλλήλων κοινῇ πρᾶξαι, ἀδίκους ὄντας, τοῦτο οὐ παντάπασιν ἀληθὲς ἐλέγομεν. οὐ γὰρ ἂν ἀπείχοντο ἀλλήλων, κομιδῇ ὄντες ἄδικοι· ἀλλὰ δῆλον ὅτι ἐνῆν τις αὐτοῖς δικαιοσύνη, ἣ αὐτοὺς ἐποίει, μή τι καὶ ἀλλήλους γε, καὶ ἐφ' οὓς ᾖεσαν, ἅμα ἀδικεῖν· δι' ἣν ἔπραξαν ἃ ἔπραξαν. ὥρμησαν δὲ ἐπὶ τὰ ἄδικα, ἀδικίᾳ, ἡμιμόχθηροι ὄντες. ἐπεὶ οἵγε παμπόνηροι, καὶ τελέως ἄδικοι, τελέως εἰσὶ καὶ πράττειν ἀδύνατοι. ταῦτα μὲν οὖν ὅτι οὕτως ἔχει μανθάνω, ἀλλ' οὐχ ὡς σὺ τὸ πρῶτον ἐτίθεσο. εἰ δὲ καὶ ἄμεινον ζῶσιν οἱ δίκαιοι τῶν ἀδίκων, καὶ εὐδαιμονέστεροι εἰσὶν (ὅπερ τὸ ὕστερον προὐθέμεθα σκέψασθαι) σκεπτέον. φαίνονται μὲν οὖν καὶ νῦν, ὥς γέ μοι δοκεῖ, ἐξ ὧν εἰρήκαμεν· ὅμως δέ τι βέλτιον σκεπτέον. οὐ γὰρ περὶ τοῦ ἐπιτυχόντος ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ τοῦ, ὅντινα

τρόπον χρὴ ζῆν. Σκόπει δὴ, ἔφη. Σκοπῶ, ἦν δ' ἐγώ· καί μοι λέγε. δοκεῖ τι σοὶ εἶναι ἵππου ἔργον; Ἔμοιγε. Ἆρα οὖν τοῦτο ἂν θείης καὶ ἵππου καὶ ἄλλου ὁτουοῦν ἔργον, ὃ ἂν ἢ μόνῳ ἐκείνῳ ποιῇ τις, ἢ ἄριστα; Οὐ μανθάνω, ἔφη. Ἀλλ' ὧδε. ἔσθ' ὅτῳ ἂν ἄλλῳ ἴδοις ἢ ὀφθαλμοῖς; Οὐ δῆτα. Τί δέ; ἀκούσαις ἄλλῳ ἢ ὠσίν; Οὐδαμῶς. Οὐκοῦν δικαίως ἂν ταῦτα τούτων φαῖμεν ἔργα εἶναι; Πάνυ γε. Τί δέ; μαχαίρᾳ ἀμπέλου κλῆμα ἀποτέμοις, καὶ σμίλῃ, καὶ ἄλλοις πολλοῖς; Πῶς γὰρ οὔ; Ἀλλ' οὐδενί γ' ἂν οἶμαι οὕτω καλῶς, ὡς δρεπάνῳ, τῷ ἐπὶ τούτῳ ἐργασθέντι. Ἆρ' οὖν οὐ τοῦτο τούτου ἔργον θήσομεν; Θήσομεν μὲν οὖν. Νῦν δὴ οἶμαι ἄμεινον ἂν μάθοις ὃ ἄρτι ἠρώτων, πυνθανόμενος εἰ οὐ τοῦτο ἑκάστου εἴη ἔργον, ὃ ἂν ἢ μόνον τὶ ἢ κάλλιστα τῶν ἄλλων ἀπεργάζηται. Ἀλλὰ, ἔφη, μανθάνω τε, καί μοι δοκεῖ τοῦτο ἑκάστου πράγματος ἔργον εἶναι. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ. οὐκοῦν καὶ ἀρετὴ δοκεῖ σοι εἶναι ἑκάστῳ ᾧπερ καὶ ἔργον τὶ προστέτακται; ἴωμεν δὲ ἐπὶ τὰ αὐτὰ πάλιν. ὀφθαλμῶν, φαμὲν, ἐστὶν ἔργον; Ἔστιν. Ἆρ' οὖν καὶ ἀρετὴ ὀφθαλμῶν ἐστι; Καὶ ἀρετή. Τί δέ; ὤτων ἦν τι ἔργον; Ναί. Οὐκοῦν καὶ ἀρετή; Καὶ ἀρετή. Τί δὲ πάντων πέρι τῶν ἄλλων; οὐχ οὕτω; Οὕτως. Ἔχε δή. ἆρ' ἄν ποτε ὄμματα τὸ αὑτῶν ἔργον καλῶς ἀπεργάσαιντο, μὴ ἔχοντα τὴν αὑτῶν οἰκείαν ἀρετὴν, ἀλλ' ἀντὶ τῆς ἀρετῆς κακίαν; Καὶ πῶς ἄν; ἔφη. τυφλότητα γὰρ ἴσως λέγεις ἀντὶ τῆς ὄψεως. Ἥτις, ἦν δ' ἐγὼ, αὐτῶν ἡ ἀρετή. οὐ γάρ πω τοῦτο ἐρωτῶ· ἀλλ' εἰ τῇ

οἰκείᾳ μὲν ἀρετῇ τὸ αὑτῶν ἔργον εὖ ἐργάσεται τὰ ἐργαζόμενα, κακίᾳ δὲ, κακῶς. Ἀληθὲς, ἔφη, τοῦτό γε λέγεις. Οὐκοῦν καὶ ὦτα στερόμενα τῆς αὑτῶν ἀρετῆς, κακῶς τὸ αὑτῶν ἔργον ἀπεργάσεται; Πάνυ γε. Τίθεμεν οὖν καὶ τἄλλα πάντα εἰς τὸν αὐτὸν λόγον; Ἔμοιγε δοκεῖ. Ἴθι δὴ, μετὰ ταῦτα τόδε σκέψαι. ψυχῆς ἐστί τι ἔργον, ὃ ἄλλῳ τῶν ὄντων οὐδ᾽ ἂν ἑνὶ πράξαις; οἷον τὸ τοιόνδε· τὸ ἐπιμελεῖσθαι καὶ ἄρχειν καὶ βουλεύεσθαι, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, ἔσθ᾽ ὅτῳ ἄλλῳ ἢ ψυχῇ δικαίως ἂν αὐτὰ ἀποδοῖμεν, καὶ φαῖμεν ἴδια ἐκείνου εἶναι; Οὐδενὶ ἄλλῳ. Τί δ᾽ αὖ τὸ ζῆν; ψυχῆς φήσομεν ἔργον εἶναι; Μάλιστά γ᾽, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ἀρετὴν φαμὲν τινὰ ψυχῆς εἶναι; Φαμέν. Ἆρ᾽ οὖν ποτε, ὦ Θρασύμαχε, ψυχὴ τὰ αὑτῆς ἔργα εὖ ἀπεργάσεται, στερομένη τῆς οἰκείας ἀρετῆς; ἢ ἀδύνατον. Ἀδύνατον. Ἀνάγκη ἄρα κακῇ ψυχῇ, κακῶς ἄρχειν καὶ ἐπιμελεῖσθαι· τῇ δὲ ἀγαθῇ, πάντα ταῦτα εὖ πράττειν. Ἀνάγκη. Οὐκοῦν ἀρετήν γε ξυνεχωρήσαμεν ψυχῆς εἶναι, δικαιοσύνην· κακίαν δὲ, ἀδικίαν; Συνεχωρήσαμεν γάρ. Ἡ μὲν ἄρα δικαία ψυχὴ καὶ ὁ δίκαιος ἀνὴρ, εὖ βιώσεται· κακῶς δὲ, ὁ ἄδικος. Φαίνεται, ἔφη, κατὰ τὸν σὸν λόγον. Ἀλλὰ μὴν ὅγε εὖ ζῶν, μακάριός τε καὶ εὐδαίμων· ὁ δὲ μὴ, τἀναντία. Πῶς γὰρ οὔ; Ὁ μὲν δίκαιος ἄρα, εὐδαίμων· ὁ δ᾽ ἄδικος, ἄθλιος. Ἔστωσαν, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν ἄθλιόν γε εἶναι οὐ λυσιτελεῖ, εὐδαίμονα δέ. Πῶς γὰρ οὔ; Οὐδέποτ᾽ ἄρα, ὦ μακάριε Θρασύμαχε, λυσιτελέστερον ἀδικία δικαιοσύνης. Ταῦτα δή σοι, ἔφη, ὦ Σώκρα-

τες, εἱστιάσθω ἐν τοῖς Βενδιδείοις. Ὑπὸ σοῦ γε, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὦ Θρασύμαχε· ἐπειδή μοι πρᾶος ἐγένου, καὶ χαλεπαίνων ἐπαύσω. οὐ μέντοι καλῶς γε εἱστίαμαι· δι᾽ ἐμαυτὸν, ἀλλ᾽ οὐ διά σε. ἀλλ᾽ ὥσπερ οἱ λίχνοι, τοῦ αἰεὶ, παραφερομένου ἀπογευονται. ἁρπάζοντες, πρὶν τοῦ προτέρου μετρίως ἀπολαῦσαι, καὶ ἐγῷμαι, δοκῶ οὕτω, πρὶν ὃ τοπρῶτον ἐσκοποῦμεν εὑρεῖν, τὸ δίκαιον ὅ, τι ποτ᾽ ἐστὶν, ἀφέμενος ἐκείνου, ὁρμῆσαι ἐπὶ τὸ σκέψασθαι περὶ αὐτοῦ, εἴτε κακία ἐστὶ καὶ ἀμαθία, εἴτε σοφία καὶ ἀρετή· καὶ ἐμπεσόντος αὖ ὕστερον λόγου ὅτι λυσιτελέστερον ἡ ἀδικία τῆς δικαιοσύνης, οὐκ ἀπεσχόμην τοῦ μὴ οὐκ ἐπὶ τοῦτο ἐλθεῖν ἀπ᾽ ἐκείνου. ὥστε μοὶ νυνὶ γέγονεν ἐκ τοῦ διαλόγου μηδὲν εἰδέναι. ὁπότε γὰρ τὸ δίκαιον μὴ οἶδα ὅ ἐστι, σχολῇ εἴσομαι εἴτε ἀρετή τις οὖσα τυγχάνει, εἴτε καὶ οὔ· καὶ πότερον ὁ ἔχων αὐτὸ, οὐκ εὐδαίμων ἐστὶν, ἢ εὐδαίμων.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ
Η
ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

Ἐγὼ μὲν οὖν, ταῦτα εἰπὼν, ᾤμην λόγου ἀπηλλάχθαι· τὸ δ᾽ ἦν ἄρα, ὡς ἔοικε, προοίμιον. ὁ γὰρ Γλαύκων ἀεί τε ἀνδρειότατος ὢν τυγχάνει πρὸς ἅπαντα, καὶ δὴ καὶ τότε τοῦ Θρασυμάχου τὴν ἀπόῤῥησιν οὐκ ἀπεδέξατο, ἀλλ᾽ ἔφη, Ὦ Σώκρατες, πότερον ἡμᾶς βούλει δοκεῖν πεπεικέναι, ἢ ὡς ἀληθῶς πεῖσαι, ὅτι παντὶ τρόπῳ ἄμεινόν ἐστι δίκαιον εἶναι ἢ ἄδικον; Ὡς ἀληθῶς, εἶπον, ἔγωγ᾽ ἂν ἑλοίμην, εἰ ἐπ᾽ ἐμοὶ εἴη. Οὐ τοίνυν, ἔφη, ποιεῖς ὃ βούλει. λέγε γάρ μοι, ἆρά σοι δοκεῖ τοιόνδε τι εἶναι ἀγαθὸν, ὃ δεξαίμεθ᾽ ἂν ἔχειν, οὐ τῶν ἀποβαινόντων ἐφιέμενοι, ἀλλ᾽ αὐτὸ αὑτοῦ ἕνεκα ἀσπαζόμενοι; οἷον τὸ χαίρειν, καὶ αἱ ἡδοναὶ ὅσαι ἀβλαβεῖς· κἂν μηδὲν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον διὰ ταύτας γίγνηται ἄλλο, ἢ χαίρειν ἔχοντα. Ἔμοιγε, ἦν δ᾽ ἐγὼ, δοκεῖ τι εἶναι τοι-

οὗτον. Τί δέ; ὃ αὐτό τε αὑτοῦ χάριν ἀγαπῶμεν, καὶ τῶν ἀπ' αὐτοῦ γινομένων; οἷον αὖ τὸ φρονεῖν, καὶ τὸ ὁρᾶν, καὶ τὸ ὑγιαίνειν. τὰ γάρ τοιαῦτά που δι' ἀμφότερα ἀσπαζόμεθα. Ναὶ, εἶπον. Τρίτον δὲ ὁρᾷς τι, ἔφη, εἶδος ἀγαθοῦ, ἐν ᾧ τὸ γυμνάζεσθαι, καὶ τὸ κάμνοντα ἰατρεύεσθαι; καὶ ἰάτρευσίς τε, καὶ ὁ ἄλλος χρηματισμός; ταῦτα γάρ, ἐπίπονα φαῖμεν ἂν, ὠφελεῖν δὲ ἡμᾶς. καὶ αὐτὰ μὲν ἑαυτῶν ἕνεκα οὐκ ἂν δεξαίμεθα ἔχειν, τῶν δὲ μισθῶν τε χάριν καὶ τῶν ἄλλων ὅσα γίγνεται ἀπ' αὐτῶν. Ἔστι γάρ οὖν, ἔφην, καὶ τοῦτο τρίτον. ἀλλὰ τί δή; ἐν ποίῳ, ἔφη, τούτων τὴν δικαιοσύνην τίθης; Ἐγὼ μὲν οἶμαι, ἦν δ' ἐγὼ, ἐν τῷ καλλίστῳ· ὃ καὶ δι' αὑτὸ καὶ διὰ τὰ γιγνόμενα ἀπ' αὐτοῦ, ἀγαπητέον τῷ μέλλοντι μακαρίῳ ἔσεσθαι. Οὐ τοίνυν δοκεῖ, ἔφη, τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ τοῦ ἐπιπόνου εἴδους, ὃ μισθῶν ἕνεκα καὶ εὐδοκιμήσεων, διὰ δόξαν ἐπιτηδευτέον· αὐτὸ δὲ δι' αὑτὸ φευκτέον, ὡς ὂν χαλεπόν. Οἶδα, ἦν δ' ἐγὼ, ὅτι οὕτω δοκεῖ· καὶ πάλαι ὑπὸ Θρασυμάχου ὡς τοιοῦτον ὂν ψέγεται, ἀδικία δ' ἐπαινεῖται· ἀλλ' ἐγώ τις, ὡς ἔοικε, δυσμαθής. Ἴθι δὴ, ἔφη, ἄκουσον καὶ ἐμοῦ, ἐάν σοι ταὐτὰ δοκῇ. Θρασύμαχος γάρ μοι φαίνεται πρωϊαίτερον τοῦ δέοντος ὑπὸ σοῦ ὥσπερ ὄφις κηληθῆναι. ἐμοὶ δ' οὔπω κατὰ νοῦν ἡ ἀπόδειξις γέγονε περὶ ἑκατέρου. ἐπιθυμῶ γάρ ἀκοῦσαι τί τ' ἐστὶν ἑκάτερον, καὶ τίνα ἔχει δύναμιν αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἐνὸν ἐν τῇ ψυχῇ· τοὺς δὲ μισθοὺς καὶ τὰ γιγνόμενα ἀπ' αὐτῶν ἐάσαι χαίρειν. οὑτωσὶ οὖν ποιήσω, ἐὰν καί σοι δοκῇ· ἐπα-

νανεώσομαι τὸν Θρασυμάχου λόγον· καὶ πρῶτον μὲν ἐρῶ, δικαιοσύνην οἷον εἶναι φασὶ καὶ ὅθεν γεγονέναι· δεύτερον δὲ, ὅτι πάντες αὐτὸ οἱ ἐπιτηδεύοντες, ἄκοντες ἐπιτηδεύουσιν, ὡς ἀναγκαῖον, ἀλλ᾽ οὐχ ὡς ἀγαθόν· τρίτον δὲ, ὅτι εἰκότως αὐτὸ δρῶσι. πολὺ γὰρ ἀμείνων ἄρα ὁ τοῦ ἀδίκου ἢ ὁ τοῦ δικαίου βίος, ὡς λέγουσιν. ἐπεὶ ἔμοιγε, ὦ Σώκρατες, ἔτι οὐ δοκεῖ οὕτως. ἀπορῶ μέντοι, διατεθρυλλημένος τὰ ὦτα, ἀκούων Θρασυμάχου καὶ μυρίων ἄλλων. τὸν δὲ ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης λόγον, ὡς ἄμεινον ἀδικίας, οὐδενός πω ἀκήκοα ὡς βούλομαι. βούλομαι δὲ αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ ἐγκωμιαζόμενον ἀκοῦσαι. μάλιστα δ᾽ οἶμαι ἂν σου πυθέσθαι. διὸ κατατείνας ἐρῶ, τὸν ἄδικον βίον ἐπαινῶν. εἰπὼν δὲ, ἐνδείξομαί σοι ὃν τρόπον αὖ βούλομαι καὶ σοῦ ἀκούειν ἀδικίαν μὲν ψέγοντος, δικαιοσύνην δὲ ἐπαινοῦντος. ἀλλ᾽ ὅρα εἴ σοι βουλομένῳ εἴη ἃ λέγω. Πάντων μάλιστα, ἦν δ᾽ ἐγώ. περὶ γὰρ τίνος ἂν μᾶλλον πολλάκις τὶς νοῦν ἔχων χαίροι λέγων καὶ ἀκούων; Κάλλιστα, ἔφη, λέγεις· καὶ ὃ πρῶτον ἔφην ἐρεῖν, περὶ τούτου ἄκουε, τί τε ὂν τυγχάνει καὶ ὅθεν γέγονε δικαιοσύνη. πεφυκέναι γὰρ δή φασι, τὸ μὲν ἀδικεῖν, ἀγαθόν· τὸ δὲ ἀδικεῖσθαι, κακόν. πλέονι δὲ κακῷ ὑπερβάλλειν τὸ ἀδικεῖσθαι, ἢ ἀγαθῷ τὸ ἀδικεῖν. ὥστ᾽ ἐπειδὰν ἀλλήλους ἀδικῶσί τε καὶ ἀδικῶνται, καὶ ἀμφοτέρων γεύωνται, τοῖς μὴ δυναμένοις τὸ μὲν ἐκφεύγειν, τὸ δὲ αἱρεῖν, δοκεῖ λυσιτελεῖν ξυνθέσθαι ἀλλήλοις, μήτ᾽ ἀδικεῖν μήτ᾽ ἀδικεῖσθαι· καὶ ἐντεῦθεν δὴ ἄρξασθαι νόμους τίθεσθαι, καὶ ξυνθήκας

αὐτῶν· καὶ ὀνομάσαι τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπίταγμα, νόμιμόν τε καὶ δίκαιον. καὶ εἶναι δὴ ταύτην γένεσίν τε καὶ οὐσίαν δικαιοσύνης, μεταξὺ οὖσαν τοῦ μὲν, ἀρίστου ὄντος, ἐὰν ἀδικῶν μὴ διδῷ δίκην· τοῦ δὲ, κακίστου, ἐὰν ἀδικούμενος τιμωρεῖσθαι ἀδύνατος ᾖ. τὸ δὲ δίκαιον ἐν μέσῳ ὂν τούτων ἀμφοτέρων, ἀγαπᾶσθαι, οὐχ ὡς ἀγαθὸν, ἀλλ' ὡς ἀῤῥωστίᾳ τοῦ ἀδικεῖν τιμώμενον. ἐπεὶ τὸν δυνάμενον αὐτὸ ποιεῖν, καὶ ὡς ἀληθῶς ἄνδρα, οὐδ' ἂν ἑνί ποτε ξυνθέσθαι τὸ μήτε ἀδικεῖν, μήτε ἀδικεῖσθαι. μαίνεσθαι γὰρ ἄν. ἡ μὲν γ' οὖν δὴ φύσις δικαιοσύνης, ὦ Σώκρατες, αὕτη τε καὶ τοιαύτη· καὶ ἐξ ὧν πέφυκε, τοιαῦτα, ὥς ὁ λόγος. ὡς δὲ καὶ οἱ ἐπιτηδεύοντες, ἀδυναμίᾳ τοῦ ἀδικεῖν, ἄκοντες αὐτὸ ἐπιτηδεύουσι, μάλιστ' ἂν αἰσθοίμεθα, εἰ τοιόνδε ποιήσαιμεν τῇ διανοίᾳ· δόντες ἐξουσίαν ἑκατέρῳ ποιεῖν ὅ, τι ἂν βούληται, τῷ τε δικαίῳ καὶ τῷ ἀδίκῳ, εἶτ' ἐπακολουθήσαιμεν θεώμενοι ποῖ ἡ ἐπιθυμία ἑκάτερον ἄξει. ἐπαυτοφώρῳ οὖν λάβοιμεν ἂν τὸν δίκαιον τῷ ἀδίκῳ εἰς ταὐτὸν ἰόντα, διὰ τὴν πλεονεξίαν· ὃ πᾶσα φύσις διώκειν πέφυκεν ὡς ἀγαθὸν, νόμῳ δὲ βίᾳ παράγεται ἐπὶ τὴν τοῦ ἴσου τιμήν. εἴη δ' ἂν ἡ ἐξουσία ἣν λέγω, τοιάδε μάλιστα, εἰ αὐτοῖς γένοιτο οἵαν ποτὲ φασὶ δύναμιν τῷ Γύγου τοῦ Λυδοῦ προγόνῳ γενέσθαι. εἶναι μὲν γὰρ αὐτὸν ποιμένα θητεύοντα παρὰ τῷ τότε Λυδίας ἄρχοντι· ὄμβρου δὲ πολλοῦ γενομένου καὶ σεισμοῦ, ῥαγῆναί τι τῆς γῆς, καὶ γενέσθαι χάσμα κατὰ τὸν τόπον ᾗ ἔνεμεν. ἰδόντα δὲ καὶ θαυμάσαντα, καταβῆναι, καὶ ἰδεῖν

ἄλλά τε δὴ ἃ μυθολογοῦσι θαυμαστὰ, καὶ ἵππον χαλκοῦν κοῖλον, θυρίδας ἔχοντα· καθ᾽ ἃς ἐγκύψαντα, ἰδεῖν ἐνόντα νεκρὸν, ὡς φαίνεσθαι, μείζω ἢ κατ᾽ ἄνθρωπον. τοῦτον δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν, περὶ δὲ τῇ χειρὶ χρυσοῦν δακτύλιον φέρειν· ὃν περιελόμενον ἐκβῆναι. συλλόγου δὲ γενομένου τοῖς ποιμέσιν εἰωθότος, ἵν᾽ ἐξαγγέλλοιεν κατὰ μῆνα τῷ βασιλεῖ τὰ περὶ τὰ ποίμνια, ἀφικέσθαι καὶ ἐκεῖνον, ἔχοντα τὸν δακτύλιον. καθήμενον οὖν μετὰ τῶν ἄλλων, τυχεῖν τὴν σφενδόνην τοῦ δακτυλίου περιαγαγόντα πρὸς ἑαυτὸν εἰς τὸ εἴσω τῆς χειρός. τούτου δὲ γενομένου, ἀφανῆ αὐτὸν γενέσθαι τοῖς παρακαθημένοις, καὶ διαλέγεσθαι ὡς περὶ οἰχομένου. καὶ τὸν θαυμάζειν τε, καὶ πάλιν ἐπιψηλαφῶντα τὸν δακτύλιον, στρέψαι ἔξω τὴν σφενδόνην· καὶ στρέψαντα, φανερὸν γενέσθαι. καὶ τοῦτο ἐννοήσαντα, ἀποπειρᾶσθαι τοῦ δακτυλίου εἰ ταύτην ἔχει τὴν δύναμιν· καὶ αὐτῷ οὕτω συμβαίνειν, στρέφοντι μὲν εἴσω τὴν σφενδόνην, ἀδήλῳ γίγνεσθαι· ἔξω δὲ, δήλῳ. αἰσθόμενον δὲ, εὐθὺς διαπράξασθαι τῶν ἀγγέλων γενέσθαι τῶν περὶ τὸν βασιλέα. ἐλθόντα δὲ, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ μοιχεύσαντα, μετ᾽ ἐκείνης ἐπιθέμενον τῷ βασιλεῖ, ἀποκτεῖναι, καὶ τὴν ἀρχὴν κατασχεῖν. εἰ οὖν δύο τοιούτω δακτυλίω γενοίσθην, καὶ τὸν μὲν ὁ δίκαιος περιθεῖτο, τὸν δὲ ὁ ἄδικος, οὐδεὶς ἂν γένοιτο, ὡς δόξειεν, οὕτως ἀδαμάντινος, ὃς ἂν μείνειεν ἐν τῇ δικαιοσύνῃ, καὶ τολμήσειεν ἀπέχεσθαι τῶν ἀλλοτρίων, καὶ μὴ ἅπτεσθαι· ἐξὸν αὐτῷ καὶ ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀδεῶς ὅ, τι βούλοιτο λαμβά-

νειν, καὶ εἰσιόντι εἰς τὰς οἰκίας, συγγίνεσθαι ὅτῳ βούλοιτο, καὶ ἀποκτιννύναι καὶ ἐκ δεσμῶν λύειν οὕστινας βούλοιτο· καὶ τἄλλα πράττειν, ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἰσόθεον ὄντα. οὕτω δὲ δρῶν, οὐδὲν ἂν διάφορον τοῦ ἑτέρου ποιοῖ, ἀλλ' ἐπὶ ταὐτὸν ἴοιεν ἀμφότεροι. καίτοι μέγα τοῦτο τεκμήριον ἂν φαίη τὶς ὅτι οὐδεὶς ἑκὼν δίκαιος, ἀλλ' ἀναγκαζόμενος· ὡς οὐκ ἀγαθοῦ ἰδίᾳ ὄντος. ἐπεὶ ὅπου γ' ἂν οἴηται ἕκαστος οἷόστ' ἔσεσθαι ἀδικεῖν, ἀδικεῖ. λυσιτελεῖν γὰρ δὴ οἴεται πᾶς ἀνὴρ πολὺ μᾶλλον ἰδίᾳ τὴν ἀδικίαν τῆς δικαιοσύνης· ἀληθῆ οἰόμενος, ὥς φησιν ὁ περὶ τοῦ τοιούτου λόγου λέγων· ἐπεὶ εἴ τις τοιαύτης ἐξουσίας ἐπιλαβόμενος, μηδέν ποτε ἐθέλοι ἀδικῆσαι, μηδὲ ἅψαιτο τῶν ἀλλοτρίων, ἀθλιώτατος μὲν ἂν δόξειεν εἶναι τοῖς αἰσθανομένοις καὶ ἀνοητότατος, ἐπαινοῖεν δ' ἂν αὐτὸν ἀλλήλων ἐναντίον, ἐξαπατῶντες ἀλλήλους, διὰ τὸν τοῦ ἀδικεῖσθαι φόβον. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω. τὴν δὲ κρίσιν αὐτοῖν τοῦ βίου περὶ ὧν λέγομεν, ἐὰν διαστησώμεθα τόν τε δικαιότατον καὶ τὸν ἀδικώτατον, οἷοίτ' ἐσόμεθα κρῖναι ὀρθῶς· εἰ δὲ μή, οὔ. τίς οὖν δὴ ἡ διάστασις ἥδε; μηδὲν ἀφαιρῶμεν μήτε τοῦ ἀδίκου, ἀπὸ τῆς ἀδικίας, μήτε τοῦ δικαίου, ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης, ἀλλὰ τέλεον ἑκάτερον εἰς τὸ ἑαυτοῦ ἐπιτήδευμα τιθῶμεν. πρῶτον μὲν οὖν ὁ ἄδικος, ὥσπερ οἱ δεινοὶ δημιουργοί, ποιείτω. οἷον, κυβερνήτης ἄκρος, ἢ ἰατρός, τά τε ἀδύνατα ἐν τῇ τέχνῃ καὶ τὰ δυνατὰ διαισθάνεται, καὶ τοῖς μὲν ἐπιχειρεῖ, τὰ δὲ ἐᾷ. ἔτι δὲ ἐὰν ἄρα πη σφαλῇ, ἱκανὸς ἐπανορθοῦσθαι. οὕτω καὶ ὁ ἄδι-

κος, ἐπιχειρῶν ὀρθῶς τοῖς ἀδικήμασι, λανθανέτω, εἰ μέλλει σφόδρα ἄδικος εἶναι. τὸν ἁλισκόμενον δὲ, φαῦλον ἡγητέον. ἐσχάτη γὰρ ἀδικία, δοκεῖν δίκαιον εἶναι, μὴ ὄντα. δοτέον οὖν τῷ τελέως ἀδίκῳ τὴν τελεωτάτην ἀδικίαν, καὶ οὐκ ἀφαιρετέον· ἀλλ' ἐατέον, τὰ μέγιστα ἀδικοῦντα τὴν μεγίστην δόξαν αὐτῷ παρεσκευακέναι εἰς δικαιοσύνην· καὶ ἐὰν ἄρα σφαλῇ καί τι, ἐπανορθοῦσθαι δυνατῷ εἶναι· λέγειν τε ἱκανῷ ὄντι πρὸς τὸ πείθειν, ἐάν τι μηνύηται τῶν ἀδικημάτων, καὶ βιάσασθαι ὅσα ἂν βίας δέηται, διά τε ἀνδρείαν καὶ ῥώμην, καὶ διὰ παρασκευὴν φίλων καὶ οὐσίας. τοῦτον δὲ τοιοῦτον θέντες, τὸν δίκαιον παρ' αὐτὸν ἱστῶμεν τῷ λόγῳ, ἄνδρα ἁπλοῦν καὶ γενναῖον, κατ' Αἰσχύλον, οὐ δοκεῖν ἀλλ' εἶναι ἀγαθὸν ἐθέλοντα. ἀφαιρετέον δὴ τὸ δοκεῖν. εἰ γὰρ δόξει δίκαιος εἶναι, ἔσονται αὐτῷ τιμαὶ καὶ δωρεαὶ, δοκοῦντι τοιούτῳ εἶναι. ἄδηλον οὖν εἴτε τοῦ δικαίου, εἴτε τῶν δωρεῶν τε καὶ τιμῶν ἕνεκα, τοιοῦτος εἴη. γυμνωτέος δὴ πάντων, πλὴν δικαιοσύνης, καὶ ποιητέος ἐναντίως διακείμενος τῷ προτέρῳ. μηδὲν γὰρ ἀδικῶν, δόξαν ἐχέτω τὴν μεγίστην ἀδικίας· ἵν' ᾖ βεβασανισμένος εἰς δικαιοσύνην, τῷ μὴ τέγγεσθαι ὑπὸ κακοδοξίας, καὶ τῶν ὑπ' αὐτῆς γιγνομένων. ἀλλ' ἴτω ἀμετάστατος μέχρι θανάτου· δοκῶν μὲν εἶναι ἄδικος διὰ βίου, ὢν δὲ δίκαιος. ἵν' ἀμφότεροι εἰς τὸ ἔσχατον ἐληλυθότες, ὁ μὲν, δικαιοσύνης, ὁ δὲ, ἀδικίας, κρίνωνται ὁπότερος αὐτοῖν εὐδαιμονέστερος. Βαβαὶ, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ φίλε Γλαύκων, ὡς ἐῤῥωμένως ἑκάτερον, ὥσπερ ἀνδριάντα, εἰς τὴν κρίσιν

ἐκκαθαίρεις τοῖν ἀνδροῖν. Ὡς μάλιστ᾽, ἔφη, δύναμαι. ὄντοιν δὴ τοιούτοιν, οὐδὲν ἔτι, ὡς ἐγᾦμαι, χαλεπὸν ἐπεξελθεῖν τῷ λόγῳ οἷος ἑκάτερον βίος ἐπιμένει. λεκτέον οὖν. καὶ δὴ κᾂν ἀγροικοτέρως λέγηται, μὴ ἐμὲ οἴου λέγειν, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ τοὺς ἐπαινοῦντας πρὸ δικαιοσύνης ἀδικίαν. ἐροῦσι δὲ τάδε· ὅτι οὕτω διακείμενος ὁ δίκαιος μαστιγώσεται, στρεβλώσεται, δεδήσεται, ἐκκαυθήσεται τὼ ᾽φθαλμώ. τελευτῶν, πάντα κακὰ παθὼν, ἀνασχινδιλευθήσεται· καὶ γνώσεται ὅτι οὐκ εἶναι δίκαιον ἀλλὰ δοκεῖν δεῖ ἐθέλειν. τὸ δὲ τοῦ Αἰσχύλου πολὺ ἦν ἄρα ὀρθότερον λέγειν κατὰ τοῦ ἀδίκου. τῷ ὄντι γὰρ φήσουσι τὸν ἄδικον, ἅτε ἐπιτηδεύοντα πρᾶγμα ἀληθείας ἐχόμενον, καὶ οὐ πρὸς δόξαν ζῶντα, οὐ δοκεῖν ἄδικον ἀλλ᾽ εἶναι ἐθέλειν, Βαθεῖαν ἄλοκα διὰ φρενὸς καρπούμενον, Ἐξ ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα. πρῶτον μὲν ἄρχειν ἐν τῇ πόλει, δοκοῦντι δικαίῳ εἶναι, ἔπειτα γαμεῖν ὁπόθεν ἂν βούλοιτο, ἐκδιδόναι εἰς οὓς ἂν βούληται ξυμβάλλειν, κοινωνεῖν οἷς ἂν ἐθέλοι· καὶ παρὰ ταῦτα πάντα, ὠφελεῖσθαι κερδαίνοντα τῷ μὴ δυσχεραίνειν τὸ ἀδικεῖν. εἰς ἀγῶνας τοίνυν ἰόντα, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ περιγίγνεσθαι καὶ πλεονεκτεῖν τῶν ἐχθρῶν. πλεονεκτοῦντα δὲ, πλουτεῖν, καὶ τούς τε φίλους εὖ ποιεῖν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς βλάπτειν· καὶ θεοῖς θυσίας καὶ ἀναθήματα ἱκανῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς θύειν τε καὶ ἀνατιθέναι, καὶ θεραπεύειν τοῦ δικαίου πολὺ ἄμεινον τοὺς θεοὺς, καὶ τῶν ἀνθρώπων οὓς ἂν βούληται. ὥστε καὶ θεοφιλέστερον αὐτὸν εἶναι μᾶλλον προσή-

κειν ἐκ τῶν εἰκότων, ἢ τὸν δίκαιον. Οὕτω φασὶν, ὦ Σώκρατες, παρὰ θεῶν καὶ παρ' ἀνθρώπων τῷ ἀδίκῳ παρεσκευάσθαι τὸν βίον ἄμεινον ἢ τῷ δικαίῳ. Ταῦτ' εἰπόντος τοῦ Γλαύκωνος, ἐγὼ μὲν ἐν νῷ εἶχόν τι λέγειν πρὸς ταῦτα· ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀδείμαντος, Οὔτι πω οἴει, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἱκανῶς εἰρῆσθαι περὶ τοῦ λόγου; Ἀλλὰ τί μήν; εἶπον. Αὐτὸ, ἦ δ' ὅς, οὐκ εἴρηται ὃ μάλιστα ἔδει ῥηθῆναι. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγὼ, τὸ λεγόμενον, ἀδελφὸς ἀνδρὶ παρείη. ὥστε καὶ σὺ, εἴτι ὅδε ἐλλείπει, ἐπάμυνε. καίτοι ἐμέ τε ἱκανὰ καὶ τὰ ὑπὸ τούτου ῥηθέντα καταπαλαῖσαι, καὶ ἀδύνατον ποιῆσαι βοηθεῖν δικαιοσύνῃ. Καὶ ὅς, Οὐδὲν, ἔφη, λέγεις. ἀλλ' ἔτι καὶ τάδε ἄκουε. δεῖ γὰρ διελθεῖν ἡμᾶς καὶ τοὺς ἐναντίους λόγους ὧν ὅδε εἶπεν· οἳ δικαιοσύνην μὲν ἐπαινοῦσιν, ἀδικίαν δὲ ψέγουσιν. ἵν' ᾖ σαφέστερον ὅ μοι δοκεῖ βούλεσθαι Γλαύκων. λέγουσι δέ που καὶ παρακελεύονται πατέρες τε υἱέσι, καὶ πάντες οἱ τινῶν κηδόμενοι, ὡς χρὴ δίκαιον εἶναι· οὐκ αὐτὸ δικαιοσύνην ἐπαινοῦντες, ἀλλὰ τὰς ἀπ' αὐτῆς εὐδοκιμήσεις· ἵνα δοκοῦντι δικαίῳ εἶναι γίγνηται ἀπὸ τῆς δόξης, ἀρχαί τε καὶ γάμοι, καὶ ὅσα περ Γλαύκων διῆλθεν ἄρτι, ἀπὸ τοῦ εὐδοκιμεῖν ὄντα τῷ δικαίῳ. ἐπιπλέον δὲ οὗτοι τὰ τῶν δοξῶν λέγουσι. τὰς γὰρ παρὰ θεῶν εὐδοκιμήσεις ἐμβάλλοντες, ἄφθονα ἔχουσι λέγειν ἀγαθὰ τοῖς ὁσίοις, ἅ φασι θεοὺς διδόναι· ὥσπερ ὁ γενναῖος Ἡσίοδός τε καὶ Ὅμηρος φασίν· ὁ μὲν, τὰς δρῦς τοῖς δικαίοις τοὺς θεοὺς ποιεῖν, Ἄκρας μέν τε, φέρειν βαλάνους· μέσσας δὲ, μελίσσας. Εἰροπόκοι

δ' ὄϊες μαλλοῖς καταβεβρίθασι. καὶ ἄλλα δὴ πολλὰ ἀγαθὰ τούτων ἐχόμενα. παραπλήσια δὲ καὶ ὁ ἕτερος, Ὥστέ τευ (γάρ φησιν) ἢ βασιλῆος ἀμύμονος, ὅστε θεουδὴς Εὐδικίας ἀνέχησι. φέρησι δὲ γαῖα μέλαινα Πυροὺς καὶ κριθὰς, βρίθησι δὲ δένδρεα καρπῷ· Τίκτῃ δ' ἔμπεδα μῆλα, θάλασσα δὲ παρέχῃ ἰχθῦς. Μουσαῖος δὲ τούτων νεανικώτερα τἀγαθὰ, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, παρὰ θεῶν διδόασι τοῖς δικαίοις. εἰς ᾅδου γὰρ ἀγαγόντες τῷ λόγῳ, καὶ κατακλίναντες, καὶ συμπόσιον τῶν ὁσίων κατασκευάσαντες, ἐστεφανωμένους ποιοῦσι τὸν ἅπαντα χρόνον ἤδη διάγειν μεθύοντας· ἡγησάμενοι κάλλιστον ἀρετῆς μισθὸν μέθην αἰώνιον. οἱ δ' ἔτι τούτων μακροτέρους ἀποτείνουσι μισθοὺς παρὰ θεῶν. παῖδας γὰρ παίδων φασὶ καὶ γένος κατόπισθεν λείπεσθαι τοῦ ὁσίου καὶ εὐόρκου. ταῦτα δὴ καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἐγκωμιάζουσι δικαιοσύνην. τοὺς δὲ ἀνοσίους αὖ καὶ ἀδίκους εἰς πηλόν τινα κατορύττουσιν ἐν ᾅδου, καὶ κοσκίνῳ ὕδωρ ἀναγκάζουσι φέρειν· ἔτι τε ζῶντας εἰς κακὰς δόξας ἄγοντες, ἅπερ Γλαύκων περὶ τῶν δικαίων, δοξαζομένων δὲ ἀδίκων, διῆλθε τιμωρήματα, ταῦτα περὶ τῶν ἀδίκων λέγουσιν, ἄλλα δὲ οὐκ ἔχουσιν. ὁ μὲν οὖν ἔπαινος καὶ ὁ ψόγος, οὗτος ἑκατέρων. πρὸς δὲ τούτοις, σκέψαι, ὦ Σώκρατες, ἄλλο αὖ εἶδος λόγων, περὶ δικαιοσύνης τε καὶ ἀδικίας ἰδίᾳ τε λεγόμενον καὶ ὑπὸ ποιητῶν. πάντες γὰρ ἐξ ἑνὸς στόματος ὑμνοῦσιν, ὡς καλὸν μὲν ἡ σωφροσύνη τε καὶ δικαιοσύνη, χαλεπὸν μέντοι καὶ ἐπίπονον· ἀκολασία δὲ καὶ ἀδικία, ἡδὺ μὲν, καὶ εὐπετὲς κτή-

σασθαι, δόξῃ δὲ μόνον καὶ νόμῳ αἰσχρόν. λυσιτελέστερα δὲ τῶν δικαίων τὰ ἄδικα ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος λέγουσι. καὶ πονηροὺς πλουσίους, καὶ ἄλλας δυνάμεις ἔχοντας, εὐδαιμονίζειν καὶ τιμᾷν εὐχερῶς ἐθέλουσι, δημοσίᾳ τε καὶ ἰδίᾳ· τοὺς δὲ ἀτιμάζειν τε καὶ ὑπερορᾷν οἳ ἄν πη ἀσθενεῖς τε καὶ πένητες ὦσιν· ὁμολογοῦντες αὐτοὺς ἀμείνους εἶναι τῶν ἑτέρων. τούτων δὴ πάντων οἱ περὶ θεῶν τε λόγοι καὶ ἀρετῆς, θαυμασιώτατοι λέγονται· ὡς ἄρα καὶ θεοὶ πολλοῖς μὲν ἀγαθοῖς δυστυχίας τε καὶ βίον κακὸν ἔνειμαν, τοῖς δὲ ἐναντίοις ἐναντίαν μοῖραν. ἀγύρται δὲ καὶ μάντεις ἐπὶ πλουσίων θύρας ἰόντες, πείθουσιν ὡς ἔστι παρὰ σφίσι δύναμις ἐκ θεῶν ποριζομένη, θυσίαις τε καὶ ἐπῳδαῖς εἴτέ τι ἀδίκημά του γέγονεν αὐτοῦ ἢ προγόνων, ἀκεῖσθαι μεθ' ἡδονῶν τε καὶ ἑορτῶν· καὶ ἐάν τιν' ἐχθρὸν πημῆναι ἐθέλῃ, μετὰ σμικρῶν δαπανῶν ὁμοίως δίκαιον ἀδίκῳ βλάψει· ἐπαγωγαῖς τισι καὶ καταδέσμοις τοὺς θεούς, ὥς φασι, πείθοντες σφίσιν ὑπηρετεῖν. τούτοις δὲ πᾶσι τοῖς λόγοις μάρτυρας ποιητὰς ἐπάγονται· οἱ μέν, κακίας πέρι εὐπετείας διδόντες,

Ὡς τὴν μὲν κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἐστὶν ἑλέσθαι
Ῥηϊδίως· λείη μὲν ὁδός, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει·
Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν,

καί τινα ὁδὸν μακράν τε καὶ ἀνάντη. οἱ δὲ τῆς τῶν θεῶν ὑπ' ἀνθρώπων παραγωγῆς τὸν Ὅμηρον μαρτύρονται· ὅτι καὶ ἐκεῖνος εἶπε, — στρεπτοὶ δέ γε καὶ θεοὶ αὐτοί. Καὶ τοὺς μὲν θυσίαισι καὶ εὐχωλαῖς ἀγανῇσι, Λοιβῇ τε κνίσσῃ τε παρατρωπῶσ' ἄν-

θρωποι, Λισσόμενοι, ὅτε κέν τις ὑπερβήῃ καὶ ἁμάρτῃ. Βίβλων δὲ ὅμαδον παρέχονται Μουσαίου καὶ Ὀρφέως, Σελήνης τε καὶ Μουσῶν ἐγγόνων, ὥς φασι· καθ᾽ ἃς θυηπολοῦσι, πείθοντες οὐ μόνον ἰδιώτας ἀλλὰ καὶ πόλεις, ὡς ἄρα λύσεις τε καὶ καθαρμοὶ ἀδικημάτων, διὰ θυσιῶν καὶ παιδιᾶς ἡδονῶν, εἰσὶ μὲν ἔτι ζῶσιν, εἰσὶ δὲ καὶ τελευτήσασιν· ἃς δὴ, τελετὰς καλοῦσιν, αἳ τῶν ἐκεῖ κακῶν ἀπολύουσιν ἡμᾶς· μὴ θύσαντας δὲ, δεινὰ περιμένει. ταῦτα πάντα, ἔφη, ὦ φίλε Σώκρατες, τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα λεγόμενα ἀρετῆς πέρι καὶ κακίας, ὡς ἄνθρωποι καὶ θεοὶ περὶ αὐτὰ ἔχουσι τιμῆς, τί οἰόμεθα ἀκουούσας νέων ψυχὰς ποιεῖν, ὅσοι εὐφυεῖς, καὶ ἱκανοὶ ἐπὶ πάντα τὰ λεγόμενα ὥσπερ ἐπιπτόμενοι, συλλογίσασθαι ἐξ αὐτῶν ποῖός τις ἂν ὢν, καὶ πῇ πορευθεὶς, τὸν βίον ὡς ἄριστα διέλθοι; λέγοι γὰρ ἂν ἐκ τῶν εἰκότων πρὸς αὑτὸν, κατὰ Πίνδαρον, ἐκεῖνο, τὸ, Πότερον δίκας τεῖχος ὕψιον, ἢ σκολιᾶς ἀπάτας, ἀναβὰς, καὶ ἐμαυτὸν οὕτω περιφράξας διαβιῶ; Τὰ μὲν γὰρ λεγόμενα, δικαίῳ μὲν ὄντι μοὶ, ἐὰν καὶ μὴ δοκῶ, ὄφελος φασὶν οὐδὲν εἶναι, πόνους δὲ καὶ ζημίας φανεράς. ἀδίκῳ δὲ, δόξαν δικαιοσύνης παρεσκευασμένῳ, θεσπέσιος βίος λέγεται. οὐκοῦν ἐπειδὴ τὸ δοκεῖν, ὡς δηλοῦσί μοι οἱ σοφοὶ, καὶ τὰν ἀλήθειαν βιᾶται, καὶ κύριον εὐδαιμονίας, ἐπὶ τοῦτο δὴ τρεπτέον ὅλως; πρόθυρα μὲν καὶ σχῆμα κύκλῳ περὶ ἐμαυτὸν σκιαγραφίαν ἀρετῆς περιγραπτέον, τὴν δὲ τοῦ σοφωτάτου Ἀρχιλόχου ἀλώπεκα ἑλκτέον ἐξόπισθεν κερδαλέαν καὶ ποικίλην. ἀλλὰ γὰρ, φήσει τὶς, οὐ ῥάδιον

ἀεὶ λανθάνειν κακὸν ὄντα. Οὐδὲ γὰρ ἄλλο οὐδὲν εὐπετὲς, φήσομεν, τῶν μεγάλων· ἀλλ᾽ ὅμως, εἰ μέλλομεν εὐδαιμονήσειν, ταύτῃ ἰτέον, ὡς τὰ ἴχνη τῶν λόγων φέρει. ἐπὶ γὰρ τὸ λανθάνειν, ξυνομοσίας τε καὶ ἑταιρείας συνάξομεν. εἰσί τε πειθοῦς διδάσκαλοι, σοφίαν δημηγορικήν τε καὶ δικανικὴν διδόντες· ἐξ ὧν τὰ μὲν πείσομεν, τὰ δὲ βιασόμεθα, ὡς πλεονεκτοῦντες δίκην μὴ διδόναι. Ἀλλὰ δὴ θεοὺς οὔτε λανθάνειν οὔτε βιάσασθαι δυνατόν. Οὐκοῦν εἰ μὲν μή εἰσιν, ἢ μηδὲν αὐτοῖς τῶν ἀνθρωπίνων μέλει, καὶ ἡμῖν οὐ μελητέον τοῦ λανθάνειν· εἰ δὲ εἰσί τε καὶ ἐπιμελοῦνται, οὐκ ἄλλοθέν τοι αὐτοὺς ἴσμεν ἢ ἀκηκόαμεν, ἢ ἔκ τε τῶν λόγων καὶ τῶν γενεαλογησάντων ποιητῶν. οἱ δὲ αὐτοὶ οὗτοι λέγουσιν ὡς εἰσὶν οἷοι θυσίαις τε καὶ εὐχωλαῖς ἀγανῇσι καὶ ἀναθήμασι παράγεσθαι ἀναπειθόμενοι. οἷς ἢ ἀμφότερα ἢ οὐδέτερα πειστέον. εἰ δ᾽ οὖν πειστέον, ἀδικητέον, καὶ θυτέον ἀπὸ τῶν ἀδικημάτων. δίκαιοι μὲν γὰρ ὄντες, ἀζήμιοι ὑπὸ θεῶν ἐσόμεθα, τὰ δ᾽ ἐξ ἀδικίας κέρδη ἀπωσόμεθα· ἄδικοι δὲ, κερδανοῦμέν τε, καὶ λισσόμενοι, ὑπερβαίνοντες καὶ ἁμαρτάνοντες, πείθοντες αὐτοὺς, ἀζήμιοι ἀπαλλάξομεν. ἀλλὰ γὰρ ἐν ᾅδου δίκην δώσομεν ὧν ἂν ἐνθάδε ἀδικήσωμεν, ἢ αὐτοὶ ἢ παῖδες παίδων. ἀλλ᾽, ὦ φίλε, φήσει λογιζόμενος, αἱ τελεταὶ αὖ μέγα δύνανται, καὶ οἱ λύσιοι θεοὶ, ὡς αἱ μέγισται πόλεις λέγουσι, καὶ οἱ θεῶν παῖδες ποιηταὶ καὶ προφῆται τῶν θεῶν γενόμενοι· οἳ ταῦθ᾽ οὕτως ἔχειν μηνύουσιν. κατὰ τίνα οὖν ἔτι λόγον, δικαιοσύνην ἂν πρὸ μεγίστης ἀδικίας αἱροῖ

μεθ᾽ ἄν; ἣν ἐὰν μετ᾽ εὐσχημοσύνης κιβδήλου κτησώμεθα, καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρὰ ἀνθρώποις πράξομεν κατὰ νοῦν, ζῶντές τε καὶ τελευτήσαντες, ὡς ὁ τῶν πολλῶν τε καὶ ἄκρων λεγόμενος λόγος. ἐκ δὴ πάντων τῶν εἰρημένων, τίς μηχανὴ, ὦ Σώκρατες, δικαιοσύνην τιμᾷν ἐθέλειν, ᾧ τὶς δύναμις ὑπάρχει τύχης, ἢ χρημάτων, ἢ σώματος, ἢ γένους, ἀλλὰ μὴ γελᾷν ἐπαινουμένης ἀκούοντα; ὡς δή τοι εἴ τις ἔχοι ψευδῆ μὲν ἀποφῆναι ἃ εἰρήκαμεν, ἱκανῶς δ᾽ ἔγνωκεν ὅτι ἄριστον δικαιοσύνη, πολλήν που συγγνώμην ἔχει καὶ οὐκ ὀργίζεται τοῖς ἀδίκοις· ἀλλ᾽ οἶδεν ὅτι πλὴν εἴ τις θείᾳ φύσει δυσχεραίνων τὸ ἀδικεῖν, ἢ ἐπιστήμην λαβὼν, ἀπέχεται αὐτοῦ, τῶν γε ἄλλων οὐδεὶς ἑκὼν δίκαιος· ἀλλ᾽ ὑπὸ ἀνανδρίας, ἢ γήρως, ἤ τινος ἄλλης ἀσθενείας, ψέγει τὸ ἀδικεῖν, ἀδυνατῶν αὐτὸ δρᾷν. ὡς δὲ, δῆλον. ὁ γὰρ πρῶτος τῶν τοιούτων εἰς δύναμιν ἐλθὼν, πρῶτος ἀδικεῖ, καθόσον ἂν οἷός τ᾽ ᾖ. καὶ τούτων ἁπάντων οὐδὲν ἄλλο αἴτιον ἢ ἐκεῖνο, ὅθεν περ ἅπας ὁ λόγος οὗτος ὥρμησε καὶ τῷδε καὶ ἐμοὶ πρός σε, ὦ Σώκρατες, εἰπεῖν· ὅτι, ὦ θαυμάσιε, πάντων ὑμῶν, ὅσοι ἐπαινέται φατὲ δικαιοσύνης εἶναι, ἀπὸ τῶν ἐξ ἀρχῆς ἡρώων ἀρξάμενοι, ὅσων λόγοι λελειμμένοι μέχρι τῶν νῦν ἀνθρώπων, οὐδεὶς πώποτε ἔψεξεν ἀδικίαν, οὐδ᾽ ἐπῄνεσε δικαιοσύνην, ἄλλως ἢ δόξας τε καὶ τιμὰς καὶ δωρεὰς τὰς ἀπ᾽ αὐτῶν γιγνομένας· αὐτὸ δ᾽ ἑκάτερον, τῇ αὑτοῦ δυνάμει ἐν τῇ τοῦ ἔχοντος ψυχῇ ἐνὸν, καὶ λανθάνον θεούς τε καὶ ἀνθρώπους, οὐδεὶς πώποτε οὔτ᾽ ἐν ποιήσει οὔτ᾽ ἐν ἰδίοις λόγοις ἐπεξῆλθεν

ἱκανῶς τῷ λόγῳ· ὡς τὸ μὲν, μέγιστον κακῶν ὅσα ἴσχει ψυχὴ ἐν αὑτῇ· δικαιοσύνη δὲ, μέγιστον ἀγαθόν. εἰ γὰρ οὕτως ἐλέγετο ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ πάντων ὑμῶν, καὶ ἐκ νέων ἡμᾶς ἐπείθετε, οὐκ ἂν ἀλλήλους ἐφυλάττομεν μὴ ἀδικεῖν· ἀλλ' αὐτὸς αὑτοῦ ἦν ἕκαστος ἄριστος φύλαξ, δεδιὼς μὴ, ἀδικῶν, τῷ μεγίστῳ κακῷ ξύνοικοίη. ταῦτα, ὦ Σώκρατες, ἴσως δὲ καὶ ἔτι τούτων πλείω, Θρασύμαχός τε καὶ ἄλλος πού τὶς, ὑπὲρ δικαιοσύνης τε καὶ ἀδικίας λέγοιεν ἂν, μεταστρέφοντες αὐτοῖν τὴν δύναμιν φορτικῶς, ὥς γέ μοι δοκεῖ. ἀλλ' ἐγὼ (οὐδὲν γάρ σε δέομαι ἀποκρύπτεσθαι) σοῦ ἐπιθυμῶν ἀκοῦσαι τἀναντία, ὡς δύναμαι μάλιστα κατατείνας λέγω. μὴ οὖν ἡμῖν μόνον ἐνδείξῃ τῷ λόγῳ ὅτι δικαιοσύνη ἀδικίας κρείττων, ἀλλὰ τί ποιοῦσα ἑκατέρα τὸν ἔχοντα, αὐτὴ δι' αὑτὴν, ἡ μὲν, κακὸν, ἡ δὲ, ἀγαθόν ἐστι. τὰς δὲ δόξας ἀφαίρει, ὥσπερ Γλαύκων διεκελεύσατο. εἰ γὰρ μὴ ἀφαιρήσεις ἑκατέρωθεν τὰς ψευδεῖς, τὰς δὲ ἀληθεῖς προσθήσεις, οὐ τὸ δίκαιον φήσομεν ἐπαινεῖν σε, ἀλλὰ τὸ δοκεῖν· οὐδὲ τὸ ἄδικον εἶναι ψέγειν, ἀλλὰ τὸ δοκεῖν· καὶ παρακελεύεσθαι, ἄδικον ὄντα λανθάνειν· καὶ ὁμολογεῖν Θρασυμάχῳ, ὅτι τὸ μὲν δίκαιον, ἀλλότριον ἀγαθὸν, ξυμφέρον τοῦ κρείττονος· τὸ δὲ ἄδικον, αὑτῷ μὲν ξυμφέρον καὶ λυσιτελοῦν, τῷ δε ἥττονι ἀξύμφορον. ἐπειδὴ οὖν ὡμολόγησας τῶν μεγίστων ἀγαθῶν εἶναι δικαιοσύνην, ἃ τῶν τε ἀποβαινόντων ἀπ' αὐτῶν ἕνεκα ἄξια κεκτῆσθαι, πολὺ δὲ μᾶλλον αὐτὰ αὑτῶν· οἷον ὁρᾷν, ἀκούειν, φρονεῖν, καὶ ὑγιαίνειν δὴ, καὶ ὅσα ἄλλα ἀγαθὰ γόνιμα

τῇ αὐτῶν φύσει ἀλλ᾽ οὐ δόξῃ ἐστὶ, τοῦτ᾽ οὖν αὐτὸ ἐπαίνεσον δικαιοσύνης, ὃ αὐτὴ δι᾽ αὑτὴν τὸν ἔχοντα ὀνίνησι· καὶ ἀδικίαν, ὃ βλάπτει. μισθοὺς δὲ καὶ δόξας πάρες ἄλλοις ἐπαινεῖν. ὡς ἐγὼ τῶν μὲν ἄλλων ἀνασχοίμην ἂν οὕτως ἐπαινούντων δικαιοσύνην, καὶ ψεγόντων ἀδικίαν, δόξας τε περὶ αὐτῶν καὶ μισθοὺς ἐγκωμιαζόντων καὶ λοιδορούντων· σοῦ δὲ οὐκ ἄν· (εἰ μὴ σὺ κελεύεις) διότι πάντα τὸν βίον οὐδὲν ἄλλο σκοπῶν διελήλυθας ἢ τοῦτο. μὴ οὖν ἡμῖν ἐνδείξῃ μόνον τῷ λόγῳ, ὅτι δικαιοσύνη ἀδικίας κρεῖττον· ἀλλὰ τί ποιοῦσα ἑκατέρα, τὸν ἔχοντα, αὐτὴ δι᾽ αὑτὴν, ἐάν τε λανθάνῃ ἐάν τε μὴ θεούς τε καὶ ἀνθρώπους, ἡ μὲν, ἀγαθὸν, ἡ δὲ, κακόν ἐστι. Καὶ ἐγὼ ἀκούσας, αἰεὶ μὲν δὴ τὴν φύσιν τοῦ τε Γλαύκωνος καὶ τοῦ Ἀδειμάντου ἠγάμην, ἀτὰρ οὖν καὶ τότε πάνυ γε ἥσθην, καὶ εἶπον, Οὐ κακῶς εἰς ὑμᾶς, ὦ παῖδες ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς, τὴν ἀρχὴν τῶν ἐλεγείων ἐποίησεν ὁ Γλαύκωνος ἐραστὴς, εὐδοκιμήσαντας περὶ τὴν Μεγαροῖ μάχην· εἰπὼν, Παῖδες Ἀρίστωνος, κλεινοῦ θεῖον γένος ἀνδρός. τοῦτό μοι, ὦ φίλοι, εὖ δοκεῖ ἔχειν. πάνυ γὰρ θεῖον πεπόνθατε, εἰ μὴ πέπεισθε, ἀδικίαν δικαιοσύνης ἄμεινον εἶναι, οὕτω δυνάμενοι εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ. δοκεῖτε δή μοι ὡς ἀληθῶς οὐ πεπεῖσθαι. τεκμαίρομαι δὲ ἐκ τοῦ ἄλλου τοῦ ὑμετέρου τρόπου. ἐπεὶ κατά γε αὐτοὺς τοὺς λόγους, ἠπίστουν ἂν ὑμῖν· ὅσῳ δὲ μᾶλλον πιστεύω, τοσούτῳ μᾶλλον ἀπορῶ ὅ, τι χρήσωμαι. οὔτε γὰρ ὅπως βοηθῶ ἔχω· (δοκῶ γάρ μοι ἀδύνατος εἶναι· σημεῖον δέ μοι, ὅτι ἃ πρὸς Θρασύμαχον λέγων, ᾤμην

ἀποφαίνειν ὡς ἄμεινον δικαιοσύνη ἀδικίας, οὐκ ἀπεδέξασθέ μου) οὔτ᾽ αὖ ὅπως μὴ βοηθήσω ἔχω. δέδοικα γὰρ μὴ οὐδ᾽ ὅσιον ᾖ, παραγενόμενον δικαιοσύνῃ κακηγορουμένῃ, ἀπαγορεύειν, καὶ μὴ βοηθεῖν, ἔτι ἐμπνέοντα, καὶ δυνάμενον φθέγγεσθαι. κράτιστον οὖν οὕτως ὅπως δύναμαι ἐπικουρεῖν αὐτῇ. Ὅ, τε οὖν Γλαύκων καὶ οἱ ἄλλοι ἐδέοντο παντὶ τρόπῳ βοηθῆσαι, καὶ μὴ ἀνεῖναι τὸν λόγον, ἀλλὰ διερευνήσασθαι τί τ᾽ ἐστὶν ἑκάτερον, καὶ περὶ τῆς ὠφελείας αὐτοῖν τἀληθὲς ποτέρως ἔχει. εἶπον οὖν ὅπερ ἐμοὶ ἔδοξεν, ὅτι τὸ ζήτημα ᾧ ἐπιχειροῦμεν, οὐ φαῦλον, ἀλλ᾽ ὀξὺ βλέποντος, ὡς ἐμοὶ φαίνεται. Ἐπειδὴ οὖν ἡμεῖς οὐ δεινοὶ, δοκεῖ μοι, ἦν δ᾽ ἐγὼ, τοιαύτην ποιήσασθαι ζήτησιν αὐτοῦ, οἵαν περ ἂν εἰ προσέταξέ τις γράμματα σμικρὰ πόῤῥωθεν ἀναγνῶναι μὴ πάνυ ὀξὺ βλέπουσιν· ἔπειτα τὶς ἐνενόησεν ὅτι τὰ αὐτὰ γράμματα ἔστι που καὶ ἄλλοθι μείζω τε καὶ ἐν μείζονι, ἕρμαιον ἂν ἐφάνη, οἶμαι, ἐκεῖνα πρῶτον ἀναγνόντας, οὕτως ἐπισκοπεῖν τὰ ἐλάττω, εἰ τὰ αὐτὰ ὄντα τυγχάνει. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Ἀδείμαντος. ἀλλὰ τί τοιοῦτον, ὦ Σώκρατες, ἐν τῇ περὶ τὸ δίκαιον ζητήσει καθορᾷς; Ἐγώ σοι, ἔφην, ἐρῶ. Δικαιοσύνη, φαμὲν, ἔστι μὲν ἀνδρὸς ἑνὸς, ἔστι δέ που καὶ ὅλης πόλεως; Πάνυ γε, ἦ δ᾽ ὅς. Οὐκοῦν μεῖζον πόλις ἑνὸς ἀνδρός; Μεῖζον, ἔφη. Ἴσως τοίνυν πλείων ἂν δικαιοσύνη ἐν τῷ μείζονι ἐνείη, καὶ ῥᾴων καταμαθεῖν. εἰ οὖν βούλεσθε, πρῶτον ἐν ταῖς πόλεσι ζητήσομεν ποῖόν τι ἐστὶν, ἔπειτα οὕτως ἐπισκεψόμεθα καὶ ἐν ἑνὶ ἑκάστῳ, τὴν τοῦ μείζονος ὁμοιότητα

ἐν τῇ τοῦ ἐλάττονος ἰδέᾳ ἐπισκοποῦντες. Ἀλλά μοι δοκεῖς, ἔφη, καλῶς λέγειν. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, εἰ γιγνομένην πόλιν θεασαίμεθα λόγῳ, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτῆς ἴδοιμεν ἂν γιγνομένην καὶ τὴν ἀδικίαν; Τάχ' ἂν, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν γινομένου αὐτοῦ ἐλπὶς, εὐπετέστερον ἰδεῖν ὃ ζητοῦμεν; Πολύ γε. Δοκεῖ οὖν χρῆναι ἐπιχειρῆσαι περαίνειν. οἶμαι μὲν γὰρ οὐκ ὀλίγον ἔργον αὐτὸ εἶναι. σκοπεῖτε οὖν. Ἔσκεπται, ἔφη ὁ Ἀδείμαντος· ἀλλὰ μὴ ἄλλως ποίει. Γίγνεται τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, πόλις, ὡς ἐγῷμαι, ἐπειδὴ τυγχάνει ἡμῶν ἕκαστος οὐκ αὐτάρκης, ἀλλὰ πολλῶν ἐνδεής. ἢ τίν' οἴει ἀρχὴν ἄλλην, πόλιν οἰκίζειν; Οὐδεμίαν, ἦ δ' ὅς. Οὕτω δὴ ἄρα παραλαμβάνων ἄλλος ἄλλον ἐπ' ἄλλου, τὸν δ' ἐπ' ἄλλου χρείᾳ, πολλῶν δεόμενοι, πολλοὺς εἰς μίαν οἴκησιν ἀγείραντες κοινωνούς τε καὶ βοηθοὺς, ταύτῃ τῇ ξυνοικίᾳ ἐθέμεθα πόλιν ὄνομα. ἦ γάρ; Πάνυ μὲν οὖν. Μεταδίδωσι δὴ ἄλλος ἄλλῳ, εἴ τι μεταδίδωσιν, ἢ μεταλαμβάνει, οἰόμενος αὐτῷ ἄμεινον εἶναι. Πάνυ γε. Ἴθι δὴ, ἦν δ' ἐγὼ, τῷ λόγῳ ἐξ ἀρχῆς ποιῶμεν πόλιν. ποιήσει δὲ αὐτὴν, ὡς ἔοικεν, ἡ ἡμετέρα χρεία. Πῶς δ' οὔ; Ἀλλὰ μὴν πρώτη γε καὶ μεγίστη τῶν χρειῶν, ἡ τῆς τροφῆς παρασκευὴ, τοῦ εἶναί τι καὶ ζῆν ἕνεκα. Παντάπασί γε. Δευτέρα δὴ, οἰκήσεως· τρίτη, ἐσθῆτος καὶ τῶν τοιούτων. Ἔστι ταῦτα. Φέρε δὴ, ἦν δ' ἐγὼ, πῶς ἡ πόλις ἀρκέσει ἐπὶ τοσαύτην παρασκευήν; ἄλλοθι γεωργὸς μὲν, εἷς· ὁ δὲ, οἰκοδόμος· ἄλλος δέ τις, ὑφάντης; ἢ καὶ σκυτοτόμον αὐτόσε προσθήσομεν, ἤ τιν' ἄλλον τῶν πε-

ρὶ τὸ σῶμα θεραπευτήν; Πάνυ γε. Εἴη δ᾽ ἂν ἥ γε ἀναγκαιοτάτη πόλις ἐκ τεττάρων ἢ πέντε ἀνδρῶν. Φαίνεται. Τί δὴ οὖν; ἕκαστον τούτων δεῖ τὸ αὑτοῦ ἔργον ἅπασι κοινὸν κατατιθέναι; οἷον, τὸν γεωργὸν, ἕνα ὄντα, παρασκευάζειν σιτία τέτταρσι, καὶ τετραπλάσιον χρόνον τε καὶ πόνον ἀναλίσκειν ἐπὶ σίτου παρασκευῇ, καὶ ἄλλοις κοινωνεῖν; ἢ ἀμελήσαντα, ἑαυτῷ μόνῳ τέταρτον μέρος ποιεῖν τούτου τοῦ σιτίου, ἐν τετάρτῳ μέρει τοῦ χρόνου; τὰ δὲ τρία, τὸ μὲν, ἐπὶ τῇ τῆς οἰκίας παρασκευῇ διατρίβειν, τὸ δὲ, ἱματίου, τὸ δὲ, ὑποδημάτων; καὶ μὴ, ἄλλοις κοινωνοῦντα, πράγματα ἔχειν, ἀλλ᾽ αὐτὸν δι᾽ αὑτὸν τὰ αὑτοῦ πράττειν; Καὶ ὁ Ἀδείμαντος ἔφη, Ἀλλ᾽ ἴσως, ὦ Σώκρατες, οὕτω ῥᾴδιον ἢ κείνως. Οὐδὲ, ἦν δ᾽ ἐγὼ, μὰ Δί᾽ ἄτοπον. ἐννοῶ γὰρ καὶ αὐτὸς εἰπόντος σοῦ ὅτι πρῶτον μὲν φύεται ἕκαστος οὐ πάνυ ὅμοιος ἑκάστῳ, ἀλλὰ διαφέρων τὴν φύσιν, ἄλλος ἐπ᾽ ἄλλου ἔργου πρᾶξει. ἢ οὐ δοκεῖ σοι; Ἔμοιγε. Τί δέ; πότερον κάλλιον πράττοι ἄν τις, εἷς ὢν, πολλὰς τέχνας ἐργαζόμενος, ἢ ὅταν μίαν εἷς; Ὅταν, ἦ δ᾽ ὅς, εἷς μίαν. Ἀλλὰ μὴν, οἶμαι, καὶ τοῦτο δῆλον, ὡς ἐάν τις τινὸς παρῇ ἔργου καιρὸν, διόλλυται. Δῆλον γάρ. Οὐ γάρ, οἶμαι, ἐθέλει τὸ πραττόμενον τὴν τοῦ πράττοντος σχολὴν περιμένειν· ἀλλ᾽ ἀνάγκη τὸν πράττοντα τῷ πραττομένῳ ἐπακολουθεῖν, μὴ ἐν παρέργου μέρει. Ἀνάγκη. Ἐκ δὴ τούτων, πλείω τε ἕκαστα γίγνεται, καὶ κάλλιον καὶ ῥᾷον, ὅταν εἷς ἓν, ἢ κατὰ φύσιν καὶ ἐν καιρῷ, σχολὴν τῶν ἄλλων ἄγων, πράττῃ.

Παντάπασι μὲν οὖν. Πλειόνων δὴ, ὦ Ἀδείμαντε, δεῖ πολιτῶν ἢ τεττάρων, ἐπὶ τὰς παρασκευὰς ὧν ἐλέγομεν. ὁ γὰρ γεωργὸς, ὡς ἔοικεν, οὐκ αὐτὸς ποιήσεται ἑαυτῷ τὸ ἄροτρον, εἰ μέλλοι κάλλιον εἶναι· οὐδὲ σμινύην, οὐδὲ τἄλλα ὄργανα ὅσα περὶ γεωργίαν. οὐδ᾽ αὖ ὁ οἰκοδόμος· πολλῶν δὲ καὶ τούτῳ δεῖ. ὡσαύτως δὲ ὁ ὑφάντης τε καὶ ὁ σκυτοτόμος. ἢ οὔ; Ἀληθῆ. Τέκτονες δὲ καὶ χαλκεῖς, καὶ τοιοῦτοί τινες πολλοὶ δημιουργοὶ, κοινωνοὶ ἡμῖν τοῦ πολιχνίου γιγνόμενοι συχνὸν αὐτὸ ποιοῦσι. Πάνυ μὲν οὖν. Ἀλλ᾽ οὐκ ἂν πω πάνυ γε μέγα τι εἴη, εἰ αὐτοῖς βουκόλους τε καὶ ποιμένας τούς τε ἄλλους νομέας προσθεῖμεν· ἵνα οἵ τε γεωργοὶ ἐπὶ τὸ ἀροῦν ἔχοιεν βοῦς, οἵ τε οἰκοδόμοι, πρὸς τὰς ἀγωγὰς μετὰ τῶν γεωργῶν χρῆσθαι ὑποζυγίοις· ὑφάνται δὲ καὶ σκυτοτόμοι, δέρμασί τε καὶ ἐρίοις. Οὐδέ γε, ἦ δ᾽ ὅς, σμικρὰ πόλις ἂν εἴη, ἔχουσα πάντα ταῦτα. Ἀλλὰ μὴν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, κατοικίσαι γε αὐτὴν τὴν πόλιν εἰς τοιοῦτον τόπον οὗ ἐπεισαγωγίμων μὴ δεήσεται, σχεδόν τι ἀδύνατον. Ἀδύνατον γάρ. Προσδεήσει ἄρα ἔτι καὶ ἄλλων, οἳ ἐξ ἄλλης πόλεως αὐτῇ κομίσουσιν ὧν δεῖται. Δεήσει. Καὶ μὴν κενὸς ἂν εἴη ὁ διάκονος, μηδὲν ἄγων ὧν ἐκεῖνοι δέονται παρ᾽ ὧν ἂν κομίζωνται ὧν ἂν αὐτοῖς χρεία· κενὸς ἄπεισιν. ἦ γάρ; Δοκεῖ μοι. Δεῖ δὴ τὰ οἴκοι μὴ μόνον ἑαυτοῖς ποιεῖν ἱκανὰ, ἀλλὰ καὶ οἷα καὶ ὅσα ἐκείνοις ὧν ἂν δέωνται. Δεῖ γάρ. Πλειόνων δὴ γεωργῶν τε καὶ τῶν ἄλλων δημιουργῶν δεῖ ἡμῖν τῇ πόλει. Πλειόνων γάρ. Καὶ δὴ καὶ τῶν ἄλλων δι-

ακόνων που, τῶν τε εἰσαξόντων καὶ ἐξαξόντων ἕκαστα. οὗτοι δέ εἰσιν ἔμποροι. ἢ γάρ; Ναί. Καὶ ἐμπόρων δὴ δεησόμεθα. Πάνυ γε. Καὶ ἐὰν μέν γε κατὰ θάλατταν ἡ ἐμπορία γίγνηται, συχνῶν καὶ ἄλλων προσδεήσεται τῶν ἐπιστημόνων τῆς περὶ τὴν θάλασσαν ἐργασίας. Συχνῶν μέντοι. Τί δὲ δὴ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει; πῶς ἀλλήλοις μεταδώσουσιν ὧν ἂν ἕκαστοι ἐργάζωνται; ὧν δὴ ἕνεκα καὶ κοινωνίαν ποιησάμενοι πόλιν ᾠκίσαμεν; Δῆλον δή, ἦ δ' ὅς, ὅτι πωλοῦντες καὶ ὠνούμενοι. Ἀγορὰ δὴ ἡμῖν καὶ νόμισμα ξύμβολον τῆς ἀλλαγῆς ἕνεκα γενήσεται ἐκ τούτου. Πάνυ μὲν οὖν. Ἂν οὖν κομίσας ὁ γεωργὸς εἰς τὴν ἀγοράν τι ὧν ποιεῖ, ἤ τις ἄλλος τῶν δημιουργῶν, μὴ εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον ἥκῃ τοῖς δεομένοις τὰ παρ' αὐτοῦ ἀλλάξασθαι, ἀργήσει τῆς αὑτοῦ δημιουργίας, καθήμενος ἐν ἀγορᾷ; Οὐδαμῶς, ἦ δ' ὅς. ἀλλ' εἰσὶν οἳ, τοῦτο ὁρῶντες, ἑαυτοὺς ἐπὶ τὴν διακονίαν τάττουσι ταύτην· ἐν μὲν ταῖς ὀρθῶς οἰκουμέναις πόλεσι, σχεδόν τι οἱ ἀσθενέστατοι τὰ σώματα, καὶ ἀχρεῖοι ἄλλο ἔργον πράττειν. αὐτοῦ γὰρ δεῖ μένοντας αὐτοὺς περὶ τὴν ἀγοράν, τὰ μὲν ἀντ' ἀργυρίου ἀλλάξασθαι τοῖς τι δεομένοις ἀποδόσθαι· τοῖς δὲ ἀντὶ αὖ ἀργυρίου διαλλάττειν ὅσοι τι δέονται πρίασθαι. Αὕτη ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ἡ χρεία, καπήλων ἡμῖν γένεσιν ἐμποιεῖ τῇ πόλει. ἢ οὐ καπήλους καλοῦμεν τοὺς πρὸς ὠνήν τε καὶ πρᾶσιν διακονοῦντας, ἱδρυμένους ἐν ἀγορᾷ; τοὺς δὲ πλανήτας ἐπὶ τὰς πόλεις, ἐμπόρους; Πάνυ μὲν οὖν. Ἔτι δή τινες, ὡς ἐγῷμαι, εἰσὶ καὶ ἄλλοι διάκονοι, οἳ ἂν

τὰ μὲν τῆς διανοίας μὴ πάνυ ἀξιοκοινώνητοι ὦσι, τὴν δὲ τοῦ σώματος ἰσχὺν, ἱκανὴν ἐπὶ τοὺς πόνους ἔχωσιν· οἳ δὴ πωλοῦντες τὴν τῆς ἰσχύος χρείαν, τὴν τιμὴν ταύτην μισθὸν καλοῦντες, κέκληνται, ὡς ἐγῷμαι, μισθωτοί. ἦ γάρ; Πάνυ μὲν οὖν. Πλήρωμα δὴ πόλεως εἰσὶν, ὡς ἔοικε, καὶ μισθωτοί. Δοκεῖ μοι. Ἆρ' οὖν, ὦ Ἀδείμαντε, ἤδη ἡμῖν ηὔξηται ἡ πόλις, ὥστ' εἶναι τελέα; Ἴσως. Ποῦ οὖν ἄν ποτε ἐν αὐτῇ εἴη ἥ, τε δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀδικία; καὶ τίνι ἅμα ἐγγενομένη ὧν ἐσκέμμεθα; Ἐγὼ μὲν, ἔφη, οὐκ ἐννοῶ, ὦ Σώκρατες· εἰ μή που ἐν αὐτῶν τούτων χρείᾳ τινὶ τῇ πρὸς ἀλλήλους. Ἀλλ' ἴσως, ἦν δ' ἐγὼ, καλῶς λέγεις· καὶ σκεπτέον γε, καὶ οὐκ ἀποκνητέον. πρῶτον μὲν οὖν σκεψώμεθα τίνα τρόπον διαιτήσονται οἱ οὕτω παρεσκευασμένοι. ἄλλο τι ἢ σῖτόν τε ποιοῦντες καὶ οἶνον, καὶ ἱμάτια καὶ ὑποδήματα, καὶ οἰκοδομησάμενοι οἰκίας, θέρους μὲν, τἀπολλὰ γυμνοί τε καὶ ἀνυπόδητοι ἐργάσονται, τοῦ δὲ χειμῶνος, ἠμφιεσμένοι τε καὶ ὑποδεδεμένοι ἱκανῶς; θρέψονται δὲ, ἐκ μὲν τῶν κριθῶν, ἄλφιτα σκευαζόμενοι, ἐκ δὲ τῶν πυρῶν, ἄλευρα; τὰ μὲν πέψαντες, τὰ δὲ μάξαντες; μάζας γενναίας καὶ ἄρτους ἐπὶ κάλαμόν τινα παραβαλλόμενοι, ἢ φύλλα καθαρὰ, κατακλινέντες ἐπὶ στιβάδων ἐστρωμένων μίλακί τε καὶ μυῤῥίναις, εὐωχήσονται αὐτοί τε καὶ τὰ παιδία; ἐπιπίνοντες τοῦ οἴνου, ἐστεφανωμένοι καὶ ὑμνοῦντες τοὺς θεοὺς, ἡδέως ξυνόντες ἀλλήλοις; οὐχ ὑπὲρ τὴν οὐσίαν ποιούμενοι τοὺς παῖδας, εὐλαβούμενοι πενίαν, ἢ πόλεμον. Καὶ ὁ Γλαύκων

ὑπολαβὼν, Ἄνευ ὄψου, ἔφη, ὡς ἔοικας, ποιεῖς τοὺς ἄνδρας ἑστιωμένους. Ἀληθῆ, ἦν δ᾽ ἐγὼ, λέγεις. ἐπελαθόμην ὅτι καὶ ὄψον ἕξουσιν, ἅλας τε δηλονότι καὶ ἐλάας, καὶ τυρόν· καὶ βολβοὺς, καὶ λάχανα, οἷα δὴ ἐν ἀγροῖς ἑψήματα, ἑψήσονται. καὶ τραγήματά που παραθήσομεν αὐτοῖς, τῶν τε συκῶν καὶ ἐρεβίνθων, καὶ κυάμων. καὶ μύρτα καὶ φηγοὺς σποδιοῦσι πρὸς τὸ πῦρ, μετρίως ὑποπίνοντες. καὶ οὕτω διάγοντες τὸν βίον ἐν εἰρήνῃ μετὰ ὑγιείας, ὡς εἰκὸς, γηραιοὶ τελευτῶντες, ἄλλον τοιοῦτον βίον τοῖς ἐκγόνοις παραδώσουσιν. Καὶ ὃς, Εἰ δὲ ὑῶν πόλιν, ὦ Σώκρατες, ἔφη, κατεσκεύαζες, τί ἂν αὐτοὺς ἄλλο ἢ ταῦτα ἐχόρταζες; Ἀλλὰ πῶς χρὴ, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὦ Γλαύκων; Ἅπερ νομίζεται, ἔφη. ἐπί τε κλινῶν κατακεῖσθαι, οἶμαι, τοὺς μέλλοντας μὴ ταλαιπωρεῖσθαι, καὶ ἀπὸ τραπεζῶν δειπνεῖν καὶ ὄψα, ἅπερ καὶ οἱ νῦν ἔχουσι, καὶ τραγήματα. Εἶεν, ἦν δ᾽ ἐγώ· μανθάνω. Οὐ πόλιν, ὡς ἔοικε, σκοποῦμεν μόνον ὅπως γίγνηται, ἀλλὰ καὶ τρυφῶσαν πόλιν. ἴσως οὖν οὐδὲ κακῶς ἔχει. σκοποῦντες γὰρ καὶ τοιαύτην, τάχ᾽ ἂν κατίδοιμεν τήν τε δικαιοσύνην καὶ ἀδικίαν, ὅπῃ ποτὲ ταῖς πόλεσιν ἐμφύονται. ἡ μὲν οὖν ἀληθινὴ πόλις δοκεῖ μοι εἶναι ἣν διεληλύθαμεν, ὥσπερ ὑγιής τις. εἰ δ᾽ αὖ βούλεσθε καὶ φλεγμαίνουσαν πόλιν θεωρήσωμεν, οὐδὲν ἀποκωλύει. ταῦτα γὰρ δή τισιν, ὡς δοκεῖ, οὐκ ἐξαρκέσει. οὐδ᾽ αὕτη ἡ δίαιτα· ἀλλὰ κλῖναί τε προσέσονται, καὶ τράπεζαι, καὶ τἆλλα σκεύη· καὶ ὄψα δὴ, καὶ μύρα, καὶ θυμιάματα· καὶ ἑταῖραι, καὶ

πέμματα· ἕκαστα τούτων παντοδαπά. καὶ δὴ καὶ ἃ τοπρῶτον ἐλέγομεν, οὐκέτι τὰ ἀναγκαῖα θετέον, οἰκίας τε καὶ ἱμάτια καὶ ὑποδήματα· ἀλλὰ τήν τε ζωγραφίαν κινητέον καὶ τὴν ποικιλίαν, καὶ χρυσὸν καὶ ἐλέφαντα, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα κτητέον. ἦ γάρ; Ναί, ἔφη. Οὐκοῦν μείζονά τε αὖ τὴν πόλιν δεῖ ποιεῖν; ἐκείνη γὰρ ἡ ὑγιεινὴ, οὐκέτι ἱκανή· ἀλλ' ἤδη ὄγκου ἐμπληστέα καὶ πλήθους, ἃ οὐκέτι τοῦ ἀναγκαίου ἕνεκα ἐστὶν ἐν ταῖς πόλεσιν· οἷον οἵ τε θηρευταὶ πάντες, οἵ τε μιμηταί· πολλοὶ μὲν, οἱ περὶ τὰ σχήματά τε καὶ χρώματα· πολλοὶ δὲ, οἱ περὶ μουσικὴν, ποιηταί τε καὶ τούτων ὑπηρέται, ῥαψῳδοὶ, ὑποκριταὶ, χορευταὶ, ἐργολάβοι· σκευῶν τε παντοδαπῶν δημιουργοὶ, τῶν τε ἄλλων καὶ τῶν περὶ τὸν γυναικεῖον κόσμον. καὶ δὴ καὶ διακόνων πλειόνων δεησόμεθα. ἢ οὐ δοκεῖ σοι δεήσειν παιδαγωγῶν, τιτθῶν, τροφῶν, κομμωτριῶν, κουρέων, καὶ αὖ ὀψοποιῶν τε καὶ μαγείρων; ἔτι δὲ καὶ συβωτῶν προσδεησόμεθα. τοῦτο γὰρ ἡμῖν ἐν τῇ προτέρᾳ πόλει οὐκ ἐνῆν· (ἔδει γὰρ οὐδέν) ἐν δὲ ταύτῃ, καὶ τούτου προσδεήσει. δεήσει δὲ καὶ τῶν ἄλλων βοσκημάτων παμπόλλων, εἴ τις αὐτὰ ἔδεται. ἦ γάρ; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκοῦν καὶ ἰατρῶν ἐν χρείαις ἐσόμεθα πολὺ μᾶλλον, οὕτω διαιτώμενοι, ἢ ὡς τοπρότερον; Πολύ γε. Καὶ ἡ χώρα που ἡ τότε ἱκανὴ τρέφειν τοὺς τότε, σμικρὰ δὴ ἐξ ἱκανῆς ἔσται. ἢ πῶς λέγωμεν; Οὕτως, ἔφη. Οὐκοῦν τῆς τῶν πλησίον χώρας ἡμῖν ἀποτμητέον, εἰ μέλλομεν ἱκανὴν ἕξειν νέμειν τε καὶ ἀροῦν; καὶ ἐκείνοις αὖ τῆς ἡμετέρας,

ἐὰν καὶ ἐκεῖνοι ἀφῶσιν αὑτοὺς ἐπὶ χρημάτων κτῆσιν ἄπειρον, ὑπερβάντες τὸν τῶν ἀναγκαίων ὅρον; Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Πολεμήσομεν τὸ μετὰ τοῦτο, ὦ Γλαύκων; ἢ πῶς ἔσται; Οὕτως, ἔφη. Καὶ μηδέν γέ πω λέγωμεν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, μήτ᾽ εἴ τι κακὸν, μήτ᾽ εἰ ἀγαθὸν ὁ πόλεμος ἐργάζεται· ἀλλὰ τοσοῦτον μόνον, ὅτι πολέμου αὖ γένεσιν εὑρήκαμεν· ἐξ ὧν μάλιστα ταῖς πόλεσι καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ κακὰ γίγνεται, ὅταν γίγνηται. Πάνυ μὲν οὖν. Ἔτι δὴ, ὦ φίλε, μείζονος τῆς πόλεως δεῖ, οὔτι σμικρῷ ἀλλ᾽ ὅλῳ στρατοπέδῳ· ὃ ἐξελθὸν, ὑπὲρ τῆς οὐσίας ἁπάσης καὶ ὑπὲρ ὧν νῦν δὴ ἐλέγομεν, διαμαχεῖται τοῖς ἐπιοῦσι. Τί δέ; ἦ δ᾽ ὅς, αὐτοὶ οὐχ ἱκανοὶ διαμάχεσθαι; Οὔκ· εἰ σύ γε, ἦν δ᾽ ἐγὼ, καὶ ἡμεῖς ἅπαντες ὡμολογήσαμεν καλῶς, ἡνίκα ἐπλάττομεν τὴν πόλιν. ὡμολογοῦμεν δή που, εἰ μέμνησαι, ἀδύνατον, ἕνα πολλὰς καλῶς ἐργάζεσθαι τέχνας. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. Τί οὖν; ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἡ περὶ τὸν πόλεμον ἀγωνία, οὐ τεχνικὴ δοκεῖ εἶναι; Καὶ μάλα, ἔφη. Ἦ οὖν τι σκυτικῆς δεῖ μᾶλλον κήδεσθαι ἢ πολεμικῆς; Οὐδαμῶς. Ἀλλ᾽ ἄρα τὸν μὲν σκυτοτόμον διεκωλύομεν, μήτε γεωργὸν ἐπιχειρεῖν εἶναι ἅμα, μήτε ὑφάντην, μήτε οἰκοδόμον· ἀλλὰ σκυτοτόμον, ἵνα δὴ ἡμῖν τὸ τῆς σκυτικῆς ἔργον καλῶς γίγνοιτο· καὶ τῶν ἄλλων ἑνὶ ἑκάστῳ ὡσαύτως ἓν ἀπεδίδομεν, πρὸς ὃ πεφύκει ἕκαστος, καὶ ἐφ᾽ ᾧ ἔμελλε, τῶν ἄλλων σχολὴν ἄγων, διὰ βίου αὐτὸ ἐργαζόμενος, οὐ παριεὶς τοὺς καιροὺς, καλῶς ἀπεργάζεσθαι. τὰ δὲ δὴ περὶ τὸν πόλεμον, πότερον οὐ

περὶ πλείστου ἐστὶν εὖ ἀπεργασθέντα; ἢ οὕτω ῥᾴδιον, ὥστε καὶ γεωργός τις, ἅμα πολεμικὸς ἔσται, καὶ σκυτοτομῶν, καὶ ἄλλην τέχνην ἡντινοῦν ἐργαζόμενος; πεττευτικὸς δὲ, ἢ κυβευτικὸς, ἱκανῶς οὐδ' ἂν εἷς γένοιτο, μὴ αὐτὸ τοῦτο ἐκ παιδὸς ἐπιτηδεύων, ἀλλὰ παρέργῳ χρώμενος; καὶ ἀσπίδα μὲν λαβὼν, ἤ τι ἄλλο τῶν πολεμικῶν ὅπλων τε καὶ ὀργάνων, αὐθημερὸν ὁπλιτικῆς ἢ τινος ἄλλης μάχης τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἱκανὸς ἔσται ἀγωνιστής; τῶν δὲ ἄλλων ὀργάνων οὐδὲν οὐδένα δημιουργὸν οὐδὲ ἀθλητὴν ληφθὲν ποιήσει; οὐδ' ἔσται χρήσιμον τῷ μήτε τὴν ἐπιστήμην ἑκάστου λαβόντι, μήτε τὴν μελέτην ἱκανὴν παρασχομένῳ; Πολλοῦ γὰρ ἂν, ἦ δ' ὅς, τὰ ὄργανα ἦν ἄξια. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγὼ, ὅσῳ μέγιστον τὸ τῶν φυλάκων ἔργον, τοσούτῳ σχολῆς τε τῶν ἄλλων πλείστης ἂν εἴη, καὶ αὖ τέχνης τε καὶ ἐπιμελείας μεγίστης δεόμενον. Οἶμαι ἔγωγε, ἦ δ' ὅς. Ἆρ' οὖν οὐ καὶ φύσεως ἐπιτηδείας εἰς αὐτὸ τὸ ἐπιτήδευμα; Πῶς δ' οὔ; Ἡμέτερον δὴ ἔργον ἂν εἴη, ὡς ἔοικεν, εἴπερ οἷοί τ' ἐσμὲν ἐκλέξασθαι τίνες τε καὶ ποῖαι φύσεις ἐπιτήδειαι εἰς πόλεως φυλακήν. Ἡμέτερον μέντοι. Μὰ Δία, ἦν δ' ἐγὼ, οὐκ ἄρα φαῦλον πρᾶγμα ἠράμεθα· ὅμως δὲ οὐκ ἀποδειλιατέον, ὅσον γ' ἂν δύναμις παρείκοι. Οὐ γὰρ οὖν, ἔφη. Οἴει οὖν τι, ἦν δ' ἐγὼ, διαφέρειν φύσιν γενναίου σκύλακος, εἰς φυλακὴν, νεανίσκου εὐγενοῦς; Τὸ ποῖον λέγεις; Οἷον· ὀξύν τέ που δεῖ αὐτοῖν ἑκάτερον εἶναι πρὸς αἴσθησιν, καὶ ἐλαφρὸν, πρὸς τὸ αἰσθανόμενον διώκειν· καὶ ἰσχυρὸν αὖ, ἐὰν δέῃ

ἐλόντα διαμάχεσθαι. Δεῖ γὰρ οὖν, ἔφη, πάντων τούτων. Καὶ μὴν ἀνδρεῖόν γε, εἴπερ εὖ μαχεῖται. Πῶς δ᾽ οὔ; Ἀνδρεῖος δὲ εἶναι ἆρα ἐθελήσει ὁ μὴ θυμοειδὴς, εἴτε ἵππος, εἴτε κύων, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν ζῶον; ἢ οὐκ ἐννενόηκας ὡς ἄμαχόν τε καὶ ἀνίκητον θυμός; οὗ παρόντος, ψυχὴ πᾶσα πρὸς πάντα ἄφοβός τε καὶ ἀήττητος; Ἐννενόηκα. Τὰ μὲν τοίνυν τοῦ σώματος οἷον δεῖ τὸν φύλακα εἶναι, δῆλα. Ναί. Καὶ μὴν καὶ τὰ τῆς ψυχῆς· ὅτι γε θυμοειδῆ. Καὶ τοῦτο. Πῶς οὖν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὦ Γλαύκων, οὐκ ἄγριοι ἀλλήλοις ἔσονται, καὶ τοῖς ἄλλοτρίοις πολίταις, ὄντες τοιοῦτοι τὰς φύσεις. Μὰ Δία, ἦ δ᾽ ὅς, οὐ ῥαδίως. Ἀλλὰ μέντοι δεῖ γε πρὸς μὲν τοὺς οἰκείους, πρᾴους αὐτοὺς εἶναι· πρὸς δὲ τοὺς πολεμίους, χαλεπούς. εἰ δὲ μή γε, οὐ περιμενοῦσιν ἄλλους σφᾶς διολέσαι, ἀλλ᾽ αὐτοὶ φθήσονται αὐτὸ δράσαντες. Ἀληθῆ, ἔφη. Τί οὖν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ποιήσομεν; πόθεν ἅμα πρᾷον καὶ μεγαλόθυμον ἦθος εὑρήσομεν; ἐναντία γάρ που θυμοειδεῖ πραεῖα φύσις. Φαίνεται. Ἀλλὰ μέντοι τούτων ὁποτέρου ἂν στέρηται, φύλαξ ἀγαθὸς οὐ μὴ γένηται. ταῦτα δὲ ἀδυνάτοις ἔοικε· καὶ οὕτω δὴ ξυμβαίνει, ἀγαθὸν φύλακα, ἀδύνατον γενέσθαι. Κινδυνεύει, ἔφη. Καὶ ἐγὼ ἀπορήσας τε καὶ ἐπισκεψάμενος τὰ ἔμπροσθεν, Δικαίως γε, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὦ φίλε, ἀποροῦμεν. ἧς γὰρ προὐθέμεθα εἰκόνος ἀπελείφθημεν. Πῶς λέγεις; Οὐκ ἐνοήσαμεν ὅτι εἰσὶν ἄρα τοιαῦται φύσεις οἵας ἡμεῖς οὐκ ᾠήθημεν, ἔχουσαι τἀναντία ταῦτα; Ποῦ δή; Ἴδοι μὲν ἂν τις καὶ ἐν ἄλλοις ζώοις, οὐ μὲν τ᾽ ἂν ἥκιστα ἐν ᾧ ἡμεῖς πα-

ρεβάλλομεν τῷ φύλακι. οἶσθα γάρ που τῶν γενναίων κυνῶν ὅτι τοῦτο φύσει αὐτῶν τὸ ἦθος· πρὸς μὲν τοὺς συνήθεις τε καὶ γνωρίμους ὡς οἷόντε πρᾳοτάτους εἶναι, πρὸς δὲ τοὺς ἀγνῶτας, τοὐναντίον. Οἶδα μέντοι. Τοῦτο μὲν ἄρα, ἦν δ' ἐγὼ, δυνατόν· καὶ οὐ παρὰ φύσιν ζητοῦμεν τοιοῦτον εἶναι τὸν φύλακα. Οὐκ ἔοικεν. Ἆρ' οὖν σοι δοκεῖ ἔτι τοῦδε προσδεῖσθαι ὁ φυλακικὸς ἐσόμενος, πρὸς τῷ θυμοειδεῖ ἔτι προσγενέσθαι φιλόσοφος τὴν φύσιν. Πῶς δή; ἔφη. οὐ γὰρ ἐννοῶ. Καὶ τοῦτο, ἦν δ' ἐγὼ, ἐν τοῖς κυσὶ κατόψει, ὃ καὶ ἄξιον θαυμάσαι τοῦ θηρίου. Τὸ ποῖον; Ὃν μὲν ἂν ἴδῃ ἀγνῶτα, χαλεπαίνει, οὐδὲν δὴ κακὸν προπεπονθώς· ὃν δ' ἂν γνώριμον, ἀσπάζεται, κἂν μηδὲν πώποτε ὑπ' αὐτοῦ ἀγαθὸν πεπόνθοι. ἢ οὔπω τοῦτο ἐθαύμασας; Οὐ πάνυ, ἔφη, μέχρι τούτου προσέσχον τὸν νοῦν· ὅτι δέ που δρᾷ ταῦτα, δῆλον. Ἀλλὰ μὴν κομψόν γε φαίνεται τὸ πάθος αὐτοῦ τῆς φύσεως, καὶ ὡς ἀληθῶς φιλόσοφον. Πῆ δή; Ἧι, ἦν δ' ἐγὼ, ὄψιν οὐδενὶ ἄλλῳ φίλην καὶ ἐχθρὰν διακρίνει, ἢ τῷ τὴν μὲν καταμαθεῖν, τὴν δὲ ἀγνοῆσαι. καίτοι πῶς οὐκ ἂν φιλομαθὲς εἴη, συνέσει τε καὶ ἀγνοίᾳ ὁριζόμενον τό, τε οἰκεῖον καὶ τὸ ἀλλότριον; Οὐδαμῶς, ἦ δ' ὅς, ὅπως οὔ. Ἀλλὰ μέντοι, εἶπον ἐγὼ, τό γε φιλομαθὲς καὶ φιλόσοφον, ταὐτόν; Ταὐτὸν γάρ, ἔφη. Οὐκοῦν θαῤῥοῦντες τιθῶμεν καὶ ἐν ἀνθρώπῳ, εἰ μέλλει πρὸς τοὺς οἰκείους καὶ γνωρίμους πρᾷός τις ἔσεσθαι φύσει, φιλόσοφον καὶ φιλομαθῆ αὐτὸν δεῖν εἶναι; Τιθῶμεν, ἔφη. Φιλόσοφος δὴ καὶ θυμοειδὴς καὶ ταχὺς καὶ ἰσχυρὸς ἡμῖν

τὴν φύσιν ἔσται, ὁ μέλλων καλὸς κἀγαθὸς ἔσεσθαι φύλαξ πόλεως. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Οὗτος μὲν δὴ ἂν οὕτως ὑπάρχῃ. Θρέψονται δὲ δὴ ἡμῖν οὗτοι καὶ παιδευθήσονται τίνα τρόπον; καὶ ἆρά τι προὔργου ἡμῖν ἐστιν αὐτὸ σκοποῦσι πρὸς τὸ κατιδεῖν οὗπερ ἕνεκα πάντα σκοποῦμεν; δικαιοσύνην τε καὶ ἀδικίαν, τίνα τρόπον ἐν πόλει γίγνεται; ἵνα μὴ ἐῶμεν ἱκανὸν λόγον, ἢ συχνὸν διεξίωμεν. Καὶ ὁ τοῦ Γλαύκωνος ἀδελφός, Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, ἔγωγε προσδοκῶ προὔργου εἶναι εἰς τοῦτο ταύτην τὴν σκέψιν. Μὰ Δία, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ φίλε Ἀδείμαντε, οὐκ ἄρα ἀφετέον, οὐδ᾽ εἰ μακροτέρα τυγχάνει οὖσα. Οὐ γὰρ οὖν. Ἴθι οὖν, ὥσπερ ἐν μύθῳ μυθολογοῦντές τε καὶ σχολὴν ἄγοντες, λόγῳ παιδεύωμεν τοὺς ἄνδρας. Ἀλλὰ χρή. Τίς οὖν ἡ παιδεία; ἢ χαλεπὸν εὑρεῖν βελτίω τῆς ὑπὸ τοῦ πολλοῦ χρόνου εὑρημένης; ἔστι δέ που, ἡ μὲν ἐπὶ σώμασι, γυμναστική· ἡ δ᾽ ἐπὶ ψυχῇ, μουσική. Ἔστι γάρ. Ἆρ᾽ οὖν οὐ μουσικῇ πρότερον ἀρξόμεθα παιδεύοντες ἢ γυμναστικῇ; Πῶς δ᾽ οὔ; Μουσικῆς δ᾽ εἰπών, τίθης λόγους, ἢ οὔ; Ἔγωγε. Λόγων δὲ διττὸν εἶδος· τὸ μέν, ἀληθές· ψεῦδος δ᾽ ἕτερον. Ναί. Παιδευτέον δ᾽ ἐν ἀμφοτέροις· πρότερον δ᾽ ἐν τοῖς ψευδέσιν. Οὐ μανθάνω, ἔφη, πῶς λέγεις. Οὐ μανθάνεις, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὅτι πρῶτον τοῖς παιδίοις μύθους λέγομεν; τοῦτο δέ που, ὡς τὸ ὅλον εἰπεῖν, ψεῦδος· ἔνι δὲ καὶ ἀληθῆ. πρότερον δὲ μύθοις πρὸς τὰ παιδία ἢ γυμνασίοις χρώμεθα. Ἔστι ταῦτα. Τοῦτο δὴ ἔλεγον, ὅτι μουσικῆς πρότερον ἁπτέον ἢ γυμναστικῆς. Ὀρθῶς, ἔφη. Οὐκ

οὖν οἶσθα ὅτι ἀρχὴ παντὸς ἔργου, μέγιστον, ἄλλως τε καὶ νέῳ καὶ ἁπαλῷ ὁτῳοῦν; μάλιστα γὰρ δὴ τότε πλάττεται καὶ ἐνδύεται τύπος ὃν ἄν τις βούληται ἐνσημήνασθαι ἑκάστῳ. Κομιδῇ μὲν οὖν. Ἆρ᾽ οὖν ῥᾳδίως οὕτω παρήσομεν τοὺς ἐπιτυχόντας ὑπὸ τῶν ἐπιτυχόντων μύθους πλασθέντας ἀκούειν τοὺς παῖδας, καὶ λαμβάνειν ἐν ταῖς ψυχαῖς ὡς ἐπιτοπολὺ ἐναντίας δόξας ἐκείναις ἅς, ἐπειδὰν τελεωθῶσιν, ἔχειν οἰησόμεθα δεῖν αὐτούς; Οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν παρήσομεν. Πρῶτον δὴ ἡμῖν, ὡς ἔοικεν, ἐπιστατητέον τοῖς μυθοποιοῖς· καὶ ὃν μὲν ἂν καλὸν μῦθον ποιήσωσιν, ἐγκριτέον· ὃν δ᾽ ἂν μή, ἀποκριτέον. τοὺς δ᾽ ἐγκριθέντας πείσομεν τὰς τροφούς τε καὶ μητέρας λέγειν τοῖς παισί, καὶ πλάττειν τὰς ψυχὰς αὐτῶν τοῖς μύθοις πολὺ μᾶλλον ἢ τὰ σώματα ταῖς χερσίν. ὧν δὲ νῦν λέγουσι τοὺς πολλοὺς ἐκβλητέον. Ποίους δή; ἔφη. Ἐν τοῖς μείζοσιν, ἦν δ᾽ ἐγώ, μύθοις ὀψόμεθα καὶ τοὺς ἐλάττους. δεῖ γὰρ δὴ τὸν αὐτὸν τύπον εἶναι, καὶ ταὐτὸν δύνασθαι τούς τε μείζους καὶ τοὺς ἐλάττους. ἢ οὐκ οἴει; Ἔγωγε, ἔφη. ἀλλ᾽ οὐκ ἐννοῶ οὐδὲ τοὺς μείζους τίνας λέγεις. Οὓς Ἡσίοδός τε, εἶπον, καὶ Ὅμηρος ἡμῖν ἐλεγέτην, καὶ οἱ ἄλλοι ποιηταί. οὗτοι γάρ που μύθους τοῖς ἀνθρώποις ψευδεῖς συντιθέντες ἔλεγόν τε καὶ λέγουσι. Ποίους δή, ἦ δ᾽ ὅς, καὶ τί αὐτῶν μεμφόμενος λέγεις; Ὅπερ, ἦν δ᾽ ἐγώ, χρὴ καὶ πρῶτον καὶ μάλιστα μέμφεσθαι, ἄλλως τε καὶ ἐάν τις μὴ καλῶς ψεύδηται. Τί τοῦτο; Ὅταν εἰκάζῃ τὶς κακῶς οὐσίας τῷ λόγῳ περὶ θεῶν τε καὶ ἡρώων, οἷοί εἰσιν· ὥσπερ γραφεὺς μηδὲν ἐοικότα

γράφων οἷς ἂν ὅμοια βουληθῇ γράψαι. Καὶ γὰρ, ἔφη, ὀρθῶς ἔχει τά γε τοιαῦτα μέμφεσθαι. ἀλλὰ πῶς δὴ λέγομεν; καὶ ποῖα; Πρῶτον μὲν, ἦν δ' ἐγὼ, τὸ μέγιστον καὶ περὶ τῶν μεγίστων ψεῦδος ὁ εἰπὼν, οὐ καλῶς ἐψεύσατο, ὡς Οὐρανός τε εἰργάσατο ἅ φησι δρᾶσαι αὐτὸν Ἡσίοδος, ὅ, τε αὖ Κρόνος ὡς ἐτιμωρήσατο αὐτόν. τὰ δὲ δὴ τοῦ Κρόνου ἔργα καὶ πάθη ὑπὸ τοῦ υἱέως, οὐδ' ἂν εἰ ἦν ἀληθῆ, ᾤμην δεῖν ῥᾳδίως οὕτω λέγεσθαι πρὸς ἄφρονάς τε καὶ νέους· ἀλλὰ μάλιστα μὲν σιγᾶσθαι· εἰ δὲ ἀνάγκη τὶς ἦν λέγειν, δι' ἀποῤῥήτων ἀκούειν ὡς ὀλιγίστους, θυσαμένους, οὐ χοῖρον, ἀλλά τι μέγα καὶ ἄπορον θῦμα, ὅ, τι ὅπως ἐλαχίστοις συνέβη ἀκοῦσαι. Καὶ γὰρ, ἦ δ' ὅς, οὗτοί γε οἱ λόγοι χαλεποί. Καὶ οὐ λεκτέοι γ', ἔφην, ὦ Ἀδείμαντε, ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει. οὐδὲ λεκτέον νέῳ ἀκούοντι, ὡς ἀδικῶν τὰ ἔσχατα, οὐδὲν ἂν θαυμαστὸν ποιῇ, οὐδ' αὖ ἀδικοῦντα πατέρα κολάζων παντὶ τρόπῳ· ἀλλὰ δρῴη ἂν ὅπερ θεῶν οἱ πρῶτοί τε καὶ μέγιστοι. Οὐ μὰ τὸν Δία, ἦ δ' ὅς, οὐδ' αὐτῷ μοι δοκεῖ ἐπιτήδεια εἶναι λέγειν. Οὐδέ γε, ἦν δ' ἐγὼ, τοπαράπαν, ὡς θεοὶ θεοῖς πολεμοῦσί τε καὶ ἐπιβουλεύουσι καὶ μάχονται. οὐδὲ γὰρ ἀληθῆ. εἴ γε δεῖ ἡμῖν τοὺς μέλλοντας τὴν πόλιν φυλάξειν, αἴσχιστον νομίζειν τὸ ῥᾳδίως ἀλλήλοις ἀπεχθάνεσθαι. Πολλοῦ δεῖ γιγαντομαχίας τε μυθολογητέον αὐτοῖς καὶ ποικιλτέον, καὶ ἄλλας ἔχθρας πολλὰς καὶ παντοδαπὰς θεῶν τε καὶ ἡρώων πρὸς συγγενεῖς τε καὶ οἰκείους αὐτῶν. ἀλλ' εἴ πως μέλλομεν πείσειν ὡς οὐδεὶς πώποτε πολίτης,

ἕτερος ἑτέρῳ ἀπήχθετο, οὐδ᾽ ἔστι τοῦτο ὅσιον, τοιαῦτα λεκτέα μᾶλλον πρὸς τὰ παιδία εὐθὺς, καὶ γέρουσι καὶ γραυσὶ, καὶ πρεσβυτέροις γιγνομένοις. καὶ τοὺς ποιητὰς ἐγγὺς τούτων ἀναγκαστέον λογοποιεῖν. Ηρας δὲ δεσμοὺς ὑπὸ υἱέως, καὶ Ἡφαίστου ῥίψεις ὑπὸ πατρὸς, μέλλοντος τῇ μητρὶ τυπτομένῃ ἀμύνειν, καὶ θεομαχίας ὅσας Ὅμηρος πεποίηκεν, οὐ παραδεκτέον εἰς τὴν πόλιν, οὔτ᾽ ἐν ὑπονοίαις πεποιημένας, οὔτ᾽ ἄνευ ὑπονοιῶν. ὁ γὰρ νέος, οὐχ οἷός τε κρίνειν ὅ, τι τε ὑπόνοια καὶ ὃ μή· ἀλλ᾽ ἃ ἂν τηλικοῦτος ὢν λάβῃ ἐν ταῖς δόξαις, δυσέκνιπτά τε καὶ ἀμετάστατα φιλεῖ γίγνεσθαι. ὧν δὴ καὶ ἴσως ἕνεκα, περὶ παντὸς ποιητέον, ἃ πρῶτα ἀκούουσιν, ὅτι κάλλιστα μεμυθολογημένα πρὸς ἀρετὴν ἀκούειν. Ἔχει γὰρ, ἔφη, λόγον. ἀλλ᾽ εἴ τις αὖ καὶ ταῦτα ἐρωτῴη ἡμᾶς, αὐτὰ ἅττα ἐστὶ, καὶ τίνες οἱ μῦθοι, τίνας ἂν φαῖμεν; Καὶ ἐγὼ εἶπον, Ὦ Ἀδείμαντε, οὐκ ἐσμὲν ποιηταὶ ἔγωγε καὶ σὺ ἐν τῷ παρόντι, ἀλλ᾽ οἰκισταὶ πόλεως. οἰκισταῖς δὲ τοὺς μὲν τύπους προσήκει εἰδέναι, ἐν οἷς δεῖ μυθολογεῖν τοὺς ποιητάς· παρ᾽ οὓς ἐὰν ποιῶσιν, οὐκ ἐπιτρεπτέον· οὐ μὴν αὐτοῖς γε ποιητέον μύθους. Ὀρθῶς, ἔφη. Ἀλλ᾽ αὐτὸ δὴ τοῦτο οἱ τύποι περὶ θεολογίας, τίνες ἂν εἶεν; Τοιοίδέ που, τινὲς, ἦν δ᾽ ἐγὼ, οἷος τυγχάνει ὁ θεὸς ὢν, ἀεὶ δή που ἀποδοτέον, ἐάν τέ τις αὐτὸν ἐν ἔπεσι ποιῇ, ἐάν τε ἐν μέλεσιν, ἐάν τε ἐν τραγῳδίᾳ. Δεῖ γάρ. Οὐκοῦν ἀγαθὸς ὅγε θεὸς τῷ ὄντι τε, καὶ λεκτέον οὕτω; Τί μήν; Ἀλλὰ μὴν οὐδέν γε τῶν ἀγαθῶν βλαβερόν. ἦ γάρ; Οὔ μοι δοκεῖ. Ἆρ᾽ οὖν, ὃ μὴ βλαβερὸν, βλάπτει; Οὐδαμῶς. Ὃ δὲ μὴ

βλάπτει, κακόν τι ποιεῖ; Οὐδὲ τοῦτο. Ὃ δέ γε μηδὲν κακὸν ποιεῖ, οὐδ᾽ ἄν τινος εἴη κακοῦ αἴτιον. Πῶς γάρ; Τί δέ; ὠφέλιμον τὸ ἀγαθόν; Ναί. Αἴτιον ἄρα εὐπραγίας. Ναί. Οὐκ ἄρα πάντων γε αἴτιον τὸ ἀγαθὸν, ἀλλὰ τῶν μὲν εὖ ἐχόντων αἴτιον, τῶν δὲ κακῶν ἀναίτιον. Παντελῶς γάρ, ἔφη. Οὐδ᾽ ἄρα, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὁ θεὸς, ἐπειδὴ ἀγαθὸς, πάντων ἂν εἴη αἴτιος, ὡς οἱ πολλοὶ λέγουσιν· ἀλλ᾽ ὀλίγων μὲν τοῖς ἀνθρώποις αἴτιος, πολλῶν δὲ ἀναίτιος. πολὺ γὰρ ἐλάττω τἀγαθὰ τῶν κακῶν ἡμῖν. καὶ τῶν μὲν ἀγαθῶν οὐδένα ἄλλον αἰτιατέον· τῶν δὲ κακῶν ἄλλ᾽ ἄττα δεῖ ζητεῖν τὰ αἴτια, ἀλλ᾽ οὐ τὸν θεόν. Ἀληθέστατα, ἔφη, δοκεῖς μοι λέγειν. Οὐκ ἄρα, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἀποδεκτέον οὔτε Ὁμήρου, οὔτ᾽ ἄλλου ποιητοῦ ταύτην τὴν ἁμαρτίαν περὶ τοὺς θεοὺς ἀνοήτως ἁμαρτάνοντος, καὶ λέγοντος ὡς δοιοὶ πίθοι—κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει, Κηρῶν ἔμπλειοι· ὁ μὲν, ἐσθλῶν, αὐτὰρ ὃ, δειλῶν. καὶ ᾧ μὲν καμμίξας ὁ Ζεὺς δῷ ἀμφοτέρων, Ἄλλοτε μέν τε κακῷ ὅγε κύρεται, ἄλλοτε δ᾽ ἐσθλῷ. ᾧ δ᾽ ἂν μὴ, ἀλλ᾽ ἄκρατα τὰ ἕτερα, τὸν δὲ — κακὴ βούβρωστις ἐπὶ χθόνα δῖαν ἐλαύνει. οὐδ᾽ ὡς ταμίας ἡμῖν Ζεὺς ἀγαθῶν τε κακῶν τε τέτυκται. τὴν δὲ τῶν ὅρκων καὶ σπονδῶν σύγχυσιν, ἣν ὁ Πάνδαρος συνέχεεν, ἐάν τις φῇ δι᾽ Ἀθηνᾶς τε καὶ Διὸς γεγονέναι, οὐκ ἐπαινεσόμεθα· οὐδὲ θεῶν ἔριν τε καὶ κρίσιν διὰ Θέμιτός τε καὶ Διός· οὐδ᾽ αὖ ὡς Αἰσχύλος λέγει, ἐατέον ἀκούειν τοὺς νέους, ὅτι—θεὸς μὲν αἰτίαν φύει βροτοῖς, Ὅταν κακῶσαι δῶμα παμπήδην θέλῃ. ἀλλ᾽ ἐάν τις ποιῇ ἐν οἷς ταῦτα τὰ ἰαμβεῖα ἔνεστι, τὰ τῆς Νιόβης πά-

θη, ἢ τὰ Πελοπιδῶν, ἢ τὰ Τρωϊκὰ, ἤ τι ἄλλο τῶν τοιούτων· ἢ οὐ θεοῦ ἔργα ἐατέον αὐτὰ λέγειν, ἢ, εἰ θεοῦ, ἐξευρετέον αὐτοῖς σχεδὸν ὃν νῦν ἡμεῖς λόγον ζητοῦμεν· καὶ λεκτέον ὡς ὁ μὲν θεὸς δίκαιά τε καὶ ἀγαθὰ εἰργάζετο, οἱ δὲ ὠνίναντο κολαζόμενοι. ὡς δὲ ἄθλιοι μὲν οἱ δίκην διδόντες, ἦν δὲ ὁ δρῶν ταῦτα θεὸς, οὐκ ἐατέον λέγειν τὸν ποιητήν. ἀλλ' εἰ μὲν ὅτι ἐδεήθησαν κολάσεως λέγοιεν, ὡς ἄθλιοι, οἱ κακοὶ, διδόντες δὲ δίκην ὠφελοῦντο ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἐατέον. κακῶν δὲ αἴτιον φάναι θεὸν τινὶ γίγνεσθαι, ἀγαθὸν ὄντα, διαμαχετέον παντὶ τρόπῳ, μήτε τινὰ ταῦτα λέγειν ἐν τῇ αὑτοῦ πόλει, εἰ μέλλει εὐνομήσεσθαι, μήτε τινὰ ἀκούειν, μήτε νεώτερον, μήτε πρεσβύτερον, μήτε ἐν μέτρῳ, μήτε ἄνευ μέτρου μυθολογοῦντα· ὡς οὔθ' ὅσια ἂν λεγόμενα, εἰ λέγοιτο, οὔτε ξύμφορα ἡμῖν, οὔτε ξύμφωνα αὐτὰ αὑτοῖς. Σύμψηφός σοι εἰμὶ, ἔφη, τούτου τοῦ νόμου· καί μοι ἀρέσκει. Οὗτος μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, εἷς ἂν εἴη τῶν περὶ θεοὺς νόμων τε καὶ τύπων· ἐν ᾧ δεήσει τοὺς λέγοντας, λέγειν, καὶ τοὺς ποιοῦντας, ποιεῖν, μὴ πάντων αἴτιον τὸν θεὸν, ἀλλὰ τῶν ἀγαθῶν. Καὶ μάλ', ἔφη, ἀπόχρη. Τί δὲ δὴ ὁ δεύτερος ὅδε; ἆρα γόητα τὸν θεὸν οἴει εἶναι, καὶ οἷον ἐξ ἐπιβουλῆς φαντάζεσθαι ἄλλοτε ἐν ἄλλαις ἰδέαις; τοτὲ μὲν αὐτὸν γιγνόμενον, καὶ ἀλλάττοντα τὸ αὑτοῦ εἶδος εἰς πολλὰς μορφὰς, τοτὲ δ' ἡμᾶς ἀπατῶντα, καὶ ποιοῦντα περὶ αὑτοῦ τοιαῦτα δοκεῖν; ἢ ἁπλοῦν τε εἶναι, καὶ πάντων ἥκιστα τῆς ἑαυτοῦ ἰδέας ἐκβαίνειν; Οὐκ ἔχω, ἔφη, νῦν γε οὕτως εἰπεῖν. Τί δὲ τόδε; οὐκ ἀνάγκη, εἴπερ τι ἐξίσταιτο

τῆς αὑτοῦ ἰδέας, ἢ αὐτὸ ὑφ᾽ ἑαυτοῦ μεθίστασθαι, ἢ ὑπ᾽ ἄλλου; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν ὑπὸ μὲν ἄλλου τὰ ἄριστα ἔχοντα, ἥκιστα ἀλλοιοῦταί τε καὶ κινεῖται. οἷον, σῶμα ὑπὸ σιτίων τε καὶ ποτῶν, καὶ πόνων, καὶ πᾶν φυτὸν, ὑπὸ εἱλήσεών τε καὶ ἀνέμων, καὶ τῶν τοιούτων παθημάτων, οὐ τὸ ὑγιέστατον καὶ ἰσχυρότατον ἥκιστα ἀλλοιοῦται; Πῶς δ᾽ οὔ; Ψυχὴν δὲ αὐτὴν οὐ τὴν ἀνδρειοτάτην καὶ φρονιμωτάτην ἥκιστ᾽ ἄν τι ἔξωθεν πάθος ταράξειέ τε καὶ ἀλλοιώσειε; Ναί. Καὶ μὴν που καὶ τά γε ξύνθετα πάντα σκεύη τε καὶ οἰκοδομήματα, καὶ ἀμφιέσματα, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, τὰ εὖ εἰργασμένα καὶ εὖ ἔχοντα, ὑπὸ χρόνου τε καὶ τῶν ἄλλων παθημάτων ἥκιστα ἀλλοιοῦται. Ἔστι δὴ ταῦτα. Πᾶν δὴ τὸ καλῶς ἔχον, ἢ φύσει, ἢ τέχνῃ, ἢ ἀμφοτέροις, ἐλαχίστην μεταβολὴν ὑπ᾽ ἄλλου ἐνδέχεται. Ἔοικεν. Ἀλλὰ μὴν ὁ θεός τε καὶ τὰ τοῦ θεοῦ πάντῃ ἄριστα ἔχει. Πῶς δ᾽ οὔ; Ταύτῃ μὲν δὴ ἥκιστα ἂν πολλὰς μορφὰς ἴσχοι ὁ θεός. Ἥκιστα δῆτα. Ἀλλ᾽ ἆρα αὐτὸς αὑτὸν μεταβάλλοι ἂν καὶ ἀλλοιοῖ; Δῆλον, ἔφη, ὅτι, εἴπερ ἀλλοιοῦται. Πότερον οὖν ἐπὶ τὸ βέλτιόν τε καὶ κάλλιον μεταβάλλει ἑαυτὸν, ἢ ἐπὶ τὸ χεῖρον καὶ τὸ αἴσχιον ἑαυτοῦ; Ἀνάγκη, ἔφη, ἐπὶ τὸ χεῖρον, εἴπερ ἀλλοιοῦται. οὐ γάρ που ἐνδεᾶ γε φήσομεν τὸν θεὸν κάλλους ἢ ἀρετῆς εἶναι. Ὀρθότατα, ἦν δ᾽ ἐγὼ, λέγεις. καὶ οὕτως ἔχοντος, δοκεῖ ἄν τίς σοὶ, ὦ Ἀδείμαντε, ἑκὼν αὑτὸν χείρω ποιεῖν ὁπῃοῦν, ἢ θεῶν ἢ ἀνθρώπων; Ἀδύνατον, ἔφη. Ἀδύνατον ἄρα, ἔφην, καὶ θεῷ ἐθέλειν αὑτὸν ἀλλοιοῦν· ἀλλ᾽ ὡς ἔοικε, κάλλιστος καὶ ἄριστος ὢν εἰς τὸ δυνατὸν ἕκα-

στος αὐτῶν μένει ἀεὶ ἁπλῶς ἐν τῇ αὑτοῦ μορφῇ. Ἅπασα, ἔφη, ἀνάγκη ἔμοιγε δοκεῖ. Μηδεὶς ἄρα, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ ἄριστε, λεγέτω ἡμῖν τῶν ποιητῶν ὡς — θεοὶ ξείνοισιν ἐοικότες ἀλλοδαποῖσι, Παντοῖοι τελέθοντες, ἐπιστρωφῶσι πόληας. μηδὲ Πρωτέως καὶ Θέτιδος καταψευδέσθω μηδείς· μηδ' ἐν τραγῳδίαις, μηδ' ἐν τοῖς ἄλλοις ποιήμασιν εἰσαγέτω Ἥραν ἠλλοιωμένην ὡς ἱέρειαν, ἀγείρουσαν Ἰνάχου Ἀργείου ποταμοῦ παισὶ βιοδώροις· καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλὰ μὴ ἡμῖν ψευδέσθωσαν. μηδ' αὖ ὑπὸ τούτων ἀναπειθόμεναι αἱ μητέρες τὰ παιδία ἐκδειματούντων, λέγουσαι τοὺς μύθους κακῶς, ὡς ἄρα θεοί τινες περιέρχονται νύκτωρ, πολλοῖς ξένοις καὶ παντοδαποῖς ἰνδαλλόμενοι· ἵνα μὴ ἅμα μὲν εἰς θεοὺς βλασφημῶσιν, ἅμα δὲ τοὺς παῖδας ἀπεργάζωνται δειλοτέρους. Μὴ γὰρ, ἔφη. Ἀλλ' ἆρα, ἦν δ' ἐγὼ, αὐτοὶ μὲν οἱ θεοὶ εἰσὶν οἷοι μὴ μεταβάλλειν, ἡμῖν δὲ ποιοῦσι δοκεῖν σφᾶς παντοδαποὺς φαίνεσθαι, ἐξαπατῶντες καὶ γοητεύοντες; Ἴσως, ἔφη. Τί δέ; ἦν δ' ἐγὼ, ψεύδεσθαι θεὸς ἐθέλοι ἂν, ἢ λόγῳ ἢ ἔργῳ φάντασμα προτείνων; Οὐκ οἶδα, ἦ δ' ὅς. Οὐκ οἶσθα, ἦν δ' ἐγὼ, ὅτι τό γε ὡς ἀληθῶς ψεῦδος, εἰ οἷόν τε τοῦτο εἰπεῖν, πάντες θεοί τε καὶ ἄνθρωποι μισοῦσιν; Πῶς, ἔφη, λέγεις; Οὕτως, ἦν δ' ἐγώ· ὅτι τῷ κυριωτάτῳ που ἑαυτῶν ψεύδεσθαι, καὶ περὶ τὰ κυριώτατα, οὐδεὶς ἑκὼν ἐθέλει, ἀλλὰ πάντων μάλιστα φοβεῖται ἐκεῖ αὐτὸ κεκτῆσθαι. Οὐδὲ νῦν πω, ἦ δ' ὅς, μανθάνω. Οἴει γάρ τι μὲ, ἔφην, σεμνὸν λέγειν· ἐγὼ δὲ λέγω, ὅτι τῇ ψυχῇ περὶ τὰ ὄντα ψεύδεσθαί τε καὶ ἐψεῦ-

σθαι, καὶ ἀμαθῆ εἶναι, καὶ ἐνταῦθα ἔχειν τε καὶ κεκτῆσθαι τὸ ψεῦδος, πάντες ἥκιστα ἂν δέξαιντο· καὶ μισοῦσι μάλιστα αὐτὸ ἐν τῷ τοιούτῳ. Πολύ γε, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν ὀρθότατά γ' ἄν, ὃ νῦν δὴ ἔλεγον, τοῦτο ὡς ἀληθῶς ψεῦδος καλοῖτο, ἡ ἐν τῇ ψυχῇ ἄγνοια, ἡ τοῦ ἐψευσμένου. ἐπεὶ τό γε ἐν τοῖς λόγοις, μίμημά τι τοῦ ἐν τῇ ψυχῇ ἐστὶ παθήματος· καὶ ὕστερον γεγονὸς εἴδωλον, οὐ πάνυ ἄκρατον ψεῦδος. ἢ οὐχ οὕτω; Πάνυ μὲν οὖν. Τὸ μὲν δὴ τῷ ὄντι ψεῦδος οὐ μόνον ὑπὸ θεῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπ' ἀνθρώπων, μισεῖται. Δοκεῖ μοι. Τί δὲ δή; τὸ ἐν τοῖς λόγοις ψεῦδος, πότε καὶ τί χρήσιμον, ὥστε μὴ ἄξιον εἶναι μίσους; ἆρ' οὐ πρός τε τοὺς πολεμίους, καὶ τῶν καλουμένων φίλων, ὅταν διὰ μανίαν, ἤ τινα ἄνοιαν, κακόν τι ἐπιχειρῶσι πράττειν, τότε ἀποτροπῆς ἕνεκα, ὡς φάρμακον, χρήσιμον γίνεται; καὶ ἐν αἷς νῦν δὴ ἐλέγομεν μυθολογίαις, διὰ τὸ μὴ εἰδέναι ὅπῃ τἀληθὲς ἔχει περὶ τῶν παλαιῶν, ἀφομοιοῦντες τῷ ἀληθεῖ τὸ ψεῦδος, ὅτιμάλιστα οὕτω χρήσιμον ποιοῦμεν; Καὶ μάλα, ἦ δ' ὅς, οὕτως ἔχει. Κατὰ τί δὴ οὖν τούτων, τῷ θεῷ τὸ ψεῦδος χρήσιμον; πότερον, διὰ τὸ μὴ εἰδέναι τὰ παλαιὰ, ἀφομοιῶν ἂν ψεύδοιτο; Γελοῖον μέντ' ἂν εἴη, ἔφη. Ποιητὴς μὲν ἄρα ψευδὴς ἐν θεῷ οὐκ ἔνι. Οὔ μοι δοκεῖ. Ἀλλὰ δεδιὼς τοὺς ἐχθροὺς ψεύδοιτο; Πολλοῦ γε δεῖ. Ἀλλὰ δι' οἰκείων ἄνοιαν, ἢ μανίαν; Ἀλλ' οὐδεὶς, ἔφη, τῶν ἀνοήτων καὶ μαινομένων θεοφιλής. Οὐκ ἄρ' ἐστὶν οὗ ἕνεκα ἂν θεὸς ψεύδοιτο. Οὐκ ἔστι. Πάντῃ ἄρα ἀψευδὲς τὸ δαιμόνιόν τε καὶ τὸ θεῖον. Παντά-

πασι μὲν οὖν, ἔφη. Κομιδῇ ἄρα ὁ θεος ἁπλοῦν καὶ ἀληθὲς ἔν τε ἔργῳ καὶ ἐν λόγῳ. καὶ οὔτε αὐτὸς μεθίσταται, οὔτε ἄλλους ἐξαπατᾷ, οὔτε κατὰ φαντασίας, οὔτε κατὰ λόγους, οὔτε κατὰ σημείων πομπὰς, οὔθ᾽ ὕπαρ οὐδ᾽ ὄναρ. Οὕτως, ἔφη, ἔμοιγε καὶ αὐτῷ φαίνεται, σοῦ λέγοντος. Συγχωρεῖς ἄρα, ἔφην, τοῦτον τύπον δεύτερον εἶναι, ἐν ᾧ δεῖ περὶ θεῶν καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν, ὡς μήτε αὐτοὺς γόητας τῷ μεταβάλλειν ἑαυτοὺς, μήτε ἡμᾶς ψεύδεσι παράγειν ἐν λόγῳ ἢ ἔργῳ; Συγχωρῶ. Πολλὰ ἄρα Ὁμήρου ἐπαινοῦντες ἄλλα, τοῦτο οὐκ ἐπαινεσόμεθα, τὴν τοῦ ἐνυπνίου πομπὴν ὑπὸ Διὸς τῷ Ἀγαμέμνονι· οὐδ᾽ Αἰσχύλου, ὅταν φῇ ἡ Θέτις τὸν Ἀπόλλω ἐν τοῖς αὐτῆς γάμοις ᾄδοντα, Ἐνδατεῖσθαι τὰς ἑὰς εὐπαιδίας, Νόσων τ᾽ ἀπείρους, καὶ μακραίωνας βίους. Ξύμπαντά τ᾽ εἰπὼν, θεοφιλεῖς ἐμὰς τύχας Παιὼν ἐπευφήμησεν, εὐθυμῶν ἐμέ. Κἀγὼ τὸ Φοίβου θεῖον ἀψευδὲς στόμα Ἤλπιζον εἶναι, μαντικῇ βρύον τέχνῃ, Ὁ δ᾽, αὐτὸς ὑμνῶν, αὐτὸς ἐν θοίνῃ παρὼν, Αὐτὸς τάδ᾽ εἰπὼν, αὐτός ἐστιν ὁ κτανὼν Τὸν παῖδα τὸν ἐμόν. Ὅταν τὶς τοιαῦτα λέγῃ περὶ θεῶν, χαλεπανοῦμέν τε, καὶ χορὸν οὐ δώσομεν· οὐδὲ τοὺς διδασκάλους ἐάσομεν ἐπὶ παιδείᾳ χρῆσθαι τῶν νέων, εἰ μέλλουσιν ἡμῖν οἱ φύλακες, θεοσεβεῖς τε καὶ θεῖοι γίγνεσθαι, καθόσον ἀνθρώπῳ ἐπιπλεῖστον οἷόν τε. Παντάπασιν, ἔφη, ἔγωγε τοὺς τύπους τούτους συγχωρῶ, καὶ ὡς νόμοις ἂν χρῴμην.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ
Η
ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

ΤΑ μὲν δὴ περὶ θεοὺς, ἦν δ' ἐγὼ, τοιαῦτ' ἄττα ὡς ἔοικεν ἀκουστέον τε καὶ οὐκ ἀκουστέον εὐθὺς ἐκ παίδων, τοῖς θεούς τε τιμήσουσι καὶ γονέας, τήν τε ἀλλήλων φιλίαν μὴ περὶ σμικροῦ ποιησομένοις. Καὶ οἶμαί γ', ἔφη, ὀρθῶς ἡμῖν φαίνεσθαι. Τί δὲ δή; εἰ μέλλουσιν εἶναι ἀνδρεῖοι, ἆρ' οὐ ταῦτά τε λεκτέον, καὶ οἷα αὐτοὺς ποιῆσαι ἥκιστα τὸν θάνατον δεδιέναι; ἢ ἡγῇ τινά ποτ' ἂν γενέσθαι ἀνδρεῖον, ἔχοντα ἐν αὑτῷ τοῦτο τὸ δεῖμα; Μὰ Δία, ἦ δ' ὅς, οὐκ ἔγωγε. Τί δέ; τἀν ᾅδου ἡγούμενον εἶναί τε, καὶ δεινὰ εἶναι, οἴει τινὰ θανάτου ἀδεᾶ ἔσεσθαι; καὶ ἐν ταῖς μάχαις αἱρήσεσθαι πρὸ ἥττης τε καὶ δουλείας θάνατον; Οὐδαμῶς. Δεῖ δή, ὡς ἔοικεν, ἡμᾶς ἐπιστατεῖν καὶ περὶ τούτων τῶν μύθων τοῖς ἐπιχειροῦ-

σι λέγειν καὶ δεῖσθαι μὴ λοιδορεῖν ἁπλῶς οὕτω τὰ ἐν ᾅδου, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπαινεῖν, ὡς οὔτ᾽ ἀληθῆ λέγοντας, οὔτ᾽ ὠφέλιμα τοῖς μέλλουσι μαχίμοις ἔσεσθαι. Δεῖ μέντοι, ἔφη. Ἐξαλείψωμεν ἄρα, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἀπὸ τοῦδε τοῦ ἔπους ἀρξάμενοι, πάντα τὰ τοιαῦτα, Βουλοίμην κ᾽ ἐπάρουρος ἐὼν θητευέμεν ἄλλῳ Ἀνδρὶ παρ᾽ ἀκλήρῳ, ᾧ μὴ βίοτος πολὺς εἴη, Ἢ πᾶσι νεκύεσσι καταφθιμένοισιν ἀνάσσειν. καὶ τὸ, Οἰκία δὲ θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισι φανείη Σμερδαλέ᾽, εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ. καὶ, Ὢ πόποι, ἦ ῥά τις ἐστὶ καὶ εἰν ἀΐδαο δόμοισι Ψυχὴ καὶ εἴδωλον, ἀτὰρ φρένες οὐκ ἔνι πάμπαν. καὶ τὸ, Οἴῳ πεπνῦσθαι, τοὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσι. καὶ, Ψυχὴ δ᾽ ἐκ ῥεθέων πταμένη, ἄϊδός δε βεβήκει, Ὃν πότμον γοόωσα, λιποῦσ᾽ ἀνδροτῆτα καὶ ἥβην. καὶ, — ψυχὴ δὲ κατὰ χθονὸς, ἠΰτε καπνὸς, Ὤιχετο τετριγυῖα. καὶ, Ὡς δ᾽ ὅτε νυκτερίδες μυχῷ ἄντρου θεσπεσίοιο Τρίζουσαι ποτέονται, ἐπεί κέ τις ἀποπέσῃσι Ὁρμαθοῦ ἐκ πέτρης, ἀνά τ᾽ ἀλλήλῃσιν ἔχονται· Ὡς αἳ τετριγυῖαι ἅμ᾽ ἤεσαν. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα παραιτησόμεθα Ὅμηρόν τε καὶ τοὺς ἄλλους ποιητὰς μὴ χαλεπαίνειν ἂν διαγράφωμεν· οὐχ ὡς οὐ ποιητικὰ καὶ ἡδέα τοῖς πολλοῖς ἀκούειν, ἀλλ᾽ ὅσῳ ποιητικώτερα, τοσούτῳ ἧττον ἀκουστέον παισὶ καὶ ἀνδράσιν, οὓς δεῖ ἐλευθέρους εἶναι, δουλείαν θανάτου μᾶλλον πεφοβημένους. Παντάπασι μὲν οὖν. Οὐκοῦν ἔτι καὶ τὰ περὶ ταῦτα ὀνόματα πάντα δεινά τε καὶ φοβερὰ, ἀποβλητέα, Κωκυτούς τε, καὶ Στύγας, καὶ ἐνέρους, καὶ ἀλίβαντας, καὶ ὅσα ἄλλα τούτου

τοῦ τύπου ὀνομαζόμενα, φρίττειν δὴ ποιεῖ ὡς οἴόν-τε πάντας τοὺς ἀκούοντας. καὶ ἴσως εὖ ἔχει πρὸς ἄλλό τι· ἡμεῖς δὲ ὑπὲρ τῶν φυλάκων φοβούμεθα, μὴ ἐκ τῆς τοιαύτης φρίκης, θερμότεροι καὶ μαλακώτεροι τοῦ δέοντος γένωνται ἡμῖν. Καὶ ὀρθῶς γ' ἔφη, φοβούμεθα. Ἀφαιρετέα ἄρα. Ναί. Τὸν δὲ ἐναντίον τύπον τούτοις λεκτέον τε καὶ ποιητέον. Δηλαδή. Καὶ τοὺς ὀδυρμοὺς ἄρα ἐξαιρήσομεν καὶ τοὺς οἴκτους τοὺς τῶν ἐλλογίμων ἀνδρῶν. Ἀνάγκη, ἔφη, εἴπερ καὶ τὰ πρότερα. Σκόπει δή, ἦν δ' ἐγώ, εἰ ὀρθῶς ἐξαιρήσομεν, ἢ οὔ. φαμὲν δὲ δὴ ὅτι ὁ ἐπιεικὴς ἀνὴρ τῷ ἐπιεικεῖ, οὗπερ καὶ ἑταῖρός ἐστιν, τὸ τεθνάναι οὐ δεινὸν ἡγήσεται; Φαμὲν γάρ. Οὐκ ἄρα ὑπέρ γ' ἐκείνου, ὡς δεινόν τι πεπονθότος, ὀδύροιτ' ἄν. Οὐ δῆτα. Ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε λέγομεν, ὡς ὁ τοιοῦτος μάλιστα αὐτὸς αὑτῷ αὐτάρκης πρὸς τὸ εὖ ζῆν, καὶ διαφερόντως τῶν ἄλλων ἥκιστα ἑτέρου προσδεῖται. Ἀληθῆ, ἔφη. Ἥκιστ' ἄρα αὐτῷ δεινὸν στερηθῆναι υἱέος, ἢ ἀδελφοῦ, ἢ χρημάτων, ἢ ἄλλου του τῶν τοιούτων. Ἥκιστα μέντοι. Ἥκιστ' ἄρα καὶ ὀδύρεσθαι, φέρειν δὲ ὡς πραότατα, ὅταν τὶς αὐτὸν τοιαύτη ξυμφορὰ καταλάβῃ. Πολύ γε. Ὀρθῶς ἄρα ἐξαιροῖμεν τοὺς θρήνους τῶν ὀνομαστῶν ἀνδρῶν, γυναιξὶ δ' ἀποδιδοῖμεν, καὶ οὐδὲ ταύταις σπουδαίαις· καὶ ὅσοι κακοὶ τῶν ἀνδρῶν· ἵνα ἡμῖν δυσχεραίνωσιν ὅμοια τούτοις ποιεῖν οὓς δὴ φαμὲν ἐπὶ φυλακῇ τῆς χώρας τρέφειν. Ὀρθῶς, ἔφη. Πάλιν δὴ Ὁμήρου τε δεησόμεθα καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν, μὴ ποιεῖν, Ἀχιλλέα θεᾶς παῖδα, Ἄλλοτ' ἐπὶ πλευρᾶς κα-

τακείμενον, ἄλλοτε δ' αὖτε Ὕπτιον, ἄλλοτε δὲ πρηνῆ. τοτὲ δ' ὀρθὸν ἀναστάντα, Πλωΐζοντ' ἀλύοντ' ἐπὶ θῖν' ἁλὸς ἀτρυγέτοιο. μηδὲ ἀμφοτέρῃσι χερσὶν ἑλόντα κόνιν αἰθαλόεσσαν, χευάμενον κακκεφαλῆς. μηδὲ ἄλλα κλαίοντά τε καὶ ὀδυρόμενον ὅσα καὶ οἷα ἐκεῖνος ἐποίησε. μηδὲ Πρίαμον ἐγγὺς θεῶν γεγονότα, λιτανεύοντά τε καὶ — κυλινδούμενον κατὰ κόπρον, Ἐξονομακλήδην ὀνομάζοντ' ἄνδρα ἕκαστον. πολὺ δ' ἔτι τούτων μᾶλλον δεησόμεθα μήτοι θεοὺς γε ποιεῖν ὀδυρομένους καὶ λέγοντας, Ὤμοι ἐγὼ δειλὴ, ὤμοι δυσαριστοτόκεια. εἰ δ' οὖν θεοὺς, μήτοι τόν γε μέγιστον τῶν θεῶν τολμῆσαι οὕτως ἀνομοίως γιμήσασθαι, ὥστε, Ὢ πόποι (φάναι) ἦ φίλον ἄνδρα διωκόμενον περὶ ἄστυ Ὀφθαλμοῖσιν ὁρῶμαι· ἐμὸν δ' ὀλοφύρεται ἦτορ. καὶ, Αἲ αἲ ἐγὼν, ὅτε μοὶ Σαρπηδόνα φίλτατον ἀνδρῶν Μοῖρ' ὑπὸ Πατρόκλοιο Μενοιτιάδαο δαμῆναι. Εἰ γὰρ, ὦ φίλε Ἀδείμαντε, τὰ τοιαῦθ' ἡμῖν οἱ νέοι σπουδῇ ἀκούοιεν, καὶ μὴ καταγελῷεν ὡς ἀναξίως λεγομένων, σχολῇ ἂν ἑαυτόν γέ τις, αὐτὸν ἄνθρωπον ὄντα, ἀνάξιον ἡγήσαιτο τούτων, καὶ ἐπιπλήξειεν, εἰ καὶ ἐπίοι αὐτῷ τοιοῦτον ἢ λέγειν ἢ ποιεῖν· ἀλλ' οὐδὲν αἰσχυνόμενος, οὐδὲ καρτερῶν, πολλοὺς ἐπὶ σμικροῖς παθήμασι θρήνους ἂν ᾄδοι καὶ ὀδυρμούς. Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις. Δεῖ δέ γε οὐχ, ὡς ἄρτι ἡμῖν ὁ λόγος ἐσήμαινεν· ᾧ πειστέον, ἕως ἄν τις ἡμᾶς ἄλλῳ καλλίονι πείσῃ. Οὐ γὰρ οὖν δεῖ. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ φιλογέλωτάς γε δεῖ εἶναι. σχεδὸν γὰρ ὅταν τὶς ἐφίῃ ἰσχυρῷ γέλωτι, ἰσχυρὰν καὶ μεταβολὴν ζητεῖ τὸ τοιοῦτον. Δοκεῖ

μοι, ἔφη. Οὔτε ἄρα ἀνθρώπους ἀξίους λόγου κρατουμένους ὑπὸ γέλωτος ἄν τις ποιῇ, ἀποδεκτέον· πολὺ δὲ ἧττον, ἐὰν θεούς. Πολὺ μέντοι, ἦ δ᾽ ὅς. Οὐκοῦν Ὁμήρου οὐδὲ τὰ τοιαῦτα ἀποδεξόμεθα περὶ θεῶν, Ἄσβεστος δ᾽ ἄρ᾽ ἐνῶρτο γέλως μακάρεσσι θεοῖσιν, Ὡς ἴδον Ἥφαιστον διὰ δώματα ποιπνύοντα. Οὐκ ἀποδεκτέον, κατὰ τὸν σὸν λόγον. Εἰ σὺ βούλει, ἔφη, ἐμὸν τὸν λόγον τιθέναι, οὐ γὰρ οὖν δὴ ἀποδεκτέον. ἀλλὰ μὴν καὶ ἀλήθειάν γε περὶ πολλοῦ ποιητέον. εἰ γὰρ ὀρθῶς ἐλέγομεν ἄρτι, καὶ τῷ ὄντι θεοῖς μὲν ἄχρηστον ψεῦδος, ἀνθρώποις δὲ χρήσιμον, ὡς ἐν φαρμάκου εἴδει, δῆλον ὅτι τό γε τοιοῦτον ἰατροῖς δοτέον, ἰδιώταις δὲ οὐχ ἁπτέον. Δῆλον, ἔφη. Τοῖς ἄρχουσι δὴ τῆς πόλεως, εἴπερ τισὶν ἄλλοις, προσήκει ψεύδεσθαι ἢ πολεμίων ἢ πολιτῶν ἕνεκα, ἐπ᾽ ὠφελείᾳ τῆς πόλεως· τοῖς δὲ ἄλλοις πᾶσιν οὐχ ἁπτέον τοῦ τοιούτου. ἀλλὰ πρός γε δὴ τοὺς τοιούτους ἄρχοντας ἰδιώτῃ ψεύσασθαι, ταὐτὸν καὶ μεῖζον ἁμάρτημα φήσομεν, ἢ κάμνοντι πρὸς ἰατρὸν, ἢ ἀσκοῦντι πρὸς παιδοτρίβην, περὶ τῶν τοῦ αὑτοῦ σώματος παθημάτων μὴ τἀληθῆ λέγειν, ἢ πρὸς κυβερνήτην περὶ τῆς νεώς τε καὶ τῶν ναυτῶν μὴ τὰ ὄντα λέγοντι, ὅπως ἢ αὐτὸς ἤ τις τῶν ξυνναυτῶν πράξεως ἔχει. Ἀληθέστατα, ἔφη. Ἂν ἄρ᾽ ἄλλον τινὰ λαμβάνῃ ψευδόμενον ἐν τῇ πόλει, — τῶν οἳ δημιοεργοὶ ἔασι, Μάντιν, ἢ ἰητῆρα κακῶν, ἢ τέκτονα δούρων, κολάσει, ὡς ἐπιτήδευμα εἰσάγοντα, πόλεως, ὥσπερ νεὼς, ἀνατρεπτικόν τε καὶ ὀλέθριον. Ἐάν γε, ἦ δ᾽ ὅς, ἐπί γε λόγῳ ἔργα τελῆται. Τί δέ; σωφροσύ-

νης ἆρα οὐ δεήσει ἡμῖν τοῖς νεανίαις; Πῶς δ᾽ οὔ; Σωφροσύνης δὲ ὡς πλήθει οὐ τὰ τοιάδε μέγιστα; ἀρχόντων μὲν ὑπηκόους εἶναι, αὐτοὺς δὲ ἄρχοντας τῶν περὶ πότους καὶ ἀφροδίσια καὶ περὶ ἐδωδὰς ἡδονῶν; Ἔμοιγε δοκεῖ. Τὰ δὴ τοιάδε φήσομεν, οἶμαι, καλῶς λέγεσθαι, οἷα καὶ παρ᾽ Ὁμήρῳ Διομήδης λέγει, Τέττα σιωπῇ ἧσο, ἐμῷ δ᾽ ἐπιπείθεο μύθῳ. καὶ τὰ τούτων ἐχόμενα, τά, — ἴσαν μένεα πνείοντες Ἀχαιοὶ, Σιγῇ δειδιότες σημάντορας. καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. Καλῶς. Τί δέ; τὰ τοιάδε, Οἰνοβαρὲς, κυνὸς ὄμματ᾽ ἔχων, κραδίην δ᾽ ἐλάφοιο, καὶ τὰ τούτων ἑξῆς, ἆρα καλῶς, καὶ ὅσα ἄλλα τὶς ἐν λόγῳ ἢ ἐν ποιήσει εἴρηκε νεανιεύματα ἰδιωτῶν εἰς ἄρχοντας; Οὐ καλῶς. οὐ γὰρ οἶμαι εἴς γε σωφροσύνην νέοις ἐπιτήδεια ἀκούειν. εἰ δέ τινα ἄλλην ἡδονὴν παρέχεται, θαυμαστὸν οὐδέν. ἢ πῶς σοι φαίνεται; Οὕτως, ἔφη. Τί δέ; ποιεῖν ἄνδρα τὸν σοφώτατον, λέγοντα ὡς δοκεῖ αὐτῷ κάλλιστον εἶναι πάντων, ὅταν — παραπλεῖαι ὦσι τράπεζαι Σίτου καὶ κρειῶν, μέθυ δ᾽ ἐκ κρητῆρος ἀφύσσων Οἰνοχόος φορέῃσι, καὶ ἐγχείῃ δεπάεσσι, δοκεῖ σοι ἐπιτήδειον εἶναι πρὸς ἐγκράτειαν ἑαυτοῦ ἀκούειν νέῳ; ἢ τὸ, Λιμῷ δ᾽ οἴκιστον θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν; ἢ Δία, καθευδόντων τῶν ἄλλων θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων, ὡς μόνος ἐγρηγορὼς ἃ ἐβουλεύσατο, τούτων πάντων ῥᾳδίως ἐπιλανθανόμενον, διὰ τὴν τῶν ἀφροδισίων ἐπιθυμίαν; καὶ οὕτως ἐκπλαγέντα, ἰδόντα τὴν Ἥραν, ὥστε μηδ᾽ εἰς τὸ δωμάτιον ἐθέλειν ἐλθεῖν, ἀλλ᾽ αὐτοῦ βουλόμενον χαμαὶ ξυγγίγνεσθαι; καὶ λέγοντα ὡς οὕτως ὑπὸ ἐπιθυμίας

ἔχεται, ὡς οὐδ᾽ ὅτε τοπρῶτον ἐφοίτων πρὸς ἀλλήλους — φίλους λήθοντε τοκῆας; οὐδ᾽ Ἄρεώς τε καὶ Ἀφροδίτης ὑπὸ Ἡφαίστου δεσμὸν, οὐδ᾽ ἕτερα τοιαῦτα. Οὐ μὰ τὸν Δία, ἦ δ᾽ ὅς, οὔ μοι φαίνεται ἐπιτήδεια. Ἀλλ᾽ εἴπου τινὲς, ἦν δ᾽ ἐγὼ, καρτερίαι πρὸς ἅπαντα καὶ λέγονται καὶ πράττονται ὑπὸ ἐλλογίμων ἀνδρῶν, θεατέον τε καὶ ἀκουστέον. οἷον καὶ τὸ, Στῆθος δὲ πλήξας, κραδίην ἠνίπαπε μύθῳ· Τέτλαθι κραδίη, καὶ κύντερον ἄλλο ποτ᾽ ἔτλης. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Οὐ μὲν δὴ δωροδόκους γε ἐατέον εἶναι τοὺς ἄνδρας, οὐδὲ φιλοχρημάτους. Οὐδαμῶς. Οὐδ᾽ ᾀστέον αὐτοῖς ὅτι Δῶρα θεοὺς πείθει, δῶρ᾽ αἰδοίους βασιλῆας. οὐδὲ τὸν τοῦ Ἀχιλλέως παιδογωγὸν Φοίνικα ἐπαινετέον, ὡς μετρίως ἔλεγε, συμβουλεύων αὐτῷ, δῶρα μὲν λαβόντι, ἀπαμύνειν τοῖς Ἀχαιοῖς· ἄνευ δὲ δώρων, μὴ ἀπαλλάττεσθαι τῆς μήνιδος. οὐδ᾽ αὐτὸν τὸν Ἀχιλλέα ἀξιώσομεν οὐδ᾽ ὁμολογήσομεν οὕτω φιλοχρήματον εἶναι, ὥστε παρὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος δῶρα λαβεῖν, καὶ τιμὴν αὖ λαβόντα νεκροῦ, ἀπολύειν· ἄλλως δὲ, μὴ θέλειν. Οὔκουν δίκαιόν γε, ἔφη, ἐπαινεῖν τὰ τοιαῦτα. Ὀκνῶ δέ γε, ἦν δ᾽ ἐγὼ, δι᾽ Ὅμηρον λέγειν, ὅτι οὐδ᾽ ὅσιον ταῦτά γε κατὰ Ἀχιλλέως φάναι, καὶ ἄλλων λεγόντων πείθεσθαι. καὶ αὖ ὡς πρὸς τὸν Ἀπόλλω εἶπεν, Ἔβλαψάς μ᾽ ἑκάεργε, θεῶν ὀλοώτατε πάντων. Ἦ σ᾽ ἂν τισαίμην, εἴ μοι δύναμίς γε παρείη. Καὶ ὡς πρὸς τὸν ποταμὸν θεὸν ὄντα ἀπειθῶς εἶχε, καὶ μάχεσθαι ἕτοιμος ἦν. καὶ αὖ τὰς τοῦ ἑτέρου ποταμοῦ Σπερχειοῦ ἱερὰς τρίχας Πατρόκλῳ ἥρωϊ (ἔφη)

κόμην ὀπάσαιμι φέρεσθαι, νεκρῷ ὄντι. καὶ ὡς ἔδρασε τοῦτο οὐ πειστέον. τάς τε αὖ Ἕκτορος ἕλξεις περὶ τὸ σῆμα τὸ Πατρόκλου, καὶ τὰς τῶν ζωγρηθέντων σφαγὰς εἰς τὴν πυρὰν, ξύμπαντα ταῦτα οὐ φήσομεν ἀληθῆ εἰρῆσθαι· οὐδ᾽ ἐάσομεν πείθεσθαι τοὺς ἡμετέρους ὡς Ἀχιλλεὺς, θεᾶς ὢν παῖς καὶ Πηλέως, σωφρονεστάτου τε καὶ τρίτου ἀπὸ Διὸς, καὶ ὑπὸ τῷ σοφωτάτῳ Χείρωνι τεθραμμένος, τοσαύτης ἦν ταραχῆς πλέως, ὥστ᾽ ἔχειν ἐν αὑτῷ νοσήματά τε δύο ἐναντίω ἀλλήλοιν, ἀνελευθερίαν μετὰ φιλοχρηματίας, καὶ αὖ ὑπερηφανίαν θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων. Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις. Μὴ τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, μηδὲ τάδε πειθώμεθα, μηδ᾽ ἐῶμεν λέγειν, ὡς Θησεὺς Ποσειδῶνος υἱὸς, Πειρίθους τε Διὸς, ὥρμησαν οὕτως ἐπὶ δεινὰς ἁρπαγάς· μηδέ τιν᾽ ἄλλον θεοῦ παῖδά τε καὶ ἥρω τολμῆσαι ἂν δεινὰ καὶ ἀσεβῆ ἐργάσασθαι, οἷα νῦν καταψεύδονται αὐτῶν. ἀλλὰ προσαναγκάζωμεν τοὺς ποιητὰς ἢ μὴ τούτων αὐτὰ ἔργα φάναι, ἢ τούτους μὴ εἶναι θεῶν παῖδας. ἀμφότερα δὲ μὴ λέγειν· μηδὲ ἡμῖν ἐπιχειρεῖν πείθειν τοὺς νέους ὡς οἱ θεοὶ κακὰ γεννῶσι, καὶ ἥρωες, ἀνθρώπων, οὐδὲν βελτίους. ὅπερ γὰρ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐλέγομεν, οὔθ᾽ ὅσια ταῦτα, οὔτ᾽ ἀληθῆ. ἐπεδείξαμεν γάρ που ὅτι ἐκ θεῶν κακὰ γίγνεσθαι ἀδύνατον. Πῶς γὰρ οὔ; Καὶ μὴν τοῖς γε ἀκούουσι βλαβερά. πᾶς γὰρ ἑαυτῷ συγγνώμην ἕξει κακῷ ὄντι, πεισθεὶς ὡς ἄρα τοιαῦτα πράττουσί τε καὶ ἔπραττον καὶ οἱ θεῶν ἀγχίσποροι, Ζηνὸς ἐγγὺς, ὧν — κατ᾽ Ἰδαῖον πάγον Διὸς πατρώου βωμός ἐστ᾽ ἐν αἰθέρι.

καὶ, Οὔπω σφιν ἐξίτηλον αἷμα δαιμόνων. ὧν ἕνεκα παυστέον τοὺς τοιούτους μύθους, μὴ ἡμῖν πολλὴν εὐχέρειαν ἐντίκτωσι τοῖς νέοις πονηρίας. Κομιδῇ μὲν οὖν, ἔφη. Τί οὖν ἡμῖν, ἦν δ' ἐγὼ, ἔτι λοιπὸν εἶδος λόγων, περιοριζομένοις οἵους τε λεκτέον καὶ οὕς μή; περὶ γὰρ θεῶν ὡς δεῖ λέγεσθαι εἴρηται, καὶ περὶ δαιμόνων τε καὶ ἡρώων, καὶ τῶν ἐν ᾅδου. Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν καὶ περὶ ἀνθρώπων τὸ λοιπὸν εἴη ἄν; Δηλαδή. Ἀδύνατον δὴ, ὦ φίλε, ἡμῖν τοῦτό γε ἐν τῷ παρόντι τάξαι. Πῶς; Ὅτι οἶμαι ἡμᾶς ἐρεῖν ὡς ἄρα καὶ ποιηταὶ καὶ λογοποιοὶ κακῶς λέγουσι περὶ ἀνθρώπων τὰ μέγιστα, ὅτι εἰσὶν ἄδικοι μὲν, εὐδαίμονες δὲ, πολλοί· δίκαιοι δὲ, ἄθλιοι. καὶ ὡς λυσιτελεῖ τὸ ἀδικεῖν, ἐὰν λανθάνῃ· ἡ δὲ δικαιοσύνη, ἀλλότριον μὲν ἀγαθὸν, οἰκεία δὲ ζημία. καὶ τὰ μὲν τοιαῦτα ἀπερεῖν λέγειν, τὰ δ' ἐναντία τούτων προστάξειν ᾄδειν τε καὶ μυθολογεῖν. ἢ οὐκ οἴει; Εὖ μὲν οὖν, ἔφη, οἶδα. Οὐκοῦν ἐὰν ὁμολογῇς ὀρθῶς με λέγειν, φήσω σε ὡμολογηκέναι ἃ πάλαι ἐζητοῦμεν; Ὀρθῶς, ἔφη, ὑπέλαβες. Οὐκοῦν περὶ ἀνθρώπων ὅτι τοιούτους δεῖ λόγους λέγεσθαι, τότε διομολογησόμεθα ὅταν εὕρωμεν οἷόν ἐστι δικαιοσύνη, καὶ ὡς φύσει λυσιτελοῦν τῷ ἔχοντι, ἐάν τε δοκῇ, ἐάν τε μὴ, τοιοῦτος εἶναι; Ἀληθέστατα, ἔφη. Τὰ μὲν δὴ λόγων πέρι ἐχέτω τέλος. τὸ δὲ λέξεως, ὡς ἐγῷμαι, μετὰ τοῦτο σκεπτέον· καὶ ἡμῖν ἅ τε λεκτέον καὶ ὡς λεκτέον, παντελῶς ἐσκέψεται. καὶ ὁ Ἀδείμαντος, Τοῦτο, ἦ δ' ὅς, οὐ μανθάνω ὅ, τι λέγεις. Ἀλλὰ μέντοι, ἦν δ' ἐγὼ, δεῖ γε. ἴσως οὖν τῇδε μᾶλλον

εἴσῃ. ἆρ' οὐ πάντα ὅσα ὑπὸ μυθολόγων ἢ ποιητῶν λέγεται, διήγησις οὖσα τυγχάνει ἢ γεγονότων, ἢ ὄντων, ἢ μελλόντων; Τί γὰρ, ἔφη, ἄλλο; Ἆρα οὖν οὐχὶ ἤτοι ἁπλῇ διηγήσει, ἢ διὰ μιμήσεως γιγνομένῃ, ἢ δι' ἀμφοτέρων, περαίνουσι; Καὶ τοῦτο, ἦ δ' ὅς, ἔτι δέομαι σαφέστερον μαθεῖν. Γελοῖος, ἦν δ' ἐγὼ, ἔοικα διδάσκαλος εἶναι καὶ ἀσαφής. ὥσπερ οὖν οἱ ἀδύνατοι λέγειν, οὐ κατὰ ὅλον, ἀλλ' ἀπολαβὼν μέρος τὶ, πειράσομαι σοὶ ἐν τούτῳ δηλῶσαι ὃ βούλομαι. καί μοι εἰπέ· ἐπίστασαι τῆς Ἰλιάδος τὰ πρῶτα, ἐν οἷς ὁ ποιητής φησι τὸν μὲν Χρύσην δεῖσθαι τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἀπολῦσαι τὴν θυγατέρα, τὸν δὲ χαλεπαίνειν· τὸν δέ, ἐπειδὴ οὐκ ἐτύγχανε, κατεύχεσθαι τῶν Ἀχαιῶν πρὸς τὸν θεόν; Ἔγωγε. Οἶσθ' οὖν ὅτι μέχρι μὲν τούτων τῶν ἐπῶν, — καὶ ἐλίσσετο πάντας Ἀχαιοὺς, Ἀτρείδα δὲ μάλιστα, δύω κοσμήτορε λαῶν, λέγει τε αὐτὸς ὁ ποιητὴς, καὶ οὐδ' ἐπιχειρεῖ ἡμῶν τὴν διάνοιαν ἄλλοσε τρέπειν, ὡς ἄλλός τις ὁ λέγων ἢ αὐτός· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα, ὥσπερ αὐτὸς ὢν ὁ Χρύσης, λέγει, καὶ πειρᾶται ἡμᾶς ὅτιμάλιστα ποιῆσαι μὴ Ὅμηρον δοκεῖν εἶναι τὸν λέγοντα, ἀλλὰ τὸν ἱερέα, πρεσβύτην ὄντα. καὶ τὴν ἄλλην δὴ πᾶσαν σχεδόν τι οὕτω πεποίηται διήγησιν περί τε τῶν ἐν Ἰλίῳ καὶ περὶ τῶν ἐν Ἰθάκῃ καὶ ὅλῃ Ὀδυσσείᾳ παθημάτων. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκοῦν διήγησις μέν ἐστι, καὶ ὅταν τὰς ῥήσεις ἑκάστοτε λέγῃ, καὶ ὅταν τὰ μεταξὺ τῶν ῥήσεων. Πῶς γὰρ οὔ; Ἀλλ' ὅταν γέ τινα λέγῃ ῥῆσιν ὥς τις ἄλλος ὢν, ἆρ' οὐ τότε ὁμοιοῦν αὐτὸν φήσομεν ὅτιμάλιστα τὴν αὐτοῦ λέξιν

ἑκάστοι ὃν ἂν προείπῃ ὡς ἐροῦντα; Φήσομεν. τί γὰρ οὔ; Οὐκοῦν τό γε ὁμοιοῦν ἑαυτὸν ἄλλῳ, ἢ κατὰ φωνὴν, ἢ κατὰ σχῆμα, μιμεῖσθαι ἐστὶν ἐκεῖνον ᾧ ἄν τις ὁμοιοῖ; Τί μήν; Ἐν δὴ τῷ τοιούτῳ ὡς ἔοικεν, οὗτός τε καὶ οἱ ἄλλοι ποιηταὶ διὰ μιμήσεως τὴν διήγησιν ποιοῦνται. Πάνυ μὲν οὖν. Εἰ δέ γε μηδαμοῦ ἑαυτὸν ἀποκρύπτοιτο ὁ ποιητὴς, πᾶσα ἂν αὐτῷ ἄνευ μιμήσεως ἡ ποίησίς τε καὶ ἡ διήγησις γεγονυῖα εἴη. ἵνα δὲ μὴ εἴπῃς ὅτι οὐκ αὖ μανθάνεις ὅπως ἂν τοῦτο γένοιτο, ἐγὼ φράσω. εἰ γὰρ Ὅμηρος εἰπὼν ὅτι ἦλθεν ὁ Χρύσης τῆς τε θυγατρὸς λύτρα φέρων, καὶ ἱκέτης τῶν Ἀχαιῶν, μάλιστα δὲ τῶν βασιλέων, μετὰ τοῦτο μὴ ὡς Χρύσης γενόμενος ἔλεγεν, ἀλλ' ἔτι ὡς Ὅμηρος, οἶσθ' ὅτι οὐκ ἂν μίμησις ἦν, ἀλλ' ἁπλῆ διήγησις· εἶχε δ' ἂν ὧδέ πως· (φράσω δὲ ἄνευ μέτρου· οὐ γάρ εἰμι ποιητικός) Ἐλθὼν ὁ ἱερεὺς εὔχετο ἐκείνοις μὲν τοὺς θεοὺς δοῦναι, ἑλόντας τὴν Τροίαν, αὐτοὺς δὲ σωθῆναι. τὴν δὲ θυγατέρα οἱ αὐτῷ λῦσαι, δεξαμένους ἄποινα, καὶ τὸν θεὸν αἰδεσθέντας. τοιαῦτα δὲ εἰπόντος αὐτοῦ, οἱ μὲν ἄλλοι ἐσέβοντο καὶ συνήνουν· ὁ δὲ Ἀγαμέμνων ἠγρίαινεν, ἐντελλόμενος νῦν τε ἀπιέναι, καὶ αὖθις μὴ ἐλθεῖν, μὴ αὐτῷ τό, τε σκῆπτρον καὶ τὰ τοῦ θεοῦ στέμματα οὐκ ἐπαρκέσοι. πρὶν δὲ λυθῆναι αὐτοῦ τὴν θυγατέρα, ἐν Ἄργει ἔφη γηράσειν μετὰ οὗ. ἀπιέναι δὲ ἐκέλευε, καὶ μὴ ἐρεθίζειν, ἵνα σῶς οἴκαδε ἔλθοι. ὁ δὲ πρεσβύτης ἀκούσας ἔδεισέ τε καὶ ἀπήει σιγῇ. ἀποχωρήσας δ' ἐκ τοῦ στρατοπέδου, πολλὰ τῷ Ἀπόλλωνι εὔχετο, τάς τε ἐπωνυμίας τοῦ θεοῦ

ἀνακαλῶν, καὶ ὑπομιμνήσκων καὶ ἀπαιτῶν εἴ τι πώποτε ἢ ἐν ναῶν οἰκοδομήσεσιν ἢ ἐν ἱερῶν θυσίαις κεχαρισμένον δωρήσαιτο· ὧν δὴ χάριν κατεύχετο τίσαι τοὺς Ἀχαιοὺς τὰ ἃ δάκρυα τοῖς ἐκείνου βέλεσιν. οὕτως, ἦν δ' ἐγώ, ὦ ἑταῖρε, ἄνευ μιμήσεως ἁπλῆ διήγησις γίνεται. Μανθάνω, ἔφη. Μάνθανε τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι ταύτης αὖ ἐναντία γίγνεται, ὅταν τὶς τὰ τοῦ ποιητοῦ τὰ μεταξὺ τῶν ῥήσεων ἐξαίρων, τὰ ἀμοιβαῖα καταλίπῃ. Καὶ τοῦτο, ἔφη, μανθάνω, ὅτι ἐστὶ τὸ περὶ τὰς τραγῳδίας τοιοῦτον. Ὀρθότατα, ἔφην, ὑπέλαβες. Καὶ οἶμαι σοὶ ἤδη δηλοῦν ὃ ἔμπροσθεν οὐχ οἷόστ' ἦν· ὅτι τῆς ποιήσεώς τε καὶ μυθολογίας, ἡ μὲν, διὰ μιμήσεως ὅλη ἐστὶν, ὥσπερ σὺ λέγεις, τραγῳδία τε καὶ κωμῳδία· ἡ δὲ, δι' ἀπαγγελίας αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ. εὕροις δ' ἂν αὐτὴν μάλιστά που ἐν διθυράμβοις. ἡ δ' αὖ δι' ἀμφοτέρων, ἔν τε τῇ τῶν ἐπῶν ποιήσει, πολλαχοῦ δὲ καὶ ἄλλοθι, εἴ μοι μανθάνεις. Ἀλλὰ ξυνίημι, ἔφη, ὃ τότε ἐβούλου λέγειν. Καὶ τὸ πρὸ τούτου δὴ ἀναμνήσθητι, ὅτι ἔφαμεν, ἃ μὲν λεκτέον, ἤδη εἰρῆσθαι, ὡς δὲ λεκτέον, ἔτι σκεπτέον εἶναι. Ἀλλὰ μέμνημαι. Τοῦτο τοίνυν αὐτὸ ἦν ὃ ἔλεγον, ὅτι χρείη διομολογήσασθαι πότερον ἐάσομεν τοὺς ποιητὰς μιμουμένους ἡμῖν τὰς διηγήσεις ποιεῖσθαι, ἢ τὰ μὲν μιμουμένους, τὰ δὲ μή· καὶ ὁποῖα ἑκάτερα. ἢ οὐδὲ μιμεῖσθαι. Μαντεύομαι, ἔφη, σκοπεῖσθαί σε εἴτε παραδεξόμεθα τραγῳδίαν τε καὶ κωμῳδίαν εἰς τὴν πόλιν, εἴτε καὶ οὔ. Ἴσως, ἦν δ' ἐγώ, καὶ πλείω ἔτι τούτων. οὐ γὰρ δὴ ἔγωγέ πω οἶδα· ἀλλ' ὅπῃ ἂν ὁ

λόγος, ὥσπερ πνεῦμα, φέρῃ, ταύτῃ ἰτέον. Καὶ καλῶς γ', ἔφη, λέγεις. Τόδε τοίνυν, ὦ Ἀδείμαντε, ἄθρει, πότερον μιμητικοὺς ἡμῖν δεῖ εἶναι τοὺς φύλακας, ἢ οὔ. ἢ καὶ τοῦτο τοῖς ἔμπροσθεν ἕπεται, ὅτι εἷς ἕκαστος ἓν μὲν ἂν ἐπιτήδευμα καλῶς ἐπιτηδεύοι, πολλὰ δ' οὔ· ἀλλ' εἰ τοῦτο ἐπιχειροῖ, πολλῶν ἐφαπτόμενος, πάντων ἀποτυγχάνοι ἄν, ὥστ' εἶναί που ἐλλόγιμος. Τί δ' οὐ μέλλει; Οὐκοῦν καὶ περὶ μιμήσεως ὁ αὐτὸς λόγος, ὅτι πολλὰ ὁ αὐτὸς μιμεῖσθαι εὖ, ὥσπερ ἕν, οὐ δυνατός. Οὐ γὰρ οὖν. Σχολῇ ἄρα ἐπιτηδεύσει γέ τι ἅμα τῶν ἀξίων λόγου ἐπιτηδευμάτων, καὶ πολλὰ μιμήσεται, καὶ ἔσται μιμητικός. ἐπεί που οὐδὲ τὰ δοκοῦντα ἐγγὺς ἀλλήλων εἶναι δύο μιμήματα δύνανται οἱ αὐτοὶ ἅμα εὖ μιμεῖσθαι· οἷον, κωμῳδίαν καὶ τραγῳδίαν ποιοῦντες. ἢ οὐ μιμήματα ἄρτι τούτω ἐκάλεις; Ἔγωγε. καὶ ἀληθῆ λέγεις, ὅτι οὐ δύνανται οἱ αὐτοί. Οὐδὲ μὴν ῥαψῳδοί γε καὶ ὑποκριταὶ ἅμα. Ἀληθῆ. Ἀλλ' οὐδέ τοι ὑποκριταὶ κωμῳδοῖς τε καὶ τραγῳδοῖς οἱ αὐτοί. πάντα δὲ ταῦτα μιμήματα· ἢ οὔ; Μιμήματα. Καὶ ἔτι γε τούτων, ὦ Ἀδείμαντε, φαίνεταί μοι εἰς μικρότερα κατακεκερματίσθαι ἡ τοῦ ἀνθρώπου φύσις· ὥστ' ἀδύνατος εἶναι πολλὰ καλῶς μιμεῖσθαι, ἢ αὐτὰ ἐκεῖνα πράττειν ὧν δὴ καὶ τὰ μιμήματά ἐστιν ἀφομοιώματα. Ἀληθέστατα, ἦ δ' ὅς. Εἰ ἄρα τὸν πρῶτον λόγον διασώσομεν, τοὺς φύλακας ἡμῖν τῶν ἄλλων πασῶν δημιουργιῶν ἀφειμένους, δεῖν εἶναι δημιουργοὺς ἐλευθερίας τῆς πόλεως πάνυ ἀκριβεῖς, καὶ μηδὲν ἄλλο ἐπιτηδεύειν ὅ, τι μὴ εἰς τοῦτο φέρει· οὐδὲν δὴ δέοι ἂν αὐτοὺς ἄλλο πράττειν

οὐδὲ μιμεῖσθαι· ἐὰν δὲ μιμῶνται, μιμεῖσθαι τὰ τούτοις προσήκοντα εὐθὺς ἐκ παίδων, ἀνδρείους, σώφρονας, ὁσίους, ἐλευθέρους, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα· τὰ δ᾽ ἀνελεύθερα μήτε ποιεῖν, μήτε δεινοὺς εἶναι μιμήσασθαι, μηδ᾽ ἄλλο μηδὲν τῶν αἰσχρῶν· ἵνα μὴ ἐκ τῆς μιμήσεως, τοῦ εἶναι ἀπολαύσωσιν. ἢ οὐκ ᾔσθησαι ὅτι αἱ μιμήσεις, ἐὰν ἐκ νέων πόῤῥω διατελέσωσιν, εἰς ἔθη τε καὶ φύσιν καθίστανται, καὶ κατὰ σῶμα καὶ φωνὰς, καὶ κατὰ τὴν διάνοιαν; Καὶ μάλα, ἦ δ᾽ ὅς. Οὐ δὴ ἐπιτρέψομεν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὧν φαμὲν κήδεσθαι, καὶ δεῖν αὐτοὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς γενέσθαι, γυναῖκα μιμεῖσθαι, ἄνδρας ὄντας, ἢ νέαν, ἢ πρεσβυτέραν, ἢ ἀνδρὶ λοιδορουμένην, ἢ πρὸς θεοὺς ἐρίζουσάν τε καὶ μεγαλαυχουμένην, οἰομένην εὐδαίμονα εἶναι, ἢ ἐν ξυμφοραῖς τε καὶ πένθεσι καὶ θρήνοις ἐχομένην· κάμνουσαν δὲ, ἢ ἐρῶσαν, ἢ ὠδίνουσαν, πολλοῦ καὶ δεήσομεν. Παντάπασι μὲν, ἦ δ᾽ ὅς. Οὐδέ γε δούλας τε καὶ δούλους πράττοντας ὅσα δούλων. Οὐδὲ τοῦτο. Οὐδέ γε ἄνδρας κακοὺς, ὡς ἔοικε, δειλούς τε καὶ τὰ ἐναντία πράττοντας ὧν νῦν δὴ εἴπομεν· κακηγοροῦντάς τε καὶ κωμῳδοῦντας ἀλλήλους, καὶ αἰσχρολογοῦντας, μεθύοντας ἢ καὶ νήφοντας, ἢ καὶ ἄλλα ὅσα οἱ τοιοῦτοι καὶ ἐν λόγοις καὶ ἐν ἔργοις ἁμαρτάνουσιν εἰς αὑτούς τε καὶ εἰς ἀλλήλους. οἶμαι δ᾽ οὐδὲ μαινομένοις ἐθιστέον ἀφομοιοῦν αὑτοὺς ἐν λόγοις, οὐδ᾽ ἐν ἔργοις. γνωστέον μὲν γὰρ καὶ μαινομένους καὶ πονηροὺς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, ποιητέον δ᾽ οὐδὲν τούτων, οὐδὲ μιμητέον. Ἀληθέστατα, ἔφη. Τί δ᾽, ἦν δ᾽ ἐγὼ, χαλ-

κεύοντας, ἤ τι ἄλλο δημιουργοῦντας, ἢ ἐλαύνοντας τριήρεις, ἢ κελεύοντας τούτοις, ἤ τι ἄλλο τῶν περὶ ταῦτα, μιμητέον; Καὶ πῶς; ἔφη, οἷς γε οὐδὲ προςέχειν τὸν νοῦν τούτων οὐδενὶ ἐξέσται; Τί δέ; ἵππους χρεμετίζοντας, καὶ ταύρους μυκωμένους, καὶ ποταμοὺς ψοφοῦντας, καὶ θάλατταν κτυποῦσαν, καὶ βροντὰς, καὶ πάντα αὖ τὰ τοιαῦτα ἦ μιμήσονται; Ἀλλ᾽ ἀπείρηται αὐτοῖς, ἔφη, μήτε μαίνεσθαι, μήτε μαινομένοις ἀφομοιοῦσθαι. Εἰ ἄρ᾽, ἦν δ᾽ ἐγὼ, μανθάνω ἃ σὺ λέγεις, ἔστι τι εἶδος λέξεώς τε καὶ διηγήσεως, ἐν ᾧ ἂν διηγοῖτο ὁ τῷ ὄντι καλὸς κἀγαθὸς, ὁπότε τι δέοι αὐτὸν λέγειν· καὶ ἕτερον αὖ ἀνόμοιον τούτων εἶδος, οὗ ἂν ἔχοιτο αἰεὶ καὶ ἐν ᾧ διηγοῖτο ὁ ἐναντίως ἐκείνῳ φὺς τε καὶ τραφείς. Ποῖα δὴ, ἔφη, ταῦτα; Ὁ μέν μοι δοκεῖ, ἦν δ᾽ ἐγὼ, μέτριος ἀνὴρ, ἐπειδὰν ἀφίκηται ἐν τῇ διηγήσει ἐπὶ λέξιν τινὰ ἢ πρᾶξιν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, ἐθελήσειν, ὡς αὐτὸς ὢν ἐκεῖνος, ἀπαγγέλλειν, καὶ οὐκ αἰσχυνεῖσθαι ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ μιμήσει· μάλιστα μὲν, μιμούμενος τὸν ἀγαθὸν ἀσφαλῶς τε καὶ ἐμφρόνως πράττοντα· ἐλάττω δὲ καὶ ἧττον, ἢ ὑπὸ νόσων ἢ ὑπὸ ἐρώτων ἐσφαλμένον, ἢ καὶ ὑπὸ μέθης ἤ τινος ἄλλης συμφορᾶς. ὅταν δὲ γίγνηται κατά τινα ἑαυτοῦ ἀνάξιον, οὐκ ἐθελήσειν σπουδῇ ἀπεικάζειν ἑαυτὸν τῷ χείρονι· εἰ μὴ ἄρα κατὰ βραχὺ, ὅταν τι χρηστὸν ποιῇ· ἀλλ᾽ αἰσχυνεῖσθαι, ἅμα μὲν, ἀγύμναστος ὢν τοῦ μιμεῖσθαι τοὺς τοιούτους, ἅμα δὲ καὶ δυσχεραίνων αὐτὸν ἐκμάττειν τε καὶ ἐνιστάναι εἰς τοὺς τῶν κακιόνων τύπους· καὶ ἀτιμάζων τῇ διανοίᾳ, ὅτι μὴ παιδιᾶς

χάριν. Εἰκὸς, ἔφη. Οὐκοῦν διηγήσει χρήσεται οἵαν ἡμεῖς ὀλίγον πρότερον διήλθομεν περὶ τὰ τοῦ Ὁμήρου ἔπη; καὶ ἔσται αὐτοῦ ἡ λέξις μετέχουσα μὲν ἀμφοτέρων, μιμήσεώς τε καὶ τῆς ἄλλης διηγήσεως, σμικρὸν δέ τι μέρος ἐν πολλῷ λόγῳ τῆς μιμήσεως; ἢ οὐδὲν λέγω; Καὶ μάλα, ἔφη, οἷόν γε ἀνάγκη τὸν τύπον εἶναι τοῦ τοιούτου ῥήτορος. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγὼ, ὁ μὴ τοιοῦτος αὖ, ὅσῳ ἂν φαυλότερος ᾖ, πάντα τε μᾶλλον διηγήσεται, καὶ οὐδὲν ἀνάξιον ἑαυτοῦ οἰήσεται εἶναι; ὥστε πάντα ἐπιχειρήσει μιμεῖσθαι σπουδῇ τε καὶ ἐναντίον πολλῶν, καὶ ἃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, βροντάς τε, καὶ ψόφους ἀνέμων τε καὶ χαλαζῶν, καὶ ἀξόνων, καὶ τροχιλίων, καὶ σαλπίγγων, καὶ αὐλῶν, καὶ συρίγγων, καὶ πάντων ὀργάνων φωνὰς, καὶ ἔτι κυνῶν καὶ προβάτων καὶ ὀρνέων φθόγγους. καὶ ἔσται τούτων δὴ ἡ λέξις ἅπασα διὰ μιμήσεως φωναῖς τε καὶ σχήμασιν, ἢ σμικρόν τι διηγήσεως ἔχουσα. Ἀνάγκη, ἔφη, καὶ τοῦτο. Ταῦτα τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, ἔλεγον τὰ δύο εἴδη τῆς λέξεως. Καὶ γάρ ἔστιν, ἔφη. Οὐκοῦν αὐτοῖν τὸ μὲν σμικρὰς τὰς μεταβολὰς ἔχει· καὶ ἐάν τις ἀποδιδῷ πρέπουσαν ἁρμονίαν καὶ ῥυθμὸν τῇ λέξει, ὀλίγου πρὸς τὴν αὐτὴν γίγνεται λέγειν τῷ ὀρθῶς λέγοντι, καὶ ἐν μιᾷ ἁρμονίᾳ. σμικραὶ γὰρ αἱ μεταβολαὶ, καὶ δὴ καὶ ἐν ῥυθμῷ ὡσαύτως παραπλησίῳ τινί. Κομιδῇ μὲν οὖν, ἔφη, οὕτως ἔχει. Τί δέ; τὸ τοῦ ἑτέρου εἶδος οὐ τῶν ἐναντίων δεῖται, πασῶν μὲν ἁρμονιῶν, πάντων δὲ ῥυθμῶν, εἰ μέλλοι αὖ οἰκείως λέγεσθαι, διὰ τὸ παντοδαπὰς μορφὰς τῶν μεταβολῶν ἔχειν; Σφόδρα γε

οὕτως ἔχει. Ἆρ' οὖν πάντες οἱ ποιηταὶ καὶ οἵ τι λέγοντες, ἢ τῷ ἑτέρῳ τούτων ἐπιτυγχάνουσι τύπῳ τῆς λέξεως, ἢ τῷ ἑτέρῳ, ἢ ἐξ ἀμφοτέρων τινὶ ξυγκεραννύντες; Ἀνάγκη, ἔφη. Τί οὖν ποιήσομεν; ἦν δ' ἐγώ. Πότερον εἰς τὴν πόλιν πάντας τούτους παραδεξόμεθα, ἢ τῶν ἀκράτων τὸν ἕτερον, ἢ τὸν κεκραμένον; Ἐὰν ἡ ἐμή, ἔφη, νικᾷ, τὸν τοῦ ἐπιεικοῦς μιμητὴν, τὸν ἄκρατον. Ἀλλὰ μὴν, ὦ Ἀδείμαντε, ἡδύς γε καὶ ὁ κεκραμένος· πολὺ δὲ ἥδιστος παισί τε καὶ παιδαγωγοῖς ὁ ἐναντίος οὗ σὺ αἱρῇ, καὶ τῷ πλείστῳ ὄχλῳ. Ἥδιστος γάρ. Ἀλλ' ἴσως, ἦν δ' ἐγὼ, οὐκ ἂν αὐτὸν ἁρμόττειν τῇ ἡμετέρᾳ πολιτείᾳ, ὅτι οὐκ ἔστι διπλοῦς ἀνὴρ παρ' ἡμῖν, οὐδὲ πολλαπλοῦς· ἐπειδὴ ἕκαστος ἓν πράττει. Οὐ γὰρ οὖν ἁρμόττει. Οὐκοῦν διὰ ταῦτα ἐν μόνῃ τῇ τοιαύτῃ πόλει, τόν τε σκυτοτόμον, σκυτοτόμον εὑρήσομεν, καὶ οὐ κυβερνήτην, πρὸς τῇ σκυτοτομίᾳ; καὶ τὸν γεωργὸν, γεωργὸν, καὶ οὐ δικαστὴν, πρὸς τῇ γεωργίᾳ; καὶ τὸν πολεμικὸν, πολεμικὸν, καὶ οὐ χρηματιστὴν, πρὸς τῇ πολεμικῇ; καὶ πάντας οὕτως; Ἀληθῆ, ἔφη. Ἄνδρα δὴ, ὡς ἔοικε, δυνάμενον ὑπὸ σοφίας παντοδαπὸν γίγνεσθαι, καὶ μιμεῖσθαι πάντα χρήματα, εἰ ἡμῖν ἀφίκοιτο εἰς τὴν πόλιν αὐτός τε καὶ τὰ ποιήματα βουλόμενος ἐπιδείξασθαι, προσκυνοῖμεν ἂν αὐτὸν, ὡς ἱερὸν, καὶ θαυμαστὸν, καὶ ἡδύν. εἴποιμεν δ' ἂν ὅτι οὐκ ἔστι τοιοῦτος ἀνὴρ ἐν τῇ πόλει παρ' ἡμῖν, οὔτε θέμις ἐγγενέσθαι· ἀποπέμποιμέν τε ἂν εἰς ἄλλην πόλιν, μύρον κατὰ τῆς κεφαλῆς καταχέαντες, καὶ ἐρίῳ στέψαντες· αὐτοὶ δ' ἂν τῷ αὐστηροτέρῳ καὶ ἀηδεστέρῳ ποι-

ητῇ χρώμεθα καὶ μυθολόγῳ, ὠφελείας ἕνεκα, ὃς ἡμῖν τὴν τοῦ ἐπιεικοῦς λέξιν μιμοῖτο, καὶ τὰ λεγόμενα λέγοι ἐν ἐκείνοις τοῖς τύποις οἷς κατ' ἀρχὰς ἐνομοθετησάμεθα, ὅτε τοὺς στρατιώτας ἐπεχειροῦμεν παιδεύειν. Καὶ μάλ', ἔφη, οὕτως ἂν ποιοῖμεν, εἰ ἐφ' ἡμῖν εἴη. Νῦν δὲ, εἶπον ἐγὼ, ὦ φίλε, κινδυνεύει ἡμῖν τῆς μουσικῆς τὸ περὶ λόγους τε καὶ μύθους παντελῶς διαπεπεράνθαι. ἅ, τε γὰρ λεκτέον καὶ ὡς λεκτέον εἴρηται. Καὶ αὐτῷ μοι δοκεῖ, ἔφη. Οὐκοῦν μετὰ τοῖτο, ἦν δ' ἐγὼ, τὸ περὶ ᾠδῆς τρόπου καὶ μελῶν, λοιπόν. Δηλαδή. Ἆρ' οὖν οὐ πᾶς ἤδη ἂν εὕροι ἃ ἡμῖν λεκτέον περὶ αὐτῶν, καὶ οἷα δεῖ εἶναι, εἴπερ μέλλομεν τοῖς προειρημένοις συμφωνήσειν; Καὶ ὁ Γλαύκων ἐπιγελάσας, Ἐγὼ τοίνυν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, κινδυνεύω ἐκτὸς τούτων τῶν πάντων εἶναι. οὔκουν ἱκανῶς γε ἔχω ἐν τῷ παρόντι ξυμβαλέσθαι ποῖα ἅττα δεῖ ἡμᾶς λέγειν· ὑποπτεύω μέντοι. Πάντως δή που, ἦν δ' ἐγὼ, πρῶτον μὲν τόδε ἱκανῶς ἔχεις λέγειν, ὅτι τὸ μέλος ἐκ τριῶν ἐστὶ συγκείμενον, λόγου τε, καὶ ἁρμονίας, καὶ ῥυθμοῦ. Ναὶ, ἔφη, τοῦτό γε. Οὐκοῦν ὅσον γε αὐτοῦ λόγος ἐστὶν, οὐδὲν δή που διαφέρει τοῦ μὴ ᾀδομένου λόγου, πρὸς τὸ ἐν τοῖς αὐτοῖς δεῖν τύποις λέγεσθαι οἷς ἄρτι προείπομεν, καὶ ὡσαύτως; Ἀληθῆ, ἔφη. Καὶ μὴν τήν γε ἁρμονίαν καὶ ῥυθμὸν ἀκολουθεῖν δεῖ τῷ λόγῳ. Πῶς δ' οὔ; Ἀλλὰ μέντοι θρήνων σε καὶ ὀδυρμῶν ἔφαμεν ἐν λόγοις οὐδὲν προσδεῖσθαι. Οὐ γὰρ οὖν. Τίνες οὖν θρηνώδεις ἁρμονίαι, λέγε μοι. σὺ γὰρ μουσικός. Μιξολυδιστὶ, ἔφη, καὶ συντονολυδιστὶ, καὶ τοιαῦται

τινές. Οὐκοῦν αὗται, ἦν δ' ἐγὼ, ἀφαιρετέαι. ἄχρηστοι γὰρ καὶ γυναιξὶν ἃς δεῖ ἐπιεικεῖς εἶναι, μὴ ὅτι ἀνδράσι. Πάνυ γε. Ἀλλὰ μὴν μέθη γε φύλαξιν ἀπρεπέστατον, καὶ μαλακία καὶ ἀργία. Πῶς γὰρ οὔ; Τίνες οὖν μαλακαί τε καὶ συμποτικαὶ τῶν ἁρμονιῶν; Ἰαστὶ, ἦ δ' ὅς, καὶ λυδιστί· αἵτινες χαλαραὶ καλοῦνται. Ταύταις οὖν, ὦ φίλε, ἐπὶ πολεμικῶν ἀνδρῶν ἔσθ' ὅ, τι χρήσῃ; Οὐδαμῶς, ἔφη. Ἀλλὰ κινδυνεύει σοὶ δωριστὶ λείπεσθαι καὶ φρυγιστί. Οὐκ οἶδα, ἔφην ἐγὼ, τὰς ἁρμονίας· ἀλλὰ κατάλιπε ἐκείνην τὴν ἁρμονίαν ἣ ἔν τε πολεμικῇ πράξει ὄντος ἀνδρείου καὶ ἐν πάσῃ βιαίῳ ἐργασίᾳ, πρεπόντως ἂν μιμήσαιτο φθόγγους τε καὶ προσῳδίας, καὶ ἀποτυχόντος, ἢ εἰς τραύματα ἢ θανάτους ἰόντος, ἢ εἴς τινα ἄλλην ξυμφορὰν πεσόντος, ἐν πᾶσι τούτοις παρατεταγμένως καὶ καρτερούντως ἀμυνομένου τὴν τύχην. καὶ ἄλλην αὖ, ἐν εἰρηνικῇ τε καὶ μὴ βιαίῳ ἀλλ' ἐν ἑκουσίῳ πράξει ὄντος· ἢ τινά τι πείθοντός τε καὶ δεομένου, ἢ εὐχῇ θεὸν, ἢ διδαχῇ καὶ νουθετήσει ἄνθρωπον· ἢ τοὐναντίον, ἄλλῳ δεομένῳ ἢ διδάσκοντι ἢ μεταπείθοντι ἑαυτὸν ὑπέχοντα· καὶ ἐκ τούτων πράξαντα κατὰ νοῦν, καὶ μὴ ὑπερηφάνως ἔχοντα, ἀλλὰ σωφρόνως τε καὶ μετρίως ἐν πᾶσι τούτοις πράττοντά τε, καὶ τὰ ἀποβαίνοντα ἀγαπῶντα. ταύτας δύο ἁρμονίας, βίαιον, ἑκούσιον· δυστυχούντων, εὐτυχούντων· σωφρόνων, ἀνδρείων, αἵτινες φθόγγους μιμήσονται κάλλιστα, ταύτας λεῖπε. Ἀλλ', ἦ δ' ὅς, οὐκ ἄλλας αἰτεῖς λείπειν, ἢ ἃς δὴ νῦν ἔλεγον. Οὐκ ἄρα, ἦν δ' ἐγὼ, πολυχορδίας γε, οὐδὲ πα-

ναρμονίου ἡμῖν δεήσει ἐν ταῖς ᾠδαῖς τε καὶ μέλεσιν. Οὔ μοι, ἔφη, φαίνεται. Τριγώνων ἄρα καὶ πηκτίδων, καὶ πάντων ὀργάνων ὅσα πολύχορδα καὶ πολυαρμόνια, δημιουργοὺς οὐ θρέψομεν; Οὐ φαινόμεθα. Τί δέ; αὐλοποιοὺς ἢ αὐλητὰς παραδέξῃ εἰς τὴν πόλιν; ἢ οὐ τοῦτο πολυχορδότατον, καὶ αὐτὰ τὰ παναρμόνια, αὐλοῦ τυγχάνει ὄντα μιμήματα; Δηλαδὴ, ἦ δ᾽ ὅς. Λύρα δή σοι, ἦν δ᾽ ἐγὼ, καὶ κιθάρα λείπεται, καὶ κατὰ πόλιν χρήσιμα· καὶ αὖ κατ᾽ ἀγροὺς τοῖς νομεῦσι σύριγξ ἄν τις εἴη. Ὡς γοῦν, ἔφη, ὁ λόγος ἡμῖν σημαίνει. Οὐδέν γε, ἦν δ᾽ ἐγὼ, δεινὸν ποιοῦμεν, ὦ φίλε, κρίνοντες τὸν Ἀπόλλω καὶ τὰ τοῦ Ἀπόλλωνος ὄργανα πρὸ Μαρσύου τε καὶ τῶν ἐκείνου ὀργάνων. Μὰ Δί᾽, ἦ δ᾽ ὅς, οὔ μοι φαινόμεθα. Καὶ νὴ τὸν Κύνα, εἶπον, λελήθαμέν γε διακαθαίροντες πάλιν ἣν ἄρτι τρυφᾶν ἔφαμεν πόλιν. Σωφρονοῦντές γε ἡμεῖς, ἦ δ᾽ ὅς. Ἴθι δὴ, ἔφην, καὶ τὰ λοιπὰ καθαίρωμεν. ἑπόμενον γὰρ δὴ ταῖς ἁρμονίαις ἂν ἡμῖν εἴη τὸ περὶ ῥυθμούς· μὴ ποικίλους αὐτοὺς διώκειν μηδὲ παντοδαπὰς βάσεις, ἀλλὰ βίου ῥυθμοὺς ἰδεῖν κοσμίου τε καὶ ἀνδρείου τίνες εἰσίν· οὓς ἰδόντας, τὸν πόδα τῷ τοιούτῳ λόγῳ ἀναγκάζειν ἕπεσθαι καὶ τὸ μέλος, ἀλλὰ μὴ λόγον ποδί τε καὶ μέλει. οἵτινες δ᾽ ἂν εἶεν οὗτοι οἱ ῥυθμοὶ, σὸν ἔργον, ὥσπερ τὰς ἁρμονίας, φράσαι. Ἀλλὰ μὰ Δί᾽, ἔφη, οὐκ ἔχω λέγειν. ὅτι μὲν γὰρ τρία ἄττα ἐστὶν εἴδη, ἐξ ὧν αἱ βάσεις πλέκονται, ὥσπερ ἐν τοῖς φθόγγοις τέτταρα ὅθεν αἱ πᾶσαι ἁρμονίαι, τεθεαμένος ἂν εἴποιμι· ποῖα δ᾽ ὁποίου βίου μιμήματα,

λέγειν οὐκ ἔχω. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ μετὰ Δάμωνος βουλευσόμεθα, τίνες τε ἀνελευθερίας καὶ ὕβρεως, ἢ μανίας καὶ ἄλλης κακίας πρέπουσαι βάσεις· καὶ τίνας τοῖς ἐναντίοις ληπτέον ῥυθμούς. οἶμαι δέ γε ἀκηκοέναι οὐ σαφῶς ἐνόπλιόν τε τινὰ ὀνομάζοντος αὐτοῦ ξύνθετον, καὶ δάκτυλον, καὶ ἡρῷόν γε, οὐκ οἶδα ὅπως διακοσμοῦντος, καὶ ἴσον ἄνω καὶ κάτω τιθέντος, εἰς βραχύ τε καὶ μακρὸν γιγνόμενον· καὶ, ὡς ἐγῷμαι, ἴαμβον, καί τιν' ἄλλον, τροχαῖον ὠνόμαζε. μήκη δὲ καὶ βραχύτητας προσῆπτε. καὶ τούτων τισὶν οἶμαι τὰς ἀγωγὰς τοῦ ποδὸς αὐτὸν οὐχ ἧττον ψέγειν τε καὶ ἐπαινεῖν, ἢ τοὺς ῥυθμοὺς αὐτοὺς, ἤτοι ξυναμφότερόν τι. οὐ γὰρ ἔγωγε ἔχω λέγειν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὥσπερ εἶπον, εἰς Δάμωνα ἀναβεβλήσθω. διελέσθαι γὰρ, οὐ σμικροῦ λόγου. ἢ σὺ οἴει; Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. Ἀλλὰ τόδε γε, ὅτι τὸ τῆς εὐσχημοσύνης τε καὶ ἀσχημοσύνης τῷ εὐρύθμῳ τε καὶ ἀῤῥύθμῳ ἀκολουθεῖ, δύνασαι διελέσθαι; Πῶς δ' οὔ; Ἀλλὰ μὴν τὸ εὔρυθμόν τε καὶ ἄῤῥυθμον, τὸ μὲν τῇ καλῇ λέξει ἕπεται ὁμοιούμενον, τὸ δὲ, τῇ ἐναντίᾳ· καὶ τὸ εὐάρμοστον καὶ ἀνάρμοστον, ὡσαύτως· εἴπερ ῥυθμός γε καὶ ἁρμονία λόγῳ, ὥσπερ ἄρτι ἐλέγετο, ἀλλὰ μὴ λόγος τούτοις. Ἀλλὰ μὴν, ἦ δ' ὅς, ταῦτά γε λόγῳ ἀκολουθητέον. Τί δ' ὁ τρόπος τῆς λέξεως, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ ὁ λόγος; οὐ τῷ τῆς ψυχῆς ἤθει ἕπεται; Πῶς γὰρ οὔ; Τῇ δὲ λέξει τἆλλα; Ναί. Εὐλογία ἄρα, καὶ εὐαρμοστία, καὶ εὐσχημοσύνη, καὶ εὐρυθμία, εὐηθείᾳ ἀκολουθεῖ. οὐχ ἣν ἄνοιαν οὖσαν ὑποκοριζόμενοι καλοῦμεν ὡς

εὐήθειαν, ἀλλὰ τὴν ὡς ἀληθῶς εὖ τε καὶ καλῶς τὸ ἦθος κατεσκευασμένην διάνοιαν. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν οὐ πανταχοῦ ταῦτα διωκτέα τοῖς νέοις, εἰ μέλλουσι τὸ αὐτῶν πράττειν; Διωκτέα μὲν οὖν. Ἔστι δέ γε που πλήρης μὲν γραφικὴ αὐτῶν, καὶ πᾶσα ἡ τοιαύτη δημιουργία· πλήρης δὲ ὑφαντική, καὶ ποικιλία, καὶ οἰκοδομία, καὶ πᾶσα αὖ ἡ τῶν ἄλλων σκευῶν ἐργασία· ἔτι δὲ ἡ τῶν σωμάτων φύσις, καὶ ἡ τῶν ἄλλων φυτῶν. ἐν πᾶσι γὰρ τούτοις ἔνεστιν εὐσχημοσύνη, ἢ ἀσχημοσύνη. καὶ ἡ μὲν ἀσχημοσύνη, καὶ ἀῤῥυθμία, καὶ ἀναρμοστία, κακολογίας καὶ κακοηθείας ἀδελφά· τὰ δ᾽ ἐναντία, τοῦ ἐναντίου, σώφρονός τε καὶ ἀγαθοῦ ἤθους, ἀδελφά τε καὶ μιμήματα. Παντελῶς μὲν οὖν, ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν τοῖς ποιηταῖς ἡμῖν μόνον ἐπιστατητέον; καὶ προσαναγκαστέον τὴν τοῦ ἀγαθοῦ εἰκόνα ἤθους ἐμποιεῖν τοῖς ποιήμασιν, ἢ μὴ παρ᾽ ἡμῖν ποιεῖν; ἢ καὶ τοῖς ἄλλοις δημιουργοῖς ἐπιστατητέον, καὶ διακωλυτέον τὸ κακόηθες τοῦτο, καὶ ἀκόλαστον, καὶ ἀνελεύθερον, καὶ ἄσχημον, μήτε ἐν εἰκόσι ζώων, μήτε ἐν οἰκοδομήμασι, μήτε ἐν ἄλλῳ μηδενὶ δημιουργουμένῳ ἐμποιεῖν; ἢ ὁ μὴ οἷόστε ὤν, οὐκ ἐατέος παρ᾽ ἡμῖν δημιουργεῖν; ἵνα μὴ ἐν κακίας εἰκόσι τρεφόμενοι ἡμῖν οἱ φύλακες, ὥσπερ ἐν κακῇ βοτάνῃ, πολλὰ ἑκάστης ἡμέρας κατὰ σμικρὸν ἀπὸ πολλῶν δρεπόμενοί τε καὶ νεμόμενοι, ἕν τι ξυνιστάντες λανθάνωσι κακὸν μέγα ἐν τῇ αὐτῶν ψυχῇ. ἀλλ᾽ ἐκείνους ζητητέον τοὺς δημιουργοὺς, τοὺς εὐφυῶς δυναμένους ἰχνεύειν τὴν τοῦ καλοῦ τε καὶ εὐσχήμονος φύσιν. ἵν᾽

ὥσπερ ἐν ὑγιεινῷ τόπῳ οἰκοῦντες οἱ νέοι ὠφελῶνται ἀπὸ παντός, ὁπόθεν ἂν αὐτοῖς ἀπὸ τῶν καλῶν ἔργων ἢ πρὸς ὄψιν ἢ πρὸς ἀκοήν τι προσβάλῃ, ὥσπερ αὔρα φέρουσα ἀπὸ χρηστῶν τόπων ὑγίειαν, καὶ εὐθὺς ἐκ παίδων λανθάνῃ εἰς ὁμοιότητά τε καὶ φιλίαν καὶ ξυμφωνίαν τῷ καλῷ λόγῳ ἄγουσα. Πολὺ γὰρ ἄν, ἔφη, κάλλιστα οὕτω τραφεῖεν. Ἆρ᾽ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ Γλαύκων, τούτων ἕνεκα κυριωτάτη ἐν μουσικῇ τροφή, ὅτι μάλιστα καταδύεται εἰς τὸ ἐντὸς τῆς ψυχῆς ὅ, τε ῥυθμὸς καὶ ἁρμονία, καὶ ἐῤῥωμενέστατα ἅπτεται αὐτῆς, φέροντα τὴν εὐσχημοσύνην; καὶ ποιεῖ εὐσχήμονα, ἐάν τις ὀρθῶς τραφῇ; εἰ δὲ μή, τοὐναντίον; καὶ ὅτι αὖ τῶν παραλειπομένων καὶ μὴ καλῶς δημιουργηθέντων, ἢ μὴ καλῶς φύντων, ὀξύτατ᾽ ἂν αἰσθάνοιτο ὁ ἐκεῖ τραφεὶς ὡς ἔδει, καὶ ὀρθῶς δὴ δυσχεραίνων, τὰ μὲν καλὰ ἐπαινοῖ, καὶ χαίρων καὶ καταδεχόμενος εἰς τὴν ψυχήν, τρέφοιτ᾽ ἂν ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ γίγνοιτο καλός τε κἀγαθός· τὰ δ᾽ αἰσχρὰ ψέγοι τ᾽ ἂν ὀρθῶς καὶ μισοῖ, ἔτι νέος ὤν, πρὶν καὶ λόγον δυνατὸς εἶναι λαβεῖν· ἐλθόντος δὲ τοῦ λόγου, ἀσπάζοιτ᾽ ἂν αὐτόν, γνωρίζων δι᾽ οἰκειότητα μάλιστα, ὁ οὕτω τραφείς. Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ, ἔφη, τῶν τοιούτων ἕνεκα ἐν μουσικῇ εἶναι ἡ τροφή. Ὥσπερ ἄρα, ἦν δ᾽ ἐγώ, γραμμάτων πέρι τότε ἱκανῶς εἴχομεν, ὅτε τὰ στοιχεῖα μὴ λανθάνῃ ἡμᾶς ὀλίγα ὄντα ἐν ἅπασιν, οἷς ἐστι περιφερόμενα· καὶ οὔτ᾽ ἐν σμικρῷ, οὔτ᾽ ἐν μεγάλῳ ἠτιμάζομεν αὐτά, ὡς οὐ δέοι αἰσθάνεσθαι, ἀλλὰ πανταχοῦ προὐθυμούμεθα διαγινώσκειν· ὡς οὐ πρότερον ἐσόμενοι

γραμματικοὶ πρὶν οὕτως ἔχοιμεν. Ἀληθῆ. Οὐκοῦν καὶ εἰκόνας γραμμάτων, εἴ που ἢ ἐν ὕδασιν ἢ ἐν κατόπτροις ἐμφαίνοιντο, οὐ πρότερον γνωσόμεθα, πρὶν ἂν αὐτὰ γνῶμεν; ἀλλ᾽ ἔστι τῆς αὐτῆς τέχνης τε καὶ μελέτης; Παντάπασι μὲν οὖν. Ἆρ᾽ οὖν ὃ λέγω, πρὸς θεῶν, οὕτως; οὐδὲ μουσικοὶ πρότερον ἐσόμεθα, οὔτε αὐτοὶ, οὔτε οὓς φαμὲν ἡμῖν παιδευτέον εἶναι τοὺς φύλακας, πρὶν ἂν τὰ τῆς σωφροσύνης εἴδη, καὶ ἀνδρείας, καὶ ἐλευθεριότητος, καὶ μεγαλοπρεπείας, καὶ ὅσα τούτων ἀδελφὰ, καὶ τὰ τούτων αὖ ἐναντία, πανταχοῦ περιφερόμενα, γνωρίζωμεν, καὶ ἐνόντα ἐν οἷς ἔνεστιν αἰσθανώμεθα, καὶ αὐτὰ καὶ εἰκόνας αὐτῶν; καὶ μήτε ἐν σμικροῖς μήτε ἐν μεγάλοις ἀτιμάζωμεν, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς οἰώμεθα τέχνης εἶναι καὶ μελέτης; Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὅτου ἂν ξυμπίπτῃ ἔν τε τῇ ψυχῇ καλὰ ἤθη ἐνόντα, καὶ ἐν τῷ εἴδει ὁμολογοῦντα ἐκείνοις καὶ ξυμφωνοῦντα, τοῦ αὐτοῦ μετέχοντα τύπου, τοῦτ᾽ ἂν εἴη κάλλιστον θέαμα τῷ δυναμένῳ θεᾶσθαι; Πολύ γε. Καὶ μὴν τό γε κάλλιστον, ἐρασμιώτατον. Πῶς δ᾽ οὔ; Τῶν δὴ ὅτιμάλιστα τοιούτων ἀνθρώπων ὅγε μουσικὸς ἐρῴη ἄν· εἰ δὲ ἀξύμφωνος εἴη, οὐκ ἂν ἐρῴη. Οὔκ, εἴ γέ τι, ἔφη, κατὰ τὴν ψυχὴν ἐλλείποι· εἰ μέν τοι κατὰ τὸ σῶμα, ὑπομείνειεν ἄν, ὥστ᾽ ἐθέλειν ἀσπάζεσθαι. Μανθάνω, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὅτι ἐστί σοι ἢ γέγονε παιδικὰ τοιαῦτα· καὶ συγχωρῶ. ἀλλὰ τόδε μοι εἰπὲ, σωφροσύνῃ καὶ ἡδονῇ ὑπερβαλλούσῃ ἔστι τὶς κοινωνία; Καὶ πῶς; ἔφη, ἥ γε ἔκφρονα

ποιεῖ οὐχ ἧττον ἢ λύπη; Ἀλλὰ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ; Οὐδαμῶς. Τί δέ; ὕβρει τε καὶ ἀκολασίᾳ; Πάντων μάλιστα. Μείζω δέ τινα καὶ ὀξυτέραν ἔχεις εἰπεῖν ἡδονὴν τῆς περὶ τὰ ἀφροδίσια; Οὐκ ἔχω, ἦ δ' ὅς, οὐδέ γε μανικωτέραν. Ὁ δὲ ὀρθὸς ἔρως πέφυκε, κοσμίου τε καὶ καλοῦ σωφρόνως τε καὶ μουσικῶς ἐρᾷν. Καὶ μάλα, ἦ δ' ὅς. Οὐδὲν ἄρα προσοιστέον μανικὸν, οὐδὲ ξυγγενὲς ἀκολασίας, τῷ ὀρθῷ ἔρωτι. Οὐ προσοιστέον. Οὐ προσοιστέον ἄρα αὐτῷ ἡδονὴν, οὐδὲ κοινωνητέον αὐτῆς ἐραστῇ τε καὶ παιδικοῖς, ὀρθῶς ἐρῶσί τε καὶ ἐρωμένοις. Οὐ μέντοι μὰ Δί', ἔφη, ὦ Σώκρατες, προσοιστέον. Οὕτω δὴ, ὡς ἔοικε, νομοθετήσεις ἐν τῇ οἰκιζομένῃ πόλει, φιλεῖν μὲν καὶ ξυνεῖναι καὶ ἅπτεσθαι, ὥσπερ υἱέος, παιδικῶν, ἐραστὴν, τῶν καλῶν χάριν, ἐὰν πείθῃ· τὰ δ' ἄλλα οὕτως ὁμιλεῖν πρὸς ὅν τις σπουδάζοι, ὅπως μηδέποτε δόξῃ μακρότερα τούτων ξυγγίγνεσθαι· εἰ δὲ μὴ, ψόγον ἀμουσίας καὶ ἀπειροκαλίας ὑφέξοντα. Οὕτως, ἔφη. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, καί σοι φαίνεται τέλος ἡμῖν ἔχειν ὁ περὶ μουσικῆς λόγος; Οἷ γοῦν δεῖ τελευτᾷν, τετελεύτηκε. Δεῖ δέ που τελευτᾷν τὰ μουσικὰ εἰς τὰ τοῦ καλοῦ ἐρωτικά. Ξύμφημι, ἦ δ' ὅς. Μετὰ δὴ μουσικὴν, γυμναστικῇ θρεπτέοι οἱ νεανίαι. Τί μήν; Δεῖ μὲν δὴ καὶ ταύτῃ ἀκριβῶς τρέφεσθαι ἐκ παίδων διὰ βίου. ἔχει δέ πως, ὡς ἐγῷμαι, ὧδε. σκόπει δὲ καὶ σύ. ἐμοὶ μὲν γὰρ οὐ φαίνεται, ὃ ἂν χρηστὸν ᾖ σῶμα, τοῦτο τῇ αὑτοῦ ἀρετῇ ψυχὴν ἀγαθὴν ποιεῖν, ἀλλὰ τοὐναντίον, ψυχὴ ἀγαθὴ τῇ αὑτῆς ἀρετῇ σῶμα παρέχειν ὡς οἷόν τε βέλτι-

στον. σοὶ δὲ πῶς φαίνεται; Καὶ ἐμοὶ, ἔφη, οὕτως. Οὐκοῦν, εἰ τὴν διάνοιαν ἱκανῶς θεραπεύσαντες, παραδοῖμεν αὐτῇ τὰ περὶ τὸ σῶμα ἀκριβολογεῖσθαι, ἡμεῖς δὲ ὅσον τοὺς τύπους ὑφηγησαίμεθα, (ἵνα μὴ μακρολογῶμεν) ὀρθῶς ἂν ποιοῖμεν; Πάνυ μὲν οὖν. Μέθης μὲν δὴ εἴπομεν ὅτι ἀφεκτέον αὐτοῖς. παντὶ γάρ που μᾶλλον ἐγχωρεῖ, ἢ φύλακι, μεθυσθέντι, μὴ εἰδέναι ὅπη γῆς ἐστι. Γελοῖον γὰρ, ἦ δ' ὅς, τόν γε φύλακα φύλακος δεῖσθαι. Τί δὲ δὴ σίτων πέρι; ἀθληταὶ μὲν γὰρ οἱ ἄνδρες τοῦ μεγίστου ἀγῶνος. ἢ οὐχί; Ναί. Ἆρ' οὖν ἡ τῶνδε τῶν ἀσκητῶν ἕξις προσήκουσ' ἂν εἴη τούτοις; Ἴσως. Ἀλλ', ἦν δ' ἐγὼ, ὑπνώδης αὕτη γέ τις καὶ σφαλερὰ πρὸς ὑγίειαν. ἢ οὐχ ὁρᾷς ὅτι καθεύδουσί τε τὸν βίον, καὶ ἐὰν σμικρὰ ἐκβῶσι τῆς τεταγμένης διαίτης, μεγάλα καὶ σφόδρα νοσοῦσιν οὗτοι οἱ ἀσκηταί; Ὁρῶ. Κομψοτέρας δέ τινος, ἦν δ' ἐγὼ, ἀσκήσεως δεῖ τοῖς πολεμικοῖς ἀθληταῖς. οὓς γε, ὥσπερ κύνας, ἀγρύπνους τε ἀνάγκη εἶναι, καὶ ὅτιμάλιστα ὀξὺ ὁρᾷν καὶ ἀκούειν, καὶ πολλὰς μεταβολὰς ἐν ταῖς στρατιαῖς μεταβάλλοντας ὑδάτων τε καὶ τῶν ἄλλων σίτων, καὶ εἱλήσεων καὶ χειμώνων, μὴ ἀκροσφαλεῖς εἶναι πρὸς ὑγίειαν. Φαίνεταί μοι. Ἆρ' οὖν ἡ βελτίστη γυμναστικὴ, ἀδελφή τις ἂν εἴη τῆς ἁπλῆς μουσικῆς, ἣν ὀλίγον πρότερον διῄμεν; Πῶς λέγεις; Ἁπλῆ που καὶ ἐπιεικὴς γυμναστικὴ, καὶ μάλιστα ἡ τῶν περὶ τὸν πόλεμον. Πῇ δή; Καὶ παρ' Ὁμήρου, ἦν δ' ἐγὼ, τά γε τοιαῦτα μάθοι ἄν τις. οἶσθα γὰρ ὅτι ἐπὶ στρατιᾶς ἐν ταῖς τῶν ἡρώων ἑστιάσεσιν, οὔτε ἰχθύσιν αὐτοὺς

ἑστιᾷ, καὶ ταῦτα ἐπὶ θαλάττῃ ἐν Ἑλλησπόντῳ ὄντας, οὔτε ἑφθοῖς κρέασιν, ἀλλὰ μόνον ὀπτοῖς· ἃ δὴ μάλιστα ἂν εἴη στρατιώταις εὔπορα. πανταχοῦ γὰρ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, αὐτῷ τῷ πυρὶ χρῆσθαι εὐπορώτερον, ἢ ἀγγεῖα ξυμπεριφέρειν. Καὶ μάλα. Οὐδὲ μὴν ἡδυσμάτων, ὡς ἐγῷμαι, Ὅμηρος πώποτε ἐμνήσθη. ἢ τοῦτο μὲν καὶ οἱ ἄλλοι ἀσκηταὶ ἴσασιν, ὅτι τῷ μέλλοντι σώματι εὖ ἕξειν ἀφεκτέον τῶν τοιούτων ἁπάντων. Καὶ ὀρθῶς γ', ἔφη, ἴσασί τε καὶ ἀπέχονται. Συρακουσίαν δὲ, ὦ φίλε, τράπεζαν, καὶ Σικελικὴν ποικιλίαν ὄψων, ὡς ἔοικας, οὐκ αἰνεῖς· εἴπερ σοι ταῦτα δοκεῖ ὀρθῶς ἔχειν. Οὔ μοι δοκῶ. Ψέγεις ἄρα καὶ Κορινθίαν κόρην φίλην εἶναι ἀνδράσι μέλλουσιν εὖ σώματος ἕξειν. Παντάπασι μὲν οὖν. Οὐκοῦν καὶ Ἀττικῶν πεμμάτων τὰς δοκούσας εἶναι εὐπαθείας; Ἀνάγκη. Ὅλην γὰρ, οἶμαι, τὴν τοιαύτην σίτησιν καὶ δίαιταν τῇ μελοποιΐᾳ τε καὶ ᾠδῇ, τῇ ἐν τῇ παναρμονίῳ καὶ ἐν πᾶσι ῥυθμοῖς πεποιημένῃ, ἀπεικάζοντες, ὀρθῶς ἂν ἀπεικάζοιμεν. Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκοῦν ἐκεῖ μὲν ἀκολασίαν ἡ ποικιλία ἐνέτικτεν, ἐνταῦθα δὲ νόσον· ἡ δ' ἁπλότης κατὰ μὲν μουσικὴν, ἐν ψυχαῖς σωφροσύνην, κατὰ δὲ γυμναστικὴν, ἐν σώμασιν ὑγίειαν. Ἀληθέστατα, ἔφη. Ἀκολασίας δὲ καὶ νόσων πληθυουσῶν ἐν πόλει, ἆρ' οὐ δικαστήριά τε καὶ ἰατρεῖα πολλὰ ἀνοίγεται, καὶ δικανική τε καὶ ἰατρικὴ σεμνύνονται, ὅταν δὴ καὶ ἐλεύθεροι πολλοὶ καὶ σφόδρα περὶ αὐτὰ σπουδάζωσι; Τί γὰρ οὐ μέλλει; Τῆς δὲ κακῆς τε καὶ αἰσχρᾶς παιδείας ἐν πόλει ἆρα μή τι μεῖζον ἕξεις λαβεῖν τεκμήριον, ἢ

τὸ δεῖσθαι ἰατρῶν καὶ δικαστῶν ἄκρων μὴ μόνον τοὺς φαύλους τε καὶ χειροτέχνας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν ἐλευθέρῳ σχήματι προσποιουμένους τεθράφθαι; ἢ οὐκ αἰσχρὸν δοκεῖ, καὶ ἀπαιδευσίας μέγα τεκμήριον, τὸ ἐπακτῷ παρ᾽ ἄλλων, ὡς δεσποτῶν τε καὶ κριτῶν, τῷ δικαίῳ ἀναγκάζεσθαι χρῆσθαι, καὶ ἀπορίᾳ οἰκείων; Πάντων μὲν οὖν, ἔφη, αἴσχιστον. Ἦ δοκεῖ σοι, ἦν δ᾽ ἐγὼ, τούτου αἴσχιον εἶναι τοῦτο, ὅταν τὶς μὴ μόνον τὸ πολὺ τοῦ βίου ἐν δικαστηρίοις φεύγων τε καὶ διώκων κατατρίβηται, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἀπειροκαλίας ἐπ᾽ αὐτῷ δὴ τούτῳ πείθηται καλλωπίζεσθαι, ὡς δεινὸς ὢν περὶ τὸ ἀδικεῖν, καὶ ἱκανὸς πάσας μὲν στροφὰς στρέφεσθαι, πάσας δὲ διεξόδους διεξελθὼν ἀποστραφῆναι λογιζόμενος, ὥστε μὴ παρασχεῖν δίκας, καὶ ταῦτα, σμικρῶν τε καὶ οὐδενὸς ἀξίων ἕνεκα; ἀγνοῶν ὅσῳ κάλλιον καὶ ἄμεινον, τὸ παρασκευάζειν τὸν βίον αὐτῷ μηδὲν δεῖσθαι νυστάζοντος δικαστοῦ. Οὔκ. ἀλλὰ τοῦτ᾽, ἔφη, ἐκείνου ἔτι αἴσχιον. Τὸ δὲ ἰατρικῆς, ἦν δ᾽ ἐγὼ, δεῖσθαι, ὅτι μὴ τραυμάτων ἕνεκα, ἢ τινῶν ἐπετείων νοσημάτων περιπεσόντων, ἀλλὰ δι᾽ ἀργίαν τε καὶ δίαιταν οἵαν διήλθομεν, ῥευμάτων τε καὶ πνευμάτων, ὥσπερ λίμνας, ἐμπιπλαμένους, φύσσας τε καὶ κατάῤῥους νοσήμασιν ὀνόματα τίθεσθαι ἀναγκάζειν τοὺς κομψοὺς Ἀσκληπιάδας, οὐκ αἰσχρὸν δοκεῖ; Καὶ μάλ᾽, ἔφην, ὡς ἀληθῶς καινὰ ταῦτα καὶ ἄτοπα νοσημάτων ὀνόματα. Οἷα, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὡς οἶμαι, οὐκ ἦν ἐπ᾽ Ἀσκληπιοῦ. τεκμαίρομαι δὲ, ὅτι αὐτοῦ οἱ υἱεῖς ἐν Τροίᾳ Εὐρυπύλῳ τετρωμένῳ, ἐπ᾽ οἶνον Πράμνειον ἄλφιτα πολ-

ιά ἐπιπλασθέντα, καὶ τυρὸν ἐπιξυσθέντα (ἃ δὴ δοκεῖ φλεγματώδη εἶναι) οὐκ ἐμέμψαντο τῇ δούσῃ πιεῖν, οὐδὲ Πατρόκλῳ τῷ ἰωμένῳ ἐπετίμησαν. Καὶ μὲν δὴ, ἔφη, ἄτοπόν γε τὸ πόμα οὕτως ἔχοντι. Οὐκ· εἴ γ' ἐννοεῖς, εἶπον, ὅτι τῇ παιδαγωγικῇ τῶν νοσημάτων ταύτῃ τῇ νῦν ἰατρικῇ προτοῦ Ἀσκληπιάδαι οὐκ ἐχρῶντο, ὥς φασι, πρὶν Ἡρόδικον γενέσθαι. Ἡρόδικος γὰρ, παιδοτρίβης ὢν, καὶ νοσώδης γενόμενος, μίξας γυμναστικὴν ἰατρικῇ, ἀπέκναισε πρῶτον μὲν καὶ μάλιστα ἑαυτὸν, ἔπειτ' ἄλλους ὕστερον πολλούς. Πῇ δή; ἔφη. Μακρὸν, ἦν δ' ἐγὼ, τὸν θάνατον αὐτῷ ποιήσας. παρακολουθῶν γὰρ τῷ νοσήματι θανασίμῳ ὄντι, οὔτε ἰάσασθαι, οἶμαι, οἷόστ' ἦν ἑαυτὸν, ἐν ἀσχολίᾳ τε πάντων ἰατρευόμενος, διὰ βίου ἔζη ἀποκναιόμενος, εἴ τι τῆς εἰωθυίας διαίτης ἐκβαίη. δυσθανατῶν δὲ ὑπὸ σοφίας, εἰς γῆρας ἀφίκετο. Καλὸν ἄρα τὸ γέρας, ἔφη, τῆς τέχνης ἠνέγκατο. Οἷον εἰκὸς, ἦν δ' ἐγὼ, τὸν μὴ εἰδότα ὅτι Ἀσκληπιὸς οὐκ ἀγνοίᾳ οὐδὲ ἀπειρίᾳ τούτου τοῦ εἴδους τῆς ἰατρικῆς, τοῖς ἐκγόνοις οὐ κατέδειξεν αὐτὸ, ἀλλ' εἰδὼς ὅτι πᾶσι τοῖς εὐνομουμένοις ἔργον τι ἑκάστῳ ἐν τῇ πόλει προστέτακται, ὃ ἀναγκαῖον ἐργάζεσθαι· καὶ οὐδενὶ σχολὴ διὰ βίου κάμνειν ἰατρευομένῳ. ὃ ἡμεῖς γελοίως ἐπὶ μὲν τῶν δημιουργῶν αἰσθανόμεθα, ἐπὶ δὲ τῶν πλουσίων τε καὶ εὐδαιμόνων δοκούντων εἶναι, οὐκ αἰσθανόμεθα. Πῶς; ἔφη. Τέκτων, ἦν δ' ἐγὼ, κάμνων, ἀξιοῖ παρὰ τοῦ ἰατροῦ φάρμακον πιὼν ἐξεμέσαι τὸ νόσημα· ἢ κάτω καθαρθεὶς, ἢ καύσει ἢ τομῇ χρησάμενος, ἀπηλλάχθαι. ἐὰν δὲ

τις αὐτῷ μακρὰν δίαιταν προστάττῃ, πιλίδιά τε περὶ τὴν κεφαλὴν περιτιθεὶς καὶ τὰ τούτοις ἑπόμενα, ταχὺ εἶπεν ὅτι οὐ σχολὴ κάμνειν, οὐδὲ λυσιτελεῖ οὕτω ζῆν, νοσήματι τὸν νοῦν προσέχοντα, τῆς δὲ προκειμένης ἐργασίας ἀμελοῦντα. καὶ μετὰ ταῦτα χαίρειν εἰπὼν τῷ τοιούτῳ ἰατρῷ, εἰς τὴν εἰωθυῖαν δίαιταν ἐμβὰς, ὑγιὴς γενόμενος, ζῇ τὰ ἑαυτοῦ πράττων. ἐὰν δὲ μὴ ἱκανὸν ᾖ τὸ σῶμα ὑπενεγκεῖν, τελευτήσας, πραγμάτων ἀπηλλάγη. καὶ τῷ τοιούτῳ μέτ γ', ἔφη, δοκεῖ πρέπειν, οὕτω ἰατρικῇ χρῆσθαι. Ἆρ', ἦν δ' ἐγὼ, ὅτι ἦν τι αὐτῷ ἔργον, ὃ εἰ μὴ πράττοι, οὐκ ἐλυσιτέλει ζῆν; Δῆλον, ἔφη. Ὁ δὲ δὴ πλούσιος, ὥς φαμὲν, οὐδὲν ἔχει τοιοῦτον ἔργον προκείμενον, οὗ ἀναγκαζομένῳ ἀπέχεσθαι, ἀβίωτον. Οὔκουν δὴ λέγεταί γε. Φωκυλίδου γὰρ, ἦν δ' ἐγὼ, οὐκ ἀκούεις πῶς φησι, δεῖν ὅταν τῳ ἤδη βίος ᾖ, ἀρετὴν ἀσκεῖν. Οἶμαί γ', ἔφη, καὶ πρότερον. Μηδὲν, εἶπον, περὶ τούτου αὐτῷ μαχώμεθα· ἀλλ' ἡμᾶς αὐτοὺς διδάξωμεν, πότερον μελετητέον τοῦτο τῷ πλουσίῳ, καὶ ἀβίωτον τῷ μὴ μελετῶντι, ἡ νοσοτροφία. τεκτονικῇ μὲν γὰρ καὶ ταῖς ἄλλαις τέχναις ἐμπόδιον τῇ προσέξει τοῦ νοῦ· τὸ δὲ Φωκυλίδου παρακέλευμα, οὐδὲν ἐμποδίζει. Ναὶ μὰ τὸν Δία, ἦ δ' ὅς· σχεδὸν δέ γε πάντων μάλιστα, εἴ γε περαιτέρω γυμναστικῆς ἡ περιττὴ αὕτη ἐπιμέλεια τοῦ σώματος. καὶ γὰρ καὶ πρὸς οἰκονομίας, καὶ πρὸς στρατείας, καὶ πρὸς ἑδραίους ἐν πόλει ἀρχὰς δύσκολος. τὸ δὲ δὴ μέγιστον, ὅτι καὶ πρὸς μαθήσεις ἁστινασοῦν, καὶ ἐννοήσεις τε καὶ μελέτας πρὸς ἑαυτὸν, χαλεπὴ, κεφαλῆς

τινὰς αἰεὶ διατάσεις καὶ ἰλίγγους ὑποπτεύουσα, καὶ αἰτιωμένη ἐκ φιλοσοφίας ἐγγίγνεσθαι. ὥστε ὅπη αὕτη, ἀρετῇ ἀσκεῖσθαι καὶ δοκιμάζεσθαι πάντη ἐμπόδιος. κάμνειν γὰρ οἴεσθαι ποιεῖ αἰεὶ, καὶ ὀδυνώμενον μή ποτε λήγειν περὶ τοῦ σώματος. Εἰκός γ', ἔφη. Οὐκοῦν ταῦτα γιγνώσκοντα φῶμεν καὶ Ἀσκληπιὸν, τοὺς μὲν φύσει τε καὶ διαίτῃ ὑγιεινῶς ἔχοντας τὰ σώματα, νόσημα δέ τι ἀποκεκριμένον ἴσχοντας ἐν αὐτοῖς, τούτοις μὲν καὶ ταύτῃ τῇ ἕξει καταδεῖξαι ἰατρικήν· φαρμάκοις τε καὶ τομαῖς τὰ νοσήματα ἐκβάλλοντα αὐτῶν, τὴν εἰωθυῖαν προστάττειν δίαιταν, ἵνα μὴ τὰ πολιτικὰ βλάπτοιντο· τὰ δ' εἴσω διαπαντὸς νενοσηκότα σώματα οὐκ ἐπιχειρεῖν διαίταις κατὰ μικρὸν ἀπαντλοῦντα καὶ ἐπιχέοντα, μακρὸν καὶ κακὸν βίον ἀνθρώπῳ ποιεῖν, καὶ ἔκγονα αὐτῶν, ὡς τὸ εἰκὸς, ἕτερα τοιαῦτα φυτεύειν. ἀλλὰ τὸν μὴ δυνάμενον ἐν τῇ καθεστηκυίᾳ περιόδῳ ζῆν, μὴ οἴεσθαι δεῖν θεραπεύειν, ὃς οὔτε αὑτῷ, οὔτε πόλει λυσιτελεῖ. Πολιτικὸν, ἔφη, λέγεις Ἀσκληπιόν. Δῆλον, ἦν δ' ἐγώ· καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ δεικνύοιεν ἂν ὅτι τοιοῦτος ἦν. ἢ οὐχ ὁρᾷς ὡς καὶ ἐν Τροίᾳ ἀγαθοὶ πρὸς τὸν πόλεμον ἐφάνησαν, καὶ τῇ ἰατρικῇ, ὡς ἐγὼ λέγω, ἐχρῶντο; ἢ οὐ μέμνησαι, ὅτι καὶ τῷ Μενέλεῳ, ἐκ τοῦ τραύματος οὗ ὁ Πάνδαρος ἔβαλεν, Αἷμ' ἐκμυζήσαντ' ἐπί τ' ἤπια φάρμακ' ἔπασσον; ὅ, τι δ' ἐχρῆν μετὰ τοῦτο ἢ πιεῖν ἢ φαγεῖν, οὐδὲν μᾶλλον ἢ τῷ Εὐρυπύλῳ προσέταττον· ὡς ἱκανῶν ὄντων τῶν φαρμάκων ἰάσασθαι ἄνδρας πρὸ τῶν τραυμάτων ὑγιεινούς τε καὶ κοσμίους ἐν

διαίτῃ, κἂν εἰ τύχοιεν ἐν τῷ παραχρῆμα κυκεῶνα πιόντες. νοσώδη δὲ φύσει τε καὶ ἀκόλαστον, οὔτε αὐτοῖς οὔτε τοῖς ἄλλοις ᾤοντο λυσιτελεῖν ζῆν· οὐδ' ἐπὶ τούτοις τὴν τέχνην δεῖν εἶναι, οὐδὲ θεραπευτέον αὐτούς· οὐδ' εἰ Μίδου πλουσιώτεροι εἶεν. Πάνυ κομψοὺς, ἔφη, λέγεις Ἀσκληπιοῦ παῖδας. Πρέπει, ἦν δ' ἐγώ. καίτοι ἀπειθοῦντές γε ἡμῖν οἱ τραγῳδοποιοὶ, καὶ Πίνδαρος, Ἀπόλλωνος μέν φασιν Ἀσκληπιὸν εἶναι, ὑπὸ δὲ χρυσοῦ πεισθῆναι, πλούσιον ἄνδρα θανάσιμον ἤδη ὄντα ἰάσασθαι· ὅθεν δὴ καὶ κεραυνωθῆναι αὐτόν. ἡμεῖς δὲ, κατὰ τὰ προειρημένα, οὐ πειθόμεθα αὐτοῖς ἀμφότερα. ἀλλ' εἰ μὲν θεοῦ ἦν, οὐκ ἦν, φήσομεν, αἰσχροκερδής· εἰ δ' αἰσχροκερδὴς, οὐκ ἦν θεοῦ. Ὀρθότατά γε, ἦ δ' ὃς, ταῦτά γε. ἀλλὰ περὶ τοῦδε τί λέγεις, ὦ Σώκρατες; ἆρ' οὐκ ἀγαθοὺς δεῖ ἐν τῇ πόλει κεκτῆσθαι ἰατρούς; εἶεν δ' ἂν που μάλιστα τοιοῦτοι, ὅσοι πλείστους μὲν ὑγιεινοὺς, πλείστους δὲ νοσώδεις μετεχειρίσαντο; καὶ δικασταὶ αὖ ὡσαύτως, οἱ παντοδαπαῖς φύσεσιν ὡμιληκότες; Καὶ μάλα, εἶπον, ἀγαθοὺς λέγω. ἀλλ' οἶσθα οὓς ἡγοῦμαι τοιούτους; Ἂν εἴπῃς, ἔφη. Ἀλλὰ πειράσομαι, ἦν δ' ἐγώ. σὺ μέντοι οὐχ ὅμοιον πρᾶγμα τῷ αὐτῷ λόγῳ ἤρου. Πῶς; ἔφη. Ἰατροὶ μὲν, εἶπον, δεινότατοι ἂν γένοιντο, εἰ ἐκ παίδων ἀρξάμενοι, πρὸς τῷ μανθάνειν τὴν τέχνην, ὡς πλείστοις τε καὶ πονηροτάτοις σώμασιν ὁμιλήσειαν, καὶ αὐτοὶ πάσας νόσους κάμοιεν, καὶ εἶεν μὴ πάνυ ὑγιεινοὶ φύσει. οὐ γαρ, οἶμαι, σώματι σῶμα θεραπεύουσιν· (οὐ γὰρ ἂν αὐτὰ ἐνεχώρει κακὰ εἶναι ποτὲ καὶ γενέσθαι) ἀλ-

λὰ ψυχῇ σῶμα· ἢ οὐκ ἐγχωρεῖ κακὴν γενομένην τε καὶ οὖσαν, εὖ τι θεραπεύειν. Ὀρθῶς, ἔφη. Δικαστὴς δέ γε, ὦ φίλε, ψυχῇ ψυχῆς ἄρχει· ἢ οὐκ ἐγχωρεῖ ἐκ νέας ἐν πονηραῖς ψυχαῖς τεθράφθαι τε καὶ ὡμιληκέναι, καὶ πάντα ἀδικήματα αὐτὴν ἠδικηκυῖαν διεξεληλυθέναι, ὥστε ὀξέως ἀφ᾽ αὑτῆς τεκμαίρεσθαι τὰ τῶν ἄλλων ἀδικήματα, οἷον κατὰ σῶμα νόσους· ἀλλ᾽ ἄπειρον αὐτὴν καὶ ἀκέραιον δεῖ κακῶν ἠθῶν νέαν οὖσαν γεγονέναι, εἰ μέλλει, καλὴ κἀγαθὴ οὖσα, κρινεῖν ὑγιῶς τὰ δίκαια. διὸ δὴ καὶ εὐήθεις, νέοι ὄντες, οἱ ἐπιεικεῖς φαίνονται, καὶ εὐεξαπάτητοι ὑπὸ τῶν ἀδίκων, ἅτε οὐκ ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς παραδείγματα ὁμοιοπαθῆ τοῖς πονηροῖς. Καὶ μὲν δή, ἔφη, σφόδρα γε αὐτὸ πάσχουσι. Τοιγάρτοι, ἦν δ᾽ ἐγώ, οὐ νέον ἀλλὰ γέροντα δεῖ τὸν ἀγαθὸν δικαστὴν εἶναι, ὀψιμαθῆ γεγονότα τῆς ἀδικίας, οἷόν ἐστιν· οὐκ οἰκείαν ἐν τῇ αὑτοῦ ψυχῇ ἐνοῦσαν ᾐσθημένον, ἀλλ᾽ ἀλλοτρίαν ἐν ἀλλοτρίαις μελετηκότα ἐν πολλῷ χρόνῳ, διαισθάνεσθαι οἷον πέφυκε κακόν, ἐπιστήμῃ, οὐκ ἐμπειρίᾳ οἰκείᾳ κεχρημένον. Γενναιότατος γοῦν, ἔφη, ἔοικεν εἶναι ὁ τοιοῦτος δικαστής. Καὶ ἀγαθός γε, ἦν δ᾽ ἐγώ· ὃ σὺ ἠρώτας. ὁ γὰρ ἔχων ψυχὴν ἀγαθήν, ἀγαθός. ὁ δὲ δεινὸς ἐκεῖνος καὶ καχύποπτος, ὁ πολλὰ αὐτὸς ἠδικηκώς, καὶ πανοῦργός τε καὶ σοφὸς οἰόμενος εἶναι, ὅταν μὲν ὁμοίοις ὁμιλῇ, δεινὸς φαίνεται, ἐξευλαβούμενος, πρὸς τὰ ἐν αὑτῷ παραδείγματα ἀποσκοπῶν· ὅταν δὲ ἀγαθοῖς καὶ πρεσβυτέροις ἤδη πλησιάσῃ, ἀβέλτερος αὖ φαίνεται, ἀπιστῶν παρὰ

καιρὸν, καὶ ἀγνοῶν ὑγιὲς ἦθος, ἅτε οὐκ ἔχων πα-
ραδείγματα τοῦ τοιούτου. πλεονάκις δὲ πονηροῖς
ἢ σοφοῖς ἐντυγχάνων, σοφώτερος ἢ ἀμαθέστερος
δοκεῖ εἶναι αὑτῷ τε καὶ ἄλλοις. Παντάπασι μὲν
οὖν, ἔφη, ἀληθῆ. Οὐ τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, τοιοῦτον
χρὴ τὸν δικαστὴν ζητεῖν τὸν ἀγαθόν τι καὶ σοφὸν,
ἀλλὰ τὸν πρότερον. πονηρία μὲν γὰρ ἀρετήν τε
καὶ αὑτὴν οὔποτ' ἂν γνοίη, ἀρετὴ δὲ φύσεως παι-
δευομένης χρόνῳ, ἅμα αὑτῆς τε καὶ πονηρίας ἐπι-
στήμην λήψεται. σοφὸς οὖν οὗτος, ὥς μοι δοκεῖ,
ἀλλ' οὐχ ὁ κακὸς γίγνεται. Καὶ ἐμοὶ, ἔφη, ξυνδο-
κεῖ. Οὐκοῦν καὶ ἰατρικὴν, οἵαν εἴπομεν, μετὰ
τῆς τοιαύτης δικαστικῆς κατὰ πόλιν νομοθετήσεις,
αἳ τῶν πολιτῶν σοὶ τοὺς μὲν εὐφυεῖς τὰ σώματα
καὶ τὰς ψυχὰς θεραπεύσουσι, τοὺς δὲ μὴ, ὅσοι μὲν
κατὰ σῶμα τοιοῦτοι, ἀποθνήσκειν ἐάσουσι, τοὺς
δὲ κατὰ τὴν ψυχὴν κακοφυεῖς καὶ ἀνιάτους αὐτοὶ
ἀποκτενοῦσι. Τὸ γοῦν ἄριστον, ἔφη, αὐτοῖς τε τοῖς
πάσχουσι καὶ τῇ πόλει οὕτω πέφανται. Οἱ δὲ δὴ νέ-
οι, ἦν δ' ἐγὼ, δῆλον ὅτι εὐλαβήσονταί σοι δικαστι-
κῆς εἰς χρείαν ἰέναι, τῇ ἁπλῇ ἐκείνῃ μουσικῇ χρώμε-
νοι ἣν δὴ ἔφαμεν σωφροσύνην ἐντίκτειν. Τί μήν;
ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐ κατὰ ταὐτὰ ἴχνη ταῦτα ὁ μουσι-
κὸς γυμναστικὴν διώκων, ἐὰν ἐθέλῃ αἱρήσει, ὥστε
μηδὲν ἰατρικῆς δεῖσθαι, ὅτι μὴ ἀνάγκη; Ἔμοιγε
δοκεῖ. Αὐτά γε μὴν τὰ γυμνάσια καὶ τοὺς πόνους,
πρὸς τὸ θυμοειδὲς τῆς φύσεως βλέπων, κἀκεῖνο ἐ-
γείρων, πονήσει μᾶλλον ἢ πρὸς ἰσχύν· οὐχ, ὥσπερ
οἱ ἄλλοι ἀθληταὶ, ῥώμης ἕνεκα σιτία καὶ πόνους με-

ταχειρίεῖται. Ὀρθότατα, ἦ δ' ὅς. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ Γλαύκων, καὶ οἱ καθιστάντες μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ παιδεύειν, οὐχ οὗ ἕνεκα τινὲς οἴονται καθιστᾶσιν, ἵνα τῇ μὲν τὸ σῶμα θεραπεύοιντο, τῇ δὲ τὴν ψυχήν. Ἀλλὰ τί μήν; ἔφη. Κινδυνεύουσιν, ἦν δ' ἐγὼ, ἀμφότερα τῆς ψυχῆς ἕνεκα τὸ μέγιστον καθιστάναι. Πῶς δή; Οὐκ ἐννοεῖς, εἶπον, ὡς διατίθενται αὐτὴν τὴν διάνοιαν, οἳ ἂν γυμναστικῇ μὲν διὰ βίου ὁμιλήσωσι, μουσικῆς δὲ μὴ ἅψωνται; ἢ ὅσοι ἂν τοὐναντίον διατεθῶσι; Τίνος δὲ, ἦ δ' ὅς, πέρι λέγεις; Ἀγριότητός τε καὶ σκληρότητος, καὶ αὖ μαλακίας τε καὶ ἡμερότητος, ἦν δ' ἐγώ. Ἔγωγε, ἔφη, ὅτι οἱ μὲν γυμναστικῇ ἀκράτῳ χρησάμενοι, ἀγριώτεροι τοῦ δέοντος ἀποβαίνουσιν· οἱ δὲ μουσικῇ, μαλακώτεροι αὖ γίγνονται ἢ ὡς κάλλιον αὐτοῖς. Καὶ μὲν, ἦν δ' ἐγὼ, τό γε ἄγριον, τὸ θυμοειδὲς ἂν τῆς φύσεως παρέχοιτο· καὶ ὀρθῶς μὲν τραφὲν, ἀνδρεῖον ἂν εἴη· μᾶλλον δ' ἐπιταθὲν τοῦ δέοντος, σκληρότερόν τε καὶ χαλεπὸν γίγνοιτ' ἂν, ὡς τὸ εἰκός. Δοκεῖ μοι, ἔφη. Τί δέ; τὸ ἥμερον οὐχ ἡ φιλόσοφος ἂν ἔχοι φύσις; καὶ μᾶλλον μὲν ἀνεθέντος αὐτοῦ, μαλακώτερον ἂν εἴη τοῦ δέοντος, καλῶς δὲ τραφέντος, ἥμερόν τε καὶ κόσμιον; Ἔστι ταῦτα. Δεῖν δέ γε φαμὲν τοὺς φύλακας ἀμφότερα ἔχειν τούτω τὼ φύσεε. Δεῖ γάρ. Οὐκοῦν ἡρμόσθαι δεῖ αὐτὰς πρὸς ἀλλήλας. Πῶς δ' οὔ; Καὶ τοῦ μὲν ἡρμοσμένου σώφρων τε καὶ ἀνδρεία ἡ ψυχή. Πάνυ γε. Τοῦ δὲ ἀναρμόστου, δειλὴ καὶ ἄγροικος. Καὶ μάλα. Οὐκοῦν, ὅταν μὲν τὶς μουσικῇ παρέχῃ κα-

ταυλεῖν καὶ καταχεῖν τῆς ψυχῆς διὰ τῶν ὤτων, ὥσπερ διὰ χώνης (ἃς δὴ νῦν ἡμεῖς ἐλέγομεν τὰς γλυκείας τε καὶ μαλακὰς καὶ θρηνώδεις ἁρμονίας) καὶ μινυρίζων τε καὶ γεγανωμένος ὑπὸ τῆς ᾠδῆς διατελῇ τὸν βίον ὅλον, οὗτος τὸ μὲν πρῶτον, εἴ τι θυμοειδὲς εἶχεν, ὥσπερ σίδηρον ἐμάλαξε, καὶ χρήσιμον ἐξ ἀχρήστου καὶ σκληροῦ ἐποίησεν· ὅταν δ' ἐπέχων μὴ ἀνίῃ, ἀλλὰ κηλῇ, τὸ μετὰ τοῦτο ἤδη τήκει καὶ λείβει, ἕως ἂν ἐκτήξῃ τὸν θυμὸν, καὶ ἐκτέμῃ, ὥσπερ νεῦρα ἐκ τῆς ψυχῆς, καὶ ποιήσῃ μαλθακὸν αἰχμητήν. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Καὶ ἐὰν μέν γε, ἦν δ' ἐγὼ, ἐξ ἀρχῆς φύσιν ἄθυμον λάβῃ, ταχὺ τοῦτο διεπράξατο· ἐὰν δὲ θυμοειδῆ, ἀσθενῆ ποιήσας τὸν θυμὸν, ὀξύῤῥοπον ἀπειργάσατο, ἀπὸ σμικρῶν ταχὺ ἐρεθιζόμενόν τε καὶ κατασβεννύμενον. ἀκρόχολοι οὖν καὶ ὀργίλοι ἀντὶ θυμοειδῶν γεγένηνται, δυσκολίας ἔμπλεῳ. Κομιδῇ μὲν οὖν. Τί δὲ ἂν αὖ γυμναστικῇ πολλὰ πονῇ καὶ εὐωχῆται εὖ μάλα, μουσικῆς δὲ καὶ φιλοσοφίας μὴ ἅπτηται, οὐ πρῶτον μὲν εὖ ἴσχων τὸ σῶμα, φρονήματός τε καὶ θυμοῦ ἐμπίπλαται, καὶ ἀνδρειότερος γίνεται αὐτὸς αὑτοῦ; Καὶ μάλα γε. Τί δαί; ἐπειδὰν ἄλλο μηδὲν πράττῃ, μηδὲ κοινωνῇ μούσης μηδαμῇ, οὐκ, εἴ τι καὶ ἐνῆν αὐτοῦ φιλομαθὲς ἐν τῇ ψυχῇ, ἅτε οὔτε μαθήματος γευόμενον οὐδενὸς, οὐ ζητήματος, οὔτε λόγου μετίσχον, οὔτε τῆς ἄλλης μουσικῆς, ἀσθενές τε καὶ κωφὸν καὶ τυφλὸν γίγνεται, ἅτε οὐκ ἐγειρομένων, οὐδὲ τρεφομένων, οὐδὲ διακαθαιρομένων τῶν αἰσθήσεων αὐτοῦ; Οὕτως ἔχει. Μισολόγος δή, οἶμαι, ὁ

τοιοῦτος γίγνεται καὶ ἄμουσος· καὶ πειθοῖ μὲν διὰ λόγων οὐδὲν ἔτι χρῆται, βίᾳ δὲ καὶ ἀγριότητι, ὥσπερ θηρίον, πρὸς πάντα διαπράττεται, καὶ ἐν ἀμαθίᾳ καὶ σκαιότητι, μετὰ ἀῤῥυθμίας τε καὶ ἀχαριστίας, ζῇ. Παντάπασιν, ἦ δ' ὅς, οὕτως ἔχει. ἐπὶ δὴ δύο ὄντε τούτω, ὡς ἔοικε, δύο τέχνα θεὸν ἔγωγ' ἄν τινα φαίην δεδωκέναι τοῖς ἀνθρώποις, μουσικήν τε καὶ γυμναστικήν, ἐπὶ τὸ θυμοειδὲς καὶ τὸ φιλόσοφον· οὐκ ἐπὶ ψυχὴν καὶ σῶμα, εἰ μὴ εἴη πάρεργον· ἀλλ' ἐπ' ἐκεῖνο, ὅπως ἂν ἀλλήλοιν ξυναρμοσθῆτον, ἐπιτεινομένω καὶ ἀνιεμένω μέχρι τοῦ προσήκοντος. Καὶ γὰρ ἔοικεν, ἔφη. Τὸν κάλλιστ' ἄρα μουσικῇ γυμναστικὴν κεραννύντα, καὶ μετριώτατα τῇ ψυχῇ προσφέροντα, τοῦτον ὀρθότατ' ἂν φαῖμεν εἶναι τελέως μουσικώτατον καὶ εὐαρμοστότατον, πολὺ μᾶλλον ἢ τὸν τὰς χορδὰς ἀλλήλαις ξυνιστάντα. Εἰκότως γ', ἔφη, ὦ Σώκρατες. Οὐκοῦν καὶ ἐν τῇ πόλει ἡμῖν, ὦ Γλαύκων, δεήσει τοιούτου τινὸς ἀεὶ ἐπιστάτου, εἰ μέλλει ἡ πολιτεία σώζεσθαι; Δεήσει μέντοι ὡς οἷόν τέ γε μάλιστα. Οἱ μὲν δὴ τύποι τῆς παιδείας τε καὶ τροφῆς οὗτοι ἂν εἶεν. χορείας γάρ τι ἄν τις διεξίοι τῶν τοιούτων, καὶ θήρας τε καὶ κυνηγέσια, καὶ γυμνικοὺς ἀγῶνας καὶ ἱππικούς; σχεδὸν γάρ τι δῆλα δὴ ὅτι τούτοις ἑπόμενα δεῖ αὐτὰ εἶναι· καὶ οὐκέτι χαλεπὰ εὑρεῖν. Ἴσως, ἦ δ' ὅς, οὐ χαλεπά. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ. τὸ δὴ μετὰ τοῦτο, τί ἂν ἡμῖν διαιρετέον εἴη; ἆρ' οὐκ αὐτῶν τούτων οἵτινες ἄρξουσί τε καὶ ἄρξονται; Τί μήν; Οὐκοῦν ὅτι μὲν πρεσβυτέρους τοὺς ἄρχοντας δεῖ εἶναι, νεω-

τέρους δὲ τοὺς ἀρχομένους, δῆλον; Δῆλον. Καὶ ὅτι γε τοὺς ἀρίστους αὐτῶν; Καὶ τοῦτο. Οἱ δὲ γεωργῶν ἄριστοι ἆρ᾽ οὐ γεωργικώτατοι γίνονται; Ναί. Νῦν δ᾽ ἐπειδὴ φυλάκων αὐτοὺς ἀρίστους δεῖ εἶναι, ἆρ᾽ οὐ φυλακικωτάτους προσήκει εἶναι πόλεως; Ναί. Οὐκοῦν φρονίμους τε εἰς τοῦτο δεῖ ὑπάρχειν καὶ δυνατοὺς, καὶ ἔτι κηδεμόνας τῆς πόλεως. Ἔστι ταῦτα. Κήδοιτο δέ γ᾽ ἄν τις μάλιστα τούτου ὃ τυγχάνοι φιλῶν. Ἀνάγκη. Καὶ μὴν τοῦτό γ᾽ ἂν μάλιστα φιλοῖ, ᾧ ξυμφέρειν ἡγοῖτο τὰ αὐτὰ καὶ ἑαυτῷ· καὶ ὅταν μάλιστα ἐκείνου μὲν εὖ πράττοντος, οἴηται ξυμβαίνειν καὶ ἑαυτῷ εὖ πράττειν, εἰ δὲ μὴ, τοὐναντίον. Οὕτως, ἔφη. Ἐκλεκτέον ἆρ᾽ ἐκ τῶν ἄλλων φυλάκων τοιούτους ἄνδρας, οἳ ἂν σκοποῦσιν ἡμῖν μάλιστα φαίνωνται παρὰ πάντα τὸν βίον, ὃ μὲν ἂν τῇ πόλει ἡγήσωνται ξυμφέρειν, πάσῃ προθυμίᾳ ποιεῖν· ὃ δ᾽ ἂν μὴ, μηδενὶ τρόπῳ πρᾶξαι ἂν ἐθέλειν. Ἐπιτήδειοι γὰρ, ἔφη. Δοκεῖ δή μοι τηρητέον αὐτοὺς εἶναι ἐν ἁπάσαις ταῖς ἡλικίαις, εἰ φυλακικοί εἰσι τούτου τοῦ δόγματος· καὶ μήτε γοητευόμενοι μήτε βιαζόμενοι ἐκβάλλουσιν ἐπιλανθανόμενοι δόξαν τὴν τοῦ ποιεῖν δεῖν ἃ τῇ πόλει βέλτιστα. Τίνα, ἔφη, λέγεις τὴν ἐκβολήν; Ἐγώ σοι, ἔφην, ἐρῶ. φαίνεταί μοι δόξα ἐξιέναι ἐκ διανοίας, ἢ ἑκουσίως ἢ ἀκουσίως· ἑκουσίως μὲν, ἡ ψευδὴς τοῦ μεταμανθάνοντος· ἀκουσίως δὲ, πᾶσα ἡ ἀληθής. Τὸ μὲν τῆς ἑκουσίου, ἔφη, μανθάνω· τὸ δὲ τῆς ἀκουσίου δέομαι μαθεῖν. Τί δέ; οὐ καὶ σὺ ἡγῇ, ἔφην ἐγὼ, τῶν μὲν ἀγαθῶν ἀκουσίως στέρεσθαι τοὺς ἀνθρώπους, τῶν δὲ κακῶν, ἑκουσίως;

ἢ οὖ τὸ μὲν ἐψεῦσθαι τῆς ἀληθείας, κακὸν, τὸ δὲ ἀληθεύειν, ἀγαθόν; οὖ τὸ τὰ ὄντα δοξάζειν, ἀληθεύειν δοκεῖ σοι εἶναι; Ἀλλ᾽, ἦ δ᾽ ὅς, ὀρθῶς λέγεις· καί μοι δοκοῦσιν ἄκοντες ἀληθοῦς δόξης στερίσκεσθαι. Οὐκοῦν κλαπέντες, ἢ γοητευθέντες, ἢ βιασθέντες τοῦτο πάσχουσιν. Οὐδὲν νῦν, ἔφη, μανθάνω. Τραγικῶς, ἦν δ᾽ ἐγὼ, κινδυνεύω λέγειν. κλαπέντας μὲν γὰρ, τοὺς μεταπεισθέντας λέγω καὶ τοὺς ἐπιλανθανομένους· ὅτι τῶν μὲν, χρόνος, τῶν δὲ, λόγος ἐξαιρούμενος λανθάνει. νῦν γάρ που μανθάνεις; Ναί. Τοὺς τοίνυν βιασθέντας λέγω, οὓς ἂν ὀδύνη τὶς ἢ ἀλγηδὼν μεταδοξάσαι ποιήσῃ. Καὶ τοῦτ᾽, ἔφη, ἔμαθον· καὶ ὀρθῶς λέγεις. Τούς γε μὴν γοητευθέντας ὡς ἐγῷμαι, κἂν σὺ φαίης εἶναι οἳ ἂν μεταδοξάσωσιν, ἢ ὑφ᾽ ἡδονῆς κηληθέντες, ἢ ὑπὸ φόβου, τὶ δείσαντες. Ἔοικε γὰρ, ἦ δ᾽ ὅς, γοητεύειν πάντα ὅσα ἀπατᾷ. Ὃ τοίνυν ἄρτι ἔλεγον, ζητητέον, τίνες ἄριστοι φύλακες τοῦ παρ᾽ αὐτοῖς δόγματος, ποιητέον τοῦτο ὃ ἂν τῇ πόλει δοκῶσι βέλτιστον εἶναι. τηρητέον δὴ, εὐθὺς ἐκ παίδων προθεμένοις ἔργα ἐν οἷς ἂν τοῦ τοιούτου μάλιστα ἐπιλανθάνοιντο καὶ ἐξαπατῷντο· καὶ τὸν μὲν μνήμονα καὶ δυσεξαπάτητον, ἐγκριτέον, τὸν δὲ μὴ, ἀποκριτέον. ἦ γάρ; Ναί. Καὶ πόνων γε αὖ καὶ ἀλγηδόνων ἀγῶνας αὐτοῖς θετέον, ἐν οἷς ταὐτὰ ταῦτα τηρητέον. Ὀρθῶς, ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, καὶ τρίτου εἴδους τοῦ τῆς γοητείας ἅμιλλαν ποιητέον, καὶ θεατέον, ὥσπερ τοὺς πώλους ἐπὶ τοὺς ψόφους τε καὶ θορύβους ἄγοντες σκοποῦσιν εἰ φοβεροὶ, οὕτω νέους ὄντας εἰς δείματ᾽ ἄττα κομιστέον, καὶ εἰς

ἡδονὰς αὖ μεταβλητέον· βασανίζοντας πολὺ μᾶλλον ἢ χρυσὸν ἐν πυρὶ, εἰ δυσγοήτευτος καὶ εὐσχήμων ἐν πᾶσι φαίνεται, φύλαξ αὑτοῦ ὢν ἀγαθὸς, καὶ μουσικῆς ἧς ἐμάνθανεν, εὔρυθμόν τε καὶ εὐάρμοστον ἑαυτὸν ἐν πᾶσι τούτοις παρέχων· οἷος δὴ ἂν ὢν, καὶ ἑαυτῷ καὶ πόλει χρησιμώτατος εἴη. καὶ τὸν ἀεὶ ἔν τε παισὶ καὶ νεανίσκοις καὶ ἐν ἀνδράσι βασανιζόμενον, καὶ ἀκήρατον ἐκβαίνοντα, καταστατέον ἄρχοντα τῆς πόλεως καὶ φύλακα, καὶ τιμὰς δοτέον καὶ ζῶντι καὶ τελευτήσαντι, τάφων τε καὶ τῶν ἄλλων μνημείων μέγιστα γέρα λαγχάνοντα· τὸν δὲ μὴ τοιοῦτον ἀποκριτέον. τοιαύτη τὶς, ἦν δ᾽ ἐγὼ, δοκεῖ μοι, ὦ Γλαύκων, ἡ ἐκλογὴ εἶναι καὶ κατάστασις τῶν ἀρχόντων τε καὶ φυλάκων, ὡς ἐν τύπῳ, μὴ δι᾽ ἀκριβείας, εἰρῆσθαι. Καὶ ἐμοὶ, ἦ δ᾽ ὅς, οὕτω πη φαίνεται. Ἆρ᾽ οὖν ὡς ἀληθῶς ὀρθότατον καλεῖν τούτους μὲν, φύλακας παντελεῖς τῶν τε ἔξωθεν πολεμίων, τῶν τε ἐντὸς φίλων, ὅπως οἱ μὲν μὴ βουλήσονται, οἱ δὲ μὴ δυνήσονται κακουργεῖν· τοὺς δὲ νέους (οὓς δὴ νῦν φύλακας ἐκαλοῦμεν) ἐπικούρους τε καὶ βοηθοὺς τοῖς τῶν ἀρχόντων δόγμασιν. Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. Τίς ἂν οὖν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, μηχανὴ γένοιτο τῶν ψευδῶν τῶν ἐν δέοντι γινομένων; ὧν δὴ νῦν ἐλέγομεν γενναῖόν τι εἶναι ψευδομένους πεῖσαι, μάλιστα μὲν καὶ αὐτοὺς τοὺς ἄρχοντας, εἰ δὲ μὴ, τὴν ἄλλην πόλιν; Ποῖόν τι; ἔφη. Μηδὲν καινὸν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἀλλὰ Φοινικικόν τι, πρότερον μὲν ἤδη πολλαχοῦ γεγονὸς, ὥς φασιν οἱ ποιηταὶ, καὶ πεπείκασιν· ἐφ᾽ ἡμῶν δὲ οὐ γεγονὸς, οὐδ᾽ οἶδα εἰ γενόμενον ἄν. πεῖσαι δὲ, συχνῆς πειθοῦς. Ὡς

ἔοικας, ἔφη, ὀκνοῦντι λέγειν. Δόξω δέ σοι; ἦν δ' ἐγώ, καὶ μάλα εἰκότως ὀκνεῖν, ἐπειδὰν εἴπω. Λέγ', ἔφη, καὶ μὴ φοβοῦ. Λέγω δή. καίτοι οὐκ οἶδα ὁποίᾳ τόλμῃ, ἢ ποίοις λόγοις χρώμενος ἐρῶ· καὶ ἐπιχειρήσω πρῶτον μὲν αὐτοὺς τοὺς ἄρχοντας πείθειν καὶ τοὺς στρατιώτας, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν ἄλλην πόλιν, ὡς ἄρ' ἃ ἡμεῖς αὐτοὺς ἐτρέφομέν τε καὶ ἐπαιδεύομεν, ὥσπερ ὀνείρατα ἐδόκουν ταῦτα πάντα πάσχειν τε καὶ γίγνεσθαι περὶ αὐτούς· ἦσαν δὲ τότε τῇ ἀληθείᾳ ὑπὸ γῆς ἐντὸς πλαττόμενοι καὶ τρεφόμενοι, καὶ αὐτοὶ, καὶ τὰ ὅπλα αὐτῶν, καὶ ἡ ἄλλη σκευὴ, δημιουργούμενα. ἐπειδὴ δὲ παντελῶς ἐξειργασμένοι ἦσαν, καὶ ἡ γῆ αὐτοὺς μήτηρ οὖσα ἀνῆκε, καὶ νῦν δεῖ ὡς περὶ μητρὸς καὶ τροφοῦ τῆς χώρας ἐν ᾗ εἰσὶ βουλεύεσθαί τε καὶ ἀμύνειν αὐτοὺς, ἐάν τις ἐπ' αὐτὴν ἴῃ, καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων πολιτῶν, ὡς ἀδελφῶν ὄντων καὶ γηγενῶν διανοεῖσθαι. Οὐκ ἐτὸς, ἔφη, πάλαι ᾐσχύνου τὸ ψεῦδος λέγειν. Πάνυ, ἦν δ' ἐγὼ, εἰκότως· ἀλλ' ὅμως ἄκουε καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ μύθου. ἐστὲ μὲν γὰρ δὴ πάντες οἱ ἐν τῇ πόλει, ἀδελφοὶ (ὡς φήσομεν πρὸς αὐτοὺς μυθολογοῦντες·) ἀλλ' ὁ θεὸς πλάττων, ὅσοι μὲν ὑμῶν ἱκανοὶ ἄρχειν, χρυσὸν ἐν τῇ γενέσει συνέμιξεν αὐτοῖς, διὸ τιμιώτατοι εἰσίν· ὅσοι δ' ἐπίκουροι, ἄργυρον· σίδηρον δὲ καὶ χαλκὸν τοῖς τε γεωργοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις δημιουργοῖς. ἅτε οὖν ξυγγενεῖς ὄντες πάντες, τὸ μὲν πολὺ, ὁμοίους ἂν ὑμῖν αὐτοῖς γεννῷτε· ἔστι δ' ὅτε ἐκ χρυσοῦ γεννηθείη ἂν ἀργυροῦν, καὶ ἐξ ἀργύρου χρυσοῦν ἔκγονον· καὶ τἆλλα πάντα οὕτως ἐξ ἀλλήλων. τοῖς οὖν ἄρχουσι καὶ πρῶτον καὶ

μάλιστα παραγγέλλει ὁ θεός, ὅπως μηδενὸς οὕτω φύλακες ἀγαθοὶ ἔσονται, μηδ᾽ οὕτω σφόδρα φυλάξουσι μηδὲν ὡς τοὺς ἐκγόνους, ὅ, τι αὐτοῖς τούτων ἐν ταῖς ψυχαῖς παραμέμικται· καὶ ἐάν τε σφέτερος ἔκγονος ὑπόχαλκος ἢ ὑποσίδηρος γένηται, μηδενὶ τρόπῳ κατελεήσουσιν, ἀλλὰ τὴν τῇ φύσει προσήκουσαν τιμὴν ἀποδόντες, ὤσουσιν εἰς δημιουργοὺς, ἢ εἰς γεωργούς· καὶ ἂν αὖ ἐκ τούτων τὶς ὑπόχρυσος ἢ ὑπάργυρος φυῇ, τιμήσαντες ἀνάξουσι, τοὺς μὲν, εἰς φυλακὴν, τοὺς δὲ, εἰς ἐπικουρίαν· ὡς χρησμοῦ ὄντος τότε τὴν πόλιν διαφθαρῆναι, ὅταν αὐτὴν ὁ σίδηρος ἢ ὁ χαλκὸς φυλάξῃ. τοῦτον οὖν τὸν μῦθον ὅπως ἂν πεισθεῖεν, ἔχεις τινὰ μηχανήν; Οὐδαμῶς, ἔφη, ὅπως γ᾽ ἂν αὐτοὶ οὗτοι· ὅπως μέν τ᾽ ἂν οἱ τούτων υἱεῖς καὶ οἱ ἔπειτα, οἵτ᾽ ἄλλοι ἄνθρωποι οἱ ὕστερον. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο, ἦν δ᾽ ἐγὼ, εὖ ἂν ἔχοι πρὸς τὸ μᾶλλον αὐτοὺς τῆς πόλεώς τε καὶ ἀλλήλων κήδεσθαι. σχεδὸν γάρ τι μανθάνω ὃ λέγεις. καὶ τοῦτο μὲν δὴ ἕξει ὅπη ἂν αὐτὸ ἡ φήμη ἀγάγῃ· ἡμεῖς δὲ τούτους γηγενεῖς ὁπλίσαντες, προάγωμεν ἡγουμένων τῶν ἀρχόντων. ἐλθόντες δὲ θεασάσθων τῆς πόλεως ὅπου κάλλιστον στρατοπεδεύσασθαι, ὅθεν τούς τε ἔνδον μάλιστ᾽ ἂν κατέχοιεν, εἴ τις μὴ ἐθέλει τοῖς νόμοις πείθεσθαι, τούς τε ἔξωθεν ἀπαμύνοιεν, εἰ πολέμιος, ὥσπερ λύκος, ἐπὶ ποίμνην τὶς ἴοι. στρατοπεδευσάμενοι δὲ, θύσαντες οἷς χρὴ, εὐνὰς ποιησάσθων. ἢ πῶς; Οὕτως, ἔφη. Οὐκοῦν τοιαύτας οἵας χειμῶνός τε στέγειν καὶ θέρους ἱκανὰς εἶναι; Πῶς γὰρ οὐχί; οἰκήσεις γὰρ, ἔφη, δοκεῖς μοι λέγειν. Ναὶ, ἦν δ᾽ ἐγὼ, στρατιωτικάς γε, ἀλλ᾽ οὐ

χρηματιστικάς. Πῶς, ἔφη, αὖ τοῦτο λέγεις διαφέρειν ἐκείνου; Ἐγώ σοι, ἦν δ' ἐγὼ, πειράσομαι εἰπεῖν. δεινότατον γάρ που πάντων καὶ αἴσχιστον ποιμέσι, τοιούτους γε καὶ οὕτω τρέφειν κύνας ἐπικούρους ποιμνίων, ὥστε ὑπὸ ἀκολασίας, ἢ λιμοῦ, ἤ τινος ἄλλου κακοῦ ἔθους, αὐτοὺς τοὺς κύνας ἐπιχειρῆσαι τοῖς προβάτοις κακουργεῖν, καὶ ἀντὶ κυνῶν, λύκοις ὁμοιωθῆναι. Δεινὸν, ἦ δ' ὅς. πῶς δ' οὔ; Οὐκοῦν φυλακτέον παντὶ τρόπῳ, μὴ τοιοῦτον ἡμῖν οἱ ἐπίκουροι ποιήσωσι πρὸς τοὺς πολίτας, ἐπειδὰν αὐτῶν κρείττους εἰσὶ, καὶ ἀντὶ ξυμμάχων εὐμενῶν, δεσπόταις ἀγρίοις ἀφομοιωθῶσι. Φυλακτέον, ἔφη. Οὐκοῦν τὴν μεγίστην τῆς εὐλαβείας παρεσκευασμένοι ἂν εἶεν, εἰ τῷ ὄντι καλῶς πεπαιδευμένοι εἰσίν; Ἀλλὰ μὴν εἰσί γ', ἔφη. Καὶ ἐγωγ' εἶπον, Τοῦτο μὲν οὐκ ἄξιον διϊσχυρίζεσθαι, ὦ φίλε Γλαύκων· ὃ μέντοι ἄρτι ἐλέγομεν, ἄξιον, ὅτι δεῖ αὐτοὺς τῆς ὀρθῆς τυχεῖν παιδείας, ἥτις ποτέ ἐστιν, εἰ μέλλουσι τὸ μέγιστον ἔχειν, πρὸς τῷ ἥμεροι εἶναι αὐτοῖς τε καὶ τοῖς φυλαττομένοις ὑπ' αὐτῶν. Καὶ ὀρθῶς γε, ἦ δ' ὅς. Πρὸς τοίνυν τῇ παιδείᾳ ταύτῃ, φαίη ἄν τις νοῦν ἔχων δεῖν καὶ τὰς οἰκήσεις καὶ τὴν ἄλλην οὐσίαν τοιαύτην αὐτοῖς παρεσκευάσθαι, ἥτις μήτε τοὺς φύλακας ὡς ἀρίστους εἶναι παύσῃ αὐτοὺς, κακουργεῖν τε μὴ ἐπάρῃ περὶ τοὺς ἄλλους πολίτας. Καὶ ἀληθῶς γε φήσει. Ὅρα δὴ, εἶπον ἐγὼ, εἰ τοιόνδε τινὰ τρόπον δεῖ αὐτοὺς ζῆν τε καὶ οἰκεῖν, εἰ μέλλουσι τοιοῦτοι ἔσεσθαι. πρῶτον μὲν, οὐσίαν κεκτημένον μηδεμίαν μηδένα ἰδίαν, ἂν μὴ πᾶσα ἀνάγκη· ἔπειτα οἴκησιν καὶ ταμιεῖον μηδενὶ εἶναι μηδὲν τοιοῦτον,

εἰς ὃ οὐ πᾶς ὁ βουλόμενος εἴσεισι· τὰ δ᾽ ἐπιτήδεια, ὅσων δέονται ἄνδρες ἀθληταὶ πολέμου σώφρονές τε καὶ ἀνδρεῖοι, ταξαμένους παρὰ τῶν ἄλλων πολιτῶν, δέχεσθαι μισθὸν τῆς φυλακῆς τοσοῦτον, ὅσον μήτε περιεῖναι αὐτοῖς εἰς τὸν ἐνιαυτὸν, μήτε ἐνδεῖν. φοιτῶντας δὲ εἰς ξυσσίτια, ὥσπερ ἐστρατοπεδευμένους, κοινῇ ζῆν. χρυσίον δὲ καὶ ἀργύριον εἰπεῖν αὐτοῖς ὅτι θεῖον παρὰ θεῶν αἰεὶ ἐν τῇ ψυχῇ ἔχουσι, καὶ οὐδὲν προσδέονται τοῦ ἀνθρωπείου· οὐδὲ ὅσια τὴν ἐκείνου κτῆσιν τῇ τοῦ θνητοῦ χρυσοῦ κτήσει ξυμμιγνύντας μιαίνειν· διότι πολλὰ καὶ ἀνόσια παρὰ τῶν πολλῶν νόμισμα γέγονε, τὸ παρ᾽ ἐκείνοις δὲ ἀκήρατον· ἀλλὰ μόνοις αὐτοῖς τῶν ἐν τῇ πόλει μεταχειρίζεσθαι, καὶ ἅπτεσθαι χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, οὐ θέμις· οὐδ᾽ ὑπὸ τὸν αὐτὸν ὄροφον ἰέναι, οὐδὲ περιάψασθαι, οὐδὲ πίνειν ἐξ ἀργύρου ἢ χρυσοῦ. καὶ οὕτω μὲν σώζοιντ᾽ ἂν καὶ σώζοιεν τὴν πόλιν· ὁπότε δ᾽ αὐτοὶ γῆν τε ἰδίαν καὶ οἰκίας καὶ νομίσματα κτήσονται, οἰκονόμοι μὲν καὶ γεωργοὶ ἀντὶ φυλάκων ἔσονται, δεσπόται δ᾽ ἐχθροὶ, ἀντὶ συμμάχων, τῶν ἄλλων πολιτῶν γενήσονται. μισοῦντες δὲ δὴ καὶ μισούμενοι, καὶ ἐπιβουλεύοντες καὶ ἐπιβουλευόμενοι, διάξουσι πάντα τὸν βίον, πολὺ πλείω καὶ μᾶλλον δεδιότες τοὺς ἔνδον ἢ τοὺς ἔξωθεν πολεμίους, θέοντες ἤδη τότε ἐγγύτατα ὀλέθρου, αὐτοί τε καὶ ἡ ἄλλη πόλις. Τούτων οὖν πάντων ἕνεκα, ἦν δ᾽ ἐγὼ, φῶμεν οὕτω δεῖν κατεσκευάσθαι τοὺς τε φύλακας, οἰκήσεώς τε πέρι καὶ τῶν ἄλλων. καὶ ταῦτα νομοθετήσομεν, ἢ μή; Πάνυ γε, ἦ δ᾽ ὃς ὁ Γλαύκων.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ
Η
ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

ΚΑΙ ὁ Ἀδείμαντος ὑπολαβὼν, Τί οὖν, ἔφη, ὦ Σώκρατες ἀπολογήσῃ, ἐάν τις σὲ φῇ μὴ πάνυ τι εὐδαίμονας ποιεῖν τούτους τοὺς ἄνδρας, καὶ ταῦτα δι᾽ ἑαυτοὺς, ὧν ἔστι μὲν ἡ πόλις τῇ ἀληθείᾳ, οἱ δὲ, μηδὲν ἀπολαύουσιν ἀγαθὸν τῆς πόλεως; οἷον οἱ ἄλλοι, ἀγρούς τε κεκτημένοι, καὶ οἰκίας οἰκοδομούμενοι καλὰς καὶ μεγάλας, καὶ ταύταις πρέπουσαν κατασκευὴν κτώμενοι· καὶ θυσίας θεοῖς ἰδίας θύοντες, καὶ ξενοδοκοῦντες, καὶ δὴ καὶ, ἃ νῦν δὴ σὺ ἔλεγες, χρυσόν τε καὶ ἄργυρον κεκτημένοι, καὶ πάντα ὅσα νομίζεται τοῖς μέλλουσι μακαρίοις εἶναι. ἀλλ᾽ ἀτεχνῶς, φαίη ἂν, ὥσπερ ἐπίκουροι μισθωτοὶ ἐν τῇ πόλει φαίνονται κεκτῆσθαι οὐδὲν ἄλλο ἢ φρουροῦντες. Ναὶ, ἦν δ᾽ ἐγὼ, καὶ ταῦτά γε ἐπισίτιοι, καὶ οὐδὲ μισθὸν πρὸς τοῖς σιτίοις λαμβάνοντες, ὥσπερ

οἱ ἄλλοι. ὥστε οὐδ᾽ ἂν ἀποδημῆσαι βούλωνται ἰδίᾳ, ἐξέσται αὐτοῖς· οὐδὲ ἄλλοις διδόναι, οὐδ᾽ ἀναλίσκειν ἄν πη βούλωνται ἄλλοσε, οἷα δὴ οἱ εὐδαίμονες δοκοῦντες εἶναι ἀναλίσκουσι. ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα συχνὰ τῆς κατηγορίας ἀπολείπεις. Ἀλλ᾽, ἦ δ᾽ ὅς, ἔστω καὶ ταῦτα κατηγορημένα. Τί οὖν δὴ ἀπολογησόμεθα, φῄς; Ναί. Τὸν αὐτὸν οἶμον, ἦν δ᾽ ἐγώ, πορευόμενοι, εὑρήσομεν, ὡς ἐγῷμαι, ἃ λεκτέα. ἐροῦμεν γὰρ ὅτι θαυμαστὸν μὲν οὐδὲν ἂν εἴη, εἰ καὶ οὗτοι οὕτως εὐδαιμονέστατοι εἰσίν. οὐ μὴν πρὸς τοῦτο βλέποντες τὴν πόλιν οἰκίζομεν, ὅπως ἕν τι ἡμῖν ἔθνος ἔσται διαφερόντως εὔδαιμον, ἀλλ᾽ ὅπως ὅτι μάλιστα ὅλη ἡ πόλις. ᾠήθημεν γὰρ ἐν τῇ τοιαύτῃ μάλιστα ἂν εὑρεῖν δικαιοσύνην, καὶ αὖ ἐν τῇ κάκιστα οἰκουμένῃ ἀδικίαν. κατιδόντες δὲ, κρῖναι ἂν ὃ πάλαι ζητοῦμεν. νῦν μὲν οὖν, ὡς οἰόμεθα, τὴν εὐδαίμονα πλάττομεν, οὐκ ἀπολαβόντες, ὀλίγους ἐν αὐτῇ τοιούτους τινὰς θέντες, ἀλλ᾽ ὅλην. αὐτίκα δὲ τὴν ἐναντίαν σκεψόμεθα. ὥσπερ οὖν ἂν εἰ ἡμᾶς ἀνδριάντας γράφοντας προσελθών ἄν τις ἔψεγε, λέγων ὅτι οὐ τοῖς καλλίστοις τοῦ ζώου τὰ κάλλιστα φάρμακα προστίθεμεν· οἱ γὰρ ὀφθαλμοὶ, κάλλιστον ὂν, οὐκ ὀστρείῳ ἐναληλιμμένοι εἶεν, ἀλλὰ μέλανι· μετρίως ἂν ἐδοκοῦμεν πρὸς αὐτὸν ἀπολογεῖσθαι, λέγοντες, Ὦ θαυμάσιε, μὴ οἴου δεῖν ἡμᾶς οὕτω καλοὺς ὀφθαλμοὺς γράφειν, ὥστε μηδὲ ὀφθαλμοὺς φαίνεσθαι, μηδ᾽ αὖ τἄλλα μέρη· ἀλλ᾽ ἄθρει εἰ τὰ προσήκοντα ἑκάστοις ἀποδιδόντες, τὸ ὅλον καλὸν ποιοῦμεν. καὶ δὴ καὶ νῦν μὴ ἀνάγκαζε ἡμᾶς τοιαύ-

την εὐδαιμονίαν τοῖς φύλαξι προσάπτειν, ἢ ἐκείνους πᾶν μᾶλλον ἀπεργάσεται ἢ φύλακας. ἐπιστάμεθα γὰρ καὶ τοὺς γεωργοὺς ξυστίδας ἀμφιέσαντες, καὶ χρυσὸν περιθέντες, πρὸς ἡδονὴν ἐργάζεσθαι κελεύειν τὴν γῆν· καὶ τοὺς κεραμέας κατακλίναντες ἐπὶ δεξιὰ πρὸς τὸ πῦρ, διαπίνοντάς τε καὶ εὐωχουμένους, τὸν τροχὸν παραθεμένους, ὅσον ἂν ἐπιθυμήσωσι κεραμεύειν· καὶ τοὺς ἄλλους πάντας τοιούτῳ τρόπῳ μακαρίους ποιεῖν, ἵνα δὴ ὅλη ἡ πόλις εὐδαιμονῇ. ἀλλ' ἡμᾶς μὴ οὕτω νουθέτει· ὡς, ἂν σοὶ πειθώμεθα, οὔτε ὁ γεωργὸς, γεωργὸς ἔσται· οὔτε ὁ κεραμεὺς, κεραμεύς· οὔτε ἄλλος οὐδεὶς οὐδὲν ἔχων σχῆμα, ἐξ ὧν πόλις γίγνεται. ἀλλὰ τῶν μὲν ἄλλων ἐλάττων λόγος. νευρορῤῥάφοι γὰρ φαῦλοι γενόμενοι, καὶ διαφθαρέντες, καὶ προσποιησάμενοι εἶναι, μὴ ὄντες, πόλει οὐδὲν δεινόν· φύλακες δὲ νόμων τε καὶ πόλεως, μὴ ὄντες, ἀλλὰ δοκοῦντες, ὁρᾷς δὴ ὅτι πᾶσαν ἄρδην πόλιν ἀπολλύουσιν, ἂν τοῦ εὖ οἰκεῖν καὶ εὐδαιμονεῖν μόνοι τὸν καιρὸν ἔχωσιν. εἰ μὲν οὖν ἡμεῖς μὲν φύλακας ὡς ἀληθῶς ποιοῦμεν ἥκιστα κακούργους τῆς πόλεως· ὁ δ' ἐκεῖνο λέγων, γεωργούς τινας, καὶ ὥσπερ ἐν πανηγύρει ἀλλ' οὐκ ἐν πόλει ἑστιάτορας καὶ εὐδαίμονας, ἄλλο ἄν τι ἢ πόλιν λέγοι; σκεπτέον οὖν πότερον πρὸς τοῦτο βλέποντες τοὺς φύλακας καθιστῶμεν, ὅπως ὅτι πλείστη αὐταῖς εὐδαιμονία ἐγγενήσεται· ἢ τοῦτο μὲν εἰς τὴν πόλιν ὅλην βλέποντας θεατέον εἰ ἐκείνῃ ἐγγίγνεται· τοὺς δ' ἐπικούρους τούτους καὶ τοὺς φύλακας ἐκεῖνο ἀναγκαστέον ποιεῖν, καὶ πειστέον ὅπως ὅτι ἄριστοι δημιουργοὶ τοῦ ἑαυτοῦ ἔρ-

γου ἔσονται, καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ὡσαύτως. καὶ οὕτω ξυμπάσης τῆς πόλεως αὐξανομένης καὶ καλῶς οἰκιζομένης, ἐατέον ὅπως ἑκάστοις τοῖς ἔθνεσιν ἡ φύσις ἀποδίδωσι τοῦ μεταλαμβάνειν εὐδαιμονίας. Ἀλλ', ἦ δ' ὅς, καλῶς μοὶ δοκεῖς λέγειν. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ τὸ τούτου ἀδελφὸν δόξω σοι μετρίως λέγειν; Τί μάλιστα; Τοὺς ἄλλους αὖ δημιουργοὺς σκόπει εἰ τάδε διαφθείρει, ὥστε καὶ κακοὺς γίνεσθαι. Τὰ ποῖα δὴ ταῦτα; Πλοῦτος, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ πενία. Πῶς δή; Ὧδε. πλουτήσας χυτρεὺς δοκεῖ σοι ἔτι θελήσειν ἐπιμελεῖσθαι τῆς τέχνης; Οὐδαμῶς, ἔφη. Ἀργὸς δὲ καὶ ἀμελὴς γενήσεται μᾶλλον αὐτὸς αὑτοῦ; Πολύ γε. Οὐκοῦν κακίων χυτρεὺς γίγνεται; Καὶ τοῦτο, ἔφη, πολύ. Καὶ μὴν καὶ ὄργανά γε μὴ ἔχων παρέχεσθαι ὑπὸ πενίας, ἤ τι ἄλλο τῶν εἰς τὴν τέχνην, τά τε ἔργα πονηρότερα ἐργάσεται, καὶ τοὺς υἱεῖς ἢ ἄλλους οὓς ἂν διδάξῃ, χείρους δημιουργοὺς διδάξεται. Πῶς δ' οὔ; Ὑπ' ἀμφοτέρων δὴ, πενίας τε καὶ πλούτου, χείρω μὲν τὰ τῶν τεχνῶν ἔργα, χείρους δὲ αὐτοί. Φαίνεται. Ἕτερα δὴ, ὡς ἔοικε, τοῖς φύλαξιν εὑρήκαμεν, ἃ παντὶ τρόπῳ φυλακτέον ὅπως μή ποτε αὐτοὺς λήσῃ εἰς τὴν πόλιν παραδύντα. Τὰ ποῖα ταῦτα; Πλοῦτός τε, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ πενία· ὡς τοῦ μὲν, τρυφήν τε καὶ ἀργίαν καὶ νεωτερισμὸν ἐμποιοῦντος· τοῦ δὲ, ἀνελευθερίαν καὶ κακοεργίαν, πρὸς τῷ νεωτερισμῷ. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Τόδε μέντοι, ὦ Σώκρατες, σκόπει, πῶς ἡμῖν ἡ πόλις οἵα τ' ἔσται πολεμεῖν, ἐπειδὰν χρήματα μὴ κεκτημένη ᾖ· ἄλλως τε κἂν πρὸς μεγά-

λην τε καὶ πλουσίαν ἀναγκασθῇ πολεμεῖν. Δῆλον, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι πρὸς μὲν μίαν, χαλεπώτερον, πρὸς δὲ δύο τοιαύτας, ῥᾷον. Πῶς εἶπες; ἦ δ' ὅς. Πρῶτον μέν που, εἶπον, ἐὰν δέῃ μάχεσθαι, ἆρ' οὐ πλουσίοις ἀνδράσι μαχοῦνται αὐτοὶ ὄντες πολέμου ἀθληταί; Ναὶ τοῦτό γε, ἔφη. Τί οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Ἀδείμαντε; εἷς πύκτης, ὡς οἷόν τε κάλλιστα ἐπὶ τούτῳ παρεσκευασμένος, δυοῖν μὴ πύκταιν, πλουσίοιν δὲ καὶ πιόνοιν, οὐκ ἂν δοκῇ σοι ῥαδίως μάχεσθαι; Οὐκ ἂν ἴσως, ἔφη, ἅμα γε. Οὐδ' εἰ ἐξείη, ἦν δ' ἐγώ, ὑποφεύγοντι, τὸν πρότερον αἰεὶ προσφερόμενον, ἀναστρέφοντα κρούειν, καὶ τοῦτο ποιοῖ πολλάκις ἐν ἡλίῳ τε καὶ πνίγει, ἆρά γε οὐ καὶ πλείους χειρώσαιτ' ἂν τοιούτους ὁ τοιοῦτος; Ἀμέλει, ἔφη, οὐδὲν ἂν γένοιτο θαυμαστόν. Ἀλλ' οὐκ οἴει πυκτικῆς πλέον μετέχειν τοὺς πλουσίους ἐπιστήμῃ τε και ἐμπειρίᾳ, ἢ πολεμικῆς; Ἔγωγ', ἔφη. Ῥαδίως ἄρα ἡμῖν οἱ ἀθληταὶ, ἐκ τῶν εἰκότων, διπλασίοις τε καὶ τριπλασίοις αὑτῶν μαχοῦνται. Συγχωρήσομαί σοι, ἔφη. δοκεῖς γάρ μοι ὀρθῶς λέγειν. Τί δ' ἂν πρεσβείαν πέμψαντες εἰς τὴν ἑτέραν πόλιν, τἀληθῆ εἴπωσιν; ὅτι ἡμεῖς μὲν οὐδὲν χρυσίῳ οὐδ' ἀργυρίῳ χρώμεθα, οὐδ' ἡμῖν θέμις, ὑμῖν δέ. συμπολεμήσαντες οὖν μεθ' ἡμῶν, ἔχετε τὰ τῶν ἑτέρων· οἴει τινὰς ἀκούσαντας ταῦτα αἱρήσεσθαι κυσὶ πολεμεῖν στερεοῖς τε καὶ ἰσχνοῖς μᾶλλον, ἢ μετὰ κυνῶν προβάτοις πίοσί τε καὶ ἁπαλοῖς; Οὔ μοι δοκεῖ. ἀλλ' ἐὰν εἰς μίαν, ἔφη, πόλιν συναθροισθῇ τὰ τῶν ἄλλων χρήματα, ὅρα μὴ κίνδυνον φέρῃ τῇ μὴ πλουτούσῃ. Εὐδαίμων

εἶ, ἦν δ' ἐγὼ, ὅτι οἴει ἄξιον εἶναι ἄλλην τινὰ προσειπεῖν πόλιν, ἢ τὴν τοιαύτην οἵαν ἡμεῖς κατεσκευάζομεν. Ἀλλὰ τί μήν; ἔφη. Μειζόνως, ἦν δ' ἐγὼ, χρὴ προσαγορεύειν τὰς ἄλλας. ἑκάστη γὰρ αὐτῶν, πόλεις εἰσὶ πάμπολλαι, ἀλλ' οὐ πόλις, τὸ τῶν παιζόντων. δύο μὲν γὰρ κἂν ὁπηοῦν εἶεν πολεμία ἀλλήλαιν, ἡ μὲν, πενήτων, ἡ δὲ, πλουσίων. τούτων δ' ἐν ἑκατέρᾳ πάνυ πολλαί· αἷς ἐὰν μὲν ὡς μιᾷ προσφέρῃ, παντὸς ἂν ἁμάρτοις· ἐὰν δὲ ὡς πολλαῖς, διδοὺς τὰ τῶν ἑτέρων ταῖς ἑτέραις χρήματά τε καὶ δυνάμεις, ἢ καὶ αὐτοὺς, ξυμμάχοις μὲν αἰεὶ πολλοῖς χρήσῃ, πολεμίοις δ' ὀλίγοις. καὶ ὡς ἂν ἡ πόλις σοὶ οἰκῇ σωφρόνως, ὡς ἄρτι ἐτάχθη, μεγίστη ἔσται· οὐ τῷ εὐδοκιμεῖν λέγω, ἀλλ' ὡς ἀληθῶς μεγίστη, καὶ ἐὰν μόνον ᾖ χιλίων τῶν προπολεμούντων. οὕτω γὰρ μεγάλην πόλιν μίαν οὐ ῥᾳδίως οὔτ' ἐν Ἕλλησιν οὔτε ἐν βαρβάροις εὑρήσεις, δοκούσας δὲ πολλὰς καὶ πολλαπλασίας τῆς τηλικαύτης. ἢ ἄλλως οἴει; Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγὼ, οὗτος ἂν εἴη κάλλιστος ὅρος τοῖς ἡμετέροις ἄρχουσιν, ὅσην δεῖ τὸ μέγεθος τὴν πόλιν ποιεῖσθαι, καὶ ἡλίκῃ οὔσῃ ὅσην χώραν ἀφορισαμένους, τὴν ἄλλην χαίρειν. Τίς, ἔφη, ὅρος; Οἶμαι μὲν, ἦν δ' ἐγὼ, τόνδε· μέχρις οὗ ἂν ἐθέλοι αὐξανομένη εἶναι μία, μέχρι τούτου αὔξειν, πέρα δὲ μή. Καὶ καλῶς γ', ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τοῦτο αὖ ἄλλο πρόσταγμα τοῖς φύλαξι προστάξομεν, φυλάττειν παντὶ τρόπῳ ὅπως μήτε σμικρὰ ἡ πόλις ἔσται μήτε μεγάλη δοκοῦσα, ἀλλά τις ἱκανὴ καὶ μία. Καὶ φαῦλόν γ', ἔφη, ἴσως αὐτοῖς προστάξομεν. Καὶ

τούτου γε, ἦν δ' ἐγὼ, ἔτι φαυλότερον τόδε οὗ καὶ ἐν τῷ πρόσθεν ἐπεμνήσθημεν· λέγοντες ὡς δέοι, ἐάν τε τῶν φυλάκων τὶς φαῦλος ἔκγονος γένηται, εἰς τοὺς ἄλλους αὐτὸν ἀποπέμπεσθαι· ἐάν τ' ἐκ τῶν ἄλλων σπουδαῖος, εἰς τοὺς φύλακας. τοῦτο δ' ἐβούλετο δηλοῦν, ὅτι καὶ τοὺς ἄλλους πολίτας, πρὸς ὅ τις πέφυκε, πρὸς τοῦτο ἕνα πρὸς ἓν ἕκαστον ἔργον δεῖ κομίζειν· ὅπως ἂν ἓν τὸ αὑτοῦ ἐπιτηδεύων ἕκαστος, μὴ πολλοὶ, ἀλλ' εἷς γίγνηται· καὶ οὕτω δὴ ξύμπασα ἡ πόλις μία φύηται, ἀλλὰ μὴ πολλαί. Ἔστι γὰρ, ἔφη, τοῦτο ἐκείνου σμικρότερον. Οὔτοι, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ 'γαθὲ Ἀδείμαντε, ὡς δόξειεν ἄν τις, ταῦτα πολλὰ καὶ μεγάλα αὐτοῖς προστάττομεν, ἀλλὰ πάντα φαῦλα, ἐὰν τὸ λεγόμενον ἓν μέγα φυλάττωσι, μᾶλλον δὲ ἀντὶ μεγάλου ἱκανόν. Τί τοῦτο; ἔφη. Τὴν παιδείαν, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ τροφήν. ἐὰν γὰρ εὖ παιδευόμενοι, μέτριοι ἄνδρες γίγνωνται, πάντα ταῦτα ῥᾳδίως διόψονται, καὶ ἄλλά γε ὅσα νῦν ἡμεῖς παραλείπομεν, τήν τε τῶν γυναικῶν κτῆσιν, καὶ γάμων, καὶ παιδοποιΐας· ὅτι δεῖ ταῦτα, κατὰ τὴν παροιμίαν, πάντα ὅτιμάλιστα κοινὰ τὰ τῶν φίλων ποιεῖσθαι. Ὀρθότατα γὰρ, ἔφη, γίγνοιτ' ἄν. Καὶ μὴν, εἶπον, πολιτεία ἐάν περ ἅπαξ ὁρμήσῃ, εὖ ἔρχεται, ὥσπερ κύκλος αὐξανομένη. τροφὴ γὰρ καὶ παίδευσις χρηστὴ σωζομένη, φύσεις ἀγαθὰς ἐμποιεῖ· καὶ αὖ φύσεις χρησταὶ, τοιαύτης παιδείας ἀντιλαμβανόμεναι, ἔτι βελτίους τῶν προτέρων φύονται, εἴς τε τἄλλα καὶ εἰς τὸ γεννᾷν, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις. Εἰκός γ', ἔφη. Ὡς τοίνυν διὰ βραχέων εἰπεῖν, τοῦ

του ἀνθεκτέον τοῖς ἐπιμεληταῖς τῆς πόλεως, ὅπως ἂν αὐτοὺς μὴ λάθῃ διαφθαρέν, ἀλλὰ παρ' ἅπαντα αὐτὸ φυλάττωσι, τὸ μὴ νεωτερίζειν περὶ γυμναστικήν τε καὶ μουσικὴν παρὰ τὴν τάξιν, ἀλλ' ὡς οἷόντε μάλιστα φυλάττειν· φοβουμένους ὅταν τὶς λέγῃ ὡς τὴν ἀοιδὴν μᾶλλον ἐπιφρονέουσιν ἄνθρωποι, Ἥτις ἀειδόντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέληται, μὴ πολλάκις τὸν ποιητὴν τὶς οἴηται λέγειν οὐκ ᾄσματα νέα, ἀλλὰ τρόπον ᾠδῆς νέον, καὶ τοῦτο ἐπαινῇ. δεῖ δ' οὔτ' ἐπαινεῖν τὸ τοιοῦτον, οὔτε ὑπολαμβάνειν. εἶδος γὰρ καινὸν μουσικῆς μεταβάλλειν, εὐλαβητέον, ὡς ἐν ὅλῳ κινδυνεύοντα. οὐδαμοῦ γὰρ κινοῦνται μουσικῆς τρόποι ἄνευ πολιτικῶν νόμων τῶν μεγίστων, ὥς φησί τε Δάμων, καὶ ἐγὼ πείθομαι. Καὶ ἐμὲ τοίνυν, ἔφη ὁ Ἀδείμαντος, θὲς τῶν πεπεισμένων. Τὸ δὴ φυλακτήριον, ἦν δ' ἐγὼ, ὡς ἔοικεν, ἐνταῦθά που οἰκοδομητέον τοῖς φύλαξιν ἐν μουσικῇ. Ἡ γοῦν παρανομία αὕτη ῥᾳδίως, ἔφη, λανθάνει παραδυομένη. Ναὶ, ἔφην, ὡς ἐν παιδιᾶς γε μέρει, καὶ ὡς κακὸν οὐδὲν ἐργαζομένη. Οὐδὲ γὰρ ἐργάζεται, ἔφη, ἄλλό γε, ἢ κατὰ μικρὸν εἰσοικισαμένη, ἠρέμα ὑποῤῥεῖ πρὸς τὰ ἤθη τε καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα. ἐκ δὲ τούτων, εἰς τὰ πρὸς ἀλλήλους ξυμβόλαια μείζων ἐκβαίνει. ἐκ δὲ δὴ τῶν ξυμβολαίων ἔρχεται ἐπὶ τοὺς νόμους καὶ πολιτείας, σὺν πολλῇ, ὦ Σώκρατες, ἀσελγείᾳ· ἕως ἂν τελευτῶσα πάντα ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ ἀνατρέψῃ. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ· οὕτω τοῦτ' ἔχει. Δοκεῖ μοι, ἔφη. Οὐκοῦν, ὃ ἐξ ἀρχῆς ἐλέγομεν, τοῖς ἡμετέροις παισὶν ἐννομωτέρου εὐθὺς παιδείας μεθεκτέον· ὡς, παρανόμου

γιγνομένης αὐτῆς, καὶ παίδων τοιούτων, ἐννόμους τε καὶ σπουδαίους ἐξ αὐτῶν ἄνδρας αὐξάνεσθαι ἀδύνατον ὄν. Πῶς δ' οὐχί; ἔφη. Ὅταν δὴ ἄρα καλῶς ἀρξάμενοι παῖδες παίζειν, εὐνομίαν διὰ τῆς μουσικῆς εἰσδέξωνται, πάλιν τοὐναντίον ἢ ἐκείνοις εἰς πάντα ξυνέπεταί τε καὶ αὔξει, ἐπανορθοῦσα εἴτι καὶ πρότερον τῆς πόλεως ἔκειτο. Ἀληθῆ μέντοι, ἔφη. Καὶ τὰ σμικρὰ ἄρα, εἶπον, δοκοῦντα εἶναι νόμιμα, ἐξευρίσκουσιν οὗτοι, ἃ οἱ πρότερον ἀπώλλυσαν πάντα. Ποῖα; Τὰ τοιάδε· σιγάς τε τῶν νεωτέρων παρὰ πρεσβυτέροις, ὡς πρέπει, καὶ κατακλίσεις, καὶ ὑπαναστάσεις, καὶ γονέων θεραπείας, καὶ κουράς γε καὶ ἀμπεχόνας, καὶ ὑποδέσεις, καὶ ὅλον τὸν τοῦ σώματος σχηματισμὸν, καὶ τἄλλα ὅσα τοιαῦτα. ἢ οὐκ οἴει; Ἔγωγε. Νομοθετεῖν δ' αὐτὰ οἶμαι εὔηθες. οὔτε γάρ που γίγνεται, οὔτ' ἂν μείνειε, λόγῳ τε καὶ γράμμασι νομοθετηθέντα. Πῶς γάρ; Κινδυνεύει γοῦν, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ Ἀδείμαντε, ἐκ τῆς παιδείας ὅποι ἄν τις ὁρμήσῃ, τοιαῦτα καὶ τὰ ἑπόμενα εἶναι. ἢ οὐκ ἀεὶ τὸ ὅμοιον ὂν ὅμοιον παρακαλεῖ; Τί μήν; Καὶ τελευτῶν δὴ, οἶμαι, φαῖμεν ἂν εἰς ἕν τι τέλεον καὶ νεανικὸν ἀποβαίνειν αὐτὸ, ἢ ἀγαθὸν, ἢ καὶ τοὐναντίον. τί γάρ; Οὐκ, ἦ δ' ὅς. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, εἶπον, διὰ ταῦτα οὐκ ἂν ἔτι τὰ τοιαῦτα ἐπιχειρήσαιμι νομοθετεῖν. Εἰκότως γ', ἔφη. Τί δέ; ὦ πρὸς θεῶν, ἔφην, τάδε τὰ ἀγοραῖα ξυμβολαίων τε πέρι κατ' ἀγορὰν ἕκαστοι ἃ πρὸς ἀλλήλους συμβάλλουσιν· εἰ δὲ βούλει, καὶ χειροτεχνικῶν πέρι ξυμβολαίων, καὶ λοιδοριῶν, καὶ αἰκίας, καὶ δικῶν λήξεις, καὶ δικαστῶν κα-

ταστάσεις, καὶ εἴπου τελῶν τινὲς ἢ πράξεις ἢ θέσεις ἀναγκαῖοί εἰσιν, ἢ κατ' ἀγορὰς, ἢ λιμένας, ἢ καὶ τοπαράπαν ἀγορανομικὰ ἄττα, ἢ ἀστυνομικὰ, ἢ ἐλλιμενικὰ, ἢ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, τούτων τολμήσομεν τὶ νομοθετεῖν; Ἀλλ' οὐκ ἄξιον, ἔφη, ἀνδράσι καλοῖς κἀγαθοῖς ἐπιτάττειν. τὰ πολλὰ γὰρ αὐτῶν ὅσα δεῖ νομοθετήσασθαι, ῥαδίως που εὑρήσουσι. Ναὶ, ὦ φίλε, εἶπον, ἐάν γε θεὸς αὐτοῖς διδῷ σωτηρίαν τῶν νόμων ὧν ἔμπροσθεν διήλθομεν. Εἰ δὲ μή γε, ἦ δ' ὅς, πολλὰ τοιαῦτα τιθέμενοι ἀεὶ καὶ ἐπανορθούμενοι, τὸν βίον διατελέσουσιν, οἰόμενοι ἐπιλήψεσθαι τοῦ βελτίστου; Λέγεις, ἔφην ἐγὼ, βιώσεσθαι τοὺς τοιούτους, ὥσπερ τοὺς κάμνοντάς τε, καὶ οὐκ ἐθέλοντας, ὑπὸ ἀκολασίας, ἐκβῆναι πονηρᾶς διαίτης. Πάνυ μὲν οὖν. Καὶ μὴν οὗτοί γε χαριέντως διατελοῦσιν. ἰατρευόμενοι γὰρ, οὐδὲν περαίνουσι, πλήν γε ποικιλώτερα καὶ μείζω ποιοῦσι τὰ νοσήματα, καὶ αἰεὶ ἐλπίζοντες, ἐάν τις φάρμακον συμβουλεύσῃ, ὑπὸ τούτου ἔσεσθαι ὑγιεῖς. Πάνυ γὰρ, ἔφη, τῶν οὕτω καμνόντων τὰ τοιάδε πάθη. Τί δέ; ἦν δ' ἐγὼ, τόδε αὐτῶν οὐ χάριεν, τὸ πάντων ἔχθιστον ἡγεῖσθαι τὸν τἀληθῆ λέγοντα; ὅτι πρὶν ἂν μεθύων, καὶ ἐμπιπλάμενος, καὶ ἀφροδισιάζων, καὶ ἀργῶν παύσηται, οὔτε φάρμακα, οὔτε καύσεις, οὔτε τομαὶ, οὐδ' αὖ ἐπῳδαὶ αὐτὸν, οὐδὲ περίαπτα, οὐδὲ ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδὲν ὀνήσει; Οὐ πάνυ χάριεν, ἔφη. τὸ γὰρ τῷ εὖ λέγοντι χαλεπαίνειν, οὐκ ἔχει χάριν. Οὐκ ἐπαινέτης εἶ, ἔφην ἐγὼ, ὡς ἔοικας, τῶν τοιούτων ἀνδρῶν. Οὐ μέντοι, μὰ Δία. Οὐδ' ἂν ἡ πόλις ἄρα

(ὅπερ ἄρτι ἐλέγομεν) ὅλη τοιοῦτον ποιῇ, οὐκ ἐπαινέσῃ. ἢ οὐ φαίνονταί σοι ταὐτὸν ἐργάζεσθαι τούτοις, τῶν πόλεων ὅσαι κακῶς πολιτευόμεναι προαγορεύουσι τοῖς πολίταις, τὴν μὲν κατάστασιν τῆς πόλεως ὅλην μὴ κινεῖν, ὡς ἀποθανούμενον ὃς ἂν τοῦτο δρᾷ· ὃς δ᾽ ἂν σφᾶς οὕτω πολιτευομένους ἥδιστα θεραπεύῃ, καὶ χαρίζηται ὑποτρέχων, καὶ προγινώσκων τὰς σφετέρας βουλήσεις, καὶ ταύτας δεινὸς ᾖ ἀποπληροῦν, οὗτος ἄρα ἀγαθός τε ἔσται ἀνὴρ καὶ σοφὸς τὰ μεγάλα, καὶ τιμήσεται ὑπὸ σφῶν. Ταὐτὸν μὲν οὖν, ἔφη, ἔμοιγε δοκοῦσι δρᾷν· καὶ οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν ἐπαινῶ. Τί δ᾽ αὖ, τοὺς θέλοντας θεραπεύειν τὰς τοιαύτας πόλεις καὶ προθυμουμένους, οὐκ ἄγασαι τῆς ἀνδρείας τε καὶ εὐχερείας; Ἔγωγε, ἔφη. πλήν γ᾽ ὅσοι ἐξηπάτηνται ὑπ᾽ αὐτῶν, καὶ οἴονται τῇ ἀληθείᾳ πολιτικοὶ εἶναι, ὅτι ἐπαινοῦνται ὑπὸ τῶν πολλῶν. Πῶς λέγεις; οὐ συγγινώσκεις, ἦν δ᾽ ἐγὼ, τοῖς ἀνδράσιν; ἢ οἴει οἷόν τ᾽ εἶναι ἀνδρὶ μὴ ἐπισταμένῳ μετρεῖν, ἑτέρων τοιούτων πολλῶν λεγόντων ὅτι τετράπηχύς ἐστιν, αὐτὸν ταῦτα μὴ ἡγεῖσθαι περὶ αὑτοῦ; Οὐκ ἄν, ἔφη, τοῦτό γε. Μὴ τοίνυν χαλέπαινε. καὶ γάρ που εἰσὶ πάντων χαριέστατοι οἱ τοιοῦτοι, νομοθετοῦντές τε οἷα ἄρτι διήλθομεν, καὶ ἐπανορθοῦντες ἀεὶ, οἰόμενοί τε πέρας εὑρήσειν περὶ τὰ ἐν τοῖς ξυμβολαίοις κακουργήματα, καὶ περὶ ἃ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον· ἀγνοοῦντες ὅτι τῷ ὄντι ὥσπερ Ὕδραν τέμνουσι. Καὶ μὴν, ἔφη, οὐκ ἄλλό τι γε ποιοῦσιν. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, τὸ τοιοῦτον εἶδος νόμων πέρι καὶ πολιτείας, οὔτ᾽ ἐν κακῶς, οὔτ᾽ ἐν

εὖ πολιτευομένῃ πόλει, ᾤμην ἂν δεῖν τὸν ἀληθινὸν νομοθέτην πραγματεύεσθαι. ἐν τῇ μὲν, ὅτι ἀνωφελὲς, καὶ πλέον οὐδέν· ἐν δὲ τῇ, ὅτι τὰ μὲν αὐτῶν κἂν ὁστισοῦν εὕροι· τὰ δὲ, ὅτι αὐτόματα ἕπεσιν ἐκ τῶν ἔμπροσθεν ἐπιτηδευμάτων. Τί οὖν, ἔφη, ἔτι ἂν ἡμῖν λοιπὸν τῆς νομοθεσίας εἴη; Καὶ ἐγὼ εἶπον, ὅτι ἡμῖν μὲν οὐδέν· τῷ μέντοι Ἀπόλλωνι τῷ ἐν Δελφοῖς τά τε μέγιστα καὶ κάλλιστα καὶ πρῶτα τῶν νομοθετημάτων. Τὰ ποῖα; ἦ δ' ὅς. Ἱερῶν τε ἱδρύσεις καὶ θυσίαι, καὶ ἄλλαι θεῶν τε καὶ δαιμόνων καὶ ἡρώων θεραπεῖαι· τελευτησάντων τε αὖ θῆκαι, καὶ ὅσα τοῖς ἐκεῖ δεῖ ὑπηρετοῦντας, ἵλεως αὐτοὺς ἔχειν. τὰ γὰρ δὴ τοιαῦτα οὔτ' ἐπιστάμεθα ἡμεῖς, οἰκίζοντές τε πόλιν, οὐδενὶ ἄλλῳ πεισόμεθα, ἐὰν νοῦν ἔχωμεν, οὐδὲ χρησόμεθα ἐξηγητῇ, ἀλλ' ἢ τῷ πατρίῳ. οὗτος γὰρ δή που ὁ θεὸς περὶ τὰ τοιαῦτα πᾶσιν ἀνθρώποις πάτριος ἐξηγητὴς, ἐν μέσῳ τῆς γῆς ἐπὶ τοῦ ὀμφαλοῦ καθήμενος ἐξηγεῖται. Καὶ καλῶς γ', ἔφη, λέγεις· καὶ ποιητέον οὕτως. Ὠκισμένη μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, ἤδη ἄν σοι εἴη, ὦ παῖ Ἀρίστωνος, ἡ πόλις. τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο σκόπει ἐν αὐτῇ, φῶς ποθὲν πορισάμενος ἱκανὸν, αὐτός τε, καὶ τὸν ἀδελφὸν παρακάλει, καὶ Πολέμαρχον, καὶ τοὺς ἄλλους, ἐάν πως ἴδωμεν ποῦ ποτ' ἂν εἴη ἡ δικαιοσύνη, καὶ ποῦ ἡ ἀδικία· καὶ τί ἀλλήλοιν διαφέρετον· καὶ πότερον δεῖ κεκτῆσθαι τὸν μέλλοντα εὐδαίμονα εἶναι, ἐάν τε λανθάνῃ, ἐάν τε μὴ, πάντας θεούς τε καὶ ἀνθρώπους. Οὐδὲν λέγεις, ἔφη ὁ Γλαύκων. σὺ γὰρ ὑπέσχου ζητήσειν· ὡς οὐχ ὅσιόν σοι ὂν μὴ βοηθεῖν δι-

καιοσύνη εἰς δύναμιν παντὶ τρόπῳ. Ἀληθῆ, ἔφην ἐγὼ, ὑπομιμνήσκεις· καὶ ποιητέον μέν γε οὕτω. χρὴ δὲ καὶ ὑμᾶς ξυλλαμβάνειν. Ἀλλ', ἔφη, ποιήσομεν οὕτως. Ἐλπίζω τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, εὑρήσειν αὐτὸ ὧδε. οἶμαι ἡμῖν τὴν πόλιν, εἴπερ ὀρθῶς γε ᾤκισται, τελέως ἀγαθὴν εἶναι. Ἀνάγκη, ἔφη. Δῆλον δὴ ὅτι σοφή τ' ἐστὶ καὶ ἀνδρεία, καὶ σώφρων, καὶ δικαία. Δῆλον. Οὐκοῦν ὅ, τι ἂν αὐτῶν εὕρωμεν ἐν αὐτῇ, τὸ ὑπόλοιπον ἔσται τὸ οὐχ εὑρημένον. Τί μήν; Ὥσπερ τοίνυν ἄλλων τινῶν τεττάρων εἰ ἕν τι ἐζητοῦμεν αὐτῶν ἐν ὁτῳοῦν, ὁπότε πρῶτον ἐκεῖνο ἔγνωμεν, ἱκανῶς ἂν εἶχεν ἡμῖν· εἰ δὲ τὰ τρία πρότερον ἐγνωρίσαμεν, αὐτῷ ἂν τούτῳ ἐγνώριστο τὸ ζητούμενον. δῆλον γὰρ ὅτι οὐκ ἄλλό τι ἦν ἢ τὸ ὑπολειφθέν. Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις. Οὐκοῦν καὶ περὶ τούτων, ἐπειδὴ τέτταρα ὄντα τυγχάνει, ὡσαύτως ζητητέον. Δηλαδὴ Καὶ μὲν δὴ πρῶτόν γέ μοι δοκεῖ ἐν αὐτῷ κατάδηλον εἶναι ἡ σοφία· καί τι ἄτοπον περὶ αὐτὴν φαινεται. Τί; ἦ δ' ὅς. Σοφὴ μέντοι δοκεῖ μοι ἡ πόλις εἶναι ἣν διήλθομεν. εὔβουλος γάρ. οὐχί; Ναί. Καὶ μὴν τοῦτό γε αὐτὸ ἡ εὐβουλία δηλονότι ἐπιστήμη τίς ἐστιν. οὐ γάρ που ἀμαθίᾳ γε ἀλλ' ἐπιστήμῃ εὖ βουλεύονται. Δῆλον. Πολλαὶ δέ γε καὶ παντοδαπαὶ ἐπιστῆμαι ἐν τῇ πόλει εἰσί. Πῶς γὰρ οὔ; Ἆρ' οὖν διὰ τὴν τῶν τεκτόνων ἐπιστήμην σοφὴ καὶ εὔβουλος ἡ πόλις προσρητέα; Οὐδαμῶς, ἔφη, διά γε ταύτην, ἀλλὰ τεκτονική. Οὐκ ἄρα διὰ τὴν ὑπὲρ τῶν ξυλίνων σκευῶν ἐπιστήμην βουλευομένη ὡς ἂν ἔχῃ βέλτιστα, σοφὴ κλητέα ἡ πόλις. Οὐ μέν-

τοι. Τί δέ; τὴν ὑπὲρ τῶν ἐκ τοῦ χαλκοῦ, ἤ τινα ἄλλην τῶν τοιούτων; Οὐδ᾽ ἡντινοῦν, ἔφη. Οὐδὲ τὴν ὑπὲρ τοῦ καρποῦ τῆς γενέσεως ἐκ τῆς γῆς· ἀλλὰ γεωργικήν. Δοκεῖ μοι. Τί δ᾽, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἔστι τὶς ἐπιστήμη ἐν τῇ ἄρτι ὑφ᾽ ἡμῶν οἰκισθείσῃ, παρά τισι τῶν πολιτῶν, ᾗ οὐχ ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ πόλει τινὸς βουλεύεται, ἀλλ᾽ ὑπὲρ ἑαυτῆς ὅλης, ὅντινα τρόπον αὐτή τε πρὸς αὑτὴν καὶ πρὸς τὰς ἄλλας πόλεις ἄριστα ὁμιλοίη; Ἔστι μέντοι. Τίς, ἔφην ἐγώ, καὶ ἐν τίσιν; Αὕτη, ἦ δ᾽ ὅς, ἡ φυλακική· καὶ ἐν τούτοις τοῖς ἄρχουσιν οὓς νῦν δὴ τελέως φύλακας ὠνομάζομεν. Διὰ ταύτην οὖν τὴν ἐπιστήμην, τί τὴν πόλιν προσαγορεύεις; Εὔβουλον, ἔφη, καὶ τῷ ὄντι σοφήν; Πότερον οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἐν τῇ πόλει ἡμῖν οἴει χαλκέας πλείους ἐνέσεσθαι, ἢ τοὺς ἀληθινοὺς φύλακας τούτους; Πολύ, ἔφη, χαλκέας. Οὐκοῦν, ἔφην, καὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι ἐπιστήμας ἔχοντες ὀνομάζονταί τινες εἶναι, πάντων τούτων οὗτοι ἂν εἶεν ὀλίγιστοι. Πολύ. Τῷ σμικροτάτῳ ἄρα ἔθνει καὶ μέρει ἑαυτῆς, καὶ τῇ ἐν τούτῳ ἐπιστήμῃ, τῷ προεστῶτι καὶ ἄρχοντι ὅλη σοφὴ ἂν εἴη κατὰ φύσιν οἰκισθεῖσα πόλις. καὶ τοῦτο, ὡς ἔοικε, φύσει ὀλίγιστον γίγνεται γένος, ᾧ προσήκει ταύτης τῆς ἐπιστήμης μεταλαγχάνειν· ἣν μόνην δεῖ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν, σοφίαν καλεῖσθαι. Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις. τοῦτο μὲν δὴ ἓν τῶν τεττάρων οὐκ οἶδα ὅντινα τρόπον εὑρήκαμεν, αὐτό τε καὶ ὅπου τῆς πόλεως ἵδρυται. Καὶ ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ, ἔφη, ἀποχρώντως εἰρῆσθαι. Ἀλλὰ μὴν ἀνδρεία γε, αὐτή τε καὶ ἐν ᾧ κεῖται τῆς πόλεως, δι᾽ ὃ

τοιαύτη κλητέα ἡ πόλις, οὐ πάνυ χαλεπὸν ἰδεῖν. Πῶς δή; Τίς ἂν, ἦν δ' ἐγὼ, εἰς ἄλλο τι ἀποβλέψας, ἢ δειλὴν ἢ ἀνδρείαν πόλιν εἴποι, ἀλλ' ἢ εἰς τοῦτο τὸ μέρος ὃ προπολεμεῖ τε καὶ στρατεύεται ὑπὲρ αὐτῆς; Οὐδ' ἂν εἷς, ἔφη, εἰς ἄλλο τι. Οὐ γὰρ οἶμαι, εἶπον, οἵγε ἄλλοι ἐν αὐτῇ ἢ δειλοὶ ἢ ἀνδρεῖοι ὄντες, κύριοι ἂν εἶεν ἢ τοιὰν αὐτὴν εἶναι, ἢ τοιάν. Οὐ γάρ. Καὶ ἀνδρεία ἄρα πόλις μέρει τινὶ ἑαυτῆς ἐστί· διὰ τὸ ἐν ἐκείνῳ ἔχειν δύναμιν τοιαύτην ἣ διαπαντὸς σώσει τὴν περὶ τῶν δεινῶν δόξαν, ταῦτά τε αὐτὰ εἶναι καὶ τοιαῦτα, ἅ τε καὶ οἷα ὁ νομοθέτης παρήγγειλεν ἐν τῇ παιδείᾳ. ἢ οὐ τοῦτο ἀνδρείαν καλεῖς; Οὐ πάνυ, ἔφη, ἔμαθον ὃ εἶπες· ἀλλ' αὖθις εἰπέ. Σωτηρίαν ἔγωγ', εἶπον, λέγω τινὰ εἶναι τὴν ἀνδρείαν. Ποίαν δὴ σωτηρίαν; Τὴν τῆς δόξης τῆς ὑπὸ νόμου διὰ τῆς παιδείας γεγονυῖαν, περὶ τῶν δεινῶν, ἅ τέ ἐστι καὶ οἷα. διαπαντὸς δὲ ἔλεγον αὐτὴν σωτηρίαν, τῷ ἔν τε λύπαις ὄντα διασώζεσθαι αὐτὴν, καὶ ἐν ἡδοναῖς, καὶ ἐν ἐπιθυμίαις, καὶ ἐν φόβοις· καὶ μὴ ἐκβάλλειν. ᾧ δέ μοι δοκεῖ ὅμοιον εἶναι, ἐθέλω ἀπεικάσαι, εἰ βούλει. Ἀλλὰ βούλομαι. Οὐκοῦν οἶσθα, ἦν δ' ἐγὼ, ὅτι οἱ βαφεῖς, ἐπειδὰν βουληθῶσι βάψαι ἔρια ὥστ' εἶναι ἁλουργὰ, πρῶτον μὲν ἐκλέγονται ἐκ τοσούτων χρωμάτων μίαν φύσιν τὴν τῶν λευκῶν· ἔπειτα προπαρασκευάζουσιν οὐκ ὀλίγῃ παρασκευῇ θεραπεύσαντες, ὅπως δέξωνται ὅτιμάλιστα τὸ ἄνθος· καὶ οὕτω δὴ βάπτουσι. καὶ ὃ μὲν ἂν τούτῳ τῷ τρόπῳ βαφῇ, δευσοποιὸν γίγνεται τὸ βαφέν· καὶ ἡ πλύσις οὔτ' ἄνευ ῥυμμάτων οὔτε μετὰ ῥυμμάτων δύνα-

ται αὐτῶν τὸ ἄνθος ἀφαιρεῖσθαι· ἃ δ᾽ ἂν μὴ, οἶσθα οἷα γίγνεται, ἐάν τέ τις ἄλλα χρώματα βάπτῃ, ἐάν τε καὶ ταῦτα, μὴ προθεραπεύσας. Οἶδα, ἔφη, ὅτι ἔκπλυτα, καὶ γελοῖα. Τοιοῦτον τοίνυν ὑπόλαβε κατὰ δύναμιν ἐργάζεσθαι καὶ ἡμᾶς, ὅτε ἐξελεγόμεθα τοὺς στρατιώτας, καὶ ἐπαιδεύομεν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ. καὶ μηδὲν οἴου ἄλλο μηχανᾶσθαι, ἢ ὅπως ἡμῖν ὅτικάλλιστα τοὺς νόμους πεισθέντες δέξοιντο, ὥσπερ βαφήν· ἵνα δευσοποιὸς αὐτῶν ἡ δόξα γίγνοιτο καὶ περὶ δεινῶν καὶ περὶ τῶν ἄλλων· διὰ τὸ τήν τε φύσιν καὶ τὴν τροφὴν ἐπιτηδείαν ἐσχηκέναι, καὶ μὴ αὐτῶν ἐκπλύναι τὴν βαφὴν τὰ ῥύμματα ταῦτα, δεινὰ ὄντα ἐκκλύζειν· ἥ, τε ἡδονὴ, παντὸς χαλαστραίου δεινοτέρα οὖσα τοῦτο δρᾷν καὶ κονίας· λύπη τε καὶ φόβος καὶ ἐπιθυμία, παντὸς ἄλλου ῥύμματος. τὴν δὲ τοιαύτην δύναμιν καὶ σωτηρίαν διὰ παντὸς δόξης ὀρθῆς τε καὶ νομίμου δεινῶν πέρι καὶ μὴ, ἀνδρείαν ἔγωγε καλῶ καὶ τίθεμαι· εἰ μή τι σὺ ἄλλο λέγεις. Ἀλλ᾽ οὐδέν, ἦ δ᾽ ὅς, λέγω. δοκεῖς γάρ μοι τὴν ὀρθὴν δόξαν περὶ αὐτῶν τούτων ἄνευ παιδείας γεγονυῖαν, τήν τε θηριώδη καὶ ἀνδραποδώδη, οὔτε πάνυ νόμιμον ἡγεῖσθαι, ἄλλό τέ τι ἢ ἀνδρείαν καλεῖν. Ἀληθέστατα, ἦν δ᾽ ἐγὼ, λέγεις. Ἀποδέχομαι τοίνυν τοῦτο ἀνδρείαν εἶναι. Καὶ γὰρ ἀποδέχου, ἦν δ᾽ ἐγὼ, πολιτικήν γε, καὶ ὀρθῶς ἀποδέξῃ. αὖθις δὲ περὶ αὐτοῦ, ἐὰν βούλῃ, ἔτι κάλλιον δίιμεν. νῦν γὰρ οὐ τοῦτο ἐζητοῦμεν, ἀλλὰ δικαιοσύνην. πρὸς οὖν τὴν ἐκείνου ζήτησιν, ὡς ἐγᾦμαι, ἱκανῶς ἔχει. Ἀλλὰ καλῶς, ἔφη, λέγεις. Δύο μὴν, ἦν

δ᾽ ἐγὼ, ἔτι λοιπὰ, ἃ δεῖ κατιδεῖν ἐν τῇ πόλει· ἥ, τε σωφροσύνη, καὶ οὗ δὴ ἕνεκα πάντα ζητοῦμεν, δικαιοσύνη. Πάνυ μὲν οὖν. Πῶς οὖν ἂν τὴν δικαιοσύνην εὕροιμεν, ἵνα μηκέτι πραγματευώμεθα περὶ σωφροσύνης; Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, οὔτε οἶδα, οὔτ᾽ ἂν βουλοίμην αὐτὸ πρότερον φανῆναι, εἴπερ μηκέτι ἐπισκεψόμεθα σωφροσύνην· ἀλλ᾽ εἰ ἔμοιγε βούλει χαρίζεσθαι, σκόπει πρότερον τοῦτο ἐκείνου. Ἀλλὰ μέντοι, ἦν δ᾽ ἐγὼ, βούλομαί γε, ἢν μὴ ἀδικῶ. Σκόπει δὴ, ἔφη. Σκεπτέον, εἶπον· καὶ ὥς γε ἐντεῦθεν ἰδεῖν, συμφωνίᾳ τινὶ καὶ ἁρμονίᾳ προσέοικε μᾶλλον ἢ τὰ πρότερον. Πῶς; Κόσμος πού τις, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἡ σωφροσύνη ἐστὶ, καὶ ἡδονῶν τινῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ἐγκράτεια, ὥς φασι. κρείττω δὲ αὑτοῦ φαίνονται, οὐκ οἶδα ὅντινα τρόπον καὶ ἄλλα ἄττα τοιαῦτα, ὥσπερ ἴχνη αὐτῆς λέγεται. ἦ γάρ; Πάντων μάλιστα, ἔφη. Οὐκοῦν, τὸ μὲν κρείττω αὑτοῦ, γελοῖον; ὁ γὰρ ἑαυτοῦ κρείττων, καὶ ἥττων δήπου ἂν αὑτοῦ εἴη· καὶ ὁ ἥττων, κρείττων. ὁ αὐτὸς γὰρ ἐν ἅπασι τούτοις προσαγορεύεται. Τί δ᾽ οὔ; Ἀλλ᾽, ἦν δ᾽ ἐγὼ, φαίνεταί μοι βούλεσθαι λέγειν οὗτος ὁ λόγος, ὥς τε ἐν αὐτῷ τῷ ἀνθρώπῳ περὶ τὴν ψυχὴν, τὸ μὲν, βέλτιον εἶναι, τὸ δὲ, χεῖρον. καὶ ὅταν μὲν τὸ βέλτιον φύσει τοῦ χείρονος ἐγκρατὲς ᾖ, τοῦτο λέγειν τὸ κρείττω αὑτοῦ (ἐπαινεῖ γοῦν) ὅταν δὲ ὑπὸ τροφῆς κακῆς ἤ τινος ὁμιλίας κρατηθῇ ὑπὸ πλήθους τοῦ χείρονος σμικρότερον τὸ βέλτιον ὂν, τοῦτο δὲ ὡς ἐν ὀνείδει ψέγειν τε, καὶ καλεῖν ἥττω ἑαυτοῦ καὶ ἀκόλαστον τὸν οὕτω διακείμενον. Καὶ γὰρ ἔοικεν, ἔφη.

Ἀπόβλεπε τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, πρὸς τὴν νέαν ἡμῖν πόλιν, καὶ εὑρήσεις ἐν αὐτῇ τὸ ἕτερον τούτων ἐνόν. κρείττω γὰρ αὐτὴν αὑτῆς δικαίως φήσεις προσαγορεύεσθαι· εἴπερ οὗ τὸ ἄμεινον τοῦ χείρονος ἄρχει, σῶφρον κλητέον καὶ κρεῖττον αὑτοῦ. Ἀλλ' ἀποβλέπω, ἔφη, καὶ ἀληθῆ λέγεις. Καὶ μὴν καὶ τάς γε πολλὰς καὶ παντοδαπὰς ἐπιθυμίας, καὶ ἡδονάς τε καὶ λύπας ἐν πᾶσι μάλιστα ἄν τις εὕροι καὶ γυναιξὶ καὶ οἰκέταις, καὶ τῶν ἐλευθέρων λεγομένων ἐν τοῖς πολλοῖς τε καὶ φαύλοις. Πάνυ μὲν οὖν. Τὰς δέ γε ἁπλᾶς τε καὶ μετρίας, αἳ δὴ μετὰ νοῦ τε καὶ δόξης ὀρθῆς λογισμῷ ἄγονται, ἐν ὀλίγοις τε ἐπιτεύξῃ, καὶ τοῖς βέλτιστα μὲν φῦσι, βέλτιστα δὲ παιδευθεῖσιν. Ἀληθῆ, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ταῦτα ὁρᾷς ἐνόντα σοὶ ἐν τῇ πόλει, καὶ κρατουμένας αὐτόθι τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἐν τοῖς πολλοῖς τε καὶ φαύλοις, ὑπό τε τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῆς φρονήσεως τῆς ἐν τοῖς ἐλάττοσί τε καὶ ἐπιεικεστέροις; Ἔγωγ', ἔφη. Εἰ ἄρα δεῖ τινὰ πόλιν προσαγορεύειν κρείττω ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν, καὶ αὐτὴν αὑτῆς, ταύτην προσρητέον. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐ καὶ σώφρονα κατὰ ταῦτα πάντα; Καὶ μάλα, ἔφη. Καὶ μὴν εἴπερ αὖ ἐν ἄλλῃ πόλει ἡ αὐτὴ δόξα ἔνεστι τοῖς τε ἄρχουσι καὶ ἀρχομένοις, περὶ τοῦ οὕστινας δεῖ ἄρχειν, καὶ ἐν ταύτῃ ἂν εἴη τοῦτο ἐνόν. ἢ οὐ δοκεῖ; Καὶ μάλα, ἔφη, σφόδρα. Ἐν ποτέροις οὖν φήσεις τῶν πολιτῶν τὸ σωφρονεῖν ἐνεῖναι, ὅταν οὕτως ἔχωσιν; ἐν τοῖς ἄρχουσιν, ἢ ἐν τοῖς ἀρχομένοις; Ἐν ἀμφοτέροις που, ἔφη. Ὁρᾷς οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, ὅτι

ἐπιεικῶς ἐμαντευόμεθα ἄρτι ὡς ἁρμονίᾳ τινὶ ἡ σωφροσύνη ὡμοίωται; Τί δή; Ὅτι οὐχ ὥσπερ ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ σοφία ἐν μέρει τινὶ ἑκατέρα ἐνοῦσα, ἡ μὲν, σοφὴν, ἡ δὲ ἀνδρείαν τὴν πόλιν παρείχετο, οὐχ οὕτω τὴν πόλιν ποιεῖ αὕτη, ἀλλὰ δι᾽ ὅλης ἀτεχνῶς τέταται, διὰ πασῶν παρεχομένη ξυνᾴδοντας τούς τε ἀσθενεστάτους ταὐτὸν καὶ τοὺς μέσους· εἰ μὲν βούλει, φρονήσει· εἰ δὲ βούλει, ἰσχύϊ· εἰ δὲ, καὶ πλήθει, ἢ χρήμασιν, ἢ ἄλλῳ ὁτῳοῦν τῶν τοιούτων. ὥστε ὀρθότατ᾽ ἂν φαῖμεν ταύτην τὴν ὁμόνοιαν, σωφροσύνην εἶναι, χείρονός τε καὶ ἀμείνονος κατὰ φύσιν ξυμφωνίαν, ὁπότερον δεῖ ἄρχειν καὶ ἐν πόλει καὶ ἐν ἑνὶ ἑκάστῳ. Πάνυ μοι, ἔφη, ξυνδοκεῖ. Εἶεν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, τὰ μὲν τρία ἡμῖν ἐν τῇ πόλει κατῶπται, ὥσγε οὑτωσὶ δόξαι· τὸ δὲ δὴ λοιπὸν εἶδος, δι᾽ ὃ ἂν ἔτι ἀρετῆς μετέχοι πόλις, τί ποτ᾽ ἂν εἴη; δῆλον γὰρ ὅτι τοῦτό ἐστιν ἡ δικαιοσύνη. Δῆλον. Οὐκοῦν, ὦ Γλαύκων, νῦν δὴ ἡμᾶς δεῖ, ὥσπερ κυνηγέτας τινὰς, θάμνον κύκλῳ περιΐστασθαι, προσέχοντας τὸν νοῦν μή πη διαφύγῃ ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἀφανισθεῖσα, ἄδηλος γένηται. φανερὸν γὰρ δὴ ὅτι ταύτῃ πη ἐστίν. ὅρα οὖν καὶ προθυμοῦ κατιδεῖν, ἐάν πως πρότερον ἐμοῦ ἴδῃς, καὶ ἐμοὶ φράσῃς. Εἰ γὰρ ὤφελον, ἔφη. ἀλλὰ μᾶλλον ἐάν μοι ἑπομένῳ χρῇ, καὶ τὰ δεικνύμενα δυναμένῳ καθορᾷν, πάνυ μετρίως χρήσῃ. Ἕπου, ἦν δ᾽ ἐγὼ, εὐξάμενος μετ᾽ ἐμοῦ. Ποιήσω ταῦτα· ἀλλὰ μόνον, ἦ δ᾽ ὅς, ἡγοῦ. Καί μοι, εἶπον ἐγὼ, δύσβατός γέ τις ὁ τόπος φαίνεται καὶ ἐπίσκιος. ἔστιν οὖν σκοτεινὸς, καὶ δυσδιερεύνητος. ἀλλὰ γὰρ ὅμως ἰτέον. Ἰτέον γὰρ, ἔφη. Καὶ ἐγὼ κα-

τιδὼν, Ἰοὺ ἰοὺ, εἶπον, ὦ Γλαύκων· κινδυνεύομεν τὶ ἔχειν δοκεῖν ἴχνος· καί μοι δοκεῖ οὐ πάνυ τι ἐκφευξεῖσθαι ἡμᾶς. Εὖ ἀγγέλλεις, ἦ δ' ὅς. Ἦ μὴν, ἦν δ' ἐγὼ, βλακικόν γε ἡμῶν τὸ πάθος. Τὸ ποῖον; Πάλαι, ὦ μακάριε, φαίνεται πρὸ ποδῶν ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς κυλινδεῖσθαι· καὶ οὐχ ἑωρῶμεν ἄρ' αὐτὸ, ἀλλ' ἦμεν καταγελαστότατοι, ὥσπερ οἱ ἐν ταῖς χερσὶν ἔχοντες, ζητοῦσιν ἐνίοτε ὃ ἔχουσι· καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτὸ μὲν οὐκ ἀπεβλέπομεν, πόῤῥω δέ πη ἀπεσκοποῦμεν· ᾗ δὴ καὶ ἐλάνθανεν ἴσως ἡμᾶς. Πῶς, ἔφη, λέγεις; Οὕτως· εἶπον, ὥς δοκοῦμέν μοι, καὶ λέγοντες αὐτὸ καὶ ἀκούοντες πάλαι, οὐ μανθάνειν ἡμῶν αὐτῶν ὅτι ἐλέγομεν τρόπον τινὰ αὐτό. Μακρὸν, ἔφη, τὸ προοίμιον, τῷ ἐπιθυμοῦντι ἀκοῦσαι. Ἀλλ', ἦν δ' ἐγὼ, ἄκουε εἴ τι ἄρα λέγω. ὃ γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἐθέμεθα δεῖν ποιεῖν διὰ παντὸς, ὅτε τὴν πόλιν κατῳκίζομεν, τοῦτό ἐστιν, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, ἤτοι τούτου τὶ εἶδος, ἡ δικαιοσύνη. ἐθέμεθα δὲ δήπου, καὶ πολλάκις ἐλέγομεν, εἰ μέμνησαι, ὅτι ἕνα ἕκαστον ἓν δέοι ἐπιτηδεύειν τῶν περὶ τὴν πόλιν, εἰς ὃ αὐτοῦ ἡ φύσις ἐπιτηδειοτάτη πεφυκυῖα εἴη. Ἐλέγομεν γάρ. Καὶ μὴν ὅτι γε τὸ τὰ αὑτοῦ πράττειν, καὶ μὴ πολυπραγμονεῖν, δικαιοσύνη ἐστὶ, καὶ τοῦτο ἄλλων τε πολλῶν ἀκηκόαμεν, καὶ αὐτοὶ πολλάκις εἰρήκαμεν. Εἰρήκαμεν γάρ. Τοῦτο τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ φίλε, κινδυνεύει τρόπον τινὰ γιγνόμενον ἡ δικαιοσύνη εἶναι, τὸ τὰ αὑτοῦ πράττειν. οἶσθα ὅθεν τεκμαίρομαι; Οὔκ· ἀλλὰ λέγ', ἔφη. Δοκεῖ μοι, ἦν δ' ἐγὼ, τὸ ὑπόλοιπον

ἐν τῇ πόλει ὧν ἐσκέμμεθα, σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας καὶ φρονήσεως, τοῦτο εἶναι ὃ πᾶσιν ἐκείνοις τὴν δύναμιν παρέσχεν, ὥστε ἐγγενέσθαι, καὶ ἐγγενόμενά γε σωτηρίαν παρέχειν, ἕως ἂν ἐνῇ. καίτοι ἔφαμεν, δικαιοσύνην ἔσεσθαι τὸ ὑπολειφθὲν ἐκείνων, εἰ τὰ τρία εὕροιμεν. Καὶ γὰρ ἀνάγκη, ἔφη. Ἀλλὰ μέντοι, ἦν δ' ἐγὼ, εἰ δέοι γε κρῖναι τί τὴν πόλιν ἡμῖν τούτων μάλιστα ἀγαθὴν ἀπεργάσεται ἐγγενόμενον, δύςκριτον ἂν εἴη, πότερον ἡ ὁμοδοξία τῶν ἀρχόντων τε καὶ ἀρχομένων, ἢ ἡ περὶ δεινῶν τε καὶ μὴ, ἅττα ἐστὶ, δόξης ἐννόμου σωτηρία ἐν τοῖς στρατιώταις ἐγγενομένη· ἢ ἡ ἐν τοῖς ἄρχουσι φρόνησίς τε καὶ φυλακὴ ἐνοῦσα· ἢ τοῦτο μάλιστα ἀγαθὴν αὐτὴν ποιεῖ ἐνὸν, καὶ ἐν παιδὶ, καὶ ἐν γυναικὶ, καὶ ἐν δούλῳ καὶ ἐν ἐλευθέρῳ, καὶ δημιουργῷ, καὶ ἄρχοντι καὶ ἀρχομένῳ, ὅτι τὸ αὑτοῦ ἕκαστος εἷς ὢν ἔπραττε, καὶ οὐκ ἐπολυπραγμόνει. Δύσκριτον, ἔφη. πῶς δ' οὔ; Ἐνάμιλλον ἄρα, ὡς ἔοικε, πρὸς ἀρετὴν πόλεως, τῇ τε σοφίᾳ αὐτῆς καὶ τῇ σωφροσύνῃ καὶ τῇ ἀνδρείᾳ, ἡ τοῦ ἕκαστον ἐν αὐτῇ τὰ αὑτοῦ πράττειν δύναμις. Καὶ μάλα, ἔφη. Οὐκοῦν δικαιοσύνην τό γε τούτοις ἐνάμιλλον ἂν εἰς ἀρετὴν πόλεως θείης; Παντάπασι μὲν οὖν. Σκόπει δὴ καὶ τῇδε, εἰ οὕτω δόξει. ἆρα τοῖς ἄρχουσιν ἐν τῇ πόλει τὰς δίκας προστάξεις δικάζειν; Τί μήν; Ἢ ἄλλου οὑτινοσοῦν μᾶλλον ἐφιέμενοι δικάσουσιν, ἢ τούτου, ὅπως ἂν ἕκαστοι μήτ' ἔχωσι τὰ ἀλλότρια, μήτε τῶν αὑτῶν στέρωνται; Οὔκ· ἀλλὰ τούτου. Ὡς δικαίου ὄντος; Ναί. Καὶ ταύτῃ ἄρα ποιητοῦ οἰκείου τε καὶ ἑαυτοῦ ἕξις τε καὶ πρᾶξις, δικαιο-

σύνη ἂν ὁμολογοῖτο. Ἔστι ταῦτα. Ἴδε δὴ ἐάν σοι ὅπερ ἐμοὶ ξυνδοκῇ. τέκτων σκυτοτόμου ἐπιχειρῶν ἔργα ἐργάζεσθαι, ἢ σκυτοτόμος τέκτονος, ἢ τὰ ὄργανα μεταλαμβάνοντες τἀλλήλων, ἢ τιμάς, ἢ καὶ ὁ αὐτὸς ἐπιχειρῶν ἀμφότερα πράττειν, πάντα τἆλλα μεταλλαττόμενα, ἆρά σοι ἄν τι δοκῇ μέγα βλάψαι πόλιν; Οὐ πάνυ, ἔφη. Ἀλλ᾽ ὅταν γε, οἶμαι, δημιουργὸς ὢν, ἤ τις ἄλλος χρηματιστὴς φύσει, ἔπειτα ἐπαιρόμενος ἢ πλούτῳ, ἢ πλήθει, ἢ ἰσχύϊ, ἢ ἄλλῳ τοιούτῳ, εἰς τὸ τοῦ πολεμικοῦ εἶδος ἐπιχειρῇ ἰέναι, ἢ τῶν πολεμικῶν τις, εἰς τὸ τοῦ βουλευτικοῦ καὶ φύλακος, ἀνάξιος ὤν· καὶ τὰ ἀλλήλων οὗτοι ὄργανα μεταλαμβάνωσι, καὶ τὰς τιμάς· ἢ ὅταν ὁ αὐτὸς πάντα ταῦτα ἅμα ἐπιχειρῇ πράττειν· τότε, οἶμαι, καὶ σοὶ δοκεῖν, ταύτην τὴν τούτων μεταβολὴν καὶ πολυπραγμοσύνην ὄλεθρον εἶναι τῇ πόλει. Παντάπασι μὲν οὖν. Ἡ τῶν τριῶν ἄρα ὄντων γενῶν πολυπραγμοσύνη, καὶ μεταβολὴ εἰς ἄλληλα, μεγίστη τε βλάβη τῇ πόλει, καὶ ὀρθότατ᾽ ἂν προσαγορεύοιτο κακουργία. Κομιδῇ μὲν οὖν. Κακουργίαν δὲ τὴν μεγίστην τῆς ἑαυτοῦ πόλεως, οὐκ ἀδικίαν φήσεις εἶναι; Πῶς δ᾽ οὔ; Τοῦτο μὲν ἄρα ἀδικία. πάλιν δὲ ὧδε λέγωμεν· χρηματιστικοῦ, ἐπικουρικοῦ, φυλακικοῦ γένους, οἰκειοπραγία, ἑκάστου τούτων τὸ ἑαυτοῦ πράττοντος ἐν πόλει, τοὐναντίον ἐκείνου, δικαιοσύνη τ᾽ ἂν εἴη, καὶ τὴν πόλιν δικαίαν παρέχοι. Οὐκ ἄλλῃ ἔμοιγε δοκεῖ, ἦ δ᾽ ὅς, ἔχειν ἢ ταύτῃ. Μηδέν, ἦν δ᾽ ἐγώ, που πάνυ παγίως αὐτὸ λέγωμεν· ἀλλ᾽ ἐὰν μὲν ἡμῖν καὶ εἰς ἕνα ἕκαστον τῶν ἀνθρώπων ἰὸν τὸ εἶδος τούτων ὁμολο-

γῆται καὶ ἐκεῖ δικαιοσύνη εἶναι, συγχωρησόμεθα ἤδη. (τί γὰρ καὶ ἐροῦμεν;) εἰ δὲ μὴ, τότε ἄλλό τι σκεψόμεθα. νῦν δ᾽ ἐκτελέσωμεν τὴν σκέψιν ἣν ᾠήθημεν, εἰ ἐν μείζονι τινὶ τῶν ἐχόντων δικαιοσύνην; πρότερον ἐκεῖνο ἐπιχειρήσαιμεν θεάσασθαι, ῥᾷον ἂν ἐν ἑνὶ ἀνθρώπῳ κατιδεῖν οἷόν ἐστι. καὶ ἔδοξε δὴ ἡμῖν τοῦτο εἶναι πόλις· καὶ οὕτως ᾠκίζομεν ὡς ἐδυνάμεθα ἀρίστην, εὖ εἰδότες ὡς ἔν γε τῇ ἀγαθῇ ἂν εἴη. ὃ οὖν ἡμῖν ἐκεῖ ἐφάνη, ἐπαναφέρωμεν εἰς τὸν ἕνα. κᾂν μὲν ὁμολογῆται, καλῶς ἕξει· ἐὰν δέ τι ἄλλο ἐν τῷ ἑνὶ ἐμφαίνηται, πάλιν ἐπανιόντες ἐπὶ τὴν πόλιν, βασανιοῦμεν. καὶ τάχα ἂν παράλληλα σκοποῦντες, καὶ τρίβοντες, ὥσπερ ἐκ πυρείων, ἐκλάμψαι ποιήσαιμεν τὴν δικαιοσύνην· καὶ φανερὰν γενομένην, βεβαιωσαίμεθ᾽ ἂν αὐτὴν παρ᾽ ἡμῖν αὐτοῖς. Ἀλλ᾽, ἔφη, καθ᾽ ὁδόν τε λέγεις, καὶ ποιεῖν χρὴ οὕτως. Ἆρ᾽ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὅγε ταὐτὸν ἄν τις προσείποι μεῖζόν τε καὶ ἔλαττον, ἀνόμοιον τυγχάνει ὂν ταύτῃ ᾗ ταὐτὸν προσαγορεύεται; ἢ ὅμοιον; Ὅμοιον, ἔφη. Καὶ δίκαιος ἄρα ἀνὴρ, δικαίας πόλεως, κατ᾽ αὐτὸ τὸ τῆς δικαιοσύνης εἶδος, οὐδὲν διοίσει, ἀλλ᾽ ὅμοιος ἔσται. Ὅμοιος, ἔφη. Ἀλλὰ μέντοι πόλις γε ἔδοξεν εἶναι δικαία, ὅτι ἐν αὐτῇ τριττὰ γένη φύσεων ἐνόντα τὸ αὑτῶν ἕκαστον ἔπραττε· σώφρων δὲ αὖ καὶ ἀνδρεία καὶ σοφὴ, διὰ τῶν αὐτῶν τούτων γενῶν, καὶ οὖ κατ᾽ ἄλλ᾽ ἄττα πάθη τε καὶ ἕξεις. Ἀληθῆ, ἔφη. Καὶ τὸν ἕνα ἄρα, ὦ φίλε, οὕτως ἀξιώσομεν, τὰ αὐτὰ ταῦτα εἴδη ἐν τῇ αὑτοῦ ψυχῇ ἔχοντα, διὰ τὰ αὐτὰ πάθη ἐκείνοις, τῶν αὐτῶν ὀνομάτων ἀξιοῦσθαι τῇ πόλει. Πᾶ-

σα ἀνάγκη, ἔφη. Οὐκ εἰς φαῦλόν γε αὖ, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ θαυμάσιε, σκέμμα ἐμπεπτώκαμεν περὶ ψυχῆς, εἴτε ἔχει τὰ τρία εἴδη ταῦτα ἐν αὑτῇ, εἴτε μή. Οὐ πάνυ μοι δοκοῦμεν, ἔφη, εἰς φαῦλον. ἴσως γὰρ, ὦ Σώκρατες, τὸ λεγόμενον, ἀληθὲς, ὅτι χαλεπὰ τὰ καλά. Φαίνεται, ἦν δ' ἐγώ. καὶ εὖ γ' ἴσθι, ὦ Γλαύκων, ὡς ἡ ἐμὴ δόξα, ἀκριβῶς μὲν τοῦτο ἐκ τοιούτων μεθόδων οἵαις νῦν ἐν τοῖς λόγοις χρώμεθα, οὐ μή ποτε λάβωμεν· ἀλλὰ γὰρ μακροτέρα καὶ πλείων ὁδὸς ἡ ἐπὶ τοῦτο ἄγουσα· ἴσως μέντοι τῶν γε προειρημένων τε καὶ προεσκεμμένων ἀξίως. Οὐκοῦν ἀγαπητὸν, ἔφη. ἐμοὶ μὲν γὰρ ἔν γε τῷ παρόντι ἱκανῶς ἂν ἔχοι. Ἀλλὰ μέντοι, εἶπον, ἔμοιγε καὶ πάνυ ἐξαρκέσει. Μὴ τοίνυν ἀποκάμῃς, ἔφη· ἀλλὰ σκόπει. Ἆρ' οὖν ἡμῖν, ἦν δ' ἐγὼ, πολλὴ ἀνάγκη ὁμολογεῖν ὅτι τὰ αὐτὰ ἐν ἑκάστῳ ἔνεστιν ἡμῶν εἴδη τε καὶ ἤθη ἅπερ ἐν τῇ πόλει. οὐ γάρ που ἄλλοθεν ἐκεῖσε ἀφῖκται. γελοῖον γὰρ ἂν εἴη εἴ τις οἰηθείη τὸ θυμοειδὲς μὴ ἐκ τῶν ἰδιωτῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἐγγεγονέναι, οἳ δὴ καὶ ἔχουσι ταύτην τὴν αἰτίαν· (οἷον οἱ κατὰ τὴν Θρᾴκην τε καὶ Σκυθικὴν, καὶ σχεδόν τι κατὰ τὸν ἄνω τόπον) ἢ τὸ φιλομαθὲς, ὃ δὴ περὶ τὸν παρ' ἡμῖν μάλιστ' ἄν τις αἰτιάσαιτο τόπον· ἢ τὸ φιλοχρήματον, ὃ περὶ τούς τε Φοίνικας εἶναι καὶ τοὺς κατὰ Αἴγυπτον φαίη τὶς ἂν οὐχ ἥκιστα. Καὶ μάλα, ἔφη. Τοῦτο μὲν δὴ οὕτως ἔχει, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ οὐδὲν χαλεπὸν γνῶναι. Οὐ δῆτα. Τόδε δὲ ἤδη χαλεπὸν, εἰ τῷ αὐτῷ τούτῳ ἕκαστα πράττομεν, ἢ τρισὶν οὖσιν, ἄλλο ἄλλῳ· μανθάνομεν μὲν ἑτέρῳ, θυμούμεθα δὲ ἄλλῳ τῶν ἐν ἡμῖν,

ἐπιθυμοῦμεν δ' αὖ τρίτῳ τινὶ τῶν περὶ τὴν τροφήν τε καὶ γένεσιν ἡδονῶν, καὶ ὅσα τούτων ἀδελφά· ἢ ὅλῃ τῇ ψυχῇ καθ' ἕκαστον αὐτῶν πράττομεν, ὅταν ὁρμήσωμεν. ταῦτ' ἔσται τὰ χαλεπὰ διορίσασθαι ἀξίως λόγου. Καὶ ἐμοὶ δοκεῖ, ἔφη. Ὧδε τοίνυν ἐπιχειρῶμεν αὐτὰ ὁρίζεσθαι, εἴτε τὰ αὐτὰ ἀλλήλοις, εἴτε ἕτερά ἐστι. Πῶς; Δῆλον ὅτι ταὐτὸν τἀναντία ποιεῖν ἢ πάσχειν κατὰ ταὐτόν γε καὶ πρὸς ταὐτὸν οὐκ ἐθελήσει ἅμα. ὥστε ἐάν που εὑρίσκωμεν ἐν αὐτοῖς ταῦτα γινόμενα, εἰσόμεθα ὅτι οὐ ταὐτὸν ἦν, ἀλλὰ πλείω. Εἶεν. Σκόπει δὴ ὃ λέγω. Λέγε, ἔφη Ἑστάναι, εἶπον, καὶ κινεῖσθαι τὸ αὐτὸ ἅμα κατὰ τὸ αὐτὸ ἆρα δυνατόν; Οὐδαμῶς. Ἔτι τοίνυν ἀκριβέστερον ὁμολογησώμεθα, μή πη προϊόντες ἀμφισβητήσωμεν. εἰ γάρ τις λέγει ἄνθρωπον ἑστηκότα, κινοῦντα δὲ τὰς χεῖράς τε καὶ κεφαλὴν, ὅτι ὁ αὐτὸς ἕστηκέ τε καὶ κινεῖται ἅμα, οὐκ ἂν, οἶμαι, ἀξιοῖμεν οὕτω λέγειν δεῖν· ἀλλ' ὅτι τὸ μέν τι αὐτοῦ ἕστηκε, τὸ δὲ κινεῖται. οὐχ οὕτως; Οὕτως. Οὐκοῦν καὶ εἰ ἔτι μᾶλλον χαριεντίζοιτο ὁ ταῦτα λέγων, κομψευόμενος, ὡς οἵ γε στρόβιλοι ὅλοι ἑστᾶσί τε ἅμα καὶ κινοῦνται, ὅταν ἐν τῷ αὐτῷ πήξαντες τὸ κέντρον περιφέρωνται, ἢ καὶ ἄλλό τι κύκλῳ περιϊὸν ἐν τῇ αὐτῇ ἕδρᾳ, τοῦτο δρᾷ, οὐκ ἂν ἀποδεχοίμεθα, ὡς οὐ κατὰ ταὐτὰ ἑαυτῶν τὰ τοιαῦτα τότε μενόντων τε καὶ φερομένων· ἀλλὰ φαῖμεν ἂν ἔχειν αὐτὰ εὐθύ τε καὶ περιφερὲς ἐν αὐτοῖς· καὶ κατὰ μὲν τὸ εὐθὺ, ἑστάναι· (οὐδαμῇ γὰρ ἀποκλίνειν) κατὰ δὲ τὸ περιφερὲς, κύκλῳ κινεῖσθαι. ὅταν δὲ τὴν εὐθυωρίαν ἢ εἰς

δεξιὰν ἢ εἰς ἀριστερὰν, ἢ εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἢ εἰς τὸ ὄπισθεν ἐγκλίνῃ ἅμα περιφερόμενον, τότε οὐδαμῇ ἐστὶν ἑστάναι. Καὶ ὀρθῶς γε, ἔφη. Οὐδὲν ἄρα τῶν τοιούτων λεγόμενον ἡμᾶς ἐκπλήξει· οὐδὲ μᾶλλόν τι πείσει, ὥς ποτέ τι ἂν τὸ αὐτὸ ἅμα ὂν, κατὰ τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ αὐτὸ τἀναντία πάθοι, ἢ καὶ ποιήσειεν. Οὔκουν ἐμέ γε, ἔφη. Ἀλλ' ὅμως, ἦν δ' ἐγὼ, ἵνα μὴ ἀναγκαζώμεθα πάσας τὰς τοιαύτας ἀμφισβητήσεις ἐπεξιόντες καὶ βεβαιούμενοι ὡς οὐκ ἀληθεῖς οὔσας μηκύνειν, ὑποθέμενοι, ὡς τούτου οὕτως ἔχοντος, εἰς τὸ πρόσθεν προΐωμεν, ὁμολογήσαντες, ἐάν ποτε ἄλλῃ φανῇ ταῦτα ἢ ταύτῃ, πάντα ἡμῖν τὰ ἀπὸ τούτου ξυμβαίνοντα λελυμένα ἔσεσθαι. Ἀλλὰ χρὴ, ἔφη, ταῦτα ποιεῖν. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, τὸ ἐπινεύειν τῷ ἀνανεύειν, καὶ τὸ ἐφίεσθαι τινὸς λαβεῖν τῷ ἀπαρνεῖσθαι, καὶ τὸ προσάγεσθαι τῷ ἀπωθεῖσθαι, πάντα τὰ τοιαῦτα τῶν ἐναντίων ἀλλήλοις θείης, εἴτε ποιημάτων εἴτε παθημάτων; οὐδὲν γὰρ ταύτῃ διοίσει. Ἀλλ', ἦ δ' ὅς, τῶν ἐναντίων. Τί οὖν; ἦν δ' ἐγὼ, διψῆν καὶ πεινῆν, καὶ ὅλως τὰς ἐπιθυμίας, καὶ αὖ τὸ ἐθέλειν καὶ τὸ βούλεσθαι, οὐ πάντα ταῦτα εἰς ἐκεῖνά ποι ἂν θείης τὰ εἴδη τὰ νῦν λεχθέντα; οἷον, ἀεὶ τὴν τοῦ ἐπιθυμοῦντος ψυχὴν οὐχὶ ἤ τοι ἐφίεσθαι φήσεις ἐκείνου οὗ ἂν ἐπιθυμῇ, ἢ προσάγεσθαι τοῦτο ὃ ἂν βούληταί οἱ γενέσθαι; ἢ αὖ καθόσον ἐθέλει τί οἱ πορισθῆναι, ἐπινεύειν τοῦτο πρὸς αὑτὴν, ὥσπερ τινὸς δρῶντος, ἐπορεγομένην αὐτοῦ τῆς γενέσεως; Ἔγωγε. Τί δέ; τὸ ἀβουλεῖν, καὶ μὴ ἐθέλειν, μηδ' ἐπιθυμεῖν, οὐκ εἰς τὸ ἀπωθεῖν καὶ ἀπελαύνειν ἀπ' αὐ-

τῆς, καὶ εἰς ἅπαντα τἀναντία φήσομεν ἐκείνοις; Πῶς γὰρ οὔ; Τούτων δὴ οὕτως ἐχόντων, ἐπιθυμιῶν τὶ φήσομεν εἶναι εἶδος; καὶ ἐναργεστάτας αὐτῶν τούτων, ἥν τε δίψαν καλοῦμεν καὶ ἣν πεῖναν; Φήσομεν, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν τὴν μὲν, ποτοῦ, τὴν δὲ, ἐδωδῆς; Ναί. Ἆρ' οὖν καθόσον δίψα ἐστὶ, πλείονος ἄν τινός που λέγωμεν ἐπιθυμία ἐν τῇ ψυχῇ εἴη; Οἷον δίψα ἐστί. Δίψα ἄρα γε θερμοῦ ποτοῦ ἢ ψυχροῦ, ἢ πολλοῦ ἢ ὀλίγου, ἢ καὶ ἐν ὀλίγῳ ποιοῦ τινος πόματος; ἢ ἐὰν μέν τις θερμότης τῷ δίψει προσείη, τὴν τοῦ ψυχροῦ ἐπιθυμίαν προσπαρέχοιτ' ἄν; ἐὰν δὲ ψυχρότης, τὴν τοῦ θερμοῦ; ἐὰν δὲ διὰ πλήθους παρουσίαν πολλὴ ἡ δίψα ᾖ, τὴν τοῦ πολλοῦ παρέξεται; ἐὰν δὲ ὀλίγη, τὴν τοῦ ὀλίγου; αὐτὸ δὲ τὸ διψῆν οὐ μήποτε ἄλλου γένηται ἐπιθυμία, ἢ οὗπερ πέφυκεν, αὐτοῦ πόματος; καὶ αὖ τὸ πεινῆν, βρώματος; Οὕτως, ἔφη, αὐτή γε ἡ ἐπιθυμία ἑκάστη, αὐτοῦ μόνον ἑκάστου οὗ πέφυκε· τοῦ δὲ τοίου ἢ τοίου, τὰ προσγιγνόμενα. Μήτοι τὶς, ἦν δ' ἐγὼ, ἀσκέπτους ἡμᾶς ὄντας θορυβήσῃ, ὡς οὐδεὶς ποτοῦ ἐπιθυμεῖ, ἀλλὰ χρηστοῦ ποτοῦ· καὶ οὐ σίτου, ἀλλὰ χρηστοῦ σίτου. πάντες γὰρ ἄρα τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσιν. εἰ οὖν ἡ δίψα ἐπιθυμία ἐστὶ, χρηστοῦ ἂν εἴη, εἴτε πόματος, εἴτε ἄλλου ὅτου ἐστὶν ἐπιθυμία· καὶ αἱ ἄλλαι οὕτως. Ἴσως γὰρ ἂν, ἔφη, δοκοῖ τι λέγειν ὁ ταῦτα λέγων. Ἀλλὰ μέντοι, ἦν δ' ἐγὼ, ὅσα γ' ἐστὶ τοιαῦτα οἷα εἶναί του, τὰ μὲν ποιὰ ἄττα, ποιοῦ τινος ἐστὶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ· τὰ δ' αὐτὰ ἕκαστα, ἐκ τοῦ ἑκάστου μόνον. Οὐκ ἔμαθον, ἔφη. Οὐκ ἔμαθες, ἔφην, ὅτι τὸ μεῖζον,

τοιοῦτόν ἐστιν οἷον τινὸς εἶναι μεῖζον; Πάνυ γε. Οὐκοῦν τοῦ ἐλάττονος; Ναί. Τὸ δέ γε πολὺ μεῖζον, πολὺ ἐλάττονος. ἦ γάρ; Ναί. Ἆρ᾽ οὖν καὶ τὸ ποτὲ μεῖζον, ποτὲ ἐλάττονος, καὶ τὸ ἐσόμενον μεῖζον, ἐσομένου ἐλάττονος; Ἀλλὰ τί μήν; ἦ δ᾽ ὅς. Καὶ τὰ πλείω δὴ πρὸς τὰ ἐλάττω, καὶ τὰ διπλάσια πρὸς τὰ ἡμίσεα, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα· καὶ αὖ βαρύτερα πρὸς κουφότερα· καὶ θάττω, πρὸς τὰ βραδύτερα· καὶ ἔτι γε τὰ θερμὰ πρὸς τὰ ψυχρὰ, καὶ πάντα τὰ τούτοις ὅμοια, ἆρ᾽ οὐχ οὕτως ἔχει; Πάνυ μὲν οὖν. Τί δὲ τὰ περὶ τὰς ἐπιστήμας; οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος; ἐπιστήμη μὲν αὐτὴ, μαθήματος αὐτοῦ ἐπιστήμη ἐστὶν, ἢ ὅτου δεῖ θεῖναι τὴν ἐπιστήμην· ἐπιστήμη δέ τις καὶ ποιά τις, ποιοῦ τινος καὶ τινός. λέγω δὲ τὸ τοιόνδε· οὐκ ἐπειδὴ οἰκίας ἐργασίας ἐπιστήμη ἐγένετο, διήνεγκε τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν, ὥστε οἰκοδομικὴ κληθῆναι; Τί μήν; Ἆρ᾽ οὐ τῷ ποιά τις εἶναι, οἵα ἑτέρα οὐδεμια τῶν ἄλλων; Ναί. Οὐκοῦν ἐπειδὴ ποιοῦ τινος, καὶ αὐτὴ ποιά τις ἐγένετο; καὶ αἱ ἄλλαι οὕτω τέχναι τε καὶ ἐπιστῆμαι; Ἔστιν οὕτω. Τοῦτο τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, φάθι με τότε βούλεσθαι λέγειν, εἰ ἄρα νῦν ἔμαθες ὅτι ὅσα ἐστὶν οἷα εἶναί του, αὐτὰ μὲν μόνα αὑτῶν μόνων ἐστί· τῶν δὲ ποιῶν τινων, ποιὰ ἄττα. καὶ οὔτοι λέγω ὡς οἵων ἂν ᾖ, τοιαῦτα καὶ ἔστιν· (ὡς ἄρα καὶ τῶν ὑγιεινῶν καὶ νοσωδῶν ἡ ἐπιστήμη, ὑγιεινὴ καὶ νοσώδης· καὶ τῶν κακῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν, κακὴ καὶ ἀγαθὴ) ἀλλ᾽ ἐπειδὴ οὐκ αὐτοῦ οὗπερ ἐπιστήμη ἐστὶν, ἐγένετο ἐπιστήμη, ἀλλὰ ποιοῦ τινος (τοῦτο δ᾽ ἦν ὑγιεινὸν καὶ νοσῶδες) ποιὰ δὴ

τις συνέβη καὶ αὐτὴ γενέσθαι· καὶ τοῦτο αὐτὴν ἐποίησε μηκέτι ἐπιστήμην ἁπλῶς καλεῖσθαι, ἀλλὰ, τοῦ ποιοῦ τινὸς προσγενομένου, ἰατρικήν. Ἔμαθον, ἔφη. καί μοι δοκεῖ οὕτως ἔχειν. Τὸ δὲ δὴ δίψος, ἦν δ' ἐγὼ, οὐ τούτων θήσεις τῶν τινος εἶναι τοῦτο ὅπερ ἐστίν; ἔστι δὲ δήπου δίψος; Ἔγωγε, ἦ δ' ὅς, πόματός γε. Οὐκοῦν ποιοῦ μέν τινος πόματος ποιόν τι καὶ δίψος; δίψος δ' οὖν αὐτὸ, οὔτε πολλοῦ οὔτε ὀλίγου, οὔτε ἀγαθοῦ οὔτε κακοῦ, οὐδὲ ἑνὶ λόγῳ ποιοῦ τινος, ἀλλ' αὐτοῦ πόματος μόνον, αὐτὸ δίψος πέφυκε. Παντάπασι μὲν οὖν. Τοῦ διψῶντος ἄρα ἡ ψυχὴ καθόσον διψῇ, οὐκ ἄλλό τι βούλεται ἢ πιεῖν· καὶ τούτου ὀρέγεται, καὶ ἐπὶ τοῦτο ὁρμᾷ. Δῆλον δή. Οὐκοῦν εἴποτέ τι αὐτὴν ἀνθέλκει διψῶσαν, ἕτερον ἄν τι ἐν αὐτῇ εἴη αὐτοῦ τοῦ διψῶντος, καὶ ἄγοντος, ὥσπερ θηρίον, ἐπὶ τὸ πιεῖν. οὐ γὰρ δὴ, φαμὲν, τῷ γε αὐτῷ τὸ αὐτὸ ἑαυτοῦ περὶ τὸ αὐτὸ ἅμα τἀναντία πράττοι. Οὐ γὰρ οὖν. Ὥσπέρ γε, οἶμαι, τοῦ τοξότου οὐ καλῶς ἔχει λέγειν, ὅτι αὐτοῦ ἅμα αἱ χεῖρες τὸ τόξον ἀπωθοῦνταί τε καὶ προσέλκονται, ἀλλ' ὅτι ἄλλη μὲν ἡ ἀπωθοῦσα χεὶρ, ἑτέρα δὲ ἡ προσαγομένη. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Πότερον δὲ δὴ φῶμεν τινὰς ἔστιν ὅτε διψῶντας οὐκ ἐθέλειν πιεῖν; Καὶ μάλα γ', ἔφη, πολλοὺς καὶ πολλάκις. Τί οὖν, ἔφην ἐγὼ, φαίη τὶς ἂν τούτων πέρι; οὐκ ἐνεῖναι μὲν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν τὸ κελεῦον, ἐνεῖναι δὲ τὸ κωλῦον πιεῖν, ἄλλο ὂν καὶ κρατοῦν τοῦ κελεύοντος; Ἔμοιγε, ἔφη, δοκεῖ. Ἆρ' οὖν οὐ τὸ μὲν κωλῦον τὰ τοιαῦτα ἐγγί-

νεται, ὅταν ἐγγένηται, ἐκ λογισμοῦ, τὰ δὲ ἄγοντα καὶ ἕλκοντα, διὰ παθημάτων τε καὶ νοσημάτων παραγίγνεται; Φαίνεται. Οὐ δὴ ἀλόγως, ἦν δ' ἐγω, ἀξιώσομεν αὐτὰ διττά τε καὶ ἕτερα ἀλλήλων εἶναι· τὸ μὲν ᾧ λογίζεται, λογιστικὸν προσαγορεύοντες τῆς ψυχῆς· τὸ δὲ ᾧ ἐρᾷ τε καὶ πεινῇ καὶ διψῇ, καὶ περὶ τὰς ἄλλας ἐπιθυμίας ἐπτόηται, ἀλόγιστόν τε καὶ ἐπιθυμητικὸν, πληρώσεων τινῶν καὶ ἡδονῶν ἑταῖρον. Οὔκ. ἀλλ' εἰκότως, ἔφη, ἡγοίμεθ' ἂν οὕτω. Ταῦτα μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, δύο ἡμῖν ὡρίσθω εἴδη ἐν ψυχῇ ἐνόντα· τὸ δὲ τοῦ θυμοῦ, καὶ ᾧ θυμούμεθα, πότερον τρίτον; ἢ τούτων ποτέρῳ ἂν εἴη ὁμοφυές. Ισως, ἔφη, τῷ ἑτέρῳ τῷ ἐπιθυμητικῷ. Ἀλλ', ἦν δ' ἐγὼ, ποτὲ ἀκούσας τὶ, πιστεύω τούτῳ· ὡς ἄρα Λεόντιος ὁ Ἀγλαΐωνος ἀνιὼν ἐκ Πειραιέως, ὑπὸ τὸ Βόρειον τεῖχος, ἐκτὸς αἰσθανόμενος νεκροὺς παρὰ τῷ δημείῳ κειμένους, ἅμα μὲν ἰδεῖν ἐπιθυμοῖ, ἅμα δ' αὖ δυσχεραίνοι καὶ ἀποτρέποι ἑαυτόν· καὶ τέως μὲν μάχοιτό τε καὶ παρακαλύπτοιτο· κρατούμενος δ' οὖν ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας, διελκύσας τοὺς ὀφθαλμοὺς, προσδραμὼν πρὸς τοὺς νεκροὺς, ἰδοὺ ὑμῖν, ἔφη, ὦ κακοδαίμονες, ἐμπλήσθητε τοῦ καλοῦ θεάματος. Ἤκουσα, ἔφη, καὶ αὐτός. Οὗτος μέντοι, ἔφην, ὁ λόγος σημαίνει τὴν ὀργὴν πολεμεῖν ἐνίοτε ταῖς ἐπιθυμίαις, ὡς ἄλλο ὂν ἄλλῳ. Σημαίνει γὰρ, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ἄλλοθι, ἔφην, πολλαχοῦ αἰσθανόμεθα, ὅταν βιάζωνται τινὰ παρὰ τὸν λογισμὸν ἐπιθυμίαι, λοιδοροῦντά τε αὐτὸν καὶ θυμούμενον τῷ βιαζομένῳ ἐν αὐτῷ; καὶ ὥσπερ δυοῖν στασια-

ζόντοιν ξύμμαχον τῷ λόγῳ γιγνόμενον τὸν θυμὸν τοῦ τοιούτου; ταῖς δ' ἐπιθυμίαις αὐτὸν κοινωνήσαντα αἱροῦντος λόγου, μηδὲν ἀντιπράττειν; οἶμαι δέ σε οὐκ ἂν φάναι γενομένου ποτὲ ἐν σεαυτῷ τοῦ τοιούτου αἰσθέσθαι· οἶμαι δ' οὐδ' ἐν ἄλλῳ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ἔφη. Τί δέ; ἦν δ' ἐγὼ, ὅταν τὶς οἴηται ἀδικεῖν, οὐχ, ὅσῳ ἂν γενναιότερος ᾖ, τοσούτῳ ἧττον δύναται ὀργίζεσθαι, καὶ πεινῶν καὶ ῥιγῶν, καὶ ἄλλο ὁτιοῦν τῶν τοιούτων πάσχων ὑπ' ἐκείνου ὃν ἂν οἴηται δικαίως ταῦτα δρᾷν; καὶ, ὃ λέγω, οὐκ ἐθέλει πρὸς τοῦτον αὐτοῦ ἐγείρεσθαι ὁ θυμός; Ἀληθῆ, ἔφη. Τί δέ; ὅταν ἀδικεῖσθαί τις ἡγῆται, οὐκ ἐν τούτῳ ζεῖ τε καὶ χαλεπαίνει, καὶ ξυμμαχεῖ τῷ δοκοῦντι δικαίῳ; καὶ διὰ τὸ πεινῆν, καὶ διὰ τὸ ῥιγοῦν, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα πάσχειν, καὶ ὑπομένων νικᾷ, καὶ οὐ λήγει τῶν γενναίων, πρὶν ἂν ἢ διαπράξηται, ἢ τελευτήσῃ, ἢ ὥσπερ κύων ὑπὸ νομέως, ὑπὸ τοῦ λόγου τοῦ παρ' αὐτῷ ἀνακλινθεὶς πραϋνθῇ; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, ἔοικε τούτῳ ᾧ λέγεις. καίτοιγε ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει τοὺς ἐπικούρους, ὥσπερ κύνας, ἐθέμεθα ὑπηκόους τῶν ἀρχόντων, ὥσπερ ποιμένων πόλεως. Καλῶς γὰρ, ἦν δ' ἐγὼ, νοεῖς ὃ βούλομαι λέγειν. ἀλλ' εἰ πρὸς τούτῳ καὶ τόδε ἐνθυμῇ; Τὸ ποῖον; Ὅτι τοὐναντίον ἢ ἀρτίως ἡμῖν φαίνεται περὶ τοῦ θυμοειδοῦς. τότε μὲν γὰρ ἐπιθυμητικόν τι αὐτὸ ᾠόμεθα εἶναι· νῦν δὲ πολλοῦ δεῖν φαμὲν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον αὐτὸ ἐν τῇ τῆς ψυχῆς στάσει τίθεσθαι τὰ ὅπλα πρὸς τοῦ λογιστικοῦ. Παντάπασιν, ἔφη. Ἆρ' οὖν ἕτερον ὂν καὶ τού-

του; ἢ λογιστικοῦ τὶ εἶδος; ὥστε μὴ τρία ἀλλὰ δύο εἴδη εἶναι ἐν τῇ ψυχῇ, λογιστικὸν καὶ ἐπιθυμητικόν; ἢ καθάπερ ἐν τῇ πόλει ξυνεῖχεν αὐτὴν τρία ὄντα γένη, χρηματιστικὸν, ἐπικουρικὸν, βουλευτικὸν, οὕτω καὶ ἐν ψυχῇ τρίτον. τοῦτό ἐστι τὸ θυμοειδὲς, ἐπίκουρον ὂν τῷ λογιστικῷ φύσει, ἐὰν μὴ ὑπὸ κακῆς τροφῆς διαφθαρῇ; Ἀνάγκη, ἔφη, τρίτον. Ναί· ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἄν γε τοῦ λογιστικοῦ ἄλλό τι φανῇ, ὥσπερ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ ἐφάνη ἕτερον ὄν. Ἀλλ᾽ οὐ χαλεπὸν, ἔφη, φανῆναι. καὶ γὰρ ἐν τοῖς παιδίοις τοῦτό γε ἄν τις ἴδοι, ὅτι θυμοῦ μὲν, εὐθὺς γενόμενα, μεστά ἐστι· λογισμοῦ δ᾽ ἔνιοι μὲν ἔμοιγε δοκοῦσιν οὐδέποτε μεταλαμβάνειν, οἱ δὲ πολλοὶ, ὀψέ ποτε. Ναὶ μὰ Δί᾽, ἦν δ᾽ ἐγὼ, καλῶς γε εἶπες ἔτι δὲ ἐν τοῖς θηρίοις ἄν τις ἴδοι ὃ λέγεις ὅτι οὕτως ἔχει. πρὸς δὲ τούτοις, καὶ ὃ ἄνω που ἐκεῖ εἴπομεν, τὸ τοῦ Ὁμήρου, μαρτυρήσει, τὸ, Στῆθος δὲ πλήξας, κραδίην ἠνίπαπε μύθῳ. ἐνταῦθα γὰρ δὴ σαφῶς ὡς ἕτερον ἑτέρῳ ἐπιπλῆττον πεποίηκεν Ὅμηρος, τὸ ἀναλογισάμενον περὶ τοῦ βελτίονός τε καὶ χείρονος, τῷ ἀλογίστως θυμουμένῳ. Κομιδῇ, ἔφη, ὀρθῶς λέγεις. Ταῦτα μὲν ἄρα, ἦν δ᾽ ἐγὼ, μόγις διανενεύκαμεν· καὶ ἡμῖν ἐπιεικῶς ὁμολογεῖται, τὰ αὐτὰ μὲν ἐν πόλει, τὰ αὐτὰ δ᾽ ἐν ἑνὶ ἑκάστῳ τῇ ψυχῇ γένη ἐνεῖναι καὶ ἴσα τὸν ἀριθμόν. Ἔστι ταῦτα. Οὐκοῦν ἐκεῖνό γε ἤδη ἀναγκαῖον, ὡς πόλις ἦν σοφὴ, καὶ ᾧ οὕτω καὶ τὸν ἰδιώτην καὶ τούτῳ σοφὸν εἶναι. Τί μήν; Καὶ ᾧ δὴ ἀνδρεῖος ἰδιώτης, καὶ ὡς, τούτῳ καὶ πόλιν ἀνδρείαν· καὶ οὕτω καὶ τἄλλα πάντα πρὸς ἀρετὴν ὡσαύτως ἀμ-

φότερα ἔχειν. Ἀνάγκη. Καὶ δίκαιον δὴ, ὦ Γλαύκων, οἶμαι, φήσομεν ἄνδρα εἶναι τῷ αὐτῷ τρόπῳ ᾧπερ καὶ πόλις ἦν δικαία. Καὶ τοῦτο πᾶσα ἀνάγκη. Ἀλλ' οὔ πη μὴν τοῦτο ἐπιλελήσμεθα, ὅτι ἐκείνη γε τῷ τὸ ἑαυτοῦ ἕκαστον ἐν αὐτῇ πράττειν, τριῶν ὄντων γενῶν, δικαία ἦν. Οὔ μοι δοκοῦμεν, ἔφη, ἐπιλελῆσθαι. Μνημονευτέον ἄρα ἡμῖν ὅτι καὶ ἡμῶν ἕκαστος, ὅταν τὰ αὑτοῦ ἐν αὐτῷ πράττῃ, δίκαιός τε ἔσται καὶ τὰ αὑτοῦ πράττων. Καὶ μάλα, ἦ δ' ὅς, μνημονευτέον. Οὐκοῦν τῷ μὲν λογιστικῷ ἄρχειν προσήκει, σοφῷ ὄντι, καὶ ἔχοντι τὴν ὑπὲρ ἁπάσης τῆς ψυχῆς προμήθειαν; τῷ δὲ θυμοειδεῖ, ὑπηκόῳ εἶναι, καὶ ξυμμάχῳ τούτου; Πάνυ γε. Ἆρ' οὖν οὐχ, ὥσπερ ἐλέγομεν, μουσικῆς καὶ γυμναστικῆς κρᾶσις σύμφωνα αὐτὰ ποιήσει, τὸ μὲν ἐπιτείνουσα καὶ τρέφουσα λόγοις τε καλοῖς καὶ μαθήμασι, τὸ δὲ ἀνιεῖσα, παραμυθουμένη καὶ ἡμεροῦσα ἁρμονίᾳ τε καὶ ῥυθμῷ; Κομιδῇ γε, ἦ δ' ὅς. Καὶ τούτω δὴ οὕτω τραφέντε, καὶ ὡς ἀληθῶς τὰ αὑτῶν μαθόντε καὶ παιδευθέντε, προστήσετον τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, ὃ δὴ πλεῖστον τῆς ψυχῆς ἐν ἑκάστῳ ἐστὶ, καὶ χρημάτων φύσει ἀπληστότατον. ὃ τηρήσετον, μὴ τῷ πίμπλασθαι τῶν περὶ τὸ σῶμα καλουμένων ἡδονῶν, πολὺ καὶ ἰσχυρὸν γενόμενον, οὐ τὰ αὑτοῦ πράττῃ, ἀλλὰ καταδουλώσασθαι καὶ ἄρχειν ἐπιχειρήσῃ ὧν οὐ προσῆκον αὐτῷ γε ᾖ, καὶ ξύμπαντα τὸν βίον πάντων ἀνατρέψῃ. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ τοὺς ἔξωθεν πολεμίους τούτω ἂν κάλλιστα φυλάττοι, τῷ ὑπὲρ ἁπάσης τῆς ψυχῆς τε καὶ τοῦ σώ-

ματος, τὸ μὲν, βουλευόμενον, τὸ δὲ, πολεμοῦν, ἑπόμενον δὲ τῷ ἄρχοντι καὶ τῇ ἀνδρείᾳ ἐπιτελοῦν τὰ βουλευθέντα. Ἔστι ταῦτα. Καὶ ἀνδρεῖον δὴ, οἶμαι, τούτῳ τῷ μέρει καλοῦμεν ἕνα ἕκαστον, ὅταν αὐτοῦ τὸ θυμοειδὲς διασώζῃ διά τε λυπῶν καὶ ἡδονῶν τὸ ὑπὸ τοῦ λόγου παραγγελθὲν δεινόν τε καὶ μή. Ὀρθῶς γ᾽, ἔφη. Σοφὸν δέ γε ἐκείνῳ τῷ σμικρῷ μέρει, τῷ ὃ ἦρχέ τ᾽ ἐν αὐτῷ, καὶ ταῦτα παρήγγελλεν· ἔχον αὖ κἀκεῖνο ἐπιστήμην ἐν αὐτῷ τὴν τοῦ ξυμφέροντος ἑκάστῳ τε καὶ ὅλῳ τῷ κοινῷ σφῶν αὐτῶν τριῶν ὄντων. Πάνυ μὲν οὖν. Τί δέ; σώφρονα οὐ τῇ φιλίᾳ καὶ ξυμφωνίᾳ τῇ αὐτῶν τούτων; ὅταν τό, τε ἄρχον καὶ τῷ ἀρχομένῳ ὁμοδοξῶσιν, ὡς δεῖν ἄρχειν τὸ λογιστικὸν, καὶ μὴ στασιάζωσιν αὐτῷ; Σωφροσύνη γοῦν, ἦ δ᾽ ὅς, οὐκ ἄλλό τι ἐστὶν ἢ τοῦτο, πόλεώς τε καὶ ἰδιώτου. Ἀλλὰ μὲν δὴ δίκαιός γε, ὡς πολλάκις λέγομεν, τούτῳ καὶ οὕτως ἔσται. Πολλὴ ἀνάγκη. Τί οὖν; εἶπον ἐγὼ, μή πῃ ἡμῖν ἀπαμβλύνεται ἄλλό τι δικαιοσύνη δεῖ εἶναι, ἢ ὅπερ ἐν τῇ πόλει ἐφάνη; Οὐκ ἔμοιγε, ἔφη, δοκεῖ. Ὧδε γάρ, ἦν δ᾽ ἐγὼ, παντάπασιν ἂν βεβαιωσαίμεθα εἴ τι ἡμῶν ἔτι ἐν τῇ ψυχῇ ἀμφισβητεῖ, τὰ φορτικὰ αὐτῷ προσφέροντες. Ποῖα δή; Οἷον, εἰ δέοι ἡμᾶς ἀνομολογεῖσθαι περί τε ἐκείνης τῆς πόλεως καὶ τοῦ ἐκείνῃ ὁμοίως πεφυκότος τε καὶ τεθραμμένου ἀνδρὸς, εἰ δοκεῖ ἂν παρακαταθήκην χρυσίου ἢ ἀργυρίου δεξάμενος ὁ τοιοῦτος ἀποστερῆσαι, τίν᾽ ἂν οἴει οἰηθῆναι τοῦτο αὐτὸν δρᾶσαι μᾶλλον ἢ ὅσοι μὴ τοιοῦτοι; Οὐδέν᾽ ἄν, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ἱεροσυλιῶν, καὶ κλοπῶν, καὶ προδοσιῶν, ἢ ἰδίᾳ ἑταί-

ρων, ἢ δημοσίᾳ πόλεων, ἐκτὸς ἂν οὗτος εἴη; Ἐκτός. Καὶ μὴν οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν ἄπιστος ἢ κατὰ τοὺς ὅρκους ἢ κατὰ τὰς ἄλλας ὁμολογίας. Πῶς γὰρ ἄν; Μοιχεῖαι μὴν, καὶ γονέων ἀμέλειαι, καὶ θεῶν ἀθεραπευσίαι παντὶ ἄλλῳ μᾶλλον ἢ τῷ τοιούτῳ προσήκουσι. Παντὶ μέντοι, ἔφη. Οὐκοῦν τούτων πάντων αἴτιον, ὅτι αὐτὸ τῶν ἐν αὐτῷ ἕκαστον τὰ αὐτοῦ πράττει ἀρχῆς τε πέρι καὶ τοῦ ἄρχεσθαι; Τοῦτο μὲν οὖν, καὶ οὐδὲν ἄλλό τι. Τί οὖν; ἕτερον ζητεῖς δικαιοσύνην εἶναι ἢ ταύτην τὴν δύναμιν, ἣ τοὺς τοιούτους ἄνδρας τε παρέχεται καὶ πόλεις; Μὰ Δία, ἦ δ᾽ ὅς, οὐκ ἔγωγε. Τέλεον ἄρα ἡμῖν τὸ ἐνύπνιον ἀποτετέλεσται ὃ ἔφαμεν ὑποπτεῦσαι· ὡς εὐθὺς ἀρχόμενοι τῆς πόλεως οἰκίζειν, κατὰ θεόν τινα εἰς ἀρχήν καὶ τύπον τῆς δικαιοσύνης κινδυνεύομεν ἐμβεβηκέναι. Παντάπασι μὲν οὖν. Τὸ δὲ ἦν ἄρα, ὦ Γλαύκων, δι᾽ ὃ καὶ ὠφελεῖ, εἴδωλόν τι τῆς δικαιοσύνης, τὸ, τὸν μὲν σκυτοτομικὸν φύσει, ὀρθῶς ἔχειν σκυτοτομεῖν, καὶ ἄλλο μηδὲν πράττειν· τὸν δὲ τεκτονικὸν, τεκταίνεσθαι· καὶ τἄλλα δὴ οὕτω. Φαίνεται. Τὸ δέ γε ἀληθὲς, τοιοῦτον μέν τι ἦν, ὡς ἔοικεν, ἡ δικαιοσύνη, ἀλλ᾽ οὐ περὶ τὴν ἔξω πρᾶξιν τῶν αὑτοῦ, ἀλλὰ περὶ τὴν ἐντὸς ὡς ἀληθῶς, περὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ, μὴ ἐάσαντα τὰ ἀλλότρια πράττειν ἕκαστον ἐν αὐτῷ, μηδὲ πολυπραγμονεῖν πρὸς ἄλληλα τὰ ἐν τῇ ψυχῇ γένη· ἀλλὰ τῷ ὄντι τὰ οἰκεῖα εὖ θέμενον, καὶ ἄρξαντα αὐτὸν αὑτοῦ, καὶ κοσμήσαντα, καὶ φίλον γενόμενον ἑαυτῷ, καὶ ξυναρμόσαντα τρία ὄντα, ὥσπερ ὅρους τρεῖς ἁρμονίας ἀτεχνῶς, νεάτης τε καὶ ὑπάτης καὶ μέσης, καὶ

εἰ ἄλλα ἄττα μεταξὺ τυγχάνει ὄντα, πάντα ταῦτα ξυνδήσαντα, καὶ παντάπασιν ἕνα γενόμενον ἐκ πολλῶν σώφρονα καὶ ἡρμοσμένον, οὕτω δὴ πράττειν ἤδη, ἐάν τι πράττῃ, ἢ περὶ χρημάτων κτῆσιν, ἢ περὶ σώματος θεραπείαν, ἢ καὶ περὶ πολιτικόν τι, ἢ περὶ τὰ ἴδια ξυμβόλαια· ἐν πᾶσι τούτοις ἡγούμενον καὶ ὀνομάζοντα δικαίαν μὲν καὶ καλὴν πρᾶξιν, ἣ ἂν ταύτην τὴν ἕξιν σώζῃ τε καὶ συναπεργάζηται· σοφίαν δὲ, τὴν ἐπιστατοῦσαν ταύτῃ τῇ πράξει ἐπιστήμην· ἄδικον δὲ πρᾶξιν, ἣ ἂν ἀεὶ ταύτην λύῃ· ἀμαθίαν δὲ, τὴν ταύτῃ ἂν ἐπιστατοῦσαν δόξαν. Παντάπασιν, ἦ δ᾽ ὃς, ὦ Σώκρατες, ἀληθῆ λέγεις. Εἶεν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, τὸν μὲν δίκαιον καὶ ἄνδρα καὶ πόλιν, καὶ δικαιοσύνην, ὃ τυγχάνει ἐν αὐτοῖς ὂν εἰ φαῖμεν εὑρηκέναι, οὐκ ἂν πάνυ τι οἶμαι δόξαιμεν ψεύδεσθαι. Μὰ Δία οὐ μέντοι, ἔφη. Φῶμεν ἄρα; Φῶμεν. Ἔστω δὴ, ἦν δ᾽ ἐγώ. μετὰ γὰρ τοῦτο σκεπτέον οἶμαι ἀδικίαν. Δηλονότι. Οὐκοῦν στάσιν τινὰ αὖ τριῶν ὄντων τούτων δεῖ αὐτὴν εἶναι, καὶ πολυπραγμοσύνην καὶ ἀλλοτριοπραγμοσύνην, καὶ ἐπανάστασιν μέρους τινὸς τῷ ὅλῳ τῆς ψυχῆς, ἵν᾽ ἄρχῃ ἐν αὐτῇ, οὐ προσῆκον, ἀλλὰ τοιούτου ὄντος φύσει οἵου πρέπειν αὐτῷ δουλεύειν τῷ τοῦ ἀρχικοῦ γένους ὄντι. τοιαῦτ᾽ ἄττα, οἶμαι, φήσομεν καὶ τὴν τούτων ταραχὴν καὶ πλάνην εἶναι· τήν τε ἀδικίαν, καὶ ἀκολασίαν, καὶ δειλίαν, καὶ ἀμαθίαν, καὶ συλλήβδην πᾶσαν κακίαν. Ταῦτα μὲν οὖν ταὐτῃ, ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, καὶ τὸ ἄδικα πράττειν καὶ τὸ ἀδικεῖν, καὶ αὖ τὸ δίκαια ποιεῖν, ταῦτα πάντα τυγχάνει ὄντα κατάδηλα ἤδη σαφῶς, εἴπερ καὶ ἀδι-

κία τε καὶ δικαιοσύνη; Πῶς δή; Ὅτι, ἦν δ' ἐγὼ, τυγχάνει οὐδὲν διαφέροντα τῶν ὑγιεινῶν τε καὶ νοσωδῶν, ὡς ἐκεῖνα ἐν σώματι, ταῦτα ἐν ψυχῇ. Πῇ; ἔφη. Τὰ μέν που ὑγιεινὰ, ὑγίειαν ἐμποιεῖν· τὰ δὲ νοσώδη, νόσον. Ναί. Οὐκοῦν καὶ τὸ μὲν δίκαια πράττειν, δικαιοσύνην ἐμποιεῖ· τὸ δ' ἄδικα, ἀδικίαν. Ἀνάγκη. Ἔστι δὲ τὸ μὲν ὑγίειαν ποιεῖν, τὰ ἐν τῷ σώματι κατὰ φύσιν καθιστάναι· κρατεῖν τε καὶ κρατεῖσθαι ὑπ' ἀλλήλων· τὸ δὲ νόσον, παρὰ φύσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι ἄλλο ὑπ' ἄλλου. Ἔστι γάρ. Οὐκοῦν αὖ, ἔφην, τὸ δικαιοσύνην ἐμποιεῖν, τὰ ἐν τῇ ψυχῇ κατὰ φύσιν καθιστάναι, κρατεῖν τε καὶ κρατεῖσθαι ὑπ' ἀλλήλων· τὸ δὲ ἀδικίαν, παρὰ φύσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι ἄλλο ὑπ' ἄλλου. Κομιδῇ, ἔφη. Ἀρετὴ μὲν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ὑγίειά τέ τις ἂν εἴη καὶ κάλλος καὶ εὐεξία ψυχῆς· κακία δὲ, νόσος τε καὶ αἶσχος καὶ ἀσθένεια. Ἔστιν οὕτως. Ἆρ' οὖν οὐ καὶ τὰ μὲν καλὰ ἐπιτηδεύματα εἰς ἀρετῆς κτῆσιν φέρει, τὰ δ' αἰσχρὰ, εἰς κακίας; Ἀνάγκη. Τὸ δὴ λοιπὸν ἤδη, ὡς ἔοικεν, ἡμῖν ἐστι σκέψασθαι, πότερον αὖ λυσιτελεῖ δίκαιά τε πράττειν, καὶ καλὰ ἐπιτηδεύειν, καὶ εἶναι δίκαιον, ἐάν τε λανθάνῃ, ἐάν τε μὴ, τοιοῦτος ὤν· ἢ ἀδικεῖν τε καὶ ἄδικον εἶναι, ἐάνπερ μὴ διδῷ δίκην, μηδὲ βελτίων γίγνηται, κολαζόμενος. Ἀλλ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, γελοῖον ἔμοιγε φαίνεται τὸ σκέμμα γίγνεσθαι ἤδη, εἰ τοῦ μὲν σώματος τῆς φύσεως διαφθειρομένης, δοκεῖ οὐ βιωτὸν εἶναι, οὐδὲ μετὰ πάντων σιτίων τε καὶ ποτῶν, καὶ παντὸς πλούτου καὶ πάσης ἀρχῆς· τῆς δὲ αὐτοῦ τούτου ᾧ ζῶμεν φύσεως ταραττομένης καὶ δι-

αφθειρομένης, βιωτὸν ἄρα ἔσται· ἐάνπέρ τις ποιῇ ὃ ἂν βουληθῇ, ἄλλο πλὴν τοῦτο ὁπόθεν κακίας μὲν καὶ ἀδικίας ἀπαλλαγήσεται, δικαιοσύνην δὲ καὶ ἀρετὴν κτήσεται· ἐπειδήπερ ἐφάνη γε ὄντα ἑκάτερα οἷα ἡμεῖς διεληλύθαμεν. Γελοῖον γάρ, ἦν δ' ἐγώ. ἀλλ' ὅμως ἐπείπερ ἐνταῦθα ἐληλύθαμεν ὅσον οἷόν τε σαφέστατα κατιδεῖν ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει, οὐ χρὴ ἀποκάμνειν. Ἥκιστα, νὴ τὸν Δία, ἔφη, πάντων ἀποκνητέον. Δεῦρο δή, ἦν δ' ἐγώ, ἵνα καὶ ἴδῃς ὅσα καὶ εἴδη ἔχει ἡ κακία, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, ἅ γε δὴ καὶ ἄξια θέας. Ἕπομαι, ἔφη.-μόνον λέγε. Καὶ μήν, ἦν δ' ἐγώ, ὥσπερ ἀπὸ σκοπιᾶς μοι φαίνεται, ἐπειδήπερ ἐνταῦθα ἀναβεβήκαμεν τοῦ λόγου, ἓν μὲν εἶναι εἶδος τῆς ἀρετῆς, ἄπειρα δὲ τῆς κακίας. τέτταρα δ' ἐν αὐτοῖς ἄττα ὧν καὶ ἄξιον ἐπιμνησθῆναι. Πῶς λέγεις; ἔφη. Ὅσοι, ἦν δ' ἐγώ, πολιτειῶν τρόποι εἰσὶν εἴδη ἔχοντες, τοσοῦτοι κινδυνεύουσι καὶ ψυχῆς τρόποι εἶναι. Πόσοι δή, Πέντε μέν, ἦν δ' ἐγώ, πολιτειῶν, πέντε δέ, ψυχῆς. Λέγε, ἔφη, τίνες. Λέγω, εἶπον, ὅτι εἷς μὲν οὗτος ὃν ἡμεῖς διεληλύθαμεν, πολιτείας εἴη ἂν τρόπος· ἐπονομασθείη δ' ἂν καὶ διχῇ. ἐγγενομένου μὲν γὰρ ἀνδρὸς ἑνὸς ἐν τοῖς ἄρχουσι διαφέροντος, βασιλεία ἂν κληθείη· πλειόνων δέ, ἀριστοκρατία. Ἀληθῆ, ἔφη. Τοῦτο μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ἓν εἶδος λέγω. οὔτε γὰρ ἂν πλείους οὔτε εἷς ἐγγενόμενος κινήσειεν ἂν τῶν ἀξίων λόγου νόμων τῆς πόλεως, τροφῇ τε καὶ παιδείᾳ χρησάμενος ἣν διήλθομεν. Οὐ γὰρ εἰκός, ἔφη.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ
Η
ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

ΑΓΑΘΗΝ μὲν τοίνυν τὴν τοιαύτην πόλιν τε καὶ πολιτείαν καὶ ὀρθὴν καλῶ, καὶ ἄνδρα τοιοῦτον· κακὰς δὲ τὰς ἄλλας καὶ ἡμαρτημένας, εἴπερ αὕτη ὀρθή, περί τε πόλεων διοικήσεις καὶ περὶ ἰδιωτῶν ψυχῆς τρόπου κατασκευήν, ἐν τέτταρσι πονηρίας εἴδεσιν οὔσας. Ποίας δὴ ταύτας; ἔφη. Καὶ ἐγὼ μὲν ᾖα τὰς ἐφεξῆς ἐρῶν, ὥς μοι ἐφαίνοντο ἕκασται ἐξ ἀλλήλων μεταβαίνειν· ὁ δὲ Πολέμαρχος (σμικρὸν γὰρ ἀπωτέρω τοῦ Ἀδειμάντου καθῆστο) ἐκτείνας τὴν χεῖρα, καὶ λαβόμενος τοῦ ἱματίου ἄνωθεν αὐτοῦ παρὰ τὸν ὦμον, ἐκεῖνόν τε προσηγάγετο, καὶ προτείνας ἑαυτόν, ἔλεγεν ἄττα προσκεκυφώς· ὧν ἄλλο μὲν οὐδὲν κατηκούσαμεν, τόδε δὲ, Ἀφήσομεν οὖν; ἔφη, ἢ τί δράσομεν; Ἥκιστά γε, ἔφη ὁ Ἀδείμαντος, μέγα

ἤδη λέγων. Καὶ ἐγὼ, Τί μάλιστα, ἔφην, ὑμεῖς οὐκ ἀφίετε; Σὲ, ἦ δ᾽ ὅς· ὅτι ἐγὼ εἶπον, τί μάλιστα. Ἀποῤῥαθυμεῖν ἡμῖν δοκεῖς, ἔφη, καὶ εἶδος ὅλον οὐ τὸ ἐλάχιστον ἐκκλέπτειν τοῦ λόγου, ἵνα μὴ διέλθῃς· καὶ λήσειν οἴει εἰπὼν αὐτὸ φαύλως, ὡς ἄρα περὶ γυναικῶν τε καὶ παίδων παντὶ δῆλον ὅτι κοινὰ τὰ φίλων ἔσται. Οὐκοῦν ὀρθῶς ἔφην, ὦ Ἀδείμαντε; Ναὶ, ἦ δ᾽ ὅς. Ἀλλὰ τὸ ὀρθῶς τοῦτο, ὥσπερ τἄλλα, λόγου δεῖται, τίς ὁ τρόπος τῆς κοινωνίας. πολλοὶ γὰρ ἂν γένοιντο. μὴ οὖν παρῇς, ὅντινα σὺ λέγεις. ὡς ἡμεῖς πάλαι περιμένομεν, οἰόμενοί σέ που μνησθήσεσθαι παιδοποιΐας τε πέρι, πῶς παιδοποιήσονται, καὶ γενομένους πῶς θρέψουσι· καὶ ὅλην ταύτην ἣν λέγεις κοινωνίαν γυναικῶν τε καὶ παίδων. μέγα γάρ τι οἰόμεθα φέρειν, καὶ ὅλον, εἰς πολιτείαν, ὀρθῶς ἢ μὴ ὀρθῶς γιγνόμενον. νῦν οὖν, ἐπειδὴ ἄλλης ἐπιλαμβάνῃ πολιτείας, πρὶν ταῦτα ἱκανῶς διελέσθαι, δέδοκται ἡμῖν τοῦτο, ὃ σὺ ἤκουσας, τὸ σὲ μὴ μεθιέναι, πρὶν ἂν ταῦτα πάντα, ὥσπερ τἄλλα, διέλθῃς. Καὶ ἐμὲ τοίνυν, ὁ Γλαύκων ἔφη, κοινωνὸν τῆς ψήφου ταύτης τίθετε. Ἀμέλει, ἔφη ὁ Θρασύμαχος, πᾶσι ταῦτα δεδογμένα ἡμῖν νόμιζε, ὦ Σώκρατες. Οἷον, ἦν δ᾽ ἐγὼ, εἰργάσασθε, ἐπιλαβόμενοί μου; ὅσον λόγον πάλιν, ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς. κινεῖτε περὶ τῆς πολιτείας· ἣν ὡς ἤδη διεληλυθὼς ἔγωγε ἔχαιρον· ἀγαπῶν εἴ τις ἐάσει ταῦτα ἀποδεξάμενος ὡς τότε ἐῤῥέθη. ἃ νῦν ὑμεῖς παρακαλοῦντες, οὐκ ἴστε ὅσον ἑσμὸν λόγων ἐπεγείρετε· ὃν ὁρῶν ἐγὼ, παρῆκα τότε, μὴ παράσχοι πολὺν ὄχλον. Τί δέ; ἦ δ᾽ ὃς ὁ Θρασύμαχος,

χρυσοχοήσοντας οἴει τούσδε νῦν ἐνθάδε ἀφῖχθαι, ἀλλ' οὐ λόγων ἀκουσομένους; Ναὶ, εἶπον, μετρίων γε. Μέτριον δέ γ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Γλαύκων, τοιούτων λόγων ἀκούειν, ὅλος ὁ βίος, νοῦν ἔχουσιν. ἀλλὰ τὸ μὲν ἡμέτερον ἔα· σὺ δὲ περὶ ὧν ἐρωτῶμεν μηδαμῶς ἀποκάμῃς ᾗ σοι δοκεῖ διεξιὼν, τίς ἡ κοινωνία τοῖς φύλαξιν ἡμῶν παίδων τε πέρι καὶ γυναικῶν ἔσται· καὶ τροφῆς νέων ἔτι ὄντων, τῆς ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ γιγνομένης γενέσεώς τε καὶ παιδείας, ἣ δὴ ἐπιπονωτάτη δοκεῖ εἶναι. πειρῶ οὖν εἰπεῖν τίνα τρόπον δεῖ γίγνεσθαι αὐτήν. Οὐ ῥᾴδιον, ὦ εὔδαιμον, ἦν δ' ἐγὼ, διελθεῖν. πολλὰς γὰρ ἀπιστίας ἔχει ἔτι μᾶλλον τῶν ἔμπροσθεν ὧν διήλθομεν. καὶ γὰρ ὡς δυνατὰ λέγεται, ἀπιστοῖτ' ἄν· καὶ εἰ ὅτι μάλιστα γένοιτο, ὡς ἄριστ' ἂν εἴη ταῦτα, καὶ ταύτῃ ἀπιστήσεται. διὸ δὴ καὶ ὄκνος τις αὐτῶν ἅπτεσθαι, μὴ εὐχὴ δοκῇ εἶναι ὁ λόγος, ὦ φίλε ἑταῖρε. Μηδὲν, ἦ δ' ὅς, ὄκνει. οὔτε γὰρ ἀγνώμονες, οὔτε ἄπιστοι, οὔτε δύσνοι οἱ ἀκουσόμενοι. Καὶ ἐγὼ εἶπον, ὦ ἄριστε, ἦ που βουλόμενός με παραθαῤῥύνειν, λέγεις; Ἔγωγ', ἔφη. Πᾶν τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, τοὐναντίον ποιεῖς. πιστεύοντος μὲν γὰρ ἐμοῦ ἐμοὶ εἰδέναι ἃ λέγω, καλῶς εἶχεν ἡ παραμυθία. ἐν γὰρ φρονίμοις τε καὶ φίλοις, περὶ τῶν μεγίστων τε καὶ φίλων τἀληθῆ εἰδότα λέγειν, ἀσφαλὲς καὶ θαῤῥαλέον· ἀπιστοῦντα δὲ καὶ ζητοῦντα ἅμα τοὺς λόγους ποιεῖσθαι, ὃ δὴ ἐγὼ δρῶ, φοβερόν τε καὶ σφαλερὸν, οὔτι γέλωτα ὄφλειν· (παιδικὸν γὰρ τοῦτό γε) ἀλλὰ μὴ σφαλεὶς τῆς ἀληθείας, οὐ μόνον αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ τοὺς φίλους ξυνεπισπασά-

μενος κείσομαι, περὶ ἃ ἥκιστα δεῖ σφάλλεσθαι. προσκυνῶ δὲ Ἀδράστειαν, ὦ Γλαύκων, χάριν οὗ μέλλω λέγειν. ἐλπίζω γὰρ οὖν ἔλαττον ἁμάρτημα, ἀκουσίως τινὸς φονέα γενέσθαι, ἢ ἀπατεῶνα καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν καὶ δικαίων καὶ νομίμων. περὶ τοῦτο οὖν τὸ κινδύνευμα κινδυνεύειν ἐν ἐχθροῖς κρεῖττον ἢ φίλοις. ὥστε εὖ με παραμυθῇ. Καὶ ὁ Γλαύκων γελάσας, Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, ἔφη, ἐάν τι πάθωμεν πλημμελὲς ὑπὸ τοῦ λόγου, ἀφίεμέν σε ὥσπερ φόνου καθαρὸν εἶναι, καὶ μὴ ἀπατεῶνα ἡμῶν. ἀλλὰ θαῤῥήσας λέγε. Ἀλλὰ μέντοι, εἶπον, καθαρός γε καὶ ἐκεῖ ὁ ἀφεθεὶς, ὡς ὁ νόμος λέγει. εἰκὸς δέ γε, εἴπερ ἐκεῖ, κἀνθάδε. Λέγε τοίνυν, ἔφη, τούτου γ' ἕνεκα. Λέγειν δὴ, ἔφην ἐγὼ, χρὴ ἀνάπαλιν αὖ νῦν, ἃ ποτε ἴσως ἔδει ἐφεξῆς λέγειν. τάχα δὲ οὕτως ἂν ὀρθῶς ἔχοι, μετὰ τὸ ἀνδρεῖον δρᾶμα παντελῶς διαπερανθὲν, τὸ γυναικεῖον αὖ περαίνειν· ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ σὺ οὕτω προκαλῇ. ἀνθρώποις γὰρ φῦσι, καὶ παιδευθεῖσιν, ὡς ἡμεῖς διήλθομεν, κατ' ἐμὴν δόξαν οὐκ ἔσται ἄλλη ὀρθὴ παίδων τε καὶ γυναικῶν κτῆσίς τε καὶ χρεία, ἢ κατ' ἐκείνην τὴν ὁρμὴν ἰοῦσιν ἥνπερ τὸ πρῶτον ὡρμήσαμεν. ἐπεχειρήσαμεν δέ που ὡς ἀγέλης φύλακας τοὺς ἄνδρας καθιστάναι τῷ λόγῳ; Ναί. Ἀκολουθῶμεν τοίνυν, καὶ τὴν γένεσιν καὶ τροφὴν παραπλησίαν ἀποδιδόντες· καὶ σκοπῶμεν εἰ ἡμῖν πρέπει, ἢ οὔ. Πῶς; ἔφη. Ὧδε. τὰς θηλείας τῶν φυλάκων κυνῶν πότερα ξυμφυλάττειν οἰόμεθα δεῖν ἅπερ ἂν οἱ ἄῤῥενες φυλάττωσιν, καὶ ξυνθηρεύειν, καὶ τἄλλα κοινῇ πράττειν; ἢ τὰς μὲν οἰκουρεῖν ἔνδον, ὡς ἀδυνά-

τους διὰ τὸν τῶν σκυλάκων τόκον τε καὶ τροφήν· τοὺς δὲ πονεῖν τε καὶ πᾶσαν ἐπιμέλειαν ἔχειν περὶ τὰ ποίμνια; Κοινῇ, ἔφη, πάντα· πλὴν ὡς ἀσθενεστέραις χρώμεθα· τοῖς δὲ, ὡς ἰσχυροτέροις. Οἷόντ' οὖν, ἔφην ἐγὼ, ἐπὶ τὰ αὐτὰ χρῆσθαι τινὶ ζώῳ, ἂν μὴ τὴν αὐτὴν τροφήν τε καὶ παιδείαν ἀποδιδῷς; Οὐχ οἷόντε. Εἰ ἄρα ταῖς γυναιξὶν ἐπὶ ταὐτὰ χρησόμεθα καὶ τοῖς ἀνδράσι, ταὐτὰ καὶ διδακτέον αὐτάς; Ναί. Μουσικὴ μὲν ἐκείνοις τε καὶ γυμναστικὴ ἐδόθη; Ναί. Καὶ ταῖς γυναιξὶν ἄρα τούτω τὼ τέχνα καὶ τὰ περὶ τὸν πόλεμον ἀποδοτέον; καὶ χρηστέον κατὰ ταὐτά; Εἰκὸς ἐξ ὧν λέγεις, ἔφη. Ἴσως δὴ, εἶπον, παρὰ τὸ ἔθος, γελοῖα ἂν φαίνοιτο πολλὰ περὶ τὰ νῦν λεγόμενα, εἰ πράξεται ᾗ λέγεται. Καὶ μάλα, ἔφη. Τί, ἦν δ' ἐγὼ, γελοιότατον αὐτῶν ὁρᾷς; ἢ δηλαδὴ ὅτι γυμνὰς τὰς γυναῖκας ἐν ταῖς παλαίστραις γυμναζομένας μετὰ τῶν ἀνδρῶν, οὐ μόνον τὰς νέας, ἀλλὰ ἤδη καὶ τὰς πρεσβυτέρας; ὥσπερ τοὺς γέροντας ἐν τοῖς γυμνασίοις, ὅταν ῥυσσοὶ καὶ μὴ ἡδεῖς τὴν ὄψιν, ὅμως φιλογυμναστῶσι; Νὴ τὸν Δία, ἔφη. Γελοῖον γὰρ ἂν, ὥς γε ἐν τῷ παρεστῶτι, φανείη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγὼ, ἐπείπερ ὡρμήσαμεν λέγειν, οὐ φοβητέον τὰ τῶν χαριέντων σκώμματα, ὅσα καὶ οἷα ἂν εἴποιεν εἰς τὴν τοιαύτην μεταβολὴν γενομένην καὶ περὶ τὰ γυμνάσια, καὶ περὶ μουσικὴν, καὶ οὐκ ἐλάχιστα περὶ τὴν τῶν ὅπλων σχέσιν, καὶ ἵππων ὀχήσεις. Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις. ἀλλ' ἐπείπερ λέγειν ἠρξάμεθα, πορευτέον πρὸς τὸ τραχὺ τοῦ νόμου, δεηθεῖσί τε τούτων, μὴ τὰ αὐτῶν πράττειν, ἀλλὰ σπουδάζειν, καὶ ὑπο-

μνήσασιν ὅτι οὐ πολὺς χρόνος ἐξ οὗ τοῖς Ἕλλησιν ἐδόκει αἰσχρὰ εἶναι καὶ γελοῖα ἅπερ νῦν τοῖς πολλοῖς τῶν βαρβάρων, γυμνοὺς ἄνδρας ὁρᾶσθαι· καὶ ὅτε ἤρχοντο τῶν γυμνασίων πρῶτον μὲν Κρῆτες, ἔπειτα Λακεδαιμόνιοι, ἐξῆν τοῖς τότε ἀστείοις, ταῦτα πάντα κωμῳδεῖν. ἢ οὐκ οἴει; Ἔγωγε. Ἀλλ' ἐπειδὴ, οἶμαι, χρωμένοις ἄμεινον τὸ ἀποδύεσθαι τοῦ συγκαλύπτειν πάντα τὰ τοιαῦτα, ἐφάνη, καὶ τὸ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς δὴ γελοῖον ἐξεῤῥύη ὑπὸ τοῦ ἐν τοῖς λόγοις μηνυθέντος ἀρίστου, καὶ τοῦτο ἐνεδείξατο ὅτι μάταιος ὃς γελοῖον ἄλλό τι ἡγεῖται ἢ τὸ κακόν· καὶ ὁ γελωτοποιεῖν ἐπιχειρῶν, πρὸς ἄλλην τινὰ ὄψιν ἀποβλέπων ὡς γελοίου, ἢ τὴν τοῦ ἄφρονός τε καὶ κακοῦ· ἢ σπουδάζειν, πρὸς ἄλλον τινὰ σκοπὸν στησάμενος ἢ τὸν τοῦ ἀγαθοῦ. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐ πρῶτον μὲν τοῦτο περὶ αὐτὸν ἀνομολογητέον, εἰ δυνατὰ, ἢ οὔ· καὶ δοτέον ἀμφισβήτησιν, εἴτέ τις φιλοπαίγμων εἴτε σπουδαστικὸς ἐθέλει ἀμφισβητῆσαι πότερον δυνατὴ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη ἡ θήλεια τῇ τοῦ ἄῤῥενος γένους κοινωνῆσαι εἰς ἅπαντα τὰ ἔργα, ἢ οὐδ' εἰς ἕν· ἢ εἰς τὰ μὲν οἷατε, εἰς δὲ τὰ, οὔ. καὶ τοῦτο δὴ τὸ περὶ τὸν πόλεμον ποτέρων ἐστίν; ἆρ' οὐχ οὕτως ἂν κάλλιστά τις ἀρχόμενος, ὡς τὸ εἰκὸς, καὶ κάλλιστα τελευτήσειε; Πολύ γε, ἔφη. Βούλει οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, ἡμεῖς πρὸς ἡμᾶς οὕτους ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἀμφισβητήσωμεν, ἵνα μὴ ἔρημα τὰ τοῦ ἑτέρου λόγου πολιορκῆται; Οὐδὲν, ἔφη, κωλύει. Λέγωμεν δὴ ὑπὲρ αὐτῶν ὅτι, Ὦ Σώκρατές τε καὶ Γλαύκων, οὐδὲν δεῖ ὑμῖν ἄλλους ἀμφισβητεῖν. αὐτοὶ γὰρ ἐν ἀρχῇ τῆς

κατοικίσεως, ἣν ᾠκίζετε πόλιν, ὡμολογεῖτε δεῖν κατὰ φύσιν ἕκαστον ἕνα ἓν τὸ αὑτοῦ πράττειν. Ὡμολογήσαμεν, οἶμαι. πῶς γὰρ οὔ; Ἔστιν οὖν ὅπως οὐ πάμπολυ διαφέρει γυνὴ ἀνδρὸς τὴν φύσιν; Πῶς δ᾽ οὐ διαφέρει; Οὐκοῦν ἄλλο καὶ ἔργον ἑκατέρῳ προσήκει προστάττειν τὸ κατὰ τὴν αὑτοῦ φύσιν; Τί μήν; Πῶς οὖν οὐχ ἁμαρτάνετε νῦν, καὶ τἀναντία ὑμῖν αὐτοῖς λέγετε, φάσκοντες αὖ τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας δεῖν τὰ αὐτὰ πράττειν, πλεῖστον κεχωρισμένην φύσιν ἔχοντας; ἕξεις, ὦ θαυμάσιε, πρὸς ταῦτ᾽ ἀπολογεῖσθαι; Ὡς μὲν ἐξαίφνης, ἔφη, οὐ πάνυ ῥᾴδιον· ἀλλὰ σοῦ δεήσομαί τε καὶ δέομαι, καὶ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν λόγον, ὅστις ποτ᾽ ἐστὶν, ἑρμηνεῦσαι. Ταῦτ᾽ ἐστὶν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὦ Γλαύκων, καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα, ἃ ἐγὼ πάλαι προορῶν ἐφοβούμην τε καὶ ὤκνουν ἅπτεσθαι τοῦ νόμου τοῦ περὶ τὴν τῶν γυναικῶν καὶ παίδων κτῆσιν καὶ τροφήν. Οὐ μὰ τὸν Δία, ἔφη. οὐ γὰρ εὐκόλῳ ἔοικεν. Οὐ γὰρ, εἶπον. ἀλλὰ δὴ ὧδ᾽ ἔχει· ἄντε τις εἰς κολυμβήθραν μικρὰν ἐμπέσῃ, ἄντε εἰς τὸ μέγιστον πέλαγος μέσον, ὅμως γε νεῖ οὐδὲν ἧττον. Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν καὶ ἡμῖν νευστέον, καὶ πειρατέον σώζεσθαι ἐκ τοῦ λόγου, ἤτοι δελφῖνά τιν᾽ ἐλπίζοντας ἡμᾶς ἀπολαβεῖν ἂν, ἤ τινα ἄλλην ἄπορον σωτηρίαν. Ἔοικεν, ἔφη. Φέρε δὴ, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἐάν πῃ εὕρωμεν τὴν ἔξοδον. ὡμολογοῦμεν γὰρ δὴ ἄλλην φύσιν ἄλλο δεῖν ἐπιτηδεύειν, γυναικὸς δὲ καὶ ἀνδρὸς ἄλλην εἶναι· τὰς δὲ ἄλλας φύσεις τὰ αὐτὰ φαμὲν νῦν δεῖν ἐπιτηδεῦσαι. ταῦτα ἡμῶν κατηγορεῖτε. Κομιδῇ γε. Ἦ γενναία, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὦ Γλαύκων, ἡ δύναμις τῆς ἀν-

τιλογικῆς τέχνης. Τί δή; Ὅτι, εἶπον, δοκοῦσί μοι εἰς αὐτὴν καὶ ἄκοντες πολλοὶ ἐμπίπτειν, καὶ οἴεσθαι οὐκ ἐρίζειν, ἀλλὰ διαλέγεσθαι, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι κατ' εἴδη διαιρούμενοι τὸ λεγόμενον ἐπισκοπεῖν, ἀλλὰ κατ' αὐτὸ τὸ ὄνομα διώκειν τοῦ λεχθέντος τὴν ἐναντίωσιν, ἔριδι οὐ διαλέκτῳ πρὸς ἀλλήλους χρώμενοι. Εστι γὰρ δή, ἔφη, περὶ πολλοὺς τοῦτο τὸ πάθος· ἀλλὰ μῶν καὶ πρὸς ἡμᾶς τοῦτο τείνει ἐν τῷ παρόντι; Παντάπασι μὲν οὖν, ἦν δ' ἐγώ. κινδυνεύομεν γοῦν ἄκοντες ἀντιλογίας ἅπτεσθαι. Πῶς; Τὸ μὴ τὴν αὐτὴν φύσιν ὅτι οὐ τῶν αὐτῶν δεῖ ἐπιτηδευμάτων τυγχάνειν, πάνυ ἀνδρείως τε καὶ ἐριστικῶς κατὰ τὸ ὄνομα διώκομεν· ἐπεσκεψάμεθα δὲ οὐδ' ὁπηοῦν τί εἶδος τὸ τῆς ἑτέρας τε καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως, καὶ πρὸς τί τεῖνον, ὡριζόμεθα τότε, ὅτε τὰ ἐπιτηδεύματα ἄλλῃ φύσει ἄλλα, τῇ δὲ αὐτῇ τὰ αὐτὰ ἀπεδίδομεν. Οὐ γὰρ οὖν, ἔφη, ἐπεσκεψάμεθα. Τοιγάρτοι, εἶπον, ἔξεστιν ἡμῖν, ὡς ἔοικεν, ἀνερωτᾶν ἡμᾶς αὐτοὺς εἰ ἡ αὐτὴ φύσις φαλακρῶν καὶ κομητῶν, καὶ οὐχ ἡ ἐναντία. καὶ ἐπειδὰν ὁμολογῶμεν ἐναντίαν εἶναι, ἐὰν φαλακροὶ σκυτοτομῶσι, μὴ ἐᾶν κομήτας· ἐὰν δ' αὖ κομῆται, μὴ τοὺς ἑτέρους. Γελοῖον μέντ' ἂν εἴη, ἔφη. Ἆρα κατ' ἄλλό τι, εἶπον ἐγώ, γελοῖον, ἢ ὅτι τότε οὐ πάντως τὴν αὐτὴν καὶ τὴν ἑτέραν φύσιν ἐτιθέμεθα, ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ εἶδος τῆς ἀλλοιώσεώς τε καὶ ὁμοιώσεως μόνον ἐφυλάττομεν, τὸ πρὸς αὐτὰ τεῖνον τὰ ἐπιτηδεύματα; οἷον, ἰατρικὸν μὲν καὶ ἰατρικὴν τὴν ψυχὴν ἔχοντα, τὴν αὐτὴν φύσιν ἔχειν ἐλέγομεν. ἢ οὐκ οἴει; Ἔγωγε. Ἰατρικὸν δὲ καὶ τε-

κτονικὸν, ἄλλην. Πάντως που. Οὐκοῦν ἦν δ' ἐγὼ, καὶ τὸ τῶν ἀνδρῶν καὶ τὸ τῶν γυναικῶν γένος, ἐὰν μὲν πρὸς τέχνην τινὰ ἢ ἄλλο ἐπιτήδευμα διαφέρον φαίνηται, τοῦτο δὴ φήσομεν ἑκατέρῳ δεῖν ἀποδιδόναι· ἐὰν δὲ αὐτῷ τούτῳ φαίνηται διαφέρειν, τῷ τὸ μὲν θῆλυ τίκτειν, τὸ δὲ ἄῤῥεν ὀχεύειν, οὐδέν τι πω φήσομεν μᾶλλον ἀποδεδεῖχθαι ὡς πρὸς ὃ ἡμεῖς λέγομεν διαφέρει γυνὴ ἀνδρός· ἀλλ' ἔτι οἰησόμεθα δεῖν τὰ αὐτὰ ἐπιτηδεύειν τούς τε φύλακας ἡμῖν καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν. Καὶ ὀρθῶς, ἔφη. Οὐκοῦν μετὰ τοῦτο κελεύομεν τὸν τὰ ἐναντία λέγοντα, τοῦτο αὐτὸ διδάσκειν ἡμᾶς, πρὸς τίνα τέχνην ἢ τί ἐπιτήδευμα τῶν περὶ πόλεως κατασκευὴν, οὐχ ἡ αὐτὴ ἀλλὰ ἑτέρα φύσις γυναικός τε καὶ ἀνδρός; Δίκαιον γοῦν. Τάχα τοίνυν ἂν, ὅπερ σὺ ὀλίγον πρότερον ἔλεγες, εἴποι ἂν καὶ ἄλλος, ὅτι ἐν μὲν τῷ παραχρῆμα ἱκανῶς εἰπεῖν, οὐ ῥάδιον· ἐπισκεψαμένῳ δὲ, οὐδὲν χαλεπόν. Εἴποι γὰρ ἄν. Βούλει οὖν δεώμεθα τοῦ τὰ τοιαῦτα ἀντιλέγοντος, ἀκολουθῆσαι ἡμῖν, ἐάν πως ἡμεῖς ἐκείνῳ ἐνδειξώμεθα ὅτι οὐδέν ἐστιν ἐπιτήδευμα ἴδιον γυναικὶ, πρὸς διοίκησιν πόλεως; Πάνυ γε. Ἴθι δὴ (φήσομεν πρὸς αὐτὸν) ἀποκρίνου, ἆρα οὕτως ἔλεγες, τὸν μὲν, εὐφυῆ πρός τι εἶναι, τὸν δὲ, ἀφυῆ, ἐν ᾧ ὁ μὲν ῥᾳδίως τί μανθάνοι, ὁ δὲ, χαλεπῶς; καὶ ὁ μὲν, ἀπὸ βραχείας μαθήσεως ἐπιπολὺ εὑρετικὸς εἴη οὗ ἔμαθεν, ὁ δὲ, πολλῆς μαθήσεως τυχὼν καὶ μελέτης, μηδ' ἃ ἔμαθε σώζοιτο; καὶ τῷ μὲν τὰ τοῦ σώματος ἱκανῶς ὑπηρετοῖ τῇ διανοίᾳ, τῷ δὲ ἐναντιοῖτο; ἆρ' ἄλλα ἄττα ἐστὶν ἢ ταῦτα, οἷς τὸν εὐφυῆ

πρὸς ἕκαστα καὶ τὸν μὴ, ὡρίζου; Οὐδεὶς, ἦ δ᾽ ὅς, ἄλλα φήσει. Οἶσθά τι οὖν ὑπὸ ἀνθρώπων μελετώμενον, ἐν ᾧ οὐ πάντα ταῦτα τὸ τῶν ἀνδρῶν γένος διαφερόντως ἔχει ἢ τὸ τῶν γυναικῶν; ἢ μακρολογῶμεν, τήν τε ὑφαντικὴν λέγοντες, καὶ τὴν τῶν ποπάνων τε καὶ ἑψημάτων θεραπείαν; ἐν οἷς δή τι δοκεῖ τὸ γυναικεῖον γένος εἶναι, οὗ καὶ καταγελαστότατόν ἐστι πάντων ἡττώμενον; Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις, ὅτι πολὺ κρατεῖται ἐν ἅπασιν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὸ γένος τοῦ γένους. γυναῖκες μέντοι πολλαὶ πολλῶν ἀνδρῶν βελτίους εἰς πολλά· τὸ δὲ ὅλον ἔχει ὡς σὺ λέγεις. Οὐδὲν ἄρα ἐστὶν, ὦ φίλε, ἐπιτήδευμα τῶν πόλιν διοικούντων, γυναικὸς, διότι γυνὴ, οὐδ᾽ ἀνδρὸς, διότι ἀνήρ· ἀλλ᾽ ὁμοίως διεσπαρμέναι αἱ φύσεις ἐν ἀμφοῖν τοῖν ζώοιν· καὶ πάντων μὲν μετέχει γυνὴ ἐπιτηδευμάτων κατὰ φύσιν, πάντων δὲ ἀνήρ· ἐπὶ πᾶσι δὲ ἀσθενέστερον γυνὴ ἀνδρός. Πάνυ γε. Ἦ οὖν ἀνδράσι πάντα προστάξομεν, γυναικὶ δὲ οὐδέν; Πῶς; Ἀλλ᾽ ἔστι γὰρ, οἶμαι, ὡς φήσομεν, καὶ γυνὴ ἰατρικὴ, ἡ δ᾽ οὔ· καὶ μουσικὴ, ἡ δ᾽ ἄμουσος φύσει. Τί μήν; Καὶ γυμναστικὴ, ἡ δ᾽ ἄρα οὔ· οὐδὲ πολεμικὴ. ἡ δὲ ἀπόλεμος καὶ οὐ φιλογυμναστική; ἡ δ᾽ ἄρα οὔ. Οἶμαι ἔγωγε. Τί δὲ, φιλόσοφός τε, καὶ μισόσοφος; καὶ θυμοειδὴς, ἡ δ᾽ ἄθυμος; Ἔστι καὶ ταῦτα. Ἔστιν ἄρα καὶ φυλακικὴ γυνὴ, ἡ δ᾽ οὔ; Ἦ οὐ τοιαύτην καὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν φυλακικῶν φύσιν ἐξελεξάμεθα; Τοιαύτην μὲν οὖν. Καὶ γυναικὸς ἄρα καὶ ἀνδρὸς ἡ αὐτὴ φύσις εἰς φυλακὴν πόλεως, πλὴν ὅσα ἀσθενεστέρα ἢ ἰσχυροτέρα

ἐστί. Φαίνεται. Καὶ γυναῖκες ἄρα αἱ τοιαῦται τοῖς τοιούτοις ἀνδράσιν ἐκλεκτέαι συνοικεῖν τε καὶ συμφυλάττειν, ἐπείπερ εἰσὶν ἱκαναὶ καὶ ξυγγενεῖς αὐτοῖς τὴν φύσιν. Πάνυ γε. Τὰ δ᾽ ἐπιτηδεύματα οὐ τὰ αὐτὰ ἀποδοτέα ταῖς αὐταῖς φύσεσι; Τὰ αὐτά. Ἥκομεν ἄρα εἰς τὰ πρότερα περιφερόμενοι, καὶ ὁμολογοῦμεν μὴ παρὰ φύσιν εἶναι ταῖς τῶν φυλάκων γυναιξὶ μουσικήν τε καὶ γυμναστικὴν ἀποδιδόναι. Παντάπασι μὲν οὖν. Οὐκ ἄρα ἀδύνατά γε οὐδὲ εὐχαῖς ὅμοια ἐνομοθετοῦμεν, ἐπείπερ κατὰ φύσιν ἐτίθεμεν τὸν νόμον· ἀλλὰ τὰ νῦν παρὰ ταῦτα γιγνόμενα, παρὰ φύσιν μᾶλλον ὡς ἔοικε γίγνεται. Ἔοικεν. Οὐκοῦν ἡ ἐπίσκεψις ἡμῖν ἦν, εἰ δυνατά γε καὶ βέλτιστα λέγοιμεν; Ἦν γάρ. Καὶ ὅτι μὲν δὴ δυνατά, διωμολόγηται; Ναί. Ὅτι δὲ δὴ βέλτιστα, τὸ μετὰ τοῦτο δεῖ διομολογηθῆναι; Δῆλον. Οὐκοῦν, πρός γε τὸ φυλακικὴν γυναῖκα γενέσθαι, οὐκ ἄλλη μὲν ἡμῖν ἄνδρας ποιήσει παιδεία, ἄλλη δὲ γυναῖκας, ἄλλως τε καὶ τὴν αὐτὴν φύσιν παραλαβοῦσα; Οὐκ ἄλλη. Πῶς οὖν ἔχεις δόξης τοῦ τοιοῦδε πέρι; Τίνος δή; Τοῦ ὑπολαμβάνειν παρὰ σεαυτῷ, τὸν μὲν, ἀμείνω ἄνδρα, τὸν δὲ, χείρω. ἢ πάντας ὁμοίους ἡγῇ; Οὐδαμῶς. Ἐν οὖν τῇ πόλει ἣν ᾠκίζομεν, πότερον οἴει ἡμῖν ἀμείνους ἄνδρας ἐξειργάσθαι τοὺς φύλακας, τυχόντας ἧς διήλθομεν παιδείας, ἢ τοὺς σκυτοτόμους τῇ σκυτικῇ παιδευθέντας; Γελοῖον, ἔφη, ἐρωτᾷς. Μανθάνω, ἔφην. τί δέ; τῶν ἄλλων πολιτῶν οὐχ οὗτοι ἄριστοι; Πολύ γε. Τί δέ; αἱ γυναῖκες τῶν γυναικῶν οὐχ αὗται ἔσονται βέλτισται; Καὶ

τοῦτο, ἔφη, πολύ. Ἔστι δέ τι πόλει ἄμεινον ἢ γυναῖκάς τε καὶ ἄνδρας ὡς ἀρίστους ἐγγίνεσθαι; Οὐκ ἔστι. Τοῦτο δὴ μουσική τε καὶ γυμναστικὴ παραγιγνόμεναι, ὡς ἡμεῖς διήλθομεν, ἀπεργάσονται; Πῶς δ' οὔ; Οὐ μόνον ἄρα δυνατὸν ἀλλὰ καὶ ἄριστον πόλει νόμιμον ἐτίθεμεν. Οὕτως. Ἀποδυτέον δὴ ταῖς τῶν φυλάκων γυναιξὶν, ἐπείπερ ἀρετὴν ἀντὶ ἱματίων ἀμφιέσονται· καὶ κοινωνητέον πολέμου τε καὶ τῆς ἄλλης φυλακῆς τῆς περὶ τὴν πόλιν· καὶ οὐκ ἄλλα πρακτέον. τούτων δ' αὐτῶν τὰ ἐλαφρότερα ταῖς γυναιξὶν ἢ τοῖς ἀνδράσι δοτέον, διὰ τὴν τοῦ γένους ἀσθένειαν. ὁ δὲ γελῶν ἀνὴρ ἐπὶ γυμναῖς γυναιξὶ, τοῦ βελτίστου ἕνεκα γυμναζομέναις, ἀτελῆ τοῦ γελοίου σοφίας δρέπων καρπὸν, οὐδὲν οἶδεν, ὡς ἔοικεν, ἐφ' ᾧ γελᾷ, οὐδ' ὅ, τι πράττει. κάλλιστα γὰρ δη τοῦτο καὶ λέγεται καὶ λελέξεται, ὅτι τὸ μὲν ὠφέλιμον, καλόν· τὸ δὲ βλαβερὸν, αἰσχρόν. Παντάπασι μὲν οὖν. Τοῦτο μὲν τοίνυν ἓν ὥσπερ κῦμα φῶμεν διαφεύγειν, τοῦ γυναικείου περὶ νόμου λέγοντες, ὥστε μὴ παντάπασι κατακλυσθῆναι, τιθέντας ὡς δεῖ κοινῇ πάντα ἐπιτηδεύειν τούς τε φύλακας ἡμῖν καὶ τὰς φυλακίδας· ἀλλά πῃ τὸν λόγον αὐτὸν αὑτῷ ὁμολογῆσθαι, ὡς δυνατά τε καὶ ὠφέλιμα λέγει. Καὶ μάλα, ἔφη, οὐ σμικρὸν κῦμα διαφεύγεις. Φήσεις γε, ἦν δ' ἐγὼ, οὐ μέγα αὐτὸ εἶναι, ὅταν τὸ μετὰ τοῦτο ἴδῃς. Λέγε δὴ, ὡς ἴδω, ἔφη. Τούτῳ, ἦν δ' ἐγὼ, ἕπεται νόμος καὶ τοῖς ἔμπροσθεν τοῖς ἄλλοις, ὡς ἐγῷμαι, ὅδε. Τίς; Τὰς γυναῖκας ταύτας τῶν ἀνδρῶν τούτων πάντων πάσας εἶναι κοινὰς, ἰδίᾳ δὲ μηδενὶ

μηδεμίαν συνοικεῖν· καὶ τοὺς παῖδας αὖ κοινοὺς, καὶ μήτε γονέα ἔκγονον εἰδέναι τὸν αὑτοῦ, μήτε παῖδα, γονέα. Πολὺ, ἔφη, τοῦτο ἐκείνου μεῖζον πρὸς ἀπιστίαν, καὶ τοῦ δυνατοῦ πέρι καὶ τοῦ ὠφελίμου. Οὐκ, οἶμαι, ἦν δ᾽ ἐγὼ, περί γε τοῦ ὠφελίμου ἀμφισβητεῖσθαι ἂν, ὡς οὐ μέγιστον ἀγαθὸν, κοινὰς μὲν τὰς γυναῖκας εἶναι, κοινοὺς δὲ τοὺς παῖδας, εἴπερ οἷόν τε· ἀλλ᾽ οἶμαι περὶ τοῦ εἰ δυνατὸν, ἢ μὴ, πλείστην ἀμφισβήτησιν γενέσθαι. Περὶ ἀμφοτέρων ἦ δ᾽ ὅς, εὖ μάλα ἂν ἀμφισβητηθείη. Λέγεις, ἦν δ᾽ ἐγὼ, λόγων ξύστασιν· ἐγὼ δ᾽ ᾤμην ἔκ γε τοῦ ἑτέρου ἀποδράσεσθαι, εἴ σοι δόξειεν ὠφέλιμον εἶναι· λοιπὸν δὲ δή μοι ἔσεσθαι περὶ τοῦ δυνατοῦ καὶ μή. Ἀλλ᾽ οὐκ ἔλαθες, ἦ δ᾽ ὅς, ἀποδιδράσκων· ἀλλ᾽ ἀμφοτέρων πέρι δίδου λόγον. Ὑφεκτέον, ἦν δ᾽ ἐγὼ, δίκην. τοσόνδε μέντοι χάρισαί μοι· ἔασόν με ἑορτάσαι, ὥσπερ οἱ ἀργοὶ τὴν διάνοιαν εἰώθασιν ἑστιᾶσθαι ὑφ᾽ ἑαυτῶν, ὅταν μόνοι πορεύωνται. καὶ γὰρ οἱ τοιοῦτοί που, πρὶν ἐξευρεῖν τίνα τρόπον ἔσται τι ὧν ἐπιθυμοῦσι, τοῦτο παρέντες, ἵνα μὴ κάμνωσι βουλευόμενοι περὶ τοῦ δυνατοῦ καὶ μὴ, θέντες ὡς ὑπάρχον ὃ βούλονται, ἤδη τὰ λοιπὰ διατάττουσι· καὶ χαίρουσι διεξιόντες οἷα δράσουσι γενομένου, ἀργὸν καὶ ἄλλως ψυχὴν, ἔτι ἀργοτέραν ποιοῦντες. ἤδη οὖν καὶ αὐτὸς μαλθακίζομαι, καὶ ἐκεῖνα μὲν ἐπιθυμῶ ἀναβαλέσθαι, καὶ ὕστερον ἐπισκέψασθαι εἰ δυνατά· νῦν δὲ, ὡς δυνατῶν ὄντων θεὶς, σκέψομαι, ἄν μοι παρίῃς, πῶς διατάξουσιν αὐτὰ οἱ ἄρχοντες γιγνόμενα, καὶ ὅτι πάντων ξυμφορώτατ᾽ ἂν εἴη πρα-

χθέντα εἴη τε πόλει καὶ τοῖς φύλαξι, ταῦτα πειράσομαί σοι πρότερα συνδιασκοπεῖσθαι, ὕστερα δ' ἐκεῖνα, εἴπερ παρίῃς. Ἀλλὰ παρίημι, ἔφη, καὶ σκόπει. Οἶμαι τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, εἴπερ ἔσονται οἱ ἄρχοντες ἄξιοι τούτου τοῦ ὀνόματος, οἵ τε τούτοις ἐπίκουροι κατὰ ταὐτὰ, τοὺς μὲν ἐθελήσειν ποιεῖν τὰ ἐπιταττόμενα, τοὺς δὲ ἐπιτάξειν, τὰ μὲν, αὐτοὺς πειθομένους τοῖς νόμοις, τὰ δὲ, καὶ μιμουμένους ὅσα ἂν ἐκείνοις ἐπιτρέψωμεν. Εἰκὸς, ἔφη. Σὺ μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, ὁ νομοθέτης αὐτοῖς ὥσπερ τοὺς ἄνδρας οὕτω καὶ τὰς γυναῖκας ἐκλέξας, παραδώσεις καθόσον οἷόν τε ὁμοφυεῖς· οἱ δὲ, ἅτε οἰκίας τε καὶ ξυσσίτια κοινῇ ἔχοντες, ἰδίᾳ δὲ οὐδενὸς οὐδὲν τοιοῦτο κεκτημένου, ὁμοῦ δὴ ἔσονται. ὁμοῦ δὲ ἀναμεμιγμένων καὶ ἐν γυμνασίοις καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ τροφῇ, ὑπ' ἀνάγκης, οἶμαι, τῆς ἐμφύτου ἄξονται πρὸς τὴν ἀλλήλων μίξιν. ἢ οὐκ ἀναγκαῖα σοὶ δοκῶ λέγειν; Οὐ γεωμετρικαῖς γε, ἦ δ' ὅς, ἀλλ' ἐρωτικαῖς ἀνάγκαις· αἳ κινδυνεύουσιν ἐκείνων δριμύτεραι εἶναι πρὸς τὸ πείθειν τε καὶ ἕλκειν τὸν πολὺν λεών. Καὶ μάλα, εἶπον. ἀλλὰ δὴ μετὰ ταῦτα, ὦ Γλαύκων, ἀτάκτως μὲν μίγνυσθαι ἀλλήλοις, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν ποιεῖν, οὔτε ὅσιον ἐν εὐδαιμόνων πόλει, οὔτ' ἐάσουσιν οἱ ἄρχοντες. Οὐ γὰρ δίκαιον, ἔφη. Δῆλον δὴ ὅτι γάμους τὸ μετὰ τοῦτο ποιήσομεν ἱεροὺς εἰς δύναμιν ὅτι μάλιστα, εἶεν δ' ἂν ἱεροὶ οἱ ὠφελιμώτατοι. Παντάπασι μὲν οὖν. Πῶς οὖν δὴ ὠφελιμώτατοι ἔσονται, τόδε μοι λέγε, ὦ Γλαύκων. ὁρῶ γάρ σου ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ κύνας θηρευτικοὺς, καὶ τῶν γενναίων ὀρνίθων

μάλα συχνούς· ἆρ' οὖν, ὦ πρὸς Διός, προσέσχηκάς τι τοῖς τούτων γάμοις τε καὶ παιδοποιΐαις; Τὸ ποῖον, ἔφη; Πρῶτον μὲν αὐτῶν τούτων, καίπερ ὄντων γενναίων, ἆρ' οὐκ εἰσί τινὲς καὶ γίγνονται ἄριστοι; Εἰσί. Πότερον οὖν ἐξ ἁπάντων ὁμοίως γεννᾷς; ἢ προθυμῇ ὅτι μάλιστα ἐκ τῶν ἀρίστων; Ἐκ τῶν ἀρίστων. Τί δ', ἐκ τῶν νεωτάτων, ἢ ἐκ τῶν γεραιτάτων, ἢ ἐξ ἀκμαζόντων ὅτι μάλιστα; Ἐξ ἀκμαζόντων. Καὶ ἐὰν μὴ οὕτω γεννᾶται, πολύ σοι ἡγῇ χεῖρον ἔσεσθαι τό, τε τῶν ὀρνίθων καὶ τὸ τῶν κυνῶν γένος; Ἔγωγ', ἔφη. Τί δὲ ἵππων οἴει, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τῶν ἄλλων ζώων; ἦ ἄλλῃ πῃ ἔχειν; Ἄτοπον μέν τ' ἄν, ἦ δ' ὅς, εἴη. Βαβαί, ἦν δ' ἐγώ, ὦ φίλε ἑταῖρε, ὡς ἄρα σφόδρα ἡμῖν δεῖ ἄκρων εἶναι τῶν ἀρχόντων, εἴπερ καὶ περὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ὡσαύτως ἔχει. Ἀλλὰ μὲν δὴ ἔχει, ἔφη. Ἀλλὰ τί δή; Ὅτι ἀνάγκη αὐτοῖς, ἦν δ' ἐγώ, φαρμάκοις πολλοῖς χρῆσθαι. ἰατρὸν δέ που, μὴ δεομένοις μὲν σώμασι φαρμάκων, ἀλλὰ διαίτῃ ἐθελόντων ὑπακούειν, καὶ φαυλότερον ἐξαρκεῖν ἡγούμεθα εἶναι· ὅταν δὲ δὴ καὶ φαρμακεύειν δέῃ, ἴσμεν ὅτι ἀνδρειοτέρου δεῖ τοῦ ἰατροῦ. Ἀληθῆ. ἀλλὰ πρὸς τί λέγεις; Πρὸς τόδε, ἦν δ' ἐγώ· συχνῷ τῷ ψεύδει καὶ τῇ ἀπάτῃ κινδυνεύει ἡμῖν δεήσειν χρῆσθαι τοὺς ἄρχοντας ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ἀρχομένων. ἔφαμεν δέ που, ἐν φαρμάκου εἴδει πάντα τὰ τοιαῦτα χρήσιμα εἶναι. Καὶ ὀρθῶς γε, ἔφη. Ἐν τοῖς γάμοις τοίνυν καὶ παιδοποιΐαις ἔοικε τὸ ὀρθὸν τοῦτο γενέσθαι οὐκ ἐλάχιστον. Πῶς δή; Δεῖ μέν, εἶπον, ἐκ τῶν ὡμολογημένων, τοὺς ἀρίστους ταῖς ἀρίσταις συγγίνεσθαι ὡς

πλειστάκις, τοὺς δὲ φαυλοτάτους, ταῖς φαυλοτάταις τοὐναντίον· καὶ τῶν μὲν τὰ ἔκγονα τρέφειν, τῶν δὲ, μή· εἰ μέλλει τὸ ποίμνιον ὅτι ἀκρότατον εἶναι· καὶ ταῦτα πάντα γιγνόμενα λανθάνειν, πλὴν αὐτοὺς τοὺς ἄρχοντας· εἰ αὖ ἡ ἀγέλη τῶν φυλάκων ὅτι μάλιστα ἀστασίαστος ἔσται. Ὀρθότατα, ἔφη. Οὐκοῦν δὴ ἑορταί τινες νομοθετητέαι ἔσονται, ἐν αἷς ξυνάξομεν τάς τε νύμφας καὶ τοὺς νυμφίους· καὶ θυσίαι καὶ ὕμνοι ποιητέοι τοῖς ἡμετέροις ποιηταῖς, πρέποντες τοῖς γιγνομένοις γάμοις. τὸ δὲ πλῆθος τῶν γάμων ἐπὶ τοῖς ἄρχουσι ποιήσομεν· ἵν' ὡς μάλιστα διασώζωσι τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν τῶν ἀνδρῶν, πρὸς πολεμίους καὶ νόσους καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ἀποσκοποῦντες· καὶ μήτε μεγάλη ἡμῖν ἡ πόλις κατὰ τὸ δυνατὸν, μήτε σμικρὰ γίγνηται. Ὀρθῶς, ἔφη. Κλῆροι δή τινες, οἶμαι, ποιητέοι κομψοὶ, ὥστε τὸν φαῦλον ἐκεῖνον αἰτιᾶσθαι ἐφ' ἑκάστης συνέρξεως τύχην, ἀλλὰ μὴ τοὺς ἄρχοντας. Καὶ μάλα, ἔφη. Καὶ τοῖς ἀγαθοῖς γέ που τῶν νέων ἐν πολέμῳ, ἢ ἄλλοθί που, γέρα δοτέον καὶ ἆθλα ἄλλά τε, καὶ ἀφθονεστέρα ἡ ἐξουσία τῆς τῶν γυναικῶν ξυγκοιμήσεως, ἵνα καὶ ἅμα μετὰ προφάσεως ὡς πλεῖστοι τῶν παίδων ἐκ τῶν τοιούτων σπείρωνται. Ὀρθῶς. Οὐκοῦν καὶ τὰ ἀεὶ γιγνόμενα ἔκγονα παραλαμβάνουσαι αἱ ἐπὶ τούτων ἐφεστηκυῖαι ἀρχαὶ, εἴτε ἀνδρῶν, εἴτε γυναικῶν· εἴτε ἀμφότεραι. κοιναὶ μὲν γάρ που καὶ ἀρχαὶ γυναιξί τε καὶ ἀνδράσι. Ναί. Τὰ μὲν δὴ τῶν ἀγαθῶν, δοκῶ, λαβοῦσαι εἰς τὸν σηκὸν οἴσουσι παρά τινας τροφοὺς, χωρὶς οἰκούσας ἔν τινι μέρει τῆς πόλεως· τὰ

δὲ τῶν χειρόνων, καὶ ἐάν τι τῶν ἑτέρων ἀνάπηρον γίγνηται, ἐν ἀποῤῥήτῳ τε καὶ ἀδήλῳ κατακρύψουσιν, ὡς πρέπει. Εἴπερ μέλλει, ἔφη, καθαρὸν τὸ γένος τῶν φυλάκων ἔσεσθαι. Οὐκοῦν καὶ τροφῆς οὗτοι ἐπιμελήσονται, τάς τε μητέρας ἐπὶ τὸν σηκὸν ἄγοντες, ὅταν σπαργῶσι, πᾶσαν μηχανὴν μηχανώμενοι ὅπως μηδεμία τὸ αὑτῆς αἰσθήσεται, καὶ ἄλλας γάλα ἐχούσας ἐκπορίζοντες, ἐὰν μὴ αὗται ἱκαναὶ ὦσι. καὶ αὐτῶν τούτων ἐπιμελήσονται, ὅπως μέτριον χρόνον θηλάσωνται· ἀγρυπνίας δὲ καὶ τὸν ἄλλον πόνον τίτθαις τε καὶ τροφοῖς παραδώσουσι. Πολλὴν ῥαστώνην, ἔφη, λέγεις τῆς παιδοποΐας ταῖς τῶν φυλάκων γυναιξί. Πρέπει γάρ, ἦν δ' ἐγώ. τὸ δ' ἐφεξῆς διέλθωμεν ὃ προθυμούμεθα. ἔφαμεν γὰρ δὴ ἐξ ἀκμαζόντων δεῖν τὰ ἔκγονα γίγνεσθαι ἀληθῆ. Ἆρ' οὖν σοι ξυνδοκεῖ μέτριος χρόνος ἀκμῆς, τὰ εἴκοσιν ἔτη γυναικὶ, ἀνδρὶ δὲ τὰ τριάκοντα; Τὰ ποῖα αὐτῶν; ἔφη. Γυναικὶ μὲν, ἦν δ' ἐγὼ, ἀρξαμένῃ ἀπὸ εἰκοσαετίδος μέχρι τεσσαρακονταετίδος τίκτειν τῇ πόλει· ἀνδρὶ δὲ, ἐπειδὰν τὴν ὀξυτάτην δρόμου ἀκμὴν παρῇ, τὸ ἀπὸ τούτου γεννᾷν τῇ πόλει, μέχρι πέντε καὶ πεντηκονταέτους. Ἀμφοτέρων γοῦν, ἔφη, αὕτη ἀκμὴ σώματός τε καὶ φρονήσεως. Οὐκοῦν, ἐάν τε πρεσβύτερος τούτων, ἐάν τε νεώτερος, τῶν εἰς τὸ κοινὸν γεννήσεων ἅψηται, οὔτε ὅσιον οὔτε δίκαιον φήσομεν τὸ ἁμάρτημα, ὡς παῖδα φιτύοντος τῇ πόλει, ὃς, ἂν λάθῃ, γενήσεται οὐχ ὑπὸ θυσιῶν οὐδ' ὑπὸ εὐχῶν φὺς, (ἃς ἐφ' ἑκάστοις τοῖς γάμοις εὔξονται καὶ ἱέρειαι καὶ ἱερεῖς καὶ ξύμπασα ἡ πόλις, ἐξ ἀγαθῶν ἀμείνους,

M 2

καὶ ἐξ ὠφελίμων ὠφελιμωτέρους ἀεὶ τοὺς ἐκγόνους γίνεσθαι) ἀλλ' ὑπὸ σκότου μετὰ δεινῆς ἀκρασίας γεγονώς. Ὀρθῶς, ἔφη. Ὁ αὐτὸς δέ γ', εἶπον, νόμος, ἐάν τις τῶν ἔτι γεννώντων, μὴ συνέρξαντος ἄρχοντος, ἅπτηται τῶν ἐν ἡλικίᾳ γυναικῶν. νόθον γὰρ καὶ ἀνέγγυον καὶ ἀνίερον θήσομεν αὐτὸν παῖδα τῇ πόλει καθιστάναι. Ὀρθότατα, ἔφη. Ὅταν δὲ δή, οἶμαι, αἵ τε γυναῖκες καὶ οἱ ἄνδρες τοῦ γεννᾶν ἐκβῶσι τὴν ἡλικίαν, ἀφήσομέν που ἐλευθέρους αὐτοὺς συγγίνεσθαι ᾗ ἂν ἐθέλωσι, πλὴν θυγατρὶ, καὶ μητρὶ, καὶ ταῖς τῶν θυγατέρων παισὶ, καὶ ταῖς ἄνω μητρός· καὶ τὰς γυναῖκας αὖ, πλὴν υἱεῖ, καὶ πατρὶ, καὶ τοῖς τῶν τοιούτων, εἰς τὸ κάτω καὶ ἐπὶ τὸ ἄνω. καὶ ταῦτά γ' ἤδη πάντα διακελευσάμενοι προθυμεῖσθαι, μάλιστα μὲν μηδ' εἰς φῶς ἐκφέρειν κύημα μηδὲν, ἐὰν γένηται· ἐὰν δέ τι βιάσηται, οὕτω ἐκτιθέναι ὡς οὐκ οὔσης τροφῆς τῷ τοιούτῳ. Καὶ ταῦτα μέν γ', ἔφη, μετρίως λέγεται. Πατέρας δὲ καὶ θυγατέρας, καὶ ἃ νῦν δὴ ἔλεγες, πῶς διαγνώσονται ἀλλήλων; Οὐδαμῶς, ἦν δ' ἐγώ· ἀλλ' ἀφ' ἧς ἂν ἡμέρας τὶς αὐτῶν νυμφίος γένηται, μετ' ἐκείνην δεκάτῳ μηνὶ καὶ ἑβδόμῳ δὴ ἃ ἂν γένηται ἔκγονα, ταῦτα πάντα προσερεῖ· τὰ μὲν ἄῤῥενα, υἱεῖς, τὰ δὲ θήλεα, θυγατέρας· καὶ ἐκεῖνα, ἐκεῖνον πατέρα· καὶ οὕτω δὴ τὰ τούτων ἔκγονα, παίδων παῖδας, καὶ ἐκεῖνα αὖ ἐκείνους, πάππους τε καὶ τίτθας. τὰ δ' ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ γεγονότα ἐν ᾧ αἱ μητέρες καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν ἐγέννων, ἀδελφάς τε καὶ ἀδελφούς· ὥστε, ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, ἀλλήλων μὴ ἅπτεσθαι. ἀδελφοὺς

δὲ καὶ ἀδελφὰς δώσει ὁ νόμος συνοικεῖν, ἐὰν ὁ κλῆρος ταύτῃ συμπίπτῃ, καὶ ἡ Πυθία προσαναιρῇ. Ὀρθότατα, ἦ δ' ὅς. Ἡ μὲν δὴ κοινωνία, ὦ Γλαύκων, αὕτη τε καὶ τοιαύτη γυναικῶν τε καὶ παίδων τοῖς φύλαξί σοι τῆς πόλεως. ὡς δὲ ἑπομένη τε τῇ ἄλλῃ πολιτείᾳ, καὶ μακρῷ βελτίστη, δεῖ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο βεβαιώσασθαι παρὰ τοῦ λόγου. ἢ πῶς ποιοῦμεν; Οὕτω νὴ Δία, ἦ δ' ὅς. Ἆρ' οὖν οὐχ ἥδε ἀρχὴ τῆς ὁμολογίας, ἐρέσθαι ἡμᾶς αὐτοὺς τί ποτε τὸ μέγιστον ἀγαθὸν ἔχομεν εἰπεῖν εἰς πόλεως κατασκευὴν, οὗ δεῖ στοχαζόμενον τὸν νομοθέτην τιθέναι τοὺς νόμους, καὶ τί μέγιστον κακὸν, εἶτα ἐπισκέψασθαι; ἆρα ἃ νῦν δὴ διήλθομεν, εἰς μὲν τὸ τοῦ ἀγαθοῦ ἴχνος ἡμῖν ἁρμόττει, τῷ δὲ τοῦ κακοῦ ἀναρμοστεῖ; Πάντων μάλιστα, ἔφη. Ἔχομεν οὖν τι μεῖζον κακὸν πόλει ἢ ἐκεῖνο ὃ ἂν αὐτὴν διασπᾷ, καὶ ποιοῖ πολλὰς ἀντὶ μιᾶς; ἢ μεῖζον ἀγαθὸν τοῦ ὃ ἂν ξυνδῇ τε καὶ ποιοῖ μίαν; Οὐκ ἔχομεν. Οὐκοῦν ἡ μὲν ἡδονῆς τε καὶ λύπης κοινωνία ξυνδεῖ, ὅταν ὅτι μάλιστα πάντες οἱ πολῖται, τῶν αὐτῶν γιγνομένων τε καὶ ἀπολλυμένων, παραπλησίως χαίρωσι καὶ λυπῶνται; Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Ἡ δέ γε τῶν τοιούτων ἰδίωσις διαλύει, ὅταν οἱ μὲν, περιαλγεῖς, οἱ δὲ, περιχαρεῖς γίγνωνται ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς παθήμασι τῆς πόλεώς τε καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει. Τί δ' οὔ; Ἆρ' οὖν ἐκ τοῦδε τὸ τοιόνδε γίγνεται, ὅταν μὴ ἅμα φθέγγωνται ἐν τῇ πόλει τὰ τοιάδε ῥήματα, τό, τε ἐμὸν καὶ τὸ οὐκ ἐμόν; καὶ περὶ τοῦ ἀλλοτρίου κατὰ ταὐτὰ τοῦτο λέγωσι τὸ ἐμὸν καὶ τὸ οὐκ ἐμὸν, αὕτη ἄριστα διοικεῖται; Πο-

λύ γε. Καὶ ἥτις δὴ ἐγγύτατα ἑνὸς ἀνθρώπου ἔχει· οἷον, ὅταν που ἡμῶν δάκτυλός του πληγῇ, πᾶσα ἡ κοινωνία ἡ κατὰ τὸ σῶμα πρὸς τὴν ψυχὴν τεταμένη εἰς μίαν σύνταξιν τὴν τοῦ ἄρχοντος ἐν αὐτῇ, ᾔσθετό τε καὶ πᾶσα ἅμα ξυνήλγησε μέρους πονήσαντος ὅλη· καὶ οὕτω δὴ λέγομεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος τὸν δάκτυλον ἀλγεῖ· καὶ περὶ ἄλλου ὁτουοῦν τῶν τοῦ ἀνθρώπου ὁ αὐτός γε λόγος, περί τε λύπης, πονοῦντος μέρους, καὶ περὶ ἡδονῆς, ῥαΐζοντος. Ὁ αὐτὸς γάρ, ἔφη. καὶ (τοῦτο ὃ ἐρωτᾷς) τοῦ τοιούτου ἐγγύτατα ἡ ἄριστα πολιτευομένη πόλις οἰκεῖ. ἑνὸς δή, οἶμαι, πάσχοντος τῶν πολιτῶν ὁτιοῦν ἢ ἀγαθὸν ἢ κακόν, ἡ τοιαύτη πόλις μάλιστά τε φήσει ἑαυτῆς εἶναι τὸ πάσχον, καὶ ξυνησθήσεται ἅπασα, ἢ ξυλλυπήσεται. Ἀνάγκη, ἔφη, τήν γε εὔνομον. Ὥρα ἂν εἴη, ἦν δ' ἐγώ, ἐπανιέναι ἡμῖν ἐπὶ τὴν ἡμετέραν πόλιν, καὶ τὰ τοῦ λόγου ὁμολογήματα σκοπεῖν ἐν αὐτῇ, εἰ αὐτὴ μάλιστ' ἔχει, εἴτε καὶ ἄλλη τὶς μᾶλλον. Οὐκοῦν χρή, ἔφη, Τί οὖν; ἔστι μέν που καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἄρχοντές τε καὶ δῆμος, ἔστι δὲ καὶ ἐν αὐτῇ; Ἔστι. Πολίτας μὲν δὴ πάντες οὗτοι ἀλλήλους προσεροῦσι; Πῶς δ' οὔ; Ἀλλὰ πρὸς τῷ πολίτας, τί ὁ ἐν ταῖς ἄλλαις δῆμος τοὺς ἄρχοντας προσαγορεύει; Ἐν μὲν ταῖς πολλαῖς, δεσπότας, ἐν δὲ ταῖς δημοκρατουμέναις, αὐτὸ τοὔνομα τοῦτο ἄρχοντας. Τί δ' ὁ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ δῆμος; πρὸς τῷ πολίτας, τί τοὺς ἄρχοντας φησὶν εἶναι; Σωτῆράς τε καὶ ἐπικούρους, ἔφη. Τί δ' οὗτοι τὸν δῆμον; Μισθοδότας τε καὶ τροφέας. Καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις οἱ ἄρχοντες τοὺς δήμους; Δούλους,

ἔφη. Τί δ᾽ οἱ ἄρχοντες ἀλλήλους; Ξυνάρχοντας, ἔφη. Τί δ᾽ οἱ ἡμέτεροι; Ξυμφύλακας. Ἔχεις οὖν εἰπεῖν τῶν ἀρχόντων ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν εἴ τις τινὰ ἔχει προσειπεῖν τῶν ξυναρχόντων, τὸν μὲν, ὡς οἰκεῖον, τὸν δὲ, ὡς ἀλλότριον; Καὶ πολλούς γε. Οὐκοῦν, τὸν μὲν οἰκεῖον ὡς ἑαυτοῦ νομίζει τε καὶ λέγει, τὸν δ᾽ ἀλλότριον, ὡς οὐχ ἑαυτοῦ. Οὕτω. Τί δὲ οἱ παρά σοι φύλακες; ἔσθ᾽ ὅστις αὐτῶν ἔχοι ἂν τῶν ξυμφυλάκων νομίσαι τινὰ ἢ προσειπεῖν ὡς ἀλλότριον; Οὐδαμῶς, ἔφη. παντὶ γὰρ ᾧ ἂν ἐντυγχάνῃ τὶς, ἢ ὡς ἀδελφῷ ἢ ὡς ἀδελφῇ, ἢ ὡς πατρὶ ἢ ὡς μητρὶ, ἢ ὡς υἱεῖ ἢ θυγατρὶ, ἢ τούτων ἐκγόνοις, ἢ προγόνοις, νομιεῖ ἐντυγχάνειν. Κάλλιστα, ἦν δ᾽ ἐγὼ, λέγεις· ἀλλ᾽ ἔτι καὶ τόδε εἰπὲ, πότερον αὐτοῖς τὰ ὀνόματα μόνον οἰκεῖα νομοθετήσεις, ἢ καὶ τὰς πράξεις πάσας κατὰ τὰ ὀνόματα πράττειν, περί τε τοὺς πατέρας ὅσα νόμος περὶ πατέρας, αἰδοῦς τε πέρι καὶ κηδεμονίας, καὶ τοῦ ὑπήκοον δεῖν εἶναι τῶν γονέων· ἢ μήτε πρὸς θεῶν μήτε πρὸς ἀνθρώπων αὐτῷ ἄμεινον ἔσεσθαι, ὡς οὔτε ὅσια οὔτε δίκαια πράττοντος ἂν, εἰ ἄλλα πράττοι ἢ ταῦτα. αὗταί σοι ἢ ἄλλαι φῆμαι ἐξ ἁπάντων τῶν πολιτῶν ὑμνήσουσιν εὐθὺς περὶ τὰ τῶν παίδων ὦτα καὶ περὶ πατέρων, οὓς ἂν αὐτοῖς τὶς ἀποφήνῃ, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ξυγγενῶν. Αὗται, ἔφη. γελοῖον γὰρ ἂν εἴη εἰ ἄνευ ἔργων οἰκεῖα ὀνόματα διὰ τῶν στομάτων μόνον φθέγγοιντο. Πασῶν ἄρα πόλεων μάλιστα ἐν αὐτῇ ξυμφωνήσουσιν, ἑνός τινος ἢ εὖ ἢ κακῶς πράττοντος· ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν τὸ ῥῆμα, τὸ, ὅτι τὸ ἐμὸν εὖ πράττει, ἢ ὅτι τὸ ἐμὸν, κακῶς. Ἀληθέ-

στατα, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν μετὰ τούτου τοῦ δόγματός τε καὶ ῥήματος ἔφαμεν ξυνακολουθεῖν τάς τε ἡδονὰς καὶ τὰς λύπας κοινῇ; Καὶ ὀρθῶς γε ἔφαμεν. Οὐκοῦν μάλιστα τοῦ αὐτοῦ κοινωνήσουσιν ἡμῖν οἱ πολῖται, ὃ δὴ ἐμὸν ὀνομάζουσι. τούτου δὲ κοινωνοῦντες, οὕτω δὴ λύπης τε καὶ ἡδονῆς μάλιστα κοινωνίαν ἕξουσι. Πολύ γε. Ἆρ' οὖν τούτων αἰτία πρὸς τῇ ἄλλῃ καταστάσει, ἡ τῶν γυναικῶν τε καὶ παίδων κοινωνία τοῖς φύλαξι; Πολὺ μὲν οὖν μάλιστα, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν μέγιστόν τε πόλει αὐτὸ ὡμολογήσαμεν ἀγαθὸν, ἀπεικάζοντες εὖ οἰκουμένην πόλιν σώματι πρὸς μέρος αὐτοῦ λύπης τε πέρι καὶ ἡδονῆς, ὡς ἔχει. Καὶ ὀρθῶς γ', ἔφη, ὡμολογήσαμεν. Τοῦ μεγίστου ἄρα ἀγαθοῦ τῇ πόλει αἰτία ἡμῖν πέφανται ἡ κοινωνία τοῖς ἐπικούροις τῶν τε παίδων καὶ τῶν γυναικῶν. Καὶ μάλ', ἔφη. Καὶ μὲν δὴ, καὶ τοῖς πρόσθεν γε ὡμολογοῦμεν. ἔφαμεν γάρ που οὔτε οἰκίας τούτοις ἰδίας δεῖν εἶναι, οὔτε γῆν, οὔτε τι κτῆμα, ἀλλὰ παρὰ τῶν ἄλλων τροφὴν λαμβάνοντας, μισθὸν τῆς φυλακῆς, κοινῇ πάντας ἀναλίσκειν, εἰ μέλλοιεν ὄντως φύλακες εἶναι. Ὀρθῶς, ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐχ, ὅπερ λέγω, τά τε πρόσθεν εἰρημένα, καὶ τὰ νῦν λεγόμενα, ἔτι μᾶλλον, ἀπεργάζεται αὐτοὺς ἀληθινοὺς φύλακας, καὶ ποιεῖ μὴ διασπᾶν τὴν πόλιν, τὸ ἐμὸν ὀνομάζοντας, μὴ τὸ αὐτὸ, ἀλλ' ἄλλον ἄλλο; τὸν μὲν, εἰς τὴν ἑαυτοῦ οἰκίαν ἕλκοντα ὅ, τι ἂν δύνηται χωρὶς τῶν ἄλλων κτήσασθαι· τὸν δὲ, εἰς τὴν ἑαυτοῦ, ἑτέραν οὖσαν; καὶ γυναῖκά τε καὶ παῖδας ἑτέρους, ἡδονάς τε καὶ ἀλγηδόνας ἐμποιοῦντας, ἰδίων ὄντων

ἰδίας; ἀλλ' ἑνὶ δόγματι τοῦ οἰκείου πέρι, ἐπὶ τὸ αὐτὸ τείνοντας πάντας εἰς τὸ δυνατὸν, ὁμοπαθεῖς λύπης τε καὶ ἡδονῆς εἶναι. Κομιδῆ μὲν οὖν, ἔφη. Τί δέ; δίκαι τε καὶ ἐγκλήματα πρὸς ἀλλήλους, οὐκ οἰχήσεται ἐξ αὐτῶν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, διὰ τὸ μηδένα ἴδιον ἐκτῆσθαι πλὴν τὸ σῶμα, τὰ δ' ἄλλα κοινά; ὅθεν δὴ ὑπάρχει τούτοις ἀστασιάστοις εἶναι, ὅσα γε διὰ χρημάτων ἢ παίδων ἢ ξυγγενῶν κτῆσιν ἄνθρωποι στασιάζουσι. Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη, ἀπηλλάχθαι. Καὶ μὴν οὐδὲ βιαίων γε οὐδ' αἰκίας δίκαι δικαίως ἂν εἶεν ἐν αὐτοῖς. ἥλιξι μὲν γὰρ ἥλικας ἀμύνεσθαι, καλὸν καὶ δίκαιόν που φήσομεν, ἀνάγκη σωμάτων ἐπιμέλειαν τιθέντες. Ὀρθῶς, ἔφη. Καὶ γὰρ τόδε ὀρθὸν ἔχει, ἦν δ' ἐγὼ, οὗτος ὁ νόμος· εἴπου τίς γε θυμοῖτο, ἐν τῷ τοιούτῳ πληρῶν τὸν θυμὸν, ἧττον ἐπὶ μείζους ἂν ἴοι στάσεις. Πάνυ μὲν οὖν. Πρεσβυτέρῳ μὲν νεωτέρων πάντων ἄρχειν τε καὶ κολάζειν προστετάξεται. Δῆλον. Καὶ μὴν ὅτι γε νεώτερος πρεσβύτερον, ἂν μὴ ἄρχοντες προστάττωσιν, οὔτε ἄλλως βιάζεσθαι ἐπιχειρήσει ποτὲ, οὔτε τύπτειν, ὡς τὸ εἰκός. οἶμαι δ' οὐδὲ ἄλλως ἀτιμάσει. ἱκανὼ γὰρ τὼ φύλακε κωλύοντε, δέος τε καὶ αἰδώς· αἰδὼς μὲν, ὡς γονέων μὴ ἅπτεσθαι εἴργουσα· δέος δὲ, τὸ τῷ πάσχοντι τοὺς ἄλλους βοηθεῖν· τοὺς μὲν, ὡς υἱεῖς· τοὺς δὲ, ὡς ἀδελφούς· τοὺς δὲ, ὡς πατέρας. Ξυμβαίνει γὰρ οὕτως, ἔφη. Πανταχῇ δὴ ἐκ τῶν νόμων εἰρήνην πρὸς ἀλλήλους οἱ ἄνδρες ἕξουσι. Πολλήν γε. Τούτων μὴν ἐν ἑαυτοῖς μὴ στασιαζόντων, οὐδὲν δεινὸν μή ποτε ἡ ἄλλη πόλις πρὸς τούτους ἢ πρὸς ἀλ-

λήλους διχοστατήσῃ. Οὐ γὰρ οὖν. Τά γε μὴν σμικρότατα τῶν κακῶν δι' ἀπρέπειαν ὀκνῶ καὶ λέγειν, ὧν ἀπηλλαγμένοι ἂν εἶεν· κολακείας τε πλουσίων πένητες, ἀπορίας τε καὶ ἀλγηδόνας ὅσας ἐν παιδοτροφίαις καὶ χρηματισμοῖς διὰ τροφὴν οἰκετῶν ἀναγκαίαν ἴσχουσι, τὰ μὲν, δανειζόμενοι, τὰ δὲ, ἐξαρνούμενοι· τὰ δὲ πάντως πορισάμενοι, θέμενοι παρὰ γυναῖκάς τε καὶ οἰκέτας, ταμιεύειν παραδύντες· ὅσά τε, ὦ φίλε, περὶ αὐτὰ, καὶ οἷα πάσχουσι δειλά τε καὶ ἀγεννῆ, καὶ οὐκ ἄξια λέγειν. Δῆλα γὰρ, ἔφη, καὶ τυφλῷ. Πάντων τε δὴ τούτων ἀπαλλάξονται, ζήσουσί τε τοῦ μακαριστοῦ βίου ὃν οἱ ὀλυμπιονῖκαι ζῶσι, μακαριώτερον. Πῆ; Διὰ σμικρόν που μέρος εὐδαιμονίζονται ἐκεῖνοι, ὧν τούτοις ὑπάρχει. ἥ τε γὰρ τῶνδε νίκη, καλλίων· ἥ τ' ἐκ τοῦ δημοσίου τροφὴ, τελεωτέρα. νίκην τε γὰρ νικῶσι ξυμπάσης τῆς πόλεως σωτηρίαν. τροφῇ τε καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ὅσων βίος δεῖται, αὐτοί τε καὶ παῖδες ἀναδοῦνται, καὶ γέρα δέχονται παρὰ τῆς αὑτῶν πόλεως, ζῶντες, καὶ τελευτήσαντες, ταφῆς ἀξίας μετέχουσι. Καὶ μάλα, ἔφη, καλά. Μέμνησαι οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, ὅτι ἐν τοῖς πρόσθεν, οὐκ οἶδα ὅτου λόγος ἡμῖν ἐπέπληξεν ὅτι τοὺς φύλακας οὐκ εὐδαίμονας ποιοῖμεν· οἷς ἐξὸν πάντα ἔχειν τὰ τῶν πολιτῶν, οὐδὲν ἔχοιεν. ἡμεῖς δὲ εἴπομεν ὅτι τοῦτο μὲν, εἴπου παραπίπτοι, εἰσαῦθις σκεψόμεθα· νῦν δὲ, τοὺς μὲν φύλακας, φύλακας ποιοῖμεν, τὴν δὲ πόλιν ὡς οἷοί τ' ἐσμὲν εὐδαιμονεστάτην· ἀλλ' οὐκ εἰς ἓν ἔθνος ἀποβλέποντες ἐν αὐτῇ, τοῦτο τὸ εὔδαιμον πλάττοιμεν. Μέμνημαι, ἔφη. Τί οὖν νῦν

ἡμῖν ὁ τῶν ἐπικούρων βίος, ὅσπερ τοῦ γε τῶν ὀλυμπιονικῶν πολύ τε καλλίων καὶ ἀμείνων φαίνεται; μή πη κατὰ τὸν τῶν σκυτοτόμων φαίνεται βίον, ἤ τινων ἄλλων δημιουργῶν, ἢ τὸν τῶν γεωργῶν; Οὔ μοι δοκεῖ, ἔφη. Ἀλλά μέντοι, ὅγε καὶ ἐκεῖ ἔλεγον, δίκαιον καὶ ἐνταῦθα εἰπεῖν, ὅτι εἰ οὕτως ὁ φύλαξ ἐπιχειρήσει εὐδαίμων γίγνεσθαι ὥστε μηδὲ φύλαξ εἶναι, μηδ᾽ ἀρκέσει αὐτῷ βίος οὕτω μέτριος καὶ βέβαιος, καὶ, ὡς ἡμεῖς ἔφαμεν, ἄριστος, ἀλλ᾽ ἀνόητός τε καὶ μειρακιώδης δόξα ἐμπεσοῦσα εὐδαιμονίας πέρι, ὁρμήσει αὐτὸν διὰ δύναμιν ἐπὶ τὸ ἅπαντα τὰ ἐν τῇ πόλει οἰκειοῦσθαι, γνώσεται τὸν Ἡσίοδον ὅτι τῷ ὄντι ἦν σοφὸς, λέγων, πλέον εἶναί πως ἥμισυ παντός. Ἐμοὶ μὲν, ἔφη, συμβούλῳ χρώμενος μενεῖ ἐπὶ τούτῳ τῷ βίῳ. Συγχωρεῖς ἄρα, ἦν δ᾽ ἐγὼ, τὴν τῶν γυναικῶν κοινωνίαν τοῖς ἀνδράσιν ἣν διεληλύθαμεν παιδείας τε πέρι καὶ παίδων καὶ φυλακῆς τῶν ἄλλων πολιτῶν; κατά τε πόλιν μενούσας, εἰς πόλεμόν τε ἰούσας, καὶ ξυμφυλάττειν δεῖν καὶ ξυνθηρεύειν ὥσπερ κύνας, κὰὶ πάντα πάντη κατὰ τὸ δυνατὸν κοινωνεῖν; καὶ ταῦτα πραττούσας, τά τε βέλτιστα πράξειν, καὶ οὐ παρὰ φύσιν τὴν τοῦ θήλεος πρὸς τὸ ἄῤῥεν, ᾗ πεφύκατον πρὸς ἀλλήλω κοινωνεῖν; Συγχωρῶ, ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἐκεῖνο λοιπὸν διελέσθαι, εἰ ἄρα καὶ ἐν ἀνθρώποις δυνατὸν, ὥσπερ ἐν ἄλλοις ζώοις, ταύτην τὴν κοινωνίαν ἐγγενέσθαι, καὶ ὅπῃ δυνατόν; Ἔφθης, ἔφη, εἰπὼν ὃ ἔμελλον ὑπολήψεσθαι. Περὶ μὲν γὰρ τῶν ἐν τῷ πολέμῳ, οἶμαι, ἔφην, δῆλον ὃν τρόπον πολεμήσουσι. Πῶς; ἦ δ᾽ ὅς. Ὅτι κοινῇ

στρατεύσονται, καὶ πρός γε ἄξουσι τῶν παίδων εἰς τὸν πόλεμον ὅσοι ἁδροί· ἵν' ὥσπερ οἱ τῶν ἄλλων δημιουργῶν θεῶνται ταῦτα ἃ τελεωθέντας δεήσει δημιουργεῖν· πρὸς δὲ τῇ θέᾳ, διακονεῖν καὶ ὑπηρετεῖν πάντα τὰ περὶ τὸν πόλεμον, καὶ θεραπεύειν πατέρας τε καὶ μητέρας. ἢ οὐκ ᾔσθησαι τὰ περὶ τὰς τέχνας; οἷον τοὺς τῶν κεραμέων παῖδας, ὡς πολὺν χρόνον διακονοῦντες θεωροῦσι, πρὶν ἅπτεσθαι τοῦ κεραμεύειν; Καὶ μάλα. Ἦ οὖν ἐκείνοις ἐπιμελέστερον παιδευτέον ἢ τοῖς φύλαξι τοὺς αὐτῶν, ἐμπειρίᾳ τε καὶ θέᾳ τῶν προσηκόντων; Καταγέλαστον μέν τ' ἂν, ἔφη, εἴη. Ἀλλὰ μὴν καὶ μαχεῖταί γε πᾶν ζῶον διαφερόντως παρόντων ὧν ἂν τέκῃ. Ἔστιν οὕτω. Κίνδυνος δὲ, ὦ Σώκρατες, οὐ σμικρὸς σφαλεῖσιν, (οἷα δὴ ἐν πολέμῳ φιλεῖ) πρὸς ἑαυτοῖς παῖδας ἀπολέσαντας, ποιῆσαι καὶ τὴν ἄλλην πόλιν ἀδύνατον ἀναλαβεῖν. Ἀληθῆ, ἦν δ' ἐγὼ, λέγεις. ἀλλὰ σὺ πρῶτον μὲν ἡγῇ παρασκευαστέον τὸ μή ποτε κινδυνεῦσαι. Οὐδαμῶς. Τί δ' εἴ που κινδυνευτέον, οὐκ ἐν ᾧ βελτίους ἔσονται κατορθοῦντες; Δῆλον δή. Ἀλλὰ σμικρὸν οἴει διαφέρειν, καὶ οὐκ ἄξιον κινδύνου, θεωρεῖν ἢ μὴ τὰ περὶ τὸν πόλεμον τοὺς παῖδας, τοὺς ἄνδρας πολεμικοὺς ἐσομένους; Οὔκ· ἀλλὰ διαφέρει πρὸς ὃ λέγεις. Τοῦτο μὲν ἄρα ὑπαρκτέον, θεωροὺς πολέμου τοὺς παῖδας ποιεῖν, προσμηχανᾶσθαι δ' αὐτοῖς ἀσφάλειαν· καὶ καλῶς ἕξει. ἦ γάρ; Ναί. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγὼ, πρῶτον μὲν αὐτῶν οἱ πατέρες, ὅσα ἄνθρωποι, οὐκ ἀμαθεῖς ἔσονται, ἀλλὰ γνωμονικοὶ τῶν στρατειῶν ὅσαι τε καὶ μὴ ἐπικίνδυνοι. Εἰκός,

ἔφη. Εἰς μὲν ἄρα τὰς ἄξουσιν, εἰς δὲ τὰς, εὐλαβήσονται. Ὀρθῶς. Καὶ ἄρχοντας γέ που, ἦν δ᾽ ἐγὼ, οὐ τοὺς φαυλοτάτους αὐτοῖς ἐπιστήσουσιν, ἀλλὰ τοὺς ἐμπειρίᾳ τε καὶ ἡλικίᾳ ἱκανοὺς ἡγεμόνας τε καὶ παιδαγωγοὺς εἶναι. Πρέπει γάρ. Ἀλλὰ γὰρ, φήσομεν, καὶ παρὰ δόξαν πολλὰ πολλοῖς δὴ ἐγένετο. Καὶ μάλα. Πρὸς τοίνυν τὰ τοιαῦτα, ὦ φίλε, πτεροῦν χρὴ παιδία ὄντα εὐθὺς, ἵν᾽ ἄν τι δέῃ πετόμενοι ἀποφεύγωσι. Πῶς λέγεις; ἔφη. Ἐπὶ τοὺς ἵππους, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἀναβιβαστέον ὡς νεωτάτους, καὶ διδαξομένους ἱππεύειν ἐφ᾽ ἵππων, ἀκτέον ἐπὶ τὴν θέαν μὴ θυμοειδῶν μηδὲ μαχητικῶν, ἀλλ᾽ ὅτι ποδωκεστάτων καὶ εὐηνιωτάτων. οὕτω γὰρ κάλλιστά τεθεάσονται τὸ αὐτῶν ἔργον, καὶ ἀσφαλέστατα, ἄν τι δέῃ, σωθήσονται, μετὰ πρεσβυτέρων ἡγεμόνων ἑπόμενοι. Ὀρθῶς, ἔφη, μοὶ δοκεῖς λέγειν. Τί δὲ δὴ, εἶπον, τὰ περὶ τὸν πόλεμον; πῶς ἀκτέον σοὶ τοὺς στρατιώτας πρὸς αὐτούς τε καὶ τοὺς πολεμίους; ἆρ᾽ ὀρθῶς μοι καταφαίνεται, ἢ οὔ; Λέγ᾽, ἔφη, ποῖον. Αὐτῶν μὲν, εἶπον, τὸν λιπόντα τάξιν, ἢ ὅπλα ἀποβαλόντα, ἤ τι τῶν τοιούτων ποιήσαντα διὰ κάκην, ἆρα οὐ δημιουργόν τινα δεῖ καθιστάναι, ἢ γεωργόν; Πάνυ μὲν οὖν. Τὸν δὲ ζῶντα εἰς τοὺς πολεμίους ἁλόντα, ἆρ᾽ οὐ δωρεὰν διδόναι τοῖς θέλουσι χρῆσθαι τῇ ἄγρᾳ ὅ, τι ἂν βούλωνται; Κομιδῇ γε. Τὸν δὲ ἀριστεύσαντά τε καὶ εὐδοκιμήσαντα οὐ πρῶτον μὲν ἐπὶ ϛρατείας ὑπὸ τῶν συστρατευομένων μειρακίων τε καὶ παίδων ἐν μέρει ὑπὸ ἑκάστου δοκεῖ σοι χρῆναι στεφανωθῆναι; ἢ οὔ; Ἔμοιγε. Τί δέ; δεξιωθῆναι

Καὶ τοῦτο. Ἀλλὰ τόδ' οἶμαι, ἦν δ' ἐγὼ, οὐκέτι σοὶ δοκεῖ. Τὸ ποῖον; Τὸ φιλῆσαί τε καὶ φιληθῆναι ὑπὸ ἑκάστου. Πάντων, ἔφη, μάλιστα. καὶ προστίθημί γε τῷ νόμῳ, ἕως ἂν ἐπὶ ταύτης ὦσι τῆς στρατείας, μηδενὶ ἐξεῖναι ἀπαρνηθῆναι ὃν ἂν βούληται φιλεῖν· ἵνα καὶ ἐάν τις του τύχῃ ἐρῶν ἢ ἄῤῥενος ἢ θηλείας, προθυμότερος ᾖ πρὸς τὸ τἀριστεῖα φέρειν. Καλῶς, ἦν δ' ἐγώ. ὅτι μὲν γὰρ ἀγαθῷ ὄντι γάμοι τε ἕτοιμοι πλείους ἢ τοῖς ἄλλοις, καὶ αἱρέσεις τῶν τοιούτων πολλάκις παρὰ τοὺς ἄλλους ἔσονται, ἵν' ὅτι πλεῖστοι ἐκ τοῦ τοιούτου γίγνωνται, εἴρηται ἤδη. Εἴπομεν γὰρ, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν καὶ καθ' Ὅμηρον τοῖς τοιοῖσδε δίκαιον τιμᾶν τῶν νέων ὅσοι ἀγαθοί. καὶ γὰρ Ὅμηρος τὸν εὐδοκιμήσαντα ἐν τῷ πολέμῳ, νώτοισιν Αἴαντα, ἔφη, διηνεκέεσσι γεραίρεσθαι· ὡς ταύτην οἰκείαν οὖσαν τιμὴν τῷ ἡβῶντί τε καὶ ἀνδρείῳ, ἐξ ἧς, ἅμα τῷ τιμᾶσθαι, καὶ τὴν ἰσχὺν αὐξήσει. Ὀρθότατα, ἔφη. Πεισόμεθα ἄρα, ἦν δ' ἐγὼ, ταῦτά γε Ὁμήρῳ. καὶ γὰρ ἡμεῖς ἔν τε θυσίαις καὶ τοῖς τοιούτοις πᾶσι τοὺς ἀγαθοὺς, καθόσον ἂν ἀγαθοὶ φαίνωνται, καὶ ὕμνοις, καὶ οἷς νῦν δὴ ἐλέγομεν, τιμήσομεν· πρὸς δὲ τούτοις, ἕδραις τε, καὶ κρέασιν, — ἰδὲ πλείοις δεπάεσσιν. ἵνα ἅμα τῷ τιμᾶν, ἀσκῶμεν τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας. Κάλλιστα, ἔφη, λέγεις. Εἶεν. Τῶν δὲ δὴ ἀποθανόντων ἐπὶ στρατείας, ὃς ἂν εὐδοκιμήσας τελευτήσῃ, ἆρ' οὐ πρῶτον μὲν φήσομεν τοῦ χρυσοῦ γένους εἶναι; Πάντων γε μάλιστα. Ἀλλ' οὐ πεισόμεθα Ἡσιόδῳ; ἐπειδάν τινες τοῦ τοιούτου γένους τελευτήσωσιν, ὡς ἄρα Οἳ μὲν,

δαίμονες ἁγνοὶ ἐπιχθόνιοι τελέθουσιν, Ἐσθλοὶ, ἀλεξίκακοι, φύλακες μερόπων ἀνθρώπων. Πεισόμεθα μὲν οὖν. Διαπυθόμενοι ἄρα τοῦ θεοῦ πῶς χρὴ τοὺς δαιμονίους τε καὶ θείους τιθέναι, καὶ τίνι διαφόρῳ, οὕτω καὶ ταύτῃ θήσομεν ᾗ ἂν ἐξηγῆται. Τί δ᾽ οὐ μέλλομεν; Καὶ τὸν λοιπὸν δὴ χρόνον, ὡς δαιμόνων, οὕτω θεραπεύσομέν τε καὶ προσκυνήσομεν αὐτῶν τὰς θήκας. ταῦτα δὲ ταύτῃ νομιοῦμεν ὅταν τὶς γήρᾳ ἤ τινι ἄλλῳ τρόπῳ τελευτήσῃ τῶν ὅσοι ἂν διαφερόντως ἐν τῷ βίῳ ἀγαθοὶ κριθῶσι. Δίκαιον γοῦν, ἔφη. Τί δέ; πρὸς τοὺς πολεμίους πῶς ποιήσουσιν ἡμῖν οἱ στρατιῶται; Τὸ ποῖον δή; Πρῶτον μὲν ἀνδραποδισμοῦ πέρι, δοκεῖ δίκαιον Ἕλληνας Ἑλληνίδας πόλεις ἀνδραποδίζεσθαι, ἢ μηδ᾽ ἄλλῳ ἐπιτρέπειν κατὰ τὸ δυνατὸν, καὶ τοῦτο ἐθίζειν, τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους φείδεσθαι, εὐλαβουμένους τὴν ὑπὸ τῶν βαρβάρων δουλείαν; Ὅλῳ καὶ παντὶ, ἔφη, διαφέρει τὸ φείδεσθαι, μηδὲ Ἕλληνα ἄρα δοῦλον ἐκτῆσθαι, μήτε αὐτοὺς, τοῖς τε ἄλλοις Ἕλλησιν οὕτω συμβουλεύειν. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. μᾶλλόν γ᾽ ἂν οὖν οὕτω πρὸς τοὺς βαρβάρους τρέποιντο, ἑαυτῶν δ᾽ ἀπέχοιντο. Τί δέ; σκυλεύειν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, τοὺς τελευτήσαντας, πλὴν ὅπλων, ἐπειδὰν νικήσωσιν, ἢ καλῶς ἔχει, ἢ οὔ; πρόφασιν μὲν τοῖς δειλοῖς ἔχει, μὴ πρὸς τὸν μαχόμενον ἰέναι, ὥς τι τῶν δεόντων δρῶντας ὅταν περὶ τὸν τεθνεῶτα κυπτάζωσι· πολλὰ δὲ ἤδη στρατόπεδα διὰ τὴν τοιαύτην ἁρπαγὴν ἀπώλετο. Καὶ μάλα. Ἀνελεύθερον δὲ οὐ δοκεῖ καὶ φιλοχρήματον, νεκρὸν συλᾶν, καὶ γυναικείας τε καὶ σμικρᾶς διανοίας, πολέμιον

νομίζειν τὸ σῶμα τοῦ τεθνεῶτος, ἀποπταμένου τοῦ ἐχθροῦ, λελοιπότος δὲ ᾧ ἐπολέμει; ἢ οἴει τι διάφορον δρᾷν τοὺς τοῦτο ποιοῦντας τῶν κυνῶν, αἳ τοῖς λίθοις οἷς ἂν βληθῶσι χαλεπαίνουσι, τοῦ βάλλοντος οὐχ ἁπτόμεναι; Οὐδὲ σμικρόν, ἔφη. Ἐατέον ἄρα τὰς νεκροσυλίας, καὶ τὰς τῶν ἀναιρέσεων διακωλύσεις. Ἐατέον μέντοι, ἔφη, νὴ Δία. Οὐδὲ μὴν που πρὸς τὰ ἱερὰ τὰ ὅπλα οἴσομεν, ὡς ἀναθήσοντες· ἄλλως τε καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων, ἐάν τι ἡμῖν μέλῃ τῆς πρὸς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας εὐνοίας. μᾶλλον δὲ καὶ φοβηθησόμεθα μή τι μίασμα ᾖ, πρὸς ἱερὸν τὰ τοιαῦτα ἀπὸ τῶν οἰκείων φέρειν, ἐὰν μή τι δὴ ὁ θεὸς ἄλλο λέγῃ. Ὀρθότατα, ἔφη. Τί δέ; γῆς τε τμήσεως τῆς Ἑλληνικῆς, καὶ οἰκιῶν ἐμπρήσεως, ποῖόν τι σοὶ δράσουσιν οἱ στρατιῶται πρὸς τοὺς πολεμίους; Σοῦ, ἔφη, δόξαν ἀποφαινομένου ἡδέως ἂν ἀκούσαιμι. Ἐμοὶ μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, δοκεῖ τούτων μηδέτερα ποιεῖν, ἀλλὰ τὸν ἐπέτειον καρπὸν ἀφαιρεῖσθαι. καὶ ὧν ἕνεκα, βούλει σοι λέγω; Πάνυ γε. Φαίνεταί μοι, ὥσπερ καὶ ὀνομάζεται δύο ταῦτα τὰ ὀνόματα, πόλεμός τε καὶ στάσις, οὕτω καὶ εἶναι δύο, ὄντα ἐπὶ δυοῖν τινοῖν διαφοραῖν· λέγω δὲ τὰ δύο, τὸ μέν, οἰκεῖον καὶ ξυγγενές· τὸ δέ, ἀλλότριον καὶ ὀθνεῖον. ἐπὶ μὲν οὖν τῇ τοῦ οἰκείου ἔχθρᾳ, στάσις κέκληται· ἐπὶ δὲ τῇ τοῦ ἀλλοτρίου, πόλεμος. Καὶ οὐδέν γ', ἔφη, ἄπο τρόπου λέγεις. Ὅρα δὴ καὶ εἰ τόδε πρὸς τρόπου λέγω. φημὶ γὰρ τὸ μὲν Ἑλληνικὸν γένος, αὐτὸ αὑτῷ οἰκεῖον εἶναι καὶ ξυγγενές, τῷ δὲ βαρβαρικῷ ὀθνεῖόν τε καὶ ἀλλότριον. Καλῶς γε, ἔφη. Ἕλληνας μὲν

ἄρα βαρβάροις, καὶ βαρβάρους Ἕλλησι πολεμεῖν μαχομένους τε φήσομεν, καὶ πολεμίους φύσει εἶναι, καὶ πόλεμον τὴν ἔχθραν ταύτην κλητέον· Ἕλληνας δὲ Ἕλλησιν, ὅταν τι τοιοῦτον δρῶσι, φύσει μὲν φίλους εἶναι, νοσεῖν δ' ἐν τῷ τοιούτῳ τὴν Ἑλλάδα καὶ στασιάζειν. καὶ στάσιν τὴν τοιαύτην ἔχθραν κλητέον. Ἐγὼ μὲν, ἔφη, συγχωρῶ οὕτω νομίζειν. Σκόπει δὴ, εἶπον, ὅτι ἐν τῇ νῦν ὁμολογουμένῃ στάσει, ὅπου ἄν τι τοιοῦτο γένηται, καὶ διαστῇ πόλις, ἐὰν ἑκάτεροι ἑκατέρων τέμνωσιν ἀγροὺς, καὶ οἰκίας ἐμπιπρῶσιν, ὡς ἀλιτηριώδης τε δοκεῖ ἡ στάσις εἶναι, καὶ οὐδέτεροι αὐτῶν φιλοπόλιδες. οὐ γὰρ ἄν ποτε ἐτόλμων τὴν τροφόν τε καὶ μητέρα κείρειν· ἀλλὰ μέτριον εἶναι τοὺς καρποὺς ἀφαιρεῖσθαι τοῖς κρατοῦσι τῶν κρατουμένων, καὶ διανοεῖσθαι ὡς διαλλαγησομένων καὶ οὐκ ἀεὶ πολεμησόντων. Πολὺ γὰρ, ἔφη, ἡμερωτέρων αὕτη ἡ διάνοια ἐκείνης. Τί δὲ δή; ἔφην, ἣν σὺ πόλιν οἰκίζεις, οὐχ Ἑλληνὶς ἔσται; Δεῖ γ' αὐτὴν, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ἀγαθοί τε καὶ ἥμεροι ἔσονται; Σφόδρα γε. Ἀλλ' οὐ φιλέλληνες; οὐδὲ οἰκείαν τὴν Ἑλλάδα ἡγήσονται, οὐδὲ κοινωνήσουσιν ὧνπερ ἄλλοι ἱερῶν; Καὶ σφόδρα γε. Οὐκοῦν τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας διαφορὰν, ὡς οἰκείους, στάσιν ἡγήσονται, καὶ οὐδὲ ὀνομάσουσι πόλεμον; Οὐ γάρ. Καὶ ὡς διαλλαγησόμενοι ἄρα διοίσονται; Πάνυ μὲν οὖν. Εὐμενῶς δὴ σωφρονιοῦσιν, οὐκ ἐπὶ δουλείᾳ κολάζοντες, οὐδ' ἐπ' ὀλέθρῳ σωφρονισταὶ ὄντες, οὐ πολέμιοι. Οὕτως, ἔφη. Οὐδ' ἄρα τὴν Ἑλλάδα Ἕλληνες ὄντες κεροῦσιν, οὐδὲ οἰκήσεις ἐμπρήσουσιν· οὐδὲ ὁμολογήσουσιν ἐν ἑκάστῃ πόλει

πάντας ἐχθροὺς αὐτοῖς εἶναι, καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας, ἀλλ᾽ ὀλίγους ἀεὶ ἐχθροὺς τοὺς αἰτίους τῆς διαφορᾶς. καὶ διὰ ταῦτα πάντα οὔτε τὴν γῆν ἐθελήσουσι κείρειν αὐτῶν, ὡς φίλων τῶν πολλῶν, οὔτε οἰκίας ἀνατρέπειν· ἀλλὰ μέχρι τούτου ποιήσονται τὴν διαφοράν, μέχρις οὗ ἂν οἱ αἴτιοι ἀναγκασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀναιτίων ἀλγούντων δοῦναι δίκην. Ἐγὼ μέν, ἔφη, ὁμολογῶ οὕτω δεῖν πρὸς τοὺς ἐναντίους τοὺς ἡμετέρους πολίτας προσφέρεσθαι· πρὸς δὲ τοὺς βαρβάρους, ὡς νῦν οἱ Ἕλληνες πρὸς ἀλλήλους. Τιθῶμεν δὴ καὶ τοῦτον τὸν νόμον τοῖς φύλαξι, μήτε γῆν τέμνειν, μήτε οἰκίας ἐμπιπράναι; Θῶμεν, ἔφη, καὶ ἔχειν γε καλῶς ταῦτά τε καὶ τὰ πρόσθεν. ἀλλὰ γάρ μοι δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, ἐάν τις σοὶ τὰ τοιαῦτα ἐπιτρέπῃ λέγειν, οὐδέποτε μνησθήσεσθαι ὃ ἐν τῷ πρόσθεν παρωσάμενος, πάντα ταῦτα εἴρηκας, τό, ὡς δυνατὴ αὕτη ἡ πολιτεία γενέσθαι, καὶ τίνα τρόπον ποτὲ δυνατή. ἐπεὶ ὅτι γε εἰ γένοιτο, πάντ᾽ ἂν εἴη ἀγαθὰ πόλει ᾗ γένοιτο, καὶ ἃ σὺ παραλείπεις, ἐγὼ λέγω, ὅτι καὶ τοῖς πολεμίοις ἄριστ᾽ ἂν μάχοιντο, τῷ ἥκιστα ἀπολείπειν ἀλλήλους, γιγνώσκοντές τε καὶ ἀνακαλοῦντες ταῦτα τὰ ὀνόματα ἑαυτοῖς, ἀδελφούς, πατέρας, υἱεῖς. εἰ δὲ καὶ τὸ θῆλυ συστρατεύοιτο, εἴτε καὶ ἐν τῇ αὐτῇ τάξει, εἴτε καὶ ὄπισθεν ἐπιτεταγμένον, φόβων τε ἕνεκα τοῖς ἐχθροῖς, καὶ εἴποτέ τις ἀνάγκη βοηθείας γένοιτο, οἶδ᾽ ὅτι ταύτῃ πάντῃ ἄμαχοι ἂν εἶεν. καὶ οἴκοι γε, ἃ παραλείπεται ἀγαθὰ ὅσα ἂν εἴη αὐτοῖς, ὁρῶ. ἀλλ᾽ ὡς ἐμοῦ ὁμολογοῦντος ταῦτα πάντα ὅτι εἴη ἄν, καὶ ἄλ-

λά γε μυρία, εἰ γένοιτο ἡ πολιτεία αὕτη, μηκέτι πλείω περὶ αὐτῆς λέγε. ἀλλὰ τοῦτο αὐτὸ ἤδη πειρώμεθα ἡμᾶς αὐτοὺς πείθειν, ὡς δυνατὸν, καὶ ᾗ δυνατόν· τὰ δ᾽ ἄλλα χαίρειν ἐῶμεν. Ἐξαίφνης γε σὺ, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὥσπερ καταδρομὴν ἐποιήσω ἐπὶ τὸν λόγον μου· καὶ οὐ συγγινώσκεις στρατευομένῳ. ἴσως γὰρ οὐκ οἶσθα ὅτι μόγις μοι τὼ δύω κύματε ἐκφυγόντι, νῦν τὸ μέγιστον καὶ χαλεπώτατον τῆς τρικυμίας ἐπάγεις· ὃ ἐπειδὰν ἴδῃς τε καὶ ἀκούσῃς, πάνυ συγγνώμην ἕξεις, ὅτι εἰκότως ἄρα ὤκνουν τε καὶ ἐδεδοίκειν οὕτω παράδοξον λόγον λέγειν τε καὶ ἐπιχειρεῖν διασκοπεῖν. Ὅσῳ ἂν, ἔφη, τοιαῦτα πλείω λέγῃς, ἧττον ἀφεθήσῃ ὑφ᾽ ἡμῶν, πρὸς τὸ μὴ εἰπεῖν πῆ δυνατὴ γίγνεσθαι αὕτη ἡ πολιτεία. ἀλλὰ λέγε, καὶ μὴ διάτριβε. Οὐκοῦν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, πρῶτον μὲν χρὴ τόδε ἀναμνησθῆναι, ὅτι ἡμεῖς ζητοῦντες δικαιοσύνην οἷόν ἐστι καὶ ἀδικίαν, δεῦρο ἥκομεν. Χρή. ἀλλὰ τί τοῦτο; ἔφη. Οὐδέν· ἀλλ᾽ ἐὰν εὕρωμεν οἷόν ἐστι δικαιοσύνη, ἆρα καὶ ἄνδρα τὸν δίκαιον ἀξιώσομεν μηδὲν δεῖν αὐτῆς ἐκείνης διαφέρειν, ἀλλὰ πανταχῇ τοιοῦτον εἶναι οἷον δικαιοσύνη ἐστίν; ἢ ἀγαπήσομεν ἐὰν ὅτι ἐγγύτατα αὐτῆς ᾖ, καὶ πλεῖστα τῶν ἄλλων ἐκείνης μετέχῃ; Οὕτως, ἔφη, ἀγαπήσομεν. Παραδείγματος ἄρα ἕνεκα, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἐζητοῦμεν αὐτό τε δικαιοσύνην οἷόν ἐστι, καὶ ἄνδρα τὸν δίκαιον, εἰ γένοιτο, καὶ οἷος ἂν εἴη γενόμενος· καὶ ἀδικίαν αὖ, καὶ τὸν ἀδικώτατον· ἵνα εἰς ἐκείνους ἀποβλέποντες, οἷοι ἂν ἡμῖν φαίνωνται εὐδαιμονίας τε πέρι καὶ τοῦ ἐναντίου, ἀναγκαζώμεθα καὶ περὶ ἡμῶν αὐτῶν ὁμο-

λογεῖν, ὃς ἂν ἐκείνοις ὅτι ὁμοιότατος ᾖ, τὴν ἐκείνοις μοῖραν ὁμοιοτάτην ἕξειν· ἀλλ' οὐ τούτου ἕνεκα ἵν' ἀποδείξωμεν ὡς δυνατὰ ταῦτα γίγνεσθαι. Τοῦτο μὲν, ἔφη, ἀληθὲς λέγεις. Οἴει ἂν οὖν ἧττόν τι ἀγαθὸν ζωγράφον εἶναι, ὃς ἂν γράψας παράδειγμα οἷος ἂν εἴη ὁ κάλλιστος ἄνθρωπος, καὶ πάντα εἰς τὸ γράμμα ἱκανῶς ἀποδοὺς, μὴ ἔχοι ἐπιδεῖξαι ὡς καὶ δυνατὸν γενέσθαι τοιοῦτον ἄνδρα; Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ', ἔφη. Τί οὖν; οὐ καὶ ἡμεῖς, φαμὲν, παράδειγμα ἐποιοῦμεν λόγῳ ἀγαθῆς πόλεως; Πάνυ γε. Ἧττόν τι οὖν οἴει ἡμᾶς εὖ λέγειν τούτου ἕνεκα, ἐὰν μὴ ἔχωμεν ἀποδεῖξαι ὡς δυνατὸν οὕτω πόλιν οἰκῆσαι ὡς ἐλέγετο; Οὐ δῆτα, ἔφη. Τὸ μὲν τοίνυν ἀληθὲς, ἦν δ' ἐγὼ, οὕτω. εἰ δὲ δὴ καὶ τοῦτο προθυμηθῆναι δεῖ σὴν χάριν, ἀποδεῖξαι πῇ μάλιστα καὶ κατὰ τί δυνατώτατ' ἂν εἴη, πάλιν μοι πρὸς τὴν τοιαύτην ἀπόδειξιν τὰ αὐτὰ διομολόγησαι. Τὰ ποῖα; Ἆρ' οἷόν τέ τι πραχθῆναι ὡς λέγεται, ἢ φύσιν ἔχει πρᾶξιν λέξεως ἧττον ἀληθείας ἐφάπτεσθαι, κἂν εἰ μή τῳ δοκῇ; ἀλλὰ σὺ πότερον ὁμολογεῖς οὕτως, ἢ οὔ; Ὁμολογῶ, ἔφη. Τοῦτο μὲν δὴ μὴ ἀνάγκαζέ με, οἷα τῷ λόγῳ διήλθομεν, τοιαῦτα παντάπασι καὶ τῷ ἔργῳ δὴ γιγνόμενα ἀποφαίνειν· ἀλλ' ἐὰν οἷοί τε γενώμεθα εὑρεῖν ὡς ἂν ἐγγύτατα τῶν εἰρημένων πόλις οἰκήσειε, φάναι ἡμᾶς ἐξευρηκέναι ὡς δυνατὰ ταῦτα γίγνεσθαι ἃ σὺ ἐπιτάττεις. ἢ οὐκ ἀγαπήσεις τούτων τυγχάνων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἂν ἀγαπῴην. Καὶ γὰρ ἐγὼ, ἔφη. Τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο, ὡς ἔοικε, πειρώμεθα ζητεῖν τε καὶ ἀποδεικνύναι, τί ποτε νῦν κακῶς ἐν ταῖς

πόλεσι πράττεται, δι' ὃ οὐχ οὕτως οἰκοῦνται· καὶ τίνος ἂν σμικροτάτου μεταβαλόντος ἔλθοι εἰς τοῦτον τὸν τρόπον τῆς πολιτείας πόλις· μάλιστα μὲν, ἑνός· εἰ δὲ μὴ, δυοῖν· εἰ δὲ μὴ, ὅτι ὀλιγίστων τὸν ἀριθμὸν, καὶ σμικροτάτων τὴν δύναμιν. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Ἑνὸς μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, μεταβαλόντος, δοκεῖ μέν μοι ἔχειν δεῖξαι ὅτι μεταπέσοι ἄν· οὐ μέντοι σμικροῦ γε, οὐδὲ ῥᾳδίου, δυνατοῦ δέ. Τίνος; ἔφη. Ἐπ' αὐτὸ δὴ, ἦν δ' ἐγὼ, εἶμι ὃ τῷ μεγίστῳ παρεικάζομεν κύματι. εἰρήσεται δ' οὖν, εἰ καὶ μέλλει γέλωτί τε ἀτεχνῶς, ὥσπερ κῦμα ἐκγελῶν, καὶ ἀδοξίᾳ κατακλύσειν. σκόπει δὲ ὃ μέλλω λέγειν. Λέγε, ἔφη. Ἐὰν μὴ, ἦν δ' ἐγὼ, ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἢ οἱ βασιλεῖς τε νῦν λεγόμενοι καὶ δυνάσται φιλοσοφήσωσι γνησίως τε καὶ ἱκανῶς, καὶ τοῦτο εἰς ταὐτὸν ξυμπέσῃ δύναμίς τε πολιτικὴ καὶ φιλοσοφία, τῶν δὲ νῦν πορευομένων χωρὶς ἐφ' ἑκάτερον αἱ πολλαὶ φύσεις ἐξ ἀνάγκης ἀποκλεισθῶσιν, οὐκ ἔστι κακῶν παῦλα, ὦ φίλε Γλαύκων, ταῖς πόλεσιν· δοκῶ δὲ, οὐδὲ τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει. οὐδὲ αὕτη ἡ πολιτεία μήποτε πρότερον φυῇ τε εἰς τὸ δυνατὸν καὶ φῶς ἡλίου ἴδῃ, ἣν νῦν λόγῳ διεληλύθαμεν. ἀλλὰ τοῦτό ἐστιν ὃ ἐμοὶ πάλαι ὄκνον ἐντίθησι λέγειν, ὁρῶντι ὡς πολὺ παρὰ δόξαν ῥηθήσεται. χαλεπὸν γὰρ ἰδεῖν ὅτι οὐκ ἂν ἄλλη τὶς εὐδαιμονήσειεν, οὔτε ἰδίᾳ οὔτε δημοσίᾳ. Καὶ ὅς, ὦ Σώκρατες, ἔφη, τοιοῦτον ἐκβέβληκας ῥῆμά τε καὶ λόγον, ὃν εἰπὼν ἡγοῦ ἐπὶ σε πάνυ πολλούς τε καὶ οὐ φαύλους νῦν οὕτως, οἷον ῥίψαντας τὰ ἱμάτια, γυμνοὺς λαβόντας ὅ, τι ἑκά-

στῳ παρέτυχεν ὅπλον, θεῖν διατεταγμένους, ὡς θαυμάσια ἐργασομένους. οὓς εἰ μὴ ἀμυνεῖ τῷ λόγῳ, καὶ ἐκφεύξῃ, τῷ ὄντι τωθαζόμενος δώσεις δίκην. Οὐκοῦν σύ μοι, ἦν δ' ἐγὼ, τούτων αἴτιος; Καλῶς γ', ἔφη, ἐγὼ ποιῶν. ἀλλά τοι σὲ οὐ προδώσω, ἀλλ' ἀμυνῶ οἷς δύναμαι. δύναμαι δὲ εὐνοίᾳ τε καὶ τῷ παρακελεύεσθαι· καὶ ἴσως ἂν ἄλλου του ἐμμελέστερόν σοι ἀποκρινοίμην. ἀλλ' ὡς ἔχων τοιοῦτον βοηθὸν, πειρῶ τοῖς ἀπιστοῦσιν ἐνδείξασθαι ὅτι ἔχει ᾗ σὺ λέγεις. Πειρατέον, ἦν δ' ἐγὼ, ἐπειδὴ καὶ σὺ οὕτω μεγάλην ξυμμαχίαν παρέχεις. ἀναγκαῖον οὖν μοι δοκεῖ, εἰ μέλλομέν πῃ ἐκφεύξεσθαι οὓς λέγεις, διορίσασθαι πρὸς αὐτοὺς, τοὺς φιλοσόφους τίνας λέγοντες, τολμῶμεν φάναι δεῖν ἄρχειν. ἵνα διαδήλων γενομένων, δύνηταί τις ἀμύνεσθαι, ἐνδεικνύμενος ὅτι τοῖς μὲν προσήκει φύσει ἅπτεσθαί τε φιλοσοφίας, ἡγεμονεύειν τ' ἐν τῇ πόλει· τοῖς δ' ἄλλοις, μήτε ἅπτεσθαι, ἀκολουθεῖν τε τῷ ἡγουμένῳ. Ὥρα ἂν εἴη, ἔφη, ὁρίζεσθαι. Ἴθι δὴ, ἀκολούθησόν μοι τῇδε, ἐὰν αὐτὸ ἁμηγέπῃ ἱκανῶς ἐξηγησώμεθα. Ἄγε δὴ, ἔφη. Ἀναμιμνήσκειν οὖν σε, ἦν δ' ἐγὼ, δεήσει, ἢ μέμνησαι ὅτι ὃν ἂν φῶμεν φιλεῖν τι, δεῖ φανῆναι αὐτὸν, ἐὰν ὀρθῶς λέγηται, οὐ τὸ μὲν φιλοῦντα ἐκείνου, τὸ δὲ μὴ, ἀλλα πᾶν στέργοντα; Ἀναμιμνήσκειν, ἔφη, ὡς ἔοικε, δεῖ. οὐ γὰρ πάνυ γε ἐννοῶ. Ἄλλῳ, εἶπον, ἔπρεπεν, ὦ Γλαύκων, λέγειν ἃ λέγεις· ἀνδρὶ δ' ἐρωτικῷ οὐ πρέπει ἀμνημονεῖν ὅτι πάντες οἱ ἐν ὥρᾳ τὸν φιλόπαιδα καὶ ἐρωτικὸν ἁμηγέπῃ δάκνουσί τε καὶ κινοῦσι, δοκοῦντες ἄξιοι εἶναι ἐπιμελείας τε καὶ τοῦ

ἀσπάζεσθαι. ἢ οὐχ οὕτω ποιεῖτε πρὸς τοὺς καλούς; ὁ μὲν, ὅτι σιμὸς, ἐπίχαρις κληθεὶς, ἐπαινεθήσεται ὑφ᾽ ὑμῶν· τοῦ δὲ τὸ γρυπὸν, βασιλικὸν φατὲ εἶναι· τὸν δὲ δὴ διὰ μέσου τούτων, ἐμμετρότατα ἔχειν. μέλανας δὲ, ἀνδρικοὺς ἰδεῖν· λευκοὺς δὲ, θεῶν παῖδας εἶναι. μελαγχλώρους δὲ καὶ τοὔνομα οἴει τινὸς ἄλλου ποίημα εἶναι ἢ ἐραστοῦ ὑποκοριζομένου τε καὶ εὐχερῶς φέροντος τὴν ὠχρότητα, ἐὰν ἐπὶ ὥρᾳ ᾖ; καὶ ἑνὶ λόγῳ πάσας προφάσεις προφασίζεσθέ τε, καὶ πάσας φωνὰς ἀφίετε, ὥστε μηδένα ἀποβάλλειν τῶν ἀνθούντων ἐν ὥρᾳ. Εἰ βούλει, ἔφη, ἐπ᾽ ἐμοῦ λέγειν περὶ τῶν ἐρωτικῶν ὅτι οὕτω ποιοῦσι, συγχωρῶ, τοῦ λόγου χάριν. Τί δ᾽, ἦν δ᾽ ἐγὼ, τοὺς φιλοίνους οὐ τὰ αὐτὰ ταῦτα ποιοῦντας ὁρᾷς; πάντα οἶνον ἐπὶ πάσης προφάσεως ἀσπαζομένους; Καὶ μάλα. Καὶ μὴν φιλοτίμους γε, ὡς ἐγῷμαι, καθορᾷς, ὅτι, ἂν μὴ στρατηγῆσαι δύνωνται, τριττυαρχοῦσι· κἂν μὴ ὑπὸ μειζόνων καὶ σεμνοτέρων τιμῶνται, ὑπὸ σμικροτέρων καὶ φαυλοτέρων τιμώμενοι ἀγαπῶσιν, ὡς ὅλως τιμῆς ἐπιθυμηταὶ ὄντες. Κομιδῆ μὲν οὖν. Τοῦτο δὴ φάθι, ἢ μή. ἆρ᾽ οὖν ἄν τινος ἐπιθυμητικὸν λέγωμεν, παντὸς τοῦ εἴδους τούτου φήσομεν ἐπιθυμεῖν; ἢ τοῦ μὲν, τοῦ δὲ οὔ; Παντὸς, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τὸν φιλόσοφον, σοφίας φήσομεν ἐπιθυμητὴν εἶναι, οὐ τῆς μὲν, τῆς δ᾽ οὔ, ἀλλὰ πάσης; Ἀληθῆ. Τὸν ἄρα περὶ τὰ μαθήματα δυσχεραίνοντα, ἄλλως τε καὶ νέον ὄντα, καὶ μήπω λόγον ἔχοντα τί τε χρηστὸν καὶ μὴ, οὐ φήσομεν φιλομαθῆ, οὐδὲ φιλόσοφον εἶναι· ὥσπερ τὸν περὶ τὰ σιτία δυσχερῆ οὔτε πεινῆν φα-

μεν, οὔτ' ἐπιθυμεῖν σιτίων· οὐδὲ φιλόσιτον, ἀλλὰ κακόσιτον εἶναι. Καὶ ὀρθῶς γε φήσομεν. Τὸν δὲ δὴ εὐχερῶς ἐθέλοντα παντὸς μαθήματος γεύεσθαι, καὶ ἀσμένως ἐπὶ τὸ μανθάνειν ἰόντα, καὶ ἀπλήστως ἔχοντα, τοῦτον δ' ἐν δίκῃ φήσομεν φιλόσοφον. ἦ γάρ; Καὶ ὁ Γλαύκων ἔφη, Πολλοὶ ἄρα καὶ ἄτοποι ἔσονταί σοι τοιοῦτοι. ὥστε γὰρ φιλοθεάμονες πάντες ἔμοιγε δοκοῦσι τῷ καταμανθάνειν χαίροντες, τοιοῦτοι εἶναι· οἵ τε φιλήκοοι ἀτοπώτατοι τινὲς εἰσὶν, ὥς γ' ἐν φιλοσόφοις τιθέναι· οἳ πρὸς μὲν λόγους καὶ τοιαύτην διατριβὴν ἑκόντες οὐκ ἂν ἐθέλοιεν ἐλθεῖν· ὥσπερ δὲ ἀπομεμισθωκότες τὰ ὦτα ἐπακοῦσαι πάντων χορῶν, περιθέουσι τοῖς Διονυσίοις, οὔτε τῶν κατὰ πόλεις οὔτε τῶν κατὰ κώμας ἀπολειπόμενοι. τούτους οὖν πάντας, καὶ ἄλλους τοιούτων τινῶν μαθηματικοὺς, καὶ τοὺς τῶν τεχνυδρίων, φιλοσόφους φήσομεν; Οὐδαμῶς, εἶπον· ἀλλ' ὁμοίους μὲν φιλοσόφοις. Τοὺς δὲ ἀληθινοὺς, ἔφη, τίνας λέγεις; Τοὺς τῆς ἀληθείας, ἦν δ' ἐγὼ, φιλοθεάμονας. Καὶ τοῦτο μέν γ', ἔφη, ὀρθῶς· ἀλλὰ πῶς αὐτὸ λέγεις; Οὐδαμῶς, ἦν δ' ἐγὼ, ῥᾳδίως, πρός γε ἄλλον. σὲ δὲ οἶμαι ὁμολογήσειν μοι τὸ τοιόνδε. Τὸ ποῖον; Ἐπειδή ἐστιν ἐναντίον καλὸν αἰσχρῷ, δύο αὐτὼ εἶναι. Πῶς δ' οὔ; Οὐκοῦν ἐπειδὴ δύο, καὶ ἓν ἑκάτερον. Καὶ τοῦτο. Καὶ περὶ δικαίου καὶ ἀδίκου, καὶ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ, καὶ πάντων τῶν εἰδῶν πέρι ὁ αὐτὸς λόγος· αὐτὸ μὲν, ἓν ἕκαστον εἶναι, τῇ δὲ τῶν πράξεων καὶ σωμάτων καὶ ἀλλήλων κοινωνίᾳ πανταχοῦ φανταζόμενα, πολλὰ φαίνεσθαι ἕκαστον. Ὀρθῶς,

ἔφη, λέγεις. Ταύτῃ τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, διαιρῶ, χωρὶς μὲν, οὓς νῦν δὴ ἔλεγες φιλοθεάμονάς τε καὶ φιλοτέχνους καὶ πρακτικοὺς, καὶ χωρὶς αὖ περὶ ὧν ὁ λόγος· οὓς μόνους ἄν τις ὀρθῶς προσείποι φιλοσόφους. Πῶς, ἔφη, λέγεις; Οἱ μέν που, ἦν δ' ἐγὼ, φιλήκοοι καὶ φιλοθεάμονες τάς τε καλὰς φωνὰς ἀσπάζονται καὶ χρόας καὶ σχήματα, καὶ πάντα τὰ ἐκ τῶν τοιούτων δημιουργούμενα, αὐτοῦ δὲ τοῦ καλοῦ ἀδύνατος αὐτῶν ἡ διάνοια τὴν φύσιν ἰδεῖν τε καὶ ἀσπάσασθαι. Ἔχει γὰρ οὖν δὴ, ἔφη, οὕτως. Οἱ δὲ δὴ ἐπ' αὐτὸ τὸ καλὸν δυνατοὶ ἰέναι τε καὶ ὁρᾶν καθ' αὑτὸ, ἆρα οὐ σπάνιοι ἂν εἶεν; Καὶ μάλα. Ὁ οὖν καλὰ μὲν πράγματα νομίζων, αὐτὸ δὲ κάλλος μήτε νομίζων, μήτε, ἄν τις ἡγῆται ἐπὶ τὴν γνῶσιν αὐτοῦ, δυνάμενος ἕπεσθαι, ὄναρ ἢ ὕπαρ δοκεῖ σοι ζῆν; σκόπει δέ· τὸ ὀνειρώττειν, ἆρα οὐ τόδε ἐστὶν, ἐάν τ' ἐν ὕπνῳ τις, ἐάν τε ἐγρηγορὼς, τὸ ὅμοιόν τῳ, μὴ ὅμοιον, ἀλλ' αὐτὸ ἡγῆται εἶναι ᾧ ἔοικεν; Ἔγωγ' οὖν ἂν, ἦ δ' ὅς, φαίην ὀνειρώττειν τὸν τοιοῦτον. Τί δέ; ὁ τἀναντία τούτων, ἡγούμενός τέ τι αὐτὸ καλὸν, καὶ δυνάμενος καθορᾶν καὶ αὐτὸ καὶ τὰ ἐκείνου μετέχοντα, καὶ οὔτε τὰ μετέχοντα, αὐτὸ, οὔτε αὐτὸ, τὰ μετέχοντα ἡγούμενος, ὕπαρ ἢ ὄναρ αὖ καὶ οὗτος δοκεῖ σοι ζῆν; Καὶ μάλα, ἔφη, ὕπαρ. Οὐκοῦν τούτου μὲν τὴν διάνοιαν ὡς γιγνώσκοντος, γνώμην ἂν ὀρθῶς φαῖμεν εἶναι· τοῦ δὲ δόξαν, ὡς δοξάζοντος; Πάνυ μὲν οὖν. Τί οὖν ἐὰν ἡμῖν χαλεπήνῃ οὗτος, ὅν φαμεν δοξάζειν, ἀλλ' οὐ γιγνώσκειν, καὶ ἀμφισβητῇ ὡς οὐκ ἀληθῆ λέγομεν, ἕξομέν τι παραμυθεῖσθαι αὐτὸν, καὶ πεί-

θειν ἠρέμα ἐπικρυπτόμενοι ὅτι οὐχ ὑγιαίνει; Λεγέτοι δὴ, ἔφη. Ἴθι δὴ σκόπει τί ἐροῦμεν πρὸς αὐτόν. ἢ βούλει ὧδε πυνθανώμεθα παρ' αὐτοῦ, λέγοντες ὡς εἴτι οἶδεν, οὐδεὶς αὐτῷ φθόνος, ἀλλ' ἄσμενοι ἂν ἴδοιμεν εἰδότα τι. ἀλλ' ἡμῖν εἰπὲ τόδε, Ὁ γιγνώσκων, γιγνώσκει τὶ, ἢ οὐδέν; σὺ οὖν μοι ὑπὲρ ἐκείνου ἀποκρίνου. Ἀποκρινοῦμαι, ἔφη, ὅτι γιγνώσκει τι. Πότερον ὂν, ἢ οὐκ ὄν, Ὄν. πῶς γὰρ ἂν μὴ ὄν γέ τι γνωσθείη; Ἱκανῶς οὖν τοῦτο ἔχομεν, κἂν εἰ πλεοναχῇ σκοποῖμεν, ὅτι τὸ μὲν παντελῶς ὂν, παντελῶς γνωστόν· μὴ ὂν δὲ μηδαμῇ, πάντη ἄγνωστον. Ἱκανώτατα. Εἶεν. εἰ δὲ δή τι οὕτως ἔχει ὡς εἶναί τε καὶ μὴ εἶναι, οὐ μεταξὺ ἂν κέοιτο τοῦ εἰλικρινῶς ὄντος καὶ τοῦ αὖ μηδαμῇ ὄντος; Μεταξύ. Οὐκοῦν ἐπὶ μὲν τῷ ὄντι γνῶσις ἦν, ἀγνωσία δ' ἐξ ἀνάγκης ἐπὶ τῷ μὴ ὄντι. ἐπὶ τῷ μεταξὺ δὲ τούτων, μεταξύ τι καὶ ζητητέον ἀγνοίας τε καὶ ἐπιστήμης, εἴ τι τυγχάνει ὂν τοιοῦτον. Πάνυ μὲν οὖν. Ἆρ' οὖν λέγομέν τι δόξαν εἶναι; Πῶς γὰρ οὔ; Πότερον ἄλλην δύναμιν ἐπιστήμης, ἢ τὴν αὐτήν; Ἄλλην. Ἐπ' ἄλλῳ ἄρα τέτακται δόξα καὶ ἐπ' ἄλλῳ ἐπιστήμη, κατὰ τὴν αὐτὴν δύναμιν, ἢ κατὰ τὴν αὐτὴν δύναμιν ἑκατέρα τὴν αὑτῆς. Οὕτω. Οὐκοῦν ἐπιστήμης μὲν, ἐπὶ τῷ ὄντι πέφυκε γνῶναι ὡς ἔστι τὸ ὄν; μᾶλλον δὲ, ὧδέ μοι δοκεῖ πρότερον ἀναγκαῖον εἶναι διελέσθαι. Πῶς; Φήσομεν δυνάμεις εἶναι γένος τὶ τῶν ὄντων, αἷς δὴ καὶ ἡμεῖς δυνάμεθα ἃ δυνάμεθα, καὶ ἄλλο πᾶν ὅ, τι περ ἂν δύνηται. οἷον λέγω, ὄψιν καὶ ἀκοὴν τῶν δυνάμεων εἶναι, εἰ ἄρα μανθάνεις ὃ βούλομαι λέγειν τὸ εἶδος.

Ἀλλὰ μανθάνω, ἔφη. Ἄκουσον δὴ ὅ μοι φαίνεται περὶ αὐτῶν. δυνάμεως γὰρ ἐγὼ οὔτέ τινα χρόαν ὁρῶ, οὔτε σχῆμα, οὔτέ τι τῶν τοιούτων οἷον καὶ ἄλλων πολλῶν· πρὸς ἃ ἀποβλέπων, ἔνια διορίζομαι παρ' ἐμαυτῷ, τὰ μὲν, ἄλλα εἶναι, τὰ δὲ, ἄλλα. δυνάμεως δ' εἰς ἐκεῖνο μόνον βλέπω ἐφ' ᾧ τέ ἐστι καὶ ὃ ἀπεργάζεται· καὶ ταύτῃ ἑκάστην αὐτῶν δύναμιν ἐκάλεσα· καὶ τὴν μὲν ἐπὶ τὸ αὐτὸ τεταγμένην καὶ τὸ αὐτὸ ἀπεργαζομένην, τὴν αὐτὴν καλῶ· τὴν δὲ ἐπὶ ἑτέρῳ καὶ ἕτερον ἀπεργαζομένην, ἄλλην. τί δὲ σύ; πῶς ποιεῖς; Οὕτως, ἔφη. Δεῦρο δὴ πάλιν, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ ἄριστε· ἐπιστήμην πότερον δύναμιν τινὰ φὴς εἶναι αὐτὴν, ἢ εἰς τί γένος τίθης; Εἰς τοῦτο, ἔφη, πασῶν γε δυνάμεων ἐῤῥωμενεστάτην. Τί δέ; δόξαν, εἰς δύναμιν, ἢ εἰς ἄλλο εἶδος οἴσομεν; Οὐδαμῶς, ἔφη. ᾧ γὰρ δοξάζειν δυνάμεθα, οὐκ ἄλλό τι ἢ δόξα ἐστίν. Ἀλλὰ μὲν δὴ ὀλίγον γε πρότερον ὡμολόγεις μὴ τὸ αὐτὸ εἶναι ἐπιστήμην τε καὶ δόξαν. Πῶς γὰρ ἂν, ἔφη, τόγε ἀναμάρτητον τῷ μὴ ἀναμαρτήτῳ ταὐτόν ποτέ τις νοῦν ἔχων τιθείη; Καλῶς, ἦν δ' ἐγώ. καὶ δῆλον ὅτι ἕτερον δόξα ἐπιστήμης ὁμολογεῖται ἡμῖν. Ἕτερον. Ἐφ' ἑτέρῳ ἄρα ἕτερόν τι δυναμένη ἑκατέρα αὐτῶν πέφυκεν. Ἀνάγκη. Ἐπιστήμη μέν γέ που ἐπὶ τῷ ὄντι, τὸ ὂν γνῶναι ὡς ἔχει; Ναί. Δόξαν δὲ φαμὲν δοξάζειν; Ναί. Ἦ ταὐτὸν ὅπερ ἐπιστήμη γινώσκει; καὶ ἔσται γνωστόν τε καὶ δοξαστὸν τὸ αὐτό; ἢ ἀδύνατον; Ἀδύνατον, ἔφη, ἐκ τῶν ὡμολογημένων· εἴπερ ἐπ' ἄλλῳ ἄλλη δύναμις πέφυκε, δυνάμεις δὲ ἀμφότεραι ἐστὸν, δόξα τε καὶ ἐπιστήμη· ἄλλη δὲ ἑκατέρα,

ὡς ἔφαμεν. ἐκ τούτων δὴ οὐκ ἐγχωρεῖ γνωστὸν καὶ δοξαστὸν ταὐτὸν εἶναι. Οὐκοῦν εἰ τὸ ὂν γνωστὸν, ἄλλό τι ἂν δοξαστὸν ἢ τὸ ὂν εἴη; Ἄλλο. Ἆρ' οὖν τὸ μὴ ὂν δοξάζει; ἢ ἀδύνατον καὶ δοξάσαι τό γε μὴ ὄν; ἐννόει δέ· οὐχ ὁ δοξάζων, ἐπί τι φέρει τὴν δόξαν; ἢ οἷός τε αὖ δοξάζειν μὲν, δοξάζειν δὲ μηδέν; Ἀδύνατον. Ἀλλ' ἕν γέ τι δοξάζει ὁ δοξάζων; Ναί. Ἀλλὰ μὴν, μὴ ὄν γε, οὐχ ἕν τι, ἀλλὰ μηδὲν, ὀρθότατ' ἂν προσαγορεύοιτο. Πάνυ γε. Μὴ ὄντι μὴν ἄγνοιαν ἐξ ἀνάγκης ἀπέδομεν, ὄντι δὲ γνῶσιν. Ὀρθῶς, ἔφη. Οὐκ ἄρα ὂν, οὐδὲ μὴ ὂν δοξάζει. Οὐ γάρ. Οὔτε ἄρα ἄγνοια, οὔτε γνῶσις, δόξα ἂν εἴη. Οὐκ ἔοικεν. Ἆρ' οὖν ἐκτὸς τούτων ἐστὶν ὑπερβαίνουσα ἢ γνῶσιν σαφήνεια, ἢ ἄγνοιαν ἀσάφεια; Οὐδετέρα. Ἀλλ' ἄρα, ἦν δ' ἐγὼ, γνώσεως μέν σοι φαίνεται δόξα σκοτωδέστερον, ἀγνοίας δὲ φανερώτερον; Καὶ πολύ γε, ἔφη. Εἰ δ' ἀμφοῖν μεταξὺ κεῖται; Ναί. Μεταξὺ ἄρα ἂν εἴη τούτοιν ἡ δόξα. Κομιδῇ μὲν οὖν. Οὐκοῦν ἔφαμεν ἐν τοῖς πρόσθεν, εἴ τι φανείη οἷον ἅμα ὄν τε καὶ μὴ ὂν, τὸ τοιοῦτον μεταξὺ κεῖσθαι τοῦ εἰλικρινῶς ὄντος τε καὶ τοῦ πάντως μὴ ὄντος; καὶ οὔτε ἐπιστήμην οὔτε ἄγνοιαν ἐπ' αὐτῷ ἔσεσθαι, ἀλλὰ τὸ μεταξὺ αὖ φανὲν ἀγνοίας καὶ ἐπιστήμης; Ὀρθῶς. Νῦν δέ γε πέφανται μεταξὺ τούτοιν ὃ δὴ καλοῦμεν δόξαν. Πέφανται. Ἐκεῖνο δὴ λείποιτ' ἂν ἡμῖν εὑρεῖν, ὡς ἔοικε, τὸ ἀμφοτέρων μετέχον, τοῦ εἶναί τε καὶ μὴ εἶναι, καὶ οὐδέτερον εἰλικρινὲς ὀρθῶς ἂν προσαγορευόμενον· ἵνα ἐὰν φανῇ δοξαστὸν αὐτὸ εἶναι, ἐν δίκῃ προσαγορεύωμεν, τοῖς μὲν ἄκροις τὰ ἄκρα, τοῖς δὲ μεταξὺ τὰ μεταξὺ ἀπο-

διδόντες. ἢ οὐχ οὕτως; Οὕτω. Τούτων δὴ ὑποκειμένων, λεγέτω μοι, φήσω, καὶ ἀποκρινέσθω ὁ χρηστός· ὃς αὐτὸ μὲν καλὸν, καὶ ἰδέαν τινὰ αὐτοῦ κάλλους μηδεμίαν ἡγεῖται ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ὡσαύτως ἔχουσαν· πολλὰ δὲ τὰ καλὰ νομίζει ἐκεῖνος ὁ φιλοθεάμων, καὶ οὐδαμῇ ἀνεχόμενος ἄν τις ἓν τὸ καλὸν φῇ εἶναι καὶ δίκαιον, καὶ τἄλλα οὕτω. τούτων γὰρ δὴ, ὦ ἄριστε, φήσομεν, τῶν πολλῶν καλῶν, μῶν τι ἐστὶν ὃ οὐκ αἰσχρὸν φανήσεται; καὶ τῶν δικαίων, ὃ οὐκ ἄδικον; καὶ τῶν ὁσίων, ὃ οὐκ ἀνόσιον; Οὔκ· ἀλλ᾽ ἀνάγκη, ἔφη, καὶ καλά πως αὐτὰ καὶ αἰσχρὰ φανῆναι, καὶ ὅσα ἄλλα ἐρωτᾷς. Τί δέ; τὰ πολλὰ διπλάσια ἧττόν τι ἡμίσεα ἢ διπλάσια φαίνεται; Οὐδέν. Καὶ μεγάλα δὴ καὶ σμικρὰ, καὶ κοῦφα καὶ βαρέα, μή τι μᾶλλον ἃ ἂν φήσωμεν, ταῦτα προσρηθήσεται, ἢ τἀναντία; Οὔκ· ἀλλ᾽ ἀεὶ, ἔφη, ἕκαστον ἀμφοτέρων ἕξεται. Πότερον οὖν ἐστι μᾶλλον ἢ οὐκ ἔστιν ἕκαστον τῶν πολλῶν τοῦτο ὃ ἄν τις φῇ αὐτὸ εἶναι; Τοῖς ἐν ταῖς ἑστιάσεσιν, ἔφη, ἐπαμφοτερίζουσιν ἔοικε, καὶ τῷ τῶν παίδων αἰνίγματι τῷ περὶ τοῦ εὐνούχου τῆς βολῆς περὶ τῆς νυκτερίδος, ᾧς καὶ ἐφ᾽ οὗ αὐτὸν αὐτὴν αἰνίττονται βαλεῖν. καὶ γὰρ ταῦτα ἐπαμφοτερίζειν, καὶ οὔτ᾽ εἶναι οὔτε μὴ εἶναι οὐδὲν αὐτῶν δυνατὸν παγίως νοῆσαι, οὔτ᾽ ἀμφότερα, οὔτε οὐδέτερον. Ἔχεις οὖν αὐτοῖς, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὅ, τι χρήσῃ, ἢ ὅποι θήσεις καλλίω θέσιν τῆς μεταξὺ οὐσίας τε καὶ τοῦ μὴ εἶναι; οὔτε γάρ που σκοτωδέστερα μὴ ὄντος πρὸς τὸ μᾶλλον μὴ εἶναι φανήσεται, οὔτε φανερώτερα ὄντος πρὸς τὸ μᾶλλον εἶναι. Ἀληθέστατα, ἔφη. Εὑρή-

καμεν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ὅτι τὰ τῶν πολλῶν πολλὰ νόμιμα καλοῦ τε πέρι καὶ τῶν ἄλλων, μεταξύ που κυλινδεῖται τοῦ τε ὄντος καὶ τοῦ μὴ ὄντος. Εἰλικρινῶς εὑρήκαμεν. Προωμολογήσαμεν δέ γε, εἴτι τοιοῦτον φανείη, δοξαστὸν αὐτὸ ἀλλ' οὐ γνωστὸν δεῖν λέγεσθαι, καὶ τῇ μεταξὺ δυνάμει τὸ μεταξὺ πλανητὸν ἁλισκόμενον. Ὡμολογήσαμεν. Τοὺς ἄρα πολλὰ καλὰ θεωμένους, αὐτὸ δὲ τὸ καλὸν μὴ ὁρῶντας, μηδ' ἄλλῳ ἐπ' αὐτὸ ἄγοντι δυναμένους ἕπεσθαι, καὶ πολλὰ δίκαια, αὐτὸ δὲ τὸ δίκαιον, μή, καὶ πάντα οὕτω, δοξάζειν φήσομεν ἅπαντα, γιγνώσκειν δὲ ὧν δοξάζουσιν οὐδέν. Ἀνάγκη, ἔφη. Τί δ' αὖ; τοὺς αὐτὰ ἕκαστα θεωμένους, καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ὡσαύτως ὄντα, ἆρ' οὐ γινώσκειν, ἀλλ' οὐ δοξάζειν; Ἀνάγκη καὶ ταῦτα. Οὐκοῦν καὶ ἀσπάζεσθαί τε καὶ φιλεῖν τούτους μὲν ταῦτα φήσομεν ἐφ' οἷς γνῶσίς ἐστιν, ἐκείνους δὲ, ἐφ' οἷς δόξα; ἢ οὐ μνημονεύομεν ὅτι φωνάς τε καὶ χρόας καλὰς καὶ τὰ τοιαῦτα ἔφαμεν τούτους φιλεῖν τε καὶ θεᾶσθαι, αὐτὸ δὲ τὸ καλὸν οὐδ' ἀνέχεσθαι ὥς τι ὄν; Μεμνήμεθα. Μὴ οὖν τι πλημμελήσωμεν φιλοδόξους καλοῦντες αὐτοὺς μᾶλλον ἢ φιλοσόφους; καὶ ἄρα ἡμῖν σφόδρα χαλεπανοῦσιν, ἂν οὕτω λέγωμεν. Οὔκ· ἄν γέ μοι πείθωνται, ἔφη. τῷ γὰρ ἀληθεῖ χαλεπαίνειν οὐ θέμις. Τοὺς αὐτὸ ἄρα ἕκαστον τὸ ὂν ἀσπαζομένους, φιλοσόφους ἀλλ' οὐ φιλοδόξους κλητέον Παντάπασι μὲν οὖν.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ
Η
ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ.

Οι μὲν δὴ φιλόσοφοι, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὦ Γλαύκων, καὶ οἱ μὴ, διὰ μακροῦ τινος διεξελθόντος τοῦ λόγου, μόγις πως ἀνεφάνησαν οἷοι εἰσὶν ἑκάτεροι. Ἴσως γὰρ, ἔφη, διὰ βραχέος οὐ ῥάδιον. Οὐ φαίνεται, εἶπον. ἐμοὶ γοῦν ἔτι δοκεῖ ἂν βέλτιον φανῆναι εἰ περὶ τούτου μόνου ἔδει ῥηθῆναι, καὶ μὴ πολλὰ τὰ λοιπὰ διελθεῖν, μέλλοντι κατόψεσθαι τί διαφέρει βίος δίκαιος ἀδίκου. Τί οὖν, ἔφη, τὸ μετὰ τοῦτο ἡμῖν; Τί δ᾽ ἄλλο, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἢ τὸ ἑξῆς; ἐπειδὴ φιλόσοφοι μὲν, οἱ τοῦ ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ὡσαύτως ἔχοντος δυνάμενοι ἐφάπτεσθαι· οἱ δὲ μὴ, ἀλλ᾽ ἐν πολλοῖς καὶ πάντως ἴσχουσι πλανώμενοι, οὐ φιλόσοφοι· ποτέρους δεῖ δὴ πόλεως ἡγεμόνας εἶναι. Πῶς οὖν λέγοντες ἂν αὐτὸ, ἔφη, μετρίως λέγοιμεν; Ὁπότεροι ἂν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, δυ-

νατοὶ φαίνωνται φυλάξαι νόμους τε καὶ ἐπιτηδεύματα πόλεων, τούτους καθιστάναι φύλακας. Ὀρθῶς, ἔφη. Τὸ δὲ δή, ἦν δ' ἐγώ, ἄρα δῆλον, εἴτε τυφλὸν εἴτε ὀξὺ ὁρῶντα χρὴ τὸν φύλακα τηρεῖν ὁτιοῦν. Καὶ πῶς, ἔφη, οὐ δῆλον; Ἦ οὖν δοκοῦσί σοι τυφλῶν διαφέρειν οἱ τῷ ὄντι τοῦ ὄντος ἑκάστου ἐστερημένοι τῆς γνώσεως, καὶ μηδὲν ἐναργὲς ἐν τῇ ψυχῇ ἔχοντες παράδειγμα, μηδὲ δυνάμενοι, ὥσπερ γραφεῖς, εἰς τὸ ἀληθέστατον ἀποβλέποντες, κἀκεῖσε ἀεὶ ἀναφέροντές τε καὶ θεώμενοι ὡς οἷόντε ἀκριβέστατα, οὕτω δὴ καὶ τἀνθάδε νόμιμα καλῶν τε πέρι καὶ δικαίων καὶ ἀγαθῶν τίθεσθαί τε, ἐὰν δέῃ τίθεσθαι, καὶ τὰ κείμενα φυλάττοντες, σώζειν; Οὐ μὰ τὸν Δία, ἦ δ' ὅς, οὐ πολύ τι διαφέρει. Τούτους οὖν μᾶλλον φύλακας στησόμεθα, ἢ τοὺς ἐγνωκότας μὲν ἕκαστον τὸ ὄν, ἐμπειρίᾳ δὲ μηδὲν ἐκείνων ἐλλείποντας, μηδ' ἐν ἄλλῳ μηδενὶ μέρει ἀρετῆς ὑστεροῦντας; Ἄτοπον μέν τ' ἄν, ἔφη, εἴη ἄλλους αἱρεῖσθαι, εἴγε τἄλλα μὴ ἐλλείποιντο. τούτῳ γὰρ αὐτῷ σχεδόν τι τῷ μεγίστῳ ἂν προέχοιεν. Οὐκοῦν τοῦτο δὴ λέγωμεν, τίνα τρόπον οἷοίτ' ἔσονται οἱ αὐτοὶ κἀκεῖνα καὶ ταῦτα ἔχειν; Πάνυ μὲν οὖν. Ὃ τοίνυν ἀρχόμενοι τούτου τοῦ λόγου ἐλέγομεν, τὴν φύσιν αὐτῶν πρῶτον δεῖ καταμαθεῖν. καὶ οἶμαι, ἐὰν ἐκείνην ἱκανῶς ὁμολογήσωμεν, ὁμολογήσειν καὶ ὅτι οἷοίτε ταῦτα ἔχειν οἱ αὐτοί, ὅτι τε οὐκ ἄλλους πόλεων ἡγεμόνας δεῖ εἶναι ἢ τούτους. Πῶς; Τοῦτο μὲν δὴ τῶν φιλοσόφων φύσεων πέρι ὡμολογήσθω ἡμῖν, ὅτι μαθήματός γε ἀεὶ ἐρῶσιν, ὅσα ἂν αὐτοῖς δηλοῖ ἐκείνης τῆς οὐσίας τῆς ἀεὶ οὔσης

καὶ μὴ πλανωμένης ὑπὸ γενέσεως καὶ φθορᾶς. Ὡμολογήσθω. Καὶ μὴν, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ ὅτι πάσης αὐτῆς, καὶ οὔτε σμικροῦ οὔτε μείζονος, οὔτε τιμιωτέρου οὔτε ἀτιμοτέρου μέρους ἑκόντες ἀφίενται· ὥσπερ ἐν τοῖς πρόσθεν περί γε τῶν φιλοτίμων καὶ ἐρωτικῶν διήλθομεν. Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις. Τόδε τοίνυν μετὰ τοῦτο σκόπει εἰ ἀνάγκη ἔχειν πρὸς τούτῳ ἐν τῇ φύσει οἳ ἂν μέλλωσιν ἔσεσθαι οἵους ἐλέγομεν. Τὸ ποῖον; Τὴν ἀψεύδειαν, καὶ τὸ ἑκόντας εἶναι μηδαμῇ προσδέχεσθαι τὸ ψεῦδος, ἀλλὰ μισεῖν, τὴν δ' ἀλήθειαν στέργειν. Εἰκός γε, ἔφη. Οὐ μόνον γε, ὦ φίλε, εἰκὸς, ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἀνάγκη, τὸν ἐρωτικῶς του φύσει ἔχοντα, πᾶν τὸ ξυγγενές τε καὶ οἰκεῖον τῶν παιδικῶν ἀγαπᾶν. Ὀρθῶς, ἔφη. Ἦ οὖν οἰκειότερον σοφίᾳ τὶ ἀληθείας ἂν εὕροις; Καὶ πῶς; ἦ δ' ὅς. Ἦ οὖν δυνατὸν εἶναι τὴν αὐτὴν φύσιν φιλόσοφόν τε καὶ φιλοψευδῆ; Οὐδαμῶς γε. Τὸν ἄρα τῷ ὄντι φιλομαθῆ πάσης ἀληθείας δεῖ εὐθὺς ἐκ νέου ὅτι μάλιστα ὀρέγεσθαι. Παντελῶς γε. Ἀλλὰ μὴν ὅτῳ γε εἰς ἕν τι αἱ ἐπιθυμίαι σφόδρα ῥέπουσιν, ἴσμέν που ὅτι εἰς τἆλλα τούτῳ ἀσθενέστεραι, ὥσπερ ῥεῦμα ἐκεῖσε ἀποχετευόμενον. Τί μήν; Ὧι δὲ πρὸς τὰ μαθήματα καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον ἐῤῥύηκασι, περὶ τὴν τῆς ψυχῆς, οἶμαι, ἡδονὴν αὐτῆς καθ' αὑτὴν εἶεν ἄν, τὰς δὲ διὰ τοῦ σώματος ἐκλείποιεν· εἰ μὴ πεπλασμένως ἀλλ' ἀληθῶς φιλόσοφός τις εἴη. Μεγάλη ἀνάγκη. Σώφρων μὴν ὅγε τοιοῦτος, καὶ οὐδαμῇ φιλοχρήματος. ὧν γὰρ ἕνεκα χρήματα μετὰ πολλῆς δαπάνης σπουδάζεται, ἄλλῳ τινὶ μᾶλλον ἢ τούτῳ προσήκει

σπουδάζειν. Οὕτω. Καὶ μὴν που καὶ τόδε δεῖ σκοπεῖν, ὅταν κρίνειν μέλλῃς φύσιν φιλόσοφόν τε καὶ μή. Τὸ ποῖον; Μή σε λάθῃ μετέχουσα ἀνελευθερίας. ἐναντιώτατον γάρ που σμικρολογία ψυχῇ μελλούσῃ τοῦ ὅλου καὶ παντὸς ἀεὶ ἐπορέγεσθαι θείου τε καὶ ἀνθρωπίνου. Ἀληθέστατα, ἔφη. Ἧ οὖν ὑπάρχει διανοίᾳ μεγαλοπρέπεια, καὶ θεωρία παντὸς μὲν χρόνου, πάσης δὲ οὐσίας, οἷόντε οἴει τούτῳ μέγα τὶ δοκεῖν εἶναι τὸν ἀνθρώπινον βίον; Ἀδύνατον, ἦ δ᾽ ὅς. Οὐκοῦν καὶ θάνατον οὐ δεινόν τι ἡγήσεται ὁ τοιοῦτος. Ἥκιστά γε. Δειλῇ δὲ καὶ ἀνελευθέρῳ φύσει, φιλοσοφίας ἀληθινῆς, ὡς ἔοικεν, οὐκ ἂν μετείη. Οὔ μοι δοκεῖ. Τί οὖν; ὁ κόσμιος, καὶ μὴ φιλοχρήματος, μηδ᾽ ἀνελεύθερος, μηδ᾽ ἀλαζὼν, μηδὲ δειλὸς, ἔσθ᾽ ὅπῃ ἂν δυσξύμβολος ἢ ἄδικος γένοιτο; Οὐκ ἔστι. Καὶ τοῦτο δὴ, ψυχὴν σκοπῶν φιλόσοφον καὶ μὴ, εὐθὺς νέου ὄντος, ἐπισκέψῃ εἰ ἄρα δικαία τε καὶ ἥμερος, ἢ δυσκοινώνητός τε καὶ ἀγρία. Πάνυ μὲν οὖν. Οὐ μὴν οὐδὲ τόδε παραλείψεις, ὡς ἐγῷμαι. Τὸ ποῖον; Εὐμαθὴς, ἢ δυσμαθής. ἢ προσδοκᾷς ποτέ τινά τι ἱκανῶς ἂν στέρξαι, ὃ πράττων ἂν, ἀλγῶν τε πράττοι καὶ μόγις σμικρὸν ἀνύττων; Οὐκ ἂν γένοιτο. Τί δ᾽, εἰ μηδὲν ὧν μάθοι σώζειν δύναιτο, λήθης ὢν πλέως, ἆρ᾽ ἂν οἷόστ᾽ εἴη ἐπιστήμης μὴ κενὸς εἶναι; Καὶ πῶς; Ἀνόνητα δὲ πονῶν, οὐκ, οἴει, ἀναγκασθήσεται τελευτῶν αὐτόν τε μισεῖν καὶ τὴν τοιαύτην πρᾶξιν; Πῶς δ᾽ οὔ; Ἐπιλήσμονα ἄρα ψυχὴν ἐν ταῖς ἱκανῶς φιλοσόφοις μή ποτε κρίνωμεν, ἀλλὰ μνημονικὴν αὐτὴν ζητῶμεν δεῖν εἶναι. Παντάπα-

σι μὲν οὖν. Ἀλλ᾽ οὐ μὴ τόγε τῆς ἀμούσου τε καὶ ἀσχήμονος φύσεως ἄλλοσέ πη ἂν φῶμεν ἕλκειν ἢ εἰς ἀμετρίαν. Τί μήν; Ἀλήθειαν δὲ ἀμετρίᾳ ἡγῇ ξυγγενῆ εἶναι, ἢ ἐμμετρίᾳ; Ἐμμετρίᾳ. Ἔμμετρον ἄρα καὶ εὔχαριν ζητῶμεν πρὸς τοῖς ἄλλοις διάνοιαν φύσει, ἣν ἐπὶ τὴν τοῦ ὄντος ἰδέαν ἑκάστου τὸ αὐτοφυὲς εὐαγωγὸν παρέξει. Πῶς δ᾽ οὔ; Τί οὖν; μή πη δοκοῦμέν σοι οὐκ ἀναγκαῖα ἕκαστα διεληλυθέναι, καὶ ἑπόμενα ἀλλήλοις, τῇ μελλούσῃ τοῦ ὄντος ἱκανῶς τε καὶ τελέως ψυχῇ μεταλήψεσθαι; Ἀναγκαιότατα μὲν οὖν, ἔφη. Ἔστιν οὖν ὅπῃ μέμψῃ τοιοῦτον ἐπιτήδευμα, ὃ μήποτ᾽ ἄν τις οἷόστε γένοιτο ἱκανῶς ἐπιτηδεῦσαι, εἰ μὴ φύσει εἴη μνήμων, εὐμαθής, μεγαλοπρεπής, εὔχαρις, φίλος τε καὶ ξυγγενὴς ἀληθείας, δικαιοσύνης, ἀνδρίας, σωφροσύνης; Οὐδ᾽ ἂν ὁ Μῶμος, ἔφη, τόγε τοιοῦτον μέμψαιτο. Ἀλλ᾽, ἦν δ᾽ ἐγώ, τελειωθεῖσι τοῖς τοιούτοις παιδείᾳ τε καὶ ἡλικίᾳ, ἆρα οὐ μόνοις ἂν τὴν πόλιν ἐπιτρέποις; Καὶ ὁ Ἀδείμαντος, Ὦ Σώκρατες, ἔφη, πρὸς μὲν ταῦτά σοι οὐδεὶς ἂν οἷόστ᾽ εἴη ἀντειπεῖν· ἀλλὰ γὰρ τοιόνδε τι πάσχουσιν οἱ ἀκούοντες ἑκάστοτε ἃ νῦν λέγεις· ἡγοῦνται, δι᾽ ἀπειρίαν τοῦ ἐρωτᾷν τε καὶ ἀποκρίνεσθαι, ὑπὸ τοῦ λόγου παρ᾽ ἕκαστον τὸ ἐρώτημα σμικρὸν παραγόμενοι, ἀθροισθέντων τῶν σμικρῶν, ἐπὶ τελευτῆς τῶν λόγων, μέγα τὸ σφάλμα καὶ ἐναντίον τοῖς πρώτοις ἀναφαίνεσθαι· καὶ ὥσπερ ὑπὸ τῶν πεττεύειν δεινῶν, οἱ μή, τελευτῶντες ἀποκλείονται, καὶ οὐκ ἔχουσιν ὅ, τι φέρωσιν· οὕτω καὶ σφεῖς τελευτῶντες ἀποκλείεσθαι, καὶ οὐκ ἔχειν ὅ, τι λέγωσιν

ὑπὸ πεττείας αὖ ταύτης τινὸς ἑτέρας, οὐκ ἐν ψήφοις, ἀλλ᾽ ἐν λόγοις. ἐπεὶ τόγε ἀληθὲς οὐδέν τι μᾶλλον ταύτῃ ἔχειν. λέγω δ᾽ εἰς τὸ παρὸν ἀποβλέψας. νῦν γὰρ φαίη ἄν τις σοὶ, λόγῳ μὲν οὐκ ἔχειν καθ᾽ ἕκαστον τὸ ἐρωτώμενον ἐναντιοῦσθαι, ἔργῳ δὲ ὁρᾶν, ὅσοι ἂν ἐπὶ φιλοσοφίαν ὁρμήσαντες, μὴ τοῦ προπεπαιδεῦσθαι ἕνεκα ἁψάμενοι, νέοι ὄντες ἀπαλλάττωνται, ἀλλὰ μακρότερον ἐνδιατρίψωσι, τοὺς μὲν πλείστους, καὶ πάνυ ἀλλοκότους γιγνομένους (ἵνα μὴ παμπονήρους εἴπωμεν) τοὺς δὲ ἐπιεικεστάτους δοκοῦντας, ὅμως τοῦτό γε ὑπὸ τοῦ ἐπιτηδεύματος οὗ σὺ ἐπαινεῖς πάσχοντας, ἀχρήστους ταῖς πόλεσι γιγνομένους. Καὶ ἐγὼ ἀκούσας, Οἴει οὖν, εἶπον, τοὺς ταῦτα λέγοντας ψεύδεσθαι; Οὐκ οἶδα, ἦ δ᾽ ὅς· ἀλλὰ τὸ σοὶ δοκοῦν ἡδέως ἂν ἀκούοιμι. Ἀκούοις ἂν ὅτι ἔμοιγε φαίνονται τἀληθῆ λέγειν. Πῶς οὖν, ἔφη, εὖ ἔχει λέγειν ὅτι οὐ πρότερον κακῶν παύσονται αἱ πόλεις πρὶν ἂν ἐν αὐταῖς οἱ φιλόσοφοι ἄρξωσιν, οὓς ἀχρήστους ὁμολογοῦμεν αὐταῖς εἶναι; Ἐρωτᾷς, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἐρώτημα δεόμενον ἀποκρίσεως δι᾽ εἰκόνος λεγομένης. Σὺ δέ γε, ἔφη, οἶμαι, οὐκ εἴωθας δι᾽ εἰκόνων λέγειν. Εἶεν, εἶπον. σκώπτεις ἐμβεβληκώς με εἰς λόγον οὕτω δυσαπόδεικτον; ἄκουε δ᾽ οὖν τῆς εἰκόνος, ἵν᾽ ἔτι μᾶλλον ἴδῃς ὡς γλίσχρως εἰκάζω. οὕτω γὰρ χαλεπὸν τὸ πάθος τῶν ἐπιεικεστάτων, ὃ πρὸς τὰς πόλεις πεπόνθασιν, ὥστ᾽ οὐδ᾽ ἔστιν ἓν οὐδὲν ἄλλο τοιοῦτο πεπονθός· ἀλλὰ δεῖ ἐκ πολλῶν αὐτὸ ξυναγαγεῖν εἰκάζοντα, καὶ ἀπολογούμενον ὑπὲρ αὐτῶν, οἷον οἱ γραφεῖς τραγελάφους καὶ τὰ τοιαῦτα

μιγνύντες γράφουσι. νόησον γὰρ τοιουτονὶ γενόμενον εἴτε πολλῶν νεῶν πέρι, εἴτε μιᾶς ναύκληρον, μεγέθει μὲν καὶ ῥώμῃ ὑπὲρ τοὺς ἐν τῇ νηῒ ἅπαντας, ὑπόκωφον δὲ, καὶ ὁρῶντα ὡσαύτως βραχύ τι, καὶ γιγνώσκοντα περὶ ναυτικῶν ἕτερα τοιαῦτα· τοὺς δὲ ναύτας στασιάζοντας πρὸς ἀλλήλους περὶ τῆς κυβερνήσεως, ἕκαστον οἰόμενον δεῖν κυβερνᾷν, μήτε μαθόντα πώποτε τὴν τέχνην, μήτε ἔχοντα ἀποδεῖξαι διδάσκαλον ἑαυτοῦ, μηδὲ χρόνον ἐν ᾧ ἐμάνθανε· πρὸς δὲ τούτοις, φάσκοντας μηδὲ διδακτὸν εἶναι· ἀλλὰ καὶ τὸν λέγοντα ὡς διδακτὸν, ἑτοίμους κατατέμνειν. αὐτοὺς δὲ αὐτῷ ἀεὶ τῷ ναυκλήρῳ περικεχύσθαι, δεομένους, καὶ πάντα ποιοῦντας ὅπως ἂν σφίσι τὸ πηδάλιον ἐπιτρέψοι· ἐνίοτε δ᾽ ἂν μὴ πείθωσιν, ἀλλὰ ἄλλοι μᾶλλον, τοὺς μὲν ἄλλους ἢ ἀποκτιννύντας, ἢ ἐκβάλλοντας ἐκ τῆς νεώς. τὸν δὲ γενναῖον ναύκληρον μανδραγόρᾳ, ἢ μέθῃ, ἤ τινι ἄλλῳ συμποδίσαντας, τῆς νεὼς ἄρχειν, χρωμένους τοῖς ἐνοῦσι· καὶ πίνοντάς τε καὶ εὐωχουμένους πλεῖν ὡς τὸ εἰκὸς τοὺς τοιούτους. πρὸς δὲ τούτοις, ἐπαινοῦντας, ναυτικὸν μὲν καλοῦντας καὶ κυβερνητικὸν, καὶ ἐπιστάμενον τὰ κατὰ ναῦν, ὃς ἂν ξυλλαμβάνειν δεινὸς ᾖ ὅπως ἄρξωσιν, ἢ πείθοντες ἢ βιαζόμενοι τὸν ναύκληρον· τὸν δὲ μὴ τοιοῦτον ψέγοντας, ὡς ἄχρηστον· τοῦ δὲ ἀληθινοῦ κυβερνήτου πέρι μηδ᾽ ἐπαΐοντας ὅτι ἀνάγκη αὐτῷ τὴν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι ἐνιαυτοῦ, καὶ ὡρῶν, καὶ οὐρανοῦ, καὶ ἄστρων, καὶ πνευμάτων, καὶ πάντων τῶν τῇ τέχνῃ προσηκόντων, εἰ μέλλει τῷ ὄντι νεὼς ἀρχικὸς ἔσεσθαι· ὅπως δὲ κυ-

βερνήσει, ἐάν τέ τινες βούλωνται, ἐάν τε μὴ, μήτε τέχνην τούτου μήτε μελέτην οἰομένους δυνατὸν εἶναι λαβεῖν ἅμα καὶ τὴν κυβερνητικήν. τοιούτων δὴ περὶ τὰς ναῦς γιγνομένων, τὸν ὡς ἀληθῶς κυβερνητικὸν οὐχ ἡγῇ ἂν τῷ ὄντι μετεωροσκόπον τε καὶ ἀδολέσχην καὶ ἄχρηστον σφίσι καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς οὕτω κατεσκευασμέναις ναυσὶ πλωτήρων; Καὶ μάλα, ἔφη ὁ Ἀδείμαντος. Οὐ δὴ, ἦν δ' ἐγὼ, οἶμαι δεῖσθαί σε ἐξεταζομένην τὴν εἰκόνα ἰδεῖν, ὅτι ταῖς πόλεσι πρὸς τοὺς ἀληθινοὺς φιλοσόφους τὴν διάθεσιν ἔοικεν· ἀλλὰ μανθάνειν ὃ λέγω. Καὶ μάλ', ἔφη. Πρῶτον μὲν τοίνυν, ἐκεῖνον τὸν θαυμάζοντα ὅτι οἱ φιλόσοφοι οὐ τιμῶνται ἐν ταῖς πόλεσι, δίδασκέ τε τὴν εἰκόνα, καὶ πειρῶ πείθειν ὅτι πολὺ ἂν θαυμαστότερον ἦν εἰ ἐτιμῶντο. Ἀλλὰ διδάξω, ἔφη. Καὶ ὅτι τοίνυν τἀληθῆ λέγεις, ὡς ἄχρηστοι τοῖς πολλοῖς οἱ ἐπιεικέστατοι τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ· τῆς μέντοι ἀχρηστίας τοὺς μὴ χρωμένους κέλευε αἰτιᾶσθαι, ἀλλὰ μὴ τοὺς ἐπιεικεῖς. οὐ γὰρ ἔχει φύσιν, κυβερνήτην ναυτῶν δεῖσθαι ἄρχεσθαι ὑπ' αὐτοῦ, οὐδὲ τοὺς σοφοὺς ἐπὶ τὰς τῶν πλουσίων θύρας ἰέναι· ἀλλ' ὁ τοῦτο κομψευσάμενος ἐψεύσατο. τὸ δὲ ἀληθὲς πέφυκεν, ἐάν τε πλούσιος ἐάν τε πένης κάμνῃ, ἀναγκαῖον εἶναι ἐπὶ ἰατρῶν θύρας ἰέναι· καὶ πάντα τὸν ἄρχεσθαι δεόμενον, ἐπὶ τὰς τοῦ ἄρχειν δυναμένου· οὐ τὸν ἄρχοντα δεῖσθαι τῶν ἀρχομένων ἄρχεσθαι, οὗ ἂν τῇ ἀληθείᾳ τὶ ὄφελος ᾖ. ἀλλὰ τοὺς νῦν πολιτικοὺς ἄρχοντας ἀπεικάζων οἷς ἄρτι ἐλέγομεν ναύταις, οὐχ ἁμαρτήσῃ, καὶ τοὺς ὑπὸ τούτων ἀχρήστους λεγομένους καὶ μετεω-

ρολέσχας, τοῖς ὡς ἀληθῶς κυβερνήταις. Ὀρθότατα, ἔφη. Ἔκ τε τοίνυν τούτων καὶ ἐν τούτοις οὐ ῥᾴδιον εὐδοκιμεῖν τὸ βέλτιστον ἐπιτήδευμα ὑπὸ τῶν τἀναντία ἐπιτηδευόντων· πολὺ δὲ μεγίστη καὶ ἰσχυροτάτη διαβολὴ γίγνεται φιλοσοφίας διὰ τοὺς τὰ τοιαῦτα φάσκοντας ἐπιτηδεύειν· οὓς δὴ σὺ φῂς τὸν ἐγκαλοῦντα τῇ φιλοσοφίᾳ λέγειν ὡς παμπόνηροι οἱ πλεῖστοι τῶν ἰόντων ἐπ᾽ αὐτὴν, οἱ δὲ ἐπιεικέστατοι, ἄχρηστοι. καὶ ἐγὼ συνεχώρησα ἀληθῆ σε λέγειν. ἦ γάρ; Ναί. Οὐκοῦν τῆς μὲν τῶν ἐπιεικῶν ἀχρηστίας τὴν αἰτίαν διεληλύθαμεν; Καὶ μάλα. Τῆς δὲ τῶν πολλῶν πονηρίας τὴν ἀνάγκην βούλει τὸ μετὰ τοῦτο διέλθωμεν; καὶ ὅτι οὐδὲ τούτου φιλοσοφία αἰτία, ἂν δυνώμεθα, πειραθῶμεν δεῖξαι; Πάνυ μὲν οὖν. Ἀκούωμεν δὴ, καὶ λέγωμεν, ἐκεῖθεν ἀναμνησθέντες ὅθεν διῄειμεν, τὴν φύσιν οἷον ἀνάγκη φῦναι τὸν καλόν τε κἀγαθὸν ἐσόμενον. ἡγεῖτο δ᾽ αὐτῷ, εἰ νῷ ἔχεις, πρῶτον μὲν ἀλήθεια, ἣν διώκειν αὐτὸν πάντως καὶ πάντῃ ἔδει· ἢ ἀλαζόντι ὄντι μηδαμῇ μετεῖναι φιλοσοφίας ἀληθινῆς. Ἦν γὰρ οὕτω λεγόμενον. Οὐκοῦν ἓν μὲν τοῦτο σφόδρα οὕτω παρὰ δόξαν τοῖς νῦν δοκουμένοις περὶ αὐτοῦ. Καὶ μάλα, ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν δὴ οὐ μετρίως ἀπολογησόμεθα, ὅτι πρὸς τὸ ὂν πεφυκὼς εἴη ἁμιλλᾶσθαι ὅ γε ὄντως φιλομαθὴς, καὶ οὐκ ἐπιμένοι ἐπὶ τοῖς δοξαζομένοις εἶναι πολλοῖς ἑκάστοις, ἀλλ᾽ ἴοι, καὶ οὐκ ἀμβλύνοιτο, οὐδ᾽ ἀπολήγοι τοῦ ἔρωτος, πρὶν αὐτοῦ ὃ ἔστιν ἑκάστου τῆς φύσεως ἅψασθαι, ᾧ προσήκει ψυχῆς ἐφάπτεσθαι τοῦ τοιούτου. προσήκει δὲ ξυγγενεῖ· ᾧ πλησιάσας, καὶ μι-

γεὺς τῷ ὄντως ὄντι, γεννήσας νοῦν καὶ ἀλήθειαν, γνοίη τε, καὶ ἀληθῶς ζώη καὶ τρέφοιτο· καὶ οὕτω λήγοι ὠδῖνος, πρὶν δ' οὔ. Ὦ οἰόντ', ἔφη, μετριώτατα. Τί οὖν; τούτῳ μετέσται ψεῦδος ἀγαπᾷν, ἢ, πᾶν τοὐναντίον, μισεῖν; Μισεῖν, ἔφη. Ἡγουμένης δὴ ἀληθείας, οὐκ ἄν ποτε, οἶμαι, φαῖμεν αὐτῇ χορὸν κακῶν ἀκολουθῆσαι. Πῶς γάρ; Ἀλλ' ὑγιές τε καὶ μέτριον ἦθος· ᾧ καὶ σωφροσύνην ἕπεσθαι. Ὀρθῶς, ἔφη. Καὶ δὴ τὸν ἄλλον τῆς φιλοσόφου φύσεως χορὸν τί δεῖ πάλιν ἐξ ἀρχῆς ἀναλαβάνοντα τάττειν, μέμνησαι γάρ που ὅτι ξυνέβη προσῆκον τούτοις, ἀνδρία, μεγαλοπρέπεια, εὐμάθεια, μνήμη. καὶ σοῦ ἐπιλαβομένου, ὅτι πᾶς μὲν ἀναγκασθήσεται ὁμολογεῖν οἷς λέγομεν, ἐάσας δὲ τοὺς λόγους, εἰς αὐτοὺς ἀποβλέψας περὶ ὧν ὁ λόγος, φαίη ὁρᾷν αὐτῶν τοὺς μὲν, ἀχρήστους, τοὺς δὲ πολλοὺς, κακοὺς πᾶσαν κακίαν· τῆς ἤδη διαβολῆς τὴν αἰτίαν ἐπισκοποῦντες, ἐπὶ τούτῳ νῦν γεγόναμεν, τί ποθ' οἱ πολλοὶ κακοί· καὶ τούτου δὴ ἕνεκα, πάλιν ἀνειλήφαμεν τὴν τῶν ἀληθῶς φιλοσόφων φύσιν, καὶ ἐξ ἀνάγκης ὡρισάμεθα. Ἔστιν, ἔφη, ταῦτα. Ταύτης δὴ, ἦν δ' ἐγὼ, τῆς φύσεως δεῖ θεάσασθαι τὰς φθορὰς, ὡς διόλλυται ἐν πολλοῖς, σμικρὸν δέ τι ἐκφεύγει· οὓς δὴ καὶ οὐ πονηροὺς, ἀχρήστους δὲ καλοῦσι· καὶ μετὰ τοῦτο αὖ τὰς μιμουμένας ταύτην, καὶ εἰς τὸ ἐπιτήδευμα καθισταμένας αὐτῆς· οἷαι οὖσαι φύσεις ψυχῶν εἰς ἀνάξιον καὶ μεῖζον ἑαυτῶν ἀφικνούμεναι ἐπιτήδευμα, πολλαχῇ πλημμελοῦσαι, πανταχῇ καὶ ἐπὶ πάντας δόξαν οἵαν λέγεις φιλοσοφίᾳ προσῆψαν. Τίνας δὲ, ἔφη, τὰς δι-

αφθορᾶς λέγεις; Ἐγώ σοι, εἶπον, ἂν οἷόστε γένωμαι πειράσομαι διελθεῖν. τόδε μὲν οὖν, οἶμαι, πᾶς ἡμῖν ὁμολογήσει· τοιαύτην φύσιν, καὶ πάντα ἔχουσαν ὅσα προσετάξαμεν νῦν δὴ, εἰ τελέως μέλλοι φιλόσοφος γενέσθαι, ὀλιγάκις ἐν ἀνθρώποις φύεσθαι καὶ ὀλίγας. ἢ οὐκ οἴει; Σφόδρα γε. Τούτων δὴ τῶν ὀλίγων σκόπει ὡς πολλοὶ ὄλεθροι καὶ μεγάλοι. Τίνες δή; Ὃ μὲν πάντων θαυμαστότατον ἀκοῦσαι, ὅτι ἓν ἕκαστον ὧν ἐπῃνέσαμεν τῆς φύσεως ἀπόλλυσι τὴν ἔχουσαν ψυχὴν, καὶ ἀποσπᾷ φιλοσοφίας. λέγω δὲ ἀνδρίαν, σωφροσύνην, καὶ πάντα ἃ διήλθομεν. Ἄτοπον, ἔφη, ἀκοῦσαι. Ἔτι τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, πρὸς τούτοις τὰ λεγόμενα ἀγαθὰ πάντα φθείρει καὶ ἀποσπᾷ, κάλλος, καὶ πλοῦτος, καὶ ἰσχὺς σώματος, καὶ ξυγγένεια ἐῤῥωμένη ἐν πόλει, καὶ πάντα τὰ τούτων οἰκεῖα. ἔχεις γὰρ τὸν τύπον ὧν λέγω. Ἔχω, ἔφη· καὶ ἡδέως γ᾽ ἂν ἀκριβέστερον ἃ λέγεις πυθοίμην. Λαβοῦ τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὅλου αὐτοῦ ὀρθῶς· καί σοι εὔδηλόν τε φανεῖται, καὶ οὐκ ἄτοπα δόξει τὰ προειρημένα περὶ αὐτῶν. Πῶς οὖν, ἔφη, κελεύεις; Παντὸς, ἦν δ᾽ ἐγὼ, σπέρματος πέρι, ἢ φυτοῦ, εἴτε ἐγγείων, εἴτε τῶν ζώων, ἴσμεν ὅτι τὸ μὴ τυχὸν τροφῆς ἧς προσήκει ἑκάστῳ, μηδ᾽ ὥρας, μηδὲ τόπου, ὅσῳ ἂν ἐῤῥωμενέστερον ᾖ, τοσούτῳ πλειόνων ἐνδεῖ τῶν πρεπόντων. ἀγαθῷ γάρ που κακὸν ἐναντιώτερον ἢ τῷ μὴ ἀγαθῷ. Πῶς δ᾽ οὔ; Ἔχει δὴ, οἶμαι, λόγον, τὴν ἀρίστην φύσιν ἐν ἀλλοτριωτέρᾳ οὖσαν τροφῇ, κάκιον ἀπαλλάττειν τῆς φαύλης. Ἔχει. Οὐκοῦν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὦ Ἀδείμαντε, καὶ τὰς ψυχὰς οὕτω φῶμεν τὰς εὐφυεστάτας, κακῆς παι-

δαγωγίας τυχούσας, διαφερόντως κακὰς γίγνεσθαι. ἢ οἴει τὰ μεγάλα ἀδικήματα, καὶ τὴν ἄκρατον πονηρίαν, ἐκ φαύλης ἀλλ' οὐκ ἐκ νεανικῆς φύσεως τροφῇ διολλυμένης γίγνεσθαι, ἀσθενῆ δὲ φύσιν, μεγάλων οὔτε ἀγαθῶν οὔτε κακῶν αἰτίαν ποτὲ ἔσεσθαι; Οὔκ· ἀλλὰ, ἦ δ' ὅς, οὕτως. Ἣν τοίνυν ἔθεμεν τοῦ φιλοσόφου φύσιν, ἂν μὲν, οἶμαι, μαθήσεως προσηκούσης τύχῃ, εἰς πᾶσαν ἀρετὴν μὲν ἀνάγκη αὐξομένην ἀφικνεῖσθαι· ἐὰν δὲ ἐν μὴ προσηκούσῃ σπαρεῖσά τε καὶ φυτευθεῖσα τρέφηται, εἰς πάντα τἀναντία αὖ· ἐὰν μή τις αὐτῇ βοηθήσας θεῶν τύχῃ. ἢ καὶ σὺ ἡγῇ, ὥσπερ οἱ πολλοὶ, διαφθειρομένους τινὰς εἶναι ὑπὸ σοφιστῶν νέους· διαφθείροντας δὲ, τινὰς σοφιστὰς ἰδιωτικοὺς, ὅ, τι καὶ ἄξιον λόγου· ἀλλ' οὐκ αὐτοὺς τοὺς ταῦτα λέγοντας, μεγίστους μὲν εἶναι σοφιστὰς, παιδεύειν δὲ τελεώτατα, καὶ ἀπεργάζεσθαι οἵους βούλονται εἶναι, καὶ νέους καὶ πρεσβυτέρους, καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας; Πότε δή; ἦ δ' ὅς. Ὅταν, εἶπον, ξυγκαθεζόμενοι ἀθρόοι πολλοὶ εἰς ἐκκλησίας, ἢ εἰς δικαστήρια, ἢ θέατρα, ἢ στρατόπεδα, ἤ τινα ἄλλον κοινὸν πλήθους ξύλλογον, ξὺν πολλῷ θορύβῳ τὰ μὲν ψέγωσι τῶν λεγομένων ἢ πραττομένων, τὰ δὲ ἐπαινῶσιν, ὑπερβαλλόντως ἑκάτερα καὶ ἐκβοῶντες καὶ κροτοῦντες· πρὸς δ' αὐτοῖς αἵ τε πέτραι καὶ ὁ τόπος ἐν ᾧ ἂν ὦσιν ἐπηχοῦντες, διπλάσιον θόρυβον παρέχωσι τοῦ ψόγου τε καὶ ἐπαίνου. ἐν δὴ τῷ τοιούτῳ τὸν νέον, τὸ λεγόμενον, τίνα οἴει καρδίαν ἴσχειν; ἢ ποίαν ἂν αὐτῷ παιδείαν ἰδιωτικὴν ἀνθέξειν, ἣν οὐ κατακλυσθεῖσαν ὑπὸ τοῦ τοιούτου ψόγου ἢ ἐπαίνου,

οἰχήσεσθαι φερομένην κατὰ ῥοῦν ᾗ ἂν οὗτος φέρῃ; καὶ φήσειν τε τὰ αὐτὰ τούτοις καλὰ καὶ αἰσχρὰ εἶναι, καὶ ἐπιτηδεύσειν ἅπερ ἂν οὗτοι; καὶ ἔσεσθαι τοιοῦτον; Πολλὴ, ἦ δ᾽ ὅς, ὦ Σώκρατες, ἀνάγκη. Καὶ μὴν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, οὔπω τὴν μεγίστην ἀνάγκην εἰρήκαμεν. Ποίαν; ἔφη. Ἣν ἔργῳ προστιθέασι, λόγῳ μὴ πείθοντες οὗτοι οἱ παιδευταί τε καὶ σοφισταί. ἢ οὐκ οἶσθα ὅτι τὸν μὴ πειθόμενον ἀτιμίαις τε καὶ χρήμασι καὶ θανάτοις κολάζουσι; Καὶ μάλα, ἔφη, σφόδρα. Τίνα οὖν ἄλλον σοφιστὴν οἴει, ἢ ποίους ἰδιωτικοὺς λόγους ἐναντία τούτοις τείνοντας κρατήσειν; Οἶμαι μὲν οὐδένα, ἦ δ᾽ ὅς. Οὐ γὰρ, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπιχειρεῖν πολλὴ ἄνοια. οὔτε γὰρ γίγνεται, οὔτε γέγονεν, οὐδὲ οὖν μὴ γένηται ἀλλοῖον ἦθος πρὸς ἀρετὴν, παρὰ τὴν τούτων παιδείαν πεπαιδευμένον. ἀνθρώπειον, ὦ ἑταῖρε· θεῖον μέντοι, κατὰ τὴν παροιμίαν, ἐξαίρω λόγου. εὖ γὰρ χρὴ εἰδέναι, ὅ, τι περ ἂν σωθῇ τε καὶ γένηται οἷον δεῖ, ἐν τοιαύτῃ καταστάσει πολιτειῶν, θεοῦ μοῖραν αὐτὸ σῶσαι λέγων, οὐ κακῶς ἐρεῖς. Οὐδ᾽ ἐμοὶ ἄλλως, ἔφη, δοκεῖ. Ἔτι τοίνυν σοὶ, ἦν δ᾽ ἐγὼ, πρὸς τούτοις καὶ τόδε δοξάτω. Τὸ ποῖον; Ἕκαστον τῶν μισθαρνούντων ἰδιωτῶν, οὓς δὴ οὗτοι σοφιστὰς καλοῦσι, καὶ ἀντιτέχνους ἡγοῦνται, μὴ ἄλλα παιδεύειν, ἢ ταῦτα τὰ τῶν πολλῶν δόγματα, ἃ δοξάζουσιν ὅταν ἀθροισθῶσι, καὶ σοφίαν ταύτην καλεῖν. οἷόν περ ἂν εἰ θρέμματος μεγάλου καὶ ἰσχυροῦ τρεφομένου τὰς ὀργάς τις καὶ ἐπιθυμίας κατεμάνθανεν, ὅπη τε προσελθεῖν χρὴ, καὶ ὅπη ἅψασθαι αὐτοῦ, καὶ ὁπότε

χαλεπώτατον ἢ πρᾳότατον καὶ ἐκ τίνων γίγνεται· καὶ φωνὰς δὴ ἐφ' οἷς ἕκαστος εἴωθε φθέγγεσθαι, καὶ οἵαις αὖ ἄλλου φθεγγομένου ἡμεροῦταί τε καὶ ἀγριαίνει. καταμαθὼν δὲ ταῦτα πάντα, ξυνουσίᾳ τε καὶ χρόνου τριβῇ, σοφίαν τε καλέσειε, καὶ, ὡς τεχνην συστησάμενος, ἐπὶ διδασκαλίαν τρέποιτο· μηδὲν εἰδὼς τῇ ἀληθείᾳ τούτων τῶν δογμάτων τε καὶ ἐπιθυμιῶν, ὅ, τι καλὸν, ἢ αἰσχρόν· ἢ ἀγαθὸν, ἢ κακόν· ἢ δίκαιον, ἢ ἄδικον· ὀνομάζοι δὲ πάντα ἐπὶ ταῖς τοῦ μεγάλου ζώου δόξαις· οἷς μὲν χαίροι ἐκεῖνο, ἀγαθὰ καλῶν· οἷς δὲ ἄχθοιτο, κακά. ἄλλον δὲ μηδένα ἔχοι λόγον περὶ αὐτῶν· ἀλλὰ τἀναγκαῖα, δίκαια καλοῖ καὶ καλά, τὴν δὲ τοῦ ἀναγκαίου καὶ ἀγαθοῦ φύσιν ὅσον διαφέρει τῷ ὄντι, μήτε ἑωρακὼς εἴη, μήτε ἄλλῳ δυνατὸς δεῖξαι. τοιοῦτος δὴ ὢν, πρὸς Διὸς, οὐκ ἄτοπος ἂν σοι δοκῇ εἶναι παιδευτής; Ἔμοιγ', ἔφη. Ἦ οὖν τι τούτου δοκεῖ διαφέρειν ὁ τὴν τῶν πολλῶν καὶ παντοδαπῶν ξυνιόντων ὀργὴν καὶ ἡδονὰς κατανενοηκέναι, σοφίαν ἡγούμενος, εἴτ' ἐν γραφικῇ, εἴτ' ἐν μουσικῇ, εἴτε δὴ ἐν πολιτικῇ; ὅτι μὲν γὰρ ἐάν τις τούτοις ὁμιλῇ, ἐπιδεικνύμενος ἢ ποίησιν, ἢ τινὰ ἄλλην δημιουργίαν, ἢ πόλει διακονίαν, κυρίους αὐτοῦ ποιῶν τοὺς πολλοὺς, πέρα τῶν ἀναγκαίων, ἡ Διομηδεία λεγομένη ἀνάγκη ποιεῖν αὐτῷ πάντα ἃ ἂν οὗτοι ἐπαινῶσιν· ὡς δὲ καὶ ἀγαθὰ καὶ καλὰ ταῦτα τῇ ἀληθείᾳ, ἤδη πώποτέ του ἤκουσας αὐτῶν λόγον διδόντος οὐ καταγέλαστον; Οἶμαι δέ γ', ἦ δ' ὅς, οὐδ' ἀκούσομαι. Ταῦτα τοίνυν πάντα ἐννοήσας, ἐκεῖνο ἀναμνήσθητι, αὐτὸ τὸ καλὸν, ἀλλὰ μὴ τὰ πολλὰ κα-

λά. ἢ αὐτόθι ἕκαστον, καὶ μὴ τὰ πολλὰ ἕκαστα, ἔσθ' ὅπως πλῆθος ἀνέξεται, ἢ ἡγήσεται εἶναι; Ἥκιστά γ', ἔφη. Φιλόσοφον μὲν ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, πλῆθος ἀδύνατον εἶναι. Ἀδύνατον. Καὶ τοὺς φιλοσοφοῦντας ἄρα ἀνάγκη ψέγεσθαι ὑπ' αὐτῶν. Ἀνάγκη. Καὶ ὑπὸ τούτων δὴ τῶν ἰδιωτῶν, ὅσοι προσομιλοῦντες ὄχλῳ, ἀρέσκειν αὐτῷ ἐπιθυμοῦσι. Δῆλον. Ἐκ δὴ τούτων, τίνα ὁρᾷς σωτηρίαν φιλοσόφῳ φύσει, ὥστ' ἐν τῷ ἐπιτηδεύματι μείνασαν πρὸς τέλος ἐλθεῖν; ἐννόει δ' ἐκ τῶν ἔμπροσθεν. ὡμολόγηται γὰρ δὴ ἡμῖν εὐμάθεια, καὶ μνήμη, καὶ ἀνδρία, καὶ μεγαλοπρέπεια ταύτης εἶναι τῆς φύσεως. Ναί. Οὐκοῦν εὐθὺς ἐν πᾶσιν ὁ τοιοῦτος, πρῶτος ἔσται ἐν ἅπασιν, ἄλλως τε καὶ ἐὰν τὸ σῶμα φυῇ προσφερὲς τῇ ψυχῇ; Τί δ' οὐ μέλλει; ἔφη. Βουλήσονται δή, οἶμαι, αὐτῷ χρῆσθαι, ἐπειδὰν πρεσβύτερος γένηται, ἐπὶ τὰ αὐτῶν πράγματα οἵ τε οἰκεῖοι καὶ οἱ πολῖται. Πῶς δ' οὔ; Ὑποκείσονται ἄρα δεόμενοι καὶ τιμῶντες, προκαταλαμβάνοντες καὶ προκολακεύοντες τὴν μέλλουσαν αὐτοῦ δύναμιν. Φιλεῖ γοῦν, ἔφη, οὕτω γίγνεσθαι. Τί οὖν, ἦν δ' ἐγώ, οἴει τὸν τοιοῦτον ἐν τοῖς τοιούτοις ποιήσειν; ἄλλως τε καὶ ἐὰν τύχῃ μεγάλης πόλεως ὤν, καὶ ἐν ταύτῃ πλούσιός τε καὶ γενναῖος, καὶ ἔτι εὐειδὴς καὶ μέγας; ἆρ' οὐ πληρωθήσεσθαι ἀμηχάνου ἐλπίδος; ἡγούμενον καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ τὰ τῶν βαρβάρων ἱκανὸν ἔσεσθαι πράττειν; καὶ ἐπὶ τούτοις ὑψηλὸν ἐξαίρειν αὑτόν, σχηματισμοῦ καὶ φρονήματος κενοῦ, ἄνευ νοῦ, ἐμπιπλάμενον; Καὶ μάλ', ἔφη. Τῷ δὴ οὕτω διατιθεμένῳ ἐάν τις ἠρέμα προσελθὼν τἀληθῆ λέγῃ, ὅτι

νοῦς οὐκ ἔνεστιν αὐτῷ, δεῖται δέ· τὸ δὲ οὐ κτητὸν μὴ δουλεύσαντι τῇ κτήσει αὐτοῦ· ἆρ᾽ εὐπετὲς οἴει εἶναι εἰσακοῦσαι διὰ τοσούτων κακῶν; Πολλοῦ γε δεῖ, ἦ δ᾽ ὅς. Ἐὰν δ᾽ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, διὰ τὸ εὖ πεφυκέναι, καὶ τὸ συγγενὲς τῶν λόγων, εἷς αἰσθάνηταί πη, καὶ κάμπτηται, καὶ ἕλκηται πρὸς φιλοσοφίαν, τί οἰόμεθα δράσειν ἐκείνους τοὺς ἡγουμένους ἀπολλύναι αὐτοῦ τὴν χρείαν τε καὶ ἑταιρείαν; οὐ πᾶν μὲν ἔργον, πᾶν δ᾽ ἔπος λέγοντάς τε καὶ πράττοντας, καὶ περὶ αὐτὸν, ὅπως ἂν μὴ πεισθῇ, καὶ περὶ τὸν πείθοντα, ὅπως ἂν μὴ οἷός τ᾽ ᾖ, καὶ ἰδίᾳ ἐπιβουλεύοντας, καὶ δημοσίᾳ εἰς ἀγῶνα καθιστάντας; Πολλὴ, ἦ δ᾽ ὅς, ἀνάγκη. Ἔστιν οὖν ὅπως ὁ τοιοῦτος φιλοσοφήσει; Οὐ πάνυ. Ὁρᾷς οὖν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὅτι οὐ κακῶς ἐλέγομεν ὡς ἄρα καὶ αὐτὰ τὰ τῆς φιλοσόφου φύσεως μέρη, ὅταν ἐν κακῇ τροφῇ γένηται, αἴτια τρόπον τινὰ τοῦ ἐκπεσεῖν ἐκ τοῦ ἐπιτηδεύματος; καὶ τὰ λεγόμενα ἀγαθὰ, πλοῦτοί τε καὶ πᾶσα ἡ τοιαύτη παρασκευή; Οὐ γάρ· ἀλλ᾽ ὀρθῶς, ἔφη, ἐλέχθη. Οὗτος δὴ, εἶπον, ὦ θαυμάσιε, ὄλεθρός τε καὶ διαφθορὰ τοσαύτη τε καὶ τοιαύτη τῆς βελτίστης φύσεως εἰς τὸ ἄριστον ἐπιτήδευμα, ὀλίγης καὶ ἄλλως γιγνομένης, ὡς ἡμεῖς φαμέν. καὶ ἐκ τούτων δὴ τῶν ἀνδρῶν καὶ οἱ τὰ μέγιστα κακὰ ἐργαζόμενοι τὰς πόλεις γίγνονται καὶ τοὺς ἰδιώτας, καὶ οἱ τἀγαθὰ, οἳ ἂν ταύτῃ τύχωσι ῥυέντες· σμικρὰ δὲ φύσις οὐδὲν μέγα οὐδέποτε οὐδένα οὔτε ἰδιώτην οὔτε πόλιν δρᾷ. Ἀληθέστατα, ἦ δ᾽ ὅς. Οὗτοι μὲν δὴ οὕτως ἐκπίπτοντες οἷς μάλιστα προσήκει, ἔρημον καὶ ἀτελῆ φιλοσοφίαν λιπόντες, αὐτοὶ

τε βίον οὐ προσήκοντα οὐδ' ἀληθῆ ζῶσι· τὴν δὲ ὥσπερ ὀρφανὴν ξυγγενῶν, ἄλλοι ἐπεισελθόντες ἀνάξιοι ᾔσχυνάν τε, καὶ ὀνείδη περιῆψαν· οἷα καὶ σφὴς ὀνειδίζειν τοὺς ὀνειδίζοντας ὡς οἱ ξυνόντες αὐτῇ, οἱ μὲν, οὐδενός, οἱ δὲ πολλοὶ πολλῶν κακῶν ἄξιοι εἰσι. Καὶ γὰρ οὖν, ἔφη, τά γε λεγόμενα, ταῦτα. Εἰκότως γ', ἦν δ' ἐγώ, λεγόμενα. καθορῶντες γὰρ ἄλλοι ἀνθρωπίσκοι κενὴν τὴν χώραν ταύτην γιγνομένην, καλῶν δὲ ὀνομάτων καὶ προσχημάτων μεστὴν, ὥσπερ οἱ ἐκ τῶν εἱργμῶν εἰς τὰ ἱερὰ ἀποδιδράσκοντες, ἄσμενοι καὶ οὗτοι ἐκ τῶν τεχνῶν ἐκπηδῶσιν εἰς τὴν φιλοσοφίαν, οἳ ἂν κομψότατοι ὄντες τυγχάνωσι περὶ τὸ αὑτῶν τεχνίον. ὅμως γὰρ δὴ πρός γε τὰς ἄλλας τέχνας καίπερ οὕτω πραττούσης φιλοσοφίας τὸ ἀξίωμα μεγαλοπρεπέστερον λείπεται· οὗ δὴ ἐφιέμενοι πολλοὶ, ἀτελεῖς μὲν τὰς φύσεις, ὑπὸ δὲ τῶν τεχνῶν τε καὶ δημιουργιῶν ὥσπερ τὰ σώματα λελώβηνται, οὕτω καὶ τὰς ψυχὰς συγκεκλασμένοι τε καὶ ἀποτεθρυμμένοι διὰ τὰς βαναυσίας τυγχάνουσιν. ἢ οὐκ ἀνάγκη; Καὶ μάλα, ἔφη. Δοκεῖς οὖν τὶ, ἦν δ' ἐγὼ, διαφέρειν αὐτοὺς ἰδεῖν ἀργύριον κτησαμένου χαλκέως, φαλακροῦ καὶ σμικροῦ, νεωστὶ μὲν ἐκ δεσμῶν λελυμένου, ἐν βαλανείῳ δὲ λελουμένου, νεουργὸν ἱμάτιον ἔχοντος, ὡς νυμφίου παρεσκευασμένου, διὰ πενίαν καὶ ἐρημίαν τοῦ δεσπότου τὴν θυγατέρα μέλλοντος γαμεῖν; Οὐ πάνυ, ἔφη, διαφέρει. Ποῖ' ἄττα οὖν εἰκὸς γεννᾷν τοὺς τοιούτους; οὐ νόθα καὶ φαῦλα; Πολλὴ ἀνάγκη. Τί δέ; τοὺς ἀναξίους παιδεύσεως, ὅταν αὐτῇ πλησιάζοντες ὁμιλῶσι μὴ κατ' ἀξίαν,

ποῖ' ἄττα φῶμεν γεννᾷν διανοήματά τε καὶ δόξας; ἆρ' οὐχ ὡς ἀληθῶς προσήκοντα ἀκοῦσαι σοφίσματα, καὶ οὐδὲν γνήσιον, οὐδὲ φρονήσεως ἄξιον ἀληθινῆς ἐχόμενον; Παντελῶς μὲν οὖν, ἔφη. Πάνυ σμικρὸν δή τι, ἔφην ἐγὼ, ὦ Ἀδείμαντε, λείπεται τῶν κατ' ἀξίαν ὁμιλούντων φιλοσοφίᾳ, ἤπου ὑπὸ φυγῆς καταληφθὲν, γενναῖον καὶ εὖ τεθραμμένον ἦθος, ἀπορίᾳ τῶν διαφθερούντων κατὰ φύσιν μεῖναν ἐπ' αὐτῇ· ἢ ἐν σμικρᾷ πόλει, ὅταν μεγάλη ψυχὴ φυῇ, καὶ ἀτιμάσασα τὰ τῆς πόλεως ὑπερίδῃ· βραχὺ δέ που τὶ καὶ ἀπ' ἄλλης τέχνης δικαίως ἀτιμάσαν εὐφυὲς ἐπ' αὐτὴν ἀνέλθοι. εἴη δ' ἂν καὶ ὁ τοῦ ἡμετέρου ἑταίρου Θεάγους χαλινὸς οἷος κατασχεῖν. καὶ γὰρ Θεάγει τὰ μὲν ἄλλα πάντα παρεσκεύασται πρὸς τὸ ἐκπεσεῖν φιλοσοφίας, ἡ δὲ τοῦ σώματος νοσοτροφία, ἀπείργουσα αὐτὸν τῶν πολιτικῶν, κατέχει. τὸ δ' ἡμέτερον οὐκ ἄξιον λέγειν, τὸ δαιμόνιον σημεῖον. ἢ γάρ που τινὶ ἄλλῳ, ἢ οὐδενὶ τῶν ἔμπροσθεν λέγονε. καὶ τούτων δὴ τῶν ὀλίγων οἱ γευόμενοι καὶ γευσάμενοι ὡς ἡδὺ καὶ μακάριον τὸ κτῆμα, καὶ τῶν πολλῶν αὖ ἱκανῶς ἰδόντες τὴν μανίαν, καὶ ὅτι οὐδεὶς οὐδὲν ὑγιὲς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, περὶ τὰ τῶν πόλεων πράττει, οὐδ' ἔστι ξύμμαχος μεθ' ὅτου τὶς ἰὼν ἐπὶ τὴν τῶν δικαίων βοήθειαν, σώζοιτ' ἄν· ἀλλ' ὥσπερ εἰς θηρία ἄνθρωπος ἐμπεσὼν, οὔτε ξυναδικεῖν ἐθέλων, οὔτε ἱκανὸς ὢν εἷς πᾶσιν ἀγρίοις ἀντέχειν, πρίν τι τὴν πόλιν ἢ φίλους ὀνῆσαι προαπολόμενος, ἀνωφελὴς αὑτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἂν γένοιτο. ταῦτα πάντα λογισμῷ λαβὼν, ἡσυχίαν ἔχων, καὶ τὰ αὑτοῦ πράττων, οἷον ἐν χειμῶνι

κονιορτοῦ καὶ ζάλης ὑπὸ πνεύματος φερομένου, ὑπὸ τειχίον ὑποστὰς, ὁρῶν τοὺς ἄλλους καταπιμπλαμένους ἀνομίας, ἀγαπᾷ εἴ πη αὐτὸς καθαρὸς ἀδικίας τε καὶ ἀνοσίων ἔργων, τόν τε ἐνθάδε βίον βιώσεται, καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ μετὰ καλῆς ἐλπίδος ἵλεώς τε καὶ εὐμενὴς ἀπαλλάξεται. Ἀλλά τοι, ἦ δ᾽ ὅς, οὐ τὰ ἐλάχιστα ἂν διαπραξάμενος ἀπαλλάττοιτο. Οὐδέ γε, εἶπον, τὰ μέγιστα, μὴ τυχὼν πολιτείας προσηκούσης. ἐν γὰρ προσηκούσῃ αὐτός τε μᾶλλον αὐξήσεται, καὶ τὰ τῶν ἰδίων καὶ τὰ κοινὰ σώσει. τὸ μὲν οὖν τῆς φιλοσοφίας ὧν ἕνεκα διαβολὴν εἴληφε, καὶ ὅτι οὐ δικαίως, ἐμοὶ μὲν δοκεῖ μετρίως εἰρῆσθαι· εἰ μὴ ἔτ᾽ ἄλλο λέγεις τι σύ. Ἀλλ᾽ οὐδὲν, ἦ δ᾽ ὅς, ἔτι λέγω περὶ τούτου· ἀλλὰ τὴν προσήκουσαν αὐτῇ τίνα τῶν νῦν λέγεις πολιτειῶν. Οὐδ᾽ ἡντιναοῦν, εἶπον· ἀλλὰ τοῦτο καὶ ἐπαιτιῶμαι, μηδεμίαν ἀξίαν εἶναι τῶν νῦν κατάστασιν πόλεως, φιλοσόφου φύσεως· διὸ καὶ στρέφεσθαί τε καὶ ἀλλοιοῦσθαι αὐτὴν, ὥσπερ ξενικὸν σπέρμα ἐν γῇ ἄλλῃ σπειρόμενον, ἐξίτηλον εἰς τὸ ἐπιχώριον φιλεῖ κρατούμενον ἰέναι, οὕτω καὶ τοῦτο τὸ γένος, νῦν μὲν οὐκ ἴσχον τὴν αὑτοῦ δύναμιν, εἰς ἀλλότριον εἶδος ἐκπίπτειν· εἰ δὲ λήψεται τὴν ἀρίστην πολιτείαν, ὥσπερ καὶ αὐτὸ ἄριστόν ἐστι, τότε δηλώσει ὅτι τοῦτο μὲν τῷ ὄντι θεῖον ἦν, τὰ δὲ ἄλλα ἀνθρώπινα, τά τε τῶν φύσεων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων. δῆλος δὴ οὖν εἶ ὅτι μετὰ τοῦτο ἐρήσῃ τίς αὕτη ἡ πολιτεία. Οὐκ ἔγνως, ἔφη. οὐ γὰρ τοῦτο ἔμελλον, ἀλλ᾽ εἰ αὐτὴ ἣν ἡμεῖς διεληλύθαμεν οἰκίζοντες τὴν πόλιν, ἢ ἄλλη. Τὰ μὲν ἄλλα, ἦν δ᾽ ἐγώ, αὕτη· τοῦτο

δὲ αὐτὸ ἐῤῥήθη μὲν καὶ τότε, ὅτι δεήσει τὶ ἀεὶ ἐνεῖναι ἐν τῇ πόλει λόγον ἔχον τῆς πολιτείας τὸν αὐτὸν ὅνπερ καὶ σὺ ὁ νομοθέτης ἔχων τοὺς νόμους ἐτίθεις. Ἐῤῥήθη γὰρ, ἔφη. Ἀλλ' οὐχ ἱκανῶς, εἶπον, ἐδηλώθη, φόβῳ ὧν ὑμεῖς ἀντιλαμβανόμενοι δεδηλώκατε μακρὰν καὶ χαλεπὴν αὐτοῦ τὴν ἀπόδειξιν. ἐπεὶ καὶ τὸ λοιπὸν οὐ πάντως ῥᾷστον. διελθεῖν. Τὸ ποῖον; Τίνα τρόπον μεταχειριζομένη πόλις φιλοσοφίαν οὐ διολεῖται. τὰ γὰρ δὴ μεγάλα πάντα, ἐπισφαλῆ· καὶ, τὸ λεγόμενον, τὰ καλὰ τῷ ὄντι χαλεπά. Ἀλλ' ὅμως, ἔφη, λαβέτω τέλος ἡ ἀπόδειξις, τούτου φανεροῦ γενομένου. Οὐ τὸ μὴ βούλεσθαι, ἦν δ' ἐγὼ, ἀλλ' εἴπερ τὸ μὴ δύνασθαι διακωλύσει. παρὼν δὲ τήν γ' ἐμὴν προθυμίαν εἴσῃ. σκόπει δὲ καὶ νῦν ὡς προθύμως καὶ παρακινδυνευτικῶς μέλλω λέγειν, ὅτι τοὐναντίον ἢ νῦν, δεῖ τοῦ ἐπιτηδεύματος τούτου πάλιν ἅπτεσθαι. Πῶς; Νῦν μὲν, ἦν δ' ἐγὼ, οἱ καὶ ἁπτόμενοι μειράκια ὄντα, ἄρτι ἐκ παίδων τομεταξὺ οἰκονομίας τε καὶ χρηματισμοῦ πλησιάσαντες αὐτοῦ τῷ χαλεπωτάτῳ ἀπαλλάττονται, οἱ φιλοσοφώτατοι ποιούμενοι. λέγω δὲ χαλεπώτατον, τὸ περὶ τοὺς λόγους. ἐν δὲ τῷ ἔπειτα, ἐὰν, καὶ ἄλλων τοῦτο πραττόντων παρακαλούμενοι ἐθέλωσιν ἀκροαταὶ γίγνεσθαι, μεγάλα ἡγοῦνται, πάρεργον οἰόμενοι αὐτὸ δεῖν πράττειν· πρὸς δὲ τὸ γῆρας, ἐκτὸς δή τινων ὀλίγων, ἀποσβέννυνται πολὺ μᾶλλον τοῦ Ἡρακλειτείου ἡλίου, ὅσον αὖθις οὐκ ἐξάπτονται. Δεῖ δὲ πῶς; ἔφη. Πᾶν τοὐναντίον. μειράκια μὲν ὄντα καὶ παῖδας, μειρακιώδη παιδείαν καὶ φιλοσοφίαν μετα-

χειρίζεσθαι, τῶν τε σωμάτων, ἐν ᾧ βλαστάνει τε καὶ ἁδροῦται, εὖ μάλα ἐπιμελεῖσθαι, ὑπηρεσίαν φιλοσοφίᾳ κτωμένους· προϊούσης δὲ τῆς ἡλικίας ἐν ᾗ ἡ ψυχὴ τελειοῦσθαι ἄρχεται, ἐπιτείνειν τὰ ἐκείνης γυμνάσια· ὅταν δὲ λήγῃ μὲν ἡ ῥώμη, πολιτικῶν δὲ καὶ στρατειῶν ἐκτὸς γίγνηται, τότε ἤδη ἀφέτους νέμεσθαι, καὶ μηδὲν ἄλλο πράττειν, ὅτι μὴ πάρεργον, τοὺς μέλλοντας εὐδαιμόνως βιώσεσθαι, καὶ τελευτήσαντας, τῷ βίῳ τῷ βεβιωμένῳ τὴν ἐκεῖ μοῖραν ἐπιστήσειν πρέπουσαν. Ὡς ἀληθῶς μοι δοκεῖς, ἔφη, λέγειν γε προθύμως, ὦ Σώκρατες· οἶμαι μέντοι τοὺς πολλοὺς τῶν ἀκουόντων, προθυμότερον ἔτι ἀντιτείνειν, οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν πεισομένους, ἀπὸ Θρασυμάχου ἀρξαμένους. Μὴ διάβαλλε, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἐμὲ καὶ Θρασύμαχον, ἄρτι φίλους γεγονότας, οὐδὲ πρότοῦ ἐχθροὺς ὄντας. πείρας γὰρ οὐδὲν ἀνήσομεν, ἕως ἂν ἢ πείσωμεν καὶ τοῦτον καὶ τοὺς ἄλλους, ἢ προὔργου τι ποιήσωμεν εἰς ἐκεῖνον τὸν βίον, ὅταν αὖθις γενόμενοι τοῖς τοιούτοις ἐντύχωσι λόγοις. Εἰς μικρόν γ᾽, ἔφη, χρόνον εἴρηκας. Εἰς οὐδὲν μὲν οὖν, ἔφην, ὥς γε πρὸς τὸν ἅπαντα· τὸ μέντοι μὴ πείθεσθαι τοῖς λεγομένοις τοὺς πολλούς, θαῦμα οὐδέν. οὐ γάρ πώποτε ἴδον γενόμενον τὸ νῦν λεγόμενον, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τοιαῦτ᾽ ἄττα ῥήματα, ἐξεπίτηδες ἀλλήλοις ὡμοιωμένα, ἀλλ᾽ οὐκ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, ὥσπερ νῦν, συμπεσόντα, ἄνδρα δὲ ἀρετῇ παρισωμένον καὶ ὡμοιωμένον μέχρι τοῦ δυνατοῦ τελέως, ἔργῳ τε καὶ λόγῳ δυναστεύοντα ἐν πόλει ἑτέρᾳ τοιαύτῃ, οὐ πώποτε ἑωράκασιν, οὔτε ἕνα, οὔτε πλείους.

ἢ οἴει; Οὐδαμῶς γε. Οὐδέ γε αὖ λόγων, ὦ μακάριε, καλῶν τε καὶ ἐλευθέρων ἱκανῶς ἐπήκοοι γεγόνασιν, οἷον ζητεῖν μὲν τὸ ἀληθὲς ξυντεταμένως ἐκ παντὸς τρόπου, τοῦ γνῶναι χάριν· τὰ δὲ κομψά τε καὶ ἐριστικὰ, καὶ μηδαμόσε ἄλλοσε τείνοντα ἢ πρὸς δόξαν καὶ ἔριν, καὶ ἐν δίκαις, καὶ ἐν ἰδίαις συνουσίαις, πόῤῥωθεν ἀσπαζομένων. Οὐδὲ τούτων, ἔφη. Τούτων τοι χάριν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, καὶ ταῦτα προορώμενοι ἡμεῖς τότε καὶ δεδιότες, ὅμως ἐλέγομεν, ὑπὸ τἀληθοῦς ἠναγκασμένοι, ὅτι οὔτε πόλις, οὔτε πολιτεία, οὐδέ γ᾽ ἀνὴρ ὁμοίως μήποτε γένηται τέλεος, πρὶν ἂν τοῖς φιλοσόφοις τούτοις τοῖς ὀλίγοις, καὶ οὐ πονηροῖς, ἀχρήστοις δὲ νῦν κεκλημένοις, ἀνάγκη τὶς ἐκ τύχης παραβάλῃ, εἴτε βούλονται εἴτε μὴ, πόλεως ἐπιμεληθῆναι, καὶ τῇ πόλει κατήκοοι γενέσθαι· ἢ τῶν νῦν ἐν δυναστείαις ἢ βασιλείαις ὄντων υἱέσιν, ἢ αὐτοῖς, ἔκ τινος θείας ἐπιπνοίας ἀληθινῆς φιλοσοφίας, ἀληθινὸς ἔρως ἐμπέσῃ. τούτων δὲ ὁπότερα γενέσθαι, ἢ ἀμφότερα, ὡς ἄρα ἐστὶν ἀδύνατον, ἐγὼ μὲν οὐδένα φημὶ ἔχειν λόγον. οὕτω γὰρ ἂν ἡμεῖς δικαίως καταγελῴμεθα, ὡς ἄλλως εὐχαῖς ὅμοια λέγοντες. ἢ οὐχ οὕτως; Οὕτως. Εἰ τοίνυν ἄκροις εἰς φιλοσοφίαν πόλεως τὶς ἀνάγκη ἐπιμεληθῆναι ἢ γέγονεν ἐν τῷ ἀπείρῳ τῷ παρεληλυθότι χρόνῳ, ἢ καὶ νῦν ἐστιν ἔν τινι βαρβαρικῷ τόπῳ, πόῤῥω που ὄντι τῆς ἡμετέρας ἐπόψεως, ἢ καὶ ἔπειτα γενήσεται, περὶ τούτου ἕτοιμοι τῷ λόγῳ διαμάχεσθαι, ὡς γέγονεν ἡ εἰρημένη πολιτεία καὶ ἔστι, καὶ γενήσεταί γε, ὅταν αὕτη ἡ Μοῦσα πόλεως ἐγκρατὴς γέ-

νηται. οὐ γὰρ ἀδύνατον γενέσθαι· οὐδ' ἡμεῖς ἀδύνατα λέγομεν· χαλεπὰ δὲ καὶ παρ' ἡμῶν ὁμολογεῖται. Καὶ ἐμοὶ, ἔφη, οὕτω δοκεῖ. Τοῖς δὲ πολλοῖς, ἦν δ' ἐγὼ, οὐκ αὖ, δοκεῖ, ἐρεῖς. Ἴσως, ἔφη. Ὦ μακάριε, ἦν δ' ἐγὼ, μὴ πάνυ οὕτω τῶν πολλῶν κατηγόρει, ἀλλ' οἵαν τοι δόξαν ἕξουσιν, ἐν αὐτοῖς μὴ φιλονεικῶν, ἀλλὰ παραμυθούμενος, καὶ ἀπολυόμενος τὴν τῆς φιλομαθείας διαβολὴν, ἐνδείκνυε οὓς λέγεις τοὺς φιλοσόφους, καὶ διορίζου, ὥσπερ ἄρτι, τήν τε φύσιν αὐτῶν καὶ τὴν ἐπιτήδευσιν· ἵνα μὴ ἡγῶνταί σε λέγειν οὓς αὐτοὶ οἴονται. ἢ καὶ ἐὰν οὕτω θεῶνται, ἀλλοίαν τοι φήσεις αὐτοὺς δόξαν λήψεσθαι, καὶ ἄλλα ἀποκρινεῖσθαι; ἢ οἴει τινὰ χαλεπαίνειν τῷ μὴ χαλεπῷ, ἢ φθονεῖν τῷ μὴ φθονερῷ, ἄφθονόν τε καὶ πρᾷον ὄντα; ἐγὼ μὲν γάρ σε προφθάσας λέγω, ὅτι ἐν ὀλίγοις τισὶν ἡγοῦμαι, ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ πλήθει, χαλεπὴν οὕτω φύσιν γίγνεσθαι. Καὶ ἐγὼ ἀμέλει, ἔφη, ξυνοίομαι. Οὐκοῦν καὶ αὐτὸ τοῦτο ξυνοίει; τοῦ χαλεπῶς πρὸς φιλοσοφίαν τοὺς πολλοὺς διακεῖσθαι, ἐκείνους αἰτίους εἶναι τοὺς ἔξωθεν οὐ μὴ προσῆκον ἐπεισκεκωμακότας, λοιδορουμένους τε αὐτοῖς καὶ φιλαπεχθημόνως ἔχοντας, καὶ ἀεὶ περὶ ἀνθρώπων τοὺς λόγους ποιουμένους; ἥκιστα φιλοσοφίᾳ πρέπον ποιοῦντας; Πολύ γ', ἔφη. Οὐδὲ γάρ που, ὦ Ἀδείμαντε, σχολὴ τῷ γε ὡς ἀληθῶς πρὸς τοῖς οὖσι τὴν διάνοιαν ἔχοντι, κάτω βλέπειν εἰς ἀνθρώπων πραγματείας, καὶ μαχόμενον αὐτοῖς, φθόνου τε καὶ δυσμενείας ἐμπίπλασθαι· ἀλλ' εἰς τεταγμένα ἄττα καὶ κατὰ ταὐτὰ ἀεὶ ἔχοντα ὁρῶντας καὶ

θεωμένους, οὔτ' ἀδικοῦντα οὔτ' ἀδικούμενα ὑπ' ἀλλήλων, κόσμῳ δὲ πάντα καὶ κατὰ λόγον ἔχοντα, ταῦτα μιμεῖσθαί τε καὶ ὅτι μάλιστα ἀφομοιοῦσθαι. ἢ οἴει τινὰ μηχανὴν εἶναι, ὅτῳ τις ὁμιλεῖ ἀγάμενος, μὴ μιμεῖσθαι ἐκεῖνο; Ἀδύνατον, ἔφη. Θείῳ δὴ καὶ κοσμίῳ ὅγε φιλόσοφος ὁμιλῶν, κόσμιός τε καὶ θεῖος εἰς τὸ δυνατὸν ἀνθρώπῳ γίγνεται· διαβολὴ δ' ἐν πᾶσι πολλή. Παντάπασι μὲν οὖν. Ἂν οὖν τις, εἶπον, αὐτῷ ἀνάγκη γένηται, ἃ ἐκεῖ ὁρᾷ, μελετῆσαι εἰς ἀνθρώπων ἤθη καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ τιθέναι, καὶ μὴ μόνον ἑαυτὸν πλάττειν, ἆρα κακὸν δημιουργὸν αὐτὸν οἴει γενήσεσθαι σωφροσύνης τε καὶ δικαιοσύνης, καὶ ξυμπάσης τῆς δημοτικῆς ἀρετῆς; Ἥκιστά γε, ἦ δ' ὅς. Ἀλλ' ἐὰν δὴ αἴσθωνται οἱ πολλοὶ ὅτι ἀληθῆ περὶ αὐτοῦ λέγομεν, χαλεπανοῦσι δὴ τοῖς φιλοσόφοις, καὶ ἀπιστήσουσιν ἡμῖν, λέγουσιν ὡς οὐκ ἄν ποτε ἄλλως εὐδαιμονήσειε πόλις, εἰ μὴ αὐτὴν διαγράψειαν οἱ τῷ θείῳ παραδείγματι χρώμενοι ζωγράφοι; Οὐ χαλεπανοῦσιν, ἦ δ' ὅς, ἐάν περ αἴσθωνται. ἀλλὰ δὴ τίνα λέγεις τρόπον τῆς διαγραφῆς; Λαβόντες, ἦν δ' ἐγώ, ὥσπερ πίνακα, πόλιν τε καὶ ἤθη ἀνθρώπων, πρῶτον μὲν καθαρὰν ποιήσειαν ἄν. ὃ οὐ πάνυ ῥᾴδιον· ἀλλ' οὖν οἶσθ' ὅτι τούτῳ ἂν εὐθὺς τῶν ἄλλων διενεγκεῖν, τῷ μήτε ἰδιώτου, μήτε πόλεως ἐθελῆσαι ἂν ἅψασθαι, μηδὲ γράφειν νόμους, πρὶν ἢ παραλαβεῖν καθαράν, ἢ αὐτοὶ ποιῆσαι. Καὶ ὀρθῶς γ', ἔφη. Οὐκοῦν μετὰ ταῦτα οἴει ὑπογράψασθαι ἂν τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας· Τί μήν; Ἔπειτα, οἶμαι, ἀπεργαζόμενοι, πυκνὰ ἂν

ἑκατέρως ἀποβλέποιεν πρός τε τὸ φύσει δίκαιον καὶ καλὸν καὶ σῶφρον, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ πρὸς ἐκεῖνο αὖ ὃ ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐμποιοῖεν, ξυμμιγνύντες τε καὶ κεραννύντες ἐκ τῶν ἐπιτηδευμάτων, τὸ ἀνδρείκελον, ἀπ᾿ ἐκείνου τεκμαιρόμενοι, ὃ δὴ καὶ Ὅμηρος ἐκάλεσεν ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐγγιγνόμενον, θεοειδές τε καὶ θεοείκελον. Ὀρθῶς, ἔφη. Καὶ τὸ μὲν ἄν, οἶμαι, ἐξαλείφοιεν, τὸ δὲ πάλιν ἐγγράφοιεν· ἕως ἂν ὅτι μάλιστα ἀνθρώπεια ἤθη εἰς ὅσον ἐνδέχεται θεοφιλῆ ποιήσειαν. Καλλίστη γοῦν ἄν, ἔφη, ἡ γραφὴ γένοιτο. Ἆρ᾿ οὖν, ἦν δ᾿ ἐγώ, πείθομέν πῃ ἐκείνους οὓς διατεταγμένους ἐφ᾿ ἡμᾶς ἔφησθα ἰέναι, ὡς τοιοῦτός ἐστι πολιτειῶν ζωγράφος, ὃν τότ᾿ ἐπῃνοῦμεν πρὸς αὐτούς; δι᾿ ὃν ἐκεῖνοι ἐχαλέπαινον ὅτι τὰς πόλεις αὐτῷ παρεδίδομεν, καὶ ἔτι μᾶλλον αὐτὸ νῦν ἀκούοντες πραΰνονται; Καὶ πολύ γε, ἦ δ᾿ ὅς, ἢν σωφρονῶσι. Πῇ γὰρ δὴ ἕξουσιν ἀμφισβητῆσαι; πότερον μὴ τοῦ ὄντος τε καὶ ἀληθείας ἐραστὰς εἶναι τοὺς φιλοσόφους; Ἄτοπον μέντ᾿ ἄν, ἔφη, εἴη. Ἀλλὰ μὴ τὴν φύσιν αὐτῶν οἰκείαν εἶναι τοῦ ἀρίστου, ἣν ἡμεῖς διήλθομεν; Οὐδὲ τοῦτο. Τί δέ; τὴν τοιαύτην, τυχοῦσαν τῶν προσηκόντων ἐπιτηδευμάτων, οὐκ ἀγαθὴν τελέως ἔσεσθαι καὶ φιλόσοφον, εἴπερ τινα ἄλλην; ἢ ἐκείνους φήσεις μᾶλλον, οὓς ἡμεῖς ἀφωρίσαμεν; Οὐ δή που. Ἔτι οὖν ἀγριανοῦσι λεγόντων ἡμῶν ὅτι, πρὶν ἂν πόλεως τὸ φιλόσοφον γένος ἐγκρατὲς γένηται, οὔτε πόλει οὔτε πολίταις κακῶν παῦλα ἔσται; οὐδὲ ἡ πολιτεία ἣν μυθολογοῦμεν λόγῳ, ἔργῳ τέλος λήψεται; Ἴσως, ἔφη, ἧττον. Βούλει οὖν,

ἦν δ' ἐγὼ, μὴ ἧττον φῶμεν αὐτοὺς, ἀλλὰ παντάπασι πρᾴους γεγονέναι καὶ πεπεῖσθαι, ἵνα εἰ μή τι ἄλλο, αἰσχυνθέντες ὁμολογήσωσι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οὗτοι μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, τοῦτο πεπεισμένοι ἔστων. τοῦδε δὲ πέρι τίς ἀμφισβητήσει, ὡς οὐκ ἂν τύχοιεν γενόμενοι βασιλέων ἔκγονοι ἢ δυναστῶν οἱ τὰς φύσεις φιλόσοφοι; Οὐδ' ἂν εἷς, ἔφη. Τοιούτους δὲ γενομένους ὡς πολλὴ ἀνάγκη διαφθαρῆναι, ἔχει τὶς λέγειν. ὡς μὲν γὰρ χαλεπὸν σωθῆναι, καὶ ἡμεῖς ξυγχωροῦμεν· ὡς δὲ ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ τῶν πάντων οὐδέποτ' οὐδ' ἂν εἷς σωθείη, ἔσθ' ὅστις ἀμφισβητήσειε. Καὶ πῶς; Ἀλλὰ μὴν, ἦν δ' ἐγὼ, εἷς ἱκανὸς γενόμενος, πόλιν ἔχων πειθομένην, πάντ' ἐπιτελέσαι τὰ νῦν ἀπιστούμενα. Ἱκανὸς γὰρ, ἔφη. Ἄρχοντος γάρ που, ἦν δ' ἐγὼ, τιθέντος τοὺς νόμους καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ἃ διεληλύθαμεν, οὐ δή που ἀδύνατον ἐθέλειν ποιεῖν τοὺς πολίτας. Οὐδ' ὁπωστιοῦν. Ἀλλὰ μὴν ἅπερ ἡμῖν δοκεῖ, δόξαι καὶ ἄλλοις θαυμαστόν τι καὶ ἀδύνατον; Οὐκ οἶμαι ἔγωγε, ἦ δ' ὅς. Καὶ μὴν ὅτι γε βέλτιστα, εἴπερ δυνατὰ, ἱκανῶς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ὡς ἐγῷμαι, διήλθομεν. Ἱκανῶς γάρ. Νῦν δὴ, ὡς ἔοικε, ξυμβαίνει ἡμῖν περὶ τῆς νομοθεσίας, ἄριστα μὲν εἶναι ἃ λέγομεν, εἰ γένοιτο· χαλεπὰ δὲ γενέσθαι, οὐ μέντοι ἀδύνατά γε. Ξυμβαίνει γὰρ, ἔφη. Οὐκοῦν, ἐπειδὴ τοῦτο μόλις τέλος ἔσχε, τὰ ἐπίλοιπα δὴ μετὰ τοῦτο λεκτέον· τίνα τρόπον ἡμῖν καὶ ἐκ τίνων μαθημάτων τε καὶ ἐπιτηδευμάτων οἱ σωτῆρες ἔσονται τῆς πολιτείας, καὶ κατὰ ποίας ἡλικίας ἕκαστοι ἑκάστων ἁπτόμενοι. Λεκτέον μέν τοι, ἔφη. Οὐ-

δέν, ἦν δ' ἐγώ, τὸ σοφόν μοι ἐγένετο, τήν τε τῶν γυναικῶν τῆς κτήσεως δυσχέρειαν ἐν τῷ πρόσθεν παραλιπόντι καὶ παιδογονίαν, καὶ τὴν τῶν ἀρχόντων κατάστασιν· εἰδότι ὡς ἐπίφθονός τε καὶ χαλεπὴ γίγνεσθαι, ἡ παντελῶς ἀληθής. νῦν γὰρ οὐδὲν ἧττον ἦλθε τὸ δεῖν αὐτὰ διελθεῖν. καὶ τὰ μὲν δὴ τῶν γυναικῶν τε καὶ παίδων πεπέρανται· τὸ δὲ τῶν ἀρχόντων ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς μετελθεῖν δεῖ. ἐλέγομεν δ', εἰ μνημονεύεις, δεῖν αὐτοὺς φιλοπόλιδάς τε φαίνεσθαι, βασανιζομένους ἐν ἡδοναῖς τε καὶ λύπαις, καὶ τὸ δόγμα τοῦτο μήτ' ἐν πόνοις, μήτ' ἐν φόβοις, μήτ' ἐν ἄλλῃ μηδεμιᾷ μεταβολῇ φαίνεσθαι ἐκβάλλοντας. ἢ τὸν ἀδυνατοῦντα ἀποκριτέον· τὸν δὲ πανταχοῦ ἀκήρατον ἐκβαίνοντα, ὥσπερ χρυσὸν ἐν πυρὶ βασανιζόμενον, στατέον ἄρχοντα, καὶ γέρα δοτέον καὶ ζῶντι καὶ τελευτήσαντι καὶ ἆθλα. τοιαῦτ' ἄττα ἦν τὰ λεγόμενα, παρεξιόντος καὶ παρακαλυπτομένου τοῦ λόγου, πεφοβημένου κινεῖν τὸ νῦν παρόν. Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις. μέμνημαι γάρ. Ὤκνουν γάρ, ἔφην, ὦ φίλε, ἐγὼ εἰπεῖν τὰ νῦν ἀποτετολμημένα. νῦν δὲ τοῦτο μὲν τετολμήσθω εἰπεῖν, ὅτι τοὺς ἀκριβεστάτους φύλακας, φιλοσόφους δεῖ καθιστάναι. Εἰρήσθω γάρ, ἔφη. Νόησον δὴ ὡς εἰκότως ὀλίγοι ἔσονταί σοι. ἣν γὰρ δὴ διήλθομεν φύσιν δεῖν ὑπάρχειν αὐτοῖς, εἰς ταὐτὸ ξυμφύεσθαι αὐτῆς τὰ μέρη ὀλιγάκις ἐθέλει, τὰ πολλὰ δὲ διεσπασμένα φύεται. Πῶς, ἔφη, λέγεις; Εὐμαθεῖς καὶ μνήμονες, καὶ ἀγχίνοι καὶ ὀξεῖς, καὶ ὅσα ἄλλα τούτοις ἕπεται, οἶσθ', ὅτι οὐκ ἐθέλουσιν ἅμα φύεσθαι, καὶ νεανικοί τε καὶ μεγα-

λοπρεπεῖς τὰς διανοίας, οἷοι κοσμίως μετὰ ἡσυχίας καὶ βεβαιότητος ἐθέλειν ζῆν· ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι ὑπὸ ὀξύτητος φέρονται ὅποι ἂν τύχωσι, καὶ τὸ βέβαιον ἅπαν ἐξ αὐτῶν οἴχεται. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. Οὐκοῦν τὰ βέβαια αὖ ταῦτα ἤθη καὶ οὐκ εὐμετάβολα, οἷς ἄν τις μᾶλλον ὡς πιστοῖς χρήσαιτο, καὶ ἐν τῷ πολέμῳ πρὸς τοὺς φόβους δυσκίνητα ὄντα, πρὸς τὰς μαθήσεις αὖ ποιεῖ ταὐτόν· δυσκινήτως ἔχει καὶ δυςμαθῶς, ὥσπερ ἀπονεναρκωμένα, καὶ ὕπνου τε καὶ χάσμης ἐμπίπλανται, ὅταν τὶ δέῃ τοιοῦτον διαπονεῖν. Ἔστι ταῦτα, ἔφη. Ἡμεῖς δέ γ' ἔφαμεν ἀμφοτέρων δεῖν εὖ τε καὶ καλῶς μετέχειν, ἢ μήτε παιδείας τῆς ἀκριβεστάτης δεῖν αὐτῷ μεταδιδόναι, μήτε τιμῆς, μήτε ἀρχῆς. Ὀρθῶς, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν σπάνιον αὐτὸ οἴει ἔσεσθαι; Πῶς δ' οὔ; Βασανιστέον δὴ ἔν τε οἷς τότε ἐλέγομεν πόνοις τε καὶ φόβοις καὶ ἡδοναῖς, καὶ ἔτι δὴ ὃ τότε παρεῖμεν νῦν λέγομεν, ὅτι καὶ ἐν μαθήμασι πολλοῖς γυμνάζειν δεῖ, σκοποῦντας εἰ καὶ τὰ μέγιστα μαθήματα δυνατὴ ἔσται ἐνεγκεῖν, εἴτε καὶ ἀποδειλιάσει, ὥσπερ οἱ ἐν τοῖς ἄλλοις ἀποδειλιῶντες. Πρέπει γέ τοι δή, ἔφη, οὕτω σκοπεῖν. ἀλλὰ ποῖα δὴ λέγεις μαθήματα μέγιστα; Μνημονεύεις μέν που, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι τριττὰ εἴδη ψυχῆς διαστησάμενοι, συνεβιβάζομεν δικαιοσύνης τε πέρι, καὶ σωφροσύνης, καὶ ἀνδρίας, καὶ σοφίας, ὃ ἕκαστον εἴη. Μὴ γὰρ μνημονεύων, ἔφη, τὰ λοιπὰ ἂν εἴην δίκαιος μὴ ἀκούειν. Ἦ καὶ τὸ προῤῥηθὲν αὐτῶν; Τὸ ποῖον δή; Ἐλέγομέν που ὅτι δυνατὸν μὲν ἦν κάλλιστα αὐτὰ κατιδεῖν· ἀλλὰ μακροτέρα εἴη περίοδος, ἣν περι-

ελθόντι καταφανῆ γίγνοιτο· τῶν μέντοι ἔμπροσθεν προειρημένων ἑπομένας ἀποδείξεις οἷόν τ' εἴη προσάψαι· καὶ ὑμεῖς ἐξαρκεῖν ἔφατε. καὶ οὕτω δὴ ἐῤῥήθη τὰ τότε, τῆς μὲν ἀκριβείας (ὡς ἐμοὶ ἐφαίνετο) ἐλλιπῆ· εἰ δὲ ὑμῖν ἀρεσκόντως, ὑμεῖς ἂν τοῦτο εἴποιτε. Ἀλλ' ἔμοιγε, ἔφη, μετρίως· ἐφαίνετο δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις. Ἀλλ', ὦ φίλε, ἦν δ' ἐγώ, μέτρον τῶν τοιούτων ἀπολεῖπον καὶ ὁτιοῦν τοῦ ὄντος, οὐ πάνυ μετρίως γίγνεται. ἀτελὲς γὰρ οὐδὲν, οὐδενὸς μέτρον. δοκεῖ δ' ἐνίοτε τισὶν ἱκανῶς ἤδη ἔχειν, καὶ οὐδὲν δεῖν περαιτέρω ζητεῖν. Καὶ μάλ', ἔφη, συχνοὶ πάσχουσιν αὐτὸ διὰ ῥαθυμίαν. Τούτου δέ γε, ἦν δ' ἐγώ, τοῦ παθήματος ἥκιστα προσδεῖται φυλακὴ πόλεώς τε καὶ νόμων. Εἰκὸς, ἦ δ' ὅς. Τὴν μακροτέραν τοίνυν, ὦ ἑταῖρε, ἔφην, περιϊτέον τῷ τοιούτῳ, καὶ οὐχ ἧττον μανθάνοντι πονητέον ἢ γυμναζομένῳ· ἢ (ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν) τοῦ μεγίστου τε καὶ μάλιστα προσήκοντος μαθήματος ἐπὶ τέλος οὔποτε ἥξει. Οὐ γὰρ ταῦτα, ἔφη, μέγιστα; ἀλλ' ἔτι τὶ μεῖζον δικαιοσύνης τε καὶ ὧν διήλθομεν; Καὶ μεῖζον, ἦν δ' ἐγώ· καὶ αὐτῶν τούτων οὐχ ὑπογραφὴν δεῖ, ὥσπερ νῦν, θεάσασθαι, ἀλλὰ τὴν τελεωτάτην ἀπεργασίαν μὴ παριέναι. ἢ οὐ γελοῖον, ἐπὶ μὲν ἄλλοις μικροῦ ἀξίοις πᾶν ποιεῖν, συντεινομένους ὅπως ὅτι ἀκριβέστατα καὶ καθαρώτατα ἕξει, τῶν δὲ μεγίστων μὴ μεγίστας ἀξιοῦν εἶναι καὶ τὰς ἀκριβείας; Καὶ μάλα, ἔφη, ἄξιον τὸ διανόημα. ὃ μέντοι μέγιστον μάθημα, καὶ περὶ ὅ, τι αὐτὸ λέγεις, οἴει τιν' ἄν σε, ἔφη, ἀφεῖναι μὴ ἐρωτήσαντα τί ἐστιν; Οὐ πάνυ, ἦν δ' ἐγώ· ἀλλὰ καὶ σὺ ἐρώτα.

πάντως αὐτὸ οὐκ ὀλιγάκις ἀκήκοας· νῦν δὲ ἢ οὐκ ἐννοεῖς, ἢ αὖ διανοῇ ἐμοὶ πράγματα παρέχειν ἀντιλαμβανόμενος. οἶμαι δὲ τοῦτο μᾶλλον. ἐπεὶ ὅτι γε ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέα μέγιστον μάθημα, πολλάκις ἀκήκοας· ᾗ καὶ δίκαια καὶ τἆλλα προσχρησάμενα, χρήσιμα καὶ ὠφέλιμα γίγνεται. καὶ νῦν σχεδὸν οἶσθ' ὅτι μέλλω τοῦτο λέγειν, καὶ πρὸς τούτῳ, ὅτι αὐτὴν οὐχ ἱκανῶς ἴσμεν· εἰ δὲ μὴ ἴσμεν, ἄνευ δὲ ταύτης εἰ ὅτι μάλιστα τἆλλα ἐπισταίμεθα, οἶσθ' ὅτι οὐδὲν ἡμῖν ὄφελος· ὥσπερ οὐδ' εἰ κεκτήμεθά τι, ἄνευ τοῦ ἀγαθοῦ. ἢ οἴει τι πλέον εἶναι πᾶσαν κτῆσιν ἐκτῆσθαι, μὴ μέντοι ἀγαθήν; ἢ πάντα τἆλλα φρονεῖν, ἄνευ τοῦ ἀγαθοῦ, καλὸν δὲ καὶ ἀγαθὸν μηδὲν φρονεῖν; Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε γε οἶσθα, ὅτι τοῖς μὲν πολλοῖς ἡδονὴ δοκεῖ εἶναι τὸ ἀγαθόν, τοῖς δὲ κομψοτέροις, φρόνησις. Πῶς δ' οὔ; Καὶ ὅτι γε, ὦ φίλε, οἱ τοῦτο ἡγούμενοι, οὐκ ἔχουσι δεῖξαι ἥτις φρόνησις, ἀλλ' ἀναγκάζονται τελευτῶντες τὴν τοῦ ἀγαθοῦ φάναι. Καὶ μάλα, ἔφη, γελοίως. Πῶς γὰρ οὐχί; ἦν δ' ἐγώ, εἰ ὀνειδίζοντές γε ὅτι οὐκ ἴσμεν τὸ ἀγαθόν, λέγουσι πάλιν ὡς εἰδόσι; φρόνησιν γὰρ αὐτό φασιν εἶναι ἀγαθοῦ, ὡς αὖ ξυνιέντων ἡμῶν ὅ, τι λέγουσιν, ἐπειδὰν τὸ τοῦ ἀγαθοῦ φθέγξωνται ὄνομα. Ἀληθέστατα, ἔφη. Τί δέ; οἱ τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν ὁριζόμενοι, μῶν μή τι ἐλάττονος πλάνης ἔμπλεοι τῶν ἑτέρων; ἢ οὐ καὶ οὗτοι ἀναγκάζονται ὁμολογεῖν, ἡδονὰς εἶναι κακάς; Σφόδρα γε. Συμβαίνει δὴ αὐτοῖς, οἶμαι, ὁμολογεῖν ἀγαθὰ εἶναι καὶ κακὰ ταὐτά. ἢ γάρ; Τί μήν; Οὐκοῦν ὅτι μὲν

μεγάλαι καὶ πολλαὶ ἀμφισβητήσεις περὶ αὐτοῦ, φανερόν; Πῶς γὰρ οὔ; Τί δέ; τόδε οὐ φανερὸν, ὡς δίκαια μὲν καὶ καλὰ πολλοὶ ἂν ἕλοιντο τὰ δοκοῦντα, κἂν μὴ εἴη, ὅμως ταῦτα πράττειν καὶ κεκτῆσθαι καὶ δοκεῖν; ἀγαθὰ δὲ οὐδενὶ ἔτι ἀρκεῖ τὰ δοκοῦντα κτᾶσθαι, ἀλλὰ τὰ ὄντα ζητοῦσι, τὴν δὲ δόξαν ἐνταῦθα ἤδη πᾶς ἀτιμάζει; Καὶ μάλα, ἔφη. Ὃ δὴ διώκει μὲν ἅπασα ψυχὴ, καὶ τούτου ἕνεκα πάντα πράττει, ἀπομαντευομένη τὶ εἶναι, ἀποροῦσα δὲ καὶ οὐκ ἔχουσα λαβεῖν ἱκανῶς τί ποτ᾽ ἐστὶν, οὐδὲ πίστει χρήσασθαι μονίμῳ, οἵα καὶ περὶ τἆλλα. διὰ τοῦτο δὲ ἀποτυγχάνει καὶ τῶν ἄλλων εἴτι ὄφελος ἦν. περὶ δὴ τὸ τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον οὕτω φῶμεν δεῖν ἐσκοτῶσθαι καὶ ἐκείνους τοὺς βελτίστους ἐν τῇ πόλει, οἷς πάντα ἐγχειριοῦμεν; Ἥκιστά γ᾽, ἔφη. Οἶμαι γοῦν, εἶπον, δίκαιά τε καὶ καλὰ ἀγνοούμενα ὅπη ποτὲ ἀγαθά ἐστιν, οὐ πολλοῦ τινος ἄξιον φύλακι κεκτῆσθαι, εἴπερ εἰκὸς γνῶναι αὐτὰ τὸν τοῦτο ἀγνοοῦντα. μαντεύομαι δὲ μηδένα αὐτὰ γνώσεσθαι πρότερον ἱκανῶς. Καλῶς γὰρ, ἔφη, μαντεύῃ. Οὐκοῦν ἡμῖν ἡ πολιτεία τελέως κεκοσμήσεται, ἐὰν ὁ τοιοῦτος αὐτὴν ἐπισκοπῇ φύλαξ ὁ τούτων ἐπιστήμων; Ἀνάγκη, ἔφη. Ἀλλὰ σὺ δὴ, ὦ Σώκρατες, πότερον ἐπιστήμην τὸ ἀγαθὸν φῂς εἶναι, ἢ ἡδονὴν; ἢ ἄλλό τι παρὰ ταῦτα; Οὗτος, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἀνὴρ καλὸς ἦσθα καὶ πάλαι καταφανὴς ὅτι σοὶ οὐκ ἀποχρήσοι τὸ τοῖς ἄλλοις δοκοῦν περὶ αὐτῶν. Οὐδὲ γὰρ δίκαιόν μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, φαίνεται, τὰ τῶν ἄλλων μὲν ἔχειν εἰπεῖν δόγματα, τὰ δ᾽ αὑτοῦ μὴ, τοσοῦτον χρόνον περὶ

ταῦτα πραγματευόμενον. Τί δ', ἦν δ' ἐγώ, δοκεῖ σοι δίκαιον εἶναι, περὶ ὧν τὶς μὴ οἶδε, λέγειν ὡς εἰδότα; Οὐδαμῶς γ', ἔφη, ὡς εἰδότα· ὡς μέντοι οἰόμενον, ταῦθ' ἃ οἴεται ἐθέλειν λέγειν. Τί δέ; εἶπον, οὐκ ᾔσθησαι τὰς ἄνευ ἐπιστήμης δόξας, ὡς πᾶσαι αἰσχραί; ὧν αἱ βέλτισται τυφλαί; ἢ δοκοῦσί τι σοὶ τυφλῶν διαφέρειν ὁδὸν ὀρθῶς πορευομένων, οἱ ἄνευ νοῦ ἀληθές τι δοξάζοντες; Οὐδέν, ἔφη. Βούλει γοῦν αἰσχρὰ θεάσασθαι, τυφλά τε καὶ σκολιά, ἐξὸν παρ' ἄλλων ἀκούειν φανά τε καὶ καλά; Μὴ πρὸς Διός, ἦ δ' ὅς, ὦ Σώκρατες, ὁ Γλαύκων, ὥσπερ ἐπὶ τέλει ὢν, ἀποστῇς. ἀρκέσει γὰρ ἡμῖν κἂν, ὥσπερ δικαιοσύνης πέρι καὶ σωφροσύνης καὶ τῶν ἄλλων διῆλθες, οὕτω καὶ περὶ τοῦ ἀγαθοῦ διέλθῃς. Καὶ γὰρ ἐμοί, ἦν δ' ἐγώ, ὦ ἑταῖρε, καὶ μάλα ἀρκέσει· ἀλλ' ὅπως μὴ οὐχ οἷός τ' ἔσομαι, προθυμούμενος δὲ, ἀσχημονῶν γέλωτα ὀφλήσω. ἀλλ', ὦ μακάριοι, αὐτὸ μὲν τί ποτ' ἐστὶ τὸ ἀγαθὸν, ἐάσωμεν τὸ νῦν εἶναι. (πλέον γάρ μοι φαίνεται ἢ κατὰ τὴν παροῦσαν ὁρμὴν ἐφικέσθαι τοῦ γε δοκοῦντος ἐμοὶ τανῦν) ὃς δὲ ἔκγονός τε τοῦ ἀγαθοῦ φαίνεται καὶ ὁμοιότατος ἐκείνῳ, λέγειν ἐθέλω, εἰ καὶ ὑμῖν φίλον· εἰ δὲ μή, ἐᾶν. Ἀλλ', ἔφη, λέγε. εἰσαῦθις γὰρ τοῦ πατρὸς ἀποτίσεις τὴν διήγησιν. Βουλοίμην ἄν, εἶπον, ἐμέ τε δύνασθαι αὐτὴν ἀποδοῦναι, καὶ ὑμᾶς κομίσασθαι· ἀλλὰ μή, ὥσπερ νῦν, τοὺς τόκους μόνον. τοῦτον δὲ δὴ οὖν τὸν τόκον τε καὶ ἔκγονον αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ κομίσασθε. εὐλαβεῖσθε μέντοι μή πῃ ἐξαπατήσω ὑμᾶς ἄκων, κίβδηλον ἀποδιδοὺς τὸν λόγον τοῦ τόκου. Εὐλαβησόμεθα,

ἔφη, κατὰ δύναμιν· ἀλλὰ μόνον λέγε. Διομολογησάμενος δ', ἔφην ἐγὼ, καὶ ἀναμνήσας ὑμᾶς τά τε ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ῥηθέντα, καὶ ἄλλοτε ἤδη πολλάκις εἰρημένα. Τὰ ποῖα; ἦ δ' ὅς. Πολλὰ καλὰ, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ πολλὰ ἀγαθὰ, καὶ ἕκαστα οὕτως εἶναι φαμέν τε καὶ διορίζομεν τῷ λόγῳ. Φαμὲν γάρ. Καὶ αὐτὸ δὴ καλὸν, καὶ αὐτὸ ἀγαθὸν, καὶ οὕτω περὶ πάντων ἃ τότε ὡς πολλὰ ἐτίθεμεν, πάλιν αὖ κατ' ἰδέαν μίαν ἑκάστου, ὡς μιᾶς οὔσης, τιθέντες, ὃ ἐστιν ἕκαστον προσαγορεύομεν. καὶ τὰ μὲν δὴ ὁρᾶσθαι φαμὲν, νοεῖσθαι δ' οὔ· τὰς δ' αὖ ἰδέας νοεῖσθαι μὲν, ὁρᾶσθαι δ' οὔ. Παντάπασι μὲν οὖν. Τῷ οὖν ὁρῶμεν ἡμῶν αὐτῶν τὰ ὁρώμενα; Τῇ ὄψει, ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ ἀκοῇ, τὰ ἀκουόμενα; και ταῖς ἄλλαις αἰσθήσεσι, πάντα τὰ αἰσθητά; Τί μήν, Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, ἐννενόηκας τὸν τῶν αἰσθήσεων δημιουργὸν, ὅσῳ πολυτελεστάτην τὴν τοῦ ὁρᾷν τε καὶ ὁρᾶσθαι δύναμιν ἐδημιούργησεν; Οὐ πάνυ, ἔφη. Ἀλλ' ὧδε σκόπει. ἔστιν ὅ, τι προσδεῖ ἀκοῇ καὶ φωνῇ γένους ἄλλου εἰς τὸ τὴν μὲν ἀκούειν, τὴν δ' ἀκούεσθαι; ὃ ἐὰν μὴ παραγένηται τρίτον, ἡ μὲν οὐκ ἀκούσεται, ἡ δὲ οὐκ ἀκουσθήσεται; Οὐδενὸς, ἔφη. Οἶμαι δέ γε, ἦν δ' ἐγὼ, οὐδ' ἄλλαις πολλαῖς (ἵνα μὴ εἴπω ὅτι οὐδεμιᾷ) τοιούτου προσδεῖ οὐδενός. ἢ σὺ τινὰ ἔχεις εἰπεῖν; Οὐκ ἔγωγε, ἦ δ' ὅς. Τὴν δὲ τῆς ὄψεως καὶ τοῦ ὁρατοῦ οὐκ ἐννοεῖς ὅτι προσδεῖται; Πῶς; Ἐνούσης που ἐν ὄμμασιν ὄψεως, καὶ ἐπιχειροῦντος τοῦ ἔχοντος χρῆσθαι αὐτῇ, παρούσης δὲ χρόας ἐν αὐτοῖς, ἐὰν μὴ παραγένηται γένος τρίτον,

ἰδίᾳ ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεφυκὸς, οἶσθα ὅτι ἥ τε ὄψις οὐδὲν ὄψεται, τά τε χρώματα ἔσται ἀόρατα. Τίνος δὴ λέγεις, ἔφη, τούτου; Ὃ δὴ σὺ καλεῖς, ἦν δ' ἐγὼ, φῶς. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. Οὐ σμικρᾷ ἄρα ἰδέᾳ ἡ τοῦ ὁρᾷν αἴσθησις, καὶ ἡ τοῦ ὁρᾶσθαι δύναμις, τῶν ἄλλων συζεύξεων τιμιωτέρῳ ζυγῷ ἐζύγησαν· εἴπερ μὴ ἄτιμον τὸ φῶς. Ἀλλὰ μὴν, ἔφη, πολλοῦ γε δεῖ ἄτιμον εἶναι. Τίνα οὖν ἔχεις αἰτιάσασθαι τῶν ἐν οὐρανῷ θεῶν τούτου κύριον, οὗ ἡμῖν τὸ φῶς ὄψιν τε ποιεῖ ὁρᾷν ὅτι κάλλιστα, καὶ τὰ ὁρώμενα ὁρᾶσθαι; Ὅνπερ καὶ σὺ, ἔφη, καὶ οἱ ἄλλοι. τὸν ἥλιον γὰρ δηλονότι ἐρωτᾷς. Ἆρ' οὖν ὧδε πέφυκεν ὄψις πρὸς τοῦτον τὸν θεόν. Πῶς; Οὐκ ἔστιν ἥλιος ἡ ὄψις, οὔτε αὐτὴ, οὔτε ἐν ᾧ ἐγγίγνεται, ὃ δὴ καλοῦμεν ὄμμα. Οὐ γὰρ οὖν. Ἀλλ' ἡλιοειδέστατόν γε οἶμαι τῶν περὶ τὰς αἰσθήσεις ὀργάνων. Πολύ γε. Οὐκοῦν καὶ τὴν δύναμιν ἣν ἔχει, ἐκ τούτου ταμιευομένην ὥσπερ ἐπίῤῥυτον κέκτηται; Πάνυ μὲν οὖν. Ἆρ' οὖν οὐ καὶ ὁ ἥλιος ὄψις μὲν οὐκ ἔστι, αἴτιος δ' ὢν αὐτῆς, ὁρᾶται ὑπ' αὐτῆς ταύτης; Οὕτως, ἦ δ' ὅς. Τοῦτον τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, φάναι με λέγειν τὸν τοῦ ἀγαθοῦ ἔκγονον, ὃν τἀγαθὸν ἐγέννησεν ἀνάλογον ἑαυτῷ, ὅ, τιπερ αὐτὸ ἐν τῷ νοητῷ τόπῳ πρός τε νοῦν καὶ τὰ νοούμενα, τοῦτο τοῦτον ἐν τῷ ὁρατῷ πρός τε ὄψιν καὶ τὰ ὁρώμενα. Πῶς; ἔφη· ἔτι δίελθέ μοι. Ὀφθαλμοὶ, ἦν δ' ἐγὼ, οἶσθ' ὅτι ὅτ' ἂν μηκέτι ἐπ' ἐκεῖνα τὶς αὐτοὺς τρέπῃ ὧν ἂν τὰς χρόας τὸ ἡμερινὸν φῶς ἐπέχῃ, ἀλλ' ὧν νυκτερινὰ φέγγη, ἀμβλυώττουσί τε καὶ ἐγγὺς φαίνονται τυφλῶν, ὥσπερ οὐκ ἐνούσης καθαρᾶς ὄψεως,

Καὶ μάλα, ἔφη. Ὅταν δέ γ', οἶμαι, ὧν ὁ ἥλιος καταλάμπει, σαφῶς ὁρῶσι, καὶ τοῖς αὐτοῖς τούτοις ὄμμασιν ἐνοῦσα φαίνεται. *Τί μήν;* Οὕτω τοίνυν καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ὧδε νόει· ὅταν μὲν οὗ καταλάμπει ἀλήθειά τε καὶ τὸ ὄν, εἰς τοῦτο ἀπερείσηται, ἐνόησέ τε καὶ ἔγνω αὐτὸ, καὶ νοῦν ἔχειν φαίνεται· ὅταν δὲ εἰς τὸ τῷ σκότῳ κεκραμένον, τὸ γιγνόμενόν τε καὶ ἀπολλύμενον, δοξάζει τε καὶ ἀμβλυώττει, ἄνω καὶ κάτω τὰς δόξας μεταβάλλον· καὶ ἔοικεν αὖ νοῦν οὐκ ἔχοντι. *Ἔοικε γάρ.* Ταῦτο τοίνυν τὸ τὴν ἀλήθειαν παρέχον τοῖς γιγνωσκομένοις, καὶ τῷ γιγνώσκοντι τὴν δύναμιν ἀποδιδὸν, τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέαν φάθι εἶναι, αἰτίαν δ' ἐπιστήμης οὖσαν καὶ ἀληθείας, ὡς γιγνωσκομένης μὲν διὰ νοῦ. οὕτω δὲ καλῶν ἀμφοτέρων ὄντων γνώσεώς τε καὶ ἀληθείας, ἄλλο καὶ κάλλιον ἔτι τούτων ἡγούμενος αὐτὸ, ὀρθῶς ἡγήσῃ. ἐπιστήμην δὲ καὶ ἀλήθειαν, ὥσπερ ἐκεῖ φῶς τε καὶ ὄψιν, ἡλιοειδῆ μὲν νομίζειν ὀρθὸν, ἥλιον δὲ ἡγεῖσθαι οὐκ ὀρθῶς ἔχει· οὕτω καὶ ἐνταῦθα, ἀγαθοειδῆ μὲν νομίζειν ταῦτ' ἀμφότερα, ὀρθόν· ἀγαθὸν δὲ ἡγεῖσθαι ὁπότερον αὐτῶν, οὐκ ὀρθὸν, ἀλλ' ἔτι μειζόνως τιμητέον τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἕξιν. *Ἀμήχανον κάλλος, ἔφη, λέγεις, εἰ ἐπιστήμην μὲν καὶ ἀλήθειαν παρέχει, αὐτὸ δ' ὑπὲρ ταῦτα κάλλει ἐστίν. οὐ γὰρ δή που σύ γε ἡδονὴν αὐτὸ λέγεις.* Εὐφήμει, ἦν δ' ἐγώ. ἀλλ' ὧδε μᾶλλον τὴν εἰκόνα αὐτοῦ ἔτι ἐπισκόπει. *Πῶς;* Τὸν ἥλιον τοῖς ὁρωμένοις οὐ μόνον, οἶμαι, τὴν τοῦ ὁρᾶσθαι δύναμιν παρέχειν φήσεις, ἀλλὰ καὶ τὴν γένεσιν καὶ αὔξην καὶ τροφήν· οὐ γένεσιν αὐτὸν ὄντα. Πῶς

γάρ; Καὶ τοῖς γιγνωσκομένοις τοίνυν μὴ μόνον τὸ γιγνώσκεσθαι φάναι ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ παρεῖναι, ἀλλὰ καὶ τὸ εἶναί τε καὶ τὴν οὐσίαν ὑπ' ἐκείνου αὐτοῖς προσεῖναι· οὐκ οὐσίας ὄντος τοῦ ἀγαθοῦ, ἀλλ' ἔτι ἐπέκεινα τῆς οὐσίας πρεσβείᾳ καὶ δυνάμει ὑπερέχοντος. Καὶ ὁ Γλαύκων μάλα γελοίως, Ἄπολλον, ἔφη, δαιμονίας ὑπερβολῆς. Σὺ γάρ, ἦν δ' ἐγώ, αἴτιος, ἀναγκάζων τὰ ἐμοὶ δοκοῦντα περὶ αὐτοῦ λέγειν. Καὶ μηδαμῶς γ', ἔφη, παύσῃ, εἰ μή τι, ἀλλὰ τὴν περὶ τὸν ἥλιον ὁμοιότητα αὖ διεξιὼν, εἴ πη ἀπολείπεις. Ἀλλὰ μὴν, εἶπον, συχνά γε ἀπολείπω. Μηδὲ σμικρὸν τοίνυν, ἔφη, παραλίπῃς. Οἶμαι μὲν, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ πολύ· ὅμως δὲ, ὅσα γε ἐν τῷ παρόντι δυνατὸν, ἑκὼν οὐκ ἀπολείψω. Μὴ γάρ, ἔφη. Νόησον τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, ὥσπερ λέγομεν, δύο αὐτὼ εἶναι, καὶ βασιλεύειν τὸ μὲν, νοητοῦ γένους τε καὶ τόπου, τὸ δ' αὖ ὁρατοῦ· ἵνα μὴ οὐρανοῦ εἰπὼν, δόξω σοὶ σοφίζεσθαι περὶ τὸ ὄνομα. ἀλλ' οὖν ἔχεις ταῦτα διττὰ εἴδη, ὁρατὸν, νοητόν. Ἔχω. Ὥσπερ τοίνυν γραμμὴν δίχα τετμημένην λαβὼν ἄνισα τμήματα, πάλιν τέμνε ἑκάτερον τὸ τμῆμα ἀνὰ τὸν αὐτὸν λόγον, τό, τε τοῦ ὁρωμένου γένους καὶ τὸ τοῦ νοουμένου. καί σοι ἔσται σαφήνεια καὶ ἀσάφεια πρὸς ἄλληλα. ἐν μὲν τῷ ὁρωμένῳ τὸ μὲν ἕτερον τμῆμα, εἰκόνες. λέγω δὲ τὰς εἰκόνας, πρῶτον μὲν τὰς σκιάς, ἔπειτα τὰ ἐν τοῖς ὕδασι φαντάσματα· καὶ ἅπερ ἐν τοῖς ὅσα πυκνά τε καὶ λεῖα καὶ φανὰ ξυνέστηκε, καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον· εἰ κατανοεῖς. Ἀλλὰ κατανοῶ. Καὶ τοίνυν ἕτερον τίθει, ᾧ τοῦτο ἔοικε· τά τε περὶ ἡμᾶς ζῶα, καὶ πᾶν

τὸ φυτευτὸν, καὶ τὸ σκευαστὸν ὅλον γένος. Τίθημι, ἔφη. Ἦ καὶ ἐθέλοις ἂν αὐτὸ φάναι, ἦν δ' ἐγὼ, διῃρῆσθαι ἀληθείᾳ τε καὶ μὴ, ὡς τὸ δοξαστὸν πρὸς τὸ γνωστὸν, οὕτω τὸ ὁμοιωθὲν πρὸς τὸ ᾧ ὡμοιώθη; Ἔγωγ', ἔφη, καὶ μάλα. Σκόπει δὴ αὖ καὶ τὴν τοῦ νοητοῦ τομὴν ᾗ τμητέον. Πῇ; Ἧ τὸ μὲν αὐτοῦ, τοῖς τότε τμηθεῖσιν, ὡς εἰκόσι, χρωμένη ψυχὴ, ζητεῖν ἀναγκάζεται ἐξ ὑποθέσεων, οὐκ ἐπ' ἀρχὴν πορευομένη, ἀλλ' ἐπὶ τελευτήν· τὸ δ' αὖ ἕτερον τὸ ἐπ' ἀρχὴν ἀνυπόθετον, ἐξ ὑποθέσεως ἰοῦσα, καὶ ἄνευ τῶν περὶ ἐκεῖνο εἰκόνων, αὐτοῖς εἴδεσι δι' αὐτῶν τὴν μέθοδον ποιουμένη. Ταῦτ', ἔφη, ἃ λέγεις, οὐχ ἱκανῶς ἔμαθον. Ἀλλ' αὖθις, ἦν δ' ἐγώ· ῥᾷον γὰρ τούτων προειρημένων, μαθήσῃ. οἶμαι γάρ σε εἰδέναι ὅτι οἱ περὶ τὰς γεωμετρίας τε καὶ λογισμοὺς καὶ τὰ τοιαῦτα πραγματευόμενοι, ὑποθέμενοι τό, τε περιττὸν καὶ τὸ ἄρτιον, καὶ τὰ σχήματα, καὶ γωνιῶν τριττὰ εἴδη, καὶ ἄλλα τούτων ἀδελφὰ καθ' ἑκάστην μέθοδον, ταῦτα μὲν ὡς εἰδότες, ποιησάμενοι ὑποθέσεις αὐτὰ, οὐδένα λόγον οὔτε αὐτοῖς οὔτε ἄλλοις ἔτι ἀξιοῦσι περὶ αὐτῶν διδόναι, ὡς παντὶ φανερῶν· ἐκ τούτων δ' ἀρχόμενοι, τὰ λοιπὰ ἤδη διεξιόντες, τελευτῶσιν ὁμολογουμένως ἐπὶ τοῦτο οὗ ἂν ἐπὶ σκέψιν ὁρμήσωσι. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, τοῦτό γε οἶδα. Οὐκοῦν καὶ ὅτι τοῖς ὁρωμένοις εἴδεσι προσχρῶνται, καὶ τοὺς λόγους περὶ αὐτῶν ποιοῦνται, οὐ περὶ τούτων διανοούμενοι, ἀλλ' ἐκείνων πέρι οἷς ταῦτα ἔοικε, τοῦ τετραγώνου αὐτοῦ ἕνεκα τοὺς λόγους ποιούμενοι, καὶ διαμέτρου αὐτῆς, ἀλλ' οὐ ταύτης ἣν γράφουσι· καὶ

τἄλλα οὕτως, αὐτὰ μὲν ταῦτα ἃ πλάττουσί τε καὶ γράφουσιν, ὧν καὶ σκιαὶ καὶ ἐν ὕδασιν εἰκόνες εἰσὶ, τούτοις μὲν ὡς εἰκόσιν αὖ χρώμενοι, ζητοῦντές τε αὐτὰ ἐκεῖνα ἰδεῖν ἃ οὐκ ἂν ἄλλως ἴδοι τὶς ἢ τῇ διανοίᾳ. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. Τοῦτο τοίνυν νοητοῦ μὲν τὸ εἶδος ἔλεγον· ὑποθέσεσι δ᾽ ἀναγκαζομένην ψυχὴν χρῆσθαι περὶ τὴν ζήτησιν αὐτοῦ, οὐκ ἐπ᾽ ἀρχὴν ἰοῦσαν, ὡς οὐ δυναμένην τῶν ὑποθέσεων ἀνωτέρω ἐκβαίνειν, εἰκόσι δὲ χρωμένην αὐτοῖς τοῖς ὑπὸ τῶν κάτω ἀπεικασθεῖσι, καὶ ἐκείνοις πρὸς ἐκεῖνα, ὡς ἐναργέσι, δεδοξασμένοις τε καὶ τετμημένοις. Μανθάνω, ἔφη, ὅτι τὸ ὑπὸ ταῖς γεωμετρίαις τε καὶ ταῖς ταύταις ἀδελφαῖς τέχναις λέγεις. Τὸ τοίνυν ἕτερον μάνθανε τμῆμα τοῦ νοητοῦ λέγοντά με τοῦτο, οὗ αὐτὸς ὁ λόγος ἅπτεται, τῇ τοῦ διαλέγεσθαι δυνάμει τὰς ὑποθέσεις ποιούμενος, οὐκ ἀρχὰς, ἀλλὰ τῷ ὄντι ὑποθέσεις, οἷον ἐπιβάσεις τε καὶ ὁρμάς· ἵνα μέχρι τοῦ ἀνυποθέτου ἐπὶ τὴν τοῦ παντὸς ἀρχὴν ἰὼν, ἁψάμενος αὐτῆς, πάλιν αὖ ἐχόμενος τῶν ἐκείνης ἐχομένων, οὕτως ἐπὶ τελευτὴν καταβαίνῃ, αἰσθητῷ παντάπασιν οὐδενὶ προσχρώμενος, ἀλλ᾽ εἴδεσιν αὐτοῖς δι᾽ αὐτῶν εἰς αὐτὰ, καὶ τελευτᾷ εἰς εἴδη. Μανθάνω, ἔφη, ἱκανῶς μὲν οὔ. δοκεῖς γάρ μοι συχνὸν ἔργον λέγειν· ὅτι μέντοι βούλει διορίζειν, σαφέστερον εἶναι τὸ ὑπὸ τῆς τοῦ διαλέγεσθαι ἐπιστήμης τοῦ ὄντος τε καὶ νοητοῦ θεωρούμενον, ἢ τὸ ὑπὸ τῶν τεχνῶν καλουμένων, αἷς αἱ ὑποθέσεις ἀρχαὶ, καὶ διανοίᾳ μὲν ἀναγκάζονται ἀλλὰ μὴ αἰσθήσεσιν αὐτὰ θεᾶσθαι οἱ θεώμενοι. διὰ δὲ τὸ μὴ ἐπ᾽ ἀρχὴν ἀνελθόντας σκο-

πεῖν, ἀλλ' ἐξ ὑποθέσεων, νοῦν οὐκ ἴσχειν περὶ αὐτὰ δοκοῦσί σοι, καίτοι νοητῶν ὄντων μετὰ ἀρχῆς. διάνοιαν δὲ καλεῖν μοι δοκεῖς τὴν τῶν γεωμετρικῶν τε καὶ τὴν τῶν τοιούτων ἕξιν, ἀλλ' οὖν ὡς μεταξύ τι δόξης τε καὶ νοῦ τὴν διάνοιαν οὖσαν. Ἱκανώτατα, ἦν δ' ἐγὼ, ἀπεδέξω. καί μοι ἐπὶ τοῖς τέτταρσι τμήμασι τέτταρα ταῦτα παθήματα ἐν τῇ ψυχῇ γιγνόμενα λάβε· νόησιν μὲν, ἐπὶ τῷ ἀνωτάτω· διάνοιαν δὲ, ἐπὶ τῷ δευτέρῳ· τῷ τρίτῳ δὲ πίστιν ἀπόδος, καὶ τῷ τελευταίῳ εἰκασίαν. καὶ τάξον αὐτὰ ἀνάλογον, ὥσπερ ἐφ' οἷς ἐστιν ἀληθείας μετέχειν, οὕτω ταῦτα σαφηνείας ἡγησάμενος μετέχειν. Μανθάνω, ἔφη, καὶ ξυγχωρῶ· καὶ τάττω, ὡς λέγεις.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ
Η
ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

ΜΕΤΑ ταῦτα δὴ, εἶπον, ἀπείκασον τοιούτῳ πάθει τὴν ἡμετέραν φύσιν, παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαιδευσίας. ὗδε γὰρ ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ οἰκήσει σπηλαιώδει, ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴςοδον ἐχούσῃ μακρὰν παρ᾽ ἅπαν τὸ σπήλαιον. ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχένας, ὥστε μένειν τε αὐτοὺς, εἴς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὁρᾷν, κύκλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνάτους περιάγειν· φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς, ἄνωθεν καὶ πόῤῥωθεν, καόμενον, ὄπισθεν αὐτῶν. μεταξὺ δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν δεσμωτῶν, ἐπάνω ὁδόν· παρ᾽ ἣν ἴδε τειχίον παρῳκοδομημένον, ὥσπερ τοῖς θαυματοποιοῖς πρὸ τῶν ἀνθρώπων πρόκειται τὰ παραφράγματα, ὑπὲρ ὧν τὰ θαύματα δεικνῦσιν.

Ὁρῶ, ἔφη. Ὅρα τοίνυν παρὰ τοῦτο τὸ τειχίον φέροντας ἀνθρώπους σκεύη τε παντοδαπὰ, ὑπερέχοντα τοῦ τειχίου, καὶ ἀνδριάντας, καὶ ἄλλα ζῶα λίθινά τε καὶ ξύλινα, καὶ παντοῖα εἰργασμένα· οἷον εἰκὸς, τοὺς μὲν, φθεγγομένους, τοὺς δὲ, σιγῶντας, τῶν παραφερόντων. Ἄτοπον, ἔφη, λέγεις εἰκόνα, καὶ δεσμώτας ἀτόπους. Ὁμοίους ἡμῖν, ἦν δ' ἐγώ. τοὺς γὰρ τοιούτους πρῶτον μὲν ἑαυτῶν τε καὶ ἀλλήλων οἴει ἄν τι ἑωρακέναι ἄλλο, πλὴν τὰς σκιὰς τὰς ὑπὸ τοῦ πυρὸς εἰς τὸ καταντικρὺ αὐτῶν τοῦ σπηλαίου προσπιπτούσας; Πῶς γάρ; ἔφη, εἰ ἀκινήτους γε τὰς κεφαλὰς ἔχειν ἠναγκασμένοι εἶεν διὰ βίου; Τί δὲ τῶν παραφερομένων; οὐ ταὐτὸν τοῦτο; Τί μήν; Εἰ οὖν διαλέγεσθαι οἷοί τ' εἶεν πρὸς ἀλλήλους, οὐ ταῦτα ἡγῇ ἂν τὰ παρόντα αὐτοὺς νομίζειν ὀνομάζειν ἅπερ ὁρῷεν; Ἀνάγκη. Τί δ' εἰ καὶ ἠχὼ τὸ δεσμωτήριον ἐκ τοῦ καταντικρὺ ἔχοι, ὁπότε τὶς τῶν παριόντων φθέγξαιτο, οἴει ἂν ἄλλό τι αὐτοὺς ἡγεῖσθαι τὸ φθεγγομένον ἢ τὴν παριοῦσαν σκιάν; Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ', ἔφη. Παντάπασι δὴ, ἦν δ' ἐγὼ, οἱ τοιοῦτοι οὐκ ἂν ἄλλό τι νομίζοιεν τὸ ἀληθὲς ἢ τὰς τῶν σκευαστῶν σκιάς. Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη. Σκόπει δὴ, ἦν δ' ἐγὼ, αὐτῶν λύσιν τε καὶ ἴασιν τῶν τε δεσμῶν καὶ τῆς ἀφροσύνης οἵα τις ἂν εἴη, εἰ φύσει τοιάδε ξυμβαίνει αὐτοῖς· ὁπότε τὶς λυθείη, καὶ ἀναγκάζοιτο ἐξαίφνης ἀνίστασθαί τε καὶ περιάγειν τὸν αὐχένα καὶ βαδίζειν, καὶ πρὸς τὸ φῶς ἀναβλέπειν· πάντα δὲ ταῦτα ποιῶν, ἀλγοῖ τε καὶ διὰ τὰς μαρμαρυγὰς ἀδυνατοῖ καθορᾶν ἐκεῖνα ὧν τότε τὰς σκιὰς ἑώρα·

τί ἂν οἴει αὐτὸν εἰπεῖν, εἴ τις αὐτῷ λέγοι ὅτι τότε μὲν ἑώρα φλυαρίας, νῦν δὲ μᾶλλόν τι ἐγγυτέρω τοῦ ὄντος καὶ πρὸς μᾶλλον ὄντα τετραμμένος, ὀρθότερα βλέποι; καὶ δὴ καὶ ἕκαστον τῶν παριόντων δεικνὺς αὐτῷ, ἀναγκάζοι ἐρωτῶν ἀποκρίνεσθαι ὅ, τι ἐστίν; οὐκ οἴει αὐτὸν ἀπορεῖν τε ἂν, καὶ ἡγεῖσθαι τὰ τότε ὁρώμενα, ἀληθέστερα ἢ τὰ νῦν δεικνύμενα; Πολύ γ', ἔφη. Οὐκοῦν, κἂν εἰ πρὸς αὐτὸ τὸ φῶς ἀναγκάζοι αὐτὸν βλέπειν, ἀλγεῖν τε ἂν τὰ ὄμματα, καὶ φεύγειν, ἀποστρεφόμενον πρὸς ἐκεῖνα ἃ δύναται καθορᾷν, καὶ νομίζειν ταῦτα τῷ ὄντι σαφέστερα τῶν δεικνυμένων; Οὕτως, ἔφη. Εἰ δ', ἦν δ' ἐγὼ, ἐντεῦθεν ἕλκοι τὶς αὐτὸν βίᾳ διὰ τραχείας τῆς ἀναβάσεως καὶ ἀνάντους, καὶ μὴ ἀνίη πρὶν ἐξελκύσειεν εἰς τὸ τοῦ ἡλίου φῶς, ἆρα οὐχὶ ὀδυνᾶσθαί τε ἂν καὶ ἀγανακτεῖν ἑλκόμενον; καὶ ἐπειδὴ πρὸς τὸ φῶς ἔλθοι, αὐγῆς ἂν ἔχοντα τὰ ὄμματα μεστὰ, ὁρᾷν οὐδὲν ἂν δύνασθαι τῶν νῦν λεγομένων ἀληθῶν; Οὐ γὰρ ἂν, ἔφη, ἐξαίφνης γε. Συνηθείας δὲ, οἶμαι, δέοιτ' ἂν, εἰ μέλλοι τὰ ἄνω ὄψεσθαι· καὶ πρῶτον μὲν τὰς σκιὰς ἂν ῥᾷστα καθορῴη, μετὰ τοῦτο ἐν τοῖς ὕδασι τά τε τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰ τῶν ἄλλων εἴδωλα, ὕστερον δὲ αὐτά· ἐκ δὲ τούτων, τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ αὐτὸν ἂν τὸν οὐρανὸν νύκτωρ ἂν ῥᾷον θεάσαιτο, προσβλέπων τὸ τῶν ἄστρων τε καὶ σελήνης φῶς, ἢ μεθ' ἡμέραν τὸν ἥλιόν τε καὶ τὸ τοῦ ἡλίου. Πῶς δ' οὔ; Τελευταῖον δὴ, οἶμαι, τὸν ἥλιον, οὐκ ἐν ὕδασιν, οὐδ' ἐν ἀλλοτρίᾳ ἕδρᾳ φαντάσματα αὐτοῦ, ἀλλ' αὐτὸν καθ' αὑτὸν ἐν τῇ αὑτοῦ χώρᾳ δύναιτ' ἂν κατιδεῖν καὶ

θεάσασθαι οἷός ἐστιν. Ἀναγκαῖον, ἔφη. Καὶ μετὰ ταῦτ' ἂν ἤδη συλλογίζοιτο περὶ αὐτοῦ, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ τάς τε ὥρας παρέχων καὶ ἐνιαυτοὺς, καὶ πάντα ἐπιτροπεύων τὰ ἐν τῷ ὁρωμένῳ τόπῳ· καὶ ἐκείνων ὧν σφεῖς ἑώρων, τρόπον τινὰ πάντων αἴτιος. Δῆλον, ἔφη, ὅτι ἐπὶ ταῦτα ἂν μετ' ἐκεῖνα ἔλθοι. Τί οὖν, ἀναμιμνησκόμενον αὐτὸν τῆς πρώτης οἰκήσεως, καὶ τῆς ἐκεῖ σοφίας, καὶ τῶν τότε ξυνδεσμωτῶν, οὐκ ἂν οἴει ἑαυτὸν μὲν εὐδαιμονίζειν τῆς μεταβολῆς, τοὺς δ' ἐλεεῖν; Καὶ μάλα. Τιμαὶ δὲ καὶ ἔπαινοι εἴ τινες αὐτοῖς ἦσαν τότε παρ' ἀλλήλων καὶ γέρα, τῷ ὀξύτατα καθορῶντι τὰ παριόντα, καὶ μνημονεύοντι μάλιστα ὅσα τε πρότερα αὐτῶν καὶ ὕστερα εἰώθει καὶ ἅμα πορεύεσθαι, καὶ ἐκ τούτων δὴ δυνατώτατα ἀπομαντευομένῳ τὸ μέλλον ἥξειν, δοκεῖς ἂν αὐτὸν ἐπιθυμητικῶς αὐτῶν ἔχειν, καὶ ζηλοῦν τοὺς παρ' ἐκείνοις τιμωμένους τε καὶ ἐνδυναστεύοντας; ἢ τὸ τοῦ Ὁμήρου ἂν πεπονθέναι, καὶ σφόδρα βούλεσθαι ἐπάρουρον ἐόντα — θητευέμεν ἄλλῳ Ἀνδρὶ παρ' ἀκλήρῳ; καὶ ὁτιοῦν ἂν πεπονθέναι μᾶλλον ἢ κεῖνά τε δοξάζειν καὶ ἐκείνως ζῆν; Οὕτως, ἔφη, ἔγωγε οἶμαι πᾶν μᾶλλον πεπονθέναι ἂν δέξασθαι, ἢ ζῆν ἐκείνως. Καὶ τόδε δὴ ἐννόησον, ἦν δ' ἐγώ· εἰ πάλιν ὁ τοιοῦτος καταβὰς εἰς τὸν αὐτὸν θῶκον καθίζοιτο, ἆρ' οὐ σκότους ἀνάπλεως σχοίη τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἐξαίφνης ἥκων ἐκ τοῦ ἡλίου; Καὶ μάλα γ', ἔφη. Τὰς δὲ δὴ σκιὰς ἐκείνας πάλιν εἰ δέοι αὐτὸν γνωματεύοντα, διαμιλλᾶσθαι τοῖς ἀεὶ δεσμώταις ἐκείνοις, ἐν ᾧ ἀμβλυώττει πρὶν καταστῆναι τὰ ὄμματα, οὗτος δ' ὁ

χρόνος μὴ πάνυ ὀλίγος εἴη τῆς συνηθείας· ἆρ᾽ οὐ γέλωτ᾽ ἂν παράσχοι, καὶ λέγοιτο ἂν περὶ αὐτοῦ ὡς ἀναβὰς ἄνω, διεφθαρμένος ἥκοι τὰ ὄμματα; καὶ ὅτι οὐκ ἄξιον οὐδὲ πειρᾶσθαι ἄνω ἰέναι, καὶ τὸν ἐπιχειροῦντα λύειν τε καὶ ἀνάγειν, εἴπως ἐν ταῖς χερσὶ δύναιντο λαβεῖν καὶ ἀποκτιννύναι; Ἀποκτιννύναι ἂν σφόδρα γ᾽, ἔφη. Ταύτην τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, τὴν εἰκόνα, ὦ φίλε Γλαύκων, προσαπτέον ἅπασαν τοῖς ἔμπροσθεν λεγομένοις. τὴν μὲν δι᾽ ὄψεως φαινομένην ἕδραν, τῇ τοῦ δεσμωτηρίου οἰκήσει ἀφομοιοῦντα, τὸ δὲ τοῦ πυρὸς ἐν αὐτῇ φῶς, τῇ τοῦ ἡλίου δυνάμει· τὴν δὲ ἄνω ἀνάβασιν καὶ θέαν τῶν ἄνω, τὴν εἰς τὸν νοητὸν τόπον τῆς ψυχῆς ἄνοδον τιθεὶς, οὐχ ἁμαρτήσεις τῆς γ᾽ ἐμῆς ἐλπίδος, ἐπειδὴ ταύτης ἐπιθυμεῖς ἀκούειν· θεὸς δέ που εἶδεν εἰ ἀληθὴς οὖσα τυγχάνει. τὰ δ᾽ οὖν ἐμοὶ φαινόμενα οὕτω φαίνεται· ἐν τῷ γνωστῷ τελευταία ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέα καὶ μόγις ὁρᾶσθαι· ὀφθεῖσα δὲ, συλλογιστέα εἶναι ὡς ἄρα πᾶσι πάντων αὕτη ὀρθῶν τε καὶ καλῶν αἰτία, ἔν τε ὁρατῷ φῶς καὶ τὸν τούτου κύριον τεκοῦσα· ἔν τε τῷ νοητῷ, αὕτη κυρία ἀλήθειαν καὶ νοῦν παρασχομένη· καὶ ὅτι δεῖ ταύτην ἰδεῖν τὸν μέλλοντα ἐμφρόνως πράξειν, ἢ ἰδίᾳ ἢ δημοσίᾳ. Συνοίομαι, ἔφη, καὶ ἐγὼ ὅν γε δὴ τρόπον δύναμαι. Ἴθι δὴ τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, καὶ τόδε ξυννοιήθητι, καὶ μὴ θαυμάσῃς ὅτι οἱ ἐνταῦθα ἐλθόντες οὐκ ἐθέλουσι τὰ τῶν ἀνθρώπων πράττειν, ἀλλ᾽ ἄνω ἀεὶ ἐπείγονται αὐτῶν αἱ ψυχαὶ διατρίβειν. εἰκὸς γάρ που οὕτως, εἴπερ αὖ κατὰ τὴν προειρημένην εἰκόνα ταῦτ᾽ ἔχει. Εἰκὸς μέντοι, ἔφη.

Τί δέ; τόδε οἴει τι θαυμαστὸν, εἰ ἀπὸ θείων, ἦν δ' ἐγὼ, θεωριῶν ἐπὶ τὰ ἀνθρώπειά τις ἐλθὼν κακὰ, ἀσχημονεῖ τε καὶ φαίνεται σφόδρα γελοῖος, ἔτι ἀμβλυώττων; καὶ πρὶν ἱκανῶς συνήθης γενέσθαι τῷ παρόντι σκότῳ, ἀναγκαζόμενος ἐν δικαστηρίοις ἢ ἄλλοθί που ἀγωνίζεσθαι περὶ τῶν τοῦ δικαίου σκιῶν, ἢ ἀγαλμάτων, ὧν αἱ σκιαὶ, καὶ διαμιλλᾶσθαι περὶ τούτου ὅπη ποτὲ ὑπολαμβάνεται ταῦτα ὑπὸ τῶν αὐτὴν δικαιοσύνην μὴ πώποτε ἰδόντων; Οὐδ' ὁπωστιοῦν θαυμαστὸν, ἔφη. Ἀλλ' εἰ νοῦν γε ἔχοι τὶς, ἦν δ' ἐγὼ, μεμνῇτ' ἂν ὅτι διτταὶ καὶ ἀπὸ διττῶν γίγνοιντ' ἂν ἐπιταράξεις ὄμμασιν, ἔκ γε φωτὸς εἰς σκότος μεθισταμένων, καὶ ἐκ σκότου εἰς φῶς. ταῦτα δὲ ταὐτὰ νομίσας τὶς γίγνεσθαι καὶ περὶ ψυχὴν, ὁπότε ἴδοι θορυβουμένην τινὰ καὶ ἀδυνατοῦσάν τι καθορᾶν, οὐκ ἂν ἀλογίστως γελῴη, ἀλλ' ἐπισκοποῖ ἂν πότερον ἐκ φανωτέρου βίου ἥκουσα, ὑπὸ ἀμαθίας ἐσκότωται, ἢ ἐξ ἀμαθίας πλείονος εἰς φανώτερον ἰοῦσα, ὑπὸ λαμπροτέρου μαρμαρυγῆς ἐμπέπλησται· καὶ οὕτω δὴ τὴν μὲν εὐδαιμονίσειεν ἂν τοῦ πάθους τε καὶ βίου, τὴν δὲ ἐλεήσειεν· καὶ εἰ γελᾶν ἐπ' αὐτῇ βούλοιτο, ἧττον ἂν καταγέλαστος ὁ γέλως αὐτῷ εἴη ἢ ὁ ἐπὶ τῇ ἄνωθεν ἐκ φωτὸς ἡκούσῃ. Καὶ μάλα, ἔφη, μετρίως λέγεις. Δεῖ δὴ, εἶπον, ἡμᾶς τοιόνδε νομίσαι περὶ αὐτῶν, εἰ ταῦτα ἀληθῆ· τὴν παιδείαν, οὐχ οἵαν τινὲς ἐπαγγελλόμενοι φασὶν εἶναι, τοιαύτην καὶ εἶναι. φασὶ δέ που, οὐκ ἐνούσης ἐν τῇ ψυχῇ ἐπιστήμης, σφεῖς ἐντιθέναι, οἷον τυφλοῖς ὀφθαλμοῖς ὄψιν ἐντιθέντες. Φασὶ γὰρ οὖν, ἔφη. Ὁ δέ γε νῦν λόγος, ἦν

δ' ἐγώ, σημαίνει, ταύτην τὴν ἐνοῦσαν ἑκάστου δύναμιν ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ τὸ ὄργανον ᾧ καταμανθάνει ἕκαστος, οἷον εἰ ὄμμα μὴ δυνατὸν ἦν ἄλλως ἢ ξὺν ὅλῳ τῷ σώματι στρέφειν πρὸς τὸ φανὸν ἐκ τοῦ σκοτώδους, οὕτω ξὺν ὅλῃ τῇ ψυχῇ ἐκ τοῦ γιγνομένου περιακτέον εἶναι, ἕως ἂν εἰς τὸ ὂν καὶ τοῦ ὄντος τὸ φανώτατον δυνατὴ γένηται ἀνασχέσθαι θεωμένη τοῦτο δ' εἶναι φαμὲν τἀγαθόν. Ἦ γάρ; Ναί. Τοῦτο τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, αὐτοῦ τέχνη ἂν εἴη τῆς περιαγωγῆς, τίνα τρόπον ὡς ῥᾷστά τε καὶ ἀνυσιμώτατα μεταστραφήσεται· οὐ τοῦ ἐμποιῆσαι αὐτῷ τὸ ὁρᾶν, ἀλλ' ὡς ἔχοντι μὲν αὐτό, οὐκ ὀρθῶς δὲ τετραμμένῳ, οὐδὲ βλέποντι οἷ ἔδει, τοῦτο διαμηχανήσασθαι. Ἔοικε γάρ, ἔφη. Αἱ μὲν τοίνυν ἄλλαι ἀρεταὶ καλούμεναι ψυχῆς κινδυνεύουσιν ἐγγύς τι εἶναι τῶν τοῦ σώματος· (τῷ ὄντι γὰρ οὐκ ἐνοῦσαι πρότερον, ὕστερον ἐμποιεῖσθαι ἔθεσί τε καὶ ἀσκήσεσιν) ἡ δὲ τοῦ φρονῆσαι, παντὸς μᾶλλον, θειοτέρου τινὸς τυγχάνει, ὡς ἔοικεν, οὖσα, ὃ τὴν μὲν δύναμιν οὐδέποτε ἀπόλλυσιν, ὑπὸ δὲ τῆς περιαγωγῆς χρήσιμόν τε καὶ ὠφέλιμον, καὶ ἄχρηστον αὖ καὶ βλαβερὸν γίγνεται. ἢ οὔπω ἐννενόηκας, τῶν λεγομένων πονηρῶν μέν, σοφῶν δέ, ὡς δριμὺ μὲν βλέπει τὸ ψυχάριον, καὶ ὀξέως διορᾷ πάντα ἐφ' ἃ τέτραπται, ὡς οὐ φαύλην ἔχον τὴν ὄψιν, κακίᾳ δ' ἠναγκασμένον ὑπηρετεῖν; ὥστε ὅσῳ ἂν ὀξύτερον βλέπῃ, τοσούτῳ πλείω κακὰ ἐργαζόμενον; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Τοῦτο μέντοι, ἦν δ' ἐγώ, τὸ τῆς τοιαύτης φύσεως, εἰ ἐκ παιδὸς εὐθὺς κοπτόμενον, περιεκόπη τὰ τῆς γενέσεως ξυγγενῆ, ὥσπερ μολυβδί-

δας, αἳ δὴ ἐδωδαῖς τε καὶ τῶν τοιούτων ἡδοναῖς τε καὶ λιχνείαις προσφυεῖς γιγνόμεναι, περὶ τὰ κάτω στρέφουσι τὴν τῆς ψυχῆς ὄψιν· ὧν εἰ ἀπαλλαγὴν περιεστρέφετο εἰς τἀληθῆ, καὶ ἐκεῖνα ἂν τὸ αὐτὸ τοῦτο τῶν αὐτῶν ἀνθρώπων ὀξύτατα ἑώρα, ὥσπερ καὶ ἐφ᾽ ἃ νῦν τέτραπται. Εἰκός γ᾽, ἔφη. Τί δέ; τόδε οὐκ εἰκός, ἦν δ᾽ ἐγώ, καὶ ἀνάγκη ἐκ τῶν προειρημένων, μήτε τοὺς ἀπαιδεύτους καὶ ἀληθείας ἀπείρους ἱκανῶς ἄν ποτε πόλιν ἐπιτροπεῦσαι, μήτε τοὺς ἐν παιδείᾳ ἐωμένους διατρίβειν διὰ τέλους: τοὺς μέν, ὅτι σκοπὸν ἐν τῷ βίῳ οὐκ ἔχουσιν ἕνα, οὗ στοχαζομένους δεῖ ἅπαντα πράττειν ἃ ἂν πράττωσιν, ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ· τοὺς δέ, ὅτι ἑκόντες εἶναι οὐ πράξουσιν, ἡγούμενοι ἐν μακάρων νήσοις ζῶντες ἔτι ἀπῳκίσθαι. Ἀληθῆ, ἔφη. Ἡμέτερον δὴ ἔργον, ἦν δ᾽ ἐγώ, τῶν οἰκιστῶν τάς τε βελτίστας φύσεις ἀναγκάσαι ἀφικέσθαι πρὸς τὸ μάθημα ὃ ἐν τῷ ἔμπροσθεν ἔφαμεν εἶναι μέγιστον, ἰδεῖν τε τὸ ἀγαθόν, καὶ ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν· καὶ ἐπειδὰν ἀναβάντες ἱκανῶς ἴδωσι, μὴ ἐπιτρέπειν αὐτοῖς ὃ νῦν ἐπιτρέπεται. Τὸ ποῖον δή; Τὸ αὐτοῦ, ἦν δ᾽ ἐγώ, καταμένειν, καὶ μὴ ἐθέλειν πάλιν καταβαίνειν παρ᾽ ἐκείνους τοὺς δεσμώτας, μηδὲ μετέχειν τῶν παρ᾽ ἐκείνοις πόνων τε καὶ τιμῶν, εἴτε φαυλότεραι, εἴτε σπουδαιότεραι. Ἔπειτ᾽, ἔφη, ἀδικήσομεν αὐτούς; καὶ ποιήσομεν χεῖρον ζῆν, δυνατὸν αὐτοῖς ἄμεινον; Ἐπελάθου, ἦν δ᾽ ἐγώ, πάλιν, ὦ φίλε, ὅτι νομοθέτῃ οὐ τούτου μέλει ὅπως ἕν τι γένος ἐν πόλει διαφερόντως εὖ πράξει· ἀλλ᾽ ἐν ὅλῃ τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέσθαι, ξυναρμόττων

τοὺς πολίτας, πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκῃ ποιῶν μεταδιδόναι ἀλλήλοις τῆς ὠφελείας ἣν ἂν ἕκαστοι τὸ κοινὸν δυνατοὶ ὦσιν ὠφελεῖν· καὶ αὐτὸς ἐμποιῶν τοιούτους ἄνδρας ἐν τῇ πόλει, οὐχ ἵνα ἀφίῃ τρέπεσθαι ὅπῃ ἕκαστος βούληται, ἀλλ' ἵνα καταχρῆται αὐτὸς αὐτοῖς ἐπὶ τὸν ξύνδεσμον τῆς πόλεως. Ἀληθῆ, ἔφη. ἐπελαθόμην γάρ. Σκέψαι τοίνυν, εἶπον, ὦ Γλαύκων, ὅτι οὐδ' ἀδικήσομεν τοὺς παρ' ἡμῖν γιγνομένους φιλοσόφους, ἀλλὰ δίκαια πρὸς αὐτοὺς ἐροῦμεν, προσαναγκάζοντες τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖσθαί τε καὶ φυλάττειν. ἐροῦμεν δὲ ὅτι οἱ μὲν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι τοιοῦτοι γιγνόμενοι, εἰκότως οὐ μετέχουσι τῶν ἐν αὐταῖς πόνων· (αὐτόματοι γὰρ ἐμφύονται, ἀκούσης τῆς ἐν ἑκάστῃ πολιτείας. δίκην δ' ἔχει, τό γε αὐτοφυές, μηδενὶ τροφὴν ὀφεῖλον, μηδ' ἐκτίνειν τῳ προθυμεῖσθαι τὰ τροφεῖα) ὑμᾶς δ' ἡμεῖς ὑμῖν τε αὐτοῖς τῇ τε ἄλλῃ πόλει, ὥσπερ ἐν σμήνεσιν ἡγεμόνας τε καὶ βασιλέας, ἐγεννήσαμεν, ἄμεινόν τε καὶ τελεώτερον ἐκείνων πεπαιδευμένους, καὶ μᾶλλον δυνατοὺς ἀμφοτέρων μετέχειν. καταβατέον οὖν ἐν μέρει ἕκαστον εἰς τὴν τῶν ἄλλων ξυνοίκησιν, καὶ συνεθιστέον τὰ σκοτεινὰ θεάσασθαι. ξυνεθιζόμενοι γάρ, μυρίῳ βέλτιόν τε ὄψεσθε τῶν ἐκεῖ, καὶ γνώσεσθε ἕκαστα τὰ εἴδωλα ἅττα ἐστὶ καὶ ὧν, διὰ τὸ τἀληθῆ ἑωρακέναι καλῶν τε καὶ δικαίων καὶ ἀγαθῶν πέρι. καὶ οὕτως ὕπαρ ἡμῖν καὶ ὑμῖν ἡ πόλις οἰκήσεται, ἀλλ' οὐκ ὄναρ, ὡς νῦν αἱ πολλαὶ ὑπὸ σκιαμαχούντων τε πρὸς ἀλλήλους καὶ στασιαζόντων περὶ τοῦ ἄρχειν οἰκοῦνται, ὡς μεγάλου τινὸς ἀγαθοῦ ὄντος. τὸ δέ που ἀληθὲς ὧδ' ἔχει· ἐν

πόλει ἡ ἥκιστα πρόθυμοι ἄρχειν οἱ μέλλοντες ἄρξειν, ταύτην ἄριστα καὶ ἀστασιαστότατα ἀνάγκη οἰκεῖσθαι· τὴν δ᾽ ἐναντίους ἄρχοντας σχοῦσαν, ἐναντίως. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἀπειθήσουσιν οὖν ἡμῖν, οἴει, οἱ τρόφιμοι, ταῦτ᾽ ἀκούοντες, καὶ οὐκ ἐθελήσουσι ξυμπονεῖν ἐν τῇ πόλει ἕκαστοι ἐν μέρει, τὸν δὲ πολὺν χρόνον μετ᾽ ἀλλήλων οἰκεῖν ἐν τῷ καθαρῷ; Ἀδύνατον, ἔφη. δίκαια γὰρ δὴ δικαίοις ἐπιτάξομεν. παντὸς μὴν μᾶλλον ὡς ἐπ᾽ ἀναγκαῖον αὐτῶν ἕκαστος εἶσι τὸ ἄρχειν, τοὐναντίον τῶν νῦν ἐν ἑκάστῃ πόλει ἀρχόντων. Οὕτω γὰρ ἔχει, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ ἑταῖρε, εἰ μὲν βίον ἐξευρήσεις ἀμείνω τοῦ ἄρχειν τοῖς μέλλουσιν ἄρξειν, ἐστί σοι δυνατὴ γενέσθαι πόλις εὖ οἰκουμένη. ἐν μόνῃ γὰρ αὐτῇ ἄρξουσιν οἱ τῷ ὄντι πλούσιοι, οὐ χρυσίου, ἀλλ᾽ οὗ δεῖ τὸν εὐδαίμονα πλουτεῖν, ζωῆς ἀγαθῆς τε καὶ ἔμφρονος. εἰ δὲ πτωχοὶ καὶ πεινῶντες ἀγαθῶν ἰδίων ἐπὶ τὰ δημόσια ἴασιν, ἐντεῦθεν οἰόμενοι τἀγαθὸν δεῖν ἁρπάζειν, οὐκ ἔστι. περιμάχητον γὰρ τὸ ἄρχειν γιγνόμενον, οἰκεῖος ὢν καὶ ἔνδον ὁ τοιοῦτος πόλεμος αὐτούς τε ἀπόλλυσι καὶ τὴν ἄλλην πόλιν. Ἀληθέστατα, ἔφη. Ἔχεις οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, βίον ἄλλον τινὰ πολιτικῶν ἀρχῶν καταφρονοῦντα, ἢ τὸν ἀληθινῆς φιλοσοφίας; Οὐ μὰ τὸν Δία, ἦ δ᾽ ὅς. Ἀλλὰ μέντοι δεῖ γε μὴ ἐραστὰς τοῦ ἄρχειν ἰέναι ἐπ᾽ αὐτό· εἰ δὲ μή, οἵγε ἀντερασταὶ μαχοῦνται. Πῶς δ᾽ οὔ; Τίνας οὖν ἄλλους ἀναγκάσεις ἰέναι ἐπὶ φυλακὴν τῆς πόλεως, ἢ οἵπερ τούτων τε φρονιμώτατοι δι᾽ ὧν ἄριστα πόλις οἰκεῖται, ἔχουσί τε τιμὰς ἄλλας καὶ βίον ἀμείνω τοῦ πολιτικοῦ; Οὐδένας ἄλλους.

ἔφη. Βούλει οὖν τοῦτ᾽ ἤδη σκοπῶμεν, τίνα τρόπον οἱ τοιοῦτοι ἐγγενήσονται, καὶ πῶς τις ἀνάξει αὐτοὺς εἰς φῶς, ὥσπερ ἐξ ᾅδου λέγονται δή τινες εἰς θεοὺς ἀνελθεῖν; Πῶς γὰρ οὐ βούλομαι; ἔφη. Τοῦτο δὴ, ὡς ἔοικεν, οὐκ ὀστράκου ἂν εἴη περιστροφὴ, ἀλλὰ ψυχῆς περιαγωγὴ, ἐκ νυκτερινῆς τινὸς ἡμέρας εἰς ἀληθινὴν τοῦ ὄντος ἰούσης ἐπάνοδον, ἣν δὴ φιλοσοφίαν ἀληθῆ φήσομεν εἶναι. Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν δεῖ σκοπεῖσθαι τί τῶν μαθημάτων ἔχει τοιαύτην δύναμιν. Πῶς γὰρ οὔ; Τί ἂν οὖν εἴη, ὦ Γλαύκων, μάθημα ψυχῆς ὁλκὸν ἀπὸ τοῦ γιγνομένου ἐπὶ τὸ ὄν; τόδε δ᾽ ἐννοῶ λέγων ἅμα· οὐκ ἀθλητὰς μέντοι πολέμου ἔφαμεν τούτους ἀναγκαῖον εἶναι νέους ὄντας; Ἔφαμεν γάρ. Δεῖ ἄρα καὶ τοῦτο προσέχειν τὸ μάθημα ὃ ζητοῦμεν πρὸς ἐκείνῳ. Τὸ ποῖον; Μὴ ἄχρηστον πολεμικοῖς ἀνδράσιν εἶναι. Δεῖ μέντοι, ἔφη, εἴπερ οἷόν τε. Γυμναστικῇ μὲν που καὶ μουσικῇ ἔν γε τῷ πρόσθεν ἐπαιδεύοντο ἡμῖν. Ἦν ταῦτα, ἔφη. Γυμναστικὴ μέν που περὶ γιγνόμενον καὶ ἀπολλύμενον τέτευχε. σώματος γὰρ αὔξης καὶ φθίσεως ἐπιστατεῖ. Φαίνεται. Τοῦτο μὲν δὴ οὐκ ἂν εἴη ὃ ζητοῦμεν μάθημα. Οὐ γάρ. Ἀλλ᾽ ἄρα μουσικὴ ὅσην τοπρότερον διήλθομεν; Ἀλλ᾽ ἦν ἐκείνη γ᾽, ἔφη, ἀντίστροφος τῆς γυμναστικῆς, εἰ μέμνησαι, ἔθεσι παιδεύουσα τοὺς φύλακας, κατά τε ἁρμονίαν, εὐαρμοστίαν τινὰ, οὐκ ἐπιστήμην, παραδιδοῦσα, καὶ κατὰ ῥυθμὸν εὐρυθμίαν· ἔν τε τοῖς λόγοις ἕτερα τούτων ἀδελφὰ, ἔφη, ἄττα ἔχουσα, καὶ ὅσοι μυθώδεις τῶν λόγων καὶ ὅσοι ἀληθινώτεροι ἦσαν. μάθημα δὲ πρὸς τοιοῦτόν τι ἀγαθὸν οἷον σὺ νῦν ζητεῖς, οὐδὲν ἦν ἐν αὐ-

τῇ. Ἀκριβέστατα, ἦν δ' ἐγὼ, ἀναμιμνήσκεις με. τῷ γὰρ ὄντι τοιοῦτον οὐδὲν εἶχεν. ἀλλ', ὦ δαιμόνιε Γλαύκων, τί ἂν εἴη τοιοῦτον; αἵ τε γὰρ τέχναι, βάναυσοί που ἅπασαι ἔδοξαν εἶναι. Πῶς δ' οὔ; Καὶ μὴν τί ἔτ' ἄλλο λείπεται μάθημα, μουσικῆς καὶ γυμναστικῆς καὶ τῶν τεχνῶν κεχωρισμένον; Φέρε, ἦν δ' ἐγὼ, εἰ μηδὲν ἔτι ἐκτὸς τούτων ἔχομεν λαβεῖν, τῶν ἐπὶ πάντα τεινόντων τὶ λάβωμεν. Τὸ ποῖον; οἷον τοῦτο τὸ κοινὸν, ᾧ πᾶσαι προσχρῶνται τέχναι τε καὶ διάνοιαι καὶ ἐπιστῆμαι· ὃ καὶ παντὶ ἐν πρώτοις ἀνάγκη μανθάνειν. Τὸ ποῖον; ἔφη. Τὸ φαῦλον τοῦτο, ἦν δ' ἐγὼ, τὸ ἕν τε καὶ τὰ δύο καὶ τὰ τρία διαγινώσκειν. Λέγω δὲ αὐτὸ ὡς ἐν κεφαλαίῳ ἀριθμόν τε καὶ λογισμόν. ἢ οὐχ οὕτω περὶ τούτων ἔχει, ὡς πᾶσα τέχνη τε καὶ ἐπιστήμη ἀναγκάζεται αὐτῶν μέτοχος γίγνεσθαι; Καὶ μάλα, ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ ἡ πολεμική; Πολλὴ, ἔφη, ἀνάγκη. Παγγέλοιον γοῦν, ἔφην, στρατηγὸν Ἀγαμέμνονα ἐν ταῖς τραγῳδίαις Παλαμήδης ἑκάστοτε ἀποφαίνει. ἢ οὐκ ἐννενόηκας ὅτι φησὶν, ἀριθμὸν εὑρὼν, τάς τε τάξεις τῷ στρατοπέδῳ καταστῆσαι ἐν Ἰλίῳ, καὶ ἐξαριθμῆσαι ναῦς τε καὶ τἄλλα πάντα; ὡς προτοῦ ἀναριθμήτων ὄντων, καὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὡς ἔοικεν, οὐδ' ὅσους πόδας εἶχεν εἰδότος, εἴπερ ἀριθμεῖν μὴ ἠπίστατο; καίτοι ποῖόν τιν' αὐτὸν οἴει στρατηγὸν εἶναι; Ἄτοπόν τιν', ἔφη, ἔγωγε, εἰ ἦν τοῦτ' ἀληθές. Ἄλλό τι οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, μάθημα ἀναγκαῖον πολεμικῷ ἀνδρὶ θήσομεν μᾶλλον, ἢ λογίζεσθαί τε καὶ ἀριθμεῖν δύνασθαι; Πάντων γ', ἔφη, μάλιστα, εἰ καὶ

ὁτιοῦν μέλλει τάξεων ἐπαΐειν, μᾶλλον δ' εἰ καὶ ἄνθρωπος ἔσεσθαι. Ἐννοεῖς οὖν, εἶπον, περὶ τοῦτο τὸ μάθημα ὅπερ ἐγώ; Τὸ ποῖον; Κινδυνεύει τῶν πρὸς τὴν νόησιν ἀγόντων φύσει εἶναι ὃ ζητοῦμεν, χρῆσθαι δ' οὐδεὶς αὐτῷ ὀρθῶς, ἑλκτικῷ ὄντι παντάπασι πρὸς οὐσίαν. Πῶς, ἔφη, λέγεις; Ἐγὼ πειράσομαι, ἦν δ' ἐγώ, τόγ' ἐμοὶ δοκοῦν δηλῶσαι. ἃ γὰρ διαιροῦμαι παρ' ἐμαυτῷ ἀγωγά τε εἶναι οἷα λέγομεν, καὶ μή, ξυνθεατὴς γενόμενος ξύμφαθι, ἢ ἄπειπε· ἵνα καὶ τοῦτο σαφέστερον ἴδωμεν εἰ ἔστιν οἷον μαντεύομαι. Δείκνυ, ἔφη. Δείκνυμι δή, εἶπον, εἰ καθορᾷς τὰ μὲν ἐν ταῖς αἰσθήσεσιν, οὐ παρακαλοῦντα τὴν νόησιν εἰς ἐπίσκεψιν, ὡς ἱκανῶς ὑπὸ τῆς αἰσθήσεως κρινόμενα· τὰ δέ, παντάπασι διακελευόμενα ἐκείνην ἐπισκέψασθαι, ὡς τῆς αἰσθήσεως οὐδὲν ὑγιὲς ποιούσης. Τὰ πόῤῥωθεν, ἔφη, φαινόμενα δηλονότι λέγεις, καὶ τὰ ἐσκιαγραφημένα. Οὐ πάνυ, ἦν δ' ἐγώ, ἔτυχες οὗ λέγω. Ποῖα μήν, ἔφη, λέγεις; Τὰ μὲν οὐ παρακαλοῦντα, ἦν δ' ἐγώ, ὅσα μὴ ἐκβαίνει εἰς ἐναντίαν αἴσθησιν ἅμα· τὰ δ' ἐκβαίνοντα, ὡς παρακαλοῦντα τίθημι· ἐπειδὰν ἡ αἴσθησις μηδὲν μᾶλλον τοῦτο ἢ τὸ ἐναντίον δηλοῖ, εἴτ' ἐγγύθεν προσπίπτουσα, εἴτε πόῤῥωθεν. ὧδε δὲ ἃ λέγω, σαφέστερον εἴσῃ. οὗτοι, φαμέν, τρεῖς ἂν εἶεν δάκτυλοι· ὅ, τε σμικρότατος, καὶ ὁ δεύτερος, καὶ ὁ μέσος. Πάνυ γ', ἔφη. Ὡς ἐγγύθεν τοίνυν ὁρωμένους λέγοντός μου διανοοῦ. ἀλλά μοι περὶ αὐτῶν τόδε σκόπει. Τὸ ποῖον; Δάκτυλος μὲν αὐτῶν φαίνεται ὁμοίως ἕκαστος· καὶ ταύτῃ γε οὐδὲν διαφέρει, ἐάν τε ἐν μέσῳ ὁρᾶται, ἐάν τ' ἐν

ἐσχάτῳ· ἐάν τε λευκὸς, ἐάν τε μέλας· ἐάν τε παχὺς, ἐάν τε λεπτός· καὶ πᾶν ὅ, τι τοιοῦτον. ἐν πᾶσι γὰρ τούτοις οὐκ ἀναγκάζεται τῶν πολλῶν ἡ ψυχὴ τὴν νόησιν ἐπερέσθαι τί ποτ᾽ ἔστι δάκτυλος. οὐδαμοῦ γὰρ ἡ ὄψις αὐτῇ ἅμα ἐσήμαινε τὸν δάκτυλον τοὐναντίον ἢ δάκτυλον εἶναι. Οὐ γὰρ οὖν, ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, εἰκότως τό γε τοιοῦτον, νοήσεως οὐκ ἂν παρακλητικὸν οὐδ᾽ ἐγερτικὸν εἴη. Εἰκότως. Τί δέ; τὸ μέγεθος αὐτῶν καὶ τὴν σμικρότητα ἡ ὄψις ἆρα ἱκανῶς ὁρᾷ; καὶ οὐδὲν αὐτῇ διαφέρει, ἐν μέσῳ τινὰ αὐτῶν κεῖσθαι, ἢ ἐπ᾽ ἐσχάτων; καὶ ὡσαύτως πάχος καὶ λεπτότητα, ἢ μαλακότητα καὶ σκληρότητα, ἡ ἁφή; καὶ αἱ ἄλλαι αἰσθήσεις ἆρ᾽ οὐκ ἐνδεῶς τὰ τοιαῦτα δηλοῦσιν; ἢ ὧδε ποιεῖ ἑκάστη αὐτῶν; πρῶτον μὲν ἡ ἐπὶ τῷ σκληρῷ τεταγμένη αἴσθησις, ἠνάγκασται καὶ ἐπὶ τῷ μαλακῷ τετάχθαι, καὶ παραγγέλλει τῇ ψυχῇ ὡς ταὐτὸν σκληρόν τε καὶ μαλακὸν αἰσθανομένη. Οὕτως, ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἀναγκαῖον ἐν τοῖς τοιούτοις αὖ τὴν ψυχὴν ἀπορεῖν τί ποτε σημαίνει αὐτῇ ἡ αἴσθησις τὸ σκληρὸν, εἴπερ τὸ αὐτὸ καὶ μαλακὸν λέγει· καὶ ἡ τοῦ κούφου καὶ ἡ τοῦ βαρέος, τί τὸ κοῦφον καὶ βαρύ· εἰ τό, τε βαρὺ, κοῦφον, καὶ τὸ κοῦφον, βαρὺ σημαίνει. Καὶ γὰρ, ἔφη, αὐταί γε ἄτοποι τῇ ψυχῇ αἱ ἑρμηνεῖαι, καὶ ἐπισκέψεως δεόμεναι. Εἰκότως ἄρ᾽, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἐν τοῖς τοιούτοις πρῶτον μὲν πειρᾶται λογισμόν τε καὶ νόησιν ψυχὴ παρακαλοῦσα ἐπισκοπεῖν, εἴτε ἓν εἴτε δύο ἐστὶν ἕκαστα τῶν εἰσαγγελλομένων. Πῶς δ᾽ οὔ; Οὐκοῦν, ἐὰν δύο φαίνηται, ἕτερόν τε καὶ ἓν ἑκάτε-

ρον φαίνεται; Ναί. Εἰ ἄρα ἓν ἑκάτερον, ἀμφότερα δὲ δύο, τά γε δύο κεχωρισμένα νοήσει. οὐ γὰρ ἂν ἀχώριστά γε δύο ἐνόει, ἀλλ' ἕν. Ὀρθῶς. Μέγα μὴν ἡ ὄψις καὶ σμικρὸν ἑώρα, φαμὲν, ἀλλ' οὐ κεχωρισμένον, ἀλλὰ συγκεχυμένον τι. Ἡ γάρ; Ναί. Διὰ δὲ τὴν τούτου σαφήνειαν, μέγα αὖ καὶ σμικρὸν ἡ νόησις ἠναγκάσθη ἰδεῖν, οὐ συγκεχυμένα, ἀλλὰ διωρισμένα, τοὐναντίον ἢ ἐκείνη. Ἀληθῆ. Οὐκοῦν ἐντεῦθέν ποθεν πρῶτον μὲν ἐπέρχεται ἔρεσθαι ἡμῖν τί οὖν ποτ' ἐστὶ τὸ μέγα αὖ καὶ τὸ σμικρόν. Παντάπασι μὲν οὖν. Καὶ οὕτω δὴ τὸ μὲν, νοητὸν, τὸ δ', ὁρατὸν ἐκαλέσαμεν. Ὀρθότατ', ἔφη. Ταῦτα τοίνυν καὶ ἄρτι ἐπεχείρουν λέγειν, ὡς τὰ μὲν παρακλητικὰ τῆς διανοίας ἐστὶ, τὰ δ' οὔ. ἃ μὲν εἰς τὴν αἴσθησιν ἅμα τοῖς ἐναντίοις ἑαυτοῖς ἐμπίπτει, παρακλητικὰ ὁριζόμενος· ὅσα δὲ μὴ, οὐκ ἐγερτικὰ τῆς νοήσεως. Μανθάνω τοίνυν ἤδη, ἔφη· καὶ δοκεῖ μοι οὕτω. Τί οὖν; ἀριθμός τε καὶ τὸ ἓν, ποτέρων δοκεῖ εἶναι; Οὐ ξυννοῶ, ἔφη. Ἀλλ' ἐκ τῶν προειρημένων, ἔφην, ἀναλογίζου. εἰ μὲν γὰρ ἱκανῶς αὐτὸ καθ' αὑτὸ ὁρᾶται, ἢ ἄλλῃ τινὶ αἰσθήσει λαμβάνεται τὸ ἓν, οὐκ ἂν ὁλκὸν εἴη ἐπὶ τὴν οὐσίαν, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ δακτύλου ἐλέγομεν· εἰ δ' ἀεί τι αὐτῷ ἅμα ὁρᾶται ἐναντίωμα, ὥστε μηδὲν μᾶλλον ἓν ἢ καὶ τοὐναντίον φαίνεσθαι, τοῦ ἐπικρινοῦντος δὴ δέοι ἂν ἤδη· καὶ ἀναγκάζοιτ' ἂν ἐν αὐτῷ ψυχὴ ἀπορεῖν καὶ ζητεῖν, κινοῦσα ἐν ἑαυτῇ τὴν ἔννοιαν, καὶ ἀνερωτᾷν τί ποτ' ἐστὶν αὐτὸ τὸ ἕν. καὶ οὕτω τῶν ἀγωγῶν ἂν εἴη καὶ μεταστρεπτικῶν ἐπὶ τὴν τοῦ ὄντος θέαν ἡ περὶ τὸ ἓν μάθησις. Ἀλλὰ

μέντοι, ἔφη, τοῦτό γ᾽ ἔχει οὐχ ἥκιστα ἡ περὶ τὸ αὐτὸ ὄψις. ἅμα γὰρ ταὐτὸν ὡς ἕν τε ὁρῶμεν καὶ ὡς ἄπειρα τὸ πλῆθος. Οὐκοῦν, εἴπερ τὸ ἕν, ἦν δ᾽ ἐγώ, καὶ ξύμπας ἀριθμὸς ταὐτὸ πέπονθε τοῦτο; Πῶς δ᾽ οὔ; Ἀλλὰ μὴν λογιστική τε καὶ ἀριθμητικὴ περὶ ἀριθμὸν πᾶσα. Καὶ μάλα. Ταῦτα δέ γε φαίνεται ἀγωγὰ πρὸς ἀλήθειαν. Ὑπερφυῶς μὲν οὖν. Ὧν ζητοῦμεν ἄρα, ὡς ἔοικε, μαθημάτων ἂν εἴη. πολεμικῷ μὲν γὰρ διὰ τὰς τάξεις ἀναγκαῖον μαθεῖν ταῦτα· φιλοσόφῳ δὲ, διὰ τὸ τῆς οὐσίας ἁπτέον εἶναι, γενέσεως ἐξαναδύντι, ἢ μηδέποτε λογιστικῷ γενέσθαι. Ἔστι ταῦτ᾽, ἔφη. Ὁ δέ γε ἡμέτερος φύλαξ, πολεμικός τε καὶ φιλόσοφος τυγχάνει ὤν. Τί μήν; Προσῆκον δὴ τὸ μάθημα ἂν εἴη, ὦ Γλαύκων, νομοθετῆσαι καὶ πείθειν τοὺς μέλλοντας ἐν τῇ πόλει τῶν μεγίστων μεθέξειν, ἐπὶ λογιστικὴν ἰέναι, καὶ ἀνθάπτεσθαι αὐτῆς, μὴ ἰδιωτικῶς, ἀλλ᾽ ἕως ἂν ἐπὶ θέαν τῆς τῶν ἀριθμῶν φύσεως ἀφίκωνται τῇ νοήσει αὐτῇ· οὐκ ὠνῆς οὐδὲ πράσεως χάριν, ὡς ἐμπόρους ἢ καπήλους, μελετῶντας, ἀλλ᾽ ἕνεκα πολέμου τε καὶ αὐτῆς τῆς ψυχῆς ῥᾳστώνης, καὶ μεταστροφῆς ἀπὸ γενέσεως ἐπ᾽ ἀλήθειάν τε καὶ οὐσίαν. Κάλλιστ᾽, ἔφη, λέγεις. Καὶ μήν, ἦν δ᾽ ἐγώ, νῦν καὶ ἐννοῶ, ῥηθέντος τοῦ περὶ τοὺς λογισμοὺς μαθήματος, ὡς κομψόν ἐστι καὶ πολλαχῇ χρήσιμον ἡμῖν πρὸς ὃ βουλόμεθα, ἐὰν τοῦ γνωρίζειν ἕνεκα τις αὐτὸ, ἐπιτηδεύῃ, ἀλλὰ μὴ τοῦ καπηλεύειν. Πῇ δή; ἔφη. Τοῦτό γε ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν. ὡς σφόδρα ἄνω πη ἄγει τὴν ψυχὴν, καὶ περὶ αὐτῶν τῶν ἀριθμῶν ἀναγκάζει διαλέγεσθαι· οὐδαμῇ ἀπο-

δεχόμενον· ἐάν τις αὐτῇ ὁρατὰ ἢ ἁπτὰ σώματα ἔχοντας ἀριθμοὺς προτεινόμενος διαλέγηται. οἶσθα γάρ που τοὺς περὶ ταῦτα δεινοὺς, ὡς ἐάν τις αὐτὸ τὸ ἓν ἐπιχειρῇ τῷ λόγῳ τέμνειν, καταγελῶσί τε καὶ οὐκ ἀποδέχονται· ἀλλ', ἐὰν σὺ κερματίζῃς αὐτὸ, ἐκεῖνοι πολλαπλασιοῦσιν, εὐλαβούμενοι μή ποτε φανῇ τὸ ἓν, μὴ ἓν, ἀλλὰ πολλὰ μόρια. Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις. Τί οὖν οἴει, ὦ Γλαύκων, εἴ τις ἔροιτο αὐτοὺς, ὦ θαυμάσιοι, περὶ ποίων ἀριθμῶν διαλέγεσθε, ἐν οἷς τὸ ἓν οἷον ὑμεῖς ἀξιοῦτε, ἐστὶν, ἴσόν τε ἕκαστον πᾶν παντὶ, καὶ οὐδὲ σμικρὸν διαφέρον; μόριόν τε ἔχον ἐν ἑαυτῷ οὐδέν; τί ἂν οἴει αὐτοὺς ἀποκρίνασθαι; Τοῦτο ἔγωγε, ὅτι περὶ τούτων λέγουσιν ὧν διανοηθῆναι μόνον ἐγχωρεῖ, ἄλλως δ' οὐδαμῶς μεταχειρίζεσθαι δυνατόν. Ὁρᾷς οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ φίλε, ὅτι τῷ ὄντι ἀναγκαῖον ἡμῖν κινδυνεύει εἶναι τὸ μάθημα, ἐπειδὴ φαίνεταί γε προσαναγκάζον αὐτῇ τῇ νοήσει χρῆσθαι τὴν ψυχὴν ἐπ' αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν; Καὶ μὴν δὴ, ἔφη, σφόδρα γε ποιεῖ αὐτό. Τί δέ; τόδε ἤδη ἐπεσκέψω, ὡς οἵ τε φύσει λογιστικοὶ, εἰς πάντα τὰ μαθήματα, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὀξεῖς φαίνονται; οἵ τε βραδεῖς, ἂν ἐν τούτῳ παιδευθῶσι καὶ γυμνάσωνται, κἂν μηδὲν ἄλλο ὠφεληθῶσιν, ὅμως εἴς γε τὸ ὀξύτεροι αὐτοὶ αὑτῶν γίγνεσθαι, πάντες ἐπιδιδόασιν. Ἔστιν, ἔφη, οὕτω. Καὶ μὴν, ὡς ἐγῷμαι, ἅ γε μείζω πόνον παρέχει μανθάνοντι καὶ μελετῶντι, οὐκ ἂν ῥᾳδίως οὐδὲ πολλὰ ἂν εὕροις ὡς τοῦτο. Οὐ γὰρ οὖν. Πάντων δὴ ἕνεκα τούτων, οὐκ ἀφετέον τὸ μάθημα, ἀλλ' οἱ ἄριστοι τὰς φύσεις παιδευτέοι ἐν αὐ-

τῷ. Ξύμφημι, ἦ δ' ὅς. Τοῦτο μὲν τοίνυν, εἶπον, ἓν ἡμῖν κείσθω· δεύτερον δὲ, τὸ ἐχόμενον τούτου, σκεψώμεθα ἆρα τί προσήκει ἡμῖν. Τὸ ποῖον; ἢ γεωμετρίαν, ἔφη, λέγεις; Αὐτὸ τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ. Ὅσον μὲν, ἔφη, πρὸς τὰ πολεμικὰ αὐτὰ τείνει, δῆλον ὅτι προσήκει. πρὸς γὰρ τὰς στρατοπεδεύσεις καὶ καταλήψεις χωρίων, καὶ συναγωγὰς καὶ ἐκτάσεις στρατιᾶς, καὶ ὅσα δὴ ἄλλα σχηματίζουσι τὰ στρατόπεδα ἐν αὐταῖς τε ταῖς μάχαις καὶ πορείαις, διαφέροι ἂν αὐτὸς ἑαυτοῦ, γεωμετρικός τε, καὶ μὴ, ὤν. Ἀλλ' οὖν δὴ, εἶπον, πρὸς μὲν τὰ τοιαῦτα καὶ βραχύ τι ἂν ἐξαρκοῖ γεωμετρίας τε καὶ λογισμοῦ μόριον· τὸ δὲ πολὺ αὐτῆς καὶποῤῥωτέρω προϊὸν σκοπεῖσθαι δεῖ, εἴ τι πρὸς ἐκεῖνο τείνει πρὸς τὸ ποιεῖν κατιδεῖν ῥᾷον τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέαν. τείνει δὲ, φαμὲν, πάντα αὐτόσε, ὅσα ἀναγκάζει ψυχὴν εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον μεταστρέφεσθαι ἐν ᾧ ἐστι τὸ εὐδαιμονέστατον τοῦ ὄντος· ὃ δεῖ αὐτὴν παντὶ τρόπῳ ἰδεῖν. Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις. Οὐκοῦν εἰ μὲν οὐσίαν ἀναγκάζει θεάσασθαι, προσήκει· εἰ δὲ γένεσιν, οὐ προσήκει. Φαμέν γε δή. Οὐ τοίνυν τοῦτό γε, ἦν δ' ἐγὼ, ἀμφισβητήσουσιν ἡμῖν ὅσοι καὶ σμικρὰ γεωμετρίας ἔμπειροι, ὅτι αὕτη ἡ ἐπιστήμη πᾶν τοὐναντίον ἔχει τοῖς ἐν αὐτῇ λόγοις λεγομένοις ὑπὸ τῶν μεταχειριζομένων. Πῶς; ἔφη. Λέγουσι μέν που μάλα γελοίως τε καὶ ἀναγκαίως. ὡς γὰρ πράττοντές τε καὶ πράξεως ἕνεκα πάντας τοὺς λόγους ποιούμενοι λέγουσι, τετραγωνίζειν τε καὶ παρατείνειν καὶ προστιθέναι, καὶ πάντα οὕτω φθεγγόμενοι· τὸ δ' ἔστι που πᾶν τὸ μάθημα γνώσεως

ἕνεκα ἐπιτηδευόμενον. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη· Οὐκοῦν τοῦτο ἔτι διομολογητέον; Τὸ ποῖον; Ὡς τῆς τοῦ ἀεὶ ὄντος γνώσεως, ἀλλ' οὐ τοῦ ποτέ τι γιγνομένου καὶ ἀπολλυμένου. Εὐομολόγητον, ἔφη. τοῦ γὰρ ἀεὶ ὄντος, ἡ γεωμετρικὴ, γνῶσίς ἐστιν. Ὁλκὸν ἄρα, ὦ γενναῖε, πρὸς ἀλήθειαν ψυχὴν εἴη ἄν· καὶ ἀπεργαστικὸν φιλοσόφου διανοίας, πρὸς τὸ ἄνω σχεῖν, ἃ νῦν κάτω, οὐ δέον, ἔχομεν. Ὡς οἷόν τε μάλιστα, ἔφη. Ὡς οἷόντ' ἄρα, ἦν δ' ἐγὼ, μάλιστα προστακτέον ὅπως οἱ ἐν τῇ καλλίστῃ πόλει σου μηδενὶ τρόπῳ γεωμετρίας ἀφέξονται. καὶ γὰρ τὰ πάρεργα αὐτοῦ οὐ σμικρά. Ποῖα; ἦ δ' ὅς. Ἅτε δὴ σὺ εἶπες, ἦν δ' ἐγὼ, τὰ περὶ τὸν πόλεμον· καὶ δὴ καὶ πρὸς πάσας μαθήσεις, ὥστε κάλλιον ἀποδέχεσθαι, ἴσμέν που ὅτι τῷ ὅλῳ καὶ παντὶ διοίσει ἡμμένος τε γεωμετρίας καὶ μή. Τῷ παντὶ μέντοι νὴ Δί', ἔφη. Δεύτερον δὴ τοῦτο τιθῶμεν μάθημα τοῖς νέοις. Τιθῶμεν, ἔφη. Τί δέ; τρίτον θῶμεν ἀστρονομίαν; ἢ οὐ δοκεῖ; Ἔμοιγ' οὖν, ἔφη. τὸ γὰρ περὶ ὥρας εὐαισθητοτέρως ἔχειν καὶ μηνῶν καὶ ἐνιαυτῶν, οὐ μόνον γεωργίᾳ οὐδὲ ναυτιλίᾳ προσήκει, ἀλλὰ καὶ στρατηγίᾳ οὐχ ἧττον. Ἡδὺς εἶ, ἦν δ' ἐγὼ, ὅτι ἔοικας δεδιότι τοὺς πολλοὺς, μὴ δοκῇς ἄχρηστα μαθήματα προστάττειν. τὸ δ' ἐστὶν οὐ πάνυ φαῦλον, ἀλλὰ χαλεπὸν πιστεῦσαι, ὅτι ἐν τούτοις τοῖς μαθήμασιν ἑκάστοις ὄργανόν τι ψυχῆς ἐκκαθαίρεταί τε καὶ ἀναζωπυρεῖται, ἀπολλύμενον καὶ τυφλούμενον ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων, κρεῖττον ὂν σωθῆναι μυρίων ὀμμάτων. μόνῳ γὰρ αὐτῷ ἀλήθεια ὁρᾶται. οἷς μὲν

οὖν ταῦτα ξυνδοκεῖ, ἀμηχάνως ὡς εὖ δόξεις λέγειν· ὅσοι δὲ τούτου μηδαμῆ ᾐσθημένοι εἰσὶν, εἰκότως ἡγήσονταί σε λέγειν οὐδέν. ἄλλην γὰρ ἀπ' αὐτῶν οὐχ ὁρῶσιν ἀξίαν λόγου ὠφέλειαν. σκόπει οὖν αὐτόθεν, πρὸς ποτέρους διαλέγῃ· ἢ οὐ πρὸς οὐδετέρους ἀλλὰ σαυτοῦ ἕνεκα τὸ μέγιστον ποιῇ τοὺς λόγους. φθονοῖς μέντοι οὐδ' ἂν ἄλλῳ εἴτις τὶ δύναιτο ἀπ' αὐτῶν ὄνασθαι. Οὕτω γ', ἔφη, αἱροῦμαι ἐμαυτοῦ ἕνεκα τὸ πλεῖστον λέγειν τε καὶ ἐρωτᾷν καὶ ἀποκρίνεσθαι. Ἄναγε τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, εἰς τοὐπίσω. νῦν δὴ γὰρ οὐκ ὀρθῶς τὸ ἑξῆς ἐλάβομεν τῇ γεωμετρίᾳ. Πῶς λαβόντες; ἔφη. Μετὰ ἐπίπεδον, ἦν δ' ἐγὼ, ἐν περιφορᾷ ὂν ἤδη στερεὸν λαβόντες, πρὶν αὐτὸ καθ' αὑτὸ λαβεῖν. ὀρθῶς δὲ ἔχει ἑξῆς μετὰ δευτέραν αὔξην τρίτην λαμβάνειν. ἔστι δέ που τοῦτο περὶ τὴν τῶν κύβων αὔξην, καὶ τὸ βάθους μετέχον. Ἔστι γὰρ, ἔφη. ἀλλὰ ταῦτά γε, ὦ Σώκρατες, οὔπω δοκεῖ εὑρῆσθαι. Διττὰ γὰρ, ἦν δ' ἐγὼ, τὰ αἴτια· ὅτι τε οὐδεμία πόλις ἐντίμως αὐτὰ ἔχει, ἀσθενῶς τε ζητεῖται, χαλεπὰ ὄντα· ἐπιστάτου τε δέονται οἱ ζητοῦντες, ἄνευ οὗ οὐκ ἂν εὕροιεν. ὃν πρῶτον μὲν, γενέσθαι χαλεπόν· ἔπειτα καὶ γενομένου ὡς νῦν ἔχει, οὐκ ἂν πείθοιντο οἱ περὶ ταῦτα ζητητικοὶ, μεγαλοφρονούμενοι. εἰ δὲ πόλις ὅλη ξυνεπιστατοῖ, ἐντίμως ἄγουσα αὐτὰ, οὗτοί τε ἂν πείθοιντο, καὶ ξυνεχῶς τε ἂν καὶ ἐντόνως ζητούμενα ἐκφανῆ γένοιτο ὅπῃ ἔχει. ἐπεὶ καὶ νῦν ὑπὸ μὲν τῶν πολλῶν ἀτιμαζόμενα καὶ κολουόμενα, ὑπὸ δὲ τῶν ζητούντων λόγον οὐκ ἐχόντων καθ' ὅ, τι χρήσιμα, ὅμως πρὸς ἅπαντα ταῦτα βίᾳ ὑπὸ χάριτος

αὐξάνεται, καὶ οὐδὲν θαυμαστὸν αὐτὰ φανῆναι. Καὶ μὲν δὴ, ἔφη, τόγε ἐπίχαρι καὶ διαφερόντως ἔχει. ἀλλά μοι σαφέστερον εἰπὲ ἃ νῦν δὴ ἔλεγες. τὴν μὲν γάρ που τοῦ ἐπιπέδου πραγματείαν, γεωμετρίαν ἐτίθεις. Ναὶ, ἦν δ' ἐγώ. Εἶτά γ', ἔφη, τὸ μὲν πρῶτον, ἀστρονομίαν μετ' αὐτήν· ὕστερον δ' ἀνεχώρησας. Σπεύδων γὰρ, ἔφην, ταχὺ πάντα διεξελθεῖν, μᾶλλον βραδύνω. ἑξῆς γὰρ οὖσαν τὴν βάθους αὔξης μέθοδον, ὅτι τῇ ζητήσει γελοίως ἔχει, ὑπερβὰς αὐτὴν, μετὰ γεωμετρίαν, ἀστρονομίαν ἔλεγον, φορὰν οὖσαν βάθους. Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις. Τέταρτον τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, τιθῶμεν μάθημα ἀστρονομίαν, ὡς ὑπαρχούσης τῆς νῦν παραλειπομένης, ἐὰν αὐτὴν πόλις μετίῃ. Εἰκὸς, ἦ δ' ὅς. Καὶ ὅ γε νῦν δή μοι, ὦ Σώκρατες, ἐπέπληξας περὶ ἀστρονομίας, ὡς φορτικῶς ἐπαινοῦντι, νῦν ᾗ συμμετέρχῃ, ἐπαινῶ. παντὶ γάρ μοι δοκεῖ δῆλον ὅτι αὕτη γε ἀναγκάζει ψυχὴν εἰς τὸ ἄνω ὁρᾶν, καὶ ἀπὸ τῶν ἐνθένδε ἐκεῖσε ἄγει. Ἴσως, ἦν δ' ἐγὼ, παντὶ δῆλον, πλὴν ἐμοί. ἐμοὶ γὰρ οὐ δοκεῖ οὕτω. Ἀλλὰ πῶς; ἔφη. Ὡς μὲν νῦν αὐτὴν μεταχειρίζονται οἱ εἰς φιλοσοφίαν ἀνάγοντες, πάνυ ποιεῖν κάτω βλέπειν. Πῶς, ἔφη, λέγεις; Οὐκ ἀγεννῶς μοι δοκεῖς, ἦν δ' ἐγὼ, τὴν περὶ τὰ ἄνω μάθησιν λαμβάνειν παρὰ σαυτῷ ᾗ ἐστι. κινδυνεύεις γὰρ καὶ εἴ τις ἐν ὀροφῇ ποικίλματα θεώμενος, ἀνακύπτων καταμανθάνοι τι, ἡγεῖσθαι ἂν αὐτὸν νοήσειν, ἀλλ' οὐκ ὄμμασιν θεωρεῖν. ἴσως οὖν καλῶς ἡγῇ, ἐγὼ δ' εὐηθικῶς. ἐγὼ γὰρ αὖ οὐ δύναμαι ἄλλό τι νομίσαι ἄνω ποιοῦν ψυχὴν βλέπειν μάθημα, ἢ ἐκεῖνο ὃ ἂν περὶ τὸ ὄν τε ᾖ καὶ

τὸ ἀόρατον· ἐάν τε τὶς ἄνω κεχηνὼς, ἢ κάτω συμμεμυκὼς, τῶν αἰσθητῶν τι ἐπιχειρῇ μανθάνειν· οὔτε μαθεῖν ἄν ποτε φημὶ αὐτόν. ἐπιστήμην γὰρ οὐδὲν ἔχειν τῶν τοιούτων· οὔτε ἄνω, ἀλλὰ κάτω αὐτοῦ βλέπειν τὴν ψυχὴν, κἂν ἐξ ὑπτίας νέων ἐν γῇ ἢ ἐν θαλάττῃ μανθάνῃ. Δίκην, ἔφη, ἔχω. ὀρθῶς γάρ μοι ἐπέπληξας. ἀλλὰ πῶς δὴ ἔλεγες δεῖν ἀστρονομίαν μανθάνειν παρὰ ἃ νῦν μανθάνουσιν, εἰ μέλλοιεν ὠφελίμως πρὸς ἃ λέγομεν μαθήσεσθαι; Ὧδε, ἦν δ' ἐγώ. ταῦτα μὲν τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ποικίλματα, ἐπείπερ ἐν ὁρατῷ πεποίκιλται, κάλλιστα μὲν ἡγεῖσθαι καὶ ἀκριβέστατα τῶν τοιούτων ἔχειν, τῶν δὲ ἀληθινῶν πολὺ ἐνδεῖν, ἃς τὸ ὂν τάχος καὶ ἡ οὖσα βραδυτὴς ἐν τῷ ἀληθινῷ ἀριθμῷ καὶ πᾶσι τοῖς ἀληθέσι σχήμασι φοράς τε πρὸς ἄλληλα φέρεται καὶ τὰ ἐνόντα φέρει· ἃ δὴ λόγῳ μὲν καὶ διανοίᾳ ληπτὰ, ὄψει δ' οὔ. ἢ σὺ οἴει; Οὐδαμῶς γ', ἔφη. Οὐκοῦν, εἶπον, τῇ περὶ τὸν οὐρανὸν ποικιλίᾳ παραδείγμασι χρηστέον τῆς πρὸς ἐκεῖνα μαθήσεως ἕνεκα, ὁμοίως ὥσπερ ἂν εἴ τις ἐντύχοι ὑπὸ Δαιδάλου ἤ τινος ἄλλου δημιουργοῦ ἢ γραφέως διαφερόντως γεγραμμένοις καὶ ἐκπεπονημένοις διαγράμμασιν. ἡγήσαιτο γάρ ἄν που τὶς ἔμπειρος γεωμετρίας, ἰδὼν τὰ τοιαῦτα, κάλλιστα μὲν ἔχειν ἀπεργασίᾳ, γελοῖον μέντοι ἐπισκοπεῖν ταῦτα σπουδῇ, ὡς τὴν ἀλήθειαν ἐν αὐτοῖς ληψόμενον ἴσων ἢ διπλασίων, ἢ ἄλλης τινὸς συμμετρίας. Τί δ' οὐ μέλλει γελοῖον εἶναι; ἔφη. Τῷ ὄντι δὴ ἀστρονομικὸν, ἦν δ' ἐγὼ, ὄντα οὐκ οἴει ταὐτὸν πείσεσθαι, εἰς τὰς τῶν ἄστρων φορὰς ἀποβλέποντα; νομιεῖν μὲν,

ὡς οἷόν τε κάλλιστα τὰ τοιαῦτα ἔργα συστήσασθαι, οὕτω ξυνεστάναι τῷ τοῦ οὐρανοῦ δημιουργῷ αὐτόν τε καὶ τὰ ἐν αὐτῷ· τὴν δὲ νυκτὸς πρὸς ἡμέραν ξυμμετρίαν, καὶ τούτων πρὸς μῆνα, καὶ μηνὸς πρὸς ἐνιαυτόν, καὶ τῶν ἄλλων ἄστρων πρός τε ταῦτα καὶ πρὸς ἄλληλα, οὐκ ἄτοπον, οἴει, ἡγήσεται τὸν νομίζοντα γίνεσθαί τε ταῦτα ἀεὶ ὡσαύτως, καὶ οὐδαμῇ οὐδὲν παραλλάττειν, σῶμά τε ἔχοντα καὶ ὁρώμενα, καὶ ζητεῖν παντὶ τρόπῳ τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν λαβεῖν; Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ, ἔφη, σοῦ νῦν ἀκούοντι. Προβλήμασιν ἄρ', ἦν δ' ἐγώ, χρώμενοι, ὥσπερ γεωμετρίαν, οὕτω καὶ ἀστρονομίαν μέτιμεν· τὰ δ' ἐν τῷ οὐρανῷ ἐάσομεν, εἰ μέλλομεν, ὄντως ἀστρονομίας μεταλαμβάνοντες, χρήσιμον τὸ φύσει φρόνιμον ἐν τῇ ψυχῇ ἐξ ἀχρήστου ποιήσειν. Ἦ πολλαπλάσιον, ἔφη, τὸ ἔργον ἢ ὡς νῦν ἀστρονομεῖται, προστάττεις. Οἶμαι δέ γε, εἶπον, καὶ τἆλλα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον προστάξειν ἡμᾶς, ἐάν τι ἡμῶν, ὡς νομοθετῶν, ὄφελος ᾖ. ἀλλὰ γάρ τί ἔχεις ὑπομνῆσαι τῶν προσηκόντων μαθημάτων; Οὐκ ἔχω γ', ἔφη, νῦν γ' οὑτωσί. Οὐ μὴν ἕν, ἀλλὰ πλείω, ἦν δ' ἐγώ, εἴδη παρέχεται ἡ φορά, ὡς ἐγῷμαι. τὰ μὲν οὖν πάντα ἴσως ὅστις σοφός, ἕξει εἰπεῖν· ἃ δὲ καὶ ἡμῖν προφανῆ, δύο. Ποῖα δή; Πρὸς τούτῳ, ἦν δ' ἐγώ, ἀντίστροφον αὐτοῦ. Τὸ ποῖον; Κινδυνεύει, ἔφην, ὡς πρὸς ἀστρονομίαν ὄμματα πέπηγεν, ὣς πρὸς ἐναρμόνιον φορὰν ὦτα παγῆναι· καὶ αὗται ἀλλήλων ἀδελφαί τινες αἱ ἐπιστῆμαι εἶναι, ὡς οἵ τε Πυθαγόρειοι φασὶ, καὶ ἡμεῖς, ὦ Γλαύκων, συγχωροῦμεν. ἢ πῶς ποιοῦμεν; Οὕτως, ἔφη. Οὐκοῦν,

ἦν δ' ἐγὼ, ἐπειδὴ πολὺ τὸ ἔργον ἐκείνων, πευσόμεθα πῶς λέγουσι περὶ αὐτῶν, καὶ εἴτι ἄλλο πρὸς τούτοις· ἡμεῖς δὲ παρὰ ταῦτα πάντα φυλάξομεν τὸ ἡμέτερον. Ποῖον; Μή ποτ' αὐτῶν τι ἀτελὲς ἐπιχειρῶσιν ἡμῖν μανθάνειν οὓς θρέψομεν, καὶ οὐκ ἐξῆκον ἐκεῖσε ἀεὶ οἷ πάντα δεῖ ἀφήκειν· οἷον ἄρτι περὶ τῆς ἀστρονομίας ἐλέγομεν. ἢ οὐκ οἶσθ' ὅτι καὶ περὶ ἁρμονίας ἕτερον τοιοῦτον ποιοῦσι; τὰς γὰρ ἀκουομένας αὖ συμφωνίας καὶ φθόγγους ἀλλήλοις ἀναμετροῦντες, ἀνήνυτα, ὥσπερ οἱ ἀστρονόμοι, πονοῦσι. Νὴ τοὺς θεοὺς, ἔφη, καὶ γελοίως γε, πυκνώματ' ἄττα ὀνομάζοντες, καὶ παραβάλλοντες τὰ ὦτα, οἷον ἐκ γειτόνων φωνὴν θηρευόμενοι, οἱ μὲν φασὶν ἔτι κατακούειν ἐν μέσῳ τινὰ ἠχὴν, καὶ σμικρότατον εἶναι τοῦτο διάστημα ᾧ μετρητέον· οἱ δὲ, ἀμφισβητοῦντες, ὡς ὅμοιον ἤδη φθεγγομένων· ἀμφότεροι ὦτα τοῦ νοῦ προστησάμενοι. Σὺ μὲν, ἦν δ' ἐγὼ, τοὺς χρηστοὺς λέγεις, τοὺς ταῖς χορδαῖς πράγματα παρέχοντας, καὶ βασανίζοντας, ἐπὶ τῶν κολλόπων στρεβλοῦντας. ἵνα δὲ μὴ μακροτέρα ἡ εἰκὼν γίγνηται, πλήκτρῳ τε πληγῶν γιγνομένων, καὶ κατηγορίας πέρι καὶ ἐξαρνήσεως καὶ ἀλαζονείας χορδῶν, παύομαι τῆς εἰκόνος. καὶ οὔ φημι τούτους λέγειν, ἀλλ' ἐκείνους οὓς ἔφαμεν νῦν δὴ περὶ ἁρμονίας αἱρήσεσθαι. ταὐτὸν γὰρ ποιοῦσι τοῖς ἐν τῇ ἀστρονομίᾳ. τοὺς γὰρ ἐν ταύταις ταῖς συμφωνίαις ταῖς ἀκουομέναις ἀριθμοὺς ζητοῦσιν, ἀλλ' οὐκ εἰς προβλήματα ἀνίασιν, ἐπισκοπεῖν τίνες ξύμφωνοι ἀριθμοὶ, καὶ τίνες οὔ· καὶ διὰ τί ἑκάτεροι. Δαιμόνιον γὰρ, ἔφη, πρᾶγμα λέγεις. Χρήσιμον μὲν οὖν, ἦν

δ᾽ ἐγὼ, πρὸς τὴν τοῦ καλοῦ τε καὶ ἀγαθοῦ ζήτησιν, ἄλλως δὲ μεταδιωκόμενον, ἄχρηστον. Εἰκός γ᾽, ἔφη. Οἶμαι δέ γ᾽, ἦν δ᾽ ἐγὼ, καὶ ἡ τούτων πάντων ὧν διεληλύθαμεν μέθοδος ἐὰν μὲν ἐπὶ τὴν ἀλλήλων κοινωνίαν ἀφίκηται καὶ ξυγγένειαν, καὶ συλλογισθῇ ταῦτα ᾗ ἐστιν ἀλλήλοις οἰκεῖα, φέρειν τὶ αὐτῶν εἰς ἃ βουλόμεθα τὴν πραγματείαν, καὶ οὐκ ἀνόνητα πονεῖσθαι· εἰ δὲ μὴ, ἀνόνητα. Καὶ ἐγὼ, ἔφη, οὕτω μαντεύομαι· ἀλλὰ πάμπολυ ἔργον λέγεις, ὦ Σώκρατες. Τοῦ προοιμίου, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἢ τίνος λέγεις; ἢ οὐκ ἴσμεν ὅτι πάντα ταῦτα προοίμιά ἐστιν αὐτοῦ τοῦ νόμου ὃν δεῖ μαθεῖν; οὐ γάρ που δοκοῦσί γέ σοι ταῦτα δεινοὶ οἱ διαλεκτικοὶ εἶναι. Οὐ μὰ τὸν Δία, ἔφη· εἰ μὴ μάλα γέ τινες ὀλίγοι ὧν ἐγὼ ἐντετύχηκα. Ἀλλ᾽ ἤδη, εἶπον, μὴ δυνατοί τινες δοῦναί τε καὶ ἀποδέξασθαι λόγον, εἴσεσθαι ποτέ τι ὧν φαμὲν δεῖν εἰδέναι, Οὐδ᾽ αὖ, ἔφη, τοῦτό γε. Οὐκοῦν, εἶπον, ὦ Γλαύκων, οὗτος ἤδη αὐτός ἐστιν ὁ νόμος ὃ τὸ διαλέγεσθαι περαίνων· ὃν καὶ ὄντα νοητὸν μιμοῖτ᾽ ἂν ἡ τῆς ὄψεως δύναμις, ἣν ἐλέγομεν πρὸς αὐτὰ ἤδη τὰ ζῶα ἐπιχειρεῖν ἀποβλέπειν, καὶ πρὸς αὐτὰ ἄστρα τε, καὶ τελευταῖον δὴ πρὸς αὐτὸν τὸν ἥλιον. οὕτω καὶ ὅταν τις τῷ διαλέγεσθαι ἐπιχειρῇ, ἄνευ πασῶν τῶν αἰσθήσεων, διὰ τοῦ λόγου ἐπ᾽ αὐτὸ ὃ ἐστιν ἕκαστον ὁρμᾷ· καὶ ἐὰν μὴ ἀποστῇ πρὶν ἂν αὐτὸ ὃ ἐστιν ἀγαθὸν αὐτῇ νοήσει λάβῃ, τότε δὴ ἐπ᾽ αὐτῷ γίγνεται τῷ τοῦ νοητοῦ τέλει, ὥσπερ ἐκεῖνος τότε ἐπὶ τῷ τοῦ ὁρατοῦ. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Τί οὖν οὐ διαλεκτικὴν ταύτην τὴν πορείαν καλεῖς; Τί μήν; Ἡ δέ γε, ἦν δ᾽

ἐγώ, λύσις τε ἀπὸ τῶν δεσμῶν, καὶ μεταστροφὴ ἀπὸ τῶν σκιῶν ἐπὶ τὰ εἴδωλα καὶ τὸ φῶς, καὶ ἐκ τοῦ καταγείου εἰς τὸν ἥλιον ἐπάνοδος· καὶ ἐκεῖ, πρὸς μὲν τὰ ζῶά τε καὶ φυτὰ καὶ τὸ τοῦ ἡλίου φῶς ἐπ᾽ ἀδυναμίᾳ βλέπειν, πρὸς δὲ τὰ ἐν ὕδασι φαντάσματα· ἐνταῦθα δέ, πρὸς φαντάσματα θεῖα, καὶ σκιὰς τῶν ὄντων, ἀλλ᾽ οὐκ εἰδώλων σκιάς, δι᾽ ἑτέρου τοιούτου φωτὸς ὡς πρὸς ἥλιον κρίνειν ἀποσκιαζομένας. πᾶσα αὕτη ἡ πραγματεία τῶν τεχνῶν ἃς διήλθομεν, ταύτην ἔχει τὴν δύναμιν, καὶ ἐπαναγωγὴν τοῦ βελτίστου ἐν ψυχῇ πρὸς τὴν τοῦ ἀρίστου ἐν τοῖς οὖσι θέαν, ὥσπερ τότε τοῦ σαφεστάτου ἐν σώματι πρὸς τὴν τοῦ φανωτάτου ἐν σωματοειδεῖ τε καὶ ὁρατῷ τόπῳ. Ἐγὼ μέν, ἔφη, ἀποδέχομαι οὕτω. καίτοι παντάπασι γε μοι δοκεῖ χαλεπὰ μὲν ἀποδέχεσθαι εἶναι, ἄλλον δ᾽ αὖ τρόπον χαλεπὰ μὴ ἀποδέχεσθαι. ὅμως δὲ (οὐ γὰρ ἐν τῷ νῦν παρόντι μόνον ἀκουστέα, ἀλλὰ καὶ αὖθις πολλάκις ἐπανιτέον) ταῦτα θέντες ἔχειν ὡς νῦν λέγεται, ἐπ᾽ αὐτὸν δὴ τὸν νόμον ἴωμεν, καὶ διέλθωμεν οὕτως ὥσπερ τὸ προοίμιον διήλθομεν. λέγε οὖν τίς ὁ τρόπος τῆς τοῦ διαλέγεσθαι δυνάμεως, καὶ κατὰ ποῖα δὴ εἴδη διέστηκε, καὶ τίνες αὖ ὁδοί. αὗται γὰρ ἂν ἤδη, ὡς ἔοικεν, αἱ πρὸς αὐτὸ ἄγουσαι εἶεν, οἷ ἀφικομένῳ ὥσπερ ὁδοῦ ἀνάπαυλα ἂν εἴη, καὶ τέλος τῆς πορείας. Οὐκέτ᾽, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὦ φίλε Γλαύκων, οἷός τ᾽ ἔσῃ ἀκολουθεῖν· ἐπεὶ τό γ᾽ ἐμὸν οὐδὲν ἂν προθυμίας ἀπολείποι· οὐδ᾽ εἰκόνα ἂν ἔτι οὗ λέγομεν ἴδοις, ἀλλ᾽ αὐτὸ τὸ ἀληθές, ὅ γε δή ἐμοὶ φαίνεται. εἰ δ᾽ ὄντως, ἢ μή, οὐκέτ᾽ ἄξιον τοῦτο διϊσχυρίζεσθαι.

ἀλλ᾽ ὅτι μὲν δὴ τοιοῦτόν τι, ἰσχυριστέον. ἢ γάρ; Τί μήν; Οὐκοῦν καὶ ὅτι ἡ τοῦ διαλέγεσθαι δύναμις μόνη ἂν φήνειεν ἐμπείρῳ ὄντι ὧν νῦν διήλθομεν, ἄλλῃ δὲ οὐδαμῇ δυνατόν, καὶ τοῦτ᾽, ἔφη, ἄξιον διϊσχυρίζεσθαι. Τόδε γοῦν, ἦν δ᾽ ἐγώ, οὐδεὶς ἡμῖν ἀμφισβητήσει, λέγουσιν ὡς αὐτοῦ γε ἑκάστου πέρι, ὃ ἔστιν ἕκαστον, οὐκ ἄλλη τὶς ἐπιχειρεῖ μέθοδος ὁδῷ περὶ παντὸς λαμβάνειν· ἀλλ᾽ αἱ μὲν ἄλλαι πᾶσαι τέχναι ἢ πρὸς δόξας ἀνθρώπων καὶ ἐπιθυμίας εἰσὶν, ἢ πρὸς γενέσεις τε καὶ συνθέσεις· ἢ καὶ πρὸς θεραπείαν τῶν φυομένων τε καὶ συντιθεμένων ἅπασαι τετράφαται· αἱ δὲ λοιπαὶ, ἃς τοῦ ὄντος τὶ ἔφαμεν ἐπιλαμβάνεσθαι, γεωμετρίαν τε καὶ τὰς ταύτῃ ἑπομένας ὁρῶμεν, ὡς ὀνειρώττουσι μὲν περὶ τὸ ὂν, ὕπαρ δὲ ἀδύνατον αὐταῖς ἰδεῖν, ἕως ἂν ὑποθέσεσι χρώμεναι, ταύτας ἀκινήτους ἐῶσι, μὴ δυνάμεναι λόγον διδόναι αὐτῶν. ᾧ γὰρ ἀρχὴ μὲν ὃ μὴ οἶδε, τελευτὴ δὲ καὶ τὰ μεταξὺ ἐξ οὗ μὴ οἶδε συμπέπλεκται, τίς μηχανὴ τὴν τοιαύτην ὁμολογίαν ποτὲ ἐπιστήμην γενέσθαι; Οὐδεμία, ἦ δ᾽ ὅς. Οὐκοῦν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἡ διαλεκτικὴ μέθοδος μόνῃ ταύτῃ πορεύεται, τὰς ὑποθέσεις ἀναιροῦσα ἐπ᾽ αὐτὴν τὴν ἀρχὴν, ἵνα βεβαιώσηται, καὶ τῷ ὄντι ἐν βορβόρῳ βαρβαρικῷ τινὶ τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα κατορωρυγμένον ἠρέμα ἕλκει καὶ ἀνάγει ἄνω, συνερίθοις καὶ συμπεριαγωγοῖς χρωμένη αἷς διήλθομεν τέχναις· ἃς ἐπιστήμας μὲν πολλάκις προσείπομεν, διὰ τὸ ἔθος, δέονται δὲ ὀνόματος ἄλλου· ἐναργεστέρου μὲν ἢ δόξης, ἀμυδροτέρου δὲ ἢ ἐπιστήμης. διάνοιαν δὴ αὐτὴν ἔν γε τῷ πρόσθέν που ὡρισάμεθα. ἔστι δ᾽, ὡς ἐμοὶ δο-

κεῖ, οὐ περὶ ὀνόματος ἡ ἀμφισβήτησις, οἷς τοσούτων πέρι σκέψις ὅσων ἡμῖν πρόκειται. Οὐ γὰρ οὖν, ἔφη. Ἀρέσκει οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, ὥσπερ τοπρότερον, τὴν μὲν πρώτην μοῖραν, ἐπιστήμην καλεῖν· δευτέραν δὲ, διάνοιαν· τρίτην δὲ, πίστιν· καὶ εἰκασίαν, τετάρτην. καὶ ξυναμφότερα μὲν ταῦτα, δόξαν· ξυναμφότερα δ' ἐκεῖνα, νόησιν. καὶ δόξαν μὲν, περὶ γένεσιν· νόησιν δὲ, περὶ οὐσίαν. καὶ ὅ, τι οὐσίαν πρὸς γένεσιν, νόησιν πρὸς δόξαν, ἐπιστήμην πρὸς πίστιν, καὶ διάνοιαν πρὸς εἰκασίαν. τὴν δ' ἐφ' οἷς ταῦτα ἀναλογίαν, καὶ διαίρεσιν διχῇ ἑκατέρου, δοξαστοῦ τε καὶ νοητοῦ, ἐῶμεν, ὦ Γλαύκων· ἵνα μὴ ἡμᾶς πολλαπλασίων λόγων ἐμπλήσῃ ἢ ὅσων οἱ παρεληλυθότες. Ἀλλὰ μὴν ἔμοιγ', ἔφη, τά γε ἄλλα καθόσον δύναμαι ἕπεσθαι ξυνδοκεῖ. Ἦ καὶ διαλεκτικὸν καλεῖς τὸν λόγον ἑκάστου λαμβάνοντα τῆς οὐσίας; καὶ τὸν μὴ ἔχοντα, καθόσον ἂν μὴ ἔχῃ, λόγον αὑτῷ τε καὶ ἄλλῳ διδόναι, κατὰ τοσοῦτον νοῦν περὶ τούτου οὐ φήσεις ἔχειν; Πῶς γὰρ ἂν, ἦ δ' ὃς, οὐ φαίην; Οὐκοῦν καὶ περὶ τοῦ ἀγαθοῦ ὡσαύτως· ὃς ἂν μὴ ἔχῃ διορίσασθαι τῷ λόγῳ, ἀπὸ τῶν ἄλλων πάντων ἀφελὼν τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέαν, καὶ ὥσπερ ἐν μάχῃ διὰ πάντων ἐλέγχων διεξιὼν, μὴ κατὰ δόξαν ἀλλὰ κατ' οὐσίαν προθυμούμενος ἐλέγχειν, ἐν πᾶσι τούτοις ἀπτῶτι τῷ λόγῳ διαπορεύηται, οὔτε αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν οὐδὲν φήσεις εἰδέναι τὸν οὕτως ἔχοντα, οὔτε ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν; ἀλλ' εἴ πῃ εἰδώλου τινὸς ἐφάπτεται, δόξῃ οὐκ ἐπιστήμῃ ἐφάπτεσθαι; καὶ τὸν νῦν βίον ὀνειροπολοῦντα καὶ ὑπνώττοντα, πρὶν ἐνθάδ' ἐξέγρεσθαι, εἰς ᾅδου

πρότερον ἀφικόμενον τελέως ἐπικαταδαρθάνειν; Νὴ τὸν Δία, ἦ δ᾽ ὅς, σφόδρα γε πάντα ταῦτα φήσω. Ἀλλὰ μὴν τούς γε σαυτοῦ παῖδας, οὓς τῷ λόγῳ τρέφεις τε καὶ παιδεύεις, εἴ ποτε ἔργῳ τρέφοις, οὐκ ἂν ἐάσαις, ὡς ἐγῷμαι, ἀλόγους ὄντας ὥσπερ γραμμὰς, ἄρχοντας ἐν τῇ πόλει κυρίους τῶν μεγίστων εἶναι. Οὐ γὰρ οὖν, ἔφη. Νομοθετήσεις δὴ αὐτοῖς ταύτης μάλιστα τῆς παιδείας ἀντιλαμβάνεσθαι ἐξ ἧς ἐρωτᾷν τε καὶ ἀποκρίνεσθαι ἐπιστημονέστατα οἷοίτ᾽ ἔσονται; Νομοθετήσω, ἔφη, μετά γε σοῦ. Ἆρ᾽ οὖν δοκεῖ σοι, ἔφην ἐγὼ, ὥσπερ θριγκὸς τοῖς μαθήμασιν ἡ διαλεκτικὴ ἡμῖν ἐπάνω κεῖσθαι, καὶ οὐκέτ᾽ ἄλλο τούτου μάθημα ἀνωτέρω ὀρθῶς ἂν ἐπιτίθεσθαι, ἀλλ᾽ ἔχειν ἤδη τέλος τὰ τῶν μαθημάτων; Ἔμοιγ᾽, ἔφη. Διανομὴ τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, τὸ λοιπόν σοι, τίσι ταῦτα τὰ μαθήματα δώσομεν, καὶ τίνα τρόπον. Δῆλον, ἔφη. Μέμνησαι οὖν τὴν προτέραν ἐκλογὴν τῶν ἀρχόντων, οἵους ἐξελέξαμεν; Πῶς γὰρ, ἦ δ᾽ ὅς, οὔ; Τὰ μὲν ἄλλα τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἐκείνας τὰς φύσεις οἴου δεῖν ἐκλεκτέας εἶναι. τούς τε γὰρ βεβαιοτάτους καὶ τοὺς ἀνδρειοτάτους προαιρετέον, καὶ κατὰ δύναμιν τοὺς εὐειδεστάτους. πρὸς δὲ τούτοις, ζητητέον μὴ μόνον γενναίους τε καὶ βλοσυροὺς τὰ ἤθη, ἀλλὰ καὶ ἃ τῇδε τῇ παιδείᾳ τῆς φύσεως πρόσφορα, ἑκτέον αὐτοῖς. Ποῖα δὴ διαστέλλῃ; Δριμύτητα, ὦ μακάριε, ἔφην, δεῖ αὐτοῖς πρὸς τὰ μαθήματα ὑπάρχειν, καὶ μὴ χαλεπῶς μανθάνειν. πολὺ γάρ τοι μᾶλλον ἀποδειλιῶσι ψυχαὶ ἐν ἰσχυροῖς μαθήμασιν, ἢ ἐν γυμνασίοις. οἰκειότερος γὰρ αὐταῖς ὁ πόνος, ἴδιος, ἀλλ᾽ οὐ κοινὸς

ὧν μετὰ τοῦ σώματος. Ἀληθῆ, ἔφη. Καὶ μνήμονα δὲ καὶ ἄκρατον καὶ πάντα φιλόπονον ζητητέον. ἢ τίνι τρόπῳ οἴει τά τε τοῦ σώματος ἐθελήσειν τινὰ διαπονεῖν, καὶ τοσαύτην μάθησίν τε καὶ μελέτην ἐπιτελεῖν; Οὐδένα, ἦ δ᾽ ὅς, ἐὰν μὴ παντάπασιν ᾖ εὐφυής. Τὸ γοῦν νῦν ἁμάρτημα, ἦν δ᾽ ἐγὼ, καὶ ἡ ἀτιμία φιλοσοφίᾳ διὰ ταῦτα προσπέπτωκεν (ὃ καὶ πρότερον εἴπομεν) ὅτι οὐ κατ᾽ ἀξίαν αὐτῆς ἅπτονται. οὐ γὰρ νόθους ἔδει ἅπτεσθαι, ἀλλὰ γνησίους. Πῶς; ἔφη. Πρῶτον μὲν, εἶπον, φιλοπονίᾳ οὐ χωλὸν δεῖ εἶναι τὸν ἁψόμενον· τὰ μὲν ἡμίσεα φιλόπονον ὄντα, τὰ δὲ ἡμίσεα, ἄπονον. ἔστι δὲ τοῦτο, ὅταν τὶς φιλογυμναστὴς μὲν καὶ φιλόθηρος ᾖ, καὶ πάντα τὰ διὰ τοῦ σώματος φιλοπονῇ· φιλομαθὴς δὲ μὴ, μηδὲ φιλήκοος, μηδὲ ζητητικός· ἀλλ᾽ ἐν πᾶσι τούτοις μισοπονῇ. χωλὸς δὲ καὶ ὁ τἀναντία τούτου μεταβεβληκὼς τὴν φιλοπονίαν. Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις. Οὐκοῦν, καὶ πρὸς ἀλήθειαν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ταὐτὸν τοῦτο ἀνάπηρον ψυχὴν θήσομεν, ἣ ἂν τὸ μὲν ἑκούσιον ψεῦδος μισῇ, καὶ χαλεπῶς φέρῃ αὐτή τε, καὶ ἑτέρων ψευδομένων ὑπεραγανακτῇ; τὸ δ᾽ ἀκούσιον εὐκόλως προσδέχηται, καὶ ἀμαθαίνουσά που ἁλισκομένη μὴ ἀγανακτῇ, ἀλλ᾽ εὐχερῶς ὥσπερ θηρίον ὕειον ἐν ἀμαθίᾳ μολύνηται; Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Καὶ πρὸς σωφροσύνην, ἦν δ᾽ ἐγὼ, καὶ ἀνδρείαν, καὶ μεγαλοπρέπειαν, καὶ πάντα τὰ τῆς ἀρετῆς μέρη, οὐχ ἥκιστα δεῖ φυλάττειν τὸν νόθον τε καὶ τὸν γνήσιον. ὅταν γάρ τις μὴ ἐπίστηται πάντα τὰ τοιαῦτα σκοπεῖν καὶ ἰδιώτης καὶ πόλις, λανθάνουσι χωλοῖς τε καὶ νόθοις χρώμενοι πρὸς

ὅ, τι ἂν τύχωσι τούτων, οἱ μὲν, φίλοις, οἱ δὲ, ἄρχουσι. Καὶ μάλα, ἔφη, οὕτως ἔχει. Ἡμῖν δ', ἔφην ἐγὼ, πάντα τὰ τοιαῦτα διευλαβητέον, ὡς ἐὰν ἀρτιμελεῖς τε καὶ ἀρτίφρονας ἐπὶ τοσαύτην μάθησιν καὶ τοσαύτην ἄσκησιν κομίσαντες παιδεύωμεν, ἥ τε δίκη ἡμῖν οὐ μέμψεται αὐτὴ, τήν τε πόλιν καὶ πολιτείαν σώσομεν. ἀλλοίους δὲ ἄγοντες ἐπὶ ταῦτα, τἀναντία πάντα πράξομεν, καὶ φιλοσοφίας ἔτι πλείω γέλωτα καταντλήσομεν. Αἰσχρὸν μέντ' ἂν εἴη, ἦ δ' ὅς. Πάνυ μὲν οὖν, εἶπον. γελοῖον δ' ἔγωγε καὶ ἐν τῷ παρόντι ἔοικα παθεῖν. Τὸ ποῖον; ἔφη. Ἐπελαθόμην, ἦν δ' ἐγὼ, ὅτι ἐπαίζομεν, καὶ μᾶλλον ἐντεινάμενος εἶπον. λέγων γὰρ ἅμα ἔβλεψα πρὸς φιλοσοφίαν, καὶ ἰδὼν προπεπηλακισμένην ἀναξίως, ἀγανακτήσας μοὶ δοκῶ, καὶ ὥσπερ θυμωθεὶς τοῖς αἰτίοις, σπουδαιότερον εἰπεῖν ἃ εἶπον. Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὔκουν, ὥς γ' ἐμοὶ ἀκροατῇ. Ἀλλ' ὡς ἐμοὶ, ἦν δ' ἐγὼ, ῥήτορι. τόδε δὲ μὴ ἐπιλανθανώμεθα, ὅτι ἐν μὲν τῇ προτέρᾳ ἐκλογῇ πρεσβύτας ἐξελέγομεν· ἐν δὲ ταύτῃ οὐκ ἐγχωρήσει. Σόλωνι γὰρ οὐ πειστέον, ὡς γηράσκων τὶς, πολλὰ δυνατὸς μανθάνειν, ἀλλ' ἧττον ἢ τρέχειν· νέων δὲ πάντες οἱ μεγάλοι καὶ οἱ πολλοὶ πόνοι. Ἀνάγκη, ἔφη. τὰ μὲν τοίνυν λογισμῶν τε καὶ γεωμετριῶν, καὶ πάσης τῆς προπαιδείας, ἣν τῆς διαλεκτικῆς δεῖ προπαιδευθῆναι, παισὶν οὖσι χρὴ προβάλλειν, οὐχ ὡς ἐπάναγκες μαθεῖν τὸ σχῆμα τῆς διδαχῆς ποιουμένους. Τί δή; Ὅτι, ἦν δ' ἐγὼ, οὐδὲν μάθημα μετὰ δουλείας τὸν ἐλεύθερον χρὴ μανθάνειν. οἱ μὲν γὰρ τοῦ σώματος πόνοι, βίᾳ πονούμενοι, χεῖρον οὐδὲν τὸ

σῶμα ἀπεργάζονται· ψυχῇ δὲ βίαιον οὐδὲν ἔμμονον μάθημα. Ἀληθῆ, ἔφη. Μὴ τοίνυν βίᾳ, εἶπον, ὦ ἄριστε, τοὺς παῖδας ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀλλὰ παίζοντας τρέφε, ἵνα καὶ μᾶλλον οἷόστ' ᾖ καθορᾷν ἐφ' ὃ ἕκαστος πέφυκεν. Ἔχει, ὃ λέγεις, ἔφη, λόγον. Οὐκοῦν μνημονεύεις, ἦν δ' ἐγὼ, ὅτι καὶ εἰς τὸν πόλεμον ἔφαμεν τοὺς παῖδας εἶναι ἀκτέον ἐπὶ τῶν ἵππων θεωροὺς; καὶ ἐάν που ἀσφαλὲς ᾖ, προσακτέον ἐγγὺς, καὶ γευστέον αἵματος, ὥσπερ τοὺς σκύλακας; Μέμνημαι, ἔφη. Ἐν πᾶσι δὴ τούτοις, ἦν δ' ἐγὼ, τοῖς τε πόνοις καὶ μαθήμασι καὶ φόβοις ὃς ἂν ἐντρεχέστατος ἀεὶ φαίνηται, εἰς ἀριθμόν τινα ἐγκριτέον. Ἐν τίνι, ἔφη, ἡλικίᾳ; Ἡνίκα, ἦν δ' ἐγὼ, τῶν ἀναγκαίων γυμνασίων μεθίενται. οὗτος γὰρ ὁ χρόνος, ἐάν τε δύο, ἐάν τε τρία ἔτη γίγνηται, ἀδύνατός τι ἄλλο πρᾶξαι. κόποι γὰρ καὶ ὕπνοι, μαθήμασι πολέμιοι· καὶ ἅμα μία καὶ αὕτη τῶν βασάνων οὐκ ἐλαχίστη, τίς ἕκαστος ἐν τοῖς γυμνασίοις φανεῖται. Πῶς γὰρ οὔκ; ἔφη. Μετὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον, ἦν δ' ἐγὼ, ἐκ τῶν εἴκοσιν ἐτῶν οἱ προκριθέντες, τιμάς τε μείζους τῶν ἄλλων οἴσονται, τά τε χύδην μαθήματα παισὶν ἐν τῇ παιδείᾳ γενόμενα, τούτοις συνακτέον εἰς σύνοψιν οἰκειότητος ἀλλήλων τῶν μαθημάτων, καὶ τῆς τοῦ ὄντος φύσεως. Μόνη γοῦν, εἶπεν, ἡ τοιαύτη μάθησις βέβαιος ἐν οἷς ἂν ἐγγένηται. Καὶ μεγίστη γε, ἦν δ' ἐγὼ, πεῖρα διαλεκτικῆς φύσεως καὶ μή. ὁ μὲν γὰρ συνοπτικὸς, διαλεκτικός· ὁ δὲ μὴ, οὔ. Ξυνοίομαι, ἦ δ' ὅς. Ταῦτα τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, δεήσει σε ἐπισκοποῦντα, οἳ ἂν μάλιστα τοιοῦτοι ἐν αὐτοῖς ὦσι, καὶ

μόνιμοι μὲν ἐν μαθήμασι, μόνιμοι δ' ἐν πολέμῳ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις νομίμοις, τούτους αὖ, ἐπειδὰν τὰ τριάκοντα ἔτη ἐκβαίνωσιν, ἐκ τῶν προκρίτων προκρινάμενον, εἰς μείζους τε τιμὰς καθιστάναι, καὶ σκοπεῖν, τῇ τοῦ διαλέγεσθαι δυνάμει βασανίζοντα, τίς ὀμμάτων τε καὶ τῆς ἄλλης αἰσθήσεως μεθιέμενος, δυνατὸς ἐπ' αὐτὸ τὸ ὂν μετ' ἀληθείας ἰέναι. καὶ ἐνταῦθα δὴ πολλῆς φυλακῆς ἔργον, ὦ ἑταῖρε. Τί μάλιστα; ἦ δ' ὅς. Οὐκ ἐννοεῖς, ἦν δ' ἐγώ, τὸ νῦν περὶ τὸ διαλέγεσθαι κακὸν γιγνόμενον, ὅσον γίγνεται; Τὸ ποῖον; ἔφη. Παρανομίας που, ἔφην ἐγώ, ἐμπίπλαται. Καὶ μάλα, ἔφη. Θαυμαστὸν οὖν τι οἴει, εἶπον, πάσχειν αὐτούς, καὶ οὐ ξυγγινώσκεις; Πῇ μάλιστ'; ἔφη. Οἷον, ἦν δ' ἐγώ, εἴτις ὑποβολιμαῖος τραφείη ἐν πολλοῖς μὲν χρήμασι, πολλῷ δὲ καὶ μεγάλῳ γένει, καὶ κόλαξι πολλοῖς· ἀνὴρ δὲ γενόμενος αἴσθοιτο ὅτι οὐ τούτων ἐστὶ τῶν φασκόντων γονέων, τοὺς δὲ τῷ ὄντι γεννήσαντας μὴ εὕροι· τοῦτον ἔχεις μαντεύσασθαι πῶς ἂν διατεθείη πρός τε τοὺς κόλακας, καὶ πρὸς τοὺς ὑποβαλομένους, ἐν ἐκείνῳ τε τῷ χρόνῳ ἐν ᾧ οὐκ ᾔδει τὰ περὶ τῆς ὑποβολῆς, καὶ ἐν ᾧ αὖ ᾔδει; ἢ βούλει ἐμοῦ μαντευομένου ἀκοῦσαι; Βούλομαι, ἔφη. Μαντεύομαι τοίνυν, εἶπον, μᾶλλον αὐτὸν τιμᾶν ἂν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ τοὺς ἄλλους, οἰκείους δοκοῦντας, ἢ τοὺς κολακεύοντας· καὶ ἧττον μὲν ἂν περιϊδεῖν ἐνδεεῖς τινός, ἧττον δὲ παράνομόν τι δρᾶσαι ἢ εἰπεῖν εἰς αὐτούς· ἧττον δὲ ἀπειθεῖν τὰ μεγάλα ἐκείνοις, ἢ τοῖς κόλαξιν, ἐν ᾧ χρόνῳ τὸ ἀληθὲς μὴ εἰδείη. Εἰκός, ἔφη. Αἰσθόμενος τοίνυν τὸ ὄν,

μαντεύομαι αὖ περὶ μὲν τούτους ἀνεῖναι ἂν τὸ τιμᾶν τε καὶ σπουδάζειν, περὶ δὲ τοὺς κόλακας ἐπιτεῖναι· καὶ πείθεσθαί τε αὐτοῖς διαφερόντως ἢ πρότερον, καὶ ζῆν ἂν ἤδη κατ' ἐκείνους, ξυνόντα αὐτοῖς ἀπαρακαλύπτως· πατρὸς δὲ ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων ποιουμένων οἰκείων, εἰ μὴ πάνυ εἴη φύσει ἐπιεικὴς, μέλειν τὸ μηδέν. *Πάντ'*, ἔφη, λέγεις οἷά περ ἂν γένοιτο· ἀλλὰ πῇ προσάπτομεν οὓς τῶν λόγων αὕτη φέρει ἡ εἰκών; Τῇδε. ἔστι που ἡμῖν δόγματα ἐκ παίδων περὶ δικαίων καὶ καλῶν, ἐν οἷς ἐκτεθράμμεθα, ὥσπερ ὑπὸ γονεῦσι, πειθαρχοῦντές τε καὶ τιμῶντες αὐτά. Ἔστι γάρ. Οὐκοῦν καὶ ἄλλα ἐναντία τούτων επιτηδεύματα, ἡδονὰς ἔχοντα, ἃ κολακεύει μὲν ἡμῶν τὴν ψυχὴν, καὶ ἕλκει ἐφ' ἑαυτὰ, πείθει δ' οὒ, τοὺς καὶ ὁπηοῦν μετρίους· ἀλλ' ἐκεῖνα τιμῶσι τὰ πάτρια, καὶ ἐκείνοις πειθαρχοῦσιν. Ἔστι ταῦτα. Τί οὖν; ἦν δ' ἐγὼ, ὅταν τὸν οὕτως ἔχοντα ἐλθὸν ἐρώτημα εἴρηται τί ἐστι τὸ καλόν· καὶ ἀποκρινάμενον ὃ τοῦ νομοθέτου ἤκουεν, ἐξελέγχῃ ὁ λόγος, καὶ πολλάκις καὶ πολλαχῇ ἐλέγχων εἰς δόξαν καταβάλῃ, ὡς τοῦτο οὐδὲν μᾶλλον καλὸν ἢ αἰσχρόν· καὶ περὶ δικαίου ὡσαύτως καὶ ἀγαθοῦ, καὶ ἃ μάλιστα ἦγεν ἐντιμῇ, μετὰ τοῦτο τί οἴει ποιήσειν αὐτὸν πρὸς αὐτὰ, τιμῆς τε πέρι καὶ πειθαρχίας. Ἀνάγκη, ἔφη, μήτε τιμᾶν ἔτι ὁμοίως, μήτε πείθεσθαι. Ὅταν οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, μήτε ταῦτα ἡγῆται τίμια καὶ οἰκεῖα, ὥσπερ προτοῦ, τά τε ἀληθῆ μὴ εὑρίσκῃ, ἔστι πρὸς ὁποῖον βίον ἄλλον ἢ τὸν κολακεύοντα εἰκότως προσχωρήσεται; Οὐκ ἔστιν, ἔφη. *Παράνομος* δὴ, οἶμαι, δόξει γεγονέναι ἐκ νομι-

κοῦ. Ἀνάγκη. Οὐκοῦν, ἔφην, εἰκὸς τὸ πάθος τῶν οὕτω λόγων ἁπτομένων, καὶ, ὃ ἄρτι ἔλεγον, πολλῆς συγγνώμης ἄξιον. Καὶ ἐλέου γ', ἔφη. Οὐκοῦν, ἵνα μὴ γίγνηται ὁ ἔλεος οὗτος περὶ τοὺς τριακοντούτεις σοὶ εὐλαβουμένῳ, παντὶ τρόπῳ τῶν λόγων ἁπτέον. Καὶ μάλ', ἦ δ' ὅς. Ἆρ' οὖν οὐ μία μὲν εὐλάβεια αὕτη συχνὴ, τὸ μὴ νέους ὄντας αὐτῶν γεύεσθαι; οἶμαι γάρ σε οὐ λεληθέναι ὅτι οἱ μειρακίσκοι, ὅταν τοπρῶτον λόγων γεύωνται, ὡς παιδιᾷ αὐτοῖς καταχρῶνται, ἀεὶ εἰς ἀντιλογίαν χρώμενοι· καὶ μιμούμενοι τοὺς ἐξελέγχοντας, αὐτοὶ ἄλλους ἐλέγχουσι, χαίροντες, ὥσπερ σκυλάκια, τῷ ἕλκειν τε καὶ σπαράττειν τῷ λόγῳ τοὺς πλησίον ἀεί. Ὑπερφυῶς μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκοῦν ὅταν δὴ πολλοὺς μὲν αὐτοὶ ἐξελέγξωσιν, ὑπὸ πολλῶν δὲ ἐξελεγχθῶσι, σφόδρα καὶ ταχὺ ἐμπίπτουσιν εἰς τὸ μηδὲν ἡγεῖσθαι ὧνπερ πρότερον· καὶ ἐκ τούτων δὴ αὐτοί τε καὶ τὸ ὅλον, φιλοσοφίας πέρι, εἰς τοὺς ἄλλους διαβέβληνται. Ἀληθέστατα, ἔφη Ὁ δὲ δὴ πρεσβύτερος, ἦν δ' ἐγὼ, τῆς μὲν τοιαύτης μανίας οὐκ ἂν ἐθέλοι μετέχειν, τὸν δὲ διαλέγεσθαι ἐθέλοντα καὶ σκοπεῖν τἀληθὲς, μᾶλλον μιμήσεται ἢ τὸν παιδιᾶς χάριν παίζοντα καὶ ἀντιλέγοντα· καὶ αὐτός τε μετριώτερος ἔσται, καὶ τὸ ἐπιτήδευμα τιμιώτερον ἀντὶ ἀτιμοτέρου ποιήσει. Ὀρθῶς, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τὰ προειρημένα τούτου, ἐπ' εὐλαβείᾳ πάντα προείρηται, τὸ τὰς φύσεις κοσμίους εἶναι καὶ στασίμους, οἷς τὶς μεταδώσει τῶν λόγων, καὶ μὴ, ὡς νῦν, ὁ τυχὼν καὶ οὐδὲν προσήκων ἔρχεται ἐπ' αὐτό. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἀρκεῖ δὴ ἐπὶ λόγων μεταλήψει μεῖναι

ἐνδελεχῶς καὶ ξυντόνως μηδὲν ἄλλο πράττοντι, ἀλλ' ἀντιστρόφως γυμναζομένῳ τοῖς περὶ τὸ σῶμα γυμνασίοις, ἔτη διπλάσια ἢ τότε; Ἓξ, ἔφη, ἢ τέτταρα λέγεις; Ἀμέλει, εἶπον, πέντε θές. μετὰ γὰρ τοῦτο καταβιβαστέοι ἔσονταί σοι εἰς τὸ σπήλαιον πάλιν ἐκεῖνο, καὶ ἀναγκαστέοι ἄρχειν τά τε περὶ τὸν πόλεμον, καὶ ὅσαι νέων ἀρχαὶ, ἵνα μηδ' ἐμπειρίᾳ ὑστερῶσι τῶν ἄλλων. καὶ ἔτι καὶ ἐν τούτοις βασανιστέοι, εἰ ἐμμενοῦσιν ἑλκόμενοι πανταχόσε, ἤ τι καὶ παρακινήσουσι. Χρόνον δὲ, ἦ δ' ὅς, πόσον τοῦτον τίθης; Πεντεκαίδεκα ἔτη, ἦν δ' ἐγώ. γενομένων δὲ πεντηκοντούτων, τοὺς διασωθέντας καὶ ἀριστεύσαντας πάντα πάντῃ ἐν ἔργοις τε καὶ ἐπιστήμαις, πρὸς τέλος ἤδη ἀκτέον, καὶ ἀναγκαστέον ἀνακλίναντας τὴν τῆς ψυχῆς ἀκτῖνα, εἰς αὐτὸ ἀποβλέψαι τὸ πᾶσι φῶς παρέχον· καὶ ἰδόντας τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ, παραδείγματι χρωμένους ἐκείνῳ, καὶ πόλιν καὶ ἰδιώτας καὶ ἑαυτοὺς κατακοσμεῖν τὸν ἐπίλοιπον βίον, ἐν μέρει ἑκάστους· τὸ μὲν πολὺ, πρὸς φιλοσοφίαν διατρίβοντας· ὅταν δὲ τὸ μέρος ἥκῃ, πρὸς πολιτικοῖς ἐπιταλαιπωροῦντας, καὶ ἄρχοντας ἑκάστους τῆς πόλεως ἕνεκα· οὐχ ὡς καλόν τι ἀλλ' ὡς ἀναγκαῖον πράττοντας· καὶ οὕτως ἄλλους ἀεὶ παιδεύσαντας, τοιούτους ἀντικαταλιπόντας τῆς πόλεως φύλακας, εἰς μακάρων νήσους ἀπιόντας οἰκεῖν. μνημεῖα δ' αὐτοῖς καὶ θυσίας τὴν πόλιν δημοσίᾳ ποιεῖν (ἐὰν καὶ ἡ Πυθία ξυναναιρῇ) ὡς δαίμοσιν· εἰ δὲ μή, ὡς εὐδαίμοσί τε καὶ θείοις. Παγκάλους, ἔφη, τοὺς ἄρχοντας, ὦ Σώκρατες, ὥσπερ ἀνδριαντοποιὸς, ἀπείργασαι. Καὶ τὰς ἀρχούσας γε, ἦν δ'

ἐγὼ, ὦ Γλαύκων. μηδὲν γάρ τι οἴου με περὶ ἀνδρῶν εἰρηκέναι μᾶλλον ἃ εἴρηκα, ἢ περὶ γυναικῶν, ὅσαι ἂν αὐτῶν ἱκαναὶ τὰς φύσεις ἐγγίγνωνται. Ὀρθῶς, ἔφη· εἴπερ ἴσα γε πάντα τοῖς ἀνδράσι κοινωνήσουσιν, ὡς διήλθομεν. Τί οὖν; ἔφην, ξυγχωρεῖς περὶ τῆς πόλεώς τε καὶ πολιτείας μὴ παντάπασιν ἡμᾶς εὐχὰς εἰρηκέναι; ἀλλὰ χαλεπὰ μὲν, δυνατὰ δέ πη, καὶ οὐκ ἄλλῃ, εἴρηται; ὅταν οἱ ὡς ἀληθῶς φιλόσοφοι, δυνάσται, ἢ πλείους, ἢ εἷς, ἐν πόλει γενόμενοι, τῶν μὲν νῦν τιμῶν καταφρονήσωσιν, ἡγησάμενοι ἀνελευθέρους εἶναι καὶ οὐδενὸς ἀξίας· τὸ δὲ ὀρθὸν περὶ πλείστου ποιησάμενοι, καὶ τὰς ἀπὸ τούτου τιμάς· μέγιστον δὲ καὶ ἀναγκαιότατον τὸ δίκαιον· καὶ τούτῳ δὴ ὑπηρετοῦντές τε καὶ αὔξοντες αὐτὸ, διασκευωρήσωνται τὴν ἑαυτῶν πόλιν. Πῶς; ἔφη. Ὅσοι μὲν ἂν, ἦν δ' ἐγὼ, πρεσβύτεροι τυγχάνωσι δεκετῶν ἐν τῇ πόλει, πάντας ἐκπέμψουσιν εἰς τοὺς ἀγρούς· τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν παραλαβόντες, ἐκτὸς τῶν νῦν ἠθῶν ἃ καὶ οἰκογενεῖς ἔχουσι, θρέψονται ἐν τοῖς σφετέροις τρόποις καὶ νόμοις, οὖσιν οἵοις διεληλύθαμεν τότε. Καὶ οὕτω τάχιστά τε καὶ ῥᾷστα πόλιν τε καὶ πολιτείαν ἣν ἐλέγομεν καταστᾶσαν, αὐτήν τε εὐδαιμονήσειν, καὶ τὸ ἔθνος, ἐν ᾧ ἂν ἐγγένηται, πλεῖστα ὀνήσειν. Πολύ γ', ἔφη. Καὶ ὡς ἂν γένοιτο, εἴπερ ποτε γίγνοιτο, δοκεῖς μοι, ὦ Σώκρατες, εὖ εἰρηκέναι. Οὐκοῦν ἅδδην ἤδη, εἶπον ἐγὼ, ἔχουσιν ἡμῖν οἱ λόγοι περί τε τῆς πόλεως ταύτης καὶ τοῦ ὁμοίου ταύτῃ ἀνδρός. δῆλος γάρ που καὶ οὗτος οἷον φήσομεν δεῖν αὐτὸν εἶναι. Δῆλος, ἔφη· καὶ ὅπερ ἐρωτᾷς, δοκεῖ μοι τέλος ἔχειν.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ
Η
ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

Εἶεν. ταῦτα μὲν δὴ ὡμολόγηται, ὦ Γλαύκων, τῇ μελλούσῃ ἄκρως οἰκεῖν πόλει κοινὰς μὲν δὴ γυναῖκας, κοινοὺς δὲ παῖδας εἶναι, καὶ πᾶσαν παιδείαν· ὡσαύτως δὲ τὰ ἐπιτηδεύματα κοινὰ ἐν πολέμῳ τε καὶ εἰρήνῃ. βασιλέας δὲ αὐτῶν εἶναι τοὺς ἐν φιλοσοφίᾳ τε καὶ πρὸς τὸν πόλεμον γεγονότας· ἀρίστους. Ὡμολόγηται, ἔφη. Καὶ μὴν καὶ τάδε ξυνεχωρήσαμεν, ὡς ὅταν δὴ καταστῶσιν οἱ ἄρχοντες ἄγοντες τοὺς στρατιώτας, κατοικιοῦσιν εἰς οἰκήσεις οἵας προείπομεν, ἴδιον μὲν οὐδὲν οὐδενὶ ἐχούσας, κοινὰς δὲ πᾶσι. πρὸς δὲ ταῖς τοιαύταις οἰκήσεσι, καὶ τὰς κτήσεις, εἰ μνημονεύεις, διωμολογησάμεθά που οἷαι ἔσονται αὐτοῖς. Ἀλλὰ μνημονεύω, ἔφη, ὅτι γε οὐδὲν οὐδένα ᾠόμεθα δεῖν κεκτῆσθαι, ὡς νῦν οἱ ἄλλοι· ὥσπερ δὲ

ἀθλητάς τε πολέμου καὶ φύλακας, μισθὸν τῆς φυλακῆς δεχομένους εἰς ἐνιαυτὸν τὴν εἰς ταῦτα τροφὴν παρὰ τῶν ἄλλων, αὐτῶν τε δεῖν καὶ τῆς ἄλλης πόλεως ἐπιμελεῖσθαι. Ὀρθῶς, ἔφην, λέγεις. Ἀλλά γε, ἐπειδὴ τοῦτ᾽ ἀπετελέσαμεν, ἀναμνησθῶμεν πόθεν δεῦρο ἐξετραπόμεθα, ἵνα πάλιν τὴν αὐτὴν ἴωμεν. Οὐ χαλεπόν, ἔφη. σχεδὸν γάρ, καθάπερ νῦν διελήλυθας, περὶ τῆς πόλεως τοὺς λόγους ἐποιοῦ· λέγων ὡς ἀγαθὴν μὲν τὴν τοιαύτην οἵαν τότε διῆλθες τιθείης πόλιν, καὶ ἄνδρα τὸν ἐκείνῃ ὅμοιον· καὶ ταῦτα, ὡς ἔοικεν, καλλίω ἔτι ἔχων εἰπεῖν πόλιν τε καὶ ἄνδρα. ἀλλ᾽ οὖν δὴ τὰς ἄλλας ἡμαρτημένας ἔλεγες, εἰ αὕτη ὀρθή. τῶν δὲ λοιπῶν πολιτειῶν ἔφησθα, ὡς μνημονεύω, τέτταρα εἴδη εἶναι, ὧν καὶ πέρι λόγον ἄξιον εἴη ἔχειν, καὶ ἰδεῖν αὐτῶν τὰ ἁμαρτήματα, καὶ τοὺς ἐκείναις ἀνομοίους· ἵνα πάντας αὐτοὺς ἰδόντες, καὶ ὁμολογησάμενοι τὸν ἄριστον καὶ τὸν κάκιστον ἄνδρα, ἐπισκεψαίμεθα εἰ ὁ ἄριστος, εὐδαιμονέστατος, καὶ ὁ κάκιστος, ἀθλιώτατος· ἢ ἄλλως ἔχοι. καὶ ἐμοῦ ἐρομένου τίνας λέγεις τὰς τέτταρας πολιτείας, ἐν τούτῳ ὑπέλαβε Πολέμαρχός τε καὶ Ἀδείμαντος· καὶ οὕτω δὴ σὺ ἀναλαβὼν τὸν λόγον, δεῦρο ἀφῖξαι. Ὀρθότατα, εἶπον, ἐμνημόνευσας. Πάλιν τοίνυν, ὥσπερ παλαιστής, τὴν αὐτὴν λαβὴν πάρεχε· καὶ τὸ αὐτὸ ἐμοῦ ἐρομένου, πειρῶ εἰπεῖν ἅπερ τότε ἔμελλες λέγειν. Ἐάν περ, ἦν δ᾽ ἐγώ, δύνωμαι. Καὶ μήν, ἦ δ᾽ ὅς, ἐπιθυμῶ καὶ αὐτὸς ἀκοῦσαι τίνας ἔλεγες τὰς τέσσαρας πολιτείας. Οὐ χαλεπῶς, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἀκούσῃ. εἰσὶ γὰρ ἃς λέγω, αἵπερ καὶ ὀνόματα ἔχουσιν, ἥ τε

ὑπὸ τῶν πολλῶν ἐπαινουμένη, ἥ Κρητική τε, καὶ Λακωνικὴ αὕτη· καὶ δευτέρα καὶ δευτέρως ἐπαινουμένη, καλουμένη δ᾽ ὀλιγαρχία, συχνῶν γέμουσα κακῶν πολιτεία· ἥ τε ταύτῃ διάφορος, καὶ ἐφεξῆς γιγνομένη, δημοκρατία· καὶ ἡ γενναία δὴ τυραννὶς, καὶ πασῶν τούτων διαφέρουσα, τέταρτόν τε καὶ ἔσχατον πόλεως νόσημα. ἤ τίνα ἄλλην ἔχεις ἰδέαν πολιτείας, ἥτις καὶ ἐν εἴδει διαφανεῖ τινι κεῖται; δυναστεῖαι γὰρ καὶ ὠνηταὶ βασιλεῖαι, καὶ τοιαῦταί τινες πολιτεῖαι μεταξύ τι τούτων πού εἰσίν. εὕροι δ᾽ ἂν τις αὐτὰς οὐκ ἐλάττους περὶ τοὺς βαρβάρους ἢ τοὺς Ἕλληνας. Πολλαὶ γοῦν καὶ ἄτοποι, ἔφη, λέγονται. Οἶσθ᾽ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὅτι καὶ ἀνθρώπων εἴδη τοσαῦτα ἀνάγκη τρόπον τινὰ εἶναι, ὅσαπερ καὶ πολιτειῶν. ἢ οἴει ἐκ δρυός ποθεν ἢ ἐκ πέτρας τὰς πολιτείας γίγνεσθαι. ἀλλ᾽ οὐχὶ ἐκ τῶν ἠθῶν τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν, οἳ ἂν ὥσπερ ῥέψαντα τἆλλα ἐφελκύσηται; Οὐδαμῶς ἔγωγ᾽, ἔφη, ἄλλοθεν ἢ ἐντεῦθεν. Οὐκοῦν εἰ τὰ τῶν πόλεων, πέντε, καὶ αἱ τῶν ἰδιωτῶν κατασκευαὶ τῆς ψυχῆς, πέντε ἂν εἶεν. Τί μήν; Τὸν μὲν δὴ τῇ ἀριστοκρατίᾳ ὅμοιον διεληλύθαμεν ἤδη· ὃν ἀγαθόν τε καὶ δίκαιον ὀρθῶς φαμὲν εἶναι. Διεληλύθαμεν. Ἆρ᾽ οὖν τὸ μετὰ τοῦτο διϊτέον τοὺς χείρους· τὸν φιλόνεικόν τε καὶ φιλότιμον, κατὰ τὴν Λακωνικὴν ἑστῶτα πολιτείαν· καὶ ὀλιγαρχικὸν αὖ, καὶ δημοκρατικὸν, καὶ τὸν τυραννικόν. ἵνα τὸν ἀδικώτατον ἰδόντες, ἀντιθῶμεν τῷ δικαιοτάτῳ· καὶ ἡμῖν τελέα ἡ σκέψις ᾖ, πῶς ποτε ἡ ἄκρατος δικαιοσύνη πρὸς ἀδικίαν τὴν ἄκρατον ἔχει, εὐδαιμονίας τε

πέρι τοῦ ἔχοντος καὶ ἀθλιότητος· ἵνα ἢ Θρασυμάχῳ πειθόμενοι διώκωμεν ἀδικίαν, ἢ τῷ νῦν προφαινομένῳ λόγῳ, δικαιοσύνην. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη, οὕτω ποιητέον. Ἆρ᾽ οὖν, ὥσπερ ἠρξάμεθα ἐν ταῖς πολιτείαις πρότερον σκοπεῖν τὰ ἤθη ἢ ἐν τοῖς ἰδιώταις, ὡς ἐναργέστερον ὄν, καὶ νῦν οὕτω πρῶτον μὲν φιλότιμον σκεπτέον πολιτείαν; (ὄνομα γὰρ οὐκ ἔχω λεγόμενον ἄλλο· ἢ τιμοκρατίαν, ἢ τιμαρχίαν αὐτὴν κλητέον) πρὸς δὲ ταύτην τὸν τοιοῦτον ἄνδρα σκεψόμεθα. ἔπειτα ὀλιγαρχίαν καὶ ἄνδρα ὀλιγαρχικόν· αὖθις δὲ εἰς δημοκρατίαν ἀποβλέψαντες, θεασόμεθα ἄνδρα δημοκρατικόν· τὸ δὲ τέταρτον, εἰς τυραννουμένην πόλιν ἐλθόντες, καὶ ἰδόντες, πάλιν εἰς τυραννικὴν ψυχὴν βλέποντες, πειρασόμεθα περὶ ὧν προὐθέμεθα ἱκανοὶ κριταὶ γενέσθαι. Κατὰ λόγον γέ τοι ἄν, ἔφη, οὕτω γίγνοιτο ἥ τε θέα καὶ ἡ κρίσις. Φέρε τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγώ, πειρώμεθα λέγειν τίνα τρόπον τιμοκρατία γένοιτ᾽ ἂν ἐξ ἀριστοκρατίας. ἢ τόδε μὲν ἁπλοῦν, ὅτι πᾶσα πολιτεία μεταβάλλει ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἔχοντος τὰς ἀρχὰς, ὅταν ἐν αὐτῷ τούτῳ στάσις ἐγγένηται; ὁμονοοῦντος δὲ, κἂν πάνυ ὀλίγον ᾖ, ἀδύνατον κινηθῆναι; Ἔστι γὰρ οὕτω. Πῶς οὖν δὴ, εἶπον, ὦ Γλαύκων, ἡ πόλις ἡμῖν κινηθήσεται, καὶ πῇ στασιάσουσιν οἱ ἐπίκουροι καὶ οἱ ἄρχοντες πρὸς ἀλλήλους τε καὶ πρὸς ἑαυτούς; ἢ βούλει, ὥσπερ Ὅμηρος, εὐχώμεθα ταῖς Μούσαις εἰπεῖν ἡμῖν ὅπως δὴ πρῶτον στάσις ἔμπεσε, καὶ φῶμεν αὐτὰς τραγικῶς, ὡς πρὸς παῖδας ἡμᾶς παιζούσας καὶ ἐρεσχελούσας, ὡς δὴ σπουδῇ λεγούσας, ὑψηλολογουμένας λέγειν;

Πῶς; Ὡδέ πως. Χαλεπὸν μὲν κινηθῆναι πόλιν, οὕτω ξυστᾶσαν· ἀλλ' ἐπεὶ γενομένῳ παντὶ φθορά ἐστιν, οὐδ' ἡ τοιαύτη ξύστασις τὸν ἅπαντα μενεῖ χρόνον, ἀλλὰ λυθήσεται. λύσις δὲ ἥδε· οὐ μόνον φυτοῖς ἐγγείοις ἀλλὰ καὶ ἐν ἐπιγείοις ζώοις φορὰ καὶ ἀφορία ψυχῆς τε καὶ σωμάτων γίγνεται, ὅταν περιτροπαὶ ἑκάστης κύκλων περιφορὰς ξυνάπτωσι, βραχυβίοις μὲν βραχυπόρους, ἐναντίοις δὲ ἐναντίας. γένους δὲ ὑμετέρου εὐγονίας τε καὶ ἀφορίας, καίπερ ὄντες σοφοὶ, οὓς ἡγεμόνας πόλεων ἐπαιδεύσασθε, οὐδὲν μᾶλλον λογισμῷ μετ' αἰσθήσεως τεύξονται· ἀλλὰ πάρεισιν αὐτοὺς, καὶ γεννήσουσι παῖδάς ποτε, οὐ δέον. ἔστι δὲ θείῳ μὲν γεννητῷ περίοδος, ἣν ἀριθμὸς περιλαμβάνει τέλειος· ἀνθρωπείῳ δὲ, ἐν ᾧ πρώτῳ αὐξήσεις, δυνάμεναί τε καὶ δυναστευόμεναι τρεῖς ἀποκαταστάσεις, τέτταρας δὲ ὅρους λαβοῦσαι ὁμοιούντων τε καὶ ἀνομοιούντων, καὶ αὐξόντων καὶ φθινόντων, πάντα προσήγορα καὶ ῥητὰ πρὸς ἄλληλα ἀπέφηναν· ὧν ἐπίτριτος πυθμὴν πεμπάδι συζυγεὶς, δύο ἁρμονίας παρέχηται, τρὶς αὐξηθεὶς, τὴν μὲν, ἴσην ἰσάκις, ἑκατὸν τοσαυτάκις· τὴν δὲ ἰσομήκη μὲν, τῇ προμήκει δὲ, ἑκατὸν μὲν ἀριθμῶν ἀπὸ διαμέτρων ῥητῶν πεμπάδων, δεομένων ἑνὸς ἑκάστων, ἀῤῥήτων δὲ δυοῖν· ἑκατὸν δὲ κύβων τριάδος. ξύμπας δὲ οὗτος ἀριθμὸς γεωμετρικὸς, τοιούτου κύριος, ἀμεινόνων τε καὶ χειρόνων γενέσεων· ἃς ὅταν ἀγνοήσαντες ὑμῖν οἱ φύλακες συνοικίζωσιν νύμφας νυμφίοις παρὰ καιρὸν, οὐκ εὐφυεῖς οὐδ' εὐτυχεῖς παῖδες ἔσονται· ὧν καταστήσονται μὲν τοὺς ἀρίστους οἱ πρό-

τεροι, ὅμως δὲ ὄντες ἀνάξιοι, εἰς τὰς τῶν πατέρων αὖ δυνάμεις ἐλθόντες, ἡμῶν πρῶτον ἄρξονται ἀμελεῖν, φύλακες ὄντες, παρ᾽ ἔλαττον τοῦ δέοντος ἡγησάμενοι τὰ μουσικῆς· δεύτερον δὲ, τὰ γυμναστικῆς· ὅθεν ἀμουσότεροι γενήσονται ὑμῖν οἱ νέοι. ἐκ δὲ τούτων ἄρχοντες οὐ πάνυ φυλακικοὶ καταστήσονται πρὸς τὸ δοκιμάζειν τὰ Ἡσιόδου τε καὶ τὰ παρ᾽ ἡμῖν γένη, χρυσοῦν τε καὶ ἀργυροῦν, καὶ χαλκοῦν καὶ σιδηροῦν. ὁμοῦ δὲ μιγέντος σιδήρου ἀργύρῳ, καὶ χαλκοῦ χρυσῷ, ἀνομοιότης ἐγγενήσεται καὶ ἀνωμαλία ἀνάρμοστος· ἃ γενόμενα, οὗ ἂν ἐγγένηται, ἀεὶ ἐντίκτει πόλεμον καὶ ἔχθραν. ταύτης τοι γενεῆς χρὴ φάναι εἶναι στάσιν, ὅπου ἂν γίγνηται ἀεί. Καὶ ὀρθῶς γ᾽, ἔφη, αὐτὰς ἀποκρίνασθαι φήσομεν. Καὶ γὰρ, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἀνάγκη, Μούσας γε οὔσας. Τί οὖν, ἢ δ᾽ ὕς, τὸ μετὰ τοῦτο λέγουσιν αἱ Μοῦσαι; Στάσεως, ἦν δ᾽ ἐγὼ, γενομένης, εἱλκέτην ἄρα ἑκατέρω τὼ γένη, τὸ μὲν σιδηροῦν καὶ χαλκοῦν, ἐπὶ χρηματισμὸν καὶ γῆς κτῆσιν, καὶ οἰκίας, χρυσίου τε καὶ ἀργύρου· τὸ δ᾽ αὖ χρυσοῦν τε καὶ ἀργυροῦν, ἅτε οὐ πενομένω, ἀλλὰ φύσει ὄντε πλουσίω, τὰς ψυχὰς ἐπὶ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀρχαίαν κατάστασιν ἠγέτην. βιαζομένων δὲ καὶ ἀντιτεινόντων ἀλλήλοις, εἰς μέσον ὡμολόγησαν γῆν μὲν καὶ οἰκίας καταχειμαμένους ἰδιώσασθαι· τοὺς δὲ πρὶν φυλαττομένους ὑπ᾽ αὐτῶν, ὡς ἐλευθέρους, φίλους τε καὶ τροφέας, δουλωσάμενοι τότε, περιοίκους τε καὶ οἰκέτας ἔχοντες, αὐτοὶ πολέμου τε καὶ φυλακῆς αὐτῶν ἐπιμελεῖσθαι. Δοκεῖ μοι, ἔφη, αὕτη ἡ μετάβασις ἐντεῦθεν γίγνεσθαι. Οὐκοῦν, ἦν

δ' ἐγὼ, ἐν μέσῳ τὶς ἂν εἴη ἀριστοκρατίας τε καὶ ὀλιγαρχίας αὕτη ἡ πολιτεία. Πάνυ μὲν οὖν. Μεταβήσεται μὲν δὴ οὕτω. μεταβᾶσα δὲ πῶς οἰκήσει; ἢ φανερὸν ὅτι τὰ μὲν μιμήσεται τὴν προτέραν πολιτείαν, τὰ δὲ, τὴν ὀλιγαρχίαν, ἅτ' ἐν μέσῳ οὖσα; τὸ δέ τι καὶ αὑτῆς ἕξει ἴδιον; Οὕτως, ἔφη. Οὐκοῦν τῷ μὲν τιμᾶν τοὺς ἄρχοντας, καὶ γεωργιῶν ἀπέχεσθαι τὸ προπολεμοῦν αὐτῆς, καὶ χειροτεχνιῶν, καὶ τοῦ ἄλλου χρηματισμοῦ· ξυσσίτια δὲ κατασκευάσασθαι, καὶ γυμναστικῆς τε καὶ τῆς τοῦ πολέμου ἀγωνίας ἐπιμελεῖσθαι· πᾶσι τοῖς τοιούτοις τὴν προτέραν μιμήσεται. Ναί. Τὸ δέ γε φοβεῖσθαι τοὺς σοφοὺς ἐπὶ τὰς ἀρχὰς ἄγειν, ἅτε οὐκέτι κεκτημένη ἁπλοῦς τε καὶ ἀτενεῖς τοὺς τοιούτους ἄνδρας, ἀλλὰ μικτοὺς, ἐπὶ δὲ τοὺς θυμοειδεῖς τε καὶ ἁπλουστέρους ἀποκλίνειν τοὺς πρὸς πόλεμον μᾶλλον πεφυκότας ἢ πρὸς εἰρήνην, καὶ τοὺς περὶ ταῦτα δόλους τε καὶ μηχανὰς ἐντίμως ἔχειν, καὶ πολεμοῦσα τὸν ἀεὶ χρόνον διάγειν, αὐτὴ ἑαυτῆς αὖ τὰ πολλὰ τῶν τοιούτων ἴδια ἕξει; Ναί. Ἐπιθυμηταὶ δέ γε, ἦν δ' ἐγὼ, χρημάτων οἱ τοιοῦτοι ἔσονται, ὥσπερ οἱ ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις, καὶ τιμῶντες ἀγρίως ὑπὸ σκότου χρυσόν τε καὶ ἄργυρον, ἅτε κεκτημένοι ταμιεῖα, καὶ οἰκείους θησαυροὺς, οἷ θέμενοι ἂν αὐτὰ κρύψειαν, καὶ αὖ περιβόλους οἰκήσεων, ἀτεχνῶς νεοττιὰς ἰδίας, ἐν αἷς ἀναλίσκοντες γυναιξί τε καὶ οἷς ἐθέλοιεν ἄλλοις, πολλὰ ἂν δαπανῷντο. Ἀληθέστατα, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ φειδωλοὶ χρημάτων, ἅτε τιμῶντες, καὶ οὐ φανερῶς κτώμενοι· φιλαναλωταὶ δὲ ἀλλοτρίων δι' ἐπιθυμίαν, καὶ λάθρα τὰς ἡδο-

νὰς καρπούμενοι, ὥσπερ παῖδες πατέρα τὸν νόμον ἀποδιδράσκοντες· οὐχ ὑπὸ πειθοῦς, ἀλλ' ὑπὸ βίας πεπαιδευμένοι· διὰ τὸ τῆς ἀληθινῆς Μούσης τῆς μετὰ λόγων τε καὶ φιλοσοφίας ἠμεληκέναι, καὶ πρεσβυτέρως γυμναστικὴν μουσικῆς τετιμηκέναι. Παντάπασιν, ἔφη, λέγεις μεμιγμένην πολιτείαν ἐκ κακοῦ τε καὶ ἀγαθοῦ. Μέμικται γὰρ, ἦν δ' ἐγώ. διαφανέστατον δ' ἐν αὐτῇ ἐστὶν ἕν τι μόνον ὑπὸ τοῦ θυμοειδοῦς κρατοῦντος, φιλονεικίαι καὶ φιλοτιμίαι. Σφόδρα γε, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγὼ, αὕτη μὲν ἡ πολιτεία, οὕτω γεγονυῖα καὶ τοιαύτη ἄν τις εἴη· ὡς λόγῳ σχῆμα πολιτείας ὑπογράψαντα μὴ ἀκριβῶς ἀπεργάσασθαι· διὰ τὸ ἐξαρκεῖν μὲν ἰδεῖν καὶ ἐκ τῆς ὑπογραφῆς τόν τε δικαιότατον καὶ τὸν ἀδικώτατον· ἀμήχανον δὲ μήκει ἔργον εἶναι, πάσας μὲν πολιτείας, πάντα δὲ ἤθη, μηδὲν παραλιπόντα, διελθεῖν. Καὶ ὀρθῶς, ἔφη. Τίς οὖν ὁ κατὰ ταύτην τὴν πολιτείαν ἀνήρ; πῶς τε γενόμενος; ποῖός τε τὶς ὤν; Οἶμαι μὲν, ἔφη ὁ Ἀδείμαντος, ἐγγύς τι αὐτοῦ Γλαύκωνος τουτουῒ τείνειν, ἕνεκά γε φιλονεικίας. Ἴσως, ἦν δ' ἐγὼ, τοῦτό γε· ἀλλά μοι δοκεῖ τάδε οὐ κατὰ τοῦτον πεφυκέναι. Τὰ ποῖα; Αὐθαδέστερόν τε δεῖ αὐτὸν, ἦν δ' ἐγὼ, εἶναι καὶ ὑποαμουσότερον· φιλόμουσον δὲ καὶ φιλήκοον μὲν, ῥητορικὸν δ' οὐδαμῶς. καὶ δούλοις μὲν τισιν ἄγριος εἴη ὁ τοιοῦτος, οὐ καταφρονῶν δούλων, ὥσπερ ὁ ἱκανῶς πεπαιδευμένος· ἐλευθέροις δὲ ἥμερος· ἀρχόντων δὲ σφόδρα ὑπήκοος. φίλαρχος δὲ καὶ φιλότιμος, οὐκ ἀπὸ τοῦ λέγειν ἀξιῶν ἄρχειν, οὐδ' ἀπὸ τοιούτου οὐδενὸς, ἀλλὰ ἀπὸ ἔργων

τῶν τε πολιτικῶν καὶ τῶν περὶ τὰ πολεμικά· φιλογυμναστής τέ τις ὢν καὶ φιλόθηρος. Ἔστι γὰρ, ἔφη, τοῦτο τὸ ἦθος ἐκείνης τῆς πολιτείας. Οὐκοῦν καὶ χρημάτων, ἦν δ' ἐγὼ, ὁ τοιοῦτος, νέος μὲν ὢν, καταφρονοῖ ἂν; ὅσῳ δὲ πρεσβύτερος γίγνοιτο, μᾶλλον ἀεὶ ἀσπάζοιτο ἂν, τῷ τε μετέχειν τῆς τοῦ φιλοχρημάτου φύσεως, καὶ μὴ εἶναι εἰλικρινὴς πρὸς ἀρετὴν, διὰ τὸ ἀπολειφθῆναι τοῦ ἀρίστου φύλακος; Τίνος; ἦ δ' ὃς ὁ Ἀδείμαντος. Λόγου, ἦν δ' ἐγὼ, μουσικῇ κεκραμένου· ὃς μόνος ἐγγενόμενος σωτὴρ ἀρετῆς, διὰ βίου ἐνοικεῖ τῷ ἔχοντι. Καλῶς, ἔφη, λέγεις. Καὶ ἔστι μέν γ', ἦν δ' ἐγὼ, τοιοῦτος ὁ τιμοκρατικὸς νεανίας, τῇ τοιαύτῃ πόλει ἐοικώς. Πάνυ μὲν οὖν. Γίγνεται δέ γ', εἶπον, οὗτος ὧδέ πως· ἐνίοτε πατρὸς ἀγαθοῦ ὢν νέος υἱὸς, ἐν πόλει οἰκοῦντος οὐκ εὖ πολιτευομένῃ, φεύγοντος τάς τε τιμὰς καὶ ἀρχὰς καὶ δίκας, καὶ τὴν τοιαύτην πᾶσαν φιλοπραγμοσύνην, καὶ ἐθέλοντος ἐλαττοῦσθαι, ὥστε πράγματα μὴ ἔχειν. Πῇ δὴ, ἔφη, γίγνεται; Ὅταν, ἦν δ' ἐγὼ, πρῶτον μὲν τῆς μητρὸς ἀκούῃ ἀχθομένης ὅτι οὐ τῶν ἀρχόντων αὐτῇ ὁ ἀνήρ ἐστι, καὶ ἐλαττουμένης διὰ ταῦτα ἐν ταῖς ἄλλαις γυναιξίν· ἔπειτα ὁρώσης μὴ σφόδρα περὶ χρήματα σπουδάζοντα, μηδὲ μαχόμενον καὶ λοιδορούμενον ἰδίᾳ τε ἐν δικαστηρίοις καὶ δημοσίᾳ, ἀλλὰ ῥᾳθύμως πάντα τὰ τοιαῦτα φέροντα· καὶ ἑαυτῷ μὲν τὸν νοῦν προσέχοντα ἀεὶ αἰσθάνηται, ἑαυτὴν δὲ μήτε πάνυ τιμῶντα μήτε ἀτιμάζοντα· ἐξ ἁπάντων τούτων ἀχθομένης τε, καὶ λεγούσης ὡς ἄνανδρός τε αὐτῷ ὁ πατὴρ καὶ λίαν ἀνειμένος, καὶ ἄλλα δὴ, ὅσα

καὶ οἷα φιλοῦσιν αἱ γυναῖκες περὶ τῶν τοιούτων ὑμνεῖν. Καὶ μάλ᾽, ἔφη ὁ Ἀδείμαντος, πολλά τε καὶ ὅμοια ἑαυταῖς. Οἶσθα οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὅτι καὶ οἱ οἰκέται τῶν τοιούτων ἐνίοτε λάθρα πρὸς τοὺς υἱεῖς τοιαῦτα λέγουσιν, οἱ δοκοῦντες εὖνοι εἶναι· καὶ ἐάν τινα ἴδωσιν ἢ ὀφείλοντα χρήματα, ᾧ μὴ ἐπεξέρχεται ὁ πατήρ, ἤ τι ἄλλο ἀδικοῦντα, διακελεύονται ὅπως, ἐπειδὰν ἀνὴρ γένηται, τιμωρήσεται πάντας τοὺς τοιούτους, καὶ ἀνὴρ μᾶλλον ἔσται τοῦ πατρός. καὶ ἐξιὼν ἕτερα τοιαῦτα ἀκούει· καὶ ὁρᾷ, τοὺς μὲν τὰ αὑτῶν πράττοντας ἐν τῇ πόλει, ἠλιθίους τε καλουμένους καὶ ἐν σμικρῷ λόγῳ ὄντας· τοὺς δὲ μὴ τὰ αὑτῶν, τιμωμένους τε καὶ ἐπαινουμένους. τότε δὴ ὁ νέος πάντα τὰ τοιαῦτα ἀκούων τε καὶ ὁρῶν, καὶ αὖ τοὺς τοῦ πατρὸς λόγους ἀκούων τε, καὶ ὁρῶν τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ ἐγγύθεν παρὰ τὰ τῶν ἄλλων, ἑλκόμενος ὑπ᾽ ἀμφοτέρων τούτων, τοῦ μὲν πατρὸς, αὐτοῦ τὸ λογιστικὸν ἐν τῇ ψυχῇ ἄρδοντός τε καὶ αὔξοντος, τῶν δὲ ἄλλων τό, τε ἐπιθυμητικὸν καὶ τὸ θυμοειδὲς, διὰ τὸ μὴ κακοῦ ἀνδρὸς εἶναι τὴν φύσιν, ὁμιλίαις δὲ ταῖς τῶν ἄλλων κακαῖς κεχρῆσθαι, εἰς τὸ μέσον ἑλκόμενος ὑπ᾽ ἀμφοτέρων τούτων, ἦλθε, καὶ τὴν ἐν αὑτῷ ἀρχὴν παρέδωκε τῷ μέσῳ τε καὶ φιλονείκῳ καὶ θυμοειδεῖ· καὶ ἐγένετο ὑψηλόφρων τε καὶ φιλότιμος ἀνήρ. Κομιδῇ μοι, ἔφη, δοκεῖς τὴν τούτου γένεσιν διεληλυθέναι. Ἔχομεν ἄρα, ἦν δ᾽ ἐγώ, τήν τε δευτέραν πολιτείαν καὶ τὸν δεύτερον ἄνδρα. Ἔχομεν, ἔφη. Οὐκοῦν μετὰ τοῦτο, τὸ τοῦ Αἰσχύλου λέγωμεν, —ἄλλον ἄλλῃ πρὸς πόλει τεταγμένον; μᾶλ-

λον δὲ, κατὰ τὴν ὑπόθεσιν, προτέραν τὴν πόλιν, Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Εἴη δέ γ᾽ ἄν, ὡς ἐγῷμαι, ὀλιγαρχία, ἡ μετὰ τὴν τοιαύτην πολιτείαν. Λέγεις δὲ, ἦ δ᾽ ὅς, τὴν ποίαν κατάστασιν, ὀλιγαρχίαν; Τὴν ἀπὸ τιμημάτων, ἦν δ᾽ ἐγὼ, πολιτείαν, ἐν ᾗ οἱ μὲν πλούσιοι ἄρχουσι, πένησι δὲ οὐ μέτεστιν ἀρχῆς. Μανθάνω, ἦ δ᾽ ὅς. Οὐκοῦν ὡς μεταβαίνει πρῶτον ἐκ τῆς τιμαρχίας εἰς τὴν ὀλιγαρχίαν, ῥητέον; Ναί. Καὶ μὴν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, καὶ τυφλῷ γε δῆλον ὡς μεταβαίνει. Πῶς; Τὸ ταμιεῖον, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἐκεῖνο ἑκάστῳ χρυσίου πληρούμενον ἀπόλλυσι τὴν τοιαύτην πολιτείαν πρῶτον μὲν γὰρ δαπάνας αὑτοῖς ἐξευρίσκουσι, καὶ τοὺς νόμους ἐπὶ τοῦτο παράγουσιν, ἀπειθοῦντες αὐτοί τε καὶ γυναῖκες αὐτῶν. Εἰκὸς, ἔφη. Ἔπειτά γε, οἶμαι, ἄλλος ἄλλον ὁρῶν, καὶ εἰς ζῆλον ἰὼν, τὸ πλῆθος τοιοῦτον αὑτῶν ἀπειργάσαντο. Εἰκός. Τοὐντεῦθεν τοίνυν, εἶπον, προϊόντες εἰς τὸ πρόσθεν τοῦ χρηματίζεσθαι, ὅσῳ ἂν τοῦτο τιμιώτερον ἡγῶνται, τοσούτῳ ἀρετὴν ἀτιμοτέραν. ἢ οὐχ οὕτω πλούτου ἀρετὴ διέστηκεν, ὥσπερ ἐν πλάστιγγι ζυγοῦ κειμένου, ἑκατέρου ἀεὶ εἰς τοὐναντίον ῥέποντος; Καὶ μάλ᾽, ἔφη. Τιμωμένου δὴ πλούτου ἐν πόλει καὶ τῶν πλουσίων, ἀτιμοτέρα ἀρετή τε καὶ οἱ ἀγαθοί. Δῆλον. Ἀσκεῖται δὴ τὸ ἀεὶ τιμώμενον, ἀμελεῖται δὲ τὸ ἀτιμαζόμενον. Οὕτως. Ἀντὶ δὴ φιλονείκων καὶ φιλοτίμων ἀνδρῶν, φιλοχρηματισταὶ καὶ φιλοχρήματοι τελευτῶντες ἐγένοντο· καὶ τὸν μὲν πλούσιον ἐπαινοῦσί τε καὶ θαυμάζουσι, καὶ εἰς τὰς ἀρχὰς ἄγουσι, τὸν δὲ πένητα ἀτιμάζουσι. Πάνυ γε. Οὐκοῦν τότε δὴ

νόμους τίθενται ὅρον πολιτείας ὀλιγαρχικῆς, ταξάμενοι πλῆθος χρημάτων; οὗ μὲν μᾶλλον, ὀλιγαρχία πλέον· οὗ δ' ἧττον, ἔλαττον; προειπόντες ἀρχῶν μὴ μετέχειν ᾧ ἂν μὴ ᾖ οὐσία εἰς τὸ ταχθὲν τίμημα. ταῦτα δὲ ἢ βίᾳ μεθ' ὅπλων διαπράττονται, ἢ καὶ πρὸ τούτου φοβήσαντες κατεστήσαντο τὴν τοιαύτην πολιτείαν. ἢ οὐχ οὕτως; Οὕτω μὲν οὖν. Ἡ μὲν δὴ κατάστασις, ὡς ἔπος εἰπεῖν, αὕτη. Ναὶ, ἔφη. ἀλλὰ τίς δὴ ὁ τρόπος τῆς πολιτείας; καὶ ποῖά ἐστιν ἃ ἔφαμεν αὐτὴν ἁμαρτήματα ἔχειν; Πρῶτον μὲν, ἔφην, τοῦτο αὐτὸ, ὁ ὅρος αὐτῆς, οἷός ἐστιν. ἄθρει γάρ· εἰ νεῶν οὕτω τὶς ποιοῖτο κυβερνήτας ἀπὸ τιμημάτων, τῷ δὲ πένητι, εἰ καὶ κυβερνητικώτερος εἴη, μὴ ἐπιτρέποι. Πονηρὰν, ἦ δ' ὅς, τὴν ναυτιλίαν αὐτοὺς ναυτίλλεσθαι. Οὐκοῦν καὶ περὶ ἄλλου οὕτως ὁτουοῦν, ἤ τινὸς ἀρχῆς; Οἶμαι ἔγωγε. Πλὴν πόλεως; ἦν δ' ἐγὼ, ἢ καὶ πόλεως πέρι; Πολύ γ', ἔφη, μάλιστα, ὅσῳ χαλεπωτάτη καὶ μεγίστη ἡ ἀρχή. Ἓν μὲν δὴ τοῦτο τοσοῦτον ὀλιγαρχία ἂν ἔχοι ἁμάρτημα. Φαίνεται. Τί δέ; τόδε ἆρά τι τούτου ἔλαττον; Τὸ ποῖον; Τὸ μὴ μίαν ἀλλὰ δύο ἀνάγκην εἶναι τὴν τοιαύτην πόλιν· τὴν μὲν, πενήτων· τὴν δὲ, πλουσίων· οἰκοῦντας ἐν τῷ αὐτῷ, ἀεὶ ἐπιβουλεύοντας ἀλλήλοις. Οὐδὲν μὰ Δί', ἔφη, ἔλαττον. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τόδε καλὸν, τὸ ἀδυνάτους εἶναι πόλεμον τινὰ πολεμεῖν, διὰ τὸ ἀναγκάζεσθαι ἢ χρωμένους τῷ πλήθει ὡπλισμένῳ, δεδιέναι μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους· ἢ μὴ χρωμένους, ὡς ἀληθῶς ὀλιγαρχικοὺς φανῆναι ἐν αὐτῷ τῷ μάχεσθαι· καὶ ἅμα χρήματα μὴ ἐθέλειν εἰσφέρειν, ἅτε ὄντας

φιλοχρημάτους. Οὐ καλόν. Τί δέ; ὃ πάλαι ἐλοιδοροῦμεν, τὸ πολυπραγμονεῖν, γεωργοῦντας, καὶ χρηματιζομένους καὶ πολεμοῦντας ἅμα τοὺς αὐτοὺς ἐν τῇ τοιαύτῃ πολιτείᾳ, ἦ δοκεῖ ὀρθῶς ἔχειν; Οὐδ᾿ ὁπωστιοῦν. Ὅρα δὴ, τούτων πάντων τῶν κακῶν εἰ τόδε μέγιστον αὕτη πρώτη παραδέχεται. Τὸ ποῖον; Τὸ ἐξεῖναι πάντα τὰ αὑτοῦ ἀποδόσθαι, καὶ ἄλλῳ κτήσασθαι τὰ τούτου, καὶ ἀποδόμενον οἰκεῖν ἐν τῇ πόλει· μηδὲν ὄντα τῶν τῆς πόλεως μερῶν, μήτε χρηματιστὴν, μήτε δημιουργὸν, μήτε ἱππέα, μήτε ὁπλίτην, ἀλλὰ πένητα καὶ ἄπορον κεκλημένον. Πρώτη, ἔφη. Οὐκοῦν διακωλύεταί γε ἐν ταῖς ὀλιγαρχουμέναις τὸ τοιοῦτον. οὐ γὰρ ἂν οἱ μὲν, ὑπέρπλουτοι ἦσαν, οἱ δὲ, παντάπασι πένητες. Ὀρθῶς. Τόδε δὲ ἄθρει· ἆρα ὅτε πλούσιος ὢν ἀνήλισκεν ὁ τοιοῦτος, μᾶλλόν τι τότ᾿ ἦν ὄφελος τῇ πόλει εἰς ἃ νῦν δὴ ἐλέγομεν; ἢ ἐδόκει μὲν τῶν ἀρχόντων εἶναι, τῇ δὲ ἀληθείᾳ, οὔτε ἄρχων, οὔτε ὑπηρέτης ἦν αὐτῆς, ἀλλὰ τῶν ἑτοίμων ἀναλωτής; Οὕτως, ἔφη, ἐδόκει· ἦν δὲ οὐδὲν ἄλλο ἢ ἀναλωτής· Βούλει οὖν, ἦν δ᾿ ἐγὼ, φῶμεν αὐτὸν, ὡς ἐν κηρίῳ κηφὴν ἐγγίνεται, σμήνους νόσημα, οὕτω καὶ τὸν τοιοῦτον ἐν οἰκίᾳ κηφῆνα ἐγγίνεσθαι, νόσημα πόλεως; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Οὐκοῦν, ὦ Ἀδείμαντε, τοὺς μὲν πτηνοὺς κηφῆνας πάντας, ἀκέντρους ὁ θεὸς πεποίηκε; τοὺς δὲ πεζοὺς τούτους, ἐνίους μὲν αὐτῶν, ἀκέντρους, ἐνίους δὲ, δεινὰ κέντρα ἔχοντας; καὶ ἐκ μὲν τῶν ἀκέντρων, πτωχοὶ πρὸς τὸ γῆρας τελευτῶσιν· ἐκ δὲ τῶν κεκεντρωμένων, πάντες ὅσοι κέκληνται κακοῦργοι.

Ἀληθέστατα, ἔφη. Δῆλον ἄρα, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἐν πόλει οὗ ἂν ἴδῃς πτωχοὺς, ὅτι εἰσί που ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ ἀποκεκρυμμένοι κλέπται τε καὶ βαλαντιοτόμοι καὶ ἱερόσυλοι, καὶ πάντων τῶν τοιούτων κακῶν δημιουργοί. Δῆλον, ἔφη. Τί οὖν; ἐν ταῖς ὀλιγαρχουμέναις πόλεσι πτωχοὺς οὐχ ὁρᾷς ἐνόντας; Ὀλίγου γ᾽, ἔφη, πάντας τοὺς ἐκτὸς τῶν ἀρχόντων. Μὴ οὖν οἰόμεθα, ἔφην ἐγὼ, καὶ κακούργους πολλοὺς ἐν αὐταῖς εἶναι κέντρα ἔχοντας, οὓς ἐπιμελείᾳ καὶ βίᾳ κατέχουσιν αἱ ἀρχαί; Οἰόμεθα μὲν οὖν, ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν οὐ δι᾽ ἀπαιδευσίαν καὶ κακὴν τροφὴν καὶ κατάστασιν τῆς πολιτείας φήσομεν τοὺς τοιούτους αὐτόθι ἐγγίνεσθαι; Φήσομεν. Ἀλλ᾽ οὖν δὴ τοιαύτη γέ τις ἂν εἴη ἡ ὀλιγαρχουμένη πόλις, καὶ τοσαῦτα κακὰ ἔχουσα· ἴσως δὲ καὶ πλείω. Σχεδόν τι, ἔφη. Ἀπειργάσθω δὴ ἡμῖν καὶ αὕτη, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἡ πολιτεία, ἣν ὀλιγαρχίαν καλοῦσιν, ἐκ τιμημάτων ἔχουσα τοὺς ἄρχοντας. τὸν δὲ ταύτῃ ὅμοιον μετὰ ταῦτα σκοπῶμεν, ὥς τε γίγνεται, οἷός τε, γενόμενος, ἐστί. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν ὧδε μάλιστα εἰς ὀλιγαρχικὸν ἐκ τοῦ τιμοκρατικοῦ ἐκείνου μεταβάλλει; Πῶς; Ὅταν αὐτοῦ παῖς γενόμενος, τὸ μὲν πρῶτον ζηλοῖ τε τὸν πατέρα, καὶ τὰ ἐκείνου ἴχνη διώκῃ, ἔπειτα αὐτὸν ἴδῃ ἐξαίφνης πταίσαντα, ὥσπερ πρὸς ἕρματι, πρὸς τῇ πόλει, καὶ ἐκχέαντα τά τε αὐτοῦ καὶ ἑαυτὸν, ἢ στρατηγήσαντα, ἤ τιν᾽ ἄλλην μεγάλην ἀρχὴν ἄρξαντα· εἶτα εἰς δικαστήριον ἐμπεσόντα, βλαπτόμενον ὑπὸ συκοφαντῶν, ἢ ἀποθανόντα, ἢ ἐκπεσόντα, ἢ ἀτιμωθέντα, καὶ τὴν οὐσίαν ἅπασαν ἀποβαλόντα. Εἰκός γ᾽, ἔφη. Ἰδὼν δέ γε, ὦ φίλε,

ταῦτα, καὶ παθών, καὶ ἀπολέσας τὰ ὄντα, δείσας, οἶμαι, εὐθὺς ἐπὶ κεφαλὴν ὠθεῖ ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ ἐν τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ φιλοτιμίαν τε καὶ τὸ θυμοειδὲς ἐκεῖνο· καὶ ταπεινωθεὶς ὑπὸ πενίας, πρὸς χρηματισμὸν τραπόμενος, γλίσχρως καὶ κατὰ σμικρὸν φειδόμενος, καὶ ἐργαζόμενος, χρήματα ξυλλέγεται. ἆρ᾽ οὐκ οἴει τὸν τοιοῦτον τότε εἰς μὲν τὸν θρόνον ἐκεῖνον τὸ ἐπιθυμητικόν τε καὶ φιλοχρήματον ἐγκαθίζειν, καὶ μέγαν βασιλέα ποιεῖν ἐν ἑαυτῷ, τιάρας τε καὶ στρεπτοὺς καὶ ἀκινάκας παραζωννύντα; Ἔγωγε, ἔφη. Τὸ δέ γε, οἶμαι, λογιστικόν τε καὶ θυμοειδὲς χαμαὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν παρακαθίσας ὑπ᾽ ἐκείνῳ καὶ καταδουλωσάμενος, τὸ μὲν οὐδὲν ἄλλο ἐᾷ λογίζεσθαι οὐδὲ σκοπεῖν ἀλλ᾽ ἢ ὁπόθεν ἐξ ἐλαττόνων χρημάτων πλείω ἔσται, τὸ δὲ αὖ θαυμάζειν τε καὶ τιμᾶν μηδὲν ἄλλο ἢ πλοῦτόν τε καὶ πλουσίους, καὶ φιλοτιμεῖσθαι μηδ᾽ ἐφ᾽ ἑνὶ ἄλλῳ ἢ ἐπὶ χρημάτων κτήσει, καὶ ἐάν τι ἄλλο εἰς τοῦτο φέρῃ. Οὐκ ἔστ᾽ ἄλλη, ἔφη, μεταβολὴ οὕτω ταχεῖά τε καὶ ἰσχυρὰ ἐκ φιλοτίμου νέου εἰς φιλοχρήματον. Ἆρ᾽ οὖν οὗτος, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὀλιγαρχικός ἐστιν; Ἡ γοῦν μεταβολὴ αὐτοῦ ἐξ ὁμοίου ἀνδρός ἐστι τῇ πολιτείᾳ, ἐξ ἧς ἡ ὀλιγαρχία μετέστη. Σκοπῶμεν δὴ εἰ ὅμοιος ἂν εἴη. Σκοπῶμεν. Οὐκοῦν πρῶτον μὲν τῷ χρήματα περὶ πλείστου ποιεῖσθαι, ὅμοιος ἂν εἴη; Πῶς δ᾽ οὔ; Καὶ μὴν τῷ γε φειδωλὸς εἶναι καὶ ἐργαστὴς, τὰς ἀναγκαίας ἐπιθυμίας μόνον τῶν παρ᾽ αὑτῷ ἀποπιμπλὰς, τὰ δὲ ἄλλα ἀναλώματα μὴ παραδεχόμενος, ἀλλὰ δουλούμενος τὰς ἄλλας ἐπιθυμίας, ὡς ματαίους. Πάνυ μὲν οὖν. Αὐχμηρός γέ τις, ἦν δ᾽ ἐγώ,

ὤν, καὶ ἀπὸ παντὸς περιουσίαν ποιούμενος, θησαυροποιὸς ἀνήρ· οὓς δὴ καὶ ἐπαινεῖ τὸ πλῆθος. ἢ οὐχ οὗτος ἂν εἴη ὁ τῇ τοιαύτῃ πολιτείᾳ ὅμοιος; Ἔμοιγ' οὖν, ἔφη, δοκεῖ. χρήματα γοῦν μάλιστα ἔντιμα τῇ τε πόλει καὶ παρὰ τῷ τοιούτῳ. Οὐ γάρ, οἶμαι, ἦν δ' ἐγώ, παιδείᾳ ὁ τοιοῦτος προσέσχηκεν. Οὐ δοκῶ, ἔφη. οὐ γὰρ ἂν τυφλὸν ἡγεμόνα τοῦ βίου ἐστήσατο. Καὶ ἔτι μάλα εὖ, ἦν δ' ἐγώ, τόδε σκόπει. κηφηνώδεις ἐπιθυμίας εν αὐτῷ, διὰ τὴν ἀπαιδευσίαν, μὴ φῶμεν ἐγγίνεσθαι, τὰς μέν, πτωχικάς, τὰς δέ, κακούργους; κατεχομένας βίᾳ ὑπὸ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας; Καὶ μάλ', ἔφη. Οἶσθ' οὖν, εἶπον, οἷ ἀποβλέψας κατόψει αὐτῶν τὰς κακουργίας; Ποῖ; ἔφη. Εἰς τὰς τῶν ὀρφανῶν ἐπιτροπεύσεις, καὶ εἴπου τι αὐτοῖς τοιοῦτον ξυμβαίνει, ὥστε πολλῆς ἐξουσίας λαβέσθαι τοῦ ἀδικεῖν. Ἀληθῆ. Ἆρ' οὖν οὐ τοῦτο δῆλον, ὅτι ἐν τοῖς ἄλλοις ξυμβολαίοις ὁ τοιοῦτος ἐν οἷς εὐδοκιμεῖ, δοκῶν δίκαιος εἶναι, ἐπιεικεῖ τινι ἑαυτοῦ βίᾳ κατέχει ἄλλας κακὰς ἐπιθυμίας ἐνούσας, οὐ πείθων ὅτι οὐκ ἄμεινον, οὐδ' ἡμέρῳ λόγῳ, ἀλλ' ἀνάγκῃ καὶ φόβῳ, περὶ τῆς ἄλλης οὐσίας τρέμων; Καὶ πάνυ γ', ἔφη. Καὶ νὴ Δία, ἦν δ' ἐγώ, ὦ φίλε, τοῖς πολλοῖς γε αὐτῶν εὑρήσεις, ὅταν δέῃ τὰ ἀλλότρια ἀναλίσκειν, τὰς τοῦ κηφῆνος ξυγγενεῖς ἐνούσας ἐπιθυμίας. Καὶ μάλα, ἦ δ' ὅς, σφόδρα. Οὐκ ἄρα ἂν εἴη ἀστασίαστος ὁ τοιοῦτος ἐν ἑαυτῷ οὐδὲ εἷς, ἀλλὰ διπλοῦς τις. ἐπιθυμίας δὲ ἐπιθυμιῶν ὡς τὸ πολὺ κρατούσας ἂν ἔχοι βελτίους χειρόνων. Ἔστιν οὕτω. Διὰ ταῦτα δή, οἶμαι, εὐσχημονέστερος ἂν πολλῶν ὁ τοιοῦτος εἴη· ὁμονοητικῆς

δὲ καὶ ἡρμοσμένης τῆς ψυχῆς ἀληθὴς ἀρετὴ πόῤῥω ποι ἐκφεύγοι ἂν αὐτόν. Δοκεῖ μοι. Καὶ μὴν ἀνταγωνιστής γε ἰδίᾳ ἐν πόλει ὁ φειδωλὸς φαῦλος, ἤ τινος νίκης, ἢ ἄλλης φιλοτιμίας τῶν καλῶν· χρήματά τε οὐκ ἐθέλων εὐδοξίας ἕνεκα καὶ τῶν τοιούτων ἀγώνων ἀναλίσκειν, δεδιὼς τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἀναλωτικὰς ἐγείρειν, καὶ ξυμπαρακαλεῖν ἐπὶ ξυμμαχίαν τε καὶ φιλονεικίαν, ὀλίγοις τισὶν ἑαυτοῦ πολεμῶν ὀλιγαρχικῶς, τὰ πολλὰ ἡττᾶται, καὶ πλουτεῖ. Καὶ μάλα, ἔφη. Ἔτι οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, ἀπιστοῦμεν μὴ κατὰ τὴν ὀλιγαρχουμένην πόλιν ὁμοιότατον τὸν φειδωλόν τε καὶ χρηματιστὴν τετάχθαι; Οὐδαμῶς, ἔφη. Δημοκρατίαν δὴ, ὡς ἔοικε, μετὰ τοῦτο σκεπτέον, τίνα τε γίνεται τρόπον, καὶ γενομένη, ποῖόν τινα ἔχει· ἵνα αὖ τὸν τοῦ τοιούτου ἀνδρὸς τρόπον γνόντες, παραστησώμεθ' αὐτὸν εἰς κρίσιν. Ὁμοίως γοῦν ἂν, ἔφη, ἡμῖν αὐτοῖς πορευοίμεθα. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγὼ, μεταβάλλει μὲν τρόπον τινὰ τοιοῦτον ἐξ ὀλιγαρχίας εἰς δημοκρατίαν, δι' ἀπληστίαν τοῦ προκειμένου ἀγαθοῦ, τοῦ ὡς πλουσιώτατον δεῖν γίγνεσθαι. Πῶς δή; Ἅτε δὴ, οἶμαι, ἄρχοντες ἐν αὐτῇ οἱ ἄρχοντες διὰ τὸ πολλὰ κεκτῆσθαι, οὐκ ἐθέλουσιν εἴργειν νόμῳ τῶν νέων ὅσοι ἂν ἀκόλαστοι γίγνωνται, μὴ ἐξεῖναι αὐτοῖς ἀναλίσκειν τε καὶ ἀπολλῦναι τὰ αὑτῶν· ἵνα ὠνούμενοι τὰ τῶν τοιούτων καὶ εἰσδανείζοντες, ἔτι πλουσιώτεροί τε καὶ ἐντιμότεροι γίγνωνται. Παντός γε μᾶλλον. Οὐκοῦν δῆλον ἤδη τοῦτο ἐν πόλει, ὅτι πλοῦτον τιμᾶν καὶ σωφροσύνην ἅμα ἱκανῶς κτᾶσθαι ἐν τοῖς πολίταις, ἀδύνατον, ἀλλ' ἀνάγκη ἢ τοῦ ἑτέρου

ἀμελεῖν ἢ τοῦ ἑτέρου. Ἐπιεικῶς, ἔφη, δῆλον. Παραμελοῦντες δὴ ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις, καὶ ἐφιέντες ἀκολασταίνειν, οὐκ ἀγενεῖς ἐνίοτε ἀνθρώπους, πένητας ἠνάγκασαν γενέσθαι. Μάλα γε. Κάθηνται δὴ, οἶμαι, οὗτοι ἐν τῇ πόλει κεκεντρωμένοι τε καὶ ἐξωπλισμένοι, οἱ μὲν, ὀφείλοντες χρέα· οἱ δὲ, ἄτιμοι γεγονότες· οἱ δὲ, ἀμφότερα, μισοῦντές τε καὶ ἐπιβουλεύοντες τοῖς κτησαμένοις τὰ αὐτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις, νεωτερισμοῦ ἐρῶντες. Ἔστι ταῦτα. Οἱ δὲ δὴ χρηματισταὶ ἐγκύψαντες, οὐδὲ δοκοῦντες τούτους ὁρᾷν, τῶν δὲ λοιπῶν τὸν ἀεὶ ὑπείκοντα ἐνιέντες ἀργύριον καὶ τιτρώσκοντες, καὶ τοῦ πατρὸς ἐκγόνους τόκους πολλαπλασίους κομιζόμενοι, πολὺν τὸν κηφῆνα καὶ πτωχὸν ἐμποιοῦσι τῇ πόλει. Πῶς γὰρ, ἔφη, οὐ πολύν. Καὶ οὔτε γ' ἐκείνῃ, ἦν δ' ἐγὼ, τὸ τοιοῦτον κακὸν ἐκκαόμενον ἐθέλουσιν ἀποσβεννύναι, εἴργοντες τὰ αὑτοῦ ὅπῃ τὶς βούλεται τρέπειν, οὔτε τῇδε ᾗ αὖ κατὰ ἕτερον νόμον τὰ τοιαῦτα λύεται. Κατὰ δὴ τίνα; Ὃς μετ' ἐκεῖνον ἐστὶ δεύτερος, καὶ ἀναγκάζων ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι τοὺς πολίτας. ἐὰν γὰρ ἐπὶ τῷ αὑτοῦ κινδύνῳ τὰ πολλά τις τῶν ἑκουσίων ξυμβολαίων προστάττῃ ξυμβάλλειν, χρηματίζοιντο μέντ' ἂν ἧττον ἀναιδῶς ἐν τῇ πόλει, ἐλάττω δ' ἐν αὐτῇ φύοιντο τῶν τοιούτων κακῶν οἵων νῦν δὴ εἴπομεν. Καὶ πολύ γε, ἦ δ' ὅς. Νῦν δέ γε, ἔφην ἐγὼ, διὰ πάντα τὰ τοιαῦτα, τοὺς μὲν ἀρχομένους οὕτω διατιθέασιν ἐν τῇ πόλει οἱ ἄρχοντες· σφᾶς δὲ αὐτοὺς καὶ τοὺς αὑτῶν, ἆρ' οὐ τρυφῶντας μὲν τοὺς νέους καὶ ἀπόνους καὶ πρὸς τὰ τοῦ σώματος καὶ πρὸς τὰ τῆς ψυχῆς,

μαλακοὺς δὲ καρτερεῖν πρὸς ἡδονάς τε καὶ λύπας, καὶ ἀργούς; Τί μήν; Αὑτοὺς δέ, πλὴν χρηματισμοῦ, τῶν ἄλλων ἠμεληκότας, καὶ οὐδὲν πλείω ἐπιμέλειαν πεποιημένους ἀρετῆς, ἢ τοὺς πένητας. Οὐ γὰρ οὖν. Οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι, ὅταν παραβάλωσιν ἀλλήλοις οἵ τε ἄρχοντες καὶ οἱ ἀρχόμενοι, ἢ ἐν ὁδῶν πορείαις, ἢ ἐν ἄλλαις τισὶ κοινωνίαις, ἢ κατὰ θεωρίας, ἢ κατὰ στρατείας, ἢ ξύμπλοι γιγνόμενοι, ἢ ξυστρατιῶται, ἢ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς κινδύνοις ἀλλήλους θεώμενοι, μηδαμῇ ταύτῃ καταφρονῶνται οἱ πένητες ὑπὸ τῶν πλουσίων· ἀλλὰ πολλάκις ἰσχνὸς ἀνὴρ, πένης, ἡλιωμένος, παραταχθεὶς ἐν μάχῃ πλουσίῳ ἐσκιατραφηκότι, πολλὰς ἔχοντι σάρκας ἀλλοτρίας; ἴδῃ ἄσθματός τε καὶ ἀπορίας μεστῷ, ἆρ' οἴει αὐτὸν οὐχ ἡγεῖσθαι κακίᾳ τῇ σφετέρᾳ πλουτεῖν τοὺς τοιούτους, καὶ ἄλλον ἄλλῳ παραγγέλλειν, ὅταν ἰδίᾳ ξυγγίγνωνται, ὅτι ἄνδρες οἱ ἡμέτεροι πλούσιοι εἰσὶν οὐδέν; Εὖ οἶδα μὲν οὖν, ἔφη, ἔγωγε ὅτι οὕτω ποιοῦσιν. Οὐκοῦν ὥσπερ σῶμα νοσῶδες μικρᾶς ῥοπῆς ἔξωθεν δεῖται προσλαβέσθαι πρὸς τὸ κάμνειν, ἐνίοτε δὲ καὶ ἄνευ τῶν ἔξω στασιάζει αὐτὸ αὑτῷ, οὕτω δὴ καὶ ἡ κατὰ ταὐτὰ ἐκείνῳ διακειμένη πόλις, ἀπὸ σμικρᾶς προφάσεως ἔξωθεν ἐπαγομένων, ἢ τῶν ἑτέρων ἐξ ὀλιγαρχουμένης πόλεως ξυμμαχίαν, ἢ τῶν ἑτέρων ἐκ δημοκρατουμένης, νοσεῖ τε καὶ αὐτὴ αὑτῇ μάχεται, ἐνίοτε δὲ καὶ ἄνευ τῶν ἔξω στασιάζει; Καὶ σφόδρα γε. Δημοκρατία δή, οἶμαι, γίγνεται ὅταν οἱ πένητες νικήσαντες, τοὺς μὲν ἀποκτείνωσι τῶν ἑτέρων, τοὺς δὲ ἐκβάλωσι· τοῖς δὲ λοιποῖς ἐξ ἴσου μεταδῶσι πολι-

τείας τε καὶ ἀρχῶν. καὶ ὡς τὸ πολὺ ἀποκλήρων αἱ ἀρχαὶ ἐν αὐτῇ γίγνονται. Ἔστι γὰρ, ἔφη, αὕτη ἡ κατάστασις δημοκρατίας, ἐάν τε καὶ δι᾽ ὅπλων γένηται, ἐάν τε καὶ διὰ φόβον ὑπεξελθόντων τῶν ἑτέρων. Τίνα δὴ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, οὗτοι τρόπον οἰκοῦσι; καὶ ποία τις ἡ τοιαύτη αὖ πολιτεία; δῆλον γὰρ ὅτι ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ, δημοκρατικός τις ἀναφανήσεται. Δῆλον, ἔφη. Οὐκοῦν, πρῶτον μὲν δὴ ἐλεύθεροι, καὶ ἐλευθερίας ἡ πόλις μεστὴ καὶ παῤῥησίας γίγνεται· καὶ ἐξουσία ἐν αὐτῇ ποιεῖν ὅ, τι τὶς βούλεται. Λέγεταί γε δὴ, ἔφη. Ὅπου δέ γε ἐξουσία, δῆλον ὅτι ἰδίαν ἕκαστος ἂν κατασκευὴν τοῦ αὑτοῦ βίου κατασκευάζοιτο ἐν αὐτῇ, ἥτις ἕκαστον ἀρέσκοι. Δῆλον. Παντοδαποὶ δὴ ἂν, οἶμαι, ἐν ταύτῃ τῇ πολιτείᾳ μάλιστα ἐγγίγνοιντο ἄνθρωποι. Πῶς γὰρ οὔ; Κινδυνεύει, ἦν δ᾽ ἐγὼ, καλλίστη αὕτη τῶν πολιτειῶν εἶναι· ὥσπερ ἱμάτιον ποικίλον, πᾶσιν ἄνθεσι πεποικιλμένον, οὕτω καὶ αὕτη πᾶσιν ἤθεσι πεποικιλμένη, καλλίστη ἂν φαίνοιτο. Τί μήν; ἔφη. Καὶ ἴσως μὲν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, καὶ ταύτην, ὥσπερ οἱ παῖδές τε καὶ αἱ γυναῖκες τὰ ποικίλα θεώμενοι, καλλίστην ἂν πολλοὶ κρίνειαν. Καὶ μάλ᾽, ἔφη. Καὶ ἔστι γε, ὦ μακάριε, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἐπιτήδειον ζητεῖν ἐν αὐτῇ πολιτείαν. Τί δή; Ὅτι πάντα γένη πολιτειῶν ἔχει, διὰ τὴν ἐξουσίαν, καὶ κινδυνεύει τῷ βουλομένῳ πόλιν κατασκευάζειν (ὃ νῦν δὴ ἡμεῖς ἐποιοῦμεν) ἀναγκαῖον εἶναι, εἰς δημοκρατουμένην ἐλθόντι πόλιν, ὃς ἂν αὐτὸν ἀρέσκοι τρόπος, τοῦτον ἐκλέξασθαι, ὥσπερ εἰς παντοπώλιον ἀφικομένῳ πολιτειῶν· καὶ ἐκλεξαμένῳ, οὕτω κατοικίζειν. Ἴσως

γοῦν, ἔφη, οὐκ ἂν ἀποροῖ παραδειγμάτων. Τὸ δὲ μηδεμίαν ἀνάγκην, εἶπον, εἶναι ἄρχειν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, μηδ᾽ ἂν ᾖς ἱκανὸς ἄρχειν, μηδὲ αὖ ἄρχεσθαι, ἐὰν μὴ βούλῃ· μηδὲ πολεμεῖν, πολεμούντων· μηδὲ εἰρήνην ἄγειν, τῶν ἄλλων ἀγόντων, ἐὰν μὴ ἐπιθυμῇς εἰρήνης· μηδ᾽ αὖ, ἐάν τις ἄρχειν νόμος σε διακωλύῃ ἢ δικάζειν, μηδὲν ἧττον καὶ ἄρχειν καὶ δικάζειν, ἐὰν αὐτῷ σοι ἐπίῃ· ἆρ᾽ οὐ θεσπεσία καὶ ἡδεῖα ἡ τοιαύτη διαγωγὴ ἐν τῷ παραυτίκα; Ἴσως, ἔφη, ἔν γε τούτῳ. Τί δέ; ἡ πρᾳότης ἐνίων τῶν δικασθέντων, οὐ κομψή; ἢ οὔπω εἶδες ἐν τοιαύτῃ πολιτείᾳ, ἀνθρώπων καταψηφισθέντων θανάτου ἢ φυγῆς, οὐδὲν ἧττον αὐτῶν μενόντων τε καὶ ἀναστρεφομένων ἐν μέσῳ; καὶ, ὡς οὔτε φροντίζοντος οὔτε ὁρῶντος οὐδενὸς, περινοστεῖ ὁ καταψηφισθεὶς, ὥσπερ ἥρως. Καὶ πολλούς γ᾽, ἔφη. Ἡ δὲ συγγνώμη οὐ γενναία, καὶ οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν σμικρολογία αὐτῆς, ἀλλὰ καταφρόνησις ὧν ἡμεῖς ἐλέγομεν σεμνύνοντες, ὅτε τὴν πόλιν ᾠκίζομεν· ὡς εἰ μή τις ὑπερβεβλημένην φύσιν ἔχοι, οὔποτ᾽ ἂν γένοιτο ἀνὴρ ἀγαθός· εἰ μὴ παῖς ὢν εὐθὺς παίζοι ἐν καλοῖς, καὶ ἐπιτηδεύοι τὰ τοιαῦτα πάντα, ὡς μεγαλοπρεπῶς καταπατήσας ἅπαντα ταῦτα. οὐδὲ φροντίζει, ἐξ ὁποίων ἄν τις ἐπιτηδευμάτων ἐπὶ τὰ πολιτικὰ ἰὼν πράττῃ, ἀλλὰ τιμᾷ, ἐὰν φῇ μόνον εὔνους εἶναι τῷ πλήθει. Πάνυ γ᾽, ἔφη, γενναία. Ταῦτα δὴ, ἔφην, ἔχοι ἂν καὶ τούτων ἄλλα ἀδελφὰ δημοκρατία. καὶ εἴη ἂν, ὡς ἔοικεν, ἡδεῖα πολιτεία, καὶ ἄναρχος καὶ ποικίλη, ἰσότητά τινα ὁμοίως ἴσοις τε καὶ ἀνίσοις διανέμουσα. Καὶ μάλ᾽, ἔφη, γνώριμα

λέγεις. Ἄθρει δή, ἦν δ᾽ ἐγώ, τὶς ὁ τοιοῦτος ἰδίᾳ. ἢ πρῶτον σκεπτέον, ὥσπερ τὴν πολιτείαν ἐσκεψάμεθα, τίνα τρόπον γίγνεται; Ναί, ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν οὐχ ὧδε τοῦ φειδωλοῦ ἐκείνου καὶ ὀλιγαρχικοῦ γένοιτ᾽ ἄν, οἶμαι, υἱὸς ὑπὸ τῷ πατρὶ τεθραμμένος ἐν τοῖς ἐκείνου ἤθεσιν; Τί γὰρ οὔ; Βίᾳ δὴ καὶ οὗτος ἄρχων τῶν ἐν αὑτῷ ἡδονῶν, ὅσαι ἀναλωτικαὶ μέν, χρηματιστικαὶ δὲ μή· αἳ δὴ οὐκ ἀναγκαῖαι κέκληνται. Δῆλον, ἔφη. Βούλει οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἵνα μὴ σκοτεινῶς διαλεγώμεθα, πρῶτον ὁρισώμεθα τάς τε ἀναγκαίας ἐπιθυμίας καὶ τὰς μή; Βούλομαι, ἦ δ᾽ ὅς. Οὐκοῦν, ἅς τε οὐκ ἂν οἷοίτ᾽ εἶμεν ἀποστρέψαι, δικαίως ἀναγκαῖαι καλοῖντο, καὶ ὅσαι ἀποτελούμεναι ὠφελοῦσιν ἡμᾶς; τούτων γὰρ ἀμφοτέρων ἐφίεσθαι ἡμῶν τῇ φύσει ἀνάγκη. ἢ οὔ; Καὶ μάλα. Δικαίως δὴ τοῦτο ἐπ᾽ αὐταῖς ἐροῦμεν τὸ ἀναγκαῖον. Δικαίως. Τί δέ; ἅς γέ τις ἀπαλλάξειεν ἄν, εἰ μελετῴη ἐκ νέου, καὶ πρὸς οὐδὲν ἀγαθὸν ἐνοῦσαι δρῶσιν, αἱ δὲ καὶ τοὐναντίον πᾶσαι πάντας, εἰ μὴ ἀναγκαίους φαῖμεν εἶναι, ἆρ᾽ οὐ καλῶς ἂν λέγοιμεν; Καλῶς μὲν οὖν. Προελώμεθα δή τι παράδειγμα ἑκατέρων, αἵ εἰσιν, ἵνα τύπῳ λάβωμεν αὐτάς. Οὐκοῦν χρή. Ἆρ᾽ οὖν οὐχ ἡ τοῦ φαγεῖν μέχρι ὑγιείας τε καὶ εὐεξίας καὶ αὐτοῦ σίτου τε καὶ ὄψου, ἀναγκαίως ἂν εἴη; Οἶμαι. Ἡ μέν γέ που τοῦ σίτου, κατ᾽ ἀμφότερα ἀναγκαία· ᾗ τε ὠφέλιμος, ᾗ τε παῦσαι ζῶντα δυνατή. Ναί. Ἡ δὲ ὄψου, εἴ πῃ τινὰ ὠφέλειαν πρὸς εὐεξίαν παρέχεται. Πάνυ μὲν οὖν. Τί δέ; ἡ πέρα τούτων καὶ ἀλλοίων ἐδεσμάτων ἢ τούτων ἐπιθυμία, δυνατὴ δέ, κολαζο-

μένη ἐκ νέων καὶ παιδευομένη ἐκ τῶν πολλῶν ἀπαλλάττεσθαι, καὶ βλαβερὰ μὲν σώματι, βλαβερὰ δὲ ψυχῇ πρός τε φρόνησιν καὶ τὸ σωφρονεῖν, ἆρά γε ὀρθῶς οὐκ ἀναγκαία ἂν καλοῖτο; Ὀρθότατα μὲν οὖν. Οὐκοῦν καὶ ἀναλωτικὰς φῶμεν εἶναι ταύτας, ἐκείνας δὲ, χρηματιστικὰς, διὰ τὸ χρησίμους πρὸς τὰ ἔργα εἶναι; Τί μήν; Οὕτω δὴ καὶ περὶ ἀφροδισίων καὶ τῶν ἄλλων φήσομεν. Οὕτω. Ἆρ' οὖν καὶ ὃν δὴ νῦν κηφῆνα ὠνομάζομεν, τοῦτον ἐλέγομεν τῶν τοιούτων ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν γέμοντα, καὶ ἀρχόμενον ὑπὸ τῶν μὴ ἀναγκαίων· τὸν δὲ ὑπὸ τῶν ἀναγκαίων, φειδωλόν τε καὶ ὀλιγαρχικόν. Ἀλλὰ τί μήν; Πάλιν τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, λέγωμεν ὡς ἐξ ὀλιγαρχικοῦ δημοκρατικὸς γίνεται. φαίνεται δέ μοι τά γε πολλὰ ὧδε γίγνεσθαι. Πῶς; Ὅταν νέος τεθραμμένος (ὡς νῦν δὴ ἐλέγομεν) ἀπαιδεύτως τε καὶ φειδωλῶς, γεύσηται κηφήνων μέλιτος, καὶ συγγένηται αἴθωσι θηρσὶ καὶ δεινοῖς, παντοδαπὰς ἡδονὰς καὶ ποικίλας καὶ παντοίως ἐχούσας δυναμένοις σκευάζειν, ἐνταῦθά που οἴου εἶναι ἀρχὴν αὐτῷ μεταβολῆς ὀλιγαρχικῆς τῆς ἐν ἑαυτῷ εἰς δημοκρατικήν. Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη. Ἆρ' οὖν, ὥσπερ ἡ πόλις μετέβαλε, βοηθησάσης τῷ ἑτέρῳ μέρει ξυμμαχίας ἔξωθεν, ὁμοίας ὁμοίῳ, οὕτω καὶ ὁ νεανίας μεταβάλλει, βοηθοῦντος αὖ εἴδους ἐπιθυμιῶν ἔξωθεν τῷ ἑτέρῳ τῶν παρ' ἐκείνῳ, ξυγγενοῦς τε καὶ ὁμοίου; Παντάπασι μὲν οὖν. Καὶ ἐὰν μέν γε, οἶμαι, ἀντιβοηθήσῃ τὶς τῷ ἐν ἑαυτῷ ὀλιγαρχικῷ ξυμμαχία, ἢ ποθὲν παρὰ τοῦ πατρὸς, ἢ καὶ τῶν ἄλλων οἰκείων, νουθετούντων τε καὶ κακιζόντων, στάσις

δὴ καὶ ἀντίστασις καὶ μάχη ἐν αὐτῷ πρὸς αὑτὸν τότε γίγνεται. Τί μήν; Καὶ ποτὲ μὲν, οἶμαι, τὸ δημοκρατικὸν ὑπεχώρησε τῷ ὀλιγαρχικῷ· καί τινες τῶν ἐπιθυμιῶν, αἱ μὲν διεφθάρησαν, αἱ δὲ καὶ ἐξέπεσον, αἰδοῦς τινος ἐγγενομένης ἐν τῇ τοῦ νέου ψυχῇ· καὶ κατεκοσμήθη πάλιν. Γίγνεται γὰρ ἐνίοτε, ἔφη. Αὖθις δὲ, οἶμαι, τῶν ἐκπεσουσῶν ἐπιθυμιῶν ἄλλαι ἐπιτρεφόμεναι ξυγγενεῖς, δι' ἀνεπιστημοσύνην τροφῆς πατρὸς πολλαί τε καὶ ἰσχυραὶ ἐγένοντο. Φιλεῖ γοῦν, ἔφη, οὕτω γίγνεσθαι. Οὐκοῦν εἵλκυσάν τε πρὸς τὰς αὐτὰς ὁμιλίας, καὶ λάθρα συγγιγνόμεναι, πλῆθος ἐνέτεκον. Τί μήν; Τελευτῶσαι δὲ, οἶμαι, κατέλαβον τὴν τοῦ νέου τῆς ψυχῆς ἀκρόπολιν, αἰσθόμεναι κενὴν μαθημάτων τε καὶ ἐπιτηδευμάτων καλῶν, καὶ λόγων ἀληθῶν· οἳ δὴ ἄριστοι φρουροί τε καὶ φύλακες ἐν ἀνδρῶν θεοφιλῶν εἰσὶ διανοίαις. Καὶ πολύ γ', ἔφη, Ψευδεῖς δὴ καὶ ἀλαζόνες, οἶμαι, λόγοι τε καὶ δόξαι ἀντ' ἐκείνων ἀναδραμόντες κατέσχον τὸν αὐτὸν τόπον τοῦ τοιούτου. Σφόδρα γ', ἔφη. Ἆρ' οὖν οὐ πάλιν τε εἰς ἐκείνους τοὺς Λωτοφάγους ἐλθὼν, φανερῶς κατοικεῖ; καὶ ἐὰν παρ' οἰκείων τὶς βοήθεια τῷ φειδωλῷ αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ἀφικνῆται, κλείσαντες οἱ ἀλαζόνες λόγοι ἐκεῖνοι τὰς τοῦ βασιλικοῦ τείχους ἐν αὐτῷ πύλας, οὔτε αὐτὴν τὴν ξυμμαχίαν παριᾶσιν, οὔτε πρέσβεις πρεσβυτέρων λόγους ἰδιωτῶν εἰσδέχονται, αὐτοί τε κρατοῦσι μαχόμενοι· καὶ τὴν μὲν αἰδῶ, ἠλιθιότητα ὀνομάζοντες, ὠθοῦσιν ἔξω ἀτίμως φυγάδα· σωφροσύνην δὲ ἀνανδρίαν καλοῦντές τε καὶ προπηλακίζοντες, ἐκβάλλουσι. μετριότητα δὲ καὶ

κοσμίαν δαπάνην, ὡς ἀγροικίαν καὶ ἀνελευθερίαν οὖσαν πείθοντες, ὑπερορίζουσι μετὰ πολλῶν καὶ ἀνωφελῶν ἐπιθυμιῶν. Σφόδρα γε. Τούτων δέ γέ που κενώσαντες καὶ καθήραντες τὴν τοῦ κατεχομένου τε ὑπ᾽ αὐτῶν καὶ τελουμένου ψυχὴν μεγάλοις τέλεσι, τὸ μετὰ τοῦτο ἤδη ὕβριν καὶ ἀναρχίαν καὶ ἀσωτίαν καὶ ἀναίδειαν λαμπρὰς μετὰ πολλοῦ χοροῦ κατάγουσιν ἐστεφανωμένας, ἐγκωμιάζοντες καὶ ὑποκοριζόμενοι· ὕβριν μὲν, παίδευσιν καλοῦντες· ἀναρχίαν δὲ, ἐλευθερίαν· ἀσωτίαν δὲ, μεγαλοπρέπειαν· ἀναίδειαν δὲ, ἀνδρίαν. ἆρ᾽ οὐχ οὕτω πως, ἦν δ᾽ ἐγὼ, νέος ὢν μεταβάλλει ἐκ τοῦ ἀναγκαίοις ἐπιθυμίαις τρεφομένου, εἰς τὴν τῶν μὴ ἀναγκαίων καὶ ἀνωφελῶν ἡδονῶν ἐλευθέρωσίν τε καὶ ἄνεσιν; Καὶ μάλιστά γ᾽, ἦ δ᾽ ὅς, ἐναργῶς. Ζῇ δὴ, οἶμαι, μετὰ ταῦτα ὁ τοιοῦτος οὐδὲν μᾶλλον εἰς ἀναγκαίους ἢ μὴ ἀναγκαίους ἡδονὰς ἀναλίσκων καὶ χρήματα καὶ πόνους καὶ διατριβάς· ἀλλ᾽ ἐὰν εὐτυχὴς ᾖ, καὶ μὴ πέρα ἐκβακχευθῇ, ἀλλά τι καὶ πρεσβύτερος γενόμενος τοῦ πολλοῦ θορύβου παρελθόντος, μέρη τε καταδέξηται τῶν ἐκπεσόντων, καὶ τοῖς ἐπεισελθοῦσι μὴ ὅλον ἑαυτὸν ἐκδῷ, εἰς ἴσον δή τι καταστήσας τὰς ἡδονὰς διάγει, τῇ παραπιπτούσῃ ἀεὶ, ὥσπερ λαχούσῃ, τὴν ἑαυτοῦ ἀρχὴν παραδιδοὺς, ἕως ἂν πληρωθῇ· καὶ αὖθις ἄλλῃ· οὐδεμίαν ἀτιμάζων, ἀλλ᾽ ἐξ ἴσου τρέφων. Πάνυ μὲν οὖν. Καὶ λόγον γ᾽, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἀληθῆ οὐ προσδεχόμενος οὐδὲ παριεὶς εἰς τὸ φρούριον, ἐάν τις λέγῃ ὡς αἱ μέν εἰσι τῶν καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν ἐπιθυμιῶν ἡδοναὶ, αἱ δὲ, τῶν πονηρῶν· καὶ τὰς μὲν χρὴ ἐπιτηδεύειν

καὶ τιμᾷν, τὰς δὲ κολάζειν τε καὶ δουλοῦσθαι· ἀλλ' ἐν πᾶσι τούτοις ἀνανεύει τε, καὶ ὁμοίας φησὶν ἁπάσας εἶναι, καὶ τιμητέας ἐξ ἴσου. Σφόδρα γὰρ, ἔφη, οὕτω διακείμενος τοῦτο δρᾷ. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ διαζῇ τὸ καθ' ἡμέραν, οὕτω χαριζόμενος τῇ προσπιπτούσῃ ἐπιθυμίᾳ· τοτὲ μὲν μεθύων καὶ καταυλούμενος, αὖθις δὲ ὑδροποτῶν καὶ κατισχναινόμενος, τοτὲ δ' αὖ γυμναζόμενος· ἔστι δ' ὅτε ἀργῶν, καὶ πάντων ἀμελῶν, τοτὲ δ' ὡς ἐν φιλοσοφίᾳ διατρίβων. πολλάκις δὲ πολιτεύεται· καὶ ἀναπηδῶν ὅ, τι ἂν τύχῃ λέγει τε καὶ πράττει. κἄν ποτε τινὰς πολεμικοὺς ζηλώσῃ, ταύτῃ φέρεται· ἢ χρηματιστικοὺς, ἐπὶ τοῦτ' αὖ· καὶ οὔτε τις τάξις οὔτε ἀνάγκη ἔπεστιν αὐτοῦ τῷ βίῳ, ἀλλ' ἡδύν τε δὴ καὶ ἐλευθέριον καὶ μακάριον καλῶν τὸν βίον τοῦτον, χρῆται αὐτῷ διαπαντός. Παντάπασιν, ἦ δ' ὅς, διελήλυθας βίον ἰσονομικοῦ τινος ἀνδρός. Οἶμαι δέ γε, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ παντοδαπόν τε καὶ πλείστων ἠθῶν μεστὸν, καὶ καλόν τε καὶ ποικίλον ὥσπερ ἐκείνην τὴν πόλιν τοῦτον τὸν ἄνδρα εἶναι· ὃν πολλοὶ ἂν καὶ πολλαὶ ζηλώσειαν τοῦ βίου, παραδείγματα πολιτειῶν τε καὶ τρόπων πλεῖστα ἐν αὐτῷ ἔχοντα. Οὕτω γὰρ, ἔφη, ἐστί. Τί οὖν; τετάχθω ἡμῖν κατὰ δημοκρατίαν ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ, ὡς δημοκρατικὸς ὀρθῶς ἂν προσαγορευόμενος. Τετάχθω, ἔφη. Ἡ καλλίστη δὴ, ἦν δ' ἐγὼ, πολιτεία τε καὶ ὁ κάλλιστος ἀνὴρ, λοιπὰ ἂν ἡμῖν εἴη διελθεῖν, τυραννίς τε καὶ τύραννος. Κομιδῇ γ', ἔφη. Φέρε δὴ, τίς τρόπος τυραννίδος, ὦ φίλε ἑταῖρε, γίγνεται; ὅτι μὲν γὰρ ἐκ δημοκρατίας μεταβάλλει, σχεδὸν δῆλον.

Δῆλον. Ἆρ᾽ οὖν τρόπον τινὰ τὸν αὐτὸν ἔκ τε ὀλιγαρχίας δημοκρατία γίγνεται καὶ ἐκ δημοκρατίας τυραννίς; Πῶς; Ὃ προὔθετο, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἀγαθὸν, καὶ δι᾽ οὗ ἡ ὀλιγαρχία καθίστατο· τοῦτο δ᾽ ἦν, γίγνεσθαι ὑπέρπλουτος. ἦ γάρ; Ναί. Ἡ πλούτου τοίνυν ἀπληστία καὶ ἡ τῶν ἄλλων ἀμέλεια διὰ χρηματισμὸν αὐτὴν ἀπόλλυσιν. Ἀληθῆ, ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν καὶ ὃ δημοκρατία ὁρίζεται ἀγαθὸν, ἡ τούτου ἀπληστία καὶ ταύτην καταλύει. Λέγεις δ᾽ αὐτὴν τί ὁρίζεσθαι; Τὴν ἐλευθερίαν, εἶπον. τοῦτο γάρ που ἐν δημοκρατουμένῃ πόλει ἀκούσαις ἂν ὡς ἔχει τε κάλλιστον, καὶ διὰ ταύτην ἐν μόνῃ ταύτῃ ἄξιον οἰκεῖν ὅστις φύσει ἐλεύθερος. Λέγεται γὰρ δὴ, ἔφη, καὶ πολὺ τοῦτο τὸ ῥῆμα. Ἆρ᾽ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὅπερ ἦα νῦν δὴ ἐρῶν, ἡ τοῦ τοιούτου ἀπληστία καὶ ἡ τῶν ἄλλων ἀμέλεια, καὶ ταύτην τὴν πολιτείαν μεθίστησί τε καὶ παρασκευάζει τυραννίδος δεηθῆναι; Πῶς; ἔφη. Ὅταν, οἶμαι, δημοκρατουμένη πόλις, ἐλευθερίας διψήσασα, κακῶν οἰνοχόων προστατούντων τύχῃ, καὶ ποῤῥωτέρω τοῦ δέοντος ἀκράτου αὐτῆς μεθυσθῇ, τοὺς ἄρχοντας δὴ, ἂν μὴ πάνυ πρᾶοι ὦσι, καὶ πολλὴν παρέχωσι τὴν ἐλευθερίαν, κολάζει, αἰτιωμένη ὡς μιαροὺς τε καὶ ὀλιγαρχικούς. Δρῶσι γὰρ, ἔφη, τοῦτο. Τοὺς δέ γε, εἶπον, τῶν ἀρχόντων κατηκόους προπηλακίζει, ὡς ἐθελοδούλους τε καὶ οὐδὲν ὄντας· τοὺς δὲ ἄρχοντας μὲν ἀρχομένοις, ἀρχομένους δὲ ἄρχουσιν ὁμοίους ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ ἐπαινεῖ τε καὶ τιμᾷ. ἆρ᾽ οὐκ ἀνάγκη ἐν τοιαύτῃ πόλει ἐπὶ πᾶν τὸ τῆς ἐλευθερίας ἰέναι; Πῶς γὰρ οὔ; καὶ καταδύεσθαί γε, ἦν δ᾽ ἐγώ,

ὦ φίλε, εἴς τε τὰς ἰδίας οἰκίας καὶ τελευτᾷν μέχρι τῶν θηρίων τὴν ἀναρχίαν ἐμφυομένην. Πῶς, ἦ δ' ὅς, τὸ τοιοῦτον λέγομεν; Οἷον, ἔφην, πατέρα μὲν ἐθίζεσθαι παιδὶ ὅμοιον γίγνεσθαι, καὶ φοβεῖσθαι τοὺς υἱεῖς, υἱὸν δὲ πατρί· καὶ μήτε αἰσχύνεσθαι μήτε δεδιέναι τοὺς γονέας, ἵνα δὴ ἐλεύθερος ᾖ. μέτοικον δὲ ἀστῷ καὶ ἀστὸν μετοίκῳ ἐξισοῦσθαι, καὶ ξένον ὡσαύτως. Γίγνεται γὰρ οὕτως, ἔφη. Ταῦτά τε, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ σμικρὰ τοιάδε ἄλλα γίγνεται. διδάσκαλός τε ἐν τῷ τοιούτῳ φοιτητὰς φοβεῖται καὶ θωπεύει, φοιτηταί τε διδασκάλων ὀλιγωροῦσιν, οὕτω δὲ καὶ παιδαγωγῶν· καὶ ὅλως οἱ μὲν νέοι πρεσβυτέροις ἀπεικάζονται, καὶ διαμιλλῶνται καὶ ἐν λόγοις καὶ ἐν ἔργοις· οἱ δὲ γέροντες, συγκαθιζοντες τοῖς νέοις, εὐτραπελίας τε καὶ χαριεντισμοῦ ἐμπίπλανται· μιμούμενοι τοὺς νέους, ἵνα δὴ μὴ δοκῶσιν ἀηδεῖς εἶναι, μηδὲ δεσποτικοί. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Τὸ δέ γε, ἦν δ' ἐγὼ, ἔσχατον, ὦ φίλε, τῆς ἐλευθερίας τοῦ πλήθους, ὅσον γίγνεται ἐν τῇ τοιαύτῃ πόλει, ὅταν δὴ οἱ ἐωνημένοι καὶ αἱ ἐωνημέναι μηδὲν ἧττον ἐλεύθεροι ὦσι τῶν πριαμένων. ἐν γυναιξὶ δὲ πρὸς ἄνδρας καὶ ἀνδράσι πρὸς γυναῖκας ὅση ἡ ἰσονομία καὶ ἐλευθερία γίγνεται, ὀλίγου ἐπελαθόμεθ' εἰπεῖν. Οὐκοῦν, κατ' Αἰσχύλον, ἔφη, ἐροῦμεν ὅ, τι νῦν ἦλθ' ἐπὶ στόμα; Πάνυ γε, εἶπον· καὶ ἔγωγε οὕτω λέγω. τὸ μὲν γὰρ τῶν θηρίων τῶν ὑπὸ τοῖς ἀνθρώποις ὅσῳ ἐλευθερώτερά ἐστιν ἐν ταύτῃ ἢ ἐν ἄλλῃ, οὐκ ἄν τις πείθοιτο ἄπειρος. ἀτεχνῶς γὰρ αἵ τε κύνες, κατὰ τὴν παροιμίαν, οἷαί περ αἱ δέσποιναι γίγνονταί τε δὴ,

καὶ ἵπποι καὶ ὄνοι πάνυ ἐλευθέρως καὶ σεμνῶς εἰθισμένοι πορεύεσθαι, κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐμβάλλοντες τῷ ἀεὶ ἀπαντῶντι, ἐὰν μὴ ἐξίστηται· καὶ τἄλλα πάντα οὕτω μεστὰ ἐλευθερίας γίγνεται. Τὸ ἐμόν γ', ἔφη, ἐμοὶ λέγεις ὄναρ. αὐτὸς γὰρ εἰς ἀγρὸν πορευόμενος, θαμὰ αὐτὸ πάσχω. Τὸ δὲ δὴ κεφάλαιον, ἦν δ' ἐγὼ, πάντων τούτων ξυνηθροισμένων ἐννοεῖς; ὡς ἁπαλὴν τὴν ψυχὴν τῶν πολιτῶν ποιεῖ, ὥστε κἂν ὁτιοῦν δουλείας τὶς προσφέρηται, ἀγανακτεῖν καὶ μὴ ἀνέχεσθαι; τελευτῶντες γάρ που οἶσθ' ὅτι οὐδὲ τῶν νόμων φροντίζουσι γεγραμμένων ἢ ἀγράφων, ἵνα δὴ μηδαμῆ μηδεὶς αὐτοῖς ᾖ δεσπότης. Καὶ μάλα, ἔφη, οἶδα. Αὕτη μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ φίλε, ἡ ἀρχὴ οὑτωσὶ καλὴ, καὶ νεανικὴ, ὅθεν τυραννὶς φύεται, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. Νεανικὴ δῆτα, ἔφη· ἀλλὰ τί τὸ μετα τοῦτο; Ταὐτὸν, ἦν δ' ἐγὼ, ὅπερ ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ νόσημα ἐγγενόμενον ἀπώλεσεν αὐτὴν, τοῦτο καὶ ἐν ταύτῃ πλέον τε καὶ ἰσχυρότερον ἐκ τῆς ἐξουσίας ἐγγενόμενον καταδουλοῦται δημοκρατίαν. καὶ τῷ ὄντι τὸ ἄγαν τὶ ποιεῖν, μεγάλην φιλεῖ εἰς τοὐναντίον μεταβολὴν ἀνταποδιδόναι, ἐν ὥραις τε καὶ ἐν φυτοῖς καὶ ἐν σώμασι, καὶ δὴ καὶ ἐν πολιτείαις οὐχ ἥκιστα. Εἰκὸς, ἔφη. Ἡ γὰρ ἄγαν ἐλευθερία ἔοικεν οὐκ εἰς ἄλλό τι ἢ εἰς ἄγαν δουλείαν μεταβάλλειν καὶ ἰδιώτῃ καὶ πόλει. Εἰκὸς γάρ. Εἰκότως τοίνυν, εἶπον, οὐκ ἐξ ἄλλης πολιτείας τυραννὶς καθίσταται ἢ ἐκ δημοκρατίας. ἐξ, οἶμαι, τῆς ἀκροτάτης ἐλευθερίας, δουλεία πλείστη τε καὶ ἀγριωτάτη. Ἔχει γὰρ, ἔφη, λόγον. Ἀλλ' οὐ τοῦτ', οἶμαι, ἦν δ' ἐγὼ, ἠρώτας· ἀλλὰ

ποῖον νόσημα ἐν ὀλιγαρχίᾳ τε φυόμενον ταὐτὸν καὶ ἐν δημοκρατίᾳ δουλοῦται αὐτήν. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. Ἐκεῖνο τοίνυν, ἔφην, ἔλεγον τὸ τῶν ἀργῶν τε καὶ δαπανηρῶν ἀνδρῶν γένος, τὸ μὲν ἀνδρειότατον, ἡγούμενον αὐτῶν· τὸ δ' ἀνανδρότατον, ἑπόμενον· οὓς δὴ ἀφωμοιοῦμεν κηφῆσι, τοὺς μὲν, κέντρα ἔχουσι· τοὺς δὲ, ἀκέντροις. Καὶ ὀρθῶς γ', ἔφη. Τούτω τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, ταράττετον ἐν πάσῃ πολιτείᾳ ἐγγινομένω, οἷον περὶ σῶμα φλέγμα τε καὶ χολή. ὣ δὴ καὶ δεῖ τὸν ἀγαθὸν ἰατρόν τε καὶ νομοθέτην πόλεως, μὴ ἧττον ἢ σοφὸν μελιτουργὸν, πόῤῥωθεν εὐλαβεῖσθαι· μάλιστα μὲν, ὅπως μὴ ἐγγένησθον· ἂν δὲ ἐγγένησθον, ὅπως ὅτι τάχιστα σὺν αὐτοῖς τοῖς κηρίοις ἐκτετμῆσθον. Ναὶ μὰ Δία, ἦ δ' ὅς, παντάπασί γε. Ὧδε τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, λάβωμεν, ἵν' εὐκρινέστερον ἴδωμεν ὃ βουλόμεθα. Πῶς; Τριχῆ διαστησώμεθα τῷ λόγῳ δημοκρατουμένην πόλιν, ὥσπερ οὖν καὶ ἔχει. ἓν μὲν γάρ που τὸ τοιοῦτον γένος ἐν αὐτῇ ἐμφύεται δι' ἐξουσίαν, οὐκ ἔλαττον ἢ ἐν τῇ ὀλιγαρχουμένῃ. Ἔστιν οὕτω. Πολὺ δέ γε δριμύτερον ἐν ταύτῃ ἢ ἐν ἐκείνῃ. Πῶς; Ἐκεῖ μὲν, διὰ τὸ μὴ ἔντιμον εἶναι, ἀλλ' ἀπελαύνεσθαι τῶν ἀρχῶν, ἀγύμναστον καὶ οὐκ ἐῤῥωμένον γίγνεται· ἐν δημοκρατίᾳ δὲ, τοῦτό που τὸ προεστὼς αὐτῆς, ἐκτὸς ὀλίγων. καὶ τὸ μὲν δριμύτατον αὐτοῦ λέγει τε καὶ πράττει, τὸ δ' ἄλλο περὶ τὰ βήματα προσίζον, βομβεῖ τε καὶ οὐκ ἀνέχεται τοῦ ἄλλα λέγοντος. ὥστε πάντα ὑπὸ τοῦ τοιούτου διοικεῖται ἐν τῇ τοιαύτῃ πολιτείᾳ, χωρὶς τινῶν ὀλίγων. Μάλα γε, ἦ δ' ὅς. Ἄλλο τοίνυν τοιόνδε ἀεὶ

ἀποκρίνεται ἐκ τοῦ πλήθους. Τὸ ποῖον; Χρηματιζομένων που πάντων, οἱ κωσμιότατοι φύσει, ὡς τὸ πολὺ πλουσιώτατοι γίγνονται. Εἰκός. Πλεῖστον δὴ, οἶμαι, τοῖς κηφῆσι μέλι καὶ εὐπορώτατον ἐντεῦθεν βλύττει. Πῶς γὰρ ἂν, ἔφη, παρά γε τῶν σμικρὸν ἐχόντων τὶς βλύσει; Πλούσιοι δὴ, οἶμαι, οἱ τοιοῦτοι καλοῦνται, κηφήνων βοτάνη. Σχεδόν τι, ἔφη. Δῆμος δ' ἂν εἴη τρίτον γένος, ὅσοι αὐτουργοί τε καὶ ἀπράγμονες, οὐ πάνυ πολλὰ κεκτημένοι· ὃ δὴ πλεῖστόν τε καὶ κυριώτατον ἐν δημοκρατίᾳ, ὅτανπερ ἀθροισθῇ. Ἔστι γάρ, ἔφη. ἀλλ' οὐ θαμὰ ἐθέλει ποιεῖν τοῦτο, ἐὰν μὴ μέλιτός τι μεταλαμβάνῃ. Οὐκοῦν μεταλαμβάνει, ἦν δ' ἐγὼ, ἀεὶ, καθόσον δύνανται οἱ προεστῶτες, τοὺς ἔχοντας τὴν οὐσίαν ἀφαιρούμενοι, διανέμοντες τῷ δήμῳ, τὸ πλεῖστον αὐτοὶ ἔχειν. Μεταλαμβάνει γὰρ οὖν, ἦ δ' ὅς, οὕτως. Ἀναγκάζονται δὴ, οἶμαι, ἀμύνεσθαι, λέγοντές τε ἐν τῷ δήμῳ καὶ πράττοντες ὅπῃ δύνανται οὗτοι ὧν ἀφαιροῦνται. Πῶς γὰρ οὔ; Αἰτίαν δὴ ἔσχον ὑπὸ τῶν ἑτέρων, κἂν μὴ ἐπιθυμῶσι νεωτερίζειν, ὡς ἐπιβουλεύουσι τῷ δήμῳ, καί εἰσιν ὀλιγαρχικοί. Τί μήν; Οὐκοῦν καὶ τελευτῶντες, ἐπειδὰν ὁρῶσι τὸν δῆμον οὐχ ἑκόντα, ἀλλ' ἀγνοήσαντά τε καὶ ἐξαπατηθέντα ὑπὸ τῶν διαβαλόντων, ἐπιχειροῦντα σφᾶς ἀδικεῖν, τότ' ἤδη, εἴτε βούλονται, εἴτε μὴ, ὡς ἀληθῶς ὀλιγαρχικοὶ γίγνονται· οὐχ ἑκόντες, ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ κακὸν ἐκεῖνος ὁ κηφὴν ἐντίκτει, κεντῶν αὐτούς. Κομιδῇ μὲν οὖν. Εἰσαγγελίαι δὴ καὶ κρίσεις καὶ ἀγῶνες περὶ ἀλλήλων γίγνονται. Καὶ μάλα. Οὐκοῦν ἕνα τινὰ ἀεὶ ὁ δῆμος

εἴωθε διαφερόντως προΐστασθαι ἑαυτοῦ, καὶ τοῦτον τρέφειν τε καὶ αὔξειν μέγαν. Εἴωθε γάρ. Τοῦτο μὲν ἄρα, ἦν δ᾽ ἐγὼ, δῆλον, ὅτι ὅταν περ φύηται τύραννος, ἐκ προστατικῆς ῥίζης καὶ οὐκ ἄλλοθεν ἐκβλαστάνει. Καὶ μάλα δῆλον. Τίς ἀρχὴ οὖν μεταβολῆς ἐκ προστάτου ἐπὶ τύραννον; ἢ δῆλον ὅτι ἐπειδὰν ταὐτὸν ἄρξηται δρᾷν ὁ προστάτης τῷ ἐν τῷ μύθῳ, ὃς περὶ τὸ ἐν Ἀρκαδίᾳ τὸ τοῦ Διὸς τοῦ Λυκαίου ἱερὸν λέγεται; Τίς; ἔφη. Ὡς ἄρα ὁ γευσάμενος τοῦ ἀνθρωπίνου σπλάγχνου, ἐν ἄλλοις ἄλλων ἱερείων ἑνὸς ἐγκαταμεμιγμένου, ἀνάγκη δὴ τούτῳ λύκῳ γενέσθαι. ἢ οὐκ ἀκήκοας τὸν λόγον; Ἔγωγε. Ἆρ᾽ οὖν οὕτω, καὶ ὃς ἂν δήμου προεστὼς, λαβὼν σφόδρα πειθόμενον ὄχλον, μὴ ἀπόσχηται ἐμφυλίου αἵματος, ἀλλ᾽ ἀδίκως ἐπαιτιώμενος (οἷα δὴ φιλοῦσιν) εἰς δικαστήρια ἄγων μιαιφονῇ, βίον ἀνδρὸς ἀφανίζων, γλώττῃ τε καὶ στόματι ἀνοσίῳ γευόμενος φόνου ξυγγενοῦς, καὶ ἀνδρηλατῇ, καὶ ἀποκτιννύῃ, καὶ ὑποσημαίνῃ χρεῶν τε ἀποκοπὰς καὶ γῆς ἀναδασμόν· ἆρα τῷ τοιούτῳ ἀνάγκη δὴ τὸ μετὰ τοῦτο καὶ εἵμαρται ἢ ἀπολωλέναι ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, ἢ τυραννεῖν, καὶ λύκῳ ἐξ ἀνθρώπου γενέσθαι. Πολλὴ, ἔφη. Οὗτος δὴ, ἔφην, ὁ στασιάζων γίγνεται πρὸς τοὺς ἔχοντας τὰς οὐσίας. οὗτος ἄρ᾽ οὖν ἐκπεσὼν μὲν, καὶ κατελθὼν βίᾳ τῶν ἐχθρῶν, τύραννος ἀπειργασμένος κατέρχεται. Δῆλον. Ἐὰν δὲ ἀδύνατοι ἐκβάλλειν αὐτὸν ὦσιν, ἢ ἀποκτεῖναι διαβάλλοντες τῇ πόλει, βιαίῳ δὴ θανάτῳ ἐπιβουλεύουσιν ἀποκτιννύναι λάθρα. Φιλεῖ γοῦν, ἦ δ᾽ ὅς, οὕτω γίγνεσθαι. Τὸ δὴ τυραννικὸν

αἴτημα τὸ πολυθρύλλητον ἐπὶ τούτῳ πάντες οἱ εἰς τοῦτο προβεβηκότες ἐξευρίσκουσιν, αἰτεῖν τὸν δῆμον φύλακάς τινας τοῦ σώματος, ἵνα σῶς αὐτοῖς ᾖ ὁ τοῦ δήμου βοηθός. Καὶ μάλ᾽, ἔφη. Διδόασι δὴ, οἶμαι, δείσαντες μὲν ὑπὲρ ἐκείνου, θαῤῥήσαντες δὲ ὑπὲρ ἑαυτῶν. Καὶ μάλα. Οὐκοῦν τοῦτο ὅταν ἴδῃ ἀνὴρ χρήματα ἔχων, καὶ μετὰ τῶν χρημάτων αἰτίαν μισόδημος εἶναι, τότε δὴ οὗτος, ὦ ἑταῖρε, κατὰ τὸν Κροίσῳ γενόμενον χρησμὸν — πολυψηφῖδα παρ᾽ Ἕρμον φεύγει, Οὐδὲ μένει, οὐδ᾽ αἰδεῖται κακὸς εἶναι. Οὐ γὰρ ἂν, ἔφη, δεύτερον αὖθις αἰδεσθείη. Ὁ δέ γε, οἶμαι, ἦν δ᾽ ἐγὼ, καταληφθεὶς θανάτῳ δίδοται. Ἀνάγκη. Ὁ δὲ δὴ προστάτης ἐκεῖνος αὐτὸς τῆς πόλεως δῆλον δὴ ὅτι μέγας μεγαλωστὶ οὐ κεῖται, ἀλλὰ καταβαλὼν ἄλλους πολλοὺς, ἕστηκεν ἐν τῷ δίφρῳ, τῆς πόλεως τύραννος ἀντὶ προστάτου ἀποτετελεσμένος. Τί δ᾽ οὐ μέλλει; ἔφη. Διέλθωμεν δὴ τὴν εὐδαιμονίαν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, τοῦ τε ἀνδρὸς, καὶ τῆς πόλεως ἐν ᾗ ἂν ὁ τοιοῦτος βροτὸς ἐγγένηται. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, διέλθωμεν. Ἆρ᾽ οὖν, εἶπον, οὐ ταῖς μὲν πρώταις ἡμέραις τε καὶ χρόνῳ προσγελᾷ τε καὶ ἀσπάζεται πάντας, ᾧ ἂν περιτυγχάνῃ; καὶ οὔτε τύραννος φησὶν εἶναι, ὑπισχνεῖταί τε πολλὰ καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ; χρεῶν τε ἠλευθέρωσε, καὶ γῆν διένειμε δήμῳ τε καὶ τοῖς περὶ ἑαυτόν; καὶ πᾶσιν ἵλεώς τε καὶ πατρῷος εἶναι προσποιεῖται; Ἀνάγκη, ἔφη. Ὅταν δέ γε, οἶμαι, πρὸς τοὺς ἔξω ἐχθροὺς τοῖς μὲν καταλλαγῇ, τοὺς δὲ καὶ διαφθείρῃ, καὶ ἡσυχία ἐκείνων γένηται, πρῶτον μὲν πολέμους τινὰς ἀεὶ κινεῖ, ἵν᾽ ἐν χρείᾳ

ἡγεμόνος ὁ δῆμος ᾖ. Εἰκός γε. Οὐκοῦν καὶ ἵνα χρήματα εἰσφέροντες, πένητες γιγνόμενοι, πρὸς τὸ καθ' ἡμέραν ἀναγκάζωνται εἶναι, καὶ ἧττον αὐτῷ ἐπιβουλεύωσι. Δῆλον. Καὶ ἄν γε τινὰς, οἶμαι, ὑποπτεύῃ, ἐλεύθερα φρονήματα ἔχοντας, μὴ ἐπιτρέψειν αὐτῷ ἄρχειν, ὅπως ἂν τούτους μετὰ προφάσεως ἀπολλύῃ, ἐνδοὺς τοῖς πολεμίοις. τούτων πάντων ἕνεκα τυράννῳ αἰεὶ ἀνάγκη πόλεμον ταράττειν. Ἀνάγκη. Ταῦτα δὴ ποιοῦντα, ἕτοιμον μᾶλλον ἀπεχθάνεσθαι τοῖς πολίταις. Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκοῦν καί τινας τῶν ξυγκαταστησάντων καὶ τῶν ἐν δυνάμει ὄντων, παῤῥησιάζεσθαι καὶ πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς ἀλλήλους, ἐπιπλήττοντας τοῖς γιγνομένοις, οἳ ἂν τυγχάνωσιν ἀνδρικώτατοι ὄντες. Εἰκός γε. Ὑπεξαιρεῖν δὴ τούτους πάντας δεῖ τὸν τύραννον, εἰ μέλλει ἄρξειν· ἕως ἂν μήτε φίλων μήτ' ἐχθρῶν λίπῃ μηδένα, ὅτου τι ὄφελος. Δῆλον. Ὀξέως ἄρα δεῖ ὁρᾷν αὐτὸν, τίς ἀνδρεῖος, τίς μεγαλόφρων, τίς φρόνιμος, τίς πλούσιος· καὶ οὕτως εὐδαίμων ἐστὶν ὥστε τούτοις ἅπασιν ἀνάγκη αὐτῷ, εἴτε βούλεται εἴτε μὴ, πολεμίῳ εἶναι, καὶ ἐπιβουλεύειν, ἕως ἂν καθήρῃ τὴν πόλιν. Καλόν γε, ἔφη, καθαρμόν. Ναὶ, ἦν δ' ἐγὼ, τὸν ἐναντίον ἢ οἱ ἰατροὶ τὰ σώματα. οἱ μὲν γὰρ τὸ χείριστον ἀφαιροῦντες, λείπουσι τὸ βέλτιστον· ὁ δὲ, τοὐναντίον. Ὡς ἔοικε γὰρ, αὐτῷ, ἔφη, ἀνάγκη, εἴπερ ἄρξει. Ἐν μακαρίᾳ ἄρα, εἶπον ἐγὼ, ἀνάγκῃ δέδεται, ἢ προστάττει αὐτῷ ἢ μετὰ φαύλων τῶν πολλῶν οἰκεῖν, καὶ ὑπὸ τούτων μισούμενον, ἢ μὴ ζῆν. Ἐν τοιαύτῃ, ἦ δ' ὅς. Ἆρ' οὖν οὐχὶ ὅσῳ ἂν μᾶλλον τοῖς πολίταις ἀπεχθάνηται

ταῦτα δρῶν, τοσούτῳ πλειόνων καὶ πιστοτέρων δορυφόρων δεήσεται; Πῶς γὰρ οὔ; Τίνες οὖν οἱ πιστοί; καὶ πόθεν αὐτοὺς μεταπέμψεται; Αὐτόματοι, ἔφη, πολλοὶ ἥξουσι πετόμενοι, ἐὰν τὸν μισθὸν διδῷ. Κηφῆνας, ἦν δ' ἐγὼ, νὴ τὸν Κύνα, δοκεῖς αὖ τινάς μοι λέγειν ξενικούς τε καὶ παντοδαπούς. Ἀληθῆ γὰρ, ἔφη, δοκῶ σοι. Τοὺς δὲ αὐτόθεν ἆρ' οὐκ ἂν ἐθελήσειε; Πῶς; Τοὺς δούλους ἀφελόμενος τοὺς πολίτας, ἐλευθερώσας, τῶν περὶ ἑαυτὸν δορυφόρων ποιήσασθαι. Σφόδρά γε, ἔφη· ἐπεί τοι καὶ πιστότατοι αὐτῷ οὗτοι εἰσίν. Ἦ μακάριον, ἦν δ' ἐγὼ, λέγεις τυράννου χρῆμα, εἰ τοιούτοις φίλοις τε καὶ πιστοῖς ἀνδράσι χρῆται, τοὺς προτέρους ἐκείνους ἀπολέσας. Ἀλλὰ μὴν, ἔφη, τοιούτοις γε χρῆται. Καὶ θαυμάζουσι δὴ, εἶπον, οὗτοι οἱ ἑταῖροι αὐτὸν, καὶ ξύνεισιν οἱ νέοι πολῖται· οἱ δ' ἐπιεικεῖς μισοῦσί τε καὶ φεύγουσι. Τί δ' οὐ μέλλουσιν; Οὐκ ἐτὸς, ἦν δ' ἐγὼ, ἥ τε τραγῳδία ὅλως σοφὸν δοκεῖ εἶναι, καὶ ὁ Εὐριπίδης διαφέρων ἐν αὐτῇ. Τί δή; Ὅτι καὶ τοῦτο πυκνῆς διανοίας ἐχόμενον ἐφθέγξατο, ὡς ἄρα σοφοὶ τύραννοί εἰσι τῇ σοφῶν συνουσίᾳ. καὶ ἔλεγε δηλονότι τούτους εἶναι τοὺς σοφοὺς οἷς ξύνεστι. Καὶ ὡς ἰσόθεόν γ', ἔφη, τὴν τυραννίδα ἐγκωμιάζει, καὶ ἕτερα πολλὰ, καὶ οὗτος καὶ οἱ ἄλλοι ποιηταί. Τοιγάρτοι, ἔφην, ἅτε σοφοὶ ὄντες οἱ τῆς τραγῳδίας ποιηταὶ, συγγινώσκουσιν ἡμῖν τε καὶ ἐκείνοις ὅσοι ἡμῶν ἐγγὺς πολιτεύονται ὅτι αὐτοὺς εἰς τὴν πολιτείαν οὐ παραδεξόμεθα, ἅτε τυραννίδος ὑμνητάς. Οἶμαι ἔγωγ', ἔφη, συγγινώσκουσιν ὅσοι πέρ γε αὐτῶν κομψοί· εἰς δέ γε, οἶ-

μαι, τὰς ἄλλας περιϊόντες πόλεις, ξυλλέγοντες τοὺς ὄχλους, καλὰς φωνὰς καὶ μεγάλας καὶ πιθανὰς μισθωσάμενοι, εἰς τυραννίδας τε καὶ δημοκρατίας ἕλκουσι τὰς πολιτείας. Μάλα γε. Οὐκοῦν καὶ προσέτι τούτων μισθοὺς λαμβάνουσι, καὶ τιμῶνται, μάλιστα μὲν, ὥσπερ τὸ εἰκὸς, ὑπὸ τυράννων, δεύτερον δὲ, ὑπὸ δημοκρατίας. ὅσῳ δ᾽ ἂν ἀνωτέρω ἴωσι πρὸς τὸ ἄναντες τῶν πολιτειῶν, μᾶλλον ἀπαγορεύει αὐτῶν ἡ τιμὴ, ὥσπερ ὑπὸ ἄσθματος ἀδυνατοῦσα πορεύεσθαι. Πάνυ μὲν οὖν. Ἀλλὰ δὴ, εἶπον, ἐνταῦθα μὲν ἐξέβημεν· λέγωμεν δὲ πάλιν ἐκεῖνο τὸ τοῦ τυράννου στρατόπεδον, τὸ καλόν τε καὶ πολὺ καὶ ποικίλον, καὶ οὐδέποτε ταὐτὸν, πόθεν θρέψεται. Δῆλον, ἔφη, ὅτι ἐάν τε ἱερὰ χρήματα ᾖ ἐν τῇ πόλει, ταῦτα ἀναλώσει, ὅποι ποτὲ ἂν ἀεὶ ἐξαρκῇ τὰ τῶν ἀποδομένων, ἐλάττους εἰσφορᾶς ἀναγκάζων τὸν δῆμον εἰσφέρειν. Τί δ᾽ ὅταν δὴ ταῦτα ἐπιλίπῃ; Δῆλον, ἔφη, ὅτι ἐκ τῶν πατρῴων θρέψεται αὐτός τε, καὶ οἱ συμπόται τε, καὶ ἑταῖροι καὶ ἑταῖραι. Μανθάνω, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὅτι ὁ δῆμος ὁ γεννήσας τὸν τύραννον, θρέψει αὐτόν τε καὶ ἑταίρους. Πολλὴ, ἔφη, αὐτῷ ἀνάγκη. Πῶς λέγεις; εἶπον· ἐάν τε ἀγανακτῇ τε καὶ λέγῃ ὁ δῆμος ὅτι οὔτε δίκαιον τρέφεσθαι ὑπὸ πατρὸς υἱὸν ἡβῶντα, ἀλλὰ τοὐναντίον ὑπὸ υἱέος πατέρα, οὔτε τούτου αὐτὸν ἕνεκα ἐγέννησέ τε καὶ κατέστησεν, ἵνα ἐπειδὴ μέγας γένοιτο, τότε αὐτὸς δουλεύων τοῖς αὐτοῦ δούλοις, τρέφοι ἐκεῖνόν τε καὶ τοὺς δούλους μετὰ ξυγκλύδων ἄλλων· ἀλλ᾽ ἵνα ὑπὸ τῶν πλουσίων τε καὶ καλῶν κἀγαθῶν λεγομένων ἐν τῇ πόλει ἐλευ-

θερωθείη ἐκείνου προστάντος. καὶ νῦν κελεύει ἀπιέναι ἐκ τῆς πόλεως αὐτόν τε καὶ τοὺς ἑταίρους, ὥσπερ πατὴρ υἱὸν ἐξ οἰκίας μετὰ ὀχληρῶν συμποτῶν ἐξελαύνων. Γνώσεταί γε νὴ Δία, ἦ δ᾽ ὅς, τότ᾽ ἤδη ὁ δῆμος οἷος οἷον θρέμμα γεννῶν, ἠσπάζετό τε καὶ ηὖξε· καὶ ὅτι ἀσθενέστερος ὢν, ἰσχυροτέρους ἐξελαύνει. Πῶς, ἦν δ᾽ ἐγὼ, λέγεις; τολμήσει τὸν πατέρα βιάζεσθαι, κἂν μὴ πείθηται, τύπτειν, ὁ τύραννος; Ναὶ, ἔφη, ἀφελόμενός γε τὰ ὅπλα. Πατραλοίαν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, λέγεις τύραννον, καὶ χαλεπὸν γηροτρόφον· καὶ, ὡς ἔοικε, τοῦτο δὴ ὁμολογουμένη ἂν ἤδη τυραννὶς εἴη, καὶ, τὸ λεγόμενον, ὁ δῆμος φεύγων ἂν καπνὸν δουλείας ἐλευθέρων, εἰς πῦρ δούλον δεσποτείας ἂν ἐμπεπτωκὼς εἴη, ἀντὶ τῆς πολλῆς ἐκείνης καὶ ἀκαίρου ἐλευθερίας τὴν χαλεπωτάτην τε καὶ πικροτάτην δούλων δουλείαν μεταμπισχόμενος. Καὶ μάλα, ἔφη, ταῦτα οὕτω γίγνεται. Τί οὖν, εἶπον, οὐκ ἐμμελῶς ἡμῖν εἰρήσεται, ἐὰν φῶμεν ἱκανῶς διεληλυθέναι ὡς μεταβαίνει τυραννὶς ἐκ δημοκρατίας, γενομένη τε, οἵα ἐστί; Πάνυ μὲν οὖν ἱκανῶς, ἔφη.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ Η ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

ΑΥΤΟΣ δὴ λοιπὸς, ἦν δ' ἐγὼ, ὁ τυραννικὸς ἀνὴρ, σκέψασθαι πῶς τε μεθίσταται ἐκ δημοκρατικοῦ, γενόμενός τε, ποῖός τις ἐστὶ, καὶ τίνα τρόπον ζῇ, ἄθλιον, ἢ μακάριον. Λοιπὸς γὰρ οὖν ἔτι οὗτος, ἔφη. Οἶσθ' οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, ὃ ποθῶ ἔτι; Τὸ ποῖον; Τὸ τῶν ἐπιθυμιῶν, οἷαί τε καὶ ὅσαι εἰσὶν, οὔ μοι δοκοῦμεν ἱκανῶς διῃρῆσθαι. τούτου δὲ ἐνδεῶς ἔχοντος, ἀσαφεστέρα ἔσται ἡ ζήτησις οὗ ζητοῦμεν. Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς, ἔτι ἐν καλῷ. Πάνυ μὲν οὖν· καὶ σκόπει γ' ὃ ἐν αὐταῖς βούλομαι ἰδεῖν. ἔστι δὲ τόδε· τῶν μὴ ἀναγκαίων ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν δοκοῦσί τινές μοι εἶναι παράνομοι· αἳ κινδυνεύουσι μὲν ἐγγίνεσθαι παντὶ, κολαζόμεναι δὲ ὑπό τε τῶν νόμων καὶ τῶν βελτιόνων ἐπιθυμιῶν μετὰ λόγου, ἐνίων μὲν ἀνθρώ-

πων ἢ παντάπασιν ἀπαλλάττεσθαι, ἢ ὀλίγαι λείπεσθαι καὶ ἀσθενεῖς· τῶν δὲ, ἰσχυρότεραι καὶ πλείους. Λέγεις δὲ τίνας, ἔφη, ταύτας; Τὰς περὶ τὸν ὕπνον, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἐγειρομένας· ὅταν τὸ μὲν ἄλλο τῆς ψυχῆς εὕδῃ, ὅσον λογιστικὸν καὶ ἥμερον, καὶ ἄρχον ἐκείνου· τὸ δὲ θηριῶδές τε καὶ ἄγριον, ἢ σίτων ἢ μέθης πλησθὲν, σκιρτᾷ τε, καὶ ἀπωσάμενον τὸν ὕπνον, ζητῇ ἰέναι καὶ ἀποπιμπλάναι τὰ αὑτοῦ ἤθη. οἶσθ᾽ ὅτι πάντα ἐν τῷ τοιούτῳ τολμᾷ ποιεῖν, ὡς ἀπὸ πάσης λελυμένον τε καὶ ἀπηλλαγμένον αἰσχύνης καὶ φρονήσεως. μητρί τε γὰρ ἐπιχειρεῖν μίγνυσθαι, ὡς οἴεται, οὐδὲν ὀκνεῖ, ἄλλῳ τε ὁτῳοῦν ἀνθρώπων καὶ θεῶν καὶ θηρίων· μιαιφονεῖν τε ὁτιοῦν· βρώματός τε ἀπέχεσθαι μηδενός. καὶ ἑνὶ λόγῳ, οὔτε ἀνοίας οὐδὲν ἐλλείπει, οὔτε ἀναισχυντίας. Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις. Ὅταν δέ γε, οἶμαι, ὑγιεινῶς τις ἔχῃ αὐτὸς αὑτοῦ καὶ σωφρόνως, καὶ εἰς τὸν ὕπνον ἴῃ, τὸ λογιστικὸν μὲν ἐγείρας ἑαυτοῦ, καὶ ἑστιάσας λόγων καλῶν καὶ σκέψεων, εἰς σύννοιαν αὐτὸς αὑτῷ ἀφικόμενος· τὸ ἐπιθυμητικὸν δὲ μήτε ἐνδείᾳ δοὺς, μήτε πλησμονῇ, ὅπως ἂν κοιμηθῇ, καὶ μὴ παρέχῃ θόρυβον τῷ βελτίστῳ, χαῖρον ἢ λυπούμενον, ἀλλ᾽ ἐῶν αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ μόνον καθαρὸν σκοπεῖν καὶ ὀρέγεσθαι τοῦ αἰσθάνεσθαι ὃ μὴ οἶδεν, ἤ τι τῶν γεγονότων, ἢ ὄντων, ἢ καὶ μελλόντων· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ θυμοειδὲς πραΰνας, καὶ μή τισιν εἰς ὀργὰς ἐλθὼν, κεκινημένῳ τῷ θυμῷ καθεύδῃ· ἀλλ᾽ ἡσυχάσας μὲν τὼ δύο εἴδη, τὸ τρίτον δὲ κινήσας ἐν ᾧ τὸ φρονεῖν ἐγγίγνεται, οὕτω ἀναπαύηται· οἶσθ᾽ ὅτι τῆς τ᾽ ἀληθείας

ἐν τῷ τοιούτῳ μάλιστα ἅπτεται, καὶ ἥκιστα παράνομοι τότε αἱ ὄψεις φαντάζονται τῶν ἐνυπνίων. Παντελῶς μὲν οὖν, ἔφη, οἶμαι οὕτω. Ταῦτα μὲν τοίνυν ἐπιπλέον ἐξήχθημεν εἰπεῖν· ὃ δὲ βουλόμεθα γνῶναι, τόδ' ἐστὶν, ὡς ἄρα δεινόν τι καὶ ἄγριον καὶ ἄνομον ἐπιθυμιῶν εἶδος ἑκάστῳ ἔνεστι, καὶ πάνυ δοκοῦσιν ἡμῶν ἐνίοις μετρίοις εἶναι. τοῦτο δὲ ἄρα ἐν τοῖς ὕπνοις γίγνεται ἔνδηλον. εἰ οὖν τι δοκῶ λέγειν, καὶ συγχωρεῖς, ἄθρει. Ἀλλὰ ξυγχωρῶ. Τὸν τοίνυν δημοτικὸν ἀναμνήσθητι οἷον ἔφαμεν εἶναι. ἦν δέ που γεγονὼς ἐκ νέου ὑπὸ φειδωλῷ πατρὶ τεθραμμένος, τὰς χρηματικὰς ἐπιθυμίας τιμῶντι μόνας, τὰς δὲ μὴ ἀναγκαίους, ἀλλὰ παιδιᾶς τε καὶ καλλωπισμοῦ ἕνεκα γιγνομένας, ἀτιμάζοντι. ἦ γάρ; Ναί. Συγγενόμενος δὲ κομψοτέροις ἀνδράσι, καὶ μεστοῖς ὧν ἄρτι διήλθομεν ἐπιθυμιῶν, ὁρμήσας εἰς ὕβριν τε πᾶσαν καὶ τὸ ἐκείνων εἶδος, μίσει τῆς τοῦ πατρὸς φειδωλίας, φύσιν δὲ τῶν διαφθειρόντων βελτίω ἔχων, ἀγόμενος ἀμφοτέρωσε, κατέστη εἰς μέσον ἀμφοῖν τοῖν τρόποιν· καὶ μετρίως δὴ, ὡς ᾤετο, ἑκάστων ἀπολαύων, οὔτε ἀνελεύθερον οὔτε παράνομον βίον ζῇ, δημοτικὸς ἐξ ὀλιγαρχικοῦ γεγονώς. Ἦν γὰρ, ἔφη, καὶ ἔστιν αὕτη ἡ δόξα περὶ τὸν τοιοῦτον. Θὲς τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, πάλιν τοῦ τοιούτου ἤδη πρεσβυτέρου γεγονότος νέον υἱὸν ἐν τοῖς τούτου αὖ ἤθεσι τεθραμμένον. Τίθημι. Τίθει τοίνυν καὶ τὰ αὐτὰ ἐκεῖνα περὶ αὐτὸν γιγνόμενα ἅπερ καὶ περὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ· ἀγόμενόν τε εἰς πᾶσαν παρανομίαν, ὀνομαζομένην δ' ὑπὸ τῶν ἀγόντων ἐλευθερίαν ἅπασαν· βοηθοῦντά τε ταῖς ἐν

μέσῳ ταύταις ἐπιθυμίαις πατέρα τε καὶ τοὺς ἄλλους οἰκείους, τοὺς δ' αὖ παραβοηθοῦντας· ὅταν δ' ἐλπίσωσιν οἱ δεινοὶ μάγοι τε καὶ τυραννοποιοὶ οὗτοι μὴ ἄλλως τὸν νέον καθέξειν, ἔρωτά τινα αὐτῷ μηχανωμένους ἐμποιῆσαι, προστάτην τῶν ἀργῶν καὶ τὰ ἕτοιμα διανεμομένων ἐπιθυμιῶν, ὑπόπτερον καὶ μέγαν κηφῆνά τινα. ἢ τί ἄλλο οἴει εἶναι τὸν τῶν τοιούτων ἔρωτα; Οὐδὲν ἔγωγε, ἦ δ' ὅς, ἀλλ' ἢ τοῦτο. Οὐκοῦν ὅταν δὴ περὶ αὐτὸν βομβοῦσαι καὶ αἱ ἄλλαι ἐπιθυμίαι, θυμιαμάτων τε γέμουσαι καὶ μύρων καὶ στεφάνων καὶ οἴνων, καὶ τῶν ἐν ταῖς τοιαύταις συνουσίαις ἡδονῶν, ἀνειμένων ἐπὶ τὸ ἔσχατον, αὔξουσαι τε καὶ τρέφουσαι, πόθου κέντρον ἐμποιήσωσι τῷ κηφῆνι, τότε δὴ δορυφορεῖταί τε ὑπὸ μανίας καὶ οἰστρᾷ οὗτος ὁ προστάτης τῆς ψυχῆς· καὶ ἐάν τινας ἐν αὑτῷ δόξας ἢ ἐπιθυμίας λάβῃ ποιουμένας χρηστάς, καὶ ἔτι ἐπαισχυνομένας, ἀποκτείνει τε καὶ ἔξω ὠθεῖ παρ' αὑτοῦ, ἕως ἂν καθήρῃ σωφροσύνης, μανίας δὲ πληρώσῃ ἐπακτοῦ. Παντελῶς, ἔφη, τυραννικοῦ ἀνδρὸς λέγεις γένεσιν. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τὸ πάλαι διὰ τὸ τοιοῦτον τύραννος ὁ Ἔρως λέγεται; Κινδυνεύει, ἔφη. Οὐκοῦν, ὦ φίλε, εἶπον, καὶ μεθυσθεὶς ἀνὴρ, τυραννικόν τι φρόνημα ἴσχει; Ἴσχει γάρ. Καὶ μὴν ὅγε μαινόμενος καὶ ὑποκεκινηκὼς οὐ μόνον ἀνθρώπων ἀλλὰ καὶ θεῶν ἐπιχειρεῖ τε καὶ ἐλπίζει δυνατὸς εἶναι ἄρχειν. Καὶ μάλ', ἔφη. Τυραννικὸς δὲ, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ δαιμόνιε ἀνὴρ, ἀκριβῶς γίγνεται, ὅταν ἢ φύσει, ἢ ἐπιτηδεύμασιν, ἢ ἀμφοτέροις, μεθυστικός τε καὶ ἐρωτικὸς καὶ μελαγχολικὸς γένηται. Παντελῶς

μὲν οὖν. Γίγνεται μὲν, ὡς ἔοικεν, οὕτω ὁ τοιοῦτος ἀνήρ· ζῇ δὲ δὴ πῶς; Τὸ τῶν παιζόντων, ἔφη, τοῦτο σὺ καὶ ἐμοὶ ἐρεῖς. Λέγω δὴ, ἔφην. οἶμαι γὰρ, τὸ μετὰ τοῦτο ἑορταὶ γίγνονται παρ᾽ αὐτοῖς, καὶ κῶμοι, καὶ θαλίαι, καὶ ἑταῖραι, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ὧν ἂν Ἔρως τύραννος ἔνδον οἰκῶν διακυβερνῷη τὰ τῆς ψυχῆς ἅπαντα. Ἀνάγκη, ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν οὐ πολλαὶ καὶ δειναὶ παραβλαστάνουσιν ἐπιθυμίαι ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ἑκάστης, πολλῶν δεόμεναι; Πολλαὶ μέντοι. Ταχὺ ἄρα ἀναλίσκονται ἐάν τινες ὦσι πρόσοδοι. Πῶς δ᾽ οὔ; Καὶ μετὰ τοῦτο δὴ δανεισμοὶ καὶ τῆς οὐσίας παραιρέσεις. Τί μήν. Ὅταν δὲ δὴ πάντ᾽ ἐπιλίπῃ, ἆρα οὐκ ἀνάγκη μὲν τὰς ἐπιθυμίας βοᾶν πυκνάς τε καὶ σφοδρὰς ἐννενεοττευμένας, τοὺς δ᾽ ὥσπερ ὑπὸ κέντρων ἐλαυνομένους, τῶν τε ἄλλων ἐπιθυμιῶν, καὶ διαφερόντως ὑπ᾽ αὐτοῦ τοῦ Ἔρωτος, πάσαις ταῖς ἄλλαις, ὥσπερ δορυφόροις, ἡγουμένου, οἰστρᾶν, καὶ σκοπεῖν τίς τι ἔχει, ὃν δυνατὸν ἀφελέσθαι ἀπατήσαντα, ἢ βιασάμενον. Σφόδρα γ᾽, ἔφη. Ἀναγκαῖον δὴ πανταχόθεν φέρειν, ἢ μεγάλαις ὠδῖσι τε καὶ ὀδύναις ξυνέχεσθαι. Ἀναγκαῖον. Ἆρ᾽ οὖν, ὥσπερ αἱ ἐν αὐτῷ ἡδοναὶ ἐπιγιγνόμεναι τῶν ἀρχαίων πλεῖον εἶχον, καὶ τὰ ἐκείνων ἀφῃροῦντο, οὕτω καὶ αὐτὸς ἀξιώσει, νεώτερος ὢν, πατρός τε καὶ μητρὸς πλέον ἔχειν, καὶ ἀφαιρεῖσθαι, ἐὰν τὸ αὑτοῦ μέρος ἀναλώσῃ, ἀπονειμάμενος τῶν πατρῴων; Ἀλλὰ τι μήν; ἔφη. Ἐὰν δὲ δὴ αὐτῷ μὴ ἐπιτρέπωσιν, ἆρα οὐ τὸ μὲν πρῶτον ἐπιχειροῖ ἂν κλέπτειν καὶ ἀπατᾶν τοὺς γονέας; Πάντως. Ὁπότε δὲ μὴ δύναιτο, ἁρπά-

ζοι ἂν καὶ βιάζοιτο μετὰ τοῦτο; Οἶμαι, ἔφη. Ἀντεχομένων δὴ καὶ μαχομένων, ὦ θαυμάσιε, γέροντός τε καὶ γραός, ἆρ' εὐλαβηθείη ἂν καὶ φείσαιτο μή τι δρᾶσαι τυραννικόν; Οὐ πάνυ, ἦ δ' ὅς, ἔγωγε θαῤῥῶ περὶ τῶν γονέων τοῦ τοιούτου. Ἀλλ', ὦ Ἀδείμαντε, πρὸς Διός, ἕνεκα νεωστὶ φίλης καὶ οὐκ ἀναγκαίας ἑταίρας γεγονυίας, τὴν πάλαι φίλην καὶ ἀναγκαίαν μητέρα, ἢ ἕνεκα ὡραίου νεωστὶ φίλου γεγονότος, οὐκ ἀναγκαίου, τὸν ἄωρόν τε καὶ ἀναγκαῖον πρεσβύτην πατέρα, καὶ τῶν φίλων ἀρχαιότατον, δοκεῖ ἄν σοι ὁ τοιοῦτος πληγαῖς τε δοῦναι καὶ καταδουλώσασθαι ἂν αὐτοὺς ὑπ' ἐκείνοις, εἰ εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν ἀγάγοιτο; Ναὶ μὰ Δί', ἦ δ' ὅς. Σφόδρα γε μακάριον, ἦν δ' ἐγώ, ἔοικεν εἶναι τὸ τυραννικὸν υἱὸν τεκεῖν. Οὐ πάνυ γε, ἔφη. Τί δ', ὅταν δὴ τὰ πατρὸς καὶ μητρὸς ἐπιλείποι τὸν τοιοῦτον, πολὺ δὲ ἤδη ξυνειλεγμένον ἐν αὐτῷ ᾖ τὸ τῶν ἡδονῶν σμῆνος, οὐ πρῶτον μὲν οἰκίας τινὸς ἐφάψεται τοίχου, ἤ τινος ὀψὲ νύκτωρ ἰόντος τοῦ ἱματίου, μετὰ δὲ ταῦτα ἱερόν τι νεωκορήσει; καὶ ἐν τούτοις δὴ πᾶσιν, ἃς πάλαι εἶχε δόξας ἐκ παιδὸς, περὶ καλῶν τε καὶ αἰσχρῶν τὰς δίκας ποιουμένας, αἱ νεωστὶ ἐκ δουλείας λελυμέναι, δορυφοροῦσαι τὸν Ἔρωτα, κρατήσουσι μετ' ἐκείνου; αἳ πρότερον μὲν ὄναρ ἐλύοντο ἐν ὕπνῳ, ὅτε ἦν αὐτὸς ἔτι ὑπὸ νόμοις τε καὶ πατρὶ δημοκρατούμενος ἐν ἑαυτῷ· τυραννευθεὶς δὲ ὑπὸ Ἔρωτος, οἷος ὀλιγάκις ἐγίγνετο ὄναρ, ὕπαρ τοιοῦτος ἀεὶ γιγνόμενος, οὔτε τινὸς φόνου δεινοῦ ἀφέξεται, οὔτε βρώματος, οὔτ' ἔργου· ἀλλὰ τυραννικῶς ἐν αὐτῷ ὁ Ἔρως ἐν πάσῃ

ἀναρχίᾳ καὶ ἀνομίᾳ ζῶν, ἅτε αὐτὸς ὢν μόναρχος, τὸν ἔχοντά τε αὐτὸν, ὥσπερ πόλιν, ἄξει ἐπὶ πᾶσαν τόλμαν ὅθεν αὐτόν τε καὶ τὸν περὶ αὐτὸν θόρυβον θρέψει· τὸν μὲν ἔξωθεν εἰσεληλυθότα, ἀπὸ κακῆς ὁμιλίας· τὸν δ' ἔνδοθεν, ὑπὸ τῶν αὐτῶν τρόπων καὶ ἑαυτοῦ ἀνεθέντα καὶ ἐλευθερωθέντα. Ἡ οὐχ οὗτος ὁ βίος τοῦ τοιούτου; Οὗτος μὲν οὖν, ἔφη. Καὶ ἂν μέν γε, ἦν δ' ἐγὼ, ὀλίγοι οἱ τοιοῦτοι ἐν πόλει ὦσι, καὶ τὸ ἄλλο πλῆθος σωφρονῇ, ἐξελθόντες ἄλλον τινὰ δορυφοροῦσι τύραννον, ἢ μισθοῦ ἐπικουροῦσιν, ἐάν που πόλεμος ᾖ· ἐὰν δ' ἐν εἰρήνῃ τε καὶ ἡσυχίᾳ γένωνται, αὐτοῦ δὴ ἐν τῇ πόλει κακὰ δρῶσι σμικρὰ πολλά. Τὰ ποῖα δὴ λέγεις; Οἷα, κλέπτουσι, τοιχωρυχοῦσι, βαλαντιοτομοῦσιν, λωποδυτοῦσιν, ἱεροσυλοῦσιν, ἀνδραποδίζονται· ἔστι δ' ὅτε συκοφαντοῦσιν, ἐὰν δυνατοὶ ὦσι λέγειν, καὶ ψευδομαρτυροῦσι καὶ δωροδοκοῦσι. Σμικρά γ', ἔφη, κακὰ λέγεις, ἐὰν ὀλίγοι ὦσιν οἱ τοιοῦτοι. Τὰ δὲ σμικρὰ, ἦν δ' ἐγὼ, πρὸς τὰ μεγάλα, σμικρά ἐστι. καὶ ταῦτα δὴ πάντα, πρὸς τύραννον πονηρίᾳ τε καὶ ἀθλιότητι πόλεως παραβαλλόμενα, τὸ λεγόμενον, οὐδ' ἴκταρ βάλλει. ὅταν γὰρ δὴ πολλοὶ ἐν πόλει γένωνται οἱ τοιοῦτοι, καὶ ἄλλοι οἱ ξυνεπόμενοι αὐτοῖς, καὶ αἴσθωνται ἑαυτῶν τὸ πλῆθος, τότε οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν τύραννον γεννῶντες, μετὰ δήμου ἀνοίας, ἐκεῖνον ὃς ἂν αὐτῶν μάλιστα αὐτὸς ἐν αὑτῷ μέγιστον καὶ πλεῖστον ἐν τῇ ψυχῇ τύραννον ἔχῃ. Εἰκότως γ', ἔφη. τυραννικώτατος γὰρ ἂν εἴη. Οὐκοῦν ἐὰν μὲν ἑκόντες ὑπείκωσιν· ἐὰν δὲ μὴ ἐπιτρέπῃ ἡ πόλις, ὥσπερ τότε μητέρα καὶ

πατέρα ἐκόλαζεν, οὕτω πάλιν τὴν πατρίδα, ἐὰν οἷός τ' ᾖ, κολάσεται, ἐπεισαγόμενος νέους ἑταίρους, καὶ ὑπὸ τούτοις δὴ δουλεύουσαν τὴν πάλαι φίλην μητρίδα τε, Κρῆτές φασι, καὶ πατρίδα ἕξει τε καὶ θρέψει. καὶ τοῦτο δὴ τὸ τέλος ἂν εἴη τῆς ἐπιθυμίας τοῦ τοιούτου ἀνδρός. Τοῦτο, ἦ δ' ὅς, παντάπασί γε. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγὼ, οὗτοί γε τοιοίδε γίγνονται ἰδίᾳ, καὶ πρὶν ἄρχειν; πρῶτον μὲν οἷς ἂν ξυνῶσιν, ἢ κόλαξιν ἑαυτῶν ξυνόντες καὶ πᾶν ἑτοίμοις ὑπηρετεῖν, ἢ ἐάν που τι δέωνται, αὐτοὶ ὑποπεσόντες, πάντα τὰ σχήματα τολμῶντες ποιεῖν ὡς οἰκεῖοι· διαπραξάμενοι δὲ, ἀλλότριοι. Καὶ σφόδρα γε. Ἐν παντὶ ἄρα τῷ βίῳ ζῶσι, φίλοι μὲν οὐδέποτε οὐδενὶ, ἀεὶ δέ του δεσπόζοντες, ἢ δουλεύοντες ἄλλῳ. ἐλευθερίας δὲ καὶ φιλίας ἀληθοῦς τυραννικὴ φύσις ἀεὶ ἄγευστος. Πάνυ μὲν οὖν. Ἆρ' οὖν οὐκ ὀρθῶς ἂν τοὺς τοιούτους ἀπίστους καλοῖμεν; Πῶς δ' οὔ; Καὶ μὴν ἀδίκους γε ὡς οἷόν τε μάλιστα, εἴπερ ὀρθῶς ἐν τοῖς πρόσθεν ὡμολογήσαμεν περὶ δικαιοσύνης, οἷόν ἐστιν. Ἀλλὰ μὴν, ἦ δ' ὅς, ὀρθῶς γε. Κεφαλαιωσώμεθα τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, τὸν κάκιστον. ἔστι δέ που, οἷον ὄναρ διήλθομεν, ὃς ἂν ὕπαρ τοιοῦτος ᾖ. Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν οὗτος γίγνεται ὃς ἂν τυραννικώτατος φύσει ὢν μοναρχήσῃ· καὶ ὅσῳ ἂν πλείω χρόνον ἐν τυραννίδι βιῷ, τοσούτῳ μᾶλλον τοιοῦτος. Ἀνάγκη, ἔφη δεξάμενος τὸν λόγον ὁ Γλαύκων. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, ὃς ἂν φαίνηται πονηρότατος, καὶ ἀθλιώτατος φανήσεται; καὶ ὃς ἂν πλεῖστον χρόνον καὶ μάλιστα τυραννεύσῃ, μάλιστά τε καὶ πλεῖστον χρόνον τοιοῦτος

γεγονὼς τῇ ἀληθείᾳ; τοῖς δὲ πολλοῖς πολλὰ δοκεῖ. Ἀνάγκη, ἔφη, ταῦτα γοῦν οὕτως ἔχειν. Ἄλλοτι οὖν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὅγε τυραννικὸς κατὰ τὴν τυραννουμένην πόλιν ἂν εἴη ὁμοιότητι, δημοκρατικὸς δὲ, κατὰ τὴν δημοκρατουμένην, καὶ οἱ ἄλλοι οὕτω. Τί μήν; Οὐκοῦν, ὅ, τι πόλις πρὸς πόλιν ἀρετῇ καὶ εὐδαιμονίᾳ, τοῦτο ἀνὴρ πρὸς ἄνδρα; Πῶς γὰρ οὔ; Τί οὖν; ἆρα ἡ τυραννουμένη πόλις πρὸς βασιλευομένην οἵαν τοπρῶτον διήλθομεν; Πᾶν τοὐναντίον, ἔφη. ἡ μὲν γὰρ, ἀρίστη· ἡ δὲ, κακίστη. Οὐκ ἐρήσομαι, εἶπον, ὁποτέραν λέγεις· δῆλον γάρ. ἀλλ᾽ εὐδαιμονίας αὖ καὶ ἀθλιότητος πέρι ὡσαύτως ἢ ἄλλως κρίνεις; καὶ μὴ ἐκπληττώμεθα, πρὸς τὸν τύραννον ἕνα ὄντα βλέποντες, μηδ᾽ εἴ τινες ὀλίγοι περὶ ἐκεῖνον, ἀλλ᾽ ὡς χρὴ ὅλην τὴν πόλιν εἰσελθόντας θεάσασθαι, καταδύντες εἰς ἅπασαν, καὶ ἰδόντες, οὕτω δόξαν ἀποφαινώμεθα. Ἀλλ᾽ ὀρθῶς, ἔφη, προκαλῇ· καὶ δῆλον παντὶ ὅτι τυραννουμένης μὲν οὐκ ἔστιν ἀθλιωτέρα, βασιλευομένης δὲ οὐκ εὐδαιμονεστέρα. Ἆρ᾽ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, καὶ περὶ τῶν ἀνδρῶν τὰ αὐτὰ ταῦτα προκαλούμενος, ὀρθῶς ἂν προκαλοίμην; ἀξιῶν κρίνειν περὶ αὐτῶν ἐκεῖνον ὃς ἂν δύνηται τῇ διανοίᾳ εἰς ἀνδρὸς ἦθος ἐνδὺς διϊδεῖν, καὶ μὴ, καθάπερ παῖς, ἔξωθεν ὁρῶν, ἐκπλήττηται ὑπὸ τῆς τῶν τυραννικῶν προστάσεως, ἣν πρὸς τοὺς ἔξω σχηματίζεται· ἀλλ᾽ ἱκανῶς διορᾷ. εἰ οὖν οἰοίμην δεῖν ἐκείνου πάντας ἡμᾶς ἀκούειν, τοῦ δυνατοῦ μὲν κρῖναι, ξυνῳκηκότος δὲ ἐν τῷ αὐτῷ, καὶ παραγεγονότος ἔν τε ταῖς κατ᾽ οἰκίαν πράξεσιν, ὡς πρὸς ἑκάστους τοὺς οἰκείους ἔχει (ἐν οἷς μάλιστα τὶς

γυμνὸς ἂν ὀφθείη τῆς τραγικῆς σκευῆς) καὶ ἐν αὐτοῖς δημοσίοις κινδύνοις· καὶ ταῦτα πάντα ἰδόντα, κελεύοιμεν ἐξαγγέλλειν πῶς ἔχει εὐδαιμονίας καὶ ἀθλιότητος ὁ τύραννος, πρὸς τοὺς ἄλλους. Ὀρθότατ' ἄν, ἔφη, καὶ ταῦτα προκαλοῖο. Βούλει οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, προσποιησώμεθα ἡμεῖς εἶναι τῶν δυνατῶν ἂν κρῖναι, καὶ ἤδη ἐντυχόντων τοιούτοις, ἵνα ἔχωμεν ὅστις ἀποκρινεῖται ἃ ἐρωτῶμεν; Πάνυ γε. Ἴθι δή μοι, ἔφην, ὧδε σκόπει· τὴν ὁμοιότητα ἀναμιμνησκόμενος τῆς τε πόλεως καὶ τοῦ ἀνδρὸς, οὕτω καθ' ἕκαστον ἐν μέρει ἀθρῶν, τὰ παθήματα ἑκατέρου λέγε. Τὰ ποῖα; ἔφη. Πρῶτον μὲν, ἦν δ' ἐγὼ, ὡς πόλιν εἰπεῖν, ἐλευθέραν ἢ δούλην τὴν τυραννουμένην ἐρεῖς; Ὡς οἷόντ', ἔφη, μάλιστα δούλην. Καὶ μὴν ὁρᾷς γε ἐν αὐτῇ δεσπότας καὶ ἐλευθέρους. Ὁρῶ, ἔφη, σμικρόν γέ τι τοῦτο· τὸ δὲ ὅλον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐν αὐτῇ, καὶ τὸ ἐπιεικέστατον, ἀτίμως τε καὶ ἀθλίως δοῦλον. Εἰ οὖν, εἶπον, ὅμοιος ἀνὴρ τῇ πόλει, οὐ καὶ ἐν ἐκείνῳ ἀνάγκη τὴν αὐτὴν τάξιν ἐνεῖναι, καὶ πολλῆς μὲν δουλείας τε καὶ ἀνελευθερίας γέμειν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; καὶ ταῦτα αὐτῆς τὰ μέρη δουλεύειν ἅπερ ἦν ἐπιεικέστατα, σμικρὸν δὲ καὶ τὸ μοχθηρότατον καὶ μανικώτατον δεσπόζειν; Ἀνάγκη, ἔφη. Τί οὖν; δούλην ἢ ἐλευθέραν τὴν τοιαύτην φήσεις εἶναι ψυχήν; Δούλην δή που ἔγωγε. Οὐκοῦν ἥ γε αὖ δούλη καὶ τυραννουμενη πόλις, ἥκιστα ποιεῖ ἃ βούλεται. Πολύ γε. Καὶ ἡ τυραννουμένη ἄρα ψυχὴ ἥκιστα ποιήσει ἃ ἂν βουληθῇ, ὡς περὶ ὅλης εἰπεῖν ψυχῆς· ὑπὸ δὲ οἴστρου ἀεὶ ἑλκομένη βίᾳ, ταραχῆς καὶ με-

ταμελείας μεστὴ ἔσται. Πῶς γὰρ οὔ; Πλουσίαν δὲ ἢ πενομένην ἀνάγκη τὴν τυραννουμένην πόλιν εἶναι; Πενομένην. Καὶ ψυχὴν ἄρα τυραννικὴν, πενιχρὰν καὶ ἄπληστον ἀνάγκη ἀεὶ εἶναι. Οὕτως, ἦ δ᾽ ὅς. Τί δέ; φόβου γέμειν ἆρ᾽ οὐκ ἀνάγκη τήν γε τοιαύτην πόλιν, τόν τε τοιοῦτον ἄνδρα; Πολύ γε. Ὀδυρμοὺς δὲ καὶ στεναγμοὺς καὶ θρήνους καὶ ἀλγηδόνας οἴει ἔν τινι ἄλλῃ πλείους εὑρήσειν; Οὐδαμῶς. Ἐν ἀνδρὶ δὲ ἡγῇ τὰ τοιαῦτα ἐν ἄλλῳ τινὶ πλείω εἶναι, ἢ ἐν τῷ μαινομένῳ ὑπὸ ἐπιθυμιῶν τε καὶ ἐρώτων τούτῳ τῷ τυραννικῷ; Πῶς γὰρ ἄν; ἔφη. Εἰς πάντα δὴ, οἶμαι, ταῦτά τε καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἀποβλέψας, τήν γε πόλιν τῶν πόλεων ἀθλιωτάτην ἔκρινας. Οὐκοῦν ὀρθῶς; ἔφη Καὶ μάλα, ἦν δ᾽ ἐγώ. Ἀλλὰ περὶ τοῦ ἀνδρὸς αὖ τοῦ τυραννικοῦ τί λέγεις, εἰς ταῦτα ἀποβλέπων; Μακρῷ, ἔφη, ἀθλιώτατον εἶναι τῶν ἄλλων ἁπάντων. Τοῦτο, ἦν δ᾽ ἐγὼ, οὐκέτ᾽ ὀρθῶς λέγεις. Πῶς, ἦ δ᾽ ὅς. Οὔπω, ἔφην, οἶμαι, οὗτός ἐστιν ὁ τοιοῦτος μάλιστα. Ἀλλὰ τίς μήν; Ὅδε ἴσως σοὶ ἔτι δόξει εἶναι τούτου ἀθλιώτερος. Ποῖος; Ὃς ἂν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, τυραννικὸς ὢν, μὴ ἰδιώτην βίον καταβιῷ, ἀλλὰ δυστυχὴς ᾖ. καὶ αὐτῷ ὑπό τινος συμφορᾶς ἐκπορισθῇ ὥστε τυράννῳ γενέσθαι. Τεκμαίρομαί σε, ἔφη, ἐκ τῶν προειρημένων ἀληθῆ λέγειν. Ναὶ, ἦν δ᾽ ἐγώ. Ἀλλὰ οὐκ οἴεσθαι χρὴ τὰ τοιαῦτα, ἀλλ᾽ εὖ μάλα τῷ τοιούτῳ λόγῳ σκοπεῖν. περὶ γάρ τοί τοῦ μεγίστου ἡ σκέψις, ἀγαθοῦ τε βίου καὶ κακοῦ. Ὀρθότατα, ἦ δ᾽ ὅς. Σκόπει δὴ εἰ ἄρα τὶ λέγω. δοκεῖ γάρ μοι δεῖν ἐννοῆσαι ἐκ τῶνδε, περὶ αὐτοῦ σκοποῦντας. Ἐκ τί-

νων; Ἐξ ἑνὸς ἑκάστου τῶν ἰδιωτῶν, ὅσοι πλούσιοι ἐν πόλεσιν ἀνδράποδα πολλὰ κέκτηνται. οὗτοι γὰρ τοῦτό γε προσόμοιον ἔχουσι τοῖς τυράννοις, τὸ πολλῶν ἄρχειν. διαφέρει δὲ τὸ ἐκείνου πλῆθος. Διαφέρει γάρ. Οἶσθα οὖν ὅτι οὗτοι ἀδεῶς ἔχουσι, καὶ οὐ φοβοῦνται τοὺς οἰκέτας. Τί γὰρ ἂν φοβοῖντο; Οὐδὲν, εἶπον· ἀλλὰ τὸ αἴτιον ἐννοεῖς; Ναί. Ὅτι γε πᾶσα ἡ πόλις ἑνὶ ἑκάστῳ βοηθεῖ τῶν ἰδιωτῶν. Καλῶς, ἦν δ' ἐγὼ, λέγεις. Τί δέ; εἴτις θεῶν ἄνδρα ἕνα, ὅτῳ ἐστὶν ἀνδράποδα πεντήκοντα, ἢ καὶ πλείω, ἄρας ἐκ τῆς πόλεως αὐτόν τε καὶ γυναῖκα καὶ παῖδας, θείη εἰς ἐρημίαν μετὰ τῆς ἄλλης οὐσίας τε καὶ τῶν οἰκετῶν, ὅπου αὐτῷ μηδεὶς τῶν ἐλευθέρων μέλλοι βοηθήσειν, ἐν ποίῳ ἄν τινι καὶ ὁπόσῳ φόβῳ οἴει ἂν γενέσθαι αὐτὸν περί τε αὐτοῦ καὶ παίδων καὶ γυναικὸς, μὴ ἀπόλοιντο ὑπὸ τῶν οἰκετῶν; Ἐν παντὶ, ἦ δ' ὅς, ἔγωγε. Οὐκοῦν ἀναγκάζοιτο ἄν τινας ἤδη θωπεύειν αὐτῶν τῶν δούλων, καὶ ὑπισχνεῖσθαι πολλὰ, καὶ ἐλευθεροῦν, οὐδὲν δεόμενος; καὶ κόλαξ αὐτὸς ἂν θεραπόντων ἀναφανείη; Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη, αὐτῷ, ἢ ἀπολωλέναι. Τί δ' εἰ καὶ ἄλλους, ἦν δ' ἐγὼ, ὁ θεὸς κύκλῳ κατοικίσειε γείτονας πολλοὺς αὐτῷ, οἳ ἂν μὴ ἀνέχοιντο εἴτις ἄλλος ἄλλου δεσπόζειν ἀξιοῖ, ἀλλ' εἴ που τινὰ τοιοῦτον λαμβάνοιεν, ταῖς ἐσχάταις τιμωροῖντο τιμωρίαις; Ἔτι ἂν, ἔφη, οἶμαι μᾶλλον ἐν παντὶ κακοῦ εἴη, κύκλῳ φρουρούμενος ὑπὸ πάντων πολεμίων. Ἆρ' οὖν οὐκ ἐν τοιούτῳ μὲν δεσμωτηρίῳ δέδεται ὁ τύραννος, φύσει ὢν οἷον διεληλύθαμεν, πολλῶν καὶ παντοδαπῶν φόβων καὶ ἐρώτων με-

ειός; λίχνῳ δὲ ὄντι αὐτῷ τὴν ψυχὴν, μόνῳ τῶν ἐν τῇ πόλει οὔτε ἀποδημῆσαι ἔξεστιν οὐδαμόσε, οὔτε θεωρῆσαι ὅσων δὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἐλεύθεροι ἐπιθυμηταί εἰσι; καταδεδυκὼς δὲ ἐν τῇ οἰκίᾳ ταπολλὰ ὡς γυνὴ ζῇ, φθονῶν καὶ τοῖς ἄλλοις πολίταις, ἐάν τις ἔξω ἀποδημῇ, καί τι ἀγαθὸν ὁρᾷ. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκοῦν τοῖς τοιούτοις κακοῖς πλείω καρποῦται ὁ ἀνὴρ, ὅς ἂν κακῶς ἐν ἑαυτῷ πολιτευόμενος, (ὃν νῦν δὴ σὺ ἀθλιώτατον ἔκρινας τὸν τυραννικὸν) ὡς μὴ ἰδιώτης καταβιῷ, ἀλλ᾽ ἀναγκασθῇ ὑπό τινος τύχης τυραννεῦσαι, καὶ ἑαυτοῦ ὢν ἀκράτωρ, ἄλλων ἐπιχειρήσῃ ἄρχειν; ὥσπερ εἴτις κάμνοντι σώματι καὶ ἀκράτορι ἑαυτοῦ, μὴ ἰδιωτεύων, ἀλλ᾽ ἀγωνιζόμενος πρός ἄλλα σώματα καὶ μαχόμενος ἀναγκάζοιτο διάγειν τὸν βίον. Παντάπασιν, ἔφη, ὁμοιότατά τε καὶ ἀληθέστατα λέγεις, ὦ Σώκρατες. Οὐκοῦν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὦ φίλε Γλαύκων, παντελῶς τὸ πάθος ἄθλιον, καὶ τοῦ ὑπὸ σοῦ κριθέντος χαλεπώτατα ζῆν χαλεπώτερον ἔτι ζῇ ὁ τυραννῶν; Κομιδῇ γ᾽, ἔφη. Ἔστιν ἄρα τῇ ἀληθείᾳ, κἂν εἰ μή τῳ δοκῇ, ὁ τῷ ὄντι τύραννος, τῷ ὄντι δοῦλος, τὰς μεγίστας θωπείας καὶ δουλείας, καὶ κόλαξ τῶν πονηροτάτων· καὶ τὰς ἐπιθυμίας οὐδ᾽ ὁπωστιοῦν ἀποπιμπλὰς, ἀλλὰ πλείστων ἐπιδεέστατος· καὶ πένης τῇ ἀληθείᾳ φαίνεται, ἐάν τις ὅλην ψυχὴν ἐπίστηται θεάσασθαι, καὶ φόβου γέμων δια παντὸς τοῦ βίου, σφαδασμῶν τε καὶ ὀδυνῶν πλήρης· εἴπερ τῇ τῆς πόλεως διαθέσει ἧς ἄρχει ἔοικεν. ἔοικε δέ. ἢ γάρ; Καὶ μάλα; ἔφη. Οὐκοῦν καὶ πρὸς τούτοις ἔτι ἀποδώσομεν τῷ ἀνδρὶ καὶ ἃ τοπρότερον εἴ-

πομεν, ὅτι ἀνάγκη καὶ εἶναι καὶ ἔτι μᾶλλον γίγνεσθαι αὐτῷ ἢ πρότερον, διὰ τὴν ἀρχὴν, φθονερῷ, ἀπίστῳ, ἀδίκῳ, ἀφίλῳ, ἀνοσίῳ, καὶ πάσης κακίας πανδοκεῖ τε καὶ τροφεῖ· καὶ ἐξ ἁπάντων τούτων, μάλιστα μὲν αὐτῷ δυστυχεῖ εἶναι, ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς πλησίον αὐτῷ τοιούτους ἀπεργάζεσθαι. Οὐδείς σοι, ἔφη, τῶν νοῦν ἐχόντων ἀντερεῖ. Ἴθι δή μοι, ἔφην ἐγὼ, νῦν ἤδη ὥσπερ ὁ διὰ πάντων κριτὴς ἀποφαίνεται, καὶ σὺ οὕτω, τίς πρῶτος κατὰ τὴν σὴν δόξαν εὐδαιμονίᾳ, τίς δεύτερος· καὶ τοὺς ἄλλους ἑξῆς πέντε ὄντας κρῖναι, βασιλικὸν, τιμοκρατικὸν, ὀλιγαρχικὸν, δημοκρατικὸν, τυραννικόν. Ἀλλὰ ῥᾳδία, ἔφη, ἡ κρίσις. καθάπερ γὰρ εἰσῆλθον ἔγωγε ὥσπερ χοροὺς κρίνω, ἀρετῇ καὶ κακίᾳ, καὶ εὐδαιμονίᾳ, καὶ τῷ ἐναντίῳ. Μισθωσώμεθα οὖν κήρυκα, ἦν δ' ἐγώ· ἢ αὐτὸς ἂν εἴπω, ὅτι ὁ Ἀρίστωνος υἱὸς τὸν ἄριστόν τε καὶ δικαιότατον, εὐδαιμονέστατον ἔκρινε· (τοῦτον δ' εἶναι τὸν βασιλικώτατον, καὶ βασιλεύοντα αὑτοῦ) τὸν δὲ κάκιστόν τε καὶ ἀδικώτατον, ἀθλιώτατον. τοῦτον δὲ αὖ τυγχάνειν ὄντα, ὃς ἂν τυραννικώτατος ὢν, ἑαυτοῦ τε ὅτι μάλιστα τυραννῇ, καὶ τῆς πόλεως. Ἀνειρήσθω σοὶ, ἔφη. Ἦ οὖν προσαγορεύω, εἶπον, ἐάν τε λανθάνωσι τοιοῦτοι ὄντες, ἐάν τε μὴ, πάντας ἀνθρώπους τε καὶ θεούς; Προσαγόρευε, ἔφη. Εἶεν δὴ, εἶπον· αὕτη μὲν ἡμῖν ἡ ἀπόδειξις μία ἂν εἴη. δευτέραν δὲ δεῖ τήνδε, ἐάν τι δόξῃ, εἶναι. Τίς αὕτη; Ἐπειδὴ, ὥσπερ πόλις, ἦν δ' ἐγὼ, διῄρηται κατὰ τρία εἴδη, οὕτω καὶ ψυχὴ ἑνὸς ἑκάστου τριχῇ, δέξεται, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ ἑτέραν ἀπόδειξιν. Τίνα ταύτην; Τὴν-

δε. Τριῶν ὄντων τριτταὶ καὶ ἡδοναί μοι φαίνονται, ἑνὸς ἑκάστου μία ἰδία· ἐπιθυμίαι τε ὡσαύτως καὶ ἀρχαί. Πῶς λέγεις; ἔφη. Τὸ μὲν, φαμὲν, ἦν, ᾧ μανθάνει ἄνθρωπος· τὸ δὲ, ᾧ θυμοῦται· τὸ δὲ τρίτον, διὰ πολυειδίαν, ἑνὶ οὐκ ἔχομεν ὀνόματι προσειπεῖν ἰδίῳ αὐτοῦ. ἀλλὰ ὃ μέγιστον καὶ ἰσχυρότατον εἶχεν ἐν αὐτῷ, τούτῳ ἐπωνομάσαμεν. ἐπιθυμητικὸν γὰρ αὐτὸ κεκλήκαμεν, διὰ σφοδρότητα τῶν τε περὶ ἐδωδὴν ἐπιθυμιῶν καὶ πόσιν, καὶ ἀφροδίσια, καὶ ὅσα ἄλλα τούτοις ἀκόλουθα. καὶ φιλοχρήματον δή· ὅτι διὰ χρημάτων μάλιστα ἀποτελοῦνται αἱ τοιαῦται ἐπιθυμίαι. Καὶ ὀρθῶς γ', ἔφη. Ἆρ' οὖν καὶ τὴν ἡδονὴν αὐτοῦ καὶ φιλίαν εἰ φαῖμεν εἶναι τοῦ κέρδους, μάλιστ' ἂν εἰς ἓν κεφάλαιον ἀπερειδοίμεθα τῷ λόγῳ, ὥστέ τι ἡμῖν αὐτοῖς δηλοῦν, ὁπότε τοῦτο τῆς ψυχῆς τὸ μέρος λέγοιμεν; καὶ καλοῦντες αὐτὸ φιλοχρήματον καὶ φιλοκερδὲς, ὀρθῶς ἂν καλοῖμεν; Ἔμοιγ' οὖν δοκεῖ, ἔφη. Τί δέ; τὸ θυμοειδὲς οὐ πρὸς τὸ κρατεῖν μέν τι φαμὲν καὶ νικᾶν καὶ εὐδοκιμεῖν δεῖν ὅλον ὡρμῆσθαι; Καὶ μάλα. Εἰ οὖν φιλόνεικον αὐτὸ καὶ φιλότιμον προσαγορεύοιμεν, ἦ ἐμμελῶς ἂν ἔχοι; Ἐμμελέστατα μὲν οὖν. Ἀλλὰ μὴν, ᾧ γε μανθάνομεν, παντὶ δῆλον ὅτι πρὸς τὸ εἰδέναι τὴν ἀλήθειαν ὅπῃ ἔχει, πᾶν ἀεὶ τέτακται, καὶ χρημάτων τε καὶ δόξης ἥκιστα τούτων τούτῳ μέλει. Πολύ γε. Φιλομαθὲς δὴ καὶ φιλόσοφον καλοῦντες αὐτὸ, κατὰ τρόπον ἂν καλοῖμεν. Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ ἄρχει ἐν ταῖς ψυχαῖς, τῶν μὲν τοῦτο, τῶν δὲ τὸ ἕτερον ἐκείνων, ὁπότερον ἂν τύχῃ. Οὕτως, ἔφη.

Διὰ ταῦτα δὴ καὶ ἀνθρώπων λέγομεν τὰ πρῶτα τριττὰ γένη εἶναι, φιλόσοφον, φιλόνεικον, φιλοκερδές. Κομιδῇ γε. Καὶ ἡδονῶν δὴ τρία εἴδη, ὑποκείμενον ἓν ἑκάστῳ τούτων. Πάνυ γε. Οἶσθ᾽ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὅτι εἰ θέλοις τρεῖς τοιούτους ἀνθρώπους ἐν μέρει ἕκαστον ἀνερωτᾷν τίς τούτων τῶν βίων ἥδιστος, τὸν ἑαυτοῦ ἕκαστος μάλιστα ἐγκωμιάσεται· ὅ, τε χρηματιστικὸς, πρὸς τὸ κερδαίνειν, τὴν τοῦ τιμᾶσθαι ἡδονὴν, ἢ τὴν τοῦ μανθάνειν, οὐδενὸς ἀξίαν φήσει εἶναι, εἰ μὴ εἴτις αὐτῶν ἀργύριον ποιεῖ. Ἀληθῆ, ἔφη. Τί δὲ ὁ φιλότιμος; ἦν δ᾽ ἐγὼ, οὐ τὴν μὲν ἀπὸ τῶν χρημάτων ἡδονὴν, φορτικήν τινα ἡγεῖται, καὶ αὖ τὴν ἀπὸ τοῦ μανθάνειν; ὅτι μὴ μάθημα τιμὴν φέροι, καπνὸν δὴ καὶ φλυαρίαν οἰόμενος; Οὕτως, ἔφη, ἔχει. Τὸν δὲ φιλόσοφον, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ποιώμεθα τὰς ἄλλας ἡδονὰς νομίζειν οὐδὲν πρὸς τὴν τοῦ εἰδέναι τἀληθὲς ὅπη ἔχει· καὶ ἐν τῷ τοιούτῳ τινὶ ἀεὶ εἶναι μανθάνοντα, τῆς ἡδονῆς οὐ πάνυ πόῤῥω· τὰς δ᾽ ἄλλας καλεῖν τῷ ὄντι ἀναγκαίας, ὡς οὐδὲν τῶν ἄλλων δεόμενον, εἰ μὴ ἀνάγκη ἦν. Εὖ, ἔφη, δεῖ εἰδέναι. Ὅτε δὴ οὖν, εἶπον, ἀμφισβητοῦνται ἑκάστου τοῦ εἴδους αἱ ἡδοναὶ, καὶ αὐτὸς ὁ βίος, μὴ ὅτι πρὸς τὸ κάλλιον καὶ αἴσχιον ζῆν, μηδὲ τὸ χεῖρον καὶ ἄμεινον, ἀλλὰ πρὸς αὐτὸ τὸ ἥδιον καὶ ἀλυπότερον, πῶς ἂν εἰδεῖμεν τίς αὐτῶν ἀληθέστατα λέγει; Οὐ πάνυ, ἔφη, ἔγωγε ἔχω εἰπεῖν. Ἀλλ᾽ ὧδε σκόπει. τίνι χρὴ κρίνεσθαι τὰ μέλλοντα καλῶς κριθήσεσθαι; ἆρ᾽ οὐκ ἐμπειρίᾳ τε καὶ φρονήσει καὶ λόγῳ; ἢ τούτων ἔχοι ἄν τις βέλτιον κριτήριον; Καὶ πῶς ἄν; ἔφη. Σκό-

και δή. τριῶν ὄντων τῶν ἀνδρῶν, τίς ἐμπειρότατος πασῶν ὧν εἴπομεν ἡδονῶν; πότερον ὁ φιλοκερδής, μανθάνων αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν οἷόν ἐστιν, ἐμπειρότερος δοκεῖ σοι εἶναι τῆς ἀπὸ τοῦ εἰδέναι ἡδονῆς, ἢ ὁ φιλόσοφος, τῆς ἀπὸ τοῦ κερδαίνειν; Πολύ, ἔφη, διαφέρει. τῷ μὲν γὰρ ἀνάγκη γεύεσθαι τῶν ἑτέρων, ἐκ παιδὸς ἀρξαμένῳ· τῷ δὲ φιλοκερδεῖ, ὅπῃ πέφυκε τὰ ὄντα μανθάνοντι, τῆς ἡδονῆς ταύτης, ὡς γλυκεῖά ἐστιν, οὐκ ἀνάγκη γεύεσθαι, οὐδ' ἐμπείρῳ γίγνεσθαι· μᾶλλον δὲ καὶ προθυμουμένῳ οὐ ῥᾴδιον. Πολὺ ἄρ', ἦν δ' ἐγώ, διαφέρει τοῦ γε φιλοκερδοῦς ὁ φιλόσοφος, ἐμπειρίᾳ ἀμφοτέρων τῶν ἡδονῶν. Πολὺ μέντοι. Τί δὲ τοῦ φιλοτίμου; ἆρα μᾶλλον ἔμπειρός ἐστι τῆς ἀπὸ τοῦ τιμᾶσθαι ἡδονῆς, ἢ ἐκεῖνος τῆς ἀπὸ τοῦ φρονεῖν; Ἀλλὰ τιμή, ἔφη, ἐάν περ ἐξεργάζωνται ἐπὶ ὃ ἕκαστος ὥρμηκε, πᾶσιν αὐτοῖς ἕπεται. καὶ γὰρ ὁ πλούσιος ὑπὸ πολλῶν τιμᾶται, καὶ ὁ ἀνδρεῖος, καὶ ὁ σοφός· ὥστε ἀπό γε τοῦ τιμᾶσθαι, οἷόν ἐστι, πάντες τῆς ἡδονῆς ἔμπειροι· τῆς δὲ τοῦ ὄντος θέας, οἵαν ἡδονὴν ἔχει, ἀδύνατον ἄλλῳ γεγεῦσθαι πλὴν τῷ φιλοσόφῳ. Ἐμπειρίας μὲν ἄρα, εἶπον, ἕνεκα κάλλιστα τῶν ἀνδρῶν κρίνει οὗτος. Πολύ γε. Καὶ μὴν μετά γε φρονήσεως μόνος ἔμπειρος γεγονὼς ἔσται. Τί μήν; Ἀλλὰ μὴν καὶ δι' οὗ γε δεῖ ὀργάνου κρίνεσθαι, οὐ τοῦ φιλοκερδοῦς τοῦτο τὸ ὄργανον, οὐδὲ τοῦ φιλοτίμου, ἀλλὰ τοῦ φιλοσόφου. Τὸ ποῖον; Διὰ λόγων που ἔφαμεν δεῖν κρίνεσθαι. ἦ γάρ; Ναί. Λόγοι δέ, τούτου μάλιστα ὄργανον. Πῶς δ' οὔ; Οὐκοῦν εἰ μὲν πλούτῳ καὶ κέρδει ἄριστα ἐκρίνετο τὰ κρινόμενα, ἃ ἐπῄνει ὁ φι-

λοκερδὴς καὶ ἔψεγεν, ἀνάγκη ἂν ἦν ταῦτα ἀληθέςατα εἶναι. Πολλή γε. Εἰ δὲ τιμή τε καὶ νίκη καὶ ἀνδρεία, ἆρ' οὐχ ἃ ὁ φιλότιμός τε καὶ φιλόνεικος; Δῆλον. Ἐπειδὴ δ' ἐμπειρίᾳ καὶ φρονήσει καὶ λόγῳ, ἀνάγκη, ἔφη, ἃ ὁ φιλόσοφός τε καὶ ὁ φιλολόγος ἐπαινεῖ, ἀληθέστατα εἶναι. Τριῶν ἄρα οὐσῶν τῶν ἡδονῶν, ἡ τούτου τοῦ μέρους τῆς ψυχῆς ᾧ μανθάνομεν, ἡδίστη ἂν εἴη· καὶ ἐν ᾧ ἡμῶν τοῦτο ἄρχει, ὁ τούτου βίος ἥδιστος. Πῶς δ' οὐ μέλλει; ἔφη. κύριος γοῦν ἐπαινέτης ὢν, ἐπαινεῖ τὸν ἑαυτοῦ βίον ὁ φρόνιμος. Τίνα δὲ δεύτερον, εἶπον, βίον καὶ τίνα δευτέραν ἡδονὴν φησὶν ὁ κριτὴς εἶναι; δῆλον ὅτι τὴν τοῦ πολεμικοῦ τε καὶ φιλοτίμου. ἐγγυτέρω γὰρ αὐτοῦ ἐστιν ἢ ἡ τοῦ χρηματιστοῦ. ὑστάτην δὲ τὴν τοῦ φιλοκερδοῦς, ὡς ἔοικε. Τί μήν; ἦ δ' ὅς. Ταῦτα μὲν τοίνυν οὕτω δυ' ἐφεξῆς ἂν εἴη καὶ δὶς νενικηκὼς ὁ δίκαιος τὸν ἄδικον· τὸ δὲ τρίτον ὀλυμπικῶς τῷ σωτῆρί τε καὶ τῷ Ὀλυμπίῳ Διΐ, ἄθρει ὅτι οὐδὲ παναληθὴς ἐστιν ἡ τῶν ἄλλων ἡδονὴ, πλὴν τῆς τοῦ φρονίμου, οὐδὲ καθαρὰ, ἀλλ' ἐσκιαγραφημένη τὶς, ὡς ἐγὼ δοκῶ μοι τῶν σοφῶν τινος ἀκηκοέναι. Καίτοι τοῦτ' ἂν εἴη μέγιστόν τε καὶ κυριώτατον τῶν πτωμάτων. Πολύ γε. ἀλλὰ πῶς λέγεις; Ὧδ', εἶπον, ἐξευρήσω, σοῦ ἀποκρινομένου ζητῶν ἅμα. Ἐρώτα δὴ, ἔφη. Λέγε δὴ, ἦν δ' ἐγώ· οὐκ ἐναντίον φαμὲν λύπην ἡδονῇ; Καὶ μάλα. Οὐκοῦν καὶ τὸ μήτε χαίρειν μήτε λυπεῖσθαι, εἶναί τι; Εἶναι μέντοι. Μεταξὺ τούτοιν ἀμφοῖν ἐν μέσῳ ὂν, ἡσυχίαν τινὰ περὶ ταῦτα τῆς ψυχῆς. ἢ οὐχ οὕτως αὐτὸ λέγεις; Οὕτως, ἦ δ' ὅς. Ἆρα οὐ μνημο-

νεύεις, ἦν δ' ἐγὼ, τοὺς τῶν καμνόντων λόγους, οὓς λέγουσιν ὅταν κάμνωσι; Ποίους; Ὡς οὐδὲν ἄρα ἐστὶν ἥδιον τοῦ ὑγιαίνειν· ἀλλὰ σφᾶς ἐλελήθει, πρὶν κάμνειν, ἥδιστον ὄν. Μέμνημαι, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τῶν περιωδυνίᾳ τινὶ ἐχομένων ἀκούεις λεγόντων ὡς οὐδὲν ἥδιον τοῦ παύσασθαι ὀδυνώμενον; Ἀκούω. Καὶ ἐν ἄλλοις γε, οἶμαι, πολλοῖς τοιούτοις αἰσθάνῃ γιγνομένους τοὺς ἀνθρώπους· ἐν οἷς ὅταν λυπῶνται, τὸ μὴ λυπεῖσθαι καὶ τὴν ἡσυχίαν τοῦ τοιούτου ἐγκωμιάζουσιν, ὡς ἥδιστον ὂν, οὐ τὸ χαίρειν. Τοῦτο γὰρ, ἔφη, τότε ἡδὺ ἴσως καὶ ἀγαπητὸν γίνεται, ἡσυχία. Καὶ ὅταν παύσηται ἄρα, εἶπον, χαίρων τὶς, ἡ τῆς ἡδονῆς ἡσυχία λυπηρὸν ἔσται. Ἴσως, ἔφη. Ὃ μεταξὺ ἄρα νῦν δὴ ἀμφοτέρων ἔφαμεν εἶναι, τὴν ἡσυχίαν, τοῦτό ποτε ἀμφότερα ἔσται, λύπη τε καὶ ἡδονή. Ἔοικεν. Ἦ καὶ δυνατὸν, τὸ μηδέτερα ὂν, ἀμφότερα γίγνεσθαι; Οὔ μοι δοκεῖ. Καὶ μὴν τό γε ἡδὺ ἐν ψυχῇ γιγνόμενον καὶ τὸ λυπηρὸν, κίνησίς τις ἀμφοτέρω ἐστόν· ἢ οὔ; Ναί. Τὸ δὲ μήτε λυπηρὸν, μήτε ἡδὺ, οὐχὶ ἡσυχία μέντοι καὶ ἐν μέσῳ τούτοιν ἐφάνη ἄρτι; Ἐφάνη γάρ. Πῶς οὖν ὀρθῶς ἐστι τὸ μὴ ἀλγεῖν, ἡδὺ ἡγεῖσθαι; ἢ, τὸ μὴ χαίρειν, ἀνιαρόν; Οὐδαμῶς. Οὐκ ἔστιν ἄρα τοῦτο, ἀλλὰ φαίνεται, ἦν δ' ἐγὼ, παρὰ τὸ ἀλγεινὸν, ἡδὺ, καὶ παρὰ τὸ ἡδὺ, ἀλγεινόν. τότε ἡ ἡσυχία· καὶ οὐδὲν ὑγιὲς τούτων τῶν φαντασμάτων πρὸς ἡδονῆς ἀλήθειαν, ἀλλὰ γοητεία τις. Ὡς γοῦν ὁ λόγος, ἔφη, σημαίνει. Ἴδε τοίνυν, ἔφην δ' ἐγὼ, ἡδονὰς, αἳ οὐκ ἐκ λυπῶν εἰσιν· ἵνα μὴ πολλάκις οἰηθῇς ἐν τῷ παρόντι οὕτω τούτω πεφυ-

κέναι, ἡδονὴν μὲν, παῦλαν λύπης εἶναι· λύπην δὲ, ἡδονῆς. Ποῦ δὴ, ἔφη, καὶ ποίας λέγεις; Πολλαὶ μὲν, εἶπον, καὶ ἄλλαι, μάλιστα δ' εἰ θέλεις ἐννοῆσαι τὰς περὶ τὰς ὀδμὰς ἡδονάς. αὗται γὰρ οὐ προλυπηθέντι ἐξαίφνης ἀμήχανοι τὸ μέγεθος γίγνονται· παυσάμεναί τε, λύπην οὐδεμίαν καταλείπουσιν. Ἀληθέστατα, ἔφη. Μὴ ἄρα πειθώμεθα καθαρὰν ἡδονὴν εἶναι τὴν λύπης ἀπαλλαγὴν, μηδὲ λύπην, τὴν ἡδονῆς. Μὴ γάρ. Ἀλλὰ μέντοι, εἶπον, αἵγε διὰ τοῦ σώματος ἐπὶ τὴν ψυχὴν τείνουσαι, καὶ λεγόμεναι ἡδοναὶ, σχεδὸν αἱ πλεῖσταί τε καὶ μέγισται, τούτου τοῦ εἴδους εἰσὶ, λυπῶν τινὲς ἀπαλλαγαί. Εἰσὶ γάρ. Οὐκοῦν καὶ αἱ περὶ μελλόντων τούτων ἐκ προσδοκίας γιγνόμεναι προαισθήσεις τε καὶ προλυπήσεις κατὰ ταὐτὰ ἔχουσι; Κατὰ ταὐτά. Οἶσθ' οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, οἷαί εἰσι, καὶ ᾧ μάλιστα ἐοίκασι; Τῷ; ἔφη. Νομίζεις τὶ, εἶπον, ἐν τῇ φύσει εἶναι, τὸ μὲν, ἄνω, τὸ δὲ, κάτω, τὸ δὲ, μέσον; Ἔγωγε. Οἴει οὖν ἄν τινα ἐκ τοῦ κάτω φερόμενον πρὸς τὸ μέσον, ἄλλό τι οἴεσθαι ἢ ἄνω φέρεσθαι; καὶ ἐν μέσῳ στάντα, ἀφορῶντα ὅθεν ἐνήνεκται, ἄλλοθί που ἂν ἡγεῖσθαι εἶναι, ἢ ἐν τῷ ἄνω, μὴ ἑωρακότα τὸ ὡς ἀληθῶς ἄνω; Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε, ἔφη, ἄλλως οἶμαι οἰηθῆναι ἂν τὸν τοιοῦτον. Ἀλλ' εἰ πάλιν γ', ἔφην, φέροιτο κάτω, κάτω τ' ἂν οἴοιτο φέρεσθαι, καὶ ἀληθῆ οἴοιτο; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκοῦν ταῦτα πάσχοι ἂν πάντα, διὰ τὸ μὴ ἔμπειρος εἶναι τοῦ ἀληθινῶς ἄνω τε ὄντος καὶ ἐν μέσῳ καὶ κάτω; Δῆλον δή. Θαυμάζοις ἂν οὖν εἰ καὶ ἄπειροι ἀληθείας περὶ πολλῶν τε ἄλλων μὴ ὑγιεῖς δό-

ξας ἔχουσι, πρός τε ἡδονὴν καὶ λύπην, καὶ τὸ μεταξὺ τούτων, οὕτω διάκεινται, ὥστε ὅταν μὲν ἐπὶ τὸ λυπηρὸν φέρωνται, ἀληθῆ τε οἴονται καὶ τῷ ὄντι λυποῦνται; ὅταν δὲ ἀπὸ λύπης ἐπὶ τὸ μεταξὺ, σφόδρα μὲν οἴονται πρὸς πληρώσει τε καὶ ἡδονῇ γίγνεσθαι, ὥσπερ πρὸς μέλαν, φαιὸν ἀποσκοποῦντες, ἀπειρίᾳ λευκοῦ, καὶ πρὸς τὸ ἄλυπον οὕτω λύπην ἀφορῶντες, ἀπειρίᾳ ἡδονῆς, ἀπατῶνται; Μὰ Δί', ἦ δ' ὅς, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον εἰ μὴ οὕτως ἔχει. Ὧδέ γε οὖν, εἶπον, ἐννόει· οὐχὶ πεῖνα καὶ δίψη καὶ τὰ τοιαῦτα κενώσεις τινές εἰσι τῆς περὶ τὸ σῶμα ἕξεως; Τί μήν; Ἄγνοια δὲ καὶ ἀφροσύνη ἆρ' οὐ κενότης ἐστὶ τῆς περὶ ψυχὴν ἕξεως; Μάλα γε. Οὐκοῦν καὶ πληροῖτ' ἂν ὅ, τε τροφῆς μεταλαμβάνων, καὶ ὁ νοῦν ἴσχων; Πῶς δ' οὔ; Πλήρωσις δὲ ἀληθεστέρα τοῦ ἧττον ἢ τοῦ μᾶλλον ὄντος; Δῆλον ὅτι τοῦ μᾶλλον. Πότερα οὖν ἡγῇ τὰ γένη μᾶλλον καθαρᾶς οὐσίας μετέχειν; τὰ οἷον σίτου τε καὶ ποτοῦ καὶ ὄψου καὶ ξυμπάσης τροφῆς, ἢ τὸ δόξης τε ἀληθοῦς εἶδος, καὶ ἐπιστήμης καὶ νοῦ, καὶ ξυλλήβδην ἁπάσης ἀρετῆς; ὧδε δὲ κρῖναι· τὸ τοῦ ἀεὶ ὁμοίου ἐχόμενον καὶ ἀθανάτου, καὶ ἀληθείας, καὶ αὐτὸ τοιοῦτον ὂν καὶ ἐν τοιούτῳ γιγνόμενον, μᾶλλον εἶναί σοι δοκεῖ, ἢ τὸ μηδέποτε ὁμοίου καὶ θνητοῦ, καὶ αὐτὸ τοιοῦτον καὶ ἐν τοιούτῳ γιγνόμενον; Πολὺ, ἔφη, διαφέρει τὸ τοῦ ἀεὶ ὁμοίου. Ἡ οὖν ἀεὶ ὁμοίου οὐσία οὐσίας τι μᾶλλον ἢ ἐπιστήμης μετέχει; Οὐδαμῶς. Τί δ' ἀληθείας; Οὐδὲ τοῦτο. Εἰ δὲ ἀληθείας ἧττον, οὐ καὶ οὐσίας; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν ὅλως

τὰ περὶ τὴν τοῦ σώματος θεραπείαν γένη τῶν γενῶν αὖ τῶν περὶ τὴν τῆς ψυχῆς θεραπείαν, ἧττον ἀληθείας τε καὶ οὐσίας μετέχει; Πολύ γε. Σῶμα δὲ αὐτὸ ψυχῆς οὐκ οἴει οὕτως; Ἔγωγε. Οὐκοῦν τὸ τῶν μᾶλλον ὄντων πληρούμενον, καὶ αὐτὸ μᾶλλον ὄν, ὄντως μᾶλλον πληροῦται, ἢ τὸ τῶν ἧττον ὄντων, καὶ αὐτὸ ἧττον ὄν; Πῶς γὰρ οὔ; Εἰ ἄρα τὸ πληροῦσθαι τῶν φύσει προσηκόντων ἡδύ ἐστι, τὸ τῷ ὄντι καὶ τῶν μᾶλλον ὄντων πληρούμενον, μᾶλλον ὄντως τε καὶ ἀληθεστέρως χαίρειν ἂν ποιοῖ ἡδονῇ ἀληθεῖ· τὸ δὲ τῶν ἧττον ὄντων μεταλαμβάνον, ἧττόν τε ἂν ἀληθῶς καὶ βεβαίως πληροῖτο, καὶ ἀπιστοτέρας ἂν ἡδονῆς καὶ ἧττον ἀληθοῦς μεταλαμβάνοι. Ἀναγκαιότατα, ἔφη. Οἱ ἄρα φρονήσεως καὶ ἀρετῆς ἄπειροι, εὐωχίαις δὲ καὶ τοῖς τοιούτοις ἀεὶ ξυνόντες, κάτω, ὡς ἔοικε, καὶ μέχρι πάλιν πρὸς τὸ μεταξὺ φέρονταί τε, καὶ ταύτῃ πλανῶνται διὰ βίου· ὑπερβάντες δὲ τοῦτο, πρὸς τὸ ἀληθὲς ἄνω οὔτε ἀνέβλεψαν πώποτε, οὔτε ἠνέχθησαν· οὐδὲ τοῦ ὄντος τῷ ὄντι ἐπληρώθησαν, οὐδὲ βεβαίου τε καὶ καθαρᾶς ἡδονῆς ἐγεύσαντο· ἀλλὰ βοσκημάτων δίκην κάτω ἀεὶ βλέποντες, καὶ κεκυφότες εἰς γῆν καὶ εἰς τραπέζας, βόσκονται χορταζόμενοι καὶ ὀχεύοντες, καὶ ἕνεκα τῆς τούτων πλεονεξίας λακτίζοντες καὶ κυρίττοντες ἀλλήλους σιδηροῖς κέρασί τε καὶ ὁπλαῖς, ἀποκτιννύασι δι' ἀπληστίαν· ἅτε οὐχὶ τοῖς οὖσιν οὐδὲ τὸ ὂν οὔτε τὸ στέγον ἑαυτῶν πιμπλάντες. Παντελῶς, ἔφη ὁ Γλαύκων, τὸν τῶν πολλῶν, ὦ Σώκρατες, χρησμῳδεῖς βίον. Ἆρ' οὖν οὐκ ἀνάγκη καὶ ἡδοναῖς ξυνεῖναι με-

μιγμέναις λύπαις, εἰδώλοις τῆς ἀληθοῦς ἡδονῆς, καὶ ἐσκιαγραφημέναις, ὑπὸ τῆς παρ᾽ ἀλλήλας θέσεως ἀποχραινομέναις; ὥστε σφοδροὺς ἑκατέρας φαίνεσθαι, καὶ ἔρωτας ἑαυτῶν λυττῶντας τοῖς ἄφροσιν ἐντίκτειν· καὶ περιμαχήτους εἶναι, ὥσπερ τὸ τῆς Ἑλένης εἴδωλον ὑπὸ τῶν ἐν Τροίᾳ Στησίχορος φησὶ γενέσθαι περιμάχητον, ἀγνοίᾳ τοῦ ἀληθοῦς. Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη, τοιοῦτόν τι αὐτὸ εἶναι. Τί δὲ περὶ τὸ θυμοειδές; οὐχ ἕτερα τοιαῦτα ἀνάγκη γίγνεσθαι, ὃς ἂν αὐτὸ τοῦτο διαπράττηται, ἢ φθόνῳ, διὰ φιλοτιμίαν, ἢ βίᾳ, διὰ φιλονεικίαν, ἢ θυμῷ, διὰ δυσκολίαν, πλησμονὴν τιμῆς τε καὶ νίκης καὶ θυμοῦ διώκων ἄνευ λογισμοῦ τε καὶ νοῦ; Τοιαῦτα, ἦ δ᾽ ὅς, ἀνάγκη καὶ περὶ τοῦτο εἶναι. Τί οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ, θαῤῥοῦντες λέγωμεν ὅτι καὶ περὶ τὸ φιλοκερδὲς καὶ τὸ φιλόνεικον ὅσαι ἐπιθυμίαι εἰσὶν, αἳ μὲν, ἂν τῇ ἐπιστήμῃ καὶ λόγῳ ἑπόμεναι, καὶ μετὰ τούτων τὰς ἡδονὰς διώκουσαι ἃς ἂν τὸ φρόνιμον ἐξηγῆται, λαμβάνωσι, τὰς ἀληθεστάτας τε λήψονται ὡς οἷόντε αὐταῖς ἀληθεῖς λαβεῖν, ἅτε ἀληθείᾳ ἑπόμεναι, καὶ τὰς ἑαυτῶν οἰκείας; εἴπερ τὸ βέλτιστον ἑκάστῳ, τοῦτο καὶ οἰκειότατον. Ἀλλὰ μὴν, ἔφη, οἰκειότατόν γε. Τῷ φιλοσόφῳ ἄρα ἑπομένης ἁπάσης τῆς ψυχῆς, καὶ μὴ στασιαζούσης, ἑκάστῳ τῷ μέρει ὑπάρχει εἴς τε τἄλλα, τὰ ἑαυτοῦ πράττειν καὶ δικαίῳ εἶναι, καὶ δὴ καὶ τὰς ἡδονὰς τὰς ἑαυτοῦ ἕκαστον, καὶ τὰς βελτίστας, καὶ εἰς τὸ δυνατὸν τὰς ἀληθεστάτας καρποῦσθαι. Κομιδῇ μὲν οὖν. Ὅταν δὲ ἄρα τῶν ἑτέρων τὶ κρατήσῃ, ὑπάρχει αὐτῷ μήτε τὴν ἑαυτοῦ ἡδονὴν ἐξευρί-

σκειν, τά τε ἄλλα ἀναγκάζειν ἀλλοτρίαν καὶ μὴ ἀληθῆ ἡδονὴν διώκειν. Οὕτως, ἔφη. Οὐκοῦν ἃ πλεῖστον φιλοσοφίας τε καὶ λόγου ἀφέστηκε, μάλιστα ἂν τοιαῦτα ἐξεργάζοιτο; Πολύ γε. Πλεῖστον δὲ λόγου ἀφίσταται οὐχ ὅπερ νόμου τε καὶ τάξεως; Δῆλον δή. Ἐφάνησαν δὲ πλεῖστον ἀφεστῶσαι οὐχ αἱ ἐρωτικαί τε καὶ τυραννικαὶ ἐπιθυμίαι; Πολύ γε. Ἐλάχιστον δὲ αἱ βασιλικαί τε καὶ κόσμιαι; Ναί. Πλεῖστον δή, οἶμαι, ἀληθοῦς ἡδονῆς καὶ οἰκείας ὁ τύραννος ἀφεστήσει· ὁ δὲ, ὀλίγιστον. Ἀνάγκη. Καὶ ἀηδέστατα ἄρα, εἶπον, ὁ τύραννος βιώσεται· ὁ δὲ βασιλεὺς, ἥδιστα. Πολλὴ ἀνάγκη. Οἶσθ' οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, ὅσῳ ἀηδέστερον ζῇ τύραννος βασιλέως; Ἂν εἴπῃς, ἔφη. Τριῶν ἡδονῶν, ὡς ἔοικεν, οὐσῶν· μιᾶς μὲν, γνησίας, δυοῖν δὲ, νόθοιν· τὸ νόθον εἰς τὸ ἐπέκεινα ὑπερβὰς ὁ τύραννος, φυγὼν νόμον τε καὶ λόγον, δούλαις τισὶ δορυφόροις ἡδοναῖς ξυνοικεῖ, καὶ ὁπόσα ἐλαττοῦται, οὐδὲ πάνυ ῥᾴδιον εἰπεῖν, πλὴν ἴσως ὧδε. Πῶς; ἔφη. Ἀπὸ τοῦ ὀλιγαρχικοῦ τρίτος που ὁ τύραννος ἀφειστήκει. ἐν μέσῳ γὰρ αὐτῷ ὁ δημοτικὸς ἦν. Ναί. Οὐκοῦν καὶ ἡδονῆς τρίτῳ εἰδώλῳ πρὸς ἀλήθειαν ἀπ' ἐκείνου ξυνοικοῖ ἂν, εἰ τὰ πρόσθεν ἀληθῆ. Οὕτω. Ὁ δέ γε ὀλιγαρχικὸς, ἀπὸ τοῦ βασιλικοῦ αὖ τρίτος, ἐὰν εἰς ταὐτὸν ἀριστοκρατικὸν καὶ βασιλικὸν τιθῶμεν. Τρίτος γάρ. Τριπλασίου ἄρα, ἦν δ' ἐγὼ, τριπλάσιον ἀριθμῷ ἀληθοῦς ἡδονῆς ἀφέστηκε τύραννος. Φαίνεται. Ἐπίπεδον ἄρ', ἔφην, ὡς ἔοικε τὸ εἴδωλον κατὰ τὸν τοῦ μήκους ἀριθμὸν ἡδονῆς τυραννικῆς ἂν εἴη. Κομιδῇ γε. Κατὰ δὲ δύναμιν καὶ τὴν

τρίτην αὔξην, δῆλον δὴ ἀπόστασιν ὅσην ἀφεστηκὼς γιγνεται. Δῆλον, ἔφη, τῷ γε λογιστικῷ. Οὐκοῦν ἐάν τις μεταστρέψας, ἀληθείᾳ ἡδονῆς τὸν βασιλέα τοῦ τυράννου ἀφεστηκότα λέγῃ, ὅσον ἀφέστηκεν ἐννέα καὶ εἴκοσι καὶ ἑπτακοσιοπλασιάκις, ἥδιον αὐτὸν ζῶντα εὑρήσει τελειωθείσῃ τῇ πολλαπλασιώσει· τὸν δὲ τύραννον, ἀνιαρώτερον τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἀποστάσει. Ἀμήχανον, ἔφη, λογισμὸν καταπεφόρηκας τῆς διαφορότητος τοῖν ἀνδροῖν, τοῦ τε δικαίου καὶ τοῦ ἀδίκου πρὸς ἡδονήν τε καὶ λύπην. Καὶ μέντοι καὶ ἀληθῆ καὶ προσήκοντά γε, ἦν δ' ἐγὼ, βίοις ἀριθμόν· εἴπερ αὐτοῖς προσήκουσιν ἡμέραι καὶ νύκτες, καὶ μῆνες καὶ ἐνιαυτοί. Ἀλλὰ μὴν, ἔφη, προσήκουσιν. Οὐκοῦν, εἰ τοσοῦτον ἡδονῇ νικᾷ ὁ ἀγαθός τε καὶ δίκαιος τὸν κακόν τε καὶ ἄδικον, ἀμηχάνῳ δὴ ὅσῳ πλεῖον νικήσει εὐσχημοσύνῃ τε βίου καὶ κάλλει καὶ ἀρετῇ. Ἀμηχάνῳ μέντοι νὴ Δία, ἔφη. Εἶεν δὴ, εἶπον· ἐπειδὴ ἐνταῦθα λόγου γεγόναμεν, ἀναλάβωμεν τὰ πρῶτα λεχθέντα, δι' ἃ δεῦρ' ἥκομεν. ἦν δέ που λεγόμενον, λυσιτελεῖν ἀδικεῖν τῷ τελέως μὲν ἀδίκῳ, δοξαζομένῳ δὲ δικαίῳ. ἢ οὐχ οὕτως ἐλέχθη; Οὕτω μὲν οὖν. Νῦν δὴ, ἔφην, αὐτὸ διαλεγώμεθα, ἐπειδὴ διωμολογησάμεθα, τό, τε ἀδικεῖν καὶ τὸ δίκαια πράττειν, ἣν ἑκάτερον ἔχει δύναμιν. Πῶς; ἔφη. Εἰκόνα πλάσαντες τῆς ψυχῆς λόγῳ· ἵνα εἰδῇ ὁ ἐκεῖνα λέγων οἷα ἔλεγε. Ποίαν τινά; ἦ δ' ὅς. Τῶν τοιούτων τινὰ, ἦν δ' ἐγὼ, οἷαι μυθολογοῦνται παλαιαὶ γενέσθαι φύσεις, ἥ τε Χιμαίρας, καὶ ἡ Σκύλλης, καὶ Κερβέρου, καὶ ἄλλαι τινὲς συχναὶ λέγονται συμπε-

φυκυῖαι ἰδέαι πολλαὶ εἰς ἓν γενέσθαι. Λέγονται γὰρ, ἔφη. Πλάττε τοίνυν μίαν μὲν ἰδέαν θηρίου ποικίλου καὶ πολυκεφάλου, ἡμέρων δὲ θηρίων ἔχοντος κεφαλὰς κύκλῳ καὶ ἀγρίων· καὶ δυνατοῦ μεταβάλλειν καὶ φύειν ἐξ αὑτοῦ ταῦτα πάντα. Δεινοῦ πλάστου, ἔφη, τὸ ἔργον· ὅμως δὲ, ἐπειδὴ εὐπλαστότερον κηροῦ καὶ τῶν τοιούτων λόγος, πεπλάσθω. Μίαν δὴ τοίνυν ἄλλην ἰδέαν λέοντος, μίαν δὲ ἀνθρώπου· πολὺ δὲ μέγιστον ἔστω τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον· δεύτερον, τὸ δεύτερον. Ταῦτα, ἔφη, ῥᾴω· καὶ πέπλασται. Σύναπτε τοίνυν αὐτὰ εἰς ἓν τρία ὄντα, ὥστε πη ξυμπεφυκέναι ἀλλήλοις. Συνῆπται, ἔφη. Περίπλασον δὴ αὐτοῖς ἔξωθεν ἑνὸς εἰκόνα, τὴν τοῦ ἀνθρώπου· ὥστε τῷ μὴ δυναμένῳ τὰ ἐντὸς ὁρᾶν, ἀλλὰ τὸ ἔξω μόνον ἔλυτρον ὁρῶντι, ἓν ζῶον φαίνεσθαι ἄνθρωπον. Περιπέπλασται, ἔφη. Λέγωμεν δὴ, τῷ λέγοντι ὡς λυσιτελεῖ τούτῳ ἀδικεῖν τῷ ἀνθρώπῳ, δίκαια δὲ πράττειν οὐ ξυμφέρει, ὅτι οὐδὲν ἄλλο φησὶν, ἢ λυσιτελεῖν αὐτῷ, τὸ παντοδαπὸν θηρίον εὐωχοῦντι, ποιεῖν ἰσχυρὸν καὶ τὸν λέοντα καὶ τὰ περὶ τὸν λέοντα· τὸν δὲ ἄνθρωπον λιμοκτονεῖν καὶ ποιεῖν ἀσθενῆ, ὥστε ἕλκεσθαι ὅπη ἂν ἐκείνων ὁπότερον ἄγοι· καὶ μηδὲν ἕτερον ἑτέρῳ ξυνεθίζειν μηδὲ φίλον ποιεῖν, ἀλλ' ἐᾷν αὐτὰ ἐν αὑτοῖς δάκνεσθαί τε καὶ μαχόμενα ἐσθίειν ἄλληλα. Παντάπασι γὰρ, ἔφη, ταῦτ' ἂν λέγοι ὁ τὸ ἀδικεῖν ἐπαινῶν. Οὐκοῦν αὖ ὁ τὰ δίκαια λέγων λυσιτελεῖν, φαίη ἂν δεῖν ταῦτα πράττειν καὶ ταῦτα λέγειν, ὅθεν τοῦ ἀνθρώπου ὁ ἐντὸς ἄνθρωπος ἔσται ἐγκρατέστατος· καὶ τοῦ πολυκεφάλου θρέμματος

ἐπιμελήσεται, ὥσπερ γεωργός, τὰ μὲν ἥμερα τρέφων καὶ τιθασσεύων, τὰ δὲ ἄγρια ἀποκωλύων φύεσθαι, ξύμμαχον ποιησάμενος τὴν τοῦ λέοντος φύσιν, καὶ κοινῇ πάντων κηδόμενος, φίλα ποιησάμενος ἀλλήλοις τε καὶ αὑτῷ, οὕτω θρέψει. Κομιδῇ γὰρ αὖ λέγει ταῦτα ὁ τὸ δίκαιον ἐπαινῶν. Κατὰ πάντα τρόπον δή, ὁ τὰ μὲν δίκαια ἐγκωμιάζων, ἀληθῆ ἂν λέγοι· ὁ δὲ τὰ ἄδικα, ψεύδοιτο. πρός τε γὰρ ἡδονὴν καὶ πρὸς εὐδοξίαν καὶ ὠφέλειαν σκοπουμένῳ, ὁ μὲν ἐπαινέτης τοῦ δικαίου ἀληθεύει, ὁ δὲ ψέκτης οὐδὲν ὑγιές· οὐδ᾽ εἰδὼς ψέγει ὅ, τι ψέγοι. Οὔ μοι δοκεῖ, ἦ δ᾽ ὅς, οὐδαμῇ γε. Πείθωμεν τοίνυν αὐτὸν πρᾴως (οὐ γὰρ ἑκὼν ἁμαρτάνει) ἐρωτῶντες, Ὦ μακάριε, οὐ καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰσχρὰ νόμιμα διὰ τὰ τοιαῦτ᾽ ἂν φαῖμεν γεγονέναι; τὰ μὲν καλά, τὰ ὑπὸ τῷ ἀνθρώπῳ, μᾶλλον δὲ ἴσως τὰ ὑπὸ τῷ θείῳ τὰ θηριώδη ποιοῦντα τῆς φύσεως; αἰσχρὰ δέ, τὰ ὑπὸ τῷ ἀγρίῳ τὸ ἥμερον δουλούμενα; ξυμφήσει; ἢ πῶς; Ἐάν μοι, ἔφη, πείθηται. Ἔστιν οὖν, εἶπον, ὅτῳ λυσιτελεῖ ἐκ τούτου τοῦ λόγου χρυσίον λαμβάνειν ἀδίκως, εἴπερ τοιόνδε τι γίγνεται, λαμβάνων τὸ χρυσίον, ἅμα καταδουλοῦται τὸ βέλτιστον ἑαυτοῦ τῷ μοχθηροτάτῳ; ἤ, εἰ μὲν λαβὼν χρυσίον, υἱὸν ἢ θυγατέρα ἐδουλοῦτο, καὶ ταῦτ᾽ εἰς ἀγρίων τε καὶ κακῶν ἀνδρῶν, οὐκ ἂν αὐτῷ ἐλυσιτέλει, οὐδ᾽ ἂν πάμπολυ ἐπὶ τούτῳ λαμβάνοι; εἰ δὲ τὸ ἑαυτοῦ θειότατον ὑπὸ τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ μιαρωτάτῳ δουλοῦται, καὶ μηδὲν ἐλεεῖ, οὐκ ἄρα ἄθλιός ἐστι, καὶ πολὺ ἐπὶ δεινοτέρῳ ὀλέθρῳ χρυσὸν δωροδοκεῖ, ἢ Ἐριφύλη, ἐπὶ τῇ τοῦ ἀνδρὸς

ψυχῇ τὸν ὅρμον δεξαμένη; Πολὺ μέντοι, ἦ δ' ὃς ὁ Γλαύκων· ἐγὼ γάρ σοι ὑπὲρ ἐκείνου ἀποκρινοῦμαι. Οὐκοῦν καὶ τὸ ἀκολασταίνειν οἴει διὰ τοιαῦτα πάλαι ψέγεσθαι, ὅτι ἀνίεται ἐν τῷ τοιούτῳ τὸ δεινὸν καὶ τὸ μέγα ἐκεῖνο καὶ πολυειδὲς θρέμμα πέρα τοῦ δέοντος; Δῆλον, ἔφη. Ἡ δ' αὐθάδεια καὶ δυσκολία ψέγεται, οὐχ ὅταν τὸ λεοντῶδές τε καὶ ὀφεῶδες αὔξηται καὶ συντείνηται ἀναρμόστως; Πάνυ μὲν οὖν. Τρυφὴ δὲ καὶ μαλθακία οὐκ ἐπὶ τῇ τοῦ αὐτοῦ τούτου χαλάσει τε καὶ ἀνέσει ψέγεται, ὅταν ἐν αὐτῷ δειλίαν ἐμποιῇ; Τί μήν; Κολακεία δὲ καὶ ἀνελευθερία, οὐχ ὅταν τὶς τὸ αὐτὸ τοῦτο τὸ θυμοειδὲς ὑπὸ τῷ ὀχλώδει θηρίῳ ποιῇ, καὶ ἕνεκα χρημάτων καὶ τῆς ἐκείνου ἀπληστίας προπηλακιζόμενον ἐθίζῃ ἐκ νέου ἀντὶ λέοντος πίθηκον γίγνεσθαι; Καὶ μάλα, ἔφη. Βαναυσία δὲ καὶ χειροτεχνία διὰ τί, οἴει, ὄνειδος φέρει; ἢ δι' ἄλλό τι φήσομεν, ἢ ὅταν τὶς ἀσθενὲς φύσει ἔχῃ τὸ τοῦ βελτίστου εἶδός, ὥστε μὴ ἂν δύνασθαι ἄρχειν τῶν ἐν αὐτῷ θρεμμάτων, ἀλλὰ θεραπεύειν ἐκεῖνα, καὶ τὰ θωπεύματα αὐτῶν μόνον δύνηται μανθάνειν; Ἔοικεν, ἔφη. Οὐκοῦν, ἵνα καὶ ὁ τοιοῦτος ὑπὸ ὁμοίου ἄρχηται οἵουπερ ὁ βέλτιστος, δοῦλον αὐτὸν φαμὲν εἶναι δεῖν ἐκείνου τοῦ βελτίστου καὶ ἔχοντος ἐν αὐτῷ τὸ θεῖον ἄρχον; οὐκ ἐπὶ βλάβῃ τῇ τοῦ δούλου οἰόμενοι δεῖν ἄρχεσθαι αὐτὸν (ὥσπερ Θρασύμαχος ᾤετο τοὺς ἀρχομένους) ἀλλ' ὡς ἄμεινον ὂν παντὶ ὑπὸ θείου καὶ φρονίμου ἄρχεσθαι· μάλιστα μὲν, οἰκεῖον ἔχοντος ἐν αὐτῷ, εἰ δὲ μή, ἔξωθεν ἐφεστῶτος· ἵνα εἰς δύναμιν πάντες ὅμοιοι ὦμεν καὶ φί-

λοι, τῷ αὐτῷ κυβερνώμενοι. Καὶ ὀρθῶς γ', ἔφη. Δηλοῖ δέ γε, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ὁ νόμος ὅτι τοιοῦτον βούλεται, πᾶσι τοῖς ἐν τῇ πόλει ξύμμαχος ὤν· καὶ ἡ τῶν παίδων ἀρχὴ, τὸ μὴ ἐᾷν ἐλευθέρους εἶναι, ἕως ἂν ἐν αὐτοῖς ὥσπερ ἐν πόλει πολιτείαν καταστήσωμεν, καὶ τὸ βέλτιστον θεραπεύσαντες, τῷ παρ' ἡμῖν τοιούτῳ, ἀντικαταστήσωμεν φύλακα ὅμοιον καὶ ἄρχοντα ἐν αὐτῷ· καὶ τότε δὴ ἐλεύθερον ἀφίεμεν. Δῆλοι γάρ, ἦ δ' ὅς. Πῇ δὴ οὖν φήσομεν, ὦ Γλαύκων, καὶ κατὰ τίνα λόγον λυσιτελεῖν ἀδικεῖν, ἢ ἀκολασταίνειν, ἤ τι αἰσχρὸν ποιεῖν; ἐξ ὧν πονηρότερος μὲν ἔσται, πλείω δὲ χρήματα ἢ ἄλλην τινὰ δύναμιν κεκτήσεται; Οὐδαμῇ, ἦ δ' ὅς. Πῇ δ' ἀδικοῦντα λανθάνειν, καὶ μὴ διδόναι δίκην λυσιτελεῖν; ἢ οὐχὶ ὁ μὲν λανθάνων, ἔτι πονηρότερος γίγνεται; τοῦ δὲ μὴ λανθάνοντος καὶ κολαζομένου τὸ μὲν θηριῶδες κομίζεται καὶ ἡμεροῦται, τὸ δὲ ἥμερον ἐλευθεροῦται; καὶ ὅλη ἡ ψυχὴ εἰς τὴν βελτίστην φύσιν καθισταμένη, τιμιωτέραν ἕξιν λαμβάνει, σωφροσύνην τε καὶ δικαιοσύνην μετὰ φρονήσεως κτωμένη, ἢ σῶμα ἰσχύν τε καὶ κάλλος μετὰ ὑγείας λαμβάνον; τοσούτῳ ὅσῳ περ ψυχὴ σώματος τιμιωτέρα; Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκοῦν ὅ γε νοῦν ἔχων, πάντα τὰ αὑτοῦ εἰς τοῦτο συντείνας, βιώσεται, πρῶτον μὲν τὰ μαθήματα τιμῶν, ἃ τοιαύτην αὐτοῦ τὴν ψυχὴν ἀπεργάσεται, τὰ δὲ ἄλλα ἀτιμάζων. Δῆλον, ἔφη. Ἔπειτά γ', εἶπον, τὴν τοῦ σώματος ἕξιν καὶ τροφὴν οὐχ ὅπως τῇ θηριώδει καὶ ἀλόγῳ ἡδονῇ ἐπιτρέψας, ἐνταῦθα τετραμμένος ζήσει, ἀλλ' οὐδὲ πρὸς ὑγίειαν βλέπων, οὐδὲ τοῦτο πρεσβεύων, ὅπως

ἰσχυρὸς, ἢ ὑγιὴς, ἢ καλὸς ἔσται, ἐὰν μὴ καὶ σωφρονήσειν μέλλη ἀπ' αὐτῶν· ἀλλ' ἀεὶ τὴν ἐν τῷ σώματι ἁρμονίαν τῆς ἐν τῇ ψυχῇ ἕνεκα ξυμφωνίας ἁρμοττόμενος φαίνηται. Παντάπασι μὲν οὖν, ἔφη· ἐάν περ μέλλῃ τῇ ἀληθείᾳ μουσικὸς εἶναι. Οὐκοῦν, εἶπον, καὶ τὴν ἐν τῇ τῶν χρημάτων κτήσει ξύνταξίν τε καὶ ξυμφωνίαν, καὶ τὸν ὄγκον τοῦ πλήθους, οὐκ ἐκπληττόμενος ὑπὸ τοῦ τῶν πολλῶν μακαρισμοῦ, ἄπειρον αὐξήσει, ἀπέραντα κακὰ ἔχων. Οὐκ οἴομαι, ἔφη. Ἀλλ' ἀποβλέπων γε, εἶπον, πρὸς τὴν ἐν αὐτῷ πολιτείαν, καὶ φυλάττων μή τι παρακινῇ αὐτοῦ τῶν ἐκεῖ διὰ πλῆθος οὐσίας, ἢ δι' ὀλιγότητα, οὕτω κυβερνῶν προσθήσει καὶ ἀναλώσει τῆς οὐσίας καθόσον ἂν οἷός τ' ᾖ. Κομιδῇ μὲν οὖν, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν καὶ τιμάς γε, εἰς ταὐτὸν ἀποβλέπων, τῶν μὲν μεθέξει καὶ γεύσεται ἑκὼν ἃς ἂν ἡγῆται ἀμείνω αὐτὸν ποιήσειν· ἃς δ' ἂν λύσειν τὴν ὑπάρχουσαν ἕξιν, φεύξεται ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. Οὐκ ἄρα, ἔφη, τά γε πολιτικὰ ἐθελήσει πράττειν, ἐάν περ τούτου κήδηται; Νὴ τὸν Κύνα, ἦν δ' ἐγὼ, ἔν γε τῇ ἑαυτοῦ πόλει, καὶ μάλα· οὐ μέντοι ἴσως ἔν γε τῇ πατρίδι, ἐὰν μὴ θεία τὶς ξυμβῇ τύχη. Μανθάνω· ἔφη, ἐν ᾗ νῦν διήλθομεν οἰκίζοντες πόλει λέγεις, τῇ ἐν λόγοις κειμένῃ. ἐπεὶ γῆς γε οὐδαμοῦ οἶμαι αὐτὴν εἶναι. Ἀλλ', ἦν δ' ἐγὼ, ἐν οὐρανῷ ἴσως παράδειγμα ἀνάκειται τῷ βουλομένῳ ὁρᾷν, καὶ ὁρῶντι, ἑαυτὸν κατοικίζειν. διαφέρει δὲ οὐδὲν εἴτέ που ἐστὶν, εἴτε ἔσται. τὰ γὰρ ταύτης μόνης ἂν πράξειεν, ἄλλης δὲ οὐδεμιᾶς. Εἰκός γ' ἔφη.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ

Η

ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

ΚΑΙ μὴν, ἦν δ' ἐγὼ, πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα περὶ αὐτῆς ἐννοῶ, ὡς παντὸς ἄρα μᾶλλον ὀρθῶς ᾠκίζομεν τὴν πόλιν· οὐχ ἥκιστα δὲ ἐνθυμηθεὶς περὶ ποιήσεως λέγω. Τὸ ποῖον; ἔφη. Τὸ μηδαμῇ παραδέχεσθαι αὐτῆς ὅση μιμητική. παντὸς γὰρ μᾶλλον οὐ παραδεκτέα νῦν καὶ ἐναργέστερον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, φαίνεται, ἐπειδὴ χωρὶς ἕκαστα διῄρηται τὰ τῆς ψυχῆς εἴδη. Πῶς λέγεις; Ὡς μὲν πρὸς ὑμᾶς εἰρῆσθαι (οὐ γάρ μου κατερεῖτε πρὸς τοὺς τῆς τραγῳδίας ποιητὰς, καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας τοὺς μιμητικοὺς) λώβη ἔοικεν εἶναι πάντα τὰ τοιαῦτα τῆς τῶν ἀκουόντων διανοίας, ὅσοι μὴ ἔχουσι φάρμακον τὸ εἰδέναι αὐτὰ οἷα τυγχάνει ὄντα. Πῇ δὴ, ἔφη, διανοούμενος λέγεις; Ῥητέον, ἦν δ' ἐγὼ, καίτοι φιλία γέ τις με καὶ αἰδὼς

ἐκ παιδὸς ἔχουσα περὶ Ὁμήρου ἀποκωλύει λέγειν. ἔοικε μὲν γὰρ τῶν καλῶν ἁπάντων τούτων τῶν τραγικῶν πρῶτος διδάσκαλός τε καὶ ἡγεμὼν γενέσθαι. ἀλλ' οὐ γὰρ πρό γε τῆς ἀληθείας τιμητέος ἀνήρ· ἀλλ' ὃ λέγω, ῥητέον. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἄκουε δὴ, μᾶλλον δὲ ἀποκρίνου. Ἐρώτα. Μίμησιν ὅλως ἔχοις ἄν μοι εἰπεῖν ὅ, τι ποτ' ἐστίν; οὐδὲ γάρ τοι αὐτὸς πάνυ τι ξυννοῶ τί βούλεται εἶναι. Ἦ που ἄρ', ἔφη, ἐγὼ ξυννοήσω; Οὐδέν γε, ἦν δ' ἐγὼ, ἄτοπον. ἐπεὶ πολλά τοι ὀξύτερον βλεπόντων, ἀμβλύτερον ὁρῶντες πρότερον εἶδον. Ἔστιν, ἔφη, οὕτως· ἀλλὰ σοῦ παρόντος οὐδ' ἂν προθυμηθῆναι οἷόστε εἴην εἰπεῖν εἴ-τι μοὶ καταφαίνεται. ἀλλ' αὐτὸς ὅρα. Βούλει οὖν ἐνθένδε ἀρξώμεθα ἐπισκοποῦντες ἐκ τῆς εἰωθυίας μεθόδου; εἶδος γάρ που τὶ ἓν ἕκαστον εἰώθαμεν τίθεσθαι περὶ ἕκαστα τὰ πολλὰ, οἷς ταὐτὸν ὄνομα ἐπιφέρομεν. ἢ οὐ μανθάνεις; Μανθάνω. Θῶμεν δὴ καὶ νῦν ὅ, τι βούλει τῶν πολλῶν. οἷον, εἰ θέλεις, πολλαί που εἰσὶ κλίναι καὶ τράπεζαι. Πῶς δ' οὔ; Ἀλλὰ ἰδέαι γέ που περὶ ταῦτα τὰ σκεύη δύο· μία μὲν, κλίνης, μία δὲ, τραπέζης. Ναί. Οὐκοῦν καὶ εἰώθαμεν λέγειν ὅτι ὁ δημιουργὸς ἑκατέρου τοῦ σκεύους πρὸς τὴν ἰδέαν βλέπων, οὕτω ποιεῖ, ὁ μὲν, τὰς κλίνας, ὁ δὲ, τὰς τραπέζας, αἷς ἡμεῖς χρώμεθα· καὶ τἄλλα κατὰ ταὐτά. οὐ γάρ που τήν γε ἰδέαν αὐτὴν δημιουργεῖ οὐδεὶς τῶν δημιουργῶν. πῶς γάρ; Οὐδαμῶς. Ἀλλ' ὅρα δὴ καὶ τόνδε τίνα καλεῖς τὸν δημιουργόν. Τὸν ποῖον; Ὃς πάντα ποιεῖ ὅσα περ εἷς ἕκαστος τῶν χειροτεχνῶν. Δεινόν τινα λέγεις καὶ

θαυμαστὸν ἄνδρα. Οὔπω γε. Ἀλλὰ τάχα μᾶλλον φήσεις. ὁ αὐτὸς γὰρ οὗτος χειροτέχνης, οὐ μόνον πάντα οἷόστε σκεύη ποιῆσαι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκ τῆς γῆς φυόμενα ἅπαντα ποιεῖ, καὶ ζῶα πάντα ἐργάζεται, τά τε ἄλλα καὶ ἑαυτόν· καὶ πρὸς τούτοις, γῆν καὶ οὐρανὸν, καὶ θεοὺς, καὶ πάντα τὰ ἐν οὐρανῷ καὶ τὰ ἐν ᾅδου ὑπὸ γῆς ἅπαντα ἐργάζεται. Πάνυ θαυμαστὸν, ἔφη, λέγεις σοφιστήν. Ἀπιστεῖς, ἦν δ' ἐγώ. καί μοι εἰπὲ, τοπαράπαν οὐκ ἄν σοι δοκεῖ εἶναι τοιοῦτος δημιουργός; ἢ τινὶ μὲν τρόπῳ γενέσθαι ἂν τούτων ἁπάντων ποιητὴς, τινὶ δὲ οὐκ ἄν; ἢ οὐκ αἰσθάνῃ ὅτι κἂν αὐτὸς οἷόστε εἴης πάντα ταῦτα ποιῆσαι τρόπῳ γέ τινι; Καὶ τίς, ἔφη, ὁ τρόπος οὗτος; Οὐ χαλεπὸς, ἦν δ' ἐγὼ, ἀλλὰ πολλαχῇ καὶ ταχὺ δημιουργούμενος. τάχιστα δέ που, εἰ θέλεις λαβὼν κάτοπτρον περιφέρειν πανταχῇ, ταχὺ μὲν ἥλιον ποιήσεις καὶ τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ· ταχὺ δὲ γῆν, ταχὺ δὲ σαυτόν τε καὶ τἄλλα ζῶα, καὶ σκεύη καὶ φυτὰ, καὶ πάντα ὅσα νῦν δὴ ἐλέγετο. Ναὶ, ἔφη, φαινόμενα, οὐ μέντοι ὄντα γέ που τῇ ἀληθείᾳ. Καλῶς, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ εἰς δέον ἔρχῃ τῷ λόγῳ. τῶν τοιούτων γὰρ, οἶμαι, δημιουργῶν καὶ ὁ ζωγράφος ἐστίν. ἦ γάρ; Πῶς γὰρ οὔ; Ἀλλὰ φήσεις οὐκ ἀληθῆ, οἶμαι, αὐτὸν ποιεῖν ἃ ποιεῖ. καίτοι τρόπῳ γέ τινι καὶ ὁ ζωγράφος κλίνην ποιεῖ. ἢ οὔ; Ναὶ, ἔφη, φαινομένην γε καὶ οὗτος. Τί δὲ ὁ κλινοποιός; οὐκ ἄρτι μέντοι ἔλεγες ὅτι οὐ τὸ εἶδος ποιεῖ ὃ δὴ φαμὲν εἶναι, ὃ ἐστι κλίνη, ἀλλὰ κλίνην τινά; Ἔλεγον γάρ. Οὐκοῦν, εἰ μὴ ὃ ἔστι ποιεῖ οὐκ ἂν τὸ ὂν ποιοῖ; ἀλλά τι τοι-

οὔτο οἷον τὸ ὄν, ὂν δὲ οὔ; τελέως δὲ εἶναί ὂν τὸ τοῦ κλινουργοῦ ἔργον, ἢ ἄλλου τινὸς χειροτέχνου, εἴτις φαίη, κινδυνεύει οὐκ ἂν ἀληθῆ λέγειν; Οὔκουν, ἔφη, ὥς γ' ἂν δόξειεν τοῖς περὶ τοὺς τοιούσδε λόγους διατρίβουσι. Μηδὲν ἄρα θαυμάζωμεν εἰ καὶ τοῦτο ἀμυδρόν τι τυγχάνει ὂν πρὸς ἀλήθειαν. Μὴ γάρ. Βούλει οὖν, ἔφην, ἐπ' αὐτῶν τούτων ζητήσωμεν τὸν μιμητὴν τοῦτον τίς ποτ' ἐστίν; Εἰ βούλει, ἔφη. Οὐκοῦν τριτταί τινες κλῖναι αὗται γίγνονται; μία μὲν, ἡ ἐν τῇ φύσει οὖσα, ἣν φαῖμεν ἄν, ὡς ἐγῷμαι, θεὸν ἐργάσασθαι. ἢ τίνα ἄλλον; Οὐδένα, οἶμαι. Μία δέ γε, ἣν ὁ τέκτων. Ναὶ, ἔφη. Μία δὲ, ἣν ὁ ζωγράφος. ἦ γάρ; Ἔστω. Ζωγράφος δὴ, κλινοποιὸς, θεὸς, τρεῖς οὗτοι ἐπιστάται τρισὶν εἴδεσι κλινῶν. Ναὶ τρεῖς. Ὁ μὲν δὴ θεὸς, εἴτε οὐκ ἐβούλετο, εἴτέ τις ἀνάγκη ἐπῆν, μὴ πλέον ἢ μίαν ἐν τῇ φύσει ἀπεργάσασθαι αὐτὸν κλίνην, οὕτως ἐποίησε μίαν μόνην αὐτὴν ἐκείνην, ὅ ἐστι κλίνη. δύο δὲ τοιαῦται, ἢ πλείους, οὔτε ἐφυτεύθησαν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, οὔτε μὴ φυῶσι. Πῶς δή; ἔφη. Ὅτι, ἦν δ' ἐγὼ, εἰ δύο μόνας ποιήσειε, πάλιν ἂν μία ἀναφανείη, ἧς ἐκεῖναι ἂν αὖ ἀμφότεραι τὸ εἶδος ἔχοιεν· καὶ εἴη ἂν ὅ ἐστι κλίνη, ἐκείνη, ἀλλ' οὐχ αἱ δύο. Ὀρθῶς, ἔφη. Ταῦτα δὴ, οἶμαι, εἰδὼς ὁ θεὸς, βουλόμενος εἶναι ὄντως κλίνης ποιητὴς, ὄντως οὔσης, ἀλλὰ μὴ κλίνης τινὸς, μηδὲ κλινοποιός τις, μίαν φύσει αὐτὴν ἔφυσεν. Ἔοικε. Βούλει οὖν τοῦτον μὲν φυτουργὸν τούτου προσαγορεύωμεν; ἤ τι τοιοῦτον; Δίκαιον γοῦν, ἔφη· ἐπειδήπερ φύσει γε καὶ τοῦτο καὶ τἆλλα πάντα πεποίηκε.

Τί δέ; τὸν τέκτονα, ἆρ' οὐ δημιουργὸν κλίνης; Ναί. Ἦ καὶ τὸν ζωγράφον, δημιουργὸν καὶ ποιητὴν τοῦ τοιούτου; Οὐδαμῶς. Ἀλλὰ τί αὐτὸν κλίνης φήσεις εἶναι; Τοῦτο, ἦ δ' ὅς, ἔμοιγε δοκεῖ μετριώτατ' ἂν προσαγορεύεσθαι, μιμητὴς οὗ ἐκεῖνοι δημιουργοί. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, τὸν τοῦ τρίτου ἄρα γεννήματος ἀπὸ τῆς φύσεως, μιμητὴν καλεῖς; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ταῦτ' ἄρα ἔσται καὶ ὁ τραγῳδιοποιός· εἴπερ μιμητής ἐστι, τρίτος τὶς ἀπὸ βασιλέως καὶ τῆς ἀληθείας πεφυκώς· καὶ πάντες οἱ ἄλλοι μιμηταί. Κινδυνεύει. Τὸν μὲν δὴ μιμητὴν ὡμολογήκαμεν· εἰπὲ δέ μοι περὶ τοῦ ζωγράφου τόδε, πότερα ἐκεῖνο αὐτὸ τὸ ἐν τῇ φύσει ἕκαστον δοκεῖ σοι ἐπιχειρεῖν μιμεῖσθαι, ἢ τὰ τῶν δημιουργῶν ἔργα. Τὰ τῶν δημιουργῶν, ἔφη. Ἆρα οἷα ἐστὶν, ἢ οἷα φαίνεται; τοῦτο γὰρ ἔτι διόρισον. Πῶς λέγεις; ἔφη. Ὧδε. κλίνη, ἐάν τε ἐκ πλαγίου αὐτὴν θεᾷ, ἐάν τε καταντικρὺ, ἢ ὁπηοῦν, μή τι διαφέρει αὐτὴ ἑαυτῆς; ἢ διαφέρει μὲν οὐδὲν, φαίνεται δὲ ἀλλοία; καὶ τἆλλα ὡσαύτως; Οὕτως, ἔφη, φαίνεται· διαφέρει δ' οὐδέν. Τοῦτο δὴ αὐτὸ σκόπει· πρὸς πότερον ἡ γραφικὴ πεποίηται περὶ ἕκαστον; πότερα πρὸς τὸ ὄν, ὡς ἔχει, μιμήσασθαι, ἢ πρὸς τὸ φαινόμενον, ὡς φαίνεται; φαντάσματος, ἢ ἀληθείας, οὖσα μίμησις; Φαντάσματος, ἔφη. Πόῤῥω που ἄρα τοῦ ἀληθοῦς ἡ μιμητική ἐστι· καὶ, ὡς ἔοικε, διὰ τοῦτο ταῦτα ἀπεργάζεται ὅτι σμικρόν τι ἑκάστου ἐφάπτεται, καὶ τοῦτο εἴδωλον. οἷον ὁ ζωγράφος, φαμὲν, ζωγραφήσει ἡμῖν σκυτοτόμον, τέκτονα, τοὺς ἄλλους δημιουρ-

γούς· περὶ οὐδενὸς τούτων ἐπαΐων τῶν τεχνῶν· ἀλλ' ὅμως παῖδάς τε καὶ ἄφρονας ἀνθρώπους, εἰ ἀγαθὸς εἴη ζωγράφος, γράψας ἂν τέκτονα καὶ πόῤῥωθεν ἐπιδεικνὺς, ἐξαπατῴη ἂν, τῷ δοκεῖν ὡς ἀληθῶς τέκτονα εἶναι. Τί δ' οὔ; Ἀλλὰ γὰρ, οἶμαι, ὦ φίλε, τόδε δεῖ περὶ πάντων τῶν τοιούτων διανοεῖσθαι, ἐπειδάν τις ἡμῖν ἀπαγγέλλῃ περὶ τούτου, ὡς ἐνέτυχεν ἀνθρώπῳ πάσας ἐπισταμένῳ τὰς δημιουργίας, καὶ τἆλλα πάντα ὅσα εἷς ἕκαστος οἶδεν, οὐδὲν ὅ, τι οὐχὶ ἀκριβέστερον ὁτουοῦν ἐπισταμένῳ· ὑπολαμβάνειν δεῖ τῷ τοιούτῳ, ὅτι εὐήθης τὶς ἄνθρωπος, καὶ, ὡς ἔοικεν, ἐντυχὼν γόητι τινὶ καὶ μιμητῇ, ἐξηπατήθη. ὥστε ἔδοξεν αὐτῷ πάνσοφος εἶναι, διὰ τὸ αὐτὸς μὴ οἷόστ' εἶναι ἐπιστήμην καὶ ἀνεπιστημοσύνην καὶ μίμησιν ἐξετάσαι. Ἀληθέστατα, ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγὼ, μετὰ τοῦτο ἐπισκεπτέον τήν τε τραγῳδίαν καὶ τὸν ἡγεμόνα αὐτῆς Ὅμηρον. ἐπειδὴ τινῶν ἀκούομεν ὅτι οὗτοι πάσας μὲν τέχνας ἐπίστανται, πάντα δὲ τὰ ἀνθρώπεια τὰ πρὸς ἀρετὴν καὶ κακίαν, καὶ τάγε θεῖα. ἀνάγκη γὰρ τὸν ἀγαθὸν ποιητὴν, εἰ μέλλει, περὶ ὧν ἂν ποιῇ, καλῶς ποιήσειν, εἰδότα ἄρα ποιεῖν· ἢ μὴ οἷόντε εἶναι ποιεῖν. δεῖ δὴ ἐπισκέψασθαι πότερον μιμηταῖς τούτοις οὗτοι ἐντυχόντες ἐξηπάτηνται, καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν ὁρῶντες, οὐκ αἰσθάνονται τριττὰ ἀπέχοντα τοῦ ὄντος, καὶ ῥᾴδια ποιεῖν μὴ εἰδότι τὴν ἀλήθειαν· (φαντάσματα γὰρ ἀλλ' οὐκ ὄντα ποιοῦσιν) ἢ τί καὶ λέγουσι καὶ τῷ ὄντι οἱ ἀγαθοὶ ποιηταὶ ἴσασι, περὶ ὧν δοκοῦσι τοῖς πολλοῖς εὖ λέγειν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, ἐξεταστέον. Οἴει οὖν, εἴτις ἀμφό-

τερα δύναιτο ποιεῖν, τό, τε μιμηθησόμενον καὶ τὸ εἴδωλον, ἐπὶ τῇ τῶν εἰδώλων δημιουργίᾳ ἑαυτὸν ἀφεῖναι ἂν σπουδάζειν, καὶ τοῦτο προστήσασθαι τοῦ ἑαυτοῦ βίου ὡς βέλτιστον ἔχοντα; Οὐκ ἔγωγε. Ἀλλ' εἴπέρ γε, οἶμαι, ἐπιστήμων εἴη τῇ ἀληθείᾳ τούτων πέρι ἅπερ καὶ μιμεῖται, πολὺ πρότερον ἐν τοῖς ἔργοις ἂν σπουδάσειεν ἢ ἐπὶ τοῖς μιμήμασι· καὶ πειρῷτο ἂν πολλὰ καὶ καλὰ ἔργα ἑαυτοῦ καταλιπεῖν μνημεῖα, καὶ εἶναι προθυμοῖτ' ἂν μᾶλλον ὁ ἐγκωμιαζόμενος ἢ ὁ ἐγκωμιάζων. Οἶμαι, ἔφη. οὐ γὰρ ἐξ ἴσου ἥ τε τιμὴ καὶ ἡ ὠφέλεια. Τῶν μὲν τοίνυν ἄλλων πέρι μὴ ἀπαιτῶμεν λόγον Ὅμηρον ἢ ἄλλον ὁντινοῦν τῶν ποιητῶν, ἐρωτῶντες εἰ ἰατρικός τις ἦν τὶς αὐτῶν, ἀλλὰ μὴ μιμητὴς μόνον ἰατρικῶν λόγων. τίνας γὰρ ὑγιεῖς ποιητής τις τῶν παλαιῶν ἢ τῶν νέων λέγεται πεποιηκέναι, ὥσπερ Ἀσκληπιός; ἢ τίνας μαθητὰς ἰατρικῆς κατελίπετο, ὥσπερ ἐκεῖνος τοὺς ἐκγόνους; μηδ' αὖ περὶ τὰς ἄλλας τέχνας αὐτοὺς ἐρωτῶμεν, ἀλλ' ἐῶμεν· περὶ δὲ ὧν μεγίστων τε καὶ καλλίστων ἐπιχειρεῖ λέγειν Ὅμηρος πολέμων τε πέρι καὶ στρατηγιῶν, καὶ διοικήσεων πόλεων, καὶ παιδείας πέρι ἀνθρώπου, δίκαιόν που ἐρωτᾶν αὐτόν, πυνθανομένους, Ὦ φίλε Ὅμηρε, εἴπερ μὴ τρίτος ἀπὸ τῆς ἀληθείας εἶ ἀρετῆς πέρι εἰδώλου δημιουργὸς (ὃν δὴ μιμητὴν ὡρισάμεθα) ἀλλὰ καὶ δεύτερος, καὶ οἷός τε ᾔσθα γιγνώσκειν ποῖα ἐπιτηδεύματα βελτίους ἢ χείρους ἀνθρώπους ποιεῖ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, λέγε ἡμῖν, τίς τῶν πολεων διά σε βέλτιον ᾤκησεν, ὥσπερ διὰ Λυκοῦργον Λακεδαίμων, καὶ δι' ἄλλους πολλοὺς πολ-

λαὶ μεγάλαι τε καὶ σμικραί; σὲ δὲ τίς αἰτιᾶται πόλις νομοθέτην ἀγαθὸν γεγονέναι, καὶ σφᾶς ὠφεληκέναι; Χαρώνδαν μὲν γὰρ Ἰταλία καὶ Σικελία, καὶ ἡμεῖς Σόλωνα· σὲ δὲ τίς ἕξει τινὰ εἰπεῖν; Οὐκ οἶμαι, ἔφη ὁ Γλαύκων. Οὔκουν λέγεταί γε οὐδ᾽ ὑπ᾽ αὐτῶν Ὁμηριδῶν. Ἀλλὰ δή τις πόλεμος ἐπὶ Ὁμήρου, ὑπ᾽ ἐκείνου ἄρχοντος ἢ ξυμβουλεύοντος εὖ πολεμηθεὶς μνημονεύεται; Οὐδείς. Ἀλλ᾽ οἷα δὴ εἰς τὰ ἔργα σοφοῦ ἀνδρὸς πολλαὶ ἐπίνοιαι καὶ εὐμήχανοι εἰς τέχνας ἤ τινας ἄλλας πράξεις λέγονται, ὥσπερ αὖ Θάλεώ τε πέρι τοῦ Μιλησίου, καὶ Ἀναχάρσιος τοῦ Σκύθου, Οὐδαμῶς τοιοῦτον οὐδέν. Ἀλλὰ δὴ εἰ μὴ δημοσίᾳ, ἰδίᾳ τισὶν ἡγεμὼν παιδείας αὐτὸς ζῶν λέγεται Ὅμηρος γενέσθαι· οἳ ἐκεῖνον ἠγάπων ἐπὶ συνουσίᾳ, καὶ τοῖς ὑστέροις ὁδόν τινα παρέδοσαν βίου Ὁμηρικήν. ὥσπερ Πυθαγόρας αὐτὸς διαφερόντως ἐπὶ τούτῳ ἠγαπήθη, καὶ οἱ ὕστεροι, ἔτι καὶ νῦν Πυθαγόρειον τρόπον ἐπονομάζοντες τοῦ βίου, διαφανεῖς που δοκοῦσιν εἶναι ἐν τοῖς ἄλλοις. Οὐδ᾽ αὖ, ἔφη, τοιοῦτον οὐδὲν λέγεται. ὁ γὰρ Κρεώφιλος, ὦ Σώκρατες, ἴσως, ὁ τοῦ Ὁμήρου ἑταῖρος, τοῦ ὀνόματος ἂν γελοιότερος ἔτι πρὸς παιδείαν φανείη, εἰ τὰ λεγόμενα περὶ Ὁμήρου ἀληθῆ. λέγεται γὰρ ὥς πολλή τις ἀμέλεια περὶ αὐτὸν ἦν ἐπ᾽ αὐτοῦ ἐκείνου ὅτε ἔζη. Λέγεται γὰρ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγώ. Ἀλλ᾽ οἴει, ὦ Γλαύκων, εἰ τῷ ὄντι οἷόστ᾽ ἦν παιδεύειν ἀνθρώπους καὶ βελτίους ἀπεργάζεσθαι Ὅμηρος, ἅτε περὶ τούτων οὐ μιμεῖσθαι ἀλλὰ γινώσκειν δυνάμενος, οὐκ ἄρα ἂν πολλοὺς ἑταίρους ἐποιήσατο, καὶ ἐτιμᾶτο καὶ ἠγαπᾶτο ὑπ᾽

αὐτῶν; ἀλλὰ Πρωταγόρας μὲν ἄρα ὁ Ἀβδηρίτης, καὶ Πρόδικος ὁ Κῖος, καὶ ἄλλοι πάμπολλοι δύνανται τοῖς ἐφ᾽ ἑαυτῶν παριστάναι, ἰδίᾳ ξυγγιγνόμενοι, ὡς οὔτε οἰκίαν οὔτε πόλιν τὴν αὑτῶν διοικεῖν οἷοίτ᾽ ἔσονται, ἐὰν μὴ σφεῖς ἐπιστατήσουσιν αὐτῶν τῆς παιδείας, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ σοφίᾳ οὕτω σφόδρα φιλοῦνται, ὥστε μονονοὺκ ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς περιφέρουσιν αὐτοὺς οἱ ἑταῖροι· Ὅμηρον δ᾽ ἄρα οἱ ἐπ᾽ ἐκείνου, εἴπερ οἷόστ᾽ ἦν πρὸς ἀρετὴν ὀνίναι ἀνθρώπους, ἢ Ἡσίοδον, ῥαψῳδεῖν ἂν περιϊόντας εἴων, καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἂν αὐτῶν ἀντείχοντο ἢ τοῦ χρυσοῦ, καὶ ἠνάγκαζον παρὰ σφίσιν οἴκοι εἶναι; ἤ, εἰ μὴ ἔπειθον, αὐτοὶ ἂν ἐπαιδαγώγουν ὅπη ᾔεσαν, ἕως ἱκανῶς παιδείας μεταλάβοιεν; Παντάπασιν, ἔφη, δοκεῖς μοι, ὦ Σώκρατες, ἀληθῆ λέγειν. Οὐκοῦν τιθῶμεν, ἀπὸ Ὁμήρου ἀρξάμενοι, πάντας τοὺς ποιητικοὺς, μιμητὰς εἰδώλων ἀρετῆς εἶναι, καὶ τῶν ἄλλων περὶ ὧν ποιοῦσι, τῆς δὲ ἀληθείας οὐχ ἅπτεσθαι· ἀλλ᾽, ὥσπερ νῦν δὴ ἐλέγομεν, ὁ ζωγράφος σκυτοτόμον ποιήσει δοκοῦντα εἶναι, αὐτός τε οὐκ ἐπαΐων περὶ τῆς σκυτοτομίας, καὶ τοῖς μὴ ἐπαΐουσιν, ἐκ τῶν χρωμάτων δὲ καὶ σχημάτων θεωροῦσι. Πάνυ μὲν οὖν. Οὕτω δή, οἶμαι, καὶ τὸν ποιητικὸν φήσομεν χρώματα ἄττα ἑκάστων τῶν τεχνῶν τοῖς ὀνόμασι καὶ ῥήμασιν ἐπιχρωματίζειν, αὐτὸν οὐκ ἐπαΐοντα, ἀλλ᾽ ἢ μιμεῖσθαι, ὥστε ἑτέροις τοιούτοις ἐκ τῶν λόγων θεωροῦσι δοκεῖν· ἐάν τε περὶ σκυτοτομίας τὶ λέγῃ ἐν μέτρῳ καὶ ῥυθμῷ καὶ ἁρμονίᾳ, πάνυ εὖ δοκεῖν λέγεσθαι, ἐάν τε περὶ στρατηγίας, ἐάν τε περὶ ἄλλου ὁτουοῦν. οὕτω φύσει αὐ-

τὰ ταῦτα μεγάλην τινὰ κήλησιν ἔχει. ἐπεὶ γυμνωθέντα γε τῶν τῆς μουσικῆς χρωμάτων τὰ τῶν ποιητῶν, αὐτὰ ἐφ᾽ αὑτῶν λεγόμενα, οἶμαί σε εἰδέναι οἷα φαίνεται. τεθέασαι γάρ που. Ἔγωγ᾽, ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἔοικε τοῖς τῶν ὡραίων προσώποις, καλῶν δὲ μὴ, οἷα γίγνεται ἰδεῖν, ὅταν αὐτὰ τὸ ἄνθος προλίπῃ; Παντάπασιν, ἦ δ᾽ ὅς. Ἴθι δὴ τόδε ἄθρει· ὁ τοῦ εἰδώλου ποιητὴς, ὃ μιμητὴς φαμὲν, τοῦ μὲν ὄντος οὐδὲν ἐπαΐει, τοῦ δὲ φαινομένου. οὐχ οὕτω; Ναί. Μὴ τοίνυν ἡμίσεως αὐτὸ καταλίπωμεν ῥηθὲν, ἀλλ᾽ ἱκανῶς ἴδωμεν. Λέγε, ἔφη. Ζωγράφος, φαμὲν, ἡνίας τε γράψει καὶ χαλινόν; Ναί. Ποιήσει δέ γε σκυτοτόμος καὶ χαλκεύς; Πάνυ γε. Ἆρ᾽ οὖν ἐπαΐει οἵας δεῖ τὰς ἡνίας εἶναι καὶ τὸν χαλινὸν ὁ γραφεύς; ἢ οὐδ᾽ ὁ ποιήσας, ὅ, τε χαλκεὺς καὶ ὁ σκυτεύς; ἀλλ᾽ ἐκεῖνος ὅσπερ τούτοις ἐπίσταται χρῆσθαι; μόνος ὁ ἱππικός; Ἀληθέστατα. Ἆρ᾽ οὖν οὐ περὶ πάντα οὕτω φήσομεν ἔχειν; Πῶς; Περὶ ἕκαστον ταύτας τινὰς τρεῖς τέχνας εἶναι, χρησομένην, ποιήσουσαν, μιμησομένην; Ναί. Οὐκοῦν ἀρετὴ καὶ κάλλος καὶ ὀρθότης ἑκάστου σκεύους καὶ ζώου καὶ πράξεως, οὐ πρὸς ἄλλό τι ἢ τὴν χρείαν ἐστὶ, πρὸς ἣν ἂν ἕκαστον ᾖ πεποιημένον, ἢ πεφυκός; Οὕτω. Πολλὴ ἄρα ἀνάγκη τὸν χρώμενον ἑκάστῳ ἐμπειρότατόν τε εἶναι, καὶ ἄγγελον γίγνεσθαι τῷ ποιητῇ οἷα ἀγαθὰ ἢ κακὰ ποιεῖ ἐν τῇ χρείᾳ ᾧ χρῆται. οἷον, αὐλητής που αὐλοποιῷ ἐξαγγέλλει περὶ τῶν αὐλῶν οἳ ἂν ὑπηρετῶσιν ἐν τῷ αὐλεῖν, καὶ ἐπιτάξει οἵους δεῖ ποιεῖν· ὁ δ᾽ ὑπηρέτης οὔ. Πῶς δ᾽ οὔ; Οὐκοῦν ὁ μὲν εἰδὼς ἐξαγγέλλει περὶ χρηστῶν

καὶ πονηρῶν αὐλῶν, ὁ δὲ, πιστεύων ποιήσει; Ναί. Τοῦ αὐτοῦ ἄρα σκεύους ὁ μὲν ποιητὴς πίστιν ὀρθὴν ἕξει περὶ κάλλους τε καὶ πονηρίας, ξυνὼν τῷ εἰδότι, καὶ ἀναγκαζόμενος ἀκούειν παρὰ τοῦ εἰδότος· ὁ δὲ χρώμενος, ἐπιστήμην. Πάνυ γε. Ὁ δὲ μιμητὴς πότερον ἐκ τοῦ χρῆσθαι ἐπιστήμην ἕξει ὧν ἂν γράφῃ, εἴτε καλὰ καὶ ὀρθὰ, εἴτε μή; ἢ δόξαν ὀρθὴν, διὰ τὸ ἐξ ἀνάγκης συνεῖναι τῷ εἰδότι, καὶ ἐπιτάττεσθαι οἷα χρὴ γράφειν; Οὐδέτερα. Οὔτε ἄρα εἴσεται οὔτε ὀρθὰ δοξάσει ὁ μιμητὴς περὶ ὧν ἂν μιμῆται, πρὸς κάλλος ἢ πονηρίαν. Οὐκ ἔοικε. Χαρίεις ἂν εἴη ὁ ἐν τῇ μιμήσει μιμητικὸς πρὸς σοφίαν περὶ ὧν ἂν ποιῇ. Οὐ πάνυ. Ἀλλ' οὖν δὴ ὅμως γε μιμήσεται, οὐκ εἰδὼς περὶ ἑκάστου ὅπῃ πονηρὸν ἢ χρηστόν· ἀλλ', ὡς ἔοικεν, οἷον φαίνεται καλὸν εἶναι τοῖς πολλοῖς τε καὶ μηδὲν εἰδόσι, τοῦτο μιμήσεται. Τί γὰρ ἄλλο; Ταῦτα μὲν δὴ, ὥς γε φαίνεται, ἐπιεικῶς ἡμῖν διωμολόγηται· τόν τε μιμητικὸν μηδὲν εἰδέναι ἄξιον λόγου περὶ ὧν μιμεῖται, ἀλλ' εἶναι παιδιάν τινα καὶ οὐ σπουδὴν τὴν μίμησιν. τούς τε τῆς τραγικῆς ποιήσεως ἁπτομένους ἐν ἰαμβείοις καὶ ἐν ἔπεσι, πάντας εἶναι μιμητικοὺς ὡς οἷόν τε μάλιστα. Πάνυ μὲν οὖν. Πρὸς Διὸς, ἦν δ' ἐγὼ, τὸ δὲ μιμεῖσθαι τοῦτο, οὐ περὶ τρίτον μέν τι ἐστὶν ἀπὸ τῆς ἀληθείας; ἦ γάρ; Ναί. Πρὸς δὲ δὴ ποῖόν τι ἐστὶ τῶν τοῦ ἀνθρώπου ἔχον τὴν δύναμιν ἣν ἔχει; Τοῦ ποίου τινὸς πέρι λέγεις; Τοῦ τοιοῦδε. Ταὐτόν που ἡμῖν μέγεθος ἐγγύθεν τε καὶ πόῤῥωθεν διὰ τῆς ὄψεως οὐκ ἴσον φαίνεται. Οὐ γάρ. Καὶ τὰ καμπύλα τε καὶ εὐθέα ἐν ὕδατί τε θεω-

μένοις καὶ ἔξω, καὶ κοῖλά τε δὴ καὶ ἐξέχοντα, διὰ τὴν περὶ τὰ χρώματα αὖ πλάνην τῆς ὄψεως· καὶ πᾶσά τις ταραχὴ δήλη ἡμῖν ἐνοῦσα αὕτη ἐν τῇ ψυχῇ, ᾧ δὴ ἡμῶν τῷ παθήματι τῆς φύσεως ἡ σκιαγραφία ἐπιθεμένη, γοητείας οὐδὲν ἀπολείπει, καὶ ἡ θαυματοποιΐα, καὶ ἄλλαι πολλαὶ τοιαῦται μηχαναί. Ἀληθῆ. Ἆρ᾽ οὖν οὐ τὸ μετρεῖν, καὶ ἀριθμεῖν, καὶ ἱστάναι, βοήθειαι χαριέσταται πρὸς αὐτὰ ἐφάνησαν; ὥς γε μὴ ἄρχειν ἐν ἡμῖν τὸ φαινόμενον μεῖζον, ἢ ἔλαττον, ἢ πλέον, ἢ βαρύτερον, ἀλλὰ τὸ λογισάμενον, καὶ μετρῆσαν, ἢ καὶ στῆσαν; Πῶς γὰρ οὔ; Ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε τοῦ λογιστικοῦ ἂν εἴη τοῦ ἐν τῇ ψυχῇ ἔργον. Τούτου γὰρ οὖν. Τούτῳ δὴ πολλάκις μετρήσαντι, καὶ σημαίνοντι μείζω ἄττα εἶναι ἢ ἐλάττω ἕτερα ἑτέρων, ἢ ἴσα, τἀναντία φαίνεται ἅμα περὶ ταὐτά. Ναί. Οὐκοῦν ἔφαμεν τῷ αὐτῷ ἅμα περὶ ταὐτὰ ἐναντία δοξάζειν ἀδύνατον εἶναι; Καὶ ὀρθῶς γ᾽ ἔφαμεν. Τὸ παρὰ τὰ μέτρα ἄρα δοξάζον τῆς ψυχῆς, τῷ κατὰ τὰ μέτρα οὐκ ἂν εἴη ταὐτόν. Οὐ γὰρ οὖν. Ἀλλὰ μὴν τὸ μέτρῳ γε καὶ λογισμῷ πιστεῦον, βέλτιστον ἂν εἴη τῆς ψυχῆς. Τί μήν; Τὸ ἄρα τούτῳ ἐναντιούμενον, τῶν φαύλων ἄν τι εἴη ἐν ἡμῖν. Ἀνάγκη. Τοῦτο τοίνυν διομολογήσασθαι βουλόμενος, ἔλεγον ὅτι ἡ γραφικὴ καὶ ὅλως ἡ μιμητική, πόῤῥω μὲν τῆς ἀληθείας οὖσα, τὸ αὑτῆς ἔργον ἀσπάζεται, πόῤῥω δ᾽ αὖ φρονήσεως ὄντι τῷ ἐν ἡμῖν προσομιλεῖ τε καὶ ἑταίρα καὶ φίλη ἐστὶν, ἐπ᾽ οὐδενὶ ὑγιεῖ οὐδ᾽ ἀληθεῖ. Παντάπασιν, ἦ δ᾽ ὅς. Φαύλη ἄρα φαύλῳ ξυγγιγνομένη φαῦλα γεννᾷ ἡ μιμητική. Ἔοικε. Πότερον, ἦν δ᾽ ἐγὼ,

ἡ κατὰ τὴν ὄψιν μόνην; ἢ καὶ ἡ κατὰ τὴν ἀκοὴν, ἣν δὴ ποίησιν ὀνομάζομεν; Εἰκός γ', ἔφη, καὶ ταύτην. Μὴ τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, τῷ εἰκότι μόνον πιστεύσωμεν ἐκ τῆς γραφικῆς, ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτὸ αὖ ἔλθωμεν τῆς διανοίας τοῦτο ᾧ προσομιλεῖ ἡ διὰ τῆς ποιήσεως μιμητικὴ, καὶ ἴδωμεν, φαῦλον ἢ σπουδαῖον ἐστίν. Ἀλλὰ χρή. Ὧδε δὴ προθώμεθα. πράττοντας, φαμὲν, ἀνθρώπους μιμεῖται ἡ μιμητικὴ βιαίους ἢ ἑκουσίας πράξεις· καὶ ἐκ τοῦ πράττειν ἢ εὖ οἰομένους ἢ κακῶς πεπραγμέναι· καὶ ἐν τούτοις δὴ πᾶσιν ἢ λυπουμένους ἢ χαίροντας. μή τι ἄλλο ᾖ παρὰ ταῦτα; Οὐδέν. Ἆρ' οὖν ἐν ἅπασι τούτοις ὁμονοητικῶς ἄνθρωπος διάκειται; ἢ, ὥσπερ κατὰ τὴν ὄψιν ἐστασίαζε, καὶ ἐναντίας εἶχεν ἐν ἑαυτῷ δόξας ἅμα περὶ τῶν αὐτῶν, οὕτω καὶ ἐν ταῖς πράξεσι στασιάζει τε καὶ μάχεται αὐτὸς αὑτῷ; ἀναμιμνήσκομαι δὲ ὅτι τοῦτό γε νῦν οὐδὲν δεῖ ἡμᾶς διομολογεῖσθαι. ἐν γὰρ τοῖς ἄνω λόγοις ἱκανῶς ταῦτα πάντα διωμολογησάμεθα, ὅτι μυρίων τοιούτων ἐναντιωμάτων γιγνομένων ἡ ψυχὴ γέμει ἡμῶν. Ὀρθῶς, ἔφη. Ὀρθῶς γὰρ, ἦν δ' ἐγώ· ἀλλ' ὃ τότε ἀπελίπομεν, νῦν μοι δοκεῖ ἀναγκαῖον εἶναι διεξελθεῖν. Τὸ ποῖον; ἔφη. Ἀνὴρ, ἦν δ' ἐγὼ, ἐπιεικὴς, τοιᾶσδε τύχης μετασχὼν, υἱὸν ἀπολέσας, ἤ τι ἄλλο ὧν περὶ πλείστου ποιεῖται, ἐλέγομέν που καὶ τότε ὅτι ῥᾷστα οἴσει τῶν ἄλλων. Πάνυ γε. Νῦν δέ γε τόδε ἐπισκεψώμεθα, πότερον οὐδὲν ἀχθεσθήσεται· ἢ τοῦτο μὲν ἀδύνατον, μετριάσει δέ πως πρὸς λύπην. Οὕτω μᾶλλον, ἔφη, τόγε ἀληθές. Τὸ δὲ νῦν μοι περὶ αὐτοῦ εἰπέ· πότερον μᾶλλον αὐτὸν οἴει τῇ

λύπῃ μαχεῖσθαί τε καὶ ἀντιτείνειν ὅταν ὁρᾶται ὑπὸ τῶν ὁμοίων, ἢ ὅταν ἐν ἐρημίᾳ μόνος αὐτὸς καθ᾽ αὑτὸν γίγνηται; Πολύ που, ἔφη, διοίσει ὅταν ὁρᾶται. Μονωθεὶς δέ γε, οἶμαι, πολλὰ μὲν τολμήσει φθέγξασθαι, ἃ εἴτις αὐτοῦ ἀκούοι, αἰσχύνοιτ᾽ ἄν· πολλὰ δὲ ποιήσει ἃ οὐκ ἂν δέξαιτο τινὰ ἰδεῖν δρῶντα. Οὕτως, ἔφη, ἔχει. Οὐκοῦν τὸ μὲν ἀντιτείνειν διακελευόμενον, λόγος καὶ νόμος ἐστί· τὸ δὲ ἕλκον ἐπὶ τὰς λύπας, αὐτὸ τὸ πάθος. Ἀληθῆ. Ἐναντίας δὲ ἀγωγῆς γιγνομένης ἐν τῷ ἀνθρώπῳ περὶ τὸ αὐτὸ, ἅμα δύο φαμὲν αὐτῷ ἀναγκαῖον εἶναι. Πῶς δ᾽ οὔ; Οὐκοῦν, τὸ μὲν ἕτερον, τῷ νόμῳ ἕτοιμον πείθεσθαι, ᾗ ὁ νόμος ἐξηγεῖται. Πῶς; Λέγει που ὁ νόμος ὅτι κάλλιστον ὅτι μάλιστα ἡσυχίαν ἄγειν ἐν ταῖς ξυμφοραῖς, καὶ μὴ ἀγανακτεῖν· ὡς οὔτε δήλου ὄντος τοῦ ἀγαθοῦ τε καὶ κακοῦ τῶν τοιούτων, οὔτε εἰς τὸ πρόσθεν οὐδὲν προβαῖνον τῷ χαλεπῶς φέροντι, οὔτέ τι τῶν ἀνθρωπίνων ἄξιον ὂν μεγάλης σπουδῆς· ὅ, τε δεῖ ἐν αὐτοῖς ὅτι τάχιστα παραγίνεσθαι ἡμῖν, τούτῳ ἐμποδὼν γιγνόμενον τὸ λυπεῖσθαι. Τίνι, ἦ δ᾽ ὅς, λέγεις; Τῷ βουλεύεσθαι, ἦν δ᾽ ἐγὼ, περὶ τὸ γεγονὸς, καὶ ὥσπερ ἐν πτώσει κύβων, πρὸς τὰ πεπτωκότα τίθεσθαι τὰ αὑτοῦ πράγματα, ὅπῃ ὁ λόγος ἐρεῖ βέλτιστ᾽ ἂν ἔχειν· ἀλλὰ μὴ προσπταίσαντας, καθάπερ παῖδας, ἐχομένους τοῦ πληγέντος, ἐν τῷ βοᾷν διατρίβειν· ἀλλ᾽ ἀεὶ ἐθίζειν τὴν ψυχὴν ὅτι τάχιστα γίγνεσθαι πρὸς τὸ ἰᾶσθαί τε καὶ ἐπανορθοῦν τὸ πεσόν τε καὶ νοσῆσαν, θρηνῳδίαν ἀφανίζοντα. Ὀρθότατα γοῦν ἄν τις, ἔφη, πρὸς τὰς τύχας οὕτω προσ-

φέροιτο. Οὐκοῦν, φαμὲν, τὸ μὲν βέλτιστον τούτῳ τῷ λογιστικῷ ἐθέλει ἕπεσθαι. Δῆλον δή. Τὸ δὲ πρὸς τὰς ἀναμνήσεις τε τοῦ πάθους καὶ πρὸς τοὺς ὀδυρμοὺς ἄγον, καὶ ἀπλήστως ἔχον αὐτῶν, ἆρ' οὐκ ἀλόγιστόν τε φήσομεν εἶναι καὶ ἀργὸν, καὶ δειλίας φίλον; Φήσομεν μὲν οὖν. Οὐκοῦν τὸ μὲν πολλὴν μίμησιν καὶ ποικίλην ἔχει, τὸ ἀγανακτικόν· τὸ δὲ φρόνιμόν τε καὶ ἡσύχιον ἦθος, παραπλήσιον ὂν ἀεὶ αὐτὸ αὐτῷ, οὔτε ῥᾴδιον μιμήσασθαι, οὔτε μιμούμενον, εὐπετὲς καταμαθεῖν, ἄλλως τε καὶ πανηγύρει καὶ παντοδαποῖς ἀνθρώποις εἰς θέατρα ξυλλεγομένοις. ἀλλοτρίου γάρ που πάθους ἡ μίμησις αὐτοῖς γίγνεται. Παντάπασι μὲν οὖν. Ὁ δὴ μιμητικὸς ποιητὴς δῆλον ὅτι οὐ πρὸς τὸ τοιοῦτον τῆς ψυχῆς πέφυκέ γε· καὶ ἡ σοφία αὐτοῦ τούτῳ ἀρέσκειν πέπηγεν, εἰ μέλλει εὐδοκιμήσειν ἐν τοῖς πολλοῖς· ἀλλὰ πρὸς τὸ ἀγανακτικόν τε καὶ ποικίλον ἦθος, διὰ τὸ εὐμίμητον εἶναι. Δῆλον. Οὐκοῦν δικαίως ἂν αὐτοῦ ἤδη ἐπιλαμβανοίμεθα, καὶ τιθείημεν ἀντίστροφον αὐτὸν τῷ ζωγράφῳ. καὶ γὰρ τῷ φαῦλα ποιεῖν πρὸς ἀλήθειαν, ἔοικεν αὐτῷ· καὶ τῷ πρὸς ἕτερον τοιοῦτον ὁμιλεῖν τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὸ βέλτιστον, καὶ ταύτῃ ὡμοίωται. καὶ οὕτως ἤδη ἂν ἐν δίκῃ οὐ παραδεχοίμεθα εἰς μέλλουσαν εὐνομεῖσθαι πόλιν· ὅτι τοῦτ' ἐγείρει τῆς ψυχῆς καὶ στρέφει· καὶ ἰσχυρὸν ποιοῦν, ἀπόλλυσι τὸ λογιστικόν· ὥσπερ ἐν πόλει ὅταν τὶς μοχθηροὺς ἐγκρατεῖς ποιῶν, παραδιδῷ τὴν πόλιν, τοὺς δὲ χαριεστέρους φθείροι· ταὐτὸν καὶ τὸν μιμητικὸν ποιητὴν φήσομεν κακὴν πολιτείαν ἰδίᾳ ἑκάστου τῇ ψυχῇ ἐμ-

ποιεῖν, τῷ ἀνοήτῳ αὐτῆς χαριζόμενον· καὶ οὔτε τὰ μείζω οὔτε τὰ ἐλάττω διαγινώσκοντι, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ τοτὲ μὲν μεγάλα ἡγουμένῳ, τοτὲ δὲ σμικρὰ εἴδωλα εἰδωλοποιοῦντι· τοῦ δὲ ἀληθοῦς πόῤῥω πάνυ ἀφεστῶτι. Πάνυ μὲν οὖν. Οὐ μέντοι πω τόγε μέγιστον κατηγορήκαμεν αὐτῆς. τὸ γὰρ καὶ τοὺς ἐπιεικεῖς ἱκανὴν εἶναι λωβᾶσθαι, ἐκτὸς πάνυ τινῶν ὀλίγων, πάνδεινόν που. Τί δ' οὐ μέλλει, εἴπερ γε δρᾷ αὐτό; Ἀκούων σκόπει. οἵ γάρ που βέλτιστοι ἡμῶν, ἀκροώμενοι Ὁμήρου, ἢ καὶ ἄλλου τινὸς τῶν τραγῳδιοποιῶν, μιμουμένου τινὰς τῶν ἡρώων ἐν πένθει ὄντας, καὶ μακρὰν ῥῆσιν ἀποτείνοντας ἐν τοῖς ὀδυρμοῖς, ἢ καὶ ᾄδοντάς τε καὶ κοπτομένους, οἶσθ' ὅτι χαίρομέν τε, καὶ ἐνδόντες ἡμᾶς αὐτοὺς, ἑπόμεθα· συμπάσχοντές τε καὶ σπουδάζοντες ἐπαινοῦμεν ὡς ἀγαθὸν ποιητὴν ὃς ἂν ἡμᾶς ὅτι μάλιστα οὕτω διαθῇ. Οἶδα. πῶς δ' οὔ; Ὅταν δὲ οἰκεῖόν τινι ἡμῶν κῆδος γένηται, ἐννοεῖς αὖ ὅτι ἐπὶ τῷ ἐναντίῳ καλλωπιζόμεθα; ἂν δυνώμεθα ἡσυχίαν ἄγειν καὶ καρτερεῖν· ὡς τοῦτο μὲν, ἀνδρὸς ὂν, ἐκεῖνο δὲ, γυναικὸς, ὃ τότε ἐπῃνοῦμεν. Ἐννοῶ, ἔφη. Ἦ καλῶς οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, οὗτος ὁ ἔπαινος ἔχει, τὸ, ὁρῶντα τοιοῦτον ἄνδρα οἷον ἑαυτὸν τὶς μὴ ἀξιοῖ εἶναι, ἀλλ' αἰσχύνοιτο ἂν, μὴ βδελύττεσθαι, ἀλλὰ χαίρειν τε καὶ ἐπαινεῖν; Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐκ εὐλόγῳ ἔοικε. Ναὶ, ἦν δ' ἐγὼ, εἰ κείνῃ γ' αὐτὸ σκοποίης. Πῇ; Εἰ ἐνθυμοῖο ὅτι τὸ βίᾳ κατεχόμενον τότε ἐν ταῖς οἰκείαις ξυμφοραῖς, καὶ πεπεινηκὸς τοῦ δακρῦσαί τε καὶ ἀποδύρασθαι ἱκανῶς, καὶ ἀποπλησθῆναι, φύσει ὂν τοιοῦτον οἷον τούτων ἐπιθυμεῖν.

τότ᾽ ἐστὶ τοῦτο τὸ ὑπὸ τῶν ποιητῶν πιμπλάμενον, καὶ χαῖρον· τὸ δὲ φύσει βέλτιστον ἡμῶν, ἅτε οὐχ ἱκανῶς πεπαιδευμένον λόγῳ οὐδὲ ἔθει, ἀνίησι τὴν φυλακὴν τοῦ θρηνώδους τούτου, ἅτε ἀλλότρια πάθη θεωροῦν, καὶ ἑαυτῷ οὐδὲν αἰσχρὸν ὄν, εἰ ἄλλος, ἀνὴρ ἀγαθὸς φάσκων εἶναι, ἀκαίρως πενθῇ, τοῦτον ἐπαινεῖν καὶ ἐλεεῖν· ἀλλ᾽ ἐκεῖνο κερδαίνειν ἡγεῖται, τὴν ἡδονήν, καὶ οὐκ ἂν δέξαιτο αὐτῆς στερηθῆναι, καταφρονήσας ὅλου τοῦ ποιήματος. λογίζεσθαι γάρ, οἶμαι, ὀλίγοις τισὶ μέτεστιν, ὅτι ἀπολαύειν ἀνάγκη ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων εἰς τὰ οἰκεῖα. θρέψαντα γὰρ ἐν ἐκείνοις ἰσχυρὸν τὸ ἐλεεινόν, οὐ ῥᾴδιον ἐν τοῖς αὑτοῦ πάθεσι κατέχειν. Ἀληθέστατα, ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν οὐχ ὁ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τοῦ γελοίου; ὅ, τι ἂν αὐτὸς αἰσχύνῃ γελωτοποιῶν, ἐν μιμήσει δὲ κωμῳδικῇ ἢ καὶ ἰδίᾳ ἀκούων, σφόδρα χαρῇς καὶ μιμήσῃ, ταὐτὸν ποιεῖς ὅπερ ἐν τοῖς ἐλέοις. ὃ γὰρ τῷ λόγῳ αὖ κατεῖχες ἐν σαυτῷ, βουλόμενον γελωτοποιεῖν, φοβούμενος δόξαν βωμολοχίας, τότ᾽ αὖ ἀνίης, καὶ ἐκεῖ νεανικὸν ποιήσας, ἔλαθες πολλάκις ἐν τοῖς οἰκείοις ἐξενεχθεὶς ὥστε κωμῳδιοποιὸς γενέσθαι. Καὶ μάλα, ἔφη. Καὶ περὶ ἀφροδισίων δὴ καὶ θυμοῦ, καὶ περὶ πάντων τῶν ἐπιθυμητικῶν τε καὶ λυπηρῶν καὶ ἡδέων ἐν τῇ ψυχῇ, ἃ δή φαμεν πάσῃ πράξει ἡμῖν ἕπεσθαι, ὅτι τοιαῦτα ἡμᾶς ἡ ποιητικὴ μίμησις ἐργάζεται. τρέφει γὰρ ταῦτα ἄρδουσα, δέον αὐχμεῖν· καὶ ἄρχοντα ἡμῖν καθίστησι, δέον ἄρχεσθαι αὐτά, ἵνα βελτίους τε καὶ εὐδαιμονέστεροι ἀντὶ χειρόνων καὶ ἀθλιωτέρων γιγνώμεθα. Οὐ ἔχω ἄλλως φάναι, ἦ δ᾽ ὅς. Οὐκοῦν,

εἶπον, ὦ Γλαύκων, ὅταν Ὁμήρου ἐπαινέταις ἐντύχῃς, λέγουσιν ὡς τὴν Ἑλλάδα πεπαίδευκεν οὗτος ὁ ποιητής, καὶ πρὸς διοίκησίν τε καὶ παιδείαν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἄξιον ἀναλαβόντι μανθάνειν τε καὶ κατὰ τοῦτον τὸν ποιητὴν πάντα τὸν αὑτοῦ βίον κατασκευασάμενον ζῆν, φιλεῖν μὲν χρὴ καὶ ἀσπάζεσθαι, ὡς ὄντας βελτίστους εἰς ὅσον δύνανται· καὶ ξυγχωρεῖν Ὅμηρον ποιητικώτατον εἶναι, καὶ πρῶτον τῶν τραγῳδιοποιῶν· εἰδέναι δὲ ὅτι ὅσον μόνον ὕμνους θεοῖς καὶ ἐγκώμια τῆς ἀγαθῆς ποιήσεως παραδεκτέον εἰς πόλιν· εἰ δὲ τὴν ἡδυσμένην μοῦσαν παραδέξῃ ἐν μέλεσιν, ἢ ἔπεσιν, ἡδονή σοι καὶ λύπη ἐν τῇ πόλει βασιλεύσετον, ἀντὶ νόμου τε καὶ τοῦ κοινῇ δόξαντος ἀεὶ εἶναι βελτίστου λόγου. Ἀληθέστατα, ἔφη. Ταῦτα δή, ἔφην, ἀπολελογήσθω ἡμῖν, ἀναμνησθεῖσι περὶ ποιήσεως, ὅτι εἰκότως ἄρα τότε αὐτὴν ἐκ τῆς πόλεως ἀπεστέλλομεν τοιαύτην οὖσαν. ὁ γὰρ λόγος ἡμᾶς ᾕρει. προσείπωμεν δὲ αὐτῇ, μὴ καί τινα σκληρότητα ἡμῶν καὶ ἀγροικίαν καταγνῷ, ὅτι παλαιὰ μέν τις διαφορὰ φιλοσοφίᾳ τε καὶ ποιητικῇ. καὶ γὰρ ἡ λακέρυζα πρὸς δεσπότην κύων ἐκείνη κραυγάζουσα· καί, μέγας ἐν ἀφρόνων κενεαγορίαισι· καί, ὁ τῶν διὰ σοφῶν ὄχλος κρατῶν· καί, οἱ λεπτῶς μεριμνῶντες, ὅτι ἄρα πένονται· καὶ ἄλλα μυρία, σημεῖα παλαιᾶς ἐναντιώσεως τούτων· ὅμως δὲ εἰρήσθω ὅτι ἡμεῖς γε, εἴ τινα ἔχοι λόγον εἰπεῖν ἡ πρὸς ἡδονὴν ποιητικὴ καὶ ἡ μίμησις, ὡς χρὴ αὐτὴν εἶναι ἐν πόλει εὐνομουμένῃ, ἄσμενοι ἂν καταδεχοίμεθα, ὡς ξύνισμέν γε ἡμῖν αὐτοῖς κηλουμένοις ὑπ᾽ αὐτῆς. ἀλ-

λὰ γὰρ τὸ δοκοῦν ἀληθὲς, οὐχ ὅσιον προδιδόναι. ἦ γὰρ, ὦ φίλε, οὐ κηλῇ ὑπ' αὐτῆς καὶ σὺ, καὶ μάλιστα ὅταν δι' Ὁμήρου θεωρῇς αὐτήν; Πολύ γε. Οὐκοῦν δικαία ἐστὶν οὕτω κατιέναι ἀπολογησομένη ἢ ἐν μέλει ἤ τινι ἄλλῳ μέτρῳ; Πάνυ μὲν οὖν. Δοῖμεν δέ γέ που ἂν καὶ τοῖς προστάταις αὐτῆς, ὅσοι μὴ ποιητικοὶ, φιλοποιηταὶ δὲ, ἄνευ μέτρου λόγον ὑπὲρ αὐτῆς εἰπεῖν, ὡς οὐ μόνον ἡδεῖα ἀλλὰ καὶ ὠφελίμη πρὸς τὰς πολιτείας καὶ τὸν βίον τὸν ἀνθρώπινον ἐστί· καὶ εὐμενῶς ἀκουσόμεθα. κερδανοῦμεν γάρ που, ἐὰν μὴ μόνον ἡδεῖα φανῇ, ἀλλὰ καὶ ὠφελίμη. Πῶς δ' οὐ μέλλομεν, ἔφη, κερδαίνειν; Εἰ δέ γε μὴ, ὦ φίλε ἑταῖρε, ὥσπερ οἵ ποτέ που ἐρασθέντες, ἐὰν ἡγήσωνται μὴ ὠφέλιμον εἶναι τὸν ἔρωτα, βίᾳ μὲν, ὅμως δὲ ἀπέχονται, καὶ ἡμεῖς οὕτω, διὰ τὸν ἐγγεγονότα μὲν ἔρωτα τῆς τοιαύτης ποιήσεως, ὑπὸ τῆς τῶν καλῶν πολιτειῶν τροφῆς, εὖνοι μὲν ἐσόμεθα, φανῆναι αὐτὴν ὡς βελτίστην καὶ ἀληθεστάτην· ἕως δ' ἂν μὴ οἵα τ' ᾖ ἀπολογήσασθαι, ἀκροασόμεθ' αὐτῆς· ἐπᾴδοντες ἡμῖν αὐτοῖς τοῦτον τὸν λόγον ὃν ἐλέγομεν, καὶ ταύτην τὴν ἐπῳδὴν· εὐλαβούμενοι πάλιν ἐμπεσεῖν εἰς τὸν παιδικόν τε καὶ τὸν τῶν πολλῶν ἔρωτα. αἰσθώμεθα δ' οὖν ὡς οὐ σπουδαστέον ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ποιήσει, ὡς ἀληθείας τε ἁπτομένῃ καὶ σπουδαίᾳ· ἀλλ' εὐλαβητέον αὐτὴν ὂν τῷ ἀκροωμένῳ, περὶ τῆς ἐν αὐτῷ πολιτείας δεδιότι· καὶ νομιστέα ἅπερ εἰρήκαμεν περὶ ποιήσεως. Παντάπασιν, ἦ δ' ὅς, ξύμφημι. Μέγας γὰρ, ἔφην, ὁ ἀγὼν, ὦ φίλε Γλαύκων, μέγας, οὐχ ὅσος δοκεῖ, τὸ χρηστὸν ἢ κακὸν γενέσθαι. ὥστε

οὔτε τιμῇ ἐπαρθέντα, οὔτε χρήμασιν, οὔτε ἀρχῇ οὐδεμιᾷ, οὐδέ γε ποιητικῇ, ἄξιον ἀμελῆσαι δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς. Ξύμφημί σοι, ἔφη, ἐξ ὧν διεληλύθαμεν· οἶμαι δὲ καὶ ἄλλον ὁντινοῦν. Καὶ μήν, ἦν δ᾽ ἐγώ, τά γε μέγιστα ἐπίχειρα ἀρετῆς καὶ προκείμενα ἆθλα οὐ διεληλύθαμεν. Ἀμήχανόν τι, ἔφη, λέγεις μέγεθος, εἰ τῶν εἰρημένων μείζω ἐστὶν ἄλλα. Τί δ᾽ ἄν, ἦν δ᾽ ἐγώ, ἔν γε ὀλίγῳ χρόνῳ μέγα γένοιτο; πᾶς γὰρ οὗτός γε ὁ ἐκ παιδὸς μέχρι πρεσβύτου χρόνος πρὸς πάντα ὀλίγος πού τις ἂν εἴη. Οὐδὲν μὲν οὖν, ἔφη. Τί γοῦν; οἴει ἀθανάτῳ πράγματι ὑπὲρ τοσούτου δεῖν χρόνου ἐσπουδακέναι, ἀλλ᾽ οὐχ ὑπὲρ τοῦ παντός; Οἶμαι ἔγωγ᾽, ἔφη. ἀλλὰ τί τοῦτο λέγεις; Οὐκ ᾔσθησαι, ἦν δ᾽ ἐγώ, ὅτι ἀθάνατος ἡμῶν ἡ ψυχή, καὶ οὐδέποτε ἀπόλλυται; Καὶ ὅς, ἐμβλέψας μοι καὶ θαυμάσας, εἶπε, Μὰ Δί᾽ οὐκ ἔγωγε· σὺ δὲ τοῦτ᾽ ἔχεις λέγειν; Εἰ μὴ ἀδικῶ γ᾽, ἔφη. οἶμαι δὲ καὶ σύ. οὐδὲν γὰρ χαλεπόν. Ἔμοιγ᾽, ἔφη. σοῦ δ᾽ ἂν ἡδέως ἀκούσαιμι τὸ οὐ χαλεπὸν τοῦτο. Ἀκούοις ἄν, ἦν δ᾽ ἐγώ. Λέγε μόνον, ἔφη. Ἀγαθόν τι, εἶπον, καὶ κακὸν καλεῖς; Ἔγωγε. Ἆρ᾽ οὖν ὥσπερ ἐγὼ περὶ αὐτῶν διανοῇ; Τὸ ποῖον; Τὸ μὲν ἀπολλύον καὶ διαφθεῖρον πᾶν, τὸ κακὸν εἶναι· τὸ δὲ σῶζον καὶ ὠφελοῦν, τὸ ἀγαθόν. Ἔγωγ᾽, ἔφη. Τί δέ; κακὸν ἑκάστῳ τὶ καὶ ἀγαθὸν λέγεις; οἷον ὀφθαλμοῖς ὀφθαλμίαν, καὶ ξύμπαντι τῷ σώματι νόσον· σίτῳ τε ἐρυσίβην, σηπεδόνα τε ξύλοις· χαλκῷ δὲ καὶ σιδήρῳ ἰόν· καί, ὅπερ λέγω, σχεδὸν πᾶσι ξύμφυτον ἑκάστῳ κακόν τε καὶ νόσημα. Ἔγωγ᾽, ἔφη. Οὐκοῦν, ὅταν τῳ τὶ τούτων

προσγένηται, πονηρόν τε ποιεῖ ᾧ προσεγένετο, καὶ τελευτῶν ὅλον διέλυσε καὶ ἀπώλεσε; Πῶς γὰρ οὔ; Τὸ ξύμφυτον ἄρα κακὸν ἑκάστου καὶ ἡ πονηρία ἕκαστον ἀπόλλυσιν. ἤ, εἰ μὴ τοῦτο ἀπολεῖ, οὐκ ἂν ἄλλό γε αὐτὸ ἔτι διαφθείρειεν. οὐ γὰρ τό γε ἀγαθὸν μή ποτέ τι ἀπολέσῃ, οὐδὲ αὖ τὸ μήτε κακὸν μήτε ἀγαθόν. Πῶς γὰρ ἄν; ἔφη. Ἐὰν ἄρα τι τῶν ὄντων εὑρίσκωμεν ᾧ ἔστι μέν τι κακὸν ὃ ποιεῖ αὐτὸ μοχθηρόν, τοῦτο μέντοι οὐχ οἷόν τε αὐτὸ λύειν ἀπολλύον, οὐκ ἤδη εἰσόμεθα ὅτι τοῦ πεφυκότος οὕτως ὄλεθρος οὐκ ἦν; Οὕτως, ἔφη, εἰκός. Τί οὖν; ἦν δ᾽ ἐγώ, ψυχῇ ἆρ᾽ οὐκ ἔστιν ὃ ποιεῖ αὐτὴν κακήν; Καὶ μάλ᾽, ἔφη· ἃ νῦν δὴ διῇμεν πάντα, ἀδικία τε καὶ ἀκολασία, καὶ δειλία, καὶ ἀμαθία. Ἦ οὖν τι τούτων αὐτὴν διαλύει τε καὶ ἀπόλλυσι; καὶ ἐννόει μὴ ἐξαπατηθῶμεν, οἰηθέντες τὸν ἄδικον ἄνθρωπον καὶ ἀνόητον, ὅταν ληφθῇ ἀδικῶν, τότε ἀπολωλέναι ὑπὸ τῆς ἀδικίας, πονηρίας οὔσης ψυχῆς. ἀλλ᾽ ὧδε ποίει· ὥσπερ σῶμα ἡ σώματος πονηρία νόσος οὖσα τήκει καὶ διόλλυσι καὶ ἄγει εἰς τὸ μηδὲ σῶμα εἶναι, καὶ ἃ νῦν δὴ ἐλέγομεν ἅπαντα, ὑπὸ τῆς οἰκείας κακίας τῷ προσκαθῆσθαι καὶ ἐνεῖναι διαφθειρούσης, εἰς τὸ μὴ εἶναι ἀφικνεῖται. οὐχ οὕτω; Ναί. Ἴθι δή, καὶ ψυχὴν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον σκόπει· ἆρα ἐνοῦσα ἐν αὐτῇ ἀδικία καὶ ἡ ἄλλη κακία, τῷ ἐνεῖναι καὶ προσκαθῆσθαι, φθείρει αὐτὴν καὶ μαραίνει, ἕως ἂν εἰς θάνατον ἀγαγοῦσα, τοῦ σώματος χωρίσῃ; Οὐδαμῶς, ἔφη, τοῦτό γε. Ἀλλὰ μέντοι ἐκεῖνό γε ἄλογον, ἦν δ᾽ ἐγώ, τὴν μὲν ἄλλου πονηρίαν ἀπολλύναι τι, τὴν δὲ αὑτοῦ, μὴ

Ἄλογον. Ἐννόει γάρ, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Γλαύκων, ὅτι οὐδ' ὑπὸ τῆς τῶν σιτίων πονηρίας, ἣ ἂν ᾖ αὐτῶν ἐκείνων εἴτε παλαιότης, εἴτε σαπρότης, εἴτε ἡτισοῦν οὖσα, οὐκ οἰόμεθα δεῖν σῶμα ἀπόλλυσθαι· ἀλλ' ἐὰν μὲν ἐμποιῇ ἡ αὐτῶν πονηρία τῷ σώματι σώματος μοχθηρίαν, φήσομεν αὐτὸ δι' ἐκεῖνα ὑπὸ τῆς αὑτοῦ κακίας νόσου οὔσης ἀπολωλέναι· ὑπὸ δὲ σιτίων πονηρίας ἄλλων ὄντων ἄλλο ὂν τὸ σῶμα, ὑπ' ἀλλοτρίου κακοῦ μὴ ἐμποιήσαντος τὸ ἔμφυτον κακόν, οὐδέποτε ἀξιώσομεν διαφθείρεσθαι. Ὀρθότατ' ἄν, ἔφη, λέγεις. Κατὰ τὸν αὐτὸν τοίνυν λόγον, ἦν δ' ἐγώ, ἐὰν μὴ σώματος πονηρία ψυχῆς πονηρίαν ἐμποιῇ, μή ποτε ἀξιῶμεν ὑπ' ἀλλοτρίου κακοῦ ἄνευ τῆς ἰδίας πονηρίας ψυχὴν ἀπόλλυσθαι, τῷ ἑτέρου κακῷ ἕτερον. Ἔχει γάρ, ἔφη, λόγον. Ἢ τοίνυν ταῦτα ἐξελέγξωμεν ὅτι οὐ καλῶς λέγομεν, ἤ, ἕως ἂν ᾖ ἀνέλεγκτα, μή ποτε φῶμεν, ὑπὸ πυρετοῦ, μηδ' αὖ ὑπ' ἄλλης νόσου, μηδ' αὖ ὑπὸ σφαγῆς, μηδ' εἴτις ὅτι σμικρότατα ὅλον τὸ σῶμα κατατέμοι, ἕνεκα τούτων μηδὲν μᾶλλον ποτὲ ψυχὴν ἀπόλλυσθαι, πρὶν ἄν τις ἀποδείξῃ ὡς διὰ ταῦτα τὰ παθήματα τὰ τοῦ σώματος αὐτὴ ἐκείνη ἀδικωτέρα καὶ ἀνοσιωτέρα γίγνεται. ἀλλοτρίου δὲ κακοῦ ἐν ἄλλῳ γιγνομένου, τοῦ δὲ ἰδίου ἑκάστου μὴ ἐγγιγνομένου, μήτε ψυχὴν μήτε ἄλλο μηδὲν ἐῶμεν φάναι τινὰ ἀπόλλυσθαι. Ἀλλὰ μέντοι, ἔφη, τοῦτό γε οὐδεὶς ποτὲ δείξει, ὡς τῶν ἀποθνησκόντων ἀδικώτεραι αἱ ψυχαὶ διὰ τὸν θάνατον γίγνονται. Ἐὰν δέ γέ τις, ἔφην ἐγώ, ὁμόσε τῷ λόγῳ τολμᾷ ἰέναι, καὶ λέγειν ὡς πονηρότερος καὶ ἀδικώτερος γίγνεται ὁ ἀπο-

θνήσκων, ἵνα δὴ μὴ ἀναγκάζηται ἀθανάτους τὰς ψυχὰς ὁμολογεῖν, ἀξιώσομέν που, εἰ ἀληθῆ λέγει ὁ ταῦτα λέγων, τὴν ἀδικίαν εἶναι θανάσιμον τῷ ἔχοντι, ὥσπερ νόσον, καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀποκτιννύντος τῇ ἑαυτοῦ φύσει, ἀποθνήσκειν τοὺς λαμβάνοντας αὐτό· τοὺς μὲν μάλιστα, θᾶττον· τοὺς δὲ ἧττον, σχολαίτερον· ἀλλὰ μὴ, ὥσπερ νῦν, διὰ τούτου ὑπ' ἄλλων δίκην ἐπιθέντων ἀποθνήσκουσιν οἱ ἄδικοι. Μὰ Δία, ἦ δ' ὅς, οὐκ ἄρα πάνδεινον φανεῖται ἡ ἀδικία, εἰ θανάσιμον ἔσται τῷ λαμβάνοντι· (ἀπαλλαγὴ γὰρ ἂν εἴη κακῶν) ἀλλὰ μᾶλλον οἶμαι αὐτὴν φανήσεσθαι, πᾶν τοὐναντίον, τοὺς ἄλλους ἀποκτιννῦσαν, εἴπερ οἷόντε· τὸν δ' ἔχοντα καὶ μάλα ζωτικὸν παρέχουσαν, καὶ πρός γε τι τῷ ζωτικῷ, ἄγρυπνον. οὕτω πόῤῥω που, ὡς ἔοικεν, ἐσκήνωται τοῦ θανάσιμος εἶναι. Καλῶς, ἦν δ' ἐγὼ, λέγεις. ὁπότε γὰρ δὴ μὴ ἱκανὴ ἥ γε οἰκεία πονηρία καὶ τὸ οἰκεῖον κακὸν ἀποκτεῖναι καὶ ἀπολέσαι ψυχὴν, σχολῇ τόγε ἐπ' ἄλλου ὀλέθρῳ τεταγμένον κακὸν ψυχὴν ἤ τι ἄλλο ἀπολεῖ, πλὴν ἐφ' ᾧ τέτακται. Σχολῇ γ', ἔφη, ὥς γε τὸ εἰκός. Οὐκοῦν, ὁπότε μηδ' ὑφ' ἑνὸς ἀπόλλυται κακοῦ, μήτε οἰκείου μήτε ἀλλοτρίου, δῆλον ὅτι ἀνάγκη αὐτὸ ἀεὶ ὂν εἶναι· εἰ δ' ἀεὶ ὂν, ἀθάνατον. Ἀνάγκη, ἔφη. Τοῦτο μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, οὕτως ἐχέτω. εἰ δ' ἔχοι, ἐννοεῖς ὅτι ἀεὶ ἂν εἶεν αἱ αὐταί. οὔτε γὰρ ἄν που ἐλάττους γένοιντο, μηδεμιᾶς ἀπολλυμένης, οὔτε αὖ πλείους. εἰ γάρ ὁτιοῦν τῶν ἀθανάτων πλέον γίγνοιτο, οἶσθ' ὅτι ἐκ τοῦ θνητοῦ ἂν γίγνοιτο, καὶ πάντα ἂν εἴη τελευτῶντα ἀθάνατα. Ἀληθῆ λέγεις

Ἀλλ', ἦν δ' ἐγώ, μήτε τοῦτο οἰόμεθα (ὁ γὰρ λόγος οὐκ ἐάσει) μήτε γε αὖ τῇ ἀληθεστάτῃ φύσει τοιοῦτον εἶναι ψυχήν, ὥστε πολλῆς ποικιλίας καὶ ἀνομοιότητός τε καὶ διαφορᾶς γέμειν αὐτὸ πρὸς αὐτό. Πῶς λέγεις; ἔφη. Οὐ ῥᾴδιον, ἦν δ' ἐγώ, ἀΐδιον εἶναι, σύνθετόν τε ἐκ πολλῶν, καὶ μὴ τῇ καλλίστῃ κεχρημένον συνθέσει, ὡς νῦν ἡμῖν ἐφάνη ἡ ψυχή. Οὔκουν εἰκός γε. Ὅτι μὲν τοίνυν ἀθάνατον ψυχή, καὶ ὁ ἄρτι λόγος καὶ οἱ ἄλλοι ἀναγκάσειαν ἄν. οἷον δ' ἐστὶ τῇ ἀληθείᾳ, οὐ λελωβημένον δεῖ αὐτὸ θεάσασθαι ὑπό τε τῆς τοῦ σώματος κοινωνίας καὶ ἄλλων κακῶν, ὥσπερ νῦν ἡμεῖς θεώμεθα· ἀλλ' οἷόν ἐστι καθαρὸν γιγνόμενον, τοιοῦτον ἱκανῶς λογισμῷ διαθεατέον· καὶ πολύ γε κάλλιον αὐτὸ εὑρήσει, καὶ ἐναργέστερον δικαιοσύνας τε καὶ ἀδικίας διόψεται, καὶ πάντα ἃ νῦν διήλθομεν. νῦν δὲ εἴπομεν μὲν ἀληθῆ περὶ αὐτοῦ, οἷον ἐν τῷ παρόντι φαίνεται· τεθεάμεθα μέντοι διακείμενον αὐτὸ ὥσπερ οἱ τὸν θαλάττιον Γλαῦκον ὁρῶντες, οὐκ ἂν ἔτι ῥᾳδίως ἴδοιεν αὐτοῦ τὴν ἀρχαίαν φύσιν, ὑπὸ τοῦ τά τε παλαιὰ τοῦ σώματος μέρη, τὰ μὲν ἐκκεκλάσθαι, τὰ δὲ συντετρίφθαι, καὶ πάντως λελωβῆσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων· ἄλλα δὲ προσπεφυκέναι, ὄστρεά τε καὶ φύκια καὶ πέτρας· ὥστε παντὶ μᾶλλον θηρίῳ ἐοικέναι ἢ οἷος ἦν φύσει. οὕτω καὶ τὴν ψυχὴν ἡμεῖς θεώμεθα διακειμένην ὑπὸ μυρίων κακῶν. ἀλλὰ δεῖ, ὦ Γλαύκων, ἐκεῖσε βλέπειν. Ποῖ; ἦ δ' ὅς. Εἰς τὴν φιλοσοφίαν αὐτῆς, καὶ ἐννοεῖν ὧν ἅπτεται καὶ οἵων ἐφίεται ὁμιλιῶν, ὡς ξυγγενὴς οὖσα τῷ τε θείῳ καὶ ἀθανάτῳ, καὶ ἀεὶ ὄντι, καὶ

οἵα ἂν γένοιτο τῷ τοιούτῳ πᾶσα ἐπισπομένη· καὶ ὑπὸ ταύτης τῆς ὁρμῆς ἐκκομισθεῖσα ἐκ τοῦ πόντου ἐν ᾧ νῦν ἐστι, καὶ περικρουσθεῖσα πέτρας τε καὶ ὄστρεα· ἃ νῦν αὐτῇ, ἅτε γῆν ἑστιωμένῃ, γεηρὰ καὶ πετρώδη πολλὰ καὶ ἄγρια περιπέφυκεν ὑπὸ τῶν εὐδαιμόνων λεγομένων ἑστιάσεων. καὶ τότ᾽ ἄν τις ἴδῃ αὐτῆς τὴν ἀληθῆ φύσιν, εἴτε πολυειδὴς, εἴτε μονοειδὴς, εἴτε ὅπῃ ἔχει καὶ ὅπως. νῦν δὲ τὰ ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ πάθη τε καὶ εἴδη, ὡς ἐγῷμαι, ἐπιεικῶς αὐτῆς διεληλύθαμεν. *Παντάπασι μὲν οὖν*, ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ᾽ ἐγώ, τά τε ἄλλα ἀπεδυσάμεθα ἐν τῷ λόγῳ, καὶ οὐ τοὺς μισθοὺς οὐδὲ τὰς δόξας δικαιοσύνης ἐπηνέγκαμεν, (ὥσπερ Ἡσίοδόν τε καὶ Ὅμηρον ὑμεῖς ἔφατε) ἀλλ᾽ αὐτὴν δικαιοσύνην αὐτῇ ψυχῇ ἄριστον εὕρομεν; καὶ ποιητέον εἶναι αὐτῇ τὰ δίκαια, ἐάν τ᾽ ἔχῃ τὸν Γύγου δακτύλιον, ἐάν τε μὴ, καὶ πρὸς τοιούτῳ δακτυλίῳ τὴν Ἄϊδος κυνῆν. *Ἀληθέστατα*, ἔφη, λέγεις. Ἆρ᾽ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὦ Γλαύκων, νῦν ἤδη ἀνεπίφθονόν ἐστι, πρὸς ἐκείνοις καὶ τοὺς μισθοὺς τῇ δικαιοσύνῃ καὶ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ ἀποδοῦναι, ὅσους τε καὶ οἵους τῇ ψυχῇ παρέχει παρ᾽ ἀνθρώπων τε καὶ θεῶν, ζῶντός τε ἔτι τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐπειδὰν τελευτήσῃ. *Παντάπασι μὲν οὖν*, ἦ δ᾽ ὅς. Ἆρ᾽ οὖν ἀποδώσετέ μοι ἃ ἐδανείσασθε ἐν τῷ λόγῳ; *Τί μάλιστα;* Ἔδωκα ὑμῖν, τὸν δίκαιον δοκεῖν ἄδικον εἶναι, καὶ τὸν ἄδικον, δίκαιον. ὑμεῖς γὰρ ἡγεῖσθε, κἂν εἰ μὴ δυνατὸν εἴη ταῦτα λανθάνειν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους, ὅμως δοτέον εἶναι, τοῦ λόγου ἕνεκα· ἵνα αὐτὴ δικαιοσύνη πρὸς ἀδικίαν αὐτὴν κριθείη. ἢ οὐ μνη-

μονεύεις; Ἀδικοίην μέντ' ἄν, ἔφη, εἰ μή. Ἐπειδὴ τοίνυν κεκριμέναι εἰσὶν, ἐγὼ πάλιν ἀπαιτῶ ὑπὲρ δικαιοσύνης, ὥσπερ ἔχει δόξης καὶ παρὰ θεῶν καὶ παρὰ ἀνθρώπων, καὶ ὑμᾶς ὁμολογεῖν περὶ αὐτῆς δοκεῖσθαι οὕτω· ἵνα καὶ τὰ νικητήρια κομίσηται, ἃ ἀπὸ τοῦ δοκεῖν κτωμένη, δίδωσι τοῖς ἔχουσιν αὐτήν· ἐπειδὴ καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ εἶναι ἀγαθὰ διδοῦσα ἐφάνη, και οὐκ ἐξαπατῶσα τοὺς τῷ ὄντι λαμβάνοντας αὐτήν. Δίκαια, ἔφη, αἰτῇ. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγὼ, πρῶτον μὲν τοῦτο ἀποδώσετε, ὅτι θεούς γε οὐ λανθάνει ἑκάτερος αὐτῶν οἷός ἐστιν. Ἀποδώσομεν, ἔφη. Εἰ δὲ δὴ λανθάνετον, ὁ μὲν, θεοφιλὴς ἂν εἴη, ὁ δὲ, θεομισὴς, ὥσπερ καὶ κατ' ἀρχὰς ὡμολογοῦμεν. Ἔστι ταῦτα. Τῷ δὲ θεοφιλεῖ οὐχ ὁμολογήσομεν, ὅσά γε ἀπὸ θεῶν γίγνεται, πάντα γίγνεσθαι ὡς οἷόντε ἄριστα; εἰ μή τι ἀναγκαῖον αὐτῷ κακὸν ἐκ προτέρας ἁμαρτίας ὑπῆρχε; Πάνυ μὲν οὖν. Οὕτως ἄρα ὑποληπτέον περὶ τοῦ δικαίου ἀνδρὸς, ἐάν τ' ἐν πενίᾳ γίγνηται ἐάν τε ἐν νόσοις, ἤ τινι ἄλλῳ τῶν δοκούντων κακῶν, ὡς τούτῳ ταῦτα εἰς ἀγαθόν τι τελευτήσει ζῶντι ἢ καὶ ἀποθανόντι. οὐ γὰρ δὴ ὑπό γε θεῶν ποτὲ ἀμελεῖται ὃς ἂν προθυμεῖσθαι ἐθέλῃ δίκαιος γίγνεσθαι, καὶ ἐπιτηδεύων ἀρετὴν, εἰς ὅσον δυνατὸν ἀνθρώπῳ ὁμοιοῦσθαι θεῷ. Εἰκός γ', ἔφη, τὸν τοιοῦτον μὴ ἀμελεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ὁμοίου. Οὐκοῦν περὶ τοῦ ἀδίκου τἀναντία τούτων δεῖ διανοεῖσθαι; Σφόδρα γε. Τὰ μὲν δὴ παρὰ θεῶν, τοιαῦτ' ἄττ' ἂν εἴη νικητήρια τῷ δικαίῳ. Κατὰ γοῦν ἐμὴν δόξαν, ἔφη. Τί δὲ, ἦν δ' ἐγὼ, παρ' ἀνθρώπων; ἆρ' οὐχ ὧδε ἔχει; (εἰ δεῖ τὸ ὂν

τιθέναι) οὐχ οἱ μὲν δεινοί τε καὶ ἄδικοι δρῶσιν ὅπερ οἱ δρομεῖς, ὅσοι ἂν θέωσιν εὖ ἀπὸ τῶν κάτω, ἀπὸ δὲ τῶν ἄνω, μή; τὸ μὲν πρῶτον ὀξέως ἀποπηδῶσι, τελευτῶντες δὲ, καταγέλαστοι γίγνονται, τὰ ὦτα ἐπὶ τῶν ὤμων ἔχοντες, καὶ ἀστεφάνωτοι ἀποτρέχοντες. οἱ δὲ τῇ ἀληθείᾳ δρομικοὶ, εἰς τέλος ἐλθόντες, τά τε ἆθλα λαμβάνουσι καὶ στεφανοῦνται. οὐχ οὕτω καὶ περὶ τῶν δικαίων τοπολὺ συμβαίνει; πρὸς τὸ τέλος ἑκάστης πράξεως καὶ ὁμιλίας καὶ τοῦ βίου εὐδοκιμοῦσί τε καὶ τὰ ἆθλα παρὰ τῶν ἀνθρώπων φέρονται; Καὶ μάλα. Ἀνέξῃ ἄρα λέγοντος ἐμοῦ περὶ τούτων ἅπερ αὐτὸς ἔλεγες περὶ τῶν ἀδίκων. ἐρῶ γὰρ δὴ ὅτι οἱ μὲν δίκαιοι, ἐπειδὰν πρεσβύτεροι γένωνται, ἐν τῇ αὑτῶν πόλει ἄρχουσί τε ἂν βούλωνται τὰς ἀρχὰς, γαμοῦσί τε ὁπόθεν ἂν βούλωνται, ἐκδιδόασί τε εἰς οὓς ἂν ἐθέλωσι· καὶ πάντα ἃ σὺ περὶ ἐκείνων, ἐγὼ νῦν λέγω περὶ τῶνδε. καὶ αὖ καὶ περὶ τῶν ἀδίκων, ὅτι οἱ πολλοὶ αὐτῶν, καὶ ἐὰν νέοι ὄντες λάθωσιν, ἐπὶ τέλους τοῦ δρόμου αἱρεθέντες, καταγέλαστοι εἰσὶ, καὶ γέροντες γιγνόμενοι, ἄθλιοι προπηλακίζονται, ὑπὸ ξένων τε καὶ ἀστῶν μαστιγούμενοι, καὶ ἃ ἄγροικα ἔφησθα σὺ εἶναι, ἀληθῆ λέγων, εἶτα στρεβλώσονται καὶ ἐκκαυθήσονται· πάντα ἐκεῖνα οἴου καὶ ἐμοῦ ἀκηκοέναι ὡς πάσχουσιν. ἀλλ' ὃ λέγω ὅρα εἰ ἀνέξῃ. Καὶ πάνυ, ἔφη· δίκαια γὰρ λέγεις. Ἃ μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, ζῶντι τῷ δικαίῳ παρὰ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων ἆθλά τε καὶ μισθοὶ καὶ δῶρα γίγνεται πρὸς ἐκείνοις τοῖς ἀγαθοῖς οἷς αὐτὴ παρείχετο ἡ δικαιοσύνη, τοιαῦτ' ἂν εἴη. Καὶ μάλ', ἔφη, καλά τε καὶ

βέβαια. Ταῦτά τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, οὐδέν ἐστι πλήθει οὐδὲ μεγέθει πρὸς ἐκεῖνα ἃ τελευτήσαντα ἑκάτερον περιμένει. χρὴ δ' αὐτὰ ἀκοῦσαι, ἵνα τελέως ἑκάτερος αὐτῶν ἀπειληφὼς ᾖ τὰ ὑπὸ τοῦ λόγου ὀφειλόμενα ἀκοῦσαι. Λέγοις ἄν, ἔφη· ὡς οὐ πολλά· ἀλλ' ἥδιον ἀκούοντι. Ἀλλ' οὐ μέντοι σοί, ἦν δ' ἐγώ. Ἀλκίνου γε ἀπόλογον ἐρῶ, ἀλλ' ἀλκίμου μὲν ἀνδρός, Ἠρὸς τοῦ Ἀρμενίου, τὸ γένος Παμφύλου· ὅς ποτε ἐν πολέμῳ τελευτήσας, ἀναιρεθέντων δεκαταίων τῶν νεκρῶν, ἤδη διεφθαρμένων, ὑγιὴς μὲν ἀνῃρέθη, κομισθεὶς δὲ οἴκαδε, μέλλων θάπτεσθαι, δωδεκαταῖος ἐπὶ τῇ πυρᾷ κείμενος ἀνεβίω. ἀναβιοὺς δ' ἔλεγεν ἃ ἐκεῖ ἴδοι. ἔφη δέ· ἐπειδὴ οὗ ἐκβῆναι τὴν ψυχήν, πορεύεσθαι μετὰ πολλῶν, καὶ ἀφικνεῖσθαι σφᾶς εἰς τόπον τινὰ δαιμόνιον, ἐν ᾧ τῆς γε γῆς δύο εἶναι χάσματα ἐχομένω ἀλλήλοιν, καὶ τοῦ οὐρανοῦ αὖ ἐν τῷ ἄνω ἄλλα καταντικρύ. δικαστὰς δὲ μεταξὺ τούτων καθῆσθαι· οὓς ἐπειδὴ διαδικάσειαν, τοὺς μὲν δικαίους κελεύειν πορεύεσθαι τὴν εἰς δεξιάν τε καὶ ἄνω διὰ τοῦ οὐρανοῦ, σημεῖα περιάψαντας τῶν δεδικασμένων ἐν τῷ πρόσθεν· τοὺς δὲ ἀδίκους, τὴν εἰς ἀριστεράν τε καὶ κάτω, ἔχοντας καὶ τούτους ἐν τῷ ὄπισθεν σημεῖα πάντων ὧν ἔπραξαν. ἑαυτοῦ δὲ προσελθόντος εἰπεῖν ὅτι δέοι αὐτὸν ἄγγελον ἀνθρώποις γενέσθαι τῶν ἐκεῖ, καὶ διακελεύοιντό οἱ ἀκούειν τε καὶ θεᾶσθαι πάντα τὰ ἐν τῷ τόπῳ. ὁρᾶν δὴ ταύτῃ μὲν καθ' ἑκάτερον τὸ χάσμα τοῦ οὐρανοῦ τε καὶ τῆς γῆς ἀπιούσας τὰς ψυχάς, ἐπειδὴ αὐτοῦ δικασθεῖεν· κατὰ δὲ τὸ ἕτερον, ἐκ μὲν τοῦ ἀνιέναι ἐκ τῆς γῆς μεστὰς

αὐχμοῦ τε καὶ κόνεως· ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου, καταβαίνειν ἑτέρας ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καθαράς· καὶ τὰς ἀεὶ ἀφικνουμένας, ὥσπερ ἐκ πολλῆς πορείας φαίνεσθαι ἥκειν, καὶ ἀσμένως εἰς τὸν λειμῶνα ἀπιούσας οἷον ἐν πανηγύρει κατασκηνᾶσθαι, καὶ ἀσπάζεσθαί τε ἀλλήλας, ὅσαι γνώριμαι, καὶ πυνθάνεσθαι τάς τε ἐκ τῆς γῆς ἡκούσας παρὰ τῶν ἑτέρων τὰ ἐκεῖ, καὶ τὰς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, τὰ παρ᾽ ἐκείναις. διηγεῖσθαι δὲ ἀλλήλαις, τὰς μὲν, ὀδυρομένας τε καὶ κλαιούσας, ἀναμιμνησκομένας ὅσά τε καὶ οἷα πάθοιεν καὶ ἴδοιεν ἐν τῇ ὑπὸ γῆς πορείᾳ· (εἶναι δὲ τὴν πορείαν χιλιετῆ) τὰς δ᾽ αὖ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εὐπαθείας διηγεῖσθαι καὶ θέας ἀμηχάνους τὸ κάλλος. τὰ μὲν οὖν πολλὰ, ὦ Γλαύκων, πολλοῦ χρόνου διηγήσασθαι· τὸ δ᾽ οὖν κεφάλαιον ἔφη τόδε εἶναι, ὅσα πώποτε τινὰ ἠδίκησαν, καὶ ὅσους ἕκαστοι, ὑπὲρ ἁπάντων δίκην δεδωκέναι ἐν μέρει, ὑπὲρ ἑκάστου δεκάκις. τοῦτο δ᾽ εἶναι κατὰ ἑκατονταετηρίδα ἑκάστην, ὡς βίου ὄντος τοσούτου τοῦ ἀνθρωπίνου· ἵνα δεκαπλάσιον τὸ ἔκτισμα τοῦ ἀδικήματος ἐκτίνοιεν· καὶ οἷον εἴτινες πολλῶν θανάτων ἦσαν αἴτιοι, ἢ πόλεις προδόντες ἢ στρατόπεδα, καὶ εἰς δουλείας ἐμβεβληκότες, ἤ τινος ἄλλης κακουχίας μεταίτιοι, πάντων τούτων δεκαπλασίας ἀλγηδόνας ὑπὲρ ἑκάστου κομίσαιντο· καὶ αὖ εἴ τινας εὐεργεσίας εὐηργετηκότες, καὶ δίκαιοι καὶ ὅσιοι γεγονότες εἶεν, κατὰ ταὐτὰ τὴν ἀξίαν κομίζοιντο. τῶν δὲ εὐθὺς γενομένων, καὶ ὀλίγον χρόνον βιούντων πέρι ἄλλα ἔλεγεν οὐκ ἄξια μνήμης. εἰς δὲ θεοὺς ἀσεβείας τε καὶ εὐσεβείας, καὶ γονέας, καὶ

αὐτόχειρας φόνου, μείζους ἔτι τοὺς μισθοὺς διηγεῖτο. ἔφη γὰρ δὴ παραγενέσθαι ἐρωτωμένῳ ἑτέρῳ ὑπὸ ἑτέρου ὅπου ἂν εἴη Ἀρδιαῖος ὁ μέγας. ὁ δὲ Ἀρδιαῖος οὗτος τῆς Παμφυλίας ἔν τινι πόλει τύραννος ἐγεγόνει, ἤδη χιλιοστὸν ἔτος εἰς ἐκεῖνον τὸν χρόνον· γέροντά τε πατέρα ἀποκτείνας, καὶ πρεσβύτερον ἀδελφὸν, καὶ ἄλλα δὴ πολλά τε καὶ ἀνόσια εἰργασμένος, ὡς ἐλέγετο. ἔφη οὖν τὸν ἐρωτώμενον εἰπεῖν, Οὐχ ἥκει, φάναι, οὐδ' ἂν ἥξοι δεῦρο. ἐθεασάμεθα γὰρ οὖν δὴ καὶ τοῦτο τῶν δεινῶν θεαμάτων. ἐπειδὴ ἐγγὺς τοῦ στομίου ἦμεν μέλλοντες ἀνιέναι, καὶ τἄλλα πάντα πεπονθότες, ἐκεῖνόν τε κατείδομεν ἐξαίφνης, καὶ ἄλλους σχεδόν τι αὐτῶν τοὺς πλείστους τυράννους. ἦσαν δὲ καὶ ἰδιῶται τινὲς τῶν μεγάλα ἡμαρτηκότων· οὓς οἰομένους ἤδη ἀναβήσεσθαι οὐκ ἐδέχετο τὸ στόμιον, ἀλλ' ἐμυκᾶτο, ὁπότε τὶς τῶν οὕτως ἀνιάτως ἐχόντων εἰς πονηρίαν, ἢ μὴ ἱκανῶς δεδωκὼς δίκην, ἐπιχειροῖ ἀνιέναι. ἐνταῦθα δὴ ἄνδρες, ἔφη, ἄγριοι, καὶ διάπυροι ἰδεῖν, παρεστῶτες καὶ καταμανθάνοντες τὸ φθέγμα, τοὺς μὲν ἰδίᾳ λαβόντες ἦγον, τὸν δὲ Ἀρδιαῖον καὶ ἄλλους συμποδίσαντες χεῖράς τε καὶ πόδας καὶ κεφαλὴν, καταβαλόντες καὶ ἐκδείραντες, εἷλκον παρὰ τὴν ὁδὸν ἐκτὸς ἐπ' ἀσπαλάθων κνάμπτοντες, καὶ τοῖς ἀεὶ παριοῦσι σημαίνοντες ὧν ἕνεκά τε ταῦτα ὑπομένοιεν, καὶ ὅτι εἰς τὸν τάρταρον ἐμπεσούμενοι ἄγοιντο. ἔνθα δὴ φόβων, ἔφη, πολλῶν καὶ παντοδαπῶν σφίσι γεγονότων τοῦτον ὑπερβάλλειν τὸν φόβον, εἰ μυκήσαιτο τὸ στόμιον· καὶ ἀσμενέστατα ἕκαστον σιγήσαντος ἀναβῆναι. καὶ τας

μὲν δὴ δίκας τε καὶ τιμωρίας, τοιαύτας τινὰς εἶναι· καὶ αὖ τὰς εὐεργεσίας ταύταις ἀντιστρόφους. ἐπειδὴ δὲ τοῖς ἐν τῷ λειμῶνι ἑκάστοις ἑπτὰ ἡμέραι γένοιντο, ἀναστάντας ἐντεῦθεν, δεῖν τῇ ὀγδόῃ πορεύεσθαι, καὶ ἀφικνεῖσθαι τεταρταίους. ὅθεν καθορᾷν ἄνωθεν διὰ παντὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ γῆς τεταμένον φῶς εὐθὺ, οἷον κίονα, μάλιστα τῇ Ἴριδι προσφερὲς, λαμπρότερον δὲ καὶ καθαρώτερον. εἰς ὃ ἀφικέσθαι προελθόντας ἡμερησίαν ὁδόν· καὶ ἰδεῖν αὐτόθι κατὰ μέσον τὸ φῶς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὰ ἄκρα τῶν δεσμῶν αὐτοῦ τεταμένα. εἶναι γὰρ τοῦτο τὸ φῶς ξύνδεσμον τοῦ οὐρανοῦ, οἷον τὰ ὑποζώματα τῶν τριήρων, οὕτω πᾶσαν συνέχον τὴν περιφοράν. ἐκ δὲ τῶν ἄκρων τεταμένον Ἀνάγκης ἄτρακτον, δι᾽ οὗ πάσας ἐπιστρέφεσθαι τὰς περιφοράς· οὗ τὴν μὲν ἠλακάτην τε καὶ τὸ ἄγκιστρον εἶναι ἐξ ἀδάμαντος, τὸν δὲ σφόνδυλον, μικτὸν ἔκ τε τούτου καὶ ἄλλων γενῶν. τὴν δὲ τοῦ σφονδύλου φύσιν εἶναι τοιάνδε, τὸ μὲν σχῆμα, οἵαπερ ἡ τοῦ ἐνθάδε. νοῆσαι δὲ δεῖ, ἐξ ὧν ἔλεγε, τοιόνδε αὐτὸν εἶναι, ὥσπερ ἂν εἰ ἐν ἑνὶ μεγάλῳ σφονδύλῳ κοίλῳ καὶ ἐξεγλυμμένῳ διαμπερὲς ἄλλος τοιοῦτος ἐλάττων ἐγκέοιτο, ἁρμόττων, καθάπερ οἱ κάδδοι οἱ εἰς ἀλλήλους ἁρμόττοντες· καὶ οὕτω δὴ τρίτον ἄλλον καὶ τέταρτον, καὶ ἄλλους τέτταρας. ὀκτὼ γὰρ εἶναι τοὺς ξύμπαντας σφονδύλους, ἐν ἀλλήλοις ἐγκειμένους κύκλους, ἄνωθεν τὰ χείλη φαίνοντας, νῶτον συνεχὲς ἑνὸς σφονδύλου ἀπεργαζομένους περὶ τὴν ἠλακάτην. ἐκείνην δὲ διὰ μέσου τοῦ ὀγδόου διαμπερὲς ἐληλάσθαι. τὸν μὲν οὖν πρῶτόν τε καὶ ἐξωτάτω σφόνδυλον, πλατύ-

τατον τὸν τοῦ χείλους κύκλον ἔχειν· τὸν δὲ τοῦ ἕκτου, δεύτερον· τρίτον δὲ, τὸν τοῦ τετάρτου· τέταρτον δὲ, τὸν τοῦ ὀγδόου· πέμπτον δὲ, τὸν τοῦ ἑβδόμου· ἕκτον δὲ, τὸν τοῦ πέμπτου· ἕβδομον δὲ, τὸν τοῦ τρίτου· ὄγδοον δὲ, τὸν τοῦ δευτέρου. καὶ τὸν μὲν τοῦ μεγίστου, ποικίλον· τὸν δὲ τοῦ ἑβδόμου, λαμπρότατον· τὸν δὲ τοῦ ὀγδόου, τὸ χρῶμα, ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου ἔχειν προσλάμποντος· τὸν δὲ τοῦ δευτέρου καὶ πέμπτου, παραπλήσια ἀλλήλοις, ξανθότερα ἐκείνων· τρίτον δὲ, λευκότατον χρῶμα ἔχειν· τέταρτον δὲ, ὑπερέρυθρον· δεύτερον δὲ, λευκότητι τὸν ἕκτον ὑπερβάλλειν. κυκλεῖσθαι δὲ δεῖ στρεφόμενον τὸν ἄτρακτον, ὅλον μὲν τὴν αὐτὴν φοράν· ἐν δὲ τῷ ὅλῳ περιφερομένῳ, τοὺς μὲν ἐντὸς ἑπτὰ κύκλους, τὴν ἐναντίαν τῷ ὅλῳ ἠρέμα περιφέρεσθαι. αὐτῶν δὲ τούτων τάχιστα μὲν ἰέναι τὸν ὄγδοον, δευτέρους δὲ καὶ ἅμα ἀλλήλοις, τόν τε ἕβδομον καὶ ἕκτον καὶ πέμπτον· τὸν τρίτον δὲ, φορᾷ ἰέναι ὡς σφίσι φαίνεσθαι ἐπανακυκλούμενον τὸν τέταρτον· τέταρτον δὲ, τὸν τρίτον· καὶ πέμπτον, τὸν δεύτερον. στρέφεσθαι δὲ αὐτὸν ἐν τοῖς τῆς Ἀνάγκης γόνασιν. ἐπὶ δὲ τῶν κύκλων αὐτοῦ ἄνωθεν ἐφ' ἑκάστου βεβηκέναι Σειρῆνα συμπεριφερομένην, φωνὴν μίαν ἱεῖσαν ἀνάτονον· ἐκ πασῶν δὲ ὀκτὼ οὐσῶν μίαν ἁρμονίαν ξυμφωνεῖν. ἄλλας δὲ καθημένας πέριξ δι' ἴσου τρεῖς, ἐν θρόνῳ ἑκάστην, θυγατέρας τῆς Ἀνάγκης, Μοίρας, λευχειμονούσας, στέμματα ἐπὶ τῶν κεφαλῶν ἐχούσας, Λάχεσίν τε καὶ Κλωθὼ καὶ Ἄτροπον, ὑμνεῖν πρὸς τὴν τῶν Σειρήνων ἁρμονίαν, Λάχεσιν μὲν, τὰ γεγονότα· Κλωθῶ δὲ, τὰ

ὄντα· Ἄτροπον δὲ, τὰ μέλλοντα. καὶ τὴν μὲν Κλωθὼ τῇ δεξιᾷ χειρὶ ἐφαπτομένην συνεπιστρέφειν τοῦ ἀτράκτου τὴν ἔξω περιφορὰν, διαλείπουσαν χρόνον· τὴν δὲ Ἄτροπον, τῇ ἀριστερᾷ τὰς ἐντὸς αὖ ὡσαύτως· τὴν δὲ Λάχεσιν ἐν μέρει ἑκατέρας ἑκατέρᾳ τῇ χειρὶ ἐφάπτεσθαι. σφᾶς οὖν, ἐπειδὴ ἀφικέσθαι, εὐθὺς δεῖν ἰέναι πρὸς τὴν Λάχεσιν. προφήτην οὖν τινὰ σφᾶς πρῶτον μὲν ἐν τάξει διαστῆσαι· ἔπειτα λαβόντα ἐκ τῶν τῆς Λαχέσεως γονάτων κλήρους τε καὶ βίων παραδείγματα, ἀναβάντα ἐπί τι βῆμα ὑψηλὸν, εἰπεῖν, Ἀνάγκης θυγατρὸς κόρης Λαχέσεως λόγος. Ψυχαὶ ἐφήμεροι, ἀρχὴ ἄλλης περιόδου θνητοῦ γένους θανατηφόρου· οὐχ ὑμᾶς δαίμων λήξεται, ἀλλ' ὑμεῖς δαίμονα αἱρήσεσθε. πρῶτος δ' ὁ λαχὼν, πρῶτος αἱρείσθω βίον, ᾧ συνέσται ἐξ ἀνάγκης. ἀρετὴ δὲ ἀδέσποτον, ἣν τιμῶν καὶ ἀτιμάζων, πλέον καὶ ἔλαττον αὐτῆς ἕκαστος ἕξει. αἰτία ἑλομένου· θεὸς ἀναίτιος. Ταῦτα εἰπόντα, ῥίψαι ἐπὶ πάντας τοὺς κλήρους. τὸν δὲ παρ' αὑτὸν πεσόντα, ἕκαστον ἀναιρεῖσθαι, πλὴν οὗ· ὃ δὲ οὐκ ἐᾶν. τῷ δὲ ἀνελομένῳ δῆλον εἶναι ὁπόστος εἰλήφει. μετὰ δὲ τοῦτο αὖθις τὰ τῶν βίων παραδείγματα εἰς τὸ πρόσθεν σφῶν θεῖναι ἐπὶ τὴν γῆν, πολὺ πλείω τῶν παρόντων. εἶναι δὲ παντοδαπά· ζώων τε γὰρ πάντων βίους καὶ δὴ καὶ τοὺς ἀνθρωπίνους ἅπαντας. τυραννίδας τε γὰρ ἐν αὐτοῖς εἶναι, τὰς μὲν, διατελεῖς, τὰς δὲ, καὶ μεταξὺ διαφθειρομένας, καὶ εἰς πενίας τε καὶ φυγὰς καὶ εἰς πτωχείας τελευτώσας. εἶναι δὲ καὶ δοκίμων ἀνδρῶν βίους· τοὺς μὲν, ἐπὶ εἴδεσι καὶ κατὰ κάλλη, καὶ τὴν ἄλλην ἰσχὺν

τε καὶ ἀγωνίαν, τοὺς δ᾽ ἐπὶ γένεσι καὶ προγόνων ἀρεταῖς, καὶ εὐδοκίμων κατὰ ταῦτα· ὡσαύτως δὲ καὶ γυναικῶν. ψυχῆς δὲ τάξιν οὐκ ἐνεῖναι, διὰ τὸ ἀναγκαίως ἔχειν, ἄλλον ἑλομένην βίον, ἀλλοίαν γίνεσθαι· τὰ δ᾽ ἄλλα ἀλλήλοις τε καὶ πλούτοις καὶ πενίαις, τὰ δὲ, νόσοις, τὰ δὲ, ὑγιείαις μεμίχθαι· τὰ δὲ, καὶ μέσον τούτων. ἔνθα δὴ, ὡς ἔοικεν, ὦ φίλε Γλαύκων, ὁ πᾶς κίνδυνος ἀνθρώπῳ· καὶ διὰ ταῦτα μάλιστα ἐπιμελητέον ὅπως ἕκαστος ἡμῶν, τῶν ἄλλων μαθημάτων ἀμελήσας, τούτου τοῦ μαθήματος καὶ ζητητὴς καὶ μαθητὴς ἔσται· ἐάν ποθεν οἷός τ᾽ ᾖ μαθεῖν καὶ ἐξευρεῖν τις αὐτὸν ποιήσει δυνατὸν καὶ ἐπιστήμονα, βίον καὶ χρηστὸν καὶ πονηρὸν διαγινώσκοντα, τὸν βελτίω ἐκ τῶν δυνατῶν ἀεὶ πανταχοῦ αἱρεῖσθαι· ἀναλογιζόμενον πάντα τὰ νῦν δὴ ῥηθέντα, καὶ ξυντιθέμενα ἀλλήλοις καὶ διαιρούμενα, πρὸς ἀρετὴν βίου πῶς ἔχει· καὶ εἰδέναι τί κάλλος πενίᾳ ἢ πλούτῳ κραθὲν, καὶ μετὰ ποίας τινὸς ψυχῆς ἕξεως, κακὸν ἢ ἀγαθὸν ἐργάζεται· καὶ τί εὐγένειαι καὶ δυσγένειαι. καὶ ἰδιωτεῖαι καὶ ἀρχαὶ, καὶ ἰσχύες καὶ ἀσθένειαι, καὶ εὐμαθίαι καὶ δυσμαθίαι, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα τῶν φύσει περὶ ψυχὴν ὄντων, καὶ τῶν ἐπικτήτων, τί ξυγκεραννύμενα πρὸς ἄλληλα ἐργάζεται. ὥστε ἐξ ἁπάντων αὐτῶν δυνατὸν εἶναι συλλογισάμενον, αἱρεῖσθαι, πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς φύσιν ἀποβλέποντα, τόν τε χείρω καὶ τὸν ἀμείνω βίον. χείρω μὲν καλοῦντα, ὃς αὐτὴν ἐκεῖσε ἄξει εἰς τὸ ἀδικωτέραν γίγνεσθαι· ἀμείνω δὲ, ὅστις εἰς τὸ δικαιοτέραν. τὰ δὲ ἄλλα πάντα χαίρειν ἐᾶν. ἑωράκαμεν γὰρ ὅτι ζῶντί τε καὶ τε-

λευτήσαντι αὕτη κρατίστη αἵρεσις. ἀδαμαντίνως δεῖ δὴ ταύτην τὴν δόξαν ἔχοντα, εἰς ᾅδου ἰέναι, ὅπως ἂν ᾖ καὶ ἐκεῖ ἀνέκπληκτος ὑπὸ πλούτων τε καὶ τῶν τοιούτων κακῶν· καὶ μὴ, ἐμπεσὼν εἰς τυραννίδας καὶ ἄλλας τοιαύτας πράξεις, πολλὰ μὲν ἐργάσηται καὶ ἀνήκεστα κακὰ, ἔτι δὲ αὐτὸς μείζω πάθῃ· ἀλλὰ γνῷ τὸν μέσον ἀεὶ τῶν τοιούτων βίον αἱρεῖσθαι, καὶ φεύγειν τὰ ὑπερβάλλοντα ἑκατέρωσε, καὶ ἐν τῷδε τῷ βίῳ, κατὰ τὸ δυνατὸν, καὶ ἐν παντὶ τῷ ἔπειτα. οὕτω γὰρ εὐδαιμονέστατος γίγνεται ἄνθρωπος. καὶ δὴ οὖν καὶ τότε ὁ ἐκεῖθεν ἄγγελος ἤγγελλε τὸν μὲν προφήτην οὕτως εἰπεῖν, Καὶ τελευταίῳ ἐπιόντι, σὺν νῷ ἑλομένῳ, συντόνως ζῶντι, κεῖται βίος ἀγαπητὸς, οὐ κακός. μήτε ὁ ἄρχων αἱρέσεως ἀμελείτω, μήτε ὁ τελευτῶν ἀθυμείτω. Εἰπόντος δὲ ταῦτα, τὸν πρῶτον λαχόντα ἔφη εὐθὺς ἐπιόντα τὴν μεγίστην τυραννίδα ἑλέσθαι, καὶ ὑπὸ ἀφροσύνης τε καὶ λαιμαργίας, οὐ πάντα ἱκανῶς ἀνασκεψάμενον ἑλέσθαι· ἀλλ' αὐτὸν λαθεῖν ἐνοῦσαν εἱμαρμένην, παίδων αὑτοῦ βρώσεις, καὶ ἄλλα κακά· ἐπειδὴ δὲ κατὰ σχολὴν σκέψασθαι, κόπτεσθαί τε καὶ ὀδύρεσθαι τὴν αἵρεσιν, οὐκ ἐμμένοντα τοῖς προῤῥηθεῖσιν ὑπὸ τοῦ προφήτου. οὐ γὰρ ἑαυτὸν αἰτιᾶσθαι τῶν κακῶν, ἀλλὰ τύχην τε καὶ δαίμονας, καὶ πάντα μᾶλλον ἀνθ' ἑαυτοῦ. εἶναι δὲ αὐτὸν τῶν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἡκόντων, ἐν τεταγμένῃ πολιτείᾳ ἐν τῷ προτέρῳ βίῳ βεβιωκότα, ἔθει, ἄνευ φιλοσοφίας, ἀρετῆς μετειληφότα. ὡς δὲ καὶ εἰπεῖν, οὐκ ἐλάττους εἶναι ἐν τοῖς τοιούτοις ἁλισκομένους τοὺς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἥκοντας, ἅτε πόνων ἀγυμνάστους· τῶν

δ' ἐκ τῆς γῆς τοὺς πολλοὺς, ἅτε αὐτούς τε πεπονηκότας, ἄλλους τε ἑωρακότας, οὐκ ἐξ ἐπιδρομῆς τὰς αἱρέσεις ποιεῖσθαι. διὸ δὴ καὶ μεταβολὴν τῶν κακῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν ταῖς πολλαῖς τῶν ψυχῶν γίγνεσθαι, καὶ διὰ τὴν τοῦ κλήρου τύχην. ἐπεὶ, εἴτις ἀεὶ, ὁπότε εἰς τὸν ἐνθάδε βίον ἀφικνοῖτο, ὑγιῶς φιλοσοφοῖ, καὶ ὁ κλῆρος αὐτῷ τῆς αἱρέσεως μὴ τελευταῖος πίπτοι, κινδυνεύει, ἐκ τῶν ἐκεῖθεν ἀπαγγελλομένων, οὐ μόνον ἐνθάδε εὐδαιμονεῖν ἂν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐνθένδε ἐκεῖσε καὶ δεῦρο πάλιν πορείαν οὐκ ἂν χθονίαν καὶ τραχεῖαν πορεύεσθαι, ἀλλὰ λείαν τε καὶ οὐρανίαν. ταύτην γὰρ δὴ, ἔφη, τὴν θέαν ἀξίαν εἶναι ἰδεῖν, ὡς ἕκασται αἱ ψυχαὶ ᾑροῦντο τοὺς βίους. ἐλεεινήν τε γὰρ ἰδεῖν εἶναι καὶ γελοίαν καὶ θαυμασίαν. κατὰ συνήθειαν γὰρ τοῦ προτέρου βίου τὰ πολλὰ αἱρεῖσθαι. ἰδεῖν μὲν γὰρ ψυχὴν, ἔφη, τὴν ποτὲ Ὀρφέως γενομένην, κύκνου βίον αἱρουμένην, μίσει τοῦ γυναικείου γένους, διὰ τὸν ὑπ' ἐκείνων θάνατον οὐκ ἐθέλουσαν ἐν γυναικὶ γεννηθεῖσαν γενέσθαι. ἰδεῖν δὲ τὴν Θαμύρου, ἀηδόνος ἑλομένην. ἰδεῖν δὲ καὶ κύκνον μεταβάλλοντα εἰς ἀνθρωπίνου βίου αἵρεσιν· καὶ ἄλλα ζῶα μουσικὰ ὡσαύτως, ὡς τὸ εἰκός. τὴν δὲ λαχοῦσαν ψυχὴν ἑλέσθαι λέοντος βίον· εἶναι δὲ τὴν Αἴαντος τοῦ Τελαμωνίου, φεύγουσαν ἄνθρωπον γενέσθαι, μεμνημένην τῆς τῶν ὅπλων κρίσεως. τὴν δ' ἐπὶ τούτῳ, Ἀγαμέμνονος. ἐχθρὰν δὲ καὶ ταύτην τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, διὰ τὰ πάθη, ἀετοῦ διαλλάξαι βίον. ἐν μέσοις δὲ λαχοῦσαν τὴν Ἀταλάντης ψυχὴν, κατιδοῦσαν μεγάλας τιμὰς ἀθλητοῦ ἀνδρὸς, οὐ δύ-

νασθαι παρελθεῖν, ἀλλὰ λαβεῖν. μετὰ δὲ ταύτην ἰδεῖν τὴν Ἐπειοῦ τοῦ Πανοπέως εἰς τεχνικῆς γυναικὸς ἰοῦσαν φύσιν. πόῤῥω δ' ἐν ὑστάτοις ἰδεῖν τὴν τοῦ γελωτοποιοῦ Θερσίτου, πίθηκον ἐνδυομένην. κατὰ τύχην δὲ, τὴν Ὀδυσσέως, λαχοῦσαν πασῶν ὑστάτην αἱρησομένην ἰέναι· μνήμῃ δὲ τῶν προτέρων πόνων, φιλοτιμίας λελωφηκυῖαν, ζητεῖν περιϊοῦσαν χρόνον πολὺν, βίον ἀνδρὸς ἰδιώτου ἀπράγμονος, καὶ μόλις εὑρεῖν κείμενόν που καὶ παρημελημένον ὑπὸ τῶν ἄλλων· καὶ εἰπεῖν ἰδοῦσαν, ὅτι τὰ αὐτὰ ἂν ἔπραξε καὶ πρώτη λαχοῦσα· καὶ ἀσμένην ἑλέσθαι. καὶ ἐκ τῶν ἄλλων δὴ θηρίων ὡσαύτως εἰς ἀνθρώπους ἰέναι καὶ εἰς ἄλληλα· τὰ μὲν ἄδικα, εἰς τὰ ἄγρια· τὰ δὲ δίκαια, εἰς τὰ ἥμερα μεταβάλλοντα, καὶ πάσας μίξεις μίγνυσθαι. ἐπειδὴ δ' οὖν πάσας τὰς ψυχὰς τοὺς βίους ᾑρῆσθαι, ὥσπερ ἔλαχον, ἐν τάξει προσιέναι πρὸς τὴν Λάχεσιν. ἐκείνην δ' ἑκάστῳ ὃν εἵλετο δαίμονα, τοῦτον φύλακα ξυμπέμπειν τοῦ βίου, καὶ ἀποπληρωτὴν τῶν αἱρεθέντων. ὃν πρῶτον μὲν ἄγειν αὐτὴν πρὸς τὴν Κλωθὼ, ὑπὸ τὴν ἐκείνης χεῖρά τε καὶ ἐπιστροφὴν τῆς τοῦ ἀτράκτου δίνης, κυροῦντα ἣν λαχὼν εἵλετο μοῖραν. ταύτης δ' ἐφαψάμενον, αὖθις ἐπὶ τὴν τῆς Ἀτρόπου ἄγειν νῆσιν, ἀμετάστροφα τὰ ἐπικλωσθέντα ποιοῦντα. ἐντεῦθεν δὲ δὴ ἀμεταστρεπτὶ ὑπὸ τὸν τῆς Ἀνάγκης ἰέναι θρόνον· καὶ δι' ἐκείνου διεξελθόντα, ἐπειδὴ καὶ οἱ ἄλλοι διῆλθον, πορεύεσθαι ἅπαντας εἰς τὸ τῆς Λήθης πεδίον διὰ καύματός τε καὶ πνίγους δεινοῦ. καὶ γὰρ εἶναι αὐτὸ κενὸν δένδρων τε καὶ ὅσα γῆ φύει. σκηνᾶσθαι οὖν σφᾶς

ἤδη ἑσπέρας γιγνομένης παρὰ τὸν Ἀμέλητα ποταμὸν, οὗ τὸ ὕδωρ ἀγγεῖον οὐδὲν στέγει. μέτρον μὲν οὖν τι τοῦ ὕδατος πᾶσιν ἀναγκαῖον εἶναι πιεῖν· τοὺς δὲ φρονήσει μὴ σωζομένους, πλέον πίνειν τοῦ μέτρου. τὸν δὲ ἀεὶ πιόντα, πάντων ἐπιλανθάνεσθαι. ἐπειδὴ δὲ κοιμηθῆναι καὶ μέσας νύκτας γενέσθαι, βροντήν τε καὶ σεισμὸν γενέσθαι, καὶ ἐντεῦθεν ἐξαπίνης ἄλλον ἄλλῃ φέρεσθαι ἄνω, εἰς τὴν γένεσιν ἄττοντας, ὥσπερ ἀστέρας. αὐτὸς δὲ τοῦ μὲν ὕδατος κωλυθῆναι πιεῖν· ὅπῃ μέντοι καὶ ὅπως εἰς τὸ σῶμα ἀφίκοιτο, οὐδὲν εἰδέναι, ἀλλ' ἐξαίφνης ἀναβλέψας ἰδεῖν ἕωθεν αὐτὸν ἤδη κείμενον ἐπὶ τῇ πυρᾷ. Καὶ οὗτος, ὦ Γλαύκων, μῦθος ἐσώθη, καὶ οὐκ ἀπώλετο· καὶ ἡμᾶς ἂν σώσειεν, ἂν πειθώμεθα αὐτῷ· καὶ τὸν τῆς Λήθης ποταμὸν εὖ διαβησόμεθα, καὶ τὴν ψυχὴν οὐ μιανθησόμεθα. Ἀλλ' ἂν ἐμοὶ πειθώμεθα, νομίζοντες ἀθάνατον τὴν ψυχὴν, καὶ δυνατὴν πάντα μὲν κακὰ ἀνέχεσθαι, πάντα δὲ ἀγαθὰ, τῆς ἄνω ὁδοῦ ἀεὶ ἑξόμεθα· καὶ δικαιοσύνην μετὰ φρονήσεως παντὶ τρόπῳ ἐπιτηδεύσομεν, ἵνα καὶ ἡμῖν αὐτοῖς φίλοι ὦμεν καὶ τοῖς θεοῖς, αὐτοῦ τε μένοντες ἐνθάδε, καὶ ἐπειδὰν τὰ ἆθλα αὐτῆς κομιζώμεθα, ὥσπερ οἱ νικηφόροι περιαγειρόμενοι, καὶ ἐνθάδε, καὶ ἐν τῇ χιλιετεῖ πορείᾳ, ἣν διεληλύθαμεν, εὖ πράττωμεν.

ΣΧΟΛΙΑ

ΕΙΣ

ΠΛΑΤΩΝΑ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑΝ ά.

Pag. 1, lin. 1. *Πειραιᾶ*] *Πειραιεὺς, πόλις Ἀττικῆς, καὶ ἐπίνειον Ἀθηναίων, ἤτοι λιμὴν, ἢ ὁρμητήριον.*

1, 3. *Ἑορτὴν*] *Ἑορτὴν ἐνταῦθα τὴν τῶν μικρῶν Παναθηναίων φησίν. ἦν γὰρ καὶ μεγάλα· καὶ ταῦτα μὲν ἦγον εἰς ἄστυ, Ἑκατομβαιῶνος μηνὸς τρίτῃ ἀπιόντος· ἐν οἷς πέπλος τὶς ἀνήγετο τῇ Ἀθηνᾷ, καθ' ὃν ἐδείκνυτο ἡ κατὰ τῶν Γιγάντων ταύτης τε, καὶ ἡ τῶν Ὀλυμπίων νίκη θεῶν. Τὰ δὲ μικρὰ Παναθήναια κατὰ τὸν Πειραιᾶ ἐτέλουν· ἐν οἷς καὶ πέπλος ἄλλος ἀνεῖτο τῇ θεῷ, καθ' ὃν ἦν ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους, τροφίμους ὄντας αὐτῆς, νικῶντας τὸν πρὸς Ἀτλαντίνους πόλεμον· ἃ δὴ τοῖς Βενδιδίοις καλουμένοις εἵπετο. τούτων δὲ καὶ Θρᾷκες ἐκοινώνουν, ἐπεὶ καὶ Βένδις παρ' αὐτοῖς ἡ Ἄρτεμις καλεῖται, καὶ αὕτη τιμωμένη κοινῇ παρ' ἀμφοῖν. ταῦτα δὲ ἐτελεῖτο Θαργηλιῶνος ἐννάτῃ ἐπὶ δεκάτῃ.*

3, 5. *Παιανιέα*] *Παιανία*, δῆμος *Πανδιονίδος*, ἐξ οὗ οὗτος.

3, 14. *Θαμίζεις*] συχνάζεις.

3, 20. *Αἱ περὶ τοὺς λόγους ἐπιθυμίαι*] Ὡς φιλολόγου Σωκράτους, καὶ ζητητικοῦ ὄντος, καὶ λόγων εἰωθότος ἀνευρίσκειν πηγάς, οἱ προκείμενοι λόγοι Κεφάλῳ.

4, 7. *Τὴν παλαιὰν παροιμίαν*] τὴν, Κολοιὸς ποτὶ κολοιὸν ἱζάνει. φιλάλληλον γὰρ τουτὶ τὸ ζῶον. τάττεται δὲ ἡ παροιμία ἐπὶ τῶν τοῖς ὁμοίοις προσομιλούντων.

4, 14. *Προπηλακισμοὺς*] ὕβρεις, ἢ διασυρμούς.

4, 15. *Ὑμνοῦσιν*] ἀντὶ τοῦ, ὀδύρονται, λοιδοροῦσι, μέμφονται, κατ' εὐφημισμόν.

5, 18. *Σεριφίῳ*] Σέριφος, νῆσος μία τῶν Κυκλάδων, καὶ πόλις ἐν αὐτῇ. οἱ δ' ἐξ αὐτῆς Σερίφιοι.

5, 29. *Χρηματιστὴς*] χρημάτων ποριστής.

7, 9. *Ἀτάλλοισα*] τρέφουσα, τιθηνοῦσα, σαίνουσα. Συναορεῖ δὲ, ἤγουν συνήρτηται.

10, 12. *Ξυμβόλαια*] Σημαίνηται, ὅτι Συμβόλαια φησὶ τὰ κοινωνήματα.

11, 14. *Πυκτικῇ*] Περὶ Πυκτικῆς εὑρήσεις, ὁποίη τις ἦν, μετὰ φύλλα δύο, ἐν ᾧ καὶ περὶ Παγκρατίου διαλαμβάνεται.

11, 28. *Αὐτὸν πάντας ἀνθρώπους κεκρᾶσθαι*] Οἶμαι, γράφεσθαι ὀφείλει· ὑπὲρ πάντας ἀνθρώπους κεκάσθαι.

14, 2. *Ἀφίππους*] ἀπείρως ἔχοντας τῆς ἱππικῆς.

15, 12. *Εὐηθίζεσθε*] μωραίνετε, ἀνοηταίνετε εὐφήμως.

16, 12. *Ἀνεκάγχασέ τε μάλα Σαρδάνιον*] Παροιμία, ἐπὶ τῶν ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ σφῶν αὐτῶν γελώντων. Οἱ γὰρ τὴν Σαρδὼ κατοικοῦντες, ὥς φησι Τίμαιος, ἐπειδὰν αὐτοῖς ἀπογηράσκωσιν οἱ γονεῖς, καὶ νομίσωσιν ἱκανὸν βεβιωκέναι χρόνον, ἄγουσιν αὐτοὺς ἐπὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ μέλλουσι θάψαι, κἀκεῖ λάκκους ὀρύξαντες, ἐπ' ἄκρων χειλῶν τοὺς μέλλοντας ἀποθνήσκειν καθίζουσιν. ἔπειτα ἕκαστος αὐτῶν σχίζαν ἔχων, τύπτει τὸν ἑαυτοῦ πατέρα, καὶ εἰς τοὺς λάκκους περιωθεῖ· τοὺς δὲ πρεσβύτας χαίροντας ἐπὶ τὸν θάνατον παραγίνεσθαι, ὡς εὐδαίμονας, καὶ μετὰ γέλωτος καὶ εὐθυμίας ἀπόλλυσθαι. Ἐπεὶ οὖν γελᾷν μὲν συνέβαινεν, οὐ πάνυ δὲ ὁ γέλως ἐπ' ἀγαθῷ τινι ἐγίνετο, παρὰ τοῖς Ἕλλησι τὴν προκειμένην ῥηθῆναι παροιμίαν. Κλείταρχος δὲ φησὶ, τοὺς Φοίνικας, καὶ μάλιστα Καρχηδονίους, τὸν Κρόνον τιμῶντας, ἐπάν τινος μεγάλου κατατυχεῖν σπεύδωσιν, εὔχεσθαι καθ' ἑνὸς τῶν παίδων, εἰ περιγένοιντο τῶν ἐπιθυμηθέντων, καθαγιεῖν αὐτὸν τῷ θεῷ. Τοῦ δὲ Κρόνου χαλκοῦ παρ' αὐτοῖς ἑστῶτος, τὰς χεῖρας ὑπτίας ἐκτετακότος ὑπὲρ κριβάνου χαλκοῦ, τοῦτον ἐκκαίειν τὸ παιδίον. τῆς δὲ φλογὸς τοῦ ἐκκαιομένου πρὸς τὸ σῶμα ἐμπιπτούσης, συνέλκεσθαί τε τὰ μέλη, καὶ τὸ σῶμα σεσηρὸς φαίνεσθαι τοῖς γελῶσι παραπλησίως, ἕως ἂν συσπασθὲν εἰς τὸν κρίβανον παρολισθῇ. τὸν οὖν σεσηρότα γέλωτα Σαρδάνιον ἐντεῦθεν λέγεσθαι, ἐπεὶ γελῶντες ἀποθνήσκουσι. Σαίρειν δὲ

ἐστι τὸ διέλκειν τὸ στόμα, καὶ χαίνειν. Σιμωνίδης δὲ, ἀπὸ Τάλω τοῦ χαλκοῦ, ὃν Ἥφαιστος ἐδημιούργησε Μίνωϊ, φύλακα τῆς νήσου ποιήσασθαι ἔμψυχον ὄντα, τοὺς πελάζοντας φησὶ κατακαίοντα ἀναιρεῖν· ὅθεν ἀπὸ τοῦ σεσηρέναι διὰ τὴν φλόγα τὸν Σαρδάνιον φησὶ λεχθῆναι γέλωτα. Ὁμοίως καὶ Σοφοκλῆς ἐν Δαιδάλῳ. Ἤκουσα δὲ, φησὶν ὁ Ταῤῥαῖος, ἐγχωρίων λεγόντων, ὅτι ἐν Σαρδόνι γίγνοιτο βοτάνη, σελίνῳ παραπλησία, ἧς οἱ γευσάμενοι, δοκοῦσι μὲν γελῶντες, σπασμῷ δὲ ἀποθνήσκουσιν. Οὕτω δὲ Σαρδόνιος ἂν λέγοιτο, καὶ οὐ Σαρδάνιος. Μήποτε οὖν τὸ Ὁμηρικὸν, ὅθεν καὶ ἡ παροιμία ἴσως ἐῤῥύη·

μείδησε δὲ θυμῷ
Σαρδάνιον μάλα τοῖον.

τὸν ἀπ᾽ αὐτῶν τῶν χειλῶν γέλωτα, καὶ μέχρι τοῦ σεσηρέναι γιγνόμενον σημαίνει.

18, 20. *Πολυδάμας*] Οὗτος ὁ Πολυδάμας ἀπὸ Σκοτούσης ἦν, πόλεως Θεσσαλίας, διασημότατος παγκρατιαστὴς, ὑπερμεγέθης, ὃς καὶ ἐν Πέρσαις παρ᾽ Ὤχῳ γενόμενος τῷ βασιλεῖ, λέοντας ἀνεῖλε, καὶ ὡπλισμένους γυμνὸς κατηγωνίσατο.

18, 21. *Παγκρατιαστὴς*] ὁ παγκράτιον ἀγωνιζόμενος. Ἔστι δὲ τοῦτο ἀγών τις ἐξ ἀτελοῦς πάλης, καὶ ἀτελοῦς πυγμῆς συγκείμενος. καὶ δήλη μὲν ἡ πάλη. Πυγμὴ δὲ τὸ πρὶν ἐσκευάζετο οὕτως· Εἰς στρόφιον, ὅ ἐστι στρογγύλον ζωνάριον, οἱ τέσσαρες τῶν δακτύλων ἐνεβιβάζοντο. καὶ ὑπερέβαλλον τοῦ στροφίου τοσοῦτον, ὅσον, εἰ συνάγοιντο, πὺξ εἶναι.

ξυνείχοντο δὲ ὑπὸ σειρᾶς, ἣν καθάπερ ἔρεισμα ἐβέβληντο ἐκ τοῦ πήχεως. Νυνὶ δ' αὖ μεθέστηκε. Ῥινοὺς γὰρ τῶν πιοτάτων βοῶν ἕψοντες, ἱμάντα ἐργάζονται πυκτικὸν ὀξὺν καὶ προεμβάλλοντα. Ὁ δὲ ἀντίχειρ οὐ συλλαμβάνει τοῖς δακτύλοις τὸ πληκτικὸν, ὑπὸ συμμετρίας τῶν τραυμάτων, ὡς μὴ πᾶσα ἡ χεὶρ μάχοιτο. Ταῦτα Φιλόστρατος ἐν τῷ περὶ γυμναστικῆς.

21, 20. Συκοφάντης] Συκοφάντης λέγεται, ὁ ψευδῶς τί τινος κατηγορῶν. κεκλῆσθαι δ' οὕτω, παρ' Ἀθηναίοις πρῶτον εὑρεθέντος τοῦ φυτοῦ τῆς συκῆς, καὶ διὰ τοῦτο κωλυόντων ἐξάγειν τὰ σῦκα. τῶν δὲ φαινόντων τοὺς ἐξάγοντας Συκοφάντων κληθέντων, συνέβη καὶ τοὺς ὁπωσοῦν κατηγοροῦντας τινῶν φιλαπεχθημόνως, οὕτω προσαγορευθῆναι.

22, 22. Ὡς ἔπος εἰπεῖν] ὡς φαίνεται μόνον, καὶ ὡς ἐν λόγῳ μόνῳ εἰπεῖν.

22, 28. Ξυρεῖν ἐπιχειρεῖν λέοντα] Παροιμία, ἐπὶ τῶν καθ' ἑαυτῶν τι, ἢ ἀδύνατα ποιεῖν ἐπιχειρούντων λεγομένη.

25, 14. Τιθὴ] μάμμη, ἡ πρὸς πατρὸς ἢ μητρὸς μητήρ.

25, 16. Κορυζῶντα] μωραίνοντα, μυξάζοντα. Κόρυζα γὰρ, ἡ μύξα, ἣν οἱ Ἀττικοὶ Κατάῤῥουν φασί.

25, 24. Ἄλλως περ ἡγεῖσθαι διανοῇ] Γράφεται, ἄλλως περ ἡγεῖ διανοεῖσθαι.

27, 4. Ὅσια] Ὅσια τὰ βέβηλα φησὶν, εἰς ἃ ἔστιν εἰσιέναι, ὡς Ἀριστοφάνης Λυσιστράτῃ·

Ὦ πότνι' Εἰλείθυι', ἐπίσχες τοῦ τόκου,

Ἕως ἂν εἰς ὅσιον ἀπέλθω χωρίον.

καὶ Ὅσια χρήματα, τὰ μὴ ἱερά. λέγεται δὲ καὶ τὸ Διονύσιον, Ὅσιον. Ἄλλως. Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Τιμοκράτους, τὰ μὲν τῶν θεῶν χρήματα ἱερὰ, τὰ δὲ κοινὰ τῆς πόλεως ὅσια ὀνομάζει.

27, 9. Οἱ κατὰ μέρη] Τὸ ἑξῆς οὕτως· οἱ κατὰ μέρος τῶν τοιούτων κακουργημάτων ἀδικοῦντες.

30, 13. Ἀρνυμένους] ἀντὶ τοῦ, καταλλαττομένους.

31, 9. Ἡ ζημίαν] τὸ ὑπὸ πονηροτέρου ἄρχεσθαι, ὡς μετ' ὀλίγον ἐρεῖ.

32, 3. Ἐπιτρέψαι] τὴν ἀρχὴν δηλονότι ἀναλαβέσθαι.

32, 10. Πράγματα] ἀντὶ τοῦ, φροντίδας. ἐξ οὗ καὶ Πολυπράγμων, ὁ πολύφροντις.

32, 24. Κατατείναντες] ἀντὶ τοῦ, διεξελθόντες λόγον μακρόν.

32, 29. Ἀνομολογούμενοι] ἀντὶ τοῦ, ἀνομολογοῦντες.

34, 16. Ἀστεῖος] Νῦν ἀντὶ τοῦ γελοιώδης τὸ Ἀστεῖος κεῖται. σημαίνει δὲ καὶ τὸν εὐσύνετον, καὶ εὐπρόσωπον, καὶ χαρίεντα.

38, 16. Πράττειν] ἀντὶ τοῦ, μετὰ πίστεως καὶ ἀσφαλείας τι ποιεῖν.

39, 7. Εὐωχοῦ] ἀντὶ τοῦ, ἀπόλαυε.

40, 9. Σμίλη] Σμίλη ἐστὶν ὄργανον τμητικὸν, ἰσόπεδον τὴν βάσιν ἔχον· ὡς τοὐναντίον ὁ Τομεὺς, κυκλοτερῆ. ἔστι δὲ σκυτοτομικὰ ἐργαλεῖα.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑΝ β'.

49, 14. *Κατ' Αἰσχύλον*] Αἰσχύλου ἐξ Ἀμφιαράου
Οὐ γὰρ δοκεῖν δίκαιος, ἀλλ' εἶναι θέλων,
Βαθεῖαν ἄλοκα διὰ φρενὸς καρπούμενος,
Ἐξ ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα.

49, 22 *Τέγγεσθαι*] εἴκειν, ἐνδιδόναι, ὡς νῦν βρέχεσθαι.

50, 9. *Ἀνασχινδυλευθήσεται*] ἀντὶ τοῦ, ἀνασκοπολισθήσεται.

51, 9. *Ἀδελφὸς*] Ἀδελφὸς ἀεὶ παρείη, ὅτι προτιμητέον τοὺς οἰκείους εἰς βοήθειαν. Πλάτων ἐμνήσθη ἐνταῦθα. Παρῆκται δὲ ἴσως παρὰ τὸ Ὁμηρικόν·
Ἦ τι κασιγνήτοις ἐπιμέμφεαι, οἷσι περ ἀνὴρ
Μαρναμένοισι πέποιθε, καὶ εἰ μέγα νεῖκος ὄρηται.

52, 14. *Παῖδας γὰρ παίδων*] Ἐξ Ἡροδότου, ἀπὸ τοῦ δοθέντος χρησμοῦ Γλαύκῳ τῷ Λάκωνι, ὡς
Ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

53, 2. *Ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος*] ἀντὶ τοῦ, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.

53, 11. *Ἀγύρται*] οἱ ἀγείροντες ὄχλον ἐφ' ἑαυτοὺς χυδαῖον.

53, 15. *Ἀκεῖσθαι*] θεραπεύειν.

54, 1. *Λιστοὶ*] ἀντὶ τοῦ, λιταζόμενοι, λιταῖς εἴκοντες.

54, 2. *Βίβλων*] περὶ ἐπῳδῶν, καὶ καταδέσμων, καὶ καθαρσίων, καὶ μειλιγμάτων, καὶ τῶν ὁμοίων.

54, 2. *Ὅμαδον*] συναγωγὴν, ἢ θόρυβον· ἀπὸ τοῦ ὁμοῦ αὐδᾷν.

54, 25. *Κύριον*] τὸ δοκεῖν κύριον εἶναι.

57, 19. *Οὐ τὸ δίκαιον*] Σημαίνηται τὸ δριμὺ τῆς ἐπιβολῆς.

57, 25. *Ἐπειδὴ οὖν ὡμολόγησας*] Εἶπε γὰρ ἐν ἀρχῇ, ὅτι δικαιοσύνην θετέον ἐν τῷ καλλίστῳ εἴδει τοῦ ἀγαθοῦ, ὃ καὶ δι᾽ αὐτὸ, καὶ διὰ τὰ ἀπ᾽ αὐτοῦ γινόμενα ἀγαπητέον τῷ μέλλοντι μακαρίῳ ἔσεσθαι.

58, 4. *Τῶν μὲν ἄλλων*] ὧν προεῖπε ποιητῶν.

58, 5. *Ἀνασχοίμην*] ἤτοι ἀποδεχοίμην. Γράφεται καὶ, ἀποσχοίμην.

58, 17. *Ἐλεγείων*] Ἐλεγεῖα, ᾠδαὶ, θρῆνοι, ἢ μῦθοι. ἔνθεν καὶ τὰ ἐπιτάφια ποιήματα Ἐλεγεῖα καλοῦνται.

58, 19. *Μεγαροῖ*] Μέγαρα, πόλις περὶ τὸν Ἰσθμὸν, ἀνὰ μέσον Πελοποννήσου, καὶ Ἀττικῆς, καὶ Βοιωτίας.

62, 5. *Σμινύην*] σκαφίον. τινὲς δὲ, ἀξίνην, ἐκ τοῦ ἑτέρου μέρους δικελλοειδῆ.

64, 20. *Ἄλφιτα*] Ἄλφιτα κυρίως μὲν, τὰ ἀπὸ πεφρυγμένων καὶ ἀλεσθεισῶν κριθῶν θραύσματα· καταχρηστικῶς δὲ, καὶ τὰ ἀπὸ πυρῶν ῥοακῶν.

64, 22. *Πέψαντες*] ἀρτοποιήσαντες. Μάξαντες δὲ, φυράσαντες, ζυμώσαντες. ἢ ἄλφιτα ἀπὸ κριθῶν πέψαντες· ἄλευρα ἀπὸ πυρῶν μάξαντες.

65, 4. *Βολβοὺς*] βοτάνης εἶδος ποιᾶς.

65, 6. *Τραγήματα*] Τραγήματα παρὰ Λάκωσι, τὰ παρ᾽ ἡμῖν Τρωγάλια.

65, 8. *Σποδιοῦσι*] ἀντὶ τοῦ, εἰς σποδὸν, ἤτοι εἰς ἀνθρακιὰν ἐσβεσμένην ἑψήσουσι.

65, 25. *Φλεγμαίνουσαν*] τυφῶσαν, ἐπηρμένην, μεγαλαυχουμένην.

66, 1. *Πέμματα*] πλακοῦντια.

66, 17. *Κομμωτριῶν*] Κόμμι λέγεται τὸ ἐκ τῶν δένδρων, ἅτε δὴ δάκρυον, ἀποῤῥέον ὑγρὸν, ᾧ χρῶνται πρὸς τὰς τρίχας τῶν γυναικῶν, ὥστε μὴ διαχεῖσθαι αὐτὰς, ἀλλὰ μένειν ὡς ἄγαν συνημμένας, ἐφ᾽ οὗ βεβούληνται σχήματος αἱ Κομμώτριαι· παρ᾽ οὗ καὶ ἀπὸ τοῦδε τοῦ Κόμμεως λέγονται, καὶ ἡ τέχνη Κομμωτική.

66, 18. *Συβωτῶν*] Σημαίνηται, ὅτι τὰς ὗς ἀναγορεύει Πλάτων τοῦ ἐσθίεσθαι τῇ ἀρίστῃ πολιτείᾳ.

70, 17. *Κομψὸν*] νῦν τὸ σπουδαῖον καὶ ἀγαθόν. σημαίνει δὲ καὶ τὸ πανοῦργον, καὶ ἀπατητικὸν, καὶ πιθανὸν, καὶ τεχνικὸν, καὶ ἀστεῖον, καὶ περίλαλον.

75, 20. *Βούβρωστις*] πονηρία, ἢ μέγας λιμός. οἱ δὲ, οἶστρον, ἢ ἀσθένειαν.

77, 5. *Εἱλήσεων*] τῶν ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐκκαύσεων.

78, 11. *Ἐκδειματούντων*] ἀντὶ τοῦ, ἐκδειματούντωσαν, Ἀττικῶς.

79, 24. *Ἔνι*] ἀντὶ τοῦ, ἐστὶν, Ἀττικῶς.

80, 16. *Παιῶνα*] ἀλαλαγμὸν ἐπ᾽ εὐτυχίᾳ, ὡς νῦν, ἡ νίκη.

80, 22. *Χορὸν οὐ δώσομεν*] ἀντὶ τοῦ, οὐκ εὐδοκιμήσομεν καὶ νικήσομεν. Χορὸν διδόναι γὰρ ἔλεγον ἐν ἴσῳ τὸ εὐδοκιμεῖν καὶ νικᾷν. Παρὰ γὰρ τοῖς Ἀθηναίοις χοροῦ ἐτύγχανον οἱ κωμῳδίας καὶ τραγῳ-

δίας ποιηταὶ, οὐ πάντες, ἀλλ' οἱ εὐδοκιμοῦντες, καὶ οἱ δοκιμασθέντες ἄξιοι.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑΝ γ'.

82, 29. Ἐνέρους, καὶ ἀλίβαντας] Ἐνέρους, τοὺς νεκροὺς, ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ ἔρᾳ, ὅ ἐστι τῇ γῇ κεῖσθαι. Ἀλίβαντας δὲ, τόπους ἐν ᾅδου, ἢ καὶ αὐτοὺς τοὺς νεκροὺς νοητέον, διὰ τὴν τῆς λιβάδος ἀμεθεξίαν.

84, 19. Σχολῇ] ἀντὶ τοῦ, οὐδαμῶς. ἀπὸ κοινοῦ δὲ τὸ, σχολῇ ἂν ἑαυτὸν ἐπιπλήξειεν. Οὐ μόνον, φησὶ, τοὺς ἄλλους οὐ κωλύσει, ἀλλὰ καὶ ἑαυτόν.

85, 2. Ὑπὸ γέλωτος] Ταῦτα πρὸς τὸν Ἀδείμαντον ὁ Σωκράτης λέγει, τῇ συνήθει χρώμενος εἰρωνείᾳ.

87, 21. Ὀκνῶ] ἀντὶ τοῦ, εὐλαβῶς ἔχω.

87, 22. Οὐδ' ὅσιον] Ἀπὸ κοινοῦ τὸ, οὐδ' ὅσιον.

88, 28. Ἀγχίσποροι] ἐγγὺς γένους.

89, 16. Ἀπερεῖν] ἀπαγορεύειν.

89, 18. Ἐὰν ὁμολογῇς] Ἐὰν, φησὶν, ἀβασανίστως ὁμολογήσῃς ἀγαθὸν εἶναι τὴν δικαιοσύνην, κακὸν δὲ, τὴν ἀδικίαν, ἔχω τὸ ζητούμενον. εἰ δὲ λόγῳ δουλεύοιμεν, δεῖ πρῶτον ἡμᾶς διορίσασθαι τὴν τῆς δικαιοσύνης οὐσίαν.

90, 6. Γελοῖος] Ἀστεῖον.

90, 24. Ἰθάκῃ] Ἰθάκη, νῆσος πρὸς τῇ Κεφαλληνίᾳ.

92, 14. Τραγῳδία τε καὶ κωμῳδία] Τραγῳδία ἐστὶ ποίησις ἔμμετρος πρὸς ἅμιλλαν ᾠδῆς ἐπὶ δεινοπαθείᾳ προσώπων τε καὶ πραγμάτων γιγνομένη,

καθ' ἣν τῷ νικήσαντι τράγος ἔπαθλον ἐδίδοτο, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα ἔσχε. Κωμῳδία ἐστὶ ποίησις ἔμμετρος καὶ αὐτὴ πρὸς ἅμιλλαν ᾠδῆς, πρότερον μὲν ἐφ' ἱλαρότητί τινι καὶ καρπῶν συγκομιδῇ γιγνομένη, μετὰ τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ διαβολῇ καὶ ἐνδείξει πονηρῶν προσώπων τε καὶ πραγμάτων εἰς σωφρονισμὸν ποιουμένη, καθ' ἣν τῷ νικήσαντι γλεῦκος ἔπαθλον ἐδίδοτο, ὃ τρύγα ἐκάλουν. παρὸ καὶ ἤδε τὸ πρὶν Τρυγῳδία κοινῶς ἐλέγετο· ὕστερον δὲ, διὰ τοῦ κατὰ κώμας ἄρξασθαι ταύτην, πρὶν εἰς ἄστυ μετελθεῖν, Κωμῳδία ὠνομάσθη.

92, 16. *Διθυράμβοις*] *Ὁ Διθύραμβος ἐγράφετο μὲν εἰς Διόνυσον, κεκινημένος, καὶ πολὺ τὸ ἐνθουσιῶδες μετὰ χορείας ἔχων. κέκληται δὲ ἀπὸ τῶν συμβάντων περὶ αὐτόν. ὀνομάζεται γὰρ οὕτως, ἢ ἀπὸ τοῦ κατὰ τὴν Νύσαν ὑπὸ ἄντρῳ διθύρῳ τραφῆναι, ἢ διὰ τὸ, λυθέντων ῥαμμάτων, ἐκ τοῦ Διὸς μηροῦ εὑρεθῆναι, ἢ διὰ τὸ δόξαι γενέσθαι δὶς, ἔκ τε τῆς Σεμέλης, καὶ τοῦ μηροῦ τοῦ Διός. Εὑρεθῆναι μὲν τὸν διθύραμβον ἐν Κορίνθῳ ὑπὸ Ἀρίονος φασί. τῶν δὲ ποιητῶν, τῷ μὲν πρώτῳ βοῦς ἔπαθλον ἦν, τῷ δὲ δευτέρῳ ἀμφορεὺς, τῷ δὲ τρίτῳ τράγος, ὃν τρυγὶ κεχρισμένον ἀπῆγον.*

95, 10. *Ἔστι τὶ εἶδος λέξεως*] *τὸ ἀπαγγελτικὸν ἅμα καὶ τὸ τῶν σπουδαίων μιμητικόν. τοῦτο γὰρ μόνον τὸ εἶδος τῆς διηγήσεως ἀγαπᾷ ὁ Πλάτων ἐν τῇ ἀριστοκρατίᾳ.*

97, 6. *Ἀκροατῶν*] *Οἶμαι, μὴ Ἀκροατῶν, ἀλλ' Ἀκράτων δεῖν γράφεσθαι.*

97, 7. Ἡ ἐμὴ νικᾷ] Κατ' ἔλλειψιν τοῦ, ψῆφος, ἢ γνώμη.

97, 28. Μύρον κατὰ τῆς κεφαλῆς] Παροιμία, ἐπὶ τῶν ἀπὸ τῆς χρείας ἀφιεμένων. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἑορτῶν ἐοίκασιν οἱ ἄνθρωποι μύρῳ κατὰ τῆς κεφαλῆς καταχεῖσθαι, ὡς ἂν σχολάζοντες ἀπὸ τῶν ἔργων, καὶ μόνον σχολάζοντες θυμηδίᾳ. καὶ πάλιν, τοῖς ἀπὸ δουλείας μεταγομένοις ἐπ' ἐλευθερίαν, ἐρίου κάταγμα κατὰ τῆς κεφαλῆς ἐνδεσμούμενον τὸ ἐπίσημον. Ἄλλως. Μύρου καταχέειν τῶν ἐν τοῖς ἁγιωτάτοις ἱεροῖς ἀγαλμάτων, θέμις ἦν, ἐρίῳ τε στέφειν αὐτά, καὶ τοῦτο κατά τινα ἱερατικὸν νόμον· ὡς ὁ μέγας Πρόκλος φησίν.

99, 9. Δωριστὶ λείπεσθαι καὶ Φρυγιστὶ] Ὁ Πρόκλος φησὶ, τὴν μὲν Δώριον ἁρμονίαν εἰς παιδείαν ἐξαρκεῖν, ὡς καταστηματικήν· τὴν δὲ Φρύγιαν εἰς ἱερὰ καὶ ἐνθεασμοὺς, ὡς ἐκστατικήν.

99, 20. Δεομένῳ ἢ διδάσκοντι] Ἵνα ἄλλον νοήσομεν προσερχόμενον τῷ μουσικῷ χάριν τινὸς δεήσεως καὶ ὧν λέγει, ἵνα μὴ πεισθῇ τῷ προσιόντι καὶ μεταπείθοντι ὁ μουσικός.

100, 13. Μαρσύου] Μαρσύας Ὀλύμπου τοῦ αὐλητοῦ υἱὸς ἦν. ἄκρος δὲ τὴν τέχνην οὕτως, ὡς διαμιλληθῆναι θαῤῥῆσαι τῷ Ἀπόλλωνι περὶ μουσικῆς. δεξαμένου δὲ τούτου τὴν πρόκλησιν, κατήκουσαν μὲν αἱ Μοῦσαι ἀμφοῖν. γίνεται δὲ ἡ ψῆφος Ἀπόλλωνι. δαρείς τε εἰς τιμωρίαν ὁ Μαρσύας, μετέδωκε κλήσεως τῷ ποταμῷ τῆς αὐτῆς, τῷ ἀπὸ τῆς ῥοῆς τοῦ αἵματος αὐτοῦ γεγονότι.

101, 5. Ἐνόπλιον] Ὁ Ἐνόπλιος σύνθετός ἐστι ἐξ ἰάμβου, καὶ δακτύλου, καὶ τῆς παριαμβίδος, ἀνδρικὸς πρὸς πράξεις ἀναγκαίας καὶ ἀκουσίους, ἐξορμητικὸς εἰς πόλεμον. ὁ δὲ Ἡρῷος δάκτυλος, ἁπλοῦς, κοσμιότητος ποιητικὸς καὶ ὁμαλότητος, παιδευομένοις προσήκων, ὡς ἰσότητι κεκοσμημένος· ὡς ἐν τῷ εἰς ταῦτα ὑπομνήματι Πρόκλος φησί.

101, 29. Ὑποκοριζόμενοι] διασύροντες, ὡς Ξενοφῶν, ἢ τὸ αἰσχρὸν εὐφήμως ὀνομάζοντες, ὡς Δημοσθένης. κολακεύοντες, ὑποκρινόμενοι.

103, 15. Ἐκεῖ] ἐν τῇ ἀριστοκρατίᾳ.

105, 18. Ἀπειροκαλίας] τῆς ἀπειράτως τοῦ καλοῦ ἐχούσης ἕξεως.

106, 22. Ἀκροσφαλεῖς] ἄκρως σφαλλομένους.

107, 5. Ἡδυσμάτων] ἀρτυμάτων.

108, 14. Λυγιζόμενος] στρεφόμενος, καμπτόμενος, ἀπὸ τῶν λύγων. Λύγος δέ ἐστι φυτὸν ἱμαντῶδες. τινὲς δὲ, καὶ τὸ μετὰ τιμωρίας βασανίζειν, Λυγίζειν φασί. καὶ αἱ μάστιγες αἷς οἱ ἀθληταὶ τύπτονται, Λύγοι καλοῦνται.

108, 26. Ἄτοπα] Ἄτοπα νῦν, ἃ μὴ ἔστι τοπᾶσαι, ὃ ἐστιν ὑπονοῆσαι. σημαίνει δὲ καὶ κακὸν, καὶ ἄλογον, καὶ θαυμάσιον.

109, 7. Ἡρόδικον] τὸν Σηλυμβριανόν φησιν ἰατρόν. Οὗτος ἦν, παρ' ᾧ ὁ Κῶος φοιτήσας Ἱπποκράτης, κάτω ἑαυτοῦ βαίνειν ὅσον ἐπὶ τῇ ἰατρικῇ τοὺς πάντας ἀπέλιπεν.

109, 9. Ἀπέκναισε] διέφθειρεν, ὡς νῦν. σημαίνει δὲ καὶ ἔκοψε, καὶ ἐλύπησεν.

110, 20. *Μὴ μελετῶντι*] τὸ, ἀρετὴν ἀσκεῖν.

112, 1. *Κυκεῶνα*] Κυκεών ἐστι κρᾶμα ἐξ οἴνου, καὶ μέλιτος, καὶ ἀλφίτων, καὶ τυροῦ, καὶ ὕδατος, ἀναμεμιγμένον, ᾧ ἐχρῶντο πρὸς πόσιν.

112, 5. *Μίδου*] Μίδας, Φρυγῶν βασιλεὺς, ὃς δοκεῖ πλουσιώτατος γεγονέναι. Τοῦτον, φασὶ, καὶ ὄνου ὦτα ἔχειν, διὰ τὸ πρῶτον ὠτακουσταῖς αὐτὸν χρήσασθαι, παρόσον καὶ τὸ ζῶον ὁ ὄνος ἀκουστικώτατον.

116, 4. *Μινυρίζων*] θρηνῶν, ἢ ἠρέμα ᾄδων.

116, 4. *Γεγανωμένος*] λελαμπρυσμένος.

116, 15. *Ἀκρόχολοι*] ἄκρως χολούμενοι.

120, 26. *Φοινικικὸν*] Τὸ ψεῦδος Φοινικικὸν φησὶν ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν δράκοντα, καὶ τοὺς Σπαρτοὺς, καὶ Κάδμον ψευδῆ λεγομένων. οὗτος γὰρ Ἀγήνορος, τοῦ Ποσειδῶνος καὶ Λιβύης ἦν, ἧς ἡ Φοινίκη χώρα.

122, 15. *Ἄλλοι ἄνθρωποι*] Ἀπὸ κοινοῦ δὲ τὸ, πεισθεῖεν.

122, 19. *Φήμη ἀγάγῃ*] τὸ, τοὺς ἔπειτα πεῖσαι.

123, 28. *Ἂν μὴ πᾶσα ἀνάγκη*] εἰ μὴ τὴν ἀναγκαίαν, ἱμάτιον φημὶ καὶ βρώματα εὐτελῆ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑΝ δ'.

125, 14. *Ἐπισίτιοι*] οἱ τροφῆς χάριν ἐργαζόμενοι.

126, 22. *Φάρμακα*] νῦν τὰ χρώματα, ἢ βάμματα.

127, 3. *Ξυστίδας*] Ξυστίς ἐστι λεπτὸν ὕφασμα, περιβόλαιον, ἢ χιτὼν ποδήρης γυναικεῖος. οἱ δὲ,

τραγικὸν ἔνδυμα ἐσκευοποιημένον, καὶ ἔχον ἐπιπόρπημα, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῇ πόρπῃ προκόσμημα ἢ λίθεον, ἢ χρυσοῦν, ἢ ἀργυροῦν. Πόρπη γέ ἐστιν ἡ ἄνω τῆς χλαμύδος σύνδεσις. οἱ δὲ, Ξυστίδα, τὸ λεπτὸν, παρὰ τὸ ἐξύσθαι. ἰδίως δὲ, τὸ τῶν τραγῳδῶν ἔνδυμα.

127, 14. *Νευροῤῥάφοι*] Νευροῤῥάφους εἶπε Λυκοῦργος τοὺς τὰ νεῦρα ῥάπτοντας ταῖς λύραις.

128, 16. *Χυτρεὺς*] κεραμεὺς, ἀφ᾽ ἑνὸς εἴδους τῶν κεραμευομένων, τῆς χύτρας.

130, 5. *Πόλις, τὸ τῶν παιζόντων*] Πόλεις παίζειν, εἶδός ἐστι πεττευτικῆς παιδιᾶς. μετῆκται δὲ καὶ εἰς παροιμίαν.

130, 29. *Φαῦλον*] τὸ ῥᾴδιον, ὡς νῦν. εὕρηται δὲ σημαῖνον καὶ τὸ ἁπλοῦν, καὶ κακὸν, καὶ μοχθηρὸν, καὶ τυχὸν, καὶ μέγα.

132, 11. *Μεταλαμβάνειν*] Γράφεται καὶ, μεταβάλλειν.

134, 15. *Χαριέντως*] εὐτραπελῶς, σκωπτικῶς.

134, 27. *Ὕδραν τέμνουσι*] Ὕδραν τέμνειν, παροιμία, ἐπὶ τῶν ἀμηχάνων εἰρημένη, διὰ τὰς τῆς ὕδρας κεφαλὰς ἃς τέμνων Ἡρακλῆς οὐδὲν μᾶλλον ἐκράτει, ταύτης ἀναδιδούσης ἄλλας ἀντὶ τῶν κοπτομένων κεφαλάς.

136, 7. *Ἐν Δελφοῖς*] Δελφοὶ, πόλις ἐπὶ τοῦ Παρνασσοῦ πρὸς τῇ Φωκίδι.

139, 28. *Δευσοποιὸν*] ἔμμονον, δυσαπόπλυτον, ὡς νῦν. σημαίνει δὲ καὶ τὸν βαφέα.

139, 29. *Ῥυμμάτων*] τριμμάτων, σμηγμάτων. τὸ δὲ σμῆγμα ἐστὶ σποδός.

140, 14. Χαλαστραίου] Χαλάστρα, πόλις τῆς Μακεδονίας, καὶ λίμνη, ἔνθα τὸ Χαλαστραῖον νίτρον γιγνόμενον διὰ ἐννεατηρίδος πήγνυται, ὁμοίως δὲ καὶ λύεται.

140, 14. Κονίας] Κονία, σμῆγμα, σποδός.

141, 4. Πραγματευώμεθα] φροντίζωμεν. Πρᾶγμα γάρ, καὶ ἡ φροντίς.

141, 13. Ἔνι] ἔνεστιν ἢ ἔστιν.

143, 1. Ἐπιεικῶς] τὸ ἱκανῶς, ὡς νῦν. σημαίνει δὲ καὶ τὸ πάνυ, καὶ παραδόξως, καὶ παρ' ἐλπίδα, καὶ μετὰ χρηστότητος, καὶ μετρίως, ἢ συμμέτρως.

143, 23. Εἰ γὰρ ὤφελον] εὐκτικὸν ἐπίῤῥημα.

144, 1. Ἰοὺ ἰοὺ] σχετλιαστικὸν ἐπίῤῥημα.

146, 5. Πάντα τἄλλα μεταλλαττόμενα] ἀντὶ τοῦ, πάσας τὰς ἄλλας τέχνας ἀμειβόμενος ὑπ' αὐτοῦ μίαν, εἶτα ἑτέραν, εἶτα πάλιν ἄλλην καὶ ἄλλην.

149, 20 Χαριεντίζοιτο] εὐτραπελεύοιτο, σκώπτοι, ὡς Ἀριστοφάνης· Χαριεντίζεις, καὶ καταπαίζεις ἡμῶν, καὶ βωμολοχεύῃ.

150, 12. Ταῦτα ἢ ταύτῃ] Διασαφητικὸν τὸ Ἢ, ἀντὶ τοῦ, ἧπερ, οἷον, εἴπερ ταύτῃ.

153, 17. Τῷ γε αὐτῷ] τῷ ἑαυτοῦ μέρει. Ἡ μὲν γὰρ ἐπιθυμία ἄγει πρὸς τὸ πιεῖν· ὁ δὲ λόγος ἀνθέλκει.

154, 22. Ἐμπλήσθητε] ὀφθαλμοὶ δηλαδή.

155, 5. Τοῦ τοιούτου αἰσθέσθαι] Τοῦ τοιούτου λέγει, τοῦ συμμαχεῖν τῷ λόγῳ τὸν θυμόν. ὁ δὲ νοῦς οὗτος· ταῖς δὲ ἐπιθυμίαις σε κοινωνήσαντα ταῖς εὐλογίσταις, καὶ γινώσκοντα σε τοῦτο ἐκ τῆς

πείρας, οὐχ ὑπολαμβάνω σε εἰπεῖν, ὅτι ἥσθημαι ἐν ταῖς τοιαύταις ἀγαθαῖς ἡδοναῖς τὸν θυμὸν ἀντιπράττοντα ταῖς ἐπιθυμίαις, ὥσπερ ἐπὶ ταῖς τοῦ Λεοντίου ἀλόγοις ἡδοναῖς ἀντέπραττον.

159, 29. Νεάτης] Νεάτη, ἤτοι Νήτη, ὑπερβολαίων ἡ ἐσχάτη χορδὴ τοῦ δὶς διὰ πασῶν συστήματος. Ὑπάτη δὲ, ἡ μετὰ τὸν προλαμβανόμενον λεγόμενον φθόγγον πρώτη χορδὴ τοῦ αὐτοῦ τούτου δὶς διὰ πασῶν συστήματος. Μέση δὲ καὶ αὐτὴ ἤτοι φθόγγος ἢ χορδὴ, ἡ τελευταία μὲν τοῦ πρώτου διὰ πασῶν, ἀρχὴ δὲ τοῦ δευτέρου, ὡς εἶναι τούτων κοινὴν, ὡς Πτολεμαῖός τε φησὶ, καὶ οἱ ἄλλοι μουσικοί.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑΝ ε.

163, 6. Ἦα] Ἦα δισυλλάβως τὸ ἐπορευόμην, σὺν τῷ ἰῶτα γράφεται. οἱ γ᾽ οὖν Ἴωνες ἤϊα λέγουσι, καὶ ἤϊσαν τὸ ἤεσαν. καὶ παρὰ Θουκυδίδῃ οὕτως ἀναγνωστέον τὸ, ἀκμάζοντες ἤϊσαν εἰς ταὐτόν. οἱ δὲ Ἴωνες, ἤεσαν καὶ ἤϊσαν.

166, 2. Ἀδράστειαν] Τρεῖς Μοίρας εἶναι θυγατέρας Ἀνάγκης φασὶν, Κλωθὼ, Λάχεσιν, Ἄτροπον, ἣν καὶ Ἀδράστειαν καλοῦσιν, ὅτι περ οὐκ ἂν τις αὐτὴν ἀποδράσειεν, ἢ ὅτι ἀειδράστειά τις οἷόν ἐστιν, ὡς ἀεὶ δρῶσα τὰ καθ᾽ ἑαυτὴν, ἢ ὡς πολυδράστεια· πολλὰ γὰρ δρᾷ, τοῦ ἄλφα πλῆθος δηλοῦντος, ὡς ἐπὶ τῆς Ἀξύλου ὕλης. ἡ δὲ αὐτὴ καὶ Νέμεσις λέγεται ἀπὸ τῶν νεμέσεως, ὡς διαιροῦσα, καὶ νέμουσα τὸ ἐπιβάλλον ἑκάστῳ.

167, 23. Χαριέντων] νῦν τῶν ἐν ἔργῳ σκώπτειν ποιουμένων.

168, 18. *Φιλοπαίσμων*] Ἀττικῶς, ὁ φιλοπαίγμων.

169, 20. *Νεῖ*] νῦν κολυμβᾷ. σημαίνει δὲ καὶ τὸ νήθει.

169, 21. *Νευστέον*] κολυμβητέον.

169, 22. *Δελφῖνα*] ὡς τὸν Ἀρίονα δηλονότι, τὸν Μηθυμναῖον. Μήθυμνα, πόλις ἐν Λέσβῳ τῇ νήσῳ, ἀφ' ἧς Ἀρίων, κιθαρῳδὸς Περιάνδρου, τοῦ Κορινθίων τυράννου. Οὗτος ἱκανῶς ἔχων χρημάτων, ἐπιθυμίᾳ πλειόνων, εἴς τε Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν ἧκεν, ἀφ' ὧν, ἀπὸ τῆς τέχνης χρήματα συλλέξας πολλὰ, εἰς Κόρινθον ἐπαναπλεῖ. ἐν ᾧ τῶν ναυτῶν διὰ τὰ τοῦδε χρήματα βουλομένων αὐτὸν ἀνελεῖν, τούτων μὲν ἐκείνοις, εἰ ἄφειεν, ἐξίστατο· πείθειν δὲ οὐκ ἔχων, ἐδεῖτο αὐτῶν ἐπὶ τῆς πρώρας ᾆσαι βραχὺ, εἶτα εἰς τὴν θάλασσαν ἅλλεσθαι. καὶ οἱ μὲν δῶκαν. ὁ δὲ ᾄσας, ἑαυτὸν ἔῤῥιψε· δελφὶς δὲ ὑποθεὶς ἑαυτὸν τῷ κιθαρῳδῷ, εἰς Ταίναρον κομίζει, τὸ τῆς Λακωνικῆς ἀκρωτήριον. Περὶ ταύτης οὖν τῆς ἱστορίας ἐνταῦθα φησί.

169, 29. *Ἠ*] Ἠ διασαφητικὸν, ὡς νῦν, ψιλούμενον καὶ περισπώμενον. ἔστι δὲ καὶ ἀπορηματικὸν, ἀλλὰ δὴ καὶ ἐρωτηματικόν. εἰ δὲ βαρύνοιτο, διαζευκτικὸν δηλοῖ.

170, 12. *Ἀνδρείως*] ἀντὶ τοῦ, θρασέως.

170, 26. *Τὸ πρὸς αὐτὰ τεῖνον*] τὸ ἐπιτήδειον.

172, 5. *Ποπάνων*] πλακουντίων πλατέων, καὶ λεπτῶν, καὶ περιφερῶν. Ἕψημα δέ ἐστιν, ὃ ἔνιοι Ἐραῖον καλοῦσιν, οἱ δὲ, Γλυκύ.

173, 9. *Οὐδὲ εὐχαῖς ὅμοια*] τὰ μὴ καθήκοντα ἔστι γὰρ ὅτε καὶ τοιαῦτα εὐχόμεθα.

174, 8. Ἐνδύσονται] Γράφεται, ἀμφιέσονται.

179, 6. Σπαργῶσι] Ὅμηρος·

Οὔθατα γὰρ σφαραγεῦντο.

τοὺς μαστοὺς πλήρεις ἔχουσι γάλακτος, καὶ σπαράττονται ὑπὸ θλίψεως, δέονταί τε τοῦ ἐκκριθῆναι αὐτό. σημαίνει δὲ καὶ ὁρμῶσι, καὶ ὀργῶσι, καὶ ταράττονται.

179, 10. Τίτθαις] ταῖς τοὺς τίτθους παρεχούσαις. Τροφοῖς δὲ, ταῖς τὸν ἄλλον ἀναδεχομέναις πόνον, αἳ καὶ Τιθηνοὶ καλοῦνται, αἵ τινες περιφέρουσι, προσπαίζουσι, καὶ τῆς ἄλλης τροφῆς μετὰ τὸν ἀπογαλακτισμὸν ἐπιμέλειαν ἔχουσιν.

185, 10. Οὐδὲ βιαίων γε, οὐδ' αἰκίας δίκαι] Βιαίων δίκη Βίας δίκης διαφέρει. Βιαίων μὲν γάρ ἐστιν, εἴ τις βίᾳ ἐπεισελθών τι ἔλαβεν ἀλλότριον ἢ ἐκ χωρίου, ἢ ἐξ οἰκίας, βιαίων ἐκρίνετο. Ἐν δὲ ταῖς σχολικαῖς ὑποθέσεσιν Βίας ἔγκλημά ἐστι κατὰ τῶν κόρην ἁρπασάντων, ἢ παῖδα ἐλεύθερον. σημειωτέον δὲ, ὅτι Βιαίων γράφουσι τὴν δίκην οἱ παλαιοὶ, καὶ οὐδεὶς Βίας. Αἰκίας δὲ δίκη ἐστὶ, ὅτ' ἂν ἐκ προχείρου πάθους τινὸς, καὶ μὴ ἐκ προνοίας, ἀδίκων τις ἄρξῃ χειρῶν. εἰσήγετο δὲ πρὸς τοὺς τεσσαράκοντα.

186, 7. Πορισάμενοι] κλέψαντες, ἤ τι τοιοῦτον.

186, 8. Οἰκέτας] Οἰκέτας, τοὺς οἰκείους, οὐχὶ δὲ τοὺς δούλους μόνον, ὡς ἡ νῦν συνήθεια. ἔστι καὶ παρ' Ἡροδότῳ ἡ χρῆσις.

186, 12. Ὀλυμπιονῖκαι] Ὀλυμπιονῖκαι, οἱ τοὺς ἐν Ὀλύμπῳ νικῶντες ἀγῶνας. Μετὰ Πῖσον γὰρ, καὶ Πέλοπα, καὶ Ἡρακλέα, τοὺς πρώτους διαθεμέ-

νους αὐτοὺς, ἠμελήθησαν ἐπὶ ὀκτὼ καὶ εἴκοσι Ὀλυμπιάδας. Ἴφιτος δὲ, καὶ Λυκοῦργος, οἱ Ἡρακλεῖδαι, καὶ Κλεοσθένης, ὁ Κλεονίκου, ἐπιγενόμενοι, καὶ εἰς ὁμονοίαν τοὺς Πελοποννησίους καλοῦντες, πέμπουσι περὶ τοῦ ἀγῶνος ἐρωτῶντας εἰς Δελφούς. καὶ ὁ Ἀπόλλων χρᾷ τοῦτον ἀνανεοῦν, καὶ τοῖς νικῶσιν ἆθλον διδόναι κότινον, ὅ ἐστιν ἐξ ἀγριελαίας στέφανον. οἱ δὲ τοῖς Ἠλείοις ἐπιτρέπουσι διαθεῖναι τὸν ἀγῶνα· οὗτοι δὲ τοῖς Πισάταις. ἄγεται δὲ διὰ πέντε ἐτῶν μέσον τεσσάρων συντελουμένων. Ἦλις δὲ, καὶ Πίσα, πόλεις Πελοποννήσου, τριακοσίους σταδίους ἀλλήλων ἀπέχουσαι.

186, 18. Ἀναδοῦνται] ἀναπλέκονται, στέφονται.

186, 22. Οὐκ οἶδα ὅτου λόγος] τοῦ Ἀδειμάντου δηλονότι. ἐξέκλινε δὲ τὸ τοῦ λόγου σκληρὸν, διὰ τοῦ ἀορίστου.

188, 20. Ἀλλὰ σμικρὸν] Ὁ νοῦς οὗτος· Ἆρα, ὦ Γλαύκων, ἡγεῖ οὐκ εἶναι μέγιστον κέρδος τὸ τοὺς μέλλοντας γεννήσεσθαι παῖδας ἐμπειροπολέμους μετὰ χρόνον αὐτοπτεῖν, ἢ μὴ, τὰ περὶ πόλεμον. σχεδὸν δὲ τὸ Ὁμηρικὸν παραφράζει·

Πρῶτ᾽ ἐλθὼν σὺν ὄχεσφι, διδασκόμενος πολέμοιο
Εὔφορβος.

188, 26. Οὐκοῦν] ἀντὶ τοῦ, οὐχ οὕτως, καθ᾽ ὑπόκρισιν.

188, 27. Ὅσα ἄνθρωποι] ἀντὶ τοῦ, κατὰ ἀνθρωπίνην φύσιν. οἱ γὰρ θεοὶ πάντα ἴσασι.

190, 3. Πάντων, ἔφη, μάλιστα] συγκατατικώτερον δοκεῖ μοι.

190, 8 Ἀγαθῷ ὄντι] Ἀγαθοὶ πλεῖστοι ἐκ τοῦ τιμᾶσθαι. τὸ Ὁμηρικὸν δὲ λέγει·

ἐπεὶ οὐκ ἄρα τις χάρις ἐστί.

Ἴση μοῖρα μένοντι, καὶ εἰ μάλα τις πολεμίζει.

190, 18. Ταῦτά γε Ὁμήρῳ] Τοῦτο πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν ῥαπισθέντων Ὁμηρικῶν λόγων ἐν τοῖς πρώτοις.

191, 17. Ὅλῳ καὶ παντὶ διαφέρει] Ὅλῳ καὶ παντὶ διαφέρειν, παροιμία, ἐπὶ τῶν πάντῃ διαφερόντων λεγομένη, παρόσον τὰ πράγματα καὶ ὅλα τυγχάνει ὄντα καθ᾽ ὃ συνεχῆ ἐστιν ἑαυτοῖς, καὶ μέρη ἔχει καθ᾽ ὃ καὶ διωρισμένα τούτοις πᾶσίν ἐστι. τὶ οὖν πάντῃ διαφέρειν τινὸς, ἅτε δὴ καὶ καθ᾽ ὅλον καὶ κατὰ μέρος τοῦδε πᾶν διενέγκον, ὅλῳ καὶ παντὶ λέγεται ἐπιδιαφέρειν.

192, 6. Ἀναιρέσεων] Ἀναιρέσεις, τὰς ὑπὸ τῶν ἐν πολέμῳ ἡττηθέντων ἀναλήψεις τῶν νεκρῶν σωμάτων, παρὰ τῶν οἰκείων αὐτοῖς.

192, 25. Ἀπὸ τρόπου] Ἀπὸ τρόπου, τὸ αἰτίας χωρίς· Πρὸς τρόπου δὲ, τὸ κατ᾽ αἰτίαν.

193, 10. Ἀλιτηριώδης] Ἀλιτηριώδης, πρὸς βίαν ποιουμένη, ἢ ἁμαρτομένη, ἐκ τοῦ Ἀλιτήριοι ὀνόματος παρηγμένη. κατὰ Διονύσιον γὰρ τὸν Ἁλικαρνασσέα, λιμοῦ γενομένου Ἀθήνησιν, οἱ πένητες προφερόμενα ἄλευρα διήρπαζον. ἐλέχθησαν οὖν οἱ τοὺς ἀλοῦντας ἐπιτηροῦντες Ἀλιτήριοι. διέτεινε δὲ τὸ ὄνομα, ὥστε καὶ ἐπὶ πάντων τῶν μετὰ βίας τὶ ποιούντων, ἢ ἁμαρτανόντων λέγεσθαι.

195, 14. Μὴ διάτριβε] μὴ καθ᾽ ὑπέρθεσιν λέγε.

196, 17. Ἆρ᾽ οἷόν τε] Ὁ νοῦς οὗτος· Ἆρα ἀκρι-

θῶς, ὡς ὁ λόγος ἀπαιτεῖ, ἐνδέχεται τοὺς ἀνθρώπους πράττειν, ἢ ὡς πρᾶξις κατὰ φύσιν ἧττον ἅπτεται ἀληθείας, ἥπερ ἡ λέξις καὶ ὁ λόγος; Ἀλλ' ἐν μὲν τῷ οὐρανῷ εὑρίσκομεν καὶ κύκλον ἐν σώματι, καὶ σφαῖραν, καὶ τάξιν, καὶ ἁρμονίαν, καὶ ἀναλογίαν, καὶ ὁμοιότητα, καὶ ἰσότητα, καὶ ἄλλως πάντα σύμφωνα τῷ λόγῳ· ἐν δὲ γῇ τοῦτο γενέσθαι δυσχερές.

197, 13. *Οἱ φιλόσοφοι*] *Τί λέγει; ὅπερ ἐπὶ Μάρκου τοῦ φιλοσόφου, βασιλέως Ῥωμαίων, ἀπέβη.*

197, 19. *Κακῶν παῦλα*] *τῶν πολλῶν ἀνθρώπων. τοῦτο δὲ καὶ Εὐριπίδης λέγει·*

Πόλις γάρ ἐστι πᾶσα τῶν ἡγουμένων.

199, 17. *Τριττυαρχοῦσιν*] *Ἀθήνησι δέκα μὲν ἦσαν φυλαί. διῄροντο δ' ἑκάστη τούτων εἰς τρία, εἰς τριττύας, εἰς ἔθνη, εἰς φρατρίας. οἱ οὖν ἑκάστης τριττύος ἄρχοντες, Τριττύαρχοί τε καλοῦνται, καὶ Τριττυαρχοῦσιν.*

200, 2. *Κακόσιτον*] *κακόχυμον, βεβλαμμένον.*

200, 13. *Διονυσίοις*] *Διονύσια ἑορτὴ Ἀθήνησιν ἤγετο· τὰ μὲν κατ' ἀγροὺς, μηνὸς Ποσειδεῶνος· τὰ δὲ Ληναῖα, μηνὸς Μαιμακτηριῶνος· τὰ δὲ ἐν ἄστει, Ἐλαφηβολιῶνος.*

205, 21. *Παίδων αἰνίγματι*] *Κλεάρχου γρίφος· Αἶνός τίς ἐστιν, ὡς ἀνήρ τε κ' οὐκ ἀνὴρ ὄρνιθά τε κ' οὐκ ὄρνιθα ἰδών τε κ' οὐκ ἰδὼν, ἐπὶ ξύλου τε κ' οὐ ξύλου, καθημένην τε κ' οὐ καθημένην, λίθῳ τε κ' οὐ λίθῳ, βάλοι τε κ' οὐ βάλοι. Ἄλλως. Ἄνθρωπος οὐκ ἄνθρωπος, ἄνθρωπος δ' ὅμως, ὄρνιθα κ' οὐκ ὄρνιθα, ὄρνιθα δ' ὅμως, ἐπὶ ξύλου τε κ' οὐ ξύλου κα-*

θημένην, λίθῳ βαλών τε κ' οὐ λίθῳ διώλεσε. Νυκτερίδα ὁ εὐνοῦχος νάρθηκι κισήρει.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑΝ ς'.

209, 5. *Φιλοτίμων καὶ ἐρωτικῶν*] Ὅτι ἔλεγεν, ὅτι τριττυαρχοῦσιν οἱ φιλότιμοι πολλάκις, καὶ οἱ ἐρωτικοὶ συμπάσχοντες μελιχλώρους καλοῦσι τοὺς ὠχρούς.

209, 9. *Ἑκόντας εἶναι*] ἀντὶ τοῦ, ἐθελουσίους. τὸ δ' Εἶναι παρέλκει Ἀττικῶς.

210, 3. *Ἀνελευθερίας*] Ἀνελευθερία ἐστὶν ἕξις φαύλη περὶ χρήματα, μὴ ἀναλίσκουσα ταῦτα εἰς ἃ δεῖ, καὶ ὅσα δεῖ, καὶ ὅτε δεῖ. Σμικρολογία δέ ἐστι γειδωλία, περὶ χυδαίων τινων ἢ φροντίδα, ἢ συλλογὴν ποιουμένη. Μεγαλοπρέπειά ἐστιν ἕξις βελτίστη περὶ δαπάνας ἃς τῷ μεγάλῳ καὶ πρέποντι γίγνεσθαι ξήκει.

211, 19. *Πρὸς μὲν ταῦτα*] Ὁ νοῦς οὗτος· Οἱ πολλοὶ τῶν ἀκουόντων ταῦτα, διὰ τὸ μὴ εἶναι διαλεκτικώτατοι, ἐπιστομίζονται ῥᾳδίως ὑπὸ σοῦ, ὦ Σώκρατες, ὄντος δεινοῦ ἐν τῇ διαλεκτικῇ, καὶ σὺ μὲν οὐκ ἀληθῆ λέγεις ταῦτα λέγων· ἐκεῖνοι δὲ ἀδυνατοῦσι ἐλέγχειν σε. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν μὴ τολμῶντες πρός σε ἀντιλέγειν, σιωπῶσι. αὐτὰ δὲ τὰ πράγματα ἐναργῶς φαίνεται μὴ συμφωνοῦντα τοῖς ὑπὸ σοῦ λεγομένοις.

212, 9. *Ἀλλοκότους*] ἐξηλλαγμένους, ἐναντίους, ξένους, πλημμελεῖς, ἀλλοφυεῖς.

212, 24. *Εἰκάζω*] Εἰκάζω, τὸ ὁμοιῶ, καὶ τὸ Εἰ-

κονίζω, τὸ αὐτὸ δηλοῖ. χρῆται δὲ τῇ λέξει ὅ, τε Ξενοφῶν, καὶ ὁ Ἀριστοφάνης, καὶ οἱ ἄλλοι.

213, 15. Ἄλλα ἄλλοι] ἀλλὰ μᾶλλον πείθωσιν, ἀπὸ κοινοῦ.

213, 17. Μανδραγόρᾳ] Ὑπνωτικὸς ὁ καρπὸς τοῦδε τοῦ φυτοῦ. Θεόφραστος δὲ ἐν τῇ περὶ φυτῶν πραγματείᾳ, τὴν ῥίζαν τοῦδε ξυσθεῖσάν τε, καὶ ὄξει δευθεῖσαν πρός τε τὰ ποδαγρικὰ, καὶ πρὸς ὕπνον μᾶλλον εἶναι χρησίμην φησὶ, καὶ δὴ πρὸς φίλτρα. διδόασιν δὲ ἐν οἴνῳ, ἢ ὄξει.

214, 5. Ἀδολέσχην] μακρολόγον, φλύαρον.

214, 21. Κομψευσάμενος] πανουργευσάμενος.

214, 21. Ὁ τοῦτο κομψευσάμενος] Κομψευσάμενον τὸν Εὔβουλόν φησιν, ὃς ὑπὸ Σωκράτους ἐρωτηθεὶς, ἢ, ὦ Εὔβουλε, σοφὸς ἐθέλεις εἶναι, ἢ πλούσιος, ἔφη, πλούσιος· τοὺς γὰρ σοφοὺς ὁρᾶν ἐπὶ ταῖς τῶν πλουσίων θύραις καθεύδοντας. πρὸς ὃν τὸν Σωκράτη πάνυ ἀγχίνως εἰπεῖν· ἢ οἱ μὲν σοφοὶ, ὦ Εὔβουλε, ἴσασιν ὧν δέονται, τῆς πρὸς τὴν τῶν ἀναγκαίων χρείαν γὰρ χορηγίας, ἧς οἱ πλούσιοι, εἰ βούλοιντο, χορηγοὶ αὐτοὶ δ' οὗτοι οἱ πλούσιοι οὐκ ἴσασιν. τῆς ἀνθρωπίνης γὰρ ἀρετῆς, ἡ διὰ τῆς διδασκαλίας τῶν σοφῶν τῷ βουλομένῳ παντὶ οἷά τ' ἐστι παραγίνεσθαι.

216, 22. Θεάσασθαι τὰς φθορὰς] Πολλοὶ, φησὶν, ἀρξάμενοι φιλοσοφεῖν, ἐγένοντο πονηρότατοι. μικρὰ δὲ τις αὐτῶν μοῖρα καὶ ὀλίγιστοι ἐκφεύγουσι τὴν φθορὰν ταύτην, καὶ οὐ γίγνονται πονηροὶ, ἄχρηστοι δὲ ὅμως.

216, 25. *Εἰς τὸ ἐπιτήδευμα*] Τὸ ἑξῆς· καὶ μετὰ τοῦτο αὐτὰς τῶν ψυχῶν φύσεις, τὰς εἰς τὸ τῆς φιλοσοφίας ἐπιτήδευμα καθισταμένας, καὶ μιμουμένας τὰς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν πράξεις, δεῖ θεάσασθαι, οἷαι οὖσαι εἰς μεῖζον ἑαυτῶν ἐπιτήδευμα ἀφικόμεναι, πλημμελοῦσαι ψόγον ἐκ τῆς φιλοσοφίας προσῆψαν.

219, 23. *Σοφιστὰς*] Οὗτοι οἱ δημαγωγοὶ, οὓς σοφιστὰς μεγίστους ἄρτι ἔλεγεν.

219, 27. *Θρέμματος*] Διὰ τοῦ Θρέμματος ἐξετραγῴδησε τὴν ἀλογίαν τῶν τοιούτων ὄχλων.

220, 20. *Τούτοις ὁμιλῇ*] τούτοις τοῖς ἰδιώταις, τοῖς ἀπαιδεύτοις.

220, 23. *Ἡ Διομηδεία λεγομένη ἀνάγκη*] Διομηδεία ἀνάγκη, παροιμία, ἐπὶ τῶν κατ᾽ ἀνάγκην τὶ πραττόντων εἰρημένη, ἀφ᾽ ἱστορίας τοιαύτης, ἧς καὶ Ἀριστοφάνης μέμνηται ἐν Βατράχοις· ὅτι Διομήδης καὶ Ὀδυσσεὺς τὸ Παλλάδιον κλέψαντες ἐξ Ἰλίου, νυκτὸς ἐπανῄεσαν ἐπὶ τὰς ναῦς, σελήνης οὐ φαινούσης. φιλοτιμούμενος δ᾽ Ὀδυσσεὺς αὐτοῦ μόνου δόξαι γενέσθαι τὴν πρᾶξιν, ἐπεχείρησε τὸν Διομήδεα, μετὰ τοῦ Παλλαδίου προηγούμενον, ἀνελεῖν. ὁ δὲ, κατὰ τὸ τῆς σελήνης φῶς, τὴν κατ᾽ αὐτοῦ θεασάμενος τοῦ ἐπιφερομένου ξίφους σκιὰν, συλλαμβάνει τε τὸν Ὀδυσσέα, καὶ τὰς χεῖρας τοῦδε συνδεῖ, προάγειν τε κελεύει, καὶ τύπτων αὐτοῦ πλατεῖ τῷ ξίφει τὸ μετάφρενον, ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας παραγίνεται.

222, 22. *Ἄλλως*] μάλιστα, ὡς νῦν, ἢ μάτην, ἢ κατὰ ἄλλον τρόπον.

223, 18. *Ἀποτεθρυμμένοι*] ἀπηγριωμένοι. εἴρηται κατὰ μεταφορὰν τὴν ἀπὸ τῶν Θρύων, ἅ ἐστι βοτάνη τὶς ἄγρια καὶ ἄγονος.

223, 19. *Βαναυσίας*] Οἶμαι, Βαναυσίας ἐνταῦθα καινότερον λέγεσθαι τὰς κατὰ τὰς τέχνας ἀναστροφὰς, ἀπὸ τῶν διὰ πυρὸς ἐργαζομένων τεχνῶν εἰρημένας· Βαῦνος γὰρ, ἡ κάμινος· οὐ μὴν Βαναυσίας ἐν τούτοις λέγειν, ἤτοι ἀπειροκαλίας, ἣν ἀμφότερα μὲν οὕτως Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς Νικομαχείοις ἠθικοῖς καλεῖ, ἐν τοῖς μεγάλοις δὲ, Σαλακωνίαν. ἔστι δὲ περὶ χρημάτων δαπάνας ὑπερβολὴ, ἔλλειψις δὲ, Μικροπρέπεια, ὧν Μεγαλοπρέπεια μεσότης ἐστί.

226, 11. *Λαβέτω τέλος ἡ ἀπόδειξις*] Εἰπόντος Ἀδειμάντου, ὅτι τέλος ἐχέτω τὰ περὶ τούτων, ὁ Σωκράτης φησὶν, ὅτι κωλύομαι ὑπακοῦσαί σοι βουλόμενος, ἀλλ' οὐ δύναμαι. ἔτι γὰρ δεῖ περὶ τῶν αὐτῶν λέγειν ἀναγκαίως.

226, 26. *Ἡρακλειτείου ἡλίου*] Ἡράκλειτος, ὁ Ἐφέσιος, φυσικὸς ὢν, ἔλεγεν, ὅτι ὁ ἥλιος ἐν τῇ δυτικῇ θαλάσσῃ ἐλθὼν, καὶ καταδὺς ἐν αὐτῇ, σβέννυται. εἶτα διελθὼν τὸ ὑπὲρ γῆν, καὶ εἰς ἀνατολὴν φθάσας, ἐξάπτεται πάλιν, καὶ τοῦτο αἰεὶ γίγνεται. Ἄλλως. Ἡράκλειτος, Βαθέωλος, Ἐφέσιος, μεγαλόφρων γεγονὼς καὶ ὑπερόπτης παρ' ὁντινοῦν. οὗτος τὸ τοῦ ἡλίου ἔλεγεν εἶναι σχῆμα σκαφοειδὲς, καὶ ὑπόκυρτον, καὶ τὴν ἔκλειψιν αὐτοῦ συμβαίνειν κατὰ τὴν τοῦ σκαφοειδοῦς στροφὴν, ὥστε τὸ μὲν κοῖλον ἄνω γίγνεσθαι, τὸ δὲ κυρτὸν κάτω πρὸς τὴν ἡμετέραν ὄψιν. ἀλλὰ μὲν καὶ Ξενοφάντη, τὸν Κολοφώνιον, κατὰ σβέσιν τὴν ἡλιακὴν ἔκλειψιν λέγειν γίγνε-

σθαί φασι, καὶ πάλιν πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς ἀνίσχειν.

226, 29. Μειρακιώδη παιδείαν] Διὰ τῆς εἰωθυίας εἰρωνείας Σωκράτης νῦν λανθανόντως ὑποτίθεται ἡμῖν, ὅτι δεῖ τοὺς νέους καὶ μειρακιώδη φιλοσοφίαν μανθάνειν. λέγει δὲ τὴν μαθηματικήν· οἰκεῖα γὰρ αὐτὴ τοῖς νέοις θεοῖς· καὶ γὰρ δι' αὐτῆς τὰς κινήσεις τῶν νέων θεῶν διδάσκομεν. ἡ δὲ διαλεκτικὴ τοῖς τοιούτοις ἀνδράσιν ἐπισφαλής. καὶ ὁ Πλωτῖνος τοιοῦτο λέγει, τὸ παραδοτέον τοῖς νέοις τὰ μαθήματα πρὸς συνεθισμὸν τῆς ἀσωμάτου φύσεως.

227, 19. Εἰς μικρὸν] ἀντὶ τοῦ, εἰς μέγαν, εἰρωνικῶς.

227, 23. Οὐ γὰρ πώποτε ἴδον] Πικρὸν τὸ λέγειν, ὅτι ἔργῳ μὲν τὰ νῦν λεγόμενα καλῶς οὐκ εἶδον οἱ πολλοί, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τοιαῦτα ῥήματα εἶδον. καὶ γὰρ ὁ Θουκυδίδης, ἐπιπλήττων τοὺς Ἀθηναίους, λέγει· ὅτι ὑμεῖς θεαταὶ μὲν ἐστὲ τῶν λόγων, ἀκροαταὶ δὲ τῶν ἔργων. τὸ δὲ Ἐξεπίτηδες, ἀντὶ τοῦ, ἐκ παρασκευῆς καὶ ἐπιμελείας πιθανῶς συντεθέντων. καὶ τὸ Πολὺ μᾶλλον ἔμφασιν πολλὴν ἔχει τῆς πολλῆς ἀφροσύνης, καὶ τὸ Ὡμοιωμένα ἀλλήλοις εἶναι τὰ τοιαῦτα ῥήματα, καὶ οὐχὶ τοῖς οὖσιν ἐδήλωσε διὰ τοῦ ἑξῆς· ὅτι ἄνδρα ὡμοιωμένον ἀρετῆς ἔργῳ πρῶτον, εἶτα λόγῳ, οὐκ εἶδον οἱ τοιοῦτοι.

227, 25. Ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, ὥσπερ νῦν] εἰρωνικῶς. ἡ γὰρ ἀλήθεια αὐτομάτως ὡς εἰπεῖν συνέρχεται. οὐ γὰρ ἀγράφῳ γραμματείῳ ἔοικεν ἡ ψυχή.

227, 28. Ἐν πόλει ἑτέρᾳ] ἀριστοκρατουμένῃ.

228, 4. Τὰ δὲ κομψὰ] Δεῖ πορίσασθαι ἐκ τούτων, ὅτι ἡ τῆς ἀληθείας εὕρεσις αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν

ἐστιν αἱρετὴ, καὶ οὐ πρὸς ἄλλο σκοπεῖ, ἀλλὰ μόνον ἡ γνῶσις αὐτῆς ἀρκεῖ πρὸς εὐδαιμονίαν.

228, 15. *Κατήκοοι*] ἀντὶ τοῦ, κατακουόμενοι.

228, 21. *Οὐκ ἄλλως εὐχαῖς*] Τοῦτο καὶ Κενὴν φασὶ μακαρίαν.

229, 11. *Ἐὰν οὕτω θεῶνται*] Ὅτι εὐμετάβολον τὸ τῶν πολλῶν πλῆθος, δηλοῖ καὶ Ὅμηρος, ἀπεικάζων τὴν ὁρμὴν αὐτῶν κύμασι παντοίων ἀνέμων, καὶ τοῖς τοιούτοις. ἄλλα καὶ νῦν τοῦτο λέγει, ὅτι κἂν λόγῳ τις αὐτοῖς ἐνδείξηται τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν, κἂν αὐτῷ ἔργῳ τοιοῦτος ἢ φαινόμενος, ῥαδίως ἂν πείσει αὐτοὺς, καὶ τοσούτῳ ῥᾷον, ὅσῳ ἂν εἶεν πλείους. καὶ γὰρ οἱ πλείους μᾶλλον τῇ τῆς ὕλης ἀταξίᾳ ἀναλογοῦσι, καὶ μᾶλλον εὐάλωτον πρὸς ἑκάτερα, ἤπερ οἱ ὀλιγώτεροι.

229, 18. *Οὐκοῦν*] ἀντὶ τοῦ, τοιγαροῦν.

229, 21. *Οὐ προσῆκον ἐπεισκεκωμακότας*] οὐ προσηκόντως εἰσεληλυθότας.

233, 14. *Βασανιζόμενον*] Βασανιζόμενον, οὐ τὸ αἰκιζόμενον καὶ τιμωρούμενον σημαίνει παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, ἀλλὰ τὸ ἀνακρινόμενον, καὶ ἐλεγχόμενον, καὶ δοκιμαζόμενον, ἢ διὰ λόγων, ἢ πραγμάτων, οἷός τις ἐστίν· ἀπὸ λίθου γένους τινὸς καλουμένου Βασάνου, ᾧ τὸ καθαρὸν χρυσίον δοκιμάζεται.

233, 19. *Ὄκνος*] ἀνάδυσις, εὐλάβεια, ἀναβολή.

235, 21. *Ὑπογραφὴν*] Ὅτι τὸ πρὸ ὀλίγου τὸ ἀνδρείκελον ἐνέγραφεν καὶ θεοείκελον ἐν τῷ πίνακι.

236, 4. *Πολλάκις ἀκήκοας*] Ἀπειράκις γὰρ ἡ ἀΐδιος ψυχὴ ταῦτα καὶ ἤκουσεν, καὶ ἐπελάθετο.

237, 25. *Πάλαι καταφανὴς*] Τὸ πάλαι κατα-

φανές. ἐξ ἀϊδίου γὰρ αἱ ψυχαὶ ἀλλήλας γινώσκουσι, διὰ τὸ ὀρεκτὸν εἶναι τὸν νοῦν καὶ τὴν ἐπιστήμην κατὰ φύσιν αὐταῖς, καὶ τὸ δοξαστὸν ὡς ἐπίκτητον ἀποπέμπεσθαι. οὐκ ἀποχρύσει αὐταῖς ἡ δόξα.

238, 9. Ἐξὸν παρ' ἄλλων] παρὰ τῶν κρειττόνων ἡμῶν γενῶν.

238, 12. Ἀρκέσει] Τὸ γὰρ θεῖον πᾶν οὐ μόνον αὔταρκές, ἀλλὰ καὶ ἱκανόν.

238, 16. Οἷός τ' ἔσομαι] Ἐλλιπὴς ἡ φράσις. τοῦτο δὲ ἔθος Ἀττικόν. λείπει γὰρ τὸ, σκοπεῖν τι τοιοῦτο.

238, 18. Ἐάσωμεν] Παρὰ γὰρ τῶν καταδεεστέρων ἀνεπιτηδειότητα τὰ κρείττονα ἀδυνατοῦσιν ἐνεργεῖν.

239, 18. Οὐ πάνυ] οὐδαμῶς.

242, 6. Γελοίως] Γελοίως διὰ τὴν ὑπερβολήν. ἀσύγκριτον γὰρ τἀγαθὸν ἁπλῶς πρὸς πακτά. τὰ γὰρ κρείττονα ἡμῶν γένη διαπορθμεύουσι τὰ παρὰ θεῶν εἰς ἡμᾶς ἀγαθά. ἡ δὲ θεία ἀνάγκη τῇ θείᾳ βουλήσει ἡ αὐτή. καὶ ὅμοιον ἤτε αἵρεσις τῷ κλήρῳ, καὶ τὸ ἑλέσθαι τῷ λαχεῖν, καὶ τὸ εἶναι τῷ ἐνεργεῖν, καὶ τὸ βούλεσθαι τῷ δύνασθαι, καὶ εἶναι ἁπλῶς ἐν θεῷ πάντα. Ἄλλως. Τὸ Γελοίως, ἤτοι ἐγκοσμίως. Οἱ γὰρ νέοι καὶ ἐγκόσμιοι θεοὶ τοῦτο αἰνίττονται παίγνιον γὰρ τὸ σωματικὸν πᾶν τοῖς νοητοῖς παραβαλλόμενον. τὸ δὲ παίζειν καὶ γελᾶν τῶν νέων οἰκεῖον. καὶ τὸ,

Ἄσβεστος δ' ἄρ' ἐνωρτο γέλως μακάρεσσι θεοῖσι.

περὶ τῶν ἐγκοσμίων εἴρηται θεῶν. ὅ γ' οὖν Γλαύκων ἀναλόγως ἐγκοσμίῳ προσώπῳ εἰκότως γελοίως λέγει.

τὸ δὲ Ἄπολλον οἰκεῖον τῷ τε ἡλίῳ εἰς ταὐτὸν ἐρχομένῳ τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ τῷ λέγοντι ἐπιγνόντι τὸν ἑαυτοῦ βασιλέα ἥλιον καὶ Ἀπόλλωνα τὸν αὐτόν.

242, 6. Ἄπολλον] ἐπίφθεγμα θαυμαστικόν, ὡς τό, Ἡράκλεις.

242, 20. Γραμμὴν δίχα τετμημένην] Σχόλιον ἐκ τῶν Ἀρχύτου, καὶ Βροντίνου, καὶ Ἰαμβλίχου ἐπιτμηθέν. Γραμμὴν δίχα τὸ πρῶτον τετμημένην, εἴτε εἰς ἴσα τμήματα, κατ' Ἀρχύταν, καὶ τὸν Χαλκιδέα Ἰάμβλιχον, εἴτε καὶ εἰς ἄνισα, ὡς ἔν τῶν τισιν ἀντιγράφων τοῦ Πλάτωνος εὕρηται· τὰ ὄντα πάντα δηλοῦσθαι εἰς δύο κατὰ πρώτην διαίρεσιν τεμνόμενα, τὸ νοητὸν δηλονότι καὶ ὁρατόν. εἰ μὲν εἰς ἴσα διά τε τὴν τῶν λόγων μετουσίαν καὶ τῶν εἰδῶν, καὶ τὴν τῶν μετεχόντων πρὸς τὰ μετεχόμενα ὁμοιότητα, καὶ τῷ τὴν ἀναλογίαν τὴν αὐτήν πως εἶναι ἐπ' ἀμφοτέρων. εἰ δὲ εἰς ἄνισα, ὡς ἐν ἄλλοις εὕρηται, διὰ τὴν τῶν νοητῶν πρὸς τὰ αἰσθητὰ ἴσως ὑπεροχὴν καὶ ἀνομοιότητα. οἷον ἑκάτερον αὖ εἰς δύο ἀνὰ τὸν αὐτὸν διῃρῆσθαι λόγον, τῷ τὴν γνωστικὴν δύναμιν δι' ὅλου ὁμοειδῆ πρὸς ἑαυτὴν εἶναι. τὸ μὲν γὰρ ὁρατὸν εἰς εἰκόνας καὶ ὧν εἰσὶν εἰκόνες· τὸ δὲ νοητὸν εἰς τὰ διανοητὰ καὶ τὸ ἰδίως νοητὸν διακρίνεσθαι. καὶ εἰκόνας μὲν σκιάς τε καὶ τὰ ἐν τοῖς ὕδασι καὶ κατόπτροις, καὶ ὅλως πυκνοῖς καὶ λείοις καὶ φανοῖς ξυνιστάμενα, εἴδωλά τε καὶ φαντάσματα εἶναι. ὧν δὲ εἰσὶν εἰκόνες, αὐτὰ δηλονότι τὰ αἰσθητὰ σώματα, ζῶά τε καὶ φυτά, καὶ τὰ παραπλήσια. καὶ διανοητὰ μέν, τὰ μαθηματικά τε καὶ ἐπιστητὰ γένη,

γεωμετρίαν, ἀστρονομίαν, καὶ τὰ τούτοις ἀδελφὰ. νοητὰ δὲ, τὰς ἰδέας τε καὶ ὄντως οὔσας οὐσίας. ἀνάλογον οὖν ἔχειν ὡς τὰ εἰκαστὰ πρὸς τὰ αἰσθητά τε καὶ φυσικὰ σώματα, οὕτω τὰ διανοητὰ πρὸς τὰ νοητά. εἰκόνας τε γὰρ τῶν νοητῶν εἶναι τὰ διανοητὰ, ὡς τὰ εἰκαστὰ τῶν αἰσθητῶν. τά τε αἰσθητὰ καὶ νοητὰ τῇ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀληθείᾳ τῶν εἰκασθέντων καὶ διανοητῶν διωρίσθαι. τὰ μὲν γὰρ μᾶλλον, τὰ δὲ ἧττον ἀληθῆ εἶναι. καθ' αὑτὰ μὲν γὰρ καὶ οὐκ ἐν ἄλλοις ὑφεστᾶναι τὰ αἰσθητὰ, σκιὰς δὲ καὶ εἴδωλα τοῖς αἰσθητοῖς παρυφίστασθαι, ἐν ἐκείνοις καὶ οὐ καθ' αὑτὰ ὄντα. καὶ διὰ τοῦτο ἐκείνων ὑποσπασθέντων μηδὲ ταῦτα φαίνεσθαι ἔτι. εἶναι δὲ καὶ ταῦτα αἰσθητὰ μὲν τῷ γένει, ἅτε δὴ τῇ αἰσθήσει ὑποπίπτοντα, εἰκαστὰ δὲ μᾶλλον καὶ δοξαστὰ εἶναι. οὕτω δὲ καὶ τὰ διανοητὰ τῶν νοητῶν εἶναι εἰκόνας καὶ εἴδωλα, ἅτε μηδὲ αὐτὰ κυρίως, ἀλλ' ἐξ ἀφαιρέσεως ὄντα. καὶ πρὸς τὰ καθ' αὑτά τε καὶ ὄντως ὄντα, τὰ νοητὰ δηλονότι, τὴν ἀναφορὰν ἔχοντα. διὸ καὶ τὴν ψυχὴν τὰ μὲν αἰσθητὰ καὶ νοητὰ πρῶτά τε καὶ αὐτόθεν γινώσκειν, ὥσπερ καὶ ὑφίσταται πρῶτα· τὰ δὲ εἰκαστὰ καὶ διανοητὰ δεύτερα, ὡς καὶ δεύτερα ὑφίσταται. ὥσπερ γὰρ οὐ μένει ἐν τοῖς εἰκαστοῖς τῇ δόξῃ ταῦτα περιλαβοῦσα, ἀλλὰ ζητεῖ τὰ καθ' αὑτὰ ὑφιστάμενα, οἷς ἕπεται τὰ εἰκάσματα, οὕτω καὶ τὰ ἐπιστητὰ καὶ διανοητὰ θεωροῦσα καὶ διανοουμένη οἷον τρίγωνον ἱδρυμένον διάμεσον, καὶ τὰ παραπλήσια, οὐ περὶ τούτων διανοεῖται, ἀλλ' ἐκείνων πέρι, οἷς ταῦτα ἔοικε. ταῖς τε γὰρ εἰκόσι τὰ περὶ τὰ μαθήματα γένη εἶναι ἀνάλογον, καὶ τὴν

αὐτῶν γνῶσιν ταῖς τῶν εἰδώλων εἰκασίαις ἔχειν τινὰ ὁμοιότητα. ἀπό τε γὰρ τῶν νοήσεων τὴν τῶν μαθηματικῶν γνῶσιν λαμβάνειν τὴν ἐνέργειαν, καὶ ἀπὸ τῶν νοητῶν ἐπὶ τὰ μαθηματικὰ ὡς εἰκόνας μεταβαίνειν, ὑποθέσεις τε ἀναποδείκτους ἑαυταῖς ὑποτιθεμένην, λόγον οὐδένα οὐδενὶ ἀξιοῦν διδόναι, ὡς παντὶ φανερὸν ἐκ τοιούτων τε ὑποθέσεων ὡς ἀρχῶν οὐκ ἐπ᾽ ἀρχὴν, ἀλλ᾽ ἐπὶ τελευτὴν ἰέναι, αὐτὰ σκεπτομένην τὰ μαθηματικὰ τῇ διανοίᾳ. τῶν νοητῶν δέ γε τῶν λόγων μετὰ τῆς τοῦ διαλέγεσθαι δυνάμεως, καὶ τῆς τελέας διαλεκτικῆς τῇ νοήσει προσχρωμένην ἅπτεσθαι ἐξ ὑποθέσεων ὡς οὐκ ἀρχῶν. οὐδὲν γὰρ ὅτι ἐκείνων εἶναι ἀρχὴν, ἀλλ᾽ ὅπερ καλοῦνται ὑποθέσεων καὶ ἐπιβάσεων ἐπ᾽ ἀρχὴν τὴν ἀνυπόθετον ἰέναι, ἧς μηδὲν ἔτι δηλονότι προϋποτίθεται, ἅτε καὶ μηδὲν ὂν, ὃ ἂν εἴη πρὸ ἐκείνης. κᾀκεῖθεν αὖ ἐπὶ τελευτὴν καὶ τὰ διανοητὰ κατιέναι, οὐδενὶ προσχρωμένην αἰσθητῷ, ἀλλὰ τοῖς νοητοῖς αὐτοῖς εἴδεσι δι᾽ αὐτῶν. ὥσπερ δὲ ἔχει τὰ πράγματα ἀληθείας τε καὶ μὴ, οὕτω σαφηνείας τε καὶ μὴ, τὰ περὶ αὐτὰ καταγενόμενα τῆς ψυχῆς ἔχειν πάθη. εἶναι δὲ ταῦτα τέτταρα, νοῦν, διάνοιαν, πίστιν, καὶ εἰκασίαν, ἐπὶ τέτταρσι τούτοις πράγμασι νοητοῖς, διανοητοῖς, αἰσθητοῖς τε καὶ εἰκαστοῖς· ὧν νοῦν μὲν καὶ αἴσθησιν ἀρχὰς εἶναι τοῦ λόγου, ὡς ἐν τῷ περὶ νοῦ τε καὶ αἰσθήσεως Ἀρχύτᾳ δοκεῖ, τέλη δὲ, ἐπιστήμην καὶ δόξαν, ὡς ὑπὸ μὲν ἐκείνων ἀποτελουμένων, κᾀκεῖθεν ὁρμωμένου, κατιόντος δὲ καὶ τελευτῶντος εἰς ἐπιστήμην καὶ δόξαν. καὶ τοιαῦτα μὲν εἶναι τὰ γένη τῶν ὄντων. τοσαῦτα δὲ καὶ τὰ τούτων κριτήρια.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑΝ ζʹ.

246, 3. Ἴδε] Ἀττικοὶ καὶ τὸ ἰδὲ ὀξύνουσι, καὶ τὸ λαβὲ, καὶ τὸ φαγὲ, ὁμοίως τῷ ἐλθὲ, εὑρὲ, εἰπέ.

249, 27. Γνωματεύοντα] διακρίνοντα, διαγινώσκοντα ἀκριβῶς.

250, 26. Ἐνταῦθα ἐλθόντες] ἐν τῷ νοητῷ.

251, 24. Μετρίως] ἀντὶ τοῦ, ἐπιεικῶς, πάνυ.

253, 14. Ἐν Μακάρων νήσοις] Πτολεμαῖος ὁ μέγας ἐν δʹ Γεωγραφουμένων φησὶ τὰς Μακάρων νήσους ἓξ τὸν ἀριθμὸν ἐν τῇ ἐντὸς Λιβύῃ κατὰ τὸ Ἀτλαντικὸν πέλαγος.

254. 12. Τοιοῦτοι γιγνόμενοι] οἱ φιλόσοφοι.

255, 12. Εἰ μὲν βίον ἐξευρήσεις] εἰ μὲν εὕροις βίον ἀμείνω φιλοσόφου βίου. λέγει δ' ἂν θεοῦ μόνον· καὶ γὰρ θεὸς ἀμείνων φιλοσόφου μόνος.

256, 5. Ὀστράκου περιστροφή] Παροιμία, ἐπὶ τῶν ταχέως τι ποιούντων λεγομένη. ἔστι δὲ καὶ ὄνομα παιδιᾶς. Ἄλλως. ἐπὶ τῶν διὰ τάχους εἰς φυγὴν ὁρμώντων, ἢ ἐπὶ τῶν εὐμεταβόλων.

262, 3. Τοὺς περὶ ταῦτα δεινοὺς] τοὺς ἀριθμητικούς.

262, 3. Αὐτὸ τὸ ἓν] τὴν Μονάδα παρὰ τοῖς μαθηματικοῖς.

262, 21. Ὀξεῖς] οἷος ἦν Θεαίτητος.

262, 26. Μείζω πόνον παρέχει μανθάνοντι] Ἴσως τοῦτο βούλεται λέγειν ὁ Πλάτων, ὅτι τῶν μετὰ πολλοῦ πόνου κατορθουμένων τεχνῶν οὐκ ἔστιν οὐδεμία τοιαύτη εὔκολος, ὡς ἀριθμητική.

264, 8. Οὐ δέον] ἀντὶ τοῦ, οὐ δεόντως, Ἀττικῶς

264, 15. *Τῷ ὅλῳ καὶ παντὶ διοίσει*] *Παροιμία*, *ἐπὶ τῶν πάντη διαφερόντων· καὶ ἡ αἰτία εἴρηται.*

264, 22. *Ἡδὺς*] *εὐήθης. ἐκάλουν δὲ οὕτω καὶ τοὺς ὑπομωρούς.*

264, 25. *Ἑκάστου ὄργανόν τι*] *ἑκάστου ἀνδρὸς τοῦ μανθάνοντος.*

267, 6. *Δίκην*] *νῦν τιμωρίαν.*

267, 20. *Δαιδάλου*] *Δαίδαλος, ὁ Εὐπαλάμου καὶ Φρασιμήδης, ἀγαλματοποιὸς ἄριστος.*

267, 27. *Ἀστρονομικὸν*] *Ὁ τῷ ὄντι, φησὶν, ἀστρονομικὸς τὸν μὲν δρώμενον οὐρανὸν βλέπει τε καὶ θαυμάζει διὰ τῆς εὐτάκτου κινήσεως τὸν δημιουργόν. Ἄτοπον δὲ ἡγοῦντο ἐξονυχίζειν, καὶ λιπαρῶς τοῖς φαινομένοις κεχηνέναι, καὶ παντὶ τρόπῳ ζητεῖν τὰς κινήσεις αὐτῶν λεπτομερῶς.*

268, 25. *Ὄμματα πέπηγεν*] *Περὶ μουσικῆς ἥ ἐστιν ἀντίστροφος ἀστρονομίας. ἡ μὲν γὰρ ὄψει, ἡ δὲ ἀκοῇ πέπηγεν. λέγει δ' οὐ τὴν τοῦ ἀλόγου ἐπιμέλειαν, ἀλλὰ τὴν κατὰ Παθαγόραν ἐν λόγῳ καὶ θεωρήματι.*

269, 19. *Κολλόπων*] *κολλάβων. οὕτω δὲ λέγονται τὰ τῶν χορδῶν ἐπιτόνια, περὶ ἃ εἰλοῦνται αὐταί. τὸ γὰρ νωτιαῖον τοῦ τραχήλου τοῦ βοὸς μέρος Κόλλοψ καλεῖται, διὰ τὸ εἰς κόλλας εὐθετεῖν.*

272, 20. *Ἡ διαλεκτικὴ μέθοδος*] *Διαλεκτικὴν, τὴν διακριτικὴν τῆς πραγματικῆς, οὐ τὴν νῦν λεγομένην.*

273, 4. *Πρώτην μοῖραν*] *τὴν τῶν νοητῶν, τὴν τῶν μαθηματικῶν, τὴν τῶν φυσικῶν, τὴν τῶν τεχνικῶν*

274, 1. *Ἐπικαταδαρθάνειν*] *ἐπικατακοιμίζεσθαι.*

274, 11. *Θριγκὸς*] περίφραγμα, στεφάνη, τειχίον περίβολος.

274, 25. *Δριμύτητα*] ὀξύτητα, σφοδρότητα, θερμότητα, ταχύτητα.

275, 2. *Ἄῤῥατον*] ἰσχυρὸν, στερεὸν, ἢ δυσκίνητον.

276, 14. *Προπεπηλακισμένην*] ὑβρισμένην, ἠδικημένην, διασεσυρμένην, ἐξουθενημένην.

276, 20. *Σόλωνι*] Τούτου γὰρ τό.

Αἰεὶ γηράσκω πολλὰ διδασκόμενος.

277, 12. *Εἰς ἀριθμόν τινα ἐγκριτέον*] ὡς Ὅμηρος·

ἀνδρῶν ἵζει ἀριθμῷ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑΝ η.

284, 24. *Τὴν αὐτὴν λαβὴν*] Ἔθος γὰρ τούτοις, ὅταν πέσωσιν ὁμοῦ, ὡς μηδένα ἐπιπεσεῖν τοῦ λοιποῦ, πάλιν ἐγερθέντας ἐφ' ὁμοίῳ συμπλακῆναι σχήματι, ὅπερ τὴν αὐτὴν εἶπε Λαβήν.

285, 15. *Ἐκ δρυὸς*] Τὸ ἐν τῇ τ' τῆς Ὀδυσσείας Ὁμήρῳ ὑπὸ Πηνελόπης ῥηθὲν Ὀδυσσεῖ ἀναγνωριζομένῳ αὐτῇ, ἐνταῦθα ἐπὶ τῶν πολιτειῶν παρῳδεῖται. ἔστι δὲ τό.

Οὐ γὰρ ἀπὸ δρυός ἐσσι παλαιφάτου, οὐδ' ἀπὸ πέτρας.

οἱ γὰρ παλαιοὶ ἐκ δρυῶν καὶ πετρῶν τοὺς πρὸ αὐτῶν γεννηθῆναι ὑπελάμβανον, διὰ τὸ τὰς τικτούσας εἰς στελέχη καὶ σπήλαια τὰ βρέφη ἐκτιθέναι· ἐπεὶ καὶ τὰς μίξεις κατὰ τὰς ἐρημίας ἐποιοῦντο οἱ πάλαι ἄνθρωποι, δρυῶν ἢ πετρῶν πλησίον.

287, 4. *Φυτοῖς ἐγγείοις*] Τὰ φυτὰ διέστησε τῶν ζώων οὐ τῷ αἰσθητικῷ Περιπατητικῶς· οἶδε γὰρ

καὶ φυτῶν αἴσθησιν· ἀλλὰ τῷ μονίμῳ, τουτέστι, τῷ ἐγγείῳ, ὡς κατεῤῥιζωμένῳ ἐν γῇ, τὰ δὲ τῷ πορευτικῷ, ὅ ἐστι τῷ ἐπιγείῳ, ὡς φερομένῳ ἐπὶ γῆς.

287, 13. Θείῳ γεννητῷ] Θεῖον γεννητὸν οὐ τὸν ὅλον φησὶ κόσμον, εἰ καὶ προηγουμένως τοῦτον, οὔτε τὸν ἐν οὐρανῷ μόνον, οὔτε τὸ ὑπὸ σελήνην, ἀλλὰ πᾶν τὸ ἀεικίνητον καὶ περιφερόμενον, εἴτ᾽ ἐν οὐρανῷ, εἴθ᾽ ὑπὸ σελήνην, ὡς μὲν σωματικὸν γεννητὸν καλούμενον. οὐδὲν γὰρ σῶμα αὐθυπόστατον· ὡς δ᾽ ἀεικίνητον, θεῖον. μιμεῖται γὰρ τὰ θειοτάτων ὄντων ἄγρυπνον ἔχοντα ζωήν. τὸν τέλειον δ᾽ ἀριθμὸν οὐ μόνον χρὴ νοεῖν ἐπὶ δακτύλων τιθέντας· οὗτος γάρ ἐστιν ἀριθμητὸν μᾶλλον, ἢ ἀριθμὸς, καὶ τελειούμενον, καὶ οὐδέποτε τέλειος ἀεὶ γιγνόμενος· ἀλλὰ τὴν αἰτίαν τούτου νοερὸν μὲν οὖσαν, περιέχουσαν δὲ τὸν πεπερασμένον ὅρον τῆς τοῦ κόσμου πάσης περιόδου.

287, 6. Περιτροπαὶ ἑκάστης κύκλων περιφορᾶς] Εἰ ὁ πᾶς χρόνος αἰών ἐστι τοῦ παντὸς εἴκων· λέγεται γὰρ ὁ αἰὼν πᾶς. τὸ μὲν οὖν παράδειγμα τὸν ἅπαντα αἰῶνά ἐστι, μέτρον δ᾽ ὁ πᾶς αἰὼν, μέτρον καὶ ὁ πᾶς χρόνος ἄλλοις, ὁ μὲν τῆς τοῦ νοητοῦ ζωῆς μέτρον, ὁ δὲ τῆς τοῦδε τοῦ κόσμου ζωῆς ὁ χρόνος. καὶ εἴη ἂν τῆς τοῦ ἐν αὐτῷ πάντων ἀσωμάτων κινήσεως, καὶ σωματικῶν κοινῆς συναποκαταστάσεως μέτρον παντελές, ὃ δὴ πολλάκις συνειλισσόμενον ποιεῖ τὸν ἄπειρον χρόνον

292, 15. Πατρὸς λόγους] Ὁ γὰρ πατὴρ πλησιαίτατος, ὡς σύνοικος.

292, 23. Τῷ μέσῳ] τῷ ἐν τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ.

293, 5. *Ἀπὸ τιμητάτων*] Ὅτι ἐκ τοῦ φιλοτίμου φιλόπολις γίγνεται ἀπὸ τιμημάτων, οὐσῶν τῶν ἀρχῶν, ὡς Ῥωμαῖοι. Ἄλλως. Ἡ τῶν Ἀθηναίων πόλις εἰς μεγάλα μέρη διῃρεῖτο τέτταρα. ταῦτα δὲ πολιτικὰ Τιμήματα ἐκάλουν, ἅπερ ἦν Πεντακοσιομεδίμνων, Ἱππέων, Ζευγιτῶν, Θητικῶν. οἱ μὲν ὑπὲρ τοῦ φ' μέτρα ξηρὰ καὶ ὑγρὰ ποιεῖν κληθέντες, ἀνήλισκον εἰς τὸ δημόσιον τάλαντον. οἱ δὲ τὴν ἱππάδα τελοῦντες, ἐκ μὲν τοῦ δύνασθαι τρέφειν ἵππους κεκλῆσθαι δοκοῦσιν. ἐποίουν δὲ μέτρα τ', ἀνήλισκον δὲ ἡμιτάλαντον. οἱ δὲ τὸ ζευγίσιον τελοῦντες ἀπὸ σ' μέτρων διελέγοντο. ἀνήλισκον δὲ μνᾶς ι. οἱ δὲ τὸ θητικὸν, οὐδεμίαν ἀρχὴν ἦρχον, οὐδὲ ἀνήλισκον.

293, 26. *Φιλοχρηματισταὶ καὶ φιλοχρήματοι*] Φιλοχρηματισταὶ, οἱ φιλοῦντες πορίζειν χρήματα· Φιλοχρήματοι δὲ, οἱ φιλοῦντες χρήματα.

295, 21. *Κηφὴν*] εἶδος μελίσσης ἄκεντρον, ὃ κατεσθίει τὸ μέλι μόνον, ἀργὸν δέ· ἀφ' οὗ καὶ τοὺς μὴ δυναμένους δρᾶν οὕτως φασίν.

295, 27. *Δεινὰ κέντρα ἔχοντας*] τοὺς ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ δυνάστας.

297, 5. *Γλίσχρως*] πάνυ ῥυπαρῶς, καὶ μετὰ φειδωλίας.

297, 9. *Τιάρας*] Τιάρα ἐστὶν ἡ λεγομένη Κυρβασία. ἔστι δὲ κόσμος ἐπικεφάλαιος, ᾗ οἱ Περσῶν βασιλεῖς μόνοι ὀρθῇ ἐχρῶντο, οἱ δὲ στρατηγοὶ κεκλιμένῃ. Ἡρόδοτος δὲ ἀρσενικῶς τὸν Τιάραν φησί. τινὲς δὲ καὶ Κίταριν λέγουσι τὸ αὐτό. Θεόφραστος δὲ ἐν τῷ περὶ βασιλείας Κυπρίων λέγει τὴν Κίταριν.

297, 9. *Στρεπτοὺς*] ὅρμους περὶ τὸν τράχηλον,

ἢ τὰς χεῖρας, οὐδὲ καὶ Στεφάνους χειρῶν λέγει Ἴων ἐν Φρουροῖς. Ἀκινάκης δὲ, Περσικόν τι ξίφος, ἢ δόρυ μικρὸν Περσικόν.

297, 29. Αὐχμηρὸς] στυγνὸς, σκοτεινός.

298, 7. Τυφλὸν ἡγεμόνα] τὸν Πλοῦτον, οἶμαι, φησί.

298, 19. Οὐ πείθων] Οὐ πείθων ἑαυτὸν δηλονότι, οὐδὲ ῥυθμίζων τὰ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ μόρια, καὶ διὰ τὸ ἄμεινον ἐπιτηδεύων τὴν ἀρετήν.

300, 16. Εἴργοντες τὰ αὐτοῦ] Οὔτε διδάσκοντες λόγῳ τοὺς νέους, εἴργουσιν ἀκολασταίνειν, οὔτε βίᾳ κολάζονται.

301, 7. Θεωρίας] ἑορτὰς ἀπὸ τῆς εἰς θέαν συνδρομῆς τῶν ἐν αὐταῖς τελουμένων, παρηλλαγμένως τοῖς κατὰ τὸν ἄλλον τοῦ βίου χρόνον γιγνομένοις λεγομένας οὕτως.

304, 7. Χρηματιστικαὶ] χρημάτων ποριστικαί.

306, 20. Λωτοφάγους] τοὺς ψευδεῖς καὶ ἀλαζόνας λόγους, καὶ δόξας, καὶ δηλονότι ἀλληγορικῶς. Ἄλλως. Ὁ λῶτος δένδρον ἐστὶν ἐν Λιβύῃ κατὰ Μέμφιν φυόμενον, εὐμέγεθες, ἡλίκον ἄπιος, ἢ μικρῷ ἐλάττων· φύλλον δὲ ἐντομὰς ἔχον, καὶ πρινῶδες· τὸ δὲ ξύλον μέλαν. γένη δ᾽ αὐτοῦ πλείω, διαφορὰς ἔχοντα τοῖς καρποῖς. ὁ δὲ καρπὸς ὥσπερ κύαμος πεπαίνεται, ὥσπερ βότρυες μεταβάλλων τὰς χρόας. φύεται δὲ κατὰ τὰ μύρτα παράλληλα πυκνὸς ἐν τοῖς βλαστοῖς. ἐσθιόμενον δὲ ἐν τοῖς λωτοφάγοις καλουμένοις γλυκὺς ἐστι, καὶ ἡδὺς, καὶ ἀσινὴς, καὶ ἔτι πρὸς τὰς κοιλίας ἀγαθός· ἡδίων δ᾽ ὁ ἀπύρηνος. ποιοῦσι δὲ καὶ οἶνον ἐξ αὐτοῦ. τὸ δένδρον δὲ καὶ πολὺ,

καὶ πολύκαρπον, καὶ παρὰ τὴν Λωτοφαγίαν νῆσον, ἀνέχουσαν τῆς χώρας, μικρὸν ὡσαύτως.

307, 18. Ἐκβακχευθῇ] ἐκμανῇ.

310, 14. Εὐτραπελίας] Εὐτραπελία ἐστὶν ἕξις τις ἐν μεσότητι θεωρουμένη βωμολοχίας καὶ ἀγροικίας· ἔστι δὲ περὶ σκώμματα· ἣ τὸν ἔχοντα παρέχεται δύνασθαί τε σκῶψαι ἐμμελῶς, καὶ ὑπομένειν σκωπτόμενον. Βωμολοχία δὲ, ἡ πάντα καὶ πάντας οἰομένη δεῖν σκώπτειν. Ἀγροικία δὲ, ἡ μήτε σκώπτειν, μήτε σκωφθῆναι βουλομένη, ὀργιζομένη δ' ἐπ' ἀμφοῖν.

310, 15. Χαριεντισμοῦ] Χαριεντισμός ἐστι σκῶμμα μετὰ τέρψεως καὶ χάριτός τινος.

310, 26. Ἐλευθερώτερα] ἐν τῇ ἀκράτῳ ἐλευθερίᾳ.

310, 28. Κατὰ τὴν παροιμίαν] λεγομένην ἐπὶ τῶν ὁμοιουμένων πάντως ἀρχομένων τοῖς αὐτῶν ἄρχουσι. ἔστι δὲ ἡ ὅλη· Οἵα περ ἡ δέσποινα, τοῖα χ' ὁ κύων.

312, 3. Ἀργῶν τε καὶ δαπανηρῶν] Δύο κεφήνων εἴδη φησὶν ἐν ταῖς πολιτείαις, ἀργῶν καὶ δαπανηρῶν ἀνδρῶν· τὸ μὲν ἀνδρεῖον καὶ κεκεντρωμένον, οἷον χολὴ ἐν σώματι, τὸ δ' ἄκεντρον, οἷον φλέγμα. οὗτοι δριμύτεροί εἰσιν ἐν δημοκρατίᾳ, ὡς ἂν καὶ ἄρχειν εἰθισμένοι.

313, 5. Βλίττει] ἀφαιρεῖται τὸ μέλι ἀπὸ τῶν κηρίων.

313, 28. Εἰσαγγελίαι] Εἰσαγγελία ἐστὶ κυρίως ἡ περὶ καινῶν καὶ δημοσίων ἀδικημάτων εἰσαγομένη δίκη ὑπὸ τῶν πρυτάνεων, περὶ ὧν διαῤῥήδην μὲν

οὐδὲν λέγουσιν οἱ νόμοι, συγχωροῦσι δὲ κρίσεις γίγνεσθαι. καὶ τοῦτό ἐστιν οἷον τὸ ἐν ταῖς τῶν σοφιστῶν διατριβαῖς μελετώμενον τὸ τῶν ἀγράφων ἀδικημάτων.

314, 29. Τυραννικὸν αἴτημα] Τοῦτο Πεισιστράτου. Ἀθηναῖος γὰρ οὗτος ὤν, ἐπιβουλεύων τῇ τυραννίδι κατὰ τῶν πολιτῶν, πολλαῖς καὶ χαλεπαῖς πληγαῖς ἑαυτὸν κατατρώσας, ἐνεδείξατο τοῖς Ἕλλησιν, ὡς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ταύτας πάθοι, καὶ ᾔτησε φυλακάς τε αὐτοῦ σώματι, καὶ ἔλαβε τριακοσίους δορυφόρους ἐκ τῆς πόλεως, οὓς εἰσοικισάμενος, καὶ θεραπεύσας, ἐτυράννησεν Ἀθηναίων.

315, 9. Κροίσῳ] Κροῖσος, υἱὸς Ἀλυάττου, Λυδὸς γένος, βασιλεὺς τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ, ὃς περὶ τῆς ἀρχῆς, εἰ πολυχρόνιος ἔσται, χρηστηριαζόμενος, ἀνεῖλεν ὁ Ἀπόλλων χρησμὸν τοιοῦτον αὐτῷ.

Ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,
Καὶ τότε, Λυδὲ πόδαβρε, πολυψηφῖδα παρ' Ἕρμον
Φεύγειν, μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

καὶ οὗτος μὲν ὁ ὅλος χρησμός. Ἡμίονον δὲ τὸν Κῦρόν φησιν, ἐπείπερ Ἀρυήνης, τῆς Ἀλλυάττου θυγατρός, Λυδῆς οὔσης αὐτῆς, καὶ Ἀστυάγους, τοῦ Μήδων βασιλέως, Μανδάνη γίγνεται παῖς. ταύτης δὲ καὶ Καμβύσου, Πέρσου τινός, ὁ Κῦρος υἱός, ὁ καθελὼν Κροῖσόν τε, καὶ δὴ καὶ αὐτὴν βασιλείαν τῶν Λυδῶν.

315, 17. Μέλλει] ἔοικεν, φαίνεται, δοκεῖ, ὡς νῦν. παρὰ δὲ Σοφοκλεῖ ἐν Τρωΐλῳ, μένει.

317, 17. Οὐκ ἐτός] οὔτε μέν, οὐ μάτην, ὅτε δ',

οὐκ ἀλόγως· παρὰ τὸ ἐτώσιον, ὅ ἐστι τὸ μάταιον· οἱ δὲ, οὐκ εἰκότως.

317, 18. Εὐριπίδης] Τοῦτο Σοφοκλέους ἐστὶν ἐξ Αἴαντος τοῦ Λοκροῦ. ἐνταῦθα δὲ Εὐριπίδου λέγεται τὸ ἰαμβεῖον εἶναι. καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν, εἰ συμπίπτοιεν ἀλλήλοις οἱ ποιηταί.

318, 2. Καλὰς φωνὰς] τὰς τῶν ὑποκριτῶν.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑΝ θ'.

323, 2. Ὅταν δ' ἐλπίσωσιν] Ἀπὸ κοινοῦ τὸ, τίθει μηχανωμένους αὐτῷ ἔρωτα, ὅταν ἐλπίσωσι μὴ ἄλλως τὸν νέον, ὑπόπτερον ὄντα κηφῆνα καὶ μέγαν, καθέξειν.

324, 3. Σὺ καὶ ἐμοὶ ἐρεῖς] Παροιμία, ἡνίκα τὶς ἐρωτηθεὶς τι ὑπὸ γινώσκοντος τὸ ἐρωτηθὲν, αὐτὸς ἀγνοῶν οὕτως ἀποκρίνηται· σὺ καὶ ἐμοὶ ἐρεῖς.

324, 4. Κῶμοι] ᾠδαὶ, ἢ ὀρχήσεις μετὰ μέθης.

325, 11. Πληγαῖς τε δοῦναι] Σημείωσαι τὴν σύνταξιν, πρεσβύτην πατέρα πληγαῖς τε δοῦναι.

325, 20. Νεωκορήσει] ἀντὶ τοῦ, ἱεροσυλήσει, ὡς νῦν. παρὰ δὲ τοῖς πολλοῖς τὸ κοσμήσει τὸν ναόν. Κορεῖν γὰρ σημαίνει τὸ κοσμεῖν.

325, 26. Ὑπὸ ἔρωτος] κακοῦ ἔρωτος, ὅτε εἴδωλα κακὰ ἐν τῇ φαντασίᾳ ἀνέπλαττεν.

325, 23. Δορυφοροῦσαι] Ὁ νοῦς οὗτος· αἱ κακαὶ ἐπιθυμίαι τὸν ἔρωτα δορυφοροῦσαι, κατισχύουσι τῶν δοξῶν τῶν ἀγαθῶν, ἃς πάλαι εἶχεν.

326, 21. Οὐδ' ἴκταρ βάλλει] Ἴκταρ σημαίνει ταῦτα, τὸ ἐγγὺς, ἀπὸ τοῦ ἱκνεῖσθαι τὸ πρόσφατον, τὸ ἄρτι, τὸ ταχέως, τὸ πυκνῶς, τὸ ἐξαπίνης. καὶ

παροιμία, οὐδ' ἴκταρ ἥκει, ὥσπερ καὶ τὸ, οὐδ' ἴκταρ βάλλει, τουτέστι, οὐδ' ἐγγύς ἐστιν. εἴρηται δὲ κατὰ τὴν γλῶτταν, ὥσπερ τὸ Διωλύγιον κακὸν σημαίνει τὸ μέγα, οὗ μνημονεύει Πλάτων ἐν Θεαιτήτῳ.

328, 1. *Πολλὰ δοκεῖ*] ἀντὶ τοῦ, ψευδῆ. τὸ γὰρ ψεῦδος πολυχοῦν.

Ἁπλοῦς δ' ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ.

329, 28. *Περὶ ὅλης εἰπεῖν ψυχῆς*] Τὸ γὰρ λογιστικὸν τῆς τοῦ τυράννου ψυχῆς ὑπὸ θυμοῦ καὶ ἐπιθυμίας κρατούμενον, οὐ ποιεῖ ὃ βούλεται ἡ ψυχὴ, ἀλλὰ κατὰ κρεῖττον μὴ ποιοῦσα αὐτῆς διὰ τοῦτο λέγεται, ἥκιστα ποιήσει ἃ ἂν βουληθῇ ὡς περὶ ὅλης εἰπεῖν τῆς ψυχῆς. καὶ γὰρ οὐχ ὅλη τότε ποιεῖ.

343, 25. *Τριπλασίου*] Εἰλήφθω κατὰ τὴν μονάδα αὐτὴν ὁ βασιλικὸς, κατὰ δὲ τὸν γ' ὁ ὀλιγαρχικὸς, τῆς μονάδος πολλαπλασιασθείσης ἐπ' αὐτὸν, κατὰ τὸν θ' δὲ ὁ τυραννικὸς, τοῦ γ' γεγονότος ἐφ' ἑαυτόν. τοῦ τριπλασίου ἄρα τῆς μονάδος τοῦ γ', τουτέστι τοῦ ὀλιγαρχικοῦ τοῦ πρὸς τὸν βασιλικὸν ἀφεστῶτος τριπλάσιον, ὡσαύτως τριπλάσιον τῷ ἀριθμῷ ἀφέστηκεν ὁ τύραννος. ἔστι δὲ οὗτος ἐπίπεδος ἀριθμὸς κατὰ τὸ μῆκος τὸν γ', τὸ πλάτος τὸν γ', καὶ αὐτὸν ὄντα πολλαπλασιασθείς. εἴδωλον δὲ τὸν τυραννικόν φησι, τοῦ βασιλικοῦ τὸ ἔσχατον. δύναμιν δὲ τὸν γ' καλεῖ, ὅτι δὴ καὶ ἡ μονὰς, καὶ αὐτὸς ὁ γ' ἐφ' ἑαυτὸν, καὶ ὁ θ' κατ' αὐτὸν ἐπολλαπλασιάσθησαν, οὗ μὲν γ', οὗ δὲ θ', οὗ δὲ κζ' ποιήσαντα. τρίτην δὲ αὔξην λέγει τὴν τοῦ θ', ἐπὶ τὴν δύναμιν τὸν γ' πολλαπλασίωσιν, καὶ ποιήσασαν τὸν κζ' τὸ βάθος, ἤτοι στερεὸν ἀριθμόν. δευτέρα γὰρ ἡ

ἀπὸ τοῦ γ′ ἐφ᾽ ἑαυτὸν γενομένου, καὶ ποιήσοντος τὸν ϑ′ τὸ πλάτος, ἤτοι τὸν ἐπίπεδον, ὥσπερ ἡ τῆς μονάδος ἐπὶ τοῦ γ′ πολλαπλασίωσις πρώτη αὔξη τε ἦν, καὶ τὸ μῆκος ἐποίει αὐτό. τελειωθεῖσαν δὲ πολλαπλασίωσιν τὴν τοῦ κζ′ ἐφ᾽ ἑαυτὸν γινομένην. αὕτη γὰρ ποιεῖ τὸν ψκϑ′.

344, 28. Χιμαίρας] Ἡ Χίμαιρα τὸ εἶδός ἐστι

Πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ Χίμαιρα,
Δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος αἰθομένοιο.

ἣν Ἡσίοδος μὲν Τυφῶνος καὶ Ἐχίδνης, Ὅμηρος δὲ τραφῆναι ὑπὸ Ἀμισωδάρου φασίν. Σκύλλα δὲ, Κραταίας καὶ Τυῤῥήνου, ἢ Φόρκου, πρόσωπον ἔχουσα καὶ στέρνον γυναικὸς, ἐκ λαγόνων δὲ κυκῶν κεφαλὰς ἕξ, καὶ πόδας δώδεκα, ὁ δὲ Κέρβερος Ἄιδου μὲν κύων λέγεται εἶναι· εἶχε δὲ οὗτος τρεῖς μὲν κυνῶν κεφαλὰς, οὐρὰν δὲ δράκοντος, κατὰ νώτου δὲ, παντοίων ὄφεων εἶχε κεφαλάς.

346, 29. Ἐριφύλη] Κάδμος, ὁ Ἀγήνορος καὶ Τηλεφάσσης, λαμβάνει μὲν γυναῖκα περὶ Διὸς Ἁρμονίαν, τὴν Ἄρεως καὶ Ἀφροδίτης, ὧν κατὰ τοὺς γάμους εὐωχοῦντο πάντες οἱ θεοί. Κάδμος δὲ παρὰ Ἡφαίστου πέπλον καὶ ὅρμον λαβὼν Ἡφαιστότευκτον, Ἁρμονίᾳ δῶρον γαμήλιον δίδωσιν. ὃς ὅρμος εἰς Πολυνείκην τὸν Κάδμου κατήχθη ἀπόγονον. οὗτος δὲ, πρὸς Ἐτεοκλέα τὸν ἀδελφὸν περὶ τῆς Θηβῶν βασιλείας πόλεμον ἀράμενος, ἄλλους τε πολλοὺς λαμβάνει συνεργοὺς, καὶ δὴ καὶ μάντιν ἄριστον, Ἀμφιάραον, τὸν Οἰκλέους, πεισθέντα ὑπὸ τῆς γυναικὸς τῆς ἰδίας, Ἐριφύλης, τῆς Ταλάου καὶ Λυ-

σίπης, λαβούσης ἐπὶ τοῦτο δῶρον παρὰ Πολυνείκους τὸν ὅρμον. στρατευσάμενοι οὖν μὲν ἄλλοι ἀπώλοντο. Ἀμφιάραος δὲ φεύγων, ἐποχούμενος ἅρματι, περὶ τὸν Ἰσμηνὸν κεραυνοῦται ποταμόν. καὶ διὰ τοῦτο λέγεται τὴν Ἐριφύλην ἐπὶ τῆς τοῦ ἀνδρὸς τὸν ὅρμον δέξασθαι ψυχῆς.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑΝ ι'.

351, 2. Τῶν τραγικῶν] τῶν συμφορᾶς μεστῶν. ἐπὶ τῶν τοιούτων γὰρ ταῖς τραγῳδίαις ἐχρῶντο.

356, 29. Λυκοῦργον] Λυκοῦργος, Σπαρτιάτης, ἢ Λακεδαιμόνιος, γέγονε τῶν Τρωϊκῶν μετὰ ἔτη νθ'. ἦν δὲ κατὰ Σιμωνίδην Πρυτάνιδος μὲν υἱός, Εὐνόμου δὲ ἀδελφός, καὶ θεῖος τοῦ Εὐνόμου υἱοῦ, Χαριλάου, τοῦ βασιλεύσαντος τῆς Σπάρτης, ἧς ἦρξεν καὶ Λυκοῦργος αὐτὸς ἔτη ιή, ὅτε καὶ τοὺς νόμους ἔγραψεν, ἐπιτροπεύων τὸν ἀδελφιδοῦν. κατὰ δὲ τοὺς πλείστους Προκλέους μέν, τοῦ Ἀριστοδήμου, Σόος, οὗ Εὐρυτίων, οὗ Πρύτανις, οὗ Εὔνομος, οὗ Πολυδέκτης ἐκ προτέρας γυναικός, ἐκ δὲ Διωνάσσης ὑστέρας Λυκοῦργος, ὃν καὶ τοὺς νόμους ἐκ Κρήτης φασὶ μετενεγκεῖν εἰς Λακεδαίμονα.

357, 3. Χαρώνδαν] Χαρώνδας, ἐκ Κατάνης, πόλεως Σικελίας, διάσημος νομοθέτης τῶν Ἀθήνησιν ἐλθόντων εἰς Θουρίους ἐποίκων. Φευγόντων δὲ τῷ πατρὶ συνηκολούθησε, κατοικήσας ἐν Χαλκίδι· τὴν δὲ ὄψιν ἐλευθέριος ἦν. γενόμενος δὲ τῶν Πυθαγορείων εἷς, διήνεγκε τῷ προτρεπτικῷ.

357, 4. Σόλωνα] Σόλων, Ἀθηναῖος, Ἐξηκεστίδου υἱός, σοφός, καὶ νομοθέτης, καὶ δημαγωγὸς γε-

γονώς. οὗτος Πεισιστράτου κατειπὼν μέλλοντος τυραννεῖν, διὰ τὴν ἐξ αὐτοῦ ἐπιβουλὴν ἀπεδήμησεν εἰς Αἴγυπτον, καὶ Κύπρον, ἀλλὰ καὶ πρὸς Κροῖσον, τὸν βασιλέα Λυδῶν, εἶτα εἰς Κιλικίαν, οὗ κτίζει πόλιν Σόλους λεγομένην, ἐν ᾗ τοὺς κατοικισθέντας ὑπ᾽ αὐτοῦ Ἀθηναίους πολλὰ τῆς Ἑλλάδος φωνῆς, διὰ τὸ χρόνῳ βαρβαρωθῆναι, παραφθεγγομένους, Σολοικίζειν, καὶ Σολοίκους ἔλεγον, ἐξ οὗ καὶ Σολοικισμός. τούτου τὸ, Μηδὲν ἄγαν. ἔγραψε δὲ νόμους οὓς Ἄξονας ἐκάλεσαν, καὶ ὑποθήκας δι᾽ ἐλεγείας. ἔτη δε γεγονὼς ὀγδοήκοντα ἐν Κύπρῳ τελευτᾷ.

357, 10. Θάλεω] Θάλης, Ἐξαμίου, Μιλήσιος, Φοῖνιξ δὲ καθ᾽ Ἡρόδοτον. οὗτος πρῶτος ὠνομάσθη σοφός. εὗρε γὰρ τὸν ἥλιον ἐκλείπειν ἐξ ὑποδρομῆς σελήνης, καὶ μικρὸν ἄρκτον αὐτὸς ἔγνω, καὶ τὰς τροπὰς πρῶτος Ἑλλήνων, καὶ περὶ μεγέθους ἡλίου καὶ φύσεως· ἀλλὰ καὶ ἄψυχα ψυχὴν ἔχειν ὁπωσοῦν, ἐκ τῆς μαγνήτιδος, καὶ τῆς ἠλέκτρας· ἀρχὴν δὲ τῶν στοιχείων τὸ ὕδωρ· τὸν δὲ κόσμον ἔμψυχον ἔφη, καὶ δαιμόνων πλήρη. ἐπαιδεύθη ἐν Αἰγύπτῳ ὑπὸ τῶν ἱερέων. τούτου τὸ, Γνῶθι σαυτόν. ἐτελεύτησε δὲ μονήρης, γηραιός, γυμνικὸν ἀγῶνα θεώμενος, ὑπὸ καύματος ἐκλυθείς.

357, 11. Ἀναχάρσιος] Ἀνάχαρσις, Γνούρου υἱὸς τοῦ βασιλέως Σκυθῶν, μητρὸς δ᾽ Ἑλληνίδος· διὸ καὶ δίγλωσσος ἦν οὗτος ἐξενώθη ἐν Ἀθήναις Σόλωνι, καὶ ἐπανελθὼν εἰς τὴν Σκυθίαν, ἔθη Ἑλληνικὰ παραδιδάξαι, ἐτοξεύθη ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ἀποπνέων ἔφη· διὰ μὲν τὸν λόγον ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐσώθην, διὰ δὲ τὸν φθόνον ἐν τῇ πατρίδι ἀνῃρέθην.

357, 16. *Πυθαγόρας*] *Πυθαγόρας, Μνησάρχου δακτυλιογλύφου, Τυῤῥηνός. νέος δὲ ὢν μετῆλθεν ἐκ Τυῤῥηνῶν εἰς Σάμον, καὶ διήκουσε Φερεκύδου τοῦ Συρίου, εἶτα Ἑρμοδάμαντος, ἐν Σάμῳ ἀμφοῖν· εἶτα Ἀβάριδος τοῦ Ὑπερβορέου, καὶ Ζαρᾶτος τοῦ μάγου. μεθ' οὓς ὑπὸ Αἰγυπτίων καὶ Χαλδαίων ἐπαιδεύθη. εἶτα εἰς Σάμον ἐλθών, διὰ Πολυκράτη τὸν τύραννον ἀπῆρεν εἰς Κρότωνα τῆς Ἰταλίας, καὶ τ' ἔσχε μαθητάς, προτέρους τε ἀδελφούς, Εὔνομον, καὶ Τυῤῥηνόν, καὶ δοῦλον Ζάμολξιν, ᾧ Γέται θύουσιν ὡς Κρόνῳ, γαμετήν τε, Θεανώ, ἐξ ἧς παῖδες Τηλαύγης, ὃς ἐσχολάρχησε μετ' αὐτόν, καὶ Δάμων, ἤ, ὥς τινες, Μνήσαρχος, θυγάτηρ δὲ Μυῖα, ἤ, ὥς τινες, Ἀριγνώτη. συνεγράψατο δὲ βιβλία τρία, Παιδευτικόν, Πολιτικόν, Φυσικόν. τὸ δὲ φερόμενον ὡς Πυθαγόρου, Λύσιδός ἐστι τοῦ Ταραντίνου, μαθητοῦ αὐτοῦ, φυγόντος εἰς Θήβας ἐκ τοῦ ἐμπρησμοῦ, καὶ καθηγησαμένου Ἐπαμεινώνδα. τινὲς δὲ καὶ τὰ Χρυσᾶ ἔπη Πυθαγόρου φασὶν εἶναι. Ἀπείχετο δὲ τῶν ἐμψύχων, καὶ τὴν ψυχὴν ἔφη ἀθάνατον. ἐνενηκοντούτης δὲ τελευτᾷ μετὰ μαθητῶν μ', ἐμπρησθέντων ἐν οἰκίᾳ τῇ αὐτῇ. ἄλλοι δέ φασιν, ὅτι πολεμῶν μετὰ τῶν μαθητῶν ὑπὸ Ἀκραγαντίνων ἀπώλετο.*

357, 20. *Κρεώφυλος*] *Κρεώφυλος, Χῖος, ἐποποιός. τινὲς δὲ αὐτὸν ἱστόρησαν γαμβρὸν Ὁμήρου ἐπὶ θυγατρί, καὶ ὅτι ὑποδεξάμενος Ὅμηρον, ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τὸ ποίημα τῆς Ἰλιάδος.*

358, 1. *Πρωταγόρας*] *Πρωταγόρας, Ἀρτέμωνος, Ἀβδηρίτης. οὗτος φορτοβαστάκτης ἦν. ἐντυχὼν δὲ*

Δημοκρίτῳ ἐφιλοσόφησε, καὶ ἐπὶ ῥητορείας ἔσχε, καὶ πρῶτος λόγους ἐριστικοὺς εὗρε, καὶ μισθὸν ἔπραξε τοὺς μαθητὰς μνᾶς ρ′. διὸ καὶ ἐπεκλήθη Λόγος. τούτου μαθητὴς Ἰσοκράτης, ὁ ῥήτωρ, καὶ Πρόδικος, ὁ Κεῖος. ἐκαύθη δὲ τούτου βιβλία ὑπ᾽ Ἀθηναίων. εἶπε γάρ· περὶ θεῶν οὐκ ἔχω εἰδέναι, οὔτε ὡς εἰσὶν, οὔτε ὡς οὐκ εἰσίν. ἔγραψε δὲ εἰς αὐτὸν ὁ Πλάτων διάλογον. ἐτελεύτησε ναυαγήσας ἐτῶν σί, σοφιστεύσας ἔτη μ′.

358, 2. Πρόδικος] Πρόδικος, φυσικὸς φιλόσοφος, Δημοκρίτου σύγχρονος τοῦ Ἀβδηρίτου, Γοργίου δὲ καὶ Πρωταγόρου μαθητής. τελευτᾷ κώνειον πιὼν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, ὡς τοὺς νέους διαφθείρων.

364, 19. Ἀντίστροφον] ἀντὶ τοῦ, ἰσόστροφον.

365, 17. Κῆδος] λύπη, ὡς νῦν, ἢ μέριμνα, ἢ ἐπὶ γάμῳ συναλλαγή.

366, 19. Βωμολοχίας] Βωμολοχία ἐστὶ προσεδρεία τις περὶ τοὺς βωμοὺς ὑπὲρ τοῦ τι παρὰ τῶν θυόντων λαβεῖν. μεταφορικῶς δὲ καὶ ἡ παραπλησίως ταύτῃ ὠφελείας ἕνεκα τινὸς κολακεία. καὶ Βωμολόχος, ὁ κατ᾽ αὐτὴν διακείμενος, ἢ ὁ εὐτράπελος καὶ γελωτοποιός. τινὲς δὲ, τὸν μετά τινος εὐτραπελίας κόλακα, ἢ τὸν πανοῦργον, καὶ συκοφάντην. καὶ Βωμοκεύματα, καὶ Βωμολοχεύματα, ὡς Ἀπολλόδωρος ὁ Κυρηναῖος.

367, 21. Λακέρυζα] μέγα κράζουσα.

369, 26. Ἐρυσίβην] θηρίδιόν τι ἐν τῷ σίτῳ γιγνόμενον, ὃ λυμαίνεται τὸν καρπόν. τινὲς δὲ, νόσον ἐκ τοῦ περιέχοντος ἐπιγιγνομένην τοῖς σπέρμασι.

372, 20. *Σχολῇ*] *νῦν ἀντὶ τοῦ, οὐδαμῶς. σημαίνει δὲ καὶ τὴν περί τι προσεδρείαν, καὶ σπουδὴν, καὶ τοὐναντίον τὴν ἀπό τινος ἀργίαν· ἔτι δὲ καὶ τὴν κατὰ τὴν παιδευτικὴν ἐν λόγοις διατριβήν.*

373, 18. *Γλαῦκον*] *Τὸν Γλαῦκόν φασι Σισύφου καὶ Μερόπης εἶναι υἱὸν, γενέσθαι δὲ θαλάττιον δαίμονα. οὗτος γὰρ περιτυχὼν τῇ ἀθανάτῳ πηγῇ, καὶ κατελθὼν εἰς αὐτὴν, ἀθανασίας ἔτυχε. μὴ δυνηθεὶς δὲ ταύτην τισὶν ἐπιδεῖξαι, εἰς θάλασσαν ἐῤῥίφη. καὶ περιΐησι τοὺς αἰγιαλοὺς πάντας, καὶ τὰς νήσους ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἅμα τοῖς κήτεσι. μαντεύεται δὲ πάντα φαῦλα. καὶ γὰρ ἐπιτηροῦσιν οἱ ἁλιεῖς νύκτα, καθ' ἣν αὐτοῖς χρᾷ σὺν παταγῷ πολλῷ, καὶ καταδύντες εἰς τὸ κοῖλον τῆς νεὼς ἐστραμμένης αὐτῆς, ἀόρατος γὰρ ὁ δαίμων αὐτοῖς, θυμιῶσιν, ἐπευχόμενοι ἀπαλλαγὴν ὧν προαγορεύει. ὁ δὲ προσνηξάμενος τῇ πέτρᾳ ὀλοφύρεται τὴν ἀθανασίαν Ἑλλάδι φωνῇ Αἰολιζούσῃ, καὶ προλέγει ζώων καὶ καρπῶν φθοράν. οἱ δὲ ἀπεύχονται, ἀπόσιτοι καὶ ἄποτοι διατελοῦντες.*

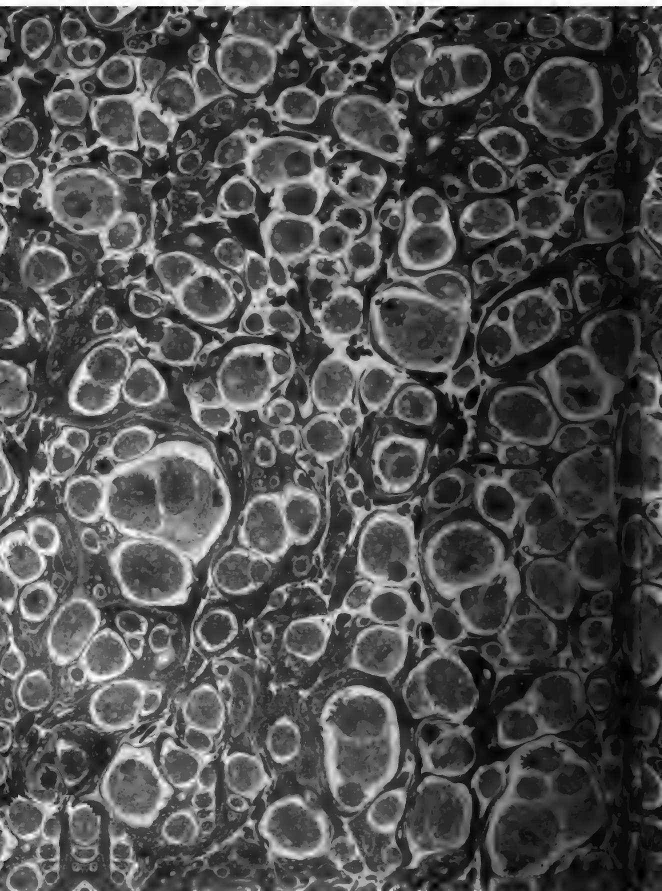
374, 17. *Ἄϊδος κυνῆν*] *Νέφος τὴν Ἄϊδος Κυνῆν φασιν ἀθάνατον, καὶ ἀφανὲς, ἤτοι ἀορασίαν, ὃ περιβάλλονται οἱ θεοὶ, ὅταν ἐθέλωσιν ἀλλήλοις μὴ γιγνώσκεσθαι. εἴληπται δὲ εἰς παροιμίαν ἐπὶ τῶν ἀφανῶς τι ποιούντων.*

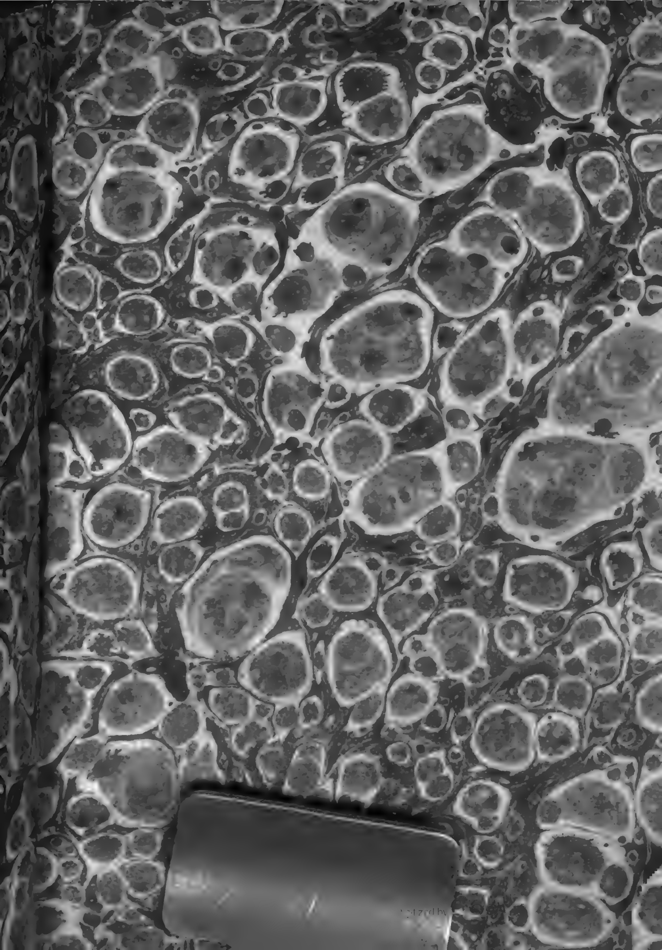
377, 7. *Ἠρὸς τοῦ Ἀρμενίου*] *Ἠρ μέν ἐστιν ὁ τοῦ μύθου πατὴρ, Ἀρμενίου τοὔνομα υἱὸς, Πάμφυλος γένος. τοῖς δὲ μυθικοῖς πλάσμασι ποιητι-*

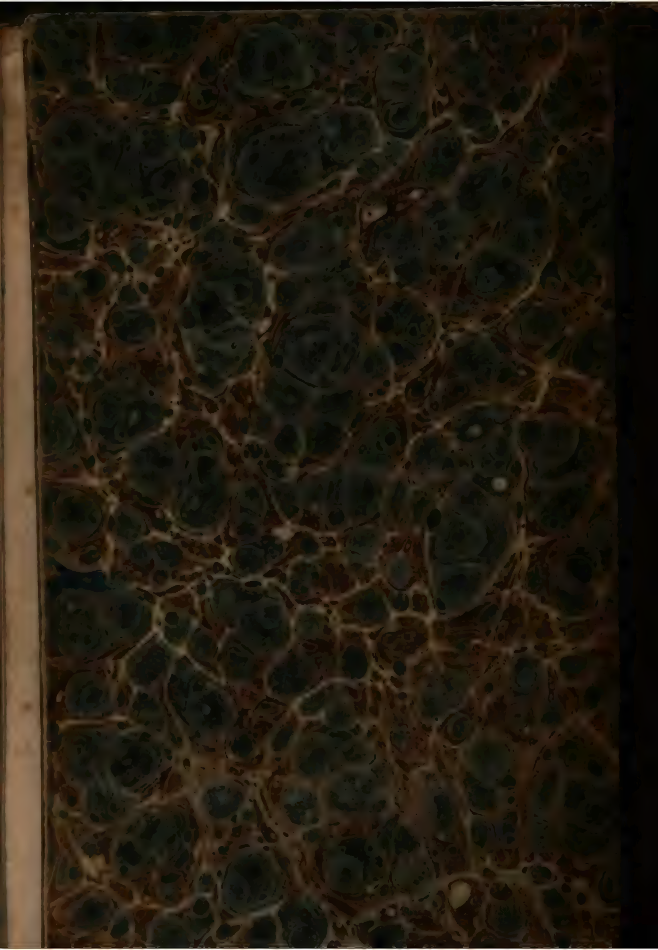
κῆς χάριτος δεῖ, καὶ τῶν τοῦ κάλλους σχημάτων, ὧν ἡ ποίησις διακορής. καὶ τούτῳ τὸν Ἀλκίνου ἀπόλογον ἐνταῦθα παρειλῆφθαί φαμεν, ἥ ἐστι τοῦ Ὀδυσσέως νεκυία, καὶ τὰ ἐν ᾅδου θεάματα, τῷ ψυχούλκῳ τῶν σφαγίων χρησαμένου αἵματι. ὅθεν καὶ εἰς παροιμίαν παρελήφθη τὸ τὸν περὶ τῶν ἐν ᾅδου τι λέγοντα λέγεσθαι Ἀλκίνου λέγειν ἀπόλογον. ἀντιπαρατείνεται οὖν. τῷ μὲν ὁ Ἀλκίνος πρὸς εἰρήνην ὑπόκειται βλέπων, καὶ τρυφήν. ἐνταῦθα δὲ γεννάδας τις ὁ Ἦρ ἱστόρηται, καὶ πολεμικὸς, καὶ μετὰ τὸ κατὰ τὸν πόλεμον ἀποθανεῖν, ὃ χωρισθείσης αὐτῷ τῆς ψυχῆς ἴδοι ἐν ᾅδου ἀπαγγέλλων δείματα.

379, 23. Ἀσπαλάθων] Ἀσπάλαθός ἐστι φυτὸν ἀκανθῶδες.

387, 13. Μῦθος ἐσώθη] Τοῖς μὲν οὖν πολλοῖς προστιθέναι τοῖς μύθοις ἔθος ἦν, ὅτι μῦθος ἀπώλετο, δεικνύναι βουλομένοις, ὡς ἄρα οἱ μῦθοι λέγουσι μὴ ὄντα, καὶ ἅμα ἐῤῥήθησαν, καὶ οὐκ εἰσί. Πλάτων δὲ τοὐναντίον πανταχοῦ σώζεσθαί τε καὶ σώζειν φησὶ τοὺς μύθους τοὺς παρ᾽ αὐτῷ. μάλα γε εἰκότως. τῶν γὰρ ὄντων εἰσὶν ἐξηγηταὶ, καὶ ὠφέλιμοι διὰ τοῦτο. τοὺς γὰρ πειθομένους αὐτοῖς ἐπανάγουσιν αὐτοφυῶς ἐπὶ τὴν τῶν ὄντων ἀλήθειαν, καίπερ ἄνευ εἰκότων καὶ ἀποδείξεων διδάσκοντες, ὡς ἂν ταῖς ἀδιαστρόφοις ἡμῶν προλήψεσι περὶ τῶν πραγμάτων συνᾴδοντες.

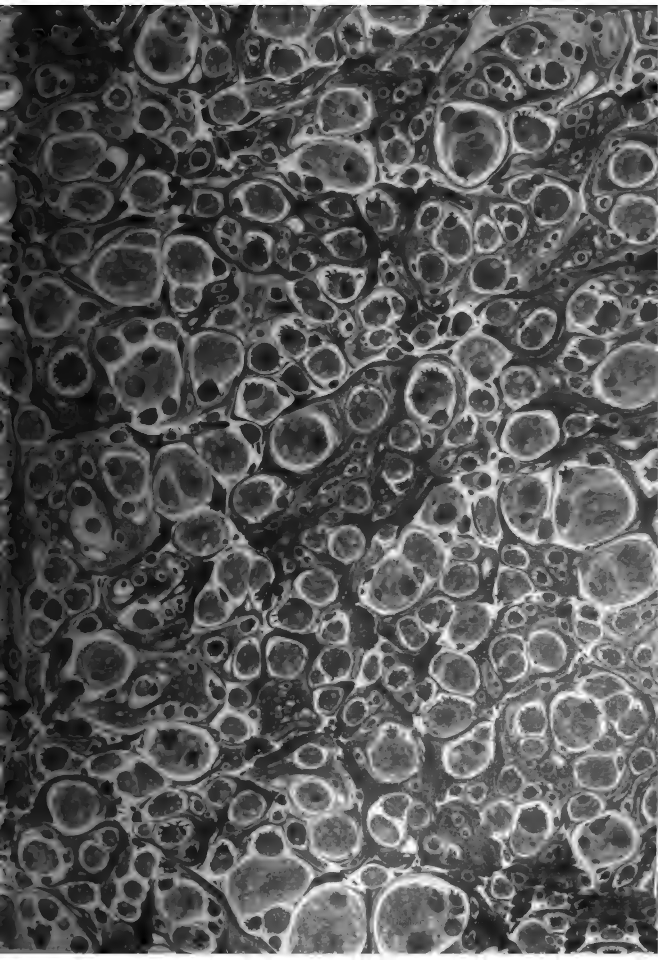

EX LIBRIS
D.D. BIBLIOTH GAND
1891

PLATONIS
OPERA.

CUM SCHOLIIS A RUHNKENIO
COLLECTIS
AD
OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM
ACCURATE EDITA.

EDITIO STEREOTYPA.

TOMUS VI.
Insunt: *De legibus libri XII. et Epinomis.*

LIPSIAE
SUMTIBUS ET TYPIS CAROLI TAUCHNITII.
1829.

Ladenpreis 8 Groschen.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΝΟΜΩΝ
Η
ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

Τῶν δώδεκα λόγων ἢ διαλόγων ὁ πρῶτος.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ
ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΞΕΝΟΣ, ΚΛΕΙΝΙΑΣ ΚΡΗΣ, ΜΕΓΙΛΛΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΣ.

ΘΕΟΣ ἤ τις ἀνθρώπων ὑμῖν, ὦ ξένοι, εἴληφε τὴν αἰτίαν τῆς τῶν νόμων διαθέσεως; ΚΛΕΙ. Θεὸς, ὦ ξένε, θεὸς, ὥς γε τὸ δικαιότατον εἰπεῖν· παρὰ μὲν ἡμῖν, Ζεὺς, παρὰ δὲ Λακεδαιμονίοις (ὅθέν ὅδ' ἐστὶν) οἶμαι φάναι τούτους Ἀπόλλωνα. ἢ γάρ; ΜΕΓ. Ναί. ΑΘΗΝ. Μῶν οὖν καθ' Ὅμηρον λέγεις, ὡς τοῦ Μίνω φοιτῶντος πρὸς τὴν τοῦ πατρὸς ἑκάστοτε συνουσίαν δι' ἐννάτου ἔτους, καὶ κατὰ τὰς παρ' ἐκείνου

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΝΟΜΩΝ

Η

ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

Τῶν δώδεκα λόγων ἢ διαλόγων ὁ πρῶτος.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ
ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΞΕΝΟΣ, ΚΛΕΙΝΙΑΣ ΚΡΗΣ,
ΜΕΓΙΛΛΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΣ.

ΘΕΟΣ ἤ τις ἀνθρώπων ὑμῖν, ὦ ξένοι, εἴληφε τὴν αἰτίαν τῆς τῶν νόμων διαθέσεως; ΚΛΕΙ. Θεός, ὦ ξένε, θεός, ὥς γε τὸ δικαιότατον εἰπεῖν· παρὰ μὲν ἡμῖν, Ζεύς, παρὰ δὲ Λακεδαιμονίοις (ὅθεν ὅδ᾽ ἐστὶν) οἶμαι φάναι τούτους Ἀπόλλωνα. ἦ γάρ; ΜΕΓ. Ναί. ΑΘΗΝ. Μῶν οὖν καθ᾽ Ὅμηρον λέγεις, ὡς τοῦ Μίνω φοιτῶντος πρὸς τὴν τοῦ πατρὸς ἑκάστοτε συνουσίαν δι᾽ ἐννάτου ἔτους, καὶ κατὰ τὰς παρ᾽ ἐκείνου

φήμας ταῖς πόλεσιν ὑμῖν θέντος τοὺς νόμους; ΚΛΕΙ. Λέγεται γὰρ οὕτω παρ' ἡμῖν. καὶ δὴ καὶ τὸν ἀδελφόν γε αὐτοῦ Ῥαδάμανθυν (ἀκούετε γὰρ τὸ ὄνομα) δικαιότατον γεγονέναι. τοῦτον οὖν φαῖμεν ἂν ἡμεῖς γε οἱ Κρῆτες ἐκ τοῦ τότε διανέμειν τὰ περὶ τὰς δίκας ὀρθῶς, τοῦτον τὸν ἔπαινον αὐτὸν εἰληφέναι. ΑΘΗΝ. Καὶ καλόν γε τὸ κλέος, υἱεῖ τε Διὸς μάλα πρέπον. ἐπειδὴ δὲ ἐν τοιούτοις ἤθεσι τέθραφθε νομικοῖς, σύ τε καὶ ὅδε, προσδοκῶ οὐκ ἂν ἀηδῶς ἡμᾶς περί τε πολιτείας τανῦν καὶ νόμων τὴν διατριβὴν λέγοντάς τε καὶ ἀκούοντας ἅμα κατὰ τὴν πορείαν ποιήσεσθαι. πάντως δή γε ἐκ Κνωσσοῦ ὁδὸς εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἄντρον καὶ ἱερὸν, ὡς ἀκούομεν, ἱκανή· καὶ ἀνάπαυλαι κατὰ τὴν ὁδὸν, ὡς εἰκὸς, πνίγους ὄντος τανῦν, ἐν τοῖς ὑψηλοῖς δένδρεσιν εἰσὶ σκιαραί. καὶ ταῖς ἡλικίαις πρέπον ἂν ἡμῶν εἴη τὸ διαναπαύεσθαι πυκνὰ ἐν αὐταῖς, λόγοις τε ἀλλήλους παραμυθουμένους, τὴν ὁδὸν ἅπασαν οὕτω μετὰ ῥαστώνης διαπερᾶναι. ΚΛΕΙ. Καὶ μὴν ἔστι γε, ὦ ξένε, προϊόντι κυπαρίττων τε ἐν τοῖς ἄλσεσιν ὕψη καὶ κάλλη θαυμάσια, καὶ λειμῶνες, ἐν οἷσιν ἀναπαυόμενοι διατρίβοιμεν ἄν. ΑΘΗΝ. Ὀρθῶς λέγεις. ΚΛΕΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ἰδόντες δὲ, μᾶλλον φήσομεν. ἀλλ' ἴωμεν ἀγαθῇ τύχῃ. ΑΘΗΝ. Ταῦτ' εἴη. καί μοι λέγε, κατὰ τί τὰ ξυσσίτιά τε ὑμῖν συντέταχεν ὁ νόμος καὶ τὰ γυμνάσια, καὶ τὴν τῶν ὅπλων ἕξιν. ΚΛΕΙ. Οἶμαι μὲν, ὦ ξένε, καὶ παντὶ ῥάδιον ὑπολαβεῖν εἶναι τά γε ἡμέτερα. τὴν γὰρ τῆς χώρας πάσης Κρήτης φύσιν ὁρᾶτε, ὡς οὐκ ἔστι, καθάπερ ἡ τῶν

Θετταλῶν, πεδιάς. διὸ δὴ καὶ τοῖς μὲν ἵπποις ἐκεῖνοι χρῶνται μᾶλλον, δρόμοισι δὲ ἡμεῖς. ἥδε γὰρ ἀνώμαλος αὖ, καὶ πρὸς τὴν τῶν πεζῇ δρόμων ἄσκησιν μᾶλλον σύμμετρος. ἐλαφρὰ δὴ τὰ ὅπλα ἀναγκαῖον ἐν τῷ τοιούτῳ κεκτῆσθαι, καὶ μὴ βάρος ἔχοντα θεῖν. τῶν δὴ τόξων καὶ τοξευμάτων ἡ κουφότης ἁρμόττειν δοκεῖ. ταῦτ᾽ οὖν πρὸς τὸν πόλεμον ἡμῖν ἅπαντα ἐξήρτυται· καὶ πάνθ᾽ ὁ νομοθέτης, ὥς γ᾽ ἐμοὶ φαίνεται, πρὸς τοῦτο βλέπων συνετάττετο. ἐπεὶ καὶ τὰ ξυσσίτια κινδυνεύει συναγαγεῖν, ὁρῶν ὡς πάντες, ὅταν στρατεύωνται, τόθ᾽ ὑπ᾽ αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἀναγκάζονται φυλακῆς αὐτῶν ἕνεκα ξυσσιτεῖν τοῦτον τὸν χρόνον. ἄνοιαν δή μοι δοκεῖ καταγνῶναι τῶν πολλῶν, ὡς οὐ μανθανόντων ὅτι πόλεμος ἀεὶ πᾶσι διὰ βίου ξυνεχής ἐστι πρὸς ἁπάσας τὰς πόλεις· εἰ δὴ πολέμου γε ὄντος, φυλακῆς ἕνεκα δεῖ ξυσσιτεῖν, καί τινας ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους διακεκοσμημένους εἶναι φύλακας αὐτῶν· τοῦτο καὶ ἐν εἰρήνῃ δραστέον. ἣν γὰρ καλοῦσιν οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων εἰρήνην, τοῦτ᾽ εἶναι μόνον ὄνομα, τῷ δ᾽ ἔργῳ πάσαις πρὸς πάσας τὰς πόλεις ἀεὶ πόλεμον ἀκήρυκτον κατὰ φύσιν εἶναι. καὶ σχεδὸν ἀνευρήσεις, οὕτω σκοπῶν, τὸν Κρητῶν νομοθέτην, ὡς εἰς τὸν πόλεμον ἅπαντα δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ τὰ νόμιμα ἡμῖν ἀποβλέπων συνετάξατο· καὶ κατὰ ταῦτα οὕτω φυλάττειν παρέδωκε τοὺς νόμους, ὡς τῶν ἄλλων οὐδενός, οὐδὲν ὄφελος ὄν, οὔτε κτημάτων, οὔτ᾽ ἐπιτηδευμάτων, ἂν μὴ τῷ πολέμῳ ἄρα κρατῇ τις. πάντα δὲ τὰ τῶν νικωμένων ἀγαθά, τῶν νικώντων γίγνεσθαι. ΑΘΗΝ. Καλῶς

γε, ὦ ξένε, φαίνῃ μοι γεγυμνάσθαι πρὸς τὸ διειδέναι τὰ Κρητῶν νόμιμα· τόδε δέ μοι φράζε ἔτι σαφέστερον. ὃν γὰρ ὅρον ἔθου τῆς εὖ πολιτευομένης πόλεως, δοκεῖς μοι λέγειν, οὕτω κεκοσμημένην οἰκεῖν δεῖν ὥστε πολέμῳ νικᾷν τὰς ἄλλας πόλεις. ἦ γάρ; ΚΛΕΙ. Πάνυ μὲν οὖν. οἶμαι δὲ καὶ τῷδε οὕτω ξυνδοκεῖν. ΜΕΓ. Πῶς γὰρ ἂν ἄλλως ἀποκρίναιτο, ὦ θεῖε, Λακεδαιμονίων γε ὁστισοῦν; ΑΘ. Πότερον οὖν δὴ πόλεσι μὲν πρὸς πόλεις ὀρθὸν τοῦτ᾽ ἐστὶ, κώμῃ δὲ πρὸς κώμην ἕτερον; ΚΛ. Οὐδαμῶς. ΑΘ. Ἀλλὰ ταὐτόν; ΚΛΕΙ. Ναί. ΑΘΗΝ. Τί δέ; πρὸς οἰκίαν οἰκίᾳ τῶν ἐν τῇ κώμῃ, καὶ πρὸς ἄνδρα ἀνδρὶ ἑνὶ πρὸς ἕνα, ταὐτὸν ἔτι; ΚΛΕΙ. Ταὐτόν. ΑΘΗΝ. Αὐτῷ δὲ πρὸς αὑτὸν πότερον ὡς πολεμίῳ πρὸς πολέμιον διανοητέον; ἢ πῶς ἔτι λέγωμεν; ΚΛΕΙ. Ὦ ξένε Ἀθηναῖε. οὐ γάρ σε Ἀττικὸν ἐθέλοιμ᾽ ἂν προσαγορεύειν. δοκεῖς γάρ μοι τῆς θεοῦ ἐπωνυμίας ἄξιος εἶναι μᾶλλον ἐπονομάζεσθαι. τὸν γὰρ λόγον ἐπ᾽ ἀρχὴν ὀρθῶς ἀναγαγὼν, σαφέστερον ἐποίησας. ὥστε ῥᾷον ἀνευρήσεις ὅτι νῦν δὴ ὑφ᾽ ἡμῶν ὀρθῶς ἐῤῥήθη τὸ πολεμίους εἶναι πάντας πᾶσι, δημοσίᾳ τε καὶ ἰδίᾳ ἑκάστους αὐτοὺς σφίσιν αὐτοῖς. ΑΘΗΝ. Πῶς εἴρηκας, ὦ θαυμάσιε; ΚΛΕΙ. Κἀνταῦθα, ὦ ξένε, τὸ νικᾷν αὐτὸν αὑτὸν, πασῶν νικῶν πρώτη τε καὶ ἀρίστη· τὸ δὲ ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ᾽ ἑαυτοῦ, πάντων αἴσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον, ταῦτα γὰρ, ὡς πολέμου ἐν ἑκάστοις ἡμῶν ὄντος πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, σημαίνει. ΑΘΗΝ. Πάλιν τοίνυν τὸν λόγον ἀναστρέψωμεν. ἐπειδὴ γὰρ εἷς ἕκαστος ἡμῶν, ὁ μὲν, κρείττων αὑτοῦ,

ἃ δὲ, ἥττων ἐστὶ, πότερα φῶμεν οἰκίαν τε καὶ κώμην καὶ πόλιν ἔχειν ταὐτὸν τοῦτο ἐν αὐταῖς, ἢ μὴ φῶμεν; ΚΛΕΙ. Τὸ κρείττω δὲ αὑτῆς εἶναι λέγεις τινὰ, τὴν δ' ἥττω; ΑΘΗΝ. Ναί. ΚΛΕΙ. Καὶ τοῦτο ὀρθῶς ἤρου. πάνυ γάρ ἐστι καὶ σφόδρα τὸ τοιοῦτον, οὐχ ἥκιστα, ἐν ταῖς πόλεσιν. ἐν ὁπόσαις μὲν γὰρ οἱ ἀμείνονες νικῶσι τὸ πλῆθος καὶ τοὺς χείρους, ὀρθῶς ἂν αὕτη κρείττων τε αὑτῆς λέγοιθ' ἡ πόλις, ἐπαινοῖτό τε ἂν δικαιότατα τῇ τοιαύτῃ νίκῃ· τοὐναντίον δὲ, ὅπου τἀναντία. ΑΘΗΝ. Τὸ μὲν τοίνυν εἴποτ' ἐστί που τὸ χεῖρον, κρεῖττον τοῦ ἀμείνονος, ἐάσωμεν· (μακροτέρου γὰρ λόγου) τὸ δ' ὑπὸ σοῦ λεγόμενον μανθάνω νῦν, ὥς ποτε πολῖται ξυγγενεῖς καὶ τῆς αὐτῆς πόλεως γεγονότες, ἄδικοι καὶ πολλοὶ συνελθόντες δικαίους ἐλάττους ὄντας βιάσονται δουλούμενοι· καὶ ὅταν μὲν κρατήσωσιν, ἥττων ἡ πόλις αὑτῆς ὀρθῶς αὕτη λέγοιτ' ἂν ἅμα καὶ κακή· ὅπου δ' ἂν ἡττῶνται, κρείττων τε καὶ ἀγαθή. ΚΛΕΙ. Καὶ μάλα ἄτοπον, ὦ ξένε, τὸ νῦν λεγόμενον· ὅμως δ' ὁμολογεῖν οὕτως, ἀναγκαιότατον. ΑΘΗΝ. Ἔχε δὴ, καὶ τόδε πάλιν ἐπισκεψώμεθα. πολλοὶ ἀδελφοί που γένοιντ' ἂν ἑνὸς ἀνδρός τε καὶ μιᾶς υἱεῖς. καὶ δὴ καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν, τοὺς πλείστους μὲν ἀδίκους αὐτῶν γίγνεσθαι, τοὺς δὲ ἐλάττους, δικαίους. ΚΛΕΙ. Οὐ γὰρ οὖν. ΑΘΗΝ. Καὶ οὐκ ἂν εἴη γε πρέπον ἐμοί τε καὶ ὑμῖν, τοῦτο θηρεύειν, ὅτι νικώντων μὲν τῶν πονηρῶν, ἥ τε οἰκία καὶ ἡ ξυγγένεια αὕτη πᾶσα, ἥττων αὑτῆς λέγοιτ' ἂν· κρείττων δὲ, ἡττωμένων. οὐ γὰρ εὐσχημοσύνης τε καὶ ἀσχημοσύνης ῥημάτων ἕ-

νεκα ταννν σκοπούμεθα πρὸς τὸν τῶν πολλῶν λόγον, ἀλλ' ὀρθότητός τε καὶ ἁμαρτίας πέρι νόμων, ἥτις ποτέ ἐστι φύσει. ΚΛΕΙ. Ἀληθέστατα, ὦ ξένε, λέγεις. ΜΕΓ. Καλῶς μὲν οὖν, ὥς γε καὶ ἐμοὶ ξυνδοκεῖν, τόγε τοσοῦτον ταννν. ΑΘΗΝ. Ἴδωμεν δὴ καὶ τόδε. τούτοις τοῖς ἄρτι λεγομένοις ἀδελφοῖς γένοιτ' ἄν που τὶς δικαστής; ΚΛΕΙ. Πάνυ γε. ΑΘΗΝ. Πότερος οὖν ἀμείνων; ὅστις τοὺς μὲν ἀπολέσειεν αὐτῶν ὅσοι κακοὶ, τοὺς δὲ βελτίους ἄρχειν αὐτοὺς αὑτῶν προστάξειεν; ἢ ὅδε, ὃς ἂν τοὺς μὲν χρηστοὺς ἄρχειν, τοὺς χείρους δ' ἐάσας ζῆν, ἄρχεσθαι ἑκόντας ποιήσειε; τρίτον δέ που δικαστὴν πρὸς ἀρετὴν εἴπωμεν, εἴ τις εἴη τοιοῦτος, ὅστις παραλαβὼν συγγένειαν μίαν διαφερομένην, μήτε ἀπολέσειε μηδένα διαλλάξας δὲ εἰς τὸν ἐπίλοιπον χρόνον, νόμους αὐτοῖς θεὶς, πρὸς ἀλλήλους παραφυλάττειν δύναιτο, ὥστε εἶναι φίλους. ΚΛΕΙ. Μακρῷ ἀμείνων γίγνοιτ' ἂν ὁ τοιοῦτος δικαστής τε καὶ νομοθέτης. ΑΘΗΝ. Καὶ μὴν τοὐναντίον γε ἢ πρὸς πόλεμον ἂν βλέπων αὐτοῖς τοὺς νόμους διανομοθετοῖ. ΚΛΕΙ. Τοῦτο μὲν ἀληθές. ΑΘΗΝ. Τί δ' ὁ τὴν πόλιν ξυναρμόττων; πρὸς πόλεμον αὐτῆς ἂν τὸν ἔξωθεν βλέπων, τὸν βίον κοσμοῖ μᾶλλον, ἢ πρὸς πόλεμον τὸν ἐν αὐτῇ γιγνόμενον ἑκάστοτε, ἣ δὴ καλεῖται στάσις; ὃν μάλιστα μὲν ἅπας ἂν βούλοιτο μήτε γενέσθαι ποτὲ ἐν ἑαυτοῦ πόλει, γενόμενόν τε ὡς τάχιστα ἀπαλλάττεσθαι. ΚΛ. Δῆλον ὅτι πρὸς τοῦτον. ΑΘΗΝ. Πότερα δ' ἀπολομένων αὖ τῶν ἑτέρων εἰρήνην τῆς στάσεως γενέσθαι, νικησάντων δὲ τῶν ἑτέρων δέξαιτ'

ἄν τις μᾶλλον ἢ φιλίας τε καὶ εἰρήνης ὑπὸ διαλλαγῶν γενομένης, οὕτω τοῖς ἔξωθεν πολεμίοις προσέχειν ἀνάγκην εἶναι τὸν νοῦν; ΚΛΕΙ. Οὕτω πᾶς ἂν ἐθέλοι πρότερον ἢ κείνως περὶ τὴν αὑτοῦ γίγνεσθαι πόλιν. ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ νομοθέτης ὡσαύτως; ΚΛ. Τί μήν; ΑΘΗΝ. Ἆρ' οὖν οὐ τοῦ ἀρίστου ἕνεκα πάντα ἂν τὰ νόμιμα τιθείη πᾶς; ΚΛΕΙ. Πῶς δ' οὔ; ΑΘΗΝ. Τόγε μὴν ἄριστον, οὔτε ὁ πόλεμος, οὔτε ἡ στάσις· (ἀπευκτὸν δὲ τὸ δεηθῆναι τούτων) εἰρήνη δὲ πρὸς ἀλλήλους ἅμα καὶ φιλοφροσύνη. καὶ δὴ καὶ τὸ νικᾷν, ὡς ἔοικεν, αὐτὴν αὑτὴν πόλιν, οὐκ ἦν τῶν ἀρίστων, ἀλλὰ τῶν ἀναγκαίων. ὅμοιον ὡς εἰ κάμνον σῶμα, ἰατρικῆς καθάρσεως τυχὸν, ἡγοῖτό τις ἄριστα πράττειν τότε, τῷ δὲ μηδὲ τοπαράπαν δεηθέντι σώματι μηδὲ προσέχοι τὸν νοῦν. ὡσαύτως δὲ καὶ πρὸς πόλεως εὐδαιμονίαν ἢ καὶ ἰδιώτου διανοούμενος οὕτω τις, οὔτ' ἂν ποτε πολιτικὸς γένοιτο, ὀρθῶς πρὸς τὰ ἔξωθεν πολεμικὰ ἀποβλέπων μόνον καὶ πρῶτον, οὔτ' ἂν νομοθέτης ἀκριβὴς, εἰ μὴ χάριν εἰρήνης τὰ πολέμου νομοθετοῖ μᾶλλον ἢ τῶν πολεμικῶν ἕνεκα τὰ τῆς εἰρήνης. ΚΛΕΙ. Φαίνεται μέν πως ὁ λόγος οὗτος, ὦ ξένε, ὀρθῶς εἰρῆσθαι· θαυμάζω γε μὴν εἰ τά τε παρ' ἡμῖν νόμιμα καὶ ἔτι τὰ περὶ Λακεδαίμονα μὴ πᾶσαν τὴν σπουδὴν τούτων ἕνεκα πεποίηται. ΑΘΗ. Τάχ' ἂν ἴσως. δεῖ δ' οὐδὲν σκληρῶς ἡμᾶς αὐτοὺς διαμάχεσθαι τανῦν· ἀλλ' ἠρέμα ἀνερωτᾷν; ὡς μάλιστα περὶ ταῦτα ἡμῶν τε καὶ ἐκείνων σπουδαζόντων. καί μοι τῷ λόγῳ ξυνακολουθήσατε. προστησώμεθα γοῦν Τύρταιον, τὸν φύσει μὲν Ἀθηναῖον τῶν-

δε δὲ πολίτην γενόμενον, ὃς δὴ μάλιστα ἀνθρώπων περὶ ταῦτα ἐσπούδακεν, εἰπὼν ὅτι, Οὔτ' ἂν μνησαίμην, οὔτ' ἐν λόγῳ ἄνδρα τιθείμην, οὔτ' εἴ τις πλουσιώτατος ἀνθρώπων εἴη, φησὶν, οὔτ' εἰ πολλὰ ἀγαθὰ κεκτημένος (εἰπὼν σχεδὸν ἅπαντα) ὃς μὴ περὶ τὸν πόλεμον ἄριστος γίγνοιτ' ἀεί. ταῦτα γὰρ ἀκήκοάς που καὶ σὺ τὰ ποιήματα. ὅδε μὲν γὰρ, οἶμαι, διακορὴς αὐτῶν ἐστί. ΜΕΓ. Πάνυ μὲν οὖν. ΚΛΕΙ. Καὶ μὴν καὶ παρ' ἡμᾶς ἐλήλυθε κομισθέντα ἐκ Λακεδαίμονος. ΑΘΗΝ. Ἴθι νῦν δὴ ἀνερώμεθα κοινῇ τουτονὶ τὸν ποιητὴν οὑτωσί πως, Ὦ Τύρταιε, ποιητὰ θειότατε· δοκεῖς γὰρ δὴ σοφὸς ἡμῖν εἶναι καὶ ἀγαθὸς, ὅτι τοὺς μὲν ἐν τῷ πολέμῳ διαφέροντας, διαφερόντως ἐγκεκωμίακας. ἤδη οὖν τυγχάνομεν ἐγώ τε καὶ ὅδε καὶ Κλεινίας ὁ Κνώσσιος οὑτοσὶ ξυμφερόμενοί σοι περὶ τούτου σφόδρα, ὡς δοκοῦμεν. εἰ δὲ περὶ τῶν αὐτῶν λέγομεν ἀνδρῶν ἢ μὴ, βουλόμεθα σαφῶς εἰδέναι. λέγε οὖν ἡμῖν, ἆρα εἴδη δύο πολέμου, καθάπερ ἡμεῖς, ἡγῇ καὶ σὺ σαφῶς; ἢ πῶς; Πρὸς ταῦτα, οἶμαι, κἂν πολὺ φαυλότερος εἴποι Τυρταίου τις τἀληθὲς, ὅτι δύο. τὸ μὲν, ὃ καλοῦμεν ἅπαντες στάσιν· ὃς δὴ πάντων πολέμων χαλεπώτατος, ὡς ἔφαμεν ἡμεῖς νῦν δή· τὸ δ' ἄλλο πολέμου θήσομεν, οἶμαι, γένος ἅπαντες, ᾧ πρὸς τοὺς ἐκτός τε καὶ ἀλλοφύλους χρώμεθα διαφερόμενοι, πολὺ πρᾳότερον ἐκείνου. ΚΛΕΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘΗΝ. Φέρε δὴ, ποτέρους καὶ πρὸς πότερον ἐπαινῶν τὸν πόλεμον, οὕτως τοὺς μὲν ὑπερεπήνεσας, τοὺς δ' ἔψεξας τῶν ἀνδρῶν; ἔοικας μὲν γὰρ πρὸς

τοὺς ἐκτός. εἴρηκας γοῦν ὧδε ἐν τοῖς ποιήμασιν, ὡς οὐδαμῶς τοὺς τοιούτους ἀνεχόμενος, Οἳ μὴ τολμήσουσι μὲν ὁρᾷν φόνον αἱματόεντα, Καὶ δηΐων ὀρέγοιντ᾽ ἐγγύθεν ἱστάμενοι. οὐκοῦν τὰ μετὰ ταῦτα εἴποιμεν ἂν ἡμεῖς, ὅτι σὺ μὲν ἐπαινεῖς, ὡς ἔοικας, ὦ Τύρταιε, μάλιστα τοὺς πρὸς τὸν ὀθνεῖόν τε καὶ ἔξωθεν γιγνόμενον πόλεμον ἐπιφανεῖς. Φαίη ταῦτ᾽ ἂν που καὶ ὁμολογοῖ. ΚΛΕΙ. Τί μήν; ΑΘΗΝ. Ἡμεῖς δέ γε, ἀγαθῶν ὄντων τούτων, ἔτι φαμὲν ἀμείνους εἶναι καὶ πολὺ τοὺς ἐν τῷ μεγίστῳ πολέμῳ γιγνομένους ἀρίστους διαφανῶς. ποιητὴν δὲ καὶ ἡμεῖς μάρτυρα ἔχομεν, Θέογνιν, πολίτην τῶν ἐν Σικελίᾳ Μεγαρέων· ὅς φησι, Πιστὸς ἀνὴρ χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου ἀντερύσασθαι Ἄξιος, ἐν χαλεπῇ, Κύρνε, διχοστασίῃ. Τοῦτον δὴ φαμὲν ἐν πολέμῳ χαλεπωτέρῳ ἀμείνονα ἐκείνου πάμπολυ γίγνεσθαι, σχεδὸν ὅσον ἀμείνων δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ φρόνησις, εἰς ταὐτὸν ἐλθοῦσα μετ᾽ ἀνδρείας. πιστὸς μὲν γὰρ καὶ ὑγιὴς ἐν στάσεσιν οὐκ ἄν ποτε γένοιτο, ἄνευ ξυμπάσης ἀρετῆς· διαβάντες δ᾽ εὖ καὶ μαχόμενοι, ἐθέλοντες ἀποθνήσκειν ἐν τῷ πολέμῳ, φράζει Τύρταιος, τῶν μισθοφόρων εἰσὶ πάμπολλοι, ὧν οἱ πλεῖστοι γίγνονται θρασεῖς καὶ ἄδικοι καὶ ὑβρισταὶ, καὶ ἀφρονέστατοι σχεδὸν ἁπάντων, ἐκτὸς δή τινων μάλα ὀλίγων. ποῖ δὴ τελευτᾷ νῦν ἡμῖν οὗτος ὁ λόγος; καὶ τί φανερὸν ποτὲ ποιῆσαι βουληθεὶς λέγει ταῦτα; δῆλον ὅτι τόδε, ὡς παντὸς μᾶλλον καὶ ὁ τῇδε παρὰ Διὸς νομοθέτης, πᾶς τε οὗ καὶ σμικρὸν ὄφελος, οὐκ ἄλλο ἢ πρὸς τὴν

μεγίστην ἀρετὴν μάλιστα βλέπων ἀεὶ, θήσει τοὺς νόμους. ἔστι δὲ, ὥς φησὶ Θέογνις, αὕτη πιστότης ἐν τοῖς δεινοῖς· ἣν δικαιοσύνην ἄν τις τελέαν ὀνομάσειεν. ἣν δ᾽ αὖ Τύρταιος ἐπῄνεσε μάλιστα, καλὴ μὲν, καὶ κατὰ καιρὸν κεκοσμημένη τῷ ποιητῇ, τετάρτη δὲ ὅμως ἀριθμῷ τε καὶ δυνάμει τοῦ τιμία εἶναι λέγοιτ᾽ ἂν ὀρθότατα. *ΚΛΕΙ.* Ὦ ξένε, τὸν νομοθέτην ἡμῶν ἀποβάλλομεν εἰς τοὺς πόῤῥω νομοθέτας; *ΑΘΗ.* Οὐχ ἡμεῖς γε, ὦ ἄριστε· ἀλλ᾽ ἡμᾶς αὐτοὺς, ὅταν οἰώμεθα πάντα τά τ᾽ ἐν Λακεδαίμονι καὶ τὰ τῇδε πρὸς τὸν πόλεμον μάλιστα βλέποντας Λυκοῦργόν τε καὶ Μίνω τίθεσθαι τὰ νόμιμα. *ΚΛΕΙ.* Τὸ δὲ πῶς χρῆν ἡμᾶς λέγειν; *ΑΘΗΝ.* Ὥσπερ τό, τε ἀληθὲς, οἶμαι, καὶ τὸ δίκαιον ὑπέρ γε θείας διαλεγομένους λέγειν, οὐχ ὡς πρὸς ἀρετῆς τι μόριον, καὶ ταῦτα τὸ φαυλότατον, ἐτίθει βλέπων, ἀλλὰ πρὸς πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ κατ᾽ εἴδη ἐζήτει αὐτῶν τοὺς νόμους· οὐδ᾽ ἅπερ οἱ τῶν νῦν εἴδη προτιθέμενοι ζητοῦσιν. οὗ γὰρ ἂν ἕκαστος ἐν χρείᾳ γίγνηται, τοῦτο ζητεῖ νῦν παραθέμενος· ὁ μὲν, τὰ περὶ τῶν κλήρων καὶ ἐπικλήρων, ὁ δὲ, τῆς αἰκίας πέρι· ἄλλοι δὲ ἄλλα ἄττα, μυρία τοιαῦτα. ἡμεῖς δὲ φαμὲν εἶναι τὸ περὶ νόμους ζήτημα τῶν εὖ ζητούντων, ὥσπερ νῦν ἡμεῖς ἠρξάμεθα. καὶ σοῦ τὴν μὲν ἐπιχείρησιν τῆς ἐξηγήσεως περὶ τοὺς νόμους παντάπασιν ἄγαμαι· (τὸ γὰρ ἀπ᾽ ἀρετῆς ἄρχεσθαι, λέγοντα ὡς ἐτίθει ταύτης ἕνεκα τοὺς νόμους, ὀρθόν) ὅτι δὲ πάντα εἰς μόριον ἀρετῆς, καὶ ταῦτα τὸ σμικρότατον, ἐπαναφέροντα ἔφησθα αὐτὸν νομοθε-

τεῖν, οὔτε ὀρθῶς ἔτι μοι κατεφάνης λέγων, τόν τε ὕστερον νῦν λόγον τοῦτον πάντα εἴρηκα διὰ ταῦτα. πῇ δὴ οὖν σε ἔτ' ἂν ἐβουλόμην διελόμενον λέγειν, αὐτός τε ἀκούειν, βούλει σοὶ φράζω; ΚΛΕΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘΗ. Ὦ ξένε, ἐχρῆν εἰπεῖν, οἱ Κρητῶν νόμοι, οὐκ εἰσὶ μάτην διαφερόντως ἐν πᾶσιν εὐδόκιμοι τοῖς Ἕλλησιν. ἔχουσι γὰρ ὀρθῶς, τοὺς αὐτοῖς χρωμένους εὐδαίμονας ἀποτελοῦντες. ἅπαντα γὰρ τὰ ἀγαθὰ πορίζουσι. διπλᾶ δὲ ἀγαθά ἐστι· τὰ μὲν, ἀνθρώπινα· τὰ δὲ, θεῖα. ἤρτηται δ' ἐκ τῶν θείων θάτερα. καὶ ἐὰν μὲν δέχηταί τις τὰ μείζονα πόλις, κτᾶται καὶ τὰ ἐλάττονα· εἰ δὲ μὴ, στέρεται ἀμφοῖν. ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐλάττονα, ὧν ἡγεῖται μὲν ὑγίεια· κάλλος δὲ, δεύτερον· τὸ δὲ τρίτον, ἰσχὺς, εἴς τε δρόμον καὶ εἰς τὰς ἄλλας πάσας κινήσεις τῷ σώματι· τέταρτον δὲ δὴ, πλοῦτος, οὐ τυφλὸς, ἀλλ' ὀξὺ βλέπων, ἄν περ ἅμ' ἕπηται φρονήσει. ὃ δὴ πρῶτον αὖ τῶν θείων ἡγεμονοῦν ἐστιν ἀγαθὸν, ἡ φρόνησις· δεύτερον δὲ μετὰ νοῦν, σώφρων ψυχῆς ἕξις. ἐκ δὲ τούτων μετ' ἀνδρείας κραθέντων, τρίτον ἂν εἴη δικαιοσύνη· τέταρτον δὲ, ἀνδρεία. ταῦτα δὲ πάντα ἐκείνων ἔμπροσθεν τέτακται φύσει· καὶ δὴ καὶ τῷ νομοθέτῃ τακτέον οὕτω. μετὰ δὲ ταῦτα τὰς ἄλλας προστάξεις τοῖς πολίταις εἰς ταῦτα βλεπούσας αὐτοῖς εἶναι διακελευστέον. τούτων δὲ τὰ μὲν ἀνθρώπινα, εἰς τὰ θεῖα, τὰ δὲ θεῖα εἰς τὸν ἡγεμόνα νοῦν ξύμπαντα βλέπειν· περί τε γάμους ἀλλήλοις ἐπικοινωνουμένους. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐν ταῖς τῶν παίδων γεννήσεσι καὶ τροφαῖς, ὅσοι τε ἄῤῥενες καὶ ὅσαι

θήλειαι, νέων τε ὄντων καὶ ἐπὶ τὸ πρεσβύτερον ἰόντων, μέχρι γήρως τιμῶντα ὀρθῶς ἐπιμελεῖσθαι δεῖ, καὶ ἀτιμάζοντα ἐν πάσαις ταῖς τούτων ὁμιλίαις, τάς τε λύπας αὐτῶν καὶ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἐπιθυμίας. ξυμπάντων τε ἐρώτων τὰς σπουδὰς ἐπεσκεμμένον καὶ παραπεφυλαχότα, ψέγειν τε ὀρθῶς καὶ ἐπαινεῖν δι' αὐτῶν τῶν νόμων. ἐν ὀργαῖς τε αὖ καὶ ἐν φόβοις, ὅσαι τε διὰ δυστυχίαν ταραχαὶ ταῖς ψυχαῖς γίγνονται, καὶ ὅσαι ἐν εὐτυχίαις τῶν τοιούτων ἀποφυγαί· ὅσα τε κατὰ νόσους ἢ κατὰ πολέμους ἢ πενίας, ἢ τὰ τούτοις ἐναντία γιγνόμενα, προσπίπτει τοῖς ἀνθρώποις παθήματα, ἐν πᾶσι τοῖς τοιούτοις τῆς ἑκάστων διαθέσεως διδακτέον καὶ ὁριστέον τό, τε καλὸν καὶ μή. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνάγκη τὸν νομοθέτην τὰς κτήσεις τῶν πολιτῶν καὶ τὰ ἀναλώματα φυλάττειν ὅντινα ἂν γίγνηται τρόπον, καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους πᾶσι τούτοις κοινωνίας καὶ διαλύσεις, ἑκοῦσί τε καὶ ἄκουσι, καθ' ὁποῖον ἂν ἕκαστον πράττωσι τῶν τοιούτων πρὸς ἀλλήλους, ἐπισκοπεῖν τό, τε δίκαιον καὶ μή, ἐν οἷς ἐστί τε καὶ ἐν οἷς ἐλλείπει· καὶ τοῖς μὲν εὐπειθέσι τῶν νόμων τιμὰς ἀπονέμειν, τοῖς δὲ δυσπειθέσι δίκας τακτὰς ἐπιτιθέναι· μέχρι περ ἂν πρὸς τέλος ἁπάσης πολιτείας ἐπεξελθὼν, ἴδῃ τῶν τελευτησάντων τίνα δεῖ τρόπον ἑκάστοις γίγνεσθαι τὰς ταφὰς, καὶ τιμὰς ἅστινας αὐτοῖς ἀπονέμειν δεῖ. κατιδὼν δὲ ὁ θεὶς τοὺς νόμους, ἅπασι τούτοις φύλακας ἐπιστήσει, τοὺς μὲν, διὰ φρονήσεως, τοὺς δὲ, δι' ἀληθοῦς δόξης ἰόντας· ὅπως πάντα ταῦτα ξυνδήσας ὁ νοῦς, ἑπόμενα σωφροσύνῃ

καὶ δικαιοσύνη ἀποφήνῃ, ἀλλὰ μὴ πλούτῳ μηδὲ φιλοτιμίᾳ. οὕτως, ὦ ξένοι, ἔγωγε ἤθελον ἂν ὑμᾶς καὶ ἔτι νῦν βούλομαι, διεξελθεῖν, πῶς ἐν τοῖς τοῦ Διὸς λεγομένοις νόμοις, τοῖς-τε τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος, οὓς Μίνως τε καὶ Λυκοῦργος ἐθέτην, ἔνεστί τε πάντα ταῦτα, καὶ ὅπῃ τάξιν τινὰ εἰληφότα, διάδηλά ἐστι τῷ περὶ νόμων ἐμπείρῳ τέχνῃ, εἴτε καὶ τισὶν ἔθεσι, τοῖς δὲ ἄλλοις ἡμῖν οὐδαμῶς ἐστι καταφανῆ. ΚΛΕΙ. Πῶς οὖν, ὦ ξένε, λέγειν χρὴ τὰ μετὰ ταῦτα; ΑΘΗΝ. Ἐξ ἀρχῆς πάλιν ἔμοιγε δοκεῖ χρῆναι διεξελθεῖν, καθάπερ ἠρξάμεθα, τὰ τῆς ἀνδρείας πρῶτον ἐπιτηδεύματα· ἔπειτα ἕτερον καὶ αὖθις ἕτερον εἶδος τῆς ἀρετῆς διέξιμεν, ἐὰν βούλησθε. ὅπως δ' ἂν τὸ πρῶτον διεξέλθωμεν, πειρασόμεθα αὐτὸ παράδειγμα θέμενοι, καὶ τἄλλα οὕτω διαμυθολογοῦντες, παραμύθια ποιήσασθαι τῆς ὁδοῦ· ὕστερον δὲ, ἀρετῆς πάσης· καὶ ἅ γε νῦν δὴ διήλθομεν, ἐκεῖσε βλέποντα ἀποφανοῦμεν, ἂν θεὸς ἐθέλῃ. ΚΛ. Καλῶς λέγεις. καὶ πειρῶ πρῶτον κρίνειν τὸν τοῦ Διὸς ἐπαινέτην τόνδε ἡμῖν. ΑΘΗΝ. Πειράσομαι καὶ σέ τε καὶ ἐμαυτόν. κοινὸς γὰρ ὁ λόγος. λέγετε οὖν. τὰ ξυσσίτια φαμὲν καὶ τὰ γυμνάσια πρὸς τὸν πόλεμον ἐξευρῆσθαι τῷ νομοθέτῃ; ΚΛΕΙ. Ναί. ΑΘΗΝ. Καὶ τρίτον, ἢ τέταρτον; ἴσως γὰρ ἂν οὕτω χρείη διαριθμήσασθαι καὶ περὶ τῶν τῆς ἄλλης ἀρετῆς εἴτε μερῶν, εἴτε ἅττ' ἂν αὐτὰ καλεῖν χρεὼν ἐστι, δηλοῦντα μόνον ὃ λέγει. ΜΕΓ. Τρίτον τοίνυν ἔγωγε εἴποιμ' ἂν καὶ Λακεδαιμονίων ὁστισοῦν τὴν θήραν εὗρε. τέταρτον δὲ ἢ πέμπτον, εἰ δυναίμεθα, λέγειν πειρώ-

μεθα, ἔτι τοίνυν καὶ τὸ τέταρτον ἔγωγε πειρῴμην ἂν λέγειν, τὸ περὶ τὰς καρτερήσεις τῶν ἀλγηδόνων, πολὺ παρ' ἡμῖν γιγνόμενον, ἔν τε ταῖς πρὸς ἀλλήλους ταῖς χερσὶ μάχαις, καὶ ἐν ἁρπαγαῖς τισι διὰ πολλῶν πληγῶν ἑκάστοτε γιγνομένων. ἔτι δὲ καὶ κρύπτειά τις ὀνομάζεται, θαυμαστῶς πολύπονος πρὸς τὰς καρτερήσεις· χειμώνων τε ἀνυποδησίαι καὶ ἀστρωσίαι· καὶ ἄνευ θεραπόντων αὐτοῖς ἑαυτῶν διακονήσεις, νύκτωρ τε πλανωμένων διὰ πάσης τῆς χώρας καὶ μεθ' ἡμέραν. ἔτι δὲ κἀν ταῖς γυμνοπαιδίαις δειναὶ καρτερήσεις παρ' ἡμῖν γίγνονται, τῇ τοῦ πνίγους ῥώμῃ διαμαχομένων, καὶ πάμπολλα ἕτερα, σχεδὸν ὅσα οὐκ ἂν παύσαιτό τις ἑκάστοτε διεξιών. ΚΛΕΙ. Εὖγε, ὦ Λακεδαιμόνιε ξένε, λέγεις. τὴν ἀνδρείαν δὲ, φέρε, τιθῶμεν πότερον ἁπλῶς οὕτως εἶναι πρὸς φόβους καὶ λύπας διαμάχην μόνον; ἢ καὶ πρὸς πόθους τε καὶ ἡδονὰς, καί τινας δεινὰς θωπείας κολακικάς; αἳ καὶ τῶν σεμνῶν οἰομένων εἶναι τοὺς θυμοὺς μαλάττουσαι, κηρίνους ποιοῦσι πρὸς ταῦτα ξύμπαντα. ΜΕΓ. Οἶμαι μὲν οὕτω πρὸς ταῦτα ξύμπαντα. ΑΘΗ. Εἰ γοῦν μεμνήμεθα τοὺς ἔμπροσθεν λόγους, ἥττω τινὰ ὅδε καὶ πόλιν ἔλεγεν αὐτὴν αὑτῆς καὶ ἄνδρα. ἦ γάρ, ὦ ξένε Κνώσσιε; ΚΛΕΙ. Καὶ πάνυ γε. ΑΘΗ. Νῦν οὖν πότερα λέγομεν τὸν τῶν λοιπῶν ἥττω, κακὸν, ἢ καὶ τὸν τῶν ἡδονῶν μᾶλλον; ΚΛΕΙ. Ἔμοιγε δοκεῖ, τὸν τῶν ἡδονῶν. καὶ πάντες που μᾶλλον λέγομεν τὸν ὑπὸ τῶν ἡδονῶν κρατούμενον, τοῦτον τὸν ἐπονειδίστως ἥττονα ἑαυτοῦ, πρότερον ἢ τὸν ὑπὸ τῶν λυπῶν. ΑΘΗ. Ὁ Διὸς οὖν δὴ καὶ ὁ Πυθικὸς νομο-

θέτης οὐ δή που χωλὴν τὴν ἀνδρείαν νενομοθετήκατον, πρὸς τὰ ἀριστερὰ μόνον δυναμένην ἀντιβαίνειν, πρὸς δὲ τὰ δεξιὰ καὶ κομψὰ καὶ θωπευτικὰ ἀδυνατοῦσαν; ἢ πρὸς ἀμφότερα; ΚΛΕΙ. Πρὸς ἀμφότερα ἔγωγε ἀξιῶ. ΑΘΗ. Λέγωμεν τοίνυν πάλιν ἐπιτηδεύματα ποῖα ἔσθ' ὑμῖν ἀμφοτέραις ταῖς πόλεσιν, ἃ γεύοντα τῶν ἡδονῶν, καὶ οὐ φεύγοντα αὐτάς, καθάπερ τὰς λύπας οὐκ ἔφευγεν, ἀλλ' ἄγοντα εἰς μέσας, ἠνάγκαζε καὶ ἔπειθε τιμαῖς ὥστε κρατεῖν αὐτῶν. ποῦ δὴ τοῦτ' ἐστὶ ταὐτὸν περὶ τὰς ἡδονὰς συντεταγμένον ἐν τοῖς νόμοις, λεγέσθω· τί τοῦτ' ἐστὶν ὃ καὶ ἀπεργάζεται ὑμῖν ὁμοίως πρός τε ἀλγηδόνας καὶ πρὸς ἡδονὰς τοὺς αὐτοὺς ἀνδρείους, νικῶντάς τε ἃ δεῖ νικᾶν, καὶ οὐδαμῶς ἥττους πολεμίων τῶν ἐγγύτατα ἑαυτῶν καὶ χαλεπωτάτων. ΜΕΓ. Οὕτω μὲν τοίνυν, ὦ ξένε, καθάπερ πρὸς τὰς ἀλγηδόνας εἶχον νόμους ἀντιτεταγμένους πολλοὺς εἰπεῖν, οὐκ ἂν ἴσως εὐποροίην κατὰ μεγάλα μέρη καὶ διαφανῆ λέγων περὶ τῶν ἡδονῶν· κατὰ δὲ σμικρά, ἴσως εὐποροίην ἄν. ΚΛΕΙ. Οὐ μὴν οὐδ' ἂν αὐτὸς ἔγωγε ἐν τοῖς κατὰ Κρήτην νόμοις ἔχοιμι ἐμφανὲς ὁμοίως ποιεῖν τὸ τοιοῦτον. ΑΘΗΝ. Ὦ ἄριστοι ξένων, καὶ οὐδέν γε θαυμαστόν: ἀλλ' ἂν ἄρα τὶς ἡμᾶς περὶ τοὺς ἑκάστων οἴκοι νόμους ψέξῃ τὶ, βουλόμενος ἰδεῖν τό, τε ἀληθὲς ἅμα καὶ τὸ βέλτιστον, μὴ χαλεπῶς ἀλλὰ πρᾴως ἀποδεχώμεθα ἀλλήλων. ΚΛΕΙ. Ὀρθῶς, ὦ ξένε Ἀθηναῖε, εἴρηκας· καὶ πειστέον. ΑΘΗ. Οὐ γὰρ ἄν, ὦ Κλεινία, τηλικοῖςδε ἀνδράσι πρέποι τὸ τοιοῦτον. ΚΛΕΙ. Οὐ γὰρ οὖν. ΑΘΗΝ. Εἰ μὲν τοίνυν ὀρ-

θῶς, ἢ μή, τὶς ἐπιτιμᾷ τῇ τε Λακωνικῇ καὶ τῇ Κρητικῇ πολιτείᾳ, ὁ λόγος ἂν ἕτερος εἴη· τὰ γοῦν λεγόμενα πρὸς τῶν πολλῶν ἴσως ἐγὼ μᾶλλον ἔχοιμ᾽ ἂν ὑμῶν ἀμφοτέρων λέγειν. ὑμῖν μὲν γάρ, εἴπερ καὶ μετρίως κατεσκεύασται τὰ τῶν νόμων, εἷς τῶν καλλίστων ἂν εἴη νόμων, μὴ ζητεῖν τῶν νέων μηδένα ἐᾷν ποῖα καλῶς αὐτῶν ἢ μὴ καλῶς ἔχει· μιᾷ δὲ φωνῇ καὶ ἐξ ἑνὸς στόματος πάντας συμφωνεῖν, ὡς πάντα καλῶς κεῖνται, θέντων θεῶν· καὶ ἐάν τις ἄλλως λέγῃ, μὴ ἀνέχεσθαι τοπαράπαν ἀκούοντας. γέρων δὲ εἴτις τι ξυννοεῖ τῶν παρ᾽ ἡμῖν, πρὸς ἄρχοντά τε καὶ ἡλικιώτην, μηδενὸς ἐναντίον νέου ποιεῖσθαι τοὺς τοιούτους λόγους. ΚΛΕΙ. Ὀρθότατά γε, ὦ ξένε, λέγεις· καί, καθάπερ μάντις, ἀπὼν τῆς τότε διανοίας τοῦ τιθέντος αὐτὰ νῦν ἐπιεικῶς μοι δοκεῖς ἐστοχάσθαι, καὶ σφόδρα ἀληθῆ λέγειν. ΑΘΗΝ. Οὐκοῦν ἡμῖν τανῦν ἐρημία μὲν νέων, αὐτοὶ δ᾽ ἕνεκα γήρως ἀφείμεθ᾽ ὑπὸ τοῦ νομοθέτου, διαλεγόμενοι περὶ αὐτῶν τούτων μόνοι πρὸς μόνους, μηδὲν ἂν πλημμελεῖν. ΚΛΕΙ. Ἔστι ταῦτα οὕτως· εἰς ἃ καὶ μηδέν γε ἀνῇς ἐπιτιμῶν τοῖς νόμοις ἡμῶν. οὐ γὰρ τόγε γνῶναί τι τῶν μὴ καλῶν, ἄτιμον, ἀλλὰ ἴασιν ἐξ αὐτοῦ συμβαίνει γίγνεσθαι τῷ μὴ φθόνῳ τὰ λεγόμενα ἀλλ᾽ εὐνοίᾳ δεχομένῳ. ΑΘΗΝ. Καλῶς. οὐ μήν γε ἐπιτιμῶν ἐρῶ τοῖς νόμοις πω πρὶν βεβαίως εἰς δύναμιν διασκέψασθαι, μᾶλλον δὲ ἀπορῶν. ὑμῖν γὰρ ὁ νομοθέτης μόνοις Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, ὧν ἡμεῖς πυνθανόμεθα, τῶν μεγίστων ἡδονῶν καὶ παιδιῶν ἐπέταξεν ἀπέχεσθαι, καὶ μὴ γεύεσθαι· τὸ δὲ τῶν λυ-

πῶν καὶ φόβων (ὅπερ ἄρτι διεληλύθαμεν) ἡγήσατο εἴτις ἐκ παίδων φευξεῖται διὰ τέλους, ὁπόταν εἰς ἀναγκαίους ἔλθῃ πόνους καὶ φόβους καὶ λύπας, φευξεῖσθαι τοὺς ἐν ἐκείνοις γεγυμνασμένους, καὶ δουλεύσειν αὐτοῖς. ταὐτὸν δὴ τοῦτ', οἶμαι, καὶ πρὸς τὰς ἡδονὰς ἔδει διανοεῖσθαι τὸν αὐτὸν νομοθέτην, λέγοντα αὐτὸν πρὸς ἑαυτὸν, ὡς ἡμῖν ἐκ νέων εἰ ἄπειροι τῶν μεγίστων ἡδονῶν οἱ πολῖται γενήσονται, καὶ ἀμελέτητοι γιγνόμενοι ἐν ταῖς ἡδοναῖς καρτερεῖν καὶ μηδὲν τῶν αἰσχρῶν ἀναγκάζεσθαι ποιεῖν, ἕνεκα τῆς γλυκυθυμίας τῆς πρὸς τὰς ἡδονὰς, ταὐτὸν πείσονται τοῖς ἡττωμένοις τῶν φόβων· δουλεύσουσί τε τρόπον ἕτερον καὶ ἔτ' αἴσχίω τοῖς γε δυναμένοις καρτερεῖν ἐν ταῖς ἡδοναῖς, καὶ τοῖς κεκτημένοις τὰ περὶ τὰς ἡδονὰς ἀνθρώποις, ἐνίοτε παντάπασι κακοῖς· καὶ τὴν ψυχὴν, τῇ μὲν, δούλην, τῇ δὲ, ἐλευθέραν ἕξουσι· καὶ οὐκ ἄξιοι ἁπλῶς ἀνδρεῖοι καὶ ἐλεύθεροι ἔσονται προσαγορεύεσθαι. σκοπεῖτε οὖν εἴ τι τῶν νῦν λεγομένων ὑμῖν κατὰ τρόπον δοκεῖ λέγεσθαι. *ΚΛΕΙ.* Δοκεῖ μὲν ἡμῖν γέ πως, λεγομένου τοῦ λόγου· περὶ δὲ τηλικούτων εὐθὺς πεπιστευκέναι ῥᾳδίως, μὴ νέων τε εἴη μᾶλλον καὶ ἀνοήτων. *ΑΘΗΝ.* Ἀλλ' εἰ τὸ μετὰ ταῦτα, διεξίοιμεν ὧν προὐθέμεθα, ὦ Κλεινία τε καὶ Λακεδαιμόνιε ξένε (μετ' ἀνδρείαν γὰρ δὴ σωφροσύνης πέρι λέγωμεν) τί διαφέρον ἐν ταύταις ταῖς πολιτείαις, ἢ ταῖς τῶν εἰκῇ πολιτευομένων ἀνευρήσομεν, ὥσπερ τὰ περὶ τὸν πόλεμον νῦν δή. *ΜΕΓ.* Σχεδὸν οὐ ῥᾴδιον. *ΚΛΕΙ.* Ἀλλ' ἔοικε γὰρ τά τε ξυσσίτια καὶ τὰ γυμνάσια καλῶς εὑρῆσθαι πρὸς ἀμφο-

τέρας. *ΑΘΗΝ.* Ἔοικε δῆτα, ὦ ξένοι, χαλεπὸν εἶναι τὸ περὶ τὰς πολιτείας ἀναμφισβητήτως ὁμοίως ἔργῳ καὶ λόγῳ γίγνεσθαι. κινδυνεύει γάρ, καθάπερ ἐν τοῖς σώμασιν, οὐ δυνατὸν εἶναι προστάξαι τι πρὸς ἓν σῶμα ἓν ἐπιτήδευμα, ἐν ᾧ οὐκ ἂν φανείη ταὐτὸν τοῦτο τὰ μὲν βλάπτον ἡμῶν τὰ σώματα, τὰ δὲ καὶ ὠφελοῦν. ἐπεὶ καὶ τὰ γυμνάσια ταῦτα καὶ τὰ ξυσσίτια πολλὰ μὲν ἄλλα νῦν ὠφελεῖ τὰς πόλεις, πρὸς δὲ τὰς στάσεις χαλεπά· δηλοῦσι δὲ Μιλησίων καὶ Βοιωτῶν καὶ Θουρίων παῖδες. καὶ δὴ καὶ παλαιὸν νόμιμον δοκεῖ τοῦτο τὸ ἐπιτήδευμα καὶ κατὰ φύσιν, τὰς περὶ τὰ ἀφροδίσια ἡδονὰς οὐ μόνον ἀνθρώπων ἀλλὰ καὶ θηρίων διεφθαρκέναι. καὶ τούτων τὰς ὑμετέρας πόλεις πρώτας ἄν τις αἰτιῷτο, καὶ ὅσαι τῶν ἄλλων μάλιστα ἅπτονται τῶν γυμνασίων. καὶ εἴτε παίζοντα εἴτε σπουδάζοντα ἐννοεῖν δεῖ τὰ τοιαῦτα, ἐννοητέον ὅτι τῇ θηλείᾳ καὶ τῇ τῶν ἀῤῥένων φύσει εἰς κοινωνίαν ἰούσῃ τῆς γεννήσεως, ἡ περὶ ταῦτα ἡδονὴ κατὰ φύσιν ἀποδεδόσθαι δοκεῖ· ἀῤῥένων δὲ πρὸς ἄῤῥενας, ἢ θηλειῶν πρὸς θηλείας, παρὰ φύσιν· καὶ τῶν πρώτων τὸ τόλμημα εἶναι δι' ἀκράτειαν ἡδονῆς. πάντες δὲ δὴ Κρητῶν τὸν περὶ τὸν Γανυμήδη μῦθον κατηγοροῦμεν, ὡς λογοποιησάντων τούτων· ἐπειδὴ παρὰ Διὸς αὐτοῖς οἱ νόμοι πεπιστευμένοι ἦσαν γεγονέναι, τοῦτον τὸν μῦθον προστεθεικέναι κατὰ τοῦ Διός, ἵνα ἑπόμενοι δὴ τῷ θεῷ καρπῶνται καὶ ταύτην τὴν ἡδονήν. τὸ μὲν οὖν τοῦ μύθου χαιρέτω. νόμων δὲ πέρι διασκοπουμένων ἀνθρώπων, ὀλίγου πᾶσά ἐστιν ἡ σκέψις περί τε τὰς

ἡδονὰς καὶ τὰς λύπας, ἔν τε πόλεσι καὶ ἐν ἰδίοις ἔθεσι. δύο γὰρ αὗται πηγαὶ μεθεῖνται φύσει ῥεῖν· ὧν ὁ μὲν ἀρυττόμενος ὅθεν τε δεῖ καὶ ὁπότε καὶ ὁπόσον, εὐδαιμονεῖ, καὶ πόλις ὁμοίως καὶ ἰδιώτης, καὶ ζῶον ἅπαν· ὁ δ' ἀνεπιστημόνως ἅμα καὶ ἐκτὸς τῶν καιρῶν, τἀναντία ἂν ἐκείνῳ ζῴη. ΜΕΓ. Λέγεται μὲν ταῦτα, ὦ ξένε, καλῶς πως· οὐ μὴν ἀλλ' ἀφασία γ' ἡμᾶς λαμβάνει τί ποτε χρὴ λέγειν πρὸς ταῦτα. ὅμως δ' ἔμοιγε ὀρθῶς δοκεῖ τὸ τὰς ἡδονὰς φεύγειν διακελεύεσθαι τόν γε ἐν Λακεδαίμονι νομοθέτην. περὶ δὲ τῶν ἐν Κνωσσῷ νόμων ὅδε, ἂν ἐθελήσῃ, βοηθήσει. τὰ δ' ἐν Σπάρτῃ κάλλιστ' ἀνθρώπων δοκεῖ μοι κεῖσθαι τὰ περὶ τὰς ἡδονάς. οὗ γὰρ μάλιστ' ἄνθρωποι καὶ μεγίσταις προσπίπτουσιν ἡδοναῖς καὶ ὕβρεσι καὶ ἀνοίᾳ πάσῃ, τοῦτ' ἐξέβαλεν ὁ νόμος ἡμῶν ἐκ τῆς χώρας ξυμπάσης· καὶ οὔτ' ἂν ἐπ' ἀγρῶν ἴδοις, οὔτ' ἐν ἄστεσιν ὅσων Σπαρτιάταις μέλει, συμπόσια· οὐδ' ὁπόσα τούτοις ξυνεπόμενα πάσας ἡδονὰς κινεῖ κατὰ δύναμιν. οὐδ' ἔστιν ὅστις ἂν ἁπάντων κωμάζοντι τινὶ μετὰ μέθης, οὐκ ἂν τὴν μεγίστην δίκην εὐθὺς ἐπιθείη· καὶ οὔτ' ἂν Διονύσια πρόφασιν ἔχοντ' αὐτὸν λύσαιτο, ὥσπερ ἐν ἁμάξαις εἶδον ποτὲ παρ' ὑμῖν ἐγώ. καὶ ἐν Τάραντι δὲ παρὰ τοῖς ἡμετέροις ἀποίκοις πᾶσαν ἐθεασάμην τὴν πόλιν περὶ τὰ Διονύσια μεθύουσαν· παρ' ἡμῖν δ' οὐκ ἔστ' οὐδὲν τοιοῦτον. ΑΘΗΝ. Ὦ Λακεδαιμόνιε ξένε, ἐπαινετὰ μὲν πάντ' ἐστὶ τὰ τοιαῦτα, ὅπου τινὲς ἔνεισι καρτερήσεις· ὅπου δ' ἀνεῖνται, βλακικώτερα. ταχὺ γὰρ σοῦ λάβοιτ' ἄν τις τῶν παρ' ἡμῖν ἀμυνόμενος, δεικνὺς τὴν τῶν

γυναικῶν παῤ ὑμῖν ἄνεσιν. ἅπασι δὴ τοῖς τοιούτοις, καὶ ἐν Τάραντι, καὶ παῤ ἡμῖν, καὶ παῤ ὑμῖν δὲ, μία ἀπόκρισις ἀπολύεσθαι δοκεῖ τοῦ μὴ κακῶς ἔχειν, ἀλλ' ὀρθῶς. πᾶς γὰρ ἀποκρινόμενος ἐρεῖ θαυμάζοντι ξένῳ, τὴν παῤ αὐτοῖς ἀλήθειαν ὁρῶντι, Μὴ θαύμαζε, ὦ ξένε· νόμος ἔσθ' ἡμῖν οὗτος, ἴσως δ' ὑμῖν περὶ αὐτῶν τούτων ἕτερος. ἡμῖν δ' ἐστὶ νῦν, ὦ φίλοι ἄνδρες, οὐ περὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἄλλων ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ τῶν νομοθετῶν αὐτῶν κακίας τε καὶ ἀρετῆς. ἔτι γὰρ οὖν εἴπωμεν πλείω περὶ ἁπάσης μέθης. οὐ γὰρ σμικρόν ἐστι τὸ ἐπιτήδευμα, οὐδὲ φαύλου διαγνῶναι νομοθέτου. λέγω δ' οὐκ οἴνου πέρι πόσεως τοπαράπαν, ἢ μή· μέθης δὲ αὐτῆς πέρι, πότερον, ὥσπερ Σκύθαι χρῶνται καὶ Πέρσαι, χρηστέον, καὶ ἔτι Καρχηδόνιοι, καὶ Κελτοὶ καὶ Ἴβηρες καὶ Θρᾶκες, πολεμικὰ ὄντα ταῦτα γένη, ἢ καθάπερ ὑμεῖς. ὑμεῖς μὲν γὰρ, ὅπερ λέγεις, τοπαράπαν ἀπέχεσθε· Σκύθαι δὲ καὶ Θρᾶκες ἀκράτῳ παντάπασι χρώμενοι, γυναῖκές τε καὶ αὐτοὶ, καὶ κατὰ τῶν ἱματίων καταχεόμενοι, καλὸν καὶ εὔδαιμον ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύειν νενομίκασι. Πέρσαι δὲ σφόδρα μὲν χρῶνται καὶ ταῖς ἄλλαις τρυφαῖς, ἃς ὑμεῖς ἀποβάλλετε, ἐν τάξει δὲ μᾶλλον τούτων, ὦ λῷστε. ΜΕΓ. Διώκομεν δέ γε ἡμεῖς πάντας τούτους ὅταν ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας λάβωμεν. ΑΘΗΝ. Ὦ ἄριστε, μὴ λέγε ταῦτα. πολλαὶ γὰρ δὴ φυγαὶ καὶ διώξεις ἀτέκμαρτοι γεγόνασί τε καὶ ἔσονται. διὸ φανερὸν ὅρον τοῦτον οὐκ ἄν ποτε λέγοιμεν, ἀλλ' ἀμφισβητήσιμον περὶ καλῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ μὴ, νίκην τε καὶ ἧτταν λέγοντες

μάχης. ἐπειδὴ γὰρ αἱ μείζους τὰς ἐλάττους πόλεις νικῶσι μαχόμεναι καὶ καταδουλοῦνται, Συρακούσιοι μὲν, Λοκροὺς, οἳ δὴ δοκοῦσιν εὐνομώτατοι τῶν περὶ ἐκεῖνον τὸν τόπον γεγονέναι· Κείους δὲ, Ἀθηναῖοι· μυρία δ᾽ ἄλλα τοιαῦτ᾽ ἂν εὕροιμεν. ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ ἑκάστου ἐπιτηδεύματος πειρώμεθα λέγοντες πείθειν ἡμᾶς αὐτούς· νίκας δὲ καὶ ἥττας ἐκτὸς λόγου τανῦν θῶμεν. λέγωμεν δ᾽ ὡς τὸ μὲν τοιόνδε, ἔτι καλόν· τὸ δὲ τοιόνδε, οὐ καλόν. πρῶτον δ᾽ ἀκούσατέ τι μου περὶ αὐτῶν τούτων, ὡς δεῖ τό, τε χρηστὸν καὶ τὸ μὴ, σκοπεῖν. ΜΕΓ. Πῶς οὖν δὴ λέγεις; ΑΘΗΝ. Δοκοῦσί μοι πάντες οἱ λόγῳ τὶ λαβόντες ἐπιτήδευμα, καὶ προθέμενοι ψέγειν αὐτὸ ἢ ἐπαινεῖν εὐθὺς ῥηθὲν, οὐδαμῶς δρᾷν κατὰ τρόπον· ἀλλὰ ταὐτὸν ποιεῖν. οἷον εἴ δή τις ἐπαινέσαντος τινὸς πυροὺς, βρῶμα ὡς ἀγαθὸν, εὐθὺς ψέγοι, μὴ διαπυθόμενος αὐτοῦ μήτε μὲν ἐργασίαν, μήτε τὴν προσφορὰν, ὄντινα τρόπον, καὶ οἷς τισι καὶ μεθ᾽ ὧν, καὶ ὅπως ἔχοντα καὶ ὅπως ἔχουσι προσφέρειν δεῖ. νῦν δὴ ταὐτὸν δοκοῦμεν ἡμεῖς ἐν τοῖς λόγοις ποιεῖν. περὶ μέθης γὰρ ἀκούσαντες τοσοῦτον μόνον, εὐθὺς οἱ μὲν ψέγειν αὐτὸ, οἱ δ᾽ ἐπαινεῖν, καὶ μάλα ἀτόπως. μάρτυσι γὰρ καὶ ἐπαινέταις χρώμενοι ἐπαινοῦμεν ἑκάτεροι· καὶ οἱ μὲν, ὅτι πολλοὺς παρεχόμεθα, ἀξιοῦμεν τὶ λέγειν καίριον· οἱ δὲ, ὅτι τοὺς μὴ χρωμένους αὐτῷ ὁρῶμεν νικῶντας μαχομένους. ἀμφισβητεῖται δ᾽ αὖ καὶ τοῦθ᾽ ἡμῖν. εἰ μὲν δὴ καὶ περὶ ἑκάστων οὕτω καὶ τῶν ἄλλων νομίμων διέξιμεν, οὐκ ἂν ἔμοιγε κατὰ νοῦν εἴη. τρόπον δὲ ἄλ-

λον ὃν ἐμοὶ φαίνεται δεῖν ἐθέλω λέγειν περὶ αὐτοῦ τούτου τῆς μέθης, πειρώμενος ἂν ἄρα δύνωμαι τὴν περὶ ἁπάντων τῶν τοιούτων ὀρθὴν μέθοδον ἡμῖν δηλοῦν· ἐπειδὴ καὶ μυρία ἐπὶ μυρίοις ἔθνη περὶ αὐτῶν ἀμφισβητοῦντα ἡμῖν πόλεσι δυοῖν τῷ λόγῳ διαμάχοιτ᾽ ἄν. ΜΕΓ. Καὶ μὴν εἴ τινα ἔχομεν ὀρθὴν σκέψιν τῶν τοιούτων, οὐκ ἀποκνητέον ἀκούειν. ΑΘΗΝ. Σκεψώμεθα δή πη τῇδε. φέρε, εἴ τις αἰγῶν τροφὴν, καὶ τὸ ζῶον αὐτὸ, κτῆμα ὡς ἔστι καλὸν ἐπαινοῖ, ἄλλος δέ τις ἑωρακὼς αἶγας χωρὶς νεμομένας αἰπόλου ἐν ἐργασίμοις χωρίοις, δρώσας κακὰ, διαψέγοι· καὶ πᾶν θρέμμα ἄναρχον ἢ μετὰ κακῶν ἀρχόντων ἰδὼν, οὕτω μέμφοιτο, τὸν τοῦ τοιούτου ψόγον ἡγώμεθα ὑγιὲς ἄν ποτε ψέξαι καὶ ὁτιοῦν; ΜΕΓ. Καὶ πῶς; ΑΘΗΝ. Χρηστὸς δὲ ἄρχων ἐσθ᾽ ἡμῖν ἐν πλοίοις, πότερον ἐὰν τὴν ναυτικὴν ἔχῃ τὴν ἐπιστήμην μόνον, ἄντ᾽ οὖν ναυτιᾷ, ἄν τε μή; ἢ πῶς ἂν λέγοιμεν; ΜΕΓ. Οὐδαμῶς, ἄν γε πρὸς τῇ τέχνῃ ἔχῃ καὶ τοῦτο τὸ πάθος ὃ λέγεις. ΑΘΗΝ. Τί δ᾽ ἄρχων στρατοπέδων; ἆρ᾽ ἐὰν τὴν πολεμικὴν ἔχῃ ἐπιστήμην, ἱκανὸς ἄρχειν, κἂν δειλὸς ὢν ἐν τοῖς δεινοῖς ὑπὸ μέθης τοῦ φόβου ναυτιᾷ; ΜΕΓ. Καὶ πῶς; ΑΘΗ. Ἂν δὲ αὖ μήτ᾽ ἔχῃ τὴν τέχνην, δειλός τ᾽ ᾖ; ΜΕΓ. Παντάπασι τινὰ πονηρὸν λέγεις, καὶ οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἄρχοντα, ἀλλά τινων σφόδρα γυναικῶν. ΑΘΗΝ. Τί δ᾽ ἐπαινέτην ἢ ψέκτην κοινωνίας ἡστινοσοῦν, ᾗ πέφυκέ τε ἄρχων εἶναι, μετ᾽ ἐκείνου τε ὠφέλιμός ἐστιν· ὁ δὲ μήθ᾽ ἑωρακὼς εἴη ποτ᾽ ὀρθῶς αὐτὴν αὑτῇ κοινωνοῦσαν μετ᾽ ἄρχοντος, ἀεὶ δὲ

ἄναρχον, ἢ μετὰ κακῶν ἀρχόντων ξυνοῦσαν, οἰώμεθ᾽ ἄν ποτε τοὺς τοιούτους θεωροὺς τῶν τοιούτων κοινωνιῶν χρηστόν τι ψέξειν ἢ ἐπαινέσεσθαι; ΜΕΓ. Πῶς δ᾽ ἄν; μηδέποτέ γε ἰδόντας μηδὲ ξυγγενομένους ὀρθῶς γενομένῳ μηδενὶ τῶν τοιούτων κοινωνημάτων; ΑΘΗΝ. Ἔχε δή· τῶν πολλῶν κοινωνιῶν ξυμπότας καὶ ξυμπόσια θεῖμεν ἄν μίαν τινὰ ξυνουσίαν εἶναι; ΜΕΓ. Καὶ σφόδρα γε. ΑΘΗΝ. Ταύτην οὖν μῶν ὀρθῶς γιγνομένην ἤδη τὶς ποτὲ ἐθεάσατο; καὶ σφῷν μὲν ἀποκρίνασθαι ῥάδιον, ὡς οὐδεπώποτε τοπαράπαν (οὐ γὰρ ἐπιχώριον ὑμῖν τοῦτο, οὐδὲ νόμιμον) ἐγὼ δ᾽ ἐντετύχηκά τε πολλαῖς καὶ πολλαχοῦ· καὶ προσέτι πάσας, ὡς ἔπος εἰπεῖν, διηρώτηκα. καὶ σχεδὸν ὅλην μὲν οὐδεμίαν ὀρθῶς γιγνομένην ἑώρακα οὐδ᾽ ἀκήκοα· μόρια δέ που σμικρὰ καὶ ὀλίγα, τὰ πολλὰ δὲ, ξύμπανθ᾽, ὡς εἰπεῖν, διημαρτημένα. ΚΛΕΙ. Πῶς δὲ ταῦτα, ὦ ξένε, λέγεις; εἰπὲ ἔτι σαφέστερον. ἡμεῖς μὲν γὰρ, ὅπερ εἶπες, ἀπειρίᾳ τῶν τοιούτων, οὐδ᾽ ἐντυγχάνοντες ἂν ἴσως, εὐθύς γε γνοῖμεν τό, τε ὀρθὸν καὶ μὴ, γιγνόμενον ἐν αὐτοῖς. ΑΘΗΝ. Εἰκὸς λέγεις· ἀλλ᾽ ἐμοῦ φράζοντος, πειρῶ μανθάνειν. τὸ μὲν γὰρ ἐν πάσαις τε ξυνόδοις καὶ κοινωνίαις πράξεων ὡντινωνοῦν, ὡς ὀρθὸν πανταχοῦ ἑκάστοις ἄρχοντα εἶναι μανθάνεις; ΚΛΕΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘΗΝ. Καὶ μὴν ἐλέγομεν νῦν δὴ, μαχομένων ὡς ἀνδρεῖον δεῖ τὸν ἄρχοντα εἶναι. ΚΛΕΙ. Πῶς δ᾽ οὔ; ΑΘΗΝ. Ὁ μὴν ἀνδρεῖος τοῦ δειλοῦ ὑπὸ φόβων ἧττον τεθορύβηται. ΚΛΕΙ. Καὶ τοῦτο οὕτως. ΑΘΗΝ. Εἰ δ᾽ ἦν τὶς μηχανὴ

μηδὲν τοπαράπαν δεδιότα μηδὲ θορυβούμενον ἐπιστῆσαι στρατοπέδῳ στρατηγὸν, ἆρ᾽ οὐ τοῦτ᾽ ἂν παντὶ τρόπῳ ἐπράττομεν; ΚΛΕΙ. Σφόδρα μὲν οὖν. ΑΘΗ. Νῦν δέ γε οὐ στρατοπέδου πέρι λέγομεν ἄρξοντος ἐν ἀνδρῶν ὁμιλίαις ἐχθρῶν ἐχθροῖς μετὰ πολέμου; φίλων δ᾽ ἐν εἰρήνῃ πρὸς φίλους κοινωνησόντων φιλοφροσύνης. ΚΛΕΙ. Ὀρθῶς. ΑΘΗΝ. Ἔστι δέ γε ἡ τοιαύτη συνουσία, εἴπερ ἔσται μετὰ μέθης, οὐκ ἀθόρυβος· ἢ γάρ; ΚΛΕΙ. Πῶς γάρ; ἀλλ᾽ οἶμαι πᾶν τοὐναντίον. ΑΘΗ. Οὐκοῦν πρῶτον μὲν καὶ τούτοις ἄρχοντος δεῖ; ΚΛΕΙ. Τί μήν; ὡς οὐδενί γε πράγματι. ΑΘΗΝ. Πότερον οὖν ἀθόρυβον, εἰ δυνατὸν εἴη, τὸν τοιοῦτον ἄρχοντα ἐκπορίζεσθαι δεῖ; ΚΛΕΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘΗΝ. Καὶ μὴν περί γε συνουσίας, ὡς ἔοικεν, αὐτὸν φρόνιμον εἶναι δεῖ. γίγνεται γὰρ φύλαξ τῆς τε ὑπαρχούσης φιλίας αὐτοῖς, καὶ ἔτι πλείονος ἐπιμελητὴς ὅπως ἔσται διὰ τὴν τότε ξυνουσίαν. ΚΛΕΙ. Ἀληθέστατα. ΑΘΗΝ. Οὐκοῦν νήφοντά τε καὶ σοφὸν ἄρχοντα μεθυόντων δεῖ καθιστάναι, καὶ μὴ τοὐναντίον. μεθυόντων γὰρ μεθύων καὶ νέος ἄρχων, μὴ σοφὸς, εἰ μὴ κακὸν ἀπεργάσαιτό τι μέγα, πολλῇ χρῷτ᾽ ἂν ἀγαθῇ τύχῃ. ΚΛ. Παμπόλλη μὲν οὖν. ΑΘΗΝ. Οὐκοῦν εἰ μὲν γιγνομένων ὡς δυνατὸν ὀρθότατα τούτων ἐν ταῖς πόλεσι τῶν ξυνουσιῶν μέμφοιτό τις, ἐπικαλῶν αὐτῷ τῷ πράγματι, τάχ᾽ ἂν ὀρθῶς ἴσως ἂν μέμφοιτο. εἰ δὲ ἁμαρτανόμενον ὡς οἷόν τε μάλιστα ἐπιτήδευμα τὶς ὁρῶν λοιδορεῖ, πρῶτον μὲν δῆλον ὡς ἀγνοεῖ τοῦτ᾽ αὐτὸ γιγνόμενον οὐκ ὀρθῶς, εἶθ᾽ ὅτι πᾶν τούτῳ τῷ τρόπῳ φα-

νεῖται πονηρὸν, δεσπότου τε καὶ ἄρχοντος νήφοντος χωρὶς πραττόμενον. ἢ οὐ ξυννοεῖς τοῦθ', ὅτι μεθύων κυβερνήτης, καὶ πᾶς παντὸς ἄρχων, ἀνατρέπει πάντα, εἴτε πλοῖα εἴτε ἅρματα, εἴτε στρατόπεδον, εἴθ' ἅ, τι ποτ' εἴη τὸ κυβερνώμενον ὑπ' αὐτοῦ; *ΚΛΕΙ.* Παντάπασι τοῦτό γε ἀληθὲς εἴρηκας, ὦ ξένε· τὸ ἐπὶ τῷδε δ' ἡμῖν λέγε, τί ποτ', ἂν γίγνηται τοῦτο ὀρθὸν τὸ περὶ τὰς πόσεις νόμιμον, ἀγαθὸν ἂν δράσειεν ἡμᾶς. οἷον ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, εἰ στράτευμα ὀρθῆς ἡγεμονίας τυγχάνοι, νίκη πολέμου τοῖς ἑπομένοις ἂν γίγνοιτο, οὐ σμικρὸν ἀγαθόν· καὶ τἆλλ' οὕτω· συμποσίου δὲ ὀρθῶς παιδαγωγηθέντας, τί μέγα ἰδιώταις ἢ τῇ πόλει γίγνοιτ' ἄν; *ΑΘΗΝ.* Τί δὲ, παιδὸς ἑνὸς ἢ καὶ χοροῦ παιδαγωγηθέντος κατὰ τρόπον ἑνὸς, τί μέγα τῇ πόλει φαῖμεν ἂν γίγνεσθαι; ἢ τοῦτο οὕτως ἐρωτηθέντες εἴποιμεν ἂν, ὡς ἑνὸς μὲν βραχύ τι πόλει γίγνοιτ' ἂν ὄφελος· εἰ δ' ὅλως ἐρωτᾷς παιδείαν τῶν παιδευθέντων, τί μέγα τὴν πόλιν ὀνίνησιν, οὐ χαλεπὸν εἰπεῖν ὅτι παιδευθέντες μὲν εὖ, γίγνοιντ' ἂν ἄνδρες ἀγαθοί· γενόμενοι δὲ τοιοῦτοι, τά τ' ἄλλα πράττοιεν καλῶς, ἔτι δὲ κἂν νικῷεν τοὺς πολεμίους μαχόμενοι. παιδεία μὲν οὖν φέρει καὶ νίκην, νίκη δ' ἐνίοτε ἀπαιδευσίαν. πολλοὶ γὰρ, ὑβριστότεροι διὰ πολέμων νίκας γενόμενοι, μυρίων ἄλλων κακῶν δι' ὕβριν ἐνεπλήσθησαν. καὶ παιδεία μὲν οὐδεπώποτε γέγονε Καδμεία, νῖκαι δὲ ἀνθρώποις πολλαὶ δὴ τοιαῦται γεγόνασί τε καὶ ἔσονται. *ΚΛΕΙ.* Δοκεῖς ἡμῖν, ὦ φίλε, τὴν ἐν τοῖς οἴνοις κοινὴν διατριβὴν ὡς εἰς

παιδείας μεγάλην μοῖραν τείνουσαν λέγειν, ἂν ὀρθῶς γίγνηται. ΑΘΗ. Τί μήν; ΚΛΕΙ. Ἔχοις ἂν τῷ μετὰ τοῦτ' εἰπεῖν; ὡς ἔστι τὸ νῦν εἰρημένον ἀληθές; ΑΘΗΝ. τὸ μὲν ἀληθὲς, ὦ ξένε, διϊσχυρίζεσθαι ταῦτα οὕτως ἔχειν, πολλῶν ἀμφισβητούντων, θεοῦ· εἰ δ' ὅπῃ ἐμοὶ φαίνεται δεῖ λέγειν, οὐδεὶς φθόνος, ἐπείπερ ὡρμήκαμέν γε τοὺς λόγους περὶ νόμων καὶ πολιτείας ποιεῖσθαι τανῦν. ΚΛΕΙ. Τοῦτ' αὐτὸ δὴ πειρώμεθα τὸ σοὶ δοκοῦν περὶ τῶν νῦν ἀμφισβητουμένων καταμαθεῖν. ΑΘΗ. Ἀλλὰ χρὴ ποιεῖν οὕτως· ὑμᾶς τε ἐπὶ τὸ μαθεῖν, καὶ ἐμὲ ἐπὶ τὸ δηλῶσαι πειρώμενον ἁμωσγέπως ξυντεῖναι τὸν λόγον. πρῶτον δὲ μου ἀκούσατε τὸ τοιόνδε· τὴν πόλιν ἅπαντες ἡμῶν Ἕλληνες ὑπολαμβάνουσιν ὡς φιλολόγος τέ ἐστι, καὶ πολυλόγος· Λακεδαίμονα δὲ καὶ Κρήτην, τὴν μὲν, βραχυλόγον, τὴν δὲ, πολύνοιαν μᾶλλον ἢ πολυλογίαν ἀσκοῦσαν. σκοπῶ δὴ μὴ δόξαν ὑμῖν παράσχωμαι περὶ σμικροῦ πολλὰ λέγειν, μέθης πέρι, σμικροῦ πράγματος, παμμήκη λόγον ἀνακαθαιρόμενος. τὸ δὲ ἡ κατὰ φύσιν αὐτοῦ διόρθωσις οὐκ ἂν δύναιτο ἄνευ μουσικῆς ὀρθότητος ποτὲ σαφὲς οὐδ' ἱκανὸν ἐν τοῖς λόγοις ἀπολαβεῖν· μουσικὴ δὲ ἄνευ παιδείας τῆς πάσης οὐκ ἂν αὖ ποτὲ δύναιτο. ταῦτα δὲ παμπόλλων ἐστὶ λόγων. ὁρᾶτε οὖν τί ποιῶμεν, εἰ ταῦτα μὲν ἐάσαιμεν ἐν τῷ παρόντι, μετεκβαῖμεν δ' εἰς ἕτερόν τινα νόμων πέρι λόγον. ΜΕΓ. Ὦ ξένε Ἀθηναῖε, οὐκ οἶσθ' ἴσως ὅτι τυγχάνει ἡμῶν ἡ ἑστία τῆς πόλεως οὖσα ὑμῶν πρόξενος. ἴσως μὲν οὖν καὶ πᾶσι τοῖς παισὶν, ἐπειδὰν ἀκούσωσιν ὅτι τινός εἰσι

πόλεως πρόξενοι, ταύτη τὶς εὔνοια ἐκ νέων εὐθὺς ἐνδύεται ἑκάστῳ ἡμῶν τῶν προξένων τῇ πόλει, ὡς δευτέρᾳ οὔσῃ πατρίδι μετὰ τὴν αὑτοῦ πόλιν· καὶ δὴ καὶ ἐμοὶ νῦν ταὐτὸ τοῦτο ἐγγέγονεν. ἀκούων γὰρ τῶν παίδων, εὐθὺς εἴ τι μέμφοιντο ἢ καὶ ἐπαινοῖεν Λακεδαιμόνιοι Ἀθηναίους, ὡς ἡ πόλις ὑμῶν, ὦ Μέγιλλε, ἔφασαν, ἡμᾶς οὐ καλῶς ἢ καλῶς ἔῤῥεξε. ταῦτα δὴ ἀκούων, καὶ μαχόμενος πρὸς αὐτὰ ὑπὲρ ὑμῶν ἀεὶ πρὸς τοὺς τὴν πόλιν εἰς ψόγον ἄγοντας, πᾶσαν εὔνοιαν ἔσχον. καί μοι νῦν ἥ τε φωνὴ προσφιλὴς ὑμῶν τό, τε ὑπὸ πολλῶν λεγόμενον, ὡς ὅσοι Ἀθηναίων εἰσὶν ἀγαθοὶ, διαφερόντως εἰσὶ τοιοῦτοι, δοκεῖ ἀληθέστατα λέγεσθαι. μόνοι γὰρ ἄνευ ἀνάγκης, αὐτοφυῶς, θείᾳ μοίρᾳ, ἀληθῶς καὶ οὔτι πλαστῶς εἰσὶν ἀγαθοί. θαῤῥῶν δὴ ἐμοῦ γε ἕνεκα λέγοις ἂν τοσαῦτα ὁπόσα σοὶ φίλον. ΚΛΕΙ. Καὶ μὴν, ὦ ξένε, καὶ τὸν παρ' ἐμοῦ λόγον ἀκούσας καὶ ἀποδεξάμενος, θαῤῥῶν ὁπόσα βούλει λέγε. τῇδε γὰρ ἴσως ἀκήκοας, ὡς Ἐπιμενίδης γέγονεν ἀνὴρ θεῖος, ὃς ἦν ἡμῖν οἰκεῖος· ἐλθὼν δὲ πρὸ τῶν Περσικῶν δέκα ἔτεσι πρότερον παρ' ὑμᾶς, κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ μαντείαν, θυσίας τε ἐθύσατο τινὰς, ἃς ὁ θεὸς ἀνεῖλε· καὶ δὴ καὶ φοβουμένων τὸν Περσικὸν Ἀθηναίων στόλον, εἶπεν ὅτι δέκα μὲν ἐτῶν οὐχ ἥξουσιν· ὅταν δὲ ἔλθωσιν, ἀπαλλαγήσονται, πράξαντες οὐδὲν ὧν ἤλπιζον, παθόντες τε ἢ δράσαντες πλείω κακά. τότ' οὖν ἐξενώθησαν ὑμῖν οἱ πρόγονοι ἡμῶν· καὶ εὔνοιαν ἐκ τόσου ἔγωγε ὑμῖν καὶ οἱ ἡμέτεροι ἔχουσι γονεῖς. ΑΘΗΝ. Τὰ μὲν τοίνυν ὑμέτερα ἀκούειν, ὡς ἔοικεν, ἑτοιμ'

ἂν εἴη· τὰ δ' ἐμὰ, βούλεσθαι μὲν ἕτοιμα, δύνασθαι δὲ, οὐ πάνυ ῥάδια· ὅμως δὲ πειρατέον. πρῶτον δὴ οὖν πρὸς τὸν λόγον, ὁρισώμεθα παιδείαν τί ποτ' ἐστὶ, καὶ τίνα δύναμιν ἔχει. διὰ γὰρ ταύτης φαμὲν ἰτέον εἶναι τὸν προκεχειρισμένον ἐν τῷ νῦν λόγον ὑφ' ἡμῶν, μέχρι περ ἂν πρὸς τὸν θεὸν ἀφίκηται. *ΚΛ.* Πάνυ μὲν οὖν δρῶμεν ταῦτα, εἴπερ σοί γε ἡδύ. *ΑΘ.* Λέγοντος τοίνυν ἐμοῦ τί ποτε χρὴ φάναι παιδείαν εἶναι, σκέψασθε ἂν ἀρέσκῃ τὸ λεχθέν. *ΚΛΕΙ.* Λέγοις ἄν. *ΑΘΗΝ.* Λέγω δὴ καί φημι τὸν ὁτιοῦν ἀγαθὸν ἄνδρα μέλλοντα ἔσεσθαι, τοῦτο αὐτὸ ἐκ παίδων εὐθὺς μελετᾷν δεῖν, παίζοντά τε καὶ σπουδάζοντα, ἐν τοῖς τοῦ πράγματος ἑκάστοις προσήκουσιν. οἷον, τὸν μέλλοντα ἀγαθὸν ἔσεσθαι γεωργὸν, ἤ τινα οἰκοδόμον, τὸν μὲν, οἰκοδομοῦντά τι τῶν παιδείων οἰκοδομημάτων παίζειν χρὴ· τὸν δ' αὖ, γεωργοῦντα· καὶ ὄργανα ἑκατέρῳ σμικρὰ, τῶν ἀληθινῶν μιμήματα, παρασκευάζειν τὸν τρέφοντα αὐτῶν ἑκάτερον. καὶ δὴ καὶ τῶν μαθημάτων ὅσα ἀναγκαῖα προμεμαθηκέναι, μανθάνειν· οἷον τέκτονα, μετρεῖν ἢ σταθμᾶσθαι· καὶ πολεμικὸν, ἱππεύειν παίζοντα, ἤ τι τῶν τοιούτων ἄλλο ποιοῦντα. καὶ πειρᾶσθαι διὰ τῶν παιδιῶν ἐκεῖσε τρέπειν τὰς ἡδονὰς καὶ ἐπιθυμίας τῶν παίδων, οἷ ἀφικομένους αὐτοὺς δεῖ τέλος ἔχειν. κεφάλαιον δὴ παιδείας λέγομεν τὴν ὀρθὴν τροφήν· ἣ τοῦ παίζοντος τὴν ψυχὴν εἰς ἔρωτα ὅτι μάλιστα ἄξει τούτου, ὃ δεήσει γενόμενον ἄνδρ' αὐτὸν, τέλειον εἶναι τῆς τοῦ πράγματος ἀρετῆς. ὁρᾶτε οὖν εἰ μέχρι τούτου γε, ὅπερ εἶπον, ὑμῖν ἀρέσκει τὸ λεχθέν. *ΚΛ.*

Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘΗΝ. Μὴ τοίνυν μηδ' ὃ λέγομεν εἶναι παιδείαν, ἀόριστον γένηται. νῦν γὰρ ὀνειδίζοντες ἐπαινοῦντές θ' ἑκάστων τὰς τροφὰς, λέγομεν ὡς τὸν μὲν πεπαιδευμένον ἡμῶν ὄντα τινὰ, τὸν δὲ, ἀπαίδευτον, ἐνίοτε εἴς τε καπηλείας καὶ ναυκληρίας, καὶ ἄλλων τοιούτων μάλα πεπαιδευμένων ἀνθρώπων σφόδρα. οὐ γὰρ ταῦτα ἡγουμένων, ὡς ἔοικεν, εἶναι παιδείαν, ποιοῦσαν ἐπιθυμητήν τε καὶ ἐραστὴν τοῦ πολίτην γενέσθαι τέλεον, ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι ἐπιστάμενον μετὰ δίκης. ταύτην τὴν τροφὴν ἀφορισάμενος ὁ λόγος οὗτος, ἐξ ὧν φαίνεται, νῦν βούλοιτ' ἂν μόνην παιδείαν προσαγορεύειν· τὴν δὲ εἰς χρήματα τείνουσαν, ἤ τινα πρὸς ἰσχὺν, ἢ καὶ πρὸς ἄλλην τινὰ σοφίαν, ἄνευ νοῦ καὶ δίκης, βάναυσόν τ' εἶναι καὶ ἀνελεύθερον, καὶ οὐκ ἀξίαν τοπαράπαν παιδείαν καλεῖσθαι. ἡμεῖς δὴ μηδὲν ὀνόματι διαφερώμεθ' αὐτοῖς· ἀλλ' ὁ νῦν δὴ λόγος ἡμῖν ὁμολογηθεὶς μενέτω, ὡς οἵγε ὀρθῶς πεπαιδευμένοι, σχεδὸν ἀγαθοὶ γίγνονται· καὶ δεῖ δὴ τὴν παιδείαν μηδαμοῦ ἀτιμάζειν, ὡς πρῶτον τῶν καλλίστων τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσι παραγιγνόμενον· καὶ, εἴποτε ἐξέρχεται, δυνατὸν δ' ἐστὶν ἐπανορθοῦσθαι, τοῦτ' ἀεὶ δραστέον διὰ βίου παντὶ κατὰ δύναμιν. ΚΛ. Ὀρθῶς· καὶ συγχωροῦμεν ἃ λέγεις. ΑΘΗΝ. Καὶ μὴν πάλαι γε συνεχωρήσαμεν ὡς ἀγαθῶν μὲν ὄντων τῶν δυναμένων ἄρχειν αὑτῶν, κακῶν δὲ, τῶν μή. ΚΛΕΙ. Λέγεις ὀρθότατα. ΑΘΗΝ. Σαφέστερον ἔτι τοίνυν ἀναλάβωμεν τοῦτ' αὐτὸ ὅ, τι ποτὲ λέγομεν, καί μοι δι' εἰκόνος ἀποδέξασθε, ἐάν πως δυνατὸς ὑμῖν γένω-

μαι δηλῶσαι τὸ τοιοῦτον. ΚΛΕΙ. Λέγε μόνον. ΑΘΗΝ. Οὐκοῦν ἕνα μὲν ἡμῶν ἕκαστον αὐτῶν τιθῶμεν; ΚΛΕΙ. Ναί. ΑΘΗΝ. Δύο δὲ κεκτημένον ἐν αὑτῷ ξυμβούλω, ἐναντίω τε καὶ ἄφρονε, ὣ προσαγορεύομεν ἡδονὴν καὶ λύπην. ΚΛΕΙ. Ἔστι ταῦτα. ΑΘΗΝ. Πρὸς δὲ τούτοιν ἀμφοῖν αὖ δόξας μελλόντων· οἷν κοινὸν μὲν ὄνομα ἐλπίς· ἴδιον δὲ, φόβος μὲν, ἡ πρὸ λύπης ἐλπίς· θάῤῥος δὲ, ἡ πρὸ τοῦ ἐναντίου. ἐπὶ δὲ πᾶσι τούτοις, λογισμὸς, ὅ, τι ποτ' αὐτῶν ἄμεινον ἢ χεῖρον· ὃς γενόμενος δόγμα πόλεως κοινὸν, νόμος ἐπωνόμασται. ΚΛΕΙ. Μόγις μέν πως ἐφέπομαι· λέγε μὴν τὸ μετὰ ταῦτα, ὡς ἑπομένου. ΜΕΓ. Καὶ ἐν ἐμοὶ μὲν ταὐτὸ τοῦτο πάθος ἔνι. ΑΘΗΝ. Περὶ δὴ τούτων διανοηθῶμεν οὑτωσί· θαῦμα μὲν ἕκαστον ἡμῶν ἡγησώμεθα τῶν ζώων θεῖον, εἴτε ὡς παίγνιον ἐκείνων, εἴτε ὡς σπουδῇ τινι ξυνεστηκός. οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε γινώσκομεν· τόδε δὲ ἴσμεν, ὅτι ταῦτα τὰ πάθη ἐν ἡμῖν οἷον νεῦρα ἢ μήρινθοι τινὲς ἐνοῦσαι, σπῶσί τε ἡμᾶς, καὶ ἀλλήλαις ἀνθέλκουσιν, ἐναντίαι οὖσαι, ἐπ' ἐναντίας πράξεις, οὗ δὴ διωρισμένη ἀρετὴ καὶ κακία κεῖται. μιᾷ γάρ φησιν ὁ λόγος δεῖν τῶν ἕλξεων ξυνεπόμενον ἀεὶ, καὶ μηδαμῇ ἀπολειπόμενον ἐκείνης, ἀνθέλκειν τοῖς ἄλλοις νεύροις ἕκαστον: ταύτην δ' εἶναι τὴν τοῦ λογισμοῦ ἀγωγὴν χρυσῆν καὶ ἱερὰν, τῆς πόλεως κοινὸν νόμον ἐπικαλουμένην. ἄλλας δὲ, σκληρὰς καὶ σιδηρᾶς· τὴν δὲ, μαλακὴν; ἅτε χρυσῆν, οὖσαν· τὰς δὲ ἄλλας, παντοδαποῖς εἴδεσιν ὁμοίας, δεῖν τῇ καλλίστῃ ἀγωγῇ τοῦ νόμου ἀεὶ ξυλλαμβάνειν. ἅτε γὰρ τοῦ λογισμοῦ κα-

λοῦ μὲν ὄντος, πρᾴου δὲ καὶ οὐ βιαίου, δεῖσθαι ὑπηρετῶν αὐτοῦ τὴν ἀγωγὴν, ὅπως ἂν ἡμῖν τὸ χρυσοῦν γένος νικᾷ τὰ ἄλλα γένη. καὶ οὕτω δὲ περὶ θαυμάτων ὡς ὄντων ἡμῶν ὁ μῦθος ἀρετῆς σεσωσμένος ἂν εἴη· καὶ τὸ κρείττω ἑαυτοῦ καὶ ἥττω εἶναι, τρόπον τινὰ φανερὸν ἂν γίγνοιτο μᾶλλον ὃ νοεῖ· καὶ ὅτι πόλιν καὶ ἰδιώτην τὸν μὲν λόγον ἀληθῆ λαβόντα ἐν ἑαυτῷ περὶ τῶν ἕλξεων τούτων, τούτῳ ἑπόμενον δεῖ ζῆν· πόλιν δὲ, ἢ παρὰ θεῶν τινος, ἢ παρὰ τούτου τοῦ γνόντος ταῦτα λόγον παραλαβοῦσαν, νόμον θεμένην, αὑτῇ τε ὁμιλεῖν καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν. οὕτω καὶ κακία δὲ καὶ ἀρετὴ σαφέστερον ἡμῖν διηρθρωμένον ἂν εἴη· ἐναργεστέρου δ' αὐτοῦ γενομένου, καὶ παιδεία καὶ τἆλλα ἐπιτηδεύματα ἴσως ἔσται μᾶλλον καταφανῆ, καὶ δὴ καὶ τὰ περὶ τῆς ἐν τοῖς οἴνοις διατριβῆς, ὃ δοξασθείη μὲν ἂν εἶναι φαῦλον πέρι μῆκος πολὺ λόγων περιττὸν εἰρημένον. *ΚΛΕΙ.* Φανείη δὲ τάχ' ἂν ἴσως τοῦ μήκους γ' αὐτῶν οὐκ ἀπάξιον. *ΑΘ.* Εὖ λέγεις· καὶ περαίνωμεν ὅ,τι περ ἂν τῆς γε νῦν διατριβῆς ἄξιον γίγνηται. *ΚΛΕΙ.* Λέγε δή. *ΑΘΗΝ.* Προσφέροντες τῷ θαύματι τούτῳ τὴν μέθην, ποῖόν τι ποτὲ αὐτὸ ἀπεργασόμεθα; *ΚΛ.* Πρὸς τί δὲ σκοπούμενος αὐτὸ ἐπανερωτᾷς; *ΑΘΗ.* Οὐδέν πω πρὸς ὅ,τι· τοῦτο δὲ ὅλως κοινωνῆσαν τούτῳ, ποῖόν τι ξυμπίπτει γίγνεσθαι. ἔτι δὲ σαφέστερον ὃ βούλομαι πειράσομαι φράζειν. ἐρωτῶ γὰρ τὸ τοιόνδε, Ἆρα σφοδροτέρας τὰς ἡδονὰς καὶ λύπας καὶ θυμοὺς καὶ ἔρωτας ἡ τῶν οἴνων πόσις ἐπιτείνει; *ΚΛΕΙ.* Πολύ γε. *ΑΘΗ.* Τί δ' αὖ τὰς αἰσθήσεις καὶ μνήμας καὶ δόξας

καὶ φρονήσεις, πότερον ὡσαύτως σφοδροτέρας; ἢ πάμπαν ἀπολείπει ταῦτα αὐτὸν, ἂν κατακορής τις τῇ μέθῃ γίγνηται; ΚΛ. Ναὶ, πάμπαν ἀπολείπει. ΑΘ. Οὐκοῦν εἰς ταὐτὸν ἀφικνεῖται τὴν τῆς ψυχῆς ἕξιν τῇ τότε ὅτε νέος ἦν παῖς. ΚΛΕΙ. Τί μήν; ΑΘΗ. Ἥκιστα δὴ τότ' ἂν αὐτὸς αὐτοῦ γίγνοιτο ἐγκρατής. ΚΛ. Ἥκιστα. ΑΘΗ. Ἆρ' οὖν πονηρότατος φαμὲν ὁ τοιοῦτος; ΚΛΕΙ. Πολύ γε. ΑΘΗ. Οὐ μόνον ἄρ', ὡς ἔοικεν, ὁ γέρων δὶς παῖς γίγνοιτ' ἂν, ἀλλὰ καὶ ὁ μεθυσθείς. ΚΛΕΙ. Ἄριστα εἶπες, ὦ ξένε. ΑΘΗ. Τούτου δὴ τοῦ ἐπιτηδεύματος ἔσθ' ὅστις λόγος ἐπιχειρήσει πείθειν ἡμᾶς ὡς χρὴ γεύεσθαι, καὶ μὴ φεύγειν παντὶ σθένει κατὰ τὸ δυνατόν; ΚΛΕΙ. Ἔοικεν εἶναι. σὺ γοῦν φῂς, καὶ ἕτοιμος ἦσθα νῦν δὴ λέγειν. ΑΘΗ. Ἀληθῆ μέντοι μνημονεύεις. καὶ νῦν γ' εἰμὶ ἕτοιμος, ἐπειδή περ σφώ γε ἐθελήσειν προθύμως ἔφατον ἀκούειν. ΚΛΕΙ. Πῶς δ' οὐκ ἀκουσόμεθα; κἂν εἰ μηδενὸς ἄλλου χάριν, ἀλλὰ τοῦ θαυμαστοῦ τε καὶ ἀτόπου, εἰ δεῖ ἑκόντα ποτὲ ἄνθρωπον εἰς ἅπασαν φαυλότητα ἑαυτὸν ἐμβάλλειν. ΑΘ. Ψυχῆς λέγεις. ἦ γάρ; ΚΛΕΙ. Ναί. ΑΘΗ. Τί δέ; σώματος, ὦ ἑταῖρε, εἰς πονηρίαν, λεπτότητά τε καὶ αἶσχος καὶ ἀδυναμίαν, θαυμάζοιμεν ἂν εἴ ποτέ τις ἑκὼν εἶναι ἐπὶ τὸ τοιοῦτον ἀφικνεῖται; ΚΛΕΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘΗ. Τί οὖν; τοὺς εἰς τὰ ἰατρεῖα αὐτοὺς βαδίζοντας ἐπὶ φαρμακοποσίᾳ, ἀγνοεῖν οἰόμεθα ὅτι μετ' ὀλίγον ὕστερον καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἕξουσι τοιοῦτον τὸ σῶμα, οἷον εἰ διὰ τέλους ἔχειν μέλλοιεν, ζῆν οὐκ ἂν δέξαιντο; ἢ τοὺς ἐπὶ τὰ γυμνάσια καὶ πόνους ἰόντας οὐκ

ἴσμεν ὡς ἀσθενεῖς εἰς τὸ παραχρῆμα γίγνονται; ΚΛΕΙ. Πάντα ταῦτα ἴσμεν. ΑΘΗ. Καὶ ὅτι τῆς μετὰ ταῦτα ὠφελείας ἕνεκα ἑκόντες πορεύονται; ΚΛΕΙ. Κάλλιστα. ΑΘΗ. Οὐκοῦν χρὴ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων πέρι διανοεῖσθαι τὸν αὐτὸν τρόπον; ΚΛΕΙ. Πάνυ γε. ΑΘΗ. Καὶ τῆς περὶ τὸν οἶνον ἄρα διατριβῆς ὡσαύτως διανοητέον, εἴπερ ἔνι τοῦτο ὀρθῶς διανοηθῆναι ἐν τούτοις. ΚΛΕΙ. Πῶς δ' οὔ; ΑΘΗ. Ἂν ἄρα τινὰ ὠφέλειαν ἡμῖν ἔχουσα φαίνηται, μηδὲν τῆς περὶ τὸ σῶμα ἐλάττω, τῇ γε ἀρχῇ τὴν σωμασκίαν νικᾷ· τῷ τὴν μὲν, μετ' ἀλγηδόνων εἶναι, τὴν δὲ, μή. ΚΛΕΙ. Ὀρθῶς λέγεις. θαυμάζοιμι δ' ἂν εἴ τι δυναίμεθα τοιοῦτον ἐν αὐτῷ καταμαθεῖν. ΑΘΗ. Τοῦτ' αὐτὸ δὴ νῦν, ὡς ἔοιχ', ὑμῖν ἤδη πειρατέον φράζειν. καί μοι λέγε· δύο φόβων εἴδη σχεδὸν ἐναντία δυνάμεθα κατανοῆσαι; ΚΛΕΙ. Ποῖα δή; ΑΘΗ. Τὰ τοιάδε. φοβούμεθα μέν που τὰ κακὰ, προσδοκῶντες γενήσεσθαι; ΚΛΕΙ. Ναί. ΑΘΗ. Φοβούμεθα δέ γε πολλάκις δόξαν, ἡγούμενοι δοξάζεσθαι κακοὶ, πράττοντες ἢ λέγοντές τι τῶν μὴ καλῶν. ὃν δὴ καὶ καλοῦμεν τὸν φόβον ἡμεῖς γε (οἶμαι δὲ καὶ πάντες) αἰσχύνην. ΚΛΕΙ. Τί δ' οὔ; ΑΘΗ Τούτους δὴ δύο ἔλεγον φόβους· ὧν ὁ ἕτερος ἐναντίος μὲν ταῖς ἀλγηδόσι καὶ τοῖς ἄλλοις φόβοις, ἐναντίος δ' ἐστὶ ταῖς πλείσταις καὶ μεγίσταις ἡδοναῖς. ΚΛΕΙ. Ὀρθότατα λέγεις. ΑΘΗ. Ἆρ' οὖν οὐκ ἂν νομοθέτης, καὶ πᾶς οὗ καὶ σμικρὸν ὄφελος, τοῦτον τὸν φόβον ἐν τιμῇ μεγίστῃ σέβει, καὶ καλῶν αἰδῶ, τὸ τούτων θάῤῥος ἐναντίον, ἀναίδειάν

τε προσαγορεύει, καὶ μέγιστον κακὸν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ πᾶσι νενόμικε; ΚΛΕΙ. Ὀρθῶς λέγεις. ΑΘΗ. Οὐκοῦν τά τ' ἄλλα πολλὰ καὶ μεγάλα ὁ φόβος ἡμᾶς οὗτος σώζει, καὶ τὴν ἐν τῷ πολέμῳ νίκην καὶ σωτηρίαν, ἓν πρὸς ἕν, οὐδὲν οὕτω σφόδρα ἡμῖν ἀπεργάζεται. δύο γὰρ οὖν ἐστὸν τὰ τὴν νίκην ἀπεργαζόμενα, θάῤῥος μὲν πολεμίων, φίλων δὲ φόβος, αἰσχύνης πέρι κακῆς. ΚΛΕΙ. Ἔστι ταῦτα. ΑΘΗ. Ἄφοβον ἡμῶν ἄρα δεῖ γίγνεσθαι καὶ φοβερὸν ἕκαστον· ὧν δ' ἑκάτερον ἕνεκα, διηρήμεθα. ΚΛΕΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘΗ. Καὶ μὴν ἄφοβόν γε ἕκαστον βουληθέντες ποιεῖν, φόβων πολλῶν τινῶν εἰς φόβον ἄγοντες αὐτὸν μετὰ νόμου; τοιοῦτον ἀπεργαζόμεθα. ΚΛΕΙ. Φαινόμεθα. ΑΘΗ. Τί δ' ὅταν ἐπιχειρῶμεν τινὰ φοβερὸν ποιεῖν μετὰ δίκης, ἆρ' οὐκ ἀναισχυντίᾳ ξυμβάλλοντας αὐτὸν καὶ προσγυμνάζοντας, νικᾶν δεῖ ποιεῖν διαμαχόμενον αὐτοῦ ταῖς ἡδοναῖς; ἢ τῇ μὲν δειλίᾳ τῇ ἐν αὐτῷ προσμαχόμενον καὶ νικῶντα αὐτὴν, δεῖ τέλεον οὕτω γίγνεσθαι πρὸς ἀνδρείαν; ἄπειρος δὲ δή που καὶ ἀγύμναστος ὢν τῶν τοιούτων ἀγώνων ὁστισοῦν, οὐδ' ἂν ἥμισυ ἑαυτοῦ γένοιτο πρὸς ἀρετήν; σώφρων δὲ ἄρα τελέως ἔσται, μὴ πολλαῖς ἡδοναῖς καὶ ἐπιθυμίαις προτρεπούσαις ἀναισχυντεῖν καὶ ἀδικεῖν διαμεμαχημένος, καὶ νενικηκὼς μετὰ λόγου καὶ ἔργου καὶ τέχνης, ἔν τε παιδιαῖς καὶ ἐν σπουδαῖς, ἀλλ' ἀπαθὴς ὢν πάντων τοιούτων; ΚΛ. Οὔκουν τόν γ' εἰκότα λόγον ἂν ἔχοι. ΑΘ. Τί οὖν; φόβου φάρμακον ἔσθ' ὅς τις θεὸς δέδωκεν ἀνθρώποις, ὥστε ὁπόσῳ πλέον ἂν ἐθέλῃ τὶς

πίνειν αὐτοῦ, τοσούτῳ μᾶλλον αὐτὸν νομίζειν καθ' ἑκάστην πόσιν δυστυχῆ γίγνεσθαι; καὶ φοβεῖσθαι τὰ παρόντα καὶ τὰ μέλλοντα αὑτῷ πάντα; καὶ τελευτῶντα εἰς πᾶν δέος ἰέναι τὸν ἀνδρειότατον ἀνθρώπων, ἐκκοιμηθέντα δὲ καὶ τοῦ πόματος ἀπαλλαγέντα, πάλιν ἑκάστοτε τὸν αὐτὸν γίγνεσθαι; ΚΛΕΙ. Καὶ τί τοιοῦτον φαῖμεν ἄν, ὦ ξένε, ἐν ἀνθρώποις γεγονέναι πόμα; ΑΘΗ. Οὐδέν. εἰ δ' οὖν ἐγένετο ποθὲν, ἔσθ' ὅτε πρὸς ἀνδρείαν ἦν ἂν νομοθέτῃ χρήσιμον; οἷον τὸ τοιόνδε περὶ αὐτοῦ καὶ μάλα εἴχομεν ἂν αὐτῷ διαλέγεσθαι, Φέρε, ὦ νομοθέτα, εἴτε Κρησὶν, εἴθ' οἱστισινοῦν νομοθετεῖς, πρῶτον μὲν τῶν πολιτῶν ἆρ' ἂν δέξαιο βάσανον δυνατὸς εἶναι λαμβάνειν ἀνδρείας τε πέρι καὶ δειλίας; ΚΛΕΙ. Φαίη που πᾶς ἂν δηλονότι. ΑΘ. Τί δέ; μετ' ἀσφαλείας καὶ ἄνευ κινδύνων μεγάλων, ἢ μετὰ τῶν ἐναντίων; ΚΛΕΙ. Καὶ τοῦτο μετὰ τῆς ἀσφαλείας ξυνομολογήσει πᾶς. ΑΘ. Χρῷο δ' ἄν, εἰς τοὺς φόβους τούτους ἄγων, καὶ ἐλέγχων ἐν τοῖς παθήμασιν, ὥστε ἀναγκάζειν ἄφοβον γίγνεσθαι, παρακελευόμενος καὶ νουθετῶν, καὶ τιμῶν; τὸν δὲ ἀτιμάζων, ὅστις σοὶ μὴ πείθοιτο εἶναι τοιοῦτος οἷον σὺ τάττεις ἐν πᾶσι; καὶ γυμνασάμενος μὲν εὖ καὶ ἀνδρείως, ἀζήμιον ἀπαλλάττοις ἄν· κακῶς δὲ, ζημίαν ἐπιτιθείς; ἢ τοπαράπαν οὐκ ἂν χρῷο, μηδὲν ἄλλο ἐγκαλῶν τῷ πόματι; ΚΛ. Καὶ πῶς οὐκ ἂν χρῷτο, ὦ ξένε; ΑΘ. Γυμνασία γοῦν, ὦ φίλε, παρὰ τὰ νῦν θαυμαστὴ ῥᾳστώνης ἂν εἴη καθ' ἕνα καὶ κατ' ὀλίγους, καὶ καθ' ὁπόσους

τὶς ἀεὶ βούλοιτο. καὶ εἴτέ τις ἄρα μόνος ἐν ἐρημίᾳ τὸ τῆς αἰσχύνης ἐπίπροσθεν ποιούμενος, πρὶν εὖ σχεῖν ἡγούμενος ὁρᾶσθαι μὴ δεῖν, οὕτω πρὸς τοὺς φόβους γυμνάζοιτο, πόμα μόνον ἀντὶ μυρίων πραγμάτων παρασκευαζόμενος, ὀρθὸν ἄν τι πράττοι· εἴτέ τις ἑαυτῷ πιστεύων φύσει καὶ μελέτῃ καλῶς παρεσκευάσθαι, μηδὲν ὀκνοῖ μετὰ ξυμποτῶν πλειόνων γυμναζόμενος, ἐπιδείκνυσθαι τὴν ἐν τῇ τοῦ πόματος ἀναγκαίᾳ διαφθορᾷ δύναμιν, ὑπερθέων καὶ κρατῶν· ὥστε ὑπ' ἀσχημοσύνης μηδὲ ἓν σφάλλεσθαι μέγα, μηδ' ἀλλοιοῦσθαι δι' ἀρετήν· πρὸς δὲ τὴν ἐσχάτην πόσιν ἀπαλλάττοιτο, πρὶν ἀφικνεῖσθαι, τὴν ἁπάντων ἧτταν φοβούμενος ἀνθρώπων τοῦ πόματος. ΚΛ. Ναί. σωφρονεῖ γάρ, ὦ ξένε, καὶ ὁ τοιοῦτος, οὕτω πράττων. ΑΘ. Πάλιν δὴ πρὸς τὸν νομοθέτην λέγωμεν τάδε, Εἶεν, ὦ νομοθέτα. τοῦ μὲν δὴ φόβου σχεδὸν οὔτε θεὸς ἔδωκεν ἀνθρώποις τοιοῦτον φάρμακον, οὔτε αὐτοὶ μεμηχανήμεθα· (τοὺς γὰρ γόητας οὐκ ἐν θοίνῃ λέγω) τῆς δὲ ἀφοβίας καὶ τοῦ λίαν θαῤῥεῖν καὶ ἀκαίρως ἃ μὴ χρὴ, πότερον ἔστι πόμα; ἢ πῶς λέγομεν; ΚΛ. Ἔστι· φήσει που τὸν οἶνον ὁ φράζων. ΑΘ. Ἦ καὶ τοὐναντίον ἔχει τοῦτο τῷ νῦν δὴ λεγομένῳ; πιόντα τὸν ἄνθρωπον, αὐτὸν αὑτοῦ ποιεῖ πρῶτον ἵλεων εὐθὺς μᾶλλον ἢ πρότερον; καὶ, ὁπόσῳ ἂν πλέον αὐτοῦ γεύηται, τοσούτῳ πλειόνων ἐλπίδων ἀγαθῶν πληροῦται καὶ δυνάμεως εἰς δόξαν; καὶ τελευτῶν δὴ πάσης ὁ τοιοῦτος παῤῥησίας, ὡς σοφὸς ὤν, μεστοῦται, καὶ ἐλευθερίας· πάσης δὲ ἀφοβίας,

ὥστε εἰπεῖν τε ἀόκνως ὁτιοῦν, ὡσαύτως δὲ καὶ πρᾶξαι; ΚΛΕΙ. Πᾶς ἡμῖν, οἶμαι, ταῦτ᾽ ἂν συγχωροῖ. ΜΕΓ. Τί μήν; ΑΘ. Ἀναμνησθῶμεν δὴ τόδε, ὅτι δύο ἔφαμεν ἡμῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς δεῖν θεραπεύεσθαι· τὸ μὲν, ὅπως ὅτι μάλιστα θαῤῥήσομεν· τὸ δὲ, τοὐναντίον, ὅτι μάλιστα φοβησόμεθα. ΚΛ. Ἃ τῆς αἰδοῦς ἔλεγες, ὡς οἰόμεθα. ΑΘ. Καλῶς μνημονεύετε. ἐπειδὴ δὲ τήν τε ἀνδρείαν καὶ τὴν ἀφοβίαν ἐν τοῖς φόβοις δεῖ καταμελετᾶσθαι, σκεπτέον ἄρα τὸ ἐναντίον ἐν τοῖς ἐναντίοις θεραπεύεσθαι δέον ἂν εἴη. ΚΛ. Τόγ᾽ οὖν εἰκός. ΑΘ. Ἃ παθόντες ἄρα πεφύκαμεν διαφερόντως, θαῤῥαλέοι τ᾽ εἶναι καὶ θρασεῖς, ἐν τούτοις δέον ἂν, ὡς ἔοικεν, εἴη τὸ μελετᾷν ὡς ἥκιστα εἶναι ἀναισχύντους τε καὶ θρασύτητος γέμοντας· φοβεροὺς δὲ εἰς τὸ τολμᾷν ἑκάστοτε λέγειν, ἢ πάσχειν ἢ καὶ δρᾷν αἰσχρὸν ὁτιοῦν. ΚΛΕΙ. Ἔοικεν. ΑΘ. Οὐκοῦν ταῦτά ἐστι πάντα ἐν οἷς ἐσμὲν τοιοῦτοι, θυμὸς, ἔρως, ὕβρις, ἀμαθία, φιλοκέρδεια, δειλία· καὶ ἔτι τὰ τοιάδε, πλοῦτος, κάλλος, ἰσχύς· καὶ πάνθ᾽ ὅσα δι᾽ ἡδονῆς αὖ μεθύσκοντα παράφρονας ποιεῖ. τούτων δ᾽ εὐτελῆ τε καὶ ἀσινεστέραν, πρῶτον μὲν πρὸς τὸ λαμβάνειν πεῖραν, εἶτα εἰς τὸ μελετᾷν, πλὴν τῆς ἐν οἴνῳ βασάνου καὶ παιδιᾶς, τίνα ἔχομεν ἡδονὴν εἰπεῖν ἔμμετρον μᾶλλον, ἂν καὶ ὁπωστιοῦν μετ᾽ εὐλαβείας γίγνηται; σκοπῶμεν γὰρ δή· δυσκόλου ψυχῆς καὶ ἀγρίας, ἐξ ἧς ἀδικίαι μυρίαι γίγνονται, πότερον ἰόντας εἰς τὰ ξυμβόλαια πεῖραν λαμβάνειν, κινδυνεύοντας περὶ αὐτῶν σφαλερώτερον, ἢ ξυγγενομένους μετὰ τῆς τοῦ

Διονύσου θεωρίας, ἢ πρὸς τἀφροδίσια ἡττημένης τινὸς ψυχῆς βάσανον λαμβάνειν, ἐπιτρέποντας αὑτῶν θυγατέρας τε καὶ υἱεῖς καὶ γυναῖκας οὕτως ἐν τοῖς φιλτάτοις κινδυνεύσαντας, ἦθος ψυχῆς θεάσασθαι. καὶ μυρία δὴ λέγων οὐκ ἄν τις ποτὲ ἀνύσειεν ὅσῳ διαφέρει τὸ μετὰ παιδιᾶς τηνάλλως ἄνευ μισθοῦ ζημιώδους θεωρεῖν. καὶ δὴ τοῦτο μὲν αὐτὸ, περί γε τούτων, οὔτ' ἂν Κρῆτας οὔτ' ἄλλους ἀνθρώπους οὐδένας οἰόμεθα ἀμφισβητῆσαι, μὴ οὐ πεῖράν τε ἀλλήλων ἐπιεικῆ ταύτην εἶναι, τό, τε τῆς εὐτελείας καὶ ἀσφαλείας καὶ τάχους διαφέρειν πρὸς τὰς ἄλλας βασάνους. ΚΛ. Ἀληθὲς τοῦτό γε. ΑΘ. Τοῦτο μὲν ἄρ' ἂν τῶν χρησιμωτάτων ἓν εἴη, τὸ γνῶναι τὰς φύσεις τε καὶ ἕξεις τῶν ψυχῶν τῇ τέχνῃ ἐκείνῃ ἧς ἐστι ταῦτα θεραπεύειν. ἔστι δέ που φαμὲν, ὡς οἶμαι, πολιτικῆς. ἢ γάρ; ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΝΟΜΩΝ
Η
ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ
ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο, ὡς ἔοικε, σκεπτέον ἐκεῖνο περὶ αὐτῶν, πότερα τοῦτο μόνον ἀγαθὸν ἔχει τὸ κατιδεῖν πῶς ἔχομεν τὰς φύσεις, ἢ καί τι μέγεθος ὠφελείας, ἄξιον πολλῆς σπουδῆς, ἔνεστι τῇ κατ᾽ ὀρθὸν χρείᾳ τῆς ἐν οἴνῳ συνουσίας. τί οὖν δὴ λέγομεν; ἔνεσθ᾽, ὡς ὁ λόγος ἔοικε βούλεσθαι σημαίνειν· ὅπῃ δὲ καὶ ὅπως, ἀκούωμεν προσέχοντες τὸν νοῦν, μή πη παραποδισθῶμεν ὑπ᾽ αὐτοῦ. ΚΛ. Λέγε οὖν. ΑΘ. Αναμνησθῆναι τοίνυν ἔγωγε πάλιν ἐπιθυμῶ τί ποτε λέγομεν ἡμῖν εἶναι τὴν ὀρθὴν παιδείαν. τούτου γὰρ, ὥς γ᾽ ἐγὼ τοπάζω τανῦν, ἔστιν ἐν τῷ ἐπιτηδεύματι τούτῳ καλῶς κατορθουμένῳ σωτηρία. ΚΛ. Μέγα λέγεις. ΑΘ. Λέγω τοίνυν τῶν παίδων παιδικὴν εἶναι πρώτην αἴσθησιν, ἡδονὴν καὶ λύπην· καὶ ἐν οἷς ἀρε-

τῇ ψυχῇ καὶ κακία παραγίνεται, πρῶτον ταῦτ' εἶναι· φρόνησιν δὲ καὶ ἀληθεῖς δόξας βεβαιοῦν, εὐτυχὲς ὅτῳ καὶ πρὸς τὸ γῆρας παρεγένετο. τέλειος δ' οὖν ἔστιν ἄνθρωπος ταῦτα καὶ τὰ ἐν τούτοις πάντα κεκτημένος ἀγαθά. παιδείαν δὴ λέγω τὴν παραγινομένην πρῶτον παισὶν ἀρετήν. ἡδονὴ δὲ καὶ φιλία καὶ λύπη καὶ μῖσος ἂν ὀρθῶς ἐν ψυχαῖς ἐγγίγνωνται, μήπω δυναμένων λόγῳ λαμβάνειν· λαβόντων δὲ τὸν λόγον, συμφωνήσωσι τῷ λόγῳ, ὀρθῶς εἰθίσθαι ὑπὸ τῶν προσηκόντων ἐθῶν· αὐτῆς θ' ἡ ξυμφωνία, ξύμπασα μὲν, ἀρετή· τὸ δὲ περὶ τὰς ἡδονὰς καὶ λύπας τεθραμμένον αὐτῆς ὀρθῶς, ὥστε μισεῖν μὲν ἃ χρὴ μισεῖν, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους· στέργειν δὲ ἃ χρὴ στέργειν, τοῦτ' αὐτὸ ἀποτεμὼν τῷ λόγῳ, καὶ παιδείαν προσαγορεύων, κατά γε τὴν ἐμὴν δόξαν ὀρθῶς ἂν προσαγορεύοις. *ΚΛ.* Καὶ γὰρ, ὦ ξένε, ἡμῖν καὶ τὰ πρότερον ὀρθῶς σοι παιδείας πέρι καὶ τὰ νῦν εἰρῆσθαι δοκεῖ. *ΑΘ.* Καλῶς τοίνυν. τούτων γὰρ δὴ τῶν ὀρθῶς τεθραμμένων ἡδονῶν καὶ λυπῶν παιδειῶν οὐσῶν χαλᾶται τοῖς ἀνθρώποις καὶ διαφθείρεται τὰ πολλὰ ἐν τῷ βίῳ. θεοὶ δὲ οἰκτείραντες τὸ τῶν ἀνθρώπων ἐπίπονον πεφυκὸς γένος, ἀναπαύλας τε αὐτοῖς τῶν πόνων ἐτάξαντο, τὰς τῶν ἑορτῶν ἀμοιβὰς τοῖς θεοῖς, καὶ Μούσας, Ἀπόλλωνά τε μουσηγέτην, καὶ Διόνυσον, ξυνεορταστὰς ἔδοσαν, ἵν' ἐπανορθῶνται τὰς γενομένας τροφὰς ἐν ταῖς ἑορταῖς μετὰ θεῶν. ὁρᾶν οὖν χρὴ πότερον ἀληθὴς ἡμῖν κατὰ φύσιν ὁ λόγος ὑμνεῖται ταγῦν, ἢ πῶς. φησὶ δὲ, τὸ νέον ἅπαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τοῖς τε σώμασι καὶ ταῖς

φωναῖς ἡσυχίαν ἄγειν οὐ δύνασθαι· κινεῖσθαι δὲ ἀεὶ ζητεῖν καὶ φθέγγεσθαι· τὰ μὲν, ἁλλόμενα καὶ σκιρτῶντα, οἷον ὀρχούμενα μεθ᾽ ἡδονῆς καὶ προσπαίζοντα· τὰ δὲ φθεγγόμενα πάσας φωνάς. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ζῶα οὐκ ἔχειν αἴσθησιν τῶν ἐν ταῖς κινήσεσι τάξεων, οὐδὲ ἀταξιῶν, οἷς δὴ ῥυθμὸς ὄνομα καὶ ἁρμονία. ἡμῖν δὲ οὓς εἴπομεν θεοὺς συγχορευτὰς δεδόσθαι, τούτους εἶναι καὶ τοὺς δεδωκότας τὴν ἔνρυθμόν τε καὶ ἐναρμόνιον αἴσθησιν μεθ᾽ ἡδονῆς, ᾗ δὴ κινεῖν τε ἡμᾶς καὶ χορηγεῖν ἡμῖν τούτους, ᾠδαῖς τε καὶ ὀρχήσεσιν ἀλλήλους ξυνείροντας· χορούς τε ὠνομακέναι τὸ παρὰ τῆς χαρᾶς ἔμφυτον ὄνομα. πρῶτον δὴ τοῦτο ἀποδεξώμεθα, θῶμεν παιδείαν εἶναι πρώτην, διὰ Μουσῶν τε καὶ Ἀπόλλωνος; ἢ πῶς, ΚΛ. Οὕτως. ΑΘ. Οὐκοῦν, ὁ μὲν ἀπαίδευτος, ἀχόρευτος ἡμῖν ἔσται· τὸν δὲ πεπαιδευμένον, ἱκανῶς κεχορευκότα θετέον. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Χορεία γε μὴν ὄρχησίς τε καὶ ᾠδὴ τὸ ξύνολον ἐστίν. ΚΛ. Ἀναγκαῖον· ΑΘ. Ὁ καλῶς ἄρα πεπαιδευμένος, ᾄδειν τε καὶ ὀρχεῖσθαι δυνατὸς ἂν εἴη καλῶς. ΚΛ. Ἔοικεν. ΑΘ. Ἴδωμεν δὴ τί ποτ᾽ ἐστὶ νῦν τὸ αὖ λεγόμενον. ΚΛ. Τὸ ποῖον δή; ΑΘ. Καλῶς ᾄδει, φαμὲν, καὶ καλῶς ὀρχεῖται· πότερον καὶ καλὰ ᾄδει καὶ καλὰ ὀρχεῖται, προσθῶμεν, ἢ μή; ΚΛ. Προσθῶμεν. ΑΘ. Τί δ᾽ ἂν τὰ καλά τε ἡγούμενος εἶναι καλὰ, καὶ τὰ αἰσχρὰ, αἰσχρὰ, οὕτως αὐτοῖς χρῆται, βέλτιον ὁ τοιοῦτος πεπαιδευμένος ἡμῖν ἔσται τὴν χορηγίαν τε καὶ μουσικὴν, ἢ ὃς ἂν τῷ μὲν σώματι καὶ τῇ φωνῇ τὸ διανοηθὲν εἶναι καλὸν ἱκανῶς ὑπηρετεῖν δυνηθῇ

ἑκάστοτε, χαίρῃ δὲ μὴ τοῖς καλοῖς, μηδὲ μισῇ τὰ μὴ καλά; ἢ κεῖνος ὃς ἂν τῇ μὲν φωνῇ καὶ τῷ σώματι μὴ πάνυ δυνατὸς ᾖ κατορθοῦν ἢ διανοεῖσθαι, τῇ δὲ ἡδονῇ καὶ λύπῃ κατορθοῖ, τὰ μὲν ἀσπαζόμενος, ὅσα καλὰ, τὰ δὲ δυσχεραίνων, ὁπόσα μὴ καλά; ΚΛ. Πολὺ τὸ διαφέρον, ὦ ξένε, λέγεις τῆς παιδείας. ΑΘ. Οὐκοῦν εἰ μὲν τὸ καλὸν ᾠδῆς καὶ ὀρχήσεως πέρι γιγνώσκομεν τρεῖς ὄντες, ἴσμεν καὶ τὸν πεπαιδευμένον τε καὶ ἀπαίδευτον ὀρθῶς· εἰ δὲ ἀγνοοῦμέν γε τοῦτο, οὐδ᾽ ἥτις παιδείας ἐστὶ φυλακὴ, καὶ ὅπου, διαγιγνώσκειν ἄν ποτε δυναίμεθα. ἆρ᾽ οὐχ οὕτως; ΚΛ. Οὕτως μὲν οὖν. ΑΘ. Ταῦτ᾽ ἄρα μετὰ τοῦθ᾽ ἡμῖν αὖ, καθάπερ κυσὶν ἰχνευούσαις, διερευνητέον, σχῆμά τε καλὸν καὶ μέλος καὶ ᾠδὴν καὶ ὄρχησιν. εἰ δὲ ταῦθ᾽ ἡμᾶς διαφυγόντα οἰχήσεται, μάταιος ὁ μετὰ ταῦθ᾽ ἡμῖν περὶ παιδείας ὀρθῆς, εἴθ᾽ Ἑλληνικῆς εἴτε βαρβαρικῆς, λόγος ἂν εἴη. ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Εἶεν. τί δὲ δὴ τὸ καλὸν χρὴ φάναι σχῆμα ἢ μέλος εἶναί ποτε; φέρε, ἀνδρικῆς ψυχῆς ἐν πόνοις ἐρχομένης, καὶ δειλῆς, ἐν τοῖς αὐτοῖς τε καὶ ἴσοις, ἆρ᾽ ὅμοια τά τε σχήματα καὶ τὰ φθέγματα συμβαίνει γίγνεσθαι; ΚΛ. Καὶ πῶς, ὅτε γε μηδὲ τὰ χρώματα; ΑΘ. Καλῶς γε, ὦ ἑταῖρε. ἀλλ᾽ ἐν γὰρ μουσικῇ καὶ σχήματα μὲν καὶ μέλη ἔνεστι, περὶ ῥυθμὸν καὶ ἁρμονίαν οὔσης τῆς μουσικῆς. ὥστε εὔρυθμον μὲν καὶ εὐάρμοστον, εὔχρουν δὲ μέλος ἢ σχῆμα οὐκ ἔστιν, ἀπεικάσαντα ὥσπερ οἱ χοροδιδάσκαλοι ἀπεικάζουσιν, ὀρθῶς φθέγγεσθαι. τὸ δὲ τοῦ δειλοῦ τε καὶ ἀνδρείου σχῆμα ἢ μέλος ἔστι τε, καὶ ὀρθῶς προσαγορεύειν ἔχει, τὰ μὲν

τῶν ἀνδρείων, καλὰ, τὰ δὲ τῶν δειλῶν, αἰσχρά. καὶ ἵνα δὲ μὴ μακρολογία πολλή τις γίγνηται περὶ ταῦθ' ἡμῖν, ἅπαντα ἁπλῶς ἔστω· τὰ μὲν ἀρετῆς ἐχόμενα ψυχῆς ἢ σώματος, εἴτε αὐτῆς εἴτε τινὸς εἰκόνος, ξύμπαντα σχήματά τε καὶ μέλη, καλά· τὰ δὲ κακίας αὖ, τοὐναντίον ἅπαν. ΚΛ. Ὀρθῶς τε προκαλῇ, καὶ ταῦθ' ἡμῖν οὕτως ἔχειν ἀποκεκρίσθω τανῦν. ΑΘ. Ἔτι δὲ τόδε· πότερον ἅπαντες πάσαις χορείαις ὁμοίως χαίρομεν, ἢ πολλοῦ δεῖ. ΚΛ. Τοῦ παντὸς μὲν οὖν. ΑΘ. Τί ποτ' ἂν οὖν λέγωμεν τὸ πεπλανηκὸς ἡμᾶς εἶναι; πότερον οὐ ταὐτά ἐστιν ἡμῖν καλὰ πᾶσιν; ἢ τὰ μὲν, ταὐτὰ, ἀλλ' οὐ δοκεῖ ταὐτὰ εἶναι; οὐ γάρ που ἐρεῖ γε τὶς ὡς ποτὲ τὰ τῆς κακίας ἢ ἀρετῆς καλλίονα χορεύματα· οὐδ' ὡς αὐτὸς μὲν χαίρει τοῖς τῆς μοχθηρίας σχήμασιν, οἱ δ' ἄλλοι ἐναντία ταύτης μούσῃ τινί. καίτοι λέγουσί γε οἱ πλεῖστοι μουσικῆς ὀρθότητα εἶναι, τὴν ἡδονὴν ταῖς ψυχαῖς πορίζουσαν δύναμιν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὔτε ἀνεκτὸν οὔτε ὅσιον τοπαράπαν φθέγγεσθαι. τόδε δὲ μᾶλλον εἰκὸς πλανᾷν ἡμᾶς. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Ἐπειδὴ μιμήματα τρόπων ἐστὶ τὰ περὶ τὰς χορείας ἐν πράξεσί τε παντοδαπαῖς γιγνόμενα καὶ τύχαις καὶ ἤθεσι καὶ μιμήμασι διεξιόντων ἑκάστων, οἷς μὲν ἂν πρὸς τρόπου τὰ ῥηθέντα ἢ μελῳδηθέντα, ἢ καὶ ὁπωσοῦν χορευθέντα, ἢ κατὰ φύσιν, ἢ κατὰ ἔθος, ἢ κατ' ἀμφότερα, τούτους μὲν καὶ τούτοις χαίρειν τε καὶ ἐπαινεῖν αὐτὰ καὶ προσαγορεύειν καλὰ ἀναγκαῖον· οἷς δ' ἂν παρὰ φύσιν ἢ τρόπον ἢ τινα ξυνήθειαν, οὔτε χαίρειν δυνατὸν οὔτε ἐπαινεῖν, αἰσχρά τε προσαγό-

ρεύειν. οἷς δ' ἂν τὰ μὲν τῆς φύσεως ὀρθὰ ξυμβαίνῃ, τὰ δὲ τῆς συνηθείας, ἐναντία· ἢ τὰ μὲν τῆς συνηθείας, ὀρθὰ, τὰ δὲ τῆς φύσεως, ἐναντία· οὗτοι δὴ ταῖς ἡδοναῖς τοὺς ἐπαίνους ἐναντίους προσαγορεύουσιν. ἡδέα γὰρ τούτων ἕκαστα εἶναι φασὶ, πονηρὰ δέ. καὶ ἐναντίον ἄλλων, οὓς οἴονται φρονεῖν, αἰσχύνονται μὲν κινεῖσθαι τῷ σώματι τὰ τοιαῦτα, αἰσχύνονται δὲ ᾄδειν, ὡς ἀποφαινόμενοι καλὰ μετὰ σπουδῆς: χαίρουσι δὲ παρ' αὐτοῖς. ΚΛ. Ὀρθότατα λέγεις. ΑΘ. Μῶν οὖν τι βλάβην ἔσθ' ἥντινα φέρει τῷ χαίροντι πονηρίας ἢ σχήμασιν ἢ μέλεσιν; ἤ τιν' ὠφέλειαν αὐτοῖς πρὸς τἀναντία τὰς ἡδονὰς ἀποδεχομένοις; ΚΛ. Εἰκός γε. ΑΘ. Πότερον εἰκὸς ἢ καὶ ἀναγκαῖον ταὐτὸν εἶναι ὅπερ ὅταν τὶς πονηροῖς ἤθεσι ξυνὼν κακῶν ἀνθρώπων, μὴ μισῇ, χαίρῃ δὲ ἀποδεχόμενος; ψέγῃ δέ, ὡς ἐν παιδιᾶς μοίρᾳ ὀνειρώττων αὐτοῦ τὴν μοχθηρίαν; τότε ὁμοιοῦσθαι δή που ἀνάγκη τὸν χαίροντα, ὁποτέροις ἂν χαίρῃ, ἐὰν ἄρα καὶ ἐπαινεῖν αἰσχύνηται. καίτοι τοῦ τοιούτου τί μεῖζον ἀγαθὸν ἢ κακὸν φαῖμεν ἂν ἡμῖν ἐκ πάσης ἀνάγκης γίγνεσθαι; ΚΛ. Δοκῶ μὲν οὐδέν. ΑΘ. Ὅπου δὲ νόμοι καλῶς εἰσὶ κείμενοι, ἢ καὶ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἔσονται, τὴν περὶ τὰς Μούσας παιδείαν τε καὶ παιδιὰν οἰόμεθα ἐξέσεσθαι τοῖς ποιητικοῖς, ὅ, τι περ ἂν αὐτὸν τὸν ποιητὴν ἐν τῇ ποιήσει τέρπῃ ῥυθμοῦ ἢ μέλους ἢ ῥήματος ἐχόμενον, τοῦτο διδάσκοντα καὶ τοὺς τῶν εὐνόμων παῖδας καὶ νέους ἐν τοῖς χοροῖς, ὅ, τι ἂν τύχοι ἀπεργάζεσθαι πρὸς ἀρετὴν ἢ μοχθηρίαν; ΚΛ. Οὔτοι δὴ τοῦτό γε λόγον ἔχει. ΜΕΓ.

Πῶς γὰρ ἄν; ΑΘ. Νῦν δέ γε αὐτὸ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν ἔξεστι δρᾶν, πλὴν κατ' Αἴγυπτον. ΚΛ. Ἐν Αἰγύπτῳ δὲ δὴ πῶς τὸ τοιοῦτον φὴς νομοθετεῖσθαι; ΑΘ. Θαῦμα καὶ ἀκοῦσαι. πάλαι γὰρ δή ποτε, ὡς ἔοικεν, ἐγνώσθη παρ' αὐτοῖς οὗτος ὁ λόγος, ὃν τανῦν λέγομεν ἡμεῖς, ὅτι καλὰ μὲν σχήματα, καλὰ δὲ μέλη δεῖ μεταχειρίζεσθαι ταῖς συνηθείαις τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι νέους. ταξάμενοι δὲ ταῦτα ἅττα ἐστὶ καὶ ὁποῖ' ἄττα, ἀπέφηναν ἐν τοῖς ἱεροῖς· καὶ παρὰ ταῦτα οὐκ ἐξῆν οὔτε ζωγράφοις, οὔτ' ἄλλοις ὅσοι σχήματα καὶ ὁποῖ' ἄττα ἀπεργάζονται, καινοτομεῖν, οὐδ' ἐπινοεῖν ἄλλ' ἄττα ἢ τὰ πάτρια· οὐδὲ νῦν ἔξεστιν, οὔτ' ἐν τούτοις, οὔτ' ἐν μουσικῇ ξυμπάσῃ. σκοπῶν δ' εὑρήσεις αὐτόθι τὰ μυριοστὸν ἔτος γεγραμμένα, ἢ τετυπωμένα (οὐχ ὡς ἔπος εἰπεῖν μυριοστὸν, ἀλλ' ὄντως) τῶν νῦν δεδημιουργημένων οὔτέ τι καλλίονα, οὔτ' αἰσχίω, τὴν αὐτὴν δὲ τέχνην ἀπειργασμένα. ΚΛ. Θαυμαστὸν λέγεις. ΑΘ Νομοθετικὸν μὲν οὖν καὶ πολιτικὸν ὑπερβαλλόντως. ἀλλ' ἕτερα φαῦλ' ἂν εὕροις αὐτόθι. τοῦτο δὲ τὸ περὶ μουσικὴν, ἀληθές τε καὶ ἄξιον ἐννοίας, ὅτι δυνατὸν ἄρ' ἦν περὶ τῶν τοιούτων νομοθετεῖσθαι βεβαίως θαῤῥοῦντα μέλη τὰ τὴν ὀρθότητα φύσει παρεχόμενα. τοῦτο δὲ, θεοῦ ἢ θείου τινὸς ἂν εἴη. καθάπερ ἐκεῖ φασὶ τὰ τὸν πολὺν τοῦτον σεσωσμένα χρόνον μέλη, τῆς Ἴσιδος ποιήματα γεγονέναι. ὥσθ', ὅπερ ἔλεγον, εἰ δύναιτό τις ἑλεῖν αὐτῶν καὶ ὁπωσοῦν τὴν ὀρθότητα, θαῤῥοῦντα χρὴ εἰς νόμον ἄγειν καὶ τάξιν αὐτά. ὡς ἡ τῆς ἡδονῆς καὶ λύπης ζή-

τησις τοῦ καινῇ ζητεῖν ἀεὶ μουσικῇ χρῆσθαι, σχεδὸν οὐ μεγάλην τινὰ δύναμιν ἔχει πρὸς τὸ διαφθεῖραι τὴν καθιερωθεῖσαν χορείαν, ἐπικαλοῦσα ἀρχαιότητα. τὴν γοῦν ἐκεῖ οὐδαμῶς ἔοικε δυνατὴ γεγονέναι διαφθεῖραι, πᾶν δὲ τοὐναντίον. ΚΛ. Φαίνεται οὕτως ἂν ταῦτα ἔχειν, ἐκ τῶν ὑπὸ σοῦ τανῦν λεχθέντων. ΑΘ. Ἆρ' οὖν θαῤῥοῦντες λέγωμεν τὴν τῇ μουσικῇ καὶ τῇ παιδιᾷ μετὰ χορείας χρείαν ὀρθὴν εἶναι, τοιῷδέ τινι τρόπῳ; χαίρομεν ὅταν οἰώμεθα εὖ πράττειν, καὶ ὁπόταν χαίρωμεν, οἰόμεθα εὖ πράττειν αὖ. μῶν οὐχ οὕτως; ΚΛ. Οὕτω μὲν οὖν. ΑΘ. Καὶ μὴν ἔν γε τῷ τοιούτῳ χαίροντες, ἡσυχίαν οὐ δυνάμεθα ἄγειν. ΚΛ. Ἔστι ταῦτα. ΑΘ. Ἆρ' οὖν οὐχ ἡμῶν οἱ μὲν νέοι αὐτοὶ χορεύειν ἕτοιμοι; τὸ δὲ τῶν πρεσβυτέρων ἡμῶν ἐκείνους αὖ θεωροῦντες, διάγειν ἡγούμεθα πρεπόντως, χαίροντες τῇ ἐκείνων παιδιᾷ τε καὶ ἑορτάσει, ἐπειδὴ τὸ παρ' ἡμῖν ἡμᾶς ἐλαφρὸν ἐκλείπει νῦν; ὃ ποθοῦντες καὶ ἀσπαζόμενοι, τίθεμεν οὕτως ἀγῶνας τοῖς δυναμένοις ἡμᾶς ὅτι μάλιστα εἰς τὴν νεότητα μνήμῃ ἐπεγείρειν; ΚΛ. Ἀληθέστατα. ΑΘ. Μῶν οὖν οἰώμεθα καὶ κομιδῇ μάτην τὸν νῦν λεγόμενον λόγον περὶ τῶν ἑορταζόντων λέγειν τοὺς πολλοὺς, ὅτι τοῦτον δεῖ σοφώτατον ἡγεῖσθαι, καὶ κρίνειν νικᾶν, ὃς ἂν ἡμᾶς εὐφραίνεσθαι καὶ χαίρειν ὅτι μάλιστα ἀπεργάζηται; δεῖ γὰρ δὴ, ἐπείπερ ἀφείμεθά γε παίζειν ἐν τοῖς τοιούτοις, τὸν πλείστους καὶ μάλιστα χαίρειν ποιοῦντα, τοῦτον μάλιστα τιμᾶσθαί τε, καὶ (ὅπερ εἶπον νῦν δὴ) τὰ νικητήρια φέρειν. ἆρ' οὖν ὀρθῶς λέγεταί τε τοῦτο,

καὶ πράττοιτ᾽ ἄν, εἰ ταύτῃ γίγνοιτο; ΚΛ. Τάχ᾽ ἄν. ΑΘ. Ἀλλ᾽, ὦ μακάριε, μὴ ταχὺ τὸ τοιοῦτον κρίνωμεν, ἀλλὰ διαιροῦντες αὐτὸ κατὰ μέρη, σκοπώμεθα τοιῷδέ τινι τρόπῳ· τί ἄν, εἴποτε τὶς οὕτως ἁπλῶς ἀγῶνα θείη ὁντινοῦν, μηδὲν ἀφορίσας, μήτε γυμνικὸν, μήθ᾽ ἱππικὸν, μήτε μουσικόν· ἀλλὰ πάντας συναγαγὼν τοὺς ἐν τῇ πόλει, προείποι, θεὶς νικητήρια, τὸν βουλόμενον ἥκειν ἀγωνιούμενον ἡδονῆς πέρι μόνον· ὃς δ᾽ ἂν τέρψῃ τοὺς θεατὰς μάλιστα (μηδὲν ἐπιταττόμενος ᾧ τινι τρόπῳ) νικήσῃ δὲ, αὐτὸ τοῦτο ὅτι μάλιστα ἀπεργασάμενος, καὶ κριθῇ τῶν ἀγωνισαμένων ἥδιστος γεγονέναι· τί ποτ᾽ ἂν ἡγώμεθα ἐκ ταύτης τῆς προῤῥήσεως ξυμβαίνειν; ΚΛ. Τοῦ πέρι λέγεις; ΑΘ. Εἰκός που τὸν μέν τινα ἐπιδεικνύναι, καθάπερ Ὅμηρος, ῥαψῳδίαν· ἄλλον δὲ, κιθαρῳδίαν· τὸν δέ τινα, τραγῳδίαν· τὸν δ᾽ αὖ, κωμῳδίαν. οὐ θαυμαστὸν δὲ εἴτις καὶ θαύματα ἐπιδεικνὺς, μάλιστ᾽ ἂν νικᾶν ἡγοῖτο. τούτων δὴ τοιούτων καὶ ἑτέρων ἀγωνιστῶν μυρίων ἐλθόντων, ἔχομεν εἰπεῖν τίς ἂν νικῷ δικαίως; ΚΛ. Ἄτοπον ἤρου. τίς γὰρ ἂν ἀποκρίνοιτό σοι τοῦτο, ὡς γνοὺς ἄν ποτε, πρὶν ἀκοῦσαί τε καὶ τῶν ἀθλητῶν ἑκάστων αὐτήκοος αὐτὸς γενέσθαι; ΑΘ. Τί οὖν δή; βούλεσθε ἐγὼ σφῷν τὴν ἄτοπον ταύτην ἀπόκρισιν ἀποκρίνωμαι; ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Εἰ μὲν τοίνυν τὰ πάνυ σμικρὰ κρίνοι παιδία, κρινοῦσι τὸν τὰ θαύματα ἐπιδεικνύντα. ἢ γάρ; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Ἐὰν δέ γ᾽ οἱ μείζους παῖδες, τὸν τὰς κωμῳδίας· τραγῳδίαν δὲ αἵ τε πεπαιδευμέναι τῶν γυναικῶν, καὶ τὰ

νέα μειράκια, καὶ σχεδὸν ἴσως τὸ πλῆθος πάντων. ΚΛ. Ἴσως δῆτα. ΑΘ. Ῥαψῳδὸν δὲ, καλῶς Ἰλιάδα καὶ Ὀδύσσειαν ἤ τι τῶν Ἡσιοδείων διατιθέντα, τάχ' ἂν ἡμεῖς οἱ γέροντες ἥδιστα ἀκούσαντες, νικᾷν ἂν φαῖμεν πάμπολυ. τίς οὖν ὀρθῶς ἂν νενικηκὼς εἴη τὸ μετὰ τοῦτο; ἢ γάρ; ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Δῆλον ὡς ἔμοιγε καὶ ὑμῖν ἀναγκαῖόν ἐστι φάναι, τοὺς ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἡλικιωτῶν κριθέντας, ὀρθῶς ἂν νικᾷν. τὸ γὰρ ἦθος ἡμῖν τῶν νέων δὴ πάμπολυ δοκεῖ τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἁπάσαις καὶ πανταχοῦ βέλτιστον γίγνεσθαι. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Συγχωρῶ δὴ τόγε τοσοῦτον καὶ ἐγὼ τοῖς πολλοῖς, δεῖν τὴν μουσικὴν ἡδονῇ κρίνεσθαι, μὴ μέντοι τῶν γε ἐπιτυχόντων· ἀλλὰ σχεδὸν ἐκείνην εἶναι μοῦσαν καλλίστην ἥτις τοὺς βελτίστους καὶ ἱκανῶς πεπαιδευμένους τέρπει· μάλιστα δὲ εἴτις ἕνα τὸν ἀρετῇ τε καὶ παιδείᾳ διαφέροντα. διὰ ταῦτα δὲ ἀρετῆς φαμὲν δεῖσθαι τοὺς τούτων κριτάς, ὅτι τῆς τε ἄλλης μετόχους αὐτοὺς εἶναι δεῖ φρονήσεως, καὶ δὴ καὶ τῆς ἀνδρείας. οὔτε γὰρ παρὰ θατέρου δεῖ τόν γε ἀληθῆ κριτὴν κρίνειν μανθάνοντα, καὶ ἐκπληττόμενον ὑπὸ θορύβου τῶν πολλῶν καὶ τῆς αὑτοῦ ἀπαιδευσίας· οὔτ' αὖ γιγνώσκοντα, δι' ἀνανδρίαν καὶ δειλίαν, ἐκ ταὐτοῦ στόματος οὗπερ τοὺς θεοὺς ἐπεκαλέσατο μέλλων κρίνειν, ἐκ τούτου ψευδόμενον ἀποφαίνεσθαι ῥαθύμως τὴν κρίσιν. οὐ γὰρ μαθητής, ἀλλὰ διδάσκαλος, ὥς γε τὸ δίκαιον, θεατῶν μᾶλλον ὁ κριτὴς καθίζει, καὶ ἐναντιωσόμενος τοῖς τὴν ἡδονὴν μὴ προσηκόντως μηδὲ ὀρθῶς ἀποδιδοῦσι θεαταῖς. ἐξῆν γὰρ δὴ τῷ παλαιῷ

τε καὶ Ἑλληνικῷ νόμῳ, καθάπερ ὁ Σικελικός τε καὶ Ἰταλικὸς νόμος, νῦν τῷ πλήθει τῶν θεατῶν ἐπιτρέπων, καὶ τὸν νικῶντα διακρίνων χειροτονίαις, διέφθαρκε μὲν τοὺς ποιητὰς αὐτούς· (πρὸς γὰρ τὴν τῶν κριτῶν ἡδονὴν ποιοῦσιν, οὖσαν φαύλην· ὥστε αὐτοὶ αὐτοὺς οἱ θεαταὶ παιδεύουσι) διέφθαρκε δ' αὐτοῦ τοῦ θεάτρου τὰς ἡδονάς. δέον γὰρ αὐτοὺς ἀεὶ βελτίω τῶν αὐτῶν ἠθῶν ἀκούοντας, βελτίω τὴν ἡδονὴν ἴσχειν, νῦν αὖ τοῖς δρῶσι πᾶν τοὐναντίον ξυμβαίνει. τί ποτ' οὖν ἡμῖν τὰ νῦν αὖ διαπερανθέντα τῷ λόγῳ σημαίνειν βούλεται; σκοπεῖσθε τόδε. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Δοκεῖ μοι τρίτον ἢ τέταρτον ὁ λόγος εἰς ταὐτὸν περιφερόμενος ἥκειν, ὡς ἄρα παιδεία μέν ἐσθ' ἡ παίδων ὁλκή τε καὶ ἀγωγὴ πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ νόμου λόγον ὀρθὸν εἰρημένον, καὶ τοῖς ἐπιεικεστάτοις καὶ πρεσβυτάτοις δι' ἐμπειρίαν ξυνδεδογμένον ὡς ὄντως ὀρθός ἐστιν. ἵν' οὖν ἡ ψυχὴ τοῦ παιδὸς μὴ ἐναντία χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι ἐθίζηται τῷ νόμῳ καὶ τοῖς ὑπὸ τοῦ νόμου πεπεισμένοις, ἀλλὰ ξυνέπηται χαίρουσά τε καὶ λυπουμένη τοῖς αὐτοῖς τούτοις οἷσπερ ὁ γέρων, τούτων ἕνεκα, ἃς ᾠδὰς καλοῦμεν, ὄντως μὲν ἐπῳδαὶ ταῖς ψυχαῖς αὗται νῦν γεγονέναι, πρὸς τὴν τοιαύτην ἣν λέγομεν συμφωνίαν ἐσπουδασμέναι, διὰ δὲ τὸ σπουδὴν μὴ δύνασθαι φέρειν τὰς τῶν νέων ψυχάς, παιδιαί τε καὶ ᾠδαὶ καλεῖσθαι καὶ πράττεσθαι· καθάπερ τοῖς κάμνουσί τε καὶ ἀσθενῶς ἴσχουσι τὰ σώματα, ἐν ἡδέσι τισὶ σιτίοις καὶ πώμασι τὴν χρηστὴν πειρῶνται τροφὴν προσφέρειν, οἷς μέλει τούτων· τὴν δὲ τῶν πονηρῶν, ἐν ἀηδέσιν;

ἵνα τὴν μὲν ἀσπάζωνται, τὴν δὲ μισεῖν ὀρθῶς ἐθίζωνται. ταὐτὸν δὴ καὶ τὸν ποιητικὸν ὁ ὀρθὸς νομοθέτης ἐν τοῖς καλοῖς ῥήμασι καὶ ἐπαινετοῖς πείσει τε, καὶ ἀναγκάσει μὴ πείθων, τὰ τῶν σωφρόνων τε καὶ ἀνδρείων καὶ πάντων ἀγαθῶν ἀνδρῶν, ἔν τε ῥυθμοῖς σχήματα καὶ ἐν ἁρμονίαις μέλη ποιοῦντα, ὀρθῶς ποιεῖν. ΚΛ. Νῦν οὖν οὕτω δοκοῦσί σοι, πρὸς Διὸς, ὦ ξένε, ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι ποιεῖν; ἐγὼ μὲν γὰρ, καθ' ὅσον αἰσθάνομαι, πλὴν παρ' ἡμῖν ἢ παρὰ Λακεδαιμονίοις, ἃ σὺ νῦν λέγεις, οὐκ οἶδα πραττόμενα· καινὰ δὲ ἄττα ἀεὶ γιγνόμενα περί τε τὰς ὀρχήσεις καὶ περὶ τὴν ἄλλην μουσικὴν ξύμπασαν, οὐχ ὑπὸ νόμων μεταβαλλόμενα, ἀλλ' ὑπό τινων ἀτάκτων ἡδονῶν, πολλοῦ δεουσῶν τῶν αὐτῶν εἶναι καὶ κατὰ ταὐτὰ (ὡς σὺ κατ' Αἴγυπτον ἀφερμηνεύεις) ἀλλ' οὐδέποτε τῶν αὐτῶν. ΑΘ. Ἄριστά γε, ὦ Κλεινία. εἰ δ' ἔδοξά σοι ἃ σὺ λέγεις λέγειν ὡς νῦν γιγνόμενα, οὐκ ἂν θαυμάζοιμι εἰ μὴ σαφῶς λέγων ἃ διανοοῦμαι, τοῦτο ἐποίησα καὶ ἔπαθον. ἀλλ' ἃ βούλομαι γίγνεσθαι περὶ μουσικὴν, τοιαῦτ' ἄττα εἶπον ἴσως, ὥστε σοὶ δόξαι ταῦτα ἐμὲ λέγειν. λοιδορεῖν γὰρ πράγματα ἀνίατα, καὶ πόῤῥω προβεβηκότα ἁμαρτίας, οὐδαμῶς ἡδὺ, ἀναγκαῖον δ' ἐνίοτε ἐστίν. ἐπειδὴ δὲ ταῦτα ξυνδοκεῖ καί σοι, φέρε φῂς παρ' ὑμῖν καὶ τοῖσδε μᾶλλον ἢ παρὰ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι γίγνεσθαι τὰ τοιαῦτα; ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Τί δ' εἰ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις γίγνοιθ' οὕτω, πότερον αὐτὰ καλλιόνως οὕτως εἶναι φαῖμεν ἂν, ἢ καθάπερ νῦν, γίγνεται γιγνόμενα; ΚΛ. Πολύ που τὸ δια-

φέρον, εἰ καθάπερ παρά τε τοῖσδε καὶ παρ' ἡμῖν, καὶ ἔτι καθάπερ εἶπες σὺ νῦν δὴ δεῖν εἶναι, γίγνοιτο. ΑΘ. Φέρε δὴ ξυνομολογησώμεθα τανῦν. ἄλλοθι παρ' ὑμῖν ἐν πάσῃ παιδείᾳ καὶ μουσικῇ τὰ λεγόμενα ἐστὶ τάδε; τοὺς ποιητὰς ἀναγκάζετε λέγειν, ὡς ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ, σώφρων ὢν καὶ δίκαιος, εὐδαίμων ἐστὶ καὶ μακάριος· ἐάν τε μέγας καὶ ἰσχυρὸς, ἐάν τε σμικρὸς καὶ ἀσθενὴς ᾖ: καὶ ἐὰν πλουτῇ, καὶ μή: ἐὰν δὲ ἄρα πλουτῇ μὲν Κινύρα τε καὶ Μίδα μᾶλλον, ᾖ δὲ ἄδικος, ἄθλιός τ' ἐστὶ καὶ ἀνιαρῶς ζῇ. καὶ, Οὔτ' ἂν μνησαίμην (φησὶν ὑμῖν ὁ ποιητὴς, εἴπερ ὀρθῶς λέγει) οὔτ' ἐν λόγῳ ἄνδρα τιθείμην, ὃς μὴ πάντα τὰ λεγόμενα καλὰ μετὰ δικαιοσύνης πράττοι καὶ κτῷτο, καὶ δὴ καὶ δηΐων, τοιοῦτος ὢν, ὀρέγοιτο ἐγγύθεν ἱστάμενος· ἄδικος δὲ ὢν, μήτε τολμῷ ὁρῶν φόνον αἱματόεντα, μήτε νικῷ θέων Θρηΐκιον βορέην, μήτε ἄλλο αὐτῷ μηδὲν τῶν λεγομένων ἀγαθῶν γίγνοιτο ποτέ. τὰ γὰρ ὑπὸ τῶν πολλῶν λεγόμενα ἀγαθὰ, οὐκ ὀρθῶς λέγεται. λέγεται γὰρ ὡς ἄριστον μὲν, ὑγιαίνειν· δεύτερον δὲ, κάλλος· τρίτον δὲ, ἰσχύς· τέταρτον δὲ, πλοῦτος. μυρία δὲ ἄλλα ἀγαθὰ λέγεται. καὶ γὰρ ὀξὺ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν, καὶ πάντα ὅσα ἔχεται τῶν αἰσθήσεων, εὐαισθήτως ἔχειν· ἔτι δὲ καὶ τὸ ποιεῖν τυραννοῦντα ὅ, τι ἂν ἐπιθυμῇ. καὶ τὸ δὴ τέλος ἁπάσης μακαριότητος εἶναι, τὸ, πάντα ταῦτα κεκτημένον, ἀθάνατον εἶναι γενόμενον ὅτι τάχιστα. ὑμεῖς δὲ καὶ ἐγώ που τάδε λέγομεν, ὡς ταῦτά ἐστι ξύμπαντα, δικαίοις μὲν καὶ ὁσίοις ἀνδράσιν ἄριστα κτήματα, ἀδίκοις δὲ, κάκιστα ξύμ-

παντα, ἀρξάμενα ἀπὸ τῆς ὑγιείας. καὶ δὴ καὶ τὸ ὁρᾷν καὶ τὸ ἀκούειν, καὶ αἰσθάνεσθαι, καὶ τοπαράπαν ζῆν, μέγιστον μὲν κακὸν, τὸν ξύμπαντα χρόνον ἀθάνατον ὄντα καὶ κεκτημένον πάντα τὰ λεγόμενα ἀγαθὰ, πλὴν δικαιοσύνης τε καὶ ἀρετῆς ἁπάσης· ἔλαττον δὲ, ἂν ὡς ὀλίγιστον ὁ τοιοῦτος χρόνον ἐπιζῴη. ταῦτα δὴ λέγειν οἶμαι τοὺς παρ' ὑμῖν ποιητὰς, ἅπερ ἐγὼ, πείσετε καὶ ἀναγκάσετε· καὶ ἔτι τούτοις ἑπομένους ῥυθμούς τε καὶ ἁρμονίας ἀποδιδόντας, παιδεύειν οὕτω τοὺς νέους ὑμῶν. ἦ γὰρ ὁρᾶτε; ἐγὼ μὲν γὰρ λέγω σαφῶς, τὰ μὲν κακὰ λεγόμενα, ἀγαθὰ τοῖς ἀδίκοις εἶναι· τοῖς δὲ δικαίοις, κακά. τὰ δ' ἀγαθὰ, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς, ὄντως ἀγαθά· τοῖς δὲ κακοῖς, κακά. ὅπερ οὖν ἠρόμην, ἆρα ξυμφωνοῦμεν ἐγώ τε καὶ ὑμεῖς; ἢ πῶς; ΚΛ. Τὰ μὲν, ἔμοιγε φαινόμεθά πως, τὰ δ', οὐδαμῶς. ΑΘ. Ἆρ' οὖν ὑγίειάν τε κεκτημένον, καὶ πλοῦτον καὶ τυραννίδα διὰ τέλους, καὶ ἔτι προστίθημι ὑμῖν ἰσχὺν διαφέρουσαν καὶ ἀνδρείαν μετ' ἀθανασίας, καὶ μηδὲν ἄλλο αὐτῷ τῶν λεγομένων κακῶν ἐγγιγνόμενον, ἀδικίαν δὲ καὶ ὕβριν ἔχοντα ἐν αὐτῷ μόνον· τὸν οὕτω ζῶντα, ἴσως ὑμᾶς οὐ πείθω μὴ οὐκ ἄρα εὐδαίμονα ἀλλ' ἄθλιον γίγνεσθαι σαφῶς; ΚΛ. ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ. Εἶεν· τί οὖν τὸ μετὰ τοῦτ' εἰπεῖν ἡμᾶς χρεών; ἀνδρεῖος γὰρ δὴ καὶ ἰσχυρὸς καὶ καλὸς καὶ πλούσιος, καὶ ποιῶν ὅ, τιπερ ἐπιθυμοῖ τὸν βίον ἅπαντα, οὐχ ὑμῖν δοκεῖ, εἴπερ ἄδικος εἴη καὶ ὑβριστὴς, ἐξ ἀνάγκης αἰσχρῶς ἂν ζῆν; ἢ τοῦτο μὲν ἴσως ἂν συγχωρήσαιτε, τό γε αἰσχρῶς. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Τί δέ;

τὸ καὶ κακῶς; ΚΛ. Οὐκ ἂν ἔτι τοῦθ᾽ ὁμοίως. ΑΘ. Τί δέ; τὸ καὶ ἀηδῶς καὶ μὴ ξυμφερόντως αὐτῷ. ΚΛ. Καὶ πῶς ἂν ταῦτά γ᾽ ἔτι ξυγχωροῖμεν; ΑΘ. Ὅπως; εἰ θεὸς ἡμῖν, ὡς ἔοικεν, ὦ φίλοι, δοίη τις συμφωνίαν· ὡς νῦν γε σχεδὸν ἀπᾴδομεν ἀπ᾽ ἀλλήλων. ἐμοὶ γὰρ δὴ φαίνεται ταῦτα οὕτως ἀναγκαῖα, ὡς οὐδέ, ὦ φίλε Κλεινία, Κρήτη νῆσος σαφῶς. καὶ νομοθέτης ὤν, ταύτῃ πειρῴμην ἂν τούς τε ποιητὰς ἀναγκάζειν φθέγγεσθαι καὶ πάντας τοὺς ἐν τῇ πόλει· ζημίαν τε ὀλίγου μεγίστην ἐπιτεθείην ἄν, εἴτις ἐν τῇ χώρᾳ φθέγξαιτο ὡς εἰσί τινες ἄνθρωποι ποτὲ πονηροὶ μέν, ἡδέως δὲ ζῶντες· ἢ λυσιτελοῦντα μὲν ἄλλα ἐστὶ καὶ κερδαλέα, δικαιότερα δὲ ἄλλα. καὶ πολλὰ ἄττ᾽ ἂν παρὰ τὰ νῦν λεγόμενα ὑπό τε Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων, ὡς ἔοικε, καὶ δή που καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, διάφορα, πείθοιμ᾽ ἂν τοὺς πολίτας μοι φθέγγεσθαι. φέρε γάρ, πρὸς Διός τε καὶ Ἀπόλλωνος, ὦ ἄριστοι τῶν ἀνδρῶν, εἰ τοὺς νομοθετήσαντας ὑμῖν αὐτοὺς τούτους ἐροίμεθα θεούς, ἆρα ὁ δικαιότατος βίος ἐστὶν ἥδιστος, ἢ δύο ἐστόν τινε βίω, οἷν ὁ μέν, ἥδιστος ὢν τυγχάνει, δικαιότατος δ᾽ ἕτερος· εἰ δὴ δύο φαῖεν, ἐροίμεθ᾽ ἂν ἴσως αὐτοὺς πάλιν (εἴπερ ὀρθῶς ἐπανερωτῷμεν) ποτέρους δ᾽ εὐδαιμονεστέρους χρὴ λέγειν, τοὺς τὸν δικαιότατον ἢ τοὺς τὸν ἥδιστον διαβιοῦντας βίον. εἰ μὲν δὴ φαῖεν τοὺς τὸν ἥδιστον, ἄτοπος αὐτῶν ὁ λόγος ἂν γίγνοιτο. βούλομαι δέ μοι μὴ ἐπὶ θεῶν λέγεσθαι τὸ τοιοῦτον, ἀλλ᾽ ἐπὶ πατέρων καὶ νομοθετῶν μᾶλλον. καί μοι τὰ ἔμπροσθεν ἠρωτημένα, πατέρα τε καὶ νομοθέτην

ἠρωτήσθω. ὁ δ' εἰπάτω, ὡς ὁ ζῶν τὸν ἥδιστον βίον, ἔστι μακαριώτατος. εἶτα μετὰ ταῦτα ἔγωγ' ἂν φαίην, Ὦ πάτερ, οὐχ ὡς εὐδαιμονέστατα με ἐβούλου ζῆν; ἀλλ' ἀεὶ διακελευόμενος οὐδὲν ἐπαύου ζῆν με ὡς δικαιότατα. ταύτῃ μὲν οὖν ὁ τιθέμενος, εἴτε νομοθέτης, εἴτε καὶ πατὴρ, ἄτοπος ἂν, οἶμαι, καὶ ἄπορος φαίνοιτο τοῦ ξυμφωνούντως ἑαυτῷ λέγειν. εἰ δ' αὖ τὸν δικαιότατον εὐδαιμονέστατον ἀποφαίνοιτο βίον εἶναι, ζητοῖ που πᾶς ἂν ὁ ἀκούων, οἶμαι, τί ποτ' ἐν αὐτῷ τὸ τῆς ἡδονῆς κρεῖττον ἀγαθόν τε καὶ καλὸν ὁ νόμος ἐνὸν ἐπαινεῖ. τί γὰρ δὴ δικαίῳ χωριζόμενον ἡδονῆς ἀγαθὸν ἂν γίγνοιτο; φέρε, κλέος τε καὶ ἔπαινος πρός ἀνθρώπων τε καὶ θεῶν, ἆρ' ἐστὶν ἀγαθὸν μὲν καὶ καλὸν, ἀηδὲς δέ; δύσκλεια δὲ, τἀναντία; ἥκιστα, ὦ φίλε νομοθέτα, φήσομεν. ἀλλὰ τὸ μήτε τινὰ ἀδικεῖν, μήτε ὑπό τινος ἀδικεῖσθαι, μῶν ἀηδὲς μὲν, ἀγαθὸν δὲ ἢ καλόν; τὰ δὲ ἕτερα, ἡδέα μὲν, αἰσχρὰ δὲ καὶ κακά; ΚΛ. Καὶ πῶς; ΑΘ. Οὐκοῦν, ὁ μὲν μὴ χωρίζων λόγος ἡδύ τε καὶ δίκαιον, καὶ ἀγαθόν τε καὶ καλὸν, πιθανός γ', εἰ μηδὲν ἕτερον, πρὸς τὸ τινὰ ἐθέλειν ζῆν τὸν ὅσιον καὶ δίκαιον βίον. ὥστε νομοθέτῃ γε αἴσχιστος λόγων καὶ ἐναντιώτατος, ὃς ἂν μὴ φῇ ταῦτα οὕτως ἔχειν. οὐδεὶς γὰρ ἂν ἑκὼν ἐθέλοι πείθεσθαι πράττειν τοῦτο ὅτῳ μὴ τὸ χαίρειν τοῦ λυπεῖσθαι πλέον ἕπεται. σκοτοδινιᾷν δὲ, τὸ πόῤῥωθεν ὁρώμενον, πᾶσί τε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, καὶ δὴ καὶ τοῖς παισὶ, παρέχει. νομοθέτης δ' ἡμῖν δόξαν εἰς τοὐναντίον τούτου καταστήσει, τὸ σκότος ἀφελὼν, καὶ πείσει ἀμωσγέπως ἔθεσι καὶ ἐπαι-

νοις καὶ λόγοις, ὡς ἐσκιαγραφημένα τὰ δίκαιά ἐστι καὶ ἄδικα· καὶ τὰ μὲν ἄδικα, τῷ τοῦ δικαίου ἐναντίως φαινόμενα, ἐκ μὲν ἀδίκου καὶ κακοῦ ἑαυτοῦ θεωρούμενα, ἡδέα· τὰ δὲ δίκαια, ἀηδέστατα. ἐκ δὲ δικαίου πάντα τἀναντία παντὶ πρὸς ἀμφότερα. ΚΛ. Φαίνεται. ΑΘ. Τὴν δ᾽ ἀλήθειαν τῆς κρίσεως ποτέραν κυριωτέραν εἶναι φῶμεν; πότερα τὴν τῆς χείρονος ψυχῆς, ἢ τὴν τῆς βελτίονος; ΚΛ. Ἀναγκαῖόν που τὴν τῆς ἀμείνονος. ΑΘ. Ἀναγκαῖον ἄρα τὸν ἄδικον βίον, οὐ μόνον αἰσχίω καὶ μοχθηρότερον, ἀλλὰ καὶ ἀηδέστερον τῇ ἀληθείᾳ τοῦ δικαίου τε εἶναι καὶ ὁσίου βίου. ΚΛ. Κινδυνεύει, κατά γε τὸν νῦν λόγον, ὦ φίλε. ΑΘ. Νομοθέτης δὲ οὗ τι καὶ σμικρὸν ὄφελος, εἰ καὶ μὴ τοῦτο ἦν οὕτως ἔχον, ὡς καὶ νῦν αὐτὸ ᾕρηχ᾽ ὁ λόγος ἔχειν, εἴπερ τι καὶ ἄλλο ἐτόλμησεν ἂν ἐπ᾽ ἀγαθῷ ψεύδεσθαι πρὸς τοὺς νέους, ἔστιν ὅ, τι τούτου ψεῦδος λυσιτελέστερον ἂν ἐψεύσατο ποτὲ, καὶ δυνάμενον μᾶλλον ποιεῖν μὴ βίᾳ ἀλλ᾽ ἑκόντας πάντα τὰ δίκαια; ΚΛ. Καλὸν μὲν ἡ ἀλήθεια, ὦ ξένε, καὶ μόνιμον· ἔοικε μὴν οὐ ῥάδιον εἶναι πείθειν. ΑΘ. Εἶεν. τὸ μὲν τοῦ Σιδωνίου μυθολόγημα ῥάδιον ἐγένετο πείθειν, οὕτως ἀπίθανον ὄν, καὶ ἄλλα μυρία. ΚΛ. Ποῖα; ΑΘ. Τὸ, σπαρέντων ποτὲ ὀδόντων ὁπλίτας ἐξ αὐτῶν φῦναι. καίτοι μέγα γ᾽ ἐστὶ νομοθέτῃ παράδειγμα τοῦ πείσειν ὅ, τι ἂν ἐπιχειρῇ τις πείθειν τὰς τῶν νέων ψυχάς. ὥστε οὐδὲν ἄλλο αὐτὸν δεῖ σκοποῦντα ἀνευρίσκειν, ἢ τί πείσας, μέγιστον ἀγαθὸν ἐργάσαιτο ἂν πόλιν· τούτου δὲ πέρι πᾶσαν μηχανὴν εὑρίσκειν, ὅντινα ποτὲ τρόπον ἡ τοιαύτη

ξυνοικίᾳ πάσῃ περὶ τούτων ἓν καὶ ταὐτὸν ὅτι μάλιστα φθέγγοιτ' ἀεὶ διὰ βίου παντός, ἔν τε ᾠδαῖς καὶ μύθοις καὶ λόγοις. εἰ δ' οὖν ἄλλῃ πῃ δοκεῖ ἢ ταύτῃ, πρὸς ταῦτα οὐδεὶς φθόνος ἀμφισβητῆσαι τῷ λόγῳ. ΚΛ. Ἀλλ' οὔ μοι φαίνεται πρός γε ταῦτα δύνασθαι ἡμῶν ἀμφισβητῆσαι ποτ' ἂν οὐδέτερος. ΑΘ. Τὸ μετὰ τοῦτο τοίνυν ἐμὸν ἂν εἴη λέγειν. φημὶ γὰρ ἅπαντας δεῖν ἐπᾴδειν τρεῖς ὄντας τοὺς χοροὺς ἔτι νέαις οὔσαις ταῖς ψυχαῖς καὶ ἁπαλαῖς τῶν παίδων, τά τε ἄλλα καλὰ λέγοντας πάντα ὅσα διεληλύθαμέν τε καὶ ἔτι διέλθοιμεν ἄν. τὸ δὲ κεφάλαιον αὐτῶν τοῦτο ἔστω· τὸν αὐτὸν ἥδιστόν τε καὶ ἄριστον ὑπὸ θεῶν βίον λέγεσθαι φάσκοντες, ἀληθέστατα ἐροῦμεν ἅμα, καὶ μᾶλλον πείσομεν οὓς δεῖ πείθειν, ἢ ἐὰν ἄλλως πως φθεγγώμεθα λέγοντες. ΚΛ. Συγχωρητέον ἃ λέγεις. ΑΘ. Πρῶτον μὲν τοίνυν ὁ Μουσῶν χορὸς ὁ παιδικὸς ὀρθότατ' ἂν εἰσίοι πρῶτος τὰ τοιαῦτα εἰς τὸ μέσον ᾀσόμενος ἁπάσῃ σπουδῇ καὶ ὅλῃ τῇ πόλει. δεύτερος δὲ, ὁ μέχρι τριάκοντα ἐτῶν, τόν τε Παιᾶνα ἐπικαλούμενος μάρτυρα τῶν λεγομένων ἀληθείας πέρι, καὶ τοῖς νέοις ἵλεων μετὰ πειθοῦς γίγνεσθαι ἐπευχόμενος. δεῖ δὲ δὴ καὶ ἔτι τρίτους, τοὺς ὑπὲρ τριάκοντα ἔτη μέχρι τῶν ἑξήκοντα γεγονότας, ᾄδειν. τοὺς δὲ μετὰ ταῦτα (οὐ γὰρ ἔτι δυνατοὶ φέρειν ᾠδάς) μυθολόγους περὶ τῶν αὐτῶν ᾠδῶν διὰ θείας φήμης καταλελεῖφθαι. ΚΛ. Λέγεις δὲ, ὦ ξένε, τίνας τούτους τοὺς χοροὺς τοὺς τρίτους; οὐ γὰρ πάνυ ξυνίεμεν σαφῶς ὅ, τι ποτὲ βούλει φράζειν αὐτῶν πέρι. ΑΘ. Καὶ μὴν εἰσί γε οὗτοι σχεδὸν, ὧν χάριν οἱ

πλεῖστοι τῶν ἔμπροσθεν ἐῤῥέθησαν λόγων. ΚΛ. Οὔπω μεμαθήκαμεν· ἀλλ᾽ ἔτι σαφέστερον πειρῶ φράζειν. ΑΘ. Εἴπομεν, εἰ μεμνήμεθα, κατ᾽ ἀρχὰς τῶν λόγων, ὡς ἡ φύσις ἁπάντων τῶν νέων διάπυρος οὖσα ἡσυχίαν οὐχ οἵα τε ἄγειν οὔτε κατὰ τὸ σῶμα οὔτε κατὰ τὴν φωνὴν εἴη, φθέγγοιτο δ᾽ ἀεὶ ἀτάκτως καὶ πηδῷ. τάξεως δ᾽ αἴσθησιν τούτων ἀμφοτέρων, τῶν ἄλλων μὲν ζώων οὐδὲν ἐφάπτοιτο, ἡ δὲ ἀνθρώπου φύσις ἔχοι μόνη τοῦτο. τῇ δὲ τῆς κινήσεως τάξει ῥυθμὸς ὄνομα εἴη· τῇ δ᾽ αὖ τῆς φωνῆς, τοῦ τε ὀξέος ἅμα καὶ βαρέος συγκεραννυμένων, ἁρμονίας ὄνομα προσαγορεύοιτο· χορεία δὲ τὸ ξυναμφότερον κληθείη. θεοὺς δὲ ἔφαμεν ἐλεοῦντας ἡμᾶς, συγχορευτάς τε καὶ χορηγοὺς ἡμῖν δεδωκέναι τόν τε Ἀπόλλωνα καὶ Μούσας. καὶ δὴ καὶ τρίτον ἔφαμεν, εἰ μεμνήμεθα, Διόνυσον. ΚΛ. Πῶς δ᾽ οὐ μεμνήμεθα; ΑΘ. Ὁ μὲν τοίνυν τοῦ Ἀπόλλλωνος καὶ τῶν Μουσῶν χορὸς εἴρηται· τὸν δὲ τρίτον καὶ τὸν λοιπὸν χορὸν ἀνάγκη τοῦ Διονύσου λέγεσθαι. ΚΛ. Πῶς δή; λέγε. μάλα γὰρ ἄτοπος γίγνοιτ᾽ ἂν ὥς γ᾽ ἐξαίφνης ἀκούσαντι Διονύσου πρεσβυτῶν χορός· εἰ ἄρα οἱ ὑπὲρ τριάκοντα καὶ πεντήκοντα δὲ γεγονότες ἔτη, μέχρι ἑξήκοντα, αὐτῷ χορεύουσιν. ΑΘ. Ἀληθέστατα μέντοι λέγεις. λόγου δὲ δεῖ πρὸς ταῦτα, οἶμαι, ὅπῃ τοῦτο εὔλογον οὕτω γιγνόμενον ἂν γίγνοιτο. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Ἆρ᾽ οὖν ἡμῖν τά γε ἔμπροσθεν ὁμολογεῖται; ΚΛ. Τοῦ πέρι; ΑΘ. Τὸ δεῖν πάντα ἄνδρα καὶ παῖδα, ἐλεύθερον καὶ δοῦλον, θῆλύ τε καὶ ἄῤῥενα, καὶ ὅλῃ τῇ πόλει ὅλην τὴν πόλιν αὐτὴν

αὐτῇ ἐπᾴδουσαν, μὴ παύεσθαί ποτε ταῦτα ἃ διεληλύθαμεν, ἀμωσγέπως ἀεὶ μεταβαλλόμενα καὶ πάντως παρεχόμενα ποικιλίαν· ὥστε ἀπληστίαν εἶναί τινα τῶν ὕμνων τοῖς ᾄδουσι καὶ ἡδονήν. ΚΛ. Πῶς δ' οὐχ ὁμολογοῖτο ἂν ταῦτα δεῖν οὕτω πράττεσθαι; ΑΘ. Ποῦ δὴ τοῦθ' ἡμῖν τὸ ἄριστον τῆς πόλεως, ἡλικίαις τε καὶ ἅμα φρονήσεσι πιθανώτατον ὂν τῶν ἐν τῇ πόλει, ᾆδον τὰ κάλλιστα, μέγιστ' ἂν ἐξεργάζοιτο ἀγαθά; ἢ τοῦτο ἀνοήτως οὕτως ἀφήσομεν, ὃ κυριώτατον ἂν εἴη τῶν καλλίστων τε καὶ ὠφελιμωτάτων ᾠδῶν; ΚΛ. Ἀλλ' ἀδύνατον τὸ μεθιέναι, ὥς γε τὰ νῦν λεγόμενα. ΑΘ. Πῶς οὖν πρέπον ἂν εἴη τοῦτο; ὁρᾶτε εἰ τῇδε. ΚΛ. Πῇ δή; ΑΘ. Πᾶς που γιγνόμενος πρεσβύτερος, ὄκνου πρὸς τὰς ᾠδὰς μεστός, καὶ χαίρει τε ἧττον πράττων τοῦτο, καὶ ἀνάγκης γιγνομένης, αἰσχύνοιτ' ἂν μᾶλλον, ὅσῳ πρεσβύτερος καὶ σωφρονέστερος γίγνεται, τόσῳ μᾶλλον. ἆρ' οὐχ οὕτως; ΚΛ. Οὕτω μὲν οὖν. ΑΘ. Οὐκοῦν ἐν θεάτρῳ γε καὶ παντοίοις ἀνθρώποις ᾄδειν ἑστὼς ὀρθός, ἔτι μᾶλλον αἰσχύνοιτ' ἄν. καὶ ταῦτά γ' εἰ καθάπερ οἱ περὶ νίκης χοροὶ ἀγωνιζόμενοι, πεφωνασκηκότες, ἰσχνοί τε καὶ ἄσιτοι ἀναγκάζοιντο ᾄδειν οἱ τοιοῦτοι, παντάπασί που ἀηδῶς τε καὶ αἰσχυντηλῶς ᾄδοντες, ἀπροθύμως ἂν τοῦτ' ἐργάζοιντο. ΚΛ. Ἀναγκαιότατα μέντοι λέγεις. ΑΘ. Πῶς οὖν αὐτοὺς παραμυθησόμεθα προθύμους εἶναι πρὸς τὰς ᾠδάς; ἆρ' οὐ νομοθετήσομεν, πρῶτον μὲν τοὺς παῖδας μέχρις ἐτῶν ὀκτωκαίδεκα τοπαράπαν οἴνου μὴ γεύεσθαι; διδάσκοντες ὡς οὐ χρὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ ὀχε-

τεύειν εἴς τε τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, πρὶν ἐπὶ τοὺς πόνους ἐγχειρεῖν πορεύεσθαι· τὴν ἐκμανῆ εὐλαβούμενοι ἕξιν τῶν νέων. μετὰ δὲ τοῦτο, οἴνου μὲν δὴ γεύεσθαι τοῦ μετρίου, μέχρι τριάκοντα ἐτῶν· μέθης δὲ καὶ πολυοινίας τοπαράπαν τὸν νέον ἀπέχεσθαι. τετταράκοντα δὲ ἐπιβαίνοντα ἐτῶν, ἐν τοῖς ξυσσιτίοις εὐωχηθέντα, καλεῖν τούς τε ἄλλους θεοὺς, καὶ δὴ καὶ Διόνυσον παρακαλεῖν εἰς τὴν τῶν πρεσβυτῶν τελετὴν ἅμα καὶ παιδιὰν, ἣν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἐπίκουρον τῆς τοῦ γήρως αὐστηρότητος ἐδωρήσατο, τὸν οἶνον φάρμακον, ὥστ᾽ ἀνηβᾷν ἡμᾶς, καὶ δυσθυμίας λήθην γίγνεσθαι, μαλακώτερον ἐκ σκληροτέρου τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος, καθάπερ εἰς πῦρ σίδηρον ἐντεθέντα, γιγνόμενον, καὶ οὕτως εὐπλαστότερον εἶναι. πρῶτον μὲν δὴ διατεθεὶς οὕτως ἕκαστος, ἆρ᾽ οὐκ ἂν ἐθέλοι προθυμότερόν τε, ἧττον αἰσχυνόμενος, οὐκ ἐν πολλοῖς ἀλλ᾽ ἐν μετρίοις, καὶ οὐκ ἐν ἀλλοτρίοις, ἀλλ᾽ ἐν οἰκείοις, ᾄδειν τε, καὶ (ὃ πολλάκις εἰρήκαμεν) ἐπᾴδειν; ΚΛ. Καὶ πολύ γε. ΑΘ. Εἰς μέν γε τὸ προάγειν τοίνυν αὐτοὺς μετέχειν ἡμῖν ᾠδῆς, οὗτος ὁ τρόπος οὐκ ἂν παντάπασιν ἀσχήμων γίγνοιτο. ΚΛ. Οὐδαμῶς. ΑΘ. Ποίαν δὲ ᾄσουσιν οἱ ἄνδρες φωνὴν, ἢ μοῦσαν; ἢ δῆλον ὅτι πρέπουσαν αὐτοῖς δεῖ γέ τινα. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Τίς ἂν οὖν πρέποι θείοις ἀνδράσιν; ἆρ᾽ ἂν ἡ τῶν χορῶν; ΚΛ. Ἡμεῖς γοῦν, ὦ ξένε, καὶ οἵδε, οὐκ ἄλλην ἄν τινα δυναίμεθα ᾠδὴν ἢ ἣν ἐν τοῖς χοροῖς ἐμάθομεν· ξυνήθεις ᾄδειν γενόμενοι. ΑΘ. Εἰκότως γε. ὄντως γὰρ οὐκ ἐπήβολοι γεγόνατε τῆς καλλίστης ᾠδῆς. στρατοπέδου γὰρ

πολιτείαν ἔχετε, ἀλλ' οὐκ ἐν ἄστεσι κατῳκηκότων, ἀλλ' οἷον ἀθρόους πώλους ἐν ἀγέλῃ νεμομένους φορβάδας, τοὺς νέους κέκτησθε. λαβὼν δὲ ὑμῶν οὐδεὶς τὸν αὑτοῦ, παρὰ τῶν ξυννόμων σπάσας σφόδρα ἀγριαίνοντα καὶ ἀγανακτοῦντα, ἱπποκόμον τε ἐπέστησεν ἰδίᾳ, καὶ παιδεύει ψήχων τε καὶ ἡμερῶν, καὶ πάντα προσήκοντα ἀποδιδοὺς τῇ παιδοτροφίᾳ. ὅθεν οὐ μόνον ἀγαθὸς ἂν στρατιώτης εἴη, πόλιν δὲ καὶ ἄστη δυνάμενος διοικεῖν, ὃν δὴ κατ' ἀρχὰς εἴπομεν τῶν Τυρταίου πολεμικῶν εἶναι πολεμικώτερον. τέταρτον, ἀρετῆς ἀλλ' οὐ πρῶτον τὴν ἀνδρείαν κτῆμα τιμῶντα, ἀεὶ καὶ πανταχοῦ, ἰδιώταις τε καὶ ξυμπάσῃ πόλει. ΚΛ. Οὐκ οἶδα ἡμῶν, ὦ ξένε, ὅπῃ πάλιν αὖ τοὺς νομοθέτας φαυλίζεις. ΑΘ. Οὐκ, ὦ 'γαθὲ, προσέχων τούτῳ τὸν νοῦν, δρῶ τοῦτο, εἴπερ· ἀλλ' ὁ λόγος ὅπῃ φέρει, ταύτῃ πορευώμεθα, εἰ βούλεσθε. εἰ γὰρ ἔχομεν Μοῦσαν τῆς τῶν χορῶν καλλίω καὶ τῆς ἐν τοῖς κοινοῖς θεάτροις, πειρώμεθα ἀποδοῦναι τούτοις οὓς φαμὲν ἐκείνην μὲν αἰσχύνεσθαι, ζητεῖν δὲ ἥτις καλλίστη ταύτης κοινωνεῖν. ΚΛ. Πάνυ γε. ΑΘ. Οὐκοῦν πρῶτον μὲν δεῖ τόδε γε ὑπάρχειν ἅπασιν ὅσοις συμπαρέπεταί τις χάρις, ἢ τοῦτο αὐτὸ μόνον αὐτοῦ τὸ σπουδαιότατον εἶναι, ἤ τινα ὀρθότητα, ἢ, τὸ τρίτον, ὠφέλειαν. οἷον δὴ λέγω ἐδωδῇ μὲν καὶ πόσει καὶ ξυμπάσῃ τροφῇ παρέπεσθαι μὲν τὴν χάριν, ἣν ἡδονὴν ἂν προσείποιμεν· ἣν δὲ ὀρθότητά τε καὶ ὠφέλειαν, ὅπερ ὑγιεινὸν τῶν προσφερομένων λέγομεν ἑκάστοτε, τοῦτ' αὐτὸ εἶναι ἐν αὐτοῖς καὶ τὸ ὀρθότατον. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Καὶ μὴν καὶ

τῇ μαθήσει παρακολουθεῖν μὲν τό γε τῆς χάριτος τὴν ἡδονήν· τὴν δὲ ὀρθότητα καὶ τὴν ὠφέλειαν, καὶ τὸ εὖ καὶ τὸ καλῶς, τὴν ἀλήθειαν εἶναι τὴν ἀποτελοῦσαν. ΚΛ. Ἔστιν οὕτω. ΑΘ. Τί δέ; τῇ τῶν ὁμοίων ἐργασίᾳ, ὅσαι τέχναι εἰκαστικαὶ, ἆρ' οὐκ ἂν τοῦτο ἐξεργάζωνται, τὸ μὲν ἡδονὴν ἐν αὐτοῖς γίγνεσθαι, παρεπόμενον ἐὰν γίγνηται, χάριν αὐτὸ δικαιότατον ἂν εἴη προσαγορεύειν; ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Τὴν δέ γε ὀρθότητά που τῶν τοιούτων ἡ ἰσότης ἂν, ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν εἰπεῖν, ἐξεργάζοιτο τοῦ τε τοσούτου καὶ τοῦ τοιούτου πρότερον, ἀλλ' οὐχ ἡδονή. ΚΛ. Καλῶς. ΑΘ. Οὐκοῦν ἡδονῇ κρίνοιτ' ἂν μόνον ἐκεῖνο ὀρθῶς, ὃ μήτε τινὰ ὠφέλειαν, μήτε ἀλήθειαν, μήτε ὁμοιότητα ἀπεργαζόμενον παρέχεται, μηδ' αὖ γε βλάβην· ἀλλ' αὐτοῦ τούτου μόνου ἕνεκα γίγνοιτο τοῦ ξυμπαρεπομένου τοῖς ἄλλοις τῆς χάριτος, ἣν δὴ κάλλιστα τὶς ὀνομάσαι ἂν ἡδονὴν, ὅταν μηδὲν αὐτῇ τούτων ἐπακολουθῇ. ΚΛ. Ἀβλαβῆ λέγεις ἡδονὴν μόνον. ΑΘ. Ναὶ, καὶ παιδιάν γε εἶναι τὴν αὐτὴν ταύτην λέγω τότε ὅταν μήτε τι βλάπτῃ, μήτε ὠφελῇ, σπουδῆς ἢ λόγου ἄξιον. ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ. Ἆρ' οὖν οὐ πᾶσαν μίμησιν φαῖμεν ἂν, ἐκ τῶν νῦν λεγομένων, ἥκιστα ἡδονῇ προσήκειν κρίνεσθαι καὶ δόξῃ μὴ ἀληθεῖ, καὶ δὴ καὶ πᾶσαν ἰσότητα; οὐ γάρ εἴ τῳ δοκεῖ, ἢ μή τις χαίρει τῳ, τό γε ἴσον, οὐδὲ τὸ σύμμετρον ἂν εἴη σύμμετρον ὅλως· ἀλλὰ τῷ ἀληθεῖ πάντων μάλιστα, ἥκιστα δὲ ὁτῳοῦν ἄλλῳ. ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΑΘ. Οὐκ οὖν μουσικήν γε πᾶσαν φαμὲν εἰκαστικήν τε καὶ μιμητικήν; ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Ἥκιστ' ἄρα ὅταν τὶς μουσι-

κὴν ἡδονῇ φῇ κρίνεσθαι, τοῦτον ἀποδεκτέον τὸν λόγον, καὶ ζητητέον ἥκιστα ταύτην, ὡς σπουδαίαν, εἴτις ἄρα που καὶ γίγνοιτο· ἀλλ' ἐκείνην τὴν ἔχουσαν τὴν ὁμοιότητα τῷ τοῦ καλοῦ μιμήματι. ΚΛ. Ἀληθέστατα. ΑΘ. Καὶ τούτοις δὴ τοῖς τὴν καλλίστην ᾠδήν τε ζητοῦσι καὶ μοῦσαν, ζητητέον, ὡς ἔοικεν, οὐχ ἥτις ἡδεῖα, ἀλλ' ἥτις ὀρθή. μιμήσεως γὰρ ἦν, ὡς ἔφαμεν, ὀρθότητος, εἰ τὸ μιμηθὲν, ὅσον τε καὶ οἷον ἦν, ἀποτελοῖτο. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Καὶ μὴν τοῦτό γε πᾶς ἂν ὁμολογοῖ περὶ τῆς μουσικῆς, ὅτι πάντα τὰ περὶ αὐτὴν ἐστὶ ποιήματα μίμησίς τε καὶ ἀπεικασία. καὶ τοῦτό γε μῶν οὐκ ἂν ξύμπαντες ὁμολογοῖεν ποιηταί τε καὶ ἀκροαταὶ καὶ ὑποκριταί; ΚΛ. Καὶ μάλα. ΑΘ. Δεῖ δὴ καθ' ἕκαστόν γε, ὡς ἔοικε, γιγνώσκειν τῶν ποιημάτων, ὅ, τι ποτέ ἐστι, τὸν μέλλοντα ἐν αὐτῷ μὴ ἁμαρτήσεσθαι. μὴ γὰρ γιγνώσκων τὴν οὐσίαν τί ποτε βούλεται, καὶ ὅτου ποτὲ ἐστιν εἰκὼν ὄντως, σχολῇ τήν γε ὀρθότητα τῆς βουλήσεως ἢ καὶ ἁμαρτίαν αὐτοῦ διαγνώσεται. ΚΛ. Σχολῇ. πῶς δ' οὔ; ΑΘ. Ὁ δὲ τὸ ὀρθῶς μὴ γιγνώσκων, ἆρ' ἄν ποτε τό γε εὖ καὶ κακῶς δυνατὸς εἴη διαγνῶναι; λέγω δ' οὐ πάνυ σαφῶς· ἀλλ' ὧδε σαφέστερον ἴσως ἂν λεχθείη. ΚΛ. Πῶς; ΑΘ. Εἰσὶ δή που κατὰ τὴν ὄψιν ἡμῖν ἀπεικασίαι μυρίαι. ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Τί οὖν, εἴ τις ἀγνοοῖ τῶν μεμιμημένων ὅ, τι ποτὲ ἐστιν ἕκαστον τῶν σωμάτων, ἆρ' ἄν ποτε τόγε ὀρθῶς εἰργασμένον αὐτῶν γνοίη; λέγω δὲ τὸ τοιόνδε, οἷον τοὺς ἀριθμοὺς τοῦ σώματος, καὶ ἑκάστων τῶν μερῶν τὰς θέσεις ἢ ἔχει, ὅσοι τέ εἰσι καὶ ὁποῖα

παρ' ὁποῖα αὐτῶν κείμενα τὴν προσήκουσαν τάξιν ἀπείληφε, καὶ ἔτι δὴ χρώματά τε καὶ σχήματα· ἢ πάντα ταῦτα τεταραγμένως εἴργασται· μῶν δοκεῖ ταῦτ' ἄν ποτε διαγνῶναί τις τοπαράπαν, ἀγνοῶν ὅ, τι ποτέ ἐστι τὸ μεμιμημένον ζῶον; ΚΛ. Καὶ πῶς; ΑΘ. Τί δ' εἰ γιγνώσκοιμεν ὅτι τὸ γεγραμμένον ἢ τὸ πεπλασμένον ἐστὶν ἄνθρωπος, καὶ τὰ μέρη πάντα τὰ ἑαυτοῦ καὶ χρώματα ἅμα καὶ σχήματα ἀπείληφεν ὑπὸ τῆς τέχνης, ἆρά γε ἀναγκαῖον ἤδη τῷ ταῦτα γνόντι, καὶ ἐκεῖνο ἑτοίμως γιγνώσκειν εἴτε καλὸν εἴτε ὅπῃ ποτὲ ἐλλιπὲς ἂν εἴη κάλλους; πάντες μέντ' ἄν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὦ ξένε, τὰ καλὰ τῶν ζώων ἐγιγνώσκομεν. ΚΛ. Ὀρθότατα λέγεις. ΑΘ. Ἆρ' οὖν οὐ περὶ ἑκάστην εἰκόνα καὶ ἐν γραφικῇ καὶ ἐν μουσικῇ καὶ πάντῃ τὸν μέλλοντα ἔμφρονα κριτὴν ἔσεσθαι δεῖ ταῦτα τρία ἔχειν; ὅ, τέ ἐστι, πρῶτον γιγνώσκειν, ἔπειτα ὡς ὀρθῶς, ἔπειθ' ὡς εὖ, τὸ τρίτον, εἴργασται τῶν εἰκόνων ἡτισοῦν ῥήμασί τε καὶ μέλεσι καὶ τοῖς ῥυθμοῖς; ΚΛ. Ἔοικε γοῦν. ΑΘ. Μὴ τοίνυν ἀπείπωμεν λέγοντες τὸ περὶ τὴν μουσικὴν ᾗ χαλεπόν. ἐπειδὴ γὰρ ὑμνεῖται τὸ περὶ αὐτὴν διαφερόντως ἢ τὰς ἄλλας εἰκόνας, εὐλαβείας δὴ δεῖται πλείστης πασῶν εἰκόνων. ἁμαρτών τε γάρ τις μέγιστ' ἂν βλάπτοιτο, ἤθη κακὰ φιλοφρονούμενος· χαλεπώτατόν γε αἰσθέσθαι, διὰ τὸ τοὺς ποιητὰς φαυλοτέρους εἶναι ποιητὰς αὐτῶν τῶν Μουσῶν. οὐ γὰρ ἂν ἐκεῖναί γε ἐξαμάρτοιεν ποτὲ τοσοῦτον, ὥστε, ῥήματα ἀνδρῶν ποιήσασαι, τὸ σχῆμα γυναικῶν καὶ μέλος ἀποδοῦναι· καὶ μέλος

ἐλευθέρων αὖ καὶ σχήματα ξυνθεῖσαι, ῥυθμοὺς δούλων καὶ ἀνελευθέρων προσαρμόττειν· οὐδ᾽ αὖ, ῥυθμοὺς καὶ σχῆμα ἐλευθέριον ὑποθεῖσαι, μέλος ἢ λόγον ἐναντίον ἀποδοῦναι τοῖς ῥυθμοῖς. ἔτι δὲ θηρίων φωνὰς καὶ ἀνθρώπων καὶ ὀργάνων, καὶ πάντας ψόφους εἰς ταὐτὸ οὐκ ἄν ποτε ξυνθεῖεν, ὡς ἕν τι μιμούμεναι. ποιηταὶ δ᾽ ἀνθρώπινοι, σφόδρα τὰ τοιαῦτα ἐμπλέκοντες, καὶ συγκυκῶντες ἀλόγως, γέλωτ᾽ ἂν παρασκευάζοιεν τῶν ἀνθρώπων ὅσους φησὶν Ὀρφεὺς λαχεῖν ὥραν τῆς τέρψιος. ταῦτά τε γὰρ ὁρῶσι πάντα κυκώμενα, καὶ ἔτι διασπῶσιν οἱ ποιηταί. ῥυθμὸν μὲν καὶ σχήματα μέλους χωρὶς, λόγους ψιλοὺς εἰς μέτρα τιθέντες, μέλος δ᾽ αὖ καὶ ῥυθμοὺς ἄνευ ῥημάτων, ψιλῇ κιθαρίσει τε καὶ αὐλήσει προσχρώμενοι. ἐν οἷς δὴ παγχάλεπον ἄνευ λόγου γιγνόμενον ῥυθμόν τε καὶ ἁρμονίαν γιγνώσκειν, ὅ, τι τε βούλεται, καὶ ὅτῳ ἔοικε τῶν ἀξιολόγων μιμημάτων. ἀλλ᾽ ὑπολαβεῖν ἀναγκαῖον ὅτι τὸ τοιοῦτόν γε, πολλῆς ἀγροικίας μεστὸν πᾶν, ὁπόσον τάχους τε καὶ ἀπταισίας καὶ φωνῆς θηριώδους σφόδρα φίλον, ὥστ᾽ αὐλήσει γε χρῆσθαι καὶ κιθαρίσει, πλὴν ὅσον ὑπὸ ὄρχησίν τε καὶ ᾠδήν. ψιλῷ δ᾽ ἑκατέρῳ πᾶσά τις ἀμουσία καὶ θαυματουργία γίγνοιτ᾽ ἂν τῆς χρήσεως. ταῦτα μὲν ἔχει ταύτῃ λόγον. ἡμεῖς δέ γε οὐχ ὅτι μὴ δεῖ ταῖς μούσαις ἡμῶν προσχρῆσθαι τοὺς ἤδη τριακοντούτεις καὶ τῶν πεντήκοντα πέρα γεγονότας σκοπούμεθα, ἀλλ᾽ ὅτι ποτὲ δεῖ. τόδε μὲν οὖν ἐκ τούτων ὁ λόγος ἡμῖν δοκεῖ μοι σημαίνειν ἤδη τῆς γε χορικῆς μούσης, ὅτι πεπαιδεῦσθαι δεῖ βέλτιον

τοὺς πεντηκοντούτεις, ὅσοισπερ ἂν ᾄδειν προσήκῃ, τῶν γὰρ ῥυθμῶν καὶ τῶν ἁρμονιῶν ἀναγκαῖον αὐτοῖς ἐστὶν εὐαισθήτως ἔχειν καὶ γιγνώσκειν. ἢ πῶς τὴν ὀρθότητα γνώσεται τῶν μελῶν, ᾧ προσῆκεν ἢ μὴ προσῆκε τοῦ Δωριστὶ, καὶ τοῦ ῥυθμοῦ, ὃν ὁ ποιητὴς αὐτῷ προσῆψεν, ὀρθῶς ἢ μή; ΚΛ. Δῆλον ὡς οὐδαμῶς. ΑΘ. Γελοῖος γὰρ ὅγε πολὺς ὄχλος, ἡγούμενος ἱκανῶς γιγνώσκειν τό, τ' εὐάρμοστον καὶ εὔρυθμον καὶ μὴ, ὅσοι προσᾴδειν αὐτῶν καὶ βαίνειν ἐν ῥυθμῷ γεγόνασι διηναγκασμένοι. ὅτι δὲ δρῶσι ταῦτα ἀγνοοῦντες αὐτῶν ἕκαστα, οὐ συλλογίζονται τόδε που· προσήκοντα μὲν ἔχον πᾶν μέλος, ὀρθῶς ἔχειν· μὴ προσήκοντα δὲ, ἡμαρτημένως. ΚΛ. Ἀναγκαιότατα. ΑΘ. Τί οὖν; ὁ μηδὲ ὅ, τι ποτ' ἔχει γιγνώσκων, ἆρα ὅ, τι περ εἴπομεν, ὡς ὀρθῶς γε αὐτὸ ἔχει, γνώσεταί ποτε ἐν ὁτῳοῦν; ΚΛ. Καὶ τίς μηχανή; ΑΘ. Τοῦτ' οὖν, ὡς ἔοικεν, ἀνευρίσκομεν αὖ τὰ νῦν, ὅτι τοῖς ᾠδοῖς ἡμῖν οὓς νῦν παρακαλοῦμεν, καὶ ἑκόντας τινὰ τρόπον ἀναγκάζομεν ᾄδειν, μέχρι γε τοσούτου πεπαιδεῦσθαι σχεδὸν ἀναγκαῖον, μέχρι τοῦ δυνατὸν εἶναι ξυνακολουθεῖν ἕκαστον ταῖς τε βάσεσι τῶν ῥυθμῶν, καὶ ταῖς χορδαῖς ταῖς τῶν μελῶν· ἵνα καθορῶντες τάς τε ἁρμονίας καὶ τοὺς ῥυθμοὺς, ἐκλέγεσθαί τε τὰ προσήκοντα οἷοί τ' ὦσιν, ἃ τοῖς τηλικούτοις τε καὶ τοιούτοις ᾄδειν πρέπον, καὶ οὕτως ᾄδωσι, καὶ ᾄδοντες, αὐτοί τε ἡδονὰς τὸ παραχρῆμα ἀσινεῖς ἥδωνται, καὶ τοῖς νεωτέροις ἡγεμόνες ἠθῶν χρηστῶν ἀσπασμοῦ προσήκοντος γίγνωνται. μέχρι δὲ τοσούτου παιδευθέντες, ἀκριβεστέραν

ἂν παιδείαν τῆς ἐπὶ τὸ πλῆθος φερούσης εἶεν μετακεχειρισμένοι, καὶ τῆς περὶ τοὺς ποιητὰς αὐτούς. τὸ γὰρ τρίτον οὐδεμία ἀνάγκη ποιητῇ γιγνώσκειν, εἴτε καλὸν εἴτε μὴ καλὸν τὸ μίμημα· τὸ δ᾽ ἁρμονίας καὶ ῥυθμοῦ, σχεδὸν ἀνάγκη. τοῖς δὲ πάντα τὰ τρία, τῆς ἐκλογῆς ἕνεκα τοῦ καλλίστου καὶ δευτέρου· ἢ μηδέποτε ἱκανὸν ἐπῳδὸν γίγνεσθαι νέοις πρὸς ἀρετήν. Καὶ, ὅπερ ὁ λόγος ἐν ἀρχαῖς ἐβουλήθη, τὴν τῷ τοῦ Διονύσου χορῷ βοήθειαν ἐπιδεῖξαι καλῶς λεγομένην, εἰς δύναμιν εἴρηκε. σκοπώμεθα δὴ εἰ τοῦθ᾽ οὕτω γέγονε· θορυβώδης μέν που ὁ ξύλλογος ὁ τοιοῦτος ἐξ ἀνάγκης προϊούσης τῆς πόσεως ἐπὶ μᾶλλον εἰ ξυμβαίνει γιγνόμενος. ὅπερ ὑπεθέμεθα κατ᾽ ἀρχὰς ἀναγκαῖον εἶναι γίγνεσθαι περὶ τῶν νῦν γιγνομένων. ΚΛ. Ἀνάγκη. ΑΘ. Πᾶς δέ γε αὐτὸς αὑτοῦ κουφότερος αἴρεται, καὶ γέγηθέ τε καὶ παῤῥησίας ἐμπίπλαται καὶ ἀνηκουστίας ἐν τῷ τοιούτῳ τῶν πέλας· ἄρχων δ᾽ ἱκανὸς ἀξιοῖ ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων γεγονέναι. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Οὐκοῦν ἔφαμεν, ὅταν γίγνηται ταῦτα, καθάπερ τινὰ σίδηρον, τὰς ψυχὰς τῶν πινόντων διαπύρους γιγνομένας, μαλθακωτέρας γίγνεσθαι καὶ νεωτέρας; ὥστε εὐαγώγους ξυμβαίνειν τῷ δυναμένῳ καὶ ἐπισταμένῳ παιδεύειν τε καὶ πλάττειν, καθάπερ ὅτ᾽ ἦσαν νέαι. τοῦτον δ᾽ εἶναι τὸν πλάστην, τὸν αὐτὸν ὅνπερ τότε τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην· οὗ νόμους εἶναι δεῖ συμποτικοὺς, δυναμένους τὸν εὔελπιν καὶ θαῤῥαλέον ἐκεῖνον γιγνόμενον καὶ ἀναισχυντότερον τοῦ δέοντος, καὶ οὐκ ἐθέλοντα τάξιν καὶ τὸ κατὰ μέρος σι-

γῆς καὶ λόγου καὶ πόσεως καὶ μούσης ὑπομένειν, ἐθέλειν ποιεῖν πάντα τούτοις τἀναντία· καὶ εἰσιόντι τῷ μὴ καλῷ θάῤῥει τὸν κάλλιστον διαμαχόμενον φόβον εἰσπέμπειν οἷουστ᾽ εἶναι μετὰ δίκης· ὃν αἰδῶ τε καὶ αἰσχύνην θεῖον φόβον ὠνομάκαμεν. ΚΛ. Ἔστι ταῦτα. ΑΘ. Τούτων δέ γε τῶν νόμων εἶναι νομοφύλακας καὶ συνδημιουργοὺς αὐτοῖς τοὺς ἀθορύβους καὶ νήφοντας τῶν μὴ νηφόντων στρατηγούς· ὧν δὴ χωρὶς, μέθῃ διαμάχεσθαι δεινότερον, ἢ πολεμίοις εἶναι μὴ μετὰ ἀρχόντων ἀθορύβων. καὶ τὸν αὖ μὴ δυνάμενον, ἐθέλειν πείθεσθαι τούτοις, καὶ τοῖς ἡγεμόσι τοῖς τοῦ Διονύσου, τοῖς ὑπὲρ ἑξήκοντα ἔτη γεγονόσιν, ἴσην καὶ μείζω τὴν αἰσχύνην φέρειν, ἢ τὸν τοῖς τοῦ Ἄρεως ἀπειθοῦντα ἄρχουσιν. ΚΛ. Ὀρθῶς. ΑΘ. Οὐκοῦν εἴγε εἴη τοιαύτη μὲν μέθη, τοιαύτη δὲ παιδιὰ, μῶν οὐκ ὠφεληθέντες ἂν οἱ τοιοῦτοι συμπόται καὶ μᾶλλον φίλοι ἢ πρότερον, ἀπαλλάττοιντο ἀλλήλων, ἀλλ᾽ οὐχ ὥσπερ τανῦν ἐχθροί; κατὰ νόμους δὲ πᾶσαν τὴν ξυνουσίαν ξυγγενόμενοι καὶ ἀκολουθήσαντες, ὁπότε ἀφηγοῖντο οἱ νήφοντες τοῖς μὴ νήφουσι; ΚΛ. Ὀρθῶς, εἴγε δὴ εἴη ἐπὶ τοιαύτῃ οἵαν νῦν λέγεις. ΑΘ. Μὴ τοίνυν ἐκεῖνό γ᾽ ἔτι τῆς τοῦ Διονύσου δωρεᾶς ψέγωμεν ἁπλῶς, ὡς ἔστι κακὴ καὶ εἰς πόλιν οὐκ ἀξία παραδέχεσθαι. καὶ γὰρ ἔτι πλείω τὶς ἂν ἀπεξέλθοι λέγων· ἐκεῖ καὶ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν ὃ δωρεῖται, λέγειν μὲν ὄκνος εἰς τοὺς πολλοὺς, διὰ τὸ κακῶς τοὺς ἀνθρώπους αὐτὸ ὑπολαβεῖν καὶ γνῶναι λεχθέν. ΚΛ. Τὸ ποῖον δή; ΑΘ. Λόγος τὶς ἅμα καὶ φήμη ὑποῤῥεῖ πως, ὡς ὁ θεὸς

οὗτος ὑπὸ τῆς μητρυιᾶς διεφορήθη τῆς ψυχῆς τὴν γνώμην· διὸ τάς τε βακχείας καὶ πᾶσαν τὴν μανικὴν ἐμβάλλει χορείαν τιμωρούμενος· ὅθεν καὶ τὸν οἶνον ἐπὶ τοῦτ᾽ αὐτὸ δεδώρηται. ἐγὼ δὲ τὰ μὲν τοιαῦτα τοῖς ἀσφαλὲς ἡγουμένοις εἶναι λέγειν περὶ θεῶν, ἀφίημι λέγειν· τὸ δὲ τοσόνδε οἶδα, ὅτι πᾶν ζῶον ὅσον αὐτῷ προσήκει νοῦν ἔχειν τελεωθέντι, τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον οὐδὲν ἔχον ποτὲ φύεται. ἐν τούτῳ δὴ τῷ χρόνῳ ἐν ᾧ μήπω κέκτηται τὴν οἰκείαν φρόνησιν, πᾶν μαίνεταί τε καὶ βοᾷ ἀτάκτως· καὶ ὅταν ἀποκτείνῃ τὶς αὐτὸ τάχιστα, ἀτάκτως αὖ πηδᾷ. ἀναμνησθῶμεν δὲ ὅτι μουσικῆς τε καὶ γυμναστικῆς ἔφαμεν ἀρχὰς ταύτας εἶναι. ΚΛ. Μεμνήμεθα. τί δ᾽ οὔ; ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ ὅτι τὴν ῥυθμοῦ τε καὶ ἁρμονίαν αἴσθησιν τοῖς ἀνθρώποις ἡμῖν ἐνδεδωκέναι τὴν ἀρχὴν ταύτην ἔφαμεν; Ἀπόλλωνα δὲ καὶ Μούσας καὶ Διόνυσον, τούτων αἰτίους γεγονέναι; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Καὶ δὴ καὶ τὸν οἶνόν γε, ὡς ἔοικεν, ὁ τῶν ἄλλων λόγος, ἵνα μανῶμεν φησὶν ἐπὶ τιμωρίᾳ τῶν ἀνθρώπων δεδόσθαι· ὁ δὲ νῦν λεγόμενος ὑφ᾽ ἡμῶν, φάρμακον ἐπὶ τοὐναντίον φησὶν αἰδοῦς μὲν ψυχῆς κτήσεως ἕνεκα δεδόσθαι, σώματος δὲ ὑγιείας τε καὶ ἰσχύος. ΚΛ. Κάλλιστα, ὦ ξένε, τὸν λόγον ἀπεμνημόνευκας. ΑΘ. Καὶ τὰ μὲν δὴ τῆς χορείας ἡμίσεα διαπεπεράνθω· τὰ δ᾽ ἡμίσεα ὅπως ἂν ἔτι δοκῇ περανοῦμεν, ἢ καὶ ἐάσομεν; ΚΛ. Ποῖα δὴ λέγεις; καὶ πῶς ἑκάτερα διαιρῶν; ΑΘ. Ὅλη μέν που χορεία, ὅλη παίδευσις ἦν ἡμῖν· τούτου δ᾽ αὖ, τὸ μὲν, ῥυθμοί τε καὶ ἁρμονίαι τὸ κατὰ τὴν φωνήν. ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Τὸ δέ γε

κατὰ τὴν τοῦ σώματος κίνησιν, ῥυθμὸν μὲν κοινὸν τῇ τῆς φωνῆς εἶχε κινήσει, σχῆμα δὲ ἴδιον· ἐκεῖ δὲ μέλος, ἡ τῆς φωνῆς κίνησις. *ΚΛ.* Ἀληθέστατα. *ΑΘ.* Τὰ μὲν τοίνυν τῆς φωνῆς μέχρι τῆς ψυχῆς, πρὸς ἀρετῆς παιδείαν, οὐκ οἶδ᾽ ὅντινα τρόπον ὠνομάσαμεν μουσικήν. *ΚΛ.* Ὀρθῶς μὲν οὖν. *ΑΘ.* Τὰ δέ γε τοῦ σώματος, ἃ παιζόντων ὄρχησιν εἴπομεν, ἐὰν μέχρι τῆς τοῦ σώματος ἀρετῆς ἡ τοιαύτη κίνησις γίγνηται, τὴν ἔντεχνον ἀγωγὴν ἐπὶ τὸ τοιοῦτον αὐτοῦ, γυμναστικὴν προσείπωμεν. *ΚΛ.* Ὀρθότατα. *ΑΘ.* Τὸ δὲ τῆς μουσικῆς, ὃ νῦν σχεδὸν ἥμισυ διεληλυθέναι τῆς χορείας εἴπομεν, καὶ διαπεπεράνθαι, καὶ νῦν οὕτως εἰρήσθω· τὸ δὲ ἥμισυ λέγωμεν. ἢ πῶς καὶ πῇ ποιητέον; *ΚΛ.* Ὦ ἄριστε, Κρησὶ καὶ Λακεδαιμονίοις διαλεγόμενος, μουσικῆς πέρι διελθόντων ἡμῶν, ἐλλειπόντων δὲ γυμναστικῆς, τί ποτε οἴει σοὶ πότερον ἡμῶν ἀποκρινεῖσθαι πρὸς ταύτην τὴν ἐρώτησιν; *ΑΘ.* Ἀποκεκρίσθαι ἔγωγ᾽ ἄν σε φαίην σχεδὸν, ταῦτ᾽ ἐρόμενον σαφῶς· καὶ μανθάνω ὡς ἐρώτησις οὖσα αὕτη τανῦν, ἀπόκρισίς τε ἐστὶν, ὡς εἶπον, καὶ ἔτι πρόσταξις διαπεράνασθαι τὰ περὶ γυμναστικῆς. *ΚΛ.* Ἄρισθ᾽ ὑπέλαβές τε· καὶ οὕτω δὴ ποίει. *ΑΘ.* Ποιητέον. οὐδὲ γὰρ πάνυ χαλεπόν ἐστιν εἰπεῖν ὑμῖν γε ἀμφοτέροις γνώριμα. πολὺ γὰρ ἐν ταύτῃ τῇ τέχνῃ πλέον ἐμπειρίας ἢ ἐν ἐκείνῃ μετέχετε. *ΚΛ.* Σχεδὸν ἀληθῆ λέγεις. *ΑΘ.* Οὐκοῦν αὖ ταύτης ἀρχὴ μὲν τῆς παιδιᾶς, τὸ κατὰ φύσιν πηδᾶν εἰθίσθαι πᾶν ζῶον· τὸ δ᾽ ἀνθρώπινον, ὡς ἔφαμεν, αἴσθησιν λαβὸν τοῦ ῥυθμοῦ, ἐγέννησέ τε ὄρχησιν καὶ ἔτεκε. τοῦ δὲ μέλους

ὑπομιμνήσκοντος καὶ ἐγείροντος τὸν ῥυθμὸν, κοινωθέντε ἀλλήλοις χορείαν καὶ παιδιὰν ἐτεκέτην. ΚΛ. Ἀληθέστατα. ΑΘ. Καὶ τὸ μὲν, φαμὲν, ἤδη διεληλύθαμεν αὐτοῦ· τὸ δὲ πειρασόμεθα ἐφεξῆς διελθεῖν. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Ἐπὶ τοίνυν τῇ τῆς μέθης χορείᾳ τὸν κολοφῶνα πρῶτον ἐπιθῶμεν, εἰ καὶ σφῷν ξυνδοκεῖ. ΚΛ. Ποῖον δὴ καὶ τίνα λέγεις; ΑΘ. Εἰ μέν τις πόλις, ὡς οὔσης σπουδῆς τῷ ἐπιτηδεύματι τῷ νῦν εἰρημένῳ, χρήσεται μετὰ νόμων καὶ τάξεως, ὡς τοῦ σωφρονεῖν ἕνεκα μελέτης χρωμένη, καὶ τῶν ἄλλων ἡδονῶν μὴ ἀφέξεται, ὡσαύτως καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, τοῦ κρατεῖν αὐτῶν ἕνεκα μηχανωμένη, τοῦτον μὲν τὸν τρόπον ἅπασι τούτοις χρηστέον· εἰ δ' ὡς παιδιᾷ τε, καὶ ἐξέσται τῷ βουλομένῳ, καὶ ὅταν βούληται, καὶ μεθ' ὧν ἂν βούληται, πίνειν μετ' ἐπιτηδευμάτων ὡντινωνοῦν ἄλλων, οὐκ ἂν τιθείμην ταύτην τὴν ψῆφον, ὡς δεῖ ποτε μέθῃ χρῆσθαι ταύτην τὴν πόλιν, ἢ τοῦτον τὸν ἄνδρα. ἀλλ' ἔτι μᾶλλον τῆς Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων χρείας προσθείμην ἂν τῷ Καρχηδονίων νόμῳ, μηδέποτε μηδένα ἐπὶ στρατοπέδου γεύεσθαι τούτου τοῦ πόματος, ἀλλ' ὑδροποσίᾳ συγγίγνεσθαι τοῦτον τὸν χρόνον ἅπαντα· καὶ κατὰ πόλιν μήτε δοῦλον μήτε δούλην γεύεσθαι μηδέποτε· μηδὲ ἄρχοντας, τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν ὃν ἂν ἄρχωσι· μηδ' αὖ κυβερνήτας, μηδὲ δικαστὰς, ἐνεργοὺς ὄντας, οἴνου γεύεσθαι τοπαράπαν· οὐδ' ὅστις βουλευσόμενος εἰς βουλὴν ἀξίαν τινὰ λόγου συνέρχεται. μηδέ γε μεθ' ἡμέραν μηδένα τοπαράπαν, εἰ μὴ σωμασκίας ἢ νόσων ἕνεκα· μηδ' αὖ νύ-

κτωρ, ὅταν ἐπινοῇ τις παῖδας ποιεῖσθαι ἀνὴρ ἢ καὶ γυνή. καὶ ἄλλα δὲ πάμπολλα ἄν τις λέγοι, ἐν οἷς τοῖς νοῦν τε καὶ νόμον ἔχουσιν ὀρθὸν, οὐ ποτέος οἶνος. ὥστε κατὰ τὸν λόγον τοῦτον, οὐδ᾽ ἀμπέλων ἂν πολλῶν δέοι οὐδ᾽ ᾑτινι πόλει. τακτὰ δὲ τά τ᾽ ἄλλα ἂν εἴη γεωργήματα, καὶ πᾶσα ἡ δίαιτα· καὶ δὴ τά γε περὶ οἶνον σχεδὸν ἁπάντων ἐμμετρότατα καὶ ὀλίγιστα γίγνοιτ᾽ ἄν. οὗτος, ὦ ξένοι, ἡμῖν (εἰ ξυνδοκεῖ) κολοφὼν ἐπὶ τῷ περὶ οἴνου λόγῳ ῥηθέντι εἰρήσθω. ΚΛ. Καλῶς· καὶ ξυνδοκεῖ.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΝΟΜΩΝ
Η
ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ
ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

ΤΑΥΤΑ μὲν οὖν δὴ ταῦτα. πολιτείας δ' ἀρχὴν τίνα ποτὲ φῶμεν γεγονέναι; μῶν οὐκ ἐνθένδε τὶς ἂν αὐτὴν ῥᾷστά τε καὶ κάλλιστα κατίδοι; ΚΛ. Πόθεν; ΑΘ. Ὅθεν καὶ τὴν τῶν πόλεων ἐπίδοσιν ἐπ' ἀρετὴν μεταβαίνουσαν ἅμα καὶ κακίαν ἑκάστοτε θεατέον. ΚΛ. Λέγεις δὲ πόθεν; ΑΘ. Οἶμαι μὲν ἀπὸ χρόνου μήκους τε καὶ ἀπειρίας, καὶ τῶν μεταβολῶν ἐν τῷ τοιούτῳ. ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Φέρε, ἀφ' οὗ πόλεις τ' εἰσὶ καὶ ἄνθρωποι πολιτευόμενοι, δοκεῖς ἄν ποτε κατανοῆσαι χρόνου πλῆθος ὅσον γέγονεν; ΚΛ. Οὔκουν ῥᾷδόν γε οὐδαμῶς. ΑΘ. Τὸ δέ γε ὡς ἄπειρόν τι καὶ ἀμήχανον ἂν εἴη. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν τοῦτό γε. ΑΘ. Μῶν γε οὖν οὐ μυρίαι μὲν ἐπὶ μυρίαις ἡμῖν γεγόνασι πόλεις ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ; κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ

τοῦ πλήθους λόγον, οὐκ ἐλάττους ἐφθαρμένοι, πεπολιτευμέναι δ' αὖ πάσας πολιτείας πολλάκις ἑκασταχοῦ, καὶ τοτὲ μὲν ἐξ ἐλαττόνων, μείζους, τοτὲ δὲ ἐκ μειζόνων, ἐλάττους· καὶ χείρους ἐκ βελτιόνων γεγόνασι, καὶ βελτίους ἐκ χειρόνων; ΚΛ. Ἀναγκαῖον. ΑΘ. Ταύτης δὴ πέρι λάβωμεν, εἰ δυναίμεθα, τῆς μεταβολῆς τὴν αἰτίαν. τάχα γὰρ ἂν ἴσως δείξειεν ἡμῖν τὴν πρώτην τῶν πολιτειῶν γένεσιν καὶ μετάβασιν. ΚΛ. Εὖ λέγεις· καὶ προθυμεῖσθαι δεῖ, σὲ μὲν, ὃ διανοῇ περὶ αὐτῶν ἀποφαινόμενον, ἡμᾶς δὲ, ξυνεπομένους. ΑΘ. Ἆρ' οὖν ὑμῖν οἱ παλαιοὶ λόγοι ἀλήθειαν ἔχειν τινὰ δοκοῦσιν; ΚΛ. Ποῖοι δέ; ΑΘ. Τὸ πολλὰς ἀνθρώπων φθορὰς γεγονέναι κατακλυσμοῖς τε καὶ νόσοις, καὶ ἄλλοις πολλοῖς, ἐν οἷς βραχύ τι τῶν ἀνθρώπων λείπεσθαι γένος. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν πιθανὸν τὸ τοιοῦτον πᾶν παντί. ΑΘ. Φέρε δὴ, νοήσωμεν μίαν τῶν πολλῶν ταύτην, τὴν τῷ κατακλυσμῷ ποτὲ γενομένην. ΚΛ. Τὸ ποῖόν τι περὶ αὐτῆς διανοηθέντες; ΑΘ. Ὡς οἱ τότε περιφυγόντες τὴν φθορὰν, σχεδὸν ὄρειοί τινες ἂν εἶεν νομεῖς, ἐν κορυφαῖς που σμικρὰ ζώπυρα τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους διασεσωσμένα. ΚΛ. Δῆλον. ΑΘ. Καὶ δὴ τοὺς τοιούτους γε ἀνάγκη που τῶν ἄλλων ἀπείρους εἶναι τεχνῶν, καὶ τῶν ἐν τοῖς ἄστεσι πρὸς ἀλλήλους μηχανῶν, εἴς τε πλεονεξίας καὶ φιλονεικίας, καὶ ὁπόσ' ἄλλα κακουργήματα πρὸς ἀλλήλους ἐπινοοῦσι. ΚΛ. Εἰκὸς γοῦν. ΑΘ. Θῶμεν δὴ, τὰς ἐν τοῖς πεδίοις πόλεις καὶ πρὸς θαλάττῃ κατοικούσας, ἄρδην ἐν τῷ τότε χρόνῳ διαφθείρεσθαι. ΚΛ. Θῶμεν. ΑΘ. Οὐκοῦν ὄργανά τε

πάντα ἀπόλλυσθαι, καὶ εἴτι τέχνης ἦν ἐχόμενον σπουδαίας εὑρημένον, ἢ πολιτικῆς, ἢ καὶ σοφίας τινὸς ἑτέρας, πάντα ἔῤῥειν ταῦτα ἐν τῷ τότε χρόνῳ φήσομεν; ΚΛ. Πῶς γὰρ ἂν, ὦ ἄριστε, εἴγε ἔμενε τάδε οὕτω τὸν πάντα χρόνον ὡς νῦν διακεκόσμηται, καινὸν ἀνευρίσκετο ποτὲ καὶ ὁτιοῦν του; ὅ, τι μὲν γὰρ μυριάκις μύρια ἔτη διελάνθανεν ἄρα τοὺς τότε· χίλια δ' ἀφ' οὗ γέγονεν, ἢ δὶς τοσαῦτα ἔτη, τὰ μὲν Δαιδάλῳ καταφανῆ γέγονε, τὰ δὲ, Ὀρφεῖ, τὰ δὲ, Παλαμήδει· τὰ δὲ περὶ μουσικὴν, Μαρσύᾳ καὶ Ὀλύμπῳ· περὶ λύραν δὲ, Ἀμφίονι· τὰ δ' ἄλλα ἄλλοις πάμπολλα, ὡς ἔπος εἰπεῖν, χθὲς καὶ πρώην γεγονότα. ΑΘ. Ἆρ' οἶσθ', ὦ Κλεινία, τὸν φίλον ὅτι παρέλιπες τὸν ἀτεχνῶς χθὲς γενόμενον; ΚΛ. Μῶν φράζεις Ἐπιμενίδην; ΑΘ. Ναὶ, τοῦτον. πολὺ γὰρ ὑμῖν ὑπερεπήδησε τῷ μηχανήματι τοὺς ξύμπαντας, ὦ φίλε. ὃ λόγῳ μὲν Ἡσίοδος ἐμαντεύετο πάλαι, τῷ δ' ἔργῳ ἐκεῖνος ἀπετέλεσεν, ὡς ὑμεῖς φατέ. ΚΛ. Φαμὲν γὰρ οὖν. ΑΘ. Οὐκοῦν οὕτω δὴ λέγωμεν ἔχειν τότε ὅτε ἐγένετο ἡ φθορὰ, τὰ περὶ τοὺς ἀνθρώπους πράγματα, μυρίαν μέν τινα φοβερὰν ἐρημίαν, γῆς δ' ἀφθόνου πλῆθος πάμπολυ. ζώων δὲ τῶν ἄλλων ἐῤῥόντων, βουκόλι' ἄττα, καὶ εἴτι που αἰγῶν περιλειφθὲν ἐτύγχανε γένος, σπάνια καὶ ταῦτα νέμουσιν εἶναι ζῆν τότε κατ' ἀρχάς. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Πόλεως δὲ καὶ πολιτείας πέρι καὶ νομοθεσίας, ὧν νῦν ὁ λόγος ἡμῖν παρέστηκεν, ἆρ', ὡς ἔπος εἰπεῖν, οἰόμεθα καὶ μνήμην εἶναι τοπαράπαν; ΚΛ. Οὐδαμῶς. ΑΘ. Οὐκοῦν ἐξ ἐκείνων τῶν διακειμένων οὕτω τὰ νῦν γέγονεν ἡμῖν ξύμ-

παντα, πόλεις τε καὶ πολιτεῖαι, καὶ τέχναι, καὶ νόμοι· καὶ πολλὴ μὲν πονηρία, πολλὴ δὲ καὶ ἀρετή. ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Ἆρ᾽ οἰώμεθα, ὦ θαυμάσιε, τοὺς τότε, ἀπείρους ὄντας πολλῶν μὲν καλῶν τῶν κατὰ τὰ ἄστη, πολλῶν δὲ καὶ τῶν ἐναντίων, τελέους πρὸς ἀρετὴν ἢ καὶ πρὸς κακίαν γεγονέναι; ΚΛ. Καλῶς εἶπες· καὶ μανθάνομεν ὃ λέγεις. ΑΘ. Οὐκοῦν προϊόντος μὲν τοῦ χρόνου, πληθύνοντος δ᾽ ἡμῶν τοῦ γένους, εἰς πάντα τὰ νῦν καθεστηκότα προελήλυθεν ἅπαντα. ΚΛ. Ὀρθότατα. ΑΘ. Οὐκ ἐξαίφνης γε, ὡς εἰκὸς, κατὰ σμικρὸν δὲ, ἐν παμπόλλῳ τινὶ χρόνῳ. ΚΛ. Καὶ μάλα πρέπει τοῦθ᾽ οὕτως. ΑΘ. Ἐκ γὰρ τῶν ὑψηλῶν εἰς τὰ πεδία καταβαίνειν, οἶμαι, πᾶσι φόβος ἔναυλος ἐγεγόνει. ΚΛ. Πῶς δ᾽ οὔ; ΑΘ. Ἆρ᾽ οὐκ ἄσμενοι μὲν ἑαυτοὺς ἑώρων, δι᾽ ὀλιγότητα, ἐν τοῖς περὶ ἐκεῖνον τὸν χρόνον; πόρεια δὲ, ὥστ᾽ ἐπ᾽ ἀλλήλους τότε πορεύεσθαι κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλατταν, σὺν ταῖς τέχναις, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πάντα σχεδὸν ἀπολώλει; ξυμμίσγειν οὖν ἀλλήλοις οὐκ ἦν, οἶμαι, σφόδρα δυνατόν. σίδηρος γὰρ καὶ χαλκὸς καὶ πάντα τὰ μεταλλεῖα συγκεχυμένα ἠφάνιστο· ὥστε ἀπορία πᾶσα ἦν τοῦ ἀνακαθαίρεσθαι τὰ τοιαῦτα. δρυοτομίας τε εἶχον σπάνιν. εἰ γάρ τι που καὶ περιγεγονὸς ἦν ὄργανον ἐν ὄρεσι, ταῦτα μὲν ταχὺ κατατριβέντα ἠφάνιστο, ἄλλα δ᾽ οὐκ ἔμελλε γενήσεσθαι, πρὶν πάλιν ἡ τῶν μεταλλέων ἀφίκοιτο εἰς ἀνθρώπους τέχνη. ΚΛ. Πῶς γὰρ δή; ΑΘ. Γενεαῖς δὴ πόσαις ὕστερον οἰόμεθα τοῦθ᾽ οὕτω γεγονέναι; ΚΛ. Δῆλον ὅτι παμπόλλαις τισίν. ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ τέ-

χναι ὅσαι περ σιδήρου δέονται καὶ χαλκοῦ καὶ τῶν τοιούτων ἁπάντων, τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ ἔτι πλείονα ἠφανισμέναι ἂν εἶεν ἐν τῷ τότε. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Καὶ τοίνυν στάσις ἅμα καὶ πόλεμος ἀπολώλει κατὰ τὸν τότε χρόνον πολλαχῇ. ΚΛ. Πῶς; ΑΘ. Πρῶτον μὲν ἠγάπων καὶ ἐφιλοφρονοῦντο ἀλλήλους δι' ἐρημίαν· ἔπειτα οὐ περιμάχητος ἦν αὐτοῖς ἡ τροφή. νομῆς γὰρ οὐκ ἦν σπάνις, εἰ μή τισι κατ' ἀρχὰς ἴσως· ᾗ δὴ τὸ πλεῖστον διέζων ἐν τῷ τότε χρόνῳ. γάλακτος γὰρ καὶ κρεῶν οὐδαμῶς ἐνδεεῖς ἦσαν· ἔτι δὲ θηρεύοντες, οὐ φαύλην οὐδ' ὀλίγην τροφὴν παρείχαντο. καὶ μὴν ἀμπεχόνης γε καὶ στρωμνῆς, καὶ οἰκήσεων καὶ σκευῶν ἐμπύρων τε καὶ ἀπύρων εὐπόρουν. αἱ πλαστικαὶ γὰρ καὶ ὅσαι πλεκτικαὶ τῶν τεχνῶν οὐδὲν προσδέονται σιδήρου. ταῦτα δὲ πάντα τούτω τὼ τέχνα θεὸς ἔδωκε πορίζειν τοῖς ἀνθρώποις, ἵν' ὁπότε εἰς τὴν τοιαύτην ἀπορίαν ἔλθοιεν, ἔχοι βλάστην καὶ ἐπίδοσιν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος. πένητες μὲν δὴ διὰ τὸ τοιοῦτον σφόδρα οὐκ ἦσαν, οὐδ' ὑπὸ πενίας ἀναγκαζόμενοι, διάφοροι ἑαυτοῖς ἐγίγνοντο. πλούσιοι δ' οὐκ ἄν ποτ' ἐγένοντο, ἄχρυσοί τε καὶ ἀνάργυροι ὄντες· ὃ τότε ἐν ἐκείνοις παρῆν. ᾗ δ' ἄν ποτε ξυνοικίᾳ μήτε πλοῦτος ξυνοικῇ μήτε πενία, σχεδὸν ἐν ταύτῃ δικαιότατα ἤθη γίγνοιτ' ἄν. οὔτε γὰρ ὕβρις, οὔτ' ἀδικία, ζῆλοί τε αὖ καὶ φθόνοι οὐκ ἐγγίγνονται. ἀγαθοὶ μὲν δὴ διά ταῦτά τε ἦσαν, καὶ διὰ τὴν λεγομένην εὐήθειαν. ἃ γὰρ ἤκουον καλὰ καὶ αἰσχρὰ εὐήθεις ὄντες, ἡγοῦντο ἀληθέστατα λέγεσθαι, καὶ ἐπείθοντο. ψεῦδος γὰρ

ὑπονοεῖν οὐδεὶς ἠπίστατο, διὰ σοφίαν, ὥσπερ τανῦν· ἀλλὰ περὶ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων τὰ λεγόμενα, ἀληθῆ νομίζοντες, ἔζων κατὰ ταῦτα. διόπερ ἦσαν τοιοῦτοι παντάπασιν, οἵους αὐτοὺς ἡμεῖς ἄρτι διεληλύθαμεν. ΚΛ. Ἐμοὶ γοῦν δὴ καὶ τῷδε οὕτω ταῦτα ξυνδοκεῖ. ΑΘ. Οὐκοῦν εἴπωμεν ὅτι γενεαὶ διαβιοῦσαι πολλαὶ τοῦτον τὸν τρόπον, τῶν πρὸ κατακλυσμοῦ γεγονότων καὶ τῶν νῦν ἀτεχνότεροι μὲν καὶ ἀμαθέστεροι πρός τε τὰς ἄλλας μέλλουσιν εἶναι τέχνας καὶ πρὸς τὰς πολεμικὰς, ὅσαι τε πεζαὶ καὶ ὅσαι κατὰ θάλατταν γίγνονται τανῦν, καὶ ὅσαι δὴ κατὰ πόλιν μόνον αὐτοῦ δίκαι καὶ στάσεις λεγόμεναι, λόγοις ἔργοις τε μεμηχανημέναι πάσας μηχανὰς εἰς τὸ κακουργεῖν τε ἀλλήλους καὶ ἀδικεῖν· εὐηθέστεροι δὲ καὶ ἀνδρειότεροι, καὶ ἅμα σωφρονέστεροι, καὶ ξύμπαντα δικαιότεροι. τὸ δὲ τούτων αἴτιον ἤδη διεληλύθαμεν. ΚΛ. Ὀρθῶς λέγεις. ΑΘ. Λελέχθω δὴ ταῦτα ἡμῖν· καὶ τὰ τούτοις ξυνεπόμενα ἔτι πάντα εἰρήσθω, τοῦδ' ἕνεκα ἵνα νοήσωμεν τοῖς τότε νόμων τίς ποτ' ἦν χρεία, καὶ τίς ἦν νομοθέτης αὐτοῖς. ΚΛ. Καὶ καλῶς γε εἴρηκας. ΑΘ. Ἆρ' οὖν ἐκεῖνοι μὲν οὔτ' ἐδέοντο νομοθετῶν, οὔτέ πω ἐφίλει κατὰ τούτους τοὺς χρόνους γίγνεσθαι τὸ τοιοῦτον; οὐδὲ γὰρ γράμματά ἐστί πω τοῖς ἐν τούτῳ τῷ μέρει τῆς περιόδου γεγονόσιν, ἀλλ' ἔθεσι καὶ τοῖς λεγομένοις πατρίοις νόμοις ἑπόμενοι ζῶσιν. ΚΛ. Εἰκὸς γοῦν. ΑΘ. Πολιτείας δέ γε ἤδη καὶ τρόπος ἐστί τις οὗτος. ΚΛ. Τίς; ΑΘ. Δοκοῦσί μοι πάντες τὴν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολιτείαν, δυναστείαν καλεῖν· ἣ καὶ νῦν ἔτι πολλαχοῦ

καὶ ἐν Ἕλλησι καὶ κατὰ βαρβάρους ἐστί. λέγει δ' αὐτὴν που καὶ Ὅμηρος γεγονέναι περὶ τὴν τῶν Κυκλώπων οἴκησιν· εἰπὼν,

Τοῖσιν δ' οὔτ' ἀγοραὶ βουληφόροι, οὔτε θέμιστες·
Ἀλλ' οἵγ' ὑψηλῶν ὀρέων ναίουσι κάρηνα,
Ἐν σπέσσι γλαφυροῖσι. θεμιστεύει δὲ ἕκαστος
Παίδων ἠδ' ἀλόχων· οὐδ' ἀλλήλων ἀλέγουσι.

ΚΛ. Ἔοικέ γε ὁ ποιητὴς ὑμῖν οὗτος γεγονέναι χαρίεις. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἄλλα αὐτοῦ διεληλύθαμεν μάλ' ἀστεῖα, οὐ μὴν πολλά γε. οὐ γὰρ σφόδρα χρώμεθα οἱ Κρῆτες τοῖς ξενικοῖς ποιήμασι. ΜΕΓ. Ἡμεῖς δ' αὖ χρώμεθα μέν· καὶ ἔοικέ γε κρατεῖν τῶν τοιούτων ποιητῶν· οὐ μέντοι Λακωνικόν γε, ἀλλά τινα μᾶλλον βίον Ἰωνικὸν διεξέρχεται ἑκάστοτε. νῦν μὴν εὖ τῷ σῷ λόγῳ ἔοικε μαρτυρεῖν, τὸ ἀρχαῖον αὐτῶν ἐπὶ τὴν ἀγριότητα διὰ μυθολογίας ἐπανενεγκών. ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Ξυμμαρτυρεῖ γάρ· καὶ λάβωμέν γε αὐτὸν μηνυτὴν ὅτι τοιαῦται πολιτεῖαι γίγνονταί ποτε. ΚΛ. Καλῶς. ΑΘ. Μῶν οὐκ ἐκ τούτων τῶν κατὰ μίαν οἴκησιν καὶ κατὰ γένος διεσπαρμένων ὑπὸ ἀπορίας τῆς ἐν ταῖς φθοραῖς, ἐν αἷς τὸ πρεσβύτατον ἄρχει, διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς γεγονέναι, οἷς ἑπόμενοι, καθάπερ ὄρνιθες, ἀγέλην μίαν ποιήσουσι, πατρονομούμενοι καὶ βασιλείαν πασῶν δικαιοτάτην βασιλευόμενοι. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Μετὰ δὲ ταῦτά γε εἰς τὸ κοινὸν μείζους ποιοῦντες πόλεις, πλείους συνέρχονται· καὶ ἐπὶ γεωργίας τὰς ἐν ταῖς ὑπωρείαις τρέπονται πρώτας, περιβόλους τε αἱμασιώδεις τινάς. τειχῶν ἐρύματα,

τῶν θηρίων ἕνεκα ποιοῦνται, μίαν οἰκίαν αὖ κοινὴν καὶ μεγάλην ἀποτελοῦντες. ΚΛ. Τὸ γοῦν εἰκὸς ταῦθ' οὕτω γίγνεσθαι. ΑΘ. Τί δὲ τόδε; ἆρα οὐκ εἰκός; ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Τῶν οἰκήσεων τούτων μειζόνων αὐξανομένων ἐκ τῶν ἐλαττόνων καὶ πρώτων, ἑκάστην τῶν σμικρῶν παρεῖναι κατὰ γένος ἔχουσαν τόν τε πρεσβύτατον ἄρχοντα, καὶ αὐτῆς ἔθη ἄττα ἴδια, διὰ τὸ χωρὶς ἀλλήλων οἰκεῖν, ἕτερα ἀφ' ἑτέρων ὄντων τῶν γεννητόρων τε καὶ θρεψάντων, ἃ εἰθίσθησαν περὶ θεούς τε καὶ ἑαυτούς, κοσμιωτέρων μὲν, κοσμιώτερα, καὶ ἀνδρικῶν, ἀνδρικώτερα· καὶ κατὰ τρόπον οὕτως ἑκάστους τὰς αὑτῶν ἀναιρέσεις εἰς τοὺς παῖδας ἀποτυπουμένους, καὶ παίδων παῖδας, ὃ λέγομεν, ἥκειν, ἔχοντας ἰδίους νόμους, εἰς τὴν μείζονα ξυνοικίαν. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Καὶ μὴν τούς γε αὑτῶν νόμους ἀρέσκειν ἑκάστοις ἀναγκαῖόν που, τοὺς δὲ τῶν ἄλλων, ὑστέρους. ΚΛ. Οὕτως. ΑΘ. Ἀρχῇ δὴ νομοθεσίας οἷον ἐμβάντες ἐλάθομεν, ὡς ἔοικεν. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Τὸ γοῦν μετὰ ταῦτα ἀναγκαῖον αἱρεῖσθαι τους συνελθόντας· τούτους κοινούς τινας ἑαυτῶν, οἳ τὰ πάντων ἰδόντες νόμιμα, τὰ σφίσιν ἀρέσκοντα αὐτῶν μάλιστα εἰς τὸ κοινὸν τοῖς ἡγεμόσι καὶ ἀγαγοῦσι τοὺς δήμους, οἷον βασιλεῦσι, φανερὰ δείξαντες, ἑλέσθαι τε δόντες, αὐτοὶ μὲν, νομοθέται κληθήσονται· τοὺς δὲ ἄρχοντας καταστήσαντες, ἀριστοκρατίαν τινὰ ἐκ τῶν δυναστειῶν ποιήσαντες, ἢ καί τινα βασιλείαν, ἐν ταύτῃ τῇ μεταβολῇ τῆς πολιτείας οἰκήσουσιν. ΚΛ. Ἐφεξῆς γοῦν ἂν οὕτω τε καὶ ταύτῃ γίγνοιτο. ΑΘ. Τρίτον

τοίνυν εἴπωμεν ἔτι πολιτείας σχῆμα γιγνόμενον, ἐν ᾧ δὴ πάντα εἴδη καὶ παθήματα πολιτειῶν καὶ ἅμα πόλεων ξυμπίπτει γίγνεσθαι. ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ τοῦτο; ΑΘ. Ὃ μετὰ τὸ δεύτερον καὶ Ὅμηρος ἐπεσημήνατο, λέγων τὸ τρίτον οὕτω γεγονέναι, Κτίσσε δὲ Δαρδανίην [γάρ που φησὶν] ἐπεὶ οὔπω Ἴλιος ἱρὴ Ἐν πεδίῳ πεπόλιστο, πόλις μερόπων ἀνθρώπων, Ἀλλ' ἔθ' ὑπωρείας ᾤκουν πολυπιδάκου Ἴδης. λέγει γὰρ δὴ ταῦτα τὰ ἔπη καὶ ἐκεῖνα ἃ περὶ τῶν Κυκλώπων εἴρηκε, κατὰ θεόν πως εἰρημένα καὶ κατὰ φύσιν. θεῖον γὰρ οὖν δὴ καὶ τὸ ποιητικὸν ἐνθεαστικὸν ὂν γένος, ὑμνῳδοῦν πολλῶν τῶν κατ' ἀλήθειαν γιγνομένων ξύν τισι Χάρισι καὶ Μούσαις ἐφάπτεται ἑκάστοτε. ΚΛ. Καὶ μάλα. ΑΘ. Εἰς δὲ τὸ πρόσθεν προσέλθωμεν ἔτι τοῦ νῦν ἐπελθόντος ἡμῖν μύθου. τάχα γὰρ ἂν σημήνειέ τι τῆς ἡμετέρας πέρι βουλήσεως. οὐκοῦν χρή; ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Κατῳκίσθη δή, φαμέν, ἐκ τῶν ὑψηλῶν εἰς μέγα τε καὶ καλὸν πεδίον Ἴλιον, ἐπὶ λόφον τινὰ οὐχ ὑψηλόν, καὶ ἔχοντα ποταμοὺς πολλοὺς ἄνωθεν ἐκ τῆς Ἴδης ὡρμημένους. ΚΛ. Φασὶ γοῦν. ΑΘ. Ἆρ' οὖν οὐκ ἐν πολλοῖς τισι χρόνοις τοῖς μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τοῦτο οἰόμεθα γεγονέναι; ΚΛ. Πῶς δ' οὐκ ἐν πολλοῖς; ΑΘ. Δεινὴ γοῦν ἔοικεν αὐτοῖς λήθη τότε παρεῖναι τῆς νῦν λεγομένης φθορᾶς, ὅθ' οὕτως ὑπὸ ποταμοὺς πολλοὺς καὶ ἐκ τῶν ὑψηλῶν ῥέοντας πόλιν ὑπέθεσαν, πιστεύσαντες οὐ σφόδρα ὑψηλοῖς τισι λόφοις. ΚΛ. Δῆλον οὖν ὡς παντάπασί τι μακρὸν ἀπεῖχον χρόνον τοῦ τοιούτου πάθους. ΑΘ.

Καὶ ἄλλαι γε, οἶμαι, πόλεις τότε κατῴκουν ἤδη πολλαὶ, πληθυνόντων τῶν ἀνθρώπων. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Αἵ γέ που καὶ ἐπεστρατεύσαντο αὐτῇ, καὶ κατὰ θάλατταν δὲ ἴσως, ἀφόβως ἤδη πάντων χρωμένων τῇ θαλάττῃ. ΚΛ. Φαίνεται. ΑΘ. Δέκα δ᾽ ἔτη που μείναντες Ἀχαιοὶ τὴν Τροίαν ἀνάστατον ἐποίησαν. ΜΕΓ. Καὶ μάλα. ΑΘ. Οὐκοῦν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ὄντι δεκέτει, ὃν τὸ Ἴλιον ἐπολιορκεῖτο, τὰ τῶν πολιορκούντων ἑκάστων οἴκοι κακὰ πολλὰ ξυνέβαινε γιγνόμενα περὶ τὰς στάσεις τῶν νέων· οἳ καὶ ἀφικομένους τοὺς στρατιώτας εἰς τὰς αὑτῶν πόλεις τε καὶ οἰκίας, οὐ καλῶς οὐδ᾽ ἐν δίκῃ ὑπεδέξαντο· ἀλλ᾽ ὥστε θανάτους τε καὶ σφαγὰς καὶ φυγὰς γενέσθαι παμπόλλας· οἳ πάλιν ἐκπεσόντες κατῆλθον, μεταβαλόντες ὄνομα, Δωριεῖς ἀντ᾽ Ἀχαιῶν κληθέντες, διὰ τὸ τὸν συλλέξαντα εἶναι τοὺς τότε φυγάδας Δωριέα. καὶ δὴ ταῦτά γε ἤδη πάνθ᾽ ὑμεῖς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τἄντεῦθεν μυθολογεῖτε καὶ διαπεραίνετε. ΜΕΓ. Τί μήν; ΑΘ. Ὅθεν δὴ κατ᾽ ἀρχὰς ἐξετραπόμεθα περὶ νόμων διαλεγόμενοι, περιπεσόντες μουσικῇ τε καὶ ταῖς μέθαις, νῦν ἐπὶ τὰ αὐτὰ πάλιν ἀφίγμεθα, ὥσπερ κατὰ θεόν. καὶ ὁ λόγος ἡμῖν οἷον λαβὴν ἀποδίδωσιν· ἥκει γὰρ ἐπὶ τὴν εἰς Λακεδαίμονα κατοίκησιν αὐτὴν, ἣν ὑμεῖς ὀρθῶς ἔφατε κατοικεῖσθαι, καὶ Κρήτην, ὡς ἀδελφοῖς νόμοις. νῦν οὖν τοσόνδε πλεονεκτοῦμεν τῇ πλάνῃ τοῦ λόγου, διὰ πολιτειῶν τινῶν καὶ κατοικισμῶν διεξελθόντες· ἐθεασάμεθα πρώτην τε καὶ δευτέραν καὶ τρίτην πόλιν, ἀλλήλων, ὡς οἰόμεθα, ταῖς κατοικήσεσιν

ἐχομένας, ἐν χρόνου τινὸς μήκεσιν ἀπλέτοις. νῦν δὲ δὴ τετάρτη τὶς ἡμῖν αὕτη πόλις, εἰ δὲ βούλεσθε, ἔθνος ἥκει κατοικιζόμενόν τε ποτὲ, καὶ νῦν κατῳκισμένον. ἐξ ὧν ἁπάντων εἴτι ξυνεῖναι δυνάμεθα τί τε καλῶς ἢ μὴ κατῳκίσθη, καὶ ποῖοι νόμοι σώζουσιν αὐτῶν τὰ σωζόμενα, καὶ ποῖοι φθείρουσι τὰ φθειρόμενα, καὶ ἀντὶ ποίων ποῖα μετατεθέντα, εὐδαίμονα πόλιν ἀπεργάζοιντ' ἂν, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία. ταῦτα δὴ πάλιν οἷον ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν λεκτέον· εἰ μή τι τοῖς εἰρημένοις ἐγκαλοῦμεν λόγοις. ΜΕΓ. Εἰ γοῦν, ὦ ξένε, τὶς ἡμῖν ὑπόσχοιτο θεὸς ὡς, ἐὰν ἐπιχειρήσωμεν τοδεύτερον τῇ τῆς νομοθεσίας σκέψει, τῶν νῦν εἰρημένων λόγων οὐ χείρους οὐδ' ἐλάττους ἀκουσόμεθα, μακρὰν ἂν ἔλθοιμι ἔγωγε, καί μοι βραχεῖ' ἂν δόξειεν ἡ νῦν παροῦσα ἡμέρα γίγνεσθαι. καίτοι σχεδόν γέ ἐστιν ἡ ἐκ θερινῶν εἰς τὰ χειμερινὰ τοῦ θεοῦ τρεπομένου. ΑΘ. Χρὴ δὴ ταῦτα, ὡς ἔοικε, σκοπεῖν. ΜΕΓ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Γενώμεθα δὴ ταῖς διανοίαις ἐν τῷ τότε χρόνῳ ὅτε Λακεδαίμων μὲν καὶ Ἄργος καὶ Μεσσήνη καὶ τὰ μετὰ τούτων ὑποχείρια τοῖς προγόνοις ὑμῶν, ὦ Μέγιλλε, ἱκανῶς ἐγεγόνει· τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο ἔδοξεν αὐτοῖς, ὥς γε λέγεται τὸ τοῦ μύθου, τριχῇ τὸ στράτευμα διανείμαντας, τρεῖς πόλεις κατοικίζειν, Ἄργος, Μεσσήνην, Λακεδαίμονα. ΜΕΓ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Καὶ βασιλεὺς μὲν Ἄργους, Τήμενος ἐγίγνετο· Μεσσήνης δὲ, Κρεσφόντης· Λακεδαίμονος δὲ, Πατροκλῆς καὶ Εὐρυσθένης. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Πάντες δὴ τούτοις ὤμοσαν οἱ τότε βοηθή-

σειν, ἐάν τις τὴν βασιλείαν αὐτῶν διαφθείρῃ. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Βασιλεία δὲ καταλύεται, ὦ πρὸς Διὸς, ἢ καί τις ἀρχὴ πώποτε κατελύθη, μῶν ὑπὸ τινῶν ἄλλων ἢ σφῶν αὐτῶν; ἢ νῦν δὴ μὲν ὀλίγον ἔμπροσθεν τούτοις περιτυχόντες τοῖς λόγοις, οὕτω ταῦτ' ἐτίθεμεν, νῦν δ' ἐπιλελήσμεθα; ΜΕΓ. Καὶ πῶς; ΑΘ. Οὐκοῦν νῦν δὴ μᾶλλον βεβαιωσόμεθα τὸ τοιοῦτον. περιτυχόντες γὰρ ἔργοις γενομένοις, ὡς ἔοικεν, ἐπὶ τὸν αὐτὸν λόγον ἐληλύθαμεν· ὥστε οὐ περὶ κενόν τι ζητήσομεν τὸν αὐτὸν λόγον, ἀλλὰ περὶ γεγονός τε καὶ ἔχον ἀλήθειαν. γέγονε δὴ τάδε· βασιλεῖαι τρεῖς βασιλευομέναις πόλεσι τριτταῖς ὤμοσαν ἀλλήλαις ἑκάτεραι, κατὰ νόμους, οὓς ἔθεντο, τοῦ τε ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι κοινοὺς, οἱ μὲν, μὴ βιαιοτέραν τὴν ἀρχὴν ποιήσεσθαι, προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ γένους· οἱ δὲ, ταῦτα ἐμπεδούντων τῶν ἀρχόντων, μήτε αὐτοὶ τὰς βασιλείας ποτὲ καταλύσειν, μήτ' ἐπιτρέψειν ἐπιχειροῦσιν ἑτέροις. βοηθήσειν δὲ βασιλεῖς τε βασιλεῦσιν ἀδικουμένοις καὶ δήμοις, καὶ δῆμοι δήμοις καὶ βασιλεῦσιν ἀδικουμένοις. ἆρ' οὐχ οὕτως; ΜΕΓ. Οὕτω μὲν οὖν. ΑΘ. Οὐκοῦν, τό γε μέγιστον, ταῖς καταστάσεσι τῶν πολιτειῶν ὑπῆρχε ταῖς ἐν ταῖς τρισὶ πόλεσι νομοθετουμέναις, εἴτε οἱ βασιλεῖς ἐνομοθέτουν, εἴτ' ἄλλοι τινές. ΜΕΓ. Ποῖον; ΑΘ. Τὸ βοηθοὺς εἶναι τὰς δύο ἐπὶ τὴν μίαν ἀεὶ πόλιν, τὴν τοῖς τεθεῖσι νόμοις ἀπειθοῦσαν. ΜΕΓ. Δῆλον. ΑΘ. Καὶ μὴν τοῦτό γε οἱ πολλοὶ προστάττουσι τοῖς νομοθέταις, ὅπως τοιούτους θήσουσι τοὺς νόμους οὓς ἑκόντες οἱ δῆμοι καὶ τὰ πλήθη δέξονται·

καθάπερ ἂν εἴτις γυμνασταῖς ἢ ἰατροῖς προστάττοι μεθ' ἡδονῆς θεραπεύειν τε καὶ ἰᾶσθαι τὰ θεραπευόμενα σώματα. ΜΕΓ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΑΘ. Τὸ δέ γ' ἐστὶν ἀγαπητὸν πολλάκις εἰ καί τις μετὰ λύπης μὴ μεγάλης δύναιτο εὐεκτικά τε καὶ ὑγιῆ σώματα ἀπεργάζεσθαι. ΜΕΓ. Τί μήν; ΑΘ. Καὶ τόδε γε ἔτι τοῖς τότε ὑπῆρχεν οὐ σμικρὸν εἰς ῥαστώνην τῆς θέσεως τῶν νόμων. ΜΕΓ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Οὐκ ἦν τοῖς νομοθέταις ἡ μεγίστη τῶν μέμψεων, ἰσότητα αὐτοῖς τινὰ κατασκευάζουσι τῆς οὐσίας· ἥπερ ἐν ἄλλαις νομοθετουμέναις πόλεσι πολλαῖς γίγνεται, ἐάν τις ζητῇ γῆς τε κτῆσιν κινεῖν, καὶ χρεῶν διάλυσιν· ὁρῶν ὡς οὐκ ἂν δύναιτο ἄνευ τούτων γενέσθαι ποτὲ τὸ ἴσον ἱκανῶς· ὡς ἐπιχειροῦντι δὴ νομοθέτῃ κινεῖν τῶν τοιούτων τὶ πᾶς ἀπαντᾷ, λέγων μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα· καὶ ἐπαρᾶται γῆς τε ἀναδασμοὺς εἰσηγούμενον καὶ χρεῶν ἀποκοπάς. ὥστ' εἰς ἀπορίαν καθίστασθαι πάντα ἄνδρα. τοῖς δὲ δὴ Δωριεῦσι καὶ τοῦθ' οὕτως ὑπῆρχε καλῶς καὶ ἀνεμεσήτως, γῆν τε ἀναμφισβητήτως διανέμεσθαι· καὶ χρέα μεγάλα καὶ παλαιὰ οὐκ ἦν. ΜΕΓ. Ἀληθῆ. ΑΘ. Πῆ δέ ποτε οὖν, ὦ ἄριστοι, κακῶς οὕτως αὐτοῖς ἐχώρησεν ἡ κατοίκισίς τε καὶ νομοθεσία; ΜΕΓ. Πῶς δή; καὶ τί μεμφόμενος αὐτῶν λέγεις; ΑΘ. Ὅτι τριῶν γενομένων τῶν οἰκήσεων, τὰ δύο αὐτῶν μέρη ταχὺ τήν τε πολιτείαν καὶ τοὺς νόμους διέφθειρε, τὸ δὲ ἓν μόνον ἔμεινε τὸ τῆς ὑμετέρας πόλεως. ΜΕΓ. Οὐ πάνυ ῥᾴδιον ἐρωτᾷς. ΑΘ. Ἀλλὰ μὴν δεῖ γε ἡμᾶς τοῦτο ἐν τῷ νῦν σκοποῦντας καὶ ἐξετάζοντας περὶ νόμων, παίζοντας

παιδιὰν πρεσβυτικὴν σώφρονα, διελθεῖν τὴν ὁδὸν ἀλύπως, ὡς ἔφαμεν, ἡνίκα ἠρχόμεθα πορεύεσθαι. ΜΕΓ. Τί μήν; καὶ ποιητέον γε ὡς λέγεις. ΑΘ. Τίνα οὖν ἂν σκέψιν καλλίω ποιησαίμεθα περὶ νόμων, ἢ τούτων οἳ ταύτας διακεκοσμήκασιν; ἢ πόλεων πέρι τίνων εὐδοκιμωτέρων τε καὶ μειζόνων κατοικήσεων σκοποίμεθ᾽ ἄν; ΜΕΓ. Οὐ ῥάδιον ἀντὶ τούτων ἑτέρας λέγειν. ΑΘ. Οὐκοῦν ὅτι μὲν διενοοῦντό γε οἱ τότε τὴν κατασκευὴν ταύτην οὐ Πελοποννήσῳ μόνον ἔσεσθαι βοηθὸν ἱκανήν, σχεδὸν δῆλον, ἀλλὰ καὶ τοῖς Ἕλλησι πᾶσιν, εἴτις τῶν βαρβάρων αὐτοὺς ἀδικοῖ· καθάπερ οἱ περὶ τὸ Ἴλιον οἰκοῦντες, τότε πιστεύοντες τῇ τῶν Ἀσσυρίων δυνάμει τῇ περὶ Νῖνον γενομένῃ, θρασυνόμενοι τὸν πόλεμον ἤγειραν τὸν ἐπὶ Τροίαν. ἦν γὰρ ἔτι τὸ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης σχῆμα τὸ σωζόμενον οὐ μικρόν. καθάπερ νῦν τὸν μέγαν βασιλέα φοβούμεθα ἡμεῖς, καὶ τότε ἐκείνην τὴν συσταθεῖσαν σύνταξιν ἐδέδισαν οἱ τότε. μέγα γὰρ ἔγκλημα πρὸς αὐτοὺς ἡ τῆς Τροίας ἅλωσις τοδεύτερον ἐγεγόνει· τῆς ἀρχῆς γὰρ τῆς ἐκείνων ἦν μόριον. πρὸς δὴ ταῦτα πάντα ἡ τοῦ στρατοπέδου τοῦ τότε διανεμηθεῖσα εἰς τρεῖς πόλεις κατασκευὴ, μία ὑπὸ βασιλέων ἀδελφῶν, παίδων Ἡρακλέους, καλῶς ἐδόκει ἀνευρημένη καὶ κατακεκοσμημένη, καὶ διαφερόντως τῆς ἐπὶ τὴν Τροίαν ἀφικομένης. πρῶτον μὲν γὰρ τοὺς Ἡρακλείδας τῶν Πελοπιδῶν ἀμείνους ἡγοῦντο ἀρχόντων ἄρχοντας ἔχειν, ἔπειτ᾽ αὐτὸ στρατόπεδον τοῦτο τοῦ ἐπὶ Τροίαν ἀφικομένου διαφέρειν πρὸς ἀρετήν. νενικηκέναι γὰρ τούτους· ἡττᾶ-

σθαι δ' ὑπὸ τούτων ἐκείνους, Ἀχαιοὺς ὄντας, ὑπὸ Δωριέων. ἆρ' οὐχ οὕτως οἰόμεθα καὶ τῇ διανοίᾳ ταύτῃ κατασκευάζεσθαι τοὺς τότε; ΜΕΓ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ τὸ βεβαίως οἴεσθαι ταῦθ' ἕξειν εἰκὸς αὐτούς, καὶ χρόνον τινὰ ἂν πολὺν μένειν, ἅτε κεκοινωνηκότας μὲν πολλῶν πόνων καὶ κινδύνων ἀλλήλοις, ὑπὸ γένους δὲ ἑνὸς τῶν βασιλέων ἀδελφῶν ὄντων διακεκοσμημένους. πρὸς τούτοις δ' ἔτι, καὶ πολλοῖς μάντεσι κεχρημένους εἶναι τοῖς τε ἄλλοις καὶ τῷ Δελφικῷ Ἀπόλλωνι. ΜΕΓ. Πῶς δ' οὐκ εἰκός; ΑΘ. Ταῦτα δὲ τὰ μεγάλα οὕτω προσδοκώμενα διέπτατο, ὡς ἔοικε, τότε ταχύ· πλὴν ὅπερ εἴπομεν νῦν δὴ σμικροῦ μέρους τοῦ περὶ τὸν ὑμέτερον τόπον. καὶ τοῦτο δὴ πρὸς τὰ δύο μέρη πολεμοῦν οὐ πώποτε πέπαυται, μέχρι τοῦ νῦν. ἐπεὶ γενομένη γε ἡ τότε διάνοια καὶ ξυμφωνήσασα εἰς ἕν, ἀνυπόστατον ἄν τινα δύναμιν ἔσχε κατὰ πόλεμον. ΜΕΓ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Πῶς οὖν καὶ πῇ διώλετο; ἆρ' οὐκ ἄξιον ἐπισκοπεῖν, τηλικοῦτον καὶ τοιοῦτον σύστημα ἥτις ποτὲ τύχη διέφθειρε; ΜΕΓ. Σχολῇ γὰρ οὖν δή τις ἂν ἄλλο σκοπῶν, ἢ νόμους ἢ πολιτείας ἄλλας θεάσαιτο σωζούσας καλὰ καὶ μεγάλα πράγματα, ἢ καὶ τοὐναντίον διαφθειρούσας τοπαράπαν, εἰ ἀμελήσειε τούτων. ΑΘ. Τοῦτο μὲν ἄρα, ὡς ἔοικεν, εὐτυχῶς πως ἐμβεβλήκαμέν γε εἴς τινα σκέψιν ἱκανήν. ΜΕΓ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Ἆρ' οὖν, ὦ θαυμάσιε, λελήθαμεν ἄνθρωποι πάντες, καὶ τανῦν δὴ ἡμεῖς, οἰόμενοι μὲν ἑκάστοτέ τι καλὸν ὁρᾶν πρᾶγμα γενόμενον, καὶ θαυμαστὰ ἂν ἐργασάμενον, εἴτις ἄρα ἠπιστήθη, κα-

λῶς αὐτῷ χρήσασθαι κατά τινα τρόπον· τὸ δὲ νῦν γε ἡμεῖς τάχ᾽ ἂν ἴσως περὶ τοῦτο αὐτὸ οὔτ᾽ ὀρθῶς διανοοίμεθα, οὔτε κατὰ φύσιν; καὶ δὴ καὶ περὶ τὰ ἄλλα πάντες πάντα περὶ ὧν ἂν οὕτω διανοηθῶσι; ΜΕΓ. Λέγεις δὲ δὴ τί; καὶ περὶ τίνος σοὶ φῶμεν μάλιστ᾽ εἰρῆσθαι τοῦτον τὸν λόγον; ΑΘ. Ὦ ᾽γαθὲ, καὶ αὐτὸς ἐμαυτοῦ νῦν δὴ κατεγέλασα. ἀποβλέψας γὰρ πρὸς τοῦτον τὸν στόλον οὗ πέρι διαλεγόμεθα, ἔδοξέ μοι πάγκαλός τε εἶναι, καὶ θαυμαστὸν κτῆμα παραπεσεῖν τοῖς Ἕλλησιν, ὅπερ εἶπον, εἴτις ἄρα αὐτῷ τότε καλῶς ἐχρήσατο. ΜΕΓ. Οὐκοῦν εὖ καὶ ἐχόντως νοῦν σύ τε πάντα εἶπες, καὶ ἐπῃνέσαμεν ἡμεῖς. ΑΘ. Ἴσως. ἐννοῶ γε μὴν, ὡς πᾶς ὃς ἂν ἴδῃ τὶ μέγα, καὶ δύναμιν ἔχον πολλὴν καὶ ῥώμην, εὐθὺς ἔπαθε τοῦτο, ὡς εἴπερ ἐπίσταιτο ὁ κεκτημένος αὐτῷ χρῆσθαι, τοιούτῳ τε ὄντι καὶ τηλικούτῳ, θαυμάστ᾽ ἂν καὶ πολλὰ κατεργασάμενος εὐδαιμονοῖ. ΜΕΓ. Οὐκοῦν ὀρθὸν καὶ τοῦτο; ἢ πῶς λέγεις; ΑΘ. Σκόπει δὴ ποῖ βλέπων ὁ τὸν ἔπαινον τοῦτον περὶ ἑκάστου τιθέμενος, ὀρθῶς λέγει. πρῶτον δὲ περὶ αὐτοῦ τοῦ νῦν λεγομένου, πῶς, εἰ κατὰ τρόπον ἠπιστήθησαν τάξαι τὸ στρατόπεδον οἱ τότε διακοσμοῦντες, τοῦ καιροῦ πως ἂν ἔτυχον. ἆρ᾽ οὐκ εἰ ξυνέστησάν τε ἀσφαλῶς αὐτὸ, διέσωζόν τε εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον, ὥστε αὐτούς γε ἐλευθέρους εἶναι καὶ ἄλλων ἄρχοντας ὧν ἂν βουληθεῖεν; καὶ ὅλως ἐν ἀνθρώποις πᾶσι καὶ Ἕλλησι καὶ βαρβάροις πράττειν ὅ, τι ἐπιθυμοῖεν αὐτοί τε καὶ οἱ ἔκγονοι; μῶν οὐ τούτων χάριν ἐπιθυμοῖεν ἄν; ΜΕΓ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἆρ᾽ οὖν καὶ ὅς ἂν ἰδὼν πλοῦτον μέγαν, ἢ τιμὰς διαφερούσας γένους, ἢ καὶ ὁτιοῦν τῶν τοιούτων, εἴπῃ ταὐτὰ ταῦτα, πρὸς τοῦτο βλέπων εἶπεν, ὡς διὰ τοῦτο αὐτῷ γενησόμενα ὧν ἂν ἐπιθυμῇ πάντα, ἢ τὰ πλεῖστα, καὶ ὅσα ἀξιώτατα λόγου; *ΜΕΓ.* Ἔοικε γοῦν; *ΑΘ.* Φέρε δὴ, πάντων ἀνθρώπων ἐστὶ κοινὸν ἐπιθύμημα ἕν τι, τὸ νῦν ὑπὸ τοῦ λόγου δηλούμενον, ὡς αὐτὸς φησὶν ὁ λόγος. *ΜΕΓ.* Τὸ ποῖον; *ΑΘ.* Τὸ κατὰ τὴν τῆς αὐτοῦ ψυχῆς ἐπίταξιν τὰ γιγνόμενα γίγνεσθαι· μάλιστα μὲν, ἅπαντα· εἰ δὲ μὴ, τά γε ἀνθρώπινα. *ΜΕΓ.* Τί μήν; *ΑΘ.* Οὐκοῦν ἐπείπερ βουλόμεθα πάντες τὸ τοιοῦτον ἀεὶ παῖδές τε ὄντες καὶ ἄνδρες καὶ πρεσβῦται, τοῦτ᾽ αὐτὸ καὶ εὐχόμεθα ἀναγκαίως διὰ τέλους. *ΜΕΓ.* Πῶς δ᾽ οὔ; *ΑΘ.* Καὶ μὴν τοῖς γε φίλοις που ξυνευχοίμεθ᾽ ἂν ταῦτα ἅπερ ἐκεῖνοι αὑτοῖς. *ΜΕΓ.* Τί μήν; *ΑΘ.* Φίλος μὲν υἱὸς πατρὶ, παῖς ὢν, ἀνδρί. *ΜΕΓ.* Πῶς δ᾽ οὔ; *ΑΘ.* Καὶ μὴν ὧν γ᾽ ὁ παῖς εὔχεται ἑαυτῷ γίγνεσθαι, πολλὰ ὁ πατὴρ ἀπεύξαιτ᾽ ἂν τοῖς θεοῖς μηδαμῶς κατὰ τὰς τοῦ υἱέως εὐχὰς γίγνεσθαι. *ΜΕΓ.* Ὅταν ἀνόητος ὢν καὶ ἔτι νέος εὔχηται, λέγεις; *ΑΘ.* Καὶ ὅταν γε ὁ πατὴρ ὢν γέρων, ἢ καὶ σφόδρα νεανίας, μηδὲν τῶν καλῶν καὶ τῶν δικαίων γιγνώσκων, εὔχηται μάλα προθύμως, ἐν παθήμασιν ἀδελφοῖς ὢν τοῖς γενομένοις Θησεῖ πρὸς τὸν δυστυχῶς τελευτήσαντα Ἱππόλυτον, ὁ δὲ παῖς γιγνώσκῃ, τότε, δοκεῖς, παῖς πατρὶ συνεύξεται; *ΜΕΓ.* Μανθάνω ὃ λέγεις. λέγειν γάρ μοι δοκεῖς ὡς οὐ τοῦτο εὐκταῖον, οὐδὲ ἐπεικτέον, ἕπεσθαι πάντα τῇ ἑαυ-

τοῦ βουλήσει· τὴν βούλησιν δὲ μᾶλλον τῇ ἑαυτοῦ φρονήσει. τοῦτο δὲ καὶ πόλιν καὶ ἕνα ἡμῶν ἕκαστον καὶ εὔχεσθαι δεῖν καὶ σπεύδειν, ὅπως νοῦν ἕξει. ΑΘ. Ναί. καὶ δὴ καὶ πολιτικόν γε ἄνδρα νομοθέτην ὡς ἀεὶ δεῖ πρὸς τοῦτο βλέποντα τιθέναι τὰς τάξεις τῶν νόμων, αὐτός τε ἐμνήσθην, καὶ ὑμᾶς ἐπαναμιμνήσκω, κατ' ἀρχὰς, εἰ μεμνήμεθα, τὰ λεχθέντα, ὅτι τὸ μὲν σφῷν ἦν παρακέλευσμα, ὡς χρεὼν εἴη τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην πάντα πολέμου χάριν τὰ νόμιμα τιθέναι· τὸ δὲ ἐμὸν ἔλεγον, ὅτι τοῦτο μὲν πρὸς μίαν ἀρετὴν, οὐσῶν τεττάρων, κελεύοι τίθεσθαι τοὺς νόμους: δέοι δὲ δὴ πρὸς πᾶσαν μὲν βλέπειν, μάλιστα δὲ καὶ πρὸς πρώτην, τὴν τῆς ξυμπάσης ἡγεμόνα ἀρετῆς. φρόνησις δ' εἴη τοῦτο, καὶ νοῦς καὶ δόξα, μετ' ἔρωτός τε καὶ ἐπιθυμίας τούτοις ἑπομένης. ἥκει δὲ πάλιν ὁ λόγος εἰς ταὐτόν· καὶ ὃ λέγων ἐγὼ, νῦν λέγω πάλιν, ἅπερ τότε, εἰ μὲν βούλεσθε, ὡς παίζων, εἴθ' ὡς σπουδάζων· ὅτι δή φημι εὐχῇ χρῆσθαι σφαλερὸν εἶναι, νοῦν μὴ κεκτημένον· ἀλλὰ τἀναντία ταῖς βουλήσεσιν οἱ γίγνεσθαι. σπουδάζοντα δ' εἴ με τιθέναι βούλεσθε, τίθετε. πάνυ γὰρ οὖν προσδοκῶ νῦν ὑμᾶς εὑρήσειν τῷ λόγῳ ἑπομένους, ὃν ὀλίγον ἔμπροσθεν προὐθέμεθα, τῆς τῶν βασιλέων τε φθορᾶς καὶ ὅλου τοῦ διανοήματος οὐ δειλίαν οὖσαν τὴν αἰτίαν, οὐδ' ὅτι τὰ περὶ τὸν πόλεμον οὐκ ἠπίσταντο ἄρχοντές τε καὶ οὓς προσῆκεν ἄρχεσθαι· τῇ λοιπῇ δὲ πάσῃ κακίᾳ διεφθαρμένα, καὶ μάλιστα τῇ περὶ τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἀμαθίᾳ. ταῦτ' οὖν ὡς οὕτω γέγονε περὶ τὰ τότε, καὶ νῦν, εἴπου γίγνε-

ται, καὶ ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον, οὐκ ἄλλως συμβήσεται· ἐὰν βούλησθε, πειράσομαι, ἰὼν κατὰ τὸν ἑξῆς λόγον, ἀνευρίσκειν τε, καὶ ὑμῖν δηλοῦν κατὰ δύναμιν, ὡς οὖσι φίλοις. ΚΛ. Λόγῳ μὲν τοίνυν σὲ, ὦ ξένε, ἐπαινεῖν, ἐπαχθέστερον· ἔργῳ δὲ σφόδρα ἐπαινεσόμεθα. προθύμως γὰρ τοῖς λεγομένοις ἐπακολουθήσομεν· ἐν οἷς ὅγε ἐλεύθερος ἐπαίνων καὶ μὴ, μάλιστα ἐστὶ καταφανής. ΑΘ. Ἄριστ᾽, ὦ Κλεινία· καὶ ποιῶμεν ἃ λέγεις. ΚΛ. Ἔσται ταῦτα, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ. λέγε μόνον. ΑΘ. Φαμὲν δὴ νῦν, καθ᾽ ὁδὸν ἰόντες τὴν λοιπὴν τοῦ λόγου, τὴν μεγίστην ἀμαθίαν τότε ἐκείνην τὴν δύναμιν ἀπολέσαι· καὶ νῦν ταὐτὸν τοῦτο πεφυκέναι ποιεῖν. ὥστε τόν γε νομοθέτην, εἰ τοῦθ᾽ οὕτως ἔχει, πειρατέον ταῖς πόλεσι φρόνησιν μὲν ὅσην δυνατὸν ἐμποιεῖν, τὴν δ᾽ ἄνοιαν ὅτι μάλιστα ἐξαιρεῖν. ΚΛ. Δῆλον. ΑΘ. Τίς οὖν ἡ μεγίστη δικαίως ἂν λέγοιτο ἀμαθία; σκοπεῖτε εἰ συνδόξει καὶ σφῷν λεγόμενον· ἐγὼ μὲν δὴ τὴν τοιάνδε τίθεμαι. ΚΛ. Ποίαν; ΑΘ. Τὴν, ὅταν τῳ τὶ δόξαν καλὸν ἢ ἀγαθὸν εἶναι, μὴ φιλῇ τοῦτο, ἀλλὰ μισῇ· τὸ δὲ πονηρὸν καὶ ἄδικον δοκοῦν εἶναι φιλῇ τε καὶ ἀσπάζηται. ταύτην τὴν διαφωνίαν λύπης τε καὶ ἡδονῆς πρὸς τὴν κατὰ λόγον δόξαν, ἀμαθίαν φημὶ εἶναι τὴν ἐσχάτην. μεγίστην δὲ, ὅτι τοῦ πλήθους ἐστὶ τῆς ψυχῆς. τὸ γὰρ λυπούμενον καὶ ἡδόμενον αὐτῆς, ὅπερ δῆμός τε καὶ πλῆθος πόλεώς ἐστιν. ὅταν οὖν ἐπιστήμαις, ἢ δόξαις, ἢ λόγῳ ἐναντιῶται, τοῖς φύσει ἀρχικοῖς, ἡ ψυχὴ, τοῦτο ἄνοιαν προσαγορεύω· πόλεώς τε, ὅταν ἄρχουσι καὶ νόμοις μὴ πείθηται τὸ πλῆθος· ταὐτὸν δὴ

καὶ ἑνὸς ἀνδρός, ὁπόταν καλοὶ ἐν ψυχῇ λόγοι ἐνόντες μηδὲν ποιῶσι πλέον, ἀλλὰ δὴ τούτοις πᾶν τοὐναντίον. ταύτας πάσας ἀμαθίας τὰς πλημμελεστάτας ἔγωγ᾽ ἂν θείην πόλεώς τε καὶ ἑνὸς ἑκάστου τῶν πολιτῶν, ἀλλ᾽ οὐ τὰς τῶν δημιουργῶν· εἰ ἄρ᾽ ἐμοῦ καταμανθάνετε, ὦ ξένοι, ὃ λέγω. ΚΛ. Μανθάνομέν τε, ὦ φίλε, καὶ συγχωροῦμεν ἃ λέγεις. ΑΘ. Τοῦτο μὲν τοίνυν οὕτω κείσθω δεδογμένον καὶ λεγόμενον, ὡς τοῖς ταῦτ᾽ ἀμαθαίνουσι τῶν πολιτῶν οὐδὲν ἐπιτρεπτέον ἀρχῆς ἐχόμενον, καὶ ὡς ἀμαθέσιν ὀνειδιστέον, ἂν καὶ πάνυ λογιστικοί τε ὦσι, καὶ πάντα τὰ κομψὰ καὶ ὅσα πρὸς τάχος τῆς ψυχῆς πεφυκότα διαπεπονημένοι ἅπαντα· τοὺς δὲ τοὐναντίον ἔχοντας τούτων, ὡς σοφούς τε προσρητέον (ἂν καί, τὸ λεγόμενον, μήτε γράμματα μήτε νεῖν ἐπίστωνται) καὶ τὰς ἀρχὰς δοτέον ὡς ἔμφροσι. πῶς γὰρ ἄν, ὦ φίλοι, ἄνευ ξυμφωνίας γένοιτ᾽ ἂν φρονήσεως καὶ τὸ σμικρότατον εἶδος, οὐκ ἔστιν. ἀλλ᾽ ἡ καλλίστη καὶ μεγίστη τῶν ξυμφωνιῶν, μεγίστη δικαιότατ᾽ ἂν λέγοιτο σοφία· ἧς ὁ μὲν κατὰ λόγον ζῶν, μέτοχος· ὁ δ᾽ ἀπολειπόμενος, οἰκοφθόρος, καὶ περὶ πόλιν οὐδαμῇ σωτήρ, ἀλλά, πᾶν τοὐναντίον, ἀμαθαίνων εἰς ταῦτα ἑκάστοτε φανεῖται. ταῦτα μὲν οὖν, καθάπερ εἴπομεν ἄρτι λελεγμένα, τεθήτω ταύτῃ. ΚΛ. Κείσθω γὰρ οὖν. ΑΘ. Ἄρχοντας δὲ δὴ καὶ ἀρχομένους ἀναγκαῖον ἐν ταῖς πόλεσιν εἶναί που; ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Εἶεν. ἀξιώματα δὲ δὴ τοῦ τε ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι, ποῖά ἐστι καὶ πόσα, ἔν τε πόλεσι μεγάλαις καὶ σμικραῖς, ἔν τε οἰκίαις ὡσαύτως;

ἆρ' οὐχὶ ἓν μὲν τό, τε πατρὸς καὶ μητρός; καὶ ὅλως γονέας ἐκγόνων ἄρχειν, ἀξίωμα ὀρθὸν πανταχοῦ ἂν εἴη; ΚΛ. Καὶ μάλα. ΑΘ. Τούτῳ δέ γε ἑπόμενον, γενναίους ἀγεννῶν ἄρχειν· καὶ τρίτον ἔτι τούτοις ξυνέπεται, τὸ πρεσβυτέρους μὲν ἄρχειν δεῖν, νεωτέρους δὲ ἄρχεσθαι. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Τέταρτον δ' αὖ, δούλους μὲν ἄρχεσθαι, δεσπότας δὲ ἄρχειν. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Πέμπτόν γε, οἶμαι, τὸν κρείττονα μὲν ἄρχειν, τὸν ἥττω δὲ ἄρχεσθαι. ΚΛ. Μάλα γε ἀναγκαίαν ἀρχὴν εἴρηκας. ΑΘ. Καὶ πλείστην γε ἐν ξύμπασι τοῖς ζώοις οὖσαν, καὶ κατὰ φύσιν, ὡς ὁ Θηβαῖος ἔφη ποτὲ Πίνδαρος. τὸ δὲ μέγιστον, ὡς ἔοικεν, ἀξίωμα, ἕκτον ἂν γίγνοιτο, ἕπεσθαι μὲν τὸν ἀνεπιστήμονα κελεῦον, τὸν δὲ φρονοῦντα, ἡγεῖσθαι καὶ ἄρχειν. καίτοι τοῦτό γε, ὦ Πίνδαρε σοφώτατε, σχεδὸν οὐκ ἂν παρὰ φύσιν ἔγωγε φαίην γίγνεσθαι, κατὰ φύσιν δὲ, τὴν τοῦ νόμου ἑκόντων ἀρχὴν, ἀλλ' οὐ βίαιον, πεφυκυῖαν. ΚΛ. Ὀρθότατα λέγεις. ΑΘ. Θεοφιλῆ δέ γε καὶ εὐτυχῆ τινὰ λέγοντες, ἑβδόμην ἀρχὴν εἰς κλῆρόν τινα προάγομεν· καὶ λαχόντα μὲν, ἄρχειν, δυσκληροῦντα δὲ, ἄρχεσθαι ἀπιόντα, τὸ δικαιότατον εἶναι φαμέν. ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ. Ὁρᾷς δὴ, φαῖμεν ἂν, ὦ νομοθέτα, πρός τινα παίζοντες τῶν ἐπὶ νόμων θέσιν ἰόντων ῥᾳδίως, ὅσα ἐστὶ πρὸς ἄρχοντας ἀξιώματα, καὶ ὅσα πεφυκότα πρὸς ἄλληλα ἐναντίως; νῦν γὰρ δὴ στάσεων πηγήν τινα ἀνευρήκαμεν ἡμεῖς, ἣν δεῖ σε θεραπεύειν. πρῶτον δὲ μεθ' ἡμῶν ἀνάσκεψαι πῶς τε καὶ τί παρὰ ταῦτα ἁμαρτάνοντες οἱ

περί τε Ἄργος καὶ Μεσσήνην βασιλεῖς αὐτοὺς ἅμα καὶ τὴν τῶν Ἑλλήνων δύναμιν οὖσαν θαυμαστὴν ἐν τῷ τότε χρόνῳ διέφθειραν. ἆρ᾽ οὐκ ἀγνοήσαντες τὸν Ἡσίοδον ὀρθότατα λέγοντα, ὡς τὸ ἥμισυ τοῦ παντὸς πολλάκις ἐστὶ πλέον; ὁπόταν ᾖ τὸ μὲν ὅλον λαμβάνειν, ζημιῶδες, τὸ δ᾽ ἥμισυ, μέτριον, τότε τὸ μέτριον τοῦ ἀμέτρου πλέον ἡγήσατο, ἄμεινον ὂν χείρονος. ΚΛ. Ὀρθότατά γε. ΑΘ Πότερον οὖν οἰόμεθα περὶ βασιλέας τοῦτ᾽ ἐγγιγνόμενον ἑκάστοτε διαφθείρειν, πρότερον ἢ ἐν τοῖσι δήμοις; ΚΛ. Τὸ μὲν εἰκὸς, καὶ τὸ πολὺ, βασιλέων τοῦτο εἶναι νόσημα ὑπερηφάνως ζώντων διὰ τρυφάς. ΑΘ. Οὐκοῦν δῆλον ὡς πρῶτον τοῦτο οἱ τότε βασιλεῖς ἔσχον τὸ πλεονεκτεῖν τῶν τεθέντων νόμων· καὶ ὃ λόγῳ τε καὶ ὅρκῳ ἐπήνεσαν, οὐ ξυνεφώνησαν αὐτοῖς· ἀλλ᾽ ἡ διαφωνία, ὡς ἡμεῖς φαμὲν, οὖσα ἀμαθία μεγίστη, δοκοῦσα δὲ σοφία, πάντ᾽ ἐκεῖνα διὰ πλημμέλειαν καὶ ἀμουσίαν τὴν πικρὰν διέφθειρεν. ΚΛ. Ἔοικε γοῦν. ΑΘ. Εἶεν. τί δὴ τὸν νομοθέτην ἔδει τότε τιθέντα, εὐλαβηθῆναι τούτου περὶ τοῦ πάθους τῆς γενέσεως; ἆρ᾽ ὦ πρὸς θεῶν, νῦν μὲν οὐδὲν σοφὸν τοῦτο γνῶναι, οὐδ᾽ εἰπεῖν χαλεπόν; εἰ δὲ προϊδεῖν ἦν τότε, σοφώτερος ἂν ἦν ἡμῶν ὁ προϊδών; ΜΕΓ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις; ΑΘ. Εἰς τὸ γεγονὸς παρ᾽ ὑμῖν, ὦ Μέγιλλε, ἔστι νῦν γε κατιδόντα γνῶναι· καὶ γνόντα, εἰπεῖν ῥᾴδιον ὃ τότε ἔδει γίγνεσθαι. ΜΕΓ. Σαφέστερον ἔτι λέγε. ΑΘ. Τὸ τοίνυν σαφέστατον ἂν εἴη τὸ τοιόνδε. ΜΕΓ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Ἐάν τις μείζονα διδῷ τοῖς ἐλάττοσι δύναμιν, παρεὶς τὸ μέ-

τριον, πλοίοις τε ἱστία, καὶ σώμασι τροφὴν, καὶ ψυχαῖς ἀρχὰς, ἀνατρέπεταί που πάντα, καὶ ἐξυβρίζοντα, τὰ μὲν εἰς νόσους θεῖ, τὰ δ' εἰς ἔκγονον ὕβρεως ἀδικίαν. τί οὖν δή ποτε λέγομεν; ἆρά γε τὸ τοιόνδε, ὡς οὐκ ἔστ', ὦ φίλοι ἄνδρες, θνητῆς ψυχῆς φύσις, ἥτις ποτὲ δυνήσεται τὴν μεγίστην ἐν ἀνθρώποις ἀρχὴν φέρειν, νέα καὶ ἀνυπεύθυνος, ὥστε μὴ τῆς μεγίστης νόσου ἀνοίας πληρωθεῖσα αὐτῆς τὴν διάνοιαν, μῖσος ἔχειν πρὸς τῶν ἐγγύτατα φίλων· ὃ γενόμενον, ταχὺ διέφθειρεν αὐτὴν, καὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν ἠφάνισεν αὐτῆς. τοῦτ' οὖν εὐλαβηθῆναι, γνόντας τὸ μέτριον, μεγάλων νομοθετῶν. ὡς οὖν δὴ τότε γενόμενον, νῦν ἐστι μετριώτατα τοπάσαι, τόδ' ἔοικεν εἶναι. ΜΕΓ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Θεὸς, οἶμαι, κηδόμενος ὑμῶν τις· ὃς τὰ μέλλοντα προορῶν, δίδυμον ὑμῖν φυτεύσας τὴν τῶν βασιλέων γένεσιν ἐκ μονογενοῦς, εἰς τὸ μέτριον μᾶλλον συνέστειλε· καὶ μετὰ τοῦτο ἔτι φύσις τὶς ἀνθρωπίνη, μεμιγμένη θείᾳ τινὶ δυνάμει, κατιδοῦσα ὑμῶν τὴν ἀρχὴν φλεγμαίνουσαν, ἔτι μίγνυσι τὴν κατὰ γῆρας σώφρονα δύναμιν τῇ κατὰ γένος αὐθάδει ῥώμῃ τὴν τῶν ὀκτὼ καὶ εἴκοσι γερόντων ἰσόψηφον εἰς τὰ μέγιστα τῇ τῶν βασιλέων ποιήσασα δυνάμει. ὁ δὲ τρίτος σωτὴρ ὑμῖν ἔτι σπαργῶσαν καὶ θυμουμένην τὴν ἀρχὴν ὁρῶν, οἷον ψάλλιον ἐνέβαλεν αὐτῇ τὴν τῶν ἐφόρων δύναμιν, ἐγγὺς τῆς κληρωτῆς ἀγαγὼν δυνάμεως, καὶ κατὰ δὴ τοῦτον τὸν λόγον ἡ βασιλεία παρ' ὑμῖν ἐξ ὧν ἔδει σύμμικτος γενομένη, καὶ μέτρον ἔχουσα, σωθεῖσα αὕτη, σωτηρίας τοῖς ἄλλοις γέγονεν αἰτία.

ἐπεὶ ἐπί γε Τημένῳ καὶ Κρεσφόντῃ, καὶ τοῖς τότε νομοθέταις, οἵτινες ἄρα ἦσαν νομοθετοῦντες, οὐδ' ἡ Ἀριστοδήμου μερὶς ἐσώθη ποτ' ἄν. οὐ γὰρ ἱκανῶς ἦσαν νομοθεσίας ἔμπειροι. σχεδὸν γὰρ οὐκ ἄν ποτ' ᾠήθησαν ὅρκοις μετριάσαι ψυχὴν νέαν, λαβοῦσαν ἀρχὴν, ἐξ ἧς δυνατὸν ἦν τυραννίδα γενέσθαι. νῦν δ' ὁ θεὸς ἔδειξεν οἵαν ἔδει· καὶ δεῖ δὴ τὴν μὲν οὖσαν μάλιστα ἀρχὴν γίγνεσθαι. τὸ δὲ παρ' ἡμῶν γιγνώσκεσθαι ταῦτα (ὅπερ εἶπον ἔμπροσθεν) νῦν μὲν γενόμενον, οὐδὲν σοφόν. (ἐκ γὰρ παραδείγματος ὁρᾷν γεγονότος οὐδὲν χαλεπὸν) εἰ δ' ἦν τις προορῶν τότε ταῦτα, καὶ δυνάμενος μετριάσαι τὰς ἀρχὰς, καὶ μίαν ἐκ τριῶν ποιῆσαι, τά τε νοηθέντα ἂν καλὰ τότε πάντα ἀπέσωσε· καὶ οὐκ ἄν ποτε ὁ Περσικὸς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα οὐδ' ἄλλος οὐδεὶς ἂν στόλος ὥρμησε, καταφρονήσας ὡς ὄντων ἡμῶν βραχέος ἀξίων. ΚΛ. Ἀληθῆ λέγεις. ΑΘ. Αἰσχρῶς γοῦν ἠμύναντο αὐτοὺς, ὦ Κλεινία. τὸ δ' αἰσχρὸν λέγω, οὐχ ὡς οὐ νικῶντές γε οἱ τότε καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καλὰς νενικήκασι μάχας· ἀλλ' ὅ φημι αἰσχρὸν τότ' εἶναι, τόδε λέγω· τὸ, πρῶτον μὲν ἐκείνων τῶν πόλεων τριῶν οὐσῶν μίαν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀμῦναι· τὼ δὲ δύο κακῶς οὕτως εἶναι διεφθαρμένω, ὥστε ἡ μὲν καὶ Λακεδαίμονα διεκώλυεν ἐπαμύνειν αὐτῇ, πολεμοῦσα αὐτῇ κατὰ κράτος· ἡ δ' αὖ πρωτεύουσα ἐν τοῖς τότε χρόνοις τοῖς περὶ τὴν διανομὴν, ἡ περὶ τὸ Ἄργος, παρακαλουμένη ἀμύνειν τὸν βάρβαρον, οὔθ' ὑπήκουσεν, οὔτ' ἤμυνε. πολλὰ δὲ λέγων ἄν τις τὰ τότε γενόμενα περὶ ἐκεῖνον τὸν πόλεμον,

τῆς Ἑλλάδος οὐδαμῶς εὐσχήμονα ἂν κατηγοροῖ· οὐδ' αὖ ἀμύνασθαι τήν γε Ἑλλάδα λέγων, ὀρθῶς ἂν λέγοι. ἀλλ' εἰ μή τό, τε Ἀθηναίων καὶ τὸ Λακεδαιμονίων κοινῇ διανόημα ἤμυνε τὴν ἐπιοῦσαν δουλείαν, σχεδὸν ἂν ἤδη πάντ' ἦν μεμιγμένα τὰ τῶν Ἑλλήνων γένη ἐν ἀλλήλοις, καὶ βαρβαρικὰ ἐν Ἕλλησι, καὶ Ἑλληνικὰ ἐν βαρβάροις καθάπερ ὧν Πέρσαι τυραννοῦσι τανῦν, διαπεφορημένα καὶ ξυμπεφορημένα κακῶς ἐσπαρμένα κατοικεῖται. ταῦτ', ὦ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, ἔχομεν ἐπιτιμᾷν τοῖς τε πάλαι πολιτικοῖς λεγομένοις καὶ νομοθέταις καὶ τοῖς νῦν, ἵνα τὰς αἰτίας αὐτῶν ἀναζητοῦντες, ἀνευρίσκωμεν τί παρὰ ταῦτα ἔδει πράττειν ἄλλο· οἷον δὴ καὶ τὸ παρὸν εἴπομεν ὡς ἄρα οὐ δεῖ μεγάλας ἀρχὰς οὐδ' αὖ ἀμίκτους νομοθετεῖν· διανοηθέντας τὸ τοιόνδε, ὅτι τὴν πόλιν ἐλευθέραν τε εἶναι δεῖ καὶ ἔμφρονα, καὶ ἑαυτῇ φίλην· καὶ τὸν νομοθετοῦντα, πρὸς ταῦτα βλέποντα δεῖ νομοθετεῖν. μὴ θαυμάσωμεν δὲ εἰ πολλάκις ἤδη προθέμενοι ἄττα, εἰρήκαμεν ὅτι πρὸς ταῦτα δεῖ νομοθετεῖν βλέποντα τὸν νομοθέτην· τὰ δὲ προτεθέντα οὐ ταὐτὰ ἡμῖν φαίνεται ἑκάστοτε· ἀλλ' ἀναλογίζεσθαι χρή, ὅταν πρὸς τὸ σωφρονεῖν φῶμεν δεῖν βλέπειν, ἢ πρὸς φρόνησιν ἢ φιλίαν, ὡς ἔσθ' οὗτος ὁ σκοπὸς οὐχ ἕτερος, ἀλλ' ὁ αὐτός. καὶ ἄλλα δὴ πολλὰ ὑμᾶς τοιαῦτα ἂν γίγνηται ῥήματα, μὴ διαταραττέτω. ΚΛ. Πειρασώμεθα ποιεῖν οὕτως, ἐπανιόντες τοὺς λόγους· καὶ νῦν δὴ τὸ περὶ τῆς φιλίας τε καὶ φρονήσεως καὶ ἐλευθερίας, πρὸς ὅ, τι βουλόμενος ἔμελλες λέγειν δεῖν στοχάζεσθαι τὸν νομοθέτην, λέγε.

ΑΘ. Ἄκουσον δὴ νῦν. εἰσὶ πολιτειῶν οἷον μητέρες δύο τινὲς, ἐξ ὧν τὰς ἄλλας γεγονέναι λέγων ἄν τις, ὀρθῶς λέγοι. καὶ τὴν μὲν προσαγορεύειν μοναρχίαν ὀρθὸν, τὴν δ' αὖ δημοκρατίαν· καὶ τῆς μὲν τὸ Περσῶν γένος, ἄκρον ἔχειν, τῆς δὲ, ἡμᾶς. αἱ δ' ἄλλαι σχεδὸν ἅπασαι, καθάπερ εἶπον, ἐκ τούτων εἰσὶ διαπεποικιλμένοι. δεῖ δὴ οὖν καὶ ἀναγκαῖον μεταλαβεῖν ἀμφοῖν τούτοιν, εἴπερ ἐλευθερία τ' ἔσται καὶ φιλία μετὰ φρονήσεως. ὃ δὴ βούλεται ἡμῖν ὁ λόγος προστάττειν, λέγων ὡς οὐκ ἄν ποτε τούτων πόλις ἄμοιρος γενομένη, πολιτευθῆναι δύναιτ' ἂν καλῶς. *ΚΛ.* Πῶς γὰρ ἄν; *ΑΘ.* Ἡ μὲν τοίνυν τὸ μοναρχικὸν, ἡ δὲ τὸ ἐλεύθερον ἀγαπήσασα μειζόνως ἢ ἔδει μόνον, οὐδέτερα τὰ μέτρια κέκτηται τούτων· αἱ δὲ ὑμέτεραι, ἥ, τε Λακωνικὴ καὶ Κρητικὴ, μᾶλλον. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Πέρσαι τὸ μὲν πάλαι οὕτω πως, τὸ νῦν δὲ, ἧττον: τὰ δ' αἴτια διέλθωμεν. ἦ γάρ; *ΚΛ.* Πάντως· εἴ γέ που μέλλομεν ὃ προὐθέμεθα περαίνειν. *ΑΘ.* Ἀκούωμεν δή. Πέρσαι γὰρ ὅτε μὲν τὸ μέτριον μᾶλλον δουλείας τε καὶ ἐλευθερίας ἦγον ἐπὶ Κύρου, πρῶτον μὲν αὐτοὶ ἐλεύθεροι ἐγένοντο, ἔπειτα δὲ ἄλλων πολλῶν δεσπόται ἐλευθερίας γὰρ ἄρχοντες, μεταδιδόντες ἀρχομένοις, καὶ ἐπὶ τὸ ἴσον ἄγοντες, μᾶλλον φίλοι τε ἦσαν στρατιῶται στρατηγοῖς, καὶ προθύμους αὐτοὺς ἐν τοῖς κινδύνοις παρείχοντο. καὶ εἴτις αὖ φρόνιμος ἦν ἐν αὐτοῖς καὶ βουλεύειν δυνατὸς, οὐ φθονεροῦ τοῦ βασιλέως ὄντος, διδόντος δὲ παῤῥησίαν καὶ τιμῶντος τοὺς εἴτι δυναμένους συμβουλεύειν, κοινὴν τὴν τοῦ φρονεῖν εἰς τὸ

μέσον παρείχετο δύναμιν· καὶ πάντα δὴ τότε ἀπέδωκεν αὐτοῖς, δι' ἐλευθερίαν τε καὶ φιλίαν καὶ νοῦ κοινωνίαν. ΚΛ. Ἔοικέ γέ πως τὰ λεγόμενα οὕτω γεγονέναι. ΑΘ. Πῆ δὴ οὖν ποτε ἀπώλετο ἐπὶ Καμβύσου, καὶ πάλιν ἐπὶ Δαρείου σχεδὸν ἐσώθη; βούλεσθε οἷον μαντείᾳ διανοηθέντες χρώμεθα; ΚΛ. Φέρει γοῦν ἡμῖν σκέψιν τοῦτο ἐφ' ὅπερ ὡρμήκαμεν. ΑΘ. Μαντεύομαι δὴ νῦν περί γε Κύρου, τὰ μὲν ἄλλ' αὐτὸν στρατηγόν τε ἀγαθὸν εἶναι καὶ φιλόπολιν, παιδείας δὲ ὀρθῆς οὐχ ἧφθαι τοπαράπαν· οἰκονομίᾳ τε οὐδὲν τὸν νοῦν προσεσχηκέναι. ΚΛ. Πῶς δὴ τὸ τοιοῦτον φῶμεν; ΑΘ. Ἔοικεν ἐκ νέου στρατεύεσθαι διὰ βίου, ταῖς γυναιξὶ παραδοὺς τοὺς παῖδας τρέφειν. αἱ δὲ, ὡς εὐδαίμονας αὐτοὺς ἐκ τῶν παίδων εὐθὺς καὶ μακαρίους γεγονότας, καὶ ἐπιδεεῖς ὄντας τούτων οὐδενός, ἔτρεφον· κωλύουσαι δὲ ὡς οὖσιν ἱκανῶς εὐδαίμοσι, μήτε αὐτοῖς ἐναντιοῦσθαι μηδένα εἰς μηδὲν, ἐπαινεῖν τε ἀναγκάζουσαι πάντας τὸ λεγόμενον ἢ πραττόμενον ὑπ' αὐτῶν, ἔθρεψαν τοιούτους τινάς. ΚΛ. Καλὴν, ὡς ἔοικας, τροφὴν εἴρηκας. ΑΘ. Γυναικείαν μὲν οὖν, βασιλίδων γυναικῶν, νεωστὶ γεγονυιῶν πλουσίων· καὶ ἐν ἀνδρῶν ἐρημίᾳ, διὰ τὸ μὴ σχολάζειν ὑπὸ πολέμων καὶ πολλῶν κινδύνων, τοὺς παῖδας τρεφουσῶν. ΚΛ. Ἔχει γὰρ λόγον. ΑΘ. Ὁ δὲ πατὴρ γε αὐτοῖς αὖ ποίμνια μὲν καὶ πρόβατα καὶ ἀγέλας ἀνδρῶν τε καὶ ἄλλων πολλῶν πολλὰς ἐκτᾶτο· αὐτοὺς δὲ οἷς ταῦτα παραδώσειν ἔμελλεν, ἠγνόει τὴν πατρῴαν οὐ παιδευομένους τέχνην, οὖσαν Περσικὴν, (ποιμένων ὄντων Περσῶν,

τραχείας χώρας ἐκγόνων, σκληρὰν καὶ ἱκανὴν ποιμένας ἀπεργάζεσθαι μάλα ἰσχυροὺς, καὶ δυναμένους θυραυλεῖν καὶ ἀγρυπνεῖν, καὶ, εἰ στρατεύεσθαι δέοι, στρατεύεσθαι) διεφθαρμένην δὲ παιδείαν ὑπὸ τῆς λεγομένης εὐδαιμονίας τὴν Μηδικὴν περιεῖδεν ὑπὸ γυναικῶν τε καὶ εὐνούχων παιδευθέντας αὐτοῦ τοὺς υἱεῖς. ὅθεν ἐγένοντο οἵους ἦν εἰκὸς αὐτοὺς γενέσθαι, τροφῇ ἀνεπιπλήκτῳ τραφέντας. παραλαβόντες δ' οὖν οἱ παῖδες τελευτήσαντος Κύρου, τρυφῆς μεστοὶ καὶ ἀνεπιπληξίας, πρῶτον μὲν τὸν ἕτερον ἅτερος ἀπέκτεινε, τῷ ἴσῳ ἀγανακτῶν· μετὰ δὲ τοῦτο, αὐτὸς μαινόμενος ὑπὸ μέθης τε καὶ ἀπαιδευσίας, τὴν ἀρχὴν ἀπώλεσεν ὑπὸ Μήδων τε καὶ τοῦ λεγομένου τότε εὐνούχου, καταφρονήσαντος τῆς Καμβύσου μωρίας. ΚΛ. Λέγεται δὴ ταῦτά γε· καὶ ἔοικέ γε σχεδὸν οὕτω πως γεγονέναι. ΑΘ. Καὶ μὴν καὶ πάλιν εἰς Πέρσας ἐλθεῖν τὴν ἀρχὴν διὰ Δαρείου καὶ τῶν ἑπτὰ λέγεταί που. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Θεωρῶμεν δὴ, ξυνεπόμενοι τῷ λόγῳ. Δαρεῖος γὰρ βασιλέως οὐκ ἦν υἱὸς, παιδείᾳ τε οὐ διατρυφώσῃ τεθραμμένος· ἐλθὼν δ' εἰς τὴν ἀρχὴν, καὶ λαβὼν αὐτὴν ἕβδομος, διείλετο, ἑπτὰ μέρη τεμόμενος, ὧν καὶ νῦν ἔτι σμικρὰ ὀνείρατα λέλειπται· καὶ νόμους ἠξίου θέμενος οἰκεῖν, ἰσότητά τινα κοινὴν εἰσφέρων· καὶ τὸν τοῦ Κύρου δασμὸν ὃν ὑπέσχετο Πέρσαις, εἰς τὸν νόμον ἐνέδυ, φιλίαν πορίζων καὶ κοινωνίαν πᾶσι Πέρσαις, χρήμασι καὶ δωρεαῖς τὸν Περσῶν δῆμον προσαγόμενος. τοιγαροῦν αὐτῷ τὰ στρατεύματα μετ' εὐνοίας προσεκτήσατο χώρας οὐκ ἐλάττους

ὧν κατέλιπε Κῦρος. μετὰ δὲ Δαρεῖον, ὁ τῇ βασιλικῇ καὶ τρυφώσῃ πάλιν παιδευθεὶς παιδείᾳ Ξέρξης. ὦ Δαρεῖε, εἰπεῖν ἔστι δικαιότατον ἴσως, ὃς τοῦ Κύρου κακὸν οὐκ ἔμαθες, ἐθρέψω δὲ Ξέρξην ἐν τοῖς αὐτοῖς ἤθεσιν ἐν οἷσπερ Κῦρος Καμβύσην. ὁ δὲ, ἅτε τῶν αὐτῶν παιδειῶν γενόμενος ἔκγονος, παραπλήσια ἀπετέλεσε τοῖς Καμβύσου παθήμασι· καὶ σχεδὸν ἔκ γε τοσούτου βασιλεὺς ἐν Πέρσαις οὐδείς πω μέγας γέγονεν ἀληθῶς, πλήν γε ὀνόματι. τὸ δὲ αἴτιον, οὐ τύχης, ὡς ὁ ἐμὸς λόγος, ἀλλ' ὁ κακὸς βίος, ὃν οἱ τῶν διαφερόντως πλουσίων καὶ τυράννων παῖδες τὰ πολλὰ ζῶσιν. οὐ γὰρ μή ποτε γένηται παῖς καὶ ἀνὴρ καὶ γέρων ἐκ ταύτης τῆς τροφῆς διαφέρων πρὸς ἀρετήν. ἃ δὴ, φαμὲν, τῷ νομοθέτῃ σκεπτέον, καὶ ἡμῖν δὲ ἐν τῷ νῦν παρόντι. δίκαιον μὴν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τοῦτό γε τῇ πόλει ὑμῶν ἀποδιδόναι, ὅτι πενίᾳ καὶ πλούτῳ καὶ βασιλείᾳ καὶ ἰδιωτείᾳ διαφέρουσαν οὐδ' ἡντινοῦν τιμὴν καὶ τροφὴν νέμετε, ἃς μὴ τὸ καταρχὰς ὑμῖν θεῖον παρὰ θεοῦ διεμαντεύσατό τινος. οὐ γὰρ δὴ δεῖ κατὰ πόλιν γε εἶναι τὰς τιμὰς ὑπερεχούσας, ὅτι τίς ἐστι πλούτῳ διαφέρων· ἐπεὶ οὐδ' ὅτι ταχὺς, ἢ καλὸς, ἢ ἰσχυρὸς, ἄνευ τινὸς ἀρετῆς· οὐδ' ἀρετῆς ἧς ἂν σωφροσύνη ἀπῇ. ΚΛ. Πῶς τοῦτο, ὦ ξένε, λέγεις; ΑΘ. Ἀνδρεία που μόριον ἀρετῆς ἕν; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Δίκασον τοίνυν αὐτὸς, τὸν λόγον ἀκούσας, εἴ σοι δέξαιο ἂν σύνοικον ἢ γείτονα εἶναι τινὰ, σφόδρα μὲν ἀνδρεῖον, μὴ σώφρονα δὲ, ἀλλ' ἀκόλαστον. ΚΛ. Εὐφήμει. ΑΘ. Τί δέ; τεχνικὸν μὲν, καὶ περὶ ταῦτα σο-

φὸν, ἄδικον δέ; ΚΛ. Οὐδαμῶς. ΑΘ. Ἀλλὰ μὴν τόγε δίκαιον οὐ φύεται χωρὶς τοῦ σωφρονεῖν. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Οὐδὲ μὴν, ὅν γε σοφὸν, ἡμεῖς νῦν δὴ προὐθέμεθα, τὸν τὰς ἡδονὰς καὶ λύπας κεκτημένον συμφώνους τοῖς ὀρθοῖς λόγοις, καὶ ἑπομένας. ΚΛ. Οὐ γὰρ οὖν. ΑΘ. Ἔτι δὴ καὶ τόδε ἐπισκεψώμεθα, τῶν ἐν ταῖς πόλεσι τιμήσεων ἕνεκα, ποῖαί τε ὀρθαὶ καὶ μὴ γίγνονται ἑκάστοτε. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Σωφροσύνη ἄνευ πάσης τῆς ἄλλης ἀρετῆς ἐν ψυχῇ τινι μεμονωμένη, τίμιον ἢ ἄτιμον γίγνοιτ᾽ ἂν κατὰ δίκην; ΚΛ. Οὐκ ἔχω ὅπως εἴπω. ΑΘ. Καὶ μὴν εἴρηκάς γε μετρίως. εἰπὼν γὰρ δὴ ὧν ἠρόμην ὁποτεροῦν, παρὰ μέλος ἔμοιγ᾽ ἂν δοκεῖς φθέγξασθαι. ΚΛ. Καλῶς τοίνυν γεγονὸς ἂν εἴη. ΑΘ. Εἶεν. τὸ μὲν δὴ πρόσθημα, τιμαί τε καὶ ἀτιμίαι, οὐ λόγου ἀλλά τινος μᾶλλον ἀλόγου σιγῆς ἄξιον ἂν εἴη. ΚΛ. Σωφροσύνη μοι φαίνῃ λέγειν. ΑΘ. Ναί. τὸ δέ γε τῶν ἄλλων πλεῖστα ἡμᾶς ὠφελοῦν μετὰ τῆς προσθήκης, μάλιστ᾽ ἂν τιμώμενον, ὀρθότατα τιμῷτο· καὶ τὸ δεύτερον, δευτέρως· καὶ οὕτω δὴ κατὰ τὸν ἑξῆς λόγον τὰς ἐφεξῆς τιμὰς λαγχάνον ἕκαστον, ὀρθῶς ἂν λαγχάνοι. ΚΛ. Ἔχει ταύτῃ. ΑΘ. Τί οὖν; οὐ νομοθέτου καὶ ταῦτα αὖ φήσομεν εἶναι διανέμειν; ΚΛ. Καὶ μάλα. ΑΘ. Βούλει δὴ τὰ μὲν ἅπαντα καὶ ἐφ᾽ ἕκαστον ἔργον καὶ κατὰ σμικρὰ ἐκείνῳ δῶμεν νεῖμαι; τὸ δὲ τριχῇ διελεῖν, ἐπειδὴ νόμων ἐσμὲν καὶ αὐτοί πως ἐπιθυμηταὶ, πειραθῶμεν; διατεμεῖν χωρὶς τά τε μέγιστα καὶ δεύτερα καὶ τρίτα; ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Λέγομεν τοίνυν ὅτι πόλιν, ὡς ἔοικε,

τὴν μέλλουσαν σώζεσθαί τε καὶ εὐδαιμονήσειν εἰς δύναμιν ἀνθρωπίνην, δεῖ καὶ ἀναγκαῖον τιμάς τε καὶ ἀτιμίας διανέμειν. ΚΛ. Ὀρθῶς. ΑΘ. Ἔστι δὲ ὀρθῶς ἄρα τιμιώτατα μὲν καὶ πρῶτα τὰ περὶ τὴν ψυχὴν ἀγαθὰ κεῖσθαι, σωφροσύνης ὑπαρχούσης αὐτῇ· δεύτερα δὲ, τὰ περὶ τὸ σῶμα καλὰ καὶ ἀγαθά· καὶ τρίτα, τὰ περὶ τὴν οὐσίαν καὶ χρήματα λεγόμενα. τούτων δὲ ἂν ἐκτὸς τις βαίνῃ νομοθέτης, ἢ πόλις, εἰς τιμὰς ἢ χρήματα προάγουσα, ἤ τι τῶν ὑστέρων εἰς τὸ πρόσθεν τιμαῖς τάττουσα, οὔθ' ὅσιον οὔτε πολιτικὸν ἂν δρῴη πρᾶγμα. εἰρήσθω ταῦτα, ἢ πῶς, ἡμῖν; ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν εἰρήσθω σαφῶς. ΑΘ. Ταῦτα μὲν τοίνυν ἡμᾶς ἐπὶ πλέον ἐποίησεν εἰπεῖν ἡ Περσῶν πέρι διάσκεψις τῆς πολιτείας. ἀνευρίσκομεν δὲ ἐπὶ ἔτι χείρους αὐτοὺς γεγονότας. τὴν δὲ αἰτίαν φαμὲν, ὅτι τὸ ἐλεύθερον λίαν ἀφελόμενοι τοῦ δήμου, τὸ δεσποτικὸν δ' ἐπαγαγόντες μᾶλλον τοῦ προσήκοντος, τὸ φίλον ἀπώλεσαν καὶ τὸ κοινὸν ἐν τῇ πόλει. τούτου δὲ φθαρέντος, οὔθ' ἡ τῶν ἀρχόντων βουλὴ ὑπὲρ ἀρχομένων καὶ τοῦ δήμου βουλεύεται, ἀλλ' ἕνεκα τῆς αὐτῶν ἀρχῆς, ἄν τι καὶ σμικρὸν πλέον ἑκάστοτε ἡττῶνται, ἔσεσθαι σφίσιν ἀναστάτους μὲν πόλεις, ἀνάστατα δὲ ἔθνη φίλια πυρὶ καταφθείραντες. ἐχθρῶς τε καὶ ἀνελεῶς μισοῦντες μισοῦνται· ὅταν τε εἰς χρείαν τοῦ μάχεσθαι περὶ ἑαυτῶν τοὺς δήμους ἀφικνῶνται, οὐδὲν κοινὸν ἐν αὐτοῖς αὖ μετὰ προθυμίας τοῦ ἐθέλειν κινδυνεύειν καὶ μάχεσθαι ἀνευρίσκουσιν· ἀλλὰ κεκτημένοι μυριάδας ἀπεράντους λογισμῷ, ἀχρήστους εἰς πόλεμον

πάσας κέκτηνται· καὶ, καθάπερ ἐνδεεῖς ἀνθρώπων, μισθούμενοι, ὑπὸ μισθωτῶν καὶ ὀθνείων ἀνθρώπων ἡγοῦνται ποτὲ σωθήσεσθαι. πρὸς δὲ τούτοις ἀμαθαίνειν ἀναγκάζονται, λέγοντες ἔργοις ὅτι λῆρος πρὸς χρυσόν τε καὶ ἄργυρον ἐστὶν ἑκάστοτε τὰ λεγόμενα τίμια καὶ καλὰ κατὰ πόλιν. ΜΕΓ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Τὰ μὲν δὴ περί τε Περσῶν, ὡς οὐκ ὀρθῶς τανῦν διοικεῖται, διὰ τὴν σφόδρα δουλείαν τε καὶ δεσποτείαν, τέλος ἐχέτω. ΜΕΓ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Τὰ δὲ περὶ τὴν τῆς Ἀττικῆς αὖ πολιτείαν, τὸ μετὰ τοῦτο ὡσαύτως διεξελθεῖν ἡμᾶς χρεὼν, ὡς ἡ παντελὴς καὶ ἀπὸ πασῶν ἀρχῶν ἐλευθερία, τῆς μετρίου ἐχούσης ὑφ' ἑτέρων οὐ σμικρῷ χείρων. ἡμῖν γὰρ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὅτε ἡ Περσῶν ἐπίθεσις τοῖς Ἕλλησιν (ἴσως δὲ σχεδὸν ἅπασι τοῖς τὴν Εὐρώπην οἰκοῦσιν) ἐγίγνετο, πολιτεία τε ἦν παλαιὰ καὶ ἐκ τιμημάτων ἀρχαί τινες τεττάρων· καὶ δεσπότις ἐνῆν τὶς αἰδὼς, δι' ἣν δουλεύοντες τοῖς τότε νόμοις ζῆν ἠθέλομεν. καὶ πρὸς τούτοις δὴ τὸ μέγεθος τοῦ στόλου κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλατταν γενόμενον, φόβον ἄπειρον ἐμβαλὸν, δουλείαν ἔτι μείζονα ἐποίησεν ἡμᾶς τοῖς τότε ἄρχουσι καὶ τοῖς νόμοις δουλεῦσαι. καὶ διὰ ταῦτα πάνθ' ἡμῖν ξυνέπεσε πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς σφοδρὰ φιλία. σχεδὸν γὰρ δέκα ἔτεσι πρὸ τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας ἀφίκετο Δάτις, Περσικὸν στόλον ἄγων, πέμψαντος Δαρείου διαῤῥήδην ἐπί τε Ἀθηναίους καὶ Ἐρετριέας, ἐξανδραποδισάμενον ἀγαγεῖν· θάνατον αὐτῷ προειπὼν, μὴ πράξαντι ταῦτα. καὶ ὁ Δά-

τις τοὺς μὲν Ἐρετριέας ἔν τινι βραχεῖ χρόνῳ παντάπασι κατὰ κράτος εἷλε μυριάσι συχναῖς· καί τινα λόγον εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν ἀφῆκε φοβερὸν, ὡς οὐδεὶς Ἐρετριέων αὐτὸν ἀποπεφευγὼς εἴη. συνάψαντες γὰρ ἄρα τὰς χεῖρας, σαγηνεύσαιεν πᾶσαν τὴν Ἐρετρικὴν, οἱ στρατιῶται τοῦ Δάτιδος. ὁ δὲ λόγος, εἴτε ἀληθὴς εἴτε καὶ ὅπη ἀφίκετο, τούς τε ἄλλους Ἕλληνας καὶ δὴ καὶ Ἀθηναίους ἐξέπληττε· καὶ πρεσβευομένοις αὐτοῖς πανταχόσε βοηθεῖν οὐδεὶς ἤθελε, πλήν γε Λακεδαιμονίων. οὗτοι δὲ ὑπό τε τοῦ πρὸς Μεσσήνην ὄντος τότε πολέμου, καὶ εἰ δή τι διεκώλυεν ἄλλο αὐτοὺς (οὐ γὰρ ἴσμεν λεγόμενον) ὕστερον δ' οὖν ἀφίκοντο τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης γενομένης μιᾷ ἡμέρᾳ. μετὰ δὲ τοῦτο παρασκευαί τε μεγάλαι λεγόμεναι καὶ ἀπειλαὶ ἐφοίτων παρὰ βασιλέως μυρίαι. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου Δαρεῖος μὲν τεθνάναι ἐλέχθη, νέος δὲ καὶ σφοδρὸς ὁ υἱὸς αὐτοῦ παρειληφέναι τὴν ἀρχὴν, καὶ οὐδαμῶς ἀφίστασθαι τῆς ὁρμῆς, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πᾶν τοῦτο ᾤοντο ἐπὶ σφᾶς αὐτοὺς παρασκευάζεσθαι, διὰ τὸ Μαραθῶνι γενόμενον. καὶ ἀκούοντες Ἄθω τε διορυττόμενον, καὶ Ἑλλήσποντον ζευγνύμενον, καὶ τὸ τῶν νεῶν πλῆθος, ἡγήσαντο οὔτε κατὰ γῆν σφίσιν εἶναι σωτηρίαν, οὔτε κατὰ θάλατταν. οὔτε γὰρ βοηθήσειν αὐτοῖς οὐδένα, μεμνημένοι ὡς οὐδ' ὅτε τοπρῶτον ἦλθον καὶ τὰ περὶ Ἐρέτριαν διεπράξαντο, σφίσι γε οὐδεὶς τότε ἐβοήθησεν, οὐδ' ἐκινδύνευσε συμμαχόμενος. ταὐτὸν δὴ προσεδόκων καὶ τότε γενήσεσθαι τόγε κατὰ γῆν. καὶ κατὰ θάλατταν δ' αὖ, πᾶσαν

ἀπορίαν ἑώρων σωτηρίας, νεῶν χιλίων καὶ ἔτι πλεόνων ἐπιφερομένων. μίαν δὴ σωτηρίαν ξυνενόουν, λεπτὴν μὲν καὶ ἄπορον, μόνον δ' οὖν βλέψαντες πρὸς τὸ πρότερον γενόμενον, ὡς ἐξ ἀπόρων ἐφαίνετο γενέσθαι τὸ νικῆσαι μαχομένους. ἐπὶ δὲ τῆς ἐλπίδος ὀχούμενοι ταύτης, εὕρισκον καταφυγὴν αὑτοῖς εἰς αὑτοὺς μόνους εἶναι καὶ τοὺς θεούς. ταῦτ' οὖν αὐτοῖς πάντα φιλίαν ἀλλήλων ἐνεποίει, ὁ φόβος ὁ τότε παρών· ὅ, τε ἐκ τῶν νόμων τῶν ἔμπροσθεν γεγονὼς, ὃν δουλεύοντες τοῖς πρόσθεν νόμοις ἐκέκτηντο, ἣν αἰδῶ πολλάκις ἐν τοῖς ἄνω λόγοις εἴπομεν· ᾗ καὶ δουλεύειν ἔφαμεν δεῖν τοὺς μέλλοντας ἀγαθοὺς ἔσεσθαι· ἧς ὁ δειλὸς ἐλεύθερος καὶ ἄφοβος. ὃν εἰ τότε μὴ δέος ἔλαβεν, οὐκ ἄν ποτε ξυνελθὼν ἠμύνατο, οὐδ' ἤμυνεν ἱεροῖς τε καὶ τάφοις καὶ πατρίδι, καὶ τοῖς ἄλλοις οἰκείοις τε ἅμα καὶ φίλοις, ὥσπερ τότ' ἐβοήθησεν· ἀλλὰ κατὰ σμικρὰ ἂν ἐν τῷ τότε ἡμῶν ἕκαστος σκεδασθεὶς, ἄλλος ἄλλοσε διεσπάρη. ΜΕΓ. Καὶ μάλα, ὦ ξένε, ὀρθῶς τε εἴρηκας, καὶ σαυτῷ τε καὶ τῇ πατρίδι πρεπόντως. ΑΘ. Ἔστι ταῦτα, ὦ Μέγιλλε· πρὸς γάρ σε τὰ ἐν τῷ τότε χρόνῳ γενόμενα, κοινωνὸν τῇ τῶν πατέρων γεγονότα φύσει, δίκαιον λέγειν. ἐπισκόπει μὴν καὶ σὺ καὶ Κλεινίας εἴτι πρὸς τὴν νομοθεσίαν προσήκοντα λέγομεν. οὐ γὰρ μύθων ἕνεκα διεξέρχομαι, οὗ λέγω δ' ἕνεκα. ὁρᾶτε γάρ· ἐπειδή τινα τρόπον ταὐτὸν ἡμῖν ξυμβεβήκει πάθος ὅπερ Πέρσαις, ἐκείνοις μὲν ἐπὶ πᾶσαν δουλείαν ἄγουσι τὸν δῆμον, ἡμῖν δ' αὖ τοὐναντίον ἐπὶ πᾶσαν ἐλευθερίαν προτρέπουσι τὰ πλήθη. πῶς

δὴ καὶ τί λέγωμεν τοὐντεῦθεν, οἱ προγεγονότες ἡμῖν ἔμπροσθεν λόγοι, τρόπον τινὰ καλῶς εἰσὶν εἰρημένοι. ΜΕΓ. Λέγεις εὖ, πειρῶ δ' ἔτι σαφέστερον ἡμῖν σημῆναι τὸ νῦν λεγόμενον. ΑΘ. Ἔσται ταῦτα. οὐκ ἦν, ὦ φίλοι, ἡμῖν ἐπὶ τῶν παλαιῶν νόμων ὁ δῆμος τινῶν κύριος, ἀλλὰ τρόπον τινὰ ἑκὼν ἐδούλευε τοῖς νόμοις. ΜΕΓ. Ποίοις δὴ λέγεις; ΑΘ. Τοῖς περὶ τὴν μουσικὴν πρῶτον τὴν τότε· ἵνα ἐξ ἀρχῆς διέλθωμεν τὴν τοῦ ἐλευθέρου λίαν ἐπίδοσιν βίου. διῃρημένη γὰρ τότε ἦν ἡμῖν ἡ μουσικὴ κατὰ εἴδη τε ἑαυτῆς ἄττα καὶ σχήματα· καί τι ἦν εἶδος ᾠδῆς, εὐχαὶ πρὸς θεούς· ὄνομα δὲ ὕμνοι ἐπεκαλοῦντο. καὶ τούτῳ δὴ τὸ ἐναντίον ἦν ᾠδῆς ἕτερον εἶδος· θρήνους δέ τις ἂν αὐτοὺς μάλιστα ἐκάλεσε· καὶ παίωνες, ἕτερον· καὶ ἄλλο, Διονύσου γένεσις, οἶμαι, διθύραμβος λεγόμενος. νόμους τε αὐτὸ τοῦτο τοὔνομα ἐκάλουν, ᾠδὴν ὥς τινα ἑτέραν· ἐπέλεγον δὲ κιθαρῳδικούς. τούτων δὴ διατεταγμένων, καὶ ἄλλων τινῶν, οὐκ ἐξῆν ἄλλῳ εἰς ἄλλο καταχρῆσθαι μέλους εἶδος. τὸ δὲ κῦρος τούτων γνῶναί τε, καὶ ἅμα γνόντα δικάσαι, ζημιοῦν τε αὖ τὸν μὴ πειθόμενον, οὐ σύριγξ ἦν, οὐδέ τινες ἄμουσοι βοαὶ πλήθους, καθάπερ τανῦν, οὐδ' αὖ κρόται ἐπαίνους ἀποδιδόντες· ἀλλὰ τοῖς μὲν γεγονόσι περὶ παίδευσιν, δεδομένον ἀκούειν ἦν αὐτοῖς μετὰ σιγῆς διὰ τέλους· παισὶ δὲ καὶ παιδαγωγοῖς καὶ τῷ πλείστῳ ὄχλῳ, ῥάβδου κοσμούσης ἡ νουθέτησις ἐγίγνετο. ταῦτ' οὖν οὕτω τεταγμένως ἤθελεν ἄρχεσθαι τῶν πολιτῶν τὸ πλῆθος, καὶ μὴ τολμᾶν κρίνειν διὰ θορύβου.

μετὰ δὲ ταῦτα, προϊόντος τοῦ χρόνου, ἄρχοντες μὲν τῆς ἀμούσου παρανομίας, ποιηταὶ ἐγίγνοντο, φύσει μὲν ποιητικοὶ, ἀγνώμονες δὲ περὶ τὸ δίκαιον τῆς μούσης καὶ τὸ νόμιμον, βακχεύοντες, καὶ μᾶλλον τοῦ δέοντος κατεχόμενοι ὑφ᾽ ἡδονῆς· κεραννύντες δὲ θρήνους τε ὕμνοις, καὶ παίωνας διθυράμβοις· καὶ αὐλῳδίας δὴ ταῖς κιθαρῳδίαις μιμούμενοι, καὶ πάντα εἰς πάντα ξυνάγοντες, μουσικῆς ἄκοντες ὑπ᾽ ἀνοίας καταψευδόμενοι· ὡς ὀρθότητα μὲν οὐκ ἔχοι οὐδ᾽ ἡντινοῦν μουσικὴ, ἡδονῇ δὲ τῇ τοῦ χαίροντος, εἴτε βελτίων εἴτε χείρων ἂν εἴη τὶς, κρίνοιτο ὀρθότατα. τοιαῦτα δὴ ποιοῦντες ποιήματα, λόγους τε ἐπιλέγοντες τοιούτους, τοῖς πολλοῖς ἐνέθεσαν παρανομίαν εἰς τὴν μουσικὴν, καὶ τόλμαν, ὡς ἱκανοῖς οὖσι κρίνειν. ὅθεν δὴ τὰ θέατρα ἐξ ἀφώνων φωνήεντα ἐγένοντο, ὡς ἐπαΐοντα ἐν Μούσαις τό, τε καλὸν καὶ μή. καὶ ἀντὶ ἀριστοκρατίας ἐν αὐτῇ θεατροκρατία τὶς πονηρὰ γέγονεν. εἰ γὰρ δὴ καὶ δημοκρατία ἐν αὐτῇ τὶς μόνον ἐγένετο ἐλευθέρων ἀνδρῶν, οὐδὲν ἂν πάνυ γε δεινὸν ἦν τὸ γεγονός· νῦν δὲ ἦρξε μὲν ἡμῖν ἐκ μουσικῆς ἡ πάντων εἰς πάντα σοφίας δόξα καὶ παρανομία, ξυνεφέσπετο δὲ ἐλευθερία. ἄφοβοι γὰρ ἐγίγνοντο, ὡς εἰδότες· ἡ δὲ ἄδεια ἀναισχυντίαν ἐνέτεκε. τὸ γὰρ τὴν τοῦ βελτίονος δόξαν μὴ φοβεῖσθαι, διὰ θράσος, τοῦτ᾽ αὐτό ἐστι σχεδὸν ἡ πονηρὰ ἀναισχυντία, διὰ δή τινος ἐλευθερίας λίαν ἀποτετολμημένης. ΜΕΓ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ. Ἐφεξῆς δὴ ταύτῃ τῇ ἐλευθερίᾳ ἡ τοῦ μὴ ἐθέλειν τοῖς ἄρχουσι δουλεύειν γίγνοιτ᾽ ἄν· καὶ ἐπο-

μένη ταύτῃ, φεύγειν πατρὸς καὶ μητρὸς καὶ πρεσβυτέρων δουλείαν καὶ νουθέτησιν. καὶ ἐγγὺς τοῦ τέλους οὖσι, νόμων ζητεῖν μὴ ὑπηκόοις εἶναι. πρὸς αὐτῷ δὲ ἤδη τῷ τέλει, ὅρκων καὶ πίστεων καὶ τοπαράπαν θεῶν μὴ φροντίζειν, τὴν λεγομένην παλαιὰν Τιτανικὴν φύσιν ἐπιδεικνῦσιν καὶ μιμουμένοις· ἐπὶ τὰ αὐτὰ πάλιν ἐκεῖνα ἀφικομένους, χαλεπὸν αἰῶνα διάγοντας, μὴ λῆξαι ποτὲ κακῶν. τίνος δὴ καὶ ταῦθ' ἡμῖν αὖ χάριν ἐλέχθη; δεῖν φαίνεται ἔμοιγε, οἷόν περ ἵππον, τὸν λόγον ἑκάστοτε ἀναλαμβάνειν· καὶ μὴ, καθάπερ ἀχάλινον κεκτημένον τὸ στόμα, βίᾳ ὑπὸ τοῦ λόγου φερόμενον, κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀπό τινος ὄνου πεσεῖν· ἀλλ' ἐπανερωτᾷν τὸ νῦν δὴ λεχθὲν, τὸ, τίνος δὴ χάριν ἕνεκα ταῦτα ἐλέχθη. ΜΕΓ. Καλῶς. ΑΘ. Ταῦτα τοίνυν εἴρηται ἐκείνων ἕνεκα. ΜΕΓ. Τίνων; ΑΘ. Ἐλέξαμεν ὡς τὸν νομοθέτην δεῖ τριῶν στοχαζόμενον νομοθετεῖν· ὅπως ἡ νομοθετουμένη πόλις ἐλευθέρα τε ἔσται καὶ φίλη ἑαυτῇ, καὶ νοῦν ἕξει· ταῦτ' ἦν. ἦ γάρ; ΜΕΓ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Τούτων ἕνεκα δὴ πολιτείας τήν τε δεσποτικωτάτην προελόμενοι καὶ τὴν ἐλευθερικωτάτην, ἐπεσκοποῦμεν νυνὶ ποτέρα τούτων ὀρθῶς πολιτεύεται. λαβόντες δὲ αὐτῶν ἑκατέρας μετριότητα τινὰ, τῶν μὲν, τοῦ δεσπόζειν, τῶν δὲ, τοῦ ἐλευθεριάσαι, κατείδομεν ὅτι τότε διαφερόντως ἐν αὐταῖς ἐγένετο εὐπραγία· ἐπὶ δὲ τὸ ἄκρον ἀγαγόντων ἑκατέρων, τῶν μὲν, δουλείας, τῶν δὲ, τοὐναντίου, οὐ συνήνεγκεν οὔτε τοῖς, οὔτε τοῖς. ΜΕΓ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ. Καὶ μὴν αὐτῶν γε ἕνεκα

καὶ τὸ Δωρικὸν ἐθεασάμεθα κατοικιζόμενον στρατόπεδον, καὶ τὰς τοῦ Δαρδάνου ὑπωρείας τε καὶ τὴν ἐπὶ θαλάττῃ κατοίκισιν· καὶ τοὺς πρώτους δὴ τοὺς περιλιπεῖς γενομένους τῆς φθορᾶς· ἔτι δὲ τοὺς ἔμπροσθεν τούτων γενομένους ἡμῖν λόγους περί γε μουσικῆς καὶ μέθης, καὶ τὰ τούτων ἔτι πρότερα. ταῦτα γὰρ πάντα εἴρηται τοῦ κατιδεῖν ἕνεκα πῶς ποτ' ἂν πόλις ἄριστα οἰκοίη, καὶ ἰδίᾳ πῶς ἄν τις βέλτιστα τὸν αὑτοῦ βίον διαγάγοι. εἰ δὲ δή τι πεποιήκαμεν προὔργου, τίς ποτ' ἂν ἔλεγχος γίγνοιτο ἡμῖν πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς λεχθείς, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία; ΚΛ. Ἐγώ τιν', ὦ ξένε, μοὶ δοκῶ κατανοεῖν. ἔοικε κατὰ τύχην τινὰ ἡμῖν τὰ τῶν λόγων τούτων πάντων ὧν διεξήλθομεν γεγονέναι. σχεδὸν γὰρ εἰς χρείαν αὐτῶν ἔγωγ' ἐλήλυθα τανῦν, καὶ κατά τινα αὖ καιρὸν σύ τε παραγέγονας ἅμα καὶ Μέγιλλος ὅδε. οὐ γὰρ ἀποκρύψομαί σφω τὸ νῦν ἐμοὶ ξυμβαῖνον· ἀλλὰ καὶ πρὸς οἰωνὸν τινὰ ποιοῦμαι. ἡ γὰρ πλείστη τῆς Κρήτης ἐπιχειρεῖ τινα ἀποικίαν ποιήσασθαι, καὶ προστάττει τοῖς Κνωσσίοις ἐπιμεληθῆναι τοῦ πράγματος. ἡ δὲ τῶν Κνωσσίων πόλις ἐμοί τε καὶ ἄλλοις ἐννέα· ἅμα δὲ καὶ νόμους τῶν τε αὐτόθι, εἴ τινες ἡμᾶς ἀρέσουσι, τίθεσθαι κελεύει· καὶ εἴ τινες ἑτέρωθεν, μηδὲν ὑπολογιζομένους τὸ ξενικὸν αὐτῶν, ἂν βελτίους φαίνωνται. νῦν οὖν ἐμοί τε καὶ ὑμῖν ταύτην δῶμεν χάριν, ἐκ τῶν εἰρημένων ἐκλέξαντες, τῷ λόγῳ συστησώμεθα πόλιν, οἷον ἐξ ἀρχῆς κατοικίζοντες. καὶ ἅμα μὲν ἡμῖν οὗ ζητοῦμεν ἐπίσκεψις γενήσεται· ἅμα δ' ἐγὼ τάχ' ἂν χρη-

σαίμην εἰς τὴν μέλλουσαν πόλιν ταύτῃ τῇ συστάσει. *ΑΘ.* Οὐ πόλεμόν γε ἐπαγγέλλεις, ὦ Κλεινία· ἀλλ' εἰ μή τι Μεγίλλῳ προσάντες, τά παρ' ἐμοῦ γε ἡγοῦ σοὶ πάντα κατὰ νοῦν ὑπάρχειν εἰς δύναμιν. *ΚΛ.* Εὖ λέγεις. *ΜΕΓ.* Καὶ μὴν καὶ τὰ παρ' ἐμοῦ. *ΚΛ.* Κάλλιστα εἰρήκατον. ἀτὰρ πειρώμεθα λόγῳ πρῶτον κατοικίζειν τὴν πόλιν.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΝΟΜΩΝ
Η
ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ
ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

ΦΕΡΕ δὴ, τίνα δεῖ διανοηθῆναι ποτὲ τὴν πόλιν ἔσεσθαι; λέγω δὲ, οὔτι τοὔνομα αὐτῆς ἐρωτῶν ὅ, τι ποτ᾽ ἔστι τανῦν, αὖθ᾽ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ὅ, τι δεήσει καλεῖν αὐτήν· (τοῦτο μὲν γὰρ τάχ᾽ ἂν ἴσως καὶ ὁ κατοικισμὸς αὐτῆς, ἤ τις τόπος, ἢ ποταμοῦ τινος, ἢ κρήνης, ἢ θεῶν ἐπωνυμία τῶν ἐν τῷ τόπῳ προσθείη τὴν αὐτῶν φήμην καινῇ γενομένῃ τῇ πόλει) τόδε δὲ περὶ αὐτῆς ἐστιν ὃ βουλόμενος μᾶλλον ἐπερωτῶ, πότερον ἐπιθαλαττίδιος ἔσται τις, ἢ χερσαία. ΚΛ. Σχεδὸν, ὦ ξένε, ἀπέχει θαλάττης γε ἡ πόλις ἧς πέρι τὰ νῦν δὴ λεχθέντα ἡμῖν, εἴς τινας ὀγδοήκοντα σταδίους. ΑΘ. Τί δέ; λιμένες ἆρ᾽ εἰσὶ κατὰ ταῦτα αὐτῆς; ἢ τοπαράπαν ἀλίμενος; ΚΛ. Εὐλίμενος μὲν οὖν ἐστὶ ταύτῃ γε ὡς δυνατόν ἐστι μάλιστα, ὦ

ξενε. ΑΘ. Παπαῖ, οἷον λέγεις· τί δέ; περὶ αὐτὴν ἡ χώρα, πότερα πάμφορος, ἢ καί τινων ἐπιδεής; ΚΛ. Σχεδὸν οὐδενὸς ἐπιδεής. ΑΘ. Γείτων δὲ αὐτῆς πόλις ἆρ' ἔσται τὶς πλησίον; ΚΛ. Οὐ πάνυ. διὸ καὶ κατοικίζεται. παλαιὰ γάρ τις ἐξοίκισις ἐν τῷ τόπῳ γενομένη τὴν χώραν ταύτην ἔρημον ἀπείργασται χρόνον ἀμήχανον ὅσον. ΑΘ. Τί δ' αὖ πεδίων τε καὶ ὀρῶν καὶ ὕλης πῶς μέρος ἑκάστων ἡμῖν εἴληχε; ΚΛ. Προσέοικε τῇ τῆς ἄλλης Κρήτης φύσει ὅλῃ. ΑΘ. Τραχυτέραν αὐτὴν ἢ πεδινωτέραν ἂν λέγοις. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Οὐ τοίνυν ἀνίατός γε ἂν εἴη πρὸς ἀρετῆς κτῆσιν. εἰ μὲν γὰρ ἐπιθαλαττία τε ἔμελλεν εἶναι καὶ εὐλίμενος καὶ μὴ πάμφορος, ἀλλ' ἐπιδεὴς πολλῶν, μεγάλου τινὸς ἔδει σωτῆρός τε αὐτῇ, καὶ νομοθετῶν θείων τινῶν, εἰ μὴ πολλά τε ἔμελλεν ἤθη καὶ ποικίλα καὶ φαῦλα ἕξειν, τοιαύτη φύσει γενομένη· νῦν δὲ παραμύθιον ἔχει τὸ τῶν ὀγδοήκοντα σταδίων. ἐγγύτερον μέντοι τοῦ δέοντος κεῖται τῆς θαλάττης σχεδόν, ὅσαν εὐλιμενωτέραν αὐτὴν φῄς εἶναι. ὅμως δὲ ἀγαπητὸν καὶ τοῦτο. πρόσοικος γὰρ θάλαττα χώρα, τὸ μὲν παρ' ἑκάστην ἡμέραν ἡδύ, μάλα γε μὴν ὄντως ἁλμυρὸν καὶ πικρὸν γειτόνημα. ἐμπορίας γὰρ καὶ χρηματισμοῦ διὰ καπηλείας ἐμπιπλᾶσα ἑαυτήν, ἤθη παλίμβολα καὶ ἄπιστα ταῖς ψυχαῖς ἐντίκτουσα, αὐτήν τε πρὸς αὐτὴν τὴν πόλιν ἄπιστον ποιεῖ, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὡσαύτως. παραμύθιον δὲ δὴ πρὸς ταῦτα. καὶ τὸ πάμφορος εἶναι κέκτηται. τραχεῖα δὲ οὖσα δῆλον ὡς οὐκ ἂν πολύφορός τε εἴη καὶ πάμφορος ἅμα. τοῦτο γὰρ

ἔχουσα, πολλὴν ἐξαγωγὴν ἂν παρεχομένη, νομίσματος ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πάλιν ἀντεπίμπλατ᾽ ἄν· οὗ μεῖζον κακὸν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πόλει ἀνθ᾽ ἑνὸς ἓν οὐδὲν ἂν γίγνοιτο εἰς γενναίων καὶ δικαίων ἠθῶν κτῆσιν, ὡς ἔφαμεν (εἰ μεμνήμεθα) ἐν τοῖς πρόσθεν λόγοις. *ΚΛ.* Ἀλλὰ μεμνήμεθα· καὶ συγχωροῦμεν τότε λέγειν ἡμᾶς ὀρθῶς καὶ τανῦν. *ΑΘ.* Τί δὲ δή; ναυπηγησίμης ὕλης ὁ τόπος ἡμῖν τῆς χώρας πῶς ἔχει; *ΚΛ.* Οὐκ ἔστιν οὔτε τὶς ἐλάτη λόγου ἀξία, οὔτ᾽ αὖ πεύκη· κυπάριττός τε οὐ πολλή· πίτυν τ᾽ αὖ καὶ πλάτανον ὀλίγην ἂν εὕροι τίς· οἷς δὴ πρὸς τὰ τῶν ἐντὸς τῶν πλοίων μέρη ἀναγκαῖον τοῖς ναυπηγοῖς χρῆσθαι ἑκάστοτε. *ΑΘ.* Καὶ ταῦτα οὐκ ἂν κακῶς ἔχοι τῇ χώρᾳ τῆς φύσεως. *ΚΛ.* Τί δή; *ΑΘ.* Μιμήσεις πονηρὰς μιμεῖσθαι τοὺς πολεμίους μὴ ῥᾳδίως δύνασθαι τινὰ πόλιν ἀγαθόν. *ΚΛ.* Εἰς δὴ τί τῶν εἰρημένων βλέψας, εἶπες ὃ λέγεις; *ΑΘ.* Ὦ δαιμόνιε, φύλαττέ με, εἰς τὸ κατ᾽ ἀρχὰς εἰρημένον ἀποβλέπων, τὸ περὶ τῶν Κρητικῶν νόμων, ὡς πρὸς ἕν τι βλέποιεν. καὶ δὴ καὶ τοῦτ᾽ ἐλέγετον αὐτὸ εἶναι σφὼ τὸ πρὸς τὸν πόλεμον. ἐγὼ δὲ ὑπολαβὼν εἶπον ὡς ὅτι μὲν εἰς ἀρετήν ποι βλέποι τὰ τοιαῦτα νόμιμα κείμενα, καλῶς ἔχοι· τὸ δ᾽ ὅτι πρὸς μέρος, ἀλλ᾽ οὐ πρὸς πᾶσαν, σχεδὸν οὐ πάνυ ξυνεχώρουν. νῦν οὖν ὑμεῖς μοὶ τῆς παρούσης νομοθεσίας ἀντιφυλάξατε ἑπόμενοι ἐὰν ἄρα τὶ μὴ πρὸς ἀρετὴν τεῖνον, ἢ πρὸς ἀρετῆς μόριον, νομοθετῶ. τοῦτον γὰρ δὴ τίθεσθαι τὸν νόμον ὀρθῶς ὑποτίθεμαι μόνον, ὃς ἂν δίκην τοξότου ἑκάστοτε στοχάζηται τούτου, ὅτῳ ἂν συνεχῶς

τούτων τῶν ἀεὶ καλῶν τι ξυνέπηται μόνῳ· τὰ δὲ ἄλλα ξύμπαντα παραλείπῃ, ἐάν τέ τις πλοῦτος, ἐάν τε ἄρα τι τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ὂν τυγχάνῃ, ἄνευ τῶν προειρημένων. τὴν δὲ δὴ μίμησιν ἔλεγον τὴν τῶν πολεμίων τὴν κακὴν, τοιάνδε γίγνεσθαι, ὅταν οἰκῇ μέν τις πρὸς θαλάττῃ, λυπῆται δ' ὑπὸ πολεμίων οἷον· φράσω γάρ, οὔτι μνησικακεῖν βουλόμενος ὑμῖν· Μίνως γάρ δή ποτε τοὺς οἰκοῦντας τὴν Ἀττικὴν παρεστήσατο εἰς χαλεπήν τινα φορὰν δασμοῦ, δύναμιν πολλὴν κατὰ θάλατταν κεκτημένος. οἱ δ' οὔτέ πω πλοῖα ἐκέκτηντο, καθάπερ νῦν, πολεμικά· οὔτ' αὖ τὴν χώραν πλήρη ναυπηγησίμων ξύλων, ὥστ' εὐμαρῶς ναυτικὴν παρασχέσθαι δύναμιν. οὔκουν οἷοί τ' ἐγένοντο διὰ μιμήσεως ναυτικῆς αὐτοὶ ναῦται γενόμενοι, εὐθὺς τότε τοὺς πολεμίους ἀμύνασθαι. ἔτι γὰρ ἂν πλεονάκις ἑπτὰ ἀπολέσαι παῖδας αὐτοῖς συνήνεγκε, πρὶν ἀντὶ πεζῶν ὁπλιτῶν νομίμων, ναυτικοὺς γενομένους, ἐθισθῆναι, πυκνὰ ἀποπηδῶντας δρομικῶς εἰς τὰς ναῦς, ταχὺ πάλιν ἀποχωρεῖν, καὶ δοκεῖν μηδὲν αἰσχρὸν ποιεῖν, μὴ τολμῶντας ἀποθνήσκειν, μένοντας ἐπιφερομένων πολεμίων· ἀλλ' εἰκαίας αὐτοῖς γίνεσθαι προφάσεις καὶ σφόδρα ἑτοίμας, ὅπλά τε ἀπολλῦσι, καὶ φεύγουσι δή τινας οὐκ αἰσχρὰς, ὥς φασι, φυγάς. ταῦτα γὰρ ἐκ ναυτικῆς ὁπλιτείας ῥήματα φασὶ ξυμβαίνειν, οὐκ ἄξια ἐπαίνων πολλάκις μυρίων, ἀλλὰ τοὐναντίον. ἔθη γὰρ πονηρὰ οὐδέποτε ἐθίζειν δεῖ, καὶ ταῦτα, τὸ τῶν πολιτῶν βέλτιστον μέρος. ἦν δέ που τοῦτό γε καὶ παρ' Ὁμήρου λαβεῖν, ὅτι τὸ ἐπιτήδευμα ἦν τὸ τοιοῦτον

οὐ καλόν. Ὀδυσσεὺς γὰρ αὐτῷ λοιδορεῖ τὸν Ἀγαμέμνονα, τῶν Ἀχαιῶν τότε ὑπὸ τῶν Τρώων κατεχομένων τῇ μάχῃ, κελεύοντα τὰς ναῦς εἰς τὴν θάλατταν καθέλκειν. ὁ δὲ χαλεπαίνει τε αὐτῷ, καὶ λέγει,

Ὃς κέλεαι, πολέμοιο συνεσταότος καὶ ἀϋτῆς,
Νῆας ἐϋσσέλμους ἅλαδ᾽ ἕλκειν· ὄφρ᾽ ἔτι μᾶλλον
Τρωσὶ μὲν εὐκτὰ γένηται, ἐελδομένοισί περ ἔμπης,
Ἡμῖν δ᾽ αἰπὺς ὄλεθρος ἐπιῤῥέπῃ. οὐ γὰρ Ἀχαιοὶ
Σχήσουσιν πολέμου νηῶν ἅλαδ᾽ ἑλκομενάων,
Ἀλλὰ ἀποπτανέουσιν, ἐρωήσουσι δὲ χάρμης.
Ἔνθά κε σὴ βουλὴ δηλήσεται. οἷ᾽ ἀγορεύεις.

Ταῦτ᾽ οὖν ἐγίγνωσκε καὶ ἐκεῖνος, ὅτι κακὸν ἐν θαλάττῃ τριήρεις ὁπλίταις παρεστῶσαι μαχομένοις· καὶ λέοντες ἂν ἐλάφους ἐθισθεῖεν φεύγειν, τοιούτοις ἔθεσι χρώμενοι. πρὸς δὲ τούτοις, αἱ διὰ τὰ ναυτικὰ πόλεων δυνάμεις ἅμα σωτηρίᾳ τιμὰς οὐ τῷ καλλίστῳ τῶν πολεμικῶν ἀποδιδόασι. διὰ κυβερνητικῆς γὰρ καὶ πεντηκονταρχίας, καὶ ἐρετικῆς παντοδαπῶν καὶ οὐ πάνυ σπουδαίων ἀνθρώπων γιγνομένης, τὰς τιμὰς ἑκάστοις οὐκ ἂν δύναιτο ὀρθῶς ἀποδιδόναι τις. καίτοι πῶς ἂν ἔτι πολιτεία γίγνοιτο ὀρθὴ, τούτου στερομένη; ΚΛ. Σχεδὸν ἀδύνατον. ἀλλὰ μὴν, ὦ ξένε, τήν γε περὶ Σαλαμῖνα ναυμαχίαν τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς βαρβάρους γενομένην ἡμεῖς γε οἱ Κρῆτες τὴν Ἑλλάδα φαμὲν σῶσαι. ΑΘ. Καὶ γὰρ οἱ πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων λέγουσι ταῦτα. ἡμεῖς δὲ, ὦ φίλε, ἐγώ τε καὶ ὅδε Μέγιλλος, φαμὲν τὴν πεζὴν μάχην τὴν ἐν Μαραθῶνι γενομένην καὶ ἐν Πλαταιαῖς, τὴν μὲν ἄρξαι τῆς σωτηρίας τοῖς Ἑλλη-

σι, τὴν δὲ τέλος ἐπιθεῖναι· καὶ τὰς μὲν βελτίους τοὺς Ἕλληνας ποιῆσαι, τὰς δὲ οὐ βελτίους· ἵν' οὕτω λέγωμεν περὶ τῶν τότε ξυσσωσασῶν ἡμᾶς μαχῶν. πρὸς γὰρ τῇ περὶ Σαλαμῖνα τὴν περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον σοὶ προσθήσω κατὰ θάλατταν μάχην. ἀλλὰ γὰρ ἀποβλέποντες νῦν πρὸς πολιτείας, ἀρετὴν καὶ χώρας φύσιν σκοπούμεθα, καὶ νόμων τάξιν· οὐ τὸ σώζεσθαί τε καὶ εἶναι μόνον ἀνθρώποις τιμιώτατον ἡγούμενοι, (καθάπερ οἱ πολλοὶ) τὸ δ' ὡς βελτίστους γίγνεσθαί τε καὶ εἶναι, τοσοῦτον χρόνον ὅσον ἂν ὦσιν. εἴρηται δ' ἡμῖν, οἶμαι, καὶ τοῦτο ἐν τοῖς πρόσθεν. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Τοῦτο τοίνυν σκοπώμεθα μόνον, εἰ κατὰ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐρχόμεθα, βελτίστην οὖσαν πόλεων κατοικίσεων πέρι καὶ νομοθεσιῶν. ΚΛ. Καὶ πολύ γε. ΑΘ. Λέγε δὴ τοίνυν τὸ τούτοις ἑξῆς, τίς ὁ κατοικιζόμενος ὑμῖν λεὼς ἔσται· πότερον ἐξ ἁπάσης Κρήτης ὁ ἐθέλων, ὡς ὄχλου τινὸς ἐν ταῖς πόλεσιν ἑκάσταις γεγενημένου πλείονος, ἢ κατὰ τὴν ἐκ τῆς γῆς τροφήν. οὐ γάρ που τὸν βουλόμενόν γε Ἑλλήνων συνάγετε. καίτοι τινὰς ὑμῖν ἔκ τε Ἄργους ὁρῶ καὶ Αἰγίνης καὶ ἄλλοθεν τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν χώραν κατῳκισμένους. τὸ δὲ δὴ παρὸν ἡμῖν λέγε, πόθεν ἔσεσθαι φῂς στρατόπεδον τῶν πολιτῶν τανῦν. ΚΛ. Ἔκ τε Κρήτης ξυμπάσης ἔοικε γενήσεσθαι· καὶ τῶν ἄλλων δὲ Ἑλλήνων μάλιστα μοὶ φαίνονται τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου προσδέξεσθαι συνοίκους. καὶ γὰρ ὃ νῦν δὴ λέγεις ἀληθὲς φράζεις, ὡς ἐξ Ἄργους εἰσί. καὶ τό γε μάλιστ' εὐδοκιμοῦν τανῦν ἐνθάδε γένος, τὸ Γορτυνικόν· ἐκ Γόρτυνος γὰρ τυγχάνει ἀπῳκηκὸς ταύτης τῆς Πε-

λοποννβσιακῆς. ΑΘ. Οὐ τοίνυν εὔκολος ὁμοίως γίγνοιτ' ἂν ὁ κατοικισμὸς ταῖς πόλεσιν, ὅταν μὴ τὸν τῶν ἑσμῶν γίγνηται τρόπον· ἓν γένος ἀπὸ μιᾶς ἰὸν χώρας οἰκίζηται, φίλον παρὰ φίλων, στενοχωρίᾳ τινὶ πολιορκηθὲν γῆς, ἤ τισιν ἄλλοις τοιούτοις παθήμασιν ἀναγκασθέν. ἔστι δ' ὅτε καὶ στάσεσι βιαζόμενον ἀναγκάζοιτ' ἂν ἑτέρωσε ἀποξενοῦσθαι πόλεως τὶ μόριον. ἤδη δέ ποτε καὶ ξυνάπασα πόλις τινῶν ἔφυγεν, ἄρδην κρείττονι κρατηθεῖσα πολέμῳ. ταῦτ' οὖν πάντ' ἐστὶ τῇ μὲν ῥᾴω κατοικίζεσθαί τε καὶ νομοθετεῖσθαι, τῇ δὲ, χαλεπώτερα. τὸ μὲν γὰρ ἕν τι εἶναι γένος ὁμόφωνον καὶ ὁμόνομον, ἔχει τινὰ φιλίαν, κοινωνὸν ἱερῶν ὂν καὶ τῶν τοιούτων πάντων· νόμους δ' ἑτέρους καὶ πολιτείας ἄλλας τῶν οἴκοθεν οὐκ εὐπετῶς ἀνέχεται· τὸ δ' ἐνίοτε πονηρίᾳ νόμων ἐστασιακὸς, καὶ διὰ συνήθειαν ζητοῦν ἔτι χρῆσθαι τοῖς αὐτοῖς ἤθεσι, δι' ἃ καὶ πρότερον ἐφθάρη, χαλεπὸν τῷ κατοικίζοντι καὶ νομοθετοῦντι καὶ δυσπειθὲς γίγνεται. τὸ δ' αὖ παντοδαπὸν ἐς ταὐτὸ ξυνεῤῥυηκὸς γένος, ὑπακοῦσαι μέν τινῶν νόμων καινῶν τάχα ἂν ἐθελήσειε μᾶλλον· τὸ δὲ συμπνεῦσαι, καὶ καθάπερ ἵππων ζεῦγος καθ' ἕνα εἰς ταὐτὸν (τὸ λεγόμενον) ξυμφυσῆσαι, χρόνου πολλοῦ, καὶ παγχάλεπον. ἀλλ' ὅμως ἐστὶ νομοθεσία καὶ πόλεων οἰκισμοὶ, πάντων τελεώτατον πρὸς ἀρετὴν ἀνδρῶν. ΚΛ. Εἰκός. ὅπῃ δ' αὖ βλέπων τοῦτ' εἴρηκας, φράζ' ἔτι σαφέστερον. ΑΘ. Ὦ 'γαθὲ, ἔοικα, περὶ νομοθετῶν ἐπαινῶν καὶ σκοπῶν, ἅμα ἐρεῖν τι καὶ φαῦλον. ἀλλ' ἐὰν πρὸς καιρόν τινα λέγωμεν,

πρᾶγμα οὐδὲν γίγνοιτ᾽ ἂν ἔτι. καίτοι τί ποτε δυσχεραίνω; σχεδὸν γάρ τοι πάντα οὕτως ἔοικεν ἔχειν τἀνθρώπινα. ΚΛ. Τοῦ δὴ πέρι λέγεις; ΑΘ. Ἔμελλον λέγειν ὡς οὐδείς ποτε ἀνθρώπων οὐδὲν νομοθετεῖ, τύχαι δὲ καὶ ξυμφοραὶ παντοῖαι πίπτουσαι παντοίως νομοθετοῦσι τὰ πάντα ἡμῖν. ἢ γὰρ πόλεμός τις βιασάμενος ἀνέτρεψε πολιτείας καὶ μετέβαλε νόμους, ἢ πενίας χαλεπῆς ἀπορία. πολλὰ δὲ καὶ νόσοι ἀναγκάζουσι καινοτομεῖν, λοιμῶν τε ἐμπιπτόντων, καὶ χρόνον ἐπὶ πολὺν ἐνιαυτῶν πολλῶν πολλάκις ἀκαιρία. ταῦτα δὴ πάντα προϊδών τις, ἀΐξειεν ἂν εἰπεῖν ὅπερ ἐγὼ νῦν δή, τὸ, θνητῶν μὲν μηδένα νομοθετεῖν μηδὲν, τύχας δ᾽ εἶναι σχεδὸν ἅπαντα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα. τόδ᾽ ἔστι περί τε ναυτιλίαν καὶ κυβερνητικὴν καὶ ἰατρικὴν καὶ στρατηγικὴν, πάντα ταῦτ᾽ εἰπόντα, δοκεῖν εὖ λέγειν. ἀλλὰ γὰρ ὁμοίως αὖ καὶ τόδε ἐστὶ λέγοντα, εὖ λέγειν ἐν τοῖς αὐτοῖς τούτοις. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Ὡς θεὸς μὲν πάντα καὶ μετὰ θεοῦ τύχη καὶ καιρὸς τἀνθρώπινα διακυβερνῶσι ξύμπαντα. ἡμερώτερον μὴν τρίτον ξυγχωρῆσαι, τούτοις δεῖν ἕπεσθαι τέχνην. καιρῷ γὰρ χειμῶνος ξυλλαβέσθαι κυβερνητικὴν, ἢ μὴ, μέγα πλεονέκτημα ἔγωγ᾽ ἂν θείην. ἢ πῶς; ΚΛ. Οὕτως. ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ τοῖς ἄλλοις ὡσαύτως κατὰ τὸν αὐτὸν ἂν ἔχοι λόγον; καὶ δὴ καὶ νομοθεσίᾳ ταὐτὸν τοῦτο δοτέον, τῶν ἄλλων ξυμπιπτόντων ὅσα δεῖ χώρᾳ ξυντυχεῖν, εἰ μέλλει ποτὲ εὐδαιμόνως οἰκήσειν, τὸν νομοθέτην ἀληθείας ἐχόμενον τῇ τοιαύτῃ παραπεσεῖν ἑκάστοτε πόλει δεῖν. ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ. Οὐκοῦν

ὅγε πρὸς ἕκαστόν τι τῶν εἰρημένων ἔχων τὴν τέχνην, κἂν εὔξασθαί που δύναιτο ὀρθῶς τι παρὸν αὐτῷ διὰ τύχης, τῆς τέχνης ἂν μόνον ἐπιδέοι; ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Οἵτε ἄλλοι γε δὴ πάντες οἱ νῦν δὴ ῥηθέντες, κελευόμενοι τὴν αὑτῶν εὐχὴν εἰπεῖν, εἴποιεν ἄν. ἦ γάρ; ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Ταὐτὸν δὴ καὶ νομοθέτης, οἶμαι, δράσειεν. ΚΛ. Ἔγωγ' οἶμαι. ΑΘ. Φέρε δὴ, νομοθέτα (πρὸς αὐτὸν φῶμεν) τί σοι καὶ πῶς πόλιν ἔχουσαν δῶμεν, ὃ λαβὼν, ἕξεις ὥστ' ἐκ τῶν λοιπῶν αὐτὸς τὴν πόλιν ἱκανῶς διοικῆσαι; τί μετὰ τοῦτ' εἰπεῖν ὀρθῶς ἐστιν; ἆρα τοῦ νομοθέτου φράζωμεν τοῦτο; ἦ γάρ; ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Τόδε. τυραννουμένην μοὶ δότε τὴν πόλιν, φήσει. τύραννος δ' ἔστω νέος, καὶ μνήμων, καὶ εὐμαθὴς, καὶ ἀνδρεῖος, καὶ μεγαλοπρεπὴς φύσει. ὃ δὲ καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐλέγομεν δεῖν ἕπεσθαι ξύμπασι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσι, καὶ νῦν τῇ τυραννουμένῃ ψυχῇ τοῦτο ξυνεπέσθω, ἐὰν μέλλῃ τῶν ἄλλων ὑπαρχόντων ὄφελος εἶναί τι. ΚΛ. Σωφροσύνην μοὶ δοκεῖ φράζειν, ὦ Μέγιλλε, δεῖν εἶναι τὴν ξυνεπομένην ὁ ξένος. ἦ γάρ; ΑΘ. Τὴν δημώδη γε, ὦ Κλεινία, καὶ οὐχ ἥν τις σεμνύνων ἂν λέγοι φρόνησιν, προσαναγκάζειν εἶναι τὸ σωφρονεῖν. ἀλλ' ὅπερ εὐθὺς παισὶ καὶ θηρίοις, τοῖς μὲν ἀκρατῶς ἔχειν πρὸς τὰς ἡδονὰς, ξύμφυτον ἐπανθεῖ, τοῖς δὲ, ἐγκρατῶς· ὃ καὶ μονούμενον ἔφαμεν τῶν πολλῶν ἀγαθῶν λεγομένων, οὐκ ἄξιον εἶναι λόγου. ἔχετε γὰρ ὃ λέγω που; ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Ταύτην τοίνυν ἡμῖν ὁ τύραννος φύσιν ἐχέτω πρὸς ἐκείναις ταῖς φύσεσιν, εἰ μέλλει πόλις ὡς δυνατὸν

ἐστι τάχιστά καὶ ἄριστα σχήσειν πολιτείαν, ἣν λαβοῦσα, εὐδαιμονέστατά διάξει. θάττων γὰρ ταύτης καὶ ἀμείνων πολιτείας διάθεσις οὔτ' ἔστιν, οὔτ' ἄν ποτε γένοιτο. ΚΛ. Πῶς δή, καὶ τίνι λόγῳ τοῦτο, ὦ ξένε, λέγων ἄν τις, ὀρθῶς λέγειν αὐτὸν ἂν πείθοι; ΑΘ. Ῥᾴδιόν που τοῦτό γε νοεῖν ἐστιν, ὦ Κλεινία, κατὰ φύσιν ὡς ἐστὶ τοῦθ' οὕτω. ΚΛ. Πῶς λέγεις; εἰ τύραννος γένοιτο, φῄς, νέος, σώφρων, εὐμαθής, μνήμων, ἀνδρεῖος, μεγαλοπρεπής, εὐτυχής; ΑΘ. Πρόσθες μὴ κατ' ἄλλο, ἀλλὰ τὸ γενέσθαι τε ἐπ' αὐτοῦ νομοθέτην ἄξιον ἐπαίνου, καί τινα τύχην εἰς ταὐτὸν ἀγαγεῖν αὐτῷ· γενομένου γὰρ τούτου, πάντα σχεδὸν ἀπείργασται τῷ θεῷ, ἅπερ, ὅταν βουληθῇ διαφερόντως εὖ πρᾶξαι τινὰ πόλιν· δεύτερον δέ, ἐάν ποτε τινὲς δύο ἄρχοντες γένωνται τοιοῦτοι· τρίτον δ' αὖ καὶ κατὰ λόγον ὡσαύτως χαλεπώτερον, ὅσῳ πλείους· ὅσῳ δ' ἐναντίον, ἐναντίως. ΚΛ. Ἐκ τυραννίδος ἀρίστην φῄς γενέσθαι πόλιν ἂν ὡς φαίνῃ· μετὰ νομοθέτου γε ἄκρου, καὶ τυράννου κοσμίου· καὶ ῥᾷστά τε καὶ τάχιστ' ἂν μεταβαλεῖν εἰς τοῦτο ἐκ τοῦ τοιούτου· δεύτερον δέ, ἐξ ὀλιγαρχίας. ἢ πῶς λέγεις; καὶ τὸ τρίτον, ἐκ δημοκρατίας. ΑΘ. Οὐδαμῶς· ἀλλ' ἐκ τυραννίδος μὲν πρῶτον· δεύτερον δέ, ἐκ βασιλικῆς πολιτείας· τρίτον δέ, ἔκ τινος δημοκρατίας· τὸ δὲ τέταρτον, ὀλιγαρχία τὴν τοῦ τοιούτου γένεσιν χαλεπώτατα δύναιτ' ἂν προσδέξασθαι. πλεῖστοι γὰρ ἐν αὐτῇ δυνάσται γίγνονται. λέγομεν δὴ ταῦτα γίγνεσθαι τότε ὅταν ἀληθὴς μὲν νομοθέτης γένηται φύσει, κοινὴ δὲ αὐτῷ τὶς ῥώμη ξυμβῇ πρὸς τοὺς ἐν τῇ πόλει μέ-

γιστον δυναμένους. οὗ δ' ἂν τοῦτο ἀριθμῷ μὲν βραχύτατον, ἰσχυρότατον δὲ, καθάπερ ἐν τυραννίδι, γένηται, ταύτῃ καὶ τότε τάχος καὶ ῥαστώνη τῆς μεταβολῆς γίγνεσθαί φιλεῖ. ΚΛ. Πῶς; οὐ γὰρ μανθάνομεν. ΑΘ. Καὶ μὴν εἴρηταί γ' ἡμῖν οὐχ ἅπαξ, ἀλλ', οἶμαι, πολλάκις· ὑμεῖς δὲ τάχα οὐδὲ τεθέασθε τυραννουμένην πόλιν. ΚΛ. Οὐδέ γε ἐπιθυμητὴς ἔγωγ' εἰμὶ τοῦ θεάματος. ΑΘ. Καὶ μὴν τοῦτό γ' ἂν ἴδοις ἐν αὐτῇ τὸ νῦν δὴ λεγόμενον. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Οὐδὲν δεῖ πόνων, οὐδέ τινος παμπόλλου χρόνου, τῷ τυράννῳ, μεταβαλεῖν βουληθέντι πόλεως ἤθη· πορεύεσθαι δὲ αὐτὸν δεῖ πρῶτον ταύτῃ ὅπῃπερ ἂν θελήσῃ, ἐάν τε πρὸς ἀρετῆς ἐπιτηδεύματα προτρέπεσθαι τοὺς πολίτας, ἐάν τε ἐπὶ τοὐναντίον, αὐτὸν πρῶτον πάντα ὑπογράφοντα τῷ πράττειν· τὰ μὲν ἐπαινοῦντα καὶ τιμῶντα, τὰ δ' αὖ πρὸς ψόγον ἄγοντα, καὶ τὸν μὴ πειθόμενον ἀτιμάζοντα καθ' ἑκάστας τῶν πράξεων. ΚΛ. Καὶ πῶς οἰόμεθα ταχὺ ξυνακολουθήσειν τοὺς ἄλλους πολίτας τῷ τὴν τοιαύτην πειθὼ καὶ ἅμα βίαν εἰληφότι; ΑΘ. Μηδεὶς ἡμᾶς πειθέτω, ὦ φίλοι, ἄλλῃ θᾶττον καὶ ῥᾷον μεταβάλλειν ἄν ποτε πόλιν τοὺς νόμους, ἢ τῇ τῶν δυναστευόντων ἡγεμονίᾳ· μηδὲ νῦν γε ἄλλῃ γίγνεσθαι, μηδ' αὖθις ποτὲ γενήσεσθαι. καὶ γὰρ οὖν ἡμῖν οὐ τοῦτ' ἐστὶν ἀδύνατον, οὐδὲ χαλεπῶς ἂν γενόμενον· ἀλλὰ τόδ' ἐστὶ τὸ χαλεπὸν γενέσθαι, καὶ ὀλίγον δὴ τὸ γεγονὸς ἐν τῷ πολλῷ χρόνῳ· ὅταν δὲ ξυμβῇ, μυρία καὶ πάντ' ἐν πόλει ἀγαθὰ ἀπεργάζεται, ἐν ᾗ ποτ' ἂν ἐγγένηται. ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ λέ-

γεις; ΑΘ. Ὅταν ἔρως θεῖος τῶν σωφρόνων τε καὶ δικαίων ἐπιτηδευμάτων ἐγγένηται μεγάλαις τισὶ δυναστείαις, ἢ κατὰ μοναρχίαν δυναστευούσαις, ἢ κατὰ πλούτων ὑπεροχὰς διαφερούσαις, ἢ γενῶν· ἢ τὴν Νέστορος ἐάν ποτέ τις ἐπανενέγκῃ φύσιν, ὃν τῇ τοῦ λέγειν ῥώμῃ φασὶ πάντων διενεγκόντα ἀνθρώπων, πλέον ἔτι τῷ σωφρονεῖν διαφέρειν. τοῦτ᾽ οὖν ἐπὶ μὲν Τροίας, ὥς φασι, γέγονεν, ἐφ᾽ ἡμῶν δὲ οὐδαμῶς. εἰ δ᾽ οὖν καὶ γέγονεν ἢ καὶ γενήσεται τοιοῦτος, ἢ νῦν ἡμῶν ἐστί τις, μακαρίως μὲν αὐτὸς ζῇ, μακάριοι δὲ οἱ ξυνήκοοι τῶν ἐκ τοῦ σωφρονοῦντος στόματος ἰόντων λόγων. ὡσαύτως δὲ καὶ ξυμπάσης δυνάμεως ὁ αὐτὸς πέρι λόγος, ὡς ὅταν εἰς ταὐτὸν τῷ φρονεῖν τε καὶ σωφρονεῖν ἡ μεγίστη δύναμις ἐν ἀνθρώπῳ ξυμπέσῃ, τότε πολιτείας τῆς ἀρίστης καὶ νόμων τῶν τοιούτων φύεται γένεσις· ἄλλως δὲ οὐ μή ποτε γένηται. ταῦτα μὲν οὖν, καθαπερεὶ μῦθός τις λεχθεὶς, κεχρησμῳδήσθω· καὶ ἐπιδεδείχθω, τῇ μὲν, χαλεπὸν ὂν τὸ πόλιν εὔνομον γίγνεσθαι· τῇ δ᾽, εἴπερ γένοιτο ὃ λέγομεν, πάντων τάχιστόν τε καὶ ῥᾷστον μακρῷ. ΚΛ. Πῶς; ΑΘ. Πειρώμεθα προσαρμόττοντες τῇ πόλει σῇ, καθάπερ παῖδα πρεσβύται, πλάττειν τῷ λόγῳ τοὺς νόμους. ΚΛ. Ἴωμεν δὴ, καὶ μὴ μέλλωμεν ἔτι. ΑΘ. Θεὸν δὴ πρὸς τὴν τῆς πόλεως κατασκευὴν ἐπικαλώμεθα· ὁ δὲ ἀκούσειέ τε, καὶ ὑπακούσας, ἵλεως εὐμενής τε ἡμῖν ἔλθοι, συνδιακοσμήσων τήν τε πόλιν καὶ τοὺς νόμους. ΚΛ. Ἔλθοι γὰρ οὖν. ΑΘ. Ἀλλὰ τίνα δή ποτε πολιτείαν ἔχομεν ἐν νῷ τῇ πόλει προστάττειν; ΚΛ. Οἷον δή τι λέγειν βουληθεὶς,

φράζ' ἔτι σαφέστερον. οἷον δημοκρατίαν τινά, ἢ ὀλιγαρχίαν, ἢ ἀριστοκρατίαν, ἢ βασιλικήν. οὐ γὰρ δὴ τυραννίδα γέ που λέγοις ἄν, ὥς γ' ἡμεῖς οἰηθείημεν. ΑΘ. Φέρε δὴ τοίνυν, πότερος ὑμῶν ἀποκρίνασθαι πρότερος ἂν ἐθέλῃ, τὴν οἴκοι πολιτείαν εἰπὼν, τίς τούτων ἐστί; ΜΕΓ. Μῶν οὖν τὸν πρεσβύτερον ἐμὲ δικαιότερον εἰπεῖν πρότερον; ΚΛ. Ἴσως. ΜΕΓ. Καὶ μὴν ξυννοῶν γε, ὦ ξένε, τὴν ἐν Λακεδαίμονι πολιτείαν, οὐκ ἔχω σοὶ φράζειν οὕτως ἥντινα προσαγορεύειν αὐτὴν δεῖ. καὶ γὰρ τυραννίδι δοκεῖ μοι προσεοικέναι. τὸ γὰρ τῶν ἐφόρων, θαυμαστὸν ὡς τυραννικὸν ἐν αὐτῇ γέγονε. καίτοι ἐνίοτε μοὶ φαίνεται πασῶν τῶν πόλεων δημοκρατουμένῃ μάλιστ' ἐοικέναι. τὸ δ' αὖ μὴ φάναι ἀριστοκρατίαν αὐτὴν εἶναι, παντάπασιν ἄτοπον. καὶ μὲν δὴ βασιλεία γε διὰ βίου τ' ἐστὶν ἐν αὐτῇ, καὶ ἀρχαιοτάτη πασῶν, καὶ πρὸς πάντων ἀνθρώπων καὶ ἡμῶν αὐτῶν λεγομένη. ἐγὼ δὲ οὕτω νῦν ἐξαίφνης ἂν ἐρωτηθεὶς, ὄντως (ὅπερ εἶπον) οὐκ ἔχω διορισάμενος εἰπεῖν, τίς τούτων ἐστὶ τῶν πολιτειῶν. ΚΛ. Ταὐτόν σοι πάθος, ὦ Μέγιλλε, καταφαίνομαι πεπονθέναι. πάνυ γὰρ ἀπορῶ τὴν ἐν Κνωσσῷ πολιτείαν τούτων τινὰ διϊσχυριζόμενος εἰπεῖν. ΑΘ. Ὄντως γάρ, ὦ ἄριστοι, πολιτειῶν μετέχετε· ἃς δὲ ὠνομάκαμεν νῦν, οὐκ εἰσὶ πολιτεῖαι, πόλεων δὲ οἰκήσεις, δεσποζομένων τε καὶ δουλευουσῶν μέρεσιν ἑαυτῶν τισί. τὸ τοῦ δεσπότου δὲ ἑκάστη προσαγορεύεται κράτος. χρῆν δ' εἴπερ τοῦ τοιούτου τὴν πόλιν ἔδει ἐπονομάζεσθαι, τὸ τοῦ ἀληθοῦς τοῦ τῶν νοῦν ἐχόντων δεσπόζοντος

θεοῦ ὄνομα λέγεσθαι. ΚΛ. Τίς δ᾽ ὁ θεός; ΑΘ. Ἆρ᾽ οὖν μύθῳ σμικρά γ᾽ ἔτι προσχρηστέον, εἰ μέλλομεν ἐμμελῶς πως δηλῶσαι τὸ νῦν ἐρωτώμενον; οὐκοῦν χρὴ ταύτῃ δρᾶν; ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Τῶν γὰρ δὴ πόλεων ὧν ἔμπροσθεν τὰς ξυνοικήσεις διήλθομεν, ἔτι προτέρα τούτων πάμπολυ λέγεται τις ἀρχή τε καὶ οἴκησις γεγονέναι ἐπὶ Κρόνου, μάλ᾽ εὐδαίμων· ἧς μίμημα ἔχουσα ἐστὶν ἥτις τῶν νῦν ἄριστα κρατεῖται. ΜΕΓ. Σφόδρ᾽ ἄν, ὡς ἔοικεν, εἴη περὶ αὐτῆς δέον ἀκούειν. ΑΘ. Ἔμοιγ᾽ οὖν φαίνεται. διὸ καὶ παρήγαγον αὐτὴν εἰς τὸ μέσον τοῖς λόγοις. ΜΕΓ. Ὀρθότατά γε δρῶν· καὶ τόν γε ἑξῆς περαίνων ἂν μῦθον, ἥπερ προσήκον ἐστὶ, μάλ᾽ ὀρθῶς ἂν ποιοίης. ΑΘ. Δραστέον ὡς λέγετε. φήμην τοίνυν παραδεδέγμεθα τῆς τῶν τότε μακαρίας ζωῆς, ὡς ἄφθονά τε καὶ αὐτόματα πάντα εἶχεν. ἡ δὲ τούτων αἰτία λέγεται τοιάδε τις· γινώσκων ὁ Κρόνος ἄρα (καθάπερ ἡμεῖς διεληλύθαμεν) ὡς ἀνθρωπεία φύσις οὐδεμία ἱκανὴ, τὰ ἀνθρώπινα διοικοῦσα αὐτοκράτωρ πάντα, μὴ οὐχ ὕβρεώς τε καὶ ἀδικίας μεστοῦσθαι· ταῦτ᾽ οὖν διανοούμενος, ἐφίστη βασιλέας γε καὶ ἄρχοντας ταῖς πόλεσιν ἡμῶν, οὐκ ἀνθρώπους, ἀλλὰ γένους θειοτέρου τε καὶ ἀμείνονος, δαίμονας· οἷον νῦν ἡμεῖς δρῶμεν τοῖς ποιμνίοις, καὶ ὅσων ἥμεροι εἰσὶν ἀγέλαι· οὐ βοῦς βοῶν, οὐδὲ αἶγας αἰγῶν ἄρχοντας ποιοῦμεν αὐτοῖς τινὰς, ἀλλ᾽ ἡμεῖς αὐτῶν δεσπόζομεν, ἄμεινον ἐκείνων γένος. ταὐτὸν ἄρα καὶ ὁ θεὸς δὴ καὶ φιλάνθρωπος ὢν, τὸ γένος ἄμεινον ἡμῶν ἐφίστη τὸ τῶν δαιμόνων· ὃ διὰ πολλῆς μὲν αὐτοῖς

ῥαστώνης, πολλῆς δ' ἡμῖν ἐπιμελούμενον ἡμῶν, εἰρήνην τε καὶ αἰδῶ καὶ ἐλευθερίαν καὶ ἀφθονίαν δίκης παρεχόμενον, ἀστασίαστα καὶ εὐδαίμονα τὰ τῶν ἀνθρώπων ἀπειργάζετο γένη. λέγει δὴ καὶ νῦν οὗτος ὁ λόγος ἀληθείᾳ χρώμενος, ὡς ὅσων ἂν πόλεων μὴ θεὸς ἀλλά τις ἄρχῃ θνητὸς, οὐκ ἔστι κακῶν αὐτοῖς οὐδὲ πόνων ἀνάφυξις ἀλλὰ μιμεῖσθαι δεῖν ἡμᾶς οἴεται πάσῃ μηχανῇ τὸν ἐπὶ τοῦ Κρόνου λεγόμενον βίον, καὶ ὅσον ἐν ἡμῖν ἀθανασίας ἔνεστι, τούτῳ πειθομένους, δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ τάς τ' οἰκήσεις καὶ τὰς πόλεις διοικεῖν, τὴν τοῦ νοῦ διανομὴν ἐπονομάζοντας νόμον. εἰ δ' ἄνθρωπος εἷς, ἢ ὀλιγαρχία τὶς, ἢ καὶ δημοκρατία, ψυχὴν ἔχουσα ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμῶν ὀρεγομένην, καὶ πληροῦσθαι τούτων δεομένην, στέγουσαν δὲ οὐδὲν, ἀλλ' ἀνηνύτῳ καὶ ἀπλήστῳ κακῷ νοσήματι ξυνεχομένην, ἄρξει δὴ πόλεως ἢ τινος ἰδιώτου, καταπατήσας ὁ τοιοῦτος τοὺς νόμους· ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, οὐκ ἔστι σωτηρίας μηχανή. σκοπεῖν δὴ δεῖ τοῦτον τὸν λόγον ἡμᾶς, ὦ Κλεινία, πότερον αὐτῷ πεισόμεθα, ἢ πῶς δράσομεν. ΚΛ. Ἀνάγκη δή που πείθεσθαι. ΑΘ. Ἐννοεῖς οὖν ὅτι νόμων εἴδη φασί τινες εἶναι τοσαῦτα, ὅσαπερ πολιτειῶν. πολιτειῶν δὲ ἄρτι διεληλύθαμεν ὅσα λέγουσιν οἱ πολλοί. μὴ δὴ φαύλου πέρι νομίσῃς εἶναι τὴν νῦν ἀμφισβήτησιν, περὶ δὲ τοῦ μεγίστου. τὸ γὰρ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον οἷ χρὴ βλέπειν, πάλιν ἡμῖν ἀμφισβητούμενον ἐλήλυθεν. οὔτε γὰρ πρὸς τὸν πόλεμον οὔτε πρὸς ἀρετὴν ὅλην βλέπειν δεῖν φασὶ τοὺς νόμους· ἀλλ' ἥτις ἂν καθεστηκυῖα ᾖ πολιτεία, ταύτην

δεῖν τὸ ξυμφέρον, ὅπως ἄρξει τε ἀεὶ καὶ μὴ καταλυθήσεται· καὶ τὸν φύσει ὅρον τοῦ δικαίου λέγεσθαι κάλλισθ' οὕτω. ΚΛ. Πῶς; ΑΘ. Ὅτι τὸ τοῦ κρείττονος συμφέρον ἐστί. ΚΛ. Λέγ' ἔτι σαφέστερον ὧδε. ΑΘ. Τίθεται δέ που, φασὶ, τοὺς νόμους ἐν τῇ πόλει ἑκάστοτε τὸ κρατοῦν. ἢ γάρ; ΚΛ. Ἀληθῆ λέγεις. ΑΘ. Ἆρ' οὖν οἴει, φασὶ, ποτὲ δῆμον νικήσαντα, ἤ τινα πολιτείαν ἄλλην, ἢ καὶ τυραννίδα, θήσεσθαι ἑκόντα πρὸς ἄλλό τι πρῶτον νόμους, ἢ τὸ συμφέρον ἑαυτῷ τῆς ἀρχῆς τοῦ μένειν; ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν; ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ ὃς ἂν ταῦτα τὰ τεθέντα παραβαίνῃ, κολάσει ὁ θέμενος ὡς ἀδικοῦντα, δίκαια εἶναι ταῦτ' ἐπονομάζων. ΚΛ. Ἔοικε γοῦν. ΑΘ. Ταῦτ' ἄρ' ἀεὶ καὶ οὕτω καὶ ταύτῃ τὸ δίκαιον ἂν ἔχοι. ΚΛ. Φησὶ γοῦν οὗτος ὁ λόγος. ΑΘ. Ἔστι γὰρ τοῦτο ἓν ἐκείνων τῶν ἀδικημάτων ἀρχῆς πέρι. ΚΛ. Ποίων δή; ΑΘ. Τῶν ἃ τότε ἐπεσκοποῦμεν, τίνας τίνων ἄρχειν δεῖ. καὶ ἐφάνη δὴ γονέας μὲν, ἐκγόνων· νεωτέρων δὲ, πρεσβυτέρους· γενναίους δὲ, ἀγεννῶν. καὶ συχνὰ ἄττα ἦν ἄλλ', εἰ μεμνήμεθα, καὶ ἐμπόδια ἕτερα ἑτέροις. καὶ δὴ καὶ ἓν ἦν αὐτῶν τοῦτο, καὶ ἔφαμέν που κατὰ φύσιν τὸν Πίνδαρον ἄγειν δικαιοῦντα τὸ βιαιότατον ὡς φάναι. ΚΛ. Ναί· ταῦτ' ἦν ἃ τότε ἐλέχθη. ΑΘ. Σκόπει δὴ ποτέροις τισὶν ἡ πόλις ἡμῖν ἐστὶ παραδοτέα. γέγονε γὰρ δὴ μυριάκις ἤδη τὸ τοιοῦτον ἔν τισι πόλεσι. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Ἀρχῶν περιμαχήτων γενομένων, οἱ νικήσαντες, τά γε πράγματα κατὰ τὴν πόλιν οὕτως ἐσφετέρισαν σφόδρα, ὥστε ἀρχῆς μηδ' ὁτιοῦν μεταδιδόναι τοῖς ἡττηθεῖσι, μήτε

αὐτοῖς, μήτε ἐκγόνοις. παραφυλάττοντες δ' ἀλλήλους ζῶσιν, ὅπως μήποτε τὶς εἰς ἀρχὴν ἀφικόμενος ἐπαναστῇ, μεμνημένος τῶν ἔμπροσθεν γεγονότων κακῶν. ταύτας δήπου φαμὲν ἡμεῖς νῦν οὔτ' εἶναι πολιτείας, οὔτ' ὀρθοὺς νόμους, ὅσοι μὴ ξυμπάσης τῆς πόλεως ἕνεκα τοῦ κοινοῦ ἐτέθησαν· οἳ δ' ἕνεκα τινῶν, στασιωτείας ἀλλ' οὐ πολιτείας τούτους φαμέν· καὶ τὰ τούτων δίκαια ἅ φασιν εἶναι, μάτην εἰρῆσθαι. λέγεται δὲ τοῦ ἕνεκα ταῦθ' ἡμῖν, ὡς ἡμεῖς τῇ σῇ πόλει ἀρχὰς, οὔθ' ὅτι πλούσιός ἐστί τις, δώσομεν, οὔθ' ὅτι τῶν τοιούτων ἄλλο οὐδὲν κεκτημένος, ἰσχὺν, ἢ μέγεθος, ἤ τι γένος. ὃς δ' ἂν τοῖς τεθεῖσι νόμοις εὐπειθέστατός τ' ᾖ, καὶ νικᾷ ταύτην τὴν νίκην ἐν τῇ πόλει, τούτῳ φαμὲν καὶ τὴν τῶν θεῶν ὑπηρεσίαν δοτέον εἶναι τὴν μεγίστην τῷ πρώτῳ, καὶ δευτέραν τῷ τὰ δεύτερα κρατοῦντι· καὶ κατὰ λόγον οὕτω τοῖς ἐφεξῆς τὰ μετὰ ταῦθ' ἕκαστα ἀποδοτέον εἶναι. τοὺς δ' ἄρχοντας λεγομένους, νῦν ὑπηρέτας τοῖς νόμοις ἐκάλεσα, οὔτι καινοτομίας ὀνομάτων ἕνεκα· ἀλλ' ἡγοῦμαι παντὸς μᾶλλον εἶναι παρὰ τοῦτο σωτηρίαν τε πόλει, καὶ τοὐναντίον. ἐν ᾗ μὲν γὰρ ἂν ἀρχόμενος ᾖ καὶ ἄκυρος νόμος, φθορὰν ὁρῶ τῇ τοιαύτῃ ἑτοίμην οὖσαν· ἐν ᾗ δὲ ἂν δεσπότης τῶν ἀρχόντων, οἱ δὲ ἄρχοντες δοῦλοι τοῦ νόμου, σωτηρίαν, καὶ πάνθ' ὅσα θεοὶ πόλεσιν ἔδοσαν ἀγαθὰ γιγνόμενα καθορῶ. *ΚΛ.* Ναὶ μὰ Δί', ὦ ξένε. καθ' ἡλικίαν γὰρ ὀξὺ βλέπεις. *ΑΘ.* Νέος μὲν γὰρ ὢν πᾶς ἄνθρωπος, τὰ τοιαῦτα ἀμβλύτατα αὐτὸς αὑτοῦ ὁρᾷ, γέρων δὲ ὀξύτατα. *ΚΛ.* Ἀληθέστατα. *ΑΘ.* Τί δὴ τὸ μετὰ

ταῦτα; ἆρ᾽ οὐχ ἥκοντας μὲν καὶ παρόντας θῶμεν τοὺς ἐποίκους, τὸν δ᾽ ἑξῆς αὐτοῖς διαπεραντέον ἂν εἴη λόγον; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Ἄνδρες τοίνυν φῶμεν πρὸς αὐτούς, ὁ μὲν δὴ θεὸς (ὥσπερ καὶ ὁ παλαιὸς λόγος) ἀρχήν τε καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων, εὐθεῖαν περαίνει κατὰ φύσιν περιπορευόμενος. τῷ δ᾽ ἀεὶ ξυνέπεται δίκη τῶν ἀπολειπομένων τοῦ θείου νόμου τιμωρός· ἧς ὁ μὲν εὐδαιμονήσειν μέλλων, ἐχόμενος, ξυνέπεται ταπεινὸς κεκοσμημένος· ὁ δέ τις ἐξαρθεὶς ὑπὸ μεγαλαυχίας, ἢ χρήμασιν ἐπαιρόμενος, ἢ τιμαῖς ἢ καὶ σώματος εὐμορφίᾳ, ἅμα νεότητι καὶ ἀνοίᾳ, φλεγόμενος τὴν ψυχὴν μεθ᾽ ὕβρεως, ὡς οὔτ᾽ ἄρχοντος, οὔτε τινὸς ἡγεμόνος δεόμενος, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις ἱκανὸς ὢν ἡγεῖσθαι, καταλείπεται ἔρημος θεοῦ. καταλειφθεὶς δὲ, καὶ ἔτι ἄλλους τοιούτους προσλαβὼν, σκιρτᾷ ταράττων πάνθ᾽ ἅμα· καὶ πολλοῖς τισὶν ἔδοξεν εἶναί τις, μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολὺν ὑποσχὼν τιμωρίαν οὐ μεμπτὴν τῇ δίκῃ, ἑαυτόν τε καὶ οἶκον καὶ πόλιν ἄρδην ἀνάστατον ἐποίησε. πρὸς ταῦτ᾽ οὖν οὕτω διατεταγμένα τί χρὴ δρᾷν, ἢ διανοεῖσθαι, καὶ τί μὴ, τὸν ἔμφρονα; ΚΛ. Δῆλον δὴ τοῦτό γε, ὡς τῶν ξυνακολουθησάντων ἐσόμενον τῷ θεῷ, δεῖ διανοηθῆναι πάντα ἄνδρα. ΑΘ. Τίς οὖν δὴ πρᾶξις φίλη καὶ ἀκόλουθος θεῷ; μία, καὶ ἕνα λόγον ἔχουσα ἀρχαῖον, ὅτι τῷ μὲν ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον ὄντι μετρίῳ φίλον ἂν εἴη, τὰ δ᾽ ἄμετρα, οὔτ᾽ ἀλλήλοις, οὔτε τοῖς ἐμμέτροις. ὁ δὴ θεὸς ἡμῖν πάντων χρημάτων μέτρον ἂν εἴη μάλιστα, καὶ πολὺ μᾶλλον ἤ που τὶς, ὥς φασιν, ἄνθρωπος τὸν

οὖν τῷ τοιούτῳ προσφιλῆ γενησόμενον, εἰς δύναμιν ὅτι μάλιστα καὶ αὐτὸν τοιοῦτον ἀναγκαῖον γίγνεσθαι. καὶ κατὰ τοῦτον δὴ τὸν λόγον, ὁ μὲν σώφρων ἡμῶν, θεῷ φίλος· (ὅμοιος γάρ) ὁ δὲ μὴ σώφρων, ἀνόμοιός τε καὶ διάφορος, καὶ ἄδικος. καὶ τἄλλα οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἔχει. νοήσωμεν δὴ τούτοις ἑπόμενον εἶναι τὸν τοιόνδε λόγον, ἁπάντων κάλλιστον καὶ ἀληθέστατον, οἶμαι, λόγων· ὡς τῷ μὲν ἀγαθῷ θύειν καὶ προσομιλεῖν δὴ τοῖς θεοῖς, καὶ εὐχαῖς καὶ ἀναθήμασι καὶ ξυμπάσῃ θεραπείᾳ θεῶν, κάλλιστον καὶ ἄριστον καὶ ἀνυσιμώτατον πρὸς τὸν εὐδαίμονα βίον, καὶ δὴ καὶ διαφερόντως πρέπον· τῷ δὲ κακῷ τούτων τἀναντία πέφυκεν. ἀκάθαρτος γὰρ τὴν ψυχὴν ὅγε κακός· καθαρὸς δὲ ὅγ᾽ ἐναντίος. παρὰ δὲ μιαροῦ δῶρα οὔτ᾽ ἄνδρ᾽ ἀγαθὸν οὔτε θεὸν ἐστί ποτε τόγε ὀρθὸν δέχεσθαι. μάτην οὖν περὶ θεοὺς ὁ πολὺς ἐστὶ πόνος τοῖς ἀνοσίοις· τοῖς δὲ ὁσίοις ἐγκαιρότατος ἅπασι. σκοπὸς μὲν οὖν ἡμῖν οὗτος οὗ δεῖ στοχάζεσθαι· βέλη δὲ αὐτοῦ καὶ οἷον ἡ τοῖς βέλεσιν ἔφεσις, τὰ ποῖ ἂν λεγόμενα, ὀρθότατ᾽ ἂν φέροιτο; πρῶτον μὲν, φαμὲν, τιμὰς τὰς μετ᾽ ὀλυμπίους τε καὶ τοὺς τὴν πόλιν ἔχοντας θεοὺς, τοῖς χθονίοις ἄν τις θεοῖς ἄρτια καὶ δεύτερα καὶ ἀριστερὰ νέμων, ὀρθότατα τοῦ τῆς εὐσεβείας σκοποῦ τυγχάνοι· τοῖς δὲ τούτων ἄνωθεν, τὰ περιττὰ καὶ ἀντίφωνα τοῖς ἔμπροσθεν ῥηθεῖσι νῦν δή. μετὰ θεοὺς δὲ τούσδε, καὶ τοῖς δαίμοσιν ὅγ᾽ ἔμφρων ὀργιάζοιτ᾽ ἄν· ἥρωσι δὲ μετὰ τούτους. ἐπακολουθεῖ δ᾽ αὐτοῖς ἱδρύματα ἴδια πατρῴων θεῶν κατὰ νόμον ὀργιαζόμενα. γονέων δὲ μετὰ

ταῦτα τιμαὶ ζώντων, ὡς θέμις, ὀφείλοντα ἀποτίνειν τὰ πρῶτά τε καὶ μέγιστα ὀφειλήματα χρεῶν πάντων πρεσβύτατα. νομίζειν δὲ, ἃ κέκτηται καὶ ἔχει, πάντα εἶναι τῶν γεννησάντων καὶ θρεψαμένων, πρὸς τὸ παρέχειν αὐτὰ εἰς ὑπηρεσίαν ἐκείνοις κατὰ δύναμιν πᾶσαν, ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς οὐσίας· δεύτερα, τὰ τοῦ σώματος· τρίτα, τὰ τῆς ψυχῆς· ἀποτίνοντα δανείσματα ἐπιμελείας τε καὶ ὑπερπονούντων ὠδῖνας παλαιὰς ἐπὶ νέοις δανεισθείσας. ἀποδιδόντα δὲ παλαιοῖς ἐν τῷ γήρᾳ σφόδρα κεχρημένοις. παρὰ δὲ πάντα τὸν βίον ἔχειν τε καὶ ἐσχηκέναι χρὴ πρὸς αὑτοῦ γονέας εὐφημίαν διαφερόντως· διότι κούφων καὶ πτηνῶν λόγων βαρυτάτη ζημία. πᾶσι γὰρ ἐπίσκοπος τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐτάχθη Δίκης Νέμεσις ἄγγελος. θυμουμένοις τε οὖν ὑπείκειν δεῖ, καὶ ἀποπιμπλᾶσι τὸν θυμὸν, ἐάν τ᾽ ἐν λόγοις, ἐάν τ᾽ ἐν ἔργοις δρῶσι τὸ τοιοῦτον, ξυγγινώσκοντα ὡς εἰκότως μάλιστα πατὴρ υἱεῖ, δοξάζων ἀδικεῖσθαι, θυμοῖτ᾽ ἂν διαφερόντως. τελευτησάντων δὲ γονέων ταφὴ μὲν ἡ σωφρονεστάτη, καλλίστη· μήθ᾽ ὑπεραίροντα τῶν εἰθισμένων ὄγκων, μήτ᾽ ἐλλείποντα ὧν οἱ προπάτορες τοὺς ἑαυτῶν γεννήτας ἐτίθεσαν. τάς τε αὖ κατ᾽ ἐνιαυτὸν τῶν ἤδη τέλος ἐχόντων ὡσαύτως ἐπιμελείας τὰς κόσμον φερούσας ἀποδιδόναι. τῷ δὲ μὴ παραλείπειν μνήμην ἐνδελεχῆ παρεχόμενον, τούτῳ μάλιστ᾽ ἀεὶ πρεσβεύειν, δαπάνης τε τῆς διδομένης ὑπὸ τύχης τὸ μέτριον τοῖς κεκμηκόσι νέμοντα. ταῦτ᾽ οὖν ποιοῦντες καὶ κατὰ ταῦτα ζῶντες ἑκάστοτε ἕκαστοι, τὴν ἀξίαν ἂν παρὰ θεῶν καὶ ὅσοι

κρείττονες ἡμῶν κομιζοίμεθα, ἐν ἐλπίσιν ἀγαθαῖς διάγοντες τὸ πλεῖστον τοῦ βίου. ἃ δὲ πρὸς ἐκγόνους καὶ ξυγγενεῖς καὶ φίλους καὶ πολίτας, ὅσά τε ξενικὰ πρὸς θεῶν θεραπεύματα καὶ ὁμιλίας, ξυμπάντων τούτων ἀποτελοῦντα τὸν ἑαυτοῦ βίον φαιδρυνάμενον, κατὰ νόμον κοσμεῖν δεῖ, τῶν νόμων αὐτῶν ἡ διέξοδος, τὰ μὲν πείθουσα, τὰ δὲ μὴ ὑπείκοντα πειθοῖ τῶν ἠθῶν, βίᾳ καὶ δίκῃ κολάζουσα, τὴν πόλιν ἡμῖν ξυμβουληθέντων θεῶν μακαρίαν τε καὶ εὐδαίμονα ἀποτελεῖ. ἃ δὲ χρὴ μὲν αὖ καὶ ἀναγκαῖον εἰπεῖν νομοθέτην ὅστις ἅπερ ἐγὼ διανοεῖται, ἐν δὲ σχήματι νόμου ἀναρμοστεῖ λεγόμενα, τούτων πέρι δοκεῖ μοι δεῖγμα προσενεγκόντα αὑτῷ τε καὶ ἐκείνοις οἷς νομοθετήσει, τὰ λοιπὰ πάντα εἰς δύναμιν διεξελθόντα, τὸ μετὰ τοῦτο ἄρχεσθαι τῆς θέσεως τῶν νόμων. ἔστι δὲ δὴ τὰ τοιαῦτα ἐν τίνι μάλιστα σχήματι κείμενα, οὐ πάνυ ῥᾴδιον ἐν ἑνὶ περιλαβόντα εἰπεῖν αὐτά, οἷον τινὶ τύπῳ· ἀλλ' οὑτωσὶ τινὰ τρόπον λάβωμεν ἄν τι δυνώμεθα περὶ αὐτῶν βεβαιώσασθαι. ΚΛ. Λέγε τὸ ποῖον. ΑΘ. Βουλοίμην ἂν αὐτοὺς ὡς εὐπειθεστάτους πρὸς ἀρετὴν εἶναι· καὶ δῆλον ὅτι πειράσεται τοῦτο ὁ νομοθέτης ἐν ἁπάσῃ ποιεῖν τῇ νομοθεσίᾳ. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Τὰ τοίνυν δὴ λεχθέντα ἔδοξέ τί μοι προὔργου δρᾶν εἰς τὸ περὶ ὧν ἂν παραινῇ μὴ παντάπασιν ὠμῆς ψυχῆς λαβόμενα, μᾶλλον δ' ἡμερώτερόν τε ἂν ἀκούειν καὶ εὐμενέστερον. ὥστε, εἰ καὶ μὴ μέγα τι, σμικρὸν δέ, τὸν ἀκούοντα ὅπερ φησὶν, εὐμενέστερον γιγνόμενον, εὐμαθέστερον ἀπεργάσεται, πᾶν ἀγαπητόν. οὐ γὰρ

πολλή τις εὐπέτεια, οὐδὲ ἀφθονία τῶν προθυμουμένων ὡς ἀρίστων ὅτι μάλιστα καὶ ὡς τάχιστα γίγνεσθαι. τὸν δὲ Ἡσίοδον οἱ πολλοὶ σοφὸν ἀποφαίνουσι, λέγοντα ὡς ἡ μὲν ἐπὶ τὴν κακότητα ὁδὸς, λεία καὶ ἀνιδιτὶ παρέχει πορεύεσθαι, μάλα βραχεῖα οὖσα·

Τῆς δ' ἀρετῆς [φησὶν] ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐς αὐτήν·
Καὶ τρηχὴς τοπρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
Ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει, χαλεπή περ ἐοῦσα.

ΚΛ. Καὶ καλῶς γ' ἔοικε λέγοντι. ΑΘ. Πάνυ μὲν οὖν. ὁ δὲ προάγων λόγος ὅ γε μοι ἀπείργασται, βούλομαι ὑμῖν εἰς τὸ μέσον αὐτὸ θεῖναι. ΚΛ. Τίθει δή. ΑΘ. Λέγωμεν δὴ, τῷ νομοθέτῃ διαλεγόμενοι, τόδε, Εἰπὲ ἡμῖν, ὦ νομοθέτα· εἴπερ ὅ, τι χρὴ πράττειν ἡμᾶς καὶ λέγειν εἰδείης, ἆρ' οὐ δῆλον ὅτι καὶ ἂν εἴποις; ΚΛ. Ἀναγκαῖον. ΑΘ. Σμικρῷ μὲν δὴ πρόσθεν ἆρα οὐκ ἠκούσαμεν σοῦ λέγοντος ὡς τὸν νομοθέτην οὐ δεῖ τοῖς ποιηταῖς ἐπιτρέπειν λέγειν ὃ ἂν αὐτοῖς ᾖ φίλον; οὐ γὰρ ἂν εἰδεῖεν τί ποτ' ἐναντίον τοῖς νόμοις ἂν λέγοντες βλάπτοιεν τὴν πόλιν; ΚΛ. Ἀληθῆ μέντοι λέγεις. ΑΘ. Ὑπὲρ δὴ τῶν ποιητῶν εἰ τάδε λέγοιμεν πρὸς αὐτὸν, ἆρ' ἂν τὰ λεχθέντα εἴη μέτρια; ΚΛ. Ποῖα τάδε; ΑΘ. Παλαιὸς μῦθος, ὦ νομοθέτα, ὑπό τε αὐτῶν ἡμῶν ἀεὶ λεγόμενος ἐστὶ, καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι ξυνδεδογμένος, ὅτι ποιητὴς, ὁπόταν ἐν τῷ τρίποδι τῆς Μούσης καθίζηται, τότε οὐκ ἔμφρων ἐστὶν, οἷον δὲ κρήνη τις τὸ ἐπιὸν ῥεῖν ἑτοίμως ἐᾷ· καὶ τῆς τέχνης οὔσης μιμήσεως, ἀναγκάζεται, ἐναν-

τίως ἀλλήλοις ἀνθρώπους ποιῶν διατιθεμένους, ἐναντία λέγειν αὑτῷ πολλάκις· οἶδε δὲ οὔτ' εἰ ταῦτα οὔτ' εἰ θάτερα ἀληθῆ τῶν λεγομένων. τῷ δὲ νομοθέτῃ τοῦτο οὐκ ἔστι ποιεῖν ἐν τῷ νόμῳ, δύο περὶ ἑνός, ἀλλὰ ἕνα περὶ ἑνὸς ἀεὶ δεῖ λόγον ἀποφαίνεσθαι. σκέψαι δ' ἐξ αὐτῶν τῶν ὑπὸ σοῦ νῦν δὴ λεχθέντων. οὔσης γὰρ ταφῆς, τῆς μὲν, ὑπερβεβλημένης, τῆς δὲ, ἐλλειπούσης, τῆς δὲ, μετρίας· τὴν μίαν ἑλόμενος σὺ, τὴν μέσην, ταύτην προστάττεις καὶ ἐπῄνεσας ἁπλῶς. ἐγὼ δὲ, εἰ μὲν γυνή διαφέρουσα εἴη πλούτῳ, καὶ θάπτειν αὐτὴν διακελεύοιτο, ἐν τῷ ποιήματι τὸν ὑπερβάλλοντα ἂν τάφον ἐπαινοίην· φειδωλὸς δ' αὖ τις καὶ πένης ἀνὴρ τὸν καταδεᾶ· μέτρον δὲ οὐσίας κεκτημένος, καὶ μέτριος αὐτὸς ὤν, τὸν αὐτὸν ἂν ἐπαινέσοι. σοὶ δ' οὐχ οὕτω ῥητέον ὡς νῦν εἶπες, μέτριον εἰπών. ἀλλὰ τί τὸ μέτριον καὶ ὁπόσον, ῥητέον· ἢ τὸν τοιοῦτον λόγον μήπω σοὶ διανοοῦ γίγνεσθαι νόμον. ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ. Πότερον οὖν ἡμῖν ὁ τεταγμένος ἐπὶ τοῖς νόμοις μηδὲν τοιοῦτον προσαγορεύῃ ἐν ἀρχῇ τῶν νόμων; ἀλλ' εὐθὺς ὃ δεῖ ποιεῖν καὶ μὴ, φράζῃ τε, καὶ ἐπαπειλήσας τὴν ζημίαν, ἐπ' ἄλλον τρέπηται νόμον; παραμυθίας δὲ καὶ πειθοῦς τοῖς νομοθετουμένοις μηδὲν προσδιδῷ; καθάπερ ἰατρὸς δέ τις, ὁ μὲν, οὕτως, ὁ δ' ἐκείνως ἡμᾶς εἴωθεν ἑκάστοτε θεραπεύειν· ἀναμιμνησκώμεθα δὲ τὸν τρόπον ἑκάτερον, ἵνα τοῦ νομοθέτου δεώμεθα, καθάπερ ἰατροῦ δέοιντο ἂν παῖδες, τὸν πρᾳότατον αὐτὸν θεραπεύειν τρόπον ἑαυτούς. οἷον δή τι λέγομεν· εἰσί που τινὲς ἰατροὶ, φαμὲν,

καί τινες ὑπηρέται τῶν ἰατρῶν; ἰατροὺς δὲ καλοῦμεν δή που καὶ τούτους; ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Ἐάν τέ γ᾽ ἐλεύθεροι ὦσιν, ἐάν τε δοῦλοι, κατ᾽ ἐπίταξιν δὲ τῶν δεσποτῶν καὶ θεωρίαν καὶ κατ᾽ ἐμπειρίαν τὴν τέχνην κτῶνται, κατὰ φύσιν δὲ μὴ, καθάπερ οἱ ἐλεύθεροι, αὐτοί τε μεμαθήκασιν οὕτω, τούς τε αὐτῶν διδάσκουσι παῖδας; θείης ἂν ταῦτα δύο γένη τῶν καλουμένων ἰατρῶν; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Ἆρ᾽ οὖν καὶ ξυννοεῖς ὅτι δούλων καὶ ἐλευθέρων ὄντων τῶν καμνόντων ἐν ταῖς πόλεσι, τοὺς μὲν δούλους σχεδόν τι οἱ δοῦλοι τὰ πολλὰ ἰατρεύουσι περιτρέχοντες, καὶ ἐν τοῖς ἰατρείοις περιμένοντες; καὶ οὔτε τινὰ λόγον ἑκάστου πέρι νοσήματος ἑκάστου τῶν οἰκετῶν οὐδεὶς τῶν τοιούτων ἰατρῶν δίδωσιν οὐδ᾽ ἀποδέχεται; προστάξας δ᾽ αὐτῷ τὰ δόξαντα ἐξ ἐμπειρίας, ὡς ἀκριβῶς εἰδὼς, καθάπερ τύραννος, αὐθαδῶς οἴχεται ἀποπηδήσας πρὸς ἄλλον κάμνοντα οἰκέτην· καὶ ῥᾳστώνην οὕτω τῷ δεσπότῃ παρασκευάζει τῶν καμνόντων τῆς ἐπιμελείας; ὁ δὲ ἐλεύθερος ὡς ἐπιτοπλεῖστον τὰ τῶν ἐλευθέρων νοσήματα θεραπεύει τε καὶ ἐπισκοπεῖ· καὶ ταῦτα, ἐξετάζων ἀπ᾽ ἀρχῆς καὶ κατὰ φύσιν, τῷ κάμνοντι κοινούμενος αὐτῷ τε καὶ τοῖς φίλοις, ἅμα μὲν αὐτὸς μανθάνει τὶ παρὰ τῶν νοσούντων, ἅμα δὲ, καθόσον οἷόστε ἐστὶ, διδάσκει τὸν ἀσθενοῦντα αὐτόν· καὶ οὐ πρότερον ἐπέταξε πρὶν ἄν πη ξυμπείσῃ. τότε δὲ μετὰ πειθοῦς ἡμερούμενον ἀεὶ παρασκευάζων τὸν κάμνοντα, εἰς τὴν ὑγίειαν ἄγων, ἀποτελεῖν πειρᾶται. πότερον οὕτως ἢ ἐκείνως ἰατρός τε ἰώμενος, ἀμεί-

νων, καὶ γυμναστὴς γυμνάζων; διχῇ τὴν μίαν ἀποτελῶν δύναμιν, ἢ μοναχῇ; καὶ κατὰ τὸ χεῖρον τοῖν δυοῖν καὶ ἀγριώτερον ἀπεργαζόμενος; ΚΛ. Πολύ που διάφορον, ὦ ξένε, τὸ διπλῇ. ΑΘ. Βούλει δὴ καὶ θεασώμεθα τὸ διπλοῦν τοῦτο καὶ ἁπλοῦν ἐν ταῖς νομοθεσίαις αὐταῖς γιγνόμενον; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ βούλομαι; ΑΘ. Φέρε δὴ πρὸς θεῶν, τίν᾽ ἄρα πρῶτον νόμον θεῖτ᾽ ἂν ὁ νομοθέτης; ἆρ᾽ οὐ, κατὰ φύσιν, τὴν περὶ γενέσεως ἀρχὴν πρώτην πόλεων πέρι κατακοσμήσει ταῖς τάξεσι; ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Ἀρχὴ δ᾽ ἐστὶ τῶν γενέσεων πάσαις πόλεσιν ἆρ᾽ οὐχ ἡ τῶν γάμων σύμμιξις καὶ κοινωνία; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Γαμικοὶ δὲ νόμοι πρῶτοι κινδυνεύουσι τιθέμενοι, καλῶς ἂν τίθεσθαι πρὸς ὀρθότητα πάσῃ πόλει. ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΑΘ. Λέγωμεν δὴ πρῶτον τὸν ἁπλοῦν. ἔχοι δ᾽ ἂν πως ἴσως ὧδε· γαμεῖν δὲ, ἐπειδὰν ἐτῶν ᾖ τις τριάκοντα, μέχρις ἐτῶν πέντε καὶ τριάκοντα. εἰ δὲ μὴ, ζημιοῦσθαι χρήμασί τε καὶ ἀτιμίᾳ· χρήμασι μὲν τόσοις καὶ τόσοις, τῇδε καὶ τῇδε ἀτιμίᾳ. ὁ μὲν ἁπλοῦς ἔστω τις τοιοῦτος περὶ γάμων· ὁ δὲ διπλοῦς, ὅδε. γαμεῖν δὲ, ἐπειδὰν ἐτῶν ᾖ τις τριάκοντα, μέχρι τῶν πέντε καὶ τριάκοντα· διανοηθέντα ὡς ἔστιν ᾗ τὸ ἀνθρώπινον γένος φύσει τινὶ μετείληφεν ἀθανασίας· οὗ καὶ πέφυκεν ἐπιθυμίαν ἴσχειν πᾶς πᾶσαν. τὸ γὰρ γενέσθαι κλεινὸν, καὶ μὴ ἀνώνυμον κεῖσθαι τετελευτηκότα, τοῦ τοιούτου ἐστὶν ἐπιθυμία. γένος οὖν ἀνθρώπων ἐστί τι ξυμφυὲς τοῦ παντὸς χρόνου, ὃ διὰ τέλους αὐτῷ ξυνέπεται καὶ συνέψεται, τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀθάνατον ὄν· τῷ παῖδας παί-

δων καταλιπόμενον, ταὐτὸν καὶ ἓν ὂν ἀεὶ γενέσει, τῆς ἀθανασίας μετειληφέναι. τούτου δὴ ἀποστερεῖν ἑκόντα ἑαυτὸν, οὐδέποτε ὅσιον. ἐκ προνοίας δ' ἀποστερεῖ ὃς ἂν παίδων καὶ γυναικὸς ἀμελῇ. πειθόμενος οὖν τῷ νόμῳ, ἀζήμιος ἀπαλλάττοιτο ἄν· μὴ πειθόμενος δὲ αὖ, μηδὲ γαμῶν, ἔτη τριάκοντα γεγονὼς καὶ πέντε, ζημιούσθω μὲν κατ' ἐνιαυτὸν τόσῳ καὶ τόσῳ, ἵνα μὴ δοκῇ τὴν μοναυλίαν οἱ κέρδος καὶ ῥᾳστώνην φέρειν. καὶ μὴ μετεχέτω δὲ τιμῶν ὧν οἱ νεώτεροι ἐν τῇ πόλει τοὺς πρεσβυτέρους αὐτῶν τιμῶσιν ἑκάστοτε. τοῦτον δὴ παρ' ἐκεῖνον τὸν νόμον ἀκούσαντα ἔξεστι περὶ ἑνὸς ἑκάστου διανοηθῆναι, πότερον αὐτοὺς διπλοῦς οὕτω δεῖ γενέσθαι τῷ μήκει τὸ σμικρότατον, διὰ τὸ πείθειν τε ἅμα καὶ ἀπειλεῖν, ἢ, τῷ ἀπειλεῖν μόνον χρωμένους, ἁπλοῦς γίγνεσθαι τοῖς μήκεσι. ΜΕΓ. Πρὸς μὲν τοῦ Λακωνικοῦ τρόπου, ὦ ξένε, τὸ τὰ βραχύτερα ἀεὶ προτιμᾶν· τούτων μὴν τῶν γραμμάτων εἴ τις κριτὴν ἐμὲ κελεύοι γίγνεσθαι, πάτερα βουλοίμην ἂν ἐν τῇ πόλει μοὶ γεγραμμένα τεθῆναι, τὰ μακρότερ' ἂν ἑλοίμην. καὶ δὴ καὶ περὶ παντὸς νόμου κατὰ τοῦτο τὸ παράδειγμα, εἰ γίγνοιτο ἑκάτερα, ταὐτὸν τοῦτ' ἂν αἱροίμην. οὐ μὴν ἀλλά που καὶ Κλεινίᾳ τῷδ' ἀρέσκειν δεῖ τὰ νῦν νομοθετούμενα. τούτου γὰρ ἡ πόλις ἡ νῦν τοῖς τοιούτοις νόμοις χρῆσθαι διανοουμένη. ΚΛ. Καλῶς γ', ὦ Μέγιλλε, εἶπες. ΑΘ. Τὸ μὲν οὖν περὶ πολλῶν ἢ ὀλίγων γραμμάτων ποιήσασθαι τὸν λόγον, λίαν εὔηθες. τὰ γὰρ, οἶμαι, βέλτιστα, ἀλλ' οὐ τὰ βραχύτατα, οὐδὲ τὰ μήκη τιμητέον· τὰ δ' ἐν τοῖς νῦν δὴ νόμοις ῥη-

θεῖσιν, οὐ διπλῷ θάτερα τῶν ἑτέρων διάφορα μόνον εἰς ἀρετὴν τῆς χρείας, ἀλλ' ὅπερ ἐῤῥήθη, νῦν δὴ τὸ τῶν διττῶν ἰατρῶν γένος ὀρθότατα παρετέθη. πρὸς τοῦτο δὲ οὐδεὶς ἔοικε διανοηθῆναι πώποτε τῶν νομοθετῶν, ὡς ἐξὸν δυοῖν χρῆσθαι πρὸς τὰς νομοθεσίας, πειθοῖ καὶ βίᾳ, καὶ καθ' ὅσον οἷόντε ἐπὶ τὸν ἄπειρον παιδείας ὄχλον τῷ ἑτέρῳ χρῶνται μόνον. οὐ γὰρ πειθοῖ κεραννύντες τὴν μάχην νομοθετοῦσιν, ἀλλ' ἀκράτῳ μόνον τῇ βίᾳ. ἐγὼ δὲ, ὦ μακάριε, καὶ τρίτον ἔτι περὶ τοὺς νόμους ὁρῶ γίγνεσθαι δέον, οὐταμῶς νῦν γιγνόμενον. *ΚΛ.* Τὸ ποῖον δὴ λέγεις; *ΑΘ.* Ἐξ αὐτῶν ὧν νῦν διειλέγμεθα ἡμεῖς, κατὰ θεὸν τινὰ γεγονός. σχεδὸν γὰρ ἐξ ὅσου περὶ τῶν νόμων ἤργμεθα λέγειν ἐξ ἑωθινοῦ, μεσημβρία τε γέγονε, καὶ ἐν ταύτῃ παγκάλῃ ἀναπαύλῃ τινὶ γεγόναμεν, οὐδὲν ἄλλ' ἢ περὶ νόμων διαλεγόμενοι. νόμους δὲ ἄρτι μοὶ δοκοῦμεν λέγειν ἄρχεσθαι· τὰ δ' ἔμπροσθεν ἦν πάντα ἡμῖν, προοίμια νόμων. τί δὲ ταῦτ' εἴρηκα; τόδ' εἰπεῖν βουληθεὶς, ὅτι λόγων πάντων καὶ ὅσων φωνὴ κεκοινώνηκε, προοίμιά τέ ἐστι, καὶ σχεδὸν οἷόν τινες ἀνακινήσεις, ἔχουσαι τινὰ ἔντεχνον ἐπιχείρησιν, χρήσιμον πρὸς τὸ μέλλον περαίνεσθαι. καὶ δή που κιθαρῳδικῆς ᾠδῆς λεγομένων νόμων καὶ πάσης μούσης προοίμια θαυμαστῶς ἐσπουδασμένα πρόκειται. τῶν δὲ ὄντως νόμων ὄντων, οὓς δὴ πολιτικοὺς εἶναι φαμὲν, οὐδεὶς πώποτε οὔτ' εἶπέ τι προοίμιον, οὔτε ξυνθέτης γενόμενος ἐξήνεγκεν εἰς τὸ φῶς· ὡς οὐκ ὄντος φύσει. ἡμῖν δὲ ἡ νῦν διατριβὴ γεγονυῖα, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, σημαίνει ὡς ὄντος. οἵ τέ γε δὴ διπλοῖ ἔδοξαν

νῦν δή μοι λεχθέντες νόμοι, οὐκ εἶναι ἁπλῶς οὕτω πως διπλοῖ· ἀλλὰ δύο μέν τινε, νόμος τε καὶ προοίμιον τοῦ νόμου. ὃ δὴ τυραννικὸν ἐπίταγμα, ἀπεικασθὲν ἐῤῥήθη τοῖς ἐπιτάγμασι τοῖς τῶν ἰατρῶν, οὓς εἴπομεν ἀνελευθέρους, τοῦτ᾽ εἶναι νόμος ἄκρατος. τὸ δὲ πρὸ τούτου ῥηθὲν, πειστικὸν λεχθὲν ὑπὸ τοῦδε, ὄντως μὲν εἶναι πειστικὸν, προοιμίου μὴν τοῦ περὶ λόγους δύναμιν ἔχειν. ἵνα γὰρ εὐμενῶς καὶ διὰ τὴν εὐμένειαν εὐμαθέστερον τὴν ἐπίταξιν (ὃ δή ἐστιν ὁ νόμος) δέξηται ᾧ τὸν νόμον ὁ νομοθέτης λέγει, τούτου χάριν εἰρῆσθαι μοι κατεφάνη πᾶς ὁ λόγος οὗτος, ὃν πείθων εἶπεν ὁ λέγων. διὸ δὴ, κατά γε τὸν ἐμὸν λόγον, τοῦτ᾽ αὐτὸ, προοίμιον, ἀλλ᾽ οὐ λόγος ἂν ὀρθῶς προσαγορεύοιτο εἶναι τοῦ νόμου. ταῦτ᾽ οὖν εἰπὼν, τί τὸ μετὰ τοῦτο ἄν μοι βουληθείην εἰρῆσθαι; τόδε· ὡς τὸν νομοθέτην πρὸ πάντων τε ἀεὶ τῶν νόμων χρεὼν ἐστι μὴ ἀμοίρους αὐτοὺς προοιμίων ποιεῖν, καὶ καθ᾽ ἕκαστον ᾗ διοίσουσιν ἑαυτῶν, ὅσον νῦν δὴ τὼ λεχθέντε διηνεγκάτην. ΚΛ. Τό γ᾽ ἐμὸν οὐκ ἂν ἄλλως νομοθετεῖν διακελεύοιτο ἡμῖν τὸν τούτων ἐπιστήμονα. ΑΘ. Καλῶς μὲν τοίνυν, ὦ Κλεινία, δοκεῖς μοι τόγε τοσοῦτον λέγειν, ὅτι πᾶσί γε νόμοις ἐστὶ προοίμιον· καὶ ὅτι πάσης ἀρχόμενον νομοθεσίας, χρὴ προτιθέναι παντὸς τοῦ λόγου τὸ πεφυκὸς προοίμιον ἑκάστοις. οὐ γὰρ σμικρὸν τὸ μετὰ τοῦτο ἐστὶ ῥηθησόμενον· οὐδ᾽ ὀλίγον διαφέρον, ἢ σαφῶς ἢ μὴ σαφῶς αὐτὰ μνημονεύεσθαι. τὸ μέντοι μεγάλων πέρι λεγομένων νόμων καὶ σμικρῶν, εἰ ὁμοίως προοιμιάζεσθαι προστάττοιμεν, οὐκ ἂν ὀρθῶς λέγοι-

μεν. οὐδὲ γὰρ ᾄσματος οὐδὲ λόγου παντὸς δεῖ τὸ τοιοῦτον δρᾶν. καίτοι πέφυκέ γε εἶναι πᾶσιν, ἀλλ' οὐ χρηστέον ἅπασιν. αὐτῷ δὲ τῷ τε ῥήτορι καὶ τῷ μελῳδῷ καὶ τῷ νομοθέτῃ τὸ τοιοῦτον ἑκάστοτε. ἐπιτρεπτέον. ΚΛ. Ἀληθέστατα δοκεῖς μοι λέγειν. ἀλλὰ δὴ μηκέτ', ὦ ξένε, διατριβὴν πλείω τῆς μελλήσεως ποιώμεθα· ἐπὶ δὲ τὸν λόγον ἐπανέλθωμεν, καὶ ἀπ' ἐκείνων ἀρχώμεθα, εἴ σοι φίλον, ὧν οὐχ ὡς προοιμιαζόμενος εἶπες τότε. πάλιν οὖν (οἷον φασὶν οἱ παίζοντες) ἀμεινόνων ἐξ ἀρχῆς δευτέρων, ἐπαναπολήσωμεν, ὡς προοίμιον, ἀλλ' οὐ τὸν τυχόντα λόγον περαίνοντες, καθάπερ ἄρτι. λάβωμεν δ' αὐτῶν ἀρχὴν ὁμολογοῦντες προοιμιάζεσθαι. καὶ τὰ μὲν περὶ θεῶν τιμῆς, προγόνων τε θεραπείας, καὶ τὰ νῦν δὴ λεχθέντα, ἱκανά· τὰ δ' ἑξῆς πειρώμεθα λέγειν, μέχρι περ ἂν σοι πᾶν τὸ προοίμιον ἱκανῶς εἰρῆσθαι δοκῇ. μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη τοὺς νόμους αὐτοὺς διέξει λέγειν. ΑΘ. Οὐκοῦν περὶ θεῶν μὲν καὶ τῶν μετὰ θεοὺς, καὶ γονέων ζώντων τε πέρι καὶ τελευτησάντων, τότε ἱκανῶς προοιμιασάμεθα, ὡς νῦν λέγομεν· τὸ δ' ἀπολειπόμενον ἔτι τοῦ τοιούτου φαίνῃ μοὶ σὺ διακελεύεσθαι τανῦν οἷον πρὸς τὸ φῶς ἐπανάγειν. ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΑΘ. Ἀλλὰ μὴν μετά γε τὰ τοιαῦτα ὡς χρὴ περὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς καὶ τὰ σώματα καὶ τὰς οὐσίας σπουδῆς τε πέρι καὶ ἀνέσεως ἴσχειν, προσῆκόν τ' ἐστὶ καὶ κοινότατον ἀναπεμπαζομένους τόν τε λέγοντα καὶ τοὺς ἀκούοντας, παιδείας γίγνεσθαι κατὰ δύναμιν ἐπηβόλους. ταῦτ' οὖν ἡμῖν αὐτὰ μετ' ἐκεῖνα ὄντως ἐστὶ ῥητέα καὶ ἀκουστέα. ΚΛ. Ὀρθότατα λέγεις.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΝΟΜΩΝ
Η
ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ
ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

Ἀκούοι δὴ πᾶς, ὅσπερ νῦν δὴ τὰ περὶ θεῶν τε ἤκουε καὶ τῶν φίλων προπατόρων· πάντων γὰρ τῶν αὑτοῦ κτημάτων μετὰ θεοὺς ψυχὴ θειότατον, οἰκειότατον ὄν. τὰ δ' αὑτοῦ διττὰ ἐστι παντάπασι. τὰ μὲν οὖν κρείττω καὶ ἀμείνω, δεσπόζοντα· τὰ δ' ἥττω καὶ χείρω, δοῦλα. τῶν οὖν αὑτοῦ τὰ δεσπόζοντα ἀεὶ προτιμητέον τῶν δουλευόντων. οὕτω δὴ τὴν αὑτοῦ ψυχὴν μετὰ θεοὺς ὄντας δεσπότας καὶ τοὺς τούτοις ἑπομένους, τιμᾷν δεῖν λέγων δευτέραν, ὀρθῶς παρακελεύομαι. τιμᾷ δ', ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἡμῶν οὐδεὶς ὀρθῶς· δοκεῖ δέ. θεῖον γὰρ ἀγαθόν που τιμή· τῶν δὲ κακῶν οὐδὲν τίμιον. ὁ δ' ἡγούμενος ἤ τισι λόγοις ἢ δώροις αὐτὴν αὔξειν, μηδὲν βελτίω δὲ ἐκ χείρονος αὐτὴν ἀπεργαζόμενος, τιμᾷν μὲν δοκεῖ,

δρᾷ δὲ τοῦτο οὐδαμῶς. αὐτίκα παῖς εὐθὺς γενόμενος ἄνθρωπος πᾶς, ἡγεῖται πάντα ἱκανὸς εἶναι γιγνώσκειν, καὶ τιμᾷν οἴεται ἐπαινῶν τὴν αὑτοῦ ψυχὴν, καὶ προθυμούμενος ἐπιτρέπει πράττειν ὅ, τι ἂν ἐθέλῃ. τὸ δὲ νῦν λεγόμενον ἐστὶν, ὡς δρῶν ταῦτα, βλάπτει καὶ οὐ τιμᾷ. δεῖ δὲ, ὥς φαμὲν, μετά γε θεοὺς δευτέραν. οὐδέ γε ὅταν ἄνθρωπος τῶν αὑτοῦ ἑκάστοτε ἁμαρτημάτων μὴ ἑαυτὸν αἴτιον ἡγῆται, καὶ τῶν πλείστων κακῶν καὶ μεγίστων, ἀλλ' ἄλλους, ἑαυτὸν δὲ ἀεὶ ἀναίτιον ἐξαίρῃ, τιμᾷ τὴν αὑτοῦ ψυχὴν, ὡς δὴ δοκεῖ. ὁ δὲ πολλοῦ δεῖ δρᾷν τοῦτο. βλάπτει γάρ. οὐδ' ὁπόταν ἡδοναῖς παρὰ λόγον τὸν τοῦ νομοθέτου καὶ ἔπαινον χαρίζηται, τότε οὐδαμῶς τιμᾷ· ἀτιμάζει δὲ, κακῶν καὶ μεταμελείας ἐμπιπλὰς αὐτήν. οὐδέ γε ὁπόταν αὖ τἀναντία τοὺς ἐπαινουμένους πόνους, καὶ φόβους καὶ ἀλγηδόνας καὶ λύπας μὴ διαπονῇ καρτερῶν, ἀλλ' ὑπείκῃ, τότε οὐ τιμᾷ ὑπείκων. ἄτιμον γὰρ αὐτὴν ἀπεργάζεται, δρῶν τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα. οὐδ' ὁπόταν ἡγῆται τὸ ζῆν πάντως ἀγαθὸν εἶναι, τιμᾷ· ἀτιμάζει δ' αὐτὴν καὶ τότε. τὰ γὰρ ἐν ᾅδου πράγματα πάντα, κακὰ ἡγούμενος τῆς ψυχῆς εἶναι, ὑπείκει, καὶ οὐκ ἀντιτείνει, διδάσκων τε καὶ ἐλέγχων ὡς οὐκ οἶδεν οὐδ' εἰ τἀναντία πέφυκε μέγιστα εἶναι πάντων ἀγαθῶν ἡμῖν, τὰ περὶ τοὺς θεοὺς τοὺς ἐκεῖ. οὐδὲ μὴν πρὸ ἀρετῆς ὁπόταν αὖ προτιμᾷ τις κάλλος, τοῦτ' ἔστιν οὐχ ἕτερον ἢ ἡ τῆς ψυχῆς ὄντως καὶ πάντως ἀτιμία. ψυχῆς γὰρ σῶμα ἐντιμότερον οὗτος ὁ λόγος φησὶν εἶναι, ψευδόμενος. οὐδὲν γὰρ γηγενὲς ὀλυμπίων ἐν-

τιμότερον. ἀλλ᾿ ὁ περὶ ψυχῆς ἄλλως δοξάζων ἀγνοεῖ ὡς θαυμαστοῦ τούτου κτήματος ἀμελεῖ. οὐδέ γε ὁπόταν χρήματα τὶς ἐρᾷ κτᾶσθαι μὴ καλῶς, ἢ μὴ δυσχερῶς φέρῃ κτώμενος, δώροις ἄρα τιμᾷ τότε τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν. παντὸς μὲν οὖν λείπει. τὸ γὰρ αὐτῆς τίμιον ἅμα καὶ καλὸν ἀποδίδοται σμικροῦ χρυσίου. πᾶς γὰρ ὅ, τ᾿ ἐπὶ γῆς καὶ ὑπὸ γῆς χρυσὸς, ἀρετῆς οὐκ ἀντάξιος. οὐδὲ (εἰπεῖν ξυλλήβδην) ὅσαπερ νομοθέτης αἰσχρὰ εἶναι καὶ κακὰ διαριθμούμενος τάττῃ, καὶ τοὐναντίον ἀγαθὰ καὶ καλὰ, τῶν μὲν ἀπέχεσθαι μὴ ἐθέλῃ πάσῃ μηχανῇ, τὰ δὲ ἐπιτηδεύειν ξύμπασαν κατὰ δύναμιν, οὐκ οἶδεν ἐν τούτοις πᾶσι πᾶς ἄνθρωπος, ψυχὴν, θειότατον ὂν, ἀτιμότατα καὶ κακοσχημονέστατα διατιθείς. τὴν γὰρ λεγομένην δίκην τῆς κακουργίας τὴν μεγίστην οὐδεὶς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, λογίζεται. ἔστι δ᾿ ἡ μεγίστη, τὸ ὁμοιοῦσθαι τοῖς κακοῖς ἀνδράσιν· ὁμοιούμενον δὲ, τοὺς μὲν ἀγαθοὺς φεύγειν ἄνδρας καὶ λόγους, καὶ ἀποσχίζεσθαι, τοῖς δὲ προσκολλᾶσθαι διώκοντα κατὰ τὰς ξυνουσίας. προσπεφυκότα δὲ τοῖς τοιούτοις, ἀνάγκη ποιεῖν καὶ πάσχειν ἃ πεφύκασιν ἀλλήλους οἱ τοιοῦτοι ποιεῖν καὶ λέγειν. τοῦτο οὖν δὴ τὸ πάθος, δίκη μὲν οὐκ ἔστι (καλὸν γὰρ τόγε δίκαιον, καὶ ἡ δίκη) τιμωρία δὲ, ἀδικίας ἀκόλουθος πάθη· ἧς ὅ, τε τυχὼν καὶ μὴ τυγχάνων, ἄθλιος ὁ μὲν, οὐκ ἰατρευόμενος· ὁ δὲ, ἵνα ἕτεροι πολλοὶ σώζωνται, ἀπολλύμενος. τιμὴ δ᾿ ἐστὶν ἡμῖν, ὡς τὸ ὅλον εἰπεῖν, τοῖς μὲν ἀμείνοσιν ἕπεσθαι· τὰ δὲ χείρονα, γενέσθαι δὲ βελτίω δυνατὰ, τοῦτ᾿ αὐτὸ ὡς ἄριστα

ἀποτελεῖν. ψυχῆς οὖν ἀνθρώπῳ κτῆμα οὐκ ἔστιν εὐφυέστερον, εἰς τὸ φυγεῖν μὲν τὸ κακὸν, ἰχνεῦσαι δὲ καὶ ἑλεῖν τὸ πάντων ἄριστον· καὶ ἑλόντα αὖ, κοινῇ ξυνοικεῖν τὸν ἐπίλοιπον βίον. διὸ δεύτερον ἐτάχθη τιμῇ. τὸ δὲ τρίτον, πᾶς ἂν τοῦτό γε νοήσειε, τὴν τοῦ σώματος εἶναι κατὰ φύσιν τιμήν. τὰς δ' αὖ τιμὰς δεῖ σκοπεῖν· καὶ τούτων τίνες ἀληθεῖς, καὶ ὅσαι κίβδηλοι. τοῦτο δὲ, νομοθέτου. μηνύειν δή μοι φαίνεται τάσδε καὶ τοιάσδε τινὰς αὐτὰς εἶναι· τίμιον εἶναι σῶμα, οὐ τὸ καλὸν, οὐδὲ ἰσχυρὸν, οὐδὲ τάχος ἔχον, οὐδὲ μέγα, οὐδέ γε τὸ ὑγιεινὸν (καίτοι πολλοῖς ἂν τοῦτό γε δοκοῖ) καὶ μὴν οὐδὲ τὰ τούτων γ' ἐναντία· τὰ δ' ἐν τῷ μέσῳ, ἁπάσης ταύτης τῆς ἕξεως ἐφαπτόμενα, σωφρονέστατα ἅμα τε ἀσφαλέστατα εἶναι μακρῷ. τὰ μὲν γὰρ χαύνους τὰς ψυχὰς καὶ θρασείας ποιεῖ, τὰ δὲ, ταπεινάς τε καὶ ἀνελευθέρους. ὡς δ' αὔτως ἡ τῶν χρημάτων καὶ κτημάτων κτῆσις καὶ τιμήσεως κατὰ τὸν αὐτὸν ῥυθμὸν ἔχει. τὰ μὲν γὰρ ὑπέρογκα ἑκάστων τούτων ἔχθρας καὶ στάσεις ἀπεργάζεται ταῖς πόλεσι, καὶ ἰδίᾳ· τὰ δ' ἐλλείποντα, δουλείας ὡστοπολύ. μὴ δή τις φιλοχρημονείτω παίδων γ' ἕνεκα, ἵνα ὅτι πλουσιωτάτους καταλίπῃ. οὔτε γὰρ ἐκείνοις, οὔτ' αὖ τῇ πόλει ἄμεινον. ἡ γὰρ τῶν νέων ἀκολάκευτος οὐσία, τῶν δ' ἀναγκαίων μὴ ἐνδεὴς, αὕτη πασῶν μουσικωτάτη τε καὶ ἀρίστη. ξυμφωνοῦσα γὰρ ἡμῖν καὶ ξυναρμόττουσα εἰς ἅπαντα, ἄλυπον τὸν βίον ἀπεργάζεται. παισὶ δὲ αἰδῶ χρὴ πολλὴν, οὐ χρυσὸν, καταλείπειν. οἰόμεθα δ' ἐπιπλήττοντες τοῖς νέοις ἀναισχυντοῦσι,

τοῦτο καταλείψειν. τὸ δ' ἔστιν οὐκ ἐκ τοῦ νῦν παρακελεύσματος τοῖς νέοις γιγνόμενον, ὃ παρακελεύονται, λέγοντες ὡς δεῖ πάντα αἰσχύνεσθαι τὸν νέον. ὁ δὲ ἔμφρων νομοθέτης τοῖς πρεσβυτέροις ἂν μᾶλλον παρακελεύοιτο αἰσχύνεσθαι τοὺς νέους· καὶ πάντων μάλιστα εὐλαβεῖσθαι μή ποτέ τις αὐτὸν ἴδῃ τῶν νέων ἢ καὶ ἐπακούσῃ δρῶντα ἢ λέγοντά τι τῶν αἰσχρῶν. ὡς ὅπου ἀναισχυντοῦσι γέροντες, ἀνάγκη καὶ νέους ἐνταῦθα εἶναι ἀναιδεστάτους. παιδεία γὰρ νέων διαφέρουσα ἐστὶν ἅμα καὶ αὐτῶν, οὐ τὸ νουθετεῖν, ἀλλ' ἅπερ ἂν ἄλλον νουθετῶν εἴποι τὶς, φαίνεσθαι ταῦτα αὐτὸν δρῶντα διὰ βίου. ξυγγένειαν δὲ καὶ ὁμογνίων θεῶν κοινωνίαν ἅπασαν ταὐτοῦ φύσιν αἵματος ἔχουσαν τιμῶν τις καὶ σεβόμενος, εὔνους ἂν γενέσθαι οὓς θεοὺς εἰς παίδων αὐτοῦ σπορὰν ἴσχει κατὰ λόγον. καὶ μὴν τόγε φίλων καὶ ἑτέρων πρὸς τὰς ἐν βίῳ ὁμιλίας εὐμενὲς ἄν τις κτῷτο· μείζους μὲν καὶ σεμνοτέρας τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας εἰς αὐτὸν ἡγούμενος, ἢ 'κεῖνοι, ἐλάττους δ' αὖ τὰς αὐτοῦ διανοούμενος εἰς τοὺς φίλους χάριτας αὐτῶν τῶν φίλων τε καὶ ἑταίρων. εἰς μὴν πόλιν καὶ πολίτας μακρῷ ἄριστος, ὅστις πρὸ τοῦ 'Ολυμπιάσι καὶ ἁπάντων ἀγώνων πολεμικῶν τε καὶ εἰρηνικῶν, νικᾷν δέξαιτ' ἂν δόξῃ ὑπηρεσίας τῶν οἴκοι νόμων, ὡς ὑπηρετηκὼς πάντων κάλλιστα ἀνθρώπων αὐτοῖς ἐν τῷ βίῳ. πρὸς δ' αὖ τοὺς ξένους διανοητέον ὡς ἁγιώτατα ξυμβόλαια ὄντα. σχεδὸν γὰρ πάντ' ἐστὶ τὰ τῶν ξένων καὶ εἰς τοὺς ξένους ἁμαρτήματα παρὰ τῶν πολιτῶν εἰς θεὸν ἀνηρτημένα τιμωρὸν μᾶλλον. ἔρημος γὰρ ὢν ὁ

ξένος ἑταίρων τε καὶ ξυγγενῶν, ἐλεεινότερος ἀνθρώποις καὶ θεοῖς. ὁ δυνάμενος οὖν τιμωρεῖν μᾶλλον, βοηθεῖ προθυμότερον. δύναται δὲ διαφερόντως ὁ ξένιος ἑκάστων δαίμων καὶ θεὸς τῷ ξενίῳ συνεπόμενοι Διΐ. πολλῆς οὖν εὐλαβείας ᾧ καὶ σμικρὸν προμηθείας ἔνι, μηδὲν ἁμάρτημα περὶ ξένους ἁμαρτόντα ἐν τῷ βίῳ, πρὸς τὸ τέλος αὐτοῦ πορευθῆναι. ξενικῶν δ' αὖ καὶ ἐπιχωρίων ἁμαρτημάτων τὸ περὶ τοὺς ἱκέτας μέγιστον γίγνεται ἁμάρτημα ἑκάστοις. μεθ' οὗ γὰρ ἱκετεύσας μάρτυρος ὁ ἱκέτης θεοῦ, ἔτυχεν ὁμολογιῶν, φύλαξ διαφέρων οὗτος τοῦ παθόντος γίγνεται. ὥστ' οὐκ ἄν ποτε ἀτιμώρητος πάθοι ὁ τυχὼν ὧν ἔπαθε. τὰ μὲν οὖν περὶ γονέας τε καὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ, περὶ πόλιν τε καὶ φίλους καὶ ξυγγένειαν, ξενικά τε καὶ ἐπιχώρια διεληλύθαμεν σχεδὸν ὁμιλήματα. τὸ δὲ, ποῖός τις ὢν αὐτὸς ἂν κάλλιστα διάγοι τὸν βίον, ἑπόμενον τούτῳ διεξελθεῖν. ὅσ' ἂν οὖν μὴ νόμος ἀλλ' ἔπαινος παιδεύων καὶ ψόγος ἑκάστους, εὐνοϊκοὺς μᾶλλον καὶ εὐμενεῖς τοῖς τεθήσεσθαι μέλλουσι νόμοις ἀπεργάζεται· ταῦτ' ἐστὶ μετὰ τοῦτο ἡμῖν ῥητέα. ἀλήθεια δὴ, πάντων μὲν ἀγαθῶν θεοῖς ἡγεῖται, πάντων δὲ ἀνθρώποις. ἧς, ὁ γενήσεσθαι μέλλων μακάριός τε καὶ εὐδαίμων, ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς μέτοχος εἴη, ἵνα ὡς πλεῖστον χρόνον ἀληθὴς ὢν διαβιοῖ. πιστὸς γάρ· ὁ δὲ ἄπιστος, ᾧ φίλον ψεῦδος ἑκούσιον. ὅτῳ δὲ ἀκούσιον, ἄνους. ὧν οὐδέτερον ζηλωτόν. ἄφιλος γὰρ δὴ πᾶς ὅγε ἄπιστος καὶ ἀμαθής. χρόνου δὲ προϊόντος γνωσθεὶς, εἰς τὸ χαλεπὸν γῆρας ἐρημίαν αὐτῷ πᾶσαν κατεσκευ-

άσατο ἐπὶ τέλει τοῦ βίου· ὥστε ζώντων καὶ μὴ ἑταίρων καὶ παίδων, σχεδὸν ὁμοίως ὀρφανὸν αὐτῷ γενέσθαι τὸν βίον. τίμιος μὲν δὴ καὶ ὁ μηδὲν ἀδικῶν· ὁ δὲ μηδ' ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν, πλέον ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιος ἐκείνου. ὁ μὲν γὰρ, ἑνὸς, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιος ἑτέρων, μηνύων τὴν τῶν ἄλλων τοῖς ἄρχουσιν ἀδικίαν. ὁ δὲ, καὶ ξυγκολάζων εἰς δύναμιν τοῖς ἄρχουσιν, ὁ μέγας ἀνὴρ ἐν πόλει καὶ τέλειος οὗτος ἀναγορευέσθω, νικηφόρος ἀρετῇ. τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον ἔπαινον καὶ περὶ σωφροσύνης χρὴ λέγειν, καὶ περὶ φρονήσεως, καὶ ὅσα ἄλλα τὶς ἀγαθὰ κέκτηται, δυνατὰ μὴ μόνον αὐτὸν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις μεταδιδόναι. καὶ τὸν μὲν μεταδιδόντα, ὡς ἀκρότατον χρὴ τιμᾶν· τὸν δ' αὖ μὴ δυνάμενον, ἐθέλοντα δὲ, ἐᾶν δεύτερον. τὸν δὲ φθονοῦντα καὶ ἑκόντα μηδενὶ κοινωνὸν διὰ φιλίας γιγνόμενον ἀγαθῶν τινῶν, αὐτὸν μὲν ψέγειν· τὸ δὲ κτῆμα μηδὲν μᾶλλον διὰ τὸν κεκτημένον ἀτιμάζειν, ἀλλὰ κτᾶσθαι κατὰ δύναμιν. φιλονεικείτω δὲ ἡμῖν πᾶς πρὸς ἀρετὴν ἀφθόνως. ὁ μὲν γὰρ τοιοῦτος τὰς πόλεις αὔξει, ἁμιλλώμενος μὲν αὐτὸς, τοὺς ἄλλους δὲ οὐ κολούων διαβολαῖς. ὁ δὲ φθονερὸς τῇ τῶν ἄλλων διαβολῇ δεῖν οἰόμενος ὑπερέχειν, αὐτός τε ἧττον συντείνει πρὸς ἀρετὴν τὴν ἀληθῆ, τούς τε ἀνθαμιλλωμένους εἰς ἀθυμίαν καθίστησι, τῷ ἀδίκως ψέγεσθαι· καὶ διὰ ταῦτα ἀγύμναστον τὴν πόλιν ὅλην εἰς ἅμιλλαν ἀρετῆς ποιῶν, σμικροτέραν αὐτὴν πρὸς εὐδοξίαν τὸ ἑαυτοῦ μέρος ἀπεργάζεται. θυμοειδῆ μὲν δὴ χρὴ πάντα ἄνδρα εἶναι, πρᾶον δὲ ὡς ὅτι μάλιστα.

τὰ γὰρ τῶν ἄλλων χαλεπὰ καὶ δυσίατα ἢ καὶ τὸ παράπαν ἀνίατα ἀδικήματα οὐκ ἔστιν ἄλλως ἐκφυγεῖν, ἢ μαχόμενον καὶ ἀμυνόμενον νικῶντα, καὶ τῷ μηδὲν ἀνιέναι κολάζοντα. τοῦτο δὲ ἄνευ θυμοῦ γενναίου ψυχὴ πᾶσα ἀδύνατος δρᾷν. τὰ δ᾽ αὖ τῶν ὅσοι ἀδικοῦσι μὲν, ἰατὰ δὲ, γιγνώσκειν χρὴ, πρῶτον μὲν, ὅτι πᾶς ὁ ἄδικος, οὐχ ἑκὼν ἄδικος· τῶν γὰρ μεγίστων κακῶν οὐδεὶς οὐδαμοῦ οὐδὲν ἑκὼν κέκτητο ἄν ποτε. πολὺ δ᾽ ἥκιστα, ἐν τοῖς τῶν ἑαυτοῦ τιμιωτάτοις. ψυχὴ δ᾽, ὡς εἴπομεν, ἀληθείᾳ γ᾽ ἐστὶ πᾶσι τιμιώτατον. ἐν οὖν τῷ τιμιωτάτῳ τὸ μέγιστον κακὸν οὐδεὶς ἑκὼν μήποτε λάβῃ, καὶ ζῇ διὰ βίου κεκτημένος αὐτό. ἀλλὰ ἐλεεινὸς μὲν πάντως ὅγε ἄδικος, καὶ ὁ τὰ κακὰ ἔχων· ἐλεεῖν δὲ τὸν μὲν ἰάσιμα ἔχοντα ἐγχωρεῖ, καὶ ἀνείργοντα τὸν θυμὸν πραΰνειν, καὶ μὴ, ἀκροχολοῦντα, γυναικείως πικραινόμενον διατελεῖν· τῷ δ᾽ ἀκράτως καὶ ἀπαραμυθήτως πλημμελεῖ καὶ κακῷ ἐφιέναι δεῖ τὴν ὀργήν. διὸ δὴ θυμοειδῆ πρέπειν καὶ πρᾷον φαμὲν ἑκάστοτε εἶναι δεῖν τὸν ἀγαθόν. πάντων δὲ μέγιστον κακὸν ἀνθρώποις τοῖς πολλοῖς ἔμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἔστιν· οὗ πᾶς ἑαυτῷ συγγνώμην ἔχων, ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανᾶται. τοῦτο δ᾽ ἔστιν ὃ λέγουσιν ὡς φίλος αὐτῷ πᾶς ἄνθρωπος φύσει τέ ἐστι, καὶ ὀρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτον. τὸ δὲ ἀληθείᾳ γε πάντων ἁμαρτημάτων, διὰ τὴν σφόδρα ἑαυτοῦ φιλίαν, αἴτιον ἑκάστῳ γίγνεται ἑκάστοτε. τυφλοῦται γὰρ περὶ τὸ φιλούμενον ὁ φιλῶν. ὥστε τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ καλὰ κακῶς κρίνει, τὸ αὑτοῦ πρὸ τοῦ ἀληθοῦς ἀεὶ τιμᾷν δεῖν ἡγούμε-

νος. οὔτε γὰρ ἑαυτὸν οὔτε τὰ ἑαυτοῦ χρὴ τόν γε μέγαν ἄνδρα ἐσόμενον στέργειν, ἀλλὰ τὰ δίκαια, ἐάντε παρ' αὐτῷ, ἐάν τε παρ' ἄλλῳ μᾶλλον πραττόμενα τυγχάνῃ. ἐκ ταὐτοῦ δὲ ἁμαρτήματος τούτου καὶ τὸ τὴν ἀμαθίαν τὴν παρ' αὐτῷ δοκεῖν σοφίαν εἶναι, γέγονε πᾶσιν. ὅθεν οὐκ εἰδότες (ὡς ἔπος εἰπεῖν) οὐδέν, οἰόμεθα τὰ πάντα εἰδέναι· οὐκ ἐπιτρέποντες δὲ ἄλλοις ἃ μὴ ἐπιστάμεθα πράττειν, ἀναγκαζόμεθα ἁμαρτάνειν αὐτοὶ πράττοντες. διὸ πάντα ἄνθρωπον χρὴ φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὑτόν· τὸν δ' ἑαυτοῦ βελτίω διώκειν δεῖ, μηδεμίαν αἰσχύνην ἐπὶ τῷ τοιούτῳ πρόσθεν ποιούμενον. ἃ δὲ σμικρότερα μὲν τούτων καὶ λεγόμενα πολλάκις ἐστί, χρήσιμα δὲ τούτων οὐχ ἧττον, χρὴ λέγειν, ἑαυτὸν ἀναμιμνήσκοντα. ὥσπερ γάρ τινος ἀποῤῥέοντος, ἀεὶ δεῖ τοὐναντίον ἐπιῤῥεῖν. ἀνάμνησις δ' ἐστὶν ἐπιῤῥοὴ φρονήσεως ἀπολιπούσης. διὸ δὴ γελώτων τε εἴργεσθαι χρὴ τῶν ἐξαισίων καὶ δακρύων· παραγγέλλειν δὲ παντὶ πάντ' ἄνδρα, καὶ ὅλην περιχάρειαν πᾶσαν ἀποκρυπτόμενον καὶ περιωδυνίαν, εὐσχημονεῖν πειρᾶσθαι, κατά τε εὐπραγίας ἱσταμένου τοῦ δαίμονος ἑκάστου καὶ κατὰ τύχας· οἷον πρὸς ὑψηλὰ καὶ ἀνάντη δαιμόνων ἀνθισταμένων τισὶ πράξεσιν. ἐλπίζειν δ' ἀεὶ τοῖς γε ἀγαθοῖς τὸν θεὸν ἃ δωρεῖται· πόνων μὲν ἐπιπιπτόντων, ἀντὶ μειζόνων ἐλάττους ποιήσειν, τῶν τ' αὖ νῦν παρόντων ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταβολάς· περὶ δὲ τὰ ἀγαθά, τὰ ἐναντία τούτων, ἀεὶ πάντ' αὐτοῖς παραγενήσεσθαι μετ' ἀγαθῆς τύχης. ταύταις δὴ ταῖς ἐλπίσιν ἕκαστον χρὴ ζῆν, καὶ ταῖς ὑπομνήσεσι πάντων τῶν τοιούτων· μηδὲν φειδόμενον, ἀλλ' ἀεὶ κατὰ

τε παιδιάς καὶ σπουδάς ἀναμιμνήσκοντα ἕτερόν τε καὶ ἑαυτὸν σαφῶς. νῦν οὖν δὴ περὶ μὲν ἐπιτηδευμάτων οἷα χρὴ ἐπιτηδεύειν, καὶ περὶ αὐτοῦ ἑκάστου, ποῖόν τινα χρεὼν εἶναι, λέλεκται σχεδὸν ὅσα θεῖά ἐστι. τὰ δ' ἀνθρώπινα νῦν ἡμῖν οὐκ εἴρηται. δεῖ δέ· ἀνθρώποις γὰρ διαλεγόμεθα, ἀλλ' οὐ θεοῖς. ἔστι δὴ φύσει ἀνθρώπειον μάλιστα, ἡδοναὶ καὶ λῦπαι καὶ ἐπιθυμίαι. ἐξ ὧν ἀνάγκη τὸ θνητὸν πᾶν ζῶον ἀτεχνῶς οἷον ἐξηρτῆσθαί τε καὶ ἐκκρεμάμενον εἶναι σπουδαῖς ταῖς μεγίσταις. δεῖ δὴ τὸν κάλλιστον βίον ἐπαινεῖν, μὴ μόνον ὅτι τῷ σχήματι κρατεῖ πρὸς εὐδοξίαν, ἀλλὰ καὶ ὡς, ἄν τις ἐθέλῃ γεύεσθαι, καὶ μὴ νέος ὢν φυγὰς ἀπ' αὐτοῦ γένηται, κρατεῖ καὶ τούτῳ ὃ πάντες ζητοῦμεν, τῷ χαίρειν πλείω, ἐλάττω δὲ λυπεῖσθαι παρὰ τὸν βίον ἅπαντα. ὡς δὲ ἔσται τοῦτο σαφὲς, ἂν γεύηταί τις ὀρθῶς, ἑτοίμως καὶ σφόδρα φανήσεται. ἡ δὲ ὀρθότης τὶς, τοῦτο ἤδη παρὰ τοῦ λόγου χρὴ λαμβάνοντα σκοπεῖν εἴτε οὕτως ἡμῖν κατὰ φύσιν πέφυκεν, εἴτε ἄλλως παρὰ φύσιν. βίον δὲ χρὴ παρὰ βίον ἡδίω καὶ λυπηρότερον ὧδε σκοπεῖν. ἡδονὴν βουλόμεθα εἶναι ἡμῖν, λύπην δε οὔθ' αἱρούμεθα, οὔτε βουλόμεθα. τὰ δὲ μηδέτερον ἀντὶ μὲν ἡδονῆς οὐ βουλόμεθα, λύπης δὲ ἀλλάττεσθαι βουλόμεθα. λύπην δὲ ἐλάττω μετὰ μείζονος ἡδονῆς βουλόμεθα, ἡδονὴν δὲ ἐλάττω μετὰ μείζονος λύπης οὐ βουλόμεθα. ἴσα δ' ἀντὶ ἴσων ἑκάτερα τούτων, οὐχ ὡς βουλόμεθα, ἔχοιμεν ἂν διασαφεῖν. ταῦτα δὲ πάντα ἐστὶ, πλήθει καὶ μεγέθει, καὶ σφοδρότησιν, ἰσότησί τε, καὶ ὅσα ἐναντία ἐστὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις, πρὸς βούλησιν διαφέροντά τε

καὶ μηδὲν διαφέροντα πρὸς αἵρεσιν ἑκάστων. οὕτω δὴ τούτων ἐξ ἀνάγκης διακεκοσμημένων, ἐν ᾧ μὲν βίῳ ἔνεστι πολλὰ ἑκάτερα, καὶ μεγάλα καὶ σφοδρά, ὑπερβάλλει δὲ τὰ τῶν ἡδονῶν, βουλόμεθα· ἐν ᾧ δὲ τὰ ἐναντία, οὐ βουλόμεθα. καὶ αὖ ἐν ᾧ ὀλίγα ἑκάτερα, καὶ σμικρά, καὶ ἠρεμαῖα, ὑπερβάλλει δὲ τὰ λυπηρά, οὐ βουλόμεθα· ἐν ᾧ δὲ τἀναντία, βουλόμεθα. ἐν ᾧ δ' αὖ βίῳ ἰσοῤῥοπεῖ, καθάπερ ἐν τοῖς πρόσθεν, δεῖ διανοεῖσθαι τὸν ἰσόῤῥοπον βίον· ὡς τῶν μὲν ὑπερβαλλόντων τῷ φίλῳ ἡμῖν, βουλόμεθα, τῶν δ' αὖ τοῖς ἐχθροῖς, οὐ βουλόμεθα. πάντας δὴ δεῖ διανοεῖσθαι τοὺς βίους ἡμῶν ὡς ἐν τούτοις ἐνδεδεμένοι πεφύκασι· καὶ δεῖ διανοεῖσθαι ποίους φύσει βουλόμεθα. εἰ δέ τι παρὰ ταῦτα ἄρα φαμὲν βούλεσθαι, διά τινα ἄγνοιαν καὶ ἀπειρίαν τῶν ὄντων βίων αὐτὰ λέγομεν. τίνες δὴ καὶ πόσοι εἰσὶ βίοι, ὧν πέρι δεῖ προελόμενον, τὸ βουλητόν τε καὶ ἑκούσιον, ἀβούλητόν τε καὶ ἀκούσιον ἰδόντα, εἰς νόμον ἑαυτῷ ταξάμενον, τὸ φίλον ἅμα καὶ ἡδὺ καὶ ἄριστόν τε καὶ κάλλιστον ἑλόμενον, ζῆν ὡς οἷόν τ' ἐστὶν ἄνθρωπον μακαριώτατα; λέγωμεν δὴ σώφρονα βίον ἕνα εἶναι, καὶ φρόνιμον ἕνα, καὶ ἕνα τὸν ἀνδρεῖον· καὶ τὸν ὑγιεινὸν βίον ἕνα ταξώμεθα· καὶ τούτοις οὖσι τέτταρσιν ἐναντίους ἄλλους τέτταρας, ἄφρονα, δειλόν, ἀκόλαστον, νοσώδη. σώφρονα μὲν οὖν βίον ὁ γινώσκων θήσει πρᾶον ἐπὶ πάντα· καὶ ἠρεμαίας μὲν λύπας, ἠρεμαίας δὲ ἡδονάς, μαλακὰς δὲ ἐπιθυμίας, καὶ ἔρωτας οὐκ ἐμμανεῖς παρεχόμενον. ἀκόλαστον δέ, ὀξὺν ἐπὶ πάντα· καὶ σφοδρὰς μὲν λύπας,

σφοδρὰς δὲ ἡδονὰς, συντόνους δὲ καὶ οἰστρώδεις ἐπιθυμίας τε καὶ ἔρωτας ὡς οἷόν τ' ἐμμανεστάτους παρεχόμενον· ὑπερβαλλούσας δὲ ἐν μὲν τῷ σώφρονι βίῳ τὰς ἡδονὰς τῶν ἀχθηδόνων, ἐν δὲ τῷ ἀκολάστῳ, τὰς λύπας, τῶν ἡδονῶν, μεγέθει καὶ πλήθει καὶ πυκνότησιν. ὅθεν ὁ μὲν, ἥδιων ἡμῖν τῶν βίων, ὁ δὲ, λυπηρότερος ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει κατὰ φύσιν γίγνεσθαι· καὶ τόν γε βουλόμενον ἡδέως ζῆν, οὐκέτι παρείκει ἑκόντα γε ἀκολάστως ζῆν. ἀλλ' ἤδη δῆλον ὡς, εἰ τὸ νῦν λεγόμενον ὀρθὸν, πᾶς ἐξ ἀνάγκης ἄκων ἐστὶν ἀκόλαστος. ἢ γὰρ δι' ἀμαθίαν, ἢ δι' ἀκράτειαν, ἢ δι' ἀμφότερα, τοῦ σωφρονεῖν ἐνδεὴς ὢν ζῇ ὁ πᾶς ἀνθρώπινος ὄχλος. ταῦτα δὲ περὶ νοσώδους τε καὶ ὑγιεινοῦ βίου διανοητέον, ὡς ἔχουσι μὲν ἡδονὰς καὶ λύπας· ὑπερβάλλουσι δὲ ἡδοναὶ μὲν λύπας, ἐν ὑγείᾳ, λύπαι δὲ ἡδονὰς ἐν νόσοις. ἡμῖν δὲ ἡ βούλησις τῆς αἱρέσεως τῶν βίων, οὐχ ἵνα τὸ λυπηρὸν ὑπερβάλῃ· ὅπου δ' ὑπερβάλλεται, τοῦτον τὸν βίον ἡδίω κεκρίκαμεν. ὁ δὴ σώφρων τοῦ ἀκολάστου, καὶ ὁ φρόνιμος τοῦ ἄφρονος (φαῖμεν ἄν) καὶ ὁ τῆς ἀνδρείας τοῦ τῆς δειλίας, ἐλάττονα καὶ σμικρότερα καὶ μανώτερα ἔχων ἀμφότερα, τῇ τῶν ἡδονῶν ἑκάτερος ἑκάτερον ὑπερβάλλων, τῇ τῆς λύπης ἐκείνων ὑπερβαλλόντων αὐτοὺς, ὁ μὲν ἀνδρεῖος, τὸν δειλὸν, ὁ δὲ φρόνιμος, τὸν ἄφρονα, νικῶσιν. ὥστε ἡδίους εἶναι τοὺς βίους τῶν βίων, σώφρονα καὶ ἀνδρεῖον, καὶ φρόνιμον καὶ ὑγιεινὸν, δειλοῦ καὶ ἄφρονος, καὶ ἀκολάστου καὶ νοσώδους· καὶ ξυλλήβδην, τὸν ἀρετῆς ἐχόμενον κατὰ σῶμα ἢ καὶ κατὰ ψυχὴν, τοῦ τῆς

μοχθηρίας ἐχομένου βίου ἡδίω τε εἶναι, καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπερέχειν ἐκ περιττοῦ, κάλλει καὶ ὀρθότητι, καὶ ἀρετῇ καὶ εὐδοξίᾳ. ὥστε τὸν ἔχοντα αὐτὸν, ζῇν εὐδαιμονέστερον ἀπεργάζεσθαι τοῦ ἐναντίου, τῷ παντὶ καὶ ὅλῳ. καὶ τὸ μὲν προοίμιον τῶν νόμων ἐνταῦθα λεχθὲν τῶν λόγων, τέλος ἐχέτω. Μετὰ δὲ τὸ προοίμιον, ἀναγκαῖόν που νόμον ἕπεσθαι· μᾶλλον δὲ, τόγε ἀληθὲς, νόμους πολιτείας ὑπογράφειν. καθάπερ οὖν δή τινα ξυμφυὴν, ἢ καὶ πλέγμα ἀλλ' ὁτιοῦν, οὐκ ἐκ τῶν αὐτῶν οἷόντ' ἐστὶ τήν τε ξυνυφὴν καὶ τὸν στήμονα ἀπεργάζεσθαι, διαφέρειν δ' ἀναγκαῖον τὸ τῶν στημόνων πρὸς ἀρετὴν γένος, ἰσχυρόν τε γὰρ καὶ τινα βεβαιότητα ἐν τοῖς τρόποις εἰληφὸς, τὸ δὲ, μαλακώτερον, καὶ ἐπιεικείᾳ τινὶ δικαίᾳ χρώμενον. ὅθεν δὴ τοὺς τὰς μεγάλας ἀρχὰς ἐν ταῖς πόλεσιν ἄρξοντας δεῖ διακρίνεσθαι τινὰ τρόπον ταύτῃ, καὶ τοὺς σμικρᾷ παιδείᾳ βασανισθέντας ἑκάστοτε κατὰ λόγον. ἐστὸν γὰρ δὴ δύο πολιτείας εἴδη· τὸ μὲν, ἀρχῶν κατάστασις ἑκάστοις· τὸ δὲ, νόμοι ταῖς ἀρχαῖς ἀποδοθέντες. τὸ δὲ πρὸ τούτων ἁπάντων δεῖ διανοεῖσθαι τὰ τοιάδε· πᾶσαν ἀγέλην ποιμὴν καὶ βουκόλος, τροφεύς τε ἵππων, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, παραλαβὼν, οὐκ ἄλλως μή ποτε ἐπιχειρήσει θεραπεύειν, ἢ πρῶτον μὲν τὸν ἑκάστῃ προσήκοντα καθαρμὸν καθάρῃ τῇ ξυναικήσει· διαλέξας δὲ τά τε ὑγιῆ καὶ τὰ μὴ, καὶ τὰ γενναῖα καὶ ἀγεννῆ, τὰ μὲν ἀποπέμψει πρὸς ἄλλας τινὰς ἀγέλας, τὰ δὲ θεραπεύσει· διανοούμενος ὡς μάταιος ἂν ὁ πόνος εἴη καὶ ἀνήνυτος περί τε σῶμα καὶ ψυχὰς, ἃς φύσις καὶ

πονηρὰ τροφὴ διεφθαρκυῖα, προσαπόλλυσι τὸ τῶν ὑγιῶν καὶ ἀκηράτων ἠθῶν τε καὶ σωμάτων γένος ἐν ἑκάστοις τῶν κτημάτων, ἄν τις τὰ ὑπάρχοντα μὴ διακαθαίρηται. τὰ μὲν δὴ τῶν ἄλλων ζώων, ἐλάσσων τε σπουδὴ, καὶ παραδείγματος ἕνεκα μόνον ἄξια παραθέσθαι τῷ λόγῳ· τὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων, σπουδῆς τῆς μεγίστης τῷ τε νομοθέτῃ διερευνᾶσθαι καὶ φράζειν τὸ προσῆκον ἑκάστοις, καθαρμοῦ τε πέρι καὶ ξυμπασῶν τῶν ἄλλων πράξεων. αὐτίκα γὰρ τὸ περὶ καθαρμοὺς πόλεως ὧδ' ἔχον ἂν εἴη· πολλῶν οὐσῶν τῶν διακαθάρσεων, αἱ μὲν, ῥᾴους εἰσὶν, αἱ δὲ, χαλεπώτεραι· καὶ τὰς μὲν τύραννος μὲν ὢν καὶ νομοθέτης ὁ αὐτὸς, ὅσαι χαλεπαί τ' εἰσὶ καὶ ἄρισται, δύναιτ' ἂν καθῆραι· νομοθέτης δὲ ἄνευ τυραννίδος καθιστὰς πολιτείαν καινὴν καὶ νόμους, εἰ καὶ τὸν πραότατον τῶν καθαρμῶν καθήρειεν, ἀγαπητῶς ἂν καὶ τὸ τοιοῦτον δράσειεν. ἔστι δ' ὁ μὲν ἄριστος, ἀλγεινός. καθάπερ ὅσα τῶν φαρμάκων τοιουτότροπα, ὁ τῇ δίκῃ μετὰ τιμωρίας εἰς τὸ κολάζειν ἄγων, θάνατον ἢ φυγὴν τῇ τιμωρίᾳ τὸ τέλος ἐπιτιθείς. τοὺς γὰρ μέγιστα ἐξημαρτηκότας, ἀνιάτους δὲ ὄντας, μεγίστην δὲ οὖσαν βλάβην πόλεως, ἀπαλλάττειν εἴωθεν. ὁ δὲ πρᾳότερος ἐστὶ τῶν καθαρμῶν ὁ τοιόσδε ἡμῖν· ὅσοι διὰ τὴν τῆς τροφῆς ἀπορίαν τοῖς ἡγεμόσιν ἐπὶ τὰ τῶν ἐχόντων μὴ ἔχοντες ἑτοίμους αὐτοὺς ἐνδείκνυνται παρεσκευακότες ἕπεσθαι, τούτοις, ὡς νοσήματι πόλεως ἐμπεφυκότι, δι' εὐφημίαν ἀπαλλαγῆς ὄνομα ἀποικίαν τιθέμενος, εὐμενῶς ὅτι μάλιστα ἐξεπέμψατο. παντὶ μὲν οὖν νομοθετοῦντι, τοῦτο ἁμωσγέπως κατ'

ἀρχὰς δραστέον. ἡμῖν μὴν ἔτι τούτων ἀτοπώτερα τὰ περὶ ταῦτ᾽ ἐστὶ συμβεβηκότα νῦν. οὔτε γὰρ ἀποικίαν, οὔτ᾽ ἐκλογήν τινα καθάρσεως δεῖ μηχανᾶσθαι πρὸς τὸ παρόν· οἷον δὲ τινῶν ξυῤῥεόντων ἐκ πολλῶν, τὰ μὲν, πηγῶν, τὰ δὲ, χειμάῤῥων, εἰς μίαν λίμνην, ἀναγκαῖον προσέχοντας τὸν νοῦν φυλάττειν ὅπως ὅτι καθαρώτατον ἔσται τὸ συῤῥέον ὕδωρ· καὶ τὰ μὲν ἐξαντλοῦντας, τὰ δ᾽ ἀποχετεύοντας καὶ παρατρέποντας. πόνος δ᾽, ὡς ἔοικε, καὶ κίνδυνος ἐστὶν ἐν πάσῃ κατασκευῇ πολιτικῇ. ἀλλ᾽ ἐπείπερ λόγῳ γ᾽ ἐστὶ τὰ νῦν, ἀλλ᾽ οὐκ ἔργῳ πραττόμενα, πεπεράνθω τε ἡμῖν ἡ ξυλλογὴ, καὶ κατὰ νοῦν ἡ καθαρότης αὐτῆς ἔστω ξυμβεβηκυῖα. τοὺς γὰρ κακοὺς τῶν ἐπιχειρούντων εἰς τὴν νῦν πόλιν ὡς πολιτευσομένους ξυνιέναι, πειθοῖ πάσῃ καὶ ἱκανῷ χρόνῳ διαβασανίσαντες, διακωλύσωμεν ἀφικνεῖσθαι· τοὺς δ᾽ ἀγαθοὺς, εἰς δύναμιν εὐμενεῖς ἵλεῴ τε προσαγώμεθα. τόδε δὲ μὴ λανθανέτω γιγνόμενον ἡμᾶς εὐτύχημα, ὅτι καθάπερ εἴπομεν τὴν τῶν Ἡρακλειδῶν ἀποικίαν εὐτυχεῖν, ὡς γῆς καὶ χρεῶν ἀποκοπῆς καὶ νομῆς πέρι δεινὴν καὶ ἐπικίνδυνον ἔριν ἐξέφυγε. ἣν νομοθετεῖσθαι ἀναγκασθείσῃ πόλει τῶν ἀρχαίων οὔτε ἐᾷν οἷόν τε ἀκίνητον οὐδὲν, οὔτ᾽ αὖ κινεῖν δυνατόν ἐστι τινὰ τρόπον. εὐχὴ δὲ μόνον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, λείπεται, καὶ σμικρὰ μετάβασις εὐλαβὴς, ἐν πολλῷ χρόνῳ σμικρὸν μεταβιβάζουσιν. ἡ δὲ τῶν κινούντων ἀεὶ, κεκτημένων μὲν αὐτῶν γῆν ἄφθονον ὑπάρχει, κεκτημένων δὲ καὶ ὀφειλέτας αὐτοῖς πολλούς· ἐθελόντων δὲ τούτων πῃ τοῖς ἀπορουμένοις δι᾽ ἐπιείκειαν κοινωνεῖν, τὰ μὲν

ἀφιέντας, τὰ δὲ νεμομένους, ἀμηγέπη τῆς μετριότητος ἐχομένους· καὶ πενίαν ἡγουμένους εἶναι μὴ τὸ τὴν οὐσίαν ἐλάττω ποιεῖν, ἀλλὰ τὸ τὴν ἀπληστίαν πλείω. σωτηρίας τε γὰρ ἀρχὴ μεγίστη πόλεως αὕτη γίγνεται· καὶ ἐπὶ ταύτης, οἷον κρηπῖδος μονίμου, ἐποικοδομεῖν δυνατὸν ὅντινα ἂν ὕστερον ἐποικοδομῇ τις κόσμον πολιτικὸν, προσήκοντα τῇ τοιαύτῃ καταστάσει. ταύτης δὲ σαθρᾶς οὔσης τῆς μεταβάσεως, οὐκ εὔπορος ἡ μετὰ ταῦτα πολιτικὴ πρᾶξις οὐδεμία γίγνοιτ᾽ ἂν πόλει· ἣν ἡμεῖς μὲν, ὥς φαμεν, ἐκφεύγομεν· ὅμως δὲ, εἰρῆσθαί γε ὀρθότερον, εἰ καὶ μὴ ἐκφεύγομεν ὅπῃ ποτ᾽ ἂν ἐποιούμεθα αὐτῆς τὴν φυγήν. εἰρήσθω δὲ νῦν ὅτι διὰ τοῦ μὴ φιλοχρηματεῖν μετὰ δίκης· ἄλλη δ᾽ οὐκ ἔστιν οὔτ᾽ εὐρεῖα οὔτε στενὴ τῆς τοιαύτης μηχανῆς διαφυγή. καὶ τοῦτο μὲν, οἷον ἕρμα πόλεως ἡμῖν κείσθω τανῦν. ἀνεγκλήτους γὰρ δεῖ τὰς οὐσίας πρὸς ἀλλήλους κατασκευάζεσθαι ἀμωσγέπως, ἢ μὴ προϊέναι πρότερον εἰς τοὔμπροσθεν ἑκόντα εἶναι τῆς ἄλλης κατασκευῆς, οἷς ᾖ παλαιὰ ἐγκλήματα πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὅσοις νοῦ καὶ σμικρὸν μετῇ. οἷς δὲ, ὡς ἡμῖν, νῦν θεὸς ἔδωκε καινήν τε πόλιν οἰκίζειν, καὶ μή τινας ἔχθρας εἶναί πω πρὸς ἀλλήλους, τούτους ἔχθρας αὐτοῖς αἰτίους γενέσθαι διὰ τὴν διανομὴν τῆς γῆς τε καὶ οἰκήσεων, οὐκ ἀνθρώπινος ἂν εἴη μετὰ κάκης πάσης ἀμαθία. τίς οὖν δὴ τρόπος ἂν εἴη τῆς ὀρθῆς διανομῆς; πρῶτον μὲν, τὸν αὐτὸν ὄγκον τοῦ ἀριθμοῦ δεῖ τάξασθαι, πόσον εἶναι χρεών· μετὰ δὲ τοῦτο, τὴν διανομὴν τῶν πολιτῶν, καθ᾽ ὁπόσα μέρη πλήθει καὶ

πηλίκα διαιρετέον αὐτοῖς, ἀνομολογητέον· ἐπὶ δὲ ταῦτα, τήν τε γῆν καὶ τὰς οἰκήσεις ὅτι μάλιστα ἴσας ἐπινεμητέον. ὄγκος δὴ πλήθους ἱκανὸς οὐκ ἄλλως ὀρθῶς γίγνοιτ᾽ ἂν λεχθεὶς, ἢ πρὸς τὴν γῆν καὶ τὰς τῶν πλησιοχώρων πόλεις. γῆς μὲν, ὁπόση πόσους σώφρονας ὄντας ἱκανὴ τρέφειν· πλείονος δ᾽ οὐδὲν προσδεῖ. πλήθους δὲ, ὁπόσοι τοὺς προσχώρους ἀδικοῦντάς τε αὐτοὺς ἀμύνασθαί δυνατοὶ, καὶ γείτοσιν ἑαυτῶν ἀδικουμένοις βοηθῆσαι μὴ παντάπασιν ἀπόρως δύναιντ᾽ ἄν. ταῦτα δ᾽ ἰδόντες, τὴν χώραν καὶ τοὺς γείτονας ὁριούμεθα ἔργῳ καὶ λόγοις. νῦν δὲ, σχήματος ἕνεκα καὶ ὑπογραφῆς, ἵνα περαίνηται πρὸς τὴν νομοθεσίαν ὁ λόγος ἴτω. πεντάκις μὲν χίλιοι ἔστωσαν καὶ τετταράκοντα, ἀριθμοῦ τινος ἕνεκα προσήκοντος, γεωμόροι τε καὶ ἀμυνοῦντες τῇ νομῇ. γῆ δὲ καὶ οἰκήσεις ὡσαύτως τὰ αὐτὰ μέρη διανεμηθέντων, γενόμενα ἀνὴρ καὶ κλῆρος ξὺν νομῇ. δύο μὲν δὴ μέρη τοῦ παντὸς ἀριθμοῦ τὸ πρῶτον νεμηθήτω· μετὰ δὲ ταῦτα, τρία τὸν αὐτόν. πέφυκε γὰρ καὶ τέτταρα καὶ πέντε, καὶ μέχρι τῶν δέκα ἐφεξῆς. δεῖ δὴ περὶ ἀριθμοῦ τόγε τοσοῦτον πάντα ἄνδρα νομοθετοῦντα νενοηκέναι τὸν ἀριθμὸν, καὶ τίς ἀριθμὸς καὶ ποῖος πάσαις πόλεσι χρησιμώτατος ἂν εἴη. λέγωμεν δὴ τὸν πλείστας καὶ ἐφεξῆς μάλιστα διανομὰς ἐν αὑτῷ κεκτημένον. ὁ μὲν δὴ πᾶς εἰς πάντα πάσας τομὰς εἴληχεν· ὁ δὲ τῶν τετταράκοντα καὶ πεντακισχιλίων, εἴς τε πόλεμον καὶ ὅσα κατ᾽ εἰρήνην πρὸς ἅπαντα τὰ ξυμβόλαια καὶ κοινωνήματα, εἰσφορῶν τε πέρι καὶ διανομῶν, οὐ πλείους μιᾶς δεουσῶν

ἑξήκοντα δύναιτ᾽ ἂν τέμνεσθαι τομῶν, ξυνεχεῖς δὲ ἀπὸ μιᾶς μέχρι τῶν δέκα. ταῦτα μὲν οὖν δὴ καὶ κατὰ σχολὴν δεῖ βεβαίως λαβεῖν, οἷς ἂν ὁ νόμος προστάττῃ λαμβάνειν. ἔχει γὰρ οὖν οὐκ ἄλλως ἢ ταύτῃ. δεῖ δὲ αὐτὰ ῥηθῆναι τῶνδ᾽ ἕνεκα κατοικίζοντι πόλιν. οὔτ᾽ ἂν καινὴν ἐξ ἀρχῆς τις ποιῇ, οὔτ᾽ ἂν παλαιὰν διεφθαρμένην ἐπισευάζηται, περὶ θεῶν τε καὶ ἱερῶν ἅττα τε ἐν τῇ πόλει ἑκάστοις ἱδρῦσθαι δεῖ, καὶ ὧν τινων ἐπονομάζεσθαι θεῶν ἢ δαιμόνων, οὐδεὶς ἐπιχειρήσει κινεῖν νοῦν ἔχων, ὅσα ἐκ Δελφῶν, ἢ Δωδώνης, ἢ παρ᾽ Ἄμμωνος, ἤ τινες ἔπεισαν παλαιοὶ λόγοι, ὅπηδὴ τινὰς πείσαντες, φασμάτων γενομένων, ἢ ἐπιπνοίας λεχθείσης θεῶν· πείσαντες δὲ, θυσίας τελεταῖς συμμίκτους κατεστήσαντο, εἴτε αὐτόθεν ἐπιχωρίους, εἴτ᾽ οὖν Τυῤῥηνικὰς, εἴτε Κυπρίας, εἴτ᾽ ἄλλοθεν ὁθενοῦν· καθιέρωσαν δὲ τοῖς τοιούτοις λόγοις φήμας τε καὶ ἀγάλματα καὶ βωμοὺς, καὶ ναοὺς, τεμένη τε τούτων ἑκάστοις ἐτεμένισαν· τούτων νομοθέτῃ τὸ σμικρότατον ἁπάντων οὐδὲν κινητέον, τοῖς δὲ μέρεσιν ἑκάστοις θεὸν ἢ δαίμονα ἢ καί τινα ἥρωα ἀποδοτέον. ἐν δὲ τῇ τῆς γῆς διανομῇ πρώτοις ἐξαίρετα τεμένη τε καὶ πάντα τὰ προήκοντα ἀποδοτέον· ὅπως ἂν ξύλλογοι ἑκάστων τῶν μερῶν κατὰ χρόνους γιγνόμενοι τοὺς προσταχθέντας, εἴς τε τὰς χρείας ἑκάστας εὐμάρειαν παρασκευάζωσι, καὶ φιλοφρονῶνταί τε ἀλλήλους μετὰ θυσιῶν, καὶ οἰκειῶνται καὶ γνωρίζωσιν. οὗ μεῖζον οὐδὲν πόλει ἀγαθὸν, ἢ γνωρίμους αὐτοὺς αὐτοῖς εἶναι. ὅπου γὰρ μὴ φῶς ἀλλήλοις ἐστὶν ἀλ-

λήλων ἐν τοῖς τρόποις, ἀλλὰ σκότος, οὔτ' ἂν τιμῆς τῆς ἀξίας, οὔτ' ἀρχῶν, οὔτε δίκης ποτὲ τὶς ἂν τῆς προσηκούσης ὀρθῶς τυγχάνοι. δεῖ δὴ πάντα ἄνδρα, ἓν πρὸς ἕν, τοῦτο σπεύδειν ἐν πάσαις πόλεσιν, ὅπως μήτε αὐτὸς κίβδηλος ποτὲ φανεῖται ὁτῳοῦν, ἁπλοῦς δὲ καὶ ἀληθὴς ἀεὶ, μήτε ἄλλος τοιοῦτος ὢν αὐτὸν διαπατήσει. ἡ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο φορὰ, καθάπερ πεττῶν ἀφ' ἱεροῦ, τῆς τῶν νόμων κατασκευῆς, ἀήθης οὖσα, τάχ' ἂν θαυμάσαι τὸν ἀκούοντα τοπρῶτον ποιήσειεν. οὐ μὴν ἀλλ' ἀναλογιζομένῳ καὶ πειρωμένῳ φανεῖται δευτέρως ἂν πόλις οἰκεῖσθαι πρὸς τὸ βέλτιστον. τάχα δ' οὐκ ἄν τις προσδέξαιτο αὐτὴν, διὰ τὸ μὴ σύνηθες νομοθέτῃ μὴ τυραννοῦντι. τόδ' ἐστὶν ὀρθότατα εἰπεῖν μὲν τὴν ἀρίστην πολιτείαν καὶ δευτέραν καὶ τρίτην, δοῦναι δὲ εἰπόντα αἵρεσιν ἑκάστῳ τῷ τῆς συνοικήσεως κυρίῳ. ποιῶμεν δὴ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ τανῦν ἡμεῖς, εἰπόντες ἀρετῇ πρώτην πολιτείαν καὶ δευτέραν καὶ τρίτην· τὴν δὲ αἵρεσιν Κλεινίᾳ τε ἀποδιδῶμεν τανῦν, καὶ εἴτις ἄλλος ἄν δήποτε ἐθελήσειεν, ἐπὶ τὴν τῶν τοιούτων ἐκλογὴν ἐλθὼν, κατὰ τὸν ἑαυτοῦ τρόπον ἀπονείμασθαι τὸν φίλον αὐτῷ τῆς αὐτοῦ πατρίδος. *Πρώτη* μὲν τοίνυν πόλις τέ ἐστι καὶ πολιτεία, καὶ νόμοι ἄριστοι, ὅπου τὸ πάλαι λεγόμενον ἂν γίγνηται κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν ὅτι μάλιστα. λέγεται δὲ ὡς ὄντως ἐστὶ κοινὰ τὰ φίλων. τοῦτ' οὖν εἴτέ που νῦν ἐστιν, εἴτ' ἔσται ποτὲ, κοινὰς μὲν γυναῖκας, κοινοὺς δὲ εἶναι παῖδας, κοινὰ δὲ χρήματα ξύμπαντα· καὶ πάσῃ μηχανῇ τὸ λεγόμενον ἴδιον πανταχόθεν ἐκ τοῦ βίου

ἅπαν ἐξῄρηται. μεμηχάνηται δ' εἰς τὸ δυνατὸν καὶ τὰ φύσει ἴδια, κοινὰ ἁμηγέπη γεγονέναι· οἷον, ὄμματα καὶ ὦτα καὶ χεῖρας, κοινὰ μὲν ὁρᾶν δοκεῖν καὶ ἀκούειν καὶ πράττειν, ἐπαινεῖν τε αὖ καὶ ψέγειν καθ' ἓν ὅτι μάλιστα ξύμπαντας ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς, χαίροντας καὶ λυπουμένους· καὶ κατὰ δύναμιν οἵτινες νόμοι μίαν ὅτι μάλιστα πόλιν ἀπεργάζονται, τούτων ὑπερβολῇ πρὸς ἀρετὴν οὐδείς ποτε ὅρον ἄλλον θέμενος, ὀρθότερον οὐδὲ βελτίω θήσεται. ἡ μὲν δὴ τοιαύτη πόλις, εἴτέ που θεοὶ ἢ παῖδες θεῶν αὐτὴν οἰκοῦσι πλείονες ἑνὸς, οὕτω διαζῶντες εὐφραινόμενοι κατοικοῦσι. διὸ δὴ παράδειγμά γε πολιτείας οὐκ ἄλλῃ χρὴ σκοπεῖν· ἀλλ' ἐχομένους ταύτης, τὴν ὅτι μάλιστα τοιαύτην ζητεῖν κατὰ δύναμιν. ἣν δὲ νῦν ἡμεῖς ἐπικεχειρήκαμεν, εἴη τε ἂν γενομένη πως, ἀθανασίας ἐγγύτατα· καὶ ἡ μὲν, δευτέρως· τρίτην δὲ μετὰ ταῦτα, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ, διαπερανούμεθα. νῦν δ' οὖν ταύτην τίνα λέγομεν, καὶ πῶς γενομένην ἂν τοιαύτην. νειμάσθων μὲν δὴ πρῶτον γῆν τε καὶ οἰκίας· καὶ μὴ κοινῇ γεωργούντων. ἐπειδὴ τὸ τοιοῦτον μεῖζον ἢ κατὰ τὴν νῦν γένεσίν τε καὶ τροφὴν καὶ παίδευσιν εἴρηται. νεμέσθων δ' οὖν τοιᾷδε διανοίᾳ πως, ὡς ἄρα δεῖ τὸν λαχόντα τὴν λῆξιν ταύτην, νομίζειν μὲν κοινὴν αὐτὴν τῆς πόλεως ξυμπάσης· πατρίδος δὲ οὔσης τῆς χώρας, θεραπεύειν αὐτὴν δεῖ μειζόνως ἢ μητέρα παῖδας· τῷ καὶ δέσποιναν, θεὸν αὐτὴν οὖσαν, θνητῶν ὄντων γεγονέναι· ταὐτὰ δ' ἔχειν διανοήματα καὶ περὶ τοὺς ἐγχωρίους θεούς τε ἅμα καὶ δαίμονας. ὅπως δ' ἂν ταῦτα εἰς τὸν ἀεὶ

χρόνον οὕτως ἔχοντα ὑπάρχῃ, τάδε προσδιανοητέον, ὅσαι εἰσὶ ταννῦν ἡμῖν ἑστίαι διανεμηθεῖσαι τὸν ἀριθμὸν, ταύτας δεῖν ἀεὶ τοσαύτας εἶναι· καὶ μήτέ τι πλείους γίγνεσθαι μήτέ τι ποτὲ ἐλάττους. ᾧ δ' οὖν ἂν τὸ τοιοῦτον βεβαίως γίγνοιτο περὶ πᾶσαν τὴν πόλιν, ὁ λαχὼν τὸν κλῆρον, καταλειπέτω ἀεὶ ταύτης τῆς οἰκήσεως ἕνα μόνον κληρονόμον τῶν ἑαυτοῦ παίδων, ὃν ἂν αὐτῷ μάλιστα εἴη φίλον, διάδοχον καὶ θεραπευτὴν θεῶν καὶ γένους καὶ πόλεως, τῶν τε ζώντων, καὶ ὅσους ἂν ἤδη τέλος εἰς τὸν τότε χρόνον ἔχῃ· τοὺς δὲ ἄλλους παῖδας, οἷς ἂν πλείους ἑνὸς γίγνωνται, θηλείας τε ἐκδόσθαι κατὰ νόμον τὸν ἐπιταχθησόμενον· ἄῤῥενάς τε, οἷς ἂν τῆς γενέσεως ἐλλείπῃ τῶν πολιτῶν, τούτοις υἱεῖς διανέμειν, κατὰ χάριν μὲν μάλιστα· ἐὰν δέ τισιν ἐλλείπωσι χάριτες, ἢ πλείους ἐπίγονοι γίγνωνται θήλεις, ἤ τινες ἄῤῥενες ἑκάστων, ἢ καὶ τοὐναντίον ὅταν ἐλάττους ὦσι, παίδων ἀφορίας γενομένης, πάντων τούτων ἀρχὴν ἣν ἂν θώμεθα μεγίστην καὶ τιμιωτάτην, αὕτη σκεψαμένη τί χρὴ χρῆσθαι τοῖς περιγενομένοις ἢ τοῖς ἐλλείπουσι, ποριζέτω μηχανὴν ὅτι μάλιστα, ὅπως αἱ πεντακισχίλιαι καὶ τετταράκοντα οἰκήσεις ἀεὶ μόνον ἔσονται. μηχαναὶ δ' εἰσὶ πολλαί. καὶ γὰρ ἐπισχέσεις γενέσεως οἷς ἂν εὔρους εἴη γένεσις, καὶ τοὐναντίον ἐπιμέλειαι καὶ σπουδαὶ πλήθους γεννημάτων εἰσὶ, τιμαῖς τε καὶ ἀτιμίαις καὶ νουθετήσει πρεσβυτῶν περὶ νέους διὰ λόγων νουθετητικῶν ἀπαντῶσαι, δύνανται ποιεῖν ὃ λέγομεν. καὶ δὴ καὶ τό γε τέλος, ἂν πᾶσα ἀπορία περὶ τὴν ἀνίσωσιν τῶν πεντακισχιλίων

καὶ τετταράκοντα οἴκων γίγνηται, ἐπίχυσις δ' ὑπερβάλλουσα ἡμῖν πολιτῶν διὰ φιλοφροσύνην τὴν τῶν ξυνοικούντων ἀλλήλοις ξυμβαίνῃ, καὶ ἀπορῶμεν, τὸ παλαιόν που ὑπάρχει μηχάνημα, ὃ πολλάκις εἴπομεν, ἐκπομπὴ ἀποικιῶν φίλη γιγνομένη παρὰ φίλων, οἳ ἂν ἐπιτήδειον εἶναι δοκῇ. ἐάν τ' αὖ καὶ τοὐναντίον ἐπέλθῃ ποτὲ κῦμα κατακλυσμὸν φέρον νόσων, ἢ πολέμων φθορὰ, ἐλάττους δὲ πολὺ τοῦ τεταγμένου ἀριθμοῦ δι' ὀρφανίας γένωνται, ἑκόντας μὲν οὐ δεῖ πολίτας παρεμβάλλειν, νόθῃ παιδείᾳ πεπαιδευμένους· ἀνάγκην δὲ οὐδὲ θεὸς εἶναι λέγεται δυνατὸς βιάζεσθαι. ταῦτ' οὖν δὴ τὸν νῦν λεγόμενον λόγον ἡμῖν φῶμεν παραινεῖν, λέγοντα, ὦ πάντων ἀνδρῶν ἄριστοι, τὴν ὁμοιότητα καὶ ἰσότητα, καὶ τὸ ταὐτὸν καὶ ὁμολογούμενον τιμῶντες κατὰ φύσιν μὴ ἀνίετε κατά τε ἀριθμὸν καὶ πᾶσαν δύναμιν τὴν τῶν καλῶν κἀγαθῶν πραγμάτων. καὶ δὴ καὶ νῦν τὸν ἀριθμὸν μὲν πρῶτον διὰ βίου παντὸς φυλάξατε τὸν εἰρημένον· εἶτα τὸ τῆς οὐσίας ὕψος τε καὶ μέγεθος, ὃ τοπρῶτον ἐνείμασθε μέτριον ὂν, μὴ ἀτιμάσητε, τῷ τε ὠνεῖσθαι καὶ τῷ πωλεῖν πρὸς ἀλλήλους. οὔτε γὰρ ὁ νείμας κλῆρον, ὢν θεὸς, ὑμῖν ξύμμαχος, οὔτε ὁ νομοθέτης. νῦν γὰρ δὴ πρῶτον τῷ ἀπειθοῦντι νόμος προστάττει, προειπὼν ἐπὶ τούτοις κληροῦσθαι τὸν ἐθέλοντα, ἢ μὴ κληροῦσθαι· ὡς πρῶτον μὲν τῆς γῆς ἱερᾶς οὔσης τῶν πάντων θεῶν, εἶτα ἱερέων τε καὶ ἱερειῶν εὐχὰς ποιησομένων ἐπὶ τοῖς πρώτοις θύμασι καὶ δευτέροις· καὶ μέχρι τριῶν, τὸν πριάμενον ἢ ἀποδόμενον, ὧν ἔλαχεν οἰκοπέδων ἢ γηπέδων, τὰ

ἐπὶ τούτοις πρέποντα πάσχειν πάθη. γράψαντες δ' ἐν τοῖς ἱεροῖς θήσουσι κυπαριττίνας μνήμας εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον καταγεγραμμένας· πρὸς τούτοις δ' ἔτι, φυλακτήρια τούτων ὅπως ἂν γίγνηται, καταστήσουσιν ἐν ταύτῃ τῶν ἀρχῶν ἥτις ἂν ὀξύτατον ὁρᾷν δοκῇ· ἵν' αἱ παρὰ ταῦτα ἑκάστοτε παραγωγαὶ γιγνόμεναι μὴ λανθάνωσιν αὐτοὺς· ἀλλὰ κολάζωσι τὸν ἀπειθοῦντα ἅμα νόμῳ καὶ τῷ θεῷ. ὅσον γὰρ δὴ τὸ νῦν ἐπιταττόμενον ἀγαθὸν ἂν τυγχάνει πάσαις ταῖς πειθομέναις πόλεσι, τὴν ἑπομένην κατασκευὴν προσλαβὸν, κατὰ τὴν παλαιὰν παροιμίαν, οὐδεὶς εἴσεται ποτὲ, κακὸς ὢν, ἀλλ' ἔμπειρός τε καὶ ἐπιεικὴς ἔθεσι γενόμενος. χρηματισμὸς γὰρ οὔτ' ἔνεστι σφόδρα ἐν τῇ τοιαύτῃ κατασκευῇ, ξυνέπεταί τε αὐτῇ, μηδὲ δεῖν μηδ' ἐξεῖναι χρηματίζεσθαι τῶν ἀνελευθέρων χρηματισμῶν μηδενὶ μηδένα, καθ' ὅσον ἐπονείδιστος λεγομένη βαναυσία ἦθος ἀποτρέπει ἐλεύθερον, μηδὲ τοπαράπαν ἀξιοῦν ἐκ τῶν τοιούτων ξυλλέγειν χρήματα. Πρὸς τούτοις δ' ἔτι νόμος ἕπεται πᾶσι τούτοις, μηδ' ἐξεῖναι χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον κεκτῆσθαι μηδένα μηδενὶ ἰδιώτῃ· νόμισμα δ' ἕνεκα ἀλλαγῆς τῆς καθ' ἡμέραν· ἣν δημιουργοῖς τε ἀλλάττεσθαι σχεδὸν ἀναγκαῖον, καὶ πᾶσιν ὁπόσων χρεία τῶν τοιούτων, μισθοὺς μισθωτοῖς, δούλοις καὶ ἐποίκοις ἀποτίνειν. ὧν ἕνεκα φαμὲν τὸ νόμισμα κτητέον, αὐτοῖς μὲν ἔντιμον, τοῖς δὲ ἄλλοις ἀνθρώποις ἀδόκιμον. κοινὸν δ' Ἑλληνικὸν νόμισμα, ἕνεκά τε στρατειῶν καὶ ἀποδημιῶν εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, οἷον πρεσβειῶν, ἢ καί τινος ἀναγκαίας ἄλλης

τῇ πόλει νόμισμα Ἑλληνικόν. ἰδιώτῃ δ᾽ ἂν ἄρα ποτὲ ἀνάγκη τὶς γίγνηται ἀποδημεῖν, παραιτησάμενος μὲν τοὺς ἄρχοντας ἀποδημείτω· νόμισμα δὲ ἄν ποτε ἔχων ξενικὸν οἴκαδε ἀφίκηται περιγενόμενον, τῇ πόλει αὐτὸ καταβαλλέτω, πρὸς λόγον ἀπολαμβάνων τὸ ἐπιχώριον. ἰδιούμενος δ᾽ ἄν τι φαίνηται, δημόσιόν τε γιγνέσθω, καὶ ὁ ξυνειδὼς καὶ μὴ φράζων, ἀρᾷ καὶ ὀνείδει μετὰ τοῦ ἀγαγόντος ἔνοχος ἔστω, καὶ ζημίᾳ πρὸς τούτοις, μὴ ἐλάττονι τοῦ ξενικοῦ κομισθέντος νομίσματος. γαμοῦντα δὲ καὶ ἐκδιδόντα, μήτ᾽ οὖν διδόναι μήτε δέχεσθαι προῖκα τοπαράπαν μηδ᾽ ἡντινοῦν, μηδὲ νόμισμα παρακατατίθεσθαι ὅτῳ μή τις πιστεύει· μηδὲ δανείζειν ἐπὶ τόκῳ, ὡς ἐξὸν μὴ ἀποδιδόναι τοπαράπαν τῷ δανεισαμένῳ μήτε τόκον μήτε κεφάλαιον. ταῦτα δ᾽ ὅτι βέλτιστα ἐστὶ πόλει ἐπιτηδεύματα ἐπιτηδεύειν, ὧδε ἄν τις σκοπῶν, ὀρθῶς ἂν αὐτὰ διακρίνοι· ἐπαναφέρων εἰς τὴν ἀρχὴν ἀεὶ καὶ τὴν βούλησιν. ἔστι δὴ τοῦ νοῦν ἔχοντος πολιτικοῦ βούλησις, φαμέν, οὐχ ἥνπερ ἂν οἱ πολλοὶ φαῖεν, δεῖν βούλεσθαι τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην, ὡς μεγίστην τε εἶναι τὴν πόλιν ᾗ νοῶν εὖ νομοθετοῖ, καὶ ὅτι μάλιστα πλουσίαν, κεκτημένην δ᾽ αὖ χρυσία καὶ ἀγυρία, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἄρχουσαν ὅτι πλείστων· προσθεῖεν δ᾽ ἂν καὶ ὡς ἀρίστην δεῖν βούλεσθαι τὴν πόλιν εἶναι καὶ ὡς εὐδαιμονεστάτην τόν γε ὀρθῶς νομοθετοῦντα. τούτων δὲ τὰ μὲν δυνατά ἐστι γίγνεσθαι, τὰ δὲ οὐ δυνατά. τὰ μὲν οὖν δυνατὰ βούλοιτ᾽ ἂν ὁ διακοσμῶν, τὰ δὲ μὴ δυνατὰ οὔτ᾽ ἂν βούλοιτο, ματαίας

βουλήσεις, οὔτ' ἂν ἐπιχειροῖ. σχεδὸν μὲν γὰρ εὐδαίμονας ἅμα καὶ ἀγαθοὺς ἀνάγκη γίγνεσθαι. τοῦτο μὲν οὖν βούλοιτ' ἄν. πλουσίους δ' αὖ σφόδρα καὶ ἀγαθοὺς, ἀδύνατον· οὕς γε δὴ πλουσίους οἱ πολλοὶ καταλέγουσι. λέγουσι δὲ τοὺς κεκτημένους ἐν ὀλίγοις τῶν ἀνθρώπων νομίσματος ἄξια κτήματα, ἃ καὶ κακός τις κέκτητ' ἄν. εἰ δ' ἔστι τοῦτο οὕτως ἔχον, οὐκ ἂν ἔγωγε αὐτοῖς ποτὲ συγχωροίην τὸν πλούσιον εὐδαίμονα τῇ ἀληθείᾳ γίγνεσθαι, μὴ καὶ ἀγαθὸν ὄντα. ἀγαθὸν δὲ ὄντα διαφερόντως, καὶ πλούσιον εἶναι διαφερόντως, ἀδύνατον. τί δή; φαίη τις ἂν ἴσως. ὅτι, φαῖμεν ἂν, ἥ τε ἐκ δικαίου καὶ ἀδίκου κτῆσις πλέον ἢ διπλασία ἐστὶ τῆς ἐκ τοῦ δικαίου μόνον· τά τε ἀναλώματα, μήτε καλῶς μήτε αἰσχρῶς ἐθέλοντα ἀναλίσκεσθαι, τῶν καλῶν καὶ εἰς καλὰ ἐθελόντων δαπανᾶσθαι διπλασίως ἐλάττονα. οὐκοῦν ποτὲ ἂν τῶν ἐκ διπλασίων μὲν χρημάτων, ἡμίσεων δὲ ἀναλωμάτων, ὁ τὰ ἐναντία τούτων πράττων, γένοιτ' ἂν πλουσιώτερος. ἔστι δὲ ὁ μὲν ἀγαθὸς, τούτων, ὁ δὲ οὐκ ἀγαθὸς, ὅταν ᾖ φειδωλός· τότε δέ ποτε καὶ πάγκακος· ἀγαθὸς δὲ (ὅπερ εἴρηται τανῦν) οὐδέποτε. ὁ μὲν γὰρ δικαίως καὶ ἀδίκως λαμβάνων, καὶ μήτε δικαίως μήτε ἀδίκως ἀναλίσκων, πλούσιος, ὅταν καὶ φειδωλὸς ᾖ· ὁ δὲ πάγκακος, ὡς τὰ πολλὰ ὢν ἄσωτος, μάλα πένης. ὁ δὲ ἀναλίσκων τε εἰς τὰ καλὰ, καὶ κτώμενος ἀπὸ τῶν δικαίων μόνον, οὔτ' ἂν διαφέρων πλούτῳ ῥᾳδίως ἄν ποτε γένοιτο, οὐδ' αὖ σφόδρα πένης. ὥστε ὁ λόγος ἡμῖν ὀρθὸς, ὡς οὐκ εἰσὶν οἱ παμπλούσιοι ἀγαθοί· εἰ δὲ

μὴ ἀγαθοὶ, οὐδὲ εὐδαίμονες. ἡμῖν δὲ ἡ τῶν νόμων ὑπόθεσις ἐνταῦθα ἔβλεπεν, ὅπως ὡς εὐδαιμονέστατοι ἔσονται, καὶ ὅτι μάλιστα ἀλλήλοις φίλοι. εἶεν δὲ οὐκ ἄν ποτε πολῖται φίλοι, ὅπου πολλαὶ μὲν δίκαι ἐν ἀλλήλοις εἶεν, πολλαὶ δὲ ἀδικίαι, ἀλλ᾽ ὅπου ὡς ὅτι σμικρόταται καὶ ὀλίγισται. λέγομεν δὴ μήτε χρυσὸν εἶναι δεῖν μήτε ἄργυρον ἐν τῇ πόλει, μήτ᾽ αὖ χρηματισμὸν πολὺν διὰ βαναυσίας καὶ τόκων, μηδὲ βοσκημάτων αἰσχρῶν, ἀλλ᾽ ὅσα γεωργία δίδωσι καὶ φέρει· καὶ τούτων ὁπόσα μὴ χρηματιζόμενον ἀναγκάσειεν ἀμελεῖν ὧν ἕνεκα πέφυκε τὰ χρήματα. ταῦτα δ᾽ ἐστὶ ψυχὴ καὶ σῶμα· ἃ χωρὶς γυμναστικῆς καὶ τῆς ἄλλης παιδείας οὐκ ἄν ποτε γένοιτο ἄξια λόγου. διὸ δὴ χρημάτων ἐπιμέλειαν οὐχ ἅπαξ εἰρήκαμεν ὡς χρὴ τελευταῖον τιμᾶν. ὄντων γὰρ τριῶν τῶν ἁπάντων περὶ ἃ πᾶς ἄνθρωπος σπουδάζει, τελευταῖον καὶ τρίτον ἐστὶν ἡ τῶν χρημάτων ὀρθῶς σπουδαζομένη σπουδή· σώματος δὲ, μέση· πρώτη δὲ, ἡ τῆς ψυχῆς. καὶ δὴ καὶ νῦν ἣν διεξερχόμεθα πολιτείαν, εἰ μὲν τὰς τιμὰς οὕτω τάττεται, ὀρθῶς νενομοθέτηται· εἰ δέ τις τῶν προσταττομένων αὐτόθι νόμων σωφροσύνης ἔμπροσθεν ὑγίειαν ἐν τῇ πόλει φανεῖται ποιῶν τιμίαν, ἢ πλοῦτον ὑγιείας καὶ τοῦ σωφρονεῖν, οὐκ ὀρθῶς ἀναφανεῖται τιθέμενος. τοῦτ᾽ οὖν δὴ πολλάκις ἐπισημαίνεσθαι χρὴ τὸν νομοθέτην, τί τε βούλομαι, καὶ, εἴ μοι ξυμβαίνει τοῦτο, ἢ καὶ ἀποτυγχάνω τοῦ σκοποῦ. καὶ οὕτω τάχ᾽ ἂν ἴσως ἐκ τῆς νομοθεσίας αὐτός τε ἐκβαίνοι, καὶ τοὺς ἄλλους ἀπαλλάττοι· κατ᾽ ἄλλον δὲ τρόπον οὐδ᾽ ἂν ἕνα ποτέ. ὁ δὴ λαχὼν κα-

κτήσθω, φαμὲν, τὸν κλῆρον ἐπὶ τούτοις οἷς εἰρήκαμεν. ἦν μὲν δὴ καλὸν καὶ τἄλλα ἴσα πάντ' ἔχοντα ἕνα ἕκαστον, ἐλθεῖν εἰς τὴν ἀποικίαν. ἐπειδὴ δὲ οὐ δυνατὸν, ἀλλ' ὁ μέν τις πλείω κεκτημένος ἀφίξεται χρήματα, ὁ δ' ἐλάττονα, δεῖ δὴ πολλῶν ἕνεκα τῶν τε κατὰ πόλιν καιρῶν ἰσότητος ἕνεκα τιμήματα ἄνισα γενέσθαι, ἵν' ἀρχαί τε καὶ εἰσφοραὶ καὶ διανομαὶ, τὴν τῆς ἀξίας ἑκάστοις τιμὴν, μὴ κατ' ἀρετὴν μόνον τήν τε προγόνων καὶ τὴν αὐτοῦ, μήτε κατὰ σωμάτων ἰσχὺν καὶ εὐμορφίαν, ἀλλὰ καὶ κατὰ πλούτου χρῆσιν καὶ πενίας, τὰς τιμάς τε καὶ ἀρχὰς ὡς ἰσαίτατα, τῷ ἀνίσῳ ξυμμέτρῳ δὲ, ἀπολαμβάνοντες, μὴ διαφέρωνται· τούτων χάριν τέτταρα μεγέθη τῆς οὐσίας τιμήματα ποιεῖσθαι χρεών· πρώτους καὶ δευτέρους, καὶ τρίτους καὶ τετάρτους, ἢ τισιν ἄλλοις προσαγορευομένους ὀνόμασιν, ὅτάν τε μένωσιν ἐν τῷ αὐτῷ τιμήματι, καὶ ὅταν πλουσιώτατοι ἐκ πενήτων, καὶ ἐκ πλουσίων πένητες γιγνόμενοι, μεταβαίνωσιν εἰς τὸ προσῆκον ἕκαστοι ἑαυτοῖς τίμημα. τόδε δ' ἐπὶ τούτοις αὖ νόμου σχῆμα ἔγωγ' ἂν τιθείην ὡς ἑπόμενον. δεῖ γάρ ἐν πόλει που, φαμὲν, τῇ τοῦ μεγίστου νοσήματος οὐ μεθεξούσῃ (ὃ διάστασιν ἢ στάσιν ὀρθότερον ἂν εἴη κεκλῆσθαι) μήτε πενίαν τὴν χαλεπὴν ἐνεῖναι παρά τισι τῶν πολιτῶν, μήτ' αὖ πλοῦτον· ὡς ἀμφότερα τικτόντων ταῦτα ἀμφότερα. νῦν οὖν ὅρον δεῖ τούτων ἑκατέρου τὸν νομοθέτην φράζειν. ἔστω δὴ πενίας μὲν ὅρος, ἡ τοῦ κλήρου τιμὴ, ὃν δεῖ μένειν, καὶ ὃν ἄρχων οὐδεὶς οὐδενὶ ποτὲ περιόψεται ἐλάττω γιγνόμενον, τῶν τε ἄλλων κατὰ τὰ αὐτὰ οὐ-

δεὶς ὅστις φιλότιμος ἐπ᾽ ἀρετῇ: μέτρον δὲ αὐτῶν θέμενος ὁ νομοθέτης, διπλάσιον ἐάσει τούτου κτᾶσθαι καὶ τριπλάσιον, καὶ μέχρι τετραπλασίου. πλείονα δ᾽ ἄν τις κτᾶται τούτων εὑρὼν, ἢ δοθέντων ποθὲν, ἢ χρηματισάμενος, ἤ τινι τύχῃ τοιαύτῃ κτησάμενος ἄλλῃ, τὰ περιγιγνόμενα τῇ πόλει ἂν αὐτὰ καὶ τοῖς τὴν πόλιν ἔχουσι θεοῖς ἀπονέμων, εὐδόκιμός τε καὶ ἀζήμιος ἂν εἴη: ἐὰν δέ τις ἀπειθῇ τούτῳ τῷ νόμῳ, φανεῖ μὲν ὁ βουλόμενος, ἐπὶ τοῖς ἡμίσεσιν· ὁ δὲ, ὄφλων, ἄλλο τοσοῦτον μέρος ἀποτίσει τῆς αὐτοῦ κτήσεως, τὰ δ᾽ ἡμίσεα τῶν θεῶν. ἡ δὲ κτῆσις, χωρὶς τοῦ κλήρου, πάντων πᾶσα ἐν τῷ φανερῷ γεγράφθω παρὰ φύλαξιν ἄρχουσιν, οἷς ἂν ὁ νόμος προστάξῃ· ὅπως ἂν αἱ δίκαι περὶ πάντων ὅσαι εἰς χρήματα ῥᾴδιαί τε ὦσι καὶ σφόδρα σαφεῖς. Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο, πρῶτον μὲν τὴν πόλιν ἱδρῦσθαι δεῖ τῆς χώρας ὅτι μάλιστα ἐν μέσῳ, καὶ τἄλλα ὅσα πρόσφορα πόλει τῶν ὑπαρχόντων ἔχοντα τόπον ἐκλεξάμενον· ἃ νοῆσαί τε καὶ εἰπεῖν οὐδὲν χαλεπόν. μετὰ δὲ ταῦτα, μέρη δώδεκα διελέσθαι, θέμενον Ἑστίας πρῶτον καὶ Διὸς καὶ Ἀθηνᾶς ἱερὸν, ἀκρόπολιν ὀνομάζοντα· κύκλον περιβάλλοντα, ἀφ᾽ οὗ τὰ δώδεκα μέρη τέμνειν τήν τε πόλιν αὐτὴν καὶ πᾶσαν τὴν χώραν. ἴσα δὲ δεῖ γίγνεσθαι τὰ δώδεκα μέρη, τῷ τὰ μὲν ἀγαθῆς γῆς εἶναι σμικρὰ, τὰ δὲ χείρονος, μείζω. κλήρους δὲ διελεῖν τετταράκοντα καὶ πεντακισχιλίους. τούτων τε αὖ δίχα τεμεῖν ἕκαστον· καὶ συγκληρῶσαι δύο τμήματα, τοῦ τ᾽ ἐγγὺς καὶ τοῦ πόῤῥω μετέχοντα ἑκάτερον τὸ πρὸς τῇ πόλει μέρος, τῷ πρὸς τοῖς ἐσχάτοις, εἰς

κλῆρος· καὶ τὸ δεύτερον ἀπὸ πόλεως, τῷ ἀπ' ἐσχάτων δευτέρῳ· καὶ τἄλλα οὕτω πάντα. μηχανᾶσθαι δὲ καὶ ἐν τοῖς δίχα τμήμασι τὸ νῦν δὴ λεγόμενον φαυλότητός τε καὶ ἀρετῆς χώρας, ἐπανισουμένους τῷ πλήθει τε καὶ ὀλιγότητι τῆς διανομῆς. νείμασθαι δὲ δεῖ καὶ τοὺς ἄνδρας δώδεκα μέρη, τὴν τῆς ἄλλης οὐσίας εἰς ἴσα ὅτι μάλιστα τὰ δώδεκα μέρη συνταξάμενον, ἀπογραφῆς πάντων γενομένης. καὶ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο δώδεκα θεοῖς δώδεκα κλήρους θέντας, ἐπονομάσαι καὶ καθιερῶσαι τὸ λαχὸν μέρος ἑκάστῳ τῷ θεῷ, καὶ φυλὴν αὐτὴν ἐπονομάσαι. τέμνειν δὲ αὖ καὶ τὰ τῆς πόλεως δώδεκα τμήματα τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ καὶ τὴν ἄλλην χώραν διένεμον· καὶ δύο νέμεσθαι ἕκαστον οἰκήσεις, τήν τε ἐγγὺς τοῦ μέσου καὶ τὴν τῶν ἐσχάτων. καὶ τὴν μὲν κατοίκησιν οὕτω τέλος ἔχειν. ἐννοεῖν δὲ ἡμᾶς τὸ τοιόνδ' ἐστὶ χρεὼν ἐκ παντὸς τρόπου, ὡς τὰ νῦν εἰρημένα πάντα οὐκ ἄν ποτε εἰς τοιούτους καιροὺς συμπέσοι, ὥστε ξυμβῆναι κατὰ λόγον οὕτω ξύμπαντα γενόμενα· ἄνδρας τε οἳ μὴ δυσχερανοῦσι τὴν τοιαύτην ξυνοικίαν, ἀλλ' ὑπομενοῦσι χρήματά τε ἔχοντες τακτὰ καὶ μέτρια διὰ βίου παντός, καὶ παίδων γενέσεις ἃς εἰρήκαμεν ἑκάστοις, καὶ χρυσοῦ στερόμενοι, καὶ ἑτέρων, ὧν δῆλος ὁ νομοθέτης προστάξων ἐστὶν ἐκ τούτων τῶν νῦν εἰρημένων. ἔτι δὲ χώρας τε καὶ ἄστεος, ὡς εἰρήκαμεν, μεσότητάς τε καὶ ἐν κύκλῳ οἰκήσεις πάντῃ σχεδὸν οἷον ὀνείρατα λέγων, ἢ πλάττων καθάπερ ἐκ κηροῦ τινα πόλιν καὶ πολίτας. ἔχει δὴ τὰ τοιαῦτα οὐ κακῶς τινα τρόπον εἰρημένα. χρὴ δ' ἐπαναλαμβάνειν

πρὸς αὐτὸν τὰ τοιάδε πάλιν, ἆρα ἡμῖν ὁ νομοθετῶν φράζει τόδε, Ἐν τούτοις τοῖς λόγοις, ὦ φίλοι, μηδ' αὐτὸν δοκεῖτέ με λεληθέναι τὸ νῦν λεγόμενον, ὡς ἀληθῆ διεξέρχεταί τινα τρόπον. ἀλλὰ γὰρ ἐν ἑκάστοις τῶν μελλόντων ἔσεσθαι δικαιότατον οἶμαι τόδε εἶναι, τὸν τὸ παράδειγμα δεικνῦντα οἷον δεῖ τὸ ἐπιχειρούμενον γίγνεσθαι, μηδὲν ἀπολείπειν τῶν καλλίστων τε καὶ ἀληθεστάτων. ᾧ δὲ ἀδύνατόν τι ξυμβαίνειν τούτων γίγνεσθαι, τοῦτο μὲν αὐτὸ ἐκκλίνειν καὶ μὴ πράττειν· ὅ, τι δὲ τούτου τῶν λοιπῶν ἐγγύτατα ἐστὶ, καὶ ξυγγενέστατον ἔφυ τῶν προσηκόντων πράττειν, τοῦτ' αὐτὸ διαμηχανᾶσθαι ὅπως ἂν γίγνηται· τὸν νομοθέτην δ' ἐᾶσαι τέλος ἐπιθεῖναι τῇ βουλήσει. γενομένου δὲ τούτου, τότ' ἤδη κοινῇ μετ' ἐκείνου σκοπεῖν ὅ, τι τε ξυμφέρει τῶν εἰρημένων, καὶ τί πρόσαντες εἴρηται τῆς νομοθεσίας. τὸ γὰρ ὁμολογούμενον αὐτὸ αὐτῷ δήπου πανταχῇ ἀπεργάζεσθαι καὶ τὸν τοῦ φαυλοτάτου δημιουργὸν, ἄξιον ἐσόμενον λόγου. νῦν δὴ τοῦτ' αὐτὸ προθυμητέον ἰδεῖν μετὰ τὴν δόξαν τῆς τῶν δώδεκα μερῶν διανομῆς, τὸ, τίνα τρόπον δῆλον δὴ, τὰ δώδεκα μέρη τῶν ἐντὸς αὐτοῦ, πλείστας ἔχοντα διανομὰς, καὶ τὰ τούτοις ξυνεπόμενα, καὶ ἐκ τούτων γενώμενα, μέχρι τῶν τετταράκοντά τε καὶ πεντακισχιλίων· ὅθεν φρατρίας καὶ δήμους καὶ κώμας, καὶ πρός γε τὰς πολεμικὰς τάξεις τε καὶ ἀγωγὰς, καὶ ἔτι νομίσματα, καὶ μέτρα ξηρά τε καὶ ὑγρὰ, καὶ σταθμὰ, πάντα ταῦτα ἔμμετρά τε καὶ ἀλλήλοις σύμφωνα δεῖ τόν γε νόμον διατάττειν. πρὸς δὲ τούτοις οὐδ' ἐκεῖνα φοβη-

τέα, δείσαντα τὴν δόξασαν ἂν γίγνεσθαι σμικρολογίαν, ἄν τις προστάττῃ πάντα ὁπόσ᾽ ἂν σκεύη κτῶνται, μηδὲν ἄμετρον αὐτῶν ἐᾶν εἶναι· καὶ κοινῷ λόγῳ νομίσαντα πρὸς πάντα εἶναι χρησίμους τὰς τῶν ἀριθμῶν διανομὰς καὶ ποικίλσεις, ὅσα τε αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς ποικίλλονται, καὶ ὅσα ἐν μήκεσι καὶ ἐν βάθεσι ποικίλματα, καὶ δὴ καὶ ἐν φθόγγοις καὶ κινήσεσι, ταῖς τε κατὰ τὴν εὐθυπορίαν τῆς ἄνω καὶ κάτω φορᾶς, καὶ τῆς κύκλῳ περιφορᾶς. πρὸς γὰρ ταῦτα πάντα δεῖ βλέψαντα τόν γε νομοθέτην, προστάττειν τοῖς πολίταις πᾶσιν εἰς δύναμιν τούτων μὴ ἀπολείπεσθαι τῆς συντάξεως. πρός τε γὰρ οἰκονομίαν καὶ πρὸς πολιτείαν, καὶ πρὸς τὰς τέχνας πάσας, ἓν οὐδὲν οὕτω δύναμιν ἔχει παίδειον μάθημα μεγάλην, ὡς ἡ περὶ τοὺς ἀριθμοὺς διατριβή. τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι τὸν νυστάζοντα καὶ ἀμαθῆ φύσει ἐγείρει, καὶ εὐμαθῆ καὶ μνήμονα καὶ ἀγχίνουν ἀπεργάζεται παρὰ τὴν αὑτοῦ φύσιν ἐπιδιδόντα θείᾳ τέχνῃ. ταῦτα δὴ πάντα, ἐὰν μὲν ἄλλοις νόμοις τε καὶ ἐπιτηδεύμασιν ἀφαιρῆταί τις τὴν ἀνελευθερίαν καὶ φιλοχρηματίαν ἐκ τῶν ψυχῶν τῶν μελλόντων αὐτὰ ἱκανῶς τε καὶ ὀνησίμως κτήσεσθαι, καλὰ τὰ παιδεύματα καὶ προσήκοντα γίγνοιτ᾽ ἄν· εἰ δὲ μή, τὴν καλουμένην ἄν τις πανουργίαν ἀντὶ σοφίας ἀπεργασάμενος λάθοι· καθάπερ Αἰγυπτίους καὶ Φοίνικας, καὶ πολλὰ ἕτερα ἀπειργασμένα γένη νῦν ἐστιν ἰδεῖν, ὑπὸ τῆς τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων καὶ κτημάτων ἀνελευθερίας· εἴτε τις νομοθέτης αὐτοῖς φαῦλος ἂν γενόμενος ἐξειργάσατο τὰ τοιαῦτα, εἴτε χαλεπὴ τύχη προσπε-

σοῦσα, εἴτε καὶ φύσις ἄλλη τὶς τοιαύτη. καὶ γάρ, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία, μηδὲ τοῦθ' ἡμᾶς λανθανέτω περὶ τόπων, ὡς οὐκ εἰσὶν ἄλλοι τινὲς διαφέροντες ἄλλων τόπων, πρὸς τὸ γεννᾷν ἀνθρώπους ἀμείνους καὶ χείρους· οἷς οὐκ ἐναντία νομοθετητέον. οἱ μέν νέ που διὰ πνεύματα παντοῖα καὶ διειλήσεις ἀλλόκοτοί τε εἰσὶ καὶ ἀναίσιοι αὐτῶν, οἱ δὲ, δι' ὕδατα· οἱ δὲ, καὶ διὰ ταύτην τὴν ἐκ τῆς γῆς τροφὴν, ἀναδιδοῦσαν οὐ μόνον τοῖς σώμασιν ἀμείνω καὶ χείρω, ταῖς δὲ ψυχαῖς οὐχ ἧττον δυναμένην πάντα τὰ τοιαῦτα ἐμποιεῖν. τούτων δ' αὖ πάντων μέγιστον διαφέροιεν ἂν τόποι χώρας, ἐν οἷς θεία τὶς ἐπίπνοια καὶ δαιμόνων λήξεις εἶεν, τοὺς ἀεὶ κατοικιζομένους ἵλεω δεχόμενοι, καὶ τοὐναντίον. οἷς ὅγε νοῦν ἔχων νομοθέτης ἐπισκεψάμενος, ὡς ἄνθρωπον οἷόντ' ἐστὶ σκοπεῖν τὰ τοιαῦτα, οὕτω πειρῷτ' ἂν τιθέναι τοὺς νόμους. ὃ δὴ καί σοι ποιητέον, ὦ Κλεινία· πρῶτον τρεπτέον ἐπὶ τὰ τοιαῦτα μέλλοντί γε κατοικίζειν χώραν. ΚΛ. Ἀλλ', ὦ ξένε Ἀθηναῖε, λέγεις τε παγκάλως· ἐμοί τε οὕτω ποιητέον.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΝΟΜΩΝ
Η
ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ
ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ.

ΑΛΛΑ μὴν μετά γε πάντα τὰ νῦν εἰρημένα, σχεδὸν ἂν ἀρχῶν εἶεν σοὶ καταστάσεις τῇ πόλει. ΚΛ. Ἔχει γὰρ οὖν οὕτω. ΑΘ. Δύο εἴδη ταῦτα περὶ πολιτείας κόσμον γιγνόμενα τυγχάνει. πρῶτον μὲν καταστάσεις ἀρχῶν τε καὶ ἀρξόντων, ὅσας τε αὐτὰς εἶναι δεῖ, καὶ τρόπον ὅντινα καθισταμένας· ἔπειτα οὕτω δὴ τοὺς νόμους ταῖς ἀρχαῖς ἑκάσταις ἀποδοτέον, οὕστινάς τε αὖ καὶ ὅσους καὶ οἵους προσῆκον ἂν ἑκάσταις εἴη. σμικρὸν δὲ ἐπισχόντες πρὸ τῆς αἱρέσεως, εἴπωμεν προσήκοντα τινὰ λόγον περὶ αὐτῆς ῥηθῆναι. ΚΛ. Τίνα δὴ τοῦτον; ΑΘ. Τόνδε. παντί που δῆλον τὸ τοιοῦτον, ὅτι μεγάλου τῆς νομοθεσίας ὄντος ἔργου, τοῦ πόλιν εὖ παρεσκευασμένην ἀρχὰς ἀνεπιτηδείους ἐπιστῆσαι τοῖς εὖ κειμένοις νόμοις, οὐ μόνον

οὐδὲν πλέον εὖ τεθέντων, οὐδ᾽ ὅτι γέλως ἂν πάμπολυς ξυμβαίνοι, σχεδὸν δὲ βλάβαι καὶ λῶβαι πολὺ μέγισται ταῖς πόλεσι γίγνοιντ᾽ ἂν ἐξ αὐτῶν. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Τοῦτο τοίνυν νοήσομεν σοὶ περὶ τῆς νῦν, ὦ φίλε, πολιτείας τε καὶ πόλεως ξυμβαῖνον. ὁρᾷς γὰρ ὅτι πρῶτον μὲν δεῖ τοὺς ὀρθῶς ἰόντας ἐπὶ τὰς τῶν ἀρχῶν δυνάμεις, βάσανον ἱκανὴν αὐτούς τε καὶ γένος ἑκάστων ἐκ παίδων μέχρι τῆς αἱρέσεως εἶναι δεδωκότας· ἔπειτα αὖ, τοὺς μέλλοντας αἱρήσεσθαι, τεθράφθαι τε ἐν ἤθεσι νόμων εὖ πεπαιδευμένους, πρὸς τὸ δυσχεραίνοντάς τε καὶ ἀποδεχομένους ὀρθῶς κρίνειν καὶ ἀποκρίνειν δυνατοὺς γίγνεσθαι τοὺς ἀξίους ἑκατέρου. ταῦτα δὲ οἱ νεωστὶ ξυνεληλυθότες, ὄντες τε ἀλλήλων ἀγνῶτες, ἔτι δ᾽ ἀπαίδευτοι, πῶς ἄν ποτε δύναιντο ἀμέμπτως τὰς ἀρχὰς αἱρεῖσθαι; ΚΛ. Σχεδὸν οὐκ ἄν ποτε. ΑΘ. Ἀλλὰ γὰρ ἀγῶνα προφάσεις οὐ πάνυ δέχεσθαι. καὶ δὴ καὶ σοὶ τοῦτο νῦν καὶ ἐμοὶ ποιητέον. ἐπείπερ σὺ μὲν δὴ τὴν πόλιν ὑπέστης τῷ Κρητῶν ἔθνει προθύμως κατοικιεῖν, δέκατος αὐτὸς, ὡς φῄς, τανῦν· ἐγὼ δ᾽ αὖ σοὶ ξυλλήψεσθαι κατὰ τὴν παροῦσαν ἡμῖν τανῦν μυθολογίαν. οὔκουν δή που λέγων γε ἂν μῦθον ἀκέφαλον ἑκὼν καταλίποιμι· πλανώμενος γὰρ ἁπάντῃ τοιοῦτος ὢν, ἄμορφος φαίνοιτο. ΚΛ. Ἄριστ᾽ εἴρηκας, ὦ ξένε. ΑΘ. Οὐ μόνον γε, ἀλλὰ καὶ δράσω κατὰ δύναμιν οὕτω. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν ποιῶμεν ᾗπερ καὶ λέγομεν. ΑΘ. Ἔσται ταῦτ᾽, ἂν θεὸς ἐθέλῃ, καὶ γήρως ἐπικρατῶμεν τόγε τοσοῦτον. ΚΛ. Ἀλλ᾽ εἰκὸς ἐθέλειν. ΑΘ. Εἰκὸς γὰρ οὖν. ἑπόμενοι δὲ αὐτῷ λάβω-

μεν καὶ τόδε. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Ὡς ἀνδρείως καὶ παρακεκινδυνευμένως ἐν τῷ νῦν ἡ πόλις ἡμῖν ἔσται κατῳκισμένη. ΚΛ. Περὶ τί βλέπων καὶ ποῖ μάλιστα αὐτὸ εἴρηκας τανῦν; ΑΘ. Ὡς εὐκόλως καὶ ἀφόβως ἀπείροις ἀνδράσι νομοθετοῦμεν, ὅπως δέξωνταί ποτε τοὺς νῦν τεθέντας νόμους. δῆλον δὲ τόγε τοσοῦτον, ὦ Κλεινία, παντὶ σχεδὸν καὶ τῷ μὴ πάνυ σοφῷ, τὸ μὴ ῥᾳδίως γε αὐτοὺς μηδένα προσδέξεσθαι κατ' ἀρχάς. εἰ δὲ μείναιμέν πως τοσοῦτον χρόνον, ἕως οἱ γευσάμενοι παῖδες τῶν νόμων καὶ ξυντραφέντες ἱκανῶς, συνήθεις τε αὐτοῖς γενόμενοι, τῶν ἀρχαιρεσιῶν τῇ πόλει πάσῃ κοινωνήσειαν· γενομένου γε μὴν οὗ λέγομεν, εἴπερ τινὶ τρόπῳ καὶ μηχανῇ γίγνοιτο ὀρθῶς, πολλὴν ἔγωγε ἀσφάλειαν ἡγοῦμαι καὶ μετὰ τὸν τότε παρόντα χρόνον ὂν γενέσθαι τοῦ μεῖναι τὴν παιδαγωγηθεῖσαν οὕτω πόλιν. ΚΛ. Ἔχει γ' οὖν λόγον. ΑΘ. Ἴδωμεν τοίνυν πρὸς τοῦτο εἴ πή τινα πόρον ἱκανὸν πορίζοιμεν ἂν κατὰ τάδε. φημὶ γάρ, ὦ Κλεινία, Κνωσίους χρῆναι τῶν ἄλλων διαφερόντως Κρητῶν μὴ μόνον ἀφοσιώσασθαι περὶ τῆς χώρας ἣν νῦν κατοικίζετε, συντόνως δ' ἐπιμεληθῆναι τὰς πρώτας ἀρχὰς εἰς δύναμιν, ὅπως ἂν στῶσιν ὡς ἀσφαλέστατα καὶ ἄριστα. τὰς μὲν οὖν ἄλλας, καὶ βραχύτερον ἔργον· νομοφύλακας δ' ἂν ἡμῖν πρώτους αἱρεῖσθαι ἀναγκαιότατον ἁπάσῃ σπουδῇ. ΚΛ. Τίνα οὖν ἐπὶ τούτῳ πόρον καὶ λόγον ἀνευρίσκομεν; ΑΘ. Τόνδε. φημί, ὦ παῖδες Κρητῶν, χρῆναι Κνωσίους, διὰ τὸ πρεσβεύειν τῶν πολλῶν πόλεων, κοινῇ μετὰ τῶν ἀφικομένων εἰς τὴν ξυνοίκησιν ταύτην ἔξ αὐτῶν τε

καὶ ἐκείνων αἱρεῖσθαι, τριάκοντα μὲν καὶ ἑπτὰ τοὺς πάντας· ἐννέα δὲ καὶ δέκα ἐκ τῶν ἐποικησόντων, τοὺς δὲ ἄλλους ἐξ αὐτῆς Κνωσοῦ. τούτους δ' οἱ Κνώσιοι τῇ πόλει σῇ δόντων, καὶ αὐτόν σε πολίτην εἶναι ταύτης τῆς ἀποικίας, καὶ ἕνα τῶν ὀκτωκαίδεκα· πείσαντες, ἢ τῇ μετρίᾳ δυνάμει βιασάμενοι. ΚΛ. Τί δῆτα; οὐ καὶ σύ τε καὶ ὁ Μέγιλλος, ὦ ξένε, ἐκοινωνησάτην ἡμῖν τῆς πολιτείας; ΑΘ. Μέγα μὲν, ὦ Κλεινία, φρονοῦσιν αἱ Ἀθῆναι, μέγα μὲν καὶ ἡ Σπάρτη, καὶ μακρὰν ἀποικοῦσιν ἑκάτεραι· σοὶ δὲ κατὰ πάντα ἐμμελῶς ἔχει καὶ τοῖς ἄλλοις οἰκισταῖς κατὰ ταὐτὰ, ὥσπερ τὰ περὶ σοῦ νῦν λέγομεν. ὡς μὲν οὖν γένοιτ' ἂν ἐπιεικέστατα ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἡμῖν τανῦν εἰρήσθω· προελθόντος δὲ χρόνου, καὶ μεινάσης τῆς πολιτείας, αἵρεσις αὐτῶν ἔστω τοιάδε τις· πάντες μὲν κοινωνούντων τῆς τῶν ἀρχόντων αἱρέσεως ὁπόσοιπερ ἂν ὅπλα ἱππικὰ ἢ πεζικὰ τιθῶνται, καὶ πολέμου κεκοινωνήκασιν ἐν ταῖς σφετέραις αὐτῶν τῆς ἡλικίας δυνάμεσι· ποιεῖσθαι δὲ τὴν αἵρεσιν ἐν ἱερῷ ὅπερ ἂν ἡ πόλις ἡγῆται τιμιώτατον, φέρειν δ' ἐπὶ τὸν τοῦ θεοῦ βωμὸν ἕκαστον εἰς πινάκιον γράψαντα τοὔνομα πατρόθεν, καὶ φυλῆς καὶ δήμου ὁπόθεν ἂν δημοτεύηται. παρεγγράφειν δὲ καὶ τὸ αὑτοῦ κατὰ ταὐτὰ οὕτως ὄνομα. τῷ βουλομένῳ δ' ἐξέστω, τῶν πινακίων ὅ, τι περ ἂν φαίνηται μὴ κατὰ νοῦν αὐτῷ γεγραμμένον, ἀνελόντα, εἰς ἀγορὰν θεῖναι, μὴ ἔλαττον τριάκοντα ἡμερῶν. τὰ δὲ τῶν πινάκων κριθέντα ἐν πρώτοις μέχρι τριακοσίων, δεῖξαι τοὺς ἄρχοντας ἰδεῖν πάσῃ τῇ πόλει.

τὴν δὲ πόλιν ὡσαύτως ἐκ τούτων φέρειν πάλιν ὃν ἂν ἕκαστος βούληται· τοὺς δὲ τὸ δεύτερον ἐξ αὐτῶν προκριθέντας ἑκατὸν δεῖξαι πάλιν ἅπασι. τὸ δὲ τρίτον, φερέτω μὲν ἐκ τῶν ἑκατὸν ὁ βουληθεὶς, ὃν ἂν βούληται, διὰ τῶν αὐτῶν πορευόμενος· ἑπτὰ δὲ καὶ τριάκοντα, οἷς ἂν πλεῖσται γένωνται ψῆφοι, κρίναντες ἀποφηνάντων ἄρχοντας. τίνες οὖν, ὦ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, πάντα ἡμῖν ταῦτ' ἐν τῇ πόλει καταστήσουσι τῶν ἀρχῶν τε πέρι καὶ τῶν δοκιμασιῶν αὐτῶν; ἆρα ἐννοοῦμεν ὡς ταῖς πρῶτον οὕτω καταζευγνυμέναις πόλεσιν ἀνάγκη μὲν εἶναι τινὰς, οἵτινες δὲ εἶεν ἂν πρὸς πασῶν τῶν ἀρχῶν γεγονότες οὐκ ἔστι; δεῖ μὴν ἀμωσγέπως, καὶ ταῦτα οὐ φαύλους, ἀλλ' ὅτι μάλιστα ἄκρους. ἀρχὴ γὰρ λέγεται μὲν ἥμισυ παντὸς, ἐν ταῖς παροιμίαις, ἔργου· καὶ τόγε καλῶς ἄρξασθαι, πάντες ἐγκωμιάζομεν ἑκάστοτε· τὸ δ' ἔστι τε, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, πλέον ἢ τὸ ἥμισυ· καὶ οὐδεὶς αὐτὸ καλῶς γενόμενον ἐγκεκωμίακεν ἱκανῶς. ΚΛ. Ὀρθότατα λέγεις. ΑΘ. Μὴ τοίνυν γιγνώσκοντές τε παρῶμεν αὐτὸ ἄῤῥητον, μηδὲν διασαφήσαντες ἡμῖν αὐτοῖς τίνα ἔσται τρόπον. ἐγὼ μὲν οὖν οὐδαμῶς εὐπορῶ πλήν γε ἑνὸς εἰπεῖν πρὸς τὸ παρὸν ἀναγκαίου καὶ ξυμφέροντος λόγου. ΚΛ. Τίνος δή; ΑΘ. Φημὶ, ταύτῃ τῇ πόλει ἣν οἰκίζειν μέλλομεν, οἷον πατέρα καὶ μητέρα οὐκ εἶναι πλὴν τὴν κατοικίζουσαν αὐτὴν πόλιν· οὐκ ἀγνοῶν ὅτι πολλαὶ τῶν κατοικισθεισῶν, διάφοροι ταῖς κατοικισάσαις πολλάκις ἔνιαι γεγόνασί τε καὶ ἔσονται, νῦν μὲν ἐν τῷ παρόντι, καθάπερ παῖς, εἰ καί ποτε μέλλει διάφο-

ρος εἶναι τοῖς γεννήσασιν, ἔν γε τῇ παρούσῃ παιδείας ἀπορίᾳ στέργει τε καὶ στέργεται ὑπὸ τῶν γεννησάντων· καὶ φεύγων ἀεὶ πρὸς τοὺς οἰκείους, ἀναγκαίους μόνους εὑρίσκει ξυμμάχους· ἃ δὴ νῦν φημι Κνωσίοις διὰ τὴν ἐπιμέλειαν πρὸς τὴν νέαν πόλιν, καὶ τῇ νέᾳ πρὸς Κνωσὸν, ὑπάρχειν ἑτοίμως γεγονότα. λέγω δὲ, καθάπερ εἶπον νῦν δὴ (δὶς γὰρ τό γε καλῶς ῥηθὲν, οὐδὲν βλάπτει) Κνωσίους δεῖν ἐπιμεληθῆναι πάντων τούτων, κοινῇ προσελομένους τῶν εἰς τὴν ἀποικίαν ἀφικομένων τοὺς πρεσβυτάτους τε καὶ ἀρίστους εἰς δύναμιν· ἑλομένους μὴ ἔλαττον ἑκατὸν ἀνδρῶν· καὶ αὐτῶν Κνωσίων ἔστωσαν ἑκατὸν ἕτεροι. τούτους δὲ ἐλθόντας φημὶ δεῖν εἰς τὴν καινὴν πόλιν συνεπιμεληθῆναι ὅπως αἵ τε ἀρχαὶ καταστῶσι κατὰ νόμους, καταστᾶσαί τε δοκιμασθῶσι. γενομένων δὲ τούτων, τὴν μὲν Κνωσὸν τοὺς Κνωσίους οἰκεῖν· τὴν δὲ νέαν πόλιν, αὐτὴν αὑτὴν πειρᾶσθαι σώζειν τε καὶ εὐτυχεῖν. οἱ δὲ δὴ γενόμενοι τῶν ἑπτὰ καὶ τριάκοντα, νῦν τε καὶ εἰς τὸν ἔπειτα ξύμπαντα χρόνον ἐπὶ τοῖσδε ἡμῖν εἰρείσθωσαν· πρῶτον μὲν φύλακες ἔστωσαν τῶν νόμων· ἔπειτα τῶν γραμμάτων ὧν ἂν ἕκαστος ἀπογράψῃ τοῖς ἄρχουσι τὸ πλῆθος τῆς αὐτῶν οὐσίας. πλὴν ὁ μὲν μέγιστον τίμημα ἔχων, τεττάρων μνῶν· ὁ δὲ τὸ δεύτερον, τριῶν· ὁ δὲ τρίτος, δυοῖν μναῖν· μνᾶς δὲ ὁ τέταρτος. ἐὰν δέ τις ἕτερον φαίνηται τὶ παρὰ τὰ γεγραμμένα κεκτημένος, δημόσιον μὲν ἔστω τὸ τοιοῦτον ἅπαν· πρὸς τούτῳ δὲ δίκην ὑπεχέτω τῷ βουλομένῳ μετιέναι, μὴ καλὴν μηδ' εὐώνυμον, ἀλλ' αἰσχρὰν, ἐὰν

ἁλίσκηται διὰ τὸ κέρδος τῶν νόμων καταφρονῶν. αἰσχροκερδίας οὖν αὐτὸν γραψάμενος ὁ βουληθεὶς, ἐπεξίτω τῇ δίκῃ ἐν αὐτοῖς τοῖς νομοφύλαξιν. ἐὰν δ' ὁ φεύγων ὄφλῃ, τῶν κοινῶν κτημάτων μὴ μετεχέτω. διανομὴ δὲ ὅταν τῇ πόλει γίγνηταί τις, ἄμοιρος ἔστω, πλήν γε τοῦ κλήρου. γεγράφθω δὲ ὠφληκὼς, ἕως ἂν ζῇ, ὅπου πᾶς ὁ βουλόμενος αὐτὰ ἀναγνώσεται. μὴ πλέον δὲ εἴκοσιν ἐτῶν νομοφύλαξ ἀρχέτω· φερέσθω δ' εἰς τὴν ἀρχὴν μὴ ἔλαττον ἢ πεντήκοντα γεγονὼς ἐτῶν. ἑξηκοντούτης δὲ ἐνεχθεὶς, δέκα μόνον ἀρχέτω ἔτη, καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, ὅπως, ἂν τις πλέον ὑπερβὰς ἑβδομήκοντα ζῇ, μηκέτι ἐν τούτοις τοῖς ἄρχουσι τὴν τηλικαύτην ἀρχὴν ὡς ἄρξων διανοηθήτω. τὰ μὲν οὖν περὶ τῶν νομοφυλάκων ταῦτα εἰρήσθω προστάγματα τρία. προϊόντων δὲ εἰς τοὔμπροσθεν τῶν νόμων, ἕκαστος προστάξει τούτοις τοῖς ἀνδράσιν ὧντινων αὐτοὺς δεῖ πρὸς τοῖς νῦν εἰρημένοις προσεπιμελεῖσθαι. νῦν δ' ἑξῆς ἄλλων ἀρχῶν αἱρέσεως πέρι λέγοιμεν ἄν. δεῖ γὰρ δὴ τὰ μετὰ ταῦτα στρατηγοὺς αἱρεῖσθαι, καὶ τούτοις εἰς τὸν πόλεμον οἷον τινὰς ὑπηρέτας, ἱππάρχους καὶ φυλάρχους, καὶ τῶν πεζῶν φυλῶν κοσμητὰς τῶν τάξεων· οἷς πρέπον ἂν εἴη τοὔτ' αὐτὸ τοὔνομα μάλιστα οἷον καὶ οἱ πολλοὶ ταξιάρχους αὐτοὺς ἐπονομάζουσι. τούτων δὲ στρατηγοὺς μὲν ἐξ αὐτῆς τῆς πόλεως ταύτης οἱ νομοφύλακες προβαλλέσθων· αἱρείσθων δ' ἐκ τῶν προβληθέντων πάντες οἱ τοῦ πολέμου κοινωνοὶ, γενόμενοί τε ἐν ταῖς ἡλικίαις καὶ γιγνόμενοι ἑκάστοτε. ἐὰν δέ τις

ἄρα δοκῇ τινι τῶν μὴ προβεβλημένων ἀμείνων εἶναι τῶν προβληθέντων τινὸς, ἐπονομάσας ἀνθ᾽ ὅτου ὅντινα προβάλλεται, τοῦτ᾽ αὐτὸ ὀμνὺς ἀντιπροβαλλέσθω τὸν ἕτερον. ὁπότερος δ᾽ ἂν δόξῃ διαχειροτονούμενος, εἰς τὴν αἵρεσιν ἐγκρινέσθω. τρεῖς δὲ, οἷς ἂν ἡ πλείστη χειροτονία γίγνηται, τούτους εἶναι στρατηγούς τε καὶ ἐπιμελητὰς τῶν κατὰ πόλεμον· δοκιμασθέντων, καθάπερ οἱ νομοφύλακες. ταξιάρχους δὲ αὐτοῖσι προβάλλεσθαι μὲν τοὺς αἱρεθέντας στρατηγοὺς δώδεκα, ἑκάστῃ φυλῇ ταξίαρχον. τὴν δ᾽ ἀντιπροβολὴν εἶναι, καθάπερ τῶν στρατηγῶν ἐγίγνετο, τὴν αὐτὴν καὶ περὶ τῶν ταξιαρχῶν καὶ τὴν ἐπιχειροτονίαν καὶ τὴν κρίσιν. τὸν δὲ ξύλλογον τοῦτον ἐν τῷ παρόντι πρὶν πρυτάνεις τε καὶ βουλὴν ᾑρῆσθαι, τοὺς νομοφύλακας συλλέξαντας εἰς χωρίον ὡς ἱερώτατόν τε καὶ ἱκανώτατον καθίσαι· χωρὶς μὲν τοὺς ὁπλίτας, χωρὶς δὲ τοὺς ἱππέας· τρίτον δ᾽ ἐφεξῆς τούτοις πᾶν ὅσον ἐμπολέμιον. χειροτονούντων δὲ στρατηγοὺς μὲν καὶ ἱππάρχους, πάντες· ταξιάρχους δὲ, οἱ τὴν ἀσπίδα τιθέμενοι. φυλάρχους δὲ αὖ τούτοις πᾶν τὸ ἱππικὸν αἱρείσθω. ψιλῶν δὲ, ἢ τοξοτῶν, ἤ τινος ἄλλου τῶν ἐμπολεμίων ἡγεμόνας οἱ στρατηγοὶ ἑαυτοῖς καθιστάντων. ἱππάρχων δὴ κατστάασις ἂν ἡμῖν ἔτι λοιπὴ γίγνοιτο. τούτους οὖν προβαλλέσθων μὲν οἵπερ καὶ τοὺς στρατηγοὺς προὔβάλλοντο. τὴν δὲ αἵρεσιν καὶ τὴν ἀντιβολὴν τούτων τὴν αὐτὴν γίγνεσθαι καθάπερ ἡ τῶν στρατηγῶν ἐγίγνετο. χειροτονείτω δὲ τὸ ἱππικὸν αὐτοὺς, ἐναντίον ὁρώντων τῶν πεζῶν· δύο δὲ οἷς ἂν πλείστη χειροτονία γίγνη-

ται, τούτους ἡγεμόνας εἶναι πάντων τῶν ἱππευόντων. τὰς δὲ ἀμφισβητήσεις τῶν χειροτονιῶν μέχρι δυοῖν εἶναι· τὸ δὲ τρίτον ἐὰν ἀμφισβητῇ τις, διαψηφίζεσθαι τούτους οἶσπερ τῆς χειροτονίας μέτρον ἑκάστοις ἑκάστων ἦν. βουλὴν δὲ εἶναι μὲν τριάκοντα δωδεκάδας· ἑξήκοντα δὲ καὶ τριακόσιοι γίγνοιντο ἂν πρέποντες ταῖς διανομαῖς. μέρη δὲ διανείμαντας τέτταρα κατὰ ἐννενήκοντα τὸν ἀριθμὸν, τούτων ἐξ ἑκάστου τῶν τιμημάτων φέρειν ἐννενήκοντα βουλευτάς. πρῶτον μὲν ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων ἅπαντας φέρειν ἐξ ἀνάγκης· ἢ ζημιοῦσθαι τὸν μὴ πειθόμενον, τῇ δοξάσῃ ζημίᾳ. ἐπειδὰν δ' ἐνεχθῶσι, τούτους μὲν κατασημήνασθαι· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ φέρειν ἐκ τῶν δευτέρων τιμημάτων, κατὰ ταὐτὰ καθάπερ τῇ πρόσθεν. τρίτῃ δ' ἐκ τῶν τρίτων τιμημάτων φέρειν μὲν τὸν βουλόμενον. ἐπάναγκες δὲ εἶναι τοῖς τῶν τριῶν τιμημάτων· τὸ δὲ τέταρτόν τε καὶ σμικρότατον, ἐλεύθερον ἀφεῖσθαι τῆς ζημίας ὃς ἂν αὐτῶν μὴ βούληται φέρειν. τετάρτῃ δὲ, φέρειν μὲν ἐκ τοῦ τετάρτου καὶ σμικροτάτου τιμήματος ἅπαντας. ἀζήμιον δ' εἶναι τὸν ἐκ τοῦ τετάρτου καὶ τρίτου τιμήματος, ἐὰν ἐνεγκεῖν μὴ βούληται· τὸν δ' ἐκ τοῦ δευτέρου καὶ πρώτου μὴ φέροντα, ζημιοῦσθαι· τὸν μὲν ἐκ τοῦ δευτέρου, τριπλασίᾳ τῆς πρώτης ζημίας· τὸν δ' ἐκ τοῦ πρώτου, τετραπλασίᾳ· πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ τὰ κατασημανθέντα ὀνόματα ἐξενεγκεῖν μὲν τοὺς ἄρχοντας, ἰδεῖν πᾶσι τοῖς πολίταις· φέρειν δ' ἐκ τούτων αὖ πάντα ἄνδρα, ἢ ζημιοῦσθαι τῇ πρώτῃ ζημίᾳ. ὀγδοήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν ἐκλέξαντας ἀφ' ἑκάστου τῶν τι-

μημάτων, τοὺς ἡμίσεις τούτων ἀποκληρώσαντας δοκιμάσαι. τούτους δ' εἶναι τὸν ἐνιαυτὸν βουλευτάς. ἡ μὲν αἵρεσις οὕτω γιγνομένη μέσον ἂν ἔχοι μοναρχικῆς καὶ δημοκρατικῆς πολιτείας, ἧς ἀεὶ δεῖ μεσεύειν τὴν πολιτείαν. δοῦλοι γὰρ ἂν καὶ δεσπόται οὐκ ἄν ποτε γένοιντο φίλοι, οὐδὲ ἐν ἴσαις τιμαῖς διαγορευόμενοι, φαῦλοι καὶ σπουδαῖοι. τοῖς γὰρ ἀνίσοις τὰ ἴσα ἄνισα γίγνοιτ' ἄν, εἰ μὴ τυγχάνοι τοῦ μέτρου. διὰ γὰρ ἀμφότερα ταῦτα στάσεων αἱ πολιτεῖαι πληροῦνται. παλαιὸς γὰρ λόγος ἀληθὴς ὤν, ὡς ἰσότης φιλότητα ἀπεργάζεται, μάλα μὲν ὀρθῶς εἴρηται καὶ ἐμμελῶς· ἥτις δ' ἐστί ποτε ἰσότης ἡ τοῦτο αὐτὸ δυναμένη, διὰ τὸ μὴ σφόδρα σαφὴς εἶναι, σφόδρα ἡμᾶς διαταράττει. δυοῖν γὰρ ἰσοτήτοιν οὔσαιν, ὁμωνύμοιν μὲν, ἔργῳ δὲ εἰς πολλὰ σχεδὸν ἐναντίαιν, τὴν μὲν ἑτέραν εἰς τὰς τιμὰς πᾶσα πόλις ἱκανὴ παραγαγεῖν, καὶ πᾶς νομοθέτης, τὴν μέτρῳ ἴσην καὶ σταθμῷ καὶ ἀριθμῷ; κλήρῳ ἀπευθύνων εἰς τὰς διανομὰς αὐτήν· τὴν δὲ ἀληθεστάτην καὶ ἀρίστην ἰσότητα οὐκέτι ῥᾴδιον παντὶ ἰδεῖν. Διὸς γὰρ δὴ κρίσις ἐστί· καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀεὶ σμικρὰ μὲν ἐπαρκεῖ· πᾶν δὲ ὅσον ἂν ἐπαρκέσῃ πόλεσιν ἢ καὶ ἰδιώταις, πάντ' ἀγαθὰ ἀπεργάζεται. τῷ μὲν γὰρ μείζονι πλείω, τῷ δὲ ἐλάττονι σμικρότερα νέμει, μέτρια διδοῦσα πρὸς τὴν αὐτῶν φύσιν ἑκατέρῳ. καὶ δὴ καὶ τιμὰς μείζοσι μὲν πρὸς ἀρετὴν, ἀεὶ μείζους· τοῖς δὲ τοὐναντίον ἔχουσιν ἀρετῆς τε καὶ παιδείας, τὸ πρέπον ἑκατέροις ἀπονέμει κατὰ λόγον. ἔστι γὰρ δή που καὶ τὸ πολιτικὸν ἡμῖν ἀεὶ τοῦτ' αὐτὸ τὸ δίκαιον· οὗ καὶ

νῦν ἡμᾶς ὀρεγομένους δεῖ, καὶ πρὸς ταύτην τὴν ἰσότητα, ὦ Κλεινία, ἀποβλέποντας, τὴν νῦν φυομένην κατοικίζειν πόλιν. ἄλλην τε ἄν ποτέ τις οἰκίζῃ, πρὸς ταὐτὸ τοῦτο σκοπούμενον χρεὼν νομοθετεῖν· ἀλλ᾽ οὐ πρὸς ὀλίγους τυράννους, ἢ πρὸς ἕνα, ἢ καὶ κράτος δήμου τι, πρὸς δὲ τὸ δίκαιον ἀεί. τοῦτο δ᾽ ἐστὶ τὸ νῦν δὴ λεχθὲν, τὸ κατὰ φύσιν ἴσον ἀνίσοις ἑκάστοτε δοθέν. ἀναγκαῖόν γε μὴν καὶ τούτοις παρωνυμίοισί ποτε προσχρήσασθαι πόλιν ἅπασαν, εἰ μέλλοι στάσεων ἑαυτῇ μὴ προσκοινωνήσειν κατά τι μέρος. τὸ γὰρ ἐπιεικὲς καὶ σύγγνωμον τοῦ τελέου καὶ ἀκριβοῦς, παρὰ δίκην τὴν ὀρθὴν, ἐστὶ παρατεθραυσμένον, ὅταν γίγνηται. διὸ τῷ τοῦ κλήρου ἴσως ἀνάγκη προσχρήσασθαι, δυσκολίας τῶν πολλῶν ἕνεκα, θεὸν καὶ ἀγαθὴν τύχην καὶ τότε ἐν εὐχαῖς ἐπικαλουμένους, ἀπορθοῦν αὐτοὺς τὸν κλῆρον πρὸς τὸ δικαιότατον. οὕτω δὴ χρηστέον ἀναγκαίως μὲν ταῖν ἰσοτήτοιν ἀμφοῖν· ὡς δ᾽ ὅτι μάλιστα ἐπ᾽ ὀλιγίστοις τῇ ἑτέρᾳ, τῇ τῆς τύχης δεομένῃ. ταῦτα οὕτω διὰ ταῦτα, ὦ φίλοι, ἀναγκαῖον τὴν μέλλουσαν σώζεσθαι δρᾶν πόλιν. ἐπειδὴ δὲ ναῦς τε ἐν θαλάττῃ πλέουσα φυλακῆς ἡμέρας δεῖταί καὶ νυκτὸς ἀεὶ, πόλις τε ὡσαύτως ἐν κλύδωνι τῶν ἄλλων πόλεων διαγομένη, καὶ παντοδαπαῖσιν ἐπιβουλαῖς οἰκεῖ κινδυνεύουσα ἁλίσκεσθαι· δεῖ δὴ δι᾽ ἡμέρας τε εἰς νύκτα καὶ ἐκ νυκτὸς συνάπτειν πρὸς ἡμέραν ἄρχοντας ἄρχουσι, φρουροῦντάς τε φρουροῦσι διαδεχομένους ἀεὶ καὶ παραδιδόντας μηδέποτε λήγειν. πλῆθος δὲ οὐ δυνατὸν ὀξέως οὐδέποτε οὐδὲν τούτων πράττειν. ἀνα-

γκαῖον δὲ τοὺς μὲν πολλοὺς τῶν βουλευτῶν ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου ἐᾷν ἐπὶ τοῖς αὐτῶν ἰδίοισι μένοντας, εὐθημονεῖσθαι τὰ κατὰ τὰς αὐτῶν οἰκήσεις· τὸ δὲ δωδέκατον μέρος αὐτῶν ἐπὶ δώδεκα μῆνας νείμαντας, ἓν ἐφ᾽ ἑνὶ παρέχειν αὐτοὺς φύλακας· ἰόντι τέ τινι ποθὲν ἄλλοθεν, εἴτε καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς πόλεως, ἑτοίμως ἐπιτυχεῖν. ἄν τε ἀγγέλλειν βούληταί τις, ἐάν τ᾽ αὖ πυνθάνεσθαί τι τῶν ὧν προσήκει πόλει πρὸς πόλεις ἄλλας ἀποκρίνεσθαί τε, καὶ ἐρωτήσασαν ἑτέρας, ἀποδέξασθαι τὰς ἀποκρίσεις. καὶ δὴ καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἑκάστοτε νεωτερισμῶν ἕνεκα παντοδαπῶν εἰωθότων ἀεὶ γίγνεσθαι· ὅπως ἂν μάλιστα μὲν μὴ γίγνωνται, γενομένων δὲ, ὅτι τάχιστα αἰσθομένης τῆς πόλεως ἰαθῇ τὸ γενόμενον. διὸ ξυλλόγων τε ἀεὶ δεῖ τοῦτο εἶναι τὸ προκαθήμενον τῆς πόλεως κύριον, καὶ διαλύσεων τῶν τε κατὰ νόμους τῶν τε ἐξαίφνης προσπιπτουσῶν τῇ πόλει. ταῦτα μὲν οὖν πάντα τὸ δωδέκατον ἂν μέρος τῆς βουλῆς εἴη τὸ διακοσμοῦν, τὰ ἕνδεκα ἀναπαυόμενον τοῦ ἐνιαυτοῦ μέρη. κοινῇ δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ἀρχῶν δεῖ τὰς φυλακὰς ταύτας φυλάττειν κατὰ πόλιν τοῦτο τὸ μόριον τῆς βουλῆς ἀεί. καὶ τὰ μὲν κατὰ πόλιν οὕτως ἔχοντα, μετρίως ἂν εἴη διατεταγμένα· τῆς δὲ ἄλλης χώρας πάσης τίς ἐπιμέλεια καὶ τίς τάξις; ἆρα οὐχ ἡνίκα πᾶσα μὲν ἡ πόλις, σύμπασα δὲ ἡ χώρα κατὰ δώδεκα μέρη διανενέμηται, τῆς πόλεως αὐτῆς ὁδῶν καὶ οἰκήσεων καὶ οἰκοδομιῶν καὶ λιμένων καὶ ἀγορᾶς καὶ κρηνῶν, καὶ δὴ καὶ τεμενῶν καὶ ἱερῶν, καὶ πάντων τῶν τοιούτων ἐπιμελητὰς δεῖ τινας ἀποδεδειγμένους εἶναι; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΑΘ. Λέγωμεν δὴ τοῖς μὲν ἱεροῖς νεωκόρους τε καὶ ἱερέας καὶ ἱερείας δεῖν γίγνεσθαι. ὁδῶν δὲ καὶ οἰκοδομιῶν καὶ κόσμου τοῦ περὶ τὰ τοιαῦτα, ἀνθρώπων τε, ἵνα μὴ ἀδικῶσι, καὶ τῶν ἄλλων θηρίων, ἐν αὐτῷ τε τῷ τῆς πόλεως περιβόλῳ καὶ προαστείῳ, ὅπως ἂν τὰ προσήκοντα πόλεσι γίγνηται, ἑλέσθαι δεῖ τρία μὲν ἀρχόντων εἴδη· περὶ μὲν τὸ νῦν δὴ λεχθὲν ἀστυνόμους ἐπονομάζοντα, τὸ δὲ περὶ ἀγορᾶς κόσμον, ἀγορανόμους. ἱερῶν δὲ ἱερέας, οἷς μέν εἰσι πάτρια ἱερωσύναι καὶ αἷς, μὴ κινεῖν. εἰ δὲ, οἷον τὸ πρῶτον κατοικιζομένοις εἰκὸς γίγνεσθαι περὶ τὰ τοιαῦτα, ἢ μηδενὶ ἤ τισιν ὀλίγοις οἷς μὴ καθεστήκοι, καταστατέον ἱερέας τε καὶ ἱερείας, νεωκόρους γίγνεσθαι τοῖς θεοῖς. τούτων δὴ πάντων τὰ μὲν αἱρετὰ χρὴ, τὰ δὲ, κληρωτὰ ἐν ταῖς καταστάσεσι γίγνεσθαι· μιγνύντας πρὸς φιλίαν ἀλλήλοις δῆμον καὶ μὴ δῆμον, ἐν ἑκάστῃ χώρᾳ καὶ πόλει, ὅπως ἂν μάλιστα ὁμονοῶν εἴη. τὰ μὲν οὖν τῶν ἱερῶν, τῷ θεῷ ἐπιτρέποντα αὐτῷ τὸ κεχαρισμένον γίγνεσθαι, κληροῦν οὕτω τῇ θείᾳ τύχῃ, ἀποδιδόντα. δοκιμάζειν δὲ τὸν ἀεὶ λαγχάνοντα, πρῶτον μὲν, ὁλόκληρον καὶ γνήσιον· ἔπειτα ὡς ὅτι μάλιστα ἐκ καθαρευουσῶν οἰκήσεων· φόνου δὲ ἁγνὸν, καὶ πάντων τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα εἰς τὰ θεῖα ἁμαρτανομένων, αὐτόν τε καὶ πατέρα καὶ μητέρα κατὰ ταὐτὰ βεβιωκότας. ἐκ Δελφῶν δὲ χρὴ νόμους περὶ τὰ θεῖα κομισαμένους, καὶ καταστήσαντας ἐπ᾽ αὐτοῖς ἐξηγητὰς, τούτοις χρῆσθαι. κατ᾽ ἐνιαυτὸν δὲ εἶναι καὶ μὴ μακρότερον τὴν ἱερωσύνην ἑκάστῳ. ἔτη δὲ μὴ ἔλαττον ἑξήκοντα ἡμῖν εἴη γεγονὼς ὁ μέλλων καθ᾽

ἱεροὺς νόμους περὶ τὰ θεῖα ἱκανῶς ἁγιστεύειν. ταῦτα δὲ καὶ περὶ τῶν ἱερειῶν ἔστω τὰ νόμιμα. τοὺς δὲ ἐξηγητὰς τρὶς φερέτωσαν μὲν αἱ τέτταρες φυλαὶ τέτταρας ἕκαστον ἐξ αὑτῶν· τρεῖς δὲ οἷς ἂν πλείστη γένηται ψῆφος δοκιμάσαντας τοὺς ἐννέα, πέμπειν εἰς Δελφοὺς, ἀφελεῖν ἐξ ἑκάστης τριάδος ἕνα. τὴν δὲ δοκιμασίαν αὐτῶν καὶ τοῦ χρόνου τὴν ἡλικίαν εἶναι καθάπερ τῶν ἱερέων. οὗτοι δὲ ἔστων ἐξηγηταὶ διὰ βίου. τὸν δέ γε λιπόντα προαιρείσθωσαν αἱ τέτταρες φυλαὶ, ὅθεν ἂν ἐκλίπῃ. ταμίας δὲ δεῖ τῶν τε ἱερῶν χρημάτων ἑκάστοις τοῖς ἱεροῖς καὶ τεμενῶν καὶ καρπῶν τούτων καὶ μισθώσεων κυρίους αἱρεῖσθαι μὲν ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων τρεῖς εἰς τὰ μέγιστα ἱερά· δύο δ' εἰς τὰ σμικρότερα· πρὸς δὲ τὰ ἐμμελέστατα, ἕνα. τὴν δ' αἵρεσιν τούτων καὶ τὴν δοκιμασίαν γίγνεσθαι καθάπερ ἡ τῶν στρατηγῶν ἐγίγνετο. καὶ τὰ μὲν αὖ περὶ τὰ ἱερὰ, ταῦτα γιγνέσθω. Ἀφρούρητον δὲ δὴ μηδὲν εἰς δύναμιν ἔστω. πόλεως μὲν οὖν αἱ φρουραὶ πέρι, ταύτῃ γιγνέσθωσαν, στρατηγῶν ἐπιμελουμένων καὶ ταξιαρχῶν καὶ ἱππάρχων καὶ φυλάρχων καὶ πρυτανέων, καὶ δὴ καὶ ἀστυνόμων καὶ ἀγορανόμων, ὁπόταν αἱρεθέντες ἡμῖν καταστῶσι τινὲς ἱκανῶς. τὴν δὲ ἄλλην χώραν φυλάττειν πᾶσαν κατὰ τάδε. δώδεκα μὲν ἡμῖν ἡ χώρα πᾶσα εἰς δύναμιν ἴσα μόρια νενέμηται· φυλὴ δὲ μία τῷ μορίῳ ἑκάστῳ ἐπικληρωθεῖσα, κατ' ἐνιαυτὸν παρεχέτω πέντε οἷον ἀγρονόμους τε καὶ φυλάρχους. τούτοις δ' ἔστω καταλέξασθαι τῆς αὑτῶν φυλῆς ἑκάστῳ δώδεκα τῶν πέντε, ἐκ τῶν νέων, μὴ ἔλαττον ἢ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη γεγο-

νότας, μὴ πλεῖον δὲ, ἢ τριάκοντα. τούτοις δὲ διακληρωθήτω τὰ μόρια τῆς χώρας κατὰ μῆνα ἕκαστα ἑκάστοις, ὅπως ἂν πάσης τῆς χώρας ἔμπειροί τε καὶ ἐπιστήμονες γίγνωνται πάντες. δύο δ' ἔτη τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν φρουρὰν γίγνεσθαι φρουροῖς τε καὶ ἄρχουσιν. ὅπως δ' ἂν τοπρῶτον λάχωσι τὰ μέρη, τοὺς τῆς χώρας τόπους μεταλλάττοντας, ἀεὶ τῶν ἑξῆς τόπων ἑκάστου μηνὸς ἡγεῖσθαι τοὺς φρουράρχους, ἐπιδέξια κύκλῳ. τὸ δ' ἐπιδέξια γιγνέσθω, τὸ πρὸς ἕω. περιελθόντες δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ τῷ δευτέρῳ ἔτει, ἵνα ὡς πλεῖστοι τῶν φρουρῶν μὴ μόνον ἔμπειροι τῆς χώρας γίγνωνται κατὰ μίαν ὥραν τοῦ ἐνιαυτοῦ, πρὸς τῇ χώρᾳ δὲ ἅμα καὶ τῆς ὥρας ἑκάστης περὶ ἕκαστον τὸν τόπον τὸ γιγνόμενον ὡς πλεῖστοι καταμάθωσιν, οἱ τότε ἡγούμενοι πάλιν ἀφηγείσθωσαν, εἰς τὸν εὐώνυμον ἀεὶ μεταβάλλοντες τόπον, ἕως ἂν τὸ δεύτερον διεξέλθωσιν ἔτος. τῷ τρίτῳ δὲ ἄλλους ἀγρονόμους αἱρεῖσθαι καὶ φρουράρχους, τοὺς πέντε τῶν δώδεκα ἐπιμελητάς. ἐν δὲ δὴ ταῖς διατριβαῖς τῷ τόπῳ ἑκάστῳ τὴν ἐπιμέλειαν εἶναι τοιάνδε τινά· πρῶτον μὲν, ὅπως εὐερκὴς ἡ χώρα πρὸς τοὺς πολεμίους ὅτι μάλιστα ἔσται· ταφρεύοντάς τε ὅσα ἂν τούτου δέῃ, καὶ ἀποσκάπτοντας, καὶ ἐν οἰκοδομήμασιν εἰς δύναμιν εἴργοντας τοὺς ἐπιχειροῦντας ὁτιοῦν τὴν χώραν καὶ τὰ κτήματα κακουργεῖν. χρωμένους δ' ὑποζυγίοις καὶ τοῖς οἰκέταις τοῖς ἐν τῷ τόπῳ ἑκάστῳ πρὸς ταῦτα, δι' ἐκείνων ποιοῦντας, ἐκείνοις ἐπιστατοῦντας, τῶν οἰκείων ἔργων αὐτῶν ἀργίας ὅτι μάλιστα ἐκλεγομένους. δύσβατα

δὲ δὴ πάντα ποιεῖν τοῖς ἐχθροῖς, τοῖς δὲ φίλοις ὅτι μάλιστα εὔβατα, ἀνθρώποις τε καὶ ὑποζυγίοις καὶ βοσκήμασιν, ὁδῶν τε ἐπιμελουμένους, ὅπως ὡς ἡμερώταται ἕκασται γίγνωνται· καὶ τῶν ἐκ Διὸς ὑδάτων, ἵνα τὴν χώραν μὴ κακουργῇ, μᾶλλον δ' ὠφελῇ, ῥέοντα ἐκ τῶν ὑψηλῶν εἰς τὰς ἐν τοῖς ὄρεσι νάπας ὅσαι κοῖλαι· τὰς ἐκροὰς αὐτῶν εἴργοντας οἰκοδομήμασί τε καὶ ταφρεύμασιν· ὅπως ἂν τὰ παρὰ τοῦ Διὸς ὕδατα καταδεχόμεναι καὶ πίνουσαι, τοῖς ὑποκάτωθεν ἀγροῖς τε καὶ τόποις πᾶσι νάματα καὶ κρήνας ποιοῦσαι, καὶ τοὺς αὐχμηροτάτους τόπους, πολυύδρους τε καὶ εὐύδρους ἀπεργάζωνται· τά τε πηγαῖα ὕδατα, ἐάν τέ τις ποταμὸς ἐάν τε καὶ κρήνη ᾖ, κοσμοῦντες φυτεύμασί τε καὶ οἰκοδομήμασιν εὐπρεπέστερα, καὶ συνάγοντες μεταλλείαις νάματα, πάντα ἄφθονα ποιῶσιν· ὑδρείαις τε καθ' ἑκάστας τὰς ὥρας, εἴτι που ἄλσος ἢ τέμενος περὶ ταῦτα ἀφειμένον ᾖ, τὰ ῥεύματα ἀφιέντες εἰς αὐτὰ, τὰ τῶν θεῶν ἱερὰ κοσμῶσι. πανταχῇ δὲ ἐν τοῖς τοιούτοις γυμνάσια χρὴ κατασκευάζειν τοὺς νέους αὐτοῖς τε καὶ τοῖς γέρουσι, γεροντικὰ λουτρὰ θερμὰ παρέχοντας· ὕλην παρατιθέντας αὔην καὶ ξηρὰν ἄφθονον, ἐπ' ὀνήσει καμνόντων τε νόσοις, καὶ πόνοις τετρυμένα γεωργικοῖς σώματα δεχομένους εὐμαρῶς, ἰατροῦ δ' ἕξιν μὴ πάνυ σοφοῦ βελτίονα συχνῷ. Ταῦτα μὲν οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, κόσμος τε καὶ ὠφέλεια τοῖς τόποις γίγνοιτ' ἂν, μετὰ παιδιᾶς οὐδαμῇ ἀχαρίστου. σπουδὴ δὲ περὶ ταῦτα ἥδε ἔστω· τοὺς ἑξήκοντα, ἑκάστους τὸν αὐτῶν τόπον φυλάττειν, μὴ

μόνον πολεμίων ἕνεκα, ἀλλὰ καὶ τῶν φίλων φασκόντων εἶναι. γειτόνων δὲ καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν ἣν ἄλλος ἄλλον ἀδικῇ, δοῦλος ἢ ἐλεύθερος, δικάζοντας τῷ ἀδικεῖσθαι φάσκοντι, τὰ μὲν σμικρὰ, αὐτοὺς τοὺς πέντε ἄρχοντας, τὰ δὲ μείζονα, μετὰ τῶν δώδεκα τοὺς ἑπτακαίδεκα δικάζειν, μέχρι τριῶν μνῶν, ὅσα ἂν ἕτερος ἑτέρῳ ἐπικαλῇ. δικαστὴν δὲ καὶ ἄρχοντα, ἀνυπεύθυνον οὐδένα δικάζειν καὶ ἄρχειν δεῖ, πλὴν τῶν τὸ τέλος ἐπιτιθέντων, οἷον βασιλέων. καὶ δὴ καὶ τοὺς ἀγρονόμους τούτους, ἐὰν ὑβρίζωσί τι περὶ τοὺς ὧν ἐπιμελοῦνται, προστάξεις τε προστάττοντες ἀνίσους· καὶ ἐπιχειροῦντες λαμβάνειν τε καὶ φέρειν τῶν ἐν ταῖς γεωργίαις, μὴ πείσαντες· καὶ ἐὰν δέχωνταί τι κολακείας ἕνεκα διδόντων, ἢ καὶ δίκας ἀδίκως διανέμωσι· ταῖς μὲν θωπείαις ὑπείκοντες, ὀνείδη φερέσθωσαν ἐν πάσῃ τῇ πόλει· τῶν δὲ ἄλλων ἀδικημάτων ὅ, τι ἂν ἀδικῶσι τοὺς ἐν τῷ τόπῳ, τῶν μέχρι μνᾶς, ἐν τοῖς κωμήταις καὶ γείτοσιν ὑπεχέτωσαν ἑκόντες δίκας· τῶν δὲ μειζόνων ἑκάστοτε ἀδικημάτων ἢ καὶ τῶν ἐλαττόνων ἐὰν μὴ θέλωσιν ὑπέχειν, πιστεύοντες τῷ μεθίστασθαι κατὰ μῆνας εἰς ἕτερον ἀεὶ τόπον, φεύγοντες ἀποφευξεῖσθαι, τούτων πέρι λαγχάνειν μὲν ἐν ταῖς κοιναῖς δίκαις τὸν ἀδικούμενον· ἐὰν δ' ἕλῃ, τὴν διπλασίαν πραττέσθω τὸν ὑποφεύγοντα, καὶ μὴ ἐθελήσαντα ὑποσχεῖν ἑκόντα τιμωρίαν. διαιτάσθων δὲ οὔτε ἄρχοντες οὔτε ἀγρονόμοι τὰ δύο ἔτη, τοιόνδε τινὰ τρόπον· πρῶτον μὲν δὴ καθ' ἑκάστους τοὺς τόπους εἶναι ξυσσίτια, ἐν οἷς κοινῇ τὴν δίαιταν ποιητέον ἅπασιν· ὁ δὲ

ἀποσυσσιτήσας, κἂν ἥντιναοῦν ἡμέραν ἢ νύκτα ἀποκοιμηθεὶς, μὴ τῶν ἀρχόντων ταξάντων, ἢ πάσης τινὸς ἀνάγκης ἐπιπεσούσης, ἐὰν ἀποφήνωσιν αὐτὸν οἱ πέντε, καὶ γράψαντες θῶσιν ἐν ἀγορᾷ καταλελυκότα τὴν φρουρὰν, ὀνείδη τε ἐχέτω, τὴν πολιτείαν ὡς προδιδοὺς τὸ ἑαυτοῦ μέρος, κολαζέσθω τε πληγαῖς ὑπὸ τοῦ συντυγχάνοντος, καὶ ἐθέλοντος κολάζειν, ἀτιμωρήτως. τῶν δὲ ἀρχόντων αὐτῶν ἐάν τις τὶ δρᾷ τοιοῦτον αὐτὸς, ἐπιμελεῖσθαι μὲν τοῦ τοιούτου πάντας τοὺς ἑξήκοντα χρεών. ὁ δὲ αἰσθόμενός τε καὶ πυθόμενος, μὴ ἐπεξιὼν, ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐνεχέσθω νόμοις, καὶ πλείονι τῶν νέων ζημιούσθω· περὶ τὰς τῶν νέων ἀρχὰς ἠτιμάσθω πάσας. τούτων δὲ οἱ νομοφύλακες ἐπίσκοποι ἀκριβεῖς ἔστωσαν, ὅπως ἢ μὴ γίγνηται τὴν ἀρχὴν, ἢ γιγνόμενα τῆς ἀξίας δίκης τυγχάνῃ. δεῖ δὴ πάντ' ἄνδρα διανοεῖσθαι περὶ ἁπάντων ἀνθρώπων, ὡς ὁ μὴ δουλεύσας, οὐδ' ἂν δεσπότης γένοιτο ἄξιος ἐπαίνου· καὶ καλλωπίζεσθαι χρὴ τῷ καλῶς δουλεῦσαι μᾶλλον ἢ τῷ καλῶς ἄρξαι· πρῶτον μὲν τοῖς νόμοις (ὡς ταύτην τοῖς θεοῖς οὖσαν δουλείαν) ἔπειτα τοῖς πρεσβυτέροις τε καὶ ἐντίμως βεβιωκόσι, τοὺς νέους. Μετὰ δὲ ταῦτα, τῆς καθ' ἡμέραν διαίτης δεῖ τῆς ταπεινῆς καὶ ἀπόρου γεγευμένον εἶναι τὰ δύο ἔτη ταῦτα τὸν τῶν ἀγρονόμων γεγονότα. ἐπειδὰν γὰρ δὴ καταλεγῶσιν οἱ δώδεκα, ξυνελθόντες μετὰ τῶν πέντε, βουλευέσθωσαν ὡς, οἷόνπερ οἰκέται, οὐχ ἕξουσιν αὐτοῖς ἄλλους οἰκέτας τε καὶ δούλους, οὐδ' ἐκ τῶν ἄλλων γεωργῶν τε καὶ κωμητῶν, τοῖς ἐκείνων ἐπὶ τὰ ἴδια χρήσονται ὑπη-

ρετήματα διακόνοις, ἀλλὰ μόνον ὅσα εἰς τὰ δημόσια· τὰ δ' ἄλλα αὐτοὶ δι' αὑτῶν διανοηθήτωσαν ὡς βιωσόμενοι διακονοῦντές τε καὶ διακονούμενοι ἑαυτοῖς· πρὸς δὲ τούτοις πᾶσαν τὴν χώραν διεξερευνώμενοι θέρους καὶ χειμῶνος σὺν τοῖς ὅπλοις, φυλακῆς τε καὶ γνωρίσεως ἕνεκα πάντων ἀεὶ τῶν τόπων. κινδυνεύει γὰρ οὐδενὸς ἔλαττον μάθημα εἶναι, δι' ἀκριβείας ἐπίστασθαι πάντας τὴν αὑτῶν χώραν. οὗ δὴ χάριν κυνηγέσια καὶ τὴν ἄλλην θήραν οὐχ ἧττον ἐπιτηδεύειν δεῖ τὸν ἡβῶντα, ἢ τῆς ἄλλης ἡδονῆς ἅμα καὶ ὠφελείας τῆς περὶ τὰ τοιαῦτα γιγνομένης πᾶσι. τούτους οὖν αὐτούς τε καὶ τὸ ἐπιτήδευμα, εἴτε τις κρυπτοὺς, εἴτε ἀγρονόμους, εἴθ' ὅ, τι καλῶν χαίρει τοῦτο προσαγορεύων, προθύμως πᾶς ἀνὴρ εἰς δύναμιν ἐπιτηδευέτω, ὅσοι μέλλουσι τὴν αὑτῶν πόλιν ἱκανῶς σώζειν. Τὸ δὲ μετὰ τοῦτο, ἀρχόντων αἱρέσεως ἀγορανόμων πέρι καὶ ἀστυνόμων ἦν ἡμῖν ἑπόμενον. ἕποιντο δ' ἂν ἀγρονόμοις τε ἀστυνόμοι τρεῖς, ἑξήκοντα οὖσι, τριχῆ δώδεκα μέρη τῆς πόλεως διαλαβόντες, μιμούμενοι ἐκείνους τῶν τε ὁδῶν ἐπιμελούμενοι τῶν κατὰ τὸ ἄστυ, καὶ τῶν ἐκ τῆς χώρας λεωφόρων εἰς τὴν πόλιν ἀεὶ τεταγμένων· καὶ τῶν οἰκοδομιῶν, ἵνα κατὰ νόμους γίγνωνται πᾶσαι· καὶ δὴ καὶ τῶν ὑδάτων ὁπόσ' ἂν αὐτοῖς πέμπωσι καὶ παραδιδῶσιν οἱ φρουροῦντες τεθεραπευμένα, ὅπως εἰς τὰς κρήνας ἱκανὰ καὶ καθαρὰ πορευόμενα, κοσμῇ τε ἅμα καὶ ὠφελῇ τὴν πόλιν. δεῖ δὴ καὶ τούτους δυνατούς τε εἶναι καὶ σχολάζοντας τῶν κοινῶν ἐπιμελεῖσθαι. διὸ προβαλλέσθω μὲν πᾶς ἀνὴρ ἐκ τῶν

μεγίστων τιμημάτων ἀστυνόμον ὃν ἂν βούληται· διαχειροτονηθέντων δὲ καὶ ἀφικομένων εἰς ἓξ οἷς ἂν πλεῖσται γίγνωνται, τοὺς τρεῖς ἀποκληρωσάντων, οἷς τούτων ἐπιμελές. δοκιμασθέντες δὲ ἀρχόντων κατὰ τοὺς τεθέντας αὐτοῖς νόμους. ἀγορανόμους δ' ἑξῆς τούτοις αἱρεῖσθαι μὲν ἐκ τῶν δευτέρων καὶ πρώτων τιμημάτων πέντε· τὰ δ' ἄλλα, αὐτῶν γίγνεσθαι τὴν αἵρεσιν καθάπερ ἡ τῶν ἀστυνόμων· δέκα ἐκ τῶν ἄλλων χειροτονηθέντας, τοὺς πέντε ἀποκληρῶσαι· καὶ δοκιμασθέντας αὐτοὺς, ἄρχοντας ἀποφῆναι. χειροτονείτω δὲ πᾶς πάντα. ὁ δὲ μὴ θέλων, ἐὰν εἰσαγγελθῇ πρὸς τοὺς ἄρχοντας, ζημιούσθω πεντήκοντα δραχμαῖς, πρὸς τῷ κακὸς εἶναι δοκεῖν. ἴτω δ' εἰς ἐκκλησίαν καὶ τὸν κοινὸν ξύλλογον ὁ βουλόμενος· ἐπάναγκες δ' ἔστω τῷ τῶν δευτέρων καὶ πρώτων τιμημάτων, δέκα δραχμαῖς ζημιουμένῳ, ἐὰν μὴ παρὼν ἐξετάζηται τοῖς ξυλλόγοις· τρίτῳ δὲ τιμήματι καὶ τετάρτῳ, μὴ ἐπάναγκες· ἀλλὰ ἀζήμιος ἀφείσθω, ἐὰν μή τι παραγγείλωσιν οἱ ἄρχοντες πᾶσιν ἔκ τινος ἀνάγκης ξυνιέναι. τοὺς δὲ δὴ ἀγορανόμους τὸν περὶ τὴν ἀγορὰν κόσμον διαταχθέντα ὑπὸ νόμων φυλάττειν· καὶ ἱερῶν καὶ κρηνῶν ἐπιμελεῖσθαι τῶν κατ' ἀγορὰν, ὅπως μηδὲν ἀδικῇ μηδείς. τὸν ἀδικοῦντα δὲ κολάζειν, πληγαῖς μὲν καὶ δεσμοῖς δοῦλον καὶ ξένον· ἐὰν δ' ἐπιχώριος ὤν τις περὶ τὰ τοιοῦτα ἀκοσμῇ, μέχρι μὲν ἑκατὸν δραχμῶν νομίσματος αὐτοὺς εἶναι κυρίους διαδικάζοντας, μέχρι δὲ διπλασίου τούτου κοινῇ μετὰ ἀστυνόμων ζημιοῦν, δικάζοντας τῷ ἀδικοῦντι.

τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ἀστυνόμοις ἔστω ζημιώματά τε καὶ κολάσεις ἐν τῇ ἑαυτῶν ἀρχῇ, μέχρι μὲν μνᾶς αὐτοὺς ζημιοῦντας, τὴν διπλασίαν δὲ μετὰ ἀγορανόμων. μουσικῆς δὲ τὸ μετὰ τοῦτο καὶ γυμναστικῆς ἄρχοντας καθίστασθαι πρέπον ἂν εἴη, διττοὺς ἑκατέρων· τοὺς μὲν, παιδείας αὐτῆς ἕνεκα, τοὺς δὲ, ἀγωνιστικῆς. παιδείας μὲν βούλεται λέγειν ὁ νόμος, γυμνασίων καὶ διδασκαλίων ἐπιμελητὰς κόσμου καὶ παιδεύσεως ἅμα, καὶ τῆς περὶ ταῦτα ἐπιμελείας, τῶν φοιτήσεών τε πέρι καὶ οἰκήσεων ἀῤῥένων καὶ θηλειῶν κορῶν· ἀγωνίας δὲ, ἔν τε τοῖς γυμνικοῖς καὶ περὶ τὴν μουσικὴν ἀθλοθέτας ἀθληταῖς. διττοὺς αὖ τούτους· περὶ μουσικὴν μὲν ἑτέρους, περὶ ἀγωνίαν δ' ἄλλους. ἀγωνιστικῆς μὲν οὖν ἀνθρώπων τε καὶ ἵππων, τοὺς αὐτούς· μουσικῆς δὲ, ἑτέρους μὲν τοὺς περὶ μονῳδίαν τε καὶ μιμητικήν: οἷον ῥαψῳδῶν καὶ κιθαρῳδῶν καὶ αὐλητῶν καὶ πάντων τῶν τοιούτων ἀθλοθέτας ἑτέρους πρέπον ἂν εἴη γίγνεσθαι· τῶν δὲ περὶ χορῳδίαν ἄλλους. πρῶτον δὴ περὶ τὴν χορῶν παιδιὰν, παίδων τε καὶ ἀνδρῶν καὶ θηλειῶν κορῶν ἐν ὀρχήσεσι καὶ τῇ τάξει τῇ ἁπάσῃ γιγνομένῃ μουσικῇ τοὺς ἄρχοντας αἱρεῖσθαί που χρεών. ἱκανὸς δὲ εἷς ἄρχων αὐτοῖς, μὴ ἔλαττον τετταράκοντα γεγονὼς ἐτῶν, ἱκανὸς δὲ καὶ περὶ μονῳδίαν εἷς, μὴ ἔλαττον ἢ τριάκοντα γεγονὼς ἐτῶν, εἰσαγωγεύς τε εἶναι, καὶ τοῖς ἁμιλλωμένοις τὴν διάκρισιν ἱκανῶς ἀποδιδούς. τὸν δὴ χορῶν ἄρχοντα καὶ διαθετῆρα αἱρεῖσθαι χρὴ τοιόνδε τινὰ τρόπον. ὅσοι μὲν φιλοφρόνως ἐσχήκασι περὶ τὰ τοιαῦτα, εἰς τὸν ξύλλογον ἴτωσαν, ἐπιζήμιοι

ἐὰν μὴ ἴωσι· τούτου δὲ οἱ νομοφύλακες κριταί. τοῖς δ' ἄλλοις, ἐὰν μὴ βούλωνται, μηδὲν ἐπάναγκες ἔστω. καὶ τὴν προβολὴν δὴ τὸν αἱρούμενον ἐκ τῶν ἐμπείρων ποιητέον. ἔν τε τῇ δοκιμασίᾳ κατηγόρημα ἓν τοῦτ' ἔστω καὶ ἀπηγόρημα· τῶν μὲν, ὡς ἄπειρος ὁ λαχών· τῶν δ', ὡς ἔμπειρος. ὃς δ' ἂν εἷς ἐκ προχειροτονηθέντων δέκα λάχῃ δοκιμασθεὶς, τὸν ἐνιαυτὸν τῶν χορῶν ἀρχέτω κατὰ νόμον. κατὰ ταὐτὰ δὲ τούτοις καὶ ταύτῃ ὁ λαχὼν τὸν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον τῶν ἀφικομένων εἰς κρίσιν μονῳδιῶν τε καὶ συναυλιῶν, ἀρχέτω εἰς τοὺς κριτὰς ἀποδιδοὺς ὁ λαχὼν τὴν κρίσιν. μετὰ δὲ ταῦτα, χρεὼν ἀγωνίας ἀθλοθέτας αἱρεῖσθαι τῆς περὶ τὰ γυμνάσια ἵππων τε καὶ ἀνθρώπων, ἐκ τῶν τρίτων τε καὶ ἔτι τῶν δευτέρων τιμημάτων. εἰς δὲ τὴν αἵρεσιν ἔστω μὲν ἐπάναγκες τοῖς τρισὶ πορεύεσθαι τιμήμασι, τὸ σμικρότατον δὲ ἀζήμιον ἀφείσθω. τρεῖς δ' ἔστωσαν οἱ λαχόντες· τῶν προχειροτονηθέντων μὲν, εἴκοσι· λαχόντων δὲ ἐκ τῶν εἴκοσι, τριῶν, οὓς ἂν καὶ ψῆφος ἡ τῶν δοκιμαζόντων δοκιμάσῃ. ἐὰν δέ τις ἀποδοκιμασθῇ καθ' ἡντιναοῦν ἀρχῆς λῆξιν καὶ κρίσιν, ἄλλους ἀνθαιρεῖσθαι κατὰ ταὐτὰ, καὶ τὴν δοκιμασίαν ὡσαύτως αὐτῶν πέρι ποιεῖσθαι. Λοιπὸς δὲ ἄρχων περὶ τὰ προειρημένα ἡμῖν ὁ τῆς παιδείας ἐπιμελητὴς πάσης θηλειῶν τε καὶ ἀῤῥένων. εἷς μὲν δὴ καὶ ὁ τούτων ἄρξων ἔστω κατὰ νόμους· ἐτῶν μὲν γεγονὼς μὴ ἔλαττον ἢ πεντήκοντα, παίδων δὲ γνησίων πατὴρ, μάλιστα μὲν υἱέων καὶ θυγατέρων· εἰ δὲ μὴ, θάτερα. διανοηθήτω δὲ αὐτός τε ὁ προκριθεὶς καὶ ὁ προκρίνων ὡς οὖσαν ταύτην

τὴν ἀρχὴν τῶν ἐν τῇ πόλει ἀκροτάτων ἀρχῶν πολὺ μεγίστην. παντὸς γὰρ δὴ φυτοῦ ἡ πρώτη βλάστη καλῶς ὁρμηθεῖσα πρὸς ἀρετὴν τῆς αὐτοῦ φύσεως, κυριωτάτη τέλος ἐπιθεῖναι τὸ πρόσφορον, τῶν τε ἄλλων φυτῶν καὶ τῶν ζώων ἡμέρων καὶ ἀγρίων καὶ ἀνθρώπων. ἄνθρωπος δὲ, ὥς φαμὲν, ἥμερον· ὅμως μὴν παιδείας μὲν ὀρθῆς τυχὸν καὶ φύσεως εὐτυχοῦς, θειότατον ἡμερώτατόν τε ζῶον γίγνεσθαι φιλεῖ· μὴ ἱκανῶς δὲ ἢ μὴ καλῶς τραφὲν, ἀγριώτατον ὁπόσα φύει γῆ. ὧν ἕνεκα οὐ δεύτερον οὐδὲ πάρεργον δεῖ τὴν παίδων τροφὴν τὸν νομοθέτην ἐᾷν γίγνεσθαι. πρῶτον δὲ ἄρξασθαι χρεὼν τὸν μέλλοντα αὐτῶν ἐπιμελεῖσθαι καλῶς, αἱρεθῆναι τῶν ἐν τῇ πόλει ὃς ἂν ἄριστος εἰς πάντα ᾖ· τοῦτον κατὰ δύναμιν ὅτι μάλιστα αὐτοῖς καθιστάντα προστάτην καὶ ἐπιμελητήν. Αἱ πᾶσαι τοίνυν ἀρχαὶ, πλὴν βουλῆς καὶ πρυτάνεων, εἰς τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερὸν ἐλθοῦσαι, φερόντων ψῆφον κρύβδην τῶν νομοφυλάκων, ὅντιν᾽ ἂν ἕκαστος ἡγῆται κάλλιστ᾽ ἂν τῶν περὶ παιδείαν ἄρξαι γενομένων. ᾧ δ᾽ ἂν πλεῖσται ψῆφοι ξυμβῶσι, δοκιμασθεὶς ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀρχόντων τῶν ἑλομένων, πλὴν νομοφυλάκων, ἀρχέτω ἔτη πέντε· ἕκτῳ δὲ κατὰ ταῦτα ἄλλον ἐπὶ ταύτην τὴν ἀρχὴν αἱρεῖσθαι. ἐὰν δέ τις δημοσίαν ἀρχὴν ἄρχων ἀποθάνῃ, πρὶν ἐξήκειν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν, πλεῖον ἢ τριάκοντα ἐπιδεομένην ἡμερῶν, τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἄλλον καθιστάναι, οἷς ἦν προσηκόντως τοῦτο μέλον. καὶ ἐὰν ὀρφανῶν ἐπίτροπος τελευτήσῃ τὶς, οἱ προσήκοντες καὶ ἐπιδημοῦντες πρὸς πατρὸς καὶ μητρὸς, μέχρις ἀνεψιῶν παίδων, ἄλλον

καθιστάντων ἐντὸς δέκα ἡμερῶν. ἢ ζημιούσθων ἕκαστος δραχμῇ, τῆς ἡμέρας, μέχρι περ ἂν καταστήσωσι τὸν ἐπίτροπον. πᾶσα δὲ δή που πόλις ἄπολις ἂν γίγνοιτο ἐν ᾗ δικαστήρια μὴ καθεστῶτα εἴη κατὰ τρόπον. ἄφωνος δ᾽ αὖ δικαστὴς ἡμῖν, καὶ μὴ πλείω τῶν ἀντιδίκων ἐν ταῖς ἀνακρίσεσι φθεγγόμενος, καθάπερ ἐν ταῖς διαίταις, οὐκ ἄν ποτε ἱκανὸς γένοιτο περὶ τὴν τῶν δικαίων κρίσιν. ὧν ἕνεκα, οὔτε πολλοὺς ὄντας ῥᾴδιον εὖ δικάζειν, οὔτε ὀλίγους φαύλους. σαφὲς δὲ δὴ τόγε ἀμφισβητούμενον χρεὼν γίγνεσθαι παρ᾽ ἑκατέρων. ὁ δὲ χρόνος ἅμα καὶ τὸ βραδὺ, τό, τε πολλάκις ἀνακρίνειν, πρὸς τὸ φανερὰν γίγνεσθαι τὴν ἀμφισβήτησιν ξύμφορον. ὧν ἕνεκα, πρῶτον μὲν εἰς γείτονας ἰέναι χρὴ τοὺς ἐπικαλοῦντας ἀλλήλοις, καὶ τοὺς φίλους τε καὶ ξυνειδότας ὅτι μάλιστα τὰς ἀμφισβητουμένας πράξεις. ἐὰν δ᾽ ἄρα μὴ ἐν τούτοις τὶς ἱκανὴν κρίσιν λαμβάνῃ, πρὸς ἄλλο δικαστήριον ἴτω. τὸ δὲ τρίτον, ἂν τὰ δύο δικαστήρια μὴ δύνηται διαλλάξαι, τέλος ἐπιθέτω τῇ δίκῃ. τρόπον δή τινα καὶ τῶν δικαστηρίων αἱ καταστάσεις, ἀρχόντων εἰσὶν αἱρέσεις. πάντα μὲν γὰρ ἄρχοντα ἀναγκαῖον καὶ δικαστὴν εἶναι τινῶν· δικαστὴς δὲ, οὐκ ἄρχων, καί τινα τρόπον ἄρχων οὐ πάνυ φαῦλος γίγνεται τὴν τόθ᾽ ἡμέραν ᾗπερ ἂν κρίνων τὴν δίκην ἀποτελῇ. Θέντες δὴ καὶ τοὺς δικαστὰς ὡς ἄρχοντας, λέγωμεν τίνες ἂν εἶεν πρέποντες, καὶ τίνων ἄρα δικασταὶ, καὶ πόσοι ἐφ᾽ ἕκαστον. κυριώτατον μὲν τοίνυν ἔστω δικαστήριον, ὅπερ ἂν αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀποφήνωσιν ἕκαστοι, κοινῇ τινας ἑλόμενοι. δύο δὴ τῶν λοι-

πῶν ἔστω κριτήρια· τὸ μὲν, ὅταν τὶς τινὰ ἰδιώτην ἰδιώτης, ἐπαιτιώμενος ἀδικεῖν αὐτὸν, ἄγων εἰς τὴν δίκην, βούληται διακριθῆναι· τὸ δ', ὁπόταν τὸ δημόσιον ὑπό τινος τῶν πολιτῶν ἡγῆταί τις ἀδικεῖσθαι, καὶ βουληθῇ τῷ κοινῷ βοηθεῖν. λεκτέον δ' ὁποῖοί τ' εἰσὶ καὶ τίνες οἱ κριταί. πρῶτον δὴ δικαστήριον γιγνέσθω κοινὸν ἅπασι τοῖς τὸ τρίτον ἀμφισβητοῦσιν ἰδιώταις πρὸς ἀλλήλους, γενόμενον τῇδέ πῃ. πάσας δὴ τὰς ἀρχὰς, ὁπόσαι τε κατ' ἐνιαυτὸν καὶ ὁπόσαι πλείω χρόνον ἄρχουσιν, ἐπειδὰν μέλλῃ νέος ἐνιαυτὸς μετὰ θερινὰς τροπὰς τῷ ἐπιόντι μηνὶ γίγνεσθαι, ταύτης τῆς ἡμέρας τῇ πρόσθεν πάντας χρὴ τοὺς ἄρχοντας συνελθεῖν εἰς ἓν ἱερόν· καὶ τὸν θεὸν ὀμόσαντας, οἷον ἀπάρξασθαι πάσης ἀρχῆς ἕνα δικαστὴν, ὃς ἂν ἐν ἀρχῇ ἑκάστῃ ἄριστός τε εἶναι δόξῃ, καὶ ἄριστ' ἂν καὶ ὁσιώτατα τὰς δίκας τοῖς πολίταις αὐτῷ τὸν ἐπιόντα ἐνιαυτὸν φαίνηται διακρίνειν. τούτων δὲ αἱρεθέντων, γίγνεσθαι μὲν δοκιμασίαν ἐν τοῖς ἑλομένοις· ἐὰν δὲ ἀποδοκιμασθῇ τις, ἕτερον ἀνθαιρεῖσθαι κατὰ ταὐτά. τοὺς δὲ δοκιμασθέντας δικάζειν μὲν τοῖς τἄλλα δικαστήρια φυγοῦσι, τὴν δὲ ψῆφον φανερὰν φέρειν. ἐπηκόους δ' εἶναι καὶ θεατὰς τούτων τῶν δικῶν, ἐξ ἀνάγκης μὲν βουλευτὰς, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἄρχοντας τοὺς ἑλομένους αὐτούς· τῶν δὲ ἄλλων τὸν βουλόμενον. ἐὰν δέ τις ἐπαιτιᾶται τινὰ ἑκόντα ἀδίκως κρῖναι τὴν δίκην, εἰς τοὺς νομοφύλακας ἰὼν κατηγορείτω· ὁ δὲ ὄφλων τὴν τοιαύτην δίκην, ὑπεχέτω μὲν τοῦ βλάβους τῷ βλαφθέντι τὸ ἥμισυ τίνειν. ἐὰν δὲ μείζονος

ἄξιος εἶναι δοξῇ ζημίας, προστιμᾷν τοὺς κρίναντας τὴν δίκην ὅ, τι χρὴ πρὸς τούτῳ παθεῖν αὐτὸν, ἢ ἀποτίνειν τῷ κοινῷ καὶ τῷ τὴν δίκην δικασαμένῳ. περὶ δὲ τῶν δημοσίων ἐγκλημάτων ἀναγκαῖον πρῶτον μὲν τῷ πλήθει μεταδιδόναι τῆς κρίσεως. οἱ γὰρ ἀδικούμενοι, πάντες εἰσὶν, ὁπόταν τὶς τὴν πόλιν ἀδικῇ· καὶ χαλεπῶς ἂν ἐν δίκῃ φέροιεν ἄμοιροι γιγνόμενοι τῶν τοιούτων διακρίσεων· ἀλλ᾽ ἀρχήν τε εἶναι χρὴ τῆς τοιαύτης δίκης καὶ τελευτὴν εἰς τὸν δῆμον ἀποδιδομένην· τὴν δὲ βάσανον ἐν ταῖς μεγίσταις ἀρχαῖς τρισὶν, ἃς ἂν ὅ, τε φεύγων καὶ ὁ διώκων ξυνομολογῆτον. ἐὰν δὲ μὴ δύνησθον κοινωνῆσαι τῆς ὁμολογίας αὐτοὶ, τὴν βουλὴν ἐπικρίνειν αὐτῶν τὴν αἵρεσιν ἑκατέρου. δεῖ δὲ δὴ καὶ τῶν ἰδίων δικῶν κοινωνεῖν κατὰ δύναμιν ἅπαντας. ὁ γὰρ ἀκοινώνητος ὢν ἐξουσίας τοῦ συνδικάζειν, ἡγεῖται τοπαράπαν τῆς πόλεως οὐ μέτοχος εἶναι. διὰ ταῦτ᾽ οὖν δὴ καὶ κατὰ φυλὰς ἀναγκαῖον δικαστήριά τε γίγνεσθαι, καὶ κλήρῳ δικαστὰς ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἀδιαφθόρους ταῖς δεήσεσι δικάζειν· τὸ δὲ τέλος κρίνειν πάντων τῶν τοιούτων ἐκεῖνο τὸ δικαστήριον ὅ φαμὲν εἴς γε ἀνθρωπίνην δύναμιν ὡς οἷόντε ἀδιαφθορώτατα παρεσκευάσθαι τοῖς μὴ δυναμένοις μήτε ἐν τοῖς γείτοσι, μήτε ἐν τοῖς φυλετικοῖς δικαστηρίοις ἀπαλλάττεσθαι. νῦν δὴ περὶ μὲν δικαστήρια ἡμῖν, ἃ δὴ φαμὲν, οὔθ᾽ ὡς ἀρχὰς οὔθ᾽ ὡς μὴ ῥᾴδιον εἰπόντα, ἀναμφισβητήτως εἰρηκέναι. περὶ μὲν ταῦτα οἷον περιγραφή τις ἔξωθεν περιγεγραμμένη τὰ μὲν εἴρηκε, τὰ δ᾽ ἀπολείπει σχεδόν. πρὸς γὰρ τέλει

νομοθεσίας ἡ δικῶν ἀκριβὴς νόμων θέσις ἅμα καὶ διαίρεσις ὀρθότατα γίγνοιτ᾽ ἂν μακρῷ. ταύταις μὲν οὖν εἰρήσθω πρὸς τῷ τέλει περιμένειν ἡμᾶς. αἱ δὲ περὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς καταστάσεις σχεδὸν τὴν πλείστην εἰλήφασι νομοθεσίαν. τὸ δὲ ὅλον καὶ ἀκριβὲς περὶ ἑνός τε καὶ πάντων τῶν κατὰ πόλιν καὶ πολιτικὴν πᾶσαν διοικήσεων, οὐκ ἔστι γενέσθαι σαφὲς, πρὶν ἂν ἡ διέξοδος ἀπ᾽ ἀρχῆς τά τε δεύτερα καὶ τὰ μέσα καὶ πάντα μέρη τὰ ἑαυτῆς ἀπολαβοῦσα, πρὸς τὸ τέλος ἀφίκηται. νῦν μὴν ἐν τῷ παρόντι μέχρι τῆς τῶν ἀρχόντων αἱρέσεως γενομένης, τελευτὴ μὲν τῶν ἔμπροσθεν αὕτη γίγνοιτ᾽ ἂν ἱκανή· νόμων δὲ θέσεως ἀρχὴ καὶ ἀναβολῶν ἅμα καὶ ὄκνων οὐδὲν ἐστὶ δεομένη. ΚΛ. Πάντως μοὶ κατὰ νοῦν, ὦ ξένε, τὰ ἔμπροσθεν εἰρηκὼς, τὴν ἀρχὴν τελευτῇ προσάψας περὶ τῶν τε εἰρημένων καὶ τῶν μελλόντων ῥηθήσεσθαι, ταῦτα ἔτι μᾶλλον ἐκείνων εἴρηκας φιλίως. ΑΘ. Καλῶς τοίνυν ἂν ἡμῖν ἡ πρεσβυτῶν ἔμφρων παιδιὰ μέχρι δεῦρ᾽ εἴη τανῦν διαπεπαισμένη. ΚΛ. Καλὴν τὴν σπουδὴν ἔοικας δηλοῦν τῶν ἀνδρῶν. ΑΘ. Εἰκός γε. τόδε δ᾽ ἐννοήσωμεν, εἴ σοι δοκεῖ, καθάπερ ἐμοί. ΚΛ. Τὸ ποῖον δή; καὶ περὶ τίνων; ΑΘ. Οἶσθ᾽ ὅτι καθάπερ ζωγράφων οὐδὲν πέρας ἔχειν ἡ πραγματεία δοκεῖ περὶ ἑκάστων τῶν ζώων, ἀλλ᾽ ἢ τοῦ χραίνειν, ἢ ἀποχραίνειν, ἢ ὅτι δή ποτε καλοῦσι τὸ τοιοῦτον οἱ ζωγράφων παῖδες, οὐκ ἄν ποτε δοκῇ παύσασθαι κοσμοῦσα, ὥστε ἐπίδοσιν μηκέτ᾽ ἔχειν εἰς τὸ καλλίω τε καὶ φανερώτερα γίγνεσθαι τὰ γεγραμμένα. ΚΛ. Σχεδὸν ἐννοῶ, ἀκούων καὶ

αὐτὸς ταῦτα, ἃ λέγεις. ἐπεὶ ἐντριβής γε οὐδαμῶς γέγονα τῇ τοιαύτῃ τέχνῃ. ΑΘ. Καὶ οὐδέν γε ἐβλάβης. χρησώμεθά γε μὴν τῷ νῦν παρατυχόντι περὶ αὐτῆς ἡμῖν λόγῳ τὸ τοιόνδε· ὡς, εἴποτε τὶς ἐπινοήσειε γράψαι τέως κάλλιστον ζῶον, καὶ τοῦτ᾽ αὖ μηδέποτε ἐπὶ τὸ φαυλότερον ἀλλ᾽ ἐπὶ τὸ βέλτιον ἴσχειν τοῦ ἐπιόντος ἀεὶ χρόνου, ξυννοεῖς ὅτι θνητὸς ὤν, εἰ μή τινα καταλείψει διάδοχον τοῦ ἐπανορθοῦν τε, ἐάν τι σφάληται τὸ ζῶον ὑπὸ χρόνων, καὶ τὸ παραλειφθὲν ὑπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς ἑαυτοῦ πρὸς τὴν τέχνην, οἷόστε εἰς τὸ πρόσθεν ἔσται φαιδρύνων ποιεῖν ἐπιδιδόναι, σμικρόν τινα χρόνον αὐτῷ πόνος παραμενεῖ πάμπολυς; ΚΛ. Ἀληθῆ. ΑΘ. Τί οὖν; ἆρ᾽ οὐ τοιοῦτον δοκεῖ σοι τὸ τοῦ νομοθέτου βούλημα εἶναι; πρῶτον μὲν γράψαι τοὺς νόμους πρὸς τὴν ἀκρίβειαν κατὰ δύναμιν ἱκανῶς· ἔπειτα προϊόντος τοῦ χρόνου, καὶ τῶν δοξάντων ἔργῳ πειρώμενον, ἆρ᾽ οἴει τινὰ οὕτως ἄφρονα γεγονέναι νομοθέτην, ὥστ᾽ ἀγνοεῖν ὅτι πάμπολλα ἀνάγκη παραλείπεσθαι τοιαῦτα, ἃ δεῖ τινα ξυνεπόμενον ἐπανορθοῦν, ἵνα μηδαμῇ χείρων, βελτίων δὲ ἡ πολιτεία καὶ ὁ κόσμος ἀεὶ γίγνηται περὶ τὴν ᾠκισμένην αὐτῷ πόλιν; ΚΛ. Εἰκός. πῶς γὰρ οὐ βούλεσθαι πάντα ὁντινοῦν τὸ τοιοῦτον; ΑΘ. Οὐκοῦν εἴτις τινὰ μηχανὴν ἔχοι πρὸς τοῦτο ἔργῳ καὶ λόγοις, τίνα τρόπον διδάξειεν ἂν ἕτερον εἴτε μείζονα εἴτε ἐλάττω περὶ τοῦτ᾽ ἔχειν ἔννοιαν ὅπως χρὴ φυλάττειν καὶ ἐπανορθοῦν νόμους, οὐκ ἄν ποτε λέγων ἀπείποι τὸ τοιοῦτον πρὶν ἐπὶ τέλος ἐλθεῖν. ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν; ΑΘ. Οὐκοῦν ἐν τῷ

νῦν παρόντι ποιητέον ἐμοὶ καὶ σφῷν τοῦτο; ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις; ΑΘ. Ἐπειδὴ νομοθετεῖν μὲν μέλλομεν, ᾕρηνται δὲ ἡμῖν νομοφύλακες, ἡμεῖς δ' ἐν δυσμαῖς τοῦ βίου, οἱ δ' ὡς πρὸς ἡμᾶς νέοι, ἅμα μὲν, ὥς φαμὲν, δεῖ νομοθετεῖν ἡμᾶς, ἅμα δὲ πειρᾶσθαι ποιεῖν καὶ τούτους αὐτοὺς, νομοθέτας τε καὶ νομοφύλακας εἰς τὸ δυνατόν. ΚΛ. Τί μήν; εἴπερ οἷοί τέ γ' ἐσμὲν ἱκανῶς. ΑΘ. Ἀλλ' οὖν πειρατέα γε καὶ προθυμητέα. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Λέγωμεν δὴ πρὸς αὐτοὺς, Ὦ φίλοι σωτῆρες νόμων, ἡμεῖς περὶ ἑκάστων ὧν τίθεμεν τοὺς νόμους πάμπολλα παραλείψομεν. ΚΛ. Ἀνάγκη γάρ. ΑΘ. Οὐ μὴν ἀλλ' ὅσα γε μὴ σμικρὰ, καὶ τὸ ὅλον, εἰς δύναμιν οὐκ ἀνήσομεν ἀπεριήγητον καθάπερ τινὶ περιγραφῇ. τοῦτο δὲ δεήσει συμπληροῦν ὑμᾶς τὸ περιηγηθέν. ὅποι δὲ βλέποντες δράσετε τὸ τοιοῦτον, ἀκούειν χρή. Μέγιλλος μὲν γὰρ, καὶ ἐγὼ, καὶ Κλεινίας, εἰρήκαμέν τε αὐτὰ ἀλλήλοις οὐκ ὀλιγάκις, ὁμολογοῦμέν τε λέγεσθαι καλῶς. ὑμᾶς δὲ ἡμῖν βουλόμεθα συγγνώμονάς τε ἅμα καὶ μαθητὰς γίγνεσθαι· βλέποντας πρὸς ταῦτα εἰς ἅπερ ἡμεῖς ξυνεχωρήσαμεν ἀλλήλοις τὸν νομοφύλακά τε καὶ νομοθέτην δεῖν βλέπειν. ἦν δὲ ἡ συγχώρησις ἓν ἔχουσα κεφάλαιον, ὅπως ποτὲ ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνοιτ' ἂν τὴν ἀνθρώπῳ προσήκουσαν ἀρετὴν τῆς ψυχῆς ἔχων, ἔκ τινος ἐπιτηδεύματος, ἤ τινος ἤθους, ἢ ποιᾶς κτήσεως, ἢ ἐπιθυμίας, ἢ δόξης, ἢ μαθημάτων ποτὲ τινῶν· εἴτε ἄῤῥην τὶς τῶν ξυνοικούντων οὖσα ἡ φύσις, εἴτε θήλεια, νέων ἢ γερόντων, ὅπως εἰς ταὐτὸν τοῦτο ὃ λέγομεν τεταγμέ-

νη σπουδὴ πᾶσα ἔσται διὰ παντὸς τοῦ βίου· τῶν δ' ἄλλων ὁπόσα ἐμπόδια τούτοις, μηδὲν προτιμῶν φανεῖται μηδ' ὁστισοῦν· τελευτῶν δὲ, καὶ πόλεως ἐὰν ἀνάστατον ἀνάγκη φαίνηται γίγνεσθαι, πρὶν ἐθέλειν δούλειον ὑπομείνασα ζυγὸν ἄρχεσθαι ὑπὸ χειρόνων, ἢ λείπειν φυγῇ τὴν πόλιν· ὡς πάντα τὰ τοιαῦτ' ἄρ' ἔσθ' ὑπομενετέον πάσχοντας, πρὶν ἀλλάξασθαι πολιτείαν, ἣ χείρους ἀνθρώπους πέφυκε ποιεῖν. ταῦτα ἡμεῖς τε ἔμπροσθεν ξυνωμολογησάμεθα, καὶ νῦν ὑμεῖς ἡμῶν εἰς ταῦτα ἑκάτερα βλέποντες ἐπαινεῖτε καὶ ψέγετε τοὺς νόμους. ψέγετε μὲν ὅσοι μὴ ταῦτα δυνατοὶ, τοὺς δὲ δυνατοὺς ἀσπάζεσθέ τε, καὶ φιλοφρόνως δεχόμενοι, ζῆτε ἐν αὐτοῖς. τὰ δ' ἄλλα ἐπιτηδεύματα καὶ πρὸς ἄλλα τείνοντα τῶν ἀγαθῶν λεγομένων χαίρειν χρὴ προσαγορεύειν. ἀρχὴ δὲ ἔστω τῶν μετὰ ταῦτα ἡμῖν νόμων ἥδε τις, ἀφ' ἱερῶν ἠργμένη. τὸν ἀριθμὸν γὰρ δὴ δεῖ πρῶτον ἀναλαβεῖν ἡμᾶς τὸν τῶν πεντακισχιλίων καὶ τετταράκοντα ὅσας εἶχέ τε καὶ ἔχει τομὰς προσφόρους, ὅ, τε ὅλος ἅμα καὶ ὁ κατὰ φυλάς. ὃ δὴ τοῦ παντὸς ἔθεμεν δωδεκατημόριον, ἓν καὶ εἴκοσιν εἰκοσάκις ὀρθότατα φῦν. ἔχει δὲ διανομὰς δώδεκα μὲν ὁ πᾶς ἀριθμὸς ἡμῖν, δώδεκα δὲ καὶ ὁ τῆς φυλῆς. ἑκάστην δὴ τὴν μοῖραν διανοεῖσθαι χρεὼν ὡς οὖσαν ἱερὸν θεοῦ δῶρον, ἑπομένην τοῖς μησὶ καὶ τῇ τοῦ παντὸς περιόδῳ. διὸ καὶ πᾶσαν πόλιν ἄγει μὲν τὸ ξύμφυτον, ἱεροῦν αὐτάς· ἄλλοι δὲ ἄλλων ἴσως ὀρθότερον ἐνείμαντό τε, καὶ εὐτυχέστερον ἐθείωσαν τὴν διανομήν. ἡμεῖς δὲ οὖν νῦν φαμὲν ὀρθότατα προῃρῆσθαι τὸν

τῶν πεντακισχιλίων καὶ τετταράκοντα ἀριθμόν· ὃς πάσας τὰς διανομὰς ἔχει, μέχρι τῶν δώδεκα, ἀπὸ μιᾶς ἀρξάμενος, πλὴν ἑνδεκάδος. αὕτη δ' ἔχει σμικρότατον ἴαμα· ἐπὶ θάτερα γὰρ ὑγιὴς γίγνεται, δυοῖν ἑστίαιν ἀπονεμηθείσαιν. ὡς δ' ἔστι ταῦτα ἀληθῶς ὄντα, κατὰ σχολὴν οὐκ ἂν πολὺς ἐπιδείξειε μῦθος. πιστεύσαντες δὴ τανῦν τῇ παρούσῃ φήμῃ καὶ λόγῳ, νείμωμέν τε ταύτην, καὶ ἑκάστῃ μοίρᾳ θεὸν ἢ θεῶν παῖδα ἐπιφημήσαντες, βωμούς τε καὶ τὰ τούτοις προσήκοντα ἀποδόντες, θυσιῶν περὶ ξυνόδους ἐπ' αὐτοῖς ποιώμεθα δύο τοῦ μηνός· δώδεκα μὲν, τῇ τῆς φυλῆς διανομῇ, δώδεκα δὲ αὐτῷ τῷ τῆς πόλεως διαμερισμῷ. θεῶν μὲν δὴ πρῶτον χάριτος ἕνεκα καὶ τῶν περὶ θεούς· δεύτερον δὲ, ἡμῶν αὐτῶν οἰκειότητός τε πέρι καὶ γνωρίσεως ἀλλήλων, ὥς φαῖμεν ἂν, καὶ ὁμιλίας ἕνεκα πάσης. πρὸς γὰρ δὴ τὴν τῶν γάμων κοινωνίαν καὶ σύμμιξιν ἀναγκαίως ἔχει τὴν ἄγνοιαν ἐξαιρεῖν, παρ' ὧν τέ τις ἄγεται, καὶ ἃ καὶ οἷς ἐκδίδωσι· περὶ παντὸς ποιούμενον ὅτι μάλιστα τὸ μὴ σφάλλεσθαι μηδαμῶς ἐν τοῖς τοιούτοις κατὰ τὸ δυνατόν. τῆς οὖν τοιαύτης σπουδῆς ἕνεκα χρὴ καὶ τὰς παιδιὰς ποιεῖσθαι, χορεύοντάς τε καὶ χορευούσας κόρους καὶ κόρας, καὶ ἅμα δὴ θεωροῦντάς τε καὶ θεωρουμένους μετὰ λόγου τε καὶ ἡλικίας τινὸς ἐχούσης εἰκυίας προφάσεις, γυμνοὺς καὶ γυμνὰς, μέχριπερ αἰδοῦς σώφρονος ἑκάστων. τούτων δ' ἐπιμελητὰς πάντων καὶ κοσμητὰς, τοὺς τῶν χορῶν ἄρχοντας γίγνεσθαι, καὶ νομοθέτας μετὰ τῶν νομοφυλάκων, ὅσον ἂν ἡμεῖς ἐκλείπωμεν τάττοντας. ἀναγκαῖον

δὲ, ὅπερ εἴπομεν, περὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ὅσα σμικρὰ καὶ πολλὰ νομοθέτην μὲν ἐκλείπειν, τοὺς δ' ἐμπείρους ἀεὶ κατ' ἐνιαυτὸν γιγνομένους αὐτῶν, ἀπὸ τῆς χρείας μανθάνοντας τάττεσθαι· καὶ ἐπανορθουμένους, κινεῖν κατ' ἐνιαυτόν, ἕως ἂν ὅρος ἱκανὸς δόξῃ τῶν τοιούτων νομίμων καὶ ἐπιτηδευμάτων γεγονέναι, χρόνος μὲν οὖν μέτριος ἅμα καὶ ἱκανὸς γίγνοιτ' ἂν τῆς ἐμπειρίας δεκαέτηρος, θυσιῶν τε καὶ χορειῶν, ἐπὶ πάντα καὶ ἕκαστα ταχθείς. ζῶντος μὲν τοῦ τάξαντος νομοθέτου, κοινῇ· τέλος δὲ σχόντος, αὐτὰς ἑκάστας τὰς ἀρχὰς, εἰς τοὺς νομοφύλακας εἰσφερούσας τὸ παραλειπόμενον τῆς αὐτῶν ἀρχῆς ἐπανορθοῦσθαι, μέχριπερ ἂν τέλος ἔχειν ἕκαστον δόξῃ τοῦ καλῶς ἐξειργάσθαι. τότε δὲ ἀκίνητα θεμένους, ἤδη χρῆσθαι μετὰ τῶν ἄλλων νόμων, οὓς ἔταξε κατ' ἀρχὰς ὁ θεὶς αὐτοῖς νομοθέτης. ὧν πέρι κινεῖν μὲν ἑκόντας μηδέποτε μηδέν· εἰ δέ τις ἀνάγκη δόξειε ποτὲ καταλαβεῖν, πάσας μὲν τὰς ἀρχὰς χρὴ ξυμβούλους, πάντα δὲ τὸν δῆμον καὶ πάσας θεῶν μαντείας ἐπελθόντας, ἐὰν συμφωνῶσι πάντες, οὕτω κινεῖν· ἄλλως δὲ μηδέποτε μηδαμῶς, ἀλλὰ τὸν κωλύοντα ἀεὶ κατὰ νόμον κρατεῖν. ὁπόθεν τις οὖν καὶ ὁπηνίκα τῶν πέντε καὶ εἴκοσι γεγονότων ἔτη σκοπῶν καὶ σκοπούμενος ὑπ' ἄλλων, κατὰ νοῦν ἑαυτῷ καὶ πρέποντα εἰς παίδων κοινωνίαν καὶ γένεσιν ἐξευρηκέναι πιστεύει, γαμείτω μὲν πᾶς ἐντὸς τῶν πέντε καὶ τριάκοντα ἐτῶν, τὸ δὲ πρέπον καὶ τὸ ἁρμόττον ὡς χρὴ ζητεῖν, πρῶτον ἐπακουσάτω. δεῖ γάρ, ὥς φησι Κλεινίας, ἔμπροσθεν τοῦ νόμου προοίμιον οἰκεῖον ἑκάστῳ περι-

τιθέναι. ΚΛ. Κάλλιστα, ὦ ξένε, διεμνημόνευσας· ἔλαβές τε τοῦ λόγου καιρὸν καὶ μάλ' ἐμοὶ δοκοῦντ' εἶναι σύμμετρον. ΑΘ. Εὖ λέγεις, ὦ παῖ. τοίνυν φῶμεν, ἀγαθῶν πατέρων φύντι, τοὺς παρὰ τοῖς ἔμφροσιν εὐδόξους γάμους χρὴ γαμεῖν, ὅσοι παραινοῖεν ἂν μὴ φεύγειν τὸν τῶν πενήτων μηδὲ τὸν τῶν πλουσίων διώκειν διαφερόντως γάμον· ἀλλ' ἐὰν τἆλλα ἰσάζῃ, τὸν ὑποδεέστερον ἀεὶ τιμῶντα, εἰς τὴν κοινωνίαν ξυνιέναι. τῇ τε γὰρ πόλει ξύμφορον ἂν εἴη ταύτῃ, ταῖς τε ξυνιούσαις ἑστίαις. τὸ γὰρ ὁμαλὸν καὶ ξύμμετρον ἀκράτου μυρίῳ διαφέρει πρὸς ἀρετήν. κοσμίων τε πατέρων χρὴ προθυμεῖσθαι γίγνεσθαι κηδεστὴν τὸν αὑτῷ ξυνειδότα ἰταμώτερον ἅμα καὶ θᾶττον τοῦ δέοντος πρὸς πάσας τὰς πράξεις φερόμενον· τὸν δ' ἐναντίως πεφυκότα, ἐπὶ τἀναντία χρὴ κηδεύματα πορεύεσθαι. καὶ κατὰ παντὸς εἷς ἔστω μῦθος γάμου. τὸν γὰρ τῇ πόλει δεῖ συμφέροντα μνηστεύειν γάμον ἕκαστον, οὐ τὸν ἥδιστον αὑτῷ. φέρεται δέ πως πᾶς ἀεὶ κατὰ φύσιν πρὸς τὸν ὁμοιότατον αὑτῷ. ὅθεν ἀνώμαλος ἡ πόλις ὅλη γίγνεται, χρήμασί τε καὶ τρόπων ἤθεσιν. ἐξ ὧν ἃ μὴ βουλόμεθα ξυμβαίνειν ἡμῖν, καὶ μάλιστα ξυμβαίνει ταῖς πλείσταις πόλεσι. ταῦτα δὴ διὰ λόγου μὲν νόμῳ προστάττειν, μὴ γαμεῖν πλούσιον πλουσίου, μηδὲ πολλὰ δυνάμενον πράττειν, ἄλλου τοιούτου· θάττους δὲ ἤθεσι πρὸς βραδυτέρους, καὶ βραδυτέρους πρὸς θάττους ἀναγκάζειν τῇ τῶν γάμων κοινωνίᾳ πορεύεσθαι, πρὸς τῷ γελοῖα εἶναι, καὶ θυμὸν ἀνεγεῖραι πολλοῖς. οὐ γὰρ ῥάδιον ἐννοεῖν ὅτι πόλιν εἶναι δεῖ

δίκην κρατῆρος κεκραμένην· οὗ μαινόμενος μὲν οἶνος ἐγκεχυμένος ζεῖ, κολαζόμενος δὲ ὑπὸ νήφοντος ἑτέρου θεοῦ, καλὴν κοινωνίαν λαβὼν, ἀγαθὸν πόμα καὶ μέτριον ἀπεργάζεται. τοῦτ' οὖν γιγνόμενον ἐν τῇ τῶν παίδων μίξει, διορᾶν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, δυνατὸς οὐδείς. τούτων δὴ χάριν ἐᾶν μὲν νόμῳ τὰ τοιαῦτα ἀναγκαῖον, ἐπᾴδοντα δὲ, πείθειν πειρᾶσθαι, τὴν τῶν παίδων ὁμαλότητα αὐτῶν αὐτοῖς, τῆς τῶν γάμων ἰσότητος ἀπλήστου χρημάτων οὔσης περὶ πλείονος ἕκαστον ποιεῖσθαι· καὶ δι' ὀνείδους ἀποτρέπειν τὸν περὶ τὰ χρήματα ἐν τοῖς γάμοις ἐσπουδακότα, ἀλλὰ μὴ γραπτῷ νόμῳ βιαζόμενον. περὶ γάμων δὴ ταῦτ' ἔστω παραμύθια λεγόμενα. καὶ δὴ καὶ τὰ ἔμπροσθεν τούτων ῥηθέντα, ὡς χρὴ τῆς ἀειγεννοῦς φύσεως ἀντέχεσθαι, τῷ παῖδας παίδων καταλείποντι ἀεὶ τῷ θεῷ ὑπηρέτας ἀνθ' αὑτοῦ παραδιδόναι. πάντα οὖν ταῦτα καὶ ἔτι πλείω τὶς ἂν εἴποι περὶ γάμων, ὡς χρὴ γαμεῖν, προοιμιαζόμενος ὀρθῶς. ἂν δ' ἄρα τὶς μὴ πείθηται ἑκὼν, ἀλλότριον δὲ αὑτὸν καὶ ἀκοινώνητον ἐν τῇ πόλει ἔχῃ, καὶ ἄγαμος ὢν γένηται πεντεκαιτριακοντούτης, ζημιούσθω κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον· ὁ μέγιστον μὲν τίμημα κεκτημένος, ἑκατὸν δραχμαῖς· ὁ δὲ τὸ δεύτερον, ἑβδομήκοντα· τρίτον δὲ, ἑξήκοντα· ὁ δὲ τὸ τέταρτον, τριάκοντα. τοῦτο δ' ἔστω τῆς Ἥρας ἱερόν. ὁ δὲ μὴ ἐκτίνων κατ' ἐνιαυτὸν, δεκαπλάσιον ὀφειλέτω. πραττέσθω δὲ ὁ ταμίας τῆς θεοῦ· μὴ ἐκπράξας δὲ, αὐτὸς ὀφειλέτω· καὶ ἐν ταῖς εὐθύναις τοῦ τοιούτου λόγον ὑπεχέτω πᾶς. εἰς μὲν οὖν χρήματα ὁ μὴ θέλων γαμεῖν ταῦτα ζημιού-

σθω· τιμῆς δὲ παρὰ τῶν νεωτέρων ἄτιμος πάσης ἔστω, καὶ μηδεὶς ὑπακουέτω μηδὲν αὐτῷ ἑκὼν τῶν νέων. ἐὰν δὲ κολάζειν τινὰ ἐπιχειρῇ, πᾶς τῷ ἀδικουμένῳ βοηθείτω καὶ ἀμυνέτω· μὴ βοηθῶν δὲ ὁ παραγενόμενος, δειλός τε ἅμα καὶ κακὸς ὑπὸ τοῦ νόμου πολίτης εἶναι λεγέσθω. Περὶ δὲ προικὸς εἴρηται μὲν καὶ πρότερον, εἰρήσθω δὲ πάλιν, ὡς ἴσα ἀντὶ ἴσων ἐστὶ τῷ μήτε λαμβάνοντι, μήτ᾽ ἐκδιδόντι, διὰ χρημάτων ἀπορίαν, διδάσκειν τοὺς πένητας. τὰ γὰρ ἀναγκαῖα ὑπάρχοντα ἐστὶ πᾶσι τῶν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. ὕβρις δὲ ἥττων γυναιξὶ, καὶ δουλεία ταπεινὴ καὶ ἀνελεύθερος διὰ χρήματα τοῖς γήμασι γίγνοιτο ἄν. καὶ ὁ μὲν πειθόμενος, ἓν τῶν καλῶν δρῴη τοῦτ᾽ ἄν. ὁ δὲ μὴ πειθόμενος, ἀλλ᾽ ἢ διδοὺς ἢ λαμβάνων πλέον ἢ πεντήκοντα ἄξια δραχμῶν ἐσθῆτος χάριν, ὁ μὲν μνᾶς, ὁ δὲ, τριῶν ἡμιμναίων, ὁ δὲ, δυοῖν μναῖν· ὁ τὸ μέγιστον τίμημα κεκτημένος ὀφειλέτω μὲν τῷ δημοσίῳ τοσοῦτον ἕτερον· τὸ δὲ δοθὲν ἢ ληφθὲν, ἱερὸν ἔστω τῆς Ἥρας τε καὶ τοῦ Διός. πραττόντων δὲ οἱ ταμίαι τούτοιν τοῖν θεοῖν, καθάπερ ἐῤῥήθη τῶν μὴ γαμούντων πέρι, τοὺς ταμίας ἐκπράττειν ἑκάστοτε τοὺς τῆς Ἥρας, ἢ παρ᾽ αὐτῶν ἑκάστους τὴν ζημίαν ἐκτίνειν. ἐγγύην δ᾽ εἶναι κυρίαν, πατρὸς μὲν πρῶτον· δευτέραν πάππου, τρίτην δὲ, ἀδελφῶν ὁμοπατρίων. ἐὰν δὲ μηδὲ εἷς ᾖ τούτων, τὴν πρὸς μητρὸς μετὰ τοῦτο εἶναι κυρίαν ὡσαύτως. ἐὰν δ᾽ ἄρα τύχη τὶς ἀήθης συμβαίνῃ, τοὺς ἐγγύτατα γένους ἀεὶ κυρίους εἶναι μετὰ τῶν ἐπιτρόπων. ὅσα δὲ προτέλεια γάμων, ἤ τις ἄλλη περὶ τὰ τοιαῦτα ἱερουργία μελλόντων, ἢ γιγνομένων, ἢ γε-

γονότων, προσήκουσα ἐστὶ τελεῖσθαι, τοὺς ἐξηγητὰς ἐρωτῶντα χρὴ καὶ πειθόμενον ἐκείνοις ἕκαστον, ἡγεῖσθαι πάντα ἑαυτῷ μετρίως γίγνεσθαι. Περὶ δὲ τῶν ἑστιάσεων, φίλους μὲν χρὴ καὶ φίλας μὴ πλείους πέντε ἑκατέρων συγκαλεῖν· συγγενῶν δὲ καὶ οἰκείων ὡσαύτως τοσούτους ἄλλους ἑκατέρων. ἀνάλωμα δε μὴ γίγνεσθαι πλέον ἢ κατὰ τὴν οὐσίαν μηδενί· τῷ μὲν εἰς χρήματα μεγίστῳ, μνᾶν· τῷ δ' ἥμισυ τοῦ τοσούτου· τῷ δ' ἐφεξῆς, οὕτω, καθάπερ ὑποβέβηκεν ἑκάστῳ τὸ τίμημα. καὶ τὸν μὲν πειθόμενον τῷ νόμῳ ἐπαινεῖν χρὴ πάντας· τὸν δὲ ἀπειθοῦντα κολαζόντων οἱ νομοφύλακες, ὡς ἀπειρόκαλόν τε ὄντα, καὶ ἀπαίδευτον τῶν περὶ τὰς νυμφικὰς Μούσας νόμων. πίνειν δὲ εἰς μέθην, οὔτε ἄλλοθί που πρέπει, πλὴν ἐν ταῖς τοῦ τὸν οἶνον δόντος θεοῦ ἑορταῖς, οὔτ' ἀσφαλές· οὔτ' οὖν δὴ περὶ γάμους ἐσπουδακότα, ἐν οἷς ἔμφρονα μάλιστα εἶναι πρέπει νύμφην καὶ νυμφίον, μεταβολὴν οὐ σμικρὰν βίου μεταλλάττοντας· ἅμα δὲ καὶ τὸ γεννώμενον ὅπως ὅτι μάλιστα ἐξ ἐμφρόνων ἀεὶ γίγνηται. σχεδὸν γὰρ ἄδηλον ὁποία νὺξ ἢ φῶς αὐτὸ γεννήσει μετὰ θεοῦ. καὶ πρὸς τούτοις δεῖ μὴ τῶν σωμάτων διακεχυμένων ὑπὸ μέθης γίγνεσθαι τὴν παιδουργίαν, ἀλλ' εὐπαγές, ἀπλανὲς ἡσυχαῖόν τε ἐν μοίρᾳ ξυνίστασθαι τὸ φυόμενον. ὁ δὲ διοινωμένος, αὐτός τε φέρεται πάντῃ καὶ φέρει, λυττῶν κατά τε σῶμα καὶ ψυχήν. σπείρειν οὖν παράφορος ἅμα καὶ κακὸς ὁ μεθύων· ὥστ' ἀνώμαλα καὶ ἄπιστα, καὶ οὐδὲν εὐθύπορον ἦθος οὐδὲ σῶμα ἐκ τῶν εἰκότων γεννῴη ποτ' ἄν. διὸ μᾶλλον μὲν ὅλον

ἐνιαυτὸν καὶ βίον χρὴ, μάλιστα δὲ ὁπόσον ἂν γεννᾷ χρόνον, εὐλαβεῖσθαι, καὶ μὴ πράττειν μήτε ὅσα νοσώδη ἑκόντα εἶναι, μήτε ὅσα ὕβρεως ἢ ἀδικίας ἐχόμενα. εἰς γὰρ τὰς τῶν γεννωμένων ψυχὰς καὶ σώματα ἀναγκαῖον ἐξομοργνύμενον ἐκτυποῦσθαι καὶ τίκτειν πάντη φαυλότερα. διαφερόντως δὲ ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα ἀπέχεσθαι τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα. ἀρχὴ γὰρ καὶ θεὸς ἐν ἀνθρώποις ἱδρυμένη σώζει πάντα, τιμῆς ἐὰν τῆς προσηκούσης αὐτῇ παρ' ἑκάστου τῶν χρωμένων λαγχάνῃ. νομίσαντα δ' εἶναι χρὴ τὸν γαμοῦντα, ταῖν οἰκίαιν ταῖν ἐν τῷ κλήρῳ τὴν ἑτέραν, οἷον νεοττῶν γέννησιν καὶ τροφήν· χωρισθέντα ἀπὸ πατρὸς καὶ μητρὸς, τὸν γάμον ἐκεῖ ποιεῖσθαι καὶ τὴν οἴκησιν, καὶ τὴν τροφὴν αὑτοῦ καὶ τῶν τέκνων. ἐν γὰρ ταῖς φιλίαις ἐὰν μὲν πόθος ἐνῇ τις, κολλᾷ καὶ συνδεῖ πάνθα ἤθη· κατακορὴς δὲ ξυνουσία, καὶ οὐκ ἴσχουσα τὸν διὰ χρόνου πόθον, ἀποῤῥεῖν ἀλλήλων ποιεῖ, ὑπερβολαῖς πλησμονῆς. ὧν δὴ χάριν μητρὶ καὶ πατρὶ καὶ τοῖς τῆς γυναικὸς οἰκείοις παρέντας χρὴ τὰς αὑτῶν οἰκήσεις, οἷον εἰς ἀποικίαν ἀφικνουμένους αὐτοὺς, ἐπισκοποῦντάς τε ἅμα καὶ ἐπισκοπουμένους οἰκεῖν· γεννῶντάς τε καὶ ἐκτρέφοντας παῖδας, καθάπερ λαμπάδα τὸν βίον παραδιδόντας ἄλλοις ἐξ ἄλλων· θεραπεύοντας ἀεὶ θεοὺς κατὰ νόμους. κτήματα δὲ τὸ μετὰ τοῦτο, ποῖα ἄν τις κεκτημένος, ἐμμελεστάτην οὐσίαν κέκτητο. τὰ μὲν οὖν πολλὰ οὔτε νοῆσαι χαλεπὸν, οὔτε κτήσασθαι· τὰ δὲ δὴ τῶν οἰκετῶν, χαλεπὰ πάντα. τὸ δ' αἴτιον οὐκ ὀρθῶς πως, καὶ τινα τρόπον ὀρθῶς περὶ

αὐτῶν λέγομεν. ἐναντία γὰρ ταῖς χρείαις καὶ κατὰ τὰς χρείας αὖ ποιούμεθα περὶ δούλων τὰ λεγόμενα. ΜΕΓ. Πῶς δ' αὖ τοῦτο λέγομεν; οὐ γάρ που μανθάνομεν, ὦ ξένε, ὅ, τι τανῦν φράζεις. ΑΘ. Καὶ μάλα γε, ὦ Μέγιλλε, εἰκότως. σχεδὸν γὰρ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἡ Λακεδαιμονίων εἱλωτεία πλείστην ἀπορίαν παράσχοιτ' ἂν καὶ ἔριν, τοῖς μὲν, ὡς εὖ, τοῖς δ', ὡς οὐκ εὖ γεγονυῖά ἐστιν. ἐλάττω δὲ ἥ τε Ἡρακλεωτῶν δουλεία τῆς τῶν Μαριανδυνῶν καταδουλώσεως ἔριν ἂν ἔχοι, τὸ Θετταλῶν τ' αὖ πενεστικὸν ἔθνος. εἰς ἃ καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα βλέψαντας ἡμᾶς τί χρὴ ποιεῖν περὶ κτήσεως οἰκετῶν; ὃ δὴ παριὼν τῷ λόγῳ ἔτυχον εἰπὼν· καὶ σύ με εἰκότως τί ποτε φράζοιμι ἠρώτησας. τόδ' ἐστίν· ἴσμεν ὅτι που πάντες εἴποιμεν ἂν ὡς χρὴ δούλους ὡς εὐμενεστάτους ἐκτῆσθαι καὶ ἀρίστους. πολλοὶ γὰρ ἀδελφῶν ἤδη δοῦλοι καὶ υἱέων τισὶ κρείττους πρὸς ἀρετὴν πᾶσαν γενόμενοι, σεσώκασι δεσπότας καὶ κτήματα, τάς τε οἰκήσεις αὐτῶν ὅλας. ταῦτα γὰρ ἴσμεν που περὶ δούλων λεγόμενα. ΜΕΓ. Τί μήν; ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ τοὐναντίον, ὡς ὑγιὲς οὐδὲν ψυχῆς δούλης, οὐδὲ πιστεύειν οὐδέποτ' οὐδὲν τῷ γένει δεῖ τὸν νοῦν κεκτημένον. ὁ δὲ σοφώτατος ἡμῖν τῶν ποιητῶν καὶ ἀπεφήνατο, ὑπὲρ τοῦ Διὸς ἀγορεύων, ὡς

Ἥμισυ γάρ τε νόου [φησὶν] ἀπαμείρεται εὐρύοπα Ζεὺς
Ἀνδρῶν, οὓς ἂν δὴ κατὰ δούλιον ἦμαρ ἕλῃσι.

Ταῦτα δὴ διαλαβόντες ἕκαστοι τοῖς διανοήμασιν, οἱ μὲν πιστεύουσί τε οὐδὲν γένει οἰκετῶν, κατὰ δὲ θη-

ρίων φύσιν κέντροις καὶ μάστιξιν οὐ τρὶς μόνον ἀλλὰ πολλάκις ἀπεργάζονται δούλας τὰς ψυχὰς τῶν οἰκετῶν· οἱ δ' αὖ τἀναντία δρῶσι τούτων πάντα. ΚΛ. Τί μήν; τί οὖν δὴ χρὴ ποιεῖν, τούτων, ὦ ξένε, διαφερομένων οὕτω, περὶ τῆς ἡμετέρας αὖ χώρας ἡμᾶς, τῆς τε κτήσεως ἅμα καὶ κολάσεως τῶν δούλων πέρι; ΑΘ. Τί δ', ὦ Κλεινία; δῆλον ὡς ἐπειδὴ δύσκολόν ἐστι τὸ θρέμμα ἄνθρωπος, καὶ πρὸς τὴν ἀναγκαίαν διάρισιν, τὸ, δοῦλόν τε ἔργῳ διορίζεσθαι καὶ ἐλεύθερον καὶ δεσπότην, οὐδαμῶς εὔχρηστον ἐθέλειν εἶναί τε καὶ γίγνεσθαι φαίνεται, χαλεπὸν δὴ τὸ κτῆμα. ἔργῳ γὰρ πολλάκις ἐπιδέδεικται περὶ τὰς Μεσσηνίων συχνὰς εἰωθυίας ἀποστάσεις γίγνεσθαι, καὶ περί γε τὰς τῶν ἐκ μιᾶς φωνῆς πολλοὺς οἰκέτας κτωμένων πόλεις, ὅσα κακὰ ξυμβαίνει· καὶ ἔτι τῶν λεγομένων περιδίνων, τῶν περὶ τὴν Ἰταλίαν γιγνομένων, παντοδαπὰ κλοπῶν ἔργα τε καὶ παθήματα. πρὸς ἅ τις ἅπαντα βλέψας, διαπορήσειε τί χρὴ δρᾷν περὶ ἁπάντων τῶν τοιούτων. δύο δὴ λείπεσθον μόνω μηχανά· μήτε πατριώτας ἀλλήλων εἶναι τοὺς μέλλοντας ῥᾷον δουλεύσειν, ἀσυμφώνους τε εἰς δύναμιν ὅτι μάλιστα. τρέφειν δ' αὐτοὺς ὀρθῶς, μὴ μόνον ἐκείνων ἕνεκα, πλέον δὲ αὑτῶν προτιμῶντας. ἡ δὲ τροφὴ τῶν τοιούτων, μήτε τινὰ ὕβριν ὑβρίζειν εἰς τοὺς οἰκέτας, ἧττον δὲ, εἰ δυνατὸν, ἀδικεῖν ἢ τοὺς ἐξ ἴσου. διάδηλος γὰρ ὁ φύσει καὶ μὴ πλαστῶς σέβων τὴν δίκην, μισῶν δὲ ὄντως τὸ ἄδικον ἐν τούτοις τῶν ἀνθρώπων ἐν οἷς αὐτῷ ῥᾴδιον ἀδικεῖν. ὁ περὶ τὰ τῶν δούλων οὖν ἤθη καὶ πράξεις γιγνόμενος τις

ἀμίαντος τοῦ τε ἀνοσίου πέρι καὶ ἀδίκου, σπείρειν εἰς ἀρετῆς ἔκφυσιν ἱκανώτατος ἂν εἴη. ταὐτὸν δ' ἔστ' εἰπεῖν τοῦτο ὀρθῶς ἅμα λέγοντα ἐπί τε δεσπότῃ καὶ τυράννῳ, καὶ πᾶσαν δυναστείαν δυναστεύοντι πρὸς ἀσθενέστερον ἑαυτοῦ. κολάζειν γε μὴν ἐν δίκῃ δούλους ἀεί· καὶ μὴ, νουθετοῦντας, ὡς ἐλευθέρους, θρύπτεσθαι ποιεῖν. τὴν δὲ οἰκέτου πρόσρησιν χρὴ σχεδὸν ἐπίταξιν πᾶσαν γίγνεσθαι, μὴ προσπαίζοντας μηδαμῇ μηδαμῶς οἰκέταις, μήτ' οὖν θηλείαις μήτε ἄῤῥεσιν. ἃ δὴ πρὸς δούλους φιλοῦσι πολλοὶ σφόδρα ἀνοήτως θρύπτοντες, χαλεπώτερον ἀπεργάζεσθαι τὸν βίον, ἐκείνοις τε, ἄρχεσθαι, καὶ ἑαυτοῖς, ἄρχειν. ΚΛ. Ὀρθῶς λέγεις. ΑΘ. Οὐκοῦν ὅτε τὶς οἰκέταις κατεσκευασμένος εἰς δύναμιν εἴη πλήθει καὶ ἐπιτηδειότητι πρὸς ἑκάστας τὰς τῶν ἔργων παραβοηθείας, τὸ δὴ μετὰ τοῦτο οἰκήσεις χρὴ διαγράφειν τῷ λόγῳ. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Καὶ ξυμπάσης γε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἔοικε τῆς οἰκοδομικῆς πέρι τήν γε δὴ νέαν καὶ ἀοίκητον ἐν τῷ πρόσθεν πόλιν ἐπιμελητέον εἶναι, τίνα τρόπον ἕκαστα ἕξει τούτων περί τε ἱερὰ καὶ τείχη. γάμων δ' ἦν ἔμπροσθεν ταῦτα, ὦ Κλεινία· νῦν δ' ἐπείπερ λόγῳ γίγνεται, καὶ μάλ' ἐγχωρεῖ ταύτῃ γίγνεσθαι τανῦν· ἔργῳ μὴν ὅταν γίγνηται, ταῦτ' ἔμπροσθεν τῶν γάμων, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ, ποιήσαντες, ἐκεῖνα ἤδη τότε ἐπὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις ἀποτελοῦμεν. νῦν δὲ μόνον ὅσον τινὰ τύπον αὐτῶν δι' ὀλίγων ἐπεξέλθωμεν. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Τὰ μὲν τοίνυν ἱερὰ πᾶσαν πέριξ τήν τε ἀγορὰν χρὴ κατασκευάζειν, καὶ τὴν πό-

λιν ὅλην ἐν κύκλῳ, πρὸς τοῖς ὑψηλοῖς τῶν τόπων, εὐερκίας τε καὶ καθαρότητος χάριν. πρὸς δὲ αὐτοῖς, οἰκήσεις τε ἀρχόντων, καὶ δικαστηρίων, ἐν οἷς τὰς δίκας, ὡς ἱερωτάτοις οὖσι, λήψονταί τε καὶ δώσουσι· τὰ μὲν, ὡς ὁσίων πέρι, τὰ δὲ, καὶ τοιούτων θεῶν ἱδρύματα. καὶ ἐν τούτοις δικαστήρια, ἐν οἷς αἵτε τῶν φόνων πρέπουσαι δίκαι γίγνοιντ' ἂν, καὶ ὅσα θανάτων ἄξια ἀδικήματα· περὶ δὲ τειχῶν, ὦ Μέγιλλε, ἔγωγ' ἂν τῇ Σπάρτῃ ξυμφεροίμην, τὸ καθεύδειν ἐᾷν ἐν τῇ γῇ κατακείμενα τὰ τείχη, καὶ μὴ ἐπανιστάναι, τῶνδε εἵνεκα. καλῶς μὲν καὶ ὁ ποιητικὸς ὑπὲρ αὐτῶν λόγος ὑμνεῖται, τὸ, χαλκᾶ καὶ σιδηρᾶ δεῖν εἶναι τὰ τείχη μᾶλλον ἢ γήϊνα· τὸ δ' ἡμέτερον ἔτι πρὸς τούτοις γέλωτ' ἂν δικαίως πάμπολυν ὄφλοι, τὸ κατ' ἐνιαυτὸν μὲν ἐκπέμπειν εἰς τὴν χώραν τοὺς νέους, τὰ μὲν, σκάψοντας, τὰ δὲ, ταφρεύσοντας, τὰ δὲ, καὶ διά τινων οἰκοδομήσεων εἴρξοντας τοὺς πολεμίους, ὡς δὴ τῶν ὅρων τῆς χώρας οὐκ ἐάσοντας ἐπιβαίνειν. τεῖχος δὲ περιβαλοίμεθα, ὃ πρῶτον μὲν πρὸς ὑγίειαν ταῖς πόλεσιν οὐδαμῶς συμφέρει, πρός δέ τινα μαλθακὴν ἕξιν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἐνοικούντων εἴωθε ποιεῖν, προκαλούμενον εἰς αὐτὸ καταφεύγοντας μὴ ἀμύνεσθαι τοὺς πολεμίους· μηδὲ τῷ φρουρεῖν ἀεί τινας ἐν αὐτῇ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, τούτῳ τῆς σωτηρίας τυγχάνειν· τείχεσι δὲ καὶ πύλαις διανοεῖσθαι φραχθέντας τε καὶ καθεύδοντας, σωτηρίας ὄντως ἕξειν μηχανὰς, ὡς ἐπὶ τὸ μὴ πονεῖν γεγονότας. ἀγνοοῦντας δ' αὖ τὴν ῥαστώνην, ὡς ὄντως ἐστὶν ἐκ τῶν πόνων· ἐκ ῥαστώνης δέ γε, οἶμαι,

τῆς αἰσχρᾶς οἱ πόνοι καὶ ῥαθυμίαι πεφύκασι γίγνεσθαι πάλιν. ἀλλ' εἰ δὴ τεῖχός γέ τι χρεὼν ἀνθρώποις εἶναι, τὰς οἰκοδομίας χρὴ τὰς τῶν ἰδίων οἰκήσεων οὕτως ἐξ ἀρχῆς βάλλεσθαι, ὅπως ἂν ᾖ πᾶσα ἡ πόλις ἓν τεῖχος, ὁμαλότητί τε καὶ ὁμοιότησιν εἰς τὰς ὁδοὺς πασῶν τῶν οἰκήσεων ἐχουσῶν εὐρεκίαν. ἰδεῖν τε οὐκ ἀηδὲς, μιᾶς οἰκίας σχῆμα ἐχούσης αὐτῆς· εἴς τε τὴν τῆς φυλακῆς ῥαστώνην ὅλῳ καὶ παντὶ πρὸς σωτηρίαν γίγνοιτ' ἂν διάφορος. τούτων δὲ, ἕως ἂν μὲν ᾖ κατ' ἀρχὰς οἰκοδομηθέντα, μέλειν μὲν μάλιστα τοῖς ἐνοικοῦσι πρέπον ἂν εἴη, τοὺς δὲ ἀστυνόμους ἐπιμελεῖσθαι, καὶ προσαναγκάζοντας, τὸν ὀλιγωροῦντα ζημιοῦντας. καὶ πάντων δὴ τῶν κατὰ τὸ ἄστυ καθαρότητός τ' ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ὅπως ἰδιώτης μηδεὶς μηδὲν τῶν τῆς πόλεως μήτε οἰκοδομήμασι μήτε οὖν ὀρύγμασιν ἐπιλήψεται. καὶ δὴ καὶ ὑδάτων τῶν ἐκ Διὸς εὐροίας τούτους ἐπιμελεῖσθαι χρεὼν, καὶ ὅσα ἐντὸς πόλεως ἢ ὁπόσα ἔξω πρέπον ἂν οἰκεῖν εἴη. ταῦτα δὲ πάντα ξυνιδόντες ταῖς χρείαις οἱ νομοφύλακες, ἐπινομοθετούντων καὶ τῶν ἄλλων ὁπόσα ἂν ὁ νόμος ἐκλείπῃ δι' ἀπορίαν. ὅτε δὲ ταῦτά τε καὶ τὰ περὶ ἀγορὰν οἰκοδομήματα καὶ τὰ περὶ τὰ γυμνάσια, καὶ πάντα ὅσα διδασκαλεῖα κατεσκευασμένα περιμένει τοὺς φοιτητὰς καὶ θεατὰς θέατρα, πορευώμεθα ἐπὶ τὰ μετὰ τοὺς γάμους, τῆς νομοθεσίας ἑξῆς ἐχόμενοι. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Γάμοι μὲν τοίνυν ἡμῖν ἔστωσαν γεγονότες, ὦ Κλεινία· δίαιτα δὲ πρὸ παιδογονίας οὐκ ἔλαττον ἐνιαυσίας γίγνοιτ' ἂν τὸ μετὰ τοῦτο. ἣν δὴ τίνα τρόπον

χρὴ ζῆν νυμφίον τε καὶ νύμφην ἐν πόλει διαφερούσῃ τῶν πολλῶν ἐσομένῃ. τὸ δὴ τῶν νῦν εἰρημένων ἐχόμενον εἰπεῖν, οὐ πάντων εὐκολώτατον· ἀλλὰ ὄντων οὐκ ὀλίγων τῶν ἔμπροσθεν τοιούτων, τοῦτο ἔτι ἐκείνων τῶν πολλῶν δυσχερέστερον ἀποδέχεσθαι τῷ πλήθει. τόγε μὴν δοκοῦν ὀρθὸν καὶ ἀληθὲς εἶναι, πάντως ῥητέον, ὦ Κλεινία. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Ὅστις διανοεῖται πόλεσιν ἀποφαίνεσθαι νόμους πῇ τὰ δημόσια καὶ κοινὰ αὐτοὺς χρὴ ζῆν πράττοντας, τῶν δὲ ἰδίων ὅσον ἀνάγκη μηδὲ οἴεται δεῖν· ἐξουσίαν δὲ ἑκάστοις εἶναι τὴν ἡμέραν ζῆν ὅπως ἂν ἐθέλῃ, καὶ μὴ πάντα διὰ τάξεως δεῖν γίγνεσθαι· προέμενος δὲ τὰ ἴδια ἀνομοθέτητα, ἡγεῖται τάγε κοινὰ καὶ δημόσια ἐθελήσειν αὐτοὺς ζῆν διὰ νόμων, οὐκ ὀρθῶς διανοεῖται. τίνος δὴ χάριν ταῦτα εἴρηται; τοῦδε. ὅτι φήσομεν δεῖν ἡμῖν τοὺς νυμφίους μηδὲν διαφερόντως μηδὲ ἧττον ἐν ξυσσιτίοις τὴν δίαιταν ποιεῖσθαι τοῦ πρὸ τῶν γάμων χρόνου γενομένου. καὶ τοῦτο μὲν δὴ θαυμαστὸν ὂν ὅτε κατ' ἀρχὰς πρῶτον ἐγένετο ἐν τοῖς παρ' ὑμῖν τόποις, πολέμου τινὸς αὐτὸ, ὥς γ' εἰκὸς, νομοθετήσαντος, ἤ τινος ἑτέρου τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχοντος πράγματος, ἐν ὀλιγανθρωπίαις ὑπὸ πολλῆς ἀπορίας ἐχομένοις· γευσαμένοις δὲ καὶ ἀναγκασθεῖσι χρήσασθαι τοῖς ξυσσιτίοις, ἔδοξε μέγα διαφέρειν εἰς σωτηρίαν τὸ νόμιμον· καὶ κατέστη δὴ τρόπῳ τινὶ τοιούτῳ τὸ ἐπιτήδευμα ὑμῖν τὸ τῶν ξυσσιτίων. ΚΛ. Ἔοικε γοῦν. ΑΘ. Ὃ δὴ ἔλεγον, ὅτι θαυμαστὸν ὂν τοῦτο ποτὲ καὶ φοβερὸν ἐπιτάξαι τισὶ, νῦν οὐχ ὁμοίως δυσχερὲς τῷ προστάτ-

τοντι ἂν εἴη νομοθετεῖν αὐτό. τὸ δ᾽ ἑξῆς τούτῳ, πεφυκός τε ὀρθῶς ἂν γίγνεσθαι γιγνόμενον, νῦν τε οὐδαμῇ γιγνόμενον, ὀλίγου τε ποιοῦν τὸν νομοθέτην, τὸ τῶν παιζόντων, εἰς πῦρ ξαίνειν, καὶ μυρια ἕτερα τοιαῦτα ἀνήνυτα ποιοῦντα δρᾶν, οὐ ῥάδιον οὔτ᾽ εἰπεῖν οὔτ᾽ εἰπόντα ἀποτελεῖν. ΚΛ. Τί δὴ τοῦτο, ὦ ξένε, ἐπιχειρῶν λέγειν, ἔοικας σφόδρα ἀποκνεῖν; ΑΘ. Ἀκούοιτ᾽ ἄν· ἵνα μὴ πολλὴ διατριβὴ γίγνηται περὶ ταῦτ᾽ αὐτὸ μάτην. πᾶν μὲν γὰρ ὅ, τι περ ἂν τάξεως καὶ νόμου μετέχον ἐν πόλει γίγνηται, πάντα ἀγαθὰ ἀπεργάζεται· τῶν δὲ ἀτάκτων ἢ τῶν κακῶς ταχθέντων λύει τὰ πολλὰ τῶν εὖ τεταγμένων ἄλλα ἕτερα: οὗ δὴ καὶ νῦν ἐφέστηκε πέρι τὸ λεγόμενον. ὑμῖν γάρ, ὦ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, τὰ μὲν περὶ τοὺς ἄνδρας ξυσσίτια καλῶς, ἅμα καί, ὅπερ εἶπον, θαυμαστῶς καθέστηκεν, ἐκ θείας τινὸς ἀνάγκης· τὸ δὲ περὶ τὰς γυναῖκας οὐδαμῶς ὀρθῶς ἀνομοθέτητον μεθεῖται, καὶ οὐκ εἰς τὸ φῶς ἧκται τὸ τῆς ξυσσιτίας αὐτῶν ἐπιτήδευμα. ἄλλο καὶ ἄλλως γένος ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων λαθραιότερον μᾶλλον καὶ ἐπικλοπώτερον ἔφυ τὸ θῆλυ, διὰ τὸ ἀσθενές. οὐκ ὀρθῶς τοῦτο εἴξαντος τοῦ νομοθέτου δύστακτον ὂν ἀφείθη. διὰ δὲ τούτου μεθειμένου πολλὰ ὑμῖν παρέῤῥει, πολὺ ἄμεινον ἂν ἔχοντα εἰ νόμων ἔτυχεν, ἢ τανῦν. οὐ γὰρ ἥμισυ μόνον ἐστίν, ὡς δόξειεν ἄν, τὸ περὶ τὰς γυναῖκας ἀκοσμήτως περιορώμενον· ὅσῳ δὲ ἡ θήλεια ἡμῖν φύσις ἐστὶ πρὸς ἀρετὴν χείρων τῆς τῶν ἀῤῥένων, τοσούτῳ διαφέρει πρὸς τὸ πλέον ἢ διπλάσιον εἶναι. τοῦτ᾽ οὖν ἐπαναλαβεῖν καὶ ἐπανορ-

θάσασθαι, καὶ πάντα συντάξασθαι κοινῇ γυναιξί τε καὶ ἀνδράσιν ἐπιτηδεύματα, βέλτιον πρὸς πόλεως εὐδαιμονίαν. νῦν δὲ οὕτως ἦκται τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος οὐδαμῶς εἰς τοῦτο εὐτυχῶς, ὥστε οὐδὲ μνησθῆναι περὶ αὐτοῦ ἐν ἄλλοις γ' ἐστὶ τόποις καὶ πόλεσι νοῦν ἔχοντος, ὅπου μηδὲ ξυσσίτια ὑπάρχει τοπαράπαν δεδογμένα κατὰ πόλιν εἶναι. πόθεν δή τις γε ἔργῳ μὴ καταγελάστως ἐπιχειρήσει γυναῖκας προσβιάζεσθαι, τὴν σίτων καὶ ποτῶν ἀνάλωσιν, φανερὰν θεωρεῖσθαι; τούτου γὰρ οὐκ ἔστιν ὅ, τι χαλεπώτερον ἂν ὑπομείνειε τοῦτο τὸ γένος. εἰθισμένον γὰρ δεδυκὸς καὶ σκοτεινὸν ζῆν, ἀγόμενον δ' εἰς φῶς βίᾳ, πᾶσαν ἀντίτασιν ἀντιτεῖνον, πολὺ κρατήσει τοῦ νομοθέτου. τοῦτ' οὖν ἄλλοθι μὲν, ᾗπερ εἶπον, οὐδ' ἂν τὸν λόγον ὑπομείνειε τὸν ὀρθὸν ῥηθέντα, ἄνευ πάσης βοῆς· ἐνθάδε δὲ ἴσως ἄν. εἰ δὴ δοκεῖ, λόγου γ' ἕνεκα, μὴ ἀτυχῆ τὸν περὶ πάσης τῆς πολιτείας γενέσθαι λόγον, ἐθέλω λέγειν ὡς ἀγαθόν ἐστι καὶ πρέπον, εἰ καὶ σφῷν ξυνδοκεῖ ἀκούειν· εἰ δὲ μὴ, ἐᾶν. ΚΛ. Ἀλλ', ὦ ξένε, θαυμαστῶς τόγε ἀκοῦσαι νῷιν πάντως που ξυνδοκεῖ. ΑΘ. Ἀκούωμεν δή. θαυμάσητε δὲ μηδὲν ἐὰν ὑμῖν ἄνωθεν ποθὲν ἐπιχειρεῖν δόξω. σχολῆς γὰρ ἀπολαύομεν, καὶ οὐδὲν ἡμᾶς ἐστι τὸ κατεπεῖγον, τὸ μὴ πάντῃ πάντως σκοπεῖν τὰ περὶ τοὺς νόμους. ΚΛ. Ὀρθῶς εἴρηκας. ΑΘ. Πάλιν τοίνυν ἐπὶ τὰ πρῶτα ἐπαναχωρήσωμεν λεχθέντα. εὖ γὰρ δὴ τόγε τοσοῦτον χρὴ πάντ' ἄνδρα ξυννοεῖν, ὡς ἡ τῶν ἀνθρώπων γένεσις ἢ τοπαράπαν ἀρχὴν οὐδεμίαν εἴληχεν, οὐδ' ἕξει ποτέ γε τελευτὴν

ἀλλ' ἦν τε ἀεὶ καὶ ἔσται πάντως. ἢ μῆκός τι τῆς ἀρχῆς ἀφ' οὗ γέγονεν, ἀμήχανον ἂν χρόνον ὅσον γεγονὸς ἂν εἴη. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Τί οὖν; πόλεων συστάσεις καὶ φθορὰς, καὶ ἐπιτηδεύματα παντοῖα τάξεώς τε καὶ ἀταξίας, καὶ βρώσεως, καὶ πομάτων τε ἅμα καὶ βρωμάτων ἐπιθυμήματα παντοδαπὰ πάντως καὶ περὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἆρ' οὐκ οἰόμεθα γεγονέναι, καὶ στροφὰς ὡρῶν παντοίας, ἐν αἷς τὰ ζῶα μεταβάλλειν αὐτῶν παμπληθεῖς μεταβολὰς εἰκός; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Τί οὖν; πιστεύομεν ἀμπέλους τε φανῆναί που ποτὲ, πρότερον οὐκ οὔσας; ὡσαύτως δὲ καὶ ἐλαίας, καὶ τὰ Δήμητρός τε καὶ Κόρης δῶρα; Τριπτόλεμόν τε τινὰ τῶν τοιούτων γενέσθαι διάκονον; ἐν ᾧ δὲ μηδὲ ταῦτα ἦν τῷ χρόνῳ, μῶν οὐκ οἰόμεθα τὰ ζῶα, καθάπερ νῦν, ἐπὶ τὴν ἀλλήλων ἐδωδὴν τρέπεσθαι; ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Τὸ δὲ μὴν θύειν ἀνθρώπους ἀλλήλους, ἔτι καὶ νῦν παραμένον ὁρῶμεν πολλοῖς· καὶ τοὐναντίον ἀκούομεν ἐν ἄλλοις, ὅτε οὐδὲ βοὸς ἐτολμῶμεν γεύεσθαι· θύματά τε οὐκ ἦν τοῖς θεοῖσι ζῶα, πέλανοι δὲ καὶ μέλιτι καρποὶ δεδευμένοι, καὶ τοιαῦτα ἄλλα ἁγνὰ θύματα, σαρκῶν δ' ἀπείχοντο· ὡς οὐχ ὅσιον ὂν ἐσθίειν, οὐδὲ τοὺς τῶν θεῶν βωμοὺς αἵματι μιαίνειν. ἀλλὰ Ὀρφικοὶ τινὲς λεγόμενοι βίοι ἐγίγνοντο ἡμῶν τοῖς τότε, ἀψύχων μὲν ἐχόμενοι πάντων, ἐμψύχων δὲ τοὐναντίον πάντων ἀπεχόμενοι. ΚΛ. Καὶ σφόδρα λεγόμενα ἅ γ' εἴρηκας καὶ πιστεύεσθαι πιθανά. ΑΘ. Πρὸς οὖν δή τι, εἴποι τις ἄν, ὑμῖν πάντ' ἐῤῥήθη τὰ νῦν; ΚΛ. Ὀρθῶς ὑπέλαβες, ὦ ξένε. ΑΘ. Καὶ

τοίνυν, ἐὰν δύνωμαι, τὰ τούτοις ἑξῆς, ὦ Κλεινία, πειράσομαι φράζειν. ΚΛ. Λέγοις ἄν. ΑΘ. Ὁρῶ πάντα τοῖς ἀνθρώποις ἐκ τριττῆς χρείας καὶ ἐπιθυμίας ἠρτημένα· δι᾽ ὧν ἀρετή τε αὐτοῖς ἀγομένοις ὀρθῶς, καὶ τοὐναντίον ἀποβαίνει κακῶς ἀχθεῖσι. ταῦτα δ᾽ ἐστὶν ἐδωδὴ μὲν καὶ πόσις, εὐθὺς γενομένοις, ἣν περὶ ἅπασαν πᾶν ζῶον ἔμφυτον ἔρωτα ἔχον, μεστὸν οἴστρου τέ ἐστι καὶ ἀνηκουστίας τοῦ λέγοντος ἄλλο τι δεῖν πράττειν πλὴν, τὰς ἡδονὰς καὶ ἐπιθυμίας τὰς περὶ ἅπαντα ταῦτα ἀποπληροῦντα, λύπης τῆς ἁπάσης ἀεὶ δεῖν σφῦς ἀπαλλάττειν. τρίτη δὲ ἡμῖν καὶ μεγίστη χρεία, καὶ ἔρως ὀξύτατος, ὕστατος μὲν ὁρμᾶται, διαπυρωτάτους δὲ τοὺς ἀνθρώπους μανίαις ἀπεργάζεται πάντως ὁ περὶ τὴν τοῦ γένους σποράν, ὕβρει πλείστη καόμενος. ἃ δὴ δεῖ τρία νοσήματα τρέποντας εἰς τὸ βέλτιστον, παρὰ τὸ λεγόμενον ἥδιστον, τρισὶ μὲν τοῖς μεγίστοις πειρᾶσθαι κατέχειν, φόβῳ, καὶ νόμῳ, καὶ τῷ ἀληθεῖ λόγῳ· προσχρωμένους μέντοι Μούσαις τε καὶ ἀγωνίοισι θεοῖς, σβεννύναι τὴν αὔξην τε καὶ ἐπιῤῥοήν. παίδων δὴ γένεσιν μετὰ τοὺς γάμους θῶμεν, καὶ μετὰ γένεσιν, τροφὴν καὶ παιδείαν. καὶ τάχ᾽ ἂν οὕτω προϊόντων τῶν λόγων ὅ, τε νόμος ἡμῖν ἕκαστος περαίνοιτο εἰς τοὔμπροσθεν ἐπὶ ξυσσίτια· ἵνα καὶ ἀφικόμενοι εἰς τὰς τοιαύτας κοινωνίας, εἴτε ἄρα γυναικῶν εἴτε ἀνδρῶν δεῖ μόνον γίγνεσθαι, προσμίξαντες αὐτοῖς ἐγγύθεν, ἴσως μᾶλλον κατοψόμεθα· τά τε ἐπίπροσθεν αὐτῶν, ἔτι νῦν ὄντα ἀνομοθέτητα, τάξαντες αὐτὰ, ἐπίπροσθεν ποιησόμεθα. καὶ, ὅπερ ἐῤῥήθη

νῦν δὴ, κατοψόμεθά τε αὐτὰ ἀκριβέστερον, μᾶλλόν τε τοὺς προσήκοντας αὐτοῖς καὶ πρέποντας νόμους ἂν θείημεν. ΚΛ. Ὀρθότατα λέγεις. ΑΘ. Φυλάξωμεν τοίνυν τῇ μνήμῃ τὰ νῦν δὴ λεχθέντα. ἴσως γὰρ χρείαν ποτ᾽ αὐτῶν πάντων ἕξομεν. ΚΛ. Τὰ ποῖα δὴ διακελεύῃ; ΑΘ. Ἃ τοῖς τρισὶ διωριζόμεθα ῥήμασι, βρῶσιν μέν ἐλέγομέν που, καὶ δεύτερον, πόσιν· καὶ ἀφροδισίων δέ τινα διαπτοίησιν, τρίτον. ΚΛ. Πάντως, ὦ ξένε, μεμνησόμεθά που ὧν τανῦν διακελεύῃ. ΑΘ. Καλῶς. ἔλθωμεν δ᾽ ἐπὶ τὰ νυμφικά· διδάξοντές τε αὐτοὺς πῶς χρὴ καὶ τίνα τρόπον τοὺς παῖδας ποιεῖσθαι, καὶ ἐὰν ἄρα μὴ πείθωμεν, ἀπειλήσοντες τισὶ, νόμοις. ΚΛ. Πῶς; ΑΘ. Νύμφην χρὴ διανοεῖσθαι καὶ νυμφίον ὡς ὅτι καλλίστους καὶ ἀρίστους εἰς δύναμιν ἀποδειξομένους παῖδας τῇ πόλει. πάντες δ᾽ ἄνθρωποι κοινωνοὶ πάσης πράξεως, ἡνίκα μὲν ἂν προσέχωσιν αὐτοῖς τε καὶ τῇ πράξει τὸν νοῦν, πάντα καλὰ καὶ ἀγαθὰ ἀπεργάζονται· μὴ προσέχοντες δὲ, ἢ μὴ ἔχοντες νοῦν, τἀναντία. προσεχέτω δὴ καὶ ὁ νυμφίος τῇ τε νύμφῃ καὶ τῇ παιδοποιΐᾳ τὸν νοῦν· κατὰ ταὐτὰ δὲ καὶ ἡ νύμφη, τοῦτον τὸν χρόνον διαφερόντως ὃν ἂν μήπω παῖδες αὐτοῖς ὦσι γεγονότες. ἐπίσκοποι δ᾽ ἔστωσαν τούτων ἃς εἰλόμεθα γυναῖκες, πλείους εἴτ᾽ ἐλάττους, τοῖς ἄρχουσιν ὁπόσας ἂν δοκῇ προστάττειν τε, καὶ ὁπόταν, πρὸς τὸ τῆς Εἰληθυίας ἱερὸν ἑκάστης ἡμέρας ξυλλεγόμενοι, μέχρι τρίτου μέρους ὥρας. αἳ δὴ συλλεχθεῖσαι διαγγελλόντων ἀλλήλαις εἴτις τινὰ ὁρᾷ πρὸς ἄλλ᾽ ἄττα βλέποντα ἄνδρα ἢ καὶ γυναῖκα τῶν παιδοποιουμένων, ἢ πρὸς τὰ

τεταγμένα ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς γάμοις θυσιῶν τε καὶ ἱερῶν γενομένων. ἡ δὲ παιδοποιΐα καὶ φυλακὴ τῶν παιδοποιουμένων, δεκέτις ἔστω, μὴ πλείω δὲ χρόνον, ὅταν εὔνοια ᾖ τῆς γενέσεως. ἂν δὲ ἄγονοι τινὲς εἰς τοῦτον γίγνωνται τὸν χρόνον, μετὰ τῶν οἰκείων καὶ ἀρχουσῶν γυναικῶν διαζεύγνυσθαι κοινῇ βουλευομένους εἰς τὰ πρόσφορα ἑκατέροις. ἐὰν δ᾽ ἀμφισβήτησίς τις γίγνηται περὶ τῶν ἑκατέροις πρεπόντων καὶ προσφόρων, δέκα τῶν νομοφυλάκων ἑλομένους, οἷς ἂν ἐπιτρέψωσιν οἵδε καὶ τάξωσι, τούτοις ἐμμένειν. εἰσιοῦσαι δ᾽ εἰς τὰς οἰκίας τῶν νέων αἱ γυναῖκες, τὰ μὲν, νουθετοῦσαι, τὰ δὲ καὶ ἀπειλοῦσαι, παυόντων αὐτοὺς τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀμαθίας. ἐὰν δ᾽ ἀδυνατῶσι, πρὸς τοὺς νομοφύλακας ἰοῦσαι φραζόντων· οἱ δ᾽ εἰργόντων. ἂν δὲ καὶ ἐκεῖνοί πως ἀδυνατήσωσι, πρὸς τὸ δημόσιον ἀποφηνάντων, ἀναγράψαντές τε καὶ ὀμόσαντες ἦ μὴν ἀδυνατεῖν τὸν καὶ τὸν βελτίω ποιεῖν. ὁ δὲ ἀναγραφεὶς, ἄτιμος ἔστω, μὴ ἑλὼν ἐν δικαστηρίῳ τοὺς ἐγγράψαντας. τῶν δὲ, μήτε γὰρ εἰς γάμους ἴτω, μήτε εἰς τὰς τῶν παίδων ἐπιτελειώσεις. ἂν δὲ ἴῃ, πληγαῖς ὁ βουληθεὶς ἀθῷος αὐτὸν κολαζέτω. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ γυναικὸς ἔστω νόμιμα. τῶν ἐξόδων γὰρ τῶν γυναικείων καὶ τιμῶν καὶ τῶν εἰς τοὺς γάμους καὶ γενέσεις παίδων φοιτήσεων μὴ μετεχέτω, ἐὰν ἀκοσμοῦσα ὡσαύτως ἀναγραφῇ, καὶ μὴ ἕλῃ τὴν δίκην. ὅταν δὲ δὴ παῖδας γεννήσωνται κατὰ νόμους, ἐὰν ἀλλοτρίᾳ τὶς περὶ τὰ τοιαῦτα κοινωνῇ γυναικὶ, ἢ γυνὴ ἀνδρὶ, ἐὰν μὲν παιδοποιουμένοις ἔτι, τὰ αὐτὰ ἐπιζήμια αὐτοῖς ἔστω καθάπερ τοῖς ἔτι γεννωμένοις

εἴρηται· μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ μὲν σωφρονῶν, καὶ σωφρονοῦσα, εἰς τὰ τοιαῦτα πάντα ἔστω εὐδόκιμος· ὁ δὲ τοὐναντίον, ἐναντίως τιμάσθω, μᾶλλον δὲ ἀτιμαζέσθω. καὶ μετριαζόντων μὲν περὶ τὰ τοιαῦτα τῶν πλειόνων, ἀνομοθέτητα σιγῇ κείσθω· ἀκοσμούντων δὲ, νομοθετηθέντα ταύτῃ πραττέσθω κατὰ τοὺς τότε τεθέντας νόμους. βίου μὲν ἀρχὴ τοῦ παντὸς ἑκάστοις ὁ πρῶτος ἐνιαυτός· ὃν γεγράφθαι χρεὼν ἐν ἱεροῖσι πατρῴοις ζωῆς ἀρχὴν κούρῳ καὶ κόρῃ. παραγεγράφθω δ' ἐν τοίχῳ λελευκωμένῳ ἐν πάσῃ φατρίᾳ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀρχόντων τῶν ἐπὶ τοῖς ἔτεσιν ἀριθμουμένων. τῆς δὲ φατρίας ἀεὶ τοὺς ζῶντας μὲν γεγράφθαι πλησίον, τοὺς δ' ὑπεκχωροῦντας τοῦ βίου ἐξαλείφειν. γάμου δὲ ὅρον εἶναι, κόρῃ μὲν, ἀπὸ ἑκκαίδεκα ἐτῶν εἰς εἴκοσι, τὸν μακρότατον χρόνον ἀφωρισμένον· κόρῳ δὲ, ἀπὸ τριάκοντα μέχρι τῶν πέντε καὶ τριάκοντα. εἰς δὲ ἀρχὰς, γυναικὶ μὲν τετταράκοντα, ἀνδρὶ δὲ τριάκοντα ἔτη. πρὸς πόλεμον δὲ ἀνδρὶ μὲν εἴκοσι μέχρι τῶν ἑξήκοντα ἐτῶν· γυναικὶ δὲ, ἣν ἂν δοκῇ χρείαν δεῖν χρῆσθαι πρὸς τὰ πολεμικὰ, ἐπειδὰν παῖδας γεννήσῃ, τὸ δυνατὸν καὶ πρέπον ἑκάσταις προστάττειν, μέχρι τῶν πεντήκοντα ἐτῶν.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΝΟΜΩΝ
Η
ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ
ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

ΓΕΝΟΜΕΝΩΝ δὲ παίδων ἀῤῥένων καὶ θηλειῶν, τροφὴν μέν που καὶ παιδείαν τὸ μετὰ ταῦτα λέγειν, ὀρθότατα γίγνοιθ᾽ ἡμῖν· ἣν εἶναι μὲν ἄῤῥητον, πάντως ἀδύνατον· λεγομένη δὲ, διδαχῇ τινι καὶ νουθετήσει μᾶλλον ἢ νόμοις εἰκυῖ᾽ ἂν ἡμῖν φαίνοιτο. ἰδίᾳ γὰρ καὶ κατ᾽ οἰκίας πολλὰ καὶ σμικρὰ καὶ οὐκ ἐκφανῆ πᾶσι γιγνόμενα, ῥᾳδίως ὑπὸ τῆς ἑκάστων λύπης τε καὶ ἡδονῆς καὶ ἐπιθυμίας, ἕτερα παρὰ τὰς τοῦ νομοθέτου ξυμβουλὰς παραγενόμενα, παντοδαπὰ καὶ οὐχ ὅμοια ἀλλήλοις ἀπεργάζοιτ᾽ ἂν τὰ τῶν πολιτῶν ἤθη. τοῦτο δὲ κακὸν ταῖς πόλεσι. καὶ γὰρ διὰ σμικρότητα αὐτῶν καὶ πυκνότητα ἐπιζήμια τιθέντα ποιεῖν νόμους, ἀπρεπὲς ἅμα καὶ ἄσχημον. διαφθείρει δὲ καὶ τοὺς γραφῇ τεθέντας νόμους, ἐν τοῖς σμι-

κροῖς καὶ πυκνοῖς ἐθισθέντων τῶν ἀνθρώπων παρανομεῖν. ὥστε ἀπορίᾳ μὲν περὶ αὐτὰ νομοθετεῖν, σιγᾷν δὲ ἀδύνατον. ἃ δὲ λέγω, δηλῶσαι πειρατέον, οἷον δείγματα ἐξενεγκόντα εἰς φῶς. νῦν γὰρ λεγομένοις ἔοικε κατά τι σκότος. ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ. Οὐκοῦν ὅτι μὲν σώματα καὶ ψυχὰς τήν γε ὀρθὴν πάντως δεῖ τροφὴν φαίνεσθαι δυναμένην ὡς κάλλιστα καὶ ἄριστα ἐξεργάζεσθαι, τοῦτο μὲν ὀρθῶς εἴρηταί που. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Σώματα δὲ κάλλιστα, οἶμαι, τόγε ἁπλούστατον, ὡς ὀρθότατα δεῖ νέων ὄντων εὐθὺς φύεσθαι τῶν παίδων. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Τί δέ; τόδε οὐκ ἐννοοῦμεν, ὡς ἡ πρώτη βλάστη παντὸς ζώου πολὺ μεγίστη καὶ πλείστη φύεται; ὥστε καὶ ἔριν πολλοῖς παρέσχηκε, μὴ γίγνεσθαι τἀγ' ἀνθρώπινα μήκη διπλάσια ἀπὸ πέντε ἐτῶν, ἐν τοῖς λοιποῖς εἴκοσιν ἔτεσιν αὐξανόμενα; ΚΛ. Ἀληθῆ. ΑΘ. Τί οὖν; πολλὴ αὔξη, ὅταν ἐπιῤῥέῃ πόνων χωρὶς πολλῶν καὶ συμμέτρων, οὐκ ἴσμεν ὅτι μυρία κακὰ ἐν τοῖς σώμασιν ἀποτελεῖ; ΚΛ. Πάνυ γε. ΑΘ. Οὐκοῦν τότε δεῖται πλείστων πόνων ὅταν ἡ πλείστη τροφὴ προσγίγνηται τοῖς σώμασι. ΚΛ. Τί δῆτα, ὦ ξένε, ἦ τοῖς ἄρτι γεγονόσι καὶ νεωτάτοις πόνους πλείστους προστάξομεν; ΑΘ. Οὐδαμῶς γε· ἀλλ' ἔτι καὶ πρότερον τοῖς ἐντὸς τῶν αὐτῶν μητέρων τρεφομένοις. ΚΛ. Πῶς λέγεις, ὦ λῷστε; ἦ τοῖς κυουμένοισι φράζεις; ΑΘ. Ναί. θαυμαστὸν δ' οὐδέν ἐστιν ἀγνοεῖν ὑμᾶς τὴν τῶν τηλικούτων γυμναστικήν· ἣν βουλοίμην ἂν ὑμῖν, καίπερ ἄτοπον οὖσαν, δηλῶσαι. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ.

Ἔστι τοίνυν παρ᾽ ἡμῖν μᾶλλον τὸ τοιοῦτον κατανοεῖν, διὰ τὸ τὰς παιδιὰς αὐτόθι μειζόνως τινὰς παίζειν ἢ δεῖ. τρέφουσι γὰρ δὴ παρ᾽ ἡμῖν οὐ μόνον παῖδες, ἀλλὰ καὶ πρεσβύτεροί τινὲς, ὀρνίθων θρέμματα, ἐπὶ τὰς μάχας τὰς πρὸς ἄλληλα ἀσκοῦντες τὰ τοιαῦτα τῶν θηρίων. πολλοῦ δὴ δέουσιν ἡγεῖσθαι τοὺς πόνους αὐτοῖς εἶναι τοὺς πρὸς ἄλληλα μετρίους, ἐν οἷς αὐτὰ ἀνακινοῦσι γυμνάζοντες. πρὸς γὰρ τούτοις, λαβόντες ὑπὸ μάλης ἕκαστος, τοὺς μὲν ἐλάττονας εἰς τὰς χεῖρας, μείζους δ᾽ ὑπὸ τὴν ἀγκάλην ἐντὸς, πορεύονται περιπατοῦντες σταδίους παμπόλλους ἕνεκα τῆς εὐεξίας, οὔτι τῆς τῶν αὑτῶν σωμάτων, ἀλλὰ τῆς τούτων τῶν θρεμμάτων. καὶ τόγε τοσοῦτον δηλοῦσι τῷ δυναμένῳ καταμαθεῖν, ὅτι τὰ σώματα πάντα ὑπὸ τῶν σεισμῶν τε καὶ κινήσεων κινούμενα, ἄκοπα ὀνίναται πάντων, ὅσα τε ὑπὸ ἑαυτῶν, ἢ καὶ ἐν ἐώραις ἢ καὶ κατὰ θάλατταν, ἢ καὶ ἐφ᾽ ἵππων ὀχουμένων, ἢ καὶ ὑπ᾽ ἄλλων ὁπωσοῦν δὴ φερομένων τῶν σωμάτων κινεῖται. καὶ διὰ ταῦτα τὰς τῶν σιτῶν τροφὰς καὶ ποτῶν κατακρατοῦντα, ὑγίειαν καὶ κάλλος καὶ τὴν ἄλλην ῥώμην ἡμῖν δυνατά ἐστι παραδιδόναι. τί οὖν ἂν φαῖμεν, ἐχόντων οὕτω τούτων, τὸ μετὰ τοῦτο ἡμᾶς δεῖν ποιεῖν; βούλεσθε ἅμα γέλωτι φράζωμεν τιθέντες νόμους; τὴν μὲν κύουσαν περιπατεῖν, τὸ γενόμενον δὲ πλάττειν τε, οἷον κήρινον, ἕως ὑγρὸν, καὶ μέχρι δυοῖν ἐτοῖν σπαργανᾶν; καὶ δὴ καὶ τὰς τροφοὺς ἀναγκάζωμεν, νόμῳ ζημιοῦντες, τὰ παιδία ἢ πρὸς ἀγροὺς, ἢ πρὸς ἱερὰ, ἢ πρὸς οἰκείους ἀεί πῃ φέρειν,

μέχρι περ ἂν ἱκανῶς ἵστασθαι δυνατὰ γίγνηται; καὶ τότε διευλαβουμένας, ἔτι νέων ὄντων, μή πη βίᾳ ἐπερειδομένων στρέφηται τὰ κῶλα, ἐπιπονεῖν φερούσας, ἕως ἂν τριέτες ἀποτελεσθῇ τὸ γενόμενον; εἰς δύναμιν δὲ ἰσχυρὰς αὐτὰς εἶναι χρεὼν, καὶ μὴ μίαν· ἐπὶ δὲ τούτοις ἑκάστοις, ἂν μὴ γίγνηται, ζημίαν τοῖς μὴ ποιοῦσι γράφωμεν; ἢ πολλοῦ γε δεῖ; τὸ γὰρ ἄρτι ῥηθὲν, γίγνοιτ' ἂν πολὺ καὶ ἄφθονον. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Τὸ γέλωτα ἂν πολὺν ὄφλειν ἡμᾶς, πρὸς τῷ μὴ ἐθέλειν ἂν πείθεσθαι γυναικεῖά τε καὶ δούλεια ἤθη τροφῶν. ΚΛ. Ἀλλὰ τίνος δὴ χάριν ἔφαμεν αὐτὰ δεῖν ῥηθῆναι; ΑΘ. Τοῦδε. τὰ τῶν δεσποτῶν τε καὶ ἐλευθέρων ἐν ταῖς πόλεσιν ἤθη, τάχ' ἂν ἀκούσαντα εἰς σύννοιαν ἀφίκοιτ' ἂν τὴν ὀρθὴν, ὅτι χωρὶς τῆς ἰδίας διοικήσεως ἐν ταῖς πόλεσιν ὀρθῶς γιγνομένης μάτην ἂν τὰ κοινὰ τὶς οἴοιτο ἕξειν τινὰ βεβαιότητα θέσεως νόμων. καὶ ταῦτα ἐννοῶν αὐτὸς νόμοις ἂν τοῖς νῦν ῥηθεῖσι χρῷτο· καὶ χρώμενος εὖ, τήν τε οἰκίαν καὶ πόλιν ἅμα τὴν αὐτοῦ διοικῶν εὐδαιμονοῖ. ΚΛ. Καὶ μάλ' εἰκότως εἴρηκας. ΑΘ. Τοιγαροῦν μήπω λήξωμεν τῆς τοιαύτης νομοθεσίας, πρὶν ἂν καὶ τὰ περὶ τὰς ψυχὰς τῶν πάνυ νέων παίδων ἐπιτηδεύματα ἀποδῶμεν, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ ἤργμεθα τῶν περὶ τὰ σώματα μύθων λεχθέντων διαπεραίνειν. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν ὀρθῶς. ΑΘ. Λάβωμεν τοίνυν τοῦτο, οἷον στοιχεῖον ἐπ' ἀμφότερα σώματός τε καὶ ψυχῆς τῶν πάνυ νέων, τὴν τιθήνησιν καὶ κίνησιν γιγνομένην ὅτι μάλιστα διὰ πάσης τε νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ὡς ἔστι ξύμφορος ἅπα-

σι μὲν, οὐχ ἥκιστα δὲ τοῖς ὅτι νεωτάτοισι· καὶ οἰκεῖν, εἰ δυνατὸν ἦν, οἷον ἀεὶ πλέοντας. νῦν δ' ὡς ἐγγύτατα τούτου ποιεῖν δεῖ περὶ τὰ νεογενῆ παίδων θρέμματα. τεκμαίρεσθαι δὲ χρὴ καὶ ἀπὸ τῶνδε ὡς ἐξ ἐμπειρίας αὐτὸ εἰλήφασι καὶ ἐγνώκασιν ὂν χρήσιμον αἵτε τροφοὶ τῶν σμικρῶν, καὶ αἱ περὶ τὰ τῶν Κορυβάντων ἰάματα τελοῦσαι. ἡνίκα γάρ ἄν που βουληθῶσι κατακοιμίζειν τὰ δυσυπνοῦντα τῶν παιδίων αἱ μητέρες, οὐχ ἡσυχίαν αὐτοῖς προσφέρουσιν, ἀλλὰ τοὐναντίον κίνησιν, ἐν ταῖς ἀγκάλαις ἀεὶ σείουσαι· καὶ οὐ σιγὴν, ἀλλά τινα μελῳδίαν. καὶ ἀτεχνῶς οἷον καταυλοῦσι τῶν παιδίων, καθάπερ αἱ τῶν ἐκφρόνων βακχειῶν ἰάσεις, ταύτῃ τῇ τῆς κινήσεως ἅμα χορείᾳ καὶ μούσῃ χρώμεναι. ΚΛ. Τίς οὖν αἰτία τούτων, ὦ ξένε, μάλιστ' ἔσθ' ἡμῖν; ΑΘ. Οὐ πάνυ χαλεπὴ γιγνώσκειν. ΚΛ. Πῶς δή; ΑΘ. Δειμαίνειν ἐστί που ταῦτ' ἀμφότερα τὰ πάθη· καὶ ἔστι δείματα δι' ἕξιν φαύλην τῆς ψυχῆς τινα. ὅταν οὖν ἔξωθεν τὶς προσφέρῃ τοῖς τοιούτοις πάθεσι σεισμὸν, ἡ τῶν ἔξωθεν κρατεῖ κίνησις προσφερομένη τὴν ἐντὸς φοβερὰν οὖσαν καὶ μανικὴν κίνησιν· κρατήσασα δὲ, γαλήνην ἡσυχίαν τε ἐν τῇ ψυχῇ φαίνεται ἀπεργασαμένη τῆς περὶ τὰ τῆς καρδίας χαλεπῆς γενομένης ἑκάστων πηδήσεως. παντάπασιν ἀγαπητόν τι, τοὺς μὲν ὕπνου λαγχάνειν ποιεῖ, τοὺς δ' ἐγρηγορότας, ὀρχουμένους τε καὶ αὐλουμένους, μετὰ θεῶν, οἷς ἂν καλλιεροῦντες ἕκαστοι θύωσι, κατειργάσατο ἀντὶ μανικῶν ἡμῖν διαθέσεων ἕξεις ἔμφρονας ἔχειν. καὶ ταῦτα, ὡς διὰ βραχέων γε οὕτως εἰ-

πεῖν; πιθανὸν λόγον ἔχει τινά. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Εἰ δέ γε οὕτω τοιαύτην τινὰ δύναμιν ἔχει ταῦτα, ἐννοεῖν χρὴ τόδε παρ' αὐτοῖς, ὡς ἅπασα ψυχὴ δείμασι ξυνοῦσα ἐκ νέων, μᾶλλον ἂν διὰ φόβων ἐθίζοιτο γίγνεσθαι. τοῦτο δέ πω πᾶς ἂν φαίη δειλίας ἄσκησιν ἀλλ' οὐκ ἀνδρείας γίγνεσθαι. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Τὸ δέ γε ἐναντίον ἀνδρείας ἂν φαῖμεν ἐκ νέων εὐθὺς ἐπιτήδευμα εἶναι, τὸ νικᾷν τὰ προσπίπτονθ' ἡμῖν δείματά τε καὶ φόβους. ΚΛ. Ὀρθῶς. ΑΘ. Ἓν δὴ καὶ τοῦτο εἰς ψυχῆς μόριον ἀρετῆς, τὴν τῶν παντελῶς παίδων γυμναστικὴν ἐν ταῖς κινήσεσι, μέγα ἡμῖν φῶμεν ξυμβάλλεσθαι. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Καὶ μὴν τόγε μὴ δύσκολον ἐν ψυχῇ, καὶ τὸ δύσκολον, οὐ σμικρὸν μόριον εὐψυχίας καὶ κακοψυχίας ἑκάτερον γιγνόμενον, γίγνοιτ' ἄν. ΚΛ. Πῶς δ' οὔ; ΑΘ. Τίνα οὖν ἂν τρόπον εὐθὺς ἐμφύοιθ' ἡμῖν ὁπότερον βουληθεῖμεν τῷ νεογενεῖ, φράζειν δὴ πειρατέον, ὅπως τὶς καὶ καθ' ὅσον εὐπορεῖ τούτων. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Λέγω δὴ τόγε παρ' ἡμῖν δόγμα, ὡς ἡ μὲν τρυφὴ δύσκολα καὶ ἀκρόχολα καὶ σφοδρὰ ἀπὸ σμικρῶν κινούμενα τὰ τῶν νέων ἤθη ἀπεργάζεται· τὸ δὲ τούτων ἐναντίον, ἥγε σφόδρα καὶ ἀγρία δούλωσις, ταπεινοὺς καὶ ἀνελευθέρους καὶ μισανθρώπους ποιοῦσα, ἀνεπιτηδείους ξυνοίκους ἀποτελεῖ. ΚΛ. Πῶς οὖν δὴ χρὴ τὰ μήπω φωνῆς ξυνιέντα, μηδὲ παιδείας τῆς ἄλλης δυνατὰ γεύεσθαί πω, τρέφειν τὴν πόλιν ἅπασαν; ΑΘ. Ὡδέ πως φθέγγεσθαί που μετὰ βοῆς εὐθὺς πᾶν εἴωθε τὸ γεννώμενον, καὶ οὐχ ἥκιστα τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος:

καὶ δὴ καὶ τῷ κλαίειν πρὸς τῇ βοῇ μᾶλλον τῶν ἄλλων συνέχεται. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Οὐκοῦν αἱ τροφοὶ σκοποῦσαι τίνος ἐπιθυμεῖ, τούτοις αὐτοῖς ἐν τῇ προσφορᾷ τεκμαίρονται. οὗ μὲν γὰρ ἂν προσφερομένου σιγᾷ, καλῶς οἴονται προσφέρειν· οὗ δ᾽ ἂν κλαίῃ καὶ βοᾷ, οὐ καλῶς. τοῖς δὴ παιδίοις τὸ δήλωμα ὧν ἐρᾷ καὶ μισεῖ, κλαυμοναὶ καὶ βοαὶ, σημεῖα οὐδαμῶς εὐτυχῆ. ἔστι δὲ ὁ χρόνος οὗτος τριῶν οὐκ ἐλάττων ἐτῶν, μόριον οὐ σμικρὸν τοῦ βίου διαγαγεῖν χεῖρον, ἢ μὴ χεῖρον. ΚΛ. Ὀρθῶς λέγεις. ΑΘ. Ὁ δὴ δύσκολος, οὐδαμῶς τε ἵλεως, ἆρ᾽ οὐ δοκεῖ σφῷιν θρηνώδης τε εἶναι, καὶ ὀδυρμῶν ὡς ἐπιτοπολὺ πλήρης μᾶλλον ἢ χρεὼν ἐστι τὸν ἀγαθόν; ΚΛ. Ἔμοιγ᾽ οὖν δοκεῖ. ΑΘ. Τί οὖν; εἴτις τὰ τρία ἔτη πειρῷτο, πᾶσαν μηχανὴν προσφέρων ὅπως τὸ τρεφόμενον ἡμῖν ὡς ὀλιγίστῃ προσχρήσεται ἀλγηδόνι, καὶ φόβοις καὶ λύπῃ πάσῃ κατὰ δύναμιν, ἆρ᾽ οὐκ οἰόμεθα εὔθυμον μᾶλλόν τε καὶ ἵλεων ἀπεργάζεσθαι τηνικαῦτα τὴν ψυχὴν τοῦ τρεφομένου; ΚΛ. Δῆλον δὴ καὶ μάλιστά γ᾽ ἂν, ὦ ξένε, εἴτις πολλὰς ἡδονὰς αὐτῷ παρασκευάζοι. ΑΘ. Τοῦτ᾽ οὐκέτ᾽ ἂν ἐγὼ Κλεινίᾳ ξυνακολουθήσαιμ᾽ ἂν, ὦ θαυμάσιε. ἔστι γὰρ οὖν ἡμῖν ἡ τοιαύτη πρᾶξις, διαφθορὰ μεγίστη πασῶν. ἐν ἀρχῇ γὰρ γίγνεται ἑκάστοτε τροφῆς. ὁρῶμεν δὲ εἴ τι λέγομεν. ΚΛ. Λέγε τί φῄς. ΑΘ. Οὐ σμικροῦ πέρι νῦν εἶναι νῷιν τὸν λόγον. ὅρα δὲ καὶ σὺ, ξυνεπίκρινέ τε ἡμᾶς, ὦ Μέγιλλε. ὁ μὲν γὰρ ἐμὸς δὴ λόγος οὔθ᾽ ἡδονὰς φησὶ δεῖν διώκειν τὸν ὀρθὸν βίον, οὔτ᾽ αὖ τοπαράπαν φεύγειν τὰς λύπας, ἀλλ᾽ αὐτὸ

ἀσπάζεσθαι τὸ μέσον· ὃ νῦν δὴ προσεῖπον, ἵλεων ὀνομάσας. ἣν δὴ διάθεσιν, καὶ θεοῦ, κατά τινα μαντείας φήμην, εὐστόχως πάντες προσαγορεύομεν. ταύτην τὴν ἕξιν διώκειν φημὶ δεῖν ἡμῶν καὶ τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι θεῖον. μήτ' οὖν αὐτὸν προπετῆ πρὸς τὰς ἡδονὰς γιγνόμενον ὅλως, ὡς οὐδ' ἐκτὸς λυπῶν ἐσόμενον, μήτε ἄλλον, γέροντα ἢ νέον, ἐᾷν πάσχειν ταὐτὸ τοῦθ' ἡμῖν, ἄῤῥενα ἢ θῆλυν· ἁπάντων δὲ ἥκιστα εἰς δύναμιν τὸν ἀρτίως νεογενῆ. κυριώτατον γὰρ οὖν ἐμφύεται πᾶσι τότε τὸ πᾶν ἦθος, διὰ ἔθος. ἔτι δ' ἔγωγ', εἰ μὴ μέλλοιμι δόξειν παίζειν, φαίην ἂν δεῖν καὶ τὰς φερούσας ἐν γαστρὶ, πασῶν τῶν γυναικῶν μάλιστα θεραπεύειν ἐκεῖνον τὸν ἐνιαυτὸν, ὅπως μήτε ἡδοναῖς τισι πολλαῖς ἅμα καὶ μάργοις προσχρήσεται ἡ κυοῦσα, μήτε αὖ λύπαις, τὸ δὲ ἵλεων καὶ εὐμενὲς πρᾶόν τε τιμῶσα διαζήσει τὸν τότε χρόνον. ΚΛ. Οὐδὲν δεῖ σε, ὦ ξένε, Μέγιλλον ἀνερωτᾷν πότερος ἡμῶν ὀρθότερον εἴρηκεν. ἐγὼ γὰρ αὐτὸς σοὶ συγχωρῶ τὸν λύπης τε καὶ ἡδονῆς ἀκράτου βίον φεύγειν δεῖν πάντας, μέσον δέ τινα τέμνειν ἀεί. καλῶς τοίνυν εἴρηκάς τε καὶ ἀκήκοας ἅμα. ΑΘ. Μάλα μὲν οὖν ὀρθῶς, ὦ Κλεινία. τόδε τοίνυν ἐπὶ τούτοις τρεῖς ὄντες διανοηθῶμεν. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Ὅτι ταῦτ' ἔστι πάντα ὅσα νῦν διεξερχόμεθα, τὰ καλούμενα ὑπὸ τῶν πολλῶν ἄγραφα νόμιμα· καὶ οὓς πατρίους νόμους ἐπονομάζουσιν, οὐκ ἄλλα ἐστὶν ἢ τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα. καὶ ἔτι γε ὁ νῦν δὴ λόγος ἡμῖν ἐπιχυθεὶς, ὡς οὔτε νόμους δεῖ προσαγορεύειν αὐτὰ, οὔτε ἄῤῥητα ἐᾷν, εἴρηται καλῶς. δεσμοὶ γὰρ οὗτοι

πασης εἰσὶ πολιτείας, μεταξὺ πάντων ὄντες τῶν ἐν γράμμασι τεθέντων τε καὶ κειμένων, καὶ τῶν ἔτι τεθησομένων, ἀτεχνῶς οἷον πάτρια καὶ παντάπασιν ἀρχαῖα νόμιμα· ἃ καλῶς μὲν τεθέντα καὶ ἐθισθέντα πάσῃ σωτηρίᾳ, περικαλύψαντα ἔχει τοὺς τότε γραφέντας νόμους· ἂν δ' ἐκτὸς τοῦ καλοῦ βαίνῃ, πλημμελῶς, οἷον τεκτόνων ἐν οἰκοδομήμασιν ἐρείσματα ἐκ μέσου ὑποῤῥέοντα, συμπίπτειν εἰς ταὐτὸν ποιεῖ τὰ ξύμπαντα, κεῖσθαί τε ἄλλα ὑφ' ἑτέρων αὐτά τε καὶ τὰ καλῶς ὕστερον ἐποικοδομηθέντα, τῶν ἀρχαίων ὑποπεσόντων. ἃ δὴ διανοουμένους ἡμᾶς, ὦ Κλεινία, σοὶ δεῖ τὴν πόλιν, καινὴν οὖσαν, πάντῃ ξυνδεῖν, μήτε μέγα μήτε σμικρὸν παραλιπόντας εἰς δύναμιν, ὅσα νόμους ἢ ἔθη τὶς ἢ ἐπιτηδεύματα καλεῖ. πᾶσι γὰρ τοῖς τοιούτοις πόλις ξυνδεῖται· ἄνευ δὲ ἀλλήλων ἑκάτερα τούτων οὐκ ἔστι μόνιμα. ὥστε οὐ χρὴ θαυμάζειν ἐὰν ἡμῖν πολλὰ ἅμα καὶ σμικρὰ δοκοῦντα εἶναι νόμιμα, ἢ καὶ ἐπιῤῥέοντα, μακροτέρους ποιῇ τοὺς νόμους. ΚΛ. Ἀλλ' ὀρθῶς σύ γε λέγεις· ἡμεῖς τε οὕτω διανοησόμεθα. ΑΘ. Εἰς μὲν τοίνυν τὴν τοῦ τριετοῦς γεγονότος ἡλικίαν, κόρου καὶ κόρης, ταῦτα εἴτις ἀκριβῶς ἀποτελοῖ, καὶ μὴ παρέργως τοῖς εἰρημένοις χρῷτο, οὐ σμικρὰ εἰς ὠφέλειαν γίγνοιτ' ἂν ταῖς νεωστὶ τρεφομέναις· τριετεῖ δὲ δὴ καὶ τετραετεῖ καὶ πενταετεῖ καὶ ἔτι ἑξετεῖ ἤθει ψυχῆς παιδίων δέον ἂν εἴη. τρυφῆς δ' ἤδη παραλυτέον, κολάζοντα μὴ ἀτίμως. ἀλλ' ὅπερ ἐπὶ τῶν δούλων γ' ἐλέγομεν, τὸ μὴ μεθ' ὕβρεως κολάζοντας, ὀργὴν ἐμποιήσειν δεῖν τοῖς κολασθεῖσι, μηδ' ἀκολάστους ἐῶντας τρυ-

φᾶν. ταὐτὸν δραστέον τοῦτό γε καὶ ἐπ' ἐλευθέροισι. παιδιαὶ δ' εἰσὶ τοῖς τηλικούτοις αὐτοφυεῖς τινες· ἅς, ἐπειδὰν ξυνέλθωσιν, αὐτοὶ σχεδὸν ἀνευρίσκουσι. ξυνιέναι δ' εἰς τὰ κατὰ κώμας ἱερὰ δεῖ πάντα ἤδη τὰ τηλικαῦτα παιδία, ἀπὸ τριετοῦς μέχρι ἓξ ἐτῶν, κοινῇ τὰ τῶν κωμητῶν εἰς ταὐτὸν ἕκαστα. τὰς δὲ τροφοὺς ἔτι τῶν τηλικούτων κοσμιότητός τε καὶ ἀκολασίας ἐπιμελεῖσθαι. τῶν δὲ τροφῶν αὐτῶν καὶ τῆς ἀγέλης ξυμπάσης, τῶν δώδεκα γυναικῶν μίαν ἐφ' ἑκάστῃ τετάχθαι, κοσμοῦσαν κατ' ἐνιαυτὸν τῶν προειρημένων ὅσα ἂν τάξωσιν οἱ νομοφύλακες. ταύτας δὲ αἱρείσθωσαν μὲν αἱ τῶν γάμων κύριαι τῆς ἐπιμελείας, ἐξ ἑκάστης τῆς φυλῆς μίαν, ἥλικας αὐταῖς. ἡ δὲ καταστᾶσα ἀρχέτω, φοιτῶσα εἰς τὸ ἱερὸν ἑκάστης ἡμέρας, καὶ κολάζουσα ἀεὶ τὸν ἀδικοῦντα· δοῦλον μὲν καὶ δούλην, καὶ ξένον καὶ ξένην, αὐτὴ διά τινων τῆς πόλεως οἰκετῶν· πολίτην δὲ, ἀμφισβητοῦντα μὲν τῇ κολάσει, πρὸς τοὺς ἀστυνόμους ἐπὶ δίκην ἄγουσα· ἀναμφισβήτητον δὲ ὄντα καὶ τὸν πολίτην αὐτὴ κολαζέτω. μετὰ δὲ τὸν ἑξέτη καὶ τὴν ἑξέτιν, διακρινέσθω μὲν ἤδη τὸ γένος ἑκατέρων· κόροι μὲν μετὰ κόρων, παρθένοι δὲ ὡσαύτως μετ' ἀλλήλων τὴν διατριβὴν ποιείσθωσαν. πρὸς δὲ τὰ μαθήματα τρέπεσθαι χρεὼν ἑκατέρους· τοὺς μὲν ἄῤῥενας, ἐφ' ἵππων διδασκάλους, καὶ τόξων καὶ ἀκοντίων καὶ σφενδονήσεως· ἐὰν δέ πῃ ξυγχωρῶσι μέχρι γε μαθήσεως, καὶ τὰ θήλεα, καὶ δὴ τάγε μάλιστα πρὸς τὴν τῶν ὅπλων χρείαν. τὸ γὰρ δὴ νῦν καθεστὼς περὶ τὰ τοιαῦτα, ἀγνοεῖται παρὰ τοῖς πᾶσιν ὀλίγου. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ.

τις ἄρα τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερὰ διαφέροντα ἔσθ' ἡμῶν φύσει πρὸς τὰς χρείας, εἰς ἑκάστας τῶν πράξεων τὰ περὶ τὰς χεῖρας. ἐπεὶ τά γε περὶ πόδας τε καὶ τὰ κάτω τῶν μελῶν οὐδὲν διαφέροντα εἰς τοὺς πόνους φαίνεται· τὰ δὲ κατὰ χεῖρας, ἀνοίᾳ τροφῶν καὶ μητέρων οἷον χωλοὶ γεγόναμεν ἕκαστοι. τῆς φύσεως γὰρ ἑκατέρων τῶν μελῶν σχεδὸν ἰσοῤῥοπούσης, αὐτοὶ διὰ τὰ ἤθη διάφορα αὐτὰ πεποιήκαμεν, οὐκ ὀρθῶς χρώμενοι. ἐν ὅσοις μὲν γὰρ τῶν ἔργων μὴ μέγα διαφέρει, λύρᾳ μὲν ἐν ἀριστερᾷ χρώμενον, πλήκτρῳ δὲ ἐν δεξιᾷ, πρᾶγμα οὐδὲν, καὶ ὅσα τοιαῦτα· τούτοις δὲ παραδείγμασι χρώμενον, καὶ εἰς ἄλλα, μὴ δέον, οὕτω χρῆσθαι, σχεδὸν ἄνοια. ἔδειξε δὲ ταῦτα ὁ τῶν Σκυθῶν νόμος, οὐκ ἐν ἀριστερᾷ μὲν τόξον ἀπάγων, ἐν δεξιᾷ δὲ οἰστὸν προσαγόμενος μόνον· ἀλλ' ὁμοίως ἑκατέροις ἐπ' ἀμφότερα χρώμενος. πάμπολλα δ' ἕτερα τοιαῦτα παραδείγματα ἐν ἡνιοχείαις τέ ἐστι καὶ ἐν ἑτέροις· ἐν οἷσι μαθεῖν δυνατὸν ὅτι παρὰ φύσιν κατασκευάζουσιν οἱ ἀριστερὰ δεξιῶν ἀσθενέστερα κατασκευάζοντες. ταῦτα δ', ὅπερ εἴπομεν, ἐν μὲν κερατίνοις πλήκτροις καὶ ἐν ὀργάνοις τοιούτοις οὐδὲν μέγα· σιδηροῖς δ' εἰς τὸν πόλεμον ὅταν δέῃ χρῆσθαι, μέγα διαφέρει, καὶ τόξοις καὶ ἀκοντίοις, καὶ ἑκάστοις τούτων· πολὺ δὲ μέγιστον ὅταν ὅπλοις δέῃ πρὸς ὅπλα χρῆσθαι. διαφέρει δὲ πάμπολυ μαθὼν μὴ μαθόντος, καὶ ὁ γυμνασάμενος τοῦ μὴ γεγυμνασμένου. καθάπερ γὰρ ὁ τελέως παγκράτιον ἠσκηκὼς, ἢ πυγμὴν, ἢ πάλην, οὐκ ἀπὸ μὲν τῶν ἀριστερῶν ἀδύνατός ἐστι μάχεσθαι,

χωλαίνει δὲ καὶ ἐφέλκεται πλημμελῶν, ὁπόταν αὐτὸν τὶς μεταβιβάζων ἐπὶ θάτερα ἀναγκάζῃ διαπονεῖν· ταὐτὸν δὴ τοῦτ', οἶμαι, καὶ ἐν ὅπλοις καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι χρὴ προσδοκᾶν ὀρθόν· ὅτι τὸν διττὰ δεῖ κεκτημένον οἷς ἀμύνοιτό τ' ἂν καὶ ἐπιτιθεῖτο ἄλλοις, μηδὲν ἀργὸν τούτων μηδὲ ἀνεπιστῆμον ἐᾶν εἶναι κατὰ δύναμιν. Γηρυόνου δέ γε εἴτις φύσιν ἔχων, ἢ καὶ τὴν Βριάρεω, φύοιτο, ταῖς ἑκατὸν χερσὶν ἑκατὸν δεῖ βέλη ῥίπτειν δυνατὸν εἶναι. τούτων δὴ πάντων τὴν ἐπιμέλειαν ἀρχούσαις τε καὶ ἄρχουσι δεῖ γίγνεσθαι· ταῖς μὲν, ἐν παιδιαῖς τε καὶ τροφαῖς ἐπισκόποις γιγνομέναις· τοῖς δὲ, περὶ τὰ μαθήματα, ὅπως ἀρτίποδές τε καὶ ἀρτίχειρες πάντες τε καὶ πᾶσαι γιγνόμενοι, μηδὲν τοῖς ἔθεσιν ἀποβλάπτωσι τὰς φύσεις, εἰς τὸ δυνατόν. τὰ δὲ μαθήματά που διττὰ, ὥσγ' εἰπεῖν, χρήσασθαι συμβαίνοι ἄν· τὰ μὲν ὅσα περὶ τὸ σῶμα, γυμναστικῆς· τὰ δ' εὐψυχίας χάριν, μουσικῆς. τὰ δὲ γυμναστικῆς αὖ, δύο· τὸ μὲν, ὄρχησις, τὸ δὲ, πάλη. τῆς ὀρχήσεως δὲ ἄλλη μὲν, Μούσης λέξιν μιμουμένων, τό, τε μεγαλοπρεπὲς φυλάττοντας ἅμα καὶ ἐλεύθερον· ἄλλη δὲ, εὐεξίας, ἐλαφρότητός τε ἕνεκα καὶ κάλλους τῶν τοῦ σώματος αὐτοῦ μελῶν καὶ μερῶν, τὸ προσῆκον καμπῆς τε καὶ ἐκτάσεως ἀποδιδομένης ἑκάστοις αὐτοῖς αὐτῶν εὐρύθμου κινήσεως, διασπειρομένης ἅμα καὶ ξυνακολουθούσης εἰς πᾶσαν τὴν ὄρχησιν ἱκανῶς καὶ δὴ τά γε κατὰ πάλην ἃ μὲν Ἀνταῖος ἢ Κερκύων ἐν τέχναις ἑαυτῶν ξυνεστήσαντο φιλονεικίας ἀχρήστου χάριν, ἢ πυγμὴν Ἐπειὸς, ἢ Ἄμυκος,

οὐδὲν χρήσιμα ἐπὶ πολέμου κοινωνίαν ὄντα, οὐκ ἄξια λόγῳ κοσμεῖν· τὰ δὲ ἀπ' ὀρθῆς πάλης, ἀπ' αὐχένων καὶ χειρῶν καὶ πλευρῶν ἐξειλήσεως, μετὰ φιλονεικίας τε καὶ καταστάσεως διαπονούμενα μετ' εὐσχήμονος, ῥώμης τε καὶ ὑγιείας ἕνεκα· ταῦτ' εἰς πάντα ὄντα χρήσιμα οὐ παρετέον, ἀλλὰ προστακτέον μαθηταῖς τε ἅμα καὶ τοῖς διδάξουσιν, ὅταν ἐνταῦθ' ὦμεν τῶν νόμων, τοῖς μὲν πάντα τὰ τοιαῦτα εὐμενῶς δωρεῖσθαι, τοῖς δὲ, παραλαμβάνειν ἐν χάρισιν. οὐδ' ὅσα ἐν τοῖς χοροῖς ἐστιν αὖ μιμήματα προσήκοντα μιμεῖσθαι, παρετέον· κατὰ μὲν τὸν τόπον τόνδε, Κουρήτων ἐνόπλια παίγνια· κατὰ δὲ Λακεδαίμονα, Διοσκόρων. ἡ δὲ αὖ που παρ' ἡμῖν κόρη καὶ δέσποινα, εὐφρανθεῖσα τῇ τῆς χορείας παιδιᾷ, κεναῖς χερσὶν οὐκ ᾠήθη δεῖν ἀθύρειν, πανοπλίᾳ δὲ παντελεῖ κοσμηθεῖσα, οὕτω τὴν ὄρχησιν διαπεραίνειν. ἃ δὴ πάντας μιμεῖσθαι πρέπον ἂν εἴη, κόρους τε ἅμα καὶ κόρας, τὴν τῆς θεοῦ χάριν τιμῶντας, πολέμου τ' ἐν χρείᾳ καὶ ἑορτῶν ἕνεκα. τοῖς δέ που παισὶν εὐθύς τε καὶ ὅσον ἂν χρόνον μήπω εἰς πόλεμον ἴωσι, πᾶσι θεοῖς προσόδους τε καὶ πομπὰς ποιουμένους, μεθ' ὅπλων τε καὶ ἵππων ἀεὶ κοσμεῖσθαι δέον ἂν εἴη, θάττους τε καὶ βραδυτέρας ἐν ὀρχήσεσι καὶ ἐν πορείᾳ τὰς ἱκετείας ποιουμένους πρὸς θεούς τε καὶ θεῶν παῖδας. καὶ ἀγῶνας δὴ καὶ προαγῶνας, εἴ τινων, οὐκ ἄλλων ἢ τούτων ἕνεκα προαγωνιστέον. οὗτοι γὰρ καὶ ἐν εἰρήνῃ καὶ κατὰ πόλεμον χρήσιμοι εἴς τε πολιτείαν καὶ ἰδίους οἴκους. οἱ δὲ ἄλλοι πόνοι τε καὶ παιδιαὶ καὶ σπουδαὶ κατὰ σώματα, οὐκ

ἐλευθέρων, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία. ἣν εἶπον γυμναστικὴν ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις ὅτι δέοι διεξελθεῖν, σχεδὸν δὴ διελήλυθα τανῦν· καὶ ἔσθ' αὕτη παντελής· εἰ δέ τινα ταύτης ὑμεῖς ἔχετε βελτίω, θέντες εἰς κοινὸν λέγετε. ΚΛ. Οὐ ῥάδιον, ὦ ξένε, παρέντας ταῦτα, ἄλλα ἔχειν βελτίω τούτων περὶ γυμναστικῆς ἅμα καὶ ἀγωνίας εἰπεῖν. ΑΘ. Τὸ τοίνυν τούτοις ἑξῆς περὶ τὰ τῶν Μουσῶν τε καὶ Ἀπόλλωνος δῶρα, τότε μὲν, ὡς ἅπαντα εἰρηκότες, ᾠόμεθα καταλείπειν μόνα τὰ περὶ γυμναστικῆς· νῦν δ' ἔστι δῆλα ἅ τ' ἐστὶ, καὶ ὅτι πρῶτα πᾶσι ῥητέα. λέγωμεν τοίνυν ἑξῆς αὐτά. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν λεκτέον. ΑΘ. Ἀκούσατε δέ μου, προακηκοότες μὲν καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν· ὅμως δὲ τόγε σφόδρα ἄτοπον καὶ ἄηθες διευλαβεῖσθαι δεῖ λέγοντα καὶ ἀκούοντα καὶ δὴ καὶ νῦν. ἐρῶ μὲν γὰρ ἐγὼ λόγον οὐκ ἄφοβον εἰπεῖν, ὅμως δέ πῃ θαῤῥήσας οὐκ ἀποστήσομαι. ΚΛ. Τίνα δὴ τοῦτον, ὦ ξένε, λέγεις; ΑΘ. Φημὶ, κατὰ πάσας πόλεις τὸ τῶν παιδιῶν γένος ἠγνοῆσθαι ξύμπασιν, ὅτι κυριώτατόν ἐστι περὶ θέσεως νόμων, ἢ μονίμους εἶναι τοὺς τεθέντας, ἢ μή. ταχθὲν μὲν γὰρ αὐτὸ καὶ μετασχὸν τοῦ τὰ αὐτὰ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς παίζειν τε καὶ εὐθυμεῖσθαι τοῖς αὐτοῖς παιγνίοις, ἐᾷ καὶ τὰ σπουδῇ κείμενα νόμιμα μένειν ἡσυχῇ· κινούμενα δὲ τὰ αὐτὰ καὶ καινοτομούμενα, μεταβολαῖς τε ἄλλαις ἀεὶ χρώμενα, καὶ μηδέποτε ταὐτὰ φίλα προσαγορευόντων τῶν νέων μήτ' ἐν σχήμασι τοῖς τῶν αὐτῶν σωμάτων, μήτε ἐν τοῖς ἄλλοις σκεύεσιν ὁμολογουμένως

αὐτοῖς ἀεὶ κεῖσθαι τό, τ' εὔσχημον καὶ ἄσχημον· ἀλλὰ τόν τι νέον ἀεὶ καινοτομοῦντα, καὶ εἰσφέροντα τῶν εἰωθότων ἕτερον κατά τε σχήματα καὶ χρώματα, καὶ πάντα ὅσα τοιαῦτα, τοῦτον τιμᾶσθαι διαφερόντως· τούτου πόλει λώβην οὐκ εἶναι μείζω φαῖμεν ἄν, ὀρθότατα λέγοντες. λανθάνειν γὰρ τῶν νέων τὰ ἤθη μεθιστάντα, καὶ ποιεῖν τὸ μὲν ἀρχαῖον παρ' αὐτοῖς ἄτιμον, τὸ δὲ νέον, ἔντιμον. τούτου δὲ πάλιν αὖ λέγω τοῦ τε ῥήματος καὶ τοῦ δόγματος οὐκ εἶναι ζημίαν μείζω πάσαις πόλεσι. ἀκούσατε δὲ ὅσον φημὶ αὔτ' εἶναι κακόν. ΚΛ. Ἦ τὸ ψέγεσθαι τὴν ἀρχαιότητα λέγεις ἐν ταῖς πόλεσιν; ΑΘ. Πάνυ μὲν οὖν. ΚΛ. Οὐ φαύλους τοίνυν ἡμᾶς ἂν ἀκροατὰς πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον ἔχοις ἂν τοῦτον, ἀλλ' ὡς δυνατὸν εὐμενεστάτους. ΑΘ. Εἰκός γ' οὖν. ΚΛ. Λέγε μόνον. ΑΘ. Ἴτε δὴ, μειζόνως αὐτὸν ἀκούσωμέν τε ἡμῶν αὐτῶν, καὶ πρὸς ἀλλήλους οὕτως εἴπωμεν. μεταβολὴν γὰρ δὴ πάντων, πλὴν κακῶν, πολὺ σφαλερώτατον εὑρήσομεν ἐν ὥραις πάσαις, ἐν πνεύμασιν, ἐν διαίταις σωμάτων, ἐν τρόποις ψυχῶν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐ τοῖς μὲν, τοῖς δ' οὔ· πλὴν (ὅ, τι περ εἶπον νῦν δὴ) κακοῖς. ὥστε εἴ τις ἀποβλέψειε πρὸς σώματα, ὡς πᾶσι μὲν σιτίοις, πᾶσι δ' αὖ ποτοῖς καὶ πόνοις ξυνήθη γιγνόμενα, καὶ τοπρῶτον ταραχθέντα ὑπ' αὐτῶν, ἔπειτ' ἐξ αὐτῶν τούτων ὑπὸ χρόνου σάρκας φύσαντα οἰκείας τούτοις, φίλα τε καὶ συνήθη καὶ γνώριμα γενόμενα ἁπάσῃ ταύτῃ τῇ διαίτῃ, πρὸς ἡδονὴν καὶ ὑγίειαν ἄριστα διάγει. καὶ ἄν ποτ' ἄρα ἀναγκασθῇ μεταβάλλειν αὖθις ἡντινοῦν τῶν

εὐδοκίμων διαιτῶν, τότε κατ' ἀρχὰς συνταραχθεὶς ὑπὸ νόσων, μόγις ποτὲ κατέστη, τὴν συνήθειαν τῇ τροφῇ πάλιν ἀπολαβών. ταὐτὸν δὴ δεῖ νομίζειν τοῦτο γίγνεσθαι καὶ περὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων διανοίας τε ἅμα καὶ τὰς τῶν ψυχῶν φύσεις. οἷς γὰρ ἂν ἐντραφῶσι νόμοις, καὶ κατά τινα θείαν εὐτυχίαν ἀκίνητοι γένωνται μακρῶν καὶ πολλῶν χρόνων, ὡς μηδένα ἔχειν μνείαν μηδὲ ἀκοὴν τοῦ ποτε ἄλλως αὐτὰ σχεῖν ἢ καθάπερ νῦν ἔχει, σέβεται, καὶ φοβεῖται πᾶσα ἡ ψυχὴ τὸ τὶ κινεῖν τῶν τότε καθεστώτων. μηχανὴν δὴ δεῖ τὸν νομοθέτην ἐννοεῖν ἁμόθεν γέ ποθεν, ὅντινα τρόπον τοῦτ' ἔσται τῇ πόλει. τῇδ' οὖν ἔγωγε εὑρίσκω· τὰς παιδιὰς πάντες διανοοῦνται κινουμένας τῶν νέων, ὅπερ ἔμπροσθεν ἐλέγομεν, παιδιὰς ὄντως εἶναι, καὶ οὐ τὴν μεγίστην ἐξ αὐτῶν σπουδὴν καὶ βλάβην συμβαίνειν. ὥστε οὐκ ἀποτρέπουσιν, ἀλλὰ ξυνέπονται ὑπείκοντες· καὶ οὐ λογίζονται τόδε, ὅτι τούτους ἀνάγκη τοὺς παῖδας τοὺς ἐν ταῖς παιδιαῖς νεωτερίζοντας, ἑτέρους ἄνδρας τῶν ἔμπροσθεν γενέσθαι παίδων. γενομένους δὲ ἄλλους, ἄλλον βίον ζητεῖν. ζητήσαντας δὲ, ἑτέρων ἐπιτηδευμάτων καὶ νόμων ἐπιθυμῆσαι. καὶ μετὰ τοῦτο ὡς ἥξοντος τοῦ νῦν δὴ λεγομένου μεγίστου κακοῦ πόλεσιν, οὐδεὶς αὐτῶν φοβεῖται. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ἐλάττω μεταβαλλόμενα κακὰ διεξεργάζοιτ' ἄν, ὅσα περὶ σχήματα πάσχει τὸ τοιοῦτον· ὅσα δὲ περὶ τὰ τῶν ἠθῶν ἐπαίνου τε καὶ ψόγου πέρι πυκνὰ μεταπίπτει, πάντων, οἴομαι, μέγιστά τε καὶ πλείστης εὐλαβείας δεόμενα ἂν εἴη. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Τί οὖν;

τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις πιστεύομεν, ἐν οἷς ἐλέγομεν ὡς τὰ περὶ τοὺς ῥυθμοὺς καὶ πᾶσαν μουσικήν ἐστι τρόπων μιμήματα βελτιόνων καὶ χειρόνων ἀνθρώπων; ἢ πῶς; ΚΛ. Οὐδαμῶς ἄλλως πως τόγε παρ' ἡμῖν δόγμα ἔχων ἂν εἴη. ΑΘ. Οὐκοῦν, φαμὲν, ἅπασαν μηχανητέον μηχανὴν, ὅπως ἂν ἡμῖν οἱ παῖδες μήτε ἐπιθυμῶσιν ἄλλων μιμημάτων ἅπτεσθαι κατὰ ὀρχήσεις ἢ κατὰ μελῳδίας, μήτε τὶς αὐτοὺς πείσῃ προσάγων παντοίας ἡδονάς. ΚΛ. Ὀρθότατα λέγεις. ΑΘ. Ἔχει τὶς οὖν ἡμῶν ἐπὶ τὰ τοιαῦτα βελτίω τινὰ τέχνην τῆς τῶν Αἰγυπτίων; ΚΛ. Ποίας δὴ λέγεις; ΑΘ. Τοῦ καθιερῶσαι πᾶσαν μὲν ὄρχησιν, πάντα δὲ μέλη· τάξαντας πρῶτον μὲν τὰς ἑορτὰς, συλλογισαμένους εἰς τὸν ἐνιαυτὸν ἅστινας ἐν οἷς χρόνοις καὶ οἵστισιν ἑκάστοις τῶν θεῶν καὶ παισὶ τούτων καὶ δαίμοσι γίγνεσθαι χρεών· μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπὶ τοῖς τῶν θεῶν θύμασιν ἑκάστοις ἣν ᾠδὴν δεῖ ἐφυμνεῖσθαι, καὶ χορείαις ποίαισι γεραίρειν τὴν τότε θυσίαν, τάξαι μὲν πρῶτον τίνας· ἃ δ' ἂν ταχθῇ, Μοίραις καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι θεοῖς θύσαντας, κοινῇ πάντας τοὺς πολίτας σπένδοντας καθιεροῦν ἑκάστας τὰς ᾠδὰς ἑκάστοις τῶν θεῶν, καὶ τῶν ἄλλων. ἂν δὲ παρ' αὐτὰ τὶς τῶν θεῶν ἄλλους ὕμνους ἢ χορείας προσάγῃ, τοὺς ἱερέας τε καὶ τὰς ἱερείας μετὰ νομοφυλάκων ἐξείργοντας, ὁσίως ἐξείργειν καὶ κατὰ νόμον· τὸν δὲ ἐξειργόμενον, ἂν μὴ ἑκὼν ἐξείργηται, δίκας ἀσεβείας διὰ βίου παντὸς τῷ ἐθελήσαντι παρέχειν. ΚΛ. Ὀρθῶς. ΑΘ. Πρὸς τοῦτο δὴ νῦν γενόμενοι τῷ λόγῳ, πάθωμεν τὸ πρέπον ἡμῖν αὐτοῖς.

ΚΛ. Τοῦ πέρι λέγεις; ΑΘ. Πᾶς που νέος, μὴ ὅτι πρεσβύτης, ἰδὼν ἂν ἢ καὶ ἀκούσας ὁτιοῦν τῶν ἐκτόπων, καὶ μηδαμῆ πως ξυνήθων, οὐκ ἄν ποτέ που τὸ ἀπορηθὲν περὶ αὐτῶν συγχωρήσειεν, ἐπιδραμὼν οὕτως εὐθύς· στὰς δ᾽ ἄν, καθάπερ ἐν τριόδῳ γενόμενος, καὶ μὴ σφόδρα κατειδὼς ὁδὸν, εἴτε μόνος, εἴτε μετ᾽ ἄλλων τύχοι πορευόμενος, ἀνέροιτ᾽ ἂν αὑτὸν καὶ τοὺς ἄλλους τὸ ἀπορούμενον· καὶ οὐκ ἂν πρότερον ὁρμήσειε, πρὶν πη βεβαιώσαιτο τὴν σκέψιν τὴν πορείας, ὅπη ποτὲ φέρει. καὶ δὴ καὶ τὸ παρὸν ἡμῖν ὡσαύτως ποιητέον. ἀτόπου γὰρ τανῦν ἐμπεπτωκότος λόγου περὶ νόμων, ἀνάγκη που σκέψιν πᾶσαν ποιήσασθαι, καὶ μὴ ῥᾳδίως οὕτω περὶ τοσούτων τηλικούτους ὄντας φάναι, διϊσχυριζομένους ἐν τῷ παραχρῆμα τὶ σαφὲς ἂν εἰπεῖν ἔχειν. ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ. Οὐκοῦν τούτῳ μὲν χρόνον δώσομεν, βεβαιώσομεν δὲ τότε αὐτὸ ὁπόταν σκεψώμεθα ἱκανῶς. ἵνα δὲ μὴ τὴν ἑπομένην τάξιν τοῖς νόμοις τοῖς νῦν ἡμῖν παροῦσι διαπεράνασθαι κωλυθῶμεν μάτην, ἴωμεν πρὸς τὸ τέλος αὐτῶν. τάχα γὰρ ἴσως, εἰ θεὸς ἐθέλοι, κἂν ἡ διέξοδος αὕτη ὅλη σχοῦσα τέλος, ἱκανῶς ἂν μηνύσειε καὶ τὸ νῦν διαπορούμενον. ΚΛ. Ἄριστ᾽, ὦ ξένε, λέγεις· καὶ ποιῶμεν οὕτως ὡς εἴρηκας. ΑΘ. Δεδόχθω μὲν δὴ, φαμὲν, τὸ ἄτοπον τοῦτο, νόμους τὰς ᾠδὰς ἡμῖν γεγονέναι, καὶ καθάπερ οἱ παλαιοὶ τότε περὶ κιθαρῳδίαν οὕτω πως, ὡς ἔοικεν, ὠνόμασαν. ὥστε τάχ᾽ ἂν οὐδ᾽ ἐκεῖνοι παντάπασί γ᾽ ἂν ἀφεστῶτες εἶεν τοῦ νῦν λεγομένου. καθ᾽ ὕπνον δὲ οἷόν που τὶς ἢ καὶ ὕπαρ ἐγρηγορὼς ὠνει-

ρωξε μαντευόμενος αὐτό. τὸ δὲ οὖν δόγμα περὶ αὐτοῦ τοῦτ᾽ ἔστω. παρὰ τὰ δημόσια μέλη τε καὶ ἱερὰ, καὶ τὴν τῶν νέων ξύμπασαν χορείαν, μηδεὶς μᾶλλον ἢ παρ᾽ ὁντινοῦν ἄλλον τῶν νόμων φθεγγέσθω, μηδ᾽ ἐν ὀρχήσει κινείσθω. καὶ ὁ μὲν τοιοῦτος, ἀζήμιος ἀπαλλαττέσθω· τὸν δὲ μὴ πειθόμενον, καθάπερ ἐῤῥήθη νῦν δὴ, νομοφύλακές τε καὶ ἱέρειαι καὶ ἱερεῖς κολαζόντων. κείσθω δὲ νῦν ἡμῖν ταῦτα τῷ λόγῳ. ΚΛ. Κείσθω. ΑΘ. Τίνα δὴ τρόπον αὐτὰ νομοθετῶν τις, μὴ παντάπασι καταγέλαστος γίγνοιτ᾽ ἄν; ἴδωμεν δὴ τὸ τοιόνδε τι περὶ αὐτὰ ἀσφαλέστατον, καθάπερ ἐκμαγεῖ᾽ ἄττ᾽ αὐτοῖσι πρῶτον πλάσασθαι τῷ λόγῳ. λέγω δὲ ἓν μὲν τῶν ἐκμαγείων εἶναι τοιόνδε τι, θυσίας γενομένης καὶ ἱερῶν καυθέντων κατὰ νόμον, εἴτῳ τὶς, φαμὲν, ἰδίᾳ παραστὰς τοῖς βωμοῖς τε καὶ ἱεροῖς, υἱὸς ἢ καὶ ἀδελφὸς, βλασφημοῖ πᾶσαν βλασφημίαν, ἆρ᾽ οὐκ ἂν, φαῖμεν, ἀθυμίαν καὶ κακὴν ὄτταν καὶ μαντείαν πατρί τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἂν οἰκείοις φθέγγοιτο ἐντιθείς; ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Ἐν τοίνυν τοῖς παρ᾽ ἡμῖν τόποις τοῦτ᾽ ἐστὶ ταῖς πόλεσι γιγνόμενον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, σχεδὸν ὀλίγου πάσαις. δημοσίᾳ γάρ τινα θυσίαν ὅταν ἀρχή τις θύσῃ, μετὰ ταῦτα χορὸς οὐχ εἷς, ἀλλὰ πλῆθος χορῶν ἥκει· καὶ στάντες οὐ πόῤῥω τῶν βωμῶν, ἀλλὰ παρ᾽ αὐτοὺς ἐνίοτε, πᾶσαν βλασφημίαν τῶν ἱερῶν καταχέουσι, ῥήμασί τε καὶ ῥυθμοῖς καὶ γοωδεστάταις ἁρμονίαις συντείνοντες τὰς τῶν ἀκροωμένων ψυχάς· καὶ ὃς ἂν δακρῦσαι μάλιστα τὴν θύσασαν παραχρῆμα ποιήσῃ πόλιν, οὗτος τὰ νικητήρια φέρει. τοῦτον δὴ τὸν νό-

μον ἆρ᾽ οὐκ ἀποψηφιζόμεθα; καὶ εἴ ποτ᾽ ἄρα δεῖ τοιούτων οἴκτων γίγνεσθαι τοὺς πολίτας ἐπηκόους, ὁπόταν ἡμέραι μὴ καθαραί τινες ἀλλὰ ἀποφράδες ὦσι, τόθ᾽ ἥκειν δέον ἂν εἴη μᾶλλον χορούς τινας ἔξωθεν μεμισθωμένους ᾠδούς; οἷον οἱ περὶ τοὺς τελευτήσαντας μισθούμενοι, Καρικῇ τινι μούσῃ προπέμπουσι τοὺς τελευτήσαντας, τοιοῦτόν τι πρέπον ἂν εἴη καὶ περὶ τὰς τοιαύτας ᾠδὰς γιγνόμενον. καὶ δὴ καὶ στολὴ γέ που ταῖς ἐπικηδείοις ᾠδαῖς, οὐ στέφανοι πρέποιεν ἄν, οὐδ᾽ ἐπίχρυσοι κόσμοι· πᾶν δὲ τοὐναντίον, ἵν᾽ ὅτι τάχιστα περὶ αὐτῶν λέγων ἀπαλλάττωμαι. τὸ δὲ τοσοῦτον ὑμᾶς αὐτοὺς ἐπανερωτῶ πάλιν, τῶν ἐκμαγείων ταῖς ᾠδαῖς εἰ πρῶτον ἓν τοὖθ᾽ ἡμῖν ἀρέσκον κείσθω. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Εὐφημία. καὶ δὴ καὶ τὸ τῆς ᾠδῆς γένος εὔφημον ἡμῖν πάντῃ πάντως ὑπαρχέτω. ἢ μηδὲν ἐπανερωτῶ, τιθῶ δὲ τοῦτο οὕτω; ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν τίθει. νικᾷ γὰρ πάσαισι ταῖς ψήφοις οὗτος ὁ νόμος. ΑΘ. Τίς δὴ μετ᾽ εὐφημίαν δεύτερος ἂν εἴη νόμος μουσικῆς; ἆρ᾽ οὐκ εὐχὰς εἶναι τοῖς θεοῖς οἷς θύομεν ἑκάστοτε; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Τρίτος δ᾽, οἶμαι, νόμος, ὅτι γνόντας δεῖ τοὺς ποιητὰς ὡς εὐχαὶ, παρὰ θεῶν αἰτήσεις εἰσὶ, δεῖ δὴ τὸν νοῦν αὐτοὺς σφόδρα προσέχειν μή ποτε λάθωσι κακὸν ὡς ἀγαθὸν αἰτούμενοι. γελοῖον γὰρ δὴ τὸ πάθος, οἶμαι, τοῦτ᾽ ἂν γίγνοιτο, εὐχῆς τοιαύτης γενομένης. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Οὐκοῦν ἡμεῖς ἔμπροσθεν μικρὸν τῷ λόγῳ ἐπείσθημεν ὡς οὔτε ἀργυροῦν δεῖ πλοῦτον οὔτε χρυσοῦν ἐν πόλει ἱδρυμένον ἐνοικεῖν. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Τί-

νος οὖν πότε παράδειγμα εἰρῆσθαι φῶμεν τοῦτον τὸν λόγον; ἆρ' οὐ τοῦδε, ὅτι τὸ τῶν ποιητῶν γένος οὐ πᾶν ἱκανόν ἐστι γιγνώσκειν σφόδρα τά γε ἀγαθὰ καὶ μή; ποιήσας οὖν δή που τὶς ποιητὴς ῥήμασιν, ἢ καὶ κατὰ μέλος, τοῦτο ἡμαρτημένον, εὐχὰς οὐκ ὀρθὰς ἡμῖν τοὺς πολίτας περὶ τῶν μεγίστων εὔχεσθαι τἀναντία ποιήσει. καίτοι τούτου, καθάπερ ἐλέγομεν, οὐ πολλὰ ἁμαρτήματα ἀνευρήσομεν μείζω. θῶμεν δὴ καὶ τοῦτον τῶν περὶ Μοῦσαν νόμων καὶ τύπων ἕνα. ΚΛ. Τίνα; σαφέστερον εἰπὲ ἡμῖν. ΑΘ. Τὸν ποιητὴν παρὰ τὰ τῆς πόλεως νόμιμα καὶ δίκαια, ἢ καλὰ ἢ ἀγαθὰ, μηδὲν ποιεῖν ἄλλο. τὰ δὲ ποιηθέντα μὴ ἐξεῖναι τῶν ἰδιωτῶν μηδενὶ πρότερον δεικνύναι, πρὶν ἂν αὐτοῖς τοῖς περὶ ταῦτα ἀποδεδειγμένοις κριταῖς καὶ τοῖς νομοφύλαξι δειχθῇ καὶ ἀρέσῃ. σχεδὸν δὲ ἀποδεδειγμένοι εἰσὶν ἡμῖν οὓς εἱλόμεθα νομοθέτας περὶ τὰ μουσικὰ, καὶ τὸν τῆς παιδείας ἐπιμελητήν. τί οὖν; ὃ πολλάκις ἐρωτῶ, κείσθω νόμος ἡμῖν καὶ τύπος, ἐκμαγεῖόν τε τρίτον τοῦτο; ἢ πῶς δοκεῖ; ΚΛ. Κείσθω. τί μήν; ΑΘ. Μετά γε μὴν ταῦτα ὕμνοι θεῶν καὶ ἐγκώμια κεκοινωνημένα εὐχαῖς ᾄδοιτ' ἂν ὀρθότατα· καὶ μετὰ θεοὺς ὡσαύτως περὶ δαίμονάς τε καὶ ἥρωας μετ' ἐγκωμίων εὐχαὶ γίγνοιντ' ἂν, τούτοις πᾶσι πρέπουσαι. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Μετά γε μὴν ταῦτ' ἤδη νόμος ἄνευ φθόνων εὐθὺς γίγνοιτ' ἂν ὅδε. τῶν πολιτῶν ὁπόσοι τέλος ἔχοιεν τοῦ βίου, κατὰ σώματα ἢ κατὰ ψυχὰς ἔργα ἐξειργασμένοι καλὰ καὶ ἐπίπονα, καὶ τοῖς νόμοις εὐπειθεῖς γεγονότες, ἐγκωμίων αὐτοὺς τυγχά-

νειν πρέπον ἂν εἴη· ΚΛ. Πῶς δ᾽ οὔ; ΑΘ. Τούς γε μὴν ἔτι ζῶντας ἐγκωμίοις τε καὶ ὕμνοις τιμᾷν οὐκ ἀσφαλὲς, πρὶν ἂν ἅπαντα τὶς τὸν βίον διαδραμὼν, τέλος ἐπιστήσεται καλόν. ταῦτα δὲ πάντα ἡμῖν ἔστω κοινὰ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶν, ἀγαθοῖς καὶ ἀγαθαῖς διαφανῶς γενομένοις. τὰς δὲ ᾠδάς τε καὶ ὀρχήσεις οὑτωσὶ χρὴ καθίστασθαι· πολλὰ ἔστι παλαιῶν παλαιὰ περὶ μουσικὴν καὶ καλὰ ποιήματα· καὶ δὴ καὶ τοῖς σώμασιν ὀρχήσεις ὡσαύτως· ὧν οὐδεὶς φθόνος ἐκλέξασθαι τῇ καθισταμένῃ πολιτείᾳ τὸ πρέπον καὶ ἁρμόττον. δοκιμαστὰς δὲ τούτων ἑλομένους, τὴν ἐκλογὴν ποιεῖσθαι, μὴ νεωτέρους πεντήκοντα ἐτῶν. καὶ ὅ, τι μὲν ἂν ἱκανὸν εἶναι δόξῃ τῶν παλαιῶν ποιημάτων ἐγκρίνειν· ὅ, τι δ᾽ ἂν ἐνδεὲς, ἢ τοπαράπαν ἀνεπιτήδειον, τὸ μὲν ἀποβάλλεσθαι παντάπασι· τὸ δ᾽ ἐπανερομένους, ἐπιῤῥυθμίζειν, ποιητικοὺς ἅμα καὶ μουσικοὺς ἄνδρας παραλαβόντας, χρωμένους αὐτῶν ταῖς δυνάμεσι τῆς ποιήσεως. ταῖς δὲ ἡδοναῖς καὶ ἐπιθυμίαις μὴ ἐπιτρέποντας, ἀλλ᾽ ἤ τισιν ὀλίγοις. ἐξηγουμένους δὲ τὰ τοῦ νομοθέτου βουλήματα ὅτι μάλιστα, ὄρχησίν τε καὶ ᾠδὴν καὶ πᾶσαν χορείαν συστήσασθαι κατὰ τὸν αὐτῶν νοῦν. πᾶσα δ᾽ ἄτακτός γε τάξιν λαβοῦσα περὶ μοῦσαν διατριβὴ, καὶ μὴ παρατιθεμένης τῆς γλυκείας μούσης, ἀμείνων μυρίῳ· τὸ δ᾽ ἡδὺ, κοινὸν πάσαις. ἐν ᾗ γὰρ ἂν ἐκ παίδων τὶς μέχρι τῆς ἑστηκυίας τε καὶ ἔμφρονος ἡλικίας διαβιῷ, σώφρονι μὲν μούσῃ καὶ διατεταγμένῃ, ἀκούων δὲ τῆς ἐναντίας, μισεῖ καὶ ἀνελεύθερον αὐτὴν προσαγορεύει· τραφεὶς δ᾽ ἐν τῇ κοινῇ καὶ γλυ-

κεία, ψυχρὰν καὶ ἀηδῆ τὴν ταύτῃ ἐναντίαν εἶναι φησίν. ὥστε, ὅπερ ἐῤῥήθη νῦν δὴ, τόγε τῆς ἡδονῆς ἢ ἀηδίας περὶ ἑκατέρας οὐδὲν πεπλεονέκτηκεν· ἐκ περιττοῦ δὲ, ἡ μὲν βελτίους, ἡ δὲ χείρους τοὺς ἐν αὐτῇ τραφέντας ἑκάστοτε παρέχεται. ΚΛ. Καλῶς εἴρηκας. ΑΘ. Ἔτι δὲ θηλείας τε πρεπούσας ᾠδὰς ἄῤῥεσί τε χωρίσαι που δέον ἂν εἴη, τύπῳ τινὶ διορισάμενον· καὶ ἁρμονίαισι δὴ καὶ ῥυθμοῖς προσαρμόττειν ἀναγκαῖον. δεινὸν γὰρ ὅλῃ γε τῇ ἁρμονίᾳ ἀπᾴδειν, ἢ ῥυθμῷ ἀῤῥυθμεῖν, μηδὲν προσήκοντα τούτων ἑκάστοις ἀποδιδόντα τοῖς μέλεσιν. ἀναγκαῖον δὴ καὶ τούτων τὰ σχήματά γε νομοθετεῖν. ἔστι δὲ ἀμφοτέροις μὲν ἀμφότερα ἀνάγκῃ κατεχόμενα ἀποδιδόναι. τὰ δὲ τῶν θηλειῶν, αὐτῷ τῷ τῆς φύσεως ἑκατέρου διαφέροντι, τούτῳ δεῖ καὶ διασαφεῖν. τὸ δὴ μεγαλοπρεπὲς οὖν καὶ τὸ πρὸς τὴν ἀνδρείαν ῥέπον, ἀῤῥενωπὸν φατεον εἶναι· τὸ δὲ πρὸς τὸ κόσμιον καὶ σῶφρον μᾶλλον ἀποκλῖνον, θηλυγενέστερον ὡς ὄν, παραδοτέον ἔν τε τῷ νόμῳ καὶ λόγῳ. τάξις μὲν δή τις αὕτη. τούτων δὲ αὐτῶν διδασκαλία καὶ παράδοσις λεγέσθω τὸ μετὰ τοῦτο, τίνα τρόπον χρὴ καὶ οἷστισι καὶ πότε πράττειν ἕκαστα αὐτῶν. οἷον δή τις ναυπηγὸς, τὴν τῆς ναυπηγίας ἀρχὴν καταβαλλόμενος, τὰ τροπίδια ὑπογράφεται τῶν πλοίων σχήματα, ταὐτὸν δή μοι κἀγὼ φαίνομαι ἐμαυτῷ δρᾷν, τὰ τῶν βίων πειρώμενος σχήματα διαστήσασθαι κατὰ τρόπους τοὺς τῶν ψυχῶν, ὄντως αὐτῶν τὰ τροπίδια καταβάλλεσθαι, ποίᾳ μηχανῇ καὶ τίσι ποτὲ τρόποις ξυνόντες, τὸν βίον ἄριστα διὰ τοῦ πλοῦ

τούτου τῆς ζωῆς διακομισθησόμεθα, τοῦτο σκοπεῖν ὀρθῶς. ἔστι δὴ τοίνυν τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα μεγάλης μὲν σπουδῆς οὐκ ἄξια, ἀναγκαῖόν γε μὴν σπουδάζειν· τοῦτο δὲ οὐκ εὐτυχές. ἐπειδὴ δὲ ἐνταῦθα ἐσμέν, εἴπως διὰ προσήκοντός τινος αὐτὸ πράττοιμεν, ἴσως ἂν ἡμῖν σύμμετρον ἂν εἴη. λέγω δὲ δὴ τί ποτε; ἴσως μέντ' ἄν τις μοὶ τοῦτ' αὐτὸ ὑπολαβὼν, ὀρθῶς ὑπολάβοι. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Φημὶ χρῆναι τὸ μὲν σπουδαῖον σπουδάζειν· τὸ δὲ μὴ σπουδαῖον, μή. φύσει δὲ εἶναι θεὸν μὲν, πάσης μακαρίου σπουδῆς ἄξιον· ἄνθρωπον δὲ, ὅπερ εἴπομεν ἔμπροσθεν, θεοῦ τι παίγνιον εἶναι μεμηχανημένον. καὶ ὄντως τοῦτο αὐτοῦ τὸ βέλτιστον γεγονέναι. τούτῳ δὴ δεῖν τῷ τρόπῳ ξυνεπόμενον, καὶ παίζοντα ὅτι καλλίστας παιδιὰς πάντ' ἄνδρα καὶ γυναῖκα οὕτω διαβιῶναι, τοὐναντίον ἢ νῦν διανοηθέντας. ΚΛ. Πῶς; ΑΘ. Νῦν μέν που τὰς σπουδὰς οἴονται δεῖν ἕνεκα τῶν παιδιῶν γίγνεσθαι. τὰ γὰρ περὶ τὸν πόλεμον ἡγοῦνται, σπουδαῖα ὄντα, τῆς εἰρήνης ἕνεκα δεῖν εὖ τίθεσθαι. τόδ' ἦν ἐν πολέμῳ μὲν ἄρα οὔτ' οὖν παιδιὰ πεφυκυῖα, οὔτ' αὖ παιδεία ποτὲ ἡμῖν ἀξιόλογος, οὔτε οὖσα οὔτε ἐσομένη. τὸ δὴ φαμὲν ἡμῖν γε εἶναι σπουδαιότατον, δεῖ δὴ τὸν κατ' εἰρήνην βίον ἕκαστον πλεῖστόν τε καὶ ἄριστον διεξελθεῖν. τίς οὖν ὀρθότης παίζοντα ἐστὶ διαβιωτέον, τίνας δὴ παιδιὰς θύοντα καὶ ᾄδοντα καὶ ὀρχούμενον, ὥστε τοὺς μὲν θεοὺς ἵλεως αὑτῷ παρασκευάζειν δυνατὸν εἶναι, τοὺς δ' ἐχθροὺς ἀμύνεσθαι, καὶ νικᾷν μαχόμενον· ὁποῖα δὲ ᾄδων ἄν τις καὶ ὀρχούμενος, ἀμφύ-

τερα ταῦτα πράττοι· τὸ μὲν τῶν τύπων εἴρηται, καὶ καθάπερ ὁδοὶ τέτμηνται, καθ' ἃς ἰτέον· προσδοκῶντα καὶ τὸν ποιητὴν εὖ λέγειν τὸ,

Τηλέμαχ', ἄλλα μὲν αὐτὸς ἐνὶ φρεσὶ σῇσι νοήσεις,
Ἄλλα δὴ καὶ δαίμων ὑποθήσεται. οὐ γὰρ ὀΐω
Οὔ σε θεῶν ἀέκητι γενέσθαι τε τραφέμεν τε.

Ταὐτὸν δὴ καὶ τοὺς ἡμετέρους τροφίμους δεῖ διανοηθέντας, τὰ μὲν εἰρημένα ἀποχρώντως νομίζειν εἰρῆσθαι· τὰ δὲ καὶ τὸν δαίμονά τε καὶ θεὸν αὐτοῖσιν ὑποθήσεσθαι θυσιῶν τε πέρι καὶ χορειῶν· οἷς τισί τε καὶ ὁπότε ἕκαστα ἑκάστοις προσπαίζοντές τε καὶ ἱλεούμενοι κατὰ τὸν τρόπον τῆς φύσεως διαβιώσονται, θαύματα ὄντες τοπολὺ, σμικρὰ δὴ ἀληθείας ἄττα μετέχοντες. *ΜΕΓ.* Παντάπασι τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ἡμῖν, ὦ ξένε, διαφαυλίζεις. *ΑΘ.* Μὴ θαυμάσῃς, ὦ Μέγιλλε, ἀλλὰ ξύγγνωθί μοι. πρὸς γὰρ τὸν θεὸν ἀπιδὼν, καὶ παθὼν, εἶπον ὅπερ εἴρηκα νῦν. ἔστω δ' οὖν τὸ γένος ἡμῶν, μὴ φαῦλον, εἴ σοι φίλον, σπουδῆς δὲ τινὸς ἄξιον. τὸ δ' ἑξῆς τούτοις, οἰκοδομίαι μὲν εἴρηνται γυμνασίων ἅμα καὶ διδασκαλείων κοινῶν τριχῇ κατὰ μέσην τὴν πόλιν· ἔξωθεν δὲ ἵππων αὖ τριχῇ περὶ τὸ ἄστυ, γυμνάσιά τε καὶ εὐρυχώρια, τοξικῆς τε καὶ τῶν ἄλλων ἀκροβολισμῶν ἕνεκα διακεκοσμημένα, μαθήσεώς τε ἅμα καὶ μελέτης τῶν νέων. εἰ δ' ἄρα μὴ τότε ἱκανῶς ἐῤῥήθησαν, νῦν εἰρήσθω τῷ λόγῳ μετὰ νόμων. ἐν δὲ τούτοις πᾶσι, διδασκάλους ἑκάστων πεπεισμένους μισθοῖς, οἰκοῦντας ξένους, διδάσκειν τε πάντα ὅσα πρὸς τὸν πόλεμόν ἐστὶ

μαθήματα τοὺς φοιτῶντας, ὅσα τε πρὸς μουσικήν. οὐχ ὃν μὲν ἂν ὁ πατὴρ βούληται, φοιτῶντα· ὃν δ᾽ ἂν μὴ, ἐῶντα τὰς παιδείας· ἀλλὰ, τὸ λεγόμενον, πάντ᾽ ἄνδρα καὶ παῖδα, κατὰ τὸ δυνατὸν, ὡς τῆς πόλεως μᾶλλον ἢ τῶν γεννητόρων ὄντας, παιδευτέον ἐξ ἀνάγκης. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ θηλειῶν ὁ μὲν ἐμὸς νόμος ἂν εἴποι πάντα ὅσα περ καὶ περὶ τῶν ἀῤῥένων, ἴσα καὶ τὰς θηλείας ἀσκεῖν δεῖν. καὶ οὐδὲν φοβηθεὶς εἴποιμ᾽ ἂν τοῦτον τὸν λόγον, οὔτε ἱππικῆς, οὔτε γυμναστικῆς, ὡς ἀνδράσι μὲν πρέπον ἂν εἴη, γυναιξὶ δὲ οὐκ ἂν πρέπον. ἀκούων μὲν γὰρ δὴ μύθους παλαιοὺς πέπεισμαι. τὰ δὲ νῦν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οἶδα ὅτι μυριάδες ἀναρίθμητοι γυναικῶν εἰσι τῶν περὶ τὸν Πόντον, ἃς Σαυρομάτιδας καλοῦσιν, αἷς οὐχ ἵππων μόνον, ἀλλὰ καὶ τόξων καὶ τῶν ἄλλων ὅπλων κοινωνία καὶ τοῖς ἀνδράσιν ἴση προστεταγμένη, ἴσως ἀσκεῖται. λογισμὸν δὲ πρὸς τούτοις περὶ τούτων τοιόνδε τινὰ ἔχω· φημὶ, εἴπερ ταῦτα οὕτω ξυμβαίνειν ἐστὶ δυνατὰ, πάντων ἀνοητότατα τανῦν ἐν τοῖς παρ᾽ ἡμῖν τόποις γίγνεσθαι, τὸ μὴ πάσῃ ῥώμῃ πάντας ὁμοθυμαδὸν ἐπιτηδεύειν ἄνδρας γυναιξὶ ταὐτά. σχεδὸν γὰρ ὀλίγου πᾶσα ἡμίσεια πόλις ἀντὶ διπλασίας οὕτως ἐστί τε καὶ γίνεται ἐκ τῶν αὐτῶν τελῶν καὶ πόνων· καίτοι θαυμαστὸν ἂν ἁμάρτημα νομοθέτῃ τοῦτ᾽ αὐτὸ γίγνοιτο. ΚΛ. Ἔοικέ γε. ἔστι μέντοι πάμπολλα ἡμῖν, ὦ ξένε, παρὰ τὰς εἰωθυίας πολιτείας τῶν νῦν λεγομένων. ΑΘ. Ἀλλὰ γὰρ, εἶπον, τὸν μὲν λόγον ἐᾶσαι διεξελθεῖν εὖ, διελθόντος δὲ, οὕτω τὰ δοκοῦν αἱρεῖσθαι δεῖ. ΚΛ.

Μάλα εἶπές τε ἐμμελῶς, πεποίηκάς τε μὲ ταννῦν αὐτὸν ἐμαυτῷ ἐπιπλήττειν ὅτι ταῦτα εἴρηκα. λέγε οὖν τὸ μετὰ ταῦτα ὅ, τι σοὶ κεχαρισμένον ἐστίν. ΑΘ. Τὸ δὲ ἔμοιγε, ὦ Κλεινία, ὃ καὶ πρόσθεν εἶπον· ὥς, εἰ μὲν ταῦτα ἦν μὴ ἱκανῶς ἔργοις ἐληλεγμένα ὅτι δυνατά ἐστι γίγνεσθαι, τάχα ἦν ἄν τι καὶ ἀντειπεῖν τῷ λόγῳ· νῦν δὲ ἄλλό τί που ζητητέον ἐκείνῳ τῷ τοῦτον τὸν νόμον μηδαμῇ δεχομένῳ. τὸ δ' ἡμέτερον διακέλευσμα ἐν τούτοις οὐκ ἀποσβήσεται, τὸ μὴ οὐ λέγειν ὡς δεῖ παιδείας τε καὶ τῶν ἄλλων ὅτι μάλιστα κοινωνεῖν τὸ θῆλυ γένος ἡμῖν τῷ τῶν ἀῤῥένων γένει. καὶ γὰρ οὖν οὑτωσί πως δεῖ περὶ αὐτοῦ διανοηθῆναι. φέρε, μὴ μετεχουσῶν ἀνδράσι γυναικῶν κοινῇ τῆς ζωῆς πάσης, μῶν οὐκ ἀνάγκη γενέσθαι γέ τινα τάξιν ἑτέραν αὐταῖς; ΚΛ. Ἀνάγκη μὲν οὖν. ΑΘ. Τίνα οὖν ἔμπροσθεν τῶν νῦν ἀποδεδειγμένων θεῖμεν ἂν τῆς κοινωνίας ταύτης, ἣν νῦν αὐταῖς ἡμεῖς προστάττομεν; πότερον ἣν Θρᾷκες ταῖς γυναιξὶ χρῶνται, καὶ πολλὰ ἕτερα γένη, γεωργεῖν τε καὶ βουκολεῖν καὶ ποιμαίνειν, καὶ διακονεῖν μηδὲν διαφερόντως τῶν δούλων; ἤ, καθάπερ ἡμεῖς, ἅπαντές τε οἱ περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον. νῦν γὰρ δὴ τόγε παρ' ἡμῖν ὧδέ ἐστι περὶ τούτων γιγνόμενον· εἴς τινα μίαν οἴκησιν ξυμφορήσαντες, τὸ λεγόμενον, πάντα χρήματα, παρέδομεν ταῖς γυναιξὶ διαταμιεύειν τε καὶ κερκίδων ἄρχειν καὶ πάσης ταλασίας. ἢ τὸ τούτων δὴ διὰ μέσου φῶμεν, ὦ Μέγιλλε, τὸ Λακωνικόν; κόρας μὲν γυμνασίων μετόχους οὔσας ἅμα καὶ μουσικῆς δεῖν ζῆν; γυναῖκας δὲ, ἀργοὺς μὲν ταλασίας,

ἀσκητικὸν δέ τινα βίον καὶ οὐδαμῶς φαῦλον οὐδ᾽ εὐτελῆ, διαπλέκειν; θεραπείας δὲ καὶ ταμιείας αὖ καὶ παιδοτροφίας εἴς τι μέσον ἀφικνεῖσθαι; τῶν δὲ εἰς τὸν πόλεμον μὴ κοινωνούσας, ὥστ᾽ οὐδ᾽ εἴτις ποτὲ διαμάχεσθαι περὶ πόλεώς τε καὶ παίδων ἀναγκαία τύχῃ γίγνοιτο, οὔτ᾽ ἂν τόξων, ὥς τινες Ἀμαζόνες, οὔτ᾽ ἄλλης κοινωνῆσαί ποτε βολῆς μετὰ τέχνης δυνάμεναι, οὐδέ, ἀσπίδα καὶ δόρυ λαβοῦσαι, μιμήσασθαι τὴν θεόν, ὡς πορθουμένης αὐταῖς τῆς πατρίδος, γενναίως ἀντιστάσας, φόβον γε, εἰ μηδὲν μεῖζον, πολεμίοισι δύνασθαι παρασχεῖν ἐν τάξει τινὶ κατοφθείσας; Σαυρομάτιδας δὲ οὐδ᾽ ἂν τοπαράπαν τολμήσειαν μιμήσασθαι, τοῦτον τὸν τρόπον διαβιοῦσαι· παρὰ γυναῖκας δὲ αὐτὰς ἄνδρες ἂν αἱ ἐκείνων γυναῖκες φανεῖεν. ταῦτ᾽ οὖν ὑμῶν τοὺς νομοθέτας ὁ μὲν βουλόμενος ἐπαινεῖν, ἐπαινείτω· τὸ δ᾽ ἐμὸν οὐκ ἄλλως ἂν λεχθείη. τέλεον γὰρ καὶ οὐδ᾽ ἥμισυν δεῖν τὸν νομοθέτην εἶναι, τὸ θῆλυ μὲν ἀφιέντα τρυφᾷν καὶ ἀναλίσκειν, διαίταις ἀτάκτως χρώμενον, τοῦ δὲ ἄῤῥενος ἐπιμεληθέντα τελέως, σχεδὸν εὐδαίμονος ἥμισυ βίου καταλείπειν ἀντὶ διπλασίου τῇ πόλει. ΜΕΓ. Τί δράσομεν, ὦ Κλεινία; τὸν ξένον ἐάσομεν τὴν Σπάρτην οὕτω καταδραμεῖν; ΚΛ. Ναί. δεδομένης γὰρ αὐτῷ παῤῥησίας, ἐατέον, ἕως ἂν διεξέλθωμεν πάντῃ ἱκανῶς τοὺς νόμους. ΜΕΓ. Ὀρθῶς λέγεις. ΑΘ. Οὐκοῦν τὰ μετὰ ταῦτα ἤδη σχεδὸν ἐμὸν πειρᾶσθαι φράζειν. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Τίς δὴ τρόπος ἀνθρώποις γίγνοιτ᾽ ἂν τοῦ βίου, οἷσι τὰ

μὲν ἀναγκαῖα εἴη κατεσκευασμένα μέτρια, τὰ δὲ τῶν τεχνῶν, ἄλλοις παραδεδομένα; γεωργίαι δὲ ἐκδεδομέναι δούλοις, ἀπαρχὴν τῶν ἐκ τῆς γῆς ἀποτελοῦσιν ἱκανὴν ἀνθρώποις ζῶσι κοσμίως· ξυσσίτια δὲ κατεσκευασμένα εἴη, χωρὶς μὲν, τὰ τῶν ἀνδρῶν, ἐγγὺς δ' ἐχόμενα τὰ τῶν αὐτοῖς οἰκείων, παίδων τε ἅμα θηλειῶν καὶ τῶν μητέρων αὐταῖς· ἄρχουσί τε καὶ ἀρχούσαις εἴη προστεταγμένα λύειν ταῦτα ἑκάστοις τὰ ξυσσίτια, πάντα καθ' ἑκάστην ἡμέραν, θεασαμένους καὶ ἰδόντας τὴν διαγωγὴν τὴν τῶν ξυσσιτίων. μετὰ δὲ ταῦτα, σπείσαντας τόν τε ἄρχοντα καὶ τοὺς ἄλλους, οἷς ἂν τυγχάνῃ θεοῖς ἡ τότε νύξ τε καὶ ἡμέρα καθιερωμένη, κατὰ ταῦτα οὕτως οἴκαδε πορεύεσθαι. τοῖς δὴ ταύτῃ κεκοσμημένοις ἆρα οὐδὲν λειπόμενον ἐστὶν ἀναγκαῖόν τε ἔργον καὶ παντάπασι προσῆκον; ἀλλ' ἐν τρόπῳ βοσκήματος ἕκαστον πιαινόμενον αὐτῶν δεῖ ζῆν; οὔκουν τόγε δίκαιον φαμὲν, οὐδὲ καλόν· οὐδ' οἷόν τε τὸν ζῶντα οὕτως ἀτυχῆσαι τοῦ προσήκοντος· προσήκει δὲ ἀργῷ καὶ ῥαθύμως καταπεπεσμένῳ ζώῳ, σχεδὸν ὑπ' ἄλλου διαρπασθῆναι ζώου τῶν σφόδρα τετρυμένων μετὰ ἀνδρείας τε ἅμα καὶ τῶν πόνων. ταῦτα οὖν δὴ δι' ἀκριβείας ἱκανῆς, ὡς καὶ νῦν, εἰ ζητοῖμεν ἂν, ἴσως οὐκ ἄν ποτε γένοιτο, μέχρι περ ἂν γυναῖκές τε καὶ παῖδες οἰκήσεις τε ἴδιαι καὶ ἰδίως ἅπαντ' ᾖ τὰ τοιαῦτα ἑκάστοις ἡμῶν κατεσκευασμένα. τὰ δὲ μετ' ἐκεῖν' αὖ δεύτερα τανῦν λεγόμενα εἰ γίγνοιτο ἡμῖν, γίγνοιτο ἂν καὶ μάλα μετρίως. ἔργον δὲ δὴ τοῖς οὕτω ζῶσι φαμὲν οὐ τὸ σμικρότατον οὐδὲ τὸ φαυλότατον λείπεσθαι· μέγιστον

δὲ πάντων εἶναι προστεταγμένον ὑπὸ δικαίου νόμου. τοῦ γὰρ πᾶσαν τῶν ἄλλων πάντων ἔργων βίου ἀσχολίαν παρασκευάζοντος τοῦ Πυθιάδος τε καὶ Ὀλυμπιάδος νίκης ὀρεγομένου, διπλασίας τε καὶ ἔτι πολλῷ πλέονος ἀσχολίας ἐστὶ γέμων ὁ περὶ τὴν τοῦ σώματος πάντως καὶ ψυχῆς εἰς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν βίος ᾑρημένος ὀρθότατα. πάρεργον γὰρ οὐδὲν δεῖ τῶν ἄλλων ἔργων διακώλυμα γίγνεσθαι τῶν τῷ σώματι προσηκόντων εἰς ἀπόδοσιν πόνων καὶ τροφῆς, οὐδ' αὖ ψυχῇ μαθημάτων τε καὶ ἐθῶν. πᾶσα δὲ νύξ τε καὶ ἡμέρα σχεδὸν οὐκ ἔστιν ἱκανὴ τοῦτ' αὐτὸ πράττοντι, τὸ τέλεόν τε καὶ ἱκανὸν αὐτῶν ἐκλαμβάνειν. οὕτω δὴ τούτων πεφυκότων, τάξιν δεῖ γίγνεσθαι πᾶσι τοῖς ἐλευθέροις τῆς διατριβῆς περὶ τὸν χρόνον ἅπαντα, σχεδὸν ἀρξάμενον ἐξ ἕω, μέχρι τῆς ἑτέρας ἀεὶ ξυνεχῶς ἕω τε καὶ ἡλίου ἀνατολῆς. πολλὰ μὲν οὖν καὶ πυκνὰ καὶ σμικρὰ λέγων ἄν τις νομοθέτης, ἀσχήμων φαίνοιτο, περὶ τῶν κατ' οἰκίαν διοικήσεων, τά τε ἄλλα, καὶ ὅσα νύκτωρ ἀϋπνίας πέρι πρέπει τοῖς μέλλουσι διὰ τέλους φυλάξειν πᾶσαν πόλιν ἀκριβῶς. τὸ γὰρ ὅλην διατελεῖν ἥντινοῦν νύκτα εὕδοντα καὶ ὁντινοῦν τῶν πολιτῶν, καὶ μὴ φανερὸν εἶναι πᾶσι τοῖς οἰκέταις ἐγειρόμενόν τε καὶ ἐξανιστάμενον ἀεὶ πρῶτον, τοῦτο αἰσχρὸν δεῖ δεδόχθαι πᾶσι, καὶ οὐκ ἐλευθέρου· εἴτ' οὖν νόμον, εἴτ' ἐπιτήδευμα τὸ τοιοῦτον καλεῖν ἐστι χρεών. καὶ δὴ καὶ δέσποιναν ἐν οἰκίᾳ ὑπὸ θεραπαινίδων ἐγείρεσθαί τινων, καὶ μὴ πρώτην αὐτὴν ἐγείρειν τὰς ἄλλας, αἰσχρὸν λέγειν χρὴ πρὸς αὐτοὺς, δοῦλόν τε καὶ δούλην

καὶ παῖδα, καὶ, εἴπως ἦν οἷόντε, ὅλην καὶ πᾶσαν τὴν οἰκίαν. ἐγειρομένους δὲ νύκτωρ δεῖ πάντας πράττειν τῶν τε πολιτικῶν μέρη πολλὰ καὶ τῶν οἰκονομικῶν· ἄρχοντας μὲν, κατὰ πόλιν, δεσποίνας δὲ καὶ δεσπότας, ἐν ἰδίαις οἰκίαις. ὕπνος γὰρ δὴ πολὺς οὔτε τοῖς σώμασιν, οὔτε ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν οὐδ᾽ αὖ ταῖς πράξεσι ταῖς περὶ ταῦτα πάντα ἁρμόττων ἐστὶ κατὰ φύσιν. καθεύδων γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, οὐδὲν μᾶλλον τοῦ μὴ ζῶντος· ἀλλ᾽ ὅστις τοῦ ζῆν ἡμῶν καὶ τοῦ φρονεῖν μάλιστα ἐστὶ κηδεμὼν, ἐγρήγορε χρόνον ὡς πλεῖστον, τὸ πρὸς ὑγίειαν αὐτοῦ μόνον φυλάττων χρήσιμον. ἔστι δ᾽ οὐ πολὺ, καλῶς εἰς ἔθος ἰόν. ἐγρηγορότες δὲ ἄρχοντες ἐν πόλεσι νύκτωρ, φοβεροὶ μὲν κακοῖς πολεμίοις τε ἅμα καὶ πολίταις, ἀγαστοὶ δὲ καὶ τίμιοι τοῖς δικαίοις τε καὶ σώφροσιν· ὠφέλιμοι δὲ αὐτοῖς τε καὶ ξυμπάσῃ τῇ πόλει. νὺξ μὲν δὴ διαγομένη τοιαύτη τὶς, πρὸς πᾶσι τοῖς εἰρημένοις, ἀνδρείαν ἄν τινα προσπαρέχοιτο ταῖς ψυχαῖς ἑκάστων τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν. ἡμέρας δὲ ὄρθρου τε ἐπανιόντων, παῖδας μὲν πρὸς διδασκάλους που τρέπεσθαι χρεών. ἄνευ ποιμένος δὲ οὔτε πρόβατα οὔτε ἄλλο οὐδὲν πω βιωτέον, οὐδὲ δὴ παῖδας ἄνευ τινῶν παιδαγωγῶν, οὐδὲ δούλους ἄνευ δεσποτῶν. ὁ δὲ παῖς, πάντων θηρίων ἐστὶ δυσμεταχειριστότατον. ὅσῳ γὰρ μάλιστα ἔχει πηγὴν τοῦ φρονεῖν μήπω κατηρτυμένην, ἐπίβουλον καὶ δριμὺ καὶ ὑβριστότατον θηρίων γίγνεται. διὸ δὴ πολλοῖς αὐτὸ οἷον χαλινοῖς τισι δεῖ δεσμεύειν· πρῶτον μὲν, τροφῶν καὶ μητέρων ὅταν ἀπαλλάττηται, παιδαγωγοῖς, παιδίας καὶ νη-

πιότητος χάριν· ἔτι δ' αὖ, τοῖς διδάσκουσι καὶ ἅτιοῦν καὶ μαθήμασιν, ὡς ἐλεύθερον. ὡς δ' αὖ δοῦλον, πᾶς ὁ προστυγχάνων τῶν ἐλευθέρων ἀνδρῶν, κολαζέτω τόν τε παῖδα αὐτὸν καὶ τὸν παιδαγωγὸν καὶ τὸν διδάσκαλον, ἐὰν ἐξαμαρτάνῃ τὶς τὶ τούτων. ἂν δ' αὖ προστυγχάνων τὶς μὴ κολάζῃ τῇ δίκῃ, ὀνείδει μὲν ἐνεχέσθω πρῶτον τῷ μεγίστῳ· ὁ δὲ τῶν νομοφυλάκων ἐπὶ τὴν τῶν παίδων ἀρχὴν ᾑρημένος ἐπισκοπείτω τοῦτον τὸν ἐντυγχάνοντα οἷς λέγομεν, καὶ μὴ κολάζοντα, δέον κολάζειν· ἢ κολάζοντα μὴ κατὰ τρόπον. Βλέπων δὲ ἡμῖν ὀξὺ, καὶ διαφερόντως ἐπιμελούμενος τῆς τῶν παίδων τροφῆς, κατευθυνέτω τὰς φύσεις αὐτῶν, ἀεὶ τρέπων πρὸς τἀγαθὸν κατὰ νόμους. τοῦτον δὲ αὐτὸν αὖ πῶς ἂν ἡμῖν ὁ νόμος αὐτὸς παιδεύσειεν ἱκανῶς; νῦν μὲν γὰρ δὴ εἴρηκεν οὐδέν πω σαφὲς οὐδὲ ἱκανὸν, ἀλλὰ τὰ μὲν, τὰ δ' οὔ. δεῖ δὲ, εἰς δύναμιν μηδὲν παραλείπειν αὐτῷ, πάντα δὲ λόγον ἀφερμηνεύειν· ἵνα οὗτος τοῖς ἄλλοις μηνυτής τε ἅμα καὶ τροφεὺς γίγνηται. τὰ μὲν οὖν δὴ χορείας πέρι μελῶν τε καὶ ὀρχήσεως ἐῤῥήθη τίνα τύπον ἔχοντα, ἐκλεκτέα τέ ἐστι καὶ ἐπανορθωτέα καὶ καθιερωτέα· τὰ δὲ ἐν γράμμασι μὲν ὄντα, ἄνευ δὲ μέτρων, ποῖα καὶ τίνα μεταχειρίζεσθαι χρήσει τρόπον, ὦ ἄριστε τῶν παίδων ἐπιμελητὰ, τοὺς ὑπὸ σοῦ τρεφομένους, οὐκ εἰρήκαμεν. καίτοι τὰ μὲν περὶ τὸν πόλεμον ἃ δεῖ μανθάνειν τε αὐτοὺς καὶ μελετᾶν, ἔχεις τῷ λόγῳ· τὰ δὲ περὶ τὰ γράμματα πρῶτον καὶ δεύτερον λύρας πέρι καὶ λογισμῶν, ὧν ἔφαμεν δεῖν, ὅσατε πρὸς πόλεμον καὶ οἰκονομίαν καὶ τὴν κατὰ

πόλιν διοίκησιν χρῆναι ἑκάστους λαβεῖν· καὶ πρὸς τὰ αὐτὰ ταῦτα ἔτι τὰ χρήσιμα τῶν ἐν ταῖς περιόδοις τῶν θείων, ἄστρων τε πέρι καὶ ἡλίου καὶ σελήνης, ὅσα διοικεῖν ἀναγκαῖόν ἐστι περὶ ταῦτα πάσῃ πόλει. τίνων δὴ πέρι λέγομεν; ἡμερῶν τάξεως εἰς μηνῶν περιόδους, καὶ μηνῶν εἰς ἕκαστον τῶν ἐνιαυτῶν· ἵνα ὧραι καὶ θυσίαι καὶ ἑορταὶ, τὰ προσήκοντα ἀπολαμβάνουσαι ἑαυταῖς ἕκασται, τῷ κατὰ φύσιν ἄγεσθαι, ζῶσαν τὴν πόλιν καὶ ἐγρηγορυῖαν παρεχόμεναι· θεοῖς μὲν τὰς τιμὰς ὑποδιδῶσι, τοὺς δὲ ἀνθρώπους περὶ αὐτὰ μᾶλλον ἔμφρονας ἀπεργάζωνται. ταῦτα οὕτω σοὶ πάντα ἱκανῶς, ὦ φίλε, παρὰ τοῦ νομοθέτου διῄρηται: πρόσεχε δὴ τὸν νοῦν τοῖς μετὰ ταῦτα μέλλουσι ῥηθήσεσθαι. γραμμάτων εἴπομεν ὡς οὐχ ἱκανῶς ἔχεις πέρι, τοπρῶτον ἐπικαλοῦντες τὶ τῇ λέξει τόδε, ὡς οὔπω διείρηκέ σοι πότερον εἰς ἀκρίβειαν τοῦ μαθήματος ἰτέον τὸν μέλλοντα πολίτην ἔσεσθαι μέτριον, ἢ τοπαράπαν οὐδὲ προσοιστέον. ὡς δ' αὔτως καὶ περὶ λύραν. προσοιστέον μὲν τοίνυν φαμέν: εἰς μὲν γράμματα, παιδὶ δεκέτει, σχεδὸν ἐνιαυτοὶ τρίς· λύρας δὲ ἅψασθαι, τρία μὲν ἔτη καὶ δέκα γεγονόσιν ἄρχεσθαι, μέτριος ὁ χρόνος· ἐμμεῖναι δὲ, ἕτερα τρία. καὶ μήτε πλείω τούτων μήτ' ἐλάττω πατρὶ, μήτ' αὐτῷ φιλομαθοῦντι, μηδὲ μισοῦντι, περὶ ταῦτα ἐξέστω μείζω ἢ καὶ ἐλάττω διατριβὴν ποιεῖσθαι παράνομον. ὁ δὲ μὴ πειθόμενος, ἄτιμος τῶν παιδικῶν ἔστω τιμῶν, ἃς ὀλίγον ὕστερον ῥητέον. μανθάνειν δὲ ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις δὴ τί ποτε δεῖ τοὺς νέους καὶ διδάσκειν αὖ τοὺς διδασκά-

λους, τοῦτο αὐτὸ πρῶτον μάνθανε. γράμματα μὲν τοίνυν χρὴ τὸ μέχρι τοῦ γράψαι τε καὶ ἀναγνῶναι δυνατὸν εἶναι διαπονεῖν. πρὸς τάχος δὲ ἢ κάλλος ἀπηκριβῶσθαι τισὶν οἷς μὴ φύσις ἐπέσπευσεν ἐν τοῖς τεταγμένοις ἔτεσι, χαίρειν ἐᾷν. πρὸς δὲ δὴ, μαθήματα ἄλυρα ποιητῶν κείμενα ἐν γράμμασι, τοῖς μὲν, μετὰ μέτρων, τοῖς δ' ἄνευ ῥυθμῶν τμημάτων· ἃ δὴ συγγράμματα κατὰ λόγον εἰρημένα μόνον, τητώμενα ῥυθμοῦ τε καὶ ἁρμονίας, σφαλερὰ γράμμαθ' ἡμῖν ἐστι, παρά τινων τῶν πολλῶν τοιούτων ἀνθρώπων καταλελειμμένα· οἷς, ὦ πάντων βέλτιστοι νομοφύλακες, τί χρήσεσθε; ἢ τί ποθ' ὑμῖν ὁ νομοθέτης χρῆσθαι προστάξας, ὀρθῶς ἂν τάξειε; καὶ μάλα ἀπορήσειν αὐτὸν προσδοκῶ. ΚΛ. Τί ποτε τοῦτο, ὦ ξένε, φαίνῃ πρὸς σαυτὸν ὄντως ἠπορηκὼς λέγειν; ΑΘ. Ὀρθῶς ὑπέλαβες, ὦ Κλεινία. πρὸς δὲ δὴ κοινωνοὺς ὑμᾶς ὄντας περὶ νόμων, ἀνάγκη τό, τε φαινόμενον εὔπορον καὶ τὸ μὴ, φράζειν. ΚΛ. Τί οὖν; τί περὶ τούτων νῦν καὶ ποῖόν τι πεπονθὼς λέγεις; ΑΘ. Ἐρῶ δή. στόμασι γὰρ πολλάκις μυρίοις λέγειν ἐναντία οὐδαμῶς εὔπορον. ΚΛ. Τί δέ; σμικρὰ καὶ ὀλίγα δοκεῖ σοι τὰ ἔμπροσθεν ἡμῖν εἰρημένα περὶ νόμων, κεῖσθαι τοῖς πολλοῖς ὑπεναντία; ΑΘ. Καὶ μάλα ἀληθές τοῦτό γε λέγεις, κελεύεις γάρ δή με, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ἐχθοδοποῦ γεγονυίας πολλοῖς, ἴσως δ' οὐκ ἐλάττοσιν ἑτέροις προσφιλοῦς· εἰ δὲ ἐλάττοσιν, οὔκουν χείροσί γε· μεθ' ὧν διακελεύῃ με παρακινδυνεύοντά τε καὶ θαῤῥοῦντα τὴν νῦν ἐκ τῶν παρόντων λόγων τετμημένην

ὁδὸν τῆς νομοθεσίας πορεύεσθαι, μηδὲν ἀνιέντα. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Οὐ τοίνυν ἀνίημι. λέγω μὲν ὅτι ποιηταί τε ἡμῖν εἰσὶ τινὲς ἐπῶν ἑξαμέτρων πάμπολλοι καὶ τριμέτρων· οἱ μὲν, ἐπὶ σπουδὴν, οἱ δ' ἐπὶ γέλωτα ὡρμηκότες: ἐν οἷς φασὶ δεινοὶ πολλάκις μυρίοι τοὺς ὀρθῶς παιδευομένους τῶν νέων τρέφειν καὶ διακορεῖς ποιεῖν, πολυηκόους τ' ἐν ταῖς ἀναγνώσεσι ποιοῦντας καὶ πολυμαθεῖς, ὅλους ποιητὰς ἐκμανθάνοντας. οἱ δὲ, ἐκ πάντων κεφάλαια ἐκλέξαντες, καί τινας ὅλας ῥήσεις εἰς ταὐτὸ ξυναγαγόντες, ἐκμανθάνειν φασὶ δεῖν, εἰς μνήμην τιθεμένους, εἰ μέλλει τὶς ἀγαθὸς ἡμῖν καὶ σοφὸς ἐκ πολυπειρίας καὶ πολυμαθίας γενέσθαι. τούτοις δὴ σὺ κελεύεις ἐμὲ τανῦν παῤῥησιαζόμενον ἀποφαίνεσθαι τί τε καλῶς λέγουσι καὶ τί μή; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Τί δή ποτ' ἂν οὖν περὶ ἁπάντων τούτων ἑνὶ λόγῳ φράζων, εἴποιμ' ἂν ἱκανόν; οἶμαι μὲν τὸ τοιόνδε σχεδὸν, ὃ καὶ πᾶς ἄν μοι συγχωρήσειε· πολλὰ μὲν ἕκαστον τούτων εἰρηκέναι καλῶς, πολλὰ δὲ καὶ τοὐναντίον. εἰ δ' οὕτω τοῦτ' ἔχει, κίνδυνον φημὶ εἶναι φέρουσαν τοῖς παισὶ τὴν πολυμαθίαν. ΚΛ. Πῶς οὖν καὶ τί παραινοίης ἂν τῷ νομοφύλακι; ΑΘ. Τοῦ πέρι λέγεις; ΚΛ. Τοῦ πρὸς τί παράδειγμα ποτὲ ἀποβλέψας ἂν, τὸ μὲν ἐῷ πάντας μανθάνειν τοὺς νέους, τὸ δ' ἀποκωλύοι. λέγε, καὶ μηδὲν ἀπόκνει λέγων. ΑΘ. Ὦ 'γαθὲ Κλεινία, κινδυνεύω κατά γε τινὰ τρόπον εὐτυχηκέναι. ΚΛ. Τοῦ δὴ πέρι; ΑΘ. Τοῦ μὴ παντάπασι παραδείγματος ἀπορεῖν. νῦν γὰρ ἀποβλέψας πρὸς τοὺς λόγους οὓς ἐξ ἕω μέχρι δεῦρο δὴ διεληλύθαμεν ἡμεῖς, ὡς

μὲν ἐμοὶ φαινόμεθα, οὐκ ἄνευ τινὸς ἐπιπνοίας θεῶν· ἔδοξαν δ᾽ οὖν μοι παντάπασι ποιήσει τινὶ προσομοίως εἰρῆσθαι. καί μοι ἴσως οὐδὲν θαυμαστὸν πάθος, λόγους οἰκείους οἷον ἀθρόους ἐπιβλέψαντι, μάλα ἡσθῆναι. τῶν γὰρ πλείστων λόγων, οὓς ἐν ποιήμασιν ἢ χύδην οὕτως εἰρημένους μεμάθηκα καὶ ἀκήκοα, πάντων μοὶ μετριώτατοί γε εἶναι κατεφάνησαν, καὶ προσήκοντες τὰ μάλιστα ἀκούειν νέοις. τῷ δὴ νομοφύλακί τε καὶ παιδευτῇ παράδειγμα οὐκ ἂν ἔχοιμι, ὡς οἶμαι, τούτου βέλτιον φράζειν, ἢ ταῦτά τε διδάσκειν παρακελεύεσθαι τοῖσι διδασκάλοις τοὺς παῖδας, τά τε τούτων ἐχόμενα καὶ ὅμοια, ἄν ἄρα που περιτυγχάνῃ ποιητῶν τε ποιήματα διεξιὼν, καὶ γεγραμμένα καταλογάδην, ἢ καὶ ψιλῶς οὕτως ἄνευ τοῦ γεγράφθαι λεγόμενα, ἀδελφά που τούτων τῶν νόμων, μὴ μεθιέναι τρόπῳ μηδενὶ, γράφεσθαι δέ. καὶ πρῶτον μὲν τοὺς διδασκάλους αὐτοὺς ἀναγκάζειν μανθάνειν καὶ ἐπαινεῖν. οὓς δ᾽ ἂν μὴ ἀρέσκῃ τῶν διδασκάλων, μὴ χρῆσθαι τούτοις συνεργοῖς· οὓς δ᾽ ἂν τῷ ἐπαίνῳ συμψήφους ἔχῃ, τούτοις χρώμενον, τοὺς νέους αὐτοῖς παραδιδόναι διδάσκειν τε καὶ παιδεύειν. οὗτός μοι μῦθος ἐνταῦθα καὶ οὕτω τελευτάτω, περὶ γραμματιστῶν τε εἰρημένος ἅμα καὶ γραμμάτων. *ΚΛ.* Κατὰ μὲν τὴν ὑπόθεσιν, ὦ ξένε, ἔμοιγε οὐ φαινόμεθα ἐκτὸς πορεύεσθαι τῶν ὑποτεθέντων λόγων· εἰ δὲ τὸ ὅλον κατορθοῦμεν, ἢ μὴ, χαλεπὸν ἴσως διϊσχυρίζεσθαι. *ΑΘ.* Τότε γάρ, ὦ Κλεινία, τοῦτό γ᾽ αὐτὸ ἔσται καταφανέστερον, ὡς εἰκὸς, ὅταν, ὃ πολλάκις εἰρήκαμεν, ἐπὶ τέλος ἀφικώμεθα πάσης τῆς διεξόδου περὶ

νόμων ΚΛ. Ὀρθῶς. ΑΘ. Ἆρ᾽ οὖν οὐ μετὰ τὴν γραμματικὴν ὁ κιθαριστὴς ἡμῖν προσρητέος; ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Τοῖς κιθαρισταῖς μὲν τοίνυν ἡμᾶς δοκῶ, τῶν ἔμπροσθεν λόγων ἀναμησθέντας, τὸ προσῆκον νεῖμαι τῆς τε διδασκαλίας ἅμα καὶ πάσης τῆς περὶ τὰ τοιαῦτα παιδεύσεως. ΚΛ. Ποίων δὴ πέρι λέγεις; ΑΘ. Ἔφαμεν, οἶμαι, τοὺς τοῦ Διονύσου τοὺς ἑξηκοντούτεις ᾠδοὺς, διαφερόντως εὐαισθήτους δεῖν γεγονέναι περί τε τοὺς ῥυθμοὺς καὶ τὰς τῶν ἁρμονιῶν συστάσεις· ἵνα τὴν τῶν μελῶν κίνησιν τὴν εὖ καὶ τὴν κακῶς μεμιμημένην, ἐν τοῖς παθήμασιν ὅταν ψυχὴ γίγνηται, τά τε τῆς ἀγαθῆς ὁμοιώματα καὶ τὰ τῆς ἐναντίας ἐκλέξασθαι δυνατὸς ὢν τις, τὰ μὲν ἀποβάλῃ, τὰ δὲ προφέρων εἰς μέσον, ὑμνῇ καὶ ἐπᾴδῃ ταῖς τῶν νέων ψυχαῖς, προκαλούμενος ἑκάστους εἰς ἀρετῆς ἕπεσθαι κτῆσιν, συνακολουθοῦντας διὰ τῶν μιμήσεων. ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ. Τούτων τοίνυν δεῖ χάριν τοῖς φθόγγοις τῆς λύρας προσχρῆσθαι, σαφηνείας ἕνεκα τῶν χορδῶν, τόν τε κιθαριστὴν καὶ τὸν παιδευόμενον, ἀποδιδόντας πρόσχορδα τὰ φθέγματα τοῖς φθέγμασι· τὴν δ᾽ ἑτεροφωνίαν καὶ ποικιλίαν τῆς λύρας, ἄλλα μὲν μέλη τῶν χορδῶν ἱεισῶν, ἄλλα δὲ τοῦ τὴν μελῳδίαν ξυνθέντος ποιητοῦ· καὶ δὴ καὶ πυκνότητα μανότητι, καὶ τάχος βραδυτῆτι, καὶ ὀξύτητα βαρύτητι, σύμφωνον καὶ ἀντίφωνον παρεχομένους, καὶ τῶν ῥυθμῶν ὡσαύτως παντοδαπὰ ποικίλματα προσαρμόττοντας τοῖσι φθόγγοις τῆς λύρας· πάντα οὖν τὰ τοιαῦτα μὴ προσφέρειν τοῖς μέλλουσιν ἐν τρισὶν ἔ-

τεσι τὸ τῆς μουσικῆς χρήσιμον ἐκλήψεσθαι διὰ τάχους. τὰ γὰρ ἐναντία ἄλληλα ταράττοντα δυσμαθίαν παρέχει. δεῖ δὲ ὅτι μάλιστα εὐμαθεῖς εἶναι τοὺς νέους. τὰ γὰρ ἀναγκαῖα, οὐ σμικρὰ οὐδ' ὀλίγα αὐτοῖς ἐστι προστεταγμένα μαθήματα. δείξει δὲ αὐτὰ προϊὼν ὁ λόγος ἅμα τῷ χρόνῳ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτω περὶ τῆς μουσικῆς ἡμῖν ὁ παιδευτὴς ἐπιμελείσθω. τὰ δὲ μελῶν αὐτῶν αὖ καὶ ῥημάτων, οἷα τοὺς χοροδιδασκάλους καὶ ἃ δεῖ διδάσκειν, καὶ ταῦτα ἡμῖν ἐν τοῖς πρόσθεν διείρηται πάντα. ἃ δὴ καθιερωθέντα ἔφαμεν δεῖν ταῖς ἑορταῖς ἕκαστα ἁρμόττοντα, ἡδονὴν εὐτυχῆ ταῖς πόλεσι παραδιδόντα ὠφελεῖν. ΚΛ. Ἀληθῆ καὶ ταῦτα διείρηκας. ΑΘ. Ἀληθέστατα τοίνυν καὶ ταῦθ' ἡμῖν παραλαβὼν ὁ περὶ τὴν μοῦσαν ἄρχων αἱρεθεὶς, ἐπιμελείσθω μετὰ τύχης εὐμενοῦς. ἡμεῖς δὲ ὀρχήσεώς τε πέρι καὶ ὅλης τῆς περὶ τὸ σῶμα γυμναστικῆς, πρὸς τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένοις, ἀποδῶμεν· καθάπερ μουσικῆς τὸ διδασκαλικὸν ὑπόλοιπον ὂν ἀπέδομεν, ὡσαύτως ποιῶμεν καὶ γυμναστικῆς. τοὺς γὰρ παῖδάς τε καὶ τὰς παῖδας ὀρχεῖσθαι δὴ δεῖ καὶ γυμνάζεσθαι μανθάνειν. ἦ γάρ; ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Τοῖς μὲν τοίνυν παισὶν, ὀρχησταὶ, ταῖς δὲ ὀρχηστρίδες ἂν εἶεν, πρὸς τὸ διαπονεῖν οὐκ ἀνεπιτηδειότερον. ΚΛ. Ἔστω δὴ ταύτῃ. ΑΘ. Πάλιν δὴ τὸν τὰ πλεῖστα ἕξοντα πράγματα καλῶμεν τὸν τῶν παίδων ἐπιμελητὴν, ὃς τῶν τε περὶ μουσικὴν τῶν τε περὶ γυμναστικὴν ἐπιμελούμενος οὐ πολλὴν ἕξει σχολήν. ΚΛ. Πῶς οὖν δυνατὸς ἔσται, πρεσβύτερος ὢν, τοσούτων ἐπιμελεῖσθαι; ΑΘ. Ῥᾳδίως,

ὦ φίλε. ὁ νόμος γὰρ αὐτῷ δέδωκε καὶ δώσει προσλαμβάνειν εἰς ταύτην τὴν ἐπιμέλειαν τῶν πολιτῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν οὓς ἂν ἐθέλῃ. γνώσεται δὲ οὓς δεῖ, καὶ βουλήσεται μὴ πλημμελεῖν εἰς ταῦτα, αἰδούμενος ἐμφρόνως καὶ γιγνώσκων τῆς ἀρχῆς τὸ μέγεθος· λογισμῷ τε ξυνὼν, ὡς εὖ μὲν τραφέντων καὶ τρεφομένων τῶν νέων, πάντα ἡμῖν κατ᾽ ὀρθὸν πλεῖ· μὴ δὲ, οὔτ᾽ εἰπεῖν ἄξιον, οὔθ᾽ ἡμεῖς λέγομεν, ἐπὶ καινῇ πόλει τοὺς σφόδρα φιλομαντευτὰς σεβόμενοι. πολλὰ μὲν οὖν ἡμῖν καὶ περὶ τούτων εἴρηται τῶν περὶ τὰς ὀρχήσεις καὶ περὶ πᾶσαν τὴν τῶν γυμνασίων κίνησιν. γυμνάσια γὰρ τίθεμεν καὶ τὰ περὶ τὸν πόλεμον ἅπαντα τοῖς σώμασι διαπονήματα, τοξικῆς τε καὶ πάσης ῥίψεως, καὶ πελταστικῆς καὶ πάσης ὁπλομαχίας, καὶ διεξόδων τακτικῶν, καὶ ἁπάσης πορείας στρατοπέδων καὶ στρατοπεδεύσεων, καὶ ὅσα εἰς ἱππικὴν μαθήματα ἐπιτείνει. πάντων γὰρ τούτων διδασκάλους τε εἶναι δεῖ κοινοὺς, ἀρνυμένους μισθὸν παρὰ τῆς πόλεως· καὶ τούτων μαθητὰς, τοὺς ἐν τῇ πόλει παῖδάς τε καὶ ἄνδρας· καὶ κόρας καὶ γυναῖκας, πάντων τούτων ἐπιστήμονας. κόρας μὲν οὔσας ἔτι, πᾶσαν τὴν ἐν ὅπλοις ὄρχησιν καὶ μάχην μεμελετηκυίας· γυναῖκας δὲ, διεξόδων καὶ τάξεων καὶ θέσεως καὶ ἀναιρέσεως ὅπλων ἡμμένας· εἰ μηδενὸς ἕνεκα, ἀλλ᾽ εἴ ποτε δεήσειε πανδημεὶ πάσῃ τῇ δυνάμει καταλείποντας τὴν πόλιν ἔξω στρατεύεσθαι, τοὺς φυλάξοντας παῖδάς τε καὶ τὴν ἄλλην πόλιν ἱκανοὺς εἶναι τόγε τοσοῦτον. ἢ καὶ τοὐναντίον, ὧν οὐδὲν ἀπώμοτον, ἔξωθεν πολεμίους

εἰσπεσόντας ῥώμῃ τινὶ μεγάλῃ καὶ βίᾳ, βαρβάρους εἴτε Ἕλληνας, ἀνάγκην παρασχεῖν περὶ αὐτῆς τῆς πόλεως τὴν διαμάχην γίγνεσθαι, πολλή που κακία πολιτείας, οὕτως αἰσχρῶς τὰς γυναῖκας εἶναι τεθραμμένας, ὡς μηδ᾽ ὥσπερ ὄρνιθας περὶ τέκνων μαχομένας πρὸς ὁτιοῦν τῶν ἰσχυροτάτων θηρίων, θέλειν ἀποθνήσκειν τε καὶ πάντας κινδύνους κινδυνεύειν· ἀλλ᾽ εὐθὺς πρὸς ἱερὰ φερομένας, πάντας βωμούς τε καὶ ναοὺς ἐμπιπλάναι· καὶ δόξαν τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους καταχεῖν, ὡς πάντων δειλότατον φύσει θηρίων ἐστί. ΚΛ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ ξένε, οὐδαμῶς εὔσχημον γίγνοιτ᾽ ἄν, τοῦ κακοῦ χωρίς, τοῦτο ἐν πόλει ὅπου γίγνοιτο. ΑΘ. Οὐκοῦν τιθῶμεν τὸν νόμον τοῦτον μέχρι γε τοσούτου, μὴ ἀμελεῖσθαι τὰ περὶ τὸν πόλεμον γυναιξὶ δεῖν, ἐπιμελεῖσθαι δὲ πάντας τοὺς πολίτας καὶ τὰς πολίτιδας. ΚΛ. Ἔγωγ᾽ οὖν συγχωρῶ. ΑΘ. Πάλης τοίνυν τὰ μὲν εἴπομεν· ὃ δ᾽ ἐστὶ μέγιστον, ὡς ἐγὼ φαίην ἄν, οὐκ εἰρήκαμεν· οὐδ᾽ ἔστι ῥᾴδιον, ἄνευ τοῦ τῷ σώματι δεικνύντα ἅμα καὶ τῷ λόγῳ φράζειν. τοῦτ᾽ οὖν τότε κρινοῦμεν ὅταν ἔργῳ λόγος ἀκολουθήσας, μηνύσει τὶ σαφὲς τῶν τε ἄλλων ὧν εἴρηκε πέρι, καὶ ὅτι τῇ πολεμικῇ μάχῃ πασῶν κινήσεων ὄντως ἐστὶ ξυγγενὴς πολὺ μάλισθ᾽ ἡμῖν ἡ τοιαύτη πάλη· καὶ δὴ καὶ ὅτι δεῖ ταύτην ἐκείνης χάριν ἐπιτηδεύειν, ἀλλ᾽ οὐκ ἐκείνην ταύτης ἕνεκα μανθάνειν. ΚΛ. Καλῶς τοῦτό γε λέγεις. ΑΘ. Νῦν δὴ τῆς μὲν περὶ παλαίστραν δυνάμεως τὸ μέχρι δεῦρ᾽ ἡμῖν εἰρήσθω. περὶ δὲ τῆς ἄλλης κινήσεως παντὸς τοῦ σώματος, ἧς τὸ πλεῖστον

μέρος ὄρχησιν τινὰ τὶς ἂν προσαγορεύων, ὀρθῶς ἂν φθέγγοιτο, δύο μὲν αὐτῆς εἴδη χρὴ νομίζειν εἶναι· τὴν μὲν, τῶν καλλιόνων σωμάτων, ἐπὶ τὸ σεμνὸν μιμουμένην· τὴν δὲ, τῶν αἰσχιόνων, ἐπὶ τὸ φαῦλον. καὶ πάλιν τοῦ φαύλου τε δύο, καὶ τοῦ σπουδαίου δύο ἕτερα. τοῦ δὴ σπουδαίου, τὴν μὲν κατὰ πόλεμον καὶ ἐν βιαίοις ἐμπλακέντων πόνοις, σωμάτων μὲν καλῶν, ψυχῆς δ᾽ ἀνδρικῆς· τὴν δ᾽ ἐν εὐπραγίαις τε οὔσης ψυχῆς σώφρονος, ἐν ἡδοναῖς τε ἐμμέτροις, εἰρηνικὴν ἄν τις, λέγων κατὰ φύσιν, τὴν τοιαύτην ὄρχησιν λέγοι· τὴν πολεμικὴν δὴ τούτων, ἄλλην οὖσαν τῆς εἰρηνικῆς, πυῤῥίχην ἄν τις ὀρθῶς προσαγορεύοι. τάς τε εὐλαβείας πασῶν πληγῶν καὶ βολῶν ἐκνεύσεσι καὶ ὑπείξει πάσῃ καὶ ἐκπηδήσεσιν ἐν ὕψει καὶ ξὺν ταπεινώσει μιμουμένην, καὶ τὰς ταύταις ἐναντίας, τὰς ἐπὶ τὰ δραστικὰ φερομένας αὖ σχήματα, ἔν τε ταῖς τῶν τόξων βολαῖς καὶ ἀκοντίων καὶ πασῶν πληγῶν μιμήματα ἐπιχειρούσας μιμεῖσθαι. τό, τε ὀρθὸν ἐν τούτοις καὶ τὸ εὔτονον τῶν ἀγαθῶν σωμάτων καὶ ψυχῶν, ὁπόταν γίγνηται μίμημα εὐθυφερές, ὡστοπολὺ τῶν τοῦ σώματος μελῶν γιγνόμενον, ὀρθὸν μὲν τὸ τοιοῦτον, τὸ δὲ τούτοις ἐναντίον, οὐκ ὀρθὸν, ἀποδεχόμενον. τὴν δὲ εἰρηνικὴν ὄρχησιν τῇδ᾽ αὖ θεωρητέον ἑκάστων, εἴτε ὀρθῶς εἴτε μὴ κατὰ φύσιν τὶς τῆς καλῆς ὀρχήσεως ἀντιλαμβανόμενος, ἐν χορείαις πρεπόντως εὐνόμων ἀνδρῶν διατελεῖ. τὴν τοίνυν ἀμφισβητουμένην ὄρχησιν δεῖ πρῶτον χωρὶς τῆς ἀναμφισβητήτου διατεμεῖν. τίς οὖν αὕτη, καὶ πῇ δεῖ χωρὶς τέμνειν ἑκατέραν; ὅση μὲν βακ-

χεία τ' ἐστὶ καὶ τῶν ταύταις ἑπομένων, ἃς νύμφας τε καὶ πᾶνας καὶ σειληνοὺς καὶ σατύρους ἐπονομάζοντες, ὥς φασι, μιμοῦνται κατοινωμένους, περὶ καθαρμούς τε καὶ τελετάς τινας ἀποτελούντων, ξύμπαν τοῦτο τῆς ὀρχήσεως τὸ γένος, οὔθ' ὡς εἰρηνικὸν, οὔθ' ὡς πολεμικὸν, οὔθ' ὅ, τι ποτὲ βούλεται, ῥάδιον ἀφορίσασθαι. διορίσασθαι μὴν μοι ταύτῃ δοκεῖ σχεδὸν ὀρθότατον αὐτὸ εἶναι· χωρὶς μὲν, πολεμικοῦ, χωρὶς δὲ, εἰρηνικοῦ θέντας, εἰπεῖν ὡς οὐκ ἔστι πολιτικὸν τοῦτο τῆς ὀρχήσεως τὸ γένος. ἐνταῦθα δὲ κείμενον ἐάσαντας κεῖσθαι, νῦν ἐπὶ τὸ πολεμικὸν ἅμα καὶ εἰρηνικὸν, ὡς ἀναμφισβητήτως ἡμέτερον ὂν, ἐπανιέναι. τὸ δὲ δὴ τῆς ἀπολέμου μούσης, ἐν ὀρχήσεσι δὲ τούς τε θεοὺς καὶ τοὺς τῶν θεῶν παῖδας τιμώντων, ἓν μὲν ξύμπαν γίγνοιτ' ἂν γένος ἐν δόξῃ τοῦ πράττειν εὖ γιγνόμενον. τοῦτο δὲ διχῇ διαιροῖμεν ἄν· τὸ μὲν, ἐκ πόνων τινῶν αὐτοῦ καὶ κινδύνων διαπεφευγότων εἰς ἀγαθὰ, μείζους ἡδονὰς ἔχον· τὸ δὲ, τῶν ἔμπροσθεν ἀγαθῶν σωτηρίας οὔσης καὶ ἐπαύξης, πρᾳοτέρας τὰς ἡδονὰς κεκτημένον ἐκείνων. ἐν δὲ δὴ τοῖς τοιούτοις που πᾶς ἄνθρωπος τὰς κινήσεις τοῦ σώματος, μειζόνων μὲν τῶν ἡδονῶν οὐσῶν, μείζους, ἐλαττόνων δὲ, ἐλάττους κινεῖται. καὶ κοσμιώτερος μὲν ὢν πρός τε ἀνδρείαν μᾶλλον γεγυμνασμένος, ἐλάττους αὖ· δειλὸς δὲ καὶ ἀγύμναστος γεγονὼς πρὸς τὸ σωφρονεῖν, μείζους καὶ σφοδροτέρας παρέχεται μεταβολὰς τῆς κινήσεως. ὅλως δὲ φθεγγόμενος, εἴτ' ἐν ᾠδαῖς εἴτ' ἐν λόγοις, ἡσυχίαν οὐ πάνυ δυνατὸς τῷ σώματι παρέχεσθαι πᾶς. διὸ μίμησις

τῶν λεγομένων σχήμασι γενομένη τὴν ὀρχηστικὴν ἐξειργάσατο τέχνην ἅπασαν. ὁ μὲν οὖν ἐμμελῶς ἡμῶν, ὁ δὲ πλημμελῶς ἐν τούτοις πᾶσι κινεῖται. πολλὰ μὲν δὴ τοίνυν ἄλλα ἡμῖν τῶν παλαιῶν ὀνομάτων ὡς εὖ καὶ κατὰ φύσιν κείμενα, δεῖ διανοούμενον ἐπαινεῖν. τούτων δὲ ἓν καὶ τὸ περὶ τὰς ὀρχήσεις τὰς τῶν εὖ πραττόντων, ὄντων δὲ μετρίων αὐτῶν πρὸς τὰς ἡδονάς, ὡς ὀρθῶς ἅμα καὶ μουσικῶς ὠνόμασεν ὅστις ποτ' ἦν· καὶ κατὰ λόγον αὐταῖς θέμενος ὄνομα ξυμπάσαις, ἐμμελείας ἐπωνόμασε. καὶ δύο δὴ τῶν ὀρχήσεων τῶν καλῶν εἴδη κατεστήσατο· τὸ μὲν πολεμικόν, πυῤῥίχην· τὸ δὲ εἰρηνικόν, ἐμμέλειαν· ἑκατέρῳ τὸ πρέπον τε καὶ ἁρμόττον ἐπιθεὶς ὄνομα. ἃ δὴ δεῖ τὸν μὲν νομοθέτην ἐξηγεῖσθαι τύποις· τὸν δὲ νομοφύλακα, ζητεῖν τε, καὶ ἀνερευνησάμενον, μετὰ τῆς ἄλλης μουσικῆς τὴν ὄρχησιν συνθέντα, καὶ νείμαντα ἐπὶ πάσας ἑορτὰς τῶν θυσιῶν ἑκάστῃ τὸ πρόσφορον, οὕτω καθιερώσαντα αὐτὰ πάντα ἐν τάξει, τοῦ λοιποῦ μὴ κινεῖν μηδὲν μήτε ὀρχήσεως ἐχόμενον μήτε ᾠδῆς· ἐν ταῖς δ' αὐταῖς ἡδοναῖς ὡσαύτως τὴν αὐτὴν πόλιν καὶ πολίτας διάγοντας, ὁμοίους εἰς δύναμιν ὄντας, ζῆν εὖ τε καὶ εὐδαιμόνως. τὰ μὲν οὖν τῶν καλῶν σωμάτων καὶ γενναίων ψυχῶν εἰς τὰς χορείας, οἵας εἴρηται δεῖν αὐτὰς εἶναι, διαπεπέρανται· τὰ δὲ τῶν αἰσχρῶν σωμάτων καὶ διανοημάτων, καὶ τῶν ἐπὶ τὰ τοῦ γέλωτος κωμῳδήματα τετραμμένων, κατὰ λέξιν τε καὶ ᾠδὴν καὶ κατὰ ὄρχησιν, καὶ κατὰ τὰ τούτων πάντων μιμήματα κεκωμῳδημένα, ἀνάγκη μὲν θεάσασθαι, καὶ γνωρίζειν· ἄνευ γὰρ γελοίων

τὰ σπουδαῖα, καὶ πάντων τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία, μαθεῖν μὲν οὐ δυνατὸν, εἰ μέλλει τὶς φρόνιμος ἔσεσθαι· ποιεῖν δὲ οὐκ ἂν δυνατὸν ἀμφότερα, εἴτις αὖ μέλλει καὶ σμικρὸν ἀρετῆς μεθέξειν. ἀλλὰ αὐτῶν ἕνεκα τούτων καὶ μανθάνειν αὐτὰ δεῖ, τοῦ μή ποτε δι' ἄγνοιαν δρᾷν ἢ λέγειν ὅσα γελοῖα, μηδὲν δέον· δούλοις δὲ τὰ τοιαῦτα καὶ ξένοις ἐμμίσθοις προστάττειν μιμεῖσθαι. σπουδὴν δὲ περὶ αὐτὰ εἶναι μηδέποτε μηδ' ἡντινοῦν, μηδέ τινα μανθάνοντα αὐτὰ γίγνεσθαι φανερὸν τῶν ἐλευθέρων, μήτε γυναῖκα, μήτε ἄνδρα· καινὸν δὲ ἀεί τι περὶ αὐτὰ φαίνεσθαι τῶν μιμημάτων. ὅσα μὲν οὖν περὶ γέλωτα ἐστὶ παίγνια, ἃ δὴ κωμῳδίαν πάντες λέγομεν, οὕτω τῷ λόγῳ καὶ νόμῳ κείσθω. τῶν δὲ σπουδαίων, ὥς φασὶ, τῶν περὶ τραγῳδίαν ἡμῖν ποιητῶν, ἐάν ποτε τινὲς αὐτῶν ἡμᾶς ἐλθόντες ἐπανερωτήσωσιν οὑτωσί πως, Ὦ ξένοι, πότερον φοιτῶμεν ὑμῖν εἰς τὴν πόλιν τε καὶ χώραν, ἢ μή; καὶ τὴν ποίησιν φέρωμέν τε καὶ ἄγωμεν; ἢ πῶς ὑμῖν δέδοκται περὶ τὰ τοιαῦτα δρᾷν; Τί οὖν ἂν πρὸς ταῦτα ὀρθῶς ἀποκριναίμεθα τοῖς θείοις ἀνδράσιν; ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ τάδε, Ὦ ἄριστοι, φάναι, τῶν ξένων, ἡμεῖς ἐσμὲν τραγῳδίας αὐτοὶ ποιηταὶ κατὰ δύναμιν καλλίστης ἅμα καὶ ἀρίστης. πᾶσα οὖν ἡμῖν ἡ πολιτεία ξυνέστηκε μίμησις τοῦ καλλίστου καὶ ἀρίστου βίου. ὃ δή φαμεν ἡμεῖς γε ὄντως εἶναι τραγῳδίαν τὴν ἀληθεστάτην. ποιηταὶ μὲν οὖν ὑμεῖς, ποιηταὶ δὲ καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν τῶν αὐτῶν, ὑμῖν ἀντίτεχνοί τε καὶ ἀνταγωνισταὶ τοῦ καλλίστου δράματος. ὃ δὴ νόμος ἀληθὴς μόνος ἀποτελεῖν πέφυκεν,

ὡς παρ' ἡμῶν ἐστιν ἐλπίς. μὴ δὴ δόξητε ἡμᾶς ῥᾳδίως γε οὕτως ὑμᾶς ποτε παρ' ἡμῖν ἐάσειν σκηνάς τε πήξαντας κατ' ἀγορὰν, καὶ καλλιφώνους ὑποκριτὰς εἰσαγομένους, μεῖζον φθεγγομένους ἡμῶν, ἐπιτρέψειν ὑμῖν δημηγορεῖν πρὸς παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, καὶ τὸν πάντα ὄχλον, τῶν αὐτῶν λέγοντας ἐπιτηδευμάτων πέρι μὴ τὰ αὐτὰ ἅπερ ἡμεῖς, ἀλλ' ὡστοπολὺ καὶ ἐναντία τὰ πλεῖστα. σχεδὸν γάρ τοι κἂν μαινοίμεθα τελέως ἡμεῖς τε καὶ ἅπασα ἡ πόλις, ἥτις οὖν ὑμῖν ἐπιτρέποι δρᾷν τὰ νῦν λεγόμενα, πρὶν κρῖναι τὰς ἀρχὰς εἴτε ῥητὰ καὶ ἐπιτήδεια πεποιήκατε λέγειν εἰς τὸ μέσον, εἴτε μή. νῦν οὖν, ὦ παῖδες μαλακῶν μουσῶν ἔκγονοι, ἐπιδείξαντες τοῖς ἄρχουσι πρῶτον τὰς ὑμετέρας παρὰ τὰς ἡμετέρας ᾠδὰς, ἂν μὲν τὰ αὐτά γε ἢ καὶ βελτίω τὰ παρ' ὑμῶν φαίνηται λεγόμενα, δώσομεν ὑμῖν χορόν· εἰ δὲ μὴ, ὦ φίλοι, οὐκ ἄν ποτε δυναίμεθα. ταῦτ' οὖν ἔστω περὶ πᾶσαν χορείαν καὶ μάθησιν τούτων πέρι συντεταγμένα νόμοις ἔθη· χωρὶς μὲν, τὰ τῶν δούλων· χωρὶς δὲ, τὰ τῶν δεσποτῶν, εἰ ξυνδοκεῖ. ΚΛ. Πῶς δ' οὐ ξυνδοκεῖ νῦν γε οὕτως; ΑΘ. Ἔτι δὴ τοίνυν τοῖς ἐλευθέροις ἐστὶ τρία μαθήματα. λογισμοὶ μὲν καὶ τὰ περὶ ἀριθμοὺς, ἓν μάθημα· μετρικὴ δὲ μήκους καὶ ἐπιπέδου καὶ βάθους, ὡς ἓν αὖ δεύτερον· τρίτον δὲ, τῆς τῶν ἄστρων περιόδου πρὸς ἄλληλα ὡς πέφυκε πορεύεσθαι. ταῦτα δὲ ξύμπαντα, οὐχ ὡς ἀκριβείας ἐχόμενα δεῖ διαπονεῖν τοὺς πολλοὺς, ἀλλὰ τινὰς ὀλίγους· οὓς δὲ, προϊόντες ἐπὶ τῷ τέλει φράσομεν. οὕτω γὰρ πρέπον ἂν εἴη. τῷ πλήθει δὲ ὅσα αὐτῶν ἀναγκαῖα, καί πως

ὀρθότατα λέγεται, μὴ ἐπίστασθαι μὲν τοῖς πολλοῖς αἰσχρὸν, δι' ἀκριβείας δὲ ζητεῖν πάντα, οὔτε ῥάδιον, οὔτε τοπαράπαν δυνατόν· τὸ δὲ ἀναγκαῖον αὐτῶν οὐχ οἷόντε ἀποβάλλειν. ἀλλ' ἔοικεν ὁ τὸν θεὸν πρῶτον παροιμιασάμενος, εἰς ταῦτα ἀποβλέψας εἰπεῖν ὡς οὐδὲ θεὸς ἀνάγκῃ μήποτε φανῇ μαχόμενος, ὅσαι θεῖαί γε, οἶμαι, τῶν τε ἀναγκαίων εἰσίν. ἐπεὶ τῶν γε ἀνθρωπίνων, εἰς ἃς οἱ πολλοὶ βλέποντες λέγουσι τὸ τοιοῦτον, οὗτος πάντων τῶν λόγων εὐηθέστατός ἐστι μακρῷ. ΚΛ. Τίνες οὖν, ὦ ξένε, αἱ μὴ τοιαῦται ἀνάγκαι τῶν μαθημάτων, θεῖαι δέ; ΑΘ. Δοκῶ μὲν, ἃς μή τις πράξας μηδὲ αὖ μαθὼν τοπαράπαν, οὐκ ἄν ποτε γένοιτο ἀνθρώποις θεὸς, οὐδὲ δαίμων, οὐδὲ ἥρως, οἷος δυνατὸς ἀνθρώπων ἐπιμέλειαν σὺν σπουδῇ ποιεῖσθαι. πολλοῦ δ' ἂν δεήσειεν ἄνθρωπός γε θεῖος γενέσθαι, μήτε ἕν, μήτε δύο, μήτε τρία, μήθ' ὅλως ἄρτια καὶ περιττὰ δυνάμενος γιγνώσκειν, μηδὲ ἀριθμεῖν τοπαράπαν εἰδὼς, μηδὲ νύκτα καὶ ἡμέραν διαριθμεῖσθαι δυνατὸς ὢν σελήνης δὲ καὶ ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἄστρων περιφορᾶς ἀπείρως ἔχων. ταῦτ' οὖν δὴ πάντα, ὡς μὲν οὐκ ἀναγκαῖά ἐστι μαθήματα τῷ μέλλοντι σχεδὸν ὁτιοῦν τῶν καλλίστων μαθημάτων εἴσεσθαι, πολλὴ ἡ μωρία τοῦ διανοήματος· ποῖα δὲ ἕκαστα τούτων, καὶ πόσα καὶ πότε μαθητέον, καὶ τί μετὰ τίνος, καὶ τί χωρὶς τῶν ἄλλων, καὶ πᾶσαν τὴν τούτων κρᾶσιν, ταῦτά ἐστιν ἃ δεῖ λαβόντα ὀρθῶς πρῶτα, ἐπὶ τἄλλα ἰόντα τούτων ἡγουμένων τῶν μαθημάτων, μανθάνειν. οὕτω γὰρ ἀνάγκη φύσει κατείληφεν, ἥ φαμὲν

οὐδένα θεῶν οὔτε μάχεσθαι τανῦν, οὔτε μαχεῖσθαι ποτέ. ΚΛ. Ἔοικέ γε, ὦ ξένε, νῦν οὕτω πως ῥηθέντα, ὀρθῶς εἰρῆσθαι κατὰ φύσιν ἃ λέγεις. ΑΘ. Ἔχει μὲν γὰρ οὕτως, ὦ Κλεινία. χαλεπὸν δὲ, αὐτὰ προσταξάμενον τούτῳ τῷ τρόπῳ νομοθετεῖν· ἀλλ' εἰς ἄλλον, εἰ δοκεῖ, χρόνον ἀκριβέστερον ἂν νομοθετησαίμεθα. ΚΛ. Δοκεῖς ἡμῖν, ὦ ξένε, φοβεῖσθαι τὸ τῆς ἡμετέρας περὶ τῶν τοιούτων ἀπειρίας ἔθος. οὔκουν ὀρθῶς φοβῇ· πειρῶ δὲ λέγειν, μηδὲν ἀποκρυπτόμενος ἕνεκα τούτων. ΑΘ. Φοβοῦμαι μὲν καὶ ταῦτα ἃ σὺ νῦν λέγεις· μᾶλλον δ' ἔτι δέδοικα τοὺς ἡμμένους μὲν αὐτῶν τούτων τῶν μαθημάτων, κακῶς δ' ἡμμένους. οὐδαμοῦ γὰρ δεινὸν οὐδὲ σφοδρὸν ἀπειρία τῶν πάντων, οὐδὲ μέγιστον κακὸν, ἀλλ' ἡ πολυπειρία καὶ πολυμαθία μετὰ κακῆς ἀγωγῆς γίγνεται πολὺ τούτων μείζων ζημία. ΚΛ. Ἀληθῆ λέγεις. ΑΘ. Τοσάδε τοίνυν ἕκαστα χρὴ φάναι μανθάνειν δεῖν τοὺς ἐλευθέρους, ὅσα καὶ πάμπολυς ἐν Αἰγύπτῳ παίδων ὄχλος ἅμα γράμμασι μανθάνει. πρῶτον μὲν γὰρ περὶ λογισμοὺς ἀτεχνῶς παισὶν ἐξευρημένα μαθήματα, μετὰ παιδιᾶς τε καὶ ἡδονῆς μανθάνειν· μήλων τε τινῶν διανομαὶ καὶ στεφάνων πλείοσιν ἅμα καὶ ἐλάττοσιν, ἁρμοττόντων ἀριθμῶν τῶν αὐτῶν, καὶ πυκτῶν καὶ παλαιστῶν ἐφεδρείας τε καὶ συλλήξεως ἐν μέρει, καὶ ἐφεξῆς καὶ ὡς πεφύκασι γίγνεσθαι. καὶ δὴ καὶ παίζοντες, φιάλας ἅμα χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τοιούτων τινῶν ἄλλων κεραννύντες· οἱ δὲ καὶ ὅλας πως διαδιδόντες, ὅπερ εἶπον, εἰς παιδιὰν ἐναρμόττοντες τὰς τῶν ἀναγκαίων ἀριθμῶν χρή-

σεις, ὠφελοῦσι τοὺς μανθάνοντας εἴς τε τὰς τῶν στρατοπέδων τάξεις καὶ ἀγωγὰς καὶ στρατείας, καὶ εἰς οἰκονομίας αὖ· καὶ πάντως χρησιμωτέρους αὐτοὺς αὑτοῖς καὶ ἐγρηγορότας μᾶλλον τοὺς ἀνθρώπους ἀπεργάζονται. μετὰ δὲ ταῦτα ἐν ταῖς μετρήσεσιν ὅσα ἔχει μήκη καὶ πλάτη καὶ βάθη, περὶ ἅπαντα ταῦτα ἐνοῦσάν τινα φύσει γελοίαν τε καὶ αἰσχρὰν ἄνοιαν ἐν τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι, ταύτης ἀπαλλάττουσι. ΚΛ. Ποίαν δὴ καὶ τίνα λέγεις ταύτην; ΑΘ. Ὦ φίλε Κλεινία, παντάπασί γε μὴν καὶ αὐτὸς ἀκούσας ὀψέ ποτε τὸ περὶ ταῦτα ἡμῶν πάθος ἐθαύμασα· καὶ ἔδοξέ μοι τοῦτο οὐκ ἀνθρώπινον, ἀλλὰ ὑηνῶν τινῶν εἶναι μᾶλλον θρεμμάτων. ᾐσχύνθην τε οὐχ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων. ΚΛ. Τοῦ πέρι; λέγ' ὅ, τι καὶ φῄς, ὦ ξένε. ΑΘ. Λέγω δή. μᾶλλον δ' ἐρωτῶν σοι δείξω. καί μοι σμικρὸν ἀπόκριναι. γιγνώσκεις που μῆκος; ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Τί δὲ πλάτος; ΚΛ. Πάντως· ΑΘ. Ἦ καὶ ταῦτα ὅτι δύ' ἐστὸν, καὶ τρίτον τούτων βάθος; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Ἆρ' οὖν οὐ δοκεῖ σοι ταῦτα εἶναι πάντα μετρητὰ πρὸς ἄλληλα; ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Μῆκός τε, οἶμαι, πρὸς μῆκος, καὶ πλάτος πρὸς πλάτος, καὶ βάθος ὡσαύτως δυνατὸν εἶναι μετρεῖν φύσει. ΚΛ. Σφόδρα γε. ΑΘ. Εἰ δ' ἔστι μήτε σφόδρα μήτε ἠρέμα δυνατὰ ἔνια, ἀλλὰ τὰ μέν, τὰ δὲ μή· σὺ δὲ πάντα ἡγῇ· πῶς οἴει πρὸς ταῦτα διακεῖσθαι; ΚΛ. Δῆλον ὅτι φαύλως. ΑΘ. Τί δ' αὖ; μῆκός τε καὶ πλάτος πρὸς βάθος, ἢ πλάτος τε καὶ μῆκος πρὸς ἄλληλα, ἆρ' οὐ διανοούμεθα περὶ ταῦτα οὕτως Ἕλ-

ληνες πάντες, ὡς δυνατά ἐστι μετρεῖσθαι πρὸς ἄλληλα ἀμωσγέπως; ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΑΘ. Εἰ δ' ἔστιν αὖ μηδαμῇ μηδαμῶς δυνατὰ, πάντες δ', ὅπερ εἶπον, Ἕλληνες διανοούμεθα ὡς δυνατά· μῶν οὐκ ἄξιον ὑπὲρ πάντων αἰσχυνθέντα εἰπεῖν πρὸς αὐτοὺς, Ὦ βέλτιστοι τῶν Ἑλλήνων, ἓν ἐκείνων τοῦτ' ἐστὶν ὧν ἔφαμεν, αἰσχρὸν μὲν γεγονέναι τὸ μὴ ἐπίστασθαι· τὸ δ' ἐπίστασθαι τἀναγκαῖα, οὐδὲν πάνυ καλόν. ΚΛ. Πῶς δ' οὔ; ΑΘ. Καὶ πρὸς τούτοις γε ἄλλα ἐστὶ τούτων ξυγγενῆ, ἐν οἷς αὖ πολλὰ ἁμαρτήματα ἐκείνων ἀδελφὰ ἡμῖν ἐγγίγνεται τῶν ἁμαρτημάτων. ΚΛ. Ποῖα δή· ΑΘ. Τὰ τῶν μετρητῶν τε καὶ ἀμέτρων πρὸς ἄλληλα, ἥτινι φύσει γέγονε. ταῦτα γὰρ δὴ σκοποῦντα διαγιγνώσκειν ἀναγκαῖον, ἢ παντάπασιν εἶναι φαῦλον· προβάλλοντά τε ἀλλήλοις ἀεὶ, διατριβὴν τῆς πεττείας πολὺ χαριεστέραν πρεσβυτῶν διατρίβοντα, φιλονεικεῖν ἐν ταῖς τούτων ἀξίαισι σχολαῖς. ΚΛ. Ἴσως. ἔοικε γοῦν ἥτε πεττεία καὶ ταῦτα ἀλλήλων τὰ μαθήματα οὐ πάμπολυ κεχωρίσθαι. ΑΘ. Ταῦτα τοίνυν ἐγὼ μὲν, ὦ Κλεινία, φημὶ τοὺς νέους δεῖν μανθάνειν. καὶ γὰρ οὔτε βλαβερὰ, οὔτε χαλεπά ἐστι· μετὰ δὲ παιδιᾶς ἅμα μανθανόμενα, ὠφελήσει μὲν, βλάψει δὲ ἡμῖν τὴν πόλιν οὐδέν. εἰ δέ τις ἄλλως λέγει, ἀκουστέον. ΚΛ. Πῶς δ' οὔ; ΑΘ. Ἀλλὰ μὴν ἂν οὕτω ταῦτα ἔχοντα φανῆται, δῆλον ὡς ἐγκρινοῦμεν αὐτά· μὴ ταύτῃ δὲ φαινόμενα ἔχειν, ἀποκριθήσεται. ΚΛ. Δῆλον. τί μήν; οὐκοῦν νῦν, ὦ ξένε, κείσθω ταῦτα ὡς ὄντα τῶν δεόντων μαθημάτων· ἵνα μὴ διάκενα ἡμῖν ᾖ τὰ τῶν νόμων. ΑΘ. Κείσθω

μέντοι καθάπερ ἐνέχυρα λύσιμα ἐκ τῆς ἄλλης πολιτείας, ἐὰν ἢ τοὺς θέντας ἡμᾶς ἢ καὶ τοὺς θεμένους ὑμᾶς μηδαμῶς φιλοφρονῆται. ΚΛ. Δικαίαν λέγεις τὴν θέσιν. ΑΘ. Ἄστρων δὴ τὸ μετὰ ταῦτα ὅρα τὴν μάθησιν τοῖς νέοις, ἂν ἡμᾶς ἀρέσκῃ λεχθεῖσα, ἢ καὶ τοὐναντίον. ΚΛ. Λέγε μόνον. ΑΘ. Καὶ μὴν θαῦμά γε περὶ ταῦτα ἐστὶ μέγα, καὶ οὐδαμῶς οὐδαμῇ ἀνεκτόν. ΚΛ. Τὸ ποῖον δή; ΑΘ. Τὸν μέγιστον θεὸν καὶ ὅλον τὸν κόσμον φαμὲν οὔτε ζητεῖν δεῖν, οὔτε πολυπραγμονεῖν, τὰς αἰτίας ἐρευνῶντας. οὐ γὰρ οὐδ' ὅσιον εἶναι. τὸ δὲ ἔοικε πᾶν τούτου τοὐναντίον γιγνόμενον, ὀρθῶς ἂν γίγνεσθαι. ΚΛ. Πῶς εἶπες; ΑΘ. Παράδοξον μὲν τὸ λεγόμενον, καὶ οὐκ ἂν πρεσβύταις τὶς οἰηθείη πρέπειν τόδε, ἐπειδάν τις τὶ καλόν τε οἰηθῇ καὶ ἀληθὲς μάθημα εἶναι καὶ πόλει ξυμφέρον, καὶ τῷ θεῷ παντάπασι φίλον, οὐδενὶ δὴ τρόπῳ δυνατόν ἐστιν ἔτι μὴ φράζειν. ΚΛ. Εἰκότα λέγεις. ἀλλ' ἄστρων πέρι μάθημά τι τοιοῦτον ἀνευρήσομεν; ΑΘ. Ὦ ἀγαθοὶ, καταψευδόμεθα νῦν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, Ἕλληνες πάντες μεγάλων θεῶν, Ἡλίου τε ἅμα καὶ Σελήνης. ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις ψεῦδος; ΑΘ. Φαμὲν αὐτὰ οὐδέποτε τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἰέναι, καὶ ἄλλ' ἄττα ἄστρα μετὰ τούτων, ἐπονομάζοντες πλανητὰ αὐτά. ΚΛ. Νὴ τὸν Δία, ὦ ξένε, ἀληθὲς τοῦτο λέγεις. ἐν γὰρ δὴ τῷ βίῳ πολλάκις ἑώρακα καὶ αὐτὸς τόν τε ἑωσφόρον καὶ τὸν ἕσπερον καὶ ἄλλους τινὰς οὐδέποτε ἰόντας εἰς τὸν αὐτὸν δρόμον, ἀλλὰ πάντῃ πλανωμένους· τὸν δὲ Ἥλιόν που καὶ Σελήνην δρῶντας ταῦθ' ἃ ἀεὶ πάντες ξυνεπιστάμε-

θα. ΑΘ. Ταῦτ᾽ ἔστι τοίνυν, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία, νῦν, ἅ δὴ φημὶ δεῖν περὶ θεῶν τῶν κατ᾽ οὐρανὸν τούς γε ἡμετέρους πολίτας τε καὶ τοὺς νέους τὸ μέχρι τοσούτου μαθεῖν περὶ ἁπάντων τούτων, μέχρι τοῦ μὴ βλασφημεῖν περὶ αὐτά· εὐφημεῖν δὲ ἀεὶ θύοντάς τε καὶ ἐν εὐχαῖς εὐχομένους εὐσεβῶς. ΚΛ. Τοῦτο μὲν ὀρθὸν, εἴγε πρῶτον μὲν δυνατόν ἐστιν ὃ λέγεις μαθεῖν· εἶτα, τὶ μὴ λέγομέν τι περὶ αὐτῶν ὀρθῶς νῦν, μαθόντες δὲ λέξομεν, συγχωρῶ κἀγὼ τόγε τοσοῦτον καὶ τοιοῦτον ὂν μαθητέον εἶναι. ταῦτ᾽ οὖν ὡς ἔχοντα ἔσθ᾽ οὕτω, πειρῶ σὺ μὲν ἐξηγεῖσθαι πάντως· ἡμεῖς δὲ ξυνέπεσθαί σοι μανθάνοντες. ΑΘ. Ἀλλ᾽ ἔστι μὲν οὐ ῥάδιον ὃ λέγω μαθεῖν, οὐδ᾽ αὖ πάλιν παντάπασι χαλεπόν· οὐδέ γε τινὸς χρόνου παμπόλλου. τεκμήριον δέ· ἐγὼ τούτων οὔτε νέος οὔτε πάλαι ἀκήκοα σφῷν, ἃ νῦν οὐκ ἐν πολλῷ χρόνῳ δηλῶσαι δυναίμην. καίτοι χαλεπά γε ὄντα οὐκ ἄν ποτε οἷός τ᾽ ἦν δηλοῦν τηλικούτοις οὖσι τηλικοῦτος. ΚΛ. Ἀληθῆ λέγεις. ἀλλὰ τί καὶ φῂς τοῦτο τὸ μάθημα, ὃ θαυμαστὸν μὲν λέγεις, προσῆκον δ᾽ αὖ μαθεῖν τοῖς νέοις; οὐ γιγνώσκειν δὲ ἡμᾶς; πειρῶ περὶ αὐτοῦ τό γε τοσοῦτον φράζειν ὡς σαφέστατα. ΑΘ. Πειρατέον. οὐ γάρ ἐστι τοῦτο, ὦ ἄριστοι, τὸ δόγμα ὀρθὸν περὶ σελήνης τε καὶ ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἄστρων, ὡς ἄρα πλανᾶταί ποτε· πᾶν δὲ τοὐναντίον ἔχει τούτου. τὴν αὐτὴν γὰρ αὐτῶν ὁδὸν ἕκαστον καὶ οὐ πολλὰς ἀλλὰ μίαν ἀεὶ κύκλῳ διεξέρχεται· φαίνεται δὲ πολλὰς φερόμενον. τὸ δὲ τάχιστον αὐτῶν ὂν, βραδύτατον οὐκ ὀρθῶς αὖ δοξάζεται· τὸ

δ' ἐναντίον, ἐναντίως. ταῦτ' οὖν εἰ πέφυκε μὲν οὕτως, ἡμεῖς δὲ μὴ ταύτῃ δόξομεν, εἰ μὲν ἐν Ὀλυμπίᾳ θεόντων οὕτως ἵππων ἢ δολιχοδρόμων ἀνδρῶν διενοούμεθα πέρι, καὶ προσηγορεύομεν τὸν τάχιστον μὲν ὡς βραδύτατον, τὸν δὲ βραδύτατον, ὡς τάχιστον, ἐγκώμιά τε ποιοῦντες, ᾔδομεν τὸν ἡττώμενον νενικηκότα, οὔτε ὀρθῶς ἂν οὔτ' οἶμαι προσφιλῶς τοῖς δρομεῦσιν ἡμᾶς ἂν τὰ ἐγκώμια προσάπτειν ἀνθρώποις οὖσι. νῦν δὲ δὴ περὶ θεοὺς τὰ αὐτὰ ταῦτα ἐξαμαρτανόντων ἡμῶν, ἆρ' οὐκ οἰόμεθα γελοῖόν τε καὶ οὐκ ὀρθὸν, ἐκεῖ γιγνόμενον ἦν ἂν τότε, νῦν ἐνταυθοῖ καὶ ἐν τούτοις γίγνεσθαι; ΚΛ. Γελοῖον μὲν οὐδαμῶς. ΑΘ. Οὐ μὴν οὐδὲ θεοφιλές γε, ψευδῆ φήμην ἡμῶν κατὰ θεῶν ὑμνούντων. ΚΛ. Ἀληθέστατα, εἴπερ γε οὕτω ταῦτ' ἐστίν. ΑΘ. Οὐκοῦν ἂν μὲν δείξωμεν οὕτω ταῦτ' ἔχοντα, μαθητέα μέχρι γε τούτου τὰ τοιαῦτα πάντα· μὴ δειχθέντων δὲ, ἐατέον. καὶ ταῦτα ἡμῖν οὕτω ξυγκείσθω. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Ἤδη τοίνυν χρὴ φάναι τέλος ἔχειν τά γε παιδείας μαθημάτων πέρι νόμιμα. Περὶ δὲ θήρας ὡσαύτως διανοηθῆναι χρὴ, καὶ περὶ ἁπάντων ὁπόσα τοιαῦτα. κινδυνεύει γὰρ δὴ νομοθέτῃ τὸ προσταττόμενον ἐπὶ μεῖζον εἶναι, τοῦ νόμους θέντα ἀπηλλάχθαι. ἕτερον δέ τι πρὸς τοῖς νόμοις εἶναι μεταξύ τι νουθετήσεώς τε πεφυκὸς ἅμα καὶ νόμων· ὃ δὴ πολλάκις ἡμῶν ἐμπέπτωκε τοῖς λόγοις, οἷον περὶ τὴν τῶν σφόδρα νέων παίδων τροφήν. οὐ γὰρ ῥητά φαμὲν εἶναι· λέγοντές τε αὐτὰ, ὡς νόμους οἴεσθαι τιθεμένους εἶναι. πολλῆς ἀνοίας γεμὴν γεγραμμένων

δὴ ταύτῃ τῶν νόμων τε καὶ ὅλης τῆς πολιτείας, οὗ τέλεος ὁ τοῦ διαφέροντος πολίτου πρὸς ἀρετὴν γίγνεται ἔπαινος, ὅταν αὐτόν τις φῇ τὸν ὑπερετήσαντα τοῖς νόμοις ἄριστα, καὶ πειθόμενον μάλιστα, τοῦτον εἶναι τὸν ἀγαθόν· τελεώτερον δὲ ὧδε εἰρημένον, ὡς ἄρα ὃς ἂν τοῖς τοῦ νομοθετοῦντός τε καὶ ἐπαινοῦντος καὶ ψέγοντος πειθόμενος γράμμασι, διεξέλθῃ τὸν βίον ἄκρατον. οὗτος ὅ, τε λόγος ὀρθότατος εἰς ἔπαινον πολίτου· τόν τε νομοθέτην ὄντως δεῖ μὴ μόνον γράφειν τοὺς νόμους, πρὸς δὲ τοῖς νόμοις ὅσα καλῷ αὐτῷ δοκεῖ καὶ μὴ καλὰ εἶναι, νόμοις ἐμπεπλεγμένα γράφειν. τὸν δὲ ἄκρον πολίτην μηδὲν ἧττον ταῦτα ἐμπεδοῦν ἢ τὰ ταῖς ζημίαις ὑπὸ νόμων κατειλημμένα. τὸ δὲ δὴ παρὸν ἡμῖν τανῦν οἷον μάρτυρα ἐπαγόμεθα· δηλοῖ μὲν ἂν ὃ βουλόμεθα μᾶλλον. θήρα γὰρ πάμπολύ τι πρᾶγμά ἐστι, περιειλημμένον ὀνόματι νῦν σχεδὸν ἑνί. πολλὴ μὲν γὰρ ἡ τῶν ἐνύδρων, πολλὴ δὲ ἡ τῶν πτηνῶν· πάμπολυ δὲ καὶ τὸ περὶ τὰ πεζὰ θηρεύματα οὐ μόνον θηρίων ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων ἄξιον ἐννοεῖν θήραν, τήν τε κατὰ πόλεμον· πολλὴ δὲ καὶ ἡ κατὰ φιλίαν θηρεύουσα· ἡ μὲν ἔπαινον, ἡ δὲ ψόγον ἔχει. καὶ κλωπεῖαι καὶ λῃστῶν καὶ στρατοπέδων στρατοπέδοις θῆραι. θήρας δὲ πέρι τιθέντι τῷ νομοθέτῃ τοὺς νόμους, οὔτε μὴ δηλοῦν ταῦθ' οἷόν τε, οὔτε ἐπὶ πᾶσι τάξεις καὶ ζημίας ἐπιτιθέντα, ἀπειλητικὰ νόμιμα τιθέναι. τί δὴ δραστέον περὶ τὰ τοιαῦτα; τὸν μὲν νομοθέτην ἐπαινέσαι καὶ ψέξαι χρεὼν τὰ περὶ θήρας, πρὸς τοὺς τῶν νέων πόνους τε καὶ ἐπιτηδεύματα. τὸν δ' αὖ

νέον ἀκούσαντα, πείθεσθαι· καὶ μήθ' ἡδονὴν μήτε πόνον ἐξείργειν αὐτόν. τῶν δὲ περὶ ἕκαστα ἀπειληθέντων μετὰ ζημίας καὶ νομοθετηθέντων, τὰ μετ' ἐπαίνου ῥηθέντα μᾶλλον τιμᾷν, καὶ προσταχθέντα ἀποτελεῖν. τούτων δὴ προῤῥηθέντων, ἑξῆς ἂν γίγνοιτο ἔμμετρος ἔπαινος θήρας καὶ ψόγος· ἥτις μὲν βελτίους ἀποτελεῖ τὰς ψυχὰς τῶν νέων, ἐπαινοῦντος· ψέγοντος δὲ ἣ τἀναντία. λέγωμεν τοίνυν τὸ μετὰ τοῦτο ἑξῆς προσαγορεύοντες δι' εὐχῆς τοὺς νέους, Ὦ φίλοι, εἴθ' ὑμᾶς μήτε τὶς ἐπιθυμία μήτ' ἔρως τῆς περὶ θάλατταν θήρας ποτὲ λάβοι, μηδὲ ἀγκριστείας· μηδ' ὅλως τῆς τῶν ἐνύδρων ζώων, μήτε ἐγρηγορόσι μήτε εὕδουσι κύρτοις ἀργὸν θήραν διαπονουμένοις. μηδ' αὖ ἄγρας ἀνθρώπων κατὰ θάλατταν, ληστείας τε ἵμερος ἐπελθὼν ὑμῖν, θηρευτὰς ὠμοὺς καὶ ἀνόμους ἀποτελοῖ. κλωπείας δ' ἐν χώρᾳ καὶ πόλει μηδὲ εἰς τὸν ἔσχατον ἐπέλθοι νοῦν ἅψασθαι. μηδ' αὖ πτηνῶν θήρας αἱμύλος ἔρως οὐ σφόδρα ἐλευθέριος ἐπέλθοι τινὰ νέων. πεζῶν δὴ μόνον θήρευσίς τε καὶ ἄγρα λοιπὴ τοῖς παρ' ἡμῖν ἀθληταῖς. ὧν ἡ μὲν τῶν εὑδόντων αὖ κατὰ μέρη, νυκτερεία κληθεῖσα, ἀργῶν ἀνδρῶν, οὐκ ἀξία ἐπαίνου· οὐδ' ἡ τῶν διαπαύματα πόνων ἔχουσα, ἄρκυσί τε καὶ πάγαις ἀλλ' οὐ φιλοπόνου ψυχῆς νίκῃ χειρουμένων τὴν ἄγριον τῶν θηρίων ῥώμην. μόνη δὴ πᾶσι λοιπὴ καὶ ἀρίστη ἡ τῶν τετραπόδων ἵπποις καὶ κυσὶ καὶ τοῖς ἑαυτῶν θήρα σώμασιν· ὧν ἁπάντων κρατοῦσι δρόμοις καὶ πληγαῖς καὶ βολαῖς, αὐτόχειρες θηρεύοντες, ὅσοις ἀνδρείας τῆς θείας ἐπιμελές. τούτων δὴ πάντων ἔπαινος μὲν πέρι

καὶ ψόγος, ὁ διῃρημένος ἂν εἴη λόγος· νόμος δὲ ὅδε· τούτους μηδεὶς ἱεροὺς ὄντως θηρευτὰς κωλυέτω, ὅπου καὶ ὅπῃπερ ἂν ἐθέλωσι κυνηγετεῖν. νυκτερευτὴν δὲ κυσὶ καὶ πλέκταις πιστὸν μηδεὶς μηδέποτε ἐάσῃ μηδαμοῦ θηρεῦσαι. τὸν ὀρνιθεύτην δὲ ἐν ἀγροῖς μὲν καὶ ὄρεσι μὴ κωλυέτω, ἐν ἐργασίμοις δὲ καὶ ἱεροῖς ἀγίοις, ἐξειργέτω ὁ προστυγχάνων. ἐνυγροθηρευτὴν δὲ, πλὴν ἐν λιμέσι καὶ ἱεροῖς ποταμοῖς τε καὶ ἕλεσι καὶ λίμναις, ἐν τοῖς ἄλλοις δὲ, ἐξέστω θηρεύειν, μὴ χρώμενον ὀπῶν ἀναθολώσει μόνον. νῦν οὖν ἤδη πάντα χρὴ φάναι τέλος ἔχειν τάγε παιδείας πέρι νόμιμα. ΚΛ. Καλῶς ἂν λέγοις.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΝΟΜΩΝ
Η
ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ
ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

ΤΟΥΤΩΝ μὴν ἐχόμενά ἐςι, τάξασθαι μὲν καὶ νομοθετήσασθαι ἑορτὰς μετὰ τῶν ἐκ Δελφῶν μαντειῶν· αἵτινες θυσίαι καὶ θεοῖς οἷστισιν ἄμεινον καὶ λῷον θυούσῃ τῇ πόλει γίγνοιτ᾽ ἄν: πότε δὲ καὶ πόσαι τὸν ἀριθμόν, σχεδὸν ἴσως ἡμέτερον ἂν νομοθετεῖν ἔνιά γ᾽ αὐτῶν εἴη. ΚΛ. Τάχ᾽ ἂν τὸν ἀριθμόν. ΑΘ. Τὸν ἀριθμὸν δὴ λέγωμεν πρῶτον. ἔστωσαν γὰρ τῶν μὲν πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων μηδὲν ἀπολείπουσαι· ὅπως ἄν μία γέ τις ἀρχὴ θύῃ θεῶν ἢ δαιμόνων τινὶ ἀεί, ὑπὲρ πόλεώς τε καὶ αὐτῶν καὶ κτημάτων. ταῦτα δὲ ξυνελθόντες ἐξηγηταὶ καὶ ἱερεῖς, ἱέρειαί τε καὶ μάντεις μετὰ νομοφυλάκων, ταξάντων ἃ παραλείπειν ἀνάγκη τῷ νομοθέτῃ· καὶ δὴ καὶ αὐτοῦ τούτου χρὴ γίγνεσθαι ἐπιγνώμονας τοῦ παραλειπομένου τούτους

τοὺς αὐτούς. ὁ μὲν γὰρ δὴ νόμος ἐρεῖ δώδεκα μὲν ἑορτὰς εἶναι τοῖς δώδεκα θεοῖς, ὧν ἂν ἡ φυλὴ ἑκάστη ἐπώνυμος ᾖ, θύοντας τούτων ἑκάστοις ἔμμηνα ἱερά, χορούς τε καὶ ἀγῶνας μουσικούς. τοὺς δὲ γυμνικοὺς κατὰ τὸ πρέπον προσνέμοντας τοῖς θεοῖς τε αὐτοῖς ἅμα καὶ ταῖς ὥραις ἑκάσταις· γυναικείας τε ἑορτάς, ὅσαις χωρὶς ἀνδρῶν προσήκει καὶ ὅσαις μή, διανέμοντας. ἔτι δὲ καὶ τὸ τῶν χθονίων, καὶ ὅσους αὖ θεοὺς οὐρανίους ἐπονομαστέον, καὶ τὸ τῶν τούτοις ἑπομένων, οὐ ξυμμικτέον· ἀλλὰ χωριστέον ἐν τῷ τοῦ Πλούτωνος μηνὶ τῷ δωδεκάτῳ, κατὰ τὸν νόμον ἀποδιδόντας. καὶ οὐ δυσχεραντέον πολεμικοῖς ἀνθρώποις τὸν τοιοῦτον θεόν, ἀλλὰ τιμητέον, ὡς ὄντα ἀεὶ τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει ἄριστον. κοινωνία γὰρ ψυχῇ καὶ σώματι, διαλύσεως οὐκ ἔστιν ᾗ κρεῖττον, ὡς ἐγὼ φαίην ἄν, σπουδῇ λέγων. πρὸς τούτοις δέ, διάνοιαν χρὴ σχεῖν τοὺς διαιρήσοντας ἱκανῶς ταῦτα τοιάνδε, ὡς ἔσθ' ἡμῖν ἡ πόλις οἵαν οὐκ ἄν τις ἑτέραν εὕροι τῶν νῦν, περὶ χρόνου σχολῆς καὶ τῶν ἀναγκαίων ἐξουσίας. δεῖ δὲ αὐτήν, καθάπερ ἕνα ἄνθρωπον, ζῆν εὖ. τοῖς δὲ εὐδαιμόνως ζῶσιν ὑπάρχειν ἀνάγκη πρῶτον, τὸ μήτε αὐτοὺς ἀδικεῖν ἄλλους, μήτε ὑφ' ἑτέρων αὐτοὺς ἀδικεῖσθαι. τούτοιν δὲ τὸ μέν, οὐ πάνυ χαλεπόν· τοῦ δὲ μὴ ἀδικεῖσθαι κτήσασθαι δύναμιν, παγχάλεπον. καὶ οὐκ ἔστιν αὐτὸ τελέως σχεῖν ἄλλως, ἢ τελέως γενόμενον ἀγαθόν. ταὐτὸν δὴ τοῦτο ἐστὶ καὶ πόλει ὑπάρχειν. γενομένῃ μὲν ἀγαθῇ, βίος εἰρηνικός· πολεμικὸς δὲ ἔξωθέν τε καὶ ἔνδοθεν, ἂν ᾖ κακή. τούτων δὲ

ταύτῃ σχεδὸν ἐχόντων, οὐκ ἐν πολέμῳ τὸν πόλεμον ἑκάστοις γυμναστέον, ἀλλ' ἐν τῷ τῆς εἰρήνης βίῳ. δεῖ τοίνυν πόλιν ἑκάστου μηνὸς νοῦν κεκτημένην στρατεύεσθαι μὴ ἔλαττον μιᾶς ἡμέρας, πλείους δὲ, ὡς ἂν καὶ τοῖς ἄρχουσι ξυνδοκῇ· μηδὲν χειμῶνας ἢ καύματα διευλαβουμένους· αὐτούς τε ἅμα καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας, ὅταν ὡς πανδημίαν ἐξάγειν δόξῃ τοῖς ἄρχουσι, τότε δὲ καὶ κατὰ μέρη· καί τινας ἀεὶ παιδιὰς μηχανᾶσθαι καλὰς ἅμα θυσίαις, ὅπως ἂν γίγνωνται μάχαι τινὲς ἑορταστικαὶ, μιμούμεναι τὰς πολεμικὰς ὅτι μάλιστα ἐναργῶς μάχας. νικητήρια δὲ καὶ ἀριστεῖα ἑκάστοισι τούτων δεῖ διανέμειν· ἐγκώμιά τε καὶ ψόγους ποιεῖν ἀλλήλοις, ὁποῖός τις ἂν ἕκαστος γίγνηται κατά τε τοὺς ἀγῶνας, ἐν παντί τε αὖ τῷ βίῳ· τόν τε ἄριστον δοκοῦντα εἶναι κοσμοῦντας, καὶ τὸν μὴ, ψέγοντας. ποιητὴς δὲ ἔστω τῶν τοιούτων μὴ ἅπας· ἀλλὰ γεγονὼς πρῶτον μὲν μὴ ἔλαττον πεντήκοντα ἐτῶν· μηδ' αὖ τῶν ὁπόσοι ποίησιν μὲν καὶ μοῦσαν ἱκανῶς κεκτημένοι ἐν αὐτοῖς εἰσι, καλὸν δὲ ἔργον καὶ ἐπιφανὲς μηδὲν δράσαντες πώποτε· ὅσοι δὲ ἀγαθοί τε αὐτοὶ καὶ τίμιοι ἐν τῇ πόλει, ἔργων ὄντες δημιουργοὶ καλῶν, τὰ τῶν τοιούτων ᾀδέσθω ποιήματα, ἐὰν μὴ καὶ μουσικὰ πεφύκῃ. κρίσις δὲ αὐτῶν ἔστω παρά τε τῷ παιδευτῇ καὶ τοῖς ἄλλοις νομοφύλαξι, τοῦτο ἀποδιδόντων αὐτοῖς γέρας, παῤῥησίαν ἐν μούσαις εἶναι μόνοις, τοῖς δὲ ἄλλοις μηδεμίαν ἐξουσίαν γίγνεσθαι· μηδέ τινα τολμᾶν ᾄδειν ἀδόκιμον μοῦσαν, μὴ κρινάντων τῶν νομοφυλάκων, μηδ' ἂν ἡδίων ᾖ τῶν Θαμύρου τε καὶ

Ὀρφείων ὕμνων· ἀλλ᾽ ὅσά τε ἱερὰ κριθέντα ποιήματα ἐδόθη τοῖς θεοῖς, καὶ ὅσα ἀγαθῶν ὄντα ἀνδρῶν ψέγοντα ἢ ἐπαινοῦντά τινας, ἐκρίθη μετρίως δρᾶν τὸ τοιοῦτον. τὰ αὐτὰ δὲ λέγω στρατείας τε πέρι καὶ τῆς ἐν ποιήσεσι παῤῥησίας, γυναιξί τε καὶ ἀνδράσιν ὁμοίως γίγνεσθαι δεῖν. χρὴ δὲ ἀναφέρειν παραδεικνύντα ἑαυτῷ τὸν νομοθέτην τῷ λόγῳ· φέρε, τίνα ποτὲ τρέφω, τὴν πόλιν ὅλην παρασκευάσας; ἆρ᾽ οὐκ ἀθλητὰς τῶν μεγίστων ἀγώνων, οἷς ἀνταγωνισταὶ μυρίοι ὑπάρχουσι; Καὶ πάνυ γε, φαίη τις ἂν, ὀρθῶς λέγων. Τί δῆτα; εἰ πύκτας ἢ παγκρατιαστὰς ἐτρέφομεν, ἤ τι τῶν τοιούτων ἕτερον ἀγωνισμάτων ἀθλοῦντας, ἆρα εἰς αὐτὸν ἂν ἀπηντῶμεν τὸν ἀγῶνα, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ οὐδενὶ καθ᾽ ἡμέραν προσμαχόμενοι; ἢ πύκται γε ὄντες, παμπόλλας ἂν ἡμέρας ἔμπροσθεν τοῦ ἀγῶνος ἐμανθάνομέν τε ἂν μάχεσθαι καὶ διεπονούμεθα, μιμούμενοι πάντα ἐκεῖνα ὁπόσοις ἐμέλλομεν εἰς τότε χρήσεσθαι περὶ τῆς νίκης διαμαχόμενοι; καὶ ὡς ἐγγύτατα τοῦ ὁμοίου ἰόντες, ἀντὶ ἱμάντων σφαίρας ἂν περιεδούμεθα, ὅπως αἱ πληγαί τε καὶ αἱ τῶν πληγῶν εὐλάβειαι διεμελετῶντο εἰς τὸ δυνατὸν ἱκανῶς; εἴτε τις ἡμῖν συνέβαινε συγγυμναστῶν ἀπορία πλείων, ἆρ᾽ ἂν, δείσαντες τὸν τῶν ἀνοήτων γέλωτα, οὐκ ἂν ἐτολμῶμεν κρεμαννύντες εἴδωλον ἄψυχον γυμνάζεσθαι πρὸς αὐτό; καὶ ἔτι πάντων τῶν τε ἐμψύχων καὶ τῶν ἀψύχων ἀπορήσαντές ποτε, ἐρημίᾳ συγγυμναστῶν ἆρά γε οὐκ ἐτολμήσαμεν ἂν αὐτοὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς σκιαμαχεῖν ὄντως; ἢ τί ποτε ἄλλο τὴν τοῦ χειρονο-

μεῖν μελέτην ἄν τις φαίη γεγονέναι; ΚΛ. Σχεδόν, ὦ ξένε, οὐδὲν ἄλλο γε πλὴν τοῦτο αὐτὸ ὃ σὺ νῦν ἔφθεγξαι. ΑΘ. Τί οὖν; τὸ τῆς πόλεως ἡμῖν μάχιμον ἢ χεῖρόν τι παρασκευασάμενοι τῶν τοιούτων ἀγωνιστῶν, εἰς τὸν μέγιστον τῶν ἀγώνων ἑκάστοτε τολμήσει παριέναι, διαμαχόμενον περὶ ψυχῆς τε καὶ παίδων καὶ χρημάτων καὶ ὅλης τῆς πόλεως; καὶ ταῦτα δὴ φοβηθεὶς αὐτῶν ὁ νομοθέτης τὰ πρὸς ἀλλήλους γυμνάσια μὴ φαίνηται τισὶ γελοῖα, οὐκ ἄρα νομοθετήσει στρατεύεσθαι, προστάττων μάλιστα μὲν ἑκάστης ἡμέρας, τά γε σμικρὰ χωρὶς τῶν ὅπλων, χορούς τε εἰς ταῦτα ἅμα καὶ γυμναστικὴν πᾶσαν ξυντείνων, τὰς δὲ οἷον τινὰς μείζους τε καὶ ἐλάττους γυμνασίας μὴ ἔλαττον ἢ κατὰ μῆνα ἕκαστον ποιεῖσθαι προστάξει, ἁμίλλας τε πρὸς ἀλλήλους ποιουμένους κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν, ἐπὶ κατάληψιν χωρίων ἁμιλλωμένους καὶ ἐνέδρας· καὶ πᾶσαν μιμουμένους τὴν πολεμικὴν ὄντως, σφαιρομαχεῖν τε καὶ βολαῖς, ὡς ἐγγύτατα τῶν ἀληθῶν χρωμένους ὑποκινδύνοις βέλεσιν; ὅπως μὴ παντάπασιν ἄφοβος ἡ πρὸς ἀλλήλους γίγνηται παιδιά, δείματα δὲ παρέχῃ, καὶ τινα τρόπον δηλοῖ τόν τε εὔψυχον καὶ τὸν μή· καὶ τοῖς μὲν τιμάς, τοῖς δὲ καὶ ἀτιμίας διανέμων ὀρθῶς, τὴν πόλιν ὅλην εἰς τὸν ἀληθινὸν ἀγῶνα διὰ βίου παρασκευάζῃ χρησίμην. καὶ δὴ καὶ τινος ἀποθανόντος, οὕτως ὡς ἀκουσίου τοῦ φόνου γενομένου, τιθῇ, τὸν ἀποκτείναντα, κατὰ νόμον καθαρθέντα, καθαρὸν εἶναι χεῖρας· ἡγούμενος, ἀνθρώπων μὲν τελευτησάντων μὴ πολλῶν, ἑτέρους πάλιν οὐ χείρους φύ-

σεσθαι· φόβου δὲ οἷον τελευτήσαντος ἐν πᾶσι τοῖς τοιούτοις, βάσανον οὐχ εὑρήσειν τῶν τε ἀμεινόνων καὶ χειρόνων· οὐ σμικρῷ πόλει μεῖζον κακὸν ἐκείνου. ΚΛ. Ξυμφαῖμεν ἂν ἡμεῖς γε, ὦ ξένε, τὰ τοιαῦτα δεῖν καὶ νομοθετεῖν καὶ ἐπιτηδεύειν πόλιν ἅπασαν. ΑΘ. Ἆρ᾽ οὖν γιγνώσκομεν ἅπαντες τὴν αἰτίαν διότι ποτὲ νῦν ἐν ταῖς πόλεσιν ἡ τοιαύτη χορεία καὶ ἀγωνία σχεδὸν οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἐστιν, εἰ μὴ πάνυ τι σμικρά; ἢ φῶμεν δι᾽ ἀμαθίαν τῶν πολλῶν καὶ τῶν τιθέντων αὐτοῖς τοὺς νόμους; ΚΛ. Τάχ᾽ ἄν. ΑΘ. Οὐδαμῶς, ὦ μακάριε Κλεινία. δύο δὲ χρὴ φάναι τούτων αἰτίας εἶναι, καὶ μάλα ἱκανάς. ΚΛ. Ποίας; ΑΘ. Τὴν μὲν, ὑπ᾽ ἔρωτος πλούτου, πάντα χρόνον ἄσχολον ποιοῦντες τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι, πλὴν τῶν ἰδίων κτημάτων, ἐξ ὧν κρεμαμένη πᾶσα ψυχὴ πολίτου παντὸς οὐκ ἄν ποτε δύναιτο τῶν ἄλλων ἐπιμέλειαν ἴσχειν, πλὴν τοῦ καθ᾽ ἡμέραν κέρδους· καὶ ὅ, τι μὲν πρὸς τοῦτο φέρει μάθημα ἢ καὶ ἐπιτήδευμα, ἰδίᾳ πᾶς μανθάνειν τε καὶ ἀσκεῖν ἑτοιμότατός ἐστι· τῶν δὲ ἄλλων καταγελᾷ. τοῦτο μὲν, ἓν, καὶ ταύτην μίαν αἰτίαν χρὴ φάναι τοῦ μήτε τοῦτο μήτ᾽ ἄλλο μηδὲν καλὸν κἀγαθὸν ἐθέλειν ἐπιτήδευμα πόλιν σπουδάζειν, ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου ἀπληστίαν, πᾶσαν μὲν τέχνην καὶ μηχανὴν, καλλίω τε καὶ ἀσχημονεστέραν ἐθέλειν ὑπομένειν πάντα ἄνδρα, εἰ μέλλει πλούσιος ἔσεσθαι, καὶ πρᾶξιν πράττειν ὁσιόν τε καὶ ἀνόσιον, καὶ πάντως αἰσχρὰν, μηδὲν δυσχεραίνοντα, ἐὰν μόνον ἔχῃ δύναμιν καθάπερ θηρίῳ τοῦ φαγεῖν παντοδαπὰ

καὶ πιεῖν ὡσαύτως, καὶ ἀφροδισίων πᾶσαν πάντως παρασχεῖν πλησμονήν. ΚΛ. Ὀρθῶς. ΑΘ. Αὕτη μὲν τοίνυν, ἣν λέγω, μία κείσθω διακωλύουσα αἰτία, τοῦ μήτε ἄλλο καλὸν, μήτε τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἱκανῶς ἐῶσα ἀσκεῖν τὰς πόλεις, ἀλλ' ἐμπόρους τε καὶ ναυκλήρους καὶ διακόνους πάντως τοὺς φύσει κοσμίους τῶν ἀνθρώπων ἀπεργαζομένη· τοὺς δὲ ἀνδρείους, λῃστὰς καὶ τοιχωρύχους καὶ ἱεροσύλους καὶ πολεμικοὺς καὶ τυραννικοὺς ποιοῦσα· καὶ μάλ' ἐνίοτε οὐκ ἀφυεῖς ὄντας, δυστυχοῦντάς γε μήν. ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Πῶς μὲν οὖν αὐτοὺς οὐ λέγοιμ' ἂν τοπαράπαν δυστυχεῖς, οἷς γε ἀνάγκη διὰ βίου πεινῶσι τὴν ψυχὴν ἀεὶ τὴν αὑτῶν διεξελθεῖν; ΚΛ. Αὕτη μὲν τοίνυν μία· τὴν δὲ δὴ δευτέραν αἰτίαν τίνα λέγεις, ὦ ξένε; ΑΘ. Καλῶς ὑπέμνησας. ΚΛ. Αὕτη μὲν δὴ, φὴς σὺ, μία διὰ βίου ἄπληστος ζήτησις, παρέχουσα ἄσχολον ἕκαστον, ἐμπόδιος γίγνεται τοῦ μὴ καλῶς ἀσκεῖν τὰ περὶ τὸν πόλεμον ἑκάστους. ἔστω· τὴν δὲ δὴ δευτέραν λέγε. ΑΘ. Μῶν οὐ λέγειν ἀλλὰ διατρίβειν δοκῶ δι' ἀπορίαν; ΚΛ. Οὔκ· ἀλλὰ οἷον μισῶν δοκεῖς ἡμῖν κολάζειν τὸ τοιοῦτον ἦθος μᾶλλον τοῦ δέοντος, τῷ παραπεπτωκότι λόγῳ. ΑΘ. Κάλλιστα, ὦ ξένοι, ἐπεπλήξατε· καὶ τὸ μετὰ τοῦτο ἀκούοιτ' ἄν, ὡς ἔοικε. ΚΛ. Λέγε μόνον. ΑΘ. Τὰς οὖν πολιτείας ἔγωγε αἰτίας εἶναι φημὶ ἃς πολλάκις εἴρηκα ἐν τοῖς πρόσθεν λόγοις, δημοκρατίαν καὶ ὀλιγαρχίαν, καὶ τυραννίδα. τούτων γὰρ δὴ πολιτεία μὲν, οὐδεμία, στασιωτεῖαι δὲ πᾶσαι λέγοιντ' ἂν ὀρθότατα. ἑκόντων γὰρ ἑκοῦσα οὐδεμία, ἀλλ' ἀκόντων

ἑκοῦσα ἄρχει σὺν ἀεί τινι βίᾳ. φοβούμενος δὲ ἄρχων ἀρχόμενον, οὔτε καλὸν οὔτε πλούσιον, οὔτε ἰσχυρὸν οὔτ᾽ ἀνδρεῖον; οὔτε τοπαράπαν πολεμικὸν ἑκὼν ἐάσει γίγνεσθαι ποτέ. ταῦτ᾽ οὖν ἐστὶ τὰ δύο, πάντων μὲν σμικροῦ διαφερόντως αἴτια, τούτων δ᾽ οὖν ὄντως διαφέρει. τὸ δὲ τῆς νῦν πολιτείας ἣν νομοθετούμενοι λέγομεν, ἐκπέφευγεν ἀμφότερα. σχολήν τε γὰρ ἄγει που μεγίστην, ἐλεύθεροί τε ἀπ᾽ ἀλλήλων εἰσί. φιλοχρήματοι δὲ ἥκιστ᾽ ἄν, οἶμαι, γίγνοιντ᾽ ἂν ἐκ τούτων τῶν νόμων. ὥστ᾽ εἰκότως ἅμα καὶ κατὰ λόγον ἡ τοιαύτη κατάστασις πολιτείας μόνη δέξαιτ᾽ ἂν τῶν νῦν τὴν διαπερανθεῖσαν παιδείαν τε ἅμα καὶ παιδιὰν πολεμικὴν ἀποτελεσθεῖσαν ὀρθῶς τῷ λόγῳ. ΚΛ. Καλῶς. ΑΘ. Ἆρ᾽ οὖν οὐ τούτοις ἐφεξῆς ἐστι, μνησθῆναι ποτὲ περὶ ἁπάντων τῶν ἀγώνων τῶν γυμνικῶν; ὡς ὅσα μὲν αὐτῶν πρὸς πόλεμον ἐστὶν ἀγωνίσματα ἐπιτηδευτέον, καὶ θετέον ἆθλα νικητήρια· ὅσα δὲ μή, χαίρειν ἐατέον; ἃ δ᾽ ἐστὶν ἐξ ἀρχῆς, ἄμεινον ῥηθῆναί τε καὶ νομοθετηθῆναι. καὶ πρῶτον μὲν τὰ περὶ δρόμον καὶ τάχος ὅλως ἆρ᾽ οὐ θετέον; ΚΛ. Θετέον. ΑΘ. Ἔστι γοῦν πάντων πολεμικώτατον ἡ σώματος ὀξύτης πάντως· ἡ μέν, ἀπὸ τῶν ποδῶν, ἡ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν χειρῶν. φυγεῖν μὲν καὶ ἑλεῖν, ἡ τῶν ποδῶν· ἡ δ᾽ ἐν ταῖς συμπλοκαῖς μάχη καὶ σύστασις, ἰσχύος καὶ ῥώμης δεομένη. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Οὐ μὴν χωρίς γε ὅπλων οὐδετέρα τὴν μεγίστην ἔχει χρείαν. ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν; ΑΘ. Σταδιοδρόμον δὴ πρῶτον ὁ κῆρυξ ἡμῖν, καθάπερ νῦν, ἐν τοῖς ἀγῶσι παρακαλεῖ· ὁ δὲ εἴσεισιν ὅπλα

ἔχων. ψιλῷ δὲ ἆθλα οὐ θήσομεν ἀγωνιστῇ. πρῶτος δὲ εἴσεισιν ὁ τὸ στάδιον ἁμιλλησόμενος σὺν τοῖς ὅπλοις· δεύτερος δὲ, ὁ τὸν δίαυλον· καὶ τρίτος, ὁ τὸν ἐφίππιον· καὶ δὴ καὶ τέταρτος, ὁ τὸν δόλιχον· καὶ πέμπτος δὲ, ὃν ἀφήσομεν πρῶτον ὡπλισμένον, ἑξήκοντα μὲν σταδίων μῆκος, πρὸς ἱερὸν Ἄρεώς τι· καὶ πάλιν βαρύτερον ὁπλίτην ἐπονομάζοντες, λειοτέρας δι' ὁδοῦ διαμιλλώμενον· τὸν δὲ ἄλλον τοξότην πᾶσαν τοξικὴν ἔχοντα στολὴν, σταδίων δὲ ἑκατὸν πρὸς Ἀπόλλωνός τε καὶ Ἀρτέμιδος ἱερὸν, τὴν δι' ὀρῶν τε καὶ παντοίας χώρας ἁμιλλώμενον. καὶ τιθέντες τὸν ἀγῶνα, μενοῦμεν τούτους, ἕως ἂν ἔλθωσιν· καὶ τῷ νικῶντι τὰ νικητήρια δώσομεν ἑκάστων. ΚΛ. Ὀρθῶς. ΑΘ. Τριττὰ δὴ ταῦτα ἀθλήματα διανοηθῶμεν· ἓν μὲν, παιδικῶν· ἓν δὲ, ἀγενείων· ἓν δὲ, ἀνδρῶν. καὶ τοῖς μὲν τῶν ἀγεννείων τὰ δύο τῶν τριῶν τοῦ μήκους τοῦ δρόμου θήσομεν· τοῖς δὲ παισὶ τὰ τούτων ἡμίσεα, τοξόταις τε καὶ ὁπλίταις ἁμιλλωμένοις. γυναιξὶ δὲ, κόραις μὲν ἀνήβοις γυμναῖς, στάδιον καὶ δίαυλον, καὶ ἐφίππιον καὶ δόλιχον, ἐν αὐτῷ τῷ δρόμῳ ἁμιλλωμέναις· ταῖς δὲ τριακαιδεκέτεσι, μέχρι γάμου μὲν οὔσαις κοινωνίας, μὴ μακρότερον εἴκοσιν ἐτῶν, μηδ' ἔλαττον ὀκτωκαίδεκα· πρεπούσῃ δὲ στολῇ ταύτας ἐσταλμένας καταβατέον ἐπὶ τὴν ἅμιλλαν τούτων τῶν δρόμων. καὶ τὰ μὲν περὶ δρόμους ἀνδράσι τε καὶ γυναιξὶ ταῦτα ἔστω. Τὰ δὲ κατ' ἰσχὺν, ἀντὶ μὲν πάλης καὶ τῶν τοιούτων τανῦν ὅσα βαρέα, τὴν ἐν τοῖς ὅπλοις μάχην, ἕνα τε πρὸς ἕνα διαμαχομένους, καὶ δύο πρὸς δύο, καὶ μέχρι

δέκα πρὸς δέκα διαμιλλωμένους ἀλλήλοις. ἃ δὲ τὸν μὴ παθόντα ἢ μὴ ποιήσαντα δεῖ νικᾷν, καὶ εἰς ὁπόσα καθάπερ νῦν ἐν τῇ πάλῃ διενομοθετήσαντο οἱ περὶ τὴν πάλην αὐτὴν, τί τοῦ καλῶς παλαίοντος ἔργον καὶ μὴ καλῶς, ταὐτὸν δὴ καὶ τοὺς περὶ ὁπλομαχίαν ἄκρους παρακαλοῦντας χρὴ τούτους συννομοθετεῖν κελεύειν, τίς νικᾷν ἄρα δίκαιος περὶ ταύτας αὖ τὰς μάχας, ὅ, τι μὴ παθὼν ἢ δράσας· καὶ τὸν ἡττώμενον ὡσαύτως ἥτις διακρίνει τάξις. ταῦτὰ δὲ καὶ περὶ τῶν θηλειῶν ἔστω νομοθετούμενα τῶν μέχρι γάμου. πελταστικὴν δὲ ὅλην ἀντιστήσαντας δεῖ τῇ τοῦ παγκρατίου μάχῃ, τόξοις καὶ πέλταις καὶ ἀκοντίοις, καὶ λίθων βολῇ, ἐκ χειρός τε καὶ σφενδόναις ἁμιλλωμένων· διαθεμένους αὖ περὶ τούτων νόμους, τῷ κάλλιστα ἀποδιδόντι τὰ περὶ ταῦτα νόμιμα τὰ γέρα καὶ τὰς νίκας διανέμειν. τὸ δὲ μετὰ ταῦτα, ἵππων δὴ περὶ ἀγῶνος γίγνοιτο ἑξῆς ἂν νομοθετούμενα. ἵππων δὲ ἡμῖν χρεία μὲν οὔτέ τις πολλῶν, οὔτε πολλὴ, κατά γε δὴ Κρήτην. ὥστε ἀναγκαῖον καὶ τὰς σπουδὰς ἐλάττους γίγνεσθαι τάς τε ἐν τῇ τροφῇ καὶ τὰς περὶ ἀγωνίαν αὐτῶν. ἅρματος μὲν οὖν καὶ τοπαράπαν οὔτέ τις τροφεὺς ἡμῖν ἐστιν, οὔτέ τις φιλοτιμία πρὸς ταῦτα οὐδενὶ γίγνοιτ᾽ ἂν, λόγον ἔχουσα. ὥστε τούτου μὲν ἀγωνιστὰς οὐκ ἐπιχώριον ἔσται τιθέντας, νοῦν μήτε ἔχειν μήτε δοκεῖν κεκτῆσθαι. μονίπποις δὲ ἆθλα τιθέντες, πώλοις τε ἀβόλοις καὶ τελείων τε καὶ ἀβόλων τοῖς μέσοις, καὶ αὐτοῖς δὴ τοῖς τέλος ἔχουσι, κατὰ φύσιν τῆς χώρας ἂν τὴν ἱππικὴν παιδείαν ἀποδιδοῖμεν. ἔστω δὴ ταύ-

των τε αὐτῶν κατὰ νόμον ἅμιλλά τε καὶ φιλονεικία, φυλάρχοις τε καὶ ἱππάρχοις δεδομένη κοινὴ κρίσις ἁπάντων τῶν τε δρόμων αὐτῶν, καὶ τῶν καταβαινόντων μεθ᾽ ὅπλων. ψιλοῖς δὲ ὅπλων, οὔτ᾽ ἐν τοῖς γυμνικοῖς, οὔτ᾽ ἐνταῦθα τιθέντες ἀγωνίας, ὀρθῶς ἂν νομοθετοῖμεν. τοξότης δὲ ἀφ᾽ ἵππων Κρὴς οὐκ ἄχρηστος, οὐδ᾽ ἀκοντιστής. ὥστε ἔστω καὶ τούτων παιδιᾶς χάριν ἔρις τε καὶ ἀγωνία. θηλείας δὲ περὶ τούτων νόμοις μὲν καὶ ἐπιτάξεσιν οὐκ ἄξια βιάζεσθαι τῆς κοινωνίας· ἐὰν δὲ ἐξ αὐτῶν τῶν ἔμπροσθεν παιδευμάτων εἰς ἔθος ἰόντων ἡ φύσις ἐνδέχηται καὶ μὴ δυσχεραίνῃ παῖδας ἢ παρθένους κοινωνεῖν, ἐᾶν, καὶ μὴ ψέγειν. ἀγωνία δὴ νῦν ἤδη καὶ μάθησις γυμναστικῆς, ὅσα τε ἐν ἀγῶσι καὶ ὅσα καθ᾽ ἡμέραν διδασκάλων ἐκπονούμεθα, πάντως ἤδη πέρας ἔχει· καὶ δὴ καὶ μουσικῆς τὰ μὲν πλεῖστα ὡσαύτως διαπεπέρανται. τὰ δὲ ῥαψῳδῶν καὶ τῶν τούτοις ἑπομένων, καὶ ὅσαι ἐν ἑορταῖς ἅμιλλαι χορῶν ἀναγκαῖαι γίγνεσθαι, ταχθέντων τοῖς θεοῖς τε καὶ τοῖς μετὰ θεῶν μηνῶν καὶ ἡμερῶν καὶ ἐνιαυτῶν, κοσμηθήσονται τότε, εἴτε τριετηρίδες, εἴτε αὖ καὶ διὰ πέμπτων ἐτῶν· εἴθ᾽ ὅπῃ καὶ ὅπως ἔννοιαν διδόντων τῶν θεῶν τάξεως πέρι, διανεμηθῶσι. τότε καὶ τοὺς μουσικῆς ἀγῶνας χρὴ προσδοκᾶν κατὰ μέρος ἀγωνιεῖσθαι, ταχθέντας ὑπό τε ἀθλοθετῶν καὶ τοῦ παιδευτοῦ τῶν νέων, καὶ τῶν νομοφυλάκων, εἰς κοινὸν περὶ αὐτῶν τούτων συνελθόντων· καὶ γενομένων νομοθετῶν αὐτῶν, τοῦ τε πότε καὶ τινὲς καὶ μετὰ τίνων τοὺς ἀγῶνας ποιήσονται περὶ ἁπάντων χορῶν καὶ χορείας.

οἷα δὲ ἕκαστα αὐτῶν εἶναι δεῖ κατὰ λόγον καὶ καθ' ᾠδὰς καὶ καθ' ἁρμονίας ῥυθμοῖς κραθείσας καὶ ὀρχήσεσι, πολλάκις εἴρηται τῷ πρώτῳ νομοθέτῃ· καθ' ἃ τοὺς δευτέρους δεῖ μεταδιώκοντας νομοθετεῖν, καὶ τοὺς ἀγῶνας πρεπόντως ἑκάστοις θύμασιν ἐν χρόνοις προσήκουσι νείμαντας, ἑορτὰς ἀποδοῦναι τῇ πόλει ἑορτάζειν. ταῦτα μὲν οὖν καὶ ἄλλα τοιαῦτα οὔτε χαλεπὸν γνῶναι τίνα τρόπον χρὴ τάξεως ἐννόμου λαγχάνειν, οὐδ' αὖ μετατιθέμενα ἔνθα ἢ ἔνθα, μέγα τῇ πόλει κέρδος ἢ ζημίαν ἂν φέροι. ἃ δὲ μὴ σμικρὸν διαφέρει, πείθειν τε χαλεπὸν, θεοῦ μὲν μάλιστα ἔργον, εἴ πως οἷόντε ἦν ἐπιτάξεις αὐτὰς παρ' ἐκείνου γίγνεσθαι· νῦν δὲ ἀνθρώπου τολμηροῦ κινδυνεύει δεῖσθαι τινὸς, ὃς παῤῥησίαν διαφερόντως τιμῶν, ἐρεῖ τὰ δοκοῦντα ἄριστ' εἶναι πόλει καὶ πολίταις, ἐν ψυχαῖς διεφθαρμέναις τὸ πρέπον καὶ ἑπόμενον πάσῃ τῇ πολιτείᾳ τάττων, ἐναντία λέγων ταῖς μεγίσταισιν ἐπιθυμίαις· καὶ οὐκ ἔχων βοηθὸν ἀνθρώπων οὐδένα, λόγῳ ἑπόμενος μόνος μόνῳ. ΚΛ. Τίν' αὖ νῦν, ὦ ξένε, λόγον λέγομεν; οὐ γάρ που μανθάνομεν. ΑΘ. Εἰκότως γε. ἀλλὰ δὴ πειράσομαι ἐγὼ φράζειν ὑμῖν ἔτι τὶ σαφέστερον. ὡς γὰρ εἰς παιδείαν ἦλθον τῷ λόγῳ, εἶδον νέους τε καὶ νέας ὁμιλοῦντας φιλοφρόνως ἀλλήλοις. εἰσῆλθε δέ με, οἷον εἰκὸς, φοβηθῆναι, ξυννοήσαντά τι, τίς χρήσεται τῇ τοιαύτῃ πόλει, ἐν ᾗ δὴ νέοι μὲν νέαι τε εὐτραφεῖς εἰσι, πόνων τε σφοδρῶν καὶ ἀνελευθέρων, οἳ μάλιστα ὕβριν σβεννύασιν, ἀργοί· θυσίαι δὲ καὶ ἑορταὶ καὶ χοροὶ πᾶσι μέλουσι διὰ βίου. τίνα δή ποτε τρό-

που ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἀφέξονται τῶν πολλοὺς δὴ καὶ πολλὰς ἐπιθυμιῶν εἰς ἔσχατα βαλλουσῶν, ὧν ἂν ὁ λόγος προστάττῃ ἀπέχεσθαι, νόμος ἐπιχειρῶν γίγνεσθαι. καὶ τῶν μὲν πολλῶν οὐ θαυμαστὸν ἐπιθυμιῶν εἰ κρατοῖ τὰ πρόσθεν νόμιμα ταχθέντα. τὸ γὰρ μὴ πλουτεῖν τε ἐξεῖναι ὑπερβαλλόντως, ἀγαθὸν πρὸς τὸ σωφρονεῖν οὐ σμικρόν· καὶ πᾶσα ἡ παιδεία μετρίους πρὸς τὰ τοιαῦτ᾽ εἴληφε νόμους. καὶ πρὸς τούτοις, ἡ τῶν ἀρχόντων ὄψις, διηναγκασμένη μὴ βλέπειν ἄλλοσε, τηρεῖν δὲ ἀεὶ τοὺς νέους. ταῦτ᾽ οὖν πρὸς μὲν τὰς ἄλλας ἐπιθυμίας, ὅσα γε ἀνθρώπινα, μέτρον ἔχει· τὰ δὲ δὴ τῶν ἐρώτων παίδων τε ἀῤῥένων καὶ θηλειῶν, καὶ γυναικῶν ἀνδρῶν, καὶ ἀνδρῶν γυναικῶν (ὅθεν δὴ μυρία γέγονεν ἀνθρώποις ἰδίᾳ καὶ ὅλαις πόλεσι κακὰ) πῶς τις τοῦτο διευλαβοῖτ᾽ ἄν; καὶ τί τεμὼν φάρμακον τούτοις ἑκάστοις, τοῦ τοιούτου κινδύνου διαφυγὴν εὑρήσει; πάντως οὐ ῥᾴδιον, ὦ Κλεινία. καὶ γὰρ οὖν πρὸς μὲν ἄλλα οὐκ ὀλίγα ἡ Κρήτη τε ἡμῖν ὅλη καὶ ἡ Λακεδαίμων βοήθειαν ἐπιεικῶς οὐ σμικρὰν ξυμβάλλονται, τιθεῖσαι νόμους ἀλλοίους τῶν πολλῶν τρόπων· περὶ δὲ τῶν ἐρώτων (αὐτοὶ γάρ ἐσμεν) ἐναντιοῦνται παντάπασιν. εἰ γάρ τις ἀκολουθῶν τῇ φύσει θήσει τὸν πρὸ Λαΐου νόμον, λέγων ὡς ὀρθῶς εἶχε τὸ τῶν ἀῤῥένων καὶ νέων μὴ κοινωνεῖν, καθάπερ θηλειῶν, πρὸς μῖξιν ἀφροδισίων, μάρτυρα παραγόμενος τὴν τῶν θηρίων φύσιν, καὶ δεικνὺς πρὸς τὰ τοιαῦτα οὐχ ἁπτόμενον ἄῤῥενα ἄῤῥενος, διὰ τὸ μὴ φύσει τοῦτο εἶναι, τάχ᾽ ἂν χρῷτο πιθανῷ λόγῳ, καὶ ταῖς ὑμετέραις πόλεσιν

οὐδαμῶς ξυμφωνοῖ, πρὸς δὲ τούτοις, ὃ διὰ παντὸς φαμὲν δεῖν τὸν νομοθέτην διατηρεῖν, τοῦτο ἐν τούτοις οὐχ ὁμολογεῖ. ζητοῦμεν γὰρ ἀεὶ τί δὴ τῶν τιθεμένων πρὸς ἀρετὴν φέρει, καὶ τί μή. φέρε δή, τοῦτο ἐὰν συγχωρῶμεν καλὸν ἢ μηδαμῶς αἰσχρὸν νομοθετεῖσθαι τανῦν, τί μέρος ξυμβάλοιτ' ἂν πρὸς ἀρετήν; πότερον ἐν τῇ τοῦ πεισθέντος ψυχῇ γιγνόμενον ἐμφύσεται τὸ τῆς ἀνδρείας ἦθος, ἢ ἐν τῇ τοῦ πείσαντος, τὸ τῆς σώφρονος ἰδέας γένος; ἢ ταῦτα μὲν οὐδεὶς ἂν πεισθείη ποτέ, μᾶλλον δὲ ἅπαν τοὐτου τοὐναντίον, τοῦ μὲν ταῖς ἡδοναῖς ὑπείκοντος καὶ καρτερεῖν οὐ δυναμένου ψέξει πᾶς τὴν μαλακίαν, τοῦ δ' εἰς μίμησιν τοῦ θήλεος ἰόντος τὴν τῆς εἰκόνος ὁμοιότητα ἆρ' οὐ μέμψεται; τίς οὖν ἀνθρώπων τοῦτο ὂν τοιοῦτον νομοθετήσει, σχεδὸν οὐδείς, ἔχων γε ἐν τῷ νῷ νόμον ἀληθῆ. πῶς οὖν φαμὲν ἀληθὲς τοῦτο εἶναι, τὴν τῆς φιλίας τε καὶ ἐπιθυμίας ἅμα καὶ τῶν λεγομένων ἐρώτων φύσιν ἰδεῖν ἀναγκαῖον, εἰ μέλλει τὶς ταῦτα ὀρθῶς διανοηθήσεσθαι; δύο γὰρ ὄντα αὐτά, καὶ ἐξ ἀμφοῖν τρίτον ἄλλο εἶδος ἓν ὄνομα περιλαβόν, πᾶσαν ἀπορίαν καὶ σκότον ἀπεργάζεται. ΚΛ. Πῶς; ΑΘ. Φίλον μέν που καλοῦμεν ὅμοιον ὁμοίῳ κατ' ἀρετήν, καὶ ἴσον ἴσῳ· φίλον δ' αὖ καὶ τὸ δεόμενον, τοῦ πεπλουτηκότος, ἐναντίον ὂν τῷ γένει. ὅταν δὲ ἑκάτερον γίγνηται σφοδρόν, ἔρωτα ἐπονομάζομεν. ΚΛ. Ὀρθῶς. ΑΘ. Φιλία τοίνυν, ἡ μὲν ἀπὸ ἐναντίων, δεινὴ καὶ ἀγρία, καὶ τὸ κοινὸν οὐ πολλάκις ἔχουσα ἐν ἡμῖν· ἡ δ' ἐκ τῶν ὁμοίων, ἥμερός τε

καὶ κοινὴ διὰ βίου. μικτὴ δὲ ἐκ τούτων γενομένη, πρῶτον μὲν καταμαθεῖν οὐ ῥᾴδιά τί ποτε βούλοιτ' ἂν αὐτῷ γενέσθαι τὸν τρίτον ἔρωτα τὶς ἔχων τούτων· ἔπειτα εἰς τοὐναντίον ὑπ' ἀμφοῖν ἑλκόμενος ἀπορεῖ, τοῦ μὲν, κελεύοντος τῆς ὥρας ἅπτεσθαι, τοῦ δὲ, ἀπαγορεύοντος. ὁ μὲν γὰρ τοῦ σώματος ἐρῶν, καὶ τῆς ὥρας, καθάπερ ὀπώρας, πεινῶν, ἐμπλησθῆναι παρακελεύεται ἑαυτῷ, τιμὴν οὐδεμίαν ἀπονέμων τῷ τῆς ψυχῆς ἤθει τοῦ ἐρωμένου· ὁ δὲ πάρεργον μὲν τὴν τοῦ σώματος ἐπιθυμίαν ἔχων, ὁρῶν δὲ μᾶλλον ἢ ἐρῶν τῇ ψυχῇ, δεόντως τῆς ψυχῆς ἐπιτεθυμηκὼς, ὕβριν ἥγηται τὴν περὶ τὸ σῶμα τοῦ σώματος πλησμονήν· τὸ σῶφρον δὲ καὶ ἀνδρεῖον καὶ μεγαλοπρεπὲς καὶ τὸ φρόνιμον αἰδούμενος ἅμα καὶ σεβόμενος, ἁγνεύειν ἀεὶ μεθ' ἁγνεύοντος τοῦ ἐρωμένου βούλοιτ' ἄν. ὁ δὲ μιχθεὶς ἐξ ἀμφοῖν τρίτος ἔρως, οὗτος ἔσθ' ὃν νῦν διεληλύθαμεν ὡς τρίτον. ὄντων δὲ τούτων τοσούτων, πότερον ἅπαντας δεῖ κωλύειν τὸν νόμον, ἀπείργοντα μὴ γίγνεσθαι ἐν ἡμῖν; ἢ δῆλον ὅτι τὸν μὲν ἀρετῆς τε ὄντα καὶ τὸν νέον ἐπιθυμοῦντα ὡς ἄριστον γίγνεσθαι, βουλοίμεθ' ἂν ἡμῖν ἐν τῇ πόλει εἶναι, τοὺς δὲ δύο, εἰ δυνατὸν εἴη, κωλύοιμεν ἄν; ἢ πῶς λέγωμεν, ὦ φίλε Μέγιλλε; ΜΕΓ. Πάντη τοι καλῶς, ὦ ξένε, περὶ αὐτῶν τούτων εἴρηκας τανῦν. ΑΘ. Ἔοικά γε ὅπερ καὶ ἐτόπαζον τυχεῖν τῆς σῆς, ὦ φίλε, ξυνῳδίας. τὸν δὲ νόμον ὑμῶν, ὅ, τι νοεῖ περὶ τὰ τοιαῦτα, οὐδέν με ἐξετάζειν δεῖ, δέχεσθαι δὲ τὴν τῷ λόγῳ συγχώρησιν. Κλεινίᾳ δὲ μετὰ ταῦτα καὶ εἰσαῦθις περὶ αὐτῶν τούτων πειράσομαι

ἐπᾴδων πείθειν. τὸ δέ μοι δεδομένον ὑπὸ σφῷν, ἔτω· καὶ διεξέλθωμεν πάντως τοὺς νόμους. ΜΕΓ. Ὀρθότατα λέγεις. ΑΘ. Τέχνην δή τιν᾽ αὖ τούτου τοῦ νόμου τῆς θέσεως ἐν τῷ νῦν παρόντι, τὴν μὲν, ῥᾳδίαν ἔχω, τὴν δ᾽ αὖ, τινὰ τρόπον παντάπασιν ὡς οἷόντε χαλεπωτάτην. ΜΕΓ. Πῶς δὴ λέγεις; ΑΘ. Ἴσμεν που καὶ τανῦν τοὺς πλείστους τῶν ἀνθρώπων, καίπερ παρανόμους ὄντας, ὡς εὖ τε καὶ ἀκριβῶς εἴργονται τῆς τῶν καλῶν συνουσίας, οὐκ ἄκοντες, ὡς οἷόντε δὲ μάλιστα ἑκόντες. ΜΕΓ. Πότε λέγεις; ΑΘ. Ὅταν ἀδελφὸς ἢ ἀδελφοί τῳ γένωνται καλοί, καὶ περὶ υἱέος ἢ θυγατρὸς ὁ αὐτὸς νόμος ἄγραφος ὢν ὡς οἷόντε ἱκανώτατα φυλάττει, μήτε φανερῶς μήτε λάθρα συγκαθεύδοντα, ἤ πως ἄλλως ἀσπαζόμενον ἅπτεσθαι τούτων· ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἐπιθυμία ταύτης τῆς συνουσίας τοπαράπαν εἰσέρχεται τοὺς πολλούς. ΜΕΓ. Ἀληθῆ λέγεις. ΑΘ. Οὐκοῦν σμικρὸν ῥῆμα κατασβέννυσι πάσας τὰς τοιαύτας ἡδονάς. ΜΕΓ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις; ΑΘ. Τὸ ταῦτα εἶναι φάναι μηδαμῶς ὅσια, θεομισῆ δὲ, καὶ αἰσχρῶν αἴσχιστα. τὸ δ᾽ αἴτιον ἆρ᾽ οὐ τοῦτ᾽ ἐστὶ, τὸ μηδένα ἄλλως λέγειν αὐτὰ, ἀλλ᾽ εὐθὺς γενόμενον ἡμῶν ἕκαστον, ἀκούειν τε λεγόντων ἀεὶ καὶ πανταχοῦ ταῦτα, ἐν γελοίοις τε ἅμα, ἐν πάσῃ τε σπουδῇ τραγικῇ λεγομένῃ πολλάκις, ὅταν ἢ Θυέστας, ἤ τινας Οἰδίποδας εἰσάγωσιν, ἢ Μακαρέας τινὰς ἀδελφαῖς μιχθέντας λαθραίως, ὀφθέντας δὲ, ἑτοίμως θάνατον ἑαυτοῖς ἐπιτιθέντας δίκην τῆς ἁμαρτίας. ΜΕΓ. Ὀρθότατα λέγεις τόγε τοσοῦτον, ὅτι τὸ τῆς φήμης θαυ-

μαστήν τινα δύναμιν εἴληχεν, ὅταν μηδεὶς μηδαμῶς ἄλλως ἀναπνεῖν ἐπιχειρήσῃ ποτὲ παρὰ τὸν νόμον. ΑΘ. Οὐκοῦν ὀρθὸν τὸ νῦν δὴ ῥηθὲν, ὅτι νομοθέτῃ βουλομένῳ τινὰ ἐπιθυμίαν δουλώσασθαι τῶν διαφερόντως τοὺς ἀνθρώπους δουλουμένων, ῥᾴδιον γνῶναί γε ὅντινα τρόπον χειρώσαιτ᾽ ἄν· ὅτι καθιερώσας ταύτην τὴν φήμην παρὰ πᾶσι δούλοις τε καὶ ἐλευθέροις, καὶ παισὶ καὶ γυναιξὶ, καὶ ὅλῃ τῇ πόλει κατὰ τὰ αὐτὰ, οὕτω τὸ βεβαιότατον ἀπειργασμένος ἔσται περὶ τοῦτον τὸν νόμον. ΜΕΓ. Πάνυ μὲν οὖν. ὅπως δὲ αὖ τὸ τοιοῦτον ἐθέλοντας λέγειν πάντας δυνατὸν ἔσται ποτὲ παρασχεῖν. ΑΘ. Καλῶς ὑπέλαβες. αὐτὸ γὰρ τοῦτο ἦν τὸ παρ᾽ ἐμοῦ λεχθὲν, ὅτι τέχνην ἐγὼ πρὸς τοῦτον τὸν νόμον ἔχοιμι, τοῦ κατὰ φύσιν χρῆσθαι τῇ τῆς παιδογονίας συνουσίᾳ· τοῦ μὲν ἄῤῥενος ἀπεχομένους, μὴ κτείνοντάς τε ἐκ προνοίας τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, μηδ᾽ εἰς πέτρας τε καὶ λίθους σπείροντας, οὗ μή ποτε φύσιν τὴν αὑτοῦ ῥιζωθὲν λήψεται γόνιμον· ἀπεχομένους δὲ ἀρούρας θηλείας πάσης, ἐν ᾗ μὴ βούλοιτό ἄν σοι φύεσθαι τὸ σπαρέν. ὁ δὴ νόμος οὗτος, διηνεκὴς μὲν γενόμενος ἅμα καὶ κρατήσας, καθάπερ νῦν περὶ τὰς τῶν γονέων συμμίξεις κρατεῖ, ἐὰν καὶ περὶ τὰς ἄλλας νικήσῃ δικαίως, μυρία ἀγαθὰ ἔχει. κατὰ φύσιν μὲν γὰρ πρῶτον κεῖται, λύττης δὲ ἐρωτικῆς καὶ μανίας καὶ μοιχειῶν πασῶν καὶ πομάτων καὶ σιτίων εἴργεσθαι ποιεῖ τῶν ἀμέτρων πάντων· γυναιξί τε αὑτῶν οἰκείους εἶναι καὶ φίλους. ἄλλά τε πάμπολλα ἀγαθὰ γίγνοιτ᾽ ἄν, εἰ τοῦ νόμου τὶς τούτου δύναιτο ἐγκρατὴς εἶναι.

τάχα δ' ἂν ἡμῖν τις παραστὰς ἀνὴρ σφοδρὸς καὶ νέος, πολλοῦ σπέρματος μεστὸς, ἀκούων τιθεμένου τοῦ νόμου, λοιδορήσειεν ἂν, ὡς ἀνόητα καὶ ἀδύνατα τιθέντων νόμιμα, καὶ βοῆς πάντα ἐμπλήσειε. πρὸς ἃ δὴ καὶ βλέψας ἐγὼ τοῦτο εἶπον τὸ ῥῆμα, ὡς τινα τέχνην κεκτήμην, τῇ μὲν, ῥάστην ἁπασῶν, τῇ δὲ, χαλεπωτάτην, πρὸς τὸ τοῦτον τεθέντα ἐμμεῖναι τὸν νόμον. νοῆσαι μὲν γὰρ δὴ ῥᾷστον ὡς δυνατόν τέ ἐστι καὶ ὅπη. φαμὲν γὰρ δὴ καθιερωθὲν τοῦτο ἱκανῶς τὸ νόμιμον πᾶσαν ψυχὴν δουλώσεσθαι, καὶ παντάπασι μετὰ φόβου ποιήσειν πείθεσθαι τοῖς τεθεῖσι νόμοις. ἀλλὰ γὰρ εἰς τοῦτο προβέβηκε νῦν ὥστ' οὐδ' ἄν ποτε γενέσθαι δοκῇ· καθάπερ τὸ τῶν ξυσσιτίων ἐπιτήδευμα ἀπιστεῖται, μὴ δυνατὸν εἶναι δύνασθαι διὰ βίου πόλιν ὅλην ζῇν πράττουσαν τοῦτο· ἐλεγχθὲν δ' ἔργῳ καὶ γενόμενον παρ' ὑμῖν, ὅμως ἔτι τόγε γυναικῶν οὐδὲ ἐν ταῖς ὑμετέραις πόλεσι δοκεῖ φύσιν ἔχειν γίγνεσθαι. ταύτῃ δ' αὖ διὰ τὴν τῆς ἀπιστίας ῥώμην εἴρηκα ἀμφότερα εἶναι ταῦτα παγχάλεπα μεῖναι κατὰ νόμον. ΜΕΓ. Ὀρθῶς γε σὺ λέγων. ΑΘ. Ὡς δ' οὖν οὐκ ἔστιν ὑπὲρ ἄνθρωπον, οἷόντε δὲ γενέσθαι, βούλεσθε ὑμῖν πειραθῶ τινα λόγον ἐχόμενον πιθανότητος εἰπεῖν τινος; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Πότερον οὖν τις ἀφροδισίων ῥᾷον ἂν ἀπέχοιτο, καὶ τὸ ταχθὲν ἐθέλοι περὶ αὐτὰ μετρίως ποιεῖν, εὖ τὸ σῶμα ἔχων, καὶ μὴ ἰδιωτικῶς ἢ φαύλως; ΚΛ. Πολὺ που μᾶλλον μὴ ἰδιωτικῶς. ΑΘ. Ἆρ' οὖν οὐκ ἴσμεν τὸν Ταραντῖνον Ἴκκον ἀκοῇ, διὰ τὸν Ὀλυμπιάσι τε ἀγῶνα καὶ τοὺς τε ἄλλους, ὧν

διὰ φιλονεικίαν καὶ τέχνην, καὶ τὸ μετὰ τοῦ σωφρονεῖν ἀνδρεῖον ἐν τῇ ψυχῇ κεκτημένος, ὡς λόγος, οὔτε τινὸς πώποτε γυναικὸς ἥψατο, οὐδ᾽ αὖ παιδὸς, ἐν ὅλῃ τῇ τῆς ἀσκήσεως ἀκμῇ; καὶ δὴ καὶ Κρίσσωνα καὶ Ἄστυλλον καὶ Διόπομπον, καὶ ἄλλους παμπόλλους, ὁ αὐτός που λόγος ἔχει. καίτοι τῶν γ᾽ ἐμῶν καὶ σῶν πολιτῶν, ὦ Κλεινία, πολὺ κάκιον ἦσαν πεπαιδευμένοι τὰς ψυχὰς, τὰ δὲ σώματα πολὺ μᾶλλον σφριγῶντες. ΚΛ. Ἀληθῆ ταῦτα λέγεις, ἃ σφόδρα ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἐστιν εἰρημένα περὶ τούτων τῶν ἀθλητῶν, ὡς ὄντως ποτὲ γενόμενα. ΑΘ. Τί οὖν; οἱ μὲν ἄρα νίκης ἕνεκα πάλης καὶ δρόμων καὶ τῶν τοιούτων, ἐτόλμησαν ἀπέχεσθαι λεγομένου πράγματος ὑπὸ τῶν πολλῶν εὐδαίμονος· οἱ δὲ ἡμέτεροι παῖδες ἀδυνατήσουσι καρτερεῖν, πολὺ καλλίονος ἕνεκα νίκης, ἣν ἡμεῖς καλλίστην ἐκ παίδων πρὸς αὐτοὺς λέγοντες, ἐν μύθοις τε καὶ ἐν ῥήμασι καὶ μέλεσιν ᾄδοντες, ὡς εἰκὸς, κηλήσομεν; ΚΛ. Ποίας; ΑΘ. Τῆς τῶν ἡδονῶν νίκης ἐγκρατεῖς ὄντας ἂν ζῆν εὐδαιμόνως· ἡττωμένους δὲ, τοὐναντίον ἅπαν. πρὸς δὲ τούτοις, ἔτι φόβος ὁ τοῦ μηδαμῇ μηδαμῶς ὅσιον αὐτο εἶναι, δύναμιν ἡμῖν οὐκ ἄρα ἕξει κρατεῖν ὧν ἄλλοι κεκρατήκασι, τούτων ὄντες χείρονες; ΚΛ. Εἰκός γ᾽ οὖν. ΑΘ. Ἐπειδὴ τοίνυν ἐνταῦθα ἐσμὲν τούτου τοῦ νόμου πέρι, διὰ κάκην δὲ τὴν τῶν πολλῶν εἰς ἀπορίαν ἐπέσομεν, φημὶ τὸ μὲν ἡμέτερον νόμιμον ἀτεχνῶς δεῖν περὶ αὐτῶν τούτων πορεύεσθαι, λέγων ὡς οὐ δεῖ χείρους ἡμῖν εἶναι τοὺς πολίτας ὀρνίθων καὶ θηρίων ἄλλων πολλῶν· οἳ κατὰ μεγάλας ἀγέλας γε-

νηθέντες, μέχρι μὲν παιδογονίας ἠΐθεοι καὶ ἀκήρατοι γάμων τε ἁγνοὶ ζῶσιν· ὅταν δ' εἰς τοῦτο ἡλικίας ἔλθωσιν, συνδυασθέντες ἄῤῥην θηλείᾳ κατὰ χάριν καὶ θήλεια ἄῤῥενι, τὸν λοιπὸν χρόνον ὁσίως καὶ δικαίως ζῶσιν, ἐμμένοντες βεβαίως ταῖς πρώταις τῆς φιλίας ὁμολογίαις. δεῖν δὴ θηρίων γε αὐτοὺς ἀμείνους εἶναι. ἐὰν δ' οὖν ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων τῶν πλείστων διαφθείρωνται, τὴν λεγομένην ἄτακτον ἀφροδίτην ἐν αὐτοῖς ὁρῶντές τε καὶ ἀκούοντες μέγιστον δυναμένην, καὶ οὕτω δὴ μὴ δυνατοὶ γίγνωνται κατακρατεῖν, δεύτερον νόμον ἐπ' αὐτοῖς μηχανᾶσθαι χρὴ τοὺς νομοφύλακας νομοθέτους γενομένους. ΚΛ. Τίνα δὴ συμβουλεύεις αὐτοῖς τίθεσθαι νόμον, ἐὰν ὁ νῦν τιθέμενος αὐτοὺς ἐκφύγῃ; ΑΘ. Δῆλον ὅτι τὸν ἐχόμενον τούτου δεύτερον, ὦ Κλεινία. ΚΛ. Τίνα λέγεις; ΑΘ. Ἀγύμναστον ὅτι μάλιστα ποιεῖν τὴν τῶν ἡδονῶν ῥώμην, τὴν ἐπίχυσιν καὶ τροφὴν αὐτῆς διὰ πόνων ἄλλοσε τρέποντα τοῦ σώματος. εἴη δ' ἂν τοῦτο, εἰ ἀναίδεια μὴ ἐνείη τῇ τῶν ἀφροδισίων χρήσει. σπανίῳ γὰρ αὖ τῷ τοιούτῳ δι' αἰσχύνην χρώμενοι, ἀσθενεστέραν ἂν αὐτὴν δέσποιναν κτῷντο, ὀλιγάκις χρώμενοι. τὸ δὴ λανθάνειν τούτων δρῶντά τι, καλὸν παρ' αὐτοῖς ἔστω νόμιμον, ἔθει καὶ ἀγράφῳ νομισθὲν νόμῳ· τὸ δὲ μὴ λανθάνειν, αἰσχρόν. ἀλλ' οὐ τὸ μὴ πάντως δρᾷν οὕτω, τοῦτο αἰσχρὸν αὖ. καὶ καλὸν δευτέρως ἂν ἡμῖν ἐν νόμῳ γενομένον κέοιτο, ὀρθότητα ἔχον δευτέραν· καὶ τοὺς τὰς φύσεις διεφθαρμένους, οὓς ἥττους αὐτῶν προσαγορεύοιμεν, ἓν γένος ὄν, περιλαβὸν τὰ τρία

γένη, βιάζοιτ' ἂν μὴ παρανομεῖν. ΚΛ. Ποῖα δή; ΑΘ. Τό, τε θεοσεβὲς ἅμα καὶ φιλότιμον, καὶ τὸ μὴ τῶν σωμάτων ἀλλὰ τῶν τρόπων τῆς ψυχῆς ὄντων καλῶν γεγονὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ. ταῦτα δὴ καθάπερ ἴσως ἐν μύθῳ ταννῦν λεγόμεν' ἐστὶν εὐχαί· πολὺ γε μὴν ἄριστα, εἴπερ γίγνοιτο ἐν πάσαις πόλεσι, γίγνοιτο ἄν. τάχα δ' ἄν, εἰ θεὸς ἐθέλοι, κἂν δυοῖν θάτερα βιασαίμεθα περὶ ἐρωτικῶν· ἢ μηδένα τολμᾶν μηδενὸς ἅπτεσθαι τῶν γενναίων ἅμα καὶ ἐλευθέρων, πλὴν γαμετῆς ἑαυτοῦ γυναικός, ἄθυτα δὲ παλλακῶν σπέρματα καὶ νόθα μὴ σπείρειν, μηδὲ ἄγονα ἀῤῥένων παρὰ φύσιν· ἢ τὸ μὲν τῶν ἀῤῥένων πάμπαν ἀφελοίμεθ' ἄν· τὸ δὲ γυναικῶν, εἴ τις συγγίγνοιτο τινὶ, πλὴν ταῖς μετὰ θεῶν καὶ ἱερῶν γάμων ἐλθούσαις εἰς τὴν οἰκίαν, ὠνηταῖς, εἴτε ἄλλῳ ὁτῳοῦν τρόπῳ κτηταῖς, μὴ λανθάνων ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας πάσας τάχ' ἂν ἄτιμον αὐτὸν τῶν ἐν τῇ πόλει ἐπαίνων νομοθετοῦντες, ὀρθῶς ἂν δόξαιμεν νομοθετεῖν, ὡς ὄντως ὄντα ξενικόν. οὗτος δὴ νόμος, εἴτε εἷς, εἴτε δύο αὐτὸς χρὴ προσαγορεύειν, κείσθω περὶ ἀφροδισίων καὶ ἁπάντων τῶν ἐρωτικῶν, ὅσα πρὸς ἀλλήλους διὰ τὰς τοιαύτας ἐπιθυμίας ὁμιλοῦντες, ὀρθῶς τε καὶ οὐκ ὀρθῶς πράττομεν. ΜΕΓ. Καὶ τοίνυν, ὦ ξένε, ἐγὼ μέν σοι σφόδρα δεχοίμην ἂν τοῦτον τὸν νόμον· ὅδε δὲ Κλεινίας, αὐτὸς φραζέτω τί ποτε περὶ αὐτῶν διανοεῖται. ΚΛ. Ἔσται ταῦτα, ὦ Μέγιλλε, ὁπόταν γε δή μοι δόξῃ τὶς παραπεπτωμέναι καιρός· νῦν μὴν ἐῶμεν τὸν ξένον ἔτι εἰς τὸ πρόσθεν προϊέναι τῶν νόμων. ΜΕΓ. Ὀρθῶς. ΑΘ. Ἀλλὰ μὴν νῦν γε προϊόν-

τες ἤδη, σχεδὸν ἐσμὲν ἐν τῷ κατεσκευάσθαι μὲν ξυσσίτια. ὃ φαμὲν ἄλλοθι μὲν ἂν χαλεπὸν εἶναι, ἐν Κρήτῃ δὲ οὐδεὶς ἄλλως ἂν ὑπολάβοι δεῖν γίγνεσθαι. τὸ δὲ τίνα τρόπον, πότερον ὡς ἐνθάδε, ἢ καθάπερ ἐν Λακεδαίμονι, ἢ παρὰ ταῦτα ἐστί τι τρίτον εἶδος ξυσσιτίων ἀμφοῖν τούτοιν ἄμεινον ἂν ἔχον, τοῦτο οὔτ᾽ ἐξευρεῖν μοὶ χαλεπὸν εἶναι δοκεῖ, μέγα τε ἀγαθὸν εὑρηθὲν οὐδὲν ἀπεργάσεσθαι. καὶ γὰρ νῦν ἐμμελῶς ἔχει κατεσκευασμένα. Τούτοις δ᾽ ἐστὶν ἀκόλουθον, ἡ τοῦ βίου κατασκευὴ τίν᾽ αὐτοῖς ἂν τρόπον ἕποιτο. βίος δὴ ἄλλαις μὲν πόλεσι παντοδαπὸς ἂν καὶ πολλαχόθεν εἴη· μάλιστα δὲ ἐκ διπλασίων ἢ τούτοις. ἐκ γῆς γὰρ καὶ ἐκ θαλάττης τοῖς πλείστοις τῶν Ἑλλήνων ἐστὶ κατασκευασμένα τὰ περὶ τὴν τροφήν· τούτοις δὲ, μόνον ἐκ γῆς. τῷ μὲν οὖν νομοθέτῃ τοῦτο ῥᾷον. οὐ γὰρ μόνον ἡμίσεις αὖ γίγνονται νόμοι μέτριοι, πολὺ δ᾽ ἐλάττους, ἔτι δ᾽ ἐλευθέροις ἀνθρώποις μᾶλλον πρέποντες. ναυκληρικῶν μὲν γὰρ καὶ ἐμπορικῶν, καὶ καπηλευτικῶν καὶ πανδοκεύσεων καὶ τελωνικῶν καὶ μεταλλειῶν, καὶ δανεισμῶν καὶ ἐπιτόκων τόκων, καὶ ἄλλων μυρίων τοιούτων τὰ πολλὰ ἀπήλλακται, χαίρειν αὐτοῖς εἰπὼν, ὁ περὶ ταύτην τὴν πόλιν νομοθέτης· γεωργοῖς δὲ καὶ νομεῦσι καὶ μελιττουργοῖς καὶ τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα φυλακτηρίοις τε καὶ ἐπιστάταις ὀργάνων νομοθετήσει, τὰ μέγιστα ἤδη νενομοθετηκὼς περὶ γάμους ἅμα καὶ γενέσεις παίδων καὶ τροφὰς, ἔτι δὲ καὶ παιδείας, ἀρχῶν τε καταστάσεις ἐν τῇ πόλει. νῦν δ᾽ ἐπὶ τοὺς τὴν τροφὴν καὶ ὅσοι περὶ αὐτὴν ταύτην συνδιαπο-

νοῦσιν, ἀναγκαῖον νομοθετοῦντα ἐστὶ τρέπεσθαι. Πρῶτον δὴ νόμοι ἔστωσαν λεγόμενοι τοὔνομα γεωργικοί· Διὸς ὁρίου μὲν πρῶτος ὅδε νόμος εἰρήσθω· μὴ κινείτω γῆς ὅρια μηδεὶς, μήτε οἰκείου πολίτου γείτονος, μήτε ὁμοτέρμονος, ἐπ᾽ ἐσχατιᾶς κεκτημένος ἄλλῳ ξένῳ γειτονῶν· νομίσας τὸ τἀκίνητα κινεῖν ἀληθῶς τοῦτο εἶναι· βουλέσθω δὲ πᾶς πέτρον ἐπιχειρῆσαι κινεῖν τὸν μέγιστον ἄλλον, πλὴν ὅρον μᾶλλον ἢ σμικρὸν λίθον, ὁρίζοντα φιλίαν καὶ ἔχθραν ἔνορκον παρὰ θεῶν. τοῦ μὲν γὰρ, ὁμόφυλος Ζεὺς μάρτυς· τοῦ δὲ, ξένιος· οἳ μετὰ πολέμων τῶν ἐχθίστων ἐγείρονται. καὶ ὁ μὲν πεισθεὶς τῷ νόμῳ, ἀναίσθητος τῶν ἀπ᾽ αὐτοῦ κακῶν γίγνοιτ᾽ ἄν· καταφρονήσας δὲ, διτταῖς δίκαις ἔνοχος ἔστω· μιᾷ μὲν, παρὰ θεῶν, καὶ πρώτῃ· δευτέρᾳ δὲ, ὑπὸ νόμου· μηδεὶς γὰρ ἑκὼν κινείτω γῆς ὅρια γειτόνων· ὃς δ᾽ ἂν κινήσῃ, μηνυέτω μὲν ὁ βουλόμενος τοῖς γεωμόροις, οἱ δὲ εἰς τὸ δικαστήριον ἀγόντων. ἢν δέ τις ὄφλῃ τὴν τοιαύτην δίκην, ὡς ἀνάδαστον γῆν λάθρα καὶ βίᾳ ποιοῦντος τοῦ ὄφλοντος, τιμάτω τὸ δικαστήριον ὅ, τι ἂν δέῃ πάσχειν ἢ ἀποτίνειν τὸν ἡττηθέντα. τὸ δὲ μετὰ τοῦτο, βλάβαι πολλαὶ καὶ σμικραὶ γειτόνων γιγνόμεναι, διὰ τὸ θαμίζειν, ἔχθρας ὄγκον μέγαν ἐντίκτουσαι, χαλεπὴν καὶ σφόδρα πικρὰν γειτονίαν ἀπεργάζονται. διὸ χρὴ πάντως εὐλαβεῖσθαι, γείτονα γείτονι μηδὲν ποιεῖν διάφορον, τῶν τε ἄλλων πέρι, καὶ δὴ καὶ ἐπεργασίας ξυμπάσης, σφόδρα ἀεὶ διευλαβούμενον. τὸ μὲν γὰρ βλάπτειν, οὐδὲν χαλεπὸν, ἀλλ᾽ ἀνθρώπου παντός· τὸ δ᾽ ἐπωφελεῖν, οὐδαμῇ

ἅπαντος. ὃς δ᾽ ἂν ἐπεργάζηται τὰ τοῦ γείτονος, ὑπερβαίνων τοὺς ὅρους, τὸ μὲν βλάβος ἀποτινέτω· τῆς δὲ ἀναιδείας ἅμα καὶ ἀνελευθερίας ἕνεκα ἰατρευόμενος, διπλάσιον τοῦ βλάβους ἄλλο ἐκτισάτω τῷ βλαφθέντι. τούτων δὲ καὶ ἁπάντων τῶν τοιούτων ἐπιγνώμονές τε καὶ δικασταὶ καὶ τιμηταὶ γιγνέσθων ἀγρονόμοι· τῶν μὲν μειζόνων, καθάπερ ἐν τοῖς πρόσθεν εἴρηται, πᾶσα ἡ τοῦ δωδεκατημορίου τάξις· τῶν ἐλαττόνων δὲ, οἱ φρούραρχοι τούτων. καὶ ἐάν τις βοσκήματα ἐπινέμῃ, τὰς βλάβας ὁρῶντες, κρινόντων, καὶ τιμώντων. καὶ ἐὰν ἑσμοὺς ἀλλοτρίους σφετερίζῃ τὶς, τῇ τῶν μελιττῶν ἡδονῇ ξυνεπόμενος, καὶ κατακρούων οὕτως οἰκειῶται, τινέτω τὴν βλάβην. καὶ ἐὰν πυρεύων τὴν ὕλην μὴ διευλαβηθῇ τῶν τοῦ γείτονος, τὴν δόξασαν ζημίαν τοῖς ἄρχουσι ζημιούσθω. καὶ ἐὰν φυτεύων μὴ ἀπολείπῃ τὸ μέτρον τῶν τοῦ γείτονος χωρίων, καθάπερ εἴρηται καὶ πολλοῖς νομοθέταις ἱκανῶς. ὧν τοῖς νόμοις χρὴ προσχρῆσθαι, καὶ μὴ πάντα ἀξιοῦν πολλὰ καὶ σμικρὰ, καὶ τοῦ ἐπιτυχόντος νομοθέτου γιγνόμενα, τὸν μείζω πόλεως κοσμητὴν νομοθετεῖν. ἐπεὶ καὶ τῶν ὑδάτων πέρι γεωργοῖσι παλαιοὶ καὶ καλοὶ νόμοι κείμενοι, οὐκ ἄξιοι παροχετεύειν λόγοις. ἀλλ᾽ ὁ βουληθεὶς ἐπὶ τὸν αὑτοῦ τόπον ἄγειν ὕδωρ, ἀγέτω μὲν ἀρχόμενος ἐκ τῶν κοινῶν ναμάτων, μὴ ὑποτέμνων πηγὰς φανερὰς ἰδιώτου μηδενός. ᾗ δ᾽ ἂν βούληται ἄγειν, πλὴν διὰ οἰκίας ἢ ἱερῶν τινων ἢ καὶ μνημάτων, ἀγέτω, μὴ βλάπτων, πλὴν αὐτῆς τῆς ὀχεταγωγίας. αὐδρία δὲ εἴ τισι τόποις ξύμφυτος ἐκ γῆς τὰ

ἐκ Διὸς ἰόντα ἀποστέγει νάματα, καὶ ἐλλείπει τῶν ἀναγκαίων πομάτων, ὀρυττέτω μὲν ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ, μέχρι τῆς κεραμίτιδος γῆς· ἐὰν δ᾽ ἐν τούτῳ τῷ βάθει μηδαμῶς ὕδατι προστυγχάνῃ, παρὰ τῶν γειτόνων ὑδρευέσθω, μέχρι τοῦ ἀναγκαίου πόματος ἑκάστοις τῶν οἰκετῶν. ἐὰν δὲ δι᾽ ἀκριβείας ᾖ καὶ τοῖς γείτοσι, τάξιν τῆς ὑδρείας ταξάμενος παρὰ τοῖς ἀγρονόμοις, ταύτην ἡμέρας ἑκάστης κομιζόμενος, οὕτω κοινωνείτω τοῖς γείτοσιν ὕδατος. ἐὰν δὲ ἐκ Διὸς ὕδατα γιγνόμενα, τὸν ἐπάνω γεωργοῦντα ἢ καὶ ὁμότοιχον οἰκοῦντα τῶν ὑποκάτω βλάπτῃ τὶς, μὴ διδοὺς ἐκροὴν, ἢ τοὐναντίον ὁ ἐπάνω, μεθιεὶς εἰκῇ τὰ ῥεύματα, βλάπτῃ τὸν κάτω, καὶ περὶ ταῦτα μὴ ἐθέλωσι διὰ ταῦτα κοινωνεῖν ἀλλήλοις, ἐν ἄστει μὲν, ἀστυνόμον, ἐν ἀγρῷ δὲ ἀγρονόμον ἐπάγων ὁ βουλόμενος, ταξάσθω τί χρὴ ποιεῖν ἑκάτερον. ὁ δὲ μὴ ἐμμένων ἐν τῇ τάξει, φθόνου θ᾽ ἅμα καὶ δυσκόλου ψυχῆς ὑπεχέτω δίκην· καὶ ὄφλων, διπλάσιον τὸ βλάβος ἀποτινέτω τῷ βλαφθέντι, μὴ ἐθελήσας τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι. Ὀπώρας δὲ χρὴ κοινωνίας ποιεῖσθαι πάντας τοιάνδε τινά. διττὰς ἡμῖν δωρεὰς ἡ θεὸς ἔχει χάριτος αὕτη· τὴν μὲν, παιδείαν Διονυσιάδα ἀθησαύριστον· τὴν δ᾽, εἰς ἀπόθεσιν γενομένην κατὰ φύσιν. ἔστω δὴ περὶ ὀπώρας ὅδε νόμος ταχθείς· ὃς ἂν ἀγροίκου ὀπώρας γεύσηται βοτρύων, εἴτε καὶ σύκων, πρὶν ἐλθεῖν τὴν ὥραν τὴν τοῦ τρυγᾷν ἀρκτούρῳ ξύνδρομον, εἴτ᾽ ἐν τοῖς αὐτοῦ χωρίοις, εἴτε καὶ ἐν ἄλλων, ἱερὰς μὲν πεντήκοντα ὀφειλέτω τῷ Διονύσῳ δραχμὰς, ἐὰν ἐκ τῶν ἑαυτοῦ δρέπῃ· ἐὰν

δ' ἐκ τῶν γειτόνων, μνᾶν· ἐὰν δ' ἐξ ἄλλων, δύο μέρη τῆς μνᾶς. ὃς δ' ἂν τὴν γενναίαν νῦν λεγομένην σταφυλὴν ἢ τὰ γενναῖα σῦκα ἐπονομαζόμενα ὀπωρίζειν βούληται, ἐὰν μὲν τῶν οἰκείων λαμβάνῃ, ὅπως ἂν ἐθέλῃ καὶ ὁπόταν βούληται δρεπέσθω· ἐὰν δ' ἐξ ἄλλων, μὴ πείσας, ἑπόμενος τῷ νόμῳ τῷ μὴ κινεῖν ὅ, τι μὴ κατέθετο, ἐκείνως ἀεὶ ζημιούσθω· ἐὰν δὲ δὴ δοῦλος μὴ πείσας τὸν δεσπότην τῶν χωρίων ἅπτηταί του τῶν τοιούτων, κατὰ ῥᾶγα βοτρύων καὶ σύκων συκῆς ἰσαρίθμους πληγὰς τούτοις μαστιγούσθω. μέτοικος δὲ, ὠνούμενος τὴν γενναίαν ὀπώραν, ὀπωριζέτω, ἐὰν βούληται· ἐὰν δὲ ξένος ἐπιδημήσας, ὀπώρας ἐπιθυμῇ φαγεῖν, διαπορευόμενος τὰς ὁδοὺς, τῆς μὲν γενναίας ἁπτέσθω, ἐὰν βούληται, μεθ' ἑνὸς ἀκολούθου, χωρὶς τιμῆς, ξένια δεχόμενος· τῆς δὲ ἀγροίκου λεγομένης καὶ τῶν τοιούτων ὁ νόμος εἰργέτω μὴ κοινωνεῖν ἡμῖν τοὺς ξένους. ἐὰν δέ τις ἀΐστωρ ὢν, αὐτὸς ἢ δοῦλος ἅψηται, τὸν μὲν δοῦλον πληγαῖς κολάζειν, τὸν δὲ ἐλεύθερον ἀποπέμπειν, νουθετήσαντα, καὶ διδάξαντα τῆς ἄλλης ὀπώρας ἅπτεσθαι, τῆς εἰς ἀπόθεσιν ἀσταφίδος οἴνου τε καὶ ξηρῶν σύκων ἀνεπιτηδείου κεκτῆσθαι. ἀπίων δὲ πέρι, καὶ μήλων καὶ ῥοῶν, καὶ πάντων τῶν τοιούτων, αἰσχρὸν μὲν μηδὲν ἔστω λάθρα λαμβάνειν· ὁ δὲ ληφθεὶς, ἐντὸς τριάκοντα ἐτῶν γεγονὼς, τυπτέσθω καὶ ἀμυνέσθω, ἄνευ τραυμάτων· δίκην δ' εἶναι ἐλευθέρῳ τῶν τοιούτων πληγῶν μηδεμίαν. ξένῳ δὲ, καθάπερ ὀπώρας, ἐξέστω καὶ τῶν τοιούτων μέτοχον εἶναι. ἐὰν δὲ πρεσβύτερος ὢν ἅπτηται τούτων, φαγὼν αὐτοῦ, καὶ

ὑποφέρων μηδὲν, καθάπερ ὁ ξένος, ταύτῃ κοινωνείτω τῶν τοιούτων ἁπάντων· μὴ πειθόμενος δὲ τῷ νόμῳ, κινδυνευέτω ἀναγώνιστος γίγνεσθαι περὶ ἀρετῆς, ἐὰν εἰς τότε τὰ τοιαῦτα περὶ αὐτοῦ τοὺς τότε κριτὰς τὶς ἀναμιμνήσκῃ. ὕδωρ δὲ πάντων μὲν τὸ περὶ τὰς κηπείας διαφερόντως τρόφιμον, εὐδιάφθαρτον δέ. οὔτε γὰρ γῆν, οὔτε ἥλιον, οὔτε πνεύματα, τοῖς ὕδασι ξύντροφα τῶν ἐκ γῆς ἀναβλαστανόντων, ῥάδιον φθείρειν φαρμακεύσεσιν, ἢ ἀποτροπαῖς, ἢ καὶ κλοπαῖς· περὶ δὲ τὴν ὕδατος φύσιν ἐστὶ τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα δυνατὰ γίγνεσθαι. διὸ δὴ βοηθοῦ δεῖται νόμου. ἔστω τοίνυν ὅδε περὶ αὐτοῦ· ἄν τις διαφθείρῃ ἑκὼν ὕδωρ ἀλλότριον, εἴτε καὶ πηγαῖον εἴτε καὶ συναγυρτὸν, φαρμακείαις, ἢ σκάμμασιν, ἢ κλοπαῖς, ὁ βλαπτόμενος δικαζέσθω πρὸς τοὺς ἀστυνόμους, τὴν ἀξίαν τῆς βλάβης ἀπογραφόμενος. ἂν δέ τις ὄφλῃ φαρμακείαις τισὶ βλάπτων, πρὸς τῷ τιμήματι καθηράτω τὰς πηγὰς, ἢ τἀγγεῖον τοῦ ὕδατος, ὅπηπερ ἂν οἱ τῶν ἐξηγητῶν νόμοι ἀφηγῶνται δεῖν γίγνεσθαι τὴν κάθαρσιν ἑκάστοτε καὶ ἑκάστοις. περὶ δὲ ξυγκομιδῆς τῶν ὡραίων ἁπάντων, ἐξέστω τῷ βουλομένῳ τὸ ἑαυτοῦ διὰ παντὸς τόπου κομίζεσθαι, ὅπηπερ ἂν ἢ μηδὲν μηδένα ζημιοῖ, ἢ τριπλάσιον αὐτὸς κέρδος τῆς τοῦ γείτονος ζημίας κερδαίνῃ. τούτων δὲ ἐπιγνώμονας τοὺς ἄρχοντας γίγνεσθαι, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὅσα τὶς ἂν ἑκὼν ἄκοντα βλάπτῃ βίᾳ ἢ λάθρᾳ, αὐτὸν ἢ τῶν αὐτοῦ τι, διὰ τῶν αὐτοῦ κτημάτων. πάντα τὰ τοιαῦτα τοῖς ἄρχουσιν ἐπιδεικνὺς, τιμωρείσθω μέχρι τριῶν μνῶν ὄντος τοῦ βλά-

βους· ἐὰν δ᾽ ἔγκλημά τῳ μεῖζον ἄλλῳ πρὸς ἄλλον γίγνηται, πρὸς τὰ κοινὰ δικαστήρια φέρων τὴν δίκην, τιμωρείσθω τὸν ἀδικοῦντα. ἐὰν δέ τις τῶν ἀρχόντων δοκῇ μετ᾽ ἀδίκου γνώμης κρίνειν τὰς ζημίας, τῶν διπλασίων ὑπόδικος ἔστω τῷ βλαφθέντι. τὰ δὲ αὖ τῶν ἀρχόντων ἀδικήματα εἰς τὰ κοινὰ δικαστήρια ἐπανάγειν τὸν βουλόμενον ἑκάστων τῶν ἐγκλημάτων. μυρία δὲ ταῦτα ὄντα καὶ σμικρὰ νόμιμα, καθ᾽ ἃ δεῖ τὰς τιμωρίας γίγνεσθαι, λήξεών τε πέρι δικῶν καὶ προσκλήσεων καὶ κλητήρων, εἴτ᾽ ἐπὶ δυοῖν εἴτ᾽ ἐφ᾽ ὁπόσων δεῖ καλεῖσθαι· καὶ πάντα ὁπόσα τοιαῦτά ἐστιν, οὔτ᾽ ἀνομοθέτητα οἷόν τ᾽ εἶναι, γέροντός τε οὐκ ἄξια νομοθέτου· νομοθετούντων δ᾽ αὐτὰ οἱ νέοι, πρὸς τὰ τῶν πρόσθεν νομοθετήματα ἀπομιμούμενοι, σμικρὰ πρὸς μεγάλα, καὶ τῆς ἀναγκαίας αὐτῶν χρείας ἐμπείρως ἴσχοντες, μέχρι περ ἂν πάντα ἱκανῶς δόξῃ κεῖσθαι. τότε δὲ ἀκίνητα ποιησάμενοι, ζώντων τούτοις ἤδη χρώμενοι μέτριον ἔχουσι. τὸ δὲ τῶν ἄλλων δημιουργῶν ποιεῖν χρὴ κατὰ τάδε· πρῶτον μὲν ἐπιχώριος μηδεὶς ἔστω τῶν περὶ τὰ δημιουργικὰ τεχνήματα διαπονούντων, μηδὲ οἰκέτης ἀνδρὸς ἐπιχωρίου. τέχνην γὰρ ἱκανὴν πολλῆς ἀσκήσεως ἅμα καὶ μαθημάτων πολλῶν δεομένην κέκτηται πολίτης ἀνὴρ, τὸν κοινὸν τῆς πόλεως κόσμον σώζων καὶ κτώμενος οὐκ ἐν παρέργῳ δεόμενον ἐπιτηδεύειν. δύο δὲ ἐπιτηδεύματα ἢ δύο τέχνας ἀκριβῶς διαπονεῖσθαι, σχεδὸν οὐδεμία φύσις ἱκανὴ τῶν ἀνθρωπίνων· οὐδ᾽ αὖ τὴν μὲν αὐτὸς ἱκανῶς ἀσκεῖν, τὴν δὲ ἄλλων ἀσκοῦντα ἐπιτροπεύειν. τοῦτ᾽ οὖν ἐν

πόλει ὑπάρχον δεῖ πρῶτον γίγνεσθαι· μηδεὶς χαλκεύων ἅμα τεκταινέσθω, μηδ᾽ αὖ τεκταινόμενος χαλκευόντων ἄλλων ἐπιμελείσθω μᾶλλον ἢ τῆς αὑτοῦ τέχνης· πρόφασιν ἔχων ὡς πολλῶν οἰκετῶν ἐπιμελούμενος ἑαυτῷ δημιουργούντων, εἰκότως μᾶλλον ἐπιμελεῖται ἐκείνων, διὰ τὸ τὴν πρόσοδον ἐκεῖθεν αὑτῷ πλείω γίγνεσθαι τῆς αὑτοῦ τέχνης· ἀλλὰ μίαν ἕκαστος τέχνην ἐν πόλει κεκτημένος, ἀπὸ ταύτης ἅμα καὶ τὸ ζῆν κτάσθω. τοῦτον δὴ τὸν νόμον ἀστυνόμοι διαπονούμενοι σωζόντων καὶ τὸν μὲν ἐπιχώριον, ἐὰν εἴς τινα τέχνην ἀποκλίνῃ μᾶλλον ἢ τὴν τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν, κολαζόντων ὀνείδεσί τε καὶ ἀτιμίαις, μέχρι περ ἂν κατευθύνωσιν εἰς τὸν αὑτοῦ δρόμον· ξένων δὲ ἄν τις ἐπιτηδεύῃ δύο τέχνας, δεσμοῖσί τε καὶ χρημάτων ζημίαις καὶ ἐκβολαῖς ἐκ τῆς πόλεως κολάζοντες, ἀναγκαζόντων ἕνα μόνον ἀλλὰ μὴ πολλοὺς εἶναι. μισθῶν δὲ αὐτοῖς πέρι καὶ τῶν ἀναιρέσεων τῶν ἔργων, καὶ ἐάν τις αὐτοὺς ἕτερος ἢ ᾽κεῖνοι τινὰ ἄλλον ἀδικῶσι, μέχρι δραχμῶν πεντήκοντα ἀστυνόμοι διαδικαζόντων· τὸ δὲ πλέον τούτου τὰ κοινὰ δικαστήρια διακρινόντων κατὰ νόμον. Τέλος δὲ ἐν τῇ πόλει μηδένα μηδὲν τελεῖν μήτε ἐξαγομένων χρημάτων μήτε εἰσαγομένων· λιβανωτὸν δὲ, καὶ ὅσα περὶ θεοὺς τὰ τοιαῦτα ἐστὶ ξενικὰ θυμιάματα, καὶ πορφύραν, καὶ ὅσα βαπτὰ χρώματα μὴ φερούσης τῆς χώρας, ἢ περί τινα ἄλλην τέχνην δεομένην ξενικῶν τινων εἰσαγωγίμων, μηδενὸς ἀναγκαίου χάριν μήτε τις ἀγέτω, μήτε αὖ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ ἀναγκαίων ἐμμένειν, ἐξαγέτω. τούτων δ᾽ αὖ πάντων

ἐπιγνώμονας εἶναι καὶ ἐπιμελητὰς, τῶν νομοφυλάκων πέντε, ἀφαιρεθέντων τῶν πρεσβυτέρων, τοὺς ἑξῆς δώδεκα. Περὶ δὲ ὅπλων, καὶ ὅσα περὶ τὸν πόλεμον ἅπαντα ὄργανα, ἐάν τινος ἢ τέχνης εἰσαγωγίμου δέῃ γίγνεσθαι, ἢ φυτοῦ, ἢ μεταλλευτικοῦ κτήματος, ἢ δεσμευτικοῦ, ἢ ζώων τινῶν ἕνεκα τῆς τοιαύτης χρείας, ἵππαρχοι καὶ στρατηγοὶ τούτων ἔστωσαν κύριοι εἰσαγωγῆς τε καὶ ἐξαγωγῆς, διδούσης τε ἅμα καὶ δεχομένης τῆς πόλεως. νόμους δὲ περὶ τούτων νομοφύλακες τοὺς πρέποντάς τε καὶ ἱκανοὺς θήσουσι. καπηλείαν δὲ ἕνεκα χρηματισμῶν, μήτε οὖν τούτου μήτε ἄλλου οὐδενὸς ἐν τῇ χώρᾳ ὅλῃ καὶ πόλει ἡμῖν γίγνεσθαι. τροφῆς δὲ καὶ διανομῆς τῶν ἐκ τῆς χώρας, ἐγγὺς τῆς τοῦ Κρητικοῦ νόμου ἔοικεν ὀρθότης ἄν τις γιγνομένη, κατὰ τρόπον γίγνεσθαι. δώδεκα μὲν γὰρ δὴ μέρη τὰ πάντα ἐκ τῆς χώρας γιγνόμενα νέμειν χρεὼν πάντας, ᾗπερ καὶ ἀναλωτέα. τὸ δὲ δωδέκατον μέρος ἕκαστον οἷον πυρῶν καὶ κριθῶν, οἷσι δὴ καὶ τὰ ἅπαντα ἀκολουθείτω τὰ ἄλλα ὡραῖα νεμόμενα, καὶ ὅσα ζῶα ξύμπαντα πράσιμα ἐν ἑκάστοις ᾖ, τριχῇ διαιρείσθω κατὰ λόγον· ἓν μὲν μέρος, τοῖς ἐλευθέροις· ἓν δὲ, τοῖς τούτων οἰκέταις· τὸ δὲ τρίτον, δημιουργοῖς τε καὶ πάντως τοῖς ξένοις· οἵτέ τινες ἂν τῶν μετοικούντων ὦσι ξυνοικοῦντες, τροφῆς ἀναγκαίου δεόμενοι, καὶ ὅσοι χρείᾳ τινὶ πόλεως ἤ τινος ἰδιωτῶν εἰσαφικνοῦνται ἑκάστοτε· πάντων τῶν ἀναγκαίων ἀπονεμηθὲν τρίτον μέρος, ὤνιον ἐξ ἀνάγκης ἔστω τοῦτο μόνον· τῶν δὲ δύο μερῶν μηδὲν ἐπάναγκες ἔστω πωλεῖν. πῶς οὖν

δὴ ταῦτα ὀρθότατα νέμοιτ' ἄν; πρῶτον μὲν δῆλον ὅτι τῇ μὲν ἴσα, τῇ δ' οὐκ ἴσα νέμομεν. ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Χείρω που καὶ βελτίω τούτων ἕκαστα ἀνάγκη φύειν καὶ ἐκτρέφειν τὴν γῆν. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Τῷ μὲν τοίνυν τοιούτῳ τῶν μερῶν τριῶν ὄντων, μηδὲν πλέον ἐχέτω ἢ τοῖς δεσπόταις ἢ δούλοις νεμόμενον, μήτε αὖ τὸ τῶν ξένων· ἀλλὰ τὴν τῆς ὁμοιότητος ἰσότητα ἡ νομὴ πᾶσιν ἀποδιδότω τὴν αὐτήν. λαβὼν δ' ἕκαστος τῶν πολιτῶν τὰ δύο μέρη, κύριος ἔστω τῆς νομῆς δούλοις τε καὶ ἐλευθέροις, ὁπόσ' ἂν καὶ ὁποῖα βούληται διανέμειν. τὸ δὲ πλέον τούτων μέτροις καὶ ἀριθμῷ τῇδε χρὴ διανέμεσθαι· λαβόντα τὸν ἀριθμὸν πάντων τῶν ζώων οἷς ἐκ τῆς γῆς τὴν τροφὴν δεῖ γίγνεσθαι, διανέμειν. τὸ δὲ μετὰ τοῦτο αὐτοῖς οἰκήσεις δεῖ χωρὶς διατεταγμένας εἶναι. τάξις δὲ ἥδε πρέπει τοῖς τοιούτοις· δώδεκα κώμας εἶναι χρὴ, κατὰ μέσον τὸ δωδεκατημόριον ἕκαστον, μίαν. ἐν τῇ κώμῃ δὲ ἑκάστῃ πρῶτον μὲν ἱερὰ καὶ ἀγορὰν ἐξῃρῆσθαι θεῶν τε καὶ τῶν ἑπομένων θεοῖς δαιμόνων; εἴτε τινὲς ἔντοποι Μαγνήτων, εἴτ' ἄλλων ἱδρύματα παλαιῶν, μνήμῃ διασεσωσμένων, εἰσὶ, τούτοις ἀποδιδόντας τὰς τῶν πάλαι τιμὰς ἀνθρώπων, Ἑστίας τε καὶ Διὸς, Ἀθηνᾶς τε, καὶ ὃς ἂν ἀρχηγὸς ᾖ τῶν ἄλλων τοῦ δωδεκάτου ἑκάστου μέρους, ἱερὰ πανταχοῦ ἱδρύσασθαι. πρῶτον δὲ οἰκοδομίας εἶναι περὶ τὰ ἱερὰ ταῦτα, ὅπῃ ἂν ὁ τόπος ὑψηλότατος ᾖ, τοῖς φρουροῖς ὑποδοχὴν ὅτι μάλιστα εὐερκῆ· τὴν δὲ ἄλλην χώραν κατασκευάζειν πᾶσαν, δημιουργῶν τριακαίδεκα μέρη διελομένους· καὶ τὸ

μὲν ἐν ἄστει κατοικίζειν, διελομένους αὖ καὶ τοῦτο εἰς τὰ δώδεκα μέρη τῆς πόλεως ἁπάσης, ἔξω τε καὶ ἐν κύκλῳ κατανεμηθέντας· ἐν τῇ κώμῃ δὲ ἑκάστῃ τὰ πρόσφορα γεωργοῖς γένη τῶν δημιουργῶν συνοικίζειν. τοὺς δ᾽ ἐπιμελητὰς εἶναι τούτων πάντων, τοὺς τῶν ἀγρονόμων ἄρχοντας, ὅσων τε καὶ ὧντινων ὁ τόπος ἕκαστος δεῖται· καὶ ὅπου κατοικοῦντες, ἀλυπότατοί τε καὶ ὠφελιμώτατοι ἔσονται τοῖσι γεωργοῦσι. τῶν δὲ ἐν ἄστει κατὰ τὰ αὐτὰ ἐπιμεληθῆναι καὶ ἐπιμελεῖσθαι τὴν τῶν ἀστυνόμων ἀρχήν. τοῖς δὲ δὴ ἀγορανόμοις τὰ περὶ ἀγορὰν που δεῖ ἕκαστα μέλειν. ἡ δ᾽ ἐπιμέλεια, μετὰ τὴν τῶν ἱερῶν ἐπίσκεψιν, τῶν κατ᾽ ἀγορὰν μή τις ἀδικῇ τι τῆς τῶν ἀνθρώπων χρείας· τὸ δὲ δεύτερον ἂν εἴη, σωφροσύνης τε καὶ ὕβρεως ἐπισκόπους ὄντας, κολάζειν τὸν δεόμενον κολάσεως. τῶν δὲ ὠνίων, πρῶτον μὲν τὰ περὶ ξένους ταχθέντα πωλεῖν τοῖς ἀστοῖς, σκοπεῖν εἰ γίγνεται κατὰ τὸν νόμον ἕκαστα. νόμος δὲ ἔστω, μηνὸς τῇ νέᾳ, ὧν δεῖ πραθῆναι, τὸ μέρος τοῖς ξένοις ἐξάγειν τοὺς ἐπιτρόπους, ὅσοι τοῖς ἀστοῖς ξένοι ἢ καὶ δοῦλοι ἐπιτροπεύουσι, δωδεκατημόριον πρῶτον τοῦ σίτου· τὸν δὲ ξένον εἰς πάντα τὸν μῆνα ὠνεῖσθαι σῖτον μὲν καὶ ὅσα περὶ σῖτον, ἀγορᾷ τῇ πρώτῃ· δωδεκάτῃ δὲ τοῦ μηνὸς, τὴν τῶν ὑγρῶν οἱ μὲν πρᾶσιν, οἱ δὲ ὠνὴν ποιείσθωσαν δι᾽ ὅλου τοῦ μηνὸς ἱκανήν. τρίτῃ δὲ καὶ εἰκάδι, τῶν ζώων ἔστω πρᾶσις, ὅσα πρατέα ἑκάστοις ἢ ὠνητέα αὐτοῖς δεομένοις· καὶ ὁπόσων σκευῶν ἢ χρημάτων γεωργοῖς μὲν πρᾶσις, οἷον δερμάτων, ἢ καὶ πάσης ἐσθῆτος,

ἢ πλοκῆς ἢ πιλήσεως, ἤ τινῶν ἄλλων τοιούτων· ξένοις δὲ ἀναγκαῖον ὠνεῖσθαι παρ᾽ ἄλλων κτωμένοις. καπηλείας δὲ τούτων, ἢ πυρῶν ἢ κριθῶν εἰς ἄλφιτα νεμηθέντων, ἢ καὶ τὴν ἄλλην ξύμπασαν τροφὴν, ἀστοῖς μὲν καὶ τούτων δούλοις μήτέ τις πωλείτω, μήτε ὠνείσθω παρὰ τοιούτου μηδεὶς μηδενός· ἐν δὲ ταῖς τῶν ξένων ξένος ἀγοραῖς πωλείτω τοῖς δημιουργοῖς τε καὶ τούτων δούλοις, οἴνου μεταβαλλόμενος καὶ σίτου πρᾶσιν· ὃ δὴ καπηλείαν ἐπονομάζουσιν οἱ πλεῖστοι. καὶ ζώων διαμερισθέντων, μάγειροι διατιθέσθων ξένοις τε καὶ δημιουργοῖς, καὶ τούτων οἰκέταις. πᾶσαν δὲ ὕλην καύσιμον ὁσημέραι ξένος ὁ βουληθεὶς ὠνείσθω μὲν ἀθρόαν παρὰ τῶν ἐν τοῖς χωρίοις ἐπιτρόπων, πωλείτω δὲ αὐτὸς τοῖς ξένοις, καθ᾽ ὅσον ἂν βούληται, καὶ ὁπόταν βούληται. τῶν δὲ ἄλλων χρημάτων πάντων καὶ σκευῶν ὁπόσων ἑκάστοισι χρεία, πωλεῖν, εἰς τὴν κοινὴν ἀγορὰν φέροντας εἰς τὸν τόπον ἕκαστον, ἐν οἷς ἂν νομοφύλακές τε καὶ ἀγορανόμοι μετ᾽ ἀστυνόμων τεκμηράμενοι ἕδρας πρεπούσας, ὅρους θῶσι τῶν ὠνίων ἐν τούτοις ἀλλάττεσθαι, νόμισμά τε χρημάτων, καὶ χρήματα νομίσματος, μὴ προϊέμενον ἄλλον ἑτέρῳ τὴν ἀλλαγήν. ὁ δὲ προέμενος ὡς πιστεύων, ἐάν τε κομίσηται καὶ ἂν μὴ, στεργέτω, ὡς οὐκέτι δίκης οὔσης τῶν τοιούτων πέρι συναλλάξεων. τὸ δὲ ὠνηθὲν ἢ πραθὲν, ὅσῳ πλέον ἂν ᾖ, καὶ πλέονος ἢ κατὰ τὸν νόμον, ὃς εἴρηκε πόσου προσγενομένου καὶ ἀπογενομένου δεῖ μηδέτερα τούτων ποιεῖν, ἀναγραφέτω τότ᾽ ἤδη παρὰ τοῖς νομοφύλαξι τὸ πλέον, ἐξαλειφέσθω δὲ τὸ ἐναν-

τίον. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ μετοίκων ἔστω τῆς ἀναγραφῆς πέρι τῆς οὐσίας. ἰέναι δὲ τὸν βουλόμενον εἰς τὴν μετοίκησιν, ἐπὶ ῥητοῖς, ὡς οἰκήσεως οὔσης τῶν ξένων τῷ βουλομένῳ καὶ δυναμένῳ μετοικεῖν, τέχνην κεκτημένῳ καὶ ἐπιδημοῦντι, μὴ πλέον ἐτῶν εἴκοσιν, ἀφ᾽ ἧς ἂν γράψηται, μετοίκιον μηδὲ σμικρὸν τελοῦντι, πλὴν τοῦ σωφρονεῖν, μηδὲ ἄλλο αὖ τέλος ἕνεκα τινὸς ὠνῆς ἢ καὶ πράσεως. ὅταν δ᾽ ἐξήκωσιν οἱ χρόνοι, τὴν αὑτοῦ λαβόντα οὐσίαν ἀπιέναι. ἂν δ᾽ ἐν τοῖς ἔτεσι τούτοις αὐτῷ συμβῇ λόγου ἀξίῳ πρὸς εὐεργεσίαν τῆς πόλεως γεγονέναι τινὰ ἱκανὴν, καὶ πιστεύῃ πείσειν βουλὴν καὶ ἐκκλησίαν, ἤ τινα ἀναβολὴν τῆς ἐξοικήσεως ἀξιῶν αὑτῷ γίγνεσθαι κυρίως, ἢ καὶ τοπαράπαν διὰ βίου τινὰ μονὴν, ἐπελθὼν καὶ πείσας τὴν πόλιν, ἅπερ ἂν πείσῃ, ταῦτα αὐτῷ τέλεα γιγνέσθω. παισὶ δὲ μετοίκων, δημιουργοῖς οὖσι καὶ γενομένοις ἐτῶν πεντεκαίδεκα, τῆς μὲν μετοικίας ἀρχέτω χρόνος, ὁ μετὰ τὸ πέμπτον καὶ δέκατον ἔτος· ἐπὶ τούτοις δὲ εἴκοσιν ἔτη μεινάτω ὅπῃ αὐτῷ φίλον· μένειν δὲ ἂν βούληται, κατὰ τὰ αὐτὰ μενέτω πείσας. ὁ δὲ ἀπιὼν, ἐξαλειψάμενος ἴτω τὰς ἀπογραφὰς, αἵτινες ἂν αὐτῷ παρὰ τοῖς ἄρχουσι γεγραμμέναι πρότερον ὦσιν.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΝΟΜΩΝ
Η
ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ
ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΕΝΝΑΤΟΣ.

ΔΙΚΑΙ δὴ τὰ μετὰ ταῦτα, ἀκόλουθοι ταῖς ἔμπροσθεν πράξεσιν ἁπάσαις οὖσαι, κατὰ φύσιν γίγνοιντο ἂν τὴν τῆς διακοσμήσεως τῶν νόμων. ὧντινων οὖν δὴ πέρι δεῖ γίγνεσθαι δίκας, τὰ μὲν εἴρηται, τὰ κατὰ γεωργίας τε καὶ ὅσα τούτοις εἵπετο· τὰ δὲ μέγιστα οὔτε εἴρηταί πω, οὔτε καθ᾽ ἓν ἕκαστόν τε λεγόμενον ῥηθὲν, ἣν δεῖ λαμβάνειν αὐτὸ τιμωρίαν, καὶ τίνων ποτὲ δικαστῶν τυγχάνειν. μετ᾽ ἐκεῖν᾽ οὖν ἑξῆς ταῦτα ῥητέον. ΚΛ. Ὀρθῶς. ΑΘ. Αἰσχρὸν μὲν δή τινα τρόπον, καὶ νομοθετεῖν πάντα ὁπόσα νῦν μέλλομεν τοῦτο δρᾷν ἐν τοιαύτῃ πόλει, ἥν φαμὲν οἰκήσεσθαί τε εὖ καὶ τεύξεσθαι πάσης ὀρθότητος, πρὸς ἐπιτήδευσιν ἀρετῆς. ἐν δὲ τῇ τοιαύτῃ τὸ καὶ ἀξιοῦν τῆς τῶν ἄλλων μοχθηρίας τῶν μεγίστων ἐμ-

φύεσθαι τινα μεθεξοντα, ὥστε δεῖν νομοθετεῖν, προκαταλαμβάνοντα, καὶ ἀπειλοῦντα ἐάν τις τοιοῦτος γίγνηται, καὶ τούτων ἀποτροπῆς τε ἕνεκα, καὶ γενομένων κολάσεως, τιθέναι ἐπ᾽ αὐτοῖς νόμους, ὡς ἐσομένους, ὅπερ εἶπον, αἰσχρὸν μὲν τινὰ τρόπον· ἐπειδὴ δὲ οὐ, καθάπερ οἱ παλαιοὶ νομοθέται, θεῶν παισὶ νομοθετούμενοι τοῖς ἥρωσιν, ὡς ὁ νῦν λόγος, αὐτοί τ᾽ ἐκ θεῶν ὄντες, ἄλλοις τε ἐκ τοιούτων γεγονόσιν ἐνομοθέτουν, ἀλλ᾽ ἄνθρωποί τε καὶ ἀνθρώπων σπέρμασι νομοθετοῦμεν τανῦν· ἀνεμέσητον δὴ φοβεῖσθαι μή τις ἐγγίγνηται τῶν πολιτῶν ἡμῖν οἷον κερασβόλος· ὃς ἀτεράμων εἰς τοσοῦτον φύσει γίνοιτ᾽ ἂν, ὥστε μὴ τήκεσθαι καθάπερ ἐκεῖνα τὰ σπέρματα πυρί. νόμοις οὗτοι καίπερ οὕτως ἰσχυροῖς οὖσιν, ἄτηκτοι γίγνωνται. ὧν δὴ χάριν, οὐκ ἐπίχαριν λέγοιμ᾽ ἂν πρῶτον νόμον, ἱερῶν πέρι συλήσεως, ἄν τις τοῦτο δρᾷν τολμᾷ. καὶ πολίτην μὲν τῶν τεθραμμένων ὀρθῶς, οὔτ᾽ ἂν βουλοίμεθα, οὔτε ἐλπιστὸν πάνυ τι νοσῆσαι ποτὲ ἂν ταύτην τὴν νόσον· οἰκέται δὲ ἂν τούτων καὶ ξένοι καὶ ξένων δοῦλοι πολλὰ ἂν ἐπιχειρήσειαν τοιαῦτα. ὧν ἕνεκα μὲν μάλιστα, ὅμως δὲ καὶ ξύμπασαν τὴν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀσθένειαν εὐλαβούμενος, ἐρῶ τὸν τῶν ἱεροσύλων πέρι νόμον, καὶ τῶν ἄλλων πάντων τῶν τοιούτων ὅσα δυσίατα καὶ ἀνίατα. προοίμια δὲ τούτοισι, κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον ὁμολογηθέντα, προῤῥητέον ἅπασιν ὡς βραχύτατα. λέγοι δή τις ἂν, ἐκείνῳ διαλεγόμενος ἅμα καὶ παραμυθούμενος ὃν ἐπιθυμία κακὴ παρακαλοῦσα μεθ᾽ ἡμέραν τε, καὶ ἐπεγείρουσα νύ-

κτωρ, ἐπί τι τῶν ἱερῶν ἄγει συλήσοντα, τάδε, Ὦ θαυμάσιε, οὐκ ἀνθρώπινόν σε κακὸν οὐδὲ θεῖον κινεῖ τονῦν ἐπὶ τὴν ἱεροσυλίαν προτρέπον ἰέναι· οἶστρος δέ ἐστί τις ἐμφυόμενος ἐκ παλαιῶν καὶ ἀκαθάρτων τοῖς ἀνθρώποις ἀδικημάτων, περιφερόμενος ἀλιτηριώδης· ὃν εὐλαβεῖσθαι χρεὼν παντὶ σθένει. τίς δ' ἐστὶν εὐλάβεια μάθε· ὅταν σοὶ προσπίπτῃ τὶ τῶν τοιούτων δογμάτων, ἴθι ἐπὶ τὰς ἀποδιοπομπήσεις, ἴθι ἐπὶ θεῶν ἀποτροπαίων ἱερὰ ἱκέτης, ἴθι ἐπὶ τῶν λεγομένων ἀνδρῶν ὑμῖν ἀγαθῶν ξυνουσίας· καὶ τὰ μὲν ἄκουε, τὰ δὲ πειρῶ λέγειν αὐτὸς, ὡς δεῖ τὰ καλὰ καὶ τὰ δίκαια πάντα ἄνδρα τιμᾷν. τὰς δὲ τῶν κακῶν ξυνουσίας φεῦγε ἀμεταστρεπτί. καὶ ἐὰν μέν σοι δρῶντι ταῦτα λωφᾷ τι τὸ νόσημα· εἰ δὲ μὴ, καλλίω θάνατον σκεψάμενος, ἀπαλλάττου τοῦ βίου. ταῦτα ἡμῶν ᾀδόντων προοίμια τοῖς πάντα ταῦτα ἐπινοοῦσιν ὅσα ἀνόσια ἔργα καὶ πολιτοφθόρα, τῷ μὲν πειθομένῳ τὸν νόμον ἐᾶν σιγῇ δεῖ· τῷ δὲ ἀπειθοῦντι, μετὰ τὸ προοίμιον ᾄδειν μέγα· Ὃς δ' ἂν ἱεροσυλῶν ληφθῇ, ἐὰν μὲν ᾖ δοῦλος ἢ ξένος, ἐν τῷ προσώπῳ καὶ ταῖς χερσὶ γραφεὶς τὴν συμφορὰν, καὶ μαστιγωθεὶς ὁπόσας ἂν δόξῃ τοῖς δικασταῖς, ἐκτὸς τῶν ὅρων τῆς χώρας γυμνὸς ἐκβληθήτω. τάχα γὰρ ἂν δοὺς ταύτην τὴν δίκην, γένοιτ' ἂν βελτίων, σωφρονισθείς. οὐ γὰρ ἐπὶ κακῷ δίκη γίγνεται οὐδεμία, γιγνομένη κατὰ νόμον. δυοῖν δὲ θάτερον ἀπεργάζεται σχεδόν· ἢ γὰρ βελτίονα ἢ μοχθηρότερον ἧττον ἐξειργάσατο τὸν τὴν δίκην παρασχόντα. πολίτης δὲ ἄν τις ποτέ τι τοιοῦτον δρῶν ἀναφανῇ, περὶ θεοὺς

ἢ περὶ γονέας ἢ περὶ πόλιν ἠδικηκὼς τῶν μεγάλων τινὰ καὶ ἀποῤῥήτων ἀδικιῶν, ὡς ἀνίατον ἤδη τοῦτον ὄντα ὁ δικαστὴς διανοείσθω, λογιζόμενος οἵας παιδείας τε καὶ τροφῆς ἐκ παιδὸς τυγχάνων, οὐκ ἀπέσχετο τῶν μεγίστων κακῶν. δίκη δὴ τούτῳ θάνατος ἐλάχιστον τῶν κακῶν· τοὺς δὲ ἄλλους παράδειγμα ὀνήσει, γενόμενος ἀκλεὴς καὶ ὑπὲρ τοὺς τῆς χώρας ὅρους ἀφανισθείς. παισὶ δὲ καὶ γένει, ἐὰν φύγωσι τὰ πατρῷα ἤθη, κλέος ἔστω, καὶ λόγος ἔντιμος λεγόμενος, ὡς εὖ τε καὶ ἀνδρείως εἰς ἀγαθὸν ἐκ κακοῦ διαπεφευγότων. δημόσια δὲ χρήματα οὐδενὸς τῶν τοιούτων τῇ πολιτείᾳ πρέπον ἂν εἴη γίγνεσθαι, ἐν ᾗ δεῖ τοὺς αὐτοὺς ἀεὶ καὶ ἴσους ὄντας διατελεῖν κλήρους. ζημίας δ' ἐκτίσεις ὅταν ἀδικεῖν ἄξια δοκῇ τις χρημάτων, ἐκτίνειν· ἂν ᾗ τι τῶν τοῦ κλήρου κατεσκευασμένου περιττεῦον, μέχρι τοσούτου ζημιωθέντα· τὸ δὲ πλέον, μή. τὰς δ' εἰς ταῦτα ἀκριβείας ἐκ τῶν ἀπογραφῶν νομοφύλακες σκοποῦντες, τὸ σαφὲς ἐξαγγελλόντων ἀεὶ τοῖς δικασταῖς· ὅπως ἂν τῶν κλήρων ἀργὸς μηδεὶς μηδέποτε γίγνηται δι' ἀπορίαν χρημάτων. ζημίας δὲ ἄν τις πλέονος ἄξιος εἶναι δοκῇ, ἐὰν ἄρα μή τινες ἐθέλωσιν αὐτὸν τῶν φίλων ἐγγυᾶσθαί τε καὶ ξυνεκτίνοντες ἀπελευθεροῦν, δεσμοῖς τε χρονίοις καὶ ἐμφανέσι καί τισι προπηλακισμοῖς κολάζειν· ἄτιμον δὲ παντάπασι μηδένα εἶναι μηδέποτε μηδ' ἐφ' ἑνὶ τῶν ἁμαρτημάτων, μηδ' ὑπερορίαν φυγάδα· θάνατον δὲ, ἢ δεσμοὺς, ἢ πληγὰς, ἤ τινας ἀμόρφους ἕδρας, ἢ στάσεις ἢ παραστάσεις εἰς ἱερὰ ἐπὶ τὰ τῆς χώρας ἔσχατα, ἢ χρημάτων καθάπερ ἔμ-

πρόσθεν εἴπομεν ἐκτίσεις γίγνεσθαι δεῖν, τὴν δίκην ταύτην γιγνέσθω. δικασταὶ δ᾽ ἔστωσαν θανάτου πέρι νομοφύλακές τε, καὶ τὸ τῶν περυσινῶν ἀρχόντων ἀριστίνδην ἀπομερισθὲν δικαστήριον. εἰσαγωγὰς δὲ τούτων, καὶ προσκλήσεις, καὶ ὅσα τοιαῦτα, καὶ ὡς δεῖ γίγνεσθαι, τοῖς νεωτέροις νομοθέταις χρὴ μέλειν. τὴν διαψήφισιν δὲ ἡμέτερον ἔργον νομοθετεῖν. ἔστω δὴ φανερὰ μὲν ἡ ψῆφος τιθεμένη· πρὸ τούτου δὲ, κατὰ τὸ στόμα τοῦ διώκοντός τε καὶ φεύγοντος, ὁ δικαστὴς ἑξῆς ἡμῖν ἐγγύτατα κατὰ πρέσβιν ἱζέσθω. πάντες δ᾽ οἱ πολῖται ὅσοιπερ ἂν ἄγωσι σχολὴν, ἐπήκοοι ἔστωσαν σπουδῇ τῶν τοιούτων δικῶν. λέγειν δὲ ἕνα λόγον, πρῶτον μὲν, τὸν διώκοντα· τὸν δὲ φεύγοντα, δεύτερον. μετὰ δὲ τοὺς λόγους τούτους, ἄρχεσθαι μὲν τὸν γεραίτατον ἀνακρίνοντα, ἰόντα εἰς τὴν τῶν λεχθέντων σκέψιν ἱκανήν· μετὰ δὲ τὸν πρεσβύτατον, ἑξῆς ἅπαντας δεῖ διεξελθεῖν ὅ, τι ἂν παρ᾽ ἑκατέρου τὶς τῶν ἀντιδίκων ῥηθὲν ἢ μὴ ῥηθὲν ἐπιποθῇ τινα τρόπον. ὁ δὲ μηδὲν ποθῶν, ἄλλῳ τὴν ἀνάκρισιν ἀποδιδότω. τῶν δὲ ῥηθέντων ἐπισφραγισαμένους ὅσα ἂν εἶναι καίρια δοκῇ, γράμμασι σημεῖα ἐπιβάλλοντας πάντων τῶν δικαστῶν, θεῖναι ἐπὶ τὴν Ἑστίαν· καὶ πάλιν αὔριον εἰς ταὐτὸν ξυνελθόντας, ὡσαύτως τε ἀνακρίνοντας, διεξελθεῖν τὴν δίκην, καὶ σημεῖα ἐπιβάλλοντας αὖ τοῖς λεχθεῖσι· καὶ τρὶς δράσαντας τοῦτο, τεκμήριά τε καὶ μάρτυρας ἱκανῶς παραλαβόντας, ψῆφον ἱερὰν ἕκαστον φέροντα, καὶ ὑποσχόμενον πρὸ τῆς Ἑστίας εἰς δύναμιν τὰ δίκαια καὶ ἀληθῆ κρίνειν, οὕτω τέλος ἐπιθεῖναι

τῇ τοιαύτῃ δίκῃ. μετὰ δὲ τὰ περὶ θεοὺς, τὰ περὶ κατάλυσιν τῆς πολιτείας· ὃς ἂν ἄγων εἰς ἀρχὴν ἄνθρωπον, δουλῶται μὲν τοὺς νόμους, ἑταιρείαις δὲ τὴν πόλιν ὑπήκοον ποιῇ, καὶ βιαίως δὴ πᾶν τοῦτον πράττων, καὶ στάσιν ἐγείρων παρανομῇ· τοῦτον δὴ διανοεῖσθαι δεῖ πάντων πολεμιώτατον ὅλῃ τῇ πόλει. τὸν δὲ κοινωνοῦντα μὲν τῶν τοιούτων μηδενὶ, τῶν μεγίστων δὲ μετέχοντα ἀρχῶν ἐν τῇ πόλει, λεληθότα τε ταῦτα αὐτὸν ἢ μὴ λεληθότα, δειλίᾳ δ' ὑπὲρ πατρίδος αὐτοῦ μὴ τιμωρούμενον, δεῖ δεύτερον ἡγεῖσθαι τὸν τοιοῦτον πολίτην κάκῃ. πᾶς δὲ ἀνὴρ οὗ καὶ σμικρὸν ὄφελος, ἐνδεικνύτω ταῖς ἀρχαῖς, εἰς κρίσιν ἄγων τὸν ἐπιβουλεύσαντα βιαίου πολιτείας μεταστάσεως ἅμα καὶ παρανόμου. δικασταὶ δὲ ἔστωσαν τούτοις οἵπερ τοῖς ἱεροσύλοις· καὶ πᾶσαν τὴν κρίσιν ὡσαύτως αὐτοῖς γίγνεσθαι καθάπερ ἐκείνοις· τὴν ψῆφον δὲ θάνατον φέρειν τὴν πλήθει νικῶσαν. ἑνὶ δὲ λόγῳ, πατρὸς ὀνείδη καὶ τιμωρίας παίδων μηδενὶ ξυνέπεσθαι, πλὴν ἐάν τινι πατὴρ καὶ πάππος καὶ πάππου πατὴρ ἐφεξῆς ὄφλωσι θανάτου δίκην. τούτους δὲ ἡ πόλις ἔχοντας τὴν αὐτῶν οὐσίαν, πλὴν ὅσον κατασκευασμένου τοῦ κλήρου παντελῶς, εἰς τὴν αὐτῶν ἀρχαίαν ἐκπεμπέσθω πατρίδα καὶ πόλιν. οἷς δ' ἂν τῶν πολιτῶν υἱεῖς ὄντες τυγχάνωσι πλείους ἑνὸς, μὴ ἔλαττον δέκα ἔτη γεγονότες, κληρῶσαι μὲν τούτων δέκα οὓς ἂν ἀποφήνῃ πατὴρ, ἢ πάππος ὁ πρὸς πατρὸς ἢ μητρός· τῶν δὲ λαχόντων τὰ ὀνόματα εἰς Δελφοὺς πεμφθέντων· ὃν δ' ἂν ὁ θεὸς ἀνέλῃ, κληρονόμον εἰς τὸν οἶκον καταστῆσαι τὸν τῶν ἐκλι-

πόντων, τύχῃ ἀμείνονι. ΚΛ. Καλῶς. ΑΘ. Κοινὸς δ' ἔτι τρίτος εἷς ἔστω νόμος, περὶ δικαστῶν τε οὓς δεῖ δικάζειν αὐτοῖς, καὶ ὁ τρόπος τῶν δικῶν, οἷς ἂν προδόσεως αἰτίαν ἐπιφέρων τὶς εἰς δικαστήριον ἄγῃ. καὶ περὶ μονῆς ὡσαύτως τοῖς ἐκγόνοις καὶ ἐξόδου τῆς πατρίδος εἷς ἔστω περὶ ταῦτα νόμος οὗτος τρισὶ, προδότῃ, καὶ ἱεροσύλῳ, καὶ τῷ τοὺς τῆς πόλεως νόμους βίᾳ ἀπολλύντι. κλέπτῃ δὲ, ἐάν τε μέγα ἐάν τε σμικρὸν κλέπτῃ τὶς, εἷς αὖ νόμος κείσθω καὶ μία δίκης τιμωρία ξύμπασι. τὸ μὲν γὰρ κλαπὲν δὴ, χρεὼν διπλάσιον πρῶτον ἐκτίνειν, ἐὰν ὄφλῃ τὶς τὴν τοιαύτην δίκην, καὶ ἱκανὴν ἔχῃ τὴν ἄλλην οὐσίαν ἀποτίνειν ὑπὲρ τοῦ κλήρου· ἐὰν δὲ μὴ, δεδέσθαι, ἕως ἂν ἐκτίσῃ, ἢ πείσῃ τὸν καταδικασάμενον. ἐὰν δέ τις ὄφλῃ κλοπῆς δημοσίᾳ δίκην, πείσας τὴν πόλιν, ἢ τὸ κλέμμα ἐκτίσας διπλοῦν, ἀπαλλαττέσθω τῶν δεσμῶν. ΚΛ. Πῶς δὴ λέγομεν, ὦ ξένε, μηδὲν διαφέρειν τῷ κλέπτοντι, μέγα ἢ σμικρὸν ὑφελομένῳ, καὶ ἐξ ἱερῶν ἢ ὁσίων, καὶ ὅσα ἄλλα ἐστὶ περὶ κλοπὴν πᾶσαν ἀνομοιότητα ἔχοντα; οἷς δεῖ ποικίλοις οὖσιν ἕπεσθαι τὸν νομοθέτην, μηδὲν ὁμοίαις ζημίαις ζημιοῦντα; ΑΘ. Ἄριστ', ὦ Κλεινία, σχεδόν τί με ὥσπερ φερόμενον ἀντικρούσας ἀνήγειρας· ἐννενοηκότα δὲ καὶ ἕτερον ὑπέμνησας, ὅτι τὰ περὶ τὴν τῶν νόμων θέσιν οὐδενὶ τρόπῳ πώποτε γέγονεν ὀρθῶς διαπεπονημένα, ὥσγε ἐν τῷ νῦν παραπεπτωκότι λέγειν. πῶς δ' αὖ καὶ τοῦτο λέγομεν, οὐ κακῶς ἀπεικάσαμεν, ὅτε δούλοις, ὡς ἰατρευομένοις ὑπὸ δούλων, ἀπεικάζομεν πάντας τοὺς νῦν νομοθετουμένους. εὖ γὰρ ἐπίστα-

σαι δὴ τὸ τοιόνδε, ὡς εἰ καταλάβοι ποτέ τις ἰατρὸς τῶν ταῖς ἐμπειρίαις ἄνευ λόγου τὴν ἰατρικὴν μεταχειριζομένων, ἐλεύθερον ἐλευθέρῳ νοσοῦντι διαλεγόμενον ἰατρὸν, καὶ τοῦ φιλοσοφεῖν ἐγγὺς, χρώμενον μὲν τοῖς λόγοις, ἐξ ἀρχῆς τε ἁπτόμενον τοῦ νοσήματος, περὶ φύσεως πάσης ἐπανιόντα τῆς τῶν σωμάτων, ταχὺ καὶ σφόδρα γελάσειεν ἂν, καὶ οὐκ ἂν ἄλλους εἴποι λόγους ἢ τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτ᾽ ἀεὶ προχείρους ὄντας τοῖς πλείστοις λεγομένοις ἰατροῖς. Φαίη γὰρ ἄν, ὦ μῶρε, οὐκ ἰατρεύεις τὸν νοσοῦντα, ἀλλὰ σχεδὸν παιδεύεις, ὡς ἰατρὸν ἀλλ᾽ οὐχ ὑγιῆ δεόμενον γίγνεσθαι. ΚΛ. Οὐκοῦν λέγων τὰ τοιαῦτα, ὀρθῶς ἂν λέγοι; ΑΘ. Τάχ᾽ ἂν εἰ προσδιανοοῖτό γε ὡς ὅστις περὶ νόμων οὕτω διεξέρχεται, καθάπερ ἡμεῖς τανῦν, παιδεύει τοὺς πολίτας, ἀλλ᾽ οὐ νομοθετεῖ, ἆρ᾽ οὖν οὐ καὶ τοῦτ᾽ ἂν πρὸς τρόπου λέγειν φαίνοιτο; ΚΛ. Ἴσως. ΑΘ. Εὐτυχὲς δὲ ἡμῶν τὸ παρὸν γέγονε. ΚΛ. Τὸ ποῖον δή; ΑΘ. Τὸ μηδεμίαν ἀνάγκην εἶναι νομοθετεῖν, ἀλλ᾽ αὐτοὺς ἐν σκέψει γενομένους, περὶ πάσης πολιτείας πειρᾶσθαι κατιδεῖν τό, τε ἄριστον καὶ τὸ ἀναγκαιότατον, τίνα τρόπον ἂν γιγνόμενον γίγνοιτο. καὶ δὴ καὶ τὸ νῦν ἔξεστιν ἡμῖν, ὡς ἔοικεν, εἰ μὲν βουλόμεθα, τὸ βέλτιστον σκοπεῖν· εἰ δὲ βουλόμεθα, τὸ ἀναγκαιότατον, περὶ νόμων. αἱρώμεθα οὖν ὁπότερον δοκεῖ. ΚΛ. Γελοίαν, ὦ ξένε, προτιθέμεθα τὴν αἵρεσιν· καὶ ἀτεχνῶς ὥσπερ κατεχομένοις νομοθέταις ὅμοιοι γινοίμεθ᾽ ἂν ὑπὸ μεγάλης τινὸς ἀνάγκης ἤδη νομοθετεῖν, ὡς οὐκέτ᾽ ἐξὸν εἰς αὔριον. ἡμῖν δ᾽ εἰπεῖν σὺν

θεῷ ἔξεστι, καθάπερ ἢ λιθολόγοις, ἢ καί τινος ἑτέρας ἀρχομένοις συστάσεως, παραφορήσασθαι χύδην, ἐξ ὧν ἐκλεξόμεθα τὰ πρόσφορα τῇ μελλούσῃ γενήσεσθαι συστάσει, καὶ δὴ καὶ κατὰ σχολὴν ἐκλέξασθαι. τιθῶμεν οὖν, ἡμᾶς νῦν εἶναι μὴ τοὺς ἐξ ἀνάγκης οἰκοδομοῦντας, ἀλλὰ τοὺς ἐπὶ σχολῆς ἔτι τὰ μὲν παρατιθεμένους, τὰ δὲ ξυνιστάντας. ὥστε ὀρθῶς ἔχει τὰ μὲν ἤδη τῶν νόμων λέγειν ὡς τιθέμενα, τὰ δ' ὡς παρατιθέμενα. ΑΘ. Γένοιτο γοῦν ἂν ἡμῖν, ὦ Κλεινία, κατὰ φύσιν μᾶλλον ἡ σύνοψις τῶν νόμων. ἴδωμεν γὰρ οὖν, ὦ πρὸς θεῶν, τὸ τοιόνδε περὶ νομοθετῶν. ΚΛ. Τὸ ποῖον δή; ΑΘ. Γράμματα μέν που καὶ ἐν γράμμασι λόγοι καὶ ἄλλων εἰσὶ πολλῶν ἐν ταῖς πόλεσι γεγραμμένοι· γράμματα δὲ καὶ τὰ τοῦ νομοθέτου, καὶ λόγοι. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Πότερον οὖν τοῖς μὲν τῶν ἄλλων συγγράμμασι, ποιητῶν, καὶ ὅσοι ἄνευ μετρῶν καὶ μετὰ μέτρων τὴν αὑτῶν εἰς μνήμην ξυμβουλὴν περὶ βίου κατέθεντο συγγράψαντες, προσέχωμεν τὸν νοῦν, τοῖς δὲ τῶν νομοθετῶν μὴ προσέχωμεν; ἢ πάντων μάλιστα; ΚΛ. Πολύ γε. ΑΘ. Ἀλλὰ δῆτα οὐ χρὴ τὸν νομοθέτην μόνον τῶν γραφέντων περὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ δικαίων ξυμβουλεύειν, διδάσκοντα οἷά τέ ἐστι καὶ ὡς ἐπιτηδευτέον αὐτὰ τοῖς μέλλουσιν εὐδαίμοσιν ἔσεσθαι. ΚΛ. Καὶ πῶς οὔ; ΑΘ. Ἀλλὰ αἰσχρὸν δὴ μᾶλλον Ὁμήρῳ τε καὶ Τυρταίῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις ποιηταῖς περὶ βίου τε καὶ ἐπιτηδευμάτων κακῶς θέσθαι γράψαντας, Λυκούργῳ δὲ ἧττον καὶ Σόλωνι, καὶ ὅσοι δὴ νομοθέται γενόμενοι, γράμματα ἔγραψαν; ἢ τόγε ὀρ-

θὸν, πάντων δεῖ γραμμάτων τῶν ἐν ταῖς πόλεσι τὰ περὶ τοὺς νόμους γεγραμμένα φαίνεσθαι διατυπούμενα μακρῷ κάλλιστά τε καὶ ἄριστα· τὰ δὲ τῶν ἄλλων, ἢ κατ᾽ ἐκεῖνα, ξυνεπόμενα, ἢ διαφωνοῦντα αὐτοῖς, εἶναι καταγέλαστα; οὕτω διανοώμεθα περὶ νόμων δεῖν γραφῆς γίγνεσθαι ταῖς πόλεσιν, ἐν πατρός τε καὶ μητρὸς σχήμασι φιλούντων τε καὶ νοῦν ἐχόντων φαίνεσθαι τὰ γεγραμμένα· ἢ κατὰ τύραννον καὶ δεσπότην, τάξαντα καὶ ἀπειλήσαντα, γράψαντα ἐν τοίχοις, ἀπηλλάχθαι. σκοπῶμεν οὖν δὴ καὶ τανῦν ἡμεῖς πότερα ταύτῃ πειρώμεθα λέγειν διανοηθέντες περὶ νόμων, εἴτ᾽ οὖν δυνάμεθα εἴτε μή, ἀλλ᾽ οὖν τό γε πρόθυμον παρεχόμενοι· καὶ κατὰ ταύτην τὴν ὁδὸν ἰόντες, ἂν ἄρα τι καὶ δέῃ πάσχειν, πάσχωμεν. ἀγαθὸν δ᾽ εἴη τε, καί, ἂν θεὸς ἐθέλῃ, γίγνοιτ᾽ ἂν ταύτῃ. ΚΛ. Καλῶς εἴρηκας· ποιῶμέν τε ὡς λέγεις. ΑΘ. Διασκεπτέον ἄρα πρῶτον, ὥσπερ ἐπεχειρήσαμεν, ἀκριβῶς περὶ τῶν τε ἱεροσυλούντων, καὶ κλοπῆς πάσης πέρι καὶ ἀδικημάτων ξυμπάντων. καὶ οὐ δυσχεραντέον εἰ μεταξὺ νομοθετοῦντες, τὰ μὲν ἔθεμεν, τῶν δ᾽ ἔτι διασκοποῦμεν πέρι. νομοθέται γὰρ γιγνόμεθα, ἀλλ᾽ οὐκ ἐσμέν πω· τάχα δὲ ἴσως ἂν γενοίμεθα. εἰ δὴ δοκεῖ περὶ ὧν εἴρηκα, ὡς εἴρηκα, σκοπεῖσθαι, σκοπώμεθα. ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΑΘ. Περὶ δὴ καλῶν καὶ δικαίων ξυμπάντων πειρώμεθα κατιδεῖν τὸ τοιόνδε, ὅπῃ ποτὲ ὁμολογοῦμεν νῦν καὶ ὅπῃ διαφερόμεθα ἡμεῖς τε ἡμῖν αὐτοῖς (οἳ δὴ φαῖμεν ἂν προθυμεῖσθαι γε, εἰ μηδὲν ἄλλο, διαφέρειν τῶν πλείστων) οἱ πολλοί τε, αὐτοὶ

πρὸς αὐτοὺς αὖ. ΚΛ. Τὰς ποίας δὲ δὴ διαφορὰς ἡμῶν ἐννοηθεὶς λέγεις; ΑΘ. Ἐγὼ πειράσομαι φράζειν. περὶ δικαιοσύνης ὅλως καὶ τῶν δικαίων ἀνθρώπων τε καὶ πραγμάτων καὶ πράξεων πάντες πως ξυνομολογοῦμεν πάντα εἶναι ταῦτα καλά. ὥστε οὐδ' εἴτις διϊσχυρίζοιτο εἶναι τοὺς δικαίους ἀνθρώπους, ἂν καὶ τυγχάνωσιν ὄντες αἰσχροὶ τὰ σώματα, κατ' αὐτό γε τὸ δικαιότατον ἦθος ταύτῃ παγκάλους εἶναι, σχεδὸν οὐδεὶς ἂν λέγων οὕτω, πλημμελῶς δόξειε λέγειν. οὐκοῦν ὀρθῶς; ΚΛ. Ἴσως. ΑΘ. Ἴδωμεν δὲ ὡς εἰ πάντ' ἐστὶ καλὰ, ὅσα δικαιοσύνης ἔχεται, τῶν πάντων τοι καὶ παθήματα ἡμῖν ἐστι σχεδὸν τοῖς ποιήμασιν ἴσα. ΚΛ. Τί οὖν δή; ΑΘ. Ποίημα μὲν, ὅπερ ἂν ᾖ δίκαιον, σχεδὸν ὅσονπερ ἂν τοῦ δικαίου κοινωνῇ, κατὰ τοσοῦτον καὶ τοῦ καλοῦ μετέχον ἐστί. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ πάθος ὅπερ ἂν δικαίου κοινωνῇ, κατὰ τοσοῦτον γίγνεσθαι καλὸν ὁμολογούμενον, οὐκ ἂν διαφωνοῦντα παρέχοι τὸν λόγον. ΚΛ. Ἀληθῆ. ΑΘ. Ἐὰν δέ γε δίκαιον μὲν ὁμολογῶμεν, αἰσχρὸν δὲ εἶναι πάθος, διαφωνήσει τό, τε δίκαιον καὶ τὸ καλὸν, λεχθέντων τῶν δικαίων αἴσχιστων εἶναι. ΚΛ. Πῶς τοῦτο εἴρηκας; ΑΘ. Οὐδὲν χαλεπὸν ἐννοεῖν. οἱ γὰρ ὀλίγῳ πρόσθεν τεθέντες ἡμῖν νόμοι, πάντων ἐναντιώτατα παραγγέλλειν δόξαιεν ἂν τοῖς νῦν λεγομένοις. ΚΛ. Ποίοις; ΑΘ Τὸν ἱερόσυλόν που ἐτίθεμεν, δικαίως ἂν ἀποθνήσκειν, καὶ τὸν τῶν εὖ κειμένων νόμων πολέμιον· καὶ μέλλοντες δὴ νόμιμα τοιαῦτα τιθέναι πάμπολλα, ἐπέσχομεν, ἰδόντες ὡς ταῦτα ἐστὶ μὲν ἄπειρα παθή-

ματα πλήθει τε καὶ μεγέθει· δικαιότατα δὲ πάντων παθημάτων, καὶ ξυμπάντων αἴσχιστα. μῶν οὐχ οὕτως ἡμῖν τά τε δίκαια καὶ τὰ καλὰ, τοτὲ μὲν, ὡς ταὐτὰ ξύμπαντα, τοτὲ δὲ, ὡς ἐναντιώτατα, φανεῖται; ΚΛ. Κινδυνεύει. ΑΘ. Τοῖς μὲν τοίνυν πολλοῖς οὕτω περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσυμφώνως τὰ καλὰ καὶ τὰ δίκαια διεῤῥιμμένα προσαγορεύεται. ΚΛ. Φαίνεται γοῦν, ὦ ξένε. ΑΘ. Τὸ τοίνυν ἡμέτερον, ὦ Κλεινία, πάλιν ἴδωμεν, πῶς αὖ περὶ αὐτὰ ταῦτα ἔχει τῆς συμφωνίας. ΚΛ. Ποίας δὴ πρὸς ποίαν; ΑΘ. Ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις οἶμαι διαῤῥήδην ἐμὲ εἰρηκέναι. ΚΛ. Πῶς; ΑΘ. Εἰ δ' οὖν μὴ πρότερον, ἀλλὰ νῦν ὡς λέγοντα μὲ τίθετε. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Ὡς οἱ κακοὶ πάντες, εἰς πάντα εἰσὶν ἄκοντες κακοί· τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, ἀνάγκη που τούτῳ ξυνέπεσθαι τὸν ἑξῆς λόγον. ΚΛ. Τίνα λέγεις; ΑΘ. Ὡς ὁ μὲν ἄδικός που, κακός· ὁ δὲ κακὸς, ἄκων τοιοῦτος. ἀκουσίως δὲ ἑκούσιον οὐκ ἔχει πράττεσθαι ποτὲ λόγον. ἄκων οὖν ἐκείνῳ φαίνοιτ' ἂν ἀδικεῖν ὁ ἀδικῶν τῷ τὴν ἀδικίαν ἀκούσιον τιθεμένῳ. καὶ δὴ καὶ νῦν ὁμολογητέον ἐμοί. ξύμφημι γὰρ ἄκοντας ἀδικεῖν πάντας, εἰ καί τις, φιλονεικίας ἢ φιλοτιμίας ἕνεκα, ἄκοντας μὲν ἀδίκους εἶναι φησὶν, ἀδικεῖν μὴν ἑκόντας πολλούς. ὅγ' ἐμὸς λόγος ἐκεῖνος, ἀλλ' οὐχ οὗτος. τίνα οὖν αὖ τρόπον ἔγωγε ξυμφωνοίην ἂν τοῖς ἐμαυτοῦ λόγοις, εἴ με, ὦ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, ἐρωτῷτε, Εἰ δὴ ταῦτα οὕτως ἔχοντα ἐστὶν, ὦ ξένε, τί συμβουλεύεις ἡμῖν περὶ τῆς νομοθεσίας τῇ τῶν Μαγνητῶν πόλει; πότερον νομοθετεῖν, ἢ μή; Πῶς γὰρ οὔ;

φήσω. Διοριεῖς οὖν αὐτοῖς ἀκούσιά τε καὶ ἑκούσια ἀδικήματα; καὶ τῶν μὲν ἑκουσίων ἁμαρτημάτων τε καὶ ἀδικημάτων μείζους τὰς ζημίας θήσομεν, τῶν δ᾽ ἐλάττους; ἢ πάντων ἐξ ἴσης; ὡς οὐκ ὄντων ἀδικημάτων τοπαράπαν ἑκουσίων; ΚΛ. Ὀρθῶς μέντοι λέγεις, ὦ ξένε. καὶ τούτοις δὴ τί χρησόμεθα τοῖς νῦν λεγομένοις; ΑΘ. Καλῶς ἤρου. πρῶτον μὲν τοίνυν αὐτοῖς τόδε χρησόμεθα. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Ἀναμνησθῶμεν ὡς ἔμπροσθεν νῦν δὴ καλῶς ἐλέγομεν ὅτι περὶ τὰ δίκαια εἴη παμπόλλη τις ἡμῶν ταραχή τε καὶ ἀσυμφωνία. τοῦτο δὲ λαβόντες, πάλιν ἐρωτῶμεν ἡμᾶς αὐτοὺς, ἆρ᾽ οὖν περὶ τὴν τούτων ἀπορίαν οὔτ᾽ ἐξευπορήσαντες, οὔτε διορισάμενοι τί ποτ᾽ ἐστὶ ταῦτα ἀλλήλων διαφέροντα, ἃ δὴ κατὰ πάσας τὰς πόλεις ὑπὸ νομοθετῶν πάντων τῶν πώποτε γενομένων ὡς δύο εἴδη τῶν ἀδικημάτων ὄντα, τὰ μὲν, ἑκούσια, τὰ δὲ, ἀκούσια, ταύτῃ καὶ νομοθετεῖται· ὁ δὲ παρ᾽ ἡμῶν νῦν δὴ ῥηθεὶς λόγος, ὥσπερ παρὰ θεοῦ λεχθεὶς, τοσοῦτον μόνον εἰπὼν ἀπαλλάξεται; δοὺς δὲ οὐδένα λόγον ὡς ὀρθῶς εἴρηκε, κατανομοθετήσει τινὰ τρόπον; οὐκ ἔστιν· ἀλλὰ ἀνάγκη πως ταῦτα ἔμπροσθεν τοῦ νομοθετεῖν δηλῶσαι δύο τε ὄντα, καὶ τὴν διαφορὰν ἄλλην. ἵνα, ὅταν ἑκατέρῳ τις τὴν δίκην ἐπιτιθῇ, πᾶς ἐπακολουθῇ τοῖς λεγομένοις, καὶ δυνατὸς ᾖ τό, τε πρεπόντως τεθὲν ἁμηγέπῃ κρῖναι καὶ τὸ μή. ΚΛ. Καλῶς ἡμῖν φαίνῃ λέγειν, ὦ ξένε. δυοῖν γὰρ θάτερον ἡμᾶς χρεὼν, ἢ μὴ λέγειν ὡς πάντα ἀκούσια τὰ ἀδικήματα, ἢ τοῦτο ὡς ὀρθῶς εἴρηται, πρῶτον διορίσαντας δη-

λῶσαι. ΑΘ. Τούτοιν τοίνυν τοῖν δυοῖν τὸ μὲν οὐκ ἀνεκτὸν ἐμοὶ πάντως που γίγνεται, τόγε δὴ μὴ λέγειν, οὕτως οἰόμενον ἔχειν τἀληθές· (οὐ γὰρ ἂν νόμιμον οὐδ᾽ ὅσιον ἂν εἴη) κατὰ τίνα δὲ τρόπον ἐστὸν δύο, εἰ μὴ τῷ τε ἀκουσίῳ καὶ τῷ ἑκουσίῳ διαφέρετον ἑκάτερον, ἀλλὰ ἄλλῳ τινὶ δή ποτε πειρατέον ἁμωσγέπως δηλοῦν. ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν, ὦ ξένε, τοῦτό γε οὐχ οἷόν τε ἄλλως πως ἡμᾶς διανοηθῆναι. ΑΘ. Ταῦτα ἔσται. φέρε δή, βλάβαι μέν, ὡς ἔοικεν, ἀλλήλων τῶν πολιτῶν ἐν ταῖς κοινωνίαις τε καὶ ὁμιλίαις πολλαὶ γίγνονται· καὶ τόγε ἑκούσιόν τε καὶ ἀκούσιον ἐν αὐταῖς ἄφθονόν ἐστι. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Μή τοίνυν τις τὰς βλάβας πάσας, ἀδικίας τιθείς, οὕτως οἴηται καὶ τὰ ἄδικα ἐν αὐταισὶ ταύτῃ γίγνεσθαι διπλᾶ· τὰ μέν, ἑκούσια δή, τὰ δ᾽, ἀκούσια. βλάβαι γὰρ ἀκούσιοι τῶν πάντων οὔτ᾽ ἀριθμοῖς οὔτε μεγέθεσιν ἐλάττους εἰσὶ τῶν ἑκουσίων. σκοπεῖσθε δὲ εἴτε τι λέγω, λέγων ἃ μέλλω λέγειν, εἴτε καὶ μηδὲν τοπαράπαν. οὐ γάρ φημι ἔγωγε, ὦ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, εἴτις τινά τι πημαίνοι μὴ βουλόμενος, ἀλλ᾽ ἄκων, ἀδικεῖν μέν, ἄκοντα μήν; καὶ ταύτῃ μὲν δὴ νομοθετήσω τοῦτο, ὡς ἀκούσιον ἀδίκημα νομοθετῶν; ἀλλ᾽ οὐδὲ ἀδικίαν τοπαράπαν θήσω τὴν τοιαύτην βλάβην, οὔτε ἂν μείζων οὔτε ἂν ἐλάττων τὶ γίγνηται. πολλάκις δὲ ὠφέλειαν οὐκ ὀρθὴν γενομένην, τὸν τῆς ὠφελείας αἴτιον ἀδικεῖν φήσομεν, ἐὰν ἧγε μὴ νικᾷ. σχεδὸν γάρ, ὦ φίλοι, οὔτ᾽ εἴτις τῳ δίδωσί τι τῶν ὄντων, οὔτ᾽ εἰ τοὐναντίον ἀφαιρεῖται, δίκαιον ἁπλῶς ἢ ἄδικον χρὴ τὸ τοιοῦτον

οὕτω λέγειν· ἀλλ' ἐὰν ἤθει καὶ δικαίῳ τρόπῳ χρώμενός τις ὠφελῇ τινά τι καὶ βλάπτῃ, τοῦτό ἐστι τῷ νομοθέτῃ θεατέον· καὶ πρὸς δύο ταῦτα δὴ βλεπτέον, πρός τε ἀδικίαν καὶ βλάβην. καὶ τὸ μὲν βλαβὲν, ὑγιὲς τοῖς νόμοις εἰς τὸ δυνατὸν ποιητέον, τό, τε ἀπολόμενον σώζοντα, καὶ τὸ πεσὸν ὑπό του πάλιν ἐξορθοῦντα, καὶ τὸ θανατωθὲν ἢ τρωθὲν, ὑγιές· τὸ δὲ ἀποίνοις ἐξιλασθὲν τοῖς δρῶσι καὶ πάσχουσιν ἑκάσταις τῶν βλάψεων, ἐκ διαφορᾶς εἰς φιλίαν πειρατέον ἀεὶ καθιστάναι τοῖς νόμοις. ΚΛ. Καλῶς ταῦτά γε. τὰς τοίνυν ἀδίκους αὖ βλάβας καὶ κέρδη δὲ, ἐάν τις ἀδικῶν τινα κερδαίνειν ποιῇ, τούτων ὁπόσα μὲν ἰατὰ, ὡς οὐσῶν ἐν ψυχῇ νόσων, ἰᾶσθαι· τὸ δὲ τῆς ἰάσεως ἡμῖν τῆς ἀδικίας τῇδε ῥέπειν χρὴ φάναι. ΚΛ. Πῆ; ΑΘ. Ὅπως ὅ, τι τις ἂν ἀδικήσῃ μέγα ἢ σμικρὸν, ὁ νόμος αὐτὸν διδάξῃ, καὶ ἀναγκάσῃ τοπαράπαν εἰς αὖθις τὸ τοιοῦτον ἢ μηδέποτε ἑκόντα τολμῆσαι ποιεῖν, ἢ διαφερόντως ἧττον πολὺ, πρὸς τῇ τῆς βλάβης ἐκτίσει. ταῦτα εἴτε ἔργοις ἢ λόγοις, ἢ μεθ' ἡδονῶν ἢ λυπῶν, ἢ τιμῶν ἢ ἀτιμιῶν, καὶ χρημάτων ζημίαις ἢ καὶ δώροις, ἢ καὶ τοπαράπαν ᾧτινι τρόπῳ ποιήσῃ τὶς, μισῆσαι μὲν τὴν ἀδικίαν, στέρξαι δὲ ἢ μὴ μισεῖν τὴν τοῦ δικαίου φύσιν, αὐτό ἐστι τοῦτο ἔργον τῶν καλλίστων νόμων. ὃν δ' ἂν ἀνιάτως εἰς ταῦτα ἔχοντα αἴσθηται νομοθέτης, δίκην τούτοισι καὶ νόμον θήσει τινά· γιγνώσκων που τοῖς τοιούτοις πᾶσιν, ὡς οὔτε αὐτοῖς ἔτι ζῆν ἄμεινον, τούς τε ἄλλους ἂν διπλῇ ὠφελοῖεν, ἀπαλλαττόμενοι τοῦ βίου· παράδειγμα μὲν τοῦ μὴ ἀδικεῖν τοῖς ἄλλοις γενόμε-

νοι, ποιοῦντες δὲ ἀνδρῶν κακῶν ἔρημον τὴν πόλιν. οὕτω μὲν δὴ τῶν τοιούτων πέρι νομοθέτῃ κολαστὴν τῶν ἁμαρτημάτων θάνατον ἀνάγκη νέμειν· ἄλλως δὲ, οὐδαμῶς. ΚΛ. Ἔοικε μέν πως λέγεσθαι τὰ παρὰ σοῦ καὶ μάλα μετρίως· ἥδιον δ' ἂν ἔτι σαφέστερον ἀκούσαιμεν ταῦτα ῥηθέντα, τὸ τῆς ἀδικίας τε καὶ βλάβης διάφορον, καὶ τὸ τῶν ἑκουσίων καὶ ἀκουσίων ὡς ἐν τούτοις διαπεποίκιλται. ΑΘ. Πειρατέον τοίνυν ὡς κελεύετε δρᾶν καὶ λέγειν. δῆλον γὰρ ὅτι τοσόνδέ γε περὶ ψυχῆς καὶ λέγετε πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀκούετε, ὡς ἓν μὲν ἐν αὐτῇ τῆς φύσεως εἴτε τι πάθος εἴτε τι μέρος ὢν ὁ θυμὸς, δύσερι καὶ δύσμαχον κτῆμα ἐμπεφυκὸς, ἀλογίστῳ βίᾳ πολλὰ ἀνατρέπει. ΚΛ. Πῶς δ' οὔ; ΑΘ. Καὶ μὴν ἡδονήν γε οὐ ταὐτὸν τῷ θυμῷ προσαγορεύομεν· ἐξ ἐναντίας δὲ αὐτῷ φαμὲν, ῥώμης δυναστεύουσαν, πειθοῖ μετὰ ἀπάτης, πράττειν ὅ, τι περ ἂν αὐτῆς ἡ βούλησις ἐθελήσῃ. ΚΛ. Καὶ μάλα. ΑΘ. Τρίτον μὴν ἄγνοιαν λέγων ἄν τις τῶν ἁμαρτημάτων αἰτίαν, οὐκ ἂν ψεύδοιτο. διχῇ μὴν διελόμενος αὐτὸ ὁ νομοθέτης ἂν βελτίων εἴη· τὸ μὲν ἁπλοῦν αὐτοῦ, κούφων ἁμαρτημάτων αἴτιον ἡγούμενος· τὸ δὲ διπλοῦν, ὅταν ἀμαθαίνῃ τὶς μὴ μόνον ἀγνοίᾳ ξυνεχόμενος, ἀλλὰ καὶ δόξῃ σοφίας, ὡς εἰδὼς παντελῶς περὶ ἃ μηδαμῶς οἶδε· μετὰ μὲν ἰσχύος καὶ ῥώμης ἑπομένης, μεγάλων καὶ ἀμούσων ἁμαρτημάτων τιθεὶς αἴτια τὰ τοιαῦτα· ἀσθενείας δὲ ἑπομένης, παίδων τε ἁμαρτήματα καὶ πρεσβυτέρων γιγνόμενα, θήσει μὲν ἁμαρτήματα, καὶ ὡς ἁμαρτάνουσι νόμους τάξει, πρᾳοτάτους γε

μὴν πάντων, καὶ συγγνώμης πλείστης ἐχομένους. ΚΛ. Εἰκότα λέγεις. ΑΘ. Ἡδονῆς μὲν τοίνυν καὶ θυμοῦ λέγομεν σχεδὸν ἅπαντες ὡς ὁ μὲν κρείττων ἡμῶν, ὁ δὲ, ἥττων ἐστί. καὶ ἔχει ταύτῃ. ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΑΘ. Ἀγνοίας δέ γε ὡς ὁ μὲν ἡμῶν, κρείττων, ὁ δὲ, ἥττων, οὐδ᾽ ἠκούσαμεν πώποτε. ΚΛ. Ἀληθέστατα. ΑΘ. Πάντα δέ γε προτρέπειν ταῦτα φαμὲν εἰς τὴν αὑτοῦ βούλησιν ἐπισπώμενον ἕκαστον εἰς τἀναντία πολλάκις ἅμα. ΚΛ. Πλειστάκις μὲν οὖν. ΑΘ. Νῦν δή σοι τό, τε δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον ὅγε ἐγὼ λέγω, σαφῶς ἂν διορισαίμην, οὐδὲν ποικίλλων. τὴν γὰρ τοῦ θυμοῦ καὶ φόβου καὶ ἡδονῆς καὶ λύπης καὶ φθόνων καὶ ἐπιθυμιῶν ἐν ψυχῇ τυραννίδα, ἐάν τε τὶ βλάπτῃ καὶ ἐὰν μὴ, πάντως ἀδικίαν προσαγορεύω· τὴν δὲ τοῦ ἀρίστου δόξαν, ὅπηπερ ἂν ἔσεσθαι τούτων ἡγήσωνται πόλεις, εἴτε ἰδιῶταί τινες, ἐὰν αὕτη κρατοῦσα ἐν ψυχῇ διακοσμῇ πάντα ἄνδρα, κἂν σφάλληταί τι, δίκαιον μὲν πᾶν εἶναι φατέον τὸ ταύτῃ πραχθὲν, καὶ τὸ τῆς τοιαύτης ἀρχῆς γιγνόμενον ὑπήκοον ἑκάστων, καὶ ἐπὶ τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων βίον, ἄριστον· δοξάζεσθαι δὲ ὑπὸ πολλῶν, ἀκούσιον ἀδικίαν εἶναι τὴν τοιαύτην βλάβην. ἡμῖν δὲ οὐκ ἔστι τανῦν ὀνομάτων πέρι δύσερις λόγος· ἀλλ᾽ ἐπειδὴ τῶν ἁμαρτανομένων τρία εἴδη δεδήλωται γιγνόμενα, ταῦτα εἰς μνήμην πρῶτον ἔτι μᾶλλον ἀναληπτέον. λύπης μὲν οὖν, ἣν θυμὸν καὶ φόβον ἐπονομάζομεν, ἓν εἶδος ἡμῖν ἐστι. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Ἡδονῆς δ᾽ αὖ καὶ ἐπιθυμιῶν, δεύτερον· ἐλπίδων δὲ καὶ δόξης τῆς ἀληθοῦς περὶ τὸ

ἄριστον ἔφεσις, τρίτον ἕτερον. τούτου δὲ αὖ τοῦ τρίτου διχῇ τμηθέντος, πέντε εἴδη γέγονεν, ὥς νῦν φαμέν· οἷς νόμους διαφέροντας ἀλλήλων πέντε εἴδεσι θετέον, ἐν δυοῖν γένεσι. ΚΛ. Τίσι τούτοις; ΑΘ. Τὸ μὲν, διὰ βιαίων καὶ ξυμφώνων πράξεων πραττόμενον ἑκάστοτε· τὸ δὲ, μετὰ σκότους καὶ ἀπάτης λαθραίως γιγνόμενον· ἔστι δ' ὅτε καὶ δι' ἀμφοῖν τούτοιν πραχθέν. ᾧ δὴ καὶ νόμοι τραχύτατοι γίγνοιντο ἂν, εἰ τὸ προσῆκον μέρος ἔχοιεν. ΚΛ. Εἰκὸς γοῦν. ΑΘ. Ἴωμεν δὴ τὰ μετὰ ταῦτα ἐκεῖσε ὁπόθεν ἐξέβημεν δεῦρο, περαίνοντες τὴν θέσιν τῶν νόμων. ἦν δὲ ἡμῖν κείμενα περί τε τῶν συλώντων, οἶμαι, τοὺς θεοὺς καὶ τὰ περὶ τῶν προδοτῶν· ἔτι δὲ τῶν τοὺς νόμους διαφθειρόντων ἐπὶ καταλύσει τῆς παρούσης πολιτείας. τούτων δή τις ἂν ἴσως πράξειέ τι μανεὶς, ἢ νόσοις ἢ γήρᾳ ὑπερμέτρῳ ξυνεχόμενος, ἢ παιδίᾳ χρώμενος· οὐδέν πω τῶν τοιούτων διαφέρων· ὧν ἂν γίγνηταί τι φανερὸν τοῖς ἐκλεχθεῖσιν ἑκάστοτε δικασταῖς, ἀναφέροντος τοῦ δράσαντος, ἢ τοῦ σκηπτομένου ὑπὲρ τοῦ ποιήσαντος, κριθῇ δὲ οὕτω διατεθεὶς παρανομῆσαι· τὴν μὲν βλάβην ἣν ἄν τινα καταβλάψῃ, πάντως ἁπλῆν ἀποτινέτω, τῶν δὲ ἄλλων δικαιωμάτων ἀφείσθω. πλὴν ἂν ἄρα τινὰ ἀποκτείνας, μὴ καθαρὸς ᾖ τὰς χεῖρας φόνου. οὗτος δ' εἰς ἄλλην χώραν καὶ τόπον ἀπελθὼν, οἰκείτω τὸν ἐνιαυτὸν ἐκδημῶν. πρότερον δὲ ἐλθὼν τοῦ χρόνου ὃν ὁ νόμος ὥρισεν, ἢ καὶ πάσης ἐπιβὰς τῆς οἰκείας χώρας, ἐν δημοσίῳ δεσμῷ δεθεὶς ὑπὸ τῶν νομοφυλάκων δύο ἐνιαυτοὺς, οὕτως ἀπαλλαττέσθω τῶν δεσμῶν.

φόνου δὴ καθάπερ ἠρξάμεθα, πειρώμεθα διὰ τέλους παντὸς εἴδους περὶ φόνου θεῖναι τοὺς νόμους. καὶ πρῶτον μὲν τὰ βίαια καὶ ἀκούσια λέγωμεν. εἴτις καὶ ἐν ἀγῶνι καὶ ἄθλοις δημοσίοις ἄκων, εἴτε παραχρῆμα, εἴτε καὶ ἐν ὑστέροις χρόνοις, ἐκ τῶν πληγῶν ἀπέκτεινέ τινα φίλον, ἢ κατὰ πόλεμον ὡσαύτως, ἢ κατὰ μελέτην τὴν πρὸς πόλεμον, ποιουμένων ἄσκησιν τῶν ἀρχόντων, ψιλοῖς σώμασιν ἢ μετά τινῶν ὅπλων ἀπομιμουμένων τὴν πολεμικὴν πρᾶξιν καθαρῶς, κατὰ τὸν ἐκ Δελφῶν κομισθέντα περὶ τούτων νόμον, ἔστω καθαρός. ἰατρῶν δὲ πέρι πάντων, ἂν ὁ θεραπευόμενος ὑπ' αὐτῶν ἀκόντων τελευτᾷ, καθαρὸς ἔστω κατὰ νόμον. ἐὰν δὲ αὐτόχειρ μὲν, ἄκων δὲ ἀποκτείνῃ τὶς ἕτερος ἕτερον, εἴτε τῷ ἑαυτοῦ σώματι ψιλῷ, εἴτε ὀργάνῳ, ἢ βέλει, ἢ πόματος ἢ σίτου δόσει, ἢ πυρὸς ἢ χειμῶνος προσβολῇ, ἢ στερήσει πνεύματος, αὐτὸς τῷ ἑαυτοῦ σώματι, ἢ δι' ἑτέρων σωμάτων· πάντως ἔστω μὲν ὡς αὐτόχειρ, δίκας δὲ τινέτω τὰς τοιάσδε· ἐὰν μὲν δοῦλον κτείνῃ, νομίζων τὸν ἑαυτοῦ διειργάσθαι, τὸν τοῦ τελευτήσαντος δεσπότην ἀβλαβῆ παρεχέτω καὶ ἀζήμιον· ἢ δίκην εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ τελευτήσαντος ὑποσχέτω διπλῆν. τῆς δὲ ἀξίας οἱ δικασταὶ διάγνωσιν ποιείσθωσαν. καθαρμοῖς δὲ χρησάσθω μείζοσί τε καὶ πλείοσι τῶν περὶ τὰ ἆθλα ἀποκτεινάντων. τούτων δ' ἐξηγητὰς εἶναι κυρίους οὓς ἂν ὁ θεὸς ἀνέλῃ. ἐὰν δὲ αὐτοῦ δοῦλον, καθηράμενος ἀπαλλαττέσθω τοῦ φόνου κατὰ νόμον. ἐὰν δέ τις ἐλεύθερον ἄκων ἀποκτείνῃ, τοὺς μὲν καθαρμοὺς τοὺς αὐτοὺς καθαρθήτω τῷ τὸν δοῦλον ἀπο-

κτείναντι· παλαιὸν δέ τινα τῶν ἀρχαίων μύθων λεγόμενον μὴ ἀτιμαζέτω. λέγεται δὲ ὡς ὁ θανατωθεὶς ἄρα βιαίως, ἐν ἐλευθέρῳ φρονήματι βεβιωκὼς, θυμοῦταί τε τῷ δράσαντι νεοθνὴς ὢν, καὶ φόβου καὶ δείματος ἅμα διὰ τὴν βίαιον πάθην αὐτὸς πεπληρωμένος, ὁρῶν τε τὸν ἑαυτοῦ φονέα ἐν τοῖς ἤθεσι τοῖς τῆς ἑαυτοῦ συνηθείας ἀναστρεφόμενον, δειμαίνει, καὶ ταραττόμενος αὐτὸς ταράττει κατὰ δύναμιν πᾶσαν τὸν δράσαντα, μνήμην ξύμμαχον ἔχων αὐτόν τε καὶ τὰς πράξεις αὐτοῦ. διὸ δὴ χρεών ἐστιν ἄρα ὑπεξελθεῖν τῷ παθόντι τὸν δράσαντα τὰς ὥρας πάσας τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ ἐρημῶσαι πάντας τοὺς οἰκείους τόπους ξυμπάσης τῆς πατρίδος. ἐὰν δὲ ξένος ὁ τελευτήσας ᾖ, καὶ τῆς τοῦ ξένου χώρας εἰργέσθω τοὺς αὐτοὺς χρόνους. τούτῳ δὴ τῷ νόμῳ ἐὰν μὲν ἑκὼν πείθηταί τις, ὁ τοῦ τελευτήσαντος γένει ἐγγυτάτω, ἐπίσκοπος ὢν τούτων πάντων γενομένων, ἐχέτω συγγνώμην τε, καὶ ἄγων πρὸς αὐτὸν εἰρήνην, μέτριος ἂν εἴη πάντως· ἐὰν δέ τις ἀπειθῇ, καὶ πρῶτον μὲν, ἀκάθαρτος ὢν εἰς τὰ ἱερὰ τολμᾷ πορεύεσθαι καὶ θύειν, ἔτι δὲ τοὺς χρόνους μὴ ἐθέλῃ πληροῦν ἀποξενούμενος τοὺς εἰρημένους, ὁ τοῦ τελευτήσαντος γένει ἐγγύτατα, ἐπεξίτω μὲν φόνου τῷ κτείναντι· διπλᾶ δὲ πάντα ἔστω τὰ τιμωρήματα τῷ ὀφλοντι. ἐὰν δ' ὁ προσήκων ἐγγύτατα, μὴ ἐπεξίῃ τῷ παθήματι, τὸ μίασμα ὡς εἰς αὐτὸν περιεληλυθὸς, τοῦ παθόντος προστρεπομένου τὴν πάθην, ὁ βουλόμενος ἐπεξελθὼν τούτῳ δίκην, πέντε ἔτη ἀποσχέσθαι τῆς αὐτοῦ πατρίδος ἀναγκαζέτω κατὰ νόμον.

ἐὰν δὲ ξένος ἄκων ξένον κτείνῃ τῶν ἐν τῇ πόλει, ἐπεξίτω μὲν ὁ βουλόμενος ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς νόμοις· μέτοικος δὲ ὤν, ἀπενιαυτησάτω. ξένος δὲ ἂν ᾖ παντάπασι, πρὸς τῷ καθαρμῷ, ἐάν τε ξένον, ἐάν τε μέτοικον, ἐάν τε ἀστὸν κτείνῃ, τὸν βίον ἅπαντα τῆς χώρας εἰργέσθω τῆς τῶν νόμων τῶνδε κυρίας. ἐὰν δ' ἔλθῃ παρανόμως, οἱ νομοφύλακες θανάτῳ ζημιούντων αὐτόν· καὶ ἐὰν ἔχῃ οὐσίαν τινά, τῷ τοῦ παθόντος ἐγγύτατα γένει παραδιδόντων. εἰ δὲ ἄκων ἔλθοι, ἂν μὲν κατὰ θάλατταν ἐκπίπτῃ πρὸς τὴν χώραν, σκηνησάμενος ἐν θαλάττῃ τέγγων τοὺς πόδας, πλοῦν ἐπιφυλαττέτω· κατὰ γῆν δὲ ἂν βίᾳ ὑπό τινων ἀχθῇ, ἡ πρώτη προστυχοῦσα ἀρχὴ τῶν ἐν τῇ πόλει, λύσασα, εἰς τὴν ὑπερορίαν ἐκπεμπέτω ἄσυλον. ἐὰν δ' ἄρα τις αὐτόχειρ μὲν κτείνῃ ἐλεύθερον, θυμῷ δὲ ᾖ τὸ πεπραγμένον ἐκπραχθέν, διχῇ δεῖ πρῶτον τὸ τοιοῦτο διαλαβεῖν. θυμῷ γάρ δὴ πέπρακται καὶ τοῖς ὅσοι ἂν ἐξαίφνης μὲν καὶ ἀπροβουλεύτως τοῦ ἀποκτεῖναι, πληγαῖς ἤ τινι τοιούτῳ διαφθείρωσι τινά, παραχρῆμα τῆς ὁρμῆς γενομένης, μεταμέλειά τε εὐθὺς τοῦ πεπραγμένου γίνηται· θυμῷ δέ, καὶ ὅσοι προπηλακισθέντες λόγοις ἢ καὶ ἀτίμοις ἔργοις, μεταδιώκοντες τὴν τιμωρίαν, ὕστερον ἀποκτείνωσι τινά, βουληθέντες κτεῖναι, καὶ τὸ πεπραγμένον αὐτοῖς ἀμεταμέλητον γίγνηται. διττοὺς μὲν δὴ τοὺς φόνους, ὡς ἔοικε, θετέον, καὶ σχεδὸν ἀμφοτέρους θυμῷ γεγονότας· μεταξὺ δή που τοῦ τε ἑκουσίου καὶ ἀκουσίου δικαιότατ' ἂν λεγομένους. οὐ μὴν ἀλλ' εἰκὼν ἔσθ' ἑκάτερος. ὁ μὲν τὸν θυμὸν φυλάττων, καὶ οὐκ ἐκ

τοῦ παραχρῆμα ἐξαίφνης, ἀλλὰ μετὰ ἐπιβουλῆς ὕστερον χρόνῳ τιμωρούμενος, ἑκουσίῳ ἔοικεν· ὁ δὲ ἀταμιεύτως ταῖς ὀργαῖς καὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα εὐθὺς χρώμενος ἀπροβουλεύτως, ὅμοιος μὲν ἀκουσίῳ, ἐστὶ δὲ οὐδ᾽ αὗτος αὖ παντάπασιν ἀκούσιος, ἀλλ᾽ εἰκὼν ἀκουσίου. διὸ χαλεπὸν διορίζειν οἱ τῷ θυμῷ πραχθέντες φόνοι, πότερον ἑκουσίους αὐτοὺς ἤ τινας ὡς ἀκουσίους νομοθετητέον. βέλτιστον μὴν καὶ ἀληθέστατον εἰς εἰκόνα μὲν ἄμφω θεῖναι, τεμεῖν δὲ αὐτὼ χωρὶς, τῇ ἐπιβουλῇ καὶ ἀπροβουλίᾳ. καὶ τοῖς μετ᾽ ἐπιβουλῆς τε καὶ ὀργῆς κτεινασι τὰς τιμωρίας χαλεπωτέρας, τοῖς δὲ ἀπροβουλεύτως τε καὶ ἐξαίφνης, πρᾳοτέρας νομοθετεῖν. τὸ γὰρ ἐοικὸς μείζονι κακῷ, μειζόνως· τὸ δ᾽ ἐλάττονι, τιμωρητέον ἐλαττόνως. ποιητέον δὴ καὶ τοῖς ἡμετέροις νόμοις οὕτω. ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΑΘ. Πάλιν ἐπανελθόντες τοίνυν λέγομεν, ἂν ἄρα τὶς αὐτόχειρ μὲν κτείνῃ ἐλεύθερον, τὸ δὲ πεπραγμένον ἀπροβουλεύτως ὀργῇ τινι γένηται πραχθὲν, τὰ μὲν ἄλλα, καθάπερ ἄνευ θυμοῦ κτείναντι προσῆκέ τῳ πάσχειν, πασχέτω· δύο δ᾽ ἐξ ἀνάγκης ἔτη φευγέτω, κολάζων τὸν αὑτοῦ θυμόν. ὁ δὲ θυμῷ μὲν, μετ᾽ ἐπιβουλῆς δὲ, κτείνας, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὸν πρόσθεν αὖ· τρία δὲ ἔτη, καθάπερ ἕτερος ἔφευγε τὰ δύο, φευγέτω, μεγέθει θυμοῦ πλείω τιμωρηθεὶς χρόνον. καθόλου δὲ περὶ τούτων ὧδ᾽ ἔστω. χαλεπὸν μὲν ἀκριβῶς νομοθετεῖν. ἔστι γὰρ ὅτε τούτοιν ὁ τῷ νόμῳ ταχθεὶς χαλεπώτερος, ἡμερώτερος ἄν· ὁ δὲ ἡμερώτερος, χαλεπώτερος ἂν εἴη, καὶ τὰ περὶ τὸν φόνον, ἀγριωτέρως ἂν πράξειεν· ὁ δὲ ἡμε-

ρωτέρως· ὡς δὲ τοπολὺ, κατὰ τὰ νῦν εἰρημένα ξυμβαίνει γινόμενα. τούτων οὖν πάντων ἐπιγνώμονας εἶναι χρὴ νομοφύλακας. Ἐπειδὰν δὲ ὁ χρόνος ἔλθῃ τῆς φυγῆς ἑκατέρῳ, πέμπειν αὐτῶν δικαστὰς δώδεκα ἐπὶ τοὺς ὅρους τῆς χώρας, ἐσκεμμένους ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ τὰς τῶν φευγόντων πράξεις ἔτι σαφέστερον· καὶ τῆς αἰδοῦς τε πέρι καὶ καταδοχῆς τούτων δικαστὰς γίνεσθαι. τοὺς δὲ αὖ τοῖς δικασθεῖσιν ὑπὸ τῶν τοιούτων ἀρχόντων ἐμμένειν. ἐὰν δ' αὖθις ποτὲ κατελθὼν ὁπότερος αὐτοῖν, ἡττηθεὶς ὀργῇ, πράξῃ ταὐτὸ τοῦτο, φυγὼν, μηκέτι κατέλθῃ· κατελθὼν δὲ, κατὰ τὴν τοῦ ξένου ἄφιξιν, ταύτῃ πασχέτω. δοῦλον δὲ ὁ κτείνας, ἑαυτοῦ μὲν, καθηράσθω· ἐὰν δὲ ἀλλότριον θυμῷ, διπλῇ τὸ βλάβος ἐκτισάτω τῷ κεκτημένῳ. ὅστις δ' ἂν τῶν ἀποκτεινάντων πάντων μὴ πείθηται τῷ νόμῳ, ἀλλ' ἀκάθαρτος ὢν ἀγοράν τε καὶ ἆθλα καὶ τὰ ἄλλα ἱερὰ μιαίνῃ, ὁ βουλόμενος, τόν τε ἐπιτρέποντα τῶν προσηκόντων τῷ τελευτήσαντι καὶ τὸν ἀποκτείναντα εἰς δίκην καταστήσας, τὴν διπλασίαν χρημάτων τε καὶ τῶν ἄλλων πράξεων ἀναγκαζέτω πράττειν τε καὶ ἐκτίνειν· τὸ δὲ ἔκτισμα αὐτὸς αὑτῷ κομιζέσθω κατὰ νόμον. ἐὰν δέ τις θυμῷ δοῦλος δεσπότην αὑτοῦ ἀποκτείνῃ, τοὺς προσήκοντας τοῦ τελευτήσαντος, χρωμένους τῷ κτείναντι χρείαν ἣν ἂν ἐθέλωσι, πλὴν μηδαμῇ μηδαμῶς ζωγροῦντας, καθαροὺς εἶναι. ἐὰν δὲ ἄλλός τις δοῦλος ἐλεύθερον ἀποκτείνῃ θυμῷ, παραδιδόντων οἱ δεσπόται τὸν δοῦλον τοῖς προσήκουσι τοῦ τελευτήσαντος· οἱ δὲ ἐξ ἀνάγκης μὲν θανατωσάντων τὸν δράσαντα, τρόπῳ

δὲ ᾧ ἂν ἐθέλωσιν. ἃ δὲ γίγνεται μὲν, ὀλιγάκις δὲ, ἂν διὰ θυμὸν πατὴρ ἢ μήτηρ υἱὸν ἢ θυγατέρα πληγαῖς ἤ τινι τρόπῳ βιαίῳ κτείνῃ, καθάρσεις μὲν τὰς αὐτὰς τοῖς ἄλλοις καθαιρέσθω, καὶ ἐνιαυτοὺς τρεῖς ἀπενιαυτείτω· κατελθόντων δὲ τῶν ἀποκτεινάντων, ἀπαλλάττεσθαι γυναῖκά τε ἀπὸ ἀνδρὸς, καὶ τὸν ἄνδρα ἀπὸ γυναικός· καὶ μήποτέ τι κοινῇ παιδοποιήσασθαι, μηδὲ ξυνέστιον ὧν ἔκγονον ἢ ἀδελφὸν ἀπεστέρηκε γίγνεσθαι ποτέ· μηδὲ κοινωνεῖν ἱερῶν. ἀσεβῶν τε περὶ ταῦτα καὶ ἀπειθῶν, ὑπόδικος ἀσεβείας γιγνέσθω τῷ ἐθέλοντι. γυναῖκα δὲ γαμετὴν ἐὰν ἀνὴρ δι᾽ ὀργὴν κτείνῃ τινά τις, ἢ γυνὴ ἑαυτῆς ἄνδρα ταὐτὸν τοῦτο ὡσαύτως ἐργάσηται, καθαίρεσθαι μὲν τοὺς αὐτοὺς καθαρμοὺς, τριετεῖς δὲ ἀπενιαυτήσεις διατελεῖν. κατελθὼν δὲ ὁ τὶ τοιοῦτον δράσας, τοῖς αὐτοῦ παισὶν ἱερῶν μὴ κοινωνείτω, μηδὲ ὁμοτράπεζος γινέσθω ποτέ. ἀπειθῶν δὲ ὁ γεννήτωρ, ἢ ὁ γεννηθεὶς, ἀσεβείας αὖ ὑπόδικος γινέσθω τῷ ἐθέλοντι. καὶ ἂν ἀδελφὸς ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν, ἢ ἀδελφὴ ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν θυμῷ κτείνῃ, τὰ μὲν τῶν καθαρμῶν καὶ ἀπενιαυτήσεων ὡσαύτως καθάπερ εἴρηται τοῖς γονεῦσι καὶ τοῖς ἐκγόνοις, εἰρήσθω δεῖν γίγνεσθαι καὶ τούτοις ὧν ἀδελφούς τε ἀδελφῶν καὶ γονέας ἐστέρηκε παίδων· τούτοις δὲ ξυνέστιος αὐτοῖς μηδέποτε γιγνέσθω, μηδὲ κοινωνὸς ἱερῶν. ἐὰν δέ τις ἀπειθῇ, τῷ τῆς περὶ ταῦτα ἀσεβείας νόμῳ ὑπόδικος ὀρθῶς ἂν γίγνοιτο μετὰ δίκης. ἐὰν δ᾽ ἄρα τὶς εἰς τοσοῦτον ἀκρατὴς θυμοῦ γένηται πρὸς τοὺς γεννήσαντας, ὥστε μανίαις ὀργῆς τῶν γεννητόρων τολμῆσαι κτεῖ-

ναι τινά, ἐὰν μὲν ὁ τελευτήσας, πρὶν τελευτῆσαι, τὸν δράσαντα φόνου ἀφίῃ ἑκών, καθάπερ οἱ τὸν ἑκούσιον ἐξεργασάμενοι φόνον καθαρθεὶς, καὶ τἄλλα ὅσαπερ ἐκεῖνοι πράξας, καθαρὸς ἔστω· ἐὰν δὲ μὴ ἀφῇ, πολλοῖς ἔνοχος ἔστω νόμοις ὁ τοῦτο δράσας. καὶ γὰρ αἰκίας δίκαις ταῖς ἐσχάταις ἔνοχος ἂν γένοιτο, καὶ ἀσεβείας ὡσαύτως καὶ ἱεροσυλίας, τὴν τοῦ γεννήτου ψυχὴν συλήσας. ὥστ᾽ εἴπερ οἷόντ᾽ ἦν τὸ πολλάκις ἀποθνήσκειν τὸν αὐτὸν, καὶ τὸν πατροφόνον ἢ μητροκτόνον, ἐξεργασάμενον θυμῷ τοῦτο, δικαιότατον θανάτων πολλῶν ἦν τυγχάνειν. ᾧ γὰρ μόνῳ οὐδ᾽ ἀμυνομένῳ θάνατον, μέλλοντι ὑπὸ τῶν γονέων τελευτήσεσθαι, παρέξει νόμος οὐδεὶς κτεῖναι τὸν πατέρα ἢ μητέρα, τοὺς εἰς φῶς τὴν ἐκείνου φύσιν ἀγαγόντας, ἀλλ᾽ ὑπομείναντα τὰ πάντα πάσχειν πρὶν τι δρᾷν τοιοῦτον, νομοθετήσει, πῶς τούτῳ δίκης γε ἄλλως προσῆκον ἂν τυγχάνειν γίγνοιτο ἐννόμως; κείσθω δὴ τῷ πατέρα ἢ μητέρα ἀποκτείναντι θυμῷ, θάνατος ἡ ζημία. ἀδελφὸς δὲ ἂν ἀδελφὸν κτείνῃ, ἐν στάσεσι μάχης γενομένης, ἤ τινι τρόπῳ τοιούτῳ, ἀμυνόμενος ἄρχοντα χειρῶν πρότερον, καθάπερ πολέμιον ἀποκτείνας, ἔστω καθαρός· καὶ ἐὰν πολίτης πολίτην, ὡσαύτως, ἢ ξένος ξένον. ἐὰν δὲ ἀστὸς ξένον, ἢ ξένος ἀστὸν ἀμυνόμενος κτείνῃ, κατὰ ταὐτὰ ἔστω, τοῦ καθαρὸς εἶναι· καὶ ἐὰν δοῦλος δοῦλον, ὡσαύτως. ἐὰν δὲ αὖ δοῦλος ἐλεύθερον ἀμυνόμενος ἀποκτείνῃ, καθάπερ ὁ κτείνας πατέρα, τοῖς αὐτοῖς ἔνοχος ἔστω νόμοις. ἃ δὲ περὶ τῆς ἀφέσεως εἴρηται φόνου πατρὶ, ταὐτὸν τοῦτο ἔστω περὶ ἁπά-

σης τῶν τοιούτων ἀφέσεως, ἐὰν ὁστισοῦν ὁτῳοῦν ἀφίῃ τοῦτο ἑκὼν, ὡς ἀκουσίου γεγονότος τοῦ φόνου, οἱ καθαρμοὶ γιγνέσθωσαν τῷ δράσαντι. καὶ ἐνιαυτὸς εἷς ἔστω τῆς ἐκδημίας ἐν νόμῳ. καὶ τὰ μὲν δὴ βίαιά τε καὶ ἀκούσια καὶ κατὰ τὸν θυμὸν γιγνόμενα περὶ φόνους, μετρίως εἰρήσθω. τὰ δὲ περὶ τὰ ἑκούσια καὶ κατ᾽ ἀδικίαν πᾶσαν γιγνόμενα, τούτων πέρι, καὶ ἐπιβουλῆς δι᾽ ἥττης ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ φθόνων, ταῦτα μετ᾽ ἐκεῖνα ἡμῖν λεκτέον. ΚΛ. Ὀρθῶς λέγεις. ΑΘ. Πάλιν δὴ πρῶτον περὶ τῶν τοιούτων εἰς δύναμιν εἴπωμεν ὁπόσα ἂν εἴη. τὸ μὲν δὴ μέγιστον, ἐπιθυμία, κρατοῦσα ψυχῆς ἐξηγριωμένης ὑπὸ πόθων. τοῦτο δ᾽ ἐστὶ μάλιστα ἐνταῦθα οὗ πλεῖστός τε καὶ ἰσχυρότατος ἵμερος ὢν τυγχάνει τοῖς πολλοῖς τῶν χρημάτων, τῆς ἀπλήστου καὶ ἀπείρου κτήσεως ἔρωτας μυρίους ἐντίκτουσα δύναμις, διὰ φύσιν τε καὶ ἀπαιδευσίαν τὴν κακήν. τῆς δὲ ἀπαιδευσίας ἡ τοῦ κακῶς ἐπαινεῖσθαι πλοῦτον αἰτία φήμη πρὸς τῶν Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων. πρῶτον γὰρ τῶν ἀγαθῶν αὐτὸ προκρίνοντες, τρίτον ὂν, τούς τ᾽ ἐπιγιγνομένους λωβῶνται καὶ ἑαυτούς. τὸ γὰρ ἀληθὲς λέγεσθαι περὶ τοῦ πλούτου κατὰ πόλεις πάσας, πάντων κάλλιστον καὶ ἄριστον, ὡς ἕνεκα σώματός ἐστι, καὶ σῶμα ψυχῆς ἕνεκα. ἀγαθῶν μὲν οὖν ὄντων ὧν ἕνεκα ὁ πλοῦτος εἶναι πέφυκε, τρίτον ἂν εἴη μετὰ σώματος ἀρετὴν καὶ ψυχῆς. διδάσκαλος οὖν ἂν ὁ λόγος οὗτος γίγνοιτο ὡς οὐ χρὴ πλουτεῖν ζητεῖν τὸν εὐδαίμονα ἐσόμενον, ἀλλὰ δικαίως πλουτεῖν καὶ σωφρόνως. καὶ φόνοι οὕτως οὐκ ἂν γίγνοιντο ἐν πό-

λεσι, φόνοις δεύμενοι καθαίρεσθαι. νῦν δὲ (ὅπερ ἀρχόμενοι τούτων εἴπομεν) ἓν μὲν τοῦτ᾽ ἐστὶ καὶ μέγιστον, ὃ ποιεῖ φόνου ἑκουσίου τὰς μεγίστας δίκας· δεύτερον δὲ, φιλοτίμου ψυχῆς ἕξις, φθόνους ἐντίκτουσα, χαλεποὺς ξυνοίκους, μάλιστα μὲν αὐτῷ τῷ κεκτημένῳ τὸν φθόνον, δευτέροις δὲ, τοῖς ἀρίστοις τῶν ἐν τῇ πόλει. τρίτον δὲ, οἱ δειλοὶ καὶ ἄδικοι φόβοι πολλοὺς δὴ φόνους εἰσὶν ἐξειργασμένοι· ὅταν ᾖ τῳ πραττόμενα ἢ πεπραγμένα ἃ μηδένα βούλονται σφίσι ξυνειδέναι γιγνόμενα ἢ γεγονότα. τοὺς οὖν τούτων μηνυτὰς ἀναιροῦσι θανάτοις, ὅταν ἄλλῳ μηδενὶ δύνωνται τρόπῳ. τούτων δὴ πάντων πέρι προοίμια μὲν εἰρημένα ταῦτ᾽ ἔστω· καὶ πρὸς τούτοις, ὃν καὶ πολλοὶ λόγον τῶν ἐν ταῖς τελεταῖς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐσπουδακότων ἀκούοντες, σφόδρα πείθονται, τὸ τῶν τοιούτων τίσιν ἐν ᾅδου γίγνεσθαι· καὶ πάλιν ἀφικομένοις δεῦρο ἀναγκαῖον εἶναι τὴν κατὰ φύσιν δίκην ἐκτίσαι, τὴν τοῦ παθόντος ἅπερ αὐτὸς ἔδρασεν, ὑπ᾽ ἄλλου τοιαύτῃ μοίρᾳ τελευτῆσαι τὸν τότε βίον. πειθομένῳ μὲν δὴ, καὶ πάντως φοβουμένῳ ἐξ αὐτοῦ τοῦ προοιμίου τὴν τοιαύτην δίκην, οὐδὲν δεῖ τὸν ἐπὶ τούτῳ νόμον ὑμνεῖν· ἀπειθοῦντι δὲ νόμος ὅδε εἰρήσθω τῆς γραφῆς· Ὃς ἂν ἐκ προνοίας τε καὶ ἀδίκως ὅντιναοῦν τῶν ἐμφυλίων αὐτόχειρ κτείνῃ, πρῶτον μὲν τῶν νομίμων εἰργέσθω, μήτι ἱερὰ, μήτε ἀγορὰν, μήτε λιμένας, μήτε ἄλλον κοινὸν ξύλλογον μηδένα μιαίνων· ἐάν τε τὶς ἀπαγορεύῃ τῷ δράσαντι ταῦτα ἀνθρώπων, καὶ ἐὰν μή. ὁ γὰρ νόμος ἀπαγορεύει, καὶ ἀπαγορεύων ὑπὲρ πάσης τῆς πόλεως ἀεὶ φαί-

νεται τε καὶ φανεῖται. ὁ δὲ μὴ ἐπεξιὼν, δέον, ἢ μὴ προσαγορεύων εἴργεσθαι, τῶν ἐντὸς ἀνεψιότητος, πρὸς ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν προσήκων τῷ τελευτήσαντι, πρῶτον μὲν τὸ μίασμα εἰς αὐτὸν καὶ τὴν τῶν θεῶν ἔχθραν δέχοιτο, ὡς ἡ τοῦ νόμου ἀρὰ τὴν φήμην προτρέπεται· τὸ δὲ δεύτερον, ὑπόδικος τῷ ἐθέλοντι τιμωρεῖν ὑπὲρ τοῦ τελευτήσαντος γιγνέσθω. ὁ δὲ ἐθέλων τιμωρεῖν, τῶν τε ἐπὶ τούτοις λουτρῶν φυλακῆς πέρι, καὶ ὅσων ἂν ἑτέρων ὁ θεὸς περὶ ταῦτα νόμιμα παραδῷ, πάντα ἀποτελῶν, καὶ τὴν πρόῤῥησιν προαγορεύων, ἴτω ἀναγκάζων τὸν δράσαντα ὑπέχειν τὴν τῆς δίκης πρᾶξιν κατὰ νόμον. ταῦτα δὲ ὅτι μὲν γίγνεσθαι χρεὼν ἐστι διά τινῶν ἐπευχῶν καὶ θυσιῶν θεοῖς τισιν, οἷς τῶν τοιούτων μέλει, φόνους μὴ γίγνεσθαι κατὰ πόλεις, ῥάδιον ἀποφαίνεσθαι νομοθέτῃ· τίνες δ' εἰσὶν οἱ θεοὶ, καὶ τίς ὁ τρόπος τῶν τοιούτων δικῶν τῆς εἰσαγωγῆς ὀρθότατα πρὸς τὸ θεῖον ἂν γιγνόμενος εἴη, νομοφύλακες μετ' ἐξηγητῶν καὶ μάντεων καὶ τοῦ θεοῦ νομοθετησάμενοι, τὰς δίκας εἰσαγόντων ταύτας. δικαστὰς δὲ αὐτῶν εἶναι τοὺς αὐτοὺς οὕσπερ τοῖς τὰ ἱερὰ συλῶσι διαδικάζειν ἐῤῥήθη κυρίως. ὁ δὲ ὄφλων, θανάτῳ ζημιούσθω, καὶ μὴ ἐν τῇ τοῦ παθόντος χώρᾳ θαπτέσθω, ἀναιδείας ἕνεκα πρὸς τῷ ἀσεβεῖν. φυγὼν δὲ, καὶ μὴ θελήσας κρίσιν ὑποσχεῖν, φευγέτω ἀειφυγίαν. ἐὰν δέ τις ἐπιβῇ τούτων τῆς τοῦ φονευθέντος χώρας, ὁ προστυχὼν πρῶτος τῶν οἰκείων τοῦ ἀποθανόντος ἢ καὶ τῶν πολιτῶν, ἀνατεὶ κτεινέτω· ἢ δήσας, τοῖς ἄρχουσι τῶν τὴν δίκην κρινάντων, κτεῖναι

παραδότω· ὁ δὲ ἐπισκηπτόμενος, ἅμα καὶ κατεγγυάτω τὸν ᾧ ἂν ἐπισκήπτηται· ὁ δὲ παρεχέτω τοὺς ἐγγυητὰς ἀξιόχρεως, οὓς ἂν ἡ τῶν περὶ ταῦτα δικαστῶν ἀρχὴ κρίνῃ, τρεῖς ἐγγυητὰς ἀξιόχρεως παρέξειν, ἐγγυωμένους εἰς δίκην. ἐὰν δὲ ἢ μὴ ἐθέλῃ ἢ ἀδυνατῇ τις καθιστάναι, τὴν ἀρχὴν παραλαβοῦσαν, δήσασαν φυλάττειν καὶ παρέχειν εἰς τὴν τίσιν τῆς δίκης. ἐὰν δὲ αὐτόχειρ μὲν μή, βουλεύσῃ δὲ θάνατόν τις ἄλλος ἑτέρῳ, καὶ τῇ βουλήσει τε καὶ ἐπιβουλεύσει ἀποκτείνας, αἴτιος ὢν καὶ μὴ καθαρὸς τὴν ψυχὴν τοῦ φόνου ἐν πόλει ἐνοικῇ, γιγνέσθων καὶ τούτῳ κατὰ ταὐτὰ αἱ κρίσεις τούτων πέρι, πλὴν τῆς ἐγγύης· τῷ δὲ ὄφλοντι, ταφῆς τῆς οἰκείας ἐξέστω τυχεῖν. τὰ δὲ ἄλλα κατὰ ταὐτὰ, ὡσαύτως τῷ πρόσθεν ῥηθέντι, περὶ αὐτὸν γιγνέσθω. τὰ αὐτὰ δὲ ἔστω ταῦτα ξένοισί τε πρὸς ξένους, καὶ ἀστοῖσι καὶ ξένοις πρὸς ἀλλήλους· δούλοις τε αὖ πρὸς δούλους, τῆς τε αὐτοχειρίας πέρι καὶ ἐπιβουλεύσεως, πλὴν τῆς ἐγγύης. ταύτην δὲ, καθάπερ εἴρηται, τοὺς αὐτόχειρας κατεγγυᾶσθαι· τὸν δὲ προαγορεύοντα τὸν φόνον, ἅμα κατεγγυᾶν καὶ τούτους. ἐὰν δὲ δοῦλος ἐλεύθερον ἑκὼν, εἴτε αὐτόχειρ, εἴτε βουλεύσας, ἀποκτείνῃ, καὶ ὄφλῃ τὴν δίκην, ὁ τῆς πόλεως κοινὸς δήμιος ἄγων πρὸς τὸ μνῆμα τοῦ ἀποθανόντος, ὅθεν ἂν ὁρᾷ τὸν τύμβον, μαστιγώσας ὁπόσας ἂν ὁ ἑλὼν προστάττῃ, ἐάν περ βιῷ παιόμενος ὁ φονεὺς, θανατωσάτω. ἐὰν δέ τις δοῦλον κτείνῃ μηδὲν ἀδικοῦντα, φόβῳ δὲ μὴ μηνυτὴς αἰσχρῶν ἔργων καὶ κακῶν αὐτοῦ γίγνηται, ἤ τινος ἕνεκα ἄλλου τοιούτου, καθά-

περ ἂν εἰ πολίτην κτείνας ὑπεῖχε φόνου δίκας, ὡσαύτως καὶ τοῦ τοιούτου δούλου κατὰ τὰ αὐτὰ ἀποθανόντος, οὕτως ὑπεχέτω. ἐὰν δὲ δὴ γίγνηται ἐφ' οἷσι καὶ νομοθετεῖν δεινὸν, καὶ οὐδαμῶς προσφιλὲς, μὴ νομοθετεῖν δὲ ἀδύνατον, ξυγγενῶν αὐτόχειρας φόνους, ἢ δι' ἐπιβουλεύσεως γενομένους, ἑκουσίους τε καὶ ἀδίκους πάντως· (οἳ τὰ μὲν πολλὰ ἐν κακῶς οἰκούσαις καὶ τρεφομέναις γίγνονται πόλεσι· γένοιτο δ' ἂν που τὶ καὶ ἐν ᾗ μήποτε τὶς ἂν προσδοκήσειε χώρᾳ) λέγειν μὲν δὴ χρεὼν αὖ πάλιν τὸν ἔμπροσθεν σμικρῷ ῥηθέντα λόγον· ἂν ἄρα τὶς ἀκούων ἡμῶν, οἷος ἀποσχέσθαι γένηται μᾶλλον ἑκὼν διὰ τὰ τοιαῦτα φόνων τῶν πάντῃ ἀνοσιωτάτων. ὃ γὰρ δὴ μῦθος, ἢ λόγος, ἢ ὅ, τι χρὴ προσαγορεύειν αὐτὸν, ἐκ παλαιῶν ἱερέων εἴρηται σαφῶς, ὡς ἡ τῶν ξυγγενῶν αἱμάτων τιμωρὸς δίκη ἐπίσκοπος νόμῳ χρῆται τῷ νῦν δὴ λεχθέντι· καὶ ἔταξεν ἄρα δράσαντι τὶ τοιοῦτον, παθεῖν ταὐτὰ ἀναγκαίως ἅπερ ἔδρασεν. εἰ πατέρα ἀπέκτεινέ τις ποτὲ, αὐτὸν τοῦτο ὑπὸ τέκνων τολμῆσαι βίᾳ πάσχοντα ἔν τισι χρόνοις· κἂν εἰ μητέρα, γενέσθαι τε αὐτὸν, θηλείας μετασχόντα φύσεως, ἀναγκαῖον, γενόμενόν τε ὑπὸ τῶν γεννηθέντων λιπεῖν τὸν βίον ἐν χρόνοις ὑστέροις. τοῦ γὰρ κοινοῦ μιανθέντος αἵματος οὐκ εἶναι κάθαρσιν ἄλλην, οὐδὲ ἔκπλυτον ἐθέλειν γίγνεσθαι τὸ μιανθὲν πρὶν φόνον φόνῳ, ὁμοίῳ ὅμοιον, ἡ δράσασα ψυχὴ τίσῃ, καὶ πάσης τῆς συγγενείας τὸν θυμὸν ἀφιλασαμένη κοιμήσῃ. ταῦτα δὲ παρὰ θεῶν μὲν τινὰ φοβούμενον τὰς τιμωρίας εἴργεσθαι χρὴ τὰς τοιαύτας

εἰ δέ τινας οὕτως ἀθλία ξυμφορὰ καταλάβοι, ὥστε πατρὸς ἢ μητρὸς, ἢ ἀδελφῶν ἢ τέκνων, ἐκ προνοίας ἑκουσίως ψυχὴν τολμῆσαι ἀποστερεῖν σώματος, ὁ παρὰ τοῦ θνητοῦ νομοθέτου νόμος ὧδε περὶ τῶν τοιούτων νομοθετεῖ· προῤῥήσεις μὲν τὰς περὶ τῶν νομίμων εἴργεσθαι, καὶ ἐγγύας τὰς αὐτὰς εἶναι καθάπερ ἐῤῥήθη τοῖς ἔμπροσθεν. ἐὰν δέ τις ὄφλῃ φόνου τοιούτου, τούτων κτείνας τινὰ, οἱ μὲν τῶν δικαστῶν ὑπηρέται καὶ ἄρχοντες ἀποκτείναντες, εἰς τεταγμένην τρίοδον ἔξω τῆς πόλεως ἐκβαλλόντων γυμνόν· αἱ δὲ ἀρχαὶ πᾶσαι ὑπὲρ ὅλης τῆς πόλεως, λίθον ἕκαστος φέρων, ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ νεκροῦ βάλλων, ἀφοσιούτω τὴν πόλιν ὅλην· μετὰ δὲ τοῦτο εἰς τὰ τῆς χώρας ὅρια φέροντες ἐκβαλλόντων τῷ νόμῳ ἄταφον. τὸν δὲ δὴ πάντων οἰκειότατον καὶ λεγόμενον φίλτατον ὃς ἂν ἀποκτείνῃ, τί χρὴ πάσχειν; λέγω δὲ ὃς ἂν ἑαυτὸν κτείνῃ, τὴν τῆς εἱμαρμένης βίᾳ ἀποστερῶν μοῖραν, μήτε πόλεως ταξάσης δίκην, μήτε περιωδύνῳ ἀφύκτῳ προσπεσούσῃ τύχῃ ἀναγκασθεὶς, μηδὲ αἰσχύνης τινὸς ἀπόρου καὶ ἀβίου μεταλαχὼν, ἀργίᾳ δὲ καὶ ἀνανδρίας δειλίᾳ ἑαυτῷ δίκην ἄδικον ἐπιθῇ· τούτῳ δὴ τὰ μὲν ἄλλα θεὸς οἶδεν ἃ χρὴ νόμιμα γίγνεσθαι περὶ καθαρμούς τε καὶ ταφάς· ὧν ἐξηγητάς τε ἅμα καὶ τοὺς περὶ ταῦτα νόμους ἐπανερομένους χρὴ τοὺς ἐγγύτατα γένει ποιεῖν αὐτοῖσι κατὰ τὰ προσταττόμενα. τάφους δ᾽ εἶναι τοῖς οὕτω φθαρεῖσι, πρῶτον μὲν κατὰ μόνας, μηδὲ μεθ᾽ ἑνὸς ξυντάφου· εἶτα ἐν τοῖς τῶν δώδεκα ὁρίοισι μερῶν τῶν

ὅσα ἀργὰ καὶ ἀνώνυμα, θάπτειν ἀκλεεῖς αὐτοὺς, μήτε στήλαις μήτε ὀνόμασι δηλοῦντας τοὺς τάφους. ἐὰν δ' ἄρα ὑποζύγιον ἢ ζῶον ἄλλο τι φονεύσῃ τινὰ, πλὴν τῶν ὅσα ἐν ἀγῶνι τῶν δημοσίᾳ τιθεμένων ἀθλεύοντα τι τοιοῦτον δράσῃ, ἐπεξίτωσαν μὲν οἱ προσήκοντες τοῦ φόνου τῷ κτείναντι· διαδικαζόντων δὲ τῶν ἀγρονόμων οἷσιν ἂν καὶ ὁπόσοις προστάξῃ ὁ προσήκων· τὸ δὲ ὄφλον, ἔξω τῶν ὅρων τῆς χώρας ἀποκτείναντας διορίσαι. ἐὰν δὲ ἄψυχόν τι ψυχῆς ἄνθρωπον στερήσῃ, πλὴν ὅσα κεραυνὸς, ἤ τι παρὰ θεοῦ τοιοῦτον βέλος ἰὸν, τῶν δὲ ἄλλων ὅσα τινὸς προσπεσόντος ἢ αὐτὸ ἐμπεσὸν κτείνῃ τινὰ, δικαστὴν μὲν αὐτῷ καθιζέτω τῶν γειτόνων τὸν ἐγγύτατα ὁ προσήκων γένει, ἀφοσιούμενος ὑπὲρ αὐτοῦ τε καὶ ὑπὲρ τῆς συγγενείας ὅλης· τὸ δὲ ὄφλον ἐξορίζειν, καθάπερ ἐῤῥήθη, τὸ τῶν ζώων γένος. ἐὰν δὲ τεθνεὼς μὲν αὖ τις φανῇ, ἄδηλος δὲ ὁ κτείνας ᾖ, καὶ μὴ ἀμελῶς ζητοῦσιν ἀνεύρετος γίγνηται, τὰς μὲν πῤῥήσεις, τὰς αὐτὰς γίγνεσθαι καθάπερ τοῖς ἄλλοις· προσαγορεύειν δὲ τὸν φόνον τῷ δράσαντι· καὶ ἐπιδικασάμενον ἐν ἀγορᾷ, κηρύξαι τῷ κτείναντι τὸν καὶ τὸν, καὶ ὠφληκότι φόνου, μὴ ἐπιβαίνειν ἱερῶν μηδὲ ὅλης χώρας τῆς τοῦ παθόντος· ὡς, ἂν φανῇ καὶ γνωσθῇ, ἀποθανούμενον, καὶ ἔξω τῆς τοῦ παθόντος χώρας ἐκβληθησόμενον ἄταφον. οὗτος δὴ νόμος εἷς ἔστω κύριος, περὶ φόνου κείμενος. καὶ τὰ μὲν περὶ τὰ τοιαῦτα μέχρι τούτων, οὕτως. ὧν δὲ ὁ κτείνας ἐφ' οἷς τε ὀρθῶς ἂν καθαρὸς εἴη, τάδ' ἔστω. νύκτωρ φῶρα εἰς οἰκίαν εἰσιόντα ἐπὶ κλοπῇ χρημά-

των ἐὰν ἑλὼν κτείνῃ τὶς, καθαρὸς ἔστω· καὶ ἐὰν λωποδύτην ἀμυνόμενος ἀποκτείνῃ, καθαρὸς ἔστω· καὶ ἐὰν ἐλευθέραν γυναῖκα βιάζηταί τις ἢ παῖδα περὶ τὰ ἀφροδίσια, νηποινεὶ τεθνάτω ὑπό τε τοῦ ὑβρισθέντος βίᾳ, καὶ ὑπὸ πατρὸς, ἢ ἀδελφῶν, ἢ υἱέων. ἐάν τε ἀνὴρ ἐπιτύχῃ γαμετῇ γυναικὶ βιαζομένῃ, κτείνας τὸν βιαζόμενον, ἔστω καθαρὸς ἐν τῷ νόμῳ. καὶ ἐάν τις πατρὶ βοηθῶν θάνατον, μηδὲν ἀνόσιον δρῶντι, κτείνῃ τινὰ, ἢ μητρὶ, ἢ τέκνοις, ἢ ἀδελφοῖς, ἢ ξυγγεννήτορι τέκνων, πάντως καθαρὸς ἔστω. τὰ μὲν τοίνυν περὶ τροφήν τε ζώσης ψυχῆς καὶ παιδείαν, ὧν αὐτῇ τυχούσῃ μὲν βιωτὸν, ἀτυχησάσῃ δὲ, τοὐναντίον, καὶ περὶ θανάτων τῶν βιαίων ἃς δεῖ τιμωρίας γίγνεσθαι, νενομοθέτησθω. τὰ δὲ περὶ τὴν τῶν σωμάτων τροφὴν μὲν καὶ παιδείαν, εἴρηται. τὸ δ' ἐχόμενον τούτων, αἱ βίαιοι πράξεις ὑπ' ἀλλήλων ἀκούσιοί τε καὶ ἑκούσιοι γιγνόμενοι, διοριστέον εἰς δύναμιν αἵ τε εἰσὶ καὶ ὅσαι, καὶ ὧν ἂν τυγχάνουσαι τιμωρήσεων, τὸ προσφορον ἔχοιεν ἂν ἕκασται. ταῦτα μετ' ἐκεῖνα, ὡς ἔοικεν, ὀρθῶς ἂν νομοθετοῖτο. τραύματα δὴ καὶ πηρώσεις ἐκ τραυμάτων, τά γε δεύτερα μετὰ θανάτους, καὶ ὁ φαυλότατος ἂν τάξειε τῶν ἐπὶ νόμον τρεπομένων. τὰ δὴ τραύματα, καθάπερ οἱ φόνοι διῄρηντο, διαιρετέον· τὰ μὲν, ἑκούσια· τὰ δὲ, θυμῷ· τὰ δὲ, φόβῳ· τὰ δὲ, ὁπόσα ἐκ προνοίας ἑκούσια συμβαίνει γιγνόμενα. προῤῥητέον δή τι περὶ πάντων τῶν τοιούτων τοιόνδε· ὡς ἄρα νόμους ἀνθρώποις ἀναγκαῖον τίθεσθαι, καὶ ζῆν κατὰ νόμους, ἢ μηδὲν διαφέρειν τῶν πάντη ἀγριωτάτων

θηρίων. ἡ δὲ αἰτία τούτων, ἥδε, ὅτι φύσις ἀνθρώπων οὐδενὸς ἱκανὴ φύεται ὥστε γνῶναί τε τὰ συμφέροντα ἀνθρώποις εἰς πολιτείαν, καὶ, γνοῦσα τὸ βέλτιστον, ἀεὶ δύνασθαί τε καὶ ἐθέλειν πράττειν. γνῶναι μὲν γὰρ πρῶτον χαλεπὸν ὅτι πολιτικῇ καὶ ἀληθεῖ τέχνῃ οὐ τὸ ἴδιον ἀλλὰ τὸ κοινὸν ἀνάγκη μέλειν· (τὸ μὲν γὰρ κοινὸν ξυνδεῖ, τὸ δὲ ἴδιον διασπᾷ τὰς πόλεις) καὶ ὅτι ξυμφέροι τῷ κοινῷ τε καὶ ἰδίῳ τοῖν ἀμφοῖν, ἢν τὸ κοινὸν τιθῆται καλῶς μᾶλλον ἢ τὸ ἴδιον. δεύτερον δὲ, ἐὰν ἄρα καὶ τὸ γνῶναι τὶς ὅτι ταῦτα οὕτω πέφυκε, λάβῃ ἱκανῶς ἐν τέχνῃ, μετὰ δὲ τοῦτο ἀνυπεύθυνός τε καὶ αὐτοκράτωρ ἄρξῃ πόλεως, οὐκ ἄν ποτε δύναιτο ἐμμεῖναι τούτῳ τῷ δόγματι, καὶ διαβιῶναι τὸ μὲν κοινὸν ἡγούμενον τρέφων ἐν τῇ πόλει, τὸ δὲ ἴδιον, ἑπόμενον τῷ κοινῷ· ἀλλ᾽ ἐπὶ πλεονεξίαν καὶ ἰδιοπραγίαν ἡ θνητὴ φύσις αὐτὸν ὁρμήσει ἀεὶ, φεύγουσα μὲν ἀλόγως τὴν λύπην, διώκουσα δὲ τὴν ἡδονήν· τοῦ δὲ δικαιοτέρου τε καὶ ἀμείνονος ἐπίπροσθεν ἄμφω τούτω συστήσεται· καὶ σκότος ἀπεργαζομένη ἐν αὐτῇ, πάντων κακῶν ἐμπλήσει πρὸς τὸ τέλος αὐτήν τε καὶ πόλιν ὅλην. ἐπεὶ ταῦτα εἴποτε τὶς ἀνθρώπων φύσει ἱκανὸς, θείᾳ μοίρᾳ γεννηθεὶς, παραλαβεῖν δυνατὸς εἴη, νόμων οὐδὲν ἂν δέοιτο τῶν ἀρξόντων ἑαυτοῦ. ἐπιστήμης γὰρ οὔτε νόμος οὔτε τάξις οὐδεμία κρείττων· οὐδὲ θέμις ἐστὶ νοῦν οὐδενὸς ὑπήκοον οὐδὲ δοῦλον ἀλλὰ πάντων ἄρχοντα εἶναι, ἐάν περ ἀληθινὸς ἐλεύθερός τε ὄντως ᾖ κατὰ φύσιν. νῦν δὲ οὐ γάρ ἐστιν οὐδαμοῦ οὐδαμῶς, ἀλλ᾽ ἢ κατὰ βραχύ. διὸ δὴ τὸ

δεύτερον αἱρετέον, τάξιν τε καὶ νόμον· ἃ δὴ τὸ μὲν ὡς ἐπιτοπολὺ ὁρᾷ καὶ βλέπει, τὸ δ᾽ ἐπίπαν ἀδυνατεῖ. ταῦτα δὴ τῶνδε εἵνεκα εἴρηται. νῦν ἡμεῖς τάξομεν τί χρὴ τὸν τρώσαντα ἤ τι βλάψαντα ἕτερον ἄλλον, παθεῖν ἢ ἀποτίνειν. πρόχειρον δὴ παντὶ περὶ παντὸς ὑπολαβεῖν ὀρθῶς, τὸ, τί τρώσαντα, ἢ τίνα, ἢ πῶς, ἢ πότερα λέγεις; μυρία γὰρ ἕκαστα ἐστὶ τούτων, καὶ πάμπολυ διαφέροντα ἀλλήλων. ταῦτ᾽ οὖν δὴ δικαστηρίοις ἐπιτρέπειν κρίνειν πάντα, ἢ μηδένα, ἀδύνατον. ἓν μὲν γὰρ κατὰ πάντων ἀναγκαῖον ἐπιτρέπειν κρῖναι, τὸ, πότερον ἐγένετο ἢ οὐκ ἐγένετο ἕκαστον τούτων· τὸ δὲ μηδὲν ἐπιτρέπειν αὖ περὶ τοῦ τί δεῖ ζημιοῦσθαι, καὶ πάσχειν τί χρεὼν τὸν ἀδικήσαντα τούτων τὶ, ἀλλ᾽ αὐτὸν περὶ πάντων νομοθετῆσαι σμικρῶν καὶ μεγάλων, σχεδὸν ἀδύνατον. ΚΛ. Τίς οὖν ὁ μετὰ τοῦτον λόγος; ΑΘ. Ὅδε· ὅτι τὰ μὲν ἐπιτρεπτέον δικαστηρίοις, τὰ δὲ οὐκ ἐπιτρεπτέον, ἀλλ᾽ αὐτῷ νομοθετητέον. ΚΛ. Ποῖα δὴ νομοθετητέον τε, καὶ ποῖα ἀποδοτέον κρίνειν τοῖς δικαστηρίοις; ΑΘ. Τάδε δὴ μετὰ ταῦτα ὀρθότατ᾽ ἂν εἰπεῖν εἴη, ὡς ἐν πόλει ἐν ᾗ δικαστήρια φαῦλα καὶ ἄφωνα κλέπτοντα τὰς αὑτῶν δόξας κρύβδην τὰς κρίσεις διαδικάζει, καὶ ὅ, τι τούτου δεινότερον, ὅταν μηδὲ σιγῶντα, ἀλλὰ θορύβου μεστὰ, καθάπερ θέατρα, ἐπαινοῦντά τε βοῇ καὶ ψέγοντα τῶν ῥητόρων ἑκάτερον ἐν μέρει, κρίνῃ, χαλεπὸν τότε πάθος ὅλῃ τῇ πόλει γίγνεσθαι φιλεῖ. τοῖς οὖν δὴ τοιούτοις δικαστηρίοις νομοθετεῖν ὑπό τινος ἀνάγκης ληφθέντα, οὐκ εὐτυχὲς μὲν, ὅμως δὲ ἐξ ἀνάγκης εἰλημμένον, ὅτι

περὶ σμικρότατα ἐπιτρεπτέον αὐτοῖς τάττειν τὰς ζημίας, τὰ δὲ πλεῖστα αὐτὸν νομοθετεῖν διαῤῥήδην, ἄν τις ἄρα τοιαύτῃ πολιτείᾳ νομοθετῇ ποτέ. ἐν ᾗ δὲ ἂν πόλει δικαστήρια εἰς δύναμιν ὀρθῶς καθεστῶτα ᾖ, τραφέντων τε εὖ τῶν μελλόντων δικάζειν, δοκιμασθέντων τε διὰ πάσης ἀκριβείας, ἐνταῦθα ὀρθὸν, καὶ ἔχον εὖ καὶ καλῶς, τὰ πολλὰ ἐπιτρέπειν κρίνειν τοῖς τοιούτοις δικασταῖς, τῶν ὀφλόντων πέρι, τί χρὴ πάσχειν αὐτοὺς, ἢ ἀποτίνειν. ἡμῖν δὲ τανῦν ἀνεμέσητον τὸ μὴ νομοθετεῖν αὐτοῖς τὰ μέγιστα καὶ πλεῖστα· ἃ καὶ φαυλοτέρως ἂν πεπαιδευμένοι δικασταὶ δύναιντο κατιδεῖν, καὶ προσάπτειν ἑκάστῳ τῶν ἁμαρτημάτων τὴν ἀξίαν τοῦ πάθους τε καὶ πράξεως. ἐπειδὴ δὲ οἷς ἡμεῖς νομοθετοῦμεν, οὐχ ἥκιστα ἐμμελεῖς αὐτοὺς οἰόμεθ' ἂν τῶν τοιούτων γίγνεσθαι κριτὰς, ἐπιτρεπτέον δὴ τὰ πλεῖστα. οὐ μὴν ἀλλ', ὅπερ πολλάκις εἴπομέν τε καὶ ἐδράσαμεν ἐν τῇ τῶν ἔμπροσθεν νομοθετήσει νόμων, τὸ περιγραφήν τε καὶ τοὺς τύπους τῶν τιμωριῶν εἰπόντας, δοῦναι τὰ παραδείγματα τοῖσι δικασταῖς, τοῦ μήποτε βαίνειν ἔξω τῆς δίκης, τότε τε ἦν ὀρθότατα ἔχον, καὶ δὴ καὶ νῦν τοῦτ' αὐτὸ ποιητέον, ἐπανελθόντας ἤδη πάλιν ἐπὶ τοὺς νόμους. ἡ δὲ γραφὴ περὶ τραύματος ὧδε ἡμῖν κείσθω· ἐάν τις διανοηθεὶς τῇ βουλήσει κτεῖναι τινὰ φίλιον, πλὴν ὧν ὁ νόμος ἐφίησι, τρώσῃ μὲν, ἀποκτεῖναι δὲ ἀδυνατήσῃ, τὸν διανοηθέντα τε καὶ τρώσαντα οὕτως οὐκ ἄξιον ἐλεεῖν, οὐδὲ αἰδούμενον ἄλλως ἢ καθάπερ ἀποκτείναντα, ὑπέχειν τὴν δίκην φόνου ἀναγκάζειν. τὴν δὲ οὐ παντάπασι κακὴν

τύχην αὑτοῦ σεβόμενον, καὶ τὸν δαίμονα, ὃς αὐτὸν καὶ τὸν τρωθέντα ἐλεήσας ἀπότροπος αὐτοῖς ἐγένετο, μὴ τῷ μὲν ἀνίατον ἕλκος γενέσθαι, τῷ δὲ ἐπάρατον τύχην καὶ ξυμφοράν, τούτῳ δὴ χάριν τῷ δαίμονι διδόντα, καὶ μὴ ἐναντιούμενον, τὸν μὲν θάνατον ἀφελεῖν τοῦ τρώσαντος, μετάστασιν δὲ εἰς τὴν γείτονα πόλιν αὐτῷ γίγνεσθαι, διὰ βίου καρπούμενον ἅπασαν τὴν αὑτοῦ κτῆσιν. βλάβος δέ, εἰ κατέβλαψε τὸν τρωθέντα, ἐκτίνειν τῷ βλαφθέντι· τιμᾶν δὲ τὸ δικαστήριον ὅπερ ἂν τὴν δίκην κρίνῃ· κρίνειν δὲ οἵπερ ἂν τοῦ φόνου ἐδίκασαν, εἰ ἐτελεύτησεν ἐκ τῆς πληγῆς τοῦ τραύματος. γονέας δ᾽ ἂν παῖς ἢ δοῦλος δεσπότην ὡσαύτως ἐκ προνοίας τρώσῃ, θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν. καὶ ἐὰν ἀδελφὸς ἀδελφὸν ἢ ἀδελφήν, ἢ ἀδελφὴ ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν τρώσῃ, καὶ ὄφλῃ τραύματος ἐκ προνοίας, θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν. γυνὴ δὲ ἄνδρα ἑαυτῆς ἐξ ἐπιβουλῆς τοῦ ἀποκτεῖναι τρώσασα, ἢ ἀνὴρ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, φευγέτω ἀειφυγίαν. τὴν δὲ κτῆσιν, ἐὰν μὲν υἱεῖς ἢ θυγατέρες αὐτοῖς ὦσι παῖδες ἔτι, τοὺς ἐπιτρόπους ἐπιτροπεύειν, καὶ ὀρφανῶν τῶν παίδων ἐπιμελεῖσθαι· ἐὰν δὲ ἄνδρες, μὴ ἐπάναγκες ἔστω τρέφεσθαι τὸν φεύγοντα ὑπὸ τῶν ἐκγόνων· τὴν δὲ οὐσίαν ἐᾶν αὐτοὺς κεκτῆσθαι. ἄπαις δὲ ὅστις ἂν τοιαύταις συμφοραῖς περιπέσῃ, τοὺς συγγενεῖς συνελθόντας, μέχρις ἀνεψιῶν παίδων τοῦ πεφευγότος, ἀμφοτέρωθεν πρός τε ἀνδρῶν καὶ πρὸς γυναικῶν, κληρονόμον εἰς τὸν οἶκον τοῦτον τῇ πόλει τετταρακοντακαιπεντακισχιλιοστὸν καταστῆσαι βουλευομένους, μετὰ νομοφυλάκων καὶ

ἱερέων, διανοηθέντας τρόπῳ καὶ λόγῳ τοιῷδε, ὡς οὐδεὶς οἶκος τῶν τετταράκοντα καὶ πεντακισχιλίων τοῦ ἐνοικοῦντος ἐστὶν, οὐδὲ ξύμπαντος τοῦ γένους, οὕτως ὡς τῆς πόλεως δημόσιός τε καὶ ἴδιος. δεῖ δὴ τήν γε πόλιν τοὺς αὐτῆς οἴκους ὡς ὁσιωτάτους τε καὶ εὐτυχεστάτους κεκτῆσθαι κατὰ δύναμιν. ὅταν οὖν τις ἅμα δυστυχηθῇ καὶ ἀσεβηθῇ τῶν οἴκων, ὥστε τὸν κεκτημένον ἐν αὐτῷ παῖδας μὲν μὴ καταλιπεῖν, ἤΐθεον δὲ, ἢ καὶ γεγαμηκότα ἄπαιδα τελευτῆσαι, φόνου ὄφλοντα ἑκουσίου, ἤ τινος ἁμαρτήματος ἄλλου τῶν περὶ θεοὺς ἢ πολίτας, ὧν ἂν θάνατος ἐν τῷ νόμῳ ζημία διαῤῥήδην ᾖ κειμένη, ἢ καὶ ἐν ἀειφυγίᾳ τὶς φεύγῃ τῶν ἀνδρῶν ἄπαις· ταῦτον πρῶτον μὲν καθήρασθαι καὶ ἀποδιοπομπήσασθαι τὸν οἶκον χρεὼν ἔστω κατὰ νόμον· ἔπειτα συνελθόντας (καθάπερ εἴπομεν νῦν δὴ) τοὺς οἰκείους ἅμα νομοφύλαξι, σκέψασθαι γένος ὅ, τιπερ ἂν ᾖ τῶν ἐν τῇ πόλει εὐδοκιμώτατον πρὸς ἀρετὴν, καὶ ἅμα εὐτυχὲς, ἐν ᾧ ἂν παῖδες γεγονότες ὦσι πλείους, ὅθεν ἕνα τῷ τοῦ τελευτήσαντος πατρὶ, καὶ τοῖς ἄνω τοῦ γένους, υἱὸν ὡς ἐκείνων εἰσποιοῦντας, φήμης ἕνεκα ἐπονομάζοντας, γεννήτορά τε αὐτοῖς καὶ ἑστιοῦχον καὶ θεραπευτὴν ὁσίων τε καὶ ἱερῶν ἐπ' ἀμείνοσι τύχαις γίγνεσθαι τοῦ πατρὸς τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐπευξαμένους, αὐτὸν κληρονόμον καταστῆσαι κατὰ νόμον. τὸν δ' ἐξαμαρτόντα, ἀνώνυμον ἐᾷν καὶ ἄπαιδα καὶ ἄμοιρον κεῖσθαι, ὁπόταν αὐτὸν καταλάβωσιν αἱ τοιαῦται ξυμφοραί. ἔστι δὲ οὐ πάντων, ὡς ἔοικε, τῶν ὄντων ὅρος ὅρῳ προσμιγνὺς, ἀλλ' οἷς ἐστι μεθόριον, τοῦτο ἐν μέσῳ ὅρων

πρότερον ἑκατέρῳ προσβάλλον γίγνοιτ' ἂν ἀμφοῖν μεταξύ. καὶ δὴ καὶ τῶν ἑκουσίων τε καὶ ἀκουσίων τὸ θυμῷ γιγνόμενον ἔφαμεν τοιοῦτον εἶναι. τραυμάτων οὖν ἐνεστώτων ὀργῇ γενομένων, ἐὰν ὄφλῃ τὶς, πρῶτον μὲν τίνειν τοῦ βλάβους τὴν διπλασίαν, ἂν τὸ τραῦμα ἰάσιμον ἀποβῇ· τῶν δὲ ἀνιάτων, τὴν τετραπλασίαν. ἐὰν δὲ ἰάσιμον μὲν, αἰσχύνην δὲ μεγάλην τινὰ προσβάλλῃ τῷ τρωθέντι καὶ ἐπονείδιστον, τὴν τετραπλασίαν ἐκτίνειν. ὅσα δέ τις τρώσας τινὰ, μὴ μόνον βλάπτῃ τὸν παθόντα, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν ποιήσας ἀδύνατον τῇ πατρίδι πρὸς πολεμίους βοηθεῖν, τοῦτον δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ζημιῶν ἐκτίνειν καὶ τῇ πόλει τὴν βλάβην. πρὸς γὰρ ταῖς αὑτοῦ στρατείαις, καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀδυνατοῦντος στρατευέσθω, καὶ τὰς ὑπὲρ ἐκείνου πολεμικὰς ταττέσθω τάξεις. ἢ, μὴ δρῶν ταῦτα, ὑπόδικος τῷ ἐθέλοντι τῆς ἀστρατείας γιγνέσθω κατὰ νόμον. τὴν δὲ δὴ τῆς βλάβης ἀξίαν, εἴτε διπλῆν, εἴτε τριπλῆν, εἴτε καὶ τετραπλασίαν, οἱ καταψηφισάμενοι δικασταὶ ταττόντων. ἐὰν δὲ ὁμόγονος ὁμόγονον τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦτον τρώσῃ, τοὺς γενήτας καὶ τοὺς συγγενεῖς, μέχρις ἀνεψιῶν παίδων πρὸς γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν, γυναῖκάς τε καὶ ἄνδρας συνελθόντας κρίναντας παραδιδόναι τιμᾶν τοῖς γεννήσασι κατὰ φύσιν. ἐὰν δὲ ἀμφισβητήσιμος ἡ τίμησις γίγνηται, τοὺς πρὸς ἀνδρῶν εἶναι τιμῶντας κυρίους. ἐὰν δὲ ἀδυνατῶσιν αὐτοὶ, τοῖς νομοφύλαξι τελευτῶντας ἐπιτρέπειν. ἐκγόνοις δὲ πρὸς γονέας εἶναι τῶν τοιούτων τραυμάτων δικαστὰς μὲν, τοὺς ὑπὲρ ἑξήκοντα ἔτη γεγονότας ἐπάναγκες, οἷς ἂν παῖ-

δες μὴ ποιητοὶ ἀληθινοὶ δὲ ὦσιν· ἂν δέ τις ὄφλῃ, τιμᾶν εἰ τεθνάναι χρὴ τὸν τοιοῦτον, εἴτε τι μεῖζον ἕτερον τούτου πάσχειν, ἢ καὶ μὴ πολλῷ σμικρότερον. καὶ τῶν ξυγγενῶν τοῦ δράσαντος μηδένα δικάζειν, μηδ' ἐὰν γεγονὼς ᾖ τὸν χρόνον ὅσον ὁ νόμος εἴρηκε. δοῦλος δὲ ἂν τις ἐλεύθερον ὀργῇ τρώσῃ, παραδότω τὸν δοῦλον ὁ κεκτημένος τῷ τρωθέντι χρῆσθαι ὅ, τι ἂν ἐθέλῃ· ἐὰν δὲ μὴ παραδιδῷ, αὐτὸς τὴν βλάβην ἐξιάσθω. ἐὰν δὲ ἐκ συνθήκης αἰτιᾶταί τοῦ δούλου καὶ τοῦ τρωθέντος μηχανὴν εἶναι τις τὸ γεγονός, ἀμφισβητησάτω· ἐὰν δὲ μὴ ἕλῃ, τριπλασίαν ἐκτισάτω τὴν βλάβην· ἑλὼν δὲ, ἀνδραποδισμοῦ ὑπόδικον ἐχέτω τὸν τεχνάζοντα μετὰ τοῦ δούλου. ὃς δ' ἂν ἄκων ἄλλος ἄλλον τρώσῃ, τὸ βλάβος ἁπλοῦν ἀποτινέτω. τύχης γὰρ νομοθέτης οὐδεὶς ἱκανὸς ἄρχειν. δικασταὶ δὲ ὄντων οἵπερ τοῖς ἐκγόνοις πρὸς τοὺς γεννήτορας ἐῤῥήθησαν, καὶ τιμώντων τὴν ἀξίαν τῆς βλάβης. βίαια μὲν δὴ πάνθ' ἡμῖν τὰ προειρημένα πάθη, βίαιον δὲ καὶ τὸ τῆς αἰκίας πᾶν γένος. ὧδε οὖν χρὴ περὶ τῶν τοιούτων πάντα ἄνδρα καὶ παῖδα καὶ γυναῖκα ἀεὶ διανοεῖσθαι, τὸ πρεσβύτερον ὡς οὐ σμικρῷ τοῦ νεωτέρου ἐστὶ πρεσβευόμενον, ἔν τε θεοῖσι καὶ ἐν ἀνθρώποις τοῖς μέλλουσι σώζεσθαι καὶ εὐδαιμονεῖν. αἰκίαν οὖν περὶ πρεσβύτερον ἐν πόλει γενομένην ὑπὸ νεωτέρου ἰδεῖν, αἰσχρὸν καὶ θεομισές. ἔοικε δὲ νέῳ παντὶ ὑπὸ γέροντος πληγέντι, ῥαθύμως ὀργὴν ὑποφέρειν, αὐτῷ τιθεμένῳ τιμὴν ταύτην εἰς γῆρας. ὧδε οὖν ἔστω· πᾶς ἡμῖν αἰδείσθω τὸν ἑαυτοῦ πρεσβύτερον ἔργῳ τε καὶ ἔπει· τὸν δὲ

προέχοντα εἴκοσιν ἡλικίας ἔτεσιν, ἄῤῥενα ἢ θῆλυν, νομίζων ὡς πατέρα ἢ μητέρα, διευλαβείσθω· καὶ πάσης τῆς δυνατῆς ἡλικίας αὐτὸν φιτῦσαι καὶ τεκεῖν ἀπέχοιτο ἀεὶ, θεῶν γενεθλίων χάριν. ὡς δ᾽ αὔτως καὶ ξένου ἀπείργοιτο, εἴτε πάλαι ἐνοικοῦντος, εἴτε νεήλυδος ἀφιγμένου. μήτε γὰρ ὑπάρχων μήτε ἀμυνόμενος τοπαράπαν τολμάτω πληγαῖς τὸν τοιοῦτον νουθετεῖν. ξένον δὲ ἂν ἀσελγαίνοντα καὶ θρασυνόμενον, ἑαυτὸν τύπτοντα, οἴηται δεῖν κολασθῆναι, λαβὼν πρὸς τὴν ἀρχὴν τῶν ἀστυνόμων ἀπαγέτω, τοῦ τύπτειν δὲ εἰργέσθω· ἵνα πόῤῥω γίγνηται τοῦ τὸν ἐπιχώριον ἂν τολμῆσαι ποτὲ πατάξαι. οἱ δ᾽ ἀστυνόμοι παραλαβόντες τε καὶ ἀνακρίναντες, τὸν ξενικὸν αὖ θεὸν εὐλαβούμενοι, ἐὰν ἄρα ἀδίκως δοκῇ ὁ ξένος τὸν ἐπιχώριον τύπτειν τῇ μάστιγι, τὸν ξένον, ὅσας ἂν πατάξῃ τοσαύτας δόντες, τῆς θρασυξενίας παυόντων· ἐὰν δὲ μὴ ἀδικῇ, ἀπειλήσαντές τε καὶ ὀνειδίσαντες τῷ ἀπαγαγόντι, μεθιέντων ἄμφω. ἧλιξ δὲ ἥλικα καὶ τὸν ἄπαιδα προέχοντα ἡλικίᾳ ἑαυτοῦ ἂν τύπτῃ, γέρων τε γέροντα, καὶ ἐὰν νέος νέον, ἀμυνέσθω κατὰ φύσιν, ἄνευ βέλους, ψιλαῖς ταῖς χερσίν. ὁ δὲ ὑπὲρ τετταράκοντα γεγονὼς ἔτη, ἐὰν τολμᾷ τῳ μάχεσθαι εἴτε ἄρχων εἴτε ἀμυνόμενος, ἄγροικος καὶ ἀνελεύθερος ἂν λεγόμενος, ἀνδραποδώδης τε, δίκης ἂν ἐπονειδίστου τυγχάνων τὸ πρέπον ἔχοι. καὶ ἐὰν μέν τις τοιούτοις παραμυθίοις εὐπειθὴς γίγνηται, εὐήνιος ἂν εἴη· ὁ δὲ δυσπειθὴς, καὶ μηδὲν προοιμίου φροντίζων, δέχοιτ᾽ ἂν τὸν τοιόνδε ἑτοίμως νόμον· Ἐάν τις τύπτῃ τὸν πρεσβύτε-

ρον εἴκοσιν ἔτεσιν ἢ πλείοσιν ἑαυτοῦ, πρῶτον μὲν ὁ προστυγχάνων, ἐὰν μὴ ἧλιξ μηδὲ νεώτερος ᾖ τῶν μαχομένων, διειργέτω, ἢ κακὸς ἔστω κατὰ νόμον. ἐὰν δὲ ἐν τῇ τοῦ πληγέντος ἡλικίᾳ, ἢ ἔτι νεώτερος, ἀμυνέτω ὡς ἀδελφῷ ἢ πατρὶ, ἢ ἔτι ἀνωτέρω, τῷ ἀδικουμένῳ. πρὸς δ᾽ ἔτι δίκην ὑπεχέτω τῆς αἰκίας ὁ τὸν πρεσβύτερον, ὡς εἴρηται, τολμήσας τύπτειν. καὶ ἐὰν ὄφλῃ τὴν δίκην, δεδέσθω μηδὲν ἐνιαυτοῦ σμικρότερον· ἐὰν δὲ οἱ δικασταὶ τιμήσωσι πλείονος, ἔστω κύριος ὁ τιμηθεὶς αὐτῷ χρόνος. ἐὰν δὲ ξένος ἢ τῶν μετοίκων τὶς τύπτῃ τὸν πρεσβύτερον εἴκοσιν ἔτεσιν ἑαυτοῦ, περὶ μὲν τῶν παραγενομένων τῆς βοηθείας ὁ αὐτὸς νόμος ἐχέτω τὴν αὐτὴν δύναμιν· ὁ δὲ τὴν τοιαύτην δίκην ἡττηθεὶς, ξένος μὲν ὢν καὶ μὴ ξύνοικος, δύο ἔτη δεδεμένος ἐκτινέτω ταύτην αὐτὴν τὴν δίκην. ὁ δὲ μέτοικός τε ὢν καὶ ἀπειθῶν τοῖς νόμοις, τρία ἔτη δεδέσθω, ἐὰν μὴ τὸ δικαστήριον πλείονος αὐτῷ χρόνου τιμήσῃ τὴν δίκην. ζημιούσθω δὲ καὶ ὁ παραγενόμενος ὁτῳοῦν τούτων, καὶ μὴ βοηθήσας κατὰ νόμον, ὁ μὲν μεγίστου τιμήματος ὢν, μνᾶ· δευτέρου δὲ ὢν, πεντήκοντα δραχμαῖς· τρίτου δὲ, τριάκοντα· εἴκοσι δὲ, τοῦ τετάρτου. δικαστήριον δὲ γιγνέσθω τοῖς τοιούτοισι, στρατηγοὶ καὶ ταξίαρχοι φύλαρχοί τε καὶ ἵππαρχοι. νόμοι δὲ, ὡς ἔοικεν, οἱ μὲν, τῶν χρηστῶν ἀνθρώπων ἕνεκα γίγνονται, διδαχῆς χάριν τοῦ τίνα τρόπον ὁμιλοῦντες ἀλλήλοις ἂν φιλοφρόνως οἰκοῖεν· οἱ δὲ, τῶν τὴν παιδείαν διαφυγόντων, ἀτεράμονι χρωμένων τινὶ φύσει, καὶ μηδὲν τεγχθέντων, ὥστε μὴ οὐκ ἐπὶ πᾶσαν ἰέναι κάκην.

οὗτοι τοὺς μέλλοντας λόγους ῥηθήσεσθαι πεποιηκότες ἂν εἶεν· οἷς δὴ τοὺς νόμους ἐξ ἀνάγκης ὁ νομοθέτης ἂν νομοθετοῖ, βουλόμενος αὐτῶν μηδέποτε χρείαν γίγνεσθαι. πατρὸς γὰρ ἢ μητρὸς ἢ τούτων ἔτι προγόνων ὅστις τολμήσει ἅψασθαι ποτὲ βιαζόμενος αἰκίᾳ τινὶ, μήτε τῶν ἄνω δείσας θεῶν μῆνιν, μήτε τῶν ὑπὸ γῆς τιμωριῶν λεγομένων, ἀλλὰ ὡς εἰδὼς ἃ μηδαμῶς οἶδε, καταφρονῶν τῶν παλαιῶν καὶ ὑπὸ πάντων εἰρημένων παρανομεῖ, τούτῳ δεῖ τινος ἀποτροπῆς ἐσχάτης. θάνατος μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ἔσχατον· οἱ δὲ ἐν ᾅδου τούτοισι λεγόμενοι πόνοι, ἔτι τε τούτων εἰσὶ μᾶλλον ἐν ἐσχάτοις, καὶ ἀληθέστατα λέγοντες, οὐδὲν ἀνύτουσι ταῖς τοιαύταις ψυχαῖς ἀποτροπῆς. οὐ γὰρ ἂν ἐγίγνοντο ποτὲ μητραλοῖαί τε καὶ τῶν ἄλλων γεννητόρων ἀνόσιοι πληγῶν τόλμαι. δεῖ δὴ τὰς ἐνθάδε κολάσεις περὶ τὰ τοιαῦτα τούτοισι τὰς ἐν τῷ ζῆν, μηδὲν τῶν ἐν ᾅδου λείπεσθαι κατὰ δύναμιν. ἔστω δὴ λεγόμενον τὸ μετὰ τοῦτο τῇδε· ὃς ἂν τολμήσῃ πατέρα ἢ μητέρα ἢ τούτων πατέρας ἢ μητέρας τύπτειν, μὴ μανίαις ἐχόμενος, πρῶτον μὲν ὁ προστυγχάνων (καθάπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν) βοηθείτω· καὶ ὁ μὲν μέτοικος ἢ ξένος εἰς προεδρίαν τῶν ἀγώνων καλείσθω, βοηθῶν· μὴ βοηθήσας δὲ, ἀειφυγίαν ἐκ τῆς χώρας φευγέτω. ὁ δὲ μὴ μέτοικος, βοηθῶν μὲν, ἔπαινον ἐχέτω· μὴ βοηθῶν δὲ, ψόγον. δοῦλος δὲ, βοηθήσας μὲν, ἐλεύθερος γιγνέσθω· μὴ βοηθήσας δὲ, πληγὰς ἑκατὸν τῇ μάστιγι τυπτέσθω· ἐν ἀγορᾷ μὲν ἂν γίγνηται τὸ γιγνόμενον, ὑπ' ἀγορανόμων· ἐὰν δ' ἐκτὸς ἀγορᾶς ἐν ἄστει, τῶν ἀστυ-

νόμων κολάζειν τὸν ἐπιδημοῦντα· ἐὰν δὲ κατ' ἀγροὺς τῆς χώρας που, τοὺς τῶν ἀγρονόμων ἄρχοντας. ἐὰν δ' ἐπιχώριος ὁ παρατυγχάνων ᾖ τις, ἐάν τε παῖς ἐάν τε ἀνὴρ, ἐάν τ' οὖν γυνὴ, ἀμυνέτω πᾶς, τὸν ἀνόσιον ἐπονομάζων. ὁ δὲ μὴ ἀμύνων, ἀρᾷ ἐνεχέσθω Διὸς ὁμογνίου καὶ πατρῴου κατὰ νόμον. ἐὰν δέ τις ὄφλῃ δίκην αἰκίας γονέων, πρῶτον μὲν φευγέτω ἀειφυγίαν ἐξ ἄστεος εἰς τὴν ἄλλην χώραν, καὶ πάντων ἱερῶν εἰργέσθω· μὴ δὲ εἰργόμενον κολαζόντων αὐτὸν ἀγρονόμοι πληγαῖς, καὶ πάντως ὡς ἂν ἐθέλωσι. κατελθὼν δὲ, θανάτῳ ζημιούσθω. ἐὰν δέ τις τῷ τοιούτῳ ὅσοι ἐλεύθεροι συμφάγῃ ἢ συμπίῃ, ἤ τινα τοιαύτην ἄλλην κοινωνίαν κοινωνήσῃ, ἢ καὶ μόνον ἐντυγχάνων που προσάπτηται ἑκὼν, μήτε εἰς ἱερὸν ἔλθῃ μηδὲν, μήτ' εἰς ἀγορὰν, μήτ' εἰς πόλιν ὅλως, πρότερον ἢ καθήρηται, νομίζων κεκοινωνηκέναι ἀλιτηριώδους τύχης. ἐὰν δὲ ἀπειθῶν νόμῳ, ἱερὰ καὶ πόλιν μιαίνῃ παρανόμως, ὃς ἂν τῶν ἀρχόντων αἰσθόμενος μὴ ἐπάγῃ δίκην τῷ τοιούτῳ, ἐν εὐθύναις ἔστω τῶν κατηγορημάτων τῶν μεγίστων ἓν τούτῳ αὐτῷ. ἐὰν δὲ αὖ δοῦλος τύπτῃ τὸν ἐλεύθερον, εἴτ' οὖν ξένον, εἴτε ἀστὸν, βοηθείτω μὲν ὁ προστυγχάνων, ἢ κατὰ τὸ τίμημα τὴν εἰρημένην ζημίαν ἀποτινέτω. συνδήσαντες δὲ οἱ προστυγχάνοντες μετὰ τοῦ πληγέντος, παραδόντων τῷ ἀδικουμένῳ· ὁ δὲ, παραλαβὼν, δήσας ἐν πέδαις, καὶ μαστιγώσας ὁπόσας ἂν ἐθέλῃ, μηδὲν βλάπτων τὸν δεσπότην, παραδότω ἐκείνῳ κεκτῆσθαι κατὰ νόμον. ὁ δὲ νόμος ἔστω· Ὃς ἂν ἐλεύθερον δοῦλος ὢν τύπτῃ, μὴ τῶν

ἀρχόντων κελευόντων, παραλαβὼν ὁ κεκτημένος παρὰ τοῦ πληγέντος δεδεμένον αὐτὸν, μὴ λύσῃ πρὶν ἂν ὁ δοῦλος πείσῃ τὸν πληγέντα, ἄξιος εἶναι τοῦ λελυμένος ζῆν. τὰ αὐτὰ δὲ γυναιξί τε ἔστω πρὸς ἀλλήλας περὶ πάντων τῶν τοιούτων νόμιμα, καὶ πρὸς ἄνδρας γυναιξὶ, καὶ ἀνδράσι πρὸς γυναῖκας.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΝΟΜΩΝ
Η
ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ
ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

ΜΕΤΑ δὲ τὰς αἰκίας, περὶ παντὸς ἓν εἰρήσθω τοιόνδέ τι νόμιμον βιαίων πέρι· τῶν ἀλλοτρίων μηδένα μηδὲν φέρειν μηδὲ ἄγειν· μηδ᾽ αὖ χρῆσθαι μηδενὶ τῶν τοῦ πέλας, ἐὰν μὴ πείσῃ τὸν κεκτημένον. ἐκ γὰρ δὴ τοῦ τοιούτου πάντα ἠρτημένα τά τε εἰρημένα κακὰ γέγονε, καὶ ἔστι καὶ ἔσται. μέγιστα δὲ δὴ τῶν λοιπῶν αἱ τῶν νέων ἀκολασίαι τε καὶ ὕβρεις· εἰς μέγιστα δὲ, ὅταν εἰς ἱερὰ γίγνωνται. καὶ διαφερόντως αὖ μεγάλα, ὅταν εἰς δημόσια καὶ ἅγια ἢ κατὰ μέρη κοινὰ φυλετῶν ἢ τινῶν ἄλλων τοιούτων κεκοινωνηκότων· εἰς ἱερὰ δὲ ἴδια καὶ τάφους, δεύτερα καὶ δευτέρως. εἰς δὲ γονέας, τρίτα, χωρὶς τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων, ὅταν ὑβρίζῃ τις. τέταρτον δὲ γένος ὕβρεως, ὅταν ἀφροντιστῶν τις τῶν ἀρχόντων ἄγῃ ἢ

φέρῃ ἢ χρῆται τινὶ τῶν ἐκείνων, μὴ πείσας αὐτούς. πέμπτον δὲ, τὸ πολιτικὸν ἂν εἴη ἑκάστου τῶν πολιτῶν ὑβρισθὲν, δίκην ἐπικαλούμενον. οἷς δὴ δοτέον εἰς κοινὸν νόμον ἑκάστοις. ἱεροσυλία μὲν γὰρ εἴρηται ξυλλήβδην, βίαιός τε καὶ λάθρα ἐὰν γίγνηται, τί χρὴ πάσχειν. ὅσα δὲ λόγῳ καὶ ὅσα ἔργῳ περὶ θεοὺς ὑβρίζει τὶς λέγων ἢ πράττων, τὸ παραμύθιον ὑποθεμένῳ ῥητέον ἃ δεῖ πάσχειν. ἔστω δὴ τόδε· θεοὺς ἡγούμενος εἶναι κατὰ νόμους οὐδεὶς πώποτε οὔτε ἔργον ἀσεβὲς εἰργάσατο ἑκὼν, οὔτε λόγον ἀφῆκεν ἄνομον. ἀλλὰ ἓν δή τι τῶν τριῶν πάσχων, ἢ τοῦτο ὅπερ εἶπον οὐχ ἡγούμενος, ἢ τὸ δεύτερον, ὄντας, οὐ φροντίζειν ἀνθρώπων, ἢ τρίτον, εὐπαραμυθήτους εἶναι, θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς παραγομένους. ΚΛ. Τί οὖν δὴ δρῷμεν ἂν ἢ καὶ λέγοιμεν πρὸς αὐτούς; ΑΘ. Ὦ ’γαθὲ, ἐπακούσωμεν αὐτῶν πρῶτον ἃ τῷ καταφρονεῖν ἡμῶν προσπαίζοντας αὐτοὺς λέγειν μαντεύομαι. ΚΛ. Ποῖα δή; ΑΘ. Ταῦτα τάχ’ ἂν ἐρεσχελοῦντες εἴποιεν, ὦ ξένε Ἀθηναῖε καὶ Λακεδαιμόνιε καὶ Κνώσιε, ἀληθῆ λέγετε. ἡμῶν γὰρ οἱ μὲν τοπαράπαν θεοὺς οὐδαμῶς νομίζουσιν· οἱ δὲ, μηδὲν ἡμῶν φροντίζειν· οἱ δὲ, εὐχαῖς παράγεσθαι· οἵους ὑμεῖς λέγετε. ἀξιοῦμεν δὴ, καθάπερ ὑμεῖς ἠξιώκατε περὶ νόμων, πρὶν ἀπειλεῖν ἡμῖν σκληρῶς, ἡμᾶς πρότερον ἐπιχειρεῖν πείθειν καὶ διδάσκειν ὡς εἰσὶ θεοὶ, τεκμήρια λέγοντες ἱκανά· καὶ ὅτι βελτίους ἢ παρὰ τὸ δίκαιον ὑπό τινων δώρων παρατρέπεσθαι κηλούμενοι. νῦν μὲν γὰρ ταῦτα ἀκούοντές τε καὶ τοιαῦθ’ ἕτερα τῶν λεγομένων ἀρίστων εἶναι ποιητῶν τε καὶ

ῥητόρων καὶ μάντεων καὶ ἱερέων, καὶ ἄλλων πολλάκις μυρίων, οὐκ ἐπὶ τὸ μὴ δρᾶν τὰ ἄδικα τρεπόμεθα οἱ πλεῖστοι, δράσαντες δ᾽ ἐξακεῖσθαι πειρώμεθα. παρὰ δὲ δὴ νομοθετῶν φασκόντων εἶναι μὴ ἀγρίων, ἀλλὰ ἡμέρων, ἀξιοῦμεν πειθοῖ πρῶτον χρῆσθαι πρὸς ἡμᾶς, εἰ μὴ πολλῷ βελτίω τῶν ἄλλων λέγοντας περὶ θεῶν ὡς εἰσὶν, ἀλλ᾽ οὖν βελτίω γε πρὸς ἀλήθειαν. καὶ τάχα πειθοίμεθ᾽ ἂν ἴσως ὑμῖν. ἀλλ᾽ ἐπιχειρεῖτε, εἴτι μέτριον λέγομεν, εἰπεῖν ἃ προκαλούμεθα. ΚΛ. Οὐκοῦν, ὦ ξένε, δοκεῖ ῥᾴδιον εἶναι ἀληθεύοντας λέγειν ὡς εἰσὶ θεοί. ΑΘ. Πῶς; ΚΛ. Πρῶτον μὲν γῆ καὶ ἥλιος, ἄστρα τε τὰ ξύμπαντα, καὶ τὰ τῶν ὡρῶν διακεκοσμημένα καλῶς οὕτως, ἐνιαυτοῖς τε καὶ μησὶ διειλημμένα· καὶ ὅτι πάντες Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι νομίζουσιν εἶναι θεούς. ΑΘ. Φοβοῦμαί γε, ὦ μακάριε, τοὺς μοχθηροὺς (οὐ γὰρ δή ποτε εἴποιμ᾽ ἂν ὥσγε αἰδοῦμαι) μήπως ὑμῶν καταφρονήσωσιν. ὑμεῖς μὲν γὰρ οὐκ ἴστε αὐτῶν πέρι τὴν τῆς διαφορᾶς αἰτίαν, ἀλλ᾽ ἡγεῖσθε ἀκρατείᾳ μόνον ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν ἐπὶ τὸν ἀσεβῆ βίον ὁρμᾶσθαι τὰς ψυχὰς αὐτῶν. ΚΛ. Τὸ δὲ τί πρὸς τούτοις αἴτιον ἂν, ὦ ξένε, εἴη. ΑΘ. Σχεδὸν ὃ παντάπασιν ὑμεῖς ἔξω ζῶντες οὐκ ἂν εἰδείητε, ἀλλὰ ὑμᾶς ἂν λανθάνοι. ΚΛ. Τί δὴ τοῦτο φράζεις τανῦν; ΑΘ. Ἀμαθία τις μάλα χαλεπὴ, δοκοῦσα εἶναι μεγίστη φρόνησις. ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Εἰσὶν ἡμῖν ἐν γράμμασι λόγοι κείμενοι, οἳ παρ᾽ ὑμῖν οὐκ εἰσὶ, δι᾽ ἀρετὴν πολιτείας, ὡς ἐγὼ μανθάνω· οἱ μὲν, ἔν τισι μέτροις, οἱ δὲ, καὶ ἄνευ μέτρων· λέγοντες περὶ θεῶν,

οἱ μὲν παλαιότατοι, ὡς γέγονεν ἡ πρώτη φύσις οὐρανοῦ, τῶν τε ἄλλων· προϊόντες δὲ τῆς ἀρχῆς οὐ πολὺ θεογονίαν διεξέρχονται, γενόμενοί τε ὡς πρὸς ἀλλήλους ὡμίλησαν. ἃ τοῖς ἀκούουσιν εἰ μὲν εἰς ἄλλό τι καλῶς ἢ μὴ καλῶς ἔχοι, οὐ ῥάδιον ἐπιτιμᾶν παλαιοῖς οὖσιν. εἰς μέντοι γονέων τε θεραπείας καὶ τιμὰς οὐκ ἂν ἔγωγε ποτὲ ἐπαινῶν εἴποιμι, οὔτε ὡς ὠφέλιμα, οὔτε ὡς τοπαράπαν ὀρθῶς εἴρηται. τὰ μὲν οὖν δὴ τῶν ἀρχαίων πέρι μεθείσθω καὶ χαιρέτω, καὶ ὅπη θεοῖσι φίλον λεγέσθω ταύτῃ· τὰ δὲ τῶν νέων ἡμῖν καὶ σοφῶν αἰτιαθήτων ὅπη κακῶν αἴτια. τὸ δὲ οὖν οἱ τῶν τοιούτων ἐξεργάζονται λόγοι. ἐμοῦ γὰρ καὶ σοῦ, ὅταν τεκμήρια λέγωμεν ὡς εἰσὶ θεοὶ, ταῦτα αὐτὰ προσφέροντες, ἥλιόν τε καὶ σελήνην καὶ ἄστρα καὶ γῆν, ὡς θεοὺς καὶ θεῖα ὄντα, ὑπὸ τῶν σοφῶν τούτων ἀναπεπεισμένοι ἂν λέγοιεν ὡς γῆν τε καὶ λίθους ὄντα αὐτὰ, καὶ οὐδὲν τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων φροντίζειν δυνάμενα, λόγοισι δὲ ταῦτα εὖ πως εἰς τὸ πιθανὸν περιπεπεμμένα. *ΚΛ.* Χαλεπόν γε λόγον, ὦ ξένε, εἰρηκὼς τυγχάνεις, εἴ γε εἷς ἦν μόνον· νῦν δὲ ὅτε πάμπολλοι τυγχάνουσιν, ἔτι χαλεπώτερον ἂν εἴη. *ΑΘ.* Τί οὖν δὴ τὶ λέγωμεν; τί χρὴ δρᾶν ἡμᾶς; πότερον ἀπολογησώμεθα οἷον κατηγορήσαντος τινὸς ἐν ἀσεβέσιν ἀνθρώποις ἡμῶν, φεύγουσι περὶ τῆς νομοθεσίας, λέγουσιν ὡς δεινὰ ἐργαζόμεθα, νομοθετοῦντες ὡς ὄντων θεῶν; ἢ χαίρειν ἐάσαντες, ἐπὶ τοὺς νόμους τρεπώμεθα πάλιν, μὴ καὶ τὸ προοίμιον ἡμῖν μακρότερον γίγνηται τῶν νόμων; οὐ γὰρ βραχὺς ὁ λόγος ἐκταθεὶς ἂν γίγνοι-

το, εἰ τοῖσιν ἐπιθυμοῦσιν ἀσεβεῖν, τὰ μὲν ἀποδείξαιμεν μετρίως τοῖς λόγοις, ὧν ἔφραζον δεῖν πέρι λέγειν· τὰ δὲ, εἰς φόβον τρέψαιμεν· τὰ δὲ, δυσχεραίνειν ποιήσαντες ὅσα πρέπει, μετὰ ταῦτα ἤδη νομοθετοῖμεν. ΚΛ. Ἀλλ᾽, ὦ ξένε, πολλάκις μὲν ὥσγε ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τοῦτ᾽ αὐτὸ εἰρήκαμεν, ὡς οὐδὲν ἐν τῷ παρόντι δεῖ προτιμᾷν βραχυλογίαν μᾶλλον ἢ μῆκος. οὐδεὶς γὰρ ἡμᾶς, τὸ λεγόμενον, ἐπείγων διώκει. γελοῖον δὴ καὶ φαῦλον τὸ πρὸ τῶν βελτίστων τὰ βραχύτερα αἱρουμένους φαίνεσθαι. διαφέρει δ᾽ οὐ σμικρὸν ἀμωσγέπως πιθανότητα τινὰ τοὺς λόγους ἡμῶν ἔχειν, ὡς θεοί τ᾽ εἰσὶ καὶ ἀγαθοὶ, δίκην τιμῶντες διαφερόντως ἀνθρώπων. σχεδὸν γὰρ τοῦτο ἡμῖν ὑπὲρ ἁπάντων τῶν νόμων κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον προοίμιον ἂν εἴη. μηδὲν οὖν δυσχεράναντες μηδὲ ἐπειχθέντες ἥντινα ποτὲ ἔχομεν δύναμιν εἰς πειθὼ τῶν τοιούτων λόγων, μηδὲν ἀποθέμενοι, διεξέλθωμεν εἰς τὸ δυνατὸν ἱκανῶς. ΑΘ. Εὐχήν μοι δοκεῖ παρακαλεῖν ὁ λεγόμενος ὑπὸ σοῦ νῦν λόγος, ἐπειδὴ προθύμως συντείνεις· μέλλειν δὲ οὐκέτι ἐγχωρεῖ λέγειν. φέρε δὴ, πῶς ἄν τις μὴ θυμῷ λέγοι περὶ θεῶν, ὡς εἰσίν; ἀνάγκη γὰρ δὴ χαλεπῶς φέρειν καὶ μισεῖν ἐκείνους οἳ τούτων ἡμῖν αἴτιοι τῶν λόγων γεγένηνται καὶ γίγνονται. νῦν οὖν πειθόμενοι τοῖς μύθοις, οὓς ἐκ νέων παίδων ἔτι ἐν γάλαξι τρεφόμενοι, τροφῶν τε ἤκουον καὶ μητέρων, οἷον ἐν ἐπῳδαῖς μετά τε παιδιᾶς καὶ μετὰ σπουδῆς λεγομένους, καὶ μετὰ θυσιῶν, ἐν εὐχαῖς αὐτοὺς ἀκούοντές τε, καὶ ὄψεις ὁρῶντες ἑπομένας αὐτοῖς, ἃς ἥδιστα ὅγε νέος ὁρᾷ τε

καὶ ἀκούει πραττομένας, θυόντων ἐν σπουδῇ τῇ μεγίστῃ τῶν αὐτῶν γονέων, ὑπὲρ αὐτῶν τε καὶ ἐκείνων ἐσπουδακότων, ὡς ὅτι μάλιστα οὖσι θεοῖς εὐχαῖς προσδιαλεγομένων καὶ ἱκετείαις· ἀνατέλλοντός τε ἡλίου καὶ σελήνης καὶ πρὸς δυσμὰς ἰόντων, προκυλίσεις ἅμα καὶ προσκυνήσεις ἀκούοντές τε καὶ ὁρῶντες Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων πάντων ἐν συμφοραῖς παντοίαις ἐχομένων καὶ ἐν εὐπραγίαις, οὐχ ὡς οὐκ ὄντων, ἀλλ' ὡς ὅτι μάλιστα ὄντων, καὶ οὐδαμῇ ὑποψίαν ἐνδιδόντων ὡς οὐκ εἰσὶ θεοί. τούτων δὴ πάντων ὅσοι καταφρονήσαντες οὐδὲ ἐξ ἑνὸς ἱκανοῦ λόγου, ὡς φαῖεν ἂν ὅσοι καὶ σμικρὸν νοῦ κέκτηνται, νῦν ἀναγκάζουσιν ἡμᾶς λέγειν ἃ λέγομεν, πῶς τούτους ἄν τις ἐν πρᾳέσι λόγοις δύναιτο νουθετῶν ἅμα διδάσκειν περὶ θεῶν πρῶτον ὡς εἰσί; τολμητέον δέ. οὐ γὰρ ἅμα γε δεῖ μανῆναι, τοὺς μὲν, ὑπὸ λαιμαργίας ἡδονῆς, ἡμῶν, τοὺς δ' ὑπὸ τοῦ θυμοῦσθαι τοῖς τοιούτοις. ἴτω δὴ πρόῤῥησις τοιάδε τις ἄθυμος τοῖς οὕτω τὴν διάνοιαν διεφθαρμένοις καὶ λέγωμεν πρᾴως, σβέσαντες τὸν θυμὸν, ὡς ἑνὶ διαλεγόμενοι τῶν τοιούτων, Ὦ παῖ, νέος εἶ· προϊὼν δέ σε ὁ χρόνος ποιήσει πολλὰ ὧν νῦν δοξάζεις μεταβαλόντα, ἐπὶ τἀναντία τίθεσθαι. περίμεινον οὖν εἰς τότε κριτὴς περὶ τῶν μεγίστων γίγνεσθαι. μέγιστον δὲ, ὃ νῦν οὐδὲν ἡγῇ σὺ, τὸ, περὶ τοὺς θεοὺς ὀρθῶς διανοηθέντα, ζῆν καλῶς ἢ μή. πρῶτον δὲ περὶ αὐτῶν ἕν τι μέγα σοὶ μηνύων οὐκ ἄν ποτε φανείην ψευδής, τὸ τοιόνδε· οὐ σὺ μόνος οὐδὲ οἱ σοὶ φίλοι πρῶτοι καὶ πρῶτον ταύτην δόξαν περὶ θεῶν ἔσχετε

γίγνονται δὲ ἀεὶ πλείους ἢ ἐλάττους ταύτην τὴν νόσον ἔχοντες. τὸ δὲ τοίνυν σοὶ παραγεγονὸς αὐτῶν πολλοῖς φράζοιμ᾽ ἄν, τὸ μηδένα πώποτε λαβόντα ἐκ νέου ταύτην τὴν δόξαν περὶ θεῶν ὡς οὐκ εἰσὶ, διατελέσαι πρὸς γῆρας μείναντα ἐν ταύτῃ τῇ διανοήσει. τὰ δύο μέντοι πάθη περὶ θεοὺς μεῖναι, πολλοῖσι μὲν οὔ, μεῖναι δὲ οὖν τισὶ, τὸ τοὺς θεοὺς εἶναι μὲν, φροντίζειν δὲ οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων· καὶ τὸ μετὰ τοῦτο, ὡς φροντίζουσι μὲν, εὐπαραμύθητοι δὲ εἰσὶ θύμασι καὶ εὐχαῖς. τὸ δὴ σαφὲς ἄν γενόμενόν σοι περὶ αὐτῶν κατὰ δύναμιν δόγμα, ἂν ἐμοὶ πείθῃ, περιμενεῖς ἀνασκοπῶν εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως ἔχει· πυνθανόμενος παρά τε τῶν ἄλλων, καὶ δὴ καὶ μάλιστα καὶ παρὰ τοῦ νομοθέτου. ἐν δὲ δὴ τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ τολμήσῃς περὶ θεοὺς μηδὲν ἀσεβῆσαι. πειρατέον γὰρ τῷ τοὺς νόμους σοὶ τιθέντι νῦν, καὶ εἰς αὖθις διδάσκειν περὶ αὐτῶν τούτων ὡς ἔχει. ΚΛ. Κάλλισθ᾽ ἡμῖν, ὦ ξένε, μέχρι γε τοῦ νῦν εἴρηται. ΑΘ. Παντάπασι μὲν οὖν, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία· λελήθαμεν δ᾽ ἡμᾶς αὐτοὺς εἰς θαυμαστὸν λόγον ἐμπεπτωκότες. ΚΛ. Τὸν ποῖον δὴ λέγεις; ΑΘ. Τὸν παρὰ πολλοῖς δοξαζόμενον εἶναι σοφώτατον ἁπάντων λόγων. ΚΛ. Φράζ᾽ ἔτι σαφέστερον. ΑΘ. Λέγουσί που τινὲς ὡς πάντα ἐστὶ τὰ πράγματα γιγνόμενα, καὶ γενόμενα, καὶ γενησόμενα, τὰ μὲν, φύσει, τὰ δὲ, τέχνῃ, τὰ δὲ διὰ τύχην. ΚΛ. Οὐκοῦν καλῶς. ΑΘ. Εἰκός γέ τοι που σοφοὺς ἄνδρας ὀρθῶς λέγειν. ἑπόμενοί γε μὴν αὐτοῖς, σκεψώμεθα τοὺς ἐκεῖθεν τί ποτε καὶ τυγχάνουσι διανοούμενοι. ΚΛ. Πάντως.

ΑΘ. Ἔοικε, φασὶ, τὰ μὲν μέγιστα αὐτῶν καὶ κάλλιστα ἀπεργάζεσθαι φύσιν καὶ τύχην, τὰ δὲ σμικρότερα, τέχνην. ἣν δὴ παρὰ φύσεως λαμβάνουσαν τὴν τῶν μεγάλων καὶ πρώτων γένεσιν ἔργων, πλάττειν καὶ τεκταίνεσθαι πάντα τὰ σμικρότερα, ἃ δὴ τεχνικὰ πάντες προσαγορεύομεν. ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Ὧδ' ἔτι σαφέστερον ἐρῶ· πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἀέρα, φύσει πάντα εἶναι καὶ τύχῃ φασί· τέχνῃ δὲ οὐδὲν τούτων. καὶ τὰ μετὰ ταῦτα αὖ σώματα, γῆς τε καὶ ἡλίου καὶ σελήνης, ἄστρων τε πέρι, διὰ τούτων γεγονέναι, παντελῶς ὄντων ἀψύχων. τύχῃ δὲ φερόμενα τῇ τῆς δυνάμεως ἕκαστα ἑκάστων, ᾗ ξυμπέπτωκεν ἁρμόττοντα οἰκείως πως, θερμὰ ψυχροῖς, ἢ ξηρὰ πρὸς ὑγρὰ, καὶ μαλακὰ πρὸς σκληρά· καὶ πάντα ὁπόσα τῇ τῶν ἐναντίων κράσει κατὰ τύχην ἐξ ἀνάγκης συνεκεράσθη, ταύτῃ καὶ κατὰ ταῦτα οὕτω γεγεννηκέναι τόν τε οὐρανὸν ὅλον καὶ πάντα ὁπόσα κατ' οὐρανόν· καὶ ζῶα αὖ καὶ φυτὰ ξύμπαντα, ὡρῶν πασῶν ἐκ τούτων γενομένων· οὐ διὰ νοῦν, φασὶν, οὐδὲ διά τινα θεὸν, οὐδὲ διὰ τέχνην· ἀλλὰ, ὃ λέγομεν, φύσει καὶ τύχῃ. τέχνην δὲ ὕστερον ἐκ τούτων ὑστέραν γενομένην, αὐτὴν, θνητὴν ἐκ θνητῶν, ὕστερα γεγεννηκέναι παιδείας τινὰς, ἀληθείας οὐ σφόδρα μετεχούσας, ἀλλ' εἴδωλ' ἄττα ξυγγενῆ ἑαυτῶν· οἷ' ἡ γραφὴ γεννᾷ καὶ μουσικὴ, καὶ ὅσαι ταύταις εἰσὶ συνέριθοι τέχναι. αἳ δ' εἴτι καὶ σπουδαῖον ἄρα γεννῶσι τῶν τεχνῶν, εἶναι ταύτας ὁπόσαι τῇ φύσει ἐκοίνωσαν τὴν αὐτῶν δύναμιν· οἷον αὖ ἰατρικὴ καὶ γεωργικὴ καὶ γυμναστική. καὶ δὴ καὶ τὴν πο-

λιτικὴν σμικρόν τι μέρος εἶναι φασὶ κοινωνοῦν φύσει· τέχνῃ δὲ, τοπολύ. οὕτω δὲ καὶ τὴν νομοθεσίαν πᾶσαν, οὐ φύσει, τέχνῃ δέ· ἧς οὐκ ἀληθεῖς εἶναι τὰς θέσεις. ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Θεοὺς, ὦ μακάριε, εἶναι πρῶτόν φασιν οὗτοι τέχνῃ, οὐ φύσει, ἀλλά τισι νόμοις· καὶ τούτους ἄλλους ἄλλοις, ὅπῃ ἕκαστοι ἑαυτοῖσι συνωμολόγησαν νομοθετούμενοι. καὶ δὴ καὶ τὰ καλὰ, φύσει μὲν ἄλλα εἶναι, νόμῳ δὲ ἕτερα. τὰ δὲ δὴ δίκαια οὐδ' εἶναι τοπαράπαν φύσει, ἀλλ' ἀμφισβητοῦντας διατελεῖν ἀλλήλοις καὶ μετατιθεμένους ἀεὶ ταῦτα. ἃ δ' ἂν μετάθωνται καὶ ὅταν, τότε κύρια ἕκαστα εἶναι, γιγνόμενα τέχνῃ καὶ τοῖς νόμοις, ἀλλ' οὐ δή τινι φύσει. ταῦτ' ἐστὶν, ὦ φίλοι, ἅπαντα ἀνδρῶν σοφῶν παρὰ νέοις ἀνθρώποις, ἰδιωτῶν τε καὶ ποιητῶν, φασκόντων εἶναι τὸ δικαιότατον ὅ, τι τὶς ἂν νικᾷ βιαζόμενος. ὅθεν ἀσέβειαί τε ἀνθρώποις ἐμπίπτουσι νέοις, ὡς οὐκ ὄντων θεῶν οἵους ὁ νόμος προστάττει διανοεῖσθαι δεῖν· στάσεις τε διὰ ταῦτα, ἑλκόντων πρὸς τὸν κατὰ φύσιν ὀρθὸν βίον, ὅς ἐστι τῇ ἀληθείᾳ κρατοῦντα ζῆν τῶν ἄλλων, καὶ μὴ δουλεύοντα ἑτέροισι κατὰ νόμον. ΚΛ. Οἷον διελήλυθας, ὦ ξένε, λόγον, καὶ ὅσην λώβην ἀνθρώπων νέων δημοσίᾳ πόλεσί τε καὶ ἰδίοις οἴκοις. ΑΘ. Ἀληθῆ μέντοι λέγεις, ὦ Κλεινία. τί οὖν οἴει χρῆναι δρᾷν τὸν νομοθέτην, οὕτω τούτων πάλαι παρεσκευασμένων; ἢ μόνον ἀπειλεῖν πάντα ἐν τῇ πόλει ξύμπασι τοῖς ἀνθρώποις, ὡς, εἰ μὴ φήσουσιν εἶναι θεοὺς καὶ διανοηθήσονται, δοξάζοντες τοιούτους οἵους φησὶν ὁ νόμος; καὶ περὶ καλῶν καὶ δικαίων,

καὶ περὶ ἁπάντων τῶν μεγίστων, ὁ αὐτὸς λόγος, ὅσα τε πρὸς ἀρετὴν τείνει καὶ κακίαν· ὡς δεῖ ταῦτα οὕτω πράττειν, διανοουμένους ὅπηπερ ἂν ὁ νομοθέτης ὑφηγήσηται γράφων. ὃς δ᾽ ἂν μὴ παρέχηται ἑαυτὸν τοῖς νόμοις εὐπειθῆ, τὸν μὲν δεῖν τεθνάναι, τὸν δέ τινα πληγαῖς καὶ δεσμοῖς, τὸν δὲ, ἀτιμίαις, ἄλλους δὲ πενίαις κολάζεσθαι καὶ φυγαῖς. πειθὼ δὲ τοῖς ἀνθρώποις, ἅμα τιθέντα αὐτοῖς τοὺς νόμους, μηδεμίαν ἔχειν τοῖς λόγοις προσάπτοντα εἰς δύναμιν ἡμεροῦν; ΚΛ. Μηδαμῶς, ὦ ξένε· ἀλλ᾽ εἴπερ τυγχάνει γε οὖσα καὶ σμικρὰ πειθώ τις περὶ τὰ τοιαῦτα, δεῖ μηδαμῇ κάμνειν τόν γε ἄξιον καὶ σμικροῦ νομοθέτην· ἀλλὰ πᾶσαν, τὸ λεγόμενον, φωνὴν ἱέντα, τῷ παλαιῷ νόμῳ ἐπίκουρον γίγνεσθαι λόγῳ ὡς εἰσὶ θεοί· καὶ ὅσα νῦν δὴ διῆλθες σὺ, καὶ δὴ καὶ νόμῳ αὐτῷ βοηθῆσαι καὶ τέχνῃ. ὡς ἐστὸν φύσει ἢ φύσεως οὐχ ἧττον, εἴπερ νοῦ γέ ἐστι γεννήματα, κατὰ λόγον ὀρθὸν ὃν σύ τε λέγειν μοὶ φαίνῃ καὶ ἐγώ σοι πιστεύω τανῦν. ΑΘ. Ὦ προθυμότατε Κλεινία, τί δ᾽ οὐ χαλεπά τέ ἐστι ξυνακολουθεῖν λόγοις εἰς πλήθη λεγόμενα, μήκη τε αὖ κέκτηται διωλύγια; ΚΛ. Τί δὲ, ὦ ξένε; περὶ μέθης μὲν καὶ μουσικῆς οὕτω μακρὰ λέγοντας ἡμᾶς αὐτοὺς περιεμείναμεν, περὶ θεῶν δὲ καὶ τῶν τοιούτων οὐχ ὑπομενοῦμεν; καὶ μὴν καὶ νομοθεσίᾳ γέ ἐστι που τῇ μετὰ φρονήσεως μεγίστη βοήθεια, διότι τὰ περὶ νόμους προστάγματα ἐν γράμμασι τεθέντα, ὡς δώσοντα εἰς πάντα χρόνον ἔλεγχον, πάντως ἠρεμεῖ. ὥστε οὔτ᾽ εἰ χαλεπὰ κατ᾽ ἀρχὰς ἀκούειν ἐστὶ, φοβητέον ἅγ᾽ ἔσται καὶ

τῷ δυσμαθεῖ πολλάκις ἐπανιόντι σκοπεῖν· οὔτε εἰ μακρά, ὠφέλιμα δέ, διὰ ταῦτα λόγον οὐδαμῇ ἔχει, οὐδὲ ὅσιον ἔμοιγε εἶναι φαίνεται τὸ μὴ οὐ βοηθεῖν τούτοις τοῖς λόγοις πάντα ἄνδρα κατὰ δύναμιν. ΜΕΓ. Ἄριστα, ὦ ξένε, δοκεῖ λέγειν Κλεινίας. ΑΘ. Καὶ μάλα γε, ὦ Μέγιλλε· ποιητέον τε ὡς λέγει. καὶ γὰρ εἰ μὴ κατεσπαρμένοι ἦσαν οἱ τοιοῦτοι λόγοι ἐν τοῖς πᾶσιν ὡς ἔπος εἰπεῖν ἀνθρώποις, οὐδὲν ἂν ἔδει τῶν ἐπαμυνούντων λόγων ὡς εἰσὶ θεοί· νῦν δὲ ἀνάγκη. νόμοις οὖν διαφθειρομένοις τοῖς μεγίστοις ὑπὸ κακῶν ἀνθρώπων τίνα καὶ μᾶλλον προσήκει βοηθεῖν ἢ νομοθέτην; ΚΛ. Οὐκ ἔστιν. ΑΘ. Ἀλλὰ δὴ λέγε μοι πάλιν, Κλεινία, καὶ σύ. κοινωνὸν γὰρ δεῖ σε εἶναι τῶν λόγων. κινδυνεύει γὰρ ὁ λέγων ταῦτα, πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἀέρα, πρῶτα ἡγεῖσθαι τῶν πάντων εἶναι, καὶ τὴν φύσιν ὀνομάζειν ταῦτα αὐτά, ψυχὴν δὲ ἐκ τούτων ὕστερον. ἔοικε δὲ οὐ κινδυνεύειν ἀλλὰ ὄντως σημαίνειν ταῦτα ἡμῖν τῷ λόγῳ. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Ἆρ' οὖν, πρὸς Διός, οἷον πηγήν τινα ἀνοήτου δόξης ἀνευρήκαμεν ἀνθρώπων ὁπόσοι πώποτε τῶν περὶ φύσεως ἐφήψαντο ζητημάτων; σκόπει, πάντα λόγον ἐξετάζων. οὐ γὰρ δὴ σμικρόν γε τὸ διαφέρον, εἰ φανεῖεν λόγων ἁπτόμενοι ἀσεβῶν, ἄλλοις τε ἐξάρχοντες, μηδὲ εὖ τοῖς λόγοις, ἀλλ' ἐξημαρτημένως χρώμενοι. δοκεῖ τοίνυν μοι ταῦτα οὕτως ἔχειν. ΚΛ. Εὖ λέγεις· ἀλλ' ὅπῃ, πειρῶ φράζειν. ΑΘ. Ἔοικε τοίνυν ἀηθεστέρων ἁπτέον εἶναι λόγων. ΚΛ. Οὐκ ὀκνητέον, ὦ ξένε. μανθάνω γὰρ ὡς νομοθεσίας ἐκτὸς οἰήσῃ βαίνειν, ἐὰν τῶν τοιούτων

ἁπτώμεθα λόγων. εἰ δὲ ἔστι μηδαμῆ ἑτέρως συμφωνῆσαι τοῖς νῦν κατὰ νόμον λεγομένοις θεοῖς ὡς ὀρθῶς ἔχουσιν, ἦ ταύτῃ, λεκτέον, ὦ θαυμάσιε, καὶ ταύτῃ. ΑΘ. Λέγοιμ' ἄν, ὡς ἔοικεν, ἤδη σχεδὸν οὐκ εἰωθότα λόγον τινὰ τόνδε· ὃ πρῶτον γενέσεως καὶ φθορᾶς αἴτιον ἁπάντων, τοῦτο οὐ πρῶτον ἀλλὰ ὕστερον ἀπεφήναντο εἶναι γεγονὸς οἱ τὴν τῶν ἀσεβῶν ψυχὴν ἀπεργασάμενοι λόγοι· ὃ δὲ ὕστερον, πρότερον. ὅθεν ἡμαρτήκασι περὶ θεῶν τῆς ὄντως οὐσίας. ΚΛ. Οὔπω μανθάνω. ΑΘ. Ψυχὴν, ὦ ἑταῖρε, ἠγνοηκέναι κινδυνεύουσι μὲν ὀλίγου ξύμπαντες οἷόν τε ὂν τυγχάνει καὶ δύναμιν ἣν ἔχει· τῶν τε ἄλλων αὐτῆς πέρι, καὶ δὴ καὶ γενέσεως, ὡς ἐν πρώταις ἐστὶ, σωμάτων ἔμπροσθεν πάντων γενομένη, καὶ μεταβολῆς τε αὐτῶν καὶ μετακοσμήσεως ἁπάσης ἄρχει, παντὸς μᾶλλον. εἰ δὲ ἔστι ταῦτα οὕτως, ἆρα οὐκ ἐξ ἀνάγκης τὰ ψυχῆς συγγενῆ, πρότερα ἂν εἴη γεγονότα τῶν σώματι προσηκόντων, οὔσης ταύτης πρεσβυτέρας ἢ σώματος; ΚΛ. Ἀνάγκη. ΑΘ. Δόξα δὴ καὶ ἐπιμέλεια καὶ νοῦς καὶ τέχνη καὶ νόμος, σκληρῶν καὶ μαλακῶν καὶ βαρέων καὶ κούφων πρότερα ἂν εἴη· καὶ δὴ καὶ τὰ μεγάλα καὶ πρῶτα ἔργα καὶ πράξεις, τέχνης ἂν γίγνοιτο, ὄντα ἐν πρώτοις· τὰ δὲ φύσει, καὶ φύσις (ἣν οὐκ ὀρθῶς ἐπονομάζουσιν αὐτὸ τοῦτο) ὕστερα καὶ ἀρχόμενα ἂν ἐκ τέχνης εἴη καὶ νοῦ. ΚΛ. Πῶς; ΑΘ. Οὐκ ὀρθῶς φύσιν βούλονται λέγειν γένεσιν τὴν περὶ τὰ πρῶτα. εἰ δὲ φανήσεται ψυχὴ πρῶτον, οὐ πῦρ οὐδὲ ἀὴρ, ψυχὴ δ' ἐν πρώτοις γεγενημένη, σχεδὸν ὀρθότατα λέγοιτ' ἂν εἶναι διαφερόντως, ὅτι φύ-

σει ταῦθ᾽ ἔσθ᾽ οὕτως ἔχοντα· ἂν ψυχὴν τὶς ἐπιδείξῃ πρεσβυτέραν οὖσαν σώματος, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς. ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ. Οὐκοῦν τὰ μετὰ ταῦτα ἐπ᾽ αὐτὸ δὴ τοῦτο στελλώμεθα. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Φυλάττωμεν δὴ παντάπασιν ἀπατηλὸν λόγον, μή πη πρεσβύτας ἡμᾶς ὄντας νεοπρεπὴς ὢν παραπείσῃ, καὶ διαφυγὼν, καταγελάστους ποιήσῃ· καὶ δόξωμεν, μείζονα ἐπιβαλλόμενοι, καὶ τῶν σμικρῶν ἀποτυχεῖν. σκοπεῖτε οὖν, εἰ καθάπερ ποταμὸν ἡμᾶς ἔδει τρεῖς ὄντας διαβαίνειν ῥέοντα σφόδρα, νεώτατος ἐγὼ τυγχάνων ὑμῶν καὶ πολλῶν ἔμπειρος ῥευμάτων, εἶπον ὅτι πρῶτον ἐμὲ χρῆναι πειραθῆναι κατ᾽ ἐμαυτὸν, καταλιπόντα ὑμᾶς ἐν ἀσφαλεῖ, σκέψασθαι εἰ διαβατός ἐστι πρεσβυτέροις οὖσι καὶ ὑμῖν, ἢ πῶς ἔχει· καὶ φανέντος μὲν ταύτῃ, καλεῖν ὑμᾶς τότε, καὶ συνδιαβιβάζειν ἐμπειρίᾳ· εἰ δὲ ἄβατος ἦν, ὡς ὑμῖν, ἐν ἐμοὶ τὸν κίνδυνον γεγονέναι· μετρίως ἂν ἐδόκουν λέγειν. καὶ δὴ καὶ νῦν ὁ μέλλων ἐστὶ λόγος σφοδρότερος, καὶ σχεδὸν ἴσως ἄβατος, ὡς τῇ σφῷν ῥώμῃ· μὴ δὴ σκοτοδινίαν ἴλιγγόν τε ὑμῖν ἐμποιήσῃ, παραφερόμενός τε καὶ ἐρωτῶν ἀήθεις ὄντας ἀποκρίσεων· εἶτ᾽ ἀσχημοσύνην ἀπρέπειάν τε ἐντέκῃ ἀηδῆ· δοκεῖ δή μοι χρῆναι ποιεῖν οὑτωσὶ τανῦν ἐμέ· ἀνερωτᾶν πρῶτον ἐμαυτὸν, ἀκουόντων ὑμῶν ἐν ἀσφαλεῖ, καὶ μετὰ ταῦτα ἀποκρίνασθαι πάλιν ἐμέ· καὶ τὸν λόγον ἅπαντα οὕτω διεξελθεῖν, ἄχριπερ ἂν ψυχῆς πέρι διαπεράνηται, καὶ δείξῃ πρότερον ὂν ψυχὴν σώματος. ΚΛ. Ἄριστ᾽, ὦ ξένε, δοκεῖς ἡμῖν εἰρηκέναι· ποίει τε ὡς λέγεις. ΑΘ. Ἄγε δὴ, θεὸν εἴποτε παρακλητέον

ἡμῖν, νῦν ἔστω τοῦτο οὕτω γενόμενον· ἐπί γε ἀπόδειξιν ὡς εἰσὶ τῆν αὐτῶν, σπουδῇ πάσῃ παρακεκλήσθων. ἐχόμενοι δὲ ὥς τινος ἀσφαλοῦς πείσματος, ἐπιβαίνωμεν εἰς τὸν νῦν λόγον. καί μοι ἐλεγχομένῳ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐρωτήσεσι τοιαῖσδε, ἀσφαλέστατα ἀποκρίνεσθαι φαίνεται. κᾆτα δὲ, ὦ ξένε, ὁπόταν φῇ τις, ἆρα ἕστηκε μὲν πάντα, κινεῖται δὲ οὐδέν; ἢ τούτῳ πᾶν τοὐναντίον; ἢ τὰ μὲν αὐτῶν κινεῖται, τὰ δὲ μένει; Τὰ μὲν κινεῖταί που, φήσω, τὰ δὲ μένει. Μῶν οὖν οὐκ ἐν χώρᾳ τινὶ τά τε ἑστῶτα ἕστηκε, καὶ τὰ κινούμενα κινεῖται; Πῶς γὰρ οὔ; Καὶ τὰ μέν γε ἐν μιᾷ ἕδρᾳ που ἂν τοῦτο δρῴη, τὰ δὲ, ἐν πλείοσι. Τὰ τὴν τῶν ἑστώτων ἐν μέσῳ λαμβάνοντα δύναμιν, λέγεις, φήσομεν, ἐν ἑνὶ κινεῖσθαι, καθάπερ ἡ τῶν ἑστάναι λεγομένων κύκλων στρέφεται περιφορά; Ναί. Μανθάνομεν δέ γε ὡς ἐν ταύτῃ τῇ περιφορᾷ τὸν μέγιστον καὶ τὸν σμικρότατον κύκλον ἅμα περιάγουσα ἡ τοιαύτη κίνησις, ἀνάλογον ἑαυτὴν διανέμει σμικροῖς τε καὶ μείζοσιν, ἐλάττων τε οὖσα καὶ πλείων κατὰ λόγον. διὸ δὴ τῶν θαυμαστῶν ἁπάντων πηγὴ γέγονεν, ἅμα μεγάλοις καὶ σμικροῖς κύκλοις βραδυτῆτάς τε καὶ τάχη ὁμολογούμενα πορεύουσα, ἀδύνατον ὡς ἄν τις ἐλπίσειε γίγνεσθαι πάθος. Ἀληθέστατα λέγεις. τὰ δέ γε κινούμενα ἐν πολλοῖς φαίνῃ μοι λέγειν, ὅσα φορᾷ κινεῖται μεταβαίνοντα εἰς ἕτερον ἀεὶ τόπον· καὶ τοτὲ μὲν, ἔστιν ὅτε βάσιν ἑνὸς κεκτημένα τινὸς κέντρου, τοτὲ δὲ πλείονα, τῷ περικυλινδεῖσθαι. προστυγχάνοντα δ' ἑκάστοτε ἑκάστοις, τοῖς ἑστῶσι μὲν διασχίζεται, τοῖς δ' ἀλλήλοις ἐξεναν-

τίας ἀπαντῶσι καὶ φερομένοις εἰς ἓν γιγνόμενα μέσα τε καὶ μεταξὺ τῶν τοιούτων, συγκρίνεται. λέγω γὰρ οὖν ταῦτα οὕτως ἔχοντα ὡς σὺ λέγεις. καὶ μὴν καὶ συγκρινόμενα μὲν αὐξάνεται, διακρινόμενα δὲ φθίνει τότε ὅταν ἡ καθεστηκυῖα ἑκάστων ἕξις διαμένῃ· μὴ μενούσης δὲ αὐτῆς, δι' ἀμφότερα ἀπόλλυται. γίγνεται δὴ πάντων γένεσις, ἡνίκ' ἂν τι πάθος ᾖ; δῆλον ὡς ὁπόταν ἀρχὴ λαβοῦσα αὔξην, εἰς τὴν δευτέραν ἔλθῃ μετάβασιν· καὶ ἀπὸ ταύτης, εἰς τὴν πλησίον· καὶ μέχρι τριῶν ἐλθοῦσα, αἴσθησιν σχῇ τοῖς αἰσθανομένοις. μεταβάλλον μὲν οὖν οὕτω καὶ μετακινούμενον γίγνεται πᾶν. ἔστι δὲ ὄντως ὂν, ὁπόταν μένῃ· μεταβαλὸν δὲ εἰς ἄλλην ἕξιν, διέφθαρται παντελῶς. ἆρ' οὖν κινήσεις πάσας εἰρήκαμεν ὡς ἐν εἴδεσι λαβεῖν μετ' ἀριθμοῦ, πλήν γε, ὦ φίλοι, δυοῖν; ΚΛ. Ποίαιν δή; ΑΘ. Σχεδὸν, ὦ 'γαθὲ, ἐκείναιν, ὧν ἕνεκα πᾶσα ἡμῖν ἐστιν ἡ σκέψις ταννῦν. ΚΛ. Λέγε σαφέστερον. ΑΘ. Ψυχῆς ἦν ἕνεκά που; ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Ἔστω τοίνυν ἡ μὲν ἕτερα δυναμένη κινεῖν κίνησις, ἑαυτὴν δὲ ἀδυνατοῦσα αἰεὶ, μία τις· ἡ δ' ἑαυτήν τ' αἰεὶ καὶ ἕτερα δυναμένη κατά τε συγκρίσεις ἔν τε διακρίσεσιν, αὐξαις τε καὶ τῷ ἐναντίῳ, καὶ γενέσεσι καὶ φθοραῖς, ἄλλη μία τις αὖ τῶν πασῶν κινήσεων. ΚΛ. Ἔστω γὰρ οὖν. ΑΘ. Οὐκοῦν τὴν μὲν ἕτερον ἀεὶ κινοῦσαν, καὶ μεταβαλλομένην ὑφ' ἑτέρου, θήσομεν ἐνάτην αὖ, τήν τε ἑαυτὴν κινοῦσαν καὶ ἕτερα, ἐναρμόττουσαν πᾶσι μὲν ποιήμασι, πᾶσι δὲ παθήμασι, καλουμένην δὲ ὄντως τῶν ὄντων πάντων μεταβολὴν καὶ κίνησιν· ταύτην δὲ, δεκάτην σχε-

δὸν ἐροῦμεν. ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΑΘ. Τῶν δὴ δέκα μάλιστα ἡμῖν κινήσεων τίνα προκρίναιμεν ὀρθότατα πασῶν ἐῤῥωμενεστάτην τε εἶναι καὶ πρακτικὴν διαφερόντως; ΚΛ. Μυρίῳ ἀνάγκη που φάναι διαφέρειν τὴν αὑτὴν δυναμένην κινεῖν, τὰς δὲ ἄλλας πάσας, ὑστέρας. ΑΘ. Εὖ λέγεις. ἆρ᾽ οὖν ἡμῖν τῶν νῦν οὐκ ὀρθῶς ῥηθέντων μεταθετέον ἓν ἢ καὶ δύο. ΚΛ. Ποῖα φῄς; ΑΘ. Τὸ τῆς δεκάτης ῥηθὲν, σχεδὸν οὐκ ὀρθῶς εἴρηται. ΚΛ. Πῇ; ΑΘ. Πρῶτον γενέσει τέ ἐστι καὶ ῥώμῃ, κατὰ λόγον· τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἔχομεν τούτου δεύτερον, ἄρτι ῥηθὲν ἀτόπως ἔνατον. ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Ὧδε. ὅταν ἕτερον ἄλλο ἡμῖν μεταβάλῃ, καὶ τοῦτο, ἄλλο ἕτερον ἀεὶ, τῶν τοιούτων ἆρα ἔσται ποτέ τι πρῶτον μεταβάλλον; καὶ πῶς, ὅταν ὑπ᾽ ἄλλου κινῆται, τοῦτ᾽ ἔσται ποτὲ τῶν ἀλλοιούντων πρῶτον; ἀδύνατον γάρ. ἀλλ᾽ ὅταν ἄρα αὐτὸ αὑτὸ κινῆσαν ἕτερον ἀλλοιώσῃ, τὸ δ᾽ ἕτερον ἄλλο, καὶ οὕτω δὴ χίλια ἐπὶ μυρίοις γίγνηται τὰ κινηθέντα· μῶν ἀρχή τις αὐτῶν ἔσται τῆς κινήσεως ἁπάσης ἄλλη, πλὴν ἡ τῆς αὐτῆς αὑτὴν κινησάσης μεταβολή; ΚΛ. Κάλλιστα εἶπες· συγχωρητέα τούτοις. ΑΘ. Ἔτι δὴ καὶ τόδε εἴπωμεν, καὶ ἀποκρινώμεθα πάλιν ἡμῖν αὐτοῖσιν. εἰ σταίη πως τὰ πάντα ὁμοῦ γενόμενα, καθάπερ οἱ πλεῖστοι τῶν τοιούτων τολμῶσι λέγειν, τίν᾽ ἄρα ἐν αὐτοῖς ἀνάγκη πρώτην κίνησιν γενέσθαι τῶν εἰρημένων; ΚΛ. Τὴν αὐτὴν δή που κινοῦσαν. ὑπ᾽ ἄλλου γὰρ οὐ μήποτε ἔμπροσθεν μεταπέσῃ, μηδεμιᾶς γε ἐν αὐτοῖς οὔσης ἔμπροσθεν μεταπτώσεως. ΑΘ. Ἀρχὴν ἄρα κινήσεων

πασῶν καὶ πρώτην ἔν τε ἑστῶσι γενομένην καὶ ἐν κινουμένοις οὖσαν τὴν αὐτὴν κινοῦσαν, φήσομεν ἀναγκαίως εἶναι πρεσβυτάτην καὶ κρατίστην μεταβολὴν πασῶν· τὴν δὲ ἀλλοιουμένην ὑφ' ἑτέρου, κινοῦσαν δὲ ἕτερα, δευτέραν. ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ. Ὁπότε δὴ τοίνυν ἐνταῦθα ἐσμὲν τοῦ λόγου, τόδε ἀποκρινώμεθα. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Ἐὰν ἴδωμέν που ταύτην γενομένην ἐν τῷ γηΐνῳ, ἢ ἐνύδρῳ, ἢ πυροειδεῖ, κεχωρισμένῳ ἢ καὶ ξυμμιγεῖ, τί ποτε φήσομεν ἐν τῷ τοιούτῳ πάθος εἶναι; ΚΛ. Μῶν ἆρά με ἐρωτᾷς εἰ ζῆν αὐτὸ προσεροῦμεν ὅταν αὐτὸ αὐτὸ κινῇ; ΑΘ. Ναὶ ζῆν. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Τί δέ; ὁπόταν ψυχὴν ἔν τισιν ὁρῶμεν, μῶν ἄλλο ἢ ταὐτὸν τούτῳ ζῆν ὁμολογητέον; ΚΛ. Οὐκ ἄλλο. ΑΘ. Ἔχε δὴ πρὸς Διός· ἆρ' οὐκ ἂν ἐθέλοις περὶ ἕκαστον τρία νοεῖν; ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Ἓν μὲν, τὴν οὐσίαν· ἓν δὲ, τῆς οὐσίας τὸν λόγον· ἓν δὲ, ὄνομα. καὶ δὴ καὶ ἐρωτήσεις εἶναι περὶ τὸ ὂν ἅπαν δύο. ΚΛ. Πῶς δύο; ΑΘ. Τοτὲ μὲν ἡμῶν ἕκαστον τοὔνομα προτεινόμενον αὐτὸ, τὸν λόγον ἀπαιτεῖν· τοτὲ δὲ τὸν λόγον προτεινόμενον, ἐρωτᾷν αὖ τοὔνομα. ἆρά γε τὸ τοιόνδε αὖ βουλόμεθα νῦν λέγειν; ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Ἔστι που δίχα διαιρούμενον ἐν ἄλλοις τε καὶ ἐν ἀριθμῷ τούτῳ δὴ τῷ κατ' ἀριθμὸν, ὄνομα μὲν, ἄρτιον· λόγος δὲ, ἀριθμὸς διαιρούμενος εἰς ἴσα δύο μέρη. ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Τὸ τοιοῦτον φράζω. μῶν οὖν οὐ ταὐτὸν ἑκατέρως προσαγορεύομεν, ἄν τε τὸν λόγον, ἐρωτώμενοι, τοὔνομα ἀποδιδῶμεν, ἄν τε τοὔνομα, τὸν λόγον; ἄρτιον ὀνόματι καὶ λόγῳ, δίχα

διαιρούμενον ἀριθμὸν προσαγορεύοντες ταὐτὸν ὄν; ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΑΘ. Ὧ δὴ ψυχὴ τοὔνομα, τίς τούτου λόγος; ἔχομεν ἄλλον πλὴν τὸν νῦν δὴ ῥηθέντα; τὴν δυναμένην αὐτὴν αὑτὴν κινεῖν κίνησιν; ΚΛ. Τὸ ἑαυτὸ κινεῖν φὴς λόγον ἔχειν τὴν αὐτὴν οὐσίαν ἥνπερ τοὔνομα ὃ δὴ πάντες ψυχὴν προσαγορεύομεν; ΑΘ. Φημί γε· εἰ δ᾽ ἔστι τοῦτο οὕτως ἔχον, ἆρα ἔτι ποθοῦμεν μὴ ἱκανῶς δεδεῖχθαι ψυχὴν ταὐτὸν ὂν καὶ τὴν πρώτην γένεσιν καὶ κίνησιν τῶν τε ὄντων καὶ γεγονότων καὶ ἐσομένων, καὶ πάντων αὖ τῶν ἐναντίων τούτοις; ἐπειδή γε ἀνεφάνη μεταβολῆς τε καὶ κινήσεως ἁπάσης αἰτία ἅπασι; ΚΛ. Οὔκ· ἀλλὰ ἱκανώτατα δέδεικται ψυχὴ τῶν πάντων πρεσβυτάτη, γενομένη τε ἀρχὴ κινήσεως. ΑΘ. Ἆρ᾽ οὖν οὐχ ἡ δι᾽ ἕτερον ἐν ἄλλῳ γιγνομένη κίνησις, αὐτὸ δὲ ἐν αὑτῷ μηδέποτε παρέχουσα κινεῖσθαι μηδὲν, δευτέρα τε καὶ ὁπόσων ἀριθμῶν βούλοιτο ἄν τις ἀριθμεῖν αὐτὴν πολλοστὴν, τοσούτων, σώματος οὖσα ὄντως ἀψύχου μεταβολή; ΚΛ. Ὀρθῶς. ΑΘ. Ὀρθῶς ἄρα καὶ κυρίως ἀληθέστατά τε καὶ τελεώτατα εἰρηκότες ἂν ἦμεν ψυχὴν μὲν προτέραν γεγονέναι σώματος ἡμῖν· σῶμα δὲ, δεύτερόν τε καὶ ὕστερον ψυχῆς ἀρχούσης, ἀρχόμενον κατὰ φύσιν. ΚΛ. Ἀληθέστατα μὲν οὖν. ΑΘ. Μεμνήμεθά γε μὴν ὁμολογήσαντες ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ὡς εἰ ἡ ψυχὴ φανείη πρεσβυτέρα σώματος οὖσα, καὶ τὰ ψυχῆς τῶν τοῦ σώματος ἔσοιτο πρεσβύτερα. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Τρόποι δὲ καὶ ἤθη καὶ βουλήσεις καὶ λογισμοὶ καὶ δόξαι ἀληθεῖς, ἐπιμέλειαί τε καὶ μνῆμαι, πρότερα

μήκους σωμάτων καὶ πλάτους καὶ βάθους καὶ ῥώμης εἴη γεγονότα ἄν, εἴπερ καὶ ψυχὴ σώματος. ΚΛ. Ἀνάγκη. ΑΘ. Ἆρ' οὖν τὸ μετὰ τοῦτο ὁμολογεῖν ἀναγκαῖον, τῶν τε ἀγαθῶν αἰτίαν εἶναι ψυχὴν καὶ τῶν καλῶν καὶ κακῶν καὶ αἰσχρῶν, δικαίων τε καὶ ἀδίκων, καὶ πάντων τῶν ἐναντίων; εἴπερ τῶν πάντων γε αὐτὴν θήσομεν αἰτίαν; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Ψυχὴν δὴ διοικοῦσαν καὶ ἐνοικοῦσαν ἐν ἅπασι τοῖς πάντῃ κινουμένοις μῶν οὐ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνάγκη διοικεῖν φάναι; ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Μίαν, ἢ πλείους; ΜΕΓ. Πλείους· ἐγὼ ὑπὲρ σφῷιν ἀποκρινοῦμαι. ΑΘ. Δυοῖν μέν γέ που ἔλαττον μηδὲν τιθῶμεν, τῆς τε εὐεργέτιδος, καὶ τῆς τἀναντία δυναμένης ἐξεργάζεσθαι. ΚΛ. Σφόδρα ὀρθῶς εἴρηκας. ΑΘ. Εἶεν. ἄγει μὲν δὴ ψυχὴ πάντα τὰ κατ' οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ θάλατταν, ταῖς αὑτῆς κινήσεσιν, αἷς ὀνόματά ἐστι, βούλεσθαι, σκοπεῖσθαι, ἐπιμελεῖσθαι, βουλεύεσθαι, δοξάζειν ὀρθῶς, ἐψευσμένως· χαίρουσαν, λυπουμένην· θαῤῥοῦσαν, φοβουμένην· μισοῦσαν, στέργουσαν· καὶ πάσαις ὅσαι τούτων ξυγγενεῖς ἢ πρωτουργοὶ κινήσεις, τὰς δευτερουργοὺς αὖ παραλαμβάνουσαι κινήσεις σωμάτων, ἄγουσι πάντα εἰς αὔξησιν καὶ φθίσιν, καὶ διάκρισιν καὶ σύγκρισιν· καὶ τούτοις ἑπομένας, θερμότητας, ψύξεις· βαρύτητας, κουφότητας· σκληρὸν καὶ μαλακόν· λευκὸν, καὶ μέλαν· αὐστηρὸν, καὶ γλυκὺ, καὶ πικρόν· καὶ πᾶσιν οἷς ψυχὴ χρωμένη, νοῦν μὲν προσλαμβάνουσα αἰεὶ θεὸν, θεὸς οὖσα, ὀρθὰ καὶ εὐδαίμονα παιδαγωγεῖ πάντα· ἀνοίᾳ δὲ ξυγγενομένη, πάντα αὖ τἀναντία τούτοις

ἀπεργάζεται. τιθῶμεν ταῦτα οὕτως ἔχειν; ἢ ἔτι διστάζομεν εἰ ἑτέρως πως ἔχει; ΚΛ. Οὐδαμῶς. ΑΘ. Πότερον οὖν δὴ ψυχῆς γένος ἐγκρατὲς οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ πάσης τῆς περιόδου γεγονέναι φαμὲν τὸ φρόνιμον, καὶ ἀρετῆς πλῆρες; ἢ τὸ μηδέτερα κεκτημένον; βούλεσθε οὖν πρὸς ταῦτα ὧδε ἀποκρινώμεθα; ΚΛ. Πῶς; ΑΘ. Εἰ μὲν, ὦ θαυμάσιε, φῶμεν, ἡ ξύμπασα οὐρανοῦ ὁδὸς ἅμα καὶ φορὰ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ὄντων ἁπάντων, νοῦ κινήσει καὶ περιφορᾷ καὶ λογισμοῖς ὁμοίαν φύσιν ἔχει, καὶ ξυγγενῶς ἔρχεται, δῆλον ὡς τὴν ἀρίστην ψυχὴν φατέον ἐπιμελεῖσθαι τοῦ κόσμου παντὸς, καὶ ἄγειν αὐτὸν τὴν τοιαύτην ὁδὸν ἐκείνην. ΚΛ. Ὀρθῶς. ΑΘ. Εἰ δὲ μανικῶς τε καὶ ἀτάκτως ἔρχεται, τὴν κακήν. ΚΛ. Καὶ ταῦτα ὀρθῶς. ΑΘ. Τίνα οὖν δὴ νοῦ κίνησις φύσιν ἔχει; τοῦτο ἤδη χαλεπὸν, ὦ φίλοι, ἐρώτημα ἀποκρινόμενον εἰπεῖν ἐμφρόνως. διὸ δὴ καὶ ἐμὲ τῆς ἀποκρίσεως ὑμῖν δίκαιον τανῦν προσλαμβάνειν. ΚΛ. Εὖ λέγεις. ΑΘ. Μὴ τοίνυν ἐξ ἐναντίας οἷον εἰς ἥλιον ἀποβλέποντες, νύκτα ἐν μεσημβρίᾳ ἐπαγόμενοι, ποιησώμεθα τὴν ἀπόκρισιν, ὡς νοῦν ποτε θνητοῖς ὄμμασιν ὀψόμενοί τε καὶ γνωσόμενοι ἱκανῶς· πρὸς δὲ εἰκόνα τοῦ ἐρωτωμένου βλέποντας ἀσφαλέστερον ὁρᾶν. ΚΛ. Πῶς λέγεις. ΑΘ. Ἡ προσέοικε κινήσει νοῦς, τῶν δέκα ἐκείνων κινήσεων τὴν εἰκόνα λάβωμεν· ἣν συναναμνησθεὶς ὑμῖν ἐγὼ, κοινῇ τὴν ἀπόκρισιν ποιήσομαι. ΚΛ. Κάλλιστα ἂν λέγοις. ΑΘ. Μεμνήμεθα τοίνυν τόγε τοσοῦτον τῶν τότε ἔτι, ὅτι τῶν ἁπάντων τὰ μὲν κινεῖσθαι, τὰ δὲ μένειν ἔθεμεν. ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Τῶν

δ' αὖ κινουμένων τὰ μὲν ἐν ἑνὶ τόπῳ κινεῖσθαι, τὰ δ' ἐν πλείοσι φερόμενα. ΚΛ. Ἔστι ταῦτα. ΑΘ. Τούτοιν δὴ τοῖν κινήσεοιν τοῖν ἐν ἑνὶ φερομένοιν ἀεὶ, περί γέ τι μέσον ἀνάγκη κινεῖσθαι τῶν ἐντόρνων οὐσῶν μίμημά τι κύκλων, εἶναί τε αὐτὴν τῇ τοῦ νοῦ περιόδῳ πάντως ὡς δυνατὸν οἰκειοτάτην τε καὶ ὁμοίαν. ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Τὸ κατὰ ταὐτὰ δήπου καὶ ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ αὐτῷ, καὶ περὶ τὰ αὐτὰ, καὶ πρὸς τὰ αὐτὰ καὶ ἕνα λόγον καὶ τάξιν μίαν ἄμφω κινεῖσθαι λέγοντες, νοῦν, τήν τε ἐν ἑνὶ φερομένην κίνησιν σφαίρας ἐντόρνου ἀπεικασμένα φοραῖς, οὐκ ἄν ποτε φανεῖμεν φαῦλοι δημιουργοὶ λόγῳ καλῶν εἰκόνων. ΚΛ. Ὀρθότατα λέγεις. ΑΘ. Οὐκοῦν αὖ ἥγε μηδέποτε ὡσαύτως, μηδὲ κατὰ τὰ αὐτὰ, μηδὲ ἐν ταὐτῷ, μηδὲ περὶ ταὐτὰ, μηδὲ πρὸς ταὐτὰ φερομένη, μηδ' ἐν κόσμῳ, μηδ' ἐν τάξει, μηδὲ ἔν τινι λόγῳ, κίνησις, ἀνοίας ἂν ἁπάσης εἴη ξυγγενής. ΚΛ. Εἴη γὰρ ἂν ἀληθέστατα. ΑΘ. Νῦν δὴ χαλεπὸν οὐδὲν ἔτι διαῤῥήδην εἰπεῖν, ὡς, ἐπειδὴ ψυχὴ μέν ἐστιν ἡ περιάγουσα ἡμῖν πάντα, τὴν δὲ οὐρανοῦ περιφορὰν ἐξ ἀνάγκης περιάγειν φατέον ἐπιμελουμένην καὶ κοσμοῦσαν ἤτοι τὴν ἀρίστην ψυχὴν, ἢ τὴν ἐναντίαν. ΚΛ. Ὦ ξένε, ἀλλὰ ἔκ γε τῶν νῦν εἰρημένων, οὐδ' ὅσιον ἄλλως λέγειν ἢ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχουσαν ψυχὴν μίαν ἢ πλείους περιάγειν αὐτά. ΑΘ. Κάλλιστα, ὦ Κλεινία, ὑπήκουσας τοῖς λόγοις· τόδε δὲ προσυπάκουσον ἔτι. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Ἥλιον καὶ σελήνην, καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα, εἴπερ ψυχὴ περιάγει πάντα, ἆρ' οὐ καὶ ἓν ἕκαστον; ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Περὶ ἑνὸς δὴ

ποιησοίμεθα λόγους, οἳ καὶ ἐπὶ πάντα ἡμῖν ἄστρα ἁρμόττοντες φανοῦνται. ΚΛ. Τίνας; ΑΘ. Ἡλίου πᾶς ἄνθρωπος σῶμα μὲν ὁρᾷ, ψυχὴν δὲ οὐδείς· οὐδὲ γὰρ ἄλλου σώματος οὐδενὸς οὔτε ζῶντος οὔτε ἀποθνήσκοντος τῶν ζώων. ἀλλὰ ἐλπὶς πολλὴ τοπαράπαν τὸ γένος ἡμῖν τοῦτο ἀναίσθητον πάσαις ταῖς τοῦ σώματος αἰσθήσεσι περιπεφυκέναι, νοητὸν δ' εἶναι. νῷ μόνῳ δὴ καὶ διανοήματι λάβωμεν αὐτοῦ πέρι τὸ τοιόνδε. ΚΛ. Ποῖον; ΑΘ. Ἥλιον εἴπερ ἄγει ψυχὴ, τριῶν αὐτὴν ἓν λέγοντες δρᾶν, σχεδὸν οὐκ ἀποτευξόμεθα. ΚΛ. Τίνων. ΑΘ. Ὡς ἢ ἐνοῦσα ἐντὸς τῷ περιφερεῖ τούτῳ φαινομένῳ σώματι, πάντῃ διακομίζει τὸ τοιοῦτον, καθάπερ ἡμᾶς ἡ παρ' ἡμῖν ψυχὴ πάντῃ περιφέρει· ἢ ποθὲν ἔξωθεν σῶμα αὕτη πορισαμένη πυρὸς, ἢ τινος ἀέρος, ὡς λόγος ἐστί τινων, ὠθεῖ βίᾳ σώματι σῶμα· ἢ τρίτον, αὐτὴ ψιλὴ σώματος οὖσα, ἔχουσα δὲ δυνάμεις ἄλλας τινὰς ὑπερβαλλούσας θαύματι, ποδηγεῖ. ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Τοῦτο μὲν ἀνάγκη, τούτων ἕν γέ τι δρῶσαν ψυχὴν πάντα διάγειν. αὐτοῦ δὴ ἄμεινον ταύτην τὴν ψυχὴν, εἴτε ἐν ἅρμασιν ἔχουσα ἡμῖν ἥλιον ἄγει φῶς τοῖς ἅπασιν, εἴθ' ἔξωθεν, εἴθ' ὅπως, εἴθ' ὅπῃ, θεὸν ἡγεῖσθαι χρεὼν πάντα ἄνδρα. ἢ πῶς. ΚΛ. Ναί, τόν γέ που μὴ ἐπὶ τὸ ἔσχατον ἀφιγμένον ἀνοίας. ΑΘ. Ἄστρων δὲ δὴ πέρι πάντων καὶ σελήνης, ἐνιαυτῶν τε καὶ μηνῶν, καὶ πασῶν ὡρῶν πέρι, τίνα ἄλλον λόγον ἐροῦμεν ἢ τὸν αὐτὸν τοῦτον, ὡς ἐπειδὴ ψυχὴ μὲν ἢ ψυχαὶ πάντων τούτων αἴτιαι ἐφάνησαν, ἀγαθαὶ δὲ πᾶσαν ἀρετὴν, θεοὺς αὐτὰς εἶναι φήσομεν,

εἴτε ἐν σώμασιν ἐνοῦσαι, ζῶα ὄντα, κοσμοῦσι πάντα οὐρανόν, εἴτε ὅπῃ τε καὶ ὅπως, εἶθ' ὅστις ταῦτα ὁμολογεῖ, ὑπομένει μὴ θεῶν εἶναι πλήρη πάντα; ΚΛ. Οὐκ ἔστιν οὕτως, ὦ ξένε, παραφρονῶν οὐδείς. ΑΘ. Τῷ μὲν τοίνυν μὴ νομίζοντι θεοὺς ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία, εἰπόντες ὅρους ἀπαλλαττώμεθα. ΚΛ. Τίνας; ΑΘ. Ἢ διδάσκειν ἡμᾶς ὡς οὐκ ὀρθῶς λέγομεν, τιθέμενοι ψυχὴν γένεσιν ἁπάντων εἶναι πρώτην, καὶ τἆλλα ὁπόσα τούτων ξυνεπόμενα εἴπομεν· ἢ μὴ δυνάμενον βέλτιον λέγειν ἡμῶν, ἡμῖν πείθεσθαι, καὶ ζῆν θεοὺς ἡγούμενον εἰς τὸν ἐπίλοιπον βίον. ὁρῶμεν οὖν εἴτε ἱκανῶς ἤδη τοῖς οὐχ ἡγουμένοις θεοὺς εἰρήκαμεν ὡς εἰσὶ θεοί, εἴτε ἐπιδέον. ΚΛ. Ἥκιστά γε, ὦ ξένε, πάντων ἐπιδέον. ΑΘ. Τούτοις μὲν τοίνυν ἡμῖν τὸ λόγων τέλος ἐχέτω. τὸν δὲ ἡγούμενον θεοὺς εἶναι, μὴ φροντίζειν δὲ αὐτοὺς ἀνθρωπίνων πραγμάτων, παραμυθητέον. Ὦ ἄριστε δή, φῶμεν, ὅτι μὲν ἡγῇ θεούς, συγγένειά τις ἴσως σε θεία πρὸς τὸ ξύμφυτον ἄγει τιμᾶν καὶ νομίζειν εἶναι· κακῶν δὲ ἀνθρώπων καὶ ἀδίκων τύχαι ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, ἀληθείᾳ μὲν οὐκ εὐδαίμονες, δόξαι δὲ εὐδαιμονιζόμενοι σφόδρα ἀλλ' οὐκ ἐμμελῶς, ἄγουσί σε πρὸς ἀσέβειαν, ἔν τε μούσαις οὐκ ὀρθῶς ὑμνούμεναι ἅμα καὶ ἐν παντοίοις λόγοις. ἢ καὶ πρὸς τέλος ἴσως ἀνοσίους ἀνθρώπους ὁρῶν ἐλθόντας γηραιούς, παῖδας παίδων καταλιπόντας ἐν τιμαῖς ταῖς μεγίσταις, ταράττῃ τανῦν ἐν ἅπασι τούτοις. ἰδὼν, ἢ δι' ἀκοῆς αἰσθόμενος, ἢ καὶ παντάπασιν αὐτὸς αὐτόπτης προστυχὼν πολλῶν ἀσεβημάτων καὶ δει-

νῶν γενομένων τισὶ, δι᾽ αὐτὰ ταῦτα ὁρᾷς ἐκ σμικρῶν εἰς τυραννίδας τε καὶ τὰ μέγιστα ἀφικομένους· τότε διὰ πάντα τοιαῦτα δῆλος εἶ μέμφεσθαι μὲν θεοὺς, ὡς αἰτίους ὄντας τῶν τοιούτων, διὰ ξυγγένειαν οὐκ ἂν ἐθέλων· ἀγόμενος δὲ ὑπό τινος ἀλογίας ἅμα, καὶ οὐ δυνάμενος δυσχεραίνειν θεοὺς, εἰς τοῦτο νῦν τὸ πάθος ἐλήλυθας, ὥστ᾽ εἶναι μὲν δοκεῖν αὐτοὺς, τῶν δὲ ἀνθρωπίνων καταφρονεῖν καὶ ἀμελεῖν πραγμάτων. ἵνα οὖν μὴ ἐπὶ μεῖζον ἔλθῃ σοὶ πάθος πρὸς ἀσέβειαν τὸ νῦν παρὸν δόγμα, ἀλλ᾽ ἐάν πως οἷον ἀποδιοπομπήσασθαι λόγοις αὐτὸ προσιὸν γενώμεθα δυνατοὶ, πειρώμεθα, συνάψαντες τὸν ἑξῆς λόγον, ᾧ πρὸς τὸν τοπαράπαν οὐχ ἡγούμενον θεοὺς ἐξ ἀρχῆς διεπερανάμεθα, τούτῳ τανῦν προσχρήσασθαι. σὺ δ᾽, ὦ Κλεινία τε καὶ Μέγιλλε, ὑπὲρ τοῦ νέου καθάπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἀποκρινόμενοι διαδέχεσθε· ἂν δέ τι δύσκολον ἐμπίπτῃ τοῖς λόγοις, ἐγὼ σφῷν ὥσπερ νῦν δὴ δεξάμενος διαβιβῶ τὸν ποταμόν. *ΚΛ.* Ὀρθῶς λέγεις· καὶ σὺ οὕτω ταῦτα δρᾷ· ποιήσομέν τε ἡμεῖς εἰς τὸ δυνατὸν ἃ λέγεις. *ΑΘ.* Ἀλλ᾽ οὐδὲν τάχ᾽ ἂν ἴσως εἴη χαλεπὸν ἐνδείξασθαι τοῦτό γε, ὡς ἐπιμελεῖς σμικρῶν εἰσι θεοὶ οὐχ ἧττον ἢ τῶν μεγέθει διαφερόντων. ἤκουον γάρ που καὶ παρῆν τοῖς νῦν δὴ λεγομένοις, ὡς ἀγαθοί γε ὄντες πᾶσαν ἀρετὴν, τὴν τῶν πάντων ἐπιμέλειαν οἰκειοτάτην αὐτῶν οὖσαν κέκτηνται. *ΚΛ.* Καὶ σφόδρα γε ἐπήκουον. *ΑΘ.* Τὸ μετὰ τοῦτο τοίνυν κοινῇ συνεξεταζόντων, τίνα λέγοντες ἀρετὴν αὐτῶν, ὁμολογοῦμεν αὐτοὺς ἀγαθοὺς εἶναι. φέρε, τὸ σωφρονεῖν, νοῦν τε κεκτῆσθαι, φα-

μὲν ἀρετῆς, τὰ δ' ἐναντία, κακίας; ΚΛ. Φαμέν. ΑΘ. Τί δέ; ἀρετῆς μὲν ἀνδρείαν εἶναι, δειλίαν δέ, κακίας; ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Καὶ τὰ μέν, αἰσχρά, τούτων, τὰ δέ, καλὰ φήσομεν; ΚΛ. Ἀνάγκη. ΑΘ. Καὶ τῶν μὲν προσήκειν ἡμῖν, εἴπερ ὁπόσα φλαῦρα, θεοῖς δὲ οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν τῶν τοιούτων μετὸν ἐροῦμεν. ΚΛ. Καὶ ταῦθ' οὕτως ὁμολογοῖ πᾶς ἄν. ΑΘ. Τί δέ, ἀμέλειάν τε καὶ ἀργίαν καὶ τρυφὴν εἰς ἀρετὴν ψυχῆς θήσομεν; ἢ πῶς λέγεις; ΚΛ. Καὶ πῶς; ΑΘ. Ἀλλ' εἰς τοὐναντίον; ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Τἀναντία ἄρα τούτοις εἰς τοὐναντίον. ΚΛ. Τοὐναντίον. ΑΘ. Τί οὖν; τρυφῶν, καὶ ἀμελὴς ἀργός τε (ὃν ὁ ποιητὴς κηφῆσι κοθούροισι μάλιστα εἴκελον ἔφασκεν εἶναι) γίγνοιτ' ἂν ὁ τοιοῦτος πᾶσιν ἡμῖν; ΚΛ. Ὀρθότατά γε εἰπών. ΑΘ. Οὐκοῦν τόν γε θεὸν οὐ ῥητέον ἔχειν ἦθος τοιοῦτον ὅγε τι αὐτὸς μισεῖ· τῷ τέ τι τοιοῦτον φθέγγεσθαι πειρωμένῳ οὐκ ἐπιτρεπτέον. ΚΛ. Οὐ μὲν δή. πῶς γὰρ ἄν; ΑΘ. Ὧι δὴ προσήκει μὲν πράττειν καὶ ἐπιμελεῖσθαι διαφερόντως τινός, ὁ δὲ τούτου γε νοῦς τῶν μὲν μεγάλων ἐπιμελεῖται, τῶν σμικρῶν δὲ ἀμελεῖ, κατὰ τίνα ἐπαινοῦντες τὸν τοιοῦτον λόγον, οὐκ ἂν παντάπασι πλημμελοῖμεν; σκοπῶμεν δὲ ὧδε· ἆρ' οὐ κατὰ δύο εἴδη τὸ τοιοῦτον πράττει πράττων εἴτε θεός, εἴτ' ἄνθρωπος; ΚΛ. Ποίω δή; ΑΘ. Λέγομεν ἢ διαφέρον οὐδὲν οἰόμενος εἶναι τῷ ὅλῳ ἀμελουμένων τῶν σμικρῶν· ἢ ῥᾳθυμίᾳ καὶ τρυφῇ, εἰ διαφέρει, ὁ δὲ ἀμελεῖ. ἢ ἔστιν ἄλλως πως γιγνομένη ἀμέλεια; οὐ γάρ που ὅταν γε ἀδύνατον ᾖ τῶν ἁπάντων ἐπιμελεῖσθαι, τότε

ἀμέλεια ἔσται τῶν σμικρῶν ἢ μεγάλων μὴ ἐπιμελουμένῳ, ὧν ἂν δυνάμει θεὸς ἢ φαῦλος τις ὢν ἐλλιπὴς καὶ μὴ δυνατὸς ἐπιμελεῖσθαι γίγνηται. ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν; ΑΘ. Νῦν δὴ δύ' ὄντες τρισὶν ἡμῖν οὖσιν ἀποκρινάσθωσαν οἱ θεοὺς μὲν ἀμφότεροι ὁμολογοῦντες εἶναι· παραιτητοὺς δὲ ἅτερος, ὁ δὲ, ἀμελεῖν τῶν σμικρῶν. πρῶτον μὲν, θεοὺς ἀμφότεροι φατὲ γιγνώσκειν καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν πάντα, λαθεῖν δὲ αὐτοὺς οὐδὲν δυνατὸν εἶναι τῶν ὁπόσων εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις τε καὶ ἐπιστῆμαι. ταύτῃ λέγετε ἔχειν ταῦτα; ἢ πῶς; ΚΛ. Οὕτως. ΑΘ. Τί δαί; δύνασθαι πάντα ὁπόσων αὖ δύναμις ἐστὶν θνητοῖς τε καὶ ἀθανάτοις; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ συγχωρήσονται καὶ ταῦτα οὕτως ἔχειν; ΑΘ. Καὶ μὴν ἀγαθούς τε καὶ ἀρίστους ὡμολογήκαμεν αὐτοὺς εἶναι πέντε ὄντες. ΚΛ. Σφόδρα γε. ΑΘ. Ἆρ' οὖν οὐ ῥᾳθυμίᾳ μὲν καὶ τρυφῇ ἀδύνατον αὐτοὺς ὁμολογεῖν πράττειν ὁτιοῦν τοπαράπαν, ὄντας γε οἵους ὁμολογοῦμεν; δειλίας γὰρ ἔκγονος ἔν γε ἡμῖν ἀργία· ῥᾳθυμία δὲ, ἀργίας καὶ τρυφῆς. ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΑΘ. Ἀργίᾳ μὲν δὴ καὶ ῥᾳθυμίᾳ οὐδεὶς ἀμελεῖ θεῶν. οὐ γάρ μέτεστιν αὐτῷ που δειλίας. ΚΛ. Ὀρθότατα λέγεις. ΑΘ. Οὐκοῦν τὸ λοιπὸν, εἴπερ ἀμελοῦσι τῶν σμικρῶν καὶ ὀλίγων τῶν περὶ τὸ πᾶν, ἢ γιγνώσκοντες ὡς τοπαράπαν οὐδενὸς τῶν τοιούτων ἐπιμελεῖσθαι δεῖ, δρῷεν ἂν τοῦτο· ἢ τί τὸ λοιπὸν πλὴν τὸ γιγνώσκειν τοὐναντίον; ΚΛ. Οὐδέν. ΑΘ. Πότερον οὖν, ὦ ἄριστε καὶ βέλτιστε, θῶμεν σὲ λέγοντα, ὡς ἀγνοοῦντάς τε καὶ δέον ἐπιμελεῖσθαι, δι' ἄγνοιαν ἀμελοῦντας, ἢ γιγνώσκοντας ὅτι δεῖ κα-

θάπερ οἱ φαυλότατοι τῶν ἀνθρώπων λέγονται ποιεῖν, εἰδότες ἄλλα εἶναι βελτίω πράττειν ὧν δὴ πράττουσι, διά τινας ἥττας ἡδονῶν ἢ λυπῶν, οὐ ποιεῖν; ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν; ΑΘ. Οὐκοῦν δὴ τάγε ἀνθρώπινα πράγματα τῆς τε ἐμψύχου μετέχει φύσεως ἅμα, καὶ θεοσεβέστατον αὐτό ἐστι πάντων ζώων ἄνθρωπος. ΚΛ. Ἔοικε γοῦν. ΑΘ. Θεῶν γε μὴν κτήματα φαμὲν εἶναι πάντα ὁπόσα θνητὰ ζῶα, ὥνπερ καὶ τὸν οὐρανὸν ὅλον. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Ἤδη τοίνυν σμικρὰ ἢ μεγάλα τὶς φάτω ταῦτα εἶναι τοῖς θεοῖς. οὐδετέρως γὰρ τοῖς κεκτημένοις ἡμᾶς ἀμελεῖν ἂν εἴη προσῆκον, ἐπιμελεστάτοις γε οὖσι καὶ ἀρίστοις. σκοπῶμεν γὰρ δὴ καὶ τόδε ἔτι πρὸς τούτοις. ΚΛ. Τὸ ποῖον; ΑΘ. Τὸ περί τε αἰσθήσεως καὶ δυνάμεως, ἆρ' οὐκ ἐναντίως ἀλλήλοιν πρὸς ῥᾳστώνην καὶ χαλεπότητα ἐστὸν πεφυκότε. ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Ὁρᾶν μέν που καὶ ἀκούειν τὰ σμικρὰ χαλεπώτερον ἢ τὰ μεγάλα· φέρειν δ' αὖ καὶ κρατεῖν καὶ ἐπιμελεῖσθαι τῶν σμικρῶν καὶ ὀλίγων παντὶ ῥᾷον ἢ τῶν ἐναντίων. ΚΛ. Καὶ πολύ γε. ΑΘ. Ἰατρῷ δὲ προστεταγμένον ὅλον τι θεραπεύειν, βουλομένῳ καὶ δυναμένῳ, τῶν μὲν μεγάλων ἐπιμελουμένῳ, τῶν μορίων δὲ καὶ σμικρῶν ἀμελοῦντι, ἕξει ποτὲ καλῶς αὐτῷ τὸ πᾶν; ΚΛ. Οὐδαμῶς. ΑΘ. Οὐ μὲν οὐδὲ κυβερνήταις, οὐδὲ στρατηγοῖς, οὐδ' οἰκονόμοις, οὐδ' αὖ τισι πολιτικοῖς, οὐδ' ἄλλῳ τῶν τοιούτων οὐδενὶ, χωρὶς τῶν ὀλίγων καὶ σμικρῶν, πολλὰ ἢ μεγάλα. οὐδὲ γὰρ ἄνευ σμικρῶν τοὺς μεγάλους φασὶν οἱ λιθολόγοι λίθους εὖ κεῖσθαι. ΚΛ. Πῶς γὰρ ἄν; ΑΘ. Μὴ τοίνυν τόνγε θεὸν

ἀξιώσαιμεν κατὰ θνητῶν δημιουργῶν φαυλότερον· οἳ τὰ προσήκοντα αὐτοῖς ἔργα, ὅσῳπερ ἂν ἀμείνους ὦσι, τόσῳ ἀκριβέστερα καὶ τελεώτερα μιᾷ τέχνῃ σμικρὰ καὶ μεγάλα ἀπεργάζονται· τὸν δὲ θεὸν ὄντα τε σοφώτατον, βουλόμενόν τε ἐπιμελεῖσθαι καὶ δυνάμενον, ὧν μὲν ῥᾷον ἦν ἐπιμεληθῆναι σμικρῶν ὄντων, μηδαμῇ ἐπιμελεῖσθαι, καθάπερ ἀργὸν ἢ δειλόν τινα διὰ πόνους ῥαθυμοῦντα· τῶν δὲ μεγάλων. ΚΛ. Μηδαμῶς δόξαν τοιαύτην περὶ θεῶν, ὦ ξένε, ἀποδεχώμεθα. οὐδαμῇ γὰρ οὔτε ὅσιον οὔτ' ἀληθὲς διανόημα διανοοίμεθ' ἄν. ΑΘ. Δοκοῦμεν δέ μοι νῦν ἤδη μάλιστα μετρίως διειλέχθαι τῷ φιλαιτίῳ τῆς ἀμελείας πέρι θεῶν. ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Τῷ γε βιάζεσθαι τοῖς λόγοις ὁμολογεῖν αὐτὸν μὴ λέγειν. ΚΛ. Ὀρθῶς. ΑΘ. Ἐπῳδῶν γε μὴν προσδεῖσθαι μοὶ δοκεῖ μύθων ἔτι τινῶν. ΚΛ. Ποίων, ὦ 'γαθέ; ΑΘ. Πείθωμεν τὸν νεανίαν τοῖς λόγοις, ὡς τῷ τοῦ παντὸς ἐπιμελουμένῳ πρὸς τὴν σωτηρίαν καὶ ἀρετὴν τοῦ ὅλου πάντ' ἐστὶ συντεταγμένα, ὧν καὶ τὸ μέρος εἰς δύναμιν ἕκαστον τὸ προσῆκον πάσχει καὶ ποιεῖ. τούτοις δ' εἰσὶν ἄρχοντες προστεταγμένοι ἑκάστοις ἐπὶ τὸ σμικρότατον ἀεὶ πάθης καὶ πράξεως, εἰς μερισμὸν τὸν ἔσχατον τέλος ἀπειργασμένοι. ὧν ἓν καὶ τὸ σὸν, ὦ σχέτλιε, μόριον εἰς τὸ πᾶν ξυντείνει βλέπον ἀεὶ, καίπερ πάνσμικρον ὄν. σὲ δὲ λέληθε περὶ τοῦτο αὐτὸ ὡς γένεσις ἕνεκα ἐκείνου γίγνεται πᾶσα· ὅπως ᾖ ἡ τῷ τοῦ παντὸς βίῳ ὑπάρχουσα εὐδαίμων οὐσία, οὐχ ἕνεκα σοῦ γιγνομένη· σὺ δὲ ἕνεκα ἐκείνου. πᾶς γὰρ ἰατρὸς, καὶ πᾶς ἔντεχνος δημιουργὸς, παντὸς μὲν

ἕνεκα πάντα ἐργάζεται, πρὸς τὸ κοινῇ ξυντεῖνον βέλτιστον· μέρος μὴν ἕνεκα ὅλου καὶ οὐχ ὅλον μέρους ἕνεκα ἀπεργάζεται. σὺ δὲ ἀγανακτεῖς, ἀγνοῶν ὅπη τὸ περὶ σε ἄριστον τῷ παντὶ ξυμβαίνει καὶ σοι κατὰ δύναμιν τὴν τῆς κοινῆς γενέσεως. ἐπεὶ δὲ ἀεὶ ψυχὴ ἐπιτεταγμένη σώματι τοτὲ μὲν ἄλλῳ, τοτὲ δὲ ἄλλῳ, μεταβάλλει παντοίας μεταβολάς, δι' ἑαυτὴν ἢ δι' ἑτέραν ψυχὴν, οὐδὲν ἄλλο ἔργον τῷ πεττευτῇ λείπεται πλὴν μετατιθέναι τὸ μὲν ἄμεινον γινόμενον ἦθος, εἰς βελτίω τόπον, χεῖρον δὲ, εἰς τὸν χείρονα, κατὰ τὸ πρέπον αὐτῶν ἕκαστον, ἵνα τῆς προσηκούσης μοίρας λαγχάνῃ. ΚΛ. Πῇ λέγεις; ΑΘ. Ἧπερ ἂν ἔχοι λόγον, ῥᾳστώνη ἐπιμελείας θεοῖς τῶν πάντων, ταύτῃ μοὶ δοκῶ φράζειν. εἰ μὲν γὰρ πρὸς τὸ ὅλον ἀεὶ βλέπων πλάττοι τὶς, μετασχηματίζων τὰ πάντα, οἷον ἐκ πυρὸς ὕδωρ ἔμψυχον, καὶ μὴ ξύμπολλα ἐξ ἑνὸς, ἢ ἐκ πολλῶν ἕν; πρώτης ἢ δευτέρας ἢ καὶ τρίτης γενέσεως μετειληφότα, πλήθεσιν ἄπειρ' ἂν εἴη τῆς μετατιθεμένης κοσμήσεως· νῦν δ' ἔστι θαυμαστὴ ῥᾳστώνη τῷ τοῦ παντὸς ἐπιμελουμένῳ. ΚΛ. Πῶς αὖ λέγεις; ΑΘ. Ὧδε· ἐπειδὴ κατεῖδεν ἡμῶν ὁ βασιλεὺς ἐμψύχους οὔσας τὰς πράξεις ἁπάσας, καὶ πολλὴν μὲν ἀρετὴν ἐν αὐταῖς οὖσαν, πολλὴν δὲ κακίαν· ἀνώλεθρον δὲ ὂν γενόμενον, ἀλλ' οὐκ αἰώνιον, ψυχὴν καὶ σῶμα, καθάπερ οἱ κατὰ νόμον ὄντες θεοί· (γένεσις γὰρ οὐκ ἄν ποτε ἦν ζώων, ἀπολομένου τούτοιν θατέρου) καὶ τὸ μὲν ὠφελεῖν ἀγαθὸν ἀεὶ πεφυκὸς, ὅσον ἀγαθὸν ψυχῆς, διενοήθη, τὸ δὲ κακὸν βλάπτειν· ταῦτα πάντα ξυνιδὼν, ἐμηχανή-

σατο ποῦ κείμενον ἕκαστον τῶν μερῶν, νικῶσαν ἀρετὴν, ἡττωμένην δὲ κακίαν ἐν τῷ παντὶ παρέχοι μάλιστ' ἂν καὶ ῥᾷστα καὶ ἄριστα. μεμηχάνηται δὴ πρὸς πᾶν τοῦτο, τὸ, ποῖόν τι γιγνόμενον ἀεὶ, ποίαν ἕδραν δεῖ μεταλαμβάνον οἰκίζεσθαι, καὶ τίνας ποτὲ τόπους. τῆς δὲ γενέσεως τὸ ποίου τινὸς ἀφῆκε ταῖς βουλήσεσιν ἑκάστων ἡμῶν τὰς αἰτίας. ὅπη γὰρ ἂν ἐπιθυμῇ, καὶ ὁποῖός τις ὢν τὴν ψυχὴν, ταύτῃ σχεδὸν ἑκάστοτε καὶ τοιοῦτος γίγνεται ἅπας ἡμῶν ὡς τοπολύ. ΚΛ. Τὸ γοῦν εἰκός. ΑΘ. Μεταβάλλει μὲν τοίνυν πάνθ' ὅσα μέτοχά ἐστι ψυχῆς, ἐν ἑαυτοῖς κεκτημένα τὴν τῆς μεταβολῆς αἰτίαν. μεταβάλλοντα δὲ φαίνεται κατὰ τὴν τῆς εἱμαρμένης τάξιν καὶ νόμον. σμικρότερα μὲν τῶν ἠθῶν μεταβάλλοντα, ἐλάττω κατὰ τὸ τῆς χώρας ἐπίπεδον μεταπορεύεται· πλείω δὲ καὶ ἀδικώτερα, μεταπεσόντα εἰς βάθος, τά τε κάτω λεγόμενα τῶν τόπων ὅσα ᾅδην τε καὶ τὰ τούτων ἐχόμενα τῶν ὀνομάτων ἐπονομάζοντες, σφόδρα φοβοῦνται καὶ ὀνειροπολοῦσι ζῶντες, διαλυθέντες τε τῶν σωμάτων. μείζω δὲ δὴ ψυχὴ κακίας ἢ ἀρετῆς ὁπόταν μεταλάβῃ, διὰ τὴν αὑτῆς βούλησίν τε καὶ ὁμιλίαν γενομένην ἰσχυρὰν, ὁπόταν μὲν ἀρετῇ θείᾳ προσμίξασα γίγνηται διαφερόντως τοιαύτη διαφέροντα, καὶ μετέβαλε τόπον ἅγιον ὅλον, μετακομισθεῖσα εἰς ἀμείνω τινὰ τόπον ἕτερον· ὅταν δὲ τἀναντία, ἐπὶ τἀναντία μεθιδρύσασα τὸν αὑτῆς βίον. Αὕτη τοι δίκη ἐστὶ θεῶν οἳ ὄλυμπον ἔχουσιν, ὦ παῖ καὶ νεανίσκε, ἀμελεῖσθαι δοκῶν ὑπὸ θεῶν· κακίω μὲν γιγνόμενον, πρὸς τὰς κακίους ψυχάς· ἀμείνω

δὲ, πρὸς τὰς ἀμείνους πορευόμενον, ἔν τε ζωῇ καὶ ἐν πᾶσι θανάτοις, πάσχειν τε καὶ ποιεῖν ἃ προσήκον δρᾷν ἐστι τοῖς προσφερέσι τοὺς προσφερεῖς. ταύτης τῆς δίκης οὔτε σὺ μήποτε οὔτε εἰ ἄλλος ἀτυχὴς γενόμενος ἐπεύξηται περιγενέσθαι θεῶν. ἣν πασῶν δικῶν διαφερόντως ἔταξάν τε οἱ τάξαντες, χρεών τε ἐξευλαβεῖσθαι τοπαράπαν. οὐ γὰρ ἀμεληθήσῃ ποτὲ ὑπ᾽ αὐτῆς. οὐχ οὕτω σμικρὸς ὢν δύσῃ κατὰ τὸ τῆς γῆς βάθος· οὐδ᾽ ὑψηλὸς γενόμενος, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναπτήσῃ. τίσεις δὲ αὐτῶν τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν, εἴτ᾽ ἐνθάδε μένων, εἴτε καὶ ἐν ᾅδου διαπορευθεὶς, εἴτε καὶ τούτων εἰς ἀγριώτερον ἔτι διακομισθεὶς τόπον. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος σοὶ καὶ περὶ ἐκείνων ἂν εἴη, τῶν, οὓς σὺ κατιδὼν ἐκ σμικρῶν μεγάλους γεγονότας, ἀνοσιουργήσαντας, ἤ τι τοιοῦτον πράξαντας, ᾠήθης ἐξ ἀθλίων εὐδαίμονας γεγονέναι, κᾆτα, ὡς ἐν κατόπτροις, αὐτῶν ταῖς πράξεσιν, ἡγήσω καθεωρακέναι τὴν πάντων ἀμέλειαν θεῶν· οὐκ εἰδὼς αὐτῶν τὴν συντέλειαν, ὅπῃ ποτὲ τῷ παντὶ ξυμβάλλεται. Γιγνώσκειν δὲ αὐτὴν, ὦ πάντων ἀνδρειότατε, πῶς οὐ δεῖν δοκεῖς; ἥν τις μὴ γιγνώσκων οὐδ᾽ ἂν τύπον ἴδοι ποτὲ, οὐδὲ λόγον ξυμβάλλεσθαι περὶ βίου δυνατὸς ἂν γένοιτο εἰς εὐδαιμονίαν τε καὶ δυσδαίμονα τύχην. ταῦτα εἰ μέν σε πείθει Κλεινίας ὅδε καὶ ξύμπασα ἡμῶν ἥδε ἡ γερουσία, περὶ θεῶν ὡς οὐκ οἶσθα ὅ, τι λέγεις, καλῶς ἄν σοι ὁ θεὸς αὐτὸς ξυλλαμβάνοι· εἰ δ᾽ ἐπιδεὴς λόγου τινὸς ἔτι ἂν εἴης, λεγόντων ἡμῶν πρὸς τὸν τρίτον ἐπάκουε, εἰ νοῦν καὶ ὁπωσοῦν ἔχεις. ὅτι μὲν γὰρ θεοί τε εἰσὶ καὶ ἀνθρώ-

πων ἐπιμέλονται, ἔγωγε οὐ παντάπασι φαύλως ἂν φαίην ἡμῖν ἀποδεδεῖχθαι· τὸ δὲ παραιτητοὺς αὖ τοὺς θεοὺς εἶναι τοῖσιν ἀδικοῦσι, δεχομένους δῶρα, οὔτε τινὶ συγχωρητέον, παντί τ' αὖ κατὰ δύναμιν τρόπῳ ἐλεγκτέον. ΚΛ. Κάλλιστ' εἶπες· ποιῶμέν τε ὡς λέγεις. ΑΘ. Φέρε δὴ πρὸς θεῶν αὐτῶν, τίνα τρόπον παραιτητοὶ γίγνοιντ' ἂν ἡμῖν, εἰ γίγνοιντο αὖ; καὶ τίνες ἢ ποῖοί τινες ὄντες; ἄρχοντας μὲν ἀναγκαῖόν που γίγνεσθαι τούς γε διοικήσοντας τὸν ἅπαντα ἐντελεχῶς οὐρανόν. ΚΛ. Οὕτως. ΑΘ. Ἀλλ' ἆρά τισι προσφερεῖς τῶν ἀρχόντων; ἢ τινες τούτοις; ὧν δυνατὸν ἡμῖν ἀπεικάζουσι τυγχάνειν μείζοσιν ἐλάττονας; πότερον ἡνίοχοι τινὲς ἂν εἶεν τοιοῦτοι ζευγῶν ἁμιλλωμένων, ἢ πλοίων κυβερνῆται; τάχα δὲ κἂν ἀπεικασθεῖεν στρατοπέδων ἄρχουσι τισίν. εἴη δ' ἂν καὶ νόσων πόλεμον εὐλαβουμένοις ἰατροῖς ἐοικέναι περὶ σώματα, ἢ γεωργοῖς περὶ φυτῶν γένεσιν, εἰωθυίας ὥρας χαλεπὰς διὰ φόβον προσδεχομένοις· ἢ καὶ ποιμνίων ἐπιστάταις. ἐπειδὴ γὰρ συγκεχωρήκαμεν ἡμῖν αὐτοῖς εἶναι μὲν τὸν οὐρανὸν πολλῶν μεστὸν ἀγαθῶν, εἶναι δὲ καὶ τῶν ἐναντίων, πλειόνων δὲ τῶν μή, μάχη δή, φαμέν, ἀθάνατος ἐστὶν ἡ τοιαύτη, καὶ φυλακῆς θαυμαστῆς δεομένη. ξύμμαχοι δὲ ἡμῖν θεοί τε ἅμα καὶ δαίμονες· ἡμεῖς δ' αὖ κτήματα θεῶν καὶ δαιμόνων· φθείρει δὲ ἡμᾶς ἀδικία καὶ ὕβρις μετὰ ἀφροσύνης· σώζει δὲ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη μετὰ φρονήσεως, ἐν ταῖς τῶν θεῶν ἐμψύχοις οἰκοῦσαι δυνάμεσι. βραχὺ δέ τι καὶ τῇδε ἄν τις τῶν τοιούτων ἐνοικοῦν ἡμῖν σαφὲς ἴδοι. ψυχαὶ δή τινες ἐπὶ γῆς

οἰκοῦσαι, καὶ ἄδικον λῆμμα κεκτημέναι, δῆλον ὅτι θηριώδεις πρὸς τὰς τῶν φυλάκων ψυχὰς ἄρα κυνῶν, ἢ τὰς τῶν νομέων, ἢ πρὸς τὰς τῶν παντάπασιν ἀκροτάτων δεσποτῶν προσπίπτουσαι, πείθουσι θωπείαις λόγων, καὶ ἐν εὐκταίαις τισὶν ἐπῳδαῖς (ὥς αἵ φῆμαι φασὶν αἱ τῶν κακῶν) ἐξεῖναι πλεονεκτοῦσι σφίσιν ἐν ἀνθρώποις πάσχειν μηδὲν χαλεπόν. φαμὲν δ' εἶναί που τὸ νῦν ὀνομαζόμενον ἁμάρτημα τὴν πλεονεξίαν ἐν μὲν σαρκίνοις σώμασι νόσημα καλούμενον· ἐν δὲ ὥραις ἐτῶν καὶ ἐνιαυτῶν, λοιμόν· ἐν δὲ πόλεσι καὶ πολιτείαις, τοῦτο αὖ τὸ ῥῆμα μετεσχηματισμένον, ἀδικίαν. ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΑΘ. Τοῦτον δὴ τὸν λόγον ἀναγκαῖον λέγειν, τὸν λέγοντα ὡς εἰσὶ συγγνώμονες ἀεὶ θεοὶ τοῖς τῶν ἀνθρώπων ἀδίκοις καὶ ἀδικοῦσιν, ἂν αὐτοῖς τῶν ἀδικημάτων τὶς ἀπονέμῃ· καθάπερ κυσὶ λύκοι τῶν ἁρπασμάτων σμικρὰ ἀπονέμοιεν· οἱ δὲ, ἡμερούμενοι τοῖς δώροις, συγχωροῖεν τὰ ποίμνια διαρπάζειν. ἆρ' οὐχ οὗτος ὁ λόγος ὁ τῶν φασκόντων παραιτητοὺς εἶναι θεούς; ΚΛ. Οὗτος μὲν οὖν. ΑΘ. Τίσιν οὖν δὴ τῶν προῤῥηθέντων ἀπεικάζων ὁμοίους φύλακας εἶναι θεοὺς, οὐκ ἂν καταγέλαστος γίγνοιτο ἀνθρώπων ὁστισοῦν; πότερον κυβερνήταις, λοιβῇ γε οἴνου κνίσσῃ τε παρατρεπομένοις αὐτοῖς, ἀνατρέπουσι δὲ ναῦς τε καὶ ναύτας; ΚΛ. Μηδαμῶς. ΑΘ. Ἀλλ' οὔτι μὴν ἡνιόχοισί γε ἐν ἁμίλλῃ συντεταγμένοις, πεισθεῖσιν ὑπὸ δωρεᾶς ἑτέροισι τὴν νίκην ζεύγεσι προδοῦναι. ΚΛ. Δεινὴν γὰρ εἰκόνα λέγοις ἂν, λέγων τὸν λόγον τοῦτον. ΑΘ. Οὐ μὴν οὐδὲ στρατηγοῖς γε, οὐδ' ἰα-

τροῖς, οὐδὲ γεωργοῖς· οὐδὲ νομεῦσι μὴν, οὐδὲ τισὶ κυσὶ κεκλημένοις ὑπὸ λύκων. ΚΛ. Εὐφήμει. πῶς γὰρ ἄν; ΑΘ. Ἀλλ' οὐ πάντων φυλάκων εἰσὶ μέγιστοι καὶ περὶ τὰ μέγιστα ἡμῖν οἱ πάντες θεοί; ΚΛ. Πολύ γε. ΑΘ. Τοὺς δὴ κάλλιστά τε πράγματα φυλάττοντας, διαφέροντάς τε αὐτοὺς φυλακῇ πρὸς ἀρετὴν, κυνῶν χείρους καὶ ἀνθρώπων μέσων εἶναι φήσομεν, οἳ τὸ δίκαιον οὐκ ἄν ποτε προδοῖεν ἕνεκα δώρων παρὰ ἀδίκων ἀνδρῶν ἀνοσίως δεδομένων; ΚΛ. Οὐδαμῶς· οὔτε ἀνεκτὸς ὁ λόγος. τῶν τε περὶ πᾶσαν ἀσέβειαν ὄντων κινδυνεύει πως ὁ ταύτης τῆς δόξης ἀντεχόμενος πάντων ἂν τῶν ἀσεβῶν κεκρίσθαι δικαιότατα κάκιστός τε εἶναι καὶ ἀσεβέστατος. ΑΘ. Τὰ μὲν δὴ προτεθέντα τρία, θεοί τε ὡς εἰσὶ καὶ ὡς ἐπιμελεῖς, καὶ παρὰ τὸ δίκαιον ὡς παντάπασιν ἀπαραίτητοι, φῶμεν ἱκανῶς ἀποδεδεῖχθαί που. ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; καὶ σύμψηφοί γε τούτοις τοῖς λόγοις ἐσμέν. ΑΘ. Καὶ μὴν εἴρηταί γέ πως σφοδρότερον, διὰ φιλονεικίαν τῶν κακῶν ἀνθρώπων. τούτου γε μὴν ἕνεκα, ὦ φίλε Κλεινία, πεφιλονείκηνται, μή ποτε λόγοις ἡγῶνται κρατοῦντες ἐξουσίαν εἶναι σφίσιν ἃ βούλονται πράττειν οἱ κακοὶ, ἃ δὴ καὶ ὅσα καὶ οἷα περὶ θεοὺς διανοοῦνται. προθυμία μὲν δὴ διὰ ταῦτα νεωτέρως εἰπεῖν ἡμῖν γέγονεν. εἰ δέ τι καὶ βραχὺ προὔργου πεποιήκαμεν εἰς τὸ πείθειν πῃ τοὺς ἄνδρας, ἑαυτοὺς μὲν μισῆσαι, τὰ δ' ἐναντία πως ἤθη στέρξαι, καλῶς ἡμῖν εἰρημένον ἂν εἴη τὸ προοίμιον ἀσεβείας πέρι νόμων. ΚΛ. Ἀλλὰ ἐλπίς· εἰ δὲ μὴ, τό γε τοῦ λόγου γένος οὐκ αἰτιάσεται τὸν

νομοθέτην. ΑΘ. Μετὰ τὸ προοίμιον τοίνυν λόγος, οἷος ἂν τῶν νόμων ἑρμηνεὺς, ὀρθῶς γίγνοιτο ἡμῖν, προαγορεύων ἐξίστασθαι πᾶσι τοῖς ἀσεβέσι τρόπων τῶν αὐτῶν εἰς τοὺς εὐσεβεῖς. τοῖς δὲ μὴ πειθομένοις, ἀσεβείας ὅδε ἔστω πέρι νόμος· Ἐάν τις ἀσεβῇ λόγοις εἴτ' ἔργοις, ὁ παρατυγχάνων ἀμυνέτω, σημαίνων πρὸς ἄρχοντας. τῶν δὲ ἀρχόντων οἱ πρῶτοι πυθόμενοι, πρὸς τὸ περὶ τούτων ἀποδεδειγμένον κρίνειν δικαστήριον εἰσαγαγόντων κατὰ τοὺς νόμους. ἐὰν δέ τις ἀκούσασα ἀρχὴ μὴ δρᾷ ταῦτα, αὐτὴ ἀσεβείας ὑπόδικος γιγνέσθω τῷ ἐθέλοντι τιμωρεῖν ὑπὲρ τῶν νόμων. ἐὰν δέ τις ὄφλῃ, τιμάτω τὸ δικαστήριον ἐν ἑκάστῳ τῶν καθ' ἓν ἀσεβούντων τίμημα. δεσμὸς μὲν οὖν ὑπαρχέτω πᾶσι. δεσμωτηρίων δὲ ὄντων ἐν τῇ πόλει τριῶν, ἑνὸς μὲν, κοινοῦ τοῖς πλείστοις, περὶ ἀγορὰν, σωτηρίας ἕνεκα τοῖς πολλοῖς τῶν σωμάτων· ἑνὸς δὲ, περὶ τὸν τῶν νύκτωρ συλλεγομένων ξύλλογον, σωφρονιστήριον ἐπονομαζόμενον· ἑνὸς δὲ αὖ κατὰ μέσην τὴν χώραν, ὅπηπερ ἂν ἐρημός τε καὶ ὡς ὅτι μάλιστα ἀγριώτατος ᾖ τόπος, τιμωρίας ἔχων ἐπωνυμίαν φήμην τινά. περὶ ἀσέβειαν δὲ ὄντων, αἰτίαις μὲν τρισὶν, αἵσπερ καὶ διήλθομεν· δύο δ' ἐξ ἑκάστης τῆς τοιαύτης αἰτίας γενομένων, ἓξ ἂν γίγνοιντο· ἃ καὶ διακρίσεως ἄξια γένη τῶν περὶ τὰ θεῖα αμαρτανόντων, οὐκ ἴσης οὐδ' ὁμοίας δίκης δεόμενα. οἷς γὰρ ἂν, μὴ νομίζουσι θεοὺς εἶναι τοπαράπαν, ἦθος φύσει προσγένηται δίκαιον, μισοῦντές τε γίγνονται τοὺς κακοὺς, καὶ τῷ δυσχεραίνειν τὴν ἀδικίαν, οὔτε τὰς τοιαύτας πρά-

ξεις προσίενται πράττειν, τούς τε μὴ δικαίους τῶν ἀνθρώπων φεύγουσι, καὶ τοὺς δικαίους στέργουσιν. οἷς δ' ἂν πρὸς τῇ δόξῃ τῇ θεῶν ἔρημα εἶναι πάντα, ἀκράτειαί τε ἡδονῶν καὶ λυπῶν προσπέσωσι, μνῆμαί τε ἰσχυραὶ καὶ μαθήσεις ὀξεῖαι παρῶσι, τὸ μὲν μὴ νομίζειν θεοὺς, ἀμφοῖν ἂν ἓν ὑπάρχοι κοινὸν πάθος· τῇ δὲ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων λώβῃ, τὸ μὲν ἐλάττω, τὸ δὲ πλείω κακὰ ἐργάζοιτ' ἄν. ὁ μὲν γὰρ λόγῳ τε ἂν περὶ θεοὺς παῤῥησίας εἴη μεστὸς, καὶ περὶ θυσίας τε καὶ ὅρκους· καὶ ὡς τῶν ἄλλων καταγελῶν, τάχ' ἂν ἑτέρους τοιούτους ἀπεργάζοιτο, δίκης μὴ τυγχάνων. ὁ δὲ δὴ δοξάζων μὲν καθάπερ ἅτερος, εὐφυὴς δὲ ἐπικαλούμενος, δόλου δὲ καὶ ἐνέδρας πλήρης, ἐξ ὧν μάντεις τε κατασκευάζονται πολλοὶ καὶ περὶ πᾶσαν τὴν μαγγανείαν κεκινημένοι. γίγνονται δὲ ἐξ αὐτῶν ἔστιν ὅτε καὶ τύραννοι καὶ δημηγόροι καὶ στρατηγοί· καὶ τελεταῖς δὲ ἰδίαις ἐπιβεβουλευκότες, σοφιστῶν τε ἐπικαλουμένων μηχαναί. τούτων δὴ πολλὰ μὲν εἴδη γένοιτ' ἄν· τὰ δὲ νόμων ἄξια θέσεως, δύο· ὧν τὸ μὲν εἰρωνικὸν, τὸ οὐχ ἑνὸς οὐδὲ δυοῖν ἄξια θανάτοιν ἁμαρτάνον· τὸ δὲ, νουθετήσεως ἅμα καὶ δεσμῶν δεόμενον. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ θεοὺς νομίζειν ἀμελεῖν, δύ' ἕτερα γεννᾷ· καὶ τὸ παραιτητοὺς, ἄλλα δύο. τούτων δὴ ταύτῃ διεστηκότων, τοὺς μὲν ὑπ' ἀνοίας, ἄνευ κάκης ὀργῆς τε καὶ ἤθους γεγενημένους, εἰς τὸ σωφρονιστήριον ὁ δικαστὴς τιθέμενος νόμῳ, τιθέσθω μηδὲν ἔλαττον ἐτῶν πέντε. ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ μηδεὶς τῶν πολιτῶν αὐτοῖς ἄλλος συγγιγνέσθω, πλὴν οἱ

τοῦ νυκτερινοῦ ξυλλόγου κοινωνοῦντες, ἐπὶ νουθετήσει τε καὶ τῇ τῆς ψυχῆς σωτηρίᾳ ὁμιλοῦντες. ὅταν δ' ὁ χρόνος αὐτοῖς ἐξέλθῃ τῶν δεσμῶν, ἐὰν μὲν δοκῇ τις σωφρονεῖν αὐτῶν, οἰκείτω μετὰ τῶν σωφρόνων· ἐὰν δὲ μὴ, ὀφείλῃ δ' αὖθις τὴν τοιαύτην δίκην, θανάτῳ ζημιούσθω. ὅσοι δ' ἂν θηριώδεις γένωνται, πρὸς τῷ θεοὺς μὴ νομίζειν, ἢ ἀμελεῖς ἢ παραιτητοὺς εἶναι, καταφρονοῦντες δὲ τῶν ἀνθρώπων, ψυχαγωγῶσι μὲν πολλοὺς τῶν ζώντων, τοὺς δὲ τεθνεῶτας φάσκοντες ψυχαγωγεῖν, καὶ θεοὺς ὑπισχνούμενοι πείθειν ὡς θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς καὶ ἐπῳδαῖς γοητεύοντες, ἰδιώτας τε καὶ ὅλας οἰκίας καὶ πόλεις χρημάτων χάριν ἐπιχειρῶσι κατ' ἄκρας ἐξαιρεῖν· τούτων δὲ ὃς ἂν ὄφλων εἶναι δόξῃ, τιμάτω τὸ δικαστήριον αὐτῷ κατὰ νόμον, δεδέσθαι μὲν ἐν τῷ τῶν μεσογείων δεσμωτηρίῳ· προσιέναι δὲ αὐτῷ μηδένα ἐλεύθερον μηδέποτε· τακτὴν δὲ ὑπὸ τῶν νομοφυλάκων αὐτοὺς τροφὴν παρὰ τῶν οἰκετῶν λαμβάνειν. ἀποθανόντα δὲ, ἔξω τῶν ὁρίων ἐκβάλλειν ἄταφον. ἐὰν δέ τις ἐλεύθερος συνθάπτῃ, δίκας ἀσεβείας τῷ ἐθέλοντι λαγχάνειν ὑπεχέτω. παῖδας δὲ ἂν μὲν καταλίπῃ τῇ πόλει ἱκανοὺς, οἱ τῶν ὀρφανῶν ἐπιμελούμενοι, καὶ τούτων, ὡς ὄντων ὀρφανῶν, ἐπιμελείσθων μηδὲν χεῖρον τῶν ἄλλων, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἂν ὁ πατὴρ αὐτῶν ὄφλῃ τὴν δίκην. κοινὸν δ' ἐπὶ τούτοις πᾶσι νόμον κεῖσθαι χρεών· ὃς ἐλάττω τε εἰς θεοὺς αὐτῶν τοὺς πολλοὺς ἔργῳ καὶ λόγῳ πλημμελεῖν ἂν ποιοῖ, καὶ δὴ καὶ ἀνοήτους γίγνεσθαι ἧττον, διὰ τὸ μὴ ἐξεῖναι θεοπολεῖν παρὰ νόμον. ἔστω

γὰρ νόμος ὅδε τοῖς ξύμπασι κείμενος ἁπλῶς· Ἱερὰ μηδὲ εἷς ἐν ἰδίαις οἰκίαις ἐκτήσθω. θύειν δ᾽ ὅταν ἐπὶ νοῦν ἴῃ τινὶ, πρὸς τὰ δημόσια ἴτω θύσων, καὶ τοῖς ἱερεῦσί τε καὶ ἱερείαις ἐγχειριζέτω τὰ θύματα, οἷς ἁγνεία τούτων ἐπιμελής· συνευξάσθω δὲ αὐτός τε καὶ ὃς ἂν ἐθέλῃ μετ᾽ αὐτοῦ συνεύχεσθαι. ταῦτα δὲ γιγνόμενα τῶνδε χάριν ἔστω. ἱερὰ καὶ θεοὺς οὐ ῥᾴδιον ἱδρύεσθαι· μεγάλης δὲ διανοίας τινὸς ὀρθῶς δρᾶν τὸ τοιοῦτον; ἔθος τε γυναιξί τε δὴ διαφερόντως πάσαις καὶ τοῖς ἀσθενοῦσι πάντῃ καὶ κινδυνεύουσι καὶ ἀποροῦσιν, ὅπῃ τις ἂν ἀπορῇ, καὶ τοὐναντίον, ὅταν εὐπορίας τινὸς λάβωνται, καθιεροῦν τε τὸ παρὸν ἀεὶ, καὶ θυσίας εὔχεσθαι, καὶ ἱδρύσεις ὑπισχνεῖσθαι θεοῖς καὶ δαίμοσι, καὶ παισὶ θεῶν· ἔν τε φάσμασιν ἐγρηγορότας διὰ φόβους καὶ ἐν ὀνείροις, ὡς δ᾽ αὔτως ὄψεις πολλὰς ἀπομνημονεύοντας, ἑκάσταισί τε αὐτῶν ἄκη ποιουμένους βωμοὺς καὶ ἱερὰ, πάσας μὲν οἰκίας, πάσας δὲ κώμας, ἔν τε καθαροῖς ἱδρυομένους ἐμπιπλάναι, καὶ ὅπη τις ἔτυχε τῶν τοιούτων. ὧν ἕνεκα χρὴ πάντων ποιεῖν κατὰ τὸν νῦν λεγόμενον νόμον· πρὸς τούτοις δὲ, ἕνεκα τῶν ἀσεβούντων· ἵνα μὴ καὶ ταῦτα κλέπτοντες πράξεσιν, ἱερά τε καὶ βωμοὺς ἐν ἰδίαις οἰκιαις ἱδρυόμενοι, λάθρα τοὺς θεοὺς ἵλεως οἰόμενοι ποιεῖν θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς, εἰς ἄπειρον τὴν ἀδικίαν αὐξάνοντες, αὑτοῖς τε ἐγκλήματα πρὸς θεῶν ποιῶνται, καὶ τοῖς ἐπιτρέπουσιν, οὖσιν αὐτῶν βελτίοσι· καὶ πᾶσα οὕτως ἡ πόλις ἀπολαύῃ τῶν ἀσεβῶν τρόπον τινὰ δικαίως. τὸν μὲν δὴ νομοθέτην ὁ θεὸς οὐ μέμψεται. κείσθω γὰρ ὁ

νόμος οὗτος, μὴ κεκτῆσθαι θεῶν ἐν ἰδίαις οἰκίαις ἱερά. τὸν δὲ φανέντα κεκτημένον ἕτερα καὶ ὀργιάζοντα πλὴν τὰ δημόσια, ἐὰν μὲν ἄδικον μηδὲν τῶν μεγάλων καὶ ἀνοσίων εἰργασμένος ἀνὴρ ἢ καὶ γυνὴ κέκτηταί τις, ὁ μὲν αἰσθόμενος καὶ εἰσαγγελλέτω τοῖς νομοφύλαξιν· οἱ δὲ προσταττόντων εἰς τὰ δημόσια ἀποφέρειν ἱερὰ τὰ ἴδια· μὴ πείθοντες δὲ, ζημιούντων, ἕως ἂν ἀπενεχθῇ. ἐὰν δέ τις ἀσεβήσας μὴ παιδίων ἀλλ᾽ ἀνδρῶν ἀσέβημα ἀνοσίων γένηται φανερὸς, εἴτε ἐν ἰδίοις ἱδρυσάμενος, εἴτ᾽ ἐν δημοσίοις θύσας ἱερὰ θεοῖς οἱστισινοῦν, ὡς οὐ καθαρὸς ὢν θύων, θανάτῳ ζημιούσθω. τὸ δὲ, παιδίων ἢ μὴ, κρίναντες νομοφύλακες, εἰς τὸ δικαστήριον οὕτως εἰσαγαγόντες, τὴν τῆς ἀσεβείας δίκην τούτοις ἐπιτελούντων.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΝΟΜΩΝ
Η
ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ
ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

Τὸ δὴ μετὰ ταῦτ᾽ εἴη ξυμβόλαια ἂν πρὸς ἀλλήλους ἡμῖν δεόμενα προσηκούσης τάξεως. ἁπλοῦν δέ γ᾽ ἐστί που τόγε τοιοῦτον· μήτε οὖν τὶς τῶν ἐμῶν χρημάτων ἅπτοιτο εἰς δύναμιν, μηδ᾽ αὖ κινήσειε μηδὲ τὸ βραχύτατον, ἐμὲ μηδαμῇ μηδαμῶς πείθων. κατὰ ταὐτὰ δὲ ταῦτα καὶ περὶ τὰ τῶν ἄλλων ἐγὼ δρῴην, νοῦν ἔχων ἔμφρονα. θησαυρὸν δὴ λέγωμεν πρῶτον τῶν τοιούτων, ὅν τὶς αὑτῷ καὶ τοῖς αὑτοῦ κειμήλιον ἔθετο, μὴ τῶν ἐμῶν ὂν πατρῴων, μήθ᾽ εὑρεῖν ποτε θεοῖς εὐξαίμην, μήθ᾽ εὑρὼν κινήσαιμι· μηδ᾽ αὖ τοῖς λεγομένοις μάντεσιν ἀνακοινώσαιμι τοῖς ἀμωσγέπως μοὶ ξυμβουλεύουσιν ἀνελεῖν τήν γε παρακαταθήκην. οὐ γάρ ποτε τοσοῦτον εἰς χρημάτων ὠφεληθείην ἂν κτῆσιν, ἀνελών, ὅσον εἰς ὄγκον πρὸς ἀρετὴν ψυχῆς

καὶ τὸ δίκαιον ἐπιδιδοίμ᾽ ἄν, μὴ ἀνελόμενος· κτῆμα ἀντὶ κτήματος ἄμεινον ἐν ἀμείνονι κτησάμενος· δίκην ἐν τῇ ψυχῇ πλούτου προτιμήσας ἐν οὐσίᾳ κεκτῆσθαι πρότερον. ἐπὶ πολλοῖς γὰρ δὴ λεγόμενον εὖ τὸ μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα, καὶ περὶ τούτου λέγοιτ᾽ ἄν, ὡς ἑνὸς ἐκείνων ὄντος. πείθεσθαι δὲ χρὴ καὶ τοῖς περὶ ταῦτα λεγομένοις μύθοις, ὡς εἰς παίδων γενεὰν οὐ ξύμφορα τὰ τοιαῦτα. ὃς δ᾽ ἂν παίδων τε ἀκηδὴς γένηται, καὶ τοῦ θέντος τὸν νόμον ἀμελήσας, ἃ μήτε αὐτὸς κατέθετο μήτε αὖ πατέρων τὶς πατήρ, μὴ πείσας τὸν θέμενον, ἀνέληται, κάλλιστον νόμων διαφθείρων καὶ ἁπλούστατον, καὶ οὐδαμῇ ἀγεννοῦς ἀνδρὸς νομοθέτημα, ὃς εἶπεν, ἃ μὴ κατέθου, μὴ ἀνέλῃ· τούτοιν τοῖν δυοῖν νομοθέταιν καταφρονήσαντα, καὶ ἀνελόμενον, οὔ τι σμικρὸν, ὃ μὴ κατέθετο αὐτὸς, πλῆθος δ᾽ ἔστιν ὅτε θησαυροῦ παμμέγεθες, τί χρὴ πάσχειν; ὑπὸ μὲν δὴ θεῶν, ὁ θεὸς οἶδεν· ὁ δὲ κατιδὼν πρῶτος, ἀγγελέτω· ἐὰν μὲν ἐν ἄστει γίγνηται τὸ τοιοῦτον, τοῖς ἀστυνόμοις· ἐὰν δὲ τῆς πόλεως ἐν ἀγορᾷ που, τοῖσιν ἀγορανόμοις. ἐὰν δὲ τῆς ἄλλης χώρας ἀγρονόμοις τε καὶ τοῖς τούτων ἄρχουσι δηλωσάτω. δηλωθέντων δὲ, ἡ πόλις εἰς Δελφοὺς πεμπέτω· ὅ, τι δ᾽ ἂν ὁ θεὸς ἀναιρῇ περί τε τῶν χρημάτων καὶ τοῦ κινήσαντος, τοῦτο ἡ πόλις ὑπηρετοῦσα ταῖς μαντείαις δράτω τοῦ θεοῦ· καὶ ἐὰν μὲν ἐλεύθερος ὁ μηνύσας ᾖ, δόξαν ἀρετῆς κεκτήσθω· μὴ μηνύσας δὲ, κακίας. δοῦλος δὲ ἂν ᾖ, μηνύσας μὲν, ἐλεύθερος ὑπὸ τῆς πόλεως ὀρθῶς γίγνοιτ᾽ ἄν, ἀποδιδούσης τῷ δεσπότῃ τὴν τιμήν· μὴ μηνύων δὲ,

θανάτῳ ζημιούσθω. τούτῳ δ' ἑπόμενον ἑξῆς ἂν γίγνοιτο τὸ περὶ σμικρὰ καὶ μεγάλα ταὐτὸ τοῦτο νόμιμον ξυνακολουθεῖν. ἄν τις τῶν αὑτοῦ τι καταλίπῃ που ἑκὼν ἢ ἄκων, ὁ προστυγχάνων ἐάτω κεῖσθαι· νομίζων φυλάττειν ἐνοδίαν δαίμονα τὰ τοιαῦτα, ὑπὸ τοῦ νόμου τῇ θεῷ καθιερωμένα. ἂν δὲ παρὰ ταῦτα τὶς ἀπειθῶν, ἀναιρούμενος οἴκαδε φέρῃ, ἂν μὲν σμικρᾶς τιμῆς ἄξιον, ὢν δοῦλος, ὑπὸ τοῦ προστυγχάνοντος μὴ ἔλαττον τριακονταετοῦς πολλὰς πληγὰς μαστιγούσθω· ἐὰν δέ τις ἐλεύθερος, πρὸς τῷ ἀνελεύθερος εἶναι δοκεῖν καὶ ἀκοινώνητος νόμων, δεκαπλάσιον τῆς τιμῆς τοῦ κινηθέντος ἀποτινέτω τῷ καταλιπόντι. ἐὰν δέ τις ἐπαιτιᾶται τῶν αὑτοῦ χρημάτων ἔχειν τινὰ πλέον ἢ καὶ σμικρότερον· ὁ δὲ ὁμολογῇ μὲν ἔχειν, μὴ τὸ ἐκείνου δὲ, ἂν μὲν ἀπογεγραμμένον ᾖ παρὰ τοῖς ἄρχουσι τὸ κτῆμα κατὰ νόμον, τὸν ἔχοντα καλείσθω πρὸς τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ καθιστάτω. γενομένου δὲ ἐμφανοῦς, ἐὰν ἐν τοῖς γράμμασιν ἀπογεγραμμένον φαίνηται ποτέρου τῶν ἀμφισβητούντων, ἔχων οὗτος ἀπίτω. ἐὰν δὲ τινὸς ἄλλου τῶν μὴ παρόντων, ὁπότερος ἂν μὴ παράσχοι τὸν ἐγγυητὴν ἀξιόχρεων ὑπὲρ τοῦ ἀπόντος, ὡς παραδώσων ἐκείνῳ, κατὰ τὴν ἐκείνου ἀφαίρεσιν ἀφαιρείσθω. ἐὰν δὲ παρὰ τοῖς ἄρχουσι τὸ ἀμφισβητούμενον μὴ ἀπογεγραμμένον ᾖ, κείσθω μὲν μέχρι δίκης παρὰ τρισὶ τῶν ἀρχόντων τοῖς πρεσβυτάτοις· ἐὰν δὲ τὸ μεσεγγυηθὲν θρέμμα ᾖ, τὸν νικηθέντα περὶ αὐτοῦ δίκῃ, τὴν τροφὴν ἐκτίνειν τοῖς ἄρχουσι· τὴν δὲ κρίσιν διαδικάζειν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν τοὺς

ἄρχοντας. Ἀγέτω τὸν ἑαυτοῦ δοῦλον ὁ βουλόμενος, ἐὰν ἔμφρων ᾖ, χρησόμενος ὅ, τι ἂν ἐθέλῃ τῶν ὁπόσα ὅσια· ἀγέτω δὲ καὶ ὑπὲρ ἄλλου τῶν οἰκείων ἢ φίλων τὸν ἀφεστῶτα ἐπὶ σωτηρίᾳ. ἐὰν δέ τις ἀφαιρῆται τινὰ εἰς ἐλευθερίαν ὡς δοῦλον ἀγόμενον, μεθιέτω μὲν ὁ ἄγων· ὁ δὲ ἀφαιρούμενος, ἐγγυητὰς τρεῖς ἀξιόχρεως καταστήσας, οὕτως ἀφαιρείσθω κατὰ ταῦτα· ἄλλως δὲ, μή. ἐὰν δὲ παρὰ ταῦτα τις ἀφαιρῆται, τῶν βιαίων ἔνοχος ἔστω· καὶ ἁλοὺς, τὴν διπλασίαν τοῦ ἐπιγραφέντος βλάβους τῷ ἀφαιρεθέντι τινέτω. ἀγέτω δὲ καὶ τὸν ἀπελεύθερον, ἐάν τις μὴ θεραπεύῃ τοὺς ἀπελευθερώσαντας, ἢ μὴ ἱκανῶς. θεραπεία δὲ, φοιτᾶν τρὶς τοῦ μηνὸς τὸν ἀπελευθερωθέντα πρὸς τὴν τοῦ ἀπελευθερώσαντος ἑστίαν, ἐπαγγελλόμενον ὅ, τι χρὴ δρᾶν τῶν δικαίων καὶ ἅμα δυνατῶν. καὶ περὶ γάμου ποιεῖν ὅ, τι περ ἂν ξυνδοκῇ τῷ γενομένῳ δεσπότῃ. πλουτεῖν δὲ τοῦ ἀπελευθερώσαντος μὴ ἐξεῖναι μᾶλλον· τὸ δὲ πλέον γιγνέσθω τοῦ δεσπότου. μὴ πλείω δὲ εἴκοσιν ἐτῶν μένειν τὸν ἀφεθέντα· ἀλλὰ, καθάπερ καὶ τοὺς ἄλλους ξένους, ἀπιέναι λαβόντα τὴν αὑτοῦ πᾶσαν οὐσίαν, ἐὰν μὴ πείσῃ τούς τε ἄρχοντας καὶ τὸν ἀπελευθερώσαντα. ἐὰν δὲ καὶ τῷ ἀπελευθερωθέντι ἢ καὶ τῶν ἄλλων τῶν ξένων οὐσία πλείω γίγνηται τοῦ τρίτου μεγέθει τιμήματος, ᾗ ἂν τοῦτο ἡμέρᾳ γένηται, τριάκοντα ἡμερῶν ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας λαβὼν ἀπίτω τὰ ἑαυτοῦ· καὶ μηδεμία τῆς μονῆς παραίτησις ἔτι τούτῳ παρ' ἀρχόντων γιγνέσθω. ἐὰν δέ τις ἀπειθῶν τούτοις, εἰσαχθεὶς εἰς δικαστήριον ὄφλῃ,

θανάτῳ τε ζημιούσθω, καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ γιγνέσθω δημόσια. δίκαι δ' ἔστωσαν τούτων ἐν ταῖς φυλετικαῖσι δίκαις· ἐὰν μὴ πρότερον ἐν γείτοσιν ἢ ἐν αἱρετοῖσι δικασταῖς ἀπαλλάττωνται πρὸς ἀλλήλους τῶν ἐγκλημάτων. ἐὰν δὲ ὥς αὐτοῦ ἐφάπτηται ζώου καὶ ὁτουοῦν, ἤ τινος ἑτέρου τῶν αὑτοῦ χρημάτων, ἀναγέτω μὲν ὁ ἔχων εἰς πρατῆρα, ἢ τὸν δόντα, ἀξιόχρεών τε καὶ ἔνδικον, ἤ τινι τρόπῳ παραδόντα ἄλλῳ κυρίως· εἰς μὲν πολίτην ἢ καὶ μέτοικον τῶν ἐν τῇ πόλει, ἡμερῶν τριάκοντα· εἰς δὲ ξενικὴν παράδοσιν, πέντε μηνῶν· ὧν μέσος ὁ μὴν ἐν ᾧ τρέπεται θερινὸς ἥλιος εἰς τὰ χειμερινά. ὅσα δὲ διά τινος ὠνῆς ἢ καὶ πράσεως ἀλλάττεταί τις ἕτερος ἄλλῳ, διδόντα ἐν χώρᾳ τῇ τεταγμένῃ ἑκάστοις κατ' ἀγορὰν, καὶ δεχόμενον ἐν τῷ παραχρῆμα τιμὴν, οὕτως ἀλλάττεσθαι, ἄλλοθι δὲ μηδαμοῦ· μηδ' ἐπὶ ἀναβολῇ πρᾶσιν μηδὲ ὠνὴν ποιεῖσθαι μηδενός. ἐὰν δὲ ἄλλως ἢ ἐν ἄλλοις τόποις ὁτιοῦν ἀνθ' ὁτουοῦν διαμείβηται ἕτερος ἄλλῳ, πιστεύων πρὸς ὃν ἂν ἀλλάττηται, ποιείτω ταῦτα, ὡς οὐκ οὐσῶν δικῶν κατὰ νόμον περὶ τῶν μὴ πραθέντων κατὰ τὰ νῦν λεγόμενα. ἐράνων δὲ πέρι, τὸν βουλόμενον ἐρανίζειν φίλον παρὰ φίλοις· ἐὰν δέ τις διαφορὰ γίγνηται περὶ τῆς ἐρανίσεως, οὕτω πράττειν ὡς δικῶν μηδενὶ περὶ τούτων μηδαμῶς ἐσομένων. ὃς δ' ἂν ἀποδόμενος τιμήν του λάβῃ μὴ ἔλαττω δραχμῶν πεντήκοντα; παραμενέτω κατὰ πόλιν ἐξ ἀνάγκης δέκα ἡμέρας· ὁ δὲ πριάμενος ἴστω τὴν οἰκίαν τὴν τοῦ ἀποδομένου, τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα ἐγκλημάτων εἰωθότων γίγνεσθαι χάριν, καὶ τῶν ἀναγωγῶν

τῶν κατὰ νόμους εἵνεκα. ἡ δὲ κατὰ νόμους ἀναγωγὴ, καὶ μὴ, τῇδε ἔστω. ἐάν τις ἀνδράποδον ἀποδῶται κάμνον φθόῃ, ἢ λιθιῶν, ἢ στραγγουριῶν, ἢ τῇ καλουμένῃ ἱερᾷ νόσῳ, ἢ καὶ ἑτέρῳ τινὶ ἀδήλῳ τοῖς πολλοῖς νοσήματι μακρῷ καὶ δυσιάτῳ κατὰ τὸ σῶμα, ἢ κατὰ τὴν διάνοιαν, ἐὰν μὲν ἰατρῷ τις ἢ γυμναστικῇ, μὴ ἀναγωγῆς ἔστω τούτῳ πρὸς τὸν τοιοῦτον τυγχάνειν· μηδ' ἐὰν τἀληθὲς τὶς προειπὼν, ἀποδῶταί τῳ. ἐὰν δέ τις ἰδιώτῃ τὶ τῶν τοιούτων ἀποδῶται δημιουργὸς, ὁ πριάμενος ἐντὸς ἑξαμήνου ἀναγέτω, πλὴν τῆς ἱερᾶς. ταύτης δ' ἐντὸς ἐνιαυτοῦ τὴν ἀναγωγὴν ἐξέστω ποιεῖσθαι τῆς νόσου. διαδικαζέσθω δὲ ἔν τισι τῶν ἰατρῶν οὓς ἂν κοινῇ προβαλλόμενοι ἕλωνται. τὸν δὲ ὄφλοντα τὴν δίκην, διπλάσιον ἀποτίνειν τῆς τιμῆς ἧς ἂν ἀποδῶται. ἐὰν δὲ ἰδιώτῃ τὶς ἰδιώτης, ἀναγωγὴν μὲν εἶναι, καθάπερ καὶ τοῖς πρόσθεν ἐῤῥήθη, καὶ τὴν διαδικασίαν· ὁ δὲ ὄφλων, τὴν τιμὴν ἁπλῆν ἀποτινέτω. ἐὰν δὲ ἀνδροφόνον ἀποδῶταί τις τινὶ, εἰδότι μὲν εἰδὼς, μὴ τυγχανέτω ἀναγωγῆς τοῦ τοιούτου τῆς πράσεως· μὴ εἰδότι δὲ τὴν μὲν ἀναγωγὴν εἶναι τότε ὅταν τὶς αἴσθηται τῶν πριαμένων. ἐν πέντε δὲ τῶν νομοφυλάκων τοῖς νεωτάτοις εἶναι τὴν κρίσιν. εἰδὼς δὲ ἂν κριθῇ, τάς τε οἰκίας τοῦ πριαμένου καθηράτω, κατὰ τὸν τῶν ἐξηγητῶν νόμον, τῆς τιμῆς τε ἀποδότω τῷ πριαμένῳ τριπλάσιον. ὁ δὲ ἀλλαττόμενος ἢ νόμισμα ἀντὶ νομίσματος, ἢ καὶ τῶν ἄλλων ζώων ὁτιοῦν, ἢ καὶ μὴ ζώων, ἀκίβδηλον πᾶν διδότω καὶ δεχέσθω, τῷ νόμῳ ξυνεπόμενος. προοίμιον δὲ, καθάπερ ἄλλων νόμων, δεξώμεθα καὶ

περὶ ὅλης ταύτης τῆς κάκης. κιβδηλείαν δὲ χρὴ πάντα ἄνδρα διανοηθῆναι καὶ ψεῦδος καὶ ἀπάτην, ὡς ἕν τι γένος ὂν τοῦτο ᾧ τὴν φήμην ἐπιφέρειν εἰώθασιν οἱ πολλοὶ, κακῶς λέγοντες, ὡς ἐν καιρῷ γιγνόμενον ἑκάστοτε τὸ τοιοῦτον, πολλάκις ἂν ὀρθῶς ἔχον. τὸν καιρὸν δὲ, καὶ ὅπου, καὶ ὁπότε, ἀτάκτως καὶ ἀορίστως ἐῶντες, τῇ λέξει ταύτῃ πολλὰ ζημιοῦνταί τε καὶ ζημιοῦσιν ἑτέρους. νομοθέτῃ δὲ οὐκ ἐγχωρεῖ τοῦτο ἀόριστον ἐᾶν, ἀλλ᾽ ἢ μείζους ἢ ἐλάττους ὅρους ἀεὶ δεῖ διασαφεῖν. καὶ δὴ καὶ νῦν ὡρίσθω. ψεῦδος μηδεὶς μηδὲν, μηδ᾽ ἀπάτην, μηδέ τι κίβδηλον, γένος ἐπικαλούμενος θεῶν, μήτε λόγῳ, μήτε ἔργῳ πράξειεν, ὁ μὴ θεομισέστατος ἔσεσθαι μέλλων. οὗτος δ᾽ ἐστὶν ὃς ἂν ὅρκους ὀμνὺς ψευδεῖς μηδὲν φροντίζῃ θεῶν· δεύτερος δὲ, ὃς ἂν ἐναντίον τῶν κρειττόνων αὑτοῦ ψεύδηται. κρείττους δὲ οἱ ἀμείνους τῶν χειρόνων, πρεσβῦταί τε, ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν εἰπεῖν, τῶν νέων. διὸ καὶ γονεῖς κρείττους ἐκγόνων, καὶ ἄνδρες δὴ, γυναικῶν καὶ παίδων· ἄρχοντές τε, ἀρχομένων. οὓς αἰδεῖσθαι πάντας πρέπον ἂν εἴη ἔν ἄλλῃ τε ἀρχῇ πάσῃ καὶ ἐν ταῖς πολιτικαῖς μάλιστα ἀρχαῖς· ὅθεν ὁ νῦν παρὼν ἡμῖν λόγος ἐλήλυθε. πᾶς γὰρ τῶν κατ᾽ ἀγορὰν ὁ κιβδηλεύων τὶ, ψεύδεται καὶ ἀπατᾷ· καὶ τοὺς θεοὺς παρακαλῶν, ἐπόμνυσιν ἐν τοῖς τῶν ἀγορανόμων νόμοισί τε καὶ φυλακτηρίοις, οὔτε ἀνθρώπους αἰδούμενος, οὔτε θεοὺς σεβόμενος. πάντως μὲν δὴ καλὸν ἐπιτήδευμα, θεῶν ὀνόματα μὴ χραίνειν ῥᾳδίως, ἔχοντα ὡς ἔχουσιν ἡμῶν ἑκάστοτε τὰ πολλὰ οἱ πλεῖστοι καθαρότητός τε καὶ ἁγνείας τὰ

περὶ τοὺς θεούς. εἰ δ' οὖν μὴ πείθοιτο, ὅδε νόμος· Ὁ πωλῶν ἐν ἀγορᾷ ὁτιοῦν, μηδέποτε εἴπῃ δύο τιμὰς ὧν ἂν πωλῇ. ἁπλῆν δὲ εἰπὼν, ἂν μὴ τυγχάνῃ ταύτης, ἀποφέρων, ὀρθῶς ἂν ἀποφέροι πάλιν· καὶ ταύτης τῆς ἡμέρας μὴ τιμήσῃ πλέονος μηδὲ ἐλάττονος. ἔπαινος δὲ ὅρκός τε περὶ παντὸς τοῦ πωλουμένου ἀπέστω. ἐὰν δέ τις ἀπειθῇ τούτοις, ὁ παρατυγχάνων τῶν ἀστῶν, μὴ ἔλαττον ἢ τριάκοντα γεγονὼς ἔτη, κολάζων μὲν τὸν ὀμνύντα, ἀνατεὶ τυπτέτω· ἀφροντιστῶν δὲ καὶ ἀπειθῶν, ἔνοχος ἔστω ψόγῳ προδοσίας τῶν νόμων. τὸν δὲ δὴ κίβδηλόν τι πωλοῦντα, καὶ μὴ δυνάμενον τοῖς νῦν πείθεσθαι λόγοις, ὁ προστυγχάνων τῶν γιγνωσκόντων, δυνατὸς ὢν ἐξελέγχειν, ἐναντίον ἐλέγξας τῶν ἀρχόντων, ὁ μὲν δοῦλος φερέσθω τὸ κιβδηλευθὲν καὶ ὁ μέτοικος· ὁ δὲ πολίτης, μὴ ἐλέγχων μὲν, ὡς ἀποστερῶν τοὺς θεοὺς, κακὸς ἀγορευέσθω· ἐλέγξας δὲ, ἀναθέτω τοῖς τὴν ἀγορὰν ἔχουσι θεοῖς. ὁ δὲ δὴ φανερὸς γενόμενος τι πωλῶν τοιοῦτον, πρὸς τῷ στερηθῆναι τοῦ κιβδηλευθέντος, ὁπόσης ἂν τιμῆς ἀξιώσῃ τὸ πωλούμενον, κατὰ δραχμὴν ἑκάστην τυπτέσθω πληγὰς ὑπὸ κήρυκος ἐν τῇ ἀγορᾷ, κηρύξαντος ὧν ἕνεκα μέλλει τύπτεσθαι. τὰ δὲ κιβδηλεύματά τε καὶ κακουργίας τῶν πωλούντων οἵτε ἀγορανόμοι καὶ οἱ νομοφύλακες πυθόμενοι τῶν ἐμπείρων περὶ ἕκαστα, ἀναγραψάντων ἅ τε χρὴ ποιεῖν τὸν πωλοῦντα, καὶ ἃ μή· καὶ πρόσθε τοῦ ἀγορανόμου θέντων ἐν στήλῃ, γράψαντες νόμους εἶναι τοῖς περὶ τὴν τῆς ἀγορᾶς χρείαν μηνυτὰς σαφεῖς. τὰ δὲ περὶ τῶν ἀστυνόμων ἐν τοῖς πρό-

σθεν ἱκανῶς εἴρηται. ἐὰν δέ τι προσδεῖν δοκῇ, νομοφύλαξιν ἐπανακοινώσαντες, καὶ γράψαντες τὸ δοκοῦν ἐκλιπεῖν εἰς ἀστυνόμιον, θέντων ἐν στήλῃ τά τε πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα τεθέντα αὐτοῖσι τῆς ἀρχῆς νόμιμα· κιβδήλοις δ᾽ ἐπιτηδεύμασιν ἕπεταί κατὰ πόδα καπηλείας ἐπιτηδεύματα. ταύτης δὲ πέρι ξυμπάσης συμβουλὴν πρῶτον δόντες, καὶ λόγον ἐπ᾽ αὐτῇ, νόμον ὕστερον ἐπιθώμεθα. καπηλεία γὰρ κατὰ πόλιν πᾶσα γέγονεν, οὗ βλάβης ἕνεκα, τόγε κατὰ φύσιν, πᾶν δὲ τοὐναντίον. πῶς γὰρ οὐκ εὐεργέτης πᾶς ὃς ἂν οὐσίαν χρημάτων ὡντινωνοῦν ἀσύμμετρον οὖσαν καὶ ἀνώμαλον, ὁμαλήν τε καὶ σύμμετρον ἀπεργάζηται; τοῦτο ἡμῖν χρὴ φάναι καὶ τὴν τοῦ νομίσματος ἀπεργάζεσθαι δύναμιν, καὶ τὸν ἔμπορον ἐπὶ τούτῳ τετάχθαι δεῖ λέγειν. καὶ μισθωτὸς καὶ πανδοκεὺς, καὶ ἄλλα, τὰ μὲν, εὐσχημονέστερα, τὰ δὲ, ἀσχημονέστερα γιγνόμενα, τοῦτό γε πάντα δύναται, πᾶσιν ἐπικουρίαν ταῖς χρείαις ἐξευπορεῖν καὶ ὁμαλότητα ταῖς οὐσίαις. τί ποτε δὴ τὸ μὴ καλὸν αὐτὸ μηδ᾽ εὔσχημον δοκεῖ εἶναι, καὶ τί τὰ διαβεβληκὸς τυγχάνει, ἴδωμεν· ἵν᾽ εἰ μὴ καὶ τὸ ὅλον, ἀλλ᾽ οὖν μέρη γε ἐξιασαίμεθα νόμῳ. *ΚΛ.* Πρᾶγμ᾽ ἔσθ᾽, ὡς ἔοικεν, οὐ φαῦλον, οὐδὲ σμικρᾶς δεόμενον ἀρετῆς. *ΑΘ.* Πῶς λέγεις, ὦ φίλε Κλεινία; σμικρὸν γένος ἀνθρώπων καὶ φύσει ὀλίγον, καὶ ἄκρᾳ τροφῇ τεθραμμένον, ὅταν εἰς χρείας τε καὶ ἐπιθυμίας τινῶν ἐμπίπτῃ, καρτερεῖν πρὸς τὸ μέτριον δυνατόν ἐστι· καὶ ὅταν ἐξῇ χρήματα λαβεῖν πολλὰ, νήφει, καὶ πρότερον αἱρεῖται τοῦ πολλοῦ τὸ τοῦ μέτρου ἐχό-

μενον· τὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων πλήθη πᾶν τοὐναντίον ἔχει τούτοις. δεόμενά τε ἀμέτρως δεῖται, καὶ ἐξὸν κερδαίνειν τὰ μέτρια, ἀπλήστως αἱρεῖται κερδαίνειν. διὸ πάντα τὰ περὶ τὴν καπηλείαν καὶ ἐμπορίαν καὶ πανδοκίαν γένη διαβέβληταί τε καὶ ἐν αἰσχροῖς γέγονεν ὀνείδεσιν· ἐπεὶ εἴτις (ὃ μή ποτε γένοιτο οὐδ' ἔσται) προσαναγκάσειε (γελοῖον μὲν εἰπεῖν, ὅμως δὲ εἰρήσεται) πανδοκεῦσαι τοὺς πανταχῆ ἀρίστους ἄνδρας ἐπί τινα χρόνον, ἢ καπηλεύειν, ἤ τι τῶν τοιούτων πράττειν· ἢ καὶ γυναῖκας ἔκ τινος ἀνάγκης εἱμαρμένης τοῦ τοιούτου μετασχεῖν τρόπου· γνοίημεν ἂν ὡς φίλον καὶ ἀγαπητόν ἐστιν ἕκαστον τούτων, καὶ, εἰ κατὰ λόγον ἀδιάφθορον γίγνοιτο, ἐν μητρὸς ἂν καὶ τροφοῦ σχήματι τιμῷτο τὰ τοιαῦτα πάντα. νῦν δὲ ὁπόταν εἰς ἐρήμους τὶς καπηλείας ἕνεκα τόπους καὶ πανταχόσε μήκη ἔχοντας ὁδῶν, ἱδρυσάμενος οἰκήσεις, ἐν ἀπορίᾳ γιγνομένους καταλύσεσιν ἀγαπητῶς δεχόμενος, ἢ ὑπὸ χειμώνων ἀγρίων βίᾳ ἐλαυνομένους εὐδιεινὴν γαλήνην παρασχὼν, ἢ πνίγεσιν ἀναψυχήν· τὰ μετὰ ταῦτα οὐχ ὡς ἑταίρους δεξάμενος φιλικὰ παρασχῇ ξένια, ἑπόμενα ταῖς ὑποδοχαῖς, ὡς δ' ἐχθροὺς αἰχμαλώτους κεχειρωμένους ἀπολυτρώσῃ τῶν μακροτάτων καὶ ἀδίκων καὶ ἀκαθάρτων λύτρων· ταῦτά ἐστι καὶ τὰ τοιαῦτα ἐν ξύμπασι τοῖς τοιούτοις ὀρθῶς ἁμαρτανόμενα, τὰς διαβολὰς τῇ τῆς ἀπορίας ἐπικουρήσει παρεσκευακότα. τούτων οὖν χρὴ φάρμακον ἀεὶ τέμνειν τὸν νομοθέτην. ὀρθὸν μὲν δὴ, πάλαι τε εἰρημένον, ὡς πρὸς δύο μάχεσθαι καὶ ἐναντία, χαλεπὸν, καθάπερ ἐν ταῖς νόσοις,

πολλοῖς τε ἄλλοισι· καὶ δὴ καὶ νῦν ἡ τούτων καὶ περὶ ταῦτα ἐστὶ πρὸς δύο μάχη, πενίαν καὶ πλοῦτον· τὸν μὲν, ψυχὴν διεφθαρκότα τρυφῇ τῶν ἀνθρώπων· τὴν δὲ, λύπαις, προστετραμμένην εἰς ἀναισχυντίαν αὐτήν. τίς οὖν δὴ τῆς νόσου ταύτης ἀρωγὴ γίγνοιτ' ἂν ἐν νοῦν ἐχούσῃ πόλει; πρῶτον μὲν, ὅτι σμικροτάτῳ χρῆσθαι κατὰ δύναμιν τῷ τῶν καπήλων γένει· ἔπειτα τούτοις τῶν ἀνθρώπων προστάττειν ὧν διαφθειρομένων οὐκ ἂν γίγνοιτο μεγάλη λύμη τῇ πόλει· τρίτον δὲ, αὐτοῖς τοῖς μετασχοῦσι τούτων τῶν ἐπιτηδευμάτων εὑρεῖν μηχανὴν ὅπως ἤθη μὴ ἀκέδην ἀναισχυντίας τε καὶ ἀνελευθέρου ψυχῆς μέτοχα συμβήσεται γίγνεσθαι ῥᾳδίως. μετὰ δὴ τανῦν εἰρημένα, περὶ ταῦτα νόμος ἀγαθῇ τύχῃ τοιόσδε ἡμῖν γιγνέσθω. Μαγνητῶν οὓς ἂν ὁ θεὸς ἀνορθῶν, πάλιν κατοικίζῃ, γεωμόροι ὅσοι τῶν τετρακοντα καὶ πεντακισχιλίων ἑστιῶν εἰσι, μήτε κάπηλος ἑκὼν μηδ' ἄκων μηδεὶς γιγνέσθω, μηδ' ἔμπορος, μήτε διακονίαν μηδ' ἥντινα κεκτημένος ἰδιώταις τοῖς μὴ ἐξίσου ἑαυτῷ, πλὴν πατρὶ καὶ μητρὶ, καὶ τοῖς ἔτι τούτων εἰς τὸ ἄνω γένεσι, καὶ πᾶσι τοῖς αὐτοῦ πρεσβυτέροις, ὅσοι ἐλεύθεροι ἐλευθέρως. τὸ δ' ἐλευθερικὸν καὶ ἀνελεύθερον, ἀκριβῶς μὲν οὐ ῥᾴδιον νομοθετεῖν· κρινέσθω γε μὴν ὑπὸ τῶν τὰ ἀριστεῖα εἰληφότων, τῷ ἐκείνων μίσει τε καὶ ἀσπασμῷ. ὃς δ' ἂν καπηλείας τῆς ἀνελευθέρου τέχνῃ τινὶ μετάσχῃ, γραφέσθω μὲν αὐτὸν γένους αἰσχύνης ὁ βουλόμενος πρὸς τοὺς ἀρετῇ πρώτους κεκριμένους· ἐὰν δὲ δόξῃ ἀναξίῳ ἐπιτηδεύματι καταῤῥυπαίνειν τὴν αὑτοῦ πα-

τρώαν ἑστίαν, δεθεὶς ἐνιαυτὸν, ἀποσχέσθω τοῦ τοιούτου. καὶ ἐὰν αὖθις, ἔτη δύο· καὶ ἐφ᾽ ἑκάστης ἁλώσεως τοὺς δεσμοὺς μὴ παυέσθω διπλασιάζων τὸν ἔμπροσθεν χρόνον. δεύτερος μὴν νόμος, μέτοικον εἶναι χρεὼν ἢ ξένον, ὃς ἂν μέλλῃ καπηλεύσειν. τὸ δὲ τρίτον καὶ τρίτος, ὅπως ὡς ἄριστος ἢ καὶ κακὸς ὡς ἥκιστα ὁ τοιοῦτος ἡμῖν ᾖ ξύνοικος ἐν τῇ πόλει. τοὺς νομοφύλακας χρὴ νοῆσαι φύλακας εἶναι μὴ μόνον ἐκείνων οὓς φυλάττειν ῥᾴδιον μὴ παρανόμους καὶ κακοὺς γίγνεσθαι, ὅσοι γενέσει καὶ τροφαῖς εὖ πεπαίδευνται· τοὺς δὲ μὴ τοιούτους, ἐπιτηδεύματά τε ἐπιτηδεύοντας ἃ προτροπὴν ἔχει τινὰ ἰσχυρὰν πρὸς τὸ προτρέπειν κακοὺς γίγνεσθαι, φυλακτέον μᾶλλον. ταύτῃ δὲ τὰ περὶ τὴν καπηλείαν πολλὴν οὖσαν καὶ πολλὰ ἐπιτηδεύματα τοιαῦτα κεκτημένην, ὅσαπερ ἂν αὐτῶν λειφθῇ, δόξαντα ἐκ πολλῆς ἀνάγκης ἐν τῇ πόλει δεῖν εἶναι, συνελθεῖν αὖ χρεὼν περὶ ταῦτα τοὺς νομοφύλακας, μετὰ τῶν ἐμπείρων ἑκάστης καπηλείας (καθάπερ ἔμπροσθεν ἐπετάξαμεν τῆς κιβδηλίας πέρι, ξυγγενοῦς τούτῳ πράγματος) συνελθόντας δὲ ἰδεῖν λῆμμά τε καὶ ἀνάλωμα τί ποτε τῷ καπήλῳ κέρδος ποιεῖ τὸ μέτριον· γράψαντας δὲ, θεῖναι τὸ γιγνόμενον ἀνάλωμα καὶ λῆμμα· καὶ φυλάττειν, τὰ μὲν, ἀγορανόμους, τὰ δὲ, ἀστυνόμους, τὰ δὲ, ἀγρονόμους. καὶ σχεδὸν οὕτως ἂν καπηλεία τὰ μὲν, ὠφελοῖ ἑκάστους, σμικρότατα δὲ ἂν βλάπτοι τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι χρωμένους. ὅσα τις ἂν ὁμολογῶν ξυνθέσθαι, μὴ ποιῇ κατὰ τὰς ὁμολογίας, πλὴν ὧν ἂν νόμοι ἀπείργωσιν, ἢ ψήφισμα, ἢ τινὸς ὑπὸ ἀδίκου

βιασθεὶς ἀνάγκης ὁμολογήσῃ. καὶ ἐὰν ὑπὸ τύχης ἀπροσδοκήτου τὶς ἄκων κωλυθῇ, δίκας εἶναι τῶν ἄλλων ἀτελοῦς ὁμολογίας ἐν ταῖς φυλετικαῖσι δίκαις· ἐὰν ἐν διαιτηταῖς ἢ γείτοσιν ἔμπροσθε μὴ δύνωνται διαλλάττεσθαι. Ἡφαίστου καὶ Ἀθηνᾶς ἱερὸν τὸ τῶν δημιουργῶν γένος· οἳ τὸν βίον ἡμῖν ξυγκατεσκευάκασι τέχναις. Ἄρεως δ᾽ αὖ καὶ Ἀθηνᾶς οἱ τὰ τῶν δημιουργῶν σώζοντες τέχναισιν ἑτέραις ἀμυντηρίοις ἔργα. δικαίως δὲ καὶ τὸ τούτων γένος ἱερόν ἐστι τούτων τῶν θεῶν. οὗτοι δὴ πάντες χώραν καὶ δῆμον θεραπεύοντες διατελοῦσιν· οἱ μὲν, ἄρχοντες τῶν κατὰ πόλεμον ἀγώνων· οἱ δὲ, ὀργάνων τε καὶ ἔργων ἀποτελοῦντες γένεσιν ἔμμισθον· οἷς δὴ περὶ τὰ τοιαῦτα οὐ πρέπον ἂν εἴη ψεύδεσθαι, θεοὺς προγόνους αὑτῶν αἰδουμένους. ἂν δή τις δημιουργῶν εἰς χρόνον εἰρημένον ἔργον μὴ ἀποτελέσῃ, διὰ κάκην, μηδὲν τὸν βιοδότην θεὸν ἐπαιδεσθεὶς, ἡγούμενος ὡς οἰκεῖον συγγνώμονα εἶναι θεὸν, οὐδὲν τῷ νῷ βλέπων, πρῶτον μὲν δίκην τῷ θεῷ ὑφέξει· δεύτερον δὲ, ἑπόμενος αὐτῷ νόμος κείσθω, τὴν τιμὴν τῶν ἔργων ὀφειλέτω ὧν ἂν τὸν ἐκδόντα ψεύσηται· καὶ πάλιν ἐξ ἀρχῆς ἐν τῷ ῥηθέντι χρόνῳ προῖκα ἐξεργαζέσθω. καὶ ἀναιρουμένῳ δ᾽ ἔργον ξυμβουλευτὴς νόμος, ἅπερ τῷ πωλοῦντι ξυνεβούλευε, μὴ πλέονος τιμᾷν διαπειρώμενον, ἀλλ᾽ ὡς ἁπλούστατα τῆς ἀξίας· ταὐτὸν δὴ προστάττει καὶ τῷ ἀναιρουμένῳ. γιγνώσκει γάρ ὅγε δημιουργὸς τὴν ἀξίαν. ἐν ἐλευθέραιν οὖν πόλεσιν οὐ δή ποτε χρὴ τέχνῃ, σαφεῖ τε καὶ ἀψευδεῖ φύσει πράγματι, διαπειρᾶσθαι τῶν ἰδιωτῶν

τεχνάζοντα αὐτὸν τὸν δημιουργόν· δίκας δὲ εἶναι τούτων τῷ ἀδικουμένῳ πρὸς τὸν ἀδικοῦντα. ἐὰν δέ τις ἐκδοὺς αὖ δημιουργῷ μὴ ἀποδῷ τοὺς μισθοὺς ὀρθῶς κατὰ τὴν ἔννομον ὁμολογίαν γενομένην, Δία δὲ πολιοῦχον καὶ Ἀθηνᾶν κοινωνοὺς πολιτείας ἀτιμάζων, βραχὺ κέρδος ἀγαπῶν, λύῃ μεγάλας κοινωνίας· νόμος ὁ βοηθῶν ἔστω τῷ τῆς πόλεως ξυνδέσμῳ μετὰ θεῶν. ὃς γὰρ ἂν προαμειψάμενος ἔργον, μισθοὺς μὴ ἀποδιδῷ ἐν χρόνοις τοῖς ὁμολογηθεῖσι, διπλοῦν πραττέσθω. ἐὰν δὲ ἐνιαυτὸς ἐξέλθῃ, τῶν ἄλλων ἀτόκων ὄντων χρημάτων, ὁπόσα διανεισμῷ ξυμβάλλει τὶς, οὗτος τῇ δραχμῇ ἑκάστου μηνὸς, ἐπωβελίαν κατατιθέτω. δίκας δὲ εἶναι τούτων ἐν τοῖς κατὰ φυλὰς δικαστηρίοις. ὡς δὲ ἐν παρέργῳ, περὶ τῶν κατὰ πόλεμον δημιουργῶν ὄντων σωτηρίας, στρατηγῶν τε, καὶ ὅσοι περὶ ταῦτα τεχνικοὶ, δίκαιον εἰπεῖν ὅτι τοπαράπαν ἐμνήσθημεν δημιουργῶν, ὡς τούτοις αὖ, καθάπερ ἐκείνοις, οἷον ἑτέροις οὖσι δημιουργοῖς. ἐάν τις ἄρα καὶ τούτων ἀνελόμενος δημόσιον ἔργον, εἴθ' ἑκὼν, εἴτε προσταχθὲν, καλῶς ἐξεργάσηται, τὰς τιμὰς (οἳ δὴ μισθοὶ πολεμικοῖς ἀνδράσιν εἰσὶν) ἀποδιδῷ δικαίως ὁ νόμος, αὐτὸν ἐπαινῶν οὔποτε καμεῖται. ἐὰν δὲ προαμειψάμενος ἔργον τὶ τῶν κατὰ πόλεμον καλῶν ἔργων μὴ ἀποδιδῷ, μέμψεται. νόμος οὖν οὗτος ἐπαίνῳ περὶ τούτων ἡμῖν μεμιγμένος κείσθω, ξυμβουλευτικὸς, οὐ βιαστικὸς, τῷ πλήθει τῶν πολιτῶν· τιμᾶν τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας, ὅσοι σωτῆρες τῆς πόλεως εἰσὶ ξυμπάσης, εἴτε ἀνδρείαις εἴτε πολιτικαῖς μηχαναῖς δευτέ-

ρους. πρώτοις γὰρ τὸ μέγιστον γέρας δεδόσθω τοῖς τὰ τῶν ἀγαθῶν νομοθετῶν γράμματα τιμᾷν διαφερόντως δυνηθεῖσι. Τὰ μὲν δὴ μέγιστα τῶν ξυμβολαίων, ὅσα πρὸς ἀλλήλους ἄνθρωποι ξυμβάλλουσι, πλήν γε ὀρφανικῶν, καὶ τῆς τῶν ἐπιτρόπων ἐπιμελείας τῶν ὀρφανῶν, σχεδὸν ἡμῖν διατέτακται. ταῦτα δὲ δὴ μετὰ τὰ νῦν εἰρημένα ἀναγκαῖον ἀμωσγέπως τάξασθαι. τούτων δὲ ἀρχαὶ πάντων, αἵτε τῶν τελευτᾷν μελλόντων ἐπιθυμίαι τῆς διαθέσεως, αἵτε τῶν μηδὲν τοπαράπαν διαθεμένων τύχαι. ἀναγκαῖον δὲ εἶπον, ὦ Κλεινία, βλέψας αὐτῶν πέρι πρός τε τὸ δύσκολον καὶ χαλεπόν. οὐδὲ γὰρ ἄτακτον δυνατὸν ἔστ' αὐτὸ ἐᾷν. πολλὰ γὰρ ἕκαστοι καὶ διάφορα ἀλλήλων καὶ ἐναντία τίθοιντ' ἂν τοῖς τε νόμοις καὶ τοῖς τῶν ζώντων ἤθεσι, καὶ τοῖς αὐτῶν τοῖς ἔμπροσθεν, πρὶν διατίθεσθαι μέλλειν, εἴτις ἐξουσίαν δώσει ἁπλῶς οὕτω κυρίαν εἶναι διαθήκην, ἣν ἄν τις διάθηται ὁπωσοῦν ἔχων πρὸς τῷ τοῦ βίου τέλει. ἀνοήτως γὰρ δὴ καὶ διατεθρυμμένως τινὰ τρόπον ἔχομεν οἱ πλεῖστοι, ὅταν ἤδη μέλλειν ἡγώμεθα τελευτᾷν. ΚΛ. Πῶς τοῦτο, ὦ ξένε, λέγεις; ΑΘ. Χαλεπὸν ἔστ', ὦ Κλεινία, μέλλων ἄνθρωπος τελευτήσειν, καὶ μεστὸν λόγου τοῖς νομοθέταις εὖ μάλα φοβεροῦ καὶ δυσχεροῦς. ΚΛ. Πῇ; ΑΘ. Ζητῶν εἶναι κύριος ἁπάντων, εἴωθε μετ' ὀργῆς λέγειν. ΚΛ. Ποῖα δή; ΑΘ. Δεινόν γε, ὦ θεοὶ, φησὶν, εἰ τὰ ἐμὰ ἐμοὶ μηδαμῶς ἐξέσται δοῦναί τε ὅτῳ ἂν ἐθέλω καὶ μή· καὶ τῷ μὲν, πλείω, τῷ δ' ἐλάττονα, τῶν ὁπόσοι περὶ ἐμὲ φαῦλοι καὶ ὅσοι ἀγαθοὶ γεγόνασι φανερῶς, βασανισθέντες

ἱκανῶς ἐν νόσοις· οἱ δ' ἐν γήρᾳ, καὶ ἄλλαις παντοίαισι τύχαις. ΚΛ. Οὐκοῦν, ὦ ξένε, καλῶς δοκοῦσι σοὶ λέγειν; ΑΘ. Μαλθακοὶ ἔμοιγ', ὦ Κλεινία, δοκοῦσιν οἱ πάλαι νομοθετοῦντες γεγονέναι, καὶ ἐπὶ σμικρὸν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων βλέποντές τε καὶ διανοούμενοι νομοθετεῖν. ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Τὸν λόγον τοῦτον, ὦ 'γαθὲ, φοβούμενοι, τὸν νόμον ἐτίθεσαν τόνδε· ἐξεῖναι τὰ ἑαυτοῦ διατίθεσθαι ἁπλῶς ὅπως ἄν τις ἐθέλῃ τοπαράπαν. ἐγὼ δὲ καὶ σὺ τοῖς ἐν τῇ σῇ πόλει μέλλουσι τελευτᾷν ἀποκρινούμεθα ἐμμελέστερον. ΚΛ. Πῶς; ΑΘ. Ὦ φίλοι, φήσομεν, καὶ ἀτεχνῶς ἐφήμεροι, χαλεπὸν ὑμῖν ἐστι γιγνώσκειν τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν χρήματα, καὶ πρός γε, ὑμᾶς αὐτούς· ὥσπερ καὶ τὸ τῆς Πυθίας γράμμα φράζει τανῦν. ἔγωγ' οὖν, νομοθέτης ὢν, οὔθ' ὑμᾶς ὑμῶν αὐτῶν εἶναι τίθημι, οὔτε τὴν οὐσίαν ταύτην· ξύμπαντος δὲ τοῦ γένους ὑμῶν τοῦ τε ἔμπροσθεν καὶ τοῦ ἔπειτα ἐσομένου· καὶ ἔτι μᾶλλον τῆς πόλεως εἶναι τό, τε γένος πᾶν καὶ τὴν οὐσίαν. καὶ οὕτω τούτων ἐχόντων, οὐκ, ἐάν τις ὑμᾶς θωπείαις ὑποδραμὼν ἐν νόσοις ἢ γήρᾳ σαλεύοντας, παρὰ τὸ βέλτιστον διατίθεσθαι πείθῃ, ξυγχωρήσομαι ἑκών. ὅ, τι δὲ τῇ πόλει τε ἄριστον πάσῃ καὶ γένει, πρὸς πᾶν τοῦτο βλέπων νομοθετήσω, τὸ ἑνὸς ἑκάστου κατατιθεὶς ἐν μοίραις ἐλάττοσι δικαίως. ὑμεῖς δὲ ἡμῖν ἵλεῴ τε καὶ εὐμενεῖς ὄντες πορεύοισθε ᾗπερ κατὰ φύσιν νῦν πορεύεσθε τὴν ἀνθρωπίνην· ἡμῖν δὲ περὶ τῶν ἄλλων τῶν ὑμετέρων μελήσει, κηδομένοις ὅτι μάλιστα εἰς δύναμιν, οὐ τῶν μὲν, τῶν δὲ, οὔ. ταῦτα

μὲν οὖν παραμύθιά τε καὶ προοίμια τῶν τε ζώντων, ὦ Κλεινία, καὶ τῶν τελευτώντων ἔστω. νόμος δέ, ὅδε· Ὃς ἂν διαθήκην γράφῃ, τὰ αὑτοῦ διατιθέμενος, παίδων ἂν πατὴρ, πρῶτον μὲν τῶν υἱέων κληρονόμον ὃν ἂν ἀξιώσῃ γίγνεσθαι, γραφέτω· τῶν δὲ ἄλλων παίδων ὃν ἂν μὲν ἑτέρῳ ποιεῖσθαι διδῷ δεχομένῳ, γραφέσθω τοῦτο αὐτό. ἐὰν δὲ περιγίγνηταί τις τῶν υἱέων αὐτῷ, μὴ ἐπί τινι κλήρῳ πεποιημένος, ὃν κατὰ νόμον ἐλπὶς εἰς ἀποικίαν ἐκπεμφθήσεσθαι. τούτῳ τῶν ἄλλων χρημάτων ἐξέστω τῷ πατρὶ διδόναι ὅσα ἂν θέλῃ, πλὴν τοῦ πατρῴου κλήρου, καὶ τῆς περὶ τὸν κλῆρον κατασκευῆς πάσης· καὶ ἐὰν πλείους ὦσι, πρὸς μέρος ὁ πατὴρ ὅπῃ ἂν ἐθέλῃ νεμέτω τὰ περιόντα τοῦ κλήρου. ὅτῳ δ᾽ ἂν τῶν υἱέων ὑπάρχων οἶκος ᾖ, μὴ νέμειν τούτῳ τῶν χρημάτων. θυγατρί τε ὡσαύτως ᾗ μὲν ἂν ἐγγεγυημένος ὡς ἀνὴρ ἐσόμενος ᾖ, μὴ νέμειν· ᾗ δ᾽ ἂν μή, νέμειν. ἐὰν δέ τῳ τῶν υἱέων ἢ καὶ τῶν θυγατέρων φανῇ κλῆρος ἐπιχώριος τῆς διαθήκης γενόμενος ὕστερον, τῷ κληρονόμῳ τοῦ τὴν διαθήκην διαθεμένου καταλειπέτω. ἐὰν δὲ ἄῤῥενας μὲν μὴ λείπῃ, θηλείας δὲ ὁ διατιθέμενος, ἄνδρα μὲν τῶν θυγατέρων ᾗ τινι ἂν ἐθέλῃ, υἱὸν δὲ αὑτῷ καταλειπέτω γράψας κληρονομεῖν. ἐὰν δὲ υἱός τῳ τελευτήσῃ παῖς ὤν, πρὶν εἰς ἄνδρας δυνατὸς εἶναι τελεῖν, εἴτε γεννητὸς ὤν, εἴτε ποιητός, γραφέτω καὶ περὶ τῆς τοιαύτης τύχης ὁ τὴν διαθήκην γράφων, τίνα χρὴ παῖδα αὑτῷ δεύτερον ἐπὶ τύχαις ἀμείνοσι γίγνεσθαι. ἐὰν δέ τις ἄπαις ὢν τοπαράπαν διαθήκην γράφῃ, τὸ τῆς ἐπι-

κτήτου δεκατημόριον ἐξελόμενος, ἐὰν ἐθέλῃ τῳ δωρεῖσθαι, δωρείσθω· τὰ δὲ ἄλλα παραδιδοὺς πάντα τῷ ποιηθέντι, ἄμεμπτος ἵλεων υἱὸν αὐτὸν ποιείσθω ξὺν νόμῳ. ᾧ δ᾽ ἂν ἐπιτρόπων οἱ παῖδες δέωνται, ἐὰν μὲν διαθέμενος τελευτᾷ, καὶ γράψας ἐπιτρόπους τοῖς παισὶν ἑκόντας τε καὶ ὁμολογοῦντας ἐπιτροπεύσειν οὕστινασοῦν καὶ ὁπόσους ἂν ἐθέλῃ, κατὰ ταῦτα τὰ γραφέντα ἡ τῶν ἐπιτρόπων αἵρεσις γιγνέσθω κυρία· ἐὰν δὲ ἢ τοπαράπαν μὴ διαθέμενος τελευτήσῃ τὶς, ἢ τῆς τῶν ἐπιτρόπων αἱρέσεως ἐλλιπὴς, ἐπιτρόπους εἶναι τοὺς ἐγγύτατα γένει πρὸς πατρὸς καὶ μητρὸς κυρίους· δύο μὲν, πρὸς πατρὸς, δύο δὲ, πρὸς μητρός· ἕνα δὲ ἐκ τῶν τοῦ τελευτήσαντος φίλων. τούτους δ᾽ οἱ νομοφύλακες καθιστάντων τῷ δεομένῳ τῶν ὀρφανῶν. καὶ πάσης τῆς ἐπιτροπῆς, καὶ τῶν ὀρφανῶν, πεντεκαίδεκα τῶν νομοφυλάκων οἱ πρεσβύτατοι πάντων ἐπιμελείσθων ἀεὶ κατὰ πρέσβιν. καὶ κατὰ τρεῖς διελόμενοι σφᾶς αὐτοὺς, κατ᾽ ἐνιαυτὸν τρεῖς, καὶ κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἄλλον ἕτεροι τρεῖς· ἕως ἂν αἱ πέντε περίοδοι γίγνωνται κύκλῳ. καὶ τοῦτο ἐκλιπέτω μηδέποτε κατὰ δύναμιν. Ὃς δ᾽ ἂν μηδὲν τοπαράπαν διαθέμενος ἀποθάνῃ, παῖδας μὲν καταλιπὼν δεομένους ἐπιτροπῆς, τῶν αὐτῶν νόμων τούτων ἡ χρεία τῶν παίδων αὐτοῦ μετεχέτω. θηλείας δὲ ἂν καταλίπῃ τὶς, ἀπροσδοκήτῳ τύχῃ χρησάμενος, συγγνώμην τῷ τιθέντι τὸν νόμον ἐχέτω, ἐὰν τῶν τριῶν αὐτοῦ πρὸς τὰ δύο ἐπισκοπῶν, τὴν ἔκδοσιν τῶν θυγατέρων ποιῆται πρός τε τὴν τοῦ γένους ἀγχιστείαν, καὶ τὴν τοῦ κλήρου σωτηρίαν

τὸ δὲ τρίτον, ὅπερ ἂν πατὴρ διασκέψαιτο, ἐξ ἁπάντων τῶν πολιτῶν, βλέπων εἰς ἤθη τε καὶ τρόπους, τὸν ἐπιτήδειον αὐτῷ μὲν υἱὸν, νυμφίον δ' εἶναι τῇ θυγατρί· τοῦτο δὲ παραλείπῃ διὰ τὴν ἀδύνατον σκέψιν. νόμος τοίνυν εἰς δύναμιν ὅδε περὶ τῶν τοιούτων κείσθω· Ἐὰν ὁ μὴ διαθέμενος θυγατέρας λίπῃ, τοῦ ἀποθανόντος ἀδελφὸς ὁμοπάτωρ, ἢ ἄκληρος ὁμομήτριος ἐχέτω τὴν θυγατέρα καὶ τὸν κλῆρον τοῦ τελευτήσαντος. ἐὰν δὲ μὴ ᾖ ἀδελφὸς, ἀδελφοῦ δὲ παῖς, ὡσαύτως, ἐὰν ἐν ἡλικίᾳ πρὸς ἀλλήλους ὦσιν. ἐὰν δὲ μηδὲ εἷς τούτων, ἀδελφῆς δὲ παῖς ᾖ, κατὰ ταὐτά· τέταρτος δὲ, πατρὸς ἀδελφός· πέμπτος δὲ, τούτου παῖς· ἕκτος δὲ, ἀδελφῆς πατρὸς ἔκγονος. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ γένος ἀεὶ πορευέσθω κατ' ἀγχιστείαν, ἐάν τις παῖδας θηλείας καταλίπῃ, δι' ἀδελφῶν τε καὶ ἀδελφιδῶν ἐπανιὸν, ἔμπροσθεν μὲν τῶν ἀῤῥένων, ὕστερον δὲ θηλείων ἐνὶ γένει. τὴν δὲ τοῦ τῶν γάμων χρόνου συμμετρίαν τε καὶ ἀμετρίαν ὁ δικαστὴς σκοπῶν, κρινέτω, γυμνοὺς μὲν τοὺς ἄῤῥενας, γυμνὰς δὲ ὀμφαλοῦ μέχρι θεώμενος τὰς θηλείας. ἐὰν δὲ τοῖς οἰκείοις ἀπορία ξυγγενῶν ᾖ, μέχρι μὲν ἀδελφοῦ υἱιδῶν, μέχρι δὲ πάππου παίδων ὡσαύτως, τῶν ἄλλων ὅντιν' ἂν ἡ παῖς μετ' ἐπιτρόπων αἱρῆται τῶν πολιτῶν ἑκούσιον ἑκουσία, κληρονόμος γιγνέσθω τοῦ τελευτήσαντος καὶ τῆς θυγατρὸς νυμφίος. ἔτι δὲ πολλὰ πολλῶν καὶ ἀπορία τῶν τοιούτων πλείων γίγνοιτ' ἂν ἔστιν ὅτε ἐν αὐτῇ τῇ πόλει. ἂν οὖν δή τις ἀπορουμένη τῶν αὐτόθεν ὁρᾷ τινα εἰς ἀποικίαν ἀπεσταλμένον, ᾖ δὲ κατὰ νοῦν αὐτῇ

κληρονόμον ἐκεῖνον γίγνεσθαι τῶν τοῦ πατρός, ἐὰν μὲν ξυγγενὴς ᾖ, κατὰ τὴν τάξιν τοῦ νόμου ἐπὶ τὸν κλῆρον πορευέσθω· ἐὰν δὲ ἐκτὸς γένους, τῶν ἐν τῇ πόλει ὄντων ἔξω τῆς συγγενείας, κύριος ἔστω κατὰ τὴν τῶν ἐπιτρόπων καὶ τῆς παιδὸς τοῦ τελευτήσαντος αἵρεσιν γῆμαι, καὶ τὸν κλῆρον ἐπανελθὼν οἴκαδε λαβεῖν τοῦ μὴ διαθεμένου. ἄπαις δὲ ἀῤῥένων τε καὶ θηλείων τοπαράπαν, ὃς ἂν μὴ διαθέμενος τελευτᾷ, τὰ μὲν ἄλλα περὶ τοῦ τοιούτου κατὰ τὸν ἔμπροσθεν ἐχέτω νόμον· θήλεια δὲ καὶ ἄῤῥην, οἷον ξύννομοι, ἴτωσαν ἐκ τοῦ γένους εἰς τὸν ἐξηρημωμένον ἑκάστοτε οἶκον, ὧν ὁ κλῆρος γιγνέσθω κυρίως· ἀδελφὴ μὲν, πρῶτον· ἀδελφοῦ δὲ θυγάτηρ, δευτέρα· τρίτη δὲ, ἔκγονος ἀδελφῆς· τετάρτη δὲ, πατρὸς ἀδελφή· καὶ πέμπτη, πατρὸς ἀδελφοῦ παῖς· ἕκτη δὲ, πατρὸς ἀδελφῆς ἂν εἴη παῖς. συνοικίζειν δὲ ταύτας ἐκείνοις κατ᾽ ἀγχιστείαν καὶ θέμιν, ὡς ἔμπροσθεν ἐνομοθετήσαμεν. μὴ δὴ λανθανέτω τὸ τῶν τοιούτων νόμων ἡμᾶς βάρος, ὡς χαλεπῶς ἐστιν ὅτε προστάττει τῷ τοῦ τελευτήσαντος κατὰ γένος οἰκείῳ γαμεῖν τὴν ξυγγενῆ· μὴ δοκεῖ δὲ σκοπεῖν ἃ μυρία ἐν ἀνθρώποις ἐμπόδια γίγνεται τοῖς τοιούτοις ἐπιτάγμασιν, τοῦ μὴ τινὰ ἐθέλειν πείθεσθαι· πρότερον δὲ οὕστινας ὁτιοῦν ἂν βουληθῆναι παθεῖν, ὁπόταν σωμάτων νοσήματα καὶ πηρώσεις ἢ διανοίας ἔν τισι τῶν ἐπιταττομένων γαμεῖν ἢ γαμεῖσθαι γίγνηται. τούτων δὴ μηδὲν φροντίζειν τάχ᾽ ἂν ὁ νομοθέτης δόξειεν τισὶν, οὐκ ὀρθῶς δοκοῦν. ἔστω τοίνυν εἰρημένον ὑπέρ τε νομοθέτου καὶ ὑπὲρ νομοθετουμένου

σχεδὸν, οἷον κοινὸν προοίμιον, συγγνώμην μὲν τῷ νομοθέτῃ τοὺς ἐπιταττομένους δεόμενον ἔχειν, ὅτι τῶν κοινῶν ἐπιμελούμενος, οὐκ ἄν ποτε δύναιτο διοικεῖν ἅμα καὶ τὰς ἰδίας ἑκάστῳ γιγνομένας συμφοράς· συγγνώμην δ᾽ αὖ καὶ τοῖς νομοθετουμένοις ὡς τὰ τοῦ νομοθετοῦντος εἰκότως ἐνίοτε οὐ δύνανται προστάγματα τελεῖν, ἃ μὴ γιγνώσκων προστάττει. ΚΛ. Τί δή τις οὖν, ὦ ξένε, δρῶν, πρὸς τὰ τοιαῦτα ἐμμετρότατος ἂν εἴη; ΑΘ. Διαιτητὰς, ὦ Κλεινία, τοῖς τοιούτοις νόμοις καὶ νομοθετουμένοις ἀναγκαῖον αἱρεῖσθαι. ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Ἔστιν ὅτε πλουσίου πατρὸς ἀδελφιδοῦς τὴν θείου θυγατέρα ἑκὼν οὐκ ἂν ἐθέλοι λαμβάνειν, τρυφῶν καὶ ἐπὶ μείζοσι γάμοις τὴν διάνοιαν ἐπέχων· ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ ξυμφορὰν τὴν μεγίστην τοῦ νομοθέτου προστάττοντος, ἀπειθεῖν ἀναγκάζοιτ᾽ ἂν τῷ νόμῳ, μαινόμενα κηδεύματα ἀναγκάζοντες λαμβάνειν, ἢ δεινὰς ἄλλας σωμάτων ἢ ψυχῶν ξυμφορὰς, ἃς ἀβίωτον ζῆν κεκτημένῳ. ὁ δὴ νῦν λόγος ἡμῖν περὶ τούτων, ὅδε νόμος κείσθω· Ἐὰν τινὲς ἄρα περὶ διαθήκης ἐγκαλῶσι τοῖς κειμένοις νόμοις, περί τε ἄλλων ὡντινωνοῦν καὶ δὴ καὶ περὶ γάμων, ἦ μὴν παρόντα καὶ ζῶντα αὐτὸν νομοθέτην μήποτ᾽ ἂν ἀναγκάσαι πράττειν οὕτω, μηδὲ γῆμαι μηδὲ γήμασθαι τοὺς νῦν ἀναγκαζομένους ἑκάτερα δρᾷν· ὁ δέ τις τῶν οἰκείων ἤ τις ἐπίτροπος φῇ διαιτητὰς φάναι καὶ πατέρας τοὺς πεντεκαίδεκα τῶν νομοφυλάκων καταλιπεῖν τοῖς ὀρφανοῖς καὶ ὀρφαναῖς τὸν νομοθέτην· πρὸς οὓς ἐπανιόντες διαδικαζέσθων οἱ περί τινος τῶν τοιούτων ἀμφισβητοῦντες,

κυρία τελοῦντες τὰ τούτων δόγματα. ἂν δέ τῳ μείζων δύναμις ἐπανατίθεσθαι δοκῇ τοῖς νομοφύλαξιν, εἰς τὸ τῶν ἐκκρίτων δικαστῶν δικαστήριον εἰσάγων αὐτοὺς, διαδικαζέσθω περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων· τῷ δὲ ἡττηθέντι παρὰ τοῦ νομοθέτου ψόγος καὶ ὄνειδος κείσθω, πολλῶν χρημάτων νοῦν κεκτημένῳ ζημία βαρυτέρα. Νῦν δὴ τοῖς ὀρφανοῖς παισὶ γένεσις οἷον δευτέρα τὶς γίγνοιτ' ἄν. μετὰ μὲν οὖν τὴν πρώτην ἑκάστοις εἴρηνται τροφαὶ καὶ παιδεύσεις· μετὰ δὲ τὴν δευτέραν, ἔρημον πατέρων γενομένην, μηχανᾶσθαι δεῖ τίνα τρόπον ἡ τῆς ὀρφανίας τύχη τοῖς γενομένοις ὀρφανοῖς ὡς ἥκιστα ἔλεον ἕξει τῆς συμφορᾶς. πρῶτον μὲν δὴ φαμὲν νομοθετεῖν αὐτοῖς τοὺς νομοφύλακας ἀντὶ γεννητόρων πατέρας οὐ χείρους· καὶ δὴ καὶ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ὡς οἰκείων ἐπιμελεῖσθαι προστάττομεν ἐν μελέτῃ, τούτοις τε αὐτοῖς περὶ τροφῆς ὀρφανῶν προοιμιασάμενοι, καὶ τοῖς ἐπιτρόποις. εἰς τινὰ γὰρ οὖν μοὶ καιρὸν φαινόμεθα τοὺς ἔμπροσθεν λόγους διεξελθεῖν, ὡς ἄρα αἱ τῶν τελευτησάντων ψυχαὶ δύναμιν ἔχουσι τινὰ τελευτήσασαι, ᾗ τῶν κατ' ἀνθρώπους πραγμάτων ἐπιμελοῦνται. ταῦτα δὲ ἀληθεῖς μὲν, μακροὶ δ' εἰσὶ περιέχοντες λόγοι. πιστεύειν τε ταῖς ἄλλαις φήμαις χρεὼν περὶ τὰ τοιαῦτα, οὕτω πολλαῖσι καὶ σφόδρα παλαιαῖς οὔσαις· πιστεύειν δ' αὖ καὶ τοῖς νομοθετοῦσι ταῦθ' οὕτως ἔχειν, ἄν περ μὴ παντάπασιν ἄφρονες φαίνωνται. ταύτῃ δὲ εἰ ταῦτ' ἐστὶ κατὰ φύσιν, πρῶτον μὲν τοὺς ἄνω θεοὺς φοβείσθων, οἳ τῶν ὀρφανῶν τῆς ἐρημίας αἰσθήσεις ἔχουσιν, εἶτα τὰς τῶν

κεκμηκότων ψυχὰς, αἷς ἐστιν ἐν τῇ φύσει τῶν αὐτῶν ἐκγόνων κήδεσθαι διαφερόντως, καὶ τιμῶσί τε αὐτοὺς εὐμενεῖς εἶναι, καὶ ἀτιμάζουσι δυσμενεῖς· ἔτι δὲ τὰς τῶν ζώντων μὲν, ἐν γήρᾳ δὲ ὄντων καὶ ἐν μεγίσταις τιμαῖς, ὅπουπερ πόλις εὐνομοῦσα εὐδαιμονεῖ, τούτους οἱ παῖδες παίδων φιλοστοργοῦντες ζῶσι μεθ' ἡδονῆς· καὶ τὰ περὶ ταῦτα ὀξὺ μὲν ἀκούουσι, βλέπουσί τε ὀξὺ, τοῖς τε περὶ αὐτὰ δικαίοις εὐμενεῖς εἰσι, νεμεσῶσί τε μάλιστα αὐτοῖς εἰς ὀρφανὰ καὶ ἔρημα ὑβρίζουσι, παρακαταθήκην εἶναι μεγίστην ἡγούμενοι καὶ ἱερωτάτην· αἷς ἐπίτροπον καὶ ἄρχοντα πᾶσι δεῖ τὸν νοῦν, ᾧ καὶ βραχὺς ἐνείη, προσέχοντα, καὶ εὐλαβούμενον περὶ τροφήν τε καὶ παιδείαν ὀρφανῶν, ὡς ἔρανον εἰσφέροντα ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς αὐτοῦ, κατὰ δύναμιν πάντως πᾶσαν εὐεργετεῖν. ὁ μὲν δὴ πεισθεὶς τῷ πρὸ τοῦ νόμου μύθῳ, καὶ μηδὲν εἰς ὀρφανὸν ὑβρίσας, οὐκ εἴσεται ἐναργῶς τὴν περὶ τὰ τοιαῦτα ὀργὴν νομοθέτου· ὁ δὲ ἀπειθὴς καὶ τινὰ πατρὸς ἢ μητρὸς ἔρημον ἀδικῶν, διπλῆν τινέτω πᾶσαν τὴν βλάβην ἢ περὶ τὸν ἀμφιθαλῆ γενόμενος κακός. τὴν δὲ ἄλλην νομοθεσίαν, ἐπιτρόποισί τε περὶ ὀρφανοὺς, ἄρχουσί τε περὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἐπιτρόπων. εἰ μὲν δὴ παράδειγμά τε τροφῆς παίδων ἐλευθέρων ἐκέκτηντο αὐτοὶ, τρέφοντες τοὺς αὑτῶν καὶ τῶν οἰκείων χρημάτων ἐπιμελούμενοι, ἔτι δὲ νόμους περὶ αὐτῶν τούτων μετρίως διῃρημένους εἶχον, εἶχε τινὰ λόγον ἂν, ἐπιτροπικούς τινὰς νόμους, ὡς ὄντας ἰδίᾳ διαφέροντας πολὺ, τεθέναι, ποικίλλοντας ἐπιτηδεύμασιν ἰδίοις τὸν τῶν

ὀρφανῶν βίον παρὰ τὸν τῶν μή· νῦν δὲ εἰς μὲν τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα οὐ πολὺ διαφέρον ἡ παρ' ἡμῖν ὀρφανία κέκτηται τῆς πατρονομικῆς· τιμαῖς δὲ καὶ ἀτιμίαις ἅμα καὶ ἐπιμελείαισιν οὐδαμῶς ἐξισοῦσθαι φιλεῖ. διὸ δὴ περὶ τοῦτο αὐτὸ τὴν ὀρφανῶν πέρι νομοθεσίαν παραμυθούμενός τε καὶ ἀπειλῶν ὁ νόμος ἐσπούδακεν. ἔτι δ' ἀπειλή τις ἂν τοιάδε εἴη μάλα ἔγκαιρος. Ὃς ἂν θῆλυν εἴτε ἄῤῥενα ἐπιτροπεύῃ, καὶ ὃς ἂν ἐπιτρόπου φύλαξ τῶν νομοφυλάκων καταστὰς ἐπιμελῆται, μὴ χεῖρον ἀγαπάτω τῶν αὑτοῦ τέκνων τὸν τῆς ὀρφανικῆς μετειληφότα τύχης· μηδὲ τῶν οἰκείων τῶν τοῦ τρεφομένου χεῖρον χρημάτων ἐπιμελείσθω, βέλτιον δὲ ἢ τῶν αὑτοῦ, κατὰ προθυμίαν. ἕνα δὲ τοῦτον νόμον ἔχων ὀρφανῶν πέρι πᾶς ἐπιτροπευέτω· ἐὰν δὲ ἄλλως τις περὶ τὰ τοιαῦτα πράττῃ παρὰ τὸν νόμον τόνδε, ὁ μὲν ἄρχων ζημιούτω τὸν ἐπίτροπον· ὁ δὲ ἐπίτροπος, τὸν ἄρχοντα εἰς τὸ τῶν ἐκκρίτων δικαστήριον εἰσάγων, ζημιούτω τῷ δόξαντι τιμήματι τῷ δικαστηρίῳ διπλῇ. ἐὰν δ' ἐπίτροπος ἀμελεῖν ἢ κακουργεῖν δοκῇ τοῖς οἰκείοις ἢ καὶ τῶν ἄλλων τινὶ πολιτῶν, εἰς ταὐτὸν ἀγέτω δικαστήριον· ὅ, τι δ' ἂν ὄφλῃ, τετραπλασίαν μὲν τούτου τίνειν γιγνέσθω, δὲ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ παιδός, τὸ δ' ἥμισυ τοῦ καταδικασαμένου τὴν δίκην. ἅμα δ' ἂν ἡβήσῃ τις τῶν ὀρφανῶν, ἐὰν ἡγῆται κακῶς ἐπιτροπευθῆναι, μέχρι πέντε ἐτῶν ἐξηκούσης τῆς ἐπιτροπῆς, ἔστω δίκην λαχεῖν ἐπιτροπίας. ἐὰν δέ τις ὄφλῃ τῶν ἐπιτρόπων, τιμᾶν τὸ δικαστήριον ὅ, τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτίνειν. ἐὰν δὲ δὴ τῶν ἀρχόντων, ἀμελείᾳ μὲν δόξας κακῶσαι τὸν ὀρφανόν, ὅ, τι

χρὴ τίνειν αὐτὸν τῷ παιδὶ, τιμάτω τὸ δικαστήριον· ἐὰν δὲ ἀδικίᾳ πρὸς τῷ τιμήματι, τῆς ἀρχῆς τῶν νομοφυλάκων ἀφιστάσθω· τὸ δὲ κοινὸν τῆς πόλεως ἕτερον νομοφύλακα ἀντὶ τούτου καθιστάτω τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει. Διαφοραὶ πατέρων τε πρὸς αὐτῶν παῖδας γίγνονται, καὶ παίδων πρὸς γεννήτας, μείζους ἢ χρεών· ἐν αἷς οὔτε πατέρες ἡγοῖντ' ἂν δεῖν τὸν νομοθέτην νομοθετεῖν ἐξεῖναι σφίσιν ἐὰν βούλωνται τὸν υἱὸν ὑπὸ κήρυκος ἐναντίον, ἁπάντων ἀπειπεῖν υἱὸν κατὰ νόμον μηκέτ' εἶναι· υἱεῖς τ' αὖ σφίσι πατέρας ὑπὸ νόσων ἢ γήρως διατιθεμένους αἰσχρῶς, ἐξεῖναι παρανοίας γράφεσθαι. ταῦτα δὲ ὄντως ἐν παγκάκων ἤθεσιν ἀνθρώπων γίγνεσθαι φιλεῖ. ἐπεὶ ἡμίσεών γε ὄντων τῶν κακῶν, οἷον, μὴ κακοῦ μὲν πατρὸς, υἱέος δὲ, ἢ τοὐναντίον, οὐ γίγνονται ξυμφοραὶ τηλικαύτης ἔχθρας ἔκγονοι. ἐν μὲν οὖν ἄλλῃ πολιτείᾳ παῖς ἀποκεκηρυγμένος οὐκ ἂν ἐξ ἀνάγκης ἄπολις εἴη. ταύτης δὲ ἧς οἵδε οἱ νόμοι ἔσονται, ἀναγκαίως ἔχει εἰς ἄλλην χώραν ἐξοικίζεσθαι τὸν ἀπάτορα. πρὸς γὰρ τοῖς τετταράκοντα καὶ πεντακισχιλίοις οἴκοις οὐκ ἔστιν ἕνα προσγενέσθαι. διὸ δεῖ δὴ τὸν ταῦτα πεισόμενον ἐν δίκῃ, μὴ ὑπὸ ἑνὸς πατρὸς, ὑπὸ δὲ τοῦ γένους ἀποῤῥηθῆναι παντός. ποιεῖν δὲ χρὴ τῶν τοιούτων πέρι κατὰ νόμον τοιόνδε τινά· Ὃν ἂν θυμὸς ἐπίῃ μηδαμῶς εὐτυχὴς, εἴτ' οὖν ἐν δίκῃ, εἴτε καὶ μὴ, ὃν ἔτεκέ τε καὶ ἐξεθρέψατο, τοῦτον ἐπιθυμεῖν ἀπαλλάξαι τῆς αὑτοῦ ξυγγενείας, μὴ φαύλως οὕτως ἐξέστω μηδ' εὐθὺς τοῦτο δρᾷν· πρῶτον δὲ συλλεξάτω τοὺς αὑτοῦ ξυγγενεῖς, μέχρις

ἀνεψιῶν, καὶ τοὺς τοῦ υἱέος ὡσαύτως τοὺς πρὸς μητρός· κατηγορείτω δὲ ἐν τούτοις, διδάσκων ὡς ἄξιος ἅπασιν ἐκ τοῦ γένους ἐκκεκηρῦχθαι. δότω δὲ καὶ τῷ υἱεῖ λόγους τοὺς ἴσους, ὡς οὐκ ἄξιός ἐστι τούτων οὐδὲν πάσχειν. καὶ ἐὰν μὲν πείθῃ ὁ πατὴρ, καὶ συμψήφους λάβῃ πάντων τῶν συγγενῶν ὑπερήμισυ, πλὴν πατρὸς διαψηφιζομένου καὶ μητρὸς καὶ τοῦ φεύγοντος, τῶν τε ἄλλων ὁπόσοιπερ ἂν ὦσι γυναικῶν εἴτε ἀνδρῶν τέλειοι, ταύτῃ μὲν καὶ κατὰ ταῦτα ἐξέστω τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν ἀποκηρύττειν· ἄλλως δὲ, μηδαμῶς. τὸν δ' ἀποκηρυχθέντα ἐάν τις τῶν πολιτῶν υἱὸν βούληται θέσθαι, μηδεὶς νόμος ἀπειργέτω ποιεῖσθαι. τὰ γὰρ τῶν νέων ἤθη πολλὰς μεταβολὰς ἐν τῷ βίῳ μεταβάλλειν ἑκάστοτε πέφυκεν. ἀποκηρυχθέντα δὲ ἄν τις δέκα ἐτῶν μὴ ἐπιθυμήσῃ θετὸν υἱὸν ποιήσασθαι, τοὺς τῶν ἐπιγόνων ἐπιμελητὰς τῶν εἰς τὴν ἀποικίαν, ἐπιμελεῖσθαι καὶ τούτων, ὅπως ἂν μετάσχωσι τῆς αὐτῆς ἀποικίας ἐμμελῶς. ἐὰν δέ τις τινὰ νόσος, ἢ γῆρας, ἢ καὶ τρόπων χαλεπότης, ἢ καὶ ξύμπαντα ταῦτα ἔκφρονα ἀπεργάζηται διαφερόντως τῶν πολλῶν, καὶ λανθάνῃ τοὺς ἄλλους πλὴν τῶν συνδιαιτωμένων, οἰκοφθορῇ δὲ, ὡς ὢν τῶν αὑτοῦ κύριος· ὁ δὲ υἱὸς ἀπορῇ, καὶ ὀκνῇ τὴν τῆς παρανοίας γράφεσθαι δίκην· νόμος αὐτῷ κείσθω· πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς πρεσβυτάτους τῶν νομοφυλάκων ἐλθόντα διηγήσασθαι τὴν τοῦ πατρὸς ξυμφοράν· οἱ δὲ, κατιδόντες ἱκανῶς, ξυμβουλευόντων ἐάν τε δέῃ γράφεσθαι καὶ ἐὰν μὴ τὴν γραφήν. ἐὰν δὲ ξυμβουλεύωσι, γιγνέσθωσαν τῷ γραφομένῳ

μάρτυρες ἅμα καὶ ξύνδικοι. ὁ δὲ ὄφλων, τοῦ λοιποῦ χρόνου ἄκυρος ἔστω τῶν αὑτοῦ καὶ τὸ σμικρότατον διατίθεσθαι· καθάπερ παῖς δὲ οἰκείτω τὸν ἐπίλοιπον βίον. ἐὰν δὲ ἀνὴρ καὶ γυνὴ μηδαμῇ ξυμφέρωνται, τρόπων δυστυχίᾳ χρώμενοι, δέκα μὲν ἄνδρας τῶν νομοφυλάκων ἐπιμελεῖσθαι τῶν τοιούτων ἀεὶ χρεὼν τοὺς μέσους, δέκα δὲ τῶν περὶ γάμους γυναικῶν, ὡσαύτως. καὶ ἐὰν μὲν δὴ ξυναλλάττειν δύνωνται, ταῦτ' ἔστω κύρια· ἐὰν δ' αἱ ψυχαὶ κυμαίνωσι μειζόνως αὐτῶν, ζητεῖν κατὰ δύναμιν οἵτινες ἑκατέρῳ ξυνοικήσουσιν. εἰκὸς δὲ εἶναι τοὺς τοιούτους μὴ πρᾳέσιν ἤθεσι κεκραμένους· βαθύτερα δὴ τούτοις καὶ πρᾳότερα τρόπων ἤθη ξύννομα πειρᾶσθαι προσαρμόττειν. καὶ ὅσοι μὲν ἂν ἄπαιδες αὐτῶν ἢ ὀλιγόπαιδες ὄντες διαφέρωνται, καὶ παίδων ἕνεκα τὴν συνοίκησιν ποιεῖσθαι: ὅσοι δ' ἂν ἱκανῶν ὄντων παίδων, τῆς συγκαταγηράσεως ἕνεκα καὶ ἐπιμελείας ἀλλήλων, τὴν διάζευξίν τε καὶ σύζευξιν ποιεῖσθαι χρεών. ἐὰν δὲ τελευτᾷ γυνὴ καταλιποῦσα παῖδας θηλείας τε καὶ ἄῤῥενας, συμβουλευτικὸς ἂν εἴη νόμος ὁ τιθέμενος, οὐκ ἀναγκαστικός, τρέφειν τοὺς ὄντας παῖδας μὴ μητρυιὰν ἐπαγόμενον· μὴ δὲ ὄντων, ἐξ ἀνάγκης γαμεῖν, μέχριπερ ἂν ἱκανοὺς γεννήσῃ παῖδας τῷ τε οἴκῳ καὶ τῇ πόλει. ἢν δὲ ὁ ἀνὴρ ἀποθάνῃ παῖδας ἱκανοὺς λιπών, ἡ μήτηρ τῶν παίδων αὐτοῦ μένουσα τρεφέτω. νεωτέρα δ' ἂν δοκῇ τοῦ δέοντος εἶναι πρὸς τὸ ζῆν αὖ ὑγιαίνουσα ἄνανδρος, οἱ προσήκοντες, πρὸς τὰς τῶν γάμων ἐπιμελουμένας γυναῖκας κοινούμενοι, τὸ δοκοῦν αὐτοῖς τε καὶ ἐκείναις

περὶ τῶν τοιούτων ποιούντων· ἐὰν δὲ ἐνδεεῖς τέκνων ὦσι, καὶ παίδων ἕνεκα. παίδων δὲ ἱκανότης ἀκριβὴς, ἄῤῥην καὶ θήλεια ἔστω τῷ νόμῳ. Ὅταν δὲ ὁμολογῆται μὲν τὸ γεννώμενον εἶναι τῶν ποιουμένων ἔκγονον, δέηται δὲ κρίσεως τίνι τὸ γεννηθὲν ἕπεσθαι χρεών· δούλη μὲν ἐὰν συμμίξῃ δούλῳ, ἢ ἐλευθέρῳ, ἢ ἀπελευθέρῳ, πάντως τοῦ δεσπότου ἔστω τῆς δούλης τὸ γεννώμενον· ἐὰν δέ τις ἐλευθέρα δούλῳ συγγίγνηται, τοῦ δεσπότου ἔστω τὸ γιγνόμενον τοῦ δούλου. ἐὰν δ' ἐξ αὐτοῦ δούλης ἢ ἐκ δούλου ἑαυτῆς, καὶ περιφανὲς τοῦτ' ᾖ, τὸ μὲν τῆς γυναικὸς αἱ γυναῖκες εἰς ἄλλην χώραν ἐκπεμπόντων, σὺν τῷ πατρί· τὸ δὲ τοῦ ἀνδρὸς οἱ νομοφύλακες, σὺν τῇ γεννησάσῃ. γονέων δὲ ἀμελεῖν, οὔτε θεὸς οὔτε ἄνθρωπος νοῦν ἔχων ξύμβουλος ποτὲ γένοιτ' ἂν οὐδεὶς οὐδενί. φρονῆσαι δὲ χρὴ περὶ θεῶν θεραπείας τοιόνδε προοίμιον ἂν γενόμενον, εἰς τὰς τῶν γεννησάντων τιμάς τε καὶ ἀτιμίας ὀρθῶς συντεταγμένον· Νόμοι περὶ θεοὺς ἀρχαῖοι κεῖνται παρὰ πᾶσι διχῇ. τοὺς μὲν γὰρ τῶν θεῶν ὁρῶντες σαφῶς, τιμῶμεν· τῶν δ' εἰκόνας, ἀγάλματα ἱδρυσάμενοι, οὓς ἡμῖν ἀγάλλουσι καίπερ ἀψύχους ὄντας, ἐκείνους ἡγούμεθα τοὺς ἐμψύχους θεοὺς πολλὴν διὰ ταῦτ' εὔνοιαν καὶ χάριν ἔχειν. πατὴρ οὖν ὅτῳ καὶ μήτηρ ἢ τούτων πατέρες ἢ μητέρες ἐν οἰκίᾳ κεῖνται κειμήλιοι ἀπειρηκότες γήρᾳ, μηδεὶς διανοηθήτω ποτὲ, ἄγαλμα αὐτῶν τοιοῦτον ἐφέστιον οἴκημα ἐν οἰκίᾳ ἔχων, μᾶλλον κύριον ἔσεσθαι, ἐὰν δὴ κατὰ τρόπον γε ὀρθῶς αὐτὸ θεραπεύῃ ὁ κεκτημένος. ΚΛ. Τίνα δὴ τὴν ὀρθότητα εἶναι φράζεις;

ΑΘ. Ἐγὼ ἐρῶ. καὶ γὰρ οὐκ ἄξιον, ὦ φίλοι, ἀκούειν τά γε δὴ τοιαῦτα. ΚΛ. Λέγε μόνον. ΑΘ. Οἰδίπους, φαμὲν, ἀτιμασθεὶς, ἐπεύξατο τοῖς αὑτοῦ τέκνοις ἃ δὴ καὶ πᾶς ὑμνεῖ τέλεα καὶ ἐπήκοα γενέσθαι παρὰ θεῶν· Ἀμύντορά τε Φοίνικι τῷ ἑαυτοῦ ἐπαρᾶσθαι παιδὶ θυμωθέντα, καὶ Ἱππολύτῳ Θησέα· καὶ ἑτέρους ἄλλοις μυρίους μυρίοις, ὧν γέγονε σαφὲς, ἐπηκόους εἶναι γονεῦσι πρὸς τέκνα θεούς. βλαβερὸς γὰρ γονεὺς ἐκγόνοις, ὡς οὐδεὶς ἕτερος ἄλλοις, δικαιότατα. μὴ δή τις ἀτιμαζομένῳ μὲν διαφερόντως πατρὶ πρὸς παίδων καὶ μητρὶ θεὸν ἐπήκοον ἐν εὐχαῖς ἡγείσθω γίγνεσθαι κατὰ φύσιν· τιμωμένῳ δὲ ἄρα καὶ περιχαρεῖ σφόδρα γενομένῳ, καὶ διὰ τὰ τοιαῦτα ἐν εὐχαῖς λιπαρῶς εἰς ἀγαθὰ τοῖς παισὶ παρακαλοῦντος θεοὺς, οὐκ ἄρα τὰ τοιαῦτα ἀκούειν ἐξ ἴσου καὶ νέμειν ἡμῖν αὐτοὺς ἡγησόμεθα; ἀλλ' οὐκ ἄν ποτε δίκαιοι νομεῖς εἶεν ἀγαθῶν· ὃ δή φαμεν ἥκιστα θεοῖς εἶναι πρέπον. ΚΛ. Πολύ γε. ΑΘ. Οὐκοῦν διανοηθῶμεν ὃ σμικρῷ πρότερον εἴπομεν, ὡς οὐδὲν πρὸς θεῶν τιμιώτερον ἄγαλμα ἂν κτησαίμεθα πατρὸς καὶ προπάτορος παρειμένων γήρᾳ, καὶ μητέρων τὴν αὐτὴν δύναμιν ἐχουσῶν· οὓς ὅσαν ἀγάλλῃ τις, τιμαῖς γέγηθεν ὁ θεός. οὐ γὰρ ἂν ἐπήκοος ἦν αὐτῶν. θαυμαστὸν γάρ δήπου τὸ προγόνων ἵδρυμα ἡμῖν ἐστι, διαφερόντως τῶν ἀψύχων. τὰ μὲν γὰρ θεραπευόμενα ὑφ' ἡμῶν ὅσα ἔμψυχα, ξυνεύχεται ἑκάστοτε, καὶ ἀτιμαζόμενα, τἀναντία· τὰ δ', οὐδέτερα. ὥστε ἂν ὀρθῶς τις χρῆται πατρὶ καὶ προπάτορι καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις, πάντων πρὸς θεοφιλῆ μοῖραν κυριώ-

τατα ἀγαλμάτων ἂν κέκτητο. *ΚΛ.* Κάλλιστ' εἶπες. *ΑΘ.* Πᾶς δὴ νοῦν ἔχων φοβεῖται καὶ τιμᾷ, γονέων εὐχὰς εἰδὼς πολλοῖς καὶ πολλάκις ἐπιτελεῖς γενομένας. τούτων οὖν οὕτω φύσει διατεταγμένων, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἕρμαιον, πρόγονοι γηραιοὶ, ζῶντες μέχρι τῶν ἐσχάτων τοῦ βίου· καὶ ἀπιόντες νέοι, σφόδρα ποθεινοί· τοῖς δὲ κακοῖς εὖ μάλα φοβεροί. πᾶς δὴ τιμάτω πάσαις τιμαῖς ταῖς ἐννόμοις τοὺς αὑτοῦ γεννήτορας, τοῖς νῦν πεισθεὶς λόγοις· εἰ δὲ οὖν τινὰ κατέχοι φήμη κωφὴ τῶν τοιούτων προοιμίων, νόμος ὅδε ἐπὶ τούτοις ὀρθῶς κείμενος ἂν εἴη· Ἐάν τις ἐν τῇδε τῇ πόλει γονέων ἀμελέστερον ἔχῃ τοῦ δέοντος, καὶ μὴ τῶν υἱῶν καὶ πάντων τῶν ἐκγόνων αὑτοῦ καὶ ἑαυτοῦ μειζόνως εἰς ἅπαντα ἐπιτρέπων καὶ ἀποπληρῶν ᾖ τὰς βουλήσεις, ἐξαγγελλέτω μὲν ὁ πάσχων τὶ τοιοῦτον, εἴτε αὐτὸς, εἴτε τινὰ πέμπων, πρὸς τρεῖς μὲν τῶν νομοφυλάκων τοὺς πρεσβυτάτους, τρεῖς δ' αὖ τῶν περὶ γάμους γυναικῶν ἐπιμελουμένων. οἱ δ' ἐπιμελείσθωσαν, κολάζοντες τοὺς ἀδικοῦντας νέους μὲν ὄντας ἔτι, πληγαῖς καὶ δεσμοῖς, μέχριπερ ἂν ἐτῶν ἄνδρες μὲν τυγχάνωσιν ὄντες τριάκοντα· γυναῖκες δὲ δέκα πλείοσιν ἔτεσιν, κολαζέσθωσαν ταῖς αὐταῖς κολάσεσι. ἐὰν δὲ πορρωτέρω τούτων τῶν ἐτῶν ὄντες, τῶν αὐτῶν ἀμελειῶν περὶ γονέας μὴ ἀφιστῶνται, κακῶσι δὲ τινὰς, εἰς δικαστήριον εἰσαγόντων αὐτοὺς εἰς ἕνα καὶ ἕκαστον τῶν πολιτῶν, οἵτινες ἂν ὦσι πρεσβύτατοι ἁπάντων. ἂν δέ τις ὄφλῃ, τιμάτω τὸ δικαστήριον ὅ, τι χρὴ τίνειν ἢ πάσχειν· ἀπόρρητον μηδὲν ποιούμενοι ὅσον δυνατὸς ἄνθρωπος πά-

σχειν ἢ τίνειν. ἐὰν δέ τις ἀδυνατῇ κακούμενος φράζειν, ὁ πιθόμενος τῶν ἐλευθέρων ἐξαγγελλέτω τοῖς ἄρχουσιν· ἢ κακὸς ἔστω καὶ ὑπόδικος τῷ ἐθέλοντι βλάβης. ἐὰν δὲ δοῦλος μηνύσῃ, ἐλεύθερος ἔστω. καὶ ἐὰν μὲν τῶν κακούντων ἢ κακουμένων δοῦλος, ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἀφείσθω· ἐὰν δὲ τινὸς ἄλλου τῶν πολιτῶν, τὸ δημόσιον ὑπὲρ αὐτοῦ τιμὴν τῷ κεκτημένῳ καταβαλλέτω. τοῖς ἄρχουσι δὲ ἐπιμελὲς ἔστω, μή τις ἀδικῇ τὸν τοιοῦτον, τιμωρούμενος τῆς μηνύσεως ἕνεκα. Ὅσα τὶς ἄλλος ἄλλον πημαίνει φαρμάκοις, τὰ μὲν θανάσιμα αὐτῶν διείρηται· τῶν δ' ἄλλων πέρι βλάψεων, εἴτε τὶς ἄρα πόμασιν ἢ καὶ βρώμασιν, ἢ ἀλείμμασιν ἑκὼν ἐκ προνοίας πημαίνει, τούτων οὐδέν πω διεῤῥήθη. διτταὶ γὰρ δὴ φαρμακεῖαι κατὰ τὸ τῶν ἀνθρώπων οὖσαι γένος, ἐπίσχουσι τὴν διάῤῥησιν. ἣν μὲν γὰρ τανῦν διαῤῥήδην εἴπομεν, σώματι σώματα κακουργοῦσα ἐστὶ κατὰ φύσιν. ἄλλη δὲ ἢ μαγγανείαις τε τισὶ καὶ ἐπῳδαῖς καὶ καταδέσεσι λεγομέναις πείθει, τοὺς μὲν τολμῶντας βλάπτειν αὐτοὺς, ὡς δύνανται τὸ τοιοῦτον· τοὺς δ' ὡς παντὸς μᾶλλον ὑπὸ τούτων δυναμένων γοητεύειν βλάπτονται. ταῦτ' οὖν καὶ περὶ τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα οὔτε ῥάδιον ὅπως ποτὲ πέφυκε γιγνώσκειν, οὔτ' εἴτις γνοίη, πείθειν εὐπετὲς ἑτέρους. ταῖς δὲ ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων δυσωπουμένους πρὸς ἀλλήλους περὶ τὰ τοιαῦτα, οὐκ ἄξιον ἐπιχειρεῖν πείθειν, ἄν ποτε ἄρα ἴδωσί που κήρινα μιμήματα πεπλασμένα, εἴτ' ἐπὶ θύραις, εἴτ' ἐπὶ τριόδοις, εἴτ' ἐπὶ μνήμασί γονέων αὐτῶν τινες, ὀλιγωρεῖν πάντων τῶν τοιούτων διακε-

λεύεσθαι, μὴ σαφὲς ἔχουσι δόγμα περὶ αὐτῶν. διαλαβόντας δὲ διχῇ τὸν τῆς φαρμακείας πέρι νόμον, ὁποτέρως ἄν τις ἐπιχειρῇ φαρμάττειν, πρῶτον μὲν δεῖσθαι καὶ παραινεῖν καὶ συμβουλεύειν μὴ δεῖν ἐπιχειρεῖν τοιοῦτο δρᾷν· μηδὲ, καθάπερ παῖδας, τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων δειμαίνοντας φοβεῖν· μηδ' αὖ τὸν νομοθέτην τε καὶ τὸν δικαστὴν ἀναγκάζειν ἐξιᾶσθαι τῶν ἀνθρώπων τοὺς τοιούτους φόβους· ὡς πρῶτον μὲν τὸν ἐπιχειροῦντα φαρμάττειν, οὐκ εἰδότα τί δρᾷ, τά τε κατὰ σώματα, ἐὰν μὴ τυγχάνῃ ἐπιστήμων ὢν ἰατρικῆς· τά τε αὖ περὶ τὰ μαγγανεύματα, ἐὰν μὴ μάντις ἢ τερατοσκόπος ὢν τυγχάνῃ. λεγέσθω δὴ λόγος ὅδε, νόμος περὶ φαρμακείας· Ὃς ἂν φαρμακεύῃ τινὰ ἐπὶ βλάβῃ μὴ θανασίμῳ, μήτε αὐτοῦ, μήτε ἀνθρώπων τῶν ἐκείνου, βοσκημάτων δὲ ἢ σμηνῶν, εἴτ' ἄλλῃ βλάβῃ, εἴτ' οὖν θανασίμῳ· ἐὰν μὲν ἰατρὸς ὢν τυγχάνῃ, καὶ ὄφλῃ δίκην φαρμάκων, θανάτῳ ζημιούσθω· ἐὰν δὲ ἰδιώτης, ὅ, τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτίσαι, τιμάτω περὶ αὐτοῦ τὸ δικαστήριον. ἐὰν δὲ καταδέσεσιν ἢ ἐπαγωγαῖς, ἢ τισὶν ἐπῳδαῖς, ἢ τῶν τοιούτων φαρμακειῶν ὡντινωνοῦν δόξῃ ὅμοιος εἶναι βλάπτοντι· ἐὰν μὲν μάντις ὢν, ἢ τερατοσκόπος, τεθνάτω· ἐὰν δ' ἄνευ μαντικῆς ὢν τις φαρμακείας ὄφλῃ, ταὐτὸν καὶ τούτῳ γιγνέσθω. περὶ γὰρ αὖ καὶ τούτου τιμάτω τὸ δικαστήριον ὅ, τι ἂν αὐτοῖς δεῖν αὐτὸν δόξῃ πάσχειν ἢ ἀποτίνειν. Ὅσα τὶς ἂν ἕτερος ἄλλον πημήνῃ κλέπτων ἢ βιαζόμενος, ἂν μὲν μείζω, μείζονα τὴν ἔκτισιν τῷ πημανθέντι τινέτω· ἐλάττω δὲ ζημιώσας, σμι-

κροτέραν· παρὰ πάντα δὲ, τοσαύτην ἡλίκα ἂν ἑκάστοτε ζημιώσῃ τίς τινα· μέχριπερ ἂν ἰάσηται τὸ βλαβέν. δίκην δὲ ἕκαστος ἑκάστῳ τῷ κακουργήματι σωφρονιστύος ἕνεκα ξυνεπομένην προσεκτισάτω· ὁ μὲν ἀνοίᾳ κακουργήσας, ἀλλοτρίᾳ πειθοῖ διὰ νεότητα ἤ τι τοιοῦτον χρησάμενος, ἐλαφροτέραν· ὁ δὲ, διὰ οἰκείαν ἄνοιαν, ἢ δι' ἀκράτειαν ἡδονῶν ἢ λυπῶν, ἐν φόβοις δειλίας, ἢ τισὶν ἐπιθυμίαις, ἢ φθόνοις, ἢ θυμοῖς δυσιάτοις γιγνομένοις, βαρυτέραν· οὐχ ἕνεκα τοῦ κακουργῆσαι διδοὺς τὴν δίκην· (οὐ γὰρ τὸ γεγονὸς ἀγένητον ἔσται ποτέ) τοῦ δ' εἰς τὸν αὖθις ἕνεκα χρόνον, ἢ τοπαράπαν μισῆσαι τὴν ἀδικίαν αὐτόν τε καὶ τοὺς ἰδόντας αὐτὸν δικαιούμενον, ἢ λωφῆσαι μέρη πολλὰ τῆς τοιαύτης ξυμφορᾶς. ὧν δὴ πάντων ἕνεκα χρὴ καὶ πρὸς πάντα τὰ τοιαῦτα βλέποντας τοὺς νόμους, τοξότου μὴ κακοῦ στοχάζεσθαι δίκην, τοῦ τε μεγέθους τῆς κολάσεως ἑκάστων ἕνεκα καὶ παντελῶς τῆς ἀξίας. ταὐτὸν δ' ἔργον δρῶντα ξυνυπηρετεῖν δεῖ τῷ νομοθέτῃ τὸν δικαστὴν, ὅταν αὐτῷ τις νόμος ἐπιτρέπῃ τιμᾶν ὅ, τι χρὴ πάσχειν τὸν κρινόμενον ἢ ἀποτίνειν· τὸν δὲ, καθάπερ ζωγράφον, ὑπογράφειν ἔργα ἑπόμενα τῇ γραφῇ· ὃ δὴ καὶ νῦν, ὦ Μέγιλλε καὶ Κλεινία, ποιητέον ἡμῖν ὅτι κάλλιστα καὶ ἄριστα· τῶν κλοπαίων τε καὶ βιαίων πάντων τὰς ζημίας λεγομένας οἵας δεῖ γίγνεσθαι, λεκτέον, ὅπως ἂν ἡμῖν παρείκωσι θεοὶ καὶ θεῶν παῖδες νομοθετεῖν. Μαινόμενος δὲ ἄν τις ᾖ, μὴ φανερὸς ἔστω κατὰ πόλιν· οἱ προσήκοντες δ' ἑκάστων κατὰ τὰς οἰκίας φυλαττόντων αὐτοὺς, ὅτῳ ἂν ἐπι-

στῶνται τρόπῳ. ἢ ζημίαν ἐκτινόντων· ὁ μὲν τοῦ μεγίστου τιμήματος, ἑκατὸν δραχμάς· ἐάν τ' οὖν δοῦλον, ἐάν τ' οὖν καὶ ἐλεύθερον περιορᾷ· δευτέρου δὲ τιμήματος, τέτταρα μέρη τῆς μνᾶς, τῶν πέντε· τρία δ' ὁ τρίτος, καὶ δύο ὁ τέταρτος. μαίνονται μὲν οὖν πολλοὶ πολλοὺς τρόπους· οὓς μὲν νῦν εἴπομεν, ὑπὸ νόσων· εἰσὶ δὲ οἳ διὰ θυμοῦ κακὴν φύσιν ἅμα καὶ τροφὴν γενομένην· οἳ δὴ σμικρᾶς ἔχθρας γενομένης, πολλὴν φωνὴν ἱέντες, κακῶς ἀλλήλους βλασφημοῦντες λέγουσιν· οὐ πρέπον ἐν εὐνόμων πόλει γίγνεσθαι τοιοῦτον οὐδὲν οὐδαμῆ οὐδαμῶς. εἷς δὴ περὶ κακηγορίας ἔστω νόμος περὶ πάντας ὅδε, Μηδένα κακηγορείτω μηδείς. ὁ δὲ ἀμφισβητῶν ἔν τισι λόγοις ἄλλος ἄλλῳ, διδασκέτω καὶ μανθανέτω τόν τε ἀμφισβητοῦντα καὶ τοὺς παρόντας, ἀπεχόμενος πάντως τοῦ κακηγορεῖν. ἐκ γὰρ τοῦ κατεύχεσθαί τε ἀλλήλοις ἐπαρωμένους, καὶ δι' αἰσχρῶν ὀνομάτων ἐπιφέρειν γυναικείους ἑαυτοῖς φήμας, πρῶτον μὲν ἐκ λόγων, κούφου πράγματος, ἔργῳ μίση τε καὶ ἔχθραι βαρύταται γίγνονται. πράγματι γὰρ ἀχαρίστῳ, θυμῷ, χαριζόμενος ὁ λέγων, ἐμπιπλὰς ὀργὴν κακῶν ἑστιαμάτων, ὅσον ὑπὸ παιδείας ἡμερώθη ποτέ, πάλιν ἐξαγριῶν τῆς ψυχῆς τὸ τοιοῦτον, θηριούμενος, ἐν δυσκολίᾳ ζῶν γίγνεται, πικρὰν τοῦ θυμοῦ χάριν ἀποδεχόμενος. μετεκβαίνειν δὲ αὖ πως εἰώθασι πάντες θαμὰ ἐν τοῖς τοιούτοις εἰς τὸ τι γελοῖον περὶ τοῦ ἐναντίου φθέγγεσθαι· ὃ τὶς ἐθιζόμενος, οὐδεὶς πώποτε ὃς οὐ τοῦ σπουδαίου τρόπου ἤτοι τοπαράπαν διήμαρτεν, ἢ μεγαλονοίας ἀπώλεσε

μέρη πολλά, ὧν δὴ χάριν, ἐν μὲν ἱερῷ τοπαράπαν οὐδεὶς τοιοῦτον φθέγξηται μηδέποτε μηδὲν, μηδ' ἐν τισὶ δημοτελέσι θυσίαις· μηδ' αὖ ἐν ἄθλοις, μηδ' ἐν ἀγορᾷ, μηδ' ἐν δικαστηρίῳ, μηδ' ἐν ξυλλόγῳ κοινῷ μηδενί. κολαζέτω δὲ ὁ τούτων ἄρχων ἕκαστον ἀνατεὶ, ἢ μηδέποτ' ἀριστείων πέρι φιλονεικήσῃ, νόμων ὡς οὐ κηδόμενος, οὐδὲ ποιῶν τὰ προσταχθέντα ὑπὸ τοῦ νομοθέτου. ἐὰν δέ τις ἐν ἄλλοις τόποις λοιδορίας ἄρχων ἢ ἀμυνόμενος ὁστισοῦν μὴ ἀπέχηται τῶν τοιούτων λόγων, ὁ προστυγχάνων πρεσβύτερος ὢν, τῷ νόμῳ ἀμυνέτω, πληγαῖς ἐξείργων τοὺς θυμῷ ἑτέρῳ κακῷ φιλοφρονουμένους· ἢ ἐνεχέσθω τῇ τεταγμένῃ ζημίᾳ. λέγωμεν δὴ τανῦν ὡς ὁ λοιδορίαις συμπλεκόμενος, ἄνευ τοῦ γελοῖα ζητεῖν λέγειν, οὐ δυνατός ἐστι χρῆσθαι. καὶ τοῦτο λοιδοροῦμεν, ὁπόταν θυμῷ γιγνόμενον ᾖ. τί δὲ δή; τὴν τῶν κωμῳδῶν προθυμίαν τοῦ γελοῖα εἰς τοὺς ἀνθρώπους λέγειν ἢ παραδεχώμεθα, ἐὰν ἄνευ θυμοῦ τὸ τοιοῦτον ἡμῖν τοὺς πολίτας ἐπιχειρῶσι κωμῳδοῦντες λέγειν; ἢ διαλάβωμεν δίχα, τῷ παίζειν καὶ μή; καὶ παίζοντι μὲν ἐξέστω τινὶ πέρι τοῦ λέγειν γελοῖον ἄνευ θυμοῦ· συντεταγμένῳ δὲ, καὶ μετὰ θυμοῦ, καθάπερ εἴπομεν, μὴ ἐξέστω μηδενί; τοῦτο μὲν οὖν οὐδαμῶς ἀναθετέον. ᾧ δ' ἐξέστω καὶ μὴ, τοῦτο νομοθετησώμεθα. ποιητῇ δὲ κωμῳδίας ἢ τινὸς ἰάμβων ἢ μουσῶν μελῳδίας, μὴ ἐξέστω μήτε λόγῳ, μήτε εἰκόνι, μήτε θυμῷ, μήτε ἄνευ θυμοῦ, μηδαμῶς μηδένα τῶν πολιτῶν κωμῳδεῖν. ἐὰν δέ τις ἀπειθῇ, τοὺς ἀθλοθέτας ἐξείργειν ἐκ τῆς χώρας τοπαράπαν αὐ-

θημερὸν· ἢ ζημιοῦσθαι μναῖς τρισὶν, ἱεραῖς τοῦ θεοῦ οὗ ἂν ὁ ἀγὼν ᾖ. οἷς δ' εἴρηται πρότερον ἐξουσίαν εἶναι πέρι τοῦ ποιεῖν εἰς ἀλλήλους, τούτοις ἄνευ θυμοῦ μὲν μετὰ παιδιᾶς ἐξέστω· σπουδῇ δὲ ἅμα καὶ θυμουμένοισι, μὴ ἐξέστω. τούτου δὴ διάγνωσις ἐπιτετράφθω τῷ τῆς παιδεύσεως ὅλης ἐπιμελητῇ τῶν νέων. καὶ ὃ μὲν ἂν οὗτος ἐγκρίνῃ, προφέρειν εἰς τὸ μέσον ἐξέστω τῷ ποιήσαντι· ὃ δ' ἂν ἀποκρίνῃ, μήτε αὐτὸς ἐπιδεικνύσθω μηδενὶ, μήτε ἄλλον δοῦλον μήτε ἐλεύθερον ποτὲ φανῇ διδάξας· ἢ κακὸς εἶναι δοξαζέσθω καὶ ἀπειθὴς τοῖς νόμοις. Οἰκτρὸς δ' οὐχ ὁ πεινῶν ἤ τι τοιοῦτον πάσχων, ἀλλ' ὁ σωφρονῶν, ἢ τινὰ ἀρετὴν ἢ μέρος ἔχων ταύτης, ἄν τινα ξυμφόραν πρὸς τούτοις κέκτηται. διὸ θαυμαστὸν ἂν γένοιτο εἴ τις ὢν τοιοῦτος ἀμεληθείη τοπαράπαν, ὥστ' εἰς πτωχείαν τὴν ἐσχάτην ἐλθεῖν, δοῦλος ἢ καὶ ἐλεύθερος, ἐν οἰκουμένῃ καὶ μετρίως πολιτείᾳ τε καὶ πόλει. διὸ τῷ νομοθέτῃ θεῖναι νόμον ἀσφαλὲς τοιούτοις τοιόνδε τινά· Πτωχὸς μηδεὶς ἡμῖν ἐν τῇ πόλει γιγνέσθω. τοιοῦτον δ' ἄν τις ἐπιχειρῇ δρᾷν, εὐχαῖς βίον ἀνηνύτοις ξυλλεγόμενος, ἐκ μὲν ἀγορᾶς ἀγορανόμοι ἐξειργόντων αὐτόν· ἐκ δὲ τοῦ ἄστεως, ἡ τῶν ἀστυνόμων ἀρχή· ἀγρονόμοι δὲ ἐκ τῆς ἄλλης χώρας εἰς τὴν ὑπερορίαν ἐκπεμπόντων, ὅπως ἡ χώρα τοῦ τοιούτου ζώου καθαρὰ γίγνηται τοπαράπαν. δοῦλος δ' ἂν ἢ δούλη βλάψῃ τῶν ἀλλοτρίων καὶ ὁτιοῦν, μὴ ξυναιτίου τοῦ βλαβέντος αὐτοῦ γενομένου, κατ' ἀπειρίαν ἤ τιν' ἑτέραν χρείαν μὴ σώφρονα, ὁ τοῦ βλάψαντος δεσπότης ἢ τὴν βλάβην ἐξιάσθω μὴ ἐν-

θεῶς, ἢ τὸν βλάψαντ᾽ αὐτὸν παραδότω. ἐὰν δ᾽ ἐπαιτιώμενος ὁ δεσπότης, κοινῇ τοῦ βλάψαντος τέχνῃ καὶ τοῦ βλαβέντος, ἐπ᾽ ἀποστερήσει φῇ τοῦ δούλου γεγονέναι τὴν αἰτίαν· διαδικαζέσθω μὲν κακοτεχνιῶν τῷ φάσκοντι βλαβῆναι· καὶ ἐὰν ἕλῃ, διπλασίαν τῆς ἀξίας τοῦ δούλου κομιζέσθω ἧς ἂν τιμήσῃ τὸ δικαστήριον· ἐὰν δὲ ἡττηθῇ, τήν τε βλάβην ἐξιάσθω, καὶ τὸν δοῦλον παραδότω. καὶ ἐὰν ὑποζύγιον, ἢ ἵππος, ἢ κύων, ἤ τι τῶν ἄλλων θρεμμάτων σίνηταί τι τῶν πέλας, κατὰ ταὐτὰ ἐκτίνειν τὴν βλάβην. ἐάν τις ἑκὼν μὴ θέλῃ μαρτυρεῖν, προσκαλεῖσθαι τὸν δεόμενον. ὁ δὲ προκληθεὶς ἀπαντάτω πρὸς τὴν δίκην. καὶ ἐὰν μὲν εἰδῇ καὶ θέλῃ μαρτυρεῖν, μαρτυρείτω· ἐὰν δὲ εἰδέναι μὴ φῇ, τοὺς τρεῖς θεοὺς, Δία καὶ Ἀπόλλωνα καὶ Θέμιν ἀπομόσας ἦ μὴν μὴ εἰδέναι, ἀπαλλαττέσθω τῆς δίκης. ὁ δ᾽ εἰς μαρτυρίαν κληθεὶς, μὴ ἀπαντῶν δὲ τῷ καλεσαμένῳ, τῆς βλάβης ὑπόδικος ἔστω κατὰ νόμον. ἐὰν δέ τις τινὰ δικάζοντα ἀναστήσηται μάρτυρα, μαρτυρήσας μὴ διαψηφιζέσθω περὶ ταύτης τῆς δίκης. γυναικὶ δ᾽ ἐξέστω ἐλευθέρᾳ μαρτυρεῖν καὶ συνηγορεῖν, ἐὰν ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη ᾖ γεγονυῖα, καὶ δίκην λαγχάνειν, ἐὰν ἄνανδρος ᾖ· ζῶντος δὲ ἀνδρὸς ἐξέστω μαρτυρῆσαι μόνον. δούλῃ δὲ καὶ δούλῳ καὶ παιδὶ φόνου μόνον ἐξέστω μαρτυρεῖν καὶ συνηγορεῖν, ἐὰν ἐγγυητὴν ἀξιόχρεων ἦ μὴν μένειν καταστήσῃ μέχρι δίκης, ἐὰν ἐπισκηφθῇ τὰ ψευδῆ μαρτυρῆσαι. ἐπισκήπτεσθαι δὲ τῶν ἀντιδίκων ἑκάτερον ὅλῃ τῇ μαρτυρίᾳ καὶ μέρει, ἐὰν τὰ ψευδῆ τινα φῇ μεμαρτυρηκέναι, πρὶν τὴν δι-

κην διακεκρίσθαι. τὰς δ' ἐπισκήψεις τὰς ἀρχὰς φυλάττειν κατασεσημασμένας ὑπ' ἀμφοῖν, καὶ παρέχειν εἰς τὴν τῶν ψευδομαρτυριῶν διάκρισιν. ἐὰν δέ τις ἁλῷ δὶς ψευδομαρτυρῶν, τοῦτον μηκέτι νόμος ἀναγκαζέτω μηδεὶς μαρτυρεῖν· ἐὰν δὲ τρὶς, μηκέτ' ἐξέστω τούτῳ μαρτυρεῖν. ἐὰν δὲ τολμήσῃ μαρτυρῆσαι, τρὶς ἑαλωκὼς, ἐνδεικνύτω μὲν πρὸς τὴν ἀρχὴν ὁ βουλόμενος αὐτὸν, ἡ δ' ἀρχὴ δικαστηρίῳ παραδότω· ἐὰν δὲ ὄφλῃ, θανάτῳ ζημιούσθω. ὁπόσων δ' ἂν μαρτυρίαι ἁλῶσι δίκῃ ψευδῆ δοξάντων μαρτυρεῖν, καὶ τὴν νίκην τῷ ἑλόντι πεποιηκέναι, ἐὰν τῶν τοιούτων ὑπὲρ ἥμισυ μαρτυριῶν καταδικασθῶσι τινὲς, τὴν κατὰ ταύτας ἁλοῦσαν δίκην ἀνάδικον γίγνεσθαι. ἀμφισβήτησιν δ' εἶναι καὶ διαδικασίαν εἴτε κατὰ ταύτας εἴτε μὴ ἡ δίκη ἐκρίθη· ὁπότερος δ' ἂν κριθῇ, ταύτῃ γιγνέσθω τὸ τέλος τῶν ἔμπροσθεν δικῶν. Πολλῶν δὲ ὄντων καὶ καλῶν ἐν τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ, τοῖς πλείστοις αὐτῶν οἷον κῆρες ἐπιπεφύκασιν αἳ καταμιαίνουσί τε καὶ καταῤῥυπαίνουσιν αὐτά. καὶ δὴ καὶ δίκη ἐν ἀνθρώποις πῶς οὐ καλὸν, ὃ πάντα ἡμέρωκε τὰ ἀνθρώπινα; καλοῦ δὲ ὄντος τούτου πῶς οὐ καὶ τὸ ξυνδικεῖν ἡμῖν γίγνοιτ' ἂν καλόν; ταῦτα οὖν τοιαῦτα ὄντα διαβολή τις κακὴ, καλὸν ὄνομα προστησαμένη τέχνην· ἣν πρῶτον μὲν δὴ φησὶν εἶναι τινὰ δικῶν μηχανήν· εἶναι δ' αὐτὴν τῷ τε δικάσασθαι καὶ συνδικεῖν ἄλλῳ νικᾶν δυναμένην, ἄντ' οὖν δίκαια, ἄν τε μὴ, τὰ περὶ τὴν δίκην ἑκάστην ᾖ πεπραγμένα. δωρεὰν δ' αὐτῆς εἶναι τῆς τέχνης καὶ τῶν λόγων τῶν ἐκ τῆς τέχνης, ἂν ἀντιδωρῆταί τις

χρήματα· ταύτην οὖν ἐν τῇ παρ' ἡμῖν πόλει, εἴτ' οὖν τέχνη, εἴτε ἄτεχνός ἐστί τις ἐμπειρία καὶ τριβή, μάλιστα μὲν δὴ χρεὼν ἐστι μὴ φῦναι· δεομένου δὲ τοῦ νομοθέτου, πείθεσθαι καὶ μὴ ἐναντία δίκῃ φθέγγεσθαι, πρὸς ἄλλην δὲ ἀπαλλάττεσθαι χώραν. πειθομένοις μὲν, σιγὴ, ἀπειθοῦσι δὲ, φωνὴ νόμου ἥδε· Ἂν τις δοκῇ πειρᾶσθαι τὴν τῶν δικαίων δύναμιν ἐν ταῖς τῶν δικαστῶν ψυχαῖς ἐπὶ τἀναντία τρέπειν, καὶ παρὰ καιρὸν πολυδικεῖν τῶν τοιούτων, ἢ καὶ ξυνδικεῖν· γραφέσθω μὲν ὁ βουλόμενος αὐτὸν κακοδικίας, ἢ καὶ ξυνδικίας κακῆς· κρινέσθω δὲ ἐν τῷ τῶν ἐκλεκτῶν δικαστηρίῳ. ὄφλοντος δὲ, τιμάτω τὸ δικαστήριον εἴτε φιλοχρηματίᾳ δοκεῖ δρᾷν τὸ τοιοῦτον, εἴτε φιλονεικίᾳ. καὶ ἐὰν μὲν φιλονεικίᾳ, τιμᾷν αὐτῷ τὸ δικαστήριον ὅσου χρὴ χρόνου τὸν τοιοῦτον μηδενὶ λαχεῖν δίκην, μηδὲ ξυνδικῆσαι· ἐὰν δὲ φιλοχρηματίᾳ, τὸν μὲν ξένον, ἀπιόντα ἐκ τῆς χώρας, μήποτε πάλιν ἐλθεῖν, ἢ θανάτῳ ζημιοῦσθαι· τὸν ἀστὸν δὲ τεθνάναι, φιλοχρημοσύνης ἕνεκα τῆς ἐκ παντὸς τρόπου παρ' αὐτῷ τιμωμένης. καὶ ἐάν τις φιλονεικίᾳ κριθῇ δὶς τὸ τοιοῦτον δρᾷν, τεθνάτω.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΝΟΜΩΝ
Η
ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ
ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ.

ΕΑΝ ὡς πρεσβευτής τις ἢ κῆρυξ καταψευδόμενος τῆς πόλεως, παραπρεσβεύηται πρός τινα πόλιν· ἢ πεμπόμενος, μὴ τὰς οὔσας πρεσβείας ἐφ᾽ αἷς πέμπεται ἀπαγγέλλῃ· ἢ πάλιν αὖ παρὰ τῶν πολεμίων ἢ καὶ φίλων, μὴ τὰ παρ᾽ ἐκείνων ὀρθῶς ἀποπρεσβεύσας γένηται φανερὸς ἢ κηρυκεύσας· γραφαὶ κατὰ τούτων ἔστων, ὡς Ἑρμοῦ καὶ Διὸς ἀγγελίας καὶ ἐπιτάξεις παρὰ νόμον ἀσεβησάντων· τίμημα δὲ ὅ, τι χρὴ πάσχειν ἢ ἀποτίνειν, ἐὰν ὄφλῃ. κλοπὴ μὲν χρημάτων, ἀνελεύθερον, ἁρπαγὴ δὲ, ἀναίσχυντον· τῶν Διὸς δὲ υἱέων οὐδεὶς οὔτε δόλοις οὔτε βίᾳ χαίρων ἐπιτετήδευκε τούτοιν οὐδέτερον. μηδεὶς οὖν ὑπὸ ποιητῶν, μηδ᾽ ἄλλως ὑπό τινων μυθολόγων, πλημμελῶν περὶ τὰ τοιαῦτα, ἐξαπατώμενος ἀναπειθέσθω·

καὶ κλέπτων ἢ βιαζόμενος, οἰέσθω μηδὲν αἰσχρὸν ποιεῖν, ἀλλ' ἅπερ αὐτοὶ θεοὶ δρῶσιν. οὔτε γὰρ ἀληθὲς, οὔτ' εἰκός· ἀλλ' ὅστις δρᾷ τοιοῦτον παρανόμως, οὔτε θεὸς, οὔτε παῖς ἐστί ποτε θεῶν. ταῦτα δὲ νομοθέτῃ μᾶλλον προσήκει γιγνώσκειν ἢ ποιηταῖς ξύμπασιν. ὁ μὲν οὖν πεισθεὶς ἡμῶν τῷ λόγῳ, εὐτυχεῖ τε, καὶ εἰς χρόνον ἅπαντα εὐτυχοῖ· ὁ δὲ ἀπιστήσας, τὸ μετὰ ταῦτα τοιῷδε τινὶ μαχέσθω νόμῳ· Ἐάν τις τὶ κλέπτῃ δημόσιον, μέγα ἢ καὶ σμικρὸν, τῆς αὐτῆς δίκης δεῖ. σμικρόν τι γὰρ ὁ κλέπτων, ἔρωτι μὲν ταὐτῷ, δυνάμει δὲ ἐλάττονι κέκλοφεν· ὅ, τε τὸ μεῖζον κινῶν, οὐ καταθέμενος, ὅλον ἀδικεῖ. δίκης οὖν οὐδέτερον οὐδετέρου ἐλάττονος, ἕνεκα μεγέθους τοῦ κλέμματος, ὁ νόμος ἀξιοῖ ζημιοῦν· ἀλλὰ τῷ τὸν μὲν ἴσως ἂν ἰάσιμον ἔτ' εἶναι, τὸν δ' ἀνίατον. ξένον μὲν δὴ τῶν δημοσίων ἢ δοῦλον ἄν τις τὶ κλέπτοντα ἐν δικαστηρίῳ ἕλῃ, ὡς ἰασίμῳ ἐκ τῶν εἰκότων, ὅ, τι χρὴ παθεῖν, ἢ τίνα ζημίαν ἀποτίνειν αὐτὸν, ἡ κρίσις γιγνέσθω. τὸν δὲ ἀστὸν καὶ τεθραμμένον ὡς ἔσται τεθραμμένος, ἂν πατρίδα συλῶν ἢ βιαζόμενος ἁλίσκηται, ἐάν τ' ἐπ' αὐτοφώρῳ, ἐάν τε μὴ, σχεδὸν ὡς ἀνίατον ὄντα, θανάτῳ ζημιοῦν. Στρατειῶν δὲ ἕνεκα πολλὴ μὲν ξυμβουλὴ, πολλοὶ δὲ νόμοι γίγνονται κατὰ τρόπον. μέγιστον δὲ, τὸ μηδέποτε ἄναρχον μηδένα εἶναι, μήτ' ἄῤῥενα, μήτε θήλειαν· μηδὲ τινὸς ἔθει ψυχὴν εἰθίσθαι, μήτε σπουδάζοντος, μήτ' ἐν παιδιαῖς, αὐτὸν ἐφ' ἑαυτοῦ τε κατὰ μόνας δρᾷν· ἀλλ' ἔν τε πολέμῳ παντὶ καὶ ἐν εἰρήνῃ πάσῃ πρὸς τὸν ἄρχοντα ἀεὶ βλέποντα

καὶ ξυνεπόμενον ζῆν, καὶ τὰ βραχύταθ' ὑπ' ἐκείνου κυβερνώμενον· οἷον ἑστάναι θ' ὅταν ἐπιτάττῃ τὶς, καὶ πορεύεσθαι, καὶ γυμνάζεσθαι, καὶ λοῦσθαι, καὶ σιτεῖσθαι, καὶ ἐγείρεσθαι νύκτωρ εἴς τε φυλακὰς καὶ παραγγέλσεις· καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς κινδύνοις μήτε τινὰ διώκειν, μηθ' ὑποχωρεῖν ἄλλῳ, ἄνευ τῆς τῶν ἀρχόντων δηλώσεως· ἑνί τε λόγῳ, τὸ χωρίς τι τῶν ἄλλων πράττειν διδάξαι τὴν ψυχὴν ἔθεσι, μήτε γιγνώσκειν μήτ' ἐπίστασθαι τοπαράπαν, ἀλλ' ἀθρόον ἀεὶ καὶ ἅμα καὶ κοινὸν τὸν βίον ὅτι μάλιστα πᾶσι πάντων γίγνεσθαι. τούτου γὰρ οὔτ' ἔστιν οὔτε ποτὲ μὴ γένηται κρεῖττον οὔτε ἄμεινον, οὔτε τεχνικώτερον εἰς σωτηρίαν τὴν κατὰ πόλεμον καὶ νίκην. τοῦτο καὶ ἐν εἰρήνῃ μελετητέον εὐθὺς ἐκ τῶν παίδων, ἄρχειν τε ἄλλων, ἄρχεσθαί θ' ὑφ' ἑτέρων· τὴν δ' ἀναρχίαν ἐξαιρετέον ἐκ παντὸς τοῦ βίου ἁπάντων τῶν ἀνθρώπων τε καὶ τῶν ὑπ' ἀνθρώπους θηρίων. καὶ δὴ καὶ χορείας πάσας, εἰς τὰς ἀριστείας τὰς κατὰ πόλεμον βλεπούσας, χορεύειν, καὶ ὅλην εὐκολίαν τε καὶ εὐχέρειαν ἐπιτηδεύειν τῶν αὐτῶν ἕνεκα· καρτερήσεις τε αὖ σιτῶν τε καὶ ποτῶν, καὶ χειμώνων καὶ τῶν ἐναντίων, καὶ κοίτης σκληρᾶς. καὶ, τόγε μέγιστον, τὴν τῆς κεφαλῆς καὶ ποδῶν δύναμιν μὴ διαφθείρειν τῇ τῶν ἀλλοτρίων σκεπασμάτων περικαλυφῇ, τὴν τῶν οἰκείων ἀπολλύντας πίλων τε καὶ ὑποδημάτων γένεσιν καὶ φύσιν. ταῦτα γὰρ ἀκρωτήρια ὄντα, σωζόμενά τε ἔχει μεγίστην δύναμιν παντὸς τοῦ σώματος, καὶ τοὐναντίον, ἐναντίως· καὶ τὸ μὲν, ὑπηρετικώτατον ἅπαντι τῷ σώματι· τὸ δὲ, ἀρχικώτατον, ἔχον

τὰς κυρίας ἁπάσας αἰσθήσεις αὐτοῦ φύσει. ἔπαινον μὲν δὴ τοῦτον τὸν νέον ἀκούειν χρῆν δοκεῖν πολεμικοῦ περὶ βίου. νόμος δ' αὖ τούσδε στρατεύεσθαι, τὸν καταλεγέντα, ἢ τὸν ἐν μέρει τινὶ τεταγμένον. ἐὰν δέ τις ἐκλείπῃ τινὶ κάκῃ, μὴ στρατηγῶν ἀφέντων, γραφὰς ἀστρατείας εἶναι πρὸς τοὺς πολεμικοὺς ἄρχοντας, ὅταν ἔλθωσιν ἀπὸ στρατοπέδου. δικάζειν δὲ τοὺς στρατεύσαντας ἑκάστους, χωρὶς ὁπλίτας τε καὶ ἱππέας, καὶ τἄλλα ἐν πολεμίᾳ ἕκαστα ὡσαύτως· καὶ εἰσάγειν ὁπλίτας μὲν εἰς τοὺς ὁπλίτας, ἱππέας δὲ εἰς τοὺς ἱππεῖς, καὶ τοὺς ἄλλους δὲ κατὰ ταὐτὰ εἰς τοὺς αὐτῶν ξυννόμους. ἐὰν δέ τις ὄφλῃ, ὑπάρχειν μὲν αὐτῷ μήποτε τῆς ὅλης ἀριστείας ἀγωνιστῇ γενέσθαι, μηδὲ ἀστρατείας ἄλλον γράψασθαι ποτέ, μηδὲ κατηγόρῳ τούτων πέρι γενέσθαι. πρὸς τούτοις δ' ἔτι προστιμᾶν αὐτῷ τὸ δικαστήριον ὅ, τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτίνειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐκ δικασθεισῶν τῶν τῆς ἀστρατείας δικῶν, πάλιν ἑκάστων τούτων ἄρχοντας ποιῆσαι ξύλλογον. ἀριστείων δὲ πέρι κρίνεσθαι τὸν βουλόμενον ἐν τοῖς αὐτῶν ἔθνεσι, μὴ περὶ προτέρου πολέμου μηδὲν παρεχόμενον, μήτε τεκμήριον, μήτε μαρτύρων πιστώσεις λόγων, αὐτῆς δὲ περὶ τῆς στρατείας τῆς τότε γενομένης αὐτοῖς. στέφανον δὲ τὸ νικητήριον ἑκάστοις εἶναι θαλλοῦ. τοῦτον δέ, εἰς τὰ τῶν πολεμικῶν θεῶν ἱερὰ ὧν ἄν τις βούληται γράψαντα, ἀναθεῖναι μαρτύριον εἰς τὴν τῶν ἀριστειῶν κρίσιν, παντὸς τοῦ βίου, καὶ τὴν τῶν δευτέρων καὶ τρίτων. ἐὰν δὲ στρατεύσῃ μέν τις, μὴ ἀπαγόντων δὲ τῶν ἀρχόντων, οἴκαδε προαπέλθῃ

τοῦ χρόνου, λειποταξίου τούτων εἶναι γραφὰς ἐν τοῖς αὐτοῖς οἷς περὶ τῆς ἀστρατείας. ὄφλουσί τε τιμωρίαι ἐπέστωσαν αἵπερ καὶ πρόσθεν ἐτέθησαν. χρὴ μὲν δὴ πᾶσαν ἐπιφέροντα δίκην ἀνδρὶ πάντ' ἄνδρα, φοβεῖσθαι τὸ μήτε ἐπενεγκεῖν ψευδῆ τιμωρίαν, μήτ' οὖν ἑκόντα μήτ' ἄκοντα, κατὰ δύναμιν. παρθένος γὰρ αἰδοῦς δίκη λέγεταί τε καὶ ὄντως εἴρηται. ψεῦδος δὲ αἰδοῖ καὶ δίκῃ νεμεσητὸν κατὰ φύσιν. τῶν τε οὖν ἄλλων εὐλαβεῖσθαι δεῖ πέρι πλημμελεῖν εἰς δίκην, διαφερόντως δὲ καὶ τῆς τῶν κατὰ πόλεμον ὅπλων ἀποβολῆς, μὴ διαμαρτών τις ἄρα τῶν ἀναγκαίων ἀποβολῶν, ὡς αἰσχρὰς αὐτὰς εἰς ὄνειδος τιθεὶς, ἀναξίῳ ἀναξίας ἐπάγῃ δίκας. ῥάδιον μὲν οὖν οὐδαμῶς διορίσαι τούτων θάτερον· ὅμως δὲ χρὴ τὸν νόμον ἁμωσγέπως ὁρίζειν πειρᾶσθαι κατὰ μέρη. μύθῳ δὴ προσχρώμενοι ἅμ' εἴπωμεν, εἰ κομισθεὶς ἐπὶ σκηνὴν ἄνευ ὅπλων Πάτροκλος, ἔμπνους ἐγένεθ', οἷον δὴ μυρίοις συνέπεσε, τὰ δὲ πρότερα ἐκεῖνα ὅπλα Πηλείδου ἃ φησὶν ὁ ποιητὴς παρὰ θεῶν προῖκα ἐν τοῖς γάμοις ἐπιδοθῆναι Θέτιδι, ταῦτα δὲ Ἕκτωρ εἶχεν, ἐξῆν ἂν τῶν τότε ὅσοι κακοὶ ὀνειδίζειν ὅπλων ἀποβολὴν τῷ τοῦ Μενοιτίου. ἔτι δὲ ὁπόσοι κατὰ κρημνῶν ῥιφέντες ἀπώλεσαν ὅπλα, ἢ κατὰ θάλατταν, ἢ χειμώνων ἐν τόποις ὑποδεξαμένης αὐτοὺς ἐξαίφνης πολλῆς ῥύσεως ὕδατος. ἢ μυρί' ἂν ἔχοι τὶς τοιαῦτα παραμυθούμενος ἐπᾴδειν, εὐδιάβολον κακὸν καλλύνων. τεμεῖν δὴ χρεὼν κατὰ δύναμιν τὸ μεῖζον καὶ τὸ δυσχερέστατον κακὸν ἀπὸ τοῦ ἐναντίου. σχεδὸν οὖν ἐν τοῖς ὀνείδεσιν ἔχει τινὰ τομὴν ἡ τοῦ-

των τῶν ὀνομάτων ἐπιφορά. ῥίψασπις μὲν γὰρ οὐκ ἐν πᾶσιν ὀνομάζοιτ᾽ ἂν δικαίως, ἀποβολεὺς δὲ ὅπλων. οὐχ ὁμοίως γὰρ ὅ, τε ἀφαιρεθεὶς μετ᾽ εἰκυίας βίας γίγνοιτ᾽ ἂν ῥίψασπις, ὅ, τε ἀφεὶς ἑκών. διαφέρει δὲ ὅλον που καὶ τὸ πᾶν. ὧδ᾽ οὖν δὴ λεγέσθω νόμῳ· ἐὰν καταλαμβανόμενος τὶς ὑπὸ πολεμίων, καὶ ἔχων ὅπλα, μὴ ἀναστρέφῃ καὶ ἀμύνηται, ἀφῇ δὲ ἑκὼν, ἢ ῥίψῃ, ζωὴν αἰσχρὰν ἀρνύμενος μετὰ τάχους, μᾶλλον ἢ μετ᾽ ἀνδρείας καλὸν καὶ εὐδαίμονα θάνατον· τοιαύτης μὲν ὅπλων ἀποβολῆς ἔστω δίκη ῥιφθέντων· τῆς δὲ εἰρημένης ἔμπροσθεν ὁ δικάζων ἀμελείτω σκοπεῖν. τὸν γὰρ κακὸν ἀεὶ δεῖ κολάζειν, ἵν᾽ ἀμείνων ᾖ, οὐ τὸν δυστυχῆ· οὐδὲν γὰρ πλέον. ζημία δὴ τῷ τὴν τοιαύτην ἀμυντηρίων ὅπλων εἰς τοὐναντίον ἀφέντι δύναμιν τίς ἄρα γίγνοιτ᾽ ἂν πρόσφορος; οὐ δυνατὸν γὰρ ἀνθρώπῳ δρᾶν τοὐναντίον, ὥς ποτε θεὸν φασὶ δρᾶσαι, Καινέα τὸν Θετταλὸν ἐκ γυναικὸς μεταβαλόντα εἰς ἀνδρῶν φύσιν. ἦν γὰρ ἀνδρὶ ῥιψάσπιδι τρόπον τινὰ πρέπουσα πασῶν μάλιστα ἡ κείνῃ τῇ γενέσει ἐναντία γένεσις, εἰς γυναῖκα ἐξ ἀνδρὸς μεταβαλοῦσα, τιμωρία τούτῳ γενομένη. νῦν δ᾽ ὅτι τούτων ἐγγύτατα φιλοψυχίας ἕνεκα, ἵνα τὸν ἐπίλοιπον βίον μὴ κινδυνεύσῃ, ζῇ δὲ ὡς πλεῖστον χρόνον ὢν κακὸς ὀνείδει ξυνεχόμενος. ἔστω νόμος ὅδε ἐπὶ τούτοις· Ἀνὴρ ὃς ἂν ὄφλῃ δίκην ὡς αἰσχρῶς ἀποβαλὼν ὅπλα πολεμικὰ, τούτῳ μήτ᾽ οὖν τις στρατηγὸς, μήτ᾽ ἄλλος ποτὲ τῶν κατὰ πόλεμον ἀρχόντων, ὡς ἀνδρὶ στρατιώτῃ χρήσηται· μηδ᾽ εἰς τάξιν κατατάξῃ μηδ᾽ ἡντινοῦν. εἰ δὲ μὴ, κατευθύνειν αὐτοῦ τὸν εὔθυνον

ἂν μεν ᾖ τοῦ μεγίστου τιμήματος ὁ τάξας τὸν κακὸν, χιλίας· ἂν δὲ τοῦ δευτέρου, πέντε μνᾶς· ἂν δὲ τοῦ τρίτου, τρεῖς μνᾶς· ἂν δὲ τοῦ τετάρτου, μνᾶν. ὁ δὲ ὄφλων τὴν δίκην, πρὸς τῷ ἀφεῖσθαι τῶν ἀνδρείων κινδύνων κατὰ φύσιν τὴν αὑτοῦ, προσαποτισάτω μισθόν· χιλίας μὲν, ἂν τοῦ μεγίστου τιμήματος ᾖ· πέντε δὲ, τοῦ δευτέρου· τρεῖς δὲ, ἂν τοῦ τρίτου· μνᾶν δὲ ὡσαύτως καθάπερ οἱ πρόσθεν, τοῦ τετάρτου μέρους. εὐθύνων δὴ πέρι τίς ἡμῖν λόγος ἂν εἴη πρέπων, ἀρχόντων γενομένων, τῶν μὲν κατὰ τύχην κλήρου καὶ ἐπ' ἐνιαυτὸν, τῶν δ' εἰς πλείονα ἔτη καὶ ἐκ προκρίτων; τῶν δὴ τοιούτων εὐθυντὴς τίς ἱκανός; ἂν γάρ τις τὶ εἴπῃ σκολιὸν αὐτῶν ἢ πράξῃ, καμφθεὶς ὑπὸ βάρους μὲν τῆς ἀρχῆς, τῆς δ' αὑτοῦ δυνάμεως ἐνδείᾳ πρὸς τὴν τῆς ἀρχῆς ἀξίαν, ῥᾴδιον μὲν οὐδαμῶς εὑρεῖν τῶν ἀρξάντων ἄρχοντα ὑπερβάλλοντα πρὸς ἀρετήν· ὅμως δὲ πειρατέον εὐθυντάς τινας ἀνευρίσκειν θείους. ἔχει γὰρ οὖν οὕτω· πολλοὶ καιροὶ πολιτείας λύσεως εἰσὶ, καθάπερ νεὼς, ἢ ζῴου τινὸς, οὓς τόνους τε καὶ ὑποζώματα καὶ νεύρων ἐπιτόνους, μίαν οὖσαν φύσιν διεσπαρμένην, πολλαχοῦ πολλοῖς ὀνόμασι προσαγορεύομεν. εἷς δὲ οὗτος οὐ σμικρότατος καιρὸς τοῦ σώζεσθαί τε καὶ διαλυθεῖσαν οἴχεσθαι πολιτείαν. ἂν μὲν γὰρ οἱ τοὺς ἄρχοντας ἐξευθύνοντες βελτίους ὦσιν ἐκείνων, καὶ τοῦτ' ἐν δίκῃ ἀμέμπτῳ τε καὶ ἀμέμπτως, ἡ πᾶσα οὕτω θάλλει τε καὶ εὐδαιμονεῖ χώρα καὶ πόλις· ἐὰν δ' ἄλλως τὰ περὶ τὰς εὐθύνας τῶν ἀρχόντων γίγνηται, τότε λυθείσης τῆς τὰ πάντα πολιτεύματα ξυν-

ἐχούσης εἰς ἓν δίκης, ταύτῃ πᾶσα ἀρχὴ διεσπάσθη χωρὶς ἑτέρα ἀπ' ἄλλης, καὶ οὐκ εἰς ταὐτὸν ἔτι νεύουσαι, πολλὰς ἐκ μιᾶς τὴν πόλιν ποιοῦσαι, στάσεων ἐμπλήσασαι, ταχὺ διώλεσαν. διὸ δὴ δεῖ πάντως τοὺς εὐθύνους θαυμαστοὺς πᾶσαν ἀρετὴν εἶναι. τεκταινώμεθα δὴ τινὰ τρόπον αὐτῶν τοιάνδε γένεσιν. κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον, μετὰ τροπὰς ἡλίου τὰς ἐκ θέρους εἰς χειμῶνα, ξυνιέναι χρεὼν πᾶσαν τὴν πόλιν εἰς Ἡλίου κοινὸν καὶ Ἀπόλλωνος τέμενος, τῷ θεῷ ἀποφανομένους ἄνδρας αὐτῶν τρεῖς· ὃν ἂν ἕκαστος αὐτῶν ἡγῆται πάντῃ ἄριστον εἶναι, πλὴν αὐτοῦ, μὴ ἔλαττον πεντήκοντα γεγονότα ἐτῶν. τῶν δὲ προκριθέντων οὓς ἂν πλεῖστοι ἐνέγκωσι, τούτους ἐκλέξαι, μέχρι τῶν ἡμίσεων, ἐὰν ἄρτιοι γίγνωνται· περιττοὶ δὲ ἐὰν ὦσιν, ἕνα ἀφελεῖν, ᾧ ἂν ἐλάχισται γένωνται· καταλιπεῖν δὲ τοὺς ἡμίσεις αὐτῶν, πλήθει τῶν ψήφων ἀποκρίναντας. ἐὰν δέ τισιν ἴσαι γίγνωνται, καὶ τὸν ἥμισυν ἀριθμὸν πλείω ποιῶσιν, ἀφελεῖν τὸ πλέον, ἀποκρίναντας νεότητι· τοὺς δ' ἄλλους ἐγκρίναντας, φέρειν αὖθις, μέχριπερ ἂν τρεῖς λειφθῶσιν ἄνισοι. ἐὰν δὲ ἢ πᾶσιν ἢ τοῖν δυοῖν ἴσαι γίγνωνται, τῇ ἀγαθῇ μοίρᾳ καὶ τύχῃ ἐπιτρέψαντας, κλήρῳ διελόντας, τὸν νικῶντα, καὶ δεύτερον καὶ τρίτον, στεφανῶσαι θαλλῷ· καὶ τὰ ἀριστεῖα ἀποδόντας, πᾶσιν ἀνειπεῖν ὅτι Μαγνητῶν ἡ κατὰ θεὸν πάλιν τυχοῦσα σωτηρίας πόλις, ἀποφήνασα αὑτῆς Ἡλίῳ ἄνδρας τοὺς ἀρίστους τρεῖς, ἀκροθίνιον Ἀπόλλωνι, κατὰ τὸν παλαιὸν νόμον, ἀνατίθησι κοινὸν καὶ Ἡλίῳ, ὅσονπερ ἂν ἕπωνται χρόνον τῇ κρίσει. τούτους

δὲ πρώτῳ μὲν ἐνιαυτῷ δώδεκα εὐθύνους ἀποδεῖξαι, μέχριπερ ἂν ἑκάστῳ πέντε καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη ξυμβῇ γενόμενα· τὸ λοιπὸν δὲ τρεῖς ἀεὶ προσγιγνέσθων κατ' ἐνιαυτόν. οὗτοι δὲ τὰς ἀρχὰς πάσας κατὰ δώδεκα μέρη διελόμενοι, πάσαις βασάνοις χρώμενοι ἐλευθέραις ἐλεγχόντων. οἰκούντων δὲ, ὅσον ἂν εὐθύνωσι χρόνον, ἐν τῷ τοῦ Ἀπόλλωνός τε καὶ Ἡλίου τεμένει, ἐν ᾧπερ ἐκρίθησαν. καὶ τὰ μὲν ἰδίᾳ ἕκαστος, τὰ δὲ καὶ κοινῇ μετ' ἀλλήλων κρίναντες, τοὺς ἄρξαντας τῇ πόλει ἀποφηνάντων, εἰς τὴν ἀγορὰν γράμματα καταθέντες περὶ ἑκάστης ἀρχῆς, ὅ, τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτίνειν κατὰ τὴν τῶν εὐθύνων γνώμην. ἥτις δ' ἂν τῶν ἀρχῶν μὴ ὁμολογῇ κεκρίσθαι δικαίως, εἰς τοὺς ἐκλεκτοὺς δικαστὰς εἰσαγέτω τοὺς εὐθύνους· καὶ, ἐὰν μὲν ἀποφύγῃ τὶς τὰς εὐθύνας, αὐτῶν τῶν εὐθύνων κατηγορείτω, ἐὰν θέλῃ· ἐὰν δὲ ἁλῷ, ἐὰν μὲν ᾖ τῷ θανάτου τετιμημένον ὑπὸ τῶν εὐθύνων, ὥσπερ ἀνάγκη ἁπλῶς θνησκέτω· τῶν δ' ἄλλων τιμημάτων ὧν ἂν δυνατὸν ᾖ διπλῆν τίσαι, διπλασίαν τινέτω. τὰς δ' εὐθύνας αὐτῶν τούτων ἀκούειν χρὴ τίνες ἔσονται, καὶ τίνα τρόπον. ζῶσι μὲν οὖν τούτοις τοῖς παρὰ πάσης τῆς πόλεως ἀριστείων ἠξιωμένοις προεδρίαι τ' ἐν ταῖς πανηγύρεσι πάσαις ἔστωσαν· ἔτι δὲ τῶν εἰς τοὺς Ἕλληνας κοινῇ θυσιῶν καὶ θεωριῶν καὶ ὅσων ἂν ἑτέρων κοινωνῶσιν ἱερῶν, ἐκ τούτων τοὺς ἄρχοντας τῆς θεωρίας ἑκάστης ἐκπέμπειν· καὶ τούτους μόνους δάφνης στεφάνῳ τῶν ἐν τῇ πόλει κεκοσμημένους εἶναι. καὶ ἱερέας μὲν, πάντας, τοῦ Ἀπόλλωνός τε καὶ Ἡλίου· ἀρχιερέα δὲ, ἕνα κατ' ἐνιαυτὸν,

τὸν πρῶτον κριθέντα τῶν γενομένων ἐκείνῳ τῷ ἐνιαυτῷ τῶν ἱερέων· καὶ τοὔνομα ἀναγράφειν τούτου κατ᾽ ἐνιαυτὸν, ὅπως ἂν γίγνηται μέτρον ἀριθμοῦ τοῦ χρόνου, ἕως ἂν ἡ πόλις οἰκῆται. τελευτήσασι δὲ προθέσεις τε καὶ ἐκφορὰς καὶ θήκας διαφόρους εἶναι τῶν ἄλλων πολιτῶν. λευκὴν μὲν τὴν στολὴν ἔχειν πᾶσαν, θρήνων τε καὶ ὀδυρμῶν χωρὶς γίγνεσθαι. κορῶν δὲ χορὸν πεντεκαίδεκα, καὶ ἀῤῥένων ἕτερον, περιϊσταμένους τῇ κλίνῃ ἑκατέρους· οἷον ὕμνον πεποιημένον ἔπαινον εἰς τοὺς ἱερέας, ἐν μέρει ἑκατέρους ᾄδειν, εὐδαιμονίζοντας ᾠδῇ διὰ πάσης τῆς ἡμέρας. ἕωθεν δ᾽ εἰς τὴν θήκην φέρειν αὐτὴν μὲν τὴν κλίνην ἑκατὸν τῶν νέων τῶν ἐν τοῖς γυμνασίοις, οὓς ἂν οἱ προσήκοντες τοῦ τελευτήσαντος ἐπόψονται· πρώτους δὲ προϊέναι τοὺς ἠϊθέους, τὴν πολεμικὴν σκευὴν ἐνδεδυκότας ἑκάστους· σὺν τοῖς ἵπποισι μὲν ἱππέας, σὺν δὲ ὅπλοις ὁπλίτας· καὶ τοὺς ἄλλους ὡσαύτως. παῖδας δὲ περὶ αὐτὴν τὴν κλίνην ἔμπροσθεν τὸ πάτριον μέλος ἐφυμνεῖν· καὶ κόρας ἑπομένας ἐξόπισθεν, ὅσαι τ᾽ ἂν γυναῖκες τῆς παιδοποιήσεως ἀπηλλαγμέναι τυγχάνωσι. μετὰ δὲ ταῦτα, ἱερέας τε καὶ ἱερείας ὡς καθαρεύοντι τῷ τάφῳ ἕπεσθαι, ἐὰν ἄρα καὶ τῶν ἄλλων εἴργωνται τάφων· ἐὰν καὶ τὸ τῆς Πυθίας οὕτω τε καὶ ταύτῃ σύμψηφον ᾖ. θήκην δὲ ὑπὸ γῆς αὐτοῖς εἰργασμένην εἶναι, ἀψῖδα προμήκη, λίθων προτίμων καὶ ἀγήρων εἰς δύναμιν ἔχουσαν κλίνας παρ᾽ ἀλλήλας λιθίνας κειμένας· οὗ τὸν μακάριον γεγονότα θέντες, κύκλῳ χώσαντες, πέριξ δένδρων ἄλσος περιφυτεύσουσι, πλὴν κώλου ἑνός· ὅπως

ἂν αὔξην ὁ τάφος ἔχῃ ταύτην τὴν εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἀνεπιδεῆ χώματος τοῖς τιθεμένοις. κατ' ἐνιαυτὸν δὲ, ἀγῶνα μουσικῆς αὐτοῖς, καὶ γυμνικὸν ἱππικόν τε θήσουσι. τὰ μὲν δὴ γέρα τοιαῦτα τοῖς τὰς εὐθύνας διαφυγοῦσιν. ἂν δέ τις τούτων, πιστεύων τῷ κεκρίσθαι, τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐπιδείξῃ, κακὸς γενόμενος ὕστερον τῆς κρίσεως· γράφεσθαι μὲν τὸν βουλόμενον αὐτὸν ὁ νόμος προσταττέτω· ὁ δ' ἀγὼν ἐν δικαστηρίῳ γιγνέσθω τοιῷδέ τινι τρόπῳ. πρῶτον μὲν, νομοφύλακες ἔστωσαν τούτου τοῦ δικαστηρίου· ἔπειτα, αὐτῶν τούτων οἱ ζῶντες· πρὸς δὲ τούτοις, τὸ τῶν ἐκλεκτῶν δικαστήριον. γραφέσθω δὲ ὁ γραφόμενος ὃν ἂν γράφηται, λέγουσαν τὴν γραφὴν, ἀνάξιον εἶναι τὸν καὶ τὸν τῶν ἀριστείων καὶ τῆς ἀρχῆς. καὶ ἐὰν μὲν ὁ φεύγων ἁλῷ, στερέσθω τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τάφου, καὶ τῶν ἄλλων τῶν δοθεισῶν αὐτῷ τιμῶν· ἐὰν δὲ ὁ διώκων μὴ μεταλάβῃ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων, τινέτω, ὁ μὲν τοῦ μεγίστου τιμήματος, δώδεκα μνᾶς· ὀκτὼ δὲ, ὁ τοῦ δευτέρου· τρίτου δὲ, ἕξ· τετάρτου δὲ, δύο. Ῥαδαμάνθυος δὲ περὶ τὴν λεγομένην κρίσιν τῶν δικῶν ἄξιον ἄγασθαι, διότι κατεῖδε τοὺς τότε ἀνθρώπους ἡγουμένους ἐναργῶς εἶναι θεοὺς εἰκότως, ἅτε κατὰ τὸν τότε χρόνον τῶν πολλῶν ἐκ θεῶν ὄντων· ὧν εἷς ἦν αὐτὸς, ὥς γε λόγος. ἔοικε δὴ δικαστῇ μὲν ἀνθρώπων οὐδενὶ διανοούμενος δεῖν ἐπιτρέπειν, θεοῖς δε, ὅθεν ἁπλαῖ καὶ ταχεῖαι δίκαι ἐκρίνοντ' αὐτῷ. διδοὺς γὰρ περὶ ἑκάστων τῶν ἀμφισβητουμένων ὅρκον τοῖς ἀμφισβητοῦσιν, ἀπηλλάττετο ταχὺ καὶ ἀσφαλῶς. νῦν δὲ

δὴ ὅτε μέρος τι φαμὲν ἀνθρώπων οἳ τοπαράπαν οὐχ ἡγοῦνται θεοὺς, οἱ δὲ οὐ φροντίζειν ἡμῶν αὐτοὺς διανοοῦνται· τῶν δὲ πλείστων ἐστὶ καὶ κακίστων ἡ δόξα, ὡς σμικρὰ δεχόμενοι θύματα καὶ θωπείας πολλὰς, πολλὰ συναποστεροῦσι χρήματα, καὶ μεγάλων σφᾶς ἐκλύονται κατὰ πολλὰ ζημιῶν. οὐκέτι δὴ τοῖς νῦν ἀνθρώποις ἡ Ῥαδαμάνθυος ἂν εἴη πρέπουσα τέχνη ἐν δίκαις. μεταβεβληκυιῶν οὖν τῶν περὶ θεοὺς δοξῶν ἐν τοῖς ἀνθρώποις, μεταβάλλειν δεῖ καὶ τοὺς νόμους. ἐν γὰρ λήξεσι δικῶν τοὺς μετὰ νοῦ τιθεμένους νόμους ἐξαίρειν δεῖ τοὺς ὅρκους τῶν ἀντιδικούντων ἑκατέρων· καὶ τὸν λαγχάνοντά τῳ τινὰ δίκην, τὰ μὲν ἐγκλήματα γράφειν, ὅρκον δὲ μὴ ἐπομνύναι· καὶ τὸν φεύγοντα, κατὰ ταῦτα τὴν ἄρνησιν γράψαντα, παραδοῦναι τοῖς ἄρχουσιν ἀνώμοτον. δεινὸν γάρ που, δικῶν γε ἐν πόλει πολλῶν γενομένων, εὖ εἰδέναι σμικροῦ δεῖν τοὺς ἡμίσεις αὐτῶν ἐπιωρκηκότας, ἐν ξυσσιτίοις τε ἀλλήλοις εὐχερῶς συγγιγνομένους, καὶ ἐν ἄλλαις συνουσίαις τε καὶ ἰδιωτικαῖς συγγενήσεσιν ἑκάστων. νόμος δὴ κείσθω, δικαστὴν μὲν ὀμνύναι δικάζειν μέλλοντα, καὶ τὸν τὰς ἀρχὰς τῷ κοινῷ καθιστάντα δι᾽ ὅρκων, ἢ διὰ φορᾶς ψήφων ἀφ᾽ ἱερῶν φέροντα, δρᾷν ἀεὶ δεῖ τὸ τοιοῦτον· καὶ κριτὴν αὖ χορῶν καὶ πάσης μουσικῆς, καὶ γυμνικῶν τε καὶ ἱππικῶν ἄθλων ἐπιστάτας καὶ βραβέας, καὶ ἁπάντων ὁπόσα μὴ φέρῃ κέρδος κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην δόξαν τῷ ἐπιορκοῦντι. τῶν δὲ ὁπόσα ἐξαρνηθέντι καὶ ἐξομοσαμένῳ κέρδος μέγα φανερὸν εἶναι δοκεῖ, ταῦτα δὲ διὰ δικῶν ὅρκων χωρὶς κρίνεσθαι

ξύμπαντας τοὺς ἐπικαλοῦντας ἀλλήλοις. καὶ τοπαράπαν ἐν δίκῃ τοὺς προέδρους μὴ ἐπιτρέπειν μήτε ὀμνύντι λέγειν πιθανότητος χάριν, μήτε ἐπαρώμενον ἑαυτῷ καὶ γένει· μήτε ἱκετείαις χρώμενον ἀσχήμοσι, μήτε οἴκτοις γυναικείοις· ἀλλὰ τὸ δίκαιον μετ᾽ εὐφημίας διδάσκοντα καὶ μανθάνοντα ἀεὶ διατελεῖν. εἰ δὲ μὴ, καθάπερ ἔξω τοῦ λόγου λέγοντος, τοὺς ἄρχοντας πάλιν ἐπανάγειν εἰς τὸν περὶ τοῦ πράγματος ἀεὶ λόγον. ξένῳ δ᾽ εἶναι πρὸς ξένους, καθάπερ τανῦν, δέχεσθαί τε ὅρκους παρ᾽ ἀλλήλων, ἂν ἐθέλωσι, καὶ διδόναι κυρίως. οὐ γὰρ καταγηράσουσιν, οὐδ᾽ ἐννεοτεύοντες ἐν τῇ πόλει ὡς τοπολὺ, τοιούτους ἄλλους κυρίους τῆς χώρας παρέξονται ξυντρόφους. δικῶν τε πέρι λήξεως τὸν αὐτὸν τρόπον εἶναι πρὸς ἀλλήλους πᾶσι τὴν κρίσιν, ὅσα τὶς ἐλεύθερος ἀπειθεῖ τῇ πόλει, μήτ᾽ οὖν πληγῶν ἄξια, μηδ᾽ αὖ δεσμῶν, μηδὲ θανάτου. περὶ δὲ χορείας τινῶν φοιτήσεων, ἢ πομπεύσεων, ἢ τοιούτων τινῶν ἄλλων κοινῶν κοσμήσεων, ἢ λειτουργιῶν, ὁπόσα περὶ θυσίας εἰρηνικῆς ἢ πολεμικῶν εἰσφορῶν εἵνεκα· πάντων τῶν τοιούτων ἰατὴν εἶναι τὴν πρώτην ἀνάγκην τῆς ζημίας. τοῖς δὲ μὴ πειθομένοις, ἐνεχυρασίαν τούτοις οἷς ἂν πόλις ἅμα καὶ νόμος εἰσπράττειν προστάττῃ. τῶν δὲ ἀπειθούντων ταῖς ἐνεχυρασίαις πράσιν τῶν ἐνεχύρων εἶναι· τὸ δὲ νόμισμα γίγνεσθαι τῇ πόλει. ἐὰν δὲ ζημίας δέωνται πλείονος, τὰς ἀρχὰς ἑκάστας τοῖς ἀπειθοῦσι τὰς πρεπούσας ζημίας ἐπιβαλλούσας, εἰσάγειν εἰς τὸ δικαστήριον, ἕως ἂν ἐθέλωσι δρᾶν τὸ προσταχθέν. πόλει δὲ ἥτις ἂν

μήτε χρηματίζηται, πλὴν τὸν ἐκ γῆς χρηματισμὸν, μήτ᾽ ἐμπορεύηται περὶ ἀποδημίας ἑαυτῶν ἔξω τῆς χώρας, καὶ ξένων ὑποδοχῆς ἄλλοθεν, ἀνάγκη βεβουλεῦσθαι τί χρὴ δρᾷν. συμβουλεύειν οὖν τὸν νομοθέτην δεῖ τούτων πέρι, πρῶτον πείθοντα εἰς δύναμιν. πέφυκε δὲ ἡ πόλεων ἐπιμιξία πόλεσιν ἤθη κεραννύναι παντοδαπὰ, καινοτομίας ἀλλήλοις ἐμποιούντων ξένων ξένοις. ὃ δὴ τοῖς μὲν εὖ πολιτευομένοις διὰ νόμων ὀρθῶν, βλάβην ἂν φέροι μεγίστην πασῶν· ταῖς δὲ πλείσταις πόλεσιν, ἅτε οὐδαμῶς εὐνομουμέναις, οὐδὲν διαφέρει φύρεσθαι δεχομένους τε αὐτοῖς ξένους, καὶ αὐτοὺς εἰς τὰς ἄλλας ἐπικωμάζοντας πόλεις, ὅταν ἐπιθυμήσῃ τὶς ἀποδημίας ὅπῃ οὖν καὶ ὁπότε, εἴτε νέος εἴτε καὶ πρεσβύτερος ὤν. τὸ δ᾽ αὖ μήτε ἄλλους δέχεσθαι, μήτε αὐτοὺς ἄλλοσε ἀποδημεῖν, ἅμα μὲν οὐκ ἐγχωρεῖ τόγε παράπαν· ἔτι δὲ ἄγριον καὶ ἀπηνὲς φαίνοιτ᾽ ἂν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ὀνόμασί τε χαλεποῖς ταῖσι λεγομέναις ξενηλασίαις χρωμένους, καὶ τρόποις αὐθάδεσι καὶ χαλεποῖς, ὡς δοκοῖεν ἄν. χρὴ δὲ οὔποτε περὶ σμικροῦ ποιεῖσθαι τὸ δοκεῖν ἀγαθοὺς εἶναι τοῖς ἄλλοις, ἢ μὴ δοκεῖν. οὐ γὰρ ὅσον οὐσίας ἀρετῆς ἀπεσφαλμένοι τυγχάνουσιν οἱ πολλοὶ, τοσοῦτον καὶ τοῦ κρίνειν τοὺς ἄλλους οἱ πονηροὶ καὶ ἄχρηστοι· θεῖον δέ τι καὶ εὔστοχον ἐστὶ καὶ τοῖσι κακοῖς. ὥστε πάμπολλοι καὶ τῶν σφόδρα κακῶν εὖ τοῖς λόγοις καὶ ταῖς δόξαις διαιροῦνται τοὺς ἀμείνους τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς χείρους. διὸ καλὸν ταῖς πολλαῖς πόλεσι τὸ παρακέλευσμά ἐστι, προτιμᾷν τὴν εὐδοξίαν

πρὸ τῶν πολλῶν. τὸ μὲν γὰρ ὀρθότατον καὶ μέγιστον, ὄντα ἀγαθὸν ἀληθῶς, οὕτω τὸν εὔδοξον βίον θηρεύειν· χωρὶς δὲ, μηδαμῶς, τόν γε τέλεον ἄνδρα ἐσόμενον. καὶ δὴ καὶ τῇ κατὰ Κρήτην οἰκιζομένῃ πόλει πρέπον ἂν εἴη δόξαν πρὸς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὅτι καλλίστην τε καὶ ἀρίστην παρασκευάζεσθαι πρὸς ἀρετήν. πᾶσα δ' ἐλπὶς αὐτὴν ἐκ τῶν εἰκότων, ἄνπερ κατὰ λόγον γίγνηται, μετ' ὀλίγον ἥλιον ὄψεσθαι καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς ἐν ταῖς εὐνόμοις πόλεσι καὶ χώραις. ὧδε οὖν χρὴ ποιεῖν περὶ ἀποδημίας εἰς ἄλλας χώρας καὶ τόπους, καὶ περὶ ὑποδοχῆς ξένων. Πρῶτον μὲν, νεωτέρῳ ἐτῶν τετταράκοντα μὴ ἐξέστω ἀποδημεῖν μηδαμῆ μηδαμῶς· ἔτι τε ἰδίᾳ μηδενὶ, δημοσίᾳ δ' ἔστω κήρυξιν ἢ πρεσβείαις ἢ καὶ τισὶ θεωροῖς. τὰς δὲ κατὰ πόλεμον καὶ στρατείας ἀποδημίας οὐκ ἐν ἐκδημίαις πολιτικαῖς ἄξιον ἀγορεύειν, ὡς τούτων οὔσας· Πυθώδε τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ εἰς Ὀλυμπίαν Διῒ, καὶ εἰς Νεμέαν καὶ εἰς Ἰσθμὸν χρὴ πέμπειν, κοινωνοῦντας θυσιῶν τε καὶ ἀγώνων τούτοις τοῖς θεοῖς. πέμπειν δὲ εἰς δύναμιν ὅτι πλείστους ἅμα καὶ καλλίστους τε καὶ ἀρίστους, οἵτινες εὐδόκιμον τὴν πόλιν ἐν ἱεραῖς τε καὶ εἰρηνικαῖς συνουσίαις ποιήσουσι δοκεῖν, τοῖς περὶ τὸν πόλεμον ἀντίστροφον ἀποδιδόντες δόξης παρασκευήν. ἐλθόντες δὲ οἴκαδε, διδάξουσι τοὺς νέους ὅτι δεύτερα τὰ τῶν ἄλλων ἐστὶ νόμιμα τὰ περὶ τὰς πολιτείας. Θεωροὺς δὲ ἄλλους ἐκπέμπειν χρεὼν τοιούσδε τινὰς τοὺς νομοφύλακας παρεμένους. ἄν τινες ἐπιθυμῶσι τῶν πολιτῶν τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων πράγματα θεωρῆσαι

κατά τινα πλείω σχολὴν, ἀπειργέτω μηδεὶς τούτους νόμος. οὔτε γὰρ ἄπειρος οὖσα πόλις ἀνθρώπων κακῶν καὶ ἀγαθῶν, δύναιτ᾽ ἄν ποτε, ἀνομίλητος οὖσα, ἥμερος ἱκανῶς εἶναι καὶ τέλεος· οὐδ᾽ αὖ τοὺς νόμους διαφυλάττειν ἄνευ τοῦ γνώμῃ λαβεῖν αὐτοὺς, ἀλλὰ μὴ μόνον ἤθεσιν. εἰσὶ γὰρ ἐν τοῖς πολλοῖς ἄνθρωποι ἀεὶ θεῖοι τινὲς, οὐ πολλοὶ, παντὸς δ᾽ ἄξιοι συγγίγνεσθαι, φυόμενοι οὐδὲν μᾶλλον ἐν εὐνομουμέναις πόλεσιν ἢ καὶ μή· ὧν κακ᾽ ἴχνος ἀεὶ χρὴ τὸν ἐν ταῖς εὐνομουμέναις πόλεσιν οἰκοῦντα, ἐξιόντα κατὰ θάλατταν καὶ γῆν, ζητεῖν ὃς ἂν ἀδιάφθαρτος ᾖ· τὰ μὲν βεβαιούμενον τῶν νομίμων, ὅσα καλῶς αὐτοῖς κεῖται· τὰ δ᾽ ἐπανορθούμενον, εἴτι παραλείπεται. ἄνευ γὰρ ταύτης τῆς θεωρίας καὶ ζητήσεως οὐ μένει ποτὲ τελέως πόλις, οὐδ᾽ ἂν κακῶς αὐτὴν θεωρῶσι. ΚΛ. Πῶς οὖν γίγνοιτ᾽ ἀμφότερα; ΑΘ. Τῇδε. πρῶτον μὲν ὁ θεωρὸς ὁ τοιοῦτος ἡμῖν γεγονὼς, ἔστω πλειόνων ἐτῶν ἢ πεντήκοντα· ἔτι δὲ τῶν εὐδοκίμων τά τε ἄλλα καὶ εἰς τὸν πόλεμον ἔστω γεγενημένος, εἰ μέλλει τὸ τῶν νομοφυλάκων δεῖγμα εἰς τὰς ἄλλας μεθήσειν πόλεις. πλέον δὲ ἑξήκοντα γεγονὼς ἐτῶν, μηκέτι θεωρείτω. θεωρήσας δὲ ὁπόσ᾽ ἂν ἔτη βουληθῇ τῶν δέκα, καὶ ἀφικόμενος οἴκαδε, εἰς τὸν σύλλογον ἴτω τὸν τῶν περὶ νόμους ἐποπτευόντων. οὗτος δ᾽ ἔστω νέων καὶ πρεσβυτέρων μεμιγμένος· ἑκάστης μὲν ἡμέρας συλλεγόμενος ἐξ ἀνάγκης ἀπ᾽ ὄρθρου μέχριπερ ἂν ἥλιος ἀνίσχῃ· πρῶτον μὲν τῶν ἱερέων τῶν τὰ ἀριστεῖα εἰληφότων, ἔπειτα τῶν νομοφυλάκων τοὺς ἀεὶ πρεσβεύοντας δέκα· ἔτι δὲ ὁ περὶ τῆς παιδείας

πάσης ἐπιμελητὴς ὅ, τε νέος, οἵτε ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης ἀπηλλαγμένοι. ἕκαστος δὲ τούτων, μὴ μόνος, ἀλλ' ἴτω μετὰ νέου ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν μέχρι τετταράκοντα, τὸν ἀρέσκοντα αὑτῷ προσλαμβάνων. τὴν δὲ συνουσίαν εἶναι τούτοις καὶ τοὺς λόγους περὶ νόμων ἀεὶ τῆς τε οἰκείας πόλεως πέρι, καὶ ἐὰν ἄλλοθι πυνθάνωνταί τι περὶ τῶν τοιούτων διαφέρον· καὶ δὴ καὶ περὶ μαθημάτων, ὁπόσ' ἂν ἐν ταύτῃ τῇ σκέψει δοκῇ συμφέρειν, ἃ μαθοῦσι μὲν εὐαγέστερον γίγνεσθαι, μὴ μαθοῦσι δὲ σκοτωδέστερα τὰ περὶ νόμους αὐτοῖς φαίνεσθαι καὶ ἀσαφῆ. ἃ δ' ἂν τούτων ἐγκρίνωσιν οἱ γεραίτεροι, τοὺς νεωτέρους πάσῃ σπουδῇ μανθάνειν. ἐὰν δέ τις ἀνάξιος δοκῇ τῶν παρακεκλημένων εἶναι, τῷ παρακαλοῦντι μέμφεσθαι τὸν σύλλογον ὅλον· τοὺς δ' εὐδοκιμοῦντας τούτων τῶν νέων φυλάττειν τὴν ἄλλην πόλιν, ἀποβλέποντας εἰς αὐτούς. ἀτιμάζειν δὲ μᾶλλον τῶν ἄλλων, ἐὰν ἀποβαίνωσι χείρους τῶν πολλῶν. εἰς δὴ τοῦτον τὸν σύλλογον ὁ θεωρήσας τὰ ἐν τοῖς ἄλλοις ἀνθρωπίνοις νόμιμα ἀφικόμενος, εὐθὺς πορευέσθω· καὶ εἴτινα φήμην τινῶν περὶ θέσεως νόμων, ἢ παιδείας, ἢ τροφῆς, εὗρέ τινας ἔχοντας, φράζειν, εἴτε καὶ αὐτὸς νενοηκὼς ἄττα, ἢ κοιναύτω τῷ συλλόγῳ ἅπαντι. καὶ ἐάν τε μηδὲν χείρων μηδέ τι βελτίων ἥκειν δόξῃ, χάριν γοῦν τῆς σφόδρα προθυμίας αἰνείσθω· ἐὰν δὲ πολὺ βελτίων, πολύ τ' ἐπαινείσθω μᾶλλον ζῶν, τελευτήσαντά τε τιμαῖς αὐτὸν προσηκούσαις ἡ τῶν συλλεγομένων τιμάτω δύναμις. ἐὰν δὲ διεφθαρμένος ἀφικέσθαι δόξῃ, μηδενὶ ξυγγιγνέσθω μήτε νέῳ μήτε

πρεσβυτέρῳ, προσποιούμενος εἶναι σοφός. καὶ ἐὰν μὲν πείθηται τοῖς ἄρχουσιν, ἰδιώτης ζήτω· ἐὰν δὲ μή, τεθνάτω· ἐάν τ' ἐν δικαστηρίῳ ἁλῷ πολυπραγμονῶν τι περὶ τὴν παιδείαν καὶ τοὺς νόμους. ἐὰν δὲ ἄξιον ὄντα εἰς δικαστήριον εἰσάγειν, ἀρχόντων μηδεὶς εἰσάγῃ, ὄνειδος ἀποκείσθω τοῖς ἄρχουσιν εἰς τὴν τῶν ἀριστείων διαδικασίαν. ὁ μὲν οὖν ἐκδημῶν, οὕτω καὶ τοιοῦτος ὢν ἐκδημείτω. τὸν δ' εἰσεπιδημήσαντα μετὰ τοῦτον χρὴ φιλοφρονεῖσθαι. τέτταρες δ' εἰσὶ ξένοι ὧν δεῖ πέρι λόγον τινὰ ποιεῖσθαι. ὁ μὲν δὴ πρῶτος, καὶ διὰ τέλους ἀεὶ θερινὸς ὡς τὰ πολλὰ διατελῶν ταῖς φοιτήσεσι, καθάπερ οἱ τῶν ὀρνίθων διαπορευόμενοι, καὶ τούτων οἱ πολλοὶ κατὰ θάλατταν ἀτεχνῶς οἷον πετόμενοι, χρηματισμοῦ χάριν ἐμπορευόμενοι, ἔτους ὥρᾳ πέτονται πρὸς τὰς ἄλλας πόλεις· ὧν ἀγοραῖς καὶ λιμέσι καὶ δημοσίοις οἰκοδομήσασιν ἔξω τῆς πόλεως πρὸς τῇ πόλει ὑποδέχεσθαι χρὴ τοὺς ἐπὶ τούτοις ἄρχοντας τεταγμένους· φυλάττοντας μὴ νεωτερίζῃ τίς τι τῶν τοιούτων ξένων· καὶ δίκας αὐτοῖς ὀρθῶς διανέμοντας, ἀναγκαῖα μέν, ὡς ὀλίγιστα δ' ἐπιχρωμένους. ὁ δὲ δεύτερος, ὄμμασιν ὄντως θεωρός, ὅσα τε Μουσῶν ὦσι δέχεται θεωρήματα, τῷ δὴ τοιούτῳ παντὶ χρὴ καταλύσεις πρὸς ἱεροῖς εἶναι φιλοξενίαις ἀνθρώπων παρεσκευασμένας. χρὴ δὲ καὶ τῶν τοιούτων ἱερέας τε καὶ νεωκόρους ἐπιμελεῖσθαι καὶ τημελεῖν, ὅπως ἂν τὸν μέτριον ἐπιμείναντες χρόνον, ἰδόντες τε καὶ ἀκούσαντες ὧν χάριν ἀφίκοντο, ἀβλαβεῖς τοῦ δρᾶσαί τε καὶ παθεῖν ἀπαλλάττωνται. δικαστὰς δ' αὐτοῖς εἶναι τοὺς ἱερέ-

ας· ἐὰν ἀδικῇ τις αὐτῶν τινὰ ἢ τιν᾽ ἄλλον ἀδικῇ τις τούτων ὅσα ἐντὸς δραχμῶν πεντήκοντα· ἐὰν δέ τι μεῖζον ἔγκλημα αὐτοῖς γίγνηται, πρὸς τοῖς ἀγορανόμοις εἶναι δεῖ δίκας τοῖς τοιούτοις. τρίτον δὲ ξένον ὑποδέχεσθαι χρὴ δημοσίᾳ τὸν κατά τι δημόσιον ἐξ ἄλλης χώρας ἀφιγμένον· ὃν στρατηγοῖς τε καὶ ἱππάρχοις καὶ ταξιάρχοις ὑποδεκτέον ἐστὶ μόνοις· τήν τ᾽ ἐπιμέλειαν τῶν τοιούτων μετὰ τῶν πρυτάνεων ποιητέον ἐκείνῳ παρ᾽ ὅτῳ τὶς ἂν αὐτῶν τὴν κατάλυσιν ξενωθεὶς ποιήσηται μόνῳ. τέταρτος δὲ ἄν ποτε τὶς ἀφίκηται, σπάνιος μὲν, ἂν δ᾽ οὖν ποτέ τις ἔλθῃ τῶν παρ᾽ ἡμῖν θεωρῶν ἀντίστροφος ἐξ ἄλλης χώρας, πρῶτον μὲν ἔλαττον ἐτῶν μηδὲν πεντήκοντα γεγονὼς ἔστω· πρὸς τούτῳ δὲ, ἀξιῶν τι καλὸν ἰδεῖν τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι διαφέρον ἐν καλλοναῖς, ἢ καὶ δεῖξαί τι κατὰ ταῦτα ἄλλῃ πόλει, ἴτω μὲν νῦν πᾶς ἀκέλευστος ὁ τοιοῦτος ἐπὶ τὰς τῶν πλουσίων καὶ σοφῶν θύρας, τοιοῦτος ἕτερος αὐτὸς ὤν. ἐπὶ γὰρ τὴν τοῦ τῆς παιδείας ἐπιμελουμένου πάσης οἴκησιν ἴτω, πιστεύων ἱκανῶς εἶναι ξένος τῷ τοιούτῳ ξενῶνι, τὴν τῶν νικηφόρων τινὸς ἐπ᾽ ἀρετῇ. ξυνὼν τούτων τισὶ, τὸ μὲν διδάξας, τὸ δὲ μαθὼν, ἀπαλλαττέσθω, φίλος παρὰ φίλων δώροις καὶ τιμαῖς πρεπούσαις τιμηθείς. τούτοις δὴ τοῖς νόμοις ὑποδέχεσθαί τε χρὴ πάντας ξένους τε καὶ ξένας ἐξ ἄλλης χώρας, καὶ τοὺς αὐτῶν ἐκπέμπειν, τιμῶντας ξένιον Δία· μὴ βρώμασι καὶ θύμασι τὰς ξενηλασίας ποιουμένους (καθάπερ ποιοῦσι νῦν θρέμματα Νείλου) μηδὲ κηρύγμασιν ἀγρίοις. Ἐγγύην ἣν ἂν ἐγγυᾶταί τις, διαῤῥήδην ἐγ-

γνάσθω, τὴν πρᾶξιν πᾶσαν διομολογούμενος ἐν συγγραφῇ, καὶ ἐναντίον μαρτύρων μὴ ἔλαττον ἢ τριῶν, ὅσα ἐντὸς χιλίων· τὰ δ᾽ ὑπὲρ χιλίας, μὴ ἔλαττον ἢ πέντε. ἐγγυητὴς μὲν δὴ καὶ ὁ προπωλῶν ὁτιοῦν, τοῦ μὴ ἐνδίκως πωλοῦντος, ἢ καὶ μηδαμῶς ἀξιόχρεω. ὑπόδικος δ᾽ ἔστω καὶ ὁ προπωλῶν, καθάπερ ὁ ἀποδόμενος. φωρᾶν δὲ ἂν ἐθέλῃ τις τὶ παρ᾽ ὁτῳοῦν γυμνος, ἢ χιτωνίσκον ἔχων, ἄζωστος, προομόσας τοὺς νομίμους θεοὺς, ἦ μὴν ἐλπίζων εὑρήσειν, οὕτω φωρᾶν· ὁ δὲ παρεχέτω τὴν οἰκίαν, τά τε σεσημασμένα καὶ τὰ ἀσήμαντα, φωρᾶν. ἐὰν δέ τις ἐρευνᾶν βουλομένῳ, φωρᾶν μὴ διδῷ, δικάζεσθαι μὲν τὸν ἀπειργόμενον, τιμησάμενον τὸν ἐρευνώμενον· ἂν δέ τις ὄφλῃ, τὴν διπλασίαν τοῦ τιμηθέντος βλάβην ἐκτίνειν. ἐὰν δὲ ἀποδημῶν οἰκίας δεσπότης τυγχάνῃ, τὰ μὲν ἀσήμαντα παρεχόντων οἱ ἐνοικοῦντες ἐρευνᾶν, τὰ δὲ σεσημασμένα παρασημηνάσθω, καὶ ὃν ἂν ἐθέλῃ φύλακα καταστησάτω πέντε ἡμέρας ὁ φωρῶν. ἐὰν δὲ πλείονα χρόνον ἀπῇ, τοὺς ἀστυνόμους παραλαβὼν, οὕτω φωράτω; λύων καὶ τὰ σεσημασμένα. πάλιν δὲ μετὰ τῶν οἰκείων καὶ τῶν ἀστυνόμων κατὰ ταὐτὰ σημηνάσθω. Τῶν ἀμφισβητησίμων χρόνου ὅρος ὃν ἐάν τις ᾖ κεκτημένος, μηκέτ᾽ ἀμφισβητεῖν ἐξεῖναι. χωρίων μὲν οἰκήσεών τε τῇδε οὐκ ἔστ᾽ ἀμφισβήτησις· τῶν δὲ ἄλλων, ὅ, τι ἄν τις κεκτημένος ᾖ, ἐὰν μὲν κατὰ ἄστυ καὶ κατ᾽ ἀγορὰν καὶ ἱερὰ χρώμενος φαίνηται, καὶ μηδεὶς ἐπιλάβηται, φῇ δὲ ζητεῖν τοῦτον τὸν χρόνον, ὁ δὲ μὴ ἀποκρυπτόμενος φανερὸς ᾖ. ἐὰν οὕτω τὶς ἐνιαυτὸν ὁτιοῦν κε.ημένος,

ὁ δὲ ζητῶν, διαγένωνται, μὴ ἐξέστω τοιούτου κτήματος ἐπιλαβέσθαι μηδὲν ἀπελθόντος ἐνιαυτοῦ. ἐὰν δὲ κατ' ἄστυ μὲν μὴ μηδὲ κατ' ἀγορὰν χρῆται, κατ' ἀγροὺς δὲ φανερῶς, μὴ προστυχὴς δὲ ἐν πέντε ἔτεσι γένηταί τις· τῶν πέντε ἐξελθόντων ἐτῶν μηκέτι τοῦ λοιποῦ χρόνου ἐξέστω τούτῳ τοῦ τοιούτου ἐπιλαβέσθαι. ἐὰν δὲ κατ' οἰκίας ἐν ἄστει τί τις χρῆται, τριετῆ τὴν προθεσμίαν εἶναι· ἐὰν δὲ κατ' ἀγροὺς ἐν ἀφανεῖ κέκτηται, δέκα ἐτῶν· ἐὰν δ' ἐν ἀλλοδημίᾳ, τοῦ παντὸς χρόνου ὅταν ἀνεύρῃ που, μηδεμίαν εἶναι προθεσμίαν τῆς ἐπιλήψεως. Ἐάν τις τινὰ δίκῃ παραγενέσθαι κωλύσῃ βίᾳ, εἴτε αὐτὸν εἴτε μάρτυρας· ἐὰν μὲν δοῦλον, εἴτε αὐτοῦ εἴτε ἀλλότριον, ἀτελῆ καὶ ἄκυρον γίγνεσθαι τὴν δίκην· ἐὰν δ' ἐλεύθερον, πρὸς τῷ ἀτελῆ, δεθῆναι μὲν ἐνιαυτὸν, ὑπόδικον δὲ ἀνδραποδισμοῦ τῷ ἐθέλοντι γίγνεσθαι. ἐὰν δὲ ἀνταγωνιστὴν γυμνικῆς, ἢ μουσικῆς, ἢ τινὸς ἀγῶνος ἑτέρου διακωλύῃ τὶς βίᾳ μὴ παραγίγνεσθαι, φραζέτω μὲν ὁ ἐθέλων τοῖς ἀθλοθέταις· οἱ δ' εἰς τὸν ἀγῶνα ἐλεύθερον ἀφιέντων, τὸν ἐθέλοντα ἀγωνίζεσθαι. ἐὰν δὲ ἀδυνατήσωσιν, ἐὰν μὲν ὁ κωλύων ἀγωνίζεσθαι νικήσῃ, τά τε νικητήρια τῷ διακωλυθέντι διδόναι, καὶ νικήσαντα γράφειν, ἐν ἱεροῖς οἷς ἂν ἐθέλῃ· τῷ δὲ διακωλύσαντι μὴ ἐξέστω μηδὲν ἀνάθημα μηδ' ἐπιγραφὴν τοῦ τοιούτου ἀγῶνος ποτὲ γενέσθαι. βλάβης δὲ ὑπόδικος γιγνέσθω, ἐάν τε ἡττηται ἀγωνιζόμενος, ἐάν τε καὶ νικᾷ. Ἐάν τε τις κλεμμάδιον ὁτιοῦν ὑποδέχηται γιγνώσκων, τὴν αὐτὴν ὑπεχέτω δίκην τῷ κλέψαντι. φυγάδος δὲ ὑποδοχῆς θά-

νατος ἔστω ζημία. Τὸν αὐτὸν φίλον τε καὶ ἐχθρὸν νομιζέτω πᾶς τῇ πόλει· ἐὰν δέ τις ἰδίᾳ ποιῆται πρός τινας εἰρήνην ἢ πόλεμον, ἄνευ τοῦ κοινοῦ, θάνατος ἔστω καὶ τούτῳ ζημία. ἐὰν δέ τι μέρος τῆς πόλεως εἰρήνην ἢ πόλεμον πρός τινας ἑαυτῷ ποιῆται, τοὺς αἰτίους οἱ στρατηγοὶ ταύτης τῆς πράξεως εἰσαγόντων εἰς δικαστήριον· ὄφλοντι δὲ θάνατος ἔστω δίκη. Τοὺς τῇ πατρίδι διακονοῦντάς τι, δώρων χωρὶς χρὴ διακονεῖν. πρόφασιν δ' εἶναι μηδεμίαν, μηδὲ λόγον ἐπαινούμενον, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς μὲν δεῖ δέχεσθαι δῶρα, ἐπὶ δὲ φλαύροις οὔ. τὸ γὰρ γνῶναι καὶ γνόντα καρτερεῖν, οὐκ εὐπετές. ἀκούοντα δὲ ἀσφαλέστατον πείθεσθαι τῷ νόμῳ, μηδὲν ἐπὶ δώροισι διακονεῖν. ὁ δὲ μὴ πειθόμενος ἁπλῶς, τεθνάτω ἁλοὺς τῇ δίκῃ. Χρημάτων εἰσφορᾶς πέρι τῷ κοινῷ τετιμῆσθαι μὲν ἕκαστον τὴν οὐσίαν, ἕνεκα πολλῶν χρεών· καὶ τὴν ἐπέτειον ἐπικαρπίαν ἐν γράμμασιν ἀποφέρειν ἀγρονόμοις φυλέτας· ὅπως ἂν δυοῖν οὔσαιν ταῖν εἰσφοραῖν, ὁποτέρᾳ τὸ δημόσιον ἂν χρῆσθαι βούληται, χρῆται κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον βουλευομένων, ἐάν τε τῷ τοῦ τιμήματος ὅλου μέρει, ἐάν τε τῆς γενομένης ἐπ' ἐνιαυτὸν ἑκάστοτε προσόδου, χωρὶς τῶν εἰς τὰ ξυσσίτια τελουμένων. Θεοῖσι δὲ ἀναθήματα χρεὼν ἔμμετρα τὸν μέτριον ἄνδρα ἀνατιθέντα δωρεῖσθαι. γῆ μὲν οὖν ἑστία τε οἰκήσεως, ἱερὰ πᾶσι πάντων θεῶν· μηδεὶς οὖν δευτέρως ἱερὰ καθιερούτω θεοῖς. χρυσὸς δὲ καὶ ἄργυρος ἐν ἄλλαις πόλεσιν ἰδίᾳ τε καὶ ἐν ἱεροῖς ἐστιν ἐπίφθονον κτῆμα. ἐλέφας δὲ ἀπολελοιπότος ψυχὴν σώματος, οὐκ εὐχερὲς ἀνάθημα. σί-

δηρος δὲ καὶ χαλκὸς, πολέμων ὄργανα. ξύλου δὲ, μονόξυλον ὅ, τι ἂν ἐθέλῃ τὶς ἀνατιθέτω, καὶ λίθου ὡσαύτως, πρὸς τὰ κοινὰ ἱερά. ὑφὴν δὲ μὴ πλέον ἔργον γυναικὸς μιᾶς ἔμμηνον. χρώματα δὲ λευκὰ, πρέποντ᾽ ἂν θεοῖς εἴη καὶ ἄλλοθι καὶ ἐν ὑφῇ. βάμματα δὲ μὴ προσφέρειν, ἀλλ᾽ ἢ πρὸς τὰ πολέμου κοσμήματα. θειότατα δὲ δῶρα, ὄρνιθές τε καὶ ἀγάλματα, ὅσαπερ ἂν ἐν μιᾷ ζωγράφος ἡμέρᾳ εἷς ἀποτελῇ. καὶ τἆλλα ἔστω κατὰ τὰ τοιαῦτα ἀναθήματα μεμιμημένα. Ὅτε δὲ μέρη διῄρηται τῆς πόλεως ξυμπάσης, ὅσα τε καὶ ἃ δεῖ γίγνεσθαι, καὶ νόμοι περὶ τῶν ξυμβολαίων εἰς δύναμιν τῶν μεγίστων πέρι πάντων εἴρηνται, τολοιπὸν δὴ δίκας ἂν εἴη χρεὼν γίγνεσθαι. Δικαστηρίων δὲ τὸ μὲν πρῶτον αἱρετοὶ δικασταὶ γίγνοιντ᾽ ἂν, οὓς ἂν ὁ φεύγων τε καὶ ὁ διώκων ἕλωνται κοινῇ, διαιτηταὶ δικαστῶν τοὔνομα μᾶλλον πρέπον ἔχοντες· δεύτεροι δὲ, κωμῆταί τε καὶ φυλέται, κατὰ τὸ δωδέκατον μέρος διῃρημένοι. ἐν οἷς, ἂν μὴ διακριθῶσιν ἐν τοῖς πρώτοις, περὶ ζημίας μείζονος ἰόντων ἀγωνιούμενοι· ὁ δὲ φεύγων, ἂν ἡττηθῇ τὸ δεύτερον, τὸ πεμπτημόριον ἀποτινέτω τοῦ τιμήματος τῆς γραφείσης δίκης. ἐὰν δ᾽ ἐγκαλῶν τις τοῖς δικασταῖς, τὸ τρίτον ἀγωνίζεσθαι βούληται, ἀγέτω μὲν ἐπὶ τοὺς δικαστὰς τοὺς ἐκλεκτοὺς τὴν δίκην· ἐὰν δὲ πάλιν ἡττηθῇ, τὴν ἡμιολίαν τοῦ τιμήματος ἀποτινέτω. ἐὰν δὲ ὁ διώκων, ἡττηθεὶς ἐν πρώτοις, μὴ ἠρεμῇ, εἰς δὲ τοὺς δευτέρους ἴῃ, νικήσας μὲν δὴ, τὸ πέμπτον μέρος ἀπολαμβανέτω· νικηθεὶς δὲ, ἀποτινέτω ταὐτὸν μέρος τῆς δίκης. ἐὰν δ᾽ εἰς τὸ τρίτον ἐλ-

θωσι δικαστήριον, ἀπειθήσαντες ταῖς ἔμπροσθεν δίκαις, ὁ μὲν φεύγων, ἡττηθεὶς, ὥςπερ εἴρηται, τὴν ἡμιολίαν, ὁ δὲ διώκων, τὴν ἡμίσειαν τοῦ τιμήματος ἀποτινέτω. κληρώσεις δὲ δικαστηρίων, καὶ πληρώσεις καὶ ὑπηρεσιῶν ἑκάσταις τῶν ἀρχῶν καταστάσεις, καὶ χρόνοι ἐν οἷς ἕκαστα γίγνεσθαι χρεὼν, καὶ διαψηφίσεων πέρι καὶ ἀναβολῶν, καὶ πάνθ᾽ ὁπόσα τοιαῦτα ἀναγκαῖα περὶ δίκας γίγνεσθαι, προτέρων τε καὶ ὑστέρων λήξεις, ἀποκρίσεών τε ἀνάγκας καὶ παρακαταβάσεων, καὶ ὅσα τούτων ἀδελφὰ ξύμπαντα, εἴπομεν μὲν καὶ πρόσθεν· καλὸν δὲ τόγε ὀρθὸν, καὶ δὶς καὶ τρίς. πάντα δ᾽ οὖν ὁπόσα σμικρὰ καὶ ῥάδια νόμιμα εὑρίσκειν, πρεσβύτου νομοθέτου παραλιπόντος, τὸν νέον ἀναπληροῦν χρὴ νομοθέτην. τὰ μὲν ἴδια δικαστήρια, ταύτῃ πη γιγνόμενα, μέτρον ἂν ἔχοι· τὰ δὲ δημόσια καὶ κοινὰ, καὶ ὅσοις ἀρχὰς δεῖ χρωμένας τὰ προσήκοντα ἑκάστῃ τῶν ἀρχῶν διοικεῖν, ἔστ᾽ ἐν πολλαῖς πόλεσιν οὐχ ἀσχήμονα ἐπιεικῶν ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγα νομοθετήματα. ὅθεν νομοφύλακας χρὴ τὰ πρέποντα τῇ νῦν γεννωμένῃ πολιτείᾳ κατασκευάζειν, συλλογισαμένους καὶ ἐπανορθουμένους, ταῖς ἐμπειρίαις διαβασανίζοντας, ἕως ἂν ἱκανῶς αὐτῶν ἕκαστα δόξῃ κεῖσθαι· τότε δὲ τέλος ἐπιθέντας, ἀκίνητα οὕτως ἐπισφραγισαμένους, χρῆσθαι τὸν ἅπαντα βίον. ὅσα δὲ περί τε σιγὴν δικαστῶν καὶ εὐφημίας καὶ τοὐναντίον, καὶ ὅσα παραλλάττει τῶν πολλῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι δικαίων καὶ ἀγαθῶν καὶ καλῶν, τὰ μὲν εἴρηται, τὰ δ᾽ ἔτι πρὸς τῷ τέλει ῥηθήσεται. πρὸς ἃ πάντα χρὴ τὸν μέλλοντα δικα-

στὴν ἴσον ἔσεσθαι κατὰ δίκην, βλέπειν τε, καὶ κεκτημένον γράμματα, αὐτῶν πέρι μανθάνειν. πάντων γὰρ μαθημάτων κυριώτατα, τοῦ τὸν μανθάνοντα βελτίω γίγνεσθαι, τὰ περὶ τοὺς νόμους κείμενα· ἅ, εἴπερ ὀρθῶς εἴη τεθέντα, γίγνοιτ' ἄν. ἢ μάτην τοὔνομα νῷ προσῆκον κέκτητ' ἂν ὁ θεῖος ἡμῖν καὶ θαυμαστὸς νόμος. καὶ δὴ καὶ τῶν ἄλλων λόγων ὅσοι τε ἐν ποιήμασιν ἔπαινοι μὴ ψόγοι περί τινων λέγονται, καὶ ὅσοι καταλογάδην, εἴτ' ἐν γράμμασιν, εἴτε καθ' ἡμέραν ἐν ταῖς ἄλλαις πάσαις συνουσίαις, διὰ φιλονεικίας τε ἀμφισβητοῦνται καὶ διὰ ξυγχωρήσεων ἔστιν ὅτε καὶ μάλα ματαίων· τούτων πάντων ἂν βάσανος εἴη σαφής, τὰ τοῦ νομοθέτου γράμματα. ἃ δεῖ κεκτημένον ἐν αὑτῷ, καθάπερ ἀλεξιφάρμακα τῶν ἄλλων λόγων, τὸν ἀγαθὸν δικαστήν, αὑτόν τε ὀρθοῦν καὶ τὴν πόλιν· τοῖς μὲν ἀγαθοῖς μονὰς τῶν δικαίων καὶ ἐπαύξησιν παρασκευάζοντα, τοῖς δὲ κακοῖς, ἐξ ἀμαθίας καὶ ἀκολασίας καὶ δειλίας, καὶ ξυλλήβδην πάσης ἀδικίας, εἰς τὸ δυνατὸν μεταβολήν, ὅσοις ἰάσιμοι δόξαι τῶν κακῶν· οἷσι δὲ ὄντως ἐπικεκλωσμέναι, θάνατον ἴαμα τοῖς οὕτω διατεθείσαις ψυχαῖς διανέμοντες (ὃ δικαίως εἴη πολλάκις ἂν εἰρημένον) ἄξιοι ἐπαίνου γίγνοιντ' ἂν τῇ πάσῃ πόλει τοιοῦτοι δικασταὶ καὶ δικαστῶν ἡγεμόνες. ἐπειδὰν δὲ αἱ κατ' ἐνιαυτὸν δίκαι τέλος ἐκδικασθεῖσαι σχῶσι ταῖς πράξεσι, νόμους αὐτῶν χρεὼν γίγνεσθαι τούσδε. πρῶτον μὲν ἡ δικάζουσα ἀρχὴ τὰ τοῦ ὀφλοντος χρήματα τῷ νικήσαντι πάντα ἀποδιδότω, χωρὶς τῶν ἀναγκαίων κεκτῆσθαι· μετὰ δὲ τὴν διαψήφισιν

ἑκάστην, εὐθὺς ὑπὸ κήρυκος, ἀκουόντων τῶν δικαστῶν. ἐπειδὰν δὲ ὁ τῶν δικασίμων μηνῶν ἐχόμενος γένηται μὴν, ἐάν τις μὴ ἀπηλλάττῃ τὸν νικήσαντα ἑκόντα ἑκὼν, ἡ δικάσασα ἀρχὴ συνεπομένη τῷ νικῶντι, τὰ τοῦ ὄφλοντος παραδιδότω χρήματα. ἐὰν δὲ μὴ ἔχωσιν ὁπόθεν, ἐλλείπῃ δὲ μὴ ἔλαττον δραχμῆς, μὴ πρότερον εἶναι τούτῳ δίκας πρὸς ἄλλον μηδένα, πρὶν ἂν ἐκπληρώσῃ τὸ χρέος ἅπαν τῷ νικήσαντι: ἄλλοις δὲ πρὸς τοῦτον ἔστωσαν δίκαι κυρίως. ἐὰν δέ τις ἀφῃρῆται τὴν ἀρχὴν τὴν καταδικάσασαν καταδικασθεὶς, εἰσαγόντων μὲν αὐτὸν εἰς τὸ τῶν νομοφυλάκων δικαστήριον οἱ ἀφαιρεθέντες ἀδίκως· ἐὰν δέ τις ὄφλῃ τὴν τοιαύτην δίκην, ὡς ὅλην τὴν πόλιν καὶ νόμους φθείρων, θανάτῳ ζημιούσθω. ἀνδρὶ δὴ τῷ μετὰ τοῦτο γεννηθέντι, καὶ ἐκτραφέντι, καὶ γεννήσαντι καὶ ἐκθρέψαντι τέκνα, καὶ ξυμμίξαντι συμβόλαια μετρίως, διδόντι τε δίκας εἴτινα ἠδικήκει, καὶ παρ᾽ ἑτέρου ἐκλαβόντι, σὺν τοῖς νόμοις ἐν μοίρᾳ γηράσαντι, τελευτὴ γίγνοιτ᾽ ἂν κατὰ φύσιν. Περὶ τελευτήσαντας δὴ, εἴτε τις ἄῤῥην, εἴτε τις θῆλυς ᾖ, τὰ μὲν περὶ τὰ θεῖα νόμιμα τῶν τε ὑπὸ γῆς θεῶν καὶ τῶν τῇδε, ὅσα προσήκει τελεῖσθαι, τοὺς ἐξηγητὰς γίγνεσθαι κυρίους φράζοντας. θήκας δ᾽ εἶναι, τῶν χωρίων ὁπόσα μὲν ἐργάσιμα μηδαμοῦ, μήτε τι μέγα μήτε τι σμικρὸν μνῆμα· ἃ δὲ ἡ χώρα πρὸς τοῦτ᾽ αὐτὸ μόνον φύσιν ἔχει, τὰ τῶν τετελευτηκότων σώματα μάλιστα ἀλυπήτως τοῖς ζῶσι δεχομένη κρύπτειν, ταῦτα ἐκπληροῦν. τοῖς δὲ ἀνθρώποις ὅσα τροφὴν μήτηρ οὖσα ἡ γῆ πρὸς ταῦτα

πέφυκε βούλεσθαι φέρειν, μήτε ζῶν μήτε τις ἀποθανὼν στερείτω τὸν ζῶνθ' ἡμῶν. χῶμα δὲ μὴ χωννύναι ὑψηλότερον πέντε ἀνδρῶν ἔργον, ἐν πένθ' ἡμέραις ἀποτελούμενον. λίθινα δὲ ἐπιστήματα μὴ μείζω ποιεῖν ἢ ὅσα δέχεσθαι τὰ τοῦ τετελευτηκότος ἐγκώμια βίου, μὴ πλείω τεττάρων ἡρωϊκῶν στίχων. τὰς δὲ προθέσεις πρότερον μὲν μὴ μακρότερον χρόνον ἔνδον γίγνεσθαι τοῦ δηλοῦντος τόν τε ἐκτεθνεῶτα καὶ τὸν ὄντως τεθνηκότα. εἴη δ' ἂν σχεδὸν ὡς τἀνθρώπινα μέτρον ἔχουσα, τριταία πρὸς τὸ μνῆμα ἐκφορά· πείθεσθαι δ' ἐστὶ τῷ νομοθέτῃ χρεὼν τά τε ἄλλα, καὶ λέγοντι ψυχὴν σώματος εἶναι τὸ πᾶν διαφέρουσαν· ἐν αὐτῷ τε τῷ βίῳ, τὸ παρεχόμενον ἡμῶν ἕκαστον τοῦτ' εἶναι μηδὲν ἄλλ' ἢ τὴν ψυχήν. τὸ δὲ σῶμα ἰνδαλλόμενον ἡμῶν ἑκάστοις ἕπεσθαι· καὶ τελευτησάντων λέγεσθαι καλῶς εἴδωλα εἶναι τὰ τῶν νεκρῶν σώματα. τὸν δὲ ὄντα ἡμῶν ἕκαστον ὄντως ἀθάνατον εἶναι, ψυχὴν ἐπονομαζόμενον, παρὰ θεοὺς ἄλλους ἀπιέναι, δώσοντα λόγον, καθάπερ ὁ νόμος ὁ πάτριος λέγει. τῷ μὲν ἀγαθῷ θαῤῥαλέον, τῷ δὲ κακῷ μάλα φοβερόν· βοήθειάν τε αὐτῷ μή τινα μεγάλην εἶναι τετελευτηκότι. ζῶντι γὰρ ἔδει βοηθεῖν πάντας τοὺς προσήκοντας, ὅπως ὅτι δικαιότατος ὢν καὶ ὁσιώτατος ἔζη τε ζῶν, καὶ τελευτήσας, ἀτιμώρητος ἂν κακῶν ἁμαρτημάτων ἐγίγνετο τῶν μετὰ τὸν ἐνθάδε βίον. ἐκ δὲ τούτων οὕτως ἐχόντων, οὐδέποτε οἰκοφθορεῖν χρή, διαφέροντα νομίζοντα τὸν αὐτοῦ τοῦτον εἶναι τὸν τῶν σαρκῶν ὄγκον θαπτόμενον· ἀλλ' ἐκεῖνον τὸν υἱὸν, ἢ ἀδελφὸν, ἢ ὅντινα τις μά-

λισθ᾽ ἡγεῖται ποθῶν θάπτειν, οἴχεσθαι περαίνοντα καὶ ἐμπιπλάντα τὴν αὑτοῦ μοῖραν· τὸ δὲ παρὸν δεῖν εὖ ποιεῖν, τὰ μέτρια ἀναλίσκοντα ὡς εἰς ἄψυχον χθονίων βωμόν. τὸ δὲ μέτριον νομοθέτης ἂν μαντεύσαιτο οὐκ ἀσχημονέστατα. ἔστω δὴ νόμος οὗτος· τῷ μὲν δὴ τοῦ μεγίστου τιμήματος, εἰς τὴν πᾶσαν ταφὴν ἀναλισκόμενα μὴ πλέον πέντε μνῶν· τῷ δὲ τοῦ δευτέρου, τρεῖς μναῖ· καὶ δύο τῷ τοῦ τρίτου. μνᾶ δὲ τῷ τοῦ τετάρτου, μέτρον ἂν ἔχῃ τῶν ἀναλωμάτων. νομοφύλαξι δὲ πολλά τε ἄλλα ἀνάγκη πράττειν, καὶ πολλῶν ἐπιμελεῖσθαι· τούτων δ᾽ οὐχ ἥκιστα, ὅπως ἂν παίδων τε καὶ ἀνδρῶν καὶ πάσης ἡλικίας ἐπιμελούμενοι ζῶσι. καὶ δὴ καὶ πρὸς τὸ τέλος ἁπάντων νομοφύλαξ εἷς γέ τις ἐπιστατεῖ, ὃν ἂν οἱ τοῦ τετελευτηκότος ἐπίσκοπον οἰκεῖοι παραλάβωσιν· ᾧ καλόν τ᾽ ἔστω καλῶς καὶ μετρίως τὰ περὶ τὸν τετελευτηκότα γιγνόμενα, καὶ μὴ καλῶς, αἰσχρόν. πρόθεσις δὲ καὶ τἆλλα ἔστω μὲν κατὰ τὸν περὶ τὰ τοιαῦτα νόμον γιγνόμενα· τῷ δὲ πολιτικῷ νόμῳ νομοθετοῦντι παραχωρεῖν χρὴ τὰ τοιάδε· δακρύειν μὲν τὸν τετελευτηκότα, ἐπιτάττειν ἢ μή, ἄμορφον. θρηνεῖν δὲ καὶ ἔξω τῆς οἰκίας φωνὴν ἐξαγγέλλειν, ἀπαγορεύειν· καὶ τὸν νεκρὸν εἰς τὸ φανερὸν προσάγειν τῶν ὁδῶν κωλύειν, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς πορευόμενον φθέγγεσθαι, καὶ πρὸ ἡμέρας ἔξω τῆς πόλεως εἶναι. ταῦτα δὴ κείσθω τε οὕτω περὶ τὰ τοιαῦτα νόμιμα· καὶ ὁ μὲν πειθόμενος, ἔστω ζημίας ἐκτός· ὁ δὲ ἀπειθῶν ἑνὶ τῶν νομοφυλάκων, ὑπὸ πάντων ζημιούσθω τῇ δοξάσῃ πᾶσι κοινῇ ζημίᾳ. ὅσαι δ᾽ ἄλλαι γίγνον-

ται περὶ τελευτήσαντας ταφαὶ, εἴτε καὶ ἄταφοι πράξεις, περὶ πατροφόνων καὶ ἱεροσύλων καὶ τῶν τοιούτων πάντων, εἰρημέναι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν κεῖνται διὰ νόμων. ὥστε σχεδὸν ἡ νομοθεσία τέλος ἂν ἡμῖν ἔχοι. τῶν πάντων δ' ἑκάστοτε τέλος, οὐ τὸ δρᾶσαί τι σχεδὸν, οὐδὲ τὸ κτήσασθαι κατοικῆσαί τ' ἐστίν· ἀλλὰ τῷ γεννηθέντι σωτηρίαν ἐξευρόντα τελέως ἀεὶ, τότ' ἤδη νομίζειν πᾶν ὅσον ἔδει πραχθῆναι πεπρᾶχθαι· πρότερον δ' ἀτελὲς εἶναι τὸ ὅλον. ΚΛ. Καλῶς, ὦ ξένε, λέγεις. πρὸς ὅ, τι δὲ τὸ νῦν αὖ ῥηθὲν εἴρηται, φράζ' ἔτι σαφέστερον. ΑΘ. Ὦ Κλεινία, πολλὰ τῶν ἔμπροσθεν καλῶς εἴρηται· σχεδὸν δὲ οὐχ ἥκιστα τὰ τῶν μοιρῶν προσρήματα. ΚΛ. Ποῖα δή; ΑΘ. Τὸ Λάχεσιν μὲν, τὴν πρώτην εἶναι· Κλωθὼ δὲ, τὴν δευτέραν· τὴν Ἄτροπον δὲ τρίτην, σώτειραν τῶν λεχθέντων· ἀπεικασμένα τῇ τῶν κλωσθέντων τῷ πυρὶ, τὴν ἀμετάστροφον ἀπεργαζομένων δύναμιν. ἃ δὴ καὶ πόλει καὶ πολιτείᾳ δεῖ μὴ μόνον ὑγίειαν καὶ σωτηρίαν τοῖς σώμασι παρασκευάζειν, ἀλλὰ καὶ εὐνομίαν ἐν ταῖς ψυχαῖς, μᾶλλον δὲ σωτηρίαν τῶν νόμων. ἡμῖν δ' ἔτι μοὶ φαίνεσθαι δοκεῖ τοῦτ' ἐλλεῖπον τοῖς νόμοις εἶναι, πῶς χρὴ τὴν ἀμετάστροφον αὐτοῖς ἐγγίνεσθαι κατὰ φύσιν δύναμιν. ΚΛ. Οὐ σμικρὸν λέγεις, εἴπερ ἐστὶ καὶ δυνατὸν εὑρεῖν ὅπη γίγνοιτ' ἂν παντὶ κτήματι τὸ τοιοῦτον. ΑΘ. Ἀλλ' ἐστὶ μὴν δυνατὸν, ὥσγέ μοι τανῦν παντάπασι καταφαίνεται. ΚΛ. Μὴ τοίνυν ἀφιστώμεθα μηδενὶ τρόπῳ, πρὶν ἂν τοῦτ' αὐτὸ ἐκποριζώμεθα τοῖς εἰρημένοις νόμοις. γελοῖον γὰρ τόγε μάτην πονήσαντα ὁτιοῦν,

εἰς μηδὲν βέβαιον καταβαλεῖν. ΜΕΓ. Ὀρθῶς παρακελεύῃ· καὶ ἐμὲ τοιοῦτον εὑρήσεις ἄλλον. ΚΛ. Καλῶς δὴ λέγεις. τίς οὖν δὴ, φὴς σωτηρία γίγνοιτ᾽ ἂν καὶ τίνα τρόπον πολιτείᾳ τε καὶ τοῖς νόμοις ἡμῖν; ΑΘ. Ἆρ᾽ οὐκ εἴπομεν ὅτι δεῖ σύλλογον ἡμῖν ἐν τῇ πόλει γίγνεσθαι τοιόνδε τινα· δέκα μὲν τῶν νομοφυλάκων τοὺς πρεσβυτάτους ἀεὶ, τοὺς δὲ τἀριστεῖα εἰληφότας ἅπαντας δεῖν εἰς ταὐτὸ συλλέγεσθαι τούτοις· ἔτι δὲ τοὺς ἐκδημήσαντας ἐπὶ ζήτησιν εἴτι που πρὸς τὴν νομοφυλακίαν γίγνοιτο ἓν καίριον ἀκοῦσαι· καὶ σωθέντας οἴκαδε, δόξαι τούτοις αὐτοῖς διαβασανισθέντας, τοῦ ξυλλόγου ἀξιοκοινωνήτους εἶναι. πρὸς ταύτοις δὲ, ἕνα ἕκαστον δεῖν προσλαμβάνειν τῶν νέων, μὴ ἔλαττον ἢ τριακονταετῆ γεγονότα. πρῶτον δὲ αὐτὸν κρίναντα ἐπάξιον εἶναι φύσει καὶ τροφῇ τὸν νέον, οὕτως εἰς τοὺς ἄλλους εἰσφέρειν· καὶ ἐὰν μὲν δόξῃ καὶ τοῖς ἄλλοις, προσλαμβάνειν· εἰ δὲ μὴ, ἀπόῤῥητον εἶναι τὴν γεγονυῖαν κρίσιν, τοῖς τε ἄλλοις δὴ καὶ μάλιστ᾽ αὐτῷ τῷ ἀποκριθέντι. δεῖν δὲ ὄρθριον εἶναι τὸν σύλλογον, ἡνίκ᾽ ἂν τῶν ἄλλων πράξεων ἰδίων τε καὶ κοινῶν καὶ μάλιστ᾽ ᾖ τις σχολὴ παντί. τοιοῦτόν τι που λεχθὲν ἡμῖν ἦν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις. ΚΛ. Ἦν γὰρ οὖν. ΑΘ. Τούτου δὴ πέρι τοῦ συλλόγου πάλιν ἀναλαβὼν λέγοιμ᾽ ἂν τὸ τοιόνδε. φημὶ, εἴτις τοῦτον βάλοιτο οἷον ἄγκυραν πάσης τῆς πόλεως, πάντα ἔχουσαν τὰ πρόσφορα ἑαυτῇ, σώζειν ἂν ξύμπαντα ἃ βουλόμεθα. ΚΛ. Πῶς δή; ΑΘ. Τὸ μετὰ τοῦτο, ἡμέτερος ἂν καιρὸς γίγνοιτο, ὀρθῶς φράζοντας, μηδὲν ἀπολείπειν προθυ-

μίας. ΚΛ. Καὶ μάλα καλῶς εἶπες· ποίει θ᾽ ὥσπερ καὶ διανοῇ. ΑΘ. Χρὴ τοίνυν, ὦ Κλεινία, παντὸς πέρι νοῆσαι σωτῆρα τὸν εἰκότα ἐν ἑκάστοις τῶν ἔργων, ὡς ἐν ζώῳ ψυχὴ καὶ κεφαλὴ τόγε μέγιστον πεφύκατον. ΚΛ. Πῶς αὖ φῄς; ΑΘ. Ἡ τούτοιν ἀρετὴ δή που παντὶ παρέχει ζώῳ σωτηρίαν. ΚΛ. Πῶς; ΑΘ. Ψυχῇ μὲν, πρὸς τοῖς ἄλλοις, νοῦς ἐγγινόμενος· κεφαλῇ δ᾽ αὖ, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὄψις καὶ ἀκοή. ξυλλήβδην δὲ, νοῦς μετὰ τῶν καλλίστων αἰσθήσεων κραθεὶς, γενόμενός τε εἰς ἓν, σωτηρία ἑκάστων δικαιότατ᾽ ἂν εἴη καλουμένη. ΚΛ. Ἔοικε γοῦν. ΑΘ. Ἔοικε γάρ. ἀλλ᾽ ὁ περὶ τί νοῦς μετ᾽ αἰσθήσεων κραθεὶς, σωτηρία πλοίων ἔν γε χειμῶσι καὶ ἐν εὐδίαις γίγνοιτ᾽ ἄν; ἆρ᾽ οὐκ ἐν νηὶ κυβερνήτης ἅμα καὶ ναῦται, τὰς αἰσθήσεις τῷ κυβερνητικῷ νῷ συγκερασάμενοι, σώζουσιν αὑτούς τε καὶ τὰ περὶ τὴν ναῦν; ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Οὐδὲν δὴ πολλῶν δεῖ τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα παραδειγμάτων· ἀλλ᾽ οἷον περὶ στρατοπέδων καὶ ἰατρικῆς νοήσωμεν, τίνα θέμενοι στρατηγοὶ σκοπὸν καὶ ἰατρικὴ ὑπηρεσία πᾶσα στοχάζοιτ᾽ ἂν τῆς σωτηρίας. ΚΛ. Ὀρθῶς. ΑΘ. Ἆρ᾽ οὐχ ἡ μὲν νίκην καὶ κράτος πολεμίων· ἡ δὲ, ἰατρῶν τε καὶ ὑπηρετῶν ὑγιείας σώμασι παρασκευήν; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Ἰατρὸς δὴ τὸ περὶ σῶμα ἀγνοῶν, ὃ προσείπομεν ὑγίειαν νῦν, ἢ νίκην στρατηγὸς, ἢ τῶν ἄλλων ὅσα δὴ διήλθομεν, ἔσθ᾽ ὅπως ἂν νοῦν περτιεὶ τούτων ἂν ἔχων φαίνοιτο; ΚΛ. Καὶ πῶς; ΑΘ. Τί δὲ δὴ περὶ πόλιν; εἴτις τὸν σκοπὸν οἷ βλέπειν δεῖ, τὸν πολιτικὸν φαίνοιτο ἀγνοῶν, ἆρα ἄρχων μὲν πρῶ-

τον δικαίως ἂν προσαγορεύοιτο; εἶτα σώζειν ἂν δυνατὸς εἴη τοῦτο οὗ τὸν σκοπὸν τοπαράπαν μηδ᾽ εἰδείη; ΚΛ. Καὶ πῶς; ΑΘ. Δεῖ δὴ καὶ τανῦν, ὡς ἔοικεν, εἴπερ μέλλει τέλος ὁ κατοικισμὸς τῆς χώρας ἡμῖν ἕξειν, εἶναί τι τὸ γιγνῶσκον ἐν αὐτῷ πρῶτον μὲν τοῦτο ὃ λέγομεν τὸν σκοπὸν, ὅστις ποτὲ ὁ πολιτικὸς ὢν ἡμῖν τυγχάνει· ἔπειτα, ὅντινα τρόπον δεῖ μετασχεῖν τούτου· καὶ τίς αὐτῷ καλῶς ἢ μὴ συμβουλεύει τῶν νόμων αὐτῶν, πρῶτον, ἔπειτα ἀνθρώπων. εἰ δ᾽ ἔσται τοῦ τοιούτου κενή τις πόλις, οὐδὲν θαυμαστὸν, ἄνους οὖσα καὶ ἀναίσθητος εἰ πράξει τὸ προστυχὸν ἑκάστοτε ἐν ἑκάσταις τῶν πράξεων. ΚΛ. Ἀληθῆ λέγεις. ΑΘ. Νῦν οὖν ἡμῖν ἐν τίνι ποτὲ τῶν τῆς πόλεως μερῶν ἢ ἐπιτηδευμάτων ἔστιν ἱκανὸν κατεσκευασμένον ὁτιοῦν τοιοῦτον φυλακτήριον, ἔχομεν φράζειν; ΚΛ. Οὐ δῆτα, ὦ ξένε, σαφῶς γε. εἰ δ᾽ οὖν τοπάζειν δεῖ, δοκεῖ μοι τείνειν ὁ λόγος οὗτος εἰς τὸν σύλλογον, ὃν εἶπες νῦν δὴ νύκτωρ δεῖν ξυνιέναι. ΑΘ. Κάλλισθ᾽ ὑπέλαβες, ὦ Κλεινία· καὶ δεῖ δὴ τοῦτον, ὡς ὁ νῦν παρεστηκὼς ἡμῖν λόγος μηνύει, πᾶσαν ἀρετὴν ἔχειν· ἧς ἄρχει τὸ μὴ πλανᾶσθαι, πρὸς πολλὰ στοχαζόμενον· ἀλλ᾽ εἰς ἓν βλέποντα, πρὸς τοῦτο ἀεὶ τὰ πάντα οἷον βέλη ἀφιέναι. ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΑΘ. Νῦν δὴ μαθησόμεθα ὅτι θαυμαστὸν οὐδὲν, πλανᾶσθαι τὰ τῶν πόλεων νόμιμα, ὅτι πρὸς ἄλλο ἄλλη βλέπει τῶν νομοθεσιῶν ἐν τῇ πόλει ἑκάστῃ. καὶ τὰ μὲν πολλὰ οὐδὲν θαυμαστὸν τὸ τοῖς μὲν τὸν ὅρον εἶναι τῶν δικαίων, ὅπως ἄρξουσι τινὲς ἐν τῇ πόλει, εἴτ᾽ οὖν βελτίους εἴτε χεί-

ρους τυγχάνουσιν ὄντες· τοῖς δ', ὅπως πλουτήσουσιν, εἴτ' οὖν δοῦλοι τινῶν ὄντες, εἴτε καὶ μή· τῶν δ' ἡ προθυμία πρὸς τὸν ἐλεύθερον δὴ βίον ὡρμημένη. οἱ δὲ καὶ ξύνδυο νομοθετοῦνταί, πρὸς ἄμφω βλέποντες, ἐλεύθεροί τε ὅπως, ἄλλων τε πόλεων ἔσονται δεσπόται· οἱ δὲ σοφώτατοι, ὡς οἴονται πρὸς ταῦτά γε καὶ τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα· εἰς ἓν δὲ οὐδὲν διαφερόντως τετιμημένον ἔχοντες φράζειν, εἰς ὃ τἄλλ' αὐτοῖς δεῖ βλέπειν. ΚΛ. Οὐκοῦν τόγ' ἡμέτερον, ὦ ξένε, ὀρθῶς ἂν εἴη πάλαι τιθέμενον. πρὸς γὰρ ἓν ἔφαμεν δεῖν ἀεὶ πάνθ' ἡμῖν τὰ τῶν νόμων βλέποντ' εἶναι. τοῦτο δ' ἀρετήν που ξυνεχωροῦμεν πάνυ ὀρθῶς λέγεσθαι. ΑΘ. Ναί. ΚΛ. Τὴν δέ γε ἀρετὴν, τέτταρα ἔθεμέν που. ΑΘ. Πάνυ μὲν οὖν. ΚΛ. Νοῦν δέ γε, πάντων τούτων ἡγεμόνα· πρὸς ὃν δὴ τά τε ἄλλα πάντα καὶ τούτων τὰ τρία δεῖ βλέπειν. ΑΘ Κάλλιστ' ἐπακολουθεῖς, ὦ Κλεινία. καὶ τὰ λοιπὰ δὲ ξυνακολούθει. νοῦν γὰρ δὴ κυβερνητικὸν μὲν καὶ ἰατρικὸν καὶ στρατηγικὸν εἴπομεν εἰς τὸ ἓν ἐκεῖνο οἷ δὴ βλέπειν· τὸν δὲ πολιτικὸν ἐλέγχοντες ἐνταῦθ' ἐσμὲν νῦν. καὶ καθάπερ ἄνθρωπον ἐπανερωτῶντες, εἴποιμεν ἄν, ὦ θαυμάσιε, σὺ δὲ δὴ ποῖ σκοπεῖς; τί ποτ' ἐκεῖνό ἐστι τὸ ἕν, ὃ δὴ σαφῶς ὁ μὲν ἰατρικὸς νοῦς ἔχει φράζειν· σὺ δ' ὢν δὴ διαφέρων, ὡς φαίης ἄν, πάντων τῶν ἐμφρόνων, οὐχ ἕξεις εἰπεῖν; ἢ σύ γε, Μέγιλλε καὶ Κλεινία, ἔχετον διαρθροῦντες ὑπὲρ αὐτοῦ φράζειν πρὸς ἐμὲ τί ποτε φατὲ εἶναι τοῦτο; καθάπερ ὑπ' ἄλλων ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς συχνῶν διωριζόμην; ΚΛ. Οὐδαμῶς, ὦ ξένε. ΑΘ. Τί δ' ὅτι δεῖ προ-

θυμεῖσθαί τε ξυνιδεῖν αὐτὸ καὶ ἐν οἷς; ΚΛ. Οἷον ἐν τίσι λέγεις; ΑΘ. Οἷον, ὅτι τέτταρα ἔφαμεν ἀρετῆς εἴδη γεγονέναι, δῆλον ὡς ἓν ἕκαστον ἀνάγκη φάναι, τεττάρων γε ὄντων. ΚΛ. Τί μήν; ΑΘ. Καὶ μὴν ἕν γε ἅπαντα ταῦτα προσαγορεύομεν. ἀνδρείαν γὰρ φαμὲν ἀρετὴν εἶναι, καὶ τὴν φρόνησιν, ἀρετήν· καὶ τὰ δύο τἆλλα, ὡς ὄντως ὄντα οὐ πολλὰ, ἀλλ' ἓν τοῦτο μόνον ἀρετήν. ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΑΘ. Ἡ μὲν τοίνυν διαφέρετον αὐτοῖν τούτω τὼ δύο, καὶ δύ' ὀνόματα ἐλαβέτην καὶ τἆλλα, οὐδὲν χαλεπὸν εἰπεῖν· ᾗ δὲ ἓν ἀμφοῖν ἐπωνομάσαμεν ἀρετὴν καὶ τοῖς ἄλλοις, οὐκ εὐπετὲς ἔτι. ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Οὐδὲν χαλεπὸν ὅγε λέγω δηλῶσαι. διανειμώμεθα γὰρ ἀλλήλοις τὴν ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν. ΚΛ. Πῶς αὖ φράζεις; ΑΘ. Ἐρώτησόν με τί ποτε ἓν προσαγορεύοντες ἀρετὴν, ἀμφότερα δύο πάλιν αὐτὰ προσείπομεν· τὸ μὲν, ἀνδρείαν, τὸ δὲ, φρόνησιν. λέγω γάρ σοι τὴν αἰτίαν· ὅτι τὸ μέν ἐστι περὶ φόβον, οὗ καὶ τὰ θηρία μετέχει τῆς ἀνδρείας, καὶ τά γε τῶν παίδων ἤθη τῶν πάνυ νέων. ἄνευ γὰρ λόγου καὶ φύσει γίγνεται ἀνδρεία ψυχή· ἄνευ δὲ αὖ λόγου ψυχὴ φρόνιμός τε καὶ νοῦν ἔχουσα οὔτ' ἐγένετο πώποτε, οὔτ' ἔστιν, οὐδ' αὖθις ποτὲ γενήσεται· ὡς ὄντος ἑτέρου. ΚΛ. Ἀληθῆ λέγεις. ΑΘ. Ἡ μὲν τοίνυν ἐστὸν διαφόρω καὶ δύο, σὺ παρ' ἐμοῦ ἀπείληφας τῷ λόγῳ· ᾗ δὲ ἓν καὶ ταὐτὸν, σὺ πάλιν ἀπόδος ἐμοί. διανοοῦ δὲ ὡς ἐρῶν καὶ ὅπη τέτταρα ὄντα ἕν ἐστι· καὶ ἐμὲ δὲ ἀξίου, σοῦ δείξαντος ὡς ἓν, πάλιν ὅπη τέτταρα. καὶ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο σκοπῶμεν, τὸν ἰδόντα ἱκανῶς

περὶ ὡντινωνοῦν, οἷς ἔστι μὲν ὄνομα, ἔστι δὲ αὖ καὶ λόγος, πότερον μόνον ἐπίστασθαι τοὔνομα χρεὼν, τὸν δὲ λόγον ἀγνοεῖν· ἢ τὸν γνόντα τὶ καὶ περὶ τῶν διαφερόντων μεγέθει τε καὶ κάλλει, πάντα τὰ τοιαῦτα ἀγνοεῖν αἰσχρόν. ΚΛ. Ἔοικε γοῦν. ΑΘ. Μεῖζον δή τι νομοθέτῃ τε καὶ νομοφύλακι, καὶ ὃς ἀρετῇ πάντων διαφέρειν οἴεται, καὶ νικητήρια τούτων αὐτῶν εἴληφεν, ἢ ταῦτα αὐτὰ περὶ ὧν νῦν λέγομεν, ἀνδρεία, σωφροσύνη, φρόνησις, δικαιοσύνη; ΚΛ. Καὶ πῶς; ΑΘ. Τούτων δὴ πέρι, τοὺς ἐξηγητὰς, τοὺς διδασκάλους, τοὺς νομοθέτας, τῶν ἄλλων τοὺς φύλακας, τῷ δεομένῳ γνῶναί τε καὶ εἰδέναι, ἢ τῷ δεομένῳ κολάζεσθαι τε καὶ ἐπιπλῆξαι ἁμαρτάνοντι, πότερον οὐ δεῖ διδάσκοντα ἣν δύναμιν ἔχει κακία τε καὶ ἀρετὴ, καὶ πάντως δηλοῦντα διαφέρειν τῶν ἄλλων; ἀλλ᾽ ἢ ποιητὴν τινὰ ἐλθόντα εἰς τὴν πόλιν, ἢ παιδευτὴν νέων φάσκοντ᾽ εἶναι, βελτίω φαίνεσθαι τοῦ πάσῃ ἀρετῇ νενικηκότος; εἶτα ἐν τῇ τοιαύτῃ πόλει ὅπου μὴ λόγῳ ἔργῳ τε ἱκανοὶ φύλακες εἶεν, ἀρετῆς πέρι γιγνώσκοντες ἱκανῶς, θαυμαστόν τι ταύτην τὴν πόλιν, ἀφύλακτον οὖσαν, πάσχειν ἃ πολλαὶ πάσχουσι τῶν νῦν πόλεων; ΚΛ. Οὐδέν γε, ὡς εἰκός. ΑΘ. Τί οὖν; ὃ λέγομεν νῦν ποιητέον ἡμῖν; ἢ πῶς τοὺς φύλακας ἀκριβεστέρους τῶν πολλῶν περὶ ἀρετῆς ἔργῳ καὶ λόγῳ κατασκευαστέον; ἢ τίνα τρόπον τῇ τῶν ἐμφρόνων κεφαλῇ τε καὶ αἰσθήσεσιν ὁμοιωθήσεται ἡμῖν ἡ πόλις, ὡς τοιαύτην τινὰ φυλακὴν κεκτημένη ἐν αὑτῇ; ΚΛ. Πῶς οὖν δὴ καὶ τίνα τρόπον, ὦ ξένε, ἀπεικάζοντες αὐτὸ τοιούτῳ τινὶ λέ-

γομεν; ΑΘ. Δῆλον ὡς αὐτῆς μὲν τῆς πόλεως οὔσης τοῦ κύτους· τῶν δὲ φυλάκων τοὺς μὲν νέους, οἷον ἐν ἄκρᾳ κορυφῇ ἀπειλημμένους τοὺς εὐφυεστάτους ὀξύτητας ἐν πάσῃ τῇ ψυχῇ ἔχοντας περὶ ὅλην κύκλῳ τὴν πόλιν ὁρᾶν· φρουροῦντας δὲ, παραδιδόναι μὲν τὰς αἰσθήσεις ταῖς μνήμαις, τοῖς πρεσβυτέροις δὲ ἐξαγγέλους γίγνεσθαι πάντων τῶν κατὰ πόλιν. τοὺς δὲ νῷ ἀπεικασμένους, τῷ πολλὰ καὶ ἄξια λόγου διαφερόντως φρονεῖν, τοὺς γέροντας βουλεύεσθαι· καὶ ὑπηρέταις χρωμένους μετὰ συμβουλίας τοῖς νέοις, οὕτω δὴ κοινῇ σώζειν ἀμφοτέρους ὄντως τὴν πόλιν ὅλην. πότερον οὕτω λέγωμεν, ἢ πῶς ἄλλως δεῖν κατασκευάζεσθαι; μῶν ὁμοίους πάντας κεκτημένους, καὶ μὴ διηκριβωμένους ἔστιν οὓς τραφέντας τε καὶ πεπαιδευμένους; ΚΛ. Ἀλλ', ὦ θαυμάσιε, ἀδύνατον. ΑΘ. Ἰτέον ἄρα ἐπί τινα ἀκριβεστέραν παιδείαν τῆς ἔμπροσθεν. ΚΛ. Ἴσως. ΑΘ. Ἆρ' οὖν ἧς δὴ νῦν σχεδὸν ἐφηψάμεθα, τυγχάνοι ἂν οὖσα ἧς χρείαν ἔχομεν αὕτη; ΚΛ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΑΘ. Οὐκοῦν ἐλέγομεν τόν γε πρὸς ἕκαστα ἄκρον δημιουργόν τε καὶ φύλακα, μὴ μόνον δεῖν πρὸς τὰ πολλὰ βλέπειν δυνατὸν εἶναι, πρὸς δὲ τὸ ἓν ἐπείγεσθαι, γνῶναί τε, καὶ γνόντα, πρὸς ἐκεῖνο συντάξασθαι πάντα ξυνορῶντα. ΚΛ. Ὀρθῶς. ΑΘ. Ἆρ' οὖν ἀκριβεστέραν σκέψιν θετέον, περὶ ὁτουοῦν γίγνοιτο, ἢ τὸ πρὸς μίαν ἰδέαν ἐκ τῶν πολλῶν καὶ ἀνομοίων δυνατὸν εἶναι βλέπειν; ΚΛ. Ἴσως. ΑΘ. Οὐκ ἴσως, ἀλλ' ὄντως, ὦ δαιμόνιε, ταύτης οὐκ ἔστι σαφεστέρα μέθοδος ἀνθρώπων οὐδενί. ΚΛ. Σοὶ πιστεύω, ὦ ξένε, συγ-

χωρῶ δή· καὶ ταύτῃ πορευώμεθα λέγοντες. ΑΘ. Ἀναγκαστέον ἄρ᾽, ὡς ἔοικε, καὶ τοὺς τῆς θείας πολιτείας ἡμῖν φύλακας ἀκριβῶς ἰδεῖν, πρῶτον, ὅ, τι ποτὲ διὰ πάντων τῶν τεττάρων ταὐτὸν τυγχάνει· ὃ δή φαμὲν ἔν τε ἀνδρείᾳ καὶ σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν φρονήσει ἓν ὄν, ἀρετὴν ἑνὶ δικαίως ἂν ὀνόματι προσαγορεύεσθαι. τοῦτο, ὦ φίλοι, εἰ μὲν βουλόμεθα, τανῦν οἷόνπερ σφόδρα πιέσαντες μὴ ἀνῶμεν, πρὶν ἂν ἱκανῶς εἴπωμεν τί ποτέ ἐστιν, εἰς ὃ βλεπτέον, εἴτε ὡς ἕν, εἴτε ὡς ὅλον, εἴτε ὡς ἀμφότερα, εἴτε ὅπως ποτὲ πέφυκεν. ἢ, τούτου διαφυγόντος ἡμᾶς, οἰόμεθα ποτὲ ἡμῖν ἱκανῶς ἕξειν τὰ πρὸς ἀρετήν, περὶ ἧς οὔτε εἰ πολλά ἐστ᾽ οὔτ᾽ εἰ τέτταρα, οὔθ᾽ ὡς ἕν, δυνατοὶ φράζειν ἐσόμεθα; οὐκοῦν ἐάν γε ἡμῖν ξυμβούλοις πειθώμεθα, ἀμωσγέπως μηχανησόμεθα ἐν τῇ πόλει ἐγγεγονέναι τοῦθ᾽ ἡμῖν· εἰ δ᾽ ἄρα τοπαράπαν δοκεῖ, ἐᾶν χρεών. ΚΛ. Ἥκιστα, νὴ τὸν ξένιον, ὦ ξένε, θεόν, ἐατέον που τὸ τοιοῦτον· ἐπεὶ δοκεῖς ἡμῖν ὀρθότατα λέγειν. ἀλλὰ δὴ πῶς τις τοῦτ᾽ ἂν μηχανῷτο; ΑΘ. Μήπω τὸ πῶς ἂν μηχανησαίμεθα λέγωμεν· εἰ δεῖ δέ, ἢ μή, πρῶτον βεβαιωσώμεθα τῇ ξυνομολογίᾳ πρὸς ἡμᾶς αὐτούς. ΚΛ. Ἀλλὰ μὴν δεῖ γε, εἴπερ δυνατόν. ΑΘ. Τί δὲ δή; περὶ καλοῦ τε καὶ ἀγαθοῦ ταὐτὸν τοῦτο διανοώμεθα; ὡς πόλλ᾽ ἔστι μόνον ἕκαστον τούτων, τοὺς φύλακας ἡμῖν γνωστέον; ἢ καὶ ὅπως ἕν τε καὶ ὅπῃ; ΚΛ. Σχεδὸν ἔοικ᾽ ἐξ ἀνάγκης δεῖν καὶ ὅπως ἓν διανοεῖσθαι. ΑΘ. Τί δ᾽ ἐννοεῖν μέν, τὴν δὲ ἔνδειξιν τῷ λόγῳ ἀδυνατεῖν ἐνδείκνυσθαι; ΚΛ. Καὶ πῶς; ἀνδραπόδου γάρ τινα

σὺ λέγεις ἔξιν. ΑΘ. Τί δὲ περὶ πάντων τῶν σπουδαίων, ἆρ᾽ ἡμῖν ὁ αὐτὸς λόγος, ὅτι δεῖ τοὺς ὄντως φύλακας ἐσομένους τῶν νόμων, ὄντως εἰδέναι τὰ περὶ τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν, καὶ λόγῳ τε ἱκανοὺς ἑρμηνεύειν εἶναι, καὶ τοῖς ἔργοις συνακολουθεῖν, κρίνοντας τά τε καλῶς γιγνόμενα καὶ τὰ μὴ κατὰ φύσιν; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΑΘ. Μῶν οὖν οὐχ ἓν τῶν καλλίστων ἐστὶ τὸ περὶ τοὺς θεούς, ὃ δὴ σπουδῇ διεπεράνάμεθα; ὡς εἰσί τε, καὶ ὅσης φαίνονται κύριοι δυνάμεως, εἰδέναι τε εἰς ὅσον δυνατόν ἐστι ταῦτ᾽ ἄνθρωπον γιγνώσκειν; καὶ τοῖς μὲν πλείστοις τῶν κατὰ πόλιν ξυγγιγνώσκειν, τῇ φήμῃ μόνον τῶν νόμων συνακολουθοῦσι, τοῖς δὲ φυλακῆς μεθέξουσι μηδὲ ἐπιτρέπειν, ὃς ἂν μὴ διαπονήσηται τὸ πᾶσαν πίστιν λαβεῖν τῶν οὐσῶν περὶ θεῶν; τὴν δὲ μὴν ἐπιτροπὴν εἶναι, τὸ μηδέποτε τῶν νομοφυλάκων αἱρεῖσθαι τὸν μὴ θεῖον, καὶ διαπεπονηκότα πρὸς αὐτά, μηδ᾽ αὖ τῶν πρὸς ἀρετὴν ἔγκριτον γίγνεσθαι. ΚΛ. Δίκαιον γοῦν, ὡς λέγεις, τὸν περὶ τὰ τοιαῦτα ἀργὸν ἢ ἀδύνατον ἀποκρίνασθαι πόῤῥω τῶν καλῶν. ΑΘ. Ἆρα οὖν ἴσμεν ὅτι δύ᾽ ἐστὸν τὼ περὶ θεῶν ἄγοντε εἰς πίστιν ὅσα διήλθομεν ἐν τοῖς πρόσθεν; ΚΛ. Ποῖα; ΑΘ. Ἓν μὲν ὃ περὶ τὴν ψυχὴν ἐλέγομεν, ὡς πρεσβύτατόν τε καὶ θειότατον ἐστὶ πάντων ὧν κίνησις γένεσιν παραλαβοῦσα, ἀέναον οὐσίαν ἐπόρισεν· ἓν δέ, τὸ περὶ τὴν φοράν, ὡς ἔχει τάξεως, ἄστρων τε καὶ ὅσων ἄλλων ἐγκρατὴς νοῦς ἐστι, τὸ πᾶν διακεκοσμηκένους. ὁ γὰρ ἰδὼν ταῦτα μὴ φαύλως μηδ᾽ ἰδιωτικῶς, οὐδεὶς οὕτως ἄθεος ἀνθρώπων ποτὲ πέφυκεν,

ὅς οὐ τοὐναντίον ἔπαθεν ἢ τὸ προσδοκώμενον ὑπὸ τῶν πολλῶν. οἱ μὲν γὰρ διανοοῦνται, τοὺς τὰ τοιαῦτα μεταχειρισαμένους ἀστρονομίᾳ τε καὶ ταῖς μετὰ ταύτης ἀναγκαίαις ἄλλαις τέχναις, ἀθέους γίγνεσθαι, καθεωρακότας ὡς οἷόντε γιγνόμενα ἀνάγκαις πράγματ', ἀλλ' οὐ διανοίαις βουλήσεως ἀγαθῶν πέρι τελουμένων. ΚΛ. Τὸ δὲ δὴ πῶς ἔχον ἂν εἴη; ΑΘ. Πᾶν, ὅπερ εἶπον, τοὐναντίον ἔχει νῦν τε, καὶ ὅτε ἄψυχα αὐτὰ οἱ διανοούμενοι διενοοῦντο. θαύματα μὲν οὖν καὶ τότε ὑπεδύετο περὶ αὐτά· καὶ ὑπωπτεύετο τὸ νῦν ὄντως δεδογμένον, ὅσοι τῆς ἀκριβείας αὐτῶν ἥπτοντο, ὅπως μήποτ' ἂν ἄψυχα ὄντα, οὕτως εἰς ἀκρίβειαν θαυμαστοῖς λογισμοῖς ἂν ἐχρῆτο, νοῦν μὴ κεκτημένα. καὶ τινὲς ἐτόλμων τοῦτό γε αὐτὸ παρακινδυνεύειν καὶ τότε, λέγοντες ὡς νοῦς εἴη ὁ διακεκοσμηκὼς πάνθ' ὅσα κατ' οὐρανόν· οἱ δὲ αὐτοὶ πάλιν ἁμαρτάνοντες ψυχῆς φύσεως, ὅτι πρεσβύτερον εἴη σωμάτων, διανοηθέντες δὲ ὡς νεώτερον, ἅπανθ', ὡς εἰπεῖν ἔπος, ἀνέτρεψαν πάλιν, ἑαυτοὺς δὲ πολὺ μᾶλλον. τὰ γὰρ δὴ πρὸ τῶν ὀμμάτων πάντα αὐτοῖς ἐφάνη τὰ κατ' οὐρανὸν φερόμενα, μεστὰ εἶναι λίθων καὶ γῆς, καὶ πολλῶν ἄλλων ἀψύχων σωμάτων διανεμόντων τὰς αἰτίας παντὸς τοῦ κόσμου. ταῦτ' ἦν τὰ τότε ἐξειργασμένα πολλὰς ἀθεότητας καὶ δυσχερείας τῶν τοιούτων ἅπτεσθαι. καὶ δὴ καὶ λοιδορήσεις γε ἐπῆλθον ποιηταῖς, τοὺς φιλοσοφοῦντας κυσὶ ματαίαις ἀπεικάζοντες χρωμέναισιν ὑλακαῖς. ἀλλὰ ταῦτ' ἀνόητ' εἰπεῖν. νῦν δὲ, ὅπερ εἴρηται, πᾶν τοὐναντίον ἔχει. ΚΛ. Πῶς; ΑΘ. Οὐκ ἔστι

ποτὲ γενέσθαι βεβαίως θεοσεβῆ θνητῶν ἀνθρώπων οὐδένα, ὃς ἂν μὴ τὰ λεγόμενα ταῦτα νῦν δύο λάβῃ· ψυχήν τε, ὡς ἔστι πρεσβύτατον ἁπάντων ὅσα γονῆς μετείληφεν, ἀθάνατόν τε· ἄρχει τε δὴ σωμάτων πάντων. ἐπὶ δὲ τούτοισι δὴ, τὸ νῦν εἰρημένον πολλάκις, τόν τε εἰρημένον ἐν τοῖς ἄστροις νοῦν τῶν ὄντων, τά τε πρὸ τούτων ἀναγκαῖα μαθήματα λάβῃ, τά τε κατὰ τὴν μοῦσαν τούτοις τῆς κοινωνίας συνθεασάμενος, χρήσηται πρὸς τὰ τῶν ἠθῶν ἐπιτηδεύματα καὶ νόμιμα συναρμοττόντως· ὅσα τε λόγον ἔχει, τούτων δυνατὸς ᾖ δοῦναι τὸν λόγον, ὅσα τε μή. ὁ δὲ μὴ ταῦθ' οἷός τ' ὢν πρὸς ταῖς δημοσίαις ἀρεταῖς κεκτῆσθαι, σχεδὸν ἄρχων μὲν οὐκ ἄν ποτε γένοιτο ἱκανὸς ὅλης πόλεως, ὑπηρέτης δ' ἂν ἄλλοις ἄρχουσιν. ὁρᾶν δὴ χρεὼν νῦν, ὦ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, ἤδη πρὸς τοῖς εἰρημένοις νόμοις ἅπασιν ὅσους διεληλύθαμεν, εἰ καὶ τοῦτον προσοίσομεν, ὡς φυλακὴν ἐσόμενον κατὰ νόμον χάριν σωτηρίας, τὸν τῶν ἀρχόντων νυκτερινὸν σύλλογον, παιδείας ὁπόσης διεληλύθαμεν κοινωνὸν γενόμενον· ἢ πῶς ποιῶμεν; ΚΛ. Ἀλλ', ὦ λῷστε, πῶς οὐ προσοίσομεν, ἄν πη καὶ κατὰ βραχὺ δυνηθῶμεν; ΑΘ. Καὶ μὴν πρός γε τὸ τοιοῦτον ἁμιλληθῶμεν πάντες. ξυλλήπτωρ γὰρ τούτου γε ὑμῖν καὶ ἐγὼ γιγνοίμην ἂν προθύμως. πρὸς δ' ἐμοὶ καὶ ἑτέρους ἴσως εὑρήσω, διὰ τὴν περὶ τὰ τοιαῦτ' ἐμπειρίαν τε καὶ σκέψιν, γεγονυῖάν μοι καὶ μάλα συχνήν. ΚΛ. Ἀλλ', ὦ ξένε, πάντὸς μὲν μᾶλλον ταύτῃ πορευτέον ᾗπερ καὶ ὁ θεὸς ἡμᾶς σχεδὸν ἄγει· τίς δὲ ὁ τρόπος ἡμῖν γιγνόμενος, ὀρθῶς

γίγνοιτ' ἄν, τουτὶ δὴ τανῦν λέγομέν τε καὶ ἐρευνῶμεν. ΑΘ. Οὐκέτι νόμοις, ὦ Μέγιλλε καὶ Κλεινία, περὶ τῶν τοιούτων δυνατόν ἐστι νομοθετεῖν, πρὶν ἂν κοσμηθῇ· τότε δὲ κυρίους ὧν αὐτοὺς δεῖ γίγνεσθαι νομοθετεῖν. ἀλλὰ ἤδη τὸ τὰ τοιαῦτα κατασκευάζον, διδαχὴ μετὰ ξυνουσίας πολλῆς γίγνοιτ' ἄν, εἰ γίγνοιτο ὀρθῶς. ΚΛ. Πῶς; τί τοῦτο εἰρῆσθαι φῶμεν αὖ; ΑΘ. Πρῶτον μὲν δήπου καταλεκτέος ἂν ἢ κατάλογος τῶν ὅσοι ἐπιτήδειοι πρὸς τὴν τῆς φυλακῆς φύσιν ἂν εἶεν, ἡλικίαις τε καὶ μαθημάτων δυνάμεσι καὶ τρόπων ἤθεσι καὶ ἔθεσι. μετὰ δὲ τοῦτο, ἃ δεῖ μανθάνειν, οὔτε εὑρεῖν ῥᾴδιον, οὔτε εὑρηκότος ἄλλου μαθητὴν γενέσθαι. πρὸς τούτοις δὲ, χρόνους οὕς τε καὶ ἐν οἷς δεῖ παραλαμβάνειν ἕκαστα, μάταιον ταῦτ' ἐν γράμμασι λέγειν. οὐδὲ γὰρ αὐτοῖς τοῖς μανθάνουσι δῆλα γίγνοιτ' ἂν ὅτι πρὸς καιρὸν μανθάνεται, πρὶν ἐντὸς τῆς ψυχῆς ἑκάστῳ που μαθήματος ἐπιστήμην γεγονέναι. οὕτω δὴ πάντα ταῦτα, ἀπόῤῥητα μὲν λεχθέντα, οὐκ ἂν ὀρθῶς λέγοιτο· ἀπόῤῥητα δὲ, διὰ τὸ μηδὲν προῤῥηθέντα δηλοῦν τῶν λεγομένων. ΚΛ. Τί οὖν δὴ ποιητέον, ἐχόντων τούτων οὕτως, ὦ ξένε; ΑΘ. Τὸ λεγόμενον, ὦ φίλοι, ἐν κοινῷ καὶ μέσῳ ἔοικεν ἡμῖν κεῖσθαι· καὶ εἴπερ κινδυνεύειν περὶ τῆς πολιτείας ἐθέλομεν ξυμπάσης, ἢ τρὶς ἓξ, φασὶν, ἢ τρεῖς κύβους βάλλοντας, πάντα ποιητέον. ἐγὼ δ' ὑμῖν συγκινδυνεύσω, τῷ φράζειν τε καὶ ἐξηγεῖσθαι τά γε δεδογμένα ἐμοὶ περὶ τῆς παιδείας τε καὶ τροφῆς τῆς νῦν αὖ κεκινημένης τοῖς λόγοις. τὸ μέντοι κινδύνευμα οὐ σμικρὸν οὐδ'

ἑτέροις τισὶ προσφερὲς ἂν εἴη. σοὶ δὴ τοῦτό γε, ὦ Κλεινία, μέλειν παρακελεύομαι. σὺ γὰρ τὴν Μαγνητῶν πόλιν, ἢ ᾧ ἂν θεὸς ἐπώνυμον αὐτὴν ποιήσῃ, κλέος ἀρῇ μέγιστον κατασκευάσας αὐτὴν ὀρθῶς· ἢ τόγε ἀνδρειότατος εἶναι δοκεῖν τῶν ὕστερον ἐπιγιγνομένων οὐκ ἐκφεύξῃ ποτέ. ἐάν γε μὴν οὗτος ἡμῖν ὁ θεῖος γένηται ξύλλογος, ὦ φίλοι ἑταῖροι, παραδοτέον τούτῳ τὴν πόλιν. ἀμφισβήτησίς τ' οὐκ ἔστ' οὐδεμία οὐδενὶ τῶν νῦν παρὰ ταῦθ', ὡς ἔπος εἰπεῖν, νομοθετῶν. ὄντως δὲ ἔσται σχεδὸν ὕπαρ ἀποτετελεσμένον, οὗ σμικρῷ πρόσθεν ὀνείρατος ὡς τῷ λόγῳ ἐφηψάμεθα, κεφαλῆς νοῦ τε κοινωνίας εἰκόνα τινὰ πως ξυμμίξαντες· ἐὰν ἄρα ἡμῖν οἵτε ἄνδρες ἀκριβῶς ξυμμιχθῶσι, παιδευθῶσί τε προσηκόντως· παιδευθέντες τε, ἐν ἀκροπόλει τῆς χώρας κατοικήσαντες, φύλακες ἀποτελεσθῶσιν οἵους ἡμεῖς οὐκ εἴδομεν ἐν τῷ πρόσθεν βίῳ πρὸς ἀρετὴν σωτηρίας γενομένους. ΜΕΓ. Ὦ φίλε Κλεινία, ἐκ τῶν νῦν ἡμῖν εἰρημένων ἁπάντων, ἢ τὴν πόλιν ἐατέον τῆς κατοικήσεως, ἢ τὸν ξένον τόνδε οὐκ ἀφετέον· ἀλλὰ δεήσεσι καὶ μηχαναῖς πάσαις κοινωνὸν ποιητέον ἐπὶ τὴν τῆς πόλεως κατοίκησιν. ΚΛ. Ἀληθέστατα λέγεις, ὦ Μέγιλλε· καὶ ἐγώ τε ποιήσω ταῦθ' οὕτω καὶ ξυλλάμβανε. ΜΕΓ. Ξυλλήψομαι.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΝΟΜΩΝ Η ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

Λέγεται δὲ καὶ

ΕΠΙΝΟΜΙΣ Η ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ.

ΠΡΟΣ μὲν τὸ τῆς ὁμολογίας ἥκομεν ἅπαντες ὀρθῶς, ὦ ξένε, τρεῖς ὄντες, ἐγώ, καὶ σύ, καὶ Μέγιλλος ὅδε· τὸ τῆς φρονήσεως ἐπισκεψόμενοι τίνι χρή ποτε λόγῳ διεξελθεῖν, ὃ τὴν ἀνθρωπίνην ἕξιν φαμέν, ὅταν διανοηθῇ, κάλλιστ᾽ ἔχειν ποιεῖν πρὸς φρόνησιν, ὅσην δυνατὸν ἀνθρώπῳ σχεῖν. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα, ὥς φαμέν, ἅπαντα διεξήλθομεν ὅσα ἦν περὶ νόμων θέσιν· ὃ δὲ μέγιστον εὑρεῖν τε καὶ εἰπεῖν, τί ποτε

μαθὼν θνητὸς ἄνθρωπος σοφὸς ἂν εἴη, τοῦτο οὔτε εἴπομεν, οὔτε εὕρομεν. νῦν τε πειρώμεθα τοῦτο μὴ καταλιπεῖν. σχεδὸν γὰρ ἀτελὲς ἂν πράξαιμεν οὗ χάριν ἅπαντες ὡρμήσαμεν, ὡς φανερὰ ποιήσοντες ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους. ΑΘ. Ὦ φίλε Κλεινία, καλῶς μὲν λέγεις· ἄτοπον μὴν ἀκούσεσθαί σε λόγον οἶμαι, καὶ τινὰ τρόπον, οὐκ ἄτοπον αὖ. πολλοὶ γὰρ δὴ προστυχεῖς τῷ βίῳ γιγνόμενοι, τὸν αὐτὸν λόγον φέρουσιν, ὡς οὐκ ἔσται μακάριον τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος οὐδ' εὔδαιμον. ἕπου δὴ καὶ ξύνιδε ἄν σοι δοκῶ κἀγὼ μετ' αὐτῶν καλῶς τοῦ τοιούτου πέρι λέγειν. οὔ φημι εἶναι δυνατὸν ἀνθρώποις μακαρίοις τε καὶ εὐδαίμοσι γενέσθαι, πλὴν ὀλίγων. μέχριπερ ἂν ζῶμεν τοῦτο διορίζομαι· καλὴ δὲ ἐλπὶς τελευτήσαντι τυχεῖν ἁπάντων, ὧν ἕνεκα τὶς προθυμοῖτ' ἄν, ζῶν τε, ὡς κάλλιστ' ἂν ζῆν κατὰ δύναμιν, καὶ τελευτήσας, τελευτῆς τοιαύτης τυχεῖν. λέγω δ' οὐδὲν σοφὸν, ἀλλ' ὅπερ ἅπαντες Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι γιγνώσκομεν τινὰ τρόπον, ὡς ἐξ ἀρχῆς τὸ γενέσθαι χαλεπὸν ἅπαντι ζώῳ. πρῶτον μὲν, τὸ μετασχεῖν τῆς τῶν κυουμένων ἕξεως, ἔπειτ' αὖ τὸ γίγνεσθαι, καὶ ἔτι τὸ τρέφεσθαι καὶ παιδεύεσθαι· καὶ διὰ πόνων μυρίων ταῦτα γίγνεσθαι ξύμπαντα, ὡς φαμὲν ἅπαντες. καὶ χρόνος βραχὺς ἄν τις εἴη πρὸς λογισμὸν μήτοι τῶν μοχθηρῶν, ἀλλ' ὃν πᾶς ἂν ὑπολάβοι μέτριον. οὗτος δὲ σχεδὸν ἀναπνοὴν δοκεῖ ποιεῖν τινα κατὰ μέσον πη βίον τὸν ἀνθρώπινον. ταχὺ γε μὴν ἐπιλαβὸν γῆρας ὁντινοῦν, ποιήσαι ἂν μήποτ' ἐθελῆσαι πάλιν ἀναβιῶναι, λογισάμενον τὸν βεβιωμένον ἑαυ-

τῷ βίον, ὅστις μὴ τυγχάνει παιδικῆς δόξης μεστὸς ὤν. τούτων δὴ τί ποτέ μοι τεκμήριον ὅτι πέφυκε ταύτῃ τὸ νῦν ζητούμενον τῷ λόγῳ; ζητοῦμεν δὲ δὴ τίνα τρόπον σοφοὶ γενησόμεθα, ὡς οὔσης τινὸς ἑκάστοις ταύτης τῆς δυνάμεως. ἡ δὲ φυγῇ φεύγει τότε ὅταν τὶς πρὸς τινὰ φρόνησιν ἴῃ τῶν λεγομένων τεχνῶν ἢ φρονήσεων, ἢ τινῶν ἄλλων τοιούτων ὡς οἰόμεθα ἐπιστημῶν· ὡς ἀξίας τούτων οὐδεμιᾶς οὔσης ἐπίκλησιν ῥηθῆναι τῆς περὶ ταῦτα σοφίας τἀνθρώπινα· τῆς δὲ αὖ ψυχῆς σφόδρα πεποιθυίας καὶ μαντευομένης, ὡς οὔσης αὐτῇ κατὰ τινὰ φύσιν ταύτης· τίς δ᾽ ἔστι, καὶ πότε, καὶ πῶς, οὐ πάνυ δυναμένης ἐξευρίσκειν. ἆρ᾽ οὐ τούτῳ σφόδρα προσέοιχ᾽ ἡμῶν ἡ περὶ σοφίαν ἀπορία καὶ ζήτησις, πλείων τῆς ἐλπίδος ἑκάστῳ γιγνομένη τῶν ὅσοι ἐν ἡμῖν δυνατοὶ γίγνονται φρονίμως αὐτοὺς ἄλλους τε ἐξετάσαι συμφώνως διὰ λόγων πάντων καὶ πάντῃ λεγομένων; ταῦτ᾽ οὐχ οὕτως, ἢ ταύτῃ ξυμφήσομεν ἔχειν; ΚΛ. Ξυμφήσομεν ἐπ᾽ ἐλπίδ᾽ ἴσως ταῦτ᾽, ὦ ξένε, τῇ μετὰ σοῦ κατὰ χρόνον ἂν γενομένῃ, δοξάσαι περὶ αὐτῶν εἰσαῦθις τὸ ἀληθέστατον. ΑΘ. Τὰς ἄλλας τοίνυν ὅσαι ἐπιστῆμαι μέν εἰσι λεγόμεναι, σοφὸν δ᾽ οὐκ ἀποτελοῦσι τὸν λαμβάνοντά τε αὐτὰς καὶ ἔχοντα, πρῶτον διεξιτέον· ὅπως ταύτας ἐκποδὼν θέμενοι, πειρώμεθα ἐκείνας ὧν δεόμεθα παραθέσθαι τε καὶ παραθέμενοι μανθάνειν. Πρῶτον μὲν τοίνυν ὧν πρῶτον δεῖ θνητῷ γένει, ἴδωμεν ὡς εἰσὶ μὲν ἀναγκαιότατα σχεδὸν ἀληθῶς τε πρῶται. ὁ δὲ ἐπιστήμων αὐτῶν γιγνόμενος, εἰ καὶ κατ᾽ ἀρχὰς ἔδοξε τὶς εἶναι ποτὲ σο-

φός, οὔκουν νῦν γε οὔτε σοφὸς εἶναι δοξάζεται, ὀνείδη τε ἴσχει μᾶλλον ἀπὸ τῆς τοιαύτης ἐπιστήμης. ἐροῦμεν δὴ αἵ τ' εἰσὶ, καὶ ὅτι πᾶς ἀνὴρ αὐτὰς, σχεδὸν ὅσοις ἀγὼν πρόκειται τοῦ δοκεῖν ὡς ἄριστον ἄνδρα ξυμβῆναι γενόμενον ἂν, φεύγει, διὰ τὰς κτήσεις τῆς φρονήσεώς τε καὶ ἐπιτηδεύσεως. ἔστω δὴ πρῶτον μὲν, ἡ τῆς ἀλληλοφαγίας τῶν ζώων, ἡμᾶς τῶν μὲν, ὡς ὁ μῦθός ἐστι, τοπαράπαν ἀποστήσασα, τῶν δὲ εἰς τὴν νόμιμον ἐδωδὴν καταστήσασα. ἵλεῳ δ' ἡμῖν οἱ πρόσθεν εἴησάν τε καὶ εἰσίν. οἵτινες μὲν γὰρ οὖν ἐλέγομεν, πρῶτοι χαιρέτωσαν. ἡ δ' οὖν ἀλφίτων τε καὶ ἀλεύρων ποίησις ἅμα καὶ τροφὴ, καλὴ μὲν καὶ ἀγαθὴ, σοφὸν δὲ ἄνδρα τελέως οὐκ ἐθελήσει ποτὲ ἀπεργάσασθαι. τοῦτο γὰρ αὐτὸ, ἡ τῆς ποιήσεως ἐπίκλησις, τῶν ποιουμένων αὐτῶν δυσχέρειαν ἀπεργάζοιτ' ἄν. σχεδὸν δ' οὐδὲ ἡ χώρας ξυμπάσης γεωργία. οὐ γὰρ τέχνῃ ἀλλὰ φύσει κατὰ θεὸν πάντες φαινόμεθα γῆν μετακεχειρίσθαι. καὶ μὴν οὐδὲ τῶν οἰκήσεών γε ξυνυφὴ καὶ ξύμπασα οἰκοδομία, καὶ σκευῶν πάντων ἀπεργαστική· χαλκεία τε καὶ ἡ τῶν τεκτονικῶν καὶ πλαστικῶν καὶ πλεκτικῶν, καὶ ἔτι ξυμπάντων ὀργάνων παρασκευὴ, δήμῳ τὸ πρόσφορον ἔχουσα, ἀλλ' οὐκ ἐπ' ἀρετῇ λεγομένη. καὶ μὴν οὐδ' ἡ ξύμπασα θηρευτικὴ, πολλή περ καὶ τεχνικὴ γεγονυῖα, τόγε μεγαλοπρεπὲς σὺν τῷ σοφῷ οὐκ ἀποδίδωσιν. οὐ μὴν οὐδὲ μαντική γε οὐδ' ἑρμηνευτικὴ τοπαράπαν. τὸ λεγόμενον γὰρ οἶδε μόνον· εἰ δ' ἀληθὲς, οὐκ ἔμαθεν. ὅτε δὴ τὴν τῶν ἀναγκαίων ὁρῶμεν κτῆσιν, διὰ τέχνης μὲν ἀπεργαζομένην, τοῦ-

τον δὲ οὐδεμίαν οὐδένα σοφὸν ποιοῦσαν. τόγε μετὰ τοῦτο παιδεία τὶς ἂν λείποιτο, μιμητικὴ μὲν τὸ πλεῖστον, ἀλλ' οὐδαμῇ σπουδαία. πολλοῖς μὲν γὰρ ὀργάνοις μιμοῦνται, πολλοῖς δ' αὐτῶν τῶν σωμάτων οὐ πάντως εὐσχήμοσι μιμήμασι, τά τε κατὰ λόγον καὶ μοῦσαν πᾶσαν, καὶ ὅσων γραφικὴ μήτηρ, πολλῶν καὶ παντοίων ποικιλμάτων ἀποτελουμένων, ἐν πολλοῖς ὑγροῖς καὶ ξηροῖς γένεσιν. ὧν σοφὸν οὐδένα εἰς οὐδὲν, σπουδῇ τῇ μεγίστῃ δημιουργοῦντα, ἡ μιμητικὴ παρέχεται. πάντων δ' ἐξειργασμένων, τὸ λοιπὸν βοήθεια γίγνοιτ' ἂν μυρία μυρίοις. ἡ μὲν μεγίστη τε καὶ εἰς πλεῖστα πολεμικὴ κληθεῖσα στρατηγικὴ τέχνη, εὐδοκιμωτάτη πρὸς χρείαν, εὐτυχίας πλείστης δεομένη, μᾶλλον δὲ ἀνδρεία κατὰ φύσιν ἢ σοφία δεδομένη. ἣν δὲ καλοῦσι μὲν ἰατρικὴν, βοήθεια δέ που καὶ αὕτη σχεδὸν ὅσον ὧραι ψύχει καὶ καύματι ἀκαίρῳ καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις ληΐζονται τὴν τῶν ζώων φύσιν. εὐδόκιμον δὲ οὐδὲν τούτων εἰς σοφίαν τὴν ἀληθεστάτην. ἄμετρα γὰρ δόξαις φορεῖται τοπαζόμενα. βοηθοὺς δέ που καὶ τοὺς κυβερνήτας ἅμα καὶ τοὺς ναύτας ἐροῦμεν. καὶ τούτων ἄνδρα σοφὸν μηδένα τὶς, ἡμᾶς παραμυθούμενος, ἐξ ἁπάντων διαγγελλέτω. οὐδὲ γὰρ ἂν εἰδείη τὶς πνεύματος ὀργὴν οὐδὲ φιλίαν, ὃ προσφιλὲς ἁπάσῃ κυβερνητικῇ. καὶ μὴν οὐδ' ὁπόσοι βοηθοὶ δίκαις ἐν τῇ τοῦ λέγειν ῥώμῃ φασὶ γίγνεσθαι, μνήμῃ καὶ τριβῇ, δόξης ἤθεσι προσέχοντες τὸν νοῦν, ἀληθείας δὲ τῶν ὄντως δικαίων ἐκτὸς παρεσφαλμένοι. λοιπὴ δ' ἔτι πρὸς δόξαν σοφίας ἐστί τις ἄτοπος δύναμις· ἣν φύ-

οὐκ ἂν οἱ πολλοὶ μᾶλλον ἢ σοφίαν ὀνομασειαν, τοῦτ' ὅταν τινά τις ξυννοῇ ῥᾳδίως μὲν, ὅ, τιπερ ἂν μανθάνῃ μανθάνοντα, μάλα δὲ πολλὰ καὶ ἀσφαλῶς μνημονεύοντα· ὅτάν τε τὸ πρόσφορον ἑκάστῳ διαμνημονεύῃ τὶς, ὅ, τι γιγνόμενον ἂν πρέποι, τοῦτο δὲ ταχὺ δρᾷ. ταῦτα γὰρ ἅπαντα οἱ μὲν φύσιν, οἱ δὲ, σοφίαν, οἱ δὲ, ἀγχίνοιάν φήσουσι φύσεως· σοφὸν δὲ ὄντως οὐδένα τούτων οὐδεὶς τῶν ἐμφρόνων ἐθελήσει ποτὲ καλεῖν. ἀλλὰ μὴν δεῖ φανῆναί γε τινὰ ἐπιστήμην, ἣν ἔχων σοφὸς γίγνοιτ' ἂν, ὁ σοφὸς ὄντως ὢν καὶ μὴ μόνον δοξαζόμενος. ἴδωμεν δή. χαλεπῷ μὲν γὰρ λόγῳ παντάπασιν ἐπιχειροῦμεν, ἑτέραν πάρεξ τῶν εἰρημένων εὑρεῖν· ἣ σοφία μὲν λέγοιτ' ἂν ὄντως τε καὶ εἰκότως· ὁ δὲ λαβὼν, οὔτε βάναυσος, οὔτ' ἠλίθιος ἔσται· σοφὸς δὲ καὶ ἀγαθὸς δι' αὐτὴν, πολίτης τε καὶ ἄρχων καὶ ἀρχόμενος ἐνδίκως ἔσται πόλεως ἅμα καὶ ἐμμελής. κατίδωμεν δὴ ταύτην πρώτην, τίς ποτ' ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐπιστήμη μία διεξελθοῦσα, ἢ μὴ παραγενομένη, τῶν νῦν παρουσῶν, ἀνοητότατον ἂν καὶ ἀφρονέστατον παράσχοι τὸ ζῶον τὸ τῶν ἀνθρώπων. οὐ δὴ τοῦτό γε πάνυ χαλεπὸν τῳ κατιδεῖν. μία γὰρ ὡς εἰπεῖν πρὸς μίαν, ἡ τὸν ἀριθμὸν δοῦσα παντὶ τῷ θνητῷ γένει, τοῦτ' ἂν δράσειε. θεὸν δ' αὐτὸν μᾶλλον ἤ τινα τύχην ἡγοῦμαι δόντα ἡμῖν σώζειν ἡμᾶς. ὃν δὲ θεὸν ἡγοῦμαι, φράζειν χρὴ, καίπερ ἄτοπον ὄντα. καὶ πῶς οὐκ ἄτοπον αὖ; πῶς γὰρ τῶν ἀγαθῶν αἴτιον ἡμῖν ξυμπάντων, οὐ καὶ τοῦ πολὺ μεγίστου, τῆς φρονήσεως, αἴτιον ἡγεῖσθαι δεῖ γεγονέναι; τίνα δὴ

καὶ σεμνύνων ποτὲ λέγω θεὸν, ὦ Μέγιλλε καὶ Κλεινία; σχεδὸν οὐρανόν. ὃν καὶ δικαιότατον, ὡς ξύμπαντες ἄλλοι δαίμονες ἅμα καὶ θεοὶ, τιμᾷν τε καὶ εὔχεσθαι διαφερόντως αὐτῷ. τὸ δὲ καὶ τῶν ἄλλων αἴτιον ἀγαθῶν πάντων ἡμῖν αὐτὸν γεγονέναι, πάντες ἂν ὁμολογοῖμεν. δοῦναι δὲ ἅμα καὶ ἀριθμὸν ἡμεῖς γε ὄντως αὐτὸν φαμέν· ἔτι δὲ καὶ δώσειν, ἐάν τις θέλῃ ξυνακολουθεῖν. ἐὰν γάρ ἴῃ τις ἐπὶ θεωρίαν ὀρθὴν τὴν τοῦδε, εἴτε κόσμον, εἴτε ὄλυμπον, εἴτε οὐρανὸν ἐν ἡδονῇ τῳ λέγειν, λεχέτω μὲν, ἀκολουθείτω δὲ ὅπῃ ποικίλλων αὐτὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ στρέφων ἄστρα πάσας διεξόδους, ὥρας τε καὶ τροφὴν πᾶσι παρέχεται. καὶ τὴν ἄλλην δὲ οὖν φρόνησιν, ὥς φαῖμεν ἂν, σὺν ἀριθμῷ παντὶ, καὶ τἄλλ' ἀγαθά. τοῦτο δὲ μέγιστον, ἐάν τις τὴν ἀριθμῶν αὐτοῦ δόσιν δεξάμενος, ἐπεξέλθῃ πᾶσαν τὴν περίοδον. ἔτι δὲ σμικρὸν ἐπανελθόντες πως τοῖς λόγοις, ἀναμνησθῶμεν ὅτι καὶ μάλ' ὀρθῶς ἐνοήσαμεν ὡς, εἴπερ ἀριθμὸν ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐξέλοιμεν, οὐκ ἄν ποτε τὶ φρόνιμοι γενοίμεθα. οὐ γὰρ ἂν ἔτι ποτὲ ψυχὴ τούτου τοῦ ζώου πᾶσαν ἀρετὴν λάβοι σχεδὸν, ὅτου λόγος ἀπείη. ζῶον δὲ ὅ, τι μὴ γιγνώσκοι δύο καὶ τρία, μηδὲ περιττὸν μηδὲ ἄρτιον, ἀγνοοῖ δὲ ταπαράπαν ἀριθμὸν, οὐκ ἄν ποτε διδόναι λόγον ἔχοι περὶ ὧν αἰσθήσεις καὶ μνήμας μόνον εἴη κεκτημένον· τὴν δὲ ἄλλην ἀρετὴν, ἀνδρείαν καὶ σωφροσύνην, οὐδὲν ἀποκωλύει. στερόμενος δὲ ἀληθοῦς λόγου, σοφὸς οὐκ ἄν ποτε γένοιτο. ὅτῳ δὲ σοφία μὴ προσείη, πάσης ἀρετῆς τὸ μέγιστον μέρος, οὐκ ἂν ἔτι τελέως ἀγαθὸς

γενόμενος, εὐδαίμων ποτὲ γένοιτο. οὕτως ἀριθμὸν μὲν ἀνάγκη πᾶσα ὑποτίθεσθαι· διότι δὲ τοῦτο ἀνάγκη, λόγος ἔτι πλείων πάντων γίγνοιτ᾽ ἂν τῶν εἰρημένων. ἀλλὰ καὶ ὁ νῦν, ὀρθῶς ῥηθήσεται, ὅτι καὶ τὰ τῶν ἄλλων τεχνῶν λεγόμενα ἃ νῦν δὴ διήλθομεν, ἐῶντες εἶναι πάσας τὰς τέχνας, οὐδὲ τούτων ἓν οὐδὲν μένει, πάντα δ᾽ ἀπολεῖται τοπαράπαν, ὅταν ἀριθμητικήν τις ἀνέλῃ. δόξειε δ᾽ ἂν ἱκανῶς τισι βραχέων ἕνεκα ἀριθμοῦ δεῖσθαι τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, εἰς τὰς τέχνας ἀποβλέψασι. καίτοι μέγα μὲν καὶ τοῦτο. εἰ δέ τις ἴδοι τὸ θεῖον τῆς γενέσεως καὶ τὸ θνητὸν, ἐν ᾧ καὶ τὸ θεοσεβὲς γνωρισθήσεται καὶ ἀριθμὸς ὄντως, οὐκ ἂν ἔτι πᾶς μάντις γνοίη ξύμπαντα ἀριθμὸν, ὅσης ἡμῖν δυνάμεως αἴτιος ἂν εἴη ξυγγιγνόμενος. ἐπεὶ καὶ τὰ κατὰ μουσικὴν πᾶσαν διαριθμουμένων κινήσεώς τε καὶ φθόγγων δῆλον ὅτι δεῖ. καὶ, τὸ μέγιστον, ἀγαθῶν ὡς πάντων αἴτιον, ὅτι δὲ κακῶν οὐδενὸς, εὖ τοῦτο γνωστέον, ὅτι καὶ τάχα γένοιτ᾽ ἄν. ἀλλ᾽ ἡ σχεδὸν ἀλόγιστός τε καὶ ἄτακτος, ἀσχήμων τε καὶ ἄῤῥυθμος ἀνάρμοστός τε φορὰ, καὶ πάνθ᾽ ὁπόσα κακοῦ κεκοινώνηκε τινὸς, ἐπιλέλειπται παντὸς ἀριθμοῦ. καὶ δεῖ τοῦθ᾽ οὕτω διανοεῖσθαι τὸν μέλλοντα εὐδαίμονα τελευτήσειν. καὶ τόγε δὴ δίκαιόν τε καὶ ἀγαθὸν καὶ καλὸν, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, οὐδεὶς ποτὲ μὴ γιγνώσκων, ἀληθοῦς δόξης ἐπιλαβόμενος, διαριθμήσεται πρὸς τὸ ἑαυτόν τε καὶ ἕτερον πεῖσαι τοπαράπαν. ἴωμεν δὴ σκεψόμενοι πρὸς τοῦτ᾽ αὐτὸ, πῶς ἐμάθομεν ἀριθμεῖν. φέρε· τὸ γὰρ ἓν δὴ καὶ δύο γέγονε πόθεν

ἡμῖν; ὥστ' ἐννοῆσαι φύσιν ταύτην ἴσχουσιν ἐκ τοῦ παντὸς πρὸς τὸ δυνατοὺς ἐννοεῖν εἶναι. πολλοῖς δὲ ἄλλοις αὖ τῶν ζώων οὐδ' εἰς αὐτὸ τοῦθ' ἡ φύσις παραγέγονεν, ὥστε μαθεῖν δυνατοῖς εἶναι παρὰ τοῦ πατρὸς ἀριθμεῖν. παρὰ δ' ἡμῖν τοῦτ' αὐτὸ πρῶτον ἐνῴκισεν ὁ θεός, ὥστε ἱκανοῖς εἶναι δεικνύμενον ξυννοεῖν· ἔπειτ' ἔδειξε καὶ δείκνυσιν. ὧν τι κάλλιον ἓν ἑνὸς ἄν τις θεάσαιτο, πλὴν τὸ τῆς ἡμέρας γένος; εἶτα εἰς τὸ τῆς νυκτὸς ἔλθοι μέρος, ἔχων ὄψιν, ὅθεν ἕτερον πᾶν αὐτῷ φαίνοιτ' ἄν· καὶ ἑλίττων δὴ ταῦτα αὐτὰ ὄντα μὴ παύηται πολλὰς μὲν δὴ νύκτας, πολλὰς δὲ ἡμέρας, ἃς οὐρανὸς οὐδέποτε παύεται διδάσκων ἀνθρώπους ἕν τε καὶ δύο, πρὶν ἂν καὶ ὁ δυσμαθέστατος ἱκανῶς μάθῃ ἀριθμεῖν. ὡς γὰρ καὶ τρία καὶ τέτταρα καὶ πολλὰ ἕκαστος ἡμῶν ἐπινοήσειεν ἄν, ὁρῶν ταῦτα. καὶ ἐκ τούτων ἓν ἐποίησε τὴν σελήνην ὁ θεὸς ἀπεργασάμενος, ἣ τοτὲ μὲν μείζων φαινομένη, τοτὲ δ' ἐλάττων, διεξῆλθεν ἄλλην ἀεὶ φαίνουσα ἡμέραν, μέχρι πεντεκαίδεκα ἡμερῶν καὶ νυκτῶν. αὕτη δ' ἔστι περίοδος, εἰ βούλεταί τις τὸν κύκλον ἕνα ὅλον εἰς ἓν τιθέναι. ὥστε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, καὶ τὸ δυσμαθέστατον ἂν μαθεῖν ζῶον, οἷς παρέδωκε φύσιν ὁ θεὸς τοῦ δυνατοῖς εἶναι μανθάνειν. καὶ μέχρι μὲν τούτων τε καὶ ἐν τούτοις ξύμπαν τὸ δυνατὸν τῶν ζώων, μάλα ἀριθμητικὸν γέγονε, τὸ καθ' ἓν αὐτὸ καθ' αὑτὸ σκοποῦν. τὸ δὲ πρὸς ἄλληλα πάντα ἀριθμὸν ἀεὶ λογίζεσθαι, δοκῶ μὲν μείζονος. ἕνεκα καὶ τούτου, σελήνην, καθάπερ εἴπομεν, αὐξανομένην καὶ φθίνουσαν ἐμποιήσας, μῆνας πρὸς τὸν ἐνιαυτὸν ξυν-

εστήσατο, καὶ πάντα ἀριθμὸν πρὸς ἀριθμὸν ἤρξατο συνορᾶν εὐδαίμονι τύχῃ. διὰ δὲ ταῦθ' ἡμῖν καρποί τε καὶ ἐγκύμων ἡ γῆ γέγονεν, ὥστ' εἶναι τροφὴν πᾶσι τοῖς ζώοις, ἀνέμων τε καὶ ὑετῶν γιγνομένων οὐκ ἐξαισίων, οὐδὲ ἀμέτρων. ἀλλ' εἴ τι παρὰ ταῦτα γίγνεται πρὸς τὸ φλαῦρον, οὐ τὴν θείαν ἀλλὰ τὴν ἀνθρωπίνην αἰτιᾶσθαι χρὴ φύσιν, οὐκ ἐν δίκῃ διανέμουσαν τὸν αὑτῶν βίον. ἡμῖν δ' οὖν ζητοῦσι περὶ νόμων, σχεδὸν ἔδοξε τὰ μὲν ἄλλα ῥᾴδιά τ' εἶναι, καὶ γνῶναι τὰ βέλτιστα ἀνθρώποις· καὶ πᾶς ἂν ἱκανὸς γίγνεσθαι καὶ ξυνεῖναι τὰ λεγόμενα καὶ ποιεῖν, εἰ γνοίη τί ποτ' ἔστιν ὃ συμφέρειν εἰκὸς, καὶ τί τὸ μὴ συμφέρον. ἔδοξε δὴ, καὶ νῦν ἔτι δοκεῖ, τὰ μὲν ἄλλα ἐπιτηδεύματα πάντα, οὐ σφόδρα χαλεπὰ εἶναι· τὸ δὲ τίνα τρόπον χρὴ γίγνεσθαι χρηστοὺς ἀνθρώπους, παγχάλεπον. καὶ τὰ μὲν ἄλλα αὖ πάντα κτᾶσθαι χρηστὰ, τὸ λεγόμενόν τε καὶ δυνατὸν καὶ οὐ χαλεπὸν, οὐσίαν τε ὅσην δεῖ καὶ μὴ δεῖ, καὶ σῶμα οἷόν τε δεῖ καὶ μὴ δεῖ· καὶ ψυχὴν ὅτι μὲν ἀγαθὴν δεῖ, ξυγχωρεῖ πᾶς παντί· τὸ δ' ὄντινα τρόπον ἀγαθὴν, ὅτι μὲν αὖ δικαίαν καὶ σώφρονα καὶ ἀνδρείαν, καὶ ταῦτα· ὅτι δὲ σοφὴν, φησὶ μὲν πᾶς δεῖν· ἥντινα δὲ σοφίαν, ὡς ἄρτι διεληλύθαμεν, οὐδεὶς οὐδενὶ τοπαράπαν ἔτι ξυνομολογεῖ τῶν πολλῶν. νῦν οὖν δὴ παρὰ πάσας τὰς πρόσθεν σοφίας οὐ φαύλην τινὰ ἀνευρίσκομεν εἴς αὐτά γε ταῦτα, τὸ δοκεῖν σοφὸν εἶναι τόν γε μεμαθηκότα ἅπερ καὶ διεληλύθαμεν. εἰ δ' ἔστι σοφὸς ὁ ταῦτ' ἐπιστήμων καὶ ἀγαθὸς, τούτου δὴ πέρι λόγον δεῖ λαβεῖν. ΚΛ. Ὦ ξένε, ὡς εἰκότως

εἶπες ὅτι περὶ μεγάλων μεγάλα ἐπιχειρεῖς φράζειν. ΑΘ. Οὐ γὰρ σμικρά, ὦ Κλεινία· τὸ δὲ χαλεπώτερον, ὅτι παντάπασι καὶ πάντως ἀληθῆ. ΚΛ. Σφόδρα γε, ὦ ξένε. ἀλλ' ὅμως μὴ ἀποκάμῃς λέγων ὃ φῄς. ΑΘ. Ναί. μηδὲ σφὼ τοίνυν ἀκούοντε. ΚΛ. Ταῦτ' ἔσται· καὶ ὑπὲρ ἀμφοῖν ἐγὼ σοὶ σφάζω. ΑΘ. Καλῶς. ἐξ ἀρχῆς δὴ ῥητέον ἀνάγκη πρῶτον, ὡς φαίνεται. μάλιστα μὲν ἄν, εἰ δυνάμεθα ἑνὶ λαβεῖν ὀνόματι, τίς ἐστιν ἣν οἰόμεθα σοφίαν εἶναι. τοῦτο δ' εἰ σφόδρα ἀδυνατοῦμεν, τὸ δεύτερον, τίνες εἰσί ποτε καὶ ὁπόσοι τινές, ἃς τὶς λαβών, σοφὸς ἂν εἴη, κατὰ τὸν ἡμέτερον μῦθον. ΚΛ. Λέγεις ἄν. ΑΘ. Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο, ἀνεμέσητον τῷ νομοθέτῃ τὸ κάλλιον τῶν πρότερον εἰρημένων περὶ θεῶν, καὶ ἄμεινον ἀπεικάζοντι λέγειν, οἷον παιδιᾷ καλῇ χρωμένῳ καὶ τιμῶντι θεούς, ὕμνοις τε καὶ εὐδαιμονίᾳ γεραίροντι διάγειν τὸν αὑτοῦ βίον. ΚΛ. Ἦ καλῶς, ὦ ξένε, λέγεις. εἰ γάρ σοι τοῦτο τέλος εἴη τῶν νόμων, θεοὺς προσπαίσαντι, καθαρώτερόν τε διαγαγόντι τὸν βίον, τῆς ἅμα τελευτῆς ἀρίστης τε καὶ καλλίστης τυχεῖν. ΑΘ. Πῶς οὖν, ὦ Κλεινία, λέγομεν; ἦ δοκεῖ, τοὺς θεοὺς ὑμνοῦντες σφόδρα τιμῶμεν, εὐχόμενοι τὰ κάλλιστα καὶ ἄριστα περὶ αὐτῶν ἐπιέναι λέγειν ἡμῖν, οὕτως, ἢ πῶς λέγεις; ΚΛ. Θαυμαστῶς μὲν οὖν οὕτως. ἀλλ', ὦ δαιμόνιε, πιστεύσας τοῖς θεοῖς, εὔχου τε καὶ λέγε τὸν ἐπιόντα σοὶ λόγον τῶν καλῶν περὶ τοὺς θεούς τε καὶ τὰς θεάς. ΑΘ. Ἔσται ταῦτα, ἂν αὐτὸς ὁ θεὸς ἡμῖν ὑφηγῆται· ξυνεύχου μόνον. ΚΛ. Λέγοις ἂν τὸ μετὰ τοῦτο. ΑΘ. Θεογονίαν τοίνυν καὶ ζωογο-

νίαν ἀναγκαῖον, ὡς ἔοικε, πρῶτον μοὶ, κακῶς ἀπεικασάντων τῶν ἔμπροσθεν, βέλτιον ἀπεικάσαι κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον, ἀναλαβόντα ὃν πρὸς τοὺς ἀσεβεῖς ἐπικεχείρηκα λόγον· φράζων ὡς εἰσὶ θεοὶ ἐπιμελούμενοι πάντων, σμικρῶν καὶ μειζόνων, καὶ σχεδὸν ἀπαραμύθητοί τῶν περὶ τὰ δίκαια εἰσὶ πράγματα· εἰ δὴ μέμνησθέ γε, ὦ Κλεινία. ἐλάβετε μὲν γάρ δὴ καὶ ὑπομνήματα. καὶ γὰρ ἦν τὰ ῥηθέντα τότε καὶ μάλα ἀληθῆ. τόδε δὲ αὐτῶν ἦν τὸ μέγιστον, ὅτι πρεσβύτερον εἴη ψυχὴ σώματος ἅπασα παντός. ἆρα μέμνησθε; ἢ πάντως που τοῦτό γε; ὃ γὰρ ἄμεινον καὶ παλαιότερον καὶ θεοειδέστερον, πιθανὸν ὅτι τοῦ χείρονος καὶ νεωτέρου καὶ ἀτιμοτέρου, πανταχῆ τε ἄρχον ἀρχομένου πρεσβύτερον, καὶ ἄγον ἀγομένου πάντη. λάβωμεν δὴ τοῦτό γε, ὡς ψυχὴ πρεσβύτερόν ἐστι σώματος. εἰ δ' ἔχει τοῦτο οὕτω, τόγε πρῶτον ἡμῖν τοῦ πρώτου τῆς γενέσεως πιθανώτερον ἂν εἴη σχεδὸν ὑπηργμένον. καὶ θῶμεν δὴ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀρχῆς εὐσχημονέστερον ἔχειν, καὶ τῶν μεγίστων σοφίας περὶ θεῶν γενέσεως ὀρθότατα ἐπιβαίνειν ἡμᾶς. ΚΛ. Ἔστω ταῦτα εἰς δύναμιν λεγόμενα. ΑΘ. Φέρε δὴ, ζῶόν γε ἀληθέστατα λέγεσθαι κατὰ φύσιν φῶμεν τοῦτό γε, ὅταν μία ξυνελθοῦσα σύστασις ψυχῆς καὶ σώματος ἀποτέκῃ μίαν μορφήν. ΚΛ. Ὀρθῶς. ΑΘ. Ζῶον μὲν δὴ τὸ τοιοῦτον καλεῖται δικαιότατα. ΚΛ. Ναί. ΑΘ. Στερεὰ δὲ σώματα λέγεσθαι χρὴ κατὰ τὸν εἰκότα λόγον, πέντε, ἐξ ὧν κάλλιστα καὶ ἄριστα τὶς ἂν πλάττοι. τὸ δὲ ἄλλο γένος ἅπαν ἔχει μορφὴν μίαν. οὐ γάρ ἐστιν ἀσώματον

ὅ, τι ποτ' ἄλλο γίγνοιτ' ἄν, καὶ χρῶμα οὐδὲν οὐδαμῶς οὐδέποτ' ἔχον, πλὴν τὸ θειότατον ὄντως ψυχῆς γένος. τοῦτο δ' ἐστὶ σχεδὸν ᾧ μόνῳ πλάττειν καὶ δημιουργεῖν προσήκει· σώματι δὲ, ὅ λέγομεν πλάττεσθαι καὶ γίγνεσθαι καὶ ὁρᾶσθαι. τὸ δὲ λέγομεν πάλιν, οὐ γὰρ ἅπαξ ῥητέον, ἀοράτῳ τε εἶναι καὶ γιγνώσκοντι, νοητῷ τε, μνήμης μεταλαβόντι λογισμοῦ τε ἐν περιτταῖς τε καὶ ἀρτίαις ἅμα μεταβολαῖς. πέντε οὖν ὄντων τῶν σωμάτων, πῦρ χρὴ φάναι καὶ ὕδωρ εἶναι· καὶ τρίτον, ἀέρα· τέταρτον δὲ, γῆν· πέμπτον δὲ, αἰθέρα: τούτων δ' ἐν ἡγεμονίαις ἑκάστων, ζῶον πολὺ καὶ παντοδαπὸν ἀποτελεῖσθαι. μαθεῖν δὲ καθ' ἓν ὧδ' ἔστι χρεών· γήϊνον μὲν τιθῶμεν τὸ πρῶτον ἡμῖν ἓν· πάντας μὲν ἀνθρώπους, πάντα δὲ ὅσα πολύποδα καὶ ἄποδα, καὶ ὅσα πορεύσιμα, καὶ ὅσα μόνιμα, καὶ διειλημμένα ῥίζαις. τὸ δὲ ἓν αὐτοῦ, τόδε νομίζειν δεῖ, ὡς πάντα μὲν ἐξ ἁπάντων ταῦτά ἐστι τῶν γενῶν· τὸ δὲ πολὺ τούτου, γῆς ἐστι καὶ τῆς στερεμνίας φύσεως. ἄλλο δὲ χρὴ ζώου γένος θεῖναι δεύτερον, γιγνόμενον ἅμα καὶ δυνατὸν ὁρᾶσθαι. τὸ γὰρ πλεῖστον, πυρὸς ἔχει· ἔχει μὴν γῆς τε καὶ ἀέρος. ἔχει δὲ καὶ ἁπάντων τῶν ἄλλων βραχέα μέρη. διὸ δὴ ζῶά τε ἐξ αὐτῶν παντοδαπὰ γίγνεσθαι χρὴ φάναι καὶ ὁρώμενα. νομίσαι δὲ δὴ δεῖ πάντα τὰ κατ' οὐρανὸν ταῦτα εἶναι ζώων γένη. ὃ δὴ πᾶν χρὴ φάναι θεῖον γένος ἄστρων γεγονέναι, σώματος μὲν τυχὸν καλλίστου, ψυχῆς δ' εὐδαιμονεστάτης τε καὶ ἀρίστης. δυοῖν δὲ αὐτοῖς μοιρῶν τὴν ἑτέραν χρὴ δόξη μεταδιδόναι σχεδόν. ἢ γὰρ ἀνόλεθρόν τε καὶ ἀθά-

νατον ἕκαστον αὐτῶν εἶναι καὶ θεῖον τοπαράπαν ἐξ ἁπάσης ἀνάγκης, ἤ τινὰ μακραίωνα βίον ἔχειν ἱκανὸν ἑκάστῳ ζωῆς· ἧς οὐδέν τι πλείονος ἂν προσδεῖσθαί ποτε. νοήσωμεν οὖν πρῶτον ὃ λέγομεν, δύο τὰ τοιαῦτα εἶναι ζῶα. πάλιν γὰρ λέγομεν, ὁρατὰ μὲν ἀμφότερα· τὸ μὲν, ἐκ πυρὸς, ὡς δόξειεν ἄν, ὅλον· τὸ δ᾽ ἐκ γῆς. καὶ τὸ μὲν γήϊνον, ἐν ἀταξίᾳ· τὸ δ᾽ ἐκ πυρὸς, ἐν τάξει πάσῃ κινούμενον. τὸ μὲν οὖν ἐν ἀταξίᾳ κινούμενον, ἄφρον χρὴ νομίζειν, ὅπερ ὡς τοπολὺ δρᾷ τὸ περὶ ἡμᾶς ζῶον. τὸ δὲ ἐν τάξει τε καὶ οὐρανῷ πόρον ἔχον, μέγα τεκμήριον χρὴ ποιεῖσθαι τοῦ φρόνιμον εἶναι. κατὰ ταὐτὰ γὰρ ἂν καὶ ὡσαύτως πορευόμενον ἀεὶ, καὶ ποιοῦν καὶ πάσχον, τεκμήριον ἱκανὸν τοῦ φρονίμως ζῆν εἴη παρεχόμενον. ἡ ψυχῆς δὲ ἀνάγκη νοῦν κεκτημένης, ἁπασῶν ἀναγκῶν πολὺ μεγίστη γίγνοιτ᾽ ἄν· ἄρχουσα γὰρ ἀλλ᾽ οὐκ ἀρχομένη νομοθετεῖ. τὸ δὲ ἀμετάστροφον, ὅταν ψυχὴ τὸ ἄριστον κατὰ τὸν ἄριστον βουλεύσηται νοῦν, τὸ τέλεον ἐκβαίνει τῷ ὄντι κατὰ νοῦν· καὶ οὐδὲ ἀδάμας ἂν αὐτοῦ κρεῖττον οὐδὲ ἀμεταστροφώτερον ἄν ποτε γένοιτο. ἀλλ᾽ ὄντως τρεῖς μοῖραι κατέχουσαι φυλάττουσι τέλεον εἶναι τὸ βελτίστῃ βουλῇ βεβουλευμένον ἑκάστοις θεῶν. τοῖς δὲ ἀνθρώποις ἐχρῆν τεκμήριον εἶναι τοῦ νοῦν ἔχειν ἄστρα τε καὶ ξύμπασαν ταύτην τὴν διαπορείαν, ὅτι τὰ αὐτὰ ἀεὶ πράττει, διὰ τὸ βεβουλευμένα πάλαι πράττειν, θαυμαστόν τινα χρόνον ὅσον, ἀλλ᾽ οὐ μεταβουλευόμενον ἄνω καὶ κάτω, τοτὲ μὲν ἕτερα, ἄλλοτε δὲ ἄλλα πράττον, πλανᾶσθαί τε καὶ μετα-

κυκλεῖσθαι. τοῦθ' ἡμῶν τοῖς πολλοῖς αὐτὸ τοὐναντίον ἔδοξεν, ὅτι τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως πράττειν, ψυχὴν οὐκ ἔχειν. οὕτω τοῖς ἄφροσι ξυνεφέσπετο τὸ πλῆθος, ὡς τὸ μὲν ἀνθρώπινον, ἔμφρον καὶ ζῶν, ὡς κινούμενον ὑπολαβεῖν· τὸ δὲ θεῖον, ἄφρον, ὡς μένον ἐν ταῖς αὐταῖς φοραῖς. ἐξῆν δὲ ἀνθρώπῳ γε, ἐπὶ τὰ καλλίω καὶ βελτίω καὶ φίλα τιθεμένῳ, λαμβάνειν, ὡς διὰ τοῦτο αὐτὸ ἔμφρον δεῖ νομίζειν, τὸ κατὰ ταὐτὰ καὶ ὡσαύτως καὶ τὰ αὐτὰ πράττον ἀεί. τοῦτο δ' εἶναι τὴν τῶν ἄστρων φύσιν· ἰδεῖν μὲν καλλίστην, πορείαν δὲ καὶ χορείαν πάντων χορῶν καλλίστην καὶ μεγαλοπρεπεστάτην χορεύοντα, πᾶσι τοῖς ζῶσι τὸ δέον ἀποτελεῖν. καὶ μὴν ὅτι γε δικαίως ἔμψυχα αὐτὰ λέγομεν, πρῶτον τὸ μέγεθος αὐτῶν διανοηθῶμεν. οὐ γάρ, ὡς σμικρὰ φαντάζεται, τηλικαῦτα ὄντως ἐστίν· ἀλλ' ἀμήχανον ἕκαστον αὐτῶν τὸν ὄγκον, πιστεῦσαι δ' ἄξιον. ἀποδείξεσι γὰρ ἱκαναῖς λαμβάνεται. τὸν γὰρ ἥλιον ὅλον τῆς γῆς ὅλης μείζω διανοηθῆναι δυνατὸν ὀρθῶς. καὶ πάντα δὴ τὰ φερόμενα ἄστρα, θαυμαστόν τι μέγεθος ἔχει. λάβωμεν δή, τίς τρόπος ἂν εἴη, τοσοῦτον περιφέρειν ὄγκον τινὰ φύσιν, τὸν αὐτὸν ἀεὶ χρόνον ὅσον καὶ νῦν περιφέρεται. θεὸν δή φημι τὸν αἴτιον ἔσεσθαι, καὶ οὔποθ' ἑτέρως εἶναι δυνατόν. ἔμψυχον μὲν γὰρ οὔποτε γένοιτ' ἂν ἑτέρως πλὴν διὰ θεόν, ὡς ἡμεῖς ἀπεφηνάμεθα. ὅτε δὲ τοῦτο οἷόστε ἐστι θεός, ἅπασα αὐτῷ ῥᾳστώνη γέγονε τοῦ πρῶτον μὲν ζῶον γεγονέναι πᾶν σῶμα καὶ ὄγκον σύμπαντα· ἔπειτα, ᾗπερ ἂν διανοηθῇ βέλτιστα, ταύτῃ φέρειν. νῦν δὴ περὶ ἁπάν-

των τούτων ἕνα λόγον λέγοιμεν ἀληθῆ. οὐκ ἔστι γῆν τε καὶ οὐρανὸν, ἅπαντάς τε ἀστέρας, ὄγκους τε ἐκ τούτων ξύμπαντας, μὴ ψυχῆς πρὸς ἑκάστῳ γενομένης, ἢ καὶ ἐν ἑκάστοις, εἰς ἀκρίβειαν κατ' ἐνιαυτὸν οὕτω πορεύεσθαι, κατὰ μῆνάς τε καὶ ἡμέρας, καὶ ξύμπαντα τὰ γιγνόμενα ξύμπασιν ἡμῖν ἀγαθὰ γίγνεσθαι. δεῖ δὲ, ὅσῳ φαυλότερον ἔστ' ἄνθρωπος, μήτι ληροῦντά γε, σαφῶς δέ τι λέγοντα φαίνεσθαι. ῥύμας μὲν οὖν εἴτις αἰτίας τινὰς ἐρεῖ σωμάτων, ἢ φύσεις, ἤ τι τοιοῦτον, οὐδὲν σαφὲς ἐρεῖ. τὸ δὲ παρ' ἡμῶν εἰρημένον σφόδρ' ἀναλαβεῖν χρή· πότερον ἔχει λόγον ὁ λόγος, ἢ πάντως ὑστερεῖ, τὸ, πρῶτον μὲν τὰ ὄντα εἶναι δύο, τὸ μὲν, ψυχὴν, τὸ δὲ, σῶμα· καὶ πολλὰ ἑκατέρου· πάντα δὲ ἀλλήλων ἄλλα, καὶ ἑκάτερα ἑκατέρων· καὶ τρίτον ἄλλο οὐδὲν κοινὸν οὐδενί. διαφέρειν δὲ ψυχὴν σώματος· ἔμφρον μέν που, τὸ δὲ, ἄφρον θήσομεν· ἄρχον δὲ, τὸ δὲ ἀρχόμενον· καὶ τὸ μὲν, αἴτιον ἁπάντων, τὸ δὲ, ἀναίτιον πάσης πύθης. ὥστε τά γε δὴ κατ' οὐρανὸν ὑπ' ἄλλου του φάναι γεγονέναι, καὶ μὴ ψυχῆς τε καὶ σώματος οὕτως εἶναι γεννήματα, πολλὴ μωρία τε καὶ ἀλογία. εἰ δ' οὖν δεῖ νικᾶν τοὺς περὶ ἁπάντων τῶν τοιούτων λόγους, καὶ πιστῶς θεῖα φαίνεσθαι γεγονέναι τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα, δυοῖν τοι θάτερα θετέον αὐτά. ἢ γὰρ θεοὺς αὐτοὺς ταῦτα ὑμνητέον ὀρθότατα, ἢ θεῶν εἰκόνας, ὡς ἀγάλματα, ὑπολαβεῖν γεγονέναι, θεῶν αὐτῶν, αὐτῶν ἐργασαμένων. οὐ γὰρ ἀνοήτων γε, οὐδὲ βραχέος ἀξίων, ἀλλ' ὅπερ εἰρήκαμεν, τούτων ἡμῖν θάτερα θετέα· τὰ δὲ τεθέντα τιμητέον

πάντων ἀγαλμάτων διαφερόντως. οὐ γαρ μη ποτε φανῇ καλλίω καὶ κοινότερα ξυμπάντων ἀνθρώπων ἀγάλματα, οὐδ᾽ ἐν διαφέρουσι τόποις ἱδρυμένα, καθαρειότητι καὶ σεμνότητι καὶ ξυμπάσῃ ζωῇ διαφέροντα, ἢ ταῦτα, ὡς πάντῃ ταύτῃ γεγένηται. νῦν οὖν δὴ περὶ θεῶν ἐγχειρῶμεν τόγε τοσοῦτον· τὰ δύο κατιδόντες ζῶα ὁρατὰ ἡμῖν, ἃ φαμέν, τὸ μέν, ἀθάνατον, τὸ δέ, γήϊνον, ἅπαν θνητὸν γεγονέναι· τὰ τρία τὰ μέσα τῶν πέντε τὰ μεταξὺ τούτων, σαφέστατα κατὰ δόξαν τὴν ἐπιεικῆ γεγονότα πειραθῆναι λέγειν. αἰθέρα μὲν γὰρ μετὰ τὸ πῦρ θῶμεν, ψυχὴν δ᾽ ἐξ αὐτοῦ τιθῶμεν πλάττειν ζῶα δύναμιν ἔχοντα, ὥσπερ τῶν ἄλλων γενῶν, τὸ πολὺ μέν, τῆς αὐτοῦ φύσεως· τὰ δὲ σμικρότερα, ξυνδέσμου χάριν, ἐκ τῶν ἄλλων γενῶν. μετὰ δὲ τὸν αἰθέρα, ἐξ ἀέρος πλάττειν τὴν ψυχὴν γένος ἕτερον ζώων· καὶ τὸ τρίτον, ἐξ ὕδατος. πάντα δὲ δημιουργήσασαν ταῦτα ψυχήν, ζώων εἰκὸς ὅλον οὐρανὸν ἐμπλῆσαι, χρησαμένην πᾶσι τοῖς γένεσι κατὰ δύναμιν, πάντων μὲν μετόχων τοῦ ζῆν γεγονότων· δεύτερα δὲ καὶ τρίτα καὶ τέταρτα καὶ πέμπτα, ἀπὸ θεῶν τῶν φανερῶν ἀρξάμενα γενέσεως, εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἀποτελευτᾶν. περὶ θεοὺς μὲν δή, Δία τε καὶ Ἥραν καὶ τοὺς ἄλλους πάντας, ὅπῃ τὶς ἐθέλει, ταύτῃ κατὰ τὸν αὐτὸν τιθέσθω νόμον, καὶ πάγιον ἐχέτω τοῦτον τὸν λόγον. θεοὺς γὰρ δὴ τοὺς ὁρατούς, μεγίστους καὶ τιμιωτάτους, καὶ ὀξύτατον ὁρῶντας πάντῃ, τοὺς πρώτους, τὴν τῶν ἄστρων φύσιν λεκτέον, καὶ ὅσα μετὰ τούτων αἰσθανόμεθα γεγονότα. μετὰ δὲ τούτους, καὶ ὑπὸ τού-

τοις ἑξῆς, δαίμονας· ἀέριον δὲ γένος, ἔχον ἕδραν τρίτην καὶ μέσην, τῆς ἑρμηνείας αἴτιον, εὐχαῖς τιμᾷν μάλα χρεὼν, χάριν τῆς εὐφήμου διαπορείας. τῶν δὲ δύο τούτων ζώων, τοῦ τ' ἐξ αἰθέρος, ἐφεξῆς τε ἀέρος, οὐ διορώμενον ὅλον, αὐτῶν ἑκάτερον εἶναι· παρὸν δὴ πλησίον, οὐ κατάδηλον ἡμῖν γίγνεσθαι. μετέχοντα δὲ φρονήσεως θαυμαστῆς, ἅτε γένους ὄντα εὐμαθοῦς τε καὶ μνήμονος, γιγνώσκειν μὲν ξύμπασαν τὴν ἡμετέραν αὐτὰ διάνοιαν λέγωμεν· καὶ τόν τε καλὸν ἡμῶν καὶ ἀγαθὸν ἅμα θαυμαστῶς ἀσπάζεσθαι, καὶ τὸν σφόδρα κακὸν μισεῖν, ἅτε λύπης μετέχοντα ἤδη. θεὸν μὲν γὰρ δὴ τὸν τέλος ἔχοντα τῆς θείας μοίρας, ἔξω τούτων εἶναι, λύπης τε καὶ ἡδονῆς· τοῦ δὲ φρονεῖν καὶ τοῦ γιγνώσκειν κατὰ πάντα μετειληφέναι. καὶ ξυμπλήρους δὲ ζώων οὐρανοῦ γεγονότος, ἑρμηνεύεσθαι πρὸς ἀλλήλους τε καὶ τοὺς ἀκροτάτους θεοὺς πάντας τε καὶ πάντα, διὰ τὸ φέρεσθαι τὰ μέσα τῶν ζώων ἐπί τε γῆν καὶ ἐπὶ τὸν ὅλον οὐρανὸν, ἐλαφρᾷ φερόμενα ῥύμῃ. τὸ δὲ ὕδατος πέμπτον, ὃν ἡμίθεον ἀπεικάσειεν ἄν τις, ὀρθῶς ἀπεικάζων, ἐξ αὐτοῦ γεγονέναι. καὶ τοῦτ' εἶναι, τοτὲ μὲν ὁρώμενον, ἄλλοτε τε καὶ ἀποκρυφθὲν, ἄδηλον γιγνόμενον, θαῦμα κατ' ἀμυδρὰν ὄψιν παρεχόμενον. τούτων δὴ τῶν πέντε ὄντως ὄντων ζώων, ὅπῃ τινὲς ἐνέτυχον ἡμῶν, ἢ καθ' ὕπνον ἐν ὀνειροπολίᾳ προστυχόντες, ἢ κατὰ φήμας τε καὶ μαντείας λεχθεῖσιν ἐν ἀκοαῖς ὑγιαίνουσιν ἢ καὶ κάμνουσιν, ἢ καὶ τελευτῇ βίου προστυχέσι γενομένοις, ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ δόξαις παραγενομέναις· ὅθεν ἱερὰ

πολλὰ πολλῶν γέγονε, τὰ δὲ γενήσεται· τούτων πάντων νομοθέτης, ὅστις νοῦν κέκτηται καὶ τὸν βραχύτατον, οὔποτε μὴ τολμήσῃ καινοτομῶν, ἐπὶ θεοσέβειαν, ἥτις μὴ σαφές ἔχει τι, τρέψαι πόλιν ἑαυτοῦ. καὶ μὴν οὐδ᾽ ὧν ὁ πάτριος νόμος εἴρηκε περὶ θυσιῶν ἀποκωλύσει, μηδὲν τοπαράπαν εἰδώς· ὥσπερ οὐδ᾽ ὂν δυνατὸν εἰδέναι τῇ θνητῇ φύσει τῶν τοιούτων πέρι. τοὺς δὲ ὄντως ἡμῖν φανεροὺς ὄντας θεοὺς, ἆρ᾽ οὐχ ὁ αὐτὸς λόγος ἔχει κακίστους εἶναι τοὺς μὴ τολμῶντας λέγειν ἡμῖν καὶ φανεροὺς ποιεῖν, ἀνοργιάστους τε ὄντας ἑτέρους θεοὺς, καὶ τιμὰς μὴ δεχομένους τὰς προσηκούσας αὐτοῖς; νῦν δὲ δὴ ξυμβαίνει γιγνόμενον ἅμα τὸ τοιοῦτον, οἷον ἂν εἴποτε τὶς ἡμῶν ἥλιον ἢ σελήνην ἑωρακὼς ἦν γιγνομένους ἐφορῶντάς τε ἡμᾶς πάντας, καὶ μὴ ἔφραζεν, ἀδύνατος ὢν πη φράζειν, τιμῆς τε ἀμοίρους ὄντας ἅμα, καὶ μὴ προθυμοῖτο τόγε αὑτοῦ μέρος εἰς ἔντιμον χώραν καταφανεῖς ἄγων αὐτοὺς, ἑορτάς τε αὐτοῖς γίγνεσθαι ποιεῖν καὶ θυσίας· ἀπολαμβανόμενόν τε χρόνον ἑκάστοις μειζόνων τε καὶ ἐλαττόνων πολλάκις ἐνιαυτῶν ὥρας διανέμειν· ἆρ᾽ οὐκ ἂν κακὸς ἑαυτῷ τε καὶ ἄλλῳ τῷ γιγνώσκοντι λεγόμενος, ἐν δίκῃ ξυνεδόκει λέγεσθαι ποτ᾽ ἄν; ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐκ, ὦ ξένε; κάκιστος μὲν οὖν. ΑΘ. Τοῦτο τοίνυν, ὦ Κλεινία φίλε, περὶ ἐμὲ νῦν γιγνόμενον ἴσθι φανερῶς. ΚΛ. Πῶς λέγεις; ΑΘ. Ἴστε ὀκτὼ δυνάμεις τῶν περὶ ὅλον οὐρανὸν γεγονυίας ἀδελφὰς ἀλλήλων, ὧν καθεώρακα ἐγώ. καὶ οὐδὲν μέγα διαπέπραγμαι. ῥάδιον γὰρ καὶ ἑτέρῳ. τούτων δ᾽ εἰσὶ τρεῖς αὗται· μία μὲν, ἡλίου

μία δὲ, σελήνης· μία δὲ, τῶν παντων ἄστρων ὧν ἐμνήσθημεν ὀλίγον ἔμπροσθεν· πέντε δὲ, ἕτεραι. ταύτας δὴ πάσας καὶ τούτους τοὺς ἐν ταύταισιν εἴτε αὐτοὺς ἰόντας, εἴτε φερομένους, ἐν ὀχήμασι πορεύεσθαι· ταύτῃ μηδεὶς ἄλλως ποτὲ νομίσῃ πάντων ἡμῶν ὡς οἱ μὲν θεοί εἰσιν αὐτῶν, οἱ δ' οὔ· μηδ' ὡς οἱ μὲν, γνήσιοι, οἱ δὲ, τοιοῦτοί τινες οἵους οὐδὲ θέμις εἰπεῖν ἡμῶν οὐδενί. πάντες δὲ δὴ πάντας λέγωμέν τε καὶ φῶμεν ἀδελφούς τ' εἶναι καὶ ἐν ἀδελφαῖς μοίραις· καὶ τιμὰς ἀποδιδῶμεν, μὴ τῷ μὲν, ἐνιαυτὸν, τῷ δὲ, μῆνα· τοῖς δὲ μήτε τινὰ μοῖραν τάττωμεν, μήτε τινὰ χρόνον, ἐν ᾧ διεξέρχεται τὸν αὑτοῦ πόλον, ξυναποτελῶν κόσμον ὃν ἔταξε λόγος ὁ πάντων θειότατος ὁρατόν· ὃν ὁ μὲν εὐδαίμων πρῶτον μὲν ἐθαύμασεν, ἔπειτα δὲ ἔρωτα ἔσχεν τοῦ καταμαθεῖν ὁπόσα θνητῇ φύσει δυνατά· ἡγούμενος ἄρισθ' οὕτως εὐτυχέστατά τε διάξειν τὸν βίον, τελευτήσας τε εἰς τόπους ἥξειν προσήκοντας ἀρετῇ· καὶ μεμυημένος ἀληθῶς τε καὶ ὄντως, μεταλαβὼν φρονήσεως εἷς ὢν μιᾶς, τὸν ἐπίλοιπον χρόνον θεωρὸς τῶν καλλίστων γενόμενος, ὅσα κατ' ὄψιν διατελεῖ. νῦν δὴ τὸ μετὰ τοῦθ' ἡμῖν λοιπὸν λέγειν, ὅσοι τ' εἰσὶ, καὶ τίνες· οὐ γὰρ μήποτε φανῶμεν ψευδεῖς. βεβαίως δὴ διϊσχυρίζομαι τόγε τοσοῦτον. λέγω γὰρ πάλιν, ὀκτὼ μὲν εἶναι· τῶν δὲ ὀκτὼ, τρεῖς μὲν εἰρῆσθαι, πέντε δ' ἔτι λοιπάς. ἡ τετάρτη δὲ φορὰ καὶ διέξοδος ἅμα καὶ πέμπτη, τάχει μὲν ἡλίῳ σχεδὸν ἴση, καὶ οὔτε βραδυτέρα οὔτε θάττων. τόγ' ἐπίπαν ἀεὶ τούτων τριῶν ὄντων, τὸν νοῦν ἱκανὸν ἔχοντα ἡγεῖ-

σθαι. λέγωμεν δὴ ταύτας ἡλίου τ' εἶναι καὶ ἑωσφόρου· καὶ τρίτον ὡς μὲν ὀνόματι φράζειν οὐκ ἔστι, διὰ τὸ μὴ γιγνώσκεσθαι. τούτου δ' αἴτιος ὁ πρῶτος ταῦτα κατιδὼν, βάρβαρος ὤν. παλαιὸς γὰρ δὴ τόπος ἔθρεψε τοὺς πρώτους ταῦτα ἐννοήσαντας, διὰ τὸ κάλλος τῆς θερινῆς ὥρας, ἣν Αἴγυπτός τε καὶ Συρία ἱκανῶς κέκτηται· φανεροὺς μὲν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀστέρας ἀεὶ ξύμπαντας καθορῶντας, ἅτε νεφῶν καὶ ὑδάτων ἀπόπροσθεν ἀεὶ τοῦ κόσμου κατῳκισμένους. ὅθεν καὶ πανταχόσε καὶ δεῦρ' ἐξήκει, βεβασανισμένα χρόνῳ μυριετεῖ τε καὶ ἀπείρῳ. διὸ θαῤῥοῦντας χρὴ ταῦτα εἰς νόμους θέσθαι. τὸ γὰρ μὴ τίμια τὰ θεῖα εἶναι, ἢ τάδε μὴ θεῖα, σαφῶς οὐκ ἐμφρόνων. ὅτι δὲ οὐκ ὀνόματα ἔσχηκε, τήν γε αἰτίαν χρὴ λέγεσθαι ταύτην. ἀλλὰ γὰρ καὶ ὀνόματα εἰλήφασι πρὸς ἐνίων. ὁ μὲν γὰρ Ἑωσφόρος, Ἕσπερός τε, ὁ αὐτὸς εἶναι, ἔχει δὴ λόγον· ὁ δ' ὁμόδρομος Ἡλίῳ τε ἅμα καὶ τούτῳ, Στίλβων. τρεῖς δ' ἔτι φορὰς λέγομεν ἐπὶ δεξιὰ πορευομένων μετὰ Σελήνης τε καὶ Ἡλίου. ἕνα δὲ τὸν ὄγδοον χρὴ λέγειν, ὃν μάλιστ' ἄν τις ἄνω κόσμον προσαγορεύοι, ὅς γε ἀνθρώποις φαίνοιτ' ἂν ὀλίγα τούτων εἰδόσιν. ὅσα δὲ ἱκανῶς ἴσμεν ἀνάγκη λέγειν, καὶ λέγομεν. ἡ γὰρ ὄντως οὖσα σοφία ταύτη πη φαίνεται τῷ καὶ σμικρὰ ξυννοίας ὀρθῆς θείας τε μετειληφότι. λοιπὸν δὴ τρεῖς ἀστέρες, ὧν εἷς μὲν βραδυτῆτι διαφέρων αὐτῶν ἐστι. Φαίνωνα δ' αὐτὸν τινὲς ὄνομα φθέγγονται. τὸν δὲ μετὰ τοῦτον βραδυτῆτι, Φαέθοντα· Πυρόεις δὲ ὁ μετὰ τοῦτον· πάντων δὲ οὗτος ἐρυθρότατον ἔχει χρῶμα. χαλεπὸν δὲ

οὐδὲν τούτων κατανοῆσαι τινὰ, φράζοντος τινός· ἀλλὰ μαθόντα, ὡς λέγομεν, ἡγεῖσθαι δεῖ. τόδε γε μὴν διανοηθῆναι χρὴ πάντ᾽ ἄνδρα Ἕλληνα, ὡς τόπον ἔχομεν τὸν τῶν Ἑλλήνων πρὸς ἀρετὴν ἐν τοῖς σχεδὸν ἄριστον. τὸ δ᾽ ἐπαινετὸν αὐτοῦ χρὴ λέγειν, ὅτι μέσος ἂν εἴη χειμώνων τε καὶ τῆς θερινῆς φύσεως. ἡ δ᾽ ὑστεροῦσα ἡμῖν εἰς τὸ θερινὸν φύσις τοῦ περὶ τὸν ἐκεῖ τόπον, ὅπερ εἴπομεν, ὕστερον αὐτοῖς παραδέδωκε τὸ τούτων τῶν θεῶν τοῦ κόσμου κατανόημα· λάβωμεν δὲ, ὡς ὅ, τι περ ἂν Ἕλληνες βαρβάρων παραλάβωμεν, κάλλιον τοῦτο εἰς τέλος ἀπεργάζοντα· καὶ δὴ καὶ περὶ τὰ νῦν λεγόμενα ταὐτὸν δεῖ διανοηθῆναι τοῦτο, ὡς χαλεπὸν μὲν πάντα τὰ τοιαῦτα ἀναμφισβητήτως ἐξευρίσκειν· πολλὴ δ᾽ ἐλπὶς ἅμα καὶ καλὴ, κάλλιον καὶ δικαιότερον ὄντως τῆς ἐκ τῶν βαρβάρων ἐλθούσης φήμης τε ἅμα καὶ θεραπείας, πάντων τούτων τῶν θεῶν ἐπιμελήσεσθαι τοὺς Ἕλληνας, παιδείαις τε καὶ ἐκ Δελφῶν μαντείαις χρωμένους, καὶ πάσῃ τῇ κατὰ νόμους θεραπείᾳ. τόδε δὲ μηδεὶς ποτὲ φοβηθῇ τῶν Ἑλλήνων, ὡς οὐ χρὴ περὶ τὰ θεῖα ποτὲ πραγματεύεσθαι θνητοὺς ὄντας. πᾶν δὲ τούτου διανοηθῆναι τοὐναντίον, ὡς οὔτε ἄφρον ἐστὶ ποτὲ τὸ θεῖον, οὔτε ἀγνοεῖ που τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν· ἀλλ᾽ οἶδεν ὅτι διδάσκοντος αὐτοῦ ξυνακολουθήσει καὶ μαθήσεται τὰ διδασκόμενα· ὅτι δὲ διδάσκει τοῦτο αὐτὸ ἡμᾶς, μανθάνομεν δὲ ἡμεῖς, ἀριθμόν τε καὶ ἀριθμεῖν, οἶδε δήπου. πάντων γὰρ ἀφρονέστατον ἂν εἴη τοῦτο ἀγνοοῦν. τὸ λεγόμενον γὰρ ἂν ὄντως αὐτὸ αὑτὸ ἀγνοοῖ, χαλεπαῖνον τῷ δυνα-

μενῳ μανθάνειν, ἀλλ' οὐ συγχαῖρον ἄνευ φθόνου διὰ θεὸν ἀγαθῷ γενομένῳ. λόγον δὴ καὶ πολὺν καὶ καλὸν ἔχει, τότε μὲν ὅτε περὶ θεῶν ἦν ἀνθρώποις διανοήματα πρῶτα, ὥστ' ἐγένοντο, οἷοί τ' ἐγίγνοντο, καὶ οἵας μεταχειρίζοντο πράξεις, μὴ κατὰ νοῦν τοῖς σώφροσι λέγεσθαι, μηδὲ φίλως· μηδ' ὡς οἱ δεύτεροι· ἐν οἷς πρεσβύτατα μὲν τὰ πυρὸς ἐλέγετο καὶ ὕδατος, καὶ τῶν ἄλλων σωμάτων· ὕστερα δὲ τὰ τῆς θαυμαστῆς ψυχῆς. καὶ φορὰ κρείττων καὶ τιμιωτέρα τὸ σῶμα εἴληχε φέρειν, αὐτό τε ἑαυτὸ, θερμότητι καὶ ψύξεσι, καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις· ἀλλ' οὐ ψυχὴ σῶμά τε καὶ τὴν ἑαυτήν. νῦν δ' ὅτε λέγομεν ψυχὴν μὲν, ἄνπερ ἐν σώματι γένηται, θαῦμα οὐδὲν κινεῖν τε καὶ περιφέρειν τοῦτο καὶ ἑαυτὴν, οὐδ' ἡμῖν ἀπιστεῖ ψυχὴ κατὰ λόγον οὐδένα, ὡς βάρος οὐδὲν περιφέρειν δυναμένη. διὰ καὶ νῦν ἡμῶν ἀξιούντων, ψυχῆς οὔσης αἰτίας τοῦ ὅλου, καὶ πάντων μὲν τῶν ἀγαθῶν, ὄντων τοιούτων· τῶν δὲ αὖ φλαύρων, τοιούτων ἄλλων· τοῖς μὲν φορᾶς πάσης καὶ κινήσεως ψυχὴν αἰτίαν εἶναι θαῦμα οὐδέν· τὴν δ' ἐπὶ τἀγαθὸν φορὰν καὶ κίνησιν, τῆς ἀρίστης ψυχῆς εἶναι· τὴν δ' ἐπὶ τοὐναντίον, ἐναντίαν. νενικηκέναι δεῖ καὶ νικᾶν τὰ ἀγαθὰ, τὰ μὴ τοιαῦτα. ταῦτα ἡμῖν εἴρηται πάντα κατὰ τὴν τῶν ἀνοσίων τιμωρὸν δίκην. περὶ δὲ δὴ τὸ δοκιμαζόμενον οὐκ οἷόντε ἡμῖν ἀπιστεῖν, ὡς οὐ δεῖ τόν γε ἀγαθὸν, σοφὸν ἡμᾶς ἡγεῖσθαι. τὴν δὲ σοφίαν ταύτην ἣν ζητοῦμεν πάλαι, ἴδωμεν ἄν ποτ' ἄρα ἐπινοήσωμεν ἢ κατὰ παιδείαν, ἢ κατὰ τέχνην· ἥντινα τοῦ γιγνώσκειν ἐνδεεῖς ὄντες, τῶν δικαίων

ἀγνώμονες ἂν εἴημεν, ὄντες τοιοῦτοι. δοκεῖ μὲν δή μοι· καὶ λεκτέον. ἄνω γὰρ καὶ κάτω ζητῶν, ᾗ μοι καταφανὴς γέγονε, πειράσομαι δήλην αὐτὴν ὑμῖν ἀποτελεῖν. τὸ δὴ μέγιστον ἀρετῆς, οὐ καλῶς πραττόμενον, ἡμῖν γέγονεν αἴτιον, ὡς ἄρτι σημαίνειν ἐκ τῶν εἰρημένων μοὶ σφόδρα δοκεῖ. μεῖζον μὲν γὰρ ἀρετῆς μηδεὶς ἡμᾶς ποτε πείθῃ τῆς εὐσεβείας εἶναι τῷ θνητῷ γένει. τοῦτο δ᾽ ὅτι δι᾽ ἀμαθίαν τὴν μεγίστην ἐν ταῖς ἀρίσταις φύσεσιν οὐ γέγονε, λεκτέον. ἄρισται δ᾽ εἰσὶν, αἳ χαλεπώτατα μὲν ἂν γενόμεναι, μέγιστον δὲ ὄφελος, ἂν γίγνωνται. τά τε γὰρ τῆς βραδείας τε καὶ τῆς ἐναντίας φύσεως μετρίως ἀποδεχομένη ψυχὴ καὶ πρᾴως, εὔκολος ἂν εἴη· τήν τε ἀνδρείαν ἀγαμένη, καὶ πρὸς τὸ σωφρονεῖν εὐπειθής· καὶ τόγε μέγιστον, ἐν ταύταις ταῖς φύσεσι δυναμένη μανθάνειν, καὶ μνήμων οὖσα, εὖ μάλα χαίρειν τούτοις αὐτοῖς δύναιτ᾽ ἂν φιλομαθὴς ὥστ᾽ εἶναι. ταῦτα γὰρ, οὔτε ῥάδια φύεσθαι, γενόμενά τε καὶ τροφῆς καὶ παιδείας τυχόντα ἧς δεῖ, τοὺς πλείστους αὐτῶν καὶ χείρους κατέχειν ὀρθότατα δύναιτ᾽ ἂν τῷ φρονεῖν καὶ πράττειν καὶ λέγειν περὶ θεοὺς ἕκαστα ὡς δεῖ τε καὶ ὅτε δεῖ· περὶ θυσίας τε καὶ καθαρμοὺς τῶν περὶ θεούς τε καὶ ἀνθρώπους οὐ σχήμασι τεχνάζοντας, ἀλλὰ ἀληθείᾳ τιμῶντας ἀρετήν. ὃ δὴ καὶ μέγιστόν ἐστι ξυμπάντων πάσῃ τῇ πόλει. τοῦτο δὴ οὖν τὸ μέρος φαμὲν φύσει κυριώτατον καὶ δυνατὸν ὡς οἷόν τε μάλιστα καὶ ἄριστα μαθεῖν, εἰ διδάσκοι τις. ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἂν διδάξειεν, εἰ μὴ θεὸς ὑφηγοῖτο. εἰ οὖν τις διδάσκοι, κατὰ τρόπον δὲ μὴ δρῷ τὸ

τοιοῦτον, κρεῖττον μὴ μανθάνειν. ὅμως δ' ἐκ τῶν νῦν λεγομένων ἀνάγκη μαθεῖν ταῦτα, καὶ ἐμὲ λέγειν τὴν τοιαύτην τε καὶ ἀρίστην φύσιν. πειρώμεθα δὴ τῷ τε λόγῳ διεξελθεῖν ἅτ' ἐστὶ καὶ οἷα, καὶ ὡς δεῖ μανθάνειν, κατὰ δύναμιν τήν τ' ἐμὴν τοῦ λέγοντος, καὶ τὴν τῶν δυναμένων εἰσακοῦσαι θεοσεβείας, ᾧτινι τρόπῳ τίς τινὰ μαθήσεται. σχεδὸν μὲν οὖν ἐστιν ἄτοπον ἀκούσαντι· τὸ δ' ὄνομα αὐτοῦ λέγομεν ἡμεῖς γε, ὅτις οὐκ ἄν ποτε δόξειε, δι' ἀπειρίαν τοῦ πράγματος. ἀστρονομίαν ἀγνοεῖτε; ὅτι σοφώτατον ἀνάγκη τὸν ἀληθῶς ἀστρονόμον εἶναι, μὴ τὸν καθ' Ἡσίοδον ἀστρονομοῦντα, καὶ πάντας τοὺς τοιούτους, οἷον δυσμάς τε καὶ ἀνατολὰς ἐπεσκεμμένον· ἀλλὰ τὸν τῶν ὀκτὼ περιόδων τὰς ἑπτὰ περιόδους, διεξιούσης τὸν αὐτὸν κύκλον ἑκάστης οὕτως ὡς οὐκ ἂν ῥᾳδίως ποτὲ πᾶσα φύσις ἱκανὴ γένοιτο θεωρῆσαι, μὴ θαυμαστῆς μετέχουσα φύσεως. ὃ νῦν εἰρήκαμεν ἐροῦμέν τε, ὥς φαμεν ὅπῃ δεῖ τε καὶ ὅπως χρεὼν μανθάνειν. πρῶτον δ' ἡμῖν τόδε λεγέσθω. σελήνη μὲν περίοδον τὴν αὑτῆς τάχιστα διέξεισιν, ἄγουσα μῆνα καὶ πανσέληνον πρώτην· δεύτερον δὲ, κατανοεῖν δεῖ τὸν ἥλιον, τροπὰς ἄγοντα διὰ πάσης τῆς αὑτοῦ περιόδου· καὶ τούτῳ τοὺς ξυνδρόμους. ἵνα δὲ μὴ πολλάκις ταὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν διαλεγώμεθα, τὰς ἄλλας ὅσας ἐν τῷ πρόσθεν διεξήλθομεν ὁδοὺς τούτων οὐ ῥᾴδιον ξυννοεῖν. ἐπὶ δὲ ταῦτα παρασκευάζοντας φύσεις, δι' ἃς δυνατὸν εἶναι χρεὼν πολλὰ προδιδάσκοντα καὶ ἐθίζοντα δεῖ διαπονεῖσθαι παῖδα ὄντα καὶ νεανίσκον. διὸ μαθη-

μάτων δέον ἂν εἴη· τὸ δὲ μέγιστόν τε καὶ πρῶτον, ἀριθμὸν αὐτῶν, ἀλλ' οὐ σώματος ἐχόντων· ἀλλὰ ὅλης τῆς τοῦ περιττοῦ τε καὶ ἀρτίου γενέσεώς τε καὶ δυνάμεως, ὅσην παρέχεται πρὸς τὴν τῶν ὄντων φύσιν. ταῦτα δὲ μαθόντι, τούτοις ἐφεξῆς ἐστιν ὃ καλοῦσι μὲν σφόδρα γελοῖον ὄνομα γεωμετρίαν· τῶν οὐκ ὄντων δὲ ἀλλήλοις ὁμοίων φύσει ἀριθμῶν ὁμοίωσις, πρὸς τὴν τῶν ἐπιπέδων μοῖραν γεγονυῖα ἐστὶ διαφανής. ὃ δὴ θαῦμα οὐκ ἀνθρώπινον ἀλλὰ γεγονὸς θεῖον, φανερὸν ἂν γίγνοιτο τῷ δυναμένῳ ξυννοεῖν. μετὰ δὲ ταύτην τοὺς τρεῖς ηὐξημένους καὶ τῇ στερεᾷ φύσει ὁμοίους· τοὺς δὲ ἀνομοίους αὖ γεγονότας ἑτέρᾳ τέχνῃ ὁμοίᾳ ταύτῃ, ἣν δὴ γεωμετρίαν ἐκάλεσαν οἱ προστυχεῖς αὐτῇ γεγονότες. ὃ δὲ θεῖόν τ' ἐστὶ καὶ θαυμαστὸν τοῖς ἐγκαθορῶσί τε καὶ διανοουμένοις, ὡς περὶ τὸ διπλάσιον ἀεὶ στρεφομένης τῆς δυνάμεως, καὶ τῆς ἐξ ἐναντίας ταύτῃ καθ' ἑκάστην ἀναλογίαν, εἶδος καὶ γένος ἀποτυποῦται πᾶσα ἡ φύσις. ἡ μὲν δὴ πρώτη, τοῦ διπλασίου κατ' ἀριθμὸν ἓν πρὸς δύο κατὰ λόγον φερομένη. διπλάσιον δὲ, ἡ κατὰ δύναμιν οὖσα. ἡ δ' εἰς τὸ στερεόν τε καὶ ἁπτὸν, πάλιν αὖ διπλάσιον, ἀφ' ἑνὸς εἰς ὀκτὼ διαπορευθεῖσα. ἡ δὲ διπλασίου μὲν εἰς μέσον, ἴσως δὲ τοῦ ἐλάττονος πλέον, ἔλαττόν τε τοῦ μείζονος, τὸ δ' ἕτερον τῷ αὐτῷ μέρει τῶν ἄκρων αὐτῶν ὑπερέχον τε καὶ ὑπερεχόμενον. ἐν μέσῳ δὲ τοῦ ἓξ πρὸς τὰ δώδεκα ξυνέβη τό, τε ἡμιόλιον καὶ ἐπίτριτον. τούτων αὐτῶν ἐν τῷ μέσῳ ἐπ' ἀμφότερα στρεφομένη, τοῖς ἀνθρώποις σύμφωνον χρείαν καὶ σύμμετρον ἀπενείματο, παιδιᾶς ῥυθμοῦ

τε καὶ ἁρμονίας χάριν, εὐδαίμονι χορείᾳ μουσῶν δεδομένη. ταῦτα μὲν οὖν δὴ ταύτῃ γιγνέσθω τε καὶ ἐχέτω ξύμπαντα. τὸ δ' ἐπὶ τούτοις τέλος, εἰς θείαν γένεσιν ἅμα καὶ τὴν τῶν ὁρατῶν καλλίστην τε καὶ θειοτάτην φύσιν ἰτέον, ὅσην ἀνθρώποις θεὸς ἔδωκε κατιδεῖν· ἣν οὔποτε ἄνευ τῶν νῦν διειρημένων μὴ κατιδὼν ἐπεύξεταί τις ῥᾳστώνῃ παραλαβεῖν· πρὸς τούτοις δὲ τὸ καθ' ἓν τῷ κατ' εἴδη προσακτέον ἐν ἑκάταις ταῖς συνουσίαις, ἐρωτῶντά τε καὶ ἐλέγχοντα τὰ μὴ καλῶς ῥηθέντα. πάντων γὰρ καλλίστη καὶ πρώτη βάσανος ἀνθρώποις ὀρθῶς γίγνεται. ὅσαι δὲ οὐκ οὖσαι προσποιοῦνται, ματαιότατος πόνος ἁπάντων. ἔτι δὲ τὴν ἀκρίβειαν τοῦ χρόνου ἡμῖν ληπτέον, ὡς ἀκριβῶς ἀποτελεῖ πάντα τὰ κατ' οὐρανὸν γιγνόμενα· ἵν' ὁ πιστεύσας ὡς ὁ λόγος ἀληθὴς γέγονεν, ὅτι πρεσβύτερόν τ' ἐστὶν ἅμα καὶ θειότερον ψυχὴ σώματος, ἡγήσαιτ' ἂν παγκάλως τε καὶ ἱκανῶς εἰρῆσθαι τὸ θεῶν εἶναι πάντα πλέα· καὶ μηδέποτε λήθῃ μηδὲ ἀμελείᾳ τῶν κρειττόνων ἡμᾶς παρωλιγωρῆσθαι. νοητέον δ' ἐστὶ περὶ πάντα τὰ τοιαῦτα τόδε· ὡς ἐὰν μέν τις ἕκαστα τούτων ὀρθῶς λαμβάνῃ, μέγ' ὄφελος γίγνεται τῷ παραλαμβάνοντι κατὰ τρόπον· εἰ δὲ μή, θεὸν ἄμεινον ἀεὶ καλεῖν. ὁ δὲ τρόπος ὅδε. ἀνάγκη γὰρ τόγε τοσοῦτον φράζειν, πᾶν διάγραμμα, ἀριθμοῦ τε σύστημα, καὶ ἁρμονίας σύστασιν ἅπασαν, τῆς τε τῶν ἄστρων περιφορᾶς τὴν ὁμολογίαν, οὖσαν μίαν ἁπάντων ἀναφανῆναι δεῖ τῷ κατὰ τρόπον μανθάνοντι. ἀναφανήσεται δὲ ἄν, ὃ λέγομεν, ὀρθῶς τις εἰς ἓν βλέπων μανθάνῃ. δεσμὸς γὰρ

πεφυκὼς πάντων τούτων εἷς ἀναφανήσεται διανοουμένοις. εἰ δ᾽ ἄλλως πως ταῦτα μεταχειριεῖταί τις, τύχην δεῖ καλεῖν, ὥσπερ καὶ λέγομεν. οὐ γὰρ ἄνευ γε τούτων μήποτε τὶς ἐν πόλεσιν εὐδαίμων γένηται φύσις. ἀλλ᾽ οὗτος ὁ τρόπος, αὕτη τροφὴ, ταῦτα μαθήματα· εἴτε χαλεπὰ, εἴτε ῥάδια, ταύτῃ πορευτέον. ἀμελῆσαι δὲ οὐ θεμιτόν ἐστι θεῶν, καταφανοῦς γενομένης τῆς πάντων αὐτῶν κατὰ τρόπον λεγομένης φήμης εὐτυχοῦς. τὸν δὲ ξύμπαντα ταῦτα οὕτως εἰληφότα, τοῦτον λέγω τὸν ἀληθέστατα σοφώτατον· ὃν καὶ διϊσχυρίζομαι παίζων καὶ σπουδάζων ἅμα, ὅτε θανάτῳ τὶς τῶν τοιούτων τὴν αὑτοῦ μοῖραν ἀναπλήσει, σχεδὸν ἐάν περ ἀποθανὼν ᾖ, μήτε μεθέξει ἔτι πολλῶν τότε καθάπερ νῦν αἰσθήσεων, μιᾶς τε μοίρας μετειληφότα μόνον, καὶ ἐκ πολλῶν ἕνα γεγονότα, εὐδαίμονά τε ἔσεσθαι καὶ σοφώτατον ἅμα καὶ μακάριον· εἴτέ τις ἐν ἠπείροις εἴτ᾽ ἐν νήσοις μακάριος ὢν ζῇ, κἀκεῖνον μεθέξειν τῆς τοιαύτης ἀεὶ τύχης· καὶ εἴτε δημοσίᾳ τὶς ἐπιτηδεύσας ταῦτα εἴτε ἰδίᾳ διαβιῷ, τὰ αὐτὰ ὡσαύτως αὐτὸν πράξειν παρὰ θεῶν. ὃ δὲ κατ᾽ ἀρχάς τε ἐλέγομεν, καὶ νῦν αὐτὸς πάρεστι λόγος ἀληθὴς ὄντως, ὡς οὐ δυνατὸν ἀνθρώποις τελέως μακαρίοις τε καὶ εὐδαίμοσι γενέσθαι, πλὴν ὀλίγων. ἔστι ταῦτα ὀρθῶς εἰρημένα. ὁπόσοι γὰρ θεῖοι καὶ σώφρονες ἅμα, τῆς τε ἄλλης μετέχοντες ἀρετῆς φύσει, πρὸς δὲ τούτοις ὅσα μαθήματος ἔχεται μακαρίου πάντα εἰληφότες (ἃ δ᾽ ἔστιν εἰρήκαμεν) τούτοισι μόνοις τὰ τοῦ δαιμονίου ξύμπαντα ἱκανῶς εἴληχέ τε καὶ ἔχει. τοῖς μὲν οὖν ταῦτα οὕτω

διαπονήσασιν, ἰδίᾳ λέγομεν καὶ δημοσίᾳ, κατὰ νόμον τίθεμεν, εἰς πρεσβύτου τέλος ἀφικομένοις τὰς μεγίστας ἀρχὰς παραδίδοσθαι δεῖν· τοὺς δ᾽ ἄλλους τούτοις ξυνεπομένους εὐφημεῖν πάντας θεοὺς ἅμα καὶ πάσας θεάς· καὶ τὸν νυκτερινὸν ξύλλογον ἐπὶ ταύτην τὴν σοφίαν, ἱκανῶς γνόντας τε καὶ δοκιμάσαντας ἡμᾶς, ὀρθότατα πάντας παρακαλεῖν.

ΣΧΟΛΙΑ ΕΙΣ ΠΛΑΤΩΝΑ

ΕΙΣ ΝΟΜΩΝ α

Ὁ Ἀθηναῖος οὗτος ξένος πεποίηται ἐνταῦθα εἰς τὴν Κρήτην ἀπιών. ἔστι δὲ Πλάτων, ὡς ἐκ τοῦδε φανερόν. αὐτὸς γὰρ ὁ Ἀθηναῖος ξένος ἐν τοῖς τῶν Νόμων λέγει, ὅτι ἤδη αὐτῷ δύο πολιτεῖαι προηνύσθησαν. ἢ οὖν οὐδ᾽ ἐκεῖναι Πλάτωνος, ἢ, εἰ μὴ τοῦτο, ὁ αὐτὸς ἂν εἴη τῷ Ἀθηναίῳ ξένῳ. Οὗτος οὖν εἰς Κρήτην ἀφικόμενος, καὶ περιτυγχάνων ἔξω πρὸ τῆς Κνωσσοῦ Κλεινίᾳ τε, τῷ Κρητὶ, καὶ Μεγίλλῳ, τῷ Λακεδαιμονίῳ, ἐπιτετραμμένοις μὲν ὑπὸ τῶν τὴν Κνωσσὸν οἰκούντων, ἀποικίαν ποιήσασθαι ἐκεῖθεν, καὶ καταστήσασθαι πόλιν, νόμους τε προσήκοντας τοῖς πολίταις διαθεῖναι· προσεχῶς δ᾽ ὡρμημένοις ἐπὶ τὸ τοῦ Διὸς ἄντρον ἱερὸν, τοῦτο γενόμενον ἁγιώτατον, ἐν ᾧ τὰ σεπτότατα καὶ ἀῤῥητότατα τῶν

μυστηρίων ἐπετελεῖτο. Περιτυχὼν δ' οὖν αὐτοῖς ὁ ξένος, καὶ ταῦτα παρ' αὐτῶν πυθόμενος, ἤρετο ἐπὶ τούτοις, τίνες ἂν εἶεν οἱ νόμοι; τῶν δὲ μὴ δυνηθέντων τελείαν ἀποδοῦναι τὴν τῶν νόμων διάθεσιν, ὁρώντων δὲ τὸν ξένον εὖ παρεσκευασμένον περὶ νόμων θέσιν, καὶ παρακαλούντων συλλήπτορα αὐτὸν γενέσθαι τῆς πολιτείας, ἄρχεται ὁ Ἀθηναῖος ξένος τῆς τῶν νόμων διαθέσεως· ἐν οἷς δὴ οὐκέτι, ὥσπερ ἐν τοῖς τῆς μεγάλης Πολιτείας, κοινὰ πάντα προστάττει, ἀλλ' ἑκάστῳ ἀγρὸν ἀπονέμει, καὶ πρὸς τούτῳ οἰκίαν, ἔτι μέντοι καὶ γυναῖκα ἰδίαν, καὶ παῖδας οὐκέτι κοινούς· πλὴν ὅτι οὐδὲ ταῦτα ἀδιόριστα ἀφῆκεν· ἀλλὰ τοὺς κλήρους εἰς ὡρισμένον ἀριθμὸν παρέλαβε. τεσσαράκοντα γὰρ καὶ πέντε τοὺς πάντας κλήρους διανέμειν παρακελεύεται. τὴν δ' αἰτίαν τοῦ τοσούτου ἀριθμοῦ γνωσόμεθα, ὅταν αὐτὰς ἐπιμνησθῇ. ὁρίζει δὲ καὶ τὰ τιμήματα, ὥσπερ ὁ Σόλων Ἀθηναῖος, εἰ καὶ τρόπον ἄλλον. Πεντακοσιομέδιμνοι γὰρ παρ' ἐκείνῳ, καὶ ἱππεῖς, καὶ ζευγῖται, καὶ οἱ θῆτες, καὶ παρὰ τούτῳ δὲ τέτταρα ταῦτα ὁρισθήσεται, οὐκ ἔτι δὲ τοῖς αὐτοῖς προσαγορευόμενα ὀνόμασιν, οὐδὲ τῆς αὐτῆς ὄντα ποσότητος, πλὴν ὡρισμένα, ὥστε μὴ ἐξεῖναι, εἰ τύχοι, τῷ πρώτῳ πλεῖον τετρακοσίων ἔχειν περιουσίαν, μήτε μὴν τῷ ἐσχάτῳ τῶν ἑκατὸν ἐλάττονα. τοιαύτη πή ἐστιν ἡ ὑπόθεσις.

Pag. 2, lin. 1. Φήμας] Διαφέρει Λόγος Φήμης. ὁ μὲν γὰρ δῆλος γίνεται, καὶ ὑφ' οὗ φέρεται· ἡ δὲ ἄγνωστον ἔχει τὴν ἀρχήν.

2, 2. Τὸν ἀδελφὸν] Ἐγίνετο καὶ τούτων πρῶτος

ἀδελφὸς, Τάλως, ὃς δὴ ἔνοπλος τὴν Κρήτην περιϊέναι φρουρῶν ἐλέγετο.

2, 7. Κλέος] Καλοὶ Στωϊκοὶ Πλατωνίζοντες Κλέος φασὶ τὸ ἐπὶ τῶν σπουδαίων γενόμενον δίκαιον· Δόξαν δὲ, τὴν ἐπὶ τῶν ἀσπούδων δόκησιν.

2, 10. Περί τε πολιτείας] Πολιτείας, τῆς μιᾶς ζωῆς τῆς ὅλης πόλεως· Νόμων δὲ, τῶν διανεμόντων τὰ μέρη, ἐξ ὧν ἡ πόλις.

2, 13. Τοῦ Διὸς ἄντρον] οὗ τὰ μέγιστα τῶν τοῦ Διὸς μυστηρίων καὶ τῶν Κουρήτων ἐνιερᾶσθαι ἐλέγετο.

2, 26. Ὅπλων ἕξιν] σχέσιν, ἢ περιβολὴν, ἢ ἁπλῶς ὅπλισιν, παρὰ τὸ ἔχειν.

3, 1. Ἡ τῶν Θετταλῶν πεδιάς] Ἀπολογεῖται διὰ τὴν τῶν τόξων χρῆσιν, καὶ γὰρ ἄπεδος ἦν, ὡς τὸ, τοξότα λωβητήρ· οὐ γὰρ ἀγχέμαχοι, ἀλλὰ πόῤῥωθεν βάλλουσιν οἱ τοξόται. αἰτιᾶται οὖν τὸν τόπον.

3, 6. Τόξων καὶ τοξευμάτων] Τόξα, ὁ βιός· Τοξεύματα, τὰ βέλη.

3, 7. Πρὸς πόλεμον ἡμῖν ἅπαντα ἐξήρτυκε] Ὥστε πρὸς νίκην ἑώρα ὁ τοῦτο θέμενος.. τιμοκρατικὸν δὲ καὶ θυμικὸν τὸ πρὸς πόλεμον τέλος εἶναι τῶν νόμων.

3, 13. Ἄνοιαν δή μοι δοκεῖ] Ὅτι δὴ λανθάνει αὐτοὺς, ὡς ἀνάγκη καὶ τὰς πόλεις, καὶ πάντας ἀνθρώπους πολεμεῖν διὰ βίου, ὁ Μίνως ἀνοήτους ἐκείνους ἐνόμιζεν, ὅσοι μὴ τὸν πόλεμον τέλος ποιοῦνται. Τοῦτο δ' οὐκ ὀρθῶς ὁ Κρὴς ἔφη. καὶ γὰρ ἡ ἀριστοκρατία τὴν εἰρήνην τέλος ποιουμένη, τὸν πόλεμον ὡς ἀναγκαῖον δι' αὐτὴν ἀναιρεῖται.

3, 17. *Καί τινας ἄρχοντας*] Ἐφίσταντο γὰρ ἄρχοντες τοῖς συσσιτίοις, ἵνα μὴ ἀμέτρως διαιτώμενοι, περὶ τὸν πόλεμον ἀργότεροι γίγνοιντο.

3, 21. *Πόλεμον ἀκήρυκτον*] μὴ ἁπλῶς ἔκ τινος περιστάσεως γιγνόμενον, καὶ δεόμενον κήρυκος τοῦ διεγείροντος τοὺς ἀπείρους φύσει πάντας ἐπὶ τοῦτον παρεσκευάσθαι.

3, 27. *Κτημάτων — ἐπιτηδευμάτων*] Τὸ μὲν τῶν Κτημάτων τέλος προσήκοι ἂν ταῖς κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν πολιτείαις. τὸ δὲ τῶν Ἐπιτηδευμάτων ταῖς κατὰ τὸν λόγον. τὰς ἄλλας οὖν διὰ τούτων ἀποδοκιμάσας πολιτείας, μόνην ἐγκρίνει τὴν τιμοκρατικὴν διὰ τῆς περὶ τὸν πόλεμον σπουδῆς.

4, 3. *Ὅρον*] ἀντὶ τοῦ, τέλος τῆς νομιζομένης παρά σοι πολιτείας.

4, 7. *Πῶς γὰρ ἂν ἄλλως*] Ἡ ἀπόκρισις ἔνδειξιν ἔχει τοῦ Λακωνικοῦ τρόπου, σύντομος οὖσα καὶ συνεστραμμένη, ἅμα δὲ καὶ κατὰ τὴν λέξιν τραχύτητα ὑποφαίνουσα. καὶ τὸ, ὦ θεῖε, Λακωνικόν, πλὴν ὅτι τὸ θ ἐνήλλακται. Σεῖε γὰρ τὸ θεῖε παρ' αὐτοῖς.

4, 8. *Πότερον οὖν δὴ*] Ἐλέγξαι βούλεται ἐντεῦθεν τὴν ἐκείνων ὁμολογίαν περὶ τοῦ κατὰ τὸν πόλεμον νόμου. κέχρηται δὲ δύο ἐπιχειρήμασι, προτέρῳ μὲν τῷ διὰ τῆς διαλύσεως τρόπῳ, μετὰ ταῦτα δὲ, ἐνισταμένου τοῦ Κλεινίου ἐντρεχῶς πρὸς τὴν ἐπιχείρησιν, χρῆται καὶ ἑτέρῳ τῷ κατὰ σύνθεσιν. ἔστι δὲ ὁ ἐλεγχόμενος λόγος αὐτῶν, ὁ τιθέμενος ὅρον εἶναι τῆς εὖ πολιτευομένης πόλεως τὸ πολεμεῖν καὶ νικᾶν τοὺς ἄλλους.

4, 16. Οὐ γάρ σε Ἀττικὸν] Οὔ σε φημὶ ἀπὸ ἀνθρώπου ἔχειν τὴν ἐπωνυμίαν Ἀτθίδος, ἤ τινος τοιούτου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς θεοῦ, τῆς Ἀθηνᾶς, ἐπιστημόνως σε καὶ φρονίμως οὕτως διατιθέντα τοὺς λόγους.

4, 18. Ὀρθῶς ἀναγαγὼν] τῇ ἀναλύσει χρησάμενος, καὶ ἐφ' ἕνα ἕκαστον ἀναγαγὼν ἐκ τῆς ὅλης πόλεως.

4, 22. Πῶς εἴρηκας] Ἐθαύμασεν ὁ ξένος τὸν λόγον, ὅτι δὴ ἐπὶ μὲν τῶν πόλεων καὶ κωμῶν ὁμοίων τὴν φύσιν· ἀνθρώπων γὰρ πρὸς ὁμοίους ἀνθρώπους ἡ μάχη· ἐπὶ δὲ τῆς ψυχῆς ἀνομοίων. λόγος γὰρ πρὸς ἀλογίαν.

4, 24. Πρώτη τε καὶ ἀρίστη] Ἀληθὲς μὲν τοῦτο· μὴ μέντοι λέγε ἄριστον τὸ τῆς ἐγκρατείας εἶδος. τούτου γὰρ ἄμεινον τὸ σωφρονικόν.

5, 2. Ταὐτὸν τοῦτο ἐν αὐταῖς] Εὑρίσκει καὶ πρὸς τοῦτο ἀπαντῆσαι. ἡ γὰρ ψυχὴ ἐλέγετο κρείττων ἑαυτῆς ἐκείνη, ἐν ᾗ ὁ λόγος ὡς ἀμείνων ἐκράτει· ἥττων δ' ἑαυτῆς εἶναι, ἐν ᾗ τὸ ἄλογον. οὕτω καὶ πόλις καὶ κώμη ἐπὶ ἀμεινόνων καὶ χειρόνων ἀνδρῶν ἔχουσιν.

5, 3. Τὸ κρείττω] Ὁμωνυμία τίς ἐστι περὶ τὰς εἰρημένας παρὰ τοῦ Κλεινίου φωνάς. καὶ δυνατὸν ἦν τῷ ἀντιλαμβανομένῳ τῶν λέξεων ἐναντιώσει αὐτὸν περιλαβεῖν. τὸ γὰρ κρεῖττον, καὶ ἧττον, καὶ ἄμεινον, καὶ χεῖρον δύναται καὶ ἐπὶ τῆς ἔνδον ζωῆς τῆς ψυχικῆς θεωρεῖσθαι, καὶ ἐπὶ τῆς κατὰ τὰ σώματα διαφορᾶς. καὶ οὐδὲν κωλύεται ὁ κρείττων κατὰ τὴν ζωὴν χείρων εἶναι κατὰ τὸ σῶμα. οὕτω δὴ καὶ ἐν πόλει εἰ κρατοῖεν οἱ ἀμείνους τῶν χειρόνων τὸν εἰ-

ρημένον τρόπον, λέγοιτ᾽ ἂν ἑαυτῆς κρείττων, ἀλλὰ καὶ ἥττων. καὶ ἔσται ἐναντιότης τῶν ὀνομάτων περὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα. διορισμοῦ δὲ χρεία περὶ τὴν ὁμωνυμίαν. ἀλλ᾽ ἵνα μὴ τὸ πάρεργον ἔργον ποιήσωμεν, ἄλλως διὰ παραδείγματος μεθοδευτέον τὸ σκέμμα.

5, 11. *Εἴ ποτ᾽ ἐστί που*] *Οὐ γὰρ ἐν νοητοῖς, οὐδ᾽ ἐν οὐρανίοις, ἀλλ᾽ ἐν τῇ γενέσει.*

5, 11. *Τὸ χεῖρον κρεῖττον τοῦ ἀμείνονος*] *Ἐπειδὴ Κρεῖττον οὐ μόνον λέγεται τὸ βέλτιον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπικρατέστερον, ἐπειδὰν τὸ χεῖρον νικᾷ, καὶ κρεῖττόν ἐστιν· ὃ καὶ αἰνίγματι ἔοικεν, εἶναι τὸ χεῖρον κρεῖττον. ἀλλ᾽ ἐστὶ τὸ χεῖρον κρεῖττον, οὐχ ὡς βέλτιον, ἀλλ᾽ ὡς ἐπικρατέστερον ὂν τηνικαῦτα.*

7, 29. *Τύρταιον*] *Τύρταιος οὗτος Ἀθηναῖος ἐγένετο, εὐτελὴς τὴν τύχην. γραμματιστὴς γὰρ ἦν, καὶ χωλὸς τὸ σῶμα, καταφρονούμενος ἐν Ἀθήναις. τοῦτον Λακεδαιμονίοις ἔχρησεν ὁ Ἀπόλλων μεταπέμψασθαι, ὅτε πρὸς Μεσσηνίους εἶχον τὴν μάχην, καὶ ἐν ἀπορίᾳ κατέστησαν πολλῇ, ὡς δὴ ἱκανοῦ αὐτοῖς ἐσομένου πρὸς τὸ συνιδεῖν τὸ λυσιτελές· αὐτῷ γὰρ ἐπέτρεψε χρήσασθαι συμβούλῳ. ἀφικόμενος δὲ οὗτος εἰς Λακεδαίμονα, καὶ ἐπίπνους γενόμενος, συνεβούλευσεν αὐτοῖς ἀνελέσθαι τὸν πρὸς Μεσσηνίους πόλεμον, προτρέπων παντοίως· ἐν οἷς καὶ τὸ φερόμενον εἰπεῖν ἔπος·*

Μεσσήνην, ἀγαθὸν μὲν ἀροῦν, ἀγαθὸν δὲ φυτεύειν.

τοῦτο οὖν ἐν τῷ λόγῳ παρέλαβεν ὁ Ἀθηναῖος ξένος, ὡς καὶ αὐτὸν πολέμου σύμβουλον γεγονότα.

9, 12. Θέογνιν] Περὶ Θεόγνιδος, καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ταύτης ἱστορίας ἀμφιβολία πολλὴ ἐγένετο τοῖς παλαιοῖς. καὶ οἱ μέν φασιν αὐτὸν ἐκ Μεγάρων γεγενῆσθαι τῆς Ἀττικῆς. οὕτως ὁ Δίδυμος, ἐπιφυόμενος τῷ Πλάτωνι ὡς παριστοροῦντι. οἱ δὲ, ὅτι ἐκ Σικελίας. εἰ δὲ καὶ μὴ εἴη ἐκ Σικελίας, οὐδὲν λυμαίνεται τὸ προκείμενον, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον. οὐδὲ γὰρ ὑπὲρ Ἀττικοῦ ὡς Ἀθηναῖος λέγει, ἀλλὰ καίτοι πρὸς Ἀθηναῖον αὐτὸν παραβάλλων τὸν Τύρταιον, τὸ ἀληθὲς περὶ τὴν κρίσιν ἐφύλαξε, καὶ τὸν Θέογνιν, καὶ ξένον ὄντα, προέκρινε. τί δὲ ἐκώλυεν αὐτὸν ἐκ ταύτης μὲν εἶναι τῆς Μεγαρίδος, ἀπελθόντα δὲ εἰς Σικελίαν, ὡς ἡ ἱστορία ἔχει, γενέσθαι νόμῳ Μεγαρέα ἐκεῖ, ὡς καὶ τὸν Τύρταιον Λακεδαιμόνιον;

10, 6. Τετάρτη δὲ ὅμως] Πρώτη γὰρ ἡ φρόνησις, ἡ δικαιοσύνη. ἡ δὲ ἀνδρεία, ὡς περὶ τὸν θυμὸν μόνον ἔχουσα, τετάρτη. τῶν γὰρ ἄλλων ἑκατέρα περὶ τὴν τριμέρειαν ἔχει. καὶ γὰρ ἡ σωφροσύνη ἐπὶ τὸν λόγον διὰ τοῦ θυμοῦ τὴν ἐπικράτειαν τοῦ ἐπιθυμητικοῦ ἀναπέμπει.

10, 13. Χρῆν] ἀντὶ τοῦ, ἔδει, Χωρὶς τοῦ ε.

10, 15. Ὑπέρ γε θείας] δηλονότι πολιτείας. παρὰ θεῶν γὰρ φατὲ ἐκείνους εἰληφέναι τοὺς νόμους, καὶ διὰ τοῦτο θείους, καὶ τὴν πολιτείαν θείαν. ἀξίους οὖν ὑποδότω καὶ τοὺς νόμους τῆς θείας πολιτείας.

10, 18. *Εἴδη προτιθέμενοι ζητοῦσιν*] τὰ μερικὰ, καὶ περὶ τὰ συναλλάγματα κλήρων, καὶ ἐπικλήρων, οὐ περὶ τούτων, ἀλλὰ τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς, ὡς αὐτός. ἐν γὰρ τοῖς ιβ´ βιβλίοις τὰ κατὰ τὴν ἀρετὴν πραγματευσάμενος, ἐπὶ τέλει ἐν τοῖς β´ βιβλίοις, καὶ ἐκεῖνα ἠξίωσε μνήμης.

10, 21. *Κλήρων, καὶ ἐπικλήρων*] Κλῆρός ἐστι κτημάτων οὐσία τις, ἢ λαχμὸς, ἢ μέτρον τι γῆς· ὅθεν καὶ Κληροῦχοι, οἱ ταῦτα κατέχοντες. ἢ τὸ τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν σύστημα. Ἐπίκληρος δέ ἐστιν ἡ ἐπὶ κλήρῳ παντὶ καταλελειμμένη παῖς, ὀρφανὴ πατρὸς καὶ μητρὸς, ἀδελφῶν τε οὖσα ἔρημος. τινὲς δὲ ταύτην Ἐπιπαματίδα καὶ Πατροῦχον καλοῦσιν.

10, 28. *Τὸ σμικρότατον*] Ὅπερ ἀνωτέρω φαυλότατον μόριον τὴν ἀνδρείαν φησὶ, τοῦτο σμικρότατον λέγει νῦν.

11, 6. *Εὐδόκιμοι*] ὡς κατὰ τὸ φιλότιμον καὶ θυμικὸν χαρακτηριζόμενοι τῆς ψυχῆς εἶδος, τῶν ἄλλων περὶ χρήματα καὶ ἡδονὰς ἐννόμους ἢ παρανόμους δρώντων· ἃ δὴ τῆς ἐπιθυμίας πάντα ἐστίν.

11, 16. *Πλοῦτος, οὐ τυφλὸς, ἀλλ᾽ ὀξὺ βλέπων*] Ο Θεόφραστός φησιν· Εἰ ζωὴν εἶχεν ὁ πλοῦτος, πρὸς μόνους ἂν ἀπῆλθε τοὺς ἀγαθούς. ἕκαστον γὰρ τοῦ οἰκείου ἐφίεται ἀγαθοῦ. τοῦτο δὲ τῷ πλούτῳ ἐστὶν ἀγαθὸν, τὸ τοῖς ἀγαθοῖς ὄργανον γίγνεσθαι. τὸ γὰρ ἑκάστῳ ἀγαθὸν, τοῦτο καὶ ἐφετὸν ὑπάρχει· τοῦτο δ᾽ αὐτῷ καὶ κατὰ φύσιν. πάντα δὲ τῆς κατὰ φύσιν ὀρέγεται διαθέσεως. νῦν δὲ ἐπειδὴ ὁ πλοῦτος οὐκ ἔχει ζωὴν, ἐμπίπτει καὶ εἰς τοὺς κακούς.

11, 19. *Δεύτερον δὲ μετὰ νοῦν*] Ὡς μεταβατικὸν νοῦν, καὶ μερικὸν νοῦν τὴν φρόνησιν οὕτω καλεῖ, οὐχ ἁπλῶς.

11, 21. *Ταῦτα δὲ πάντα*] τὰ θεῖα ἀγαθὰ τῶν ἀνθρωπίνων.

11, 24. *Τὰς ἄλλας προστάξεις*] νομοθεσίας τὰς περὶ τῶν κλήρων, καὶ ἐπικλήρων, καὶ τῶν λοιπῶν.

12, 2. *Τιμῶντα ὀρθῶς*] Οἱ μὲν ἄλλοι νομοθέται διὰ κολάσεως καὶ ζημίας, οὗτος δὲ διὰ τιμῆς τινος πειθὼ τοῖς πολίταις ἐμποιεῖ πρὸς αὐτόν.

12, 21. *Τὰ ξυσσίτια*] Οἱ συσσιτοῦντες δέκα ἦσαν. ἡ δὲ κρίσις τῶν συντατομένων αὐτοῖς τοιαύτη τις ἦν· Μαγδαλίαν γὰρ, ἥ ἐστι μάζα στέατος, ἕκαστος ἔφερε. καί τις παρειστήκει αὐτοῖς, φέρων ἐπὶ κεφαλῆς ἄγγος, εἰς ὃ οἱ κρίνοντες τὰς μάζας ἐνέβαλλον· οἱ μὲν ἄξιον κρίνοντες τὸν προσιόντα, ἀτύπωτον παντελῶς· ὅσοι δὲ μὴ, τῷ δακτύλῳ κοιλάναντες, οὕτως ἐνέβαλλον τὴν μάζαν. μεθ' ὃ εἰ καὶ μίαν κοιλότητα εὗρον ἔχουσαν, ἐξέβαλλον τὸν κρινόμενον τοῦ συσσιτίου. οὐ γὰρ, ὡς ἐπὶ τῶν παρ' Ἀθηναίοις ψήφων, ἡ τῶν πλειόνων ἐκράτει. τὸν δ' ἐγκριθέντα ὁ πρεσβύτατος τῶν συσσίτων ἦγεν εἰς τὸν οἶκον, οὗ τὰ συσσίτια, καὶ παρὰ τὴν θύραν ἔνδον ἱστὰς, ἔλεγεν· ἀπὸ τῆς θύρας ταύτης λόγος οὐκ ἐξέρχεται· παραγγέλλων, ἵν' ἐν ἀποῤῥήτῳ πάντα ἔχοι τὰ αὐτῶν. ἐκόμιζε δὲ ἕκαστος οἴκοθεν τὰ πρὸς τὸν μῆνα ἀρκέσοντα ἄλφιτα, καὶ τυροὺς, καὶ φοίνικας, καὶ οἶνον. ὅσοι δὲ τούτων ἐν θήρᾳ, ἢ θύοντες ἐτύγχανον, μέρη ἐκ τούτων ἔπεμπον τοῖς ἐν τῷ συασιτίῳ.

ἦσαν δὲ χοροὶ τρεῖς παρὰ Λάκωσι, νέων, ἀνδρῶν, πρεσβυτῶν, καὶ ᾖδον, οἱ μὲν γέροντες·

'Ἡμεῖς ποτ' ἦμεν ἄλκιμοι νεανίαι.

οἱ δὲ νεάνισκοι·

'Ἡμεῖς δ' ἔνεσμεν. ἢν δ' ἔλῃς, πεῖραν λάβε.

ὁ τῶν παίδων δέ·

'Ἡμεῖς δέ γ' ἐσσόμεσθα πολλῷ κρείσσονες.

13, 24. Ἢ τέταρτον] τὰς διαμαστιγώσεις, τὰς γυμνοπαιδίας, τὰ κρύπτεια. ταῦτα γὰρ πρὸς ἀνδρείαν τείνει.

13, 24. Χρείη] δέοι, ἢ ἀντὶ τοῦ, χρεὼν εἴη.

13, 25. Εἴτε μερῶν] Ἡ ἀρετὴ δύναται καὶ ὡς ὅλον εἰς μέρη, τὰς ὑπ' αὐτὴν ἀρετάς, διαιρεῖσθαί τε καὶ ἐν αὐταῖς ὑπάρχειν, καὶ ὡς πρός τι πῶς ἐχούσας τὰς κατὰ μέρος, ὡς γένος, ἢ καθόλου ὑπάρχειν αὐτῶν. ὡς ὅλον μὲν εἰς μέρη, οὐ τὸ πρὸ τῶν μερῶν· τοῦτο γὰρ ἀδιαίρετον· ἀλλ' ὡς τὸ ἐν τοῖς μέρεσιν. ἐκ γὰρ τῶν κατὰ μέρος ἡ ὁλικὴ ἀρετή. ἀλλὰ καὶ ἑκάστη τῶν ἀρετῶν, ὅλον τί ἐστιν. ἀλλ' ὡς τὸ ἐν τῷ μέρει ὅλον, οὐ κωλύεται μὴν καὶ ὡς γένος εἰς εἴδη διαιρεῖσθαι. ἀντιδιαιρούμενα μέν, οὐκ ἐναντία δέ. ὅτι καὶ ὡς πρός τι συνεισάγειν ἄλληλα ἐνδέχεται. καὶ γὰρ τὰ ὑπὸ τὴν ἀρετὴν εἴδη, τὸ μὲν ἄρχον, ὡς αἱ τοῦ λογικοῦ μέρους ἀρεταὶ τῆς ψυχῆς· τὰ δ' ἀρχόμενα, ὡς αἱ τοῦ ἀλόγου. ταῦτα δὲ τῶν πρός τι.

13, 26. Δηλοῦντα μόνον] Οἱ γὰρ Λάκωνες πολυνοίᾳ μέν, οὐ πολυλογίᾳ δέ, ὡς Ἀθηναῖοι, ἐχρῶντο.

14, 2. Τὸ περὶ τὰς καρτερήσεις] τὰς Διαμαστιγώσεις φησίν. ἐγένοντο δ' αὗται πρὸς τῷ βωμῷ τῆς

Ὀρθωσίας Ἀρτέμιδος, τῆς τὴν πολιτείαν ἀνορθούσης. παρειστήκει γὰρ ἡ ταύτης ἱέρεια, φέρουσά τι ἐπὶ τῆς χειρὸς κεκρυμμένον, ὃ μέχρι τοῦ νῦν ἄγνωστόν ἐστι. καὶ εἰ μὲν ἧττον τοῦ δέοντος ἐμαστιγοῦτο· κινεῖν γὰρ τὰς χεῖρας οὐκ ἐτόλμα· ἔχων ταύτας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ὁ μαστιζόμενος, ἐβαρεῖτο ἐκείνη ὑπὸ τοῦ φερομένου· δεόντως δὲ τὴν δίκην εἰ ὑπεῖχε, κούφως ἡ ἱέρεια διετίθετο.

14, 4. Ταῖς χερσὶ μάχαις] Τὰς Γυμνοπαιδίας λέγει. γυμνάζοντες γὰρ τοὺς παῖδας ἐν ἡλίῳ, τύπτειν ἀλλήλους ἐποίουν μέχρι νίκης. ἐνίοτε δὲ καὶ σφαῖραν, ἢ ἄλλο τι ἐῤῥίπτουν, ὥστε τὸν πρῶτον ἁρπάσαντα νικᾷν. καὶ πολὺς αὐτοῖς οὗτος ὁ ἀγών.

14, 5. Κρύπτειά τις] Ἠφίετό τις ἀπὸ τῆς πόλεως νέος, ἐφ᾽ ᾧτε μὴ ὀφθῆναι ἐπὶ τοσόνδε χρόνον. ἠναγκάζετο οὖν τὰ ὄρη περιερχόμενος, καὶ μήτε καθεύδων ἀδεῶς, ἵνα μὴ ληφθῇ, μήτε ὑπηρέταις χρώμενος, μήτε σιτία ἐπιφερόμενος διαζῆν. Ἄλλο δὲ καὶ τοῦτο γυμνασίας εἶδος πρὸς πόλεμον. Ἀπολύοντες γὰρ ἕκαστον γυμνὸν, προσέταττον ἐνιαυτὸν ὅλον ἔξω ἐν τοῖς ὄρεσι πλανᾶσθαι, καὶ τρέφειν ἑαυτὸν διὰ κλοπῆς, καὶ τῶν τοιούτων, οὕτω δὲ ὥστε μηδενὶ κατάδηλον γενέσθαι. διὸ καὶ Κρύπτεια ὠνόμασται. ἐκολάζοντο γὰρ οἱ ὅπου δήποτε ὀφθέντες.

ΕΙΣ ΝΟΜΩΝ β′.

68, 10. Καὶ ὅταν ἀκταινώσῃ ἑαυτὸ] Ἀκταινειν, γαυριᾷν, ἀτάκτως πηδᾷν, ἢ μετεωρίζειν, ἢ ὁρμᾷν, ἢ

ἐξάπτειν, ἀπὸ τοῦ ἐξαΐειν καὶ ἰσχύειν. ἀπὸ τούτου οὖν τὸ Ἀκταινῶσαι.

70, 6. Τὸν κολοφῶνα] Κολοφὼν σημαίνει τὸ κῦρος τῆς ἐπικρίσεως.

ΕΙΣ ΝΟΜΩΝ γ΄.

75, 16. Πόρεια δὲ] Πόρειά ἐστι τὰ εἰς πορείαν χρήσιμα.

78, 29. Αἱμασιώδεις] Αἱμασιαὶ, τροχοὶ κυρίως ἠκανθωμένοι.

85, 5. Οἳ ταύτας] πόλεις δηλονότι.

94, 25. Ψάλιον] χαλινόν.

ΕΙΣ ΝΟΜΩΝ δ΄.

128, 4. Ὁ μὲν δὴ θεὸς] Θεὸν μὲν τὸν δημιουργὸν σαφῶς, παλαιὸν δὲ λόγον λέγει τὸν Ὀρφικὸν, ὅς ἐστιν οὗτος·

Ζεὺς ἀρχὴ, Ζεὺς μέσσα, Διὸς δ' ἐκ πάντα τέτυκται.
Ζεὺς πυθμὴν γαίης τε καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος.

καὶ Ἀρχὴ μὲν οὗτος, ὡς ποιητικὸν αἴτιον· Τελευτὴ δὲ, ὡς τελικόν· Μέσσα δὲ, ὡς ἐξ ἴσου πᾶσι παρὼν, κᾂν πάντα διαφόρως αὐτοῦ μετέχῃ. Εὐθεία δὲ, τὸ κατὰ δίκην σημαίνει καὶ ἀξίαν, καὶ ἀπαρεγκλίτως, καὶ οἱονεὶ κανόνι ἑνί. τὸ δὲ Περιπορευόμενος, τὸ αἰωνίως. τὸ Ἀεὶ, ὡσαύτως καὶ κατὰ τὰ αὐτά. ἡ γὰρ περιφορὰ τοῦτο ἔχει, ὡς ἐν αἰσθητοῖς.

131, 23. *Τὰ τοίνυν δὴ λεχθέντα*] τὰ περὶ θυσιῶν, καὶ γονέων.

132, 5. *Ἀνιδιτὶ*] ἀνιδρωτὶ, ὡς ἐν τῷ Διογενιανῷ.

139, 9. *Δευτέρων ἀμεινόνων*] Παροιμία, λεγομένη μὲν ἐπὶ τῶν θυομένων ἐκ δευτέρου, τῶν προτέρων ἀπαισίων ὀφθέντων δηλαδή. μετῆκται δὲ ἐκ τούτων καὶ ἐπὶ τῶν λεγομένων δεύτερον τῶν αὐτῶν, ὁπόταν μὴ κατὰ γνώμην ἡμετέραν προβαίη τὰ πρότερα.

ΕΙΣ ΝΟΜΩΝ ε΄.

147, 27. *Τυφλοῦται γὰρ περὶ τὸ φιλούμενον ὁ φιλῶν*] Παροιμία, ἐπὶ τῶν διὰ φιλίαν μηδένα λόγον ποιουμένων τ᾽ ἀληθοῦς.

158, 7. *Καθάπερ πεττῶν ἀφ᾽ ἱεροῦ*] Παρὰ παροιμίας φησὶ τῆς, Κινήσω τὸν ἀφ᾽ ἱερᾶς, ἣ τέτακται ἐπὶ τῶν τὴν ἐσχάτην βοήθειαν κινούντων. μετείληπται δὲ ἀπὸ τῶν πεττευόντων. παρὰ τούτοις γὰρ κεῖταί τις ψῆφος οἷον ἱερὰ καὶ ἀκίνητος, θεῶν νομιζομένη, ὥς φησι Κλέαρχος ἐν Ἀρκεσίλᾳ.

ΕΙΣ ΝΟΜΩΝ ς΄.

208, 5. *Ἐξομοργνύμενον*] ἀποματτόμενον.

210, 16. *Περιδίνων*] πειρατῶν.

215, 4. *Εἰς πῦρ ξαίνειν*] Παροιμία, ἐπὶ τῶν καθ᾽ ἑαυτῶν τι πραττόντων μάτην, ἢ λεγόντων, ἢ κακοπαθούντων λεγομένη.

ΕΙΣ ΝΟΜΩΝ ζ'.

227, 20. Ἀκρόχολα] προχείρως ὀργιζόμενα. καὶ Ἀκροχολία, ἡ τοιαύτη διάθεσις.

229, 14. Μάργοις] ὑβριστικοῖς, ἀκρατέσι, μαινομένοις.

233, 7. Γηρυόνου] Γηρυόνης, Χρυσάορος καὶ Καλλιῤῥόης, τῆς Ὠκεανοῦ, βασιλεὺς Ἐρυθείας, τῆς νήσου, τῆς νῦν Γάδειρα καλουμένης, ὃς εἶχε τριῶν ἀνδρῶν συμφυὲς σῶμα, ἡνωμένον εἰς ἓν κατὰ τὴν γαστέρα· ἐσχισμένον τε εἰς τρεῖς ἀπὸ λαγόνων τε καὶ μηρῶν.

233, 8. Βριάρεω] Οὐρανὸς ἐκ Γῆς πρώτους γεννᾷ Κόττον, Βριάρεω, Γύγην, ἑκατόγχειράς τε καὶ πεντήκοντα κεφαλὰς ἔχοντας.

233, 27. Ἀνταῖος] Ἀνταῖος, ὁ Ποσειδῶνος, Λιβύης βασιλεὺς, ὃς τοὺς ξένους, ἀναγκάζων παλαίειν αὐτῷ, ἀνῄρει. τούτῳ παλαίειν ἀναγκαζόμενος Ἡρακλῆς, ὅτε δὴ πεμφθείη παρ' Εὐρυσθέως, τοῦ βασιλέως Τίρυνθος, ἐπὶ τῷ παρὰ τῶν Ἑσπερίδων μὲν τὰ χρυσᾶ μῆλα λαβεῖν, κομίσαι δὲ πρὸς αὐτόν. τοῦτον οὖν ἀράμενος τὸν Ἀνταῖον μετέωρον ἅμμασιν Ἡρακλῆς, κλάσας ἀπέκτεινε. ψαύοντα γὰρ τῆς γῆς, ἰσχυρὸν συνέβαινε γίγνεσθαι. διὸ καὶ τῆς Γῆς αὐτὸν εἶναί τινες παῖδά φασιν.

233, 28. Κερκύων] Τὴν μὲν ἀπὸ χειρῶν πάλην ἐξεῦρε Θησεύς· τὴν δὲ ἀπὸ σκελῶν, Κερκύων, Βράγχου καὶ Ἀργιόπης νύμφης. πρὸς τοῦτον τὸ πέμπτον ἆθλον ἐν Ἐλευσῖνι παλαίων, διηγωνίσατο Θησεύς. οὗτος γὰρ τοὺς παριόντας ἠνάγκαζε παλαίειν, καὶ

παλαίων ἀνῄρει. Θησεὺς δὲ μετέωρον αὐτὸν ἀράμενος, ἔῤῥιψεν εἰς γῆν, καὶ ἀπέκτεινεν

233, 29. Ἐπειὸς ἢ Ἄμυκος] Ἐπειὸς, Πανοπέως, τοῦ Φώκου, ὃς ἐπὶ τῷ Πατρόκλου ἀγῶνι ἐνίκησε πυγμήν. Ἄμυκος δὲ, Ποσειδῶνος καὶ νύμφης Βιθυνίδος, ἢ Πελίας, ὃς καὶ ἐξεῦρεν ἱμάντας πυκτικούς.

234, 13. Κόρη καὶ δέσποινα] ἡ Ἀθηνᾶ.

239, 27. Ὠνόμασαν] νόμους κιθαρῳδικοὺς λέγοντες δηλονότι.

240, 18. Ὄτταν] φήμην, μαντείαν διὰ κληδόνος. καὶ Ὀττεύεσθαι, τὸ μαντεύεσθαι.

241, 3. Ἀποφράδες] ἡμέραι, ἐν αἷς τοῖς κατοιχομένοις χοὰς ἐπιφέρουσιν, ἢ αἱ πρὸς πράξεις ἀνεπιτήδειοι.

241, 6. Καρικῇ Μούσῃ] τῇ θρηνώδει. δοκοῦσι γὰρ οἱ Κᾶρες θρηνῳδοί τινες εἶναι, καὶ ἀλλοτρίους νεκροὺς ἐπὶ μισθῷ θρηνεῖν. τινὲς δὲ ἐξήκουσαν τῇ βαρβάρῳ καὶ ἀσαφεῖ, ἐπειδὴ οἱ Κᾶρες βαρβαρόφωνοι.

248, 26. Ταλασίας] ἐργασίας, ἢ ἐριουργίας.

255, 9. Τητώμενα] στερισκόμενα.

255, 25. Ἐχθοδόπου] κακοποιοῦ, ἀπεχθοῦς, ἢ ἐχθροποιοῦ.

257, 14. Καταλογάδην] τὰ πεζῷ γραφόμενα λόγῳ.

260, 14. Πελταστικῆς] Πέλτη ἐστὶν εἶδος ἀσπίδος, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης, ἥτις ἴτυν οὐκ ἔχει, οὐδ᾽ ἔστιν ἐπίχαλκος, οὐδὲ βοὸς, ἀλλ᾽ αἰγὸς δέρματι πε-

ριτεταμένη. καὶ ἡ ταύτῃ χρωμένη τέχνη, Πελταστικὴ, καὶ Πελτασταὶ, οἱ μετιόντες αὐτήν.

260, 29. Ἀπώμοτον] ἀπηγορευμένον, φευκτόν.

267, 6. Οὐδὲ θεὸς ἀνάγκη] Παροιμία, οὐδὲ θεὸς ἀνάγκῃ μάχεται, τῇ ἑαυτοῦ καὶ θείᾳ δηλαδή.

269, 13. Τηκῶν] χαιρείων, ἢ σκαιῶν καὶ ἀμαθῶν.

270, 16. Τῆς πεττείας] Πεττεία ἐστὶ παιδιά τις διὰ πεσσῶν γινομένη. Πεσσοὶ δέ εἰσι κύβοι, παρὰ τὸ πίπτειν αὐτοὺς οὕτω λεγόμενοι. Πεσσὸς δὲ, ἤτε Γραμμὴ, καὶ ἡ Ψῆφος, ὁμωνύμως. Ἀρίσταρχος δὲ Πεσσοὺς καλεῖ τὰς ψήφους, ἐν αἷς ἔπαιζον. ἦσαν δὲ αὗται πέντε. φαίνονται δὲ καὶ αὐτὸ τὸ σκεῦος οὕτω λέγοντες, ἐφ᾽ οὗ ἔπαιζον. ἔχει δὲ πέντε γραμμὰς, ὧν ἡ μέση γραμμὴ, Ἱερὰ ἐκαλεῖτο. καὶ τὴν ἐπ᾽ αὐτῆς ψῆφον ἐσχάτην ἐκίνουν, καὶ αὐτὴν Ἱερὰν καλοῦντες. ὅθεν ἐκ τοῦδε καὶ παροιμία, Κινήσω τὸν ἀφ᾽ ἱερᾶς, ἐπὶ τῶν ἐσχάτην βοήθειαν κινούντων λεγομένη.

273, 13. Οὐ μὴν] ἀλλὰ μὴν, ὡς ἐπὶ τοῦδε, ἢ οὐδαμῶς, ἢ οὐ μόνον, ἢ ἔτι μὴν, ἢ ὅμως δέ.

ΕΙΣ ΝΟΜΩΝ η'.

278, 11. Μηνὶ τῷ δωδεκάτῳ] Ὁ Σκιροφοριὼν οὗτος. ὠνομάσθη δὲ οὕτως ἀπὸ τῆς Σκιράδος Ἀθηνᾶς. καὶ Σκίρος, ἑορτὴ Ἀθήνησιν.

286, 26. Πώλοις τε ἀβόλοις] Ἄβολος, νέος, οὐδέπω γνώμονα ἔχων. Γνώμονα δ᾽ ἔλεγον τὸν βαλλόμενον ὀδόντα, δι᾽ οὗ τὰς ἡλικίας ἐξήταζον. τὸν δὲ

αὐτὸν καὶ Κατηρτυκότα ἔλεγον. ἐκ μεταφορᾶς δὲ τῆς ἀπὸ τῶν τετραπόδων καὶ Λειπογνώμονας, τοὺς ἀπογεγηρακότας, ἐν οἷς ἐλελοίπει τὰ γνώρισμα.

292, 25. Θυέστας, ἤ τινας Οἰδίποδας] Θυέστης Πελοπίᾳ, τῇ θυγατρὶ, ἐξ ὧν Αἴγισθος· Οἰδίπους Ἰοκάστῃ, τῇ μητρὶ, ἐξ ὧν Ἐτεοκλῆς καὶ Πολυνείκης· Μακαρεὺς Κανάχῃ, τῇ ἀδελφῇ, καὶ οἱ λοιποὶ δὲ Αἰόλου παῖδες ταῖς ἀδελφαῖς.

294, 28. Ταραντῖνον Ἴκκον] Σταδιοδρόμοι γάμων ἁπάντων ἀπείρατοι, α΄ Ἴκκος Ταραντῖνος, β΄ Κρίσων Ἱμεραῖος, γ΄ Ἀστύλλος Κροτωνιάτης, δ΄ Διόπομπος Θεσσαλός.

299, 19. Ἀνάδαστον] ἀναμεμερισμένην.

308, 19. Μηνὸς τῇ νέᾳ] Ἔνη καὶ νέα, ἡ τριακοστὴ τοῦ μηνὸς ἡμέρα παρ' Ἀθηναίοις οὕτως ἐκαλεῖτο. ἐκλήθη δὲ Ἔνη καὶ Νέα, ὅτι τὸ μέν τι μέρος ἔχει τοῦ παρῳχημένου μηνὸς, ὅπερ Ἔνη ἐστί. καὶ γὰρ Ἔνον τὸ παλαιόν φασι· Νέον δὲ, τὸ νῦν ἐπιλαβὸν τοῦ εἰσεληλυθότος, ὃ διὰ τοῦ Νέα δηλοῦσι. κατὰ γὰρ σελήνην ἦγον τοὺς μῆνας. ὁ δὲ τῆς σελήνης μὴν ἐστιν εἰκοσιεννέα τέταρτον ἡμερῶν.

309, 1. Πιλήσεως] τῆς διὰ τῆς τῶν ἐρίων πυκνώσεως γινομένης ἐσθῆτος.

309, 8. Μεταβαλλόμενος] μεταπιπράσκων.

309, 19. Τεκμηράμενοι] σημειωσάμενοι.

310, 1. Περὶ μετοίκων] Μέτοικοί εἰσιν οἱ ἐνοικοῦντες ξένοι ἐν τῇ πόλει, καὶ τελοῦντες ἀνὰ δραχμὰς ιβ΄ τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰς τὸ δημόσιον, καὶ τριώβολον τῷ γραμματεῖ. Μετοίκιον οὖν ἐστι τέλος οὕτω κα-

λούμενον, ὃ ἐτίθεσαν ἐν τῇ πόλει δραχμὰς ι, τῷ δὲ τελώνῃ τριώβολον.

310, 22. *Ἀπογραφάς*] *Ἀπογραφή ἐστιν ἡ ἀπαρίθμησις ἢ ἀποσημείωσις τῶν ὀφειλομένων εἰσφορῶν ἑκάστῳ τῶν πολιτῶν, καὶ Ἀπογραφεῖς, οἱ ταύτην ποιοῦντες, καὶ τοὺς μὴ βουλομένους εἰσφέρειν εἰσάγοντες εἰς τὸ δικαστήριον.*

ΕΙΣ ΝΟΜΩΝ Θ'.

312, 12. *Κερασβόλος*] *Κερασβόλους ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ἐν τοῖς πυροῖς καὶ ὀσπρίοις συμφυομένων σκληρῶν κόκκων, τοὺς ἀπαιδεύτους καὶ ἀπειθεῖς τοῖς νόμοις, καὶ σκληροὺς ταῖς γνώμαις φησίν. οὗτοι οὖν οἱ κόκκοι, σκληροί τε εἰσὶ, καὶ μέλανες, στρογγύλοι, ἰσομεγέθεις κέγχροις, οἱ συνεψόμενοι τοῖς ὀσπρίοις, οὐ τήκονται. εἴρηνται δὲ οὕτως ἀπὸ τοῦ τὴν κατασπορὰν καὶ τὸ ἄροτρον τοῖς κέρασι τῶν βοῶν βεβλῆσθαι καὶ ἀντιτύπτειν, καὶ διὰ τοῦτο Κερασβόλα κληθῆναι.*

312, 12. *Ἀτεράμων*] *ἀκαταπόνητος.*

313, 6. *Ἀλιτηριώδης*] *Ἀλιτηριώδεις ἀπὸ τῶν ἀλιτηρίων. οὗτοι δὲ λέγονται ἐκ τοῦδε· Λιμός ποτε κατέλαβε τοὺς Ἀθηναίους. τῶν δὲ ἀλούντων ἐπιτηροῦντες οἱ πένητες, ἀλούμενα τὰ ἄλευρα διήρπαζον· κἀντεῦθεν οἱ τοῦτο δρῶντες αὐτῶν, ἐκλήθησαν Ἀλιτήριοι. παρέτεινε τὸ ὄνομα καὶ ἐπὶ τῶν μετὰ βίας τι ποιούντων λέγεσθαι. παράγεται δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀλιτρεύειν, ὅ ἐστιν ἁμαρτάνειν.*

313, 8. *Ἀποδιοπομπήσεις*] *τὰς ἀποστροφὰς καὶ*

γιγνομένας ὑπὸ τοῦ ἀποτροπαίου Διός, διὰ τὸ καθαίρεσθαι τὰ δεινά· ἢ τὰς ἀποπομπὰς τὰς πρὸς τὸν προστρόπαιον Δία, καὶ οἱονεὶ καθάρσεις καὶ ἱλασμούς.

313, 9. *Ἀποτροπαίων*] *τῶν ἀποτρεπόντων τὰ κακά. λαμβάνεται δὲ ἡ λέξις καὶ ἐπὶ τῶν φευκτῶν, καὶ μισεῖσθαι ἀξίων ἀνθρώπων.*

314, 25. *Ἄτιμον*] *Ἄτιμος οὐ μόνον ὁ ἀπεστερημένος τῆς ἐπιτιμίας, ὥστε μὴ βουλεύειν, μήτε δικάζειν, μήτε ἄρχειν, μήτε πολιτεύεσθαι, μήτ' ἄλλο τι τῶν κοινῶν ποιεῖν· ἀλλὰ τὸν ἀτιμώρητον.*

315, 4. *Ἀριστίνδην*]. *κατ' ἐκλογὴν καὶ αἵρεσιν τῶν ἀρίστων.*

315, 4-5. *Εἰσαγωγὰς δὲ τούτων, καὶ προσκλήσεις*] *Εἰσαγωγαί εἰσιν αἱ εἰς τὰ δικαστήρια εἰσενέγξεις ἑκάστου τῶν δικῶν· καὶ Εἰσαγωγεῖς, οἱ τοῦτο ποιοῦντες. Προσκλήσεις δέ εἰσιν αἱ ἐπὶ τῶν ἀμφισβητούντων κλήρου ἢ ἐπικλήρου. ὁ γὰρ ἀμφισβητῶν προσκαλεῖται τὸν ἐπιδεδικασμένον πρὸς τὸν ἄρχοντα· εἰ δὲ μὴ προσκαλέσαιτο, ἀτελὴς ἡ δίκη. Διαψήφισις δὲ, τὸ τοὺς δημότας τὴν ψῆφον ὑπὲρ τῶν παρεγγεγράφθαι δοκούντων ἐνεγκεῖν.*

315, 9. *Κατὰ τὸ στόμα*] *κατὰ τὴν ἀρχὴν, μεταφορικῶς.*

316, 28. *Ἀνέλῃ*] *ἀντὶ τοῦ, μαντεύσηται, ἢ ἀπὸ τοῦ ἄνωθεν λαμβάνειν τὸ πνεῦμα, καὶ πληροῦσθαι τοῦ θεοῦ· ἢ ἀπὸ τοῦ ἀνελεῖν τὴν ἄγνοιαν· καὶ ἐπὶ τοῦ φονεύειν ἡ λέξις λαμβάνεται· ἢ ἀπὸ τοῦ ἄνω λαμβάνειν τὸ ἐν βάθει πνεῦμα τοῦ ἀνδρός· ἢ ἐκ*

τοῦ ἐναντίου, ἀπὸ τοῦ ἀνελεῖν τὴν γνῶσιν τὸ Ἀνελεῖν φασιν.

319, 1. Λιθολόγοις] οἰκοδόμοις.

320, 2. Διαπυττόμενα] διαπτυόμενα.

322, 28. Τῇ τῶν Μαγνητῶν πόλει] Μαγνησία, πόλις ἐν Κρήτῃ, Θεσσαλῶν ἄποικος, ἐξ ἧς οὗτοι.

329, 8. Ψιλοῖς σώμασι] γυμνοῖς ὅπλων.

329, 10. Κατὰ τὸν ἐκ Δελφῶν—νόμον] Ὁ ἐκ Δελφῶν κομισθεὶς νόμος, ἤτοι χρησμὸς, ἐπὶ τοῦ ἄκοντος ἀνελόντος τὸν φίλον·

Ἔκτεινας σὸν ἑταῖρον ἀμύνων· οὔ σε μιαίνει
Αἷμα, φόνου δὲ πέλεις καθαρώτερος, ἢ πάρος ἦσθα.

ὁ δ' ἀντίστροφος τούτῳ ἐπὶ τοῦ μὴ ὑπεραποθανόντος τοῦ φίλου·

Ἀνδρὶ φίλῳ θνήσκοντι παρὼν πέλας οὐκ ἐπαμύνας.
Ἤλυθες οὐ καθαρός· περικαλλέος ἔξιθι νηοῦ.

330, 27. Προστρεπομένου] ἀποπεμπομένου, τρεπομένου ἐφ' ἑαυτόν.

331, 3. Ἀπενιαυτησάτω] ἐνιαυτὸν φευγέτω διὰ τὸν φόνον.

331, 11. Τέγγων] βρέχων, ὡς νῦν, ἢ μαλάττων.

337, 22. Ὑμνεῖν] μέμφεσθαι, ἢ λοιδορεῖν, ὡς ἐπὶ τοῦδε, κατ' εὐφημισμόν. σημαίνει δὲ καὶ τὸ ὀδύρεσθαι.

338, 2. Ἀνεψιότητος] Ἀνεψιότης, ἡ μέχρις ἀνεψιάδων συγγένεια· οἵ εἰσι παῖδες ἀνεψιῶν. οὗτοι δὲ πάλιν ἀλλήλων λέγονται Ἀνεψιοὶ, οἵ τινες γονεῖς ἔχουσιν ἀδελφούς.

338, 28. Ἀνατὶ] ἀβλαβῶς, καὶ ἄνευ τίσεως καὶ τιμωρίας.

339, 1. Ἐπισκηπτόμενος] Ἐπισκήπτεσθαί φασι μαρτυρίας, ἢ γραμμάτων, τὸ ποιήσασθαι διάλυσιν τοῦ ἐγκλήματος τὴν μαρτυρίαν οὗ ἐπισκήπτονται. παραδιδόασι δὲ ταῦτα σημηνάμενοι μέχρι τοῦ χρόνου τῆς δίκης. κατὰ γὰρ τοῦτο χωρεῖ ἡ δίκη. καὶ τὸν τοῦτο ποιοῦντα, Ἐπισκηπτόμενον λέγουσι.

341, 14. Ἀφοσιούτω] καθαιρέτω, ὡς νῦν, ἢ ἀπαρχὰς προσαγέτω, ἢ τιμάτω, ἢ τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἀποδιδότω τιμὴν, ἢ πληροφορείτω.

341, 21. Ἀβίου] ἀβλαβοῦς, ἢ ἄνευ βίας.

343, 4. Νηποινὶ] ἄνευ τιμωρίας καὶ ποινῆς.

ΕΙΣ ΝΟΜΩΝ ι'.

357, 21. Θεοὺς οὐδαμῶς] Ἐν ἄλλῳ βιβλίῳ, θεοὺς οὐ θεούς.

358, 3. Ἐξακεῖσθαι] ἐξιᾶσθαι, θεραπεύειν.

360, 20. Συντείνεις] σπουδάζεις. Ἀττικοί.

361, 6. Ἀκούοντές τε καὶ ὁρῶντες] Δὶς νοητέον τοῦτο, ἔν τε δηλαδὴ τῇ ἀρχῇ τῆς ἐννοίας, καὶ ἐν τῷ συμπεράσματι· καὶ ὑγιῶς ἕξει τὸ νόημα. τὸ δὲ σχῆμα τοῦτο παρά τε ῥήτορσι καὶ φιλοσόφοις πολὺ καὶ πολλαχοῦ.

362, 26. Διὰ τύχην] Ἐν ἄλλῳ, διὰ τέχνην.

363, 26. Συνέριθοι τέχναι] συνεργοὶ, ὡς νῦν, ἢ συνυφαίνουσαι.

367, 13. Καὶ δὴ καὶ γενέσεως] Ἐντεῦθεν Ὠριγένει τὰ περὶ προϋπάρξεως.

369, 8. Τὰ μὲν αὐτῶν κινεῖται] Τῆς κινήσεως ἡ μὲν σωματικὴ κατὰ τόπον, κατὰ ποιότητα, κατὰ ποσότητα, κατ᾽ οὐσίαν· ἡ δὲ ψυχικὴ, ἢ ἄλλο κινοῦσα, ὑπ᾽ ἄλλου δὲ κινουμένη, ἢ ἑαυτήν τε κινοῦσα, καὶ ἕτερα δυναμένη.

371, 15. Ὑπ᾽ ἄλλου] τοῦ νοῦ δηλαδή. οὗτος γὰρ πάντη ἀκίνητος.

373, 5. Τοῦτον κινεῖν φῄς] Ἐν ἄλλῳ· τὸ ἑαυτὸ κινεῖν φῄς.

378, 2. Εἴτε ὅπῃ τε καὶ ὅπως, εἶθ᾽ ὅστις ταῦτα ὁμολογεῖ] Ἐν ἄλλῳ· εἴτε ὅπῃ καὶ ὅπως ἐστὶν ὁ ταῦθ᾽ ὁμολογῶν.

378, 14. Ἥκιστά γε] οὐδαμῶς ὡς, ἢ οὐχ ἧττον. Λιβάνιος δέ φησιν· εἴ τινα ἄλλον τρόπον, ὃν ἥκιστα ὤφθη μετελθὼν ἐν τῷ βίῳ ὁ ἐπὶ τῇ φιάλῃ ἔμπορος. ἀντὶ τοῦ, πάνυ.

380, 7. Μετὸν] ἐξὸν, ἢ ἐπ᾽ ἐξουσίας ὄν.

380, 13. Ὁ ποιητὴς] Ἡσίοδος ἐν Ἔργοις καὶ Ἡμέραις·

Λιμὸς γάρ τοι πάμπαν ἀέργῳ σύμφορος ἀνδρί.
Τῷ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι καὶ ἀνέρες, ὅς κεν ἀεργὸς
Ζώει κηφήνεσσι κοθούροις εἴκελος ὀργὴν,
Οἵτε μελισσάων κάματον τρύχουσιν ἀεργοὶ
Ἔσθοντες. σοὶ δ᾽ ἔργα φίλ᾽ ἔστω μέτρια κοσμεῖν.

Κηφῆνες, αἱ ἀργαὶ τῶν μελισσῶν. Κόθουροι δὲ, αἱ ἄκεντροι, καὶ κολόβουροι, ἢ αἱ φυλάττουσαι τὴν τῶν μελισσῶν ἔξοδον. Οὖροι γὰρ, οἱ φύλακες.

381, 6. *Παραιτητούς*] παρακαλουμένους, συγγνώμονας, ἢ καὶ παρακαλοῦντας.

388, 1. *Λῆμμα*] φρόνημα, ὡς νῦν, ἢ κέρδος.

390, 11. *Τιμωρεῖν*] Τιμωρεῖν, τὸ ἐνεργητικόν, βοηθεῖν. Τιμωρεῖσθαι δὲ, τὸ παθητικὸν, κολάζειν.

ΕΙΣ ΝΟΜΩΝ ια΄.

396, 5. *Μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα*] Παροιμία, ἐπὶ τῶν καλῶς δοξάντων ἢ γενομένων λεγομένη.

397, 5. *Ἐνοδίαν δαίμονα*] τὴν Ἄρτεμιν, ἤτοι τὴν σελήνην φησίν· ἐπεὶ καὶ ὁ Ἀπόλλων Ἀγυιεύς. καὶ γὰρ ἄμφω τὰς ὁδοὺς πληροῦσι φωτός· ὁ μὲν ἡμέρας, ὁ ἥλιος, ἡ δὲ, νυκτός. διὸ καὶ ἱδρύουσι τούτους ἐν αὐταῖς. ἀλλὰ καὶ τὸν Ἑρμῆν Ἐνόδιον καὶ Ἡγεμόνα λέγουσιν, ὡς δέον αὐτῷ πρὸς τὰς πράξεις ἡγεμόνι χρῆσθαι. καὶ τοῦτον δὲ ἐπὶ τῶν ὁδῶν διὰ τοῦτο ἀνεστήλουν.

398, 5. *Μεθιέτω*] παριέτω, ἢ ἀφιέτω.

398, 25. *Τοῦ τρίτου μεγέθει τιμήματος*] Τρίτον τίμημα, καθὼς ἐν τῷ πρὸ τούτου παρεθέμεθα, τὸ Ζευγίσιον ἦν, εἰς ὃ οἱ τελοῦντες ἀπὸ διακοσίων μέτρων διελέγοντο. ἀνήλισκον δὲ εἰς τὸ δημόσιον ί μνᾶς.

399, 21. *Ἐράνων*] Ἔρανός ἐστιν εἰσφορά τις ἑκάστου μηνός, ἢ ἐκ συμβολῆς δεῖπνον, ἢ εὐωχία, ἢ ἄνα μέρος δεῖπνον. καὶ Ἐρανισταὶ, οἵτε τὴν εἰσφορὰν αὐτὴν εἰσφέροντες, καὶ οἱ κοινωνοὶ ταύτης.

399, 27. *Πριάμενος*] ἀγοράσας.

399, 29. *Τῶν ἀναγωγῶν*] Ἀναγωγή ἐστιν ἡ τῶν

πραθέντων ἀνδραπόδων ἀνάδοσις, ἐχόντων αἰτίαν τινά.

400, 4. Ἱερᾷ νόσῳ] Ἱερὰν νόσον τὴν ἐπιληψίαν φασίν.

400, 24. Τῶν ἐξηγητῶν] Ἐξηγηταὶ τρεῖς γίνονται Πυθόχρηστοι, οἷς μέλει καθαίρειν τοὺς ἄγει ἐνισχηθέντας, καὶ οἱ ἐξηγούμενοι τὰ πάτρια.

405, 16. Γεωμόροι] γεωργοί.

406, 21. Λῆμμα] κέρδος, ὡς νῦν, ἢ φρόνημα.

407, 4. Διαιτηταῖς] Διαιτηταί εἰσιν, ἐν οἷς Ἀθήνησιν εἰσήγοντο αἱ ἰδιωτικαὶ δίκαι. εἰ δέ τινες μὴ ἐπείθοντο τοῖς διαιτηθεῖσιν, αὐτοὶ εἰσῆγον αὐτοὺς εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ παρὰ τοὺς δικαστάς. ἐγίνοντο δὲ διαιτηταὶ πάντες Ἀθηναῖοι, οἷς ἑξηκοστὸν ἦν ἔτος. τὸν δὲ ἀδικοῦντα διαιτητὴν ἐξῆν εἰσαγγέλλειν· καὶ εἴ τις ἑάλω, ἀτιμία ἦν τὸ ἐπιτίμιον.

407, 22. Προῖκα] ἄνευ μισθοῦ, ὡς νῦν, ἢ φερνήν.

408, 13. Ἐπωβελίαν] Ἐπωβελία ἐστὶν ἐπιτίμιόν τι, τουτέστι, τοῖς διώκουσι χρηματικήν τινα δίκην, ἐὰν μὴ ἕλωσιν. ἦν δὲ τοῦτο ἕκτον μέρος τοῦ τιμήματος, οὗ ἐπιδικάζοντο, καὶ ἐνεγράφοντο. καὶ ἐκαλεῖτο οὕτως, ὅτι ἐπὶ τῇ δραχμῇ ὀβολὸς ἦν, τῆς δραχμῆς λογιζομένης πρὸς ἕξ. ἐλάμβανε δὲ ὁ φεύγων παρὰ τοῦ διώκοντος, εἰ τὴν δίκην ἀπέφευγε. Μέμνηται δὲ ταύτης καὶ Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Ἀφόβου.

415, 17. Κηδεύματα] γαμικὰ συναλλάγματα.

418, 26. Δίκην λαχεῖν] ἐνστήσασθαι, ὅ ἐστι καὶ λῆξις δίκης.

419, 23. Ἀποῤῥηθῆναι] ἀπαγορευθῆναι.

423, 2. Οἰδίπους] Οἰδίπους, ὁ Λαΐου καὶ Ἰοκάστης, μητρογαμήσας δι' ἄγνοιάν τινα, ἐτύφλωσε μὲν, ὅτι τοῦτο πράξειεν, ἑαυτόν· ἐλαύνεται δὲ διὰ τὴν ἀθεμιτουργίαν ἐκ Θηβῶν. Ἐτεοκλῆς δὲ καὶ Πολυνείκης, οἱ τούτου υἱοὶ, δυνατοὶ ὄντες, οὐκ ἐπαμύνουσιν ἐλαυνομένῳ αὐτῷ. ὁ δὲ ἀρᾶται αὐτούς. οἱ δὲ περὶ τῆς βασιλείας Θηβῶν ἀλλήλους κτείνουσι.

423, 5. Φοίνικι] Φοῖνιξ, Ἀμύντορος. οὗτος τυφλοῦται ὑπὸ τοῦ πατρός. κατεψεύσθη γὰρ πρὸς τὸν πατέρα ὑπὸ Φθίας, τῆς αὐτοῦ παλλακῆς, ὅτι δὴ πειραθείη πρὸς εὐνὴν αὐτῇ συνελθεῖν. ἰᾶται δὲ ὑπὸ Χείρωνος, Πηλέως σπουδῇ. ὁ δὲ Ἀμύντωρ κατεύχεται αὐτοῦ,

Μήποτε γούνασιν οἷσιν ἐφέσσεσθαι φίλον υἱόν.

ὃ δὴ γέγονε. καὶ γὰρ θεοὶ ἐτελείουν ἐπαράς.

423, 6. Ἱππολύτῳ] Θησεὺς, ὁ Αἰγέως καὶ Αἴθρας, ἐξ Ἱππολύτης, τῆς Ἀμαζόνος, γεννᾷ Ἱππόλυτον. μεθ' ἣν Φαῖδραν γυναῖκα ἄγεται, ἣ διὰ τὸ κάλλος Ἱππολύτου ἐρᾷ. ὁ δὲ οὐ πείθεται αὐτῇ σωφρονῶν. ἡ δὲ πρὸς τὸν πατέρα κατεῖπεν αὐτοῦ, ὡς μᾶλλον ἐρῶντος αὐτῆς. ὁ δὲ ἀρᾶται τὸν υἱὸν διαφθαρῆναι Ἱππόλυτον, καὶ ἐπιτυγχάνει. οὗτος γὰρ ὀχούμενος ἅρματι, ὑπὸ ταύρου τῶν ἵππων συνταραχθέντων αὐτοῦ, πίπτει τε εἰς γῆν, καὶ ταῖς ἡνίαις ἐμπλακεὶς, ἑλκόμενος θνήσκει

423, 8. Ἀραῖος] βλαβερός.

424, 10. *Φήμη κωφὴ*] ἀσθενὴς, ἀμβλεῖα, ὡς νῦν, ἢ ἄηχος,

425, 25. *Δυσωπουμενους*] ὑφορωμένους, ὑπόπτως ἔχοντας.

431, 1. *Ἐὰν δ' ἐπαιτιώμενος ὁ δεσπότης*] Οἶμαι, εἰ δύο συζυγίαι δεσποτῶν καὶ δούλων εἶεν, ἐναλλὰξ δὲ ὁ τῆς ἑτέρας συζυγίας δεσπότης μετὰ τοῦ τῆς ἑτέρας συζυγίας δούλου σύνθοιτο ποιῆσαι τὴν βλάβην εἰς τὸν δοῦλον αὐτοῦ, ἵνα τῆς ἐπὶ ταύτῃ ἀποτίσεως γινομένης ὑποδοθείη. οὕτως δοῦλος τῷ συνθεμένῳ δεσπότῃ μετ' αὐτοῦ ποιῆσαι τὴν βλάβην, καὶ δούλους οὕτως ἔχοι δύο, ἕνα μὲν τὸν βλαβέντα, καὶ ἐξ ἀρχῆς· ἕτερον δὲ, τὸν βλάψαντά τε τοῦτον, καὶ ὕστερον.

431, 4. *Κακοτεχνιῶν*] Κακοτεχνιῶν, δικης ὄνομά ἐστιν, ἣν εἰσήεσαν οἱ λέγοντες μάρτυρας ψευδομαρτυρεῖν, κατὰ τῶν παρασχομένων τοὺς ψευρομάρτυρας.

432, 1. *Ἐπισκήψεις*] Ἐπίσκηψίς ἐστι δικη κατὰ τῶν ψευδομαρτυρήσαντων.

432, 13. *Δίκην ἀνάδικον*] Ἀνάδικος κρίσις, εἰ ἑάλωσαν ἤτοι πάντες οἱ μάρτυρες ψευδομαρτυριῶν, ἢ ὑπερημίσεις, ἐκρίνετο ἄνωθεν ἡ δίκη. οὐκ ἐπὶ πάντων δὲ τῶν ἀγώνων ἐγίγνοντο ἀνάδικοι αἱ κρίσεις, ἀλλ', ὥς φησι Θεόφραστος ἐν Ἐπτανόμῳ, ἐπὶ μόνης ξενίας, καὶ ψευδομαρτυριῶν, καὶ κλήρων.

ΕΙΣ ΝΟΜΩΝ ιβ'.

435, 21. Ἐπ' αὐτοφώρῳ] ἐπ' ὀφθαλμοῖς, ἐπ' αὐτῷ τῷ κλέμματι ἁλούς.

436, 25. Πίλων] τῶν ἐκ συμπεπιλημένων ἐρίων γινομένων ἐνδυμάτων.

437, 6. Ἀστρατείας] Ἀστρατείας δίκη ἐστὶ γραφὴ κατὰ τοῦ κατειλεγμένου μὲν ἐν στρατιωτικῇ τάξει, μὴ στρατευσαμένου δέ.

438, 1. Λειποταξίου] Λειποταξίου δίκη ἐστὶ γραφὴ κατὰ τοῦ στρατευσαμένου μὲν, λιπόντος δὲ τὸ στρατόπεδον, καὶ τὴν τάξιν αὐτοῦ.

439, 4. Διαφέρει δὲ ὅλον που καὶ τὸ πᾶν] Παροιμία, ἐπὶ τῶν πάντη διαφερόντων λεγομένη· παρόσον τὸ μὲν ὅλον τοῦ συνεχοῦς ἐστι ποσοῦ· τὸ δὲ πᾶν τοῦ διωρισμένου. ταῦτα δὲ εἴδη τοῦ ποσοῦ ἀλλήλοις ἀντιδιαιρούμενα.

439, 17. Καινέα] Καινεὺς, ὁ Θετταλὸς, Ἄτρακος μὲν ἦν θυγάτηρ τοπρὶν, Καινὶς ὀνομαζομένη, εἰς ἄνδρα δὲ μετέβαλε Ποσειδῶνος βουλήσει· ἔτι δὲ καὶ τὸ ἀδάμαστος εἶναι, καὶ ἄτρωτος. διὸ ἐν τῇ τῶν Κενταύρων καὶ Λαπίθων μάχῃ αὐτορίζοις δένδρεσι συνεχώσθη. ὑπὸ δέ τινων ἀπορνεῶσθαι λέγεται. τὴν μεταβολὴν δέ φασι τοῦτον λαβεῖν χάριν τοῦ Ποσειδῶνος ἐρώμενον γενέσθαι.

440, 9. Εὐθύνων] Εὔθυνοί εἰσιν ἄρχοντές τινες, οἳ τὰς εὐθύνας λαμβάνοντες παρὰ τῶν ἀρχόντων, ὥσπερ καὶ οἱ λογισταὶ, καὶ πάρεδροι ἐφ' ἑκάστῃ ἀρχῇ· καὶ γὰρ τῷ ἄρχοντι Εὔθυνος ἦν, καὶ πάρεδρος.

καὶ τῷ βασιλεῖ ὁμοίως, καὶ τῷ πολεμάρχῳ, καὶ τοῖς θεσμοθέταις. ἐκπράσσει δὲ ὁ Εὔθυνος ὅσα ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, ἢ προστέτακται, ὠφλόν τινες εἰς τὸ δημόσιον.

440, 28. Τὰς εὐθύνας] Εὐθύνη ἐστὶ κρίσις κατὰ τῶν ἀρξάντων, ἢ πρεσβευσάντων, ἤ τι τῶν τῆς πόλεως χειρισάντων ὅλως.

443, 15. Ἠϊθέους] παῖδας πάντη γάμων ἀπειράτους.

443, 25. Ψαλίδα] ἀψίδα, ἤτοι καμάραν, ὡς νῦν, ἢ ταχεῖαν κίνησιν, ἢ ὑδρορρόην, ἢ ἅρμενον.

446, 22. Ἐνεχυρασίαν] ἀσφάλειαν.

447, 1. Χρηματίζηται] Τοῦτο μὲν τὸ παθητικὸν, τὸ χρήματα πράττεσθαι· τὸ δὲ Χρηματίζειν τὸ ἐνεργητικὸν, τὸ πράγμασι χρῆσθαι, οἷον, χρηματίζει ἡ βουλή. ἀφ᾽ οὗ καὶ Χρήματα, τὰ πράγματα.

448, 26. Θεωροὺς] τοὺς εἰς ἑορτάς που πεμπομένους κοινωνῆσαι αὐτῶν.

449, 3. Ἀνομίλητος] ἀκοινώνητος, ἀσυνδύαστος.

451, 26. Τημελεῖν] ἐπιμελεῖσθαι.

452, 8. Τῶν πρυτάνεων] Πρυτάνεις εἰσὶ μέρος τι τῶν πεντακοσίων τὸ δέκατον, πεντήκοντα ἄνδρες, οἱ διοικοῦντες ἅπαντα τὰ ὑπὸ τῆς βουλῆς πραττόμενα, καὶ ἐπρυτάνευον κατὰ πρυτανείαν ἐκ διαδοχῆς. Πρυτανεία δέ ἐστιν ἀριθμός τις ἡμερῶν, ἤτοι λς' ἢ λη', ἢ λε', ἃς ἑκάστη φυλὴ πρυτανεύειν λέγεται. ιβ' μὲν γὰρ οἱ μῆνες· ι' δέ εἰσι πρυτανεῖαι, καὶ φυ-

λαὶ ί. καὶ διήρηνται εἰς ταύτας αἱ ἡμέραι τοῦ ἐνιαυτοῦ. κατὰ γὰρ σελήνην ἄγουσι τοῦτον, ὡς ἑκάστῃ τῶν ί φυλῇ, ἐπιβάλλειν λέ ἡμέρας, πλεονάζειν δὲ ὀλίγας. διὸ καὶ τὰς λοιπὰς ἀπέδωκαν οἱ Ἀθηναῖοι ταῖς πρώταις λαχούσαις τέτταρσι φυλαῖς, ἵνα ἐκείνων μὲν ἑκάστη τὰς λς' ἡμέρας πρυτανεύῃ, αἱ δὲ λοιπαὶ ς' ἀνὰ λέ. Πρυτανεῖα δὲ οὐδετέρως οὐχ εὕρηται. τινὲς δὲ, ἀργύριόν τι, ὃ κατατίθεται ὑπὸ τῶν δικαζομένων, καὶ δίδοται δικαστικὸν τοῖς ἑξακισχιλίοις.

453, 7. Φωρᾶν] ἐρευνᾶν, ἐκζητεῖν.

460, 2. Χοῦν] χωννύναι.

465, 17. Τοπάζειν] στοχάζεσθαι, ἐνθυμεῖσθαι, ὑπονοεῖν, καὶ ὑποτοπεῖν δέ.

473, 19. Νυκτερινὸν σύλλογον] Σημείωσαι, ὅτι νυκτερινὸν σύλλογον, τὴν Ἐπινομίδα φησίν.

474, 25. Ἢ τρὶς ἕξ, ἢ τρεῖς κύβους] Ἡ παροιμια παρὰ Φερεκράτει ἐν τοῖς Μυρμηκανθρώποις. κεῖται δὲ ἐπὶ τῶν ἀποκινδυνευόντων. τὸ μὲν γὰρ Τρὶς ἕξ, τὴν παντελῆ νίκην δηλοῖ, τὸ δὲ Τρεῖς κύβοι, τὴν ἧτταν. πάλαι γὰρ τρισὶν ἐχρῶντο πρὸς τὰς παιδιὰς κύβοις, καὶ οὐχ, ὡς νῦν, δύο. ἔστι δὲ ὁμωνυμία. Κύβον γὰρ ἔλεγον ἰδίως αὐτὸν τὸν ῥιπτούμενον, ὅτε πλήρης ἐστὶ, καὶ μή. τοὺς δὲ κύβους τοὺς τοιούτους οἱ Ἴωνες καλοῦσιν Οἴνας, καὶ τὴν παροιμίαν οὕτως ἐκφέρουσιν· ἢ τρὶς ἕξ, ἢ τρεῖς οἴνας.

475, 10. Ὕπαρ] Ὕπαρ ἐστὶ τὸ μέσον ἐγρηγόρσεως καὶ ὕπνου δρώμενον.

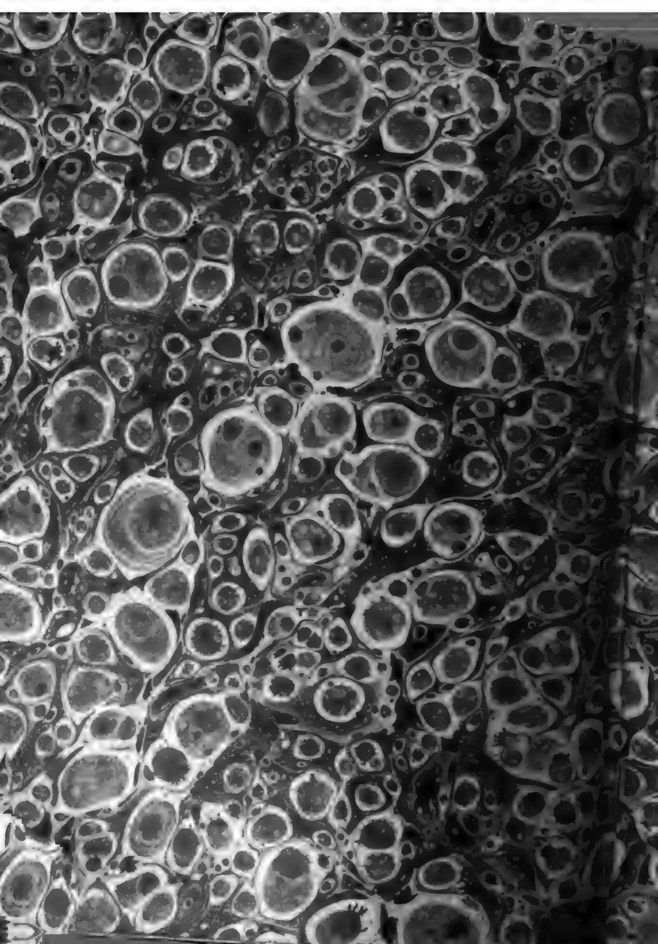
ΕΙΣ ΕΠΙΝΟΜΙΔΑ.

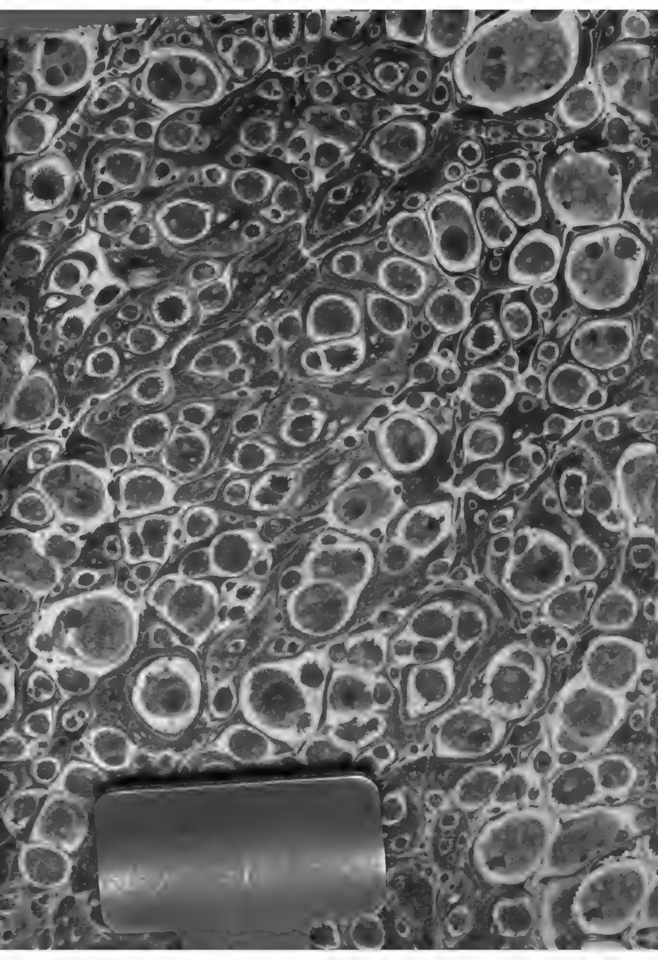
478, 1. *Παιδικῆς δόξης*] Οἶμαι, ἱλαρᾶς· ἐξ οὗ καὶ *Παιδικώτερον*, τὸ ἱλαρώτερον.

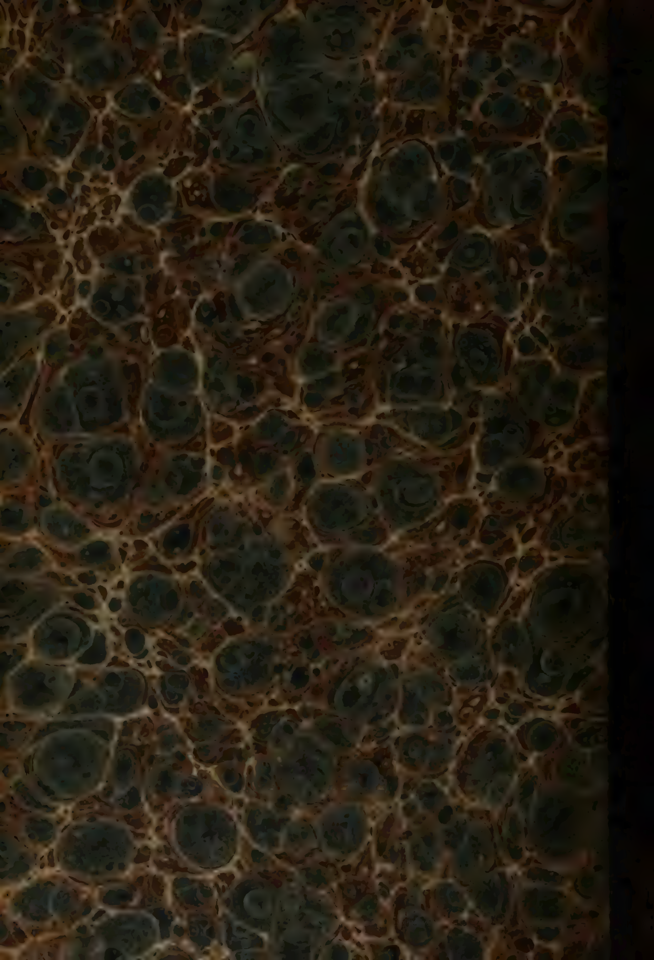
483, 26. *Διαριθμήσεται*] διαλογίσεται.

486, 18. *Προσπαίσαντι*] προσπαίξαντι. ἀντὶ τοῦ ξ τὸ σ οἱ Ἀττικοί.

491, 8. *Ῥύμας*] ὁρμὰς βιαίας.

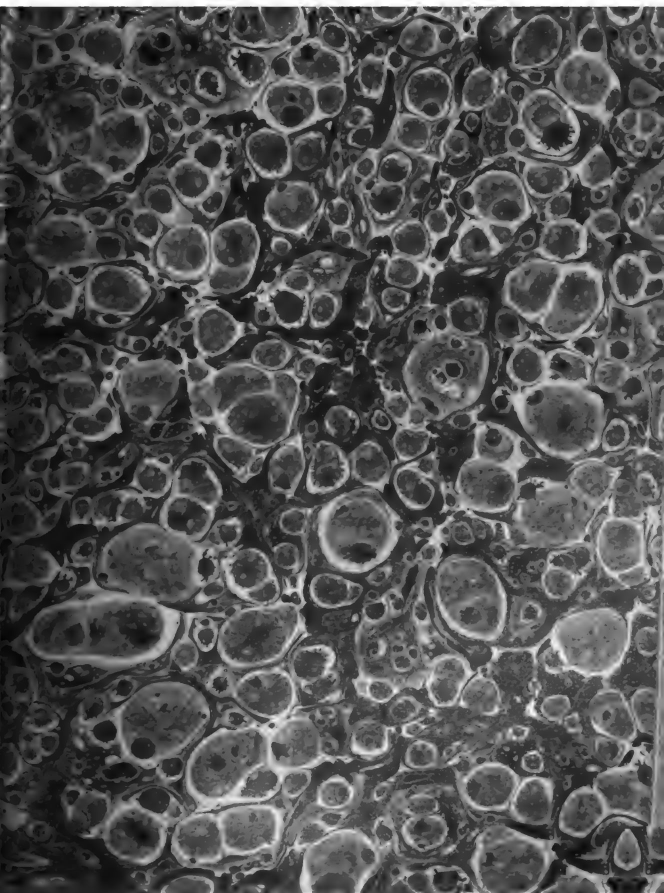

EX LIBRIS P. VOITURON
D.D. BIBLIOTH GAND
1891

PLATONIS
OPERA.

CUM SCHOLIIS A RUHNKENIO
COLLECTIS
AD
OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM
ACCURATE EDITA.

EDITIO STEREOTYPA.

TOMUS VII.

Insunt: *Timaeus, Timaei Locri de anima mundi, Critias, Parmenides et Symposion.*

LIPSIAE
SUMTIBUS ET TYPIS CAROLI TAUCHNITII.
1829.

Ladenpreis 8 Groschen.

ΤΙΜΑΙΟΣ
Η
ΠΕΡΙ ΦΥΣΕΩΣ.

ΤΑ ΤΟΥ
ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΤΙΜΑΙΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΡΙΤΙΑΣ, ΤΙΜΑΙΟΣ, ΕΡΜΟΚΡΑΤΗΣ.

ΕΙΣ, δύο, τρεῖς· ὁ δὲ δὴ τέταρτος ἡμῖν, ὦ φίλε Τίμαιε, ποῦ, τῶν χθὲς μὲν δαιτυμόνων, τανῦν δ' ἑστιατόρων; ΤΙ. Ἀσθένειά τις αὐτῷ συνέπεσεν, ὦ Σώκρατες. οὐ γὰρ ἂν ἑκὼν τῆσδε ἀπελείπετο τῆς ξυνουσίας. ΣΩ. Οὐκοῦν σὸν τῶνδέ τε ἔργον, καὶ τὸ ὑπὲρ τοῦ ἀπόντος ἀναπληροῦν μέρος. ΤΙ. Πάνυ μὲν οὖν· καὶ κατὰ δύναμίν γε οὐδὲν ἐλλείψομεν. οὐδὲ γὰρ ἂν εἴη δίκαιον, χθὲς ὑπὸ σοῦ ξενισθέντας οἷς ἦν πρέπον ξενίοις, μὴ οὐ προθύμως σὲ τοὺς λοιποὺς ἡμῶν ἀντεφεστιᾶν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν μέμνησθε ὅσα ὑμῖν καὶ περὶ ὧν ἐπέταξα εἰπεῖν; ΤΙ. Τὰ μὲν μεμνήμεθα· ὅσα δὲ μή, σὺ παρὼν ὑπομνήσεις. μᾶλλον δὲ

εἰ μή τι σοὶ χαλεπὸν, ἐξ ἀρχῆς διὰ βραχέων πάλιν ἐπάνελθε αὐτά· ἵνα βεβαιωθῇ μᾶλλον παρ' ἡμῖν. ΣΩ. Ταῦτ' ἔσται. χθές που τῶν ὑπ' ἐμοῦ ῥηθέντων λόγων περὶ πολιτείας, ἦν τὸ κεφάλαιον, οἵα τε καὶ ἐξ οἵων ἀνδρῶν ἀρίστη κατεφαίνετ' ἄν μοι γενέσθαι. ΤΙ. Καὶ μάλα γε ἡμῖν, ὦ Σώκρατες, ῥηθεῖσα πᾶσι κατὰ νοῦν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ τὸ τῶν γεωργῶν, ὅσαι τε ἄλλαι τέχναι, πρῶτον ἐν αὐτῇ χωρὶς διειλόμεθα ἀπὸ τοῦ γένους τοῦ τῶν προπολεμησόντων; ΤΙ. Ναί. ΣΩ. Καὶ κατὰ φύσιν δὴ δόντες τὸ καθ' αὑτὸν ἑκάστῳ πρόσφορον, ἓν μόνον ἐπιτήδευμα ἑκάστῃ τέχνῃ, τούτους οὓς πρὸ πάντων ἔδει πολεμεῖν εἴπομεν· ὡς ἄρα αὐτοὺς δέοι φύλακας εἶναι μόνον τῆς πόλεως· εἴτέ τις ἔξωθεν ἢ καὶ τῶν ἔνδον ἴοι κακουργήσων, δικάζοντας μὲν πρᾴως τοῖς ἀρχομένοις ὑπ' αὐτῶν, ἅτε φύσει φίλοις οὖσι, χαλεποὺς δὲ ἐν ταῖς μάχαις τοῖς ἐντυγχάνουσι τῶν ἐχθρῶν γιγνομένους. ΤΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Φύσιν γάρ οἶμαι τινὰ τῶν φυλάκων τῆς ψυχῆς ἐλέγομεν, ἅμα μὲν, θυμοειδῆ, ἅμα δὲ φιλόσοφον δεῖν εἶναι διαφερόντως· ἵνα πρὸς ἑκατέρους δύναιντο ὀρθῶς πρᾶοι καὶ χαλεποὶ γίγνεσθαι. ΤΙ. Ναί. ΣΩ. Τί δαὶ τροφήν; ἆρ' οὐ γυμναστικῇ καὶ μουσικῇ, μαθήμασί τε ὅσοις προσήκει, τούτοις ἐν ἅπασι τεθράφθαι; ΤΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τοὺς δέ γε οὕτω τραφέντας ἐλέχθη που μήτε χρυσὸν, μήτε ἄργυρον, μήτε ἄλλο ποτὲ μηδὲν κτῆμα ἑαυτῶν ἴδιον νομίζειν δεῖν, ἀλλ' ὡς ἐπικούρους μισθὸν λαμβάνοντας τῆς φυλακῆς παρὰ τῶν σωζομένων ὑπ' αὐτῶν, ὅσος σώφροσι μέτριος

ἀναλίσκειν τε δὴ κοινῇ, καὶ ξυνδιαιτωμένους μετ᾽ ἀλλήλων ζῇν· ἐπιμέλειαν ἔχοντας ἀρετῆς διαπαντὸς, τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων ἄγοντας σχολήν. ΤΙ. Ἐλέχθη καὶ ταῦτα ταύτῃ. ΣΩ. Καὶ μὲν δὴ καὶ περὶ γυναικῶν ἐπεμνήσθημεν, ὡς τὰς φύσεις τοῖς ἀνδράσι παραπλησίας εἴη ξυναρμοστέον, καὶ τὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων πάντα κοινὰ κατά τε πόλεμον καὶ κατὰ τὴν ἄλλην δίαιταν δοτέον πάσαις. ΤΙ. Ταύτῃ καὶ ταῦτα ἐλέγετο. ΣΩ. Τί δὲ τὸ περὶ παιδοποιΐας; ἢ τοῦτο μὲν διὰ τὴν ἀήθειαν τῶν λεχθέντων εὐμνημόνευτον, ὅτι κοινὰ τὰ τῶν γάμων καὶ τὰ τῶν παίδων πᾶσιν ἁπάντων ἐτίθεμεν, μηχανώμενοι ὅπως μηδεὶς ποτε τὸ γεγενημένον αὐτῷ, ἰδίᾳ γνώσαιτο, νομίσωσι δὲ πάντες πάντας αὑτοὺς ὁμογενεῖς· ἀδελφὰς μὲν καὶ ἀδελφοὺς, ὅσοιπερ ἂν τῆς πρεπούσης ἐντὸς ἡλικίας γίγνωνται· τοὺς δ᾽ ἔμπροσθεν καὶ ἄνωθεν, γονέας τε καὶ γονέων προγόνους· τοὺς δὲ εἰς τὸ κάτωθεν, ἐκγόνους τε καὶ παῖδας ἐκγόνων. ΤΙ. Ναὶ καὶ ταῦτα εὐμνημόνευτα ᾗ λέγεις. ΣΩ. Ὅπως δὲ δὴ κατὰ δύναμιν εὐθὺς γίγνοιντο ὡς ἄριστοι τὰς φύσεις, ἆρ᾽ οὐ μεμνήμεθα ὡς τοὺς ἄρχοντας ἔφαμεν καὶ τὰς ἀρχούσας δεῖν εἰς τὴν τῶν γάμων σύνερξιν λάθρα μηχανᾶσθαι κλήροις τισὶν, ὅπως οἱ κακοὶ χωρὶς οἵ τ᾽ ἀγαθοὶ ταῖς ὁμοίαις ἑκάτεροι ξυλλέξονται, καὶ μή τις αὐτοῖς ἔχθρα διὰ ταῦτα γίγνηται, τύχην ἡγουμένοις αἰτίαν τῆς ξυλλέξεως; ΤΙ. Μεμνήμεθα. ΣΩ. Καὶ μὴν ὅτι γε τὰ μὲν τῶν ἀγαθῶν θρεπτέον ἔφαμεν εἶναι, τὰ δὲ τῶν φαύλων, εἰς τὴν ἄλλην λάθρα διαδοτέον πόλιν, ἐπαυξανομένων δὲ, σκοποῦντας ἀεὶ

τοὺς ἀξίους πάλιν ἀνάγειν δεῖν; τοὺς δὲ παρὰ σφίσιν ἀναξίους, εἰς τὴν τῶν ἐπανιόντων χώραν μεταλλάττειν; ΤΙ. Οὕτω. ΣΩ. Ἆρ' οὖν διεληλύθαμεν ἤδη, καθάπερ χθὲς, ὡς ἐν κεφαλαίοις πάλιν ἐπανελθεῖν; ἢ ποθοίης ἔτι, τῶν ῥηθέντων, ὦ φίλε Τίμαιε, ἀπολειπόμενόν; ΤΙ. Οὐδαμῶς· ἀλλ' αὐτὰ ταῦτ' ἦν τὰ λεχθέντα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀκούοιτ' ἂν ἤδη τὰ μετὰ ταῦτα περὶ τῆς πολιτείας ἣν διήλθομεν, οἷόν τι πρὸς αὐτὴν πεπονθὼς τυγχάνω. προσέοικε δὲ δή τινι μοὶ τοιῷδε τὸ πάθος, οἷον εἴτις ζῶα καλά που θεασάμενος, εἴτε ὑπὸ γραφῆς εἰργασμένα, εἴτε καὶ ζῶντα ἀληθινῶς, ἡσυχίαν δὲ ἄγοντα, εἰς ἐπιθυμίαν ἀφίκοιτο θεάσασθαι κινούμενά τε αὐτὰ, καί τι τῶν τοῖς σώμασι δοκούντων προσήκειν κατὰ τὴν ἀγωνίαν ἀθλοῦντα. ταὐτὸν καὶ ἐγὼ πέπονθα πρὸς τὴν πόλιν ἣν διήλθομεν. ἡδέως γὰρ ἄν του λόγῳ διεξιόντος ἀκούσαιμ' ἂν, ἄθλους οὓς πόλις ἀθλεῖ, τούτους αὐτὴν ἀγωνιζομένην πρὸς πόλεις ἄλλας, πρεπόντως εἰς πόλεμον ἀφικομένην· καὶ ἐν τῷ πολεμεῖν τὰ προσήκοντα ἀποδιδοῦσαν τῇ παιδείᾳ καὶ τροφῇ, κατά τε τὰς ἐν τοῖς ἔργοις πράξεις, καὶ κατὰ τὰς ἐν τοῖς λόγοις διερμηνεύσεις πρὸς ἑκάστας τῶν πόλεων. ταῦτ' οὖν, ὦ Κριτία καὶ Ἑρμόκρατες, ἐμαυτοῦ μὲν αὐτὸς κατέγνωκα μήποτ' ἂν δυνατὸς γενέσθαι τοὺς ἄνδρας καὶ τὴν πόλιν ἱκανῶς ἐγκωμιάσαι. καὶ τὸ μὲν ἐμὸν, οὐδὲν θαυμαστόν· ἀλλὰ τὴν αὐτὴν δόξαν εἴληφα καὶ περὶ τῶν πάλαι γεγονότων καὶ τῶν νῦν ὄντων ποιητῶν, οὔτι τὸ ποιητικὸν ἀτιμάζων γένος, ἀλλὰ παντὶ δῆλον ὡς τὸ μιμητικὸν ἔθνος, οἷς ἂν ἐντραφῇ,

ταῦτα μιμήσεται ῥᾷστα καὶ ἄριστα· τὸ δ' ἐκτὸς τῆς τροφῆς ἑκάστης γιγνόμενον, χαλεπὸν μὲν ἔργοις, ἔτι δὲ χαλεπώτερον λόγοις εὖ μιμεῖσθαι. τὸ δὲ τῶν σοφιστῶν γένος αὖ, πολλῶν μὲν λόγων καὶ καλῶν μάλα ἔμπειρον ἥγημαι· φοβοῦμαι δὲ μήπως (ἅτε πλανητὸν ὂν κατὰ πόλεις, οἰκήσεις τε ἰδίας οὐδαμῇ διῳκηκὸς) ἄστοχον ἅμα καὶ φιλοσόφων ἀνδρῶν ᾖ καὶ πολιτικῶν, ὅσα ἂν οἷά τε ἐν πολέμῳ καὶ μάχαις πράττοντες, ἔργῳ καὶ λόγῳ προσομιλοῦντες ἑκάστοις, πράττοιεν καὶ λέγοιεν. καταλέλειπται δὴ τὸ τῆς ἡμετέρας ἕξεως γένος, ἅμα ἀμφοτέρων φύσει καὶ τροφῇ μετέχον. Τίμαιός τε γὰρ ὅδε, εὐνομωτάτης ὢν πόλεως τῆς ἐν Ἰταλίᾳ Λοκρίδος, οὐσίᾳ καὶ γένει οὐδενὸς ὕστερος ὢν τῶν ἐκεῖ, τὰς μεγίστας μὲν ἀρχάς τε καὶ τιμὰς ἐν τῇ πόλει μετακεχείρισται, φιλοσοφίας δ' αὖ κατ' ἐμὴν δόξαν ἐπ' ἄκρον ἁπάσης ἐλήλυθε. Κριτίαν δέ που πάντες οἱ τῇδ' ἴσμεν οὐδενὸς ἰδιώτην ὄντα ὧν λέγομεν· τῆς δ' Ἑρμοκράτους αὖ πέρι φύσεως καὶ τροφῆς, πρὸς ἅπαντα εἶναι ταῦτα ἱκανῆς, πολλῶν μαρτυρούντων, πιστευτέον. διὸ καὶ χθὲς ἐγὼ διανοούμενος ὑμῶν δεομένων τὰ περὶ τῆς πολιτείας διελθεῖν, προθύμως ἐχαριζόμην· εἰδὼς ὅτι τὸν ἑξῆς λόγον οὐδένες ἄν, ὑμῶν ἐθελόντων, ἱκανώτερον ἀποδοῖεν. εἰς γὰρ πόλεμον πρέποντα καταστήσαντες τὴν πόλιν, πάντ' αὐτῇ τὰ προσήκοντα ἀποδοῖτ' ἂν μόνοι τῶν νῦν. εἰπὼν δὴ τὰ ἐπιταχθέντα, ἀντεπέταξα ὑμῖν ἃ καὶ νῦν λέγω. ξυνομολογήσατ' οὖν κοινῇ σκεψάμενοι πρὸς ὑμᾶς αὐτούς, εἰς νῦν ἀνταποδώσειν μοι τὰ τῶν λόγων ξένια. πάρειμί τε οὖν δὴ κεκοσμη-

μένος ἐπ' αὐτὰ, καὶ πάντων ἑτοιμότατος δέχεσθαι. ΕΡ. Καὶ μὲν δὴ (καθάπερ εἶπε Τίμαιος ὅδε, ὦ Σώκρατες) οὔτε ἐλλείψομεν προθυμίας οὐδὲν, οὔτ' ἔςιν οὐδεμία πρόφασις ἡμῖν τοῦ μὴ δρᾷν ταῦτα. ὥστε καὶ χθὲς εὐθὺς ἐνθένδε, ἐπειδὴ παρὰ Κριτίαν πρὸς τὸν ξενῶνα, οὗ καὶ καταλύομεν, ἀφικόμεθα, καὶ ἔτι πρότερον καθ' ὁδὸν αὖ ταῦτα ἐσκοποῦμεν. ὅδ' οὖν ἡμῖν λόγον εἰσηγήσατο ἐκ παλαιᾶς ἀκοῆς· ὃν καὶ νῦν λέγε, ὦ Κριτία, τῷδε, ἵνα ξυνδοκιμάσῃ πρὸς τὴν ἐπίταξιν, εἴτ' ἐπιτήδειος, εἴτ' ἀνεπιτήδειός ἐστι. ΚΡ. Ταῦτα χρὴ δρᾷν, εἰ καὶ τῷ τρίτῳ κοινωνῷ Τιμαίῳ ξυνδοκεῖ. ΤΙ. Δοκεῖ μέν. ΚΡ. Ἄκουε δὴ, ὦ Σώκρατες, λόγου μάλα μὲν ἀτόπου, παντάπασί γε μὴν ἀληθοῦς, ὡς δὴ τῶν ἑπτὰ σοφῶν σοφώτατος Σόλων ποτ' ἔφη. ἦν μὲν οὖν οἰκεῖος καὶ σφόδρα φίλος ἡμῖν Δρωπίδου τοῦ προπάππου, καθάπερ λέγει πολλαχοῦ καὶ αὐτὸς ἐν τῇ ποιήσει. πρὸς δὲ Κριτίαν τὸν ἡμέτερον πάππον εἶπεν (ὡς ἀπεμνημόνευεν αὖ πρὸς ἡμᾶς ὁ γέρων) ὅτι μεγάλα καὶ θαυμαστὰ τῆσδ' εἴη παλαιὰ ἔργα τῆς πόλεως, ὑπὸ χρόνου καὶ φθορᾶς ἀνθρώπων ἠφανισμένα· πάντων δὲ ἓν μέγιστον, οὗ νῦν ἐπιμνησθεῖσι πρέπον ἂν ἡμῖν εἴη σοί τε ἀποδοῦναι χάριν, καὶ τὴν θεὸν ἅμα ἐν τῇ πανηγύρει δικαίως καὶ ἀληθῶς οἷόνπερ ὑμνοῦντας ἐγκωμιάζειν. ΣΩ. Εὖ λέγεις. ἀλλὰ δὴ ποῖον ἔργον τοῦτο Κριτίας οὐ λεγόμενον μὲν, ὡς δὲ πραχθὲν ὄντως ὑπὸ τῆσδε τῆς πόλεως ἀρχαῖον διηγεῖται κατὰ τὴν Σόλωνος ἀκοήν; ΚΡ. Ἐγὼ φράσω, παλαιὸν ἀκηκοὼς λόγον οὐ νέου ἀνδρός. ἦν μὲν γὰρ δὴ τότε Κριτίας,

ὡς ἔφη, σχεδὸν ἐγγὺς ἤδη τῶν ἐνενήκοντα ἐτῶν, ἐγὼ δέ πη μάλιστα δεκέτης. ἡ δὲ Κουρεῶτις ἡμῖν οὖσα ἐτύγχανεν Ἀπατουρίων, τὸ δὲ τῆς ἑορτῆς σύνηθες ἑκάστοτε, καὶ τότε ξυνέβη τοῖς παισίν. ἆθλα γὰρ ἡμῖν οἱ πατέρες ἔθεσαν ῥαψῳδίας. πολλῶν μὲν οὖν δὴ καὶ πολλὰ ἐλέχθη ποιητῶν ποιήματα· ἅτε δὲ νέα κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὄντα τὰ Σόλωνος πολλοὶ τῶν παίδων ᾔσαμεν. εἶπεν οὖν τις τῶν φρατόρων, εἴτε δὴ δοκοῦν αὐτῷ τότε, εἴτε καὶ χάριν τινὰ τῷ Κριτίᾳ φέρων, δοκεῖν οἱ τά τε ἄλλα σοφώτατον γεγονέναι Σόλωνα, καὶ κατὰ τὴν ποίησιν αὖ, τῶν ποιητῶν πάντων ἐλευθεριώτατον. ὁ δὲ γέρων (σφόδρα γὰρ οὖν μέμνημαι) μάλα τε ἥσθη, καὶ διαμειδιάσας, εἶπεν, Εἴγε, ὦ Ἀμύνανδρε, μὴ παρέργῳ τῇ ποιήσει κατεχρήσατο, ἀλλ᾽ ἐσπουδάκει, καθάπερ ἄλλοι, τόν τε λόγον ὃν ἀπ᾽ Αἰγύπτου δεῦρο ἠνέγκατο ἀπετέλεσε, καὶ μὴ διὰ τὰς στάσεις, ὑπὸ κακῶν τε ἄλλων ὅσα εὗρεν ἐνθάδε ἥκων, ἠναγκάσθη καταμελῆσαι, κατὰ τὴν ἐμὴν δόξαν οὔτε Ἡσίοδος, οὔτε Ὅμηρος, οὔτε ἄλλος οὐδεὶς τῶν ποιητῶν, εὐδοκιμώτερος ἐγένετο ἄν ποτε αὐτοῦ. Τίς δ᾽ ἦν ὁ λόγος, ἦ δ᾽ ὅς, ὦ Κριτία; Περὶ μεγίστης, ἔφη, καὶ ὀνομαστοτάτης πασῶν δικαιότατ᾽ ἂν πράξεως οὔσης ἣν ἥδε ἡ πόλις ἔπραξε μέν, διὰ δὲ χρόνον καὶ φθορὰν τῶν ἐργασαμένων οὐ διήρκεσε δεῦρο ὁ λόγος. Λέγε ἐξ ἀρχῆς, ἦ δ᾽ ὅς, τί τε καὶ πῶς, καὶ περὶ τίνων ὡς ἀληθῆ διακηκοὼς ἔλεγεν ὁ Σόλων. Ἔστι τις κατ᾽ Αἴγυπτον, ἦ δ᾽ ὅς, ἐν τῷ Δέλτα, περὶ ὃ κατὰ κορυφὴν σχίζεται τὸ τοῦ Νείλου ῥεῦμα, Σαϊτικὸς ἐπικαλούμενος νομός·

τούτου δὲ τοῦ νομοῦ μεγίστη πόλις Σάϊς· ὅθεν δὴ καὶ Ἄμασις ἦν ὁ βασιλεύς. οἷ τῆς πόλεως θεός ἀρχηγός ἐστιν, Αἰγυπτιστὶ μὲν τοὔνομα Νηΐθ, Ἑλληνιστὶ δὲ, ὡς ὁ ἐκείνων λόγος, Ἀθηνᾶ. μάλα δὲ φιλαθήναιοι καί τινα τρόπον οἰκεῖοι τῶνδ' εἶναι φασίν. οἷ δὴ Σόλων ἔφη πορευθεὶς σφόδρα τε γενέσθαι παρ' αὐτοῖς ἔντιμος, καὶ δὴ καὶ τὰ παλαιὰ ἀνερωτῶν, τοὺς μάλιστα περὶ ταῦτα τῶν ἱερέων ἐμπείρους, σχεδὸν οὔτε αὐτὸν οὔτε ἄλλον Ἕλληνα οὐδένα οὐδὲν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, εἰδότα περὶ τῶν τοιούτων ἀνευρεῖν. καί ποτε προαγαγεῖν βουληθεὶς αὐτοὺς περὶ τῶν ἀρχαίων εἰς λόγους τῶν τῇδε, τὰ ἀρχαιότατα λέγειν ἐπιχειρεῖν, περὶ Φορωνέως τε τοῦ πρώτου λεχθέντος καὶ Νιόβης, καὶ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν αὖ περὶ Δευκαλίωνος καὶ Πύῤῥας, ὡς διεγένοντο μυθολογεῖν, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν γενεαλογεῖν· καὶ τὰ τῶν ἐτῶν ὅσα ἦν οἷς ἔλεγε πειρᾶσθαι διαμνημονεύων, τοὺς χρόνους ἀριθμεῖν. καί τινα εἰπεῖν τῶν ἱερέων εὖ μάλα παλαιῶν, Ὦ Σόλων, Σόλων, Ἕλληνες ἀεὶ παῖδές ἐστε, γέρων δὲ Ἕλλην οὐκ ἔστιν. Ἀκούσας οὖν, πῶς τι τοῦτο λέγεις; φάναι. Νέοι ἐστὲ, εἰπεῖν, τὰς ψυχὰς πάντες. οὐδεμίαν γὰρ ἐν αὐταῖς ἔχετε, δι' ἀρχαίαν ἀκοὴν, παλαιὰν δόξαν, οὐδὲ μάθημα χρόνῳ πολιὸν οὐδέν. τὸ δὲ τούτων αἴτιον, τόδε· πολλαὶ καὶ κατὰ πολλὰ φθοραὶ γεγόνασιν ἀνθρώπων, καὶ ἔσονται, πυρὶ μὲν καὶ ὕδατι μέγισται, μυρίοις δὲ ἄλλοις ἕτεραι βραχύτεραι. τὸ γὰρ οὖν καὶ παρ' ὑμῖν λεγόμενον, ὥς ποτε Φαέθων Ἡλίου παῖς, τὸ τοῦ πατρὸς ἅρμα ζεύξας, διὰ τὸ μὴ δυνατὸς εἶναι κατὰ τὴν τοῦ πατρὸς ὁδὸν

ἐλαύνειν, τά τ' ἐπὶ γῆς ξυνέκαυσε, καὶ αὐτὸς κεραυνωθεὶς διεφθάρη, τοῦτο μύθου μὲν σχῆμα ἔχον λέγεται, τὸ δ' ἀληθές ἐστι, τῶν περὶ γῆν καὶ κατ' οὐρανὸν ἰόντων παράλλαξις, καὶ διὰ μακρῶν χρόνων γινομένη τῶν ἐπὶ γῆς πυρὶ πολλῷ φθορά. τότε οὖν ὅσοι κατ' ὄρη καὶ ἐν ὑψηλοῖς τόποις καὶ ἐν ξηροῖς οἰκοῦσι, μᾶλλον διόλλυνται τῶν ποταμοῖς καὶ θαλάττῃ προσοικούντων. ἡμῖν δὲ ὁ Νεῖλος εἴς τε τἆλλα σωτὴρ καὶ τότε ἐκ ταύτης τῆς ἀπορίας σώζει λυόμενος. ὅταν δ' αὖ οἱ θεοὶ τὴν γῆν ὕδασι καθαίροντες κατακλύζωσιν, οἱ μὲν ἐν τοῖς ὄρεσι διασώζονται, βουκόλοι, νομεῖς τε· οἱ δ' ἐν ταῖς παρ' ὑμῖν πόλεσιν, εἰς τὴν θάλατταν ὑπὸ τῶν ποταμῶν φέρονται. κατὰ δὲ τήνδε τὴν χώραν οὔτε τότε οὔτε ἄλλοτε ἄνωθεν ἐπὶ τὰς ἀρούρας ὕδωρ ἐπιῤῥεῖ· τὸ δ' ἐναντίον, κάτωθεν ἐπανιέναι πέφυκεν. ὅθεν καὶ δι' ἃς αἰτίας τἀνθάδε σωζόμενα, λέγεται παλαιότατα. τὸ δὲ ἀληθές, ἐν πᾶσι τοῖς τόποις ὅπου μὴ χειμὼν ἐξαίσιος ἢ καῦμα ἀπείργει, τοτὲ μὲν πλέον, τοτὲ δὲ ἔλαττον ἀεὶ γένος ἐστὶν ἀνθρώπων. ὅσα δὲ ἢ παρ' ἡμῖν, ἢ τῇδε, ἢ καὶ κατ' ἄλλον τόπον ὃν ἀκοῇ ἴσμεν, εἴπου τὶ καλὸν ἢ μέγα γέγονεν, ἢ καί τινα διαφορὰν ἄλλην ἔχον, πάντα γεγραμμένα ἐκ παλαιοῦ τῇδ' ἐστὶν ἐν τοῖς ἱεροῖς, καὶ σεσωσμένα. τὰ δὲ παρ' ὑμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις ἄρτι κατεσκευασμένα ἑκάστοτε τυγχάνει γράμμασι καὶ ἅπασιν ὁπόσων πόλεις δέονται. καὶ πάλιν δι' εἰωθότων ἐτῶν ὥσπερ νόσημα ἥκει φερόμενον αὐτοῖς ῥεῦμα οὐράνιον, καὶ τοὺς ἀγραμμάτους καὶ ἀμούσους ἔλιπεν ὑμῶν. ὥστε πάλιν νέοι ἐξ ἀρχῆς γι-

νεσθε, οὐδὲν εἰδότες οὔτε τῶν τῇδε, οὔτε τῶν παρ' ὑμῖν, ὅσα ἦν ἐν τοῖς παλαιοῖς χρόνοις. τὰ γοῦν νῦν δὴ γενεαλογηθέντα, ὦ Σόλων, περὶ τῶν παρ' ὑμῖν ἃ διῆλθες παίδων, βραχύ τι διαφέρει μύθων. οἳ πρῶτον μὲν, ἕνα γῆς κατακλυσμὸν μέμνησθε, πολλῶν ἔμπροσθεν γεγονότων· ἔτι δὲ, τὸ κάλλιστον καὶ ἄριστον γένος ἐπ' ἀνθρώπους ἐν τῇ χώρᾳ τῇ παρ' ὑμῖν οὐκ ἴστε γεγονός. ἐξ ὧν σύ τε καὶ πᾶσα ἡ πόλις ἐςὶ τανῦν ὑμῶν, περιλειφθέντος ποτὲ σπέρματος βραχέος. ἀλλ' ὑμᾶς λέληθε, διὰ τὸ τοὺς περιγενομένους ἐπὶ πολλὰς γενεὰς γράμμασι τελευτᾶν ἀφώνους. ἦν γάρ δήποτε, ὦ Σόλων, ὑπὲρ τὴν μεγίστην φθορὰν ὕδασιν ἡ νῦν Ἀθηναίων οὖσα πόλις ἀρίστη, πρός τε πόλεμον καὶ κατὰ πάντα εὐνομωτάτη διαφερόντως· ᾗ κάλλιστα ἔργα καὶ πολιτεῖαι γενέσθαι κάλλισται λέγονται, πασῶν ὁπόσων νῦν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν ἡμεῖς ἀκοὴν παρεδεξάμεθα. Ἀκούσας οὖν ὁ Σόλων ἔφη θαυμάσαι, καὶ πᾶσαν προθυμίαν σχεῖν, δεόμενος τῶν ἱερέων πάντα δι' ἀκριβείας οἱ τὰ περὶ τῶν πάλαι πολιτῶν ἑξῆς διελθεῖν. τὸν οὖν ἱερέα φάναι, Φθόνος οὐδεὶς, ὦ Σόλων· ἀλλὰ σοῦ τε ἕνεκα ἐρῶ καὶ τῆς πόλεως ὑμῶν· μάλιστα δὲ καὶ τῆς θεοῦ χάριν, ἣ τήν τε ὑμετέραν καὶ τήνδ' ἔλαχε, καὶ ἔθρεψε, καὶ ἐπαίδευσε. προτέραν μὲν τὴν παρ' ὑμῖν ἔτεσι χιλίοις, ἐκ Γῆς τε καὶ Ἡφαίστου, τὸ σπέρμα παραλαβοῦσα ὑμῶν, τήνδε δὲ, ὑστέραν. τῆς δὲ ἐνθάδε διακοσμήσεως παρ' ἡμῖν ἐν τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν ὀκτακισχιλίων ἐτῶν ἀριθμὸς γέγραπται. περὶ δὲ τῶν ἐννακισχίλια ἔτη γεγονότων πολιτῶν σοὶ δηλώσω διὰ

βραχέων νόμους τε, καὶ τῶν ἔργων αὐτοῖς ὃ κάλλιστον ἐπράχθη. τὸ δ᾽ ἀκριβὲς περὶ πάντων ἐφεξῆς εἰσαῦθις κατὰ σχολὴν, αὐτὰ τὰ γράμματα λαβόντες, διέξιμεν. τοὺς μὲν οὖν νόμους σκόπει πρὸς τοὺς τῇδε. πολλὰ γὰρ παραδείγματα τῶν τότε παρ᾽ ὑμῖν ὄντων, ἐνθάδε νῦν ἀνευρήσεις. πρῶτον μὲν, τὸ τῶν ἱερέων γένος, ἀπὸ τῶν ἄλλων χωρὶς ἀφωρισμένον· μετὰ δὲ τοῦτο, τὸ τῶν δημιουργῶν, ὅτι καθ᾽ αὑτὸ ἕκαστον, ἄλλῳ δὲ οὐκ ἐπιμιγνύμενον δημιουργεῖ· τό, τε τῶν νομέων καὶ τῶν θηρευτῶν, τό, τε τῶν γεωργῶν. καὶ δὴ τὸ μάχιμον γένος ᾔσθησαί που τῇδε, ἀπὸ πάντων τῶν γενῶν κεχωρισμένον, οἷς οὐδὲν ἄλλο πλὴν τὰ περὶ τὸν πόλεμον ὑπὸ τοῦ νόμου προσετάχθη μέλειν. ἔτι δὲ ἡ τῆς ὁπλίσεως αὐτῶν σχέσις ἀσπίδων καὶ δοράτων, οἷς ἡμεῖς πρῶτοι τῶν περὶ τὴν Ἀσίαν ὡπλίσμεθα· τῆς θεοῦ, καθάπερ ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις, παρ᾽ ὑμῖν πρώτοις ἐνδειξαμένης. τὸ δ᾽ αὖ περὶ τῆς φρονήσεως, ὁρᾷς που τὸν νόμον τῇδε ὅσην ἐπιμέλειαν ἐποιήσατο εὐθὺς κατ᾽ ἀρχὰς, περί τε τὸν κόσμον, ἅπαντα, μέχρι μαντικῆς, καὶ ἰατρικῆς πρὸς ὑγίειαν, ἐκ τούτων θείων ὄντων εἰς τὰ ἀνθρώπινα ἐξανευρὼν, ὅσα τε ἄλλα τούτοις ἕπεται μαθήματα, πάντα κτησάμενος. ταύτην οὖν δὴ τότε ξύμπασαν τὴν διακόσμησιν καὶ σύνταξιν ἡ θεὸς προτέρους ὑμᾶς διακοσμήσασα κατῴκισεν, ἐκλεξαμένη τὸν τόπον ἐν ᾧ γεγένησθε, τὴν εὐκρασίαν τῶν ὡρῶν ἐν αὐτῷ κατιδοῦσα, ὅτι φρονιμωτάτους ἄνδρας οἴσει. ἅτ᾽ οὖν φιλοπόλεμός τε καὶ φιλόσοφος ἡ θεὸς οὖσα, τὸν προφερεστάτους αὐτῇ μέλλοντα οἴσειν τόπον ἄν-

δρας, τοῦτον ἐκλεξαμένη τοπρῶτον κατῴκισεν. ᾠκεῖτε οὖν δὴ νόμοις τε τοιούτοις χρώμενοι, καὶ ἔτι μᾶλλον εὐνομούμενοι, πάσῃ τε πάντας ἀνθρώπους ὑπερβεβηκότες ἀρετῇ, καθάπερ εἰκὸς γεννήματα καὶ παιδεύματα θεῶν ὄντας. πολλὰ μὲν οὖν ὑμῶν καὶ μεγάλα τῆς πόλεως τῆδε γεγραμμένα ἔργα θαυμάζεται, πάντων μὴν ἓν ὑπερέχει μεγέθει καὶ ἀρετῇ. λέγει γὰρ τὰ γεγραμμένα, ὅσην ἡ πόλις ὑμῶν ἔπαυσέ ποτε δύναμιν ὕβρει πορευομένην ἅμα ἐπὶ πᾶσαν Εὐρώπην καὶ Ἀσίαν, ἔξωθεν ὁρμηθεῖσαν ἐκ τοῦ Ἀτλαντικοῦ πελάγους. τότε γὰρ πορεύσιμον ἦν τὸ ἐκεῖ πέλαγος. νῆσον γὰρ πρὸ τοῦ στόματος εἶχεν, ὃ καλεῖτε, ὥς φατὲ ὑμεῖς, Ἡρακλέους στήλας. ἡ δὲ νῆσος ἅμα Λιβύης ἦν καὶ Ἀσίας μείζων, ἐξ ἧς ἐπιβατὸν ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους τοῖς τότ᾽ ἐγίγνετο πορευομένοις. ἐκ δὲ τῶν νήσων ἐπὶ τὴν καταντικρὺ πᾶσαν ἤπειρον, τὴν περὶ τὸν ἀληθινὸν ἐκεῖνον πόντον. τάδε μὲν γὰρ ὅσα ἐντὸς τοῦ στόματος οὗ λέγομεν, φαίνεται λιμὴν στενόν τινα εἴσπλουν ἔχων. ἐκεῖνο δὲ πέλαγος ὄντως, ἥ τε περιέχουσα αὐτὸ γῆ παντελῶς ἀληθῶς, ὀρθότατ᾽ ἂν λέγοιτο ἤπειρος. ἐν δὲ τῇ Ἀτλαντίδι ταύτῃ νήσῳ μεγάλη συνέστη καὶ θαυμαστὴ δύναμις βασιλέων, κρατοῦσα μὲν ἁπάσης τῆς νήσου, πολλῶν δὲ ἄλλων νήσων καὶ μερῶν τῆς ἠπείρου. πρὸς δὲ τούτοις, ἔτι τῶν ἐντὸς τῆδε Λιβύης μὲν ἦρχον ἄχρι πρὸς Αἰγύπτον· τῆς δὲ Εὐρώπης, μέχρι Τυῤῥηνίας. αὕτη δὲ πᾶσα ξυναθροισθεῖσα εἰς ἓν ἡ δύναμις τόν τε παρ᾽ ὑμῖν καὶ τὸν παρ᾽ ἡμῖν καὶ τὸν ἐντὸς τοῦ στόματος πάντα τόπον μιᾷ ποτ᾽ ἐπεχείρησεν ὁρμῇ δουλοῦσθαι.

τότε οὖν ὑμῶν, ὦ Σόλων, τῆς πόλεως ἡ δύναμις εἰς ἅπαντας ἀνθρώπους διαφανὴς ἀρετῇ τε καὶ ῥώμῃ ἐγένετο. πάντων γὰρ προστᾶσα εὐψυχίᾳ, καὶ τέχναις ὅσαι κατὰ πόλεμον, τὰ μὲν τῶν Ἑλλήνων ἡγουμένη, τὰ δ᾽ αὐτὴ μονωθεῖσα, ἐξ ἀνάγκης, τῶν ἄλλων ἀποστάντων, ἐπὶ τοὺς ἐσχάτους ἀφικομένη κινδύνους, κρατήσασα μὲν τῶν ἐπιόντων, τρόπαια ἀνέστησε, τοὺς δὲ μή πω δεδουλωμένους διεκώλυσε δουλωθῆναι· τοὺς δ᾽ ἄλλους, ὅσοι κατοικοῦμεν ἐντὸς ὅρων Ἡρακλείων, ἀφθόνως ἅπαντας ἠλευθέρωσεν. ὑςέρῳ δὲ χρόνῳ σεισμῶν ἐξαισίων καὶ κατακλυσμῶν γενομένων, μιᾶς ἡμέρας καὶ νυκτὸς χαλεπῆς ἐλθούσης, τό, τε παρ᾽ ὑμῶν μάχιμον πᾶν, ἀθρόον ἔδυ κατὰ γῆς, ἥ τε Ἀτλαντὶς νῆσος ὡσαύτως κατὰ τῆς θαλάσσης δῦσα ἠφανίσθη. διὸ καὶ νῦν ἄπορον καὶ ἀδιερεύνητον γέγονε τοὐκεῖ πέλαγος, πηλοῦ καταβραχέος ἐμποδὼν ὄντος, ὃν ἡ νῆσος ἱζομένη παρέσχετο. Τὰ μὲν δὴ ῥηθέντα, ὦ Σώκρατες, ὑπὸ τοῦ παλαιοῦ Κριτίου, κατ᾽ ἀκοὴν τὴν Σόλωνος, ὡς συντόμως εἰπεῖν, ἀκήκοας. λέγοντος δὲ δὴ χθὲς σοῦ περὶ πολιτείας τε καὶ ἀνδρῶν οὓς ἔλεγες, ἐθαύμαζον, ἀναμιμνησκόμενος αὐτὰ ἃ νῦν λέγω· κατανοῶν ὡς δαιμονίως, ἔκ τινος τύχης, οὐκ ἀπὸ σκοποῦ ξυνηνέχθης τὰ πολλὰ οἷς Σόλων εἶπεν. οὐ μὴν ἐβουλήθην παραχρῆμα εἰπεῖν· διὰ χρόνου γὰρ οὐχ ἱκανῶς ἐμεμνήμην. ἐνενόησα οὖν ὅτι χρεὼν εἴη με πρὸς ἐμαυτὸν πρῶτον ἱκανῶς πάντα ἀναλαβόντα, λέγειν οὕτως. ὅθεν ταχὺ ξυνωμολόγησά σοι τὰ ἐπιταχθέντα χθές· ἡγούμενος, ὅπερ ἐν ἅπασι τοῖς τοιοῖσδε μέγιστον ἔργον, λόγον

τινὰ πρέποντα τοῖς βουλήμασιν ὑποθέσθαι, τούτου μετρίως ἡμᾶς εὐπορήσειν. οὕτω δὴ, καθάπερ ὅδ' εἶπε, χθές τε εὐθὺς ἐνθένδε ἀπιὼν πρὸς τούσδε ἀνέφερον αὐτὰ, ἀναμιμνησκόμενος, ἀπελθών τε, σχεδόν τι ἅπαντα ἐπισκοπῶν τῆς νυκτὸς, ἀνέλαβον. ὡς δή τι τὸ λεγόμενον, τὰ παίδων μαθήματα θαυμαστὸν ἔχει τὶ μνημεῖον. ἐγὼ γὰρ ἃ μὲν χθὲς ἤκουσα, οὐκ ἂν οἶδα εἰ δυναίμην ἅπαντα ἐν μνήμῃ πάλιν λαβεῖν· ταῦτα δὲ ἃ πάμπολυν χρόνον διακήκοα, παντάπασι θαυμάσαιμ' ἂν εἴτι με αὐτῶν διαπέφευγεν. ἦν μὲν οὖν μετὰ πολλῆς ἡδονῆς καὶ παιδικῆς τότε ἀκουόμενα, καὶ τοῦ πρεσβύτου προθύμως μὲ διδάσκοντος, ἅτε μοῦ πολλάκις ἐπανερωτῶντος· ὥστε οἷον ἐγκαύματά μοι ἀνεκπλύτου γραφῆς ἔμμονά μοι γέγονε. καὶ δὴ καὶ τοῖσδε εὐθὺς ἔλεγον ἕωθεν αὐτὰ ταῦτα, ἵνα εὐποροῖεν λόγων μετ' ἐμοῦ. νῦν οὖν οὗπερ εἵνεκα πάντα εἴρηται, λέγειν εἰμὶ ἕτοιμος, ὦ Σώκρατες, μὴ μόνον ἐν κεφαλαίοις, ἀλλ' ὥσπερ ἤκουσα, καθ' ἕκαστον. τοὺς δὲ πολίτας καὶ τὴν πόλιν ἣν χθὲς ἡμῖν ὡς ἐν μύθῳ διήεισθα, μετενεγκόντες ἐπὶ τἀληθὲς, δεῦρο θήσομεν, ὡς ἐκείνην τήνδε οὖσαν· καὶ τοὺς πολίτας οὓς διενοοῦ, φήσομεν ἐκείνους τοὺς ἀληθινοὺς εἶναι προγόνους ἡμῶν οὓς ἔλεγεν ὁ ἱερεύς. πάντως ἁρμόσουσι, καὶ οὐκ ἀπᾳσόμεθα λέγοντες αὐτοὺς εἶναι τοὺς ἐν τῷ τότε ὄντας χρόνῳ. κοινῇ δὲ διαλαμβάνοντες πάντες πειρασόμεθα τὸ πρέπον εἰς δύναμιν οἷς ἐπέταξας ἀποδοῦναι. σκοπεῖν οὖν δεῖ, ὦ Σώκρατες, εἰ κατὰ νοῦν ὁ λόγος ἡμῖν οὗτος, ἤ τινα ἔτ' ἄλλον ἀντ' αὐτοῦ ζητητέον. ΣΩ. Καὶ τίνα,

ὦ Κριτία, μᾶλλον ἀντὶ τούτου μεταλάβοιμεν ἄν; ὃς τῇ τε παρούσῃ τῆς θεοῦ θυσίᾳ διὰ τὴν οἰκειότητα ἂν πρέποι μάλιστα· τό, τε μὴ πλασθέντα μῦθον ἀλλ᾽ ἀληθινὸν λόγον εἶναι, πάμμεγά που. πῶς γὰρ καὶ πόθεν ἄλλους εὑρήσομεν, ἀφέμενοι τούτων, οὐκ ἔστιν. ἀλλ᾽ ἀγαθῇ τύχῃ χρὴ λέγειν μὲν ὑμᾶς, ἐμὲ δὲ, ἀντὶ τῶν χθὲς λόγων, νῦν ἡσυχίαν ἄγοντα ἀκούειν. ΚΡ. Σκόπει δὴ τὴν τῶν ξενίων σοὶ διάθεσιν, ὦ Σώκρατες, ᾗ διέθεμεν. ἔδοξε γὰρ ἡμῖν Τίμαιον μὲν, ἅτε ἀστρονομικώτατον ἡμῶν, καὶ περὶ φύσεως τοῦ παντὸς εἰδέναι μάλιστα ἔργον πεποιημένον, πρῶτον λέγειν, ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως, τελευτῶντα δὲ εἰς ἀνθρώπων φύσιν· ἐμὲ δὲ μετὰ τοῦτον, ὡς παρὰ μὲν τούτου δεδεγμένον ἀνθρώπους τῷ λόγῳ γεγονότας, παρὰ σοῦ δὲ πεπαιδευμένους διαφερόντως αὐτῶν τινας· κατὰ δὲ τὸν Σόλωνος λόγον τε καὶ νόμον, εἰσαγαγόντα αὐτοὺς ὡς εἰς δικαστὰς ἡμᾶς, ποιῆσαι πολίτας τῆς πόλεως τῆσδε, ὡς ὄντας τοὺς τότε Ἀθηναίους, οὓς ἐμήνυσεν ἀφανεῖς ὄντας ἡ τῶν ἱερῶν γραμμάτων φήμη· τὰ λοιπὰ δὲ, ὡς περὶ πολιτῶν καὶ Ἀθηναίων ὄντων ἤδη ποιεῖσθαι τοὺς λόγους. ΣΩ. Τελέως τε καὶ λαμπρῶς ἔοικα ἀνταπολήψεσθαι τὴν τῶν λόγων ἑστίασιν. σὸν οὖν ἔργον λέγειν ἂν εἴη, ὦ Τίμαιε, τὸ μετὰ τοῦτο, ὡς ἔοικε, καλέσαντα κατὰ νόμον θεούς. ΤΙ. Ἀλλ᾽, ὦ Σώκρατες, τοῦτό γε δὴ πάντες ὅσοι καὶ κατὰ βραχὺ σωφροσύνης μετέχουσιν, ἐπὶ πάσῃ ὁρμῇ καὶ σμικροῦ καὶ μεγάλου πράγματος θεὸν ἀεί που καλοῦσιν· ἡμᾶς δὲ τοὺς περὶ παντὸς λόγους ποιεῖσθαί πῃ μέλλοντας,

εἴ γέγονεν, ἢ καὶ ἀγενές ἐστιν, εἰ μὴ παντάπασι παραλλάττομεν, ἀνάγκη θεούς τε καὶ θεὰς ἐπικαλουμένους, εὔχεσθαι πάντας κατὰ νοῦν ἐκείνοις μὲν μάλιστα, ἑπομένως δὲ ἡμῖν εἰπεῖν. καὶ τὰ μὲν περὶ θεῶν ταύτῃ παρακεκλήσθω. τὸ δ' ἡμέτερον παρακλητέον, ᾗ ῥᾷστ' ἂν ὑμεῖς μὲν μάθητε, ἐγὼ δὲ, ᾗ διανοοῦμαι, μάλιστ' ἂν περὶ τῶν προκειμένων ἐνδειξαίμην. Ἔστιν οὖν δὴ κατ' ἐμὴν δόξαν πρῶτον διαιρετέον τάδε· τί τὸ ὂν μὲν ἀεὶ, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον· καὶ τί τὸ γιγνόμενον μὲν, ὂν δὲ οὐδέποτε. τὸ μὲν δὴ, νοήσει μετὰ λόγου περιληπτὸν, ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ὄν· τὸ δ' αὖ δόξῃ μετ' αἰσθήσεως ἀλόγου, δοξαστὸν, γιγνόμενον καὶ ἀπολλύμενον, ὄντως δὲ οὐδέποτε ὄν. πᾶν δὲ αὖ τὸ γιγνόμενον, ὑπ' αἰτίου τινὸς ἐξ ἀνάγκης γίγνεσθαι. παντὶ γὰρ ἀδύνατον χωρὶς αἰτίου γένεσιν σχεῖν. ὅπου μὲν οὖν ἂν ὁ δημιουργὸς πρὸς τὸ κατὰ ταὐτὰ ἔχον βλέπων ἀεὶ, τοιούτῳ τινὶ προσχρώμενος παραδείγματι, τὴν ἰδέαν καὶ δύναμιν ἀπεργάζηται, καλὸν ἐξ ἀνάγκης οὕτως ἀποτελεῖσθαι πᾶν· οὗ δ' ἂν εἰς τὸ γεγονὸς, γενητῷ παραδείγματι προσχρώμενος, οὐ καλόν. ὁ δὴ πᾶς οὐρανὸς, ἢ κόσμος, ἢ καὶ ἄλλο ὅ, τι ποτὲ ὀνομαζόμενος μάλιστ' ἂν δέχοιτο, τοῦθ' ἡμῖν ὠνομάσθω. σκεπτέον οὖν δὴ περὶ αὐτοῦ πρῶτον, ὅπερ ὑπόκειται περὶ παντὸς ἐν ἀρχῇ δεῖν σκοπεῖν, πότερον ἦν ἀεὶ, γενέσεως ἀρχὴν ἔχων οὐδεμίαν, ἢ γέγονεν, ἀπ' ἀρχῆς τινος ἀρξάμενος. γέγονεν· ὁρατὸς γάρ ἁπτός τέ ἐστι, καὶ σῶμα ἔχων. πάντα δὲ τὰ τοιαῦτα, αἰσθητά· τὰ δὲ αἰσθητὰ, δόξῃ περιληπτὰ μετὰ αἰσθήσεως, γιγνόμενα καὶ γε-

νητὰ ἐφάνη. τῷ δ᾽ αὖ γενομένῳ φαμὲν ὑπ᾽ αἰτίου τινὸς ἀνάγκην εἶναι γενέσθαι. τὸν μὲν οὖν ποιητὴν καὶ πατέρα τοῦδε τοῦ παντὸς εὑρεῖν τε ἔργον, καὶ εὑρόντα, εἰς πάντας ἀδύνατον λέγειν. τόδε δ᾽ αὖ πάλιν ἐπισκεπτέον περὶ αὐτοῦ, πρὸς πότερον τῶν παραδειγμάτων ὁ τεκταινόμενος αὐτὸν ἀπειργάζετο, πότερον πρὸς τὸ κατὰ ταὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχον, ἢ πρὸς τὸ γεγονός. εἰ μὲν δὴ καλός ἐστιν ὅδε ὁ κόσμος, ὅ, τε δημιουργὸς ἀγαθὸς, δῆλον ὡς πρὸς τὸ ἀΐδιον ἔβλεπεν· εἰ δὲ (ὃ μηδ᾽ εἰπεῖν τινι θέμις) πρὸς τὸ γεγονός. παντὶ δὲ σαφὲς ὅτι πρὸς τὸ ἀΐδιον. ὁ μὲν γὰρ, κάλλιστος τῶν γεγονότων, ὁ δ᾽ ἄριστος τῶν αἰτίων. οὕτω δὴ γεγενημένος, πρὸς τὸ λόγῳ καὶ φρονήσει περιληπτὸν, καὶ κατὰ ταὐτὰ ἔχον, δεδημιούργηται. τούτων δὲ ὑπαρχόντων αὖ, καὶ πᾶσα ἀνάγκη τόνδε τὸν κόσμον εἰκόνα τινὸς εἶναι. μέγιστον δὴ παντὸς ἄρξασθαι κατὰ φύσιν ἀρχήν. ὧδε οὖν περί τε εἰκόνος καὶ τοῦ παραδείγματος αὖ διοριστέον, ὡς ἄρα τοὺς λόγους ὧνπέρ εἰσιν ἐξηγηταὶ, τούτων αὐτῶν καὶ ξυγγενεῖς ὄντας. τοῦ μὲν οὖν μονίμου καὶ βεβαίου, καὶ μετὰ νοῦ καταφανοῦς, μονίμους καὶ ἀμεταπτώτους, καθ᾽ ὅσον τε ἀνελέγκτοις προσήκει λόγοις εἶναι· καὶ ἀκινήτοις, τούτου δεῖ μηδὲν ἐλλείπειν· τοὺς δὲ τοῦ πρὸς μὲν ἐκεῖνο ἀπεικασθέντος, ὄντος δὲ εἰκόνος, εἰκότας, ἀνάλογόν τε ἐκείνων ὄντας. ὅ, τι γὰρ πρὸς γένεσιν οὐσία, τοῦτο πρὸς πίστιν ἀλήθεια. ἐὰν οὖν, ὦ Σώκρατες, πολλὰ πολλῶν εἰπόντων περὶ θεῶν καὶ τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως, μὴ δυνατοὶ γιγνώμεθα πάντη πάντως ἂν

τοὺς αὐτοὺς αὑτοῖς ὁμολογουμένους καὶ ἀπηκριβωμένους λόγους ἀποδοῦναι, μὴ θαυμάσῃς. ἀλλ᾽ ἐὰν ἄρα μηδενὸς ἧττον παρεχώμεθα εἰκότας, ἀγαπᾶν χρή· μεμνημένον ὡς ὁ λέγων, ὑμεῖς τε οἱ κριταὶ, φύσιν ἀνθρωπίνην ἔχομεν· ὥστε περὶ τούτων τὸν εἰκότα μῦθον ἀποδεχομένους, πρέπει μηδὲν ἔτι πέρα ζητεῖν. ΣΩ. Ἄριστα, ὦ Τίμαιε· παντάπασί τε ὡς κελεύεις ἀποδεκτέον. τὸ μὲν οὖν προοίμιον θαυμασίως ἀπεδεξάμεθά σου, τὸν δὲ δὴ νόμον ἡμῖν ἐφεξῆς πέραινε. ΤΙ. Λέγωμεν δὴ δι᾽ ἣν αἰτίαν γένεσιν καὶ τὸ πᾶν τόδε ὁ ξυνιστὰς ξυνέστησεν. ἀγαθὸς ἦν, ἀγαθῷ δὲ οὐδεὶς περὶ οὐδενὸς οὐδέποτε ἐγγίγνεται φθόνος. τούτου δ᾽ ἐκτὸς ὢν, πάντα ὅτιμάλιστα ἐβουλήθη γενέσθαι παραπλήσια αὑτῷ. ταύτην δὲ γενέσεως κόσμου μάλιστ᾽ ἄν τις ἀρχὴν κυριωτάτην παρ᾽ ἀνδρῶν φρονίμων ἀποδεχόμενος, ὀρθότατα ἀποδέχοιτ᾽ ἄν. βουληθεὶς γὰρ ὁ θεὸς ἀγαθὰ μὲν πάντα, φλαῦρον δὲ μηδὲν εἶναι κατὰ δύναμιν, οὕτω δὴ πᾶν ὅσον ἦν ὁρατὸν, παραλαβὼν, οὐχ ἡσυχίαν ἄγον, ἀλλὰ κινούμενον πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως, εἰς τάξιν αὐτὸ ἤγαγεν ἐκ τῆς ἀταξίας, ἡγησάμενος ἐκεῖνο τούτου πάντως ἄμεινον. θέμις δὲ οὔτ᾽ ἦν οὔτ᾽ ἔστι τῷ ἀρίστῳ δρᾶν ἄλλο πλὴν τὸ κάλλιστον. λογισάμενος οὖν εὕρισκεν ἐκ τῶν κατὰ φύσιν ὁρατῶν οὐδὲν ἀνόητον, τοῦ νοῦν ἔχοντος ὅλον ὅλου κάλλιον ἔσεσθαί ποτ᾽ ἔργον. νοῦν δ᾽ αὖ χωρὶς ψυχῆς ἀδύνατον παραγενέσθαί τῳ. διὰ δὴ τὸν λογισμὸν τόνδε, νοῦν μὲν ἐν ψυχῇ, ψυχὴν δὲ ἐν σώματι συνιστὰς, τὸ πᾶν ξυνετεκταίνετο, ὅπως ὅτικάλλιστον εἴη κατὰ φύσιν ἄριστόν

τε ἔργον ἀπειργασμένος. οὕτως οὖν δὴ κατὰ λόγον τὸν εἰκότα δεῖ λέγειν, τόνδε τὸν κόσμον, ζῶον ἔμψυχον ἔννουν τε τῇ ἀληθείᾳ διὰ τὴν τοῦ θεοῦ γενέσθαι πρόνοιαν. Τούτου δ' ὑπάρχοντος αὖ τὰ τούτοις ἐφεξῆς ἡμῖν λεκτέον, τίνι τῶν ζώων αὐτὸν εἰς ὁμοιότητα ὁ ξυνιστὰς ξυνέστησε. τῶν μὲν οὖν ἐν μέρους εἴδει πεφυκότων μηδενὶ καταξιώσωμεν. ἀτελεῖ γὰρ ἐοικὸς οὐδέν ποτ' ἂν γένοιτο καλόν. οὗ δ' ἔστι τἆλλα ζῶα καθ' ἓν καὶ κατὰ γένη μόρια, πάντων ὁμοιότατον αὐτῷ εἶναι τιθῶμεν. τὰ γὰρ δὴ νοητὰ ζῶα πάντα ἐκεῖνο ἐν ἑαυτῷ περιλαβὸν ἔχει, καθάπερ ὅδε ὁ κόσμος ἡμᾶς, ὅσα τε ἄλλα θρέμματα συνέστηκεν ὁρατά. τῷ γὰρ τῶν νοουμένων καλλίστῳ καὶ κατὰ πάντα τελέῳ μάλιστ' αὐτὸν θεὸς ὁμοιῶσαι βουληθεὶς, ζῶον ἓν ὁρατὸν, πάνθ' ὅσα κατὰ φύσιν αὐτοῦ συγγενῆ ζῶα ἐντὸς ἔχον ἑαυτοῦ, ξυνέστησε. πότερον οὖν ὀρθῶς ἕνα οὐρανὸν προσειρήκαμεν, ἢ πολλοὺς καὶ ἀπείρους λέγειν ἦν ὀρθότερον; ἕνα· εἴπερ κατὰ τὸ παράδειγμα δεδημιουργημένος ἔσται. τὸ γὰρ περιέχον πάντα ὁπόσα νοητὰ ζῶα, μεθ' ἑτέρου δεύτερον οὐκ ἄν ποτ' εἴη. πάλιν γὰρ ἂν ἕτερον εἶναι τὸ περὶ ἐκείνω δέοι ζῶον, οὗ μέρος ἂν ἤτην ἐκείνω· καὶ οὐκ ἂν ἔτι ἐκείνοιν, ἀλλ' ἐκείνῳ τῷ περιέχοντι, τόδ' ἂν ἀφωμοιωμένον λέγοιτο ὀρθότερον. ἵνα οὖν τόδε κατὰ τὴν μόνωσιν ὅμοιον ᾖ τῷ παντελεῖ ζώῳ, διὰ ταῦτα οὔτε δύο, οὔτ' ἀπείρους ἐποίησεν ὁ ποιῶν, κόσμους, ἀλλ' εἷς ὅδε μονογενὴς οὐρανὸς γεγονὼς, ἔστι τε καὶ ἔσται. σωματοειδὲς δὴ καὶ ὁρατὸν ἁπτόν τε δεῖ τὸ γενόμενον εἶναι. χωρισθὲν δέ τε πυρὸς

οὐδὲν ἄν ποτε ὁρατὸν γένοιτο· οὐδὲ ἁπτὸν, ἄνευ τινὸς στερεοῦ· στερεὸν δὲ, οὐκ ἄνευ γῆς. ὅθεν ἐκ πυρὸς καὶ γῆς τὸ τοῦ παντὸς ἀρχόμενος συνιστάναι σῶμα ὁ θεὸς ἐποίει. δύο δὲ μόνω ξυνίστασθαι τρίτου χωρὶς, οὐ δυνατόν· δεσμὸν γὰρ ἐν μέσῳ δεῖ τινα ἀμφοῖν ξυναγωγὸν γίνεσθαι. δεσμῶν δ' ὁ κάλλιστος, ὃς ἂν αὑτὸν καὶ τὰ ξυνδούμενα, ὅτι μάλιστα ἓν ποιῇ. τοῦτο δὲ πέφυκεν ἀναλογία κάλλιστα ἀποτελεῖν. ὁπόταν γὰρ ἀριθμῶν τριῶν, εἴτε ὄγκων, εἴτε δυνάμεων, ὡντινωνοῦν ᾖ τὸ μέσον, ὅ, τι περ τὸ πρῶτον πρὸς αὐτὸ, τοῦτο αὐτὸ πρὸς τὸ ἔσχατον· καὶ πάλιν αὖθις, ὅ, τι τὸ ἔσχατον πρὸς τὸ μέσον, τοῦτο τὸ μέσον πρὸς τὸ πρῶτον· τότε τὸ μέσον μὲν, πρῶτον καὶ ἔσχατον γιγνόμενον, τὸ δὲ ἔσχατον καὶ τὸ πρῶτον, αὖ μέσα ἀμφότερα· πάνθ' οὕτως ἐξ ἀνάγκης ταὐτὰ εἶναι ξυμβήσεται. τὰ αὐτὰ δὲ γενόμενα ἀλλήλοις, ἓν πάντα ἔσται. εἰ μὲν οὖν ἐπίπεδον μὲν, βάθος δὲ μηδὲν ἔχον ἔδει γίγνεσθαι τὸ τοῦ παντὸς σῶμα, μία μεσότης ἂν ἐξήρκει τά τε μεθ' αὑτῆς ξυνδεῖν καὶ ἑαυτήν. νῦν δὲ (στερεὸν γὰρ αὐτὸ προσῆκεν εἶναι, τὰ δὲ στερεὰ μία μὲν οὐδέποτε, δύο δὲ ἀεὶ μεσότητες συναρμόττουσιν) οὕτω δὴ πυρός τε καὶ γῆς, ὕδωρ ἀέρα τε ὁ θεὸς ἐν μέσῳ θεὶς, καὶ πρὸς ἄλληλα καθ' ὅσον ἦν δυνατὸν ἀνὰ τὸν αὐτὸν ἀπεργασάμενος, ὅ, τι πῦρ πρὸς ἀέρα, τοῦτο ἀέρα πρὸς ὕδωρ· καὶ ὅ, τι ἀὴρ πρὸς ὕδωρ, τοῦτο δ' ὕδωρ πρὸς γῆν· ξυνέδησε καὶ ξυνεστήσατο οὐρανὸν ὁρατὸν καὶ ἁπτόν. καὶ διὰ ταῦτα ἔκ τε δὴ τούτων τοιούτων καὶ τὸν ἀριθμὸν τεττάρων τὸ τοῦ κόσμου σῶμα ἐγεννή-

θη δι' ἀναλογίας ὁμολογῆσαν. φιλίαν τε ἔσχεν ἐκ τούτων, ὥστ' εἰς ταὐτὸν αὑτῷ ξυνελθὸν, ἄλυτον ὑπὸ τῶν ἄλλων, πλὴν ὑπὸ τοῦ ξυνδήσαντος, γενέσθαι. τῶν δὲ δὴ τεττάρων ἓν ὅλον ἕκαστον εἴληφεν ἡ τοῦ κόσμου σύστασις. ἐκ γὰρ πυρὸς παντὸς, ὕδατός τε καὶ ἀέρος καὶ γῆς, ξυνέστησεν αὐτὸν ὁ ξυνιστὰς, μέρος οὐδὲν οὐδενὸς οὐδὲ δύναμιν ἔξωθεν ὑπολείπων· τάδε διανοηθεὶς, πρῶτον μὲν ἵνα ὅλον ὅτιμάλιστα ζῶον τέλεον ἐκ τελέων τῶν μερῶν εἴη· πρὸς δὲ τούτοις, ἓν, ἅτε οὐχ ὑπολελειμμένων ἐξ ὧν ἄλλο τοιοῦτ' ἂν γένοιτο. ἔτι δὲ, ἵνα ἀγήρων καὶ ἄνοσον ᾖ· κατανοῶν ὡς ἃ ξυνιστᾷ τὰ σώματα, θερμὰ καὶ ψυχρὰ καὶ πάνθ' ὅσα δυνάμεις ἰσχυρὰς ἔχει, περιϊστάμενα ἔξωθεν καὶ προσπίπτοντα ἀκαίρως, λύει, καὶ νόσους γῆράς τε ἐπάγοντα, φθίνειν ποιεῖ. διὰ δὴ τὴν αἰτίαν καὶ τὸν λογισμὸν τόνδε, ἓν ὅλον ἐξ ἁπάντων τέλεον καὶ ἀγήρων καὶ ἄνοσον αὐτὸν ἐτεκτήνατο. Καὶ σχῆμα δὲ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ πρέπον καὶ ξυγγενές. τῷ γὰρ τὰ πάντ' ἐν αὑτῷ ζῶα περιέχειν μέλλοντι ζώῳ, πρέπον ἂν εἴη σχῆμα τὸ περιειληφὸς ἐν αὑτῷ πάντα ὁπόσα σχήματα. διὸ καὶ σφαιροειδὲς, ἐκ μέσου πάντη πρὸς τὰς τελευτὰς ἴσον ἀπέχον καὶ κυκλοτερὲς αὐτὸ ἐτορνεύσατο, πάντων τελεώτατον ὁμοιότατόν τε αὐτὸ ἑαυτῷ σχημάτων· νομίσας μυρίῳ κάλλιον ὅμοιον ἀνομοίου. λεῖον δὲ δὴ κύκλῳ πᾶν ἔξωθεν αὐτὸ ἀπηκριβοῦτο, πολλῶν χάριν. ὀμμάτων τε γὰρ ἐπεδεῖτο οὐδέν· (ὁρατὸν γὰρ οὐδὲν ὑπελείπετο ἔξωθεν) οὐδ' ἀκοῆς· οὐδὲ γὰρ ἀκουστόν. πνεῦμά τε οὐκ ἦν περιεστὼς δεόμενον ἀναπνοῆς. οὐδ' αὖ τινος

ἐπιδεὲς ἦν ὀργάνου σχεῖν, ᾧ τὴν μὲν εἰς ἑαυτὸ τροφὴν δέξοιτο, τὴν δὲ πρότερον ἐξικμασμένην ἀποπέμψοι πάλιν. ἀπῄει τε γὰρ οὐδὲν οὐδὲ προσῄει αὐτῷ ποθὲν οὐδέν· οὐ γὰρ ἦν. αὐτὸ γὰρ ἑαυτῷ τροφὴν, τὴν ἑαυτοῦ φθίσιν παρέχον, καὶ πάντα ἐν αὑτῷ καὶ ὑφ' αὑτοῦ πάσχον καὶ δρῶν, ἐκ τέχνης γέγονεν. ἡγήσατο γὰρ αὐτὸ ὁ συνθεὶς, αὔταρκες ὂν, ἄμεινον ἔσεσθαι μᾶλλον ἢ προσδεὲς ἄλλων. χειρῶν δὲ, αἷς οὔτε λαβεῖν, οὔτε ἄν τινα ἀμύνασθαι χρεία τὶς ἦν, μάτην οὐκ ᾤετο δεῖν αὐτῷ προσάπτειν· οὐδὲ ποδῶν, οὐδὲ ὅλως τῆς περὶ τὴν βάσιν ὑπηρεσίας. Κίνησιν γὰρ ἀπένειμεν αὐτῷ τὴν τοῦ σώματος οἰκείαν, τῶν ἑπτὰ τὴν περὶ νοῦν καὶ φρόνησιν μάλιστα οὖσαν. διὸ δὴ κατὰ ταὐτὰ ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἐν αὑτῷ περιαγαγὼν αὐτὸ, ἐποίησε κύκλῳ κινεῖσθαι στρεφόμενον. τὰς δὲ ἓξ ἁπάσας κινήσεις ἀφεῖλεν, καὶ ἀπλανὲς ἀπειργάσατο ἐκείνων. ἐπὶ δὲ τὴν περίοδον ταύτην ἅτ' οὐδὲν ποδῶν δέον, ἀσκελὲς καὶ ἄπουν αὐτὸ ἐγέννησεν. οὗτος δὴ πᾶς ὄντως ἀεὶ λογισμὸς θεοῦ, περὶ τὸν ποτὲ ἐσόμενον θεὸν λογισθεὶς, λεῖον καὶ ὁμαλὸν, πανταχῇ τε ἐκ μέσου ἴσον, καὶ ὅλον καὶ τέλεον ἐκ τελέων σωμάτων σῶμα ἐποίησε. ψυχὴν δὲ εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ θεὶς, διὰ παντός τε ἔτεινε, καὶ ἔτι ἔξω τὸ σῶμα αὐτῇ περιεκάλυψε, καὶ κύκλῳ δὴ κύκλον στρεφόμενον, οὐρανὸν ἕνα μόνον ἔρημον κατέστησε, δι' ἀρετὴν αὐτὸν αὑτῷ δυνάμενον ξυγγίγνεσθαι, καὶ οὐδενὸς ἑτέρου προσδεόμενον, γνώριμον δὲ καὶ φίλον ἱκανῶς αὐτὸν αὑτῷ. διὰ πάντα δὴ ταῦτα εὐδαίμονα θεὸν αὐτὸν ἐγεννήσατο. τὴν δὲ δὴ ψυχὴν οὐχ ὡς νῦν ὑστέραν

ἐπιχειροῦμεν λέγειν, οὕτως ἐμηχανήσατο καὶ ὁ θεὸς νεωτέραν. οὐ γὰρ ἂν ἄρχεσθαι πρεσβύτερον ὑπὸ νεωτέρου συνέρξας εἴασεν. ἀλλά πως ἡμεῖς πολὺ μετέχοντες τοῦ προστυχόντος τε καὶ εἰκῇ, ταύτῃ πῃ καὶ λέγομεν. ὁ δὲ καὶ γενέσει καὶ ἀρετῇ προτέραν καὶ πρεσβυτέραν ψυχὴν σώματος, ὡς δεσπότιν καὶ ἄρξουσαν ἀρξομένου συνεστήσατο, ἐκ τῶνδέ τε καὶ τοιῷδε τρόπῳ· τῆς ἀμερίστου καὶ ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ἐχούσης οὐσίας, καὶ τῆς αὖ περὶ τὰ σώματα γιγνομένης μεριστῆς, τρίτον ἐξ ἀμφοῖν ἐν μέσῳ συνεκεράσατο οὐσίας εἶδος, τῆς τε ταὐτοῦ φύσεως αὖ πέρι καὶ τῆς τοῦ ἑτέρου, καὶ κατὰ ταὐτὰ ξυνέστησεν ἐν μέσῳ τοῦ τε ἀμεροῦς αὐτῶν, καὶ τοῦ κατὰ τὰ σώματα μεριστοῦ. καὶ τρία λαβὼν αὖ τὰ ὄντα, συνεκεράσατο εἰς μίαν πάντα ἰδέαν, τὴν θατέρου φύσιν δύσμικτον οὖσαν εἰς ταὐτὸ ξυναρμόττων βίᾳ. μιγνὺς δὲ μετὰ τῆς οὐσίας, καὶ ἐκ τριῶν ποιησάμενος ἕν, πάλιν ὅλον τοῦτο μοίρας ὅσας προσῆκε διένειμεν· ἑκάστην δὲ ἔκ τε ταὐτοῦ καὶ θατέρου καὶ τῆς οὐσίας μεμιγμένην. ἤρχετο δὲ διαιρεῖν ὧδε· μίαν ἀφεῖλε τοπρῶτον ἀπὸ παντὸς μοῖραν· μετὰ δὲ ταύτην ἀφῄρει διπλασίαν ταύτης. τὴν δ᾽ αὖ τρίτην, ἡμιολίαν μὲν τῆς δευτέρας, τριπλασίαν δὲ τῆς πρώτης. τετάρτην δὲ, τῆς δευτέρας διπλῆν· πέμπτην δὲ, τριπλῆν τῆς τρίτης· τὴν δ᾽ ἕκτην, τῆς πρώτης ὀκταπλασίαν· ἑβδόμην δὲ, ἑπτακαιεικοσαπλασίαν τῆς πρώτης. μετὰ δὲ ταῦτα, ξυνεπλήρωσε τά τε διπλάσια καὶ τριπλάσια διαστήματα, μοίρας ἔτι ἐκεῖθεν ἀποτέμνων, καὶ τιθεὶς εἰς τὸ μεταξὺ τούτων, ὥστε ἐν ἑκάστῳ

διαστήματι δύο εἶναι μεσότητας· τὴν μὲν, ταὐτῷ μέρει τῶν ἄκρων αὐτῶν ὑπερέχουσαν καὶ ὑπερεχομένην, τὴν δ' ἴσῳ μὲν κατ' ἀριθμὸν ὑπερέχουσαν, ἴσῳ δὲ ὑπερεχομένην. ἡμιολίων δὲ διαστάσεων καὶ ἐπιτρίτων καὶ ἐπογδόων γενομένων, ἐκ τούτων τῶν δεσμῶν ἐν ταῖς πρόσθεν διαστάσεσι, τῷ τοῦ ἐπογδόου διαστήματι τὰ ἐπίτριτα πάντα ξυνεπληροῦτο, λείπων αὐτῶν ἑκάστου μόριον. τῆς τοῦ μορίου ταύτης διαστάσεως λειφθείσης, ἀριθμοῦ πρὸς ἀριθμὸν ἐχούσης τοὺς ὅρους, ἓξ καὶ πεντήκοντα καὶ διακοσίων πρὸς τρία καὶ τετταράκοντα καὶ διακόσια. καὶ δὴ τὸ μιχθὲν ἐξ οὗ ταῦτα κατέτεμνεν, οὕτως ἤδη πᾶν ἀπηναλώκει. ταύτην οὖν τὴν ξύστασιν πᾶσαν, διπλῆν κατὰ μῆκος σχίσας, μέσην πρὸς μέσην ἑκατέραν ἀλλήλαις, οἷον χ προσβαλὼν, κατέκαμψεν εἰς κύκλον, ξυνάψας αὑταῖς τε καὶ ἀλλήλαις ἐν τῷ καταντικρὺ τῆς προσβολῆς· καὶ τῇ κατὰ ταὐτὰ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ περιαγομένῃ κινήσει πέριξ αὐτὰς ἔλαβε· καὶ τὸν μὲν ἔξω, τὸν δ' ἐντὸς ἐποιεῖτο τῶν κύκλων. τὴν μὲν οὖν ἔξω φορὰν, ἐπεφήμισεν εἶναι τῆς ταὐτοῦ φύσεως, τὴν δ' ἐντὸς, τῆς θατέρου. τὴν μὲν δὴ ταὐτοῦ, κατὰ πλευρὰν ἐπὶ δεξιὰ περιήγαγε· τὴν δὲ θατέρου, κατὰ διάμετρον, ἐπ' ἀριστερά. κράτος δ' ἔδωκε τῇ ταὐτοῦ καὶ ὁμοίου περιφορᾷ. μίαν γὰρ αὐτὴν ἄσχιστον εἴασεν, τὴν δ' ἐντὸς, σχίσας ἑξαχῇ, ἑπτὰ κύκλους ἀνίσους κατὰ τὴν τοῦ διπλασίου καὶ τριπλασίου διάστασιν ἑκάστην, οὐσῶν ἑκατέρων τριῶν, κατὰ τἀναντία μὲν ἀλλήλοις προσέταξεν ἰέναι τοὺς κύκλους, τάχει δὲ τρεῖς μὲν ὁμοίως, τοὺς

δὲ τέτταρας ἀλλήλοις καὶ τοῖς τρισὶν ἀνομοίως, ἐν λόγῳ δὲ φερομένους. Ἐπεὶ δὲ κατὰ νοῦν τῷ ξυνιστάντι πᾶσα ἡ τῆς ψυχῆς ξύστασις ἐγεγένητο, μετὰ τοῦτο πᾶν τὸ σωματοειδὲς ἐντὸς αὐτῆς ἐτεκταίνετο, καὶ μέσον μέσῃ ξυνάγων προσήρμοττεν. ἡ δ' ἐκ μέσου πρὸς τὸν ἔσχατον οὐρανὸν πάντῃ διαπλακεῖσα, κύκλῳ τε αὐτὸν ἔξωθεν περικαλύψασα, αὐτή τε ἐν αὑτῇ στρεφομένη, θείαν ἀρχὴν ἤρξατο ἀπαύστου καὶ ἔμφρονος βίου πρὸς τὸν ξύμπαντα χρόνον. καὶ τὸ μὲν δὴ σῶμα ὁρατὸν οὐρανοῦ γέγονεν, αὐτὴ δὲ, ἀόρατος μὲν, λογισμοῦ δὲ μετέχουσα καὶ ἁρμονίας ψυχὴ τῶν νοητῶν, ἀεί τε ὄντων, ὑπὸ τοῦ ἀρίστου ἀρίστη γενομένη τῶν γεννηθέντων. ἅτε οὖν ἐκ ταὐτοῦ καὶ τῆς θατέρου φύσεως, ἔκ τε οὐσίας τριῶν τούτων συγκραθεῖσα μοιρῶν, καὶ ἀνάλογον μερισθεῖσα καὶ ξυνδεθεῖσα, αὐτή τε ἀνακυκλουμένη πρὸς αὑτὴν, ὅταν οὐσίαν σκεδαστὴν ἔχοντός τινος ἐφάπτηται, καὶ ὅταν ἀμέριστον, λέγει κινουμένη διὰ πάσης ἑαυτῆς, ὅτῳ τ' ἄν τι ταὐτὸν ᾖ, καὶ ὅτου ἂν ἕτερον, πρὸς ὅ, τι τε μάλιστα καὶ ὅπῃ καὶ ὅπως καὶ ὁπότε συμβαίνει κατὰ τὰ γιγνόμενά τε πρὸς ἕκαστον ἕκαστα εἶναι καὶ πάσχειν, καὶ πρὸς τὰ κατὰ ταὐτὰ ἔχοντα ἀεί. λόγος δὲ ὁ κατὰ ταὐτὸν ἀληθὴς γιγνόμενος, περί τε θάτερον ὢν, καὶ περὶ τὸ ταὐτὸν ἐν τῷ κινουμένῳ ὑφ' αὑτοῦ φερόμενος ἄνευ φθόγγου καὶ ἠχῆς, ὅταν μὲν περὶ τὸ αἰσθητὸν γίγνηται, καὶ ὁ τοῦ θατέρου κύκλος ὀρθὸς ἰὼν, εἰς πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν διαγγείλῃ, δόξαι καὶ πίστεις γίγνονται βέβαιοι καὶ ἀληθεῖς· ὅταν δὲ αὖ περὶ τὸ λογιστικὸν ᾖ, καὶ ὁ ταὐ-

τοῦ κύκλος εὔτροχος ὢν αὐτὰ μηνύσῃ, νοῦς ἐπιστήμη τε ἐξ ἀνάγκης ἀποτελεῖται. τούτω δὲ ἐν ᾧ τῶν ὄντων ἐγγίγνεσθον, ἄν ποτέ τις αὐτὸ ἄλλο πλὴν ψυχὴν εἴπῃ, πᾶν μᾶλλον ἢ τἀληθὲς ἐρεῖ. Ὡς δὲ κινηθέν τε αὐτὸ καὶ ζῶν ἐνενόησε τῶν ἀϊδίων θεῶν γεγονὸς ἄγαλμα ὁ γεννήσας πατὴρ, ἠγάσθη τε, καὶ ξὺφρανθεὶς, ἔτι δὴ μᾶλλον ὅμοιον πρὸς τὸ παράδειγμα ἐπενόησεν ἀπεργάσασθαι. καθάπερ οὖν αὐτὸ τυγχάνει ζῶον ἀΐδιον, καὶ τόδε τὸ πᾶν οὕτως εἰς δύναμιν ἐπεχείρησε τοιοῦτον ἀποτελεῖν. ἡ μὲν οὖν ζώου φύσις ἐτύγχανεν οὖσα αἰώνιος. καὶ τοῦτο μὲν δὴ τῷ γεννητῷ παντελῶς προσάπτειν, οὐκ ἦν δυνατόν· εἰκόνα δ' ἐπινοεῖ κινητήν τινα αἰῶνος ποιῆσαι, καὶ διακοσμῶν ἅμα οὐρανὸν, ποιεῖ, μένοντος αἰῶνος ἐν ἑνὶ, κατ' ἀριθμὸν ἰοῦσαν αἰώνιον εἰκόνα, τοῦτον ὃν δὴ χρόνον ὠνομάκαμεν. ἡμέρας γὰρ καὶ νύκτας καὶ μῆνας καὶ ἐνιαυτοὺς, οὐκ ὄντας πρὶν οὐρανὸν γενέσθαι, καὶ τότε ἅμα ἐκείνῳ ξυνισταμένῳ τὴν γένεσιν αὐτῶν μηχανᾶται. ταῦτα δὲ πάντα μέρος χρόνου, καὶ τό, τ' ἦν, τό, τ' ἔσται, χρόνου γεγονότος εἴδη, φέροντες λανθάνομεν ἐπὶ τὴν ἀΐδιον οὐσίαν, οὐκ ὀρθῶς. λέγομεν γὰρ δὴ ὡς ἦν, ἔστι τε καὶ ἔσται· τῇ δὲ τὸ ἔστι μόνον, κατὰ τὸν ἀληθῆ λόγον, προσήκει. τὸ δὲ ἦν, τό, τ' ἔσται, περὶ τὴν ἐν χρόνῳ γένεσιν ἰοῦσαν πρέπει λέγεσθαι. κινήσεις γάρ ἐστον. τὸ δὲ ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ἔχον ἀκινήτως, οὔτε πρεσβύτερον, οὔτε νεώτερον προσήκει γίγνεσθαι ποτὲ, οὐδὲ γεγονέναι νῦν, οὐδ' εἰσαῦθις ἔσεσθαι· τοπαράπαν τε οὐδὲν ὅσα γένεσις τοῖς ἐν αἰσθήσει φερομένοις προσῆψεν· ἀλλὰ

χρόνου ταῦτα αἰῶνά τε μιμουμένου καὶ κατ᾽ ἀριθμὸν κυκλουμένου, γέγονεν εἴδη. καὶ πρὸς τούτοις ἔτι τὰ τοιάδε, τό, τε γεγονὸς, εἶναι γεγονὸς, καὶ τὸ γιγνόμενον, εἶναι γιγνόμενον· ἔτι δὲ τὸ γενησόμενον, εἶναι γενησόμενον, καὶ τὸ μὴ ὂν, μὴ ὂν εἶναι. ὧν οὐδὲν ἀκριβῶς λέγομεν. περὶ μὲν οὖν τούτων τάχ᾽ ἂν οὐκ εἴη καιρὸς πρέπων ἐν τῷ παρόντι διακριβολογεῖσθαι. χρόνος δ᾽ οὖν μετ᾽ οὐρανοῦ γέγονεν, ἵνα ἅμα γεννηθέντες, ἅμα καὶ λυθῶσιν, ἄν ποτε λύσις τὶς αὐτῶν γένηται, καὶ κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς αἰωνίου φύσεως· ἵν᾽ ὡς ὁμοιότατος αὐτῷ κατὰ δύναμιν ᾖ. τὸ μὲν γὰρ δὴ παράδειγμα, πάντα αἰῶνα ἐστὶν ὄν· ὁ δ᾽ αὖ διὰ τέλους τὸν ἅπαντα χρόνον γεγονώς τε καὶ ὢν καὶ ἐσόμενος ἐστὶ μόνος. ἐξ οὖν λόγου καὶ διανοίας θεοῦ τοιαύτης πρὸς χρόνου γένεσιν, ἵνα γεννηθῇ χρόνος, Ἥλιος καὶ Σελήνη, καὶ πέντε ἄλλα ἄστρα, ἐπίκλην ἔχοντα πλάνητες, εἰς διορισμὸν καὶ φυλακὴν ἀριθμῶν χρόνου γέγονε. σώματα δὲ αὐτῶν ἑκάστων ποιήσας ὁ θεὸς, ἔθηκεν εἰς τὰς περιφορὰς, ἃς ἡ θατέρου περίοδος ᾔει, ἑπτὰ οὔσας, ὄντα ἑπτά· Σελήνην μὲν εἰς τὸν περὶ γῆν πρῶτον, Ἥλιον δ᾽ εἰς τὸν δεύτερον ὑπὲρ γῆς· Ἑωσφόρον δὲ καὶ τὸν ἱερὸν Ἑρμοῦ λεγόμενον, εἰς τοὺς τάχει μὲν ἰσόδρομον Ἡλίῳ κύκλον ἰόντας, τὴν δ᾽ ἐναντίαν εἰληχότας αὐτῷ δύναμιν. ὅθεν καταλαμβάνουσί τε καὶ καταλαμβάνονται κατὰ ταὐτὰ ὑπ᾽ ἀλλήλων Ἥλιός τε καὶ ὁ τοῦ Ἑρμοῦ καὶ ὁ Ἑωσφόρος. τὰ δ᾽ ἄλλα, οἷ δὴ καὶ δι᾽ ἃς αἰτίας ἱδρύσατο εἴτις ἐπεξίοι πάσας, ὁ λόγος πάρεργος ὢν, πλέον ἂν ἔργον ὧν ἕνεκα λέγεται, πα-

ῥάσχοι. ταῦτα μὲν οὖν ἴσως τάχ' ἂν κατὰ σχολὴν ὕστερον τῆς ἀξίας τύχοι διηγήσεως. Ἐπειδὴ δὲ οὖν εἰς τὴν ἑαυτῷ πρέπουσαν ἕκαστον ἀφίκετο φορὰν, τῶν ὅσα ἔδει ξυναπεργάζεσθαι χρόνον, δεσμοῖς τε ἐμψύχοις σώματα δεθέντα, ζῶα ἐγενήθη, τό, τε προσταχθὲν ἔμαθε, κατὰ δὴ τὴν θατέρου φορὰν πλαγίαν οὖσαν, διὰ τῆς ταὐτοῦ φύσεως ἰοῦσάν τε καὶ κρατουμένην, τὸ μὲν, μείζονα αὐτῶν, τὸ δὲ, ἐλάττω κύκλον ἰόν· θᾶττον μὲν, τὰ τὸν ἐλάττω, τὰ δὲ τὸν μείζονα βραδύτερον περιϊόντα· τῇ δὲ ταὐτοῦ φορᾷ τὰ τάχιστα περιϊόντα, ὑπὸ τῶν βραδύτερον ἰόντων ἐφαίνετο, καταλαμβάνοντα, καταλαμβάνεσθαι. πάντας γὰρ τοὺς κύκλους αὐτῶν στρέφουσα ἕλικη, διὰ τὸ διχῇ κατὰ τὰ ἐναντία ἅμα προϊέναι, τὸ βραδύτατα ἀπιὸν ἀφ' αὑτῆς οὔσης ταχίστης, ἐγγύτατα ἀπέφαινεν. ἵνα δὲ εἴη μέτρον ἐναργές τι πρὸς ἄλληλα βραδυτῆτι καὶ τάχει, καὶ τὰ περὶ τὰς ὀκτὼ φορὰς πορεύοιτο, φῶς ὁ θεὸς ἀνῆψεν ἐν τῇ πρὸς γῆν δευτέρᾳ τῶν πιριόδων· ὃ δὴ νῦν κεκλήκαμεν Ἥλιον· ἵνα ὅτι μάλιστα εἰς ἅπαντα φαίνοι τὸν οὐρανὸν, μετάσχοι τε ἀριθμοῦ τὰ ζῶα, ὅσοις ἦν προσῆκον, μαθόντα παρὰ τῆς ταὐτοῦ καὶ ὁμοίου περιφορᾶς. νὺξ μὲν οὖν ἡμέρα τε γέγονεν οὕτω, καὶ διὰ ταῦτα ἡ τῆς μιᾶς καὶ φρονιμωτάτης κυκλήσεως περίοδος. μεὶς δὲ, ἐπειδὰν Σελήνη περιελθοῦσα τὸν ἑαυτῆς κύκλον Ἥλιον ἐπικαταλάβοι· ἐνιαυτὸς δὲ, ὁπόταν Ἥλιος τὸν ἑαυτοῦ περιέλθοι κύκλον. τῶν δ' ἄλλων τὰς περιόδους οὐκ ἐννενοηκότες ἄνθρωποι, πλὴν ὀλίγοι τῶν πολλῶν, οὔτε ὀνομάζουσιν, οὔτε πρὸς ἄλληλα συμμε-

τροῦνται, σκοποῦντες ἀριθμοῖς. ὥστε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐκ ἴσασι χρόνον ὄντα τὰς τούτων πλάνας, πλήθει μὲν ἀμηχάνῳ χρωμένας, πεποικιλμένας δὲ θαυμαστῶς. ἔστι δ᾽ ὅμως οὐδὲν ἧττον κατανοῆσαι δυνατὸν ὡς ὅ γε τέλεος ἀριθμὸς χρόνου τὸν τέλεον ἐνιαυτὸν πληροῖ τότε, ὅταν ἁπασῶν τῶν ὀκτὼ περιόδων τὰ πρὸς ἄλληλα ξυμπερανθέντα τάχη σχῇ κεφαλὴν τῷ τοῦ ταὐτοῦ καὶ ὁμοίως ἰόντος ἀναμετρηθέντα κύκλῳ. κατὰ ταῦτα δὴ τούτων ἕνεκα ἐγεννήθη τῶν ἄστρων ὅσα δι᾽ οὐρανοῦ πορευόμενα ἔσχε τροπάς, ἵνα τόδ᾽ ὡς ὁμοιότατον ᾖ τῷ τελεωτάτῳ καὶ νοητῷ ζῴῳ πρὸς τὴν τῆς διαιωνίας μίμησιν φύσεως. καὶ τὰ μὲν ἄλλα εἴδη μέχρι χρόνου γενέσεως ἀπείργαστο, εἰς ὁμοιότητα ᾧπερ ἀπεικάζετο· τῷ δὲ μήπω τὰ πάντα ζῷα ἐντὸς αὐτοῦ γεγεννημένα περιειληφέναι, ταύτῃ ἔτι εἶχεν ἀνομοίως. τοῦτο δὴ τὸ κατάλοιπον ἀπειργάζετο αὐτοῦ πρὸς τὴν τοῦ παραδείγματος ἀποτυπούμενος φύσιν. ᾗπερ οὖν νοῦς ἐνούσας ἰδέας τῷ ὃ ἔστι ζῷον, οἷαί τε ἔνεισι καὶ ὅσαι καθορᾷ, τοιαύτας καὶ τοσαύτας διενοήθη δεῖν καὶ τόδε σχεῖν. εἰσὶ δὲ τέτταρες· μία μὲν, οὐράνιον θεῶν γένος· ἄλλη δὲ, πτηνὸν καὶ ἀεροπόρον· τρίτη δὲ, ἔνυδρον εἶδος. πεζὸν δὲ καὶ χερσαῖον, τέταρτον. τοῦ μὲν οὖν θείου τὴν πλείστην ἰδέαν ἐκ πυρὸς ἀπειργάζετο, ὅπως ὅτι λαμπρότατον ἰδεῖν τε κάλλιστον εἴη· τῷ δὲ παντὶ προσεικάζων, εὔκυκλον ἐποίει. τίθησί τε εἰς τὴν τοῦ κρατίστου φρόνησιν, ἐκείνῳ ξυνεπόμενον, νείμας περὶ πάντα κύκλῳ τὸν οὐρανὸν, κόσμον ἀληθινὸν αὐτῷ πεποικιλμένον εἶναι καθ᾽ ὅλον. κινήσεις

δὲ δύο προσῆψεν ἑκάστῳ, τὴν μὲν, ἐν ταὐτῷ κατὰ ταὐτὰ, περὶ τῶν αὐτῶν ἀεὶ τὰ αὐτὰ ἑαυτῷ διανοουμένῳ· τὴν δὲ, εἰς τὸ πρόσθεν, ὑπὸ τῆς ταὐτοῦ καὶ ὁμοίου περιφορᾶς κρατουμένῳ. τὰς δὲ πέντε κινήσεις ἀκίνητον, καὶ ἑστὼς, ἵν᾽ ὅτιμάλιστα αὐτῶν ἕκαστον γένοιτο ὡς ἄριστον. ἐξ ἧς δὴ τῆς αἰτίας γέγονεν ὅσα ἀπλανῆ τῶν ἄστρων ζῶα, θεῖα ὄντα· καὶ διὰ ταῦτα ἐν ταὐτῷ στρεφόμενα ἀεὶ μένει· τὰ δὲ τρεπόμενα, καὶ πλάνην τοιαύτην ἴσχοντα, καθάπερ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐῤῥήθη, κατ᾽ ἐκεῖνα γέγονε. Γῆν δὲ, τροφὸν μὲν ἡμετέραν, εἰλουμένην δὲ περὶ τὸ διὰ παντὸς πόλον τεταμένον, φύλακα καὶ δημιουργὸν νυκτός τε καὶ ἡμέρας ἐμηχανήσατο, πρώτην καὶ πρεσβυτάτην σωμάτων ὅσα ἐντὸς οὐρανοῦ γέγονε. χορείας δὲ τούτων αὐτῶν καὶ παραβολὰς ἀλλήλων, καὶ περὶ τὰς τῶν κύκλων πρὸς ἑαυτοὺς ἐπανακυκλήσεις καὶ προσχωρήσεις, ἔν τε ταῖς συνάψεσιν, ὁποῖοι τῶν θεῶν κατ᾽ ἀλλήλους γιγνόμενοι, καὶ ὅσοι καταντικρὺ, μεθ᾽ οὕστινάς τε ἐπίπροσθεν ἀλλήλοις, ἡμῖν τε κατὰ χρόνους οὕστινας ἕκαστοι κατακαλύπτονται, καὶ πάλιν ἀναφαινόμενοι, φόβους καὶ σημεῖα τῶν μετὰ ταῦτα γενησομένων τοῖς δυναμένοις λογίζεσθαι πέμπουσι, τὸ λέγειν ἄνευ διόψεως τούτων αὖ τῶν μιμημάτων, μάταιος ἂν εἴη πόνος. ἀλλὰ ταῦτά τε ἱκανῶς ἡμῖν ταύτῃ καὶ τὰ περὶ θεῶν ὁρατῶν καὶ γεννητῶν εἰρημένα φύσεως, ἐχέτω τέλος. Περὶ δὲ τῶν ἄλλων δαιμόνων εἰπεῖν καὶ γνῶναι τὴν γένεσιν, μεῖζον ἢ καθ᾽ ἡμᾶς· πειστέον δὲ τοῖς εἰρηκόσιν ἔμπροσθεν, ἐκγόνοις μὲν θεῶν οὖσιν, ὡς ἔφασαν, σαφῶς

δέ που τοὺς αὑτῶν προγόνους εἰδόσιν. ἀδύνατον οὖν θεῶν παισὶν ἀπιστεῖν, καίπερ ἄνευ τε εἰκότων καὶ ἀναγκαίων ἀποδείξεων λέγουσιν, ἀλλ' ὡς οἰκεῖα φάσκουσιν ἀπαγγέλλειν, ἑπομένους τῷ νόμῳ πιστευτέον. οὕτως οὖν κατ' ἐκείνους ἡμῖν ἡ γένεσις καὶ περὶ τούτων τῶν θεῶν ἐχέτω καὶ λεγέσθω· Γῆς τε καὶ Οὐρανοῦ παῖδες Ὠκεανός τε καὶ Τηθὺς ἐγενέσθην· ἐκ τούτων δὲ, Φόρκυς τε καὶ Κρόνος καὶ Ῥέα, καὶ ὅσοι μετὰ τούτων· ἐκ δὲ Κρόνου καὶ Ῥέας, Ζεὺς, Ἥρα τε, καὶ πάντες ὅσους ἴσμεν πάντας ἀδελφοὺς λεγομένους αὐτῶν· ἔτι τε τοὺς τούτων ἄλλους ἐκγόνους. Ἐπεὶ οὖν πάντες ὅσοι τε περιπολοῦσι φανερῶς καὶ ὅσοι φαίνονται καθ' ὅσον ἂν ἐθέλωσι θεοὶ, γένεσιν ἔσχον, λέγει πρὸς αὐτοὺς ὁ τόδε τὸ πᾶν γεννήσας, τάδε, Θεοὶ θεῶν, ὧν ἐγὼ δημιουργὸς, πατήρ τε ἔργων, ἃ δι' ἐμοῦ γενόμενα, ἄλυτα, ἐμοῦ γε θέλοντος. τὸ μὲν οὖν δὴ δεθὲν πᾶν, λυτόν. τό γε μὴν καλῶς ἁρμοσθὲν καὶ ἔχον εὖ, λύειν ἐθέλειν, κακοῦ. δι' ἃ καὶ ἐπείπερ γεγένησθε, ἀθάνατοι μὲν οὐκ ἐστὲ, οὐδ' ἄλυτοι τοπάμπαν· οὔτι μὲν δὴ λυθήσεσθέ γε, οὐδὲ τεύξεσθε θανάτου μοίρας, τῆς ἐμῆς βουλήσεως, μείζονος ἔτι δεσμοῦ καὶ κυριωτέρου λαχόντες, ἐκείνων οἷς ὅτ' ἐγίγνεσθε συνεδεῖσθε. νῦν οὖν ὃ λέγω πρὸς ὑμᾶς ἐνδεικνύμενος, μάθετε. θνητὰ ἔτι γένη λοιπὰ τρία γενητά. τούτων οὖν μὴ γενομένων, οὐρανὸς ἀτελὴς ἔσται. τὰ γὰρ ἅπαντα ἐν αὑτῷ γένη ζώων οὐχ ἕξει. δεῖ δὲ, εἰ μέλλει τέλειος ἱκανῶς εἶναι. δι' ἐμοῦ δὲ ταῦτα γενόμενα καὶ βίου μετασχόντα,

θεοῖς ἰσάζοιτ' ἄν. ἵν' οὖν θνητά τε ᾖ, τό, τε πᾶν ὄντως ἅπαν ᾖ, τρέπεσθε κατὰ φύσιν ὑμεῖς ἐπὶ τὴν τῶν ζώων δημιουργίαν, μιμούμενοι τὴν ἐμὴν δύναμιν περὶ τὴν ὑμῶν γένεσιν. καὶ καθ' ὅσον μὲν αὐτῶν ἀθανάτοις ὁμώνυμον εἶναι προσήκει, θεῖον λεγόμενον, ἡγεμονοῦν τ' ἐν αὐτοῖς, τῶν ἀεὶ δίκῃ καὶ ὑμῖν ἐθελόντων ἕπεσθαι, σπείρας καὶ ὑπαρξάμενος ἐγὼ παραδώσω. τὸ δὲ λοιπὸν ὑμεῖς, ἀθανάτῳ θνητὸν προσυφαίνοντες, ἀπεργάζεσθε ζῶα καὶ γεννᾶτε, τροφήν τε διδόντες αὐξάνετε, καὶ φθίνοντα πάλιν δέχεσθε. Ταῦτ' εἶπε· καὶ πάλιν ἐπὶ τὸν πρότερον κρατῆρα, ἐν ᾧ τὴν τοῦ παντὸς ψυχὴν κεραννὺς ἔμισγε, τὰ τῶν πρόσθεν ὑπόλοιπα κατεχεῖτο μίσγων, τρόπον μέν τινα τὸν αὐτὸν, ἀκήρατα δ' οὐκέτι κατὰ ταὐτὰ ὡσαύτως, ἀλλὰ δεύτερα καὶ τρίτα. ξυστήσας δὲ τὸ πᾶν, διεῖλε ψυχὰς ἰσαρίθμους τοῖς ἄστροις, ἔνειμέ θ' ἑκάστην πρὸς ἕκαστον, καὶ ἐμβιβάσας ὡς εἰς ὄχημα, τὴν τοῦ παντὸς φύσιν ἔδειξε, νόμους τε τοὺς εἱμαρμένους εἶπεν αὐταῖς· ὅτι γένεσις πρώτη μὲν ἔσοιτο τεταγμένη μία πᾶσιν, ἵνα μή τις ἐλαττοῖτο ὑπ' αὐτοῦ· δέοι δὲ σπαρείσας αὐτὰς εἰς τὰ προσήκοντα ἑκάστοις ἕκαστα ὄργανα χρόνων φῦναι ζῶον τὸ θεοσεβέστατον. διπλῆς δὲ οὔσης τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, τὸ κρεῖττον εἴη γένος τοιοῦτον, ὃ καὶ ἔπειτα κεκλήσοιτο ἀνήρ. ὁπότε δὴ σώμασιν ἐμφυτευθεῖεν ἐξ ἀνάγκης, καὶ τὸ μὲν προσίοι, τὸ δ' ἀπίοι τοῦ σώματος αὐτῶν, πρῶτον μὲν αἴσθησιν ἀναγκαῖον εἴη μίαν πᾶσιν ἐκ βιαίων παθημάτων ξύμφυτον γίγνεσθαι· δεύτερον δὲ, ἡδονῇ καὶ λύπῃ μεμιγμένον ἔρω-

τα· πρὸς δὲ τούτοις, φόβον καὶ θυμὸν, ὅσα τε ἑπόμενα αὐτοῖς καὶ ὁπόσα ἐναντίως πέφυκε διεστῶτα. ὧν εἰ μὲν κρατήσειαν, ἐν δίκῃ βιώσοιντο, κρατηθέντες δὲ, ἀδικίᾳ. καὶ ὁ μὲν εὖ τὸν προσήκοντα βιοὺς χρόνον, πάλιν εἰς τὴν τοῦ συννόμου πορευθεὶς οἴκησιν ἄστρου, βίον εὐδαίμονα ἕξοι· σφαλεὶς δὲ τούτων, εἰς γυναικὸς φύσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ γενέσει μεταβάλλοι. χιλιοστῷ δὲ ἔτει ἀμφότεραι ἀφικνούμεναι ἐπὶ κλήρωσιν καὶ αἵρεσιν τοῦ δευτέρου βίου, αἱροῦνται ὃν ἂν ἐθέλῃ βίον ἑκάστη· ἔνθα καὶ εἰς θηρίου βίον ἀνθρωπίνη ψυχὴ ἀφικνεῖται. μὴ παυόμενος δὲ ἐν τούτοις ἔτι κακίας, τρόπον ὃν κακύνοιτο, κατὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς τοῦ τρόπου γενέσεως, εἴς τινα τοιαύτην ἀεὶ μεταβαλεῖ θηρίου φύσιν· ἀλλάττων τε οὐ πρότερον πόνων λήξει, πρὶν τῇ ταὐτοῦ καὶ ὁμοίου περιόδῳ τῇ ἐν αὐτῷ ξυνεπισπώμενος τὸν πολὺν ὄχλον καὶ ὕστερον προσφύντα ἐκ πυρὸς καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος καὶ γῆς, θορυβώδη καὶ ἄλογον ὄντα λόγῳ κρατήσας, εἰς τὸ τῆς πρώτης καὶ ἀρίστης ἀφίκοιτο εἶδος ἕξεως. διαθεσμοθετήσας δὲ πάντα αὐτοῖς ταῦτα, ἵνα τοῖς ἔπειτα εἴη κακίας ἑκάστων ἀναίτιος, ἔσπειρε τοὺς μὲν εἰς Ἥλιον, τοὺς δ' εἰς Σελήνην, τοὺς δ' εἰς τὰ ἄλλα ὅσα ὄργανα χρόνου. τὸ δὲ μετὰ τὸν σπόρον, τοῖς νέοις παρέδωκε θεοῖς σώματα πλάττειν θνητὰ, τό, τε ἐπίλοιπον ὅσον ἐστὶ ψυχῆς ἀνθρωπίνης δέον προσγενέσθαι· τοῦτο καὶ πάνθ' ὅσα ἀκόλουθα ἐκείνοις ἀπεργασαμένοις ἄρχειν, καὶ κατὰ δύναμιν ὅτι κάλλιστα καὶ ἄριστα τὸ θνητὸν διακυβερνᾶν ζῶον, ὅτι μὴ κακῶν αὐτὸ ἑαυτῷ γίγνοι-

το αἴτιον. Καὶ ὁ μὲν δὴ ταῦτα πάντα διατάξας, ἔμενεν ἐν τῷ ἑαυτοῦ κατὰ τρόπον ἤθει· μένοντος δὲ, νοήσαντες οἱ παῖδες τὴν τοῦ πατρὸς τάξιν, ἐπείθοντο αὐτῇ, καὶ λαβόντες ἀθάνατον ἀρχὴν θνητοῦ ζώου, μιμούμενοι τὸν σφέτερον δημιουργὸν, πυρὸς καὶ γῆς ὕδατός τε καὶ ἀέρος ἀπὸ τοῦ κόσμου δανειζόμενοι μόρια, ὡς ἀποδοθησόμενα πάλιν, εἰς ταὐτὸ λαμβανόμενα ξυνεκόλλων, οὐ τοῖς ἀλύτοις οἷς αὐτοὶ ξυνείχοντο δεσμοῖς, ἀλλὰ διὰ σμικρότητα ἀοράτοις, πυκνοῖς γόμφοις ξυντήκοντες, ἓν ἐξ ἁπάντων ἀπεργαζόμενοι σῶμα ἕκαστον, τὰς τῆς ἀθανάτου ψυχῆς περιόδους ἐνέδουν εἰς ἐπίῤῥυτον σῶμα καὶ ἀπόῤῥυτον. αἱ δὲ, εἰς ποταμὸν ἐνδεθεῖσαι πολὺν, οὔτ' ἐκράτουν, οὔτ' ἐκρατοῦντο, βίᾳ δ' ἐφέροντο καὶ ἔφερον. ὥστε τὸ μὲν ὅλον κινεῖσθαι ζῶον, ἀτάκτως μὴν ὅπη τύχῃ προϊέναι, καὶ ἀλόγως, τὰς ἓξ ἁπάσας κινήσεις ἔχον. εἴς τε γὰρ τὸ πρόσθεν καὶ ὄπισθεν, καὶ πάλιν εἰς δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, κάτω τε καὶ ἄνω, καὶ πάντῃ κατὰ τοὺς ἓξ τόπους πλανώμενα προῄει. πολλοῦ γὰρ ὄντος τοῦ κατακλύζοντος καὶ ἀποῤῥέοντος κύματος, ὃ τὴν τροφὴν παρεῖχεν, ἔτι μείζω θόρυβον ἀπειργάζετο τὰ τῶν προσπιπτόντων παθήματα ἑκάστοις, ὅτε πυρὶ προσκρούσειε τὸ σῶμα τινὸς ἔξωθεν ἀλλοτρίῳ περιτυχὸν, ἢ καὶ στερεῷ γῆς, ὑγροῖς τε ὀλισθήμασιν ὑδάτων· εἴτε ζάλῃ πνευμάτων ὑπ' ἀέρος φερομένων καταληφθείη, καὶ ὑπὸ πάντων τούτων διὰ τοῦ σώματος αἱ κινήσεις ἐπὶ τὴν ψυχὴν φερόμεναι προσπίπτοιεν· αἳ δὴ καὶ ἔπειτα διὰ ταῦτα ἐκλήθησάν τε καὶ νῦν ἔτι αἰσθήσεις συνάπασαι κέκληνται. καὶ

δὴ καὶ τότε ἐν τῷ παρόντι πλείστην καὶ μεγίστην παρεχόμεναι κίνησιν, μετὰ τοῦ ῥέοντος ἐνδελεχῶς ὀχετοῦ κινοῦσαι καὶ σφοδρῶς σείουσαι τὰς τῆς ψυχῆς περιόδους, τὴν μὲν ταὐτοῦ παντάπασιν ἐπέδησαν, ἐναντία αὐτῇ ῥέουσαι, καὶ ἐπέσχον ἄρχουσαν καὶ ἰοῦσαν· τὴν δ' αὖ θατέρου διέσεισαν, ὥστε τὰς τοῦ διπλασίου καὶ τριπλασίου τρεῖς ἑκατέρας ἀποστάσεις, καὶ τὰς τῶν ἡμιολίων καὶ ἐπιτρίτων καὶ ἐπογδόων μεσότητας καὶ ξυνδέσεις, ἐπειδὴ παντελῶς αὗται οὐκ ἦσαν καὶ πρὶν ὑπὸ τοῦ ξυνδήσαντος, πάσας μὲν στρέψαι στροφὰς, πάσας δὲ κλάσεις καὶ διαφορὰς τῶν κύκλων ἐμποιεῖν, ὁσαχῇ περ ἦν δυνατόν· ὥστε μετ' ἀλλήλων μόγις συνεχομένας φέρεσθαι μὲν, ἀλόγως δὲ φέρεσθαι, τοτὲ μὲν ἐναντίας, τοτὲ δὲ πλαγίας, τοτὲ ὑπτίας. οἷον ὅταν τὶς ὕπτιος ἐρείσας τὴν κεφαλὴν μὲν ἐπὶ γῆς, τοὺς δὲ πόδας προσβαλὼν ἄνω ἔχῃ πρός τινι, τότε ἐν τούτῳ τῷ πάθει τοῦ τε πάσχοντος καὶ τῶν ὁρώντων, τά τε δεξιὰ, ἀριστερὰ, καὶ τὰ ἀριστερὰ, δεξιὰ, ἑκατέροις τὰ ἑκατέρων φαντάζεται. ταὐτὸ δὴ τοῦτο καὶ τοιαῦτα ἕτερα αἱ περιφοραὶ πάσχουσαι σφοδρῶς, ὅταν γέ τῳ τῶν ἔξωθεν τοῦ ταὐτοῦ γένους ἢ τοῦ θατέρου περιτύχωσι, τότε ταὐτόν τῳ καὶ θάτερόν του, τἀναντία τῶν ἀληθῶν προσαγορεύουσαι, ψευδεῖς καὶ ἀνόητοι γεγόνασιν, οὐδεμία τε ἐν αὐταῖς τότε περίοδος ἄρχουσα οὐδ' ἡγεμών ἐστιν· ἂν δ' αὖ ἔξωθεν αἰσθήσεις τινὲς φερόμεναι καὶ προσπεσοῦσαι ξυνεπισπάσωνται καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ἅπαν κύτος, τόθ' αὗται κρατούμεναι, κρατεῖν δοκοῦσι. καὶ διὰ πάν-

τα ταῦτα τὰ πάθη νῦν κατ' ἀρχὰς ἄνους ψυχὴ γίγνεται τοπρῶτον, ὅταν σώματι ἐνδεθῇ θνητῷ· ὅταν δὲ τὸ τῆς αὔξης καὶ τροφῆς ἔλαττον ἐπίῃ ῥεῦμα, πάλιν δὲ αἱ περίοδοι λαμβανόμεναι γαλήνης, τὴν αὐτῶν ὁδὸν ἴωσι, καὶ καθιστῶνται μᾶλλον ἐπιόντος τοῦ χρόνου, τότε ἤδη πρὸς τὸ κατὰ φύσιν ἰόντων σχῆμα ἑκάστων τῶν κύκλων αἱ περιφοραὶ κατευθυνόμεναι, τό, τε θάτερον καὶ τὸ ταὐτὸ προσαγορεύουσαι κατ' ὀρθὸν, ἔμφρονα τὸν ἔχοντα αὐτὰς γιγνόμενον ἀποτελοῦσιν. ἂν μὲν οὖν δὴ καὶ συνεπιλαμβάνηταί τις ὀρθὴ τροφὴ παιδεύσεως, ὁλόκληρος ὑγιής τε παντελῶς, τὴν μεγίστην ἀποφυγὼν νόσον, γίγνεται· καταμελήσας δὲ, χωλὴν τοῦ βίου διαπορευθεὶς ζωὴν, ἀτελὴς καὶ ἀνόητος εἰς ᾅδου πάλιν ἔρχεται. ταῦτα μὲν οὖν ὕστερα ποτὲ γίγνεται. Περὶ δὲ τῶν νῦν προτεθέντων δεῖ διελθεῖν ἀκριβέστερον. τὰ δὲ πρὸ τούτων, περὶ σωμάτων κατὰ μέρη τῆς γενέσεως, καὶ περὶ ψυχῆς, δι' ἅς τε αἰτίας καὶ προνοίας γέγονε θεῶν, τοῦ μάλιστα εἰκότος ἀντεχομένοις, οὕτω καὶ κατὰ ταῦτα πορευομένοις διεξιτέον. τὰς μὲν οὖν θείας περιόδους, δύο οὔσας, τὸ τοῦ παντὸς σχῆμα ἀπομιμησάμενοι, περιφερὲς ὂν, εἰς σφαιροειδὲς σῶμα ἐνέδησαν, τοῦτο ὃ δὴ νῦν κεφαλὴν ἐπονομάζομεν· ὃ θειότατόν τε ἐστὶ καὶ τῶν ἐν ἡμῖν πάντων δεσποτοῦν. ᾧ καὶ πᾶν τὸ σῶμα παρέδοσαν ὑπηρεσίαν αὐτῷ ξυναθροίσαντες θεοὶ, κατανοήσαντες ὅτι πασῶν ὅσαι κινήσεις ἔσοιντο, μετέχοι. ἵν' οὖν μὴ, κυλινδούμενον ἐπὶ γῆς ὕψη τε καὶ βάθη παντοδαπὰ ἐχούσης, ἀποροῖ τὰ

μὲν ὑπερβαίνειν, ἔνθεν δὲ ἐκβαίνειν, ὄχημ᾽ αὐτῷ τοῦτο καὶ εὐπορίαν ἔδοσαν· ὅθεν δὴ μῆκος τὸ σῶμα ἔσχεν, ἐκτατά τε κῶλα καὶ καμπτὰ ἔφυσε τέσσαρα, θεοῦ μηχανησαμένου πορείαν· οἷς ἀντιλαμβανόμενον καὶ ἀπερειδόμενον, διὰ πάντων τόπων πορεύεσθαι δυνατὸν γέγονε, τὴν τοῦ θειοτάτου καὶ ἱερωτάτου φέρον οἴκησιν ἐπάνωθεν ἡμῶν. σκέλη μὲν οὖν χεῖρές τε ταύτῃ καὶ διὰ ταῦτα πᾶσι προσέφυ. τοῦ δ᾽ ὄπισθεν τὸ πρόσθεν τιμιώτερον καὶ ἀρχικώτερον νομίζοντες θεοί, ταύτῃ τὸ πολὺ τῆς πορείας ἡμῖν ἔδοσαν. ἔδει δὴ διωρισμένον ἔχειν καὶ ἀνόμοιον τὸ πρόσθεν τοῦ σώματος ἄνθρωπον. διὸ πρῶτον μὲν περὶ τὸ τῆς κεφαλῆς κύτος ὑποθέντες αὐτόσε τὸ πρόσωπον, ὄργανα ἐνέδησαν τούτῳ πάσῃ τῇ τῆς ψυχῆς προνοίᾳ, καὶ διετάξαντο μέτοχον ἡγεμονίας τοῦτ᾽ εἶναι τὸ κατὰ φύσιν πρόσθεν. τῶν δὲ ὀργάνων πρῶτον μὲν φωσφόρα συνετεκτήναντο ὄμματα, τοιᾷδε ἐνδήσαντες αἰτίᾳ· τοῦ πυρὸς ὅσον τὸ μὲν καίειν οὐκ ἔσχε, τὸ δὲ παρέχειν φῶς ἥμερον, οἰκεῖον ἑκάστης ἡμέρας, σῶμα ἐμηχανήσαντο γίγνεσθαι. τὸ γὰρ ἐντὸς ἡμῶν ἀδελφὸν ὂν τούτου πῦρ εἰλικρινὲς, ἐποίησαν διὰ τῶν ὀμμάτων ῥεῖν λεῖον καὶ πυκνὸν, ὅλον μὲν, μάλιστα δὲ τὸ μέσον ξυμπιλήσαντες τῶν ὀμμάτων. ὥστε τὸ μὲν ἄλλο ὅσον παχύτερον, στέγειν πᾶν, τὸ τοιοῦτο δὲ μόνον αὐτὸ καθαρὸν διηθεῖν. ὅταν οὖν μεσημερινὸν ᾖ φῶς περὶ τὸ τῆς ὄψεως ῥεῦμα, τότε ἐκπίπτον, ὅμοιον πρὸς ὅμοιον ξυμπαγὲς γενόμενον, ἓν σῶμα οἰκειωθὲν ξυνέστη κατὰ τὴν τῶν ὀμμάτων εὐθυωρίαν, ὅπῃ περ

ἂν ἀντερείδῃ τὸ προσπίπτον ἔνδοθεν, πρὸς ὃ τὸ ἔξω ξυνέπεσεν. ὁμοιοπαθὲς δὴ δι' ὁμοιότητα πᾶν γενόμενον, ὅτου τε ἂν αὐτό ποτε ἐφάπτηται, καὶ ὃ ἂν ἄλλο ἐκείνου, τούτῳ τὰς κινήσεις διαδιδὸν, εἰς ἅπαν τὸ σῶμα μέχρι τῆς ψυχῆς αἴσθησιν παρέσχετο ταύτην, ᾗ δὴ ὁρᾷν φαμέν. ἀπελθόντος δὲ εἰς νύκτα, τοῦ συγγενοῦς πυρὸς ἀποτέτμηται. πρὸς γὰρ ἀνόμοιον ἐξιὸν ἀλλοιοῦταί τε αὐτὸ καὶ κατασβέννυται, συμφυὲς οὐκέτι τῷ πλησίον ἀέρι γιγνόμενον, ἅτε πῦρ οὐκ ἔχοντι. παύεται δὲ οὖν ὁρῶν, ἔτι δὲ ἐπαγωγὸν γίγνεται ὕπνου. σωτηρίαν γὰρ ἣν οἱ θεοὶ ἕνεκα τῆς ὄψεως ἐμηχανήσαντο, τὴν τῶν βλεφάρων φύσιν, ὅταν ταῦτα ξυμμύσῃ, καθείργνυσι τὴν τοῦ πυρὸς ἔνδον δύναμιν. ἣ δὲ διαχεῖται, καὶ ὁμαλύνει τὰς ἐντὸς κινήσεις· ὁμαλυνθεισῶν δὲ, ἡσυχία γίγνεται. γενομένης δὲ πολλῆς μὲν ἡσυχίας, βραχυόνειρος ὕπνος ἐμπίπτει· καταλειφθεισῶν δὲ τινῶν κινήσεων μειζόνων, οἷαι καὶ ἐν οἵοις ἂν τόποις λείπωνται, τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα παρέσχετο ἀφομοιωθέντα ἐντὸς ἔξω τε ἐγερθεῖσιν ἀπομνημονευόμενα φαντάσματα. τὸ δὲ περὶ τὴν τῶν κατόπτρων εἰδωλοποιίαν, καὶ πάντα ὅσα ἐμφανῆ καὶ λεῖα, κατιδεῖν οὐδὲν ἔτι χαλεπόν. ἐκ γὰρ τῆς ἐκτὸς ἐντός τε τοῦ πυρὸς ἑκατέρου κοινωνίας ἀλλήλοις, ἑνός τε αὖ περὶ τὴν λειότητα ἑκάστοτε γενομένου, καὶ πολλαχῇ μεταῤῥυθμηθέντος, πάντα τὰ τοιαῦτα ἐξ ἀνάγκης ἐμφαίνεται, τοῦ περὶ τὸ πρόσωπον πυρὸς, τῷ περὶ τὴν ὄψιν πυρὶ, περὶ τὸ λεῖον καὶ λαμπρὸν ξυμπαγεῖ γιγνομένῳ. δεξιὰ δὲ φαντάζεται τὰ ἀριστερὰ,

ὅτι τοῖς ἐναντίοις μέρεσι τῆς ὄψεως περὶ τὰ ἐναντία μέρη γίγνεται ἐπαφὴ, παρὰ τὸ καθεστὼς ἔθος τῆς προσβολῆς. δεξιὰ δὲ, τὰ δεξιὰ, καὶ τὰ ἀριστερὰ, ἀριστερὰ τοὐναντίον, ὅταν μεταπέσῃ ξυμπηγνύμενον ᾧ ξυμπήγνυται φῶς. τοῦτο δὲ, ὅταν ἡ τῶν κατόπτρων λειότης, ἔνθεν καὶ ἔνθεν ὕψη λαβοῦσα, τὸ δεξιὸν εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος ἀπώσῃ τῆς ὄψεως, καὶ θάτερον ἐπὶ θάτερον. κατὰ δὲ τὸ μῆκος στραφὲν τοῦ προσώπου, ταὐτὸν τοῦτο ὕπτιον ἐποίησε πᾶν φαίνεσθαι τὸ κάτω πρὸς τὸ ἄνω τῆς αὐγῆς, τό, τ᾽ ἄνω πρὸς τὸ κάτω πάλιν ἀπῶσαν. ταῦτ᾽ οὖν πάντ᾽ ἔστι τῶν ξυναιτίων, οἷς θεὸς ὑπηρετοῦσι χρῆται, τὴν τοῦ ἀρίστου κατὰ τὸ δυνατὸν ἰδέαν ἀποτελῶν. δοξάζεται δὲ ὑπὸ τῶν πλείστων οὐ ξυναίτια ἀλλ᾽ αἴτια εἶναι τῶν πάντων, ψύχοντα καὶ θερμαίνοντα, πηγνύντα τε καὶ διαχέοντα, καὶ ὅσα τοιαῦτα ἀπεργαζόμενα. λόγον δὲ οὐδένα οὐδὲ νοῦν εἰς οὐδὲν δυνατὰ ἔχειν ἐστί. τῶν γὰρ ὄντων ᾧ νοῦν μόνῳ κτᾶσθαι προσήκει, λεκτέον ψυχήν. τοῦτο δὲ ἀόρατον. πῦρ δὲ καὶ ὕδωρ καὶ ἀὴρ καὶ γῆ, σώματα πάντα ὁρατὰ γέγονε. τὸν δὲ νοῦ καὶ ἐπιστήμης ἐραστὴν ἀνάγκη τὰς τῆς ἔμφρονος φύσεως αἰτίας πρώτας μεταδιώκειν. ὅσαι δὲ ὑπ᾽ ἄλλων μὲν κινουμένων, ἕτερα δ᾽ ἐξ ἀνάγκης κινούντων γίγνονται, δευτέρας ποιητέον. καὶ δὴ κατὰ ταῦτα καὶ ἡμῖν λεκτέα μὲν ἀμφότερα τὰ τῶν αἰτίων γένη, χωρὶς δ᾽ ὅσαι μετὰ νοῦ καλῶν καὶ ἀγαθῶν δημιουργοὶ, καὶ ὅσαι μονωθεῖσαι φρονήσεως τὸ τυχὸν ἄτακτον ἑκάστοτε ἐξεργάζονται. τὰ μὲν οὖν τῶν ὀμμάτων ξυμμεταίτια πρὸς

τὸ σχεῖν τὴν δύναμιν ἣν νῦν εἴληχεν εἰρήσθω· τὸ δὲ μέγιστον αὐτῶν εἰς ὠφέλειαν ἔργον, δι' ὃ Θεὸς αὔθ' ἡμῖν δεδώρηται, μετὰ τοῦτο ῥητέον. ὄψις δὴ, κατὰ τὸν ἐμὸν λόγον, αἰτία τῆς μεγίστης ὠφελείας γέγονεν ἡμῖν· ὅτι τῶν νῦν λόγων περὶ τοῦ παντὸς λεγομένων οὐδεὶς ἄν ποτε ἐῤῥήθη, μήτε ἄστρα, μήτε ἥλιον, μήτ' οὐρανὸν ἰδόντων. νῦν δ' ἡμέρα τε καὶ νὺξ ὀφθεῖσαι, μῆνές τε καὶ ἐνιαυτῶν περίοδοι μεμηχάνηται μὲν ἀριθμὸν, χρόνου δὲ ἔννοιαν, περί τε τῆς τοῦ παντὸς φύσεως ζήτησιν ἔδοσαν. ἐξ ὧν ἐποrισάμεθα φιλοσοφίας γένος· οὗ μεῖζον ἀγαθὸν οὔτ' ἦλθεν οὔθ' ἥξει ποτὲ τῷ θνητῷ γένει δωρηθὲν ἐκ θεῶν. λέγω δὴ τοῦτο ὀμμάτων μέγιστον ἀγαθόν. τἄλλα δὲ ὅσα ἐλάττω τί ἂν ὑμνοῖμεν; ὧν ὁ μὴ φιλόσοφος τυφλωθεὶς, ὀδυρόμενος ἂν θρηνοῖ μάτην. ἀλλὰ τοῦτο λεγέσθω παρ' ἡμῶν, αὐτὰ ἐπὶ ταύτῃ τῇ αἰτίᾳ θεὸν ἡμῖν ἀνευρεῖν· δωρήσασθαί τε ὄψιν, ἵνα τὰς ἐν οὐρανῷ τοῦ νοῦ κατιδόντος περιόδους, χρησαίμεθα ἐπὶ τὰς περιφορὰς τὰς τῆς παρ' ἡμῖν διανοήσεως, συγγενεῖς ἐκείναις οὔσας, ἀταράκτοις τεταραγμένας. ἐκμαθόντες δὲ, καὶ λογισμὸν κατὰ φύσιν ὀρθότητος μετασχόντες, μιμούμενοι τὰς τοῦ Θεοῦ πάντως ἀπλανεῖς οὔσας, τὰς ἐν ἡμῖν πεπλανημένας καταστησαίμεθα. φωνῆς τε δὴ καὶ ἀκοῆς πέρι πάλιν ὁ αὐτὸς λόγος, ἐπὶ ταῦτα τῶν αὐτῶν ἕνεκα παρὰ θεῶν δεδωρῆσθαι. λόγος τε γὰρ ἐπ' αὐτὰ ταῦτα τέτακται, μεγίστην ξυμβαλόμενος εἰς αὐτὰ μοῖραν· ὅσον τ' αὖ μουσικῆς φωνῆς χρήσιμον, πρὸς ἀκοὴν ἕνεκα ἁρμονίας ἐστὶ δοθέν. ἡ δὲ ἁρμονία,

ξυγγενεῖς ἔχουσα φορὰς ταῖς ἐν ἡμῖν τῆς ψυχῆς περιόδοις, τῷ μετὰ νοῦ προσχρωμένῳ μούσαις, οὐκ ἐφ' ἡδονὴν ἄλογον, καθάπερ νῦν, εἶναι δοκεῖ χρήσιμος, ἀλλ' ἐπὶ τὴν γεγονυῖαν ἐν ἡμῖν ἀνάρμοστον ψυχῆς περίοδον, εἰς κατακόσμησιν καὶ συμφωνίαν ἑαυτῇ ξύμμαχος ὑπὸ μουσῶν δέδοται· καὶ ῥυθμὸς αὖ, διὰ τὴν ἄμετρον ἐν ἡμῖν καὶ χαρίτων ἐπιδεᾶ γιγνομένην ἐν τοῖς πλείστοις ἕξιν, ἐπίκουρος ἐπὶ ταῦτα ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐδόθη. τὰ μὲν οὖν παρεληλυθότα τῶν εἰρημένων, πλὴν βραχέων, ἐπιδέδεικται τὰ διὰ νοῦ δεδημιουργημένα. δεῖ δὲ καὶ τὰ δι' ἀνάγκης γιγνόμενα τῷ λόγῳ παραθέσθαι. μεμιγμένη γὰρ οὖν ἡ τοῦδε τοῦ κόσμου γένεσις, ἐξ ἀνάγκης τε καὶ νοῦ συστάσεως ἐγενήθη. νοῦ δὲ ἀνάγκης ἄρχοντος, τῷ πείθειν αὐτὴν τῶν γιγνομένων τὰ πλεῖστα ἐπὶ τὸ βέλτιστον ἄγειν, ταύτῃ κατὰ ταὐτὰ δι' ἀνάγκης ἡττωμένης ὑπὸ πειθοῦς ἔμφρονος, οὕτω κατ' ἀρχὰς ξυνίστατο τόδε τὸ πᾶν. εἴ τις οὖν ᾗ γέγονε, κατὰ ταῦτα ὄντως ἐρεῖ, μικτέον καὶ τὸ τῆς πλανωμένης εἶδος αἰτίας, ᾗ φέρειν πέφυκεν. ὧδε οὖν πάλιν ἀναχωρητέον· καὶ λαβοῦσιν αὐτῶν τούτων προσήκουσαν ἀρχὴν ἑτέραν αὖθις αὖ, καθάπερ περὶ τῶν τότε, νῦν οὕτω περὶ τούτων πάλιν ἀρκτέον ἀπ' ἀρχῆς. τὴν δὲ πρὸ τῆς οὐρανοῦ γενέσεως, πυρὸς, ὕδατός τε καὶ ἀέρος καὶ γῆς φύσιν, θεατέον αὐτὴν, καὶ τὰ πρὸ τούτου πάθη. νῦν γὰρ οὐδεὶς πω γένεσιν αὐτῶν μεμήνυκεν, ἀλλ' ὡς εἰδόσι πῦρ ὅ, τι ποτέ ἐστι, καὶ ἕκαστον αὐτῶν, λέγομεν ἀρχὰς, αὐτὰ τιθέμενοι στοιχεῖα τοῦ παντός: προσῆκον αὐ-

τοῖς οὐδ' ὡς ἐν συλλαβῆς εἴδεσι μόνον εἰκότως ὑπὸ τοῦ καὶ βραχὺ φρονοῦντος ἀπεικασθῆναι. νῦν δὲ οὖν τό γε παρ' ἡμῶν ὧδε ἐχέτω· τὴν μὲν περὶ ἁπάντων εἴτε ἀρχὴν, εἴτε ἀρχὰς, εἴτε ὅπῃ δοκεῖ τούτων πέρι, τὸ νῦν οὐ ῥητέον· δι' ἄλλο μὲν οὐδὲν, διὰ δὲ τὸ χαλεπὸν εἶναι κατὰ τὸν παρόντα τρόπον τῆς διεξόδου δηλῶσαι τὰ δοκοῦντα. μήτ' οὖν ὑμεῖς οἴεσθε δεῖν ἐμὲ λέγειν, οὔτ' αὐτὸς αὖ πείθειν ἐμαυτὸν εἴην ἂν δυνατὸς ὡς ὀρθῶς ἐγχειροῖμ' ἂν, τοσοῦτον ἐπιβαλλόμενος ἔργον. τὸ δὲ κατ' ἀρχὰς ῥηθὲν διαφυλάττων, τὴν τῶν εἰκότων λόγων δύναμιν, πειράσομαι μηδενὸς ἧττον εἰκότα, μᾶλλον δὲ καὶ ἔμπροσθεν ἀπ' ἀρχῆς περὶ ἑκάστων καὶ ξυμπάντων λέγειν. Θεὸν δὲ καὶ νῦν ἐπ' ἀρχῇ τῶν λεγομένων, σωτῆρα, ἐξ ἀτόπου καὶ ἀήθους διηγήσεως πρὸς τὸ τῶν εἰκότων δόγμα διασώζειν ἡμᾶς ἐπικαλεσάμενοι, πάλιν ἀρχόμεθα λέγειν. ἡ δ' οὖν αὖθις ἀρχὴ περὶ τοῦ παντὸς, ἔστω μειζόνως τῆς πρόσθεν διῃρημένη. τότε μὲν γὰρ δύο εἴδη διειλόμεθα, νῦν δὲ τρίτον ἄλλο γένος ἡμῖν δηλωτέον. τὰ μὲν γὰρ δύο ἱκανὰ ἦν ἐπὶ τοῖς ἔμπροσθεν λεχθεῖσιν· ἓν μὲν, ὡς παραδείγματος εἶδος, ὑποτεθὲν νοητὸν, καὶ ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ὂν, μίμημα δὲ παραδείγματος· δεύτερον, γένεσιν ἔχον καὶ ὁρατόν. τρίτον δὲ τότε μὲν οὐ διειλόμεθα, νομίσαντες τὰ δύο ἕξειν ἱκανῶς· νῦν δὲ ὁ λόγος ἔοικεν εἰσαναγκάζειν χαλεπὸν καὶ ἀμυδρὸν εἶδος ἐπιχειρεῖν λόγοις ἐμφανίσαι. τίνα οὖν ἔχον δύναμιν καὶ φύσιν αὐτὸ ὑποληπτέον; τοιάνδε μάλιστα πάσης εἶναι γενέσεως ὑποδοχὴν αὐτὸ, οἷον τιθήνην. εἴρηται μὲν

οὖν τἀληθὲς, δεῖ δ' ἐναργέστερον εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ. χαλεπὸν δὲ, ἄλλως τε καὶ διότι προαπορηθῆναι περὶ πυρὸς καὶ τῶν μετὰ πυρὸς ἀναγκαῖον, τούτου χάριν. τούτων γὰρ εἰπεῖν ἕκαστον, ὁποῖον ὄντως ὕδωρ χρὴ λέγειν, μᾶλλον ἢ πῦρ, καὶ ὁποῖον ὁτιοῦν μᾶλλον ἢ καὶ ἅπαντα· καθ' ἕκαστόν τε, οὕτως ὥστε τινὶ πιστῶς καὶ βεβαίως χρῆσθαι λόγῳ· χαλεπόν. πῶς οὖν δὴ τοῦτ' αὐτὸ, καὶ πῇ, καὶ τί περὶ αὐτῶν εἰκότως διαπορηθέντες λέγωμεν; πρῶτον μὲν ὃ δὴ νῦν ὕδωρ ὠνομάκαμεν, πηγνύμενον, ὡς δοκοῦμεν, λίθους καὶ γῆν γιγνόμενον ὁρῶμεν· τηκόμενον δ' αὖ καὶ διακρινόμενον ταὐτὸν τοῦτο, πνεῦμα καὶ ἀέρα· (συγκαυθέντα δὲ τὸν ἀέρα, καὶ πῦρ) ἀνάπαλιν δὲ συγκριθὲν, καὶ κατασβεσθὲν, εἰς ἰδέαν τε ἀπιὸν αὖθις ἀέρος, πῦρ· καὶ πάλιν ἀέρα ξυνιόντα καὶ πυκνούμενον, νέφος καὶ ὁμίχλην. ἐκ δὲ τούτων ἔτι μᾶλλον ξυμπιλουμένων, ῥέον ὕδωρ· ἐξ ὕδατος δὲ, γῆν καὶ λίθους αὖθις· κύκλον τε οὕτω διαδιδόντα εἰς ἄλληλα, ὡς φαίνεται, τὴν γένεσιν. οὕτω δὴ τούτων οὐδέποτε τῶν αὐτῶν ἑκάστων φανταζομένων, ποῖον αὐτῶν, ὡς ὃν ὁτιοῦν τοῦτο καὶ οὐκ ἄλλο, παγίως διϊσχυριζόμενος, οὐκ αἰσχυνεῖ γε τὶς αὐτὸν, οὐκ ἔστιν. ἀλλ' ἀσφαλέστατον ἂν μακρῷ περὶ τούτων τιθεμένους, ὧδε λέγειν· ἀεὶ ὃ καθορῶμεν, ἄλλοτε ἄλλῃ γιγνόμενον, ὡς πῦρ, μὴ τοῦτο ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον ἑκάστοτε προσαγορεύειν πῦρ· μηδὲ ὕδωρ τοῦτο, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον ἀεί· μηδὲ ἄλλο ποτὲ μηδὲν, ὥς τιν' ἔχον βεβαιότητα, ὅσα δεικνύντες τῷ ῥήματι, τῷ τόδε καὶ τοῦτο προσχρώμενοι, δηλοῦν ἡ-

γούμεθά τι. φεύγει γὰρ οὐχ ὑπομένον τὴν τοῦ τόδε καὶ τὴν τούτου καὶ τὴν τῷδε, καὶ πᾶσαν ὅση μόνιμα ὡς ὄντα αὐτὰ ἐνδείκνυται φάσις. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἕκαστα μὴ λέγειν· τὸ δὲ τοιοῦτον ἀεὶ περιφερόμενον, ὅμοιον, ἑκάστου πέρι καὶ ξυμπάντων οὕτω καλεῖν· καὶ δὴ καὶ πῦρ τὸ διὰ παντὸς τοιοῦτον, καὶ ἅπαν ὅσον περ ἂν ἔχῃ γένεσιν. ἐν ᾧ δὲ ἐγγιγνόμενα ἕκαστα αὐτῶν φαντάζεται, καὶ πάλιν ἐκεῖθεν ἀπόλλυται, μόνον ἐκεῖνο ἂν προσαγορεύειν, τῷ τε τοῦτο καὶ τῷ τόδε προσχρωμένους ὀνόματι. τὸ δὲ, ὁποιονοῦν τι, θερμὸν ἢ λευκὸν, ἢ καὶ ὁτιοῦν τῶν ἐναντίων, καὶ πάνθ᾽ ὅσα ἐκ τούτων, μηδὲν ἐκεῖνο ἂν τούτων καλεῖν. ἔτι δὲ σαφέστερον αὐτοῦ πέρι προθυμητέον αὖθις εἰπεῖν. εἰ γὰρ πάντα τὶς σχήματα πλάσας ἐκ χρυσοῦ, μηδὲν μεταπλάττων παύοιτο ἕκαστα εἰς ἅπαντα, δεικνύντος δή τινος αὐτῶν ἓν, καὶ προσερομένου τί ποτέ ἐστι, μακρῷ πρὸς ἀλήθειαν ἀσφαλέστατον εἰπεῖν ὅτι χρυσός. τὸ δὲ τρίγωνον, ὅσά τε ἄλλα σχήματα ἐνεγίγνετο, μηδέποτε λέγειν ταῦτα ὡς ὄντα, ἅ γε μεταξὺ τιθεμένου μεταπίπτει· ἀλλ᾽ ἐὰν ἄρα καὶ τὸ τοιοῦτον μετὰ ἀσφαλείας ἐθέλῃ δέχεσθαι τινὸς, ἀγαπᾶν. ὁ αὐτὸς δὴ λόγος καὶ περὶ τῆς τὰ πάντα δεχομένης σώματα φύσεως· ταὐτὸν αὐτὴν ἀεὶ προσρητέον. ἐκ γὰρ τῆς ἑαυτῆς τοπαράπαν οὐκ ἐξίσταται δυνάμεως. δέχεταί τε γὰρ ἀεὶ τὰ πάντα, καὶ μορφὴν οὐδεμίαν ποτὲ οὐδενὶ τῶν εἰσιόντων ὁμοίαν εἴληφεν οὐδαμῇ οὐδαμῶς. ἐκμαγεῖον γὰρ φύσει παντὶ κεῖται, κινούμενόν τε καὶ διασχηματιζόμενον ὑπὸ τῶν εἰσιόντων.

φαίνεται δὲ δι᾽ ἐκεῖνα ἄλλοτε ἀλλοῖον. τὰ δὲ εἰσιόντα καὶ ἐξιόντα, τῶν ὄντων ἀεὶ μιμήματα, τυπωθέντα ὑπ᾽ αὐτῶν τρόπον τινὰ δύσφραστον καὶ θαυμαστὸν, ὃν εἰσαῦθις μέτιμεν. ἐν δ᾽ οὖν τῷ παρόντι χρὴ γένη διανοηθῆναι τριττά· τὸ μὲν, γιγνόμενον, τὸ δ᾽ ἐν ᾧ γίγνεται, τὸ δ᾽ ὅθεν ἀφομοιούμενον φύεται τὸ γιγνόμενον. καὶ δὴ καὶ προυεικάσαι πρέπει, τὸ μὲν δεχόμενον, μητρὶ, τὸ δ᾽ ὅθεν, πατρί· τὴν δὲ μεταξὺ τούτων φύσιν, ἐκγόνῳ· νοῆσαί τε ὡς οὐκ ἂν ἄλλως ἐκτυπώματος ἔσεσθαι μέλλοντος ἰδεῖν ποικίλου πάσας ποικιλίας, τοῦτ᾽ αὐτὸ ἐν ᾧ ἐκτυπούμενον ἐνίσταται, γένοιτ᾽ ἂν παρεσκευασμένον εὖ, πλὴν ἄμορφον ὂν ἐκείνων ἁπασῶν τῶν ἰδεῶν ὅσας μέλλει δέχεσθαι ποθέν. ὅμοιον γὰρ ὂν τῶν ἐπεισιόντων τινὶ, τὰ τῆς ἐναντίας τά τε τῆς παράπαν ἄλλης φύσεως, ὁπότ᾽ ἔλθοι, δεχόμενον, κακῶς ἂν ἀφομοιοῖ, τὴν αὑτοῦ παρεμφαίνων ὄψιν. διὸ καὶ πάντων ἐκτὸς εἰδῶν εἶναι χρεὼν τὸ τὰ πάντα ἐνδεξόμενον ἐν αὑτῷ γένη· καθάπερ περὶ τὰ ἀλείμματα, ὁπόσα εὐώδη, τὰ δεξόμενα ὑγρὰ τὰς ὀσμάς· ὅσοι τε ἔν τισι τῶν μαλακῶν σχήματα ἀπομάττειν ἐπιχειροῦσι, τοπαράπαν σχῆμα οὐδὲν ἔνδηλον ὑπάρχειν ἐῶσι, προομαλύναντες δὲ, ὅτιλειότατον ἀπεργάζονται. ταὐτὸν οὖν καὶ τῷ τὰ τῶν πάντων ἀεί τε ὄντων, κατὰ πᾶν ἑαυτοῦ, πολλάκις ἀφομοιώματα καλῶς μέλλοντι δέχεσθαι, πάντων ἐκτὸς αὐτῶν προσήκει πεφυκέναι τῶν εἰδῶν. διὸ τὴν τοῦ γεγονότος ὁρατοῦ καὶ παντὸς αἰσθητοῦ μητέρα καὶ ὑποδοχὴν, μήτε γῆν, μήτε ἀέρα, μήτε πῦρ, μήτε ὕδωρ λέγωμεν, μήτε ὅσα ἐκ

τούτων, μήτε ἐξ ὧν ταῦτα γέγονεν· ἀλλ' ἀόρατον εἶδός τι καὶ ἄμορφον, πανδεχές. μεταλαμβάνον δὲ ἀπορώτατά πη τοῦ νοητοῦ, καὶ δυσαλωτότατον αὐτὸ λέγοντες, οὐ ψευσόμεθα. καθόσον δὲ ἐκ τῶν προειρημένων δυνατὸν ἐφικνεῖσθαι τῆς φύσεως αὐτοῦ, τῇδ' ἄν τις ὀρθότατα λέγοι. πῦρ μὲν ἑκάστοτε, αὐτοῦ τὸ πεπυρωμένον μέρος φαίνεσθαι· τὸ δὲ ὑγρανθὲν, ὕδωρ. γῆν δὲ καὶ ἀέρα, καθόσον ἂν μιμήματα τούτων δέχηται. λόγῳ δὲ δὴ μᾶλλον τὸ τοιόνδε διοριζομένοις περὶ αὐτῶν διασκεπτέον· ἆρ' ἐστί τι πῦρ αὐτὸ ἐφ' ἑαυτοῦ, καὶ πάντα περὶ ὧν ἀεὶ λέγομεν, οὕτως αὐτὰ καθ' αὑτὰ ἕκαστα ὄντα· ἢ ταῦτα ἅπερ καὶ βλέπομεν, ὅσα τε ἄλλα διὰ τοῦ σώματος αἰσθανόμεθα, μόνα ἐστὶ τοιαύτην ἔχοντα ἀλήθειαν, ἄλλα δὲ οὐκ ἔστι παρὰ ταῦτα οὐδαμῇ οὐδαμῶς· ἀλλὰ μάτην ἑκάστοτε εἶναί τι φαμὲν εἶδος ἑκάστου νοητόν. τὸ δὲ, οὐδὲν ἄρ' ἦν πλὴν λόγος. οὔτε οὖν δὴ τὸ παρὸν, ἄκριτον καὶ ἀδίκαστον ἀφέντα, ἄξιον φάναι διϊσχυριζόμενον ἔχειν οὕτως, οὔτ' ἐπὶ μήκει λόγου πάρεργον ἄλλο μῆκος ἐπεμβλητέον. εἰ δέ τις ὅρος ὁρισθεὶς, μέγας διὰ βραχέων φανείη, τοῦτο μάλιστα καιριώτατον γένοιτ' ἄν. ὧδε οὖν τήν γ' ἐμὴν τίθεμαι ψῆφον αὐτός. εἰ μὲν νοῦς καὶ δόξα ἀληθὴς ἐστὸν δύο γένη, παντάπασιν εἶναι καθ' αὑτὰ ταῦτα, ἀναίσθητα ὑφ' ἡμῶν, εἴδη νοούμενα μόνον· εἰ δ' ὥς τισὶ φαίνεται, δόξα ἀληθὴς νοῦ διαφέροιτο μηδὲν, πάνθ' ὁπόσα ἂν διὰ τοῦ σώματος αἰσθανώμεθα, θετέον βεβαιότατα. δύο δὴ λεκτέον ἐκείνω, διότι χωρὶς γεγόνατον, ἀνομοίως

τε ἔχετον. τὸ μὲν γὰρ αὐτῶν, διὰ διδαχῆς, τὸ δ' ὑπὸ πειθοῦς ἡμῖν ἐγγίγνεται. καὶ τὸ μὲν, ἀεὶ μετὰ ἀληθοῦς λόγου· τὸ δὲ, ἄλογον. καὶ τὸ μὲν, ἀκίνητον πειθοῖ, τὸ δὲ, μεταπειστόν. καὶ τοῦ μὲν πάντα ἄνδρα μετέχειν φατέον, νοῦ δὲ, θεοὺς, ἀνθρώπων δὲ γένος, βραχύ τι. τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, ὁμολογητέον μὲν εἶναι τὸ κατὰ ταὐτὰ ἔχον εἶδος, ἀγέννητον καὶ ανώλεθρον, οὔτε εἰς ἑαυτὸ εἰσδεχόμενον ἄλλο ἄλλοθεν, οὔτε αὐτὸ εἰς ἄλλό ποι ἰόν· ἀόρατον δὲ καὶ ἄλλως ἀναίσθητον, τοῦτο ὃ δὴ νόησις εἴληχεν ἐπισκοπεῖν. τὸ δὲ ὁμώνυμον, ὅμοιόν τε ἐκείνῳ, δεύτερον αἰσθητὸν, γεννητὸν, πεφορημένον ἀεί· γιγνόμενον ἔν τινι τόπῳ, καὶ πάλιν ἐκεῖθεν ἀπολλύμενον· δόξῃ μετ' αἰσθήσεως περιληπτόν. τρίτον δὲ αὖ γένος ὂν τὸ τῆς χώρας ἀεὶ φθορὰν οὐ προσδεχόμενον, ἕδραν δὲ παρέχον ὅσα ἔχει γένεσιν πᾶσιν, αὐτὸ δὲ μετ' ἀναισθησίας ἁπτὸν, λογισμῷ τινι νόθῳ μόγις πιστόν. πρὸς ὃ δὲ καὶ ὀνειροπολοῦμεν βλέποντες, καὶ φαμὲν ἀναγκαῖον εἶναί που, τὸ ὂν ἅπαν, ἔν τινι τόπῳ, καὶ κατέχον χώραν τινά· τὸ δὲ μήτε ἐν γῇ, μήτέ που κατ' οὐρανὸν, οὐδὲν εἶναι. ταῦτα δὲ πάντα, καὶ τὰ τούτων ἀδελφὰ, καὶ περὶ τὴν ἄϋπνον καὶ ἀληθῶς φύσιν ὑπάρχουσαν, ὑπὸ ταύτης τῆς ὀνειρώξεως, οὐ δυνατοὶ γιγνόμεθα ἐγερθέντες διοριζόμενοι τἀληθὲς λέγειν, ὡς εἰκόνι μέν· ἐπείπερ οὐδ' αὐτὸ τοῦτο ἐφ' ᾧ γέγονεν, ἑαυτῆς ἐστιν, ἑτέρου δέ τινος ἀεὶ φέρεται φάντασμα. διὰ ταῦτα ἐν ἑτέρῳ προσήκει τινὶ γίγνεσθαι, οὐσίας ἁμωσγέπως ἀντεχομένην, ἢ μηδὲν τοπαράπαν αὐτὴν

εἶναι. τῷ δὲ ὄντως ὄντι βοηθὸς ὁ δι' ἀκριβείας ἀληθὴς λόγος· ὡς ἕως ἄν τι, τὸ μὲν, ἄλλο ᾖ, τὸ δὲ, ἄλλο, οὐδέτερον ἐν οὐδετέρῳ ποτὲ γεγενημένον, ἓν ἅμα ταὐτὸν καὶ δύο γενήσεσθον. οὗτος μὲν δὴ οὖν παρὰ τῆς ἐμῆς ψήφου λογισθεὶς, ἐν κεφαλαίῳ δεδόσθω λόγος, ὄν τε καὶ χώραν καὶ γένεσιν εἶναι, τρία τριχῇ, καὶ πρὶν οὐρανὸν γενέσθαι. τὴν δὲ γεννήσεως τιθήνην, ὑγραινομένην καὶ πυρουμένην, καὶ τὰς γῆς τε καὶ ἀέρος μορφὰς δεχομένην, καὶ ὅσα τούτοις ἄλλα πάθη ξυνέπεται πάσχουσαν, παντοδαπὴν μὲν ἰδεῖν φαίνεσθαι· διὰ δὲ τὸ μήθ' ὁμοίων δυνάμεων μήτ' ἰσοῤῥόπων ἐμπίπλασθαι, κατ' οὐδὲν αὐτοῖς ἰσοῤῥοπεῖν, ἀλλ' ἀνωμάλως πάντῃ ταλαντουμένην, σείεσθαι μὲν ὑπ' ἐκείνων αὐτὴν, κινουμένην δ' αὖ πάλιν ἐκεῖνα σείειν. τὰ δὲ κινούμενα, ἄλλα ἄλλοσε ἀεὶ φέρεσθαι διακρινόμενα, ὥσπερ τὰ ὑπὸ τῶν πλοκάμων τε καὶ ὀργάνων τῶν περὶ τὴν τοῦ σίτου κάθαρσιν σειόμενα καὶ ἀναλικμώμενα· τὰ μὲν πυκνὰ καὶ βαρέα, ἄλλῃ· τὰ δὲ μανὰ καὶ κοῦφα εἰς ἑτέραν ἵζει φερόμενα ἕδραν. τότε οὕτω τὰ τέτταρα γένη σειόμενα ὑπὸ τῆς δεξαμενῆς, κινουμένης αὐτῆς οἷον ὀργάνου σεισμὸν παρέχοντος, τὰ μὲν ἀνομοιότατα πλεῖστον αὐτὰ ὑφ' αὑτῶν ὁρίζειν, τὰ δ' ὁμοιότατα πάλιν εἰς ταὐτὸ ξυνωθεῖν. διὸ δὴ καὶ χώραν ταῦτα ἄλλα ἄλλην ἴσχειν, πρὶν καὶ τὸ πᾶν ἐξ αὐτῶν διακοσμηθὲν γενέσθαι. καὶ τὸ μὲν δὴ πρὸ τούτου, πάντα ταῦτ' ἔχειν ἀλόγως καὶ ἀμέτρως· ὅτε δ' ἐπεχειρεῖτο κοσμεῖσθαι τὸ πᾶν, πῦρ πρῶτον, καὶ γῆν, καὶ ἀέρα, καὶ

ὕδωρ, ἴχνη μὲν ἔχοντα αὑτῶν ἄττα, παντάπασι μὴν διακείμενα, ὥσπερ εἰκὸς ἔχειν ἅπαν ὅταν ἀπῇ τινος θεός. οὕτω δὲ τότε πεφυκότα ταῦτα, πρῶτον διεσχηματίσατο εἴδεσι καὶ ἀριθμοῖς. τὸ δὲ ᾗ δυνατὸν ὡς κάλλιστά τε καὶ ἄριστα ἐξ οὐχ οὕτως ἐχόντων, τὸν θεὸν αὐτὰ ξυνιστάναι, περὶ πάντα ἡμῖν ὡς ἀεὶ τοῦτο λεγόμενον ὑπαρχέτω. νῦν δ' οὖν τὴν διάταξιν αὐτῶν ἐπιχειρητέον ἑκάστων καὶ γένεσιν ἀήθει λόγῳ πρὸς ὑμᾶς δηλοῦν. ἀλλὰ γὰρ ἐπεὶ μετέχετε τῶν κατὰ παίδευσιν ὁδῶν, δι' ὧν ἐνδείκνυσθαι τὰ λεγόμενα ἀνάγκη, συνέψεσθε. πρῶτον μὲν δὴ πῦρ καὶ γῆ καὶ ὕδωρ καὶ ἀὴρ, ὅτι σώματά ἐστι, δῆλόν που καὶ παντί. τὸ δὲ τοῦ σώματος εἶδος πᾶν, καὶ βάθος ἔχει. τὸ δὲ βάθος αὖ πᾶσα ἀνάγκη τὴν ἐπίπεδον περιειληφέναι φύσιν. ἡ δὲ ὀρθὴ τῆς ἐπιπέδου βάσεως ἐκ τριγώνων συνέστηκε. τὰ δὲ τρίγωνα ἅπαντα ἐκ δυοῖν ἄρχονται, μίαν μὲν ὀρθὴν ἔχοντος ἑκατέρου γωνίαν, τὰς δὲ δύο, ὀξείας. ὧν τὸ μὲν ἕτερον ἑκατέρωθεν ἔχει μέρος γωνίας ὀρθῆς, πλευραῖς ἴσαις διῃρημένης· τὸ δὲ ἕτερον, ἀνίσοις ἄνισα μέρη νενεμημένης. ταύτην δὲ πυρὸς ἀρχὴν καὶ τῶν ἄλλων σωμάτων ὑποτιθώμεθα, κατὰ τὸν μετ' ἀνάγκης εἰκότα λόγον πορευόμενοι. τὰς δέ τι τούτων ἀρχὰς ἄνωθεν θεὸς οἶδε, καὶ ἀνδρῶν ὃς ἂν ἐκείνῳ φίλος ᾖ. δεῖ δὴ λέγειν ποῖα κάλλιστα σώματα γένοιτ' ἂν τέτταρα, ἀνόμοια μὲν ἑαυτοῖς, δυνατὰ δὲ ἐξ ἀλλήλων αὐτῶν ἄττα διαλυόμενα γίγνεσθαι. τούτου γὰρ τυχόντες, ἔχοιμεν τὴν ἀλήθειαν γενέσεως πέρι γῆς καὶ πυρὸς, τῶν τε ἀνάλογον ἐν μέσῳ. τότε γὰρ οὐδενὶ συγχωρησόμε-

θα, καλλίω τούτων δρώμενα σώματα εἶναί που καθ' ἓν γένος ἕκαστον ὄν. τοῦτο οὖν προθυμητέον, τὰ διαφέροντα κάλλει σωμάτων τέτταρα γένη συναρμόσασθαι, καὶ φάναι τὴν τούτων ἡμᾶς φύσιν ἱκανῶς εἰληφέναι. τοῖν δὲ δυοῖν τριγώνοιν τὸ μὲν ἰσοσκελὲς μίαν εἴληχε φύσιν, τὸ δὲ πρόμηκες, ἀπεράντους. προαιρετέον οὖν αὖ τῶν ἀπείρων τὸ κάλλιστον, εἰ μέλλομεν ἄρξεσθαι κατὰ τρόπον. ἂν οὖν τις ἔχῃ κάλλιον ἐκλεξάμενος εἰπεῖν εἰς τὴν τούτων ξύστασιν, ἐκεῖνος οὐκ ἐχθρὸς ὤν, ἀλλὰ φίλος, κρατοῖ. τιθέμεθα δ' οὖν τῶν πολλῶν τριγώνων κάλλιστον ἕν, ὑπερβάντες τἄλλα, ἐξ οὗ τὸ ἰσόπλευρον τρίγωνον ἐκ τρίτων συνέστηκε. διότι δὲ ὁ λόγος πλείων. ἀλλὰ τῷ τοῦτο ἐλέγξαντι καὶ ἀνευρόντι δὲ μὴ οὕτως ἔχον, κεῖται φίλια τὰ ἆθλα. προῃρήσθω δὲ δύο τρίγωνα, ἐξ ὧν τό, τε τοῦ πυρὸς καὶ τὰ τῶν ἄλλων σώματα μεμηχάνηται· τὸ μέν, ἰσοσκελές· τὸ δέ, τριπλῆν κατὰ δύναμιν ἔχον τῆς ἐλάττονος τὴν μίαν πλευρὰν ἀεί. τὸ δὲ πρόσθεν οὐκ ἀσφαλῶς ῥηθέν, νῦν μᾶλλον διοριστέον. τὰ γὰρ τέτταρα γένη δι' ἀλλήλων εἰς ἄλληλα ἐφαίνετο πάντα γένεσιν ἔχειν, οὐκ ὀρθῶς φανταζόμενα. γίγνεται μὲν γὰρ ἐκ τῶν τριγώνων ὧν προῃρήμεθα, γένη τέτταρα· τρία μέν, ἐξ ἑνὸς τοῦ τὰς πλευρὰς ἀνίσους ἔχοντος· τὸ δὲ τέταρτον ἓν μόνον, ἐκ τοῦ ἰσοσκελοῦς τριγώνου ξυναρμοσθέν. οὔκουν δυνατὰ πάντα, εἰς ἄλληλα διαλυόμενα, ἐκ πολλῶν σμικρῶν, ὀλίγα μεγάλα, καὶ τοὐναντίον, γίγνεσθαι. τὰ δὲ τρία, οἷόν τε. ἐκ γὰρ ἑνὸς ἅπαντα πεφυκότα, λυθέντων τε τῶν μειζόνων, πολλὰ σμικρὰ ἐκ τῶν αὐτῶν

ξυστήσεται, δεχόμενα τὰ προσήκοντα σχήματα ἑαυτοῖς· καὶ σμικρὰ ὅταν αὖ πολλὰ κατὰ τρίγωνα διασπαρῇ, γενόμενος εἷς ἀριθμὸς, ἑνὸς ὄγκου μέγα ἀποτελέσειεν αὖ ἄλλο εἶδος ἕν. ταῦτα μὲν οὖν λελέχθω περὶ τῆς εἰς ἄλληλα γενέσεως. Οἷον δὲ ἕκαστον αὐτῶν γέγονεν εἶδος, καὶ ἐξ ὧν ξυμπεσόντων ἀριθμῶν, λέγειν ἂν ἑπόμενον εἴη. ἄρξει δὲ τό, τε πρῶτον εἶδος καὶ σμικρότατον ξυνιστάμενον. στοιχεῖον δ' αὐτοῦ τὸ τὴν ὑποτείνουσαν τῆς ἐλάττονος πλευρᾶς διπλασίαν ἔχον μήκει, ξύνδυο δὲ τούτων κατὰ διάμετρον ξυντιθεμένων, καὶ τρὶς τούτου γενομένου, τὰς διαμέτρους καὶ τὰς βραχείας πλευρὰς εἰς ταὐτὸν, ὡς κέντρον, ἐρεισάντων, ἓν ἰσόπλευρον τρίγωνον ἐξ ἓξ τὸν ἀριθμὸν ὄντων γέγονε. τρίγωνα δὲ ἰσόπλευρα ξυνιστάμενα τέτταρα, κατὰ σύντρεις ἐπιπέδους γωνίας, μίαν στερεὰν γωνίαν ποιεῖ, τῆς ἀμβλυτάτης τῶν ἐπιπέδων γωνιῶν ἐφεξῆς γεγονυῖαν. τοιούτων δὲ ἀποτελεσθεισῶν τεττάρων, πρῶτον εἶδος στερεὸν, ὅλου περιφεροῦς διανεμητικὸν εἰς ἴσα μέρη καὶ ὅμοια, ξυνίσταται· δεύτερον δὲ, ἐκ μὲν τῶν αὐτῶν τριγώνων. κατὰ δὲ ἰσόπλευρα τρίγωνα ὀκτὼ ξυστάντων, μίαν ἀπεργασαμένων στερεὰν γωνίαν, ἐκ τεττάρων ἐπιπέδων, καὶ γενομένων ἓξ τοιούτων, τὸ δεύτερον αὖ σῶμα οὕτως ἔσχε τέλος. τὸ δὲ τρίτον, ἐκ δὶς ἑξήκοντα τῶν στοιχείων ξυμπαγέντων, στερεῶν δὲ γωνιῶν δώδεκα, ὑπὸ πέντε ἐπιπέδων τριγώνων ἰσοπλεύρων περιεχομένης ἑκάστης, εἴκοσι βάσεις ἔχων ἰσοπλεύρους γέγονεν. καὶ τὸ μὲν ἕτερον ἀπήλλακτο τῶν στοιχείων, γεννῆσαν ταῦτα. τὸ δὲ ἰσοσκελὲς τρίγω-

νον ἐγένετα τὴν τοῦ τετάρτου φύσιν, κατὰ τέτταρα ξυνιστάμενον, εἰς τὸ κέντρον τὰς ὀρθὰς γωνίας συνάγον, ἓν ἰσόπλευρον τετράγωνον ἀπεργασάμενον. ἓξ δὲ τοιαῦτα συμπαγέντα, γωνίας ὀκτὼ στερεὰς ἀπετέλεσε, κατὰ τρεῖς ἐπιπέδους ὀρθὰς ξυναρμοσθείσης ἑκάστης. τὸ δὲ σχῆμα τοῦ ξυστάντος σώματος, γέγονεν κυβικὸν, ἓξ ἐπιπέδους τετραγώνους ἰσοπλεύρους βάσεις ἔχον. ἔτι δὲ οὔσης ξυστάσεως μιᾶς πέμπτης, ἐπὶ τὸ πᾶν ὁ θεὸς αὐτῇ κατεχρήσατο, ἐκεῖνο διαζωγραφῶν. ἃ δή τις εἰ πάντα λογιζόμενος ἐμμελῶς, ἀπορεῖ πότερον ἀπείρους χρὴ κόσμους εἶναι λέγειν, ἢ πέρας ἔχοντας, τὸ μὲν ἀπείρους, ἡγήσαιτ' ἂν ὄντως ἀπείρου τινὸς εἶναι δόγμα ὧν ἔμπειρον χρεὼν εἶναι· πότερον δὲ ἕνα ἢ πέντε αὐτοὺς ἀληθείᾳ πεφυκότας λέγειν προσήκει, μᾶλλον αὖ, ταύτῃ στὰς, εἰκότως διαπορήσαι. τὸ μὲν οὖν δὴ παρ' ἡμῶν, ἕνα αὐτὸν κατὰ τὸν εἰκότα λόγον πεφυκότα μηνύει· ἄλλος δὲ, εἰς ἄλλα πη ἀποβλέψας, ἕτερα δοξάσει. καὶ τούτων μὲν μεθετέον. Τὰ δὲ γεγονότα νῦν τῷ λόγῳ γένη διανείμωμεν εἰς πῦρ, καὶ γῆν, καὶ ὕδωρ, καὶ ἀέρα. γῇ μὲν τὸ κυβικὸν εἶδος δῶμεν. ἀκινητοτάτη γὰρ τῶν τεττάρων γενῶν γῆ, καὶ τῶν σωματικῶν πλαστικωτάτη. μάλιστα δὲ ἀνάγκη γεγονέναι τοιοῦτον, τὸ τὰς βάσεις ἀσφαλεστάτας ἔχον. βάσις δὲ ἥ τε τῶν κατ' ἀρχὰς τριγώνων ὑποτεθέντων, ἀσφαλεστέρα κατὰ φύσιν, ἡ τῶν ἰσοπλεύρων, τῆς τῶν ἀνίσων· τό, τε ἐξ ἑκατέρου ξυντεθὲν ἐπίπεδον, ἰσόπλευρον ἰσοπλεύρου, τετράγωνον τριγώνου, κατά τε μέρη καὶ καθ' ὅλον στασιμωτέρως ἐξ ἀνάγκης βέβηκε. διὸ γῇ

μὲν τοῦτο ἀπονέμοντες, τὸν εἰκότα λόγον διασώζομεν· ὕδατι δ' αὖ, τὸ δυσκινητότατον εἶδος· τὸ δ' εὐκινητότατον, πυρί· τὸ δὲ μέσον, ἀέρι. καὶ τὸ μὲν σμικρότατον σῶμα, πυρί· τὸ δ' αὖ μέγιστον, ὕδατι· τὸ δὲ μέσον, ἀέρι. καὶ τὸ μὲν ὀξύτατον αὖ, πυρί· τὸ δὲ δεύτερον, ἀέρι· τὸ δὲ τρίτον, ὕδατι. ταῦτ' οὖν δὲ πάντα, τὸ μὲν ἔχον ὀλιγίστας βάσεις, εὐκινητότατον ἀνάγκη πεφυκέναι, τμητικώτατόν τε, ὀξύτατον ὂν πάντη πάντων· ἔτι τε ἐλαφρότατον, ἐξ ὀλιγίστων ξυνεστὼς τῶν αὐτῶν μερῶν· τὸ δὲ δεύτερον, δευτέρως τὰ αὐτὰ ταῦτ' ἔχειν. τρίτως δὲ τὸ τρίτον. ἔστω δὲ, κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ κατὰ τὸν εἰκότα, τὸ μὲν τῆς πυραμίδος στερεὸν γεγονὸς εἶδος, πυρὸς στοιχεῖον καὶ σπέρμα· τὸ δὲ δεύτερον κατὰ γένεσιν, εἴπωμεν ἀέρος· τὸ δὲ τρίτον, ὕδατος. πάντα οὖν δεῖ ταῦτα διανοεῖσθαι σμικρὰ οὕτως, ὡς καθ' ἓν ἕκαστον μὲν τοῦ γένους ἑκάστου, διὰ σμικρότητα οὐδὲν ὁρώμενον ὑφ' ἡμῶν· συναθροισθέντων δὲ πολλῶν, τοὺς ὄγκους αὐτῶν ὁρᾶσθαι. καὶ δὴ τὸ τῶν ἀναλογιῶν περί τε τὰ πλήθη καὶ τὰς κινήσεις, καὶ τὰς ἄλλας δυνάμεις, πανταχῇ τὸν θεὸν, ὅπη περ ἡ τῆς ἀνάγκης ἑκοῦσα πεισθεῖσά τε φύσις ὑπεῖξε, ταύτῃ πάντῃ δι' ἀκριβείας ἀποτελεσθεισῶν ὑπ' αὐτοῦ, ξυνηρμόσθαι ταῦτα ἀνάλογον. ἐκ δὲ πάντων τῶν περὶ τὰ γένη προειρήκαμεν, ὧδ' ἂν κατὰ τὸ εἰκὸς μάλιστ' ἔχοι. Γῆ μὲν ξυντυγχάνουσα πυρὶ, διαλυθεῖσά τε ὑπὸ τῆς ὀξύτητος αὐτοῦ φέροιτ' ἂν, εἴτ' ἐν αὐτῷ πυρὶ λυθεῖσα, εἴτ' ἐν ἀέρος, εἴτ' ἐν ὕδατος ὄγκῳ τύχοι· μέχρι περ αὐτῆς πη ξυντυχόντα τὰ μέ-

ρη, πάλιν ξυναρμοσθέντα αὐτὰ αὑτοῖς, γῆ γένοιτο. οὐ γὰρ εἰς ἄλλο γε εἶδος ἔλθοι ποτ᾽ ἄν. Ὕδωρ δὲ ὑπὸ πυρὸς μερισθὲν, εἴτε καὶ ὑπ᾽ ἀέρος ἐγχωρεῖ γίγνεσθαι ξυστάντα, ἓν μὲν πυρὸς σῶμα, δύο δὲ, ἀέρος. τὰ δὲ ἀέρος τμήματα ἐξ ἑνὸς μέρους διαλυθέντος, δύ᾽ ἂν γενοίσθην σώματα πυρός. καὶ πάλιν, ὅταν ἀέρι πῦρ ὕδατί τε ἤ τινι γῇ περιλαμβανόμενον, ἐν πολλοῖς ὀλίγον κινούμενον, ἐν φερομένοις μαχόμενον καὶ νικηθὲν καταθραυσθῇ, δύο πυρὸς σώματα εἰς ἓν ξυνίστασθον εἶδος ἀέρος· καὶ κρατηθέντος ἀέρος, κερματισθέντος τε ἐκ δυοῖν ὅλοιν, καὶ ἡμίσεως ὕδατος, εἶδος ἓν ὅλον ἔσται ξυμπαγές. ὧδε γὰρ δὴ λογισώμεθα αὐτὰ πάλιν, ὡς ὅταν ἐν πυρὶ λαμβανόμενον τῶν ἄλλων ὑπ᾽ αὐτοῦ τι γένος, τῇ τῶν γωνιῶν καὶ κατὰ τὰς πλευρὰς ὀξύτητι τέμνηται, ξυστὰν μὲν εἰς τὴν ἐκείνου φύσιν, πέπαυται τεμνόμενον. τὸ γὰρ ὅμοιον καὶ ταὐτὸν αὐτῷ γένος ἕκαστον, οὔτε τινὰ μεταβολὴν ἐμποιῆσαι δυνατὸν, οὔτε τι παθεῖν ὑπὸ τοῦ κατὰ ταὐτὰ ὁμοίως τε ἔχοντος, οὔτε τι δράσαι δύναται. ἕως δ᾽ ἂν εἰς ἄλλο τι γιγνόμενον ἧττον ὂν, κρείττονι μάχηται, λυόμενον οὐ παύεται. τά τε αὖ σμικρότερα ὅταν ἐν τοῖς μείζοσι πολλοῖς περιλαμβανόμενα ὀλίγα, διαθραυόμενα κατασβεννύηται, ξυνίστασθαι μὲν ἐθέλοντα εἰς τὴν τοῦ κρατοῦντος ἰδέαν, πέπαυται κατασβεννύμενα· γίγνεταί τε ἐκ πυρὸς ἀήρ, ἐξ ἀέρος, ὕδωρ· ἂν δ᾽ εἰς ταῦτα ἢ καὶ τῶν ἄλλων τινὶ ξυνιὸν γενῶν μάχηται, λυόμενα οὐ παύεται, πρὶν ἢ παντάπασιν ὠθούμενα, διαλυτὰ ὄντα, ἐκφύγοι πρὸς τὸ ξυγγενὲς, ἢ νικηθέντα, ἓν ἐκ πολλῶν ὅ-

μοιον τῷ κρατήσαντι γενόμενον, αὐτοῦ σύνοικον μείνῃ. καὶ δὴ καὶ κατὰ ταῦτα παθήματα διαμείβεται τὰς χώρας ἅπαντα. διέστηκε μὲν γὰρ τοῦ γένους ἑκάςου τὰ πλήθη κατὰ τόπον ἴδιον, διὰ τὴν τῆς δεχομένης κίνησιν· τὰ δὲ ἀνομοιούμενα φέρεται διὰ τὸν σεισμὸν πρὸς τὸν ἐκείνων οἷς ἂν ὁμοιωθῇ τόπον. ὅσα μὲν οὖν ἄκρατα καὶ πρῶτα σώματα, διὰ τοιούτων αἰτίων γέγονε· τοῦ δ' ἐν τοῖς εἴδεσιν αὐτῶν ἕτερα ἐμπεφυκέναι γένη, τὴν ἑκατέρου τῶν στοιχείων αἰτιατέον ξύστασιν, μὴ μόνον ἓν ἑκατέραν μέγεθος ἔχον τὸ τρίγωνον φυτεῦσαι κατ' ἀρχὰς, ἀλλὰ ἐλάττω τε καὶ μείζω· τὸν ἀριθμὸν δὲ ἔχοντα τοσοῦτον, ὅσα περ ἂν ᾖ τἀν τοῖς εἴδεσι γένη. δύο δὲ συμμιγνύμενα αὐτά τε πρὸς αὑτὰ καὶ πρὸς ἄλληλα, τὴν ποικιλίαν ἐστὶν ἄπειρα· ἧς γε δεῖ θεωροὺς γίγνεσθαι τοὺς μέλλοντας περὶ φύσεως εἰκότι λόγῳ χρήσεσθαι. κινήσεως οὖν ξυστάσεώς τε πέρι, τίνα τρόπον καὶ μεθ' ὥντινων γίγνεσθον, εἰ μή τις διομολογήσεται, πόλλ' ἂν εἴη ἐμποδὼν τῷ κατόπισθεν λογισμῷ. τὰ μὲν οὖν ἤδη περὶ αὐτῶν εἴρηται· πρὸς δὲ ἐκείνοις, ἔτι τάδε· ἐν μὲν ὁμαλότητι μηδέποτε ἐθέλειν κίνησιν εἶναι. τὸ γὰρ κινησόμενον, ἄνευ τοῦ κινήσοντος, ἢ τὸ κινῆσον, ἄνευ τοῦ κινησομένου, χαλεπὸν, μᾶλλον δὲ ἀδύνατον εἶναι. κίνησις δὲ οὐκ ἔστι τούτων ἀπάντων. ταῦτα δὲ ὁμαλὰ εἶναι ποτὲ, ἀδύνατον. οὕτω δὲ στάσιν μὲν ἐν ὁμαλότητι, κίνησιν δὲ εἰς ἀνωμαλότητα ἀεὶ τιθῶμεν. αἰτία δὲ ἡ ἀνισότης αὖ τῆς ἀνωμάλου φύσεως. ἀνισότητος δὲ γένεσιν μὲν διεληλύθαμεν· πῶς δέ ποτε οὐ κατὰ γένη διαχωρισθέντα ἕκαστα πέπαυται

τῆς δι᾽ ἀλλήλων κινήσεως καὶ φορᾶς, οὐκ εἴπομεν. ὧδε οὖν πάλιν ἐροῦμεν. ἡ τοῦ παντὸς περίοδος, ἐπειδὴ συμπεριέλαβε τὰ γένη, κυκλοτερὴς οὖσα, καὶ πρὸς αὐτὴν πεφυκυῖα βούλεσθαι ξυνιέναι, σφίγγει πάντα, καὶ καινὴν χώραν οὐδεμίαν ἐᾷ λείπεσθαι. διὸ δὴ πῦρ μὲν εἰς πάντα διελήλυθε μάλιστα, ἀὴρ δὲ δευτέρως, ὡς λεπτότητι δεύτερος ἔφυ· καὶ τἄλλα ταύτῃ. τὰ γὰρ ἐκ μεγίστων μερῶν γεγονότα μεγίστην κενότητα ἐν τῇ ξυστάσει παραλέλοιπε, τὰ δὲ σμικρότατα, ἐλαχίστην. ἡ δὴ τῆς πιλήσεως ξύνοδος τὰ σμικρὰ εἰς τὰ τῶν μεγάλων διάκενα ξυνωθεῖ. σμικρῶν οὖν παρὰ μεγάλα τιθεμένων, καὶ τῶν ἐλαττόνων τὰ μείζονα διακρινόντων, τῶν δὲ μειζόνων ἐκεῖνα συγκρινόντων, πάντ᾽ ἄνω καὶ κάτω μεταφέρεται πρὸς τοὺς ἑαυτῶν τόπους. μεταβάλλον γὰρ τὸ μέγεθος ἕκαστον, καὶ τὴν τῶν τόπων μεταβάλλει στάσιν. οὕτω δὲ διὰ ταῦτά τε ἡ τῆς ἀνωμαλότητος διασωζομένη γένεσις ἀεὶ, τὴν ἀεὶ κίνησιν τούτων οὖσαν ἐσομένην τε καὶ ἐνδελεχῶς παρέχεται. μετὰ δὴ ταῦτα δεῖ νοεῖν ὅτι πυρός τε γένη πολλὰ γέγονεν· οἷον, φλὸξ, τό, τε ἀπὸ τῆς φλογὸς ἄπτὸν, ὃ κάει μὲν, οὐ φῶς δὲ τοῖς ὄμμασι παρέχει· τό, τε, φλογὸς ἀποσβεσθείσης, ἐν τοῖς διαπύροις καταλειπόμενον αὐτοῦ. κατὰ ταὐτὰ δὲ, ἀέρος τὸ μὲν εὐαγέστατον, ἐπίκλην αἰθὴρ καλούμενος· ὁ δὲ θολερώτατος, ὁμίχλη τε καὶ σκότος. ἕτερά τε ἀνώνυμα ἤδη γεγονότα, διὰ τὴν τῶν τριγώνων ἀνισότητα. τὰ δὲ ὕδατος, διχῇ μὲν πρῶτον· τὸ μὲν, ὑγρὸν, τὸ δὲ χυτὸν γένος αὐτοῦ. τὸ μὲν οὖν ὑγρὸν, διὰ τὸ μετέχον εἶναι τῶν γενῶν τοῦ ὕδατος, ὅσα σμι-

πρὰ ἀνίσων ὄντων, κινητὸν, αὐτό τε καθ᾽ αὑτὸ καὶ ὑπ᾽ ἄλλου, διὰ τὴν ἀνωμαλότητα καὶ τὴν τοῦ σχήματος ἰδέαν, γέγονε· τὸ δ᾽ ἐκ μεγάλων καὶ ὁμαλῶν, στασιμώτερον μὲν ἐκείνου καὶ βαρὺ, πεπηγὸς ὑπὸ ὁμαλότητος ἐστίν. ὑπὸ δὲ πυρὸς ἐσιόντος καὶ διαλύοντος αὐτὸ, τὴν ὁμαλότητα ἀπολέσαν, μετίσχει μᾶλλον κινήσεως· γενόμενον δὲ εὐκίνητον, ὑπὸ τοῦ πλησίον ἀέρος ὠθούμενον, καὶ κατατεινόμενον ἐπὶ γῆν, τήκεσθαι μὲν τὴν τῶν ὄγκων καθαίρεσιν, ῥοὴν δὴ, τὴν κατάστασιν ἐπὶ γῆν, ἐπωνυμίαν ἑκατέρου τοῦ πάθους ἔλαβε. πάλιν δὲ ἐκπίπτοντος αὐτόθεν τοῦ πυρὸς, ἅτε οὐκ εἰς κενὸν ἐξιόντος, ὠθούμενος ὁ πλησίον ἀὴρ, εὐκίνητον ἔτι ὄντα τὸν ὑγρὸν ὄγκον εἰς τὰς τοῦ πυρὸς ἕδρας συνωθῶν, αὐτὸν αὑτῷ ξυμμίγνυσιν. ὁ δὲ, συνωθούμενος, ἀπολαμβάνων τε τὴν ὁμαλότητα πάλιν, ἅτε τοῦ τῆς ἀνωμαλότητος δημιουργοῦ πυρὸς ἀπιόντος, εἰς ταὐτὸν αὑτῷ καθίσταται. καὶ τὴν μὲν τοῦ πυρὸς ἀπαλλαγὴν, ψύξιν· τὴν δὲ ξύνοδον ἐκείνου ἀπελθόντος, πεπηγὸς εἶναι γένος προσεῤῥήθη. τούτων δὴ πάντων ὅσα χυτὰ προσείπομεν ὕδατα, τὸ μὲν ἐκ λεπτοτάτων καὶ ὁμαλωτάτων πυκνότατον γιγνόμενον, μονοειδὲς γένος, στίλβοντι καὶ ξανθῷ χρώματι κοινωθὲν, τιμαλφέστατον κτῆμα χρυσὸς, ἠθημένος διὰ πέτρας ἐπάγη. χρυσοῦ δὲ ὄζος, διὰ πυκνότητα σκληρότατον ὂν καὶ μελανθὲν, ἀδάμας ἐκλήθη. τὸ δ᾽ ἐγγὺς μὲν χρυσοῦ τῶν μερῶν, εἴδη δὲ πλέον ἑνὸς ἔχον, πυκνότητι μὲν, χρυσοῦ πυκνότερον ὂν, καὶ γῆς μόριον ὀλίγον καὶ λεπτὸν μετασχὸν, ὥστε σκληρότερον εἶναι· τὸ δὲ με-

γάλα ἐντὸς αὐτοῦ διαλείμματα ἔχειν, κουφότερον τῶν λαμπρῶν, πηκτῶν τε ἓν γένος ὑδάτων χαλκὸς ξυσταθεὶς γέγονε. τὸ δ' ἐκ γῆς αὐτὸ μιχθὲν, ὅταν παλαιουμένω διαχωρίζησθον πάλιν ἀπ' ἀλλήλων, ἐκφανὲς καθ' αὑτὸ γιγνόμενον, ἰὸς λέγεται. τἄλλα δὲ τῶν τοιούτων οὐδὲν ποικίλον ἐστὶ διαλογίσασθαι, τὴν τῶν εἰκότων μύθων μεταδιώκοντα ἰδέαν· ἣν ὅταν τὶς, ἀναπαύσεως ἕνεκα τοὺς περὶ τῶν ὄντων ἀεὶ καταθέμενος λόγους, τοὺς γενέσεως πέρι, διαθεώμενος εἰκότας, ἀμεταμέλητον ἡδονὴν κτᾶται, μέτριον ἂν ἐν τῷ βίῳ παιδιὰν καὶ φρόνιμον ποιοῖτο. ταύτῃ δὴ καὶ τανῦν ἐφέντες, τὸ μετὰ τοῦτο τῶν αὐτῶν πέρι τὰ ἑξῆς εἰκότα δίιμεν τῇδε. τὸ πυρὶ μεμιγμένον ὕδωρ, ὅσον λεπτὸν ὑγρόν τε, διὰ τὴν κίνησιν καὶ τὴν ὁδὸν ἣν κυλινδούμενον ἐπὶ γῆς ὑγρὸν λέγεται, μαλακόν τε αὖ, τῷ τὰς βάσεις ἧττον ἑδραίας οὔσας ἢ τὰς γῆς, ὑπείκειν. τοῦτο δ' ὅταν πυρὸς ἀποχωρισθὲν ἀέρος τε μονωθῇ, γέγονε μὲν ὁμαλώτερον, ξυνέωσται δὲ ὑπὸ τῶν ἐξιόντων εἰς αὐτό. παγέν τε οὕτω, τὸ μὲν ὑπὲρ γῆς μάλιστα παθὸν ταῦτα, χάλαζα· τὸ δ' ἐπὶ γῆς, κρύσταλλος· τὸ δὲ ἧττον, ἡμιπαγές τε ὂν ἔτι, τὸ μὲν ὑπὲρ γῆς αὖ, χιών· τὸ δ' ἐπὶ γῆς ξυμπαγὲν, ἐκ δρόσου γενόμενον, πάχνη λέγεται. τὰ δὲ δὴ πλεῖστα ὑδάτων εἴδη, μεμιγμένα ἀλλήλοις, ξύμπαν μὲν τὸ γένος, διὰ τῶν ἐκ γῆς φυτῶν ἠθημένα, χυμοὶ λεγόμενοι· διὰ δὲ τὰς μίξεις ἀνομοιότητα ἕκαςοι ἔχοντες, τὰ μὲν ἄλλα πολλὰ ἀνώνυμα γένη παρέσχοντο, τέτταρα δὲ ὅσα ἔμπυρα εἴδη, διαφανῆ μάλιστα γενόμενα, εἴληφεν ὀνόματα αὐτῶν· τὸ μὲν τῆς

ψυχῆς μετὰ τοῦ σώματος θερμαντικὸν, οἶνος· τὸ δὲ λεῖον, καὶ διακριτικὸν ὄψεως, διὰ ταῦτά τε ἰδεῖν λαμπρὸν, καὶ στίλβον, λιπαρόν τε φανταζόμενον ἐλαιηρὸν εἶδος, πίττα καὶ κίκι, καὶ ἔλαιον αὐτὸ, ὅσά τ' ἄλλα τῆς αὐτῆς δυνάμεως· ὅσον δὲ διαχυτικὸν μέχρι φύσεως τῶν περὶ τὸ στόμα ξυνόδων, ταύτῃ τῇ δυνάμει γλυκύτητα παρεχόμενον, μέλι τὸ κατὰ πάντων μάλιστα πρόσρημα ἔσχε. τὸ δὲ τῆς σαρκὸς διαλυτικὸν τῷ κάειν, ἀφρῶδες γένος, ἐκ πάντων ἀφορισθὲν τῶν χυμῶν, ὀπὸς ἐπωνομάσθη. γῆς δὲ εἴδη, τὸ μὲν ἠθημένον δι' ὕδατος, τοιῷδε τρόπῳ γίγνεται σῶμα λίθινον· τὸ ξυμπαγὲν ὕδωρ ὅταν ἐν τῇ ξυμμίξει κοπῇ, μετέβαλεν εἰς ἀέρος ἰδέαν· γενόμενος δὲ ἀὴρ, εἰς τὸν ἑαυτοῦ τόπον ἀναθεῖ. κενὸν δ' ὑπῆρχεν αὐτῶν οὐδέν. τὸν οὖν πλησίον ἔωσεν ἀέρα. ὁ δὲ, ἂν ᾖ βαρὺς, ὠσθεὶς, καὶ περιχυθεὶς τῷ τῆς γῆς ὄγκῳ, σφόδρα ἔθλιψε, ξυνέωσέ τε αὐτὸν εἰς τὰς ἕδρας ὅθεν ἂν εἴη ὁ νέος ἀήρ. ξυνωσθεῖσα δὲ ὑπὸ ἀέρος ἀλύτως ὕδατι γῆ, ξυνίσταται πέτρα· καλλίων μὲν, ἡ τῶν ἴσων καὶ ὁμαλῶν διαφανὴς μερῶν· αἰσχίων δὲ, ἡ ἐναντία. τὸ δὲ ὑπὸ πυρὸς πάχους τὸ νοτερὸν πᾶν ἐξαρπασθὲν, καὶ κραυρότερον ἐκείνου ξυστὰν, τῷ γένει κέραμον ἐπωνομάκαμεν, τοῦτο γέγονεν. ἔστι δὲ ὅτε νοτίδος ὑπολειφθείσης χυτὴ γῆ γενομένη, διὰ πυρὸς ὅταν ψυχθῇ, γέγονε τὸ μέλαν χρῶμα ἔχον, λίθος. τῷ δ' αὖ κατὰ ταὐτὰ μὲν ταῦτα ἐκ ξυμμίξεως ὕδατος ἀπομονουμένῳ πολλοῦ, λεπτοτέρων δὲ ἐκ γῆς μερῶν, ἁλμυρῷ τε ὄντι, ἡμιπαγεῖ γενομένῳ, καὶ αὖ τῷ πάλιν ὑφ' ὕδατος, τὸ μὲν ἐλαίου καὶ γῆς

καθαρτικὸν γένος, νίτρον· τὸ δ᾽ εὐάρμοστον ἐν ταῖς κοινωνίαις ταῖς περὶ τὴν τοῦ σώματος αἴσθησιν, ἁλῶν, κατὰ λόγον νόμου, θεοφιλὲς σῶμα ἐγένετο. τὰ δὲ κοινὰ ἐξ ἀμφοῖν, ὕδατι μὲν οὐ λυτὰ, πυρὶ δὲ διὰ τὸ τοιόνδε οὕτω ξυμπήγνυται. γῆς ὄγκους πῦρ μὲν ἀήρ τε οὐ τήκει. τῆς γὰρ ξυστάσεως τῶν διακένων αὐτῆς σμικρομερέστερα πεφυκότα, διὰ πολλῆς εὐρυχωρίας ἰόντα, οὐ βιαζόμενα, ἄλυτον αὐτὴν ἐάσαντα, ἄτηκτον παρέσχε. τὰ δὲ ὕδατος, ἐπειδὴ μείζω πέφυκε, μέρη, βίαιον ποιούμενα τὴν διέξοδον, λύοντα αὐτὴν τήκει. γῆν μὲν ἀξύστατον ὑπὸ βίας οὕτω ὕδωρ μόνον λύει, ξυνεστηκυῖαν δὲ, πλὴν πυρὸς οὐδέν. εἴσοδος γὰρ οὐδενὶ πλὴν πυρὶ λέλειπται. τὴν δὲ ὕδατος αὖ ξύνοδον, τὴν μὲν βιαιοτάτην, πῦρ μόνον· τὴν δὲ ἀσθενεστέραν, ἀμφότερα, πῦρ τε καὶ ἀὴρ, διαχεῖτον· ὁ μὲν, κατὰ τὰ διάκενα, τὸ δὲ, καὶ κατὰ τὰ τρίγωνα. βίᾳ δὲ ἀέρα ξυστάντα οὐδὲν λύει πλὴν κατὰ τὸ στοιχεῖον, ἀβίαστον δὲ κατατήκει μόνον πῦρ. τὰ δὲ τῶν ξυμμίκτων ἐκ γῆς τε καὶ ὕδατος σωμάτων, μέχρι περ ἂν ὕδωρ αὐτοῦ τὰ τῆς γῆς διάκενα καὶ βίᾳ ξυμπεπιλημένα κατέχῃ, τὰ μὲν ὕδατος, ἐπιόντα ἔξωθεν, εἴσοδον οὐκ ἔχοντα μέρη, περιῤῥέοντα τὸν ὅλον ὄγκον ἄτηκτον εἴασε· τὰ δὲ πυρὸς, εἰς τὰ τῶν ὑδάτων διάκενα εἰσιόντα, ὅπερ ὕδωρ γῆν, τοῦτο δὲ πῦρ ἀέρα ἀπεργαζόμενα, τηχθέντι τῷ κοινῷ σώματι ῥεῖν μόνα αἴτια ξυμβέβηκε. τυγχάνει δὲ ταῦτα ὄντα, τὰ μὲν, ἔλαττον ἔχοντα ὕδατος ἢ γῆς, τό, τε περὶ τὴν ὕαλον γένος ἅπαν, ὅσα τε λίθων χυτὰ εἴδη καλεῖται· τὰ δὲ πλέον ὕδατος αὖ, πάντα ὅσα κηροει-

δῆ καὶ θυμιατικὰ σώματα ξυμπήγνυται. Τὰ μὲν δὴ σχήμασι, κοινωνίαις τε καὶ μεταλλαγαῖς εἰς ἄλληλα πεποικιλμένα εἴδη, σχεδὸν ἐπιδέδεικται· τὰ δὲ παθήματα αὐτῶν δι' ἃς αἰτίας γέγονε, πειρατέον ἐμφανίζειν ἡμᾶς. πρῶτον μὲν οὖν ὑπάρχειν αἴσθησιν δεῖ τοῖς λεγομένοις ἀεί. σαρκὸς δὲ καὶ τῶν περὶ σάρκα γένεσιν, ψυχῆς τε ὅσον θνητὸν, οὔπω διεληλύθαμεν. τυγχάνει δὲ οὔτε ταῦτα χωρὶς τῶν περὶ τὰ παθήματα, ὅσα αἰσθητικὰ, οὔτ' ἐκεῖνα ἄνευ τούτων δύναται ἱκανῶς λεχθῆναι. τὸ δὲ ἅμα, σχεδὸν οὐ δυνατόν. ὑποθετέον δὴ πρότερον θάτερα· τὰ δ' ὕστερα ὑποτεθέντα ἐπάνιμεν αὖθις. ἵνα οὖν ἑξῆς τὰ παθήματα λέγηται τοῖς γένεσιν, ἔστω πρότερα ἡμῖν τὰ περὶ τὸ σῶμα καὶ ψυχὴν ὄντα. πρῶτον μὲν οὖν ᾗ πῦρ θερμὸν λέγομεν, ἴδωμεν, ὧδε σκοποῦντες· τὴν διάκρισιν καὶ τομὴν αὐτοῦ περὶ τὸ σῶμα ἡμῶν γιγνομένην ἐννοηθέντες. ὅτι μὲν γὰρ ὀξύ τι τὸ πάθος, πάντες σχεδὸν αἰσθανόμεθα· τὴν δὲ λεπτότητα τῶν γωνιῶν, καὶ πλευρῶν ὀξύτητα, τῶν τε μορίων σμικρότητα, καὶ τῆς φορᾶς τάχος, (οἷς πᾶσι σφοδρὸν ὂν καὶ τομὸν, ὀξέως τὸ προστυχὸν ἀεὶ τέμνει) λογιστέον, ἀναμιμνησκομένοις τὴν τοῦ σχήματος αὐτοῦ γένεσιν, ὅτι μάλιστα ἐκείνη καὶ οὐκ ἄλλη φύσις διακρίνουσα ἡμῶν κατὰ σμικρά τε τὰ σώματα κερματίζουσα, τοῦτο ὃ νῦν θερμὸν λέγομεν, εἰκότως τὸ πάθημα καὶ τοὔνομα παρέσχε. τὸ δ' ἐναντίον τούτῳ, κατάδηλον μὲν, ὅμως δὲ μηδὲν ἐπιδεὲς ἔστω λόγου. τὰ γὰρ δὴ τῶν περὶ τὸ σῶμα ὑγρῶν μεγαλομερέστερα, εἰσιόντα, τὰ σμικρότερα ἐξωθοῦντα, εἰς τὰς

ἐκείνων οὐ δυνάμενα ἕδρας ἐνδῦναι, ξυνωθοῦντα ἡμῶν τὸ νοτερὸν, ἐξ ἀνωμάλου κεκινημένου τε ἀκίνητον δι' ὁμαλότητα καὶ τὴν ξύνωσιν ἀπεργαζόμενα, πήγνυσι. τὸ δὲ παρὰ φύσιν ξυναγόμενον, μάχεται κατὰ φύσιν αὐτὸ αὑτῷ, εἰς τοὐναντίον ἀπωθοῦν. τῇ δὴ μάχῃ καὶ τῷ σεισμῷ τούτῳ τρόμος καὶ ῥῖγος ἐτέθη· ψυχρόν τε τὸ πάθος ἅπαν τοῦτο, καὶ τὸ δρῶν αὐτὸ, ἔσχεν ὄνομα. σκληρὸν δὲ, ὅσοις ἂν ἡμῶν ἡ σὰρξ ὑπείκῃ· μαλακὸν δὲ, ὅσα ἂν τῇ σαρκί· πρὸς ἄλληλά τε οὕτως. ὑπείκει δὲ ὅσον ἐπὶ σμικροῦ βαίνει. τὸ δὲ ἐκ τετραγώνων ὂν βάσεων, ἅτε βεβηκὸς σφόδρα, ἀντιτυπώτατον εἶδος, ὅ,τι τε ἂν εἰς πυκνότητα ξυνιὸν πλείστην, ἀντίτονον ᾖ μάλιστα. βαρὺ δὲ καὶ κοῦφον, μετὰ τῆς κάτω φύσεως ἄνω τε λεγομένης ἐξεταζόμενον ἂν δηλωθείη σαφέστατα. φύσει γὰρ δή τινὰς τόπους δύο εἶναι, διειληφότας διχῇ τὸ πᾶν, ἐναντίους, τὸν μεν, κάτω, πρὸς ὃν φέρεται πάνθ' ὅσα τινὰ σώματος ὄγκον ἔχει, τὸν δ', ἄνω, πρὸς ὃν ἀκουσίως ἔρχεται πᾶν· οὐκ ὀρθὸν οὐδαμῇ νομίζειν. τοῦ γὰρ παντὸς οὐρανοῦ σφαιροειδοῦς ὄντος, ὅσα μὲν ἀφεστῶτα ἴσον τοῦ μέσου γέγονεν ἔσχατα, ὁμοίως αὐτὰ χρὴ ἔσχατα πεφυκέναι· τὸ δὲ μέσον, τὰ αὐτὰ μέτρα τῶν ἐσχάτων ἀφεστηκὸς, ἐν τῷ καταντικρὺ νομίζειν δεῖ πάντων εἶναι. τοῦ δὴ κόσμου ταύτῃ πεφυκότος, τῶν τι εἰρημένων ἄνω τὶς ἢ κάτω τιθέμενος, οὐκ ἐν δίκῃ δόξει τὸ μηδὲν προσῆκον ὄνομα λέγειν. ὁ μὲν γὰρ μέσος ἐν αὐτῷ τόπος, οὔτε κάτω πεφυκὼς, οὔτε ἄνω, λέγεσθαι δίκαιος, ἀλλ' αὐτὸ ἐν μέσῳ· ὁ δὲ πέριξ, οὔτε δὴ μέσος, οὔτ'

ἔχων διάφορον αὐτοῦ μέρος ἕτερον θατέρου μᾶλλον πρὸς τὸ μέσον, ἤ τι τῶν καταντικρύ. τοῦ δὲ ὁμοίως πάντη πεφυκότος, ποῖα τὶς ἐπιφέρων ὀνόματα αὐτῷ ἐναντία, καὶ πῆ, καλῶς ἂν ἡγοῖτο λέγειν; εἰ γάρ τι καὶ στερεὸν εἴη, κατὰ μέσον τοῦ παντὸς ἰσοπαλὲς, εἰς οὐδὲν ἄν ποτε τῶν ἐσχάτων ἐνεχθείη, διὰ τὴν πάντη ὁμοιότητα αὐτῶν. ἀλλ' εἰ καὶ περὶ αὐτὸ πορεύοιτό τις ἐν κύκλῳ, πολλάκις ἂν στὰς ἀντίπους, ταὐτὸν αὐτοῦ κάτω καὶ ἄνω προσείποι. τὸ μὲν γὰρ ὅλον, καθάπερ εἴρηται, νῦν δὴ σφαιροειδὲς ὂν, τόπον τινὰ, κάτω, τὸν δὲ, ἄνω λέγειν ἔχειν, οὐκ ἔμφρονος. ὅθεν δὲ ὠνομάσθη ταῦτα, καὶ ἐν οἷς ὄντα, εἰθίσμεθα δι' ἐκεῖνα καὶ τὸν οὐρανὸν ὅλον οὕτω διαιρούμενοι λέγειν, ταῦτα διομολογητέον, ὑποθεμένοις τάδ' ἡμῖν. εἴτις ἐν τῷ τοῦ παντὸς τόπῳ, καθ' ὃν ἡ τοῦ πυρὸς εἴληχε μάλιστα φύσις, οὗ καὶ πλεῖστον ἂν ἠθροισμένον εἴη, πρὸς ὃ φέρεται, ἐπαναβὰς ἐπ' ἐκεῖνο, καὶ δύναμιν εἰς τοῦτο ἔχων, μέρη τοῦ πυρὸς ἀφαιρῶν, ἱστᾷ· ἢ τιθεὶς εἰς πλάστιγγας, αἴρων τὸν ζυγὸν, καὶ τὸ πῦρ ἕλκων, εἰς ἀνόμοιον ἀέρα βιαζόμενος, δῆλον ὡς τοὔλαττόν που τοῦ μείζονος ῥᾷον βιᾶται. ῥώμῃ γὰρ μιᾷ δυοῖν ἅμα μετεωριζομένοιν, τὸ μὲν ἔλαττον, μᾶλλον, τὸ δὲ πλέον, ἧττον, ἀνάγκη που κατατεινόμενον ξυνέπεσθαι τῇ βίᾳ· καὶ τὸ μὲν, βαρὺ καὶ κάτω φερόμενον, κληθῆναι· τὸ δὲ σμικρὸν, ἐλαφρὸν, καὶ ἄνω. ταὐτὸ δὴ τοῦτο φωράσαι δεῖ δρῶντας ἡμᾶς περὶ τόνδε τὸν τόπον. ἐπὶ γὰρ γῆς βεβῶτες, γεώδη γένη διϊστάμενοι, καὶ γῆν ἐνίοτε αὐτὴν ἕλκομεν εἰς ἀνόμοιον ἀέρα βίᾳ καὶ παρὰ φύσιν,

ἀμφότερα τοῦ ξυγγενοῦς ἀντεχόμενα. τὸ δὲ σμικρότερον, ῥᾷον τοῦ μείζονος, βιαζομένοις εἰς τὸ ἀνόμοιον, πρότερον ξυνέπεται. κοῦφον οὖν αὐτὸ προσειρήκαμεν, καὶ τὸν τόπον εἰς ὃν βιαζόμεθα, ἄνω· τὸ δ' ἐναντίον τούτοις πάθος, βαρὺ, καὶ κάτω. ταῦτ' οὖν διαφόρως ἔχειν αὐτὰ πρὸς αὑτὰ, ἀνάγκη, διὰ τὸ τὰ πλήθη τῶν γενῶν τόπον ἐναντίον ἀλλήλοις κατέχειν. τὸ γὰρ ἐν ἑτέρῳ κοῦφον ὂν τόπῳ, τῷ κατὰ τὸν ἐναντίον τόπον ἐλαφρῷ· καὶ τὸ βαρὺ, τῷ βαρεῖ· τῷ τε κάτω, τὸ κάτω, καὶ τὸ ἄνω, τῷ ἄνω· πάντ' ἐναντία καὶ πλάγια καὶ πάντως διάφορα πρὸς ἄλληλα ἂν εὑρεθήσεται γιγνόμενα καὶ ὄντα. τόδε γεμὴν ἕν τι διανοητέον περὶ πάντων αὐτῶν, ὡς ἡ μὲν πρὸς τὸ ξυγγενὲς ὁδὸς ἑκάστοις οὖσα, βαρὺ μὲν τὸ φερόμενον ποιεῖ, τὸν δὲ τόπον εἰς ὃν τὸ τοιοῦτον φέρεται, κάτω· τὰ δὲ τούτοις ἔχοντα ὡς ἑτέρως, θάτερα. περὶ δὴ τούτων οὖν τῶν παθημάτων ταῦτα αἴτια εἰρήσθω. λείου δ' αὖ καὶ τραχέος παθήματος αἰτίαν πᾶς που κατιδὼν, καὶ ἑτέρῳ δυνατὸς ἂν εἴη λέγειν. σκληρότης γὰρ ἀνωμαλότητι μιχθεῖσα, τὸ δ' ὁμαλότης πυκνότητι παρέχεται. Μέγιστον δὲ καὶ λοιπὸν τῶν κοινῶν περὶ ὅλον τὸ σῶμα παθημάτων, τὸ τῶν ἡδέων καὶ τῶν ἀλγεινῶν αἴτιον, ἐν οἷς διεληλύθαμεν· καὶ ὅσα διὰ τῶν τοῦ σώματος μορίων αἰσθήσεις κεκτημένα, καὶ λύπας ἐν αὑτοῖς ἡδονάς θ' ἅμα ἑπομένας ἔχει. ὧδ' οὖν κατὰ παντὸς αἰσθητοῦ καὶ ἀναισθήτου παθήματος τὰς αἰτίας λαμβάνωμεν, ἀναμιμνησκόμενοι τὸ τῆς εὐκινήτου καὶ δυσκινήτου φύσεως ὅ, τι διειλόμεθα ἐν τοῖς πρόσθεν. ταύτῃ

γὰρ μεταδιωκτέον πάντα ὅσα ἑλεῖν ἐπινοοῦμεν. τὸ γὰρ κατὰ φύσιν εὐκίνητον, ὅταν καὶ βραχὺ πάθος ἐμπίπτῃ εἰς αὐτὸ, διαδίδωσι κύκλῳ μόρια ἕτερα ἑτέροις, ταὐτὸν ἀπεργαζόμενα, μέχρι περ ἂν ἐπὶ τὸ φρόνιμον ἐλθόντα, ἐξαγγείλῃ τοῦ ποιήσαντος τὴν δύναμιν. τὸ δ' ἐναντίον, ἑδραῖον ὂν, κατ' οὐδένα τε κύκλον ἰὸν, πάσχει μόνον, ἄλλο δὲ οὐ κινεῖ τῶν πλησίων. ὥστε οὐ διαδιδόντων μορίων μορίοις ἄλλων ἄλλοις, τὸ πρῶτον πάθος ἐν αὐτοῖς ἀκίνητον εἰς τὸ πᾶν ζῶον γενόμενον, ἀναίσθητον παρέσχε τὸ παθόν. ταῦτα δὲ περί τε ὀστᾶ καὶ τρίχας ἐστὶ, καὶ ὅσα ἄλλα γήϊνα τοπλεῖστον ἔχομεν ἐν ἡμῖν μόρια. τὰ δὲ ἔμπροσθεν περὶ τὰ τῆς ὄψεως καὶ ἀκοῆς μάλιστα, διὰ τὸ πυρὸς ἀέρος τε ἐν αὐτοῖς δύναμιν εἶναι μεγίστην. τὸ δὴ τῆς ἡδονῆς καὶ λύπης ὧδε δεῖ διανοεῖσθαι. τὸ μὲν παρὰ φύσιν καὶ βίαιον γιγνόμενον ἀθρόον παρ' ἡμῖν πάθος, ἀλγεινόν· τὸ δ' εἰς φύσιν ἀπιὸν πάλιν ἀθρόον, ἡδύ· τὸ δ' ἐναντίον τούτοις, ἐναντίως. τὸ δὲ μετ' εὐπετείας γιγνόμενον ἅπαν, αἰσθητὸν μὲν ὅτιμάλιστα, λύπης δὲ καὶ ἡδονῆς οὐ μετέχον· οἷον τὰ περὶ τὴν ὄψιν αὐτὴν παθήματα· ᾗ δὴ σῶμα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐῤῥήθη καθ' ἡμέραν ξυμφυὲς ἡμῶν γίγνεσθαι. ταύτῃ γὰρ τομαὶ μὲν καὶ καύσεις, καὶ ὅσα ἄλλα πάσχει, λύπας οὐκ ἐμποιοῦσιν, οὐδὲ ἡδονὰς πάλιν, ἐπὶ ταὐτὸν ἀπιούσης εἶδος. μέγισται δὲ αἰσθήσεις καὶ σαφέσταται, καθότι τ' ἂν πάθῃ καὶ ὅσων ἂν αὐτὴ πῃ προσβάλλουσα ἐφάπτηται. βία γὰρ τὸ πάμπαν οὐκ ἔνι τῇ διακρίσει τε αὐτῆς καὶ συγκρίσει. τὰ δὲ ἐκ μειζό-

νων μερῶν σώματα, μόγις εἴκοντα τῷ δρῶντι, διαδιδόντα δὲ εἰς ὅλον τὰς κινήσεις, ἡδονὰς ἴσχει καὶ λύπας· ἀλλοτριούμενα μὲν, λύπας· καθιστάμενα δὲ εἰς τὸ αὐτὸ πάλιν, ἡδονάς. ὅσα δὲ κατὰ σμικρὸν τὰς ἀποχωρήσεις ἑαυτῶν καὶ κενώσεις εἴληφε, τὰς δὲ πληρώσεις ἀθρόας, καὶ κατὰ μεγάλα κενώσεως μὲν ἀναίσθητα, πληρώσεως δὲ αἰσθητικὰ γιγνόμενα, λύπας μὲν οὐ παρέχει τῷ θνητῷ τῆς ψυχῆς, μεγίστας δὲ ἡδονάς. ἔστι δ' ἔνδηλα περὶ τὰς εὐωδίας. ὅσα δὲ ἀπαλλοτριοῦται μὲν ἀθρόα, κατὰ σμικρὰ δὲ μόγις εἰς ταὐτὸν πάλιν ἑαυτοῖς καθίσταται, τοὐναντίον τοῖς ἔμπροσθεν πάντα ἀποδίδωσι. ταῦτα δ' αὖ περὶ τὰς καύσεις καὶ τομὰς τοῦ σώματος γιγνόμενα ἐστὶ κατάδηλα. τὰ μὲν δὴ κοινὰ τοῦ σώματος παντὸς παθήματα, τῶν τε ἐπωνυμιῶν ὅσαι τοῖς δρῶσιν αὐτὰ γεγόνασι, σχεδὸν εἴρηται. Τὰ δ' ἐν ἰδίοις μέρεσιν ἡμῶν γιγνόμενα, τά τε πάθη καὶ τὰς αἰτίας τῶν δρώντων αὐτὰ πειρατέον εἰπεῖν, ἄν πῃ δυνώμεθα. πρῶτον μὲν οὖν ὅσα τῶν χυμῶν πέρι λέγοντες ἐν τοῖς πρόσθεν ἀπελίπομεν, ἴδι' ὄντα παθήματα περὶ τὴν γλῶτταν, ἐμφανιστέον ᾗ δυνατόν. φαίνεται δὲ καὶ ταῦτα, ὥσπερ οὖν καὶ πολλά, διὰ συγκρίσεών τε τινῶν καὶ διακρίσεων γίγνεσθαι. πρὸς δὲ αὐταῖς, κεχρῆσθαι μᾶλλόν τι τῶν ἄλλων τραχύτησί τε καὶ λειότησιν. ὅσα μὲν γὰρ εἰσιόντα περὶ τὰ φλέβια, οἷόνπερ δοκίμια τῆς γλώττης, τεταμένα ἐπὶ τὴν καρδίαν, εἰς τὰ νοτερὰ τῆς σαρκὸς καὶ ἁπαλὰ ἐμπίπτοντα, γήινα μέρη κατατηκόμενα, ξυνάγει τὰ φλέβια καὶ ἀποξηραίνει· τραχύτερα μὲν ὄντα, στρυφνά.

ἧττον δὲ τραχύνοντα, αὐστηρὰ φαίνεται. τὰ δὲ τούτων ῥυπτικὰ, καὶ πᾶν τὸ περὶ τὴν γλῶτταν ἀποπλύνοντα, πέρα μὲν τοῦ μετρίου τοῦτο δρῶντα, καὶ προσεπιλαμβανόμενα, ὥστε ἀποτήκειν αὐτῆς τι τῆς φύσεως, οἷον ἡ τῶν νίτρων δύναμις, πικρὰ πάνθ' οὕτως ὠνόμασται· τὰ δὲ ὑποδεέστερα τῆς νιτρώδους ἕξεως, ἐπὶ τὸ μέτριόν τε τῇ ῥύψει χρώμενα, ἁλυκὰ, ἄνευ πικρότητος τραχείας, καὶ φίλα μᾶλλον ἡμῖν φαντάζεται. τὰ δὲ τῇ τοῦ στόματος θερμότητι κοινωνήσαντα, καὶ λεαινόμενα ὑπ' αὐτοῦ, συνεκπυρούμενα, καὶ πάλιν αὐτὰ ἀντικάοντα τὸ διαθερμῆναν, φερόμενά τε ὑπὸ κουφότητος ἄνω πρὸς τὰς τῆς κεφαλῆς αἰσθήσεις, τέμνοντά τε πάνθ' ὅσοις ἂν προσπίπτῃ διὰ ταύτας τὰς δυνάμεις, δριμέα πάντα τὰ τοιαῦτα ἐλέχθη. τῶν δὲ αὐτῶν προλελεπτυσμένων μὲν ὑπὸ σηπεδόνος, εἰς δὲ τὰς στενὰς φλέβας ἐνδυομένων, καὶ τοῖς ἐνοῦσιν αὐτόθι μέρεσι γεώδεσι, καὶ ὅσα ἀέρος ξυμμετρίαν ἔχοντα, ὥστε κινήσαντα περὶ ἄλληλα ποιεῖν κυκᾶσθαι, κυκώμενα δὲ περιπίπτειν τε, καὶ εἰς ἕτερα ἐνδυόμενα, ἕτερα κοῖλα ἀπεργάζεσθαι, περιτεινόμενα τοῖς εἰσιοῦσιν· ἃ δὴ, νοτίδος περὶ ἀέρα κοίλης περιταθείσης, τοτὲ μὲν γεώδους, τοτὲ δὲ καὶ καθαρᾶς, νοτερὰ ἀγγεῖα ἀέρος ὕδατα κοῖλα περιφερῆ τε γενέσθαι. καὶ τὰ μὲν τῆς καθαρᾶς, διαφανεῖς περιστῆναι, κληθείσας ὄνομα πομφόλυγας· τὰ δὲ τῆς γεώδους, ὁμοῦ κινουμένης καὶ αἰρομένης, ζέσιν τε καὶ ζύμωσιν ἐπίκλην κληθῆναι. τὸ δὲ τούτων αἴτιον τῶν παθημάτων, ὀξὺ προσρηθῆναι. ξύμπασι δὲ τοῖς περὶ ταῦτα εἰρημένοις πά-

θος ἐναντίον, ἀπ' ἐναντίας ἐστὶ προφάσεως, ὁπόταν ἡ τῶν εἰσιόντων σύστασις ἐν ὑγροῖς, οἰκεία τῇ τῆς γλώττης ἕξει πεφυκυῖα, λειαίνῃ μὲν ἐπαλείφουσα τὰ τραχυνθέντα, τὰ δὲ παρὰ φύσιν ξυνεστῶτα, ἢ κεχυμένα, τὰ μὲν ξυνάγῃ, τὰ δὲ, χαλᾷ· καὶ πάνθ' ὅτι μάλιστα ἱδρύῃ κατὰ φύσιν. ἡδὺ καὶ προσφιλὲς παντὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον ἴαμα τῶν βιαίων παθημάτων γιγνόμενον, κέκληται γλυκύ. καὶ τὰ μὲν δὴ ταύτῃ, ταῦτα. περὶ δὲ τὴν τῶν μυκτήρων δύναμιν, εἴδη μὲν οὐκ ἔνι. τὸ γὰρ τῶν ὀσμῶν πᾶν, ἡμιγενές. εἴδει δὲ οὐδενὶ ξυμβέβηκε συμμετρία πρὸς τὸ τινὰ σχεῖν ὀσμήν. ἀλλ' ἡμῶν αἱ περὶ τὰ τοιαῦτα φλέβες πρὸς μὲν τὰ γῆς ὕδατός τε γένη στενώτεραι ξυνέστησαν, πρὸς δὲ τὰ πυρὸς ἀέρος τε, εὐρύτεραι. διὸ τούτων οὐδεὶς οὐδενὸς ὀσμῆς πώποτε ᾔσθετο τινὸς, ἀλλ' ἀεὶ βρεχομένων, ἢ σηπομένων, ἢ τηκομένων, ἢ θυμιωμένων γίγνονται τινῶν. μεταβάλλοντος γὰρ ὕδατος εἰς ἀέρα, ἀέρος τε εἰς ὕδωρ, ἐν τῷ μεταξὺ τούτων γεγόνασιν. εἰσί τε ὀσμαὶ ξύμπασαι, καπνὸς, ἢ ὁμίχλη. τούτων δὲ, τὸ μὲν ἐξ ἀέρος εἰς ὕδωρ ἰὸν, ὁμίχλη· τὸ δὲ ἐξ ὕδατος εἰς ἀέρα, καπνός. ὅθεν λεπτότεραι μὲν ὕδατος, παχύτεραι δὲ ὀσμαὶ ξύμπασαι γεγόνασιν ἀέρος. δηλοῦνται δὲ, ὁπόταν τινὸς ἀντιφραχθέντος περὶ τὴν ἀναπνοὴν, ἄγῃ τις βίᾳ τὸ πνεῦμα εἰς αὑτόν. τότε γὰρ ὀσμὴ μὲν οὐδεμία συνδιηθεῖται, τὸ δὲ πνεῦμα τῶν ὀσμῶν ἐρημωθὲν, αὐτὸ μόνον ἕπεται. διὰ οὖν ταῦτα, ἀνώνυμα τὰ τούτων ποικίλματα γέγονεν, οὐκ ἐκ πολλῶν οὐδ' ἁπλῶν εἰδῶν ὄντα· ἀλλὰ διχῇ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρὸν αὐτόθι μόνω διαφανῆ

λεγέσθον. τὸ μὲν, τραχῦνόν τε καὶ βιαζόμενον τὸ κύτος ἅπαν, ὅσον ἡμῶν μεταξὺ κορυφῆς τοῦ τε ὀμφαλοῦ κεῖται· τὸ δὲ, ταὐτὸ τοῦτο καταπραῦνον, καὶ πάλιν ᾗ πέφυκεν ἀγαπητῶς ἀποδιδόν. Τρίτον δὲ αἰσθητικὸν ἐν ἡμῖν μέρος ἐπισκοποῦσι τὸ περὶ τὴν ἀκοὴν, δι᾽ ἃς αἰτίας τὰ περὶ αὐτὰ ξυμβαίνει παθήματα λεκτέον. ὅλως μὲν οὖν φωνὴν θῶμεν, τὴν δι᾽ ὤτων ὑπ᾽ ἀέρος ἐγκεφάλου τε καὶ αἵματος μέχρι ψυχῆς πληγὴν διαδιδομένην· τὴν δὲ ὑπ᾽ αὐτῆς κίνησιν, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μὲν ἀρχομένην, τελευτῶσαν δὲ περὶ τὴν τοῦ ἥπατος ἕδραν, ἀκοήν. ὅση δ᾽ αὐτῆς ταχεῖα, ὀξεῖαν· ὅση δὲ βραδυτέρα, βαρυτέραν. τὴν δὲ μίαν, ὁμαλήν τε καὶ λείαν· τὴν δ᾽ ἐναντίαν, τραχεῖαν. μεγάλην δὲ, τὴν πολλήν· ὅση δ᾽ ἐναντία, σμικράν. τὰς δὲ πέρι ξυμφωνίας αὐτῶν ἐν τοῖς ὕστερον λεχθησομένοις ἀνάγκη ῥηθῆναι. Τέταρτον δὴ λοιπὸν ἔτι γένος ἡμῖν αἰσθητικὸν, ὃ διελέσθαι δεῖ, συχνὰ ἐν ἑαυτῷ ποικίλματα κεκτημένον· ἃ ξύμπαντα μὲν χρόας ἐκαλέσαμεν, φλόγα τῶν σωμάτων ἑκάστων ἀποῤῥέουσαν, ὄψει σύμμετρα μόρια ἔχουσαν πρὸς αἴσθησιν. ὄψεως δὲ ἐν τοῖς πρόσθεν αὐτῶν περὶ τῶν αἰτίων τῆς γενέσεως ἐῤῥήθη· τῇδ᾽ οὖν τῶν χρωμάτων πέρι μάλιστα εἰκὸς πρέποι τ᾽ ἂν ἐπιεικεῖ λόγῳ διεξελθεῖν. τὰ φερόμενα ἀπὸ τῶν ἄλλων μορίων, ἐμπίπτοντα δὲ εἰς τὴν ὄψιν, τὰ μὲν, ἐλάττω, τὰ δὲ, μείζω, τὰ δ᾽ ἴσα τοῖς αὐτῆς τῆς ὄψεως μέρεσιν εἶναι. τὰ μὲν οὖν ἴσα, ἀναίσθητα· ἃ δὴ καὶ διαφανῆ λέγομεν. τὰ δὲ μείζω ἢ ἐλάττω, τὰ μὲν, συγκρίνοντα, τὰ δὲ, διακρίνοντα αὐτὴν τοῖς περὶ

τὴν σάρκα θερμοῖς καὶ ψυχροῖς, καὶ τοῖς περὶ τὴν γλῶτταν στρυφνοῖς· καὶ ὅσα θερμαντικὰ ὄντα, δριμέα ἐκαλέσαμεν, ἀδελφὰ εἶναι. τά τε λευκὰ καὶ τὰ μέλανα, ἐκείνων παθήματα γεγονότα, ἐν ἄλλῳ γένει ταὐτὰ, φανταζόμενα δὲ ἄλλα διὰ ταύτας τὰς αἰτίας. οὕτως οὖν αὐτὰ προσρητέον· τὸ μὲν διακριτικὸν τῆς ὄψεως, Λευκόν· τὸ δ᾽ ἐναντίον αὐτοῦ, Μέλαν. τὴν δ᾽ ὀξυτέραν φορὰν καὶ γένους πυρὸς ἑτέρου προσπίπτουσαν καὶ διακρίνουσαν τὴν ὄψιν μέχρι τῶν ὀμμάτων, αὐτάς τε τῶν ὀφθαλμῶν τὰς διεξόδους βίᾳ διωθοῦσαν καὶ τήκουσαν, πῦρ μὲν, καὶ ὕδωρ ἀθρόον, ὃ δάκρυον καλοῦμεν, ἐκεῖθεν ἐκχέουσαν, αὐτὴν δὲ οὖσαν πῦρ, ἐξ ἐναντίας ἀπαντῶσαν. καὶ τοῦ μὲν ἐκπηδῶντος πυρὸς, οἷον ἀπ᾽ ἀστραπῆς, τοῦ δ᾽ εἰσιόντος, καὶ περὶ τὸ νοτερὸν κατασβεννυμένου, παντοδαπῶν ἐν τῇ κυκήσει ταύτῃ γιγνομένων χρωμάτων, Μαρμαρυγὰς μὲν τὸ πάθος προσείπομεν, τὸ δὲ τοῦτο ἀπεργαζόμενον, Λαμπρόν τε καὶ Στίλβον ἐπωνομάσαμεν. τὸ δὲ τούτων αὖ μεταξὺ πυρὸς γένος, πρὸς μὲν τὸ τῶν ὀμμάτων ὑγρὸν ἀφικνούμενον, καὶ κεραννύμενον αὐτῷ, στίλβον δὲ οὔ, τῇ δὲ διὰ τῆς νοτίδος αὐγῇ τοῦ πυρὸς μιγνυμένῃ χρῶμα ἔναιμον παρασχομένῃ, τοὔνομα Ἐρυθρὸν λέγομεν. λαμπρόν τε ἐρυθρῷ λευκῷ τε μιγνύμενον, Ξανθὸν γέγονε. τὸ δ᾽ ὅσον μέτρον ὅσοις, οὐδ᾽ εἴ τις εἰδείη, νοῦν ἔχοι τὸ λέγειν· ὧν μήτε τινὰ ἀνάγκην, μήτε τὸν εἰκότα λόγον καὶ μετρίως ἄν τις εἰπεῖν εἴη δυνατός. ἐρυθρὸν δὲ δὴ μέλανι λευκῷ τε κραθὲν, Ἁλουργοῦν. Ὄρφνινον δὲ, ὅταν τούτοις μεμιγμένοις καυθεῖσί τε, μᾶλλον συγκραθῇ μέλαν. Πυῤῥὸν δὲ,

ξανθοῦ τε καὶ φαιοῦ κράσει γίγνεται· Φαιὸν δὲ, λευκοῦ τε καὶ μέλανος. τὸ δὲ Ὠχρὸν, λευκοῦ ξανθῷ μεμιγμένου. λαμπρὸν δὲ, λευκῷ ξυνελθὸν, καὶ εἰς μέλαν κατακορὲς ἐμπεσὸν, Κυάνοῦν χρῶμα ἀποτελεῖται. κυανοῦ δὲ λευκῷ κεραννυμένου, Γλαυκόν· πυῤῥοῦ δὲ μέλανι, Πράσιον. τὰ δὲ ἄλλα ἀπὸ τούτων σχεδὸν δῆλα, αἷς ἂν ἀφομοιούμενα μίξεσι διασώζοι τὸν εἰκότα μῦθον. Εἰ δέ τις τούτων ἔργῳ σκοπούμενος βάσανον λαμβάνοι, τὸ τῆς ἀνθρωπίνης καὶ θείας φύσεως ἠγνοηκὼς ἂν εἴη διάφορον· ὅτι θεὸς μὲν τὰ πολλὰ εἰς ἓν ξυγκεραννύναι, καὶ πάλιν ἐξ ἑνὸς εἰς πολλὰ διαλύειν ἱκανὸς, ὡς ἐπιστάμενος ἅμα καὶ δυνατός· ἀνθρώπων δὲ οὐδεὶς οὐδέτερα τούτων ἱκανὸς οὔτε ἔστι νῦν, οὔτ' εἰσαῦθίς ποτ' ἔσται. πάντα δὴ ταῦτα τότε ταύτῃ πεφυκότα, ἐξ ἀνάγκης ὁ τοῦ καλλίστου τε καὶ ἀρίστου δημιουργὸς ἐν τοῖς γιγνομένοις παρελάμβανεν, ἡνίκα τὸν αὐτάρκη τε καὶ τὸν τελεώτατον θεὸν ἐγέννα· χρώμενος μὲν ταῖς περὶ ταῦτα αἰτίαις ὑπηρετούσαις, τὸ δὲ εὖ τεκταινόμενος ἐν πᾶσι τοῖς γιγνομένοις αὐτός. διὸ δὴ χρὴ δύο αἰτίας εἴδη διορίζεσθαι· τὸ μὲν, ἀναγκαῖον· τὸ δὲ, θεῖον. καὶ τὸ μὲν θεῖον ἐν ἅπασι ζητεῖν κτήσεως ἕνεκα εὐδαίμονος βίου, καθ' ὅσον ἡμῶν ἡ φύσις ἐνδέχεται· τὸ δὲ ἀναγκαῖον, ἐκείνων χάριν, λογιζομένους ὡς ἄνευ τούτων οὐ δυνατὰ αὐτὰ ἐκεῖνα ἐφ' οἷς σπουδάζομεν, μόνα κατανοεῖν, οὐδ' αὖ λαβεῖν, οὐδ' ἄλλως πως μετασχεῖν. ὅτ' οὖν δὴ τὰ νῦν οἷα τέκτοσιν ἡμῖν ὕλη παράκειται τὰ τῶν αἰτίων γένη διυλασμένα, ἐξ ὧν τὸν ἐπίλοιπον λόγον

δεῖ ξυνυφανθῆναι, πάλιν ἐπ' ἀρχὴν ἀνέλθωμεν διὰ βραχέων· ταχύ τε εἰς ταὐτὸ πορευθῶμεν ὅθεν δεῦρο ἀφικόμεθα, καὶ τελευτὴν ἤδη κεφαλήν τε τῷ μύθῳ πειρώμεθα ἁρμόττουσαν ἐπιθεῖναι τοῖς πρόσθεν. ὥσπερ γὰρ οὖν καὶ κατ' ἀρχὰς ἐλέχθη, ταῦτα ἀτάκτως ἔχοντα ὁ θεὸς ἐν ἑκάστῳ τε αὐτῷ πρὸς αὑτὸ καὶ πρὸς ἄλληλα συμμετρίας ἐνεποίησεν, ὅσας τε καὶ ὅπη δυνατὸν ἦν ἀνάλογα καὶ σύμμετρα εἶναι. τότε γὰρ οὔτε τούτων, ὅσον μὴ τύχῃ, τὶ μετεῖχεν, οὔτε τοπαράπαν ὀνομάσαι τῶν νῦν ὀνομαζομένων ἀξιόλογον ἦν οὐδέν· οἷόν περ καὶ ὕδωρ, καί τι τῶν ἄλλων. ἀλλὰ πάντα ταῦτα πρῶτον διεκόσμησεν, ἔπειτα ἐκ τούτων πᾶν τόδε ξυνεστήσατο, ζῶον ἕν, ζῶα ἔχον ἅπαντα ἐν αὐτῷ θνητά τε ἀθάνατά τε. καὶ τῶν μὲν θείων αὐτὸς γίνεται δημιουργός, τῶν δὲ θνητῶν τὴν γένεσιν τοῖς ἑαυτοῦ γεννήμασι δημιουργεῖν προσέταξεν. οἱ δὲ, μιμούμενοι, παραλαβόντες ἀρχὴν ψυχῆς ἀθάνατον, τὸ μετὰ τοῦτο, θνητὸν σῶμα αὐτοὶ περιετόρνευσαν· ὄχημά τε ἅπαν τὸ σῶμα ἔδοσαν· ἄλλό τε εἶδος ἐν αὐτῷ ψυχῆς προσῳκοδόμουν τὸ θνητὸν, δεινὰ καὶ ἀναγκαῖα ἐν αὑτῷ παθήματα ἔχον. πρῶτον μὲν, ἡδονὴν, μέγιστον κακῶν δέλεαρ· ἔπειτα λύπας, ἀγαθῶν φυγάς. ἔτι δ' αὖ θάῤῥος καὶ φόβον, ἄφρονε ξυμβούλω· θυμόν τε, δυσπαραμύθητον· ἐλπίδα τ' εὐπαράγωγον αἰσθήσει τε ἀλόγῳ καὶ ἐπιχειρητῇ παντὸς ἔρωτι. ξυγκερασάμενοί τ' αὐτὰ, ἀναγκαίως τὸ θνητὸν γένος ξυνέθεσαν. καὶ διὰ ταῦτα δὴ σεβόμενοι μιαίνειν τὸ θεῖον, ὅτι μὴ πᾶσα ἦν ἀνάγκη, χωρὶς ἐκείνου κατοικίζουσιν εἰς ἄλλην

τοῦ σώματος οἴκησιν τὸ θνητὸν, ἰσθμὸν καὶ ὅρον διοικοδομήσαντες τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ στήθους, καὶ αὐχένα μεταξὺ τιθέντες, ἵνα εἴη χωρίς. ἐν δὴ τοῖς στήθεσι καὶ τῷ καλουμένῳ θώρακι τὸ τῆς ψυχῆς θνητὸν γένος ἐνέδουν. καὶ ἐπειδὴ τὸ μὲν, ἄμεινον, αὐτῆς, τὸ δὲ, χεῖρον πεφύκει, διοικοδομοῦσι τοῦ θώρακος αὖ τὸ κύτος, διορίζοντες οἷον γυναικῶν, τὴν δὲ ἀνδρῶν χωρὶς οἴκησιν, τὰς φρένας διάφραγμα εἰς τὸ μέσον αὐτῶν τιθέντες. τὸ μετέχον οὖν τῆς ψυχῆς ἀνδρείας καὶ θυμοῦ, φιλόνεικον ὂν, κατῴκισαν ἐγγυτέρω τῆς κεφαλῆς, μεταξὺ τῶν φρενῶν τε καὶ αὐχένος· ἵνα τοῦ λόγου κατήκοον ὂν, κοινῇ μετ' ἐκείνου, βίᾳ τὸ τῶν ἐπιθυμιῶν κατέχοι γένος, ὁπότ' ἐκ τῆς ἀκροπόλεως τῷ ἐπιτάγματι καὶ λόγῳ μηδαμῇ πείθεσθαι ἑκὸν ἐθέλοι. τὴν δὲ δὴ καρδίαν ἅμα τῶν φλεβῶν, καὶ πηγὴν τοῦ περιφερομένου κατὰ πάντα τὰ μέλη σφοδρῶς αἵματος, εἰς τὴν δορυφορικὴν οἴκησιν κατέστησαν· ἵνα ὅτε ζέσειε τὸ τοῦ θυμοῦ γένος, τοῦ λόγου παραγγείλαντος εἴτις ἄδικος περὶ αὐτὰ γίγνεται πρᾶξις ἔξωθεν, ἢ καί τις ἀπὸ τῶν ἔνδοθεν ἐπιθυμιῶν, ὀξέως διὰ πάντων τῶν στενωπῶν, πᾶν ὅσον αἰσθητὸν ἐν τῷ σώματι, τῶν τε παρακελεύσεων καὶ ἀπειλῶν αἰσθανόμενον γίγνοιτο ἐπήκοον, καὶ ἕποιτο πάντη, καὶ τὸ βέλτιστον οὕτως ἐν αὐτοῖς πᾶσιν ἡγεμονεῖν ἐῴη. τῇ δὲ δὴ πηδήσει τῆς καρδίας, ἐν τῇ τῶν δεινῶν προσδοκίᾳ, καὶ τῇ τοῦ θυμοῦ ἐγέρσει, προγινώσκοντες ὅτι διὰ πυρὸς ἡ τοιαύτη πᾶσα ἔμελλεν οἴδησις γίγνεσθαι τῶν θυμουμένων, ἐπικουρίαν αὐτῇ μηχανώμενοι, τὴν τοῦ

πνεύμονος ἰδέαν ἐνεφύτευσαν· πρῶτον μὲν, μαλακὴν καὶ ἄναιμον, εἶτα σήραγγας ἐντὸς ἔχουσαν οἷον σπόγγου κατατετρημένας· ἵνα τό, τε πνεῦμα καὶ τὸ πόμα δεχομένη, ψύχουσα, ἀναπνοὴν καὶ ῥαστώνην ἐν τῷ καύματι παρέχοι. διὸ τὰς ἀρτηρίας, ὀχετοὺς ἐπὶ τὸν πνεύμονα ἔτεμον· καὶ περὶ τὴν καρδίαν αὐτὸν περιέστησαν, οἷον ἅλμα μαλακόν· ἵνα ὁ θυμὸς ἡνίκα ἐν αὐτῇ ἀκμάζῃ, πηδῶσα εἰς ὑπεῖκον, καὶ ἀναψυχομένη, πονοῦσα ἧττον, μᾶλλον τῷ λόγῳ μετὰ θυμοῦ δύναιτο ὑπηρετεῖν. τὸ δὲ δὴ σίτων τε καὶ ποτῶν ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς, καὶ ὅσον ἔνδειαν διὰ τὴν τοῦ σώματος ἔχει φύσιν, τοῦτο εἰς τὰ μεταξὺ τῶν τε φρενῶν καὶ τοῦ πρὸς τὸν ὀμφαλὸν ὅρου κατῴκισαν, οἷον φάτνην ἐν ἅπαντι τούτῳ τῷ τόπῳ τῇ τοῦ σώματος τροφῇ τεκτηνάμενοι· καὶ κατέδησαν δὴ τὸ τοιοῦτον ἐνταῦθα, ὡς θρέμμα ἄγριον. τρέφειν δὲ δὴ ξυνημμένον ἀναγκαῖον, εἴπερ τι μέλλοι ποτὲ θνητὸν ἔσεσθαι γένος. ἵν᾽ οὖν ἀεὶ νεμόμενον πρὸς φάτνῃ, καὶ ὅτι πορρωτάτω τοῦ βουλευομένου κατοικοῦν, θόρυβον καὶ βοὴν ὡς ἐλαχίστην παρέχον, τὸ κράτιστον καθ᾽ ἡσυχίαν περὶ τοῦ πᾶσι κοινῇ ξυνδιαφέροντος ἐῷ βουλεύεσθαι, καὶ διὰ ταῦτ᾽ ἐντᾶυθα ἔδοσαν αὐτῷ τὴν τάξιν. εἰδότες δὲ αὐτὸ ὡς λόγου μὲν οὔτε ξυνήσειν ἔμελλεν, εἴτε πῃ καὶ μεταλαμβάνοι τινὸς αὖ τῶν αἰσθήσεων, οὐκ ἔμφυτον αὐτῷ τὸ μέλειν τινῶν ἔσοιτο λόγων, ὑπὸ δὲ εἰδώλων καὶ φαντασμάτων νυκτός τε καὶ μεθ᾽ ἡμέραν μάλιστα ψυχαγωγήσοιτο· τούτῳ δὴ θεὸς ἐπιβουλεύσας, αὐτοῦ τὴν τοῦ ἥπατος ἰδέαν ξυνέστησε, καὶ ἔθηκεν

εἰς τὴν ἐκείνου κατοίκησιν, πυκνὸν, καὶ λεῖον, καὶ λαμπρὸν, καὶ γλυκὺ, καὶ πικρότητα ἔχον, μηχανησάμενος· ἵν᾽ ἐν αὐτῷ τῶν διανοημάτων ἡ ἐκ τοῦ νοῦ φερομένη δύναμις, οἷον ἐν κατόπτρῳ δεχομένῳ τύπους, καὶ κατιδεῖν εἴδωλα παρέχοντι, φοβῇ μὲν αὐτὸ, ὁπότε μέρει τῆς πικρότητος χρωμένη ξυγγενεῖ, χαλεπὴ προσενεχθεῖσα ἀπειλῇ, κατὰ πᾶν ὑπομιγνῦσα ὀξέως τὸ ἧπαρ, χολώδη χρώματα ἐμφαίνει, ξυνάγουσά τε, πᾶν ῥυσσὸν καὶ τραχὺ ποιῇ· λοβὸν δὲ καὶ λόχον, πύλας τε, τὸ μὲν ἐξ ὀρθοῦ κατακάμπτουσα καὶ ξυσπῶσα, τὰ δ᾽ ἐμφράττουσα συγκλείουσά τε, λύπας καὶ ἄσας παρέχοι. καὶ ὅταν τὰ ἐναντία φάσματα ἀποζωγραφῇ πρᾳότητος τὶς ἐκ διανοίας ἐπίπνοια, τῆς μὲν πικρότητος ἡσυχίαν παρέχουσα, τῷ μήτε κινεῖν, μήτε προσάπτεσθαι τῆς ἐναντίας ἑαυτῇ φύσεως ἐθέλειν· γλυκύτητι δὲ τῇ κατ᾽ ἐκεῖνο ξυμφύτῳ πρὸς αὐτὸ χρωμένη, καὶ πάντα ὀρθὰ καὶ λεῖα αὐτοῦ καὶ ἐλεύθερα ἀπευθύνουσα· ἵλεώ τε καὶ εὐήμερον ποιεῖ τὴν περὶ τὸ ἧπαρ ψυχῆς μοῖραν κατῳκισμένην, ἔν τε τῇ νυκτὶ διαγωγὴν ἔχουσαν μετρίαν, μαντείᾳ χρωμένην καθ᾽ ὕπνον· ἐπειδὴ λόγου καὶ φρονήσεως οὐ μετεῖχε. μεμνημένοι γὰρ τῆς τοῦ πατρὸς ἐπιστολῆς αἱ συνιστάντες ἡμᾶς, ὅτε τὸ θνητὸν γένος ἐπέστελλεν ὡς ἄριστον εἰς δύναμιν ποιεῖν, οὕτω δὴ κατορθοῦντες, καὶ τὸ φαῦλον ἡμῶν ἵνα ἀληθείας πῃ προσάπτοιτο, κατέστησαν ἐν τούτῳ τὸ μαντεῖον. ἱκανὸν δὲ σημεῖον ὡς μαντικὴν ἀφροσύνῃ θεὸς ἀνθρωπίνῃ δέδωκεν. οὐδεὶς γὰρ ἔννους ἐφάπτεται μαντικῆς ἐνθέου καὶ ἀ-

ληθοῦς, ἀλλ' ἢ καθ' ὕπνον τὴν τῆς φρονήσεως πεδηθεὶς δύναμιν, ἢ διὰ νόσον, ἤ τινα ἐνθουσιασμὸν, παραλλάξας. ἀλλὰ ξυννοῆσαι μὲν ἔμφρονος τά τε ῥηθέντα ἀναμνησθέντα ὄναρ ἢ ὕπαρ ὑπὸ τῆς μαντικῆς τε καὶ ἐνθουσιαστικῆς φύσεως, καὶ ὅσα ἂν φάσματα ὀφθῇ, πάντα λογισμῷ διελέσθαι, ὅπη τι σημαίνει καὶ ὅτῳ, μέλλοντος, ἢ παρελθόντος, ἢ παρόντος κακοῦ ἢ ἀγαθοῦ. τοῦ δὲ μανέντος, ἔτι τε ἐν τούτῳ μένοντος, οὐκ ἔργον τὰ φανέντα ἢ φωνηθέντα ὑφ' ἑαυτοῦ κρίνειν· ἀλλ' εὖ καὶ πάλαι λέγεται, τὸ πράττειν καὶ γνῶναι τά τε αὑτοῦ καὶ ἑαυτὸν, σώφρονι μόνῳ προσήκειν. ὅθεν δὴ καὶ τὸ τῶν προφητῶν γένος ἐπὶ ταῖς ἐνθέοις μαντείαις κριτὰς ἐπικαθιστάναι νόμος· οὓς μάντεις ἐπονομάζουσι τινὲς, τὸ πᾶν ἠγνοηκότες ὅτι τῆς δι' αἰνιγμῶν οὗτοι φήμης καὶ φαντάσεως ὑποκριταί· καὶ οὔτοι μάντεις, προφῆται δὲ μαντευομένων δικαιότατα ὀνομάζοιντ' ἄν. ἡ μὲν οὖν φύσις τοῦ ἥπατος, διὰ ταῦτα, τοιαύτη δὲ, καὶ ἐν τόπῳ ᾧ λέγομεν, πέφυκε, χάριν μαντικῆς. καὶ ἔτι μὲν δὴ ζῶντος ἑκάστου τῶν τοιούτων, σημεῖα ἐναργέστερα ἔχει· στερηθὲν δὲ τοῦ ζῆν, γέγονε τυφλὸν, καὶ μαντεῖα ἀμυδρότερα ἔσχε τοῦ τι σαφὲς σημαίνειν. ἡ δ' αὖ τοῦ γείτονος αὐτῷ ξύστασις καὶ ἕδρα σπλάγχνου, γέγονεν ἐξ ἀριστερᾶς, χάριν ἐκείνου τοῦ παρέχειν αὐτὸ λαμπρὸν ἀεὶ καὶ καθαρὸν οἷον κατόπτρῳ παρεσκευασμένον καὶ ἕτοιμον, ἀεὶ παρακείμενον ἐκμαγεῖον. διὸ δὴ καὶ ὅταν τινὲς ἀκαθαρσίαι γίγνωνται διὰ νόσον σώματος περὶ τὸ ἧπαρ, πάντα ἡ σπληνὸς καθαίρουσα αὐτὰ δέχεται

μανότης, ἅτε κοίλου καὶ ἀναίμου ὑφανθέντος. ὅθεν, πληρούμενος τῶν ἀποκαθαιρομένων, μέγας καὶ ὕπουλος αὐξάνεται· καὶ πάλιν, ὅταν καθαρθῇ τὸ σῶμα, ταπεινούμενος εἰς ταὐτὸν ξυνίζει. τὰ μὲν οὖν περὶ τῆς ψυχῆς, ὅσον θνητὸν ἔχει καὶ ὅσον θεῖον, καὶ ὅπη, καὶ μεθ᾽ ὧν καὶ δι᾽ ἃ χωρὶς ᾠκίσθη, τὸ μὲν ἀληθὲς, ὡς εἴρηται, θεοῦ ξυμφήσαντος, τότ᾽ ἂν οὕτω μόνως διϊσχυριζοίμεθα· τό γε μὴν εἰκὸς ἡμῖν εἰρῆσθαι, καὶ νῦν καὶ ἔτι μᾶλλον ἀνασκοποῦσι διακινδυνευτέον φάναι, καὶ πεφάσθω. Τὸ δ᾽ ἑξῆς δὴ τουτοισὶ κατὰ ταὐτὰ μεταδιωκτέον. ἦν δὲ, τὸ τοῦ σώματος ἐπίλοιπον ᾗ γέγονεν. ἐκ δὴ λογισμοῦ τοιοῦδε ξυνίστασθαι μάλιστ᾽ ἂν αὐτὸ πάντων πρέποι. τὴν ἐσομένην ἐν ἡμῖν ποτῶν καὶ ἐδεστῶν ἀκολασίαν ᾔδεσαν οἱ ξυντιθέντες ἡμῶν τὸ γένος· καὶ ὅτι τοῦ μετρίου καὶ ἀναγκαίου, διὰ μαργότητα, πολλῷ χρησοίμεθα πλείονι. ἵν᾽ οὖν μὴ φθορὰ διὰ νόσους ὀξεῖα γίγνοιτο, καὶ ἀτελὲς τὸ γένος εὐθὺς τὸ θνητὸν τελευτῴη, ταῦτα προορώμενοι, τῇ τοῦ περιγενησομένου πόματος ἐδέσματός τε ἕξει τὴν ὠνομασμένην κάτω κοιλίαν ὑποδοχὴν ἔθεσαν· εἵλιξάν τε πέριξ τὴν τῶν ἐντέρων γένεσιν, ὅπως μὴ ταχὺ διεκπερῶσα ἡ τροφὴ, ταχὺ πάλιν τροφῆς ἑτέρας δεῖσθαι τὸ σῶμα ἀναγκάσοι· καὶ παρέχουσα ἀπληστίαν διὰ γαστριμαργίαν, ἀφιλόσοφον καὶ ἄμουσον πᾶν ἀποτελῇ τὸ γένος ἀνυπήκοον τοῦ θειοτάτου τῶν παρ᾽ ἡμῖν. Τὸ δὲ ὀστῶν καὶ σαρκῶν καὶ τῆς τοιαύτης φύσεως πέρι πάσης, ὧδε ἔσχε. τούτοις ξύμπασιν ἀρχὴ μὲν ἡ τοῦ μυελοῦ γένεσις. οἱ γὰρ τοῦ βίου δε-

σμοὶ, τῆς ψυχῆς τῷ σώματι ξυνδουμένης, ἐν τούτῳ διαδούμενοι, κατεῤῥίζουν τὸ θνητὸν γένος· αὐτὸς δὲ ὁ μυελὸς γέγονεν ἐξ ἄλλων. τῶν γὰρ τριγώνων ὅσα πρῶτα ἀστραβῆ καὶ λεῖα ὄντα, πῦρ τε καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα καὶ γῆν δι' ἀκριβείας μάλιστα ἦν παρασχεῖν δυνατὰ, ταῦτα ὁ θεὸς ἀπὸ τῶν ἑαυτῶν ἕκαστα γενῶν χωρὶς ἀποκρίνων, μιγνὺς δ' ἀλλήλοις σύμμετρα, πανσπερμίαν παντὶ θνητῷ γένει μηχανώμενος, τὸν μυελὸν ἐξ αὐτῶν ἀπειργάσατο. καὶ μετὰ ταῦτα δὴ φυτεύων ἐν αὐτῷ, κατέδει τὰ τῶν ψυχῶν γένη· σχημάτων τε ὅσα ἔμελλεν αὖ σχήσειν οἷά τε καθ' ἕκαστα εἴδη τὸν μυελὸν αὐτὸν, τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα διῃρεῖτο σχήματα εὐθὺς ἐν τῇ διανομῇ τῇ κατ' ἀρχάς. καὶ τὴν μὲν, τὸ θεῖον σπέρμα, οἷον ἄρουραν, μέλλουσαν ἕξειν ἐν αὐτῇ, περιφερῆ πανταχῇ πλάσας, ἐπωνόμασε τοῦ μυελοῦ ταύτην τὴν μοῖραν, ἐγκέφαλον· ὡς, ἀποτελεσθέντος ἑκάστου ζώου, τὸ περὶ τοῦτο ἀγγεῖον κεφαλὴν γενησόμενον· ὃ δ' ἂν τὸ λοιπὸν καὶ θνητὸν τῆς ψυχῆς ἔμελλε καθέξειν, ἅμα στρογγύλα καὶ προμήκη διῃρεῖτο σχήματα. μυελὸν δὲ πάντα ἐπεφήμισε· καὶ, καθάπερ ἐξ ἀγκυρῶν, βαλλόμενος ἐκ τούτων πάσης ψυχῆς δεσμοὺς, περὶ αὐτὸ ξύμπαν ἤδη τὸ σῶμα ἡμῶν ἀπειργάζετο· στέγασμα μὲν αὐτῷ πρῶτον ξυμπηγνὺς περὶ ὅλον, ὀστεῖνον. τὸ δὲ ὀστοῦν ξυνίστησιν ὧδε· γῆν διατρήσας καθαρὰν καὶ λείαν, ἀνεφύρασε καὶ ἔδευσε μυελῷ· καὶ μετὰ τοῦτο, εἰς πῦρ αὐτὸ ἐντίθησι. μετ' ἐκεῖνο δὲ, εἰς ὕδωρ βάπτει, πάλιν δὲ εἰς πῦρ· αὖθίς τε εἰς ὕδωρ. μεταφέρων δ' οὕτω πολλάκις εἰς ἑκά-

τερον, ὑπ' ἀμφοῖν ἄτηκτον ἀπειργάσατο. καταχρώμενος δὴ τούτῳ, περὶ μὲν τὸν ἐγκέφαλον αὐτοῦ σφαῖραν περιετόρνευσεν ὀστεΐνην, ταύτῃ δὲ στενὴν διέξοδον κατελίπετο. καὶ περὶ τὸν διαυχένιον ἅμα καὶ νωτιαῖον μυελὸν ἐξ αὐτοῦ σφονδύλους πλάσας, ὑπέτεινεν οἷον στρόφιγγας, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, διὰ παντὸς τοῦ κύτους. καὶ τὸ πᾶν δὴ σπέρμα διασώζων, οὕτω λιθοειδεῖ περιβόλῳ ξυνέφραξεν, ἐμποιῶν ἄρθρα, τῇ θατέρου προσχρώμενος ἐν αὐτοῖς ὡς μέσῃ ἐνισταμένῃ δυνάμει, κινήσεως καὶ κάμψεως ἕνεκα. τὴν δ' αὖ τῆς ὀστεΐνης φύσεως ἕξιν ἡγησάμενος τοῦ δέοντος κραυροτέραν εἶναι καὶ ἀκαμπτοτέραν, διάπυρόν τ' αὖ γιγνομένην, καὶ πάλιν ψυχομένην, σφακελίσασαν, ταχὺ διαφθερεῖν τὸ σπέρμα ἐντὸς αὐτῆς· διὰ ταῦτα οὕτω τὸ τῶν νεύρων καὶ τὸ τῆς σαρκὸς γένος ἐμηχανήσατο, ἵνα τῷ μὲν πάντα τἄλλα μέλη ξυνδήσας, ἐπιτεινομένῳ καὶ ἀνιεμένῳ, περὶ τοὺς στρόφιγγας καμπτόμενον τὸ σῶμα καὶ ἐκτεινόμενον παρέχοι. τὴν δὲ σάρκα, προβολὴν μὲν καυμάτων, πρόβλημα δὲ χειμώνων, ἔτι δὲ πτωμάτων, οἷον τὰ πιλητὰ ἔσεσθαι κτήματα, σώμασι μαλακῶς καὶ πρᾴως ὑπείκουσαν. θερμὴν δὲ νοτίδα ἐντὸς αὐτῆς ἔχουσαν· θέρους μὲν ἀνιδίουσαν καὶ νοτιζομένην ἔξωθεν, ψῦχος κατὰ πᾶν τὸ σῶμα παρέξειν οἰκεῖον· διὰ χειμῶνος δὲ πάλιν αὖ τούτῳ τῷ πυρὶ τὸν προσφερόμενον ἔξωθεν καὶ περιιστάμενον πάγον ἀμυνεῖσθαι μετρίως. ταῦτα ἡμῖν διανοηθεὶς ὁ κηροπλάστης, ὕδατι μὲν καὶ πυρὶ καὶ γῇ συμμίξας καὶ συναρμόσας, ἐξ ὀξέος καὶ ἁλμυροῦ ξυνθεὶς

ζύμωμα, καὶ ὑπομίξας αὐτοῖς, σάρκα ἔγχυμον καὶ μαλακὴν ξυνέστησε. τὴν δὲ τῶν νεύρων φύσιν, ἐξ ὀστοῦ καὶ σαρκὸς ἀζύμου κράσεως, μίαν ἐξ ἀμφοῖν μέσην δυνάμει ξυνεκεράσατο, ξανθῷ χρώματι προσχρώμενος. ὅθεν συντονωτέραν μὲν καὶ γλισχροτέραν σαρκῶν, μαλακωτέραν δὲ ὀστῶν ὑγροτέραν τε ἐκτήσατο δύναμιν νεῦρα· οἷς ξυμπεριλαβὼν ὁ θεὸς ὀστᾶ καὶ μυελὸν, δήσας πρὸς ἄλληλα νεύροις, μετὰ ταῦτα σαρξὶ πάντα αὐτὰ κατεσκίασεν ἄνωθεν. ὅσα μὲν οὖν ἐμψυχότατα τῶν ὀστῶν ἦν, ὀλιγίσταις ξυνέφραττε σαρξίν· ἃ δ' ἀψυχότατα, ἐντὸς πλείσταις καὶ πυκνοτάταις. καὶ δὴ κατὰ τὰς ξυμβολὰς τῶν ὀστῶν, ὅπη μή τινα ἀνάγκην ὁ λόγος ἀπέφαινε δεῖν αὐτὰς εἶναι, βραχεῖαν σάρκα ἔφυσεν· ἵνα μήτε ἐμποδὼν ταῖς καμπαῖς οὖσαι, δύσφορα τὰ σώματα ἀπεργάζοιντο, ἅτε δυσκίνητα γιγνόμενα· μήτ' αὖ πολλαὶ καὶ πυκναὶ, σφόδρα τε ἐν ἀλλήλαις ἐμπεπιλημέναι, διὰ στερεότητα ἀναισθησίαν ἐμποιοῦσαι, δυσμνημονευτότερα καὶ κουφότερα τὰ περὶ τὴν διάνοιαν ποιοῖεν. διὸ δὴ τό, τε τῶν μηρῶν καὶ κνημῶν, καὶ τὸ περὶ τὴν τῶν ἰσχίων φύσιν, τά τε τῶν βραχιόνων ὀστᾶ καὶ τὰ τῶν πήχεων, καὶ ὅσα ἄλλα ἡμῶν ἄναρθρα, ὅσά τε ἐντὸς ὀστᾶ, δι' ὀλιγότητα ψυχῆς ἐν μυελῷ, κενά ἐστι φρονήσεως, πάντα ταῦτα ξυμπεπλήρωται σαρξίν· ὅσα δ' ἔμφρονα, ἧττον. εἰ μή που τινὰ αὐτὴν καθ' αὑτὴν αἰσθήσεων ἕνεκα σάρκα οὕτω ξυνέστησεν, οἷον τὸ τῆς γλώττης εἶδος. τὰ δὲ πλεῖστα, ἐκείνως. ἡ γὰρ ἐξ ἀνάγκης γιγνομένη καὶ ξυντρεφομένη φύσις οὐδαμῇ προσδέχεται πυκνὸν ὀστοῦν, καὶ σάρκα πολλὴν, ἅ-

μα τε αὐτοῖς ὀξυήκοον αἴσθησιν. μάλιστα γὰρ ἂν αὐτὰ πάντων ἔσχεν ἡ περὶ τὴν κεφαλὴν ξύστασις, εἴπερ ἅμα συμπίπτειν ἠθελησάτην. καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος σαρκώδη ἔχον ἐν ἑαυτῷ καὶ νευρώδη κρατεράν τε κεφαλὴν, βίον ἂν διπλοῦν καὶ πολλαπλοῦν, καὶ ὑγιεινότερον καὶ ἀλυπότερον τοῦ νῦν κατεκτήσατο· νῦν δὲ τοῖς περὶ τὴν ἡμετέραν γένεσιν δημιουργοῖς, λογιζομένοις πότερον πολυχρονιώτερον, χεῖρον, ἢ βραχυχρονιώτερον, βέλτιον ἀπεργάσαιντο γένος, ξυνέδοξε, τοῦ πλείονος βίου, φαυλοτέρου δὲ, τὸν ἐλάττονα ἀμείνονα ὄντα παντὶ πάντως αἱρετέον. ὅθεν δὴ μανῷ μὲν ὀστῷ, σαρξὶ δὲ καὶ νεύροις, κεφαλὴν, ἅτε οὐδὲ καμπὰς ἔχουσαν, οὐ ξυνεστέγασαν. κατὰ πάντ' οὖν ταῦτα, εὐαισθητοτέρα μὲν καὶ φρονιμωτέρα, πολὺ δὲ ἀσθενεστέρα παντὸς ἀνδρὸς προσετέθη κεφαλὴ σώματι. τὰ δὲ νεῦρα διὰ ταῦτα καὶ οὕτως ὁ θεὸς ἐπ' ἐσχάτην τὴν κεφαλὴν περιστήσας, κύκλῳ περὶ τὸν τράχηλον ἐκόλλησεν ὁμοιότητι, καὶ τὰς σιαγόνας ἄκρας αὐτοῖς ξυνέδησεν ὑπὸ τὴν φύσιν τοῦ προσώπου· τὰ δ' ἄλλα εἰς ἅπαντα τὰ μέλη διέσπειρε, ξυνάπτων ἄρθρον ἄρθρῳ. τὴν δὲ δὴ τοῦ στόματος ἡμῶν δύναμιν ὀδοῦσι καὶ γλώττῃ καὶ χείλεσιν ἕνεκα τῶν ἀναγκαίων καὶ τῶν ἀρίστων διεκόσμησαν οἱ διακοσμοῦντες, ᾗ νῦν διατέτακται· τὴν μὲν εἴσοδον, τῶν ἀναγκαίων μηχανώμενοι χάριν· τὴν δὲ ἔξοδον, τῶν ἀρίστων. ἀναγκαῖον μὲν γὰρ πᾶν ὅσον εἰσέρχεται τροφὴν διδὸν τῷ σώματι· τὸ δὲ λόγων νᾶμα ἔξω ῥέον, καὶ ὑπηρετοῦν φρονήσει, κάλλιστον καὶ ἄριστον πάντων ναμάτων. τὴν δ' αὖ κεφαλὴν, οὔτε

μόνον ὀστεΐνην ψιλὴν δυνατὸν ἐᾶν ἦν, διὰ τὴν ἐν ταῖς ὥραις ἐφ᾽ ἑκάτερον ὑπερβολήν· οὔτ᾽ αὖ ξυσκιασθεῖσαν, κωφὴν καὶ ἀναίσθητον, διὰ τὸν τῶν σαρκῶν ὄχλον, περιϊδεῖν γιγνομένην. τῆς δὴ σαρκοειδοῦς φύσεως οὐ καταξηραινομένης, λεῖμμα μεῖζον περιγιγνόμενον ἐχωρίζετο, τὸ νῦν λεγόμενον δέρμα. τοῦτο διὰ τὴν περὶ τὸν ἐγκέφαλον νοτίδα ξυνιὸν αὐτὸ πρὸς αὑτό, καὶ βλαστάνον, κύκλῳ περιημφιέννυ τὴν κεφαλήν. ἡ δὲ νοτὶς ὑπὸ τὰς ῥαφὰς ἀνιοῦσα ἦρδε καὶ συνέκλειεν αὐτὸ ἐπὶ τὴν κορυφήν, οἷον ἅμμα ξυναγαγοῦσα. τὸ δὲ τῶν ῥαφῶν παντοδαπὸν εἶδος γέγονε διὰ τὴν τῶν περιόδων δύναμιν, καὶ τῆς τροφῆς· μᾶλλον μὲν ἀλλήλοις μαχομένων τούτων, πλείους· ἧττον δὲ, ἐλάττους. τοῦτο δὴ πᾶν τὸ δέρμα κύκλῳ κατεκέντει πυρὶ τὸ θεῖον. τρυθέντος δὲ, καὶ τῆς ἰκμάδος ἔξω δι᾽ αὐτοῦ φερομένης, τὸ μὲν ὑγρὸν καὶ θερμὸν ὅσον εἰλικρινὲς ἀπῄει· τὸ δὲ μικτὸν, ἐξ ὧν καὶ τὸ δέρμα ἦν, αἰρόμενον μὲν ὑπὸ τῆς φορᾶς ἔξω, μακρὸν ἐτείνετο, λεπτότητα ἴσην ἔχον τῷ κατακεντήματι· διὰ δὲ βραδυτῆτα ἀπωθούμενον ὑπὸ τοῦ περιεστῶτος ἔξωθεν πνεύματος, πάλιν ἐντὸς ὑπὸ τὸ δέρμα εἱλλόμενον κατεῤῥιζοῦτο. καὶ κατὰ ταῦτα δὴ τὰ πάθη, τῶν τριχῶν τὸ γένος ἐν τῷ δέρματι πέφυκε, ξυγγενὲς μὲν, ἱμαντῶδες ὂν, αὐτοῦ, σκληρότερον δὲ καὶ πυκνότερον τῇ πιλήσει τῆς ψύξεως· ἣν ἀποχωριζομένη δέρματος ἑκάστη θρὶξ, ψυχθεῖσα ξυνεπιλήθη. τούτῳ δὴ λασίαν ἡμῶν ἀπειργάσατο την κεφαλὴν ὁ ποιῶν, χρώμενος μὲν αἰτίοις τοῖς εἰρημένοις, διανοούμενος δὲ ἀντὶ σαρκὸς αὐτὸ δεῖν εἶναι στε-

γασμα, τῆς περὶ τὸν ἐγκέφαλον ἕνεκα ἀσφαλείας, κοῦφον, καὶ θέρους χειμῶνός τε ἱκανὸν σκιὰν καὶ σκέπην παρέχειν· εὐαισθησίας δὲ οὐδὲν διακώλυμα ἐμποδὼν γενησόμενον. τὸ δὲ ἐν τῇ περὶ τοὺς δακτύλους καταπλοκῇ τοῦ νεύρου καὶ τοῦ δέρματος, ὀστοῦ τε, συμμιχθὲν ἐκ τριῶν, ἀποξηρανθὲν, ἓν κοινὸν ξυμπάντων σκληρὸν γέγονε δέρμα· τοῖς μὲν ξυναιτίοις τούτοις δημιουργηθὲν, τῇ δ' αἰτιωτάτῃ διανοίᾳ, τῶν ἔπειτα ἐσομένων ἕνεκα εἰργασμένον. ὡς γὰρ ποτὲ ἐξ ἀνδρῶν γυναῖκες καὶ τἄλλα θηρία γενήσοιτο, ἠπίσταντο οἱ ξυνιστάντες ἡμᾶς. καὶ δὴ καὶ τῆς τῶν ὀνύχων χρείας, ὅτι πολλὰ τῶν θρεμμάτων καὶ ἐπὶ πολλὰ δεήσοιντο ᾔδεσαν. ὅθεν ἐν ἀνθρώποις εὐθὺς γιγνομένοις ὑπετυπώσαντο τὴν τῶν ὀνύχων γένεσιν. τούτῳ δὴ τῷ λόγῳ, καὶ ταῖς προφάσεσι ταύταις, δέρμα, τρίχας, ὄνυχάς τε ἐπ' ἄκροις τοῖς κώλοις ἔφυσαν. Ἐπεὶ δὲ πάντ' ἦν τὰ τοῦ θνητοῦ ζώου ξυμπεφυκότα μέρη καὶ μέλη, τὴν δὲ ζωὴν ἐν πυρὶ καὶ πνεύματι ξυνέβαινεν ἐξ ἀνάγκης ἔχειν αὐτὸ, καὶ διὰ ταῦτα ὑπὸ τούτων τηκόμενον κενούμενόν τε ἔφθινε, βοήθειαν αὐτῷ θεοὶ μηχανῶνται. τῆς γὰρ ἀνθρωπίνης ξυγγενῆ φύσεως φύσιν ἄλλαις ἰδέαις καὶ αἰσθήσεσι κεραννύντες, ὥσθ' ἕτερον ζῶον εἶναι, φυτεύουσιν· ἃ νῦν ἥμερα δένδρα καὶ φυτὰ καὶ σπέρματα φυτευθέντα ὑπὸ γεωργίας, τιθασσῶς πρὸς ἡμᾶς ἔσχε. πρὶν δ' ἦν μόνα τὰ τῶν ἀγρίων γένη, πρεσβύτερα τῶν ἡμέρων ὄντα. πᾶν γὰρ ὅ, τι περ ἂν μετάσχῃ τοῦ ζῆν, ζῶον μὲν ἂν ἐν δίκῃ λέγοιτο ὀρθότατα· μετέχει γε μὴν τοῦτο ὃ νῦν λέγομεν, τοῦ

τρίτου ψυχῆς εἴδους, ὃ μεταξὺ φρενῶν ὀμφαλοῦ τε ἱδρῦσθαι λόγος· ᾧ δόξης μὲν λογισμοῦ τε καὶ νοῦ μέτεστι τὸ μηδὲν, αἰσθήσεως δὲ ἡδείας καὶ ἀλγεινῆς, μετὰ ἐπιθυμιῶν. πάσχον γὰρ διατελεῖ πάντα. στραφέντι δ᾽ αὐτῷ περὶ αὐτὸ, τὴν μὲν ἔξωθεν ἀπωσαμένῳ κίνησιν, τῇ δ᾽ οἰκείᾳ χρησαμένῳ, τῶν αὑτοῦ τι λογίσασθαι κατιδόντι φύσιν οὐ παραδέδωκεν ἡ γένεσις. διὸ δὴ ζῇ μὲν, ἔστι δὲ οὐχ ἕτερον ζώου. μόνιμον δὲ κατεῤῥιζωμένον πέπηγε, διὰ τὸ τῆς ὑφ᾽ ἑαυτοῦ κινήσεως ἐστερῆσθαι. ταῦτα δὴ τὰ γένη φυτεύσαντες οἱ κρείττους τοῖς ἥττοσιν ἡμῖν, τροφὴν τῷ σώματι ἡμῶν διωχέτευσαν, τέμνοντες οἷον ἐν κήποις ὀχετοὺς, ἵν᾽ ὥσπερ ἐκ νάματος ἐπιόντος ἄρδοιτο. καὶ πρῶτον μὲν ὀχετοὺς κρυφαίους ὑπὸ τὴν ξύμφυσιν τοῦ δέρματος καὶ τῆς σαρκὸς δύο φλέβας ἔτεμον νωτιαίας, δίδυμον ὡς τὸ σῶμα ἐτύγχανεν δεξιοῖς τε καὶ ἀριστεροῖς ὄν. ταύτας δὲ καθῆκαν παρὰ τὴν ῥάχιν, καὶ τὸν γόνιμον μεταξὺ λαβόντες μυελὸν, ἵνα οὗτός τε ὅτιμάλιστα θάλλοι, καὶ ἐπὶ τὰ ἄλλα εὔρους ἐντεῦθεν, ἅτ᾽ ἐπὶ κάταντες, ἡ ἐπίχυσις γιγνομένη, παρέχοι τὴν ὑδρείαν ὁμαλήν. μετὰ δὲ ταῦτα σχίσαντες περὶ τὴν κεφαλὴν τὰς φλέβας, καὶ δι᾽ ἀλλήλων ἐναντίας πλέξαντες, διεῖσαν, τὰς μὲν ἐκ τῶν δεξιῶν, ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ τοῦ σώματος, τὰς δ᾽ ἐκ τῶν ἀριστερῶν, ἐπὶ τὰ δεξιὰ κλίναντες· ὅπως δεσμὸς ἅμα τῇ κεφαλῇ πρὸς τὸ σῶμα εἴη μετὰ τοῦ δέρματος, ἐπειδὴ νεύροις οὐκ ἦν κύκλῳ κατὰ κορυφὴν διειλημμένη· καὶ δὴ τὸ τῶν αἰσθήσεων πάθος ἵν᾽ ἀφ᾽ ἑκατέρων τῶν μερῶν εἰς ἅπαν τὸ σῶμα ᾖ διαδιδόμενον

τὸ δ' ἐντεῦθεν ἤδη τὴν ὑδραγωγίαν παρεσκεύασαν τρόπῳ τινὶ τοιῷδε· ὃν κατοψόμεθα ῥᾷον, προδιομολογησάμενοι τὸ τοιόνδε· ὅτι πάντα ὅσα ἐξ ἐλαττόνων συνίσταται, στέγει τὰ μείζω· τὰ δ' ἐκ μειζόνων, τὰ σμικρότερα οὐ δύναται. πῦρ δὲ πάντων γενῶν σμικρομερέστατον. ὅθεν δι' ὕδατος καὶ γῆς ἀέρος τε, καὶ ὅσα ἐκ τούτων συνίσταται, διαχωρεῖ, καὶ στέγειν οὐδὲν αὐτὸ δύναται. ταὐτὸ δὴ καὶ περὶ τῆς παρ' ἡμῖν κοιλίας διανοητέον· ὅτι σιτία μὲν καὶ ποτὰ ὅταν εἰς αὐτὴν ἐμπέσῃ, στέγει· πνεῦμα δὲ καὶ πῦρ, μικρομερέστερα ὄντα τῆς αὐτῆς ξυστάσεως, οὐ δύναται. τούτοις οὖν κατεχρήσατο ὁ θεὸς εἰς τὴν ἐκ τῆς κοιλίας ἐπὶ τὰς φλέβας ὑδρείαν· πλέγμα ἐξ ἀέρος καὶ πυρὸς, οἷοι κύρτοι, ξυνυφηνάμενος, διπλᾶ κατὰ τὴν εἴσοδον ἐγκύρτια ἔχοντος. ὧν θάτερον πάλιν διέπλεξε δίκρουν, καὶ ἀπὸ τῶν ἐγκυρτίων δὴ διετείνατο οἷον σχοίνους κύκλῳ διὰ παντὸς πρὸς τὰ ἔσχατα τοῦ πλέγματος. τὰ μὲν οὖν ἔνδον ἐκ πυρὸς συνεστήσατο τοῦ πλοκάνου, ἅπαντα· τὰ δ' ἐγκύρτια καὶ τὸ κύτος, ἀεροειδῆ. καὶ λαβὼν αὐτὰ περιέστησεν ἐν τῷ πλασθέντι ζώῳ, τρόπῳ τοιῷδε· τὸ μὲν τῶν ἐγκυρτίων, εἰς τὸ στόμα μεθῆκε· διπλοῦ δὲ ὄντος αὐτοῦ, κατὰ μὲν τὰς ἀρτηρίας εἰς τὸν πνεύμονα καθῆκε θάτερον, τὸ δ' εἰς τὴν κοιλίαν, παρὰ τὰς ἀρτηρίας· τὸ δ' ἕτερον, σχίσας τὸ μέρος ἑκάτερον, κατὰ τοὺς ὀχετοὺς τῆς ῥινὸς ἀφῆκε κοινόν· ὥσθ' ὅτε μὴ κατὰ στόμα ἴοι θάτερον, ἐκ τούτου πάντα καὶ τὰ ἐκείνου ῥεύματα ἀναπληροῦσθαι. τὸ δ' ἄλλο κύτος τοῦ κύρτου, περὶ τὸ σῶμα ὅσον κοῖλον ἡμῶν πε-

ῥιέφυσε. καὶ πᾶν δὴ τοῦτο, τοτὲ μὲν εἰς τὰ ἐγκύρτια ξυῤῥεῖν μαλακῶς, ἅτε ἀέρα ὄντα, ἐποίησε· τοτὲ δὲ, ἀναῤῥεῖν μὲν τὰ ἐγκύρτια, τὸ δὲ πλέγμα, ὡς ὄντος τοῦ σώματος μανοῦ, δύεσθαι εἴσω δι᾽ αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἔξω. τὰς δ᾽ ἐντὸς τοῦ πυρὸς ἀκτῖνας διαδεδεμένας ἀκολουθεῖν, ἐφ᾽ ἑκάτερα ἰόντος τοῦ ἀέρος· καὶ τοῦτο, ὥσπερ ἂν ξυνεστήκῃ τὸ θνητὸν ζῶον, μὴ διαπαύεσθαι γιγνόμενον. τούτῳ δὲ δὴ τῷ γένει, τὸν τὰς ἐπωνυμίας θέμενον, ἀναπνοὴν καὶ ἐκπνοὴν λέγομεν θέσθαι τοὔνομα. πᾶν δὲ δὴ τό, τ᾽ ἔργον καὶ τὸ πάθος τοῦθ᾽ ἡμῶν τῷ σώματι γέγονεν ἀρδομένῳ καὶ ἀναψυχομένῳ τρέφεσθαι καὶ ζῆν. ὁπόταν γὰρ εἴσω καὶ ἔξω, τῆς ἀναπνοῆς ἰούσης, τὸ πῦρ ἐντὸς ξυνημμένον ἕπηται, διαιωρούμενον δὲ ἀεὶ, διὰ τῆς κοιλίας εἰσελθὸν τὰ σιτία καὶ ποτὰ λάβοι, τήκει δή· καὶ κατὰ σμικρὰ διαιροῦν, διὰ τῶν ἐξόδων, ᾗπερ πορεύεται, διάγον, οἷον ἐκ κρήνης ἐπ᾽ ὀχετοὺς ἐπὶ τὰς φλέβας ἀντλοῦν αὐτὰ, ῥεῖν ὥσπερ αὐλῶνος, διὰ τοῦ σώματος, τὰ τῶν φλεβῶν ποιεῖ ῥεύματα. *Πάλιν* δὲ τὸ τῆς ἀναπνοῆς ἴδωμεν πάθος, αἷς χρώμενον αἰτίαις τοιοῦτον γέγονεν οἷόν περ τανῦν ἐστιν. ὧδ᾽ οὖν. ἐπειδὴ κενὸν οὐδέν ἐστιν εἰς ὃ τῶν φερομένων δύναιτ᾽ ἂν εἰσελθεῖν τι, τὸ δὲ πνεῦμα φέρεται παρ᾽ ἡμῶν ἔξω, τὸ μετὰ τοῦτο ἤδη παντὶ δῆλον, ὡς οὐκ εἰς κενὸν, ἀλλὰ τὸ πλησίον ἐκ τῆς ἕδρας ὠθεῖ. τὸ δὲ ὠθούμενον ἐξελαύνει τὸ πλησίον ἀεὶ, καὶ κατὰ ταύτην τὴν ἀνάγκην πᾶν περιελαυνόμενον εἰς τὴν ἕδραν, ὅθεν ἐξῆλθε τὸ πνεῦμα εἰσιὸν ἐκεῖσε, καὶ ἀναπληροῦν αὐτὴν, ξυνέπεται τῷ πνεύματι. καὶ τοῦτο ἅμα

πᾶν οἷον τροχοῦ περιαγομένου γίγνεται, διὰ τὸ κενὸν μηδὲν εἶναι. διὸ δὴ τὸ τῶν στηθῶν καὶ τὸ τοῦ πνεύμονος ἔξω μεθιὲν τὸ πνεῦμα, πάλιν ὑπὸ τοῦ περὶ τὸ σῶμα ἀέρος, εἴσω διὰ μανῶν τῶν σαρκῶν δυομένου καὶ περιελαυνομένου, γίνεται πλῆρες. αὖθις δὲ ἀποτρεπόμενος ὁ ἀὴρ, καὶ διὰ τοῦ σώματος ἔξω ἰὼν, εἴσω τὴν ἀναπνοὴν περιωθεῖ, κατὰ τὴν τοῦ στόματος καὶ τὴν τῶν μυκτήρων δίοδον. Τὴν δὲ αἰτίαν τῆς ἀρχῆς αὐτῶν θετέον τήνδε. πᾶν ζῶον αὐτοῦ πάντως περὶ τὸ αἷμα καὶ τὰς φλέβας θερμότητα ἔχει, οἷον ἐν αὐτῷ πηγήν τινα ἐνοῦσαν πυρός. ὃ δὴ καὶ προσεικάζομεν τῷ τοῦ κύρτου πλέγματι κατὰ μέσον διατεταμένον ἐκ πυρὸς πεπλέχθαι πᾶν· τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἔξωθεν, ἀέρος. τὸ θερμὸν δὴ κατὰ φύσιν εἰς τὴν αὑτοῦ χώραν ἔξω πρὸς τὸ ξυγγενὲς ὁμολογητέον ἰέναι. δυοῖν δὲ ταῖν διεξόδοιν οὔσαιν, τῆς μὲν, κατὰ τὸ σῶμα ἔξω, τῆς δὲ αὖ κατὰ τὸ στόμα καὶ τὰς ῥῖνας, ὅταν μὲν ἐπὶ θάτερα ὁρμήσῃ, θάτερα περιωθεῖ. τὸ δὲ περιωσθὲν, εἰς τὸ πῦρ ἐμπίπτον, θερμαίνεται, τὸ δ᾽ ἐξιὸν, ψύχεται. μεταβαλούσης δὲ τῆς θερμότητος, καὶ τῶν κατὰ τὴν ἑτέραν ἔξοδον θερμοτέρων γιγνομένων, πάλιν ἐκείνῃ ῥέπον αὖ τὸ θερμότερον μᾶλλον, πρὸς τὴν αὑτοῦ φύσιν φερόμενον, περιωθεῖ τὸ κατὰ θάτερα. τὸ δὲ, τὰ αὐτὰ πάσχον καὶ τὰ αὐτὰ ἀνταποδιδὸν ἀεὶ, κύκλῳ οὕτω σαλευόμενον, ἔνθα καὶ ἔνθα ἀπειργασμένον ὑπ᾽ ἀμφοτέρων, τὴν ἀναπνοὴν καὶ ἐκπνοὴν γίγνεσθαι παρέχεται. καὶ δὴ καὶ τὰ τῶν περὶ τὰς ἰατρικὰς σικύας παθημάτων αἴτια, καὶ τὰ τῆς πόσεως, τά τε τῶν ῥιπτουμένων

ὅσα ἀφεθέντα μετέωρα καὶ ὅσα ἐπὶ γῆς φέρεται, ταύτῃ διωκτέον, καὶ ὅσοι φθόγγοι ταχεῖς καὶ βραδεῖς, ὀξεῖς τε καὶ βαρεῖς φαίνονται· τοτὲ μὲν, ἀνάρμοστοι φερόμενοι, δι' ἀνομοιότητα τῆς ἐν ἡμῖν ὑπ' αὐτῶν κινήσεως· τοτὲ δὲ, ξύμφωνοι, δι' ὁμοιότητα. τὰς γὰρ τῶν προτέρων καὶ θαττόνων οἱ βραδύτεροι κινήσεις ἀποπαυομένας, ἤδη τε εἰς ὅμοιον ἐληλυθυίας, αἷς ὕστερον αὐτοὶ προσφερόμενοι κινοῦσιν ἐκείνας, καταλαμβάνουσι· καταλαμβάνοντες δὲ, οὐκ ἄλλην ἐπεμβάλλοντες ἐνετάραξαν κίνησιν, ἀλλ' ἀρχὴν βραδυτέρας φορᾶς, κατὰ τὴν τῆς θάττονος. ἀποληγούσης δὲ ὁμοιότητα προσάψαντες, μίαν ἐξ ὀξείας καὶ βαρείας συνεκεράσαντο πάθην. ὅθεν ἡδονὴν μὲν τοῖς ἄφροσιν, εὐφροσύνην δὲ τοῖς ἔμφροσι, διὰ τὴν τῆς θείας ἁρμονίας μίμησιν, ἐν θνηταῖς γενομένην φοραῖς παρέσχον. καὶ δὴ καὶ τὰ τῶν ὑδάτων πάντα ῥεύματα, ἔτι δὲ τῶν κεραυνῶν πτώματα, καὶ τὰ θαυμαζόμενα ἠλέκτρων πέρι τῆς ἕλξεως καὶ τῶν Ἡρακλείων λίθων, πάντων τούτων ὁλκὴ μὲν οὐκ ἔστιν οὐδενί ποτε· τὸ δὲ κενὸν εἶναι μηδὲν, περιωθεῖν τε αὐτὰ ταῦτα εἰς ἄλληλα, τό, τε διακρινόμενα καὶ συγκρινόμενα πρὸς τὴν αὐτῶν διαμειβόμενα ἕδραν ἕκαστα ἰέναι πάντα, τούτοις τοῖς παθήμασι πρὸς ἄλληλα συμπλεχθεῖσι, τεθαυματουργημένα τῷ κατὰ τρόπον ζητοῦντι φανήσεται. καὶ δὴ καὶ τὸ τῆς ἀναπνοῆς (ὅθεν ὁ λόγος ὥρμησε) κατὰ ταῦτα καὶ διὰ τούτων γέγονεν, ὥσπερ ἐν τοῖς πρόσθεν εἴρηται, τέμνοντος μὲν τὰ σιτία τοῦ πυρὸς, αἰωρουμένου δὲ ἐντὸς τῷ πνεύματι ξυνεπομένου, τὰς φλέβας δὲ ἐκ τῆς

κοιλίας τῇ ξυναιωρήσει πληροῦντος, τῷ τὰ τετμημένα αὐτόθεν ἐπαντλεῖν, καὶ διὰ ταῦτα δὴ καθ᾽ ὅλον τὸ σῶμα πᾶσι τοῖς ζώοις τὰ τῆς τροφῆς νάματα οὕτως ἐπίῤῥυτα γεγονέναι. νεότμητα δὲ καὶ ἀπὸ ξυγγενῶν ὄντα, τὰ μὲν, καρπῶν, τὰ δὲ, χλόης, ἃ θεὸς ἐπ᾽ αὐτὸ τοῦθ᾽ ἡμῖν ἐφύτευσεν, εἶναι τροφὴν, παντοδαπὰ μὲν χρώματα ἴσχει διὰ τὴν ξύμμιξιν· ἡ δ᾽ ἐρυθρὰ πλείστη περὶ αὐτὸ χρόα διαθεῖ, τῆς τοῦ πυρὸς τομῆς τε καὶ ἐξομόρξεως ἐν ὑγρῷ δεδημιουργημένη φύσις. ὅθεν τοῦ κατὰ τὸ σῶμα ῥέοντος τὸ χρῶμα ἔσχεν οἵαν ὄψιν διεληλύθαμεν, ὃ καλοῦμεν αἷμα, νομὴν σαρκῶν καὶ ξύμπαντος τοῦ σώματος. ὅθεν ὑδρευόμενα ἕκαστα, πληροῖ τὴν τοῦ κενουμένου βάσιν. ὁ δὲ τρόπος τῆς πληρώσεως ἀποχωρήσεώς τε γίγνεται, καθάπερ ἐν τῷ παντὶ παντὸς ἡ φορὰ γέγονεν, ἣν τὸ ξυγγενὲς πᾶν φέρεται πρὸς ἑαυτό. τὰ μὲν γὰρ δὴ περιεστῶτα ἐκτὸς ἡμᾶς, τήκει τε ἀεὶ καὶ διανέμει πρὸς ἕκαστον εἶδος τὸ ὁμόφυλον ἀποπέμπον· τὰ δὲ ἔναιμα αὖ, κερματισθέντα ἐντὸς παρ᾽ ἡμῖν καὶ περιειλημμένα, ὥσπερ ὑπ᾽ οὐρανοῦ ξυνεστῶτος ἑκάστου τοῦ ζώου, τὴν τοῦ παντὸς ἀναγκάζεται μιμεῖσθαι φοράν. πρὸς τὸ ξυγγενὲς οὖν φερόμενον ἕκαστον τῶν ἐντὸς μερισθέντων, τὸ κενωθὲν τότε πάλιν ἀνεπλήρωσεν. ὅταν μὲν δὴ πλέον τοῦ ἐπιῤῥέοντος ἀπίῃ, φθίνει πᾶν· ὅταν δὲ ἔλαττον, αὐξάνεται. νέα μὲν οὖν ξύστασις τοῦ παντὸς ζώου, καινὰ τὰ τρίγωνα οἷον ἐκ δρυόχων ἔτι ἔχουσα τῶν γερῶν, ἰσχυρὰν μὲν τὴν ξύγκλεισιν αὐτῶν πρὸς ἄλληλα κέκτηται· ξυμπέπηγε δὲ ὁ πᾶς ὄγκος αὐτῆς

ἁπαλὸς, ἅτε ἐκ μυελοῦ μὲν νεωστὶ γεγονυίας, τεθραμμένης δὲ ἐν γάλακτι. τὰ δὴ περιλαμβανόμενα ἐν αὐτῇ τρίγωνα, ἔξωθεν ἐπεισελθόντα, ἐξ ὧν ἂν ᾖ τά τε σιτία καὶ ποτὰ, τῶν αὐτῆς τριγώνων παλαιότερα ὄντα καὶ ἀσθενέστερα καινοῖς ἐπικρατεῖ τέμνουσα· καὶ μέγα ἀπεργάζεται τὸ ζῶον, τρέφουσα ἐκ πολλῶν ὁμοίων. ὅταν δὴ ῥίζαν τῶν τριγώνων χαλᾷ, διὰ τὸ πολλοὺς ἀγῶνας ἐν πολλῷ χρόνῳ πρὸς πολλὰ ἠγωνίσθαι, τὰ μὲν τῆς τροφῆς εἰσιόντα οὐκέτι δύναται τέμνειν εἰς ὁμοιότητα ἑαυτῆς, αὐτὰ δὲ ὑπὸ τῶν ἔξωθεν ἐπεισιόντων εὐπετῶς διαιρεῖται. Φθίνει δὴ πᾶν ζῶον ἐν τούτῳ κρατούμενον· γῆράς τε ὀνομάζεται τὸ πάθος. τέλος δὲ, ἐπειδὰν τῶν περὶ τὸν μυελὸν τριγώνων οἱ ξυναρμοσθέντες μηκέτι ἀντέχωσι δεσμοὶ, τῷ πόνῳ διϊστάμενοι μεθιᾶσι τοὺς τῆς ψυχῆς αὖ δεσμούς. ἡ δὲ κατὰ φύσιν λαθοῦσα, μεθ' ἡδονῆς ἐξέπτατο. πᾶν γὰρ τὸ μὲν παρὰ φύσιν, ἀλγεινόν· τὸ δ' ᾗ πέφυκε γιγνόμενον, ἡδύ. καὶ θάνατος δὴ κατὰ ταῦτα, ὁ μὲν κατὰ νόσους καὶ τραύματα γιγνόμενος, ἀλγεινὸς καὶ βίαιος· ὁ δὲ μετὰ γῆρας ἰὼν ἐπὶ τέλος κατὰ φύσιν, ἀπονώτατος τῶν θανάτων, καὶ μᾶλλον μεθ' ἡδονῆς γιγνόμενος ἢ λύπης. τὸ δὲ τῶν νόσων ὅ ξυνίσταται, δῆλόν που καὶ παντί. τεττάρων γὰρ ὄντων γενῶν ἐξ ὧν συμπέπηγε τὸ σῶμα, γῆς, πυρὸς, ὕδατός τε καὶ ἀέρος, τούτων παρὰ τὴν φύσιν πλεονεξία καὶ ἔνδεια, καὶ τῆς χώρας μετάστασις ἐξ οἰκείας ἐπ' ἀλλοτρίαν γιγνομένη, πυρός τε αὖ καὶ τῶν ἑτέρων, ἐπειδὴ γένη πλείονα ἑνὸς ὄντα τυγχάνει, τὸ μὴ προσῆκον ἕκαστον ἑαυτῷ προσ-

λαμβάνει, καὶ πάνθ᾽ ὅσα τοιαῦτα στάσεις καὶ νόσους παρέχει. παρὰ φύσιν γὰρ ἑκάστου γιγνομένου, καὶ μεθισταμένου, θερμαίνεται μὲν ὅσα ἄν περ πρότερον ψύχηται· ξηρὰ δὲ ὄντα, ἐς ὕστερον γίγνεται νοτερά· καὶ κοῦφα δὴ, καὶ βαρέα· καὶ πάσας πάντη μεταβολὰς δέχεται. μόνον γὰρ δὴ, φαμὲν, ταὐτὸ ταὐτῷ κατὰ ταὐτὸ καὶ ὡσαύτως καὶ ἀνάλογον προσγιγνόμενον καὶ ἀπογιγνόμενον, ἐάσει ταὐτὸν ὂν αὐτῷ σῶν καὶ ὑγιὲς μένειν. ὃ δ᾽ ἂν πλημμελήσῃ τούτων ἕκαστον ἀπιὸν ἢ προσιὸν, ἀλλοιότητας παμποικίλας καὶ νόσους, φθοράς τε ἀπείρους παρέξεται. δευτέρων αὖ ξυστάσεων κατὰ φύσιν ξυνεστηκυιῶν, δευτέρα κατανόησις νοσημάτων τῷ βουλομένῳ γίγνεσθαι ξυννοῆσαι. μυελοῦ γὰρ ἐξ ἐκείνων ὀστοῦ τε καὶ σαρκὸς καὶ νεύρου ξυμπαγέντος, ἔτι τε αἵματος μὲν, ἄλλον τρόπον, ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν γεγονότος, τῶν μὲν ἄλλων τὰ πλεῖστα ᾗπερ τὰ πρόσθεν, τὰ δὲ μέγιστα τῶν νοσημάτων τῇδε χαλεπὰ ξυμπέπτωκεν· ὅταν ἀνάπαλιν ἡ γένεσις τούτων πορεύηται, τότε ταῦτα διαφθείρεται. κατὰ φύσιν γὰρ σάρκες καὶ νεῦρα ἐξ αἵματος γίνεται· νεῦρον μὲν, ἐξ ἰνῶν, διὰ τὴν συγγένειαν· σάρκες δὲ, ἀπὸ τοῦ παγέντος, ὃ πήγνυται χωριζόμενον ἰνῶν. τὸ δὲ ἀπὸ τῶν νεύρων καὶ σαρκῶν ἀπιὸν αὖ, γλίσχρον καὶ λιπαρὸν, ἅμα μὲν τὴν σάρκα πολλὰ πρὸς τὴν τῶν ὀστῶν φύσιν, αὐτό τε τὸ περὶ τὸν μυελὸν ὀστοῦν τρέφον αὔξει· τὸ δ᾽ αὖ διὰ τὴν πυκνότητα τῶν ὀστῶν διηθούμενον, καθαρώτατον γένος τῶν τριγώνων, λειότατόν τε καὶ λιπαρώτατον, λειβόμενον ἀπὸ τῶν ὀστῶν καὶ στάζον,

ἄρδει τὸν μυελόν. καὶ κατὰ ταῦτα μὲν γιγνομένων ἑκάστων, ὑγιαίνειν ξυμβαίνει τὰ πολλά· νοσεῖ δὲ, ὅταν ἐναντίως. ὅταν γὰρ τηκομένη σὰρξ ἀνάπαλιν εἰς τὰς φλέβας τὴν τηκεδόνα ἐξίῃ, τότε μετὰ πνεύματος αἷμα πολύ τε καὶ παντοδαπὸν ἐν ταῖς φλεψὶ χρώμασι καὶ πυκνότησι ποικιλούμενον, ἔτι δὲ ὀξείαις καὶ ἁλμυραῖς δυνάμεσι, χολὰς καὶ ἰχῶρας καὶ φλέγματα ἴσχει παντοῖα. παλιναίρετα γὰρ πάντα γεγονότα καὶ διεφθαρμένα, τό, τε αἷμα αὐτὸ πρῶτον διόλλυσι, καὶ αὐτὰ οὐδεμίαν τροφὴν ἔτι τῷ σώματι παρέχοντα, φέρεται πάντῃ διὰ τῶν φλεβῶν, τάξιν τῶν κατὰ φύσιν ἔχοντα περιόδων· ἐχθρὰ μὲν αὐτὰ αὑτοῖς, διὰ τὸ μηδεμίαν ἑαυτῶν ἀπόλαυσιν ἔχειν· τῷ ξυνεστῶτι δὲ τοῦ σώματος, καὶ μένοντι κατὰ χώραν, πολέμια, διολλύντα καὶ τήκοντα. ὅσον μὲν οὖν αὖ παλαιότατον ὂν τῆς σαρκὸς τακῇ, δύσπεπτον γιγνόμενον, μελαίνει μὲν ὑπὸ παλαιᾶς ξυγκαύσεως· διὰ δὲ τὸ πάντῃ διαβεβρῶσθαι, πικρὸν ὂν, παντὶ χαλεπὸν προσπίπτει τοῦ σώματος, ὅσον ἂν μήπω διεφθαρμένον εἴη. καὶ τοτὲ μὲν, ἀντὶ τῆς πικρότητος ὀξύτητα ἔσχε τὸ μέλαν χρῶμα, ἀπολεπτυνθέντος μᾶλλον τοῦ πικροῦ· τοτὲ δὲ ἡ πικρότης αὖ βαφεῖσα αἵματι, χρῶμα ἔσχεν ἐρυθρότερον· τοῦ δὲ μέλανος τούτῳ ξυγκεραννυμένου, χολῶδες. ἔτι δὲ ξυμμίγνυται ξανθὸν χρῶμα μετὰ τῆς πικρότητος, ὅταν νέα ξυντακῇ σὰρξ ὑπὸ τοῦ περὶ τὴν φλόγα πυρός. καὶ τὸ μὲν κοινὸν ὄνομα πᾶσι τούτοις ἤ τινες ἰατρῶν που χολὴν ὠνόμασαν, ἢ καί τις ὢν δυνατὸς εἰς πολλὰ μὲν καὶ ἀνόμοια βλέπειν, ὁρᾷν δ' ἐν αὐτοῖς ἓν γένος

ἐνὸν, ἄξιον ἐπωνυμίας πᾶσι. τὰ δ' ἄλλα ὅσα χολῆς εἴδη λέγεται, κατὰ τὴν χρόαν ἔσχε λόγον αὐτῶν ἕκαστον ἴδιον. ἰχὼρ δὲ, ὁ μὲν αἵματος ὀῤῥὸς, πρᾶος· ὁ δὲ μελαίνης χολῆς ὀξείας τε, ἄγριος, ὅταν ξυμμιγνύηται διὰ θερμότητα ἁλμυρᾷ δυνάμει. καλεῖται δὲ ὀξὺ φλέγμα τὸ τοιοῦτο. τὸ δ' αὖ μετὰ ἀέρος τηκόμενον ἐκ νέας καὶ ἁπαλῆς σαρκὸς, τούτου δὲ ἀνεμωθέντος καὶ ξυμπεριληφθέντος ὑπὸ ὑγρότητος, καὶ πομφολύγων ξυστασῶν ἐκ τοῦ πάθους τούτου, καθ' ἑκάστην μὲν ἀοράτων διὰ σμικρότητα, ξυναπασῶν δὲ τῶν ὄγκων παρεχομένων ὁρατὸν, χρῶμα ἐχουσῶν, διὰ τὴν τοῦ ἀφροῦ γένεσιν, ἰδεῖν λευκόν· ταύτην πᾶσαν τηκεδόνα ἁπαλῆς σαρκὸς μετὰ πνεύματος ξυμπλακεῖσαν, λευκὸν εἶναι φλέγμα φαμέν. φλέγματος δὲ νέου ξυνισταμένου ὀῤῥὸς, ἱδρὼς καὶ δάκρυον, ὅσα τε ἄλλα τοιαῦτα σῶμα τὸ καθ' ἡμέραν χεῖται καθαιρόμενον. καὶ ταῦτα μὲν δὴ πάντα νόσων ὄργανα γέγονεν, ὅταν αἷμα μὴ ἐκ τῶν σιτίων καὶ ποτῶν ᾖ πληθύον κατὰ φύσιν, ἀλλ' ἐξ ἐναντίων τὸν ὄγκον παρὰ τοὺς τῆς φύσεως λαμβάνῃ νόμους. διακειρομένης μὲν οὖν τῆς σαρκὸς ἑκάστης, μενόντων δὲ τῶν πυθμένων αὐταῖς, ἡμίσεια τῆς ξυμφορᾶς ἡ δύναμις. ἀνάληψιν γὰρ ἔτι μετ' εὐπετείας ἴσχει. τὸ δὲ δὴ σάρκας ὀστοῖς συνδοῦν, ὁπότε νοσήσῃ, καὶ μηκέτι αὖ τὸ ἐξ ἐκείνων ἅμμα καὶ νεύρων ἀποχωριζόμενον, ὀστῷ μὲν τροφὴν, σαρκὶ δὲ πρὸς ὀστοῦν γίγνηται δεσμὸς, ἀλλ' ἐκ λιπαροῦ καὶ λείου καὶ γλίσχρου, τραχὺ καὶ ἁλμυρὸν αὐχμῆσαν ὑπὸ κακῆς διαίτης γένηται· τότε ταῦτα πάσχον πᾶν τὸ τοιοῦτον,

καταψύχεται μὲν αὐτὸ πάλιν ὑπὸ τας σάρκας καὶ τὰ νεῦρα, ἀφιστάμενον ἀπὸ τῶν ὀστῶν· αἱ δ᾽ ἐκ τῶν ῥιζῶν ξυνεμπίπτουσαι τά τε νεῦρα γυμνὰ καταλείπουσι καὶ μετὰ ἅλμης. αὗται δὲ πάλιν εἰς τὴν τοῦ αἵματος φορὰν ἐμπεσοῦσαι, τὰ πρόσθεν ῥηθέντα νοσήματα, πλείω ποιοῦσι. χαλεπῶν δὲ τούτων περὶ τὰ σώματα παθημάτων γιγνομένων, μείζω ἔτι γίγνεται τὰ πρὸ τούτων· ὅταν ὀστοῦν, διὰ πυκνότητα σαρκὸς, ἀναπνοὴν μὴ λαμβάνον ἱκανὴν, ὑπ᾽ εὐρῶτος θερμαινόμενον, σφακελίσαν, μήτε τὴν τροφὴν καταδέχηται· πάλιν τε αὐτὸ εἰς ἐκείνην ἐναντίως ἴῃ ψυχόμενον, ἡ δ᾽ εἰς σάρκας· σὰρξ δὲ εἰς αἷμα ἐμπίπτουσα, τραχύτερα πάντα τῶν πρόσθεν τὰ νοσήματα ἀπεργάζηται. τὸ δ᾽ ἔσχατον πάντων, ὅταν ἡ τοῦ μυελοῦ φύσις ἀπ᾽ ἐνδείας ἤ τινος ὑπερβολῆς νοσήσῃ, τὰ μέγιστα καὶ κυριώτατα πρὸς θάνατον τῶν νοσημάτων ἀποτελεῖ, πάσης ἀνάπαλιν τῆς τοῦ σώματος φύσεως ἐξ ἀνάγκης ῥυείσης. Τρίτον δ᾽ αὖ νοσημάτων εἶδος τριχῇ δεῖ διανοεῖσθαι γιγνόμενον· τὸ μὲν, ὑπὸ πνεύματος, τὸ δὲ, φλέγματος, τὸ δὲ, χολῆς. ὅταν μὲν γὰρ ὁ τῶν πνευμάτων τῷ σώματι ταμίας πνεύμων μὴ καθαρὰς τὰς διεξόδους παρέχῃ, ὑπὸ ῥευμάτων φραχθεὶς, ἔνθα μὲν οὐκ ἰὸν, ἔνθα δὲ πλέον ἢ τὸ προσῆκον πνεῦμα εἰσιὸν, τὰ μὲν οὐ τυγχάνοντα ἀναψυχῆς, σήπει, τὰ δὲ τῶν φλεβῶν διαβιαζόμενον, καὶ ξυνεπιστρέφον αὐτὰ, τῆκόν τε τὸ σῶμα, εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ, διάφραγμά τε ἴσχον, ἐναπολαμβάνεται· καὶ μυρία δὴ νοσήματα ἐκ τούτων ἀλγεινὰ μετὰ πλήθους ἱδρῶτος ἀπείργασται. πολλάκις δ᾽

ἐν τῷ σώματι διακριθείσης σαρκὸς, πνεῦμα ἐγγενόμενον, καὶ ἀδυνατοῦν ἔξω πορευθῆναι, τὰς αὐτὰς τοῖς ἐπεισεληλυθόσιν ὀδύνας παρέσχε. μεγίστας δὲ, ὅταν περὶ τὰ νεῦρα καὶ τὰ ταύτῃ φλέβια περιϊστὰν καὶ ἀνοιδῆσαν, τούς τε ἐπιτόνους καὶ τὰ ξυνεχῆ νεῦρα οὕτως εἰς τὸ ἐξόπισθεν κατατείνῃ τούτοις. ἃ δὴ καὶ ἀπ᾽ αὐτοῦ τῆς ξυντονίας τοῦ παθήματος, τὰ νοσήματα τέτανοί τε καὶ ὀπισθότονοι προσεῤῥήθησαν. ὧν καὶ τὸ φάρμακον χαλεπόν. πυρετοὶ γὰρ οὖν δὴ τὰ τοιαῦτα γιγνόμενοι μάλιστα λύουσι. τὸ δὲ λευκὸν φλέγμα διὰ τὸ τῶν πομφολύγων πνεῦμα χαλεπὸν ἀποληφθὲν, ἔξω δὲ τοῦ σώματος ἀναπνοὰς ἴσχον, ἠπιώτερον μὲν, καταποικίλλει δὲ τὸ σῶμα, λεύκας, ἀλφούς τε καὶ τὰ τούτων ξυγγενῆ νοσήματα ἀποτίκτον. μετὰ χολῆς δὲ μελαίνης κερασθὲν, ἐπὶ τὰς περιόδους τε τὰς ἐν τῇ κεφαλῇ, θειοτάτας οὔσας, ἐπισκεδαννύμενον, καὶ ξυνταράττον αὐτὰς, καθ᾽ ὕπνον μὲν ἰὸν, πραΰτερον· ἐγρηγορόσι δὲ ἐπιτιθέμενον, δυσαπαλλακτότερον. νόσημα δὲ ἱερᾶς ὂν φύσεως, ἐνδικώτατα ἱερὸν λέγεται. φλέγμα δὲ ὀξὺ καὶ ἁλμυρὸν, πηγὴ πάντων νοσημάτων ὅσα γίγνεται καταῤῥοϊκά. διὰ δὲ τοὺς τόπους εἰς οὓς ῥεῖ παντοδαποὺς ὄντας, παντοῖα νοσήματα εἴληφεν. ὅσα δὲ φλεγμαίνειν λέγεται τοῦ σώματος, ἀπὸ τοῦ κάεσθαί τε καὶ φλέγεσθαι, διὰ χολὴν γέγονε πάντα. λαμβάνουσα μὲν οὖν ἀναπνοὴν, ἔξω παντοῖ᾽ ἀναπέμπει φυσήματα ζέουσα· καθειργνυμένη δ᾽ ἐντὸς, πυρίκαυτα νοσήματα πολλὰ ἐμποιεῖ. μέγιστον δὲ, ὅταν αἵματι καθαρῷ συγκερασθεῖσα, τὸ τῶν ἰνῶν γένος ἐκ τῆς

ἑαυτῶν διαφορᾷ τάξεως· αἳ διεσπάρησαν εἰς αἷμα, ἵνα συμμέτρως λεπτότητος ἴσχοι καὶ πάχους, καὶ μήτε διὰ θερμότητα, ὡς ὑγρὸν ἐκ μανοῦ τοῦ σώματος ἐκρέοι, μήτ᾽ αὖ πυκνότερον, δυσκίνητον ὄν, μόλις ἀντιστρέφοιτο ἐν ταῖς φλεψί. καιρὸν δὴ τούτων ἶνες τῇ τῆς φύσεως γενέσει φυλάττουσιν· ἃς ὅταν τὶς καὶ τεθνεότος αἵματος, ἐν ψύχει τε ὄντος, πρὸς ἀλλήλας ξυναγάγοι, διαχεῖται πᾶν τὸ λοιπὸν αἷμα· ἐαθεῖσαι δὲ, ταχὺ μετὰ τοῦ περιεστῶτος αὐτὸ ψύχους ξυμπηγνύασι. ταύτην δὲ τὴν δύναμιν ἐχουσῶν ἰνῶν ἐν αἵματι, χολὴ φύσει παλαιὸν αἷμα γεγονυῖα, καὶ πάλιν ἐκ τῶν σαρκῶν ἐς τοῦτο τετηκυῖα, θερμὴ καὶ ὑγρὰ κατ᾽ ὀλίγον τοπρῶτον ἐμπίπτουσα, πήγνυται διὰ τὴν τῶν ἰνῶν δύναμιν· πηγνυμένη δὲ, καὶ βίᾳ κατασβεννυμένη χειμῶνα καὶ τρόμον ἐντὸς παρέχει. πλείων δ᾽ ἐπιῤῥέουσα, τῇ παρ᾽ αὑτῆς θερμότητι κρατήσασα τὰς ἶνας, εἰς ἀταξίαν ζέσασα, διέσωσε· καὶ ἐὰν μὲν ἱκανὴ διὰ τέλους κρατῆσαι γένηται, πρὸς τὸ τοῦ μυελοῦ διαπεράσασα γένος, καίουσα ἔλυσε τὰ τῆς ψυχῆς αὐτόθεν, οἷον νεὼς, πείσματα, μεθῆκέ τε ἐλευθέραν· ὅταν δ᾽ ἐλάττων ᾖ, τό, τε σῶμα ἀντίσχῃ τηκόμενον, αὐτὴ κρατηθεῖσα, ἢ κατὰ πᾶν τὸ σῶμα ἐξέπεσεν, ἢ διὰ τῶν φλεβῶν εἰς τὴν κάτω ξυνωσθεῖσα ἢ τὴν ἄνω κοιλίαν, οἷον φυγὰς ἐκ πόλεως στασιασάσης, ἐκ τοῦ σώματος ἐκπίπτουσα, διαῤῥοίας καὶ δυσεντερίας, καὶ τὰ τοιαῦτα νοσήματα πάντα παρέσχετο. τὸ μὲν οὖν ἐκ πυρὸς ὑπερβολῆς μάλιστα νοσῆσαν σῶμα, ξυνεχῆ καύματα καὶ πυρετοὺς ἀπεργάζεται· τὸ δ᾽ ἐξ ἀέρος, ἀμφημερινούς· τριταίους δ᾽

ὕδατος, διὰ τὸ νωθέστερον ἀέρος καὶ πυρὸς αὐτὸ εἶναι. τὸ δὲ γῆς, τετάρτως ὂν νωθέστατον τούτων, ἐν τετραπλασίαις περιόδοις χρόνου καθαιρόμενον, τεταρταίους πυρετοὺς ποιῆσαν, ἀπαλλάττεται μόλις. Καὶ τὰ μὲν περὶ τὸ σῶμα νοσήματα ταύτῃ ξυμβαίνει γιγνόμενα. τὰ δὲ περὶ ψυχὴν, διὰ σώματος ἕξιν, τῇδε. νόσον μὲν δὴ ψυχῆς, ἄνοιαν συγχωρητέον. δύο δ᾽ ἀνοίας γένη· τὸ μὲν, μανίαν· τὸ δ᾽ ἀμαθίαν. πᾶν οὖν ὅ, τι πάσχων τὶς πάθος, ὁπότερον αὐτῶν ἴσχει, νόσον προσρητέον. ἡδονὰς δὲ καὶ λύπας ὑπερβαλλούσας, τῶν νόσων μεγίστας θετέον τῇ ψυχῇ. περιχαρὴς γὰρ ἄνθρωπος ὢν, ἢ καὶ τἀναντία ὑπὸ λύπης πάσχων, σπεύδων τὸ μὲν ἑλεῖν ἀκαίρως, τὸ δὲ φυγεῖν, οὔτε ὁρᾶν οὔτε ἀκούειν ὀρθὸν οὐδὲν δύναται, λυττᾷ δὲ, καὶ λογισμοῦ μετασχεῖν ἥκιστα τότε δὴ δυνατός. τὸ δὲ σπέρμα ὅτῳ πολὺ καὶ ῥυῶδες περὶ τὸν μυελὸν γίγνεται, καὶ καθαπερεὶ δένδρον πολυκαρπότερον τοῦ ξυμμέτρου πεφυκὸς ᾖ, πολλὰς μὲν καθ᾽ ἕκαστον ὠδῖνας, πολλὰς δ᾽ ἡδονὰς κτώμενος ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα τόκοις, ἐμμανὴς τὸ πλεῖστον γιγνόμενος τοῦ βίου, διὰ τὰς μεγίστας ἡδονὰς καὶ λύπας νοσοῦσαν καὶ ἄφρονα ἴσχων ὑπὸ τοῦ σώματος τὴν ψυχὴν, οὐχ ὡς νοσῶν, ἀλλ᾽ ὡς ἑκὼν κακὸς, κακῶς δοξάζεται. τὸ δὲ ἀληθὲς, ἡ περὶ τὰ ἀφροδίσια ἀκολασία, κατὰ τὸ πολὺ μέρος, διὰ τὴν ἑνὸς γένους ἕξιν, ὑπὸ μανότητος ὀστῶν ἐν σώματι ῥυώδη καὶ ὑγραίνουσαν, νόσος ψυχῆς γέγονε. καὶ σχεδὸν δὴ πάντα ὁπόσα ἡδονῶν ἀκρατία καὶ ὄνειδος, ὡς ἑκόντων λέγεται τῶν κακῶν, οὐκ ὀρθῶς

ὀνειδίζεται. κακὸς μὲν γὰρ ἑκὼν οὐδείς· διὰ δὲ πονηρὰν ἕξιν τινὰ τοῦ σώματος καὶ ἀπαίδευτον τροφὴν, ὁ κακὸς γίνεται κακός. παντὶ δὲ ταῦτα ἐχθρὰ, καὶ κακόν τι προσγίγνεται. καὶ πάλιν δὴ τὸ περὶ τὰς λύπας ἡ ψυχὴ κατὰ ταῦτα διὰ σῶμα πολλὴν ἴσχει κακίαν. ὅπου γὰρ ἂν οἱ τῶν ὀξέων καὶ τῶν ἁλυκῶν φλεγμάτων καὶ ὅσοι πικροὶ καὶ χολώδεις χυμοὶ κατὰ τὸ σῶμα πλανηθέντες, ἔξω μὲν μὴ λάβωσιν ἀναπνοὴν, ἐντὸς δὲ εἱλούμενοι, τὴν ἀφ᾽ αὐτῶν ἀτμίδα τῇ τῆς ψυχῆς φορᾷ συμμίξαντες ἀνακερασθῶσι, παντοδαπὰ νοσήματα ψυχῆς ἐμποιοῦσι, μᾶλλον καὶ ἧττον, καὶ ἐλάττω καὶ πλείω. πρός τε τοὺς τρεῖς τόπους ἐνεχθέντα τῆς ψυχῆς, πρὸς ὃν ἂν ἕκαστον αὐτῶν προσπίπτῃ, ποικίλλει μὲν εἴδη δυσκολίας καὶ δυσθυμίας παντοδαπὰ, ποικίλλει δὲ θρασύτητός τε καὶ δειλίας· ἔτι δὲ λήθης ἅμα καὶ δυσμαθίας. πρὸς δὲ τούτοις, ὅταν οὕτω κακῶς παγέντων, πολιτεῖαι κακαὶ καὶ λόγοι κατὰ πόλεις ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ λεχθῶσιν, ἔτι δὲ μαθήματα μηδαμῇ τούτων ἰατρικὰ ἐκ νέων μανθάνηται, ταύτῃ κακοὶ πάντες οἱ κακοὶ διὰ δύο ἀκουσιώτατα γιγνόμεθα. ὧν αἰτιατέον μὲν τοὺς φυτεύοντας ἀεὶ, τῶν φυτευομένων μᾶλλον, καὶ τοὺς τρέφοντας, τῶν τρεφομένων· προθυμητέον μὴν, ὅπῃ τὶς δύναται, καὶ διὰ τροφῆς καὶ δι᾽ ἐπιτηδευμάτων, μαθημάτων τε, φυγεῖν μὲν κακίαν, τοὐναντίον δὲ ἑλεῖν. ταῦτα μὲν οὖν δὴ τρόπος ἄλλος λόγων. Τὸ δὲ τούτων ἀντίστροφον αὖ, τὸ περὶ τὰς τῶν σωμάτων καὶ διανοήσεων θεραπείας, αἷς αἰτίαις σώζεται, πάλιν εἰκὸς καὶ πρέπον ἀνταποδοῦναι. δικαιότερον

γὰρ τῶν ἀγαθῶν πέρι μᾶλλον ἢ τῶν κακῶν ἴσχειν λόγον. πᾶν δὴ τὸ ἀγαθὸν, καλόν. τὸ δὲ καλὸν, οὐκ ἄμετρον· καὶ ζῶον οὖν τὸ τοιοῦτον ἐσόμενον, ξύμμετρον θετέον. ξυμμέτρων δὲ τὰ μὲν σμικρὰ διαισθανόμενοι ξυλλογιζόμεθα, τὰ δὲ κυριώτατα καὶ μέγιστα, ἀλογίστως ἔχομεν. πρὸς γὰρ ὑγιείας τε καὶ νόσους, ἀρετάς τε καὶ κακίας, οὐδεμία ξυμμετρία καὶ ἀμετρία μείζων ἢ ψυχῆς αὐτῆς πρὸς σῶμα αὐτό. ὧν οὐδὲν σκοποῦμεν, οὐδ᾽ ἐννοοῦμεν ὅτι ψυχὴν ἰσχυρὰν καὶ πάντη μεγάλην ἀσθενέστερον ἢ ἔλαττον εἶδος ὅταν ὀχῇ, καὶ ὅταν αὖ τοὐναντίον ξυμπαγῆτον τούτω, οὐ καλὸν ὅλον τὸ ζῶον. ἀξύμμετρον γὰρ ταῖς μεγίσταις ξυμμετρίαις. τὸ δ᾽ ἐναντίως ἔχον, πάντων θεαμάτων, τῷ δυναμένῳ καθορᾶν, κάλλιστον καὶ ἐρασμιώτατον. οἷον οὖν ὑπερσκελὲς, ἢ καί τινα ἑτέραν ὑπὲρ ἕξιν ἄμετρον ἑαυτῷ τι σῶμα ὂν, ἅμα μὲν αἰσχρὸν, ἅμα δ᾽ ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν πόνων πολλοὺς μὲν κόπους, πολλὰ δὲ σπάσματα καὶ διὰ τὴν παραφορότητα πτώματα παρέχον, μυρίων κακῶν αἴτιον ἑαυτῷ. ταὐτὸ δὴ διανοητέον καὶ περὶ τοῦ ξυναμφοτέρου, ζῶον ὃ καλοῦμεν· ὡς ὅταν τε ἐν αὐτῷ ψυχὴ κρείττων οὖσα σώματος περιθύμως ἴσχῃ, διασείουσα πᾶν αὐτὸ ἔνδοθεν, νόσων ἐμπίπλησι, καὶ ὅταν εἴς τινας μαθήσεις καὶ ζητήσεις συντόνως ἴῃ, κατατήκει· διδαχάς τ᾽ αὖ καὶ μάχας ἐν λόγοις ποιουμένη δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ δι᾽ ἐρίδων καὶ φιλονεικιῶν γιγνομένων, διάπυρον αὐτὸ ποιοῦσα λύει· καὶ ῥεύματα ἐπάγουσα, τῶν λεγομένων ἰατρῶν ἀπατῶσα τοὺς πλείστους, τἀναντία αἰτιᾶσθαι ποιεῖ. σῶμά τε ὅταν

αὖ μέγα καὶ ὑπέρψυχρον, σμικρᾷ ξυμφυὲς ἀσθενεῖ τε διανοίᾳ γένηται, διττῶν ἐπιθυμιῶν οὐσῶν φύσει κατ᾿ ἀνθρώπους, διὰ σῶμα μὲν, τροφῆς, διὰ δὲ τὸ θειότατον τῶν ἐν ἡμῖν, φρονήσεως, αἱ τοῦ κρείττονος κινήσεις κρατοῦσαι, καὶ τὸ μὲν σφέτερον αὔξουσαι, τὸ δὲ τῆς ψυχῆς, κωφὸν καὶ δυσμαθὲς ἀμνῆμόν τε ποιοῦσαι, τὴν μεγίστην νόσον ἀμαθίαν ἐναπεργάζονται. μία δὲ σωτηρία πρὸς ἄμφω, μήτε τὴν ψυχὴν ἄνευ σώματος κινεῖν, μήτε σῶμα ἄνευ ψυχῆς· ἵνα ἀμυνομένω γίγνωνται ἰσοῤῥόπω καὶ ὑγιᾶ. τὸν δὴ μαθηματικὸν ἤ τινα ἄλλην σφόδρα μελέτην διανοίᾳ κατεργαζόμενον, καὶ τὴν τοῦ σώματος ἀποδοτέον κίνησιν, γυμναστικῇ προσομιλοῦντα· τόν τε αὖ σῶμα ἐπιμελῶς πλάττοντα, τὰς τῆς ψυχῆς ἀποδοτέον κινήσεις, μουσικῇ καὶ πάσῃ φιλοσοφίᾳ προσχρώμενον· εἰ μέλλοι δικαίως τὶς ἅμα μὲν καλὸς, ἅμα δὲ ἀγαθὸς ὀρθῶς κεκλῆσθαι. κατὰ δὲ τὰ αὐτὰ ταῦτα καὶ τὰ μέρη θεραπευτέον, τὸ τοῦ παντὸς ἀπομιμούμενον εἶδος. τοῦ γὰρ σώματος ὑπὸ τῶν εἰσιόντων καομένου τε ἐντὸς καὶ ψυχομένου, καὶ πάλιν ὑπὸ τῶν ἔξωθεν ξηραινομένου καὶ ὑγραινομένου, καὶ τὰ τούτοις ἀκόλουθα πάσχοντος ὑπ᾿ ἀμφοτέρων τῶν κινήσεων, ὅταν μέν τις ἡσυχίαν ἄγον τὸ σῶμα παραδιδῷ ταῖς κινήσεσι, κρατηθὲν διώλετο· ἐὰν δὲ ἣν τροφὸν καὶ τιθήνην τοῦ παντὸς προσείπομεν, μιμῆταί τις, καὶ τὸ σῶμα μάλιστα μὲν μηδέποτε ἡσυχίαν ἄγειν ἐᾷ, κινῇ δὲ, καὶ σεισμούς τινας ἀεὶ ἐμποιῶν αὐτῷ διαπαντὸς, τὰς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ἀμύνηται κατὰ φύσιν κινήσεις, καὶ μετρίως σείων, τά τε περὶ τὸ

σῶμα πλανώμενα παθήματα καὶ μέρη, κατὰ ξυγγενείας εἰς τάξιν κατακοσμῇ πρὸς ἄλληλα, κατὰ τὸν πρόσθεν λόγον, ὃν περὶ τοῦ παντὸς ἐλέγομεν, οὐκ ἐχθρὸν παρ' ἐχθρὸν τιθέμενον, ἐάσει πολέμους ἐντίκτειν τῷ σώματι καὶ νόσους, ἀλλὰ φίλον παρὰ φίλον τεθὲν, ὑγίειαν ἀπεργαζόμενον παρέξει. τῶν δ' αὖ κινήσεων ἡ ἐν αὐτῷ ὑφ' ἑαυτοῦ ἀρίστη κίνησις (μάλιστα γὰρ τῇ διανοητικῇ τοῦ παντὸς κινήσει ξυγγενής) ἡ δὲ ὑπ' ἄλλου, χείρων. χειρίστη δὲ, ἡ κειμένου τοῦ σώματος καὶ ἄγοντος ἡσυχίαν, δι' ἑτέρων αὐτὸ κατὰ μέρη κινοῦσα. διὸ δὴ τῶν καθάρσεων καὶ ξυστάσεων σώματος, ἡ μὲν διὰ τῶν γυμνασίων, ἀρίστη· δευτέρα δὲ, ἡ διὰ τῶν αἰωρήσεων, κατά τε τοὺς πλοῦς, καὶ ὅπη περ ἂν ὀχήσεις ἄκοποι γίγνωνται. τρίτον δὲ εἶδος κινήσεως, σφόδρα ποτὲ ἀναγκαζομένῳ χρήσιμον, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς τῷ νοῦν ἔχοντι προσδεκτέον, τὸ τῆς φαρμακευτικῆς καθάρσεως γιγνόμενον ἰατρικόν. τὰ γὰρ νοσήματα ὅσα μὴ μεγάλους ἔχει κινδύνους, οὐκ ἐρεθιστέον φαρμακείαις. πᾶσα γὰρ ξύστασις νόσων τρόπον τινὰ τῇ τῶν ζώων φύσει προσέοικε. καὶ γὰρ ἡ τούτων ξύνοδος ἔχουσα τεταγμένους τοῦ βίου γίγνεται χρόνους, τοῦ τε γένους ξύμπαντος, καὶ καθ' αὑτὸ τὸ ζῶον εἱμαρμένον ἔχον ἕκαστον τὸν βίον φύεται, χωρὶς τῶν ἐξ ἀνάγκης παθημάτων. τὰ γὰρ τρίγωνα εὐθὺς κατ' ἀρχὰς ἑκάστων δύναμιν ἔχοντα ξυνίσταται μέχρι τινὸς χρόνου δυνατὰ ἐξαρκεῖν· οὗ βίον οὐκ ἄν ποτέ τις εἰς τὸ πέραν ἔτι βιῴη. τρόπος οὖν αὐτὸς καὶ τῆς περὶ τὰ νοσήματα ξυστάσεως ἦν· ᾗ ὅταν τις παρὰ τὴν εἱμαρ-

μένην τοῦ χρόνου φθείρῃ φαρμακείαις, ἅμα ἐκ μικρῶν μεγάλα καὶ πολλὰ ἐξ ὀλίγων νοσήματα φιλεῖ γίγνεσθαι. διὸ παιδαγωγεῖν δεῖ διαίταις πάντα τὰ τοιαῦτα, καθ᾽ ὅσον ἂν ᾖ τῳ σχολὴ, ἀλλ᾽ οὐ φαρμακεύοντας κακὸν δύσκολον ἐρεθιστέον. καὶ περὶ μὲν τοῦ κοινοῦ ζώου καὶ τοῦ κατὰ σῶμα αὐτοῦ μέρους, ᾗ τις ἂν καὶ διαπαιδαγωγῶν καὶ διαπαιδαγωγούμενος ὑφ᾽ αὑτοῦ, μάλιστ᾽ ἂν κατὰ λόγον ζῴη, ταῦτα λελέχθω. τὸ δὲ δὴ παιδαγωγῆσον αὐτὸ, μᾶλλόν που καὶ πρότερον παρασκευαστέον εἰς δύναμιν ὅτι κάλλιστον καὶ ἄριστον εἰς τὴν παιδαγωγίαν εἶναι. δι᾽ ἀκριβείας μὲν οὖν περὶ τούτων διελθεῖν, ἱκανὸν ἂν γένοιτο αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ μόνον ἔργον· τὸ δ᾽ ἐν παρέργῳ κατὰ τὰ πρόσθεν ἑπόμενος ἄν τις, οὐκ ἄπο τρόπου τῇδε σκοπῶν, ὧδε τῷ λόγῳ διαπεράναιτ᾽ ἂν, καθάπερ εἴπομεν πολλάκις, ὅτι τρία ψυχῆς τριχῇ ἐν ἡμῖν εἴδη κατῴκισται. τυγχάνει δ᾽ ἕκαστον κινήσεις ἔχον. οὕτω κατὰ ταῦτα καὶ νῦν ὡς διὰ βραχυτάτων ῥητέον, ὅτι τὸ μὲν αὐτῶν, ἐν ἀργίᾳ διάγον, καὶ τῶν ἑαυτοῦ κινήσεων ἡσυχίαν ἄγον, ἀσθενέστατον ἀνάγκη γίγνεσθαι· τὸ δ᾽ ἐν γυμνασίοις, ἐῤῥωμενέστατον. διὸ φυλακτέον ὅπως ἂν ἔχωσι τὰς κινήσεις πρὸς ἄλληλα συμμέτρους. τὸ δὲ δὴ περὶ τοῦ κυριωτάτου παρ᾽ ἡμῖν ψυχῆς εἴδους διανοεῖσθαι δεῖ τῇδε, ὡς ἄρα αὐτὸ δαίμονα θεὸς ἑκάστῳ δέδωκε τοῦτο, ὃ δή φαμεν οἰκεῖν μὲν ἡμῶν ἐπ᾽ ἄκρῳ τῷ σώματι, πρὸς δὲ τὴν ἐν οὐρανῷ συγγένειαν ἀπὸ γῆς ἡμᾶς αἴρειν, ὡς ὄντας φυτὸν οὐκ ἔγγειον, ἀλλ᾽ οὐράνιον· ὀρθότατα λέγοντες. ἐκεῖθεν γὰρ ὅθεν ἡ πρώτη τῆς ψυχῆς γέ-

νεσις ἔφυ, τὸ θεῖον τὴν κεφαλὴν καὶ ῥίζαν ἡμῶν ἀνακρεμαννὺν, ὀρθοῖ πᾶν τὸ σῶμα. τῷ μὲν οὖν περὶ τὰς ἐπιθυμίας ἢ φιλονεικίας τετηκότι, καὶ ταῦτα διαπονοῦντι σφόδρα, πάντα τὰ δόγματα ἀνάγκη θνητὰ ἐγγεγονέναι, καὶ παντάπασι καθ' ὅσον μάλιστα δυνατὸν θνητῷ γίγνεσθαι, τούτου μηδὲ σμικρὸν ἐλλιπεῖν, ἅτε τὸ τοιοῦτον ηὐξηκότι· τῷ δὲ περὶ φιλομάθειαν καὶ περὶ τὰς τῆς ἀληθείας φρονήσεις ἐσπουδακότι, καὶ ταῦτα μάλιστα τῶν αὐτοῦ γεγυμνασμένῳ, φρονεῖν μὲν ἀθάνατα καὶ θεῖα, ἄν περ ἀληθείας ἐφάπτηται, πᾶσα ἀνάγκη πού· καθ' ὅσον δ' αὖ μετασχεῖν ἀνθρωπίνη φύσις ἀθανασίας ἐνδέχεται, τούτου μηδ' ἂν μέρος ἀπολιπεῖν. ἅτε δὲ ἀεὶ θεραπεύοντα τὸ θεῖον, ἔχοντά τε αὐτὸν εὖ μάλα κεκοσμημένον τὸν δαίμονα ξύνοικον ἐν αὑτῷ, διαφερόντως εὐδαίμονα εἶναι. θεραπεία δὲ δὴ πάντη παντὸς μία, τὰς οἰκείας ἑκάστῳ τροφὰς καὶ κινήσεις ἀποδιδόναι· τῷ δ' ἐν ἡμῖν θείῳ ξυγγενεῖς εἰσι κινήσεις, αἱ τοῦ παντὸς διανοήσεις καὶ περιφοραί. ταύταις δὴ ξυνεπόμενον ἕκαστον δεῖ, τὰς περὶ τὴν γένεσιν ἐν τῇ κεφαλῇ διεφθαρμένας ἡμῶν περιόδους ἐξορθοῦντα, διὰ τὸ καταμανθάνειν τὰς τοῦ παντὸς ἁρμονίας τε καὶ περιφοράς, τῷ κατανοουμένῳ τὸ κατανοοῦν ἐξομοιῶσαι κατὰ τὴν ἀρχαίαν φύσιν· ὁμοιώσαντα δὲ, τέλος ἔχειν τοῦ προτεθέντος ἀνθρώποις ὑπὸ θεῶν ἀρίστου βίου, πρός τε τὸν παρόντα καὶ τὸν ἔπειτα χρόνον. Καὶ δὴ καὶ τὰ νῦν ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς παραγγελθέντα διεξελθεῖν περὶ τοῦ παντὸς μέχρι γενέσεως ἀνθρωπίνης, σχεδὸν ἔοικε τέλος ἔχειν·

τὰ γὰρ ἄλλα ζῶα ᾗ γέγονεν αὖ, διὰ βραχέων ἐπιμνηστέον, ὃ μή τις ἀνάγκη μηκύνειν. οὕτω γὰρ εὐμετρότερός τις αὐτῷ δόξειεν περὶ τοὺς τούτων λόγους εἶναι. τῇδ' αὖ τὸ τοιοῦτον ἔστω λεγόμενον. τῶν γενομένων ἀνδρῶν ὅσοι δειλοί, καὶ τὸν βίον ἀδίκως διῆλθον, κατὰ λόγον τὸν εἰκότα γυναῖκες μετεφύοντο ἐν τῇ δευτέρᾳ γενέσει. καὶ κατ' ἐκεῖνον δὴ τὸν χρόνον διὰ ταῦτα θεοὶ τὸν τῆς ξυνουσίας ἔρωτα ἐτεκτήναντο, ζῶον, τὸ μὲν ἐν ἡμῖν, τὸ δ' ἐν ταῖς γυναιξὶ συστήσαντες ἔμψυχον. τοιῷδε δὲ τρόπῳ ποιήσαντες ἑκάτερον· τὴν τοῦ ποτοῦ διέξοδον, ᾗ διὰ τοῦ πνεύμονος τὸ πόμα ὑπὸ τοὺς νεφροὺς εἰς τὴν κύστιν ἐλθόν, καὶ τῷ πνεύματι τὸ θλιφθὲν ξυνεκπέμπει, δεχόμενοι, ξυνέτρησαν εἰς τὸν ἐκ τῆς κεφαλῆς κατὰ τὸν αὐχένα καὶ διὰ τῆς ῥάχεως μυελὸν ξυμπεπηγότα· ὃν δὴ σπέρμα ἐν τοῖς πρόσθεν λόγοις εἴπομεν. ὁ δέ, ἅτ' ἔμψυχος ὤν, καὶ λαβὼν ἀναπνοὴν τοῦθ' ᾗπερ ἀνέπνευσε, τῆς ἐκροῆς ζωτικὴν ἐπιθυμίαν ἐμποιήσας αὐτῷ, τοῦ γεννᾷν ἔρωτα ἀπετέλεσε. διὸ δὴ τῶν μὲν ἀνδρῶν τὸ περὶ τὴν τῶν αἰδοίων φύσιν, ἀπειθές τε καὶ αὐτοκρατὲς γεγονός, οἷον ζῶον ἀνυπήκοον τοῦ λόγου, πάντων δι' ἐπιθυμίας οἰστρώδεις ἐπιχειρεῖ κρατεῖν. αἱ δ' ἐν ταῖς γυναιξὶν αὖ μῆτραί τε καὶ ὑστέραι λεγόμεναι, διὰ ταὐτὰ ταῦτα ζῶον ἐπιθυμητικὸν ἐνὸν τῆς παιδοποιΐας, ὅταν ἄκαρπον παρὰ τὴν ὥραν χρόνον πολὺν γίγνηται, χαλεπῶς ἀγανακτοῦν φέρει· καὶ πλανώμενον πάντη κατὰ τὸ σῶμα, τὰς τοῦ πνεύματος διεξόδους ἀποφράττον, ἀναπνεῖν οὐκ ἐῶν, εἰς ἀπορίας τε ἄλλας τὰς

ἐσχάτας ἐμβάλλει, καὶ νόσους παντοδαπὰς ἄλλας παρέχεται, μέχρι περ ἂν ἑκατέρων ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ ἔρως ἐξαγαγόντες οἷον ἀπὸ δένδρου καρπὸν, καταδρέψαντες ὡς εἰς ἄρουραν τὴν μήτραν, ἀόρατα ὑπὸ σμικρότητος καὶ ἀδιάπλαστα ζῶα κατασπείραντες, καὶ πάλιν διακρίναντες, μεγάλα ἐντὸς ἐκθρέψωνται· καὶ μετὰ ταῦτα εἰς φῶς ἀγαγόντες, ζώων ἀποτελέσωσι γένεσιν. γυναῖκες μὲν οὖν καὶ θῆλυ πᾶν οὕτω γέγονε. τὸ δὲ τῶν ὀρνέων φῦλον μετεῤῥυθμίζετο, ἀντὶ τριχῶν πτερὰ φύον, ἐκ τῶν ἀκάκων ἀνδρῶν, κούφων δέ· καὶ μετεωρολογικῶν μὲν, ἡγουμένων δὲ δι᾽ ὄψεως τὰς περὶ τούτων ἀποδείξεις βεβαιοτάτας εἶναι, δι᾽ εὐήθειαν. τὸ δ᾽ αὖ πεζὸν καὶ θηριῶδες γέγονεν ἐκ τῶν μηδὲν προσχρωμένων φιλοσοφίᾳ, μηδὲ ἀθρούντων τῶν περὶ τὸν οὐρανὸν πέρι μηδέν· διὰ τὸ μηκέτι ταῖς ἐν τῇ κεφαλῇ χρῆσθαι περιόδοις, ἀλλὰ τοῖς περὶ τὰ στήθη ψυχῆς ἡγεμόσιν ἕπεσθαι μέρεσιν. ἐκ τούτων οὖν τῶν ἐπιτηδευμάτων, τά τε πρόσθια κῶλα καὶ τὰς κεφαλὰς εἰς γῆν ἑλκόμενα, ὑπὸ ξυγγενείας, ἤρεισαν· προμήκεις τε καὶ παντοίας ἔσχον τὰς κορυφὰς, ὅπῃ συνεθλίφθησαν ὑπὸ ἀργίας ἑκάστων αἱ περιφοραί. τετράπουν τε τὸ γένος αὐτῶν ἐκ ταύτης ἐφύετο καὶ πολύπουν τῆς προφάσεως· θεοῦ βάσεις ὑποτιθέντος πλείους τοῖς μᾶλλον ἄφροσιν, ὡς μᾶλλον ἐπὶ γῆν ἕλκοιντο. τοῖς δ᾽ ἀφρονεστάτοις αὐτῶν τούτων, καὶ παντάπασι πρὸς γῆν πᾶν τὸ σῶμα κατατεινομένοις, ὡς οὐδὲν ἔτι ποδῶν χρείας οὔσης, ἄποδα αὐτὰ καὶ ἰλυσπώμενα ἐπὶ γῆς ἐγέννησαν. τὸ δὲ τέταρτον γένος ἔνυδρον γέγο-

νεν, ἐκ τῶν μάλιστα ἀνοητοτάτων καὶ ἀμαθεστάτων. οὓς οὐδ' ἀναπνοῆς καθαρᾶς ἔτι ἠξίωσαν οἱ μεταπλάττοντες, ὡς τὴν ψυχὴν ὑπὸ πλημμελείας πάσης ἀκαθάρτως ἐχόντων, ἀλλ' ἀντὶ λεπτῆς καὶ καθαρᾶς ἀναπνοῆς ἀέρος, εἰς ὕδατος θολερὰν καὶ βαθεῖαν ἔωσαν ἀνάπνευσιν. ὅθεν ἰχθύων γένος καὶ τὸ τῶν ὀστρέων, ξυναπάντων τε ὅσα ἔνυδρα γέγονε, δίκην ἀμαθίας ἐσχάτης, ἐσχάτας οἰκήσεις εἰληχότων. καὶ κατὰ ταῦτα δὴ πάντα τότε καὶ νῦν διαμείβεται τὰ ζῶα εἰς ἄλληλα, νοῦ καὶ ἀνοίας ἀποβολῇ καὶ κτήσει μεταβαλλόμενα. Καὶ δὴ καὶ τέλος περὶ τοῦ παντὸς νῦν ἤδη τὸν λόγον φῶμεν ἡμῖν ἔχειν. θνατὰ γὰρ καὶ ἀθάνατα ζῶα λαβὼν, καὶ ξυμπληρωθεὶς ὅδε ὁ κόσμος, οὕτω ζῶον ὁρατὸν, τὰ ὁρατὰ περιέχον, εἰκὼν τοῦ νοητοῦ θεοῦ, αἰσθητὸς, μέγιστος καὶ ἄριστος, κάλλιστός τε καὶ τελεώτατος γέγονεν, εἷς οὐρανὸς ὅδε, μονογενὴς ὤν.

ΤΙΜΑΙΩ ΤΩ ΛΟΚΡΩ
ΠΕΡΙ ΨΥΧΑΣ ΚΟΣΜΩ
ΚΑΙ ΦΥΣΙΟΣ.

Τιμαιος ὁ Λοκρὸς τάδε ἔφα· δύο αἰτίας εἶμεν τῶν συμπάντων· νόον μὲν, τῶν κατὰ λόγον γιγνομένων· ἀνάγκαν δὲ, τῶν βίᾳ καττὰς δυνάμεις τῶν σωμάτων. τουτέων δὲ, τὸν μὲν, τᾶς τἀγαθῶ φύσιος εἶμεν, θεόν τε ὀνυμαίνεσθαι, ἀρχάν τε τῶν ἀρίστων· τὰ δ' ἑπόμενά τε καὶ συναίτια, εἰς ἀνάγκαν ἀνάγεσθαι. τὰ δὲ ξύμπαντα, ἰδέαν, ὕλαν, αἰσθητόν τε, οἷον ἔκγονον τουτέων. καὶ τὸ μὲν, εἶμεν ἀγένατόν τε καὶ ἀκίνατον, καὶ μένον τε, καὶ τᾶς ταὐτῶ φύσιος, νοατόν τε καὶ παράδειγμα τῶν γενναμένων, ὁκόσα ἐν μεταβολᾷ ἐντί. τοιοῦτον γάρ τι τὰν ἰδέαν λέγεσθαί τε καὶ νοεῖσθαι. τὰν δ' ὕλαν, ἐκμαγεῖον καὶ ματέρα, τιθάναν τε καὶ γεννατικὰν εἶμεν τᾶς τρίτας οὐσίας. δεξαμέναν γὰρ τὰ ὁμοιώματα εἰς ἑαυτὰν, καὶ οἷον ἀναμαξαμέναν, ἀποτελεῖν πάντα τὰ γεννάματα. ταύταν δὲ τὰν ὕλαν ἀΐδιον μὲν ἔφα, οὐ μὰν

ἀκίνατον· ἄμορφον δὲ καθ' αὑτὰν καὶ ἀσχημάτιστον, δεχομέναν δὲ πᾶσαν μορφάν. τὰν δὲ περὶ τὰ σώματα, μεριστὰν εἶμεν, καὶ τᾶς θατέρω φύσιος. ποταγορεύοντι δὲ τὰν ὕλαν, τόπον καὶ χώραν. δύο ὦν αἵδε ἀρχαὶ ἐναντίαι. ἇν τὸ μὲν εἶδος λόγον ἔχει ἄρρενός τε καὶ πατρός· ἁ δ' ὕλα, θήλεός τε καὶ ματέρος. τρίτα δὲ εἶναι, τὰ ἐκ τούτων ἔκγονα. τρία δὲ ὄντα, τρισὶ γνωρίζεσθαι· τὰν μὲν ἰδέαν, νόῳ κατ' ἐπιστάμαν· τὰν δ' ὕλαν, λογισμῷ νόθῳ· τῷ μήπω κατ' εὐθυωρίαν νοεῖσθαι, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν. τὰ δ' ἀπογεννάματα, αἰσθήσει καὶ δόξᾳ. πρὶν ὦν ὠρανὸν γενέσθαι, λόγῳ ἤστην ἰδέα τε καὶ ὕλα, καὶ ὁ θεὸς δαμιουργὸς τῶ βελτίονος. ἐπεὶ δὲ τὸ πρεσβύτερον κάῤῥον ἐστὶ τῶ νεωτέρω, καὶ τὸ τεταγμένον πρὸ τῶ ἀτάκτω, ἀγαθὸς ὢν ὁ θεὸς, ὁρῶν τε τὰν ὕλαν δεχομέναν τὰν ἰδέαν καὶ ἀλλοιουμέναν, παντοίως μὲν, ἀτάκτως δὲ, ἐδεῖτ' εἰς τάξιν αὐτὰν ἄγεν, καὶ ἐξ ἀορίστων μεταβολᾶν, εἰς ὡρισμέναν καταστᾶσαι· ἵν' ὁμόλογοι ταὶ διακρίσιες τῶν σωμάτων γίγνοιντο, καὶ μὴ κατ' αὐτόματον τροπὰς δέχοιντο. ἐποίησεν ὦν τόνδε τὸν κόσμον ἐξ ἁπάσας τᾶς ὕλας, ὅρον αὐτὸν κατασκευάξας τᾶς τῶ ὄντος φύσιος, διὰ τὸ πάντα τἆλλα ἐν αὑτῷ περιέχεν, ἕνα, μονογενῆ, τέλειον, ἔμψυχόν τε καὶ λογικόν· (κρέσσονα γὰρ τάδε ἀψύχω καὶ ἀλόγω ἐστίν) καὶ σφαιροειδὲς σῶμα· τελειότερον γὰρ τῶν ἄλλων σχημάτων ἦν τοῦτο. δηλούμενος ὦν ἄριστον γέννημα ποιεῖν, τοῦτον ἐποίει θεὸν γεννατὸν, οὔποκα φθαρησόμενον ὑπ' ἄλλω αἰτίω, ἔξω τῶ αὐτὸν συντεταγμέ-

νω θεῶ, εἴποκα δήλετο αὐτὸν διαλύεν. ἀλλ' οὐ γὰρ τἀγαθῶ ἐστιν ὁρμᾶν ἐπὶ φθορὰν γεννάματος καλλίστω. διαμένει ἄρα, τοιόσδε ὤν, ἄφθαρτος καὶ ἀνώλεθρος καὶ μακάριος. κράτιστος δ' ἐστὶ γεννατῶν, ἐπεὶ ὑπὸ τῶ κρατίστω αἰτίω ἐγένετο, ἀφορῶντος οὐκ ἐς χειρόκματα παραδείγματα, ἀλλ' εἰς τὰν ἰδέαν καὶ ἐς τὰν νοατὰν οὐσίαν· πόθ' ἅνπερ τὸ γεννώμενον ἀπακριβωθὲν, κάλλιστόν τε καὶ ἀπαρεγχείρητον γίγνεται. τέλειος δ' ἀεὶ κατὰ τὰ αἰσθητά ἐστιν, ὅτι καὶ τὸ παράδειγμα τῆνο αὐτοῦ περιέχον πάντα τὰ νοατὰ ζῶα ἐν αὐτῷ, οὐδὲν ἐκτὸς ἀπέλιπεν ἄλλο, ὅρος ὢν νοατῶν παντελὴς, ὡς ὅδε ὁ κόσμος αἰσθητῶν. στερεὸς δὲ ὢν, ἁπτός τε καὶ ὁρατὸς, γᾶς μεμόρακται, πυρός τε καὶ τῶν μεταξὺ ἀέρος καὶ ὕδατος. ἐκ παντελέων δὲ συνέστακε σωμάτων, τάπερ ὅλα ἐν αὐτῷ ἐντὶ, ὡς μή ποκα μέρος ἀπολειφθῆμεν ἐκτὸς αὐτῶ· ἵνα ᾖ αὐταρκέστατον τὸ τῶ παντὸς σῶμα, ἀκήρατον τῶν ἐκτὸς κηρῶν. οὐ γὰρ ἦν δίχα τουτέων ἄλλα, καὶ τῶν ἐντός. τὰ γὰρ καττὰν ἀρίσταν ἀναλογίαν συντεθέντα ἐν ἰσοδυναμίᾳ, οὔτε κρατεῖ ἀλλήλων ἐκ μέρεος, οὔτε κρατέεται· ὡς τὰ μὲν, αὔξαν, τὰ δὲ φθίσιν λαμβάνεν· μένει δ' ἐν συναρμογᾷ ἀδιαλύτῳ κατὰ λόγον ἄριστον. τριῶν γὰρ ὡντινωνοῦν ὅρων ὅταν καὶ τὰ διαστάματα καττὸν αὐτὸν ἐστάθη λόγον ποτ' ἄλλαλα, τότε δὴ τὸ μέσον ῥυσμῶ δίκαν ὁρήμεθα ποττὸ πρᾶτον ὅ, τι περ τὸ τρίτον ποττ' αὐτό· κἂν πάλιν καὶ παραλλὰξ κατ' ἐφάρμοσιν τόπων καὶ τάξιος. ταῦτα δ' ἀριθμήμεναι μὴ μετ' ἰσοκρατείας, ἀμάχανον παντί· εὖ δ' ἔχει καὶ καττὸ σχῆμα

καὶ καττὰν κίνασιν. καθ᾽ ὃ μὲν σφαῖρα ὂν, ὡς ὅμοιον αὐτὸ αὑτῷ, πάντα εἶμεν, καὶ πάντα τἄλλα ὁμογενέα σχήματα χωρεῖν δύνασθαι· καθὰν δὲ ἐγκύκλιον μεταβολὰν ἀποδιδὸν δι᾽ αἰῶνος. μόνα δὲ ἁ σφαῖρα ἐδύνατο καὶ ἀρεμέουσα καὶ κινουμένα ἐν τᾷ αὐτᾷ συναρμόσεν χώρᾳ, ὡς μή ποκα ἀπολιπεῖν, μήτε λαμβάνεν ἄλλον τόπον, τῷ ἐκ μέσου ἴσον εἶμεν πάντα. λειότατον δ᾽ ὂν ποτ᾽ ἀκρίβειαν καττὰν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν, οὖ ποτιδέεται θνατῶν ὀργάνων, ἃ διὰ τὰς χερείας τοῖς ἄλλοις ζώοις ποτάρτηταί τε καὶ διῶκται. τὰν δὲ τῶ κόσμω ψυχὰν μεσόθεν ἐξάψας ἐπάγαγεν ἔξω, περικαλύψας αὐτὸ ὅλον αὐτᾷ, κρᾶμα αὐτὰν κερασάμενος ἔκ τε τᾶς ἀμερίστω μορφᾶς καὶ τᾶς μεριστᾶς ὠσίας· ὡς ἓν κρᾶμα ἐκ δύο τουτέων εἶμεν· ᾧ ποτέμιξε δύο δυνάμεις, ἀρχὰς κινασίων, τᾶς τε ταὐτῶ καὶ τᾶς τῶ ἑτέρω. ἃ καὶ δύσμικτος ἔασσα, οὐκ ἐκ τῶ ῥᾴστω συνεκίρνατο. λόγοι δ᾽ οἶδε πάντες ἐντὶ κατ᾽ ἀριθμὼς ἁρμονικὼς συγκεκραμένοι· ὡς λόγως κατὰ μοῖραν διαιρήκει ποτ᾽ ἐπιστάμαν, ὡς μὴ ἀγνοεῖν ἐξ ὧν ἁ ψυχὰ καὶ δι᾽ ὧν συνεστάκει. ἃν οὐχ ὑστέραν τᾶς σωματικᾶς ὠσίας συνετάξατο ὁ θεὸς, ὥσπερ λέγομες ἄμμες, (πρότερον γὰρ τὸ τιμιώτερον καὶ δυνάμει καὶ χρόνῳ) ἀλλὰ πρεσβυτέραν ἐποίει, μίαν ἀφαιρέων τὰν πρώταν νομάδων ὦσαν τεττύρων, ποτὶ ὀκτὼ δεκάσι καὶ τρισὶν ἑκατοντάσι. ταύτας δὲ τάν τε διπλασίαν καὶ τριπλασίαν ῥᾷον συλλογίξασθαι, ἑσταμένω τῶ πράτω. δεῖ δ᾽ εἶμεν πὼς πάντας σὺν ταῖς πληρώμασι καὶ τοῖς ἐπογδόοις ὅρους ϛ´ καὶ λ´. τὸν δὲ σύμπαντα ἀριθμὸν γενέσθαι

μυριάδας ια΄, καὶ τεττόρων χιλιάδων ἑξακοσίων ϛε΄. ταὶ δὲ διαιρέσιες αὗται ἐντὶ, μυριάδες ια΄ δ χ ϛε΄. τὰν μὲν οὖν τῶ ὅλω ψυχὰν ταῦτά πως διεῖλε. Θεὸν δὲ, τὸν μὲν αἰώνιον νόος ὁρῆ μόνος τῶν ἁπάντων ἀρχαγὸν καὶ γενέτορα τουτέων· τὸν δὲ γεννατὸν ὄψει ὁρέομες, κόσμον τε τόνδε καὶ τὰ μέρεα αὐτῶ ὁκόσα ὠράνια ἐντί. τάπερ αἰθέρια ὄντα, διαιρετὰ δίχα· ὡς τὰ μὲν, τᾶς ταὐτῶ φύσιος εἶμεν· τὰ δὲ, τῶ ἑτέρω. ὧν τὰ μὲν, ἔξωθεν ἄγει πάντα ἐν αὐτοῖς τὰ ἐντὸς, ἀπ᾽ ἀνατολᾶς ἐπὶ δύσιν τὰν καθ᾽ ἅπαν κίνασιν· τὰ δὲ τᾶς τῶ ἑτέρω, ἐντὸς ἀπὸ ἑσπέρας, τὰ ποθ᾽ ἕω μὲν ἐπαναφερόμενά τε καὶ καθ᾽ αὑτὰ κινεόμενα, συμπεριδινέεται δὲ κατὰ συμβεβηκὸς τᾷ ταὐτῶ φορᾷ, κράτος ἐχοίσα ἐν κόσμω κάῤῥον. ἁ δὲ τῶ ἑτέρω φορὰ, μεμερισμένα καθ᾽ ἁρμονικὼς λόγως, ἐς ἑπτὰ κύκλως συντέτακται. ἁ μὲν ὦν σελάνα ποτιγειοτάτα ἔασσα ἔμμηνον τὰν περίοδον ἀποδίδωτι· ὁ δ᾽ ἅλιος μετὰ ταύταν ἐνιαυσιαίῳ χρόνῳ τὸν αὐτῶ κύκλον ἐκτελεῖ. δύο δ᾽ ἰσόδρομοι ἀελίῳ ἐντὶ, Ἑρμᾶ τε καὶ Ἥρας· τὸν, Ἀφροδίτας καὶ φωσφόρον τοὶ πολλοὶ καλέοντι. νομῆς γὰρ καὶ πᾶς ὅμιλος οὐ σοφὸς τὰ περὶ τὰν ἱερὰν ἀστρονομίαν ἐντὶ, οὐδ᾽ ἐπιστάμων ἀνατολᾶν τᾶν ἑσπερίων καὶ ἑῴων. ὁ γὰρ αὐτὸς, πόκα μὲν ἕσπερος γίγνεται, ἑπόμενος τῷ ἀλίῳ τοσοῦτον ὁκόσον μὴ ὑπὸ τᾶς αὐγᾶς αὐτῶ ἀφανισθῆμεν· πόκα δὲ, ἑῷος, αἴκα προαγέηται τῶ ἀλίω, καὶ προανατέλλῃ ποτ᾽ ὄρθρον. φωσφόρος ὦν πολλάκις μὲν γίγνεται ὁ τᾶς Ἀφροδίτας, διὰ τὸ ὁμαδρομεῖν ἀλίῳ.

αὐχ εἷς δὲ, ἀλλὰ πολλοὶ μὲν τῶν ἀπλανέων, πολλοὶ δὲ τῶν πλαζομένων. πᾶς δὲ ἐν μεγέθει ἀστὴρ ὑπὲρ τὸν ὁρίζοντα πρὸ ἀλίου προγενόμενος, ἁμέραν ἀγγέλλει. τοὶ δ' ἄλλοι τρεῖς, Ἄρεός τε καὶ Διὸς καὶ Κρόνου, ἔχοντι ἴδια τάχεα καὶ ἐνιαυτὼς ἀνίσως· ἐκτελέοντι δὲ τὸν δρόμον, περὶ καταλάψιας ποιεύμενοι, φάσιάς τε, καὶ κρύψιας, καὶ ἐκλείψιας, γεννῶντες ἀτρεκέας τε ἀνατολὰς καὶ δύσιας· ἔτι δὲ φάσιας φανερὰς ἑῴας ἢ ἑσπερίας ἐκτελέοντι ποτὶ τὸν ἅλιον, ὃς ἁμέραν ἀποδίδωτι τὸν ἀπ' ἀνατολᾶς ἐπὶ δύσιν αὐτῶ δρόμον· νύκτα δὲ, τὰν ἀπὸ δύσιος ἐπ' ἀνατολὰν κίνασιν κατ' ἄλλο ποιέεται, ἀγόμενος ὑπὸ τᾶς ταὐτῶ φορᾶς· ἐνιαυτὸν δὲ, κατταν αὐτῶ καθ' ἑαυτὸν κίνασιν. ἐκ δὲ τουτέων τῶν κινασίων, δύο ἐασσᾶν, τὰν ἕλικα ἐκτυλίσσει, ποθέρπων μὲν κατὰ μίαν μοῖραν ἐν ἁμερησίῳ χρόνῳ, περιδινεύμενος δὲ ὑπὸ τᾶς τῶν ἀπλανέων σφαίρας, καθ' ἑκάσταν περίοδον, ὄρφνας καὶ ἁμέρας. χρόνω δὲ τὰ μέρεα, τάσδε τὰς περιόδως λέγοντι, ἃς ἐκόσμησεν ὁ θεὸς σὺν κόσμῳ. οὐ γὰρ ἦν πρὸ κόσμω ἄστρα· διόπερ οὐδ' ἐνιαυτός· οὐδ' ὡρᾶν περίοδοι, αἷς μετρέεται ὁ γεννατὸς κόσμος οὗτος. εἰκὼν δέ ἐστι τῶ ἀγεννάτω χρόνω, ὃν αἰῶνα ποταγορεύομες. ὡς γὰρ ποτ' ἀΐδιον παράδειγμα τὸν ἰδανικὸν κόσμον ὅδε ὠρανὸς ἐγεννάθη, οὕτως ὡς πρὸς παράδειγμα τὸν αἰῶνα ὅδε χρόνος σὺν κόσμῳ ἐδαμιουργήθη. Γᾶ δ' ἐν μέσῳ ἱδρυμένα, ἑστία θεῶν, ὅρος τε ὄρφνας καὶ ἁμέρας γίνεται· δύσιάς τε καὶ ἀνατολὰς γεννῶσα κατ' ἀποτομὰς τῶν ὁριζόντων, ὡς τᾷ ὄψει καὶ τᾷ ἀποτομᾷ τᾶς γᾶς περιγραφόμενα.

πρεσβύστα δ᾽ ἐντὶ τῶν ἐντὸς ὠρανῶ σωμάτων. οὐδέποκα ὕδωρ ἐγεννάθη δίχα γᾶς, οὐδὲ μάντοι ἀὴρ, χωρὶς ὑγρῶ. πῦρ τε ἔρημον ὑγρῶ καὶ ὕλας ἅς ἐξάπτοι, οὐκ ἂν διαμένοι. ὥστε ῥίζα πάντων καὶ βάσις ἁ γᾶ ἐρήρεισται ἐπὶ τᾶς αὐτᾶς ῥοπᾶς. ἀρχαὶ μὲν ὦν τῶν γεννωμένων, ὡς μὲν ὑποκείμενον, ἁ ὕλα· ὡς δὲ λόγος μορφᾶς, τὸ εἶδος. ἀπογεννάματα δὲ τουτέων ἐςὶ τὰ σώματα, γᾶ τε καὶ ὕδωρ, ἀήρ τε καὶ πῦρ. ὧν ἁ γένεσις, τοιαύτα. ἅπαν σῶμα ἐξ ἐπιπέδων ἐστί· τοῦτο δὲ ἐκ τριγώνων, ὧν τὸ μὲν ὀρθογώνιον ἰσοσκελὲς ἡμιτετράγωνον, τὸ δὲ, ἀνισόπλευρον, ἔχον τὰν μέζονα δυνάμει τριπλασίαν τᾶς ἐλάσσονος. ἁ δ᾽ ἐλαχίστα ἐν αὐτῷ γωνία, τρίτον ὀρθῆς ἐστι· διπλασία δὲ ταύτας, ἁ μέσα. δύο γὰρ τρίτων ἄδ᾽ ἐστίν. ἁ δὲ μεγίστα ὀρθὰ, ἁμιόλιος μὲν τᾶς μέσας ἔασσα, τριπλασία δὲ τᾶς ἐλαχίστας. τοῦτο δ᾽ ὦν τὸ τρίγωνον, ἁμιτρίγωνόν ἐστιν, ἰσοπλεύρῳ τριγώνῳ, δίχα τετμημένῳ καθέτω, ἀπὸ τᾶς κορυφᾶς ἐς τὰν βάσιν, ἐς ἴσα μέρεα. δύο ὀρθογώνια μὲν ὦν ἐντὶ ἑκατέρῳ· ἀλλὰ ἐν ᾧ μὲν, ταὶ δύο πλευραὶ ταὶ περὶ τὰν ὀρθὰν, μόναι ἴσαι· ἐν ᾧ δὲ, ταὶ τρεῖς πᾶσαι ἄνισοι. σκολιὸν δὲ τοῦτο μὲν καλεέσθω· κεῖνο δὲ ἁμιτετράγωνον, ἀρχὰ συστάσιος γᾶς. τὸ γὰρ τετράγωνον ἐκ τουτέων, ἐκ τεττόρων ἡμιτετραγώνων συντεθειμένον. ἐκ δὲ τῶ τετραγώνω γεννᾶσθαι τὸν κύβον, ἑδραιότατον καὶ ςαδαῖον πάντη σῶμα, ἓξ μὲν πλευρὰς, ὀκτὼ δὲ γωνίας ἔχον. καττοῦτο δὲ, βαρύτατόν τε καὶ δυσκίνατον ἁ γᾶ, ἀμετάβλητόν τε σῶμα εἰς ἄλλα, διὰ τὸ ἀκοινώνευτον εἶμεν τῶ ἄλλω γένεος τῶ τριγώνω. μόνα

γὰρ ἁ γᾶ ἀΐδιον στοιχεῖον ἔχει τὸ ἁμιτετράγωνον. τοῦτο δὲ στοιχεῖον τῶν ἄλλων σωμάτων ἐστὶ, πυρὸς, ἀέρος, ὕδατος. ἑξάκις γὰρ συντεθέντος τῶ ἁμιτριγώνω, τρίγωνον ἐξ αὐτῶ ἰσόπλευρον γίνεται. ἐξ ὧ ἁ πυραμὶς, τέσσαρας βάσιας καὶ τὰς ἴσας γωνίας ἔχοισα, συντίθεται, εἶδος πυρὸς εὐκινατότατον καὶ λεπτομερέστατον. μετὰ δὲ τοῦτο, ὀκτάεδρον, ὀκτὼ μὲν βάσιας, ἓξ δὲ γωνίας ἔχον, ἀέρος στοιχεῖον. τρίτον δὲ, τὸ εἰκοσίεδρον, βασίων μὲν εἴκοσι, γωνιῶν δὲ δώδεκα, ὕδατος στοιχεῖον, πολυμερέστατον καὶ βαρύτατον. ταῦτα δ᾽ ὧν ἀπὸ ταὐτῶ στοιχείω συγκείμενα εἰς ἄλλαλα τρέπεται. τὸ δὲ δωδεκάεδρον εἰκόνα τοῦ παντὸς ἐστάσατο, ἔγγιστα σφαῖρα ἐόν. πῦρ μὲν ὧν διὰ τὰν λεπτυμέρειαν διὰ πάντων ἧκεν, ἀὴρ τε διὰ τῶν ἄλλων, ἔξω πυρός· ὕδωρ δὲ, διὰ τᾶς γᾶς. ἅπαντα δ᾽ ὧν πλήρη ἐντὶ, οὐδὲν κενεὸν ἀπολείποντα. συνάγεται δὲ τᾷ περιφορᾷ τοῦ παντὸς, καὶ ἠρεισμένα τρίβεται μὲν ἀμοιβαδὸν, ἀδιάλειπτον δὲ ἀλλοίωσιν ποτὶ γενέσιας καὶ φθορὰς ἀποδίδωτι. τούτοις δὲ ποτιχρεόμενος ὁ θεὸς τόνδε τὸν κόσμον κατεσκεύαξεν· ἁπτὸν μὲν, διὰ τὰν γᾶν· ὁρατὸν δὲ, διὰ τὸ πῦρ· ἅπερ δύο ἄκρα. δι᾽ ἀέρος δὲ καὶ ὕδατος συνεδήσατο δεσμῷ κρατίστῳ, ἀναλογίᾳ, ἃ καὶ αὐτὰν καὶ τὰ δι᾽ αὐτᾶς κρατεόμενα συνέχεν δύναται. εἰ μὲν ὧν ἐπίπεδον εἴη τὸ συνδεόμενον, μία μεσότας ἱκανά ἐστιν· εἰ δὲ κα στερεὸν, δύο χρῄζει. δυσὶν ὧν μέσοις δύο ἄκρα προσαρμόξατο, ὅκως εἴη ὡς πῦρ ποτ᾽ ἀέρα, ἀὴρ ποτὶ ὕδωρ, καὶ ὕδωρ ποτὶ γᾶν· καὶ κατ᾽ ἐναλλαγὰν, ὡς πῦρ ποτὶ ὕδωρ, ἀὴρ ποτὶ γᾶν

καὶ ἀνάπαλιν, ὡς γᾶ ποτὶ ὕδωρ, ὕδωρ ποτ' ἀέρα, καὶ ἀὴρ ποτὶ πῦρ· καὶ κατ' ἐναλλαγὰν, ὡς γᾶ ποτ' ἀέρα, ὕδωρ ποτὶ πῦρ. καὶ ἐπεὶ δυνάμει ἴσα ἐντὶ πάντα, τοὶ λόγοι αὐτῶν ἐν ἰσονομίᾳ ἐντί. εἷς μὲν ὦν ὅδε ὁ κόσμος δαιμονίῳ δεσμῷ τὸ ἀνάλογόν ἐστιν. ἕκαστον δὲ τῶν τεττάρων σωμάτων πολλὰ εἴδεα ἔχει. πῦρ μὲν, φλόγα, καὶ φῶς, καὶ αὐγὰν, διὰ τὰν ἀνισότητα τῶν ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν τριγώνων. κατ' αὐτά τε καὶ ἀὴρ, τὸ μὲν, καθαρὸν καὶ αὖον, τὸ δὲ, νοτερὸν καὶ ὀμιχλῶδες. ὕδωρ τὲ, τὸ μὲν, ῥυτὸν, τὸ δὲ πακτόν· ὁκόσον χιὼν τε καὶ πάχνα, χάλαζά τε καὶ κρύσταλλος. ὑγρόν τε, τὸ μὲν ῥυτὸν, ὡς μέλι, ἔλαιον· τὸ δὲ, πακτὸν, ὡς πίσσα, κηρός. πακτῶ δὲ εἴδεα, τὸ μὲν, χυτόν· χρυσὸς, ἄργυρος, χαλκὸς, κασσίτερος, μόλιβδος, σταγών· τὸ δὲ, θραυστόν· θεῖον, ἄσφαλτον, νίτρον, ἅλες, στυπτηρία, λίθοι τοὶ ὁμογενέες. Μετὰ δὲ τὰν τῶ κόσμω σύστασιν, ζώων θνατῶν γέννασιν ἐμαχανάσατο, ἵν' ᾖ τέλεος, ποτὶ τὰν εἰκόνα παντελῶς ἀπειργασμένος. τὰν μὲν ὦν ἀνθρωπίναν ψυχὰν ἐκ τῶν αὐτῶν λόγων καὶ δυναμίων συγκερασάμενος καὶ μερίξας, διένειμε τᾷ φύσει τᾷ ἀλλοιωτικᾷ παραδούς· διαδεξαμένα δ' αὐτὸν ἐν τῷ ἀπεργάζεν θνατά τε καὶ ἐφαμέρια ζῶα, ὧν τὰς ψυχὰς ἐπιῤῥύτως ἐνάγαγε, τὰς μὲν, ἀπὸ σελάνας, τὰς δ', ἀπὸ ἀλίω· τὰς δὲ, ἀπὸ τῶν ἄλλων τῶν πλαζομένων ἐν τᾷ τῶ ἑτέρω μοίρᾳ· ἔξω μιᾶς τᾶς τῶ αὐτῶ δυνάμιος, ἃν ἐν τῷ λογικῷ μέρει ἔμιξεν, εἰκόνα σοφίας τοῖς εὐμοιρατοῦσι. τᾶς μὲν γὰρ ἀνθρωπίνας ψυχᾶς τὸ μὲν, λογικόν ἐστι καὶ νοερὸν, τὸ δ', ἄλογον καὶ

ἄφρον. τῶ δὲ λογικῶ τὸ μὲν κρέσσον, ἐκ τᾶς ταὐτῶ φύσιος· τὸ δὲ χέρειον, ἐκ τᾶς τῶ ἑτέρω. ἑκάτερον δὲ περὶ τὰν κεφαλὰν ἵδρυται μόνον, ὡς τἆλλα μέρεα τᾶς ψυχᾶς καὶ τῶ σώματος ὑπηρετεῖν τούτῳ, καθάπερ ὑπ᾽ αὐτῶ τῶ σκάνεος ἅπαντος. τῶ δ᾽ ἀλόγω μέρεος τὸ μὲν θυμοειδὲς, περὶ τὰν καρδίαν· τὸ δ᾽ ἐπιθυματικὸν, περὶ τὸ ἧπαρ. τοῦ δὲ σώματος, ἀρχὰν μὲν καὶ ῥίζαν μυελῶ εἶμεν ἐγκέφαλον, ἐν ᾧ ἁ ἁγεμονία· ἀπὸ δὲ τούτω, ἀπόχυμα ῥεῖ διὰ τῶν νωτίων σπονδύλων τὸ λοιπὸν, ἐξ ὧ εἰς σπέρμα καὶ γόνον μερίζεσθαι. ὀστέα δὲ, μυελῶν περιφράγματα. τουτέων δὲ σκέπαν μὲν τὰν σάρκα καὶ προκάλυμμα. συνδέσμοις δὲ ποττὰν κίνησιν τοῖς νεύροις σύναψε τὰ ἄρθρα. τῶν δ᾽ ἐντοσθίων τὰ μὲν, τροφᾶς χάριν, τὰ δὲ, σωτηρίας. Κινασίων δὲ, τῶν ἀπὸ τῶν ἐκτὸς, τὰς μὲν ἀναδιδομένας εἰς τὸν φρονέοντα τόπον, αἰσθήσιας εἶμεν· τὰς δ᾽ ὑπ᾽ ἀντίλαψιν μὴ πιπτοίσας, ἀνεπαισθήτως, ἢ τῷ τὰ πάσχοντα σώματα γεωδέστερα εἶμεν, ἢ τῷ τὰς κινάσιας ἀμενηνοτέρας γίγνεσθαι. ὁκόσαι μὲν ὦν ἐξιστᾶντι τὰν φύσιν, ἀλγειναὶ ἐντί· ὁκόσαι δὲ ἀποκαθιστᾶντι ἐς αὐτὰν, ἁδοναὶ ὀνυμαίνονται. τᾶν δ᾽ αἰσθησίων τὰν μὲν ὄψιν ἄμμιν τὸν θεὸν ἀνάψαι εἰς θέαν τῶν ὠρανίων, καὶ ἐπιστάμας ἀνάλαψιν· τὰν δ᾽ ἀκοὰν, λόγων καὶ μελῶν ἀντιλαπτικὰν ἔφυσεν· ἇς στερισκόμενος ἐκ γενέσιος ὁ ἄνθρωπος οὔτε λόγον ἔτι προέσθαι δυνάσεται. διὸ καὶ συγγενεστάταν τῷ λόγῳ ταύταν αἴσθασιν φαντὶ εἶμεν. ὁκόσα δὲ πάθεα τῶν σωμάτων ὀνυμαίνεται, ποτὶ τὰν ἁφὰν κληΐζεται, τᾷ δὲ ῥοπᾷ ποτὶ τὰν χώ-

ραν. ἃ μὲν γὰρ ἁφὰ κρίνει τὰς ζωτικὰς δυνάμιας, θερμότατα, ψυχρότατα· ξηρότατα, ὑγρότατα· λειότατα, τραχύτατα· εἴκοντα, ἀντίτυπα· μαλακά, σκληρά. βαρὺ δὲ καὶ κοῦφον ἁφὰ μὲν προκρίνει, λόγος δ' ὁρίζει, τᾷ εἰς τὸ μέσον καὶ ἀπὸ τῶ μέσω νεύσει. κάτω δὲ καὶ μέσον, ταὐτὸν φαντί. τὸ γὰρ κέντρον τᾶς σφαίρας, τοῦτό ἐστι τὸ κάτω· τὸ δ' ὑπὲρ τούτω, ἄχρι τᾶς περιφερείας, ἄνω. τὸ μὲν ὦν θερμὸν, λεπτομερές τε καὶ διαστατικὸν τῶν σωμάτων δοκεῖ εἶμεν· τὸ δὲ ψυχρὸν, παχυμερέστερον πόρων καὶ συμπιλωτικόν ἐστι. τὰ δὲ περὶ τὰν γεῦσιν ἔοικε τᾷ ἁφᾷ. συγκρίσει γὰρ καὶ διακρίσει, ἔτι δὲ τᾷ ἐς τὼς πόρως διαδύσει, καὶ τοῖς σχημάτεσσιν, ἢ στρυφνὰ, ἢ λεῖα. ἀποτάκοντα δὲ καὶ ῥύπτοντα τὰν γλῶτταν, στρυφνὰ φαίνεται· μετριάζοντα δὲ τᾷ ῥύψει, ἁλμυρά· ἐκπυροῦντα δὲ, καὶ διαῤῥέοντα τὰν σάρκα, δριμέα. τὰ δ' ἐναντία, λεῖά τε καὶ γλυκέα, κεχύλωται. Ὀσμᾶς δὲ εἴδεα μὲν οὐ κεχώρισται. διὰ γὰρ στενῶν πόρων διηθεῖται, στεῤῥοτέρων ὄντων ἢ ὡς συνάγεσθαι καὶ διΐστασθαι, σάψεσι καὶ πέψεσι γᾶς τε καὶ γεοειδέων, εὐώδεά τε καὶ δυσώδεα εἶμεν. Φωνὰ δ' ἐστὶ μὲν πλᾶξις ἐν ἀέρι, διϊκνουμένα ποτὶ τὰν ψυχὰν δι' ὤτων, ὧν τοὶ πόροι διήκοντι ἄχρις ἥπατος χωρέοντες. ἐν τούτοις πνεῦμα, οὗ ἁ κίνασις ἀκοά ἐστι. φωνᾶς δὴ καὶ ἀκοᾶς, ἁ μὲν, ταχεῖα, ὀξεῖα, ἁ δὲ βραδεῖα· μέσα δ' ἁ συμμετρατάτα. καὶ ἃ μὲν πολλὰ καὶ κεχυμένα, μεγάλα· ἃ δὲ ὀλίγα καὶ συναγμένα, μικρά. ἃ δὲ τεταγμένα ποτὶ λόγως μωσικὼς, ἐμμελής· ἃ δὲ ἄτακτός τε καὶ ἄλογος, ἐκμελής τε καὶ

ἀνάρμοστος. Τέταρτόν τι γένος αἰσθητῶν, πολυειδέστατον καὶ ποικιλώτατον. ὁρατὰ δὲ λέγεται· ἐν ᾧ χρώματά τε παντοῖα, καὶ κεχρωσμένα μυρία. πρᾶτα δὲ, τέττορα· λευκὸν, μέλαν, λαμπρὸν, φοινικοῦν. τἆλλα γὰρ ἐκ κιρναμένων τούτων γεννᾶται. τὸ μὲν ὦν λευκὸν διακρίνει τὰν ὄψιν. τὸ δὲ μέλαν συγκρίνει· ὅκως περ τὸ θερμὸν διαχεῖ τὰν ἁφὰν, τὸ δὲ ψυχρὸν συνάγεν δύναται· καὶ τὸ μὲν στρυφνὸν, συνάγεν τὰν γεῦσιν, τὸ δὲ δριμὺ, διαιρεῖν πέφυκε. τρέφεται δὲ τὸ σκᾶνος τῶν ἐναερίων ζώων καὶ συνέχεται, τᾶς μὲν τροφᾶς διαδιδομένας διὰ τῶν φλεβῶν εἰς ὅλον τὸν ὄγκον, κατ᾽ ἐπιῤῥοάν· οἷον δι᾽ ὀχετῶν ἀγομένας καὶ ἀρδομένας ὑπὸ τῶ πνεύματος, ὃ διαχεῖ αὐτὰν ἐπὶ τὰ πέρατα φέρον. Ἁ δ᾽ ἀναπνοὰ γίνεται, μηδενὸς μὲν κενεῶ ἐν τᾷ φύσει ἐόντος, ἐπιῤῥέοντος δὲ καὶ ἑλκομένω τῶ ἀέρος ἀντὶ τῶ ἀποῤῥέοντος διὰ τῶν ἀοράτων στομίων, δι᾽ ὧν καὶ ἁ νοτὶς ἐπιφαίνεται, τινὸς δὲ καὶ ὑπὸ τᾶς φυσικᾶς θερμότατος ἀπαναλουμένω. ἀνάγκα ὦν ἀντικαταχθῆμεν τὸ ἴσον τῷ ἀναλωθέντι· εἰ δὲ μὴ, κενώσιας εἶμεν. ὅπερ ἀμάχανον. οὐδὲ γὰρ ἔτι εἴη κασσύῤῥοον καὶ ἓν τὸ ζῶον, διαιρουμένω τῶ σκάνεος ὑπὸ τῶ κενῶ. ἁ δ᾽ ὁμοία ὀργανοποιΐα γίνεται καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων, καττὰν τᾶς ἀναπνοᾶς ἀναλογίαν. ἁ γὰρ σικύα καὶ τὸ ἤλεκτρον, εἰκόνες ἀναπνοᾶς ἐντί. ῥεῖ γὰρ διὰ τῶ σώματος ἔξω θύραζε τὰ πνεύματα, ἀντεπεισάγεται δὲ διὰ τᾶς ἀναπνοᾶς τῷ τε στόματι καὶ ταῖς ῥισίν· εἶτα πάλιν, οἷον εὔριπος, ἀντεπιφέρεται εἰς τὸ σῶμα. τὸ δὲ ἀνατείνεται καττὰς ἐκροάς. ἁ δὲ σικύα, ἀπα-

ναλωθέντος ἀπὸ τῶ πυρὸς τῶ ἀέρος, ἐφέλκεται τὸ ὑγρόν· τὸ δ' ἤλεκτρον, ἐκκριθέντος τῶ πνεύματος, ἀναλαμβάνει τὸ ὅμοιον σῶμα. Τροφὰ δὲ πᾶσα, ἀπὸ ῥίζας μὲν τᾶς καρδίας, παγᾶς δὲ τᾶς κοιλίας, ἐπάγεται τῷ σώματι· ὃ καὶ εἴκα πλείω τᾶς ἀποῤῥεοίσας ἐπάρδοιτο, αὖξα λέγεται· εἴκα δὲ μείω, φθίσις. ἁ δ' ἀκμὰ, μεθόριον τουτέων ἐστὶ, καὶ ἐν ἰσότατι ἀποῤῥοᾶς καὶ ἐπιῤῥοᾶς νοέεται. λυομένων δὲ τῶν ἁρμῶν τᾶς συστάσιος, αἴκα μηκέτι δίοδος ᾖ πνεύματι, ἢ τροφὰ μὴ διαδίδοται, θνάσκει τὸ ζῶον. πολλαὶ δὲ κᾶρες ζωᾶς καὶ θανάτου αἰτίαι. ἓν δὲ γένος νόσος ὀνυμαίνεται. νόσων δ' ἀρχαὶ μὲν, αἱ τῶν πράτων δυναμίων ἀσυμμετρίαι, εἴκα πλεονάζοιεν ἢ ἐλλείποιεν ταὶ ἁπλαῖ δυνάμιες, θερμότας, ἢ ψυχρότας, ἢ ὑγρότας, ἢ ξηρότας. μετὰ δὲ ταύτας, αἱ τῶ αἵματος τροπαὶ καὶ ἀλλοιώσιες, ἐκ διαφθορᾶς, καὶ αἱ τᾶς σαρκὸς τακομένας κακώσιες· αἴκα καττὰς μεταβολὰς, ἐπὶ τὸ ὀξὺ ἢ ἁλμυρὸν ἢ δριμὺ τροπαὶ αἵματος, ἢ σαρκὸς τακεδόνες γένοιντο. χολᾶς γὰρ αἱ γενέσιες καὶ φλέγματος, ἐνθένδε. χυμοὶ νοσώδεες, καὶ ὑγρῶν σάψιες, ἀμαυραὶ μὲν, αἱ μὴ ἐν βάθει· χαλεπαὶ δ' ὧν ἀρχαὶ γεννῶνται ἐξ ὀστέων· ἀνιαραὶ δὲ, ἐκ μυελοῦ ἐξαπτόμεναι. τελευταῖα δὲ νόσων ἐντὶ, πνεῦμα, χολὰ, φλέγμα, αὐξόμενα, καὶ ῥέοντα εἰς χώρας ἀλλοτρίας, ἢ τόπως ἐπικαιρίως. τόκα γὰρ ἀντικαταλαμβάνοντα τὰν τῶν καῤῥόνων χώραν, καὶ ἀπελάσαντα τὰ συγγενέα, ἱδρύεται κακοῦντα τὰ σώματα, καὶ ἐς αὐτὰ ταῦτα ἀναλύονται. καὶ σώματος μὲν πάθεα τάδε, καὶ ἐκ τῶνδε ψυχᾶς νόσοι ἐντὶ πολ-

λαί. ἄλλαι δ᾽ ἄλλων δυναμίων ἐντί· αἰσθητικᾶς μὲν, δυσαισθησία· μναμονικᾶς δὲ, λᾶθα· ὁρμητικᾶς δὲ, ἀνορεξία, καὶ ἁ προπέτεια· παθητικᾶς δὲ, ἄγρια πάθεά τε καὶ λύσσαι οἰστρώδεες· λογικᾶς δὲ, ἀμαθία καὶ ἀφροσύνα. ἀρχαὶ δὲ κακίας, ἁδοναὶ καὶ λῦπαι, ἐπιθυμίαι τε καὶ φόβοι, ἐξαμμέναι μὲν ἐκ σώματος, ἀνακεκραμέναι δὲ τᾷ ψυχᾷ, καὶ ἐξαγγελλόμεναι ὀνόμασι ποικίλοις· ἔρωτες γὰρ καὶ πόθοι, ἵμεροί τε ἔκλυτοι, ὀργαί τε σύντονοι, καὶ θυμοὶ βαρεῖς, ἐπιθυμίαι τε ποικίλαι, καὶ ἁδοναὶ ἄμετροι ἐντί. ἁπλῶς δὲ, ἀτόπως ἔχειν ποτὶ τὰ πάθη, καὶ ἄρχεσθαι, πέρας ἀρετᾶς καὶ κακίας ἐστί. τὸ γὰρ πλεονάζειν ἐν ταύταις, ἢ κάῤῥυνα αὐτᾶν εἶμεν, εὖ ἢ κακῶς ἄμμε διατίθησι. ποτὶ δὲ ταύτας τὰς ὁρμὰς μεγάλα μὲν συνεργεῖν δύνανται αἱ τῶν σωμάτων κράσιες, ὀξεῖαι ἢ θερμαὶ, ἢ ἄλλοτ᾽ ἀλλοῖαι γιγνόμεναι, ἔς τε μελαγχολίας καὶ λαγνείας λαβροτάτας ἄγοισαι ἄμμε. καὶ ῥευματιζόμενα μέρεα δαξασμὼς ποιοῦντι καὶ μορφὰς φλεγμαινόντων σωμάτων μᾶλλον ἢ ὑγιαινόντων· δι᾽ ὧν δυσθυμίαι καὶ λῆθαι, παραφροσύναι τε καὶ πτοῖαι ἀπεργάζονται. ἱκανὰ δὲ τὰ ἔθεα, ἐν οἷς ἂν ἐντραφῶσι κατὰ πόλιν ἢ οἶκον, καὶ ἁ καθ᾽ ἁμέραν δίαιτα, θρύπτουσα τὰν ψυχὰν, ἢ ῥωννῦσα ποτ᾽ ἀλκάν. ταὶ γὰρ θυραυλίαι, καὶ ἁπλαῖ τροφαὶ, καὶ τὰ γυμνάσια, καὶ τὰ ἤθεα τῶν συνόντων, τὰ μέγιστα δύνανται ποτὶ ἀρετὰν καὶ ποτὶ κακίαν. καὶ ταῦτα μὲν αἴτια ἐκ τῶν γενετόρων καὶ στοιχείων ἐπάγεται μᾶλλον ἢ ἐξ ἁμέων, ὅτι μὴ ἀργεία ἐστὶν, ἀφισταμένων ἁμῶν τῶν ποθακόντων ἔρ-

γων. ποτὶ δὲ τὸ εὖ ἔχειν τὸ ζῶον, δεῖ τὸ σῶμα ἔχειν τὰς ὑπ' αὐτῷ ἀρετὰς, ὑγείαν τε καὶ εὐαισθησίαν, ἰσχύν τε καὶ κάλλος. ἀρχαὶ δὲ κάλλους, συμμετρία ποτί τ' αὐτὰ τὰ μέρεα καὶ ποτὶ τὰν ψυχάν. ἁ γὰρ φύσις οἷον ὄργανον ἁρμόξατο τὸ σκᾶνος, ὑπακοῦόν τε εἶμεν καὶ ἐναρμόνιον ταῖς τῶν βίων ὑποθέσεσι, δεῖ δὲ καὶ τὰν ψυχὰν ῥυθμίζεσθαι ποτὶ τὰς ἀναλόγως ἀρετάς· ποτὶ μὲν σωφροσύναν, οἷον ποτὶ ὑγείαν τὸ σῶμα· ποτὶ δὲ φρόνασιν, οἷον ποτὶ εὐαισθησίαν· ποτὶ δὲ ἀνδρειότατα, οἷον ποτὶ ῥώμαν καὶ ἰσχύν· ποτὶ δὲ δικαιοσύναν, οἷον ποτὶ κάλλος τὸ σῶμα. τουτέων δὲ, ἀρχαὶ μὲν ἐκ φύσεως· μέσα δὲ καὶ πέρατα, ἐξ ἐπιμελείας· σώματός τε, διὰ γυμναστικᾶς καὶ ἰατρικᾶς· ψυχᾶς δὲ, διὰ παιδείας καὶ φιλοσοφίας. αὗται γὰρ ταὶ δυνάμιες τρέφοισαι καὶ τονοῖσαι καὶ τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς διὰ πόνων καὶ γυμνασίων, καὶ διαίτας καθαρότατος, ταὶ μὲν διὰ φαρμακειᾶν, ταὶ δὲ παιδευτικαὶ τᾶν ψυχᾶν, διὰ κολασίων καὶ ἐπιπλαξίων. ῥωννύουσι γὰρ, διὰ προτροπᾶν ἐγείροισαι τὰν ὁρμὰν, καὶ ἐγκελευόμεναι τὰ ποτίφορα ποττὶ ἔργα. ἀλειπτικὰ μὲν ὦν, καὶ ἁ ταύτᾳ συγγενεστάτα ἰατρικὰ, σώματα ταχθεῖσα θεραπεῦεν, ἐς τὰν κρατίσταν ἁρμονίαν ἄγοισα τὰς δυνάμιας, τὸ, τε αἷμα καθαρὸν καὶ τὸ πνεῦμα σύῤῥοον ἀπεργάζεται· ἵν' εἰ καί τι νοσῶδες ὑπογένοιτο, κράτος αὐτοῦ ἔχοιεν ἐῤῥωμέναι ταὶ δυνάμιες αἵματος καὶ πνεύματος. μωσικὰ δὲ, καὶ ἁ ταύτας ἁγεμὼν φιλοσοφία, ἐπὶ τᾷ τᾶς ψυχᾶς ἐπανορθώσει ταχθεῖσαι ὑπὸ θεῶν τε καὶ νόμων, ἐθίζοντι καὶ πείθοντι,

τὰ δὲ καὶ ποταναγκάζοντι, τὸ μὲν ἄλογον τῷ λογικῷ πείθεσθαι· τῷ δ' ἀλόγῳ θυμὸν μὲν πρᾶον εἶμεν, ἐπιθυμίαν δὲ ἐν ἀρεμήσει· ὡς μὴ δίχα λόγου κινέεσθαι, μηδὲ μὰν ἀτρεμίζειν τῶ νῶ ἐκκαλεομένω ἢ ποτὶ ἔργα ἢ ποτὶ ἀπολαύσιας. οὗτος γάρ ἐστιν ὅρος σωφροσύνας, εὐπείθειά τε καὶ καρτερία. καὶ σύνεσις, καὶ ἁ πρεσβύστα φιλοσοφία, ἀποκαθαράμεναι ψεύδεα, ἐνέθηκαν τὰν ἐπιστήμαν, ἀνακαλεσάμεναι τὸν νόον ἐκ μεγάλας τᾶς ἀγνοίας, χαλάσασαι ἐς ὄψιν τῶν θείων· τοῖς ἐνδιατρίβεν σὺν αὐταρκείᾳ τε ποτ' ἀνθρώπεια καὶ συνεργίᾳ, ἐπὶ τὸν σύμμετρον βίω χρόνον, εὔδαιμόν ἐστιν. ὅτῳ μὲν ὁ δαίμων μοίρας τᾶσδ' ἔλαχε, δι' ἀλαθεστάταν δόξαν ἄγεται ἐπὶ τὸν εὐδαιμονέστατον βίον· εἰ δὲ κά τις σκλαρὸς καὶ ἀπειθής, τούτῳ δ' ἐπέσθω κόλασις ἅ τ' ἐκ τῶν νόμων καὶ ἁ ἐκ τῶν λόγων σύντονα ἐπάγοισα δείματά τε ἐπουράνια καὶ τὰ καθ' ᾅδεω, ὅτι κολάσιες ἀπαραίτητοι ἀπόκεινται δυσδαίμοσι νερτέροις· καὶ τἆλλα ὅσα ἐπαινέω τὸν Ἰωνικὸν ποιητὰν ἐκ παλαιᾶς ποιεῦντα τὼς ἐναγέως. ὡς γὰρ τὰ σώματα νοσώδεσι πόκα ὑγιάζομες, εἴ κα μὴ εἴκῃ τοῖς ὑγιεινοτάτοις, οὕτω τὰς ψυχὰς ἀπείργομες ψευδέσι λόγοις, εἴ κα μὴ ἄγηται ἀλαθέσι. λέγοιντο δ' ἀναγκαίως καὶ τιμωρίαι ξέναι, ὡς μετενδυομέναν τᾶν ψυχᾶν, τῶν μὲν δειλῶν, ἐς γυναικέα σκάνεα, ποθ' ὕβριν ἐκδιδόμενα· τῶν δὲ μιαιφόνων, ἐς θηρίων σώματα, ποτὶ κόλασιν· λάγνων δ' ἐς συῶν ἢ κάπρων μορφάς· κούφων δὲ καὶ μετεώρων, ἐς πτηνῶν ἀεροπόρων· ἀργῶν δὲ καὶ ἀπράκτων, ἀμαθῶν τε καὶ ἀνοήτων, ἐς τὰν τῶν ἐνύ-

δρων ἰδέαν. ἅπαντα δὲ ταῦτα ἐν δευτέρᾳ περιόδῳ ἁ Νέμεσις συνδιέκρινε, σὺν δαίμοσι παλαμναίοις χθονίοις τε, τοῖς ἐπόπταις τῶν ἀνθρωπίνων· οἷς ὁ πάντων ἁγεμὼν θεὸς ἐπέτρεψε διοίκησιν κόσμω συμπεπληρωμένω ἐκ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων· τῶν τε ἄλλων ζώων, ὅσα δεδαμιούργηται ποτ' εἰκόνα τὰν ἀρίσταν εἴδεος ἀγενάτω καὶ αἰωνίω.

ΚΡΙΤΙΑΣ
Η
ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΚΡΙΤΙΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΤΙΜΑΙΟΣ, ΚΡΙΤΙΑΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΕΡΜΟΚΡΑΤΗΣ.

ΩΣ ἄσμενος, ὦ Σώκρατες, οἷον ἐκ μακρᾶς ἀναπεπαυμένος ὁδοῦ, νῦν ὄντως ἐκ τῆς τοῦ λόγου διαπορείας ἀγαπητῶς ἀπήλλαγμαι. τῷ δὲ πρὶν μὲν πάλαι ποτ᾽ ἔργῳ, νῦν δὲ λόγοις ἄρτι θεῷ γεγονότι, προσεύχομαι, τῶν ῥηθέντων ὅσα μὲν ἐῤῥήθη μετρίως, σωτηρίαν ἡμῖν αὐτὸν αὐτῶν διδόναι· παρὰ μέλος δὲ εἴ τι περὶ αὐτῶν ἄκοντες εἴπομεν, δίκην τὴν πρέπουσαν ἐπιτιθέναι. δίκη δὲ ὀρθή, τὸν πλημμελοῦντα ἐμμελῆ ποιεῖν. ἵν᾽ οὖν τολοιπὸν τοὺς περὶ θεῶν γενέσεως ὀρθῶς λέγοιμεν λόγους, φάρμακον ἡμῖν αὐτὸν τελεώτατον καὶ ἄριστον φαρμάκων ἐπιστήμην εὐχόμεθα διδόναι. προσευξάμενοι δὲ παραδίδομεν, κατὰ

τὰς ὁμολογίας, Κριτίᾳ τὸν ἑξῆς λόγον. ΚΡΙ. Ἀλλ', ὦ Τίμαιε, δέχομαι μὲν ὧδε, ᾧ σὺ καταρχὰς ἐχρήσω, συγγνώμην αἰτούμενος ὡς περὶ μεγάλων μέλλων λέγειν, ταὐτὸν καὶ νῦν ἐγὼ τοῦτο παραιτοῦμαι· μειζόνως δὲ αὐτοῦ τυχεῖν ἔτι μᾶλλον ἀξιῶ περὶ τῶν μελλόντων ῥηθήσεσθαι. καίτοι σχεδὸν μὲν οἶδα παραίτησιν εὖ μάλα φιλότιμον καὶ τοῦ δέοντος ἀγροικοτέραν μέλλων παραιτεῖσθαι, ῥητέον δὲ ὅμως. ὡς μὲν γὰρ οὐκ εὖ τὰ παρὰ σοῦ λεχθέντα εἴρηται, τίς ἂν ἐπιχειρήσειεν ἔμφρων λέγειν; ὅτι δὲ τὰ ῥηθησόμενα πλείονος συγγνώμης δεῖται, χαλεπώτερα ὄντα, τοῦτο πειρατέον πη διδάξαι. περὶ θεῶν γάρ, ὦ Τίμαιε, λέγοντά τι πρὸς ἀνθρώπους, δοκεῖν ἱκανῶς λέγειν, ῥᾷον ἢ περὶ θνητῶν ἢ πρὸς ὑμᾶς. ἡ γὰρ ἀπειρία καὶ σφοδρὰ ἄνοια τῶν ἀκουόντων περὶ ὧν ἂν οὕτως ἔχωσι, πολλὴν εὐπορίαν παρέχεσθον τῷ μέλλοντι λέγειν τὶ περὶ αὐτῶν· περὶ δὲ δὴ θεῶν ἴσμεν ὡς ἔχομεν. ἵνα δὲ σαφέστερον ὃ λέγω δηλώσω, τῇδέ μοι συνεπισπέσθε. μίμησιν γὰρ δὴ καὶ ἀπεικασίαν τὰ παρὰ πάντων ἡμῶν ῥηθέντα χρεών που γενέσθαι. τὴν δὲ τῶν γραφέων εἰδωλοποιΐαν περὶ τὰ θεῖά τε καὶ ἀνθρώπινα σώματα γιγνομένην ἴδωμεν ῥᾳστώνης τε πέρι καὶ λεπτότητος, πρὸς τοῖς ὁρῶσι δοκεῖν ἀποχρώντως μὲν μιμεῖσθαι· καὶ κατοψόμεθα ὅτι γῆν μὲν καὶ ὄρη καὶ ποταμοὺς καὶ ὕλην, οὐρανόν τε ξύμπαντα, καὶ τὰ περὶ αὐτὸν ὄντα καὶ ἰόντα, πρῶτον μὲν ἀγαπῶμεν ἄν τισι καὶ βραχὺ πρὸς ὁμοιότητα αὐτῶν ἀπομιμεῖσθαι δυνατὸς ᾖ· πρὸς δὲ τούτοις, ἅτε οὐδὲν εἰδότες ἀκριβὲς περὶ τῶν τοιούτων, οὔτε

ἐξετάζομεν οὔτε ἐλέγχομεν τὰ γεγραμμένα, σκιαγραφίᾳ δὲ ἀσαφεῖ καὶ ἀπατηλῷ χρώμεθα περὶ αὐτά· τὰ δὲ ἡμέτερα ὁπόταν τις ἐπιχειρῇ σώματα ἀπεικάζειν, ὀξέως αἰσθανόμενοι τὸ παραλειπόμενον, διὰ τὴν ἀεὶ ξύνοικον κατανόησιν, χαλεποὶ κριταὶ γιγνόμεθα τῷ μὴ πάσας πάντως τὰς ὁμοιότητας ἀποδιδόντι. ταὐτὸν δὴ καὶ κατὰ τοὺς λόγους ἰδεῖν δεῖ γιγνόμενον, ὅτι τὰ μὲν οὐράνια καὶ θεῖα ἀγαπῶμεν καὶ σμικρῶς εἰκότα λεγόμενα, τὰ δὲ θνητὰ καὶ τἀνθρώπινα ἀκριβῶς ἐξετάζομεν. ἐκ δὴ τοῦ παραχρῆμα νῦν λεγόμενα, τὸ πρέπον ἂν μὴ δυνώμεθα πάντως ἀποδιδόναι, συγγιγνώσκειν χρεών. οὐ γὰρ ὡς ῥᾴδια τὰ θνητὰ, ἀλλ' ὡς χαλεπὰ πρὸς δόξαν ὄντα ἀπεικάζειν, δεῖ διανοεῖσθαι. ταῦτα δὴ βουλόμενος ὑμᾶς ὑπομνῆσαι, καὶ τὸ τῆς συγγνώμης οὐκ ἔλαττον ἀλλὰ μεῖζον αἰτῶν περὶ τῶν μελλόντων ῥηθήσεσθαι, πάντα ταῦτα εἴρηκα, ὦ Σώκρατες· εἰ δὲ δὴ δικαίως αἰτεῖν φαίνομαι, τὴν δωρεὰν ἑκόντες δίδοτε. ΣΩ. Τί δ' οὐ μέλλομεν, ὦ Κριτία, διδόναι; καὶ πρός γ' ἔτι τρίτῳ διδόσθω ταὐτὸν τοῦτο Ἑρμοκράτει παρ' ἡμῶν. δῆλον γὰρ ὡς ὀλίγον ὕστερον, ὅταν αὐτὸν δέῃ λέγειν, παραιτήσεται καθάπερ ὑμεῖς. ἵν' οὖν ἑτέραν ἀρχὴν ἐκπορίζηται, καὶ μὴ τὴν αὐτὴν ἀναγκασθῇ λέγειν, ὡς ὑπαρχούσης αὐτῷ συγγνώμης ἴστω, οὕτω τε λεγέτω. προλέγω γεμὴν, ὦ φίλε Κριτία, σοὶ τὴν τοῦ θεάτρου διάνοιαν, ὅτι θαυμαστῶς ὁ πρότερος εὐδοκίμησεν ἐν αὐτῷ ποιητής· ὥστε τῆς συγγνώμης δεήσει τινὸς σοὶ παμπόλλης, εἰ μέλλεις αὐτὰ δυνατὸς γενέσθαι παραλαβεῖν. ΕΡ. Ταὐτὸν μὴν, ὦ

Σώκρατες, κἀμοὶ παραγγέλλεις ὅπερ τῷδε. ἀλλὰ γὰρ ἀθυμοῦντες ἄνδρες οὔπω τρόπαιον ἔστησαν, ὦ Κριτία. προϊέναι τε οὖν ἐπὶ τὸν λόγον ἀνδρείως χρὴ, καὶ τὸν παιᾶνά τε καὶ τὰς Μούσας ἐπικαλούμενον, τοὺς παλαιοὺς πολίτας ἀγαθοὺς ὄντας ἀναφαίνειν τε καὶ ὑμνεῖν. ΚΡ. Ὦ φίλε Ἑρμόκρατες, τῆς ὑστεραίας τεταγμένος, ἐπίπροσθεν ἔχων ἄλλον, ἔτι θαῤῥεῖς. τοῦτο μὲν οὖν οἷόν ἐστιν, αὐτός σοι τάχα δηλώσει. παραμυθουμένῳ δ' οὖν καὶ παραθαῤῥύνοντί σοι πειστέον· καὶ πρὸς οἷς θεοῖς εἶπες, τούς τε ἄλλους κλητέον, καὶ δὴ ταμάλιστα τὴν Μνημοσύνην. σχεδὸν γὰρ τὰ μέγιστα ἡμῖν τῶν λόγων ἐν ταύτῃ τῇ θεῷ πάντ' ἐστί. μνησθέντες γὰρ ἱκανῶς καὶ ἀπαγγείλαντες τὰ ποτὲ ῥηθέντα ὑπὸ τῶν ἱερέων, καὶ δεῦρο ὑπὸ Σόλωνος κομισθέντα σχεδὸν, οἶσθ' ὅτι καὶ τῷδε τῷ θεάτρῳ δόξομεν τὰ προσήκοντα μετρίως ἀποτετελεκέναι. τοῦτ' οὖν αὐτὸ ἤδη δραστέον, καὶ μελλητέον οὐδὲν ἔτι. πάντων δὴ πρῶτον μνησθῶμεν, ὅτι τὸ κεφάλαιον ἦν ἐννάκις ἔτη χίλια ἀφ' οὗ γεγονὼς ἐμηνύθη πόλεμος τοῖς θ' ὑπὲρ Ἡρακλείας στήλας ἔξω κατοικοῦσι καὶ τοῖς ἐντὸς πᾶσιν· ὃν δεῖ νῦν διαπεραίνειν. τῶν μὲν οὖν ἥδε ἡ πόλις ἄρχουσα καὶ πάντα τὸν πόλεμον διαπολεμήσασα ἐλέγετο· τῶν δ' οἱ τῆς Ἀτλαντίδος νήσου βασιλεῖς, ἣν δὴ Λιβύης καὶ Ἀσίας μείζω νῆσον οὖσαν ἔφαμεν εἶναί ποτε, νῦν δὲ ὑπὸ σεισμῶν δυσανάπορον πηλὸν. τοῖς δ' ἐνθένδε ἐκπλέουσιν ἐπὶ τὸ πᾶν πέλαγος, ὥστε μηκέτι πορεύεσθαι κωλυτὴν παρασχεῖν. τὰ μὲν δὴ πολλὰ ἔθνη βάρβαρα, καὶ ὅσα Ἑλλήνων ἦν τότε γένη, καθ' ἕκα-

στά ἡ τοῦ λόγου διέξοδος οἷον ἀνειλουμένη, τὸ προστυχὸν ἑκασταχοῦ δηλώσει· τὸ δὲ Ἀθηναίων τε τῶν τότε καὶ τῶν ἐναντίων, ὡς διεπολέμησαν, ἀνάγκη κατ᾽ ἀρχὰς διελθεῖν πρῶτα, τήν τε δύναμιν ἑκατέρων καὶ τὰς πολιτείας. αὐτῶν δὲ τούτων τὰ τῆδε ἔμπροσθεν προτιμητέον εἰπεῖν. θεοὶ γὰρ ἅπασαν γῆν ποτε κατὰ τοὺς τόπους διελάγχανον, οὐ κατ᾽ ἔριν (οὐ γὰρ ἂν ὀρθὸν ἔχοι λόγον, θεοὺς ἀγνοεῖν τὰ πρέποντα ἑκάστοις αὐτῶν, οὐδ᾽ αὖ γινώσκοντας τὸ μᾶλλον ἄλλοις προσῆκον, τοῦτο ἑτέρους αὐτοῖς δι᾽ ἐρίδων ἐπιχειρεῖν κτᾶσθαι) δίκης δὲ κλήροις τὰ φίλων λαγχάνοντες κατῴκιζον τὰς χώρας· καὶ κατοικίσαντες, οἷον νομεῖς κτήματα καὶ ποίμνια καὶ θρέμματα ἑαυτῶν ἡμᾶς ἔτρεφον· πλὴν οὐ σώμασι σώματα βιαζόμενοι, καθάπερ ποιμένες κτήνη πληγῇ νέμοντες, ἀλλ᾽ ᾗ μάλιστα διάνοιαν οὕτως ἄγοντες τὸ θνητὸν ἅπαν ἐκυβέρνων. ἄλλοι μὲν οὖν κατ᾽ ἄλλους τόπους κληρουχήσαντες θεῶν ἐκεῖνα ἐκόσμουν· Ἥφαιστος δὲ κοινὴν καὶ Ἀθηνᾶ φύσιν ἔχοντες, ἅμα μὲν ἀδελφὴν ἐκ ταὐτοῦ πατρὸς, ἅμα δὲ φιλοσοφίᾳ φιλοτεχνίᾳ τε ἐπὶ τὰ αὐτὰ ἐλθόντες, οὕτω μίαν ἄμφω λῆξιν, τήνδε τὴν χώραν εἰλήχατον, ὡς οἰκείαν καὶ πρόσφορον ἀρετῇ καὶ φρονήσει πεφυκυῖαν. ἄνδρας δὲ ἀγαθοὺς ἐμποιήσαντες αὐτόχθονας, ἐπὶ νοῦν ἔθεσαν τὴν τῆς πολιτείας τάξιν· ὧν τὰ μὲν ὀνόματα σέσωσται, τὰ δὲ ἔργα, διὰ τὰς τῶν παραλαμβανόντων φθορὰς, καὶ τῷ μήκει τῶν χρόνων, ἠφανίσθη. τὸ γὰρ περιλειπόμενον ἀεὶ γένος (ὥσπερ καὶ πρόσθεν ἐῤῥήθη) κατελείπετο ὄρειον καὶ ἀγράμμα-

τον, τῶν ἐν τῇ χώρᾳ δυναστῶν τὰ ὀνόματα ἀκηκοὸς μόνον, καὶ βραχέα πρὸς αὐτοῖς τῶν ἔργων. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα τοῖς ἐκγόνοις ἐτίθεντο ἀγαπῶντες· τὰς δὲ ἀρετὰς καὶ τοὺς νόμους τῶν ἔμπροσθεν οὐκ εἰδότες, εἰ μὴ σκοτεινάς περὶ ἑκάστων τινὰς ἀκοάς, ἐν ἀπορίᾳ δὲ τῶν ἀναγκαίων ἐπὶ πολλὰς γενεὰς ὄντες καὶ αὐτοὶ καὶ παῖδες, πρὸς οἷς ἠπόρουν τὸν νοῦν ἔχοντες, τούτων πέρι καὶ τοὺς λόγους ποιούμενοι, τῶν ἐν τοῖς πρόσθεν καὶ πάλαι ποτὲ γεγονότων ἠμέλουν. μυθολογία γὰρ, ἀναζήτησίς τε τῶν παλαιῶν, μετὰ σχολῆς ἅμ' ἐπὶ τὰς πόλεις ἔρχεσθον, ὅταν ἴδητόν τισιν ἤδη τοῦ βίου τἀναγκαῖα κατεσκευασμένα· πρὶν δὲ, οὔ. ταύτῃ δὴ τὰ τῶν παλαιῶν ὀνόματα ἄνευ τῶν ἔργων διασέσωσται. λέγω δὲ αὐτὰ, τεκμαιρόμενος ὅτι Κέκροπός τε καὶ Ἐρεχθέως καὶ Ἐριχθονίου καὶ Ἐρυσίχθονος, τῶν τε ἄλλων τὰ πλεῖστα ὅσα περ καὶ Θησέως τῶν ἄνω περὶ τῶν ὀνομάτων ἑκάστων ἀπομνημονεύεται, τούτων ἐκείνους τὰ πολλὰ ἐπονομάζοντας τοὺς ἱερέας Σόλων ἔφη τὸν τότε διηγεῖσθαι πόλεμον, καὶ τὰ τῶν γυναικῶν καὶ ταῦτα. καὶ δὴ καὶ τὸ τῆς θεοῦ σχῆμα καὶ ἄγαλμα, ὡς κοινὰ τότ' ἦν τὰ ἐπιτηδεύματα ταῖς γυναιξὶ καὶ τοῖς ἀνδράσι τὰ περὶ τὸν πόλεμον, οὕτω κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὡπλισμένην τὴν θεὰν ἀνάθημα εἶναι τοῖς τότε· ἔνδειγμα ὅτι πάνθ' ὅσα ξύννομα ζῶα θήλεα, καὶ ὅσα ἄῤῥενα, τὴν προσήκουσαν ἀρετὴν ἑκάστῳ γένει πᾶν κοινῇ δυνατὸν ἐπιτηδεύειν πέφυκεν. ᾤκει δὲ τότ' ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ τὰ μὲν ἄλλα ἔθνη τῶν πολιτῶν, περὶ τὰς δημιουργίας ὄντα καὶ τὴν ἐκ τῆς γῆς τροφήν·

τὸ δὲ μάχιμον, ὑπ᾽ ἀνδρῶν θείων κατ᾽ ἀρχὰς ἀφορισθὲν, ᾤκει χωρὶς, πάντα εἰς τροφὴν καὶ παίδευσιν τὰ προσήκοντα ἔχον· ἴδιον μὲν αὐτῶν οὐδεὶς οὐδὲν κεκτημένος, ἅπαντα δὲ πάντων κοινὰ νομίζοντες αὑτῶν· πέρα δὲ ἱκανῆς τροφῆς οὐδὲν ἀξιοῦντες παρὰ τῶν ἄλλων δέχεσθαι πολιτῶν· καὶ πάντα δὴ τὰ χθὲς λεχθέντα ἐπιτηδεύματα ἐπιτηδεύοντες, ὅσα περὶ τῶν ὑποτεθέντων ἐῤῥήθη φυλάκων. καὶ δὴ τὸ περὶ τῆς χώρας ἡμῶν πιθανὸν καὶ ἀληθὲς ἐλέγετο, πρῶτον μὲν, τοὺς ὅρους αὐτὴν ἐν τῷ τότε ἔχειν ἀφωρισμένους πρὸς τὸν Ἰσθμὸν, καὶ τὸ κατὰ τὴν ἄλλην Ἤπειρον, μέχρι τοῦ Κιθαιρῶνος καὶ Πάρνηθος τῶν ἄκρων. καταβαίνειν δὲ τοὺς ὅρους ἐν δεξιᾷ τὴν Ὠρωπίαν ἔχοντας, ἐν ἀριστερᾷ δὲ πρὸς θαλάσσῃ ἀφορίζοντας τὸν Ἀσωπόν· ἀρετῇ δὲ πᾶσαν γῆν ὑπὲρ τῆς ἐνθάδε ὑπερβάλλεσθαι. διὸ καὶ δυνατὴν εἶναι τότε τρέφειν τὴν χώραν στρατόπεδον πολὺ τὸ τῶν περιοίκων. μέγα δὲ τεκμήριον ἀρετῆς· τὸ γὰρ νῦν αὐτῆς λείψανον ἐνάμιλλόν ἐστι πρὸς ἡντινοῦν, τῷ πάμφορον εὔκαρπόν τε εἶναι, καὶ τοῖς ζώοις πᾶσιν εὔβοτον. τότε δὲ, πρὸς τῷ κάλλει καὶ παμπληθεὶ ταῦτα ἔφερε. πῶς οὖν δὴ τοῦτο πιστόν; καὶ κατὰ τί, λείψανον τῆς τότε γῆς ὀρθῶς ἂν λέγοιτο; πᾶσα ἀπὸ τῆς ἄλλης ἠπείρου μακρὰ προτείνουσα εἰς τὸ πέλαγος οἷον ἄκρα κεῖται· τὸ δὴ τῆς θαλάσσης ἀγγεῖον περὶ αὐτὴν τυγχάνει πᾶν, ἀγχιβαθὲς ὄν. πολλῶν οὖν γεγονότων καὶ μεγάλων κατακλυσμῶν ἐν τοῖς ἐνναкισχιλίοις ἔτεσι, (τοσαῦτα γὰρ πρὸς τὸ νῦν ἀπ᾽ ἐκείνου τοῦ χρόνου γέγονεν ἔτη) τὸ τῆς γῆς ἐν τούτοις

τοῖς χρόνοις καὶ πάθεσιν ἐκ τῶν ὑψηλῶν ἀποῤῥέον, οὔτε χῶμα, ὡς ἐν ἄλλοις τόποις, προχοῖ λόγου ἄξιον, ἀεί τε κύκλῳ περιῤῥέον εἰς βάθος ἀφανίζεται. λέλειπται δή, καθάπερ ἐν ταῖς σμικραῖς νήσοις, πρὸς τὰ τότε τὰ νῦν, οἷον νοσήσαντος σώματος ὀστᾶ, περιεῤῥυηκυίας τῆς γῆς ὅση πίειρα καὶ μαλακή, τοῦ λεπτοῦ σώματος τῆς χώρας μόνου λειφθέντος. τότε δὲ ἀκέραιος οὖσα, τά τε ὄρη γηλόφους ὑψηλοὺς εἶχε, καὶ τὰ Φελλέως νῦν ὀνομασθέντα πεδία πλήρη γῆς πιείρας ἐκέκτητο, καὶ πολλὴν ἐν τοῖς ὄρεσιν ὕλην εἶχεν· ἧς καὶ νῦν ἔτι φανερὰ τεκμήρια. τῶν γὰρ ὀρῶν ἔστιν ἃ νῦν μὲν ἔχει μελίτταις μόναις τροφήν, χρόνος δ' οὐ πάμπολυς ὅτε δένδρων αὐτόθεν εἰς οἰκοδομὴν εἰς τὰς μεγίστας ἐρεψίμων τμηθέντων στεγάσματ' ἐστὶν ἔτι σῶα. πολλὰ δ' ἦν ἄλλ' ἥμερα ὑψηλὰ δένδρα, νομὴν δὲ βοσκήμασιν ἀμήχανον ἔφερε. καὶ δὴ τὸ κατ' ἐνιαυτὸν ὕδωρ ἐκαρποῦτο ἐκ Διός· οὐχ ὡς νῦν ἀπολλῦσα ἀπὸ ψιλῆς τῆς γῆς εἰς θάλατταν, ἀλλὰ πολλὴν ἔχουσα, καὶ εἰς αὐτὴν καταδεχομένη τῇ κεραμίδι στεγούσῃ καὶ διαταμιευομένη, καὶ τὸ καταποθὲν ἐκ τῶν ὑψηλῶν ὕδωρ εἰς τὰ κοῖλα ἀφιεῖσα, κατὰ πάντας τοὺς τόπους παρείχετο ἄφθονα κρηνῶν καὶ ποταμῶν νάματα· ὧν καὶ νῦν ἔτι ἐπὶ ταῖς πηγαῖς ταῖς πρότερον οὔσαις ἱερὰ λελειμμένα, ἐστὶ σημεῖα διότι περὶ ταύτης ἀληθῆ λέγεται τὰ νῦν. τὰ μὲν οὖν τῆς ἄλλης χώρας φύσει τε οὕτως εἶχε, καὶ διεκεκόσμητο, ὡς εἰκός, ὑπὸ γεωργῶν μὲν ἀληθινῶν, καὶ πραττόντων αὐτὸ τοῦτο, φιλοκάλων δὲ καὶ εὐφυῶν· γῆν δὲ ἀρίστην καὶ ὕδωρ ἀφθονώτατον ἐχόν-

των, καὶ ὑπὲρ τῆς γῆς ὥρας μετριώτατον κεκραμένας. τὸ δ᾽ ἄστυ κατῳκισμένον ὧδ᾽ ἦν ἐν τῷ τότε χρόνῳ. πρῶτον μὲν τὸ τῆς ἀκροπόλεως εἶχε τότε οὐχ ὡς τανῦν ἔχει. νῦν μὲν γὰρ μία γενομένη νὺξ ὑγρὰ, διαφερόντως γῆν αὐτὴν ψιλὴν περιτήξασα, πεποίηκε σεισμὸν ἅμα· καὶ πρὸ τῆς Δευκαλίωνος φθορᾶς, τρίτου πρότερον ὕδατος ἐξαισίου. τὸ δὲ πρὶν ἐν ἑτέρῳ χρόνῳ μέγεθος μὲν ἦν πρὸς τὸν Ἠριδανὸν καὶ τὸν Ἰλισσὸν ἀποβεβηκυῖα, καὶ περιειληφυῖα ἐντὸς τὴν Πνύκα καὶ τὸν Λυκαβητὸν, ὅρον ἐκ τοῦ καταντικρὺ Πνυκὸς ἔχουσα. γεώδης δ᾽ ἦν πᾶσα, καὶ πλὴν ὀλίγων ἐπίπεδος ἄνωθεν. ᾤκητο δὲ, τὰ μὲν ἔξωθεν, ὑπ᾽ αὐτὰ τὰ πλάγια αὐτῆς, ὑπὸ τῶν δημιουργῶν καὶ τῶν γεωργῶν ὅσοι πλησίον ἐγεώργουν· τὰ δ᾽ ἐπάνω, τὸ μάχιμον αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ γένος μόνον περὶ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς Ἡφαίστου τε ἱερὸν κατῳκήκει, οἷον μιᾶς οἰκίας κῆπον ἑνὶ περιβόλῳ προσπεριβεβλημένοι. τὰ γὰρ πρὸς βοῤῥᾶν αὐτῆς ᾤκουν, οἰκίας κοινὰς καὶ ξυσσίτια χειμερινὰ κατεσκευασμένοι, καὶ πάντα ὅσα πρέποντα ἦν τῇ κοινῇ πολιτείᾳ δι᾽ οἰκοδομῆς ὧν χρεὼν ὑπάρχειν αὐτῶν καὶ τῶν ἱερῶν ἄνευ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. τούτοις γὰρ οὐδὲν οὐδαμόσε προσεχρῶντο, ἀλλὰ τὸ μέσον ὑπερηφανίας καὶ ἀνελευθερίας διώκοντες, κοσμίας ᾠκοδομοῦντο οἰκήσεις, ἐν αἷς αὐτοί τε καὶ ἐκγόνων ἔκγονοι καταγηρῶντες, ἄλλοις ὁμοίοις τὰς αὐτὰς ἀεὶ παρεδίδοσαν. τὰ δὲ πρὸς νότου, κήπους καὶ γυμνάσια, συσσίτιά τε ἀνέντες, οἷα θέρους, κατεχρῶντο ἐπὶ ταῦτα αὐτοῖς. κρήνη δ᾽ ἦν μία κατὰ τὸν τῆς νῦν ἀκροπόλεως τόπον· ἧς ἀπο

σβεσθείσης ὑπὸ τῶν σεισμῶν, τὰ νῦν ὕδατα σμικρὰ κύκλῳ καταλέλειπται· τοῖς δὲ τότε πᾶσι παρεῖχεν ἄφθονον ῥεῦμα, εὐκραὴς οὖσα πρὸς χειμῶνά τε καὶ θέρος. τούτῳ δὴ κατῴκουν τῷ σχήματι, τῶν μὲν αὐτῶν πολιτῶν φύλακες, τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων ἡγεμόνες ἑκόντων· πλῆθος δὲ διαφυλάττοντες ὅτι μάλιστα ταὐτὸν ἑαυτῶν εἶναι πρὸς τὸν ἀεὶ χρόνον ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, τὸ δυνατὸν πολεμεῖν ἤδη κατὰ τὰ ἔτη, περὶ δύο μάλιστα ὄντας μυριάδας. οὗτοι μὲν οὖν δὴ τοιοῦτοί τε ὄντες αὐτοὶ, καί τινα τοιοῦτον ἀεὶ τρόπον τήν τε ἑαυτῶν καὶ τὴν Ἑλλάδα δίκῃ διοικοῦντες, ἐπὶ πᾶσαν Εὐρώπην καὶ Ἀσίαν, κατά τε σωμάτων κάλλη καὶ κατὰ τὴν τῶν ψυχῶν παντοίαν ἀρετὴν, ἐλλόγιμοί τε ἦσαν καὶ ὀνομαστότατοι πάντων τῶν τότε, τάγε δὴ τῶν ἀντιπολεμησάντων αὐτοῖς οἷα ἦν, ὥστε ἀπ᾽ ἀρχῆς ἐγένετο (μνήμης ἂν μὴ στερηθῶμεν ὧν ἔτι παῖδες ὄντες ἠκούσαμεν) εἰς τὸ μέσον αὐτὰ νῦν ἀποδώσομεν, ὑμῖν τοῖς φίλοις εἶναι κοινά. τὸ δ᾽ ἔτι βραχὺ πρὸ τοῦ λόγου δεῖ δηλῶσαι, μὴ πολλάκις ἀκούοντες Ἑλληνικὰ βαρβάρων ἀνδρῶν ὀνόματα θαυμάζητε. τὸ γὰρ αἴτιον αὐτῶν πεύσεσθε. Σόλων ἐπινοῶν εἰς τὴν αὑτοῦ ποίησιν καταχρήσασθαι τῷ λόγῳ, διαπυνθανόμενος τὴν τῶν ὀνομάτων δύναμιν, εὗρε, τούς τε Αἰγυπτίους τοὺς πρώτους ἐκείνους αὐτὰ γραψαμένους, εἰς τὴν αὑτῶν φωνὴν μετενηνοχότας· αὐτός τε αὖ πάλιν ἑκάστου τὴν διάνοιαν ὀνόματος ἀναλαμβάνων, εἰς τὴν ἡμετέραν ἄγων φωνὴν ἀπεγράφετο. καὶ ταῦτά γε δὴ τὰ γράμματα παρὰ τῷ πάππῳ τ᾽ ἦν, καὶ ἔτ᾽ ἐστὶ παρ᾽ ἐμοὶ

νῦν, διαμεμελέτηταί τε ὑπ' ἐμοῦ παιδὸς ὄντος. ἂν οὖν ἀκούητε τοιαῦτα οἷα καὶ τῇδε ὀνόματα, μηδὲν ὑμῖν ἔστω θαῦμα. τὸ γὰρ αἴτιον αὐτῶν ἔχετε. μακροῦ δὲ δὴ λόγου ἡ ἀρχὴ τότε, καθάπερ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐλέχθη, περὶ τῆς τῶν θεῶν λήξεως, ὅτι κατενείμαντο γῆν πᾶσαν· ἔνθα μὲν μείζους λήξεις, ἔνθα δὲ καὶ ἐλάττους, ἱερὰ, θυσίας τε αὑτοῖς κατασκευάζοντες. οὕτω δὴ καὶ τὴν νῆσον Ποσειδῶν τὴν Ἀτλαντίδα λαχὼν, ἐκγόνους ἑαυτοῦ κατῴκισεν ἐκ θνητῆς γυναικὸς γεννήσας ἔν τινι τόπῳ τῆς νήσου τοιῷδε· πρὸς θαλάττῃ μὲν, κατὰ δὲ μέσον πάσης πεδίον ἦν, ὃ δὴ πάντων πεδίον κάλλιστον ἀρετῇ τε ἱκανὸν γενέσθαι λέγεται. πρὸς τῷ πεδίῳ δ' αὖ κατὰ μέσον σταδίους ὡς πεντήκοντα ἀφεστὼς ἦν ὄρος βραχὺ πάντῃ. τούτῳ δ' ἦν ἔνοικος τῶν ἐκεῖ κατὰ ἀρχὰς ἐκ γῆς ἀνδρῶν γεγονότων, Εὐήνωρ μὲν τοὔνομα, γυναικὶ δὲ συνοικῶν Λευκίππῃ· Κλειτὼ δὲ μονογενῆ θυγατέρα ἐγεννησάσθην. ἤδη δ' εἰς ἀνδρὸς ὥραν ἡκούσης τῆς κόρης, ἥ τε μήτηρ τελευτᾷ καὶ ὁ πατήρ· αὐτῆς δὲ εἰς ἐπιθυμίαν Ποσειδῶν ἐλθὼν, συμμίγνυται· καὶ τὸν γήλοφον ἐν ᾧ κατῴκισται, ποιῶν εὐερκῆ, περιῤῥήγνυσι κύκλῳ, θαλάττης γῆς τε ἐναλλὰξ ἐλάττους μείζους τε περὶ ἀλλήλους ποιῶν τροχούς· δύο μὲν, γῆς, θαλάττης δὲ, τρεῖς· οἷον τορνεύων ἐκ μέσης τῆς νήσου πάντῃ ἴσον ἀφεστῶτας, ὥστε ἄβατον ἀνθρώποις εἶναι. πλοῖα γὰρ καὶ τὸ πλεῖν οὔπω τότ' ἦν. αὐτὸς δὲ τήν τε ἐν μέσῳ νῆσον, οἷα δὴ θεὸς, εὐμαρῶς διεκόσμησεν, ὕδατα μὲν διττὰ ὑπὸ γῆς ἄνω πηγαῖα κοσμήσας, τὸ μὲν,

θερμὸν, ψυχρὸν δὲ, ἐκ κρήνης ἀποῤῥέον, ἕτερον. τροφὴν δὲ παντοίαν καὶ ἱκανὴν ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδούς. πέντε δὲ ἀῤῥένων πέντε γεννήσεις διδύμους γεννησάμενος ἐθρέψατο. καὶ τὴν νῆσον τὴν Ἀτλαντίδα πᾶσαν, δέκα μέρη κατανείμας, τῷ μὲν πρεσβυτάτῳ, τῷ προτέρῳ γενομένῳ, τήν τε μητρῴαν οἴκησιν καὶ τὴν κύκλῳ λῆξιν, πλείστην καὶ ἀρίστην οὖσαν, ἀπένειμε· βασιλέα τε τῶν ὅλων κατέστησε, τοὺς δὲ ἄλλους, ἄρχοντας. ἑκάστῳ δὲ ἀρχὴν πολλῶν ἀνθρώπων καὶ πολλῆς χώρας ἔδωκεν. ὀνόματα δὲ πᾶσιν ἔθετο, τῷ μὲν πρεσβυτάτῳ καὶ βασιλεῖ τούτῳ, οὗ δὴ καὶ πᾶσα ἡ νῆσος τότε πέλαγος ἔσχεν ἐπωνυμίαν, Ἀτλαντικὸν λεχθὲν, ὅτι τοὔνομ᾽ ἦν τῷ πρώτῳ βασιλεύσαντι τότε Ἄτλας· τῷ δὲ διδύμῳ, μετ᾽ ἐκεῖνον τότε γενομένῳ, λῆξιν δὲ ἄκρας τῆς νήσου πρὸς Ἡρακλείων στηλῶν εἰληχότι, ἐπὶ τὸ τῆς Γαδειρικῆς νῦν χώρας κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν τόπον ὀνομαζομένης, Ἑλληνιστὶ μὲν Εὔμηλον, τὸ δ᾽ ἐπιχώριον, Γάδειρον· ὅπερ ἂν τὴν ἐπίκλησιν ταύτην ὄνομα παράσχοι. τοῖν δὲ δευτέροιν γενομένοιν τὸν μὲν, Ἀμφήρη, τὸν δὲ, Εὐδαίμονα ἐκάλεσε. τριττοῖς δὲ, Μνησέα μὲν, τῷ προτέρῳ γενομένῳ· τῷ δὲ μετ᾽ αὐτὸν, Αὐτόχθονα· τῶν δὲ τετάρτων, Ἐλάσιππον μὲν, τὸν πρότερον· Μήστορα δὲ, τὸν ὕστερον. ἐπὶ δὲ τῆς πέμπτης, τῷ μὲν ἔμπροσθεν Ἀζάης ὄνομα ἐτέθη· τῷ δ᾽ ὑστέρῳ, Διαπρεπής. οὗτοι δὲ πάντες, αὐτοί τε καὶ ἔκγονοι τούτων, ἐπὶ γενεὰς παμπόλλας ᾤκουν, ἄρχοντες μὲν πολλῶν ἄλλων κατὰ τὸ πέλαγος νήσων, ἔτι δὲ, ὥσπερ καὶ πρότερον ἐῤῥήθη, μέχρι τε Αἰγύπτου καὶ Τυῤῥηνίας τῶν

ἐντὸς δεῦρο ἐπάρχοντες. Ἄτλαντος δὴ πολὺ μὲν ἄλλο καὶ τίμιον γίνεται γένος· βασιλεὺς δὲ ὁ πρεσβύτατος ἀεὶ τῷ πρεσβυτάτῳ τῶν ἐκγόνων παραδιδοὺς ἐπὶ γενεὰς πολλὰς τὴν βασιλείαν, διέσωζον, πλοῦτον μὲν κεκτημένοι πλήθει τοσοῦτον ὅσος οὔτε πω πρόσθεν ἐν δυναστείαις τισὶ βασιλέων γέγονεν, οὔτε ποτὲ ὕστερον γενέσθαι ῥᾴδιος. κατεσκευασμένα δὲ πάντα ἦν αὐτοῖς ὅσα ἐν πόλει, καὶ ὅσα κατὰ τὴν ἄλλην χώραν τῶν πρὸς χρῆσιν ζητουμένων ἐστί. καὶ πολλὰ μὲν διὰ τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς προσήει ἔξωθεν, πλεῖστα δὲ ἡ νῆσος αὐτοῖς παρείχετο εἰς τὰς τοῦ βίου κατασκευάς. πρῶτον μὲν, ὅσα ὑπὸ μεταλλείας ὀρυττόμενα στερεὰ καὶ ὅσα τηκτὰ γέγονε· καὶ τὸ νῦν ὀνομαζόμενον, τότε δὲ πλέον ὀνομαστὸν ἦν τὸ γένος, ἐκ γῆς ὀρυττόμενον ὀρείχαλκον κατὰ τόπους πολλοὺς τῆς νήσου, πλὴν χρυσοῦ τιμιώτατον ἐν τοῖς τότε ὄν· καὶ ὅσα ὕλη πρὸς τὰ τεκτόνων διαπονήματα παρέχεται, πάντα φέρουσα ἄφθονα. τά τε αὖ περιττὰ ζῶα ἱκανῶς ἥμερα καὶ ἄγρια τρέφουσα, καὶ δὴ καὶ ἐλεφάντων ἦν ἐν αὐτῇ γένος πλεῖστον· νομὴ γὰρ τοῖς τε ἄλλοις ζώοις ὅσα καθ' ἕλη καὶ λίμνας καὶ ποταμοὺς, ὅσα τ' αὖ κατ' ὄρη καὶ ὅσα ἐν τοῖς πεδίοις νέμεται, ξύμπασι παρῆν. ἀλλ' ἦν καὶ τοῦτο κατὰ ταὐτὰ τῷ ζώῳ μεγίστῳ πεφυκότι καὶ πολυβορωτάτῳ. πρὸς δὴ τούτοις, ὅσα εὐώδη τρέφει που γῆ τανῦν, ῥιζῶν, ἢ χλόης, ἢ ξύλων, ἢ χυλῶν, ἢ στακτῶν, εἴτε ἀνθῶν, εἴτε καρπῶν, ἔφερέ τε ταῦτα καὶ ἔφερβεν εὖ. ἔτι δὲ τὸν ἥμερον καρπὸν, τόν τε ξηρὸν, ὃς ἡμῖν ἐστι τροφῆς ἕνεκα, καὶ ὅσοις χάριν τοῦ σίτου προσχρώ-

μεθα (καλοῦμεν δὲ αὐτοῦ τὰ μέρη ξύμπαντα, ὄσπρια) καὶ τὸν ὅσος ξύλινος, πόματα καὶ βρώματα καὶ ἀλείμματα φέρων· παιδιᾶς τε ὃς ἕνεκα καὶ ἡδονῆς γέγονε δυσθησαύριστος ἀκροδρύων καρπός· ὅσά τε παραμύθια πλησμονῆς μεταδόρπια ἀγαπητὰ κάμνοντι τιθέμενα· πάντα ταῦτα ἡ τότε ποτὲ οὖσα ὑφ' ἡλίῳ νῆσος ἱερὰ καλά τε καὶ θαυμαστὰ καὶ πλήθεσιν ἄπειρα ἔφερε. ταῦτα οὖν λαμβάνοντες πάντα παρὰ τῆς γῆς, κατεσκευάζοντο τά τε ἱερὰ καὶ τὰς βασιλικὰς οἰκήσεις, καὶ τοὺς λιμένας καὶ τὰ νεώρια, καὶ ξύμπασαν τὴν ἄλλην χώραν, τοιᾷδε ἐν τάξει διακοσμοῦντες· τοὺς τῆς θαλάττης τροχούς, οἳ περὶ τὴν ἀρχαίαν ἦσαν μητρόπολιν, πρῶτον μὲν ἐγεφύρωσαν, ὁδὸν ἔξω καὶ ἐπὶ τὰ βασίλεια ποιούμενοι. τὰ δὲ βασίλεια ἐν ταύτῃ τῇ τοῦ θεοῦ καὶ τῶν προγόνων κατοικήσει κατ' ἀρχὰς ἐποιήσαντο εὐθύς· ἕτερος δὲ παρ' ἑτέρου δεχόμενος, κεκοσμημένα κοσμῶν, ὑπερεβάλλετο εἰς δύναμιν ἀεὶ τοῦ ἔμπροσθεν, ἕως εἰς ἔκπληξιν μεγέθεσι κάλλεσί τε ἔργων ἰδεῖν τὴν οἴκησιν ἀπειργάσαντο. διώρυχα μὲν γὰρ ἐκ τῆς θαλάττης ἀρχόμενοι τρίπλεθρον τὸ πλάτος, ἑκατὸν δὲ ποδῶν βάθος, μῆκος δέ, πεντήκοντα σταδίων, ἐπὶ τὸν ἐξωτάτω τροχὸν συνέτρησαν. καὶ τὸν ἀνάπλουν ἐκ τῆς θαλάττης ταύτης πρὸς ἐκεῖνον ὡς εἰς λιμένα ἐποιήσαντο, διελόντες στόμα ναυσὶ ταῖς μεγίσταις ἱκανὸν εἰσπλεῖν. καὶ δὴ καὶ τοὺς τῆς γῆς τροχούς, οἳ τοὺς τῆς θαλάττης διεῖργον, κατὰ τὰς γεφύρας διεῖλον ὅσον μιᾷ τριήρει διέκπλουν εἰς ἀλλήλους· καὶ κατεστέγασαν ἄνωθεν, ὥστε τὸν ὑπόπλουν κάτωθεν εἶναι. τὰ γὰρ τῶν τῆς γῆς τροχῶν

χείλη βάθος εἶχεν ἱκανὸν ὑπερέχοντα τῆς θαλάττης. ἦν δὲ ὁ μὲν μέγιστος τῶν τροχῶν εἰς ὃν ἡ θάλασσα συνετέτρητο, τριστάδιος τὸ πλάτος· ὁ δ' ἑξῆς τῆς γῆς, ἴσος ἐκείνῳ. τοῖν δὲ δευτέροιν, ὁ μὲν ὑγρὸς, δυοῖν σταδίοιν πλάτος· ὁ δὲ ξηρὸς, ἴσος αὖ πάλιν τῷ πρόσθεν ὑγρῷ· σταδίου δὲ, ὁ περὶ τὴν αὐτὴν ἐν μέσῳ νῆσον περιθέων. ἡ δὲ νῆσος ἐν ᾗ τὰ βασίλεια ἦν, πέντε σταδίων τὴν διάμετρον εἶχε. ταύτην δὴ κύκλῳ καὶ τοὺς τροχοὺς καὶ τὴν γέφυραν πλεθριαίαν τὸ πλάτος οὖσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, λιθίνῳ περιεβάλλοντο τείχει, πύργους καὶ πύλας ἐπὶ τῶν γεφυρῶν κατὰ τὰς τῆς θαλάττης διαβάσεις ἑκασταχόσε ἐπιστήσαντες. τὸν δὲ λίθον ἔτεμνον ὑπὸ τῆς νήσου κύκλῳ τοῖς ἐν μέσῳ καὶ ὑπὸ τῶν τροχῶν ἔξωθεν καὶ ἐντός· τὸν μὲν, λευκὸν, τὸν δὲ, μέλανα, τὸν δὲ, ἐρυθρὸν ὄντα. τέμνοντες δὲ ἅμα ἀπειργάζοντο νεωσοίκους κοίλους διπλοῦς ἐντὸς, κατηρεφεῖς αὐτῇ τῇ πέτρᾳ. καὶ τῶν οἰκοδομημάτων τὰ μὲν, ἁπλᾶ, τὰ δὲ, μιγνύντες τοὺς λίθους, ποικίλα ὕφαινον, παιδιᾶς χάριν, ἡδονὴν αὐτοῖς ξύμφυτον ἀπονέμοντες. καὶ τοῦ μὲν περὶ τὸν ἐξωτάτω τροχὸν τείχους χαλκῷ περιελαμβάνοντο πάντα τὸν περίδρομον, οἷον ἀλοιφῇ προσχρώμενοι· τοῦ δ' ἐντὸς, καττιτέρῳ περιέτηκον· τὸν δὲ περὶ αὐτὴν τὴν ἀκρόπολιν, ὀρειχάλκῳ μαρμαρυγὰς ἔχοντι πυρώδεις. τὰ δὲ δὴ τῆς ἀκροπόλεως ἐντὸς βασίλεια κατεσκευασμένα ὧδ' ἦν· ἐν μέσῳ μὲν ἱερὸν ἅγιον αὐτόθι τῆς τε Κλειτοῦς καὶ τοῦ Ποσειδῶνος ἄβατον ἀφεῖτο, περιβόλῳ χρυσῷ περιβεβλημένον, τοῦτ' ἐν ᾧ κατ' ἀρχὰς ἐφιτὸν ἐγέννησαντο τῶν δέκα βασιλίδων

γένος. ἔνθα καὶ κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἐκ πασῶν τῶν δέκα λήξεων ὡραῖα αὐτόσε ἀπετέλουν ἱερὰ ἐκείνων ἑκάστῳ. τοῦ δὲ Ποσειδῶνος αὐτοῦ νεὼς ἦν, σταδίου μὲν μῆκος, εὖρος δὲ, τρισιπλέθροις· ὕψος δ᾽ ἐπὶ τούτοις σύμμετρον ἰδεῖν· εἶδος δέ τι βαρβαρικὸν ἔχοντος. πάντα δὲ ἔξωθεν περιήλειψαν τὸν νεὼν ἀργύρῳ, πλὴν τῶν ἀκρωτηρίων· τὰ δὲ ἀκρωτήρια χρυσῷ. τὰ δὲ ἐντὸς, τὴν μὲν ὀροφὴν ἐλεφαντίνην ἰδεῖν πᾶσαν χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ ὀρειχάλκῳ πεποικιλμένην· τὰ δὲ ἄλλα πάντα τῶν τοίχων τε καὶ κιόνων καὶ ἐδάφους, ὀρειχάλκῳ περιέλαβον. χρυσᾶ δὲ ἀγάλματα ἐνέστησαν· τὸν μὲν θεὸν ἐφ᾽ ἅρματος ἑστῶτα ἓξ ὑποπτέρων ἵππων ἡνίοχον, αὐτόν τε ὑπὸ μεγέθους τῇ κορυφῇ τῆς ὀροφῆς ἐφαπτόμενον· Νηρηΐδας δὲ ἐπὶ δελφίνων ἑκατὸν κύκλῳ. τοσαύτας γὰρ ἐνόμιζον αὐτὰς οἱ τότε εἶναι. πολλὰ δ᾽ ἐντὸς ἄλλα ἀγάλματα ἰδιωτῶν ἀναθήματα ἐνῆν. περὶ δὲ τὸν νεὼν ἔξωθεν εἰκόνες ἁπάντων ἕστασαν ἐκ χρυσοῦ, τῶν γυναικῶν, καὶ αὐτῶν ὅσοι τῶν δέκα ἐγεγόνεσαν βασιλέων· καὶ πολλὰ ἕτερα ἀναθήματα μεγάλα τῶν τε βασιλέων καὶ ἰδιωτῶν ἐξ αὐτῆς τε τῆς πόλεως, καὶ τῶν ἔξωθεν ὅσων ἐπῆρχον. βωμός τε δὴ ξυνεπόμενος ἦν τὸ μέγεθος καὶ τὸ τῆς ἐργασίας ταύτῃ τῇ κατασκευῇ· καὶ τὰ βασίλεια, κατὰ τὰ αὐτὰ, πρέποντα μὲν τῷ τῆς ἀρχῆς μεγέθει, πρέποντα δὲ τῷ περὶ τὰ ἱερὰ κόσμῳ. ταῖς δὲ δὴ κρήναις, τῇ τοῦ ψυχροῦ καὶ τῇ τοῦ θερμοῦ νάματος, πλῆθος μὲν ἄφθονον ἐχούσαις, ἡδονῇ δὲ καὶ ἀρετῇ τῶν ὑδάτων πρὸς ἑκατέρου τὴν χρῆσιν θαυμαστοῦ πεφυκότος, ἐχρῶντο περιστήσαντες οἰ-

κοδομήσεις καὶ δένδρων φυτεύσεις πρεπούσας ὕδατι· δεξαμενάς τε θερμὰς μὲν ὑπαιθρίους, τὰς δὲ χειμερινὰς τοῖς θερμοῖς λουτροῖς ὑποστέγους περιτιθέντες· χωρὶς μὲν, βασιλικάς, χωρὶς δὲ, ἰδιωτικάς· ἔτι δὲ γυναιξὶν ἄλλας, καὶ ἑτέρας ἵπποις καὶ τοῖς ἄλλοις ὑποζυγίοις, τὸ πρόσφορον τῆς κοσμήσεως ἑκάστοις ἀπονέμοντες. τὸ δὲ ἀποῤῥέον ἦγον ἐπὶ τὸ τοῦ Ποσειδῶνος ἄλσος, δένδρα δὲ παντοδαπὰ κάλλος ὕψος τε δαιμόνιον ὑπὸ ἀρετῆς τῆς γῆς ἔχοντα· καὶ ἐπὶ τοὺς ἔξω κύκλους δι' ὀχετῶν κατὰ τὰς γεφύρας ἐπωχέτευον. οὗ δὴ πολλὰ μὲν ἱερὰ καὶ πολλῶν θεῶν, πολλοὶ δὲ κῆποι καὶ πολλὰ γυμνάσια ἐκεχειρούργητο, τὰ μὲν, ἀνδρῶν, τὰ δὲ, ἵππων, χωρὶς ἐν ἑκατέρᾳ τῇ τῶν τροχῶν νήσῳ. τά τε ἄλλα καὶ κατὰ μέσην τὴν μείζω τῶν νήσων ἐξῃρημένος ἱππόδρομος ἦν αὐτοῖς, σταδίου τὸ πλάτος ἔχων, τὸ δὲ μῆκος περὶ τὸν κύκλον ὅλον ἀφεῖτο εἰς ἅμιλλαν τοῖς ἵπποις. δορυφορικαὶ δὲ περὶ αὐτὸν ἔνθεν τε καὶ ἔνθεν οἰκήσεις ἦσαν τῷ πλήθει τῶν δορυφόρων· τοῖς δὲ πιστοτέροις ἐν τῷ σμικροτέρῳ τροχῷ καὶ πρὸ τῆς ἀκροπόλεως μᾶλλον ὄντι διετέτακτο ἡ φρουρά· τοῖς δὲ πάντων διαφέρουσι πρὸς πίστιν, ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως περὶ τοὺς βασιλέας αὐτοὺς ἦσαν οἰκήσεις δεδομέναι. τὰ δὲ νεώρια, τριήρων μεστὰ ἦν, καὶ σκευῶν ὅσα τριήρεσι προσήκει· πάντα δὲ ἐξηρτημένα ἱκανῶς. καὶ τὰ μὲν δὴ περὶ τὴν τῶν βασιλέων οἴκησιν οὕτω κατεσκεύαστο. διαβάντι δὲ τοὺς λιμένας ἔξω τρεῖς ὄντας, ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς θαλάττης ἦν ἐν κύκλῳ τεῖχος, πεντήκοντα σταδίους τοῦ μεγίστου τροχοῦ τε καὶ

λιμένος ἀπέχον πανταχῇ, καὶ συνέκλειεν εἰς ταὐτὸ πρὸς τὸ τῆς διώρυχος στόμα τὸ πρὸς τὸ θαλάττης. τοῦτο δὴ πᾶν συνῴκει τὸ μὲν ὑπὸ πολλῶν καὶ πυκνῶν οἰκήσεων· ὁ δὲ ἀνάπλους καὶ ὁ μέγιστος λιμὴν ἔγεμε πλοίων καὶ ἐμπόρων ἀφικνουμένων πάντοθεν, φωνὴν καὶ θόρυβον παντοδαπὸν κτύπον τε καὶ μεθ' ἡμέραν καὶ διὰ νυκτὸς ὑπὸ πλήθους παρεχομένων. τὸ μὲν οὖν ἄστυ καὶ τὸ περὶ τὴν ἀρχαίαν οἴκησιν, σχεδὸν ὡς τότ' ἐλέχθη, νῦν διεμνημόνευται· τῆς δ' ἄλλης χώρας ὡς ἡ φύσις εἶχε, καὶ τὸ τῆς διακοσμήσεως εἶδος ἀπομνημονεῦσαι πειρατέον. πρῶτον μὲν οὖν ὁ τόπος ἅπας ἐλέγετο σφόδρα τε ὑψηλὸς καὶ ἀπότομος ἐκ θαλάττης· τὸ δὲ περὶ τὴν πόλιν πᾶν πεδίον, ἐκείνην μὲν περιέχον, αὐτὸ δὲ ἐν κύκλῳ περιεχόμενον ὄρεσι μέχρι πρὸς τὴν θάλατταν καθημένοις, λεῖον καὶ ὁμαλές· πρόμηκες δὲ πᾶν, ἐπὶ μὲν θάτερα, τρισχιλίων σταδίων· κατὰ δὲ μέσον, ἀπὸ θαλάττης ἄνω δισχιλίων. ὁ δὲ τόπος οὗτος ὅλης τῆς νήσου πρὸς νότον ἐτέτραπτο, ἀπὸ τῶν ἄρκτων κατάβορρος. τὰ δὲ περὶ αὐτὸν ὄρη τότε ὕμνει τὸ πλῆθος καὶ μέγεθος καὶ κάλλος παρὰ πάντα τὰ νῦν ὄντα γεγονέναι· πολλὰς μὲν κώμας καὶ πλουσίας περιοίκων ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντα, ποταμοὺς δὲ, καὶ λίμνας, καὶ λειμῶνας, τροφὴν τοῖς πᾶσιν ἡμέροις καὶ ἀγρίοις ἱκανὴν θρέμμασιν, ὕλην καὶ πλήθει καὶ γένεσι ποικίλην, σύμπασί τε τοῖς ἔργοις καὶ πρὸς ἕκαστα ἄφθονον. ὧδε οὖν τὸ πεδίον φύσει καὶ ὑπὸ βασιλέων πολλῶν ἐν πολλῷ χρόνῳ διεπεπόνητο. τετράγωνον μὲν αὐτὸ ὑπῆρχε, τὰ πλεῖστ' ὀρθὸν καὶ πρόμηκες· ὅτι δ' ἐν-

λείπετο κατ' εὐθὺ τῷ τάφρου κύκλῳ περιορυχθείσης. τὰ δὲ βάθος καὶ πλάτος, τό, τε μῆκος αὐτῆς, ἄπιστον μὲν λεχθὲν, ὡς χειροποίητον ἔργον, πρὸς τοῖς ἄλλοις διαπονήμασι τοσοῦτον εἶναι· ῥητέον δὲ ὅγε ἠκούσαμεν. πλέθρου μὲν γὰρ βάθος ὀρώρυκτο, τὸ δὲ πλάτος ἁπάντων, σταδίου. περὶ δὲ τὸ πᾶν πεδίον ὀρυχθεῖσαν συνέβαινεν εἶναι τὸ μῆκος σταδίων μυρίων, τὰ δ' ἐκ τῶν ὀρῶν καταβαίνοντα ὑποδεχομένη ῥεύματα· καὶ περὶ τὸ πεδίον κυκλωθεῖσα πρὸς τὴν πόλιν, ἔνθεν τε καὶ ἔνθεν ἀφικομένη. ταύτῃ πρὸς τὸ πλάτος μάλιστα ἑκατὸν ποδῶν διώρυχες εὐθεῖαι τετμημέναι, κατὰ τὸ πεδίον πάλιν εἰς τὴν τάφρον τὴν πρὸς θάλασσαν ἀφεῖντο· ἑτέρα δὲ ἀφ' ἑτέρας αὐτῶν σταδίους ἑκατὸν ἀπεῖχεν ἤδη. τήν τ' ἐκ τῶν ὀρῶν ὕλην κατῆγον εἰς τὸ ἄστυ, καὶ τἄλλα δὲ ὡραῖα πλοίοις κατεκομίζοντο διπλοῖς ἐκ τῶν διωρύχων, εἰς ἀλλήλας τε πλαγίας καὶ πρὸς τὴν πόλιν τέμνοντες. καὶ δὶς δὴ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὴν γῆν ἐκαρποῦντο· χειμῶνος μὲν, τοῖς ἐκ Διὸς ὕδασι χρώμενοι· θέρους δὲ, ὅσα γῆ φέρει τὰ ἐκ τῶν διωρύχων ἐπάγοντες νάματα. πλῆθος δὲ τῶν μὲν ἐν τῷ πεδίῳ χρησίμων πρὸς πόλεμον ἀνδρῶν ἐτέτακτο, τὸν κλῆρον ἕκαστον παρέχειν ἄνδρα ἡγεμόνα· τὸ δὲ τοῦ κλήρου μέγεθος εἰς δέκα δεκάκις ἦν στάδια. μυριάδες δὲ ξυμπάντων τῶν κλήρων ἦσαν ἕξ. τῶν δὲ ἐκ τῶν ὀρῶν καὶ τῆς ἄλλης χώρας ἀπέραντος μὲν ἀριθμὸς ἀνθρώπων ἐλέγετο, κατὰ δὲ τόπους καὶ κώμας εἰς τούτους τοὺς κλήρους πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ἅπαντας διενενέμηντο. τὸν οὖν ἡγεμόνα ἦν τεταγμένον εἰς τὸν πόλεμον παρέχειν

ἕκτον μὲν ἁρμάτων πολεμιστηρίων μόριον, εἰς τὰ μυρία ἅρματα, ἵππους δὲ δύο καὶ ἀναβάτας· ἔτι δὲ ξυνωρίδα, χωρὶς δίφρου, καταβάτας τ' ἐς μικρασπίδα καὶ τὸν ἀμφοῖν μετ' ἐπιβάτην τοῖν ἵπποιν ἡνίοχον ἔχουσαν· ὁπλίτας δὲ δύο, καὶ τοξότας, σφενδονήτας τε ἑκατέρους δύο· γυμνήτας δὲ λιθοβόλους καὶ ἀκοντιστὰς τρεῖς ἑκατέρους. ναύτας δὲ τέτταρας, εἰς πλήρωμα διακοσίων καὶ χιλίων νεῶν. τὰ μὲν οὖν πολεμιστήρια οὕτω διετέτακτο τῆς βασιλικῆς πόλεως. τῶν δὲ ἐννέα ἄλλα ἄλλως, ἃ μακρὸς ἂν χρόνος εἴη λέγειν. τὰ δὲ τῶν ἀρχῶν τιμῶν ὧδ' εἶχεν, ἐξ ἀρχῆς διακοσμηθέντα. τῶν δέκα βασιλέων εἷς ἕκαστος ἐν μὲν τῷ καθ' αὑτὸν μέρει κατὰ τὴν αὑτοῦ πόλιν τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν πλείστων νόμων ἦρχε, κολάζων καὶ ἀποκτιννὺς ὅντιν' ἐθελήσειεν· ἡ δὲ ἐν ἀλλήλοις ἀρχὴ καὶ κοινωνία κατὰ τὰς ἐπιστολὰς ἦν τὰς τοῦ Ποσειδῶνος, ὡς ὁ νόμος αὐτοῖς παρέδωκε, καὶ γράμματα ὑπὸ τῶν πρώτων ἐν στήλῃ γεγραμμένα ὀρειχαλκίνῃ, ἣ κατὰ μέσην τὴν νῆσον ἔκειτο ἐν ἱερῷ Ποσειδῶνος. οἱ δὲ δι' ἐνιαυτοῦ πέμπτου, τὸ δὲ ἐναλλὰξ ἕκτου, συνελέγοντο, τῷ τε ἀρτίῳ καὶ τῷ περιττῷ μέρος ἴσον ἀπονέμοντες. ξυλλεγόμενοι δὲ, περί τε τῶν κοινῶν ἐβουλεύοντο, καὶ ἐξήταζον εἴτις τι παραβαίνοι, καὶ ἐδίκαζον. ὅτε δὲ δικάζειν μέλλοιεν, πίστεις ἀλλήλοις τοιάσδε ἐδίδοσαν. πρότερον ἀφέτων ὄντων ταύρων ἐν τῷ τοῦ Ποσειδῶνος ἱερῷ, μόνοι γιγνόμενοι δέκα ὄντες, ἐπευξάμενοι τῷ θεῷ κεχαρισμένον αὐτῷ θῦμα ἑλεῖν ἄνευ σιδήρου, ξύλοις καὶ βρόχοις ἐθήρευον. ὃν δὲ ἕλοιεν τῶν ταύρων, πρὸς τὴν στή-

λην προσαγαγόντες, κατὰ κορυφὴν αὐτῆς ἔσφαττον κατὰ τῶν γραμμάτων. ἐν δὲ τῇ στήλῃ πρὸς τοῖς νόμοις ὅρκος ἦν, μεγάλας ἀρὰς ἐπευχόμενος τοῖς ἀπειθοῦσιν. ὅτ᾽ οὖν κατὰ τοὺς αὐτῶν νόμους θύσαντες καθαγίζοιεν πάντα τοῦ ταύρου τὰ μέλη, κρατῆρα κεράσαντες, ὑπὲρ ἑκάστου θρόμβον ἐνέβαλλον αἵματος· τὰ δ᾽ ἄλλ᾽ εἰς τὸ πῦρ ἔφερον, περικαθήραντες τὴν στήλην. μετὰ δὲ τοῦτο, χρυσαῖς φιάλαις ἐκ τοῦ κρατῆρος ἀρυόμενοι, κατὰ τοῦ πυρὸς σπένδοντες ἐπώμνυσαν, δικάσειν τε κατὰ τοὺς ἐν τῇ στήλῃ νόμους, καὶ κολάσειν τε εἴτις τὶ πρότερον παραβεβηκὼς εἴη, τό, τε αὖ μετὰ τοῦτο μηδὲν τῶν γραμμάτων ἑκόντες παραβήσεσθαι· μηδὲ ἄρξειν, μηδὲ ἄρχοντι πείσεσθαι, πλὴν κατὰ τοὺς τοῦ πατρὸς ἐπιτάττοντι νόμους. ταῦτα δὲ ἐπευξάμενος ἕκαστος αὐτῶν ἑαυτῷ καὶ τῷ ἀφ᾽ αὐτοῦ γένει, πιὼν, καὶ ἀναθεὶς τὴν φιάλην εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ, περὶ τὸ δεῖπνον καὶ τἀναγκαῖα διέτριψεν. ἐπεὶ δὲ ἐγίγνετο σκότος, καὶ τὸ πῦρ ἐψυγμένον τὸ περὶ τὰ θύματα εἴη, πάντες οὕτως ἐνδύντες ὅτι καλλίστην κυανῆν στολὴν, ἐπὶ τὰ τῶν ὁρκωμοσιῶν καύματα χαμαὶ καθίζοντες, νύκτωρ πᾶν τὸ περὶ τὸ ἱερὸν ἀποσβεννύντες πῦρ, ἐδικάζοντό τε καὶ ἐδίκαζον, εἴτις τὶ παραβαίνειν αὐτῶν αἰτιῷτο τινά. δικάσαντες δὲ, τὰ δικασθέντα, ἐπειδὴ φῶς γένοιτο, ἐν χρυσῷ πίνακι γράψαντες, μετὰ τῶν στολῶν μνημεῖα ἀνετίθεσαν. νόμοι δὲ, πολλοὶ μὲν ἄλλοι περὶ τὰ ἱερὰ τῶν βασιλέων ἑκάστων ἦσαν ἴδιοι· τὰ δὲ μέγιστα, μήτε ποτὲ ὅπλα ἐπ᾽ ἀλλήλοις οἴσειν, βοηθήσειν τε πάντας, ἄν που τὶς αὐτῶν ἔν τινι πόλει

τὸ βασιλικὸν καταλύειν ἐπιχειρῇ γένος. κοινῇ δὲ, καθάπερ οἱ πρόσθεν, βουλευόμενοι τὰ δόξαντα περὶ πολέμου καὶ τῶν ἄλλων πράξεων, ἡγεμονίαν ἀποδιδόντες τῷ Ἀτλαντικῷ γένει. θανάτου δὲ τὸν βασιλέα τῶν συγγενῶν μηδενὸς εἶναι κύριον, ἂν μὴ τῶν δέκα τοῖς ὑπὲρ ἥμισυ δοκῇ. ταύτην δὴ τοσαύτην καὶ τοιαύτην δύναμιν ἐν ἐκείνοις τότε οὖσαν τοῖς τόποις ὁ θεὸς ἐπὶ τούσδε αὖ τοὺς τόπους ξυντάξας, ἐκόμισεν ἔκ τινος τοιᾶσδε, ὡς λόγος, προφάσεως· ἐπὶ πολλὰς μὲν γενεὰς, μέχρι περ ἡ τοῦ θεοῦ φύσις αὐτοῖς ἐξήρκει, κατήκοοί τε ἦσαν τῶν νόμων, καὶ πρὸς τὸ ξυγγενὲς θεῖον ὂν φιλοφρόνως εἶχον. τὰ γὰρ φρονήματα ἀληθινὰ καὶ πάντῃ μεγάλα ἐκέκτηντο, πραότητι μετὰ φρονήσεως πρός τε τὰς ἀεὶ ξυμβαινούσας τύχας καὶ πρὸς ἀλλήλους χρώμενοι. διὸ, πλὴν ἀρετῆς πάντα ὑπερορῶντες, σμικρὰ ἡγοῦντο τὰ παρόντα, καὶ ῥᾳδίως ἔφερον, οἷον ἄχθος, τὸν τοῦ χρυσοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων κτημάτων ὄγκον· ἀλλ' οὐ μεθύοντες ὑπὸ τρυφῆς, οὐδ' ὑπὸ τοῦ ἀκράτου ἀβλυώττοντες ἐσφάλλοντο· νήφοντες δὲ, ὀξὺ καθεώρων ὅτι καὶ ταῦτα πάντα ἐκ τῆς φιλίας τῆς κοινῆς μετὰ ἀρετῆς αὐξάνεται, τῇ δὲ τούτων σπουδῇ καὶ τῇ τιμῇ φθίνει ταῦτά τε αὐτὰ, κἀκείνη ξυναπόλλυται τούτοις. ἐκ δὴ λογισμοῦ τε τοιούτου καὶ φύσεως θείας παραμενούσης πάντ' αὐτῆς ηὐξήθη ἃ πρὶν διήλθομεν. ἐπεὶ δ' ἡ τοῦ θεοῦ μὲν μοῖρα ἐξίτηλος ἐγίγνετο ἐν αὐτοῖς, πολλῷ τῷ θνητῷ καὶ πολλάκις ἀνακεραννυμένη, τὸ δὲ ἀνθρώπινον ἦθος ἐπεκράτει, τότε ἤδη τὰ παρόντα φέρειν ἀδυναμοῦντες ἠσχημόνουν, καὶ τῷ δυνα-

μένῳ ὁρᾶν μὲν αἰσχροὶ κατεφαίνοντο, τὰ κάλλιστα ἀπὸ τῶν τιμιωτάτων ἀπολλύντες· τοῖς δὲ ἀδυνατοῦσιν ἀληθινὸν πρὸς εὐδαιμονίαν βίον ὁρᾶν, τότε δὴ μάλιστα πάγκαλοι μακάριοί τε ἐδοξάζοντο εἶναι, πλεονεξίας ἀδίκου καὶ δυνάμεως ἐμπιπλάμενοι. Θεὸς δὲ ὁ θεῶν Ζεὺς, ἐννόμοις βασιλεύων, ἅτε δυνάμενος καθορᾶν τὰ τοιαῦτα, ἐννοήσας γένος ἐπιεικὲς ἀθλίως διάτιθέμενον, δίκην αὐτοῖς ἐπιθεῖναι βουληθεὶς, ἵνα γένοιντο ἐμμελέστεροι σωφρονισθέντες, ξυνήγειρε θεοὺς πάντας εἰς τὴν τιμιωτάτην αὐτῶν οἴκησιν, ἣ δὴ κατὰ μέσον παντὸς τοῦ κόσμου βεβηκυῖα, καθορᾷ πάντα ὅσα γενέσεως μετείληφε· καὶ ξυναγείρας εἶπεν,

Λείπει τὸ τέλος.

ΠΑΡΜΕΝΙΔΗΣ
Η
ΠΕΡΙ ΙΔΕΩΝ.

ΤΑ ΤΟΥ
ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΑΡΜΕΝΙΔΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ
ΚΕΦΑΛΟΣ, ΑΔΕΙΜΑΝΤΟΣ, ΑΝΤΙΦΩΝ, ΓΛΑΥΚΩΝ, ΠΥΘΟΔΩΡΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΖΗΝΩΝ, ΠΑΡΜΕΝΙΔΗΣ.

ΕΠΕΙΔΗ Ἀθήναζε οἴκοθεν ἐκ Κλαζομενῶν ἀφικόμεθα, κατ᾽ ἀγορὰν ἐνετύχομεν Ἀδειμάντῳ τε καὶ Γλαύκωνι· καί μου λαβόμενος τῆς χειρὸς ὁ Ἀδείμαντος, Χαῖρ᾽, ἔφη, ὦ Κέφαλε· καὶ εἴ του δέῃ τῶν τῇδε, ὧν ἡμεῖς δυνατοὶ, φράζε. Ἀλλὰ μὲν δὴ, εἶπον ἐγὼ, πάρειμί γε ἐπ᾽ αὐτὸ τοῦτο, δεησόμενος ὑμῶν. Λέγοις ἂν, ἔφη, τὴν δέησιν. Καὶ ἐγὼ εἶπονέ· Τῷ ἀδελφῷ ὑμῶν τῷ ὁμομητρίῳ τί ἦν ὄνομα; οὐ γὰρ μέμνημαι· παῖς δέ που ἦν ὅτε τοπρότερον ἐπεδήμησα δεῦρο ἐκ Κλαζομενῶν. πολὺς δὲ ἤδη χρόνος ἐξ ἐκείνου. τῷ μὲν γὰρ πατρὶ, δοκῶ, Πυριλάμπης ὄνομα.

Πάνυ γε, ἔφη· αὐτῷ δέ γε, Ἀντιφῶν. ἀλλὰ τί μάλιστα πυνθάνῃ; Οἶδ', εἶπον ἐγὼ, πολῖταί τι μοὶ εἰσὶ, μάλα φιλόσοφοι, ἀκηκόασί τε ὅτι οὗτος ὁ Ἀντιφῶν Πυθοδώρῳ τινὶ Ζήνωνος ἑταίρῳ πολλὰ ἐντετύχηκε· καὶ τοὺς λόγους, οὕς ποτε Σωκράτης καὶ Ζήνων καὶ Παρμενίδης διελέχθησαν, πολλάκις ἀκούσας τοῦ Πυθοδώρου, ἀπομνημονεύει. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. Τούτων τοίνυν, εἶπον, δεόμεθα ἀκοῦσαι. Ἀλλ' οὐ χαλεπὸν, ἔφη. μειράκιον γὰρ ὢν αὐτοὺς εὖ μάλα διεμελέτησεν. ἐπεὶ νῦν γε κατὰ τὸν πάππον τε καὶ ὁμώνυμον πρὸς ἱππικῇ ταπολλὰ διατρίβει. ἀλλ' εἰ δεῖ, ἴωμεν παρ' αὐτόν. ἄρτι γὰρ ἐνθένδε οἴκαδε οἴχεται· οἰκεῖ δὲ ἐγγὺς ἐν Μελίτῃ. Ταῦτα εἰπόντες, ἐβαδίζομεν· καὶ κατελάβομεν τὸν Ἀντιφῶντα οἴκοι, χαλινόν τινα χαλκεῖ ἐκδιδόντα σκευάσαι. ἐπειδὴ δὲ ἐκείνου ἀπηλλάγη, οἵ τε ἀδελφοὶ ἔλεγον αὐτῷ ὧν ἕνεκα παρεῖημεν, ἀνεγνώρισέ τέ με ἐκ τῆς προτέρας ἐπιδημίας, καὶ ἠσπάζετο. καὶ δεομένων ἡμῶν διελθεῖν τοὺς λόγους, τὸ μὲν πρῶτον ὤκνει· (πολὺ γὰρ ἔφη ἔργον εἶναι) ἔπειτα μέντοι διηγεῖτο. ἔφη δὲ δὴ ὁ Ἀντιφῶν λέγειν τὸν Πυθόδωρον ὅτι ἀφίκοντό ποτε εἰς Παναθήναια τὰ μεγάλα Ζήνων τε καὶ Παρμενίδης. τὸν μὲν οὖν Παρμενίδην, εὖ μάλα ἤδη πρεσβύτην εἶναι, σφόδρα πολιὸν, καλὸν δὲ καὶ ἀγαθὸν τὴν ὄψιν, περὶ ἔτη μάλιστα πέντε καὶ ἑξήκοντα· Ζήνωνα δὲ, ἐγγὺς ἐτῶν τετταράκοντα τότε εἶναι, εὐμήκη δὲ, καὶ χαρίεντα ἰδεῖν· καὶ λέγεσθαι αὐτὸν παιδικὰ τοῦ Παρμενίδου γεγονέναι. καταλύειν δὲ αὐτοὺς ἔφη παρὰ τῷ Πυθοδώρῳ, ἐκτὸς τείχους, ἐν

Κεραμεικῷ· οἷ δὴ καὶ ἀφικέσθαι τόν τε Σωκράτη, καὶ ἄλλους τινὰς μετ᾽ αὐτοῦ πολλοὺς, ἐπιθυμοῦντας ἀκοῦσαι τῶν τοῦ Ζήνωνος γραμμάτων. τότε γὰρ αὐτὰ πρῶτον ὑπ᾽ ἐκείνων κομισθῆναι. Σωκράτη δὲ εἶναι τότε σφόδρα νέον. ἀναγινώσκειν οὖν αὐτοῖς τὸν Ζήνωνα αὐτόν· τὸν δὲ Παρμενίδην τυχεῖν ἔξω ὄντα, καὶ εἶναι πάνυ βραχὺ ἔτι λοιπὸν τῶν λόγων ἀναγινωσκομένων, ἡνίκα αὐτός τε ἐπεισελθεῖν ἔφη ὁ Πυθόδωρος ἔξωθεν, καὶ τὸν Παρμενίδην μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ Ἀριστοτέλη, τὸν τῶν τριάκοντα γενόμενον· καὶ σμίκρ᾽ ἄττα ἔτι ἐπακοῦσαι τῶν γραμμάτων. οὐ μὴν αὐτός γε ἀλλὰ καὶ πρότερον ἀκηκοέναι τοῦ Ζήνωνος. Τὸν οὖν Σωκράτη ἀκούσαντα, πάλιν τε κελεῦσαι τὴν πρώτην ὑπόθεσιν τοῦ πρώτου λόγου ἀναγνῶναι· καὶ ἀναγνωσθείσης, Πῶς, φάναι, ὦ Ζήνων, τοῦτο λέγεις; εἰ πολλά ἐςι τὰ ὄντα, ὡς ἄρα δεῖ αὐτὰ ὅμοιά τε εἶναι καὶ ἀνόμοια; τοῦτο δὲ ἀδύνατον. οὔτε γὰρ τὰ ἀνόμοια, ὅμοια, οὔτε τὰ ὅμοια, ἀνόμοια οἷόντε εἶναι. οὐχ οὕτω λέγεις; Οὕτω, φάναι τὸν Ζήνωνα. Οὐκοῦν, εἰ ἀδύνατον τά τε ἀνόμοια ὅμοιά εἶναι, καὶ τὰ ὅμοια, ἀνόμοια, ἀδύνατον δὴ καὶ πολλὰ εἶναι; εἰ γὰρ πολλὰ εἴη, πάσχοι ἂν τὰ ἀδύνατα. ἆρα τοῦτό ἐστιν ὃ βούλονταί σοῦ οἱ λόγοι; οὐκ ἄλλό τι ἢ διαμάχεσθαι παρὰ πάντα τὰ λεγόμενα, ὡς οὐ πολλά ἐστι; καὶ τούτου αὐτοῦ οἴει σοι τεκμήριον εἶναι ἕκαστον τῶν λόγων; ὥστε καὶ ἡγῇ τοσαῦτα τεκμήρια παρέχεσθαι, ὅσους περ λόγους γέγραφας, ὡς οὐκ ἔστι πολλά; οὕτως λέγεις, ἢ ἐγὼ οὐκ ὀρθῶς καταμανθάνω; Οὔκ· ἀλλὰ, φάναι τὸν Ζήνωνα, καλῶς

συνῆκας ὅλον τὸ γράμμα ὃ βούλεται. Μανθάνω, εἰπεῖν τὸν Σωκράτην, ὦ Παρμενίδη, ὅτι Ζήνων ὅδε οὐ μόνον τῇ ἄλλῃ σοῦ φιλίᾳ βούλεται ᾠκειῶσθαι, ἀλλὰ καὶ τῷ συγγράμματι. ταὐτὸν γὰρ γέγραφε τρόπον τινὰ ὅπερ σύ. μεταβαλὼν δὲ ἡμᾶς πειρᾶται ἐξαπατᾷν, ὡς ἕτερόν τι λέγων. σὺ μὲν γὰρ ἐν τοῖς ποιήμασιν ἓν φῂς εἶναι τὸ πᾶν, καὶ τούτων τεκμήρια παρέχῃ, καλῶς γε καὶ εὖ· ὅδε δὲ αὖ οὐ πολλά φησιν εἶναι, τεκμήρια δὲ καὶ αὐτὸς πάμπολλα καὶ παμμεγέθη παρέχεται. τὸ οὖν τὸν μὲν, ἓν φάναι, τὸν δὲ, μὴ πολλὰ, καὶ οὕτως ἑκάτερον λέγειν ὥστε μηδὲν τῶν αὐτῶν εἰρηκέναι δοκεῖν, σχεδόν τι λέγοντας ταὐτὰ, ὑπὲρ ἡμᾶς τοὺς ἄλλους φαίνεται ἡμῖν τὰ εἰρημένα εἰρῆσθαι. Ναὶ, φάναι τὸν Ζήνωνα, ὦ Σώκρατες. σὺ δ᾽ οὖν τὴν ἀλήθειαν τοῦ γράμματος οὐ πανταχοῦ ᾔσθησαι. καίτοι ὥσπερ γε αἱ Λάκαιναι σκύλακες, εὖ μεταθεῖς τε καὶ ἰχνεύεις τὰ λεχθέντα. ἀλλὰ πρῶτον μέν σε τοῦτο λανθάνει, ὅτι οὐ παντάπασιν οὕτω σεμνύνεται τὸ γράμμα, ὥστε ἅπερ σὺ λέγεις διανοηθὲν γραφῆναι, τοὺς ἀνθρώπους δὲ ἐπικρυπτόμενον, ὥς τι μέγα διαπραττόμενον· ἀλλὰ σὺ μὲν εἶπες τῶν συμβεβηκότων τὶ, ἔστι δὲ τόγε ἀληθὲς, βοήθειά τις ταῦτα τὰ γράμματα τῷ Παρμενίδου λόγῳ, πρὸς τοὺς ἐπιχειροῦντας αὐτὸν κωμῳδεῖν, ὡς εἰ ἕν ἐστι πολλὰ, καὶ γελοῖα συμβαίνει πάσχειν τῷ λόγῳ, καὶ ἐναντία αὐτῷ. ἀντιλέγει δὴ οὖν τοῦτο τὸ γράμμα πρὸς τοὺς τὰ πολλὰ λέγοντας, καὶ ἀνταποδίδωσι ταῦτα καὶ πλείω· τοῦτο βουλόμενον δηλοῦν, ὡς ἔτι γελοιότερα πάσχοι ἂν αὐτῶν ἡ ὑπόθεσις, ἡ, εἰ πολ-

λά ἐστιν, ἢ ἡ τοῦ ἓν εἶναι, εἴτις ἱκανῶς ἐπεξίοι. διὰ τοιαύτην δὴ φιλονεικίαν ὑπὸ νέου ὄντος ἐμοῦ ἐγράφη, καί τις αὐτὸ ἔκλεψε γραφέν. ὥστε οὐδὲ ἐμὲ βουλεύσασθαι ἐξεγένετο εἴτ᾽ ἐξοιστέον αὐτὸ εἰς τὸ φῶς, εἴτε μή. ταύτῃ οὖν σε λανθάνει, ὦ Σώκρατες, ὅτι οὐχ ὑπὸ νέου φιλονεικίας οἴει αὐτὸ γεγράφθαι, ἀλλ᾽ ὑπὸ πρεσβυτέρου φιλοτιμίας. ἐπεὶ ὅπερ γ᾽ εἶπον, οὐ κακῶς ἀπείκασας. Ἀλλ᾽ ἀποδέχομαι, φάναι τὸν Σωκράτην, καὶ ἡγοῦμαι ὡς λέγεις ἔχειν. τόδε δέ μοι εἰπέ· οὐ νομίζεις εἶναι αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ εἶδός τι ὁμοιότητος, καὶ τῷ τοιούτῳ αὖ ἄλλό τι ἐναντίον, ὅ ἐστιν ἀνόμοιον; τούτοιν δὲ δυοῖν ὄντοιν, καὶ ἐμὲ καί σε, καὶ τὰ ἄλλα, ἃ δὴ πολλὰ καλοῦμεν, μεταλαμβάνειν; καὶ τὰ μὲν τῆς ὁμοιότητος μεταλαμβάνοντα, ὅμοια γίγνεσθαι ταύτῃ τε καὶ κατὰ τοσοῦτον ὅσον ἂν μεταλαμβάνοι; τὰ δὲ τῆς ἀνομοιότητος, ἀνόμοια; τὰ δὲ ἀμφοτέρων, ἀμφότερα; εἰ δὲ καὶ πάντα ἐναντίων ὄντων ἀμφοτέρων μεταλαμβάνει, καὶ ἔστι, τῷ μετέχειν ἀμφοῖν, ὅμοιά τε καὶ ἀνόμοια αὐτὰ αὑτοῖς, τί θαυμαστόν; εἰ μὲν γὰρ αὐτὰ τὰ ὅμοια τὶς ἀπέφαινεν ἀνόμοια γιγνόμενα, ἢ τὰ ἀνόμοια ὅμοια, τέρας ἄν, οἶμαι, ἦν· εἰ δὲ τὰ τούτων μετέχοντα ἀμφοτέρων, ἀμφότερα ἀποφαίνει πεπονθότα, οὐδὲν ἔμοιγε, ὦ Ζήνων, ἄτοπον δοκεῖ· οὐδέ γε εἰ ἓν ἅπαντα ἀποφαίνει τὶς, τῷ μετέχειν τοῦ ἑνός, καὶ ταὐτὰ ταῦτα, πολλὰ, τῷ πλήθους αὖ μετέχειν· ἀλλ᾽ εἰ ὃ ἐστιν ἕν, αὐτὸ τοῦτο πολλὰ ἀποδείξει, καὶ αὖ τὰ πολλὰ δὴ, ἓν, τοῦτο ἤδη θαυμάσομαι. καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὡσαύτως· εἰ μὲν αὐτὰ τὰ γένη τε καὶ εἴδη

ἐν αὐτοῖς ἀποφαίνοι τἀναντία ταῦτα πάθη πάσχοντα, ἄξιον θαυμάζειν· εἰ δέ με ἕν τις ἀποδείξει ὄντα καὶ πολλὰ, τί θαυμαστόν; λέγων, ὅταν μὲν βούληται πολλὰ ἀποφαίνειν, ὡς ἕτερα μὲν τὰ ἐπὶ δεξιᾷ μου ἐστὶν, ἕτερα δὲ τὰ ἐπ᾽ ἀριστερᾷ· καὶ ἕτερα μὲν τὰ πρόσθεν, ἕτερα δὲ τὰ ὄπισθεν· καὶ ἄνω καὶ κάτω ὡσαύτως· (πλήθους γὰρ, οἶμαι, μετέχω) ὅταν δὲ ἕν, ἐρεῖ ὡς ἑπτὰ ἡμῶν ὄντων εἷς ἐγώ εἰμι ἄνθρωπος, μετέχων καὶ τοῦ ἑνός. ὥστε ἀληθῆ ἀποφαίνοι ἀμφότερα. ἐὰν οὖν τις τοιαῦτα ἐπιχειρῇ πολλὰ καὶ ἓν ταὐτὰ ἀποφαίνειν, λίθους καὶ ξύλα, καὶ τὰ τοιαῦτα· φήσομεν αὐτὸν πολλὰ καὶ ἓν ἀποδεικνύναι, οὐ τὸ ἓν πολλὰ, οὐδὲ τὰ πολλὰ ἕν· οὐδέ τι θαυμαστὸν λέγειν, ἀλλ᾽ ἅπερ ἂν πάντες ὁμολογῶμεν. ἐὰν δέ τις ὧν νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, πρῶτον μὲν διαιρῆται χωρὶς αὐτὰ καθ᾽ αὑτὰ τὰ εἴδη, οἷον ὁμοιότητά τε καὶ ἀνομοιότητα, καὶ πλῆθος καὶ τὸ ἓν, καὶ στάσιν καὶ κίνησιν, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα· εἶτα ἐν ἑαυτοῖς ταῦτα δυνάμενα συγκεράννυσθαι καὶ διακρίνεσθαι ἀποφαίνῃ, ἀγαίμην ἂν ἔγωγ᾽, ἔφη, θαυμαστῶς, ὦ Ζήνων. ταῦτα δὲ ἀνδρείως μὲν πάνυ ἡγοῦμαι πεπραγματεῦσθαι· πολὺ μέντ᾽ ἂν ὧδε μᾶλλον, ὡς λέγω, ἀγασθείην, εἴτις ἔχοι τὴν αὐτὴν ταύτην ἀπορίαν, ἐν αὐτοῖς τοῖς εἴδεσι παντοδαπῶς πλεκομένην, ὥσπερ ἐν τοῖς ὁρωμένοις διήλθετε, οὕτω καὶ ἐν τοῖς λογισμῷ λαμβανομένοις ἐπιδεῖξαι. Λέγοντος δὴ, ἔφη ὁ Πυθόδωρος, τοῦ Σωκράτους ταῦτα, αὐτὸς μὲν οἴεσθαι ἐφ᾽ ἑκάστου ἄχθεσθαι τόν τε Παρμενίδην καὶ τὸν Ζήνωνα· τοὺς δὲ πάνυ γε αὐτῷ προσέχειν τὸν

νοῦν, καὶ θαμὰ εἰς ἀλλήλους βλέποντας μειδιᾷν, ὡς ἀγαμένους τὸν Σωκράτην. ὅπερ οὖν καὶ παυσαμένου αὐτοῦ εἰπεῖν τὸν Παρμενίδην, ὦ Σώκρατες, φάναι, ὡς ἄξιος εἶ ἄγασθαι τῆς ὁρμῆς τῆς ἐπὶ τοὺς λόγους. καί μοι εἰπὲ, αὐτὸς σὺ οὕτως διῄρησαι ὡς λέγεις; χωρὶς μὲν εἴδη αὐτὰ ἄττα, χωρὶς δὲ τὰ τούτων αὖ μετέχοντα; καί τί σοι δοκεῖ εἶναι αὐτὸ ὁμοιότης χωρὶς, ἧς ἡμεῖς ὁμοιότητος ἔχομεν, καὶ ἓν δὴ, καὶ πολλὰ; καὶ πάντα ὅσα δὴ νῦν Ζήνωνος ἤκουες; Ἔμοιγε, φάναι τὸν Σωκράτην. Ἦ καὶ τὰ τοιάδε, εἰπεῖν τὸν Παρμενίδην, οἷον δικαίου τι εἶδος αὐτὸ καθ' αὑτό; καὶ καλοῦ κἀγαθοῦ, καὶ πάντων αὖ τῶν τοιούτων; Ναὶ, φάναι. Τί δ', ἀνθρώπου εἶδος χωρὶς ἡμῶν; καὶ τῶν οἷοι ἡμεῖς ἐσμὲν πάντων; αὐτό τι εἶδος ἀνθρώπου, ἢ πυρὸς, ἢ καὶ ὕδατος; Ἐν ἀπορίᾳ, φάναι, πολλάκις δὴ, ὦ Παρμενίδη, περὶ αὐτῶν γέγονα, πότερα χρὴ φάναι ὥσπερ περὶ ἐκείνων, ἢ ἄλλως. Ἦ καὶ περὶ τῶνδε, ὦ Σώκρατες, ἃ καὶ γελοῖα δόξειεν ἂν εἶναι, οἷον θρὶξ, καὶ πηλὸς, καὶ ῥύπος, ἢ ἄλλό τι ἀτιμότατόν τε καὶ φαυλότατον, ἀπορεῖς εἴτε χρὴ φάναι καὶ τούτων ἑκάστου εἶδος εἶναι χωρὶς, ὂν ἄλλο αὐτῶν ἢ ὧν ἡμεῖς μεταχειριζόμεθα, εἴτε καὶ μή; Οὐδαμῶς, φάναι τὸν Σωκράτην, ἀλλὰ ταῦτά γε ἅπερ ὁρῶμεν, ταῦτα καὶ εἶναι· εἶδος δέ τι αὐτῶν οἰηθῆναι εἶναι, μὴ λίαν ᾖ ἄτοπον. ἤδη μέντοι ποτέ με καὶ ἔθραξε μή τι ᾖ περὶ πάντων ταὐτόν· ἔπειτα ὅταν ταύτῃ στῶ, φεύγων οἴχομαι, δείσας μή ποτε εἴς τινα ἄμυθον φλυαρίαν ἐμπεσὼν διαφθαρῶ. ἐκεῖσε δ' οὖν ἀφικόμενος εἰς ἃ δὴ νῦν ἐλέγομεν

εἴδη ἔχειν, περὶ ἐκεῖνα πραγματευόμενος διατρίβω. Νέος γὰρ εἶ ἔτι, φάναι τὸν Παρμενίδην, ὦ Σώκρατες· καὶ οὔπω σοῦ ἀντείληπται φιλοσοφία, ὡς ἔτι ἀντιλήψεται κατ᾽ ἐμὴν δόξαν, ὅτε οὐδὲν αὐτῶν ἀτιμάσεις. νῦν δὲ ἔτι πρὸς ἀνθρώπων ἀποβλέπεις δόξας, διὰ τὴν ἡλικίαν. τόδε οὖν μοι εἰπὲ, δοκεῖ σοι, ὡς φῂς, εἴδη εἶναι ἄττα, ὧν τάδε τὰ ἄλλα μεταλαμβάνοντα τὰς ἐπωνυμίας αὐτῶν ἴσχειν; οἷον, ὁμοιότητος μὲν μεταλαβόντα, ὅμοια· μεγέθους δὲ, μεγάλα· κάλλους δὲ καὶ δικαιοσύνης, δίκαιά τε καὶ καλὰ γίγνεσθαι. Πάνυ γε, φάναι τὸν Σωκράτην. Οὐκοῦν ἤτοι ὅλου τοῦ εἴδους ἢ μέρους ἕκαστον τὸ μεταλαμβάνον μεταλαμβάνει; ἢ ἄλλη τὶς ἂν μετάληψις χωρὶς τούτων γένοιτο; Καὶ πῶς ἄν; εἶπε. Πότερον οὖν δοκεῖ σοι ὅλον τὸ εἶδος ἐν ἑκάστῳ εἶναι τῶν πολλῶν, ἓν ὄν; ἢ πῶς; Τί γὰρ κωλύει, φάναι τὸν Σωκράτην, ὦ Παρμενίδη, ἓν εἶναι; Ἓν ἄρα ὂν καὶ ταὐτὸ ἐν πολλοῖς καὶ χωρὶς οὖσιν, ὅλον ἅμα ἓν ἔσται· καὶ οὕτως αὐτὸ αὑτοῦ χωρὶς ἂν εἴη. Οὐκ ἂν εἶναι, φάναι. Οἷον, εἰ ἡμέρα εἴη μία καὶ ἡ αὐτὴ οὖσα, πολλαχοῦ ἅμα ἐστὶ, καὶ οὐδέν τι μᾶλλον αὐτὴ αὑτῆς χωρίς ἐστιν· οὕτω καὶ ἕκαστον τῶν εἰδῶν ἓν ἐν πᾶσιν ἅμα ταὐτὸν εἴη. Ἡδέως γε, φάναι, ὦ Σώκρατες, ἓν ταὐτὸν ἅμα πολλαχοῦ ποιεῖς· οἷον εἰ ἱστίῳ καταπετάσας πολλοὺς ἀνθρώπους, φαίης ἐπὶ πολλοῖς εἶναι ὅλον. ἢ οὐ τὸ τοιοῦτον ἡγῇ λέγειν; Ἴσως, φάναι. Ἦ οὖν ὅλον ἐφ᾽ ἑκάστῳ τὸ ἱστίον εἴη ἄν, ἢ μέρος αὐτοῦ ἄλλο ἐπ᾽ ἄλλῳ; Μέρος. Μεριστὰ ἄρα, φάναι, ὦ Σώκρατες, ἔστιν αὐτὰ τὰ εἴδη· καὶ τὰ με-

τέχοντα αὐτῶν, μέρους ἂν μετέχοι, καὶ οὐκέτι ἐν ἑκάστῳ ὅλον, ἀλλὰ μέρος ἑκάστου ἂν ἓν εἴη. Φαίνεται οὕτω γε. Ἦ οὖν ἐθελήσεις, ὦ Σώκρατες, φάναι τὸ ἓν εἶδος ἡμῖν τῇ ἀληθείᾳ μερίζεσθαι; καὶ ἔτι ἓν ἔσαι; Οὐδαμῶς, εἰπεῖν. Ὅρα γὰρ, φάναι, εἰ αὐτὸ τὸ μέγεθος μεριεῖς, καὶ ἕκαστον τῶν πολλῶν μεγάλων, μεγέθους μέρει σμικροτέρῳ αὐτοῦ τοῦ μεγέθους, μέγα ἔσται, ἆρ᾽ οὐκ ἄλογον φανεῖται; Πάνυ γε, ἔφη. Τί δέ; τοῦ ἴσου μέρους ἕκαστον σμικρὸν ἀπολαβόντι, ἕξει ᾧ ἐλάττονι ὄντι αὐτοῦ τοῦ ἴσου, τὸ ἔχον, ἴσόν τῳ ἔσται; Ἀδύνατον. Ἀλλὰ τοῦ σμικροῦ μέρος τὶς ἡμῶν ἕξει· τούτου δὲ αὐτοῦ τὸ σμικρὸν μεῖζον ἔσαι, ἅτε μέρους αὐτοῦ ὄντος. καὶ οὕτω δὴ αὐτὸ τὸ σμικρὸν μεῖζον ἔσται. ᾧ δ᾽ ἂν προστεθῇ τὸ ἀφαιρεθὲν, τοῦτο σμικρότερον ἔσται, ἀλλ᾽ οὐ μεῖζον ἢ πρίν. Οὐκ ἂν γένοιτο, φάναι, τοῦτό γε. Τίνα οὖν τρόπον, εἰπεῖν, ὦ Σώκρατες, τῶν εἰδῶν σοι τἄλλα μεταλήψεται, μήτε κατὰ μέρη, μήτε κατὰ ὅλα μεταλαμβάνειν δυνάμενα; Οὐ μὰ τὸν Δία, φάναι, οὔ μοι δοκεῖ εὔκολον εἶναι τὸ τοιοῦτον οὐδαμῶς διορίσασθαι. Τί δὲ δή; πρὸς τόδε πῶς ἔχεις; Τὸ ποῖον; Οἶμαί σε ἐκ τοῦ τοιοῦδε ἓν ἕκαστον εἶδος οἴεσθαι εἶναι· ὅταν πόλλ᾽ ἄττα μεγάλα δόξῃ σοὶ εἶναι, μία τὶς ἴσως δοκεῖ ἰδέα αὕτη εἶναι ἐπὶ πάντα ἰδόντι, ὅθεν ἓν τὸ μέγα ἡγῇ εἶναι. Ἀληθῆ λέγεις, φάναι. Τί δ᾽ αὐτὸ τὸ μέγα, καὶ τἆλλα τὰ μεγάλα, ἐὰν ὡσαύτως τῇ ψυχῇ ἐπὶ πάντα ἴδῃς, οὐχὶ ἕν τι αὖ μέγα φανεῖται, ᾧ ταῦτα πάντα ἀνάγκη μεγάλα φαίνεσθαι; Ἔοικεν. Ἄλλο ἄρα εἶδος μεγέθους ἀναφανήσεται, παρ᾽ αὐτό τε τὸ

μέγεθος γεγονὸς καὶ τὰ μετέχοντα αὐτοῦ· καὶ ἐπὶ τούτοις αὖ πᾶσιν ἕτερον, ᾧ ταῦτα πάντα μεγάλα ἔσται· καὶ οὐκέτι δὴ ἓν ἕκαστον σοὶ τῶν εἰδῶν ἔσται, ἀλλ' ἄπειρα τὸ πλῆθος. Ἀλλὰ φάναι, ὦ Παρμενίδη, τὸν Σωκράτην, μὴ τῶν εἰδῶν ἕκαστον τούτων ᾖ νόημα, καὶ οὐδαμοῦ αὐτῷ προσήκῃ ἐγγίνεσθαι ἄλλοθι ἢ ἐν ψυχῇ. οὕτω γὰρ ἂν ἕν τε ἕκαστον εἴη, καὶ οὐκ ἂν ἔτι πάσχοι ἃ νῦν δὴ ἐλέγετο. Τί οὖν; φάναι, ἓν ἕκαστόν ἐστι τῶν νοημάτων, νόημα δὲ, οὐδενός; Ἀλλ' ἀδύνατον, εἰπεῖν. Ἀλλὰ τινός; Ναί. Ὄντος, ἢ οὐκ ὄντος; Ὄντος. Οὐχ ἑνός τινος, ὃ ἐπὶ πᾶσιν ἐκεῖνο τὸ νόημα ἐπὸν νοεῖ, μίαν τινὰ οὖσαν ἰδέαν; Ναί. Εἶτα οὐκ εἶδος ἔσται τοῦτο τὸ νοούμενον ἓν εἶναι, ἀεὶ ὂν τὸ αὐτὸ ἐπὶ πᾶσιν; Ἀνάγκη αὖ φαίνεται. Τί δὲ δή; εἰπεῖν τὸν Παρμενίδην, οὐκ ἀνάγκη, εἰ τἆλλα φῂς τῶν εἰδῶν μετέχειν, ἢ δοκεῖν σοι ἐκ νοημάτων ἕκαστον εἶναι, καὶ πάντα νοεῖν, ἢ νοήματα ὄντα, ἀνόητα εἶναι; Ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο, φάναι, ἔχει λόγον. ἀλλ', ὦ Παρμενίδη, μάλιστα ἔμοιγε καταφαίνεται ὧδε ἔχειν. τὰ μὲν εἴδη ταῦτα, ὥσπερ παραδείγματα, ἑστάναι, τῇ φύσει· τὰ δὲ ἄλλα, τούτοις ἐοικέναι, καὶ εἶναι ὁμοιώματα. καὶ ἡ μέθεξις αὕτη τοῖς ἄλλοις γίγνεσθαι τῶν εἰδῶν οὐκ ἄλλη τὶς ἢ εἰκασθῆναι αὐτοῖς. εἰ οὖν τι, ἔφη, ἔοικε τῷ εἴδει, οἷόν τε ἐκεῖνο τὸ εἶδος μὴ ὅμοιον εἶναι τῷ εἰκασθέντι, καθόσον αὐτῷ ἀφωμοιώθη; ἢ ἐστί τις μηχανὴ, τὸ ὅμοιον μὴ ὁμοίῳ εἶναι ὅμοιον; Οὐκ ἔστι. Τὸ δὲ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ ἆρ' οὐ μεγάλη ἀνάγκη ἑνὸς τοῦ αὐτοῦ εἴδους μετέχειν; Ἀνάγκη. Οὗ δ' ἂν τὰ ὅμοια μετέχοντα,

ὅμοια ᾖ, οὐκ ἐκεῖνο ἔσται αὐτὸ τὸ εἶδος; Παντάπασι μὲν οὖν. Οὐκ ἄρα οἷόν τέ τι τῷ εἴδει ὅμοιον εἶναι, οὐδὲ τὸ εἶδος, ἄλλῳ· εἰ δὲ μή, παρὰ τὸ εἶδος ἀεὶ ἄλλο ἀναφανήσεται εἶδος· καὶ ἂν ἐκεῖνό τῳ ὅμοιον ᾖ, ἕτερον αὖ· καὶ οὐδέποτε παύσεται ἀεὶ καινὸν εἶδος γιγνόμενον, ἐὰν καὶ τὸ εἶδος τῷ ἑαυτοῦ μετέχοντι ὅμοιον γίγνηται. Ἀληθέστατα λέγεις. Οὐκ ἄρα ὁμοιότητι τἆλλα τῶν εἰδῶν μεταλαμβάνει· ἀλλά τι ἄλλο δεῖ ζητεῖν ᾧ μεταλαμβάνει. Ἔοικεν. Ὁρᾷς οὖν, φάναι, ὦ Σώκρατες, ὅση ἡ ἀπορία, ἐάν τις ὡς εἴδη ὄντα αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ διορίζηται; Καὶ μάλα. Εὖ τοίνυν ἴσθι, φάναι, ὅτι, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδέπω ἅπτῃ αὐτῆς ὅση ἐστὶν ἡ ἀπορία, εἰ ἓν εἶδος ἕκαστον τῶν ὄντων ἀεί τι ἀφοριζόμενος θήσεις. Πῶς δή; εἰπεῖν. Πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, φάναι, μέγιστον δὲ τόδε· εἴτις φαίη μηδὲ προσήκειν αὐτὰ γιγνώσκεσθαι, ὄντα τοιαῦτα οἷά φαμεν δεῖν εἶναι τὰ εἴδη, τῷ ταῦτα λέγοντι οὐκ ἂν ἔχοι τις ἐνδείξασθαι ὅτι ψεύδεται εἰ μὴ πολλῶν μὲν τύχοι ἔμπειρος ὢν ὁ ἀμφισβητῶν, καὶ μὴ ἀφυής, ἐθέλοι δὲ πάνυ πολλὰ καὶ πόῤῥωθεν πραγματευομένου τοῦ ἐνδεικνυμένου ἕπεσθαι· ἀλλ' ἀπίθανος ἂν εἴη ὁ ἄγνωστα αὐτὰ ἀναγκάζων εἶναι. Πῆ δή, ὦ Παρμενίδη; φάναι τὸν Σωκράτη. Ὅτι, ὦ Σώκρατες, οἶμαι ἂν καὶ σε καὶ ἄλλον ὅστις αὐτήν τινα καθ' αὑτὴν αὐτοῦ ἑκάστου οὐσίαν τίθεται εἶναι, ὁμολογῆσαι ἄν, πρῶτον μὲν μηδεμίαν αὐτῶν εἶναι ἐν ἡμῖν. Πῶς γὰρ ἂν αὐτὴ καθ' αὑτὴν ἔτι εἴη; φάναι τὸν Σωκράτη. Καλῶς λέγεις, εἰπεῖν. Οὐκοῦν καὶ ὅσαι τῶν ἰδεῶν πρὸς ἀλλήλας εἰσὶν αἵ εἰσιν, αὐ-

καὶ πρὸς αὑτὰς τὴν οὐσίαν ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν εἴτε ὁμοιώματα, εἴτε ὅπῃ δή τις αὐτὰ τίθεται, ὧν ἡμεῖς μετέχοντες, εἶναι ἕκαστα ἐπονομαζόμεθα. τὰ δὲ παρ' ἡμῖν ταῦτα, ὁμώνυμα ὄντα ἐκείνοις, αὐτὰ αὖ πρὸς αὑτά ἐστιν, ἀλλ' οὐ πρὸς τὰ εἴδη, καὶ ἑαυτῶν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνων ὅσα αὖ ὀνομάζεται οὕτω. Πῶς λέγεις; φάναι τὸν Σωκράτην. Οἷον, φάναι τὸν Παρμενίδην, εἴτις ἡμῶν του δεσπότης ἢ δοῦλός ἐστιν, οὐκ αὐτοῦ δεσπότου δήπου ὅ ἐστι δεσπότης, ἐκείνου δοῦλός ἐστιν· οὐδὲ αὐτοῦ δούλου, ὅ ἐςι δοῦλος, δεσπότης ὁ δεσπότης· ἀλλ' ἄνθρωπος ὢν ἀνθρώπου ἀμφότερα ταῦτά ἐστιν. αὕτη δὲ δεσποτεία, αὐτῆς δουλείας ἐστὶν ὅ ἐστι· καὶ δουλεία ὡςαύτως, αὐτὴ δουλεία αὐτῆς δεσποτείας. ἀλλ' οὐ τὰ ἐν ἡμῖν πρὸς ἐκεῖνα τὴν δύναμιν ἔχει, οὐδὲ ἐκεῖνα πρὸς ἡμᾶς· ἀλλ', ὅ λέγω, αὐτὰ αὑτῶν καὶ πρὸς αὑτὰ ἐκεῖνά τέ ἐστι, καὶ τὰ παρ' ἡμῖν ὡσαύτως πρὸς ἑαυτά. ἢ οὐ μανθάνεις ὅ λέγω; Πάνυ γ', εἰπεῖν τὸν Σωκράτη, μανθάνω. Οὐκοῦν καὶ ἐπιστήμη, φάναι, αὐτὴ μὲν ὅ ἐστιν ἐπιστήμη, τῆς ὅ ἐστιν ἀλήθεια, αὐτῆς ἂν ἐκείνης εἴη ἐπιστήμη; Πάνυ γε. Ἑκάστη δὲ αὖ τῶν ἐπιστημῶν ἥ ἐστιν, ἑκάστου τῶν ὄντων, ὅ ἐστιν, εἴη ἂν ἐπιστήμη. ἢ οὔ; Ναί. Ἡ δὲ παρ' ἡμῖν ἐπιστήμη, οὐ τῆς παρ' ἡμῖν ἂν ἀληθείας εἴη; καὶ αὖ ἑκάστη ἡ παρ' ἡμῖν ἐπιστήμη, τῶν παρ' ἡμῖν ὄντων ἑκάστου ἂν ἐπιστήμη συμβαίνοι εἶναι; Ἀνάγκη. Ἀλλὰ μὴν αὐτά γε τὰ εἴδη, ὡς ὁμολογεῖς, οὔτε ἔχομεν, οὔτε παρ' ἡμῖν οἷόν τε εἶναι. Οὐ γὰρ οὖν. Γιγνώσκεται δέ γέ που ὑπ' αὐτοῦ τοῦ εἴδους τοῦ τῆς

ἐπιστήμης αὐτὰ τὰ γένη ἅ ἐστιν ἕκαστα; Ναί. Ὅ γε ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν. Οὐ γάρ. Οὐκ ἄρα ὑπό γε ἡμῶν γιγνώσκεται τῶν εἰδῶν οὐδέν· ἐπειδὴ αὐτῆς ἐπιστήμης οὐ μετέχομεν. Οὐκ ἔοικεν. Ἄγνωστον ἄρα ἡμῖν ἐστι καὶ αὐτὸ τὸ καλὸν ὅ ἐστι, καὶ τὸ ἀγαθόν· καὶ πάντα ἃ δὴ ὡς ἰδέας αὐτὰς οὔσας ὑπολαμβάνομεν. Κινδυνεύει. Ὅρα δὴ ἔτι τούτου δεινότερον τόδε. Τὸ ποῖον; Φαίης ἄν που, εἴπερ ἐστὶν αὐτό τι γένος ἐπιστήμης, πολὺ αὐτὸ ἀκριβέστερον εἶναι ἢ τὴν παρ᾽ ἡμῖν ἐπιστήμην; καὶ κάλλος, καὶ πάντα τὰ ἄλλα οὕτω; Ναί. Οὐκοῦν, εἴπερ τι ἄλλο αὐτῆς ἐπιστήμης μετέχει, οὐκ ἄν τινα μᾶλλον ἢ θεὸν φαίης ἔχειν τὴν ἀκριβεστάτην ἐπιστήμην; Ἀνάγκη. Ἆρ᾽ οὖν οἷός τε αὖ ἔσται ὁ θεὸς τὰ παρ᾽ ἡμῖν γινώσκειν, αὐτὴν ἐπιστήμην ἔχων; Τί γὰρ οὔ; Ὅτι, ἔφη ὁ Παρμενίδης, ὡμολόγηται ἡμῖν, ὦ Σώκρατες, μήτ᾽ ἐκεῖνα τὰ εἴδη πρὸς τὰ παρ᾽ ἡμῖν τὴν δύναμιν ἔχειν, ἣν ἔχει, μήτε τὰ παρ᾽ ἡμῖν, πρὸς ἐκεῖνα· ἀλλ᾽ αὐτὰ πρὸς αὑτὰ ἑκάτερα. Ὡμολόγηται γάρ. Οὐκοῦν εἰ παρὰ τῷ θεῷ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀκριβεστάτη δεσποτεία, καὶ αὕτη ἡ ἀκριβεστάτη ἐπιστήμη, οὔτ᾽ ἂν ἡ δεσποτεία ἡ ἐκείνων, ἡμῶν ποτε ἂν δεσπόσειεν, οὔτ᾽ ἂν ἡ ἐπιστήμη ἡμᾶς γνοίη, οὐδέ τι ἄλλο τῶν παρ᾽ ἡμῖν· ἀλλὰ ὁμοίως ἡμεῖς ἐκείνων οὐκ ἄρχομεν τῇ παρ᾽ ἡμῖν ἀρχῇ, οὐδὲ γιγνώσκομεν τοῦ θείου οὐδέν, τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιστήμῃ· ἐκεῖνοί τε αὖ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον οὔτε δεσπόται ἡμῶν εἰσιν, οὔτε γιγνώσκουσι τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, θεοὶ ὄντες. Ἀλλὰ μὴ λίαν, ἔφη, θαυμαστὸς ὁ λόγος, εἴτις τὸν θεὸν ἀποστερήσει τοῦ εἰδέναι;

Ταῦτα μέντοι, ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Παρμενίδης, καὶ ἔτι ἄλλα πρὸς τούτοις πάνυ πολλὰ ἀναγκαῖον ἔχειν τὰ εἴδη, εἰ εἰσὶν αὗται αἱ ἰδέαι τῶν ὄντων· καὶ ὁριεῖταί τις αὐτό τι ἕκαστον εἶδος· ὥστε ἀπορεῖν τε τὸν ἀκούοντα, καὶ ἀμφισβητεῖν ὡς οὔτε ἐστὶ ταῦτα, εἴτε ὅτι μάλιστα εἴη, πολλὴ ἀνάγκη αὐτὰ εἶναι τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἄγνωστα. καὶ ταῦτα λέγοντα, δοκεῖν τε τὶ λέγειν· καὶ, ὃ ἄρτι ἐλέγομεν, θαυμαστῶς ὡς δυσανάπειστον εἶναι· καὶ ἀνδρὸς πάνυ μὲν εὐφυοῦς, τοῦ δυνησομένου μαθεῖν ὡς ἔστι γένος τι ἑκάστου, καὶ οὐσία αὐτὴ καθ' αὑτήν· ἔτι δὲ θαυμαστοτέρου, τοῦ εὑρήσοντος, καὶ ἄλλον δυνησομένου διδάξαι πάντα ταῦτα ἱκανῶς διευκρινησάμενον. Συγχωρῶ σοι, ἔφη, ὦ Παρμενίδη, ὁ Σωκράτης. πάνυ γάρ μοι κατὰ νοῦν λέγεις. Ἀλλὰ μέντοι, εἶπεν ὁ Παρμενίδης, εἰ δή γέ τις, ὦ Σώκρατες, αὖ μὴ ἐάσει εἴδη τῶν ὄντων εἶναι, εἰς πάντα τὰ δὴ νῦν καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἀποβλέψας, μηδὲ ὁριεῖται εἶδος ἑνὸς ἑκάστου, οὐδὲ ὅποι τρέψει τὴν διάνοιαν ἕξει, μὴ ἐῶν ἰδέαν τῶν ὄντων ἑκάστου τὴν αὐτὴν ἀεὶ εἶναι· καὶ οὕτω τὴν τοῦ διαλέγεσθαι δύναμιν παντάπασι διαφθερεῖ. τοῦ τοιούτου μὲν οὖν μοι δοκεῖς καὶ μᾶλλον ᾐσθῆσθαι. Ἀληθῆ λέγεις, φάναι. Τί οὖν ποιήσεις φιλοσοφίας πέρι; πῇ τρέψῃ, ἀγνοουμένων τούτων; Οὐ πάνυ μοι δοκῶ καθορᾶν ἔν γε τῷ παρόντι. Πρῲ γάρ, εἰπεῖν, πρὶν γυμνασθῆναι, ὦ Σώκρατες, ὁρίζεσθαι ἐπιχειρεῖς καλόν τε τὶ καὶ δίκαιον, καὶ ἀγαθὸν, καὶ ἓν ἕκαστον τῶν εἰδῶν. ἐνενόησα γὰρ καὶ πρώην σοῦ ἀκούων διαλεγομένου ἐνθάδε Ἀριστοτέλει τῷδε. καλὴ μὲν

οὖν καὶ θεία, εὖ ἴσθι, ἡ ὁρμὴ ἣν ὁρμᾷς ἐπὶ τοὺς λόγους· ἕλκυσον δὲ σαυτὸν καὶ γύμνασον μᾶλλον διὰ τῆς δοκούσης ἀχρήστου εἶναι καὶ καλουμένης ὑπὸ τῶν πολλῶν ἀδολεσχίας, ἕως ἔτι νέος εἶ· εἰ δὲ μὴ, σὲ διαφεύξεται ἡ ἀλήθεια. Τίς οὖν ὁ τρόπος, φάναι, ὦ Παρμενίδη, τῆς γυμνασίας; Οὗτος, εἶπεν, ὅνπερ ἤκουσας Ζήνωνος. πλὴν τοῦτό γε σοῦ καὶ πρὸς τοῦτο ἠγάσθην, εἰπόντος ὅτι οὐκ εἴας ἐν τοῖς ὁρωμένοις οὐδὲ περὶ ταῦτα τὴν πλάνην ἐπισκοπεῖν· ἀλλὰ περὶ ἐκεῖνα ἃ μάλιστα τὶς ἂν λόγῳ λάβοι, καὶ ἤδη ἂν ἡγήσαιτο εἶναι. Δοκεῖ γάρ μοι, ἔφη, ταύτῃ γε οὐδὲν χαλεπὸν εἶναι, καὶ ὅμοια καὶ ἀνόμοια, καὶ ἄλλο ὁτιοῦν τὰ ὄντα πάσχοντα ἀποφαίνειν. Καὶ καλῶς γ', ἔφη. χρὴ δὲ καὶ τόδε ἔτι πρὸς τούτῳ ποιεῖν· μὴ μόνον εἰ ἔστιν ἕκαστον ὑποτιθέμενον, σκοπεῖν τὰ συμβαίνοντα ἐκ τῆς ὑποθέσεως, ἀλλὰ καὶ εἰ μή ἐστι τὸ αὐτὸ τοῦτο ὑποτίθεσθαι· εἰ βούλει μᾶλλον γυμνασθῆναι. Πῶς λέγεις; φάναι. Οἷον, ἔφη, εἰ βούλει περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως ἣν Ζήνων ὑπέθετο, εἰ πολλά ἐστι, τί χρὴ συμβαίνειν καὶ αὐτοῖς τοῖς πολλοῖς πρὸς αὐτὰ καὶ πρὸς τὸ ἓν, καὶ τῷ ἑνὶ πρός τε αὑτὸ καὶ πρὸς τὰ πολλά· καὶ αὖ, εἰ μή ἐστι πολλὰ, πάλιν σκοπεῖν τί συμβήσεται καὶ τῷ ἑνὶ καὶ τοῖς πολλοῖς, καὶ πρὸς αὑτὰ καὶ πρὸς ἄλληλα. καὶ αὖθις αὖ, ἐὰν ὑποθῇ, εἰ ἔστιν ὁμοιότης, ἢ εἰ μή ἐστι, τί ἐφ' ἑκατέρας τῆς ὑποθέσεως συμβήσεται καὶ αὐτοῖς τοῖς ὑποτεθεῖσι καὶ τοῖς ἄλλοις, καὶ πρὸς αὑτὰ καὶ πρὸς ἄλληλα. καὶ περὶ ἀνομοίου ὁ αὐτὸς λόγος, καὶ περὶ κινήσεως, καὶ περὶ

στάσεως, καὶ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς, καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ εἶναι καὶ τοῦ μὴ εἶναι. καὶ, ἑνὶ λόγῳ, περὶ ὅτου ἂν ἀεὶ ὑποθῇ, ὡς ὄντος καὶ οὐκ ὄντος, καὶ ὁτιοῦν ἄλλο πάθος πάσχοντος, δεῖ σκοπεῖν τὰ συμβαίνοντα πρὸς αὐτὸ, καὶ πρὸς ἕκαστον τῶν ἄλλων, ὅ, τι ἂν προέλῃ, καὶ πρὸς πλείω καὶ πρὸς ξύμπαντα ὡσαύτως· καὶ τἄλλα αὖ, πρὸς αὐτά τε καὶ πρὸς ἄλλο ὅ, τι ἂν ἀεὶ προαιρῇ· ἐάν τε ὡς ὂν ὑποθῇ ὃ ὑπετίθεσο, ἐάν τε ὡς μὴ ὄν· εἰ μέλλεις, τελέως γυμνασάμενος, κυρίως διόψεσθαι τὸ ἀληθές. Ἀμήχανόν γ᾽, ἔφη, λέγεις, ὦ Παρμενίδη, πραγματείαν· καὶ οὐ σφόδρα μανθάνω. ἀλλά μοι τί οὐ διῆλθες, αὐτὸς ὑποθέμενός τι, ἵνα μᾶλλον καταμάθω; Πολὺ ἔργον, φάναι, ὦ Σώκρατες, προστάττεις, ὡς τηλικῷδε. Ἀλλὰ σὺ, εἰπεῖν τὸν Σωκράτη, Ζήνων, τί οὐ διῆλθες ἡμῖν; Καὶ τὸν Ζήνωνα ἔφη γελάσαντα φάναι, Αὐτοῦ, ὦ Σώκρατες, δεώμεθα Παρμενίδου. μὴ γὰρ οὐ φαῦλον ᾖ ὃ λέγει. ἢ οὐχ ὁρᾷς ὅσον ἔργον προστάττεις; εἰ μὲν οὖν πλείους ἦμεν, οὐκ ἂν ἄξιον ἦν δεῖσθαι. ἀπρεπῆ γὰρ τὰ τοιαῦτα πολλῶν ἐναντίον λέγειν, ἄλλως τε καὶ τηλικούτῳ. ἀγνοοῦσι γὰρ οἱ πολλοὶ ὅτι ἄνευ ταύτης τῆς διὰ πάντων διεξόδου τε καὶ πλάνης ἀδύνατον ἐντυχόντα τῷ ἀληθεῖ, νοῦν σχεῖν. ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Παρμενίδη, Σωκράτει συνδέομαι, ἵνα καὶ αὐτὸς ἀκούσω διὰ χρόνου. Ταῦτα δὴ εἰπόντος τοῦ Ζήνωνος, ἔφη ὁ Ἀντιφῶν φάναι τὸν Πυθόδωρον, αὐτόν τε δεῖσθαι τοῦ Παρμενίδου καὶ τὸν Ἀριστοτέλην καὶ τοὺς ἄλλους, ἐνδείξασθαι ὃ λέγοι, καὶ μὴ ἄλλως ποιεῖν. Τὸν οὖν Παρμενίδην,

Ἀνάγκη, φάναι, πείθεσθαι. καίτοι δοκῶ μοι τὸ τοῦ Ἰβυκείου ἵππου πεπονθέναι· ᾧ ἐκεῖνος ἀθλητῇ ὄντι καὶ πρεσβυτέρῳ, ὑφ' ἅρματι μέλλοντι ἀγωνιεῖσθαι, καὶ δι' ἐμπειρίαν τρέμοντι τὸ μέλλον, ἑαυτὸν ἀπεικάζων, ἄκων ἔφη καὶ αὐτὸς, οὕτω πρεσβύτης ὢν, εἰς τὸν ἔρωτα ἀναγκάζεσθαι ἰέναι. κἀγώ μοι δοκῶ μεμνημένος μάλα φοβεῖσθαι πῶς χρὴ τηλικόνδε ὄντα διανεῦσαι τοιοῦτόν τε καὶ τοσοῦτον πλῆθος λόγων. ὅμως δὲ δεῖ γὰρ χαρίζεσθαι, ἐπειδὴ καὶ ὁ Ζήνων λέγει. οἱ αὐτοὶ γάρ ἐσμεν. πόθεν οὖν δὴ ἀρξόμεθα; καὶ τί πρῶτον ὑποθησόμεθα; ἢ βούλεσθε, ἐπειδή περ δοκεῖ πραγματειώδη παιδιὰν παίζειν, ἀπ' ἐμοῦ ἄρξωμαι καὶ τῆς ἐμαυτοῦ ὑποθέσεως, περὶ τοῦ ἑνὸς αὐτοῦ ὑποθέμενος, εἴτε ἕν ἐστιν, εἴτε μὴ ἕν, τί χρὴ συμβαίνειν; Πάνυ μὲν οὖν, φάναι τὸν Ζήνωνα. Τίς οὖν, εἰπεῖν, μοὶ ἀποκρινεῖται; ἢ ὁ νεώτατος; ἥκιστα γὰρ ἂν πολυπραγμονῇ, καὶ ἃ οἴεται μάλιστ' ἂν ἀποκρίνοιτο· καὶ ἅμα ἐμοὶ ἀνάπαυλα ἂν εἴη ἡ ἐκείνου ἀπόκρισις. Ἕτοιμός σοι, ὦ Παρμενίδη, φάναι τοῦτον τὸν Ἀριστοτέλην· ἐμὲ γὰρ λέγεις, τὸν νεώτατον λέγων. ἀλλ' ἐρώτα ὡς ἀποκρινουμένου δή. Εἶεν· φάναι. εἰ ἕν ἐστιν, ἄλλοτι οὐκ ἂν εἴη πολλὰ τὸ ἕν; Πῶς γὰρ ἄν; Οὔτε ἄρα μέρος αὐτοῦ, οὔτε ὅλον αὐτὸ δεῖ εἶναι. Τί δή; Τὸ μέρος που, μέρος ὅλου ἐστί. Ναί. Τί δὲ τὸ ὅλον; οὐχὶ οὗ ἂν μέρος μηδὲν ἀπῇ, ὅλον ἂν εἴη; Πάνυ γε. Ἀμφοτέρως ἄρα τὸ ἓν ἐκ μερῶν ἂν εἴη, ὅλον τε ὂν καὶ μέρη ἔχον. Ἀνάγκη. Ἀμφοτέρως ἂν ἄρα οὕτω τὸ ἓν πολλὰ εἴη, ἀλλ' οὐχ ἕν. Ἀληθῆ. Δεῖ δέ γε μὴ πολλὰ ἀλλ' ἓν

αὐτὸ εἶναι. Δεῖ. Οὔτ᾽ ἄρα ὅλον ἔσται, οὔτε μέρη ἕξει, εἰ ἓν ἔσται τὸ ἕν. Οὐ γάρ. Οὐκοῦν εἰ μηδὲν ἔχει μέρος, οὔτ᾽ ἀρχὴν, οὔτε τελευτὴν, οὔτε μέσον ἔχει. μέρη γὰρ ἂν ἤδη αὐτοῦ τὰ τοιαῦτα εἴη. Ὀρθῶς. Καὶ μὴν τελευτή γε καὶ ἀρχὴ, πέρας ἑκάστου. Πῶς δ᾽ οὔ; Ἄπειρον ἄρα τὸ ἓν, εἰ μήτε ἀρχὴν μήτε τελευτὴν ἔχει. Ἄπειρον. Καὶ ἄνευ σχήματος ἄρα. οὔτε γὰρ ἂν στρογγύλου οὔτε εὐθέος μετέχοι. Πῶς; Στρογγύλον γέ που ἐστὶ τοῦτο, οὗ ἂν τὰ ἔσχατα πανταχῇ ἀπὸ τοῦ μέσου ἴσον ἀπέχῃ. Ναί. Καὶ μὴν εὐθύ γε, οὗ ἂν τὸ μέσον ἀμφοῖν τοῖν ἐσχάτοιν ἐπίπροσθεν ᾖ. Οὕτως. Οὐκοῦν μέρη ἂν ἔχοι τὸ ἓν, καὶ πόλλ᾽ ἂν εἴη, εἴτ᾽ εὐθέος σχήματος εἴτε περιφεροῦς μετέχοι. Πάνυ μὲν οὖν. Οὔτε ἄρα εὐθὺ οὔτε περιφερές ἐστιν· ἐπείπερ οὐδὲ μέρη ἔχει. Ὀρθῶς. Καὶ μὴν τοιοῦτόν γε ὂν, οὐδαμοῦ ἂν εἴη. οὔτε γὰρ ἐν ἄλλῳ οὔτε ἐν ἑαυτῷ εἴη. Πῶς δή; Ἐν ἄλλῳ μὲν ὂν, κύκλῳ που ἂν περιέχοιτο ὑπ᾽ ἐκείνου ἐν ᾧ ἂν εἴη, καὶ πολλαχοῦ ἂν αὐτοῦ ἅπτοιτο πολλοῖς· τοῦ δὲ ἑνός τε καὶ ἀμεροῦς καὶ κύκλου μὴ μετέχοντος ἀδύνατον πολλαχῇ κύκλῳ ἅπτεσθαι. Ἀδύνατον. Ἀλλὰ μὴν αὐτό γε ἐν ἑαυτῷ ὂν, κἂν ἑαυτὸ εἴη περιέχον, ὂν οὐκ ἄλλο ἢ αὐτό· εἴπερ καὶ ἐν ἑαυτῷ εἴη. ἔν τῳ γάρ τι εἶναι μὴ περιέχοντι ἀδύνατον. Ἀδύνατον γάρ. Οὐκοῦν ἕτερον μὲν ἄν τι εἴη αὐτὸ τὸ περιέχον, ἕτερον δὲ, τὸ περιεχόμενον. οὐ γὰρ ὅλον γε ἄμφω ταὐτὸν ἅμα πείσεται καὶ ποιήσει· καὶ οὕτω τὸ ἓν οὐκ ἂν εἴη ἔτι ἓν, ἀλλὰ δύο. Οὐ γὰρ οὖν. Οὐκ ἄρα ἐστί που τὸ ἓν, μήτε ἐν ἑαυτῷ μήτε ἐν ἄλλῳ ἐνόν. Οὐκ

ἔστιν. Ὅρα δὴ, οὕτως ἔχον, εἰ οἷόντε ἐστὶν ἑστάναι ἢ κινεῖσθαι. Τί δὴ γὰρ οὔ; Ὅτι κινούμενόν τε, ἢ φέροιτο ἢ ἀλλοιοῖτο ἄν. αὗται γὰρ μόναι κινήσεις. Ναί. Ἀλλοιούμενον δὲ τὸ ἓν ἑαυτοῦ, ἀδύνατόν που ἓν ἔτι που εἶναι. Ἀδύνατον. Οὐκ ἄρα κατ᾽ ἀλλοίωσίν γε κινεῖται. Οὐ φαίνεται. Ἀλλ᾽ ἆρα τῷ φέρεσθαι; Ἴσως. Καὶ μὴν, εἰ φέροιτο τὸ ἓν, ἤτοι ἐν τῷ αὐτῷ ἂν περιφέροιτο κύκλῳ, ἢ μεταλλάττοι χώραν ἑτέραν ἐξ ἑτέρας. Ἀνάγκη. Οὐκοῦν, κύκλῳ μὲν περιφερόμενον, ἐπὶ μέσου βεβηκέναι ἀνάγκη, καὶ τὰ περὶ τὸ μέσον φερόμενα, ἄλλα μέρη ἔχειν ἑαυτοῦ· ᾧ δὲ μήτε μέσου μήτε μερῶν προσήκει, τίς μηχανὴ τοῦτο κύκλῳ ποτὲ ἐπὶ τοῦ μέσου ἐνεχθῆναι; Οὐδεμία. Ἀλλὰ δὴ χώραν ἀμεῖβον, ἄλλοτ᾽ ἄλλοθι γίγνεται, καὶ οὕτω κινεῖται; Εἴπερ γε δή. Οὐκοῦν εἶναι μέν που ἔν τινι αὐτὸ, ἀδύνατον ἐφάνη; Ναί. Ἆρ᾽ οὖν γίγνεσθαι ἔτι ἀδυνατώτερον; Οὐκ ἐννοῶ ὅπη. Εἰ ἔν τῳ τὶ γίγνεται, οὐκ ἀνάγκη μήτέ πω ἐν ἐκείνῳ εἶναι, ἔτι ἐγγιγνόμενον, μήτέ τι ἔξω ἐκείνου παντάπασιν, εἴπερ ἤδη ἐγγίγνεται; Ἀνάγκη. Εἰ ἄρα τὶ ἄλλο πείσεται, τοῦτο ἐκεῖνο ἂν μόνον πάσχοι οὗ μέρη εἴη. τὸ μὲν γὰρ ἄν τι αὐτοῦ, ἤδη ἐν ἐκείνῳ, τὸ δὲ, ἔξω εἴη ἅμα. τὸ δὲ μὴ ἔχον μέρη, οὐχ οἷόντέ που ἔσται τρόπῳ οὐδενὶ ὅλον ἅμα μήτε ἐντὸς εἶναι τινὸς, μήτε ἔξω. Ἀληθῆ. Οὗ δὲ μήτε μέρη εἰσὶ, μήτε ὅλον τυγχάνει ὄν, οὐ πολὺ ἔτι ἀδυνατώτερον ἐγγίγνεσθαί που; μήτε κατὰ μέρη, μήτε ὅλον ἐγγιγνόμενον; Φαίνεται. Οὔτ᾽ ἄρα ποι ἰὸν καὶ ἔν τῳ γιγνόμενον, χώραν ἀλλάττει, οὔτ᾽ ἐν τῷ αὐτῷ περιφερόμενον, οὔτε ἀλλοι-

ούμενον. Οὐκ ἔοικε. Κατὰ πᾶσαν ἄρα κίνησιν τὸ ἓν ἀκίνητον. Ἀκίνητον. Ἀλλὰ μὴν καὶ εἶναί γε φαμὲν ἔν τινι αὐτὸ ἀδύνατον. Φαμὲν γάρ. Οὐδ᾽ ἄρα ποτὲ ἐν τῷ αὐτῷ ἐστι. Τί δή; Ὅτι ἤδη ἂν ἐν ἐκείνῳ εἴη ἐν ᾧ τῷ αὐτῷ ἐστι. Πάνυ μὲν οὖν. Ἀλλ᾽ οὔτε ἐν ἑαυτῷ οὔτε ἐν ἄλλῳ οἷόν τε ἦν αὐτῷ ἓν εἶναι. Οὐ γὰρ οὖν. Οὐδέποτε ἄρα ἐστὶ τὸ ἓν ἐν τῷ αὐτῷ. Οὐκ ἔοικεν. Ἀλλὰ μὴν τόγε μηδέποτε ἐν τῷ αὐτῷ ὂν, οὔτε ἡσυχίαν ἄγει, οὔτε ἕστηκεν. Οὐ γὰρ οἷόν τε. Τὸ ἓν ἄρα, ὡς ἔοικεν, οὔτε ἕστηκεν, οὔτε κινεῖται. Οὔκουν δὴ φαίνεταί γε. Οὐδὲ μὴν ταὐτόν γε οὔτε ἑτέρῳ οὔτε ἑαυτῷ ἔσται, οὐδ᾽ αὖ ἕτερον οὔτε αὑτοῦ, οὔτε ἑτέρου ἂν εἴη. Πῇ δή; Ἕτερον μέν που ἑαυτοῦ ὂν, ἑνὸς ἕτερον ἂν εἴη, καὶ οὐκ ἂν εἴη ἕν. Ἀληθῆ. Καὶ μὴν ταὐτόν γε ἑτέρῳ ὂν, ἐκεῖνο ἂν εἴη, αὐτὸ δ᾽ οὐκ ἂν εἴη. ὥστε οὐδ᾽ ἂν οὕτως εἴη ὅπερ ἐστιν ἓν, ἀλλ᾽ ἕτερον ἑνός. Οὐ γὰρ οὖν. Ταὐτὸν μὲν ἄρα ἑτέρῳ, ἢ ἕτερον ἑαυτοῦ οὐκ ἔσται. Οὐ γάρ. Ἕτερον δέ γε ἑτέρου οὐκ ἔσται, ἕως ἂν ᾖ ἕν. Οὐ γὰρ ἑνὶ προσήκει ἑτέρῳ τινὸς εἶναι, ἀλλὰ μόνῳ ἑτέρῳ ἑτέρου, ἄλλῳ δὲ οὐδενί. Ὀρθῶς. Τῷ μὲν ἄρα ἓν εἶναι, οὐκ ἔσται ἕτερον. ἢ οἴει; Οὐ δῆτα. Ἀλλὰ μὴν, εἰ μὴ τούτῳ, οὐχ ἑαυτῷ ἔσται· εἰ δὲ μὴ αὑτῷ, οὐδὲ αὐτό. αὐτὸ δὲ μηδαμῇ ὂν ἕτερον, οὐδενὸς ἔσται ἕτερον. Ὀρθῶς. Οὐδὲ μὴν ταὐτὸν ἑαυτῷ ἔσται. Πῶς δ᾽ οὔ; Οὐχ ἥπερ τοῦ ἑνὸς φύσις, αὐτὴ δήπου καὶ τοῦ ταὐτοῦ; Τί δή; Ὅτι οὐκ ἐπειδὰν ταὐτὸν γένηταί τῳ τι, ἓν γίγνεται. Ἀλλὰ τί μήν; Τοῖς πολλοῖς ταὐτὸν γενόμενον, πολλὰ ἀνάγκη γίγνεσθαι, ἀλλ᾽ οὐχ ἕν.

Ἀληθῆ. Ἀλλ' εἰ τὸ ἓν καὶ τὸ ταὐτὸν μηδαμῇ διαφέρει, ὁπότε τι ταὐτὸν ἐγίγνετο, ἀεὶ ἂν ἓν ἐγίγνετο· καὶ ὁπότε ἕν, ταὐτόν. Πάνυ γε. Εἰ ἄρα τὸ ἓν ἑαυτῷ ταὐτὸν ἔσται, οὐχ ἓν ἑαυτῷ ἔσται· καὶ οὕτως ἓν ὄν, οὐχ ἓν ἔσται. Ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε ἀδύνατον. Ἀδύνατον ἄρα καὶ τῷ ἑνὶ, ἢ ἑτέρου ἕτερον εἶναι, ἢ ἑαυτῷ ταὐτόν. Ἀδύνατον. Οὕτω δὴ ἕτερόν γε ἢ ταὐτὸν τὸ ἓν οὔτ' ἂν αὑτῷ οὔτ' ἂν ἑτέρῳ εἴη. Οὐ γὰρ οὖν. Οὐδὲ μὴν ὅμοιον τινὶ ἔσται οὐδ' ἀνόμοιον, οὔθ' ἑαυτῷ οὔθ' ἑτέρῳ. Τί δή; Ὅτι τὸ ταὐτόν που πεπονθὸς, ὅμοιον. Ναί. Τοῦ δέ γε ἑνὸς χωρὶς ἐφάνη τὴν φύσιν τὸ ταὐτόν. Ἐφάνη γάρ. Ἀλλὰ μὴν εἴ τι πέπονθε, χωρὶς τοῦ ἓν εἶναι, τὸ ἕν, πλείω ἂν εἶναι πεπόνθοι, ἢ ἕν. τοῦτο δὲ ἀδύνατον. Ναί. Οὐδαμῶς ἔστιν ἄρα ταὐτὸν πεπονθὸς εἶναι τὸ ἓν οὔτε ἄλλῳ οὔτε ἑαυτῷ. Οὐ φαίνεται. Οὐδὲ ὅμοιον ἄρα δυνατὸν αὐτὸ εἶναι οὔτε ἄλλῳ, οὔτε ἑαυτῷ. Οὐκ ἔοικεν. Οὐδὲ μὴν ἕτερόν γε πέπονθεν εἶναι τὸ ἕν. καὶ γὰρ οὕτω πλείω ἂν πεπόνθοι εἶναι ἢ ἕν. Πλείω γάρ. Τό γε μὴν ἕτερον πεπονθὸς ἢ ἑαυτοῦ, ἢ ἄλλου, ἀνόμοιον ἂν εἴη ἢ ἑαυτῷ ἢ ἄλλῳ· εἴπερ τὸ ταὐτὸ πεπονθὸς, ὅμοιον. Ὀρθῶς. Τὸ δέ γε ἕν, ὡς ἔοικεν, οὐδαμῶς ἕτερον πεπονθὸς, οὐδαμῶς ἀνόμοιόν ἐστιν οὔτε ἑαυτῷ οὔτε ἑτέρῳ. Οὐ γὰρ οὖν. Οὔτε ἄρα ὅμοιον, οὔτε ἀνόμοιον οὔθ' ἑτέρῳ οὔτε ἑαυτῷ ἂν εἴη τὸ ἕν. Οὐ φαίνεται. Καὶ μὴν τοιοῦτόν γε ὄν, οὔτε ἴσον οὔτε ἄνισον ἔσται, οὔτε ἑαυτῷ οὔτε ἄλλῳ. Πῇ δή; Ἴσον μὲν ὄν, τῶν αὐτῶν μέτρων ἔσται ἐκείνῳ ᾧ ἂν ἴσον ᾖ. Ναί. Μεῖζον δέ που ἢ ἔλαττον ὄν, οἷς

μὲν ἂν σύμμετρον ᾖ, τῶν μὲν ἐλαττόνων πλείω μέτρα ἕξει, τῶν δὲ μειζόνων, ἐλάττω. Ναί. Οἷς δ' ἂν μὴ σύμμετρον, τῶν μὲν, σμικροτέρων, τῶν δὲ, μειζόνων μέτρων ἔσται. Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκοῦν ἀδύνατον τὸ μὴ μετέχον τοῦ αὐτοῦ, ἢ μέτρων τῶν αὐτῶν εἶναι, ἢ ἄλλων ὡντινωνοῦν τῶν αὐτῶν; Ἀδύνατον. Ἴσον μὲν ἄρα οὔτ' ἂν ἑαυτῷ οὔτε ἄλλῳ εἴη, μὴ τῶν αὐτῶν μέτρων ὄν. Οὔκουν φαίνεταί γε. Ἀλλὰ μὴν πλειόνων γε μέτρων ὂν ἢ ἐλαττόνων, ὅσων περ μέτρων, τοσούτων καὶ μερῶν ἂν εἴη· καὶ οὕτως αὖ οὐκέτι ἓν ἔςαι, ἀλλὰ τοσαῦτα ὅσα περ καὶ τὰ μέτρα. Ὀρθῶς. Εἰ δέ γε ἑνὸς μέτρου εἴη, ἴσον ἂν γίγνοιτο τῷ μέτρῳ. τοῦτο δὲ ἀδύνατον ἐφάνη, ἴσόν τῳ αὐτὸ εἶναι. Ἐφάνη γάρ. Οὔτε ἄρα ἑνὸς μέτρου μετέχον, οὔτε πολλῶν οὔτε ὀλίγων, οὔτε τοπαράπαν τοῦ αὐτοῦ μετέχον, οὔτε ἑαυτῷ ποτε, ὡς ἔοικεν, ἔσται ἴσον, οὔτε ἄλλῳ· οὐδ' αὖ μεῖζον οὐδὲ ἔλαττον, οὔτε ἑαυτοῦ οὔτε ἑτέρου. Παντάπασι μὲν οὖν οὕτω. Τί δέ; πρεσβύτερον, ἢ νεώτερον, ἢ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ἔχειν τὸ ἓν δοκεῖ τῳ δυνατὸν εἶναι; Τί δὴ γὰρ οὔ; Ὅτι που ἡλικίαν μὲν τὴν αὐτὴν ἔχον ἢ ἑαυτῷ ἢ ἄλλῳ, ἰσότητος χρόνου καὶ ὁμοιότητος μεθέξει· ὧν ἐλέγομεν οὐ μετεῖναι τῷ ἑνὶ, οὔτε ὁμοιότητος οὔτε ἰσότητος. Ἐλέγομεν γὰρ οὖν. Καὶ μὴν καὶ ὅτι ἀνομοιότητός τε καὶ ἀνισότητος οὐ μετέχει, καὶ τοῦτο ἐλέγομεν. Πάνυ μὲν οὖν. Πῶς οὖν οἷόντε ἔσται τινὸς ἢ πρεσβύτερον ἢ νεώτερον εἶναι; ἢ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ἔχειν τῳ, τοιοῦτον ὄν; Οὐδαμῶς. Οὐκ ἄρ' ἂν εἴη νεώτερόν γε οὐδὲ πρεσβύτερον, οὐδὲ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν

ἔχον τὸ ἓν οὔτε αὑτῷ οὔτε ἄλλῳ. Οὐ φαίνεται. Ἆρ' οὖν οὐδὲ ἐν χρόνῳ τοπαράπαν δύναιτ' ἂν εἶναι τὸ ἕν, εἰ τοιοῦτον εἴη; ἢ οὐκ ἀνάγκη, ἐάν τι ᾖ ἐν χρόνῳ, ἀεὶ αὐτὸ αὑτοῦ πρεσβύτερον γίγνεσθαι; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν τόγε πρεσβύτερον, ἀεὶ νεωτέρου πρεσβύτερον; Τί μήν; Τὸ πρεσβύτερον ἄρα ἑαυτοῦ γιγνόμενον, καὶ νεώτερον ἑαυτοῦ ἅμα γίγνεται· εἴπερ μέλλει ἔχειν ὅτου πρεσβύτερον γίγνεται. Πῶς λέγεις; Ὧδε. διάφορον ἕτερον ἑτέρου οὐδὲν δεῖ γίγνεσθαι ἤδη ὄντος διαφόρου· ἀλλὰ τοῦ μὲν ἤδη ὄντος, ἤδη εἶναι, τοῦ δὲ γεγονότος, γεγονέναι· τοῦ δὲ μέλλοντος, μέλλειν· τοῦ δὲ γιγνομένου, οὔτε γεγονέναι, οὔτε μέλλειν, οὔτε εἶναί πω τὸ διάφορον· ἀλλὰ γίγνεσθαι, καὶ ἄλλως οὐκ εἶναι. Ἀνάγκη γάρ. Ἀλλὰ μὴν τόγε πρεσβύτερον διαφορότης νεωτέρου ἐστὶ, καὶ οὐδενὸς ἄλλου. Ἔστι γάρ. Τὸ ἄρα πρεσβύτερον ἑαυτοῦ γιγνόμενον, ἀνάγκη καὶ νεώτερον ἅμα ἑαυτοῦ γίγνεσθαι. Ἔοικεν. Ἀλλὰ μὴν καὶ μήτε πλείω ἑαυτοῦ χρόνον γίγνεσθαι, μήτ' ἐλάττω· ἀλλὰ τὸν ἴσον χρόνον καὶ γίγνεσθαι ἑαυτῷ καὶ εἶναι, καὶ γεγονέναι, καὶ μέλλειν ἔσεσθαι. Ἀνάγκη γὰρ οὖν καὶ ταῦτα. Ἀνάγκη ἄρα ἐστὶν, ὡς ἔοικεν, ὅσα γε ἐν χρόνῳ ἐστὶ, καὶ μετέχει τοῦ τοιούτου, ἕκαστον αὐτῶν τὴν αὐτήν τε αὐτὸ ἑαυτῷ ἡλικίαν ἔχειν, καὶ πρεσβύτερόν τε αὑτοῦ ἅμα καὶ νεώτερον γίγνεσθαι. Κινδυνεύει. Ἀλλὰ μὴν τῷ γε ἑνὶ τῶν τοιούτων παθημάτων οὐδὲν μετῆν. Οὐ γὰρ μετῆν. Οὐδὲ ἄρα χρόνου αὐτῷ μέτεστιν, οὐδ' ἔστιν ἔν τινι χρόνῳ. Οὔκουν δὴ, ὥς γε ὁ λόγος αἱρεῖ. Τί οὖν; τὸ ἦν, καὶ τὸ γέγονε,

καὶ τὸ ἐγίνετο, οὐ χρόνου μέθεξιν δοκεῖ σημαίνειν τοῦ ποτε γεγονότος; Καὶ μάλα. Τί δέ; τὸ ἔσται, καὶ τὸ γενήσεται, καὶ τὸ γενηθήσεται, οὐ τοῦ ἔπειτα, τοῦ μέλλοντος; Ναί. Τὸ δὲ δὴ ἔστι, καὶ τὸ γίγνεται, οὐ τοῦ νῦν παρόντος; Πάνυ μὲν οὖν. Εἰ ἄρα τὸ ἓν μηδαμῇ μηδενὸς μετέχει χρόνου, οὔτε ποτὲ γέγονεν, οὔτ' ἐγίγνετο, οὔτ' ἦν ποτε, οὔτε νῦν γέγονεν, οὔτε γίγνεται, οὔτ' ἐστὶν, οὔτ' ἔπειτα γενήσεται, οὔτε γενηθήσεται, οὔτ' ἔσται. Ἀληθέστατα. Ἔστιν οὖν οὐσίας ὅπως ἄν τι μετάσχοι ἄλλως ἢ κατὰ τούτων τι; Οὐκ ἔστιν. Οὐδαμῶς ἄρα τὸ ἓν οὐσίας μετέχει. Οὐκ ἔοικεν. Οὐδαμῶς ἄρα ἐστὶ τὸ ἕν. Οὐ φαίνεται. Οὐδ' ἄρα οὕτως ἐστὶν ὥστε ἓν εἶναι. εἴη γὰρ ἂν ἤδη ὂν, καὶ οὐσίας μετέχον. ἀλλ' ὡς ἔοικε, τὸ ἓν, οὔτε ἕν ἐςιν, οὔτε ἐστὶν, εἰ δεῖ τῷ τοιῷδε λόγῳ πιστεύειν. Κινδυνεύει. Ὃ δὲ μὴ ἔστι, τούτῳ τῷ μὴ ὄντι εἴη ἄν τι, ἢ αὐτῷ, ἢ αὐτοῦ; Καὶ πῶς; Οὐδ' ἄρα ὄνομά ἐστιν αὐτῷ, οὐδὲ λόγος, οὐδέ τις ἐπιστήμη, οὐδὲ αἴσθησις, οὐδὲ δόξα. Οὐ φαίνεται. Οὐδ' ὀνομάζεται ἄρα, οὐδὲ λέγεται, οὐδὲ δοξάζεται, οὐδὲ γιγνώσκεται· οὐδέ τι τῶν ὄντων αὐτοῦ αἰσθάνεται. Οὐκ ἔοικεν. Ἦ δυνατὸν οὖν περὶ τὸ ἓν ταῦτα οὕτως ἔχειν; Οὔκουν ἔμοιγε δοκεῖ. Βούλει οὖν ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν πάλιν ἐξ ἀρχῆς ἐπανέλθωμεν, ἐάν τι ἡμῖν ἐπανιοῦσιν ἀλλοῖον φανῇ; Πάνυ μὲν οὖν βούλομαι. Οὐκοῦν, ἓν εἰ ἔςι, φαμὲν, τὰ συμβαίνοντα περὶ αὐτὸ, ποῖά ποτε τυγχάνει ὄντα, διομολογητέα ταῦτα; οὐχ οὕτω; Ναί. Ὅρα δὴ ἐξ ἀρχῆς. ἓν εἰ ἔστιν, ἆρα οἷόντε αὐτὸ εἶναι μὲν, οὐσίας δὲ μὴ μετέχειν; Οὐχ οἷόν τε. Οὐκοῦν καὶ

ἡ οὐσία, τοῦ ἑνὸς εἴη ἄν, οὐ ταὐτὸν οὖσα τῷ ἑνί. οὐ γὰρ ἂν ἐκείνη ἦν ἐκείνου οὐσία· οὐδ᾽ ἂν ἐκεῖνο τὸ ἓν ἐκείνης μετεῖχεν· ἀλλ᾽ ὅμοιον ἂν ἦν λέγειν ἕν τε εἶναι, καὶ ἓν, ἕν. νῦν δὲ οὐχ αὕτη ἐστὶν ἡ ὑπόθεσις, εἰ ἓν τι χρὴ συμβαίνειν, ἀλλ᾽ εἰ ἓν ἐστιν. οὐχ οὕτω; Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν ὡς ἄλλό τι σημαῖνον τὸ ἔστι τοῦ ἕν; Ἀνάγκη. Ἆρ᾽ οὖν ἄλλο ἢ ὅ, τι οὐσίας μετέχει τὸ ἓν, τοῦτ᾽ ἂν εἴη τὸ λεγόμενον, ἐπειδάν τις συλλήβδην εἴπῃ ὅτι ἓν ἐστι; Πάνυ γε. Πάλιν δὴ λέγωμεν, ἓν εἰ ἔστι, τί συμβήσεται. σκόπει οὖν· οὐκ ἀνάγκη ταύτην τὴν ὑπόθεσιν τοιοῦτον ὂν τὸ ἓν σημαίνειν, οἷον μέρη ἔχειν; Πῶς; Ὧδε. Εἰ τὸ ἔστι τοῦ ἑνὸς ὄντος λέγεται, καὶ τὸ ἓν τοῦ ὄντος ἑνός· ἔστι δὲ οὐ τὸ αὐτὸ ἥ τε οὐσία καὶ τὸ ἕν, τοῦ αὐτοῦ δὲ ἐκείνου οὗ ὑπεθέμεθα τοῦ ἑνὸς ὄντος· ἆρα οὐκ ἀνάγκη τὸ μὲν ὅλον, ἓν ὂν εἶναι αὐτοῦ; τούτου δὲ γίγνεσθαι μόρια τό, τε ἓν καὶ τὸ εἶναι; Ἀνάγκη. Πότερον οὖν ἑκάτερον τῶν μορίων τούτων, μόριον μόνον προσεροῦμεν, ἢ τοῦ ὅλου μόριον τόγε μόριον προσρητέον τοῦ ὅλου; καὶ ὅλον ἄρα ἐστὶν ὃ ἐὰν ἓν ᾖ, καὶ μόριον ἔχῃ. Πάνυ γε. Τί οὖν; τῶν μορίων ἑκάτερον τούτων τοῦ ἑνὸς ὄντος τό, τε ἓν καὶ τὸ ὄν, ἆρα ἀπολείπεσθον, ἢ τὸ ἕν, τοῦ ὄντος εἶναι μόριον, ἢ τὸ ὄν, τοῦ ἑνὸς μόριον; Οὐκ ἂν εἴη. Πάλιν ἄρα καὶ τῶν μορίων ἑκάτερον τό, τε ἓν ἴσχει καὶ τὸ ὄν, καὶ γίγνεται τὸ ἐλάχιστον ἐκ δυοῖν αὖ μορίοιν τὸ μόριον· καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον οὕτως ἀεὶ, ὅ, τι περ ἂν μόριον γένηται, τούτω τὼ μορίω ἀεὶ ἴσχει. τό, τε γὰρ ἓν, τὸ ὂν ἀεὶ ἴσχει, καὶ τὸ ὂν τὸ ἕν· ὥστε ἀνά-

γκη δύ' ἀεὶ γιγνόμενον, μηδέποτε ἓν εἶναι. Παντάπασι μὲν οὖν. Οὐκοῦν ἄπειρον ἂν τὸ πλῆθος οὕτω τὸ ἓν ὂν εἴη; Ἔοικέ γε. Ἴθι δὴ καὶ τῇδε ἔτι. Πῇ; Οὐσίας φαμὲν μετέχειν τὸ ἕν, διό ἐστιν ὄν; Ναί. Καὶ διὰ ταῦτα δὴ τὸ ἓν ὂν πολλὰ ἐφάνη. Οὕτω. Τί δή; αὐτὸ τὸ ἕν, ὃ δὴ φαμὲν οὐσίας μετέχειν, ἐὰν αὐτὸ τῇ διανοίᾳ μόνον καθ' αὑτὸ λάβωμεν, ἄνευ τούτου οὗ φαμὲν μετέχειν, ἆρά γε ἓν μόνον φανήσεται; ἢ καὶ πολλὰ τὸ αὐτὸ τοῦτο; Ἕν, οἶμαι ἔγωγε. Ἴδωμεν δὴ ἄλλο τι. ἕτερον μὲν ἀνάγκη τὴν οὐσίαν αὐτοῦ εἶναι, ἕτερον δὲ αὐτό· εἴπερ μὴ οὐσίας τὸ ἕν, ἀλλὰ ὡς ἑνὸς οὐσία μετέσχεν. Ἀνάγκη. Οὐκοῦν, εἰ ἕτερον μὲν ἡ οὐσία, ἕτερον δὲ τὸ ἕν, οὔτε τῷ ἕν, τὸ ἓν τῆς οὐσίας ἕτερον, οὔτε τῷ οὐσία εἶναι, ἡ οὐσία τοῦ ἑνὸς ἄλλο· ἀλλὰ τῷ ἑτέρῳ τε καὶ ἄλλῳ ἕτερα ἀλλήλων. Πάνυ μὲν οὖν. Ὥστε οὐ ταὐτόν ἐστιν οὔτε τῷ ἑνὶ οὔτε τῇ οὐσίᾳ τὸ ἕτερον. Πῶς γάρ; Τί οὖν ἐὰν προελώμεθα αὐτῶν εἴτε βούλει τὴν οὐσίαν καὶ τὸ ἕτερον, εἴτε τὴν οὐσίαν καὶ τὸ ἕν, εἴτε τὸ ἓν καὶ τὸ ἕτερον, ἆρ' οὐκ ἐν ἑκάστῃ τῇ προαιρέσει προαιρούμεθα τινὲ ὢ ὀρθῶς ἔχει καλεῖσθαι ἀμφοτέρω; Πῶς; Ὧδε. ἔστιν οὐσίαν εἰπεῖν; Ἔστι. Καὶ αὖθις εἰπεῖν ἕν; Καὶ τοῦτο. Ἆρ' οὖν οὐχ ἑκάτερον αὐτοῖν εἴρηται; Ναί. Τί δ' ὅταν εἴπω οὐσία τε καὶ ἕν, ἆρα οὐκ ἀμφοτέρω; Πάνυ γε. Οὐκοῦν καὶ ἐὰν οὐσία τε καὶ ἕτερον, ἢ ἕτερόν τε καὶ ἕν, καὶ οὕτω πανταχῶς ἐφ' ἕκαστον ἄμφω λέγω, Ναί. Ὢ δ' ἂν ἄμφω ὀρθῶς προσαγορεύησθον, ἆρα οἷόντε ἄμφω μὲν αὐτὼ εἶναι, δύο δὲ μή; Οὐχ οἷόντε. Ὢ δ' ἂν δύο ἦτον, ἔστι

τὶς μηχανὴ μὴ οὐχ ἑκάτερον αὐτοῖν ἓν εἶναι; Οὐδεμία. Τούτων ἄρα ἐπείπερ σὺν δύο ἕκαστα συμβαίνει εἶναι, καὶ ἓν ἂν εἴη ἕκαστον. Φαίνεται. Εἰ δὲ ἓν ἕκαστον αὐτῶν ἐστι, συντεθέντος ἑνὸς ὁποιουοῦν ἡτινιοῦν συζυγίᾳ, οὐ τρία γίγνεται τὰ πάντα; Ναί. Τρία δέ, οὐ περιττά; καὶ δύο, ἄρτια; Πῶς δ' οὔ; Τί δέ; δυοῖν ὄντοιν, οὐκ ἀνάγκη εἶναι καὶ δίς; καὶ τριῶν ὄντων, τρίς; εἴπερ ὑπάρχει τῷ τε δύο τὸ δὶς ἕν, καὶ τῷ τρία, τὸ τρὶς ἕν; Ἀνάγκη. Δυοῖν δὲ ὄντοιν καὶ δίς, οὐκ ἀνάγκη δύο δὶς εἶναι; καὶ τριῶν καὶ τρὶς, οὐκ ἀνάγκη αὖ τρία τρὶς εἶναι; Πῶς δ' οὔ; Τί δέ; τριῶν ὄντων καὶ δὶς ὄντων, καὶ δυοῖν ὄντοιν καὶ τρὶς ὄντοιν, οὐκ ἀνάγκη τρία τε δὶς εἶναι καὶ δὶς τρία; Πολλή γε. Ἀρτιά τε ἄρα ἀρτιάκις ἂν εἴη, καὶ περιττὰ περιττάκις, καὶ ἄρτια περιττάκις, καὶ περιττὰ ἀρτιάκις. Ἔστιν οὕτως. Εἰ οὖν ταῦτα οὕτως ἔχει, οἴει τινὰ ἀριθμὸν ὑπολείπεσθαι, ὃν οὐκ ἀνάγκη εἶναι; Οὐδαμῶς γε. Εἰ ἄρα ἔστιν ἕν, ἀνάγκη καὶ ἀριθμὸν εἶναι. Ἀνάγκη. Ἀλλὰ μὴν ἀριθμοῦ γε ὄντος, πόλλ' ἂν εἴη, καὶ πλῆθος ἄπειρον τῶν ὄντων. ἢ οὐκ ἄπειρος ἀριθμὸς πλήθει καὶ μετέχων οὐσίας γίγνεται; Καὶ πάνυ γε. Οὐκοῦν εἰ πᾶς ἀριθμὸς οὐσίας μετέχει, καὶ τὸ μόριον ἕκαστον τοῦ ἀριθμοῦ μετέχοι ἂν αὐτῆς; Ναί. Ἐπὶ πάντα ἄρα πολλὰ ὄντα ἡ οὐσία νενέμηται, καὶ οὐδενὸς ἀποστατεῖ τῶν ὄντων, οὔτε τοῦ σμικροτάτου, οὔτε τοῦ μεγίστου. ἢ τοῦτο μὲν ἄλογον ἔρεσθαι; πῶς γὰρ ἂν δὴ οὐσία γε τῶν ὄντων του ἀποστατοῖ; Οὐδαμῶς. Κατακεκερμάτισται ἄρα ὡς οἷόντε σμικρότατα καὶ

μέγιστα καὶ πανταχῶς ὄντα, καὶ μεμέρισται πάντων μάλιστα, καὶ ἔστι μέρη ἀπέραντα τῆς οὐσίας. Ἔχει οὕτω. Πλεῖστα ἄρα ἐστὶ τὰ μέρη αὐτῆς. Πλεῖστα μέντοι. Τί οὖν; ἔστι τὶ αὐτῶν, ὅ ἐστι μὲν μέρος τῆς οὐσίας, οὐδὲν μέντοι μέρος; Καὶ πῶς ἄν τοι τοῦτο γένοιτο; Ἀλλ᾽ ἐπεί πέρ γε, οἶμαι, ἐστὶν, ἀνάγκη αὐτὸ ἀεὶ, ἕως περ ἂν ᾖ, ἕν γέ τι εἶναι· μηδὲν δὲ, ἀδύνατον. Ἀνάγκη. Πρὸς ἅπαντι ἄρα ἑκάστῳ τῷ τῆς οὐσίας μέρει πρόσεστι τὸ ἓν, οὐκ ἀπολειπόμενον οὔτε σμικροτέρου οὔτε μείζονος μέρους, οὔτε ἄλλου οὐδενός. Οὕτως. Ἆρα οὖν ἓν ὂν, πολλαχοῦ ἅμα ὅλον ἐστί; τοῦτο ἄθρει. Ἀλλ᾽ ἀθρῶ· καὶ ὁρῶ ὅτι ἀδύνατον. Μεμερισμένον ἄρα, εἴπερ μὴ ὅλον· ἄλλως γάρ που οὐδαμῶς ἅμα ἅπασι τοῖς τῆς οὐσίας μέρεσι παρέσται, ἢ μεμερισμένον. Ναί. Καὶ μὴν τόγε μεριστὸν πολλὴ ἀνάγκη εἶναι τοσαῦτα ὅσα περ μέρη. Ἀνάγκη. Οὐκ ἄρα ἀληθῆ ἄρτι ἐλέγομεν, λέγοντες ὡς πλεῖστα μέρη ἡ οὐσία νενεμημένη εἴη. οὐδὲ γὰρ πλείω τοῦ ἑνὸς νενέμηται, ἀλλ᾽ ἴσα, ὡς ἔοικε, τῷ ἑνί. οὔτε γὰρ τὸ ὂν τοῦ ἑνὸς ἀπολείπεται, οὔτε τὸ ἓν τοῦ ὄντος· ἀλλ᾽ ἐξισοῦσθον δύο ὄντε ἀεὶ παρὰ πάντα. Παντάπασιν οὕτω φαίνεται. Τὸ ἓν ἄρα αὐτὸ κεκερματισμένον ὑπὸ τῆς οὐσίας, πολλά τε καὶ ἄπειρα τὸ πλῆθός ἐστι. Φαίνεται. Οὐ μόνον ἄρα τὸ ὂν ἓν πολλά ἐστιν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ἓν, ὑπὸ τοῦ ὄντος διανενεμημένον, πολλὰ ἀνάγκη εἶναι. Παντάπασι μὲν οὖν. Καὶ μὴν ὅτι γε ὅλου τὰ μόρια, μόρια, πεπερασμένον ἂν εἴη κατὰ τὸ ὅλον τὸ ἕν. ἢ οὐ περιέχεται ὑπὸ τοῦ ὅλου τὰ μόρια; Ἀνάγκη. Ἀλλὰ μὴν τόγε

περιέχον, πέρας ἂν εἴη. Πῶς δ' οὔ; Τὸ ἓν ἄρα ὄν, ἕν τε ἐστί που καὶ πολλὰ, καὶ ὅλον καὶ μόρια, καὶ πεπερασμένον καὶ ἄπειρον πλήθει. Φαίνεται. Ἆρ' οὖν οὐκ, ἐπείπερ πεπερασμένον, καὶ ἔσχατα ἔχον; Ἀνάγκη. Τί δ' εἰ ὅλον, οὐ καὶ ἀρχὴν ἂν ἔχοι, καὶ μέσον καὶ τελευτήν; ἢ οἷόντε τι ὅλον εἶναι ἄνευ τριῶν τούτων; κἂν του ἓν ὁτιοῦν αὐτῶν ἀποστατῇ, ἐθελήσειέ τι ὅλον εἶναι; Οὐκ ἐθελήσει. Καὶ ἀρχὴν δὴ, ὡς ἔοικε, καὶ τελευτὴν καὶ μέσον ἔχοι ἂν τὸ ἕν. Ἔχοι. Ἀλλὰ μὴν τόγε μέσον, ἴσον τῶν ἐσχάτων ἀπέχει. οὐ γὰρ ἂν ἄλλως μέσον εἴη. Οὐ γάρ. Καὶ σχήματος δή τινος, ὡς ἔοικε, τοιοῦτον ὂν μετέχοι ἂν τὸ ἕν· ἤτοι εὐθέος, ἢ στρογγύλου, ἤ τινος μικτοῦ ἐξ ἀμφοῖν. Μετέχοι γὰρ ἄν. Ἆρ' οὖν οὕτως ἔχον, οὐκ αὐτό τε ἐν ἑαυτῷ ἔσται καὶ ἐν ἄλλῳ; Πῶς; Τῶν μερῶν που ἕκαστον ἐν τῷ ὅλῳ ἐστὶ, καὶ οὐδὲν ἐκτὸς τοῦ ὅλου. Οὕτω. Πάντα δὲ τὰ μέρη ὑπὸ τοῦ ὅλου περιέχεται; Ναί. Καὶ μὴν τά γε πάντα μέρη τὰ αὐτοῦ τὸ ἕν ἐστι· καὶ οὔτέ τι πλέον, οὔτε ἔλαττον, ἢ πάντα. Οὐ γάρ; Οὐκοῦν καὶ τὸ ὅλον τὸ ἕν ἐστι; Πῶς δ' οὔ; Εἰ ἄρα πάντα τὰ μέρη ἐν ὅλῳ τυγχάνει ὄντα, ἔστι δὲ τά τε πάντα τὸ ἓν, καὶ αὐτὸ τὸ ὅλον, περιέχεται δὲ ὑπὸ τοῦ ὅλου τὰ πάντα, ὑπὸ τοῦ ἑνὸς ἂν περιέχοιτο τὸ ἕν· καὶ οὕτως ἂν ἤδη τὸ ἓν, αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ εἴη. Φαίνεται. Ἀλλὰ μέντοι τόγε ὅλον αὖ οὐκ ἐν τοῖς μέρεσιν ἐστὶν, οὔτε ἐν πᾶσιν, οὔτε ἔν τινι. εἰ γὰρ ἐν πᾶσιν, ἀνάγκη καὶ ἐν ἑνί. ἔν τινι γὰρ ἑνὶ μὴ ὄν, οὐκ ἂν ἔτι που δύναιτο ἔν γε ἅπασιν εἶναι· εἰ δὲ τοῦτο μὲν τὸ ἓν τῶν ἁπάντων ἐστὶ, τὸ δὲ

ὅλον ἐν τούτῳ, μὴ ἑνὶ, πῶς ἔτι ἕν γε τοῖς πᾶσιν ἓν ἔσται; Οὐδαμῶς. Οὐδὲ μὴν ἔν τισι τῶν μερῶν. εἰ γὰρ ἔν τισι τὸ ὅλον εἴη, τὸ πλέον ἂν ἐν τῷ ἐλάττονι εἴη· ὅ ἐστιν ἀδύνατον. Ἀδύνατον γάρ. Μὴ ὂν δ' ἐν πλείοσι, μηδ' ἐν ἑνὶ, μηδ' ἐν ἅπασι τοῖς μέρεσι τὸ ὅλον, οὐκ ἀνάγκη ἐν ἑτέρῳ τινὶ εἶναι, ἢ μηδαμοῦ ἔτι εἶναι; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν μηδαμοῦ μὲν ὂν, οὐδὲν ἂν εἴη; ὅλον δὲ ὂν, ἐπειδὴ οὐκ ἐν αὑτῷ ἐστιν, ἀνάγκη ἐν ἄλλῳ εἶναι; Πάνυ γε. Ἧι μὲν ἄρα τὸ ἓν, ὅλον ἐν ἄλλῳ ἐστίν· ᾗ δὲ τὰ πάντα μέρη ὄντα τυγχάνει, αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ. καὶ οὕτω τὸ ἓν ἀνάγκη αὐτό τε ἐν ἑαυτῷ εἶναι καὶ ἐν ἑτέρῳ. Ἀνάγκη. Οὕτω δὴ πεφυκὸς τὸ ἓν ἆρ' οὐκ ἀνάγκη καὶ κινεῖσθαι καὶ ἑστάναι; Πῇ; Ἕστηκε μέν που, εἴπερ αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ ἐστιν. ἐν γὰρ ἑνὶ ὂν, καὶ ἐκ τούτου μὴ μεταβαῖνον, ἐν τῷ αὐτῷ ἂν εἴη, ἐν ἑαυτῷ ὄν. Ἔστι γάρ. Τὸ δέ γε ἐν τῷ αὐτῷ ἀεὶ ὂν, ἑστὼς δήπου ἀνάγκη ἀεὶ εἶναι. Πάνυ γε. Τί δέ; τὸ ἐν ἑτέρῳ ἀεὶ ὂν, οὐ, τὸ ἐναντίον, ἀνάγκη μηδέποτ' ἐν τῷ αὐτῷ εἶναι; μηδέποτε δὲ ὂν ἐν τῷ αὐτῷ, μηδὲ ἑστάναι; μὴ ἑστὼς δὲ, κινεῖσθαι; Οὕτως. Ἀνάγκη ἄρα τὸ ἓν, αὐτό τε ἐν ἑαυτῷ ἀεὶ ὂν καὶ ἐν ἑτέρῳ, ἀεὶ κινεῖσθαί τε καὶ ἑστάναι. Φαίνεται. Καὶ μὴν ταὐτόν γε δεῖ εἶναι αὐτὸ ἑαυτῷ, καὶ ἕτερον ἑαυτοῦ. καὶ τοῖς ἄλλοις ὡσαύτως ταὐτόν τε καὶ ἕτερον εἶναι, εἴπερ καὶ τὰ πρόσθεν πέπονθε. Πῶς; Πᾶν που πρὸς ἅπαν ὧδε ἔχει· ἢ ταὐτόν ἐστιν, ἢ ἕτερον· ἢ, ἐὰν μὴ ταὐτὸν ᾖ μηδ' ἕτερον, μέρος ἂν εἴη τούτου πρὸς ὃ οὕτως ἔχει, ἢ ὡς πρὸς μέρος ὅλον ἂν εἴη. Φαίνεται. Ἆρ' οὖν τὸ ἓν, αὐτὸ αὑ-

τοῦ μέρος ἐστίν; Οὐδαμῶς. Οὐδ᾽ ἄρα ὡς πρὸς μέρος, αὐτὸ αὐτοῦ ὅλον ἂν εἴη, πρὸς ἑαυτὸ μέρος ὄν. Οὐ γὰρ οἷόν τε. Ἀλλ᾽ ἄρα ἕτερόν ἐστιν ἑνὸς τὸ ἕν; Οὐ δῆτα. Οὐκ ἄρα ἑαυτοῦ γε ἕτερον ἂν εἴη. Οὐ μέντοι. Εἰ οὖν μήτε ἕτερον, μήτε ὅλον, μήτε μέρος αὐτὸ πρὸς ἑαυτό ἐστιν, οὐκ ἀνάγκη ἤδη ταὐτὸν εἶναι αὐτὸ ἑαυτῷ; Ἀνάγκη. Τί δέ; τὸ ἑτέρωθι ὂν αὐτὸ ἑαυτοῦ ἐν τῷ αὐτῷ ὄντος ἑαυτῷ, οὐκ ἀνάγκη αὐτὸ ἑαυτοῦ ἕτερον εἶναι, εἴπερ καὶ ἑτέρωθι ἔσται; Ἔμοιγε δοκεῖ. Οὕτω μὴν ἐφάνη ἔχον τὸ ἕν, αὐτό τε ἐν ἑαυτῷ ὂν ἅμα καὶ ἐν ἑτέρῳ. Ἐφάνη γάρ. Ἕτερον ἄρα, ὡς ἔοικεν, εἴη ταύτῃ ἂν ἑαυτοῦ τὸ ἕν. Ἔοικε. Τί οὖν; εἰ τοῦτί ἕτερόν ἐστιν, οὐχ ἑτέρου ὄντος ἕτερον ἔσται; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν ὅσα μὴ ἕν ἐστιν, ἅπανθ᾽ ἕτερα τοῦ ἑνός; καὶ τὸ ἕν, τῶν μὴ ἕν; Πῶς δ᾽ οὔ; Ἕτερον ἂν εἴη ἄρα τὸ ἓν τῶν ἄλλων. Ἕτερον. Ὅρα δή· αὐτό τε ταὐτὸν καὶ τὸ ἕτερον, ἆρ᾽ οὐκ ἐναντία ἀλλήλοις; Πῶς δ᾽ οὔ; Ἦ οὖν ἐθελήσει ταὐτὸν ἐν τῷ ἑτέρῳ, ἢ ἕτερον ἐν ταὐτῷ ποτε εἶναι; Οὐκ ἐθελήσει. Εἰ ἄρα τὸ ἕτερον ἐν ταὐτῷ μηδέποτε ἔσται, οὐδέν ἐστι τῶν ὄντων ἐν ᾧ ἐστι τὸ ἕτερον χρόνον οὐδένα. εἰ γὰρ ὁντινοῦν εἴη ἔν τῳ, ἐκεῖνον ἂν τὸν χρόνον ἐν ταὐτῷ εἴη τὸ ἕτερον. οὐχ οὕτως; Οὕτως. Ἐπειδὴ δ᾽ οὐδέποτε ἐν τῷ αὐτῷ ἐστιν, οὐδέποτε ἔν τινι τῶν ὄντων ἂν εἴη τὸ ἕτερον. Ἀληθῆ. Οὔτ᾽ ἄρα ἐν τοῖς μὴ ἕν, οὔτε ἐν τῷ ἑνὶ εἴη ἂν τὸ ἕτερον. Οὐ γὰρ οὖν. Οὐκ ἄρα τῷ ἑτέρῳ γ᾽ ἂν εἴη τὸ ἕν, τῶν μὴ ἕν, οὐδὲ τὰ μὴ ἕν, τοῦ ἑνὸς ἕτερα. Οὐ γάρ. Οὐδὲ μὴν ἑαυτοῖς γε ἕτερ᾽ ἂν εἴη ἀλλήλων, μὴ μετέχοντα τοῦ ἑτέρου.

Πῶς γάρ; Εἰ δὲ μήτε ἑαυτοῖς ἕτερά ἐστι, μήτε τῷ ἑτέρῳ, οὐ πάντη ἂν ἤδη ἐκφύγοι τὸ μὴ ἕτερα εἶναι ἀλλήλων. Ἐκφεύγοι. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦ ἑνός γε μετέχει τὰ μὴ ἕν. οὐ γὰρ ἂν μὴ ἓν ἦν, ἀλλά πη ἂν ἓν ἦν. Ἀληθῆ. Οὐδ᾽ ἂν ἀριθμὸς εἴη ἄρα τὰ μὴ ἕν. οὐδὲ γὰρ ἂν οὕτω μὴ ἓν ἦν παντάπασιν, ἀριθμόν γε ἔχοντα. Οὐ γὰρ οὖν. Τί δέ; τὰ μὴ ἕν, τοῦ ἑνὸς ἄρα μόριά ἐστιν; ἢ κἂν οὕτω μετεῖχε τοῦ ἑνὸς τὰ μὴ ἕν; Μετεῖχεν. Εἰ ἄρα παντὶ τὸ μὲν, ἕν ἐστι, τὰ δὲ, μὴ ἕν, οὔτ᾽ ἂν μόριον τῶν μὴ ἓν τὸ ἓν εἴη, οὔτε ὅλον ὡς μόριον· οὔτε αὖ τὰ μὴ ἓν τοῦ ἑνὸς μόρια, οὔτε ὅλα ὡς μορίῳ τῷ ἑνί. Οὐ γάρ. Ἀλλὰ μὴν ἔφαμεν, τὰ μήτε μόρια, μήτε ὅλα, μήτε ἕτερα ἀλλήλων, τὰ αὐτὰ ἔσεσθαι ἀλλήλοις. Ἔφαμεν γάρ. Φῶμεν ἄρα καὶ τὸ ἓν πρὸς τὰ μὴ ἓν οὕτως ἔχον, τὸ αὐτὸ εἶναι αὐτοῖς; Φῶμεν. Τὸ ἓν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ἕτερόν τε τῶν ἄλλων ἐστὶ καὶ ἑαυτοῦ, καὶ ταὐτὸν ἐκείνοις τε καὶ ἑαυτῷ. Κινδυνεύει φαίνεσθαι, ἔκ γε τοῦ λόγου. Ἆρ᾽ οὖν καὶ ὅμοιόν τε καὶ ἀνόμοιον ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις; Ἴσως. Ἐπειδὴ γοῦν ἕτερον τῶν ἄλλων ἐφάνη, καὶ τἄλλα που ἕτερ᾽ ἂν ἐκείνου εἴη. Τί μήν; Οὐκοῦν ἕτερον τῶν ἄλλων, ὥσπερ καὶ τἄλλα ἐκείνου; καὶ οὔτε μᾶλλον οὔτε ἧττον; Τί γάρ; Εἰ ἄρα μήτε μᾶλλον μήτε ἧττον, ὁμοίως. Ναί. Οὐκοῦν ᾗ ἕτερον εἶναι πέπονθε τῶν ἄλλων, καὶ τἄλλα ἐκείνου ὡσαύτως, ταύτῃ ταὐτὸν ἂν πεπονθότα εἶεν· καὶ τό, τε ἓν τοῖς ἄλλοις, καὶ τἄλλα τῷ ἑνί. Πῶς λέγεις; Ὧδε. ἕκαστον τῶν ὀνομάτων οὐκ ἐπί τινι καλεῖς; Ἔγωγε. Τί οὖν; τὸ αὐτὸ ὄνομα εἴποις ἂν πλεονάκις, ἢ ἅπαξ; Ἔγωγε.

Πότερον οὖν, ἐὰν μὲν ἅπαξ εἴπῃς, ἐκεῖνο προσαγορεύεις οὗπέρ ἐστι τοὔνομα; ἐὰν δὲ πολλάκις, οὐκ ἐκεῖνο; ἤ, ἐάν τε ἅπαξ ἐάν τε πολλάκις τὸ αὐτὸ ὄνομα φθέγξῃ, πολλὴ ἀνάγκη σὲ τὸ αὐτὸ καὶ λέγειν ἀεί; Τί μήν; Οὐκοῦν καὶ τὸ ἕτερον ὄνομά ἐστιν ἐπί τινι; Πάνυ γε. Ὅταν ἄρα αὐτὸ φθέγγῃ, ἐάν τε ἅπαξ, ἐάν τε πολλάκις, οὐκ ἐπ᾽ ἄλλῳ οὐδὲ ἄλλό τι ὀνομάζεις ἢ 'κεῖνο οὗπερ ἦν ὄνομα. Ἀνάγκη. Ὅταν δὴ λέγωμεν ὅτι ἕτερον μὲν τἄλλα τοῦ ἑνός, ἕτερον δὲ τὸ ἓν τῶν ἄλλων, δὶς τὸ ἕτερον εἰπόντες, οὐδέν τι μᾶλλον ἐπ᾽ ἄλλῃ ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἐκείνῃ τῇ φύσει αὐτὸ ἀεὶ λέγομεν ἧσπερ ἦν τοὔνομα. Πάνυ μὲν οὖν. Εἰ ἄρα ἕτερον τῶν ἄλλων τὸ ἕν, καὶ τἄλλα τοῦ ἑνός, κατὰ ταὐτὸ ἕτερον πεπονθέναι, οὐκ ἄλλο, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἂν πεπονθὸς εἴη τὸ ἐν τοῖς ἄλλοις. τὸ δέ που ταὐτὸν πεπονθός, ὅμοιον. οὐχί; Ναί. Ἧ δὴ τὸ ἓν ἕτερον τῶν ἄλλων πέπονθεν εἶναι, κατ᾽ αὐτὸ τοῦτο ἅπαν ἅπασιν ὅμοιον ἂν εἴη. ἅπαν γὰρ ἁπάντων ἕτερόν ἐστιν. Ἔοικεν. Ἀλλ᾽ ἦν τό γε ὅμοιον τῷ ἀνομοίῳ ἐναντίον; Ναί. Οὐκοῦν καὶ τὸ ἕτερον τῷ ταὐτῷ αὐτῷ; Καὶ τοῦτο. Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτό γ᾽ ἐφάνη, ὡς ἄρα τὸ ἓν τοῖς ἄλλοις ταὐτόν τε καὶ ἕτερον. Ἐφάνη γάρ. Τοὐναντίον δέ γε πάθος ἐστὶ τὸ εἶναι τὸ αὐτὸ τοῖς ἄλλοις, τῷ ἕτερον εἶναι τῶν ἄλλων. Πάνυ γε. Ἧ γε μὴν ἕτερον, ὅμοιον ἐφάνη. Ναί. Ἧ ἄρα ταὐτόν, ἀνόμοιον ἔσται, κατὰ τοὐναντίον πάθος τῷ ὁμοιοῦντι πάθει. ὁμοίου δέ που τὸ ἕτερον; Ναί. Ἀνομοιώσει ἄρα τὸ ταὐτόν· ἢ οὐκ ἐναντίον ἔσται τῷ ἑτέρῳ. Ἔοικεν. Ὅμοιον ἄρα καὶ ἀνόμοιον ἔσται

τὸ ἓν τοῖς ἄλλοις· ᾗ μὲν ἕτερον, ὅμοιον· ᾗ δὲ ταὐτὸν, ἀνόμοιον. Ἔχει γὰρ οὖν δὴ, ὡς ἔοικε, καὶ τοιοῦτον λόγον. Καὶ γὰρ τόνδε ἔχει. Τίνα; Ἡ ταὐτὸν πέπονθε, μὴ ἀλλοῖον πεπονθέναι· μὴ ἀλλοῖον δὲ πεπονθὸς, μὴ ἀνόμοιον· μὴ ἀνόμοιον δὲ, ὅμοιον εἶναι. ᾗ δ' ἄλλο πέπονθεν, ἀλλοῖον· ἀλλοῖον δὲ ὂν, ἀνόμοιον εἶναι. Ἀληθῆ λέγεις. Ταὐτόν τε ἄρα ὂν τὸ ἓν τοῖς ἄλλοις, καὶ ὅτι ἕτερόν ἐστι, κατ' ἀμφότερα καὶ καθ' ἑκάτερον, ὅμοιόν τε ἂν εἴη καὶ ἀνόμοιον τοῖς ἄλλοις. Πάνυ γε. Οὐκοῦν καὶ ἑαυτῷ ὡσαύτως, ἐπείπερ ἕτερόν τε ἑαυτοῦ καὶ ταὐτὸν ἑαυτῷ ἐφάνη, κατ' ἀμφότερα καὶ κατὰ ἑκάτερον ὅμοιόν τε καὶ ἀνόμοιον φανήσεται; Ἀνάγκη. Τὸ δὲ δὴ περὶ τοῦ ἅπτεσθαι τὸ ἓν αὑτοῦ καὶ τῶν ἄλλων, καὶ τοῦ μὴ ἅπτεσθαι πέρι, πῶς ἔχει, σκόπει. Σκοπῶ. Αὐτὸ γάρ που ἐν ἑαυτῷ ὅλῳ τὸ ἓν ἐφάνη ὄν. Ὀρθῶς. Οὐκοῦν καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις τὸ ἕν; Ναί. Ἡ μὲν ἄρα ἐν τοῖς ἄλλοις, τῶν ἄλλων ἅπτοιτο ἄν· ᾗ δὲ αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ, τῶν μὲν ἄλλων ἀπείργοιτο ἅπτεσθαι, αὐτὸ δὲ αὑτοῦ ἅπτοιτο ἂν, ἐν ἑαυτῷ ὄν. Φαίνεται. Οὕτω μὲν δὴ ἅπτοιτο ἂν τὸ ἓν αὑτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων. Ἅπτοιτο. Τί δὲ τῇδε; ἆρ' οὐ πᾶν τὸ μέλλον ἅψεσθαί τινος, ἐφεξῆς δεῖ κεῖσθαι ἐκείνῳ οὗ μέλλει ἅπτεσθαι, ταύτην τὴν ἕδραν κατέχον ᾗ ἂν μετ' ἐκείνην ᾖ ἕδρα, ᾗ ἂν κέηται ἅπτεται; Ἀνάγκη. Καὶ τὸ ἓν ἄρα, εἰ μέλλει αὐτὸ αὑτοῦ ἅπτεσθαι, ἐφεξῆς δεῖ εὐθὺς μετὰ ἑαυτὸ κεῖσθαι, τὴν ἐχομένην χώραν κατέχον ἐκείνης ἐν ᾗ αὐτό ἐστι. Δεῖ γὰρ οὖν. Οὐκοῦν δύο μὲν ὂν τὸ ἓν, ποιήσειεν ἂν ταῦτα, καὶ ἐν δυοῖν χώραιν

ἅμα γένοιτο; ἕως δ᾽ ἂν ᾖ ἕν, οὐκ ἐθελήσει; Οὐ γὰρ οὖν. Ἡ αὐτὴ ἄρα ἀνάγκη τῷ ἑνὶ, μήτε δύο εἶναι, μήτε ἅπτεσθαι αὑτὸ αὑτοῦ. Ἡ αὐτή. Ἀλλ᾽ οὐδὲ μὴν τῶν ἄλλων ἅψεται. Τί δή; Ὅτι φαμὲν τὸ μέλλον ἅψεσθαι, χωρὶς ὄν, ἐφεξῆς δεῖν ἐκείνῳ εἶναι οὗ μέλλει ἅπτεσθαι· τρίτον δὲ αὐτῶν ἐν μέσῳ μηδὲν εἶναι. Ἀληθῆ. Δύο ἄρα δεῖ, τὸ ὀλίγιστον, εἶναι, εἰ μέλλει ἅψις εἶναι. Δεῖ. Ἐὰν δὲ τοῖν δυοῖν ὅροιν τρίτον προσγένηται ἑξῆς, αὐτὰ μὲν, τρία ἔσται· αἱ δὲ ἅψεις, δύο. Ναί. Καὶ οὕτω δὴ ἀεὶ ἑνὸς προσγιγνομένου, μία ἅψις προσγίγνεται, καὶ συμβαίνει τὰς ἅψεις τοῦ πλήθους τῶν ἀριθμῶν μιᾷ ἐλάττους εἶναι. ᾧ γὰρ τὰ πρῶτα δύο ἐπλεονέκτησε τῶν ἅψεων, εἰς τὸ πλείω εἶναι τὸν ἀριθμὸν ἢ τὰς ἅψεις, τῷ ἴσῳ τούτῳ καὶ ὁ ἔπειτα ἀριθμὸς πᾶς πασῶν τῶν ἅψεων πλεονεκτεῖ. ἤδη γὰρ τολοιπὸν ἅμα ἕν τε τῷ ἀριθμῷ προσγίνεται καὶ μία ἅψις ταῖς ἅψεσιν. Ὀρθῶς. Ὅσα ἄρα ἐστὶ τὰ ὄντα τὸν ἀριθμὸν, ἀεὶ μιᾷ αἱ ἅψεις ἐλάττους εἰσὶν αὐτῶν. Ἀληθῆ. Εἰ δέ γε ἓν μόνον ἐστὶ, δυὰς δὲ μὴ ἔστιν, ἅψις οὐκ ἂν εἴη. Πῶς γάρ; Οὐκοῦν φαμὲν, τὰ ἄλλα τοῦ ἑνὸς, οὔτε ἕν ἐστιν, οὔτε μετέχει αὐτοῦ, εἴπερ ἄλλα ἐστίν. Οὐ γάρ. Οὐκ ἄρα ἔν ἐστιν ἀριθμὸς ἐν τοῖς ἄλλοις, ἑνὸς μὴ ὄντος ἐν αὐτοῖς. Πῶς γάρ; Οὔτ᾽ ἄρα ἕν ἐστι τὰ ἄλλα, οὔτε δύο, οὔτε ἄλλου ἀριθμοῦ ἔχοντα ὄνομα οὐδέν. Οὔ. Τὸ ἓν ἄρα μόνον ἐστὶν ἕν, καὶ δυὰς οὐκ ἂν εἴη. Οὐ φαίνεται. Ἅψις ἄρα οὐκ ἔστι, δυοῖν μὴ ὄντοιν. Οὐκ ἔστιν. Οὔτ᾽ ἄρα τὸ ἓν τῶν ἄλλων ἅπτεται, οὔτε τἄλλα τοῦ ἑνός· ἐπείπερ ἅψις οὐκ ἔστιν. Οὐ γὰρ

οὖν. Οὕτω δὴ κατὰ πάντα ταῦτα τὸ ἓν τῶν ἄλλων καὶ ἑαυτοῦ ἅπτεταί τε καὶ οὐχ ἅπτεται. Ἔοικεν. Ἆρ' οὖν καὶ ἴσον ἐστὶ καὶ ἄνισον αὑτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις; Πῶς; Εἰ μεῖζον εἴη τὸ ἓν ἢ τἄλλα, ἢ ἔλαττον, ἢ αὖ τἄλλα τοῦ ἑνὸς μείζω ἢ ἐλάττω, ἆρα οὐκ ἂν τῷ μὲν ἓν εἶναι τὸ ἕν, καὶ τἄλλα, ἄλλα τοῦ ἑνός, οὔτε τι μείζω οὔτε τι ἐλάττω ἂν εἴη ἀλλήλων αὐταῖς γε ταύταις ταῖς οὐσίαις; ἀλλ' εἰ μὲν πρὸς τῷ τοιαῦτα εἶναι ἑκάτερα ἰσότητα ἔχοιεν, ἴσα ἂν εἴη πρὸς ἄλληλα; εἰ δὲ τὰ μὲν, μέγεθος, τὸ δὲ, σμικρότητα, ἢ καὶ μέγεθος μὲν τὸ ἕν, σμικρότητα δὲ τἄλλα, ὁποτέρῳ μὲν τῷ εἴδει μέγεθος προσείη, μεῖζον ἂν εἴη, ᾧ δὲ σμικρότης, ἔλαττον; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν ἐστόν γε τινὲ τούτω εἴδη τό, τε μέγεθος καὶ ἡ σμικρότης; οὐ γάρ ἄν που, μὴ ὄντε γε, ἐναντίω τε ἀλλήλοιν ἤτην, καὶ ἐν τοῖς οὖσιν ἐγγιγνοίσθην. Πῶς γὰρ ἄν; Εἰ ἄρα ἐν τῷ ἑνὶ σμικρότης ἐγγίγνεται, ἤτοι ἐν ὅλῳ ἂν ἢ ἐν μέρει αὐτοῦ ἐνείη. Ἀνάγκη. Τί δ' εἰ ἐν ὅλῳ ἐγγίγνοιτο, οὐχὶ ἢ ἐξ ἴσου ἂν τῷ ἑνὶ δι' ὅλου αὐτοῦ τεταμένη εἴη, ἢ περιέχουσα αὐτό; Δῆλον δή. Ἆρ' οὐκ ἐξ ἴσου μὲν οὖσα ἡ σμικρότης τῷ ἑνὶ, ἴση ἂν αὐτῷ εἴη; περιέχουσα δὲ, μείζων; Πῶς δ' οὔ; Δυνατὸν οὖν σμικρότητα ἴσην τῳ εἶναι, ἢ μείζω τινός; καὶ πράττειν γε τὰ μεγέθους τε καὶ ἰσότητος, ἀλλὰ μὴ τὰ ἑαυτῆς; Ἀδύνατον. Ἐν μὲν ὅλῳ ἄρα τῷ ἑνὶ οὐκ ἂν εἴη σμικρότης· ἀλλ' εἴπερ, ἐν μέρει. Ναί. Οὔτι γε ἐν παντὶ αὖ τῷ μέρει. εἰ δὲ μὴ, ταὐτὰ ποιήσει ἅπερ πρὸς τὸ ὅλον ἴση ἔσται, ἢ μείζων τοῦ μέρους ἐν ᾧ ἂν ἀεὶ ἐνῇ. Ἀνάγκη. Οὐδενί ποτε ἄρα ἐνέσται τῶν

ὄντων σμικρότης, μήτ' ἐν μέρει μήτ' ἐν ὅλῳ ἐγγιγνομένη· οὐδέ τι ἔσται σμικρὸν πλὴν αὐτῆς τῆς σμικρότητος. Οὐκ ἔοικεν. Οὐδ' ἄρα μέγεθος ἐνέσται ἐν αὐτῷ. μεῖζον γὰρ ἄν τι εἴη ἄλλο, καὶ πλὴν αὐτοῦ μεγέθους, ἐκεῖνο ἐν ᾧ τὸ μέγεθος ἐνείη· καὶ ταῦτα, σμικροῦ αὐτοῦ οὐκ ὄντος· οὗ ἀνάγκη ὑπερέχειν ἐάνπερ ᾖ μέγα. τοῦτο δὲ ἀδύνατον, ἐπειδὴ σμικρότης οὐδαμοῦ ἔνι. Ἀληθῆ. Ἀλλὰ μὴν αὐτὸ μέγεθος, οὐκ ἄλλου μεῖζον ἢ αὐτῆς σμικρότητος· οὐδὲ σμικρότης ἄλλου ἔλαττον ἢ αὐτοῦ μεγέθους. Οὐ γάρ. Οὔτε ἄρα τἄλλα μείζω τοῦ ἑνός, οὐδὲ ἐλάττω, μήτε μέγεθος μήτε σμικρότητα ἔχοντα. οὔτε αὐτὼ τούτω πρός τὸ ἓν ἔχετον τὴν δύναμιν τὴν τοῦ ὑπερέχειν τε καὶ ὑπερέχεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ἀλλήλω. οὔτε αὖ τὸ ἓν τούτοιν οὐδὲ τῶν ἄλλων μεῖζον ἂν οὐδ' ἔλαττον εἴη, μήτε μέγεθος μήτε σμικρότητα ἔχον. Οὔκουν φαίνεταί γε. Ἆρ' οὖν, εἰ μήτε μεῖζον μήτε ἔλαττον τὸ ἓν τῶν ἄλλων, ἀνάγκη αὐτὸ ἐκείνων μήτε ὑπερέχειν μήτε ὑπερέχεσθαι; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν τόγε μήτε ὑπερέχον μήτε ὑπερεχόμενον, πολλὴ ἀνάγκη ἐξ ἴσου εἶναι· ἐξ ἴσου δὲ ὄν, ἴσον εἶναι. Πῶς γὰρ οὔ; Καὶ μὴν καὶ αὐτό γε τὸ ἓν πρὸς ἑαυτὸ οὕτως ἂν ἔχοι· μήτε μέγεθος ἐν ἑαυτῷ μήτε σμικρότητα ἔχον, οὔτ' ἂν ὑπερέχοιτο οὔτ' ἂν ὑπερέχοι ἑαυτοῦ· ἀλλ' ἐξ ἴσου ὄν, ἴσον ἀεὶ εἴη ἑαυτῷ. Πάνυ μὲν οὖν. Τὸ ἓν ἄρα ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἴσον ἂν εἴη. Φαίνεται. Καὶ μὴν αὐτό γε ἐν ἑαυτῷ ὄν, καὶ περὶ ἑαυτὸ ἂν εἴη ἔξωθεν· καὶ περιέχον μέν, μεῖζον ἂν ἑαυτοῦ εἴη· περιεχόμενον δέ, ἔλαττον. καὶ οὕτω μεῖζον ἂν καὶ ἔλαττον εἴη

αὐτὸ ἑαυτοῦ τὸ ἕν. Εἴη γὰρ ἄν. Οὐκοῦν καὶ τὸ ἀνάγκη, μηδὲν εἶναι ἐκτὸς τοῦ ἑνός τε καὶ τῶν ἄλλων; Πῶς γὰρ οὔ; Ἀλλὰ μὴν καὶ εἶναί που δεῖ τόγε ὂν ἀεί. Ναί. Οὐκοῦν τόγε ἔν τῳ ὂν, ἐν μείζονι ἔσται, ἔλαττον ὄν; οὐ γὰρ ἂν ἄλλως ἕτερον ἐν ἑτέρῳ εἴη. Οὐ γάρ. Ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν ἕτερόν ἐστι χωρὶς τῶν ἄλλων καὶ τοῦ ἑνὸς, δεῖ δὲ αὐτὰ ἔν τῳ εἶναι, οὐκ ἀνάγκη ἤδη ἐν ἀλλήλοις εἶναι, τά τε ἄλλα ἐν τῷ ἑνὶ, καὶ τὸ ἓν ἐν τοῖς ἄλλοις; ἢ μηδαμοῦ εἶναι; Φαίνεται. Ὅτι μὲν ἄρα τὸ ἓν ἐν τοῖς ἄλλοις ἔνεστι, μείζω ἂν εἴη τἄλλα τοῦ ἑνὸς, περιέχοντα αὐτό· τὸ δὲ ἕν, ἔλαττον τῶν ἄλλων, περιεχόμενον. ὅτι δὲ τἄλλα ἐν τῷ ἑνὶ, τὸ ἓν τῶν ἄλλων κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον μεῖζον ἂν εἴη· τὰ δὲ ἄλλα τοῦ ἑνὸς, ἐλάττω. Ἔοικε. Τὸ ἓν ἄρα ἴσον τε καὶ μεῖζον καὶ ἔλαττόν ἐστιν αὐτό τε αὑτοῦ καὶ τῶν ἄλλων. Φαίνεται. Καὶ μὴν, εἴπερ μεῖζον, καὶ ἴσον καὶ ἔλαττον, ἴσων ἂν εἴη μέτρων καὶ πλειόνων καὶ ἐλαττόνων αὑτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις· ἐπειδὴ δὲ μέτρων, καὶ μερῶν. Πῶς δ᾽ οὔ; Ἴσων ἄρα μέτρων ὂν, καὶ πλειόνων καὶ ἐλαττόνων, καὶ ἀριθμῷ ἔλαττον ἂν καὶ πλέον εἴη αὐτό τε αὑτοῦ καὶ τῶν ἄλλων, καὶ ἴσον αὑτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις κατὰ ταὐτά. Πῶς; Ὧνπερ μεῖζόν ἐστι, πλειόνων που καὶ μέτρων ἂν εἴη αὐτῶν· ὅσων δὲ μέτρων, καὶ μερῶν. καὶ ὧνπερ ἔλαττον, ὡσαύτως· καὶ οἷς ἴσον, κατὰ ταὐτά. Οὕτως. Οὐκοῦν ἑαυτοῦ μεῖζον καὶ ἔλαττον ὂν, καὶ ἴσον, ἴσων ἂν εἴη μέτρων, καὶ πλειόνων καὶ ἐλαττόνων αὑτῷ; ἐπειδὴ δὲ μέτρων, καὶ μερῶν; Πῶς δ᾽ οὔ; Ἴσων μὲν ἄρα μερῶν ὂν αὑτῷ, ἴσον ἂν τὸ πλῆ-

θος αὐτῷ εἴη· πλειόνων δὲ, πλέον· ἐλαττόνων δὲ, ἔλαττον τὸν ἀριθμὸν αὐτοῦ. Φαίνεται. Οὐκοῦν καὶ πρὸς τἆλλα ὡσαύτως ἕξει τὸ ἕν; ὅτι μὲν μεῖζον αὐτῶν φαίνεται, ἀνάγκη πλέον εἶναι καὶ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν; ὅτι δὲ σμικρότερον, ἔλαττον; ὅτι δὲ ἴσον μεγέθει, ἴσον καὶ τὸ πλῆθος εἶναι τοῖς ἄλλοις; Ἀνάγκη. Οὕτω δὴ αὖ, ὡς ἔοικε, τὸ ἓν, καὶ ἴσον, καὶ πλέον καὶ ἔλαττον τὸν ἀριθμὸν αὐτό τε αὑτοῦ ἔσται καὶ τῶν ἄλλων. Ἔσται. Ἆρ' οὖν καὶ χρόνου μετέχει τὸ ἕν; καὶ ἐστί τε καὶ γίγνεται νεώτερόν τε καὶ πρεσβύτερον αὐτό τε αὑτοῦ καὶ τῶν ἄλλων; καὶ οὔτε νεώτερον οὔτε πρεσβύτερον οὔτε ἑαυτοῦ οὔτε τῶν ἄλλων, χρόνου μετέχον; Πῶς; Εἶναι μέν που αὐτῷ ὑπάρχει, εἴπερ ἕν ἐστι. Ναί. Τὸ δὲ εἶναι ἄλλό τι ἐστὶν ἢ μέθεξις οὐσίας μετὰ χρόνου τοῦ παρόντος; ὥσπερ τὸ ἦν μετὰ τοῦ παρεληλυθότος, καὶ αὖ τὸ ἔσται μετὰ τοῦ μέλλοντος, οὐσίας ἐστὶ κοινωνία; Ἔστι γάρ. Μετέχειν μὲν ἄρα ἔστι χρόνου, εἴπερ καὶ τοῦ εἶναι. Πάνυ γε. Οὐκοῦν πορευομένου τοῦ χρόνου; Ναί. Ἀεὶ ἄρα πρεσβύτερον γίγνεται ἑαυτοῦ, εἴπερ προέρχεται κατὰ χρόνον. Ἀνάγκη. Ἆρ' οὖν μεμνήμεθα, ὅτι νεωτέρου γιγνομένου τὸ πρεσβύτερον πρεσβύτερον γίγνεται; Μεμνήμεθα. Οὐκοῦν, ἐπειδὴ πρεσβύτερον ἑαυτοῦ γίγνεται τὸ ἓν, νεωτέρου ἂν γιγνομένου ἑαυτοῦ πρεσβύτερον γίγνοιτο; Ἀνάγκη. Γίγνεται μὲν δὴ νεώτερόν τε καὶ πρεσβύτερον αὐτοῦ οὕτω. Ναί. Ἔστι δὲ πρεσβύτερον ἆρ' οὐχ ὅταν κατὰ τὸν νῦν χρόνον ᾖ γιγνόμενον, τὸν μεταξὺ τοῦ ἦν τε καὶ ἔσται; οὐ γάρ που πορευόμενόν γε ἐκ τοῦ ποτε

εἰς τὸ ἔπειτα ὑπερβήσεται τὸ νῦν. Οὐ γάρ. Ἆρ᾽ οὖν οὐκ ἐπίσχει τότε τοῦ γίγνεσθαι πρεσβύτερον, ἐπειδὰν τῷ νῦν ἐντύχῃ; καὶ οὐ γίγνεται, ἀλλ᾽ ἔστι τότ᾽ ἤδη πρεσβύτερον; προϊὸν γὰρ οὐκ ἄν ποτε ληφθείη ὑπὸ τοῦ νῦν. τὸ γὰρ προϊὸν, οὕτως ἔχει ὡς ἀμφοτέρων ἐφάπτεσθαι, τοῦ τε νῦν καὶ τοῦ ἔπειτα· τοῦ μὲν νῦν ἀφιέμενον, τοῦ δ᾽ ἔπειτα ἐπιλαμβανόμενον· μεταξὺ ἀμφοτέρων γιγνόμενον, τοῦ τε ἔπειτα καὶ τοῦ νῦν. Ἀληθῆ. Εἰ δέ γε ἀνάγκη μὴ παρελθεῖν τὸ νῦν πᾶν τὸ γιγνόμενον, ἐπειδὰν κατὰ τοῦτο ᾖ, ἐπίσχει ἀεὶ τοῦ γίγνεσθαι· καὶ ἔστι τότε τοῦτο ὅ, τι ἂν τύχοι γιγνόμενον. Φαίνεται. Καὶ τὸ ἓν ἄρα, ὅταν πρεσβύτερον γιγνόμενον ἐντύχῃ τῷ νῦν, ἐπέσχε τοῦ γίγνεσθαι, καὶ ἔστι τότε πρεσβύτερον. Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν οὗπερ ἐγίγνετο πρεσβύτερον, τούτου καὶ ἔστιν; ἐγίγνετο δὲ αὑτοῦ; Ναί. Ἔστι δὲ τὸ πρεσβύτερον νεωτέρου πρεσβύτερον; Ἔστι. Καὶ νεώτερον ἄρα τότε αὑτοῦ ἐστι τὸ ἕν, ὅταν πρεσβύτερον γιγνόμενον ἐντύχῃ τῷ νῦν. Ἀνάγκη. Τό γε μὴν νῦν ἀεὶ πάρεστι τῷ ἑνὶ διὰ παντὸς τοῦ εἶναι. ἔστι γὰρ ἀεὶ νῦν ὅταν περ ᾖ. Πῶς γὰρ οὔ; Ἀεὶ ἄρα ἐστί τε καὶ γίγνεται πρεσβύτερον ἑαυτοῦ καὶ νεώτερον τὸ ἕν. Ἔοικε. Πλείω δὲ χρόνον αὐτὸ ἑαυτοῦ ἔστιν ἢ γίγνεται; ἢ τὸν ἴσον; Τὸν ἴσον. Ἀλλὰ μὴν τόν γε ἴσον χρόνον ἢ γιγνόμενον ἢ ὂν, τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ἔχει. Πῶς δ᾽ οὔ; Τὸ δὲ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ἔχον, οὔτε πρεσβύτερον οὔτε νεώτερόν ἐστιν. Οὐ γάρ. Τὸ ἓν ἄρα τὸν ἴσον χρόνον αὐτὸ ἑαυτῷ καὶ γιγνόμενον καὶ ὂν, οὔτε νεώτερον, οὔτε πρεσβύτερον ἑαυτοῦ

ἐστιν, οὔτε γίγνεται. Οὔ μοι δοκεῖ. Τί δὲ τῶν ἄλλων; Οὐκ ἔχω λέγειν. Τόδε γε μὴν ἔχεις λέγειν, ὅτι τἄλλα τοῦ ἑνὸς, εἴπερ ἕτερά ἐστιν, ἀλλὰ μὴ ἕτερον, πλείω ἐστὶν ἑνός. ἕτερον μὲν γὰρ ὂν, ἓν ἂν ᾖ· ἕτερα δὲ ὄντα, πλείω ἑνός ἐστι, καὶ πλῆθος ἂν ἔχοι. Ἔχοι γὰρ ἄν. Πλῆθος δὲ ὂν, ἀριθμοῦ πλείονος ἂν μετέχοι ἢ τοῦ ἑνός. Πῶς δ' οὔ; Τί οὖν; ἀριθμοῦ φήσομεν τὰ πλείω γίγνεσθαί τε καὶ γεγονέναι πρότερον; ἢ τὰ ἐλάττω; Τὰ ἐλάττω. Τὸ ὀλίγιστον ἄρα πρῶτον. τοῦτο δ' ἔστι τὸ ἕν. ἢ γάρ; Ναί. Πάντων ἄρα τὸ ἓν πρῶτον γέγονε τῶν ἀριθμὸν ἐχόντων. ἔχει δὲ καὶ τἄλλα πάντα ἀριθμὸν, εἴπερ ἄλλα καὶ μὴ ἄλλο ἐστίν. Ἔχει γάρ. Πρῶτον δέ γε, οἶμαι, γεγονὸς, πρότερον γέγονε· τὰ δὲ ἄλλα, ὕστερον. τὰ δ' ὕστερα γεγονότα, νεώτερα τοῦ πρότερον γεγονότος. καὶ οὕτως ἂν εἴη τὰ ἄλλα νεώτερα τοῦ ἑνός· τὸ δὲ ἓν, πρεσβύτερον τῶν ἄλλων. Εἴη γὰρ ἄν. Τί δὲ τόδε; ἆρ' ἂν εἴη τὸ ἓν παρὰ φύσιν τὴν αὑτοῦ γεγονός; ἢ ἀδύνατον; Ἀδύνατον. Ἀλλὰ μὴν μέρη γε ἔχον ἐφάνη τὸ ἕν. εἰ δὲ μέρη, καὶ ἀρχὴν καὶ τελευτὴν καὶ μέσον. Ναί. Οὐκοῦν πάντων πρῶτον ἀρχὴ γίγνεται, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἑνὸς, καὶ ἑκάστου τῶν ἄλλων; καὶ μετὰ τὴν ἀρχὴν, καὶ τἄλλα πάντα μέχρι τοῦ τέλους; Τί μήν; Καὶ μὴν μόριά γε φήσομεν ταῦτ' εἶναι πάντα τἄλλα τοῦ ὅλου τε καὶ ἑνός· αὐτὸ δὲ ἐκεῖνο ἅμα τῇ τελευτῇ γεγονέναι ἕν τε καὶ ὅλον. Φήσομεν γάρ. Τελευτὴ δέ γε, οἶμαι, ὕστατον γίγνεται. τούτῳ δ' ἅμα τὸ ἓν πέφυκε γίγνεσθαι. ὥστ' εἴπερ ἀνάγκη αὐτὸ τὸ ἓν μὴ παρὰ φύσιν γίγνεσθαι, ἅμα τελευτῇ ἂν γεγονὸς, ὕ-

στατον ἂν τῶν ἄλλων πεφυκὸς εἴη γίγνεσθαι. Φαίνεται. Νεώτερον ἄρα τῶν ἄλλων τὸ ἕν ἐστι, τὰ δ᾽ ἄλλα τοῦ ἑνὸς πρεσβύτερα. Οὕτως αὖ μοι φαίνεται. Τί δὲ δή; ἀρχὴν, ἢ ἄλλο μέρος ὁτιοῦν τοῦ ἑνὸς, ἢ ἄλλου ὁτουοῦν, ἐάνπερ μέρος ᾖ, ἀλλὰ μὴ μέρη, οὐκ ἀναγκαῖον ἓν εἶναι, μέρος γε ὄν; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν τὸ ἓν ἅμα τε τῷ πρώτῳ γιγνομένῳ γίγνοιτ᾽ ἂν, καὶ ἅμα τῷ δευτέρῳ· καὶ οὐδενὸς ἀπολείπεται τῶν ἄλλων γιγνομένων, ὅ, τι περ ἂν προσγίγνηται ὁτῳοῦν, ἕως ἂν πρὸς τὸ ἔσχατον διελθὸν, ὅλον ἓν γένηται· οὔτε μέσου, οὔτε ἐσχάτου, οὔτε πρώτου, οὔτε ἄλλου οὐδενὸς ἀπολειφθὲν ἐν τῇ γενέσει. Ἀληθῆ. Πᾶσιν ἄρα τοῖς ἄλλοις τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ἴσχει τὸ ἕν. ὥστ᾽ εἰ μὴ παρὰ φύσιν πέφυκεν αὐτὸ τὸ ἓν, οὔτε πρότερον οὔτε ὕστερον τῶν ἄλλων γεγονὸς ἂν εἴη, ἀλλ᾽ ἅμα. καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον τὸ ἓν τῶν ἄλλων οὔτε πρεσβύτερον οὔτε νεώτερον ἂν εἴη, οὐδὲ τἄλλα τοῦ ἑνός· κατὰ δὲ τὸν πρόσθεν, πρεσβύτερόν τε καὶ νεώτερον, καὶ τἄλλα ἐκείνου ὡσαύτως. Πάνυ μὲν οὖν. Ἔστι μὲν δὴ οὕτως ἔχον τε καὶ γεγονός. ἀλλὰ τί αὖ περὶ τοῦ γίγνεσθαι αὐτὸ πρεσβύτερόν τε καὶ νεώτερον τῶν ἄλλων, καὶ τἄλλα τοῦ ἑνὸς, καὶ μήτε νεώτερον μήτε πρεσβύτερον γίγνεσθαι; ἆρα ὥσπερ περὶ τοῦ εἶναι, οὕτω καὶ περὶ τοῦ γίγνεσθαι ἔχει; ἢ ἑτέρως; Οὐκ ἔχω λέγειν. Ἀλλ᾽ ἐγὼ τοσόνδε γε, ὅτι εἰ καὶ ἔστι πρεσβύτερον ἕτερον ἑτέρου, γίγνεσθαί γε αὐτὸ πρεσβύτερον ἔτι, ἢ ὡς τοπρῶτον εὐθὺς γενόμενον διήνεγκε τῇ ἡλικίᾳ, οὐκ ἂν ἔτι δύναιτο· οὐδ᾽ αὖ τὸ νεώτερον ὂν, ἔτι νεώτερον γίγνεσθαι

ἀνίσοις γὰρ ἴσα προστιθέμενα, χρόνῳ τε καὶ ἄλλῳ ὁτῳοῦν, ἴσῳ ποιεῖ διαφέρειν ἀεὶ ὅσῳπερ ἂν τοπρῶτον διενέγκῃ. Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκ ἄρα τόγε ὂν τοῦ ἑνὸς ὄντος γίγνοιτ' ἂν ποτὲ πρεσβύτερον, οὔτε νεώτερον, εἴπερ ἴσῳ διαφέρει ἀεὶ τὴν ἡλικίαν· ἀλλ' ἔστι καὶ γέγονε πρεσβύτερον, τὸ δὲ, νεώτερον· γίγνεται δ' οὔ. Ἀληθῆ. Καὶ τὸ ἓν ἄρα ὂν, τῶν ἄλλων ὄντων οὔτε πρεσβύτερον ποτὲ, οὔτε νεώτερον γίγνεται. Οὐ γὰρ οὖν. Ὅρα δὲ εἰ τῇδε πρεσβύτερα καὶ νεώτερα γίγνεται. Πῇ δή; Ἧ τό, τε ἓν τῶν ἄλλων ἐφάνη πρεσβύτερον, καὶ τἄλλα τοῦ ἑνός. Τί οὖν; Ὅταν τὸ ἓν τῶν ἄλλων πρεσβύτερον ᾖ, πλείω χρόνον γέγονεν ἢ τἄλλα. Ναί. Πάλιν δὴ σκόπει· ἐὰν πλείονι καὶ ἐλάττονι χρόνῳ προστιθῶμεν τὸν ἴσον χρόνον, ἆρα τῷ ἴσῳ μορίῳ διοίσει τὸ πλέον τοῦ ἐλάττονος, ἢ σμικροτέρῳ; Σμικροτέρῳ. Οὐκ ἄρα ἔσται ὅ, τι περ τοπρῶτον ἦν πρὸς τἄλλα ἡλικίᾳ διαφέρον τὸ ἕν, τοῦτο καὶ εἰς τὸ ἔπειτα, ἀλλὰ ἴσον λαμβάνον χρόνον τοῖς ἄλλοις, ἔλαττον αἰεὶ τῇ ἡλικίᾳ διοίσει αὐτῶν ἢ πρότερον. ἢ οὔ; Ναί. Οὐκοῦν τό γε ἔλαττον διαφέρον ἡλικίᾳ πρός τι ἢ πρότερον, νεώτερον γίγνοιτ' ἂν ἢ ἐν τῷ πρόσθεν, πρὸς ἐκεῖνα πρὸς ἃ ἦν πρεσβύτερον πρότερον; Νεώτερον. Εἰ δὲ ἐκεῖνο νεώτερον, οὐκ ἐκεῖνα αὖ τὰ ἄλλα πρὸς τὸ ἓν πρεσβύτερα ἢ πρότερον; Πάνυ γε. Τὸ μὲν νεώτερον ἄρα γεγονὸς, πρεσβύτερον γίγνεται πρὸς τὸ πρότερον γεγονός τε καὶ πρεσβύτερον ὄν. ἔστι δὲ οὐδέποτε πρεσβύτερον, ἀλλὰ γίγνεται αἰεὶ ἐκείνου πρεσβύτερον. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἐπὶ τὸ νεώτερον ἐπιδίδωσι, τὸ δ' ἐπὶ τὸ πρεσ-

βύτερον. τὸ δ' αὖ πρεσβύτερον τοῦ νεωτέρου νεώτερον γίγνεται ὡσαύτως. ἰόντε γὰρ αὐτὼ εἰς τὸ ἐναντίον, τὸ ἐναντίον ἀλλήλοιν γίγνεσθον· τὸ μὲν νεώτερον, πρεσβύτερον τοῦ πρεσβυτέρου· τὸ δὲ πρεσβύτερον, νεώτερον τοῦ νεωτέρου. γενέσθαι δὲ οὐκ ἂν οἵωτε ἤτην. εἰ γὰρ γένοιντο, οὐκ ἂν ἔτι γίγνοιντο, ἀλλ' εἶεν ἄν. νῦν δὲ γίγνονται μὲν πρεσβύτερα ἀλλήλων καὶ νεώτερα. τὸ μὲν ἕν, τῶν ἄλλων νεώτερον γίγνεται, ὅτι πρεσβύτερον ἐφάνη ὂν καὶ πρότερον γεγονός· τὰ δὲ ἄλλα τοῦ ἑνὸς πρεσβύτερα, ὅτι ὕστερα γέγονε. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τἄλλα τούτῳ πρὸς τὸ ἓν ἴσχει, ἐπειδήπερ αὐτοῦ πρεσβύτερα ἐφάνη καὶ πρότερα γεγονότα. Φαίνεται γὰρ οὖν οὕτω. Οὐκοῦν ᾗ μὲν οὐδὲ ἕτερον ἑτέρου πρεσβύτερον γίγνεται οὐδὲ νεώτερον, κατὰ τὸ ἴσῳ ἀριθμῷ ἀλλήλων ἀεὶ διαφέρειν, οὔτε τὸ ἓν τῶν ἄλλων πρεσβύτερον γίγνοιτ' ἄν, οὐδὲ νεώτερον, οὔτε τἄλλα τοῦ ἑνός; ᾗ δὲ ἄλλῳ ἀεὶ μορίῳ διαφέρειν ἀνάγκη τὰ πρότερα τῶν ὑστέρων γενόμενα, καὶ τὰ ὕστερα τῶν προτέρων, ταύτῃ δὴ ἀνάγκη πρεσβύτερά τε καὶ νεώτερα ἀλλήλων γίγνεσθαι τά τε ἄλλα τοῦ ἑνός, καὶ τὸ ἓν τῶν ἄλλων; Πάνυ μὲν οὖν. Κατὰ δὴ πάντα ταῦτα τὸ ἓν αὐτό τε αὑτοῦ καὶ τῶν ἄλλων πρεσβύτερον καὶ νεώτερον ἐστί τε καὶ γίγνεται, καὶ οὔτε πρεσβύτερον οὔτε νεώτερον οὔτ' ἔστιν οὔτε γίγνεται οὔτε αὑτοῦ οὔτε τῶν ἄλλων. Παντελῶς μὲν οὖν. Ἐπειδὴ δὲ χρόνου μετέχει τὸ ἕν, καὶ τοῦ πρεσβύτερόν τε καὶ νεώτερον γίγνεσθαι, ἆρ' οὐκ ἀνάγκη καὶ τοῦ ποτὲ μετέχειν, καὶ τοῦ ἔπειτα, καὶ τοῦ νῦν, εἴπερ χρόνου με-

τέχει; Ἀνάγκη. Ἦν ἄρα τὸ ἕν, καὶ ἔστι καὶ ἔσται, καὶ ἐγίγνετο καὶ γίγνεται καὶ γενήσεται. Τί μήν; Καὶ εἴη ἄν τι ἐκείνῳ καὶ ἐκείνου, καὶ ἦν καὶ ἔστι καὶ ἔσται. Πάνυ γε. Καὶ ἐπιστήμη δὴ εἴη ἂν αὐτοῦ καὶ δόξα καὶ αἴσθησις, εἴπερ καὶ νῦν ἡμεῖς περὶ αὐτοῦ πάντα ταῦτα πράττομεν. Ὀρθῶς λέγεις. Καὶ ὄνομα δὴ καὶ λόγος ἐστὶν αὐτῷ, καὶ ὀνομάζεται καὶ λέγεται· καὶ ὅσα περ καὶ περὶ τἄλλα τῶν τοιούτων τυγχάνει ὄντα, καὶ περὶ τὸ ἕν ἐστι. Παντελῶς μὲν οὖν ἔχει οὕτως. Ἔτι δὴ τὸ τρίτον λέγωμεν. τὸ ἓν εἰ ἔστιν οἷον διεληλύθαμεν, ἆρ' οὐκ ἀνάγκη αὐτό, ἕν τε ὂν καὶ πολλά, καὶ μήτε ἓν μήτε πολλά, καὶ μετέχον χρόνου, ὅτι μὲν ἔστιν ἕν, οὐσίας μετέχειν ποτέ; ὅτι δ' οὐκ ἔστι, μὴ μετέχειν αὖ ποτε οὐσίας; Ἀνάγκη. Ἆρ' οὖν ὅτε μετέχει, οἷόντε ἔσται τότε μὴ μετέχειν; ἤ, ὅτε μὴ μετέχει, μετέχειν; Οὐχ οἷόντε. Ἐν ἄλλῳ ἄρα χρόνῳ μετέχει, καὶ ἐν ἄλλῳ οὐ μετέχει. οὕτω γὰρ ἂν μόνως τοῦ αὐτοῦ μετέχοι τε καὶ οὐ μετέχοι. Ὀρθῶς. Οὐκοῦν ἔστι καὶ οὗτος χρόνος ὅτε μεταλαμβάνει τοῦ εἶναι, καὶ ὅτε ἀπαλλάττεται αὐτοῦ; ἢ πῶς οἷόντε ἔσται τοτὲ μὲν ἔχειν τὸ αὐτό, τοτὲ δὲ μὴ ἔχειν; ἐὰν μήποτε καὶ λαμβάνῃ αὐτὸ καὶ ἀφίῃ; Οὐδαμῶς. Τὸ δὴ οὐσίας μεταλαμβάνειν, ἆρά γε οὐ γίγνεσθαι καλεῖς; Ἔγωγε. Τὸ δὲ ἀπαλλάττεσθαι οὐσίας, ἆρα οὐκ ἀπόλλυσθαι; Καὶ πάνυ γε. Τὸ ἓν δή, ὡς ἔοικε, λαμβάνον τε καὶ ἀφιὲν οὐσίαν, γίγνεται καὶ ἀπόλλυται. Ἀνάγκη. Ἓν δὲ καὶ πολλὰ ὄν, καὶ γιγνόμενον καὶ ἀπολλύμενον, ἆρ' οὐχ ὅταν μὲν γίγνηται ἕν, τὸ πολλὰ εἶναι ἀπόλλυται, ὅταν δὲ πολλά, τὸ ἓν

εἶναι ἀπόλλυται; Πάνυ γε. Ἓν δὲ γιγνόμενον καὶ πολλὰ, ἆρ᾽ οὐκ ἀνάγκη διακρίνεσθαί τε καὶ συγκρίνεσθαι; Πολλή γε. Καὶ μὴν ἀνόμοιόν γε καὶ ὅμοιον ὅταν γίγνηται, ὁμοιοῦσθαί τε καὶ ἀνομοιοῦσθαι; Ναί. Καὶ ὅταν μεῖζον καὶ ἔλαττον καὶ ἴσον, αὐξάνεσθαί τε καὶ φθίνειν, καὶ ἰσοῦσθαι; Οὕτως. Ὅταν δὲ κινούμενόν τε ἵστηται, καὶ ὅταν ἑστὼς ἐπὶ τὸ κινεῖσθαι μεταβάλλῃ, δεῖ δήπου αὐτό γε μηδ᾽ ἐν ἑνὶ χρόνῳ εἶναι. Πῶς δή; Ἑστώς τε πρότερον, ὕστερον κινεῖσθαι· καὶ πρότερον κινούμενον, ὕστερον ἑστάναι. ἄνευ μὲν τοῦ μεταβάλλειν οὐχ οἷόντε ἔσται ταῦτα πάσχειν. Πῶς γάρ; Χρόνος δέ γε οὐδείς ἐστιν ἐν ᾧ τι οἷόντε ἅμα μήτε κινεῖσθαι μήτε ἑστάναι. Οὐ γὰρ οὖν. Ἀλλ᾽ οὐδὲ μὴν μεταβάλλει ἄνευ τοῦ μεταβάλλειν. Οὐκ εἰκός. Πότ᾽ οὖν μεταβάλλει; οὔτε γὰρ ἑστὼς ἂν οὔτε κινούμενον μεταβάλλοι, οὔτε ἐν χρόνῳ ὄν. Οὐ γὰρ οὖν. Ἆρ᾽ οὖν ἔστι τὸ ἄτοπον τοῦτο ἐν ᾧ τότ᾽ ἂν εἴη ὅτε μεταβάλλει; Τὸ ποῖον δή; Τὸ ἐξαίφνης. τὸ γὰρ ἐξαίφνης τοιοῦτόν τι ἔοικε σημαίνειν, ὡς ἐξ ἐκείνου μεταβάλλον εἰς ἑκάτερον. οὐ γὰρ ἔκ γε τοῦ ἑστάναι ἑστῶτος ἔτι μεταβάλλει, οὐδ᾽ ἐκ τῆς κινήσεως κινουμένης ἔτι μεταβάλλει· ἀλλὰ ἡ ἐξαίφνης αὕτη φύσις, ἄτοπός τις ἐγκάθηται, μεταξὺ τῆς κινήσεώς τε καὶ στάσεως, ἐν χρόνῳ οὐδὲν οὖσα. καὶ εἰς ταύτην δὴ καὶ ἐκ ταύτης τό, τε κινούμενον μεταβάλλει ἐπὶ τὸ ἑστάναι, καὶ τὸ ἑστὼς ἐπὶ τὸ κινεῖσθαι. Κινδυνεύει. Καὶ τὸ ἓν δή, εἴπερ ἕστηκέ τε καὶ κινεῖται, μεταβάλλοι ἂν ἐφ᾽ ἑκάτερα. μόνως γὰρ ἂν οὕτως ἀμφότερα ποιοῖ. μεταβάλλον δ᾽ ἐξαίφνης

μεταβάλλει· καὶ ὅτε μεταβάλλει, ἐν οὐδενὶ χρόνῳ ἂν εἴη· οὐδὲ κινοῖτ᾽ ἂν τότε, οὐδ᾽ ἂν σταίη. Οὐ γάρ. Ἆρ᾽ οὖν οὕτω καὶ πρὸς τὰς ἄλλας μεταβολὰς ἔχει, ὅταν ἐκ τοῦ εἶναι εἰς τὸ ἀπόλλυσθαι μεταβάλῃ, ἢ ἐκ τοῦ μὴ εἶναι εἰς τὸ γίγνεσθαι, μεταξύ τινων τότε γίγνεται κινήσεών τε καὶ στάσεων; καὶ οὔτε ἔστι τότε, οὔτε οὐκ ἔστιν· οὔτε γίγνεται, οὔτε ἀπόλλυται; Ἔοικε γοῦν. Κατὰ δὴ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἐξ ἑνὸς ἐπὶ πολλὰ ἰόν, καὶ ἐκ πολλῶν ἐφ᾽ ἕν, οὔτε ἕν ἐστιν, οὔτε πολλά, οὔτε διακρίνεται, οὔτε συγκρίνεται· καὶ ἐξ ὁμοίου ἐπὶ ἀνόμοιον, καὶ ἐξ ἀνομοίου ἐπὶ τὸ ὅμοιον ἰόν, οὔτε ὅμοιον, οὔτε ἀνόμοιον· οὔτε ὁμοιούμενον, οὔτε ἀνομοιούμενον. καὶ ἐκ μικροῦ ἐπὶ μέγα, καὶ ἐπὶ ἴσον καὶ εἰς τἀναντία ἰόν, οὔτε σμικρόν, οὔτε μέγα, οὔτε ἴσον, οὔτε αὐξανόμενον, οὔτε φθίνον, οὔτε ἰσούμενον εἴη ἄν. Ἔοικε. Ταῦτα δὴ τὰ παθήματα πάντ᾽ ἂν πάσχοι τὸ ἕν, εἰ ἔστι. Πῶς δ᾽ οὔ; Τί δὲ τοῖς ἄλλοις προσήκοι ἂν πάσχειν, ἓν εἰ ἔστιν, ἆρα οὐ σκεπτέον; Σκεπτέον. Λέγωμεν δή, ἓν εἰ ἔστι, τἆλλα τοῦ ἑνὸς τί χρὴ πεπονθέναι. Λέγωμεν. Οὐκοῦν, ἐπείπερ ἄλλα τοῦ ἑνός ἐστιν, οὔτε τὸ ἕν ἐστι τἆλλα· οὐ γὰρ ἂν ἄλλα τοῦ ἑνὸς ἦν. Ὀρθῶς. Οὐδὲ μὴν στέρεταί γε παντάπασι τοῦ ἑνὸς τἆλλα, ἀλλὰ μετέχει πῃ. Πῇ δή; Ὅτι που τἆλλα τοῦ ἑνὸς μόρια ἔχοντα, ἄλλα ἐστίν. εἰ γὰρ μόρια μὴ ἔχει, παντελῶς ἂν ἓν εἴη. Ὀρθῶς. Μόρια δέ γε, φαμέν, τούτου ἐστὶν ὃ ἂν ὅλον ᾖ. Φαμὲν γάρ. Ἀλλὰ μὴν τό γε ὅλον, ἓν ἐκ πολλῶν ἀνάγκη εἶναι, οὗ ἔσται μόρια τὰ μόρια. ἕκαστον γὰρ τῶν μορίων, οὐ πολλῶν μόριον χρὴ εἶναι,

ἀλλὰ ὅλου. Πῶς τοῦτο; Εἴ τι πολλῶν μόριον εἴη, ἐν οἷς ἂν αὐτὸ εἴη, ἑαυτοῦ τε δήπου μόριον ἔσται, ὃ ἐστιν ἀδύνατον, καὶ τῶν ἄλλων δὴ ἑνὸς ἑκάστου, εἴπερ καὶ πάντων. ἑνὸς γὰρ μὴ ὂν μόριον, πλὴν τούτου, τῶν ἄλλων ἔσται· καὶ οὕτως ἑνὸς ἑκάστου οὐκ ἔσται μόριον. μὴ ὂν δὲ μόριον ἑκάστου, οὐδενὸς τῶν πολλῶν ἔσται· μηδενὸς δὲ ὂν, πάντων τούτων τὶ εἶναι, ὧν οὐδενὸς οὐδέν ἐστι καὶ μόριον καὶ ἄλλο ὁτιοῦν, ἀδύνατον εἶναι. Φαίνεταί γε δή. Οὐκ ἄρα τῶν πολλῶν, οὐδὲ πάντων, τὸ μόριον, μόριον, ἀλλὰ μιᾶς τινος ἰδέας, καὶ ἑνός τινος, ὃ καλοῦμεν ὅλον, ἐξ ἁπάντων ἓν τέλειον γεγονὸς, τούτου μόριον ἂν τὸ μόριον εἴη. Παντάπασι μὲν οὖν. Εἰ ἄρα τἄλλα μόρια ἴσχει, κἂν τοῦ ὅλου τε καὶ ἑνὸς μετέχοι. Πάνυ γε. Ἓν ἄρα ὅλον τέλειον μόρια ἔχον, ἀνάγκη εἶναι τἄλλα τοῦ ἑνός. Ἀνάγκη. Καὶ μὴν καὶ περὶ τοῦ μορίου γε ἑκάστου ὁ αὐτὸς λόγος. καὶ γὰρ τούτου ἀνάγκη μετέχειν τοῦ ἑνός. εἰ γὰρ ἕκαστον αὐτῶν μόριόν ἐστι, τό γε ἕκαστον εἶναι, ἓν δήπου σημαίνει· ἀφωρισμένον μὲν τῶν ἄλλων, καθ' αὑτὸ δὲ ὂν, εἴπερ ἕκαστον ἔσται. Ὀρθῶς. Μετέχοι δέ γε ἂν τοῦ ἑνὸς, δηλονότι ἄλλο ὂν ἢ ἕν. οὐ γὰρ ἂν μετεῖχεν, ἀλλ' ἦν ἂν αὐτὸ ἕν. νῦν δὲ ἑνὶ μὲν εἶναι, πλὴν αὐτῷ τῷ ἑνὶ, ἀδύνατόν που. Ἀδύνατον. Μετέχειν δέ γε τοῦ ἑνὸς ἀνάγκη τῷ τε ὅλῳ καὶ τῷ μορίῳ. τὸ μὲν γὰρ ἓν, ὅλον ἔσται, οὗ μόρια τὰ μόρια; τὸ δ' αὖ ἕκαστον, ἓν μόριον τοῦ ὅλου, ὃ ἂν ᾖ μόριον ὅλου. Οὕτως. Οὐκοῦν ἕτερα ὄντα, τοῦ ἑνὸς μεθέξει τὰ μετέχοντα αὐτοῦ; Πῶς δ' οὔ; Τὰ δ' ἕτερα τοῦ ἑνὸς, πολλά που εἴη ἄν. εἰ γὰρ

μήτε ἕν, μήτε ἑνὸς πλείω εἴη τἆλλα τοῦ ἑνὸς, οὐδὲν ἂν εἴη. Οὐ γὰρ οὖν. Ἐπεὶ δέ γε πλείω ἑνός ἐστι τά τε τοῦ ἑνὸς μορίου, καὶ τὰ τοῦ ἑνὸς ὅλου μετέχοντα, οὐκ ἀνάγκη δὴ ἄπειρα πλήθει εἶναι αὐτά γε ἐκεῖνα τὰ μεταλαμβάνοντα τοῦ ἑνός; Πῶς; Ὧδε εἴδωμεν. ἄλλο τι οὐχ ἓν ὄντα, οὐδὲ μετέχοντα τοῦ ἑνὸς, τότε ὅτε μεταλαμβάνει αὐτοῦ, μεταλαμβάνει. Δηλαδή. Οὐκοῦν πλήθη ὄντα, ἐν οἷς τὸ ἓν οὐκ ἔνι; Πλήθη μέντοι. Τί οὖν; εἰ ἐθέλοιμεν τῇ διανοίᾳ τῶν τοιούτων ἀφελεῖν ὡς οἷοίτε ἐσμὲν ὅτι ὀλίγιστον, οὐκ ἀνάγκη καὶ τὸ ἀφαιρεθὲν ἐκεῖνο, εἴπερ τοῦ ἑνὸς μὴ μετέχοι, πλῆθος εἶναι, καὶ οὐχ ἕν; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν οὕτως ἀεὶ σκοποῦντι αὐτὴν καθ᾽ αὐτὴν τὴν ἑτέραν φύσιν τοῦ εἴδους, ὅσον ἂν αὐτῆς ἀεὶ ὁρῶμεν, ἄπειρον ἔσται πλήθει; Παντάπασι μὲν οὖν. Καὶ μὴν ἐπειδάν γε ἓν ἕκαστον μόριον γένηται, πέρας ἤδη ἔχει πρὸς ἄλληλα, καὶ πρὸς τὸ ὅλον, καὶ τὸ ὅλον πρὸς τὰ μόρια. Κομιδῇ μὲν οὖν. Τοῖς ἄλλοις δὴ τοῦ ἑνὸς συμβαίνει, ἐκ μὲν τοῦ ἑνὸς καὶ ἐξ ἑαυτῶν κοινωνησάντων, ὡς ἔοικεν, ἕτερόν τι γίγνεσθαι ἐν αὑτοῖς, ὃ δὴ πέρας παρέσχε πρὸς ἄλληλα· ἡ δὲ αὐτῶν φύσις καθ᾽ ἑαυτὰ, ἀπειρίαν. Φαίνεται. Οὕτω δὴ τἆλλα τοῦ ἑνὸς, καὶ ὅλα καὶ κατὰ τὰ μόρια, ἄπειρά τέ ἐστι καὶ πέρατος μετέχει. Πάνυ γε. Οὐκοῦν καὶ ὅμοιά τε καὶ ἀνόμοια ἀλλήλοις τε καὶ ἑαυτοῖς; Πῇ δή; Ἧ μέν που ἄπειρά ἐστι κατὰ τὴν ἑαυτῶν φύσιν πάντα, ταὐτὸν πεπονθότα ἂν εἴη ταύτῃ. Πάνυ γε. Καὶ μὴν ᾗ γε ἅπαντα πέρατος μετέχει, καὶ ταύτῃ πάντ᾽ ἂν εἴη ταὐτὸν πεπονθότα. Πῶς δ᾽ οὔ; Ἧ δὲ

γε πεπερασμένα τε εἶναι καὶ ἄπειρα πέπονθεν, ἐναντία πάθη ἀλλήλοις ὄντα, ταῦτα τὰ πάθη πέπονθε. Ναί. Τὰ δ' ἐναντία γε, ὡς οἷόντε ἀνομοιότατα. Τί μήν; Κατὰ μὲν ἄρα ἑκάτερον τὸ πάθος ὅμοια ἂν εἴη αὐτά τε αὑτοῖς καὶ ἀλλήλοις· κατὰ δ' ἀμφότερα, ἀμφοτέρως ἐναντιώτατά τε καὶ ἀνομοιότατα. Κινδυνεύει. Οὕτω δὴ τἆλλα, ταὐτά τε αὑτοῖς καὶ ἀλλήλοις ὅμοιά τε καὶ ἀνόμοια εἴη ἄν. Οὕτω. Καὶ ταὐτὰ δή, καὶ ἕτερα ἀλλήλων, καὶ κινούμενα καὶ ἑστῶτα, καὶ πάντα τὰ ἐναντία πάθη, οὐκέτι χαλεπῶς εὑρήσομεν πεπονθότα τἆλλα τοῦ ἑνός· ἐπείπερ καὶ ταῦτα ἐφάνη πεπονθότα. Ὀρθῶς λέγεις. Οὐκοῦν εἰ ταῦτα μὲν ἤδη ἐῶμεν ὡς φανερά, ἐπισκοποῖμεν δὲ πάλιν, ἓν εἰ ἔστιν ἄρα, καὶ οὐχ οὕτως ἔχει τἆλλα τοῦ ἑνός, ἢ οὕτω μόνον; Πάνυ μὲν οὖν. Λέγωμεν δὴ ἐξ ἀρχῆς, ἓν εἰ ἔστι, τί χρὴ τἆλλα τοῦ ἑνὸς πεπονθέναι. Λέγωμεν γάρ. Ἆρ' οὖν χωρὶς μὲν τὸ ἓν τῶν ἄλλων, χωρὶς δὲ τἆλλα τοῦ ἑνός; Τί δή; Ὅτι που οὐκ ἔστι παρὰ ταῦτα ἕτερον, ὃ ἄλλο μέν ἐστι τοῦ ἑνός, ἄλλο δὲ τῶν ἄλλων. πάντα γὰρ εἴρηται, ὅταν ῥηθῇ τό, τε ἓν καὶ τἆλλα. Πάντα γάρ. Οὐκ ἄρα ἔτ' ἐστὶν ἕτερον τούτων, ἐν ᾧ τό, τε ἓν ἂν εἴη τῷ αὐτῷ, καὶ τἆλλα. Οὐ γάρ. Οὐδέποτε ἄρα ἐν ταὐτῷ ἐστι τὸ ἓν καὶ τἆλλα. Οὐκ ἔοικε. Χωρὶς ἄρα; Ναί. Οὐδὲ μὴν μόριά γε ἔχειν φαμὲν τὸ ὡς ἀληθῶς ἕν. Πῶς γάρ; Οὔτ' ἄρα ὅλον εἴη ἂν τὸ ἓν ἐν τοῖς ἄλλοις, οὔτε μόρια αὐτοῦ, εἰ χωρίς τε ἐστὶ τῶν ἄλλων καὶ μόρια μὴ ἔχῃ. Πῶς γὰρ οὔ; Οὐδενὶ ἄρα τρόπῳ μετέχοι ἂν τἆλλα τοῦ ἑνός, μήτε κατὰ μόριόν τι αὐτοῦ, μήτε

κατὰ ὅλον μετέχοντα. Οὐκ ἔοικεν. Οὐδαμῇ ἄρα ἓν τἄλλα ἐστὶν, οὐδ' ἔχει ἐν ἑαυτοῖς ἓν οὐδέν. Οὐ γὰρ οὖν. Οὐδ' ἄρα πολλά ἐστι τἄλλα. ἓν γὰρ ἂν ἦν ἕκαστον αὐτῶν μόριον τοῦ ὅλου, εἰ πολλὰ ἦν. νῦν δὲ οὔτε ἕν, οὔτε πολλὰ, οὔτε ὅλον, οὔτε μόριά ἐστι τἄλλα τοῦ ἑνός· ἐπειδὴ αὐτοῦ οὐδαμοῦ μετέχει. Ὀρθῶς. Οὐδ' ἄρα δύο, οὔτε τρία, οὔτε τὰ αὐτά ἐστι τὰ ἄλλα, οὔτε ἓν ἐστιν ἐν αὐτοῖς, εἴπερ τοῦ ἑνὸς πανταχῇ στέρεται. Οὕτως. Οὐδὲ ὅμοια ἄρα καὶ ἀνόμοια, οὔτε ταὐτά ἐστι τῷ ἑνὶ τὰ ἄλλα, οὔτε ἔνεστιν ἐν αὐτοῖς ὁμοιότης καὶ ἀνομοιότης. εἰ γὰρ ὅμοια καὶ ἀνόμοια αὐτὰ εἴη, ἢ ἔχει ἐν ἑαυτοῖς ὁμοιότητα καὶ ἀνομοιότητα, δύο που εἴδη ἐναντία ἀλλήλοις ἔχοι ἂν ἐν ἑαυτοῖς τἄλλα τοῦ ἑνός. Φαίνεται. Ἦν δέ γε ἀδύνατον δυοῖν τινοῖν μετέχειν ἃ μηδενὸς μετέχει. Ἀδύνατον. Οὔτ' ἄρα ὅμοια οὔτ' ἀνόμοιά ἐστιν, οὔτ' ἀμφότερα, τἄλλα. ὅμοια μὲν γὰρ ἂν ὄντα ἢ ἀνόμοια, ἑνὸς ἂν τοῦ ἑτέρου εἴδους μετέχοι· ἀμφότερα δὲ ὄντα, δυοῖν τοῖν ἐναντίοιν. ταῦτα δὲ ἀδύνατον ἐφάνη. Ἀληθῆ. Οὐδ' ἄρα τὰ αὐτὰ, οὐδ' ἕτερα· οὐδὲ κινούμενα, οὐδὲ ἑστῶτα· οὐδὲ γιγνόμενα, οὐδὲ ἀπολλύμενα· οὐδὲ μείζω, οὐδὲ ἐλάττω· οὐδὲ ἴσα· οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν πέπονθε τῶν τοιούτων. εἰ γάρ τι τοιοῦτον πεπονθέναι ὑπομένει τἄλλα, καὶ ἑνὸς καὶ δυοῖν καὶ τριῶν καὶ περιττοῦ καὶ ἀρτίου μεθέξει· ὧν αὐτοῖς ἀδύνατον ἐφάνη μετέχειν, τοῦ ἑνός γε πάντη πάντως στερομένοις. Ἀληθέστατα. Οὕτω δὴ ἓν εἰ ἔστι, πάντα τέ ἐστι τὸ ἕν, καὶ οὐδὲ ἕν ἐστι καὶ πρὸς ἑαυτὸ καὶ πρὸς τἄλλα ὡσαύτως. Παντελῶς

μὲν οὖν. Εἶεν. εἰ δὲ δὴ μὴ ἔστι τὸ ἕν, τί χρὴ συμβαίνειν, ἆρ' οὐ σκεπτέον μετὰ τοῦτο; Σκεπτέον γάρ. Τίς ἂν εἴη αὕτη ἡ ὑπόθεσις, εἰ ἓν μὴ ἔστιν; ἆρά τι διαφέρει τῆσδε, εἰ μὴ ἓν μὴ ἔστι; Διαφέρει μέντοι. Διαφέρει μόνον; ἢ καὶ πᾶν τοὐναντίον ἐστὶν εἰπεῖν, εἰ μὴ ἓν μὴ ἔστι, τοῦ, ἓν μὴ ἔστι; Πᾶν τοὐναντίον. Τί δ' εἴ τις λέγοι, εἰ μέγεθος μὴ ἔστιν, ἢ σμικρότης μὴ ἔστιν, ἢ ἄλλό τι τῶν τοιούτων, ἆρα ἐφ' ἑκάστου ἂν δηλοῖ ὅτι ἕτερόν τι λέγει τὸ μὴ ὄν; Πάνυ γε. Οὐκοῦν καὶ νῦν δηλοῖ ὅτι ἕτερον λέγει τῶν ἄλλων τὸ μὴ ὄν, ὅταν εἴπῃ, ἓν εἰ μὴ ἔστι; καὶ ἴσμεν ὃ λέγει; Ἴσμεν. Πρῶτον μὲν ἄρα γνωστόν τι λέγει· ἔπειτα ἕτερον τῶν ἄλλων, ὅταν εἴπῃ ἕν, εἴτε τὸ εἶναι αὐτῷ προσθεὶς, εἴτε τὸ μὴ εἶναι. οὐδὲν γὰρ ἧττον γιγνώσκεται τί τὸ λεγόμενον μὴ εἶναι, καὶ ὅτι διάφορον τῶν ἄλλων. ἢ οὔ; Ἀνάγκη. Ὧδε ἄρα λεκτέον ἐξ ἀρχῆς, ἓν εἰ μὴ ἔστι, τί χρὴ εἶναι. πρῶτον μὲν οὖν αὐτῷ τοῦτο ὑπάρχειν δεῖ, ὡς ἔοικεν, εἶναι αὐτοῦ ἐπιστήμην· ἢ μηδὲ ὅ, τι λέγεται γιγνώσκεσθαι, ὅταν τὶς εἴπῃ ἓν εἰ μὴ ἔστιν. Ἀληθῆ. Οὐκοῦν καὶ τἄλλα ἕτερα αὐτοῦ εἶναι, ἢ μηδὲ ἐκεῖνο ἕτερον τῶν ἄλλων λέγεσθαι; Πάνυ γε. Καὶ ἑτεροιότης ἄρα ἐστὶν αὐτῷ πρὸς τῇ ἐπιστήμῃ. οὐ γὰρ τὴν τῶν ἄλλων ἑτεροιότητα λέγει, ὅταν τὸ ἓν, ἕτερον τῶν ἄλλων λέγῃ, ἀλλὰ τὴν ἐκείνου. Φαίνεται. Καὶ μὴν τοῦ γε ἐκείνου, καὶ τοῦ τινος, καὶ τούτου, καὶ τούτῳ, καὶ τούτων, καὶ πάντων τῶν τοιούτων μετέχει τὸ μὴ ὄν. οὐ γὰρ ἂν τὸ ἓν ἐλέγετο, οὐδ' ἂν τοῦ ἑνὸς ἕτερα, οὐδ' ἐκείνῳ ἄν τι ἦν, οὐδ' ἄν τι ἐλέγετο, εἰ μήτε τοῦ τινος αὐτῷ μετῆν,

μήτε τῶν ἄλλων τούτων. Ὀρθῶς. Εἶναι μὲν δὴ τῷ ἑνὶ οὐχ οἷόντε, εἴπερ γε μὴ ἔστι· μετέχειν δὲ πολλῶν οὐδὲν κωλύει. ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη, εἴπερ τό γε ἓν ἐκεῖνο καὶ μὴ ἄλλο μὴ ἔστιν. εἰ μέντοι μήτε τὸ ἓν, μήτ᾽ ἐκεῖνο, μήτ᾽ ἔσται, ἀλλὰ περὶ ἄλλου του ὁ λόγος, οὐδὲ φθέγγεσθαι δεῖ οὐδέν· εἰ δὲ τὸ ἓν ἐκεῖνο καὶ μὴ ἄλλο ὑπόκειται μὴ εἶναι, καὶ τοῦ ἐκείνου καὶ ἄλλων πολλῶν ἀνάγκη αὐτῷ μετεῖναι. Καὶ πάνυ γε. Καὶ ἀνομοιότης ἄρα αὐτῷ ἐστι πρὸς τἄλλα. τὰ γὰρ ἄλλα, τοῦ ἑνὸς ἕτερα ὄντα, ἑτεροῖα καὶ εἴη ἄν. Ναί. Τὰ δ᾽ ἑτεροῖα, οὐκ ἀλλοῖα; Πῶς δ᾽ οὔ; Τὰ δ᾽ ἀλλοῖα, οὐκ ἀνόμοια; Ἀνόμοια μὲν οὖν. Οὐκοῦν εἴπερ τῷ ἑνὶ ἀνόμοιά ἐστι, δῆλον ὅτι ἀνομοίῳ τά γε ἀνόμοια ἀνόμοια ἂν εἴη. Δῆλον. Εἴη δ᾽ ἂν καὶ τῷ ἑνὶ ἀνομοιότης, πρὸς ἣν τἄλλα ἀνόμοια αὐτῷ ἐστιν. Ἔοικεν. Εἰ δὲ δὴ τῶν ἄλλων ἀνομοιότης ἔστιν αὐτῷ, ἆρ᾽ οὐκ ἀνάγκη ἑαυτοῦ ὁμοιότητα αὐτῷ εἶναι; Πῶς; Εἰ ἑνὸς ἀνομοιότης ἐστὶ τῷ ἑνὶ, οὐκ ἂν που περὶ τοῦ τοιούτου ὁ λόγος εἴη, οἵου τοῦ ἑνός· οὐδ᾽ ἂν ἡ ὑπόθεσις εἴη περὶ ἑνός, ἀλλὰ περὶ ἄλλου ἢ ἑνός. Πάνυ γε. Οὐ δεῖ δέ γε. Οὐ δῆτα. Δεῖ ἄρα ὁμοιότητα τῷ ἑνὶ αὐτοῦ ἑαυτῷ εἶναι. Δεῖ. Καὶ μὴν οὐδ᾽ αὖ ἴσον γ᾽ ἐστὶ τοῖς ἄλλοις. εἰ γὰρ εἴη ἴσον, εἴη τε ἂν ἤδη καὶ ὅμοιον ἂν εἴη αὐτοῖς κατὰ τὴν ἰσότητα. ταῦτα δ᾽ ἀμφότερα ἀδύνατα, εἴπερ μὴ ἔστιν ἕν. Ἀδύνατα. Ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἔστι τοῖς ἄλλοις ἴσον, ἆρα οὐκ ἀνάγκη καὶ τἄλλα ἐκείνῳ μὴ ἴσα εἶναι; Ἀνάγκη. Τὰ δὲ μὴ ἴσα, οὐκ ἄνισα; Ναί. Τὰ δὲ ἄνισα, οὐ τῷ ἀνίσῳ ἄνισα; Πῶς δ᾽ οὔ; Καὶ ἀνισότητος δὴ μετέ-

χει τὸ ἓν, πρὸς ἣν τἆλλα αὐτῷ ἐστιν ἄνισα; Μετέχει. Ἀλλὰ μέντοι ἀνισότητος ἐστὶ μέγεθός τε καὶ σμικρότης. Ἔστι γάρ. Ἔστιν ἄρα καὶ μέγεθός τε καὶ σμικρότης τῷ τοιούτῳ ἑνί; Κινδυνεύει. Μέγεθος μὴν καὶ σμικρότης ἀεὶ ἀφέστατον ἀλλήλοιν. Πάνυ γε. Μεταξὺ ἄρα τὶ αὐτοῖν ἀεί ἐστιν. Ἔστιν. Ἔχεις οὖν τι ἄλλο εἰπεῖν μεταξὺ αὐτοῖν ἢ ἰσότητα; Οὔκ· ἀλλὰ τοῦτο. Ὅτῳ ἄρα ἐστὶ μέγεθος καὶ σμικρότης, ἔστι καὶ ἰσότης αὐτῷ, μεταξὺ τούτοιν οὖσα. Φαίνεται. Τῷ δὲ ἑνὶ μὴ ὄντι, ὡς ἔοικε, καὶ ἰσότητος ἂν μετείη καὶ μεγέθους καὶ σμικρότητος. Ἔοικε. Καὶ μὴν οὐσίας γε δεῖ αὐτὸ μετέχειν πῃ. Πῶς δή; Ἔχειν αὐτὸ δεῖ οὕτως ὡς λέγομεν. εἰ γὰρ μὴ οὕτως ἔχει, οὐκ ἂν ἀληθῆ λέγοιμεν ἡμεῖς, λέγοντες τὸ ἓν μὴ εἶναι· εἰ δὲ ἀληθῆ, δῆλον ὅτι ὄντα αὐτὰ λέγομεν. ἢ οὐχ οὕτως; Οὕτω μὲν οὖν. Ἐπειδὴ δὲ φαμὲν ἀληθῆ λέγειν, ἀνάγκη ἡμῖν φάναι καὶ ὄντα λέγειν. Ἀνάγκη. Ἔστιν ἄρα, ὡς ἔοικε, τὸ ἓν οὐκ ὄν. εἰ γὰρ μὴ ἔσται μὴ ὂν, ἀλλά τι τοῦ εἶναι ἀνήσει πρὸς τὸ μὴ εἶναι, εὐθὺς ἔσται ὄν. Παντάπασι μὲν οὖν. Δεῖ ἄρα αὐτὸ δεσμὸν ἔχειν τοῦ μὴ εἶναι, τὸ εἶναι μὴ ὂν, εἰ μέλλει μὴ εἶναι· ὁμοίως ὥσπερ τὸ ὂν, τὸ μὴ ὂν ἔχειν μὴ εἶναι, ἵνα τελέως αὖ εἶναι ᾖ. οὕτως γὰρ ἂν τό, τε ὂν μάλιστ᾽ ἂν εἴη, καὶ τὸ μὴ ὂν οὐκ ἂν εἴη· μετέχοντα, τὸ μὲν ὂν, οὐσίας τοῦ εἶναι ὄν· μὴ οὐσίας δὲ, τοῦ εἶναι μὴ ὄν: εἰ μέλλει τελέως εἶναι. τὸ δὲ μὴ ὂν, μὴ οὐσίας μὲν τοῦ μὴ εἶναι μὴ ὂν, οὐσίας δὲ τοῦ εἶναι μὴ ὄν· εἰ καὶ τὸ μὴ ὂν αὖ τελέως ἔσται. Ἀληθέστατα. Οὐκοῦν, ἐπείπερ τῷ τε ὄντι, τοῦ μὴ εἶναι, καὶ

τῷ μὴ ὄντι, τοῦ εἶναι μέτεστι, καὶ τῷ ἑνὶ, ἐπειδὴ οὐκ ἔστι, τοῦ εἶναι ἀνάγκη μετεῖναι, εἰς τὸ μὴ εἶναι. Ἀνάγκη. Καὶ οὐσία δὴ φαίνεται τῷ ἑνὶ, εἰ μὴ ἔστι. Φαίνεται. Καὶ μὴ οὐσία ἄρα, εἴπερ μὴ ἔστι. Πῶς δ' οὔ; Οἷόντε οὖν, τὸ ἔχον πως, μὴ ἔχειν οὕτω, μὴ μεταβάλλον ἐκ ταύτης τῆς ἕξεως; Οὐχ οἷόντε. Πᾶν ἄρα τὸ τοιοῦτον μεταβολὴν σημαίνει, ὃ ἂν οὕτω τε καὶ μὴ οὕτως ἔχῃ. Πῶς δ' οὔ; Μεταβολὴ δὲ, κίνησις; ἢ τί φήσομεν; Κίνησις. Οὐκοῦν τὸ ἓν, ὄν τε καὶ οὐκ ὂν ἐφάνη; Ναί. Οὕτως ἄρα καὶ οὐχ οὕτως ἔχον φαίνεται. Ἔοικε. Καὶ κινούμενον ἄρα τὸ οὐκ ὂν, ἓν πέφανται· ἐπείπερ καὶ μεταβολὴν ἐκ τοῦ εἶναι ἐπὶ τὸ μὴ εἶναι ἔχον. Κινδυνεύει. Ἀλλὰ μὴν, εἰ μηδαμοῦ γε ἐστὶ τῶν ὄντων, ὡς οὐκ ἔστιν, εἴπερ μὴ ἔστιν, οὐδ' ἂν μεθίσταιτο ποθὲν ποι. Πῶς γάρ; Οὐκ ἄρα τῷ γε μεταβαίνειν κινοῖτ' ἄν. Οὐ γάρ. Οὐδὲ μὴν ἐν τῷ αὐτῷ ἂν στρέφοιτο. ταὐτοῦ γὰρ οὐδαμοῦ ἅπτεται. ὂν γάρ ἐστι τὸ ταὐτόν. τὸ δὲ μὴ ὂν, ἔν τῳ τῶν ὄντων ἀδύνατον εἶναι. Ἀδύνατον γάρ. Οὐκ ἄρα τὸ ἓν, μὴ ὂν, στρέφεσθαι ἂν δύναιτο ἐν ἐκείνῳ ἐν ᾧ μὴ ἔστιν. Οὐ γὰρ οὖν. Οὐδὲ μὴν ἀλλοιοῦταί πού τὸ ἓν ἑαυτοῦ, οὔτε τὸ ὂν, οὔτε τὸ μὴ ὄν. οὐ γὰρ ἂν ἦν ὁ λόγος ἔτι περὶ τοῦ ἑνὸς, εἴπερ ἠλλοιοῦτο αὐτὸ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ περὶ ἄλλου τινός. Ὀρθῶς. Εἰ δὲ μήτ' ἀλλοιοῦται, μήτε ἐν ταὐτῷ στρέφεται, μήτε μεταβαίνει, ἆρ' ἂν πῃ ἔτι κινοῖτο; Πῶς δή; Τό γε μὴν ἀκίνητον ἀνάγκη ἡσυχίαν ἄγειν, τὸ δὲ ἡσυχάζον, ἑστάναι. Ἀνάγκη. Τὸ ἓν ἄρα, ὡς ἔοικεν, οὐκ ὂν, ἕστηκέ τε καὶ κινεῖται. Ἔοικε. Καὶ μὴν, εἴ-

πέρ γε κινεῖται, μεγάλη ἀνάγκη αὐτῷ ἀλλοιοῦσθαι. ὅπη γὰρ ἄν τι κινηθῇ, κατὰ τοσοῦτον οὐκέθ' ὡσαύτως ἔχει ὡς εἶχεν, ἀλλ' ἑτέρως. Οὕτω. Κινούμενον δὲ τὸ ἓν, καὶ ἀλλοιοῦται. Ναί. Καὶ μὴν μηδαμῇ γε κινούμενον, οὐδαμῇ ἂν ἀλλοιοῖτο. Οὐ γάρ. Ἧ μὲν ἄρα κινεῖται τὸ οὐκ ὂν ἓν, ἀλλοιοῦται· ᾗ δὲ μὴ κινεῖται, οὐκ ἀλλοιοῦται. Οὐ γάρ. Τὸ ἓν ἄρα μὴ ὂν ἀλλοιοῦταί τε καὶ οὐκ ἀλλοιοῦται. Φαίνεται. Τὸ δ' ἀλλοιούμενον ἆρ' οὐκ ἀνάγκη γίγνεσθαι μὲν ἕτερον ἢ πρότερον, ἀπόλλυσθαι δὲ ἐκ τῆς προτέρας ἕξεως; τὸ δὲ μὴ ἀλλοιούμενον, μήτε γίγνεσθαι μήτε ἀπόλλυσθαι; Ἀνάγκη. Καὶ τὸ ἓν ἄρα, μὴ ὂν, ἀλλοιούμενον μὲν, γίγνεταί τε καὶ ἀπόλλυται· μὴ ἀλλοιούμενον δὲ, οὔτε γίγνεται, οὔτε ἀπόλλυται. καὶ οὕτω τὸ ἓν, μὴ ὂν, γίγνεταί τε καὶ ἀπόλλυται· καὶ οὔτε γίγνεται, οὔτ' ἀπόλλυται. Οὐ γάρ. Αὖθις δὴ ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἴωμεν πάλιν, ὀψόμενοι εἰ ταὐτὰ ἡμῖν φανεῖται ἅπερ καὶ νῦν, ἢ ἕτερα. Ἀλλὰ χρή. Οὐκοῦν, ἓν εἰ μὴ ἔστι, ἔφαμεν τί χρὴ περὶ αὐτοῦ συμβαίνειν; Ναί. Τὸ δὲ μὴ ἔστιν ὅταν λέγωμεν, ἆρα μὴ ἄλλό τι σημαίνει ἢ οὐσίας ἀπουσίαν τούτῳ ὃ ἂν φῶμεν μὴ εἶναι; Οὐδὲν ἄλλο. Πότερον οὖν, ὅταν φῶμεν μὴ εἶναί τι, πῶς οὐκ εἶναι φαμὲν αὐτὸ, πῶς δὲ εἶναι; ἢ τοῦτο τὸ μὴ ἔστι, λεγόμενον, ἁπλῶς σημαίνει ὅτι οὐδαμῶς οὐδαμῇ ἐστιν, οὐδέ πη μετέχει οὐσίας, τόγε μὴ ὄν; Ἁπλούστατα μὲν οὖν. Οὔτε ἄρα δύναιτο εἶναι ἂν τὸ μὴ ὂν, οὔτε ἄλλως οὐδαμῶς οὐσίας μετέχειν. Οὐ γάρ. Τὸ δὲ γίγνεσθαι καὶ τὸ ἀπόλλυσθαι, μή τι ἄλλο ᾖ, ἢ τὸ μὲν οὐσίας μεταλαμβάνειν, τὸ δ' ἀπολ-

λῦναι οὐσίαν; Οὐδὲν ἄλλο. Ὧ δέ γε μηδὲν τούτου μέτεστιν, οὔτ᾽ ἂν λαμβάνοι οὔτ᾽ ἀπολλύοι αὐτό. Πῶς γάρ; Τῷ ἑνὶ ἄρα, ἐπειδὴ οὐδαμῇ ἐστιν, οὔτε ἑκτέον, οὔτε ἀπαλλακτέον, οὔτε μεταληπτέον οὐσίας μηδαμῶς. Εἰκός. Οὔτε ἄρα ἀπόλλυται τὸ μὴ ὂν ἓν, οὔτε γίγνεται, ἐπείπερ οὐδαμῇ μετέχει οὐσίας. Οὐ φαίνεται. Οὐδ᾽ ἄρ᾽ ἀλλοιοῦται οὐδαμῇ. ἤδη γὰρ ἂν γίγνοιτό τε καὶ ἀπολλύοιτο τοῦτο πάσχον. Ἀληθῆ. Εἰ δὲ μὴ ἀλλοιοῦται, οὐκ ἀνάγκη μηδὲ κινεῖσθαι; Ἀνάγκη. Οὐδὲ μὴν ἑστάναι φήσομεν τὸ μηδαμοῦ ὄν. τὸ γὰρ ἑστὼς, ἐν τῷ αὐτῷ τινι ἀεὶ δεῖ εἶναι τῷ αὐτῷ. Πῶς γὰρ οὔ; Οὕτω δὴ αὐτὸ μὴ ὂν, μήτε ποτὲ ἑστάναι μήτε κινεῖσθαι λέγωμεν. Μὴ γὰρ οὖν. Ἀλλὰ μὴν οὐδ᾽ ἔστι γε αὐτῷ τι τῶν ὄντων. ἤδη γὰρ ἂν τοῦτο μετέχον ὄντος, οὐσίας μετέχοι. Δῆλον. Οὔτε ἄρα μέγεθος, οὔτε σμικρότης, οὔτε ἰσότης αὐτῷ ἐστιν. Οὐ γάρ. Οὐδὲ μὴν ὁμοιότης γε, οὐδὲ ἑτεροιότης, οὔτε πρὸς αὐτὸ οὔτε πρὸς τἆλλα εἴη ἂν αὐτῷ. Οὐ φαίνεται. Τί δέ; τἆλλα ἔσθ᾽ ὅπως ἂν εἴη αὐτῷ, εἰ μηδὲν αὐτῷ δεῖ εἶναι; Οὐκ ἔστιν. Οὔτε ἄρα ὅμοια, οὔτε ἀνόμοια, οὔτε ταὐτὰ, οὔτε ἕτερά ἐστιν αὐτῷ τὰ ἄλλα. Οὐ γάρ. Τί δέ; τὸ ἐκείνου, ἢ τὸ ἐκείνῳ, ἢ τὸ τὶ, ἢ τὸ τοῦτο, ἢ τὸ τούτου, ἢ ἄλλου, ἢ ἄλλῳ· ἢ ποτὲ, ἢ ἔπειτα, ἢ νῦν· ἢ ἐπιστήμη, ἢ δόξα, ἢ αἴσθησις, ἢ λόγος, ἢ ὄνομα, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν τῶν ὄντων περὶ τὸ μὴ ὂν ἔσται; Οὐκ ἔσται. Οὕτω δὴ ἓν οὐκ ὂν οὐκ ἔχει πως οὐδαμῇ. Οὔκουν δὴ ἔοικέ γε οὐδαμῇ ἔχειν. Ἔτι δὴ λέγωμεν, ἓν εἰ μὴ ἔστι, τἆλλα τί χρὴ πεπονθέναι. Λέγωμεν γάρ. Ἄλλα μέν που δεῖ αὐτὰ εἶναι. εἰ γὰρ

μηδὲ ἄλλα ἐστὶν, οὐκ ἂν περὶ τῶν ἄλλων λέγοιτο. Οὕτως. Εἰ δὲ περὶ τῶν ἄλλων ὁ λόγος, τάγε ἄλλα ἕτερά ἐστιν. ἢ οὐκ ἐπὶ τῷ αὐτῷ καλεῖς τό, τε ἄλλο καὶ τὸ ἕτερον; Ἔγωγε. Ἕτερον δέ γε που φαμὲν, τὸ ἕτερον εἶναι ἑτέρου, καὶ τὸ ἄλλο δὴ ἄλλο εἶναι ἄλλου; Ναί. Καὶ τοῖς ἄλλοις ἄρα, εἰ μέλλοι ἄλλα εἶναι, ἔστι τὶ οὗ ἄλλα ἔσται. Ἀνάγκη. Τί δὴ οὖν ἂν εἴη; Τοῦ μὲν γὰρ ἑνὸς οὐκ ἔσται ἄλλα, μὴ ὄντος γε. Οὐ γάρ. Ἀλλήλων ἄρα ἐστί, τοῦτο γὰρ αὐτοῖς ἔτι λείπεται, ἢ μηδενὸς εἶναι ἄλλοις, Ὀρθῶς. Κατὰ πλήθη ἄρα ἕκαστα ἀλλήλων ἄλλα ἐστί. κατὰ ἓν γὰρ οὐκ ἂν οἷά τε εἴη, μὴ ὄντος ἑνός· ἀλλ' ἕκαστος, ὡς ἔοικεν, ὁ ὄγκος αὐτῶν ἄπειρός ἐστι πλήθει· κἂν τὸ σμικρότατον δοκοῦν εἶναι λάβῃ τις, ὥσπερ ὄναρ ἐν ὕπνῳ φαίνεται, ἐξαίφνης ἀντὶ ἑνὸς δόξαντος εἶναι πολλὰ, καὶ ἀντὶ σμικροτάτου παμμέγεθες πρὸς τὰ κερματιζόμενα ἐξ αὐτοῦ. Ὀρθότατα. Τοιούτων δὴ ὄγκων ἄλλα ἀλλήλων εἴη ἂν τὰ ἄλλα, εἰ ἑνὸς μὴ ὄντος ἄλλα ἐστί. Κομιδῇ μὲν οὖν. Οὐκοῦν πολλοὶ ὄγκοι ἔσονται, εἷς ἕκαστος φαινόμενος, ὢν δὲ οὔ, εἴπερ ἓν μὴ ἔσται; Οὕτω. Καὶ ἀριθμὸς δὲ εἶναι αὐτῶν δόξει, εἴπερ ἓν ἕκαστον, πολλῶν ὄντων. Πάνυ γε. Καὶ τὰ μὲν δὴ, ἄρτια, τὰ δὲ, περιττὰ ἐν αὐτοῖς ὄντα, οὐκ ἀληθῶς φαίνεται, εἴπερ ἓν μὴ ἔσται. Οὐ γὰρ οὖν. Καὶ μὴν καὶ σμικρότατόν γε, φαμὲν, δόξειεν αὐτοῖς εἶναι. φαίνεται δὲ τοῦτο πολλὰ καὶ μεγάλα, πρὸς ἕκαστον τῶν πολλῶν, ὡς σμικρῶν ὄντων. Πῶς δ' οὔ; Καὶ ἴσος μὲν τοῖς πολλοῖς καὶ σμικρὸς ἕκαστος ὄγκος δοξασθήσεται εἶναι. οὐ γὰρ ἂν μετέ-

βαίνειν ἐκ μείζονος εἰς ἔλαττον φαινόμενος, πρὶν εἰς τὸ μεταξὺ δόξειεν ἐλθεῖν· τοῦτο δ' εἴη ἂν φάντασμα ἰσότητος. Εἰκός. Οὐκοῦν καὶ πρὸς ἄλλον ὄγκον πέρας ἔχων, αὐτός τε πρὸς αὑτὸν, οὔτε ἀρχὴν, οὔτε πέρας, οὔτε μέσον ἔχων; Πῆ δή; Ὅτι ἀεὶ αὐτῶν ὅταν τὶς τι λάβῃ τῇ διανοίᾳ, ὥς τι τούτων ὂν, πρό τε τῆς ἀρχῆς, ἄλλη ἀεὶ φαίνεται ἀρχή· μετά τε τὴν τελευτὴν, ἑτέρα ὑπολειπομένη τελευτή· ἔν τε τῷ μέσῳ, ἄλλα μεσαίτερα τοῦ μέσου. σμικρότερα δὲ, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἑνὸς αὐτῶν ἑκάστου λαμβάνεσθαι· ἅτε οὐκ ὄντος τοῦ ἑνός. Ἀληθέστατα. Θρύπτεσθαι δὲ, οἶμαι, κερματιζόμενον ἀνάγκη πᾶν τὸ ὂν, ὃ ἄν τις λάβῃ τῇ διανοίᾳ. ὄγκος γάρ που ἑνὸς ἄνευ λαμβάνοιτο ἄν. Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν τό γε τοιοῦτον πόῤῥωθεν μὲν ὁρῶντι, καὶ ἀμβλὺ, ἓν φαίνεσθαι ἀνάγκη· ἐγγύθεν δὲ, καὶ ὀξὺ νοοῦντι, πλήθει ἄπειρον ἓν ἕκαστον φανῆναι, εἴπερ στέρεται τοῦ ἑνὸς μὴ ὄντος; Ἀναγκαιότατον μὲν οὖν. Οὕτω δὴ ἄπειρά τε καὶ πέρας ἔχοντα, καὶ ἓν καὶ πολλὰ, ἕκαστα τὰ ἄλλα δεῖ φαίνεσθαι, ἓν εἰ μὴ ἔστι· τἄλλα δὲ τοῦ ἑνός. Δεῖ γάρ. Οὐκοῦν καὶ ὅμοιά τε καὶ ἀνόμοια δόξει εἶναι; Πῆ δή; Οἷον ἐσκιαγραφημένα, ἀποστάντι μὲν, ἓν πάντα φαινόμενα, ταὐτὸν φαίνεσθαι πεπονθέναι, καὶ ὅμοια εἶναι. Πάνυ γε. Προσελθόντι δέ γε, πολλὰ καὶ ἕτερα, καὶ τῷ τοῦ ἑτέρου φαντάσματι, ἑτεροῖα καὶ ἀνόμοια ἑαυτοῖς. Οὕτω. Καὶ ὁμοίους δὴ καὶ ἀνομοίους τοὺς ὄγκους αὐτούς τε ἑαυτοῖς ἀνάγκη φαίνεσθαι καὶ ἀλλήλοις. Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν καὶ

τοὺς αὐτοὺς καὶ ἑτέρους ἀλλήλων, καὶ ἁπτομένους καὶ χωρὶς ἑαυτῶν, καὶ κινουμένους πάσας κινήσεις, καὶ ἑστῶτας πανταχῇ· καὶ γιγνομένους καὶ ἀπολλυμένους, καὶ μηδέτερα, καὶ πάντα που τὰ τοιαῦτα, ἃ διεξελθεῖν εὐπετὲς ἡμῖν ἤδη, εἰ ἑνὸς μὴ ὄντος πολλά ἐστιν. Ἀληθέστατα μὲν οὖν. Ἔτι δὴ ἅπαξ ἐλθόντες πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, εἴπωμεν, ἓν εἰ μὴ ἔστιν, τἄλλα δὲ τοῦ ἑνός, τί χρὴ εἶναι. Εἴπωμεν γὰρ οὖν. Οὐκοῦν ἓν μὲν οὐκ ἔσται τἄλλα. Πῶς γάρ; Οὐδὲ μὴν πολλά γε. ἐν γὰρ πολλοῖς οὖσιν εἴη ἂν καὶ ἕν. εἰ γὰρ μηδὲν αὐτῶν ἐστιν ἕν, ἅπαντα οὐδέν ἐστιν. ὥστε οὐδ᾽ ἂν πολλὰ εἴη. Ἀληθῆ. Μὴ ἐνόντος δὲ ἑνὸς ἐν τοῖς ἄλλοις, οὔτε πολλὰ, οὔτε ἕν ἐστι τἄλλα. Οὐ γάρ. Οὐδέ γε φαίνεται ἕν, οὐδὲ πολλά. Τί δή; Ὅτι τἄλλα τῶν μὴ ὄντων οὐδενὶ οὐδαμῇ οὐδαμῶς οὐδεμίαν κοινωνίαν ἔχει· οὐδέ τι τῶν μὴ ὄντων παρὰ τῶν ἄλλων τῳ ἐστίν. οὐδὲν γὰρ μέρος ἐστὶ τοῖς μὴ οὖσιν. Ἀληθῆ. Οὐδ᾽ ἄρα δόξα τοῦ μὴ ὄντος παρὰ τοῖς ἄλλοις ἐστὶν, οὐδέ τι φάντασμα· οὐδὲ δοξάζεται οὐδαμῇ οὐδαμῶς τὸ μὴ ὂν ὑπὸ τῶν ἄλλων. Οὐ γὰρ οὖν. Ἓν ἄρα εἰ μὴ ἔστιν, οὐ δοξάζεταί τι τῶν ἄλλων ἓν εἶναι, οὐδὲ πολλά. ἄνευ γὰρ ἑνὸς πολλὰ δοξάσαι ἀδύνατον. Ἀδύνατον γάρ. Ἓν ἄρα εἰ μὴ ἔστι, τἄλλα οὔτε ἔστιν, οὔτε δοξάζεται ἓν οὔτε πολλά. Οὐκ ἔοικεν. Οὐδ᾽ ἄρα ὅμοια, οὐδὲ ἀνόμοια. Οὐ γάρ. Οὐδὲ μὴν τὰ αὐτά γε, οὐδ᾽ ἕτερα· οὐδὲ ἁπτόμενα, οὐδὲ χωρίς· οὐδὲ ἄλλα ὅσα ἐν τοῖς πρόσθεν διήλθομεν, ὡς φαινόμενα αὐτὰ, τούτων οὔτε τι ἔστιν, οὔτε φαίνεται τἄλλα, ἓν εἰ μὴ ἔστιν. Ἀληθῆ.

Οὐκοῦν καὶ συλλήβδην εἰ εἴποιμεν, ἓν εἰ μὴ ἔστιν, οὐδέν ἐστιν, ὀρθῶς ἂν εἴποιμεν; Παντάπασι μὲν οὖν. Εἰρήσθω τοίνυν τοῦτό τε, καὶ ὅτι, ὡς ἔοικεν, ἓν εἴτ᾽ ἔστιν εἴτε μὴ ἔστιν, αὐτό τε καὶ τἄλλα καὶ πρὸς αὑτὰ καὶ πρὸς ἄλληλα, πάντα πάντως ἐστί τε καὶ οὐκ ἔστι, καὶ φαίνεταί τε καὶ οὐ φαίνεται. Ἀληθέστατα.

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ
Η
ΠΕΡΙ ΕΡΩΤΟΣ
Ἠθικός.

ΤΑ ΤΟΥ
ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣ, ΕΤΑΙΡΟΣ ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΥ, ΓΛΑΥΚΩΝ, ΑΡΙΣΤΟΔΗΜΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΑΓΑΘΩΝ, ΦΑΙΔΡΟΣ, ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ, ΕΡΥΞΙΜΑΧΟΣ, ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΣ, ΔΙΟΤΙΜΑ, ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ.

Δοκῶ μοι περὶ ὧν πυνθάνεσθε νῦν οὐκ ἀμελέτητος εἶναι. καὶ γὰρ ἐτύγχανον πρώην εἰς ἄστυ οἴκοθεν ἀνιὼν Φαληρόθεν. τῶν οὖν γνωρίμων τὶς, ὄπισθεν κατιδών με, πόῤῥωθεν ἐκάλεσε· καὶ παίζων ἅμα τῇ κλήσει, Ὁ Φαληρεὺς, ἔφη, οὗτος Ἀπολλόδωρος οὐ περιμενεῖς; Κἀγὼ ἐπιστὰς περιέμεινα. καὶ ὃς, Ἀπολλόδωρε, ἔφη, καὶ μὴν ἔναγχος σὲ ἐζήτουν, βουλόμενος διαπυθέσθαι τὴν Ἀγάθωνος ξυνουσίαν,

καὶ Σωκράτους, καὶ Ἀλκιβιάδου, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τότε ἐν τῷ συνδείπνῳ παραγενομένων, περὶ τῶν ἐρωτικῶν λόγων, τίνες ἦσαν. ἄλλος γάρ τις μοὶ διηγεῖτο, ἀκηκοὼς Φοίνικος τοῦ Φιλίππου· ἔφη δὲ καὶ σε εἰδέναι. ἀλλὰ γὰρ οὐδὲν εἶχε σαφὲς λέγειν. σὺ οὖν μοὶ διήγησαι. δικαιότατος γὰρ εἶ τοὺς τοῦ ἑταίρου λόγους ἀπαγγέλλειν. πρότερον δέ μοι, ἦ δ' ὅς, εἰπὲ, σὺ αὐτὸς παρεγένου τῇ συνουσίᾳ ταύτῃ, ἢ οὔ; Κἀγὼ εἶπον ὅτι, Παντάπασιν ἔοικέ σοι οὐδὲν διηγεῖσθαι σαφὲς ὁ διηγούμενος· εἰ νεωστὶ ἡγῇ τὴν συνουσίαν γεγονέναι ταύτην ἣν ἐρωτᾷς, ὥστε καὶ ἐμὲ παραγενέσθαι. Ἔγωγε δή. Πόθεν, ἦν δ' ἐγ', ὦ Γλαύκων; οὐκ οἶσθ' ὅτι πολλῶν ἐτῶν Ἀγάθων ἐνθάδε οὐκ ἐπιδεδήμηκεν; ἀφ' οὗ δ' ἐγὼ Σωκράτει συνδιατρίβω, καὶ ἐπιμελὲς πεποίημαι ἑκάστης ἡμέρας εἰδέναι ὅ, τι ἂν λέγῃ ἢ πράττῃ, οὐδέπω τρία ἔτη ἐστίν. προτοῦ δὲ περιτρέχων ὅπῃ τύχοιμι, καὶ οἰόμενός τι ποιεῖν, ἀθλιώτερος ἦν ὁτουοῦν· οὐχ ἧττον ἢ σὺ νῦν, οἰόμενος δεῖν πάντα μᾶλλον πράττειν ἢ φιλοσοφεῖν. Καὶ ὅς, Μὴ σκῶπτ', ἔφη· ἀλλ' εἰπέ μοι πότε ἐγένετο ἡ συνουσία αὕτη. Κἀγὼ εἶπον ὅτι, Παίδων ἡμῶν ὄντων ἔτι, ὅτε τῇ πρώτῃ τραγῳδίᾳ ἐνίκησεν Ἀγάθων, τῇ ὑστεραίᾳ ᾗ ἡ τὰ ἐπινίκια ἔθυεν αὐτός τε καὶ οἱ χορευταί. Πάνυ, ἔφη, ἄρα πάλαι, ὡς ἔοικεν. ἀλλὰ τίς σοι διηγεῖτο; ἢ αὐτὸς Σωκράτης; Οὐ μὰ τὸν Δία, ἦν δ' ἐγὼ, ἀλλ' ὅσπερ Φοίνικι· Ἀριστόδημος ἦν τις, Κυδαθηνεὺς, σμικρὸς, ἀνυπόδητος αἰεί. παραγεγόνει δ' ἐν τῇ συνουσίᾳ, Σωκράτους ἐραστὴς ὢν ἐν τοῖς μάλιστα τῶν τότε, ὡς ἐμοὶ

δοκεῖ. οὐ μέντοι ἀλλὰ καὶ Σωκράτη γε ἔνια ἤδη ἀνηρόμην, ὧν ἐκείνου ἤκουσα. καί μοι ὡμολόγει, καθάπερ ἐκεῖνος διηγεῖτο. Τί οὖν, ἔφη, οὐ διηγῇ σύ μοι; πάντως δὲ ἡ ὁδὸς ἡ εἰς ἄστυ ἐπιτηδεία πορευομένοις καὶ λέγειν καὶ ἀκούειν. οὕτω δὴ ἰόντες ἅμα τοὺς λόγους περὶ αὐτῶν ἐποιούμεθα· ὥστε, ὅπερ ἀρχόμενος εἶπον, οὐκ ἀμελετήτως ἔχω. εἰ οὖν δεῖ καὶ ὑμῖν διηγήσασθαι, ταῦτα χρὴ ποιεῖν. καὶ γὰρ ἔγωγε καὶ ἄλλως, ὅταν μέν τινας περὶ φιλοσοφίας λόγους ἢ αὐτὸς ποιῶμαι, ἢ ἄλλων ἀκούω, χωρὶς τοῦ οἴεσθαι ὠφελεῖσθαι, ὑπερφυῶς ὡς χαίρω· ὅταν δὲ ἄλλους τινὰς, ἄλλως τε καὶ τοὺς ὑμετέρους, τοὺς τῶν πλουσίων καὶ χρηματιστῶν, αὐτός τε ἄχθομαι; ὑμᾶς τε τοὺς ἑταίρους ἐλεῶ, ὅτι οἴεσθέ τι ποιεῖν, οὐδὲν ποιοῦντες. καὶ ἴσως αὖ ὑμεῖς ἡγεῖσθε ἐμὲ κακοδαίμονα εἶναι, καὶ οἴομαι ὑμᾶς ἀληθῆ οἴεσθαι· ἐγὼ μέντοι ὑμᾶς οὐκ οἴομαι, ἀλλ' εὖ οἶδα. ΕΤΑΙ. Ἀεὶ ὅμοιος εἶ, ὦ Ἀπολλόδωρε. ἀεὶ γὰρ σαυτόν τε κακηγορεῖς καὶ τοὺς ἄλλους· καὶ δοκεῖς μοι ἀτεχνῶς πάντας ἀθλίους ἡγεῖσθαι πλὴν Σωκράτους, ἀπὸ σαυτοῦ ἀρξάμενος. καὶ ὁπόθεν ποτὲ ταύτην τὴν ἐπωνυμίαν ἔλαβες τὸ μανικὸς καλεῖσθαι, οὐκ οἶδα ἔγωγε. ἐν μὲν γὰρ τοῖς λόγοις ἀεὶ τοιοῦτος εἶ· σαυτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγριαίνεις, πλὴν Σωκράτους. ΑΠΟΛ. Ὦ φίλτατε, καὶ δῆλόν γε δὴ ὅτι οὕτω διανοούμενος καὶ περὶ ἐμαυτοῦ καὶ περὶ ὑμῶν, μαίνομαι καὶ παραπαίω. ΕΤΑΙ. Οὐκ ἄξιον περὶ τούτων, ὦ Ἀπολλόδωρε, νῦν ἐρίζειν· ἀλλ' ὅπερ ἐδεόμεθά σου, μὴ ἄλλως ποιήσῃς, ἀλλὰ διήγησαι τίνες ἦσαν οἱ λόγοι. ΑΠΟΛ. Ἦσαν τοίνυν

ἐκεῖνοι τοιοίδέ τινες. μᾶλλον δ' ἐξ ἀρχῆς ὑμῖν, ὡς ἐκεῖνος διηγεῖτο, καὶ ἐγὼ πειράσομαι διηγήσασθαι. ἔφη γάρ οἱ Σωκράτη ἐντυχεῖν, λελουμένον τε καὶ τὰς βλαύτας ὑποδεδεμένον· ἃ ἐκεῖνος ὀλιγάκις ἐποίει· καὶ ἔρεσθαι αὐτὸν ὅποι ἴοι, οὕτω καλὸς γεγενημένος. καὶ τὸν εἰπεῖν ὅτι ἐπὶ δεῖπνον, εἰς Ἀγάθωνος. χθὲς γὰρ αὐτὸν διέφυγον τοῖς ἐπινικίοις, φοβηθεὶς τὸν ὄχλον· ὡμολόγησα δ' εἰς τήμερον παρέσεσθαι. ταῦτα δὴ ἐκαλλωπισάμην, ἵνα καλὸς παρὰ καλὸν ἴω. ἀλλὰ σύ, ἦ δ' ὅς, Ἀριστόδημε, πῶς ἔχεις πρὸς τὸ ἐθέλειν ἀνιέναι ἄκλητος ἐπὶ δεῖπνον; Κἀγώ, ἔφη, εἶπον ὅτι, οὕτως ὅπως ἂν σὺ κελεύῃς. Ἕπου τοίνυν, ἔφη, ἵνα καὶ τὴν παροιμίαν διαφθείρωμεν μεταβαλόντες, ὡς ἄρα καὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαῖτας ἴασιν αὐτόματοι ἀγαθοί. Ὅμηρος μὲν γὰρ κινδυνεύει οὐ μόνον διαφθεῖραι, ἀλλὰ καὶ ὑβρίσαι εἰς ταύτην τὴν παροιμίαν. ποιήσας γὰρ τὸν Ἀγαμέμνονα διαφερόντως ἀγαθὸν ἄνδρα τὰ πολεμικά, τὸν δὲ Μενέλεων μαλθακὸν αἰχμητήν, θυσίαν ποιουμένου καὶ ἑστιῶντος τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἄκλητον ἐποίησεν ἐλθόντα τὸν Μενέλεων ἐπὶ τὴν θοίνην, χείρω ὄντα ἐπὶ τὴν τοῦ ἀμείνονος. Ταῦτ' ἀκούσας εἰπεῖν ἔφη, Ἴσως μέντοι κινδυνεύσω καὶ ἐγώ, οὐχ ὡς σὺ λέγεις, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ καθ' Ὅμηρον, φαῦλος ὢν ἐπὶ σοφοῦ ἀνδρὸς ἰέναι θοίνην ἄκλητος. ἆρ' οὖν ἄγων με τί ἀπολογήσῃ; ὡς ἔγωγε οὐχ ὁμολογήσω ἄκλητος ἥκειν, ἀλλ' ὑπὸ σοῦ κεκλημένος. Σύν τε δύ', ἔφη, ἐρχομένω, πρὸ ὁδοῦ βουλευσόμεθα ὅ, τι ἐροῦμεν. ἀλλὰ ἴωμεν. Τοιαῦτ' ἄττα σφᾶς ἔφη διαλεχθέντας

ἰέναι. τὸν οὖν Σωκράτη ἑαυτῷ πως προσέχοντα τὸν νοῦν, κατὰ τὴν ὁδὸν πορεύεσθαι ὑπολειπόμενον· καὶ περιμένοντος οὗ κελεύειν προϊέναι εἰς τὸ πρόσθεν. ἐπειδὴ δὲ γενέσθαι ἐπὶ τῇ οἰκίᾳ τῇ Ἀγάθωνος, ἀνεῳγμένην καταλαμβάνειν τὴν θύραν· καί τι ἔφη αὐτόθι γελοῖον παθεῖν. τὸν μὲν γάρ εὐθὺς παῖδά τινα ἔνδοθεν ἀπαντήσαντα ἄγειν οὗ κατέκειντο οἱ ἄλλοι, καὶ καταλαμβάνειν ἤδη μέλλοντας δειπνεῖν. εὐθὺς δ᾽ οὖν ὡς ἰδεῖν τὸν Ἀγάθωνα, Ὦ, φάναι, Ἀριστόδημε, εἰς καλὸν ἥκεις, ὅπως συνδειπνήσῃς· εἰ δ᾽ ἄλλου τινὸς ἕνεκα ἦλθες, εἰσαῦθις ἀναβαλοῦ. ὡς καὶ χθὲς ζητῶν σε ἵνα καλέσαιμι, οὐχ οἷός τ᾽ ἦν ἰδεῖν. ἀλλὰ Σωκράτη ἡμῖν πῶς οὐκ ἄγεις; Καὶ ἐγὼ, ἔφη, μεταστρεφόμενος, οὐδαμοῦ ὁρῶ Σωκράτη ἑπόμενον. εἶπον οὖν ὅτι καὶ αὐτὸς μετὰ Σωκράτους ἥκοιμι, κληθεὶς ὑπ᾽ ἐκείνου δεῦρ᾽ ἐπὶ δεῖπνον. Καλῶς γ᾽, ἔφη, ποιῶν σύ. ἀλλὰ ποῦ ἐστιν οὗτος; Ὄπισθεν ἐμοῦ ἄρτι εἰσῄει. ἀλλὰ θαυμάζω καὶ αὐτὸς ποῦ ἂν εἴη. Οὐ σκέψῃ, ἔφη, παῖ, φάναι τὸν Ἀγάθωνα, καὶ εἰσάξεις Σωκράτη; σὺ δ᾽, ἦ δ᾽ ὅς, Ἀριστόδημε, παρ᾽ Ἐρυξίμαχον κατακλίνου. Καὶ ἐμὲ ἔφη ἀπονίζειν τὸν παῖδα, ἵνα που κατακέοιτο. ἄλλον δέ τινα τῶν παίδων ἥκειν ἀγγέλλοντα, ὅτι Σωκράτης οὗτος ἀναχωρήσας, ἐν τῷ τῶν γειτόνων προθύρῳ ἕστηκε, κἀμοῦ καλοῦντος οὐκ ἐθέλει εἰσιέναι. Ἄτοπόν γ᾽, ἔφη, λέγεις· οὔκουν καλεῖς αὐτὸν, καὶ μὴ ἀφήσῃς. Καὶ ὃς ἔφη εἰπεῖν, Μηδαμῶς· ἀλλ᾽ ἐᾶτε αὐτόν. ἔθος γάρ τι τοῦτ᾽ ἔχει. ἐνίοτε ἀποστὰς, ὅπῃ ἂν τύχοι ἕστηκεν. ἥξει δὲ αὐτίκα, ὡς ἐγὼ οἶμαι. μὴ

οὖν κινεῖτε, ἀλλ᾽ ἐᾶτε. Ἀλλ᾽ οὕτω χρὴ ποιεῖν, εἴ σοι δοκεῖ, ἔφη φάναι τὸν Ἀγάθωνα. ἀλλ᾽ ἡμᾶς, ὦ παῖδες, τοὺς ἄλλους ἑστιᾶτε· πάντως παρατίθετε ὅ, τι ἂν βούλησθε, ἐπειδάν τις ὑμῖν μὴ ἐφεστήκῃ· ὃ ἐγὼ οὐδεπώποτε ἐποίησα. νῦν οὖν νομίζοντες καὶ ἐμὲ ὑφ᾽ ὑμῶν κεκλῆσθαι ἐπὶ δεῖπνον, καὶ τούσδε τοὺς ἄλλους, θεραπεύετε, ἵνα ὑμᾶς ἐπαινῶμεν. μετὰ ταῦτα ἔφη σφᾶς μὲν δειπνεῖν, τὸν δὲ Σωκράτη οὐκ εἰσιέναι. τὸν οὖν Ἀγάθωνα πολλάκις κελεύειν μεταπέμψασθαι τὸν Σωκράτη, αὐτὸν δὲ οὐκ ἐᾷν. ἥκειν οὖν αὐτὸν, οὐ πολὺν χρόνον, ὡς εἰώθει, διατρίψαντα, ἀλλὰ μάλιστα σφᾶς μεσοῦν δειπνοῦντας. τὸν οὖν Ἀγάθωνα (τυγχάνειν γὰρ ἔσχατον, κατακείμενον μόνον) δεῦρ᾽ ἔφη φάναι, Σώκρατες, παρ᾽ ἐμὲ κατάκεισο, ἵνα καὶ τοῦ σοφοῦ ἁπτόμενός σου ἀπολαύσω ὅ σοι προσέστη ἐν τοῖς προθύροις. δῆλον γὰρ ὅτι εὗρες αὐτὸ, καὶ ἔχεις· οὐ γὰρ ἂν προαπέστης. Καὶ τὸν Σωκράτη καθίζεσθαι, καὶ εἰπεῖν ὅτι, Εὖ ἂν ἔχοι, φάναι, ὦ Ἀγάθων, εἰ τοιοῦτον εἴη ἡ σοφία, ὥστ᾽ ἐκ τοῦ πληρεστέρου εἰς τὸ κενώτερον ῥεῖν ἡμῶν, ἐὰν ἁπτώμεθα ἀλλήλων· ὥσπερ τὸ ἐν ταῖς κύλιξιν ὕδωρ, τὸ διὰ τοῦ ἐρίου ῥέον ἐκ τῆς πληρεστέρας εἰς τὴν κενωτέραν. εἰ γὰρ οὕτως ἔχει καὶ ἡ σοφία, πολλοῦ τιμῶμαι τὴν παρά σοι κατάκλισιν. οἶμαι γάρ με παρὰ σοῦ πολλῆς καὶ καλῆς σοφίας πληρωθήσεσθαι. ἡ μὲν γὰρ ἐμὴ, φαύλη τις ἂν εἴη, καὶ ἀμφισβητήσιμος, ὥσπερ ὄναρ οὖσα· ἡ δὲ σὴ, λαμπρά τε καὶ πολλὴν ἐπίδοσιν ἔχουσα· ἥγε παρὰ σοῦ νέου ὄντος οὕτω σφόδρα ἐξέλαμψε καὶ ἐκφανὴς ἐγένετο πρώην ἐν μάρ-

χουσι τῶν Ἑλλήνων πλέον ἢ τρισμυρίοις. Ὑβριστὴς εἶ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Ἀγάθων. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ὀλίγον ὕστερον διαδικασόμεθα ἐγώ τε καὶ σὺ περὶ τῆς σοφίας, δικαστῇ χρώμενοι τῷ Διονύσῳ· νῦν δὲ πρὸς τὸ δεῖπνον πρῶτα τρέπου. Μετὰ ταῦτα, ἔφη, κατακλινέντος τοῦ Σωκράτους καὶ δειπνήσαντος, καὶ τῶν ἄλλων, σπονδάς τε σφᾶς ποιήσασθαι, καὶ ᾄσαντας τὸν θεὸν καὶ τἄλλα τὰ νομιζόμενα, τρέπεσθαι πρὸς τὸν πότον. Τὸν οὖν Παυσανίαν ἔφη λόγου τοιούτου τινὸς κατάρχειν, Εἶεν, ἄνδρες, φάναι, τίνα τρόπον ἥδιστα πιώμεθα; ἐγὼ μὲν οὖν λέγω ὑμῖν, ὅτι τῷ ὄντι πάνυ χαλεπῶς ἔχω ὑπὸ τοῦ χθὲς πότου, καὶ δέομαι ἀναψυχῆς τινος· οἶμαι δὲ καὶ ὑμῶν τοὺς πολλούς. παρῆτε γὰρ χθές. σκοπεῖσθε οὖν, τίνι τρόπῳ ἂν ὡς ῥᾷστα πίνοιμεν. τὸν οὖν Ἀριστοφάνη εἰπεῖν, Τοῦτο μέντοι εὖ λέγεις, ὦ Παυσανία, τὸ, παντὶ τρόπῳ παρασκευάσασθαι ῥαστώνην τινὰ τῆς πόσεως. καὶ γὰρ καὶ αὐτός εἰμι τῶν χθὲς βεβαπτισμένων. Ἀκούσαντα οὖν αὐτῶν ἔφη Ἐρυξίμαχον τὸν Ἀκουμένου, Ἦ καλῶς, φάναι, λέγετε. καὶ ἔτι ἑνὸς δέομαι ὑμῶν ἀκοῦσαι, πῶς ἔχει πρὸς τὸ ἐῤῥῶσθαι πίνειν Ἀγάθων. Οὐδαμῶς, φάναι, οὐδ' αὐτὸς ἔῤῥωμαι. Ἕρμαιον ἂν εἴη ἡμῖν, ἦ δ' ὅς, ὡς ἔοικε, ἐμοί τε καὶ Ἀριστοδήμῳ καὶ Φαίδρῳ. καὶ τοῖσδε, εἰ ὑμεῖς οἱ δυνατώτατοι πίνειν, νῦν ἀπειρήκατε. ἡμεῖς μὲν γὰρ ἀεὶ ἀδύνατοι. Σωκράτη δ' ἐξαίρω τοῦ λόγου· ἱκανὸς γὰρ καὶ ἀμφότερα. ὥστ' ἐξαρκέσει αὐτῷ ὁπότερ' ἂν ποιῶμεν. ἐπειδὴ οὖν μοι δοκεῖ οὐδεὶς τῶν παρόντων προθύμως ἔχειν πρὸς τὸ πολὺν

πίνειν οἶνον, ἴσως ἂν ἐγὼ περὶ τοῦ μεθύσκεσθαι, οἷόν ἐστι, τἀληθῆ λέγων, ἧττον ἂν εἴην ἀηδής. ἐμοὶ γὰρ δὴ τοῦτό γε οἶμαι κατάδηλον γεγονέναι ἐκ τῆς ἰατρικῆς, ὅτι χαλεπὸν τοῖς ἀνθρώποις ἡ μέθη ἐστί· καὶ οὔτε αὐτὸς ἑκὼν εἶναι πόῤῥω ἐθελήσαιμι ἂν πιεῖν, οὔτε ἄλλῳ συμβουλεύσαιμι, ἄλλως τε καὶ κραιπαλῶντα ἔτι ἐκ τῆς προτεραίας. Ἀλλὰ μὴν, ἔφη φάναι ὑπολαβόντα Φαῖδρον τὸν Μυῤῥινούσιον, ἔγωγε σοὶ εἴωθα πείθεσθαι, ἄλλως τε καὶ ἅττ᾽ ἂν περὶ ἰατρικῆς λέγης· νῦν δ᾽ αὖ βούλονται καὶ οἱ λοιποί. Ταῦτα δὴ ἀκούσαντας συγχωρεῖν πάντας μὴ διὰ μέθης ποιήσασθαι τὴν ἐν τῷ παρόντι συνουσίαν, ἀλλ᾽ οὕτω πίνοντας πρὸς ἡδονήν. Ἐπειδὴ τοίνυν, φάναι τὸν Ἐρυξίμαχον, τοῦτο μὲν δέδοκται, πίνειν ὅσον ἂν ἕκαστος βούληται, ἐπάναγκες δὲ μηδὲν εἶναι, τὸ μετὰ τοῦτο εἰσηγοῦμαι, τὴν μὲν ἄρτι εἰσελθοῦσαν αὐλητρίδα χαίρειν ἐᾶν, αὐλοῦσαν ἑαυτῇ, ἢ, ἐάν γε βούληται, ταῖς γυναιξὶ ταῖς ἔνδον· ἡμᾶς δὲ διὰ λόγων ἀλλήλοις συνεῖναι τοτήμερον. καὶ δι᾽ οἵων λόγων, εἰ βούλεσθε, ἐθέλω ὑμῖν εἰσηγήσασθαι. φάναι δὴ πάντας καὶ βούλεσθαι καὶ κελεύειν αὐτὸν εἰσηγεῖσθαι. Εἰπεῖν οὖν τὸν Ἐρυξίμαχον ὅτι, Ἡ μέν μοι ἀρχὴ τοῦ λόγου ἐστὶ κατὰ τὴν Εὐριπίδου Μελανίππην. οὐ γὰρ ἐμὸς ὁ μῦθος, ἀλλὰ Φαίδρου τοῦδε, ὃν μέλλω λέγειν. Φαῖδρος γὰρ ἑκάστοτε πρός με ἀγανακτῶν λέγει, Οὐ δεινὸν, φησὶν, ὦ Ἐρυξίμαχε, ἄλλοις μέν τισι θεῶν ὕμνους καὶ παιῶνας εἶναι ὑπὸ τῶν ποιητῶν πεποιημένους, τῷ δὲ Ἔρωτι, τηλικούτῳ ὄντι καὶ τοσούτῳ θεῷ, μηδὲ ἕνα πώποτε το-

σούτων γεγονότων ποιητῶν πεποιηκέναι μηδὲν ἐγκώμιον; εἰ δὲ βούλει αὖ σκέψασθαι τοὺς χρηστοὺς σοφιστάς, Ἡρακλέους μὲν καὶ ἄλλων ἐπαίνους καταλογάδην συγγράφειν, ὥσπερ ὁ βέλτιστος Πρόδικος. καὶ τοῦτο μὲν ἧττον καὶ θαυμαστόν· ἀλλ' ἔγωγε ἤδη τινὶ ἐνέτυχον βιβλίῳ ἀνδρὸς σοφοῦ, ἐν ᾧ ἐνῆσαν ἅλες ἔπαινον θαυμάσιον ἔχοντες πρὸς ὠφέλειαν. καὶ ἄλλα συχνὰ τοιαῦτα ἴδοις ἂν ἐγκεκωμιασμένα. τὸ οὖν τοιούτων μὲν πέρι πολλὴν σπουδὴν ποιήσασθαι, Ἔρωτα δὲ μηδένα πω ἀνθρώπων τετολμηκέναι εἰς ταυτηνὶ τὴν ἡμέραν ἀξίως ὑμνῆσαι, ἀλλ' οὕτως ἠμέληται τοσοῦτος θεός· ταῦτα δή μοι δοκεῖ εὖ λέγειν Φαῖδρος. ἐγὼ οὖν ἐπιθυμῶ, ἅμα μὲν τούτῳ ἔρανον εἰσενεγκεῖν καὶ χαρίσασθαι, ἅμα δὲ ἐν τῷ παρόντι πρέπον μοὶ δοκεῖ εἶναι ἡμῖν τοῖς παροῦσι κοσμῆσαι τὸν θεόν. εἰ οὖν ξυνδοκεῖ καὶ ὑμῖν, γένοιτ' ἂν ἡμῖν ἐν λόγοις ἱκανὴ διατριβή. δοκεῖ γάρ μοι χρῆναι ἕκαστον ἡμῶν λόγον εἰπεῖν ἔπαινον Ἔρωτος ἐπιδέξια ὡς ἂν δύνηται κάλλιστον. ἄρχειν δὲ Φαῖδρον πρῶτον, ἐπειδὴ καὶ πρῶτος κατάκειται, καὶ ἔστιν ἅμα πατὴρ τοῦ λόγου. Οὐδείς σοι, ὦ Ἐρυξίμαχε, φάναι τὸν Σωκράτη, ἐναντία ψηφιεῖται. οὔτε γὰρ ἄν που ἐγὼ ἀποφήσαιμι· ὃς οὐδέν φημι ἄλλο ἐπίστασθαι ἢ τὰ ἐρωτικά, οὔτε που Ἀγάθων καὶ Παυσανίας, οὐδὲ μὴν Ἀριστοφάνης, ᾧ περὶ Διόνυσον καὶ Ἀφροδίτην πᾶσα διατριβή· οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τουτωνὶ, ὧν ἐγὼ ὁρῶ. καίτοι οὐκ ἐξ ἴσου γίγνεται ἡμῖν τοῖς ὑστάτοις κατακειμένοις· ἀλλὰ ἐὰν οἱ πρόσθεν ἱκανῶς καὶ καλῶς εἴπωσιν, ἐξαρκέσει ἡμῖν. ἀλλὰ τύχῃ ἀγαθῇ κα-

ταρχέτω Φαῖδρος, καὶ ἐγκωμιαζέτω τὸν Ἔρωτα. Ταῦτα δὴ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἄρα ξυνέφασάν τε, καὶ ἐκέλευον ἅπερ ὁ Σωκράτης. πάντων μὲν οὖν ὅσα ἕκαστος εἶπεν, οὔτε πάνυ ὁ Ἀριστόδημος ἐμέμνητο, οὔτ' αὖ ἐγὼ ἃ' ἐκεῖνος ἔλεγε πάντα· ἃ δὲ μάλιστα καὶ ὧν ἔδοξέ μοι ἀξιομνημονεύτων εἶναι, τούτων ὑμῖν ἐρῶ ἑκάστου τὸν λόγον. πρῶτον μὲν γάρ, ὥσπερ λέγω, ἔφη Φαῖδρον, ἀρξάμενον ἐνθένδε ποθὲν, λέγειν ὅτι μέγας θεὸς εἴη ὁ Ἔρως, καὶ θαυμαστὸς ἐν ἀνθρώποις τε καὶ θεοῖς, πολλαχῇ μὲν καὶ ἄλλῃ, οὐχ ἥκιστα δὲ κατὰ τὴν γένεσιν. τὸ γὰρ ἐν τοῖς πρεσβυτάτοις εἶναι τῶν θεῶν, τίμιον, ἦ δ' ὅς· τεκμήριον δὲ τούτου· γονεῖς γὰρ Ἔρωτος οὔτ' εἰσὶν, οὔτε λέγονται ὑπ' οὐδενὸς οὔτε ἰδιώτου, οὔτε ποιητοῦ. ἀλλ' Ἡσίοδος πρῶτον μὲν χάος γενέσθαι φησὶν, — αὐτὰρ ἔπειτα Γαῖ' εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί· Ἠδ' Ἔρος. φησὶ μετὰ τὸ χάος δύω τούτω γενέσθαι, γῆν τε καὶ Ἔρωτα. Παρμενίδης δὲ τὴν γένεσιν λέγει, Πρώτιστον μὲν Ἔρωτα θεῶν μητίσατο πάντων. Ἡσιόδῳ δὲ καὶ Ἀκουσίλεως ὁμολογεῖ. οὕτω πολλαχόθεν ὁμολογεῖται ὁ Ἔρως ἐν τοῖς πρεσβυτάτοις εἶναι. πρεσβύτατος δὲ ὢν, μεγίστων ἀγαθῶν ἡμῖν αἴτιός ἐστιν. οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔχω εἰπεῖν ὅ, τι μεῖζόν ἐστιν ἀγαθὸν εὐθὺς νέῳ ὄντι, ἢ ἐραστὴς χρηστὸς, καὶ ἐραστῇ παιδικά. ὃ γὰρ χρὴ ἀνθρώποις ἡγεῖσθαι παντὸς τοῦ βίου τοῖς μέλλουσι καλῶς βιώσεσθαι, τοῦτο οὔτε συγγένεια οἵα τε ἐμποιεῖν οὕτω καλῶς, οὔτε τιμαὶ, οὔτε πλοῦτος, οὔτ' ἄλλο οὐδὲν, ὡς ἔρως. λέγω δὲ δὴ τί τοῦτο; τὴν ἐπὶ μὲν τοῖς αἰσχροῖς αἰσχύνην,

ἐπὶ δὲ τοῖς καλοῖς φιλοτιμίαν. οὐ γάρ ἐστιν ἄνευ τούτων οὔτε πόλιν οὔτε ἰδιώτην μεγάλα καὶ καλὰ ἔργα ἐξεργάζεσθαι. φημὶ τοίνυν ἐγὼ, ἄνδρα ὅστις ἐρᾷ, εἴτι αἰσχρὸν ποιῶν κατάδηλος γίγνοιτο, ἢ πάσχων ὑπό του δι' ἀνανδρίαν, μὴ ἀμυνόμενος, οὔτ' ἂν ὑπὸ πατρὸς ὀφθέντα οὕτως ἀλγῆσαι, οὔτε ὑπὸ ἑταίρων, οὔτε ὑπ' ἄλλου οὐδενὸς, ὡς ὑπὸ παιδικῶν. ταὐτὸν δὲ τοῦτο καὶ τὸν ἐρώμενον ὁρῶμεν, ὅτι διαφερόντως τοὺς ἐραστὰς αἰσχύνεται, ὅταν ὀφθῇ ἐν αἰσχρῷ τινι ὤν. εἰ οὖν μηχανή τις γένοιτο ὥστε πόλιν γενέσθαι ἢ στρατόπεδον ἐραστῶν τε καὶ παιδικῶν, οὐκ ἔστιν ὅπως ἂν ἄμεινον οἰκήσειαν τὴν ἑαυτῶν, ἢ ἀπεχόμενοι πάντων τῶν αἰσχρῶν, καὶ φιλοτιμούμενοι πρὸς ἀλλήλους. καὶ μαχόμενοί γ' ἂν οἱ τοιοῦτοι μετ' ἀλλήλων νικῷεν ἂν, ὀλίγοι ὄντες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πάντας ἀνθρώπους. ἐρῶν γὰρ ἀνὴρ ὑπὸ παιδικῶν ὀφθῆναι ἢ λιπὼν τάξιν, ἢ ὅπλα ἀποβαλὼν, ἧττον ἂν δήπου δέξαιτο ἢ ὑπὸ πάντων τῶν ἄλλων, καὶ πρὸ τούτου τεθνάναι ἂν πολλάκις ἕλοιτο· καὶ μὴν ἐγκαταλιπεῖν γε τὰ παιδικὰ, ἢ μὴ βοηθῆσαι κινδυνεύοντι. οὐδεὶς οὕτω κακὸς ὅντινα οὐκ ἂν αὐτὸς ὁ Ἔρως ἔνθεον ποιήσειε πρὸς ἀρετήν· ὥστε ὅμοιον εἶναι τῷ ἀρίστῳ φύσει. καὶ ἀτεχνῶς, ὃ ἔφη Ὅμηρος, μένος ἐμπνεῦσαι ἐνίοις τῶν ἡρώων τὸν θεὸν, τοῦτο ὁ Ἔρως τοῖς ἐρῶσι παρέχει γιγνόμενον παρ' αὑτοῦ. καὶ μὴν ὑπεραποθνήσκειν γε μόνοι ἐθέλουσιν οἱ ἐρῶντες, οὐ μόνον ὅτι ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες. τούτου δὲ καὶ ἡ Πελίου θυγάτηρ Ἄλκηστις ἱκανὴν μαρτυρίαν παρέχεται, ὑπὲρ τοῦδε τοῦ λόγου, εἰς

τοὺς Ἕλληνας ἐθελήσασα μόνη ὑπὲρ τοῦ αὑτῆς ἀνδρὸς ἀποθανεῖν, ὄντων αὐτῷ πατρός τε καὶ μητρός· οὓς ἐκείνη τοσοῦτον ὑπερεβάλετο τῇ φιλίᾳ, διὰ τὸν ἔρωτα, ὥστε ἀποδεῖξαι αὐτοὺς ἀλλοτρίους ὄντας τῷ υἱεῖ, καὶ ὀνόματι μόνον προσήκοντας. καὶ τοῦτ᾽ ἐργασαμένη τὸ ἔργον, οὕτω καλὸν ἔδοξεν ἐργάσασθαι οὐ μόνον ἀνθρώποις ἀλλὰ καὶ θεοῖς, ὥστε πολλῶν πολλὰ καὶ καλὰ εἰργασμένων, εὐαριθμήτοις δή τισιν ἔδοσαν τοῦτο γέρας οἱ θεοὶ, ἐξ ᾅδου ἀνεῖναι πάλιν τὴν ψυχήν· ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκείνης ἀνεῖσαν, ἀγασθέντες τῷ ἔργῳ. οὕτω καὶ θεοὶ τὴν περὶ τὸν ἔρωτα σπουδήν τε καὶ ἀρετὴν μάλιστα τιμῶσιν. Ὀρφέα δὲ τὸν Οἰάγρου ἀτελῆ ἀπέπεμψαν ἐξ ᾅδου, φάσμα δείξαντες τῆς γυναικὸς ἐφ᾽ ἣν ἑκὼν ἧκεν, αὐτὴν δὲ οὐ δόντες· ὅτι μαλθακίζεσθαι ἐδόκει, ἅτε ὢν κιθαρῳδὸς, καὶ οὐ τολμᾷν ἕνεκα τοῦ ἔρωτος ἀποθνήσκειν, ὥσπερ Ἄλκηστις, ἀλλὰ διαμηχανᾶσθαι ζῶν εἰσιέναι εἰς ᾅδου. τοιγάρτοι διὰ ταῦτα δίκην αὐτῷ ἐπέθεσαν, καὶ ἐποίησαν τὸν θάνατον αὐτοῦ ὑπὸ γυναικῶν γενέσθαι. οὐχ ὥσπερ Ἀχιλλέα τὸν τῆς Θέτιδος υἱὸν ἐτίμησαν, καὶ εἰς μακάρων νήσους ἀπέπεμψαν, ὅτι πεπυσμένος παρὰ τῆς μητρὸς ὡς ἀποθανοῖτο ἀποκτείνας Ἕκτορα, μὴ ποιήσας δὲ τοῦτο, οἴκαδ᾽ ἐλθὼν γηραιὸς τελευτήσοι, ἐτόλμησεν ἑλέσθαι, βοηθήσας τῷ ἐραστῇ Πατρόκλῳ καὶ τιμωρήσας, οὐ μόνον ὑπεραποθανεῖν ἀλλὰ καὶ ἐπαποθανεῖν τετελευτηκότι. ὅθεν δὴ καὶ ὑπεραγασθέντες οἱ θεοὶ διαφερόντως αὐτὸν ἐτίμησαν, ὅτι τὸν ἐραστὴν οὕτω περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο. Αἰσχύλος δὲ φλυαρεῖ, φάσκων Ἀχιλ-

λέα Πατρόκλου ἐρᾷν, ὃς ἦν καλλίων οὐ μόνον Πατρόκλου, ἀλλ' ἄρα καὶ τῶν ἡρώων ἁπάντων, καὶ ἔτι ἀγένειος· ἔπειτα νεώτερος πολὺ, ὥς φησιν Ὅμηρος. ἀλλὰ γὰρ τῷ ὄντι μάλιστα μὲν ταύτην τὴν ἀρετὴν οἱ θεοὶ τιμῶσι τὴν περὶ τὸν ἔρωτα. μᾶλλον μέντοι θαυμάζουσι καὶ ἄγανται καὶ εὖ ποιοῦσιν ὅταν ὁ ἐρώμενος τὸν ἐραστὴν ἀγαπᾷ, ἢ ὅταν ὁ ἐραστὴς τὰ παιδικά. θειότερον γὰρ ἐραστὴς παιδικῶν· ἔνθεος γάρ ἐστι. διὰ ταῦτα καὶ τὸν Ἀχιλλέα τῆς Ἀλκήστιδος μᾶλλον ἐτίμησαν, εἰς μακάρων νήσους ἀποπέμψαντες. οὕτω δὴ καὶ ἔγωγέ φημι Ἔρωτα θεῶν πρεσβύτατον καὶ τιμιώτατον καὶ κυριώτατον εἶναι εἰς ἀρετῆς καὶ εὐδαιμονίας κτῆσιν ἀνθρώποις, καὶ ζῶσι καὶ τελευτήσασι. Φαῖδρον μὲν τοιοῦτόν τινα λόγον ἔφη εἰπεῖν· μετὰ δὲ Φαῖδρον, ἄλλους τινὰς εἶναι, ὧν οὐ πάνυ διεμνημόνευεν· οὓς παρεὶς, τὸν Παυσανίου λόγον διηγεῖτο. εἰπεῖν δ' αὐτὸν ὅτι, Οὐ καλῶς μοι δοκεῖ, ὦ Φαῖδρε, προβεβλῆσθαι ἡμῖν ὁ λόγος, τὸ ἁπλῶς οὕτω παρηγγέλθαι ἐγκωμιάζειν Ἔρωτα. εἰ μὲν γὰρ εἷς ἦν ὁ Ἔρως, καλῶς ἂν εἶχε. νῦν δὲ οὐ γάρ ἐστιν εἷς. μὴ ὄντος δὲ ἑνὸς, ὀρθότερόν ἐστι πρότερον προῤῥηθῆναι, ὁποῖον δεῖ ἐπαινεῖν. ἐγὼ οὖν πειράσομαι τοῦτο ἐπανορθώσασθαι. πρῶτον μὲν Ἔρωτα φράσαι, ὃν δεῖ ἐπαινεῖν, ἔπειτα ἐπαινέσαι ἀξίως τοῦ θεοῦ. πάντες γὰρ ἴσμεν ὅτι οὐκ ἔστιν ἄνευ Ἔρωτος Ἀφροδίτη· ταύτης δὲ μιᾶς μὲν οὔσης, εἷς ἂν ἦν Ἔρως· ἐπεὶ δὲ δύο ἐστὸν, δύο ἀνάγκη καὶ Ἔρωτε εἶναι. πῶς δ' οὐ δύο τὰ θεά; ἡ μέν γέ που, πρεσβυτέρα, καὶ ἀμήτωρ, Οὐρανοῦ θυγά-

τηρ, ἣν δὴ καὶ οὐρανίαν ἐπονομάζομεν· ἡ δὲ νεωτέρα, Διὸς καὶ Διώνης, ἣν δὴ πάνδημον καλοῦμεν. ἀναγκαῖον δὴ καὶ Ἔρωτα, τὸν μὲν τῇ ἑτέρᾳ συνεργὸν, πάνδημον ὀρθῶς καλεῖσθαι, τὸν δὲ, οὐράνιον. ἐπαινεῖν μὲν οὖν δεῖ πάντας θεούς· ἃ δ᾽ οὖν ἑκάτερος εἴληχε πειρατέον εἰπεῖν. πᾶσα γὰρ πρᾶξις ὧδ᾽ ἔχει· αὐτὴ ἐφ᾽ ἑαυτῆς πραττομένη, οὔτε καλὴ, οὔτε αἰσχρά. οἷον, ὃ νῦν ἡμεῖς ποιοῦμεν, ἢ πίνειν, ἢ ᾄδειν, ἢ διαλέγεσθαι; οὐκ ἔστι τούτων αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ καλὸν οὐδέν· ἀλλ᾽ ἐν τῇ πράξει, ὡς ἂν πραχθῇ, τοιοῦτον ἀπέβη. καλῶς μὲν γὰρ πραττόμενον καὶ ὀρθῶς, καλὸν γίγνεται· μὴ ὀρθῶς δὲ, αἰσχρόν. οὕτω δὴ καὶ τὸ ἐρᾷν, καὶ ὁ Ἔρως, οὐ πᾶς ἐστι καλὸς, οὐδὲ ἄξιος ἐγκωμιάζεσθαι, ἀλλ᾽ ὁ καλῶς προτρέπων ἐρᾷν. ὁ μὲν οὖν τῆς πανδήμου Ἀφροδίτης, ὡς ἀληθῶς πάνδημός ἐστι, καὶ ἐξεργάζεται ὅ, τι ἂν τύχῃ· καὶ οὗτός ἐστιν ὃν οἱ φαῦλοι τῶν ἀνθρώπων ἐρῶσιν. ἐρῶσι δὲ οἱ τοιοῦτοι, πρῶτον μὲν οὐχ ἧττον γυναικῶν ἢ παίδων· ἔπειτα, ὧν καὶ ἐρῶσι, τῶν σωμάτων μᾶλλον ἢ τῶν ψυχῶν· ἔπειτα ὡς ἂν δύνωνται ἀνοητοτάτων· πρὸς τὸ διαπράξασθαι μόνον βλέποντες, ἀμελοῦντες δὲ τοῦ καλῶς, ἢ μή. ὅθεν δὴ ξυμβαίνει αὐτοῖς ὅ, τι ἂν τύχωσι, τοῦτο πράττειν, ὁμοίως μὲν ἀγαθὸν, ὁμοίως δὲ τοὐναντίον. ἔστι γὰρ καὶ ἀπὸ τῆς θεοῦ νεωτέρας τε οὔσης πολὺ ἢ τῆς ἑτέρας, καὶ μετεχούσης ἐν τῇ γενέσει καὶ θήλεος καὶ ἄῤῥενος· ὁ δὲ, τῆς οὐρανίας, πρῶτον μὲν, οὐ μετεχούσης θήλεος, ἀλλ᾽ ἄῤῥενος μόνον· καὶ ἔστιν οὗτος ὁ τῶν παίδων ἔρως· ἔπειτα πρεσβυτέρας, ὕβρεως ἀμοίρου.

ὅθεν δὴ ἐπὶ τὸ ἄῤῥεν τρέπονται οἱ ἐκ τούτου ἔρωτος ἔπιπνοι, τὸ φύσει ἐῤῥωμενέστερον καὶ νοῦν μᾶλλον ἔχον ἀγαπῶντες. καί τις ἂν γνοίη καὶ ἐν αὐτῇ τῇ παιδεραστίᾳ τοὺς εἰλικρινῶς ὑπὸ τούτου τοῦ ἔρωτος ὡρμημένους. οὐ γὰρ ἐρῶσι παίδων, ἀλλ' ἐπειδὰν ἤδη ἄρχωνται νοῦν ἴσχειν. τοῦτο δὲ πλησιάζει τῷ γενειάσκειν. πάρεσκευασμένοι γάρ, οἶμαι, εἰσὶν οἱ ἐντεῦθεν ἀρχόμενοι ἐρᾷν, ὡς τὸν βίον ἅπαντα ξυνεσόμενοι, καὶ κοινῇ συμβιωσόμενοι· ἀλλ' οὐκ, ἐξαπατήσαντες, ἐν ἀφροσύνῃ λαβόντες, ὡς νέον καταγελάσαντες, οἰχήσεσθαι ἐπ' ἄλλον ἀποτρέχοντες. χρῆν δὲ καὶ νόμον εἶναι, μὴ ἐρᾷν παίδων, ἵνα μὴ εἰς ἄδηλον πολλὴ σπουδὴ ἀνηλίσκετο. τὸ γὰρ τῶν παίδων τέλος ἄδηλον οἷ τελευτᾷ κακίας καὶ ἀρετῆς ψυχῆς τε πέρι καὶ σώματος. οἱ μὲν οὖν ἀγαθοὶ τὸν νόμον τοῦτον αὐτοὶ αὑτοῖς ἑκόντες τίθενται· χρὴ δὲ καὶ τούτους τοὺς πανδήμους ἐραστὰς προσαναγκάζειν τὸ τοιοῦτον, ὥσπερ καὶ τῶν ἐλευθέρων γυναικῶν προσαναγκάζομεν αὐτοὺς καθόσον δυνάμεθα μὴ ἐρᾷν. οὗτοι γάρ εἰσιν οἱ καὶ τὸ ὄνειδος πεποιηκότες, ὥστε τινὰ τολμᾷν λέγειν ὡς αἰσχρὸν χαρίζεσθαι ἐρασταῖς. λέγουσι δὲ εἰς τούτους ἀποβλέποντες, ὁρῶντες αὐτῶν τὴν ἀκαιρίαν καὶ ἀδικίαν. ἐπεὶ οὐ δήπου κοσμίως τε καὶ νομίμως ὁτιοῦν πρᾶγμα πραττόμενον, ψόγον ἂν δικαίως φέροι. καὶ δὴ καὶ ὁ περὶ τὸν ἔρωτα νόμος ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις πόλεσι νοῆσαι ῥᾴδιος· ἁπλῶς γὰρ ὥρισται· ὁ δ' ἐνθάδε καὶ ὁ ἐν Λακεδαίμονι, ποικίλος. ἐν Ἤλιδι μὲν γὰρ καὶ ἐν Βοιωτοῖς, καὶ οὗ μὴ σοφοὶ λέγειν, ἁπλῶς νενομοθέτηται

καλὸν τὸ χαρίζεσθαι ἐρασταῖς· καὶ οὐκ ἄν τις εἴποι οὔτε νέος οὔτε παλαιὸς ὡς αἰσχρόν· (ἵνα, οἶμαι, μὴ πράγματ᾽ ἔχωσι, λόγῳ πειρώμενοι πείθειν τοὺς νέους, ἅτε ἀδύνατοι λέγειν) τῆς δὲ Ἰωνίας καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ αἰσχρὸν νενόμισται, ὅσοι ὑπὸ βαρβάροις οἰκοῦσι. τοῖς γὰρ βαρβάροις διὰ τὰς τυραννίδας αἰσχρὸν τοῦτό γε, καὶ ἥ γε φιλοσοφία καὶ ἡ φιλογυμναστία. οὐ γάρ, οἶμαι, συμφέρει τοῖς ἄρχουσι φρονήματα μεγάλα ἐγγίγνεσθαι τῶν ἀρχομένων, οὐδὲ φιλίας ἰσχυρὰς καὶ κοινωνίας· ὃ δὴ μάλιστα φιλεῖ τά τε ἄλλα πάντα καὶ ὁ ἔρως ἐμποιεῖν. ἔργῳ δὲ τοῦτο ἔμαθον καὶ οἱ ἐνθάδε τύραννοι. ὁ γὰρ Ἀριστογείτονος ἔρως καὶ Ἁρμοδίου φιλία βέβαιος γενομένη κατέλυσεν αὐτῶν τὴν ἀρχήν. οὕτως, οὗ μὲν αἰσχρὸν ἐτέθη χαρίζεσθαι ἐρασταῖς, κακίᾳ τῶν θεμένων κεῖται· τῶν μὲν ἀρχόντων πλεονεξίᾳ, τῶν δὲ ἀρχομένων ἀνανδρίᾳ· οὗ δὲ καλὸν ἁπλῶς ἐνομίσθη, διὰ τὴν τῶν θεμένων τῆς ψυχῆς ἀργίαν. ἐνθάδε δὲ πολὺ τούτων κάλλιον νενομοθέτηται· καί, ὅπερ εἶπον, οὐ ῥάδιον κατανοῆσαι. ἐνθυμηθέντι γάρ, ὅτι λέγεται, κάλλιον τὸ φανερῶς ἐρᾶν τοῦ λάθρα, καὶ μάλιστα τῶν γενναιοτάτων καὶ ἀρίστων, κἂν αἰσχίους ἄλλων ὦσι· καὶ ὅτι αὖ ἡ παρακέλευσις τῷ ἐρῶντι παρὰ πάντων θαυμαστή, οὐχ ὥς τι αἰσχρὸν ποιοῦντι· καὶ ἑλόντι τε, καλὸν δοκεῖ εἶναι, καὶ μὴ ἑλόντι αἰσχρόν· καὶ πρὸς τὸ ἐπιχειρεῖν ἑλεῖν, ἐξουσίαν ὁ νόμος δέδωκε τῷ ἐραστῇ, θαυμαστὰ ἔργα ἐργαζομένῳ ἐπαινεῖσθαι· ἃ εἴτις τολμῴη ποιεῖν, ἄλλ᾽ ὁτιοῦν διώκων καὶ βουλόμενος διαπράξασθαι πλὴν

τοῦτο, φιλοσοφίας τὰ μέγιστα καρποῖτ' ἂν ὀνείδη. εἰ γὰρ ἢ χρήματα βουλόμενος παρά του λαβεῖν, ἢ ἀρχὴν ἄρξαι, ἤ τιν' ἄλλην δύναμιν ἐθέλει ποιεῖν, οἷάπερ οἱ ἐρασταὶ πρὸς τὰ παιδικά, ἱκετείας τε καὶ ἀντιβολήσεις ἐν ταῖς δεήσεσι ποιούμενοι, καὶ ὅρκους ὀμνύντες, καὶ κοιμήσεις ἐπὶ θύραις, καὶ ἐθέλοντες δουλείας δουλεύειν, οἵας οὐδ' ἂν δοῦλος οὐδείς, ἐμποδίζοιτο ἂν μὴ πράττειν οὕτω τὴν πρᾶξιν καὶ ὑπὸ φίλων καὶ ὑπὸ ἐχθρῶν, τῶν μὲν, ὀνειδιζόντων κολακείας καὶ ἀνελευθερίας, τῶν δὲ νουθετούντων, καὶ αἰσχυνομένων ὑπὲρ αὐτῶν· τῷ δ' ἐρῶντι ταῦτα πάντα ποιοῦντι χάρις ἔπεστι, καὶ δέδοται ὑπὸ τοῦ νόμου, ἄνευ ὀνείδους πράττειν, ὡς πάγκαλόν τι πρᾶγμα διαπραττομένῳ. ὃ δὲ δεινότατον, ὥς γε λέγουσιν οἱ πολλοί, ὅτι καὶ ὀμνύντι μόνῳ συγγνώμη παρὰ θεῶν ἐκβάντι τῶν ὅρκων. ἀφροδίσιον γὰρ ὅρκον οὔ φασιν εἶναι. οὕτω καὶ οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἄνθρωποι πᾶσαν ἐξουσίαν πεποιήκασι τῷ ἐρῶντι, ὡς ὁ νόμος φησὶν ὁ ἐνθάδε. ταύτῃ μὲν οὖν οἰηθείη ἄν τις πάγκαλον νομίζεσθαι ἐν τῇδε τῇ πόλει καὶ τὸ ἐρᾶν καὶ τὸ φίλους γίγνεσθαι τοῖς ἐρασταῖς. ἐπειδὰν δὲ παιδαγωγοὺς ἐπιστήσαντες οἱ πατέρες τοῖς ἐρωμένοις, μὴ ἐῶσι διαλέγεσθαι τοῖς ἐρασταῖς, καὶ τῷ παιδαγωγῷ ταῦτα προστεταγμένα ᾖ, ἡλικιῶται δὲ καὶ ἕτεροι ὀνειδίζωσιν, ἐάν τι ὁρῶσι τοιοῦτο γιγνόμενον, καὶ τοὺς ὀνειδίζοντας αὖ οἱ πρεσβύτεροι μὴ διακωλύωσι, μηδὲ λοιδορῶσιν ὡς οὐκ ὀρθῶς λέγοντας· εἰς δή ταῦτά τις αὖ βλέψας, ἡγήσαιτ' ἂν πάλιν αἴσχιστον τὸ τοιοῦτον ἐνθάδε νομίζεσθαι. τὸ

δὲ, οἶμαι, ὧδ᾽ ἔχει· οὐχ ἁπλοῦν ἐστιν ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἐλέχθη οὔτε καλὸν εἶναι αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ, οὔτε αἰσχρόν· ἀλλὰ καλῶς μὲν πραττόμενον, καλόν· αἰσχρῶς δὲ, αἰσχρόν. αἰσχρὸν μὲν οὖν ἐστι πονηρῷ τε καὶ πονηρῶς χαρίζεσθαι· καλὸν δὲ, χρηστῷ τε καὶ καλῶς. πονηρὸς δ᾽ ἐστὶν ἐκεῖνος ὁ ἐραστὴς ὁ πάνδημος, ὁ τοῦ σώματος μᾶλλον ἐρῶν ἢ τῆς ψυχῆς. καὶ γὰρ οὐδὲ μόνιμός ἐστιν, ἅτε οὐδὲ μονίμου ἐρῶν πράγματος. ἅμα γὰρ τῷ τοῦ σώματος ἄνθει λήγοντι, οὗπερ ἤρα, οἴχεται ἀποπτάμενος, πολλοὺς λόγους καὶ ὑποσχέσεις καταισχύνας. ὁ δὲ τοῦ ἤθους χρηστοῦ ὄντος ἐραστὴς διὰ βίου μένει, ἅτε μονίμῳ συντακείς. τούτους δὴ βούλεται ὁ ἡμέτερος νόμος εὖ καὶ καλῶς βασανίζειν· καὶ τοῖς μὲν χαρίσασθαι, τοὺς δὲ διαφεύγειν. διὰ ταῦτα οὖν τοῖς μὲν διώκειν παρακελεύεται, τοῖς δὲ φεύγειν· ἀγωνοθετῶν καὶ βασανίζων ποτέρων ποτέ ἐστιν ὁ ἐρῶν, καὶ ποτέρων ὁ ἐρώμενος. οὕτω δὴ ὑπὸ ταύτης τῆς αἰτίας, πρῶτον μὲν τὸ ἁλίσκεσθαι ταχὺ, αἰσχρὸν νενόμισται· (ἵνα χρόνος ἐγγένηται, ὃς δὴ δοκεῖ τὰ πολλὰ καλῶς βασανίζειν) ἔπειτα τὸ ὑπὸ χρημάτων καὶ ὑπὸ πολιτικῶν δυνάμεων ἁλῶναι, αἰσχρὸν, ἐάν τε κακῶς πάσχων πτήξῃ, καὶ μὴ καρτερήσῃ, ἄν τ᾽ εὐεργετούμενος εἰς χρήματα ἢ εἰς διαπράξεις πολιτικὰς, μὴ καταφρονήσῃ. οὐδὲν γὰρ δοκεῖ τούτων οὔτε βέβαιον οὔτε μόνιμον εἶναι, χωρὶς τοῦ μηδὲ πεφυκέναι ἀπ᾽ αὐτῶν γενναίαν φιλίαν. μία δὴ λείπεται τῷ ἡμετέρῳ νόμῳ ὁδὸς, εἰ μέλλει καλῶς χαριεῖσθαι ἐραστῇ παιδικά. ἔστι γὰρ ἡμῖν νόμος, ὥσπερ ἐπὶ τοῖς ἐρασταῖς ἦν, δουλεύειν

ἐθέλοντα ἡντινοῦν δουλείαν παιδικοῖς, μὴ κολακείαν εἶναι, μηδὲ ἐπονείδιστον. οὕτω δὴ καὶ ἄλλη μία μόνη δουλεία ἑκούσιος λείπεται οὐκ ἐπονείδιστος. αὕτη δέ ἐστιν ἡ περὶ τὴν ἀρετήν. νενόμισται γὰρ δὴ ἡμῖν, ἐάν τις ἐθέλῃ τινὰ θεραπεύειν, ἡγούμενος δι᾽ ἐκεῖνον ἀμείνων ἔσεσθαι ἢ κατὰ σοφίαν τινὰ ἢ κατὰ ἄλλο ὁτιοῦν μέρος ἀρετῆς, αὕτη αὖ ἡ ἐθελοδουλεία οὐκ αἰσχρὰ εἶναι, οὐδὲ κολακεία. δεῖ δὴ τὼ νόμω τούτω συμβαλεῖν εἰς ταὐτὸ, τόν τε περὶ τὴν παιδεραστίαν, καὶ τὸν περὶ τὴν φιλοσοφίαν τε καὶ τὴν ἄλλην ἀρετήν· εἰ μέλλει ξυμβῆναι καλὸν γενέσθαι τῷ ἐραστῇ παιδικὰ χαρίσασθαι. ὅταν γὰρ εἰς τὸ αὐτὸ ἔλθωσιν ἐραστής τε καὶ παιδικὰ, νόμον ἔχων ἑκάτερος, ὁ μὲν χαρισαμένοις παιδικοῖς ὑπηρετῶν ὁτιοῦν, δικαίως ἂν ὑπηρετεῖν, ὁ δὲ, τῷ ποιοῦντι αὐτὸν σοφόν τε καὶ ἀγαθὸν, δικαίως ἂν ὁτιοῦν ἂν ὑπουργεῖν· καὶ ὁ μὲν, δυνάμενος εἰς φρόνησιν καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν ξυμβάλλεσθαι, ὁ δὲ, δεόμενος εἰς παίδευσιν καὶ τὴν ἄλλην σοφίαν κτᾶσθαι· τότε δὴ τούτων ξυνιόντων εἰς ταὐτὸν τῶν νόμων, μοναχοῦ ἐνταῦθα ξυμπίπτει τὸ καλὸν εἶναι παιδικὰ ἐραστῇ χαρίσασθαι, ἄλλοθι δὲ οὐδαμοῦ. ἐπὶ τούτῳ καὶ ἐξαπατηθῆναι οὐδὲν αἰσχρόν· ἐπὶ δὲ τοῖς ἄλλοις πᾶσι καὶ ἐξαπατωμένῳ αἰσχύνην φέρει καὶ μή. εἰ γάρ τις ἐραστῇ, ὡς πλουσίῳ, πλούτου ἕνεκα χαρισάμενος ἐξαπατηθείη, καὶ μὴ λάβοι χρήματα, ἀναφανέντος τοῦ ἐραστοῦ πένητος, οὐδὲν ἧττον αἰσχρόν. δοκεῖ γὰρ ὁ τοιοῦτος τό γε αὑτοῦ ἐπιδεῖξαι, ὅτι ἕνεκα χρημάτων ὁτιοῦν ἂν ὁτῳοῦν ὑπηρετοῖ· τοῦτο δὲ οὐ καλόν.

κατὰ τὸν αὐτὸν δὴ λόγον κἂν εἴτις ὡς ἀγαθῷ χαρισάμενος, καὶ αὐτὸς ὡς ἀμείνων ἐσόμενος διὰ τὴν φιλίαν ἐραστοῦ, ἐξαπατηθείη, ἀναφανέντος ἐκείνου κακοῦ, καὶ οὐ κεκτημένου ἀρετὴν, ὅμως καλὴ ἡ ἀπάτη. δοκεῖ γὰρ αὖ καὶ οὗτος τὸ καθ' αὑτὸν δεδηλωκέναι ὅτι ἀρετῆς ἕνεκα καὶ τοῦ βελτίων γενέσθαι πᾶν ἂν παντὶ προθυμηθείη· τοῦτο δὲ αὖ πάντων κάλλιστον. οὕτω πάντως γε καλὸν ἀρετῆς γ' ἕνεκα χαρίζεσθαι. οὗτός ἐστιν ὁ τῆς Οὐρανίας θεοῦ ἔρως, καὶ οὐράνιος, καὶ πολλοῦ ἄξιος καὶ πόλει καὶ ἰδιώταις· πολλὴν ἐπιμέλειαν ἀναγκάζων ποιεῖσθαι πρὸς ἀρετὴν τόν τε ἐρῶντα αὐτὸν αὑτοῦ, καὶ τὸν ἐρώμενον· οἱ δ' ἕτεροι πάντες, τῆς ἑτέρας, τῆς πανδήμου. Ταῦτά σοι, ἔφη, ὡς ἐκ τοῦ παραχρῆμα, ὦ Φαῖδρε, περὶ Ἔρωτος συμβάλλομαι. Παυσανίου δὲ παυσαμένου (διδάσκουσι γάρ με ἴσα λέγειν οὑτωσὶ οἱ σοφοὶ) ἔφη ὁ Ἀριστόδημος δεῖν μὲν Ἀριστοφάνην λέγειν, τυχεῖν δὲ αὐτῷ τινα ἢ ὑπὸ πλησμονῆς ἢ ὑπό τινος ἄλλου λύγγα ἐπιπεπτωκυῖαν· καὶ οὐχ οἷόν τε εἶναι λέγειν, ἀλλ' εἰπεῖν αὐτὸν, (ἐγγυτάτω γὰρ αὐτοῦ τὸν ἰατρὸν Ἐρυξίμαχον κατακεῖσθαι) Ὦ Ἐρυξίμαχε, δίκαιος εἶ ἢ παῦσαί με τῆς λυγγὸς, ἢ λέγειν ὑπὲρ ἐμοῦ, ἕως ἂν ἐγὼ παύσωμαι. Καὶ τὸν Ἐρυξίμαχον εἰπεῖν, Ἀλλὰ ποιήσω ἀμφότερα ταῦτα. ἐγὼ μὲν γὰρ ἐρῶ ἐν τῷ σῷ μέρει· σὺ δ' ἐπειδὰν παύσῃ, ἐν τῷ ἐμῷ. ἐν ᾧ δ' ἂν ἐγὼ λέγω, ἐὰν μέν σοι ἐθέλῃ ἀπνευστὶ ἔχοντι πολὺν χρόνον παύεσθαι ἡ λύγξ· εἰ δὲ μὴ, ὕδατι ἀνακογχυλίασον. εἰ δ' ἄρα πάνυ ἰσχυρά ἐστιν, ἀναλαβών τι τοιοῦτο οἵῳ κινήσαις ἂν τὴν

ῥῖνα, πτάρε· καὶ ἐὰν τοῦτο ποιήσῃς ἅπαξ ἢ δὶς, καὶ εἰ πάνυ ἰσχυρά ἐστι, παύσεται. Οὐκ ἂν φθάνοις λέγων, εἰπεῖν τὸν Ἀριστοφάνην· ἐγὼ δὲ ταῦτα ποιήσω. Εἰπεῖν δὴ τὸν Ἐρυξίμαχον, Δοκεῖ τοίνυν μοὶ ἀναγκαῖον εἶναι, ἐπειδὴ Παυσανίας ὁρμήσας ἐπὶ τὸν λόγον καλῶς, οὐχ ἱκανῶς ἀπετέλεσε, δεῖν ἐμὲ πειρᾶσθαι τέλος ἐπιθεῖναι τῷ λόγῳ. τὸ μὲν γὰρ διπλοῦν εἶναι τὸν Ἔρωτα, δοκεῖ μοι καλῶς διελέσθαι· ὅτι δὲ οὐ μόνον ἐστὶν ἐπὶ ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς καλοὺς, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄλλα πολλὰ, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις τοῖς τε σώμασι τῶν πάντων ζώων, καὶ τοῖς ἐν τῇ γῇ φυομένοις, καὶ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐν πᾶσι τοῖς οὖσι, καθεωρακέναι μοὶ δοκῶ ἐκ τῆς ἰατρικῆς, τῆς ἡμετέρας τέχνης· καὶ ὡς μέγας καὶ θαυμαστὸς, καὶ ἐπὶ πᾶν ὁ θεὸς τείνει, καὶ κατ᾽ ἀνθρώπινα καὶ κατὰ θεῖα πράγματα. ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῆς ἰατρικῆς λέγων, ἵνα καὶ πρεσβεύωμεν τὴν τέχνην. ἡ γὰρ φύσις τῶν σωμάτων τὸν διπλοῦν Ἔρωτα τοῦτον ἔχει. τὸ γὰρ ὑγιὲς τοῦ σώματος καὶ τὸ νοσοῦν ὁμολογουμένως ἕτερόν τε καὶ ἀνόμοιόν ἐστι· τὸ δὲ ἀνόμοιον ἀνομοίων ἐπιθυμεῖ καὶ ἐρᾷ. ἄλλος μὲν οὖν ὁ ἐπὶ τῷ ὑγιεινῷ ἔρως, ἄλλος δὲ ὁ ἐπὶ τῷ νοσώδει. ἔστι δὴ, ὥσπερ ἄρτι Παυσανίας ἔλεγε, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς καλὸν χαρίζεσθαι τῶν ἀνθρώπων, τοῖς δὲ ἀκολάστοις αἰσχρόν. οὕτω καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς σώμασι, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἑκάστου τοῦ σώματος καὶ ὑγιεινοῖς καλὸν χαρίζεσθαι, καὶ δεῖ, καὶ τοῦτό ἐστιν ᾧ ὄνομα τὸ ἰατρικόν· τοῖς δὲ κακοῖς καὶ νοσώδεσιν αἰσχρόν τε, καὶ δεῖ ἀχαριστεῖν, εἰ μέλλει τις τεχνικὸς εἶναι. ἔστι γὰρ

ἰατρική, ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν, ἐπιστήμη τῶν τοῦ σώματος ἐρωτικῶν πρὸς πλησμονὴν καὶ κένωσιν. καὶ ὁ διαγιγνώσκων ἐν τούτοις τὸν καλόν τε καὶ αἰσχρὸν ἔρωτα, οὗτός ἐστιν ὁ ἰατρικώτατος· καὶ ὁ μεταβάλλειν ποιῶν, ὥστε ἀντὶ τοῦ ἑτέρου ἔρωτος τὸν ἕτερον κτῆσασθαι. καὶ οἷς μὴ ἔνεστιν ἔρως, δεῖ δ' ἐγγενέσθαι, ἐπιστάμενος ἐμποιῆσαι, καὶ ἐνόντα ἐξελεῖν, ἀγαθὸς ἂν εἴη δημιουργός. δεῖ γὰρ δὴ τὰ ἔχθιστα ὄντα ἐν τῷ σώματι, φίλα οἷόν τ' εἶναι ποιεῖν, καὶ ἐρᾷν ἀλλήλων. ἔστι δὲ ἔχθιστα, τὰ ἐναντιώτατα· ψυχρὸν θερμῷ, πικρὸν γλυκεῖ, ξηρὸν ὑγρῷ, πάντα τὰ τοιαῦτα τούτοις ἐπιστηθεὶς ἔρωτα ἐμποιῆσαι καὶ ὁμόνοιαν ὁ ἡμέτερος πρόγονος Ἀσκληπιὸς, ὥς φασιν οἵδε οἱ ποιηταὶ, καὶ ἐγὼ πείθομαι, συνέστησε τὴν ἡμετέραν τέχνην. ἥ τε οὖν ἰατρικὴ, ὥσπερ λέγω, πᾶσα διὰ τοῦ θεοῦ τούτου κυβερνᾶται, ὡσαύτως δὲ καὶ γυμναστικὴ, καὶ γεωργία· μουσικὴ δὲ καὶ παντὶ κατάδηλος τῷ καὶ μικρὸν προσέχοντι τὸν νοῦν ὅτι κατὰ ταὐτὰ ἔχει τούτοις· ὥσπερ ἴσως καὶ Ἡράκλειτος βούλεται λέγειν. ἐπεὶ τοῖς γε ῥήμασιν οὐ καλῶς λέγει. τὸ γὰρ ἕν φησι διαφερόμενον αὐτὸ αὑτῷ ξυμφέρεσθαι, ὥσπερ ἁρμονίαν τόξου τε καὶ λύρας. ἔστι δὲ πολλὴ ἀλογία ἁρμονίαν φάναι διαφέρεσθαι, ἢ ἐκ διαφερομένων ἔτι εἶναι. ἀλλ' ἴσως τόδε ἐβούλετο λέγειν, ὅτι ἐκ διαφερομένων πρότερον, τοῦ ὀξέος καὶ βαρέος, ἔπειτα ὕστερον ὁμολογησάντων, γέγονεν ὑπὸ τῆς μουσικῆς τέχνης ἡ ἁρμονία. οὐ γὰρ δήπου ἐκ διαφερομένων γε ἔτι τοῦ ὀξέος καὶ βαρέος ἁρμονία ἂν εἴη. ἡ γὰρ ἁρμονία, συμφωνία ἐστί· συμφωνία

δὲ, ὁμολογία τις· ὁμολογίαν δὲ ἐκ διαφερομένων, ἕως ἂν διαφέρωνται, ἀδύνατον εἶναι. διαφερόμενον δὲ αὖ καὶ μὴ ὁμολογοῦν, ἀδύνατον ἁρμόσαι. ὥσπερ γε καὶ ὁ ῥυθμὸς ἐκ τοῦ ταχέος καὶ βραδέος, ἐκ διενηνεγμένων πρότερον, ὕστερον δὲ ὁμολογησάντων, γέγονε. τὴν δὲ ὁμολογίαν πᾶσι τούτοις, ὥσπερ ἐκεῖ ἡ ἰατρική, ἐνταῦθα ἡ μουσικὴ ἐντίθησιν, ἔρωτα καὶ ὁμόνοιαν ἀλλήλοις ἐμποιήσασα. καὶ ἔστιν αὖ μουσικὴ περὶ ἁρμονίαν καὶ ῥυθμὸν ἐρωτικῶν ἐπιστήμη. καὶ ἐν μέν γε αὐτῇ τῇ συστάσει ἁρμονίας τε καὶ ῥυθμοῦ οὐδὲν χαλεπὸν τὰ ἐρωτικὰ διαγιγνώσκειν· οὐδὲ ὁ διπλοῦς ἔρως ἐνταῦθά πως ἐστίν. ἀλλ' ἐπειδὰν δέῃ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους καταχρῆσθαι ῥυθμῷ τε καὶ ἁρμονίᾳ, ἢ ποιοῦντα, ὃ δὴ μελοποιΐαν καλοῦσιν, ἢ χρώμενον ὀρθῶς τοῖς πεποιημένοις μέλεσί τε καὶ μέτροις, ὃ δὴ παιδεία ἐκλήθη, ἐνταῦθα δὴ καὶ χαλεπὸν καὶ ἀγαθοῦ δημιουργοῦ δεῖ. πάλιν γὰρ ἥκει ὁ αὐτὸς λόγος, ὅτι τοῖς μὲν κοσμίοις τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὡς ἂν κοσμιώτεροι γίγνοιντο οἱ μήπω ὄντες, δεῖ χαρίζεσθαι, καὶ φυλάττειν τὸν τούτων ἔρωτα· καὶ οὗτός ἐστιν ὁ καλός, ὁ οὐράνιος, ὁ τῆς Οὐρανίας Μούσης ἔρως· ὁ δὲ Πολυμνίας, ὁ πάνδημος· ὃν δεῖ εὐλαβούμενον προσφέρειν οἷς ἂν προσφέροι, ὅπως ἂν τὴν μὲν ἡδονὴν αὐτῷ καρπώσηται, ἀκολασίαν δὲ μηδεμίαν ἐμποιήσῃ. ὥσπερ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ τέχνῃ μέγα ἔργον ταῖς περὶ τὴν ὀψοποιϊκὴν τέχνην ἐπιθυμίαις καλῶς χρῆσθαι, ὥστ' ἄνευ νόσου τὴν ἡδονὴν καρπώσασθαι. καὶ ἐν μουσικῇ δὴ καὶ ἐν ἰατρικῇ, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι καὶ τοῖς ἀνθρωπείοις καὶ ταῖς θεί-

οις, καθόσον παρείκει, φυλακτέον ἑκάτερον τὸν ἔρωτα. ἔνεστον γάρ. ἐπεὶ καὶ ἡ τῶν ὡρῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ σύστασις μεστή ἐστιν ἀμφοτέρων τούτων. καὶ ἐπειδὰν μὲν πρὸς ἄλληλα τοῦ κοσμίου τύχῃ ἔρωτος, ἃ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, τά τε θερμὰ καὶ τὰ ψυχρὰ, καὶ ξηρὰ καὶ ὑγρά, ἁρμονίαν καὶ κρᾶσιν λάβῃ σώφρονα, ἥκει φέροντα εὐετηρίαν τε καὶ ὑγίειαν ἀνθρώποις καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις τε καὶ φυτοῖς, καὶ οὐδὲν ἠδίκησεν· ὅταν δὲ ὁ μετὰ τῆς ὕβρεως Ἔρως ἐγκρατέστερος περὶ τὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ ὥρας γένηται, διέφθειρέ τε πολλὰ καὶ ἠδίκησεν. οἵτε γὰρ λοιμοὶ φιλοῦσι γίγνεσθαι ἐκ τῶν τοιούτων, καὶ ἄλλ᾽ ἀνόμοια πολλὰ νοσήματα καὶ τοῖς θηρίοις καὶ τοῖς φυτοῖς. καὶ γὰρ πάχναι καὶ χάλαζαι καὶ ἐρυσῖβαι ἐκ πλεονεξίας καὶ ἀκοσμίας περὶ ἄλληλα τῶν τοιούτων γίγνεται ἐρωτικῶν· ὧν ἐπιστήμη περὶ ἄστρων τε φορᾶς καὶ ἐνιαυτῶν ὥρας, ἀστρονομία καλεῖται. ἔτι τοίνυν καὶ αἱ θυσίαι ἅπασαι, καὶ οἷς μαντικὴ ἐπιστατεῖ (ταῦτα δ᾽ ἐστὶν ἡ περὶ θεούς τε καὶ ἀνθρώπους πρὸς ἀλλήλους κοινωνία) οὐ περὶ ἄλλό τι ἐστὶν ἢ περὶ Ἔρωτος φυλακήν τε καὶ ἴασιν. πᾶσα γὰρ ἡ ἀσέβεια φιλεῖ γίγνεσθαι ἐὰν μή τις τῷ κοσμίῳ Ἔρωτι χαρίζηται, μηδὲ τιμᾷ τε αὐτὸν καὶ πρεσβεύῃ ἐν παντὶ ἔργῳ, ἀλλὰ περὶ τὸν ἕτερον, καὶ περὶ γονέας καὶ ζῶντας καὶ τετελευτηκότας, καὶ περὶ θεούς. ἃ δὴ προστέτακται τῇ μαντικῇ ἐπισκοπεῖν τοὺς Ἔρωτας, καὶ ἰατρεύειν. καὶ ἔστιν αὖ ἡ μαντικὴ φιλίας θεῶν καὶ ἀνθρώπων δημιουργὸς, τῷ ἐπίστασθαι τὰ κατὰ ἀνθρώπους ἐρωτικά, ὅσα τείνει πρὸς θέμιν καὶ ἀσέβειαν. οὕτω

πολλὴν καὶ μεγάλην, μᾶλλον δὲ πᾶσαν δύναμιν ἔχει ξυλλήβδην μὲν ὁ πᾶς Ἔρως· ὁ δὲ περὶ τὰ ἀγαθὰ μετὰ σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης ἀποτελούμενος, καὶ παρ' ἡμῖν καὶ παρὰ θεοῖς, οὗτος τὴν μεγίστην δύναμιν ἔχει, καὶ πᾶσαν ἡμῖν εὐδαιμονίαν παρασκευάζει καὶ ἀλλήλοις δυναμένους ὁμιλεῖν, καὶ φίλους εἶναι καὶ τοῖς κρείττοσιν ἡμῶν θεοῖς. ἴσως μὲν οὖν καὶ ἐγὼ τὸν Ἔρωτα ἐπαινῶν, πολλὰ παραλείπω, οὐ μέντοι ἑκών γε· ἀλλ' εἴ τι ἐξέλιπον, σὸν ἔργον, ὦ Ἀριστόφανες, ἀναπληρῶσαι· ἤ, εἴπως ἄλλως ἐν νῷ ἔχεις ἐγκωμιάζειν τὸν θεόν, ἐγκωμίαζε, ἐπειδὴ τῆς λυγγὸς πέπαυσαι. Ἐκδεξάμενον οὖν ἔφη εἰπεῖν τὸν Ἀριστοφάνην, ὅτι καὶ μάλ' ἐπαύσατο· οὐ μέντοι πρίν γε τὸν πταρμὸν προσενεχθῆναι αὐτῇ. ὥστέ με θαυμάζειν, εἰ τὸ κόσμιον τοῦ σώματος ἐπιθυμεῖ τοιούτων ψόφων καὶ γαργαλισμῶν, οἷον καὶ ὁ πταρμός ἐστι. πάνυ γὰρ εὐθὺς ἐπαύσατο, ἐπειδὴ αὐτῷ τὸν πταρμὸν προσήνεγκα. Καὶ τὸν Ἐρυξίμαχον, Ὦ 'γαθέ, φάναι, Ἀριστόφανες, ὅρα τί ποιεῖς. γελωτοποιεῖς, μέλλων λέγειν, καὶ φύλακα με τοῦ λόγου ἀναγκάζεις γίγνεσθαι τοῦ σεαυτοῦ, ἐάν τι γελοῖον εἴπῃς· ἐξόν σοι ἐν εἰρήνῃ λέγειν. Καὶ τὸν Ἀριστοφάνη γελάσαντα εἰπεῖν, Εὖ λέγεις, Ἐρυξίμαχε. καί μοι ἔστω ἄῤῥητα τὰ εἰρημένα. ἀλλὰ μή με φύλαττε· ὡς ἐγὼ φοβοῦμαι περὶ τῶν μελλόντων ῥηθήσεσθαι, οὔτι μὴ γελοῖα εἴπω (τοῦτο μὲν γὰρ ἂν κέρδος εἴη, καὶ τῆς ἡμετέρας Μούσης ἐπιχώριον) ἀλλὰ μὴ καταγέλαστα. Βαλών γε, φάναι, ὦ Ἀριστόφανες, οἴει ἐκφεύξεσθαι; ἀλλὰ πρόσεχε τὸν νοῦν, καὶ οὕτω λέγε ὡς δώσων λό-

γον. ἴσως μέντοι, ἂν δόξῃ μοὶ, ἀφήσω σε. Καὶ μὴν, ὦ Ἐρυξίμαχε, εἰπεῖν τὸν Ἀριστοφάνη, ἄλλῃ γέ πῃ ἐν νῷ ἔχω λέγειν, ἢ ᾗ σύ τε καὶ Παυσανίας εἰπέτην. ἐμοὶ γὰρ δοκοῦσιν ἄνθρωποι παντάπασι τὴν τοῦ ἔρωτος δύναμιν οὐκ ᾐσθῆσθαι. ἐπεὶ αἰσθανόμενοί γε μέγιστ᾽ ἂν αὐτοῦ ἱερὰ κατασκευάσαι καὶ βωμοὺς, καὶ θυσίας ἂν ποιεῖν μεγίστας· οὐχ ὥσπερ νῦν τούτων οὐδὲν γίγνεται περὶ αὐτὸν, δέον πάντων μάλιστα γίγνεσθαι. ἔστι γὰρ θεῶν φιλανθρωπότατος, ἐπίκουρός τε ὢν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἰατρὸς τούτων· ὧν ἰαθέντων μεγίστη ἂν εὐδαιμονία τῷ ἀνθρωπείῳ γένει εἴη. ἐγὼ οὖν πειράσομαι ὑμῖν εἰσηγήσασθαι τὴν δύναμιν αὐτοῦ· ὑμεῖς δὲ τῶν ἄλλων διδάσκαλοι ἔσεσθε. δεῖ δὲ πρῶτον ὑμᾶς μαθεῖν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, καὶ τὰ παθήματα αὐτῆς. ἡ γὰρ πάλαι ἡμῶν φύσις οὐχ αὐτὴ ἦν ἥπερ νῦν, ἀλλ᾽ ἀλλοία. πρῶτον μὲν γὰρ τρία ἦν τὰ γένη τὰ τῶν ἀνθρώπων· οὐχ, ὥσπερ νῦν, δύο, ἄῤῥεν καὶ θῆλυ· ἀλλὰ καὶ τρίτον προσῆν κοινὸν ὂν ἀμφοτέρων τούτων, οὗ νῦν ὄνομα λοιπὸν, αὐτὸ δὲ ἠφάνισται. ἀνδρόγυνον γὰρ ἓν τότε μὲν ἦν καὶ εἶδος καὶ ὄνομα ἐξ ἀμφοτέρων κοινὸν τοῦ τε ἄῤῥενος καὶ θήλεος· νῦν δ᾽ οὐκ ἔστιν ἀλλ᾽ ἢ ἐν ὀνείδει ὄνομα κείμενον. ἔπειτα ὅλον ἦν ἑκάστου τοῦ ἀνθρώπου τὸ εἶδος στρογγύλον, νῶτον καὶ πλευρὰς κύκλῳ ἔχον. χεῖρας δὲ τέτταρας εἶχε, καὶ σκέλη τὰ ἴσα ταῖς χερσί· καὶ πρόσωπα δύο ἐπ᾽ αὐχένι κυκλοτερεῖ, ὅμοια πάντῃ· κεφαλὴν δ᾽ ἐπ᾽ ἀμφοτέροις τοῖς προσώποις ἐναντίοις κειμένοις μίαν, καὶ ὦτα τέτταρα, καὶ αἰδοῖα δύο· καὶ τἄλλα πάντα ὡς ἀπὸ

τούτων ἄν τις εἰκάσειεν. ἐπορεύετο δὲ καὶ ὀρθὸν, ὥσπερ νῦν, ὁποτέρωσε βουληθείη· καὶ ὁπότε ταχὺ ὁρμήσειεν ἐλθεῖν, ὥσπερ οἱ κυβιστῶντες καὶ εἰς ὀρθὸν τὰ σκέλη περιφερόμενοι κυβιστῶσι κύκλῳ, τότε ὀκτὼ οὖσι τοῖς μέλεσιν ἀπερειδόμενοι, ταχὺ ἐφέροντο κύκλῳ. ἦν δὲ διὰ ταῦτα τρία τὰ γένη καὶ τοιαῦτα, ὅτι τὸ μὲν ἄῤῥεν ἦν τοῦ ἡλίου τὴν ἀρχὴν ἔκγονον, τὸ δὲ θῆλυ, τῆς γῆς· τὸ δὲ ἀμφοτέρων μετέχον, τῆς σελήνης, ὅτι καὶ ἡ σελήνη ἀμφοτέρων μετέχει. περιφερῆ δὲ δὴ ἦν καὶ αὐτὰ, καὶ ἡ πορεία αὐτῶν, διὰ τὸ τοῖς γονεῦσιν ὅμοια εἶναι. ἦν οὖν τὴν ἰσχὺν δεινὰ καὶ τὴν ῥώμην, καὶ τὰ φρονήματα μεγάλα εἶχον. ἐπεχείρησαν δὲ τοῖς θεοῖς· καὶ ὃ λέγει Ὅμηρος περὶ Ἐφιάλτου τε καὶ Ὤτου, περὶ ἐκείνων λέγεται, τὸ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνάβασιν ἐπιχειρεῖν ποιεῖν, ὡς ἐπιθησομένων τοῖς θεοῖς. ὁ οὖν Ζεὺς καὶ οἱ ἄλλοι θεοὶ ἐβουλεύοντο ὅ, τι χρὴ αὐτοὺς ποιῆσαι· καὶ ἠπόρουν. οὔτε γὰρ ὅπως ἀποκτείναιεν εἶχον, καὶ, ὥσπερ τοὺς γίγαντας, κεραυνώσαντες, τὸ γένος ἀφανίσαιεν (αἱ τιμαὶ γὰρ αὐτοῖς καὶ τὰ ἱερὰ τὰ παρὰ τῶν ἀνθρώπων ἠφανίζετο) οὔτε ὅπως ἐῷεν ἀσελγαίνειν. μόγις δὴ ὁ Ζεὺς ἐννοήσας λέγει ὅτι, Δοκῶ μοι, ἔφη, ἔχειν μηχανὴν, ὡς ἂν εἶέν τε ἄνθρωποι, καὶ παύσαιντο τῆς ἀκολασίας, ἀσθενέστεροι γενόμενοι. νῦν μὲν γὰρ αὐτοὺς, ἔφη, διατεμῶ δίχα ἕκαστον· καὶ ἅμα μὲν ἀσθενέστεροι ἔσονται, ἅμα δὲ χρησιμώτεροι ἡμῖν, διὰ τὸ πλείους τὸν ἀριθμὸν γεγονέναι. καὶ βαδιοῦνται ὀρθοὶ ἐπὶ δυοῖν σκελοῖν.[5] ἐὰν δέ τι δοκῶσιν ἀσελγαίνειν, καὶ μὴ ἐθέλωσιν ἡσυχίαν ἄγειν, πάλιν αὖ, ἔφη, τεμῶ δίχα· ὥστ᾽ ἐφ᾽ ἑνὸς πο-

ῥεύσονται σκέλους ἀσκωλιάζοντες. ταῦτα εἰπὼν ἔτεμνε τοὺς ἀνθρώπους δίχα, ὥσπερ οἱ τὰ ᾠὰ τέμνοντες, καὶ μέλλοντες ταριχεύειν, ἢ ὥσπερ οἱ τὰ ᾠὰ ταῖς θριξίν. ὅντινα δὲ τέμοι, τὸν Ἀπόλλω ἐκέλευε τό, τε πρόσωπον μεταστρέφειν καὶ τὸ τοῦ αὐχένος ἥμισυ πρὸς τὴν τομήν, ἵνα θεώμενος τὴν αὐτοῦ τμῆσιν κοσμιώτερος εἴη ὁ ἄνθρωπος· καὶ τἄλλα ἰᾶσθαι ἐκέλευεν. ὁ δὲ τό, τε πρόσωπον μετέστρεφε, καὶ συνέλκων πανταχόθεν τὸ δέρμα ἐπὶ τὴν γαστέρα νῦν καλουμένην, ὥσπερ τὰ σύσπαστα βαλάντια, ἓν στόμα ποιῶν, ἀπέδει κατὰ μέσην τὴν γαστέρα, ὃ δὴ τὸν ὀμφαλὸν καλοῦσι. καὶ τὰς μὲν ἄλλας ῥυτίδας τὰς πολλὰς ἐξελέαινε, καὶ τὰ στήθη διήρθρου, ἔχων τι τοιοῦτον ὄργανον οἷον οἱ σκυτοτόμοι, περὶ τὸν καλάποδα λεαίνοντες τὰς τῶν σκυτῶν ῥυτίδας. ὀλίγας δὲ κατέλιπε τὰς περὶ αὐτὴν τὴν γαστέρα καὶ τὸν ὀμφαλόν, μνημεῖον εἶναι τοῦ παλαιοῦ πάθους. ἐπειδὴ οὖν ἡ φύσις δίχα ἐτμήθη, ποθοῦν ἕκαστον τὸ ἥμισυ τὸ αὑτοῦ, ξυνῄει, καὶ περιβάλλοντες τὰς χεῖρας, καὶ συμπλεκόμενοι ἀλλήλοις, ἐπιθυμοῦντες συμφῦναι, ἀπέθνησκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἄλλης ἀργίας, διὰ τὸ μηδὲν ἐθέλειν χωρὶς ἀλλήλων ποιεῖν· καὶ ὁπότε τι ἀποθάνοι τῶν ἡμίσεων, τὸ δὲ λειφθείη, τὸ λειφθὲν ἄλλο ἐζήτει, καὶ συνεπλέκετο, εἴτε γυναικὸς τῆς ὅλης ἐντύχοι ἡμίσει (ὃ δὴ νῦν γυναῖκα καλοῦμεν) εἴτ' ἀνδρός· καὶ οὕτως ἀπώλλυντο. ἐλεήσας δὲ ὁ Ζεύς, ἄλλην μηχανὴν πορίζεται, καὶ μετατίθησιν αὐτῶν τὰ αἰδοῖα εἰς τὸ πρόσθεν. τέως γὰρ καὶ ταῦτα ἐκτὸς εἶχον, καὶ ἐγέννων, καὶ ἔτικτον, οὐκ εἰς ἀλλήλους, ἀλλ' εἰς γῆν, ὥσπερ οἱ

τέττιγες. μετέθηκέ τε οὖν οὕτως αὐτῶν εἰς τὸ πρόσθεν, καὶ διὰ τούτων τὴν γένεσιν ἐν ἀλλήλοις ἐποίησε, διὰ τοῦ ἄῤῥενος ἐν τῷ θήλει· τῶνδε ἕνεκα, ἵνα ἐν τῇ συμπλοκῇ, ἅμα μὲν εἰ ἀνὴρ γυναικὶ ἐντύχοι, γεννῷεν, καὶ γίγνοιτο τὸ γένος· ἅμα δ' εἰ καὶ ἄῤῥενι, πλησμονὴ γοῦν γίγνοιτο τῆς συνουσίας, καὶ διαναπαύοιντο, καὶ ἐπὶ τὰ ἔργα τρέποιντο, καὶ τοῦ ἄλλου βίου ἐπιμελοῖντο. ἔστι δὴ οὖν ἐκ τόσου ὁ ἔρως ἔμφυτος ἀλλήλων τοῖς ἀνθρώποις, καὶ τῆς ἀρχαίας φύσεως συναγωγεὺς, καὶ ἐπιχειρῶν ποιῆσαι ἓν ἐκ δυοῖν, καὶ ἰάσασθαι τὴν φύσιν τὴν ἀνθρωπίνην. ἕκαστος οὖν ἡμῶν ἐστιν ἀνθρώπου ξύμβολον, ἅτε τετμημένος, ὥσπερ αἱ ψῆτται, ἐξ ἑνὸς δύο. ζητεῖ δὴ ἀεὶ τὸ ἑαυτοῦ ἕκαστον ξύμβολον. ὅσοι μὲν οὖν τῶν ἀνδρῶν τοῦ κοινοῦ τμῆμά εἰσιν, (ὃ δὴ τότε ἀνδρόγυνον ἐκαλεῖτο) φιλογύναικές τε εἰσὶ, καὶ οἱ πολλοὶ τῶν μοιχῶν ἐκ τούτου τοῦ γένους γεγόνασι· καὶ ὅσαι αὖ γυναῖκες φίλανδροί τε καὶ μοιχεύτριαι, ἐκ τούτου τοῦ γένους γίγνονται. ὅσαι δὲ τῶν γυναικῶν γυναικὸς τμῆμά εἰσιν, οὐ πάνυ αὗται τοῖς ἀνδράσι τὸν νοῦν προσέχουσιν, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς τὰς γυναῖκας τετραμμέναι εἰσί· καὶ αἱ ἑταιρίστριαι ἐκ τούτου τοῦ γένους γίγνονται. ὅσοι δὲ ἄῤῥενος τμῆμά εἰσι, τὰ ἄῤῥενα διώκουσι· καὶ τέως μὲν ἂν παῖδες ὦσιν, ἅτε τεμμάχια ὄντα τοῦ ἄῤῥενος, φιλοῦσι τοὺς ἄνδρας, καὶ χαίρουσι συγκατακείμενοι καὶ συμπεπλεγμένοι τοῖς ἀνδράσι· καί εἰσιν οὗτοι βέλτιστοι τῶν παίδων καὶ μειρακίων, ἅτε ἀνδρειότατοι ὄντες φύσει. φασὶ δὲ δή τινες αὐτοὺς ἀναισχύντους εἶναι, ψευδόμενοι. οὐ

γὰρ ὑπ' ἀναισχυντίας τοῦτο δρῶσιν, ἀλλ' ὑπὸ θάῤῥους καὶ ἀνδρίας καὶ ἀῤῥενωπίας τὸ ὅμοιον αὐτοῖς ἀσπαζόμενοι. μέγα δὲ τεκμήριον. καὶ γὰρ τελεωθέντες, μόνοι ἀποβαίνουσιν εἰς τὰ πολιτικὰ ἄνδρες οἱ τοιοῦτοι· ἐπειδὰν δὲ ἀνδρωθῶσι, παιδεραστοῦσι, καὶ πρὸς γάμους καὶ παιδοποιΐας οὐ προσέχουσι τὸν νοῦν φύσει, ἀλλὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀναγκάζονται· ἀλλ' ἐξαρκεῖ αὐτοῖς μετ' ἀλλήλων καταζῆν ἀγάμοις. πάντως μὲν οὖν ὁ τοιοῦτος, παιδεραστής τε καὶ φιλεραστὴς γίγνεται, ἀεὶ τὸ ξυγγενὲς ἀσπαζόμενος. ὅταν μὲν οὖν καὶ αὐτῷ ἐκείνῳ ἐντύχῃ τῷ αὑτοῦ ἡμίσει καὶ ὁ παιδεραστὴς καὶ ἄλλος πᾶς, τότε καὶ θαυμαστὰ ἐκπλήττονται, φιλίᾳ τε καὶ οἰκειότητι καὶ ἔρωτι οὐκ ἐθέλοντες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, χωρίζεσθαι ἀλλήλων, οὐδὲ σμικρὸν χρόνον. καὶ οἱ διατελοῦντες μετ' ἀλλήλων διὰ βίου, οὗτοί εἰσιν οἱ οὐδ' ἂν ἔχοιεν εἰπεῖν ὅ, τι βούλονται σφίσι παρ' ἀλλήλων γίγνεσθαι. οὐδὲ γὰρ ἂν δόξειε τοῦτ' εἶναι ἡ τῶν ἀφροδισίων συνουσία, ὡς ἄρα τούτου ἕνεκα ἕτερος ἑτέρῳ χαίρει ξυνὼν οὕτως ἐπὶ μεγάλης σπουδῆς· ἀλλ' ἄλλό τι βουλομένη ἑκατέρου ἡ ψυχὴ δήλη ἐστὶν, ὃ οὐ δύναται εἰπεῖν, ἀλλὰ μαντεύεται ὃ βούλεται, καὶ αἰνίττεται. καὶ εἰ αὐτοῖς ἐν τῷ αὐτῷ κατακειμένοις ἐπιστὰς ὁ Ἥφαιστος, ἔχων τὰ ὄργανα, ἔροιτο, Τί ἔσθ' ὃ βούλεσθε, ὦ ἄνθρωποι, ὑμῖν παρ' ἀλλήλων γενέσθαι; καὶ εἰ ἀποροῦντας αὐτοὺς πάλιν ἔροιτο, Ἀράγε τοῦδε ἐπιθυμεῖτε ἐν τῷ αὐτῷ γενέσθαι μάλιστα ἀλλήλοις, ὥστε καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν μὴ ἀπολείπεσθαι ἀλλήλων; εἰ γὰρ τούτου ἐπιθυμεῖτε, ἐθέλω ὑμᾶς συντῆ-

ξαι καὶ συμφῦσαι εἰς τὸ αὐτὸ, ὥστε δύο ὄντας ἕνα γεγονέναι· καὶ ἕως τ' ἂν ζῆτε, ὡς ἕνα ὄντας κοινῇ ἀμφοτέρους ζῆν, καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνητε, ἐκεῖ αὖ ἐν ᾅδου ἀντὶ δυοῖν ἕνα εἶναι κοινῇ τεθνεῶτε. ἀλλ' ὁρᾶτε εἰ τούτου ἐρᾶτε, καὶ ἐξαρκεῖ ὑμῖν ἂν τούτου τύχητε. ταῦτα ἀκούσας ἴσμεν ὅτι οὐδ' ἂν εἷς ἐξαρνηθείη, οὐδ' ἄλλό τι ἂν φανείη βουλόμενος, ἀλλ' ἀτεχνῶς οἴοιτ' ἂν ἀκηκοέναι τοῦτο ὃ πάλαι ἄρα ἐπεθύμει, συνελθὼν καὶ συντακεὶς τῷ ἐρωμένῳ, ἐκ δυοῖν εἷς γενέσθαι. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἴτιον, ὅτι ἡ ἀρχαία φύσις ἡμῶν ἦν αὕτη, καὶ ἦμεν ὅλοι. τοῦ ὅλου οὖν τῇ ἐπιθυμίᾳ καὶ διώξει ἔρως ὄνομα. καὶ πρὸ τοῦ, ὥσπερ λέγω, ἓν ἦμεν· νυνὶ δὲ διὰ τὴν ἀδικίαν διῳκίσθημεν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καθάπερ Ἀρκάδες ὑπὸ Λακεδαιμονίων. φόβος οὖν ἔνεστιν, ἐὰν μὴ κόσμιοι ὦμεν πρὸς τοὺς θεοὺς, ὅπως μὴ καὶ αὖθις διασχισθησόμεθα, καὶ περίιμεν ἔχοντες, ὥσπερ οἱ ἐν ταῖς στήλαις, καταγραφὴν ἐκτετυπωμένοι, διαπεπρισμένοι κατὰ τὰς ῥῖνας γεγονότες, ὥσπερ λίσπαι. ἀλλὰ τούτων ἕνεκα, πάντ' ἄνδρα χρὴ ἅπαντα παρακελεύεσθαι εὐσεβεῖν περὶ θεοὺς· ἵνα τὰ μὲν ἐκφύγωμεν, τῶν δὲ τύχωμεν, ὡς ὁ Ἔρως ἡμῖν ἡγεμὼν καὶ στρατηγός. ᾧ μηδεὶς ἐναντία πραττέτω· πράττει δ' ἐναντία, ὅστις θεοῖς ἀπεχθάνεται. φίλοι γὰρ γενόμενοι, καὶ διαλλαχθέντες τῷ θεῷ, ἐξευρήσομέν τε καὶ ἐντευξόμεθα τοῖς παιδικοῖς τοῖς ἡμετέροις αὐτῶν· ὃ τῶν νῦν ὀλίγοι ποιοῦσι. καὶ μή μου ὑπολάβῃ Ἐρυξίμαχος κωμῳδῶν τὸν λόγον, ὡς Παυσανίαν καὶ Ἀγάθωνα λέγω. ἴσως μὲν γὰρ καὶ οὗτοι τούτων τυγ-

χάνουσιν ὄντες, καί εἰσιν ἀμφότεροι τὴν φύσιν ἄῤῥενες. λέγω δὲ οὖν ἔγωγε καθ᾽ ἁπάντων καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ὅτι οὕτως ἂν ἡμῶν τὸ γένος εὔδαιμον γένοιτο, εἰ ἐκτελέσαιμεν τὸν ἔρωτα, καὶ τῶν παιδικῶν τῶν αὑτοῦ ἕκαστος τύχοι, εἰς τὴν ἀρχαίαν ἀπελθὼν φύσιν. εἰ δὲ τοῦτο ἄριστον, ἀναγκαῖον καὶ τῶν νῦν παρόντων τὸ τούτου ἐγγυτάτω ἄριστον εἶναι. τοῦτο δ᾽ ἐστὶ παιδικῶν τυχεῖν, κατὰ νοῦν αὐτῷ πεφυκότων. οὗ δὴ τὸν αἴτιον θεὸν ὑμνοῦντες, δικαίως ἂν ὑμνοῖμεν Ἔρωτα· ὃς ἔν τε τῷ παρόντι ἡμᾶς πλεῖστα ὀνίνησιν εἰς τὸ οἰκεῖον ἄγων, καὶ εἰς τὸ ἔπειτα ἐλπίδας μεγίστας παρέχεται, ἡμῶν παρεχομένων πρὸς θεοὺς εὐσέβειαν, καταστήσας ἡμᾶς εἰς τὴν ἀρχαίαν φύσιν, καὶ ἰασάμενος, μακαρίους καὶ εὐδαίμονας ποιῆσαι. Οὗτος, ἔφη, ὦ Ἐρυξίμαχε, ὁ ἐμὸς λόγος ἐστὶ περὶ Ἔρωτος, ἀλλοῖος ἢ ὁ σός. ὥσπερ οὖν ἐδεήθην σου, μὴ κωμῳδήσῃς αὐτόν· ἵνα καὶ τῶν λοιπῶν ἀκούσωμεν τί ἕκαστος ἐρεῖ, μᾶλλον δὲ τί ἑκάτερος. Ἀγάθων γὰρ καὶ Σωκράτης λοιποί. Ἀλλὰ πείσομαί σοι, ἔφη φάναι τὸν Ἐρυξίμαχον· καὶ γάρ μοι ὁ λόγος ἡδέως ἐῤῥέθη. καὶ εἰ μὴ ξυνήδειν Σωκράτει τε καὶ Ἀγάθωνι δεινοῖς οὖσι περὶ τὰ ἐρωτικὰ, πάνυ ἂν ἐφοβούμην μὴ ἀπορήσωσι λόγων, διὰ τὸ πολλὰ καὶ παντοδαπὰ εἰρῆσθαι· νῦν δὲ ὅμως θαῤῥῶ. Τὸν οὖν Σωκράτη εἰπεῖν, Καλῶς γὰρ αὐτὸς ἠγώνισαι, ὦ Ἐρυξίμαχε. εἰ δὲ γένοιο οὗ νῦν ἐγώ εἰμι, μᾶλλον δὲ ἴσως οὗ ἔσομαι, ἐπειδὰν καὶ Ἀγάθων εἴπῃ, εὖ καὶ μάλ᾽ ἂν φοβοῖο, καὶ ἐν παντὶ εἴης, ὥσπερ ἐγὼ νῦν. Φαρμάττειν βούλει με, ὦ

Σώκρατες, εἰπεῖν τὸν Ἀγάθωνα, ἵνα θορυβηθῶ, διὰ τὸ οἴεσθαι τὸ θέατρον προσδοκίαν μεγάλην ἔχειν ὡς εὖ ἐροῦντος ἐμοῦ. Ἐπιλήσμων μέντ' ἂν εἴην, ὦ Ἀγάθων, εἰπεῖν τὸν Σωκράτη, εἰ ἰδὼν τὴν σὴν ἀνδρίαν καὶ μεγαλοφροσύνην ἀναβαίνοντος ἐπὶ τὸν ὀκρίβαντα μετὰ τῶν ὑποκριτῶν, καὶ βλέψαντος ἐναντίον τοσούτου θεάτρου, μέλλοντος ἐπιδείξασθαι σαυτοῦ λόγους, καὶ οὐδ' ὁπωστιοῦν ἐκπλαγέντος, νῦν οἰηθείην σὲ θορυβηθήσεσθαι ἕνεκα ἡμῶν ὀλίγων ἀνθρώπων. Τί δαί; ὦ Σώκρατες, τὸν Ἀγάθωνα φάναι, οὐ δήπου με οὕτω θεάτρου μεστὸν ἡγῇ, ὥστε καὶ ἀγνοεῖν ὅτι νοῦν ἔχοντι ὀλίγοι ἔμφρονες πολλῶν ἀφρόνων φοβερώτεροι. Οὐ μέντ' ἂν καλῶς ποιοίην, φάναι τὸν Σωκράτη, ὦ Ἀγάθων, περὶ σοῦ τι ἐγὼ ἀγροῖκον δοξάζων. ἀλλ' εὖ οἶδα, ὅτι εἴ τισιν ἐντύχοις οὓς ἡγοῖο σοφοὺς, μᾶλλον ἂν αὐτῶν φροντίζοις ἢ τῶν πολλῶν. ἀλλὰ μὴ οὐχ οὗτοι ἡμεῖς ὦμεν. ἡμεῖς μὲν γὰρ καὶ ἐκεῖ παρῆμεν, καὶ ἦμεν τῶν πολλῶν. εἰ δὲ ἄλλοις ἐντύχοις σοφοῖς, τάχ' ἂν αἰσχύνοιο αὐτοὺς, εἴτι ἴσως οἴοιο αἰσχρὸν ὂν ποιεῖν. ἢ πῶς λέγεις; Ἀληθῆ λέγεις, φάναι. Τοὺς δὲ πολλοὺς οὐκ ἂν αἰσχύνοιο εἴτι οἴοιο αἰσχρὸν ποιεῖν; Καὶ τὸν Φαῖδρον ἔφη ὑπολαβόντα εἰπεῖν, Ὦ φίλε Ἀγάθων, ἐὰν ἀποκρίνῃ Σωκράτει, οὐδὲν ἔτι διοίσει αὐτῷ ὁπηοῦν τῶν ἐνθάδε ὁτιοῦν γίγνεσθαι· ἐὰν μόνον ἔχῃ ὅτῳ διαλέγηται, ἄλλως τε καὶ καλῷ. ἐγὼ δὲ ἡδέως μὲν ἀκούω Σωκράτους διαλεγομένου· ἀναγκαῖον δέ μοι ἐπιμεληθῆναι τοῦ ἐγκωμίου τῷ Ἔρωτι, καὶ ἀποδέξα-

σθαι παρ' ἑνὸς ἑκάστου ὑμῶν τὸν λόγον. ἀποδοὺς οὖν ἑκάτερος τῷ θεῷ, οὕτως ἤδη διαλεγέσθω. Ἀλλὰ καλῶς λέγεις, ὦ Φαῖδρε, φάναι τὸν Ἀγάθωνα, καὶ οὐδέν με κωλύει λέγειν. Σωκράτει γὰρ καὶ αὖθις ἔσται πολλάκις διαλέγεσθαι. Ἐγὼ δὲ δὴ βούλομαι πρῶτον μὲν εἰπεῖν, ἥ χρή με εἰπεῖν, ἔπειτα εἰπεῖν. δοκοῦσι γάρ μοι πάντες οἱ πρόσθεν εἰρηκότες, οὐ τὸν θεὸν ἐγκωμιάζειν, ἀλλὰ τοὺς ἀνθρώπους εὐδαιμονίζειν τῶν ἀγαθῶν, ὧν ὁ θεὸς αὐτοῖς αἴτιος. ὁποῖος δέ τις αὐτὸς ὢν, ταῦτα ἐδωρήσατο, οὐδεὶς εἴρηκεν. εἷς δὲ τρόπος ὀρθὸς παντὸς ἐπαίνου περὶ παντὸς, λόγῳ διελθεῖν οἷος οἵων αἴτιος ὢν τυγχάνει περὶ οὗ ἂν ὁ λόγος ᾖ. οὕτω δὴ τὸν Ἔρωτα καὶ ἡμᾶς δίκαιον ἐπαινέσαι πρῶτον αὐτὸν οἷός ἐστιν, ἔπειτα τὰς δόσεις. φημὶ οὖν ἐγὼ, πάντων θεῶν εὐδαιμόνων ὄντων, Ἔρωτα (εἰ θέμις καὶ ἀνεμέσητον εἰπεῖν) εὐδαιμονέστατον εἶναι αὐτῶν, κάλλιστον ὄντα καὶ ἄριστον. ἔστι δὲ, κάλλιστος ὢν, τοιόσδε· πρῶτον μὲν νεώτατος θεῶν, ὦ Φαῖδρε. μέγα δὲ τεκμήριον τῷ λόγῳ αὐτὸς παρέχεται, φεύγων φυγῇ τὸ γῆρας, ταχὺ ὂν δηλονότι. θᾶττον γοῦν τοῦ δέοντος ἡμῖν προσέρχεται· ὃ δὴ πέφυκεν Ἔρως μισεῖν, καὶ οὐδ' ὄντος πολλοῦ πλησιάζειν. μετὰ δὲ νέων ἀεὶ ξύνεστί τε καὶ ἔστιν. ὁ γὰρ παλαιὸς λόγος εὖ ἔχει, ὡς ὅμοιον ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει. ἐγὼ δὲ, Φαίδρῳ πολλὰ ἄλλα ὁμολογῶν, τοῦτο οὐχ ὁμολογῶ, ὡς Ἔρως Κρόνου καὶ Ἰαπετοῦ ἀρχαιότερος ἐστίν. ἀλλά φημι νεώτατον αὐτὸν εἶναι θεῶν, καὶ ἀεὶ νέον. τὰ δὲ παλαιὰ πράγματα περὶ θεοὺς, ἃ Ἡσίοδος καὶ Παρμε-

νίδης λέγουσιν, Ἀνάγκῃ καὶ οὐκ Ἔρωτι γεγονέναι, εἰ ἐκεῖνοι ἀληθῆ ἔλεγον. οὐ γὰρ ἂν ἐκτομαὶ οὐδὲ δεσμοὶ ἀλλήλων ἐγίγνοντο, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ βίαια, εἰ Ἔρως ἐν αὐτοῖς ἦν, ἀλλὰ φιλία καὶ εἰρήνη, ὥσπερ νῦν, ἐξ οὗ Ἔρως τῶν θεῶν βασιλεύει. νέος μὲν οὖν ἐστι· πρὸς δὲ τῷ νέῳ ἁπαλός. ποιητοῦ δ' ἔστιν ἐνδεὴς, οἷος ἦν Ὅμηρος, πρὸς τὸ ἐπιδεῖξαι θεοῦ ἁπαλότητα. Ὅμηρος γὰρ Ἄτην θεόν τε φησὶν εἶναι καὶ ἁπαλήν· τοὺς γοῦν πόδας αὐτῆς ἁπαλοὺς εἶναι λέγων, — τῆς μένθ' ἁπαλοὶ πόδες· οὐ γὰρ ἐπ' οὔδει Πίλναται, ἀλλ' ἄρα ἥγε κατ' ἀνδρῶν κράατα βαίνει. Καλῷ οὖν δοκεῖ μοι τεκμηρίῳ τὴν ἁπαλότητα ἀποφαίνειν, ὅτι οὐκ ἐπὶ σκληροῦ βαίνει, ἀλλ' ἐπὶ μαλθακοῦ. τῷ αὐτῷ δὴ καὶ ἡμεῖς χρησόμεθα τεκμηρίῳ περὶ Ἔρωτα ὅτι ἁπαλός. οὐ γὰρ ἐπὶ γῆς βαίνει, οὐδ' ἐπὶ κρανίων· (ἅ ἐστιν οὐ πάνυ μαλακά) ἀλλ' ἐν τοῖς μαλακωτάτοις τῶν ὄντων καὶ βαίνει καὶ οἰκεῖ. ἐν γὰρ ἤθεσι καὶ ψυχαῖς θεῶν καὶ ἀνθρώπων τὴν οἴκησιν ἵδρυται· καὶ οὐκ αὖ ἑξῆς ἐν πάσαις ταῖς ψυχαῖς, ἀλλ' ᾗτινι ἂν σκληρὸν ἦθος ἐχούσῃ ἐντύχῃ, ἀπέρχεται· ᾗ δ' ἂν μαλακὸν, οἰκίζεται. ἁπτόμενον οὖν ἀεὶ καὶ ποσὶ καὶ πάντῃ ἐν μαλακωτάτοις τῶν μαλακωτάτων, ἁπαλώτατον ἀνάγκη εἶναι. νεώτατος μὲν δή ἐστι καὶ ἁπαλώτατος. πρὸς δὲ τούτοις, ὑγρὸς τὸ εἶδος. οὐ γὰρ ἂν οἷός τ' ἦν πάντῃ περιπτύσσεσθαι, οὐδὲ διὰ πάσης ψυχῆς, καὶ εἰσιὼν τοπρῶτον λανθάνειν καὶ ἐξιὼν, εἰ σκληρὸς ἦν. συμμέτρου δὲ καὶ ὑγρᾶς ἰδέας μέγα τεκμήριον ἡ εὐσχημοσύνη· ὃ δὴ καὶ διαφερόντως ἐκ πάν-

των ὁμολογουμένως Ἔρως ἔχει. ἀσχημοσύνη γὰρ καὶ Ἔρωτι πρὸς ἀλλήλους ἀεὶ πόλεμος. χρόας δὲ κάλλος ἡ κατ' ἄνθη δίαιτα τοῦ θεοῦ σημαίνει. ἀνανθεῖ γὰρ καὶ ἀπηνθηκότι καὶ σώματι καὶ ψυχῇ, καὶ ἄλλῳ ὁτῳοῦν, οὐκ ἐνίζει Ἔρως· οὗ δ' ἂν εὐανθής τε καὶ εὐώδης τόπος ᾖ, ἐνταῦθα καὶ ἵζει καὶ μένει. περὶ μὲν οὖν κάλλους τοῦ θεοῦ καὶ ταῦτα ἱκανά, καὶ ἔτι πολλὰ λείπεται. περὶ δὲ ἀρετῆς Ἔρωτος μετὰ ταῦτα λεκτέον· τὸ μὲν μέγιστον, ὅτι Ἔρως οὔτ' ἀδικεῖ, οὔτ' ἀδικεῖται, οὔτε ὑπὸ θεοῦ, οὔτε θεόν, οὔτε ὑπ' ἀνθρώπου, οὔτε ἄνθρωπον. οὔτε γὰρ αὐτὸς βίᾳ πάσχει, εἴτι πάσχει· (βία γὰρ Ἔρωτος οὐχ ἅπτεται) οὔτε ποιῶν, ποιεῖ. πᾶς γὰρ ἑκὼν Ἔρωτι πᾶν ὑπηρετεῖ· ἃ δ' ἂν τις ἑκὼν ἑκόντι ὁμολογήσῃ, φασὶν οἱ πόλεως βασιλεῖς νόμοι δίκαια εἶναι. πρὸς δὲ τῇ δικαιοσύνῃ, σωφροσύνης πλείστης μετέχει. εἶναι γὰρ ὁμολογεῖται σωφροσύνη τὸ κρατεῖν ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν· Ἔρωτος δὲ μηδεμίαν ἡδονὴν κρείττω εἶναι. εἰ δὲ ἥττους, κρατοῖντ' ἂν ὑπὸ τοῦ Ἔρωτος, ὁ δὲ κρατοῖ. κρατῶν δὲ ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ὁ Ἔρως, διαφερόντως ἂν σωφρονοῖ. καὶ μὴν εἴς γε ἀνδρίαν Ἔρωτι οὐδὲ Ἄρης ἀνθίσταται. οὐ γὰρ ἔχει Ἔρωτα Ἄρης· ἀλλ' Ἔρως Ἄρη, Ἀφροδίτης, ὡς λόγος. κρείττων δὲ ὁ ἔχων τοῦ ἐχομένου. τοῦ δ' ἀνδρειοτάτου τῶν ἄλλων κρατῶν, πάντων ἂν ἀνδρειότατος εἴη. περὶ μὲν οὖν δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας τοῦ θεοῦ εἴρηται. περὶ δὲ σοφίας λείπεται. ὅσον οὖν δυνατόν, πειρατέον μὴ ἐλλείπειν. καὶ πρῶτον μέν, ἵν' αὖ καὶ ἐγὼ τὴν ἡμετέραν τέχνην

τιμήσω, ὥσπερ Ἐρυξίμαχος τὴν ἑαυτοῦ, ποιητὴς ὁ θεὸς σοφὸς, οὕτως ὥστε καὶ ἄλλον ποιῆσαι· πᾶς γοῦν ποιητὴς γίγνεται, κἂν ἄμουσος ᾖ τοπρὶν, οὗ ἂν Ἔρως ἅψηται. ᾧ δὴ πρέπει ἡμᾶς μαρτυρίῳ χρῆσθαι, ὅτι ποιητὴς ὁ Ἔρως ἀγαθὸς, ἐν κεφαλαίῳ πᾶσαν ποίησιν τὴν κατὰ μουσικήν. ἃ γάρ τις ἢ μὴ ἔχει, ἢ μὴ οἶδεν, οὔτ᾽ ἂν ἑτέρῳ δοίη, οὔτ᾽ ἂν ἄλλον διδάξειε. καὶ μὲν δὴ τήν γε τῶν ζώων ποίησιν πάντων τίς ἐναντιώσεται μὴ οὐχὶ Ἔρωτος εἶναι σοφίαν, ᾗ γίγνεταί τε καὶ φύεται πάντα τὰ ζῶα; ἀλλὰ τὴν τῶν τεχνῶν δημιουργίαν οὐκ ἴσμεν, ὅτι οὗ μὲν ἂν ὁ θεὸς οὗτος διδάσκαλος γένηται, ἐλλόγιμος καὶ φανὸς ἀπέβη; οὗ δ᾽ ἂν Ἔρως μὴ ἐφάψηται, σκοτεινός; τοξικήν γε μὴν καὶ ἰατρικὴν καὶ μαντικὴν Ἀπόλλων ἀνεῦρεν, ἐπιθυμίας καὶ ἔρωτος ἡγεμονεύσαντος. ὥστε καὶ οὗτος Ἔρωτος ἂν εἴη μαθητής· καὶ Μοῦσαι μουσικῆς, καὶ Ἥφαιστος χαλκείας, καὶ Ἀθηνᾶ ἱστουργίας, καὶ Ζεὺς κυβερνήσεως θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων. ὅθεν δὴ καὶ κατεσκευάσθη τῶν θεῶν τὰ πράγματα, Ἔρωτος ἐγγενομένου δηλονότι κάλλους. αἴσχει γὰρ οὐκ ἔπεστιν Ἔρως· πρὸ τοῦ δὲ, ὥσπερ ἐν ἀρχῇ εἶπον, πολλὰ καὶ δεινὰ θεοῖς ἐγίγνετο, ὡς λέγεται, διὰ τὴν τῆς Ἀνάγκης βασιλείαν· ἐπειδὴ δ᾽ ὁ θεὸς οὗτος ἔφυ ἐκ τοῦ ἐρᾶν τῶν καλῶν, πάντ᾽ ἀγαθὰ γέγονε καὶ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις. οὕτως ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ Φαῖδρε, Ἔρως, πρῶτος αὐτὸς ὢν κάλλιστος καὶ ἄριστος, μετὰ τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἄλλων τοιούτων αἴτιος εἶναι. ἐπέρχεται δέ μοι τὶ καὶ ἔμμετρον εἰπεῖν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ποιῶν Εἰρήνην μὲν ἐν ἀνθρώποις, πελάγει δὲ γαλή-

νην, Νηνεμίαν ἀνέμων, κοίτην, ὕπνόν τ' ἐνὶ κήδει. οὗτος δὲ ἡμᾶς ἀλλοτριότητος μὲν κενοῖ, οἰκειότητος δὲ πληροῖ· τὰς τοιάσδε ξυνόδους μετ' ἀλλήλων πάσας τιθεὶς συνιέναι, ἐν ἑορταῖς, ἐν χοροῖς, ἐν θυσίαις, γιγνόμενος ἡγεμών· πρᾳότητα μὲν πορίζων, ἀγριότητα δ' ἐξορίζων· φιλόδωρος εὐμενείας, ἄδωρος δυσμενείας· ἵλεως, ἀγαθός, θεατὸς σοφοῖς, ἀγαστὸς θεοῖς· ζηλωτὸς ἀμοίροις, κτητὸς εὐμοίροις· τρυφῆς, ἁβρότητος, χλιδῆς, χαρίτων, ἱμέρου, πόθου πατήρ· ἐπιμελὴς ἀγαθῶν, ἀμελὴς κακῶν· ἐν πόνῳ, ἐν φόβῳ, ἐν πόθῳ, ἐν λόγῳ κυβερνήτης, ἐπιβάτης, παραστάτης τε καὶ σωτὴρ ἄριστος· ξυμπάντων τε θεῶν καὶ ἀνθρώπων κόσμος· ἡγεμὼν κάλλιστος καὶ ἄριστος· ᾧ δεῖ ἕπεσθαι πάντα ἄνδρα ἐφυμνοῦντα καλῶς, καλῆς ᾠδῆς μετέχοντα· ἣν ᾄδει θέλγων πάντων θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων νόημα. Οὗτος, ἔφη, ὁ παρ' ἐμοῦ λόγος, ὦ Φαῖδρε, τῷ θεῷ ἀνακείσθω· τὰ μέν, παιδιᾶς, τὰ δέ, σπουδῆς μετρίας, καθ' ὅσον ἐγὼ δύναμαι, μετέχων. Εἰπόντος δὲ τοῦ Ἀγάθωνος πάντας ἔφη ὁ Ἀριστόδημος ἀναθορυβῆσαι τοὺς παρόντας, ὡς πρεπόντως τοῦ νεανίσκου εἰρηκότος καὶ αὑτῷ καὶ τῷ θεῷ. Τὸν οὖν Σωκράτη εἰπεῖν, βλέψαντα εἰς τὸν Ἐρυξίμαχον, Ἆρά σοι δοκῶ, φάναι, ὦ παῖ Ἀκουμενοῦ, ἀδεὲς πάλαι δέος δεδιέναι; ἀλλ' οὐ μαντικῶς, ἃ νῦν δὴ ἔλεγον, εἰπεῖν, ὅτι Ἀγάθων θαυμαστῶς ἐρεῖ, ἐγὼ δ' ἀπορήσαιμι; Τὸ μὲν ἕτερον, φάναι τὸν Ἐρυξίμαχον, μαντικῶς δοκεῖς μοι εἰρηκέναι, ὅτι Ἀγάθων εὖ ἐρεῖ· τὸ δὲ σὲ ἀπορήσειν, οὐκ οἶμαι. Καὶ πῶς, ὦ μακάριε, εἰπεῖν τὸν Σωκράτην, οὐ μέλλω

ἀπορεῖν καὶ ἐγὼ καὶ ἄλλος ὁστισοῦν, μέλλων λέξειν μετὰ καλὸν οὕτω καὶ παντοδαπὸν λόγον ῥηθέντα; καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐχ ὁμοίως μὲν θαυμαστά· τὸ δὲ ἐπὶ τελευτῆς τοῦ κάλλους τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων τίς οὐκ ἂν ἐξεπλάγη ἀκούων; ἐπεὶ ἔγωγε ἐνθυμούμενος ὅτι αὐτὸς οὐχ οἷόστ' ἔσομαι οὐδ' ἐγγὺς τούτων οὐδὲν καλὸν εἰπεῖν, ὑπ' αἰσχύνης ὀλίγου ἀποδρὰς ᾠχόμην, εἴ ποι εἶχον. καὶ γάρ με Γοργίου ὁ λόγος ἀνεμίμνησκεν. ὥστε ἀτεχνῶς τὸ τοῦ Ὁμήρου ἐπεπόνθειν· ἐφοβούμην μή μοι τελευτῶν ὁ Ἀγάθων Γοργίου κεφαλὴν δεινοῦ λέγειν ἐν τῷ λόγῳ ἐπὶ τὸν ἐμὸν λόγον πέμψας, αὐτόν με λίθον τῇ ἀφωνίᾳ ποιήσειε. καὶ ἐνενόησα τότε ἄρα καταγέλαστος ὤν, ἡνίκα ὑμῖν ὡμολόγουν ἐν τῷ μέρει μεθ' ὑμῶν ἐγκωμιάσεσθαι τὸν Ἔρωτα, καὶ ἔφην εἶναι δεινὸς τὰ ἐρωτικά· οὐδὲν εἰδὼς ἄρα τοῦ πράγματος, ὡς ἔδει ἐγκωμιάζειν ὁτιοῦν. ἐγὼ μὲν γάρ, ὑπ' ἀβελτηρίας, ᾤμην δεῖν τἀληθῆ λέγειν περὶ ἑκάστου τῶν ἐγκωμιαζομένων· καὶ τοῦτο μὲν ὑπάρχειν, ἐξ αὐτῶν δὲ τούτων τὰ κάλλιστα ἐκλεγομένους, ὡς εὐπρεπέστατα τιθέναι. καὶ πάνυ δὴ μέγα ἐφρόνουν ὡς εὖ ἐρῶν, ὡς εἰδὼς τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἐπαινεῖν ὁτιοῦν. τὸ δὲ ἄρα, ὡς ἔοικεν, οὐ τοῦτο ἦν τὸ καλῶς ἐπαινεῖν ὁτιοῦν, ἀλλὰ τὸ ὡς μέγιστα ἀνατιθέναι τῷ πράγματι καὶ ὡς κάλλιστα, ἐάν τε ᾖ οὕτως ἔχοντα, ἐάν τε μή. εἰ δὲ ψευδῆ, οὐδὲν ἄρ' ἦν πρᾶγμα. προὐρρήθη γάρ, ὡς ἔοικεν, ὅπως ἕκαστος ἡμῶν τὸν Ἔρωτα ἐγκωμιάζειν δόξει, οὐχ ὅπως ἐγκωμιάσεται. διὰ ταῦτα δή, οἶμαι, πάντα λόγον κινοῦντες ἀνατίθετε τῷ Ἔρωτι, καὶ φατὲ

αὐτὸν τοιοῦτόν τε εἶναι καὶ τοσούτων αἴτιον, ὅπως ἂν φαίνηται ὡς κάλλιστος καὶ ἄριστος δηλονότι τοῖς μὴ γινώσκουσιν. οὐ γὰρ ἄν που τοῖς γε εἰδόσι. καὶ καλῶς γ᾽ ἔχει καὶ σεμνῶς ὁ ἔπαινος. ἀλλὰ γὰρ ἐγὼ οὐκ ᾔδειν ἄρα τὸν τρόπον τοῦ ἐπαίνου· οὐδ᾽ εἰδὼς, ὑμῖν ὡμολόγησα καὶ αὐτὸς ἐν τῷ μέρει ἐπαινέσεσθαι. ἡ γλῶττα οὖν ὑπέσχετο· ἡ δὲ φρὴν, οὔ. χαιρέτω δή. οὐ γὰρ ἔτι ἐγκωμιάζω τοῦτον τὸν τρόπον· οὐ γὰρ ἂν δυναίμην· οὐ μέντοι. ἀλλὰ τά γε ἀληθῆ, εἰ βούλεσθε, ἐθέλω εἰπεῖν κατ᾽ ἐμαυτὸν, οὐ πρὸς τοὺς ὑμετέρους λόγους· ἵνα μὴ γέλωτα ὄφλω. ὅρα οὖν, ὦ Φαῖδρε, εἴ τι καὶ τοιούτου λόγου δέῃ, περὶ Ἔρωτος τἀληθῆ λεγόμενα ἀκούειν, ὀνόμασι δὲ καὶ θέσει ῥημάτων τοιαύτῃ ὁποία ἄν τις τύχῃ ἐπελθοῦσα. Τὸν οὖν Φαῖδρον ἔφη καὶ τοὺς ἄλλους κελεύειν λέγειν, ὅπῃ αὐτὸς οἴοιτο δεῖν εἰπεῖν, ταύτῃ. Ἔτι τοίνυν, φάναι, ὦ Φαῖδρε, πάρες μοι Ἀγάθωνα μίκρ᾽ ἄττα ἐρέσθαι, ἵνα ἀνομολογησάμενος παρ᾽ αὐτοῦ, οὕτως ἤδη λέγω. Ἀλλὰ παρίημι, φάναι τὸν Φαῖδρον, ἀλλ᾽ ἐρώτα. Μετὰ ταῦτα δὴ τὸν Σωκράτη ἔφη ἐνθένδε ποθὲν ἄρξασθαι. Καὶ μὴν, ὦ φίλε Ἀγάθων, καλῶς μοι ἔδοξας καθηγήσασθαι τοῦ λόγου, λέγων ὅτι πρῶτον μὲν δέοι αὐτὸν ἐπιδεῖξαι ὁποῖός τις ἐστὶν ὁ Ἔρως, ὕστερον δὲ τὰ ἔργα αὐτοῦ. ταύτην τὴν ἀρχὴν πάνυ ἄγαμαι. ἴθι οὖν μοι περὶ Ἔρωτος, ἐπειδὴ καὶ τἄλλα καλῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς διῆλθες οἷός ἐστι, καὶ τόδε εἰπὲ, πότερον ἐστὶ τοιοῦτος, οἷος εἶναί τινος ἔρως, ὁ Ἔρως, ἢ οὐδενός. ἐρωτῶ δ᾽ οὐκ εἰ μητρός τινος ἢ πατρός ἐστι· (γελοῖον γὰρ ἂν εἴη τὸ

ἐρώτημα, εἰ Ἔρως ἐστὶν ἔρως πατρὸς ἢ μητρὸς) ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἰ αὐτὸ τοῦτο πατέρα ἠρώτων, ἆρα ὁ πατὴρ ἐστὶ πατὴρ τινὸς, ἢ οὔ, εἶπες ἂν δήπου μοὶ, εἰ ἐβούλου καλῶς ἀποκρίνασθαι, ὅτι ἔστιν υἱέος γε ἢ θυγατρὸς, ὁ πατὴρ, πατήρ· ἢ οὔ; Πάνυ γε, φάναι τὸν Ἀγάθωνα. Οὐκοῦν καὶ ἡ μήτηρ ὡσαύτως; Ὁμολογῆσαι καὶ τοῦτο. Ἔτι τοίνυν, εἰπεῖν τὸν Σωκράτη, ἀπόκριναι ὀλίγα πλείω, ἵνα μᾶλλον καταμάθῃς ὃ βούλομαι. εἰ γὰρ ἐροίμην, τί δαί; ἀδελφὸς, αὐτὸ τοῦτο ὅπερ ἐστὶν, ἔστι τινὸς ἀδελφὸς, ἢ οὔ; Φάναι, εἶναι. Οὐκοῦν ἀδελφοῦ, ἢ ἀδελφῆς; Ὁμολογεῖν. Πειρῶ δὴ, φάναι, καὶ τὸν ἔρωτα εἰπεῖν. ὁ ἔρως, ἔρως ἐστὶν οὐδενὸς, ἢ τινός; Πάνυ μὲν οὖν ἐστι. Τοῦτο μὲν τοίνυν, εἰπεῖν τὸν Σωκράτη, φύλαξον παρὰ σαυτῷ, μεμνημένος ὅτου· τοσόνδε δὲ εἰπὲ, πότερον ὁ ἔρως, ἐκείνου οὗ ἐστιν ἔρως, ἐπιθυμεῖ αὐτοῦ, ἢ οὔ. Πάνυ γε, φάναι. Πότερον ἔχων αὐτὸ οὗ ἐπιθυμεῖ τε καὶ ἐρᾷ, εἶτα ἐπιθυμεῖ τε καὶ ἐρᾷ; ἢ οὐκ ἔχων; Οὐκ ἔχων, ὡς τὸ εἰκός γε, φάναι. Σκόπει δὴ, εἰπεῖν τὸν Σωκράτη, ἀντὶ τοῦ εἰκότος, εἰ ἀνάγκη οὕτω τὸ ἐπιθυμοῦν ἐπιθυμεῖν οὗ ἐνδεές ἐστιν, ἢ μὴ ἐπιθυμεῖν, ἐὰν μὴ ἐνδεὲς ᾖ. ἐμοὶ μὲν γὰρ θαυμαστῶς δοκεῖ, ὦ Ἀγάθων, ὡς ἀνάγκη εἶναι. σοὶ δὲ πῶς; Κἀμοὶ, φάναι, δοκεῖ. Καλῶς λέγεις. ἆρ' οὖν βούλοιτ' ἄν τις, μέγας ὢν, μέγας εἶναι; ἢ ἰσχυρὸς ὢν, ἰσχυρός; Ἀδύνατον, ἐκ τῶν ὁμολογουμένων. Οὐ γάρ που ἐνδεὴς ἂν εἴη τούτων ὅ γε ὤν. Ἀληθῆ λέγεις. Εἰ γὰρ καὶ ἰσχυρὸς ὢν βούλοιτο ἰσχυρὸς εἶναι, φάναι τὸν Σωκράτη, καὶ ταχὺς ὢν, ταχύς· καὶ

ὑγιὴς ὢν, ὑγιής· ἴσως γὰρ ἄν τις ταυτὶ οἰηθείη καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, τοὺς ὄντας τε τοιούτους καὶ ἔχοντας ταῦτα, τούτων ἅπερ ἔχουσι καὶ ἐπιθυμεῖν. ἵν᾿ οὖν μὴ ἐξαπατηθῶμεν, τούτου ἕνεκα λέγω. τούτους γὰρ, ὦ Ἀγάθων, εἰ ἐννοεῖς, ἔχειν μὲν ἕκαστον τούτων ἐν τῷ παρόντι ἀνάγκη ἃ ἔχουσιν, ἐάν τε βούλωνται, ἐάν τε μή. καὶ τούτου γε δήπου τίς ἂν ἐπιθυμήσειεν; ἀλλ᾿ ὅταν τὶς λέγῃ ὅτι, Ἐγὼ ὑγιαίνων, βούλομαι ὑγιαίνειν, καὶ πλουτῶν, βούλομαι πλουτεῖν, καὶ ἐπιθυμῶ αὐτῶν τούτων ἃ ἔχω· εἴποιμεν ἂν αὐτῷ ὅτι, Σὺ, ὦ ἄνθρωπε, πλοῦτον κεκτημένος καὶ ὑγείαν καὶ ἰσχὺν, βούλει καὶ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ταῦτα κεκτῆσθαι. ἐπεὶ ἐν τῷ γε νῦν παρόντι, εἴτε βούλει, εἴτε μὴ, ἔχεις. σκόπει οὖν, ὅταν τοῦτο λέγῃς ὅτι, ἐπιθυμῶ τῶν παρόντων, εἰ ἄλλό τι λέγεις ἢ τόδε, ὅτι, βούλομαι, τὰ νῦν παρόντα, καὶ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον παρεῖναι. ἄλλό τι ὁμολογοῖ ἄν; Συμφάναι ἔφη τὸν Ἀγάθωνα. Εἰπεῖν δὴ τὸν Σωκράτη, Οὐκοῦν δὴ τοῦτό γ᾿ ἐστὶν, ἐκείνου ἐρᾷν, ὃ οὔπω ἕτοιμον αὐτῷ ἐστιν, οὐδὲ ἔχει τὸ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ταῦτα εἶναι αὐτῷ σωζόμενα τὰ νῦν παρόντα. Πάνυ γε, φάναι. Καὶ οὗτος ἄρα, καὶ ἄλλος πᾶς ὁ ἐπιθυμῶν, τοῦ μὴ ἑτοίμου ἐπιθυμεῖ, καὶ τοῦ μὴ παρόντος, καὶ ὃ μὴ ἔχει, καὶ ὃ μὴ ἔστιν αὐτὸς, καὶ οὗ ἐνδεής ἐστι, τοιαῦτ᾿ ἄττα ἐστὶν ὧν ἡ ἐπιθυμία τε καὶ ὁ ἔρως ἐστί. Πάνυ γ᾿, εἰπεῖν. Ἴθι δὴ, φάναι τὸν Σωκράτη, ἀνομολογησώμεθα τὰ εἰρημένα. ἄλλο τί ἐστιν ὁ ἔρως πρῶτον μὲν τινων, ἔπειτα τούτων ὧν ἂν ἔνδεια παρῇ αὐτῷ. Ναὶ, φάναι. Ἐπὶ δὴ τούτοις ἀναμνήσθητι, τί-

νων ἔφησθα ἐν τῷ λόγῳ εἶναι τὸν Ἔρωτα. εἰ δὲ βούλει, ἐγώ σε ἀναμνήσω. οἶμαι γάρ σε οὑτωσί πως εἰπεῖν, ὅτι τοῖς θεοῖς κατεσκευάσθη τὰ πράγματα δι' ἔρωτα καλῶν· αἰσχρῶν γὰρ οὐκ εἴη ἔρως. οὐχ οὑτωσί πως ἔλεγες; Εἶπον γάρ, φάναι τὸν Ἀγάθωνα. Καὶ ἐπιεικῶς γε λέγεις, ὦ ἑταῖρε, φάναι τὸν Σωκράτη. καὶ, εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, ἄλλοτι ὁ ἔρως, κάλλους ἂν εἴη ἔρως, αἴσχους δ' οὔ. Ὡμολόγει. Οὐκοῦν ὡμολόγηται, οὗ ἐνδεής ἐστι, καὶ μὴ ἔχει, τούτου ἐρᾷν Ναὶ, εἰπεῖν. Ἐνδεὴς ἄρ' ἔστι καὶ οὐκ ἔχει ὁ Ἔρως κάλλος. Ἀνάγκη, φάναι. Τί δέ; τὸ ἐνδεὲς κάλλους, καὶ μηδαμῆ κεκτημένον κάλλος, ἆρα λέγεις σὺ καλὸν εἶναι; Οὐ δῆτα. Ἔτι οὖν ὁμολογεῖς Ἔρωτα καλὸν εἶναι, εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει; Καὶ τὸν Ἀγάθωνα εἰπεῖν, Κινδυνεύω, ὦ Σώκρατες, οὐδὲν εἰδέναι ὧν τότε εἶπον. Καὶ μὴν καλῶς γε εἶπες, φάναι, ὦ Ἀγάθων. ἀλλὰ σμικρὸν ἔτι εἰπὲ, Τἀγαθὰ οὐ καὶ καλὰ δοκεῖ σοι εἶναι; Ἔμοιγε. Εἰ ἄρα ὁ Ἔρως τῶν καλῶν ἐνδεής ἐστι, τὰ δὲ ἀγαθὰ, καλὰ, κἂν τῶν ἀγαθῶν ἐνδεὴς εἴη. Ἐγὼ, φάναι, ὦ Σώκρατες, σοὶ οὐκ ἂν δυναίμην ἀντιλέγειν· ἀλλ' οὕτως ἐχέτω, ὡς σὺ λέγεις. Οὐμένουν τῇ ἀληθείᾳ, φάναι, ὦ φιλούμενε Ἀγάθων, δύνασαι ἀντιλέγειν· ἐπεὶ Σωκράτει γε οὐδὲν χαλεπόν. Καὶ σὲ μέν γε ἤδη ἐάσω· τὸν δὲ λόγον τὸν περὶ τοῦ Ἔρωτος, ὅν ποτ' ἤκουσα γυναικὸς μαντικῆς Διοτίμας, ἣ ταῦτά τε σοφὴ ἦν καὶ ἄλλα πολλὰ, καὶ Ἀθηναίοις ποτὲ θυσαμένοις πρὸ τοῦ λοιμοῦ δέκα ἔτη ἀναβολὴν ἐποίησε τῆς νόσου, ἣ δὴ καὶ ἐμὲ τὰ ἐρωτικὰ ἐδίδαξεν· ὃν οὖν ἐκείνη ἔλεγε λόγον πει-

ράσομαι ὑμῖν διελθεῖν, ἐκ τῶν ὡμολογημένων ἐμοὶ καὶ Ἀγάθωνι, αὐτὸς ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ, ὅπως ἂν δύνωμαι. δεῖ δὴ, ὦ Ἀγάθων, ὥσπερ σὺ διηγήσω, διελθεῖν αὐτὸν πρῶτον, τίς ἐστιν ὁ Ἔρως, καὶ ποῖός τις, ἔπειτα τὰ ἔργα αὐτοῦ. δοκεῖ οὖν μοι ῥᾷστον εἶναι οὕτω διελθεῖν, ὥς ποτέ με ἡ ξένη ἀνακρίνουσα διήει. σχεδὸν γάρ τι καὶ ἐγὼ πρὸς αὐτὴν ἕτερα τοιαῦτα ἔλεγον, οἷάπερ νῦν πρὸς ἐμὲ Ἀγάθων· ὡς εἴη ὁ Ἔρως, μέγας θεός· εἴη δὲ τῶν καλῶν. ἤλεγχε δέ με τούτοις τοῖς λόγοις οἷσπερ ἐγὼ τοῦτον· ὡς οὔτε καλὸς εἴη, κατὰ τὸν ἐμὸν λόγον, οὔτε ἀγαθός. καὶ ἐγὼ, Πῶς λέγεις, ἔφην, ὦ Διοτίμα; αἰσχρὸς ἄρα ὁ Ἔρως ἐστὶ καὶ κακός; Καὶ ἥ, Οὐκ εὐφημήσεις; ἔφη. ἦ οἴει, ὅ, τι ἂν μὴ καλὸν ᾖ, ἀναγκαῖον αὐτὸ αἰσχρὸν εἶναι; Μάλιστά γε. Ἦ καὶ ἂν μὴ σοφὸν, ἀμαθές; ἢ οὐκ ᾔσθησαι ὅτι ἐστί τι μεταξὺ σοφίας καὶ ἀμαθίας; Τί τοῦτο; Τὸ ὀρθὰ δοξάζειν, καὶ ἄνευ τοῦ ἔχειν λόγον δοῦναι, οὐκ οἶσθ᾽, ἔφη, ὅτι οὔτε ἐπίστασθαι ἔστιν· ἄλογον γὰρ πρᾶγμα πῶς ἂν εἴη ἐπιστήμη; οὔτε ἀμαθία; τὸ γὰρ τοῦ ὄντος τυγχάνον πῶς ἂν εἴη ἀμαθία; ἔστι δὲ δήπου τοιοῦτον ἡ ὀρθὴ δόξα μεταξὺ φρονήσεως καὶ ἀμαθίας. Ἀληθῆ, ἦν δ᾽ ἐγὼ, λέγεις. μὴ τοίνυν ἀνάγκαζε, ὃ μὴ καλόν ἐστιν, αἰσχρὸν εἶναι· μηδὲ, ὃ μὴ ἀγαθὸν, κακόν. οὕτω δὲ καὶ τὸν Ἔρωτα ἐπειδὴ αὐτὸς ὁμολογεῖς μὴ εἶναι ἀγαθὸν, μηδὲ καλὸν, μηδέν τι μᾶλλον οἴου δεῖν αὐτὸν αἰσχρὸν καὶ κακὸν εἶναι, ἀλλά τι μεταξὺ, ἔφη, τούτοιν. Καὶ μὴν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὁμολογεῖταί γε παρὰ πάντων μέγας θεὸς εἶναι. Τῶν μὴ εἰ-

δότων, ἔφη, πάντων λέγεις, ἢ καὶ τῶν εἰδότων; Ξυμπάντων μὲν οὖν. Καὶ ἥ, γελάσασα, Καὶ πῶς ἂν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁμολογοῖτο μέγας θεὸς εἶναι παρὰ τούτων, οἵ φασιν αὐτὸν οὐδὲ θεὸν εἶναι; Τίνες οὗτοι; ἦν δ᾽ ἐγώ. Εἷς μὲν, ἔφη, σὺ, μία δ᾽ ἐγώ. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Πῶς τοῦτο, ἔφην, λέγεις; Καὶ ἥ, Ῥαδίως, ἔφη· λέγε γάρ μοι, οὐ πάντας θεοὺς φῂς εὐδαίμονας εἶναι καὶ καλούς; ἢ τολμήσαις ἄν τινα μὴ φάναι καλόν τε καὶ εὐδαίμονα θεὸν εἶναι; Μὰ Δί᾽ οὐκ ἔγωγ᾽, ἔφην. Εὐδαίμονας δὲ δὴ λέγεις, οὐ τοὺς τἀγαθὰ καὶ καλὰ κεκτημένους; Πάνυ γε. Ἀλλὰ μὴν Ἔρωτά γε ὡμολόγηκας, δι᾽ ἔνδειαν τῶν ἀγαθῶν καὶ καλῶν, ἐπιθυμεῖν αὐτῶν τούτων ὧν ἐνδεής ἐστιν. Ὡμολόγηκα γάρ. Πῶς δ᾽ ἂν οὖν θεὸς εἴη ὅγε τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἄμοιρος; Οὐδαμῶς, ὥς γ᾽ ἔοικεν. Ὁρᾷς οὖν, ἔφη, ὅτι καὶ σὺ Ἔρωτα οὐ θεὸν νομίζεις; Τί οὖν ἂν, ἔφην, εἴη ὁ Ἔρως θνητός; Ἥκιστά γε. Ἀλλὰ τί μήν; Ὥσπερ τὰ πρότερα, ἔφη, μεταξὺ θνητοῦ καὶ ἀθανάτου. Τί οὖν, ὦ Διοτίμα; Δαίμων μέγας, ὦ Σώκρατες. καὶ γὰρ πᾶν τὸ δαιμόνιον μεταξύ ἐστι θεοῦ τε καὶ θνητοῦ. Τίνα, ἦν δ᾽ ἐγὼ, δύναμιν ἔχον; Ἑρμηνεῦον καὶ διαπορθμεῦον θεοῖς τὰ παρ᾽ ἀνθρώπων, καὶ ἀνθρώποις τὰ παρὰ θεῶν, τῶν μὲν τὰς δεήσεις καὶ θυσίας, τῶν δὲ τὰς ἐπιτάξεις τε καὶ ἀμοιβὰς τῶν θυσιῶν. ἐν μέσῳ δὲ ὂν ἀμφοτέρων συμπληροῖ, ὥστε τὸ πᾶν αὐτὸ αὑτῷ ξυνδεδέσθαι. διὰ τούτου καὶ ἡ μαντικὴ πᾶσα χωρεῖ, καὶ ἡ τῶν ἱερέων τέχνη τῶν τε περὶ τὰς θυσίας καὶ τὰς τελετὰς καὶ τὰς ἐπῳδὰς, καὶ τὴν μαντείαν πᾶσαν καὶ

γοητείαν. θεὸς δὲ ἀνθρώπῳ οὐ μίγνυται, ἀλλὰ διὰ τούτου πᾶσά ἐστιν ἡ ὁμιλία καὶ ἡ διάλεκτος θεοῖς πρὸς ἀνθρώπους, καὶ ἐγρηγορόσι καὶ καθεύδουσι. καὶ ὁ μὲν περὶ τὰ τοιαῦτα σοφὸς, δαιμόνιος ἀνήρ· ὁ δὲ ἄλλό τι σοφὸς ὢν ἢ περὶ τὰς τέχνας ἢ χειρουργίας τινὰς, βάναυσος. οὗτοι δὴ οἱ δαίμονες πολλοὶ καὶ παντοδαποί εἰσιν· εἷς δὲ τούτων ἐστὶ καὶ ὁ Ἔρως. Πατρὸς δὲ, ἦν δ᾽ ἐγὼ, τίνος ἐστὶ, καὶ μητρός; Μακρότερον μὲν, ἔφη, διηγήσασθαι· ὅμως δέ σοι ἐρῶ. ὅτε γὰρ ἐγένετο ἡ Ἀφροδίτη, εἱστιῶντο οἱ θεοὶ, οἵ τε ἄλλοι καὶ ὁ τῆς Μήτιδος υἱὸς Πόρος· ἐπειδὴ δὲ ἐδείπνησαν, προσαιτήσουσα, οἷον δὴ εὐωχίας οὔσης, ἀφίκετο ἡ Πενία. καὶ ἦν περὶ τὰς θύρας. ὁ οὖν Πόρος μεθυσθεὶς τοῦ νέκταρος, (οἶνος γὰρ οὔπω ἦν) εἰς τὸν τοῦ Διὸς κῆπον εἰσελθὼν, βεβαρημένος εὗδεν. ἡ οὖν Πενία ἐπιβουλεύουσα, διὰ τὴν αὑτῆς ἀπορίαν, παιδίον ποιήσασθαι ἐκ τοῦ Πόρου, κατακλίνεταί τε παρ᾽ αὐτῷ καὶ ἐκύησε τὸν Ἔρωτα. διὸ δὴ καὶ τῆς Ἀφροδίτης ἀκόλουθος καὶ θεράπων γέγονεν ὁ Ἔρως, γεννηθεὶς ἐν τοῖς ἐκείνης γενεθλίοις· καὶ ἅμα φύσει ἐραστὴς ὢν περὶ τὸ καλὸν, καὶ τῆς Ἀφροδίτης καλῆς οὔσης. ἅτε οὖν Πόρου καὶ Πενίας υἱὸς ὢν ὁ Ἔρως, ἐν τοιαύτῃ τύχῃ καθέστηκε. πρῶτον μὲν, πένης ἀεί ἐστι, καὶ πολλοῦ δεῖ ἁπαλός τε καὶ καλὸς, οἷον οἱ πολλοὶ οἴονται, ἀλλὰ σκληρὸς, καὶ αὐχμηρὸς, καὶ ἀνυπόδητος, καὶ ἄοικος· χαμαιπετὴς ἀεὶ ὢν, καὶ ἄστρωτος, ἐπὶ θύραις καὶ ἐν ὁδοῖς ὑπαιθρίοις κοιμώμενος· τὴν τῆς μητρὸς φύσιν ἔχων· ἀεὶ ἐνδείᾳ ξύνοικος. κατὰ δὲ αὖ τὸν πα-

τέρα, ἐπίβουλός ἐστι τοῖς ἀγαθοῖς καὶ τοῖς καλοῖς, ἀνδρεῖος ὢν, καὶ ἴτης, καὶ σύντονος· θηρευτὴς δεινὸς, ἀεί τινας πλέκων μηχανὰς, καὶ φρονήσεως ἐπιθυμητὴς, καὶ πόριμος· φιλοσοφῶν διὰ παντὸς τοῦ βίου· δεινὸς γόης, καὶ φαρμακεὺς, καὶ σοφιστής· καὶ οὔτε ὡς ἀθάνατος πέφυκεν, οὔτε ὡς θνητός· ἀλλὰ τοτὲ μὲν τῆς αὐτῆς ἡμέρας θάλλει τε καὶ ζῇ, ὅταν εὐπορήσῃ, τοτὲ δὲ ἀποθνήσκει· πάλιν δὲ ἀναβιώσκεται, διὰ τὴν τοῦ πατρὸς φύσιν. τὸ δὲ ποριζόμενον ἀεὶ ὑπεκρεῖ. ὥστε οὔτε ἀπορεῖ Ἔρως ποτὲ, οὔτε πλουτεῖ. σοφίας τε αὖ καὶ ἀμαθίας ἐν μέσῳ ἐστίν. ἔχει γὰρ ὧδε· θεῶν οὐδεὶς φιλοσοφεῖ, οὐδ᾽ ἐπιθυμεῖ σοφὸς γενέσθαι. ἔστι γάρ. οὐδ᾽ εἴ τις ἄλλος σοφὸς, οὐ φιλοσοφεῖ. οὐδ᾽ αὖ οἱ ἀμαθεῖς φιλοσοφοῦσιν, οὐδ᾽ ἐπιθυμοῦσι σοφοὶ γενέσθαι. αὐτὸ γὰρ τοῦτό ἐστι χαλεπὸν ἀμαθία, τὸ μὴ ὄντα καλὸν κἀγαθὸν μηδὲ φρόνιμον, δοκεῖν αὐτῷ εἶναι ἱκανόν. οὔκουν ἐπιθυμεῖ ὁ μὴ οἰόμενος ἐνδεὴς εἶναι οὗ ἂν μὴ οἴηται ἐπιδεῖσθαι. Τίνες οὖν, ἔφην ἐγὼ, ὦ Διοτίμα, οἱ φιλοσοφοῦντες; εἰ μήτε οἱ σοφοὶ, μήτε οἱ ἀμαθεῖς; Δῆλον δὴ, ἔφη, τοῦτό γε ἤδη καὶ παιδὶ, ὅτι οἱ μεταξὺ τούτων ἀμφοτέρων ὧν ἂν καὶ ὁ ἔρως. ἔστι γὰρ δὴ τῶν καλλίστων ἡ σοφία· Ἔρως δ᾽ ἐστὶν ἔρως περὶ τὸ καλόν. ὥστε ἀναγκαῖον Ἔρωτα φιλόσοφον εἶναι· φιλόσοφον δὲ ὄντα, μεταξὺ εἶναι σοφοῦ καὶ ἀμαθοῦς. αἰτία δ᾽ αὐτῷ καὶ τούτων ἡ γένεσις. πατρὸς μὲν γὰρ σοφοῦ ἐστι καὶ εὐπόρου, μητρὸς δὲ οὐ σοφῆς καὶ ἀπόρου. ἡ μὲν οὖν φύσις τοῦ δαίμονος, ὦ φίλε Σώκρατες, αὕτη. ὃν δὲ σὺ ᾠήθης Ἔρωτα εἶναι, θαυ-

μαστὸν οὐδὲν ἔπαθες. ᾠήθης δὲ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τεκμαιρομένη ἐξ ὧν λέγεις σὺ, τὸ ἐρώμενον, Ἔρωτα εἶναι, οὐ τὸ ἐρῶν. διὰ ταῦτα σοὶ, οἶμαι, πάγκαλος ἐφαίνετο ὁ Ἔρως. καὶ γάρ ἐστι τὸ ἐραστὸν, τὸ τῷ ὄντι καλὸν καὶ ἁβρὸν καὶ τέλεον καὶ μακαριστόν· τὸ δέ γε ἐρῶν, ἄλλην ἰδέαν τοιαύτην ἔχον, οἵαν ἐγὼ διῆλθον. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Εἶεν δή, ὦ ξένη. καλῶς γὰρ λέγεις. τοιοῦτος ὢν ὁ Ἔρως τίνα χρείαν ἔχει τοῖς ἀνθρώποις; Τοῦτο δὴ μετὰ ταῦτ᾽, ἔφη, ὦ Σώκρατες, πειράσομαι σὲ διδάξαι. ἔστι μὲν γὰρ δὴ τοιοῦτος καὶ οὕτω γεγονὼς ὁ Ἔρως, ἔστι δὲ τῶν καλῶν, ὡς σὺ φῄς. εἰ δέ τις ἡμᾶς ἔροιτο, Τί τῶν καλῶν ἐστιν ὁ Ἔρως, ὦ Σώκρατές τε καὶ Διοτίμα; ὧδε δὲ σαφέστερον ἐρῶ, Ὁ ἐρῶν τῶν καλῶν, τί ἐρᾷ; Καὶ ἐγὼ εἶπον ὅτι γενέσθαι αὑτῷ. Ἀλλ᾽ ἔτι ποθεῖ, ἔφη, ἡ ἀπόκρισις ἐρώτησιν τοιάνδε, Τί ἔσται ἐκείνῳ, ᾧ ἂν γένηται τὰ καλά; Οὐ πάνυ ἔφην ἔτι ἔχειν ἐγὼ πρὸς ταύτην τὴν ἐρώτησιν προχείρως ἀποκρίνεσθαι. Ἀλλ᾽, ἔφη, ὥσπερ ἂν εἴ τις μεταβαλὼν, ἀντὶ τοῦ καλοῦ τῷ ἀγαθῷ χρώμενος, πυνθάνοιτο, Φέρε, ὦ Σώκρατες, ἐρῶ, ὁ ἐρῶν τῶν ἀγαθῶν, τί ἐρᾷ; Γενέσθαι, ἦν δ᾽ ἐγὼ, αὑτῷ. Καὶ τί ἔσται ἐκείνῳ ᾧ ἂν γένηται τἀγαθά; Τοῦτ᾽ εὐπορώτερον, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ἔχω ἀποκρίνασθαι, ὅτι εὐδαίμων ἔσται. Κτήσει γὰρ, ἔφη, ἀγαθῶν, οἱ εὐδαίμονες, εὐδαίμονες. καὶ οὐκέτι προσδεῖ ἔρεσθαι, ἵνατί δὲ βούλεται εὐδαίμων εἶναι ὁ βουλόμενος, ἀλλὰ τέλος δοκεῖ ἔχειν ἡ ἀπόκρισις. Ἀληθῆ λέγεις, εἶπον ἐγώ. Ταύτην δὴ τὴν βούλησιν καὶ τὸν ἔρωτα τοῦτον πότερα κοινὸν οἴει εἶναι πάντων ἀνθρώπων, καὶ πάντας τἀ-

γαθὰ βούλεσθαι αὑτοῖς εἶναι ἀεί; ἢ πῶς λέγεις; Οὕτως, ἦν δ' ἐγώ· κοινὸν εἶναι πάντων. Τί δὴ οὖν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐ πάντας ἐρᾷν φαμεν, εἴπέρ γε πάντες τῶν αὐτῶν ἐρῶσι, καὶ ἀεί; ἀλλά τινάς φαμὲν ἐρᾷν, τοὺς δ' οὔ; Θαυμάζω, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ αὐτός. Ἀλλὰ μὴ θαύμαζ', ἔφη· ἀφελόντες γὰρ ἄρα τοῦ ἔρωτος τὶ εἶδος, ὀνομάζομεν, τὸ τοῦ ὅλου ἐπιτιθέντες ὄνομα, ἔρωτα· τὰ δὲ ἄλλα ἄλλοις καταχρώμεθα ὀνόμασιν. Ὥσπερ τί; ἦν δ' ἐγώ. Ὥσπερ τόδε. οἶσθ' ὅτι ποίησις ἐστί τι πολύ. ἡ γάρ τοι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὂν ἰόντι ὁτῳοῦν αἰτία πᾶσα, ἐστὶ ποίησις. ὥστε καὶ αἱ ὑπὸ πάσαις ταῖς τέχναις ἐργασίαι, ποιήσεις εἰσί· καὶ οἱ τούτων δημιουργοὶ πάντες, ποιηταί. Ἀληθῆ λέγεις. Ἀλλ' ὅμως ἤδη οἶσθ' ὅτι οὐ καλοῦνται ποιηταὶ, ἀλλὰ ἄλλα ἔχουσιν ὀνόματα· ἀπὸ δὲ πάσης τῆς ποιήσεως ἓν μόριον ἀφορισθὲν τὸ περὶ τὴν μουσικὴν καὶ τὰ μέτρα, τῷ τοῦ ὅλου ὀνόματι προσαγορεύεται. ποίησις γὰρ τοῦτο μόνον καλεῖται· καὶ οἱ ἔχοντες τοῦτο τὸ μόριον τῆς ποιήσεως, ποιηταί. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφην. Οὕτω τοίνυν καὶ περὶ τὸν ἔρωτα, τὸ μὲν κεφάλαιον ἐστὶ πᾶσα ἡ τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμία καὶ τοῦ εὐδαιμονεῖν, ὁ μέγιστός τε καὶ δολερὸς ἔρως παντί· ἀλλ' οἱ μὲν ἄλλοι τρεπόμενοι πολλαχῇ ἐπ' αὐτὸν, ἢ κατὰ χρηματισμὸν, ἢ κατὰ φιλογυμνασίαν, ἢ κατὰ φιλοσοφίαν, οὔτ' ἐρᾷν καλοῦνται, οὔτ' ἐρασταί· οἱ δὲ κατά ἕν τι εἶδος ἰόντες καὶ ἐσπουδακότες, τὸ τοῦ ὅλου ὄνομα ἔχουσιν, ἔρωτά τε καὶ ἐρᾷν, καὶ ἐρασταί. Κινδυνεύεις ἀληθῆ λέγειν, ἔφην ἐγώ. Καὶ λέγεται μέν γέ τις, ἔφη, λόγος, ὡς οἳ ἂν τὸ ἥμισυ ἑαυτῶν ζη-

τῶσιν, οὗτοι ἐρῶσιν. ὁ δ' ἐμὸς λόγος οὔτε ἡμίσεος φησὶν εἶναι τὸν ἔρωτα, οὔτε ὅλου· ἐὰν μὴ τυγχάνῃ γέ που, ὦ ἑταῖρε, ἀγαθὸν ὄν. ἐπεὶ αὑτῶν τε καὶ πόδας καὶ χεῖρας ἐθέλουσιν ἀποτέμνεσθαι οἱ ἄνθρωποι, ἐὰν αὐτοῖς δοκῇ τὰ ἑαυτῶν πονηρὰ εἶναι. οὐ γὰρ τὸ ἑαυτῶν, οἶμαι, ἕκαστοι ἀσπάζονται· εἰ μὴ εἴ τις τὸ μὲν ἀγαθὸν οἰκεῖον καλεῖ καὶ ἑαυτοῦ, τὸ δὲ κακὸν, ἀλλότριον. ὡς οὐδέν γε ἄλλο ἐστὶν οὗ ἐρῶσιν ἄνθρωποι, ἢ τοῦ ἀγαθοῦ. ἢ σοι δοκοῦσι; Μὰ Δί' οὐκ ἔμοιγε, ἦν δ' ἐγώ. Ἆρ' οὖν ἤδη οὕτως ἁπλοῦν ἐστι λέγειν, ὅτι οἱ ἄνθρωποι τοῦ ἀγαθοῦ ἐρῶσι; Ναὶ, ἔφην. Τί δέ; οὐ προσθετέον, ἔφη, ὅτι καὶ εἶναι τὸ ἀγαθὸν αὑτοῖς ἐρῶσι; Προσθετέον. Ἆρ' οὖν, ἔφη, καὶ οὐ μόνον εἶναι, ἀλλὰ ἀεὶ εἶναι; Καὶ τοῦτο προσθετέον. Ἔστιν ἄρα ξυλλήβδην, ἔφη, ὁ ἔρως τοῦ τὸ ἀγαθὸν αὑτῷ εἶναι ἀεί. Ἀληθέστατα, ἔφην ἐγὼ, λέγεις. Ὅτε δὴ τοῦτο ὁ ἔρως ἐστὶν ἀεὶ, ἤδη τῶν τίνα τρόπον διωκόντων αὐτὸν, καὶ ἐν τίνι πράξει, ἡ σπουδὴ καὶ ἡ σύστασις, ἔρως ἂν καλοῖτο; τί τοῦτο τυγχάνει ὂν τὸ ἔργον, ἔχεις εἰπεῖν; Οὐ μέντ' ἄν σε, ἔφην ἐγὼ, ὦ Διοτίμα, ἐθαύμαζον ἐπὶ σοφίᾳ, καὶ ἐφοίτων παρά σε αὐτὰ ταῦτα μαθησόμενος. Ἀλλ' ἐγώ σοι, ἔφη, ἐρῶ. ἔστι γὰρ τοῦτο τόκος ἐν καλῷ, καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχήν. Μαντείας, ἦν δ' ἐγὼ, δεῖται ὅ, τι ποτὲ λέγεις· καὶ οὐ μανθάνω. Ἀλλ' ἐγὼ ἤδη σαφέστερον ἐρῶ. κύουσι γάρ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, πάντες ἄνθρωποι καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχήν· καὶ ἐπειδὰν ἔν τινι ἡλικίᾳ γένωνται, τίκτειν ἐπιθυμεῖ ἡμῶν ἡ φύσις. τίκτειν δὲ ἐν μὲν αἰσχρῷ οὐ

δύναται, ἐν δὲ τῷ καλῷ. ἡ γὰρ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνουσία τόκος ἐστίν. ἔστι δὲ τοῦτο θεῖον τὸ πρᾶγμα· καὶ τοῦτο ἐν θνητῷ ὄντι τῷ ζώῳ ἀθάνατόν ἐστιν, ἡ κύησις καὶ ἡ γέννησις. ταῦτα δ᾽ ἐν τῷ ἀναρμόστῳ ἀδύνατον γενέσθαι. ἀνάρμοστον δ᾽ ἐστὶ τὸ αἰσχρὸν παντὶ τῷ θείῳ· τὸ δὲ καλὸν, ἁρμόττον. Μοῖρα οὖν καὶ Εἰλείθυια ἡ καλλονή ἐστι τῇ γενέσει. διὰ ταῦτα ὅταν μὲν καλῷ προσπελάζῃ τὸ κυοῦν, ἵλεών τε δὴ γίγνεται, καὶ εὐφραινόμενον διαχεῖται, καὶ τίκτει τε καὶ γεννᾷ· ὅταν δὲ αἰσχρῷ, σκυθρωπόν τε καὶ λυπούμενον συσπειρᾶται, καὶ ἀποτρέπεται, καὶ ἀνειλεῖται, καὶ οὐ γεννᾷ, ἀλλὰ ἴσχον τὸ κύημα χαλεπῶς φέρει. ὅθεν δὴ τῷ κυοῦντί τε καὶ ἤδη σπαργῶντι πολλὴ ἡ πτοίησις γέγονε περὶ τὸ καλὸν, διὰ τὸ μεγάλης ὠδῖνος ἀπολύειν τὸν ἔχοντα. ἔστι γὰρ, ὦ Σώκρατες, ἔφη, οὐ τοῦ καλοῦ ἔρως, ὡς σὺ οἴει. Ἀλλὰ τί μήν; Τῆς γεννήσεως καὶ τοῦ τόκου ἐν τῷ καλῷ. Εἶεν, ἦν δ᾽ ἐγώ. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Τί δὴ οὖν τῆς γεννήσεως; Ὅτι ἀειγενές ἐστι καὶ ἀθάνατον, ὡς θνητῷ, ἡ γέννησις. ἀθανασίας δὲ ἀναγκαῖον ἐπιθυμεῖν μετὰ ἀγαθοῦ, ἐκ τῶν ὡμολογημένων, εἴπερ τοῦ ἀγαθοῦ ἑαυτῷ εἶναι ἀεὶ ἔρως ἐστίν. ἀναγκαῖον δὴ, ἐκ τούτου τοῦ λόγου, καὶ τῆς ἀθανασίας τὸν Ἔρωτα εἶναι. ταῦτά τε οὖν πάντα ἐδίδασκέ με, ὁπότε περὶ τῶν ἐρωτικῶν λόγους ποιοῖτο· καί ποτε ἤρετο, Τί οἴει, ὦ Σώκρατες, αἴτιον εἶναι τούτου τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς ἐπιθυμίας; ἢ οὐκ αἰσθάνῃ ὡς δεινῶς διατίθεται πάντα τὰ θηρία, ἐπειδὰν γεννᾶν ἐπιθυμήσῃ, καὶ τὰ πεζὰ καὶ τὰ πτηνὰ,

νοσοῦντά τε πάντα καὶ ἐρωτικῶς διατιθέμενα; πρῶτον μὲν, περὶ τὸ ξυμμιγῆναι ἀλλήλοις, ἔπειτα περὶ τὴν τροφὴν τοῦ γενομένου· καὶ ἕτοιμά ἐστιν ὑπὲρ τούτων καὶ διαμάχεσθαι τὰ ἀσθενέστατα τοῖς ἰσχυροτάτοις, καὶ ὑπεραποθνήσκειν, καὶ αὐτὰ τῷ λιμῷ παρατεινόμενα, ὥστ' ἐκεῖνα ἐκτρέφειν, καὶ ἄλλο πᾶν ποιοῦντα. τοὺς μὲν γὰρ ἀνθρώπους, ἔφη, οἴοιτ' ἄν τις ἐκ λογισμοῦ ταῦτα ποιεῖν· τὰ δὲ θηρία τίς αἰτία οὕτως ἐρωτικῶς διατίθεσθαι, ἔχεις λέγειν; Καὶ ἐγὼ ἂν ἔλεγον ὅτι οὐκ εἰδείην. Ἡ δ' εἶπε, Διανοῇ οὖν δεινός ποτε γενήσεσθαι τὰ ἐρωτικὰ, ἐὰν ταῦτα μὴ ἐννοῇς; Ἀλλὰ διὰ ταῦτά τοι, ὦ Διοτίμα, ὅπερ νῦν δὴ εἶπον, παρά σε ἥκω, γνοὺς ὅτι διδασκάλων δέομαι. ἀλλά μοι λέγε καὶ τούτων τὴν αἰτίαν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν περὶ τὰ ἐρωτικά. Εἰ τοίνυν, ἔφη, πιστεύεις ἐκείνου εἶναι φύσει τὸν ἔρωτα, οὗ πολλάκις ὡμολογήκαμεν, μὴ θαύμαζε. ἐνταῦθα γὰρ τὸν αὐτὸν ἐκείνῳ λόγον ἡ θνητὴ φύσις ζητεῖ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀεί τε εἶναι καὶ ἀθάνατος. δύναται δὲ ταύτῃ μόνον τῇ γενέσει, ὅτι ἀεὶ καταλείπει ἕτερον νέον ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ. ἐπεὶ καὶ ἓν ἕκαστον τῶν ζώων ζῆν καλεῖται, καὶ εἶναι τὸ αὐτό· οἷον ἐκ παιδαρίου ὁ αὐτὸς λέγεται, ἕως ἂν πρεσβύτης γένηται· οὗτος μέντοι οὐδέποτε τὰ αὐτὰ ἔχων ἐν ἑαυτῷ, ὅμως ὁ αὐτὸς καλεῖται, ἀλλὰ νέος ἀεὶ γιγνόμενος, τὰ δὲ ἀπολλὺς, καὶ κατὰ τὰς τρίχας, καὶ σάρκα, καὶ ὀστᾶ, καὶ αἷμα, καὶ ξύμπαν τὸ σῶμα. καὶ μὴ ὅτι κατὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχήν· οἱ τρόποι, τὰ ἤθη, δόξαι, ἐπιθυμίαι, ἡδοναὶ, λῦπαι, φόβοι, τούτων ἕκα-

στα οὐδέποτε τὰ αὐτὰ πάρεστιν ἑκάστῳ· ἀλλὰ τὰ μὲν γίγνεται, τὰ δὲ ἀπόλλυται. πολὺ δὲ τούτων ἀτοπώτερόν ἐστιν, ὅτι καὶ αἱ ἐπιστῆμαι, μὴ ὅτι αἱ μὲν γίγνονται, αἱ δὲ ἀπόλλυνται ἡμῖν· καὶ οὐδέποτε οἱ αὐτοί ἐσμεν οὐδὲ κατὰ τὰς ἐπιστήμας· ἀλλὰ καὶ μία ἑκάστη τῶν ἐπιστημῶν ταὐτὸν πάσχει. ὃ γὰρ καλεῖται μελετᾷν, ὡς ἐξιούσης ἐστὶ τῆς ἐπιστήμης. λήθη γὰρ, ἐπιστήμης ἔξοδος· μελέτη δὲ πάλιν καινὴν ἐμποιοῦσα ἀντὶ τῆς ἀπιούσης μνήμην, σώζει τὴν ἐπιστήμην· ὥστε τὴν αὐτὴν δοκεῖν εἶναι. τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ πᾶν τὸ θνητὸν σώζεται, οὐ τῷ παντάπασι τὸ αὐτὸ ἀεὶ εἶναι, ὥσπερ τὸ θεῖον, ἀλλὰ τῷ τὸ ἀπιὸν καὶ παλαιούμενον, ἕτερον νέον ἐγκαταλιπεῖν, οἷον αὐτὸ ἦν. ταύτῃ τῇ μηχανῇ, ὦ Σώκρατες, ἔφη, θνητὸν ἀθανασίας μετέχει, καὶ σῶμα, καὶ τἄλλα πάντα· ἀθάνατον δὲ, ἄλλῃ. μὴ οὖν θαύμαζε, εἰ τὸ αὑτοῦ ἀποβλάστημα φύσει πᾶν τιμᾷ. ἀθανασίας γὰρ χάριν παντὶ αὕτη ἡ σπουδὴ καὶ ὁ Ἔρως ἕπεται. Καὶ ἐγὼ, ἀκούσας τὸν λόγον, ἐθαύμασά τε καὶ εἶπον, Εἶεν, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ σοφωτάτη Διοτίμα, ταῦτα ὡς ἀληθῶς οὕτως ἔχει; Καὶ ἥ, ὥσπερ οἱ τέλειοι σοφισταὶ, Εὖ ἴσθι, ἔφη, ὦ Σώκρατες. ἐπεί γε καὶ τῶν ἀνθρώπων εἰ ἐθέλεις εἰς τὴν φιλοτιμίαν βλέψαι, θαυμάζοις ἂν τῆς ἀλογίας περὶ ἃ ἐγὼ εἴρηκα, εἰ μὴ ἐννοεῖς, ἐνθυμηθεὶς ὡς δεινῶς διάκεινται ἔρωτι τοῦ ὀνομαστοὶ γενέσθαι, καὶ κλέος εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον ἀθάνατον καταθέσθαι· καὶ ὑπὲρ τούτου κινδύνους τε κινδυνεύειν ἕτοιμοί εἰσι πάντες, μᾶλλον ἢ ὑπὲρ τῶν παίδων, καὶ χρήματ' ἀναλίσκειν, καὶ πόνους

πονεῖν οὐςτινασοῦν, καὶ ὑπεραποθνήσκειν. ἐπεὶ οἴει σὺ, ἔφη, Ἄλκηστιν ὑπὲρ Ἀδμήτου ἀποθανεῖν ἂν, ἢ Ἀχιλλέα Πατρόκλῳ ἐπαποθανεῖν, ἢ προαποθανεῖν ἂν τὸν ἡμέτερον Κόδρον ὑπὲρ τῆς βασιλείας τῶν παίδων, μὴ οἰομένους ἀθάνατον μνήμην ἀρετῆς περὶ αὐτῶν ἔσεσθαι, ἣν νῦν ἡμεῖς ἔχομεν; Πολλοῦ γε δεῖ, ἔφη· ἀλλ᾽, οἶμαι, ὑπὲρ ἀρετῆς ἀθανάτου καὶ τοιαύτης δόξης εὐκλεοῦς πάντες πάντα ποιοῦσιν· ὅσῳ ἂν ἀμείνους ὦσι, τοσούτῳ μᾶλλον. τοῦ γὰρ ἀθανάτου ἐρῶσιν. οἱ μὲν οὖν ἐγκύμονες, ἔφη, κατὰ σώματα ὄντες, πρὸς τὰς γυναῖκας μᾶλλον τρέπονται, καὶ ταύτῃ ἐρωτικοί εἰσι, διὰ παιδογονίας ἀθανασίαν καὶ μνήμην καὶ εὐδαιμονίαν, ὡς οἴονται, αὐτοῖς εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον πάντα ποριζόμενοι· οἱ δὲ κατὰ τὴν ψυχήν. εἰσὶ γὰρ οὖν, ἔφη, οἳ καὶ ἐν ταῖς ψυχαῖς κυοῦσιν ἔτι μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς σώμασιν, ἃ ψυχῇ προσήκει καὶ κυῆσαι καὶ κυεῖν. τί οὖν προσήκει; φρόνησίν τε καὶ τὴν ἄλλην ἀρετήν· ὧν δή εἰσι καὶ οἱ πάντες ποιηταὶ γεννήτορες, καὶ τῶν δημιουργῶν ὅσοι λέγονται εὑρετικοὶ εἶναι. πολὺ δὲ μεγίστη εἶναι, ἔφη, καὶ καλλίστη τῆς φρονήσεως, ἡ περὶ τὰς τῶν πόλεών τε καὶ οἰκήσεων διακόσμησις· ᾗ δὴ ὄνομά ἐστι σωφροσύνη τε καὶ δικαιοσύνη. τούτων δ᾽ αὖ ὅταν τις ἐκ νέου ἐγκύμων ᾖ τὴν ψυχὴν, θεῖος ὢν, καὶ ἡκούσης τῆς ἡλικίας τίκτειν τε καὶ γεννᾷν ἤδη ἐπιθυμεῖ. ζητεῖ δὴ, οἶμαι, καὶ οὗτος περιϊὼν τὸ καλὸν ἐν ᾧ ἂν γεννήσειεν. ἐν τῷ γὰρ αἰσχρῷ οὐδέποτε γεννήσει. τά τε οὖν σώματα τὰ καλὰ μᾶλλον ἢ τὰ αἰσχρὰ ἀσπάζεται, ἅτε κυῶν· καὶ ἐὰν ἐν-

τύχῃ ψυχῇ καλῇ καὶ γενναίᾳ καὶ εὐφυεῖ, πάνυ δὴ ἀσπάζεται τὸ ξυναμφότερον. καὶ πρὸς τοῦτον τὸν ἄνθρωπον εὐθὺς εὐπορεῖ λόγων περὶ ἀρετῆς, καὶ περὶ οἷον χρὴ εἶναι τὸν ἄνδρα τὸν ἀγαθὸν, καὶ ἃ ἐπιτηδεύειν, καὶ ἐπιχειρεῖ παιδεύειν. ἁπτόμενος γὰρ, οἶμαι, τοῦ καλοῦ, καὶ ὁμιλῶν αὐτῷ, ἃ πάλαι ἐκύει, τίκτει καὶ γεννᾷ, καὶ ἀπὼν καὶ παρὼν μεμνημένος, καὶ τὸ γεννηθὲν συνεκτρέφει κοινῇ μετ' ἐκείνου. ὥστε πολὺ μείζω κοινωνίαν τῆς τῶν παίδων πρὸς ἀλλήλους οἱ τοιοῦτοι ἴσχουσι, καὶ φιλίαν βεβαιοτέραν, ἅτε καλλιόνων καὶ ἀθανατωτέρων παίδων κεκοινωνηκότες. καὶ πᾶς ἂν δέξαιτο ἑαυτῷ τοιούτους παῖδας μᾶλλον γεγονέναι, ἢ τοὺς ἀνθρωπίνους· καὶ εἰς Ὅμηρον ἀποβλέψας καὶ Ἡσίοδον, καὶ τοὺς ἄλλους ποιητὰς τοὺς ἀγαθοὺς ζηλῶν, οἷα ἔκγονα ἑαυτῶν καταλείπουσιν, ἃ ἐκείνοις ἀθάνατον κλέος καὶ μνήμην παρέχεται, αὐτὰ τοιαῦτα ὄντα· εἰ δὲ βούλει, ἔφη, οἵους Λυκοῦργος παῖδας κατελείπετο ἐν Λακεδαίμονι σωτῆρας τῆς Λακεδαίμονος, καὶ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῆς Ἑλλάδος. τίμιος δὲ παρ' ὑμῖν καὶ Σόλων διὰ τὴν τῶν νόμων γέννησιν, καὶ ἄλλοι ἄλλοθι πολλαχοῦ ἄνδρες, καὶ ἐν Ἕλλησι καὶ ἐν βαρβάροις, πολλὰ καὶ καλὰ ἀποφηνάμενοι ἔργα, γεννήσαντες παντοίαν ἀρετήν. ὧν καὶ ἱερὰ πολλὰ ἤδη γέγονε διὰ τοὺς τοιούτους παῖδας· διὰ δὲ τοὺς ἀνθρωπίνους, οὐδενός πω. Ταῦτα μὲν οὖν τὰ ἐρωτικὰ ἴσως, ὦ Σώκρατες, κἂν σὺ μυηθείης· τὰ δὲ τέλεα καὶ ἐποπτικὰ, ὧν ἕνεκα καὶ ταῦτά ἐστιν, ἐάν τις ὀρθῶς μετίῃ, οὐκ οἶδ' εἰ οἷός τ' ἂν εἴης. ἐρῶ μὲν οὖν, ἔφη, ἐγὼ, καὶ προθυμίας

οὐδὲν ἀπολείψω· πειρῶ δὲ ἕπεσθαι, ἂν οἷός τε ᾖς. δεῖ γάρ, ἔφη, τὸν ὀρθῶς ἰόντα ἐπὶ τοῦτο πρᾶγμα, ἄρχεσθαι μὲν νέον ὄντα ἰέναι ἐπὶ τὰ καλὰ σώματα· καὶ πρῶτον μέν, ἐὰν ὀρθῶς ἡγῆται ὁ ἡγούμενος, ἑνὸς αὐτὸν σώματος ἐρᾷν, καὶ ἐνταῦθα γεννᾷν λόγους καλούς· ἔπειτα δὲ αὐτὸν κατανοῆσαι ὅτι τὸ κάλλος τὸ ἐπὶ ὁτῳοῦν σώματι, τῷ ἐπὶ ἑτέρῳ σώματι ἀδελφόν ἐστι. καὶ εἰ δεῖ διώκειν τὸ ἐπ' εἴδει καλόν, πολλὴ ἄνοια μὴ οὐχ ἕν τε καὶ ταὐτὸν ἡγεῖσθαι τὸ ἐπὶ πᾶσι τοῖς σώμασι κάλλος. τοῦτο δ' ἐννοήσαντα, καταστῆναι πάντων τῶν καλῶν σωμάτων ἐραστήν· ἑνὸς δὲ τὸ σφόδρα τοῦτο χαλάσαι, καταφρονήσαντα καὶ σμικρὸν ἡγησάμενον. μετὰ δὲ ταῦτα, τὸ ἐν ταῖς ψυχαῖς κάλλος τιμιώτερον ἡγήσασθαι τοῦ ἐν τῷ σώματι. ὥστε καὶ ἂν ἐπιεικὴς ὢν τὴν ψυχήν τις, καὶ ἐὰν σμικρὸν ἄνθος ἔχῃ, ἐξαρκεῖν αὐτῷ, καὶ ἐρᾷν, καὶ κήδεσθαι, καὶ τίκτειν λόγους τοιούτους καὶ ζητεῖν, οἵτινες ποιήσουσι βελτίους τοὺς νέους· ἵνα ἀναγκασθῇ αὖ θεάσασθαι τὸ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασι καὶ τοῖς νόμοις καλόν, καὶ τοῦτ' ἰδεῖν ὅτι πᾶν αὐτὸ αὑτῷ ξυγγενές ἐστι· ἵνα τὸ περὶ τὸ σῶμα καλόν, σμικρόν τι ἡγήσηται εἶναι. μετὰ δὲ τὰ ἐπιτηδεύματα, ἐπὶ τὰς ἐπιστήμας ἀγαγεῖν· ἵνα ἴδῃ αὖ ἐπιστημῶν κάλλος, καὶ βλέπων πρὸς πολὺ ἤδη τὸ καλόν, μηκέτι τὸ παρ' ἑνί, ὥσπερ οἰκέτης ἀγαπῶν παιδαρίου, κάλλος, ἢ ἀνθρώπου τινός, ἢ ἐπιτηδεύματος ἑνός, δουλεύων, φαῦλος ᾖ καὶ σμικρολόγος· ἀλλ' ἐπὶ τὸ πολὺ πέλαγος τετραμμένος τοῦ καλοῦ, καὶ θεωρῶν πολλοὺς καὶ καλοὺς λόγους καὶ μεγαλοπρεπεῖς τίκτῃ καὶ διανοήματα·

τα ἐν φιλοσοφίᾳ ἀφθόνῳ ἕως ἂν ἐνταῦθα ῥωσθεὶς καὶ αὐξηθεὶς κατίδῃ τινὰ ἐπιστήμην μίαν τοιαύτην, ἥ ἐστι καλοῦ τοιοῦδε. πειρῶ δέ μοι, ἔφη, τὸν νοῦν προσέχειν ὡς οἷόντε μάλιστα. ὃς γὰρ ἂν μέχρις ἐνταῦθα πρὸς τὰ ἐρωτικὰ παιδαγωγηθῇ, θεώμενος ἐφεξῆς τε καὶ ὀρθῶς τὰ καλά, πρὸς τέλος ἤδη ἰὼν τῶν ἐρωτικῶν, ἐξαίφνης κατόψεταί τι θαυμαστὸν τὴν φύσιν καλόν· τοῦτο ἐκεῖνο, ὦ Σώκρατες, οὗ δὴ ἕνεκα καὶ οἱ ἔμπροσθεν πάντες πόνοι ἦσαν· πρῶτον μέν, ἀεὶ ὄν, καὶ οὔτε γιγνόμενον οὔτε ἀπολλύμενον, οὔτε αὐξανόμενον οὔτε φθῖνον· ἔπειτα, οὐ τῇ μὲν καλόν, τῇ δ᾽ αἰσχρόν· οὐδὲ τοτὲ μέν, τοτὲ δ᾽ οὔ· οὐδὲ πρὸς μὲν τό, καλόν, πρὸς δὲ τό, αἰσχρόν· οὐδ᾽ ἔνθα μέν, καλόν, ἔνθα δέ, αἰσχρόν· ὡς τισὶ μὲν ὂν καλόν, τισὶ δὲ αἰσχρόν. οὐδ᾽ αὖ φαντασθήσεται αὐτὸ τὸ καλόν, οἷον πρόσωπόν τι, οὐδὲ χεῖρες, οὐδὲ ἄλλο οὐδέν, ὧν σῶμα μετέχει· οὐδέ τις λόγος, οὐδέ τις ἐπιστήμη. οὐδέ που ὂν ἐν ἑτέρῳ τινί, οἷον ἐν ζώῳ, ἢ ἐν γῇ, ἢ ἐν οὐρανῷ, ἢ ἔν τῳ ἄλλῳ· ἀλλὰ αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ μεθ᾽ αὑτοῦ μονοειδὲς ἀεὶ ὄν. τὰ δὲ ἄλλα πάντα καλά, ἐκείνου μετέχοντα τρόπον τινὰ τοιοῦτον, οἷον, γιγνομένων τε τῶν ἄλλων καὶ ἀπολλυμένων, μηδὲν ἐκεῖνο μήτε τι πλέον μήτε ἔλαττον γίγνεσθαι, μηδὲ πάσχειν μηδέν. ὅταν δὲ δή τις ἀπὸ τῶνδε, διὰ τὸ ὀρθῶς παιδεραστεῖν, ἐπανιών, ἐκεῖνο τὸ καλὸν ἄρχηται καθορᾶν, σχεδὸν ἄν τι ἅπτοιτο τοῦ τέλους. τοῦτο γὰρ δή ἐστι τὸ ὀρθῶς ἐπὶ τὰ ἐρωτικὰ ἰέναι, ἢ ὑπ᾽ ἄλλου ἄγεσθαι, ἀρχόμενον ἀπὸ τῶνδε τῶν καλῶν ἐκείνου ἕνεκα τοῦ καλοῦ, ἀεὶ ἐπανιέναι· ὥσπερ

ἐπαναβαθμοῖς χρώμενον ἀπὸ ἑνὸς ἐπὶ δύο, καὶ ἀπὸ δυεῖν ἐπὶ πάντα τὰ καλὰ σώματα, καὶ ἀπὸ τῶν καλῶν σωμάτων ἐπὶ τὰ καλὰ ἐπιτηδεύματα, καὶ ἀπὸ τῶν καλῶν ἐπιτηδευμάτων ἐπὶ τὰ καλὰ μαθήματα· ἔστ' ἂν ἀπὸ τῶν μαθημάτων ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μάθημα τελευτήσῃ, ὅ ἐστιν οὐκ ἄλλου ἢ αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ καλοῦ μάθημα, καὶ γνῷ αὐτὸ τελευτῶν ὃ ἔστι καλόν. ἐνταῦθα τοῦ βίου, ὦ φίλε Σώκρατες, ἔφη ἡ Μαντινικὴ ξένη, εἴπέρ που ἄλλοθι, βιωτὸν ἀνθρώπῳ, θεωμένῳ αὐτὸ τὸ καλόν. ὃ ἐάν ποτε ἴδῃς, οὐ κατὰ χρυσίον τε καὶ ἐσθῆτα, καὶ τοὺς καλοὺς παῖδάς τε καὶ νεανίσκους δόξει σοὶ εἶναι· οὓς νῦν ὁρῶν ἐκπέπληξαι, καὶ ἕτοιμος εἶ καὶ σὺ, καὶ ἄλλοι πολλοὶ ὁρῶντες τὰ παιδικὰ, καὶ ξυνόντες ἀεὶ αὐτοῖς, εἴπως οἷόντ' ἦν, μήτε ἐσθίειν, μήτε πίνειν, ἀλλὰ θεᾶσθαι μόνον καὶ ξυνεῖναι. τί δῆτα, ἔφη, οἰόμεθα, εἴτῳ γένοιτο αὐτὸ τὸ καλὸν ἰδεῖν εἰλικρινὲς, καθαρὸν, ἄμικτον, ἀλλὰ μὴ ἀνάπλεων σαρκῶν τε ἀνθρωπίνων καὶ χρωμάτων, καὶ ἄλλης πολλῆς φλυαρίας θνητῆς, ἀλλ' αὐτὸ τὸ θεῖον, καλὸν δύναιτο μονοειδὲς κατιδεῖν; ἆρ' οἴει, ἔφη, φαῦλον βίον γίγνεσθαι ἐκεῖσε βλέποντος ἀνθρώπου, καὶ ἐκεῖνο ὃ δεῖ θεωμένου, καὶ ξυνόντος αὐτῷ; ἢ οὐκ ἐνθυμῇ, ἔφη, ὅτι ἐνταῦθα αὐτῷ μοναχοῦ γενήσεται, ὁρῶντι ᾧ ὁρατὸν τὸ καλὸν, τίκτειν οὐκ εἴδωλα ἀρετῆς, ἅτε οὐκ εἰδώλου ἐφαπτομένῳ, ἀλλ' ἀληθῆ, ἅτε τοῦ ἀληθοῦς ἐφαπτομένῳ· τεκόντι δὲ ἀρετὴν ἀληθῆ, καὶ θρεψαμένῳ, ὑπάρχει θεοφιλεῖ γενέσθαι, καὶ, εἴπέρ τῳ ἄλλῳ ἀνθρώπῳ, ἀθανάτῳ καὶ ἐκείνῳ. Ταῦτα δὴ, ὦ Φαῖδρέ τε καὶ οἱ

ἄλλοι, ἔφη μὲν Διοτίμα, πέπεισμαι δ᾽ ἐγώ· πεπεισμένος δὲ πειρῶμαι καὶ τοὺς ἄλλους πείθειν, ὅτι τούτου τοῦ κτήματος τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει συνεργὸν ἀμείνω Ἔρωτος οὐκ ἄν τις ῥᾳδίως λάβοι. διὸ δὴ ἔγωγε φημὶ χρῆναι πάντα ἄνδρα τὸν Ἔρωτα τιμᾷν· καὶ αὐτὸς τιμῶ τὰ ἐρωτικά, καὶ διαφερόντως ἀσκῶ, καὶ τοῖς ἄλλοις παρακελεύομαι, καὶ νῦν τε καὶ ἀεὶ ἐγκωμιάζω τὴν δύναμιν καὶ ἀνδρίαν τοῦ Ἔρωτος καθ᾽ ὅσον οἷόστ᾽ εἰμί. τοῦτον οὖν τὸν λόγον, ὦ Φαῖδρε, εἰ μὲν βούλει, ὡς ἐγκώμιον εἰς Ἔρωτα νόμισον εἰρῆσθαι· εἰ δὲ, ὅ, τι καὶ ὅπῃ χαίρεις ὀνομάζων, τοῦτο ὀνόμαζε. Εἰπόντος δὲ ταῦτα τοῦ Σωκράτους, τοὺς μὲν, ἐπαινεῖν, τὸν δὲ Ἀριστοφάνην λέγειν τὶ ἐπιχειρεῖν, ὅτι ἐμνήσθη αὐτοῦ λέγων ὁ Σωκράτης περὶ τοῦ λόγου· καὶ ἐξαίφνης τὴν αὔλειον θύραν κροτουμένην πολὺν ψόφον παρασχεῖν, ὡς κωμαστῶν καὶ αὐλητρίδος φωνὴν ἀκούειν. τὸν οὖν Ἀγάθωνα, Παῖδες, φάναι, οὐ σκέψεσθε; καὶ ἐὰν μέν τις τῶν ἐπιτηδείων ᾖ, καλεῖτε· εἰ δὲ μὴ, λέγετε ὅτι οὐ πίνομεν, ἀλλὰ ἀναπαυόμεθα ἤδη. Καὶ οὐ πολὺ ὕστερον Ἀλκιβιάδου τὴν φωνὴν ἀκούειν ἐν τῇ αὐλῇ σφόδρα μεθύοντος, καὶ μέγα βοῶντος· καὶ ἐρωτῶντος ὅπου Ἀγάθων, καὶ κελεύοντος ἄγειν παρ᾽ Ἀγάθωνα. ἄγειν οὖν αὐτὸν παρὰ σφᾶς τήν τε αὐλητρίδα ὑπολαβοῦσαν, καὶ ἄλλους τινὰς τῶν ἀκολούθων, καὶ ἐπιστῆναι ἐπὶ τὰς θύρας ἐστεφανωμένον αὐτὸν κιττοῦ τινι στεφάνῳ δασεῖ καὶ ἴων, καὶ ταινίας ἔχοντα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πάνυ πολλάς· καὶ εἰπεῖν, Ἄνδρες χαίρετε. μεθύοντα ἄνδρα πάνυ σφόδρα δέξεσθε συμπότην.

ἢ ἀπίωμεν ἀναδήσαντες μόνον Ἀγάθωνα, ἐφ᾽ ὅπερ ἤλθομεν. ἐγὼ γάρτοι, φάναι, χθὲς μὲν οὐχ οἷός τ᾽ ἐγενόμην ἀφικέσθαι· νῦν δὲ ἥκω ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχων τὰς ταινίας, ἵνα ἀπὸ τῆς ἐμῆς κεφαλῆς τὴν τοῦ σοφωτάτου καὶ καλλίστου κεφαλὴν, ἐὰν εἴπω οὑτωσὶ, ἀναδήσω, ἆρα καταγελάσεσθέ μου ὡς μεθύοντος; ἐγὼ δὲ, κἂν ὑμεῖς γελᾶτε, ὅμως εὖ οἶδ᾽ ὅτι ἀληθῆ λέγω. ἀλλά μοι λέγετε αὐτόθεν, ἐπὶ ῥητοῖς εἰσίω, ἢ μή· συμπίεσθε, ἢ οὔ. Πάντας οὖν ἀναθορυβῆσαι, καὶ κελεύειν εἰσιέναι καὶ κατακλίνεσθαι· καὶ τὸν Ἀγάθωνα καλεῖν αὐτόν. καὶ τὸν ἰέναι, ἀγόμενον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· καὶ περιαιρούμενον ἅμα τὰς ταινίας ὡς ἀναδήσοντα, ἐπίπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν ἔχοντα, οὐ κατιδεῖν τὸν Σωκράτη, ἀλλὰ καθίζεσθαι παρὰ τὸν Ἀγάθωνα, ἐν μέσῳ Σωκράτους τε καὶ ἐκείνου· παραχωρῆσαι γὰρ τὸν Σωκράτη, ὡς ἐκεῖνον καθίζειν. παρακαθεζόμενον δὲ αὐτὸν, ἀσπάζεσθαί τε τὸν Ἀγάθωνα, καὶ ἀναδεῖν. εἰπεῖν οὖν τὸν Ἀγάθωνα, Ὑπολύετε, παῖδες, Ἀλκιβιάδην, ἵνα ἐκ τρίτων κατακέηται. Πάνυ γε, εἰπεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην· ἀλλὰ τίς ἡμῖν τρίτος ὅδε συμπότης; Καὶ ἅμα μεταστρεφόμενον αὐτὸν, ὁρᾷν τὸν Σωκράτη· ἰδόντα δὲ, ἀναπηδῆσαι, καὶ εἰπεῖν, Ὦ Ἡράκλεις, τουτὶ τί ἦν; Σωκράτης οὗτος ἐλλοχῶν αὖ με ἐνταῦθα κατέκεισο, ὥσπερ εἰώθεις ἐξαίφνης ἀναφαίνεσθαι ὅπου ἐγὼ ᾤμην ἥκιστά σε ἔσεσθαι. καὶ νῦν τί ἥκεις; καὶ τί αὖ ἐνταῦθα κατεκλίνης; ὡς οὐ παρὰ Ἀριστοφάνει, οὔτε εἴτις ἄλλος γελοῖος ἐστί τε καὶ βούλεται· ἀλλὰ διεμηχανήσω ὅπως παρὰ τῷ καλλίστῳ τῶν ἔνδον κατα-

κείσῃ. Καὶ τὸν Σωκράτη, Ἀγάθων, φάναι, ὅρα εἴ μοι ἐπαμύνεις· ὡς ἐμοὶ ὁ τούτου ἔρως τοῦ ἀνθρώπου οὐ φαῦλον πρᾶγμα γέγονεν. ἀπ' ἐκείνου γὰρ τοῦ χρόνου ἀφ' οὗ τούτου ἠράσθην, οὐκέτι ἔξεστί μοι οὔτε προσβλέψαι, οὔτε διαλεχθῆναι καλῷ οὐδενί. ἢ οὑτοσὶ ζηλοτυπῶν με καὶ φθονῶν, θαυμάσια ἐργάζεται, καὶ λοιδορεῖταί τε καὶ τὼ χεῖρε μόγις ἀπέχεται. ὅρα οὖν μή τι καὶ νῦν ἐργάσηται· ἀλλὰ διάλλαξον ἡμᾶς, ἤ, ἐὰν ἐπιχειρῇ βιάζεσθαι, ἐπάμυνε· ὡς ἐγὼ τὴν τούτου μανίαν τε καὶ φιλεραστίαν πάνυ ὀῤῥωδῶ. Ἀλλ' οὐκ ἔστι, φάναι τὸν Ἀλκιβιάδην, ἐμοὶ καὶ σοὶ διαλλαγή. ἀλλὰ τούτων μὲν εἰσαῦθις σὲ τιμωρήσομαι· νῦν δέ μοι Ἀγάθων, φάναι, μετάδος τῶν ταινιῶν, ἵνα ἀναδήσω καὶ τὴν τούτου ταυτηνὶ τὴν θαυμαστὴν κεφαλήν· καὶ μή μοι μέμφηται ὅτι σὲ μὲν ἀνέδησα, αὐτὸν δὲ, νικῶντα ἐν λόγοις πάντας ἀνθρώπους, οὐ μόνον πρώην, ὥσπερ σὺ, ἀλλ' ἀεὶ, ἔπειτα οὐκ ἀνέδησα. Καὶ ἅμα αὐτὸν λαβόντα τῶν ταινιῶν, ἀναδεῖν τὸν Σωκράτη, καὶ κατακλίνεσθαι. ἐπειδὴ δὲ κατεκλίνη, εἰπεῖν, Εἶεν δὴ ἄνδρες. δοκεῖτε γάρ μοι νήφειν. οὐκ ἐπιτρεπτέον οὖν ὑμῖν, ἀλλὰ ποτέον· ὡμολόγηται γὰρ ταῦθ' ἡμῖν. ἄρχοντα οὖν ὑμῖν αἱροῦμαι τῆς πόσεως, ἕως ἂν ὑμεῖς ἱκανῶς πίητε, ἐμαυτόν. ἀλλὰ φερέτω Ἀγάθων, εἴτι ἐστὶν ἔκπωμα μέγα. μᾶλλον δὲ οὐδὲν δεῖ· ἀλλὰ φέρε, παῖ, φάναι, τὸν ψυκτῆρα ἐκεῖνον· ἰδόντα αὐτὸν πλέον ἢ ὀκτὼ κοτύλας χωροῦντα. τοῦτον ἐμπλησάμενον, πρῶτον μὲν αὐτὸν ἐκπιεῖν, ἔπειτα τῷ Σωκράτει κελεύειν ἐγχεῖν· καὶ ἅμα εἰπεῖν, Πρὸς

μὲν Σωκράτη, ὦ ἄνδρες. τὸ σόφισμα μοὶ οὐδέν. ὁ πόσον γὰρ ἂν κελεύσῃ τὶς, τοσοῦτον ἐκπιὼν, οὐδὲν μᾶλλον μή ποτε μεθυσθῇ. τὸν μὲν οὖν Σωκράτη ἐγχέαντος τοῦ παιδὸς πίνειν· τὸν δ' Ἐρυξίμαχον, Πῶς οὖν, φάναι, ὦ Ἀλκιβιάδη, ποιοῦμεν; οὕτως οὔτέ τι λέγομεν ἐπὶ τῇ κύλικι, οὔτέ τι ᾄδομεν; ἀλλ' ἀτεχνῶς, ὥσπερ οἱ διψῶντες, πιόμεθα; Τὸν οὖν Ἀλκιβιάδην εἰπεῖν, Ὦ Ἐρυξίμαχε, βέλτιστε βελτίστου πατρὸς καὶ σωφρονεστάτου, χαῖρε. Καὶ γὰρ σὺ, φάναι τὸν Ἐρυξίμαχον· ἀλλὰ τί ποιῶμεν; Ὅ, τι ἂν σὺ κελεύῃς. δεῖ γάρ σοι πείθεσθαι. Ἰατρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων. Ἐπίταττε οὖν ὅ, τι βούλει. Ἄκουσον δὴ, εἰπεῖν τὸν Ἐρυξίμαχον· ἡμῖν, πρίν σε εἰσελθεῖν, ἔδοξε χρῆναι ἐπιδέξια ἕκαστον ἐν μέρει λόγον περὶ Ἔρωτος εἰπεῖν ὡς δύναιτο κάλλιστον, καὶ ἐγκωμιάσαι. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες ἡμεῖς εἰρήκαμεν· σὺ δ' ἐπειδὴ οὐκ εἴρηκας, καὶ ἐμπέπωκας, δίκαιος εἶ εἰπεῖν· εἰπὼν δ' ἐπιτάξαι Σωκράτει ὅ, τι ἂν βούλῃ· καὶ τοῦτον, τῷ ἐπὶ δεξιᾷ, καὶ οὕτω τοὺς ἄλλους. Ἀλλὰ, φάναι, ὦ Ἐρυξίμαχε, τὸν Ἀλκιβιάδην, καλῶς μὲν λέγεις· μεθύοντα δὲ ἄνδρα παρὰ νηφόντων λόγους παραβάλλειν, μὴ οὐκ ἐξ ἴσου ᾖ. καὶ ἅμα, ὦ μακάριε, πείθει τί σε Σωκράτης, ὧν ἄρτι εἶπεν; ἢ οἶσθα ὅτι τοὐναντίον ἐστὶ πᾶν ἢ ὃ ἔλεγεν; οὗτος γὰρ, ἐάν τινα ἐγὼ ἐπαινέσω τούτου παρόντος ἢ θεὸν, ἢ ἄνθρωπον ἄλλον ἢ τοῦτον, οὐκ ἀφέξεταί μου τὼ χεῖρε. Οὐκ εὐφημήσεις; φάναι τὸν Σωκράτη. Μὰ τὸν Ποσειδῶ, εἰπεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην, μηδὲν λέγε πρὸς ταῦτα· ὡς

ἐγὼ οὐδ᾽ ἂν ἕνα ἄλλον ἐπαινέσαιμι σοῦ παρόντος. Ἀλλ᾽ οὕτω ποίει, φάναι τὸν Ἐρυξίμαχον, εἰ βούλει, Σωκράτη ἐπαίνεσον. Πῶς λέγεις, εἰπεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην; δοκεῖ χρῆναι, ὦ Ἐρυξίμαχε, ἐπιθῶμαι τῷ ἀνδρὶ, καὶ τιμωρήσωμαι ὑμῶν ἐναντίον; Οὗτος, φάναι τὸν Σωκράτη, τί ἐν νῷ ἔχεις; ἐπὶ τὰ γελοιότερα με ἐπαινέσεις; ἢ τί ποιήσεις; Τἀληθῆ ἐρῶ. ἀλλ᾽ ὅρα εἰ παρίης. Ἀλλὰ μέντοι, φάναι, τά γε ἀληθῆ παρίημι καὶ κελεύω λέγειν. Οὐκ ἂν φθάνοιμι, εἰπεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην. καὶ μέντοι οὑτωσὶ ποίησον. ἐάν τι μὴ ἀληθὲς λέγω, μεταξὺ ἐπιλαβοῦ, ἂν βούλῃ, καὶ εἰπὲ ὅτι τοῦτο ψεύδομαι. ἑκὼν γὰρ εἶναι οὐδὲν ψεύσομαι. ἐὰν μέντοι ἀναμιμνησκόμενος ἄλλο ἄλλοθεν λέγω, μηδὲν θαυμάσῃς. οὐ γάρ τι ῥᾴδιον τὴν σὴν ἀτοπίαν ὧδ᾽ ἔχοντι, εὐπόρως καὶ ἐφεξῆς καταριθμῆσαι. Σωκράτη δ᾽ ἐγὼ ἐπαινεῖν, ὦ ἄνδρες, οὕτως ἐπιχειρήσω δι᾽ εἰκόνων. οὗτος μὲν οὖν ἴσως οἰήσεται ἐπὶ τὰ γελοιότερα· ἔσται δ᾽ ἡ εἰκὼν τοῦ ἀληθοῦς ἕνεκα, οὐ τοῦ γελοίου. φημὶ γὰρ δὴ ὁμοιότατον αὐτὸν εἶναι τοῖς Σειληνοῖς τούτοις τοῖς ἐν τοῖς ἑρμογλυφείοις καθημένοις· οὕστινας ἐργάζονται οἱ δημιουργοὶ σύριγγας ἢ αὐλοὺς ἔχοντας· οἳ διχάδε διοιχθέντες φαίνονται ἔνδοθεν ἀγάλματα ἔχοντες θεῶν. καὶ φημὶ αὖ ἐοικέναι αὐτὸν τῷ σατύρῳ τῷ Μαρσύᾳ. ὅτι μὲν οὖν τόγε εἶδος ὅμοιός εἶ τούτοις, ὦ Σώκρατες, οὐδ᾽ αὐτὸς δήπου ἀμφισβητήσαις· ὡς δὲ καὶ τἆλλα ἔοικας, μετὰ τοῦτο ἄκουε. Ὑβριστὴς εἶ, ἢ οὔ; ἐὰν γὰρ μὴ ὁμολογῇς, μάρτυρας παρέξομαι. ἀλλ᾽ οὐκ αὐλητὴς πολύ γε θαυμα-

σιώτερος ἐκείνου; ὁ μέν γε δι' ὀργάνων ἐκήλει τοὺς ἀνθρώπους, τῇ ἀπὸ τοῦ στόματος δυνάμει, καὶ ἔτι νυνὶ ὃς ἂν τὰ ἐκείνου αὐλῇ. ἃ γὰρ Ὄλυμπος ηὔλει, Μαρσύου λέγω τούτου διδάξαντος. τὰ οὖν ἐκείνου ἐάν τε ἀγαθὸς αὐλητὴς αὐλῇ, ἐάν τε φαύλη αὐλητρὶς, μόνα κατέχεσθαι ποιεῖ, καὶ δηλοῖ τοὺς τῶν θεῶν τε καὶ τελετῶν δεομένους, διὰ τὸ θεῖα εἶναι. σὺ δ' ἐκείνου τοσοῦτον μόνον διαφέρεις, ὅτι ἄνευ ὀργάνων ψιλοῖς λόγοις ταὐτὸν τοῦτο ποιεῖς. ἡμεῖς γοῦν, ὅταν μέν του ἄλλου ἀκούωμεν λέγοντος καὶ πάνυ ἀγαθοῦ ῥήτορος ἄλλους λόγους, οὐδὲν μέλει, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδενί· ἐπειδὰν δέ σου τὶς ἀκούῃ, ἢ τῶν σῶν λόγων, ἄλλου λέγοντος, κἂν πάνυ φαῦλος ᾖ ὁ λέγων, ἐάν τε γυνὴ ἀκούῃ, ἐάν τε ἀνὴρ, ἐάν τε μειράκιον, ἐκπεπληγμένοι ἐσμὲν καὶ κατεχόμεθα. ἔγωγ' οὖν, ὦ ἄνδρες, εἰ μὴ ἔμελλον κομιδῇ δόξειν μεθύειν, εἶπον ὀμόσας ἂν ὑμῖν οἷα δὴ πέπονθα αὐτὸς ὑπὸ τῶν τούτου λόγων, καὶ πάσχω ἔτι καὶ νῦν. ὅταν γὰρ ἀκούω, πολύ μοι μᾶλλον ἢ τῶν κορυβαντιώντων ἥ τε καρδία πηδᾷ, καὶ δάκρυα ἐκχεῖται ὑπὸ τῶν λόγων τῶν τούτου. ὁρῶ δὲ καὶ ἄλλους παμπόλλους τὰ αὐτὰ πάσχοντας. Περικλέους δὲ ἀκούων, καὶ ἄλλων ἀγαθῶν ῥητόρων, εὖ μὲν ἡγούμην λέγειν, τοιοῦτον δ' οὐδὲν ἔπασχον· οὐδ' ἐτεθορύβητό μου ἡ ψυχὴ, οὐδ' ἠγανάκτει ὡς ἀνδραποδωδῶς διακειμένου. ἀλλ' ὑπὸ τουτουῒ τοῦ Μαρσύου πολλάκις δὴ οὕτω διετέθην, ὥστέ μοι δόξαι μὴ βιωτὸν εἶναι ἔχοντι ὡς ἔχω. καὶ ταῦτα, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἐρεῖς ὡς οὐκ ἀληθῆ. καὶ ἔτι γε νῦν ξύνοιδα

ἐμαυτῷ ὅτι εἰ ἐθέλοιμι παρέχειν τὰ ὦτα, οὐκ ἂν καρτερήσαιμι, ἀλλὰ ταὐτὰ ἂν πάσχοιμι. ἀναγκάζει γάρ με ὁμολογεῖν, ὅτι πολλοῦ ἐνδεὴς ὢν αὐτὸς ἔτι, ἐμαυτοῦ μὲν ἀμελῶ, τὰ δ' Ἀθηναίων πράττω. βίᾳ οὖν ὥσπερ ἀπὸ τῶν Σειρήνων ἐπισχόμενος τὰ ὦτα οἴχομαι φεύγων· ἵνα μὴ αὐτοῦ καθήμενος παρὰ τούτῳ καταγηράσω. πέπονθα δὲ πρὸς τοῦτον μόνον ἀνθρώπων, ὃ οὐκ ἄν τις οἴοιτο ἐν ἐμοὶ ἐνεῖναι, τὸ αἰσχύνεσθαι ὁντινοῦν. ἐγὼ δὲ τοῦτον μόνον αἰσχύνομαι. ξύνοιδα γὰρ ἐμαυτῷ ἀντιλέγειν μὲν οὐ δυναμένῳ ὡς οὐ δεῖ ποιεῖν ἃ οὗτος κελεύει· ἐπειδὰν δὲ ἀπέλθω, ἡττημένῳ τῆς τιμῆς τῆς ὑπὸ τῶν πολλῶν. δραπετεύω οὖν αὐτὸν, καὶ φεύγω· καὶ ὅταν ἴδω, αἰσχύνομαι τὰ ὡμολογημένα. καὶ πολλάκις μὲν ἡδέως ἂν ἴδοιμι αὐτὸν μὴ ὄντα ἐν ἀνθρώποις· εἰ δ' αὖ τοῦτο γένοιτο, εὖ οἶδα ὅτι πολὺ μεῖζον ἂν ἀχθοίμην. ὥστε οὐκ ἔχω ὅ, τι χρήσομαι τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ. καὶ ὑπὸ μὲν δὴ τῶν αὐλημάτων καὶ ἐγὼ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τοιαῦτα πεπόνθασιν ὑπὸ τοῦδε τοῦ σατύρου. ἀλλὰ δὴ ἐμοῦ ἀκούσατε ὡς ὅμοιός τέ ἐστιν οἷς ἐγὼ εἴκασα αὐτὸν, καὶ τὴν δύναμιν ὡς θαυμασίαν ἔχει. εὖ γὰρ ἴστε ὅτι οὐδεὶς ὑμῶν τοῦτον γινώσκει· ἀλλὰ ἐγὼ δηλώσω, ἐπείπερ ἠρξάμην. ὁρᾶτε γὰρ ὅτι Σωκράτης ἐρωτικῶς διάκειται τῶν καλῶν, καὶ ἀεὶ περὶ τούτους ἐστὶ καὶ ἐκπέπληκται· καὶ αὖ ἀγνοεῖ πάντα, καὶ οὐδὲν οἶδεν, ὡς τὸ σχῆμα αὐτοῦ τοῦτο ὂν σειληνῶδες σφόδρα γε. τοῦτο γὰρ οὗτος ἔξωθεν περιβέβληται, ὥσπερ ὁ γεγλυμμένος Σειληνός. ἔνδοθεν δὲ ἀνοιχθεὶς, πόσης οἴεσθε γέ-

μει, ὦ ἄνδρες συμπόται, σωφροσύνης; ἴστε ὅτι οὔτ' εἴτις καλός ἐστι μέλει αὐτῷ οὐδὲν, ἀλλὰ καταφρονεῖ τοσοῦτον, ὅσον οὐδ' ἂν εἷς οἰηθείη· οὔτ' εἴτις πλούσιος, οὔτ' εἰ ἄλλην τινὰ τιμὴν ἔχων τῶν ὑπὸ πλήθους μακαριζομένων. ἡγεῖται δὲ πάντα ταῦτα τὰ κτήματα οὐδενὸς ἄξια, καὶ ἡμᾶς οὐδὲν εἶναι· εἰρωνευόμενος δὲ καὶ παίζων πάντα τὸν βίον πρὸς τοὺς ἀνθρώπους διατελεῖ. σπουδάσαντος δὲ αὐτοῦ καὶ ἀνοιχθέντος οὐκ οἶδα εἴτις ἑώρακε τὰ ἐντὸς ἀγάλματα. ἀλλ' ἐγὼ ἤδη ποτ' εἶδον· καί μοι ἔδοξεν οὕτω θεῖα καὶ χρυσᾶ εἶναι καὶ πάγκαλα καὶ θαυμαστὰ, ὥστε ποιητέον εἶναι ἐν βραχεῖ ὅ, τι κελεύει Σωκράτης. ἡγούμενος δὲ αὐτὸν ἐσπουδακέναι ἐπὶ τῇ ἐμῇ ὥρᾳ, ἕρμαιον ἡγησάμην εἶναι καὶ εὐτύχημα ἐμὸν θαυμαστόν· ὡς ὑπάρχον μοι, χαρισαμένῳ Σωκράτει, πάντ' ἀκοῦσαι ὅσά περ οὗτος ᾔδει. ἐφρόνουν γὰρ ἤδη ἐπὶ τῇ ὥρᾳ θαυμάσιον ὅσον. ταῦτα οὖν διανοηθεὶς προτοῦ, οὐκ εἰωθὼς ἄνευ ἀκολούθου μόνος μετ' αὐτοῦ γίγνεσθαι, τότε ἀποπέμπων τὸν ἀκόλουθον, μόνος συνεγιγνόμην. δεῖ γὰρ πρὸς ὑμᾶς πάντα τἀληθῆ εἰπεῖν. ἀλλὰ προσέχετε τὸν νοῦν· καὶ, εἰ ψεύδομαι, Σώκρατες, ἐξέλεγχε. συνεγιγνόμην γὰρ, ὦ ἄνδρες, μόνος μόνῳ, καὶ ᾤμην αὐτίκα διαλέξεσθαι αὐτόν μοι, ἅπερ ἂν ἐραστὴς παιδικοῖς ἐν ἐρημίᾳ διαλεχθείη, καὶ ἔχαιρον. τούτων δ' οὐ μάλα ἐγίγνετο οὐδέν· ἀλλ' ὥσπερ εἰώθει, διαλεχθεὶς ἄν μοι καὶ συνημερεύσας ᾤχετο ἀπιών. μετὰ ταῦτα συγγυμνάζεσθαι προὐκαλούμην αὐτὸν, καὶ συνεγυμναζόμην, ὥς τι ἐνταῦθα περανῶν. συνεγυμνάζετο οὖν μοι καὶ

προσεπάλαιε πολλάκις οὐδενὸς παρόντος. καὶ τί δεῖ λέγειν; οὐδὲν γάρ μοι πλέον ἦν. ἐπειδὴ δὲ οὐδαμῇ ταύτῃ ἤνυτον, ἔδοξέ μοι ἐπιθετέον εἶναι τῷ ἀνδρὶ κατὰ τὸ καρτερὸν, καὶ οὐκ ἀνετέον, ἐπειδήπερ ἐγκεχειρήκειν, ἀλλὰ ἰστέον ἤδη τί ἐστι τὸ πρᾶγμα. προκαλοῦμαι δὴ αὐτὸν πρὸς τὸ συνδειπνεῖν, ἀτεχνῶς ὥσπερ ἐραστὴς παιδικοῖς ἐπιβουλεύων. καί μοι οὐδὲ τοῦτο ταχὺ ὑπήκουσεν, ὅμως δ' οὖν χρόνῳ ἐπείσθη. ἐπειδὴ δὲ ἀφίκετο, τοπρῶτον συνδειπνήσας ἀπιέναι ἐβούλετο. καὶ τότε μὲν αἰσχυνόμενος ἀφῆκα αὐτόν· αὖθις δὲ ἐπιβουλεύσας, ἐπειδὴ ἐδεδειπνήκει, διελεγόμην πόῤῥω τῶν νυκτῶν· καὶ ἐπειδὴ ἐβούλετο ἀπιέναι, σκηπτόμενος ὅτι ὀψὲ εἴη, προσηνάγκασα αὐτὸν μένειν. ἀνεπαύετο οὖν ἐν τῇ ἐχομένῃ ἐμοῦ κλίνῃ, ἐν ἧπερ ἐδείπνει· καὶ οὐδεὶς ἐν τῷ οἰκήματι ἄλλος καθηῦδεν ἢ ἡμεῖς. μέχρι μὲν οὖν δὴ δεῦρο τοῦ λόγου, καλῶς ἂν ἔχοι καὶ πρὸς ὁντινοῦν λέγειν· τὸ δ' ἐντεῦθεν οὐκ ἄν μου ἠκούσατε λέγοντος, εἰ μὴ πρῶτον μὲν, τὸ λεγόμενον, οἶνος ἄνευ τε παίδων καὶ μετὰ παίδων ἦν ἀληθής· ἔπειτα ἀφανίσαι Σωκράτους ἔργον ὑπερήφανον, εἰς ἔπαινον ἐλθόντα, ἄδικόν μοι φαίνεται. ἔτι δὲ τὸ τοῦ δηχθέντος ὑπὸ τοῦ ἔχεως πάθος κἀμὲ ἔχει. φασὶ γάρ που τινὰ τοῦτο παθόντα, οὐκ ἐθέλειν λέγειν οἷον ἦν πλὴν τοῖς δεδηγμένοις, ὡς μόνοις γνωσομένοις τε καὶ συγγνωσομένοις εἰ πᾶν ἐτόλμα δρᾶν τε καὶ λέγειν ὑπὸ τῆς ὀδύνης. ἐγὼ οὖν δεδηγμένος τε ὑπὸ ἀλγεινοτέρου, καὶ τὸ ἀλγεινότατον ὧν ἄν τις δηχθείη, τὴν καρδίαν γὰρ, ἢ ψυχὴν, ἢ ὅ, τι δεῖ αὐτὸ ὀνομάσαι,

πληγεὶς τε καὶ δηχθεὶς ὑπὸ τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ λόγων, οἳ ἔχονται ἐχίδνης ἀγριώτερον, νέου ψυχῆς καὶ μὴ ἀφυοῦς ὅταν λάβωνται, καὶ ποιοῦσι δρᾷν τε καὶ λέγειν ὁτιοῦν· καὶ ὁρῶν αὖ Φαίδρους, Ἀγάθωνας, Ἐρυξιμάχους, Παυσανίας, Ἀριστοδήμους τε καὶ Ἀριστοφάνεις. Σωκράτη δὲ αὐτὸν τί δεῖ καὶ λέγειν, καὶ ὅσοι ἄλλοι; πάντες γὰρ κεκοινωνήκατε τῆς φιλοσόφου μανίας τε καὶ βακχείας. διὸ πάντες ἀκούσεσθε. συγγνώσεσθε γὰρ τοῖς τότε πραχθεῖσι, καὶ τοῖς νῦν λεγομένοις. οἱ δὲ οἰκέται, καὶ εἴτις ἄλλος ἐστὶ βέβηλός τε καὶ ἄγροικος, πύλας πάνυ μεγάλας τοῖς ὠσὶν ἐπίθεσθε. ἐπειδὴ γὰρ οὖν, ὦ ἄνδρες, ὅ, τε λύχνος ἀπεσβήκει, καὶ οἱ παῖδες ἔξω ἦσαν, ἔδοξέ μοι χρῆναι μηδὲν ποικίλλειν πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἐλευθέρως εἰπεῖν ἅ μοι ἐδόκει. καὶ εἶπον, κινήσας αὐτὸν, Σώκρατες καθεύδεις; Οὐ δῆτα, ἦ δ' ὅς. Οἶσθα οὖν ἅ μοι δέδοκται; Τί μάλιστα; ἔφη. Σὺ ἐμοὶ δοκεῖς, ἦν δ' ἐγὼ, ἐμοῦ ἐραστὴς ἄξιος γεγονέναι μόνος· καί μοι φαίνῃ ὀκνεῖν μνησθῆναι πρός με. ἐγὼ δὲ οὑτωσὶ ἔχων, πάνυ ἀνόητον ἡγοῦμαι εἶναί σοι μὴ οὐ καὶ τοῦτο χαρίζεσθαι, καὶ εἴτι ἄλλο ἢ τῆς οὐσίας τῆς ἐμῆς δέοιο, ἢ τῶν φίλων τῶν ἐμῶν. ἐμοὶ μὲν γὰρ οὐδέν ἐστι πρεσβύτερον τοῦ ὡς ὅτι βέλτιστον ἐμὲ γενέσθαι. τούτου δὲ οἶμαί μοι συλλήπτορα οὐδένα κυριώτερον εἶναί σου. ἐγὼ δὴ τοιούτῳ ἀνδρὶ πολὺ μᾶλλον ἂν μὴ χαριζόμενος αἰσχυνοίμην τοὺς φρονίμους, ἢ, χαριζόμενος, τούς τε πολλοὺς καὶ ἄφρονας. Καὶ οὗτος ἀκούσας, μάλα εἰρωνικῶς καὶ σφόδρα ἑαυτῷ εἰωθότως ἔλεξεν, Ὦ φίλε Ἀλκιβιάδη, κινδυνεύεις τῷ

ὄντι οὐ φαῦλος εἶναι, εἴπερ ἀληθῆ τυγχάνει ὄντα ἃ λέγεις περὶ ἐμοῦ, καί τις ἔστ' ἐν ἐμοὶ δύναμις, δι' ἧς ἂν σὺ γένοιο ἀμείνων, ἀμήχανόν τε κάλλος ὁρῴης ἂν ἐν ἐμοὶ, καὶ τῆς παρά σοι εὐμορφίας πάμπολυ διαφέρον. εἰ δὴ καθορῶν αὐτὸ κοινώσασθαί τέ μοι ἐπιχειρεῖς, καὶ ἀλλάξασθαι κάλλος ἀντὶ κάλλους, οὐκ ὀλίγῳ μου πλεονεκτεῖν διανοῇ, ἀλλ' ἀντὶ δόξης ἀλήθειαν καλῶν κτᾶσθαι ἐπιχειρεῖς, καὶ τῷ ὄντι χρύσεα χαλκείων διαμείβεσθαι νοεῖς. ἀλλ', ὦ μακάριε, ἄμεινον σκόπει, μή σε λανθάνω οὐδὲν ὤν. ἥτοι τῆς διανοίας ὄψις ἄρχεται ὀξὺ βλέπειν, ὅταν ἡ τῶν ὀμμάτων τῆς ἀκμῆς λήγειν ἐπιχειρῇ· σὺ δὲ τούτων ἔτι πόῤῥω. Κἀγὼ ἀκούσας, Τὰ μὲν παρ' ἐμοῦ, ἔφην, ταῦτ' ἐστίν· ὧν οὐδὲν ἄλλως εἴρηται ἢ ὡς διανοοῦμαι. σὺ δὲ αὐτὸς οὕτω βουλεύου ὅ, τι σοί τε ἄριστον καὶ ἐμοὶ ἡγῇ. Ἀλλ', ἔφη, τοῦτό γε εὖ λέγεις. ἐν γὰρ τῷ ἐπιόντι χρόνῳ βουλευόμενοι πράξομεν ὃ ἂν φαίνηται νῶϊν περί τε τούτων καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἄριστον. Ἐγὼ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούσας τε καὶ εἰπὼν, καὶ ἀφεὶς, ὥσπερ βέλει τετρῶσθαι αὐτὸν ᾤμην. καὶ ἀναστάς γε, οὐδὲ ἐπιτρέψας τούτῳ εἰπεῖν οὐδὲν ἔτι, ἀμφιέσας τὸ ἱμάτιον τὸ ἐμαυτοῦ τοῦτο, (καὶ γὰρ ἦν χειμὼν) ὑπὸ τὸν τρίβωνα κατακλινεὶς τὸν τουτουῒ, περιβαλὼν τὼ χεῖρε τούτῳ τῷ δαιμονίῳ ὡς ἀληθῶς καὶ θαυμαστῷ, κατεκείμην τὴν νύκτα ὅλην. καὶ οὐδὲ ταῦτα αὖ, ὦ Σώκρατες, ἐρεῖς ὅτι ψεύδομαι. ποιήσαντος δὲ δὴ ταῦτα ἐμοῦ, οὗτος τοσοῦτον περιεγένετό τε καὶ κατεφρόνησε καὶ κατεγέλασε τῆς ἐμῆς ὥρας καὶ ὕβρισε· καίπερ ἐκεῖνό γε ᾤμην τὶ εἶ-

ναι, ὦ ἄνδρες δικασταί. δικασταὶ γάρ ἐστε τῆς Σωκράτους ὑπερηφανίας. εὖ γὰρ ἴστε, μὰ θεοὺς, μὰ θεὰς, οὐδὲν περιττότερον καταδεδαρθηκὼς ἀνέστην μετὰ Σωκράτους, ἢ εἰ μετὰ πατρὸς καθηῦδον, ἢ ἀδελφοῦ πρεσβυτέρου. τὸ δὴ μετὰ τοῦτο, τίνα οἴεσθέ με διάνοιαν ἔχειν, ἡγούμενον μὲν ἠτιμάσθαι, ἀγάμενον δὲ τὴν τούτου φύσιν τε, καὶ σωφροσύνην καὶ ἀνδρίαν; ἐντετυχηκότα ἀνθρώπῳ τοιούτῳ, οἵῳ ἐγὼ οὐκ ἂν ᾤμην ποτὲ ἐντυχεῖν εἰς φρόνησιν καὶ εἰς καρτερίαν; ὥστε οὔθ᾽ ὡπωσοῦν ὀργιζοίμην εἶχον, καὶ ἀποστερηθείην τῆς τούτου συνουσίας, οὔτε ὅπη προσαγαγοίμην αὐτὸν εὐπόρουν. εὖ γὰρ ᾔδειν ὅτι χρήμασί γε πολὺ μᾶλλον ἄτρωτος ἦν πανταχῇ, ἢ σιδήρῳ ὁ Αἴας· ᾧ τε ᾤμην αὐτὸν μόνῳ ἁλώσεσθαι, διεπεφεύγει με. ἠπόρουν δὴ, καταδεδουλωμένος τε ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ὡς οὐδεὶς ὑπ᾽ οὐδενὸς ἄλλου, περιήϊα. ταῦτά τε γάρ μοι ἅπαντα προὐγεγόνει· καὶ μετὰ ταῦτα στρατεία ἡμῖν εἰς Ποτίδαιαν ἐγένετο κοινὴ, καὶ συνεσιτοῦμεν ἐκεῖ. πρῶτον μὲν οὖν τοῖς πόνοις οὐ μόνον ἐμοῦ περιῆν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων. ὁπόταν γοῦν ἀναγκασθείημεν, ἀπολειφθέντες που, οἷα δὴ ἐπὶ στρατείας, ἀσιτεῖν, οὐδὲν ἦσαν οἱ ἄλλοι πρὸς τὸ καρτερεῖν. ἔν τ᾽ αὖ ταῖς εὐωχίαις μόνος ἀπολαύειν οἷός τ᾽ ἦν· τά τ᾽ ἄλλα, καὶ πίνειν οὐκ ἐθέλων, ὁπότε ἀναγκασθείη, πάντας ἐκράτει· καὶ, ὃ πάντων θαυμαστότατον, Σωκράτη μεθύοντα οὐδεὶς πώποτε ἑώρακεν ἀνθρώπων. τούτου μὲν οὖν μοὶ δοκεῖ καὶ αὐτίκα ὁ ἔλεγχος ἔσεσθαι. πρὸς δὲ τὰς τοῦ χειμῶνος καρτερήσεις (δεινοὶ γὰρ

αὐτόθι χειμῶνες) θαυμάσια εἰργάζετο τά τε ἄλλα, καί ποτε ὄντος τοῦ πάγου οἵου δεινοτάτου, καὶ πάντων ἢ οὐκ ἐξιόντων ἔνδοθεν, ἤ, εἴτις ἐξίοι, ἠμφιεσμένων τε θαυμαστὰ δὴ ὅσα, καὶ ὑποδεδεμένων καὶ ἐνειλιγμένων τοὺς πόδας εἰς πίλους καὶ ἀρνακίδας· οὗτος δ' ἐν τούτοις ἐξῄει ἔχων ἱμάτιον μὲν τοιοῦτον οἷόνπερ καὶ πρότερον εἰώθει φορεῖν· ἀνυπόδητος δὲ διὰ τοῦ κρυστάλλου ῥᾷον ἐπορεύετο ἢ οἱ ἄλλοι ὑποδεδεμένοι. οἱ δὲ στρατιῶται ὑπέβλεπον αὐτὸν ὡς καταφρονοῦντα σφῶν. καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα. Οἷον δ' αὖ τόδ' ἔρεξε καὶ ἔτλη καρτερὸς ἀνὴρ ἐκεῖ ποτε ἐπὶ στρατείας, ἄξιον ἀκοῦσαι. ξυννοήσας γὰρ αὐτόθι ἕωθεν τὶ ἑστήκει σκοπῶν· καὶ ἐπειδὴ οὐ προὐχώρει αὐτῷ, οὐκ ἀνίει, ἀλλὰ εἱστήκει ζητῶν· καὶ ἤδη ἦν μεσημβρία, καὶ ἄνθρωποι ᾐσθάνοντο, καὶ θαυμάζοντες, ἄλλος ἄλλῳ ἔλεγεν ὅτι Σωκράτης ἐξ ἑωθινοῦ φροντίζων τὶ ἕστηκε. τελευτῶντες δέ τινες τῶν Ἰώνων, ἐπειδὴ ἑσπέρα ἦν, δειπνήσαντες (καὶ γὰρ θέρος τότε ἦν) χαμεύνια ἐξενεγκάμενοι, ἅμα μὲν ἐν τῷ ψύχει καθηῦδον, ἅμα δὲ ἐφύλαττον αὐτὸν εἰ καὶ τὴν νύκτα ἑστήξοι. ὁ δὲ εἱστήκει μέχρις ἕως ἐγένετο, καὶ ἥλιος ἀνέσχεν· ἔπειτα ᾤχετ' ἀπιὼν προσευξάμενος τῷ ἡλίῳ. εἰ δὲ βούλεσθε ἐν ταῖς μάχαις. τοῦτο γὰρ δὴ δίκαιόν γε αὐτῷ ἀποδοῦναι. ὅτε γὰρ ἡ μάχη ἦν, ἐξ ἧς ἐμοὶ καὶ τἀριστεῖα ἔδοσαν οἱ στρατηγοί, οὐδεὶς ἄλλος ἐμὲ ἔσωσεν ἀνθρώπων, ἢ οὗτος, οὐκ ἐθέλων τετρωμένον ἀπολιπεῖν, ἀλλὰ συνδιέσωσε καὶ τὰ ὅπλα καὶ αὐτὸν ἐμέ. καὶ ἐγὼ μέν, ὦ Σώκρατες, καὶ τότε ἐκέλευον σοὶ διδόναι τἀριστεῖα τοὺς

στρατηγοὺς (καὶ τοῦτό γέ μοι οὔτε μέμψῃ, οὔτε ἐρεῖς ὅτι ψεύδομαι) ἀλλὰ γὰρ τῶν στρατηγῶν πρὸς τὸ ἐμὸν ἀξίωμα ἀποβλεπόντων, καὶ βουλομένων ἐμοὶ διδόναι τἀριστεῖα, αὐτὸς προθυμότερος ἐγένου τῶν στρατηγῶν ἐμὲ λαβεῖν ἢ σαυτόν. ἔτι τοίνυν, ὦ ἄνδρες, ἄξιον ἦν θεάσασθαι Σωκράτη, ὅτε ἀπὸ Δηλίου φυγῇ ἀνεχώρει τὸ στρατόπεδον. ἔτυχον γὰρ παραγενόμενος ἵππον ἔχων, οὗτος δὲ ὅπλα. ἀνεχώρει οὖν ἐσκεδασμένων ἤδη τῶν ἀνθρώπων οὗτός τε ἅμα καὶ Λάχης· καὶ ἐγὼ περιτυγχάνω, καὶ ἰδὼν, εὐθὺς παρακελεύομαί τε αὐτοῖν θαῤῥεῖν, καὶ ἔλεγον ὅτι οὐκ ἀπολείψω αὐτώ. ἐνταῦθα δὴ καὶ κάλλιον ἐθεασάμην Σωκράτη ἢ ἐν Ποτιδαίᾳ· (αὐτὸς γὰρ ἧττον ἐν φόβῳ ἦν, διὰ τὸ ἐφ' ἵππου εἶναι) πρῶτον μὲν, ὅσον περιῆν Λάχητος τῷ ἔμφρων εἶναι· ἔπειτα ἔμοιγε ἐδόκει, ὦ Ἀριστόφανες, τὸ σὸν δὴ τοῦτο, καὶ ἐκεῖ διαπορεύεσθαι, ὥσπερ καὶ ἐνθάδε, βρενθυόμενος, καὶ τὼ 'φθαλμὼ παραβάλλων· ἠρέμα παρασκοπῶν καὶ τοὺς φίλους καὶ τοὺς πολεμίους· δῆλος ὢν παντὶ καὶ πάνυ πόῤῥωθεν ὅτι εἴτις ἅψεται τούτου τοῦ ἀνδρὸς, μάλα ἐῤῥωμένως ἀμυνεῖται. διὸ καὶ ἀσφαλῶς ἀπῄει καὶ οὗτος καὶ ὁ ἕτερος. σχεδὸν γάρ τι τῶν οὕτω διακειμένων ἐν τῷ πολέμῳ οὐδὲ ἅπτονται, ἀλλὰ τοὺς προτροπάδην φεύγοντας διώκουσι. πολλὰ μὲν οὖν ἄν τις καὶ ἄλλα ἔχοι Σωκράτους ἐπαινέσαι καὶ θαυμάσια· ἀλλὰ τῶν μὲν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων τάχ' ἄν τις καὶ περὶ ἄλλου τοιαῦτα εἴποι· τὸ δὲ μηδενὶ ἀνθρώπων ὅμοιον εἶναι, μήτε τῶν παλαιῶν μήτε τῶν νῦν ὄντων, τοῦτο ἄξιον παντὸς θαυ-

ματος. οἷος γὰρ Ἀχιλλεὺς ἐγένετο, ἀπεικάσειεν ἄν τις καὶ Βρασίδαν καὶ ἄλλους· καὶ οἷος αὖ Περικλῆς, καὶ Νέστορα καὶ Ἀντήνορα· εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι· καὶ τοὺς ἄλλους κατὰ ταὔτ᾽ ἄν τις ἀπεικάζοι· οἷος δὲ ουτοσὶ γέγονε τὴν ἀτοπίαν ἄνθρωπος, καὶ αὐτὸς καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ, οὐδ᾽ ἐγγὺς ἂν εὕροι τὶς ζητῶν, οὔτε τῶν νῦν, οὔτε τῶν παλαιῶν· εἰ μὴ ἄρα οἷς ἐγὼ λέγω ἀπεικάζοι τὶς αὐτόν· ἀνθρώπων μὲν μηδενὶ, τοῖς δὲ Σειληνοῖς καὶ σατύροις, αὐτόν τε καὶ τοὺς λόγους. καὶ γὰρ οὖν καὶ τοῦτο ἐν τοῖς πρώτοις παρέλιπον, ὅτι καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ ὁμοιότατοι εἰσὶ τοῖς Σειληνοῖς τοῖς διοιγομένοις. εἰ γὰρ ἐθέλοι τὶς τῶν Σωκράτους ἀκούειν λόγων, φανεῖεν ἂν πάνυ γελοῖοι τοπρῶτον· τοιαῦτα καὶ ὀνόματα καὶ ῥήματα ἔξωθεν περιαμπέχονται σατύρου ἄν τινα ὑβριστοῦ δοράν. ὄνους γὰρ κανθηλίους λέγει, καὶ χαλκέας τινὰς, καὶ σκυτοτόμους, καὶ βυρσοδέψας, καὶ ἀεὶ διὰ τῶν αὐτῶν τὰ αὐτὰ φαίνεται λέγειν· ὥστε ἄπειρος καὶ ἀνόητος ἄνθρωπος πᾶς ἂν τῶν λόγων καταγελάσειε. διοιγομένους δὲ ἰδὼν ἄν τις, καὶ ἐντὸς αὐτῶν γιγνόμενος, πρῶτον μὲν νοῦν ἔχοντας ἔνδον μόνους εὑρήσει τῶν λόγων, ἔπειτα θειοτάτους, καὶ πλεῖστα ἀγάλματα ἀρετῆς ἐν αὐτοῖς ἔχοντας, καὶ ἐπὶ πλεῖστον τείνοντας, μᾶλλον δὲ ἐπὶ πᾶν ὅσον προσήκει σκοπεῖν τῷ μέλλοντι καλῷ κἀγαθῷ ἔσεσθαι. ταὔτ᾽ ἐστὶν, ὦ ἄνδρες, ἃ ἐγὼ Σωκράτους ἐπαινῶ· καὶ αὖ ἃ μέμφομαι, συμμίξας ὑμῖν εἶπον ἅ με ὕβρισε. καὶ μέντοι οὐκ ἐμὲ μόνον ταῦτα πεποίηκεν, ἀλλὰ καὶ Χαρμίδην τὸν Γλαύκωνος, καὶ Εὐθύδημον τὸν

Διοκλέους, καὶ ἄλλους πάνυ πολλούς· οὓς οὗτος ἐξαπατῶν, ὡς ἐραστὴς, παιδικὰ μᾶλλον αὐτὸς καθίσταται ἀντ᾽ ἐραστοῦ. ἃ δὴ καὶ σοι λέγω, ὦ Ἀγάθων, μὴ ἐξαπατᾶσθαι ὑπὸ τούτου, ἀλλ᾽ ἀπὸ τῶν ἡμετέρων παθημάτων γνόντα, εὐλαβηθῆναι, καὶ μὴ, κατὰ τὴν παροιμίαν, ὥσπερ νήπιον, παθόντα γνῶναι. Εἰπόντος δὴ ταῦτα τοῦ Ἀλκιβιάδου, γέλωτα γενέσθαι ἐπὶ τῇ παῤῥησίᾳ αὐτοῦ, ὅτι ἐδόκει ἔτι ἐρωτικῶς ἔχειν τοῦ Σωκράτους. τὸν οὖν Σωκράτη, Νήφειν μοὶ δοκεῖς, φάναι, ὦ Ἀλκιβιάδη. οὐ γὰρ ἄν ποτε οὕτω κομψῶς κύκλῳ περιβαλλόμενος ἀφανίσαι ἐνεχείρεις οὗ ἕνεκα ταῦτα πάντα εἴρηκας, καὶ, ὡς ἐν παρέργῳ δὴ λέγων, ἐπὶ τελευτῆς αὐτὸ ἔθηκας· ὡς οὐ πάντα τούτου ἕνεκα εἰρηκὼς, τοῦ ἐμὲ καὶ Ἀγάθωνα διαβάλλειν· οἰόμενος δεῖν ἐμὲ μὲν σοῦ ἐρᾷν καὶ μηδενὸς ἄλλου, Ἀγάθωνα δὲ ὑπὸ σοῦ ἐρᾶσθαι, καὶ μηδ᾽ ὑφ᾽ ἑνὸς ἄλλου. ἀλλ᾽ οὐκ ἔλαθες, ἀλλὰ τὸ σατυρικόν σου δρᾶμα τοῦτο καὶ Σειληνικὸν κατάδηλον ἐγένετο. ἀλλ᾽, ὦ φίλε Ἀγάθων, μηδὲν πλέον αὐτῷ γένηται· ἀλλὰ παρασκευάζου, ὅπως ἐμὲ καί σε μηδεὶς διαβάλλῃ. Τὸν οὖν Ἀγάθωνα εἰπεῖν, Καὶ μὴν, ὦ Σώκρατες, κινδυνεύεις ἀληθῆ λέγειν· τεκμαίρομαι δὲ καὶ ὡς κατεκλίνη ἐν μέσῳ ἐμοῦ τε καὶ σοῦ, ἵνα χωρὶς ἡμᾶς διαλάβῃ. οὐδὲν οὖν πλέον αὐτῷ ἔσται, ἀλλ᾽ ἐγὼ παρά σε ἐλθὼν κατακλινήσομαι. Πάνυ γε, φάναι τὸν Σωκράτη, δεῦρο ὑποκάτω ἐμοῦ κατακλίνου. Ὦ Ζεῦ, εἰπεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην, οἷα αὖ πάσχω ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου. οἴεται μου δεῖν πανταχῇ περιεῖναι· ἀλλ᾽ εἰ μή τι ἄλλο, ὦ θαυμάσιε, ἐν

μέσῳ ἡμῶν ἵνα Ἀγάθωνα κατακεῖσθαι. Ἀλλ᾽ ἀδύνατον, φάναι τὸν Σωκράτη. σὺ μὲν γάρ με ἐπήνεσας, δεῖ δ᾽ ἐμὲ αὐτὸν ἐπιδέξια ἐπαινεῖν. ἐὰν οὖν ὑπό σοι κατακλινῇ Ἀγάθων, οὐ δήπου ἐμὲ πάλιν ἐπαινέσεται, πρὶν ὑπ᾽ ἐμοῦ μᾶλλον ἐπαινεθῆναι. ἀλλ᾽ ἔασον, ὦ δαιμόνιε, καὶ μὴ φθονήσῃς τῷ μειρακίῳ ὑπ᾽ ἐμοῦ ἐπαινεθῆναι. καὶ γὰρ πάνυ ἐπιθυμῶ αὐτὸν ἐγκωμιάσαι. Ἰοὺ ἰοὺ, φάναι τὸν Ἀγάθωνα, Ἀλκιβιάδη, οὐκ ἔσθ᾽ ὅπως ἂν ἐνθάδε μείναιμι· ἀλλὰ παντὸς μᾶλλον μεταναστήσομαι, ἵνα ὑπὸ Σωκράτους ἐπαινεθῶ. Ταῦτα ἐκεῖνα, φάναι τὸν Ἀλκιβιάδην, τὰ εἰωθότα· Σωκράτους παρόντος τῶν καλῶν μεταλαβεῖν ἀδύνατον ἄλλῳ. καὶ νῦν ὡς εὐπόρως καὶ πιθανὸν λόγον εὗρεν, ὥστε παρ᾽ ἑαυτῷ τουτονὶ κατακεῖσθαι. Τὸν μὲν οὖν Ἀγάθωνα, ὡς κατακεισόμενον παρὰ τῷ Σωκράτει ἀνίστασθαι· ἐξαίφνης δὲ κωμαστὰς ἥκειν παμπόλλους ἐπὶ τὰς θύρας, καὶ ἐπιτυχόντας ἀνεῳγμέναις, ἐξιόντος τινὸς εἰς τὸ ἄντικρυς, πορεύεσθαι παρὰ σφᾶς, καὶ κατακλίνεσθαι· καὶ θορύβου μεστὰ πάντα εἶναι, καὶ οὐκέτι ἐν κόσμῳ οὐδενὶ ἀναγκάζεσθαι πίνειν πάμπολυν οἶνον. τὸν μὲν οὖν Ἐρυξίμαχον καὶ τὸν Φαῖδρον καὶ ἄλλους τινὰς ἔφη ὁ Ἀριστόδημος οἴχεσθαι ἀπιόντας οἴκαδε ὕπνον λαβεῖν· καὶ καταδαρθεῖν πάνυ πολὺ, ἅτε μακρῶν τῶν νυκτῶν οὐσῶν· ἐξέγρεσθαι δὲ πρὸς ἡμέραν, ἤδη ἀλεκτρυόνων ᾀδόντων. ἐξεγρόμενος δὲ ἰδεῖν τοὺς μὲν ἄλλους καθεύδοντας καὶ οἰχομένους, Ἀγάθωνα δὲ καὶ Ἀριστοφάνην καὶ Σωκράτη ἔτι μόνους ἐγρηγορέναι, καὶ πίνειν ἐκ φιάλης μεγάλης ἐπι-

δέξια. τὸν οὖν Σωκράτη αὐτοῖς διαλέγεσθαι. καὶ τὰ μὲν ἄλλα ὁ Ἀριστόδημος οὐκ ἔφη μεμνῆσθαι τῶν λόγων· (οὔτε γὰρ ἐξ ἀρχῆς παραγενέσθαι, ὑπονυστάζειν τε) τὸ μέντοι κεφάλαιον ἔφη, προσαναγκάζειν τὸν Σωκράτη ὁμολογεῖν αὐτοὺς, τοῦ αὐτοῦ ἀνδρὸς εἶναι κωμῳδίαν καὶ τραγῳδίαν ἐπίστασθαι ποιεῖν, καὶ τὸν τέχνῃ τραγῳδοποιὸν ὄντα, καὶ κωμῳδοποιὸν εἶναι. ταῦτα δὴ ἀναγκαζομένους αὐτοὺς, καὶ οὐ σφόδρα ἑπομένους, νυστάζειν. καὶ πρῶτον μὲν καταδαρθεῖν τὸν Ἀριστοφάνη· ἤδη δὲ ἡμέρας γιγνομένης, τὸν Ἀγάθωνα. τὸν οὖν Σωκράτη κατακοιμίσαντ' ἐκείνους, ἀναστάντα ἀπιέναι, καὶ αὐτὸς, ὥσπερ εἰώθει, ἕπεσθαι· καὶ ἐλθόντα εἰς Λύκειον, ἀπονιψάμενον ὥσπερ ἄλλοτε, τὴν ὅλην ἡμέραν διατρίβειν· καὶ οὕτω διατρίψαντα, εἰς ἑσπέραν οἴκοι ἀναπαύεσθαι.

ΣΧΟΛΙΑ
ΕΙΣ
ΠΛΑΤΩΝΑ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΙΜΑΙΟΝ.

Ὑπόθεσις.

Σωκράτης εἰς Πειραιᾶ ἀφικόμενος τῆς τῶν Βενδιδείων ἑορτῆς ἕνεκα καὶ πομπῆς, διείλεκται περὶ πολιτείας ἐκεῖ πρός τε Πολέμαρχον, καὶ Ἀδείμαντον, καὶ δὴ καὶ Θρασύμαχον, τὸν σοφιστήν. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τῆς ἡμέρας ταύτης ἐν ἄστει πρὸς Τίμαιον, καὶ Ἑρμοκράτη, καὶ Κριτίαν, καὶ τέταρτον ἐπὶ τούτοις ἄλλον ἀνώνυμον διηγεῖται τὴν ἐν Πειραιεῖ ξυνουσίαν, ὡς ἐν τῇ Πολιτείᾳ ὑπόκειται. διηγησάμενος δὲ, παρεκάλεσε καὶ τοὺς ἄλλους οἰκείους αὐτὸν ἀνταφεστιάσαι λόγοις τῇ ταύτης ὑστεραίᾳ. συνεληλύθασιν οὖν ἀκροασόμενοί τε καὶ ἐροῦντες εἰς τήνδε τὴν ἡμέραν τρίτην οὖσαν ἀπὸ τῆς ἐν Πειραιεῖ συνουσίας. ἔν τε γὰρ τῇ Πολιτείᾳ τὸ, κατέβην χθὲς,

εἴρηται, κἀνταῦθα τὸ, τῶν χθὲς μὲν δαιτυμόνων, τὰ νῦν δὲ ἑστιατόρων. πάρεισι δὲ εἰς τήνδε τὴν ἀκρόασιν οὐ πάντες, ἀλλ᾽ ὁ τέταρτος δι᾽ ἀσθένειαν ἀπολείπεται.

Pag. 1, lin. 1. Ὁ δὲ δὴ τέταρτος] Ὁ Ἀττικὸς, φησὶν ὁ Πρόκλος, ὀρθῶς περὶ τοῦ τετάρτου τοῦδε ἐπισημαίνεται. ἔοικε γὰρ ἀπολειπόμενος οὗτος εἶναι τῶν μετὰ Τιμαίου ξένων. διὸ καὶ Σωκράτης αὐτὸν ἐρωτᾷ τὸν Τίμαιον, ὁπούποτε εἴη ὁ τέταρτος, καὶ ἐκεῖνος ὡς περὶ ἐπιτηδείου τινὸς ἀπολογεῖται, τὴν ἀπουσίαν ἀναγκαίαν αὐτῷ καὶ ἀβούλητον δεικνύς.

1, 10. Ἀνταφεστιᾶν] Ἀνταφεστιᾶν φησιν, ἀλλ᾽ οὐκ ἀνθεστιᾶν. ἡ γὰρ ἀφεστίασις τὴν ὁλοτελῆ τῆς ἑστιάσεως ἀποπλήρωσιν συνείληφεν.

3, 19. Εὐμνημόνευτον] Ὅτι τὸ ἀηθες εὐμνημόνευτον. κινεῖ γὰρ μᾶλλον τὴν φαντασίαν, ὡς παράδοξον, καὶ τοὺς τύπους ἑαυτοῦ τρανέστερον ἡμῖν ἐντίθησιν.

3, 22. Γάμων σύνερξιν] Ὑπὸ γὰρ τῶν ἀρχόντων κατὰ τὸ καθῆκον ἑκάστῳ λάθρα τῶν κλήρων γιγνομένων τῶν συνέρξεων, καὶ οὐ φανερῶς, ὑπολαμβάνειν ἀνάγκη τυχηρῶς τοὺς φαύλους συναρμόζεσθαι αὐτοὺς ταῖς φαύλαις, καὶ οὐ κατά τινα πρόνοιαν.

4, 12. Εἰς ἐπιθυμίαν ἀφίκοιτο] Ὅτι Σωκράτης ποθεῖ μετὰ τὴν πολιτείαν ταύτην ἰδεῖν κινουμένην τὴν πόλιν τὴν κατὰ αὐτὴν εἰς ἀγῶνας καὶ ἄθλους, ἵνα μετὰ τὴν εἰρηνικὴν ζωὴν, ἣν παραδέδωκε, τὰς περιστατικὰς ἐνεργείας ἱστορήσῃ.

5, 12. Τίμαιος] Τίμαιος, ἐκ Λοκρῶν τῶν Ἐπι-

ζεφυρίων, τῆς ἐν Ἰταλίᾳ πόλεως, φιλόσοφος Πυθαγόρειος, ἔγραψε μαθηματικά τε, καὶ περὶ φύσεως σύγγραμμα, τὸν Πυθαγορικὸν τρόπον· ἔνθεν ὁ Πλάτων καὶ τὸν διάλογον εἰς αὐτὸν ἔγραψε, καθὰ καὶ ὁ Σιλλογράφος φησὶ περὶ αὐτοῦ·

Πολλῶν δ' ἀργυρίων ὀλίγην ἠλλάξατο βίβλον,
Ἔνθεν ἀφορμισθεὶς Τιμαιογράφειν.

Ἐκ ταύτης τῆς πόλεως καὶ Ζάλευκος ὁ νομοθέτης ἦν. Ὁ δὲ Κριτίας ἦν μὲν γενναίας καὶ ἁδρᾶς φύσεως, ἥπτετο δὲ καὶ φιλοσόφων συνουσιῶν, καὶ ἐκαλεῖτο ἰδιώτης μὲν ἐν φιλοσόφοις, φιλόσοφος δὲ ἐν ἰδιώταις. ἐτυράννευσε δὲ καὶ αὐτὸς, εἷς τῶν λ' γεγονώς. Ὁ δὲ Ἑρμοκράτης, Συρακούσιός ἐστι στρατηγὸς, κατὰ νόμον ζῆν ἐφιέμενος· διὸ καὶ πολιτικῆς πως μετεῖχε, καὶ φιλοσοφίας.

6, 12. Ἄκουε δή] Τοῦτο παροιμιῶδές ἐστιν ἐφ' ὧν ἐκκαλέσασθαι βουλόμεθα τὸν ἀκούοντα, ἴσον ὂν τῷ, δέχου δὴ τὰ ἄξια ἀκοῆς.

6, 15. Οἰκεῖος] Λέγονται γὰρ Οἰκεῖοι καὶ οἱ συγγενεῖς.

6, 17. Ἐν τῇ ποιήσει]

Εἰπέμεναι Κριτίῃ ξανθότριχι πατρὸς ἀκούειν.
Οὐ γὰρ ἁμαρτινόῳ πείσεται ἡγεμόνι.

6, 18. Κριτίαν ἡμέτερον πάππον]

Ἐξηκεστίδης,
Σόλων, Δρωπίδης, οὗ
Κριτίας ὁ πρῶτος, οὗ Κάλλαισχρος, οὗ
Γλαύκων, Κριτίας ὁ δεύτερος
Περικτιόνη, Χαρμίδης,

Πλάτων, Γλαύκων, Ἀδείμαντος.

6, 26. Κριτίας] ὁ παλαιὸς δηλάδή.

7, 3. Ἀπατουρίων] Ἀπατούρια, ἑορτὴ Ἀθήνησιν εἰς Διόνυσον, ἐκ τοῦδε· Μέλανθος ἀντὶ Θυμοίτου, τοῦ βασιλέως Ἀθηναίων, Ξάνθῳ μονομαχῶν τῷ Βοιωτῷ, ἀπατήσειν αὐτὸν εἰπών· παρὰ τὴν ὁμολογίαν, ὦ Ξάνθε, δεύτερος ἥκεις. τοῦ δὲ Ξάνθου ἐπιστραφέντος, ἵνα ἴδοι τὸν δεύτερον, αὐτὸν μὲν μηδένα ἰδεῖν, Μέλανθον δὲ τοῦτον ἐξ ἐπιδρομῆς ἀνελεῖν, καὶ οὕτως ἐξ ἀπάτης νικῆσαι Ἀθηναίους, ὑπὲρ Οἰνόης πολεμοῦντας Βοιωτοῖς. ἑώρταζον δὲ ἡμέρας τρεῖς, ὧν ἡ α' ἐκαλεῖτο Ἀνάῤῥυσις. τὰ γὰρ θύματα λέγεται Ἀναῤῥύματα, παρὰ τὸ ἄνω ἐρυόμενα θύεσθαι. καὶ γὰρ ἐν ταύτῃ πολλὰ ἐθύετο. ἡ δὲ β' Δορπία, καθ᾽ ἣν εὐωχίαι καὶ δεῖπνα πολλά. ἡ δὲ γ' Κουρεῶτις. ἐν ταύτῃ γὰρ τοὺς κόρους ἐνέγραφον εἰς τοὺς φρατέρας, τριετεῖς ἢ τετραετεῖς ὄντας. ἐν ῇ καὶ τῶν παίδων οἱ ἐντρεχέστεροι ποιήματα ἅττα ᾖδον, τὰ τῶν παλαιῶν ῥαψῳδοῦντες.

7, 8. Φρατέρων] Ἀθήνησιν αἱ φυλαὶ μετὰ μὲν Ἴωνα δ', ἀπὸ δὲ Κλεισθένους ι', μετὰ δὲ ταῦτα ιβ'. διῃρέθη δὲ ἑκάστη εἰς τρία, καὶ τὸ τρίτον ἐκλήθη τριττὺς, εἶτα πατριὰ, καὶ φρατριὰ, καὶ φράτορες, οἱ εἰς τὴν αὐτὴν φυλὴν τατόμενοι, καὶ φρατρίοι, ὡς ἀλλήλων συγγενεῖς, καὶ εἰς τούτους τοὺς φράτορας ἡ ἐγγραφὴ τῶν κόρων ἐγίγνετο.

7, 26. Τί τε καὶ πῶς] Τί, τὸ ἔργον, Πῶς, τίνα τρόπον. παρὰ τίνων τῶν διασωσαμένων αὐτὸ μέχρι τῆς Σόλωνος ἀκοῆς;

7, 29. *Νομὸς*] ἀπὸ τοῦ νενεμῆσθαι τὴν γῆν οὕτω λέγεται.

7, 29. *Σαϊτικὸς*] Ἐκ τῶν Μανεθὼ Αἰγυπτιακῶν ιζ' δυναστεία· Ποιμένες ἦσαν ἀδελφοὶ Φοίνικες ξένοι βασιλεῖς, οἳ καὶ Μέμφιν εἷλον, ὧν ά Σαΐτης ἐβασίλευσεν ἔτη ιθ', ἀφ' οὗ καὶ ὁ Σαΐτης νομὸς ἐκλήθη. οἳ καὶ ἐν τῷ Σεθρωίτῃ νομῷ πόλιν ἔκτισαν, ἀφ' ἧς ὁρμώμενοι Αἰγυπτίους ἐχειρώσαντο. β' τούτων Βνῶν ἔτη μ', γ' Ἀρχάνης ἔτη λ', δ' Ἄρωφις ἔτη ργ'. ὁ δὲ Σαΐτης προσέθηκε μηνὶ ὥρας ιβ', ὡς εἶναι ἡμερῶν λ', καὶ τῷ ἐνιαυτῷ ἡμέρας ς', καὶ γέγονεν ἡμερῶν τξέ.

8, 1. *Σαΐς*] ἢ ὅτι τὴν Σαΐν ἀκίνητον φησὶ ὑπὸ σεισμῶν. διὸ καὶ Αἰγύπτιοι εἰς τὴν ἄρκτον αὐτὴν ἱερατικῶς ἀναπέμπουσιν, ὡς μετέχουσαν τινὸς ἐκεῖθεν ἀποῤῥοίας διὰ τὸν περὶ τὸν πόλον τόπον, δεξαμένην ἑδραίαν στάσιν.

8, 13. *Φορωνέως*] Φορωνεὺς, Ἰνάχου καὶ Μελίας, Ἄργει βασιλεύς. Νιόβη δὲ τούτου παῖς καὶ Τηλοδίκης, τῆς Ξούθου. Δευκαλίων δὲ καὶ Ἐπιμηθεὺς, ὁ Προμηθέως καὶ Κλυμένης. Πύῤῥα δὲ Ἐπιμηθέως καὶ Πανδώρας, τῆς ὑπὸ θεῶν πεπλασμένης.

8, 14. *Κατακλυσμὸν*] Ὅτι τρεῖς ἱστοροῦσι γενέσθαι κατακλυσμοὺς, πρῶτον τὸν ἐπὶ Ὠγύγος, ὃς ἦν τῆς Ἀττικῆς βασιλεύς· δεύτερον τὸν ἐπὶ Δευκαλίωνος, ὅτε καὶ τὰ κατὰ Θετταλίαν ὄρη διέστη, καὶ τὰ ἐκτὸς Ἰσθμοῦ καὶ Πελοποννήσου συνεχύθη πάντα· τρίτον τὸν ἐπὶ Δαρδάνου τοῦ Διὸς καὶ Ἠλέκτρας, τῆς Ἄτλαντος, ὃς Δάρδανος ἐβασίλευσε μετὰ τὸν κα-

κατακλυσμὸν τῆς ἀντιπέραν Σαμοθρᾴκης ἠπείρου, διὰ σχεδίας αὐτόσε κομισθείς.

8, 18. *Καί τινα*] Πατένεϊτ τοὔνομα.

8, 28. *Φαέθων*] Ὅτι κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους γενέσθαι φασὶ τόν τε πρὸς Θεσσαλίαν καὶ τοὺς ἐκείνῃ τόπους κατακλυσμὸν, καὶ τὴν ἐν Αἰθιοπίᾳ ὑπὸ τοῦ Φαέθοντος ἐκπύρωσιν.

9, 4. *Παράλλαξις*] Παράλλαξιν τὴν ἀσυμμετρίαν τῶν ἐν γῇ πρὸς τὰς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἠκούσας εἰς αὐτὴν ἀποῤῥοίας φησί. συμμέτρως γὰρ ἔχοντα διαμένει, ἀσυμμέτρως δὲ, φθείρεται. ἢ τὸν τῶν οὐρανίων ποικίλον σχηματισμόν. οὗτοι γάρ εἰσιν οἱ κατὰ οὐρανὸν περὶ γῆν ἰόντες, καὶ ἄλλοτε ἄλλα σχήματα δεικνύντες διὰ τὰς ποικίλας νοήσεις τῶν ψυχῶν. γράμματα γὰρ ἐκεῖνα τὰ σχήματά ἐστι, καὶ τύποι τινὲς δραστήριοι δι᾽ ἐκείνους.

9, 9. *Λυόμενος*] Ἀττικῶς, ἀντὶ τοῦ, λύων τῆς ἀπορίας ὁ Νεῖλος ἡμᾶς.

9, 14. *Κατὰ τήνδε χώραν*] κατὰ τὴν ἄνω Αἴγυπτον δηλονότι. κατὰ γὰρ τὴν κάτω, ἣν ἔργον τοῦ ποταμοῦ φησιν Ἀριστοτέλης, ὄμβροι εἰώθασι γίνεσθαι. ἐπανιέναι δὲ λέγει, οὐ τὸ κάτωθεν ἀμβλυσθαίνειν, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ἀλλαχόθεν αὐξόμενον ἀνωτέρω τῆς γῆς χωρεῖν, ὑδάτων καταῤῥηγνυμένων εἰς τὸν Νεῖλον ἐξ ἄλλων τόπων, τῶν κατὰ τὰ Σεληναῖα ὄρη, ἀφ᾽ ὧν αἱ τούτων πηγαὶ ἐκ τῆς γιγνομένης ἐν αὐτοῖς πιλήσεως τῶν νεφῶν ὑπὸ τῶν Ἐτησίων ἀνέμων, ὡς Θεόφραστός φησι. ταῦτα δὲ τὰ ὄρη ὑψηλότατά ἐστι.

9, 22. *Διαφορὰν ἔχον*] ἀντὶ τοῦ, παραδόξως ἐκβεβηκός.

9, 26. *Πάλιν δι᾽ εἰωθότων*] Ὅτι κατά τινας ἐπιτελοῦνται περιφορὰς καὶ αἱ τοιαῦται φθοραὶ, ἐχούσας τινὰ καὶ αὐτὰς ἀκολουθίαν πρὸς τὴν ὅλην τοῦ θειου γεννητοῦ περίοδον.

10, 26. *Γῆς τε καὶ Ἡφαίστου*] Ζεὺς Μήτιδι συνελθὼν, καὶ γενομένην ἔγκυον καταπίνει, ἐπείπερ ἔλεγε παῖδα γεννήσειν μετὰ τὴν μέλλουσαν ἐξ αὐτῆς γεννᾶσθαι κόρην, ὃς δυναστεύσει οὐρανοῦ. ὡς δ᾽ ὁ καιρὸς τῆς ταύτης ἐνέστη γεννήσεως, δεῖται Ἡφαίστου πρὸς τοῦτο συνεργοῦ, ὡς κατὰ τῆς κεφαλῆς πλήξειεν αὐτόν· ἐπὶ ταύτης γὰρ ἐκυοφόρει τὸ ἔμβρυον. ὁ δὲ οὐκ ἄλλως ὑπακούσας κατένευσεν, εἰ μὴ τῇ γεννωμένῃ συγχωρηθείη συνελθεῖν εἰς εὐνήν. ὑποστάντος δὲ τοῦ Διός, πελέκει τούτου τὴν κεφαλὴν Ἥφαιστος πλήττει. καὶ γεννᾶται μὲν οὕτως ἐξ αὐτῆς Ἀθηνᾶ. ἐπιδιώκων δὲ αὐτὴν Ἥφαιστος, ἀποσπερμαίνει μὲν εἰς τὸν ταύτης μηρόν. ἡ δὲ λαβοῦσα ἔριον, τὸ σπέρμα ἐξέμαξεν, ἔῤῥιψέ τε εἰς γῆν. καὶ οὕτως ἀπὸ τοῦ ἐρίου καὶ τῆς χθονὸς δρακοντόπους ἄνθρωπος ἐγένετο, Ἐριχθόνιος τοὔνομα. τοῦτ᾽ οὖν ἐνταῦθά φησιν, ὅτι Ἀθηναῖοι τοῦτον λέγουσι γενέσθαι παρ᾽ αὐτοῖς αὐτόχθονα.

11, 5. *Παραδείγματα*] Παραδείγματα νῦν, ὥς φησι Πρόκλος, τὰς εἰκόνας καλεῖ, ἐπείπερ αὗται γίγνονται παραδείγματα τῶν ἀναπεμπομένων, καὶ δι αὐτῶν τὰ πρῶτα γιγνώσκουσι.

11, 22. *Μαθήματα*] γεωμετρία, ἀστρονομία, λογιστικὴ, ἀριθμητικὴ, καὶ αἱ ταύταις συγγενεῖς.

12, 9. *Εὐρώπην*] Εὐρώπη κέκληται ἀπὸ Εὐρώπης, τῆς Ἀγήνορος, ἢ Φοίνικος, ἢ Τιτυοῦ. Ἀσία δὲ, ἀπὸ Ἀσίας, τῆς Οὐρανοῦ καὶ Γῆς. Λιβύη δὲ, ἀπὸ Λιβύης, τῆς Ἐπάφου, βασιλέως Αἰγύπτου, καὶ Μέμφεως, τῆς Νείλου. οἱ δὲ, Ἀμφιῤῥόης.

12, 10. *Ἀτλαντικοῦ πελάγους*] Τὸν Ἡρακλέα, λόγος, πολλὰς ἀβάτους διαπορευθέντα, εἰς τὸν Ἄτλαντα, τὸ ὄρος, ἐξ οὗ καὶ τὸ πέλαγος ὠνόμασται, ἐλθεῖν· ὃ ἐξ Ἄτλαντος, τοῦ Ποσειδῶνος καὶ Κλειτοῦς, καλεῖται, ὃ διὰ τὸ ὕψος αὐτοῦ φέρεσθαί φασιν τὸν οὐρανόν. καὶ γὰρ τοῦ αἰθέρος αὐτοῦ, λέγει Μάρκελλος, τὴν τοῦδε ψαύειν κορυφὴν, καὶ σκιὰν ἐκπέμπειν μέχρι πεντακισχιλίων σταδίων. ἀπὸ γὰρ θ' ὥρας ἡμερινῆς κρύπτεσθαι τὸν ἥλιον ὑπ' αὐτοῦ μέχρι τελέας καταδύσεως. καὶ ὁ Ἄθως ἐπὶ ἑπτακοσίους σταδίους ἕως Λήμνου σκιάζει. Πτολεμαῖος δὲ, τὰ Σεληναῖα ὄρη τὸ ὕψος ἄπλετον ἔχειν φησί. καὶ Ἀριστοτέλης τοῦ Καυκάσου τὴν κορυφὴν τὸ τρίτον μετὰ δυσμὰς, καὶ τὸ τρίτον πρὸ ἀνατολῶν μέρος τῆς νυκτὸς ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων καταυγάζεσθαι.

12, 13. *Ἡρακλέους στήλας*] Ἡρακλῆς ἧκε μὲν εἰς Ἐρύθειαν, ἣ νῆσός ἐστιν Ὠκεανοῦ κειμένη πλησίον, ἣ νῦν Γάδειρα καλεῖται. ἐπὶ δὲ τῷ τὰς βοῦς ἀγαγεῖν Γηρυόνου, τοῦ Χρυσάορος καὶ Καλλιῤῥόης, τῆς Ὠκεανοῦ, ὃς ἦν τρία σώματα ἔχων συμφυέντα εἰς ἓν ἀπὸ λαγόνος τε καὶ μηρῶν. εἶχε δὲ βοῦς φοινικάς,

βουκόλον Εὐρυτίωνα, κύνα φύλακα Ὄρθον δικέφαλον, τὸν Ἐχίδνης καὶ Τυφῶνος. δι' Εὐρώπης οὖν πορευθεὶς, Λιβύης ἐπέβη, καὶ παρελθὼν Τάρτησσὸν, ἵστησι μὲν σημεῖα τῆς πορείας ἐπὶ τῶν ὅρων Εὐρώπης καὶ Λιβύης ἀντιστοίχους δύο στήλας. ἐλαύνει δὲ πρὸς Εὐρυσθέα, τὸν Τίρυνθος βασιλέα, τὰς βοῦς, ἣ προσετάγη ὑπ' αὐτοῦ.

12, 13. Ἡ δὲ νῆσος] Ὅτι μὲν ἐγένετο τοιαύτη τις νῆσος καὶ τηλικαύτη, δηλοῦσί τινες τῶν ἱστορούντων τὰ περὶ τῆς ἔξω θαλάσσης. εἶναι γὰρ καὶ τοῖς αὐτῶν χρόνοις ἑπτὰ μὲν νήσους ἐν ἐκείνῳ τῷ πελάγει Περσεφόνης ἱερὰς, τρεῖς δὲ ἄλλας ἀπλέτους, τὴν μὲν Πλούτωνος, τὴν δὲ Ἄμμωνος, μέσην δὲ τούτων ἄλλην Ποσειδῶνος χιλίων σταδίων μέγεθος, καὶ τοὺς οἰκοῦντας ἐν αὐτῇ μνήμην ἀπὸ τῶν προγόνων διασώζειν περὶ τῆς Ἀτλαντίδος, ὄντως γενομένης νήσου ἐκεῖ παμμεγεθεστάτης, ἣν ἐπὶ πολλὰς περιόδους δυναστεῦσαι πασῶν τῶν ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ πελάγει νήσων, Ποσειδῶνος καὶ αὐτὴν οὖσαν ἱεράν. ταῦτα μὲν οὖν Μάρκελλος ἐν τοῖς Αἰθιοπικοῖς γέγραφεν, ἡμεῖς δὲ ἀπὸ τῶν Πρόκλου ἐξελόντες παρεθέμεθα.

12, 22. Δύναμις βασιλέων] Δέκα γὰρ βασιλεῖς ἦσαν ἐν αὐτῇ, τεχθέντες δίδυμοι πεντάκις· καὶ τἄλλα δὴ τὰ ἐνταῦθα λεγόμενα ἐν τῷ Κριτίᾳ διαῤῥήδην ἱστόρηται. Ποσειδῶνος δὲ καὶ Κλειτοῦς οὗτοι, ὧν ὁ πρῶτος, ὥς Πρόκλος φησὶν, Ἄτλας ἐκαλεῖτο, ἐξ οὗ καὶ ἡ νῆσος ὠνόμασται.

12, 25. Πρὸς Αἴγυπτον] Αἴγυπτος κέκληται ἀπὸ Αἰγύπτου, τοῦ Βήλου καὶ Ἀγχιρόης, τῆς Νείλου,

τοῦ βασιλέως Αἰγυπτίων. τοῦτον ὁ πατὴρ ἐν Ἀραβίᾳ κατοικίζει. ὁ δὲ καταστρεψάμενος τὴν Μελαμπόδων χώραν, ἀφ᾽ ἑαυτοῦ ὠνόμασεν Αἴγυπτον.

12, 26. Τυῤῥηνίας] Τυῤῥηνία δὲ ἀπὸ Τυῤῥηνοῦ, τοῦ Ἄγρωνος, τοῦ Ἄτυος, τοῦ Λυδοῦ. καὶ δὴ καὶ τὸ Τυῤῥηνικὸν πέλαγος. αὗτος κατὰ χρησμὸν ἐκ Λυδίας ἀπάρας, εἰς τούσδε ἀφίκετο τοὺς τόπους, ἐκ Σαρδοῦς τε, τῆς αὐτοῦ γυναικὸς, ἀφ᾽ ἧς καὶ κατὰ Λυδίαν Σάρδεις, ἡ πόλις, καὶ ἡ ἀργυρόφλεψ νῆσος τὸ πρὶν Σαρδὼ νῦν ὀνομάζεται.

13, 11. Σεισμῶν καὶ κατακλυσμῶν] Ὅτι ὅπου ἅμα σεισμῷ γίνεται κατακλυσμὸς, κῦμα τούτου τοῦ πάθους αἴτιον. ὅταν γὰρ τὸ τὸν σεισμὸν ποιοῦν πνεῦμα μηδέπω ῥέον ὑπὸ γῆν, τὴν θάλασσαν ὑπό τινος ἐναντίου πνεύματος αὐτῷ κινουμένην, ἐξ ἐναντίας φερόμενον ἀπῶσαι μὲν εἰς τοὔπισω μὴ δυνηθῇ, διὰ τὸν προωθοῦντα ἄνεμον αὐτὴν, ἱστᾷ δὲ καὶ ἐμποδίζον αὐτῆς τὴν πρόροδον, αἴτιον γίγνεται τοῦ πολλὴν ὠθουμένην ὑπὸ τοῦ ἐναντίου τούτῳ πνεύματος ἀθροισθῆναι· τότε δὴ, πολλῆς τῆς θαλάττης γενομένης διὰ τὸ ἀπ᾽ ἐναντίας ὠθοῦν, αὐτὸ μὲν ὑπὸ γῆν ἔδυ, τῆς ῥοῆς ἀθρόας ἐπιχυθείσης, καὶ ἐποίησε τὸν σεισμὸν, ἡ δὲ θάλασσα ἐπέκλυσε τὸν τόπον. τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον καὶ περὶ Ἀχαίαν γενέσθαι τὸν σεισμὸν ἅμα καὶ τὴν τοῦ ὕδατος ἔφοδον, τοῦ ἐπικλύσαντος τὰς παραθαλασσίους πόλεις, Βοῦραν καὶ Ἑλίκην.

13, 16. Κάρτα βαθέος] Κάρτα, λίαν, μεγάλως.

13, 16-17. Πήλου κάρτα βαθέος ἐμποδὼν ὄν-

τος] Τοῦτο καὶ οἱ τοὺς ἐκείνῃ τόπους ἱστοροῦντες λέγουσιν, ὡς πάντα τεναγώδη τὸν ἐκεῖ εἶναι χῶρον. Τέναγος δέ ἐστιν ἰλύς τις ἐπιπολάζοντος ὕδατος οὐ πολλοῦ, καὶ βοτάνης ἐπιφαινομένης τούτῳ, ἢ πηλώδη πελάγη, ἢ διάβροχοι ἢ κάθυγροι τόποι.

26, 24. Ἐν τῷ χρόνῳ] ἔν τινι χρόνῳ.

48, 17. Πλοχάνων] Πλόχανόν ἐστι πλέγμα, ᾧ ὁ σῖτος καθαίρεται.

82, 5. Λέμμα] Λέμμα, φλοιὸς, λέπισμα.

89, 27. Δρυόχων] Τὰ στηρίγματα τῆς πηγνυμένης νέως Δρυόχους φασί.

94, 9. Εὐρῶτος] σεσηπυίας ὑγρότητος.

94, 10. Σφακελίσαν] Σφακελισμός ἐστι σῆψις μυελοῦ, καὶ Σφάκελος, ἡ μετὰ σπασμοῦ τῆς χολῆς πρόσεσις. ὁ δὲ σπασμὸς οὗτος μετὰ φλεγμονῆς. ἰατροὶ δὲ, τὴν μελανίαν, ἢ τὴν σφοδρὰν ὀδύνην. ἔνιοι δὲ, τὴν τῶν ὀστέων σῆψιν. λέγεται δὲ καὶ ὁ σφυγμὸς, καὶ ὁ παλμός. ἀλλὰ καὶ ὁ μέσος τῆς χειρὸς δάκτυλος.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΡΙΤΙΑΝ.

127, 18. Μελλητέον] ὑπερθετέον ἐστί.

128, 16. Ἀλλ᾽ ἢ μάλιστα εὔστροφον ζῶον ἐκ πρύμνης ἀπευθύνοντες] Σημείωσαι τὸ ἐκ πρύμνης, οἶμαι, τὸ ἔνδοθεν.

130, 11. Ἰσθμὸν] Ἰσθμὸς, γῆ ἀμφιθάλασσος, καθ᾽ ἣν ἡ Ἀχαία τῇ Πελοποννήσῳ συνάπτεται.

130, 12. Κιθαιρῶνος καὶ Πάρνηθος] Κιθαιρὼν,

ὄρος Βοιωτίας. Πάρνησσος δὲ, ὄρος μεταξὺ Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, πλησίον Πανάκτου.

130, 13. Ὠρωπίαν] Ὠρωπὸς, πόλις Βοιωτίας.

130, 15. Ἀσωπὸν] Ἀσωπὸς, ποταμὸς Βοιωτίας.

131, 9. Φελλέως] Φελλεὺς, τόπος σκληρὸς πως καὶ πετρώδης, συνεργὴς δέ. οἱ δὲ, τὸν ἐξ ἐπιπολῆς πετρώδη.

131, 15. Σᾶ] Σᾶ, τὰ σῶα μονοσυλλάβως φασὶν Ἀττικοὶ, καὶ τὸν σῶον Σῶν, καὶ ἡ σώα Σᾶ παρ᾽ αὐτοῖς.

132, 8. Τὸν Ἠριδανὸν καὶ τὸν Ἰλισσὸν] Ἠριδανὸς καὶ Ἰλισσὸς καὶ ἀλλαχοῦ μὲν, ἀλλ᾽ οὗτοι ἐν τῇ Ἀττικῇ.

132, 10. Πνύκα] Πνὺξ, τόπος Ἀθήνησιν, ἐν ᾧ ἐκκλησίαι ἐγίγνοντο πάλαι μὲν πᾶσαι, ὕστερον δὲ ἅπαξ, ὅταν τὸν στρατηγὸν χειροτονῶσιν. ἐκλήθη δὲ οὕτως ἤτοι ἀπὸ τοῦ πυκνοῦσθαι τὸν ὄχλον ἐκεῖ, ἢ ἀπὸ τοῦ πυκνὰ εἶναι τὰ περὶ αὐτὴν οἰκήματα.

132, 10. Λυκαβηττὸν] Λυκαβηττὸς, ὄρος τῆς Ἀττικῆς. εἴρηται δὲ οὕτως διὰ τὸ λύκοις πληθύειν.

132, 19. Ξυσσίτια] τὰ δεῖπνα, ἃ κοινῇ ποιοῦνται Λακεδαιμόνιοι. καλεῖται δὲ καὶ Φιλίτια, ἐπεὶ φιλίας συναγωγά ἐστι.

133, 3. Εὐκρὰς] Εὐκρὰς, εὔκρατος, ἢ εὐκέφαλος, ὡς Εὐριπίδης Ἀντιόπῃ.

137, 4. Ἀκροδρύων] Ἀκρόδρυα κοινῶς οἱ τῶν δένδρων καρποί.

137, 5. Μεταδόρπια] ἐπίδειπνα.

137, 20. *Τρίπλεθρον*] Τὸ Πλέθρον ἐστὶ ποδῶν ξς′ δίμοιρον.

137, 22. *Σταδίων*] Στάδιόν ἐστι μέρος τι μιλίου ἕβδομον τέσσαρες καὶ δέκατον. τὸ γὰρ μίλιόν ἐστι ζς′ στάδια.

138, 29. *Ἐν ᾧ κατ' ἀρχὰς ἐφίτυσαν*] Φιτῦσαι, ἐπὶ πατρὸς, ἐπὶ δὲ μητρὸς Γεννῆσαι. καὶ Φιτύων, ὁ γεννῶν, καὶ τὸ γέννημα, Φίτυ, ὡς Εὔπολις Αὐτολύκῳ·

Ἀτὰρ ἤγαγες καινὸν φίτυ τῶν βοῶν.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΑΡΜΕΝΙΔΗΝ.

147, 1. *Κλαζομενῶν*] Κλαζομεναὶ, πόλις Ἰωνίας.

148, 13. *Μελίτῃ*] Μελίτη, δῆμος Κεκροπίδος.

148, 22. *Παναθήναια*] Ἡ τῶν Παναθηναίων ἑορτὴ καὶ ὁ ἀγὼν ἐτέθη μὲν πρῶτον ὑπὸ Ἐριχθονίου, τοῦ Ἡφαίστου καὶ τῆς Ἀθήνης· ὕστερον δὲ ὑπὸ Θησέως συναγαγόντος τοὺς δήμους εἰς ἄστυ. ἄγεται δὲ ὁ ἀγὼν διὰ πέντε ἐτῶν. καὶ ἀγωνίζεται παῖς Ἴσθμια, οὗ πρεσβύτερος, καὶ ἀγένειος ἀνήρ. τῷ δὲ νικῶντι δίδωσιν ἔλαιον ἐν ἀμφορεῦσι, καὶ στεφανοῦσιν αὐτὸν ἐλαίᾳ πλεκτῇ.

148, 28. *Παιδικά*] Καὶ ἐπὶ θηλειῶν καὶ ἐπὶ ἀῤῥένων ἐρωμένων ἡ λέξις εὕρηται. Κατὰ μεταφορὰν δὲ τὴν ἀπὸ τούτων καὶ ἐπὶ πάντων τῶν σπουδαζομένων πάνυ· ᾗ καὶ ἐν Φαίδρῳ λέγεται· ἐσπούδακας, ὦ Φαῖδρε, ὅτι σου τῶν παιδικῶν ἐπελαβόμην, ἐρεσχελῶν σε. ἡ δὲ λέξις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπὶ τῶν ἀσελγῶς ἐρωμένων.

149, 1. *Κεραμεικῷ*] Τόπος Ἀθήνησιν, ἔνθα καὶ αἱ πόρναι προειστήκεισαν. εἰσὶ δὲ δύο Κεραμεικοὶ, ὁ μὲν ἔξω τείχους, ὁ δὲ ἐντός.

153, 4. *Ἄγασθαι*] θαυμάζεσθαι.

153, 26. *Ἔθραξε*] ἐτάραξεν, ἠνώχλησεν, ἔνυξεν.

154, 23. *Ἡδέως*] ἀντὶ τῶν κατὰ φύσιν νῦν. σημαίνει δὲ ἔστιν ὅτε καὶ τὸ εὐήθως, καὶ τὸ γελοίως.

157, 22. *Ἀπίθανος*] ἀντὶ τοῦ, δύσκολος, καὶ μὴ ῥαδίως πειθόμενος.

159, 7. *Δεινότερον*] Τὸ Δεινότερον οὐχ ὡς ἰσχυρότερον ἄπορον· ὡς εἰώθασι Δεινοὺς λέγειν τοὺς κρατοῦντας τῇ δυνάμει τῶν λόγων· ἀλλ' ὡς μείζονος δείματος καὶ εὐλαβείας τοῖς νοῦν ἔχουσιν ἄξιον.

162, 21. *Ἄλλως τε καὶ*] μάλιστα.

163, 2. *Ἰβυκείου ἵππου*] Τὸ τοῦ μελοποιοῦ Ἰβύκου ῥητόν· Ἔρως αὖτέ με κυανέοισιν ὑπὸ βλεφάροις τακερὰ ὄμμασι δερκόμενος, κηλήμασι παντοδαποῖς εἰς ἄπειρα δίκτυα Κύπριδος βάλλει. Ἡ μὰν τρομέω νιν ἐπερχόμενον, ὥστε φερέζυγος ἵππος ἀεθλοφόρος ποτὶ γήραϊ ἄσκων σὺν ὄχεσι θοοῖς εἰς ἅμιλλαν ἔβα.

163, 8. *Διανεῦσαι*] περαιωθῆναι.

168, 13. *Τὸ αὐτὸ εἶναι*] Γράφεται καὶ, αὐτῷ αὐτὸ εἶναι.

200, 19. *Ἀνήσει*] ἀφήσει, ἢ ἀναπείσει.

ΕΙΣ ΤΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ.

208, 3. *Φαληρόθεν*] *Φάληρον*, δῆμος *Αἰαντίδος*, ἐξ οὗ Ἀπολλόδωρος.

209, 27. *Κυδαθηναιεὺς*] *Κυδαθήναιον*, δῆμος ἐν ἄστει τῆς *Πανδιονίδος* φυλῆς. καλεῖται δὲ καὶ *Κύδαθον*· ἐξ οὗ Ἀριστόδημος.

211, 4. *Βλαύτας*] ὑποδήματα. οἱ δὲ, *Βλαυτία*, σάνδαλα ἰσχνά.

211, 14. *Αὐτόματοι δ' ἀγαθοὶ*]

Αὐτόματοι δ' ἀγαθοὶ δειλῶν ἐπὶ δαῖτας ἴασι.

ταύτην δὲ λέγουσιν εἰρῆσθαι ἐπὶ Ἡρακλεῖ, ὃς ἐπέστη τῷ *Κήϋκι*, ὅτι ἑστιᾶτο. *Κρατῖνος* δὲ ἐν *Πυλαίᾳ* μεταλλάξας αὐτὴν, γράφει οὕτως·

Οἵδ' αὖθ' ἡμεῖς, ὡς ὁ παλαιὸς λόγος,
Αὐτομάτους ἀγαθοὺς ἰέναι κομψῶν ἐπὶ δαῖτα
Θεατῶν.

καὶ *Εὔπολις* ἐν *Χρυσῷ γένει*.

214, 15. *Ῥᾷστα*] τὸ ἥδιστα ἐνταῦθα σημαίνει.

215, 8. *Μυῤῥινούσιον*] *Μυῤῥινοῦς*, δῆμος *Αἰγηΐδος*, ἀφ' ἧς ὁ *Φαῖδρος*.

215, 27. *Παιᾶνας*] ἢ τοὺς λεγομένους *Παιᾶνας*, ὕμνους εἰς Ἀπόλλωνα, ἐπὶ καταπαύσει λοιμοῦ. ἢ *Παιήονα*, τὸν τῶν θεῶν ἰατρόν. ἢ *Παιῶνας*, ὡς νῦν, ᾠδὰς ἐπὶ εὐτυχίᾳ καὶ νίκῃ, διὰ τοῦ ὠμέγα, ἐξ οὗ καὶ *Παιωνίζειν*.

218, 28. *Ἄλκηστις*] Ἡ περὶ τῆς Ἀλκήστιδος ὑπόθεσις τοιαύτη τίς ἐστιν· Ἀπόλλων ᾐτήσατο παρὰ τῶν *Μοιρῶν*, ὅπως ὁ *Ἄδμητος*, τελευτᾶν μέλλων, παράσχῃ τὸν ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἑκόντα τεθνηξόμενον, ἵνα

ἴσον τῷ προτέρῳ χρόνον ζήσῃ. καὶ δὴ Ἄλκηστις, ἡ γυνὴ τοῦ Ἀδμήτου, ἐπέδωκεν ἑαυτὴν, οὐδετέρου τῶν γονέων θελήσαντος ὑπὲρ τοῦ παιδὸς ἀποθανεῖν. μετ᾽ οὐ πολὺ δὲ ταύτης τῆς συμφορᾶς γενομένης, Ἡρακλῆς παραγενόμενος, καὶ μαθὼν παρά τινος θεράποντος τὰ περὶ τὴν Ἄλκηστιν, ἐπορεύθη ἐπὶ τὸν τάφον, καὶ τὸν θάνατον ἀποστῆναι ποιήσας, ἐσθῆτι καλύπτει τὴν γυναῖκα· τὸν δὲ Ἄδμητον ἠξίου, λαβόντα αὐτὴν τηρεῖν· εἰληφέναι γὰρ αὐτὴν πάλης ἆθλον ἔλεγε. μὴ βουλομένου δὲ ἐκείνου, ἔδειξεν ἣν ἐπένθει. Ἄλλως. Ἄλκηστις, ἡ Πελίου θυγάτηρ, ὑπομείνασα ὑπὲρ τοῦ ἰδίου ἀνδρὸς τελευτῆσαι, Ἡρακλέους ἐπιδημήσαντος ἐν τῇ Θετταλίᾳ διασώζεται, βιασαμένου τοὺς χθονίους θεοὺς, καὶ ἀφελομένου τὴν γυναῖκα. παρ᾽ οὐδετέρῳ κεῖται ἡ μυθοποιΐα.

224, 16. Ἀφροδίσιον] Ἀφροδίσιος ὅρκος οὐκ ἐμποίνιμος, ἐπὶ τῶν δι᾽ ἔρωτα ὀμνυόντων πολλάκις καὶ ἐπιορκούντων. Μέμνηται δὲ ταύτης καὶ Ἡσίοδος, λέγων·

Ἐκ τοῦδ᾽ ὅρκον ἔθηκεν ἀμείνονα ἀνθρώποισι,
Νοσφιδίων ἔργων περὶ Κύπριδος Ἀφροδισίων.

καὶ Πλάτων ἐν Συμποσίῳ.

225, 14. Βασανίζειν] δοκιμάζειν, διακρίνειν. μετενήνεκται δὲ ἀπὸ τῆς Λυδῆς λίθου, δι᾽ ἧς ὁ χρυσὸς βασανίζεται, τουτέστι, δοκιμάζεται.

227, 14. Ἐκ τοῦ παραχρῆμα] ἐκ τοῦ αὐτομάτου, ἐκ τοῦ προχείρου.

227, 27. Ἡ λύγξ] Τὸ τοῦ λυγμοῦ σύμπτωμα

ἐπιγίνεται τῷ στομάχῳ διὰ πλήρωσιν, ἢ κένωσιν, ἢ ψύξιν· ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ δῆξιν δριμέων ὑγρῶν καὶ φαρμακωδῶν ταῖς ποιότησιν· οὓς ἐὰν ἐμῶσιν, αὐτίκα παύονται λύζοντες. Πολλοὶ καὶ τὸ διὰ τριῶν πεπερῶν πιόντες, ἢ αὐτὸ τὸ πέπερι, ἐὰν εὐθέως ἐπιπίωσιν οἶνον, αὐτίκα λύζουσι. καὶ τροφῆς δὲ διαφθαρείσης εἰς δακνώδη ποιότητα, λύζουσιν ἔνιοι· καὶ ῥιγώσαντες δὲ τὸ στόμα τῆς κοιλίας, ἔνιοι λύζουσι. καὶ μάλιστά γε τοῖς παισὶ συμβαίνει λύζειν συνεχῶς ἐπὶ τῇ τοῦ στομάχου ψύξει, καὶ τῇ τῆς τροφῆς διαφθορᾷ. Γίνεται δὲ λυγμὸς καὶ ἐν πυρετοῖς, καὶ μάλιστα φλεγμαίνοντος στομάχου, ἢ ἑτέρου σπλάγχνου. ψύξεως μὲν οὖν προηγησαμένης τοῦ λυγμοῦ, ἐπιτίθει τῷ στομάχῳ ἐν ἐρίῳ ἔλαιον, ἐν ᾧ ἑψῶμεν κύμινον, πήγανον, ἀψίνθιον· δίδου δὲ ποτὸν πήγανον μετ᾽ οἴνου, ἢ σεύτλου ἑψημένου μελικράτῳ. καλὸν δὲ καὶ τὸ σκιλλητικὸν ὄξος καταροφούμενον. τὸ δὲ καστόρειον καὶ τοῖς διὰ ψύξιν λύζουσι τελείοις δίδου, καὶ τοῖς ἐπὶ πλήθει χυμῶν τοῦτο πάσχουσι, δι᾽ ὀξυκράτου κεράτια ιη΄. Ὅταν δὲ ὑπὸ πληρώσεως λυγμὸς γένηται, ἔμετος τούτοις ἴαμα, καὶ τῶν ἄκρων τρίψις, καὶ πνεύματος κατοχή.

227, 28. Ἀνακογχυλίασον] Ἀνακογχυλιάσαι, τὸ κλῦσαι τὴν φάρυγγα, ὃ λέγομεν Ἀναγαργαρίσαι.

228, 2-3. Οὐκ ἂν φθάνοις λέγων, ἐγὼ δὲ ταῦτα ποιήσω] Ἐπὶ τῶν εἰς πέρας ἀγόντων ἀξίωσιν τινός, μήπω πέρας ἐπιθέντος αὐτῇ.

228, 12. Ὡς ἔπος εἰπεῖν] ὡς φαίνεται, ὡς ἐν λόγῳ εἰπεῖν. τοῦτο σχηματίζεται παρὰ τοῖς παλαιοῖς,

καὶ, ὡς εἰπεῖν ἔπος, καὶ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, καὶ, ὡς ἔπος φάναι, καὶ, ὡς φάναι ἔπος. ἔτι δὲ καὶ διὰ μιᾶς λέξεως ἐκφωνεῖται, οἷον, ὡς φάναι, καὶ, ὡς εἰπεῖν. σημαίνει δὲ τὸ αὐτό. οἱ δέ φασιν, ἀντὶ τοῦ, ὡς φαίνεται, κεῖσθαι, ἢ ἀντὶ τοῦ, ὡς ἐν λόγῳ εἰπεῖν.

228, 17. Πρεσβεύωμεν] προτιμῶμεν, μεγαλύνωμεν.

234, 4. Κυβιστῶσι] Κυβιστὴς, ὁ ὀρχηστὴς, καὶ Κυβιστᾷν, τὸ ὀρχεῖσθαι.

235, 1. Ἀσκωλιάζοντες] Ἀσκωλιάζειν κυρίως μὲν τὸ ἐπὶ τοὺς ἀσκοὺς ἅλλεσθαι ἀληλιμμένους, ἐφ' οὓς ἐπήδων γελοίου ἕνεκα. τινὲς δὲ, καὶ ἐπὶ τῶν συμπεφυκόσι τοῖς σκέλεσιν ἁλλομένων. ἤδη δὲ τιθέασι καὶ ἐπὶ τοῦ ἅλλεσθαι τὸ νεῦρον τῶν ποδῶν ἀνέχοντα, ἢ, ὡς νῦν, ἐπὶ σκέλους ἑνὸς βαίνοντα. ἔστι δὲ καὶ τὸ χωλαίνειν.

236, 13. Ψῆτται] Ἰχθύδιόν τι τῶν πλατέων ἡ Ψῆττα, ἐκ δύο δερμάτων συγκεῖσθαι τὴν ἰδέαν δοκοῦν, ὃ τινὲς σανδάλιον καλοῦσιν· οἱ δὲ, βούγλωσσον. κακῶς δέ· ἄλλα γάρ ἐστι ταῦτα.

238, 19. Λίσπαι] αἱ λεῖαι, καὶ ἐκτετριμμέναι, καὶ ἄπυγοι λίαν. καὶ οἱ διαπεπρισμένοι ἀστράγαλοι. οἵ, τε Ἀθηναῖοι Λίσποι καλοῦνται, τῷ ἐκ τῆς ἐν τῷ κωπηλατεῖν συνεχοῦς ἐφέδρας αὐτοὺς ἀπογλούτους εἶναι.

240, 6. Ὀκρίβαντα] τὸ λόγιον, ἐφ' οὗ οἱ τραγῳδοὶ ἠγωνίζοντο. τινὲς δὲ Κιλλίβαντα τρισκελῆ φασὶν, ἐφ' οὗ ἵστανται οἱ ὑποκριταὶ, καὶ τὰ ἐκ μετεώρου λέγουσιν.

241, 25. Ὅμοιον ὁμοίῳ]

Ὡς αἰεὶ τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον, ἐπὶ τῶν τοὺς τρόπους παραπλησίων, καὶ ἀλλήλοις ἀεὶ συνδιαγόντων, ἐξ Ὁμήρου λαβοῦσα τὴν ἀρχήν. Μέμνηται δὲ αὐτῆς Πλάτων καὶ ἐν τῷ Λύσιδι, καὶ ἐν Συμποσίῳ, καὶ Μένανδρος Σικυωνίᾳ.

242, 11. Πίλναται] προσπελάζει, προσεγγίζει.

245, 1. Ὕπνον τ' ἐνὶ κήδει] Γράφεται καὶ, ὕπνον νηκηδεῖ.

245, 24. Ἀδεὲς πάλαι δέος] Ἀδεὲς δέος, ἐπὶ τῶν τὰ μὴ ἄξια φόβου δεδιότων. ὅμοιον τούτῳ καὶ τὸ Ψοφοδεὴς ἄνθρωπος.

254, 2. Ἴτης] ἴστωρ, ἐπιστήμων, ὡς ἐνταῦθα. λαμβάνεται δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ἰταμοῦ καὶ θρασέως.

255, 6. Τέλος] Τὸ Τέλος οἱ Ἀττικοὶ τάττουσι καὶ ἀντὶ τάξεως, καὶ τάγματος, καὶ δαπάνης· ἔνθεν ὁ Πολυτελὴς, καὶ Εὐτελὴς, καὶ ὁ Συντελής. καὶ τὸ εἰς γάμους ἀνάλωμα, ὅθεν τὰ Προτέλεια. λέγεται καὶ ἀντὶ ἀρχῆς. Θουκυδίδης· προσελθὼν δὲ τοῖς τέλεσιν. ὡσεὶ ἔφη, τοῖς ἐν ἀρχῇ οὖσι. σημαίνει καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν πραγμάτων. καὶ τὸ εἰσπραττόμενον ὑπὸ τῶν τελώνων χρέος Τέλος καλεῖται.

256, 16. Ἓν μόνον] Γράφεται καὶ, ἓν μόριον.

258, 11. Συσπειρᾶται] συστρέφεται.

258, 12. Ἀνείλεται] ἀνειλεῖται.

258, 14. Σπαργῶντι] ὁρμῶντι, ὀργῶντι, ταραττομένῳ, ἢ ἀνθοῦντι. λαμβάνεται δὲ καὶ ἐπὶ τῶν μασθῶν πεπληρωμένων γάλακτος.

261, 4. Κόδρον] Κόδρος ἦν ἀπὸ Δευκαλίωνος,

ὥς φησιν Ἑλλάνικος. γίνεται γὰρ Δευκαλίωνος μὲν καὶ Πύῤῥας, ὥς δὲ τινὲς, Διὸς καὶ Πύῤῥας, Ἕλλην· Ἕλληνος δὲ καὶ Ὀθρηΐδος, Ξοῦθος, Αἴολος, Δῶρος, Ξενοπάτρα· Αἰόλου δὲ καὶ Ἴφιδος τῆς Πηνειοῦ, Σαλμωνεύς· Σαλμωνέως δὲ καὶ Ἀλκιδίκης, Τυρὼ, ἧς καὶ Ποσειδῶνος, Νηλεύς· Νηλέως δὲ καὶ Χλωρίδος, Περικλύμενος· Περικλυμένου δὲ καὶ Πεισιδίκης, Βῶρος· Βώρου δὲ καὶ Λυσιδίκης, Πένθιλος· Πενθίλου δὲ καὶ Ἀγχιρόης Ἀνδρόπομπος· Ἀνδροπόμπου δὲ καὶ Ἡνιόχης, τῆς Ἀρμενίου, τοῦ Ζευξίππου, τοῦ Εὐμήλου, τοῦ Ἀδμήτου, Μέλανθος. οὗτος, Ἡρακλειδῶν ἐπιόντων, ἐκ Μεσσήνης εἰς Ἀθήνας ἀνεχώρησε· καὶ αὐτῷ γίνεται παῖς Κόδρος. χρόνῳ δὲ ὕστερον γενομένης τοῖς Βοιωτοῖς ἀμφισβητήσεως πρὸς Ἀθηναίους, ὡς μὲν τινὲς, περὶ Οἰνόης καὶ Πανάκτου, ὡς δὲ τινὲς, περὶ Μελαινῶν, καὶ τῶν Βοιωτῶν ἀξιούντων τοὺς βασιλέας προκινδυνεῦσαι περὶ τῆς χώρας εἰς μονομαχίαν καταστάντες, Ξάνθος μὲν, ὁ τῶν Βοιωτῶν βασιλεὺς, ὑποδέχεται· Θυμοίτης δὲ, ὁ τῶν Ἀθηναίων, ἀρνεῖται, λέγων, τῷ βουλομένῳ μονομαχεῖν τῆς ἀρχῆς παραχωρεῖν. Μέλανθος δὲ ὑποστὰς τὸν κίνδυνον ἐπὶ τὸ βασιλεῦσαι τῶν Ἀθηναίων αὐτὸν καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ, ὁπλισάμενος προήει, καὶ πλησίον τοῦ Ξάνθου γενόμενος εἶπεν· ἀδικεῖς, ὦ Ξάνθε, σὺν ἑτέρῳ ἐπ' ἐμὲ ἥκων, καὶ οὐ μόνος, ὡς ὡμολόγητο. Ξάνθος δὲ, ταῦτα ἀκούσας, μετεστράφη, θεάσασθαι βουλόμενος, εἴ τις αὐτῷ ἑπόμενος εἴη. καὶ μεταστραφέντα βαλὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ βασιλεὺς τῆς Ἀττικῆς ἐγένετο· ὅθεν καὶ τοῖς

Ἀθηναίοις κρατήσασι τῆς χώρας ἔδοξεν ἑορτὴν ἄγειν, ἣν πάλαι μὲν Ἀπατηνόρια, ὕστερον δὲ Ἀπατούρια ἐκάλουν, ὡς ἀπὸ τῆς γενομένης ἀπάτης. Μελάνθου δὲ Κόδρος γενόμενος, ἐκδέχεται τὴν βασιλείαν· ὃς καὶ ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀπέθανε τρόπῳ τοιῷδε· Πολέμου τοῖς Δωριεῦσιν ὄντος πρὸς Ἀθηναίους, ἔχρησεν ὁ θεὸς τοῖς Δωριεῦσιν, αἱρήσειν τὰς Ἀθήνας, εἰ Κόδρον τὸν βασιλέα μὴ φονεύσωσι. γνοὺς δὲ τοῦτο ὁ Κόδρος, στείλας ἑαυτὸν ἐν εὐτελεῖ σκευῇ ὡς ξυλιστὴν, καὶ δρέπανον λαβὼν, ἐπὶ τὸν χάρακα τῶν πολεμίων προῄει. δύο δὲ αὐτὸν ἀπαντησάντων πολεμίων, τὸν μὲν ἕνα πατάξας κατέβαλεν· ὑπὸ δὲ τοῦ ἑτέρου ἀγνοηθεὶς, ὅστις ἦν, πληγεὶς ἀπέθανε, καταλιπὼν τὴν ἀρχὴν Μέδοντι τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων. ὁ δὲ νεώτερος αὐτοῦ παῖς Νηλεὺς τῆς δωδεκαπόλεως Ἰωνίας κτιστὴς ἐγένετο· ἀφ' οὗ φασιν Ἀθηναίοις τὴν τῶν Κοδριδῶν εὐγένειαν εἰς παροιμίαν περιστῆναι, Εὐγενέστερος Κόδρου, ἐπὶ τῶν πάνυ εὐγενῶν.

267, 23. Τουτὶ τί ἦν] Γράφεται καὶ, τοῦτ' εἶπεν.

268, 26. Ψυκτῆρα] Ψυκτὴρ, σκεῦος, ἔνθα διανίζουσι τὰ ποτήρια, ἢ ποτηρίου εἶδος, ὡς Εὐριπίδης Τηλέφῳ.

268, 27. Κοτύλας] Τρίτον μέρος ἡ Κοτύλη τῆς χοίνικος.

270, 20. Σιληνοῖς] Σιληνοὶ, Διονύσου χορευταὶ, παρὰ τὸ σιλλαίνειν, ὅ ἐστι σκώπτειν, λεγόμενοι, παρὰ τοὺς πότους.

270, 24. *Σατύρῳ*] *Σάτυροι, Διονύσου ὀπαδοὶ καὶ οὗτοι, οἱ διὰ τὸ ἐν ὕρεσιν οἰκεῖν ἀλουτοῦντες, τράγων σκέλη καὶ τρίχας νομιζόμενοι ἔχειν παραδέδονται, καὶ ταύτῃ καλεῖσθαι ἀπὸ τοῦ σεσηρέναι τῷ οἴνῳ, τουτέστι, κεχηνέναι· φίλοινοι γάρ εἰσι. Μαρσύας δὲ, αὐλητὴς, Ὀλύμπου υἱὸς, ὃς τοὺς αὐλοὺς Ἀθηνᾶς ῥιψάσης, διὰ τὸ ἐνασχημονεῖν αὐτοῖς, ἀνελόμενος, ἤρισεν Ἀπόλλωνι περὶ μουσικῆς, καὶ ἡττήθη, καὶ ποινὴν δέδωκε, τὸ δέρμα δαρείς· ἀφ' οὗπερ αἵματος ἐῤῥευσε ποταμὸς, ὁ ἐξ αὐτοῦ ὕστερον Μαρσύας κληθείς.*

271, 16. *Κομιδῇ*] *κυρίως μὲν τὸ ἐπιμελῶς· ὅθεν καὶ Ὀρεοκόμος, καὶ Γεροντοκόμος. ἰσοδυναμεῖ δὲ καὶ τῷ σφόδρα καὶ τελέως· κομιδῇ σμικρὰ, σφόδρα σμικρά.*

271, 19. *Κορυβαντιώντων*] *ἐνθουσιώντων, ἢ τινα ὄρχησιν ἐμμανῆ ὀρχουμένων, ἀπὸ τῶν Κορυβάντων, οἳ καὶ τροφεῖς, καὶ φύλακες, καὶ διδάσκαλοι τοῦ Διὸς εἶναι μυθολογοῦνται. τινὲς δὲ τοὺς αὐτους τοῖς Κουρῆσιν εἶναι φασίν· εἶναι δὲ καὶ τῆς Ῥέας ὀπαδοὺς, ἀπὸ τῶν τοῦ Διὸς δακρύων γεγενημένους· ὧν ἀριθμὸν οἱ μὲν θ', οἱ δὲ ι' λέγουσι.*

273, 6. *Εἰρωνευόμενος*] *ὑποκρινόμενος, χλευάζων.*

274, 3. *Ἤνυτον*] *ἤνυον, ἐτέλουν.*

274, 19. *Οἶνος*] *Οἶνος καὶ ἀλήθεια, ἐπὶ τῶν ἐν μέθῃ τὴν ἀλήθειαν λεγόντων. Ἔστι δὲ ᾄσματος Ἀλκαίου ἀρχή·*

Οἶνος, ὦ φίλε παῖ, καὶ ἀλήθεια.

καὶ Θεόκριτος. τινὲς δὲ φασὶν, ὅτι πρὶν οἶνον εὑρε-

θῆναι, ὕδωρ κατὰ τῶν ἱερῶν ἔσπενδον, καθάπερ νῦν τὰ νηφάλια· οἴνου δὲ φανέντος οὕτω θαυμάσαι τοὺς ἀνθρώπους, καὶ θείαν ἡγήσασθαι τὴν φύσιν, ὥς καὶ τὰς συνθήκας παρὰ τὸν οἶνον γενομένας νομίσαι δεῖν εἶναι κυρίας, καὶ μὴ τολμᾶν παραβαίνειν, ἀλλὰ κατὰ πάντας τρόπους ἀφαιρεῖν τὸ ψεῦδος ἀπὸ τῶν παρὰ τὸν οἶνον συνθηκῶν. Ὅμοια δὲ ταύτης καὶ αὕτη· Τὸ γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ νήφοντος, ἐπὶ τῆς γλώσσης ἐστὶ τοῦ μεθύοντος.

276, 23. *Τρίβωνα*] Τρίβων ἐστὶ στολή τις, ἔχουσα σημεῖα, ὡς γραμμάτια. Τριβώνιον δὲ, ἱμάτιον παλαιὸν καὶ τετριμμένον.

277, 3. *Καταδεδαρθηκὼς*] καθυπνωκώς.

277, 18. *Ποτιδαίαν*] Ποτίδαια, πόλις Θρᾴκης ἐν Μακεδονίᾳ, κτίσμα Κορινθίων.

278, 5. *Πίλους*] Πίλος, ἱμάτιον ἐξ ἐρίων πιλήσεως γινόμενον, εἰς ὑετῶν καὶ χειμώνων ἄμυναν. Ἀρνακίδες δὲ, ἀρνῶν κώδια.

278, 19. *Χαμεύνια*] ταπεινὰ κλινίδια.

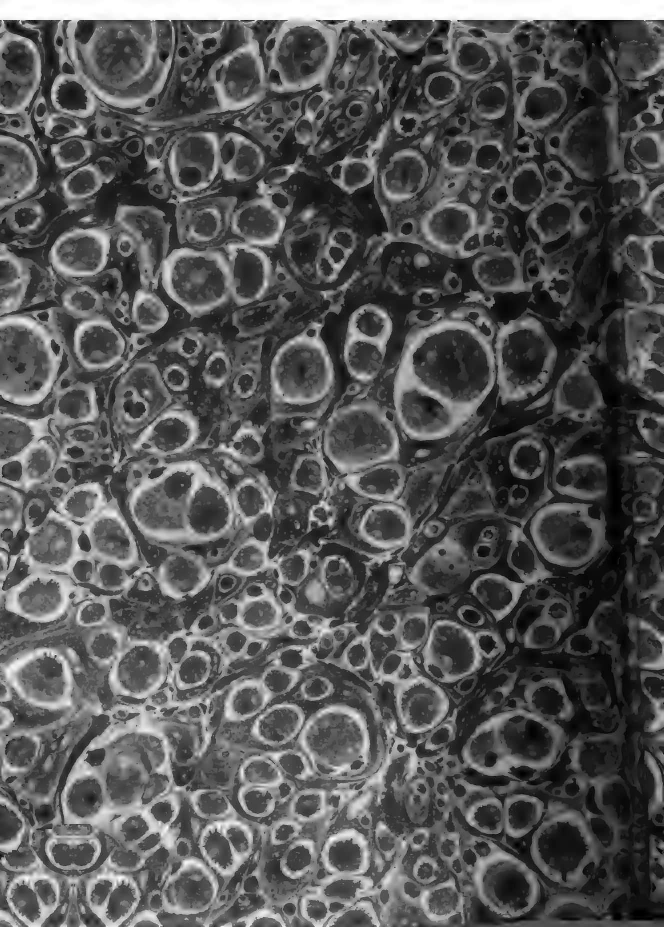
279, 6. *Δηλίου*] Δήλιον, χωρίον τῆς Βοιωτίας.

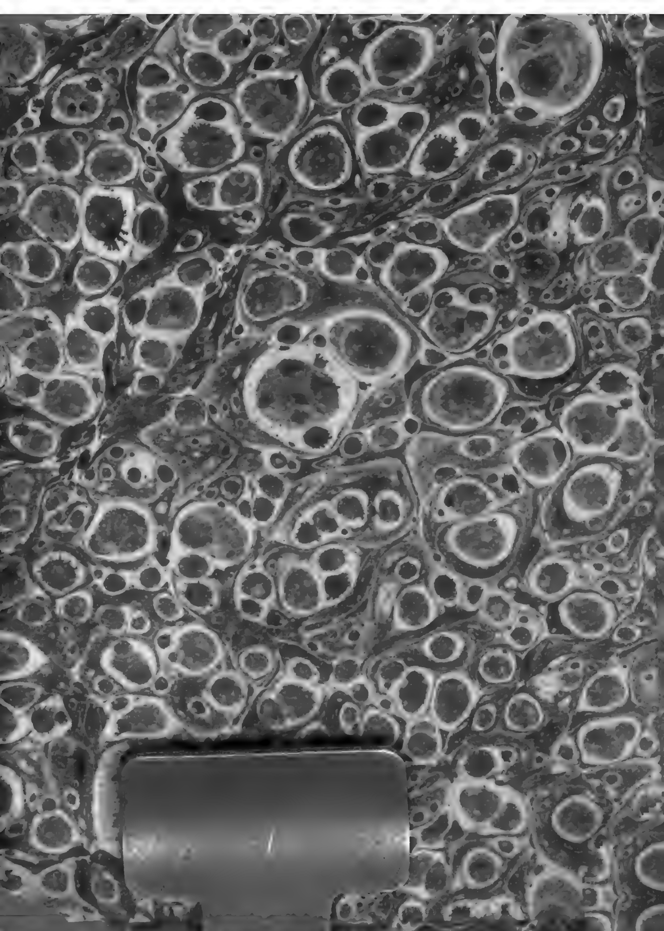
279, 24. *Προτροπάδην*] προθύμως, ἀμεταστρεπτὶ, μετὰ προτροπῆς, ἢ εἰς τοὔμπροσθεν.

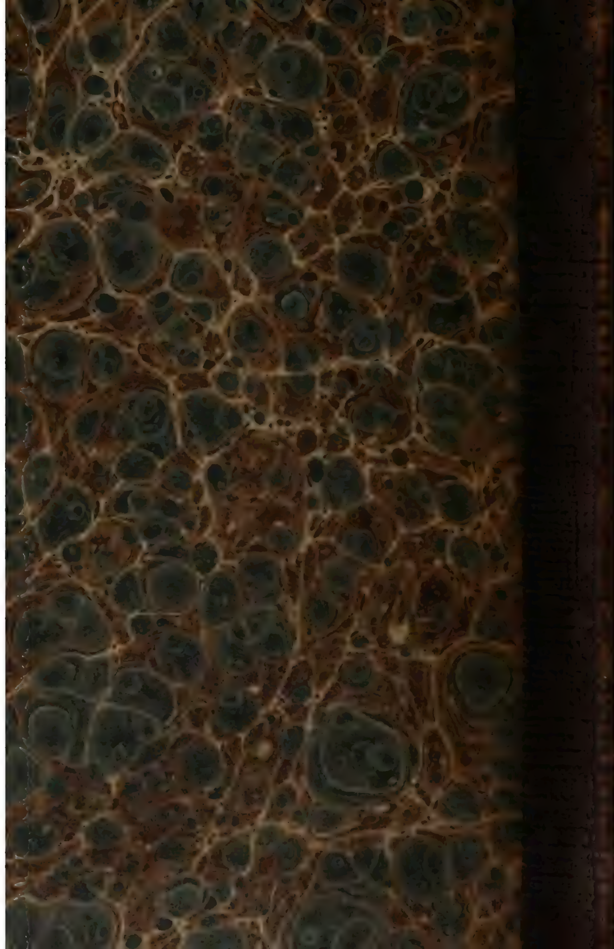
280, 16. *Κανθηλίους*] τοὺς βραδεῖς νοῆσαι, ἢ ἀφυεῖς· ἀπὸ Κάνθωνος, ὅς ἐστιν ὄνος, εἰρημένοι· ὃς πάλιν ἀπὸ τῶν Κανθηλίων, τῶν ἐπιτιθεμένων αὐτῷ ἐπικαμπῶν ξύλων, τουτέστι, σαγμάτων, ὀνομάζεται οὕτως.

280, 17. *Βυρσοδέψας*] τοὺς τὰς βύρσας ἐργαζομένους καὶ μαλάττοντας.

281, 6. Ὥσπερ νήπιον, παθόντα γνῶναι]
Ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω,
ἐπὶ τῶν μετὰ τὸ παθεῖν συνιέντων τὸ ἁμάρτημα. Ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἑτέρα παροιμία· Ὁ ἁλιεὺς πληγεὶς, νοῦν φύσει. φασὶ γὰρ, ἁλιέα ἀγκιστρεύοντα, ἐπειδὰν σπάσῃ τῷ λίνῳ τὸν ἰχθὺν, τῇ χειρὶ προσαγαγόντα κατέχειν, ἵνα μὴ φύγῃ· τοῦτο δὲ συνήθως ποιοῦντα, ὑπὸ σκορπίου πληγῆναι· καὶ εἶπε πληγεὶς· νοῦν φύσεις· καὶ μηκέτι προσάγειν ἐξ ἐκείνου τὴν χεῖρα. Κέχρηται τῇ παροιμίᾳ Σοφοκλῆς ἐν Ἀμφιαράῳ Σατυρικῷ. ἔστι καὶ τρίτη ὁμοία· Ἐὰν μὴ πάθῃς, οὐ μὴ μάθῃς. ἐλέχθη δὲ ἐπὶ Τίμωνος τοῦ μισανθρώπου, μηκέτι προσιεμένου τοὺς κόλακας.

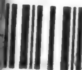

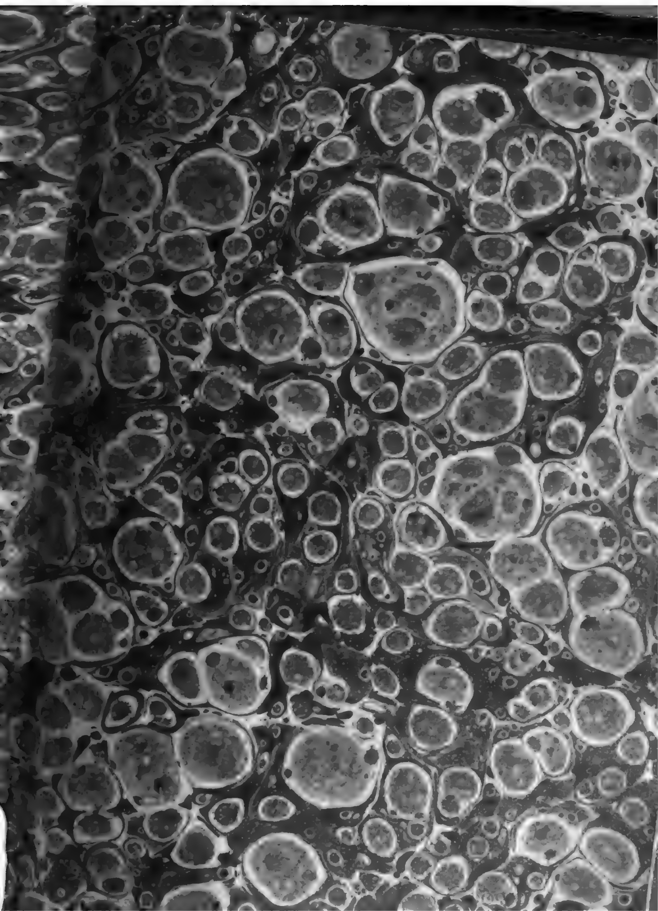

D. BIBLIOTH GAND
1891

PLATONIS
OPERA.

CUM SCHOLIIS A RUHNKENIO
COLLECTIS
AD
OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM
ACCURATE EDITA.

EDITIO STEREOTYPA.

TOMUS VIII.

Insunt: *Phaedrus, Hippias maior, epistolae, dialogi nothi, et definitiones.*

LIPSIAE
SUMTIBUS ET TYPIS CAROLI TAUCHNITII.
1829.

Ladenpreis 8 Groschen.

ΦΑΙΔΡΟΣ
Η
ΠΕΡΙ ΚΑΛΟΥ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΦΑΙΔΡΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ
ΣΩΚΡΑΤΗΣ καὶ ΦΑΙΔΡΟΣ.

Ὦ ΦΙΛΕ Φαῖδρε, ποῖ δὴ καὶ πόθεν; ΦΑΙ. Παρὰ Λυσίου, ὦ Σώκρατες, τοῦ Κεφάλου. πορεύομαι δὲ πρὸς περίπατον ἔξω τείχους. συχνὸν γὰρ ἐκεῖ διέτριψα χρόνον, καθήμενος ἐξ ἑωθινοῦ. τῷ δὲ σῷ καὶ ἐμῷ ἑταίρῳ πειθόμενος Ἀκουμενῷ, κατὰ τὰς ὁδοὺς ποιοῦμαι τοὺς περιπάτους. φησὶ γὰρ ἀκοπωτέρους τῶν ἐν τοῖς δρόμοις εἶναι. ΣΩ. Καλῶς γάρ, ὦ ἑταῖρε, λέγει. ἀτὰρ Λυσίας ἦν, ὡς ἔοικεν, ἐν ἄστει. ΦΑΙ. Ναί, παρ' Ἐπικράτει, ἐν τῇδε τῇ πλησίον τοῦ Ὀλυμπίου οἰκίᾳ τῇ Μορυχίᾳ. ΣΩ. Τίς οὖν δὴ ἦν διατριβή; ἢ δηλονότι τῶν λόγων ὑμᾶς Λυσίας εἱστία; ΦΑΙ. Πεύσῃ, εἴ σοι σχολὴ προϊόντι ἀκούειν. ΣΩ. Τί δέ;

οὐκ ἂν οἴει με, κατὰ Πίνδαρον, καὶ ἀσχολίας ὑπέρτερον πρᾶγμα ποιήσασθαι, τὸ τεήν τε καὶ Λυσίου διατριβὴν ἀκοῦσαι; ΦΑΙ. Πρόαγε δή. ΣΩ. Λέγοις ἄν. ΦΑΙ. Καὶ μὴν, ὦ Σώκρατες, προσήκουσά γέ σοι ἡ ἀκοή. ὁ γάρ τοι λόγος ἦν περὶ ὃν διετρίβομεν, οὐκ οἶδ᾽ ὄντινα τρόπον ἐρωτικός. γέγραφε γὰρ δὴ ὁ Λυσίας πειρώμενον τινὰ τῶν καλῶν, οὐχ ὑπὸ ἐραστοῦ δέ. ἀλλ᾽ αὐτὸ δὴ τοῦτο καὶ κεκόμψευται. λέγει γὰρ ὡς χαριστέον μὴ ἐρῶντι μᾶλλον ἢ ἐρῶντι. ΣΩ. Ὦ γενναῖος, εἴθε γράψειεν ὡς χρὴ πένητι μᾶλλον ἢ πλουσίῳ, καὶ πρεσβυτέρῳ ἢ νεωτέρῳ, καὶ ὅσα ἄλλα ἐμοί τε πρόσεστι καὶ τοῖς πολλοῖς ἡμῶν. ἦ γὰρ ἂν ἀστεῖοι καὶ δημωφελεῖς εἶεν οἱ λόγοι. ἔγωγ᾽ οὖν οὕτως ἐπιτεθύμηκα ἀκοῦσαι, ὥστε, ἂν βαδίζων ποιῇ τὸν περίπατον Μεγάραδε, καὶ, κατὰ Ἡρόδικον, προσβὰς τῷ τείχει, πάλιν ἀπίῃς, οὐ μή σου ἀπολειφθῶ. ΦΑΙ. Πῶς λέγεις, ὦ βέλτιστε Σώκρατες; οἴει με, ἃ Λυσίας ἐν πολλῷ χρόνῳ κατὰ σχολὴν συνέθηκε, δεινότατος ὢν τῶν νῦν γράφειν, ταῦτα ἰδιώτην ὄντα ἀπομνημονεύσειν ἀξίως ἐκείνου; πολλοῦ γε δέω. καίτοι ἐβουλόμην γ᾽ ἂν μᾶλλον ἤ μοι πολὺ χρυσίον γενέσθαι. ΣΩ. Ὦ Φαῖδρε, εἰ ἐγὼ Φαῖδρον ἀγνοῶ, καὶ ἐμαυτοῦ ἐπιλέλησμαι. ἀλλὰ γὰρ οὐδέτερά ἐστι τούτων. εὖ οἶδα ὅτι Λυσίου λόγον ἀκούων ἐκεῖνος, οὐ μόνον ἅπαξ ἤκουσεν, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἐπαναλαμβάνων, ἐκέλευσέν οἱ λέγειν· ὁ δὲ ἐπείθετο προθύμως. τῷ δὲ οὐδὲ ταῦτα ἦν ἱκανά, ἀλλὰ τελευτῶν παραλαβὼν τὸ βιβλίον, ἃ μάλιστα ἐπεθύμει ἐπεσκόπει. καὶ τοῦτο δρῶν, ἐξ ἑωθινοῦ καθήμενος, ἀπει-

πὼν εἰς περίπατον ᾔει. ὡς μὲν ἐγὼ οἶμαι, νὴ τὸν Κύνα, ἐξεπιστάμενος τὸν λόγον, εἰ μὴ πάνυ τις ἦν μακρός· ἐπορεύετο δ' ἐκτὸς τείχους, ἵνα μελετῴη. ἀπαντήσας δὲ τῷ νοσοῦντι περὶ λόγων ἀκοὴν, ἰδὼν μὲν ἰόντα, ἥσθη ὅτι ἕξοι τὸν συγκορυβαντιῶντα, καὶ προάγειν ἐκέλευε. δεομένου δὲ λέγειν τοῦ τῶν λόγων ἐραστοῦ, ἐθρύπτετο ὡς δὴ οὐκ ἐπιθυμῶν λέγειν· τελευτῶν δὲ ἔμελλε, καὶ εἰ μή τις ἑκὼν ἀκούοι, βίᾳ ἐρεῖν. σὺ οὖν, ὦ Φαῖδρε, αὐτοῦ δεήθητι· ἅπερ τάχα πάντως ποιήσει. ΦΑΙ. Νῦν ἤδη ποιεῖν ἐμοὶ ὡς ἀληθῶς πολὺ κράτιστόν ἐστιν, οὕτως ὅπως δύναμαι λέγειν. ὥς μοι δοκεῖς σὺ οὐδαμῶς με ἀφήσειν πρὶν ἂν εἴπω ἁμωσγέπως. ΣΩ. Πάνυ γάρ σοι ἀληθῆ δοκῶ. ΦΑΙ. Οὑτωσὶ τοίνυν ποιήσω. τῷ ὄντι γὰρ, ὦ Σώκρατες, παντὸς μᾶλλον τάγε ῥήματα οὐκ ἐξέμαθον· τὴν μέντοι διάνοιαν σχεδὸν ἁπάντων, οἷς ἔφη διαφέρειν τὰ τοῦ ἐρῶντος ἢ τὰ τοῦ μὴ, ἐν κεφαλαίοις ἕκαστον ἐφεξῆς δίειμι, ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ πρώτου. ΣΩ. Δείξας γε πρῶτον, ὦ φιλότης, τί ἄρα ὅ ἐν τῇ ἀριστερᾷ ἔχεις ὑπὸ τῷ ἱματίῳ. τοπάζω γάρ σε ἔχειν τὸν λόγον αὐτόν. εἰ δὲ τοῦτό ἐστιν, οὑτωσὶ διανοοῦ περὶ ἐμοῦ, ὡς ἐγώ σε πάνυ μὲν φιλῶ· παρόντος δὲ Λυσίου ἐμαυτόν σοι ἐμμελετᾶν παρέχειν οὐ πάνυ δέδοκται. ἀλλ' ἴθι, δείκνυε. ΦΑΙ. Παῦε. ἐκκέκρουκάς με ἐλπίδος, ὦ Σώκρατες, ἣν εἶχον ἐν σοὶ ὡς ἐγγυμνασόμενος. ἀλλὰ ποῦ δὴ βούλει καθιζόμενοι ἀναγνῶμεν; ΣΩ. Δεῦρ' ἐκτραπόμενοι κατὰ τὸν Ἰλισσὸν ἴωμεν· εἶτα ὅπου ἂν δόξῃ ἐν ἡσυχίᾳ καθιζώμεθα. ΦΑΙ. Εἰς καιρὸν, ὡς ἔοικεν, ἀνυπόδητος ὢν

ἔτυχον· σὺ μὲν γὰρ δὴ ἀεί. ῥᾷστον οὖν ἡμῖν κατὰ τὸ ὑδάτιον βρέχουσι τοὺς πόδας ἰέναι, καὶ οὐκ ἀηδές, ἄλλως τε καὶ τήνδε τὴν ὥραν τοῦ ἔτους τε καὶ τῆς ἡμέρας. ΣΩ. Πρόαγε δὴ καὶ σκόπει ἅμα ὅπου καθιζησόμεθα. ΦΑΙ. Ὁρᾷς οὖν ἐκείνην τὴν ὑψηλοτάτην πλάτανον; ΣΩ. Τί μήν; ΦΑΙ. Ἐκεῖ σκιά τ' ἐστὶ καὶ πνεῦμα μέτριον, καὶ πόα καθίζεσθαι, ἢ ἐὰν βουλώμεθα κατακλιθῆναι. ΣΩ. Προάγοις ἄν. ΦΑΙ. Εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἐνθένδε μέντοι ποθὲν ἀπὸ τοῦ Ἰλισσοῦ λέγεται ὁ Βορέας τὴν Ὠρείθυιαν ἁρπάσαι; ΣΩ. Λέγεται γάρ. ΦΑΙ. Ἆρ' οὖν ἐνθένδε; χαρίεντα γοῦν καὶ καθαρὰ καὶ διαφανῆ τὰ ὑδάτια φαίνεται, καὶ ἐπιτήδεια κόραις παίζειν παρ' αὐτά. ΣΩ. Οὔκ, ἀλλὰ κάτωθεν, ὅσον δύ' ἢ τρία στάδια, ᾗ πρὸς τὸ τῆς Ἀγραίας διαβαίνομεν. καί πού τίς ἐστι βωμὸς αὐτόθι Βορέου. ΦΑΙ. Οὐ πάνυ νενόηκα. ἀλλ' εἰπὲ πρὸς Διός, ὦ Σώκρατες· καὶ σὺ τοῦτο τὸ μυθολόγημα πείθῃ ἀληθὲς εἶναι; ΣΩ. Ἀλλ' εἰ ἀπιστοίην, ὥσπερ οἱ σοφοί, οὐκ ἂν ἄτοπος εἴην· εἶτα σοφιζόμενος φαίην αὐτὴν πνεῦμα Βορέου κατὰ τῶν πλησίον πετρῶν σὺν Φαρμακείᾳ παίζουσαν ὦσαι· καὶ οὕτω δὴ τελευτήσασαν, λεχθῆναι ὑπὸ τοῦ Βορέου ἀνάρπαστον γεγονέναι, ἢ ἐξ Ἀρείου πάγου. λέγεται γὰρ αὖ καὶ οὗτος ὁ λόγος, ὡς ἐκεῖθεν ἀλλ' οὐκ ἐνθένδε ἡρπάσθη. ἐγὼ δέ, ὦ Φαῖδρε, ἄλλως μὲν τὰ τοιαῦτα χαρίεντα ἡγοῦμαι· λίαν δὲ δεινοῦ καὶ ἐπιπόνου καὶ οὐ πάνυ εὐτυχοῦς ἀνδρός, κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, ὅτι δ' αὐτῷ ἀνάγκη μετὰ τοῦτο τὸ τῶν Ἱπποκενταύρων εἶδος ἐπανορθοῦσθαι, καὶ αὖθις τὸ τῆς Χι

μαίρας. καὶ ἐπιῤῥεῖ δὲ ὄχλος τοιούτων Γοργόνων, καὶ Πηγάσων, καὶ ἄλλων ἀμηχάνων πλήθει τε καὶ ἀτοπίᾳ τερατολόγων τινῶν φύσεων· αἷς εἴτις ἀπιστῶν προσβιβᾷ κατὰ τὸ εἰκὸς ἕκαστον, ἅτε ἀγροίκῳ τινὶ σοφίᾳ χρώμενος, πολλῆς αὐτῷ σχολῆς δεήσει. ἐμοὶ δὲ πρὸς ταῦτα οὐδαμῶς ἐστι σχολή. τὸ δὲ αἴτιον, ὦ φίλε, τούτου, τόδε· οὐ δύναμαί πω κατὰ τὸ Δελφικὸν γράμμα γνῶναι ἐμαυτόν· γελοῖον δή μοι φαίνεται, τοῦτο ἔτι ἀγνοοῦντα, τὰ ἀλλότρια σκοπεῖν. ὅθεν δὴ χαίρειν ἐάσας ταῦτα, πειθόμενος δὲ τῷ νομιζομένῳ περὶ αὐτῶν, ὃ νῦν δὴ ἔλεγον, σκοπῶ οὐ ταῦτα, ἀλλὰ ἐμαυτὸν εἴτε τι θηρίον ὢν τυγχάνω, Τυφῶνος πολύπλοκώτερον, καὶ μᾶλλον ἐπιτεθυμένον, εἴτε ἡμερώτερόν τε καὶ ἁπλούστερον ζῶον, θείας τινὸς καὶ ἀτύφου μοίρας φύσει μετέχον. ἀτὰρ, ὦ ἑταῖρε, μεταξὺ τῶν λόγων, ἆρ' οὐ τόδε ἦν τὸ δένδρον ἐφ' ὅπερ ἦγες ἡμᾶς; ΦΑΙ. Τοῦτο μὲν οὖν αὐτό. ΣΩ. Νὴ τὴν Ἥραν καλή γε ἡ καταγωγή. ἥ τε γὰρ πλάτανος αὕτη, μάλα ἀμφιλαφής τε καὶ ὑψηλὴ, τοῦ τε ἄγνου τὸ ὕψος καὶ τὸ σύσκιον, πάγκαλον, καὶ ὡς ἀκμὴν ἔχει τῆς ἄνθης, ὡς ἂν εὐωδέστατον παρέχοι τὸν τόπον, ἥγε αὖ πηγὴ χαριεστάτη ὑπὸ τῆς πλατάνου ῥεῖ μάλα ψυχροῦ ὕδατος, ὥσγε τῷ ποδὶ τεκμήρασθαι. νυμφῶν τέ τινων καὶ Ἀχελώου ἱερὸν ἀπὸ τῶν κορῶν τε καὶ ἀγαλμάτων ἔοικεν εἶναι. εἰ δ' αὖ βούλει, τὸ εὔπνουν τοῦ τόπου ὡς ἀγαπητὸν τε καὶ σφόδρα ἡδύ· θερινόν τε καὶ λιγυρὸν ὑπηχεῖ τῷ τῶν τεττίγων χορῷ. πάντων δὲ κομψότατον τὸ τῆς πόας, ὅτι ἐν ἠρέμα προσάντει ἱκανὴ πέφυκε κατακλινέντι τὴν κεφα-

λὴν παγκάλως ἔχειν. ὥστε ἄριστα σοὶ ἐξενάγηται, ὦ φίλε Φαῖδρε. ΦΑΙ. Σὺ δέ γε, ὦ θαυμάσιε, ἀτοπώτατός τις φαίνῃ. ἀτεχνῶς γάρ, ὃ λέγεις, ξεναγουμένῳ τινὶ καὶ οὐκ ἐπιχωρίῳ ἔοικας. οὕτως ἐκ τοῦ ἄστεος οὔτ᾽ εἰς τὴν ὑπερορίαν ἀποδημεῖς, οὔτ᾽ ἔξω τείχους ἔμοιγε δοκεῖς τοπαράπαν ἐξιέναι. ΣΩ. Συγγίνωσκε δή μοι, ὦ ἄριστε. φιλομαθὴς γάρ εἰμι. τὰ μὲν οὖν χωρία καὶ τὰ δένδρα οὐδέν με θέλει διδάσκειν, οἱ δ᾽ ἐν τῷ ἄστει ἄνθρωποι. σὺ μέντοι δοκεῖς μοι τῆς ἐμῆς ἐξόδου τὸ φάρμακον εὑρηκέναι. ὥσπερ γὰρ οἱ τὰ πεινῶντα θρέμματα θαλλὸν ἤ τινα καρπὸν προσίοντες ἄγουσι, σὺ ἐμοὶ λόγους οὕτω προτείνων ἐν βιβλίοις, τήν τε Ἀττικὴν φαίνῃ περιάξειν ἅπασαν καὶ ὅποι ἂν ἄλλοσε βούλῃ. νῦν δ᾽ οὖν ἐν τῷ παρόντι δεῦρ᾽ ἀφικόμενος ἐγὼ μέν μοι δοκῶ κατακείσεσθαι, σὺ δ᾽ ἐν ὁποίῳ σχήματι οἴει ῥᾷστα ἀναγνώσεσθαι, τοῦτο ἑλόμενος ἀναγίνωσκε. ΦΑΙ. Ἄκουε δή. Περὶ μὲν τῶν ἐμῶν πραγμάτων ἐπίστασαι, καὶ ὡς νομίζω συμφέρειν ἡμῖν τούτων γενομένων ἀκήκοας· ἀξιῶ δὲ μὴ διὰ τοῦτο ἀτυχῆσαι ὧν δέομαι, ὅτι οὐκ ἐραστὴς ὢν σοῦ τυγχάνω. ὡς ἐκείνοις μὲν τότε μεταμέλει ὧν ἂν εὖ ποιήσωσιν, ἐπειδὰν τῆς ἐπιθυμίας παύσωνται· τοῖς δὲ οὐκ ἔστι χρόνος ἐν ᾧ μεταγνῶναι προσήκει. οὐ γὰρ ὑπ᾽ ἀνάγκης ἀλλ᾽ ἑκόντες, ὡς ἂν ἄριστα περὶ τῶν οἰκείων βουλεύσαιντο, πρὸς τὴν δύναμιν τὴν αὑτῶν εὖ ποιοῦσιν. ἔτι δέ, οἱ μὲν ἐρῶντες σκοποῦσιν ἅ τε κακῶς διέθεντο τῶν αὑτῶν διὰ τὸν ἔρωτα, καὶ ἃ πεποιήκασιν εὖ· καὶ ὃν εἶχον πόνον προστιθέντες, ἡγοῦνται πάλαι τὴν ἀξίαν ἀποδεδωκέναι χάριν τοῖς

ἐρωμένοις. τοῖς δὲ μὴ ἐρῶσιν οὔτε τὴν τῶν οἰκείων ἀμέλειαν διὰ τοῦτο ἐστὶ προφασίζεσθαι, οὔτε τοὺς παρεληλυθότας πόνους ὑπολογίζεσθαι, οὔτε τὰς πρὸς τοὺς προσήκοντας διαφορὰς αἰτιάσασθαι. ὥστε περιῃρημένων τοσούτων κακῶν, οὐδὲν ὑπολείπεται ἀλλ᾿ ἢ ποιεῖν προθύμως ὅ, τι ἂν αὐτοῖς οἴωνται πράξαντες χαριεῖσθαι. Ἔτι δέ, εἰ διὰ τοῦτο ἄξιον τοὺς ἐρῶντας περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι ὅτι τούτους μάλιστα φασὶ φιλεῖν ὧν ἂν ἐρῶσι, καὶ ἕτοιμοι εἰσὶ καὶ ἐκ τῶν λόγων καὶ ἐκ τῶν ἔργων, τοῖς ἄλλοις ἀπεχθανόμενοι, τοῖς ἐρωμένοις χαρίζεσθαι, ῥᾴδιον γνῶναι εἰ ἀληθῆ λέγουσιν, ὅτι ὅσων ἂν ὕστερον ἐρασθῶσιν, ἐκείνους αὐτῶν περὶ πλείονος ποιήσονται· καὶ δῆλον ὅτι ἐὰν ἐκείνοις δοκῇ, καὶ τούτους κακῶς ποιήσουσι. καίτοι πῶς εἰκός ἐστι τοιοῦτον πρᾶγμα προέσθαι τοιαύτην ἔχοντι συμφοράν, ἣν οὐδ᾿ ἂν ἐπιχειρήσειεν οὐδεὶς ἔμπειρος ὢν ἀποτρέπειν; καὶ γὰρ αὐτοὶ ὁμολογοῦσι νοσεῖν μᾶλλον ἢ σωφρονεῖν, καὶ εἰδέναι ὅτι κακῶς φρονοῦσιν, ἀλλ᾿ οὐ δύνασθαι αὐτῶν κρατεῖν. ὥστε πῶς ἂν εὖ φρονήσαντες, ταῦτα καλῶς ἔχειν ἡγήσωνται περὶ ὧν οὕτοι διακείμενοι βούλονται; Καὶ μὲν δή, εἰ μὲν ἐκ τῶν ἐρώντων τὸν βέλτιστον αἱροῖο, ἐξ ὀλίγων ἄν σοι ἡ ἔκλεξις εἴη· εἰ δ᾿ ἐκ τῶν ἄλλων τὸν σαυτῷ ἐπιτηδειότατον, ἐκ πολλῶν. ὥστε πολὺ πλείων ἐλπὶς ἐν τοῖς πολλοῖς ὄντα τυχεῖν τὸν ἄξιον τῆς σῆς φιλίας. Εἰ τοίνυν τὸν νόμον τὸν καθεστηκότα δέδοικας, μὴ πυθομένων τῶν ἀνθρώπων ὄνειδός σοι γένηται, εἰκός ἐστι τοὺς μὲν ἐρῶντας, οὕτως ἂν οἰομένους καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ζηλοῦσθαι, ὥσπερ

αὐτοὺς ὑφ᾽ αὑτῶν, ἐπαρθῆναι τῷ λέγειν, καὶ φιλοτιμουμένους ἐπιδείκνυσθαι πρὸς ἅπαντας ὅτι οὐκ ἄλλως αὐταῖς πεπόνηται· τοὺς δὲ μὴ ἐρῶντας, κρείττους αὑτῶν ὄντας, τὸ βέλτιστον ἀντὶ τῆς δόξης τῆς παρὰ τῶν ἀνθρώπων αἱρεῖσθαι. Ἔτι δὲ, τοὺς μὲν ἐρῶντας πολλοὺς ἀνάγκη πυθέσθαι καὶ ἰδεῖν ἀκολουθοῦντας τοῖς ἐρωμένοις, καὶ ἔργον τοῦτο ποιουμένους, ὥστε ὅταν ὀφθῶσι διαλεγόμενοι ἀλλήλοις, τότε αὐτοὺς οἴονται ἢ γεγενημένης ἢ μελλούσης ἔσεσθαι τῆς ἐπιθυμίας συνεῖναι· τοὺς δὲ μὴ ἐρῶντας οὐδ᾽ αἰτιᾶσθαι διὰ τὴν συνουσίαν ἐπιχειροῦσιν, εἰδότες ὅτι ἀναγκαῖόν ἐστιν ἢ διὰ φιλίαν τῳ διαλέγεσθαι, ἢ δι᾽ ἄλλην τινὰ ἡδονήν. Καὶ μὲν δὴ εἴ σοι δέος παρέστηκεν, ἡγουμένῳ χαλεπὸν εἶναι φιλίαν συμμένειν, καὶ ἄλλῳ μὲν τρόπῳ διαφορᾶς γενομένης, κοινὴν ἀμφοτέροις καταστῆναι τὴν συμφοράν, προεμένου δὲ σοῦ ἃ περὶ πλείστου ποιῇ, μεγάλην ἂν σοι βλάβην γενέσθαι, εἰκότως ἂν τοὺς ἐρῶντας μᾶλλον φοβοῖο. πολλὰ γάρ αὐτοὺς ἐστὶ τὰ λυποῦντα, καὶ πάντ᾽ ἐπὶ τῇ αὐτῶν βλάβῃ νομίζουσι γίγνεσθαι. διόπερ καὶ τῆς πρὸς τοὺς ἄλλους τῶν ἐρωμένων συνουσίας ἀποτρέπουσι, φοβούμενοι τοὺς μὲν οὐσίαν κεκτημένους, μὴ χρήμασιν αὐτοὺς ὑπερβάλωνται· τοὺς δὲ πεπαιδευμένους, μὴ συνέσει κρείττους γένωνται· τῶν δ᾽ ἄλλό τι κεκτημένων ἀγαθὸν τὴν δύναμιν ἑκάστου φυλάττονται. πείσαντες μὲν οὖν ἀπέχεσθαί σε τούτοις, εἰς ἐρημίαν φίλων καθιστᾶσιν· ἂν δὲ τὸ σαυτοῦ σκοπῶν, ἄμεινον ἐκείνων φρονῇς, ἥξεις αὐτοῖς εἰς διαφοράν. ὅσοι δὲ μὴ ἐρῶντες ἔτυ-

χον, ἀλλὰ δι' ἀρετὴν ἔπραξαν ὧν ἐδέοντο, οὐκ ἂν τοῖς συνοῦσι φθονοῖεν, ἀλλὰ τοὺς μὴ ἐθέλοντας μισοῖεν· ἡγούμενοι ὑπ' ἐκείνων μὲν ὑπερορᾶσθαι, ὑπὸ τῶν συνόντων δὲ ὠφελεῖσθαι. ὥστε πολὺ πλείων ἐλπὶς φιλίαν αὐτοῖς ἐκ τοῦ πράγματος ἢ ἔχθραν γενήσεσθαι. Καὶ μὲν δὴ τῶν ἐρώντων πολλοὶ πρότερον τοῦ σώματος ἐπεθύμησαν ἢ τὸν τρόπον ἔγνωσαν, καὶ τῶν ἄλλων οἰκείων ἔμπειροι ἐγένοντο. ὥστε ἄδηλον εἰ ἔτι αὐτοῖς τότε βουλήσονται φίλοι εἶναι, ἐπειδὰν τῆς ἐπιθυμίας παύσωνται· τοῖς δὲ μὴ ἐρῶσιν, οἳ καὶ πρότερον ἀλλήλοις φίλοι ὄντες ταῦτα ἔπραξαν, οὐκ ἐξ ὧν ἂν εὖ πάθωσι ταῦτα εἰκὸς ἐλάττω τὴν φιλίαν αὐτοῖς ποιῆσαι, ἀλλὰ ταῦτα μνημεῖα καταλειφθῆναι τῶν μελλόντων ἔσεσθαι. καὶ μὲν δὴ βελτίονι σοὶ προσήκει γενέσθαι, ἐμοὶ πειθομένῳ, ἢ ἐραστῇ. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ καὶ παρὰ τὸ βέλτιστον τά τε λεγόμενα καὶ τὰ πραττόμενα ἐπαινοῦσιν· τὰ μὲν, δεδιότες μὴ ἀπέχθωνται· τὰ δὲ, καὶ αὐτοὶ χεῖρον διὰ τὴν ἐπιθυμίαν γιγνώσκοντες. τοιαῦτα γὰρ ὁ ἔρως ἐπιδείκνυται, δυστυχοῦντας μὲν, ἃ μὴ λύπην τοῖς ἄλλοις παρέχει, ἀνιαρὰ ποιεῖ νομίζειν· εὐτυχοῦντας δὲ καὶ τὰ μὴ ἡδονῆς ἄξια παρ' ἐκείνων ἐπαίνου ἀναγκάζει τυγχάνειν. ὥστε πολὺ μᾶλλον ἐλεεῖν τοὺς ἐρωμένους ἢ ζηλοῦν αὐτοὺς προσήκει. ἐὰν δέ μοι πείθῃ, πρῶτον μὲν, οὐ τὴν παροῦσαν ἡδονὴν θεραπεύων συνέσομαί σοι, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ὠφέλειαν ἔσεσθαι, οὐχ ὑπ' ἔρωτος ἡττώμενος, ἀλλ' ἐμαυτοῦ κρατῶν· οὐδὲ διὰ σμικρὰ ἰσχυρὰν ἔχθραν ἀναιρούμενος, ἀλλὰ διὰ μεγάλα βραδέως ὀλίγην ὀργὴν ποι-

ούμενος· τῶν μὲν ἀκουσίων συγγνώμην ἔχων, τὰ δὲ ἑκούσια πειρώμενος ἀποτρέπειν. ταῦτα γάρ ἐστι φιλίας πολὺν χρόνον ἐσομένης τεκμήρια. εἰ δ' ἄρα σοὶ τοῦτο παρέστηκεν, ὡς οὐχ οἷόντε ἰσχυρὰν φιλίαν γενέσθαι, ἐὰν μή τις ἐρῶν τυγχάνῃ, ἐνθυμεῖσθαι χρὴ ὅτι οὔτ' ἂν τοὺς υἱεῖς περὶ πολλοῦ ἐποιούμεθα, οὔτ' ἂν τοὺς πατέρας καὶ τὰς μητέρας, οὔτ' ἂν πιστοὺς φίλους ἐκεκτήμεθα, οἳ οὐκ ἐξ ἐπιθυμίας τοιαύτης γεγόνασιν, ἀλλ' ἐξ ἑτέρων ἐπιτηδευμάτων. ἔτι δὲ εἰ χρὴ τοῖς δεομένοις μάλιστα χαρίζεσθαι, προσήκει καὶ τῶν ἄλλων μὴ τοὺς βελτίστους ἀλλὰ τοὺς ἀπορωτάτους εὖ ποιεῖν. μεγίστων γὰρ ἀπαλλαγέντες κακῶν, πλείστην χάριν αὐτοῖς εἴσονται. καὶ μὲν δὴ καὶ ἐν ταῖς ἰδίαις δαπάναις οὐ τοὺς φίλους ἄξιον παρακαλεῖν, ἀλλὰ τοὺς προσαιτοῦντας, καὶ τοὺς δεομένους πλησμονῆς. ἐκεῖνοι γὰρ καὶ ἀγαπήσουσι καὶ ἀκολουθήσουσι, καὶ ἐπὶ τὰς θύρας ἥξουσι, καὶ μάλιστα ἡσθήσονται, καὶ οὐκ ἐλαχίστην χάριν εἴσονται, καὶ πολλὰ ἀγαθὰ αὐτοῖς εὔξονται. ἀλλ' ἴσως προσήκει οὐ τοῖς σφόδρα δεομένοις χαρίζεσθαι, ἀλλὰ τοῖς μάλιστα ἀποδοῦναι χάριν δυναμένοις· οὐδὲ τοῖς ἐρῶσι μόνον, ἀλλὰ τοῖς τοῦ πράγματος ἀξίοις· οὐδὲ ὅσοι τῆς σῆς ὥρας ἀπολαύσονται, ἀλλὰ οἵτινες πρεσβυτέρῳ γενομένῳ τῶν σφετέρων ἀγαθῶν μεταδώσουσιν· οὐδὲ οἳ διαπραξάμενοι, πρὸς τοὺς ἄλλους φιλοτιμήσονται, ἀλλ' οἵτινες αἰσχυνόμενοι πρὸς ἅπαντας σιωπήσονται· οὐδὲ τοῖς ὀλίγον χρόνον σπουδάζουσιν, ἀλλὰ τοῖς ὁμοίως διὰ παντὸς τοῦ βίου φίλοις ἐσομένοις· οὐδὲ οἵτινες, παυόμενοι τῆς ἐπιθυ-

μίας, ἔχθρας πρόφασιν ζητήσουσιν, ἀλλ' οἱ παυσάμενοι τῆς ὥρας, τότε τὴν αὑτῶν ἀρετὴν ἐπιδείξονται. σὺ οὖν τῶν τε εἰρημένων μέμνησο, καὶ ἐκεῖνο ἐνθυμοῦ, ὅτι τοὺς μὲν ἐρῶντας οἱ φίλοι νουθετοῦσιν, ὡς ὄντος κακοῦ τοῦ ἐπιτηδεύματος· τοῖς δὲ μὴ ἐρῶσιν οὐδεὶς πώποτε τῶν οἰκείων ἐμέμψατο, ὡς διὰ τοῦτο κακῶς βουλευομένοις περὶ ἑαυτῶν. ἴσως ἂν οὖν ἔροιό με εἰ ἅπασι σοὶ παραινῶ τοῖς μὴ ἐρῶσι χαρίζεσθαι. ἐγὼ δὲ οἶμαι οὐδ' ἂν τὸν ἐρῶντα πρὸς ἅπαντας σὲ κελεύειν τοὺς ἐρῶντας ταύτην ἔχειν τὴν διάνοιαν. οὔτε γὰρ τῷ λαμβάνοντι χάριτος ἴσης ἄξιον, οὔτε σοι βουλομένῳ τοὺς ἄλλους λανθάνειν, ὁμοίως δυνατόν. δεῖ δὲ βλάβην μὲν ἀπ' αὐτοῦ μηδεμίαν, ὠφέλειαν δὲ ἀμφοῖν γίγνεσθαι. ἐγὼ μὲν οὖν ἱκανά μοι νομίζω τὰ εἰρημένα· εἰ δέ τι σὺ ὑποθῇς, ἡγούμενος παραλελεῖφθαι, ἐρώτα. Τί σοι φαίνεται, ὦ Σώκρατες, ὁ λόγος; οὐχ ὑπερφυῶς τά τε ἄλλα καὶ τοῖς ὀνόμασιν εἰρῆσθαι; ΣΩ. Δαιμονίως μὲν οὖν, ὦ ἑταῖρε, ὥστε με ἐκπλαγῆναι. καὶ τοῦτο ἐγὼ ἔπαθον διά σε, ὦ Φαῖδρε, πρός σε ἀποβλέπων, ὅτι ἐμοὶ ἐδόκεις γάννυσθαι ὑπὸ τοῦ λόγου μεταξὺ ἀναγινώσκων. ἡγούμενος γάρ σε μᾶλλον ἢ ἐμὲ ἐπαΐειν περὶ τῶν τοιούτων, σοὶ εἰπόμην· καὶ ἑπόμενος συνεβάκχευσα μετὰ σοῦ, τῆς θείας κεφαλῆς. ΦΑΙ. Εἶεν· οὕτω δὴ δοκεῖ παίζειν; ΣΩ. Δοκῶ γάρ σοι παίζειν, καὶ οὐχὶ ἐσπουδακέναι; ΦΑΙ. Μηδαμῶς, ὦ Σώκρατες· ἀλλ' ὡς ἀληθῶς εἰπὲ πρὸς Διὸς φιλίου, οἴει ἄν τινα ἔχειν εἰπεῖν ἄλλων τῶν Ἑλλήνων ἕτερα μείζω τούτων καὶ πλείω περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος; ΣΩ. Τί

δέ; καὶ ταύτῃ δεῖ ὑπ' ἐμοῦ τε καὶ σοῦ τὸν λόγον ἐπαινεθῆναι, ὡς τὰ δέοντα εἰρηκότος τοῦ ποιητοῦ; ἀλλ' οὐκ ἐκείνῃ μόνον, ὅτι σαφῆ καὶ στρογγύλα καὶ ἀκριβῶς ἕκαστα τῶν ὀνομάτων ἀποτετόρνευται; εἰ γὰρ δεῖ, συγχωρητέον χάριν σήν. ἐπεὶ ἐμέ γε ἔλαθεν ὑπὸ τῆς ἐμῆς οὐδενείας. τῷ γὰρ ῥητορικῷ αὐτοῦ μόνῳ τὸν νοῦν προσεῖχον. τοῦτο δὲ οὐδὲ αὐτὸν ᾤμην Λυσίαν οἴεσθαι ἱκανὸν εἶναι. καὶ δὴ οὖν μοι ἔδοξεν, ὦ Φαῖδρε, (εἰ μή τι σὺ ἄλλο λέγεις) δὶς καὶ τρὶς τὰ αὐτὰ εἰρηκέναι, ὡς οὐ πάνυ εὐπορῶν τοῦ πολλὰ λέγειν περὶ τοῦ αὐτοῦ· ἴσως οὐδὲν αὐτῷ μέλον τοῦ τοιούτου· καὶ ἐφαίνετο δή μοι νεανιεύεσθαι, ἐπιδεικνύμενος ὡς οἷόστε ὢν ταῦτα ἑτέρως τε καὶ ἑτέρως λέγων, ἀμφοτέρως εἰπεῖν ἄριστα. ΦΑΙ. Οὐδὲν λέγεις, ὦ Σώκρατες. αὐτὸ μὲν γὰρ τοῦτο καὶ μάλιστα ὁ λόγος ἔχει. τῶν γὰρ ἐνόντων ἀξίως ῥηθῆναι ἐν τῷ πράγματι οὐδὲν παραλέλοιπεν. ὥστε παρὰ τὰ ἐκείνῳ εἰρημένα μηδέν' ἄν ποτε δύνασθαι εἰπεῖν ἄλλα πλείω καὶ πλείονος ἄξια. ΣΩ. Τοῦτο ἐγώ σοι οὐκέτι οἷόστε ἔσομαι πείθεσθαι. παλαιοὶ γὰρ καὶ σοφοὶ ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες περὶ αὐτῶν εἰρηκότες καὶ γεγραφότες ἐξελέγξουσί με, ἐάν σοι χαριζόμενος συγχωρῶ. ΦΑΙ. Τίνες οὗτοι; καὶ ποῦ σὺ βελτίω τούτων ἀκήκοας; ΣΩ. Νῦν μὲν οὕτως οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δῆλον δὲ ὅτι τινῶν ἀκήκοα, ἢ που Σαπφοῦς τῆς καλῆς, ἢ Ἀνακρέοντος τοῦ σοφοῦ, ἢ καὶ συγγραφέων τινῶν. πόθεν δὴ τεκμαιρόμενος λέγω; πλῆρές περ, ὦ δαιμόνιε, τὸ στῆθος ἔχων, αἰσθάνομαι παρὰ ταῦτα ἂν ἔχειν εἰπεῖν ἕτερα μὴ χείρω. ὅτι μὲν οὖν παρὰ

τε ἐμαυτοῦ οὐδὲν αὐτῶν ἐννενόηκα, εὖ οἶδα, συνειδὼς ἐμαυτῷ ἀμαθίαν. λείπεται δὴ, οἶμαι, ἐξ ἀλλοτρίων ποθὲν ναμάτων διὰ τῆς ἀκοῆς πεπληρῶσθαι με, δίκην ἀγγείου· ὑπὸ δὲ νωθείας αὖ καὶ αὐτὸ τοῦτο ἐπιλέλησμαι ὅπως τε καὶ ὧντινων ἤκουσα. ΦΑΙ. Ἀλλ', ὦ γενναιότατε, κάλλιστα εἴρηκας. σὺ γάρ ἐμοὶ ὧντινων μὲν καὶ ὅπως ἤκουσας, μηδ' ἂν κελεύω εἴπῃς. τοῦτο δὲ αὐτὸ ὃ λέγεις, ποίησον· τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ βελτίω τε καὶ μὴ ἐλάττω ἕτερα ὑποσχέθητι εἰπεῖν, τούτων ἀπεχόμενος. καί σοι ἐγὼ, ὥσπερ οἱ ἐννέα ἄρχοντες, ὑπισχνοῦμαι χρυσῆν εἰκόνα ἰσομέτρητον εἰς Δελφοὺς ἀναθήσειν, οὐ μόνον ἐμαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ σήν. ΣΩ. Φίλτατος εἶ, καὶ ὡς ἀληθῶς χρυσοῦς, ὦ Φαῖδρε, εἴ με οἴει λέγειν ὡς Λυσίας τοῦ παντὸς ἡμάρτηκε, καὶ οἷόντε δὴ παρὰ ταῦτα πάντα ἄλλα εἰπεῖν. τοῦτο δὲ οἶμαι οὐδ' ἂν τὸν φαυλότατον παθεῖν συγγραφέα. αὐτίκα, περὶ οὗ ὁ λόγος, τί οἴει λέγοντα ὡς χρὴ μὴ ἐρῶντι μᾶλλον ἢ ἐρῶντι χαρίζεσθαι, παρέντα τοῦ μὲν τὸ φρόνιμον ἐγκωμιάζειν, τοῦ δὲ τὸ ἄφρον ψέγειν, ἀναγκαῖα γοῦν ὄντα, εἶτ' ἄλλ' ἄττα ἕξειν λέγειν; ἀλλ' οἶμαι, τὰ μέντοι τοιαῦτα ἐατέα καὶ συγγνωστέα λέγοντι· καὶ τῶν μὲν τοιούτων οὐ τὴν εὕρεσιν ἀλλὰ τὴν διάθεσιν ἐπαινετέον· τῶν δὲ μὴ ἀναγκαίων τε καὶ χαλεπῶν εὑρεῖν πρὸς τῇ διαθέσει καὶ τὴν εὕρεσιν. ΦΑΙ. Συγχωρῶ ὃ λέγεις. μετρίως γάρ μοι δοκεῖς εἰρηκέναι. ποιήσω οὖν καὶ ἐγὼ οὕτω· τὸ μὲν τὸν ἐρῶντα τοῦ μὴ ἐρῶντος μᾶλλον νοσεῖν, δώσω σοὶ ὑποτίθεσθαι· τῶν δὲ λοιπῶν ἕτερα πλείω καὶ πλείονος ἄξια εἰπὼν τῶν

Λυσίου, παρὰ τὸ Κυψελιδῶν ἀνάθημα σφυρήλατος ἐν Ὀλυμπίᾳ στάθητι. ΣΩ. Ἐσπούδακας, ὦ Φαῖδρε, ὅτι σοῦ τῶν παιδικῶν ἐπελαβόμην ἐρεσχελῶν σε· καὶ οἴει δή με ὡς ἀληθῶς ἐπιχειρήσειν εἰπεῖν παρὰ τὴν ἐκείνου σοφίαν ἕτερόν τι ποικιλώτερον. ΦΑΙ. Περὶ μὲν τούτου, ὦ φίλε, εἰς τὰς ὁμοίας λαβὰς ἐλήλυθας. ῥητέον μὲν γάρ σοι παντὸς μᾶλλον οὕτως ὅπως οἷός τε εἶ· ἵνα δὲ μὴ τὸ τῶν κωμῳδῶν φορτικὸν πρᾶγμα ἀναγκαζώμεθα ποιεῖν, ἀνταποδιδόντες ἀλλήλοις, εὐλαβήθητι, καὶ μὴ βούλου με ἀναγκάσαι λέγειν ἐκεῖνο, τὸ, εἰ ἐγὼ, ὦ Σώκρατες, Σωκράτην ἀγνοῶ, καὶ ἐμαυτοῦ ἐπιλέλησμαι· καὶ ὅτι ἐπεθύμει μὲν λέγειν, ἐθρύπτετο δέ. ἀλλὰ διανοήθητι ὅτι ἐντεῦθεν οὐκ ἄπιμεν, πρὶν ἂν σὺ εἴπῃς ἃ ἔφησθα ἐν τῷ στήθει ἔχειν. ἐσμὲν δὲ μόνω μὲν ἐν ἐρημίᾳ, ἰσχυρότερος δὲ ἐγὼ καὶ νεώτερος. ἐκ δ᾽ ἁπάντων τούτων ξύνες ὅ σοι λέγω· καὶ μηδαμῶς πρὸς βίαν βουληθῇς μᾶλλον ἢ ἑκὼν λέγειν. ΣΩ. Ἀλλ᾽, ὦ μακάριε Φαῖδρε, γελοῖος ἔσομαι παρ᾽ ἀγαθὸν ποιητὴν ἰδιώτης αὐτοσχεδιάζων περὶ τῶν αὐτῶν. ΦΑΙ. Οἶσθ᾽ ὡς ἔχει; παῦσαι πρός με καλλωπιζόμενος. σχεδὸν γὰρ ἔχω ὃ εἰπὼν ἀναγκάσω σε λέγειν. ΣΩ. Μηδαμῶς τοίνυν εἴπῃς. ΦΑΙ. Οὔκ; ἀλλὰ καὶ δὴ λέγω. ὁ δέ μοι λόγος, ὅρκος ἔσται. ὄμνυμι γάρ σοι τινὰ μέντοι τινὰ θεῶν, εἰ βούλει, τὴν πλάτανον ταυτηνὶ, ἦ μὴν, ἐάν μοι μὴ εἴπῃς τὸν λόγον ἐναντίον αὐτῆς ταύτης, μηδέποτε σοὶ ἕτερον λόγον μηδένα μηδενὸς μήτε ἐπιδείξειν, μήτ᾽ ἐξαγγελεῖν. ΣΩ. Βαβαὶ, ὦ μιαρὲ, ὡς εὖ ἀνεῦρες τὴν ἀνάγκην ἀνδρὶ φιλολόγῳ ποιεῖν ὃ ἂν κελεύῃς. ΦΑΙ. Τί

δῆτα ἔχων στρέφῃ; ΣΩ. Οὐδὲν ἔτι, ἐπειδὴ σύ γε ταῦτα ὀμώμοκας. πῶς γὰρ ἂν οἷός τ' εἴην τοιαύτης θοίνης ἀπέχεσθαι; ΦΑΙ. Λέγε δή. ΣΩ. Οἶσθ' οὖν ὡς ποιήσω; ΦΑΙ. Τοῦ πέρι; ΣΩ. Ἐγκαλυψάμενος ἐρῶ, ἵνα ὅτι τάχιστα διαδράμω τὸν λόγον, καὶ μὴ, βλέπων πρός σε, ὑπ' αἰσχύνης διαπορῶμαι. ΦΑΙ. Λέγε μόνον· τὰ δ' ἄλλα ὅπως βούλει ποίει. ΣΩ. Ἄγετε δὴ, ὦ Μοῦσαι, εἴτε δι' ᾠδῆς εἶδος λίγειαι, εἴτε διὰ γένος μουσικὸν τὸ Λιγύων, ταύτην ἔσχετ' ἐπωνυμίαν, ξύμμοι λαβέσθε τοῦ μύθου, ὅν με ἀναγκάζει ὁ βέλτιστος οὑτοσὶ λέγειν· ἵνα ὁ ἑταῖρος αὐτοῦ καὶ πρότερον δοκῶν τούτῳ σοφὸς εἶναι, νῦν ἔτι μᾶλλον δόξῃ. Ἦν οὕτω δὴ παῖς, μᾶλλον δὲ μειρακίσκος ἁπαλὸς, μάλα καλός· τούτῳ δὲ ἦσαν ἐρασταὶ πάνυ πολλοί· εἷς δέ τις αὐτῶν αἱμύλος ἦν· ὃς οὐδενὸς ἧττον ἐρῶν, ἐπεπείκει τὸν παῖδα ὡς οὐκ ἐρῴη· καί ποτε αὐτὸν αἰτῶν, ἔπειθε τοῦτ' αὐτὸ, ὡς μὴ ἐρῶντι πρὸ τοῦ ἐρῶντος δέοι χαρίζεσθαι. ἔλεγέ τε ὧδε· Περὶ παντὸς, ὦ παῖ, μία ἀρχὴ τοῖς μέλλουσι καλῶς βουλεύεσθαι· εἰδέναι δεῖ περὶ οὗ ἂν ᾖ ἡ βουλὴ, ἢ ἅπαντος ἁμαρτάνειν ἀνάγκη. τοὺς δὲ πολλοὺς λέληθεν ὅτι οὐκ ἴσασι τὴν οὐσίαν ἑκάστου. ὡς οὖν εἰδότες, οὐ διομολογοῦνται ἐν ἀρχῇ τῆς σκέψεως, προελθόντες δὲ τὸ εἰκὸς ἀποδιδόασιν· οὔτε γὰρ ἑαυτοῖς οὔτε ἄλλοις ὁμολογοῦσιν. ἐγὼ οὖν καὶ σὺ μὴ πάθωμεν ὃ ἄλλοις ἐπιτιμῶμεν· ἀλλ' ἐπειδὴ σοὶ καὶ ἐμοὶ ὁ λόγος πρόκειται, πότερα ἐρῶντι, ἢ μὴ, μᾶλλον εἰς φιλίαν ἰτέον περὶ ἔρωτος, οἷόν τέ ἐστι, καὶ ἣν ἔχει δύναμιν, ὁμολογίᾳ θέμενοι ὅρον,

εἰς τοῦτο ἀποβλέποντες καὶ ἀναφέροντες, τὴν σκέψιν ποιώμεθα, εἴτε ὠφέλειαν εἴτε βλάβην παρέχει. ὅτι μὲν οὖν δὴ ἐπιθυμία τὶς ὁ ἔρως, ἅπαντι δῆλον· ὅτι δ' αὖ καὶ μὴ ἐρῶντες ἐπιθυμοῦσι τῶν καλῶν, ἴσμεν. τῷ δὴ τὸν ἐρῶντά τε καὶ μὴ, κρινοῦμεν, δεῖ αὖ νοῆσαι. ὅτι ἡμῶν ἐν ἑκάστῳ δύω τινὲ ἐστὸν ἰδέα ἄρχοντε καὶ ἄγοντε, οἷν ἑπόμεθα ᾗ ἂν ἄγητον· ἡ μὲν, ἔμφυτος οὖσα ἐπιθυμία ἡδονῶν· ἄλλη δὲ, ἐπίκτητος δόξα, ἐφιεμένη τοῦ ἀρίστου. τούτω δὲ ἐν ἡμῖν τοτὲ μὲν ὁμονοεῖτον, ἔστι δὲ ὅτε στασιάζετον· καὶ τοτὲ μὲν ἡ ἑτέρα, ἄλλοτε δὲ ἡ ἑτέρα κρατεῖ. δόξης μὲν οὖν ἐπὶ τὸ ἄριστον λόγῳ ἀγούσης, καὶ κρατούσης τῷ κράτει, σωφροσύνη ὄνομα. ἐπιθυμίας δὲ ἀλόγως ἑλκούσης ἐπὶ ἡδονὰς, καὶ ἀρξάσης ἐν ἡμῖν, τῇ ἀρχῇ ὕβρις ἐπωνομάσθη. ὕβρις δὲ δὴ πολυώνυμον· πολυμερὲς γὰρ καὶ πολυειδές. καὶ τούτων τῶν ἰδεῶν ἐκπρεπὴς ἣ ἂν τύχῃ γενομένη, τὴν αὑτῆς ἐπωνυμίαν ὀνομαζόμενον τὸν ἔχοντα παρέχεται, οὔτε τινὰ καλὴν, οὔτε ἐπαξίαν κεκλῆσθαι. περὶ μὲν γὰρ ἐδωδὴν κρατοῦσα τοῦ λόγου τε τοῦ ἀρίστου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιθυμιῶν, ἐπιθυμία, γαστριμαργία τε, καὶ τὸν ἔχοντα, ταὐτὸν τοῦτο κεκλημένον παρέξεται. περὶ δὲ αὖ μέθας τυραννεύσασα, τὸν κεκτημένον ταύτῃ ἄγουσα, δῆλον οὗ τεύξεται προσρήματος· καὶ τἄλλα δὴ τὰ τούτων ἀδελφὰ καὶ ἀδελφῶν ἐπιθυμιῶν ὀνόματα, τῆς ἀεὶ δυναστευούσης, ᾗ προσήκει καλεῖσθαι πρόδηλον. ἧς δ' ἕνεκα πάντα τὰ πρόσθεν εἴρηται, σχεδὸν μὲν ἤδη φανερόν· λεχθὲν δὲ ἢ μὴ λεχθὲν πάντως σαφέστερον. ἡ γὰρ ἄνευ λόγου, δόξης ἐπὶ τὸ ὀρ

θὸν ὁρμώσης κρατήσασα ἐπιθυμία, πρὸς ἡδονὴν ἀχθεῖσα κάλλους, καὶ ὑπὸ αὖ τῶν ἑαυτῆς συγγενῶν ἐπιθυμιῶν ἐπὶ σωμάτων κάλλος, ἐῤῥωμένως ῥωσθεῖσα, νικήσασα ἀγωγὴ, ἀπ' αὐτῆς τῆς ῥώμης ἐπωνυμίαν λαβοῦσα, ἔρως ἐκλήθη. ἀτὰρ, ὦ φίλε Φαῖδρε, δοκῶ τι σοὶ, ὥσπερ ἐμαυτῷ, πάθος πεπονθέναι; ΦΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Σώκρατες, παρὰ τὸ εἰωθὸς εὔροιά τις σὲ εἴληφε. ΣΩ. Σιγῇ τοίνυν μου ἄκουε. τῷ ὄντι γὰρ θεῖος ἔοικεν ὁ τόπος εἶναι. ὥστε ἐὰν ἄρα πολλάκις νυμφόληπτος προϊόντος τοῦ λόγου γένωμαι, μὴ θαυμάσῃς. τὰ νῦν γὰρ οὐκέτι πόῤῥω διθυράμβων φθέγγομαι. ΦΑΙ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Τούτων μέντοι σὺ αἴτιος. ἀλλὰ τὰ λοιπὰ ἄκουε. ἴσως γὰρ ἂν ἀπότράποιτο τὸ ἐπιόν. ταῦτα μὲν οὖν θεῷ μελήσει· ἡμῖν δὲ πρὸς τὸν παῖδα πάλιν τῷ λόγῳ ἰτέον. εἶεν, ὦ φέριστε. ὃ μὲν δὴ τυγχάνει ὂν περὶ οὗ βουλευτέον, εἴρηταί τε καὶ ὥρισται. βλέποντες δὲ δὴ πρὸς αὐτὸ, τὰ λοιπὰ λέγωμεν, τίς ὠφέλεια ἢ βλάβη ἀπό τε ἐρῶντος καὶ μὴ, τῷ χαριζομένῳ, ἐξ εἰκότος συμβήσεται. τῷ μὲν δὴ ὑπὸ ἐπιθυμίας ἀρχομένῳ, ἢ δουλεύοντί τε ἡδονῇ, ἀνάγκη που τὸ ἐρώμενον ὡς ἥδιστον ἑαυτῷ παρασκευάζειν. νοσοῦντι δὲ πᾶν ἡδὺ τὸ μὴ ἀντιτεῖνον, κρεῖττον δὲ καὶ ἴσον, ἐχθρόν. οὔτε δὴ κρείττω οὔτε ἰσούμενον ἑκὼν ἐραστὴς παιδικὰ ἀνέξεται, ἥττω δὲ καὶ ὑποδεέστερον ἀεὶ ἀπεργάσεται. ἥττων δὲ ἀμαθὴς, σοφοῦ· δειλὸς, ἀνδρείου· ἀδύνατος εἰπεῖν, ῥητορικοῦ· βραδὺς, ἀγχίνου. τοσούτων κακῶν καὶ ἔτι πλειόνων κατὰ τὴν διάνοιαν τοῦ ἐραστοῦ, τῷ ἐρωμένῳ ἀνάγκη γιγνο-

μένων τε καὶ φύσει ἐνόντων, τῶν μὲν ἥδεσθαι, τὰ δὲ παρασκευάζειν· ἢ στέρεσθαι τοῦ παραυτίκα ἡδέος. φθονερὸν δὴ ἀνάγκη εἶναι, καὶ πολλῶν μὲν ἄλλων συνουσιῶν ἀπείργοντα καὶ ὠφελίμων, ὅθεν ἂν μάλιστα ἀνὴρ γίγνοιτο, μεγάλης αἴτιον εἶναι βλάβης, μεγίστης δὲ, τῆς ὅθεν ἂν φρονιμώτατος εἴη. τοῦτο δὲ ἡ θεία φιλοσοφία τυγχάνει ὄν· ἧς ἐραστὴν παιδικὰ ἀνάγκη πόῤῥωθεν εἴργειν, περίφοβον ὄντα τοῦ καταφρονηθῆναι· τά τε ἄλλα μηχανᾶσθαι ὅπως ἂν ᾖ πάντα ἀγνοῶν, καὶ πάντα ἀποβλέπων εἰς τὸν ἐραστὴν, οἷος ὢν, τῷ μὲν ἥδιστος, ἑαυτῷ δὲ βλαβερώτατος εἴη. τὰ μὲν οὖν κατὰ διάνοιαν, ἐπίτροπός τε καὶ κοινωνὸς οὐδαμῇ λυσιτελὴς ἀνὴρ ἔχων ἔρωτα. τὴν δὲ τοῦ σώματος ἕξιν τε καὶ θεραπείαν οἵαν τε καὶ ὡς θεραπεύσει οὗ ἂν γένηται κύριος, ὃς ἡδὺ πρὸ ἀγαθοῦ ἠνάγκασται διώκειν, δεῖ μετὰ ταῦτα ἰδεῖν. ὀφθήσεται δέ τινα μαλθακὸν καὶ οὐ στερεὸν διώκων, οὐδ᾽ ἐν ἡλίῳ καθαρῷ τεθραμμένον, ἀλλὰ ὑπὸ συμμιγεῖ σκιᾷ· πόνων μὲν ἀνδρείων καὶ ἱδρώτων ξηρῶν ἄπειρον, ἔμπειρον δὲ ἁπαλῆς καὶ ἀνάνδρου διαίτης, ἀλλοτρίοις τε χρώμασι καὶ κόσμοις, χήτει οἰκείων, κοσμούμενον· ὅσά τε ἄλλα τούτοις ἕπεται, πάντα ἐπιτηδεύοντα. ἃ δῆλα· καὶ οὐκ ἄξιον περαιτέρω προβαίνειν, ἀλλὰ ἓν κεφάλαιον ὁρισαμένους, ἐπ᾽ ἄλλο ἰέναι. τὸ γὰρ τοιοῦτον σῶμα ἐν πολέμῳ τε καὶ ἄλλαις χρείαις ὅσαι μεγάλαι, οἱ μὲν ἐχθροὶ θαῤῥοῦσιν, οἱ δὲ φίλοι καὶ αὐτοὶ οἱ ἐρασταὶ φοβοῦνται. τοῦτο μὲν οὖν, ὡς δῆλον, ἐατέον· τὸ δὲ ἐφεξῆς ῥητέον, τίνα ἡμῖν ὠφέλειαν ἢ τίνα βλάβην περὶ τὴν

κτῆσιν ἡ τοῦ ἐρῶντος ὁμιλία τε καὶ ἐπιτροπεία παρέξεται. σαφὲς δὴ τοῦτό γε παντὶ μὲν, μάλιστα δὲ τῷ ἐραστῇ, ὅτι τῶν φιλτάτων τε καὶ εὐνουστάτων καὶ θειοτάτων κτημάτων ὀρφανὸν πρὸ παντὸς εὔξαιτ᾽ ἂν εἶναι τὸν ἐρώμενον. πατρὸς γὰρ καὶ μητρὸς καὶ ξυγγενῶν καὶ φίλων στέρεσθαι ἂν αὐτὸν δέξαιτο, διακωλυτὰς καὶ ἐπιτιμητὰς ἡγούμενος τῆς ἡδίστης πρὸς αὐτὸν ὁμιλίας. ἀλλὰ μὴν οὐσίαν γε ἔχοντα χρυσοῦ, ἤ τινος ἄλλης κτήσεως, οὔτε εὐάλωτον ὁμοίως, οὔτε ἁλόντα εὐμεταχείριστον ἡγήσεται. ἐξ ὧν πᾶσα ἀνάγκη ἐραστὴν παιδικοῖς φθονεῖν μὲν οὐσίαν κεκτημένοις, ἀπολλυμένοις δὲ χαίρειν. ἔτι τοίνυν ἄγαμον, ἄπαιδα, ἄοικον ὅτι πλεῖστον χρόνον παιδικὰ ἐραστὴς εὔξαιτο ἂν γενέσθαι, τὸ αὑτοῦ γλυκὺ ὡς πλεῖστον χρόνον καρποῦσθαι ἐπιθυμῶν. ἔστι μὲν δὴ καὶ ἄλλα κακά· ἀλλά τις ἔμιξε δαίμων τοῖς πλείστοις ἐν τῷ παραυτίκα ἡδονήν· οἷον κόλακι, δεινῷ θηρίῳ καὶ βλάβῃ μεγάλῃ, ὅμως ἐπέμιξεν ἡ φύσις ἡδονήν τινα οὐκ ἄμουσον. καί τις ἑταίραν ὡς βλαβερὸν ψέξειεν ἂν, καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν τοιουτοτρόπων θρεμμάτων τε καὶ ἐπιτηδευμάτων, οἷς τόγε καθ᾽ ἡμέραν ἡδίστοισιν εἶναι ὑπάρχει· παιδικοῖς δὲ ἐραστὴς πρὸς τῷ βλαβερῷ καὶ εἰς τὸ συνημερεύειν πάντων ἀηδέστατον. ἥλικα γὰρ καὶ ὁ παλαιὸς λόγος τέρπειν τὸν ἥλικα. ἡ γὰρ, οἶμαι, χρόνων ἰσότης ἐπὶ ἴσας ἡδονὰς ἄγουσα, δι᾽ ὁμοιότητα φιλίαν παρέχεται· ἀλλ᾽ ὅμως κόρον γε καὶ ἡ τούτων συνουσία ἔχει. καὶ μὴν τόγε ἀναγκαῖον αὖ βαρὺ παντὶ περὶ πᾶν λέγεται· ὃ δὴ πρὸς τῇ ἀνο-

μοιότητι μάλιστα ἐραστὴς πρὸς παιδικὰ ἔχει. νεωτέρῳ γὰρ πρεσβύτερος συνὼν, οὔθ᾽ ἡμέρας οὔτε νυκτὸς ἀπολείπεται ἑκὼν, ἀλλ᾽ ὑπ᾽ ἀνάγκης τε καὶ οἴστρου ἐλαύνεται, ὃς ἐκείνῳ μὲν ἡδονὰς ἀεὶ διδοὺς ἄγει, ὁρῶντι, ἀκούοντι, ἁπτομένῳ, καὶ πᾶσαν αἴσθησιν αἰσθανομένῳ τοῦ ἐρωμένου, ὥστε μεθ᾽ ἡδονῆς ἀραρότως αὐτῷ ὑπηρετεῖν· τῷ δὲ δὴ ἐρωμένῳ ποῖον παραμύθιον ἢ τίνας ἡδονὰς διδοὺς, ποιήσει τὸν ἴσον χρόνον συνόντι μὴ οὐχὶ ἐπ᾽ ἔσχατον ἐλθεῖν ἀηδίας; ὁρῶντι μὲν ὄψιν πρεσβυτέραν καὶ οὐκ ἐν ὥρᾳ, ἑπομένων δὲ τῶν ἄλλων ταύτῃ, ἃ καὶ λόγῳ ἔστιν ἀκούειν οὐκ ἐπιτερπὲς, μὴ ὅτι δὴ ἔργῳ, ἀνάγκης ἀεὶ προσκειμένης μεταχειρίζεσθαι· φυλακάς τε δὴ καχυπόπτους φυλαττομένῳ διὰ παντὸς καὶ πρὸς ἅπαντας, ἀκαίρους τε ἐπαίνους καὶ ὑπερβάλλοντας ἀκούοντι· ὡς δ᾽ αὔτως ψόγους, νήφοντος μὲν οὐκ ἀνεκτοὺς· εἰς δὲ μέθην ἰόντος, πρὸς τῷ μὴ ἀνεκτῷ, ἐπ᾽ αἰσχει, παῤῥησίᾳ κατακορεῖ καὶ ἀναπεπταμένῃ χρωμένου. καὶ ἐρῶν μὲν, βλαβερός τε καὶ ἀηδής· λήξας δὲ τοῦ ἔρωτος, εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἄπιστος· εἰς ὃν πολλὰ καὶ μετὰ πολλῶν ὅρκων τε καὶ δεήσεων ὑπισχνούμενος, μόγις κατεῖχε τήν γ᾽ ἐν τῷ τότε ξυνουσίαν ἐπίπονον οὖσαν φέρειν δι᾽ ἐλπίδα ἀγαθῶν. τότε δὴ δέον ἐκτίνειν, μεταβαλὼν ἄλλον ἄρχοντα καὶ προστάτην ἐν ἑαυτῷ, νοῦν καὶ σωφροσύνην ἀντ᾽ ἔρωτος καὶ μανίας, ἄλλος γεγονὼς λέληθε τὰ παιδικά. καὶ ὁ μὲν αὐτὸν χάριν ἀπαιτεῖ τῶν τότε, ὑπομιμνήσκων τὰ πραχθέντα καὶ λεχθέντα, ὡς τῷ αὐτῷ διαλεγόμενος· ὁ δὲ ὑπὸ αἰσχύνης

οὔτε εἰπεῖν τολμᾷ ὅτι ἄλλος γέγονεν, οὐδ' ὅπως τὰ τῆς προτέρας ἀνοήτου ἀρχῆς ὁρκωμόσιά τε καὶ ὑποσχέσεις ἐμπεδώσει ἔχει, νοῦν ἤδη ἐσχηκὼς καὶ σεσωφρονηκώς· ἵνα μὴ πράττων ταὐτὰ τῷ πρόσθεν, ὅμοιός τε ἐκείνῳ καὶ ὁ αὐτὸς πάλιν γένηται. φυγὰς δὴ γίγνεται ἐκ τούτων, καὶ ἀπεστερηκὼς ὑπ' ἀνάγκης ὁ πρὶν ἐραστὴς, ὀστράκου μεταπεσόντος, ἵεται φυγῇ μεταβαλών· ὁ δὲ ἀναγκάζεται διώκειν, ἀγανακτῶν καὶ ἐπιθεάζων, ἠγνοηκὼς τὸ ἅπαν ἐξ ἀρχῆς, ὅτι οὐκ ἄρα ἔδει ποτὲ ἐρῶντι καὶ ὑπ' ἀνάγκης ἀνοήτῳ χαρίζεσθαι, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον μὴ ἐρῶντι καὶ νοῦν ἔχοντι. εἰ δὲ μὴ, ἀναγκαῖον εἴη ἐνδοῦναι ἑαυτὸν ἀπίστῳ, δυσκόλῳ, φθονερῷ, ἀηδεῖ· βλαβερῷ μὲν πρὸς οὐσίαν, βλαβερῷ δὲ πρὸς τὴν σώματος ἕξιν· πολὺ δὲ βλαβερωτάτῳ πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς παίδευσιν, ἧς οὔτε ἀνθρώποις οὔτε θεοῖς τῇ ἀληθείᾳ τιμιώτερον οὔτε ἔστιν, οὔτε ποτὲ ἔσται. ταῦτά τε οὖν χρὴ, ὦ παῖ, ξυννοεῖν, καὶ εἰδέναι τὴν ἐραστοῦ φιλίαν, ὅτι οὐ μετ' εὐνοίας γίγνεται, ἀλλὰ, σιτίου τρόπον, χάριν πλησμονῆς, Ὡς λύκοι ἄρνα φιλοῦσ', ὣς παῖδα φιλοῦσιν ἐρασταί. Τοῦτ' ἐκεῖνο, ὦ Φαῖδρε, οὐκέτ' ἂν πέρα ἀκούσαις ἐμοῦ λέγοντος· ἀλλὰ δή σοι πέρας ἐχέτω ὁ λόγος. ΦΑΙ. Καίτοιγε ᾤμην γε μεσοῦν αὐτόν· καὶ ἐρεῖν τὰ ἴσα περὶ τοῦ μὴ ἐρῶντος, ὡς δεῖ ἐκείνῳ χαρίζεσθαι μᾶλλον, λέγων αὖ ὅσα ἔχει ἀγαθά. νῦν δὲ δὴ, ὦ Σώκρατες, τί ἀποπαύῃ; ΣΩ. Οὐκ ᾔσθου, ὦ μακάριε, ὅτι ἤδη ἔπη φθέγγομαι, ἀλλ' οὐκέτι διθυράμβους, καὶ ταῦτα, ψέγων; ἐὰν δ' ἐπαινεῖν τὸν ἕτερον ἄρξωμαι, τί με

οἴει ποιήσειν; ἆρ' οἶσθ' ὅτι ὑπὸ τῶν Νυμφῶν, αἷς με σὺ προὔβαλες, ἐκ προνοίας σαφῶς ἐνθουσιάσω; λέγω οὖν ἑνὶ λόγῳ, ὅτι ὅσα τὸν ἕτερον λελοιδορήκαμεν, τῷ ἑτέρῳ τἀναντία τούτων ἀγαθὰ πρόσεστι. καὶ τί δεῖ μακροῦ λόγου; περὶ γὰρ ἀμφοῖν ἱκανῶς εἴρηται. καὶ οὕτω δὴ ὁ μῦθος ὅ, τι πάσχειν προσήκει αὐτῷ, τοῦτο πείσεται· καὶ ἐγὼ τὸν ποταμὸν τοῦτον διαβὰς ἀπέρχομαι, πρὶν ὑπὸ σοῦ τι μεῖζον ἀναγκασθῆναι. ΦΑΙ. Μήπω γε, ὦ Σώκρατες, πρὶν ἂν τὸ καῦμα παρέλθῃ. ἦ οὐχ ὁρᾷς ὡς σχεδὸν ἤδη μεσημβρία ἵσταται ἡ δὴ καλουμένη σταθερά; ἀλλὰ περιμείναντες, καὶ ἅμα περὶ τῶν εἰρημένων διαλεχθέντες, τάχα ἐπειδὰν ἀποψύξῃ ἴωμεν. ΣΩ. Θεῖός γ' εἶ περὶ τοὺς λόγους, ὦ Φαῖδρε, καὶ ἀτεχνῶς θαυμάσιος. οἶμαι γὰρ ἐγὼ τῶν ἐπὶ τοῦ σοῦ βίου γεγονότων λόγων μηδένα πλείους ἢ σε πεποιηκέναι γεγενῆσθαι, ἤτοι αὐτὸν λέγοντα, ἢ ἄλλους ἑνί γε τρόπῳ προσαναγκάζοντα. Σιμμίαν Θηβαῖον ἐξαίρω λόγου· τῶν δὲ ἄλλων πάμπολυ κρατεῖς· καὶ νῦν αὖ δοκεῖς αἴτιός μοι γεγενῆσθαι λόγῳ τινὶ ῥηθῆναι, οὐ πόλεμόν γε ἀγγέλλεις. ΦΑΙ. Ἀλλὰ πῶς δὴ καὶ τίνι τούτῳ; ΣΩ. Ἡνίκ' ἔμελλον, ὦ 'γαθέ, τὸν ποταμὸν διαβαίνειν, τὸ δαιμόνιόν τε καὶ τὸ εἰωθὸς σημεῖόν μοι γίγνεσθαι, ἐγένετο (ἀεὶ δέ με ἐπίσχει, ὃ ἂν μέλλω πράττειν) καί τινα φωνὴν ἔδοξα αὐτόθεν ἀκοῦσαι· ἥ με οὐκ ἐᾷ ἀπιέναι πρὶν ἂν ἀφοσιώσωμαι, ὥς τι ἡμαρτηκότα εἰς τὸ θεῖον. εἰμὶ δὴ οὖν μάντις μέν, οὐ πάνυ δὲ σπουδαῖος· ἀλλ' ὥσπερ οἱ τὰ γράμματα φαῦλοι, ὅσον ἐμαυτῷ μό-

νον ἱκανός. σαφῶς οὖν ἤδη μανθάνω τὸ ἁμάρτημα. ὡς δή τι, ὦ ἑταῖρε, μαντικόν γέ τι καὶ ἡ ψυχή. ἐμὲ γὰρ ἔθραξε μέν τι καὶ πάλαι λέγοντα τὸν λόγον καί πως ἐδυσωπούμην, κατ᾽ Ἴβυκον, μή τι παρὰ θεοῖς ἀμπλακὼν, τιμὰν πρὸς ἀνθρώπων ἀμείψω· νῦν δ᾽ ᾔσθημαι τὸ ἁμάρτημα. ΦΑΙ. Λέγεις δὲ δὴ τί; ΣΩ. Δεινὸν, ὦ Φαῖδρε, δεινὸν λόγον αὐτός τε ἐκόμισας, ἐμέ τε ἠνάγκασας εἰπεῖν. ΦΑΙ. Πῶς δή; ΣΩ. Εὐήθη, καὶ ὑπό τι ἀσεβῆ· οὗ τίς ἂν εἴη δεινότερος; ΦΑΙ. Οὐδείς, εἴ γε σὺ ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Τί οὖν; τὸν Ἔρωτα οὐκ Ἀφροδίτης, καὶ θεόν τινα ἡγῇ; ΦΑΙ. Λέγεταί γε δή. ΣΩ. Οὔτι ὑπό γε Λυσίου, οὐδὲ ὑπὸ τοῦ σοῦ λόγου, ὃς διὰ τοῦ ἐμοῦ στόματος καταφαρμακευθέντος ὑπὸ σοῦ ἐλέχθη. εἰ δ᾽ ἔστιν, ὥσπερ οὖν ἔστι, θεὸς ἤ τι θεῖον ὁ Ἔρως, οὐδὲν ἂν κακὸν εἴη· τὼ δὴ λόγω τὼ νῦν δὴ περὶ αὐτοῦ εἰπέτην ὡς τοιούτου ὄντος. ταύτῃ τε οὖν ἡμαρτανέτην περὶ τὸν Ἔρωτα· ἔτι τε ἡ εὐήθεια αὐτοῖν πάνυ ἀστεία, τὸ, μηδὲν ὑγιὲς λέγοντε, μηδὲ ἀληθὲς, σεμνύνεσθαι ὥς τι ὄντε· εἰ ἄρα ἀνθρωπίσκους τινὰς ἐξαπατήσαντε εὐδοκιμήσετον ἐν αὐτοῖς. ἐμοὶ μὲν οὖν, ὦ φίλε, καθήρασθαι ἀνάγκη. ἔστι δὲ τοῖς ἁμαρτάνουσι περὶ μυθολογίαν καθαρμὸς ἀρχαῖος· ὃν Ὅμηρος μὲν οὐκ ᾔσθετο, Στησίχορος δέ. τῶν γὰρ ὀμμάτων στερηθεὶς διὰ τὴν Ἑλένης κακηγορίαν, οὐκ ἠγνόησεν, ὥσπερ Ὅμηρος· ἀλλ᾽, ἅτε μουσικὸς ὢν, ἔγνω τὴν αἰτίαν· καὶ ποιεῖ εὐθὺς, Οὐκ ἔστ᾽ ἔτυμος ὁ λόγος οὗτος· οὐδ᾽ ἔβας ἐν νηυσὶν ἐϋσέλμοις, οὐδ᾽ ἵκεο Πέργαμα Τροίας. Ποιή-

σας δὴ πᾶσαν τὴν καλουμένην παλινῳδίαν, παραχρῆμα ἀνέβλεψεν. ἐγὼ οὖν σοφώτερος ἐκείνων γενήσομαι κατ' αὐτό γε τοῦτο. πρὶν γάρ τι παθεῖν διὰ τὴν τοῦ Ἔρωτος κακηγορίαν, πειράσομαι αὐτῷ ἀποδοῦναι τὴν παλινῳδίαν γυμνῇ τῇ κεφαλῇ, καὶ οὐχ ὥσπερ τότε, ὑπ' αἰσχύνης ἐγκεκαλυμμένος. ΦΑΙ. Τουτωνὶ, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἔστιν ἅττ' ἄν ἐμοὶ εἴπῃς ἥδιω. ΣΩ. Καὶ γὰρ, ὦ 'γαθὲ Φαῖδρε, ἐννοεῖς ὡς ἀναιδῶς εἴρησθον τὼ λόγω, οὗτός τε καὶ ὁ ἐκ τοῦ βιβλίου ῥηθείς. εἰ γὰρ ἀκούων τὶς τύχοι ἡμῶν γεννάδας καὶ πρᾷος τὸ ἦθος, ἑτέρου δὲ τοιούτου ἐρῶν, ἢ καὶ πρότερόν ποτε ἐρασθεὶς, λεγόντων ὡς διὰ σμικρὰ μεγάλας ἔχθρας οἱ ἐρασταὶ ἀναιροῦνται, καὶ ἔχουσι πρὸς τὰ παιδικὰ φθονερῶς τε καὶ βλαβερῶς, πῶς οὐκ ἂν οἴει αὐτὸν ἡγεῖσθαι ἀκούειν ἐν ναύταις που τεθραμμένων, καὶ οὐδένα ἐλεύθερον ἔρωτα ἑωρακότων; πολλοῦ δ' ἂν δεῖν ἡμῖν ὁμολογεῖν ἃ ψέγομεν τὸν Ἔρωτα; ΦΑΙ. Ἴσως νὴ Δί', ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τοῦτόν γε τοίνυν ἔγωγε αἰσχυνόμενος, καὶ αὐτὸν τὸν Ἔρωτα δεδιὼς, ἐπιθυμῶ ποτίμῳ λόγῳ οἷον ἁλμυρὰν ἀκοὴν ἀποκλύσασθαι. συμβουλεύω δὲ καὶ Λυσίᾳ ὅτι τάχιστα γράψαι ὡς χρὴ ἐραστῇ μᾶλλον ἢ μὴ ἐρῶντι ἐκ τῶν ὁμοίων χαρίζεσθαι. ΦΑΙ. Ἀλλ' εὖ ἴσθι ὅτι ἕξει τοῦθ' οὕτως· σοῦ γὰρ εἰπόντος τὸν τοῦ ἐραστοῦ ἔπαινον, πᾶσα ἀνάγκη Λυσίαν ὑπ' ἐμοῦ ἀναγκασθῆναι γράψαι αὖ περὶ τοῦ αὐτοῦ λόγον. ΣΩ. Τοῦτο μὲν πιστεύω, ἕωσπερ ἂν ᾖς ὃς εἶ. ΦΑΙ. Λέγε τοίνυν θαῤῥῶν. ΣΩ. Ποῦ δή μοι ὁ παῖς πρὸς ὃν

ἔλεγον; ἵνα καὶ τούτου ἀκούσῃ· καὶ μὴ, ἀνήκοος ὢν, φθάσῃ χαρισάμενος τῷ μὴ ἐρῶντι. ΦΑΙ. Οὗτος παρά σοι μάλα πλησίον ἀεὶ πάρεστιν, ὅταν καὶ σὺ βούλῃ. ΣΩ. Οὑτωσὶ τοίνυν, ὦ παῖ καλὲ, ἐννόησον, ὡς ὃ μὲν πρότερος ἦν λόγος Φαίδρου τοῦ Πυθοκλέους, Μυῤῥινουσίου ἀνδρός· ὃν δὲ μέλλω λέγειν, Στησιχόρου, τοῦ Εὐφήμου, Ἱμεραίου. λεκτέος δὲ ὧδε, ὅτι Οὐκ ἔστ᾽ ἔτυμος ὁ λόγος ὃς ἂν παρόντος ἐραστοῦ τῷ μὴ ἐρῶντι μᾶλλον φῇ δεῖν χαρίζεσθαι, διότι δὴ ὁ μὲν μαίνεται, ὁ δὲ σωφρονεῖ. εἰ μὲν γὰρ ἦν ἁπλοῦν τὸ μανίαν κακὸν εἶναι, καλῶς ἂν ἐλέγετο· νῦν δὲ τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ἡμῖν γίγνεται διὰ μανίας, θείᾳ μέντοι δόσει διδομένης. ἥ τε γὰρ δὴ ἐν Δελφοῖς προφῆτις, αἵ τ᾽ ἐν Δωδώνῃ ἱέρειαι, μανεῖσαι μὲν πολλὰ δὴ καὶ καλὰ ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ τὴν Ἑλλάδα εἰργάσαντο· σωφρονοῦσαι δὲ, βραχέα, ἢ οὐδέν. καὶ ἐὰν δὴ λέγωμεν Σιβύλλαν τε, καὶ ἄλλους ὅσοι μαντικῇ χρώμενοι ἐνθέῳ, πολλὰ δὴ πολλοῖς προὔλεγον εἰς τὸ μέλλον ὀρθῶς, μηκύνοιμεν ἂν, δῆλα παντὶ λέγοντες. τόδε μὴν ἄξιον ἐπιμαρτύρασθαι, ὅτι καὶ τῶν παλαιῶν οἱ τὰ ὀνόματα τιθέμενοι, οὐκ αἰσχρὸν ἡγοῦντο οὐδὲ ὄνειδος μανίαν. οὐ γὰρ ἂν τῇ καλλίστῃ τέχνῃ, ᾗ τὸ μέλλον κρίνεται, αὐτὸ τοῦτο τοὔνομα ἐμπλέκοντες, μανικὴν ἐκάλεσαν· ἀλλ᾽ ὡς καλοῦ ὄντος, ὅταν θείᾳ μοίρᾳ γίγνηται, οὕτω νομίσαντες ἔθεντο. οἱ δὲ νῦν ἀπειροκάλως τὸ ταυ ἐπεμβαλόντες, μαντικὴν ἐκάλεσαν. ἐπεὶ καὶ τήν γε τῶν ἐμφρόνων ζήτησιν τοῦ μέλλοντος διά τε ὀρνίθων ποιουμένων καὶ τῶν ἄλλων σημείων, ἅτ᾽ ἐκ διανοίας ποριζομένων ἀνθρωπίνῃ

νοήσει νοῦν τε καὶ ἱστορίαν οἰονοηστικὴν ἐπωνόμασαν· ἣν νῦν οἰωνιστικὴν τὸ ω σεμνύνοντες οἱ νέοι καλοῦσιν. ὅσῳ δὴ οὖν τελεώτερον καὶ ἐντιμότερον μαντικὴ οἰωνιστικῆς, τό, τε ὄνομα τοῦ ὀνόματος, ἔργον τε ἔργου· τόσῳ κάλλιον μαρτυροῦσιν οἱ παλαιοὶ μανίαν σωφροσύνης τὴν ἐκ θεοῦ τῆς παρ' ἀνθρώπων γιγνομένης. ἀλλὰ μὴν νόσων γε καὶ πόνων τῶν μεγίστων δι' ἁμαρτήματα ἐκ μηνιμάτων που θεῶν ἔν τισι γενομένων, ἡ μανία ἐγγενομένη, καὶ προφητεύσασα οἷς ἔδει, ἀπαλλαγὴν εὕρετο, καταφυγοῦσα πρὸς θεῶν εὐχάς τε καὶ λατρείας· ὅθεν δὴ καθαρμῶν τε καὶ τελετῶν τυχοῦσα ἐξάντη ἐποίησε τὸν αὐτὴν ἔχοντα πρός τε τὸν παρόντα καὶ τὸν ἔπειτα χρόνον, λύσιν τῷ ὀρθῶς μανέντι τε καὶ κατασχομένῳ τῶν παρόντων κακῶν εὑρομένη. τρίτη δὲ ἀπὸ Μουσῶν κατοχή τε καὶ μανία, λαβοῦσα ἁπαλὴν καὶ ἄβατον ψυχήν, ἐγείρουσα καὶ ἐκβακχεύουσα κατά τε ᾠδὰς καὶ κατὰ τὴν ἄλλην ποίησιν, μυρία τῶν παλαιῶν ἔργα κοσμοῦσα τοὺς ἐπιγιγνομένους παιδεύει. ὃς δ' ἂν ἄνευ μανίας Μουσῶν ἐπὶ ποιητικὰς θύρας ἀφίκηται, πεισθεὶς ὡς ἄρα ἐκ τέχνης ἱκανῶς ποιητὴς ἐσόμενος, ἀτελὴς αὐτός τε καὶ ἡ ποίησις ὑπὸ τῆς τῶν μαινομένων ἡ τοῦ σωφρονοῦντος ἠφανίσθη. τοσαῦτα μέν σοι καὶ ἔτι πλείω ἔχω μανίας γιγνομένης ἀπὸ θεῶν λέγειν καλὰ ἔργα. ὥστε τοῦτό γε αὐτὸ μὴ φοβώμεθα· μηδέ τις ἡμᾶς λόγος θορυβείτω, δεδιττόμενος ὡς πρὸ τοῦ κεκινημένου τὸν σώφρονα δεῖ προαιρεῖσθαι φίλον· ἀλλὰ τόδε πρὸς ἐκείνῳ δείξας φερέσθω τὰ νικητήρια, ὡς οὐκ ἐπ' ὠφελείᾳ ὁ

ἔρως τῷ ἐρῶντι καὶ τῷ ἐρωμένῳ ἐκ θεῶν ἐπιπέμπεται. ἡμῖν δὲ ἀποδεικτέον αὖ τοὐναντίον, ὡς ἐπ' εὐτυχίᾳ τῇ μεγίστῃ παρὰ θεῶν ἡ τοιαύτη μανία δίδοται. ἡ δὲ δὴ ἀπόδειξις ἔσται δεινοῖς μὲν ἄπιστος, σοφοῖς δὲ πιστή. δεῖ οὖν πρῶτον ψυχῆς φύσεως πέρι θείας τε καὶ ἀνθρωπίνης, ἰδόντα πάθη τε καὶ ἔργα, τἀληθὲς νοῆσαι. ἀρχὴ δὲ ἀποδείξεως ἥδε· Πᾶσα ψυχὴ, ἀθάνατος. τὸ γὰρ ἀεικίνητον, ἀθάνατον· τὸ δ' ἄλλο κινοῦν, καὶ ὑπ' ἄλλου κινούμενον, παῦλαν ἔχον κινήσεως, παῦλαν ἔχει ζωῆς. μόνον δὴ τὸ αὑτὸ κινοῦν, ἅτε οὐκ ἀπολεῖπον ἑαυτὸ, οὔποτε λήγει κινούμενον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσα κινεῖται, τοῦτο πηγὴ καὶ ἀρχὴ κινήσεως. ἀρχὴ δὲ, ἀγένητον. ἐξ ἀρχῆς γὰρ ἀνάγκη πᾶν τὸ γιγνόμενον γίγνεσθαι, αὐτὴν δὲ μηδ' ἐξ ἑνός. εἰ γὰρ ἔκ του ἀρχὴ γίγνοιτο, οὐκ ἂν ἐξ ἀρχῆς γίγνοιτο. ἐπειδὴ δὲ ἀγένητόν ἐστι, καὶ ἀδιάφθορον αὐτὸ ἀνάγκη εἶναι. ἀρχῆς γὰρ δὴ ἀπολομένης, οὔτε αὐτή ποτε ἔκ του, οὔτε ἄλλο ἐξ ἐκείνης γενήσεται· εἴπερ ἐξ ἀρχῆς δεῖ τὰ πάντα γίγνεσθαι. οὕτω δὴ κινήσεως μὲν ἀρχὴ, τὸ αὐτὸ κινοῦν. τοῦτο δὲ οὔτ' ἀπόλλυσθαι οὔτε γίγνεσθαι δυνατόν· ἢ πάντα τε οὐρανὸν, πᾶσάν τε γῆν συμπεσοῦσαν στῆναι, καὶ μήποτε αὖθις ἔχειν στῆναι ὅθεν κινηθέντα γενήσεται. ἀθανάτου δὲ πεφασμένου τοῦ ὑφ' ἑαυτοῦ κινουμένου, ψυχῆς οὐσίαν τε καὶ λόγον τοῦτο αὐτό τις λέγων οὐκ αἰσχυνεῖται. πᾶν γὰρ σῶμα ᾧ μὲν ἔξωθεν τὸ κινεῖσθαι, ἄψυχον· ᾧ δὲ ἔνδοθεν αὐτὸ ἐξ αὑτοῦ, ἔμψυχον· ὡς ταύτης οὔσης φύσεως ψυχῆς. εἰ δ' ἔστι τοῦτο οὕτως ἔχον, μὴ ἄλλο τι εἶναι

τὸ αὐτὸ αὑτὸ κινοῦν, ἢ ψυχήν· ἐξ ἀνάγκης ἀγένητόν τε καὶ ἀθάνατον ψυχὴ ἂν εἴη. περὶ μὲν οὖν ἀθανασίας αὐτῆς ἱκανῶς. περὶ δὲ τῆς ἰδέας αὐτῆς ὧδε λεκτέον· οἷον μέν ἐστι, πάντη πάντως θείας εἶναι καὶ μακρᾶς διηγήσεως· ᾧ δὲ ἔοικεν, ἀνθρωπίνης τε καὶ ἐλάττονος. ταύτῃ οὖν λέγωμεν. ἔοικε δὴ τῇ ξυμφύτῳ δυνάμει ὑποπτέρου ζεύγους τε καὶ ἡνιόχου. θεῶν μὲν οὖν ἵπποι τε καὶ ἡνίοχοι πάντες, αὐτοί τε ἀγαθοὶ καὶ ἐξ ἀγαθῶν· τὸ δὲ τῶν ἄλλων μέμικται. καὶ πρῶτον μὲν ἡμῶν ὁ ἄρχων συνωρίδος ἡνιοχεῖ, εἶτα τῶν ἵππων ὁ μὲν αὐτῷ καλός τε καὶ ἀγαθὸς, καὶ ἐκ τοιούτων· ὁ δὲ, ἐξ ἐναντίων τε καὶ ἐναντίος. χαλεπὴ δὴ καὶ δύσκολος ἐξ ἀνάγκης ἡ περὶ ἡμᾶς ἡνιόχησις. πῇ δὴ οὖν θνητόν τε καὶ ἀθάνατον ζῶον ἐκλήθη, πειρατέον εἰπεῖν. ἡ ψυχὴ πᾶσα παντὸς ἐπιμελεῖται τοῦ ἀψύχου· πάντα δὲ οὐρανὸν περιπολεῖ, ἄλλοτε ἐν ἄλλοις εἴδεσι γιγνομένη. τελέα μὲν οὖν οὖσα καὶ ἐπτερωμένη μετεωροπολεῖ τε καὶ ἅπαντα τὸν κόσμον διοικεῖ· ἡ δὲ, πτερορρυήσασα φέρεται, ἕως ἂν στερεοῦ τινος ἀντιλάβηται· οὗ κατοικισθεῖσα, σῶμα γήϊνον λαβοῦσα, αὐτὸ αὑτὸ δοκοῦν κινεῖν διὰ τὴν ἐκείνης δύναμιν, ζῶον τὸ ξύμπαν ἐκλήθη, ψυχὴ καὶ σῶμα παγέν· θνητόν τ' ἔσχεν ἐπωνυμίαν· ἀθάνατον δὲ, οὐδ' ἐξ ἑνὸς λόγου λελογισμένου, ἀλλὰ πλαττομένου, οὔτε ἰδόντες, οὔτε ἱκανῶς νοήσαντες θεὸν, ἀθάνατόν τι ζῶον, ἔχον μὲν ψυχὴν, ἔχον δὲ σῶμα· τὸν ἀεὶ δὲ χρόνον ταῦτα ξυμπεφυκότα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ ὅπῃ τῷ θεῷ φίλον, ταύτῃ ἐχέτω τε καὶ λεγέσθω. τὴν δ' αἰτίαν τῆς τῶν

πτερῶν ἀποβολῆς, δι᾽ ἣν ψυχῆς ἀποῤῥεῖ, λάβωμεν. ἔστι δέ τις τοιάδε. πέφυκεν ἡ πτεροῦ δύναμις τὸ ἐμβριθὲς ἄγειν ἄνω μετεωρίζουσα, ᾗ τὸ τῶν θεῶν γένος οἰκεῖ. κεκοινώνηκε δέ πη μάλιστα τῶν περὶ τὸ σῶμα τοῦ θείου ψυχή. τὸ δὲ θεῖον, καλὸν, σοφὸν, ἀγαθὸν, καὶ πᾶν ὅ, τι τοιοῦτο. τούτοις δὴ τρέφεταί τε καὶ αὔξεται μάλιστα τὸ τῆς ψυχῆς πτέρωμα, αἰσχρῷ δὲ καὶ κακῷ καὶ τοῖς ἐναντίοις φθίνει τε καὶ διόλλυται. ὁ μὲν δὴ μέγας ἡγεμὼν ἐν οὐρανῷ Ζεὺς, πτηνὸν ἅρμα ἐλαύνων, πρῶτος πορεύεται, διακοσμῶν πάντα καὶ ἐπιμελούμενος· τῷ δ᾽ ἕπεται στρατιὰ θεῶν τε καὶ δαιμόνων, κατὰ ἕνδεκα μέρη κεκοσμημένη. μένει γὰρ Ἑστία ἐν θεῶν οἴκῳ μόνη· τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι ἐν τῷ τῶν δώδεκα ἀριθμῷ τεταγμένοι θεοὶ ἄρχοντες, ἡγοῦνται κατὰ τάξιν ἣν ἕκαστος ἐτάχθη. πολλαὶ μὲν οὖν καὶ μακάριαι θέαι τε καὶ διέξοδοι ἐντὸς οὐρανοῦ, ἃς θεῶν γένος εὐδαιμόνων ἐπιστρέφεται, πράττων ἕκαστος αὐτῶν τὸ αὑτοῦ. ἕπεται δὲ ὁ ἀεὶ θέλων τε καὶ δυνάμενος. φθόνος γὰρ ἔξω χοροῦ θείου ἵσταται. ὅταν δὲ δὴ πρὸς δαῖτά τε καὶ ἐπὶ θοίνην ἴωσιν, ἄκραν ἐπὶ τὴν οὐράνιον ἀψῖδα πορεύονται πρὸς ἄναντες ἤδη. τὰ μὲν θεῶν ὀχήματα ἰσοῤῥόπως εὐήνια ὄντα, ῥᾳδίως πορεύεται· τὰ δὲ ἄλλα πορεύονται μόγις. βρίθει γὰρ ὁ τῆς κάκης ἵππος μετέχων, ἐπὶ γῆν ῥέπων τε καὶ βαρύνων, ᾗ μὴ καλῶς ᾖ τεθραμμένος ὑπὸ τῶν ἡνιόχων. ἔνθα δὴ πόνος τε καὶ ἀγὼν ἔσχατος ψυχῇ πρόκειται. αἱ μὲν γὰρ ἀθάνατοι καλούμεναι, ἡνίκα ἂν πρὸς ἄκρῳ γένωνται, ἔξω πορευθεῖσαι ἔστησαν ἐπὶ τῷ τοῦ οὐρα-

νοῦ νώτῳ. στάσας δὲ αὐτὰς περιάγει ἡ περιφορά· αἱ δὲ θεωροῦσι τὰ ἔξω τοῦ οὐρανοῦ. τὸν δὲ ὑπερουράνιον τόπον οὔτε τις ὕμνησέ πω τῶν τῇδε ποιητὴς, οὔτε ποθ' ὑμνήσει κατ' ἀξίαν. ἔχει δὲ ὧδε. τολμητέον γὰρ οὖν τό γε ἀληθὲς εἰπεῖν, ἄλλως τε καὶ περὶ ἀληθείας λέγοντα. ἡ γὰρ ἀχρώματός τε καὶ ἀσχημάτιστος καὶ ἀναφὴς οὐσία ὄντως οὖσα ψυχῆς κυβερνήτῃ, μόνῳ θεατῇ νῷ χρῆται· περὶ ἣν τὸ τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης γένος τοῦτον ἔχει τὸν τόπον. ἅτ' οὖν θεοῦ διάνοια νῷ τε καὶ ἐπιστήμῃ ἀκηράτῳ τρεφομένη, καὶ ἁπάσης ψυχῆς, ὅσῃ ἂν μέλλῃ τὸ προσῆκον δέξεσθαι, ἰδοῦσα διὰ χρόνου τὸ ὂν, ἀγαπᾷ τε καὶ θεωροῦσα τἀληθῆ τρέφεται καὶ εὐπαθεῖ, ἕως ἂν κύκλῳ ἡ περιφορὰ εἰς ταὐτὸν περιενέγκῃ. ἐν δὲ τῇ περιόδῳ καθορᾷ μὲν αὐτὴν δικαιοσύνην, καθορᾷ δὲ σωφροσύνην, καθορᾷ δὲ ἐπιστήμην, οὐχ ᾗ γένεσις πρόσεστιν· οὐδ' ἥ ἐστί που ἑτέρα ἐν ἑτέρῳ οὖσα, ὧν ἡμεῖς νῦν ὄντων καλοῦμεν· ἀλλὰ τὴν ἐν τῷ ὅ ἐστιν ὂν ὄντως ἐπιστήμην οὖσαν, καὶ τἄλλα ὡσαύτως τὰ ὄντως ὄντα θεασαμένη, καὶ ἑστιαθεῖσα, δῦσα πάλιν εἰς τὸ εἴσω τοῦ οὐρανοῦ, οἴκαδε ἦλθεν. ἐλθούσης δὲ αὐτῆς ὁ ἡνίοχος πρὸς τὴν φάτνην τοὺς ἵππους στήσας, παρέβαλεν ἀμβροσίαν τε καὶ ἐπ' αὐτῇ νέκταρ ἐπότισε. καὶ οὗτος μὲν θεῶν βίος. αἱ δὲ ἄλλαι ψυχαὶ, ἡ μὲν ἄριστα θεῷ ἑπομένη καὶ εἰκασμένη ὑπερῆρεν εἰς τὸν ἔξω τόπον τὴν τοῦ ἡνιόχου κεφαλὴν, καὶ συμπεριηνέχθη τὴν περιφορὰν, θορυβουμένη ὑπὸ τῶν ἵππων, καὶ μόγις καθορῶσα τὰ ὄντα. ἡ δὲ τοτὲ μὲν ἦρε, τοτὲ δὲ καὶ ἔδυ· βιαζομένων δὲ τῶν

ἵππων, τὰ μὲν εἶδε, τὰ δ' οὔ. αἱ δὲ δὴ ἄλλαι, γλιχόμεναι μὲν ἅπασαι τοῦ ἄνω, ἕπονται, ἀδυνατοῦσαι δέ, ὑποβρύχιαι συμπεριφέρονται, πατοῦσαι ἀλλήλαις καὶ ἐπιβάλλουσαι, ἑτέρα πρὸ τῆς ἑτέρας πειρωμένη γενέσθαι. θόρυβος οὖν καὶ ἅμιλλα καὶ ἱδρὼς ἔσχατος γίγνεται. οὗ δή, κακίᾳ ἡνιόχων, πολλαὶ μὲν χωλεύονται, πολλαὶ δὲ πολλὰ πτερὰ θραύονται· πᾶσαι δὲ πολὺν ἔχουσαι πόνον, ἀτελεῖς τῆς τοῦ ὄντος θέας ἀπέρχονται· καὶ ἀπελθοῦσαι τροφῇ δοξαστῇ χρῶνται. οὗ δὴ ἕνεχ' ἡ πολλὴ σπουδή, τὸ ἀληθείας ἰδεῖν πεδίον οὗ ἐστιν. ἥ τε δὴ προσήκουσα ψυχῆς τῷ ἀρίστῳ νομή, ἐκ τοῦ ἐκεῖσε λειμῶνος τυγχάνει οὖσα· ἥ τε τοῦ πτεροῦ φύσις, ᾧ ψυχὴ κουφίζεται, τούτῳ τρέφεται. θεσμός τε Ἀδραστείας ὅδε, ἥτις ἂν ψυχὴ θεῷ ξυνοπαδὸς γενομένη κατίδῃ τι τῶν ἀληθῶν, μέχρι τε τῆς ἑτέρας περιόδου εἶναι ἀπήμονα· κἂν ἀεὶ τοῦτο δύνηται ποιεῖν, αἰεὶ ἀβλαβῆ εἶναι· ὅταν δὲ ἀδυνατήσασα ἐπισπέσθαι, μὴ ἴδῃ, καί τινι συντυχίᾳ χρησαμένη, λήθης τε καὶ κακίας πλησθεῖσα βαρυνθῇ, βαρυνθεῖσα δὲ πτερορρυήσῃ τε καὶ ἐπὶ τὴν γῆν πέσῃ, τότε νόμος ταύτην μὴ φυτεῦσαι εἰς μηδεμίαν θήρειον φύσιν ἐν τῇ πρώτῃ γενέσει· ἀλλὰ τὴν μὲν πλεῖστα ἰδοῦσαν, εἰς γονὴν ἀνδρὸς γενησομένου φιλοσόφου, ἢ φιλοκάλου, ἢ μουσικοῦ τινος καὶ ἐρωτικοῦ· τὴν δὲ δευτέραν, εἰς βασιλέως ἐννόμου, ἢ πολεμικοῦ καὶ ἀρχικοῦ· τρίτην, εἰς πολιτικοῦ, ἢ τινος οἰκονομικοῦ, ἢ χρηματιστικοῦ· τετάρτην, εἰς φιλοπόνου γυμναστικοῦ, ἢ περὶ σώματος ἴασίν τινα ἐσομένου· πέμπτην, μαντικὸν βίον, ἢ τινα τελεστικὸν ἕ-

ξουσαν· ἕκτην, ποιητικόν· ἑβδόμη, γεωμετρικὸς, ἢ δημιουργικός· ὀγδόη, σοφιστικὸς, ἢ δημοκοπικός· ἐνάτη, τυραννικός. ἐν δὲ τούτοις ἅπασιν ὃς μὲν ἂν δικαίως διάγῃ, ἀμείνονος μοίρας μεταλαμβάνει· ὃς δ' ἂν ἀδίκως, χείρονος. εἰς μὲν γὰρ τὸ αὐτὸ ὅθεν ἥκει ἡ ψυχὴ ἑκάστη, οὐ καθικνεῖται ἐτῶν μυρίων, (οὐ γὰρ πτεροῦται πρὸ τοσούτου χρόνου) πλὴν ἡ τοῦ φιλοσοφήσαντος ἀδόλως, ἢ παιδεραστήσαντος μετὰ φιλοσοφίας. αὗται δὲ τρίτῃ περιόδῳ τῇ χιλιετεῖ, ἐὰν ἕλωνται τρὶς ἐφεξῆς τὸν βίον τοῦτον, οὕτω πτερωθεῖσαι, τρισχιλιοστῷ ἔτει ἀπέρχονται. αἱ δὲ ἄλλαι, ὅταν τὸν πρῶτον βίον τελευτήσωσι, κρίσεως ἔτυχον. κριθεῖσαι δὲ, αἱ μὲν εἰς τὰ ὑπὸ γῆς δικαιωτήρια ἐλθοῦσαι, δίκην ἐκτίνουσιν· αἱ δ' εἰς τοῦ οὐρανοῦ τινα τόπον ὑπὸ τῆς δίκης κουφισθεῖσαι, διάγουσιν ἀξίως οὗ ἐν ἀνθρώπου εἴδει ἐβίωσαν βίου. τῷ δὲ χιλιοστῷ ἀμφότεραι ἀφικνούμεναι ἐπὶ κλήρωσίν τε καὶ αἵρεσιν τοῦ δευτέρου βίου, αἱροῦνται ὃν ἂν ἐθέλῃ ἑκάστη. ἔνθα καὶ εἰς θηρίου βίον ἀνθρωπίνη ψυχὴ ἀφικνεῖται, καὶ ἐκ θηρίου, ὅς ποτε ἄνθρωπος ἦν, πάλιν εἰς ἄνθρωπον. οὐ γὰρ ἥγε μήποτε ἰδοῦσα τὴν ἀλήθειαν εἰς τόδε ἥξει τὸ σχῆμα. δεῖ γὰρ ἄνθρωπον ξυνιέναι κατ' εἶδος λεγόμενον, ἐκ πολλῶν ἰὸν αἰσθήσεων εἰς ἓν λογισμῷ ξυναιρούμενον. τοῦτο δέ ἐστιν ἀνάμνησις ἐκείνων ἅ ποτ' εἶδεν ἡμῶν ἡ ψυχὴ, συμπορευθεῖσα θεῷ, καὶ ὑπεριδοῦσα ἃ νῦν εἶναι φαμὲν, καὶ ἀνακύψασα εἰς τὸ ὄντως ὄν. διὸ δὴ δικαίως μόνη πτεροῦται ἡ τοῦ φιλοσόφου διάνοια. πρὸς γὰρ ἐκείνοις ἀεὶ ἐστι μνήμῃ κατὰ δύναμιν, πρὸς

οἷσπερ ὁ θεὸς ὤν, θεῖός ἐστι. τοῖς δὲ δὴ τοιούτοις ἀνὴρ ὑπομνήμασιν ὀρθῶς χρώμενος, τελέους ἀεὶ τελετὰς τελούμενος, τέλεος ὄντως μόνος γίγνεται. ἐξιστάμενος δὲ τῶν ἀνθρωπίνων σπουδασμάτων, καὶ πρὸς τῷ θείῳ γιγνόμενος, νουθετεῖται μὲν ὑπὸ τῶν πολλῶν, ὡς παρακινῶν, ἐνθουσιάζων δὲ λέληθε τοὺς πολλούς. ἔστι δὴ οὖν δεῦρο ὁ πᾶς ἥκων λόγος περὶ τῆς τετάρτης μανίας, ἣν ὅταν τὸ τῇδέ τις ὁρῶν κάλλος, τοῦ ἀληθοῦς ἀναμιμνησκόμενος, ἀναπτερῶταί τε καὶ ἀναπτερούμενος προθυμῆται ἀναπτέσθαι ἀδυνατῶν δέ, ὄρνιθος δίκην βλέπων ἄνω, τῶν κάτω δὲ ἀμελῶν, αἰτίαν ἔχει ὡς μανικῶς διακείμενος. ὡς ἄρα αὕτη πασῶν τῶν ἐνθουσιάσεων ἀρίστη τε καὶ ἐξ ἀρίστων τῷ τε ἔχοντι καὶ τῷ κοινωνοῦντι αὐτῆς γίγνεται· καὶ ὅτι ταύτης μετέχων τῆς μανίας ὁ ἐρῶν τῶν καλῶν, ἐραστὴς καλεῖται. καθάπερ γὰρ εἴρηται, πᾶσα μὲν ἀνθρώπου ψυχὴ φύσει τεθέαται τὰ ὄντα (ἢ οὐκ ἂν ἦλθεν εἰς τόδε τὸ ζῷον) ἀναμιμνήσκεσθαι δ' ἐκ τῶνδε ἐκεῖνα, οὐ ῥᾴδιον ἁπάσῃ, οὔτε ὅσαι βραχέως εἶδον τότε τἀκεῖ, οὔθ' αἳ δεῦρο πεσοῦσαι ἐδυστύχησαν· οὔτε ὑπὸ τινῶν ὁμιλιῶν ἐπὶ τὸ ἄδικον τραπόμεναι, λήθην ὧν τότε εἶδον ἱερῶν ἔσχον. ὀλίγαι δὴ λείπονται αἷς τὸ τῆς μνήμης ἱκανῶς πάρεστιν. αὗται δέ, ὁπόταν τι τῶν ἐκεῖ ὁμοίωμα ἴδωσιν, ἐκπλήττονται, καὶ οὐκέθ' αὑτῶν γίγνονται. ὃ δ' ἐστὶ τὸ πάθος ἀγνοοῦσι, διὰ τὸ μὴ ἱκανῶς διαισθάνεσθαι. δικαιοσύνης μὲν οὖν καὶ σωφροσύνης, καὶ ὅσα ἄλλα τίμια ψυχαῖς, οὐκ ἔνεστι φέγγος οὐδὲν ἐν τοῖς τῇδε ὁμοιώμασιν· ἀλλὰ δι' ἀμυδρῶν ὀργάνων

μόγις αὐτῶν καὶ ὀλίγοι ἐπὶ τὰς εἰκόνας ἰόντες, θεῶνται τὸ τοῦ εἰκασθέντος γένος. κάλλος δὲ τότε ἦν ἰδεῖν λαμπρὸν, ὅτε σὺν εὐδαίμονι χορῷ μακαρίαν ὄψιν τε καὶ θέαν ἑπόμενοι μετὰ μὲν Διὸς ἡμεῖς, ἄλλοι δὲ μετ᾽ ἄλλου θεῶν, εἶδόν τε καὶ ἐτελοῦντο τελετῶν ἣν θέμις λέγειν μακαριωτάτην· ἣν ὠργιάζομεν ὁλόκληροι μὲν αὐτοὶ ὄντες, καὶ ἀπαθεῖς κακῶν ὅσα ἡμᾶς ἐν ὑστέρῳ χρόνῳ ὑπέμενεν· ὁλόκληρα δὲ καὶ ἁπλᾶ καὶ ἀτρεμῆ καὶ εὐδαίμονα φάσματα μυούμενοί τε καὶ ἐποπτεύοντες ἐν αὐγῇ καθαρᾷ καθαροὶ ὄντες καὶ ἀσήμαντοι τούτου ὃ νῦν δὴ σῶμα περιφέροντες ὀνομάζομεν ὀστρέου τρόπον δεδεσμευμένοι. ταῦτα μὲν οὖν μνήμῃ κεχαρίσθω, δι᾽ ἣν πόθῳ τῶν τότε νῦν μακρότερα εἴρηται. περὶ δὲ κάλλους, ὥςπερ εἴπομεν, μετ᾽ ἐκείνων τε ἔλαμπεν ὄν. δεῦρό τε ἐλθόντες κατειλήφαμεν αὐτὸ διὰ τῆς ἐναργεστάτης αἰσθήσεως τῶν ἡμετέρων στίλβον ἐναργέστατα. ὄψις γὰρ ἡμῖν ὀξυτάτη τῶν διὰ τοῦ σώματος ἔρχεται αἰσθήσεων, ᾗ φρόνησις οὐχ ὁρᾶται. δεινοὺς γὰρ ἂν παρεῖχεν ἔρωτας, εἴτι τοιοῦτον ἑαυτῆς ἐναργὲς εἴδωλον παρείχετο εἰς ὄψιν ἰόν, καὶ τἆλλα ὅσα ἐραστά. νῦν δὲ κάλλος μόνον ταύτην ἔσχε μοῖραν, ὥστ᾽ ἐκφανέστατον εἶναι καὶ ἐρασμιώτατον. ὁ μὲν οὖν μὴ νεοτελὴς, ἢ διεφθαρμένος, οὐκ ὀξέως ἐνθένδε ἐκεῖσε φέρεται πρὸς αὐτὸ τὸ κάλλος, θεώμενος αὐτοῦ τὴν τῇδε ἐπωνυμίαν. ὥστε οὐ σέβεται προσορῶν, ἀλλ᾽ ἡδονῇ παραδοὺς, τετράποδος νόμῳ βαίνειν ἐπιχειρεῖ, καὶ παιδοσπορεῖν καὶ ὕβρει προσομιλῶν, οὐ δέδοικεν, οὐδ᾽ αἰσχύνεται παρὰ φύσιν ἡδονὴν διώκων. ὁ δὲ ἀρτιτελὴς, ὁ τῶν τότε πο-

λυθεάμων, ὅταν θεοειδὲς πρόσωπον ἴδῃ, κάλλος εὖ μεμιμημένον, ἤ τινα ἀσώματον ἰδέαν, πρῶτον μὲν ἔφριξε, καί τι τῶν τότε ὑπῆλθεν αὐτὸν δειμάτων· εἶτα προσορῶν, ὡς θεὸν σέβεται· καὶ, εἰ μὴ δεδίει τὴν τῆς σφόδρα μανίας δόξαν, θύοι ἂν, ὡς ἀγάλματι καὶ θεῷ, τοῖς παιδικοῖς. ἰδόντα δὲ αὐτὸν, οἷον ἐκ τῆς φρίκης μεταβολή τε καὶ ἱδρὼς καὶ θερμότης ἀήθης λαμβάνει. δεξάμενος γὰρ τοῦ κάλλους τὴν ἀποῤῥοὴν διὰ τῶν ὀμμάτων, ἐθερμάνθη ᾗ ἡ τοῦ πτεροῦ φύσις ἄρδεται. θερμανθέντος δὲ ἐτάκη τὰ περὶ τὴν ἔκφυσιν, ἃ πάλαι ὑπὸ σκληρότητος συμμεμυκότα εἶργε μὴ βλαστάνειν. ἐπιῤῥυείσης δὲ τῆς τροφῆς, ᾤδησέ τε καὶ ὥρμησε φύεσθαι ἀπὸ τῆς ῥίζης ὁ τοῦ πτεροῦ καυλὸς ὑπὸ πᾶν τὸ τῆς ψυχῆς εἶδος. πᾶσα γὰρ ἦν τοπάλαι πτερωτή. ζεῖ οὖν ἐν τούτῳ ὅλη καὶ ἀνακηκίει. καὶ ὅπερ τὸ τῶν ὀδοντοφυούντων πάθος περὶ τοὺς ὀδόντας γίγνεται ὅταν ἄρτι φύωσι, κνῆσίς τε καὶ ἀγανάκτησις περὶ τὰ οὖλα, ταὐτὸν δὴ πέπονθεν ἡ τοῦ πτεροφυεῖν ἀρχομένου ψυχή· ζεῖ τε καὶ ἀγανακτεῖ καὶ γαργαλίζεται φύουσα τὰ πτερά. ὅταν μὲν οὖν βλέπουσα πρὸς τὸ τοῦ παιδὸς κάλλος, ἐκεῖθεν μέρη ἐπιόντα δή που καὶ ῥέοντα, ἃ δὴ διὰ ταῦτα ἵμερος καλεῖται, δεχομένη τὸν ἵμερον ἄρδηταί τε καὶ θερμαίνηται, λωφᾷ τε τῆς ὀδύνης καὶ γέγηθεν· ὅταν δὲ χωρὶς γένηται καὶ αὐχμήσῃ, τὰ τῶν διεξόδων στόματα ᾗ τὸ πτερὸν ὁρμᾷ συναυαινόμενα, μύσαντα ἀποκλείει τὴν βλάστην τοῦ πτεροῦ. ἡ δ' ἐντὸς μετὰ τοῦ ἱμέρου ἀποκεκλεισμένη, πηδῶσα οἷον τὰ σφύζοντα, τῇ διεξόδῳ ἐγχρίει ἑκάστῃ τῇ καθ' αὐτὴν,

ὥστε πᾶσα κεντουμένη κύκλῳ ἡ ψυχὴ οἰστρᾷ καὶ ὀδυνᾶται· μνήμην δ' αὖ ἔχουσα τοῦ καλοῦ γέγηθεν. ἐκ δ' ἀμφοτέρων μεμιγμένων ἀδημονεῖ τε τῇ ἀτοπίᾳ τοῦ πάθους, καὶ ἀποροῦσα λυττᾷ· καὶ ἐμμανὴς οὖσα, οὔτε νυκτὸς δύναται καθεύδειν, οὔτε μεθ' ἡμέραν οὗ ἂν ᾖ μένειν. θεῖ δὲ ποθοῦσα ὅπου ἂν οἴηται ὄψεσθαι τὸν ἔχοντα τὸ κάλλος. ἰδοῦσα δὲ καὶ ἐποχετευσαμένη ἵμερον, ἔλυσε μὲν τὰ τότε συμπεφραγμένα, ἀναπνοὴν δὲ λαβοῦσα, κέντρων τε καὶ ὠδίνων ἔληξεν. ἡδονὴν δ' αὖ ταύτην γλυκυτάτην ἐν τῷ παρόντι καρποῦται. ὅθεν δὴ ἑκοῦσα εἶναι οὐκ ἀπολείπεται, οὐδέ τινα τοῦ καλοῦ περὶ πλείονος ποιεῖται· ἀλλὰ μητέρων τε καὶ ἀδελφῶν καὶ ἑτέρων πάντων λέλησται, καὶ οὐσίας δι' ἀμέλειαν ἀπολλυμένης, παρ' οὐδὲν τίθεται· νομίμων δὲ καὶ εὐσχημόνων, οἷς πρὸ τοῦ ἐκαλλωπίζετο, πάντων καταφρονήσασα, δουλεύειν ἑτοίμη καὶ κοιμᾶσθαι ὅπου ἂν ἐᾷ τις ἐγγυτάτω τοῦ πόθου. πρὸς γὰρ τὸ σέβεσθαι τὸν τὸ κάλλος ἔχοντα, ἰατρὸν εὕρηκε μόνον τῶν μεγίστων πόνων. τοῦτο δὴ τὸ πάθος, ὦ παῖ καλέ, πρὸς ὃν δή μοι ὁ λόγος, ἄνθρωποι μὲν Ἔρωτα ὀνομάζουσι θεοὶ δὲ ὃ καλοῦσιν ἀκούσας, εἰκότως διὰ νεότητα γελάσειας. λέγουσι δὲ, οἶμαι, τινὲς Ὁμηρίδαι, ἐκ τῶν ἀποθέτων ἐπῶν δύο ἔπη εἰς τὸν Ἔρωτα· ὧν τὸ ἕτερον πάνυ ὑβριστικὸν, καὶ οὐ σφόδρα τοι ἔμμετρον. ὑμνοῦσι δὲ ὧδε, Τὸν δ' ἤτοι θνητοὶ μὲν Ἔρωτα καλοῦσι ποτηνὸν, Ἀθάνατοι δὲ Πτέρωτα, διὰ πτερόφοιτον ἀνάγκην. τούτοις δὴ ἔξεστι μὲν πείθεσθαι, ἔξεστι δὲ μή. ὅμως δὲ ἥγε αἰτία καὶ τὸ πάθος τῶν

ἐρώντων τοῦτο ἐκεῖνο τυγχάνει ὄν. τῶν μὲν οὖν Διὸς ὀπαδῶν ὁ ληφθεὶς ἐμβριθέστερον δύναται φέρειν τὸ τοῦ πτερωνύμου ἄχθος· ὅσοι δὲ Ἄρεώς τε θεραπευταί, καὶ μετ' ἐκείνου περιεπόλουν, ὅταν ὑπ' Ἔρωτος ἁλῶσι, καί τι οἰηθῶσιν ἀδικεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ἐρωμένου, φονικοὶ καὶ ἕτοιμοι καθιερεύειν αὑτούς τε καὶ τὰ παιδικά. καὶ οὕτω καθ' ἕκαστον θεὸν, οὗ ἕκαστος ἦν χορευτὴς, ἐκεῖνον τιμῶν τε καὶ μιμούμενος εἰς τὸ δυνατὸν ζῇ, ἕως ἂν ᾖ ἀδιάφθορος· καὶ τὴν τῇδε πρώτην γένεσιν βιοτεύῃ, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ πρός γε τοὺς ἐρωμένους καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ὁμιλῇ τε καὶ προσφέρηται. τόν τε οὖν Ἔρωτα τῶν καλῶν πρὸς τρόπου ἐκλέγεται ἕκαστος, καὶ ὡς θεὸν αὐτὸν ἐκεῖνον ὄντα ἑαυτῷ, οἷον ἄγαλμα τεκταίνεται καὶ κατακοσμεῖ, ὡς τιμήσων τε καὶ ὀργιάσων. οἱ μὲν δὴ Διός, Δῖόν τινα ζητοῦσι τὴν ψυχὴν τὸν ὑφ' αὑτῶν ἐρώμενον. σκοποῦσιν οὖν εἰ φιλόσοφός τε καὶ ἡγεμονικὸς τὴν φύσιν· καὶ ὅταν αὐτὸν εὑρόντες ἐρασθῶσι, πᾶν ποιοῦσιν ὅπως τοιοῦτος ἔσται. ἐὰν οὖν μὴ πρότερον ἐμβεβῶσι τῷ ἐπιτηδεύματι, τότε ἐπιχειρήσαντες μανθάνουσί τε ὅθεν ἄν τι δύνωνται, καὶ αὐτοὶ μετέρχονται. ἰχνεύοντες δὲ παρ' ἑαυτῶν ἀνευρίσκειν τὴν τοῦ σφετέρου θεοῦ φύσιν, εὐροῦσι, διὰ τὸ συντόνως ἠναγκάσθαι πρὸς τὸν θεὸν βλέπειν· καὶ ἐφαπτόμενοι αὐτοῦ τῇ μνήμῃ, ἐνθουσιῶντες, ἐξ ἐκείνου λαμβάνουσι τὰ ἔθη καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα, καθόσον δυνατὸν θεοῦ ἀνθρώπῳ μετασχεῖν. καὶ τούτων δὴ τὸν ἐρώμενον αἰτιώμενοι, ἔτι τε μᾶλλον ἀγαπῶσι· κἂν ἐκ Διὸς ἀρύτωσιν, ὥσπερ αἱ βάκχαι, ἐπὶ

τὴν τοῦ ἐρωμένου ψυχὴν ἐπαντλοῦντες, ποιοῦσιν ὡς δυνατὸν ὁμοιότατον τῷ σφετέρῳ θεῷ. ὅσοι δ' αὖ μεθ' Ἥρας εἵποντο, βασιλικὸν ζητοῦσι· καὶ εὑρόντες, περὶ τοῦτον πάντα δρῶσι τὰ αὐτά. οἱ δὲ Ἀπόλλωνός τε καὶ ἑκάστου τῶν θεῶν, κατὰ τὸν θεὸν ἰόντες, ζητοῦσι τὸν σφέτερον παῖδα πεφυκέναι· καὶ ὅταν κτήσωνται, μιμούμενοι αὐτοί τε καὶ τὰ παιδικὰ πείθοντες, καὶ ῥυθμίζοντες, εἰς τὸ ἐκείνου ἐπιτήδευμα καὶ ἰδέαν ἄγουσιν, ὅση ἑκάστῳ δύναμις· οὐ φθόνῳ οὐδ' ἀνελευθέρῳ δυσμενείᾳ χρώμενοι πρὸς τὰ παιδικά, ἀλλ' εἰς ὁμοιότητα αὐτοῖς καὶ τῷ θεῷ ὃν ἂν τιμῶσι, πᾶσαν πάντως ὅτι μάλιστα πειρώμενοι ἄγειν, οὕτω ποιοῦσι. προθυμία μὲν οὖν τῶν ὡς ἀληθῶς ἐρώντων καὶ τελετή, ἐάν γ' ἐνδιαπράξωνται ὃ προθυμοῦνται, ἣν λέγω. οὕτω καλή τε καὶ εὐδαιμονικὴ ὑπὸ τοῦ δι' ἔρωτα μανέντος φίλου τῷ φιληθέντι γίγνεται, ἐὰν αἱρεθῇ. ἁλίσκεται δὲ δὴ ὁ αἱρεθεὶς τοιῷδε τρόπῳ. καθάπερ ἐν ἀρχῇ τοῦδε τοῦ μύθου τριχῇ διειλόμην ψυχὴν ἑκάστην· ἱππομόρφω μὲν δύο τινὲ εἴδη, ἡνιοχικὸν δὲ εἶδος, τρίτον· καὶ νῦν ἔτι ἡμῖν ταῦτα μενέτω. τῶν δὲ δὴ ἵππων ὁ μέν, φαμέν, ἀγαθός, ὁ δ' οὔ. ἀρετὴ δὲ τίς τοῦ ἀγαθοῦ, ἢ κακοῦ κακία, οὐ διείπομεν· νῦν δὲ λεκτέον. ὁ μὲν τοίνυν αὐτοῖν ἐν τῇ καλλίονι στάσει ὤν, τό, τε εἶδος ὀρθὸς καὶ διηρθρωμένος, ὑψαύχην, ἐπίγρυπος, λευκὸς ἰδεῖν, μελανόμματος, τιμῆς ἐραστὴς μετὰ σωφροσύνης τε καὶ αἰδοῦς, καὶ ἀληθινῆς δόξης ἑταῖρος, ἄπληκτος, κελεύσματι μόνον καὶ λόγῳ ἡνιοχεῖται· ὁ δ' αὖ, σκολιός, πολύς, εἰκῇ συμπεφορημένος, κρατεραύχην,

βραχυτράχηλος, σιμοπρόσωπος, μελάγχρως, γλαυκόμματος, ὕφαιμος, ὕβρεως καὶ ἀλαζονείας ἑταῖρος, περὶ ὦτα λάσιος, κωφὸς, μάστιγι μετὰ κέντρων μόγις ὑπείκων. ὅταν δ' οὖν ὁ ἡνίοχος, ἰδὼν τὸ ἐρωτικὸν ὄμμα, πᾶσαν αἰσθήσει διαθερμήνας τὴν ψυχὴν, γαργαλισμοῦ τε καὶ πόθου κέντρων ὑποπλησθῇ, ὁ μὲν εὐπειθὴς τῷ ἡνιόχῳ τῶν ἵππων, ἀεί τε καὶ τότε αἰδοῖ βιαζόμενος, ἑαυτὸν κατέχει, μὴ ἐπιπηδᾷν τῷ ἐρωμένῳ· ὁ δὲ, οὔτε κέντρων ἡνιοχικῶν, οὔτε μάστιγος ἔτι ἐντρέπεται, σκιρτῶν δὲ βίᾳ φέρεται· καὶ πάντα πράγματα παρέχων τῷ σύζυγί τε καὶ ἡνιόχῳ, ἀναγκάζει ἰέναι τε πρὸς τὰ παιδικὰ, καὶ μνείαν ποιεῖσθαι τῆς τῶν ἀφροδισίων χάριτος. τὼ δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν ἀντιτείνετον, ἀγανακτοῦντε ὡς δεινὰ καὶ παράνομα ἀναγκαζομένω· τελευτῶντε δὲ, ὅταν μηδὲν ᾖ πέρας κακοῦ, πορεύεσθον ἀγομένω, εἴξαντε, καὶ ὁμολογήσαντε ποιήσειν τὸ κελευόμενον. καὶ πρὸς αὐτῷ τ' ἐγένοντο, καὶ εἶδον τὴν ὄψιν τὴν τῶν παιδικῶν ἀστράπτουσαν. ἰδόντος δὲ τοῦ ἡνιόχου ἡ μνήμη πρὸς τὴν τοῦ κάλλους φύσιν ἠνέχθη, καὶ πάλιν εἶδεν αὐτὴν μετὰ σωφροσύνης ἐν ἁγνῷ βάθρῳ βεβῶσαν. ἰδοῦσα δὲ ἔδεισέ τε, καὶ σεφθεῖσα ἀνέπεσεν ὑπτία· καὶ ἅμα ἠναγκάσθη εἰς τοὐπίσω ἀνελκύσαι τὰς ἡνίας, οὕτω σφόδρα ὥστε ἐπὶ τὰ ἰσχία ἄμφω καθίσαι τὼ ἵππω τὸν μὲν, ἑκόντα, διὰ τὸ μὴ ἀντιτείνειν· τὸν δὲ ὑβριστὴν, μάλα ἄκοντα. ἀπελθόντε δὲ ἀπωτέρω, ὁ μὲν ὑπ' αἰσχύνης τε καὶ θάμβους ἱδρῶτι πᾶσαν ἔβρεξε τὴν ψυχήν· ὁ δὲ, λήξας τῆς ὀδύνης ἣν ὑπὸ τοῦ χαλινοῦ τε ἔσχε καὶ τοῦ πτώματος, μόγις ἐξαναπνεύσας

ἐλοιδόρησεν ὀργῇ, πολλὰ κακίζων τόν τε ἡνίοχον καὶ τὸν ὁμόζυγα, ὡς δειλίᾳ τε καὶ ἀνανδρίᾳ λιπόντε τὴν τάξιν καὶ ὁμολογίαν. καὶ πάλιν οὐκ ἐθέλοντας προσιέναι ἀναγκάζων, μόγις συνεχώρησε, δεομένων εἰσαῦθις ὑπερβαλέσθαι. ἐλθόντος δὲ τοῦ συντεθέντος χρόνου, οὐ ἀμνημονεῖν προσποιουμένω ἀναμιμνήσκων, βιαζόμενος, χρεμετίζων, ἕλκων ἠνάγκασεν αὖ προσελθεῖν τοῖς παιδικοῖς ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς λόγους. καὶ ἐπειδὴ ἐγγὺς ἦσαν, ἐγκύψας καὶ ἐκτείνας τὴν κέρκον, ἐνδακὼν τὸν χαλινὸν μετ᾽ ἀναιδείας ἕλκει. ὁ δ᾽ ἡνίοχος ἔτι μᾶλλον ταὐτὸ πάθος παθών, ὥσπερ ἀπὸ ὕσπληγος ἀναπεσὼν ἔτι μᾶλλον τοῦ ὑβριστοῦ ἵππου ἐκ τῶν ὀδόντων βίᾳ ὀπίσω σπάσας τὸν χαλινόν, τήν τε κακήγορον γλῶτταν καὶ τὰς γνάθους καθήμαξε, καὶ τὰ σκέλη τε καὶ τὰ ἰσχία πρὸς τὴν γῆν ἐρείσας, ὀδύναις ἔδωκεν. ὅταν δὲ ταὐτὸν πολλάκις πάσχων ὁ πονηρὸς τῆς ὕβρεως λήξῃ, ταπεινωθεὶς ἕπεται ἤδη τῇ τοῦ ἡνιόχου προνοίᾳ· καὶ ὅταν ἴδῃ τὸν καλόν, φόβῳ διόλλυται. ὥστε ξυμβαίνει ποτ᾽ ἤδη τὴν τοῦ ἐραστοῦ ψυχὴν τοῖς παιδικοῖς αἰδουμένην τε καὶ δεδοικυῖαν ἕπεσθαι. ἅτε οὖν πᾶσαν θεραπείαν, ὡς ἰσόθεος, θεραπευόμενος, οὐχ ὑπὸ σχηματιζομένου τοῦ ἐρῶντος, ἀλλ᾽ ἀληθῶς τοῦτο πεπονθότος, καὶ αὐτὸς ὢν φύσει φίλος, εἰς ταὐτὸν ἄγει τὴν φιλίαν τῷ θεραπεύοντι. ἐὰν ἄρα καὶ ἐν τῷ πρόσθεν ὑπὸ ξυμφοιτητῶν ἤ τινων ἄλλων διαβεβλημένος ᾖ, λεγόντων ὡς αἰσχρὸν ἐρῶντι πλησιάζειν, καὶ διὰ τοῦτο ἀπωθεῖ τὸν ἐρῶντα· προϊόντος δὲ ἤδη τοῦ χρόνου, ἥ τε ἡλικία καὶ τὸ χρεὼν ἤγαγεν εἰς τὸ

προέσθαι αὐτὸν εἰς ὁμιλίαν. οὐ γὰρ δή ποτε εἵμαρται κακὸν κακῷ φίλον, οὐδ' ἀγαθὸν μὴ φίλον ἀγαθῷ εἶναι. προσεμένου δὲ, καὶ λόγον τε καὶ ὁμιλίαν δεξαμένου ἐγγύθεν, ἡ εὔνοια γιγνομένη τοῦ ἐρῶντος ἐκπλήττει τὸν ἐρώμενον, διαισθανόμενον ὅτι οὐδ' οἱ ξύμπαντες ἄλλοι φίλοι τε καὶ οἰκεῖοι μοῖραν φιλίας οὐδεμίαν παρέχονται πρὸς τὸν ἔνθεον φίλον. ὅταν δὲ χρονίζῃ τοῦτο δρῶν, καὶ πλησιάζῃ, μετὰ τοῦ ἅπτεσθαι ἔν τε γυμνασίοις καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ὁμιλίαις, τότ' ἤδη ἡ τοῦ ῥεύματος ἐκείνου πηγὴ, ὃν ἵμερον Ζεὺς, Γανυμήδους ἐρῶν, ὠνόμασε, πολλὴ φερομένη πρὸς τὸν ἐραστὴν, ἡ μὲν εἰς αὐτὸν ἔδυ, ἡ δ' ἀπομεστουμένου, ἔξω ἀποῤῥεῖ. καὶ οἷον πνεῦμα, ἤ τις ἠχὼ ἀπὸ λείων τε καὶ στερεῶν ἁλλομένη, πάλιν ὅθεν ὡρμήθη φέρεται· οὕτω τὸ τοῦ κάλλους ῥεῦμα, πάλιν εἰς τὸν καλὸν διὰ τῶν ὀμμάτων ἰὸν, ᾗ πέφυκεν ἐπὶ τὴν ψυχὴν ἰέναι ἀφικόμενον, καὶ ἀναπτερῶσαν τὰς διόδους τῶν πτερῶν, ἄρδει τε καὶ ὥρμησε πτεροφυεῖν τε, καὶ τὴν τοῦ ἐρωμένου αὖ ψυχὴν ἔρωτος ἐνέπλησεν. ἐρᾷ μὲν οὖν ὅτου δὲ, ἀπορεῖ· καὶ οὔθ' ὅ, τι πέπονθεν οἶδεν, οὐδ' ἔχει φράσαι· ἀλλ' οἷον ἀπ' ἄλλου ὀφθαλμίας ἀπολε[redacted]ὼς, πρόφασιν εἰπεῖν οὐκ ἔχει· ὥσπερ δὲ ἐν κατ[redacted]ῳ ἐν τῷ ἐρῶντι ἑαυτὸν ὁρῶν λέληθε. καὶ ὅταν μὲν ἐκεῖνος παρῇ, λήγει κατὰ ταὐτὰ ἐκείνῳ τῆς ὀδύνης· ὅταν δὲ ἀπῇ, κατὰ ταὐτὰ αὖ ποθεῖ καὶ ποθεῖται, εἴδωλον ἔρωτος ἀντ' ἔρωτος ἔχων. καλεῖ δὲ αὐτὸν καὶ οἴεται οὐκ ἔρωτα ἀλλὰ φιλίαν εἶναι. ἐπιθυμεῖ δὲ ἐκείνῳ παραπλησίως μὲν, ἀσθενεστέρως

δὲ, ὁρᾶν, ἅπτεσθαι, φιλεῖν, συγκατακεῖσθαι· καὶ δή, οἷον εἰκός, ποιεῖ τὸ μετὰ τοῦτο ταχὺ ταῦτα. ἐν οὖν τῇ συγκοιμήσει, τοῦ μὲν ἐραστοῦ ὁ ἀκόλαστος ἵππος ἔχει ὅ, τι λέγοι πρὸς τὸν ἡνίοχον, καὶ ἀξιοῖ ἀντὶ πολλῶν πόνων σμικρὰ ἀπολαῦσαι· ὁ δὲ τῶν παιδικῶν, ἔχει μὲν οὐδὲν εἰπεῖν, σπαργῶν δὲ καὶ ἀπορῶν περιβάλλει τὸν ἐραστὴν, καὶ φιλεῖ ὡς σφόδρα εὔνουν ἀσπαζόμενος. ὅτάν τε συγκατακέωνται, οἷός ἐστι μὴ ἂν ἀπαρνηθῆναι τὸ αὐτοῦ μέρος χαρίσασθαι τῷ ἐρῶντι, εἰ δεηθείη τυχεῖν. ὁ δὲ ὁμόζυξ αὖ μετὰ τοῦ ἡνιόχου πρὸς ταῦτα μετ' αἰδοῦς καὶ λόγου ἀντιτείνει. ἐὰν μὲν δὴ οὖν εἰς τεταγμένην τε δίαιταν καὶ φιλοσοφίαν νικήσῃ τὰ βελτίω τῆς διανοίας ἀγαγόντα, μακάριον μὲν καὶ ὁμονοητικὸν τὸν ἐνθάδε βίον διάγουσιν, ἐγκρατεῖς αὐτῶν καὶ κόσμιοι ὄντες· δουλωσάμενοι μὲν ᾧ κακία ψυχῆς ἐνεγίνετο, ἐλευθερώσαντες δὲ, ᾧ ἀρετή. τελευτήσαντες δὲ δή, ὑπόπτεροι καὶ ἐλαφροὶ γεγονότες, τῶν τριῶν παλαισμάτων τῶν ὡς ἀληθῶς Ὀλυμπιακῶν ἓν νενικήκασιν· οὗ μεῖζον ἀγαθὸν οὔτε σωφροσύνη ἀνθρωπίνη οὔτε θεία μανία δυνατὴ πορίσαι ἀνθρώπῳ. ἐὰν δὲ διαίτῃ φορτικωτέρᾳ τε καὶ ἀφιλοσόφῳ, φιλοτίμῳ δὲ χρήσωνται, τάχ' ἂν που ἐν μέθαις ἤ τινι ἄλλῃ ἀμελείᾳ τὼ ἀκολάστω αὐτοῖν ὑποζυγίω λαβόντε τὰς ψυχὰς ἀφρούρους, συναγαγόντε εἰς ταὐτὸν τὴν ὑπὸ τῶν πολλῶν μακαριστὴν αἵρεσιν, εἱλέτην τε καὶ διεπράξαντο· καὶ διαπραξαμένω, τολοιπὸν ἤδη χρῶνται μὲν αὐτῇ, σπάνια δὲ, ἅτε οὐ πάσῃ δεδογμένα τῇ διανοίᾳ πράττοντες. φίλω μὲν οὖν

καὶ τούτω, ἧττον δὲ ἐκείνων ἀλλήλοιν διά τε τοῦ ἔρωτος καὶ ἔξω γενομένω διάγουσι, πίστεις τὰς μεγίστας ἡγουμένω ἀλλήλοιν δεδωκέναι τε καὶ δεδέχθαι· ἃς οὐ θεμιτὸν εἶναι λύσαντας, εἰς ἔχθραν ποτὲ ἐλθεῖν. ἐν δὲ τῇ τελευτῇ ἄπτεροι μὲν, ὡρμηκότες δὲ πτεροῦσθαι, ἐκβαίνουσι τοῦ σώματος· ὥστε οὐ σμικρὸν ἆθλον τῆς ἐρωτικῆς μανίας φέρονται. εἰς γὰρ σκότον καὶ τὴν ὑπὸ γῆς πορείαν οὐ νόμος ἐστὶν ἔτι ἐλθεῖν τοῖς κατηργμένοις ἤδη τῆς ἐπουρανίου πορείας, ἀλλὰ φανὸν βίον διάγοντας, εὐδαιμονεῖν μετ' ἀλλήλων πορευομένους, καὶ ὁμοπτέρους ἔρωτος χάριν, ὅταν γένηται, γενέσθαι. Ταῦτα τοσαῦτα, ὦ παῖ, καὶ οὕτω θεῖα σοὶ δωρήσεται ἡ παρ' ἐραστοῦ φιλία. ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ μὴ ἐρῶντος οἰκειότης, σωφροσύνῃ θνητῇ κεκραμένη, θνητά τε καὶ φειδωλὰ οἰκονομοῦσα, ἀνελευθερίαν, ὑπὸ πλήθους ἐπαινουμένην ὡς ἀρετὴν, τῇ φίλῃ ψυχῇ ἐντεκοῦσα, ἐννέα χιλιάδας ἐτῶν περὶ τὴν κυλινδουμένην αὐτὴν καὶ ὑπὸ γῆς ἄνουν παρέξει. αὕτη σοὶ, ὦ φίλε Ἔρως, εἰς ἡμετέραν δύναμιν ὅτι καλλίστη καὶ ἀρίστη δέδοταί τε καὶ ἐκτέτισται παλινῳδία, τά τε ἄλλα καὶ τοῖς ὀνόμασιν ἠναγκασμένη ποιητικοῖς τισι διὰ Φαῖδρον εἰρῆσθαι. ἀλλὰ τῶν προτέρων τε συγγνώμην καὶ τῶνδε χάριν ἔχων, εὐμενὴς καὶ ἵλεως τήν μοι ἐρωτικὴν τέχνην ἣν δέδωκας, μήτε ἀφέλῃ, μήτε πηρώσῃς δι' ὀργήν. δίδου τ' ἔτι μᾶλλον ἢ νῦν παρὰ τοῖς καλοῖς τίμιον εἶναι. ἐν τῷ πρόσθεν δ' εἴ τι λόγῳ σοὶ ἀπηνὲς εἴπομεν Φαῖδρός τε καὶ ἐγὼ, Λυσίαν τὸν τοῦ λόγου πατέρα αἰτιώμενος, παῦε τῶν τοιούτων

λόγων· ἐπὶ φιλοσοφίαν δὲ, ὥσπερ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Πολέμαρχος τέτραπται, τρέψον· ἵνα καὶ ὁ ἐραστὴς ὅδε αὐτοῦ μηκέτι ἐπαμφοτερίζῃ, καθάπερ νῦν, ἀλλὰ ἁπλῶς πρὸς Ἔρωτα μετὰ φιλοσόφων λόγων τὸν βίον ποιῆται. ΦΑΙ. Συνεύχομαί σοι, ὦ Σώκρατες, εἴπερ ἄμεινον ταῦθ' ἡμῖν εἶναι, ταῦτα γίγνεσθαι. τὸν λόγον δὲ σοῦ πάλαι θαυμάσας ἔχω, ὅσῳ καλλίω τοῦ προτέρου ἀπειργάσω. ὥστε ὀκνῶ μή μοι ὁ Λυσίας ταπεινὸς φανῇ, ἐὰν ἄρα καὶ ἐθελήσῃ πρὸς αὐτὸν ἄλλον ἀντιπαρατεῖναι. καὶ γάρ τις αὐτὸν, ὦ θαυμάσιε, ἔναγχος τῶν πολιτικῶν τοῦτ' αὐτὸ λοιδορῶν ὠνείδιζε, καὶ διὰ πάσης τῆς λοιδορίας ἐκάλει λογογράφον. τάχα οὖν ἂν ὑπὸ φιλοτιμίας ἐπίσχοι ἡμῖν ἂν τοῦ γράφειν. ΣΩ. Γελοῖόν γ', ὦ νεανία, τὸ δόγμα λέγεις· καὶ τοῦ ἑταίρου συχνὸν διαμαρτάνεις, εἰ αὐτὸν οὕτω τινὰ ἡγῇ ψοφοδεᾶ· ἴσως δὲ καὶ τὸν λοιδορούμενον αὐτῷ οἴει νομίζοντα λέγειν ἃ ἔλεγεν. ΦΑΙ. Ἐφαίνετο γάρ, ὦ Σώκρατες· καὶ σύνοισθά που καὶ αὐτὸς ὅτι οἱ μέγιστον δυνάμενοί τε καὶ σεμνότατοι ἐν ταῖς πόλεσιν, αἰσχύνονται λόγους τε γράφειν, καὶ καταλείπειν συγγράμματα ἑαυτῶν, δόξαν φοβούμενοι τοῦ ἔπειτα χρόνου, μὴ σοφισταὶ καλῶνται. ΣΩ. Γλυκὺς ἀγκὼν, ὦ Φαῖδρε, λέληθέ σε ὅτι ἀπὸ τοῦ μακροῦ ἀγκῶνος τοῦ κατὰ τὸν Νεῖλον ἐκλήθη· καὶ πρὸς τῷ ἀγκῶνι λανθάνει σε ὅτι οἱ μέγιστον φρονοῦντες τῶν πολιτικῶν, μάλιστα ἐρῶσι λογογραφίας τε καὶ καταλείψεως συγγραμμάτων· οἵγε καὶ ἐπειδὰν τινὰ γράφωσι λόγον, οὕτως ἀγαπῶσι τοὺς ἐπαινέτας, ὥστε προσπαραγράφουσι

πρώτους οἳ ἂν ἑκασταχοῦ ἐπαινῶσιν αὐτούς. ΦΑΙ. Πῶς τοῦτο λέγεις; οὐ γὰρ μανθάνω. ΣΩ. Οὐ μανθάνεις ὅτι ἐν ἀρχῇ ἀνδρὸς πολιτικοῦ συγγράμματος πρῶτος ὁ ἐπαινέτης γέγραπται; ΦΑΙ. Πῶς; ΣΩ. Ἔδοξέ που (φησὶν αὐτὸ τὸ σύγγραμμα) τῇ βουλῇ, ἢ τῷ δήμῳ, ἢ ἀμφοτέροις. καὶ ὃς εἶπεν, τὸν ἑαυτὸν δὴ λέγων μάλα σεμνῶς καὶ ἐγκωμιάζων ὁ συγγραφεύς. ἔπειτα λέγει δὴ μετὰ τοῦτο ἐπιδεικνύμενος τοῖς ἐπαινέταις τὴν ἑαυτοῦ σοφίαν, ἐνίοτε πάνυ μακρὸν ποιησάμενος σύγγραμμα. ἢ σοι ἄλλό τι φαίνεται τὸ τοιοῦτον ἢ λόγος συγγεγραμμένος; ΦΑΙ. Οὐκ ἔμοιγε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐὰν μὲν οὗτος ἐμμένῃ, γεγηθὼς ἀπέρχεται ἐκ τοῦ θεάτρου ὁ ποιητής· ἐὰν δὲ ἐξαλειφθῇ, καὶ ἄμοιρος γένηται λογογραφίας τε καὶ τοῦ ἄξιος εἶναι συγγράφειν, πενθεῖ αὐτός τε καὶ οἱ ἑταῖροι. ΦΑΙ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Δῆλόν γε ὅτι οὐχ ὡς ὑπερφρονοῦντες τοῦ ἐπιτηδεύματος, ἀλλ' ὡς τεθαυμακότες. ΦΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τί δέ; ὅταν ἱκανὸς γένηται ῥήτωρ ἢ βασιλεὺς, ὥστε λαβὼν τὴν Λυκούργου, ἢ Σόλωνος, ἢ Δαρείου δύναμιν, ἀθάνατος γενέσθαι λογογράφος ἐν πόλει, ἆρ' οὖν οὐκ ἰσόθεον ἡγεῖται αὐτός τε αὐτὸν ἔτι ζῶν, καὶ οἱ ἔπειτα γιγνόμενοι ταὐτὰ ταῦτα περὶ αὐτοῦ νομίζουσι, θεώμενοι αὐτοῦ τὰ συγγράμματα; ΦΑΙ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Οἴει οὖν τινα τῶν τοιούτων, ὅστις καὶ ὁπωστιοῦν δύσνους Λυσίᾳ, ὀνειδίζειν αὐτὸ τοῦτο ὅτι συγγράφει; ΦΑΙ. Οὔκουν εἰκός γε, ἐξ ὧν σὺ λέγεις. καὶ γὰρ ἂν τῇ αὑτοῦ ἐπιθυμίᾳ, ὡς ἔοικεν, ὀνειδίζοι. ΣΩ. Τοῦτο μὲν ἄρα παντὶ δῆλον ὅτι οὐκ

αἰσχρὸν αὐτό γε τὸ γράφειν λόγους. ΦΑΙ. Τί γάρ; ΣΩ. Ἀλλ' ἐκεῖνο οἶμαί γε αἰσχρὸν ἤδη, τὸ μὴ καλῶς λέγειν τε καὶ γράφειν, ἀλλ' αἰσχρῶς τε καὶ κακῶς. ΦΑΙ. Δῆλον δή. τίς οὖν ὁ τρόπος τοῦ καλῶς τε καὶ μὴ γράφειν; ΣΩ. Δεόμεθά τοι, ὦ Φαῖδρε, Λυσίαν περὶ τούτων ἐξετάσαι, καὶ ἄλλον ὅστις πώποτέ τι γέγραφεν ἢ γράψει, εἴτε πολιτικὸν σύγγραμμα, εἴτε ἰδιωτικὸν, ἐν μέτρῳ ὡς ποιητὴς, ἢ ἄνευ μέτρου, ὡς ἰδιώτης; ΦΑΙ. Ἐρωτᾷς εἰ δεόμεθα; τίνος μὲν οὖν ἕνεκ' ἄν τις, ὡς εἰπεῖν, ζῴη, ἀλλ' ἢ τῶν τοιούτων ἡδονῶν ἕνεκα; οὐ γάρ που ἐκείνων γε ὧν προλυπηθῆναι δεῖ, ἢ μηδὲ ἡσθῆναι. ὃ δὴ ὀλίγου πᾶσαι αἱ περὶ τὸ σῶμα ἡδοναὶ ἔχουσι. διὸ καὶ δικαίως ἀνδραποδώδεις κέκληνται. ΣΩ. Σχολὴ μὲν δὴ, ὡς ἔοικε· καὶ ἅμα μοὶ δοκοῦσιν ὡς ἐν τῷ πνίγει ὑπὲρ κεφαλῆς ἡμῖν οἱ τέττιγες ᾄδοντες, καὶ ἀλλήλοις διαλεγόμενοι, καθορᾷν καὶ ἡμᾶς. εἰ οὖν ἴδοιεν καὶ νῷ, καθάπερ τοὺς πολλοὺς, ἐν μεσημβρίᾳ μὴ διαλεγομένους, ἀλλὰ νυστάζοντας, καὶ κηλουμένους ὑφ' αὐτῶν δι' ἀργίαν τῆς διανοίας, δικαίως ἂν καταγελῷεν, ἡγούμενοι ἀνδράποδα ἄττα σφίσιν ἐλθόντα εἰς τὸ καταγώγιον, ὥσπερ προβάτια μεσημβριάζοντα περὶ τὴν κρήνην εὕδειν. ἐὰν δὲ ὁρῶσι διαλεγομένους, καὶ παραπλέοντας σφᾶς, ὥσπερ Σειρῆνας, ἀκηλήτους, ὃ γέρας ἔχουσι παρὰ θεῶν ἀνθρώποις διδόναι, τάχ' ἂν δοῖεν, ἀγασθέντες. ΦΑΙ. Ἔχουσι δὲ δὴ τί τοῦτο; ἀνήκοος γὰρ, ὡς ἔοικε, τυγχάνω ὤν. ΣΩ. Οὐ μὲν δὴ πρέπει γε φιλόμουσον ἄνδρα τῶν τοιούτων ἀνήκοον εἶναι. λέγεται δ' ὥς ποτ' ἦσαν οὗτοι ἄν-

θρωποι τῶν πρὶν Μούσας γεγονέναι. γενομένων δὲ Μουσῶν, καὶ φανείσης ᾠδῆς, οὕτως ἄρα τινὲς τῶν τότε ἐξεπλάγησαν ὑφ᾽ ἡδονῆς, ὥστε ᾄδοντες ἠμέλησαν σίτων τε καὶ ποτῶν, καὶ ἔλαθον τελευτήσαντες αὑτούς. ἐξ ὧν τὸ τεττίγων γένος μετ᾽ ἐκεῖνο φύεται, γέρας τοῦτο παρὰ Μουσῶν λαβὸν, μηδὲν τροφῆς δεῖσθαι γενόμενον, ἀλλ᾽ ἄσιτόν τε καὶ ἄποτον εὐθὺς ᾄδειν, ἕως ἂν τελευτήσῃ· καὶ μετὰ ταῦτα ἐλθὸν παρὰ Μούσας ἀπαγγέλλειν τίς τίνα αὐτῶν τιμᾷ τῶν ἐνθάδε. Τερψιχόρῃ μὲν οὖν τοὺς ἐν τοῖς χοροῖς τετιμηκότας αὐτὴν ἀπαγγέλλοντες, ποιοῦσι προσφιλεστέρους· τῇ δὲ Ἐρατοῖ, τοὺς ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς· καὶ ταῖς ἄλλαις οὕτω, κατὰ τὸ εἶδος τιμῆς ἑκάστης. τῇ δὲ πρεσβυτάτῃ Καλλιόπῃ, καὶ τῇ μετὰ ταύτην Οὐρανίᾳ, τοὺς ἐν φιλοσοφίᾳ διάγοντάς τε καὶ τιμῶντας τὴν ἐκείνων μουσικὴν ἀγγέλλουσι· αἳ δὴ μάλιστα τῶν Μουσῶν περί τε οὐρανὸν καὶ λόγους οὖσαι θείους τε καὶ ἀνθρωπίνους, ἱᾶσι καλλίστην φωνήν. πολλῶν οὖν δὴ ἕνεκεν λεκτέον τὶ, καὶ οὐ καθευδητέον, ἐν τῇ μεσημβρίᾳ. ΦΑΙ. Λεκτέον γὰρ οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὅπερ νῦν προὐθέμεθα, σκέψασθαι τὸν λόγον ὅπῃ καλῶς ἔχει λέγειν τε καὶ γράφειν, καὶ ὅπῃ μὴ, σκεπτέον. ΦΑΙ. Δῆλον. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν οὐχ ὑπάρχειν δεῖ τοῖς εὖ τε καὶ καλῶς ῥηθησομένοις τὴν τοῦ λέγοντος διάνοιαν, εἰδυῖαν τἀληθὲς ὧν ἂν ἐρεῖν πέρι μέλλῃ; ΦΑΙ. Οὑτωσὶ περὶ τούτων ἀκήκοα, ὦ φίλε Σώκρατες, οὐκ εἶναι ἀνάγκην τῷ μέλλοντι ῥήτορι ἔσεσθαι τὰ τῷ ὄντι δίκαια μανθάνειν, ἀλλὰ τὰ δόξαντα ἂν πλήθει οἵπερ δικάσουσιν· οὐδὲ τὰ ὄντως

ἀγαθὰ ἢ καλά, ἀλλ' ὅσα δόξει. ἐκ γὰρ τούτων εἶναι τὸ πείθειν, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς ἀληθείας. ΣΩ. Οὔτοι ἀπόβλητον ἔπος εἶναι δεῖ, ὦ Φαῖδρε, ὃ ἂν εἴπωσι σοφοί, ἀλλὰ σκοπεῖν μή τι λέγωσι. καὶ δὴ καὶ τὸ νῦν λεχθὲν οὐκ ἀφετέον. ΦΑΙ. Ὀρθῶς λέγεις. ΣΩ. Ὧδε δὴ σκοπῶμεν αὐτό. ΦΑΙ. Πῶς; ΣΩ. Εἴ σε πείθοιμι ἐγὼ τοὺς πολεμίους ἀμύνειν, κτησάμενον ἵππον· ἄμφω δὲ ἵππον ἀγνοοῖμεν, τοσόνδε μέντοι τυγχάνοιμι εἰδὼς περὶ σοῦ, ὅτι Φαῖδρος ἵππον ἡγεῖται τὸ τῶν ἡμέρων ζώων μέγιστα ἔχον ὦτα. ΦΑΙ. Γελοῖόν γ' ἄν, ὦ Σώκρατες, εἴη. ΣΩ. Οὔπω γε· ἀλλ' ὅτε δὴ σπουδῇ σε πείθοιμι, συντιθεὶς λόγον, ἔπαινον κατὰ τοῦ ὄνου, ἵππον ἐπονομάζων· καὶ λέγων ὡς παντὸς ἄξιον τὸ θρέμμα οἴκοι τε κεκτῆσθαι καὶ ἐπὶ στρατιᾶς· ἀποπολεμεῖν τε χρήσιμον καὶ προσενεγκεῖν δυνατὸν σκεύη, καὶ ἄλλα πολλὰ ὠφέλιμον. ΦΑΙ. Παγγέλοιόν γ' ἂν ἤδη εἴη. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ κρεῖττον, γελοῖον ἢ δεινόν τε καὶ ἐχθρὸν εἶναι, ἢ φίλον; ΦΑΙ. Φαίνεται. ΣΩ. Ὅταν οὖν ὁ ῥητορικὸς ἀγνοῶν ἀγαθὸν καὶ κακόν, λαβὼν πόλιν ὡσαύτως ἔχουσαν, πείθῃ, μὴ περὶ ὄνου σκιᾶς, ὡς ἵππου, τὸν ἔπαινον ποιούμενος, ἀλλὰ περὶ κακοῦ, ὡς ἀγαθοῦ· δόξας δὲ πλήθους μεμελετηκώς, πείσῃ κακὰ πράττειν ἀντ' ἀγαθῶν· ποῖόν τινα οἴει μετὰ ταῦτα τὴν ῥητορικὴν καρπὸν ὃν ἔσπειρε θερίζειν; ΦΑΙ. Οὐ πάνυ ἐπιεικῆ. ΣΩ. Ἆρ' οὖν, ὦ 'γαθέ, ἀγροικότερον τοῦ δέοντος λελοιδορήκαμεν τὴν τῶν λόγων τέχνην; ἣδ' ἴσως ἂν εἴποι, Τί ποτ', ὦ θαυμάσιοι, ληρεῖτε; ἐγὼ γὰρ οὐδένα ἀγνοοῦντα τἀληθὲς ἀναγ-

καίζω μανθάνειν λέγειν· ἀλλ' εἴ τις ἐμὴ ξυμβουλῇ κτησάμενος ἐκεῖνο, οὕτως ἐμὲ λαμβάνειν. τὸ δ' οὖν μέγα λέγω, ὡς ἄνευ ἐμοῦ τῷ τὰ ὄντα εἰδότι οὐδέν τι μᾶλλον ἔσται πείθειν τέχνῃ. Οὐκοῦν δίκαια ἐρεῖ, λέγουσα ταῦτα; ΦΑΙ. Φημί, ἐὰν οἵ γε ἐπιόντες αὐτῇ λόγοι μαρτυρῶσιν εἶναι τέχνη. ὥσπερ γὰρ ἀκούειν δοκῶ τινων προσιόντων καὶ διαμαρτυρομένων λόγων ὅτι ψεύδεται, καὶ οὐκ ἔστι τέχνη ἀλλ' ἄτεχνος τριβή. τοῦ δὲ λέγειν, φησὶν ὁ Λάκων, ἔτυμος τέχνη, ἄνευ τοῦ ἀληθείας ἧφθαι, οὔτ' ἔστιν οὔτε μήποτε ὕστερον γένηται. τούτων δὴ τῶν λόγων, ὦ Σώκρατες. ἀλλὰ δεῦρο αὐτοὺς παράγων, ἐξέταζε τί καὶ πῶς λέγουσι. ΣΩ. Πάριτε δὴ θρέμματα γενναῖα· καλλίπαιδά τε Φαῖδρον πείθετε, ὡς ἂν μὴ ἱκανῶς φιλοσοφήσῃ, οὐδὲ ἱκανός ποτε λέγειν ἔσται περὶ οὐδενός. ἀποκρινέσθω δὴ ὁ Φαῖδρος, ἐρωτᾶτε· ἆρ' οὖν τὸ μὲν ὅλον ἡ ῥητορικὴ ἂν εἴη τέχνη ψυχαγωγία τις διὰ λόγων, οὐ μόνον ἐν δικαστηρίοις καὶ ὅσοι ἄλλοι δημόσιοι σύλλογοι, ἀλλὰ καὶ ἐν ἰδίοις ἡ αὐτή, σμικρῶν τε καὶ μεγάλων πέρι; καὶ οὐδὲν ἐντιμότερον τόγε ὀρθὸν περὶ σπουδαῖα ἢ φαῦλα γιγνόμενον; ἢ πῶς σὺ ταῦτ' ἀκήκοας; ΦΑΙ. Οὐ μὰ τὸν Δία οὐ παντάπασιν οὕτως· ἀλλὰ μάλιστα μέν πως περὶ τὰς δίκας λέγεται καὶ γράφεται τέχνη, λέγεται δὲ καὶ περὶ δημηγορίας· ἐπὶ πλέον δὲ οὐκ ἀκήκοα. ΣΩ. Ἀλλ' ἦ τὰς Νέστορός τε καὶ Ὀδυσσέως τέχνας μόνον περὶ λόγων ἀκήκοας, ἃς ἐν Ἰλίῳ σχολάζοντε συνεγραψάτην, τῶν δὲ Παλαμήδους ἀνήκοος γέγονας; ΦΑΙ. Καὶ ναὶ μὰ Δία ἔγωγε τῶν Νέστορος· εἰ μὴ

Γοργίαν, Νέστορά τινα κατασκευάζεις· ἤ τινα Θρα- σύμαχόν τε καὶ Θεόδωρον, Ὀδυσσέα. ΣΩ. Ἴσως. ἀλλὰ γὰρ τούτους ἐῶμεν· σὺ δ' εἰπὲ, ἐν δικαστηρί- οις οἱ ἀντίδικοι τί δρῶσιν; οὐκ ἀντιλέγουσι μέντοι; ἢ τί φήσομεν; ΦΑΙ. Τοῦτ' αὐτό. ΣΩ. Περὶ τοῦ δικαίου τε καὶ ἀδίκου; ΦΑΙ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ τέχνῃ τοῦτο δρῶν, ποιήσει φανῆναι τὸ αὐτὸ τοῖς αὐτοῖς τοτὲ μὲν δίκαιον, ὅταν δὲ βούληται, ἄδικον; ΦΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Καὶ ἐν δημηγορίᾳ δὴ τῇ πόλει δοκεῖν τὰ αὐτὰ, τοτὲ μὲν ἀγαθὰ, τοτὲ δ' αὖ τἀναν- τία; ΦΑΙ. Οὕτως. ΣΩ. Τὸν οὖν Ἐλεατικὸν Παλα- μήδην λέγοντα οὐκ ἴσμεν τέχνῃ, ὥστε δοκεῖν φαίνε- σθαι τοῖς ἀκούουσι τὰ αὐτὰ ὅμοια καὶ ἀνόμοια, καὶ ἓν καὶ πολλὰ, μένοντά τε αὖ καὶ φερόμενα; ΦΑΙ. Μάλα γε. ΣΩ. Οὐκ ἄρα μόνον περὶ δικαστήριά τε ἐστὶν ἡ ἀντιλογικὴ, καὶ περὶ δημηγορίαν, ἀλλ', ὡς ἔοικε, περὶ πάντα τὰ λεγόμενα μία τις τέχνη, εἴπερ ἔστιν αὕτη ἂν εἴη ἥτις οἷατ' ἔσται πᾶν παντὶ ὁμοι- οῦν τῶν δυνατῶν, καὶ οἷς δυνατόν· καὶ ἄλλου ὁμοι- οῦντος καὶ ἀποκρυπτομένου, εἰς φῶς ἄγειν. ΦΑΙ. Πῶς δὴ τὸ τοιοῦτον λέγεις; ΣΩ. Τῇδε δοκῶ ζητοῦ- σι φανεῖσθαι. ἀπάτη πότερον ἐν πολὺ διαφέρουσι γί- γνεται μᾶλλον, ἢ ὀλίγον; ΦΑΙ. Ἐν τοῖς ὀλίγον. ΣΩ. Ἀλλὰ δὴ, κατὰ σμικρὸν μεταβαίνων, μᾶλλον λήσεις ἐλ- θὼν ἐπὶ τὸ ἐναντίον, ἢ κατὰ μέγα. ΦΑΙ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Δεῖ ἄρα τὸν μέλλοντα ἀπατήσειν μὲν ἄλλον, αὐ- τὸν δὲ μὴ ἀπατήσεσθαι, τὴν ὁμοιότητα τῶν ὄντων καὶ ἀνομοιότητα ἀκριβῶς διειδέναι. ΦΑΙ. Ἀνάγκη μὲν οὖν. ΣΩ. Ἦ οὖν οἷός τε ἔσται, ἀλήθειαν ἀγνοῶν ἑκάστου,

τὴν τοῦ ἀγνοουμένου ὁμοιότητα μικράν τε καὶ μεγάλην ἐν τοῖς ἄλλοις διαγιγνώσκειν; ΦΑΙ. Ἀδύνατον. ΣΩ. Οὐκοῦν τοῖς παρὰ τὰ ὄντα δοξάζουσι καὶ ἀπατωμένοις δῆλον ὡς τὸ πάθος τοῦτο δι᾽ ὁμοιοτήτων τινῶν εἰσεῤῥύη. ΦΑΙ. Γίγνεται οὖν οὕτως. ΣΩ. Ἔστιν οὖν ὅπως τεχνικὸς ἔσται, μεταβιβάζων κατὰ σμικρὸν, δι᾽ ὁμοιοτήτων ἀπὸ τοῦ ὄντος ἑκάστοτε ἐπὶ τοὐναντίον ἀπάγων, ἢ αὐτὸς τοῦτο διαφεύγειν, ὁ μὴ ἐγνωρικὼς ὃ ἐστιν ἕκαστον τῶν ὄντων; ΦΑΙ. Οὐ μήποτε. ΣΩ. Λόγων ἄρα τέχνην, ὦ ἑταῖρε, ὁ τὴν ἀλήθειαν μὴ εἰδὼς, δόξας δὲ τεθηρακὼς, γελοίαν τινὰ, ὡς ἔοικε, καὶ ἄτεχνον παρέξεται. ΦΑΙ. Κινδυνεύει. ΣΩ. Βούλει οὖν, ἐν τῷ Λυσίου λόγῳ ὃν φέρεις, καὶ ἐν οἷς ἡμεῖς εἴπομεν, ἰδεῖν τι ὧν φαμεν ἄτεχνόν τε καὶ ἔντεχνον εἶναι; ΦΑΙ. Πάντων γέ που μάλιστα· ὡς νῦν γε ψιλῶς πως λέγομεν, οὐκ ἔχοντες ἱκανὰ παραδείγματα. ΣΩ. Καὶ μὴν κατὰ τύχην γέ τινα, ὡς ἔοικεν, ἐῤῥηθήτην τὼ λόγω, ἔχοντέ τι παράδειγμα· ὡς ἂν ὁ εἰδὼς τὸ ἀληθὲς, προσπαίζων ἐν λόγοις παράγοι τοὺς ἀκούοντας. καὶ ἔγωγε, ὦ Φαῖδρε, αἰτιῶμαι τοὺς ἐντοπίους θεούς. ἴσως δὲ καὶ οἱ τῶν Μουσῶν προφῆται οἱ ὑπὲρ κεφαλῆς ᾠδοὶ ἐπιπεπνευκότες ἂν ἡμῖν εἶεν τοῦτο τὸ γέρας. οὐ γάρ που ἔγωγε τέχνης τινὸς τοῦ λέγειν μέτοχος. ΦΑΙ. Ἔστω ὡς λέγεις· μόνον δήλωσον ὃ φῄς. ΣΩ. Ἴθι δή μοι ἀνάγνωθι τὴν τοῦ Λυσίου λόγου ἀρχήν. ΦΑΙ. Περὶ μὲν τῶν ἐμῶν πραγμάτων ἐπίστασαι· καὶ ὡς νομίζω συμφέρειν ἡμῖν τούτων γενομένων, ἀκήκοας. ἀξιῶ δὲ μὴ διὰ τοῦτο ἀτυχῆσαι ὧν δέομαι,

D 2

ὅτι οὐκ ἐραστὴς ὢν σοῦ τυγχάνω. ὡς ἐκείνοις μὲν τότε μεταμέλει ὧν ἂν εὖ ποιήσωσιν, ἐπειδὰν τῆς ἐπιθυμίας παύσωνται. ΣΩ. Παῦσαι. τί δὴ οὖν οὗτος ἁμαρτάνει καὶ ἄτεχνον ποιεῖ, λεκτέον. ἦ γάρ; ΦΑΙ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν οὐ παντὶ δῆλον τόγε τοιόνδε, ὡς περὶ μὲν ἔνια τῶν τοιούτων ὁμονοητικῶς ἔχομεν, περὶ δ᾽ ἔνια στασιαστικῶς; ΦΑΙ. Δοκῶ μὲν ὃ λέγεις μανθάνειν· ἔτι δ᾽ εἰπὲ σαφέστερον. ΣΩ. Ὅταν τὶς ὄνομα εἴπῃ σιδήρου, ἢ ἀργύρου, ἆρ᾽ οὐ τὸ αὐτὸ πάντες διενοήθημεν; ΦΑΙ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Τί δ᾽ ὅταν δικαίου, ἢ ἀγαθοῦ; οὐκ ἄλλος ἄλλῃ φέρεται, καὶ ἀμφισβητοῦμεν ἀλλήλοις τε καὶ ἡμῖν αὐτοῖς; ΦΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἐν μὲν ἄρα τοῖς συμφωνοῦμεν, ἐν δὲ τοῖς, οὔ. ΦΑΙ. Οὕτω. ΣΩ. Ποτέρωθι οὖν εὐαπατητότεροι ἐσμέν; καὶ ἡ ῥητορικὴ ἐν ποτέροις μεῖζον δύναται; ΦΑΙ. Δηλονότι ἐν οἷς πλανώμεθα. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸν μέλλοντα τέχνην ῥητορικὴν μετιέναι, πρῶτον μὲν δεῖ ταῦτα ὁδῷ διῃρῆσθαι· καὶ εἰληφέναι τινὰ χαρακτῆρα ἑκατέρου τοῦ εἴδους, ἐν ᾧ τε ἀνάγκη τὸ πλῆθος πλανᾶσθαι, καὶ ἐν ᾧ μή. ΦΑΙ. Καλὸν γοῦν ἄν, ὦ Σώκρατες, εἶδος εἴη κατανενοηκὼς ὁ τοῦτο λαβών. ΣΩ. Ἔπειτά γε οἶμαι πρὸς ἑκάστῳ γιγνόμενον μὴ λανθάνειν, ἀλλ᾽ ὀξέως αἰσθάνεσθαι περὶ οὗ ἂν μέλλῃ ἐρεῖν, ποτέρου ὂν τυγχάνει τοῦ γένους. ΦΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Τί οὖν; τὸν Ἔρωτα πότερον φῶμεν εἶναι τῶν ἀμφισβητησίμων, ἢ τῶν μή; ΦΑΙ. Τῶν ἀμφισβητησίμων δήπου. ΣΩ. Ἦ οἴει ἄν σοι συγχωρῆσαι εἰπεῖν ἃ νῦν δὴ εἶπες περὶ αὐτοῦ, ὡς βλά-

βη τί ἐστι τῷ ἐρωμένῳ καὶ ἐρῶντι, καὶ αὖθις ὡς μέγιστον τῶν ἀγαθῶν τυγχάνει; ΦΑΙ. Ἄριστα λέγεις. ΣΩ. Ἀλλ' εἰπὲ καὶ τόδε, (ἐγὼ γάρ τοι, διὰ τὸ ἐνθουσιαστικὸν, οὐ πάνυ μέμνημαι) εἰ ὡρισάμην ἔρωτα ἀρχόμενος τοῦ λόγου. ΦΑΙ. Νὴ Δία, ἀμηχάνως γε ὡς σφόδρα. ΣΩ. Φεῦ, ὅσῳ λέγεις τεχνικωτέρας νύμφας τὰς Ἀχελώου, καὶ Πᾶνα τὸν Ἑρμοῦ, Λυσίου τοῦ Κεφάλου, πρὸς λόγους εἶναι. ἢ οὐδὲν λέγω; ἀλλὰ καὶ ὁ Λυσίας ἀρχόμενος τοῦ ἐρωτικοῦ ἠνάγκασεν ἡμᾶς ὑπολαβεῖν τὸν Ἔρωτα ἕν τι τῶν ὄντων, ὃ αὐτὸς ἠβουλήθη; καὶ πρὸς τοῦτο ἤδη συνταξάμενος πάντα τὸν ὕστερον λόγον διεπεράνατο; βούλει πάλιν ἀναγνῶμεν αὐτοῦ τὴν ἀρχήν; ΦΑΙ. Εἰ σοί γε δοκεῖ· ὃ μέντοι ζητεῖς οὐκ ἔστ' αὐτόθι. ΣΩ. Λέγε, ἵνα ἀκούσω αὐτοῦ ἐκείνου. ΦΑΙ. Περὶ μὲν τῶν ἐμῶν πραγμάτων ἐπίστασαι· καὶ ὡς νομίζω συμφέρειν ἡμῖν τούτων γενομένων, ἀκήκοας. ἀξιῶ δὲ μὴ διὰ τοῦτο ἀτυχῆσαι ὧν δέομαι, ὅτι οὐκ ἐραστὴς ὢν σοῦ τυγχάνω. ὡς ἐκείνοις μὲν τότε μεταμέλει ὧν ἂν εὖ ποιήσωσιν, ἐπειδὰν τῆς ἐπιθυμίας παύσωνται. ΣΩ. Ἦ πολλοῦ δεῖν ἔοικε ποιεῖν ὅδε γε ὃ ζητοῦμεν· ὃς οὐδὲ ἀπ' ἀρχῆς, ἀλλ' ἀπὸ τελευτῆς ἐξ ὑπτίας ἀνάπαλιν διανεῖν ἐπιχειρεῖ τὸν λόγον· καὶ ἄρχεται ἀφ' ὧν πεπαυμένος ἂν ἤδη ὁ ἐραστὴς λέγοι πρὸς τὰ παιδικά. ἢ οὐδὲν εἶπον, Φαῖδρε, φίλη κεφαλή; ΦΑΙ. Ἔστι γέ τοι δὴ, Σώκρατες, τελευτὴ, περὶ οὗ τὸν λόγον ποιεῖται. ΣΩ. Τί δέ; τἄλλα οὐ χύδην δοκεῖ βεβλῆσθαι τὰ τοῦ λόγου; ἢ φαίνεται, τὸ δεύτερον εἰρημένον, ἔκ τινος ἀνάγκης δεύτερον

δεῖν τεθῆναι; ἤ τι ἄλλο τῶν ῥηθέντων; ἐμοὶ μὲν γὰρ ἔδοξεν, ὡς μηδὲν εἰδότι, οὐκ ἀγεννῶς τὸ ἐπιὸν εἰρῆσθαι τῷ γράφοντι. σὺ δ' ἔχεις τινὰ ἀνάγκην λογογραφικὴν, ᾗ ταῦτα ἐκεῖνος οὕτως ἐφεξῆς παράλληλα ἔθηκε; ΦΑΙ. Χρηστὸς εἶ, ὅτι με ἡγῇ ἱκανὸν εἶναι τὰ ἐκείνου οὕτως ἀκριβῶς διϊδεῖν. ΣΩ. Ἀλλὰ τὸ δέ γε οἶμαί σε φάναι ἂν δεῖν, πάντα λόγον ὥσπερ ζῶον συνεστάναι, σῶμά τι ἔχοντα αὐτὸν αὑτοῦ· ὥστε μήτε ἀκέφαλον εἶναι, μήτε ἄπουν, ἀλλὰ μέσά τε ἔχειν καὶ ἄκρα, πρέποντα ἀλλήλοις καὶ τῷ ὅλῳ γεγραμμένα. ΦΑΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Σκέψαι τοίνυν τὸν τοῦ ἑταίρου σου λόγον, εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως ἔχει· καὶ εὑρήσεις τοῦ ἐπιγράμματος οὐδὲν διαφέροντα, ὃ Μίδᾳ τῷ Φρυγί φασί τινες ἐπιγεγράφθαι. ΦΑΙ. Ποῖον τοῦτο; καὶ τί πεπονθός; ΣΩ. Ἔστι μὲν τοῦτο, τότε, Χαλκῆ παρθένος εἰμί· Μίδα δ' ἐπὶ σήματι κεῖμαι. Ὄφρ' ἂν ὕδωρ τε νάῃ, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ, Αὐτοῦ τῇδε μένουσα, πολυκλαύτου ἐπὶ τύμβου, Ἀγγελέω παριοῦσι, Μίδας ὅτι τῇδε τέθαπται. Ὅτι δὲ οὐδὲν διαφέρει αὐτοῦ πρῶτον ἢ ὕστατον τὶ λέγεσθαι, ἐννοεῖς που, ὡς ἐγῷμαι. ΦΑΙ. Σκώπτεις τὸν λόγον ἡμῶν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τοῦτον μὲν τοίνυν, ἵνα μὴ σὺ ἄχθῃ, ἐάσω· (καίτοι συχνά γε ἔχειν μοὶ δοκεῖ παραδείγματα πρὸς ἅ τὶς βλέπων, ὀνίναιτ' ἂν μιμεῖσθαι αὐτὰ ἐπιχειρῶν, μὴ πάνυ τι) εἰς δὲ τοὺς ἑτέρους λόγους ἴωμεν. ἦν γάρ τι ἐν αὐτοῖς, ὡς δοκῶ, προσῆκον ἰδεῖν τοῖς βουλομένοις περὶ λόγων σκοπεῖν. ΦΑΙ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις; ΣΩ. Ἐναντίω που ἤστην. ὁ

μὲν γάρ, ὡς τῷ ἐρῶντι, ὁ δ' ὡς τῷ μὴ, δεῖ χαρίζεσθαι, ἐλεγέτην. ΦΑΙ. Καὶ μάλ' ἀνδρικῶς. ΣΩ. Ὤμην σὲ τἀληθὲς ἐρεῖν, ὅτι μανικῶς. ὃ μέντοι ἐζήτουν, ἔστιν αὐτὸ τοῦτο. μανίαν γάρ τινα ἐφήσαμεν εἶναι τὸν Ἔρωτα. ἦ γάρ; ΦΑΙ. Ναί. ΣΩ. Μανίας δέ γε εἴδη δύο· τὴν μὲν, ὑπὸ νοσημάτων ἀνθρωπίνων· τὴν δὲ, ὑπὸ θείας ἐξαλλαγῆς τῶν εἰωθότων νομίμων γιγνομένην. ΦΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τῆς δὲ θείας, τεττάρων θεῶν τέτταρα μέρη διελόμενοι, μαντικὴν μὲν ἐπίπνοιαν, Ἀπόλλωνος θέντες, Διονύσου δὲ, τελεστικήν· Μουσῶν δ' αὖ, ποιητικήν· τετάρτην δὲ, Ἀφροδίτης καὶ Ἔρωτος, ἐρωτικὴν μανίαν ἐφήσαμέν τε ἀρίστην εἶναι. καὶ οὐκ οἶδ' ὅπη τὸ ἐρωτικὸν πάθος ἀπεικάζοντες, ἴσως μὲν ἀληθοῦς τινος ἐφαπτόμενοι· τάχα δ' ἂν καὶ ἄλλοσε παραφερόμενοι, κεράσαντες οὐ παντάπασιν ἀπίθανον λόγον, μυθικόν τινα ὕμνον προσεπαίσαμεν μετρίως τε καὶ εὐφήμως τὸν ἐμόν τε καὶ σὸν δεσπότην Ἔρωτα, ὦ Φαῖδρε, καλῶν παίδων ἔφορον. ΦΑΙ. Καὶ μάλα ἐμοὶ μὲν οὐκ ἀηδῶς ἀκοῦσαι. ΣΩ. Τόδε τοίνυν αὐτόθεν λάβωμεν, ὡς ἀπὸ τοῦ ψέγειν πρὸς τὸ ἐπαινεῖν ἔσχεν ὁ λόγος μεταβῆναι. ΦΑΙ. Πῶς δὴ οὖν αὐτὸ λέγεις; ΣΩ. Ἐμοὶ μὲν φαίνεται τὰ μὲν ἄλλα τῷ ὄντι παιδιᾷ πεπαῖσθαι· τούτων δέ τινων ἐκ τύχης ῥηθέντων δυοῖν εἰδοῖν εἰ αὐτὴν τὴν δύναμιν τέχνῃ λαβεῖν δύναιτό τις, οὐκ ἄχαρι. ΦΑΙ. Τίνων δή; ΣΩ. Εἰς μίαν τε ἰδέαν συνορῶντα ἄγειν τὰ πολλαχῇ διεσπαρμένα· ἵνα ἕκαστον ὁριζόμενος, δῆλον ποιῇ περὶ οὗ ἂν αἰεὶ διδάσκειν ἐθέλῃ. ὥσπερ

ταυνῦν δὴ περὶ Ἔρωτος, ὃ ἔστιν, ὁρισθὲν, εἴτ' εὖ εἴτε κακῶς ἐλέχθη. τὸ γοῦν σαφὲς καὶ τὸ αὐτὸ αὑτῷ ὁμολογούμενον, διὰ ταῦτα ἔσχεν εἰπεῖν ὁ λόγος. ΦΑΙ. Τὸ δ' ἕτερον δὴ εἶδος τί λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Τὸ πάλιν κατ' εἴδη δύνασθαι διατέμνειν, κατ' ἄρθρα, ᾗ πέφυκε, καὶ μὴ ἐπιχειρεῖν καταγνύναι μέρος μηδὲν, κακοῦ μαγείρου τρόπῳ χρώμενον· ἀλλὰ ὥσπερ ἄρτι τῷ λόγῳ τὸ ἄφρον τῆς διανοίας ἕν τι κοινῇ εἶδος ἐλαβέτην. ὥσπερ δὲ σώματος ἐξ ἑνὸς διπλᾶ καὶ ὁμώνυμα πέφυκε, σκαιὰ τάδε ἢ δεξιὰ κληθέντα· οὕτω καὶ τὸ τῆς παρανοίας ὡς ἐν ἡμῖν πεφυκὸς εἶδος ἡγησαμένω τὼ λόγω, ὁ μὲν, τὸ ἐπ' ἀριστερὰ τεμνόμενος μέρος, πάλιν τοῦτο τέμνων οὐκ ἐπανῆκε, πρὶν ἐν αὐτοῖς ἐφευρὼν ὀνομαζόμενον σκαιόν τινα ἔρωτα ἐλοιδόρησε μάλ' ἐν δίκῃ· ὁ δ' εἰς τὰ δεξιὰ τῆς μανίας ἀγαγὼν ἡμᾶς, ὁμώνυμον μὲν ἐκείνῳ, θεῖον δ' αὖ τινα ἔρωτα ἐφευρὼν καὶ προτεινάμενος ἐπῄνεσεν, ὡς μεγίστων ἡμῖν αἴτιον ἀγαθῶν. ΦΑΙ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Τούτων δὴ ἔγωγε αὐτός τε ἐραστὴς, ὦ Φαῖδρε, τῶν διαιρέσεων, καὶ συναγωγῶν, ἵν' οἷός τε ὦ λέγειν τε καὶ φρονεῖν· ἐάν τέ τινα ἄλλον ἡγήσωμαι δυνατὸν εἰς ἓν καὶ ἐπὶ πολλὰ πεφυκότα ὁρᾶν, τοῦτον διώκω — κατόπισθε μετ' ἴχνιον ὥστε θεοῖο. καὶ μέντοι καὶ τοὺς δυναμένους αὐτὸ δρᾶν, εἰ μὲν ὀρθῶς ἢ μὴ προσαγορεύω, θεὸς οἶδε· καλῶ δὲ οὖν μέχρι τοῦδε διαλεκτικούς. τὰ νῦν δὲ παρὰ σοῦ τε καὶ Λυσίου μαθόντας εἰπὲ τί χρὴ καλεῖν. ἢ τοῦτο ἐκεῖνό ἐστιν ἡ λόγων τέχνη, ᾗ Θρασύμαχός τε καὶ

οἱ ἄλλοι χρώμενοι, σοφοὶ μὲν αὐτοὶ λέγειν γεγόνασιν, ἄλλους τε ποιοῦσιν, οἳ ἂν δωροφορεῖν αὐτοῖς, ὡς βασιλεῦσιν, ἐθέλωσι; ΦΑΙ. Βασιλικοὶ μὲν ἄνδρες, οὐ μὲν δὴ ἐπιστήμονές γε ὧν ἐρωτᾷς. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν τὸ εἶδος ὀρθῶς ἔμοιγε δοκεῖς καλεῖν, διαλεκτικὸν καλῶν· τὸ δὲ ῥητορικὸν δοκεῖ μοι διαφεύγειν ἔθ' ἡμᾶς. ΣΩ. Πῶς φῄς; καλόν που τί ἂν εἴη ὃ τούτων ἀπολειφθὲν, ὅμως τέχνῃ λαμβάνεται; πάντως δ' οὐκ ἀτιμαστέον αὐτὸ σοί τε καὶ ἐμοί. λεκτέον δὲ τί μέντοι καὶ ἔστι τὸ λειπόμενον τῆς ῥητορικῆς. ΦΑΙ. Καὶ μάλα που συχνά, ὦ Σώκρατες, τάγ' ἐν τοῖς βιβλίοις τοῖς περὶ λόγων τέχνης γεγραμμένοις. ΣΩ. Καὶ καλῶς γε ὑπέμνησας. προοίμιον μὲν οἶμαι πρῶτον ὡς δεῖ τοῦ λόγου λέγεσθαι ἐν ἀρχῇ ταῦτα λέγεις; ἢ γὰρ τὰ κομψὰ τῆς τέχνης; ΦΑΙ. Ναί. ΣΩ. Δεύτερον δὲ δὴ, διήγησιν τινά, μαρτυρίας τε ἐπ' αὐτῇ· τρίτον, τεκμήρια· τέταρτον, εἰκότα· καὶ πίστωσιν οἶμαι καὶ ἐπιπίστωσιν τόνγε βέλτιστον λογοδαίδαλον Βυζάντιον ἄνδρα. ΦΑΙ. Τὸν χρηστὸν λέγεις Θεόδωρον; ΣΩ. Τί μήν; καὶ ἔλεγχόν γε καὶ ἐπεξέλεγχον ὡς ποιητέον ἐν κατηγορίᾳ τε καὶ ἀπολογίᾳ. τὸν δὲ κάλλιστον Πάριον Εὐηνὸν εἰς μέσον οὐκ ἄγομεν; ὃς ὑποδήλωσίν τε πρῶτος εὗρε καὶ παρεπαίνους; οἱ δ' αὐτὸν καὶ παραψόγους φασὶν ἐν μέτρῳ λέγειν, μνήμης χάριν. σοφὸς γὰρ ἀνήρ. Τισίαν τε Γοργίαν τε ἐάσομεν εὕδειν, οἳ πρὸ τῶν ἀληθῶν τὰ εἰκότα εἶδον ὡς τιμητέα μᾶλλον· τάτε αὖ σμικρὰ, μεγάλα, καὶ τὰ μεγάλα, σμικρὰ φαίνεσθαι ποιοῦσι διὰ ῥώμην λόγου· καινά τ' ἀρχαίως, τά τ' ἐναντία καινῶς

συντομίαν τε λόγων καὶ ἄπειρα μήκη περὶ πάντων ἀνεῦρον. ταῦτα δὲ ἀκούων ποτὲ μοῦ Πρόδικος ἐγέλασε, καὶ μόνος αὐτὸς εὑρηκέναι ἔφη ὧν δεῖ λόγων τέχνη. δεῖν δὲ οὔτε μακρῶν οὔτε βραχέων, ἀλλὰ μετρίων. ΦΑΙ. Σοφώτατά γε, ὦ Πρόδικε. ΣΩ. Ἱππίαν δὲ οὐ λέγομεν; οἶμαι γὰρ ἂν σύμψηφον αὐτῷ καὶ τὸν Ἠλεῖον ξένον γενέσθαι. ΦΑΙ. Τί δ' οὔ; ΣΩ. Τὰ δὲ Πώλου πῶς φράσομεν αὖ μουσεῖα λόγων; ὡς διπλασιολογίαν, καὶ γνωμολογίαν, καὶ εἰκονολογίαν, ὀνομάτων τε Λικυμνίων ἃ ἐκείνῳ ἐδωρήσατο πρὸς ποίησιν εὐεπείας; ΦΑΙ. Πρωταγόρεια δὲ, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἦν μέντοι τοιαῦτ' ἄττα; ΣΩ. Ὀρθοέπειά γέ τις, ὦ παῖ, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ καλά· τῶν γε μὴν οἰκτρογόων ἐπὶ γῆρας καὶ πενίαν ἑλκομένων λόγων κεκρατηκέναι τέχνῃ μοὶ φαίνεται τὸ τοῦ Χαλκηδονίου σθένος. ὀργίσαι τε αὖ πολλοὺς ἅμα δεινὸς ἀνὴρ γέγονε, καὶ πάλιν ὠργισμένοις ἐπᾴδων κηλεῖν, ὡς ἔφη· διαβάλλειν τε καὶ ἀπολύσασθαι διαβολὰς ὅθεν δὴ κράτιστος. τὸ δὲ δὴ τέλος τῶν λόγων κοινῇ πᾶσιν ἔοικε συνδεδογμένον εἶναι· ᾧ τινες μὲν ἐπάνοδον, ἄλλοι δὲ ἄλλο τίθενται ὄνομα. ΦΑΙ. Τὸ ἐν κεφαλαίῳ ἕκαστα λέγεις ὑπομνῆσαι ἐπὶ τελευτῆς τοὺς ἀκούοντας περὶ τῶν εἰρημένων. ΣΩ. Ταῦτα λέγω, καὶ εἴτε σὺ ἄλλο ἔχεις εἰπεῖν λόγων τέχνης πέρι. ΦΑΙ. Σμικρά γε, καὶ οὐκ ἄξια λέγειν. ΣΩ. Ἐῶμεν δὴ τά γε σμικρά· ταῦτα δὲ ὑπ' αὐγὰς μᾶλλον ἴδωμεν τίνα καὶ ποτ' ἔχει τὴν τῆς τέχνης δύναμιν. ΦΑΙ. Καὶ μάλα ἐῤῥωμένην, ὦ Σώκρατες, ἔν γε δὴ πλήθους συνόδοις. ΣΩ. Ἔχει γάρ. ἀλλ', ὦ δαιμόνιε, ἰδὲ καὶ σὺ εἰ ἄρα

καὶ σοι φαίνεται διεστηκὸς αὐτῶν τὸ ἠτρίον, ὥσπερ ἐμοί. ΦΑΙ. Δείκνυε μόνον. ΣΩ. Εἰπὲ δή μοι· εἴτις προσελθὼν τῷ ἑταίρῳ σου Ἐρυξιμάχῳ, ἢ τῷ πατρὶ αὐτοῦ Ἀκουμενῷ, εἴποι ὅτι ἐγὼ ἐπίσταμαι τοιαῦτ᾽ ἄττα σώματι προσφέρειν, ὥστε θερμαίνειν τε ἐὰν βούλωμαι καὶ ψύχειν· καὶ ἐὰν μὲν δόξῃ μοι, ἐμεῖν ποιεῖν· ἐὰν δ᾽ αὖ, κάτω διαχωρεῖν, καὶ ἄλλα πάμπολλα τοιαῦτα· καὶ ἐπιστάμενος αὐτὰ, ἀξιῶ ἰατρὸς εἶναι, καὶ ἄλλον ποιεῖν ᾧ ἂν τὴν τούτων ἐπιστήμην παραδῶ· τί ἂν οἴει ἀκούσαντας εἰπεῖν; ΦΑΙ. Τί δ᾽ ἄλλό γε ἢ ἔρεσθαι εἰ προσεπίσταται καὶ οὕστινας δεῖ, καὶ ὁπότε ἕκαστα τούτων ποιεῖν, καὶ μέχρις ὁπόσου; ΣΩ. Εἰ οὖν εἴποι ὅτι, Οὐδαμῶς· ἀλλ᾽ ἀξιῶ τὸν ταῦτα παρ᾽ ἐμοῦ μαθόντα, αὐτὸν οἷόν τ᾽ εἶναι ποιεῖν ἃ ἐρωτᾷς; ΦΑΙ. Εἴποι ἄν, οἶμαι, ὅτι μαίνεται ἄνθρωπος, καὶ ἐκ βιβλίου ποθὲν ἀκούσας, ἢ περιτυχὼν φαρμακείοις, ἰατρὸς οἴεται γεγονέναι, οὐδὲν ἐπαΐων τῆς τέχνης. ΣΩ. Τί δ᾽ εἰ Σοφοκλεῖ αὖ προσελθὼν καὶ Εὐριπίδῃ τὶς λέγοι, ὡς ἐπίσταται περὶ σμικροῦ πράγματος ῥήσεις παμμήκεις εἰπεῖν, καὶ περὶ μεγάλου πάνυ σμικράς; ὅταν τε βούληται, οἰκτρὰς, καὶ τοὐναντίον, καὶ αὖ φοβερὰς καὶ ἀπειλητικάς· ὅσά τ᾽ ἄλλα τοιαῦτα; καὶ διδάσκων αὐτὰ, τραγῳδίας ποίησιν οἴεται παραδιδόναι; ΦΑΙ. Καὶ οὗτοι ἄν, ὦ Σώκρατες, οἶμαι, καταγελῷεν, εἴτις οἴεται τραγῳδίαν ἄλλό τι εἶναι ἢ τὴν τούτων σύστασιν, πρέπουσαν ἀλλήλοις τε καὶ τῷ ὅλῳ, συνισταμένην. ΣΩ. Ἀλλ᾽ οὐκ ἂν ἀγροίκως γε, οἶμαι, λοιδορήσειαν· ἀλλ᾽ ὥσπερ ἂν μουσικὸς ἐντυχὼν ἀνδρὶ οἰομέ-

νῳ ἁρμονικῷ εἶναι, ὅτι δὴ τυγχάνει ἐπιστάμενος ὡς οἷόν τε ὀξυτάτην καὶ βαρυτάτην χορδὴν ποιεῖν, οὐκ ἀγρίως εἴποι ἄν, Ὦ μοχθηρὲ, μελαγχολᾷς, ἀλλ᾽ ἅτε μουσικὸς ὢν, πρᾳότερον, ὅτι Ὦ ἄριστε, ἀνάγκη μὲν καὶ ταῦτ᾽ ἐπίστασθαι τὸν μέλλοντα ἁρμονικὸν ἔσεσθαι, οὐδὲν μὴν κωλύει οὐδὲ σμικρὸν ἁρμονίας ἐπαΐειν τὸν τὴν σὴν ἕξιν ἔχοντα. τὰ γὰρ πρὸ ἁρμονίας ἀναγκαῖα μαθήματα ἐπίστασαι, ἀλλ᾽ οὐ τὰ ἁρμονικά. ΦΑΙ. Ὀρθότατά γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὁ Σοφοκλῆς τὸν σφίσιν ἐπιδεικνύμενον τὰ πρὸ τραγῳδίας ἂν φαίη, ἀλλ᾽ οὐ τὰ τραγικά· καὶ ὁ Ἀκουμενὸς, τὰ πρὸ ἰατρικῆς, ἀλλ᾽ οὐ τὰ ἰατρικά. ΦΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Τί δέ; τὸν μελίγηρυν Ἄδραστον οἰόμεθα, ἢ καὶ Περικλέα, εἰ ἀκούσειαν ὧν νῦν ἡμεῖς διῆμεν τῶν παγκάλων τεχνημάτων, βραχυλογιῶν τε καὶ εἰκονολογιῶν, καὶ ὅσα ἄλλα διελθόντες, ὑπ᾽ αὐγὰς ἔφαμεν εἶναι σκεπτέα, πότερον χαλεπῶς ἂν αὐτοὺς, ὥσπερ ἐγώ τε καὶ σὺ, ἐπ᾽ ἀγροικίας, ῥῆμά τι εἰπεῖν ἀπαίδευτον εἰς τοὺς ταῦτα γεγραφότας τε καὶ διδάσκοντας, ὡς ῥητορικὴν τέχνην; ἢ, ἅτε ἡμῶν ὄντας σοφωτέρους, κἂν νῷν ἐπιπλῆξαι, εἰπόντας, Ὦ Φαῖδρέ τε καὶ Σώκρατες, οὐ χρὴ χαλεπαίνειν, ἀλλὰ συγγιγνώσκειν εἴ τινες μὴ ἐπιστάμενοι διαλέγεσθαι, ἀδύνατοι ἐγένοντο ὁρίσασθαι τί ποτέ ἐστιν ἡ ῥητορική. ἐκ δὲ τούτου τοῦ πάθους, τὰ πρὸ τῆς τέχνης ἀναγκαῖα μαθήματα ἔχοντες, ῥητορικὴν ᾠήθησαν εὑρηκέναι· καὶ ταῦτα δὴ διδάσκοντες ἄλλους, ἡγοῦνται σφίσι τελέως ῥητορικὴν δεδιδάχθαι· τὸ δὲ ἕκαστα τούτων πιθανῶς λέγειν τε, καὶ τὸ ὅλον συνίστασθαι,

οὐδὲν ἔργον αὐτοὺς δεῖν παρ' ἑαυτῶν τοὺς μαθητὰς σφῶν πορίζεσθαι ἐν τοῖς λόγοις. ΦΑΙ. Ἀλλὰ μὴν, ὦ Σώκρατες, κινδυνεύει γε τοιοῦτόν τι εἶναι τὸ τῆς τέχνης ἣν οὗτοι οἱ ἄνδρες, ὡς ῥητορικὴν, διδάσκουσί τε καὶ γράφουσι· καὶ ἔμοιγε δοκεῖς ἀληθῆ εἰρηκέναι. ἀλλὰ δὴ τὴν τοῦ τῷ ὄντι ῥητορικοῦ τε καὶ πιθανοῦ τέχνην, πῶς καὶ πόθεν ἄν τις δύναιτο πορίσασθαι; ΣΩ. Τὸ μὲν δύνασθαι, ὦ Φαῖδρε, ὥστε ἀγωνιστὴν τέλεον γενέσθαι, εἰκὸς, ἴσως δὲ καὶ ἀναγκαῖον, ἔχειν ὥσπερ τἆλλα. εἰ μέν σοι ὑπάρχει φύσει ῥητορικῷ εἶναι, ἔσῃ ῥήτωρ ἐλλόγιμος, προσλαβὼν ἐπιστήμην τε καὶ μελέτην· ὅτου δ' ἂν ἐλλίπῃς τούτων, ταύτῃ ἀτελὴς ἔσῃ. ὅσον δὲ αὐτοῦ τέχνη, οὐχ ᾗ Λυσίας καὶ Θρασύμαχος πορεύεται δοκεῖ μοι φαίνεσθαι ἡ μέθοδος. ΦΑΙ. Ἀλλὰ πῇ δή; ΣΩ. Κινδυνεύει, ὦ ἄριστε, εἰκότως ὁ Περικλῆς πάντων τελεώτατος εἰς τὴν ῥητορικὴν γενέσθαι. ΦΑΙ. Τί δή; ΣΩ. Πᾶσαι ὅσαι μεγάλαι τῶν τεχνῶν, προσδέονται ἀδολεσχίας καὶ μετεωρολογίας φύσεως πέρι. τὸ γὰρ ὑψηλόνουν τοῦτο καὶ πάντῃ τελεσιουργικὸν ἔοικεν ἐντεῦθέν ποθεν εἰσιέναι· ὃ καὶ Περικλῆς πρὸς τῷ εὐφυὴς εἶναι ἐκτήσατο. προσπεσὼν γὰρ, οἶμαι, τοιούτῳ ὄντι Ἀναξαγόρᾳ, μετεωρολογίας ἐμπλησθεὶς, καὶ ἐπὶ φύσιν νοῦ τε καὶ ἀνοίας ἀφικόμενος (ὧν δὴ πέρι τὸν πολὺν λόγον ἐποιεῖτο Ἀναξαγόρας) ἐντεῦθεν εἵλκυσεν ἐπὶ τὴν τῶν λόγων τέχνην τὸ πρόσφορον αὐτῇ. ΦΑΙ. Πῶς τοῦτο λέγεις; ΣΩ. Ὁ αὐτός που τρόπος τέχνης ῥητορικῆς, ὅνπερ καὶ ἰατρικῆς. ΦΑΙ. Πῶς δή; ΣΩ. Ἐν ἀμφοτέραις δεῖ διελέσθαι φύσιν, σώματος μὲν, ἐν τῇ ἑτέρᾳ· ψυχῆς δὲ, ἐν τῇ

ἑτέρᾳ· εἰ μέλλεις μὴ τριβῇ μόνον καὶ ἐμπειρίᾳ, ἀλλὰ τέχνῃ, τῷ μὲν φάρμακα καὶ τροφὴν προσφέρων, ὑγίειαν καὶ ῥώμην ἐμποιήσειν· τῇ δὲ, λόγους τε καὶ ἐπιτηδεύσεις νομίμους, πειθὼ ἣν ἂν βούλῃ καὶ ἀρετὴν παραδώσειν. ΦΑΙ. Τὸ γοῦν εἰκὸς, ὦ Σώκρατες, οὕτω. ΣΩ. Ψυχῆς οὖν φύσιν ἀξίως λόγου κατανοῆσαι οἴει δυνατὸν εἶναι ἄνευ τῆς τοῦ ὅλου φύσεως; ΦΑΙ. Εἰ μὲν Ἱπποκράτει τε τῷ τῶν Ἀσκληπιαδῶν δεῖ τι πείθεσθαι, οὐδὲ περὶ σώματος ἄνευ τῆς μεθόδου ταύτης. ΣΩ. Καλῶς γὰρ, ὦ ἑταῖρε, λέγει. χρὴ μέντοι, πρὸς τῷ Ἱπποκράτει τὸν λόγον ἐξετάζοντα, σκοπεῖν εἰ συμφωνεῖ. ΦΑΙ. Φημί. ΣΩ. Τὸ τοίνυν περὶ φύσεως σκόπει τί ποτε λέγει Ἱπποκράτης τε καὶ ὁ ἀληθὴς λόγος. ἆρ' οὐχ ὧδε χρὴ διανοεῖσθαι περὶ ὁτουοῦν φύσεως; πρῶτον μὲν, ἁπλοῦν ἢ πολυειδές ἐστιν, οὗ πέρι βουλησόμεθα εἶναι αὐτοὶ τεχνικοὶ, καὶ ἄλλους δυνατοὶ ποιεῖν, ἔπειτα δὲ, ἐὰν μὲν ἁπλοῦν ᾖ, σκοπεῖν τὴν δύναμιν αὐτοῦ, τίνα πρός τι πέφυκεν εἰς τὸ δρᾷν ἔχον, ἢ τίνα εἰς τὸ παθεῖν ὑπό του; ἐὰν δὲ πλείω εἴδη ἔχῃ, ταῦτα ἀριθμησάμενος, ὅπερ ἐφ' ἑνὸς, τοῦτ' ἰδεῖν ἐφ' ἑκάστου, τὸ, τί ποιεῖν αὐτὸ πέφυκεν, ἢ τὸ τί παθεῖν ὑπό του; ΦΑΙ. Κινδυνεύει, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἡ γοῦν ἄνευ τούτων μέθοδος ἐοίκοι ἂν ὥσπερ τυφλοῦ πορείᾳ. ἀλλ' οὐ μὴν ἀπεικαστέον τόν γε τέχνῃ μετιόντα ὁτιοῦν τυφλῷ οὐδὲ κωφῷ· ἀλλὰ δῆλον ὡς ἄν τῳ τὶς τέχνῃ λόγους διδῷ, τὴν οὐσίαν δείξει ἀκριβῶς τῆς φύσεως τούτου πρὸς ὃ τοὺς λόγους προσοίσει· ἔσται δέ που ψυχὴ τοῦτο. ΦΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Οὐκοῦν ἡ ἅμιλλα αὐτῷ τέταται

πρὸς τοῦτο πᾶσα; πειθὼ γὰρ ἐν τούτῳ ποιεῖν ἐπιχειρεῖ. ἦ γάρ; ΦΑΙ. Ναί. ΣΩ. Δῆλον ἄρα ὅτι ὁ Θρασύμαχός τε καὶ ὃς ἂν ἄλλος σπουδῇ τέχνην ῥητορικὴν διδῷ, πρῶτον πάσῃ ἀκριβείᾳ γράψει τε καὶ ποιήσει ψυχὴν ἰδεῖν πότερον ἓν καὶ ὅμοιον πέφυκεν ἢ κατὰ σώματος μορφὴν πολυειδές. τοῦτο γάρ φαμεν φύσιν εἶναι δεικνύναι. ΦΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Δεύτερον δέ γε, ὅτῳ τὶ ποιεῖν ἢ παθεῖν ὑπό του πέφυκε. ΦΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Τρίτον δὲ δή, διαταξάμενος τὰ λόγων τε καὶ ψυχῆς γένη, καὶ τὰ τούτων παθήματα, δίεισι πάσας αἰτίας, προσαρμόττων ἕκαστον ἑκάστῳ. καὶ διδάσκων οἵα οὖσα ὑφ᾿ οἵων λόγων, δι᾿ ἣν αἰτίαν, ἐξ ἀνάγκης ἡ μὲν πείθεται, ἡ δὲ ἀπειθεῖ. ΦΑΙ. Κάλλιστα γοῦν ἄν, ὡς ἔοικ᾿, ἔχοι οὕτως. ΣΩ. Οὔτοι μὲν οὖν, ὦ φίλε, ἄλλως ἐνδεικνύμενον ἢ λεγόμενον, τέχνῃ ποτὲ γραφήσεται ἢ λεχθήσεται οὔτέ τι ἄλλο, οὔτε τοῦτο. ἀλλ᾿ οἱ νῦν γράφοντες, ὧν σὺ ἀκήκοας, τέχνας λόγων, πανοῦργοί εἰσι καὶ ἀποκρύπτονται, εἰδότες ψυχῆς πέρι παγκάλως. πρὶν ἂν οὖν τὸν τρόπον τοῦτον λέγωσί τε καὶ γράφωσι, μὴ πειθώμεθ᾿ αὐτοῖς τέχνῃ γράφειν. ΦΑΙ. Τίνα τοῦτον; ΣΩ. Αὐτὰ μὲν τὰ ῥήματα εἰπεῖν οὐκ εὐπετές· ὡς δὲ δεῖ γράφειν, εἰ μέλλει τεχνικῶς ἔχειν καθόσον ἐνδέχεται, λέγειν ἐθέλω. ΦΑΙ. Λέγε δή. ΣΩ. Ἐπειδὴ λόγου δύναμις τυγχάνει ψυχαγωγία οὖσα, τὸν μέλλοντα ῥητορικὸν ἔσεσθαι ἀνάγκη εἰδέναι ψυχὴ ὅσα εἴδη ἔχει. ἔστιν οὖν τόσα καὶ τόσα, καὶ τοῖα καὶ τοῖα· ὅθεν οἱ μέν, τοιοῖδε, οἱ δέ, τοιοῖδε γίγνονται. τούτων δὲ οὕτω διῃρημένων, λόγων αὖ τόσα καὶ τόσα

ἔστιν εἴδη, τοιόνδε ἕκαστον. οἱ μὲν οὖν τοιοίδε, ὑπὸ τῶν τοιῶνδε λόγων διὰ τήνδε τὴν αἰτίαν εἰς τὰ τοιάδε εὐπειθεῖς· οἱ δὲ τοιοίδε, διὰ τάδε δυσπειθεῖς. δεῖ δὴ ταῦτα ἱκανῶς νοήσαντα, μετὰ ταῦτα θεώμενον αὐτὰ ἐν ταῖς πράξεσιν ὄντα τε καὶ πραττόμενα, ὀξέως τῇ αἰσθήσει δύνασθαι ἐπακολουθεῖν· ἢ μηδὲ εἰδέναι πω πλέον αὐτῶν ὧν τότε ἤκουε λόγων ξυνών. ὅταν δὲ εἰπεῖν τε ἱκανῶς ἔχῃ, οἷος ὑφ' οἵων πείθεται, παραγινόμενόν τε δυνατὸς ᾖ διαισθανόμενος, ἑαυτῷ ἐνδείκνυσθαι ὅτι οὗτός ἐστι καὶ αὕτη ἡ φύσις περὶ ἧς τότε ἦσαν οἱ λόγοι, νῦν ἔργῳ παροῦσα, ᾗ προσοιστέον τούσδε ὧδε τοὺς λόγους, ἐπὶ τὴν τῶνδε πειθώ. ταῦτα δὲ ἤδη πάντα ἔχοντι, προσλαβόντι καιροὺς τοῦ πότε λεκτέον καὶ ἐπισχετέον, βραχυλογίας τε αὖ καὶ ἐλεεινολογίας καὶ δεινώσεως, ἑκάστων τε ὅσ' ἂν εἴδη μάθῃ λόγων, τούτων τὴν εὐκαιρίαν τε καὶ ἀκαιρίαν διαγνόντι, καλῶς τε καὶ τελέως ἐστὶν ἡ τέχνη ἀπειργασμένη, πρότερον δ' οὔ· ἀλλ' ὅ, τι ἂν τις αὐτῶν ἐλλείπῃ λέγων, ἢ διδάσκων, ἢ γράφων, φῇ δὲ τέχνῃ λέγειν, ὁ μὴ πειθόμενος κρατεῖ. τί δὴ οὖν; (φήσει ἴσως ὁ συγγραφεύς) ὦ Φαῖδρέ τε καὶ Σώκρατες, δοκεῖ οὕτως ἢ ἄλλως πως ἀποδεκτέον λεγομένης λόγων τέχνης; ΦΑΙ. Ἀδύνατόν που, ὦ Σώκρατες, ἄλλως· καίτοι οὐ σμικρόν γε φαίνεται ἔργον. ΣΩ. Ἀληθῆ λέγεις. τούτου τοι ἕνεκα χρὴ, πάντας τοὺς λόγους ἄνω καὶ κάτω μεταστρέφοντα, ἐπισκοπεῖν εἴ τίς πῃ ῥᾴων καὶ βραχυτέρα φαίνεται ἐπ' αὐτὴν ὁδὸς, ἵνα μὴ μάτην πολλὴν ἀπίῃ καὶ τραχεῖαν, ἐξὸν ὀλίγην τε καὶ λείαν. ἀλλ' εἴ τινά πῃ βοήθειαν ἔχεις,

ἐπακηκοὼς Λυσίου ἢ τινος ἄλλου, πειρῶ λέγειν, ἀναμιμνησκόμενος. ΦΑΙ. Ἕνεκα μὲν πείρας ἔχοιμ' ἄν, ἀλλ' οὔτι νῦν γ' οὕτως ἔχω. ΣΩ. Βούλει οὖν ἐγώ τιν' εἴπω λόγον ὃν περὶ ταῦτα τινῶν ἀκήκοα; ΦΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Λέγεται γοῦν, ὦ Φαῖδρε, δίκαιον εἶναι καὶ τὸ τοῦ λύκου εἰπεῖν. ΦΑΙ. Καὶ σύ γε οὕτω ποίει. ΣΩ. Φασὶ τοίνυν οὐδὲν οὕτω ταῦτα δεῖν σεμνύνειν, οὐδ' ἀνάγειν ἄνω μακρὰν περιβαλλομένους. παντάπασι γάρ, ὃ καὶ κατ' ἀρχὰς εἴπομεν τοῦδε τοῦ λόγου, ὅτι οὐδὲν ἀληθείας μετέχειν δέοι δικαίων ἢ ἀγαθῶν πέρι πραγμάτων, ἢ καὶ ἀνθρώπων γε τοιούτων φύσει ὄντων ἢ τροφῇ, τὸν μέλλοντα ἱκανῶς ῥητορικὸν ἔσεσθαι. τοπαράπαν γὰρ οὐδὲν ἐν τοῖς δικαστηρίοις τούτων ἀληθείας μέλειν οὐδενὶ, ἀλλὰ τοῦ πιθανοῦ. τοῦτο δ' εἶναι τὸ εἰκός· ᾧ δεῖν προσέχειν τὸν μέλλοντα τέχνῃ ἐρεῖν. οὐδὲ γὰρ αὖ τὰ πραχθέντα δεῖν λέγειν ἐνίοτε, ἐὰν μὴ εἰκότως ᾖ πεπραγμένα· ἀλλὰ τὰ εἰκότα, ἔν τε κατηγορίᾳ καὶ ἀπολογίᾳ· καὶ πάντως λέγοντα, τὸ δὴ εἰκὸς διωκτέον εἶναι, πολλὰ εἰπόντα χαίρειν τῷ ἀληθεῖ. τοῦτο γὰρ διὰ παντὸς τοῦ λόγου γιγνόμενον, τὴν ἅπασαν τέχνην πορίζειν. ΦΑΙ. Αὐτά γε, ὦ Σώκρατες, διελήλυθας ἃ λέγουσιν οἱ περὶ τοὺς λόγους τεχνικοὶ προσποιούμενοι εἶναι. ἀνεμνήσθην γὰρ ὅτι ἐν τῷ πρόσθεν βραχέως τοῦ τοιούτου ἐφηψάμεθα. δοκεῖ δὲ τοῦτο πάμμεγα εἶναι τοῖς περὶ ταῦτα. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τόνγε Τισίαν αὐτὸν πεπάτηκας ἀκριβῶς. εἰπέτω τοίνυν καὶ τόδε ἡμῖν ὁ Τισίας, μήτι ἄλλο λέγει τὸ εἰκός, ἢ τὸ τῷ πλήθει δοκοῦν. ΦΑΙ. Τί γὰρ ἄλλο; ΣΩ. Τοῦτο δή, ὡς

ἔοικε, σοφὸν εὑρὼν ἅμα καὶ τεχνικὸν ἔγραψεν, ὡς ἐάν τις ἀσθενὴς καὶ ἀνδρικὸς ἰσχυρὸν καὶ δειλὸν συγκόψας, ἱμάτιον ἤ τι ἄλλο ἀφελόμενος, εἰς δικαστήριον ἄγηται, δεῖ δὴ τἀληθὲς μηδέτερον λέγειν· ἀλλὰ τὸν μὲν δειλὸν μὴ ὑπὸ μόνου φάναι τοῦ ἀνδρικοῦ συγκεκόφθαι· τὸν δὲ τοῦτο μὲν ἐλέγχειν, ὡς μόνω ἤστην· ἐκείνῳ δὲ καταχρήσασθαι, τῷ, πῶς δ' ἂν ἐγὼ τοιόσδε τοιῷδε ἐπεχείρησα; ὁ δ' οὐκ ἐρεῖ δὴ τὴν ἑαυτοῦ κάκην· ἀλλά τι ἄλλο ψεύδεσθαι ἐπιχειρῶν, τάχ' ἂν ἔλεγχόν πη παραδοίη τῷ ἀντιδίκῳ. καὶ περὶ τἄλλα δὴ τοιαῦτ' ἄττα ἐστὶ τὰ τέχνῃ λεγόμενα. οὐ γάρ, ὦ Φαῖδρε; ΦΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Φεῦ, δεινός γ' ἔοικεν ἀποκεκρυμμένην τέχνην ἀνευρεῖν ὁ Τισίας, ἢ ἄλλος ὅστις δή ποτ' ὢν τυγχάνει, καὶ ὁπόθεν χαίρει ὀνομαζόμενος. ἀτάρ, ὦ ἑταῖρε, τούτῳ ἡμεῖς πότερον λέγωμεν, ἢ μή. ΦΑΙ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὅτι, ὦ Τισία, πάλαι ἡμεῖς, πρὶν καὶ σε παρελθεῖν, τυγχάνομεν λέγοντες ὡς ἄρα τοῦτο τὸ εἰκὸς τοῖς πολλοῖς δι' ὁμοιότητα τοῦ ἀληθοῦς τυγχάνει ἐγγιγνόμενον· τὰς δὲ ὁμοιότητας ἄρτι διήλθομεν ὅτι πανταχοῦ ὁ τὴν ἀλήθειαν εἰδὼς κάλλιστα ἐπίσταται εὑρίσκειν· ὥστε εἰ μὲν ἄλλο τι περὶ τέχνης λόγων λέγεις, ἀκούοιμεν ἄν· εἰ δὲ μή, οἷς νῦν διήλθομεν πεισόμεθα· ὡς ἐὰν μή τις τῶν τε ἀκουσομένων τὰς φύσεις διαριθμήσηται, καὶ κατ' εἴδη τε διαιρεῖσθαι τὰ ὄντα καὶ μιᾷ ἰδέᾳ δυνατὸς ᾖ καθ' ἓν ἕκαστον περιλαμβάνειν, οὔποτ' ἔσται τεχνικὸς λόγων πέρι, καθ' ὅσον δυνατὸν ἀνθρώπῳ. ταῦτα δὲ οὐ μήποτε κτήσηται ἄνευ πολλῆς πραγματείας· ἣν οὐχ ἕνεκα τοῦ λέγειν καὶ πράτ-

των πρὸς ἀνθρώπους δεῖ διαπονεῖσθαι τὸν σώφρονα, ἀλλὰ τοῦ θεοῖς κεχαρισμένα μὲν λέγειν δύνασθαι, κεχαρισμένως δὲ πράττειν τὸ πᾶν εἰς δύναμιν. οὐ γὰρ δὴ ἄρα, ὦ Τισία, φασὶν οἱ σοφώτεροι ἡμῶν, μὴ ὁμοδούλοις δεῖ χαρίζεσθαι μελετᾶν τὸν νοῦν ἔχοντα, ὅτι μὴ πάρεργον, ἀλλὰ δεσπόταις ἀγαθοῖς τε καὶ ἐξ ἀγαθῶν. ὥστ' εἰ μακρὰ ἡ περίοδος, μὴ θαυμάσῃς. μεγάλων γὰρ ἕνεκα περιϊτέον, οὐχ ὡς σὺ δοκεῖς. ἔσται μήν, ὡς ὁ λόγος φησὶν, ἐάν τις ἐθέλῃ, καὶ ταῦτα κάλλιστα ἐξ ἐκείνων γιγνόμενα. ΦΑΙ. Παγκάλως ἔμοιγε δοκεῖ λέγεσθαι, ὦ Σώκρατες, εἴπερ οἷός γέ τις εἴη. ΣΩ. Ἀλλὰ καὶ ἐπιχειροῦντί τοι τοῖς καλοῖς, καλὸν καὶ πάσχειν ὅ, τι ἂν τῳ ξυμβῇ παθεῖν. ΦΑΙ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ μὲν τέχνης τε καὶ ἀτεχνίας λόγων πέρι, ἱκανῶς ἐχέτω. ΦΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Τὸ δ' εὐπρεπείας δὴ γραφῆς πέρι καὶ ἀπρεπείας, πῇ γιγνόμενον, καλῶς ἂν ἔχοι, καὶ ὅπῃ ἀπρεπῶς, λοιπόν. ἦ γάρ; ΦΑΙ. Ναί. ΣΩ. Οἶσθ' οὖν ὅπῃ μάλιστα θεῷ χαριῇ λόγων πέρι πράττων ἢ λέγων; ΦΑΙ. Οὐδαμῶς. σὺ δέ; ΣΩ. Ἀκοήν γ' ἔχω λέγειν τῶν προτέρων· τὸ δ' ἀληθὲς αὐτοὶ ἴσασιν. εἰ δὲ τοῦτο εὕροιμεν αὐτοὶ, ἆρά γ' ἂν ἔθ' ἡμῖν μέλοι τὶ τῶν ἀνθρωπίνων δοξασμάτων; ΦΑΙ. Γελοῖον ἤρου· ἀλλ' ἃ φῂς ἀκηκοέναι, λέγε. ΣΩ. Ἤκουσα τοίνυν περὶ Ναύκρατιν τῆς Αἰγύπτου γενέσθαι τῶν ἐκεῖ παλαιῶν τινα θεῶν, οὗ καὶ τὸ ὄρνεον τὸ ἱερὸν ὃ δὴ καλοῦσιν Ἶβιν· αὐτῷ δὲ ὄνομα τῷ δαίμονι εἶναι Θεύθ. τοῦτον δὲ, πρῶτον ἀριθμόν τε καὶ λογισμὸν εὑρεῖν, καὶ γεωμετρίαν καὶ ἀστρονομίαν, ἔτι δὲ πεττείας τε καὶ κυ-

θείας, καὶ δὴ καὶ γράμματα. βασιλέως δ᾽ αὖ τότε ὄντος Αἰγύπτου ὅλης Θαμοῦ περὶ τὴν μεγάλην πόλιν τοῦ ἄνω τόπου, ὃν οἱ Ἕλληνες Αἰγυπτίας Θήβας καλοῦσι, καὶ τὸν θεὸν Ἄμμωνα. παρὰ τοῦτον ἐλθὼν ὁ Θεῦθ τὰς τέχνας ἐπέδειξε, καὶ ἔφη δεῖν διαδοθῆναι τοῖς ἄλλοις Αἰγυπτίοις. ὁ δὲ ἤρετο ἥντινα ἑκάστη ἔχει ὠφέλειαν. διεξιόντος δέ, ὅ, τι καλῶς ἢ μὴ καλῶς δοκεῖ λέγειν, τὸ μὲν ἔψεγε, τὸ δ᾽ ἐπῄνει. πολλὰ μὲν δὴ περὶ ἑκάστης τῆς τέχνης ἐπ᾽ ἀμφότερα Θαμοῦν τῷ Θεῦθ λέγεται ἀποφήνασθαι, ἃ λόγος πολὺς ἂν εἴη διελθεῖν· ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τοῖς γράμμασιν ἦν, Τοῦτο δέ, ὦ βασιλεῦ, τὸ μάθημα, ἔφη ὁ Θεῦθ, σοφωτέρους Αἰγυπτίους καὶ μνημονικωτέρους παρέξει. μνήμης τε γὰρ καὶ σοφίας φάρμακον εὑρέθη. ὁ δ᾽ εἶπεν, Ὦ τεχνικώτατε Θεῦθ, ἄλλος μὲν τεκεῖν δυνατὸς τὰ τῆς τέχνης, ἄλλος δὲ κρῖναι τίν᾽ ἔχει μοῖραν βλάβης τε καὶ ὠφελείας τοῖς μέλλουσι χρῆσθαι. καὶ νῦν σὺ πατὴρ ὢν γραμμάτων, δι᾽ εὔνοιαν τοὐναντίον εἶπες ἢ δύναται. τοῦτο γὰρ τῶν μαθόντων λήθην μὲν ἐν ψυχαῖς παρέξει, μνήμης ἀμελετησίᾳ, ἅτε διὰ πίστιν γραφῆς ἔξωθεν ὑπ᾽ ἀλλοτρίων τύπων, οὐκ ἔνδοθεν αὐτοὺς ὑφ᾽ αὑτῶν ἀναμιμνησκομένους. οὔκουν μνήμης ἀλλ᾽ ὑπομνήσεως φάρμακον εὗρες, σοφίας δὲ τοῖς μαθηταῖς δόξαν οὐκ ἀλήθειαν πορίζεις. πολυήκοοι γάρ σοι γενόμενοι ἄνευ διδαχῆς, πολυγνώμονες εἶναι δόξουσιν· ἀγνώμονες, ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος, ὄντες, καὶ χαλεποὶ ξυνεῖναι· δοξόσοφοι γεγονότες ἀντὶ σοφῶν. ΦΑΙ. Ὦ Σώκρατες, ῥᾳδίως σὺ Αἰγυπτίους τε καὶ ὁποδαποὺς ἂν ἐθέλῃς λόγους

ποιοίης. ΣΩ. Οἱ δέ γ', ὦ φίλε, ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Δωδωναίου ἱερῷ, δρυὸς λόγους ἔφασαν μαντικοὺς πρώτους γενέσθαι. τοῖς μὲν οὖν τότε, ἅτε οὐκ οὖσι σοφοῖς, ὥσπερ ὑμεῖς οἱ νέοι, ἀπέχρη δρυὸς καὶ πέτρας ἀκούειν ὑπ' εὐηθείας, εἰ μόνον ἀληθῆ λέγοιεν· σοὶ δ' ἴσως διαφέρει τίς ὁ λέγων καὶ ποδαπός. οὐ γὰρ ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖς, εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως ἔχει. ΦΑΙ. Ὀρθῶς ἐπέπληξας. καί μοι δοκεῖ περὶ γραμμάτων ἔχειν ᾗπερ ὁ Θηβαῖος λέγει. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ τέχνην οἰόμενος ἐν γράμμασι καταλιπεῖν, καὶ αὖ ὁ παραδεχόμενος, ὥς τι σαφὲς καὶ βέβαιον ἐκ γραμμάτων ἐσόμενον, πολλῆς ἂν εὐηθείας γέμοι· καὶ τῷ ὄντι τὴν Ἄμμωνος μαντείαν ἀγνοεῖ, πλέον τὶ οἰόμενος εἶναι λόγους γεγραμμένους τοῦ τὸν εἰδότα ὑπομνῆσαι περὶ ὧν ἂν ᾖ τὰ γεγραμμένα. ΦΑΙ. Ορθότατα. ΣΩ. Δεινὸν γάρ που, ὦ Φαῖδρε, τοῦτ' ἔχει γραφὴ, καὶ ὡς ἀληθῶς ὅμοιον ζωγραφίᾳ. καὶ γὰρ τὰ ἐκείνης ἔκγονα ἕστηκεν μὲν ὡς ζῶντα· ἐὰν δ' ἀνέρῃ τι, σεμνῶς πάνυ σιγᾷ. ταὐτὸν δὲ καὶ οἱ λόγοι· δόξαις μὲν ἂν ὥς τι φρονοῦντας αὐτοὺς λέγειν· ἐὰν δέ τι ἔρῃ τῶν λεγομένων, βουλόμενος μαθεῖν, ἕν τι σημαίνει μόνον ταὐτὸν ἀεί. ὅταν δὲ ἅπαξ γραφῇ, κυλινδεῖται μὲν πανταχοῦ πᾶς λόγος ὁμοίως παρὰ τοῖς ἐπαΐουσιν, ὡς δ' αὔτως παρ' οἷς οὐδὲν προσήκει· καὶ οὐκ ἐπίσταται λέγειν οἷς δεῖ γε καὶ μή. πλημμελούμενος δὲ καὶ οὐκ ἐν δίκῃ λοιδορηθεὶς, τοῦ πατρὸς ἀεὶ δεῖται βοηθοῦ. αὐτὸς γὰρ οὔτ' ἀμύνασθαι οὔτε βοηθῆσαι δυνατὸς αὑτῷ. ΦΑΙ. Καὶ ταῦτά σοι ὀρθότατα εἴρηται. ΣΩ. Τί δ'; ἄλλον ὁρῶμεν λόγον τοῦ-

τοῦ ἀδελφὸν γνήσιον, τῷ τρόπῳ γίγνεται, καὶ ὅσῳ ἀμείνων καὶ δυνατώτερος τούτου φύεται; ΦΑΙ. Τίνα τοῦτον, καὶ πῶς λέγεις γιγνόμενον; ΣΩ. Ὃς μετ' ἐπιστήμης γράφεται ἐν τῇ τοῦ μανθάνοντος ψυχῇ, δυνατὸς μὲν ἀμῦναι ἑαυτῷ, ἐπιστήμων δὲ λέγειν τε καὶ σιγᾶν πρὸς οὓς δεῖ. ΦΑΙ. Τὸν τοῦ εἰδότος λόγον λέγεις ζῶντα καὶ ἔμψυχον· οὗ ὁ γεγραμμένος εἴδωλον ἄν τι λέγοιτο δικαίως. ΣΩ. Παντάπασι μὲν οὖν. τόδε δή μοι εἰπέ· ὁ νοῦν ἔχων γεωργός, ὧν σπερμάτων κήδοιτο, καὶ ἔγκαρπα βούλοιτο γενέσθαι, πότερα σπουδῇ ἂν θέρους εἰς Ἀδώνιδος κήπους ἀρῶν χαίροι, θεωρῶν καλοὺς ἐν ἡμέραισιν ὀκτὼ γιγνομένους; ἢ ταῦτα μὲν δὴ παιδιᾶς τε καὶ ἑορτῆς χάριν δρῴη ἄν, ὅτε καὶ ποιοῖ· ἐφ' οἷς δὲ ἐσπούδακε, τῇ γεωργικῇ ἂν χρώμενος ἂν τέχνῃ, σπείρας εἰς τὸ προσῆκον, ἀγαπῴη ἂν ἐν ὀγδόῳ μηνὶ ὅσα ἔσπειρε τέλος λαβόντα; ΦΑΙ. Οὕτω που, ὦ Σώκρατες, τὰ μὲν, σπουδῇ, τὰ δὲ, ὡς ἑτέρως ἄν, ᾗ λέγεις, ποιοῖ. ΣΩ. Τὸν δὲ δικαίων τε καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἐπιστήμας ἔχοντα, τοῦ γεωργοῦ φῶμεν ἧττω νοῦν ἔχειν εἰς τὰ ἑαυτοῦ σπέρματα; ΦΑΙ. Ἥκιστά γε. ΣΩ. Οὐκ ἄρα σπουδῇ αὐτὰ ἐν ὕδατι γράψει, μέλανι σπείρων διὰ καλάμου μετὰ λόγων· ἀδυνατῶν μὲν αὑτοῖς λόγῳ βοηθεῖν, ἀδυνατῶν δὲ ἱκανῶς τἀληθὲς διδάξαι. ΦΑΙ. Οὔκουν δὴ τό γ' εἰκός. ΣΩ. Οὐ γάρ· ἀλλὰ τοὺς μὲν ἐν γράμμασι κήπους, ὡς ἔοικε, παιδιᾶς χάριν σπερεῖ τε καὶ γράψει· ὅταν δὲ γράφῃ, ἑαυτῷ τε ὑπομνήματα θησαυριζόμενος, εἰς τὸ λήθης γῆρας ἐὰν ἵκηται, καὶ παντὶ τῷ ταὐτὸν ἴχνος

μετιόντι, ἡσθήσεταί τε αὐτοὺς θεωρῶν φυομένους ἁπαλούς· ὅταν δὲ ἄλλοι παιδιαῖς ἄλλαις χρῶνται, συμποσίοις τε ἄρδοντες αὑτοὺς, ἑτέροις τε ὅσα τούτων ἀδελφὰ, τότ᾽ ἐκεῖνος, ὡς ἔοικεν ἀντὶ τούτων οἷς λέγω παίζων διάξει. ΦΑΙ. Παγκάλην λέγεις παρὰ φαύλην παιδιὰν, ὦ Σώκρατες, τοῦ ἐν λόγοις δυναμένου παίζειν, δικαιοσύνης τε καὶ ἄλλων ὧν λέγεις πέρι μυθολογοῦντα. ΣΩ. Ἔστι γὰρ, ὦ φίλε Φαῖδρε, οὕτω. πολὺ δ᾽, οἶμαι, καλλίων σπουδὴ περὶ αὐτὰ γίγνεται, ὅταν τὶς τῇ διαλεκτικῇ τέχνῃ χρώμενος, λαβὼν ψυχὴν προσήκουσαν, φυτεύῃ τε καὶ σπείρῃ μετ᾽ ἐπιστήμης λόγους· οἳ ἑαυτοῖς τῷ τε φυτεύσαντι βοηθεῖν ἱκανοὶ τε καὶ οὐχὶ ἄκαρποι, ἀλλὰ ἔχοντες σπέρμα. ὅθεν ἄλλοι ἐν ἄλλοις ἤθεσι φυόμενοι τοῦτ᾽ ἀεὶ ἀθάνατον παρέχειν ἱκανοὶ, καὶ τὸν ἔχοντα εὐδαιμονεῖν ποιοῦντες εἰς ὅσον ἀνθρώπῳ δυνατὸν μάλιστα. ΦΑΙ. Πολὺ γὰρ τοῦτ᾽ ἔτι κάλλιον λέγεις. ΣΩ. Νῦν δὴ ἐκεῖνα ἤδη, ὦ Φαῖδρε, δυνάμεθα κρίνειν, τούτων ὡμολογημένων. ΦΑΙ. Τὰ ποῖα; ΣΩ. Ὧν δὴ πέρι βουληθέντες ἰδεῖν ἀφικόμεθα εἰς τόδε· ὅπως τὸ Λυσίου τε ὄνειδος ἐξετάσαιμεν τῆς τῶν λόγων γραφῆς πέρι, καὶ αὐτοὺς τοὺς λόγους οἳ τέχνῃ καὶ ἄνευ τέχνης γράφοιντο. τὸ μὲν οὖν ἔντεχνον, καὶ μὴ, δοκεῖ μοι δεδηλῶσθαι μετρίως. ΦΑΙ. Ἔδοξέ γε δή. ΣΩ. Πάλιν δὲ ὑπόμνησόν με πῶς. πρὶν ἄν τις τό, τε ἀληθὲς ἑκάστων εἰδῇ περὶ ὧν λέγει, ἢ γράφει, κατ᾽ αὐτό γε πᾶν ὁρίζεσθαι δυνατὸς γένηται, ὁρισάμενός τε, πάλιν κατ᾽ εἴδη μέχρι τοῦ ἀτμήτου τέμνειν ἐπιστηθῇ· περί τε

ψυχῆς φύσεως διιδὼν κατὰ ταυτὰ τὸ προσαρμόττον ἑκάστῃ φύσει εἶδος ἀνευρίσκων, οὕτω τιθῇ καὶ διακοσμῇ τὸν λόγον, ποικίλῃ μὲν ποικίλους ψυχῇ καὶ παναρμονίους διδοὺς λόγους, ἁπλοῦς δὲ ἁπλῇ· οὐ πρότερον δυνατὸν τέχνῃ ἔσεσθαι καθ' ὅσον πέφυκε μεταχειρισθῆναι τὸ λόγων γένος. οὔτε τι πρὸς τὸ διδάξαι, οὔτε τι πρὸς τὸ πεῖσαι, ὡς ὁ ἔμπροσθεν πᾶς μεμήνυκεν ἡμῖν λόγος. ΦΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν τοῦτό γε οὕτω πως ἐφάνη. ΣΩ. Τί δ' αὖ περὶ τοῦ καλὸν ἢ αἰσχρὸν εἶναι τὸ λόγους λέγειν τε καὶ γράφειν, καὶ ὅπῃ γιγνόμενον ἐν δίκῃ λέγοιτ' ἂν ὄνειδος; εἰ μὴ ἄρα οὐ δεδήλωκε τὰ λεχθέντα ὀλίγον ἔμπροσθεν. ΦΑΙ. Τὰ ποῖα; ΣΩ. Ὡς εἴτε Λυσίας ἤ τις ἄλλος πώποτε ἔγραψεν ἢ γράφει, ἰδίᾳ ἢ δημοσίᾳ νόμους τιθεὶς, σύγγραμμα πολιτικὸν γράφων, καὶ μεγάλην τινὰ ἐν αὐτῷ βεβαιότητα ἡγούμενος καὶ σαφήνειαν, οὕτω μὲν ὄνειδος τῷ γράφοντι, εἴτέ τις φησὶν, εἴτε μή. τὸ γὰρ ἀγνοεῖν ὕπαρ τε καὶ ὄναρ δικαίων τε καὶ ἀδίκων πέρι, καὶ κακῶν καὶ ἀγαθῶν, οὐκ ἐκφεύγει τῇ ἀληθείᾳ μὴ οὐκ ἐπονείδιστον εἶναι, οὐδὲ ἂν ὁ πᾶς ὄχλος αὐτὸ ἐπαινέσῃ. ΦΑΙ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Ὁ δέ γε ἐν μὲν τῷ γεγραμμένῳ λόγῳ περὶ ἑκάστου παιδιάν τε ἡγούμενος πολλὴν ἀναγκαῖον εἶναι, καὶ οὐδένα πώποτε λόγον ἐν μέτρῳ οὐδ' ἄνευ μέτρου μεγάλης ἄξιον σπουδῆς γραφῆναι, οὐδὲ λεχθῆναι, ὡς οἱ ῥαψῳδούμενοι ἄνευ ἀνακρίσεως καὶ διδαχῆς πειθοῦς ἕνεκα ἐλέχθησαν, ἀλλὰ τῷ ὄντι αὐτῶν τοὺς βελτίστους εἰδότων ὑπόμνησιν γεγονέναι· ἐν δὲ τοῖς διδασκομέ-

νοις καὶ μαθήσεως χάριν λεγομένοις, καὶ τῷ ὄντι γραφομένοις ἐν ψυχῇ περὶ δικαίων τε καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν, ἐν μόνοις ἡγούμενος τό, τε ἐναργὲς εἶναι καὶ τέλεον καὶ ἄξιον σπουδῆς· δεῖν δὲ τοὺς τοιούτους λόγους αὐτοῦ λέγεσθαι οἷον υἱεῖς γνησίους εἶναι· πρῶτον μὲν τὸν ἐν ἑαυτῷ, ἐὰν εὑρεθεὶς ἐνῇ· ἔπειτα εἴτινες τούτου ἔκγονοί τε καὶ ἀδελφοὶ ἅμα ἐν ἄλλαισιν ἄλλων ψυχαῖς κατ' ἀξίαν ἐνέφυσαν· τοὺς δὲ ἄλλους χαίρειν ἐῶν. οὗτος δὲ ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ κινδυνεύει, ὦ Φαῖδρε, εἶναι οἷον ἐγώ τε καὶ σὺ εὐξαίμεθ' ἂν σέ τε καὶ ἐμὲ γενέσθαι. ΦΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν ἔγωγε βούλομαί τε καὶ εὔχομαι ἃ λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν ἤδη πεπαίσθω μετρίως ἡμῖν τὰ περὶ λόγων· καὶ σύ τε ἐλθὼν φράζε Λυσίᾳ, ὅτι νῷ καταβάντες ἐς τὸ Νυμφῶν νᾶμά τε καὶ Μουσῶν, ἠκούσαμεν λόγων οἳ ἐπέστελλον λέγειν Λυσίᾳ τε, καὶ εἴτις ἄλλος συντίθησι λόγους, καὶ Ὁμήρῳ, καὶ εἴτις ἄλλος αὖ ποίησιν ψιλὴν ἢ ἐν ᾠδῇ συντέθεικε· τρίτον δέ, Σόλωνι, καὶ ὅστις ἐν πολιτικοῖς λόγοις νόμους ὀνομάζων συγγράμματα ἔγραψεν· εἰ μὲν εἰδὼς ᾗ τἀληθὲς ἔχει συντέθεικε ταῦτα, καὶ ἔχων βοηθεῖν, εἰς ἔλεγχον ἰὼν περὶ ὧν ἔγραψε, καὶ λέγων αὐτὸς δυνατὸς τὰ γεγραμμένα φαῦλα ἀποδεῖξαι, οὔτι τῶνδε ἐπωνυμίαν ἔχοντα δεῖ λέγεσθαι τὸν τοιοῦτον, ἀλλ' ἐφ' οἷς ἐσπούδακεν ἐκείνων. ΦΑΙ. Τίνας οὖν τὰς ἐπωνυμίας αὐτῷ νέμεις; ΣΩ. Τὸ μὲν σοφόν, ὦ Φαῖδρε, καλεῖν ἔμοιγε μέγα εἶναι δοκεῖ, καὶ θεῷ μόνῳ πρέπειν· τὸ δὲ ἢ φιλόσοφον, ἤ τι τοιοῦτον,

μᾶλλόν γε ἂν αὐτῷ καὶ ἁρμόττοι καὶ ἐμμελεστέρως ἔχοι. ΦΑΙ. Καὶ οὐδέν γε ἄπο τρόπου. ΣΩ. Οὐκοῦν αὖ τὸν μὴ ἔχοντα τιμιώτερα ὧν συνέθηκεν, ἢ ἔγραψεν, ἄνω καὶ κάτω στρέφων ἐν χρόνῳ, πρὸς ἄλληλα κολλῶν τε καὶ ἀφαιρῶν, ἐν δίκῃ ποιητὴν, ἢ λόγων συγγραφέα, ἢ νομογράφον προσερεῖς; ΦΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Ταῦτα τοίνυν τῷ ἑταίρῳ φράζε. ΦΑΙ. Τί δὲ σύ; πῶς ποιήσεις; οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τὸν σὸν ἑταῖρον δεῖ παρελθεῖν. ΣΩ. Τίνα τοῦτον; ΦΑΙ. Ἰσοκράτην, τὸν καλόν. ᾧ τί ἀπαγγελεῖς, ὦ Σώκρατες; τίνα αὐτὸν φήσομεν εἶναι; ΣΩ. Νέος ἔτι, ὦ Φαῖδρε, Ἰσοκράτης. ὃ μέντοι μαντεύομαι κατ' αὐτοῦ, λέγειν ἐθέλω. ΦΑΙ. Τὸ ποῖον δή; ΣΩ. Δοκεῖ μοι ἀμείνων ἢ κατὰ τοὺς περὶ Λυσίαν εἶναι λόγους, τὰ τῆς φύσεως· ἔτι δὲ ἤθει γεννικωτέρῳ κεκρᾶσθαι· ὥστε οὐδὲν ἂν γένοιτο θαυμαστὸν προϊούσης τῆς ἡλικίας εἰ περὶ αὐτούς τε τοὺς λόγους οἷς νῦν ἐπιχειρεῖ, πλέον ἢ παίδων διενέγκοι τῶν πώποτε ἁψαμένων λόγων· ἔτι τε εἰ αὐτῷ μὴ ἀποχρήσαι ταῦτα, ἐπὶ μείζω δέ τις αὐτὸν ἄγοι ὁρμὴ θειοτέρα. φύσει γάρ, ὦ φίλε, ἔνεστί τις φιλοσοφία τῇ τοῦ ἀνδρὸς διανοίᾳ. ταῦτα δὴ οὖν ἐγὼ μὲν παρὰ τῶνδε τῶν θεῶν, ὡς ἐμοῖς παιδικοῖς, Ἰσοκράτει ἐξαγγελῶ· σὺ δ' ἐκεῖνα, ὡς σοῖς, Λυσίᾳ. ΦΑΙ. Ταῦτα ἔσται. ἀλλὰ ἴωμεν· ἐπειδὴ καὶ τὸ πνῖγος ἠπιώτερον γέγονεν. ΣΩ. Οὐκοῦν εὐξαμένῳ πρέπει τοῖσδε πορεύεσθαι; ΦΑΙ. Τί μήν; ΣΩ. Ὦ φίλε Πάν τε καὶ ἄλλοι ὅσοι τῇδε θεοί, δοίητέ μοι καλῷ γενέσθαι τἄνδοθεν·

τἄξωθεν δὲ ὅσα ἔχω, τοῖς ἐντὸς εἶναί μοι φίλια. πλούσιον δὲ νομίζοιμι τὸν σοφόν. τὸ δὲ χρυσοῦ πλῆθος εἴη μοι ὅσον μήτε φέρειν μήτε ἄγειν δύναιτο ἄλλος ἢ ὁ σώφρων. ἔτι ἄλλου του δεόμεθα, ὦ Φαῖδρε; ἐμοὶ μὲν γὰρ μετρίως ηὖκται. ΦΑΙ. Καὶ ἐμοὶ ταῦτα συνεύχου. κοινὰ γὰρ τὰ τῶν φίλων. ΣΩ. Ἴωμεν.

ΙΠΠΙΑΣ ΜΕΙΖΩΝ

Η

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ

Ἀνατρεπτικός.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΙΠΠΙΟΥ ΜΕΙΖΟΝΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΙΠΠΙΑΣ.

Ἱππίας ὁ καλός τε καὶ σοφὸς, ὡς διὰ χρόνου ἡμῖν κατῆρας εἰς τὰς Ἀθήνας. ΙΠ. Οὐ γὰρ σχολὴ, ὦ Σώκρατες. ἡ γὰρ Ἦλις, ὅταν τι δέηται διαπράξασθαι πρός τινα τῶν πόλεων, ἀεὶ ἐπὶ πρῶτον ἐμὲ ἔρχεται τῶν πολιτῶν, αἱρουμένη πρεσβευτήν· ἡγουμένη δικαστὴν καὶ ἄγγελον ἱκανώτατον εἶναι τῶν λόγων οἳ ἂν παρὰ τῶν πόλεων ἑκάστων λέγωνται. πολλάκις μὲν οὖν καὶ εἰς ἄλλας πόλεις ἐπρέσβευσα, πλεῖστα δὲ περὶ πλείστων καὶ μεγίστων εἰς τὴν Λακεδαίμονα. διὸ δὴ, ὃ καὶ σὺ ἐρωτᾷς, οὐ θαμίζω εἰς τούσδε τοὺς τόπους. ΣΩ. Τοιοῦτον μέντοι, ὦ Ἱππία, ἐστὶ τὸ τῇ ἀληθείᾳ σοφόν τε καὶ τέλειον ἄν-

δρα εἶναι. σὺ γὰρ καὶ ἰδίᾳ ἱκανὸς εἶ, παρὰ τῶν νέων πολλὰ χρήματα λαμβάνων, ἔτι πλείω ὠφελεῖν ὧν λαμβάνεις· καὶ αὖ δημοσίᾳ τὴν σαυτοῦ πόλιν ἱκανὸς εὐεργετεῖν· ὥσπερ χρὴ τὸν μέλλοντα μὴ καταφρονήσεσθαι, ἀλλ' εὐδοκιμήσειν ἐν τοῖς πολλοῖς. ἀτὰρ, ὦ Ἱππία, τί ποτε τὸ αἴτιον ὅτι οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι, ὧν ὀνόματα μεγάλα λέγεται ἐπὶ σοφίᾳ, Πιττακοῦ τε καὶ Βίαντος, καὶ τῶν ἀμφὶ τὸν Μιλήσιον Θαλῆν, καὶ ἔτι τῶν ὕστερον, μέχρις Ἀναξαγόρου, ὡς ἢ πάντες ἢ οἱ πολλοὶ αὐτῶν φαίνονται ἀπεχόμενοι τῶν πολιτικῶν πράξεων; ΙΠ. Τί δ' οἴει, ὦ Σώκρατες, ἄλλό γε ἢ ἀδύνατοι ἦσαν καὶ οὐχ ἱκανοὶ ἐξικνεῖσθαι φρονήσει ἐπ' ἀμφότερα, τά τε κοινὰ καὶ τὰ ἴδια; ΣΩ. Ἆρ' οὖν, πρὸς Διὸς, ὥσπερ αἱ ἄλλαι τέχναι ἐπιδεδώκασι, καὶ εἰσι παρὰ τοὺς νῦν δημιουργοὺς οἱ παλαιοὶ φαῦλοι, οὕτω καὶ τὴν ὑμετέραν τὴν τῶν σοφιστῶν τέχνην ἐπιδεδωκέναι φῶμεν, καὶ εἶναι τῶν ἀρχαίων τοὺς περὶ τὴν σοφίαν, φαύλους πρὸς ὑμᾶς; ΙΠ. Πάνυ μὲν οὖν ὀρθῶς λέγεις. ΣΩ. Εἰ ἄρα νῦν ἡμῖν, ὦ Ἱππία, ὁ Βίας ἀναβιῴη, γέλωτ' ἂν ὄφλοι πρὸς ὑμᾶς. ὥσπερ καὶ τὸν Δαίδαλον φασὶν οἱ ἀνδριαντοποιοὶ νῦν, εἰ γενόμενος τοιαῦτ' ἐργάζοιτο οἷα ἦν ἀφ' ὧν τοὔνομ' ἔσχε, καταγέλαστον ἂν εἶναι. ΙΠ. Ἔστι μὲν ταῦτα, ὦ Σώκρατες, οὕτως ὡς σὺ λέγεις· εἴωθα μέντοιγε ἔγωγε τοὺς παλαιούς τε καὶ προτέρους ἡμῶν, προτέρους τε καὶ μᾶλλον ἐγκωμιάζειν ἢ τοὺς νῦν· εὐλαβούμενος μὲν φθόνον τῶν ζώντων, φοβούμενος δὲ μῆνιν τῶν τετελευτηκότων. ΣΩ. Καλῶς γε σὺ, ὦ Ἱππία, νομίζων τε καὶ

διανοούμενος, ὥς ἔμοιγε δοκεῖς. συμμαρτυρῆσαι δέ σοι ἔχω ὅτι ἀληθῆ λέγεις· καὶ τῷ ὄντι ὑμῶν ἐπιδέδωκεν ἡ τέχνη πρὸς τὸ καὶ τὰ δημόσια πράττειν δύνασθαι μετὰ τῶν ἰδίων. Γοργίας τε γὰρ οὗτος ὁ Λεοντῖνος σοφιστὴς δεῦρο ἀφίκετο, δημοσίᾳ οἴκοθεν πρεσβεύων, ὡς ἱκανώτατος ὢν Λεοντίνων τὰ κοινὰ πράττειν· καὶ ἔν τε τῷ δήμῳ ἔδοξεν ἄριστα εἰπεῖν, καὶ ἰδίᾳ ἐπιδείξεις ποιούμενος, καὶ συνὼν τοῖς νέοις, χρήματα πολλὰ εἰργάσατο καὶ ἔλαβεν ἐκ τῆσδε τῆς πόλεως. εἰ δὲ βούλει, ὁ ἡμέτερος ἑταῖρος Πρόδικος οὗτος πολλάκις μὲν καὶ ἄλλοτε δημοσίᾳ ἀφίκετο, ἀτὰρ τὰ τελευταῖα ἔναγχος ἀφικόμενος δημοσίᾳ ἐκ Κέω, λέγων τ' ἐν τῇ βουλῇ πάνυ εὐδοκίμησε, καὶ ἰδίᾳ ἐπιδείξεις ποιούμενος, καὶ τοῖς νέοις συνών, χρήματα ἔλαβε θαυμαστὰ ὅσα. τῶν δὲ παλαιῶν ἐκείνων οὐδεὶς πώποτε ἠξίωσεν ἀργύριον μισθὸν πράξασθαι, οὐδ' ἐπιδείξεις ποιήσασθαι ἐν παντοδαποῖς ἀνθρώποις τῆς ἑαυτοῦ σοφίας. οὕτως ἦσαν εὐήθεις, καὶ ἐλελήθει αὐτοὺς ἀργύριον ὡς πολλοῦ ἄξιον εἴη. τούτων δ' ἑκάτερος πλέον ἀργύριον ἀπὸ σοφίας εἴργασται, ἢ ἄλλος δημιουργὸς ἀφ' ἧστινος τέχνης· καὶ ἔτι πρότερος τούτων Πρωταγόρας. III. Οὐδὲν γάρ, ὦ Σώκρατες, οἶσθα τῶν καλῶν περὶ τοῦτο. εἰ γὰρ εἰδείης ὅσον ἀργύριον εἴργασμαι ἐγώ, θαυμάσαις ἄν. καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἐῶ· ἀφικόμενος δέ ποτε εἰς Σικελίαν, Πρωταγόρου αὐτόθι ἐπιδημοῦντος καὶ εὐδοκιμοῦντος, καὶ πρεσβυτέρου ὄντος, καὶ πολὺ νεώτερος ὤν, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πάνυ πλέον ἢ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν μνᾶς εἰργασάμην·

καὶ ἐξ ἑνός γε χωρίου πάνυ σμικροῦ, Ἰνυκοῦ, πλέον ἢ εἴκοσι μνᾶς· καὶ τοῦτο ἐλθὼν οἴκαδε φέρων τῷ πατρὶ ἔδωκα· ὥστε ἐκεῖνον καὶ τοὺς ἄλλους πολίτας θαυμάζειν τε καὶ ἐκπεπλῆχθαι. καὶ σχεδόν τι οἶμαι ἐμὲ πλείω χρήματα εἰργάσθαι ἢ ἄλλους σὺν δύο οὕστινας βούλει τῶν σοφιστῶν. ΣΩ. Καλόν γε, ὦ Ἱππία, λέγεις καὶ μέγα τεκμήριον σοφίας τῆς τε σεαυτοῦ, καὶ τῶν νῦν ἀνθρώπων, πρὸς τοὺς ἀρχαίους ὅσον διαφέρουσι. τῶν γὰρ προτέρων περὶ Ἀναξαγόρου λέγεται πολλὴ ἀμαθία κατὰ τὸν σὸν λόγον. τοὐναντίον γὰρ Ἀναξαγόρᾳ φασὶ συμβῆναι ἢ ὑμῖν. καταλειφθέντων γὰρ αὐτῷ πολλῶν χρημάτων καταμελῆσαι, καὶ ἀπολέσαι πάντα· οὕτως αὐτὸν ἀνόητα σοφίζεσθαι. λέγουσι δὲ καὶ περὶ ἄλλων τῶν παλαιῶν ἕτερα τοιαῦτα. τοῦτο μὲν οὖν μοι δοκεῖς καλὸν τεκμήριον ἀποφαίνειν περὶ σοφίας τῶν νῦν πρὸς τοὺς προτέρους· καὶ πολλοῖς συνδοκεῖ, ὅτι τὸν σοφόν, αὐτὸν αὑτῷ μάλιστα δεῖ σοφὸν εἶναι. τούτου δ' ὅρος ἐστὶν ἄρα, ὃς ἂν πλεῖστον ἀργύριον ἐργάσηται. καὶ ταῦτα μὲν ἱκανῶς ἐχέτω· τόδε δέ μοι εἰπέ, σὺ αὐτὸς πόθεν πλεῖστον ἀργύριον εἰργάσω τῶν πόλεων εἰς ἃς ἀφικνῇ; ἢ δῆλον ὅτι ἐκ Λακεδαίμονος, οἷπερ καὶ πλειστάκις ἀφῖξαι. ΙΠ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Πῶς φῄς; ἀλλ' ἐλάχιστον; ΙΠ. Οὐδὲν μὲν οὖν τοπαράπαν πώποτε. ΣΩ. Τέρας λέγεις· καὶ θαυμαστόν, ὦ Ἱππία. καί μοι εἰπὲ πότερον ἡ σοφία ἡ σὴ οὐχ οἵα τοὺς συνόντας αὐτῇ καὶ μανθάνοντας εἰς ἀρετὴν βελτίους ποιεῖν. ΙΠ. Καὶ πολύ γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλὰ τοὺς μὲν Ἰνυκινῶν

υἱεῖς οἷόστε ἦσθα ἀμείνους ποιῆσαι, τοὺς δὲ Σπαρτιατῶν, ἠδυνάτεις; ΙΠ. Πολλοῦ γε δέω. ΣΩ. Ἀλλὰ δῆτα Σικελιῶται μὲν ἐπιθυμοῦσιν ἀμείνους γίγνεσθαι, Λακεδαιμόνιοι δ' οὔ. ΙΠ. Πάντως που, ὦ Σώκρατες, καὶ Λακεδαιμόνιοι. ΣΩ. Ἆρ' οὖν χρημάτων ἐνδείᾳ ἔφευγον τὴν σὴν ὁμιλίαν; ΙΠ. Οὐ δῆτα· ἐπεὶ ἱκανὰ αὐτοῖς ἐστι. ΣΩ. Τί δῆτ' ἂν εἴη ὅτι ἐπιθυμοῦντες καὶ ἔχοντες χρήματα, καὶ σοῦ δυναμένου τὰ μέγιστα αὐτοὺς ὠφελεῖν, οὐ πλήρη σε ἀργυρίου ἀπέπεμψαν; ἀλλ' ἐκεῖνο, μῶν μὴ Λακεδαιμόνιοι σοῦ βέλτιον ἂν παιδεύσειαν τοὺς αὑτῶν παῖδας; ἢ τοῦτο φῶμεν οὕτω; καὶ σὺ συγχωρεῖς; ΙΠ. Οὐδ' ὁπωστιοῦν. ΣΩ. Πότερον οὖν τοὺς νέους οὐχ οἷόστ' ἦσθα πείθειν ἐν Λακεδαίμονι, ὡς σοὶ συνόντες πλέον ἂν εἰς ἀρετὴν ἐπιδιδοῖεν, ἢ τοῖς ἑαυτῶν; ἢ τοὺς ἐκείνων πατέρας ἠδυνάτεις πείθειν ὅτι σοὶ χρὴ παραδιδόναι μᾶλλον ἢ αὐτοὺς ἐπιμελεῖσθαι, εἴπέρ τι τῶν υἱῶν κήδονται; οὐ γάρ που ἐφθόνουν γε τοῖς ἑαυτῶν παισὶν ὡς βελτίστους γενέσθαι. ΙΠ. Οὐκ οἶμαι ἔγωγε φθονεῖν. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν εὔνομός γ' ἡ Λακεδαίμων. ΙΠ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ἐν δέ γε ταῖς εὐνόμοις πόλεσι τιμιώτατον ἡ ἀρετή. ΙΠ. Πάνυ γε. ΣΩ. Σὺ δὲ ταύτην παραδιδόναι ἄλλῳ κάλλιστ' ἀνθρώπων ἐπίστασαι. ΙΠ. Καὶ πολύ γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ὁ οὖν κάλλιστ' ἐπιστάμενος ἱππικὴν παραδιδόναι, ἆρ' οὐκ ἂν ἐν Θετταλίᾳ τῆς Ἑλλάδος μάλιστα τιμῷτο, καὶ πλεῖστα χρήματα λαμβάνοι; καὶ ἄλλοθι ὅπου τοῦτο σπουδάζοιτο; ΙΠ. Εἰκός γε. ΣΩ. Ὁ δὴ δυνάμενος παραδιδόναι τὰ πλείστου ἄξια μα-

θήματα εἰς ἀρετὴν, οὐκ ἐν Λακεδαίμονι μάλιστα τιμήσεται, καὶ πλεῖστα ἐργάσεται χρήματα, ἂν βούληται, καὶ ἐν ἄλλῃ πόλει ἥτις τῶν Ἑλληνίδων εὐνομεῖται; ἀλλ᾽ ἐν Σικελίᾳ, ὦ ἑταῖρε, οἴει μᾶλλον καὶ ἐν Ἰνυκῷ, ταῦτα πειθώμεθα, ὦ Ἱππία; ἐὰν γάρ σὺ κελεύῃς, πειστέον. ΙΠ. Οὐ γὰρ πάτριον, ὦ Σώκρατες, Λακεδαιμονίοις κινεῖν τοὺς νόμους, οὐδὲ παρὰ τὰ εἰωθότα παιδεύειν τοὺς υἱεῖς. ΣΩ. Πῶς λέγεις; Λακεδαιμονίοις οὐ πάτριον ὀρθῶς πράττειν, ἀλλ᾽ ἐξαμαρτάνειν; ΙΠ. Οὐκ ἂν φαίην ἔγωγε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν ὀρθῶς ἂν πράττοιεν, βέλτιον ἀλλὰ μὴ χεῖρον παιδεύοντες τοὺς νέους; ΙΠ. Ὀρθῶς. ἀλλὰ ξενικὴν παίδευσιν οὐ νόμιμον αὐτοῖς παιδεύειν· ἐπεὶ, εὖ ἴσθι, εἴπερ τις ἄλλος ἐκεῖθεν χρήματα ἔλαβε πώποτε ἐπὶ παιδεύσει, καὶ ἐμὲ ἂν λαβεῖν πολὺ μάλιστα. χαίρουσι γοῦν ἀκούοντες ἐμοῦ καὶ ἐπαινοῦσιν· ἀλλ᾽, ὃ λέγω, οὐ νόμος. ΣΩ. Νόμον δὲ λέγεις, ὦ Ἱππία, βλάβην πόλεως εἶναι, ἢ ὠφέλειαν; ΙΠ. Τίθεται μὲν, οἶμαι, ὠφελείας ἕνεκα· ἐνίοτε δὲ καὶ βλάπτει, ἐὰν κακῶς τεθῇ, ὁ νόμος. ΣΩ. Τί δέ; οὐχ ὡς ἀγαθὸν μέγιστον πόλει τίθενται τὸν νόμον οἱ τιθέμενοι; καὶ ἄνευ τούτου μετὰ εὐνομίας ἀδύνατον οἰκεῖν; ΙΠ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ὅταν ἄρα ἀγαθοῦ ἁμάρτωσιν οἱ ἐπιχειροῦντες τοὺς νόμους τιθέναι, νομίμου τε καὶ νόμου ἡμαρτήκασιν. ἢ πῶς λέγεις; ΙΠ. Τῷ μὲν ἀκριβεῖ λόγῳ, ὦ Σώκρατες, οὕτως ἔχει· οὐ μέντοι εἰώθασιν ἄνθρωποι ὀνομάζειν οὕτω. ΣΩ. Πότερον, ὦ Ἱππία, οἱ εἰδότες, ἢ οἱ μὴ εἰδότες; ΙΠ. Οἱ πολλοί. ΣΩ. Εἰσὶ δ᾽ οὗτοι οἱ εἰδό-

τες τἀληθὲς, οἱ πολλοί; ΙΠ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν που οἵγ' εἰδότες, τὸ ὠφελιμώτερον τοῦ ἀνωφελεστέρου νομιμώτερον ἡγοῦνται τῇ ἀληθείᾳ πᾶσιν ἀνθρώποις. ἢ οὐ συγχωρεῖς; ΙΠ. Ναὶ συγχωρῶ ὅτι γε τῇ ἀληθείᾳ. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐστί γε καὶ ἔχει οὕτως ὡς οἱ εἰδότες ἡγοῦνται; ΙΠ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἔστι δέ γε Λακεδαιμονίοις, ὡς σὺ φῄς, ὠφελιμώτερον τὴν ὑπὸ σοῦ παίδευσιν, ξενικὴν οὖσαν, παιδεύεσθαι, μᾶλλον ἢ τὴν ἐπιχωρίαν. ΙΠ. Καὶ ἀληθῆ γε λέγω. ΣΩ. Καὶ γὰρ ὅτι τὰ ὠφελιμώτερα, νομιμώτερα ἐστὶ, καὶ τοῦτο λέγεις, ὦ Ἱππία; ΙΠ. Εἶπον γάρ. ΣΩ. Κατὰ τὸν σὸν ἄρα λόγον τοῖς Λακεδαιμονίων υἱέσιν ὑπὸ Ἱππίου παιδεύεσθαι νομιμώτερον ἐστὶν, ὑπὸ δὲ τῶν πατέρων, ἀνομώτερον· εἴπερ τῷ ὄντι ὑπὸ σοῦ πλείω ὠφεληθήσονται. ΙΠ. Ἀλλὰ μὴν ὠφεληθήσονται, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Παρανομοῦσιν ἄρα Λακεδαιμόνιοι, οὐ διδόντες σοὶ χρυσίον, καὶ ἐπιτρέποντες τοὺς αὐτῶν υἱεῖς. ΙΠ. Συγχωρῶ ταῦτα. δοκεῖς γάρ μοι τὸν λόγον πρὸς ἐμοῦ λέγειν· καὶ οὐδέν με δεῖ αὐτῷ ἐναντιοῦσθαι. ΣΩ. Παρανόμους μὲν δὴ, ὦ ἑταῖρε, τοὺς Λάκωνας εὑρίσκομεν, καὶ ταῦτ' εἰς τὰ μέγιστα, τοὺς νομιμωτάτους δοκοῦντας εἶναι. ἐπαινοῦσι δὲ δή σε πρὸς θεῶν, ὦ Ἱππία, καὶ χαίρουσιν ἀκούοντες ποῖα; ἢ δῆλον δὴ ὅτι ἐκεῖνα ἃ σὺ κάλλιστα ἐπίστασαι; τὰ περὶ τὰ ἄστρα τε καὶ τὰ οὐράνια πάθη; ΙΠ. Οὐδ' ὁπωστιοῦν ταῦτά γε οὐδ' ἀνέχονται. ΣΩ. Ἀλλὰ περὶ γεωμετρίας τὶ χαίρουσιν ἀκούοντες; ΙΠ. Οὐδαμῶς. ἐπεὶ οὐδ' ἀριθμεῖν ἐκείνων γε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πολλοὶ ἐπίστανται. ΣΩ.

Πολλοῦ ἄρα δέουσι περί γε λογισμῶν ἀνέχεσθαί σοῦ ἐπιδεικνυμένου. ΙΠ. Πολλοῦ μέντοι, νὴ Δία. ΣΩ. Ἀλλὰ δῆτα ἐκεῖνα ἃ σὺ ἀκριβέστατα ἐπίστασαι ἀνθρώπων διαιρεῖν, περί τε γραμμάτων δυνάμεως καὶ συλλαβῶν καὶ ἁρμονιῶν καὶ ῥυθμῶν; ΙΠ. Περὶ ποίων, ὦ 'γαθὲ, ἁρμονιῶν καὶ γραμμάτων; ΣΩ. Ἀλλὰ τίνα μήν ἐστιν ἃ ἡδέως σοῦ ἀκροῶνται καὶ ἐπαινοῦσιν; αὐτός μοι εἰπέ· ἐπειδὴ ἐγὼ οὐχ εὑρίσκω. ΙΠ. Περὶ τῶν γενῶν, ὦ Σώκρατες, τῶν τε ἡρώων καὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ τῶν κατοικήσεων, ὡς τὸ ἀρχαῖον ἐκτίσθησαν αἱ πόλεις, καὶ συλλήβδην πάσης τῆς ἀρχαιολογίας ἥδιστα ἀκροῶνται, ὥστ' ἔγωγε δι' αὐτοὺς ἠνάγκασμαι ἐκμεμαθηκέναι τε καὶ μεμελετηκέναι πάντα τὰ τοιαῦτα. ΣΩ. Ναὶ μὰ Δία, ὦ Ἱππία εὐτύχηκάς γε ὅτι γε Λακεδαιμόνιοι οὐ χαίρουσιν ἄν τις αὐτοῖς ἀπὸ Σόλωνος τοὺς ἄρχοντας τοὺς ἡμετέρους καταλέγῃ· εἰ δὲ μὴ, πράγματ' ἂν εἶχες ἐκμανθάνων. ΙΠ. Πόθεν, ὦ Σώκρατες; ἅπαξ ἀκούσας πεντήκοντα ὀνόματα, ἀπομνημονεύσω. ΣΩ. Ἀληθῆ λέγεις. ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἐνενόησα ὅτι τὸ μνημονικὸν ἔχεις. ὥστ' ἐννοῶ ὅτι εἰκότως σοὶ χαίρουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἅτε πολλὰ εἰδότι· καὶ χρῶνται ὥσπερ ταῖς πρεσβύτισιν οἱ παῖδες πρὸς τὸ ἡδέως μυθολογῆσαι. ΙΠ. Καὶ ναὶ μὰ Δία, ὦ Σώκρατες, περί γε ἐπιτηδευμάτων καλῶν καὶ ἔναγχος αὐτόθι εὐδοκίμησα διεξιὼν, ἃ χρὴ τὸν νέον ἐπιτηδεύειν. ἔστι γάρ μοι περὶ αὐτῶν πάγκαλος λόγος συγκείμενος, καὶ ἄλλως εὖ διακείμενος καὶ τοῖς ὀνόμασι. πρόσχημα δέ μοι ἐστὶ καὶ ἀρχὴ τοιάδε τις τοῦ λόγου: Ἐπειδὴ

ἡ Τροία ἥλω, λέγει ὁ λόγος ὅτι Νεοπτόλεμος Νέστορα ἔροιτο ποῖά ἐστι καλὰ ἐπιτηδεύματα, ἃ ἄν τις ἐπιτηδεύσας νέος ὢν εὐδοκιμώτατος γένοιτο. μετὰ ταῦτα δὴ λέγων ἐστὶν ὁ Νέστωρ καὶ ὑποτιθέμενος αὐτῷ πάμπολλα νόμιμα καὶ πάγκαλα. τοῦτον δὴ καὶ ἐκεῖ ἐπεδειξάμην, καὶ ἐνθάδε μέλλω ἐπιδεικνύναι εἰς τρίτην ἡμέραν, ἐν τῷ Φειδοστράτου διδασκαλείῳ· καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ ἄξια ἀκοῆς. ἐδεήθη γάρ μου Εὔδικος ὁ Ἀπημάντου. ἀλλ' ὅπως παρέσῃ καὶ αὐτὸς, καὶ ἄλλους ἄξεις, οἵτινες ἱκανοὶ ἀκούσαντες κρῖναι τὰ λεγόμενα. ΣΩ. Ἀλλὰ ταῦτ' ἔσται, ἂν θεὸς ἐθέλῃ, ὦ Ἱππία. νυνὶ μέντοι βραχύ τι μοι περὶ αὐτοῦ ἀπόκριναι. καὶ γάρ με εἰς καλὸν ὑπέμνησας. ἔναγχος γάρ τις, ὦ ἄριστε, εἰς ἀπορίαν μὲ κατέβαλεν ἐν λόγοις τισί· τὰ μὲν ψέγοντα, ὡς αἰσχρά· τὰ δ' ἐπαινοῦντα, ὡς καλά· οὕτω πως ἐρόμενος, καὶ μάλα ὑβριστικῶς· Πόθεν δέ μοι σὺ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οἶσθα ὁποῖα καλὰ καὶ αἰσχρά; ἐπεὶ φέρε ἔχοις ἂν εἰπεῖν τί ἐστι τὸ καλόν; καὶ ἐγὼ διὰ τὴν ἐμὴν φαυλότητα ἠπορούμην τε καὶ οὐκ εἶχον αὐτῷ κατὰ τρόπον ἀποκρίνασθαι. ἀπιὼν οὖν ἐκ τῆς συνουσίας, ἐμαυτῷ τε ὠργιζόμην καὶ ὠνείδιζον, καὶ ἠπείλουν, ὁπότε πρῶτον ὑμῶν τῳ τῶν σοφῶν ἐντύχοιμι, ἀκούσας καὶ μαθὼν καὶ ἐκμελετήσας, ἰέναι πάλιν ἐπὶ τὸν ἐρωτήσαντα, ἀναμαχούμενος τὸν λόγον. νῦν οὖν, ὃ λέγω, εἰς καλὸν ἥκεις· καί με δίδαξον ἱκανῶς, αὐτὸ τὸ καλὸν ὅ, τί ἐστι· καὶ πειρῶ μοι ὅτι μάλιστα ἀκριβῶς εἰπεῖν ἀποκρινόμενος· μὴ ἐξελεγχθεὶς τοδεύτερον αὖθις γέλωτα ὄφλω. οἶσθα γὰρ δή που σαφῶς,

καὶ σμικρόν που τοῦτ᾽ ἂν εἴη μάθημα ὧν σὺ τῶν πολλῶν ἐπίστασαι. ΙΠ. Σμικρὸν μέντοι, νὴ Δί᾽, ὦ Σώκρατες, καὶ οὐδενὸς ἄξιον, ὡς ἔπος εἰπεῖν. ΣΩ. Ῥᾳδίως ἄρα μαθήσομαι· καὶ οὐδείς με ἐξελέγξει ἔτι. ΙΠ. Οὐδείς μέντοι. φαῦλον γὰρ ἂν εἴη τὸ ἐμὸν πρᾶγμα καὶ ἰδιωτικόν. ΣΩ. Εὖγε, νὴ τὴν Ἥραν, λέγεις, ὦ Ἱππία, εἰ χειρωσόμεθα τὸν ἄνδρα. ἀτὰρ μή τι κωλύω μιμούμενος ἐγὼ ἐκεῖνον, ἐὰν σοῦ ἀποκρινομένου ἀντιλαμβάνωμαι τῶν λόγων, ἵνα ὅτι μάλιστά με ἐκμελετήσῃς. σχεδὸν γάρ τι ἔμπειρός εἰμι τῶν ἀντιλήψεων. εἰ οὖν μή τι σοὶ διαφέρει, βούλομαι ἀντιλαμβάνεσθαι, ἵνα ἐῤῥωμενέστερον μάθω. ΙΠ. Ἀλλ᾽ ἀντιλαμβάνου. καὶ γάρ, ὃ νῦν δὴ εἶπον, οὐ μέγα ἐστὶ τὸ ἐρώτημα· ἀλλὰ καὶ πολὺ τούτου χαλεπώτερον ἂν ἀποκρίνασθαι ἐγώ σε διδάξαιμι, ὥστε μηδένα ἀνθρώπων δύνασθαι σὲ ἐξελέγχειν. ΣΩ. Φεῦ ὡς εὖ λέγεις. ἀλλ᾽ ἄγ᾽, ἐπειδὴ καὶ σὺ κελεύεις, φέρε ὅτι μάλιστα ἐκεῖνος γενόμενος, πειρῶμαί σε ἐρωτᾶν. εἰ γὰρ δὴ αὐτῷ τὸν λόγον τοῦτον ἐπιδείξαις ὃν φῂς τὸν περὶ τῶν καλῶν ἐπιτηδευμάτων, ἀκούσας, ἐπειδὴ παύσαιο λέγων, ἔροιτο ἂν οὐ περὶ ἄλλου πρότερον ἢ περὶ τοῦ καλοῦ· (ἔθος γάρ τι τοῦτ᾽ ἔχει) καὶ εἴποι ἄν, Ὦ ξένε Ἠλεῖε, ἆρ᾽ οὐ δικαιοσύνῃ δίκαιοί εἰσιν οἱ δίκαιοι; Ἀπόκριναι δή, ὦ Ἱππία, ὡς ἐκείνου ἐρωτῶντος. ΙΠ. Ἀποκρινοῦμαι ὅτι δικαιοσύνῃ. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐστί τι τοῦτο ἡ δικαιοσύνη; ΙΠ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ σοφίᾳ οἱ σοφοὶ εἰσὶ σοφοί; καὶ τῷ ἀγαθῷ πάντα τἀγαθὰ, ἀγαθά; ΙΠ. Πῶς δ᾽ οὔ; ΣΩ. Οὖσί γε τισὶ τούτοις. οὐ γὰρ δή που μὴ

οὖσί γε. ΙΠ. Οὖσι μέντοι. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ καὶ τὰ καλὰ πάντα, τῷ καλῷ ἐστι καλά; ΙΠ. Ναὶ, τῷ καλῷ. ΣΩ. Ὄντι γέ τινι τούτῳ. ΙΠ. Ὄντι. ἀλλὰ τί γὰρ μέλλει; ΣΩ. Εἰπὲ δὴ, ὦ ξένε, φήσει, τί ἐστι τοῦτο τὸ καλόν; ΙΠ. Ἄλλο τι οὖν, ὦ Σώκρατες, ὁ τοῦτο ἐρωτῶν δεῖται πυθέσθαι ἢ τί ἐστι καλόν; ΣΩ. Οὔ μοι δοκεῖ· ἀλλ' ὅτι τί ἐστι τὸ καλὸν, ὦ Ἱππία. ΙΠ. Καὶ τί διαφέρει τοῦτ' ἐκείνου; ΣΩ. Οὐδέν σοι δοκεῖ; ΙΠ. Οὐδὲν γὰρ διαφέρει. ΣΩ. Ἀλλὰ μέντοι δῆλον ὅτι σὺ κάλλιον οἶσθα· ὅμως δὲ, ὦ 'γαθὲ, ἄθρει. ἐρωτᾷ γάρ σε οὐ τί ἐστι καλὸν, ἀλλ' ἅ, τι ἐστὶ τὸ καλόν. ΙΠ. Μανθάνω, ὦ 'γαθὲ. καὶ ἀποκρινοῦμαί γε αὐτῷ ὅ, τι ἐστὶ τὸ καλόν· καὶ οὐ μή ποτε ἐλεγχθῶ. ἔστι γὰρ, ὦ Σώκρατες, εὖ ἴσθι, εἰ δεῖ τὸ ἀληθὲς λέγειν, παρθένος καλὴ, καλόν. ΣΩ. Καλῶς γε, ὦ Ἱππία, νὴ τὸν Κύνα, καὶ εὐδόξως ἀπεκρίνω. ἄλλοτι οὖν, ἂν ἐγὼ τοῦτο ἀποκρίνωμαι, τὸ ἐρωτώμενόν τε ἀποκεκριμένος ἔσομαι καὶ ὀρθῶς; καὶ οὐ μὴ ἐλεγχθῶ; ΙΠ. Πῶς γὰρ ἂν, ὦ Σώκρατες, ἐλεγχθείης ὅ γε πᾶσι δοκεῖ, καὶ πάντες σοι μαρτυρήσουσιν οἱ ἀκούοντες ὅτι ὀρθῶς λέγεις; ΣΩ. Εἶεν πάνυ μὲν οὖν. φέρε δὴ, ὦ Ἱππία, πρὸς ἐμαυτὸν ἀναλάβω ὃ λέγεις. ὁ μὲν ἐρήσεταί με οὑτωσί πως, Ἴθι μοι, ὦ Σώκρατες, ἀπόκριναι· ταῦτα πάντα ἃ φῂς καλὰ εἶναι, εἴτι ἐστὶν αὐτὸ τὸ καλὸν, ταῦτ' ἂν εἴη καλά; ἐγὼ δὲ δὴ ἐρῶ ὅτι εἰ παρθένος καλὴ, καλόν ἐστι δι' ὃ ταῦτ' ἂν εἴη καλά. ΙΠ. Οἴει οὖν ἔτι αὐτὸν ἐπιχειρήσειν σε ἐλέγχειν ὡς οὐ καλόν ἐστιν ὃ λέγεις; ἢ, ἐὰν ἐπιχειρήσῃ, οὐ καταγέλαστον ἔσε-

σθαι; ΣΩ. Ὅτι μὲν ἐπιχειρήσει, ὦ θαυμάσιε, εὖ οἶδα· εἰ δ' ἐπιχειρήσας ἔσται καταγέλαστος, αὐτὸ δείξει. ἃ μέντοι ἐρεῖ, ἐθέλω σοι λέγειν. ΙΠ. Λέγε δή. ΣΩ. Ὡς γλυκὺς εἶ, φήσει, ὦ Σώκρατες. θήλεια δ' ἵππος καλὴ οὐ καλόν, ἣν καὶ ὁ θεὸς ἐν τῷ χρησμῷ ἐπῄνεσε; τί φήσομεν, ὦ Ἱππία; ἄλλο τι ἢ φῶμεν καὶ τὴν ἵππον καλὴν εἶναι, τήν γε καλήν; πῶς γὰρ ἂν τολμῷμεν ἔξαρνοι εἶναι, τὸ καλὸν μὴ καλὸν εἶναι; ΙΠ. Ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες. ἐπεί τοιγε καὶ ὀρθῶς αὐτὸ ὁ θεὸς εἶπε. πάγκαλαι γὰρ παρ' ἡμῖν ἵπποι γίγνονται. ΣΩ. Εἶεν, φήσει δή· τί δέ; λύρα καλὴ οὐ καλόν; φῶμεν, ὦ Ἱππία; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Ἐρεῖ τοίνυν μετὰ τοῦτ' ἐκεῖνος (σχεδόν τι εὖ οἶδα, ἐκ τοῦ τρόπου τεκμαιρόμενος) Ὦ βέλτιστε σύ, τί δέ; χύτρα καλή, οὐ καλὸν ἄρα; ΙΠ. Ὦ Σώκρατες, τίς δ' ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος; ὡς ἀπαίδευτός τις, ὃς οὕτω φαῦλα ὀνόματα ὀνομάζειν τολμᾷ ἐν σεμνῷ πράγματι. ΣΩ. Τοιοῦτός τις, ὦ Ἱππία, οὐ κομψός, ἀλλὰ συρφετός, οὐδὲν ἄλλο φροντίζων ἢ τὸ ἀληθές. ἀλλ' ὅμως ἀποκριτέον τῷ ἀνδρί· καὶ ἔγωγε προαποφαίνομαι· εἴπερ ἡ χύτρα κεκεραμευμένη εἴη ὑπὸ ἀγαθοῦ κεραμέως λεία καὶ στρογγύλη, καὶ καλῶς ὠπτημένη· (οἷαι τῶν καλῶν χυτρῶν εἰσι τινὲς δίωτοι, τῶν ἓξ χοᾶς χωρουσῶν, πάγκαλαι) εἰ τοιαύτην ἐρωτῴη χύτραν, καλὴν ὁμολογητέον εἶναι. πῶς γὰρ ἂν φαῖμεν, καλὸν ὄν, μὴ καλὸν εἶναι; ΙΠ. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ χύτρα, φήσει, καλή, καλόν; ἀποκρίνου. ΙΠ. Ἀλλ' οὕτως, ὦ Σώκρατες, ἔχει, οἶμαι· καλὸν μὲν καὶ τοῦτο σκεῦός ἐστι,

καλῶς εἰργασμένον· ἀλλὰ τὸ ὅλον τοῦτο οὐκ ἔστιν ἄξιον κρίνειν ὡς ὂν καλὸν, πρὸς ἵππον τε καὶ παρθένον, καὶ τἆλλα πάντα τὰ καλά. ΣΩ. Εἶεν, μανθάνω, ὦ Ἱππία, ὡς ἄρα χρὴ ἡμᾶς ἀντιλέγειν πρὸς τὸν ταῦτα ἐρωτῶντα, Τάδε, ὦ ἄνθρωπε, ἀγνοεῖς, ὅτι τὸ τοῦ Ἡρακλείτου εὖ ἔχει, ὡς ἄρα πιθήκων ὁ κάλλιστος, αἰσχρὸς ἄλλῳ γένει συμβαλεῖν; καὶ χυτρῶν ἡ καλλίστη, αἰσχρὰ παρθένων γένει συμβάλλειν, ὥς φησιν Ἱππίας ὁ σοφός. οὐχ οὕτως, ὦ Ἱππία; ΙΠ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Σώκρατες, ὀρθῶς ἀπεκρίνω. ΣΩ. Ἄκουε δή. μετὰ τοῦτο γὰρ εὖ οἶδ' ὅτι φήσει, Τί δὲ, Σώκρατες; τὸ τῶν παρθένων γένος θεῶν γένει ἄν τις συμβάλλῃ, οὐ ταὐτὸν πείσεται ὅπερ τὸ τῶν χυτρῶν, τῷ τῶν παρθένων συμβαλλόμενον; οὐχ ἡ καλλίστη παρθένος, αἰσχρὰ φανεῖται; ἢ οὐ καὶ Ἡράκλειτος ταὐτὸν τοῦτο λέγει, ὃν σὺ ἐπάγῃ; ὅτι ἀνθρώπων ὁ σοφώτατος πρὸς θεὸν πίθηκος φανεῖται, καὶ σοφίᾳ καὶ κάλλει καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν; ὁμολογήσομεν, Ἱππία, τὴν καλλίστην παρθένον πρὸς θεῶν γένος αἰσχρὰν εἶναι; ΙΠ. Τίς γὰρ ἂν ἀντείποι γε τούτῳ, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἂν τοίνυν ταῦτα ὁμολογήσωμεν, γελάσεταί τε καὶ ἐρεῖ, Ὦ Σώκρατες, μέμνησαι οὖν ὅ, τι ἠρωτήθης; Ἔγωγε, φήσω, ὅτι αὐτὸ τὸ καλὸν ὅ, τι ποτέ ἐστιν. Ἔπειτα, φήσει, ἐρωτηθεὶς τὸ καλὸν, ἀποκρίνῃ ὃ τυγχάνει ὂν, ὡς αὐτὸς φῂς, οὐδὲν μᾶλλον καλὸν ἢ αἰσχρόν; Ἔοικε, φήσω; ἢ τί μοι συμβουλεύεις, ὦ φίλε, φάναι; ΙΠ. Τοῦτο ἔγωγε. ΣΩ. Καὶ δὴ πρός γε θεοὺς ὅτι οὐ καλὸν τὸ ἀνθρώπειον γένος, ἀληθῆ ἐρεῖ. εἰ

δέ σε ἠρόμην, φήσει, ἐξ ἀρχῆς τί ἐστι καλόν τε καὶ αἰσχρόν, εἴ μοι ἅπερ νῦν ἀπεκρίνω, ἆρα οὐκ ἂν ὀρθῶς ἀπεκέκρισο; ἔτι δὲ καὶ δοκεῖ σοι αὐτὸ τὸ καλόν, ᾧ καὶ τὰ ἄλλα πάντα κοσμεῖται, καὶ καλὰ φαίνεται, ἐπειδὰν τῳ προσγένηται ἐκεῖνο τὸ εἶδος, τοῦτ' εἶναι παρθένος, ἢ ἵππος, ἢ λύρα; ΙΠ. Ἀλλὰ μέντοι, ὦ Σώκρατες, εἰ τοῦτό γε ζητεῖ, πάντων ῥᾷστον ἀποκρίνασθαι αὐτῷ τί ἐστι τὸ καλόν, ᾧ καὶ τἄλλα πάντα κοσμεῖται, καὶ προσγενομένου αὐτοῦ, καλὰ φαίνεται. εὐηθέστατος οὖν ἐστιν ὁ ἄνθρωπος, καὶ οὐδὲν ἐπαΐει περὶ καλῶν κτημάτων. ἐὰν γὰρ αὐτῷ ἀποκρίνῃ ὅτι τοῦτ' ἐστὶν ὃ ἐρωτᾷς τὸ καλόν, οὐδὲν ἄλλο ἢ χρυσός, ἀπορήσει, καὶ οὐκ ἐπιχειρήσει σὲ ἐλέγχειν. ἴσμεν γάρ που πάντες ὅτι ὅπου ἂν τοῦτο προσγένηται, κἂν πρότερον αἰσχρὸν φαίνηται, καλὸν φανεῖται, χρυσῷ γε κοσμηθέν. ΣΩ. Ἄπειρος εἶ τοῦ ἀνδρός, ὦ Ἱππία, ὡς σχέτλιός ἐστι, καὶ οὐδὲν ῥᾳδίως ἀποδεχόμενος. ΙΠ. Τί οὖν τοῦτο, ὦ Σώκρατες; τὸ γὰρ ὀρθῶς λεγόμενον ἀνάγκη αὐτῷ ἀποδέχεσθαι· ἢ, μὴ ἀποδεχομένῳ, καταγελάστῳ εἶναι. ΣΩ. Καὶ μὲν δὴ ταύτην γε τὴν ἀπόκρισιν, ὦ ἄριστε, οὐ μόνον οὐκ ἀποδέξεται, ἀλλὰ πάνυ με καὶ τωθάσεται· καὶ ἐρεῖ, Ὦ τετυφωμένε σύ, Φειδίαν οἴει κακὸν εἶναι δημιουργόν; Καὶ ἐγώ, οἶμαι, ἐρῶ ὅτι οὐδ' ὁπωστιοῦν. ΙΠ. Καὶ ὀρθῶς γ' ἐρεῖς, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ὀρθῶς μέντοι. τοιγάρτοι ἐκεῖνος, ἐπειδὰν ἐγὼ ὁμολογῶ ἀγαθὸν εἶναι δημιουργὸν τὸν Φειδίαν, Εἶτα, φήσει, οἴει, τοῦτο τὸ καλὸν ὃ σὺ λέγεις, ἠγνόει Φειδίας; Καὶ ἐγὼ τί μάλιστα φή-

σω; Ὅτι, ἐρεῖ, τῆς Ἀθηνᾶς τοὺς ὀφθαλμοὺς οὐ χρυσοῦς ἐποίησεν, οὐδὲ τὸ ἄλλο πρόσωπον, οὐδὲ τοὺς πόδας, οὐδὲ τὰς χεῖρας, (εἴπερ χρυσοῦν γε δὴ ὂν, κάλλιστον ἔμελλε φαίνεσθαι) ἀλλ' ἐλεφάντινον. δῆλον ὅτι τοῦτο ὑπὸ ἀμαθίας ἐξήμαρτεν· ἀγνοῶν ὅτι χρυσὸς ἄρ' ἐστὶν ὁ πάντα καλὰ ποιῶν, ὅπου ἂν προσγένηται. ταῦτα οὖν λέγοντι τί ἀποκρινώμεθα, ὦ Ἱππία; ΙΠ. Οὐδὲν χαλεπόν. ἐροῦμεν γὰρ ὅτι ὀρθῶς ἐποίησε. καὶ γὰρ τὸ ἐλεφάντινον, οἶμαι, καλόν ἐστι. ΣΩ. Τοῦ οὖν ἕνεκα, φήσει, οὐ καὶ τὰ μέσα τῶν ὀφθαλμῶν ἐλεφάντινα ἠργάσατο; ἀλλὰ λίθινα, ὡς οἷόν τ' ἦν ὁμοιότητα τοῦ λίθου τῷ ἐλεφαντίνῳ ἐξευρών; ἢ καὶ, ὁ λίθος ὁ καλὸς καλόν ἐστι; φήσομεν, ὦ Ἱππία; ΙΠ. Φήσομέν τοι, ὅταν γε πρέπων ᾖ. ΣΩ. Ὅταν δὲ μὴ πρέπων, αἰσχρὸν ὁμολογῶ, ἢ μή; ΙΠ. Ὁμολόγει, ὅταν γε μὴ πρέπῃ. ΣΩ. Τί δὲ δή; ὁ ἐλέφας καὶ ὁ χρυσός, φήσει, ὦ σοφὲ σύ, οὐχ ὅταν μὲν πρέπῃ, καλὰ ποιεῖ φαίνεσθαι; ὅταν δὲ μή, αἰσχρά; ἔξαρνοι ἐσόμεθα ἢ ὁμολογήσομεν αὐτό, ὀρθῶς λέγειν αὐτόν; ΙΠ. Ὁμολογήσομεν τοῦτό γε, ὅτι ὃ ἂν πρέπῃ ἑκάστῳ, τοῦτο καλὸν ποιεῖ ἕκαστον. ΣΩ. Πότερον πρέπει, φήσει, ὅταν τις τὴν χύτραν ἣν ἄρτι ἐλέγομεν τὴν καλήν, ἑψῇ ἔτνους καλοῦ μεστήν, χρυσῆ τορύνη αὐτῇ, ἢ συκίνη; ΙΠ. Ἡράκλεις, οἷον λέγεις ἄνθρωπον, ὦ Σώκρατες. οὐ βούλει μοι εἰπεῖν τίς ἐστιν; ΣΩ. Οὐ γὰρ ἂν γνοίης εἴ σοι εἴποιμι τοὔνομα. ΙΠ. Ἀλλὰ καὶ νῦν ἔγωγε γιγνώσκω ὅτι ἀμαθής τις ἐστιν. ΣΩ. Μέρμερος πάνυ ἐστίν, ὦ Ἱππία· ἀλλ' ὅμως τί φήσο-

μεν; ποτέραν πρέπειν ταῖν τορύναιν τῷ ἔτνει καὶ τῇ χύτρᾳ; ἢ δηλονότι τὴν συκίνην; εὐωδέστερον γάρ που τὸ ἔτνος ποιεῖ. καὶ ἅμα, ὦ ἑταῖρε, οὐκ ἂν συντρίψασα ἡμῖν τὴν χύτραν ἐκχέαι τὸ ἔτνος, καὶ τὸ πῦρ ἀποσβέσειε, καὶ τοὺς μέλλοντας ἑστιᾶσθαι, ἄνευ ὄψου ἂν πάνυ γενναίου ποιήσειεν. ἡ δὲ χρυσῆ ἐκείνη πάντ᾽ ἂν ταῦτα ποιήσειεν· ὥστε μοι δοκεῖ τὴν συκίνην ἡμᾶς μᾶλλον φάναι πρέπειν, ἢ τὴν χρυσῆν· εἰ μή τι σὺ ἄλλο λέγεις. ΙΠ. Πρέπει μὲν γάρ, ὦ Σώκρατες, μᾶλλον· οὐ μέντ᾽ ἂν ἔγωγε τῷ ἀνθρώπῳ τοιαῦτα ἐρωτῶντι διαλεγοίμην. ΣΩ. Ὀρθῶς γε, ὦ φίλε. σοὶ μὲν γὰρ οὐκ ἂν πρέποι τοιούτων ὀνομάτων ἀναπίμπλασθαι, καλῶς μὲν οὑτωσὶ ἀμπεχομένῳ, καλῶς δὲ ὑποδεδεμένῳ· εὐδοκιμοῦντι δὲ ἐπὶ σοφίᾳ ἐν πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν. ἀλλ᾽ ἐμοὶ οὐδὲν πρᾶγμα φύρεσθαι πρὸς τὸν ἄνθρωπον. ἐμὲ οὖν προδίδασκε, καὶ ἐμὴν χάριν ἀποκρίνου. εἰ γὰρ δὴ πρέπει γε μᾶλλον ἡ συκίνη τῆς χρυσῆς, φήσει ὁ ἄνθρωπος, ἄλλοτι καὶ καλλίων ἂν εἴη; ΙΠ. Ἐπειδήπερ τὸ πρέπον, ὦ Σώκρατες, κάλλιον ὡμολόγησας εἶναι τοῦ μὴ πρέποντος. ΣΩ. Ἄλλοτι ὁμολογῶμεν, ὦ Ἱππία, τὴν συκίνην καλλίω τῆς χρυσῆς εἶναι; ΙΠ. Βούλει σοὶ εἴπω, ὦ Σώκρατες, ὃ εἰπὼν εἶναι τὸ καλόν, ἀπαλλάξεις αὐτὸν τῶν πολλῶν λόγων; ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. μὴ μέντοι πρότερόν γε πρὶν ἄν μοι εἴπῃς ποτέραν ἀποκρίνωμαι αἷν ἄρτι ἔλεγον ταῖν τορύναιν, πρέπουσάν τε καὶ καλλίω εἶναι. ΙΠ. Ἀλλ᾽, εἰ βούλει, αὐτῷ ἀπόκριναι, ὅτι ἡ ἐκ τῆς συκῆς εἰργασμένη. ΣΩ. Λέγε δὴ νυνὶ ὃ ἄρτι ἔμελλες λέγειν. ταύ-

τῃ μὲν γὰρ τῇ ἀποκρίσει ᾗ ἂν φῶ τὸ καλὸν χρυσὸν εἶναι, οὐδὲν, ὡς ἔοικεν, μοὶ ἀναφανήσεται κάλλιον ὂν χρυσὸς, ἢ ξύλον σύκινον. τὸ δὲ νῦν τί ἂν λέγοις τὸ καλὸν εἶναι; ΙΠ. Ἐγώ σοι ἐρῶ. ζητεῖν γάρ μοι δοκεῖς τοιοῦτόν τι τὸ καλὸν ἀποκρίνασθαι, ὃ μηδέποτε αἰσχρὸν μηδαμοῦ μηδενὶ φανεῖται. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Ἱππία. καὶ καλῶς γε νῦν ὑπολαμβάνεις. ἄκουε δή. πρὸς γὰρ τοῦτο, ἴσθι, ἐάν τις ἔχῃ ὅ, τι ἀντείπῃ, φάναι ἐμὲ μηδ᾽ ὁτιοῦν ἐπαινεῖν. λέγε δὴ ὡς τάχιστα πρὸς θεῶν. ΙΠ. Λέγω τοίνυν, ἀεὶ καὶ παντὶ καὶ πανταχοῦ κάλλιστον εἶναι ἀνδρὶ πλουτοῦντι, ὑγιαίνοντι, τιμωμένῳ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ἀφικομένῳ εἰς γῆρας, τοὺς αὑτοῦ γονέας τελευτήσαντας, καλῶς περιστείλαντι, ὑπὸ τῶν αὑτοῦ ἐκγόνων καλῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς ταφῆναι. ΣΩ. Ἰοὺ ἰοὺ, ὦ Ἱππία, ὡς θαυμασίως τε καὶ μεγάλως καὶ ἀξίως σαυτοῦ εἴρηκας. καὶ νὴ τὴν Ἥραν ἄγαμαι σοῦ, ὅτι μοὶ δοκεῖς εὐνοϊκῶς καθόσον οἷός τ᾽ εἶ βοηθεῖν. ἀλλὰ γὰρ τοῦ ἀνδρὸς οὐ τυγχάνομεν· ἀλλ᾽ ἡμῶν δὴ νῦν καὶ πλεῖστον καταγελάσεται, εὖ ἴσθι. ΙΠ. Πονηρόν γ᾽, ὦ Σώκρατες, γέλωτα. ὅταν γὰρ πρὸς ταῦτα ἔχῃ μὲν μηδὲν ὅ, τι λέγῃ, γελᾷ δὲ, αὑτοῦ καταγελάσεται, καὶ ὑπὸ τῶν παρόντων αὐτὸς ἔσται καταγέλαστος. ΣΩ. Ἴσως οὕτως ἔχει. ἴσως μέντοι ἐπί γε ταύτῃ τῇ ἀποκρίσει, ὡς ἐγὼ μαντεύομαι, κινδυνεύσει οὐ μόνον μοῦ καταγελᾶν. ΙΠ. Ἀλλὰ τί μήν; ΣΩ. Ὅτι, ἂν τύχῃ βακτηρίαν ἔχων, ἂν μὴ ἐκφύγω φεύγων αὐτὸν, εὖ μάλα μοῦ ἐφικέσθαι πειράσεται. ΙΠ. Πῶς λέγεις; δεσπότης τίς σοῦ ὁ ἄνθρωπος·

ἐστί; καὶ τοῦτο ποιήσας οὐκ ἀχθήσεται, καὶ δίκας ὀφλήσει; ἢ οὐκ ἔνδικος ὑμῖν ἡ πόλις ἐστὶν, ἀλλ' ἐᾷ ἀδίκως τύπτειν ἀλλήλους τοὺς πολίτας; ΣΩ. Οὐδ' ὁπωστιοῦν ἐᾷ. ΙΠ. Οὐκοῦν δώσει δίκην, ἀδίκως γέ σε τύπτων. ΣΩ. Οὔ μοι δοκεῖ, ὦ Ἱππία· οὔκ, εἰ ταῦτά γε ἀποκριναίμην· ἀλλὰ δικαίως, ἔμοιγε δοκεῖ. ΙΠ. Καὶ ἐμοὶ τοίνυν δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἐπειδή περ αὐτὸς ταῦτα οἴει. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπω σοὶ καὶ ᾗ αὐτὸς οἴομαι δικαίως ἂν τύπτεσθαι, ταῦτα ἀποκρινόμενος; ἢ καὶ σύ με ἄκριτον τυπτήσεις; ἢ δέξῃ λόγον; ΙΠ. Δεινὸν γὰρ ἂν εἴη, ὦ Σώκρατες, εἰ μὴ δεχοίμην. ἀλλὰ πῶς λέγεις; ΣΩ. Ἐγώ σοι ἐρῶ τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ νῦν δὴ, μιμούμενος ἐκεῖνον· ἵνα μὴ πρός σε λέγω ῥήματα οἷα ἐκεῖνος εἰς ἐμὲ ἐρεῖ, χαλεπά τε καὶ ἀλλόκοτα. εὖ γὰρ ἴσθι, Εἰπέ μοι, φήσει, ὦ Σώκρατες, οἴει ἂν ἀδίκως πληγὰς λαβεῖν, ὅστις διθύραμβον τοσουτονὶ ᾄσας οὕτως ἀμούσως, πολὺ ἀπῇσας ἀπὸ τοῦ ἐρωτήματος; Πῶς δή; φράσω ἐγώ. Ὅπως; φήσει· οὐχ οἷόστ' εἶ μεμνῆσθαι ὅτι τὸ καλὸν αὐτὸ ἠρώτων, ὃ παντὶ ᾧ ἂν προσγένηται, ὑπάρχει ἐκείνῳ καλῷ εἶναι; καὶ λίθῳ, καὶ ξύλῳ, καὶ ἀνθρώπῳ καὶ θεῷ, καὶ ἁπάσῃ πράξει, καὶ παντὶ μαθήματι; αὐτὸ γὰρ ἔγωγε, ὦ ἄνθρωπε, κάλλος ἐρωτῶ ὅ, τι ἐστί· καὶ οὐδέν σοι μᾶλλον γεγωνεῖν δύναμαι, ἢ εἴ μοι παρεκάθησο λίθος, καὶ οὗτος μυλίας, μήτε ὦτα μήτ' ἐγκέφαλον ἔχων. εἰ οὖν φοβηθεὶς εἴποιμι ἐγὼ ἐπὶ τούτοις τάδε, ἆρα οὐκ ἂν ἄχθοιο, ὦ Ἱππία; Ἀλλὰ μέντοι τόδε τὸ καλὸν εἶναι Ἱππίας ἔφη. καίτοι ἐγὼ αὐτὸν ἠρώτων οὕτως

ὥσπερ σὺ ἐμὲ, ὃ πᾶσι καλὸν καὶ ἀεί ἐστι. Πῶς οὖν φῄς; οὐκ ἀχθήσῃ ἂν εἴπω ταῦτα; ΙΠ. Εὖ γ' οὖν οἶδα, ὦ Σώκρατες, ὅτι πᾶσι καλὸν τοῦτ' ἐστὶν ὃ ἐγὼ εἶπον, καὶ δόξει. ΣΩ. Ἦ καὶ ἔσται; φήσει· ἀεὶ γάρ που καλὸν τό γε καλόν. ΙΠ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἦν; φήσει. ΙΠ. Καὶ ἦν. ΣΩ. Ἦ καὶ τῷ Ἀχιλλεῖ, φήσει, ὁ ξένος ὁ Ἠλεῖος ἔφη καλὸν εἶναι ὑστέρῳ τῶν προγόνων ταφῆναι, καὶ τῷ πάππῳ αὐτοῦ Αἰακῷ, καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσοι ἐκ θεῶν γεγόνασι, καὶ αὐτοῖς τοῖς θεοῖς; ΙΠ. Τί τοῦτο; βάλλ' ἐς μακαρίαν τοῦ ἀνθρώπου, οὐδ' εὔφημα, ὦ Σώκρατες, ταῦτά γε τὰ ἐρωτήματα. ΣΩ. Τί δέ, τὸ ἐρωτωμένου ἑτέρου φάναι ταῦτα οὕτως ἔχειν, οὐ πάνυ δύσφημον; ΙΠ. Ἴσως. ΣΩ. Ἴσως τοίνυν σὺ εἶ οὗτος, φήσει, ὃς παντὶ φῂς καὶ ἀεὶ καλὸν εἶναι, ὑπὸ μὲν τῶν ἐκγόνων ταφῆναι, τοὺς δὲ γονέας θάψαι. ἢ οὐχ εἷς τῶν ἁπάντων καὶ Ἡρακλῆς ἦν, καὶ οὓς νῦν δὴ ἐλέγομεν πάντες; ΙΠ. Ἀλλ' οὐ τοῖς θεοῖς ἔγωγε ἔλεγον. ΣΩ. Οὐδὲ τοῖς ἥρωσιν, ὡς ἔοικας. ΙΠ. Οὐχ ὅσοι γε θεῶν παῖδες ἦσαν. ΣΩ. Ἀλλ' ὅσοι μή; ΙΠ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν κατὰ τὸν σὸν αὖ λόγον, ὡς φαίνεται, τῶν ἡρώων τῷ μὲν Ταντάλῳ καὶ τῷ Δαρδάνῳ καὶ τῷ Ζήθῳ δεινόν τε καὶ ἀνόσιον καὶ αἰσχρόν ἐστι, Πέλοπι δὲ, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς οὕτω γεγονόσι, καλόν. ΙΠ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Σοὶ τοίνυν δοκεῖ, φήσει, ὃ ἄρτι οὐκ ἔφησθα, τὸ θάψαντι τοὺς προγόνους ταφῆναι ὑπὸ τῶν ἐκγόνων, ἐνίοτε καὶ ἐνίοις αἰσχρὸν εἶναι. ἔτι δὲ μᾶλλον, ὡς ἔοικεν, ἀδύνατον πᾶσι τοῦτο γενέσθαι καὶ εἶναι καλόν.

ὥστε ταὐτό γε, ὥσπερ καὶ τὰ ἔμπροσθεν ἐκεῖνα, ἥ τε παρθένος καὶ ἡ χύτρα, ταὐτὸν πέπονθε, καίτοι γελοιοτέρως τοῖς μέν ἐστι καλὸν, τοῖς δ' οὐ καλόν. καὶ οὐδέπω καὶ τήμερον, φήσει, οἷόσ τ' εἶ, ὦ Σώκρατες, περὶ τοῦ καλοῦ ὅ, τι ἐστὶ, τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρίνασθαι; Ταῦτά μοι καὶ τὰ τοιαῦτα ὀνειδιεῖ δικαίως, ἐὰν αὐτῷ οὕτως ἀποκρίνωμαι. τὰ μὲν οὖν πολλὰ, ὦ Ἱππία, σχεδόν τι μοι οὕτω διαλέγεται. ἐνίοτε δ' ὥσπερ ἐλεήσας μου τὴν ἀπειρίαν καὶ ἀπαιδευσίαν, αὐτός μοι προβάλλει ἐρωτῶν εἰ τοιόνδε μοὶ δοκεῖ εἶναι τὸ καλὸν, ἢ καὶ περὶ ἄλλου ὅτου ἂν τύχοι πυνθανόμενος, καὶ περὶ οὗ ἂν λόγος ᾖ. ΙΠ. Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἐγώ σοι φράσω. Ὦ δαιμόνιε, φησὶ, Σώκρατες, τὰ μὲν τοιαῦτα ἀποκρινόμενος καὶ οὕτω παῦσαι· (λίαν γὰρ εὐήθη τε καὶ εὐεξέλεγκτα ἐστὶν) ἀλλὰ τὸ τοιόνδε σκόπει, εἴ σοι δοκεῖ καλὸν εἶναι, οὗ καὶ νῦν δὴ ἐπελαβόμεθα ἐν τῇ ἀποκρίσει, ἡνίκ' ἔφαμεν τὸν χρυσὸν, οἷς μὲν πρέπει, καλὸν εἶναι, οἷς δὲ μὴ, οὔ· καὶ τἆλλα δὴ πάντα οἷς ἂν τοῦτο προσῇ· αὐτὸ δὴ τοῦτο τὸ πρέπον, καὶ τὴν φύσιν αὐτοῦ τοῦ πρέποντος σκόπει εἰ τοῦτο τυγχάνει ὂν τὸ καλόν. ἐγὼ μὲν οὖν εἴωθα συμφάναι τὰ τοιαῦτα ἑκάστοτε. οὐ γὰρ ἔχω ὅ, τι λέγω. σοὶ δ' οὖν δοκεῖ τὸ πρέπον καλὸν εἶναι; ΙΠ. Πάντως δήπου, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Σκοπώμεθα μή πη ἄρα ἐξαπατώμεθα. ΙΠ. Ἀλλὰ χρὴ σκοπεῖν. ΣΩ. Ὅρα τοίνυν, τὸ πρέπον ἆρα τοῦτο λέγομεν, ὃ παραγενόμενον ποιεῖ ἕκαστα φαίνεσθαι καλὰ τούτων οἷς ἂν παρῇ; ἢ ὃ εἶναι ποιεῖ; ἢ οὐ-

δέτερα τούτων; ΙΠ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Πότερα, ὃ ποιεῖ φαίνεσθαι καλὰ, ὥσπερ γε ἐπειδὰν ἱμάτια τὶς λάβῃ, ἢ ὑποδήματα ἁρμόττοντα, κἂν ᾖ γελοῖος, καλλίων φαίνεται; οὐκοῦν εἴπερ καλλίω ποιεῖ φαίνεσθαι ἢ ἔστι τὸ πρέπον, ἀπάτη τὶς ἂν εἴη περὶ τὸ καλὸν τὸ πρέπον, καὶ οὐκ ἂν εἴη τοῦτο ὃ ἡμεῖς ζητοῦμεν, ὦ Ἱππία, ἡμεῖς γάρ που ἐκεῖνο ἐζητοῦμεν ᾧ πάντα τὰ καλὰ πράγματα, καλά ἐστιν· ὥσπερ ᾧ πάντα τὰ μεγάλα ἐστὶ μεγάλα, τῷ ὑπερέχοντι. τούτῳ γὰρ πάντα μεγάλα ἐστί· καὶ ἂν μὴ φαίνεται, ὑπερέχῃ δὲ, ἀνάγκη αὐτοῖς μεγάλοις εἶναι. οὕτω δὴ φαμὲν καὶ τὸ καλὸν, ᾧ καλὰ πάντα ἐστὶν, ἄν τ' οὖν φαίνηται, ἄν τε μὴ, τί ἂν εἴη. τὸ μὲν γὰρ πρέπον οὐκ ἂν εἴη. καλλίω γὰρ ποιεῖ φαίνεσθαι ἢ ἐστὶν, ὡς ὁ σὸς λόγος. οἷα δ' ἐστὶν, οὐκ ἐᾷ φαίνεσθαι. τὸ δὲ ποιοῦν εἶναι καλὰ, ὅπερ νῦν δὴ εἶπον, ἐάν τε φαίνηται, ἐάν τε μὴ, πειρατέον λέγειν τί ἐστι. τοῦτο γὰρ ζητοῦμεν, εἴπερ τὸ καλὸν ζητοῦμεν. ΙΠ. Ἀλλὰ τὸ πρέπον, ὦ Σώκρατες, καὶ εἶναι καὶ φαίνεσθαι ποιεῖ καλὰ παρόν. ΣΩ. Ἀδύνατον ἄρα τῷ ὄντι καλὰ ὄντα μὴ φαίνεσθαι καλὰ εἶναι, παρόντος γε τοῦ ποιοῦντος φαίνεσθαι. ΙΠ. Ἀδύνατον. ΣΩ. Ὁμολογήσομεν οὖν τοῦτο, ὦ Ἱππία, πάντα τὰ τῷ ὄντι καλὰ καὶ νόμιμα καὶ ἐπιτηδεύματα, καὶ δοξάζεσθαι καλὰ εἶναι καὶ φαίνεσθαι ἀεὶ πᾶσιν; ἢ, πᾶν τοὐναντίον, ἀγνοεῖσθαι, καὶ πάντων μάλιστα ἔριν καὶ μάχην περὶ αὐτῶν εἶναι, καὶ ἰδίᾳ ἑκάστοις, καὶ δημοσίᾳ ταῖς πόλεσιν. ΙΠ. Οὕτω μᾶλλον, ὦ Σώκρατες, ἀγνοεῖσθαι. ΣΩ. Οὐκ ἄν, εἴ γέ που τὸ φαίνεσθαι αὐ-

τοῖς προσῆν. προσῆν δ' ἂν εἴπερ τὸ πρέπον καλὸν ἦν, καὶ μὴ μόνον καλὰ ἐποίει εἶναι, ἀλλὰ καὶ φαίνεσθαι. ὥστε τὸ πρέπον, εἰ μὲν τὸ καλὰ ποιοῦν ἐστιν εἶναι, τὸ μὲν καλὸν ἂν εἴη ὃ ἡμεῖς ζητοῦμεν, οὐ μέντοι τό γε ποιοῦν φαίνεσθαι· εἰ δ' αὖ τὸ φαίνεσθαι ποιοῦν ἐστι τὸ πρέπον, οὐκ ἂν εἴη τὸ καλὸν ὃ ἡμεῖς ζητοῦμεν. εἶναι γὰρ ἐκεῖνό γε ποιεῖ. φαίνεσθαι δὲ καὶ ποιεῖν εἶναι οὐ μόνον καλὰ οὐκ ἄν ποτε δύναιτο τὸ αὐτὸ, ἀλλ' οὐδὲ ἄλλο ὁτιοῦν. ἑλώμεθα δὴ πότερα δοκεῖ τὸ πρέπον εἶναι, τὸ φαίνεσθαι καλὰ ποιοῦν, ἢ τὸ εἶναι. *ΙΠ.* Τὸ φαίνεσθαι, ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. *ΣΩ.* Βαβαὶ, οἴχεται ἄρα ἡμᾶς διαπεφευγὸς, ὦ Ἱππία, τὸ καλὸν γνῶναι ὅ, τι ποτ' ἐστίν· ἐπειδή γε τὸ πρέπον ἄλλό τι ἐφάνη ὂν ἢ καλόν. *ΙΠ.* Ναὶ μὰ Δία, ὦ Σώκρατες, καὶ μάλα ἔμοιγε ἀτόπως. *ΣΩ.* Ἀλλὰ μέντοι, ὦ ἑταῖρε, μήπω γε ἀνῶμεν αὐτό. ἔτι γάρ τινα ἐλπίδα ἔχω ἐκφανήσεσθαι τί ποτ' ἐστὶ τὸ καλόν. *ΙΠ.* Πάντως γε δήπου, ὦ Σώκρατες. οὐδὲ γὰρ χαλεπόν ἐστιν εὑρεῖν. ἐγὼ μὲν οὖν οἶδ' ὅτι, εἰ ὀλίγον χρόνον εἰς ἐρημίαν ἐλθὼν σκεψαίμην πρὸς ἐμαυτὸν, ἀκριβέστερον αὐτό σοι εἴποιμι τῆς ἁπάσης ἀκριβείας. *ΣΩ.* Ἆ, μὴ μέγα, ὦ Ἱππία, λέγε. ὁρᾷς ὅσα πράγματα ἡμῖν ἤδη παρέσχηκε· καὶ μὴ ὀργισθὲν ἡμῖν ἔτι μᾶλλον ἀποδρᾷ. καίτοι οὐδὲν λέγω. σὺ μὲν γάρ, οἶμαι, ῥᾳδίως αὐτὸ εὑρήσεις, ἐπειδὰν μόνος γένῃ. ἀλλὰ, πρὸς θεῶν, ἐμοῦ ἐναντίον αὐτὸ ἔξευρε. εἰ δὲ βούλει, ὥσπερ νῦν, ἐμοὶ συζήτει. καὶ ἐὰν μὲν εὕρωμεν, κάλλιστα ἕξει· εἰ δὲ μὴ, στέρξω, οἶμαι, ἐγὼ τῇ ἐμῇ τύχῃ· σὺ δ'

ἀπελθὼν ῥᾳδίως εὑρήσεις. καὶ ἐὰν νῦν εὕρωμεν, ἀμέλει οὐκ ὀχληρὸς ἔσομαί σοι, πυνθανόμενος ὅτι ἦν ἐκεῖνο ὃ κατὰ σαυτὸν ἐξεῦρες. νῦν δὲ θέασαι αὐτὸ εἴ σοι δοκεῖ εἶναι τὸ καλόν. λέγω δὴ αὐτὸ εἶναι· ἀλλὰ γὰρ ἐπισκόπει, μοὶ πάνυ προσέχων τὸν νοῦν, μὴ παραληρήσω. τοῦτο γὰρ δὴ ἔστω ἡμῖν καλὸν, ὃ ἂν χρήσιμον ᾖ. εἶπον δὲ ἐκ τῶνδε ἐννοούμενος. καλοὶ, φαμὲν, οἱ ὀφθαλμοὶ εἰσὶν, οὐχ οἳ ἂν δοκῶσι τοιοῦτοι εἶναι οἷοι μὴ δυνατοὶ ὁρᾷν, ἀλλ᾽ οἳ ἂν δυνατοί τε καὶ χρήσιμοι πρὸς τὸ ἰδεῖν. ἦ γάρ; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸ ὅλον σῶμα οὕτω λέγομεν καλὸν εἶναι, τὸ μὲν, πρὸς δρόμον, τὸ δὲ, πρὸς πάλην· καὶ αὖ τὰ ζῶα πάντα, ἵππον καλὸν, καὶ ἀλεκτρυόνα, καὶ ὄρτυγα· καὶ τὰ σκεύη πάντα, καὶ τὰ ὀχήματα τά τε πεζὰ καὶ τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ, πλοῖά τε καὶ τριήρεις· καὶ τά γε ὄργανα πάντα τά τε ὑπὸ τῇ μουσικῇ καὶ τὰ ὑπὸ ταῖς ἄλλαις τέχναις· εἰ δὲ βούλει, τὰ ἐπιτηδεύματα καὶ τοὺς νόμους· σχεδόν τι πάντα ταῦτα, καλὰ προσαγορεύομεν, τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἀποβλέποντες πρὸς ἕκαστον αὐτῶν ᾗ πέφυκεν, ᾗ εἴργασται, ᾗ κεῖται. τὸ μὲν χρήσιμον, καὶ ᾗ χρήσιμον, καὶ πρὸς ὃ χρήσιμον, καὶ ὁπότε χρήσιμον, καλὸν φαμὲν εἶναι· τὸ δὲ πάντῃ ἄχρηστον, αἰσχρόν. ἆρ᾽ οὖν οὐ καὶ σοὶ δοκεῖ οὕτως, ὦ Ἱππία; ΙΠ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Ὀρθῶς ἄρα νῦν λέγομεν ὅτι τυγχάνει παντὸς ὂν μᾶλλον καλὸν τὸ χρήσιμον. ΙΠ. Ὀρθῶς μέντοι, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ δυνατὸν ἕκαστον ἀπεργάζεσθαι, εἰς ὅπερ δυνατὸν, εἰς τοῦτο καὶ χρήσιμον; τὸ δὲ ἀδύνατον, ἄχρηστον; ΙΠ.

Πάνυ γε. ΣΩ. Δύναμις μὲν ἄρα, καλὸν, ἀδυναμία δὲ, αἰσχρόν. ΙΠ. Σφόδρα γε. τά τε οὖν ἄλλα, ὦ Σώκρατες, μαρτυρεῖ ἡμῖν ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει, ἀτὰρ οὖν καὶ τὰ πολιτικά. ἐν γὰρ τοῖς πολιτικοῖς τε καὶ τῇ αὐτοῦ πόλει τὸ μὲν δυνατὸν εἶναι, πάντων κάλλιστον· τὸ δὲ ἀδύνατον, πάντων αἴσχιστον. ΣΩ. Εὖ λέγεις. ἆρ᾽ οὖν, πρὸς θεῶν, ὦ Ἱππία, διὰ ταῦτα καὶ ἡ σοφία, πάντων κάλλιστον, ἡ δὲ ἀμαθία, πάντων αἴσχιστον; ΙΠ. Ἀλλὰ τί οἴει, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἔχε δὴ ἠρέμα, ὦ φίλε ἑταῖρε· ὡς φοβοῦμαι τί ποτ᾽ αὖ λέγομεν. ΙΠ. Τί δ᾽ αὖ φοβῇ, ὦ Σώκρατες; ἐπεὶ νῦν γέ σοι ὁ λόγος παγκάλως προβέβηκε. ΣΩ. Βουλοίμην ἄν. ἀλλά μοι τόδε συνεπίσκεψαι, ἆρ᾽ ἄν τις τὶ ποιήσειεν, ὃ μήτ᾽ ἐπίσταιτο, μήτε τοπαράπαν δύναιτο; ΙΠ. Οὐδαμῶς. πῶς γὰρ ἂν ὅγε μὴ δύναιτο; ΣΩ. Οἱ οὖν ἐξαμαρτάνοντες, καὶ κακὰ ἐργαζόμενοί τε καὶ ποιοῦντες ἄκοντες, ἄλλοτι οὗτοι, εἰ μὴ ἐδύναντο ταῦτα ποιεῖν, οὐκ ἄν ποτε ἐποίουν; ΙΠ. Δῆλον δή. ΣΩ. Ἀλλὰ μέντοι δυνάμει γε δύνανται οἱ δυνάμενοι. οὐ γάρ πω ἀδυναμίᾳ γε. ΙΠ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Δύνανται δέ γε πάντες ποιεῖν οἱ ποιοῦντες, ἃ ποιοῦσι; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Κακὰ δέ γε πολὺ πλείω ποιοῦσιν ἢ ἀγαθὰ πάντες ἄνθρωποι, ἀρξάμενοι ἐκ παίδων· καὶ ἐξαμαρτάνουσιν ἄκοντες. ΙΠ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Τί οὖν; ταύτην τὴν δύναμιν, καὶ ταῦτα τὰ χρήσιμα, ἃ ἂν ᾖ ἐπὶ τὸ κακόν τι ἐργάζεσθαι χρήσιμα, ἆρα φήσομεν ταῦτα εἶναι καλά; ἢ πολλοῦ δεῖ; ΙΠ. Πολλοῦ, ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκ ἄρα, ὦ Ἱππία,

τὸ δυνατόν τε καὶ τὸ χρήσιμον, ἡμῖν, ὡς ἔοικεν, ἐστὶ τὸ καλόν. ΙΠ. Ἐάν γε, ὦ Σώκρατες, ἀγαθὰ δύνηται, καὶ ἐπὶ τοιαῦτα χρήσιμον ᾖ. ΣΩ. Ἐκεῖνο μὲν τοίνυν οἴχεται, τὸ δυνατόν τε καὶ χρήσιμον, ἁπλῶς εἶναι καλόν. ἀλλ' ἄρα τοῦτ' ἦν ἐκεῖνο, ὦ Ἱππία, ὃ ἐβούλετο ἡμῶν ἡ ψυχὴ εἰπεῖν, ὅτι τὸ χρήσιμόν τε καὶ τὸ δυνατὸν ἐπὶ τὸ ἀγαθόν τι ποιῆσαι, τοῦτ' ἐστὶ τὸ καλόν. ΙΠ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε ὠφέλιμόν ἐστιν, ἢ οὔ; ΙΠ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὕτω δὴ καὶ τὰ καλὰ σώματα, καὶ τὰ καλὰ νόμιμα, καὶ ἡ σοφία, καὶ ἃ νῦν δὴ ἐλέγομεν πάντα, καλά ἐστιν, ὅτι ὠφέλιμα. ΙΠ. Δῆλον ὅτι. ΣΩ. Τὸ ὠφέλιμον ἄρα ἔοικεν ἡμῖν εἶναι τὸ καλὸν, ὦ Ἱππία. ΙΠ. Πάντως δή που, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τόγε ὠφέλιμον τὸ ποιοῦν, ἀγαθόν ἐστιν. ΙΠ. Ἔστι γάρ. ΣΩ. Τὸ ποιοῦν δέ γ' ἐστὶν οὐκ ἄλλό τι ἢ τὸ αἴτιον. ἦ γάρ; ΙΠ. Οὕτως. ΣΩ. Τοῦ ἀγαθοῦ ἄρα αἴτιόν ἐστι τὸ καλόν. ΙΠ. Ἔστι γάρ. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τόγε αἴτιον, ὦ Ἱππία, καὶ οὗ ἂν αἴτιον ᾖ τὸ αἴτιον, ἄλλο ἐστίν. οὐ γάρ που τόγε αἴτιον, αἰτίου αἴτιον ἂν εἴη, ὧδε δὲ σκόπει· οὐ τὸ αἴτιον ποιοῦν ἐφάνη; ΙΠ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ὑπὸ τοῦ ποιοῦντος ποιεῖται οὐκ ἄλλό τι ἢ τὸ γιγνόμενον, ἀλλ' οὐ τὸ ποιοῦν; ΙΠ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν ἄλλό τι τὸ γιγνόμενον, ἄλλο δὲ τὸ ποιοῦν; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Οὐκ ἄρα τόγ' αἴτιον, αἴτιον αἰτίου ἐστὶν, ἀλλὰ τοῦ γιγνομένου ὑφ' ἑαυτοῦ. ΙΠ. Πάνυ γε. ΣΩ. Εἰ ἄρα τὸ καλόν ἐστιν αἴτιον ἀγαθοῦ, γίγνοιτ' ἂν ὑπὸ τοῦ καλοῦ τὸ ἀγαθόν. καὶ διὰ ταῦτα, ὡς ἔοι-

κε, σπουδάζομεν καὶ τὴν φρόνησιν καὶ τἄλλα πάντα τὰ καλὰ, ὅτι τὸ ἔργον αὐτῶν καὶ τὸ ἔκγονον σπουδαστόν ἐστι, τὸ ἀγαθόν· καὶ κινδυνεύει, ἐξ ὧν εὑρίσκομεν, πατρός τινος ἰδέα εἶναι τὸ καλὸν τοῦ ἀγαθοῦ. ΙΠ. Πάνυ μὲν οὖν. καλῶς γὰρ λέγεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τόδε καλῶς λέγω, ὅτι οὔτε ὁ πατὴρ, υἱός ἐστιν, οὔτε ὁ υἱὸς, πατήρ. ΙΠ. Καλῶς μέντοι. ΣΩ. Οὐδέ γε τὸ αἴτιον, γιγνόμενον ἐστίν· οὐδὲ τὸ γιγνόμενον αὖ, αἴτιον. ΙΠ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Μὰ Δία, ὦ ἄριστε, οὐδὲ ἄρα τὸ καλὸν, ἀγαθόν ἐστιν· οὐδὲ τὸ ἀγαθὸν, καλόν. ἢ δοκεῖ σοι οἷόντε εἶναι, ἐκ τῶν εἰρημένων; ΙΠ. Οὐ μὰ τὸν Δία οὔ μοι φαίνεται. ΣΩ. Ἀρέσκοι οὖν ἡμῖν, καὶ ἐθέλοιμεν ἂν λέγειν ὡς τὸ καλὸν, οὐκ ἀγαθὸν, οὐδὲ τὸ ἀγαθὸν, καλόν; ΙΠ. Οὐ μὰ τὸν Δία οὐ πάνυ μοὶ ἀρέσκει. ΣΩ. Ναὶ μὰ τὸν Δία, ὦ Ἱππία. ἐμοὶ δέ γε πάντων ἥκιστα ἀρέσκει ὧν εἰρήκαμεν λόγων. ΙΠ. Ἔοικε γὰρ οὕτως. ΣΩ. Κινδυνεύει ἄρα ἡμῖν, οὐχ, ὥσπερ ἄρτι ἐφαίνετο, κάλλιστος εἶναι τῶν λόγων, τὸ ὠφέλιμον καὶ τὸ χρήσιμόν τε καὶ τὸ δυνατὸν ἀγαθόν τι ποιεῖν, καλὸν εἶναι, οὐχ οὕτως ἔχειν, ἀλλ᾽, εἰ οἷόντ᾽ ἐστὶν, ἐκείνων εἶναι γελοιότερος τῶν πρώτων, ἐν οἷς τήν τε παρθένον ᾠόμεθ᾽ εἶναι τὸ καλὸν, καὶ ἓν ἕκαστον τῶν ἔμπροσθεν λεχθέντων. ΙΠ Ἔοικεν. ΣΩ. Καὶ ἐγὼ μέν γε οὐκ ἔτι ἔχω, ὦ Ἱππία, ὅποι τράπωμαι, ἀλλ᾽ ἀπορῶ· σὺ δὲ ἔχεις τὶ λέγειν; ΙΠ. Οὐκ ἔν γε τῷ παρόντι· ἀλλ᾽ ὥσπερ ἄρτι ἔλεγον, σκεψάμενος εὖ οἶδ᾽, ὅτι εὑρήσω. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ἐγώ μοι δοκῶ ὑπὸ ἐπιθυ-

μίας τοῦ εἰδέναι οὐχ οἷόστε σὲ εἶναι περιμένειν μέλλοντα. καὶ γὰρ οὖν δή τι καὶ οἶμαι ἄρτι εὐπορηκέναι. ὅρα γὰρ εἰ ὃ ἂν χαίρειν ἡμᾶς ποιῇ, (μήτι πάσας τὰς ἡδονὰς, ἀλλ' ὃ ἂν διὰ τῆς ἀκοῆς καὶ τῆς ὄψεως) τοῦτο φαῖμεν εἶναι καλόν. πῶς τι ἄρ' ἂν ἀγωνιζοίμεθα; οἵτε γέπου καλοὶ ἄνθρωποι, ὦ Ἱππία, καὶ τὰ ποικίλματα πάντα, καὶ τὰ ζωγραφήματα, καὶ τὰ πλάσματα, τέρπει ἡμᾶς ὁρῶντας, ἃ ἂν καλὰ ᾖ· καὶ οἱ φθόγγοι οἱ καλοὶ, καὶ ἡ μουσικὴ ξύμπασα, καὶ οἱ λόγοι, καὶ αἱ μυθολογίαι ταὐτὸν τοῦτο ἐργάζονται. ὥστ' εἰ ἀποκριναίμεθα τῷ θρασεῖ ἐκείνῳ ἀνθρώπῳ ὅτι, Ὦ γενναῖε, τὸ καλόν ἐστι τὸ δι' ἀκοῆς τε καὶ δι' ὄψεως ἡδὺ, οὐκ ἂν, οἴει, αὐτὸν τοῦ θράσους ἐπισχοιμεν; ΙΠ. Ἔμοιγε οὖν δοκεῖ νῦν, ὦ Σώκρατες, εὖ λέγεσθαι τὸ καλὸν ὅ ἐστι. ΣΩ. Τί δ' ἄρα; τὰ ἐπιτηδεύματα τὰ καλὰ, καὶ τοὺς νόμους, ὦ Ἱππία; δι' ἀκοῆς ἢ δι' ὄψεως φήσομεν ἡδέα ὄντα, καλὰ εἶναι, ἢ ἄλλό τι εἶδος ἔχειν; ΙΠ. Ταῦτα δ' ἴσως, ὦ Σώκρατες, κἂν παραλάθοι τὸν ἄνθρωπον. ΣΩ. Μὰ τὸν Κύνα, ὦ Ἱππία· οὐχ ὅν γ' ἂν ἐγὼ μάλιστα αἰσχυνοίμην, ληρῶν, καὶ προσποιούμενος τὶ λέγειν, μηδὲν λέγων. ΙΠ. Τίνα τοῦτον; ΣΩ. Σωκράτη τὸν Σωφρονίσκου· ὅς ἐμοὶ οὐδὲν ἂν μᾶλλον ταῦτα ἐπιτρέποι ἀνερεύνητα ὄντα ῥᾳδίως λέγειν, ἢ ὡς εἰδότα ἃ μὴ οἶδα. ΙΠ. Ἀλλὰ μὴν ἔμοιγε καὶ αὐτῷ, ἐπειδὴ σὺ εἶπες, δοκεῖ τι ἄλλο εἶναι τοῦτο τὸ περὶ τοὺς νόμους. ΣΩ. Ἔχ' ἡσυχῇ, ὦ Ἱππία. κινδυνεύομεν γάρ τοι, ἐν τῇ αὐτῇ ἐμπεπτωκότες ἀπορίᾳ περὶ τοῦ καλοῦ ἐν ᾗπερ νῦν δὴ, οἴεσθαι ἐν ἄλλῃ τινὶ εὐπορίᾳ

εἶναι. ΙΠ. Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἐγώ σοι φράσω ὅγέ μοι καταφαίνεται, εἰ ἄρα τί λέγω. ταῦτα μὲν γὰρ τὰ περὶ τοὺς νόμους τε καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα, τάχ᾽ ἂν φανείη οὐκ ἐκτὸς ὄντα τῆς αἰσθήσεως, ἣ διὰ τῆς ἀκοῆς τε καὶ ὄψεως ἡμῖν οὖσα τυγχάνει. ἀλλ᾽ ὑπομείνωμεν τοῦτον τὸν λόγον, τὸ διὰ τούτων ἡδὺ, καλὸν εἶναι, μηδὲν τὸ τῶν νόμων εἰς μέσον παράγοντες. ἀλλ᾽ εἰ ἡμᾶς ἔροιτο εἴτε οὗτος ὃν λέγω, εἴτε ἄλλος ὁστισοῦν, Τί δὴ, ὦ Ἱππία τε καὶ Σώκρατες, ἀφωρίσατε τοῦ ἡδέος τὸ ταύτῃ ἡδὺ ᾗ λέγετε καλὸν εἶναι; τὸ δὲ κατὰ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις, σίτων τε καὶ ποτῶν, καὶ τῶν περὶ τἀφροδίσια, καὶ τἆλλα πάντα τὰ τοιαῦτα, οὐ φατὲ καλὰ εἶναι; ἢ οὐδὲ ἡδέα, οὐδὲ ἡδονὰς τοπαράπαν ἐν τοῖς τοιούτοις φατὲ εἶναι; οὐδ᾽ ἐν ἄλλῳ ἢ τῷ ἰδεῖν τε καὶ ἀκοῦσαι; τί φήσομεν, ὦ Ἱππία; ΙΠ. Πάντως δή που φήσομεν, ὦ Σώκρατες, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις μεγάλας πάνυ ἡδονὰς εἶναι. ΣΩ. Τί οὖν; φήσει, ἡδονὰς οὔσας οὐδὲν ἧττον; ἢ καὶ ἐκείνας ἀφαιρεῖσθε τοῦτο τοὔνομα, καὶ ἀποστερεῖτε τοῦ καλὰς εἶναι; ὅτι, φήσομεν, καταγελῷ ἂν ἡμῶν οὐδεὶς ὅστις οὔ, εἰ φαῖμεν μὴ ἡδὺ εἶναι φαγεῖν, ἀλλὰ καλόν· καὶ ὄζειν ἡδὺ, μὴ ἡδὺ, ἀλλὰ καλόν. τὰ δέ που περὶ τὰ ἀφροδίσια πάντες ἂν ἡμῖν μάχοιντο ὡς ἥδιστον ὄν. δεῖ δὲ αὐτὸ, ἐάν τις καὶ πράττῃ, οὕτω πράττειν ὥστε μηδένα ὁρᾷν, ὡς αἴσχιστον ὂν ὁρᾶσθαι. ταῦτα ἡμῶν λεγόντων, ὦ Ἱππία, Μανθάνω ἂν, ἴσως φαίη, καὶ ἐγὼ, ὅτι πάλαι αἰσχύνεσθε ταύτας τὰς ἡδονὰς φάναι καλὰς εἶναι· ὅτι οὐ δοκεῖ τοῖς ἀνθρώποις. ἀλλ᾽ ἐγὼ οὐ τοῦτο ἠρώτων ὃ δοκεῖ τοῖς πολλοῖς καλὸν εἶναι,

ἀλλ' ὅ, τι ἐστίν. ἐροῦμεν δή, οἶμαι, ὅπερ ὑπεθέμεθα· ὅτι τοῦθ' ἡμεῖς γε φαμὲν τὸ μέρος τοῦ ἡδέος, τὸ ἐπὶ τῇ ὄψει τε καὶ ἀκοῇ γιγνόμενον, καλὸν εἶναι. ἀλλὰ ἔχεις τὶ χρῆσθαι τῷ λόγῳ; ἤ τι καὶ ἄλλο ἐροῦμεν, ὦ Ἱππία; ΙΠ. Ἀνάγκη, πρός γε τὰ εἰρημένα, ὦ Σώκρατες, μὴ ἄλλ' ἄττα ἢ ταῦτα λέγειν. ΣΩ. Καλῶς δὴ λέγετε, φήσει. οὐκοῦν εἴπερ τὸ δι' ὄψεως καὶ ἀκοῆς ἡδὺ, καλόν ἐστιν· ὃ μὴ τοῦτο τυγχάνει ὂν τῶν ἡδέων, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν καλὸν εἴη. ὁμολογήσομεν; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Ἦ οὖν τὸ δι' ὄψεως ἡδὺ, φήσει, δι' ὄψεως καὶ ἀκοῆς ἐστιν ἡδὺ, ἢ τὸ δι' ἀκοῆς ἡδὺ, δι' ἀκοῆς καὶ ὄψεως ἐστὶν ἡδύ; Οὐδαμῶς φήσομεν τὸ διὰ τοῦ ἑτέρου ὂν, τοῦτο δι' ἀμφοτέρων εἶναι. τοῦτο γὰρ δοκεῖς ἡμῖν λέγειν. ἀλλ' ἡμεῖς ἐλέγομεν ὅτι καὶ ἑκάτερον τούτων, αὐτὸ καθ' αὑτὸ, τῶν ἡδέων, καλὸν εἴη, καὶ ἀμφότερα. οὐχ οὕτως ἀποκρινώμεθα; ΙΠ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν, φήσει, ἡδὺ ἡδέος ὁτιοῦν ὁτουοῦν διαφέρει τούτῳ τῷ ἡδὺ εἶναι; μὴ γὰρ εἰ μείζων τὶς ἡδονὴ ἢ ἐλάττων, ἢ μᾶλλον ἢ ἧττόν ἐστιν, ἀλλ' εἴτις αὐτῷ τούτῳ διαφέρει; τῷ ἡ μὲν, ἡδονὴ εἶναι, ἡ δὲ, μὴ ἡδονή, τῶν ἡδονῶν. οὐχ ἡμῖν γε δοκεῖ. οὐ γάρ; ΙΠ. Οὐ γὰρ οὖν δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν, φήσει, δι' ἄλλό τι ἢ ὅτι ἡδοναί εἰσι, προείλεσθε ταύτας τὰς ἡδονὰς ἐκ τῶν ἄλλων ἡδονῶν· τοιοῦτόν τι ὁρῶντες ἐπ' ἀμφοῖν, ὅτι ἔχουσι τὶ διάφορον τῶν ἄλλων, εἰς ὃ ἀποβλέποντες, καλὰς φατὲ αὐτὰς εἶναι. οὐ γάρ πω διὰ τοῦτο καλή ἐστιν ἡδονὴ ἡ διὰ τῆς ὄψεως, ὅτι δι' ὄψεως ἐστίν. εἰ γὰρ τοῦτο αὐτῇ ἦν τὸ αἴτιον καλῇ εἶναι, οὐκ ἄν ποτε ἦν ἡ ἑτέρα, ἡ διὰ τῆς ἀκοῆς, καλή.

οὐκοῦν ἔτι γε δι' ὄψεως ἡδονή. Ἀληθῆ λέγεις, φήσομεν; ΙΠ. Φήσομεν γάρ. ΣΩ. Οὐδέ γ' αὖ ἡ δι' ἀκοῆς ἡδονή, ὅτι δι' ἀκοῆς ἐστι, διὰ ταῦτα τυγχάνει καλή. οὐ γὰρ ἄν ποτε αὖ ἡ διὰ τῆς ὄψεως, καλὴ ἦν. οὐκοῦν ἔτι γε δι' ἀκοῆς ἡδονή. ἀληθῆ φήσομεν, ὦ Ἱππία, λέγειν τὸν ἄνδρα ταῦτα λέγοντα; ΙΠ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Ἀλλὰ μέντοι ἀμφότεραι γ' εἰσὶ καλαὶ, ὡς φατέ. Φαμὲν γάρ; ΙΠ. Φαμέν. ΣΩ. Ἔχουσιν ἄρα τὶ τὸ αὐτὸ, ὃ ποιεῖ αὐτὰς καλὰς εἶναι· τὸ κοινὸν τοῦτο, ὃ καὶ ἀμφοτέραις αὐταῖς ἔπεστι καὶ κοινῇ, καὶ ἑκατέρᾳ ἰδίᾳ. οὐ γὰρ ἄν που ἄλλως ἀμφότεραί τε καλαὶ ἦσαν, καὶ ἑκατέρα. ἀποκρίνου ἐμοὶ ὡς ἐκείνῳ. ΙΠ. Ἀποκρίνομαι· καὶ ἐμοὶ δοκεῖ ἔχειν ὡς λέγει. ΣΩ. Εἰ ἄρα τὶ αὗται αἱ ἡδοναὶ ἀμφότεραι πεπόνθασιν, ἑκατέρα δὲ μή, οὐκ ἂν τούτῳ γε τῷ παθήματι εἶεν καλαί. ΙΠ. Καὶ πῶς ἂν εἴη τοῦτο, ὦ Σώκρατες; μηδ' ἑτέρας πεπονθυίας τὶ τῶν ὄντων ὁτιοῦν, ἔπειτα τοῦτο τὸ πάθος ὃ μηδετέρα πέπονθεν, ἀμφοτέρας πεπονθέναι; ΣΩ. Οὐ δοκεῖ σοι; ΙΠ. Πολλὴ γὰρ ἄν μ' ἔχοι ἀπειρία καὶ τῆς τούτων φύσεως, καὶ τῆς τῶν παρόντων λέξεως λόγων. ΣΩ. Ἡδέως γε, ὦ Ἱππία. ἀλλὰ γὰρ ἐγὼ ἴσως κινδυνεύω δοκεῖν μέν τι ὁρᾶν οὕτως ἔχον ὡς σὺ φῂς ἀδύνατον εἶναι, ὁρῶ δ' οὐδέν. ΙΠ. Οὐ κινδυνεύεις, ὦ Σώκρατες· ἀλλὰ πάνυ ἑτοίμως παρορᾷς. ΣΩ. Καὶ μὴν πολλά γέ μοι προφαίνεται τοιαῦτα πρὸ τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ ἀπιστῶ αὐτοῖς· ὅτι σοὶ μὲν οὐ φαντάζεται, ἀνδρὶ πλεῖστον ἀργύριον εἰργασμένῳ τῶν νῦν ἐπὶ σοφίᾳ· ἐμοὶ δὲ, ὃς οὐδὲν πώποτε εἰργασάμην. καὶ ἐνθυμοῦμαι, ὦ ἑταῖρε, μὴ παίζῃς πρός με, καὶ

ἑκὼν ἐξαπατᾷς. οὕτω μοὶ σφόδρα καὶ πολλὰ καταφαίνεται. ΙΠ. Οὐδείς σοῦ, ὦ Σώκρατες, κάλλιον εὔσεται εἴτε παίζω εἴτε μὴ, ἐὰν ἐπιχειρήσῃς λέγειν τὰ προφαινόμενα σοὶ ταῦτα. φανήσῃ γὰρ οὐδὲν λέγων. οὐ γὰρ μήποτε εὕρῃς, ὃ μήποτ' ἐγὼ πέπονθα, μήτε σὺ, τοῦτ' ἀμφοτέρους ἡμᾶς πεπονθότας. ΣΩ. Πῶς λέγεις, ὦ Ἱππία; ἴσως μέντοι τὶ λέγεις, ἐγὼ δ' οὐ μανθάνω. ἀλλὰ μοῦ σαφέστερον ἄκουσον ὃ βούλομαι λέγειν. ἐμοὶ γὰρ φαίνεται, ὃ μήτ' ἐγὼ πέπονθα εἶναι, μήτ' εἰμὶ, μηδ' αὖ σὺ εἶ, τοῦτο ἀμφοτέρους πεπονθέναι ἡμᾶς οἷόντ' εἶναι· ἕτερα δ' αὖ ἃ ἀμφότεροι πεπόνθαμεν εἶναι, ταῦτα οὐδέτερον εἶναι ἡμῶν. ΙΠ. Τέρατα αὖ ἀποκρινομένῳ ἔοικας, ὦ Σώκρατες, ἔτι μείζω ἢ ὀλίγον πρότερον ἀπεκρίνω. σκόπει γάρ· πότερον εἰ ἀμφότεροι δίκαιοι ἐσμὲν, οὐ καὶ ἑκάτερος ἡμῶν εἴη ἄν; ἢ εἰ ἄδικος ἑκάτερος, οὐ καὶ ἀμφότεροι αὖ; ἢ εἰ ὑγιαίνοντες, οὐ καὶ ἑκάτερος; ἢ εἰ κεκμηκώς τι, ἢ τετρωμένος, ἢ πεπληγμένος, ἢ ἄλλ' ὁτιοῦν πεπονθὼς ἑκάτερος ἡμῶν εἴη, οὐ καὶ ἀμφότεροι αὖ ἂν τοῦτο πεπόνθοιμεν; ἔτι τοίνυν εἰ χρυσοῖ ἂν ἢ ἀργυροῖ, ἢ ἐλεφάντινοι, εἰ δὲ βούλει, γενναῖοι, ἢ σοφοὶ, ἢ τίμιοι, ἢ γέροντές γε ἢ νέοι, ἢ ἄλλο ὅ, τι βούλει τῶν ἐν ἀνθρώποις, ἀμφότεροι τύχοιμεν ὄντες· ἆρ' οὐ μεγάλη ἀνάγκη καὶ ἑκάτερον ἡμῶν τοῦτο εἶναι; ΣΩ. Πάντως γε δή που. ΙΠ. Ἀλλὰ γὰρ δὴ σὺ, ὦ Σώκρατες, τὰ μὲν ὅλα τῶν πραγμάτων οὐ σκοπεῖς, οὐδ' ἐκεῖνοι οἷς σὺ εἴωθας διαλέγεσθαι· κρούετε δὲ ἀπολαμβάνοντες τὸ καλὸν, καὶ ἕκαστον τῶν ὄντων ἐν τοῖς λόγοις κατατέμνον-

τες. διὰ ταῦτα οὕτω μεγάλα ὑμᾶς λανθάνει καὶ διηνεκῆ σώματα τῆς οὐσίας πεφυκότα. καὶ νῦν τοσοῦτον σε λέληθεν, ὥστε οἴει εἶναί τι ἢ πάθος, ἢ οὐσίαν, ἣ περὶ μὲν ἀμφότερα ταῦτα ἐστὶν ἅμα, περὶ δὲ ἑκάτερον οὔ· ἢ αὖ περὶ μὲν ἑκάτερον, περὶ δὲ ἀμφότερα οὔ. οὕτως ἀλογίστως καὶ ἀσκέπτως καὶ εὐήθως καὶ ἀδιανοήτως διάκεισθε. ΣΩ. Τοιαῦτα, ὦ Ἱππία, τὰ ἡμέτερα ἐστὶν, οὐχ οἷα βούλεταί τις (φασὶν ἄνθρωποι ἑκάστοτε παροιμιαζόμενοι) ἀλλ' οἷα δύναται. ἀλλὰ σὺ ἡμᾶς ὀνίνης, ἀεὶ νουθετῶν. ἐπεὶ καὶ νῦν, πρὶν ὑπὸ σοῦ ταῦτα νουθετηθῆναι, ὡς εὐήθως διεκείμεθα, ἔτι σοὶ μᾶλλον ἐγὼ ἐπιδείξω, εἰπὼν ἃ διανοούμεθα περὶ αὐτῶν. ἢ μὴ εἴπω; ΙΠ. Εἰδότι μὲν ἐρεῖς, ὦ Σώκρατες. οἶδα γὰρ ἑκάστους τῶν περὶ τοὺς λόγους ὡς διάκεινται. ὅμως δ' εἴτι σοὶ ἥδιον, λέγε. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ἥδιόν γε. ἡμεῖς γὰρ, ὦ βέλτιστε, οὕτως ἀβέλτεροι ἦμεν πρὶν σε ταῦθ' ἡμῖν εἰπεῖν, ὥστε δόξαν εἴχομεν περὶ ἐμοῦ τε καὶ σοῦ ὡς ἑκάτερος ἡμῶν εἷς ἐστι. τοῦτο δὲ, ὃ ἑκάτερος ἡμῶν εἴη, οὐκ ἄρα εἴημεν ἀμφότεροι. οὐ γὰρ εἷς ἐσμὲν, ἀλλὰ δύο. οὕτως εὐηθικῶς εἴχομεν. νῦν δὲ παρὰ σοῦ ἤδη ἀνεδιδάχθημεν ὅτι εἰ μὲν δύο ἀμφότεροι ἐσμὲν, δύο καὶ ἑκάτερον ἡμῶν ἀνάγκη εἶναι· εἰ δὲ εἷς ἑκάτερος, ἕνα καὶ ἀμφοτέρους ἀνάγκη. οὐ γὰρ οἷόντε διηνεκεῖ λόγῳ τῆς οὐσίας κατὰ Ἱππίαν ἄλλως ἔχειν. ἀλλ' ὃ ἂν ἀμφότερα ᾖν, τοῦτο καὶ ἑκάτερον καὶ ὃ ἑκάτερον, ἀμφότερα εἶναι. πεπεισμένος δὴ νῦν ἐγὼ ὑπὸ σοῦ ἐνθάδε κάθημαι. πρότερον μέντοι, ὦ Ἱππία, ὑπόμνησόν με πότερον εἷς ἐσμὲν ἐγώ τε καὶ

σὺ, ἢ σύ τε δύο εἶ, κἀγὼ δύο. ΙΠ. Τί λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ταῦτα ἅπερ λέγω. φοβοῦμαι γάρ σε σαφῶς λέγειν, ὅτι μοὶ χαλεπαίνεις ἐπειδάν τι δόξῃς σαυτῷ λέγειν. ὅμως δ᾽ ἔτι μοὶ εἰπέ· οὐχ εἷς ἡμῶν ἑκάτερος ἐστὶ, καὶ πέπονθε τοῦτο εἷς εἶναι; ΙΠ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἴπερ εἷς, καὶ περιττὸς ἂν εἴη ἑκάτερος ἡμῶν. ἢ οὐ τὸ ἓν περιττὸν ἡγῇ; ΙΠ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἦ καὶ ἀμφότεροι οὖν περιττοὶ ἐσμὲν, δύο ὄντες; ΙΠ. Οὐκ ἂν εἴη, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλ᾽ ἄρτιοί γε ἀμφότεροι. ἦ γάρ; ΙΠ. Πάνυ γε. ΣΩ. Μῶν οὖν, ὅτι ἀμφότεροι ἄρτιοι, τούτου ἕνεκα καὶ ἑκάτερος ἄρτιος ἡμῶν ἐστιν; ΙΠ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐκ ἄρα πᾶσα ἀνάγκη, ὡς νῦν δὴ ἔλεγες, ἃ ἂν ἀμφότεροι, καὶ ἑκάτερον· καὶ ἃ ἂν ἑκάτερον, καὶ ἀμφοτέρους εἶναι. ΙΠ. Οὐ τάγε τοιαῦτα, ἀλλ᾽ οἷα ἐγὼ πρότερον ἔλεγον. ΣΩ. Ἐξαρκεῖ, ὦ Ἱππία. ἀγαπητὰ γὰρ καὶ ταῦτα, ἐπειδὴ τὰ μὲν οὕτω φαίνεται, τὰ δ᾽ οὐχ οὕτως ἔχοντα. καὶ γὰρ ἐγὼ ἔλεγον, (εἰ μέμνησαι ὅθεν οὗτος ὁ λόγος ἐλέχθη) ὅτι ἡ διὰ τῆς ὄψεως καὶ δι᾽ ἀκοῆς ἡδονὴ οὐ τούτῳ ἂν εἶεν καλαὶ, ὅτι τυγχάνοιεν ἑκατέρα μὲν αὐτῶν εἶναι πεπονθυῖα, ἀμφότεραι δὲ μή· ἢ ἀμφότεραι μὲν, ἑκατέρα δὲ μή· ἀλλ᾽ ἐκείνῳ ᾧ ἀμφότεραί τε καὶ ἑκατέρα· διότι συνεχώρεις ἀμφοτέρας τε αὐτὰς εἶναι καλὰς, καὶ ἑκατέραν. τούτου δὴ ἕνεκα, τῇ οὐσίᾳ τῇ ἐπ᾽ ἀμφότερα ἑπομένῃ ᾤμην, εἴπερ ἀμφότερα ἐστὶ καλὰ, ταύτῃ δεῖν αὐτὰ καλὰ εἶναι· τῇ δὲ κατὰ τὰ ἕτερα ἀπολειπομένῃ, μή. καὶ ἔτι νῦν οἶμαι. ἀλλά μοὶ λέγε, ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς· ἡ δι᾽ ὄψεως ἡδονὴ καὶ ἡ δι᾽ ἀκοῆς, εἴπερ ἀμ-

φότεραί τ' εἰσὶ καλαὶ καὶ ἑκατέρα; ἆρα ὃ ποιεῖ αὐτὰς καλὰς, οὐχὶ καὶ ἀμφοτέραις γε αὐταῖς ἕπεται καὶ ἑκατέρᾳ; ΙΠ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ὅτι ἡδονὴ ἑκατέρα τ' ἐστὶ, καὶ ἀμφότεραι, διὰ τοῦτο ἂν εἶεν καλαί; ἢ διὰ τοῦτο μὲν καὶ ἄλλαι πᾶσαι ἂν οὐδὲν τούτων ἧττον εἶεν καλαί; οὐδὲν γὰρ ἧττον ἡδοναὶ ἐφάνησαν οὖσαι, εἰ μέμνησαι. ΙΠ. Μέμνημαι. ΣΩ. Ἀλλ' ὅτι γε δι' ὄψεως καὶ ἀκοῆς αὗται εἰσὶ, διὰ τοῦτο ἐλέγετο καλὰς αὐτὰς εἶναι. ΙΠ. Καὶ ἐῤῥήθη οὕτω. ΣΩ. Σκόπει δὲ εἰ ἀληθῆ λέγω. ἐλέγετο γὰρ, ὡς ἐγὼ μνήμης ἔχω, τοῦτ' εἶναι καλὸν τὸ ἡδὺ, οὐ πᾶν, ἀλλ' ὃ ἂν δι' ὄψεως καὶ ἀκοῆς ᾖ. ΙΠ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Οὐκοῦν τοῦτό γε τὸ πάθος ἀμφοτέραις μὲν ἕπεται, ἑκατέρᾳ δ' οὔ; οὐ γάρ που ἑκάτερόν γε αὐτῶν, ὅπερ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐλέγετο, δι' ἀμφοτέρων ἐστίν· ἀλλ' ἀμφότερα μὲν δι' ἀμφοῖν, ἑκάτερον δ' οὔ. ἔστι ταῦτα; ΙΠ. Ἔστιν. ΣΩ. Οὐκ ἄρα τούτῳ γε ἑκάτερον αὐτῶν ἐστι καλὸν, ὃ μὴ ἕπεται ἑκατέρῳ. τὸ γὰρ ἀμφότερον ἑκατέρῳ οὐχ ἕπεται. ὥστε ἀμφότερα μὲν αὐτὰ φάναι καλὰ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ἔξεστιν, ἑκάτερον δὲ οὐκ ἔξεστιν. ἢ πῶς λέγομεν; οὐκ ἀνάγκη; ΙΠ. Φαίνεται. ΣΩ. Φῶμεν οὖν ἀμφότερα μὲν καλὰ εἶναι, ἑκάτερον δὲ μὴ φῶμεν; ΙΠ. Τί γὰρ κωλύει; ΣΩ. Τόδε ἔμοιγε, ὦ φίλε, δοκεῖ κωλύειν, ὅτι ἦν που ἡμῖν τὰ μὲν οὕτως ἐπιγιγνόμενα ἑκάστοις, εἴπερ ἀμφοτέροις ἐπιγίγνοιτο, καὶ ἑκατέρῳ· καὶ εἴπερ ἑκατέρῳ, καὶ ἀμφοτέροις, ἅπαντα ὅσα σὺ διῆλθες. ἢ γάρ; ΙΠ. Ναί. ΣΩ. Ἃ δέ γε αὖ ἐγὼ διῆλθον, οὔ. ὧν δὴ ἦν καὶ αὐτὸ τὸ ἑκάτερον καὶ τὸ ἀμ-

φότερον. ἔστιν οὕτως; ΙΠ. Ἔστι. ΣΩ. Ποτέρων οὖν, ὦ Ἱππία, δοκεῖ σοι τὸ καλὸν εἶναι; πότερον ὧν σὺ ἔλεγες; εἴπερ ἐγὼ ἰσχυρὸς, καὶ σὺ, καὶ ἀμφότεροι· καὶ εἴπερ ἐγὼ δίκαιος, καὶ σὺ, καὶ ἀμφότεροι· καὶ εἴπερ ἀμφότεροι, καὶ ἑκάτερος. οὕτω δὴ καὶ εἴπερ ἐγὼ καλὸς, καὶ σὺ, καὶ ἀμφότεροι· καὶ εἴπερ ἀμφότεροι, καὶ ἑκάτερος. ἢ οὐδὲν κωλύει, ὥσπερ ἀρτίων ὄντων τινῶν ἀμφοτέρων, τάχα μὲν ἑκάτερα περιττὰ εἶναι, τάχα δ' ἄρτια· καὶ αὖ ἀῤῥήτων ἑκατέρων ὄντων, τάχα μὲν ῥητὰ τὰ συναμφότερα εἶναι, τάχα δ' ἄῤῥητα; καὶ ἄλλα μυρία τοιαῦτα, ἃ δὴ καὶ ἐγὼ ἔφην ἐμοὶ προφαίνεσθαι. ποτέρων δὴ τίθης τὸ καλόν; ἢ ὥσπερ ἐμοὶ περὶ αὐτοῦ καταφαίνεται, καὶ σοι; πολλὴ γὰρ ἀλογία ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, ἀμφοτέρους μὲν ἡμᾶς εἶναι καλοὺς, ἑκάτερον δὲ μή· ἢ ἑκάτερον μὲν, ἀμφοτέρους δὲ μὴ, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν τῶν τοιούτων. οὕτως αἱρῇ ὥσπερ ἐγὼ, ἢ 'κείνως; ΙΠ. Οὕτως ἔγωγε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Εὖγε σὺ ποιῶν, ὦ Ἱππία· ἵνα καὶ ἀπαλλαγῶμεν πλείονος ζητήσεως. εἰ γὰρ τούτων γ' ἐστὶ τὸ καλὸν, οὐκ ἂν ἔτι εἴη τὸ δι' ὄψεως καὶ ἀκοῆς ἡδὺ, καλόν. ἀμφότερα μὲν γὰρ ποιεῖ καλὰ τὸ δι' ὄψεως καὶ ἀκοῆς, ἑκάτερον δ' οὔ. τοῦτο δ' ἦν ἀδύνατον, ὡς ἐγώ τε καὶ σὺ δὴ ὁμολογοῦμεν, ὦ Ἱππία. ΙΠ. Ὁμολογοῦμεν γάρ. ΣΩ. Ἀδύνατον ἄρα τὸ δι' ὄψεως καὶ ἀκοῆς ἡδὺ, καλὸν εἶναι· ἐπειδή γε καλὸν γιγνόμενον, τῶν ἀδυνάτων τὶ παρέχεται. ΙΠ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Λέγετε δὴ πάλιν, φήσει, ἐξ ἀρχῆς, ἐπειδὴ τούτου διημάρτετε· τί φατὲ εἶναι τοῦτο τὸ καλὸν, τὸ ἐπ' ἀμφοτέραις ταῖς ἡδο-

ναῖς, δι᾽ ὅ, τι ταύτας πρὸ τῶν ἄλλων τιμήσαντες, καλὰς ὠνομάσατε. ἀνάγκη δή μοι δοκεῖ εἶναι, ὦ Ἱππία, λέγειν, ὅτι ἀσινέσταται αὗται τῶν ἡδονῶν εἰσι καὶ βέλτισται, καὶ ἀμφότεραι καὶ ἑκατέρα. ἢ σύ τι ἔχεις λέγειν ἄλλο ᾧ διαφέρουσι τῶν ἄλλων; ΙΠ. Οὐδαμῶς. τῷ ὄντι γὰρ βέλτισταί εἰσί. ΣΩ. Τοῦτ᾽ ἄρα φήσει, Λέγετε δὴ τὸ καλὸν εἶναι ἡδονὴν ὠφέλιμον; Ἐοίκαμεν, φήσω ἔγωγε. σὺ δέ; ΙΠ. Καὶ ἐγώ. ΣΩ. Οὐκοῦν ὠφέλιμον, φήσει, τὸ ποιοῦν τἀγαθόν; τὸ δὲ ποιοῦν καὶ τὸ ποιούμενον, ἕτερον νῦν δὴ ἐφάνη. καὶ εἰς τὸν πρότερον λόγον ἥκει ἡμῖν ὁ λόγος. οὔτε γὰρ τὸ ἀγαθὸν ἂν εἴη καλόν, οὔτε τὸ καλόν, ἀγαθόν· εἴπερ ἄλλο αὐτῶν ἑκάτερόν ἐστί. παντός γε μᾶλλον φήσομεν, ὦ Ἱππία, ἂν σωφρονῶμεν. οὐ γάρ που θέμις τῷ ὀρθῶς λέγοντι μὴ συγχωρεῖν. ΙΠ. Ἀλλὰ δή γ᾽, ὦ Σώκρατες, τί οἴει ταῦτα εἶναι ξύμπαντα; κνίσματά τοι ἐστὶ καὶ περιτμήματα τῶν λόγων, ὅπερ ἄρτι ἔλεγον, κατὰ βραχὺ διῃρημένα. ἀλλ᾽ ἐκεῖνο καὶ καλὸν καὶ πολλοῦ ἄξιον, οἷόν τ᾽ εἶναι, εὖ καὶ καλῶς λόγον καταστησάμενον ἐν δικαστηρίῳ, ἢ ἐν βουλευτηρίῳ, ἢ ἐπ᾽ ἄλλῃ τινὶ ἀρχῇ πρὸς ἣν ἂν ὁ λόγος ᾖ, πείσαντα, οἴχεσθαι φέροντα οὐ τὰ σμικρότατα ἀλλὰ τὰ μέγιστα τῶν ἄθλων, σωτηρίαν αὑτοῦ τε καὶ τῶν αὑτοῦ χρημάτων καὶ φίλων. τούτων οὖν χρὴ ἀντέχεσθαι, χαίρειν ἐάσαντα τὰς σμικρολογίας ταύτας· ἵνα μὴ δοκῇς λίαν ἀνόητος εἶναι λήρους καὶ φλυαρίας, ὥσπερ νῦν, μεταχειριζόμενος. ΣΩ. Ὦ Ἱππία φίλε, σὺ μὲν μακάριος εἶ, ὅτι τε οἶσθα ἃ χρὴ ἐπιτηδεύειν ἄνθρωπον, καὶ ἐπιτετήδευκας ἱκανῶς,

ὡς φῄς· ἐμὲ δὲ δαιμονία τὶς τύχη, ὡς ἔοικε, κατέχει· ὅστις πλανῶμαι μὲν καὶ ἀπορῶ ἀεί. ἐπιδεικνὺς δὲ τὴν ἐμαυτοῦ ἀπορίαν ὑμῖν τοῖς σοφοῖς, λόγῳ αὖ ὑπὸ ὑμῶν προπηλακίζομαι, ἐπειδὰν ἐπιδείξω. λέγετε γάρ με ἅπερ καὶ σὺ νῦν λέγεις, ὡς ἠλίθιά τε καὶ σμικρὰ καὶ οὐδενὸς ἄξια πραγματεύομαι. ἐπειδὰν δὲ αὖ ἀναπεισθεὶς ὑπὸ ὑμῶν λέγω ἅπερ ὑμεῖς, ὡς πολὺ κράτιστον ἐστὶν οἷόν τ' εἶναι λόγον εὖ καὶ καλῶς καταστησάμενον περαίνειν ἐν δικαστηρίῳ, ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ συλλόγῳ, ὑπό τε ἄλλων τινῶν τῶν ἐνθάδε καὶ ὑπὸ τούτου τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἀεί με ἐλέγχοντος, πάντα κακὰ ἀκούω. καὶ γάρ μοι τυγχάνει ἐγγύτατα γένους ὢν, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ οἰκῶν. ἐπειδὰν οὖν εἰσέλθω οἴκαδε εἰς ἐμαυτοῦ, καὶ μοῦ ἀκούσῃ ταῦτα λέγοντος, ἐρωτᾷ εἰ οὐκ αἰσχύνομαι τολμῶν περὶ καλῶν ἐπιτηδευμάτων διαλέγεσθαι, οὕτω φανερῶς ἐξελεγχόμενος περὶ τοῦ καλοῦ, ὅτι οὐδ' αὐτὸ τοῦτο ὅ, τι ποτ' ἐστὶν οἶδα. Καίτοι πῶς σὺ εἴσῃ, φησὶν, ἢ λόγον ὅστις καλῶς κατεστήσατο, ἢ μὴ, ἢ ἄλλην πρᾶξιν ἡντινοῦν, τὸ καλὸν ἀγνοῶν; καὶ ὁπότε οὕτω διάκεισαι, οἴει σοὶ κρεῖττον εἶναι ζῆν μᾶλλον ἢ τεθνάναι; συμβέβηκε δή μοι ὅπερ λέγω, κακῶς μὲν ὑπὸ ὑμῶν ἀκούειν καὶ ὀνειδίζεσθαι, κακῶς δὲ ὑπ' ἐκείνου. ἀλλὰ γὰρ ἴσως ἀναγκαῖον ὑπομένειν ταῦτα πάντα. οὐδὲν γὰρ ἄτοπον, εἰ ὠφελοίμην. ἐγὼ οὖν μοι δοκῶ, ὦ Ἱππία, ὠφελεῖσθαι ἀπὸ τῆς ἀμφοτέρων ὑμῶν ὁμιλίας. τὴν γὰρ παροιμίαν ὅ, τι ποτὲ λέγει, τὸ, χαλεπὰ τὰ καλά, δοκῶ μοι εἰδέναι.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Πρώτη.

ΔΙΩΝ ΔΙΟΝΥΣΙΩι ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

ΔΙΑΤΡΙΨΑΣ ἐγὼ παρ᾽ ὑμῖν χρόνον τοσοῦτον, καὶ διοικῶν τὴν ὑμετέραν ἀρχὴν πεπιστευμένος, πάντων μάλιστα τὰς ὠφελείας ὑμῶν λαμβανόντων, τὰς διαβολὰς δυσχερεῖς οὔσας ὑπέμενον. ᾔδειν γὰρ ὅτι τῶν ὠμοτέρων οὐδὲν ἐμοῦ συνεθέλοντος ὑμῖν δόξει πεπρᾶχθαι. πάντες γὰρ οἱ συμπολιτευόμενοι μεθ᾽ ὑμῶν, ὑπάρχουσί μοι μάρτυρες· ὧν ἐγὼ πολλοῖς συνηγωνισάμην, ἀπολύσας αὐτοὺς οὐ σμικρᾶς ζημίας. αὐτοκράτωρ δὲ πολλάκις τὴν ὑμετέραν πόλιν διαφυλάξας, ἀπεπέμφθην ἀτιμότερον ἢ πτωχὸν ὑμῶν ἀποστελλόντων προσήκει, καὶ κελευόντων ἐκπλεῦσαι, τοσοῦτον παρ᾽ ὑμῖν διατρίψαντα χρόνον. ἐγὼ μὲν οὖν περὶ ἐμαυτοῦ βουλεύσομαι τὸν λοιπὸν τρόπον ἀπανθρωπότερον· σὺ δὲ τοιοῦτος ὢν τύραννος οἰ-

κήσεις μόνος. τὸ δὲ χρυσίον τὸ λαμπρὸν ὅπερ ἐδώκας εἰς ἀποστολὴν, ἄγει σοὶ Βακχεῖος ὁ τὴν ἐπιστολὴν φέρων. οὔτε γὰρ ἐφόδιον ἐκεῖνό γ' ἦν ἱκανὸν, οὔτε πρὸς τὸν ἄλλον βίον ξυμφέρον· ἀδοξίαν δὲ πλείστην μὲν τῷ διδόντι σοὶ παρασκευάζον, οὐ πολλῷ δὲ ἐλάττω κἀμοὶ τῷ λαμβάνοντι. διόπερ οὐ λαμβάνω· σοὶ δ' οὐδὲν διαφέρει δηλονότι καὶ λαβεῖν καὶ δοῦναι τοσοῦτον. ὥστε κομισάμενος, ἄλλον τινὰ τῶν ἑταίρων θεράπευσον ὥσπερ ἐμέ. κἀγὼ γὰρ ἱκανῶς ὑπὸ σοῦ τεθεράπευμαι. καί μοι τὸ τοῦ Εὐριπίδου κατὰ καιρόν ἐστιν εἰπεῖν, ὅτι σοὶ πραγμάτων ἄλλων ποτὲ ξυμπεσόντων, Εὔξῃ τοιοῦτον ἄνδρα σοὶ παρεστάναι. Ὑπομνῆσαι δέ σε βούλομαι διότι καὶ τῶν ἄλλων τραγῳδιοποιῶν οἱ πλεῖστοι ὅταν ὑπό τινος ἀποθνήσκοντα τύραννον εἰσάγωσιν, ἀναβοῶντα ποιοῦσι, Φίλων ἔρημος ὦ τάλας ἀπόλλυμαι. χρυσίου δὲ σπάνει ἀπολλύμενον οὐδεὶς πεποίηκε. κἀκεῖνο δὲ τὸ ποίημα τοῖς νοῦν ἔχουσιν οὐ κακῶς ἔχειν δοκεῖ, Οὐ χρυσὸς ἀγλαὸς σπανιώτατος ἐν θνατῶν δυσελπίστῳ βίῳ, οὐδ' ἀδάμας, οὐδ' ἀργύρου κλίναι, πρὸς ἄνθρωπον δοκιμαζόμεν' ἀστράπτει πρὸς ὄψεις· οὐδὲ γαίας εὐρυπέδου γόνιμοι βρίθοντες αὐτάρκεις γύαι, ὡς ἀγαθῶν ἀνδρῶν ὁμοφράδμων νόησις. Ἔῤῥωσο· καὶ γίγνωσκε τοσοῦτον ἡμῶν διημαρτηκὼς, ἵνα πρὸς τοὺς ἄλλους βέλτιον προσφέρῃ.

Δευτέρα.

ΠΛΑΤΩΝ ΔΙΟΝΥΣΙΩι ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

ΗΚΟΥΣΑ Ἀρχεδήμου ὅτι σὺ ἡγῇ χρῆναι περὶ σοῦ μὴ μόνον ἐμὲ ἡσυχίαν ἄγειν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐμοὺς ἐπιτηδείους, τοῦ φλαῦρόν τι ποιεῖν ἢ λέγειν περὶ σοῦ. Δίωνα δὲ μόνον ἐξαίρετον ποιῇ. οὗτος δὲ ὁ λόγος σημαίνει, τὸ Δίωνα ἐξαίρετον εἶναι, ὅτι οὐκ ἄρχω ἐγὼ τῶν ἐμῶν ἐπιτηδείων. εἰ γὰρ ἦρχον ἐγὼ οὕτω τῶν τε ἄλλων καὶ σοῦ καὶ Δίωνος, πλείω ἂν ἦν ὑμῖν τε πᾶσιν ἀγαθὰ, τοῖς τε ἄλλοις Ἕλλησιν, ὥς ἐγώ φημι. νῦν δὲ μέγας ἐγώ εἰμι, ἐμαυτὸν παρέχων τῷ ἐμῷ λόγῳ ἑπόμενον. καὶ ταῦτα λέγω ὡς οὐχ ὑγιές τι Κρατιστόλου καὶ Πολυξένου πρός σε εἰρηκότων. ὧν φασὶ λέγειν τὸν ἕτερον, ὅτι ἀκούσαι Ὀλυμπιάσι πολλῶν τινῶν τῶν μετ᾽ ἐμοῦ σε κατηγορούντων. ἴσως γὰρ ὀξύτερον ἐμοῦ ἀκούει. ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ ἤκουσα. χρὴ δὲ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὑτωσί τε ποιεῖν τοῦ λοιποῦ, ὅταν τὶ τοιοῦτον λέγῃ τὶς περὶ ἡμῶν τινος γράμματα πέμψαντα, ἐμὲ ἔρεσθαι. ἐγὼ γὰρ τἀληθῆ λέγειν οὔτε ὀκνήσω, οὔτε αἰσχυνοῦμαι. ἐμοὶ δὲ δὴ καί σοι τὰ πρὸς ἀλλήλους οὑτωσὶ τυγχάνει ἔχοντα. οὔτε αὐτοὶ ἀγνῶτές ἐσμεν οὐδενὶ Ἑλλήνων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὔτε ἡ συνουσία ἡμῶν σιγᾶται. μὴ

λανθανέτω δέ σε ὅτι οὐδ᾽ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον σιγηθήσεται. τοιοῦτοι οἱ παραδεδεγμένοι εἰσὶν αὐτὴν, ἅτε οὐκ ὀλίγην γεγενημένην, οὐδ᾽ ἠρέμα. τί οὖν δὴ λέγω; νυνὶ ἐρῶ, ἄνωθεν ἀρξάμενος. πέφυκε ξυνιέναι εἰς ταὐτὸ φρόνησίς τε καὶ δύναμις μεγάλη· καὶ ταῦτ᾽ ἄλλήλ᾽ ἀεὶ διώκει καὶ ζητεῖ καὶ ξυγγίνεται. ἔπειτα καὶ οἱ ἄνθρωποι χαίρουσι περὶ τούτων αὐτοί τε διαλεγόμενοι καὶ ἄλλων ἀκούοντες ἔν τε ἰδίαις συνουσίαις καὶ ἐν ταῖς ποιήσεσιν. οἷον καὶ περὶ Ἱέρωνος ὅταν διαλέγωνται ἄνθρωποι καὶ Παυσανίου τοῦ Λακεδαιμονίου, χαίρουσι τὴν Σιμωνίδου ξυνουσίαν παραφέροντες, ἅ τε ἔπραξε καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· καὶ Περίανδρον τὸν Κορίνθιον καὶ Θαλῆν τὸν Μιλήσιον ὑμνεῖν εἰώθασιν ἅμα· καὶ Περικλέα, καὶ Ἀναξαγόραν· καὶ Κροῖσον αὖ, καὶ Σόλωνα, ὡς σοφούς· καὶ Κῦρον, ὡς δυνάστην. καὶ δὴ ταῦτα μιμούμενοι οἱ ποιηταὶ Κρέοντα μὲν καὶ Τειρεσίαν συνάγουσι, Πολύειδον δὲ καὶ Μίνω, Ἀγαμέμνονα δὲ καὶ Νέστορα, καὶ Ὀδυσσέα καὶ Παλαμήδη. ὡς δ᾽ ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ Προμηθέα Διὶ ταύτῃ πῃ συνῆγον οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι. τούτων δὲ τοὺς μὲν εἰς διαφορὰν, τοὺς δ᾽ εἰς φιλίαν ἀλλήλοις ἰόντας· τοὺς δὲ, τοτὲ μὲν εἰς φιλίαν, τοτὲ δ᾽ εἰς διαφοράν· καὶ τὰ μὲν, ὁμονοοῦντας, τὰ δὲ διαφερομένους ᾄδουσι. πάντα δὴ ταῦτα λέγω, τόδε βουλόμενος ἐνδείξασθαι, ὅτι οὐκ, ἐπειδὰν ἡμεῖς τελευτήσωμεν, καὶ οἱ λόγοι οἱ περὶ ἡμῶν αὐτῶν σεσιγήσονται. ὥστ᾽ ἐπιμελητέον αὐτῶν ἐστιν. ἀνάγκη γὰρ, ὡς ἔοικε, μέλειν ἡμῖν καὶ τοῦ ἔπειτα χρόνου· ἐπειδὴ καὶ τυγχάνουσι κατά τινα φύσιν οἱ

μὲν ἀνδραποδωδέστατοι οὐδὲν φροντίζοντες αὐτοῦ, οἱ δ' ἐπιεικέστατοι, πᾶν ποιοῦντες ὅπως ἂν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον εὖ ἀκούωσιν. ὃ δὴ καὶ ἐγὼ τεκμήριον ποιοῦμαι ὅτι ἔστι τὶς αἴσθησις τοῖς τεθνεῶσι τῶν ἐνθάδε. αἱ γὰρ βέλτισται ψυχαὶ μαντεύονται ταῦτα οὕτως ἔχειν· αἱ δὲ μοχθηρόταται οὔ φασι. κυριώτερα δὲ τὰ τῶν θείων ἀνδρῶν μαντεύματα, ἢ τὰ τῶν μή. οἶμαι δ' ἔγωγε τοῖς ἔμπροσθεν, περὶ ὧν λέγω, εἰ ἐξείη αὐτοῖς ἐπανορθώσασθαι τὰς αὑτῶν συνουσίας, πάνυ ἂν σπουδάσαι ὥστε βελτίω λέγεσθαι περὶ αὐτῶν ἢ νῦν. τοῦτο οὖν ἡμῖν ἔτι σὺν θεῷ εἰπεῖν ἔξεστιν, εἴ τι ἄρα μὴ καλῶς πέπρακται κατὰ τὴν ἔμπροσθεν συνουσίαν, ἐπανορθώσασθαι καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ. περὶ γὰρ φιλοσοφίαν φημὶ ἐγὼ τὴν ἀληθινὴν δόξαν ἔσεσθαι· ἡμῶν μὲν ὄντων ἐπιεικῶν, βελτίω· φαύλων δέ, τοὐναντίον. καίτοι περὶ τούτου ἡμεῖς ἐπιμελούμενοι, οὐδὲν ἂν εὐσεβέστερον πράττοιμεν· οὐδ' ἀμελοῦντες, ἀσεβέστερον. ὡς δὴ δεῖ γίγνεσθαι, καὶ τὸ δίκαιον ᾗ ἔχει, ἐγὼ φράσω. ἦλθον ἐγὼ εἰς Σικελίαν, δόξαν ἔχων πολὺ τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ διαφέρειν· βουλόμενος δὲ ἐλθεῖν εἰς Συρακούσας συμμάρτυρα λαβεῖν σε, ἵνα δή μοι τιμῷτο φιλοσοφία καὶ παρὰ τῷ πλήθει. τοῦτο δ' οὐκ εὐαγές μοι ἀπέβη. τὸ δ' αἴτιον οὐ λέγω ὅπερ ἂν πολλοὶ εἴποιεν, ἀλλ' ὅτι ἐφαίνου οὐ πάνυ ἐμοὶ πιστεύειν σύ· ἀλλ' ἐμὲ μέν πως ἀποπέμψασθαι ἐθέλειν, ἑτέρους δὲ μεταπέμψασθαι, καὶ ζητεῖν τὸ πρᾶγμα τί τὸ ἐμόν ἐστιν· ἀπιστῶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. καὶ οἱ ἐπὶ τούτοις βοῶντες πολλοὶ ἦσαν, λέγοντες ὡς σὺ ἐμοῦ μὲν κα-

ταπεφρόνηκας, ἄλλα δὲ ἐσπούδακας. ταῦτα δὴ διαβεβόηται. ὃ δὲ μετὰ ταῦτα δίκαιόν ἐστι ποιεῖν, ἄκουε· ἵνα σοὶ καὶ ἀποκρίνωμαι ὃ σὺ ἐρωτᾷς, πῶς χρὴ ἔχειν ἐμὲ καί σε πρὸς ἀλλήλους. εἰ μὲν ὅλως φιλοσοφίας καταπεφρόνηκας, ἐᾷν χαίρειν· εἰ δὲ παρ' ἑτέρου ἀκήκοας, ἢ αὐτὸς βελτίονα εὕρηκας τῶν παρ' ἐμοὶ, ἐκεῖνα τίμα. εἰ δ' ἄρα τὰ παρ' ἡμῶν σοι ἀρέσκει, τιμητέον καὶ ἐμὲ μάλιστα. νῦν οὖν, ὥσπερ καὶ ἐξ ἀρχῆς, σὺ καθηγοῦ. ἕψομαι δὲ ἐγώ. τιμώμενος μὲν γὰρ ὑπὸ σοῦ, τιμήσω σε· μὴ τιμώμενος δὲ, ἡσυχίαν ἕξω. ἔτι δὲ, σὺ μὲν ἐμὲ τιμῶν, καὶ τούτου καθηγούμενος, φιλοσοφίαν δόξεις τιμᾷν, καὶ αὐτὸ τοῦτο ὅ, τι διεσκόπεις καὶ ἄλλως, πρὸς πολλῶν εὐδοξίαν σοὶ οἴσει ὡς φιλοσόφῳ ὄντι. ἐγὼ δὲ σε τιμῶν μὴ τιμῶντα, πλοῦτον δόξω θαυμάζειν τε καὶ διώκειν. τοῦτο δ' ἴσμεν ὅτι παρὰ πᾶσιν ὄνομα οὐ καλὸν ἔχει. ὡς δ' ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν, σοῦ μὲν τιμῶντος, ἀμφοτέροις κόσμος· ἐμοῦ δὲ, ὄνειδος ἀμφοῖν. περὶ μὲν οὖν τούτων ταῦτα. Τὸ δὲ σφαιρίον οὐκ ὀρθῶς ἔχει. δηλώσει δέ σοι Ἀρχέδημος, ἐπειδὰν ἔλθῃ. καὶ δὴ καὶ περὶ τοῦδε ὃ τούτου τιμιώτερόν τ' ἐστὶ καὶ θειότερον, καὶ μάλα σφόδρ' αὐτῷ δηλωτέον, ὑπὲρ οὗ σὺ πέπομφας ἀπορούμενος. φῂς γὰρ δὴ κατὰ τὸν ἐκείνου λόγον οὐχ ἱκανῶς ἀποδεδεῖχθαί σοι περὶ τῆς τοῦ πρώτου φύσεως. φραστέον δή σοι δι' αἰνιγμῶν· ἵν' ἄν τι ἡ δέλτος ἢ πόντου ἢ γῆς ἐν πτυχαῖς πάθῃ, ὁ ἀναγνοὺς μὴ γνῷ. ὧδε γὰρ ἔχει· περὶ τὸν πάντων βασιλέα πάντ' ἐστὶ, καὶ ἐκείνου ἕνεκα πάντα· καὶ ἐκεῖνο αἴτιον ἁπάντων τῶν καλῶν. δεύτερον δὲ, περὶ

τὰ δεύτερα, καὶ τρίτον περὶ τὰ τρίτα. ἡ οὖν ἀνθρωπίνη ψυχὴ περὶ αὐτὰ ὀρέγεται μαθεῖν ποῖ' ἄττα ἐστὶ, βλέπουσα εἰς τὰ αὑτῆς συγγενῆ, ὧν οὐδὲν ἱκανῶς ἔχει. τοῦ δὴ βασιλέως πέρι καὶ ὧν εἶπον, οὐδὲν ἐστι τοιοῦτο. τὸ δὴ μετὰ τοῦτο ἡ ψυχὴ φησίν. ἀλλὰ ποῖόν τι μὴν τοῦτ' ἐστὶν, ὦ παῖ Διονυσίου καὶ Δωρίδος, τὸ ἐρώτημα, ὃ πάντων αἴτιόν ἐστι κακῶν; μᾶλλον δὲ ἡ περὶ τούτου ὠδὶς, ἐν τῇ ψυχῇ ἐγγιγνομένη· ἣν εἰ μή τις ἐξαιρεθήσεται, τῆς ἀληθείας ὄντως οὐ μήποτε τύχοι. σὺ δὲ τοῦτο πρὸς ἐμὲ ἐν τῷ κήπῳ ὑπὸ ταῖς δάφναις αὐτὸς ἔφησθα ἐννενοηκέναι, καὶ εἶναι σὸν εὕρημα. καὶ ἐγὼ εἶπον ὅτι τοῦτο εἰ φαίνοιτό σοι οὕτως ἔχειν, πολλῶν ἂν εἴης λόγων ἐμὲ ἀπολελυκώς. οὐ μὴν ἄλλῳ γέ ποτ' ἔφην ἐντετυχηκέναι τοῦθ' εὑρηκότι· ἀλλὰ ἡ πολλή μοι πραγματεία περὶ τοῦτ' εἴη. σὺ δὲ ἴσως μὲν ἀκούσας του, τάχα δ' ἂν θείᾳ μοίρᾳ κατὰ τοῦθ' ὥρμησας. ἔπειτα αὐτοῦ τὰς ἀποδείξεις ὡς ἔχων βεβαίως, οὐ κατέδησας, ἀλλ' ἄττεις τοτὲ μὲν οὕτω, τοτὲ δὲ ἄλλως, περὶ τὸ φανταζόμενον. τὸ δὲ, οὐδέν ἐστι τοιοῦτον. καὶ τοῦτο οὐ σοὶ μόνῳ γέγονεν· ἀλλ' εὖ ἴσθι μηδένα πώποτε μου τοπρῶτον ἀκούσαντα, ἔχειν ἄλλως πως ἢ οὕτως κατ' ἀρχάς. καὶ ὁ μὲν πλείω ἔχων πράγματα, ὁ δὲ, ἐλάττω, μόγις ἀπαλλάττονται· σχεδὸν δὲ οὐδεὶς ὀλίγα. τούτων δὴ γεγονότων καὶ ἐχόντων οὕτω, σχεδὸν, κατὰ τὴν ἐμὴν δόξαν, εὑρήκαμεν ὃ σὺ ἐπέστειλας, ὅπως δεῖ πρὸς ἀλλήλους ἡμᾶς ἔχειν. ἐπεὶ γὰρ βασανίζεις αὐτὰ, ξυγγιγνόμενός τε ἄλλοις, καὶ παραθεώμενος παρὰ τὰ τῶν ἄλλων, καὶ αὐτὰ καθ'

αὐτὰ, νῦν σοι ταῦτά τε, εἰ ἀληθὴς ἡ βάσανος, προσφύσεται, καὶ οἰκεῖος τούτοις τε καὶ ἡμῖν ἔσῃ. πῶς οὖν οὐ ταῦτ᾽ ἔσται καὶ πάντα ἃ εἰρήκαμεν; τὸν Ἀρχέδημον νῦν τε ὀρθῶς ἐποίησας πέμψας· καὶ τὸ λοιπὸν, ἐπειδὰν ἔλθῃ πρός σε, καὶ ἀπαγγείλῃ τὰ παρ᾽ ἐμοῦ, μετὰ ταῦτα ἴσως ἄλλαι σὲ ἀπορίαι λήψονται. πέμψεις οὖν αὖθις, ἂν ὀρθῶς βουλεύῃ, παρ᾽ ἐμὲ τὸν Ἀρχέδημον. ὁ δ᾽ ἐμπορευσάμενος, ἥξει πάλιν. καὶ τοῦτο ἐὰν δὶς ἢ τρὶς ποιήσῃς, καὶ βασανίσῃς τὰ παρ᾽ ἐμοῦ πεμφθέντα ἱκανῶς, θαυμάζοιμ᾽ ἂν εἰ μὴ τὰ πρὶν ἀπορούμενα πολὺ σοι διοίσει ἢ τὰ νῦν. θαῤῥοῦντες οὖν ποιεῖτε οὕτως. οὐ μὴ γάρ ποτε τῆς ἐμπορίας ταύτης οὔτε σὺ οὔτε Ἀρχέδημος ἐμπορεύσεται καλλίω καὶ θεοφιλεστέραν. εὐλαβοῦ μέντοι μήποτε ἐκπέσῃ ταῦτα εἰς ἀνθρώπους ἀπαιδεύτους. σχεδὸν γὰρ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐκ ἔστι τούτων πρὸς τοὺς πολλοὺς καταγελαστότερα ἀκούσματα, οὐδ᾽ αὖ πρὸς τοὺς εὐφυεῖς θαυμαστότερά τε καὶ ἐνθουσιαστικώτερα. πολλάκις δὲ λεγόμενα καὶ ἀεὶ ἀκουόμενα καὶ πολλὰ ἔτη, μόγις, ὥσπερ χρυσὸς, ἐκκαθαίρεται μετὰ πολλῆς πραγματείας. ὃ δὲ θαυμαστὸν αὐτοῦ γέγονεν, ἄκουσον. εἰσὶ γὰρ ἄνθρωποι ταῦτα ἀκηκοότες, καὶ πλείους. δυνατοὶ μὲν μαθεῖν, δυνατοὶ δὲ μνημονεῦσαι, καὶ, βασανίσαντες πάντῃ πάντως, κρῖναι, γέροντες ἤδη καὶ οὐκ ἔλαττω τριάκοντα ἐτῶν ἀκηκοότες· οἳ νῦν ἄρτι σφίσι φασὶ, τὰ μὲν τότε ἀπιστότατα δόξαντα εἶναι, νῦν πιστότατα καὶ ἐναργέστατα φαίνεσθαι· ἃ δὲ τότε πιστό-

τατα. νῦν τοὐναντίον. πρὸς ταῦτ᾽ οὖν σκοπῶν εὐλαβοῦ μήποτε σοὶ μεταμελήσῃ τῶν νῦν ἀναξίως ἐκπεσόντων. μεγίστη δὲ φυλακὴ, τὸ μὴ γράφειν, ἀλλ᾽ ἐκμανθάνειν. οὐ γάρ ἐστι τὰ γραφέντα μὴ οὐκ ἐκπεσεῖν. διὰ ταῦτα οὐδὲν πώποτ᾽ ἐγὼ περὶ τούτων γέγραφα· οὐδ᾽ ἔστι σύγγραμμα Πλάτωνος οὐδὲν, οὐδ᾽ ἔσται. τὰ δὲ νῦν λεγόμενα, Σωκράτους ἐστὶ, καλοῦ καὶ νέου γεγονότος. Ἔῤῥωσο, καὶ πείθου· καὶ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην νῦν, πρῶτον πολλάκις ἀναγνοὺς, κατάκαυσον. ταῦτα μὲν ταύτῃ. Περὶ δὲ Πολυξένου ἐθαύμασας ὅτι οὐ πέμψαιμί σοι. ἐγὼ δὲ καὶ περὶ Λυκόφρονος καὶ τῶν ἄλλων τῶν παρά σοι ὄντων λέγω καὶ πάλαι καὶ νῦν τὸν αὐτὸν λόγον, ὅτι πρὸς τὸ διαλεχθῆναι, καὶ φύσει καὶ τῇ μεθόδῳ τῶν λόγων πάμπολυ διαφέρεις αὐτῶν· καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἑκὼν ἐξελέγχεται, ὥς τινες ὑπολαμβάνουσιν, ἀλλ᾽ ἄκοντες. καὶ δοκεῖς μέντοι πάνυ μετρίως κεχρῆσθαί τε αὐτοῖς καὶ δεδωρῆσθαι. ταῦτα μὲν περὶ τούτων πολλὰ, ὡς περὶ τοιούτων. Φιλιστίωνι δὲ, εἰ μὲν αὐτὸς χρῇ, σφόδρα χρῶ· εἰ δὲ οἷόν τε, Σπευσίππῳ χρῆσον, καὶ ἀπόπεμψον. δεῖται δὲ σοῦ καὶ Σπεύσιππος. ὑπέσχετο δέ μοι καὶ Φιλιστίων, εἰ σὺ ἀφῇς αὐτὸν, ἥξειν προθύμως Ἀθήναζε. τὸν ἐκ τῶν λατομιῶν εὖ ἐποίησας ἀφείς. ἐλαφρὰ δὲ ἡ δέησις καὶ περὶ τῶν οἰκετῶν αὐτοῦ, καὶ περὶ Ἡγησίππου τοῦ Ἀρίστωνος. ἐπέστειλας γάρ μοι, ἄν τις ἀδικῇ ἢ τοῦτον ἢ ἐκείνους, καὶ σὺ αἴσθῃ, μὴ ἐπιτρέψειν. καὶ περὶ Λυσικλείδου τἀληθὲς εἰπεῖν ἄξιον. μόνος γὰρ τῶν ἐκ Σικελίας Ἀθήναζε ἀφικομένων οὐδὲν μετεβάλετο περὶ τῆς σῆς

καὶ ἐμῆς συνουσίας, ἀλλ' εἴτι ἀγαθὸν, καὶ ἐπὶ τὰ βελτίω λέγων περὶ τῶν γεγονότων διατελεῖ.

Τρίτη.

ΠΛΑΤΩΝ ΔΙΟΝΥΣΙΩι.

ΠΛΑΤΩΝ Διονυσίῳ χαίρειν ἐπιστείλας, ἆρ' ὀρθῶς ἂν τυγχάνοιμι τῆς βελτίστης προσρήσεως; ἢ μᾶλλον, κατὰ τὴν ἐμὴν συνήθειαν, γράφων εὖ πράττειν, ὥσπερ εἴωθα ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς τοὺς φίλους προσαγορεύειν; σὺ μὲν γὰρ δὴ καὶ τὸν θεὸν, ὡς ἤγγειλαν οἱ τότε θεωροῦντες, προσεῖπες ἐν Δελφοῖς αὐτῷ τούτῳ θωπεύσας τῷ ῥήματι· καὶ γέγραφας, ὡς φασὶ, Χαῖρε, καὶ ἡδόμενον βίοτον διάσωζε τυράννου. ἐγὼ δὲ οὐδὲ ἀνθρώπῳ κλήσει, μὴ ὅτι δὴ θεῷ, παρακελευσαίμην ἂν δρᾷν τοῦτο. θεῷ μὲν, ὅτι παρὰ φύσιν προστάττοιμ' ἄν· (πόῤῥω γὰρ ἡδονῆς ἵδρυται καὶ λύπης τὸ θεῖον·) ἀνθρώπῳ δὲ, ὅτι τὰ πολλὰ βλάβην ἡδονὴ καὶ λύπη γεννᾷ, δυσμαθίαν καὶ λήθην καὶ ἀφροσύνην καὶ ὕβριν τίκτουσα ἐν τῇ ψυχῇ. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως εἰρήσθω παρ' ἐμοῦ περὶ τῆς προσρήσεως· σὺ δ' ἀναγνοὺς αὐτὰ, ὅπῃ βούλει δέξασθαι, ταύτῃ δέχου. φασὶ δ' οὐκ ὀλίγοι λέγειν σε πρός τινας τῶν παρά σε πρεσβευόντων, ὡς ἄρα σοῦ ποτε λέγοντος ἀκούσας ἐγὼ μέλλοντος τάς τε Ἑλληνίδας

πόλεις ἐν Σικελίᾳ οἰκίζειν, καὶ Συρακουσίους ἐπικουφίσαι τὴν ἀρχὴν, ἀντὶ τυραννίδος εἰς βασιλείαν μεταστήσαντα· ταῦτ' ἄρα σὲ μὲν τότε διεκώλυσα, ὡς σὺ φῄς, σοῦ σφόδρα προθυμουμένου· νῦν δὲ Δίωνα διδάσκοιμι δρᾷν αὐτὰ ταῦτα, καὶ τοῖς διανοήμασι τοῖς σοῖς τὴν σὴν ἀρχὴν ἀφαιρούμεθά σε. σὺ δ' εἰ μέν τι διὰ τοὺς λόγους τούτους ὠφελῇ, γιγνώσκεις αὐτός· ἀδικεῖς δ' οὐδὲν ἐμὲ, τἀναντία τῶν γενομένων λέγων. ἅδην γὰρ ὑπὸ Φιλιστίδου καὶ ἄλλων πολλῶν πρὸς τοὺς μισθοφόρους καὶ εἰς τὸ Συρακουσίων πλῆθος διεβλήθην, διὰ τὸ μένειν ἐν ἀκροπόλει. τοὺς δ' ἔξωθεν, εἴτι γίγνοιτο ἁμάρτημα, πᾶν εἰς ἐμὲ τρέπειν, σὲ φάσκοντας τινὰς πάντα ἐμοὶ πείσεσθαι. σὺ δ' αὐτὸς οἶσθα σαφέστατα τῶν πολιτικῶν ἐμὲ σοὶ κοινῇ πραγματευσάμενον ἑκόντα ὀλίγα δὴ κατ' ἀρχὰς, ὅτε τὶ πλέον ποιεῖν ἂν ᾠήθην· ἄλλα τε βραχέα ἄττα καὶ περὶ τὰ τῶν νόμων προοίμια σπουδάσαντα μετρίως, χωρὶς ὧν σὺ προσέγραψας, ἤ τις ἕτερος. ἀκούω γὰρ ὕστερον ὑμῶν τινας αὐτὰ διασκευωρεῖν. δῆλα μὴν ἑκάτερα ἔσται τοῖς τὸ ἐμὸν ἦθος δυναμένοις κρίνειν. ἀλλ' οὖν, ὅπερ ἀρτίως εἶπον, οὐ διαβολῆς προσδέομαι πρός τε Συρακουσίους, καὶ εἰ δή τινας ἑτέρους πείθεις λέγων αὐτά· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἀπολογίας πρός τε τὴν προτέραν γενομένην διαβολὴν, καὶ τὴν νῦν μετ' ἐκείνην μείζω φυομένην καὶ σφοδροτέραν. πρὸς δύο δή μοι διττὰς ἀναγκαῖον ποιήσασθαι τὰς ἀπολογίας. πρῶτον μὲν, ὡς εἰκότως σοὶ ἔφυγον κοινωνεῖν περὶ τὰ τῆς πόλεως πράγματα· τὸ δὲ δεύτερον, ὡς οὐκ ἐμὴν ταύ-

τὴν εἴρηκας συμβουλήν· οὐδὲ μέλλοντί σοι κατοικίζειν Ἑλληνίδας πόλεις, ἐμποδὼν ἐμὲ γεγενῆσθαι. τὴν οὖν ἀρχὴν ὧν εἶπον περὶ προτέρων ἄκουε προτέραν. Ἦλθον καλούμενος εἰς Συρακούσας ὑπό τε σοῦ καὶ Δίωνος· τοῦ μὲν, δεδοκιμασμένου παρ' ἐμοὶ, καὶ ξένου πάλαι γεγονότος, ἐν ἡλικίᾳ δὲ ὄντος μέσῃ τε καὶ καθεστηκυίᾳ (ὧν δὴ παντάπασι χρεία τοῖς νοῦν καὶ σμικρὸν κεκτημένοις, μέλλουσι περὶ τοσούτων ὅσα ἦν τότε τὰ σὰ, βουλεύεσθαι) σοῦ δὲ ὄντος μὲν σφόδρα νέου, πολλῆς δὲ ἀπειρίας οὔσης περί σε τούτων ὧν ἔμπειρον ἔδει γεγονέναι, καὶ σφόδρα ἀγνῶτος ἐμοί. τὸ μετὰ τοῦτο, εἴτ' ἄνθρωπος, εἴτε θεὸς, εἴτε τύχη τις μετὰ σοῦ Δίωνα ἐξέβαλε, καὶ ἐλείφθης μόνος. ἆρ' οὖν οἴει μοι τότε πολιτικῶν εἶναι κοινωνίαν πρός σε; τὸν μὲν ἔμφρονα κοινωνὸν ἀπολωλεκότι, τὸν δὲ ἄφρονα ὁρῶντι μετὰ πονηρῶν καὶ πολλῶν ἀνθρώπων καταλελειμμένον; οὐκ ἄρχοντα, οἰόμενον δ' ἄρχειν, ὑπὸ δὲ τοιούτων ἀνθρώπων ἀρχόμενον; ἐν οἷς τί χρῆν ποιεῖν ἐμέ; μῶν οὐχ ὅπερ ἐποίουν, ἀναγκαῖον ἐκ τῶν λοιπῶν; τὰ μὲν πολιτικὰ χαίρειν ἐᾶν, εὐλαβούμενον τὰς ἐκ τῶν φθόνων διαβολάς; ὑμᾶς δὲ πάντως, καίπερ ἀλλήλων χωρὶς γεγονότας καὶ διαφόρους ὄντας, πειρᾶσθαι φίλους ἀλλήλοις ὅτι μάλιστα ποιεῖν; τούτων δὴ καὶ σὺ μάρτυς, ὅτι τοῦτο αὐτὸ ξυντείνων οὐκ ἀνῆκα πώποτε· καὶ μόγις μὲν, ὅμως δ' ὡμολογήθη νῷν, πλεῦσαι μὲν οἴκαδε ἐμὲ, ἐπειδὴ πόλεμος ὑμᾶς κατεῖχεν· εἰρήνης δ' αὖ γενομένης ἐλθεῖν ἐμέ τε καὶ Δίωνα εἰς Συρακούσας· σὲ δὲ καλεῖν ἡμᾶς. καὶ ταῦτα μὲν

οὕτως ἐγένετο τῆς ἐμῆς εἰς Συρακούσας ἀποδημίας πέρι τῆς πρώτης, καὶ τῆς πάλιν οἴκαδε σωτηρίας. τὸ δὲ δεύτερον, εἰρήνης γενομένης ἐκάλεις με, οὐ κατὰ τὰς ὁμολογίας, ἀλλὰ μόνον ἥκειν ἐπέστελλες· Δίωνα δ' εἰσαῦθις ἔφησθα μεταπέμψεσθαι. διὰ ταῦτα οὐκ ἦλθον, ἀλλὰ καὶ Δίωνι τότ' ἀπηχθόμην· ᾤετο γὰρ εἶναι βέλτιον ἐλθεῖν ἐμέ, καὶ ὑπακοῦσαί σοι. τὸ δὲ μετὰ ταῦτα, ὕστερον ἐνιαυτῷ, τριήρης ἀφίκετο καὶ ἐπιστολαὶ παρὰ σοῦ. τῶν δ' ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς γραμμάτων ἦρχεν, ὡς, ἂν ἀφίκωμαι, τὰ Δίωνός μοι γενήσοιτο πράγματα πάντα κατὰ νοῦν τὸν ἐμόν· μὴ ἀφικομένου δέ, τἀναντία. αἰσχύνομαι δὴ λέγειν ὅσαι τότε ἐπιστολαὶ παρὰ σοῦ καὶ παρ' ἄλλων ἦλθον διὰ σε ἐξ Ἰταλίας καὶ Σικελίας, καὶ παρ' ὅσους τῶν ἐμῶν οἰκείων καὶ τῶν γνωρίμων· καὶ πᾶσαι διακελευόμεναί μοι ἰέναι, καὶ δεόμεναι σοὶ πάντως ἐμὲ πείθεσθαι. ἐδόκει δὴ πᾶσιν, ἀρξαμένοις ἀπὸ Δίωνος, δεῖν ἐμὲ πλεῦσαι καὶ μὴ μαλθακίζεσθαι. καίτοι τήνδ' ἡλικίαν αὐτοῖς προὐτεινόμην, καὶ περὶ σοῦ διισχυριζόμην ὡς οὐχ οἷόστ' ἔσοιο ἀνταρκέσαι τοῖς διαβάλλουσιν ἡμᾶς, καὶ βουλομένοις εἰς ἔχθραν ἐλθεῖν. ἑώρων γὰρ καὶ τότε, καὶ νῦν ὁρῶ, τὰς μεγάλας οὐσίας καὶ ὑπερόγκους τῶν τε ἰδιωτῶν καὶ τῶν μονάρχων σχεδόν, ὅσῳπερ ἂν μείζους ὦσι, τοσούτῳ πλείους καὶ μείζους τοὺς διαβάλλοντας, καὶ πρὸς ἡδονὴν μετὰ αἰσχρὰς βλάβης ὁμιλοῦντας, τρεφούσας. οὗ κακὸν μεῖζον γεννᾷ πλοῦτός τε καὶ ἡ τῆς ἄλλης ἐξουσίας δύναμις. ὅμως δ' οὖν πάντα ταῦτα χαίρειν ἐάσας, ἦλθον, διανοηθεὶς ὡς οὐδένα δεῖ

τῶν ἐμῶν φίλων ἐμὲ αἰτιᾶσθαι ὡς διὰ τὴν ἐμὴν ῥαθυμίαν τὰ σφέτερα πάντα, ἐξὸν μὴ ἀπολέσθαι, διώλετο· ἐλθὼν δέ, οἶσθα γὰρ δὴ σὺ πάντα τἀντεῦθεν ἤδη γενόμενα. ἐγὼ μὲν οὖν ἠξίουν δή που κατὰ τὴν ὁμολογίαν τῶν ἐπιστολῶν, πρῶτον μὲν κατάγειν Δίωνα οἰκειωσάμενον· φράζων τὴν οἰκειότητα. ἣν εἰ ἐμοὶ τότε ἐπείθου, τάχ' ἂν βέλτιον τῶν νῦν γεγονότων ἔσχε καί σοι καὶ Συρακούσαις καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν, ὡς ἡ ἐμὴ δόξα μαντεύεται. ἔπειτα τὰ Δίωνος τοὺς οἰκείους ἔχειν ἠξίουν, καὶ μὴ διανείμασθαι τοὺς διανειμαμένους, οὓς οἶσθα σύ. πρὸς δὲ τούτοις, ᾤμην δεῖν τὸν κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον εἰωθότα αὐτῷ κομίζεσθαι, καὶ μᾶλλον ἔτι καὶ οὐχ ἧττον ἐμοῦ παραγενομένου πέμπεσθαι. τούτων οὐδενὸς τυγχάνων, ἠξίουν ἀπιέναι. τὸ μετὰ ταῦτα ἔπειθές με μεῖναι τὸν ἐνιαυτόν, φάσκων, τὴν Δίωνος ἀποδόμενος οὐσίαν πᾶσαν, τὰ μὲν ἡμίσεα ἀποπέμψειν εἰς Κόρινθον, τὰ δ' ἄλλα τῷ παιδὶ καταλείψειν αὐτοῦ. πολλὰ ἔχων εἰπεῖν, ὧν ὑποσχόμενος οὐδὲν ἐποίησας, διὰ τὸ πλῆθος αὐτῶν συντέμνω. τὰ γὰρ δὴ χρήματα πάντα ἀποδόμενος, οὐ πείσας Δίωνα, φάσκων οὐ πωλήσειν ἄνευ τοῦ πείθειν, τὸν κολοφῶνα, ὦ θαυμάσιε, ταῖς ὑποσχέσεσιν ἁπάσαις νεανικώτατον ἐπέθηκας. μηχανὴν γὰρ οὔτε καλήν, οὔτε κομψήν, οὔτε δικαίαν, οὔτε ξυμφέρουσαν εὗρες ἐμὲ ἐκφοβεῖν, ὡς ἀγνοοῦντα τὰ τότε γιγνόμενα· ἵνα μηδὲ ἐγὼ ζητοίην τὰ χρήματα ἀποπέμπεσθαι. ἡνίκα γὰρ Ἡρακλείδην ἐξέβαλες, (οὔτε Συρακουσίοις δοκοῦν δικαίως, οὔτ' ἐμοὶ) διότι μετὰ Θεοδότου καὶ

Εὐρυβίου συνεδεήθην σοῦ μὴ ποιεῖν ταῦτα, ταύτην λαβὼν ὡς ἱκανὴν πρόφασιν, εἶπες ὅτι καὶ πάλαι σοὶ δῆλος εἴην σοῦ μὲν οὐδὲν φροντίζων, Δίωνος δὲ καὶ τῶν Δίωνος φίλων καὶ οἰκείων, καὶ ἐπειδὴ νῦν Θεοδότης καὶ Ἡρακλείδης ἐν διαβολαῖς εἶσιν, οἰκεῖοι Δίωνος ὄντες, πᾶν μηχανῴμην ὅπως οὗτοι μὴ δώσουσι δίκην. καὶ ταῦτα μὲν ταύτῃ περὶ τὰ πολιτικὰ κοινωνίας τῆς ἐμῆς καὶ σῆς· καὶ εἴτινα ἑτέραν ἀλλοτριότητα ἐνεῖδες ἐν ἐμοὶ πρός σε, εἰκότως οἴει ταύτῃ πάντα ταῦτα γεγονέναι. καὶ μὴ θαύμαζε. κακὸς γὰρ ἂν ἔχοντί γε νοῦν ἀνδρὶ φαινοίμην ἐνδίκως, πεισθεὶς ὑπὸ τοῦ μεγέθους τῆς σῆς ἀρχῆς, τὸν μὲν παλαιὸν φίλον καὶ ξένον, κακῶς πράττοντα διά σε, μηδὲν σοῦ χείρω, ἵνα οὕτως εἴπω, τοῦτον μὲν προδοῦναι, σὲ δὲ τὸν ἀδικοῦντα ἑλέσθαι καὶ πᾶν δρᾶν ὅπῃ σὺ προσέταττες ἕνεκα χρημάτων δηλονότι. οὐδὲ γὰρ ἂν ἕτερον ἔφησεν αἴτιον τὶς εἶναι τῆς ἐμῆς μεταβολῆς, εἰ μετεβαλόμην. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ταύτῃ γενόμενα τὴν ἐμὴν καὶ σὴν λυκοφιλίαν καὶ ἀκοινωνίαν διά σε ἀπειργάσατο. σχεδὸν δ' εἰς λόγον ὁ λόγος ἥκει μοὶ ξυνεχὴς τῷ νῦν δὴ γενομένῳ· περὶ οὗ μοι τὸ δεύτερον ἀπολογητέον ἔφη εἶναι. σκόπει δὴ καὶ πρόσεχε πάντως ἄν τι σοὶ ψεύδεσθαι δόξω, καὶ μὴ τἀληθῆ λέγειν. φημὶ γάρ σε, Ἀρχεδήμου παρόντος ἐν τῷ κήπῳ καὶ Ἀριστοκρίτου, σχεδὸν ἡμέραις πρότερον εἴκοσι τῆς ἐμῆς ἐκ Συρακουσῶν οἴκαδ' ἀποδημίας, ἃ νῦν δὴ λέγεις ἐμοὶ μεμφόμενον, ὡς Ἡρακλείδου τέ μοι καὶ τῶν ἄλλων πάντων μᾶλλον ἢ σοῦ μέλοι. καί με τούτων ἐναντίον διηρώτη-

σας εἰ μνημονεύω, κατ' ἀρχὰς ὅτ' ἦλθον, κελεύων σε τὰς πόλεις τὰς Ἑλληνίδας μετοικίζειν· ἐγὼ δὲ συνεχώρουν μεμνῆσθαι, καὶ ἔτι νῦν μοι δοκεῖν ταῦτ' εἶναι βέλτιστα. ῥητέον δέ, ὦ Διονύσιε, καὶ τοὐπὶ τούτῳ τότε λεχθέν. ἠρόμην γὰρ δή σε πότερον αὐτὸ τοῦτό σοι ξυμβουλεύσαιμι μόνον, ἤ τι καὶ ἄλλο πρὸς τούτῳ· σὺ δὲ καὶ μάλα ἀπεκρίνω μεμηνιμένως καὶ ὑβριστικῶς εἰς ἐμέ, ὡς ᾤου. διὸ τὸ τότε σοὶ ὕβρισμα νῦν ὕπαρ ἀντ' ὀνείρατος γέγονεν· εἶπες δὲ καὶ μάλ' ἀπλάστως γελῶν, εἰ μέμνημαι, ὡς παιδευθέντα με ἐκέλευες ποιεῖν πάντα ταῦτα, ἢ μὴ ποιεῖν. ἔφην ἐγὼ κάλλιστα μνημονεῦσαί σε. Οὐκοῦν παιδευθέντα, ἔφησθα, γεωμετρεῖν; ἢ πῶς; κἀγὼ τὸ μετὰ ταῦτα ὃ ἐπῄει μοι εἰπεῖν οὐκ εἶπον, φοβούμενος μὴ σμικροῦ ῥήματος ἕνεκα τὸν ἔκπλουν ὃν προσεδόκων, μή μοι στενὸς γίγνοιτο ἀντ' εὐρυχωρίας. ἀλλ' οὖν ὧν ἕνεκα πάντ' εἴρηται, ταῦτ' ἐστί· μή με διάβαλλε, λέγων ὡς οὐκ εἴων ἐγώ σε πόλεις Ἑλληνίδας ἐρρούσας ὑπὸ βαρβάρων οἰκίζειν, οὐδὲ Συρακουσίους ἐπικουφίσαι, βασιλείαν ἀντὶ τυραννίδος μεταστήσαντα. τούτων γὰρ οὐχ ἧττον ἐμοὶ πρέποντα ἔχοις ἄν ποτε λέγων μου καταψεύσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις, ἔτι σαφεστέρους τούτων εἰς ἔλεγχον λόγους ἐγὼ δοίην ἄν, εἴτις ἱκανὴ που φαίνοιτο κρίσις, ὡς ἐγὼ μὲν ἐκέλευον, σὺ δ' οὐκ ἤθελες πράττειν αὐτά. καὶ μὴν οὐ χαλεπὸν εἰπεῖν ἐναργῶς ὡς ἦν ταῦτα ἄριστα πραχθέντα καὶ σοὶ καὶ Συρακουσίοις καὶ Σικελιώταις πᾶσιν. ἀλλ' ὦ τᾶν, εἰ μὲν φῂς μὴ εἰρηκέναι, εἰρηκὼς ταῦτα, ἔχω τὴν δίκην· εἰ δ' ὁμο-

λογεῖς, τὸ μετὰ τοῦτο ἡγησάμενος εἶναι σοφὸν τὸν Στησίχορον, τὴν παλινῳδίαν αὐτοῦ μιμησάμενος, ἐκ τοῦ ψεύδους εἰς τὸν ἀληθῆ λόγον μετάστηθι.

Τετάρτη.

ΠΛΑΤΩΝ ΔΙΩΝΙ ΣΥΡΑΚΟΥΣΙΩι ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

Οἶμαι μὲν φανερὰν εἶναι διὰ παντὸς τοῦ χρόνου τὴν ἐμὴν προθυμίαν περὶ τὰς συμβεβηκυίας πράξεις· καὶ ὅτι πολλὴν εἶχον περὶ αὐτῶν σπουδὴν εἰς τὸ ξυμπερανθῆναι, οὐκ ἄλλου τινὸς ἕνεκα μᾶλλον ἢ τῆς ἐπὶ τοῖς καλοῖς φιλοτιμίας. νομίζω γὰρ δίκαιον εἶναι τοὺς ὄντας τῇ ἀληθείᾳ ἐπιεικεῖς, καὶ πράττοντας τοιαῦτα, τυγχάνειν δόξης τῆς προσηκούσης. τὰ μὲν οὖν εἰς τὸ παρὸν, σὺν θεῷ εἰπεῖν, ἔχει καλῶς· τὰ δὲ περὶ τῶν μελλόντων, ὁ μέγιστος ἐστὶν ἀγών. ἀνδρείᾳ μὲν γὰρ καὶ τάχει καὶ ῥώμῃ διενεγκεῖν, δόξειεν ἂν καὶ ἑτέρων εἶναι τινῶν· ἀληθείᾳ δὲ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ μεγαλοπρεπείᾳ, καὶ τῇ περὶ πάντα ταῦτα εὐσχημοσύνῃ, ξυμφαίη τὶς ἂν τοὺς ἀντιποιουμένους τὰ τοιαῦτα τιμᾷν, εἰκότως τῶν ἄλλων διαφέρειν. νῦν οὖν δῆλον μέν ἐστιν ὃ λέγω· ἀναμιμνήσκειν δὲ ὅμως δεῖ ἡμᾶς αὐτοὺς, ὅτι προσήκει, πλέον ἢ παίδων, τῶν ἄλλων ἀνθρώπων διαφέρειν,

τοὺς οἶσθα δήπου. φανεροὺς οὖν δεῖ ἡμᾶς γενέσθαι ὅτι ἐσμὲν τοιοῦτοι οἷοίπερ φαμέν· ἄλλως τε καὶ ἐπειδή, σὺν θεῷ εἰπεῖν, ῥᾴδιον ἔσται. τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις συμβέβηκεν ἀναγκαῖον εἶναι πλανηθῆναι πολὺν τόπον, εἰ μέλλουσι γνωσθῆναι· τὸ δὲ νῦν ὑπάρχον περί σε, τοιοῦτόν ἐστιν ὥστε τοὺς ἐξ ἁπάσης τῆς οἰκουμένης (εἰ καὶ νεανικώτερόν ἐστιν εἰπεῖν) εἰς ἕνα τόπον ἀποβλέπειν, καὶ ἐν τούτῳ μάλιστα πρός σε. ὡς οὖν ὑπὸ πάντων ὁρώμενος, παρασκευάζου τόν τε Λυκοῦργον ἐκεῖνον ἀρχαῖον ἀποδείξων καὶ τὸν Κῦρον, καὶ εἴτις ἄλλος πώποτε ἔδοξεν ἤθει καὶ πολιτείᾳ διενεγκεῖν· ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ πολλοὶ καὶ σχεδὸν ἅπαντες οἱ τῇδε λέγουσιν ὡς πολλή ἐστιν ἐλπὶς ἀναιρεθέντος Διονυσίου διαφθαρῆναι τὰ πράγματα, διὰ τὴν σήν τε καὶ Ἡρακλείδου καὶ Θεοδότου καὶ τῶν ἄλλων γνωρίμων φιλοτιμίαν. μάλιστα μὲν οὖν μηδεὶς εἴη τοιοῦτος· ἐὰν δ' ἄρα καὶ γίγνηταί τις, σὺ φαίνου ἰατρεύων, καὶ πρὸς τὸ βέλτιστον ἔλθοιτ' ἄν. ταῦτα δὲ ἴσως γελοῖον σοὶ φαίνεται εἶναι τὸ ἐμὲ λέγειν, διότι καὶ αὐτὸς οὐκ ἀγνοεῖς· ἐγὼ δὲ καὶ ἐν τοῖς θεάτροις ὁρῶ τοὺς ἀγωνιστὰς ὑπὸ τῶν παίδων παροξυνομένους, μήτι δὴ ὑπό γε τῶν φίλων, οὓς ἄν τις οἴηται μετὰ σπουδῆς κατ' εὔνοιαν παρακελεύεσθαι. νῦν οὖν αὐτοί τε ἀγωνίζεσθε, καὶ ἡμῖν εἴτου δεῖ ἐπιστέλλετε. τὰ δ' ἐνθάδε παραπλησίως ἔχει καθάπερ καὶ ὑμῶν παρόντων. ἐπιστέλλετε δὲ καὶ ὅ, τι πέπρακται ὑμῖν, ἢ πράττοντες τυγχάνετε. ὡς ἡμεῖς πολλὰ ἀκούοντες, οὐδὲν ἴσμεν. καὶ νῦν ἐπιστολαὶ παρὰ μὲν Θεοδότου

καὶ Ἡρακλείδου ἥκουσιν εἰς Λακεδαίμονα καὶ Αἴγιναν· ἡμεῖς δὲ, καθάπερ εἴρηται, πολλὰ ἀκούοντες περὶ τῶν τῆδε, οὐδὲν ἴσμεν. ἐνθυμοῦ δὲ καὶ ὅτι δοκεῖς τισιν ἐνδεεστέρως τοῦ προσήκοντος θεραπευτικὸς εἶναι. μὴ οὖν λανθανέτω σε ὅτι διὰ τοῦ ἀρέσκειν τοῖς ἀνθρώποις, καὶ τὸ πράττειν ἐστίν· ἡ δ' αὐθάδεια, ἐρημίᾳ ξύνοικος. Εὐτύχει.

Πέμπτη.

ΠΛΑΤΩΝ ΠΕΡΔΙΚΚΑι ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

ΕΥΦΡΑΙΩι μὲν συνεβούλευσα, καθάπερ ἐπέστελλες, τῶν σῶν ἐπιμελούμενον, περὶ ταῦτα διατρίβειν. δίκαιος δ' εἰμὶ καὶ ξενικὴν καὶ ἱερὰν ξυμβουλὴν λεγομένην συμβουλεύειν περί τε τῶν ἄλλων ὧν ἂν φράζῃς, καὶ ὡς Εὐφραίῳ δεῖ τανῦν χρῆσθαι. πολλὰ μὲν γὰρ ὁ ἀνὴρ χρήσιμος, μέγιστον δὲ οὗ καὶ σὺ νῦν ἐνδεὴς εἶ, διά τε τὴν ἡλικίαν, καὶ διὰ τὸ μὴ πολλοὺς αὐτοῦ πέρι ξυμβούλους εἶναι τοῖς νέοις. ἔστι γὰρ δή τις φωνὴ τῶν πολιτειῶν ἑκάστης, καθαπερεὶ τινῶν ζώων· ἄλλη μὲν, δημοκρατίας, ἄλλη δ' ὀλιγαρχίας· ἡ δ' αὖ μοναρχίας. ταύτας φαῖεν μὲν ἂν ἐπίστασθαι πάμπολλοι, πλεῖστον δ' ἀπολείπονται τοῦ κατανοεῖν αὐτὰς, πλὴν ὀλίγων δή τινῶν. ἥτις μὲν ἂν οὖν τῶν πολιτειῶν τὴν αὑτῆς φθέγγηται φωνὴν πρός τε θεοὺς καὶ πρὸς ἀνθρώπους

καὶ τῇ φωνῇ τὰς πράξεις ἑπομένας ἀποδιδῷ, θάλλει τε αἰεὶ καὶ σώζεται· μιμουμένη δ᾽ ἄλλην, διαφθείρεται. πρὸς ταῦτ᾽ οὖν Εὐφραῖος σοὶ γίγνοιτ᾽ οὐχ ἥκιστα ἂν χρήσιμος, καίπερ πρὸς ἄλλα ὢν ἀνδρεῖος. τοὺς γὰρ τῆς μοναρχίας λόγους οὐχ ἥκιστ᾽ αὐτὸν ἐλπίζω συνεξευρήσειν τῶν περὶ τὴν σὴν διατριβὴν ὄντων. εἰς ταῦτ᾽ οὖν αὐτῷ χρώμενος, ὀνήσῃ τε αὐτὸς καὶ ἐκεῖνον πλεῖστα ὠφελήσεις. ἐὰν δέ τις ἀκούσας ταῦτα εἴπῃ, Πλάτων, ὡς ἔοικε, προσποιεῖται μὲν τὰ δημοκρατίᾳ ξυμφέροντα εἰδέναι· ἐξὸν δ᾽ ἐν τῷ δήμῳ λέγειν καὶ συμβουλεύειν αὐτῷ τὰ βέλτιστα, οὐ πώποτε ἀναστὰς ἐφθέγξατο· πρὸς ταῦτ᾽ εἰπεῖν ἐστιν ὅτι Πλάτων ὀψὲ ἐν τῇ πατρίδι γέγονε, καὶ τὸν δῆμον κατέλαβεν ἤδη πρεσβύτερον, καὶ εἰθισμένον ὑπὸ τῶν ἔμπροσθεν πολλὰ καὶ ἀνόμοια τῇ ἐκείνου ξυμβουλῇ πράττειν. ἐπεὶ πάντων ἂν ἥδιστα, καθάπερ πατρὶ, συνεβούλευεν αὐτῷ, εἰ μὴ μάτην μὲν κινδυνεύσειν ᾤετο, πλέον δ᾽ οὐδὲν ποιήσειν. ταὐτὸν δὴ οἶμαι δρᾶσαι ἂν καὶ τὴν ἐμὴν ξυμβουλήν. εἰ γὰρ δόξαιμεν ἀνιάτως ἔχειν, πολλὰ ἂν χαίρειν ἡμῖν εἰπὼν, ἐκτὸς ἂν γίγνοιτο τῆς περὶ ἐμὲ καὶ τὰ ἐμὰ ξυμβουλῆς.

Ἕκτη.

ΠΛΑΤΩΝ ΕΡΜΕΙΑι ΚΑΙ ΕΡΑΣΤΩι ΚΑΙ ΚΟΡΙΣΚΩι, ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

Ἐμοὶ φαίνεται θεῶν τις ὑμῖν τύχην ἀγαθὴν, ἂν εὖ δέξησθε, εὐμενῶς καὶ ἱκανῶς παρασκευάζειν. οἰκεῖτε γὰρ δὴ γείτονές τε ὑμῖν αὐτοῖς, καὶ χρείαν ἔχοντες ὥστε ἀλλήλους εἰς τὰ μέγιστα ὠφελεῖν. Ἑρμείᾳ μὲν γὰρ οὔτε ἵππων πλῆθος, οὔτε ἄλλης πολεμικῆς συμμαχίας· οὐδ᾽ αὖ χρυσοῦ προσγενομένου γένοιτ᾽ ἂν μείζων εἰς τὰ πάντα δύναμις, ἢ φίλων βεβαίων τε καὶ ἦθος ἐχόντων ὑγιές. Ἐράστῳ δὲ καὶ Κορίσκῳ, πρὸς τῇ τῶν εἰδῶν σοφίᾳ τῇ καλῇ ταύτῃ φήμ᾽ ἐγὼ, καίπερ γέρων ὢν, προσδεῖν σοφίας, τῆς περὶ τοὺς πονηροὺς καὶ ἀδίκους φυλακτικῆς καί τινος ἀμυντικῆς δυνάμεως. ἄπειροι γάρ εἰσι, διὰ τὸ μεθ᾽ ἡμῶν, μετρίων ὄντων καὶ οὐ κακῶν, συχνὸν διατετριφέναι τοῦ βίου. διὸ δὴ τούτων προσδεῖν εἶπον, ἵνα μὴ ἀναγκάζωνται τῆς ἀληθινῆς μὲν ἀμελεῖν σοφίας, τῆς δὲ ἀνθρωπίνης τε καὶ ἀναγκαίας ἐπιμελεῖσθαι μειζόνως ἢ δεῖ. ταύτην δ᾽ αὖ τὴν δύναμιν Ἑρμείας μοὶ φαίνεται φύσει τε (ὅσα μήπω ξυγγεγονότι) καὶ τέχνῃ δι᾽ ἐμπειρίας εἰληφέναι. τί οὖν δὴ λέγω; σοὶ μὲν Ἑρμεία, πεπειραμένος Ἐράστου καὶ Κορίσκου πλέονα ἢ σὺ, φημὶ καὶ μηνύω καὶ μαρτυρῶ μὴ ῥᾳδίως εὑρήσειν σε ἀξιοπιστότερα

ἤθη τούτων τῶν γειτόνων. ἔχεσθαι δὴ παντὶ ξυμβουλεύω δικαίῳ τρόπῳ τούτων τῶν ἀνδρῶν, μὴ πάρεργον ἡγουμένῳ· Κορίσκῳ δὲ καὶ Ἐράστῳ πάλιν Ἑρμείου ἀντέχεσθαι ξύμβουλος εἰμὶ, καὶ πειρᾶσθαι ταῖς ἀνθέξεσιν ἀλλήλων εἰς μίαν ἀφικέσθαι φιλίας ξυμπλοκήν. ἂν δέ τις ὑμῶν ἄρα ταύτην πη λύειν δοκῇ (τὸ γὰρ ἀνθρώπινον οὐ παντάπασι βέβαιον) δεῦρο παρ᾽ ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς πέμπετε μομφῆς κατήγορον ἐπιστολήν. οἶμαι γὰρ δίκῃ τε καὶ αἰδοῖ τοὺς παρ᾽ ἡμῶν ἐντεῦθεν ἐλθόντας λόγους, εἰ μή τι τὸ λυθὲν μέγα τύχοι γενόμενον, ἐπῳδῆς ἡστινοσοῦν μᾶλλον ἂν συμφῦσαι καὶ συνδῆσαι πάλιν εἰς τὴν προϋπάρχουσαν φιλότητά τε καὶ κοινωνίαν. ἥν, ὅταν μὲν φιλοσοφῶμεν ἅπαντες ἡμεῖς τε καὶ ὑμεῖς, ὅσον ἂν δυνώμεθα, καὶ ἑκάστῳ παρείκῃ, κύρια τὰ νῦν κεχρησμῳδημένα ἔσται. τὸ δὲ ἂν μὴ δρῶμεν ταῦτα, οὐκ ἐρῶ. φήμην γὰρ ἀγαθὴν μαντεύομαι, καὶ φημὶ δὴ ταῦθ᾽ ἡμᾶς πάντ᾽ ἀγαθὰ ποιήσειν, ἂν θεὸς ἐθέλῃ. Ταύτην τὴν ἐπιστολὴν πάντας ὑμᾶς τρεῖς ὄντας ἀναγνῶναι χρή· μάλιστα μὲν ἀθρόους, εἰ δὲ μή, κατὰ δύναμιν ὡς οἷόν τ᾽ ἐστὶ πλειστάκις. καὶ χρῆσθαι συνθήκῃ καὶ νόμῳ κυρίῳ, ὅ ἐστι δίκαιον· ἐπομνύντας σπουδῇ τε ἅμα μὴ ἀμούσῳ καὶ τῇ τῆς σπουδῆς ἀδελφῇ παιδείᾳ, καὶ τὸν τῶν πάντων θεὸν ἡγεμόνα τῶν τε ὄντων καὶ τῶν μελλόντων, τοῦ τε ἡγεμόνος καὶ αἰτίου πατέρα κύριον ἐπομνύντας· ὅν, ἂν ὄντως φιλοσοφῶμεν, εἰσόμεθα πάντες σαφῶς, εἰς δύναμιν ἀνθρώπων εὐδαιμόνων.

Ἑβδόμη.

ΠΛΑΤΩΝ ΤΟΙΣ ΔΙΩΝΟΣ ΟΙΚΕΙΟΙΣ ΤΕ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΟΙΣ, ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

Ἐπεστείλατέ μοι νομίζειν δεῖν τὴν διάνοιαν ὑμῶν εἶναι τὴν αὐτὴν ἣν εἶχε καὶ Δίων. καὶ δὴ καὶ κοινωνεῖν διεκελεύεσθέ μοι, καθόσον οἷόστε εἰμὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ. ἐγὼ δὲ, εἰ μὲν δόξαν καὶ ἐπιθυμίαν τὴν αὐτὴν ἔχετε ἐκείνῳ, ξύμφημι κοινωνήσειν· εἰ δὲ μὴ, βουλεύσεσθαι πολλάκις. τίς δ᾽ ἦν ἡ ἐκείνου διάνοια καὶ ἐπιθυμία, σχεδὸν οὐκ εἰκάζων, ἀλλ᾽ ὡς εἰδὼς σαφῶς, εἴποιμ᾽ ἄν. ὅτε γὰρ κατ᾽ ἀρχὰς εἰς Συρακούσας ἐγὼ ἀφικόμην, σχεδὸν ἔτη τετταράκοντα γεγονὼς, Δίων εἶχε τὴν ἡλικίαν ἣν τανῦν Ἱππαρῖνος γέγονε· καὶ ἣν ἔσχε τότε δόξαν, ταύτην καὶ διετέλεσεν ἔχων, Συρακουσίους οἴεσθαι δεῖν ἐλευθέρους εἶναι, κατὰ νόμους τοὺς ἀρίστους οἰκοῦντας. ὥστε οὐδὲν θαυμαστὸν εἴτις θεῶν καὶ τοῦτον εἰς τὴν αὐτὴν δόξαν περὶ πολιτείας ἐκείνῳ γενέσθαι σύμφωνα ποιήσειε. τίς δ᾽ ἦν ὁ τρόπος τῆς γενέσεως αὐτῆς οὐκ ἀπάξιον ἀκοῦσαι νέῳ καὶ μὴ νέῳ. πειράσομαι δὲ ἐξ ἀρχῆς αὐτὴν ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς διεξελθεῖν. ἔχει γὰρ καιρὸν τανῦν, νέος ἐγώ ποτε ὢν πολλοῖς δὴ ταὐτὸν ἔπαθον· ᾠήθην, εἰ θᾶττον ἐμαυτοῦ γενοίμην κύριος, ἐπὶ τὰ κοινὰ τῆς πόλεως εὐθὺς ἰέναι. καί μοι

τύχαι τινὲς τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων τοιαῖδε παρέπεσον. ὑπὸ πολλῶν γὰρ τῆς τότε πολιτείας λοιδορουμένης, μεταβολὴ γίγνεται· καὶ τῆς μεταβολῆς εἷς καὶ πεντήκοντα τινὲς ἄνδρες προὔστησαν ἄρχοντες· ἕνδεκα μὲν, ἐν ἄστει, δέκα δ᾽ ἐν Πειραιεῖ· περί τι ἀγορὰν ἑκάτεροι τούτων, ὅσά τ᾽ ἐν τοῖς ἄστεσι διοικεῖν ἔδει. τριάκοντα δὲ πάντων ἄρχοντες κατέστησαν αὐτοκράτορες. τούτων δή τινες οἰκεῖοί τε ὄντες καὶ γνώριμοι ἐτύγχανον ἐμοί· καὶ δὴ καὶ παρεκάλουν εὐθὺς ὡς ἐπὶ προσήκοντα πράγματα μέ. καὶ ἐγὼ θαυμαστὸν οὐδὲν ἔπαθον ὑπὸ νεότητος. ᾠήθην γὰρ αὐτοὺς ἔκ τινος ἀδίκου βίου ἐπὶ δίκαιον τρόπον ἄγοντας διοικήσειν δὴ τὴν πόλιν. ὥστε αὐτοῖς σφόδρα προσεῖχον τὸν νοῦν, τί πράξοιεν. καὶ ὁρῶν δή που τοὺς ἄνδρας ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ χρυσῆν ἀποδείξαντας τὴν ἔμπροσθεν πολιτείαν, τά τε ἄλλα καὶ φίλον ἄνδρα ἐμοὶ πρεσβύτερον Σωκράτη (ὃν ἐγὼ σχεδὸν οὐκ ἂν αἰσχυνοίμην εἰπὼν δικαιότατον εἶναι τῶν τότε) ἐπί τινα τῶν πολιτῶν μεθ᾽ ἑτέρων ἔπεμπον, βίᾳ ἄξοντα ὡς ἀποθανούμενον· ἵνα δὴ μετέχοι τῶν πραγμάτων αὐτοῖς, εἴτε βούλοιτο, εἴτε μή. ὁ δ᾽ οὐκ ἐπείθετο. πᾶν δὲ παρεκινδύνευσε παθεῖν πρὶν ἀνοσίων αὐτοῖς ἔργων γενέσθαι κοινωνός. ἃ δὴ πάντα καθορῶν, καὶ εἴ τιν᾽ ἄλλα τοιαῦτα οὐ σμικρά, ἐδυσχέρανά τε καὶ ἐμαυτὸν ἐπανήγαγον ἀπὸ τῶν τότε κακῶν. χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ μετέπεσε τὰ τῶν τριάκοντά τε καὶ πᾶσα ἡ τότε πολιτεία. πάλιν δὲ, βραδύτερον μὲν, εἷλκε δέ με ὅμως ἡ περὶ τὸ πράττειν τὰ κοινὰ καὶ πολιτικὰ ἐπιθυμία. ἦν οὖν καὶ ἐν ἐκείνοις, ἅτε τε-

ταραγμένοις, πολλὰ γιγνόμενα ἅ τις ἂν δυσχεράνειεν. καὶ οὐδέν τι θαυμαστὸν ἦν τιμωρίας ἐχθρῶν γίγνεσθαι τινῶν τισι μείζους ἐν μεταβολαῖς· καίτοι πολλῇ γε ἐχρήσαντο οἱ τότε κατελθόντες ἐπιεικείᾳ. κατὰ δέ τινα τύχην αὖ τὸν ἑταῖρον ἡμῶν Σωκράτη τοῦτον δυναστεύοντες τινὲς εἰσάγουσιν εἰς δικαστήριον, ἀνοσιωτάτην αἰτίαν ἐπιβάλλοντες, καὶ πάντων ἥκιστα Σωκράτει προσήκουσαν. ὡς ἀσεβῆ γὰρ οἱ μὲν εἰσήγαγον· οἱ δὲ κατεψηφίσαντο καὶ ἀπέκτειναν τὸν τότε τῆς ἀνοσίου ἀγωγῆς οὐκ ἐθελήσαντα μετασχεῖν περὶ ἕνα τῶν τότε φευγόντων φίλων, ὅτε φεύγοντες ἐδυστύχουν αὐτοί. σκοποῦντι δή μοι ταῦτά τε καὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς πράττοντας τὰ πολιτικά, καὶ τοὺς νόμους γε καὶ ἔθη, ὅσῳ μᾶλλον διεσκόπουν, ἡλικίας τε εἰς τὸ πρόσθεν προὔβαινον, τοσούτῳ χαλεπώτερον ἐφαίνετο ὀρθῶς εἶναί μοι τὰ πολιτικὰ διοικεῖν. οὔτε γὰρ ἄνευ φίλων ἀνδρῶν καὶ ἑταίρων πιστῶν οἷόντ' εἶναι πράττειν· οὓς οὔθ' ὑπάρχοντας ἦν εὑρεῖν εὐπετές· (οὐ γὰρ ἔτι ἐν τοῖς τῶν πατέρων ἤθεσι καὶ ἐπιτηδεύμασιν ἡ πόλις ἡμῶν διῳκεῖτο·) καινούς τε ἄλλους ἀδύνατον ἦν κτᾶσθαι μετά τινος ῥᾳστώνης. τά τε τῶν νόμων γράμματα καὶ ἔθη διεφθείρετο, καὶ ἐπεδίδου θαυμαστὸν ὅσον. ὥστε με, τοπρῶτον πολλῆς μεστὸν ὄντα ὁρμῆς ἐπὶ τὸ πράττειν τὰ κοινά, βλέποντα εἰς ταῦτα, καὶ φερόμενα ὁρῶντα πάντῃ πάντως, τελευτῶντα ἰλιγγιᾷν· καὶ τοῦ μὲν σκοπεῖν μὴ ἀποστῆναι, μήποτε ἄμεινον ἂν γίγνοιτο περί τε αὐτὰ ταῦτα καὶ δὴ καὶ περὶ τὴν πᾶσαν πολιτείαν· τοῦ δὲ πράττειν αὖ περιμένειν

αἰεὶ καιρούς. τελευτῶντα δὲ νοῆσαι περὶ πασῶν τῶν νῦν πόλεων, ὅτι κακῶς ξύμπασαι πολιτεύονται. τὰ γὰρ τῶν νόμων αὐταῖς σχεδὸν ἀνιάτως ἔχοντά ἐστιν, ἄνευ παρασκευῆς θαυμαστῆς τινος μετὰ τύχης. λέγειν τε ἠναγκάσθην, ἐπαινῶν τὴν ὀρθὴν φιλοσοφίαν, ὡς ἐκ ταύτης ἐστὶ τά τε πολιτικὰ δίκαια καὶ τὰ τῶν ἰδιωτῶν πάντα κατιδεῖν. κακῶν οὖν οὐ λήξειν τὰ ἀνθρώπινα γένη, πρὶν ἂν ἢ τὸ τῶν φιλοσοφούντων ὀρθῶς γε καὶ ἀληθῶς γένος εἰς ἀρχὰς ἔλθῃ τὰς πολιτικὰς, ἢ τὸ τῶν δυναστευόντων ἐν ταῖς πόλεσιν ἔκ τινος μοίρας θείας ὄντως φιλοσοφήσῃ. ταύτην δὴ τὴν διάνοιαν ἔχων εἰς Ἰταλίαν τε καὶ Σικελίαν ἦλθον, ὅτε πρῶτον ἀφικόμην. ἐλθόντα δέ με ὁ ταύτῃ λεγόμενος αὖ βίος εὐδαίμων, Ἰταλιωτικῶν τε καὶ Συρακουσίων τραπεζῶν πλήρης, οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἤρεσε· δίς τε τῆς ἡμέρας ἐμπιπλάμενον ζῆν, καὶ μηδέποτε κοιμώμενον μόνον νύκτωρ· καὶ ὅσα τούτων ἐπιτηδεύματα ξυνέπεται τῶν βίων. ἐκ γὰρ τούτων τῶν ἐθῶν οὔτ' ἂν φρόνιμος οὐδεὶς ποτὲ γενέσθαι τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν ἀνθρώπων ἐκ νέου ἐπιτηδεύων δύναιτο, οὐθ' οὕτως θαυμαστῇ φύσει κραθήσεται· σώφρων δὲ οὐδ' ἂν μελλήσαι ποτὲ γενέσθαι. καὶ δὴ καὶ περὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ὁ αὐτὸς λόγος ἂν εἴη. πόλις τε οὐδεμία ἂν ἠρεμήσαι κατὰ νόμους οὐδ' οὑστινασοῦν, ἀνδρῶν οἰομένων ἀναλίσκειν μὲν δεῖν πάντα εἰς ὑπερβολὰς, ἀργῶν δὲ εἰς ἅπαντα ἡγουμένων αὖ δεῖν γίγνεσθαι, πλὴν εἰς εὐωχίας καὶ πότους καὶ ἀφροδισίων σπουδὰς διαπονουμένων. ἀναγκαῖον δὲ εἶναι ταύτας τὰς πόλεις,

εἰς τυραννίδας τε καὶ ὀλιγαρχίας καὶ δημοκρατίας μεταβαλλούσας μηδέποτε λήγειν· δικαίου δὲ καὶ ἰσονόμου πολιτείας τοὺς ἐν αὐταῖς δυναστεύοντας μηδ' ὄνομα ἀκούοντας ἀνέχεσθαι. ταῦτα δὴ πρὸς τοῖς πρόσθε διανοούμενος, εἰς Συρακούσας διεπορεύθην, ἴσως μὲν κατὰ τύχην, ἔοικε μὴν τότε μηχανωμένῳ τινὶ τῶν κρειττόνων ἀρχὴν βαλέσθαι τῶν νῦν γεγονότων πραγμάτων περὶ Δίωνα καὶ τῶν περὶ Συρακούσας· δέος δὲ μὴ καὶ πλειόνων ἔτι, ἐὰν μὴ νῦν ὑμεῖς ἐμοὶ πείθησθε, τὸ δεύτερον συμβουλεύοντι. πῶς οὖν δὴ λέγω πάντων ἀρχὴν γεγονέναι τῶν τότε τὴν εἰς Σικελίαν ἐμὴν ἄφιξιν; ἐγὼ συγγενόμενος Δίωνι τότε νέῳ, κινδυνεύω, τὰ δοκοῦντα ἐμοὶ βέλτιστα ἀνθρώποις εἶναι μηνύων διὰ λόγων, καὶ πράττειν αὐτὰ ξυμβουλεύων, ἀγνοεῖν ὅτι τυραννίδος τινὰ τρόπον κατάλυσιν ἐσομένην μηχανώμενος ἐλάνθανον ἐμαυτόν. Δίων μὲν γὰρ δὴ, μάλ' εὐμαθὴς ὢν, πρός τε τἆλλα καὶ πρὸς τοὺς τότε ὑπ' ἐμοῦ λόγους λεγομένους οὕτως ὀξέως ὑπήκουσε καὶ σφόδρα, ὡς οὐδεὶς πώποτε ὧν ἐγὼ προσέτυχον νέων· καὶ τὸν ἐπίλοιπον βίον ζῆν ἠθέλησε διαφερόντως τῶν πολλῶν Ἰταλιωτῶν τε καὶ Σικελιωτῶν, ἀρετὴν περὶ πλείονος ἡδονῆς τῆς τε ἄλλης τρυφῆς ἠγαπηκώς. ὅθεν ἐπαχθέστερον τοῖς περὶ τὰ τυραννικὰ νόμιμα ζῶσιν ἐβίω, μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ περὶ Διονύσιον γενομένου. μετὰ δὲ τοῦτο διενοήθη μὴ μόνον ἐν αὐτῷ ποτ' ἂν γενέσθαι ταύτην τὴν διάνοιαν, ἣν αὐτὸς ὑπὸ τῶν ὀρθῶν λόγων ἔσχεν· ἐγγιγνομένην δ' αὐτὴν καὶ ἐν ἄλλοις ὁρῶν κατενόει, πολλοῖς

μὲν οὔ, γιγνομένην δ᾽ οὖν ἔν τισιν· ὧν καὶ Διονύσιον ἡγήσατο ἕνα γενέσθαι τάχ᾽ ἂν ξυλλαμβανόντων θεῶν. γενομένου δ᾽ αὖ τοῦ τοιούτου, τόν τε αὐτοῦ βίον καὶ τὸν τῶν ἄλλων Συρακουσίων ἀμήχανον ἂν μακαριότητι ξυμβῆναι γενόμενον. πρὸς δὴ τούτοις ᾠήθη δεῖν ἐκ παντὸς τρόπου εἰς Συρακούσας ὅτι τάχιστα ἐλθεῖν ἐμὲ, κοινωνὸν τούτων· μεμνημένος τήν τε αὐτοῦ καὶ ἐμὴν συνουσίαν, ὡς εὐπετῶς ἐξειργάσατο εἰς ἐπιθυμίαν ἐλθεῖν αὐτὸν τοῦ καλλίστου τε καὶ ἀρίστου βίου. ὃ δὴ καὶ νῦν εἰ διαπράξαιτο ἐν Διονυσίῳ ὡς ἐπεχείρησε, μεγάλας ἐλπίδας εἶχεν ἄνευ σφαγῶν καὶ θανάτων καὶ τῶν νῦν γεγονότων κακῶν βίον ἂν εὐδαίμονα καὶ ἀληθινὸν ἐν πάσῃ τῇ χώρᾳ κατασκευάσαι. ταῦτα Δίων ὀρθῶς διανοηθεὶς, ἔπεισε μεταπέμπεσθαι Διονύσιον ἐμέ· καὶ αὐτὸς ἐδεῖτο πέμπων ἥκειν ὅτι τάχιστα ἐκ παντὸς τρόπου, πρίν τινας ἄλλους ἐντυχόντας Διονυσίῳ, ἐπ᾽ ἄλλον βίον αὐτὸν τοῦ βελτίστου παρατρέψαι. λέγων δὲ τάδε, ἐδεῖτο, εἰ καὶ μακρότερα εἰπεῖν. Τίνας γὰρ καιροὺς, ἔφη, μείζους περιμενοῦμεν τῶν νῦν παραγεγονότων θείᾳ τινὶ τύχῃ; Καταλέγων δὲ τήν τε ἀρχὴν τῆς Ἰταλίας καὶ Σικελίας, καὶ τὴν αὐτοῦ δύναμιν ἐν αὐτῇ, καὶ τὴν νεότητα καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τὴν Διονυσίου, φιλοσοφίας τε καὶ παιδείας ὡς ἔχοι σφόδρα, λέγων, τούς τε αὐτοῦ ἀδελφιδοῦς καὶ τοὺς οἰκείους ὡς εὐπαράκλητοι εἶεν πρὸς τὸν ὑπ᾽ ἐμοῦ λεγόμενον αἰεὶ λόγον καὶ βίον, ἱκανώτατοί τε Διονύσιον συμπαρακαλεῖν. ὥστε, εἴπερ ποτὲ, καὶ νῦν ἐλπὶς πᾶσα ἀποτελεσθήσεται τοῦ τοὺς αὐτοὺς φιλο-

σόφους τε καὶ πόλεων ἄρχοντας μεγάλων ξυμβῆναι γενομένους. τὰ μὲν δὴ παρακελεύματα ἦν ταῦτά τε καὶ τοιαῦτα ἕτερα πάμπολλα. τὴν δ᾽ ἐμὴν δόξαν, τὸ μὲν περὶ τῶν νέων ὅπη ποτὲ γενήσοιτο, εἶχε φόβος. αἱ γὰρ ἐπιθυμίαι τῶν τοιούτων ταχεῖαι, καὶ πολλάκις ἑαυταῖς ἐναντίαι φερόμεναι. τὸ δὲ Δίωνος ἦθος ἠπιστάμην, τῆς ψυχῆς πέρι, φύσει τε ἐμβριθὲς ὄν, ἡλικίας τε ἤδη μετρίως ἔχον. ὅθεν μοὶ σκοπουμένῳ καὶ διστάζοντι πότερον ἂν εἴη πορευτέον καὶ ὑπακουστέον, ἢ πῶς, ὅμως ἔῤῥεψε δεῖν, εἴποτε τὶς τὰ διανοηθέντα περὶ νόμων τε καὶ πολιτείας ἀποτελεῖν ἐγχειρήσοι, καὶ νῦν πειρατέον εἶναι. πείσας γὰρ ἕνα μόνον, ἱκανῶς πάντα ἐξειργασμένος ἐσοίμην ἀγαθά. ταύτῃ μὲν δὴ τῇ διανοίᾳ τε καὶ τόλμῃ ἀπῆρα οἴκοθεν, οὐχ ᾗ τινες ἐδόξαζον· ἀλλ᾽ αἰσχυνόμενος μὲν ἐμαυτὸν, τὸ μέγιστον, μὴ δόξαιμι ποτὲ ἐμαυτῷ παντάπασι, λόγῳ μόνον ἀτεχνῶς εἶναί τις, ἔργου δὲ οὐδενὸς ἄν ποτε ἑκὼν ἀνθάψασθαι· κινδυνεύσειν δὲ προδοῦναι, πρῶτον μὲν τὴν Δίωνος ξενίαν τε καὶ ἑταιρείαν ἐν κινδύνοις ὄντως γεγονότος οὐ σμικροῖς. εἴτ᾽ οὖν πάθοι τὶ, εἴη τ᾽ ἐκπεσὼν ὑπὸ Διονυσίου καὶ τῶν ἄλλων ἐχθρῶν, ἔλθοι παρ᾽ ὑμᾶς φεύγων, καὶ ἀνέροιτο εἰπὼν, Ὦ Πλάτων, ἥκω σοὶ φυγὰς, οὐχ ὁπλιτῶν δεόμενος, οὐδὲ ἱππέων ἐνδεὴς γενόμενος, τοῦ ἀμύνασθαι τοὺς ἐχθροὺς, ἀλλὰ λόγων καὶ πειθοῦς· ᾗ σε μάλιστα ἠπιστάμην ἐγὼ δυνάμενον ἀνθρώπους νέους ἐπὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ δίκαια προτρέποντα, εἰς φιλίαν τε καὶ ἑταιρείαν ἀλλήλοις καθιστάναι ἑκάστοτε· ὧν ἐνδείᾳ, κατὰ τὸ σὸν μέρος, νῦν ἐγὼ κατα-

λιπὼν Συρακούσας, ἐνθάδε πάρειμι. καὶ τὸ μὲν ἐμὸν, ἔλαττον ὄνειδος σοὶ φέρει· φιλοσοφία δὲ, ἣν ἐγκωμιάζεις αἰεὶ, καὶ ἀτίμως φῂς ὑπὸ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων φέρεσθαι, πῶς οὐ προδέδοται τανῦν μετ᾽ ἐμοῦ μέρος ὅσον ἐπὶ σοι γέγονε; καὶ Μεγαροῖ μὲν εἰ κατοικοῦντες ἐτυγχάνομεν, ἦλθες δή που ἄν μοι βοηθὸς ἐφ᾽ ἅ σε παρεκάλουν, ἢ πάντων ἂν φαυλότατον ἡγοῦ σαυτόν. νῦν δ᾽ ἄρα τὸ μῆκος τῆς πορείας καὶ τὸ μέγεθος δὴ τοῦ πλοῦ καὶ τοῦ πόνου ἐπαιτιώμενος, οἴει δόξαν κακίας ἀποφευξεῖσθαί ποτε; πολλοῦ γε καὶ δεήσει. Λεχθέντων δὲ τούτων, τίς ἂν ἦν μοι πρὸς ταῦτα εὐσχήμων ἀπόκρισις; οὐκ ἔστιν. ἀλλ᾽ ἦλθον μὲν κατὰ λόγον, ἐν δίκῃ τε, ὡς οἷόντε ἄνθρωπον μάλιστα, διὰ τὰ τοιαῦτα καταλιπὼν τὰς ἐμαυτοῦ διατριβὰς, οὔσας οὐκ ἀσχήμονας, ὑπὸ τυραννίδα δοκοῦσαν οὐ πρέπειν τοῖς ἐμοῖς λόγοις, οὐδὲ ἐμοί. ἐλθών τε, ἐμαυτὸν ἠλευθέρωσα, καὶ Διὸς ξενίου καὶ τῆς φιλοσόφου ἀνέγκλητον μοίρας παρέσχον, ἐπονειδίστου γενομένης ἂν εἴτι καταμαλθακισθεὶς καὶ ἀποδειλιῶν αἰσχύνης μετέσχον κακῆς. ἐλθὼν δὲ (οὐ γὰρ δεῖ μηκύνειν) εὗρον στάσεως τὰ περὶ Διονύσιον μεστὰ ξύμπαντα καὶ διαβολῶν πρὸς τὴν τυραννίδα Δίωνος πέρι. ἤμυνον μὲν οὖν, καθ᾽ ὅσον ἠδυνάμην· σμικρὰ δ᾽ οἷόστ᾽ ἦν. μηνὶ δὲ σχεδὸν ἴσως τετάρτῳ Δίωνα Διονύσιος αἰτιώμενος ἐπιβουλεύειν τῇ τυραννίδι, σμικρὸν εἰς πλοῖον ἐμβιβάσας, ἐξέβαλεν ἀτίμως. οἱ δὴ Δίωνος τὸ μετὰ τοῦτο πάντες φίλοι, ἐφοβούμεθα μή τινα ἐπαιτιώμενος τιμωροῖτο, ὡς συναίτιον τῆς Δίωνος ἐπιβουλῆς. περὶ δ᾽ ἐμοῦ

καὶ διῆλθε λόγος τὶς ἐν Συρακούσαις, ὡς τεθνεὼς εἴην ὑπὸ Διονυσίου, ὡς δὴ τούτων ἁπάντων τῶν τότε γεγονότων αἴτιος. ὁ δὲ, αἰσθανόμενος πάντας ἡμᾶς οὕτω διατεθέντας, φοβούμενος μὴ μεῖζον ἐκ τῶν φόβων γένοιτό τι, φιλοφρόνως πάντας ἀνελάμβανε· καὶ δὴ καὶ αὐτὸν ἐμὲ παρεμυθεῖτό τε καὶ θαῤῥεῖν διεκελεύετο, καὶ ἐδεῖτο, πάντως μένειν. ἐγίγνετο γάρ οἱ τὸ μὲν ἐμὲ φυγεῖν ὑπ᾽ αὐτοῦ, καλὸν οὐδέν· τὸ δὲ μένειν· διὸ δὴ καὶ σφόδρα προσεποιεῖτο δεῖσθαι. τὰς δὲ τῶν τυράννων δεήσεις ἴσμεν, ὅτι μεμιγμέναι ἀνάγκαις εἰσίν. ὃ δὴ μηχανώμενος διεκώλυε μοῦ τὸν ἔκπλουν, εἰς ἀκρόπολιν ἀγαγὼν καὶ κατοικίσας ὅθεν οὐδ᾽ ἂν εἷς ἔτι με ναύκληρος μὴ ὅτι κωλύοντος ἐξήγαγε Διονυσίου, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ εἰ μὴ πέμπων αὐτὸς τὸν κελεύοντα ἐξαγαγεῖν ἐπέστελλεν, οὔτ᾽ ἂν ἔμπορος, οὔτε τῶν ἐν ταῖς τῆς χώρας ἐξόδοις ἀρχόντων οὐδ᾽ ἂν εἷς περιεῖδέ με μόνον ἐκπορευόμενον, ὃς οὐκ ἂν συλλαβὼν εὐθέως παρὰ Διονύσιον πάλιν ἀπήγαγεν· ἄλλως τε καὶ διηγγελμένον ἤδη ποτὲ τοὐναντίον ἢ τὸ πρότερον πάλιν, ὡς Πλάτωνα Διονύσιος θαυμαστῶς ὡς ἀσπάζεται. τὸ δ᾽ εἶχε δή πως (τὸ γὰρ ἀληθὲς δεῖ φράζειν) ἠσπάζετο μὲν αἰεὶ προϊόντος τοῦ χρόνου μᾶλλον, κατὰ τὴν τοῦ τρόπου τε καὶ ἤθους συνουσίαν. ἑαυτὸν δὲ ἐπαινεῖν μᾶλλον ἢ Δίωνα ἐβούλετό με, καὶ φίλον ἡγεῖσθαι διαφερόντως μᾶλλον ἢ ᾽κεῖνον· καὶ θαυμαστῶς ἐφιλονείκει πρὸς τὸ τοιοῦτον. ᾗ δ᾽ ἂν οὕτως ἐγένετο, εἴπερ ἐγίγνετο, κάλλιστα, ὤκνει, ὡς δὴ μανθάνων καὶ ἀκούων τῶν περὶ φιλοσοφίαν λόγων οἰκειοῦσθαι, καὶ ἐμοὶ συγ-

γίγνεσθαι· φοβούμενος τοὺς τῶν διαβαλλόντων λόγους, μή πη παραποδισθείη, καὶ Δίων δὴ πάντα εἴη διαπεπραγμένος. ἐγὼ δὲ πάντα ὑπέμενον, τὴν πρώτην διάνοιαν φυλάττων ἥπερ ἀφικόμην, εἴπως εἰς ἐπιθυμίαν ἔλθοι τῆς φιλοσόφου ζωῆς. ὁ δ' ἐνίκησεν ἀντιτείνων. καὶ ὁ πρῶτος δὴ χρόνος τῆς εἰς Σικελίαν ἐμῆς ἐπιδημήσεώς τε καὶ διατριβῆς διὰ πάντα ταῦτα ξυνέβη γενόμενος. μετὰ δὲ τοῦτο ἀπεδήμησά τε, καὶ πάλιν ἀφικόμην, πάσῃ σπουδῇ μεταπεμπομένου Διονυσίου. ὧν δὲ ἕνεκα καὶ ὅσα ἔπραξα, ὡς εἰκότα τε καὶ δίκαια, ὑμῖν πρῶτον μὲν ξυμβουλεύσας ἃ χρὴ ποιεῖν ἐκ τῶν νῦν γεγονότων, ὕστερον τὰ περὶ ταῦτα διέξειμι· τῶν ἐπανερωτώντων ἕνεκα τί δὴ βουλόμενος ἦλθον τοδεύτερον· ἵνα μὴ τὰ πάρεργα ὡς ἔργα μοι ξυμβαίνῃ λεγόμενα. λέγω δὴ τάδε· ἐγὼ τὸν συμβουλεύοντα ἀνδρὶ κάμνοντι, καὶ δίαιταν διαιτωμένῳ μοχθηρὰν, πρὸς ὑγίειαν ἄλλό τι χρὴ πρῶτον μὲν αὐτὸν μεταβάλλειν τὸν βίον, καὶ ἐθέλοντι μὲν πείθεσθαι καὶ τἄλλα ἤδη παραινεῖν· μὴ ἐθέλοντι δὲ, φεύγοντα ἀπὸ τῆς τοῦ τοιούτου ξυμβουλῆς, ἄνδρα τε ἡγοίμην ἂν καὶ ἰατρικόν· τὸν δὲ ὑπομένοντα, τοὐναντίον, ἄνανδρόν τε καὶ ἄτεχνον. ταὐτὸν δὴ καὶ πόλει, εἴτε αὐτῆς εἷς εἴη κύριος, εἴτε καὶ πλείους, εἰ μὲν κατὰ τρόπον ὀρθῇ πορευομένης ὁδῷ τῆς πολιτείας ξυμβουλεύοιτό τι τῶν προσφόρων, νοῦν ἔχοντος τὸ τοῖς τοιούτοις ξυμβουλεύειν· τοῖς δ' ἔξω τοπαράπαν βαίνουσι τῆς ὀρθῆς πολιτείας, καὶ μηδαμῇ ἐθέλουσιν αὐτῆς εἰς ἴχνος ἰέναι, προαγορεύουσι δὲ τῷ ξυμβούλῳ, τὴν μὲν πολιτείαν

ἐᾷν καὶ μὴ κινεῖν, ὡς ἀποθανουμένῳ ἐὰν κινῇ· ταῖς δὲ βουλήσεσι καὶ ἐπιθυμίαις αὐτῶν ὑπηρετοῦντα, ξυμβουλεύειν κελεύουσι τίνα τρόπον γίγνοιτ᾽ ἂν ῥᾷστά τε καὶ τάχιστα εἰς τὸν αἰεὶ χρόνον· τὸν μὲν ὑπομένοντα ξυμβουλὰς τοιαύτας, ἡγοίμην ἄνανδρον, τὸν δ᾽ οὐχ ὑπομένοντα, ἄνδρα. ταύτην δὴ τὴν διάνοιαν ἐγὼ κεκτημένος, ὅταν τίς μοι ξυμβουλεύηται περί τινος τῶν μεγίστων περὶ τὸν αὑτοῦ βίον, οἷον περὶ χρημάτων κτήσεως, ἢ περὶ σώματος ἢ περὶ ψυχῆς ἐπιμελείας, ἂν μέν μοι τὸ καθ᾽ ἡμέραν ἔντινι τρόπῳ δοκῇ ζῆν, ἢ συμβουλεύοντος ἂν ἐθέλειν πείθεσθαι, περὶ ὧν ἀνακοινοῦται, προθύμως συμβουλεύω, καὶ οὐκ ἀφοσιωσάμενος μόνον ἐπαυσάμην· ἐὰν δὲ μὴ ξυμβουλεύηταί μοι τοπαράπαν, ἢ συμβουλεύοντι δῆλος ᾖ μηδαμῇ πεισόμενος, αὐτόκλητος ἐπὶ τὸν τοιοῦτον οὐκ ἔρχομαι συμβουλεύσων· βιασάμενος δὲ, οὐδ᾽ ἂν υἱὸς ᾖ μου. δούλῳ δὲ ξυμβουλεύσαιμ᾽ ἂν, καὶ μὴ ἐθέλοντά γε προσβιαζοίμην· πατέρα δὲ ἢ μητέρα οὐχ ὅσιον ἡγοῦμαι προσβιάζεσθαι, μὴ νόσῳ παραφροσύνης ἐχομένους. ἐὰν δέ τινα καθεστῶτα ζῶσι βίον, ἑαυτοῖς ἀρέσκοντα, ἐμοὶ δὲ μὴ, μήτε ἀπεχθάνεσθαι μάτην νουθετοῦντα, μήτε δὴ κολακεύοντά γε, ὑπηρετεῖν αὐτοῖς, πληρώσεις ἐπιθυμιῶν ἐκπορίζοντα, ἃς αὐτὸς ἀσπαζόμενος οὐκ ἂν ἐθέλοιμι ζῆν. ταὐτὸν δὲ καὶ περὶ πόλεως αὑτοῦ διανοούμενον χρὴ ζῆν τὸν ἔμφρονα· λέγειν μὲν, εἰ μὴ καλῶς αὐτῷ φαίνοιτο πολιτεύεσθαι, εἰ μέλλοι μήτε ματαίως ἐρεῖν, μήτε ἀποθανεῖσθαι λέγων· βίαν δὲ πατρίδι πολιτείας μεταβολῆς μὴ προσφέρειν,

(ὅταν ἄνευ φυγῶν καὶ σφαγῆς ἀνδρῶν μὴ δυνατὸν ᾖ γίγνεσθαι τὴν ἀρίστην) ἡσυχίαν δὲ ἄγοντα, εὔχεσθαι τὰ ἀγαθὰ αὐτῷ τε καὶ τῇ πόλει. κατὰ δὴ τοῦτον τὸν τρόπον ἐγὼ ὑμῖν τ' ἂν ξυμβουλεύοιμι· ξυνεβούλευον δὲ καὶ Διονυσίῳ μετὰ Δίωνος ζῆν μέντοι τὸ καθ' ἡμέραν πρῶτον, εἶπως ἐγκρατὴς αὐτὸς αὑτοῦ ὅτι μάλιστα ἔσεσθαι μέλλοι, καὶ πιστοὺς φίλους τε καὶ ἑταίρους κτήσεσθαι· ὅπως μὴ πάθοι ἅπερ ὁ πατὴρ αὐτοῦ· ὃς παραλαβὼν Σικελίας πολλὰς καὶ μεγάλας πόλεις ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἐκπεπορθημένας, οὐχ οἷός τ' ἦν, κατοικίσας, πολιτείας ἐν ἑκάσταις καταστήσασθαι πιστὰς ἑταίρων ἀνδρῶν, οὔτε ἄλλων δήπουθεν ὀθνείων, οὔτε ἀδελφῶν, οὓς ἔθρεψέ τε αὐτὸς νεωτέρους ὄντας, ἔκ τε ἰδιωτῶν ἄρχοντας καὶ ἐκ πενήτων πλουσίους ἐπεποιήκει διαφερόντως. τούτων κοινωνὸν τῆς ἀρχῆς οὐδένα οἷός τ' ἦν πειθοῖ καὶ διδαχῇ καὶ εὐεργεσίαις καὶ ξυγγενείαις ἀπεργασάμενος ποιήσασθαι· Δαρείου δὲ ἑπταπλασίως φαυλότερος ἐγένετο, ὃς οὐκ ἀδελφοῖς πιστεύσας, οὐδ' ὑπ' αὐτοῦ τραφεῖσι, κοινωνοῖς δὲ μόνον τῆς τοῦ Μήδου τε καὶ εὐνούχου χειρώσεως, διένειμέ τε μέρη μείζω ἕκαστα Σικελίας πάσης ἑπτά, καὶ πιστοῖς ἐχρήσατο τοῖς κοινωνοῖς, καὶ οὐκ ἐπιτιθεμένοις οὔτε αὐτῷ, οὔτε ἀλλήλοις. ἔδειξέ τε παράδειγμα, οἷον χρὴ τὸν νομοθέτην καὶ βασιλέα τὸν ἀγαθὸν γίγνεσθαι. νόμους γὰρ κατασκευάσας, ἔτι καὶ νῦν διασέσωκε τὴν Περσῶν ἀρχήν. ἔτι δὲ Ἀθηναῖοι πρὸς τούτοις, οὐκ αὐτοὶ κατοικίσαντες πολλὰς τῶν Ἑλληνίδων πόλεις, ὑπὸ βαρβάρων ἐκβεβλημένας, ἀλλ' οἰκουμένας πα-

ραλαβόντες, ὅμως ἑβδομήκοντα ἔτη διεφύλαξαν τὴν ἀρχὴν, ἄνδρας φίλους ἐν ταῖς πόλεσιν ἑκάσταις κεκτημένοι. Διονύσιος δὲ, εἰς μίαν πόλιν ἀθροίσας πᾶσαν Σικελίαν ὑπὸ σοφίας, πιστεύων οὐδενὶ, μόγις ἐσώθη. πένης γὰρ ἦν ἀνδρῶν φίλων καὶ πιστῶν· οὗ μεῖζον σημεῖον εἰς ἀρετὴν καὶ κακίαν οὐκ ἔστιν οὐδὲν, τοῦ ἔρημον, ἢ μὴ, τοιούτων ἀνδρῶν εἶναι. ἃ δὴ καὶ Διονυσίῳ ξυνεβουλεύομεν ἐγὼ καὶ Δίων, ἐπειδὴ τὰ παρὰ πατρὸς αὐτῷ ξυνεβεβήκει οὕτως ἀνομιλήτῳ μὲν παιδείας, ἀνομιλήτῳ δὲ συνουσιῶν τῶν προσηκουσῶν γεγονέναι, πρῶτον ἐπὶ ταῦτα ὁρμήσαντα, φίλους ἄλλους αὐτῷ τῶν οἰκείων ἅμα καὶ ἡλικιωτῶν καὶ συμφώνους πρὸς ἀρετὴν κτήσασθαι, μάλιστα δ᾽ αὐτὸν αὐτῷ. τούτου γὰρ αὐτὸν θαυμαστῶς ἐνδεᾶ γεγονέναι λέγοντες, οὐκ ἐναργῶς οὕτως (οὐ γὰρ ἦν ἀσφαλὲς) αἰνιττόμενοι δὲ καὶ διαμαχόμενοι τοῖς λόγοις· ὡς οὕτω μὲν πᾶς ἀνὴρ αὐτόν τε καὶ ἐκείνους ὧν ἂν ἡγεμὼν γίγνηται σώσει· μὴ ταύτῃ δὲ τραπόμενος, τἀναντία πάντα ἀποτελεῖ. πορευθεὶς δὲ, ὡς ἐλέγομεν, καὶ ἑαυτὸν ἔμφρονά τε καὶ σώφρονα ἀπεργασάμενος, εἰ τὰς ἐξηρημωμένας Σικελίας πόλεις κατοικίσειε, νόμοις τε ξυνδήσειε καὶ πολιτείαις, ὥστε αὐτῷ τε οἰκείας καὶ ἀλλήλαις εἶναι πρὸς τὰς τῶν βαρβάρων βοηθείας, οὐ διπλασίαν τὴν πατρῴαν ἀρχὴν μόνον ποιήσει, πολλαπλασίαν δὲ ὄντως. ἕτοιμον γὰρ εἶναι, τούτων γενομένων, πολὺ μᾶλλον δουλώσασθαι Καρχηδονίους τῆς ἐπὶ Γέλωνος αὐτοῖς γενομένης δουλείας· ἀλλ᾽ οὐχ ὥσπερ νῦν τοὐναντίον ὁ πατὴρ αὐτοῦ φόρον ἐτάξατο φέρειν τοῖς

βαρβάροις. ταῦτα ἦν τὰ λεγόμενα καὶ παρακελευόμενα ὑφ᾽ ἡμῶν τῶν ἐπιβουλευόντων Διονυσίῳ, ὡς πολλαχόθεν ἐχώρουν οἱ τοιοῦτοι λόγοι· οἳ δὴ καὶ κρατήσαντες παρὰ Διονυσίῳ, ἐξέβαλον μὲν Δίωνα, ἡμᾶς δ᾽ εἰς φόβον κατέβαλον. ἵνα δ᾽ ἐκπεράνωμεν οὐκ ὀλίγα πράγματα τὰ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, ἐλθὼν ἐκ Πελοποννήσου καὶ Ἀθηνῶν Δίων, ἔργῳ τὸν Διονύσιον ἐνουθέτησεν. ἐπειδὴ δ᾽ οὖν ἠλευθέρωσέ τε καὶ ἀπέδωκεν αὐτοῖς δὶς τὴν πόλιν, ταὐτὸν πρὸς Δίωνα Συρακούσιοι τότε ἔπαθον, ὅπερ καὶ Διονύσιος, ὅτε αὐτὸν ἐπεχείρει παιδεῦσαι, καὶ θρέψαι βασιλέα τῆς ἀρχῆς ἄξιον, οὕτω κοινωνεῖν αὐτῷ τοῦ βίου παντός. ὁ γὰρ ἐπίστευε τοῖς διαβάλλουσι, καὶ λέγουσιν ὡς ἐπιβουλεύων τῇ τυραννίδι Δίων, πράττοι πάντα ὅσα ἔπραττεν ἐν τῷ τότε χρόνῳ, ἵνα ὁ μὲν παιδείᾳ δὴ τὸν νοῦν κηληθεὶς ἀμελοῖ τῆς ἀρχῆς, ἐπιτρέψας ἐκείνῳ· ὁ δὲ σφετερίσαιτο, καὶ Διονύσιον ἐκβάλοι ἐκ τῆς ἀρχῆς δόλῳ. ταῦτα τότε ἐνίκησε καὶ τὸ δεύτερον ἐν Συρακουσίοις λεγόμενα, καὶ μάλα ἀτόπῳ τε καὶ αἰσχρᾷ νίκῃ τοῖς τῆς νίκης αἰτίοις. οἷον γὰρ γέγονεν, ἀκοῦσαι χρὴ τοὺς ἐμὲ παρακαλοῦντας πρὸς τὰ νῦν πράγματα. ἦλθον Ἀθηναῖος ἀνὴρ ἐγὼ, ἑταῖρος Δίωνος, σύμμαχος αὐτῷ, πρὸς τὸν τύραννον, ὅπως ἀντὶ πολέμου φιλίαν ποιήσαιμι. διαμαχόμενος δὲ τοῖς διαβάλλουσιν, ἡττήθην. πείθοντος δὲ Διονυσίου τιμαῖς καὶ χρήμασι, γενέσθαι μετ᾽ αὐτοῦ ἐμὲ μάρτυρά τε καὶ φίλον, πρὸς τὴν εὐπρέπειαν τῆς ἐκβολῆς τῆς Δίωνος αὐτῷ γίγνεσθαι, τούτων δὴ τὸ πᾶν διήμαρτεν. ὕστερον δὲ δὴ κατιὼν οἴκαδε Δίων,

ἀδελφὼ δύω προσλαμβάνει Ἀθήνηθεν, οὐκ ἐκ φιλοσοφίας γεγονότε φίλω, ἀλλ' ἐκ τῆς περιτρεχούσης ἑταιρείας ταύτης τῆς τῶν πλείστων φίλων, ἣν ἐκ τοῦ ξενίζειν τε καὶ μυεῖν καὶ ἐποπτεύειν πραγματεύονται. καὶ δὴ καὶ τούτω τὼ ξυγκαταγαγόντε αὐτὸν φίλω, ἐκ τούτων τε καὶ ἐκ τῆς πρὸς τὴν κάθοδον ὑπηρεσίας ἐγενέσθην ἑταίρω. ἐλθόντες δὲ εἰς Σικελίαν, ἐπειδὴ Δίωνα ᾔσθοντο διαβεβλημένον εἰς τοὺς ἐλευθερωθέντας ὑπ' αὐτοῦ Σικελιώτας, ὡς ἐπιβουλεύοντα γενέσθαι τύραννον, οὐ μόνον τὸν ἑταῖρον καὶ ξένον προὔδοσαν, ἀλλ' οἷον τοῦ φόνου αὐτόχειρες ἐγένοντο, ὅπλα ἔχοντες ἐν ταῖς χερσὶν, αὐτοὶ τοῖς φονεῦσι παρεστῶτες ἐπίκουροι. καὶ τὸ μὲν αἰσχρὸν καὶ ἀνόσιον οὔτε παρίεμαι ἔγωγε, οὔτέ τι λέγω. πολλοῖς γὰρ καὶ ἄλλοις ὑμνεῖν ταῦτα ἐπιμελὲς, καὶ εἰς τὸν ἔπειτα μελήσει χρόνον. τὸ δὲ Ἀθηναίων πέρι λεγόμενον, ὡς αἰσχύνην οὗτοι περιῆψαν τῇ πόλει, ἐξαιροῦμαι. φημὶ γὰρ κἀκεῖνον Ἀθηναῖον εἶναι ὃς οὐ προὔδωκε τὸν αὐτὸν τοῦτον, ἐξὸν χρήματα καὶ ἄλλας τιμὰς πολλὰς λαμβάνειν. οὐ γὰρ διὰ βαναύσου φιλότητος ἐγεγόνει φίλος, διὰ δὲ ἐλευθέρας παιδείας κοινωνίαν· ᾗ μόνῃ χρὴ πιστεύειν τὸν νοῦν κεκτημένον μᾶλλον ἢ συγγενείᾳ ψυχῶν καὶ σωμάτων. ὥστε οὐκ ἀξίω ὀνείδους γεγόνατον τῇ πόλει, τὼ Δίωνα ἀποκτείναντε, ὡς ἐλλογίμω πώποτε ἄνδρε γενομένω. ταῦτα εἴρηται πάντα τῆς ξυμβουλῆς ἕνεκα τῶν Δίωνείων φίλων καὶ συγγενῶν. συμβουλεύω δὲ δή τι πρὸς τούτοις τὴν αὐτὴν ξυμβουλὴν, καὶ λόγον τὸν αὐτὸν λέγων ἤδη τρίτον τρίτοις ὑμῖν· μὴ δουλοῦ-

σθαι Σικελίαν ὑπ' ἀνθρώποις δεσπόταις, μηδὲ ἄλλην πόλιν ὅγ' ἐμὸς λόγος, ἀλλ' ὑπὸ νόμοις. οὔτε γὰρ τοῖς δουλουμένοις, οὔτε τοῖς δουλωθεῖσιν ἄμεινον, αὐτοῖς, καὶ παισὶ παίδων τε ἐκγόνοις· ἀλλ' ὀλέθριος πάντως ἡ πεῖρα. σμικρὰ δὲ καὶ ἀνελεύθερα ψυχῶν ἤθη τὰ τοιαῦτα ἁρπάζειν κέρδη φιλεῖ, οὐδὲν τῶν εἰς τὸν ἔπειτα καὶ εἰς τὸν παρόντα καιρὸν ἀγαθῶν καὶ δικαίων εἰδότα θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων. ταῦτα πρῶτον μὲν Δίωνα ἐγὼ ἐπεχείρησα πείθειν· δεύτερον δὲ, Διονύσιον· τρίτους δὲ, ὑμᾶς νῦν. καί μοι πείθεσθε, Διὸς τρίτου σωτῆρος χάριν· εἶτα εἰς Διονύσιον βλέψαντες καὶ Δίωνα. ὧν ὁ μὲν μὴ πειθόμενος ζῇ τανῦν οὐ καλῶς, ὁ δὲ πειθόμενος τέθνηκε καλῶς. τὸ γὰρ τῶν καλλίστων ἐφιέμενον αὐτῷ τε καὶ πόλει, πάσχειν ὅ, τι ἂν πάσχῃ, πᾶν ὀρθὸν καὶ καλόν. οὔτε γὰρ πέφυκεν ἀθάνατος ἡμῶν οὐδείς· οὔτ' εἴ τῳ ξυμβαίη, γένοιτο ἂν εὐδαίμων, ὡς δοκεῖ τοῖς πολλοῖς. κακὸν γὰρ καὶ ἀγαθὸν οὐδὲν λόγου ἄξιόν ἐστι τοῖς ἀψύχοις· ἀλλ' ἢ μετὰ σώματος οὔσῃ ψυχῇ τοῦτο ξυμβήσεται ἑκάστῃ, ἢ κεχωρισμένῃ. πείθεσθαι δὲ οὕτως αἰεὶ χρὴ τοῖς παλαιοῖς τε καὶ ἱεροῖς λόγοις, οἳ δὴ μηνύουσιν ἡμῖν ἀθάνατον ψυχὴν εἶναι· δικαστάς τε ἴσχειν, καὶ τίνειν τὰς μεγίστας τιμωρίας, ὅταν τὶς ἀπαλλαχθῇ τοῦ σώματος. διὸ καὶ τὰ μεγάλα ἁμαρτήματα καὶ ἀδικήματα σμικρότερον εἶναι χρὴ νομίζειν κακὸν πάσχειν ἢ δρᾶσαι. ὧν ὁ φιλοχρήματος πένης τὲ ἀνὴρ τὴν ψυχὴν οὔτε ἀκούει, ἐάν τε ἀκούσῃ, καταγελῶν, ὡς οἴεται, πανταχόθεν ἀναιδῶς ἁρπάζει πᾶν ὅ, τι περ ἂν οἴηται, καθάπερ θηρίον,

φαγεῖν ἢ πιεῖν, ἢ περὶ τὴν ἀνδραποδώδη καὶ ἄχαριστον, ἀφροδίσιον λεγομένην οὐκ ὀρθῶς, ἡδονὴν ἐκπορίζειν αὑτῷ τῷ μὴ πεπλῆσθαι· τυφλὸς ὤν, καὶ οὐχ ὁρῶν οἷς ξυνέπεται τῶν πραγμάτων ἀνοσιουργία, κακὸν ἡλίκον ἀεὶ μετ᾽ ἀδικήματος ἑκάστου. ἣν ἀναγκαῖον τῷ ἀδικήσαντι συνεφέλκειν ἐπί τε γῇ στρεφομένῳ καὶ ὑπὸ γῆς νοστήσαντι πορείαν ἄτιμόν τε καὶ ἀθλίαν πάντως πανταχῇ. Δίωνα δὴ ἐγὼ, λέγων ταῦτά τε καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἔπειθον· καὶ τοῖς ἀποκτείνασιν ἐκεῖνον δικαιότατ᾽ ἂν ὀργιζοίμην ἐγὼ τρόπον τινὰ ὁμοιότατα καὶ Διονυσίῳ. ἀμφότεροι γὰρ ἐμὲ καὶ τοὺς ἄλλους, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἅπαντας, τὰ μέγιστα ἔβλαψαν ἀνθρώπους· οἱ μὲν, τὸν βουλόμενον δικαιοσύνῃ χρῆσθαι διαφθείραντες· ὁ δὲ, οὐδὲν ἐθελήσας χρήσασθαι δικαιοσύνῃ διὰ πάσης τῆς ἀρχῆς, μεγίστην δύναμιν ἔχων, ἐν ᾗ γενομένη φιλοσοφία τε καὶ δύναμις ὄντως ἐν ταὐτῷ διὰ πάντων ἀνθρώπων Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων λάμψασαν ἱκανῶς δόξαν παρέστησε πᾶσι τὴν ἀληθῆ· ὡς οὐκ ἄν ποτε γένοιτο εὐδαίμων οὔτε πόλις οὔτ᾽ ἀνὴρ οὐδεὶς, ὃς ἂν μὴ μετὰ φρονήσεως ὑπὸ δικαιοσύνῃ διαγάγῃ τὸν βίον ἤτοι ἐν αὑτῷ κεκτημένος, ἢ ὁσίων ἀνδρῶν ἀρχόντων ἐν ἤθεσι τραφεὶς τε καὶ παιδευθεὶς ἐνδίκως. ταῦτα μὲν Διονύσιος ἔβλαψε· τὰ δὲ ἄλλα, σμικρὰ ἂν εἴη πρὸς ταῦτα μοὶ βλαβῆ. ὁ δὲ Δίωνα ἀποκτείνας οὐκ οἶδε ταὐτὸν ἐξειργασμένος τούτῳ. Δίωνα γὰρ ἐγὼ σαφῶς οἶδα (ὡς οἷόντε περὶ ἀνθρώπων ἄνθρωπον δϊισχυρίζεσθαι) ὅτι τὴν ἀρχὴν εἰ κατέσχεν, ὡς οὐκ ἄν ποτε ἐπ᾽ ἄλλο γε σχῆμα ἀρχῆς ἐτράπετο, ἢ ἐπὶ

τὸ Συρακούσας μὲν πρῶτον τὴν πατρίδα τὴν ἑαυτοῦ, ἐπεὶ τὴν δουλείαν αὐτῆς ἀπήλλαξε, καὶ φαιδρύνας, ἐλευθερίῳ ἐν σχήματι κατέστησε, τὸ μετὰ τοῦτ' ἂν πάσῃ μηχανῇ ἐκόσμησε νόμοις τοῖς προσήκουσί τε καὶ ἀρίστοις τοὺς πολίτας· τό, τε ἐφεξῆς τούτοις προὐθυμεῖτ' ἂν πρᾶξαι πᾶσαν Σικελίαν κατοικίζειν, καὶ ἐλευθέραν ἀπὸ τῶν βαρβάρων ποιεῖν, τοὺς μὲν ἐκβάλλων, τοὺς δὲ χειρούμενος ῥᾷον Ἱέρωνος. τούτων δ' αὖ γενομένων δι' ἀνδρὸς δικαίου τε καὶ ἀνδρείου καὶ σώφρονος καὶ φιλοσόφου, τὴν αὐτὴν ἀρετῆς ἂν πέρι γενέσθαι δόξαν τοῖς πολλοῖς, ἥπερ ἄν, εἰ Διονύσιος ἐπείσθη, παρὰ πᾶσιν ἄν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀνθρώποις ἀπέσωσε γενομένη. νῦν δὲ ἤ που τὶς δαίμων, ἤ τις ἀλιτήριος ἐμπεσὼν ἀνομίᾳ καὶ ἀθεότητι, καὶ τὸ μέγιστον τόλμαις ἀμαθίας, ἐξ ἧς πάντα κακὰ πᾶσιν ἐῤῥίζωται καὶ βλαστάνει, καὶ εἰς ὕστερον ἀποτελεῖ καρπὸν τοῖς γεννήσασι πικρότατον, αὕτη πάντα τὸ δεύτερον ἀνέτρεψέ τε καὶ ἀπώλεσε. νῦν δὲ δὴ εὐφημῶμεν χάριν οἰωνοῦ τὸ τρίτον. ὅμως δὲ μιμεῖσθαι μὲν συμβουλεύω Δίωνα ὑμῖν τοῖς φίλοις τήν τε τῆς πατρίδος εὔνοιαν, καὶ τὴν τῆς τροφῆς σώφρονα δίαιταν ἐπὶ λῴοιν· ὡς δὲ ὀρνίθων τὰς ἐκείνου βουλήσεις πειρᾶσθαι ἀποτελεῖν. αἳ δὲ ἦσαν, ἀκηκόατε παρ' ἐμοῦ σαφῶς. τὸν δὲ μὴ δυνάμενον ὑμῶν Δωριστὶ ζῆν κατὰ τὰ πάτρια, διώκοντα δὲ τόν τε τῶν Δίωνος σφαγέων καὶ τὸν Σικελικὸν βίον, μήτε παρακαλεῖν, μήτε οἴεσθαι πιστὸν ἄν τι καὶ ὑγιὲς πρᾶξαι ποτέ. τοὺς δὲ ἄλλους παρακαλεῖν ἐπὶ πάσης Σικελίας κατοικισμόν τε καὶ ἰσονομίαν, ἔκ τε αὐτῆς Σικελίας καὶ ἐκ Πελοπον-

νήσου ξυμπάσης. φοβεῖσθαι δὲ μηδὲ Ἀθήνας· εἰσὶ γὰρ καὶ ἐκεῖ πάντων ἀνθρώπων διαφέροντες πρὸς ἀρετὴν, ξενοφόνων τε ἀνδρῶν μισοῦντες τόλμας. εἰ δ᾽ οὖν ταῦτα μὲν ὕστερα γένοιτ᾽ ἂν, κατεπείγουσι δὲ ὑμᾶς αἱ τῶν στάσεων πολλαὶ καὶ παντοδαπαὶ φυόμεναι ἑκάστης ἡμέρας διαφοραὶ, εἰδέναι μέν που χρὴ πάντα τινὰ ἄνδρα, ᾧ καὶ βραχὺ δόξης ὀρθῆς μετέδωκε θεία τὶς τύχη, ὡς οὐκ ἔστι παῦλα κακῶν τοῖς στασιάσασι, πρὶν ἂν οἱ κρατήσαντες, μάχαις καὶ ἐκβολαῖς ἀνθρώπων καὶ σφαγαῖς μνησικακοῦντες καὶ ἐπὶ τιμωρίας παύσωνται τρεπόμενοι τῶν ἐχθρῶν· ἐγκρατεῖς δὲ ὄντες αὑτῶν, θέμενοι νόμους κοινοὺς, μηδὲν μᾶλλον πρὸς ἡδονὴν αὑτοῖς ἢ τοῖς ἡττηθεῖσι κειμένους, ἀναγκάσωσιν αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς νόμοις, διτταῖς οὔσαις ἀνάγκαις, αἰδοῖ καὶ φόβῳ· φόβῳ μὲν, διὰ τὸ κρείττους αὐτῶν εἶναι, δεικνύντες τὴν βίαν· αἰδοῖ δὲ αὖ, διὰ τὸ κρείττους φαίνεσθαι περί τε τὰς ἡδονὰς, καὶ τοῖς νόμοις μᾶλλον ἐθέλοντές τε καὶ δυνάμενοι δουλεύειν. ἄλλως δὲ οὐκ ἔστιν ὡς ἄν ποτε κακῶν λῆξαι πόλις ἐν αὑτῇ στασιάσασα· ἀλλὰ στάσεις καὶ ἔχθραι καὶ μίση καὶ ἀπιστίαι ταῖς οὕτω διατεθείσαις πόλεσιν· ἅπερ αὐταῖς πρὸς αὑτὰς αἰεὶ γίγνεσθαι φιλεῖ. τοὺς δὴ κρατήσαντας αἰεὶ χρὴ, ὅταν περ ἐπιθυμήσωσι σωτηρίας, αὐτοὺς ἐν αὑτοῖς ἄνδρας προκρῖναι τῶν ἄλλων, οὓς ἂν πυνθάνωνται ἀρίστους ὄντας· πρῶτον μὲν, γέροντας, καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας κεκτημένους οἴκοι, καὶ προγόνους αὐτῶν ὅτι μάλιστα πολλούς τε καὶ ἀγαθοὺς καὶ ὀνομαστοὺς, καὶ κτῆσιν κεκτη-

μένους πάντας ἱκανήν· ἀριθμὸν δὲ εἶναι μυριάνδρῳ πόλει πεντήκοντα ἱκανοὶ τοιοῦτοι. τούτους δὲ δεήσει καὶ τιμαῖς ὅτι μεγίσταις οἴκοθεν μεταπέμπεσθαι· μεταπεμψαμένους δὲ, ὀμόσαντας δεῖσθαι καὶ κελεύειν θεῖναι νόμους· μήτε νικήσασι μήτε νικηθεῖσι νέμειν πλέον, τὸ δὲ ἴσον καὶ κοινὸν πάσῃ τῇ πόλει. τεθέντων δὲ τῶν νόμων ἐν τούτῳ δὴ τὰ πάντα ἐστίν. ἂν μὲν γὰρ οἱ νενικηκότες ἥττους αὑτοὺς τῶν νόμων μᾶλλον τῶν νενικημένων παρέχωνται, πάντ᾽ ἔσται σωτηρίας τε καὶ εὐδαιμονίας μεστὰ, καὶ πάντων κακῶν ἀποφυγή· εἰ δὲ μὴ, μήτ᾽ ἐμὲ μήτ᾽ ἄλλον κοινωνὸν παρακαλεῖν ἐπὶ τὸν μὴ πειθόμενον τοῖς νῦν ἐπεσταλμένοις. ταῦτα γάρ ἐστιν ἀδελφὰ ὧν τε Δίων ὧν τ᾽ ἐγὼ ἐπεχειρήσαμεν Συρακούσαις εὖ φρονοῦντες συμπρᾶξαι· δεύτερα μήν. πρῶτα δ᾽ ἦν ἃ τοπρῶτον ἐπεχειρήθη μετ᾽ αὐτοῦ Διονυσίου πραχθῆναι πᾶσι κοινὰ ἀγαθὰ, τύχη δέ τις ἀνθρώπων κρείττων διεφόρησε. τὰ δὲ νῦν ὑμεῖς πειρᾶσθε εὐτυχέστερον αὐτὰ ἀγαθῇ πρᾶξαι μοίρᾳ καὶ θείᾳ τινὶ τύχῃ. ξυμβουλὴ μὲν δὴ καὶ ἐπιστολὴ εἰρήσθω, καὶ ἡ παρὰ Διονύσιον ἐμοὶ προτέρα ἄφιξις. ἡ δὲ δὴ ὑστέρα πορεία τε καὶ πλοῦς, ὡς εἰκότως τε ἅμα καὶ ἐμμελῶς γέγονεν, ᾧ μέλει ἀκούειν ἔξεστι τὸ μετὰ τοῦτο. ὁ μὲν γὰρ δὴ πρῶτος χρόνος τῆς ἐν Σικελίᾳ διατριβῆς μοι διεπεράνθη, καθάπερ εἶπον, πρὶν συμβουλεύειν τοῖς οἰκείοις καὶ ἑταίροις τοῖς περὶ Δίωνα. τὸ μετ᾽ ἐκεῖνα δ᾽ οὖν ἔπεισα ὅποι δήποτ᾽ ἠδυνάμην Διονύσιον ἀφεῖναί με. εἰρήνης δὲ γενομένης (ἦν γὰρ τότε πόλεμος ἐν Σικελίᾳ) ξυνωμολο-

γήσαμεν ἀμφότεροι. Διονύσιος μὲν ἔφη μεταπέμψεσθαι Δίωνα καὶ ἐμὲ πάλιν, καταστησάμενος τὰ περὶ τὴν ἀρχὴν ἀσφαλέστερον ἑαυτῷ· Δίωνα δὲ ἠξίου διανοεῖσθαι μὴ φυγὴν αὐτῷ γεγονέναι τότε, μετάστασιν δέ. ἐγὼ δ' ἥξειν ὡμολόγησα ἐπὶ τούτοις τοῖς λόγοις. γενομένης δὲ εἰρήνης μετεπέμπετό με, Δίωνα δὲ ἐπισχεῖν ἔτι ἐνιαυτὸν ἐδεῖτο· ἐμὲ δὲ ἥκειν ἐκ παντὸς τρόπου ἠξίου. Δίων μὲν οὖν ἐκέλευέ τέ με πλεῖν καὶ ἐδεῖτο. καὶ γὰρ δὴ λόγος ἐχώρει πολὺς ἐκ Σικελίας ὡς Διονύσιος θαυμαστῶς φιλοσοφίας ἐν ἐπιθυμίᾳ πάλιν εἴη γεγονὼς τανῦν. ὅθεν ὁ Δίων συντεταμένως ἐδεῖτο ἡμῶν, τῇ μεταπέμψει μὴ ἀπειθεῖν. ἐγὼ δὲ ᾔδειν μέν που κατὰ τὴν φιλοσοφίαν τοῖς νέοις πολλὰ τοιαῦτα γιγνόμενα· ὅμως δ' οὖν ἀσφαλέστερόν μοι ἔδοξε χαίρειν τότε γε πολλὰ καὶ Δίωνα καὶ Διονύσιον ἐᾶν. καὶ ἀπηχθόμην ἀμφοῖν, ἀποκρινάμενος ὅτι γέρων τε εἴην, καὶ κατὰ τὰς ὁμολογίας οὐδὲν γίγνοιτο τῶν τανῦν πραττομένων. ἔοικε δὴ τὸ μετὰ τοῦτο Ἀρχύτας τε παρὰ Διονύσιον πρὶν ἀφικέσθαι. ἐγὼ γὰρ πρὶν ἀπιέναι, ξενίαν καὶ φιλίαν Ἀρχύτῃ καὶ τοῖς ἐν Τάραντι καὶ Διονυσίῳ ποιήσας ἀπέπλεον· ἄλλοι τέ τινες ἐν Συρακούσαις ἦσαν, Δίωνός τε ἄττα διακηκοότες, καὶ τούτων τινὲς ἄλλοι παρακουσμάτων τινῶν ἔμμεστοι τῶν κατὰ φιλοσοφίαν· οἵ δοκοῦσί μοι Διονυσίῳ πειρᾶσθαι διαλέγεσθαι τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα, ὡς Διονυσίου πάντα διακηκοότος ὅσα διενοούμην ἐγώ. ὁ δὲ οὔτε ἄλλως ἐστὶν ἀφυὴς πρὸς τὴν τοῦ μανθάνειν δύναμιν, φιλότιμός τε θαυμαστῶς. ἤρεσκέ τε οὖν ἴσως

αὐτῷ τὰ λεγόμενα, ᾐσχύνετό τε φανερὸς γιγνόμενος οὐδὲν ἀκηκοὼς, ὅτ' ἐπεδήμουν ἐγώ. ὅθεν ἅμα μὲν εἰς ἐπιθυμίαν ᾔει τοῦ διακοῦσαι ἐναργέστερον, ἅμα δ' ἡ φιλοτιμία κατήπειγεν αὐτόν. δι' ἃ δὲ οὐκ ἤκουσεν ἐν τῇ πρόσθεν ἐπιδημίᾳ, διεξήλθομεν ἐν τοῖς ἄνω ῥηθεῖσι νῦν δὴ λόγοις. ἐπειδὴ οὖν οἴκαδέ τε ἐσώθην, καὶ καλοῦντος τὸ δεύτερον ἀπηρνήθην, καθάπερ εἶπον, νῦν δὴ δοκεῖ μοι Διονύσιος παντάπασι φιλοτιμηθῆναι μήποτε τισὶ δόξαιμι καταφρονῶν αὐτοῦ, τῆς φύσεώς τε καὶ ἕξεως ἅμα καὶ τῆς διαίτης ἔμπειρος γεγονὼς, οὐκέτ' ἐθέλειν δυσχεραίνων παρ' αὐτὸν ἀφικνεῖσθαι. δίκαιος δὴ λέγειν εἰμὶ τἀληθὲς, καὶ ὑπομένειν, εἴτις ἄρα τὰ γεγονότα ἀκούσας, καταφρονήσει τῆς ἐμῆς φιλοσοφίας, τὸν τύραννον δὲ ἡγήσεται νοῦν ἔχειν. ἔπεμψε μὲν γὰρ δὴ Διονύσιος τρίταν ἐπ' ἐμὲ τριήρη, ῥαστώνης ἕνεκα τῆς πορείας. ἔπεμψε δὲ Ἀρχέδημον, ὃν ἡγεῖτό με τῶν ἐν Σικελίᾳ περὶ πλείστου ποιεῖσθαι, τῶν Ἀρχύτη ξυγγεγονότων ἕνα, καὶ ἄλλους γνωρίμους τῶν ἐν Σικελίᾳ· οὗτοι δὲ ἡμῖν ἤγγελλον πάντες τὸν αὐτὸν λόγον, ὡς θαυμαστὸν ὅσον Διονύσιος ἐπιδεδωκὼς εἴη πρὸς φιλοσοφίαν. ἔπεμψε δὲ ἐπιστολὴν πάνυ μακρὰν, εἰδὼς ὡς πρὸς Δίωνα διεκείμην· καὶ τὴν αὖ Δίωνος προθυμίαν τοῦ ἐμὲ πλεῖν καὶ εἰς Συρακούσας ἐλθεῖν. πρὸς γὰρ δὴ πάντα ταῦτα ἦν παρεσκευασμένη τὴν ἀρχὴν ἔχουσα ἡ ἐπιστολὴ, τῇδέ πῃ φράζουσα· Διονύσιος Πλάτωνι. τὰ νόμιμα ἐπὶ τούτοις εἰπὼν, οὐδὲν τὸ μετὰ τοῦτο εἶπε πρότερον, ἢ ὡς ἂν εἰς Σικελίαν πεισθεὶς ὑφ' ἡμῶν ἔλθῃς τανῦν,

πρῶτον μέν σοι τὰ περὶ Δίωνα ὑπάρξει ταύτῃ γιγνόμενα ὅπηπερ ἂν αὐτὸς ἐθέλῃς. θελήσεις δὲ οἶδ᾽ ὅτι τὰ μέτρια, καὶ ἐγὼ συγχωρήσομαι. εἰ δὲ μή, οὐδέν σοι τῶν περὶ Δίωνα ἕξει πραγμάτων, οὔτε περὶ τἄλλα οὔτε περὶ αὐτὸν κατὰ νοῦν γιγνόμενα. ταῦθ᾽ οὕτως εἶπε· τἄλλα δέ, μακρὰ ἂν εἴη καὶ ἄνευ καιροῦ λεγόμενα. ἐπιστολαὶ δὲ ἄλλαι ἐφοίτων παρά τε Ἀρχύτου καὶ τῶν ἐν Τάραντι, τήν τε φιλοσοφίαν ἐγκωμιάζουσαι τὴν Διονυσίου, καὶ ὅτι ἂν μὴ ἀφίκωμαι νῦν, τὴν πρὸς Διονύσιον αὐτοῖς γενομένην φιλίαν δι᾽ ἐμοῦ οὐ σμικρὰν οὖσαν πρὸς τὰ πολιτικὰ παντάπασι διαβαλλοίην. ταύτης δὴ τοιαύτης γενομένης ἐν τῷ τότε χρόνῳ τῆς μεταπέμψεως, τῶν μὲν ἐκ Σικελίας τε καὶ Ἰταλίας ἑλκόντων, τῶν δὲ Ἀθήνηθεν ἀτεχνῶς μετὰ δεήσεως οἷον ἐξωθούντων με, καὶ πάλιν ὁ λόγος ἧκεν ὁ αὐτὸς τὸ μὴ δεῖν προδοῦναι Δίωνα, μηδὲ τοὺς ἐν Τάραντι ξένους τε καὶ ἑταίρους. αὐτῷ δέ μοι ὑπῆν, ὡς οὐδὲν θαυμαστόν, νέον ἄνθρωπον, παρακούσαντα ἀξίων λόγου πραγμάτων, εὐμαθῆ, πρὸς ἔρωτα ἐλθεῖν τοῦ βελτίστου βίου. δεῖν οὖν αὐτὸ ἐξελέγξαι σαφῶς, ὁποτέρως ποτὲ ἄρα σχῇ, καὶ τοῦτ᾽ αὐτὸ μηδαμῇ προδοῦναι, μηδ᾽ ἐμὲ τὸν αἴτιον γενέσθαι τηλικούτου ἀληθῶς ὀνείδους, εἴπερ ὄντως εἴη τῳ ταῦτα λελεγμένα. πορεύομαι δὴ τῷ λογισμῷ τούτῳ κατακαλυψάμενος, πολλὰ δεδιώς, μαντευόμενός τε οὐ πάνυ καλῶς, ὡς ἔοικεν. ἐλθὼν δ᾽ οὖν τὸ τρίτον, τῷ σωτῆρι τοῦτό γε οὖν ἔπραξα ὄντως. ἐσώθην γὰρ τοπάλαι εὐτυχῶς. καὶ τούτων γε μετὰ θεὸν Διονυσίῳ χάριν εἰδέναι χρεών· ὅτι

πολλῶν βουληθέντων ἀπολέσαι με, διεκώλυσε, καὶ ἔδωκέ τι μέρος αἰδοῖ τῶν περὶ ἐμὲ πραγμάτων. ἐπειδὴ δὲ ἀφικόμην, ᾤμην τούτου πρῶτον ἔλεγχον δεῖν λαβεῖν, πότερον ὄντως εἴη Διονύσιος ἐξημμένος ὑπὸ φιλοσοφίας, ὥσπερ πυρός· ἢ μάτην ὁ πολὺς οὗτος ἔλθοι λόγος Ἀθήναζε. ἔστι δή τις τρόπος τοῦ περὶ τὰ τοιαῦτα πεῖραν λαμβάνειν, οὐκ ἀγεννής, ἀλλ' ὄντως τυράννοις πρέπων, ἄλλως τε καὶ τοῖς τῶν παρακουσμάτων μεστοῖς. ὃ δὴ κἀγὼ Διονύσιον εὐθὺς ἐλθὼν ᾐσθόμην καὶ μάλα πεπονθότα. δεικνύναι δὴ δεῖ τοῖς τοιούτοις ὅτι ἐστὶ πᾶν τὸ πρᾶγμα οἷόντε, καὶ δι' ὅσων πραγμάτων καὶ ὅσον πόνον ἔχει. ὁ γὰρ ἀκούσας, ἐὰν μὲν ὄντως ᾖ φιλόσοφος, οἰκεῖός τε καὶ ἄξιος τοῦ πράγματος, θεῖος ὤν, ὁδόν τε ἡγεῖται θαυμαστὴν ἀκηκοέναι, ξυντατέον τε εἶναι νῦν, καὶ οὐ βιωτὸν ἄλλως ποιοῦντι. μετὰ τοῦτο δὴ ξυντείνας αὐτόν τε καὶ τὸν ἡγούμενον τὴν ὁδόν, οὐκ ἀνίησι πρὶν ἂν ἢ τέλος ἐπιθῇ πᾶσι, ἢ λάβῃ δύναμιν ὥστε αὐτὸς αὑτὸν χωρὶς τοῦ δείξαντος μὴ ἀδύνατος εἶναι ποδηγεῖν. ταύτῃ καὶ κατὰ ταῦτα διανοηθεὶς ὁ τοιοῦτος ζῇ· πράττων μέν, ἐν αἷστισιν ἂν ᾖ πράξεσι, παρὰ πάντα δὲ αἰεὶ φιλοσοφίας ἐχόμενος, καὶ τροφῆς τῆς καθ' ἡμέραν, ἥτις ἂν αὐτὸν μάλιστα εὐμαθῆ τε καὶ μνήμονα, καὶ λογίζεσθαι δυνατόν, ἐν αὑτῷ νήφοντα, ἀπεργάζηται· τὴν δὲ ἐναντίαν ταύτῃ μισῶν διατελεῖ. οἱ δὲ ὄντως μὲν μὴ φιλόσοφοι, δόξαις δ' ἐπικεχρωσμένοι, καθάπερ οἱ τὰ σώματα ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐπικεκαυμένοι, ἰδόντες τε ὅσα μαθήματά ἐστι καὶ ὁ πόνος ἡλίκος, καὶ δίαιτα ἡ καθ' ἡμέραν ὡς

πρέπουσα, ἡ κοσμία τῶν πραγμάτων, χαλεπὸν ἡγησάμενοι καὶ ἀδύνατον αὐτοῖς, αὖτε δὴ ἐπιτηδεύειν δυνατοὶ γίγνονται. ἔνιοι δὲ αὐτῶν πείθουσιν αὐτοὺς ὡς ἱκανῶς ἀκηκοότες εἰσὶ τὸ ὅλον, καὶ οὐδὲν ἔτι δέονταί τινων πραγμάτων. ἡ μὲν δὴ πεῖρα αὕτη γίνεται ἡ σαφής τε καὶ ἀσφαλεστάτη πρὸς τοὺς τρυφῶντάς τε καὶ ἀδυνάτους διαπονεῖν, ὡς μηδέποτε βαλεῖν ἐν αἰτίᾳ τὸν δεικνύντα, ἀλλ᾽ αὐτὸν αὐτόν, μὴ δυνάμενον πάντα τὰ πρόσφορα ἐπιτηδεύειν τῷ πράγματι. οὕτω δὴ καὶ Διονυσίῳ τότ᾽ ἐῤῥήθη τὰ ῥηθέντα. πάντα μὲν οὖν οὔτ᾽ ἐγὼ διεξῆλθον, οὔτε Διονύσιος ἐδεῖτο. πολλὰ γὰρ αὐτὸς καὶ τὰ μέγιστα εἰδέναι τε καὶ ἱκανῶς ἔχειν προσεποιεῖτο, διὰ τὰς ὑπὸ τῶν ἄλλων παρακοάς. ὕστερον δὲ καὶ ἀκούω γεγραφέναι αὐτὸν περὶ ὧν τότε ἤκουσε, συνθέντα ὡς αὑτοῦ τέχνην, οὐδὲν τῶν αὐτῶν ὧν ἀκούοι. οἶδα δὲ οὐδὲν τούτων. ἄλλους μέν τινας οἶδα γεγραφότας περὶ τῶν αὐτῶν τούτων· οἵτινες δέ, οὐδ᾽ αὐτοὶ αὑτούς. τοσόνδε γε μὴν περὶ πάντων ἔχω φράζειν τῶν γεγραφότων καὶ γραψόντων, ὅσοι φασὶν εἰδέναι περὶ ὧν ἐγὼ σπουδάζω, εἴτ᾽ ἐμοῦ ἀκηκοότες, εἴτ᾽ ἄλλων, εἴθ᾽ ὡς εὑρόντες αὐτοί, τούτους οὐκ ἔστι, κατά γε τὴν ἐμὴν δόξαν, περὶ τοῦ πράγματος ἐπαΐειν οὐδέν. οὔκουν ἐμόν γε περὶ αὐτῶν ἐστι σύγγραμμα, οὐδὲ μήποτε γένηται. ῥητὸν γὰρ οὐδαμῶς ἐστιν ὡς ἄλλα μαθήματα· ἀλλ᾽ ἐκ πολλῆς συνουσίας γιγνομένης περὶ τὸ πρᾶγμα αὐτό, καὶ τοῦ συζῆν, ἐξαίφνης οἷον ἀπὸ πυρὸς πηδήσαντος ἐξαφθὲν φῶς, ἐν τῇ ψυχῇ γενόμενον αὐτὸ ἑαυτὸ ἤδη

τρέφει. καίτοι τόσονδέ γε οἶδα, ὅτι γραφέντα ἢ λεχθέντα ὑπ᾽ ἐμοῦ, βέλτιστ᾽ ἂν λεχθείη· καὶ μὴν ὅτι γεγραμμένα κακῶς, οὐχ ἥκιστ᾽ ἂν ἐμὲ λυποῖ. εἰ δέ μοι ἐφαίνετο γραπτέα θ᾽ ἱκανῶς εἶναι πρὸς τοὺς πολλοὺς καὶ ῥητά, τί τούτου κάλλιον ἐπέπρακτ᾽ ἂν ἡμῖν ἐν τῷ βίῳ, ἢ τοῖς τε ἀνθρώποισι μέγα ὄφελος γράψαι, καὶ τὴν φύσιν εἰς φῶς τοῖς πᾶσι προαγαγεῖν; ἀλλ᾽ οὔτε ἀνθρώποις ἡγοῦμαι τὴν ἐπιχείρησιν περὶ αὐτῶν λεγομένην ἀγαθὸν, εἰ μὴ τισὶν ὀλίγοις, ὁπόσοι δυνατοὶ ἀνευρεῖν αὐτοὶ διὰ μικρᾶς ἐνδείξεως, τῶν γε δὴ ἄλλων τοὺς μὲν καταφρονήσεως οὐκ ὀρθῶς ἐμπλήσειεν ἂν οὐδαμῇ ἐμμελοῦς· τοὺς δὲ, ὑψηλῆς καὶ χαύνης ἐλπίδος, ὡς σέμν᾽ ἄττα μεμαθηκότας. ἔτι δὲ μακρότερα περὶ αὐτῶν ἐν νῷ μοι γέγονεν εἰπεῖν. τάχα γὰρ ἂν περὶ ὧν λέγω σαφέστερον ἂν εἴη τὶ, λεχθέντων αὐτῶν. ἔστι γάρ τις λόγος ἀληθὴς ἐναντίος τῷ τολμήσαντι γράφειν τῶν τοιούτων καὶ ὁτιοῦν, πολλάκις μὲν ὑπ᾽ ἐμοῦ καὶ πρόσθεν ῥηθεὶς, ἔοικε δ᾽ οὖν εἶναι καὶ νῦν λεκτέος. Ἔστι τῶν ὄντων ἑκάστῳ, δι᾽ ὧν τὴν ἐπιστήμην ἀνάγκη παραγίγνεσθαι, τρία· τέταρτον δ᾽ αὐτη. πέμπτον δ᾽ αὐτὸ τιθέναι δεῖ ὃ δὴ γνωστόν τε καὶ ἀληθές ἐστιν· ὧν ἓν μὲν, ὄνομα· δεύτερον δὲ, λόγος· τὸ δὲ τρίτον, εἴδωλον· τέταρτον δὲ, ἐπιστήμη. περὶ ἓν οὖν λάβε, βουλόμενος μαθεῖν τὸ νῦν λεγόμενον καὶ πάντων οὕτω πέρι νόησον. κύκλος ἐστί τι λεγόμενον, ᾧ τοῦτ᾽ αὐτό ἐστιν ὄνομα ὃ νῦν ἐφθέγμεθα. λόγος δ᾽ αὐτοῦ, τὸ δεύτερον, ἐξ ὀνομάτων καὶ ῥημάτων συγκείμενος. τὸ γὰρ ἐκ τῶν ἐσχάτων ἐπὶ τὸ μέσον

ἴσον ἀπέχον πάντῃ, λόγος ἂν εἴη ἐκείνου ᾧπερ στρογγύλον καὶ περιφερὲς ὄνομα καὶ κύκλος. τρίτον δέ, τὸ ζωγραφούμενόν τε καὶ ἐξαλειφόμενον καὶ τορνευόμενον καὶ ἀπολλύμενον· ὧν αὐτὸς ὁ κύκλος, ὃν πέρι πάντ' ἐστὶ ταῦτα, οὐδὲν πάσχει τούτων, ὡς ἕτερον ὄν. τέταρτον δέ, ἐπιστήμη καὶ νοῦς, ἀληθής τε δόξα περὶ ταῦτ' ἐστίν. ὡς δὲ ἕν, τοῦτο αὖ πᾶν θετέον, οὐκ ἐν φωναῖς οὐδ' ἐν σωμάτων σχήμασιν, ἀλλ' ἐν ψυχαῖς ἐνόν. ᾧ δῆλον ἕτερόν τε ὂν αὐτοῦ τοῦ κύκλου τῆς φύσεως, τῶν τε ἔμπροσθεν λεχθέντων τριῶν. τούτων δὲ ἐγγύτατα μὲν ξυγγενείᾳ καὶ ὁμοιότητι τοῦ πέμπτου νοῦς πεπλησίακε, τἆλλα δὲ πλέον ἀπέχει. ταὐτὸν δὴ περί τε εὐθέος ἅμα καὶ περιφεροῦς σχήματος καὶ χρόας; περί τε ἀγαθοῦ καὶ καλοῦ καὶ δικαίου καὶ περὶ σώματος ἅπαντος, σκευαστοῦ τε καὶ κατὰ φύσιν γεγονότος, πυρός, ὕδατός τε, καὶ τῶν τοιούτων πάντων, καὶ ζώου ξύμπαντος πέρι, καὶ ἐν ψυχαῖς ἤθους· καὶ περὶ ποιήματα καὶ παθήματα ξύμπαντα. οὐ γὰρ ἂν τούτων μή τις τὰ τέτταρα λάβῃ. ἄλλως γέ πως οὔποτε τελέως ἐπιστήμης τοῦ πέμπτου μέτοχος ἔσται. πρὸς γὰρ τούτοις ταῦτα οὐχ ἧττον ἐπιχειρεῖ τὸ ποῖόν τι περὶ ἕκαστον δηλοῦν, ἢ τὸ ὂν ἑκάστου, διὰ τὸ τῶν λόγων ἀσθενές. ὧν ἕνεκα, νοῦν ἔχων οὐδεὶς τολμήσει ποτὲ εἰς αὐτὸ τιθέναι τὰ νενοημένα ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ταῦτα εἰς ἀμετακίνητον· ὃ δὴ πάσχει τὰ γεγραμμένα τύποις. τοῦτο δὲ πάλιν αὖ τὸ νῦν λεγόμενον δεῖ μαθεῖν. κύκλος ἕκαστος τῶν ἐν ταῖς πράξεσι γραφομένων, ἢ καὶ τορνευθέντων, μεστὸς

τοῦ ἐναντίου ἐστὶ τῷ πέμπτῳ. τοῦ γὰρ εὐθέος ἐφάπτεται πάντῃ· αὐτὸς δὲ, φαμὲν, ὁ κύκλος οὔτε τι σμικρότερον οὔτε μεῖζον τῆς ἐναντίας ἔχει ἐν αὑτῷ φύσεως. ὄνομά τε αὐτῶν φάμεν οὐδὲν οὐδενὶ βέβαιον εἶναι. κωλύει δ' οὐδὲν, τὰ νῦν στρογγύλα καλούμενα, εὐθέα κεκλῆσθαι· τά τε εὐθέα δὴ, στρογγύλα· καὶ οὐδὲν ἧττον βεβαίως ἕξειν τοῖς μεταθεμένοις καὶ ἐναντίως καλοῦσι. καὶ μὴν περὶ λόγου γε ὁ αὐτὸς λόγος, εἴπερ ἐξ ὀνομάτων καὶ ῥημάτων σύγκειται, μηδὲν ἱκανῶς βεβαίως εἶναι βέβαιον. μυρίος δὲ λόγος αὖ περὶ ἑκάστου τῶν τεττάρων, ὡς ἀσαφές. τὸ δὲ μέγιστον, ὅπερ εἴπομεν ὀλίγον ἔμπροσθεν, ὅτι δυοῖν ὄντοιν, τοῦ τε ὄντος καὶ τοῦ ποίου τινὸς, οὐ τὸ ποῖον τί, τὸ δὲ τί ζητούσης εἰδέναι τῆς ψυχῆς, τὸ μὴ ζητούμενον ἕκαστον τῶν τεττάρων προτεῖνον τῇ ψυχῇ λόγῳ τε καὶ κατ' ἔργα αἰσθήσεσιν εὐέλεγκτον, τό, τε λεγόμενον καὶ δεικνύμενον αἰεὶ παρεχόμενον ἕκαστον, ἀπορίας τε καὶ ἀσαφείας ἐμπίπλησι πάσης, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πάντ' ἄνδρα. ἐν οἷσι μὲν οὖν μηδ' εἰθισμένοι τὸ ἀληθὲς ζητεῖν ἐσμεν ὑπὸ πονηρᾶς τροφῆς, ἐξαρκεῖ δὲ τὸ προτεθὲν τῶν εἰδώλων, οὐ καταγέλαστοι γιγνόμεθα ὑπ' ἀλλήλων, οἱ ἐρωτώμενοι ὑπὸ τῶν ἐρωτώντων· δυναμένων δὲ τὰ τέτταρα διαῤῥίπτειν τε καὶ ἐλέγχειν· ἐν οἷς δ' ἂν τὸ πέμπτον ἀποκρίνασθαι καὶ δηλοῦν ἀναγκάζωμεν, ὁ βουλόμενος τῶν δυναμένων ἀνατρέπειν κρατεῖ, καὶ ποιεῖ τὸν ἐξηγούμενον ἐν λόγοις, ἢ γράμμασιν, ἢ ἀποκρίσεσι, τοῖς πολλοῖς τῶν ἀκουόντων δοκεῖν μηδὲν γιγνώσκειν ὧν ἂν ἐπιχειρῇ γράφειν ἢ λέγειν·

ἀγνοούντων ἐνίοτε ὡς οὐχ ἡ ψυχὴ τοῦ γράψαντος ἢ λέξαντος ἐλέγχεται, ἀλλ' ἡ τῶν τεττάρων φύσις ἑκάστου, πεφυκυῖα φαύλως. ἡ δὲ διὰ πάντων αὐτῶν διαγωγὴ, ἄνω καὶ κάτω μεταβαίνουσα ἐφ' ἕκαστον, μόγις ἐπιστήμην ἐνέτεκεν, εὖ πεφυκότος, εὖ πεφυκότι. κακῶς δὲ ἂν φυῇ, ὡς ἡ τῶν πολλῶν ἕξις τῆς ψυχῆς, εἴς τε τὸ μαθεῖν εἴς τε τὰ λεγόμενα ἤθη πέφυκε, τὰ δὲ διέφθαρται, οὐδ' ἂν ὁ Λυγκεὺς ἰδεῖν ποιήσειε τοὺς τοιούτους. ἑνὶ δὲ λόγῳ, τὸν μὴ ξυγγενῆ τοῦ πράγματος, οὔτ' ἂν εὐμάθια ποιήσειε ποτὲ, οὔτε μνήμη. τὴν ἀρχὴν γὰρ *ἐν ἀλλοτρίαις ἕξεσιν οὐκ ἐγγίγνεται. ὥστε ὁπόσοι τῶν δικαίων τε καὶ τῶν ἄλλων ὅσα καλὰ μὴ προσφυεῖς εἰσι καὶ ξυγγενεῖς, ἄλλοι δὲ ἄλλων εὐμαθεῖς ἅμα καὶ μνήμονες, οὐδ' ὅσοι ξυγγενεῖς, δυσμαθεῖς δὲ ἅμα καὶ ἀμνήμονες, οὐδένες τούτων μήποτε μάθωσιν ἀλήθειαν ἀρετῆς εἰς τὸ δυνατὸν, οὐδὲ κακίας. ἅμα γὰρ αὐτὰ ἀνάγκη μανθάνειν, καὶ τὸ ψεῦδος ἅμα καὶ ἀληθὲς τῆς ὅλης οὐσίας μετὰ τριβῆς πάσης καὶ χρόνου πολλοῦ· ὅπερ ἐν ἀρχαῖς εἶπον. μόγις δὲ τριβόμενα πρὸς ἄλληλα αὐτῶν ἕκαστα, ὀνόματα καὶ λόγοι, ὄψεις τε καὶ αἰσθήσεις, ἐν εὐμενέσιν ἐλέγχοις ἐλεγχόμενα, καὶ ἄνευ φθόνων ἐρωτήσεσι καὶ ἀποκρίσεσι χρωμένων, ἐξέλαμψε φρόνησις περὶ ἕκαστον καὶ νοῦς, συντείνων ὅτι μάλιστ' εἰς δύναμιν ἀνθρωπίνην. διὸ δὴ πᾶς ἀνὴρ σπουδαῖος, τῶν ὄντων σπουδαίων πέρι, πολλοῦ δεῖ μὴ γράψας ποτὲ ἐν ἀνθρώποις, εἰς φθόνον καὶ ἀπορίαν καταβαλεῖ. ἑνὶ δὴ ἐκ τούτων δεῖ γιγνώσκειν λόγῳ, ὅταν ἴδῃ τίς του συγγράμματα γεγραμμένα

εἴτε ἐν νόμοις νομοθέτου, εἴτε ἐν ἄλλοις τισὶν ἅττ' οὖν, ὡς οὐκ ἦν τούτῳ ταῦτα σπουδαιότατα, εἴπερ ἔστ' αὐτὸς σπουδαῖος, κεῖται δέ που ἐν χώρᾳ τῇ καλλίστῃ τῶν τούτου. εἰ δὲ ὄντως αὐτῷ ταῦτ' ἐσπουδασμένα ἐν γράμμασιν ἐτέθη, ἐξ ἄρα δή σοι ἔπειτα, θεοὶ μὲν οὔ, βροτοὶ δὲ φρένας ὤλεσαν αὐτοί. τούτῳ δὴ τῷ μύθῳ τε καὶ πλάνῳ ὁ ξυνεπισπόμενος, εὖ εἴσεται, εἴτ' οὖν Διονύσιος ἔγραψέ τι τῶν περὶ φύσεως ἄκρων καὶ πρώτων, εἴτε τις ἐλάττων εἴτε μείζων, ὡς οὐδὲν ἀκηκοὼς οὐδὲ μεμαθηκὼς ἦν ὑγιὲς ὧν ἔγραψε, κατὰ τὸν ἐμὸν λόγον. ὁμοίως γὰρ ἂν αὐτὰ ἐσέβετο ἐμοί, καὶ οὐκ ἂν αὐτὰ ἐτόλμησεν εἰς ἀναρμοστίαν καὶ ἀπρέπειαν ἐκβάλλειν. οὔτε γὰρ ὑπομνημάτων χάριν αὐτὰ ἔγραψεν. οὐδὲν γὰρ δεινὸν μή τις αὐτὸ ἐπιλάθηται, ἐὰν ἅπαξ τῇ ψυχῇ περιλάβῃ. πάντων γὰρ ἐν βραχυτάτοις κεῖται. φιλοτιμίας δὲ αἰσχρᾶς εἴπερ ἕνεκα, εἴθ' ὡς αὐτοῦ τιθέμενος, εἴθ' ὡς παιδείας δὴ μέτοχος ὤν, ἧς οὐκ ἄξιος ἦν, ἀγαπῶν δόξαν τὴν τῆς μετοχῆς γενομένην. εἰ μὲν οὖν ἐκ τῆς μιᾶς συνουσίας Διονυσίῳ τοῦτο γέγονε, τάχ' ἂν εἴη. γέγονε δ' οὖν ὅπως, "Ἴττω Ζεύς, φησὶν ὁ Θηβαῖος. διεξῆλθον μὲν γὰρ ὡς εἶπόν τε ἐγώ, καὶ ἅπαξ μόνον· ὕστερον δὲ οὐ πώποτε ἔτι. ἐννοεῖν δὴ δεῖ τὸ μετὰ τοῦτο, ὅτῳ μέλει τὸ περὶ αὐτὰ γεγονὸς εὑρεῖν, ὅπῃ ποτὲ γέγονε, τίνι ποτ' αἰτίᾳ τὸ δεύτερον καὶ τὸ τρίτον, πλεονάκις τε οὐ διεξῇμεν. πότερον Διονύσιος ἀκούσας μόνον ἅπαξ, οὕτως εἰδέναι τε οἴεται, καὶ ἱκανῶς εἰδέναι, εἴτε αὐτὸς εὑρών, ἢ καὶ μαθὼν ἔμπροσθεν παρ' ἑτέρων, ἢ φαῦλα εἶναι

τὰ λεχθέντα· ἢ τὸ τρίτον οὐ καθ' αὑτὸν, μείζονα δὲ, καὶ ὄντως οὐ καθ' αὑτὸν εἶναι φρονήσεώς τε καὶ ἀρετῆς ζῆν ἐπιμελούμενος. εἰ μὲν γὰρ φαῦλα, πολλοῖς μάρτυσι μαχεῖται τὰ ἐναντία λέγουσιν· οἳ περὶ τῶν τοιούτων πάμπολυ Διονυσίου κυριώτεροι ἂν εἶεν κριταί. εἰ δὲ εὑρηκέναι, ἢ μεμαθηκέναι, ἄξια δ' οὖν εἶναι πρὸς παιδείαν ψυχῆς ἐλευθέρας· πῶς ἂν μὴ θαυμαστὸς ὢν ἄνθρωπος τὸν ἡγεμόνα τούτων καὶ κύριον οὕτως εὐχερῶς ἠτίμασέ ποτ' ἄν; πῶς δ' ἠτίμασεν, ἐγὼ φράζοιμ' ἄν. οὐ πολὺν χρόνον διαλιπὼν τὸ μετὰ τοῦτο ἐν τῷ πρόσθεν Δίωνα ἐῶν τὰ ἑαυτοῦ κεκτῆσθαι καὶ καρποῦσθαι χρήματα, τότε οὐκέτ' εἴα τοὺς ἐπιτρόπους αὐτοῦ πέμπειν εἰς Πελοπόννησον, καθάπερ ἐπιλελησμένος τῆς ἐπιστολῆς παντάπασιν. εἶναι γὰρ αὐτὰ οὐ Δίωνος, ἀλλὰ τοῦ υἱέως· ὄντος μὲν ἀδελφιδοῦ οὑτοῦ, κατὰ νόμους δὲ ἐπιτροπεύοντος. τὰ μὲν δὴ πεπραγμένα μέχρι τούτου, ταῦτ' ἦν ἐν τότε χρόνῳ. τούτων δὲ οὕτω γενομένων, ἑωράκειν τε ἀκριβῶς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Διονυσίου φιλοσοφίας, ἀγανακτεῖν τε ἐξῆν εἴτε βουλοίμην, εἴτε μή. ἦν γὰρ θέρος ἤδη τότε, καὶ ἔκπλοι τῶν νεῶν. ἐδόκει δὴ χαλεπαίνειν μὲν οὐ δεῖν ἐμὲ Διονυσίῳ μᾶλλον ἢ ἐμαυτῷ τε καὶ τοῖς βιασαμένοις ἐλθεῖν ἐμὲ τὸ τρίτον εἰς τὸν πορθμὸν τὸν περὶ τὴν Σκύλλαν, Ὄφρ' ἔτι τὴν ὀλοὴν ἀναμετρήσαιμι Χάρυβδιν. λέγειν δὲ πρὸς Διονύσιον, ὅτι μοι μένειν ἀδύνατον εἴη, Δίωνος οὕτω προπεπηλακισμένου. ὁ δὲ παρεμυθεῖτό τε καὶ ἐδεῖτο μένειν, οὐκ οἰόμενός οἱ καλῶς ἔχειν, ἐμὲ ἄγγελον αὐτὸν τῶν τοιούτων ἐλθεῖν

ὅτι τάχος. οὐ πείθων δὲ, αὐτός μοι πομπὴν παρασκευάσειν ἔφη. ἐγὼ γὰρ ἐν τοῖς ἀποστόλοις πλοίοις ἐμβὰς διενοούμην πλεῖν τεθυμωμένος, πάσχειν τε οἰόμενος δεῖν, εἰ διακωλυοίμην ὁτιοῦν· ἐπειδὴ περιφανῶς ἠδίκουν μὲν οὐδὲν, ἠδικούμην δέ. ὁ δὲ, οὐδέν μετοῦ καταμένειν προσιέμενον ὁρῶν, μηχανὴν τοῦ μεῖναι τὸν τότε ἔκπλουν μηχανᾶται τοιάνδε τινά· τῇ μετὰ ταῦτα ἐλθὼν ἡμέρᾳ, λέγει πρός με πιθανὸν λόγον. Ἐμοὶ καί σοι Δίων, ἔφη, καὶ τὰ Δίωνος ἐκποδὼν ἀπαλλαχθήτω τοῦ περὶ αὐτὰ πολλάκις διαφέρεσθαι. ποιήσω γαρ διά σε, ἔφη, Δίωνι τάδε. ἀξιῶ ἐκεῖνον ἀπολαβόντα τὰ ἑαυτοῦ, οἰκεῖν μὲν ἐν Πελοποννήσῳ, μὴ ὡς φυγάδα δὲ, ἀλλ' ὡς αὐτῷ καὶ δεῦρο ἐξὸν ἀποδημεῖν, ὅ γ' ἂν ἐκείνῳ τε καὶ ἐμοὶ καὶ ὑμῖν τοῖς φίλοις κοινῇ ξυνδοκῇ. ταῦτα δ' εἶναι μὴ ἐπιβουλεύοντος ἐμοί. τούτων δὲ ἐγγυητὰς γίγνεσθαί σέ τε, καὶ τοὺς σοὺς οἰκείους, καὶ τοὺς ἐνθάδε Δίωνος. ὑμῖν δὲ τὸ βέβαιον ἐκεῖνος παρεχέτω· τὰ χρήματα δὲ ἃ ἂν λάβῃ, κατὰ Πελοπόννησον μὲν καὶ Ἀθήνας κείσθω, παρ' οἷστισιν ἂν ὑμῖν δοκῇ· καρπούσθω δὲ Δίων, μὴ κύριος δὲ ἄνευ ὑμῶν γιγνέσθω ἀνελέσθαι. ἐγὼ γὰρ ἐκείνῳ μὲν οὐ σφόδρα πιστεύω, τούτοις χρώμενον ἂν τοῖς χρήμασι, δίκαιον γίγνεσθαι περὶ ἐμέ· (οὐ γὰρ ὀλίγα ἔσται] σοὶ δὲ καὶ τοῖς σοῖς μᾶλλον πεπίστευκα. ὅρα δὴ ταῦτα εἴ σοι ἀρέσκει, καὶ μένε ἐπὶ τούτοις τὸν ἐνιαυτὸν τοῦτον· εἰς δὲ ὥρας ἄπιθι λαβὼν τὰ χρήματα ταῦτα. καὶ Δίων εὖ οἶδ' ὅτι πολλὴν χάριν ἕξει σοὶ διαπραξαμένῳ ταῦτα ὑπὲρ ἐκείνου. Τοῦτον δὴ ἐγὼ τὸν

λόγον ἀκούσας, ἐδυσχέραινον μὲν ὅλως· ὅμως δὲ βουλευσάμενος ἔφην εἰς τὴν ὑστεραίαν αὐτῷ περὶ τούτων τὰ δόξαντα ἀπαγγελεῖν. ταῦτα ξυνεθέμεθα τότε. ἐβουλευόμην δὴ τότε μετὰ ταῦτα, κατ᾽ ἐμαυτὸν γενόμενος, μάλα συγκεχυμένος. πρῶτος δ᾽ ἦν μοι τῆς βουλῆς ἡγούμενος ὅδε λόγος, φέρε, εἰ διανοεῖται τούτων μηδὲν ποιεῖν Διονύσιος ὧν φησιν· ἀπελθόντος δὲ μου ἐὰν ἐπιστέλλῃ Δίωνι πιθανῶς αὐτός τε καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν αὐτοῦ, διακελευόμενος ἃ νῦν πρὸς ἐμὲ λέγει, ὡς αὐτοῦ μὲν ἐθέλοντος, ἐμοῦ δὲ οὐκ ἐθελήσαντος ἃ προὐκαλεῖτό με δρᾶν, ἀλλ᾽ ὀλιγωρήσαντος τῶν ἐκείνου τοπαράπαν πραγμάτων. πρὸς δὲ καὶ τούτοισιν ἔτι μηδ᾽ ἐθέλῃ με ἐκπέμπειν, αὐτὸς τῶν ναυκλήρων μηδενὶ προστάττων· ἐνδείξηται δὲ πᾶσι ῥᾳδίως ὡς ἀβουλῶν ἐμὲ ἐκπλεῖν· ἆρά τις ἐθελήσει μὲ ἄγειν ναύτης ὁρμώμενον ἐκ τῆς Διονυσίου οἰκίας; ᾤκουν γὰρ δὴ, πρὸς τοῖς ἄλλοισι κακοῖς, ἐν τῷ κήπῳ τῷ περὶ τὴν οἰκίαν· ὅθεν οὐδ᾽ ἂν ὁ θυρωρὸς ἤθελέ με ἀφεῖναι, μὴ πεμφθείσης αὐτῷ τινος ἐντολῆς παρὰ Διονυσίου. ἂν δὲ μείνω τὸν ἐνιαυτὸν, ἕξω μὲν Δίωνι ταῦτα ἐπιστέλλειν, ἐν οἵοις αὖτ᾽ εἰμὶ, καὶ ἃ πράττω. καὶ ἐὰν μὲν δὴ ποιῇ τι Διονύσιος ὧν φησιν, οὐ παντάπασιν ἔσται μοι καταγελάστως πεπραγμένα. τάλαντα γὰρ ἴσως ἐστὶν οὐκ ἔλαττον (ἂν ἐκτιμᾷ τις ὀρθῶς) ἑκατὸν, ἡ Δίωνος οὐσία. ἂν δ᾽ οὖν γίγνηται τὰ νῦν ὑποφαίνοντα (οἷα εἰκὸς αὐτὰ γίγνεσθαι) ἀπορῶ μὲν ὅ, τι χρήσομαι ἐμαυτῷ. ὅμως δὲ ἀναγκαῖον ἴσως ἐνιαυτόν γ᾽ ἔτι πονῆσαι, καὶ ἔργοις ἐλέγξαι πειρᾶσθαι τὰς Διο-

νυσίου μηχανάς. ταῦτά μοι δόξαντα, εἰς τὴν ὑστεραίαν εἶπον πρὸς Διονύσιον ὅτι δέδοκταί μοι μένειν· ἀξιῶ μήν, ἔφην, μὴ κύριον ἡγεῖσθαί σε Δίωνος ἐμέ· πέμπειν δὲ μετ' ἐμοῦ σε παρ' αὐτὸν γράμματα, τὰ νῦν δεδογμένα δηλοῦντα, καὶ ἐρωτᾶν εἴγε ἀρκεῖ ταῦτα αὐτῷ ἢ καὶ μή· βούλεται δὲ ἄλλ' ἄττα καὶ ἀξιοῖ· καὶ ταῦτα ἐπιστέλλειν ὅτι τάχιστα· σὲ δὲ νεωτερίζειν μηδέν πω τῶν περὶ ἐκεῖνον. ταῦτ' ἐῤῥήθη, ταῦτα ξυνωμολογήσαμεν, ὡς νῦν εἴρηται σχεδόν. ἐξέπλευσε δὴ τὰ πλοῖα μετὰ τοῦτο, καὶ οὐκέτι μοὶ δυνατὸν ἦν πλεῖν· ὅτι δή μοι καὶ Διονύσιος ἐμνήσθη λέγων ὅτι τὴν ἡμίσειαν τῆς οὐσίας εἶναι δέοι Δίωνος, τὴν δ' ἡμίσειαν, τοῦ υἱέος· ἔφη δὴ πωλήσειν αὐτήν· πραθείσης δέ, τὰ μὲν ἡμίσεα ἐμοὶ δώσειν ἄγειν, τὰ δ' ἡμίσεα τῷ παιδὶ καταλείψειν αὐτοῦ. τὸ γὰρ δὴ δικαιότατον οὕτως ἔχειν. πληγεὶς δ' ἐγὼ τῷ λεχθέντι, πάνυ μὲν ᾤμην γελοῖον εἶναί τι λέγειν ἔτι· ὅμως δ' εἶπον ὅτι χρείη τὴν παρὰ Δίωνος ἐπιστολὴν περιμένειν ἡμᾶς, καὶ ταῦτα πάλιν αὐτῷ ἐπιστέλλειν. ὁ δὲ ἑξῆς τούτοις πάνυ νεανικῶς ἐπώλει τὴν οὐσίαν αὐτοῦ πᾶσαν, ὅπῃ τε καὶ ὅπως ἤθελε, καὶ οἷστισι· πρὸς ἐμὲ δὲ οὐδὲν ὅλως ἐφθέγγετο περὶ αὐτῶν· καὶ μὴν ὡσαύτως ἐγὼ πρὸς ἐκεῖνον αὖ περὶ τῶν Δίωνος πραγμάτων οὐδὲν ἔτι διελεγόμην. οὐδὲν γὰρ ἔτι πλέον ᾤμην ποιεῖν. μέχρι μὲν δὴ τούτων ταύτῃ μοὶ βεβοηθημένον ἐγεγόνει φιλοσοφίᾳ καὶ φίλοις. τὸ δὲ μετὰ ταῦτα ἐζῶμεν ἐγὼ καὶ Διονύσιος· ἐγὼ μέν, βλέπων ἔξω, καθάπερ ὄρνις ποθῶν ποθὲν ἀναπτάσθαι· ὁ δέ, διαμηχα-

νόμενος τίνα τρόπον ἀναάοβήσοι μὲ, μηδὲν ἀποδοὺς τῶν Δίωνος. ὅμως δὲ ἔφαμεν ἑταῖροί γε εἶναι πρὸς πᾶσαν Σικελίαν. τῶν δὴ μισθοφόρων τοὺς πρεσβυτέρους Διονύσιος ἐπεχείρησεν ὀλιγομισθοτέρους ποιεῖν, παρὰ τὰ τοῦ πατρὸς ἔθη. θυμωθέντες δὲ οἱ στρατιῶται ξυνελέγησαν ἀθρόοι, καὶ οὐκ ἔφασαν ἐπιτρέψειν. ὁ δ' ἐπεχείρει βιάζεσθαι, κλείσας τὰς τῆς ἀκροπόλεως πύλας. οἱ δ' ἐφέροντο εὐθὺς πρὸς τὰ τείχη, παιῶνα τινὰ ἀναβοήσαντες βάρβαρον καὶ πολεμικόν. οὗ δὴ περιδεὴς ὁ Διονύσιος γενόμενος, ἅπαντα συνεχώρησε καὶ ἔτι πλείω τοῖς τότε συλλεχθεῖσι τῶν πελταστῶν. λόγος δή τις ταχὺ διῆλθεν ὡς Ἡρακλείδης αἴτιος εἴη γεγονὼς πάντων τούτων. ὃν ἀκούσας, ὁ μὲν Ἡρακλείδης ἐκποδὼν αὑτὸν ἔσχεν ἀφανῆ· Διονύσιος δὲ ἐζήτει λαβεῖν. ἀπορῶν δὲ, Θεοδότην μεταπεμψάμενος εἰς τὸν κῆπον· ἔτυχον δ' ἐν τῷ κήπῳ καὶ ἐγὼ τότε περιπατῶν. τὰ μὲν οὖν ἄλλα οὔτ' οἶδα, οὔτ' ἤκουον διαλεγομένων. ἃ δὲ ἐναντίον εἶπε Θεοδότης ἐμοῦ πρὸς Διονύσιον, οἶδά τε καὶ μέμνημαι. Πλάτων γάρ, ἔφη, Διονύσιον ἐγὼ πείθω τουτονὶ, ἐὰν ἐγὼ γένωμαι δεῦρο Ἡρακλείδην κομίσαι δυνατὸς, εἰς λόγους ἡμῖν περὶ τῶν ἐγκλημάτων αὐτῷ τῶν νῦν γεγονότων· ἂν ἄρα μὴ δόξῃ δεῖν αὐτὸν οἰκεῖν ἐν Σικελίᾳ, τόν τε υἱὸν λαβόντα καὶ τὴν γυναῖκα ἀξιῶ εἰς Πελοπόννησον ἀποπλεῖν, οἰκεῖν τε, βλάπτοντα μηδὲν Διονύσιον ἐκεῖ, καρπούμενον δὲ τὰ ἑαυτοῦ. μετεπεμψάμην μὲν οὖν καὶ πρότερον αὐτὸν, μεταπέμψομαι δὲ καὶ νῦν. ἂν τ' οὖν ἀπὸ τῆς προτέρας μεταπομπῆς

ἔν τε καὶ ἀπὸ τῆς νῦν ὑπακούσῃ μοί. Διονύσιον δὲ ἀξιῶ καὶ δέομαι, ἄν τις ἐντυγχάνῃ Ἡρακλείδῃ ἐάν τ' ἐν ἀγρῷ ἐάν τ' ἐνθάδε, μηδὲν ἄλλο αὐτῷ φλαῦρον γίγνεσθαι, μεταστῆναι δ' ἐκ τῆς χώρας, ἕως ἂν ἄλλό τι Διονυσίῳ δόξῃ. ταῦτα, ἔφη, συγχωρεῖς; λέγων πρὸς τὸν Διονύσιον. Συγχωρῶ· μηδ' ἂν πρὸς τῇ σῇ, ἔφη, φανῇ οἰκίᾳ, πείσεσθαι φλαῦρον μηδὲν παρὰ τὰ νῦν εἰρημένα. τῇ δὴ μετὰ ταύτην τὴν ἡμέραν δείλης Εὐρύβιος καὶ Θεοδότης προσηλθέτην μοὶ σπουδῇ τεθορυβημένω θαυμαστῶς. καὶ ὁ Θεοδότης λέγει, Πλάτων, ἔφη, παρῆσθα χθὲς οἷς περὶ Ἡρακλείδου Διονύσιος ὡμολόγει πρὸς ἐμὲ καὶ σε; Πῶς δὲ οὔκ; ἔφην. Νῦν τοίνυν, ἦ δ' ὅς, περιθέουσι πελτασταὶ, λαβεῖν Ἡρακλείδην ζητοῦντες. ὁ δὲ εἶναί πῃ ταύτῃ κινδυνεύει. ἀλλ' ἡμῖν, ἔφη, συνακολούθησον πρὸς Διονύσιον ἁπάσῃ μηχανῇ. ᾠχόμεθα οὖν, καὶ εἰσήλθομεν παρ' αὐτόν· καὶ τὼ μὲν ἑστάτην σιγῇ δακρύοντε· ἐγὼ δὲ εἶπον, Οἵδε πεφόβηνται μήτι σὺ παρὰ τὰ χθὲς ὡμολογημένα ποιήσῃς περὶ Ἡρακλείδην νεώτερον. δοκεῖ γάρ μοι ταύτῃ πῃ γεγονέναι φανερὸς ἀποτετραμμένος. ὁ δὲ, ἀκούσας ἀνεφλέχθη τε, καὶ παντοδαπὰ χρώματα ἧκεν, οἷα ἂν θυμούμενος ἀφείη. προσπεσὼν δ' αὐτῷ ὁ Θεοδότης, λαβόμενος τῆς χειρὸς, ἐδάκρυσέ τε καὶ ἱκέτευε μηδὲν τοιοῦτον ποιεῖν. ὑπολαβὼν δ' ἐγὼ, παραμυθούμενος, Θάῤῥει, Θεοδότα, ἔφην. οὐ γὰρ τολμήσει Διονύσιος παρὰ τὰ χθὲς ὡμολογημένα ἄλλα ποτὲ δρᾷν. καὶ ὅς, ἐμβλέψας μοὶ καὶ μάλα τυραννικῶς, Σοὶ, ἔφη, ἐγὼ οὔτε τι σμικρὸν οὔτε μέγα ὡμολό-

γησα. Νὴ τοὺς θεούς, ἦν δ' ἐγώ, σύ γε ταῦτα ἃ σοῦ νῦν οὗτος δεῖται μὴ ποιεῖν. καὶ εἰπὼν ταῦτα, ἀποστρεφόμενος ᾠχόμην ἔξω. τὸ μετὰ ταῦτα ὁ μὲν ἐκυνήγει τὸν Ἡρακλείδην· Θεοδότης δὲ ἀγγέλους πέμπων Ἡρακλείδῃ, φεύγειν διεκελεύετο. ὁ δέ, ἐκπέμψας Τισίαν καὶ πελταστάς, διώκειν ἐκέλευε. φθάνει δέ, ὡς ἐλέγετο, Ἡρακλείδης εἰς τὴν Καρχηδονίων ἐπικράτειαν ἐκφυγὼν ἡμέρας σμικρῷ τινι μέρει. τὸ δὴ μετὰ τοῦτο ἡ πάλαι ἐπιβουλὴ Διονυσίῳ τοῦ μὴ ἀποδοῦναι τὰ Δίωνος χρήματα, ἔδοξεν ἔχθρας λόγον ἔχειν ἂν πρός με πιθανόν. καὶ πρῶτον μὲν ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ἐκπέμπει με, εὑρὼν πρόφασιν, ὡς τὰς γυναῖκας ἐν τῷ κήπῳ ἐν ᾧ κατῴκουν ἐγώ, δέοι θῦσαι θυσίαν τινὰ δεχήμερον. ἔξω δή με παρ' Ἀρχεδήμῳ προσέταττε τὸν χρόνον τοῦτον μεῖναι. ὄντος δὲ μοῦ ἐκεῖ, Θεοδότης μεταπεμψάμενός με, πολλὰ περὶ τῶν τότε πραχθέντων ἠγανάκτει καὶ ἐμέμφετο Διονυσίῳ. ὁ δ' ἀκούσας ὅτι παρὰ Θεοδότην εἴην εἰσεληλυθώς, πρόφασιν αὖ ταύτην ἄλλην τῆς πρὸς ἐμὲ διαφορᾶς ποιούμενος, ἀδελφὴν τῆς πρόσθεν, πέμψας τινὰ ἠρώτα με εἰ ξυγγιγνοίμην ὄντως μεταπεμψαμένου με Θεοδότου. κἀγώ, παντάπασιν, ἔφην. ὁ δέ, Ἐκέλευε τοίνυν, ἔφη, σοὶ φράζειν ὅτι καλῶς οὐδαμῇ ποιεῖς, Δίωνα καὶ τοὺς Δίωνος φίλους αἰεὶ περὶ πλείονος αὑτοῦ ποιούμενος. ταῦτ' ἐῤῥήθη, καὶ οὐκέτι μετεπέμψατό με εἰς τὴν οἴκησιν πάλιν· ὡς ἤδη σαφῶς Θεοδότου μὲν ὄντος μου καὶ Ἡρακλείδου φίλου, καὶ τοῦ δ' ἐχθροῦ· καὶ οὐκέτ' εὐνοεῖν ᾤετό με, ὅτι Δίωνι τὰ χρήματα ἔῤῥει παντελῶς,

ᾤκουν δὴ τὸ μετὰ τοῦτο ἔξω τῆς ἀκροπόλεως ἐν τοῖς μισθοφόροις. προσιόντες δέ μοι ἄλλοι τε καὶ οἱ τῶν ὑπηρεσιῶν ὄντες Ἀθήνηθεν ἐμοὶ πολῖται, ἀπήγγελλον ὅτι διαβεβλημένος εἴην ἐν τοῖς πελτασταῖς· καί μοι τινὲς ἀπειλοῖεν, εἴπου λήψοιντό με, διαφθερεῖν. μηχανῶμαι δὴ τινὰ τοιάνδε σωτηρίαν· πέμπω παρ᾽ Ἀρχύτην καὶ τοὺς ἄλλους φίλους εἰς Τάραντα, φράζων ἐν οἷς ὢν τυγχάνω. οἱ δὲ, πρόφασιν τινὰ πρεσβείας πορισάμενοι παρὰ τῆς πόλεως, πέμπουσι τριακόντορόν τε καὶ Λαμίσκον αὐτῶν ἕνα· ὃς ἐλθὼν ἐδεῖτο Διονυσίου περὶ ἐμοῦ, λέγων ὅτι βουλοίμην ἀπιέναι, καὶ μηδαμῶς ἄλλως ποιεῖν. ὁ δὲ ξυνωμολόγησε καὶ ἀπέπεμψεν, ἐφόδια δούς. τῶν Δίωνος δὲ χρημάτων οὔτ᾽ ἐγώ τι ἀπῄτουν, οὔτε τὶς ἀπέδωκεν. ἐλθὼν δὲ εἰς Πελοπόννησον, εἰς Ὀλυμπίαν Δίωνα καταλαβὼν θεωροῦντα, ἤγγελον τὰ γεγονότα. ὁ δὲ, τὸν Δία ἐπιμαρτυράμενος, εὐθὺς παρήγγελλεν ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς οἰκείοις καὶ φίλοις παρασκευάζεσθαι τιμωρεῖσθαι Διονύσιον· ἡμῶν μὲν ξεναπατίας χάριν (οὕτω γὰρ ἔλεγέ τε καὶ ἐνόει) αὐτοῦ δ᾽ ἐκβολῆς ἀδίκου καὶ φυγῆς. ἀκούσας δ᾽ ἐγὼ, τοὺς μὲν φίλους παρακαλεῖν ἐκέλευον, εἰ βούλοιντο· ἐμὲ δ᾽ εἶπον ὅτι σὺ μετὰ τῶν ἄλλων βίᾳ τινὰ τρόπον σύσσιτον καὶ συνέστιον καὶ κοινωνὸν ἱερῶν Διονυσίῳ ἐποίησας, ὃς ἴσως ἡγεῖτο διαβαλλόντων πολλῶν ἐπιβουλεύειν ἐμὲ μετὰ σοῦ ἑαυτῷ καὶ τῇ τυραννίδι καὶ ὅμως οὐκ ἀπέκτεινεν, ᾐδέσθη δέ. οὔτ᾽ οὖν ἡλικίαν ἔχω συμπολεμεῖν ἔτι σχεδὸν οὐδενί· κοινός τε ὑμῖν εἰμὶ, ἄν ποτέ τι πρὸς ἀλλήλους δεηθέντες φι-

λίας ἀγαθόν τι ποιεῖν βουληθῆτε· κακὰ δὲ ἕως ἂν ἐπιθυμῆτε, ἄλλους παρακαλεῖτε. ταῦτα εἶπον, μεμισηκὼς τὴν περὶ Σικελίαν πλάνην καὶ ἀτυχίαν. ἀπειθοῦντες δὲ καὶ οὐ πειθόμενοι ταῖς ὑπ' ἐμοῦ διαλέξαι, πάντων τῶν νῦν γεγονότων κακῶν αὐτοὶ αἴτιοι ἐγένοντο αὐτοῖς· ὧν, εἰ Διονύσιος ἀπέδωκε τὰ χρήματα Δίωνι, ἢ καὶ παντάπασι κατηλλάγη, οὐκ ἄν ποτε ἐγένετο οὐδὲν, ὅσα γε δὴ τἀνθρώπινα. Δίωνα γὰρ ἐγὼ καὶ τῷ βούλεσθαι καὶ τῷ δύνασθαι κατεῖχον ἂν ῥᾳδίως. νῦν δὲ ὁρμήσαντες ἐπ' ἀλλήλους, κακῶν πάντα ἐμπεπλήκασι. καίτοι τήν γε αὐτὴν Δίων εἶχε βούλησιν ἥνπερ ἂν ἐγὼ φαίην δεῖν ἐμὲ καὶ ἄλλον, ὅστις μέτριος, περί τε τῆς αὐτοῦ δυνάμεως καὶ φίλων καὶ περὶ πόλεως τῆς αὐτοῦ διανοοῖτ' ἄν, εὐεργετῶν ἐν δυνάμει καὶ τιμαῖσι γενέσθαι τὰ μέγιστα ἐν ταῖς μεγίσταις. ἔτι δὲ οὐκ ἄν τις πλούσιον ἑαυτὸν ποιήσῃ, καὶ ἑταίρους καὶ πόλιν ἐπιβουλεύσας καὶ ξυνωμότας συναγαγὼν, πένης ὢν, καὶ ἑαυτοῦ μὴ κρατῶν, ὑπὸ δειλίας τῆς πρὸς τὰς ἡδονὰς ἡττημένος· εἶτα τοὺς τὰς οὐσίας κεκτημένους ἀποκτείνας, ἐχθροὺς καλῶν τούτους, διαφορῇ τὰ τούτων χρήματα, καὶ τοῖς συνεργοῖς τε καὶ ἑταίροις παρακελεύηται ὅπως μηδεὶς αὐτῷ ἐγκαλῇ, πένης φάσκων εἶναι. ταὐτὸν δὲ καὶ τὴν πόλιν ἂν οὕτω τις εὐεργετῶν, τιμᾶται ὑπ' αὐτῆς, τοῖς πολλοῖς τὰ τῶν ὀλίγων ὑπὸ ψηφισμάτων διανέμων· ἢ μεγάλης προεστὼς πόλεως, καὶ πολλῶν ἀρχούσης ἐλαττόνων, τῇ ἑαυτοῦ πόλει τὰ τῶν σμικροτέρων χρήματα διανέμῃ μὴ κατὰ δίκην. οὕτω μὲν γὰρ οὔτε

Δίων οὔτε ἄλλος ποτὲ οὐδεὶς ἐπὶ δύναμιν ἑκὼν εἶσιν ἀλιτηριώδη ἑαυτῷ τε καὶ γένει εἰς τὸν αἰεὶ χρόνον· ἐπὶ πολιτείαν δὲ καὶ νόμων κατασκευὴν τῶν δικαιοτάτων τε καὶ ἀρίστων, οὔτι δι' ὀλιγίστων θανάτων καὶ φυγῶν γινομένην. ἃ δὴ Δίων νῦν πράττων, προτιμήσας τὸ πάσχειν ἀνόσια τοῦ δρᾶσαι πρότερον, διευλαβούμενος δὲ παθεῖν, ὅμως ἔπεσεν, ἐπ' ἄκρον ἐλθὼν τοῦ περιγενέσθαι τῶν ἐχθρῶν· θαυμαστὸν παθὼν οὐδέν. ὅσιος γὰρ ἄνθρωπος ἀνοσίων πέρι, σώφρων τε καὶ ἔμφρων, τὸ μὲν ὅλον οὐκ ἄν ποτε διαψευσθείη τῆς ψυχῆς τῶν τοιούτων πέρι· κυβερνήτου δὲ ἀγαθοῦ πάθος ἂν ἴσως οὐ θαυμαστὸν εἰ πάθοι· ὃν χειμὼν μὲν ἐσόμενος οὐκ ἂν πάνυ λάθοι, χειμώνων δὲ ἐξαίσιον καὶ ἀπροσδόκητον μέγεθος λάθοιτ' ἄν, καὶ λαθὸν κατακλύσειε βίᾳ. ταὐτὸν δὴ καὶ Δίωνα ἔσφηλε δι' ὀλιγίστων. κακοὶ μὲν γὰρ ὄντες αὐτὸν σφόδρα οὐκ ἔλαθον οἱ σφήλαντες· ὅσον δὲ ὕψος ἀμαθίας εἶχον, καὶ τῆς ἄλλης μοχθηρίας τε καὶ λαιμαργίας, ἔλαθον. ᾧ δὴ σφαλεὶς κεῖται, Σικελίαν πένθει περιβαλὼν μυρίῳ. τὰ δὴ μετὰ τὰ νῦν ῥηθέντα ἃ ξυμβουλεύω, σχεδὸν εἴρηταί μοι καὶ εἰρήσθω. ὧν δ' ἐπανέλαβον ἕνεκα τὴν εἰς Σικελίαν ἄφιξιν τὴν δευτέραν, ἀναγκαῖον εἶναι ἔδοξέ μοι ῥηθῆναι δεῖν διὰ τὴν ἀτοπίαν καὶ ἀλογίαν τῶν γενομένων. εἰ δ' ἄρα τινὶ τὰ νῦν ῥηθέντα εὐλογώτερα ἐφάνη, καὶ προφάσεις πρὸς τὰ γενόμενα ἱκανὰς ἔχειν ἔδοξέ τῳ, μετρίως ἂν ἡμῖν καὶ ἱκανῶς εἴη τὰ νῦν εἰρημένα.

Ὀγδόη.

ΠΛΑΤΩΝ ΤΟΙΣ ΔΙΩΝΟΣ ΟΙΚΕΙΟΙΣ ΤΕ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΟΙΣ, ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

Ἃ δ' ἂν διανοηθέντες μάλιστα εὖ πράττοιτε, ὄντως πειράσομαι ταῦθ' ὑμῖν κατὰ δύναμιν διεξελθεῖν. ἐλπίζω δὲ οὐχ ὑμῖν μόνοις ξυμβουλεύσειν τὰ συμφέροντα· μάλιστά γε μὴν ὑμῖν, καὶ δευτέροις, πᾶσι τοῖς ἐν Συρακούσαις· τρίτοις δὲ, ὑμῶν καὶ τοῖς ἐχθροῖς καὶ πολεμίοις, πλὴν εἴτις αὐτῶν ἀνοσιουργὸς γέγονε. ταῦτα γὰρ ἀνίατα, καὶ οὐκ ἄν ποτέ τις αὐτὰ ἐκνίψειε. νοήσατε δὲ ἃ λέγω νῦν. ἔσθ' ἡμῖν, κατὰ Σικελίαν πᾶσαν λελυμένης τυραννίδος, πᾶσα μάχη περὶ αὐτῶν τούτων· τῶν μὲν, βουλομένων ἀναλαβεῖν πάλιν τὴν ἀρχήν· τῶν δὲ, τῇ τῆς τυραννίδος ἀποφυγῇ τέλος ἐπιθεῖναι. ξυμβουλὴ δὴ περὶ τῶν τοιούτων ὀρθὴ δοκεῖ ἑκάστοτε τοῖς πολλοῖς εἶναι, ταῦτα ξυμβουλεύειν δεῖν ἃ τοὺς μὲν πολεμίους ὡς πλεῖστα κακὰ ἐξεργάσεται, τοὺς δὲ φίλους ὡς πλεῖστα ἀγαθά. τὸ δὲ οὐδαμῶς ῥᾴδιον, πολλὰ κακὰ δρῶντα τοὺς ἄλλους, μὴ οὐ καὶ πάσχειν αὐτὸν πολλὰ ἕτερα. δεῖ δὲ οὐ μακρὰν ἐλθόντας ποι τὰ τοιαῦτα ἐναργῶς ἰδεῖν· ἀλλ' ὅσα νῦν γέγονε τῇδε αὐτοῦ περὶ Σικελίαν, τῶν μὲν, ἐπιχειρούντων δρᾶν, τῶν δὲ, ἀμύνασθαι τοὺς δρῶντας. ἃ κἂν ἄλλοις

μυθολογοῦντες ἱκανοὶ γίγνοισθ' ἂν ἑκάστοτε διδάσκαλοι· τούτων μὲν δὴ σχεδὸν οὐκ ἀπορία. τῶν δὲ ὅσα γένοιτ' ἂν ἢ πᾶσι συμφέροντα ἐχθροῖς τε καὶ φίλοις, ἢ ὅτι σμικρότατα κακὰ ἀμφοῖν, ταῦτα οὔτε ῥᾴδιον ὁρᾶν, οὔτε ἰδόντα ἐπιτελεῖν. εὐχῇ δὲ προσέοικεν ἡ τοιαύτη ξυμβουλή τε καὶ ἐπιχείρησις τοῦ λόγου. ἔστω δὴ παντάπασι μέν, εὐχή τις· (ἀπὸ γὰρ θεῶν χρὴ πάντα ἀρχόμενον αἰεὶ λέγειν τε καὶ νοεῖν) ἐπιτελὴς δ' εἴη σημαίνουσα ἡμῖν τοιόνδε τινὰ λόγον. νῦν ὑμῖν καὶ τοῖς πολεμίοις σχεδόν, ἐξ οὗπερ γέγονεν ὁ πόλεμος, συγγένεια ἄρχει μία διὰ τέλους, ἥν ποτε κατέστησαν οἱ πατέρες ὑμῶν, εἰς ἀπορίαν ἐλθόντες τὴν ἅπασαν, τόθ' ὅτε κίνδυνος ἐγένετο ἔσχατος Σικελίᾳ τῇ τῶν Ἑλλήνων, ὑπὸ Καρχηδονίων ἀνάστατον ὅλην ἐκβαρβαρωθεῖσαν γενέσθαι. τότε γὰρ εἵλοντο Διονύσιον μὲν ὡς νέον καὶ πολεμικὸν ἐπὶ τὰς τοῦ πολέμου πρεπούσας αὐτῷ πράξεις· σύμβουλον δὲ καὶ πρεσβύτερον Ἱππαρῖνον, ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς Σικελίας, αὐτοκράτορας, ὥς φασι, τυράννους ἐπονομάζοντες. καὶ εἴτε δὴ θείαν τις ἡγεῖσθαι βούλεται τύχην καὶ θεόν, εἴτε τὴν τῶν ἀρχόντων ἀρετήν, εἴτε καὶ τὸ ξυναμφότερον, μετὰ τῶν τότε πολιτῶν τῆς σωτηρίας αἰτίαν ξυμβῆναι γενομένην, ἔστω ταύτῃ ὅπῃ τις ὑπολαμβάνει· σωτηρία δ' οὖν οὕτως συνέβη τοῖς τότε γενομένοις. τοιούτων οὖν αὐτῶν γεγονότων, δίκαιόν που τοῖς σώσασι πάντας χάριν ἔχειν. εἰ δέ τι τὸν μετέπειτα χρόνον ἡ τυραννὶς οὐκ ὀρθῶς τῇ τῆς πόλεως δωρεᾷ καταχέχρηται, τούτων δίκας τὰς μὲν ἔχει, τὰς δὲ τινέτω. τίνες οὖν δὴ δι-

και ἀναγκαίως ὀρθαὶ γίγνοιντ' ἂν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς; εἰ μὲν ῥαδίως ὑμεῖς ἀποφυγεῖν οἷοί τ' ἦτε αὐτοὺς καὶ ἄνευ μεγάλων κινδύνων καὶ πόνων, ἢ κεῖνοι ἑλεῖν εὐπετῶς πάλιν τὴν ἀρχὴν, οὐδ' ἂν συμβουλεύειν οἷόν τ' ἦν τὰ μέλλοντα ῥηθήσεσθαι· νῦν δ' ἐννοεῖν ὑμᾶς ἀμφοτέρους χρεὼν καὶ ἀναμιμνήσκεσθαι ποσάκις ἐν ἐλπίδι ἑκάτεροι γεγόνατε τοῦ νῦν οἴεσθαι σχεδὸν αἰεὶ τινὸς σμικροῦ ἐπιδεεῖς εἶναι τὸ μὴ πάντα κατὰ νοῦν πράττειν· καὶ δὴ καὶ ὅτι τὸ σμικρὸν τοῦτο, μεγάλων καὶ μυρίων κακῶν αἴτιον ἑκάστοτε ξυμβαίνει γιγνόμενον, καὶ πέρας οὐδὲν ποτὲ τελεῖται, ξυνάπτει δὲ αἰεὶ παλαιὰ τελευτὴ δοκοῦσα, ἀρχὴ φυομένη νέα. διολέσθαι δ' ὑπὸ τοῦ κύκλου τούτου κινδυνεύσει καὶ τὸ τυραννικὸν ἅπαν καὶ τὸ δημοτικὸν γένος· ἥξει δὲ, ἐάνπερ τῶν εἰκότων γίγνηταί τι καὶ ἀπευκτῶν, σχεδὸν εἰς ἐρημίαν τῆς Ἑλληνικῆς φωνῆς Σικελία πᾶσα, Φοινίκων ἢ Ὀπικῶν μεταβαλοῦσα εἴς τινα δυναστείαν καὶ κράτος. τούτων δὴ χρὴ πάσῃ προθυμίᾳ πάντας τοὺς Ἕλληνας τέμνειν φάρμακον. εἰ μὲν δή τις ὀρθότερον ἄμεινόν τ' ἔχει τοῦ ὑπ' ἐμοῦ ῥηθησομένου, ἐνεγκὼν εἰς τὸ μέσον, ὀρθότατα φιλέλλην ἂν λεχθείη. ὃ δέ μοι φαίνεταί πῃ, τανῦν ἐγὼ πειράσομαι πάσῃ παῤῥησίᾳ καὶ κοινῷ τινι δικαίῳ λόγῳ χρώμενος δηλοῦν. λέγω γὰρ δὴ διαιτητοῦ τινα τρόπον διαλεγόμενος, ὡς δυοῖν τυραννεύσαντί τε καὶ τυραννευθέντι, ὡς ἑνὶ ἑκατέρῳ παλαιὰν ἐμὴν ξυμβουλήν. καὶ νῦν δ' ὅγ' ἐμὸς λόγος ἂν εἴη ξύμβουλος τυράννῳ παντὶ, φεύγειν μὲν τοὔνομά τε καὶ τοὔργον τοῦτο, εἰς βα-

σίλειαν δὲ, εἰ δυνατὸν εἴη, μεταβαλεῖν. δυνατὸν δὲ, ὡς ἔδειξεν ἔργῳ σοφὸς ἀνὴρ καὶ ἀγαθὸς Λυκοῦργος· ὃς ἰδὼν τὸ τῶν οἰκείων γένος ἐν Ἄργει καὶ Μεσσήνῃ ἐκ βασιλέων εἰς τυράννων δύναμιν ἀφικομένους, καὶ διαφθείραντας ἑαυτούς τε καὶ τὴν πόλιν ἑκατέρους ἑκατέραν, δείσας περὶ τῆς αὑτοῦ πόλεως ἅμα καὶ γένους, φάρμακον ἐπήνεγκε τὴν τῶν γερόντων ἀρχὴν, καὶ τὸν τῶν ἐφόρων δασμὸν, τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς σωτήριον· ὥστε γενεὰς τοσαύτας ἤδη μετ᾽ εὐκλείας σώζεσθαι· νόμος ἐπειδὴ κύριος ἐγένετο βασιλεὺς τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ᾽ οὐκ ἄνθρωποι τύραννοι νόμων· ὃ δὴ καὶ νῦν οὑμὸς λόγος πᾶσι παρακελεύεται· τοῖς μὲν τυραννίδος ἐφιεμένοις, ἀποτρέπεσθαι καὶ φεύγειν φυγῇ ἀπλήστῳ πεινώντων εὐδαιμόνισμα ἀνθρώπων καὶ ἀνοήτων· εἰς βασιλέως δ᾽ εἶδος πειρᾶσθαι μεταβάλλειν, καὶ δουλεῦσαι νόμοις βασιλικοῖς, τὰς μεγίστας τιμὰς κεκτημένους παρ᾽ ἑκόντων τε ἀνθρώπων καὶ τῶν νόμων. τοῖς δὲ δὴ ἐλεύθερα διώκουσιν ἤδη, καὶ φεύγουσι τὸν δούλειον ζυγὸν, ὡς ὂν κακὸν, εὐλαβεῖσθαι ξυμβουλεύοιμ᾽ ἂν μήποτε ἀπληστίᾳ ἐλευθερίας ἀκαίρου τινὸς εἰς τὸ τῶν προγόνων νόσημα ἐμπέσωσιν· ὃ διὰ τὴν ἄγαν ἀναρχίαν οἱ τότε ἔπαθον, ἀμέτρῳ ἐλευθερίας χρώμενοι ἔρωτι. οἱ γὰρ πρὸ Διονυσίου καὶ Ἱππαρίνου ἄρξαντες Σικελιῶται, τότε ὡς ᾤοντο εὐδαιμόνως ἔζων, τρυφῶντές τε καὶ ἅμα ἀρχόντων ἄρχοντες· οἳ καὶ τοὺς δέκα στρατηγοὺς κατέλευσαν βάλλοντες τοὺς πρὸ Διονυσίου, κατὰ νόμον οὐδένα κρίναντες, ἵνα δὴ δουλεύοιεν μηδενὶ μήτε σὺν δίκῃ,

μήτε νόμῳ δεσπότῃ· ἐλεύθεροι δ' εἶεν πάντη πάντως. ὅθεν αἱ τυραννίδες ἐγένοντο αὐτοῖς. δουλεία γὰρ καὶ ἐλευθερία, ὑπερβάλλουσα μὲν ἑκατέρα, πάγκακον· ἔμμετρος δὲ οὖσα, πανάγαθον. μετρία δὲ ἡ θεῷ δουλεία· ἄμετρος δὲ, ἡ τοῖς ἀνθρώποις. θεὸς δὲ ἀνθρώποις σώφροσι, νόμος· ἄφροσι δὲ, ἡδονή. τούτων δὴ ταύτῃ πεφυκότων, ἃ ξυμβουλεύω Συρακουσίοις πᾶσι, φράζειν παρακελεύομαι τοῖς Δίωνος φίλοις, ἐκείνου καὶ ἐμὴν κοινὴν ξυμβουλήν. ἐγὼ δὲ ἑρμηνεύσω ἃ ἐκεῖνος ἔμπνους ὢν καὶ δυνάμενος εἶπεν νῦν πρὸς ὑμᾶς. τίν' οὖν δή τις ἂν εἴποι λόγον ἀποφαίνεται ἡμῖν περὶ τῶν νῦν παρόντων ἡ Δίωνος ξυμβουλή; τόνδε· Δέξασθε, ὦ Συρακούσιοι, πάντων πρῶτον νόμους, οἵτινες ἂν ὑμῖν φαίνωνται μὴ πρὸς χρηματισμὸν καὶ πλοῦτον τρέψοντες τὰς γνώμας ὑμῶν, μήτ' ἐπιθυμίας. ἀλλ' ὄντων τριῶν, ψυχῆς καὶ σώματος, ἔτι δὲ χρημάτων, πρώτην μὲν τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν ἔχειν δεῖ· δευτέραν δὲ, τὴν τοῦ σώματος, ὑπὸ τῇ τῆς ψυχῆς κειμένην· τρίτην δὲ καὶ ὑστάτην, τὴν τῶν χρημάτων τιμὴν, δουλεύουσαν τῷ σώματί τε καὶ τῇ ψυχῇ. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπεργαζόμενος θεσμὸς, νόμος ἂν ὀρθῶς ὑμῖν εἴη κείμενος, ὄντως εὐδαίμονας ἀποτελῶν τοὺς χρωμένους· ὁ δὲ τοὺς πλουσίους εὐδαίμονας ὀνομάζων λόγος, αὐτός τε ἄθλιος, γυναικῶν καὶ παίδων ὢν λόγος ἄνους, τοὺς πειθομένους τε ἀπεργάζεται τοιούτους. ὅτι δ' ἀληθῆ ταῦτ' ἐγὼ παρακελεύομαι, ἐὰν γεύσησθε τῶν νῦν λεγομένων περὶ νόμων, ἔργῳ γνώσεσθε. ἣ δὴ βάσανος ἀληθεστάτη δοκεῖ γίγνεσθαι τῶν πάντων πέρι. δεξάμενοι δὲ τοὺς τοι-

οὕτους νόμους, ἐπειδὴ κατέχει κίνδυνος Σικελίαν, καὶ οὔτε κρατεῖτε ἱκανῶς, οὔτ᾽ αὖ διαφερόντως κρατεῖσθε, δίκαιον ἂν ἴσως καὶ ξυμφέρον γίγνοιτο ὑμῖν πᾶσι μέσον τεμεῖν, τοῖς τε φεύγουσι τῆς ἀρχῆς τὴν χαλεπότητα ὑμῖν, καὶ τοῖς τῆς ἀρχῆς πάλιν ἐρῶσι τυχεῖν· ὧν οἱ πρόγονοι, τότε μέγιστον, ἔσωσαν ἀπὸ βαρβάρων τοὺς Ἕλληνας, ὥστ᾽ ἐξεῖναι περὶ πολιτείας νῦν ποιεῖσθαι λόγους. ἔῤῥουσι δὲ τότε οὔτε λόγος οὔτ᾽ ἐλπὶς ἐλείπετ᾽ ἂν οὐδαμῆ οὐδαμῶς. νῦν οὖν τοῖς μὲν ἐλευθερία γιγνέσθω μετὰ βασιλικῆς ἀρχῆς· τοῖς δὲ ἀρχὴ ὑπεύθυνος βασιλικὴ, δεσποζόντων νόμων τῶν τε ἄλλων πολιτῶν καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν, ἄν τι παράνομον πράττωσιν. ἐπὶ δὲ τούτοις ξύμπασιν, ἀδόλῳ γνώμῃ καὶ ὑγιεῖ μετὰ θεῶν βασιλέα στήσασθε, πρῶτον μὲν, τὸν ἐμὸν υἱὸν, χαρίτων ἕνεκα διττῶν, τῆς τε παρ᾽ ἐμοῦ καὶ τῆς παρὰ τοῦ ἐμοῦ πατρός. ὁ μὲν γὰρ ἀπὸ βαρβάρων ἠλευθέρωσεν ἐν τῷ τότε χρόνῳ τὴν πόλιν, ἐγὼ δὲ ἀπὸ τυράννων νῦν δίς· ὧν αὐτοὶ μάρτυρες ὑμεῖς γεγόνατε. δεύτερον δὲ δὴ ποιεῖσθε βασιλέα, τὸν τῷ μὲν ἐμῷ πατρὶ ταὐτὸν κεκτημένον ὄνομα, υἱὸν δὲ Διονυσίου, χάριν τῆς τε νῦν βοηθείας καὶ ὁσίου τρόπου· ὃς γενόμενος τυράννου πατρὸς, ἑκὼν τὴν πόλιν ἐλευθεροῖ, τιμὴν αὐτῷ καὶ γένει ἀείζωον ἀντὶ τυραννίδος ἐφημέρου καὶ ἀδίκου κτώμενος. τρίτον δὲ, προκαλεῖσθαι χρὴ βασιλέα γίγνεσθαι Συρακουσῶν, ἑκόντα ἑκούσης τῆς πόλεως, τὸν νῦν τοῦ τῶν πολεμίων ἄρχοντα στρατοπέδου, Διονύσιον τὸν Διονυσίου· ἐὰν ἐθέλῃ ἑκὼν εἰς βασιλέως σχῆμα ἀπαλλάττεσθαι, δεδιὼς μὲν τὰς

τύχας, ἐλεῶν δὲ πατρίδα, καὶ ἱερῶν ἀθεραπευσίαν καὶ τάφους· μὴ διὰ φιλονεικίαν πάντως πάντα ἀπολέσῃ, βαρβάροις ἐπίχαρτος γενόμενος, τρεῖς δ' ὄντας βασιλέας, εἴτ' οὖν τὴν Λακωνικὴν δύναμιν αὐτοῖς δόντες, εἴτε ἀφελόντες καὶ ξυνομολογήσαντες, καταστήσατε, τρόπῳ τινὶ τοιῷδε ὃς εἴρηται μὲν καὶ πρότερον ὑμῖν, ὅμως δ' ἔτι καὶ νῦν ἀκούετε. ἐὰν ἐθέλῃ τὸ γένος ὑμῖν τὸ Διονυσίου τε καὶ Ἱππαρίνου ἐπὶ σωτηρίᾳ Σικελίας παύσασθαι τῶν νῦν παρόντων κακῶν, τιμὰς αὐτοῖς καὶ γένη λαβόντες, εἴς τε τὸν ἔπειτα καὶ τὸν νῦν χρόνον ἐπὶ τούτοις καλεῖτε, ὥσπερ καὶ πρότερον ἐῤῥήθη, πρέσβεις οὓς ἂν ἐθελήσωσι, κυρίους ποιησάμενοι τῶν διαλλαγῶν· εἴτε τινὰς αὐτόθεν, εἴτε ἔξωθεν, εἴτε ἀμφότερα· καὶ ὁπόσους ἂν συγχωρήσωσι, τούτους δ' ἐλθόντας, νόμους μὲν πρῶτον θεῖναι καὶ πολιτείαν τοιαύτην ἐν ᾗ βασιλέας ἁρμόττει γίγνεσθαι κυρίους ἱερῶν τε καὶ ὅσων ἄλλων πρέπει τοῖς γενομένοις ποτὲ εὐεργέταις· πολέμου δὲ καὶ εἰρήνης ἄρχοντας, νομοφύλακας ποιήσασθαι ἀριθμὸν τριάκοντα καὶ πέντε, μετά τε δήμου καὶ βουλῆς. δικαστήρια δὲ, ἄλλα μὲν ἄλλων· θανάτου δὲ καὶ φυγῆς τούς τε πέντε καὶ τριάκοντα ὑπάρχειν. πρὸς τούτοις τε ἐκλεκτοὺς γίγνεσθαι δικαστὰς ἐκ τῶν νῦν αἰεὶ περυσινῶν ἀρχόντων, ἕνα ἀφ' ἑκάστης τῆς ἀρχῆς τὸν ἄριστον δόξαντ' εἶναι καὶ δικαιότατον. τούτους δὲ τὸν ἐπιόντα ἐνιαυτὸν δικάζειν ὅσα θανάτου καὶ δεσμοῦ καὶ μεταστάσεως τῶν πολιτῶν· βασιλέα δὲ, τῶν τοιούτων δικῶν μὴ ἐξεῖναι δικαστὴν γίγνεσθαι, καθάπερ ἱερέα, φόνου κα-

θαρεύοντα καὶ δεσμοῦ καὶ φυγῆς. ταῦθ' ὑμῖν ἐγὼ καὶ ζῶν διενοήθην γίγνεσθαι, καὶ νῦν διανοοῦμαι. καὶ τότε κρατήσας τῶν ἐχθρῶν, μεθ' ὑμῶν, εἰ μὴ ξενικαὶ ἐριννύες ἐκώλυσαν, κατέστησα ἂν ᾗπερ καὶ διενοούμην· καὶ μετὰ ταῦτα Σικελίαν ἂν τὴν ἄλλην, εἴπερ ἔργα ἐπὶ νῷ ἐγίγνετο, κατῴκισα· τοὺς μὲν βαρβάρους ἣν νῦν ἔχουσιν ἀφελόμενος, ὅσοι μὴ ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἐλευθερίας διεπολέμησαν πρὸς τὴν τυραννίδα· τοὺς δ' ἔμπροσθεν οἰκητὰς τῶν Ἑλληνικῶν τόπων εἰς τὰς ἀρχαίας καὶ πατρῴας οἰκήσεις κατοικίσας. ταὐτὰ δὲ ταῦτα καὶ νῦν πᾶσι συμβουλεύω κοινῇ διανοηθῆναι, καὶ πράττειν τε καὶ παρακαλεῖν ἐπὶ ταύτας τὰς πράξεις πάντας· τὸν μὴ ἐθέλοντα δὲ, πολέμιον ἡγεῖσθαι κοινῇ. ἔστι δὲ ταῦτα οὐκ ἀδύνατα. ἃ γὰρ ἐν δυοῖν τε ὄντα ψυχαῖν τυγχάνει, καὶ λογισαμένοις εὑρεῖν βέλτιστα ἑτοίμως ἔχει, ταῦτα δὲ σχεδὸν ὁ κρίνων ἀδύνατα, οὐκ εὖ φρονεῖ. λέγω δὲ τὰς δύο, τήν τε Ἱππαρίνου τοῦ Διονυσίου υἱέως, καὶ τὴν τοῦ ἐμοῦ υἱοῦ. τούτοιν γὰρ ξυνομολογησάντοιν, τοῖς γε ἄλλοις Συρακουσίοις οἶμαι καὶ πᾶσιν ὅσοιπερ τῆς πόλεως κήδονται ξυνδοκεῖν. ἀλλὰ θεοῖς τε πᾶσι τιμὰς μετ' εὐχῶν δόντες, τοῖς τε ἄλλοις ὅσοις μετὰ θεῶν πρέπει· πείθοντες καὶ προκαλούμενοι φίλους καὶ διαφόρους μαλακῶς τε καὶ πάντως, μὴ ἀποστῆτε πρὶν ἂν τὰ νῦν ὑφ' ἡμῶν λεχθέντα, οἷον ὀνείρατα θεῖα ἐπιστάντα ἐγρηγορόσιν, ἐναργῆ τε ἐξεργάσησθε τελεσθέντα καὶ εὐτυχῆ.

'Ενάτη.

ΠΛΑΤΩΝ ΑΡΧΥΤΑι ΤΑΡΑΝΤΙΝΩι ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

Αφίκοντο πρὸς ἡμᾶς οἱ περὶ Ἄρχιππον καὶ Φιλωνίδην, τήν τε ἐπιστολὴν φέροντες ἣν σὺ αὐτοῖς ἔδωκας, καὶ ἀπαγγέλλοντες παρὰ σοῦ. τὰ μὲν οὖν πρὸς τὴν πόλιν οὐ χαλεπῶς διεπράξαντο· (καὶ γὰρ οὐδὲ παντελῶς ἦν ἐργώδη) τὰ δὲ παρὰ σοῦ διῆλθον ἡμῖν, λέγοντες ὑποδυσφορεῖν σε ὅτι οὐ δύνασαι τῆς περὶ τὰ κοινὰ ἀσχολίας ἀπολυθῆναι. ὅτι μὲν οὖν ἥδιστόν ἐστιν ἐν τῷ βίῳ τὸ τὰ αὑτοῦ πράττειν, ἄλλως τε καὶ εἴτις ἕλοιτο τοιαῦτα πράττειν οἷα καὶ σὺ, σχεδὸν παντὶ δῆλον. ἀλλὰ κἀκεῖνο δεῖ σε ἐνθυμεῖσθαι, ὅτι ἕκαστος ἡμῶν οὐχ αὑτῷ μόνον γέγονεν, ἀλλὰ τῆς γενέσεως ἡμῶν τὸ μέν τι ἡ πατρὶς μερίζεται, τὸ δέ τι, οἱ γεννήσαντες· τὸ δὲ, οἱ λοιποὶ φίλοι· πολλὰ δὲ καὶ τοῖς καιροῖς δίδοται τοῖς τὸν βίον ἡμῶν καταλαμβάνουσι. καλούσης δὲ τῆς πατρίδος αὐτῆς πρὸς τὰ κοινὰ, ἄτοπον ἴσως τὸ μὴ ὑπακούειν. ἅμα γὰρ ξυμβαίνει καὶ χώραν καταλιμπάνειν φαύλοις ἀνθρώποις, οἳ οὐκ ἀπὸ τοῦ βελτίστου πρὸς τὰ κοινὰ προσέρχονται. περὶ τούτων μὲν οὖν ἱκανῶς. Ἐχεκράτους δὲ καὶ νῦν ἐπιμέλειαν ἔχομεν, καὶ εἰς

τὸν λοιπὸν χρόνον ἕξομεν, καὶ διά σε, καὶ διὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ Φρυνίωνα, καὶ δι᾽ αὐτὸν τὸν νεανίσκον.

Δεκάτη.

ΠΛΑΤΩΝ ΑΡΙΣΤΟΔΩΡΩι ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

Ἀκούω Δίωνος ἐν τοῖς μάλιστα ἑταῖρον εἶναί τε σὲ καὶ νῦν, καὶ γεγονέναι διὰ παντὸς τὸ σοφώτατον ἦθος τῶν εἰς φιλοσοφίαν παρεχόμενον. τὸ γὰρ βέβαιον καὶ πιστὸν καὶ ὑγιὲς, τοῦτο ἐγώ φημι εἶναι τὴν ἀληθινὴν φιλοσοφίαν· τὰς δὲ ἄλλας τε καὶ εἰς ἄλλα τεινούσας σοφίας τε καὶ δεινότητας, κομψότητας οἶμαι προσαγορεύων ὀρθῶς ὀνομάζειν. ἀλλ᾽ ἔῤῥωσό τε, καὶ μένε ἐν τοῖς ἤθεσιν οἷσπερ καὶ μένεις.

Ἑνδεκάτη.

ΠΛΑΤΩΝ ΛΑΟΔΑΜΑΝΤΙ ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

Ἐπεστείλαμέν σοι καὶ πρότερον ὅτι πολὺ διαφέρει πρὸς ἅπαντα ἃ λέγεις αὐτὸν ἀφικέσθαι σὲ Ἀθήναζε· ἐπειδὴ δὲ σὺ φῂς ἀδύνατον εἶναι, μετὰ τοῦτο

ἢν δεύτερον, εἰ δυνατὸν ἐμὲ ἀφικέσθαι, ἢ Σωκράτη, ὥσπερ ἐπέστειλας. νῦν δὲ Σωκράτης μέν ἐστι περὶ ἀσθένειαν τὴν τῆς στραγγουρίας· ἐμὲ δὲ ἀφικόμενον ἐνταῦθα ἄσχημον ἂν εἴη μὴ διαπράξασθαι ἐφ᾽ ἅπερ σὺ παρακαλεῖς. ἐγὼ δὲ ταῦτα γενέσθαι ἂν οὐ πολλὴν ἐλπίδα ἔχω· (δι᾽ ἃ δὲ, μακρᾶς ἑτέρας δέοιτ᾽ ἂν ἐπιστολῆς, ἥτις πάντα διεξίοι) καὶ ἅμα οὐδὲ τῷ σώματι, διὰ τὴν ἡλικίαν, ἱκανῶς ἔχω πλανᾶσθαι καὶ κινδυνεύειν κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, οἷα ἀπαντᾷ· καὶ νῦν πάντα κινδύνων ἐν ταῖς πορείαις ἐστὶ μεστά. συμβουλεῦσαι μέντοι ἔχω σοί τε καὶ τοῖς οἰκισταῖς, ὃ εἰπόντος μὲν ἐμοῦ, φησὶν Ἡσίοδος, δόξαι ἂν εἶναι φαῦλον, χαλεπὸν δὲ νοῆσαι. εἰ γὰρ οἴονται ὑπὸ νόμων θέσεως καὶ ὡντινων εὖ ποτε πολιτείαν ἂν κατασκευασθῆναι, ἄνευ τοῦ εἶναί τι κύριον ἐπιμελούμενον ἐν τῇ πόλει τῆς καθ᾽ ἡμέραν διαίτης, ὅπως ἂν ᾖ σώφρων τε καὶ ἀνδρικὴ, δούλων τε καὶ ἐλευθέρων· οὐκ ὀρθῶς διανοοῦνται. τοῦτο δ᾽ αὖ, εἰ μὲν εἰσιν ἤδη ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἀρχῆς ταύτης, γένοιτ᾽ ἄν· εἰ δ᾽ ἐπὶ τὸ παιδεῦσαι δεῖ τινος, οὔτε ὁ παιδεύσων οὔτε οἱ παιδευθησόμενοι, ὡς ἐγὼ οἶμαι, εἰσὶν ὑμῖν. ἀλλὰ τὸ λοιπὸν τοῖς θεοῖς εὔχεσθε. καὶ γὰρ σχεδόν τι καὶ αἱ ἔμπροσθεν πόλεις οὕτω κατεσκευάσθησαν, καὶ ἔπειτα εὖ ᾤκησαν, ὑπὸ ξυμβάσεων πραγμάτων μεγάλων καὶ κατὰ πόλεμον καὶ κατὰ τὰς ἄλλας πράξεις γενομένων· ὅταν ἐν τοιούτοις καιροῖς ἀνὴρ καλός τε καὶ ἀγαθὸς ἐγγένηται μεγάλην δύναμιν ἔχων. τὸ δ᾽ ἔμπροσθεν αὐτὰ προθυμεῖσθαι μὲν χρὴ καὶ ἀνάγκη. διανοεῖσθαι μέντοι

αὐτὰ οἷα λέγω, καὶ μὴ ἀνοηταίνειν οἰομένους τί ἑτοίμως διαπράξασθαι δεῖ. Εὐτύχει.

Δωδεκάτη.

ΠΛΑΤΩΝ ΑΡΧΥΤΑι ΤΑΡΑΝΤΙΝΩι ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

ΤΑ μὲν παρὰ σοῦ ἐλθόνθ᾽ ὑπομνήματα θαυμαστῶς ὡς ἄσμενοί τε ἐλάβομεν, καὶ τοῦ γράψαντος αὐτὰ ἠγάσθημεν ὡς ἔνι μάλιστα. καὶ ἔδοξεν ἡμῖν εἶναι ὁ ἀνὴρ ἄξιος ἐκείνων τῶν πάλαι προγόνων, λέγονται γὰρ δὴ οἱ ἄνδρες οὗτοι μύριοι εἶναι· οὗτοι δ᾽ ἦσαν τῶν ἐπὶ Λαομέδοντος ἐξαναστάντων Τρώων, ἄνδρες ἀγαθοί, ὡς ὁ παραδεδομένος μῦθος δηλοῖ. τὰ δὲ παρ᾽ ἐμοὶ ὑπομνήματα περὶ ὧν ἐπέστειλας, ἱκανῶς μὲν οὔπω ἔχει· ὡς δέ ποτε τυγχάνει ἔχοντα, ἀπέσταλκά σοι. περὶ δὲ τῆς φυλακῆς ἀμφότεροι συμφωνοῦμεν· ὥστ᾽ οὐδὲν δεῖ παρακελεύεσθαι.

Τρισκαιδεκάτη.

ΠΛΑΤΩΝ ΔΙΟΝΥΣΙΩι ΤΥΡΑΝΝΩι ΣΥΡΑΚΟΥΣΩΝ ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

ΑΡΧΗ σοι τῆς ἐπιστολῆς ἔστω, καὶ ἅμα ξύμβολον ὅτι παρ᾽ ἐμοῦ ἐστι· τοὺς Λοκροὺς ποθ᾽ ἑστιῶν νεανίσκους, πόῤῥω κατακείμενος ἀπ᾽ ἐμοῦ, ἀνέστης παρ᾽ ἐμέ· καὶ φιλοφρονούμενος εἶπες εὖ τι ῥῆμα ἔχον, ὡς ἐμοί τε ἐδόκει καὶ τῷ παρακατακειμένῳ. ἦν δ᾽ οὗτος τῶν καλῶν τις· ὃς τότε εἶπεν, Ἦπου πολλά, ὦ Διονύσιε, εἰς σοφίαν ὠφελῇ ὑπὸ Πλάτωνος. σὺ δ᾽ εἶπες, Καὶ εἰς ἄλλα πολλά. ἐπεὶ καὶ ἀπ᾽ αὐτῆς τῆς μεταπέμψεως, ὅτι μετεπεμψάμην αὐτὸν, δι᾽ αὐτὸ τοῦτο εὐθὺς ὠφελήθην. τοῦτ᾽ οὖν διασωστέον, ὅπως ἂν αὐξάνηται αἰεὶ ἡμῖν ἡ ἀπ᾽ ἀλλήλων ὠφέλεια. καὶ ἐγὼ νῦν τοῦτ᾽ αὐτὸ παρασκευάζων, τῶν τε Πυθαγορείων πέμπω σοὶ καὶ τῶν διαιρέσεων, καὶ ἄνδρα, ὥσπερ ἐδόκει ἡμῖν τότε, ᾧ γε σὺ καὶ Ἀρχύτης, εἴπερ ἥκει παρά σε Ἀρχύτης, χρῆσθαι δύναισθ᾽ ἄν. ἔστι δὲ ὄνομα μὲν Ἑλίκων· τὸ δὲ γένος, ἐκ Κυζίκου· μαθητὴς δὲ Εὐδόξου, καὶ περὶ πάντα τὰ ἐκείνου πάνυ χαριέντως ἔχων. ἔτι δὲ καὶ τῶν Ἰσοκράτους μαθητῶν τῳ ξυγγέγονε, καὶ Πολυξένῳ τῶν Βρύσωνος τινὶ ἑταίρων. ὃ δὲ σπάνιον ἐπὶ τούτοις, οὔτε ἄχαρίς ἐστιν ἐντυχεῖν, οὔτε κακοήθει ἔοικεν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐλα-

φρὸς καὶ εὐήθης δόξειεν ἂν εἶναι. δεδιὼς δὲ λέγω ταῦτα, ὅτι ὑπὲρ ἀνθρώπου δόξαν ἀποφαίνομαι, οὐ φαύλου ζώου, ἀλλ᾽ εὐμεταβόλου, πλὴν πάνυ ὀλίγων τινῶν, καὶ εἰς ὀλίγα. ἐπεὶ καὶ περὶ τούτου φοβούμενος καὶ ἀπιστῶν, ἐσκόπουν αὐτός τε ἐντυγχάνων, καὶ ἐπυνθανόμην τῶν πολιτῶν αὐτοῦ, καὶ οὐδεὶς οὐδὲν φλαῦρον ἔλεγε τὸν ἄνδρα. σκόπει δὲ καὶ αὐτὸς, καὶ εὐλαβοῦ. μάλιστα μὲν οὖν, ἂν καὶ ὁπωστιοῦν σχολάζῃς, μάνθανε παρ᾽ αὐτοῦ, καὶ τἄλλα φιλοσόφει· εἰ δὲ μὴ, ἐκδίδαξαι τινά· ἵνα κατὰ σχολὴν μανθάνων, βελτίων γίγνῃ, καὶ εὐδοξῇς, ὅπως τὸ δι᾽ ἐμὲ ὠφελεῖσθαί σε μὴ ἀνείη. καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ. Περὶ δὲ ὧν ἐπέστελλές μοι ἀποπέμπειν σοὶ, τὸν μὲν Ἀπόλλω ἐπριάμην τε, καὶ ἄγει σοι Λεπτίνης, νέου καὶ ἀγαθοῦ δημιουργοῦ· ὄνομα δ᾽ ἔστιν αὐτῷ Λεωχάρης. ἕτερον δὲ παρ᾽ αὐτῷ ἔργον ἦν, πάνυ κομψὸν, ὡς ἐδόκει· ἐπριάμην οὖν αὐτὸ, βουλόμενος σοῦ τῇ γυναικὶ δοῦναι, ὅτι μοῦ ἐπεμελεῖτο καὶ ὑγιαίνοντος καὶ ἀσθενοῦντος, ἀξίως ἐμοῦ τε καὶ σοῦ. δὸς οὖν αὐτῇ, ἂν μή τι σοὶ ἄλλο δόξῃ. πέμπω δὲ καὶ οἴνου γλυκέος δώδεκα σταμνία τοῖς παισὶ, καὶ μέλιτος δύο. ἰσχάδων δὲ ὕστερον ἤλθομεν τῆς ἀποθέσεως· τὰ δὲ μύρτα ἀποτεθέντα κατεσάπη· ἀλλ᾽ αὖθις βέλτιον ἐπιμελησόμεθα. περὶ δὲ φυτῶν Λεπτίνης σοὶ ἐρεῖ. ἀργύριον δ᾽ εἰς ταῦτα ἕνεκά τε τούτων καὶ εἰσφορῶν τινῶν εἰς τὴν πόλιν, ἔλαβον παρὰ Λεπτίνου, λέγων ἅ μοι ἐδόκει εὐσχημονέστατα ἡμῖν εἶναι καὶ ἀληθῆ λέγειν· ὅτι ἡμέτερον εἴη ὃ εἰς τὴν ναῦν ἀνηλώσαμεν τὴν Λευκαδίαν, σχεδὸν ἑκκαίδεκα μναῖ.

τοῦτ᾽ οὖν ἔλαβον· καὶ λαβὼν αὐτός τε ἐχρησάμην καὶ ὑμῖν ταῦτα ἀπέπεμψα. τὸ δὴ μετὰ τοῦτο, περὶ χρημάτων ἄκουε ὥς σοι ἔχει, περί τε τὰ σὰ τὰ Ἀθήνησι καὶ περὶ τὰ ἐμά· ἐγὼ τοῖς σοῖς χρήμασιν, ὥσπερ τότε σοὶ ἔλεγον, χρήσομαι καθάπερ τοῖς τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων. χρῶμαι δὲ ὡς ἂν δύνωμαι ὀλιγίστοις, ὅσα ἀναγκαῖα ἢ δίκαια ἢ εὐσχήμονα ἐμοί τε δοκεῖ, καὶ παρὰ σοῦ ἂν λαμβάνω. ἐμοὶ δὴ τοιοῦτον νῦν ξυμβέβηκεν. εἰσί μοι ἀδελφιδῶν θυγατέρες τῶν ἀποθανουσῶν τότε ὅτ᾽ ἐγὼ οὐκ ἐστεφανούμην, σὺ δ᾽ ἐκέλευες, τέτταρες· ἡ μέν, νῦν ἐπίγαμος· ἡ δέ, ὀκταέτις· ἡ δέ, σμικρὸν πρὸς τρισὶν ἔτεσιν· ἡ δέ, οὔπω ἐνιαυσία. ταύτας ἐκδοτέον ἐμοί ἐστι καὶ τοῖς ἐμοῖς ἐπιτηδείοις, αἷς ἂν ἐγὼ ἐπιβιῶ· αἷς δ᾽ ἂν μή, χαιρόντων. καὶ ὧν ἂν γένωνται οἱ πατέρες αὐτῶν ἐμοῦ πλουσιώτεροι, οὐκ ἐκδοτέον· τὰ δὲ νῦν ἐγὼ αὐτῶν εὐπορώτερος. καὶ τὰς μητέρας δὲ αὐτῶν ἐγὼ ἐξέδωκα, καὶ μετ᾽ ἄλλων καὶ μετὰ Δίωνος. ἡ μὲν οὖν Σπευσίππῳ γαμεῖται, ἀδελφῆς οὖσα αὐτῷ θυγάτηρ· δεῖ δὴ ταύτῃ οὐδὲν πλέον ἢ τριάκοντα μνῶν. μέτριαι γὰρ αὗται ἡμῖν προῖκες. ἔτι δὲ ἐὰν ἡ μήτηρ τελευτήσῃ ἡ ἐμή, οὐδὲν αὖ πλείονος ἢ δέκα μνῶν δέοι ἂν εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ τάφου. καὶ περὶ ταῦτα, τὰ μὲν ἐμὰ ἀναγκαῖα σχεδόν τι ἐν τῷ νῦν ταῦτά ἐστιν· ἐὰν δέ τι ἄλλο γίγνηται ἴδιον ἢ δημόσιον ἀνάλωμα διὰ τὴν παρά σε ἄφιξιν, ὥσπερ τότε ἔλεγον δεῖ ποιεῖν, ἐμὲ μὲν διαμάχεσθαι ὅπως ὡς ὀλίγιστον γένηται τὸ ἀνάλωμα· ὃ δ᾽ ἂν μὴ δύνωμαι, σὴν εἶναι τὴν δαπάνην. τὸ δὴ μετὰ ταῦτα λέγω περὶ τῶν σῶν αὖ

χρημάτων τῶν Ἀθήνησι τῆς ἀναλώσεως· ὅτι πρῶτον μὲν ἐάν τι δέῃ ἐμὲ ἀναλίσκειν εἰς χορηγίαν, ἤ τι τοιοῦτον, οὐκ ἔστι σοὶ ξένος οὐδεὶς ὅστις δώσει, ὡς ᾠόμεθα. ἐπεὶ καὶ ἄν τι σοὶ αὐτῷ διαφέρῃ μέγα, ὥστε ἀναλωθὲν μὲν ἤδη ὀνῆσαι, μὴ ἀναλωθὲν δὲ ἀλλ' ἐγχρονισθὲν, ἕως ἄν τις παρὰ σοῦ ἔλθῃ, βλάψαι, πρὸς τῷ χαλεπῷ τὸ τοιοῦτον σοί ἐστι καὶ αἰσχρόν. ἐγὼ γὰρ δὴ ταῦτά γε ἐξήτασα, παρ' Ἀνδρομήδη τὸν Αἰγινήτην πέμψας Ἔραστον, παρ' οὗ ἐκέλευες τοῦ ἡμετέρου ξένου, εἴτι δεοίμην, λαμβάνειν, βουλόμενος καὶ ἄλλα μείζονα ἃ ἐπέστελλες πέμπειν. ὁ δὲ εἶπεν εἰκότα καὶ ἀνθρώπινα, ὅτι καὶ πρότερον ἀναλώσας τῷ πατρί σου, μόλις κομίσαιτο· καὶ νῦν σμικρὰ μὲν δοίη ἄν, πλείω δὲ οὔ. οὕτω δὴ παρὰ Λεπτίνου ἔλαβον· καὶ τοῦτό γε ἄξιον ἐπαινέσαι Λεπτίνην, οὐχ ὅτι ἔδωκεν, ἀλλ' ὅτι προθύμως, καὶ τὰ ἄλλα περί σε καὶ λέγων καὶ πράττων, ὅ, τι οἷός τ' ἦν ἐπιτήδειος, φανερὸς ἦν. χρὴ γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα καὶ τἀναντία τούτων ἐμὲ ἀπαγγέλλειν, ὁποῖός τις ἂν ἕκαστος ἐμοὶ φαίνηται περί σε. τὸ δ' οὖν περὶ τῶν χρημάτων ἐγώ σοι παῤῥησιάσομαι. δίκαιον γὰρ καὶ ἅμα ἐμπείρως ἔχων τῶν παρά σοι, λέγοιμ' ἄν. οἱ προσαγγέλλοντες ἑκάστοτέ σοι, ὅ, τι ἂν οἴωνται ἀνάλωμα εἰσαγγέλλειν οὐκ ἐθέλουσι προσαγγέλλειν, ὡς δὴ ἀπεχθησόμενοι. ἔθιζε οὖν αὐτοὺς καὶ ἀνάγκαζε φράζειν καὶ ταῦτα καὶ τὰ ἄλλα. σὲ γὰρ δεῖ εἰδέναι τε τὰ πάντα κατὰ δύναμιν, καὶ κριτὴν εἶναι, καὶ μὴ φεύγειν τὸ εἰδέναι. πάντων γὰρ ἄριστον σοὶ ἔσται πρὸς τὴν ἀρχήν. τὰ γὰρ ἀναλώματα ὀρθῶς

ἀναλισκόμενα, καὶ ὀρθῶς ἀποδιδόμενα, πρός τε τἄλλα καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν τῶν χρημάτων κτῆσιν, καὶ σὺ δὴ φῂς ἀγαθὸν εἶναι, καὶ φήσεις. μὴ οὖν σὲ διαβαλλόντων πρὸς τοὺς ἀνθρώπους οἱ κήδεσαί σου φάσκοντες. τοῦτο γὰρ οὔτε ἀγαθὸν οὔτε καλὸν πρὸς δόξαν σοὶ δοκεῖ ξυμβόλον εἶναι. Τὰ μετὰ ταῦτα περὶ Δίωνος λέγοιμ᾽ ἄν. τὰ μὲν οὖν ἄλλ᾽ οὔπω ἔχω λέγειν, πρὶν ἂν παρὰ σοῦ ἔλθωσιν αἱ ἐπιστολαὶ, ὥσπερ ἔφης· περὶ μέντοι ἐκείνων ὧν οὐκ εἴας μεμνῆσθαι πρὸς αὐτὸν, οὔτε ἐμνήσθην, οὔτε διελέχθην. ἐξεπειρώμην δὲ εἴτε χαλεπῶς εἴτε ῥᾳδίως οἴσει γιγνομένων· καί μοι ἐδόκει οὐκ ἠρέμα ἂν ἄχθεσθαι εἰ γίγνοιτο. τὰ δὲ ἄλλα περί σε καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ μέτριος μοὶ δοκεῖ εἶναι Δίων. Κρατίνῳ, τῷ Τιμοθέου μὲν ἀδελφῷ, ἐμῷ δ᾽ ἑταίρῳ, θώρακα δωρησόμεθα ὁπλιτικὸν τῶν μάλα καλῶν τῶν πεζῶν· καὶ ταῖς Κέβητος θυγατράσι, χιτώνια τρία ἑπταπήχη, μὴ τῶν πολυτελῶν τῶν Ἀμοργίνων, ἀλλὰ τῶν Σικελικῶν τῶν λινῶν. ἐπιεικῶς δὲ γιγνώσκεις τοὔνομα Κέβητος. γεγραμμένος γάρ ἐστιν ἐν τοῖς Σωκρατείοις λόγοις μετὰ Σιμμίου Σωκράτει διαλεγόμενος, ἐν τῷ περὶ ψυχῆς λόγῳ, ἀνὴρ πᾶσιν ἡμῖν οἰκεῖός τε καὶ εὔνους. περὶ δὲ δὴ τοῦ ξυμβόλου τοῦ περὶ τὰς ἐπιστολὰς, ὅσας τε ἂν ἐπιστέλλω σπουδῇ καὶ ὅσας ἂν μὴ, οἶμαι μέν σε μεμνῆσθαι· ὅμως δ᾽ ἐννόει, καὶ πάνυ πρόσεχε τὸν νοῦν. πολλοὶ γὰρ οἱ κελεύοντες γράφειν, οὓς οὐ ῥᾴδιον φανερῶς διωθεῖσθαι. τῆς μὲν γὰρ σπουδαίας ἐπιστολῆς θεὸς ἄρχει, θεοὶ δὲ τῆς ἧττον. Οἱ πρέσβεις καὶ ἐδέοντο ἐπιστέλλειν σοὶ, καὶ εἰκός. πάνυ

γὰρ προθύμως σὲ πανταχοῦ καὶ ἐμὲ ἐγκωμιάζουσι· καὶ οὐχ ἥκιστα Φίλαγρος, ὅς τότε τὴν χεῖρα ἠσθένει· καὶ Φιλαίδης, παρὰ βασιλέως ἥκων τοῦ μεγάλου, ἔλεγε περὶ σοῦ. εἰ δὲ μὴ πάνυ μακρᾶς ἐπιστολῆς ἦν, ἔγραψα ἂν ἃ ἔλεγε· νῦν δὲ Λεπτίνου πυνθάνου, ἂν τὸν θώρακα ἢ ἄλλό τι ὧν ἐπιστέλλω πέμπῃς, ἂν μὲν αὐτός τῳ βούλῃ, εἰ δὲ μή, Τηρίλλῳ δός. ἔστι δὲ τῶν αἰεὶ πλεόντων, ἡμέτερος ἐπιτήδειος, καὶ τὰ ἄλλα καὶ περὶ φιλοσοφίαν χαρίεις. Τίσωνος δ' ἔστι κηδεστής· ὅς τότε ὅθ' ἡμεῖς ἀπεπλέομεν, ἐπολιανόμει. Ἔῤῥωσο· καὶ φιλοσόφει, καὶ τοὺς ἄλλους προτρέπου τοὺς νεωτέρους, καὶ τοὺς συσφαιριστὰς ἀσπάζου ὑπὲρ ἐμοῦ. καὶ πρόσταττε τοῖς τε ἄλλοις καὶ Ἀριστοκρίτῳ, ἐάν τις παρ' ἐμοῦ λόγος ἢ ἐπιστολὴ παρά σε ἴῃ, ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ὡς τάχιστα σὺ αἴσθῃ, καὶ ὑπομιμνήσκειν σε ἵνα ἐπιμελῇ τῶν ἐπισταλέντων. καὶ νῦν Λεπτίνῃ τῆς ἀποδόσεως τοῦ ἀργυρίου μὴ ἀμελήσῃς, ἀλλ' ὡς τάχιστα ἀπόδος· ἵνα καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς τοῦτον ὁρῶντες, προθυμότεροι ὦσιν ἡμῖν ὑπηρετεῖν. Ἰατροκλῆς ὁ μετὰ Μυρωνίδου τότε ἐλεύθερος ἀφεθεὶς ὑπ' ἐμοῦ, πλεῖ νῦν μετὰ τῶν πεμπομένων παρ' ἐμοῦ. ἔμμισθον οὖν που αὐτὸν κατάστησον, ὡς ὄντα σοὶ εὔνουν· καὶ ἄν τι βούλῃ, αὐτῷ χρῶ. καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἢ αὐτήν, ἢ εἰ ὑπόμνημα αὐτῆς σώζεται, καὶ αὐτὸς ἴσθι.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΙ

ΟΙ ΝΟΘΕΥΟΜΕΝΟΙ.

ΑΞΙΟΧΟΣ

Η

ΠΕΡΙ ΘΑΝΑΤΟΥ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΛΕΙΝΙΑΣ, ΑΞΙΟΧΟΣ.

Εξιοντι μοι ἐς Κυνόσαργες, καὶ γενομένῳ μοι κατὰ τὸν Εἰλισσὸν, διῆξε φωνὴ βοῶντός του, Σώκρατες, Σώκρατες. ὡς δὲ περιστραφεὶς περιεσκόπουν ὁπόθεν εἴη, Κλεινίαν ὁρῶ τὸν Ἀξιόχου θέοντα ἐπὶ Καλλιρόην, μετὰ Δάμωνος τοῦ μουσικοῦ καὶ Χαρμίδου τοῦ Γλαύκωνος. ἦστην δὲ αὐτῶν ὁ μὲν διδάσκαλος τῶν κατὰ μουσικήν· ὁ δ᾽ ἐξ ἑταιρείας ἐραστὴς ἅμα καὶ ἐρώμενος. ἐδόκει οὖν μοι, ἀφεμένῳ τῆς εὐθὺ ὁδοῦ, ἀπαντᾶν αὐτοῖς, ὅπως ῥᾷστα ὁμοῦ γενοίμεθα. δεδακρυμένος δὲ ὁ Κλεινίας, Σώκρατες, ἔφη, νῦν ὁ καιρὸς ἐνδείξασθαι τὴν ἀεὶ θρυλλουμένην πρὸς σοῦ σοφίαν. ὁ γὰρ πατὴρ ἔκ τινος ὥρας αἰφνιδίου ἀδυνάτως ἔχει, καὶ πρὸς τῷ τέλει τοῦ βίου ἐστίν· ἀνιαρῶς τε φέρει τὴν τελευτήν· καίτοιγε τὸν

πρόσθεν χρόνον διαχλευάζων τοὺς μορμολυττομένους τὸν θάνατον, καὶ πράως ἐπιτωθάζων. ἀφικόμενος οὖν παρηγόρησον αὐτὸν, ὡς εἴωθας, ὅπως ἀστενακτὶ ἐς τὸ χρεὼν ἴῃ· καί μοι σὺν τοῖς λοιποῖς ἵνα καὶ τοῦτο εὐσεβηθῇ. Ἀλλ' οὐκ ἀτυχήσεις μου, ὦ Κλεινία, οὐδενὸς τῶν μετρίων· καὶ ταῦτα, ἐφ' ὅσια παρακαλῶν. ἐπειγώμεθα οὖν. εἰ γὰρ οὕτως ἔχει, ὠκύτητος δεῖ. ΚΛΕΙ. Ὀφθέντος σου μόνον, ὦ Σώκρατες, ῥαΐσει. καὶ γὰρ ἤδη πολλάκις αὐτῷ γέγονε συμπτώματος ἀνασφῆλαι. ΣΩ. Ὡς δὲ θᾶττον τὴν παρὰ τὸ τεῖχος ᾔειμεν, ταῖς Ἰτωνίαις (πλησίον γὰρ ᾤκει τῶν πυλῶν, πρὸς τῇ Ἀμαζονίδι στήλῃ) καταλαμβάνομεν αὐτὸν ἤδη μὲν συνειλεγμένον τὰς ἀφὰς, καὶ τῷ σώματι ῥωμαλέον, ἀσθενῆ δὲ τὴν ψυχὴν, πάνυ ἐνδεᾶ παραμυθίας· πολλάκις ἀναφερόμενον, καὶ στεναγμοὺς ἱέντα, σὺν δακρύοις καὶ κροτήσεσι χειρῶν. κατιδὼν δὲ αὐτὸν, Ἀξίοχε, τί ταῦτα; ἔφην· ποῦ τὰ πρόσθεν αὐχήματα, καὶ αἱ συνεχεῖς εὐλογίαι τῶν ἀρετῶν, καὶ τὸ ἄῤῥητον ἐν σοὶ θάρσος; ὡς γὰρ ἀγωνιστὴς δειλὸς, ἐν τοῖς γυμνασίοις γενναῖος φαινόμενος, ἀπολέλοιπας ἐν τοῖς ἄθλοις. οὐκ ἐπιλογιῇ τὴν φύσιν περιεσκεμμένως, ἀνὴρ τοσόσδε τῷ χρόνῳ, καὶ κατήκοος λόγων, καὶ, εἰ μηδὲν ἕτερον, Ἀθηναῖος, ὅτι τὸ κοινὸν δήπου τοῦτο, καὶ πρὸς ἅπαντας θρυλλούμενον, παρεπιδημία τις ἐστὶν ὁ βίος; καὶ ὅτι δεῖ ἐπιεικῶς διαγαγόντας, εὐθύμως μονονουχὶ παιανίζοντας εἰς τὸ χρεὼν ἀπιέναι; τὸ δὲ οὕτω μαλακῶς καὶ δυσαποσπάστως ἔχειν, νηπίου δίκην, οὐ περιφρονοῦσαν ἡλικίαν ἔχει. ΑΞ. Ἀληθῆ

ταῦτα, ὦ Σώκρατες· καὶ ὀρθῶς μοι φαίνῃ λέγων· ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπως παρ' αὐτὸ μοὶ τὸ δεινὸν γενομένῳ οἱ μὲν καρτεροὶ καὶ περιττοὶ λόγοι ὑπεκπνέουσι λεληθότως καὶ ἀτιμάζονται, ἀντίσχει δὲ δέος τι, ποικίλως περιαμύττον τὸν νοῦν, εἰ στερήσομαι τοῦδε τοῦ φωτὸς καὶ τῶν ἀγαθῶν, ἀειδὴς δὲ καὶ ἄπυστος ὁποίποτε κείσομαι σηπόμενος, εἰς εὐλὰς καὶ κνώδαλα μεταβάλλων. ΣΩ. Συνάπτεις γάρ, ὦ Ἀξίοχε, παρὰ τὴν ἀνεπιστασίαν, ἀνεπιλογίστως τῇ ἀναισθησίᾳ αἴσθησιν· καὶ σεαυτῷ ὑπεναντία καὶ ποιεῖς καὶ λέγεις, οὐκ ἐπιλογιζόμενος ὅτι ἅμα μὲν ὀδύρῃ τὴν ἀναισθησίαν, ἅμα δὲ ἀλγεῖς ἐπὶ σήψεσι καὶ στερήσει τῶν ἡδέων· ὥσπερ εἰς ἕτερον ζῆν ἀποθανούμενος, ἀλλ' οὐκ εἰς παντελῆ μεταβάλλων ἀναισθησίαν, καὶ τὴν αὐτὴν τῇ πρὸ τῆς γενέσεως. ὡς οὖν ἐπὶ τῆς Δράκοντος ἢ Κλεισθένους πολιτείας οὐδὲν περί σε κακὸν ἦν (ἀρχὴν γὰρ οὐκ ἦς, περὶ ὃν ἂν ἦν) οὕτως οὐδὲ μετὰ τὴν τελευτὴν γενήσεται. σὺ γὰρ οὐκ ἔσῃ περὶ ὃν ἔσται. πάντα τοιγαροῦν τὸν τοιόνδε φλύαρον ἀποσκέδασαι, τοῦτο ἐννοήσας, ὅτι τῆς συγκρίσεως ἅπαξ διαλυθείσης, καὶ τῆς ψυχῆς εἰς τὸν οἰκεῖον ἱδρυνθείσης τόπον, τὸ ὑπολειφθὲν σῶμα, γεῶδες ὂν καὶ ἄλογον, οὐκ ἔστιν ὁ ἄνθρωπος. ἡμεῖς μὲν γάρ ἐσμεν ψυχή, ζῶον ἀθάνατον, ἐν θνητῷ καθειργμένον φρουρίῳ· τὸ δὲ σκῆνος πρὸς κακοῦ περιήρμοσεν ἡ φύσις· ᾧ τὰ μὲν ἡδοντα, ἀμυχιαῖα καὶ πτηνά, καὶ εἰς πλείους ὀδύνας ἀνακεκραμένα· τὰ δὲ ἀλγεινά, ἀκραιφνῆ καὶ πολυχρόνια, καὶ τῶν ἡδόντων ἄμοιρα. νόσους δὲ καὶ φλεγμονὰς τῶν αἰσθητηρίων, ἔτι δὲ τὰς ἐντὸς κακότη-

τας· αἷς ἀναγκαστῶς, ἅτε παρεσπαρμένη τοῖς πόροις, ἡ ψυχὴ σπαίρουσα τὸν οὐράνιον ποθεῖ καὶ σύμφυλον αἰθέρα, καὶ διψᾷ, τῆς ἐκεῖσε διαίτης καὶ χορείας ὀρεγομένη. ὥστε ἡ τοῦ ζῆν ἀπαλλαγὴ, κακοῦ τινος ἐστὶν εἰς ἀγαθὸν μεταβολή. ΑΞ. Κακὸν οὖν, ὦ Σώκρατες, ἡγούμενος τὸ ζῆν, πῶς ἐν αὐτῷ μένεις; καὶ ταῦτα, φροντιστὴς ὢν, καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς τοὺς πολλοὺς τῷ νῷ διαφέρων; ΣΩ. Ἀξίοχε, σὺ δὲ οὐκ ἔτυμά μοι μαρτυρεῖς· οἴει δὲ, καθάπερ Ἀθηναίων ἡ πληθὺς, ἐπειδὴ ζητητικός εἰμι τῶν πραγμάτων, ἐπιστήμονά του εἶναί με. ἐγὼ δὲ εὐξαίμην ἂν τὰ κοινὰ ταῦτα εἰδέναι· τοσοῦτον ἀποδέω τῶν περιττῶν. καὶ ταῦτα δὲ ἃ λέγω, Προδίκου ἐστὶ τοῦ σοφοῦ ἀπηχήματα· τὰ μὲν, διμοίρου ἐωνημένα· τὰ δὲ, δυοῖν δραχμαῖν· τὰ δὲ, τετραδράχμου. προῖκα γὰρ ἀνὴρ οὗτος οὐδένα διδάσκει· διὰ παντὸς δὲ ἔθος ἐστὶν αὐτῷ φωνεῖν τὸ Ἐπιχάρμειον, Ἁ δὲ χεὶρ τὰν χεῖρα νίζει· δός τι, καὶ λάβε τι. Καὶ πρώην γοῦν παρὰ Καλλίᾳ τῷ Ἱππονίκου ποιούμενος ἐπίδειξιν, τοσάδε τοῦ ζῆν κατεῖπεν, ὥστε ἔγωγε μὲν παρὰ ἀκαρῆ διέγραψα τὸν βίον· καὶ ἐξ ἐκείνου θανατᾷ μου ἡ ψυχὴ, Ἀξίοχε. ΑΞ. Τίνα δὲ ἦν τὰ λεχθέντα; ΣΩ. Φράσαιμι ἂν σοι ταῦτα ἃ μνημονεύσω. ἔφη γάρ· Τί μέρος τῆς ἡλικίας οὐ τῶν ἀνιαρῶν; οὐ κατὰ μὲν τὴν πρώτην γένεσιν τὸ νήπιον κλαίει, τοῦ ζῆν ἀπὸ λύπης ἀρχόμενον; οὐ λείπεται νοῦν οὐδεμιᾶς ἀλγηδόνος, ἀλλ᾽ ἢ δι᾽ ἔνδειαν, ἢ περιψυγμὸν, ἢ θάλπος, ἢ πληγὴν, ὀδυνᾶται· λαλῆσαι μὲν οὔπω δυνάμενον ἃ πάσχει, κλαυθμυριζόμενον δέ· καὶ ταύτην τῆς δυσαρεστήσεως μίαν ἔχον φωνήν.

ὁπόταν δὲ εἰς τὴν ἑπταετίαν ἀφίκηται, πολλοὺς πόνους διαντλῆσαν, καὶ γυμνασταὶ καὶ παιδοτρίβαι τυραννοῦντες· αὐξομένου δὲ, κριτικοὶ, γεωμέτραι, τακτικοί· πολὺ πλῆθος δεσποτῶν. ἐπειδὰν δὲ εἰς τοὺς ἐφήβους ἐγγραφῇ, καὶ φόβος χείρων εἴη, τὸ Λύκειον καὶ Ἀκαδημία, καὶ γυμνασιαρχία, καὶ ῥάβδοι, καὶ κακῶν ἀμετρίαι· καὶ πᾶς ὁ τοῦ μειρακίσκου χρόνος ἐστὶν ὑπὸ σωφρονιστὰς καὶ τὴν ἐπὶ τοὺς νέους αἵρεσιν τῆς ἐξ Ἀρείου πάγου βουλῆς. ἐπειδὰν δὲ ἀπολυθῇ τούτων, φροντίδες ἄντικρυς ὑπέδυσαν, καὶ διαλογισμοὶ τίνα τὴν τοῦ βίου ὁδὸν ἐνστήσονται· καὶ τοῖς ὕστερον χαλεποῖς ἐφάνη τὰ πρῶτα παιδικὰ, καὶ νηπίων ὡς ἀληθῶς φόβητρα· στρατεῖαί τε γὰρ, καὶ τραύματα, καὶ συνεχεῖς ἀγῶνες. εἶτα λαθὸν ὑπεισῆλθε τὸ γῆρας, εἰς ὃ πᾶν συῤῥεῖ τὸ τῆς φύσεως ἐπίκηρον καὶ δυσαλθές. κἂν μή τις θᾶττον ὡς χρέος ἀποδιδῷ τὸ ζῆν, ὡς ὀβολοστάτις ἡ φύσις ἐπιστᾶσα ἐνεχυράζει τοῦ μὲν ὄψιν, τοῦ δὲ ἀκοήν· πολλάκις δὲ ἄμφω. κἂν ἐπιμείνῃ τις, παρέλυσεν, ἐλωβήσατο, παρήρθρησεν. ἄλλοι πολὺ γῆρας ἀκμάζουσι· καὶ τῶν δὶς παῖδες οἱ γέροντες γίγνονται. καὶ τοῦτο καὶ οἱ θεοὶ τῶν ἀνθρωπείων ἐπιστήμονες, οὓς ἂν περὶ πλείστου ποιῶνται, θᾶττον ἀπαλλάττουσι τοῦ ζῆν. Ἀγαμήδης γοῦν καὶ Τροφώνιος, οἱ δειμάμενοι τὸ Πυθοῖ τοῦ θεοῦ τέμενος, εὐξάμενοι τὸ κράτιστον αὐτοῖς γενέσθαι, κοιμηθέντες οὐκέτ' ἀνέστησαν. οἵτε τῆς Ἀργείας ἱερείας υἱεῖς, ὁμοίως εὐξαμένης αὐτοῖς τῆς μητρὸς γενέσθαι τι τῆς εὐσεβείας παρὰ τῆς Ἥρας γέρας, ἐπειδὴ τοῦ ζεύγους ὑστερήσαντος ὑποδύντες αὐ-

τοὶ διήνεγκαν αὐτὴν εἰς τὸν νεὼν, μετὰ τὴν εὐχὴν νυκτὶ μετήλλαξαν. μακρὸν ἂν εἴη διεξιέναι τὰ τῶν ποιητῶν, οἳ ποιήμασι θειοτέροις τὰ περὶ τὸν βίον θεσπιῳδοῦσιν, ὡς κατοδύρονται τὸ ζῆν· ἑνὸς δὲ μόνου μνησθήσομαι τοῦ ἀξιολογωτάτου, λέγοντος, Ὣς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι, Ζώειν ἀχνυμένοις. καὶ, Οὐ μὲν γάρ τί που ἐστὶν ὀϊζυρώτερον ἀνδρὸς Πάντων ὅσσά τε γαῖαν ἐπιπνείει τε καὶ ἕρπει. τὸν δ᾽ Ἀμφιάραον τί φησι; Τὸν περὶ κῆρι φίλει Ζεύς τ᾽ αἰγίοχος καὶ Ἀπόλλων Παντοίῃ φιλότητ᾽· οὐδ᾽ ἵκετο γήραος οὐδόν. ὁ δὲ κελεύων, Τὸν φύντα θρηνεῖν εἰς ὅσ᾽ ἔρχεται κακὰ, τί σοι φαίνεται; ἀλλὰ παύομαι, μήποτε παρὰ τὴν ὑπόσχεσιν μηκύνω, καὶ ἑτέρων μιμνησκόμενος. ποίαν δέ τις ἑλόμενος ἐπιτήδευσιν ἢ τέχνην, οὐ μέμφεται, καὶ τοῖς παροῦσι χαλεπανεῖ; τοὺς χειρωνακτικοὺς ἐπέλθωμεν, καὶ βαναύσους, πονουμένους ἐκ νυκτὸς εἰς νύκτα, καὶ μόλις πορίζομένους τὰ ἐπιτήδεια· κατοδυρομένων τε αὐτῶν, καὶ πᾶσαν ἀγρυπνίαν ἀναπιμπλάντων ὀλοφυρμοῦ καὶ δακρύων. ἀλλὰ τὸν πλωτικὸν καταλεξώμεθα, περαιούμενον διὰ τοσῶνδε κινδύνων· καὶ μήτε, ὡς ἀπεφήνατο Βίας, ἐν τοῖς τεθνηκόσιν ὄντα, μήτε ἐν τοῖς βιοῦσιν. ὁ γὰρ ἐπίγειος ἄνθρωπος, ὡς ἀμφίβιος, αὐτὸν εἰς τὸ πέλαγος ἔῤῥιψεν, ἐπὶ τῇ τύχῃ γενόμενος πᾶς. ἀλλ᾽ ἡ γεωργία γλυκύ. δῆλον. ἀλλ᾽ οὐχ ὅλον, ὥς φασιν, ἕλκος, αἰεὶ λύπης πρόφασιν εὑρισκόμενον; κλαῖον νυνὶ μὲν αὐχμὸν, νυνὶ δὲ ἐπομβρίας, νυνὶ δὲ ἐπίκαυσιν, νυνὶ δὲ ἐρυσίβην, νυνὶ δὲ θάλπος ἄκαιρον, ἢ κρύος; ἀλλ᾽ ἡ πολυτίμητος πολιτεία (πολλὰ γὰρ ὑπερβαί-

νω) διὰ πόσων ἐλαύνεται δεινῶν; τὴν μὲν χαρὰν ἔχουσα φλεγμονῆς δίκην παλλομένην καὶ σφυγματώδη· τὴν δὲ ἀπότευξιν, ἀλγεινὴν καὶ θανάτων μυρίων χείρω. τίς γὰρ ἂν εὐδαιμονήσειε πρὸς ὄχλον ζῶν, εἰ ποππυσθείη καὶ κροτηθείη δήμου παίγνιον ἐμβαλλόμενον, συριττόμενον, ζημιούμενον, θνῆσκον, ἐλεούμενον· ἐπείτοιγε, Ἀξίοχε πολιτικὲ, ποῦ τέθνηκε Μιλτιάδης; ποῦ δὲ Θεμιστοκλῆς; ποῦ δ' Ἐφιάλτης; ποῦ δ' οἱ πρώην βασιλεῖς καὶ στρατηγοί; ὅτ' ἐγὼ μὲν οὐκ ἐπηρόμην τὴν γνώμην (οὐ γὰρ ἐφαίνετό μοι σεμνὸν δήμῳ μαινομένῳ συνεξάρχειν) οἱ δὲ περὶ Θηραμένην καὶ Καλλίξενον, τῇ ὑστεραίᾳ προέδρους ἐγκαθέτους ὑφέντες κατεχειροτόνησαν τῶν ἀνδρῶν ἄκριτον θάνατον. καίτοιγε σὺ μόνος αὐτοῖς ἤμυνες καὶ Ἐρυπτόλεμος, τρισμυρίων ἐκκλησιαζόντων. ΑΞ. Ἔστι ταῦτα, ὦ Σώκρατες· καὶ ἔγωγε ἐξ ἐκείνου ἅλις ἔσχον τοῦ βήματος, καὶ χαλεπώτερον οὐδὲν ἐφάνη μοι πολιτείας. δῆλον δὲ τοῖς ἐν τῷ ἔργῳ γενομένοις. σὺ μὲν γὰρ οὕτω λαλεῖς, ὡς ἐξ ἀπόπτου θεώμενος· ἡμεῖς δ' ἴσμεν ἀκριβέστερον, οἱ διὰ πείρας ἰόντες. δῆμος γὰρ, ὦ φίλε Σώκρατες, ἀχάριστον, ἁψίκορον, ὠμὸν, βάσκανον, ἀπαίδευτον· ὡς ἂν συνηρανισμένον ἐκ σύγκλυδος ὄχλου, καὶ βιαίων φλυάρων. ὁ δὲ τούτῳ προσεταιριζόμενος, ἀθλιώτερος μακρῷ. ΣΩ. Ὁπότε οὖν, ὦ Ἀξίοχε, τὴν ἐλευθεριωτάτην ἐπιστήμην τίθεσαι τῶν λοιπῶν ἀπευκταιοτάτην, τί τὰς λοιπὰς ἐπιτηδεύσεις ἐννοήσομεν; οὐ φευκτάς; ἤκουσα δέ ποτε καὶ τοῦ Προδίκου λέγοντος, ὅτι ὁ θάνατος οὔτε περὶ τοὺς

ζῶντάς ἐστιν, οὔτε περὶ τοὺς μετηλλαχότας. ΑΞ. Πῶς φῄς, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ὅτι περὶ μὲν τοὺς ζῶντας οὐκ ἔστιν, οἱ δὲ ἀποθανόντες οὐκ εἰσίν. ὥστε οὔτε περί σε νῦν ἐστιν, (οὐ γὰρ τέθνηκας) οὔτε, εἴτι πάθοις, ἔσται περί σε. σὺ γὰρ οὐκ ἔσῃ. μάταιος οὖν ἡ λύπη, περὶ τοῦ μήτε ὄντος μήτε ἐσομένου περὶ Ἀξίοχον, Ἀξίοχον ὀδύρεσθαι· καὶ ὅμοιον ὡς εἰ περὶ τῆς Σκύλλης ἢ τοῦ Κενταύρου τις ὀδύροιτο, τῶν μήτε ὄντων νῦν περί σε, μήτε ὕστερον περὶ τὴν τελευτὴν ἐσομένων. τὸ γὰρ φοβερὸν τοῖς οὖσίν ἐστι· τοῖς δ' οὐκ οὖσι πῶς ἂν εἴη; ΑΞ. Σὺ μὲν ἐκ τῆς ἐπιπολαζούσης τανῦν λεσχηνείας τὰ σοφὰ ταῦτα εἴρηκας (ἐκεῖθεν γάρ ἐστιν ἥτε ἡ φλυαρολογία, πρὸς τὰ μειράκια διακεκοσμημένη) ἐμὲ δὲ ἡ στέρησις τῶν ἀγαθῶν τοῦ ζῆν λυπεῖ, κἂν πιθανωτέρους τούτων λόγους ἄρτι κροτήσῃς, ὦ Σώκρατες. οὐκ ἐπαΐει γὰρ ὁ νοῦς, ἀποπλανώμενος εἰς εὐπρεπείας λόγων, οὐδὲ ἅπτεται ταῦτα τῆς ὁμοχροίας· ἀλλ' εἰς μὲν πομπὴν καὶ ῥημάτων ἀγλαϊσμὸν ἀνύτει, τῆς δὲ ἀληθείας ἀποδεῖ. τὰ δὲ παθήματα σοφισμάτων οὐκ ἀνέχεται, μόνοις δὲ ἀρκεῖται τοῖς δυναμένοις καθικέσθαι τῆς ψυχῆς. ΣΩ. Συνάπτεις γάρ, ὦ Ἀξίοχε, ἀνεπιλογίστως, τῇ στερήσει τῶν ἀγαθῶν ἀντεισάγων κακῶν αἴσθησιν, ἐκλαθόμενος ὅτι τέθνηκας. λυπεῖ γὰρ τὸ στερόμενον τῶν ἀγαθῶν ἡ ἀντιπάθεια τῶν κακῶν. ὁ δ' οὐκ ὤν, οὐδὲ τῆς στερήσεως ἀντιλαμβάνεται. πῶς οὖν ἐπὶ τῷ μὴ παρέξοντι γνῶσιν τῶν λυπησόντων γένοιτ' ἂν ἡ λύπη; ἀρχὴν γάρ, ὦ Ἀξίοχε, μὴ συνυποθέμενος ἄλλως γέ πως μίαν αἴσθη-

σιν, κατὰ τὸ ἀνεπιστῆμον, οὐκ ἄν ποτε πτυρείης τὸν θάνατον. νῦν δὲ περιτρέπεις σεαυτὸν, δειματούμενος στερήσεσθαι τῆς ψυχῆς, καταλήψεσθαι δὲ οἴει τὴν οὐκ ἐσομένην αἴσθησιν αἰσθήσει· πρὸς τῷ πολλοὺς καὶ καλοὺς εἶναι λόγους περὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς. οὐ γὰρ δὴ θνητή γε φύσις τόσον διήρατο μεγεθουργίας, ὥστε καταφρονῆσαι μὲν ὑπερβαλλόντων θηρίων βίας, διαπεραιώσασθαι δὲ πελάγη, δείμασθαι δὲ ἄστη, καταστήσασθαι δὲ πολιτείας· ἀναβλέψαι δὲ εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἰδεῖν περιφορὰς ἄστρων, καὶ δρόμους ἡλίου τε καὶ σελήνης, ἀνατολάς τε καὶ δύσεις, ἐκλείψεις τε καὶ ταχείας ἀποκαταστάσεις· ἰσημερίας τε καὶ τροπὰς διττὰς, καὶ πλειάδων χειμῶνος καὶ θέρους, ἀνέμους τε καὶ καταφορὰς ὄμβρων, καὶ πρηστήρων ἐξαισίους σύρμούς· καὶ τὰ τοῦ κόσμου παθήματα παραπήξασθαι εἰς τὸν αἰῶνα· εἰ μή τι θεῖον ὄντως ἐνῆν πνεῦμα τῇ ψυχῇ, δι' οὗ τὴν τῶν τηλικῶνδε περίνοιαν καὶ γνῶσιν ἔσχεν. ὥστε οὐκ εἰς θάνατον ἀλλ' εἰς ἀθανασίαν μεταβάλλεις, ὦ Ἀξίοχε· οὐδὲ ἀφαίρεσιν ἕξεις τῶν ἀγαθῶν, ἀλλ' εἰλικρινεστέραν τὴν ἀπόλαυσιν· οὐδὲ μεμιγμένας θνητῷ σώματι τὰς ἡδονὰς, ἀλλ' ἀκράτους ἁπασῶν ἀλγηδόνων. κεῖσε γὰρ ἀφίξῃ, μονωθεὶς ἐκ τῆσδε τῆς εἱρκτῆς, ἔνθα ἄπονα πάντα καὶ ἀστένακτα καὶ ἀγήρατα, γαληνὸς δέ τις καὶ κακῶν ἄγονος βίος, ἀσαλεύτῳ ἡσυχίᾳ εὐδιαζόμενος, καὶ περιαθρῶν τὴν φύσιν· καὶ φιλοσοφῶν οὐ πρὸς ὄχλον καὶ θέατρον, ἀλλὰ πρὸς ἀμφιθαλῆ τὴν ἀλήθειαν. ΑΞ. Εἰς τοὐναντίον με τῷ λόγῳ περιέ-

στακας· οὐκέτι γάρ μοι θανάτου δέος ἔνεστιν, ἀλλ' ἤδη καὶ πόθος· ἵνα τὶ κἀγὼ, μιμησάμενος τοὺς ῥήτορας, περιττὸν εἴπω· καὶ πάλαι μετεωρολογῶ, καὶ δίειμι τὸν ἀΐδιον καὶ θεῖον δρόμον· ἔκ τε τῆς ἀσθενείας ἐμαυτὸν συνείλεγμαι, καὶ γέγονα καινός. ΣΩ. Εἰ δὲ καὶ ἕτερον βούλει λόγον, ὅν ἐμοὶ ἤγγειλε Γωβρύης, ἀνὴρ μάγος· ἔφη, κατὰ τὴν τοῦ Ξέρξου διάβασιν, τὸν πάππον αὐτοῦ καὶ ὁμώνυμον, πεμφθέντα εἰς Δῆλον, ὅπως τηρήσειε τὴν νῆσον ἐν ᾗ οἱ δύο θεοὶ ἐγένοντο, ἐκ τινῶν χαλκέων δέλτων, ἃς ἐξ Ὑπερβορέων ἐκόμισαν Ὦπις τε καὶ Ἑκάεργος, ἐκμεμαθηκέναι, κατὰ τὴν τοῦ σώματος λύσιν τὴν ψυχὴν εἰς τὸν ἄδηλον χωρέϊν τόπον, κατὰ τὴν ὑπόγειον κίνησιν· ἐν ᾗ βασίλεια Πλούτωνος οὐχ ἥττω τῆς τοῦ Διὸς αὐλῆς, ἅτε τῆς μὲν γῆς ἐχούσης τὰ μέσα τοῦ κόσμου, τοῦ δὲ πόλου ὄντος σφαιροειδοῦς· οὗ τὸ μὲν ἕτερον ἡμισφαίριον θεοὶ ἔλαχον οἱ οὐράνιοι, τὸ δὲ ἕτερον οἱ ὑπένερθεν· οἱ μὲν, ἀδελφοὶ ὄντες· οἱ δὲ, ἀδελφῶν παῖδες. τὰ δὲ πρόπυλα τῆς εἰς Πλούτωνος ὁδοῦ, σιδηροῖς κλείθροις καὶ κλεισὶν ὠχύρωται. ταῦτα δὲ ἀνοίξαντα ποταμὸς Ἀχέρων ἐκδέχεται· μεθ' ὃν, Κωκυτός· οὓς χρὴ πορθμεύσαντα, ἀχθῆναι ἐπὶ Μίνω καὶ Ῥαδάμανθυν, ὃ κληΐζεται πεδίον ἀληθείας. ἐνταυθοῖ καθέζονται δικασταὶ, ἀνακρίνοντες τῶν ἀφικνουμένων ἕκαστον, τίνα βίον βεβίωκε, καὶ τίσιν ἐπιτηδεύμασιν ἐνῳκίσθη τῷ σώματι. ψεύσασθαι μὲν οὖν ἀμήχανον. ὅσοις μὲν οὖν ἐν τῷ ζῆν δαίμων ἀγαθὸς ἐπέπνευσεν, εἰς τὸν τῶν εὐσεβῶν χῶρον οἰκίζονται· ἔνθα ἄφθονοι μὲν ὧραι

παγκάρπου γονῆς βρύουσι, πηγαὶ δὲ ὑδάτων καθαρῶν ῥέουσι, παντοῖοι δὲ λειμῶνες, ἄνθεσι ποικίλοις ἐαριζόμενοι· διατριβαὶ δὲ φιλοσόφων, καὶ θέατρα ποιητῶν, καὶ κύκλιοι χοροὶ, καὶ μουσικὰ ἀκούσματα· συμπόσιά τε εὐμελῆ, καὶ εἰλαπίναι αὐτοχορήγητοι, καὶ ἀκήρατος ἀλυπία, καὶ ἡδεῖα δίαιτα. οὔτε γὰρ χεῖμα σφοδρὸν οὔτε θάλπος ἐγγίνεται, ἀλλ' εὔκρατος ἀὴρ χεῖται, ἁπαλαῖς ἡλίου ἀκτῖσιν ἀνακιρνάμενος. ἐνταῦθα τοῖς μεμυημένοις ἐστί τις προεδρία· καὶ τὰς ὁσίας ἁγιστείας κἀκεῖσε συντελοῦσι. πῶς οὖν οὐ σοὶ πρώτῳ μέτεστι τῆς τιμῆς, ὄντι γεννήτῃ τῶν θεῶν; καὶ τοὺς περὶ Ἡρακλέα τε καὶ Διόνυσον, κατιόντας εἰς ᾅδου, πρότερον λόγος ἐνθάδε μυηθῆναι, καὶ τὸ θάρσος τῆς ἐκεῖσε πορείας παρὰ τῆς Ἐλευσινίας ἐναύσασθαι. ὅσοις δὲ τὸ ζῆν διὰ κακουργημάτων ἠλάθη, ἄγονται πρὸς Ἐριννύων ἐπ' ἔρεβος καὶ χάος διὰ ταρτάρου· ἔνθα χῶρος ἀσεβῶν, καὶ Δαναΐδων ὑδρεῖαι ἀτελεῖς, καὶ Ταντάλου δίψος, καὶ Τιτυοῦ σπλάγχνα, καὶ Σισύφου πέτρος ἀνήνυτος· οὗ τὰ τέρματα αὖθις ἄρχεται πόνων. ἔνθα θηρσὶ περιλιχμώμενοι, καὶ λαμπάσιν ἐπιμόνως πυρούμενοι Ποινῶν, καὶ πᾶσαν αἰκίαν αἰκιζόμενοι, ἀϊδίοις τιμωρίαις τρύχονται. ταῦτα μὲν ἐγὼ ἤκουσα παρὰ Γωβρύου· σὺ δ' ἂν ἐπικρίνειας, Ἀξίοχε. ἐγὼ γὰρ λόγῳ ἀνθελκόμενος, τοῦτο μόνον ἐμπέδως οἶδα, ὅτι ψυχὴ ἅπασα ἀθάνατος· ἡ δὲ ἐκ τοῦδε τοῦ χωρίου μετασταθεῖσα, καὶ ἄλυπος. ὥστε ἢ κάτω ἢ ἄνω εὐδαιμονεῖν σε δεῖ, Ἀξίοχε, βεβιωκότα εὐσεβῶς. ΑΞ. Αἰσχύνομαί σοι τὶ εἰπεῖν, ὦ Σώ-

κρατες. τοσοῦτον γὰρ ἀποδέω τοῦ δεδοικέναι τὸν θάνατον, ὥστε ἤδη καὶ ἔρωτα αὐτοῦ ἔχειν. οὕτω με καὶ οὗτος ὁ λόγος, ὡς καὶ ὁ οὐράνιος, πέπεικε· καὶ ἤδη περιφρονῶ τοῦ ζῆν, ἅτε εἰς ἀμείνω οἶκον μεταστησόμενος. νυνὶ δὲ ἠρέμα κατ' ἐμαυτὸν ἀναριθμήσομαι τὰ λεχθέντα. ἐκ μεσημβρίας δὲ παρέσῃ μοι, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ποιήσω, ὡς λέγεις. κἀγὼ δὲ ἐπάνειμι ἐς Κυνόσαργες, ἐς περίπατον, ὁπόθεν δεῦρο μετεκλήθην.

ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΝΟΘΕΥΟΜΕΝΟΣ.

Ἔχεις ἡμῖν εἰπεῖν ὅ, τι ἐστὶ τὸ δίκαιον; ἢ οὐκ ἄξιον σοὶ δοκεῖ εἶναι, λόγον περὶ αὐτοῦ ποιεῖσθαι; Ἔμοιγε καὶ μάλα. Τί οὖν ἐστι; Τί γὰρ ἄλλο γε ἢ τὰ νομιζόμενα δίκαια; Μή μοι οὕτως· ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἰ σύ μ' ἔροιο τί ἐστιν ὀφθαλμός, εἴποιμ' ἄν σοι ὅτι ᾧ ὁρῶμεν· ἐὰν δὲ καὶ δεῖξαί με κελεύῃς, δείξω σοι. καὶ ἐάν με ἔρῃ, ὅτῳ ψυχὴ ὄνομα, ἐρῶ σοι ᾧ γινώσκομεν· ἐὰν δὲ ἔρῃ αὖ τί ἐστι φωνή, ἀποκρινοῦμαί σοι ᾧ διαλεγόμεθα· καὶ σὺ οὕτω φράσον, ὅτι δίκαιόν ἐστιν, ᾧ τί χρώμεθα, ὥσπερ ἃ νῦν δὴ ἠρόμην. Οὐ πάνυ ἔχω σοὶ οὕτως ἀποκρίνασθαι. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὐχ οὕτως ἔχεις, ἴσως τῇδέ πῃ ῥᾷον αὐτὸ εὕροιμεν ἄν. φέρε, τὰ μείζω καὶ τὰ ἐλάττω τίνι σκοποῦντες διαγιγνώσκομεν; ἆρ' οὐ μέτρῳ; Ναί. Μετὰ δὲ τοῦ μέτρου, τίνι τέχνῃ; ἆρ' οὐ μετρητικῇ; Ναί. Τί δὲ τὰ κοῦφα καὶ βαρέα, ἆρ' οὐ σταθμῷ; Ναί. Μετὰ δὲ τοῦ σταθμοῦ, τίνι τέχνῃ; οὐ τῇ

στατικῇ; Πάνυ γε. Τί δὲ δή; τὰ δίκαια καὶ τἄδικα τίνι σκοποῦντες διαγιγνώσκομεν ὀργάνῳ; καὶ μετὰ τοῦ ὀργάνου, τίνι τέχνῃ πρόσθεν; ἆρα οὐδ' οὕτω πως σοὶ καταφανές ἐστιν; Οὔ. Ἀλλὰ πάλιν ὧδε· ὅταν ἀμφισβητῶμεν περὶ τῶν μειζόνων καὶ τῶν ἐλαττόνων, τίνες ἡμᾶς διακρίνουσιν; οὐχ οἱ μετρηταί; Ναί. Ὅταν δὲ περὶ τῶν πολλῶν καὶ ὀλίγων, τίνες οἱ διακρίνοντες; οὐχ οἱ ἀριθμηταί; Ἀλλὰ τί; Ὅταν δὲ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων ἀμφισβητῶμεν ἀλλήλοις, ἐπὶ τίνας ἐρχόμεθα, καὶ τίνες ἡμᾶς οἱ διακρίνοντες εἰσὶν ἑκάστοτε, εἰπέ. ἆρά γε δικαστὰς λέγεις, ὦ Σώκρατες; Εὖ γ' εὗρες. Ἴθι δὴ καὶ τόδε πειράθητι εἰπεῖν, τί ποιοῦντες διακρίνουσιν οἱ μετρηταὶ περὶ τῶν μεγάλων καὶ σμικρῶν· ἆρ' οὐ μετροῦντες; Ναί. Τί δὲ περὶ τῶν βαρέων καὶ κούφων; οὐχ ἱστάντες; Ναί. Τί δὲ δὴ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων ἄρα; ἀπόκριναι. Οὐκ ἔχω. Λέγοντες ἄρα ἡμᾶς διακρίνουσιν, ὅταν περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων κρίνωσιν οἱ δικασταί. Ναί. Μετροῦντες δέ γε περὶ τῶν σμικρῶν καὶ μεγάλων, οἱ μετρητικοί. μέτρον γὰρ ἦν ᾧ ταῦτ' ἐκρίνετο. Οὕτως. Ἱστάντες δ' αὖ, περὶ τῶν βαρέων καὶ κούφων, οἱ στατικοί. σταθμὸς γὰρ ἦν ᾧ ταῦτ' ἐκρίνετο. Ἦν γάρ. Ἀριθμοῦντες δ' αὖ περὶ τῶν πολλῶν καὶ ὀλίγων, οἱ ἀριθμητικοί. ἀριθμὸς γὰρ ἦν ᾧ ταῦτ' ἐκρίνετο. Οὕτω. Λέγοντες δέ γε (ὡς ἄρτι ὡμολογήσαμεν) περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων κρίνουσιν ἡμᾶς οἱ δικασταί. λόγος γὰρ ἦν ᾧ ταῦτ' ἐκρίνετο. Εὖ λέγεις, ὦ Σώκρατες. Ἀληθῆ μὲν οὖν· καὶ λόγος ἐστὶν,

ὡς ἔοικεν, ᾧ τὰ δίκαια καὶ ἄδικα κρίνεται. Φαίνεται γοῦν. Τί ποτε ὄντα τὰ δίκαια καὶ τἄδικα; ὥσπερ ἂν ἡμᾶς εἴτις ἤρετο, ἐπειδὴ μέτρον καὶ μετρητικὴ καὶ μετρητικὸς τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον διακρίνει, τί ὂν τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον, εἴποιμεν ἂν αὐτῷ, ὅτι τὸ μὲν μεῖζον, ὑπερέχον· τὸ δὲ ἔλαττον, ὑπερεχόμενον. ἐπειδὴ δὲ τὸ βαρὺ καὶ τὸ κοῦφον σταθμὸς καὶ στατικὴ καὶ στατικὸς διακρίνει, τι ὂν τό, τε βαρὺ καὶ κοῦφον; εἴποιμεν ἂν αὐτῷ, ὅτι τὸ μὲν κάτω ῥέπον ἐν τοῖς ζυγοῖς, βαρύ· τὸ δὲ ἄνω, κοῦφον· οὕτω δὴ καὶ εἰ ἔροιτο ἡμᾶς, ἐπειδὴ δὲ το δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον λόγος τε καὶ δικαστικὴ καὶ δικαστής ἐστιν ἡμῖν ὁ διακρίνων, τί ποτε ὂν τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον; τί ἕξομεν αὐτῷ ἀποκρίνεσθαι; ἢ οὐδέπω ἔχομεν εἰπεῖν; Οὐκ ἔχομεν. Πότερον δὲ ἑκόντας οἴει ἔχειν τοῦτο τὸ ἄδικον τοὺς ἀνθρώπους, ἢ ἄκοντας; ὧδε δὲ λέγω· ἑκόντας οἴει ἀδικεῖν καὶ ἀδίκους εἶναι, ἢ ἄκοντας; Ἑκόντας, ὦ Σώκρατες, ἔγωγε. πονηροὶ γάρ εἰσιν. ἑκόντας ἄρα σὺ οἴει πονηροὺς εἶναι καὶ ἀδίκους ἀνθρώπους; Ἔγωγε. σὺ δ' οὔ; Οὐκ· εἴγε τι δεῖ τῷ ποιητῇ πείθεσθαι. Ποίῳ ποιητῇ; Ὅστις εἶπεν, Οὐδεὶς ἑκὼν πονηρός, οὐδ' ἄκων μάκαρ. Ἀλλά τοι, ὦ Σώκρατες, εὖ ἡ παλαιὰ παροιμία ἔχει, ὅτι πολλὰ ψεύδονται ἀοιδοί. Θαυμάζοιμ' ἂν εἰ τοῦτό γε ἐψεύσατο οὗτος ἀοιδός. ἐπεὶ εἴ σοι σχολή ἐστιν, ἐπισκεψώμεθα αὐτόν, εἴτε ψευδῆ εἴτε ἀληθῆ λέγει. Ἀλλὰ σχολή. Φέρε δή, πότερον ἡγῇ δίκαιον εἶναι ψεύδεσθαι, ἢ ἀληθῆ λέγειν; Ἀληθῆ, ἔγωγε. Ψεύδεσθαι ἄρα ἄδικον. Ναί. Πότερον δὲ καὶ ἐξα-

πατᾷν ἡγῇ δίκαιον, ἢ μὴ ἐξαπατᾷν; Μὴ ἐξαπατᾷν δήπου. Ἐξαπατᾷν ἄρα ἄδικον. Ναί. Τί δέ; βλάπτειν δίκαιον, ἢ ὠφελεῖν; Ὠφελεῖν. Βλάπτειν ἄρα ἄδικον. Ναί. Ἔστιν ἄρα ἀληθῆ μὲν λέγειν, καὶ μὴ ἐξαπατᾷν, καὶ ὠφελεῖν, δίκαιον· ψεύδεσθαι δὲ καὶ βλάπτειν καὶ ἐξαπατᾷν, ἄδικον. Ναὶ μὰ Δία σφόδρα γε. Ἦ καὶ τοὺς πολεμίους; Οὐδαμῶς. Ἀλλὰ βλάπτειν δίκαιον τοὺς πολεμίους, ὠφελεῖν δὲ ἄδικον; Ναί. Οὐκοῦν καὶ ἐξαπατῶντας δίκαιον βλάπτειν τοὺς πολεμίους; Πῶς γὰρ οὔ; Τί δέ; ψεύδεσθαι, ἵνα ἐξαπατῶμεν καὶ βλάπτωμεν αὐτούς, οὐ δίκαιον; Ναί. Τί δέ; τοὺς φίλους οὐκ ὠφελεῖν φῂς δίκαιον εἶναι; Ἔγωγε. Πότερον μὴ ἐξαπατῶντας, ἢ ἐξαπατῶντας ἐπ' ὠφελείᾳ τῇ ἐκείνων; Καὶ ἐξαπατῶντας νὴ Δία. Ἀλλ' ἐξαπατῶντας μὲν δίκαιον ἄρα ὠφελεῖν, οὐ μέντοι ψευδομένους γε. ἢ καὶ ψευδομένους; Καὶ ψευδομένους δίκαιον. Ἔστιν ἄρα, ὡς ἔοικε, ψεύδεσθαί τε καὶ ἀληθῆ λέγειν, δίκαιον καὶ ἄδικον. Ναί. Καὶ μὴ ἐξαπατᾷν καὶ ἐξαπατᾷν, δίκαιον καὶ ἄδικον. Ναί. Ταῦτα δή, ὡς ἔοικε, πάντα τὰ τοιαῦτα ὄντα, καὶ δίκαια καὶ ἄδικά ἐστιν. Ἔμοιγε φαίνεται. Ἄκουε δή· ὀφθαλμὸν ἐγὼ ἔχω δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι; Ναί. Μυκτῆρα δεξιὸν καὶ ἀριστερόν; Πάνυ γε. Καὶ χεῖρα δεξιὰν καὶ ἀριστεράν; Ναί. Οὐκοῦν, ἐπειδὴ τὰ αὐτὰ ὀνομάζων, τὰ μὲν, δεξιὰ φῂς εἶναι, τὰ δὲ ἀριστερά, τῶν ἐμῶν, εἴ σε ἐγὼ ἐροίμην ὁπότερα, ἆρ' ἂν ἔχοις εἰπεῖν ὅτι τὰ μὲν πρὸς τοῦ δεξιά ἐστι, τὰ δὲ πρὸς τοῦ ἀριστερά; Ναί. Ἴθι δὴ καὶ ἐκεῖ.

ἐπειδὴ τὰ αὐτὰ ὀνομάζων, τὰ μεν, δίκαια φῂς εἶναι, τὰ δὲ, ἄδικα, ἔχεις, εἰπεῖν ὁπότερα τὰ δίκαια, καὶ ὁπότερα τὰ ἄδικα; Ἐμοὶ μὲν τοίνυν δοκεῖ, ἐν μὲν τῷ δέοντι καὶ τῷ καιρῷ ἕκαστα τούτων γιγνόμενα, δίκαια εἶναι· ἐν δὲ τῷ μὴ δέοντι, ἄδικα. Καλῶς γέ σοι δοκοῦν. Ὁ μὲν ἄρα ἐν τῷ δέοντι ἕκαστα τούτων ποιῶν, δίκαια ποιεῖ· ὁ δὲ μὴ ἐν τῷ δέοντι, ἄδικα. Ναί. Οὐκοῦν ὁ μὲν τὰ δίκαια ποιῶν, δίκαιος; ὁ δὲ τἄδικα, ἄδικος; Ἔστι ταῦτα. Τίς οὖν ὁ ἐν τῷ δέοντι καιρῷ οἷόστε τέμνειν καὶ κάειν καὶ ἰσχναίνειν; Ὁ ἰατρός. Ὅτι ἐπίσταται; ἢ δι᾿ ἄλλό τι; Ὅτι ἐπίσταται. Τίς δ᾿ ἐν τῷ δέοντι σκάπτειν καὶ ἀροῦν καὶ φυτεύειν οἷόστε; Ὁ γεωργός. Ὅτι ἐπίσταται; ἢ ὅτι οὔ; Ὅτι ἐπίσταται. Οὐκοῦν καὶ τἄλλα οὕτως; ὁ μὲν ἐπιστάμενος, οἷόστε τὰ δέοντα ποιεῖν ἐστι, καὶ ἐν τῷ δέοντι καὶ ἐν τῷ καιρῷ; ὁ δὲ μὴ ἐπιστάμενος, οὔ; Οὕτω. Καὶ ψεύδεσθαι ἄρα καὶ ἐξαπατᾶν, καὶ ὠφελεῖν, ὁ μὲν ἐπιστάμενος, οἷόστε ποιεῖν ἕκαστα τούτων ἐν τῷ δέοντι καὶ τῷ καιρῷ· ὁ δὲ μὴ ἐπιστάμενος, οὔ. Ἀληθῆ λέγεις. Ὁ δέ γε ταῦτα ποιῶν ἐν τῷ δέοντι, δίκαιος. Ναί. Δι᾿ ἐπιστήμην δέ γε ταῦτα ποιεῖ. Πῶς δ᾿ οὔ; Δι᾿ ἐπιστήμην ἄρα δίκαιος, ὁ δίκαιος. Ναί. Οὐκοῦν ὁ ἄδικος, διὰ τὸ ἐναντίον ἄδικός ἐστι τῷ δικαίῳ; Φαίνεται. Ὁ δὲ δίκαιος, διὰ σοφίαν δίκαιος. Ναί. Δι᾿ ἀμαθίαν ἄρα ὁ ἄδικος, ἄδικος. Ἔοικε. Κινδυνεύει ἄρα ὃ μὲν οἱ πρόγονοι ἡμῖν κατέλιπον σοφίαν, δικαιοσύνη εἶναι· ὃ δὲ ἀμαθίαν, τοῦτο δὲ ἀδικία. Ἔοικεν. Ἑκόντες δὲ ἀμαθεῖς εἰσιν οἱ ἄνθρωποι, ἢ ἄκοντες; Ἄκοντες.

Ἄκοντες ἄρα καὶ ἄδικοι. Φαίνεται. Οἱ δὲ ἄδικοι, πονηροί. Ναί. Ἄκοντες ἄρα πονηροὶ καὶ ἄδικοι. Παντάπασι μὲν οὖν. Διὰ δὲ τὸ ἄδικοι εἶναι ἀδικοῦσι. Ναί. Διὰ τὸ ἀκούσιον ἄρα. Πάνυ γε. Οὐ μὲν δὴ διὰ τὸ ἀκούσιόν γε τὸ ἑκούσιον γίγνεται. Οὐ γὰρ οὖν. Διὰ δὲ τὸ ἄδικον εἶναι τὸ ἀδικεῖν γίγνεται. Ναί. Τὸ δὲ ἄδικον, ἀκούσιον. Ἀκούσιον. Ἄκοντες ἄρα ἀδικοῦσι, καὶ ἄδικοι εἰσὶ καὶ πονηροί. Ἄκοντες, ὥς γε φαίνεται. Οὐκ ἄρα ἐψεύσατο τοῦτό γε ἀοιδός. Οὐκ ἔοικεν.

ΠΕΡΙ ΑΡΕΤΗΣ
ΕΙ ΔΙΔΑΚΤΟΝ
ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΝΟΘΕΥΟΜΕΝΟΣ.

Ἆρα διδακτόν ἐστιν ἡ ἀρετή; ἢ οὐ διδακτὸν, ἀλλὰ φύσει οἱ ἀγαθοὶ γίγνονται ἄνδρες, ἢ ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ; Οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἐν τῷ παρόντι, ὦ Σώκρατες. Ἀλλὰ ὧδε σκεψώμεθα αὐτό. φέρε, εἴτις βούλοιτο ταύτην τὴν ἀρετὴν γενέσθαι ἀγαθὸς ᾗ ἀγαθοί εἰσιν οἱ σοφοὶ μάγειροι, πόθεν ἂν γένοιτο; Δηλονότι εἰ παρὰ τῶν ἀγαθῶν μαγείρων μάθοι. Τί δέ; εἰ βούλοιτο ἀγαθὸς γίγνεσθαι ἰατρὸς, παρὰ τίνα ἂν ἐλθὼν γένοιτο ἀγαθὸς ἰατρός; Δῆλον δὴ ὅτι παρὰ τῶν ἀγαθῶν τινα ἰατρῶν. Εἰ δὲ ταύτην τὴν ἀρετὴν ἀγαθὸς βούλοιτο γενέσθαι ἥνπερ οἱ σοφοὶ τέκτονες; Παρὰ τῶν τεκτόνων. Εἰ δὲ ταύτην τὴν ἀρετὴν βουληθείη ἀγαθὸς γενέσθαι, ἥνπερ οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοί τε καὶ σοφοὶ, ποῖ χρὴ ἐλθόντα μαθεῖν; Οἶμαι μὲν καὶ ταύτην, εἴπερ μαθητός ἐστι, παρὰ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀγαθῶν. πόθεν γὰρ ἄλλοθεν; Φέρε δὴ, τίνες ἡμῖν ἄνδρες ἀγαθοὶ γεγόνασιν; ἵνα σκεψώμεθα εἰ οὗτοι εἰσὶν οἱ τοὺς ἀγα-

θοὺς ποιοῦντες· Θουκυδίδης καὶ Θεμιστοκλῆς καὶ Ἀριστείδης καὶ Περικλῆς. Τούτων οὖν ἑκάστου ἔχομεν διδάσκαλον εἰπεῖν; Οὐκ ἔχομεν· οὐ γὰρ λέγεται. Τί δέ; μαθητὴν, ἢ τῶν ξένων τινὰ ἢ τῶν πολιτῶν, ἢ ἄλλον, ἐλεύθερον ἢ δοῦλον, ὅστις αἰτίαν ἔχει διὰ τὴν τούτων ὁμιλίαν σοφός τε καὶ ἀγαθὸς γεγονέναι; Οὐδὲ τοῦτο λέγεται. Ἀλλ' ἄρα μὴ ἐφθόνουν μεταδιδόναι τῆς ἀρετῆς τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις; Τάχα. Ἆρα ἵνα μὴ ἀντίτεχνοι αὐτοῖς γίγνοιντο, ὥσπερ οἱ μάγειροί τε καὶ ἰατροὶ καὶ τέκτονες φρονοῦσιν; οὐ γὰρ λυσιτελεῖ αὐτοῖς πολλοὺς ἀντιτέχνους γίγνεσθαι, οὐδὲ οἰκεῖν ἐν πολλοῖς αὐτοῖς ὁμοίοις. ἆρ' οὖν οὕτω καὶ τοῖς ἀνδράσι τοῖς ἀγαθοῖς οὐ λυσιτελεῖ ἐν ὁμοίοις αὐτοῖς οἰκεῖν; Ἴσως. Εἰσὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὐχὶ ἀγαθοί τε καὶ δίκαιοι; Ναί. Ἔστιν οὖν ὅτῳ λυσιτελεῖ μὴ ἐν ἀγαθοῖς οἰκεῖν ἀνδράσιν, ἀλλ' ἐν κακοῖς; Οὐκ ἔχω εἰπεῖν. Ἆρ' οὖν οὐδὲ τοῦτ' ἔχεις εἰπεῖν, πότερον ἔργον ἐστὶ, τῶν μὲν ἀγαθῶν, βλάπτειν, τῶν δὲ κακῶν, ὠφελεῖν; ἢ τοὐναντίον; Τοὐναντίον. Οἱ μὲν ἀγαθοὶ ἄρα ὠφελοῦσιν, οἱ δὲ κακοὶ βλάπτουσι; Ναί. Ἔστιν οὖν ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι μᾶλλον ἢ ὠφελεῖσθαι; Οὐ πάνυ. Οὐδεὶς ἄρα βούλεται ἐν πονηροῖς οἰκεῖν μᾶλλον ἢ ἐν χρηστοῖς. Οὕτως. Οὐδεὶς ἄρα φθονεῖ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἄλλῳ, ὥστε ἀγαθὸν καὶ ὅμοιον ἑαυτῷ ποιῆσαι. Οὔκουν φαίνεταί γε δὴ ἐκ τοῦ λόγου. Ἀκήκοας οὖν ὅτι Θεμιστοκλεῖ Κλεόφαντος υἱὸς ἐγένετο; Ἀκήκοα. Οὐκοῦν δηλονότι οὐδὲ τῷ υἱεῖ ἐφθόνει ὡς βελτίστῳ γενέσθαι ὁ Θεμιστοκλῆς· ὅσγε ἄλλῳ οὐδενὶ, εἴπερ

ἦν ἀγαθός· ἦν δὲ, ὡς φαμέν. Ναί. Οἶσθα οὖν, ὅτι Θεμιστοκλῆς τὸν υἱὸν ἱππέα μὲν ἐδιδάξατο σοφὸν εἶναι καὶ ἀγαθόν. ἐπέβαινε γοῦν ἐπὶ τῶν ἵππων ὀρθὸς ἑστηκὼς, καὶ ἠκόντιζεν ἀπὸ τῶν ἵππων ὀρθὸς, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ θαυμάσια εἰργάζετο· καὶ ἄλλα πολλὰ ἐδίδαξε, καὶ ἐποίησε σοφὸν, ὅσα διδασκάλων ἀγαθῶν εἴχετο. ἢ ταῦτα οὐκ ἀκήκοας τῶν πρεσβυτέρων; Ἀκήκοα. Οὐκ ἄρα τὴν φύσιν γέ τις τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ αἰτιάσαιτ' ἂν κακὴν εἶναι. Οὐκ ἂν οὖν δικαίως γε, ἐξ ὧν σὺ λέγεις. Τὸ δὲ, ὡς Κλεόφαντος, ὁ Θεμιστοκλέους υἱὸς, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ σοφὸς ἐγένετο, ἅπερ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἦν σοφὸς, ἤδη τοῦτο ἤκουσας ἢ νεωτέρου ἢ πρεσβυτέρου; Οὐκ ἤκουσα. Ἆρ' οὖν ταῦτα μὲν οἰόμεθα βούλεσθαι αὐτὸν τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν παιδεῦσαι· ἣν δὲ αὐτὸς σοφίαν ἦν σοφὸς, μηδὲν βελτίω αὐτὸν ποιῆσαι τῶν γειτόνων μηδενὸς, εἴπερ διδακτὸν ἦν ἡ ἀρετή; Οὔκουν εἰκός γε. Οὗτος μὲν δή σοι τοιοῦτος διδάσκαλος ἀρετῆς, ὃν ὑπεῖπες. ἄλλον δὲ δὴ σκεψώμεθα Ἀριστείδην, ὃς ἔθρεψε μὲν τὸν Λυσίμαχον, ἐπαίδευσε δὲ κάλλιστα Ἀθηναίων, ὅσα διδασκάλων εἴχετο· ἄνδρα δὲ οὐδενὸς βελτίω ἐποίησε. τοῦτο γὰρ καὶ σὺ καὶ ἐγὼ εἴδομεν, καὶ συνεγενόμεθα. Ναί. Οἶσθα οὖν ὅτι Περικλῆς αὖ ἔθρεψε Πάραλον καὶ Ξάνθιππον· ὧν καὶ σύ μοι δοκεῖς τοῦ ἑτέρου ἐρασθῆναι. τούτους μέντοι, ὡς καὶ σὺ οἶσθα, ἱππέας μὲν ἐδίδαξεν οὐδενὸς χείρους Ἀθηναίων· καὶ μουσικὴν, καὶ τὴν ἄλλην ἀγωνίαν, καὶ τἄλλα ἐπαίδευσεν, ὅσα τέχνῃ διδάσκονται, οὐδενὸς χείρους· ἀγαθοὺς δὲ ἄρα ἄνδρας

οὐκ ἐβούλετο ποιῆσαι; Ἀλλ' ἴσως ἂν ἐγένοντο, ὦ Σώκρατες, εἰ μὴ νέοι ὄντες ἐτελεύτησαν. Σὺ μὲν εἰκότως βοηθεῖς τοῖς παιδικοῖς· Περικλῆς δὲ ἐκείνους, εἴπερ διδακτὸν ἦν ἡ ἀρετὴ, καὶ οἷόστ' ἦν ἀγαθοὺς ποιῆσαι, πολὺ πρότερον ἂν τὴν αὑτοῦ ἀρετὴν σοφοὺς ἐποίησεν, ἢ μουσικὴν καὶ ἀγωνίαν. ἀλλὰ μὴ οὐκ ᾖ διδακτόν. ἐπεὶ Θουκυδίδης αὖ δύο υἱεῖς ἔθρεψε, Μελησίαν καὶ Στέφανον· ὑπὲρ ὧν σὺ οὐκ ἂν ἔχοις εἰπεῖν, ἅπερ ὑπὲρ τῶν Περικλέους υἱῶν. τούτων γὰρ δὴ καὶ σὺ οἶσθα τόν γ' ἕτερον μέχρι γήρως βιοῦντα, τὸν δ' ἕτερον, πόῤῥω πάνυ. καὶ μὴν καὶ τούτων ὁ πατὴρ ἐπαίδευσε τά τε ἄλλα εὖ, καὶ ἐπάλαισαν κάλλιστα Ἀθηναίων. τὸν μὲν γὰρ Ξανθίᾳ ἔδωκε, τὸν δὲ Εὐδώρῳ· οὗτοι δέ που ἐδόκουν κάλλιστα τῶν τότε παλαίειν. Ναί. Οὐκοῦν δηλονότι οὗτος οὐκ ἄν ποτε οἷ μὲν ἔδει δαπανώμενον διδάσκειν, ταῦτα μὲν ἐδίδαξε τοὺς παῖδας τοὺς ἑαυτοῦ; οἷ δ' οὐδὲν ἔδει ἀναλώσαντα, ἀγαθοὺς ἄνδρας ποιῆσαι, τοῦτο δὲ οὐκ ἂν ἐδίδαξεν, εἰ διδακτὸν ἦν; Εἰκός γε. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως ὁ Θουκυδίδης φαῦλος ἦν, καὶ οὐχὶ ἦσαν αὐτῷ πλεῖστοι φίλοι Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων. καὶ οἰκίας ἦν μεγάλης, καὶ ἐδύνατο μέγα ἐν τῇ πόλει καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν. ὥστ' εἴπερ ἦν τοῦτο διδακτὸν, ἐξεῦρεν ἂν ὅστις αὐτῷ ἔμελλε τοὺς υἱεῖς ἀγαθοὺς ποιήσειν, ἢ τῶν ἐπιχωρίων ἢ τῶν ξένων, εἰ αὐτὸς μὴ ἐσχόλαζε, διὰ τὴν τῆς πόλεως ἐπιμέλειαν. ἀλλὰ γὰρ, ὦ ἑταῖρε, μὴ οὐκ ᾖ διδακτὸν ἡ ἀρετή. Οὐκ, ἴσως. Ἀλλὰ δὴ, εἰ μὴ διδακτόν ἐστιν, ἆρα φύσει φύονται οἱ ἀγαθοί; καὶ τοῦτο τῇ-

δέ πη σκοποῦντες, ἴσως ἂν εὕροιμεν. φέρε γάρ· εἰσὶν ἡμῖν φύσεις ἵππων ἀγαθῶν; Εἰσίν. Οὐκοῦν εἰσί τινὲς ἄνθρωποι τέχνην ἔχοντες, ᾗ τὰς τῶν ἵππων τῶν ἀγαθῶν φύσεις γινώσκουσι; καὶ κατὰ τὸ σῶμα πρὸς δρόμον, καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν, οἵτινές τε θυμοειδεῖς καὶ ἄθυμοι; Ναί. Τίς οὖν αὕτη ἡ τέχνη; ἔστι τί ὄνομα αὐτῇ; Ἱππική. Οὐκοῦν καὶ περὶ τοὺς κύνας ὡσαύτως ἐστί τις τέχνη, ᾗ τὰς ἀγαθὰς καὶ τὰς κακὰς φύσεις τῶν κυνῶν διακρίνουσιν; Ἔστι. Τίς αὕτη; Ἡ κυνηγετική. Ἀλλὰ μὴν καὶ περὶ τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον εἰσὶν ἡμῖν δοκιμασταὶ, οἵτινες ὁρῶντες κρίνουσι τό, τε βέλτιον καὶ τὸ χεῖρον; Εἰσί. Τίνας οὖν τούτους καλεῖς; Ἀργυρογνώμονας. Καὶ μὴν οἱ παιδοτρίβαι γιγνώσκουσι, σκοπούμενοι τὰς φύσεις τὰς τῶν σωμάτων τῶν ἀνθρώπων, ὁποῖαί τε χρησταὶ, καὶ ὁποῖαι μὴ, πρὸς ἑκάστους τῶν πόνων, καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ νέων ὅσα μέλλει τῶν σωμάτων ἄξια λόγου ἔσεσθαι· καὶ ἐν οἷς ἐστιν ἐλπὶς πολλὴ τὰ ἔργα, ὅσα σώματος ἔχεται, εὖ ἀπεργάσασθαι. Ἔστι ταῦτα. Πότερον οὖν σπουδαιότερόν ἐστι ταῖς πόλεσιν ἵπποι καὶ κύνες ἀγαθοὶ, καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα, ἢ ἄνδρες ἀγαθοί; Ἄνδρες ἀγαθοί. Τί οὖν; οἴει ἂν, εἴπερ ἦσαν φύσεις ἀγαθαὶ πρὸς ἀρετὴν ἀνθρώπων, οὐκ ἂν πάντα μεμηχανῆσθαι τοὺς ἀνθρώπους ὥστε διαγινώσκειν αὐτάς; Εἰκός γε. Ἔχεις οὖν τινα εἰπεῖν τέχνην, ἥτις ἐστὶν ἐπὶ ταῖς φύσεσι ταῖς τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀγαθῶν ἀποδεδειγμένη, ὥστε δύνασθαι αὐτὰς κρίνειν; Οὐκ ἔχω. Καὶ μὲν δὴ πλείστου ἂν ἦν ἀξία, καὶ οἱ ἔχοντες αὐτήν. οὗτοι γὰρ ἂν ἡμῖν ἀπέφαινον τῶν νέων τοὺς

μέλλοντας ἀγαθοὺς ἔσεσθαι, ἔτι παῖδας ὄντας· οὓς ἂν ἡμεῖς παραλαβόντες ἐφυλάττομεν ἐν ἀκροπόλει δημοσίᾳ, ὥσπερ τὸ ἀργύριον, καὶ μᾶλλόν τι, ἵνα μή τι φλαῦρον ἡμῖν πάθοιεν, μήτε ἐν μάχῃ, μήτε ἐν ἄλλῳ μηδενὶ κινδύνῳ· ἀλλ᾽ ἀπέκειντο τῇ πόλει σωτῆρές τε καὶ εὐεργέται, ἐπειδή γε εἰς τὴν ἡλικίαν ἀφίκοιντο. ἀλλὰ κινδυνεύει οὔτε φύσει οὔτε μαθήσει ἡ ἀρετὴ τοῖς ἀνθρώποις παραγίγνεσθαι. Πῶς οὖν ἄν, ὦ Σώκρατες, σοὶ δοκοῦσι γίγνεσθαι, εἰ μήτε φύσει μήτε μαθήσει γίγνονται; τίν᾽ ἄλλον τρόπον γίγνοιντ᾽ ἂν οἱ ἀγαθοί; Οἶμαι μὲν οὐκ ἂν ῥᾳδίως αὐτὸ δηλωθῆναι· τοπάζω μὲν δὴ θεῖόν τι μάλιστα εἶναι τὸ κτῆμα, καὶ γίγνεσθαι τοὺς ἀγαθοὺς ὥσπερ οἱ θεῖοι τῶν μάντεων καὶ χρησμολόγοι. οὗτοι γὰρ οὔτε φύσει τοιοῦτοι γίγνονται, οὔτε τέχνῃ ἀλλ᾽ ἐπιπνοίᾳ ἐκ τῶν θεῶν γιγνόμενοι, τοιοῦτοι εἰσίν. οὕτω δὲ καὶ οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοὶ λέγουσι ταῖς πόλεσιν ἑκάστοτε τὰ ἀποβησόμενα καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι, ἐκ θεοῦ ἐπιπνοίας πολὺ μᾶλλον καὶ ἐναργέστερον ἢ οἱ χρησμῳδοί. λέγουσι γάρ που καὶ αἱ γυναῖκες, ὅτι Θεῖος ἀνὴρ οὗτός ἐστι· καὶ Λακεδαιμόνιοι, ὅταν τινὰ μεγαλοπρεπῶς ἐπαινῶσι, θεῖον ἄνδρα φασὶν εἶναι. πολλαχοῦ δὲ καὶ Ὅμηρος τῷ αὐτῷ τούτῳ καταχρῆται, καὶ οἱ ἄλλοι ποιηταί. καὶ ὅταν βούληται θεὸς εὖ πρᾶξαι πόλιν, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐνεποίησεν· ὅταν δὲ μέλλῃ κακῶς πράξειν πόλις, ἐξεῖλε τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀγαθοὺς ἐκ ταύτης τῆς πόλεως ὁ θεός. οὕτως ἔοικεν οὔτε διδακτὸν εἶναι, οὔτε φύσει ἀρετή, ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ παραγίγνεσθαι κτωμένοις.

ΔΗΜΟΔΟΚΟΣ

Η

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΕΣΘΑΙ

ΦΙΛΛΟΓΟΣ ΝΟΘΕΥΟΜΕΝΟΣ.

Σύ μὲν δὴ κελεύεις με, ὦ Δημόδοκε, ξυμβουλεύειν ὑμῖν περὶ ὧν ξυνέρχεσθε βουλευσόμενοι· ἐμοὶ δὲ σκοπεῖσθαι ἐπέρχεται τί ποτε δύναται ἡ ξύνοδος ὑμῶν, καὶ ἡ τῶν οἰομένων ξυμβουλεύειν ὑμῖν προθυμία, καὶ ἡ ψῆφος ἣν φέρειν ἕκαστος ὑμῶν διανοεῖται. τοῦτο μὲν γάρ, εἰ μὴ ἔστιν ὀρθῶς καὶ ἐμπείρως ξυμβουλεύειν περὶ ὧν ἂν ξυνέρχησθε βουλευσόμενοι, πῶς οὐ γελοῖόν ἐστι ξυνέρχεσθαι βουλευσομένους περὶ ὧν ξυμβουλεύειν οὐκ ἔστιν ὀρθῶς; τοῦτο δέ, εἰ μὲν ἔστιν ὀρθῶς ξυμβουλεύειν καὶ ἐμπείρως περὶ τῶν τοιούτων, ἐπιστήμη δ᾽ ἀφ᾽ ἧς ἐστὶν ὀρθῶς ξυμβουλεύειν περὶ τούτων μηδεμία ἐστί, πῶς οὐκ ἄτοπον; εἰ δέ τις ἐπιστήμη ἀφ᾽ ἧς ἐστὶ τὰ τοιαῦτα ὀρθῶς ξυμβουλεύειν, οὐκ ἀνάγκη καὶ ἐπισταμένους εἶναι τινὰς ξυμβουλεύειν ὀρθῶς περὶ τῶν τοι-

οὕτων; ὄντων δὲ τινῶν ἐπισταμένων ξυμβουλεύειν περὶ ὧν ξυνέρχεσθε βουλευσόμενοι, οὐκ ἀνάγκη ἐστὶ καὶ ὑμᾶς ἤτοι ἐπίστασθαι περὶ τούτων ξυμβουλεύειν, ἢ μὴ ἐπίστασθαι; ἢ τοὺς μὲν ἐπίστασθαι ὑμῶν, τοὺς δὲ μὴ ἐπίστασθαι; Εἰ μὲν οὖν ἐπίστασθε πάντες, τί δεῖ ἔτι ὑμᾶς συνέρχεσθαι βουλευσομένους; ξυμβουλεύειν γὰρ ἱκανὸς ἕκαστος ὑμῶν. εἰ δ' αὖ πάντες μὴ ἐπίστασθε, πῶς ἂν δύνησθε βουλεύεσθαι; ἢ τί ὑμῖν προὔργου τῆς ξυνόδου ταύτης εἴη ἄν, μὴ δυναμένων γε βουλεύεσθαι; εἰ δὲ οἱ μὲν ἐπίστανται, οἱ δὲ οὐκ ἐπιστάμενοι εἰσὶν ὑμῶν, οὗτοι δὲ ξυμβουλῆς δέονται, εἰ ἄρα δυνατόν ἐστι ξυμβουλεύειν ἔμφρονα ἄνδρα τοῖς ἀπείροις, ἱκανὸς δήπου ἐστὶ καὶ εἷς ξυμβουλεῦσαι τοῖς ἐπισταμένοις ὑμῖν. ἢ οὐ ταὐτὰ οἱ ἐπιστάμενοι ξυμβουλεύουσι πάντες; ὥστ' ἀκούσαντας ὑμᾶς τούτου ἀπαλλάττεσθαι προσήκει. νῦν δ' οὐ ποιεῖτε τοῦτο, ἀλλὰ βούλεσθε πολλῶν ξυμβουλευόντων ἀκούειν. οὐ γὰρ ὑπολαμβάνετε εἰδέναι τοὺς ἐπιχειροῦντας ὑμῖν ξυμβουλεύειν, περὶ ὧν ξυμβουλεύουσιν. εἰ γὰρ ὑπελαμβάνετε εἰδέναι τοὺς ξυμβουλεύοντας ὑμῖν, ἑνὸς μόνου ἀκούσασιν ἐξήρκει ἂν ὑμῖν. τὸ οὖν ξυνέρχεσθαι ἀκουσομένους μὴ εἰδότων, ὥς προὔργου τι ποιοῦντας, πῶς οὐκ ἄτοπόν ἐστι; καὶ περὶ μὲν τῆς ξυνόδου ὑμῶν ἀπορῶ ταύτῃ. περὶ δὲ τῆς τῶν οἰομένων ὑμῖν ξυμβουλεύειν προθυμίας, ἐκεῖνο ἄπορον. εἰ μὲν γὰρ μὴ ταὐτὰ ξυμβουλεύουσι περὶ τῶν αὐτῶν ξυμβουλεύοντες, πῶς ἂν πάντες καλῶς ξυμβουλεύοιεν, μὴ ξυμβουλεύοντες ἃ ξυμβουλεύει ὁ ὀρθῶς ξυμβουλεύων; ἢ πῶς οὐκ ἂν ἄτοπος

εἴη ἡ προθυμία τῶν προθυμουμένων ξυμβουλεύειν περὶ ὧν ἀπείρως ἔχουσιν; οὐ γὰρ δὴ ἔμπειροι ὄντες προαιρήσονται ξυμβουλεύειν μὴ ὀρθῶς. εἰ δ᾿ αὖ ταὐτὰ ξυμβουλεύουσι, τί δεῖ πάντας αὐτοὺς ξυμβουλεύειν; εἷς γὰρ αὐτῶν τὰ αὐτὰ ξυμβουλεύων, ἱκανὸς ἔσται. τὸ οὖν τοιαῦτα προθυμεῖσθαι ἃ οὐδὲν προὔργου ἂν γένοιτο, πῶς οὐ γελοῖον; οὔτε οὖν ἡ τῶν ἀπείρων προθυμία οὐκ ἂν ἄτοπος εἴη, τοιαύτη γε οὖσα, οὔτε οἱ ἔμφρονες ἂν τοιαῦτα προθυμηθεῖεν· εἰδότες ὅτι καὶ εἷς τις αὐτῶν τὸ αὐτὸ πράξει, ξυμβουλεύων γε ὡς προσήκει. ὥστε πῶς οὐ γελοία ἐστὶν ἡ προθυμία τῶν οἰομένων ὑμῖν ξυμβουλεύειν, οὐ δύναμαι εὑρεῖν. τὸ δὲ περὶ τῆς ψήφου ἧς φέρειν διανοεῖσθε, τί δύναται, ἀπορῶ μάλιστα. πότερον γὰρ τοὺς εἰδότας ξυμβουλεύειν κρίνετε; ἀλλ᾿ οὐ πλείονες ἑνὸς ξυμβουλεύσουσιν, οὐδὲ ἄλλως καὶ ἄλλως περὶ τοῦ αὐτοῦ. ὥστε περὶ τούτων τὴν ψῆφον φέρειν ὑμᾶς οὐ δεήσει. ἀλλὰ τοὺς ἀπείρους καὶ ὡς μὴ δεῖ ξυμβουλεύοντας κρίνετε; ἢ τοῖς τοιούτοις ὡς μαινομένοις οὐκ ἐπιτρέπειν ξυμβουλεύειν προσήκει; εἰ δὲ μήτε τοὺς ἐμπείρους μήτε τοὺς ἀπείρους κρινεῖτε, τίνας κρινεῖτε; ἀρχὴν δὲ τί δεῖ πάντως ἄλλους ξυμβουλεύειν ὑμῖν, εἴπερ κρίνειν τὰ τοιαῦτα ἱκανοί ἐστε; εἰ δ᾿ οὖν μὴ ἐστὲ ἱκανοὶ, τί καὶ δύνανται ὑμῖν αἱ ψῆφοι; ἢ πῶς οὐ γελοῖόν ἐστι, ξυνέρχεσθαι μὲν ὑμᾶς ξυμβουλευσομένους, ὡς δεομένους ξυμβουλίας, καὶ οὐχ ἱκανοὺς ὄντας αὐτούς; ξυνελθόντας δὲ, οἴεσθαι δεῖν ψηφίζεσθαι ὡς κρίνειν ἱκανοὺς ὄντας; οὐ γὰρ δὴ καθ᾿ ἕνα μὲν ὄντες οὐκ οἴδατε, ξυνελθόν-

τες δὲ, φρόνιμοί γίγνεσθε· οὐδ᾽ αὖ ἰδίᾳ μὲν ἀπορεῖτε, ἐλθόντες δὲ εἰς τὸ αὐτὸ, οὐκέτι ἀπορεῖτε, ἀλλ᾽ ἱκανοὶ γιγνεσθε ξυνορᾷν ποῖα πρακτέα ἐστὶν ὑμῖν. καὶ ταῦτα, παρ᾽ οὐδενὸς μαθόντες, οὐδ᾽ αὐτοὶ εὑρόντες, ὅ ἐστι δεινότατον ἁπάντων. οὐ γὰρ δὴ, μὴ δυνάμενοί γε ξυνορᾷν ἃ πρακτέον ἐστὶ, κρίνειν ἱκανοὶ ἔσεσθε τὸν ὀρθῶς ξυμβουλεύοντα περὶ τούτων ὑμῖν. οὐδ᾽ αὖ τοῦτό γε ἐρεῖ εἷς ὧν ὁ συμβουλεύων ὑμῖν, οὕτως ὑμᾶς διδάξειν ἃ πρακτέον ὑμῖν ἐστι, καὶ κρινεῖν τοὺς κακῶς καὶ μὴ ξυμβουλεύοντας ὑμῖν, οὕτως ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ καὶ ὄντας τοσούτους. τοῦτο δὲ ἐκείνου οὐδὲν ἧττον ἂν φανείη δεινὸν ὄν. εἰ δὲ μήθ᾽ ἡ ξύνοδος μήθ᾽ ὁ συμβουλεύων ὑμῖν ἱκανοὺς κρίνειν ποιεῖ ὑμᾶς, τίς χρεία τῶν ψήφων ἐστὶν ὑμῖν; ἢ πῶς οὐκ ἐναντιοῦται ἡ ξύνοδος ὑμῶν ταῖς ψήφοις, καὶ αἱ ψῆφοι τῇ τῶν ξυμβουλευόντων ὑμῖν προθυμίᾳ; ἡ μὲν γὰρ ξύνοδος ἐστὶν ὑμῶν, ὡς οὐχ ἱκανῶν ἀλλὰ ξυμβούλων δεομένων· αἱ δὲ ψῆφοι φέρονται, ὡς οὐ ξυμβούλων δεομένων, ἀλλὰ καὶ κρίνειν καὶ ξυμβουλεύειν δυναμένων. καὶ ἡ μὲν προθυμία τῶν ξυμβουλευόντων ὑμῖν, ὡς εἰδότων ἐστίν· αἱ δὲ παρ᾽ ὑμῶν ψῆφοι, ὡς οὐκ εἰδότων τῶν ξυμβουλευόντων φέρονται. καὶ εἴτις ὑμᾶς ἔροιτο τοὺς ψηφισαμένους, καὶ τὸν ξυμβουλεύσαντα ὑμῖν, περὶ ὧν ἂν ψηφίσησθε, πότερον ἴστε ὅτι ἔσται οὗ ἕνεκα πράττειν διανοεῖσθε ἃ ἐψηφίσασθε· οὐκ οἴομαι ἂν φῆσαι ὑμᾶς. τί δ᾽, εἰ γένοιτο οὗ ἕνεκα πράττειν ἂν διανοεῖσθε, ἴστε ὅτι ξυνοίσει τοῦτο ὑμῖν; οὐδὲ τοῦτο ἂν φῆσαι οἴομαι ὑμᾶς, οὐδὲ τὸν ξυμβουλεύσοντα ὑμῖν. τῶν ἀνθρώπων

δὲ τίνα ὑπολαμβάνετε εἰδέναι τι τούτων; εἴ τις προσέροιτο ὑμᾶς, οὐδὲ τοῦτο ξυγχωρεῖν ἂν οἴομαι ὑμᾶς. ὅταν οὖν περί τε ὧν ξυμβουλεύετε, ἢ τοιαῦτα οἷα ὑμῖν μὴ δῆλα εἶναι, οἵ τε ψηφιζόμενοι καὶ οἱ ξυμβουλεύοντες, ἄπειροι ὦσιν, εἰκότως καὶ ὑμεῖς φήσετε ξυμπίπτειν ἀπιστεῖν, καὶ μεταμέλεσθαι πολλάκις αὐτοῖς καὶ περὶ ὧν ἂν ξυμβουλεύσωνται καὶ περὶ ὧν ἂν ψηφίσωνται· τοῖς ἀγαθοῖς δὲ τοιαῦτα συμβαίνειν οὐ προσήκει. ἴσασι γὰρ καὶ περὶ ὧν ξυμβουλεύουσιν, ὁποῖά τ' ἐστὶ, καὶ τοῖς πεισθεῖσιν αὐτοῖς ὅτι βεβαίως ὑπάρχει ὧν ἕνεκα ξυμβουλεύουσι καὶ ὅτι οὔτε αὐτοῖς οὔτε τοῖς πεισθεῖσιν αὐτοῖς πώποτε μεταμελήσει. περὶ τοιούτων οὖν ἔγωγε τοὺς νοῦν ἔχοντας ξυμβουλεύειν ἀξιοῦν ὑπελάμβανον, ἀλλ' οὐ περὶ ὧν σὺ κελεύεις με ξυμβουλεύειν. ἀπὸ μὲν γὰρ τῆς ἐκείνων ξυμβουλίας τὸ τέλος εὐτυχία, ἀπὸ δὲ τῆς τούτων φλυαρίας ἀτυχία ἐστί. παρεγενόμην δ' ἀνθρώπῳ τινὶ νουθετοῦντι ἑαυτοῦ ἑταῖρον, διότι ἐπίστευε τῷ κατηγοροῦντι, οὐκ ἀκούσας τοῦ ἀπολογουμένου, ἀλλὰ μόνον τοῦ κατηγοροῦντος. ἔλεγεν οὖν ὡς δεινὸν πρᾶγμα ποιεῖ, καταγινώσκων τοῦ ἀνθρώπου, οὔτε αὐτὸς παραγενόμενος, οὔτε τῶν φίλων ἀκούσας παραγενομένων, οἷς εἰκὸς ἦν αὐτὸν λέγουσιν πιστεύειν· οὐδ' αὖ ἀμφοτέρων ἀκούσας, οὕτω προπετῶς ἐπίστευσε τῷ κατηγοροῦντι. δίκαιον δὲ εἶναι καὶ τοῦ ἀπολογουμένου ἀκοῦσαι, πρὸ τοῦ ἐπαινεῖν ἢ μέμφεσθαι, ὥσπερ καὶ τοῦ κατηγοροῦντος. πῶς γὰρ ἄν τις ἢ δίκην καλῶς δικάσαι, ἢ ἀνθρώπους κατὰ τρόπον κρῖναι δύναιτο, μὴ ἀμφοτέρων

τῶν ἀντιδίκων ἀκούσας; τοὺς γὰρ λόγους παραβαλλομένους, ὥσπερ τὴν πορφύραν καὶ τὸ χρυσίον, ἄμεινον κρίνεσθαι. ἢ τίνος ἕνεκεν ἢ χρόνον ἀμφοτέροις δίδοσθαι τοῖς ἀντιδίκοις, ἢ ὀμνύειν τοὺς δικαστὰς ἀκροάσεσθαι ὁμοίως ἀμφοτέρων, εἰ μὴ ὑπελάμβανεν ὁ νομοθέτης τὰς δίκας δικαιότερον ἂν καὶ βέλτιον κρίνεσθαι ὑπὸ τῶν δικαστῶν; σὺ δὲ μοὶ δοκεῖς οὐδὲ τοῦτο τὸ ὑπὸ τῶν πολλῶν λεγόμενον ἀκηκοέναι. τὸ ποῖον; ἔφη. Μηδὲ δίκην δικάσῃς, πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς. καίτοι οὐκ ἂν οὕτω τοῦτο περιεφέρετο, εἰ μὴ καλῶς ἐλέγετο, καὶ ὡς προσήκει. ξυμβουλεύω οὖν σοι, ἔφη, τοῦ λοιποῦ μὴ προπετῶς οὕτως τοὺς ἀνθρώπους μήτε μέμφεσθαι μήτ᾽ ἐπαινεῖν. ὁ οὖν ἕτερος ἄτοπον ἔφη αὐτῷ καταφαίνεσθαι, εἰ ἕνα μὲν γνῶναι λέγοντα πότερον ἀληθεύει ἢ ψεύδεται, οὐ δυνατὸν, δύο δὲ λέγοντας γνῶναι δυνατὸν ἔσται· καὶ παρὰ μὲν τοῦ ἀληθῆ λέγοντος μαθεῖν οὐ δυνατὸν, ὑπὸ τούτου δ᾽ αὐτοῦ καὶ ἄλλου ψευδομένου διδαχθῆναι οἰόντε· καὶ εἰ ὁ μὲν εἷς ὀρθῶς καὶ ἀληθῆ λέγων, ἐμφανίσαι ἃ λέγει οὐ δυνήσεται, δύο δὲ, ὧν ὁ ἕτερος ψεύσεται καὶ οὐκ ὀρθῶς ἐρεῖ, δυνήσονται ἐμφανίσαι τοῦτο ὃ ὁ λέγων ὀρθῶς ἐμφανίσαι οὐχ οἷόστ᾽ ἦν. ἀπορῶ δ᾽, ἔφη, κἀκεῖνο, πῶς ποτε ἐμφαίνουσι. πότερον γὰρ σιωπῶντες, ἢ λέγοντες; εἰ μὲν γὰρ σιωπῶντες ἐμφανιοῦσιν, οὐδετέρου ἂν δέοι, μήτοιγε ἀμφοτέρων, ἀκούειν· εἰ δὲ λέγοντες ἀμφότεροι ἐμφανιοῦσιν, ἀμφότεροι δὲ κατ᾽ οὐδένα τρόπον λέγουσιν (ἐν μέρει γὰρ λέγειν ἑκάτερον ἀξιοῦσι) πῶς ἀμφοτέρους ἐμφανίσαι ἅμα οἰόντε; εἰ γὰρ ἐμ

φαίνουσιν ἅμα ἀμφότεροι, καὶ ἐροῦσι τότε ἅμα. τοῦτο δ᾽ οὐκ ἐῶσιν. ὥστε λοιπὸν, εἴπερ λέγοντες ἐμφαίνουσιν, ἑκάτερος εἰπὼν ἐμφανιεῖ· καὶ ὁπότε ἐρεῖ ἑκάτερος, τότε καὶ ἐμφανιεῖ ἑκάτερος αὐτῶν. ὥστ᾽ ἐρεῖ ὁ μὲν, πρότερος, ὁ δ᾽, ὕστερος· καὶ ἐμφανιεῖ ὁ μὲν, πρότερος, ὁ δ᾽, ὕστερος. καίτοι εἴπερ ταὐτὸ ἐν μέρει ἐμφανιοῦσιν ἑκάτεροι, τί δεῖ ἔτι τοῦ ὑστέρου ἀκούειν; ὑπὸ γὰρ τοῦ πρότερον εἰπόντος, ἤδη φανερὸν ἔσται. ἐκεῖνο δ᾽, ἔφη, εἴπερ ἀμφότεροι ἐμφανιοῦσι, πῶς οὐ καὶ ὁ ἕτερος αὐτῶν ἐμφανιεῖ; ὧν γὰρ ὁ ἕτερος οὐκ ἐμφανιεῖ, οὗτοι ἀμφότεροι πῶς ἂν ἐμφανίσαι δύναιντο; εἰ δ᾽ ἑκάτερος ἐμφανιεῖ, δῆλον ὅτι ἐρεῖ πρότερος, καὶ ἐμφανιεῖ πρότερος· ὥστ᾽ ἐκείνου μόνου ἀκούσαντα, γνῶναι πῶς ἐστιν οὐχ οἷόντε. ἐγὼ γοῦν ἀκούων αὐτῶν, ἠπόρουν, καὶ κρίνειν οὐχ οἷόστ᾽ ἦν. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι ἔφασαν οἱ παρόντες τὸν πρῶτον λέγειν ἀληθῆ. εἰ οὖν τι ἔχεις ξυμβαλέσθαι μοὶ περὶ τούτων, πότερόν ἐστιν ἑνὸς λέγοντος γνῶναι τί λέγει, ἢ προσδεῖται τοῦ ἀντεροῦντος, εἰ μέλλει τὶς γνώσεσθαι πότερον ὀρθῶς λέγει· ἢ οὐκ ἀναγκαῖόν ἐστιν ἀμφοτέρων ἀκούειν. ἢ πῶς νομίζεις; πρώην τὶς ἐνεκάλει ἀνθρώπων τινὶ ὅτι αὐτῷ ἀργύριον χρῆσαι οὐκ ἠθέλησεν, οὐδὲ πιστεῦσαι. κἀκεῖνος μὲν ᾧ ἐνεκάλει, ἀπελογεῖτο· ἄλλος δέ τις τῶν παρόντων ἠρώτησε τὸν ἐγκαλοῦντα, πότερον ὁ μὲν μὴ πιστεύσας αὐτῷ, μηδὲ χρήσας, ἥμαρτε· σὺ δ᾽, ἔφη, οὐ πείσας σοὶ χρῆσαι, οὐχ ἡμάρτηκας; ὁ δὲ, Τί γὰρ ἥμαρτον; εἶπε. Πότερος δ᾽, ἔφη, σοὶ δοκεῖ ἁμαρτάνειν; ὁ ἀποτυχὼν ὧν ἤθελεν, ἢ ὁ μή; Ὁ ἀποτυχὼν,

εἶπεν. Οὐκοῦν, εἶπε, σὺ μὲν ἀπέτυχες, χρήσασθαι ἐθέλων; ὁ δὲ, σοὶ μὴ προέσθαι, οὐκ ἀπέτυχε τούτου; Ναὶ, εἶπεν· ἀλλ' ἐγὼ τί ἥμαρτον, εἰ μὴ ἐκεῖνος μοὶ ἔδωκεν; Ὅτι εἰ μὲν ἐδέου αὐτοῦ, ἔφη, ὧν οὐκ ἐχρῆν, πῶς οὐκ οἴει ἁμαρτάνειν; ἐκεῖνος δὲ ὁ μὴ προέμενος, ὀρθῶς ἔπραξεν. εἰ δὲ ὧν χρῆν ἐδέου αὐτοῦ, ἀποτυχὼν τούτου, πῶς οὐχ ἥμαρτες ἐξ ἀνάγκης; Ἴσως, εἶπεν. ἀλλ' ἐκεῖνος πῶς οὐχ ἥμαρτεν, ὁ μὴ πιστεύσας μοι; Ἆρ' οὖν, ἔφη, εἰ προσωμίλησας αὐτῷ ὡς προσήκει, οὐκ ἂν ἥμαρτες οὐδέν; Οὐ γὰρ δή. Νῦν ἄρα οὐχ ὡς προσήκει αὐτῷ προσωμίλησας. Φαίνομαι, εἰπεῖν. Εἰ οὖν ὡς μὴ προσήκει ὁμιλοῦντός σου μὴ ἐπείσθη, πῶς ἂν δικαίως ἐγκαλοίης ἐκείνῳ; Οὐκ ἔχω εἰπεῖν. Οὐδὲ ὅτι τοῖς κακῶς χρωμένοις οὐ προσεκτέον ἐστὶν, ἔχεις εἰπεῖν; Καὶ μάλ', ἔφη, τοῦτό γε. Ἀλλ' οὖν οὐχ οἱ ὡς οὐ προσήκει ὁμιλοῦντες, ἔφη, κακῶς χρῆσθαι σοὶ δοκοῦσιν; Ἔμοιγε, ἔφη. Τί οὖν ἥμαρτεν εἴ σοι μὴ προσέσχε κακῶς χρωμένῳ; Οὐδὲν φαίνεται, εἰπεῖν. Τί οὖν ποτε οἱ ἄνθρωποι, ἔφη, τοιαῦτα ἐγκαλοῦσι πρὸς ἀλλήλους; καὶ τοῖς μὲν μὴ πεισθεῖσιν αὐτοῖς, ὅτι οὐκ ἐπείσθησαν μέμφονται· αὑτοῖς δὲ, ὅτι οὐκ ἔπεισαν, οὐδ' ὁτιοῦν ἐγκαλοῦσι; Καὶ ἄλλος τις παρὼν, Ὅταν τε γάρ τις, ἔφη, εὖ χρήσηταί τῳ καὶ βοηθήσῃ, εἶτα ἀξιῶν αὐτῷ ὁμοίως χρήσασθαι μὴ τυγχάνῃ τούτου, πῶς οὐκ εἰκότως μέμφοιτ' ἂν ὁ τοιοῦτος; Οὐκοῦν, ἔφη, ὃν ἀξιοῖ ὁμοίως αὐτῷ χρῆσθαι, ἤτοι δυνατός ἐστι χρῆσθαι αὐτῷ καλῶς, ἢ οὐ δυνατός; καὶ εἰ μὲν μὴ δυνατός ἐστιν, πῶς ἂν καλῶς ἀξιῴη, ἀξιῶν αὐτὸν ὃ οἱ

δυνατός ἐστιν; εἰ δὲ δυνατός ἐστι, πῶς τοιοῦτον ἄνθρωπον οὐκ ἔπεισεν; ἢ πῶς τοιαῦτα λέγοντες καλῶς λέγουσιν; Ἀλλὰ νὴ Δία, ἔφη, τοῦτο δεῖ ἐγκαλεῖν, ὅπως οὗτός τε τοῦ λοιποῦ βέλτιον χρῆται αὐτῷ, καὶ οἱ ἄλλοι φίλοι, ἀκούσαντες αὐτοῦ ἐγκαλοῦντος. Βέλτιον δὲ χρήσεσθαι, ἔφη, οἴει τινὰς ἀκούοντας ὀρθῶς λέγοντος καὶ ἀξιοῦντος, ἢ ἁμαρτάνοντος; Ὀρθῶς λέγοντος, ἔφη. Ὁ δέ γε οὐκ ὀρθῶς ἀξιοῦν ἐδόκει σοί; Ναὶ, ἔφη. Πῶς οὖν ἀκούοντες τοιαῦτα ἐγκαλοῦντος, βέλτιον χρήσονται; Οὐδαμῶς, ἔφη. Τίνος οὖν ἕνεκα τοιαῦτα τὶς ἐγκαλεῖ; Ἀνευρεῖν, ἔφη, οὐκ ἂν δύνασθαι. Ἀνθρώπου τὶς κατηγόρει εὐήθειαν ὅτι ταχέως καὶ τοῖς τυχοῦσιν ἀνθρώποις λέγουσι πιστεύοι. πολίταις μὲν γὰρ καὶ οἰκείοις λέγουσι πιστεύειν εἰκός ἐστι· τοιούτοις δ᾽ ἀνθρώποις οὓς οὔτε εἶδεν οὔτε ἤκουσε πρότερον, αὐτὸν πιστεύειν (καὶ ταῦτα, οὐκ ἀγνοοῦντα ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων εἰσὶν ἀλαζόνες καὶ πονηροὶ) ἠλιθιότητος σημεῖον οὐ σμικρὸν εἶναι. Καὶ τῶν παρόντων τὶς ἔφη, Ἐγὼ δὲ ᾤμην σὲ καὶ τὸν ταχὺ τοῦ τυχόντος ἂν αἰσθανόμενον, πολλοῦ νομίζειν ἄξιον εἶναι μᾶλλον ἢ τὸν βραδέως. Καὶ γὰρ νομίζω, εἶπεν ἐκεῖνος. Τί οὖν, ἔφη, ἐγκαλεῖς, εἰ ταχὺ καὶ τοῖς τυχοῦσι πιστεύει τἀληθῆ λέγουσιν; Ἀλλ᾽ οὐ τοῦτο ἐγκαλῶν, εἰπεῖν, ἀλλ᾽ ὅτι πιστεύει ταχέως ψευδῆ λέγουσιν. Εἰ δ᾽ ἐν πλείονι χρόνῳ καὶ οὐ τοῖς τυχοῦσιν ἐπίστευε, καὶ ἠτιᾶτο, οὐκ ἂν ἐνεκάλεσας αὐτῷ μᾶλλον; Ἔγωγ᾽ ἂν, εἰπεῖν. Ἆρα διότι γε βραδέως καὶ οὐ τοῖς τυχοῦσιν ἐπίστευε; Μὰ Δί᾽, εἶπεν. Οὐ γὰρ οἶμαί γ᾽, ἔφη, διὰ

τοῦτ' ἐγκαλεῖν ἀνθρώπῳ, ἄξιον εἶναι ὑπολαμβάνεις, ἀλλὰ διότι πιστεύει λέγουσιν ἄπιστα. Ἔγωγ', εἰπεῖν. Πότερον οὖν, ἔφη, διὰ μὲν τὸ βραδέως καὶ μὴ τοῖς τυχοῦσιν πιστεύειν οὐκ οἴει ἄξιον εἶναι ἐγκαλεῖν αὐτῷ; διὰ δὲ τὸ ταχέως, καὶ τοῖς τυχοῦσι πιστεύειν, ἄξιον; Οὐκ ἔγωγ', εἰπεῖν. Τί οὖν, ἔφη, ἐγκαλεῖς αὐτῷ; Ὅτι ἁμαρτάνει, πρὸ τοῦ σκέψασθαι, ταχέως πιστεύων τοῖς τυχοῦσιν. Ἀλλ' εἰ βραδέως ἐπίστευσε πρὸ τοῦ σκέψασθαι, οὐκ ἂν ἡμάρτανε; Μὰ Δί', εἶπεν. ἀλλὰ καὶ οὕτως ἡμάρτανεν ἂν οὐδὲν ἧττον. ἀλλ' οὐ τοῖς τυχοῦσιν οἶμαι δεῖν πιστεύειν. Εἰ δὲ μὴ πιστεύειν τοῖς τυχοῦσιν, ἔφη, οἴει δεῖν, ἀλλὰ τοῖς ἀγνῶσι πῶς προσήκει ταχέως πιστεύειν; ἀλλὰ πρότερον οἴει δεῖν σκέψασθαι εἰ ἀληθῆ λέγουσιν. Ἔγωγ', εἶπεν. Ἐπεὶ οἰκείων καὶ συνήθων, ἔφη, ὄντων, οὐ δεῖ σκοπεῖσθαι εἰ λέγουσιν ἀληθῆ. Ἐγὼ μὲν φαίην ἄν, εἰπεῖν. Ἴσως γὰρ καὶ τούτων τινὲς, ἔφη, λέγουσιν ἄπιστα. Καὶ μάλα, εἶπε. Τί οὖν μᾶλλον, ἔφη, τοῖς οἰκείοις καὶ συνήθεσιν εἰκὸς πιστεύειν, ἢ τοῖς τυχοῦσιν, ἐστίν; Οὐκ ἔχω, ἔφη, εἰπεῖν. Τί δ' εἰ οὐ μᾶλλον τοῖς οἰκείοις πιστεύειν δεῖ ἢ τοῖς τυχοῦσιν, οὐκ ἀπίστους αὐτοὺς δεῖ νομίζειν μᾶλλον ἢ τοὺς τυχόντας; Πῶς γὰρ οὔκ; ἔφη. Ἐὰν οὖν τοῖς μὲν οἰκεῖοι ὦσι, τοῖς δ' ἀγνῶτες, πῶς οὐ δεήσει τοὺς αὐτοὺς μᾶλλον αὐτῷ πιστοὺς νομίζειν; οὐ γὰρ ὁμοίως πιστοὺς αὐτοὺς δεῖ νομίζειν τοὺς οἰκείους καὶ τοὺς ἀγνῶτας, ὡς φής. Οὐκ ἀρέσκει μοι, εἰπεῖν. Ὁμοίως δ', ἔφη, καὶ τὰ λεγόμενα ὑπ' αὐτῶν οἱ μὲν πιστεύουσιν, οἱ δ' οὐ πιστὰ ἡγήσονται· καὶ οὐδέτεροι

ἁμαρτήσονται αὐτῶν, Ἄτοπον καὶ τοῦτ᾽, εἰπεῖν. Ἔπειτα, ἔφη, εἰ ταὐτὰ λέγουσιν οἱ οἰκεῖοι καὶ τυχόντες, πῶς οὐχ ὁμοίως τὰ λεγόμενα, πιστὰ εἴη ἂν ἢ ἄπιστα; Ἀνάγκη, εἶπεν. Οὐκοῦν καὶ τοῖς λέγουσιν αὐτὰ ὁμοίως πιστευτέον, λέγουσιν αὐτά. Πιθανὸν, εἶπε. Ταῦτ᾽ οὖν λεγόντων αὐτῶν, ἠπόρουν τίσι ποτὲ δεῖ πιστεύειν, καὶ τίσιν οὔ. καὶ πότερον τοῖς πιστοῖς καὶ τοῖς εἰδόσι περὶ ὧν λέγουσιν, ἢ τοῖς οἰκείοις καὶ τοῖς γνωρίμοις. περὶ τούτων οὖν πῶς σὺ νομίζεις;

ΣΙΣΥΦΟΣ

Η

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΟΥΛΕΥΕΣΘΑΙ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΝΟΘΕΥΟΜΕΝΟΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ καὶ ΣΙΣΥΦΟΣ.

ΗΜΕΙΣ δὲ καὶ χθὲς σὲ πολὺν χρόνον ἀνεμείναμεν, ὦ Σίσυφε, ἐπὶ τῇ Στρατονίκου ἐπιδείξει, ὅπως ἂν ξυνηκροῶ ἡμῖν ἀνδρὸς σοφοῦ, πολλά τε καὶ καλὰ ἐπιδεικνυμένου πράγματα καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ· καὶ ἐπεὶ σὲ οὐκέτι ᾠόμεθα παρέσεσθαι, αὐτοὶ ἤδη ἠκροώμεθα τἀνδρός. ΣΙ. Ναὶ μὰ τὸν Δία. ἀσχολία γάρ μοι τὶς ἐγένετο ἀναγκαιοτέρα, ὥστε μὴ παραμελῆσαι αὐτῆς. οἱ γὰρ ἄρχοντες ἡμῶν ἐβουλεύοντο χθές· ξυμβουλεύειν οὖν αὐτοῖς ἠνάγκαζόν με. ἡμῖν δὲ τοῖς Φαρσαλίοις καὶ νόμος ἐστὶ, τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι, ἂν κελεύωσι ξυμβουλεύειν τινὰ ἡμῶν αὐτοῖς. ΣΩ. Ἀλλὰ καλὸν, τό, τε τῷ νόμῳ πείθεσθαι, τό, τε ὑπὸ τῶν πολιτῶν δεδοξάσθαι εὔβουλον εἶναι·

ὥςπερ καὶ σὺ δεδόξασαι εὔβουλος εἶναι, εἷς τῶν Φαρσαλίων. ἀτὰρ, ὦ Σίσυφε, ἐγὼ γὰρ οὐ περὶ τοῦ εὖ βουλεύεσθαι τοὺς λόγους ἂν δυναίμην ποιήσασθαι πρός σε (ἡγούμενος καὶ σχολῆς εἶναι πολλῆς, καὶ λόγου μακροῦ) ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ τοῦ βουλεύεσθαι, ὅ, τι ἐστὶν, ἐγχειρήσαιμ᾽ ἂν διαλεχθῆναί σοι. ἆρ᾽ οὖν ἔχοις ἄν μοι εἰπεῖν, αὐτὸ τὸ βουλεύεσθαι ὅ, τι ποτ᾽ ἐστί; μή μοι ἢ τὸ εὖ ἢ κακῶς, ἢ τὸ καλῶς πως, ἀλλ᾽ αὐτὸ μόνον τὸ βουλεύεσθαι, ὁποῖόν τι ἐστίν. ἢ καὶ πάνυ ῥαδίως αὐτός γε, οὕτως εὔβουλος ὤν; ἀλλὰ μὴ ἐμὴ περιεργία ᾖ, καὶ τὸ ἐρωτῆσαί σε περὶ τούτου; ΣΙ. Ἦ σοι γὰρ ἄγνωστόν ἐστιν ὅ, τι τὸ βουλεύεσθαι ἐστίν; ΣΩ. Ἔμοιγε, ὦ Σίσυφε· εἴ γέ τι ἄλλο ἐστὶν, ἢ ὅπερ τὸ μὴ ἐπιστάμενον τινὰ περὶ ὧν ἂν δέῃ τὶ πράττειν, διαμαντευόμενον καὶ σχεδιάζοντα λέγειν ὅ, τι ἂν τύχῃ, εἰκάζοντα καὶ κατὰ ταὐτὰ αὐτῷ· ὥσπερ καὶ οἱ ἀρτιάζοντες τῶν ἀνθρώπων, οὐδὲν ἐπιστάμενοι δήπου περὶ τῶν ἀρτίων τε καὶ περιττῶν ὧν ἂν ἐν ταῖς χερσὶ ταῖς αὑτῶν ἔχωσιν, ὅμως ἐπιτυγχάνουσι, λέγοντες περὶ τῶν αὐτῶν τἀληθῆ. πολλάκις μὲν οὖν τοιοῦτόν τι καὶ τὸ βουλεύεσθαι ἐστὶν, οἷον μηδὲν ἐπιστάμενον περὶ ὧν ἂν βουλεύηταί τις, ἀπὸ τύχης εἰπόντα, ἐπιτυγχάνειν τἀληθῆ. εἰ μὲν οὖν τοιοῦτόν ἐστι, γιγνώσκω δὴ οἷον τὸ βουλεύεσθαι ἐστίν· εἰ μέντοιγε μὴ τοιοῦτόν ἐστιν, οὐκ ἂν πω ἐπισταίμην αὐτό. ΣΙ. Οὐ τοίνυν τοιοῦτόν ἐστιν οἷόνπερ μὴ ἐπίστασθαι κομιδῇ μηδέν· ἀλλ᾽ οἷον, τὸ μὲν εἰδέναι τὶ τοῦ πράγματος ἤδη, τὸ δὲ μηδέπω ἐπίστασθαι. ΣΩ. Ἆρα τοιόνδε τι λέγεις τὸ βουλεύεσθαι, πρὸς τοῦ

Διός; ὥσπερ γὰρ ἂν καὶ αὐτὸς ὑπομαντεύεσθαι μοὶ δοκῶ τὴν διάνοιαν σοῦ περὶ τοῦ εὖ βουλεύεσθαι· οἷον, τὸ ζητεῖν τὰ βέλτιστα ἐξευρεῖν τινα ἑαυτῷ διαπράξασθαι, μηδέπω δὲ ἐπίστασθαι σαφῶς, ἀλλ' ὥσπερ ἐν νοήσει τινὶ εἶναι τοῦτο. οὐχ οὕτω πως λέγεις; ΣΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ζητοῦσι δ' οἱ ἄνθρωποι πότερον ἃ ἂν ἐπιστῶνται τῶν πραγμάτων, ἢ καὶ ἃ ἂν μὴ ἐπιστῶνται; ΣΙ. Ἀμφότερα. ΣΩ. Ἆρ' οὖν καὶ τοῦθ' οὕτω πως λέγεις, τὸ ζητεῖν ἀμφότερα τοὺς ἀνθρώπους, ἃ ἄν τε ἐπιστῶνται, καὶ ἃ ἂν μὴ ἐπιστῶνται; ὅμοιον ὥσπερ εἰ εἴτις Καλλίστρατον γιγνώσκοι μὲν, ὅστις ὁ Καλλίστρατος, μὴ μέντοι ἐπίσταιτο ὅπου εἴη ἐξευρεῖν, οὐχ ὅστις εἴη ὁ Καλλίστρατος. ἆρ' οὕτω πως λέγεις τὸ ζητεῖν εἶναι ἀμφότερα; ΣΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐκεῖνο μὲν οὐκ ἂν ζητοίη, τὸν Καλλίστρατον εἰδέναι ὅγε εἰδώς; ΣΙ. Οὐ γάρ. ΣΩ. Ὅπου δέ γε εἴη, ζητοίη αὐτόν. ΣΙ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν οὐδὲ τοῦτο ἐζήτει, ὅπου ἦν ἐξευρεῖν αὐτὸν, εἰ ᾔδει· ἀλλ' ἐξεῦρεν ἂν εὐθέως; ΣΙ. Ναί. ΣΩ. Οὐκ ἄρα ταῦτά γε δὴ ζητοῦσιν ἅττ' ἂν ἐπιστῶνται οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ ἃ ἂν μὴ ἐπιστῶνται, ὡς ἔοικεν. εἰ δὲ σοὶ οὗτος ὁ λόγος ἐριστικὸς εἶναι δοκεῖ, ὦ Σίσυφε, καὶ μὴ τοῦ πράγματος ἕνεκα λέγεσθαι, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ διαλέγεσθαι μόνον, σκόπει δὲ καὶ ὧδε ἐὰν δοκῇ σοι, οὕτως ἔχειν ὥσπερ καὶ νῦν λέγεται. ἆρα γὰρ οὐκ ἐν τῇ γεωμετρίᾳ οἶσθα τοῦτο γιγνόμενον; ἀγνοουμένην τὴν διάμετρον τοῖς γεωμέτραις, οὐκ εἰ διάμετρός ἐστιν, ἢ μή; (οὐδὲ γὰρ ζητεῖται τοῦτο ὑπ' αὐτῶν εὑρεθῆναι) ἀλλ'

ὁπόση τὶς ἐστὶ μέτρῳ πρὸς τὰς πλευρὰς τῶν χωρίων ὧν ἂν διατέμνῃ. ἆρ' οὐ τοῦτό ἐστι αὐτὸ τὸ ζητούμενον περὶ αὐτῆς; ΣΙ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ὅπερ καὶ ἀγνοεῖται. ἦ γάρ; ΣΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί δέ; ὁ τοῦ κύβου διπλασιασμὸς οὐκ οἶσθ' ὅτι ζητεῖται τοῖς γεωμέτραις ὁπόσος τὶς ἐστὶν εὑρεθῆναι λόγῳ; αὐτὸς δὲ ὁ κύβος οὐ ζητεῖται αὐτοῖς εἰ κύβος ἐστὶν, ἢ μή· ἀλλ' ἐπίστανται τοῦτό γε. ἦ γάρ; ΣΙ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ περὶ τοῦ ἀέρος Ἀναξαγόραν τε καὶ Ἐμπεδοκλέα καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς μεταρσιολέσχας ἅπαντας οἶσθα ζητοῦντας πότερον ἄπειρός ἐστιν, ἢ πέρας ἔχων; ΣΙ. Ναί. ΣΩ. Ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνο, εἰ ὁ ἀήρ ἐστιν. ἦ γάρ; ΣΙ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Συγχωρήσαις ἂν οὖν μοι καὶ κατὰ τῶν ἄλλων πάντων οὕτως ἔχειν, ἢ δὴ μηδὲν εἶναι ζητεῖν τῶν ἀνθρώπων, ὧν ἐπίστηταί τις, ἀλλὰ μᾶλλον ὧν ἂν μὴ ἐπίστηται; ΣΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸ βουλεύεσθαι τοῦτο ἐδόκει ἡμῖν εἶναι, αὐτὸ τὸ ζητεῖν τὰ βέλτιστα τινὰ ἐξευρεῖν περὶ ὧν ἂν δέοιτο διαπράττεσθαι αὐτῷ; ΣΙ. Ναί. ΣΩ. Τὸ δὲ ζητεῖν γε, ὅπερ τὸ βουλεύεσθαι ἦν περὶ τῶν πραγμάτων. ἦ γάρ; ΣΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν σκεπτέον ἡμῖν ἐστι νῦν ἤδη τί ἐμποδὼν τοῖς ζητοῦσι περὶ ὧν ἂν τὴν ζήτησιν ποιῶνται εἰς τὸ ἐξευρεῖν. ΣΙ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἄλλό τι φαίημεν ἂν αὐτοῖς ἐμποδὼν εἶναι ἢ τὴν ἀνεπιστημοσύνην; σκοπῶμεν νὴ Δία, ὑπερφυῶς μὲν οὖν, τὸ λεγόμενόν γε, πάντα κάλων ἐφέντες, καὶ πᾶσαν φωνὴν ἐφιέντες. ἄθρει δὴ μετ' ἐμοῦ τόδε· ἆρά γε νομίζεις οἷόν γέ τι εἶναι ἀνθρώπῳ περὶ μουσικῆς

βουλεύεσθαι, μήτε ἐπισταμένῳ περὶ μουσικῆς, μηδὲ ὅπως ἢ κιθαριστέον εἴη αὐτῷ, ἢ ἄλλό τι τῶν κατὰ μουσικὴν ποιητέον; ΣΙ. Οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Τί δαὶ περὶ στρατηγίας ἢ κυβερνητικῆς; τὸν μὴ ἐπιστάμενον μηδέτερα τούτων οἴει ἔχειν ἄν τι βουλεύεσθαι περὶ τούτων τοῦ ἑτέρου, ὅ, τι ποιητέον εἴη αὐτῷ; ἢ στρατηγητέον ἢ κυβερνητέον ἐκείνῳ αὐτῷ μὴ ἐπισταμένῳ μήτε στρατηγεῖν μήτε κυβερνᾷν; ΣΙ. Οὐχί. ΣΩ. Ἦ καὶ περὶ τῶν ἄλλων οὖν ἁπάντων οὕτως ἀξιοῖς ἔχειν, περὶ ὧν ἂν μὴ ἐπίστηταί τις, μὴ εἰδέναι μηδὲ βουλεύεσθαί πω δυνατὸν τῷ μὴ ἐπισταμένῳ περὶ αὐτῶν; ΣΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἀλλὰ ζητεῖν περὶ ὧν ἄν τις μὴ ἐπιστήμων ᾖ. ἢ γάρ; ΣΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τὸ μὲν αὐτὸ ἄρα οὐκ ἂν ἔτι εἴη τὸ ζητεῖν τῷ βουλεύεσθαι. ΣΙ. Πῶς δή; ΣΩ. Ὅτι τὸ μὲν ζητεῖν, ἔστι δήπου ἐπὶ τούτοις οἷς ἂν μὴ ἐπίστηταί τις· τὸ δὲ βουλεύεσθαι, οὐχ οἷόν τ' εἶναι δοκεῖ περὶ ταῦτα ἀνθρώπῳ, περὶ ἃ ἄν τις μὴ ἐπιστήμων ᾖ. ἢ οὐχ οὕτως ἐλέχθη; ΣΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ὑμεῖς χθὲς ἐζητεῖτε τὰ βέλτιστα ἐξευρεῖν τῇ πόλει, οὐκ ἠπίστασθε δὲ αὐτά. εἰ γὰρ ἠπίστασθε, οὐκ ἂν ἔτι δήπου ἐζητεῖτε αὐτά. ὥσπερ οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν ὧν ἂν ἐπιστώμεθα ζητοῦμεν. ἢ γάρ; ΣΙ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Πότερον οὖν σοι δοκεῖ χρῆναι, ὦ Σίσυφε, ἂν μὴ ἐπίστηταί τις, ζητεῖν ἢ μανθάνειν; ΣΙ. Μανθάνειν ἔμοιγε, νὴ Δία. ΣΩ. Ὀρθῶς γε σοὶ δοκεῖ. ἀλλ' ἆρά γε διὰ τοῦτο σοὶ δοκεῖ χρῆναι μανθάνειν μᾶλλον ἢ ζητεῖν, διότι θᾶττον ἂν καὶ ῥᾷον ἐξεύροι τὶς, εἰ παρὰ τῶν ἐπισταμένων μανθά

νοι, ἢ εἰ αὐτὸς ὁ μὴ εἰδὼς ζητοίη; ἢ δι' ἄλλο τι; ΣΙ. Οὔκ· ἀλλὰ διὰ τοῦτο. ΣΩ. Τί οὖν οὐκ ἀμελήσαντες χθὲς ὑμεῖς τοῦ βουλεύεσθαι περὶ ὧν ἂν μὴ ἐπίστασθε, καὶ τοῦ ζητεῖν τὰ βέλτιστα διαπράττεσθαι ἐν τῇ πόλει, ἐμανθάνετε παρὰ τῶν ἐπισταμένων τινός, ὅπως ἂν ἐδύνασθε τὰ βέλτιστα διαπράττεσθαι ἐν τῇ πόλει; ἀλλ' ἐδοκεῖτέ μοι τὴν ἡμέραν ὅλην τὴν χθὲς αὐτοσχεδιάζοντες καὶ διαμαντευόμενοι καθῆσθαι περὶ ὧν οὐκ ἠπίστασθε, ἀμελήσαντες μανθάνειν, οἵτε ἄρχοντες τῆς πόλεως καὶ σὺ μετὰ τούτων. ἴσως δ' ἂν φαίης ταῦτα ἐμοί τε εἶναι πεπαιγμένα πρός σε, τοῦ διαλεχθῆναι μόνον εἵνεκα, σοί τε οὐκ ἐσπουδασμένως ἀποδεδεῖχθαι· ἀλλὰ τοῦτό γε πρὸς Διός, ὦ Σίσυφε, σκόπει νῦν σπουδῇ· εἰ δοθείη, τὸ βουλεύσασθαι τὶ εἶναι, καὶ μὴ ὥσπερ νῦν οὐδὲν ἐξευρίσκεται ἀλλοῖον ἢ ὅπερ ἐπιστήμη τε καὶ εἰκασία καὶ σχεδιασμός· ὀνόματι σεμνοτέρῳ μόνον κεχρημένον τούτῳ, ἄλλῳ δ' οὐδενί· ἆρ' ἂν οἴει αὐτῷ διενεγκεῖν τι ἑτέρους ἑτέρων πρὸς τὸ εὖ βουλεύεσθαί τε καὶ εὐβούλους εἶναι, ὥσπερ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις ἁπάσαις διαφέρουσιν ἕτεροι ἑτέρων, τέκτονες τεκτόνων, ἰατροί τε ἰατρῶν, αὐληταί τε αὐλητῶν; οἵτε ἄλλοι δημιουργοὶ ἅπαντες, αὐτοί τε αὑτῶν διαφέρουσιν; ὥσπερ καὶ οὗτοι οἱ ἐν ταύταις ταῖς τέχναις, ἢ οὕτω καὶ ἐν τῷ βουλεύεσθαι οἴει ἄν τι διενεγκεῖν ἑτέρους ἑτέρων; ΣΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Εἰπὲ δή μοι· οὐχ ἅπαντες οἵτε εὖ βουλευόμενοι καὶ οἱ κακῶς, περὶ μελλόντων τινῶν ἔσεσθαι βουλεύονται; ΣΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν ἢ

τὰ μέλλοντα οὔπω ἐστίν; ΣΙ. Οὐ γὰρ δή. ΣΩ. Εἰ γὰρ εἴη, οὐκ ἂν ἔτι δήπου μέλλοι ἔσεσθαι, ἀλλ' εἴη ἂν ἤδη. ἦ γάρ; ΣΙ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ μή πως ἐστὶν, οὕτως οὐδὲ γέγονε τὰ μὴ ὄντα; ΣΙ. Οὐ γάρ. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μήπω μηδὲ γέγονεν, οὔπω οὐδὲ φύσιν ἔχει οὐδεμίαν αὐτῶν. ΣΙ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Ἄλλό τι οὖν, ἢ οἵτε εὖ βουλευόμενοι καὶ οἱ κακῶς, ἅπαντες βουλεύονται περὶ πραγμάτων οὔτε ὄντων οὔτε γεγενημένων, οὔτε φύσιν οὐδεμίαν ἐχόντων, ὅταν περὶ τῶν μελλόντων βουλεύωνται; ΣΙ. Φαίνονταί γε. ΣΩ. Δοκεῖ οὖν σοι δυνατὸν εἶναι τοῦ μὴ ὄντος τυχεῖν τινι ἢ εὖ ἢ κακῶς; ΣΙ. Πῶς τοῦτο λέγεις; ΣΩ. Ἐγώ σοι φράσω, ὅγε βούλομαι εἰπεῖν. σκόπει γάρ. πῶς ἂν τοξοτῶν πολλῶν διαγνοίης τόν τε χρηστὸν καὶ τὸν πονηρὸν ὅστις εἴη αὐτῶν; ἢ τοῦτο μὲν οὐ χαλεπὸν εἰδέναι; ἴσως γὰρ ἂν κελεύοις αὐτοὺς ἐπὶ σκοποῦ τινος τοξεύειν. ἦ γάρ; ΣΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸν πλειστάκις βάλλοντα τοῦ σκοποῦ κατ' ὀρθὸν, κρίνοις ἂν νικᾶν; ΣΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Εἰ δὲ σκοπὸς μηδεὶς εἴη κείμενος αὐτοῖς τοῦ τοξεύειν, ἀλλ' ἕκαστος βάλλοι ὅπως βούλοιτο, πῶς ἂν διαγνοίης τὸν εὖ ἢ κακῶς τοξεύοντα αὐτῶν; ΣΙ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τοὺς βουλευομένους ἢ εὖ ἢ κακῶς, εἰ μὴ ἐπίσταιντο περὶ ὅτου βουλεύοιντο, ἀπορήσειας ἂν διαγνῶναι; ΣΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ περὶ μελλόντων πραγμάτων βουλεύονται οἱ βουλευόμενοι, περὶ τῶν οὐκ ὄντων βουλεύονται; ΣΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν τοῦ γε μὴ ὄντος οὐχ οἷόν τ' οὐδενὶ τυχεῖν ἐστι. πῶς γὰρ ἂν τις

σοὶ δοκοῖ τοῦ μὴ ὄντος δύνασθαι τυχεῖν; ΣΙ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐπειδὴ οὐκ ἔστι τοῦ μὴ ὄντος τυγχάνειν οἷόντε, οὐδεὶς ἂν ἔτι περὶ τῶν μὴ ὄντων βουλευόμενος τυγχάνοι. τὰ γὰρ μέλλοντα, τῶν οὐκ ὄντων ἐστίν; ἦ γάρ; ΣΙ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν οὐδ᾽ ὁ μὴ τυγχάνων τῶν μελλόντων, οὐδεὶς ἂν οὔτ᾽ εὔβουλος οὔτε κακόβουλος εἴη ἀνθρώπων ἔτι. ΣΙ. Οὐ φαίνεται. ΣΩ. Οὐδέ γε εὐβουλότερος οὐδὲ κακοβουλότερος ἕτερος ἑτέρου εἶναι, εἰ καὶ μὴ ἐπιτυχέστερος καὶ ἀποτυχέστερος εἴη τοῦ μὴ ὄντος. ΣΙ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Πρὸς τί οὖν ποτε ἀποβλέποντες ἄνθρωποι πρᾶγμα, ἀποκαλοῦσιν ἀνθρώπους εὐβούλους τε καὶ κακοβούλους εἶναί τινας; ἆρά γε ἄξιόν ἐστι καὶ αὖθις ποτὲ περὶ αὐτοῦ ἐνθυμηθῆναι, ὦ Σίσυφε;

ΕΡΥΞΙΑΣ
Η
ΠΕΡΙ ΠΛΟΥΤΟΥ
'Εν ἄλλῳ
ΕΡΑΣΙΣΤΡΑΤΟΣ.
ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΝΟΘΕΥΟΜΕΝΟΣ.

ΕΤΥΓΧΑΝΟΜΕΝ περιπατοῦντες ἐν τῇ στοᾷ τοῦ Διὸς τοῦ ἐλευθερίου ἐγώ τε καὶ Ἐρυξίας ὁ Στειριεύς· εἶτα προσελθέτην ἡμῖν Κριτίας τε καὶ Ἐρασίστρατος ὁ Φαίακος, τοῦ Ἐρασιστράτου ἀδελφιδοῦς. ἐτύγχανε δὲ τότε νεωστὶ παρὼν ἀπὸ Σικελίας καὶ τῶν τόπων τούτων ὁ Ἐρασίστρατος. προσελθὼν δ' ἔφη, Χαῖρε, ὦ Σώκρατες. Καὶ σύ γε, ἦν δ' ἐγώ· τί γάρ; καλόν τι ἀπὸ Σικελίας ἔχεις λέγειν ἡμῖν; Καὶ πάνυ. ἀλλὰ βούλεσθ', ἔφη, πρῶτον καθιζώμεθα; κέκμηκα γάρ, χθὲς βαδίσας Μεγαρόθεν. Πάνυ γ', εἰ δοκεῖ. Τί οὖν, ἔφη, βούλεσθε πρῶτον ἀκούειν τῶν ἐκεῖ; πότερον περὶ αὐτῶν ἐκείνων ὅ, τι πράττουσιν, ἢ ὅπως πρὸς τὴν πόλιν ἔχουσιν τὴν ἡμετέραν; ἐκεῖνοι γὰρ ἐμοὶ δοκοῦσι πεπονθέναι πρὸς ἡ-

μᾶς οἷόνπερ οἱ σφῆκες. καὶ γὰρ τούτους ἐάν τις κατὰ σμικρὸν ἐρεθίζων ὀργίσῃ, ἄμαχοι γίνονται, ἕως τις αὐτοὺς ἐπιθέμενος πανοικὶ ἐξέλῃ. οὕτως οὖν καὶ οἱ Συρακούσιοι, εἰ μή τις ἔργον ποιησάμενος σφόδρα μεγάλῳ στόλῳ ἥξει ἐκεῖσε, οὐκ ἔστιν ὅπως ἐκείνη ἡ πόλις ἔσται ποτὲ ἡμῖν ὑποχειρία. ὑπὸ δὲ τῶν σμικρῶν τούτων ἂν μᾶλλον ὀργίζοιντο, οὕτως ὡς ἂν μάλιστα χαλεπώτατοι εἴησαν. πεπόμφασι δὲ καὶ νῦν ὡς ἡμᾶς πρέσβεις, ὡς μὲν ἐμοὶ δοκεῖ, βουλόμενοί τι ἐξαπατῆσαι τὴν πόλιν. Μεταξὺ δὲ ἡμῶν διαλεγομένων, ἐτυχέτην οἱ Συρακούσιοι πρέσβεις παριόντες. εἶπεν οὖν ὁ Ἐρασίστρατος, δείξας εἰς τὸν ἕνα τῶν πρέσβεων, Οὑτοσὶ μέν τοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, πλουσιώτατός ἐστι τῶν Σικελιωτῶν καὶ Ἰταλιωτῶν. Πῶς δ' οὐχί; ἔφη, ᾧ γε ὑπάρχει γῆ τε ἄφθονος οὕτως, ὥστε εὐπορίαν εἶναι, εἴτις βούλοιτο, πάνυ πολλὴν γεωργεῖν; καὶ αὕτη μὲν τοιαύτη οἵα οὐχ ἑτέρα ἄλλη ἔν γε τοῖς Ἕλλησιν. ἔτι δὲ τἄλλα τὰ εἰς πλοῦτον ἥκοντα ἁπλᾶ, τὰ ἀνδράποδα, καὶ ἵπποι, καὶ χρυσὸς, καὶ ἄργυρος. ὁρῶν δ' ἐγὼ αὐτὸν ἀναγόμενον, ὡς ἀδολεσχήσοντα περὶ τῆς οὐσίας τῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἠρόμην, Τί δὲ, ὦ Ἐρασίστρατε; ἀνὴρ ποῖός τις εἶναι δοκεῖ ἐν τῇ Σικελίᾳ; Οὗτος, ἔφη, Σικελιωτῶν καὶ Ἰταλιωτῶν καὶ δοκεῖ καὶ ἔστι πλέον πάντων πονηρότατος, ἢ ὅσῳ πλουσιώτατος· οὕτως ὥστ' εἴτινα βούλει Σικελιωτῶν ἐρωτᾷν ὅντινα πονηρότατον νομίζει εἶναι καὶ πλουσιώτατον, οὐδεὶς ἂν φήσειεν ἄλλον ἢ τοῦτον. Οἰηθεὶς δ' αὐτὸν ἐγὼ οὐ περὶ μικρῶν τὸν λόγον ποιεῖσθαι. ἀλλὰ περὶ τῶν μεγίστων

δοκούντων εἶναι, ἀρετῆς τε πέρι καὶ πλούτου, ἠρόμην πότερον ἂν φαίη πλουσιώτερον εἶναι ἄνθρωπον, ὅτῳ δύο τυγχάνει τάλαντα ἀργυρίου, ἢ ὅτῳ ἀγρὸς ἄξιος δυοῖν ταλάντοιν. Οἶμαι μὲν ἐγὼ, ἔφη, ὅτῳ ἀγρός. Οὐκοῦν, ἔφην ἐγὼ, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, καὶ εἰ τυγχάνει τῳ ἱμάτια ὄντα, ἢ στρώματα, ἢ τἄλλα ἔτι πλέονος ἄξια ἢ ὅσου τῷ ξένῳ, οὗτος ἂν εἴη πλουσιώτερος. Συνέφη καὶ ταῦτα. Εἰ δέ τις σοὶ διδοίη αἵρεσιν τούτοιν, πότερον ἂν βούλοιο; Ἐγὼ μὲν ἂν, ἔφη, τὸ πλείστου ἄξιον. Ποτέρως ἂν οἰόμενος πλουσιώτερος εἶναι; Οὕτω. Νυνὶ μὲν ἄρα φαίνεται οὗτος ἡμῖν ὢν πλουσιώτατος, ὅστις πλείστου ἄξια κέκτηται. Ναὶ, ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγὼ, οἱ ὑγιαίνοντες τῶν καμνόντων πλουσιώτεροι ἂν εἴησαν, εἴπερ ἡ ὑγίεια πλείονος ἄξιον κτῆμα ἢ τὰ τοῦ κάμνοντος χρήματα. οὐδεὶς γὰρ ἂν οὖν ὅστις οὐχὶ προτιμήσειεν ὑγιαίνειν, ὀλίγον κεκτημένος ἀργύριον, μᾶλλον ἢ τὰ βασιλέως τοῦ μεγάλου χρήματα κεκτημένος νοσεῖν· δῆλον ὅτι πλείονος ἄξιον οἰόμενος εἶναι τὴν ὑγίειαν. οὐ γὰρ ἄν ποτε προῄρετο, εἰ μὴ προτιμότερον ἡγετο εἶναι τῶν χρημάτων. Οὐ γάρ. Οὐκοῦν καὶ εἴτι ἄλλο φαίνοιτο πλείονος ἄξιον τῆς ὑγιείας, ὃ τοῦτο κεκτημένος, οὗτος ἂν πλουσιώτατος εἴη. Ναί. Εἰ δὲ δή τις ἡμᾶς νυνὶ προσελθὼν ἔροιτο, Ὦ Σώκρατες καὶ Ἐρυξία καὶ Ἐρασίστρατε, ἔχοιτ' ἂν εἰπεῖν μοι τί ἐστὶν ἀνθρώπῳ ἄξιον κτῆμα; ἆρά γε τοῦτο ὃ κτησάμενος ἄνθρωπος ἄριστα βουλεύοιτο περὶ τούτου, ὅπως ἂν βέλτιστα λίαν πράττοι τά τε αὐτὸς αὑτοῦ πράγματα καὶ τὰ τῶν φίλων; τί ἂν

εἶναι τοῦτο φήσαιμεν; Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, εὐδαιμονία πλείστου ἄξιον ἀνθρώπῳ εἶναι. Καὶ οὐ κακῶς γ', ἔφην ἐγώ· ἀλλ' ἆρά γε τούτους ἂν τῶν ἀνθρώπων εὐδαιμονεστάτους ἡγησαίμεθα εἶναι, οἵτινες μάλιστα εὖ πράττοιεν; Ἐμοὶ γοῦν δοκοῦσιν. Οὐκοῦν ἂν οὗτοι ἄριστα πράττοιεν, ὅσοιπερ καὶ ἐλάχιστα ἐξαμαρτάνοιεν περὶ σφᾶς αὐτοὺς καὶ περὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, τὰ δὲ πλεῖστα κατορθοῖεν; Πάνυ γε. Οὐκοῦν οἱ ἐπιστάμενοι τὰ κακὰ καὶ τὰ ἀγαθὰ, καὶ ὅσα πρακτέα καὶ ὅσα μὴ, οὗτοι ἂν ὀρθότατα πράττοιεν, καὶ ἐλάχιστα ἐξαμαρτάνοιεν; Συνεδόκει καὶ ταῦτα. Νῦν ἄρα ἡμῖν φαίνονται οἱ αὐτοὶ ἄνδρες, σοφώτατοί τε καὶ ἄριστα πράττοντες, καὶ εὐδαιμονέστατοι καὶ πλουσιώτατοι· εἴπερ ἄρα ἡ σοφία τοῦ πλείστου ἄξιον κτῆμα φαίνεται. Ναι. Ἀλλ', ἔφη ὑπολαβὼν ὁ Ἐρασίστρατος, ὦ Σώκρατες, τί ἂν ὄφελος εἴη τῷ ἀνθρώπῳ, εἰ σοφώτερος μὲν εἴη τοῦ Νέστορος, τὰ δ' ἐπιτήδεια τὰ πρὸς τὴν δίαιταν μὴ τυγχάνοι ἔχων, σιτία καὶ ποτὰ, καὶ ἱμάτια, καὶ εἴ τι ἄλλο τῶν τοιούτων ἐστί; τί ἂν ἡ σοφία ὠφελοίη; ἢ πῶς ἂν οὗτος πλουσιώτατος εἴη, ὅν γε οὐδὲν κωλύει πτωχεύειν, μηδενός γ' εὐποροῦντα τῶν ἐπιτηδείων; Σφόδρα οὖν ἐδόκει καὶ οὗτος λέγειν τι. Ἀλλὰ πότερον, ἦν δ' ἐγὼ, ὁ μὲν τὴν σοφίαν κεκτημένος πάθοι ἂν τοῦτο, εἰ ἐνδεὴς γένοιτο τούτων; εἰ δέ τις τὴν Πουλυτίωνος οἰκίαν κεκτημένος εἴη, καὶ πλήρης εἴη χρυσίου καὶ ἀργυρίου ἡ οἰκία, οὐκ ἂν δεηθείη οὐδενός; Ἀλλ', ἔφη, τοῦτον μὲν οὐδὲν κωλύει αὐτίκα νῦν διαθέμενον τὰ κτήματα, ἔχειν

ἀντ' αὐτῶν τούτων, ὧνπερ καὶ τυγχάνει δεόμενος εἰς τὴν δίαιταν, ἢ καὶ νόμισμα ἀνθ' ὅτου ταῦτα δυνήσεται πορίζεσθαι, καὶ ἁπάντων εὐπορεῖν παραχρῆμα. Εἴ γε τυγχάνοιεν, ἔφην ἐγὼ, οἱ ὄντες ἄνθρωποι, δεόμενοι τοιαύτην σφίσιν οἰκίαν γενέσθαι μᾶλλον, ἤπερ τὴν ἐκείνου σοφίαν. ἐπεὶ εἴγε τοιοῦτοι εἴησαν οἷοι τὴν τοῦ ἀνθρώπου σοφίαν περὶ πλείονος ἡγεῖσθαι καὶ τὰ ἀπὸ ταύτης γιγνόμενα, πολὺ μᾶλλον οὗτος ἔχει διατίθεσθαι, εἴπερ τυγχάνει τὸ δεόμενος, καὶ βούλοιτο καὶ αὐτὴν καὶ τὰ ἔργα τὰ ἀπὸ ταύτης διατίθεσθαι. ἢ τῆς μὲν οἰκίας ἥτε χρῆσις πολλὴ τυγχάνει οὖσα καὶ ἀναγκαία, καὶ μεγάλα τῷ ἀνθρώπῳ τὰ διαφέροντα τὰ πρὸς τὸν βίον, ἐν τῇ τοιαύτῃ οἰκίᾳ οἰκεῖν μᾶλλον ἢ ἐν σμικρῷ καὶ φαύλῳ οἰκιδίῳ· τῆς δὲ σοφίας ἥτε χρεία ὀλίγου ἀξία, καὶ τὰ διαφέροντα σμικρὰ, ἢ σοφῷ ἢ ἀμαθεῖ εἶναι περὶ τῶν μεγίστων; ἢ τούτου μὲν καταφρονεῖν τούς γε ἀνθρώπους, καὶ μὴ εἶναι ὠνητάς· τῆς δὲ κυπαρίττου τῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ Πεντελίκων λίθων πολλοὺς τοὺς δεομένους τε καὶ βουλομένους πρίασθαι; οὐκοῦν ἂν εἴγε σοφὸς εἴη κυβερνήτης, οὐδὲ ἰατρὸς σοφὸς τὴν τέχνην, ἢ τιν' ἄλλην τῶν τοιουτοτρόπων τεχνῶν εὖ καὶ καλῶς δύναιτο μεταχειρίζεσθαι, οὐδενὸς ὅτου οὐκ ἂν ἐντιμότερος εἴη τῶν κατὰ τὰς οὐσίας μεγίστων κτημάτων· ὁ δὲ δυνάμενος εὖ βουλεύεσθαι καὶ αὐτὸς αὑτοῦ πέρι καὶ ἑτέρου, ὅπως ἂν ἄριστα πράττοι, οὐκ ἂν ἄρα δύναιτο διατίθεσθαι, εἴπερ βούλοιτό γε τοῦτο πράττειν; Ὑπολαβὼν δὲ καὶ ὑποβλέψας ὁ Ἐρυξίας, ὥσπερ τι ἀδικού-

μενος, Σὺ γὰρ ἂν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, εἰ δέοι σε τἀληθῆ λέγειν, φαίης ἂν εἶναι Καλλίου τοῦ Ἱππονίκου πλουσιώτερος. καίτοι οὐκ ἂν ἀμαθέστερος ὁμολογήσαις ἂν εἶναι περὶ οὐδενὸς τῶν μεγίστων, ἀλλὰ σοφώτερος· καὶ οὐδὲν μᾶλλον διὰ τοῦτο πλουσιώτερος εἶ. Ἴσως γὰρ, ἦν δ' ἐγὼ, σὺ οἴει, ὦ Ἐρυξία, τουτουσὶ μὲν τοὺς λόγους, οὓς νυνὶ διαλεγόμεθα, εἶναι παιδιάν· ἐπεὶ οὐκ ἀληθῶς γε οὕτως ἔχειν, ἀλλ' ὥσπερ ἐν τῇ πεττείᾳ εἶναι πεττοὺς, οὓς εἴτις φέροιτο, δύναιτ' ἂν τοὺς ἀντιπαίζοντας ποιεῖν ἡττᾶσθαι οὕτως ὥστε μὴ ἔχειν ὅ, τι πρὸς ταῦτα ἀντιφέρουσιν. ἴσως οὖν καὶ περὶ τῶν πλουσίων οἴει μὲν οὐδέν τι μᾶλλον οὕτως ἔχειν· λόγους δέ τινας εἶναι τοιούτους οὐδέν τι μᾶλλον ἀληθεῖς ἢ ψευδεῖς, οὓς λέγων ἄνθρωπος περιγίγνοιτ' ἂν τῶν ἀντιλεγόντων, ὡς οἱ σοφώτατοι καὶ πλουσιώτατοι ἡμῖν εἰσι· καὶ ταῦτα τοιαῦτα ψευδῆ λέγων, ἀληθῆ λεγόντων. καὶ οὐδὲν μὲν ἴσως θαυμαστόν· ὁμοίως ὥσπερ εἰ δύ' ἀνθρώπω περὶ γραμμάτων λεγοίτην, ὁ μὲν φάσκων τοῦ Σωκράτους ἄρχειν σίγμα, ὁ δ' ἕτερος, ἄλφα· οὗτος ἂν εἴη κρείττων ὁ λόγος ὁ τοῦ λέγοντος ἄλφα, ἢ τοῦ φάσκοντος τὸ σίγμα, ἀρχήν. Περιβλέψας δὲ πρὸς τοὺς παρόντας ὁ Ἐρυξίας, ἅμα γελῶν τε καὶ ἐρυθριῶν, ὥσπερ οὐ παρὼν τοῖς ἔμπροσθεν λελεγμένοις, Ἐγὼ μὲν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐ τοιούτους ᾤμην δεῖν τοὺς λόγους εἶναι, οἷς μήτ' ἂν πεῖσαι δύναιτό τις μηδένα τῶν παρόντων, μήτ' ἂν ὠφεληθείη μηδὲν ἀπ' αὐτῶν (τίς γὰρ ἂν ἀνθρώπων ποτὲ πεισθείη νοῦν ἔχων, ὡς οἱ σοφώτατοι ἡμῖν πλουσιώτα-

τοι;) ἀλλὰ μᾶλλον, ἐπειδὴ περὶ τοῦ πλουτεῖν διαλέγεσθαι δεῖ, ὁπόθεν καλόν ἐστι πλουτεῖν, καὶ ὁπόθεν αἰσχρόν· καὶ αὐτὸ τὸ πλούσιον εἶναι ἄνθρωπον, τί ἐστι· πότερον ἀγαθὸν, ἢ κακόν. Εἶεν, ἔφην ἐγώ· τοιγαροῦν τολοιπὸν δὴ φυλαξόμεθα. καλῶς δὲ καὶ σὺ ποιεῖς παραινῶν. ἀλλὰ τί οὐκ αὐτὸς, ἐπείπερ εἰσηγῇ τὸν λόγον, ἐπεχείρησας εἰπεῖν πότερον σοὶ δοκεῖ ἀγαθὸν εἶναι τὸ πλουτεῖν, ἢ κακόν; ἐπειδήπερ οἵγ' ἔμπροσθεν λόγοι οὐ περὶ τούτου δοκοῦσι σοὶ εἰρῆσθαι. Ἐμοὶ μὲν τοίνυν δοκεῖ ἀγαθὸν εἶναι, ἔφη, τὸ πλουτεῖν. Ἔτι δ' αὐτοῦ τι βουλομένου λέγειν, ὑποκρούσας ὁ Κριτίας, Σὺ γάρ εἰπέ μοι, ὦ Ἐρυξία, ἀγαθὸν ἡγῇ τὸ πλουτεῖν; Ἔγωγε, νὴ Δία. ἢ γὰρ ἂν μαινοίμην. καὶ οὐδένα γε οἶμαι εἶναι ὅστις ἂν οὐχ ὁμολογήσειε ταῦτα. Καὶ μὴν, ἔφη ὁ ἕτερος, καὶ ἐγὼ οἶμαι οὐδένα ὅντινα οὐκ ἂν ποιῆσαι ὁμολογεῖν ἐμοὶ, ἐνίοις ἀνθρώποις κακὸν εἶναι τὸ πλουτεῖν. οὐκ ἂν οὖν, εἴπερ ἀγαθὸν ἦν, κακὸν ἡμῶν ἐνίοις ἐφαίνετο. Εἶπον οὖν αὐτοῖν ὅτι Ἐγώ τοι ὑμᾶς, εἰ μὲν ἐτυγχάνετε περὶ τούτου διαφερόμενοι, ὁπότερος ὑμῶν ἀληθέστερα λέγει περὶ ἱππασίας, ὅπως ἄν τις ἄριστα ἱππεύοι· εἰ μὲν αὐτὸς ἐτύγχανον ἱππικὸς ὢν, αὐτὸς ἂν ὑμᾶς ἐπειρώμην παύειν τῆς διαφορᾶς· (ᾐσχυνάμην γὰρ ἂν εἰ παρὼν μὴ καθ' ὅσον οἷός τ' ἦν ἐκώλυον διαφερομένους· ἢ εἰ περὶ ἑτέρου οὑτινοσοῦν διαφερόμενοι, μηδέν τι μᾶλλον ἐμέλλετε, εἰ μὴ ὁμολογοῖτε τουτὶ, μᾶλλον ἐχθρὼ ἀντὶ φίλων ἀπαλλαγῆναι) νῦν δὲ, ἐπειδὴ τετυχήκατε περὶ τοιούτου πράγματος διαφερόμενοι, ᾧ ἀνάγκη προσχρῆσθαι παρ' ὅλον τὸν

βίον, καὶ μεγάλα διαφέρει, πότερον ἐπιμελητέον ἐστὶ τούτου ὡς ὠφελίμου ὄντος, ἢ οὔ, καὶ ταῦτα, οὐ τῶν φαύλων, ἀλλὰ τῶν μεγίστων δοκούντων εἶναι τοῖς Ἕλλησιν· (οἱ γοῦν πατέρες τουτὶ πρῶτον τοῖς σφετέροις υἱέσι παραινοῦσιν, ἐπειδὰν εἰς τὴν ἡλικίαν τάχιστα ἀφίκωνται τοῦ ἤδη φρονεῖν, ὡς δοκοῦσι, σκοπεῖν ὁπόθεν πλούσιοι ἔσονται· ὡς, ἂν μέν τι ἔχῃς, ἄξιός του εἶ· ἐὰν δὲ μή, οὐδενός.) εἰ οὖν σπουδάζεται μὲν οὑτωσὶ σφόδρα, ὑμεῖς δὲ τἄλλα συμφερομένω, περὶ τούτου οὑτωσὶ μεγάλου πράγματος διαφέρεσθε· ἔτι δ᾽ αὖ πρὸς τούτοις περὶ τοῦ πλουτεῖν διαφέρεσθε· οὐχ ὁπότερον μέλαν ἢ λευκόν, οὐδὲ ὁπότερον κοῦφον ἢ βαρύ, ἀλλ᾽ ὁπότερον κακὸν ἢ ἀγαθόν, ὡς ἂν μάλιστα καὶ εἰς ἔχθραν καταστῆναι, εἰ τῶν κακῶν τε καὶ ἀγαθῶν πέρι διαφέρεσθε· καὶ ταῦτα μέντοι, ταμάλιστα φίλω τε ὄντε καὶ συγγενέε· ἐγὼ οὖν, ὅσον ἂν ἐπ᾽ ἐμοὶ ᾖ, οὐ περιόψομαι ὑμᾶς αὐτοὺς αὑτοῖς διαφερομένους· ἀλλ᾽ εἰ μὲν αὐτὸς οἷός τ᾽ ἦν, φράσας ἂν ὑμῖν ὅπως ἔχει, ἔπαυσα τῆς διαφορᾶς· νυνὶ δ᾽ ἐπειδὴ αὐτὸς μὲν οὐ τυγχάνω οἷός τ᾽ ὤν, ὑμῶν δ᾽ ἑκάτερος οἴεται οἷός τ᾽ εἶναι ὁμολογεῖν ποιῆσαι τὸν ἕτερον, ἕτοιμός εἰμι συλλαμβάνειν καθ᾽ ὅσον ἂν δύνωμαι, ἵνα διομολογηθῇ ὑμῖν ὅπως ἔχει τοῦτο. σὺ οὖν, ἔφη, ὦ Κριτία, ἐπιχείρει ποιῆσαι ἡμᾶς ὁμολογεῖν, ὥσπερ ὑπεδείξω. Ἀλλ᾽, ἔφη, ἐγὼ μέν, ὥσπερ ἠρξάμην, Ἐρυξίαν τοῦτον ἡδέως ἐροίμην ἂν εἰ δοκοῦσιν αὐτῷ εἶναι ἄνθρωποι δίκαιοι καὶ ἄδικοι. Νὴ Δία, ἔφη ἐκεῖνος, καὶ σφόδρα μέντοι. Τί δέ; τὸ ἀδικεῖν, πότερον κακόν σοὶ δοκεῖ εἶναι, ἢ ἀγαθόν; Κακὸν ἔμοι-

γε. Δοκοῖ δ᾽ ἄν σοι ἄνθρωπος, εἰ μοιχεύει τὰς τῶν πέλας γυναῖκας ἐπ᾽ ἀργυρίῳ, ἀδικεῖν ἄν, ἢ οὔ; καὶ ταῦτα μέντοι, καὶ τῆς πόλεως καὶ τῶν νόμων κωλυόντων; Ἀδικεῖν ἂν ἔμοιγε δοκοῖ. Οὐκοῦν, ἔφη, εἰ μὲν πλούσιος τυγχάνει ὢν καὶ ἀργύριον δυνατὸς ἀναλῶσαι ὁ ἄδικός τε ἄνθρωπος καὶ ὁ βουλόμενος, ἐξαμαρτάνοι ἄν· εἰ δέ γε μὴ ὑπάρχει πλουσίῳ εἶναι τῷ ἀνθρώπῳ, οὐκ ἔχων ὁπόθεν ἀναλίσκοι, οὐδ᾽ ἂν διαπράττεσθαι δύναιτο ἃ βούλεται· ὥστ᾽ οὐκ ἂν οὐδὲ ἐξαμαρτάνοι. διὸ καὶ λυσιτελοῖ ἂν τῷ ἀνθρώπῳ μᾶλλον μὴ εἶναι πλουσίῳ, εἴπερ ἧττον διαπράξεται ἃ βούλεται· βούλεται δὲ μοχθηρά. καὶ πάλιν αὖ τὸ νοσεῖν, πότερον ἂν φαίης κακὸν ἢ ἀγαθὸν εἶναι; Κακὸν ἔγωγε. Τί δέ; δοκοῦσί τινες σοὶ ἀκρατεῖς ἄνθρωποι; Ἔμοιγε. Οὐκοῦν, εἰ βέλτιον εἴη πρὸς ὑγίειαν τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ ἀπέχεσθαι σιτῶν καὶ ποτῶν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἡδέων δοκούντων εἶναι, ὁ δὲ μὴ οἷός τ᾽ εἴη δι᾽ ἀκράτειαν· βέλτιον ἂν εἴη τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ μὴ ὑπάρχειν ὁπόθεν ἐκποριεῖται ταῦτα, μᾶλλον ἢ πολλὴν περιουσίαν εἶναι τῶν ἐπιτηδείων; οὕτω γὰρ ἂν αὐτῷ οὐκ ἐξουσία εἴη ἐξαμαρτάνειν, οὐδ᾽ εἰ σφόδρα βούλοιτο. Ἐδόκει οὖν εὖ καὶ καλῶς διειλέχθαι ὁ Κριτίας οὕτως, ὥστ᾽ εἰ μὴ ᾐσχύνετο παρόντας ὁ Ἐρυξίας, οὐδὲν αὐτὸν ἐκώλυεν ἀναστάντα τύπτειν τὸν Κριτίαν· οὕτως ᾤετο μεγάλου τινὸς ἐστερῆσθαι· ἐπεὶ αὐτῷ φανερὸν ἐγένετο ὅτι οὐκ ὀρθῶς τοπρότερον ἐδόξαζε περὶ τοῦ πλουτεῖν. καταμαθὼν δ᾽ ἐγὼ οὕτως ἔχοντα τὸν Ἐρυξίαν, καὶ εὐλαβούμενος μὴ ποῤῥωτέρω τις λοιδορία καὶ ἐναντίωσις γένοιτο, Τουτονὶ μὲν

λόγον, ἔφην ἐγὼ, πρώην ἐν Λυκείῳ ἀνὴρ σοφὸς λέγων Πρόδικος ὁ Κεῖος ἐδόκει τοῖς παροῦσι φλυαρεῖν οὕτως, ὥστε μηδένα δύνασθαι πεῖσαι τῶν παρόντων ὡς ἀληθῆ λέγοι. καὶ δῆτα καὶ μειράκιόν τι σφόδρα νέον προσελθὸν καὶ στωμύλον, προσκαθιζόμενον, κατεγέλα τε καὶ ἐχλεύαζε, καὶ ἔσειεν αὐτὸν, βουλόμενον λόγον λαμβάνειν ὧν ἔλεγε· καὶ μέντοι καὶ πολὺ μᾶλλον εὐδοκίμησε παρὰ τοῖς ἀκροωμένοις, ἤπερ ὁ Πρόδικος. Ἆρ' οὖν, ἔφη ὁ Ἐρασίστρατος, ἔχοις ἂν ἡμῖν ἀπαγγεῖλαι τὸν λόγον; Πάνυ μὲν οὖν, ἐὰν ἄρα ἀναμνησθῶ. ὡδὶ γάρ πως, ὡς ἐγῷμαι, εἶχεν. ἠρώτα γὰρ αὐτὸν τὸ μειράκιον πῶς οἴεται κακὸν εἶναι τὸ πλουτεῖν, καὶ ὅπως ἀγαθόν. ὁ δ' ὑπολαβὼν, Ὥσπερ καὶ σὺ νῦν δὴ, ἔφη, τοῖς μὲν καλοῖς κἀγαθοῖς τῶν ἀνθρώπων, ἀγαθὸν καὶ τοῖς ἐπισταμένοις ὅπου δεῖ χρῆσθαι τοῖς χρήμασι, τούτοις μὲν ἀγαθὸν, τοῖς δὲ μοχθηροῖς καὶ ἀνεπιστήμοσι, κακόν. ἔχει δ', ἔφη, καὶ τἄλλα πράγματα οὕτω πάντα. ὁποῖοι γὰρ ἄν τινες ὦσιν οἱ χρώμενοι, τοιαῦτα καὶ τὰ πράγματα αὐτοῖς ἀνάγκη εἶναι. καλῶς δ', ἔφη, δοκεῖ μοι καὶ τὸ τοῦ Ἀρχιλόχου πεποιῆσθαι, Καὶ φρονεῦσι τοῖα ὁκοίοις ἐγκυρέωσιν ἔργμασι. Νῦν ἄρ', ἔφη τὸ μειράκιον, εἴ τις ἐμὲ σοφὸν ποιοῖ ταύτην τὴν σοφίαν ἣν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες σοφοί εἰσιν, ἅμα ἀνάγκη καὶ τὰ ἄλλα πράγματ' αὐτὸν ἀγαθὰ ἐμοὶ ποιεῖν, πρὸς μὲν αὐτὰ ἐκεῖνα μηδὲν πραγματευσάμενον, ὅτι δέ με ἀντ' ἀμαθοῦς σοφὸν πεποίηκεν· ὥσπερ εἴ τις ἐμὲ νυνὶ γραμματικὸν ποιήσειεν, ἀνάγκη αὐτὸν καὶ τἄλλα πράγματα γραμματικὰ ἐμοὶ ποιεῖν· καὶ εἰ μουσικὸν, μουσικά· ὥσπερ ὅταν

ἀγαθὸν ἐμὲ ποιήσῃ, ἅμα ἀγαθὰ καὶ τὰ πράγματα πεποιηκέναι μοι. Οὐ μέντοι ταῦτά γε ξυνέφη ὁ Πρόδικος· ἀλλ᾽ ἐκεῖνα μὲν ὡμολόγει. Πότερον δὲ σοὶ δοκεῖ, ἔφη, ὥσπερ οἰκίαν ποιεῖ, ἀνθρώπου ἔργον εἶναι, οὕτω καὶ τὰ πράγματα ἀγαθὰ ποιεῖν; ἢ ἀνάγκη, ὁποῖα ἄττ᾽ ἂν τὴν ἀρχὴν γένωνται, εἴτε κακὰ εἴτε ἀγαθὰ, τοιαῦτα διατελεῖν ὄντα αὐτά; Ὑποπτεύσας δὲ, μοὶ δοκεῖ, ὁ Πρόδικος, ᾗ ἔμελλεν ὁ λόγος χωρήσεσθαι αὐτῷ, σφόδρα πανούργως, ἵνα μὴ πάντων παρόντων ἐναντίον φαίνοιτο ἐξελεγχόμενος ὑπὸ τοῦ μειρακίου· (μόνῳ μὲν γὰρ αὐτῷ τοῦτο παθεῖν, οὐδὲν ᾤετο) διαφέρειν ἔφη ἀνθρώπου ἔργον εἶναι. Πότερον δὲ σοὶ, ἔφη, δοκεῖ εἶναι διδακτὸν ἡ ἀρετὴ, ἢ ἔμφυτον; Διδακτὸν, ἔφη, ἔμοιγε. Οὐκοῦν, ἔφη, ἂν δοκῇ σοι ἠλίθιος εἶναι εἴτις οἴοιτο, τοῖς θεοῖς εὐχόμενος, γραμματικὸς ἂν γενέσθαι, ἢ μουσικὸς, ἢ ἑτέραν τινὰ ἐπιστήμην λαβεῖν; ἢ ἀνάγκη μαθόντα παρ᾽ ἑτέρου, ἢ αὐτὸν ἐξευρόντα κτήσασθαι; Συνέφη καὶ ταῦτα. Οὐκοῦν, ἔφη τὸ μειράκιον, σὺ, ὦ Πρόδικε, ὅταν εὔχῃ τοῖς θεοῖς εὖ πράττειν καὶ ἀγαθὰ σοὶ εἶναι, τότε οὐδὲν ἕτερον εὔχῃ ἢ καλὸς κἀγαθὸς γενέσθαι; εἴπερ τοῖς μὲν καλοῖς κἀγαθοῖς τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰ πράγματα τυγχάνει ἀγαθὰ ὄντα, τοῖς δὲ φαύλοις μοχθηρά. εἴπερ οὖν τυγχάνει ἡ ἀρετὴ διδακτὸς οὖσα, οὐδὲν ἕτερον φαίνοιο ἂν εὐχόμενος ἢ διδαχθῆναι ἃ οὐκ ἐπίστασαι. Εἶπον οὖν ἐγὼ πρὸς τὸν Πρόδικον ὅτι μοὶ δοκεῖ οὐχὶ φαῦλον πρᾶγμα πεπονθέναι, εἰ τυγχάνει τούτου διημαρτηκὼς, εἰ οἴεται ἡμῖν παρὰ τῶν θεῶν ἃ εὐχόμεθα, γενέσθαι ἂν καὶ ἅμα. εἰ καὶ ἑκάστοτε

σπουδῇ βαδίζων εἰς πόλιν, προσευχόμενος αἰτεῖς παρὰ τῶν θεῶν δοῦναί σοι ἀγαθά· οὐ μέντοι οἶσθα εἰ οἷοί τε σοὶ ἐκεῖνοι ταῦτα δοῦναι ἃ σὺ τυγχάνεις αἰτούμενος, ὥσπερ ἂν εἰ πρὸς τὰς τοῦ γραμματιστοῦ φοιτῶν θύρας, ἀντιβολοίης δοῦναι σοὶ γραμματικὴν ἐπιστήμην, μηδὲν ἄλλο πραγματευσαμένῳ, ἀλλὰ ἥντινα λαβὼν παραχρῆμα καὶ δυνήσῃ πράττειν τὰ τοῦ γραμματιστοῦ ἔργα. Ταῦτα ἐμοῦ λέγοντος, ὁ Πρόδικος ἀντανήγετο πρὸς τὸ μειράκιον, ὡς ἀμυνούμενος, καὶ ἐπιδείξων ταῦτα ἅπερ σὺ νῦν δή· ἀγανακτῶν εἰ φαίνοιτο μάτην τοῖς θεοῖς εὐχόμενος. εἶτα προσελθὼν ὁ γυμνασίαρχος ἀπαλλάττεσθαι αὐτὸν ἐκ τοῦ γυμνασίου ἐκέλευεν, ὡς οὐκ ἐπιτήδεια τοῖς νέοις διαλεγόμενον· εἰ δὲ μὴ ἐπιτήδεια, δηλονότι μοχθηρά. Τούτου δή σοι ἕνεκα ταῦτα διῆλθον, ἵνα θεάσαιο ὡς ἔχουσιν οἱ ἄνθρωποι πρὸς τὴν φιλοσοφίαν. εἰ μέν γε Πρόδικος παρῆν λέγων ταῦτα, μαίνεσθαι τοῖς παροῦσιν ἐδόκει ἂν οὕτως, ὥστε καὶ ἐκβληθῆναι ἐκ τοῦ γυμνασίου· σὺ δὲ νυνὶ οὕτω σφόδρα δοκεῖς εὖ διειλέχθαι, ὥστε οὐ μόνον τοὺς παρόντας πεῖσαι, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀντιλέγοντα ποιῆσαι ὁμολογεῖν σοι δηλονότι. ὥσπερ ἐν τοῖς δικαστηρίοις, εἰ δύο ἄνθρωποι τύχοιεν τὴν αὐτὴν μαρτυρίαν μαρτυροῦντες, ὁ μὲν, καλὸς κἀγαθὸς δοκῶν εἶναι, ὁ δὲ, μοχθηρός· διὰ τὴν τοῦ μοχθηροῦ μαρτυρίαν οὐδὲν ἄν τι μᾶλλον οἱ δικασταὶ πεισθείησαν, ἀλλὰ τυχὸν καὶ τἀναντία ποιήσειαν· εἰ δ᾿ ὁ καλὸς κἀγαθὸς δοκῶν ταῦτα φήσειε, καὶ σφόδρα ἂν δοκοῖ ταῦτα ἀληθῆ εἶναι. ἴσως οὖν καὶ οἱ παρόντες τοιοῦτόν τι πεπόνθασι πρός σε καὶ Πρόδικον· τὸν μὲν, σοφιστὴν

καὶ ἀλαζόνα ἡγοῦντο εἶναι· σὲ δὲ, πολιτικόν τε καὶ ἄνδρα καὶ πολλοῦ ἄξιον. εἶτα οἴονται δεῖν μὴ αὐτὸν τὸν λόγον θεωρεῖν, ἀλλὰ τοὺς λέγοντας, ὁποῖοί τινες ἂν ὦσιν. Ἀλλὰ μέντοι, ἔφη ὁ Ἐρασίστρατος, ὦ Σώκρατες, εἰ καὶ σκώπτων λέγεις, φαίνεσθαι ἔμοιγε δοκεῖ ὁ Κριτίας λέγων τι. Ἀλλὰ μὰ Δί', ἦν δ' ἐγὼ, οὐδ' ὁπωστιοῦν. ἀλλὰ τί, ἐπεὶ ταῦτα εὖ καὶ καλῶς διειλέχθον, οὐ καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ λόγου ἐπετελεσάτην; δοκεῖ δέ μοι, ὑμῖν ἐπίλοιπόν τι εἶναι τῆς σκέψεως. ἐπειδὴ τοῦτό γε ἐδόκει ὁμολογεῖσθαι, τοῖς μὲν ἀγαθὸν εἶναι, τοῖς δὲ κακὸν, λοιπὸν δὴ σκέψασθαι τί ἐστιν αὐτὸ τὸ πλουτεῖν. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο πρῶτον εἴσεσθε, οὐδ' ἂν ὁπότερον κακὸν ἐστιν ἢ ἀγαθὸν, δύναισθε συνομολογῆσαι. ἕτοιμος δ' ὑμῖν καὶ ἐγὼ, καθ' ὅσον οἷός τ' ἂν ὦ, συνδιασκοπεῖσθαι. φρασάτω οὖν ἡμῖν ὁ φάσκων τὸ πλουτεῖν ἀγαθὸν εἶναι, τούτου πέρι ὅπως τυγχάνει ἔχων. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐδέν τι περιττότερον τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τὸ πλουτεῖν λέγω εἶναι· τὸ γὰρ χρήματα πολλὰ κεκτῆσθαι, ταὐτὸ εἶναι τὸ πλουτεῖν· οἶμαι δὲ καὶ Κριτίαν τοῦτον οὐχ ἕτερον τὸ πλουτεῖν οἴεσθαι εἶναι. Ἔτι μὲν ἄρα, ἦν δ' ἐγὼ, κἂν οὕτως ὑπόλοιπον εἴη σκέψασθαι ὁποῖά ἐστι χρήματα, ἵνα μὴ ὀλίγον ὕστερον περὶ τούτου αὖ πάλιν φανῆσθον διαφερομένω. αὐτίκα γὰρ οὗτοι Καρχηδόνιοι νομίσματι χρῶνται τοιῷδε· ἐν δερματίῳ μικρῷ ἀποδέδεται ὅσον τε στατῆρος τὸ μέγεθος μάλιστα· ὅ, τι δὲ ἐστὶ τὸ ἐναποδεδεμένον, οὐδεὶς γιγνώσκει, εἰ μὴ οἱ ποιοῦντες· εἶτα κατεσφραγισμένῳ τούτῳ νομίζουσι,

b.c.d.

καὶ ὁ πλεῖστα τοιαῦτα κεκτημένος, οὗτος πλεῖστα
δοκεῖ χρήματα κεκτῆσθαι, καὶ πλουσιώτατος εἶναι.
εἰ δέ τις παρ' ἡμῖν πλεῖστα τοιαῦτα κεκτημένος εἴη,
οὐδὲν ἂν μᾶλλον πλούσιος εἴη, ἢ εἰ ψήφους πολλὰς
τῶν ἐκ τοῦ ὄρους ἔχοι, ἐν δὲ Λακεδαίμονι σιδηρῷ
σταθμῷ νομίζουσι, καὶ ταῦτα μέντοι τῷ ἀχρείῳ τοῦ
σιδήρου· καὶ ὁ πολὺν σταθμὸν σιδήρου τοῦ τοιού-
του κεκτημένος, πλούσιος δοκεῖ εἶναι, ἑτέρωθι δ'
οὐδενὸς ἄξιον τὸ κτῆμα. ἐν δὲ τῇ Αἰθιοπίᾳ λίθοις
ἐγγεγλυμμένοις χρῶνται, οἷς οὐδὲν ἂν ἔχοι χρῆσα-
σθαι Λακωνικὸς ἀνήρ. ἐν δὲ Σκύθαις τοῖς Νομάσιν
εἴ τις τὴν Πουλυτίωνος οἰκίαν κεκτημένος εἴη, οὐδὲν
ἂν πλουσιώτερος δοκοῖ εἶναι, ἢ εἰ παρ' ἡμῖν τὸν
Λυκαβηττόν. δῆλον οὖν ὅτι οὐκ ἂν εἴη ἕκαστά γε
τούτων κτήματα, εἴπερ ἔνιοι τῶν κεκτημένων μηδὲν
διὰ τοῦτο πλουσιώτεροι φαίνονται. ἀλλ' ἔστιν, ἔφην,
ἕκαστα τούτων ὄντα, τοῖς μὲν, χρήματά τε καὶ πλού-
σιοι οἱ ταῦτα κεκτημένοι· τοῖς δὲ, οὔτε χρήματα,
οὔτε πλουσιώτεροι διὰ ταῦτα. ὥσπερ γε οὐδὲ καλὰ
τε καὶ αἰσχρὰ πᾶσι τὰ τοιαῦτα, ἀλλ' ἕτερα ἑτέροις.
εἰ δὲ βουλοίμεθα ἐπισκέψασθαι τί δήποτε τοῖς μὲν
Σκύθαις αἱ οἰκίαι οὐ χρήματά εἰσιν, ἡμῖν δέ· ἢ τοῖς
Καρχηδονίοις μὲν τὰ δέρματα, ἡμῖν δ' οὔ· ἢ τοῖς
Λακεδαιμονίοις ὁ σίδηρος χρήματα, ἡμῖν δ' οὔ· ἆρ'
ἂν οὑτωσὶ μάλιστα ἐξεύροιμεν; αὐτίκα, εἴ τις Ἀθή-
νησι τούτων τῶν λίθων τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ, οἷς οὐδὲν
χρώμεθα, κεκτημένος εἴη χίλια τάλαντα σταθμὸν,
ἔστιν ὅ, τι ἂν πλουσιώτερος νομίζοιτο εἶναι διὰ τοῦ-
το; Οὐκ ἔμοιγε φαίνεται. Ἀλλ' εἰ τοῦ λυχνίτου λί-

θου κεκτημένος εἴη τὰ χίλια τάλαντα, καὶ σφόδρα πλούσιον φαίημεν εἶναι ἄν; Πάνυ γε. Ἆρά γε, ἔφην, διὰ τοῦτο, ὅτι τὸ μὲν χρήσιμον, τὸ δ' ἀχρεῖον ἡμῖν ἐστι; Ναί. Ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς Σκύθαις τούτου ἕνεκα αὐτοῖς οἰκίαι οὐ χρήματά ἐστιν, ὅτι οὐδεμία αὐτοῖς χρεία οἰκίας ἐστίν· οὐδ' ἂν προτιμήσειε Σκύθης ἀνὴρ οἰκίαν αὐτῷ τὴν καλλίστην εἶναι μᾶλλον ἤπερ σισύραν δερματίνην· ὅτι τὸ μὲν χρήσιμον, τὸ δ' ἀχρεῖον αὐτῷ ἐστιν. αὖθις αὖ ἡμῖν τὸ Καρχηδόνιον νόμισμα οὐκ οἰόμεθα χρήματα εἶναι· οὐ γάρ ἐστιν ὅ, τι ἂν αὐτοῦ ἐκκομισαίμεθα ὅσων δεόμεθα, ὥσπερ τῷ ἀργυρίῳ· ὥστ' ἀχρεῖον ἂν ἡμῖν εἴη. Εἰκός γε. Ὅσα μὲν ἄρα τυγχάνει χρήσιμα ὄντα ἡμῖν, ταῦτα χρήματα· ὅσα δ' ἀχρεῖα, ταῦτα δ' οὐ χρήματα. Πῶς οὖν, ἔφη ὁ Ἐρυξίας ὑπολαβὼν, ὦ Σώκρατες; ἥ ἐστιν ὅ, τι χρώμεθα πρὸς ἀλλήλους τῷ διαλέγεσθαι, καὶ τῷ βλάπτειν, καὶ ἑτέροις πολλοῖς; ἆρα ἡμῖν ταῦτ' ἂν εἴη τὰ χρήματα; καὶ μὴν χρήσιμά γε φαίνεται ὄντα. οὐκ αὖ οὐδ' οὕτως ἐφαίνετο ἡμῖν ὅ, τι ποτ' ἐστὶ τὰ χρήματα. ὅτι μὲν γὰρ ἀνάγκη χρήσιμα εἶναι, ἐάνπερ μέλλῃ χρήματα ἔσεσθαι, τοῦτο μὲν ἐκ πάντων ὡμολογεῖτο σχεδόν γε· ἀλλὰ ποῖα δὴ τῶν χρημάτων; ἐπειδή γε οὐ πάντα. φέρε δὴ, εἰ πάλιν ὧδε μετίοιμεν, ἆρα μᾶλλόν τι εὑρεθείη ὃ ζητοῦμεν, τί ποτ' ἐστὶν ὃ χρώμεθα χρήμασι, καὶ πρὸς τί εὕρηται ἡ τῶν χρημάτων κτῆσις, ὥσπερ τὰ φάρμακα πρὸς τὸ τὰς νόσους ἀπαλλάττειν; ἴσως γὰρ ἂν ἡμῖν οὕτω μᾶλλον φανερὸν γένοιτο. ἐπειδὴ ἀναγκαῖον μὲν φαίνεται, ὅσαπερ τυγχάνει χρήματα ὄντα, ταῦτα καὶ

χρήσιμα εἶναι· τῶν δὲ χρησίμων γένος τι ὃ καλοῦμεν χρήματα· λοιπὸν ἂν εἴη σκέψασθαι, τὰ πρὸς τίνα χρείαν χρήσιμα χρῆσθαι, χρήματά ἐστι. πάντα μὲν γὰρ ἴσως χρήσιμα, ὅσα γε πρὸς τὴν ἐργασίαν χρώμεθα· ὥσπέρ γε πάντα μὲν τὰ ψυχὴν ἔχοντα, ζῶα· τῶν δὲ ζώων γένος τι καλοῦμεν ἄνθρωπον. εἰ δή τις ἡμᾶς ἔροιτο, τίνος ἂν ἡμῖν ἐκποδὼν γενομένου, οὐδὲν δεοίμεθα ἰατρικῆς, οὐδὲ τῶν ταύτης ἐργαλείων, ἔχοιμεν ἂν εἰπεῖν ὅτι εἰ αἱ νόσοι ἀπαλλαγείησαν ἐκ τῶν σωμάτων, καὶ μὴ γίγνοιντο παντάπασιν, ἢ γιγνόμεναι παραχρῆμα ἀπαλλάττοιντο. ἔστιν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ἡ ἰατρικὴ τῶν ἐπιστημῶν ἡ πρὸς τοῦτο χρησίμη, πρὸς τὸ νόσους ἀπαλλάττειν. εἰ δέ τις ἡμᾶς πάλιν ἔροιτο, τίνος ἂν ἡμῖν ἀπαλλαγέντος, οὐδὲν δεοίμεθα χρημάτων, ἆρ' ἂν ἔχοιμεν εἰπεῖν; εἰ δὲ μή, πάλιν ὡδὶ σκοπώμεθα· φέρε, εἰ οἷόστ' εἴη ζῆν ἄνθρωπος ἄνευ σιτῶν καὶ ποτῶν, καὶ μὴ πεινῷ μηδὲ διψῷ, ἔσθ' ὅ, τι ἂν ἢ αὐτῶν τούτων δέοιτο, ἢ ἀργυρίου ἢ ἑτέρου τινὸς, ἵνα ταῦτα ἐκπορίζηται; Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. Οὐκοῦν καὶ τἆλλα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον· εἰ μὴ δεοίμεθα πρὸς τὴν τοῦ σώματος θεραπείαν ὧν νῦν ἐνδεεῖς ἐσμεν, καὶ ἀλέας καὶ ψύχους ἐνίοτε, καὶ τῶν ἄλλων ὅσων τὸ σῶμα ἐνδεὲς γιγνόμενον προσδεῖται, ἄχρηστ' ἂν ἡμῖν εἴη τὰ καλούμενα χρήματα· εἰ μηδεὶς γε παντάπασι μηδενὸς δέοιτο τούτων, ὧν ἕνεκεν ἂν βουλοίμεθα χρήματα ἡμῖν εἶναι· ἵνα ἐξαρκοίμεθα πρὸς τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰς ἐνδείας τοῦ σώματος, ὧν ἂν ἑκάστοτε δεώμεθα. εἰ δ' ἔστιν ἄρα πρὸς τοῦτο χρήσιμον ἡ τῶν χρημάτων

κτῆσις, πρὸς τὴν τοῦ σώματος θεραπείαν τῶν ἐνδειῶν, εἰ γοῦν ἡμῖν τοῦτο ἐκ μέσου ἀναιρεθείη, οὐδὲν ἂν δεοίμεθα χρημάτων· ἴσως δ' ἂν οὐδ' εἴη παντάπασι χρήματα. Φαίνεται. Φαίνεται ἄρα ἡμῖν, ὡς ἔοικε, τὰ πρὸς ταύτην τὴν πραγματείαν χρήσιμα τῶν πραγμάτων, ταῦτα εἶναι χρήματα. Οὐ μὴν ἀλλ' ἐτάραττέ γε αὐτὸν σφόδρα τὸ λογίδιον. Τί δὲ τὰ τοιάδε; πότερον ἂν φήσαιμέν οἷόντε εἶναι ταὐτὸν πρᾶγμα πρὸς τὴν αὐτὴν ἐργασίαν τοτὲ μὲν χρήσιμον εἶναι, τοτὲ δὲ ἀχρεῖον; Οὐκ ἔγωγ' ἂν φαίην· ἀλλ' εἴτι δεοίμεθα τούτου πρὸς τὴν αὐτὴν ἐργασίαν, καὶ χρήσιμον μοὶ δοκεῖ εἶναι· εἰ δὲ μή, οὔ. Οὐκοῦν εἰ ἄνευ πυρὸς οἷοίτε εἴημεν ἀνδριάντα χαλκοῦν ἐργάσασθαι, οὐδὲν ἂν δεοίμεθα πυρὸς πρός γε τὴν τούτου ἐργασίαν· εἰ δὲ μὴ δέοίμεθα, οὐδ' ἂν χρήσιμον εἴη. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ περὶ τῶν ἄλλων. Φαίνεται. Οὐκοῦν ὅσων ἄνευ οἷόντε γίγνεσθαί τι, οὐδὲν ἂν τούτων ἡμῖν οὐδὲ χρήσιμον φαίνοιτο πρός γε τοῦτο. Οὐ γάρ. Οὐκοῦν εἴποτε φαινοίμεθα οἷοίτε ὄντες ἄνευ ἀργυρίου καὶ χρυσίου καὶ τῶν ἄλλων τοιούτων (οἷς μὴ αὐτοῖς χρώμεθα πρὸς τὸ σῶμα, ὥσπερ σιτίοις καὶ ποτοῖς καὶ ἱματίοις καὶ στρώμασι καὶ οἰκίαις) παύειν τὰς τοῦ σώματος ἐνδείας, ὥστε μηκέτι δεῖσθαι, οὐκ ἂν ἡμῖν οὐδὲ χρήματα φαίνοιτο πρός γε τούτου ἀργύριόν τε καὶ χρυσίον, καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα· εἴπερ ποτε καὶ ἄνευ τούτων οἷόντε γίνεσθαι. Οὐ γάρ. Οὐκ ἂν ἄρα οὐδὲ χρήματα ἡμῖν ταῦτα φανείη, εἰ μηδὲν χρήσιμα· ἀλλὰ ταῦτ' ἂν εἴη, οἷς τὰ χρήσιμα οἷοίτε ἐσμὲν ἐκπορίζεσθαι. Ὦ Σώ-

κρατες, οὐκ ἂν ποτε δυναίμην τοῦτο πεισθῆναι, ὡς τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα οὐκ ἄρα χρήματα ἡμῖν ἐστιν. ἐκεῖνο μὲν γὰρ σφόδρα πέπεισμαι, ὡς τά γε ἡμῖν ἀχρεῖα ὄντα, οὐδὲ χρήματά ἐστι· καὶ ὅτι τῶν χρησιμωτάτων ἐστὶ πρὸς τούτων χρήματα τὰ χρήσιμα· οὐ μὴν τοῦτό γε, ὡς ταῦτα οὐ χρήσιμα ἡμῖν τυγχάνει ὄντα πρὸς τὸν βίον, εἴπερ γε τούτοις τὰ ἐπιτήδεια ἐκποριζοίμεθα. φέρε δὴ, πῶς ἂν τὰ τοιαῦτα φήσαιμεν; ἆρ᾽ εἰσί τινες ἄνθρωποι, οἵτινες μουσικὴν παιδεύουσιν, ἢ γράμματα, ἢ ἑτέραν τινὰ ἐπιστήμην, οἳ ἂν ἀντὶ τούτων σφίσιν αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια ἐκπορίζωνται, τούτων μισθὸν πραττόμενοι; Εἰσὶ γάρ. Οὐκοῦν αὗτοι οἱ ἄνθρωποι ταύτῃ τῇ ἐπιστήμῃ ἂν ἐκπορίζοιντο τὰ ἐπιτήδεια, ἀντὶ ταύτης ἀλλαττόμενοι, ὥσπερ ἡμεῖς, ἀντὶ τοῦ χρυσίου καὶ ἀργυρίου. Φημί. Οὐκοῦν εἴπερ τούτῳ ἐκπορίζονται οἷς πρὸς τὸν βίον χρῶνται, κἂν αὐτὸ χρήσιμον εἴη πρὸς τὸν βίον. καὶ γὰρ τἀργύριον τούτου ἕνεκα χρήσιμον ἔφαμεν εἶναι, ὅτι οἷοί τ᾽ ἦμεν αὐτῷ τἀναγκαῖα πρὸς τὸν βίον ἐκπορίζεσθαι. Οὕτως, ἔφη. Οὐκοῦν εἴπερ αὗται αἱ ἐπιστῆμαι τῶν χρησίμων, πρὸς τοῦτο φαίνονται ἡμῖν αἱ ἐπιστῆμαι χρήματα οὖσαι, διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν δι᾽ ἥνπερ τὸ χρυσίον τε καὶ τὸ ἀργύριον. δῆλον δὲ ὅτι καὶ οἱ ταύτας κεκτημένοι, πλουσιώτεροι. ὀλίγον δὲ πρότερον οὕτω χαλεπῶς ἀπεδεχόμεθα τὸν λόγον, εἰ οὗτοι πλουσιώτατοι. ἀναγκαῖον δ᾽ ἂν εἴη καὶ ἐκ τοῦ νῦν ὡμολογημένου τοῦτο ξυμβαίνειν, ἐνίοτε τοὺς ἐπιστημονεστέρους, πλουσιωτέρους εἶναι. εἰ γάρ τις

ἡμᾶς ἔροιτο, ἆρα παντὶ ἀνθρώπῳ οἰόμεθα χρήσιμον εἶναι ἵππον, ἆρα φαίης ἂν; ἢ, τοῖς μὲν ἐπιστήμοσιν ὅπως δεῖ ἵππῳ χρῆσθαι, χρήσιμος ἂν εἴη, τοῖς ἀνεπιστήμοσι δ' οὔ; Φαίην ἄν. Οὐκοῦν, ἔφη, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, οὐδὲ φάρμακον παντὶ ἀνθρώπῳ χρήσιμον εἶναι, ἀλλὰ τούτῳ ὅστις τυγχάνει εἰδὼς ὡς δεῖ χρήσασθαι αὐτῷ; Φημί. Οὐκοῦν καὶ τἆλλα πάντα ὁμοίως; Ἔοικε. Χρυσίον ἄρα καὶ ἀργύριον, καὶ τἆλλα τὰ δοκοῦντα χρήματα εἶναι, τούτῳ ἂν μόνῳ χρήσιμα εἴη, ὅστις τυγχάνει ἐπιστάμενος ὡς χρηστέον αὐτοῖς. Οὕτως. Οὐκοῦν πρότερον ἐδόκει τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ εἶναι εἰδέναι ὅπου τε καὶ ὅπως τούτων ἑκάστοις χρηστέον ἐστί; Φημί. Τοῖς ἄρα καλοῖς κἀγαθοῖς τῶν ἀνθρώπων, τούτοις ἂν μόνοις καὶ χρήσιμα ταῦτ' εἴη, εἴπερ γε τούτοις ἐπιστημόνως χρηστέον· εἰ δὲ τούτοις μόνοις χρήσιμον, τούτοις ἂν μόνοις καὶ χρήματα εἶναι φαίνοιτο. ἀτὰρ, ὡς ἔοικε, καὶ τὸν ἀνεπιστήμονα ἱππικῆς, κεκτημένον δὲ ἵππους, οἳ τυγχάνουσιν αὐτῷ ἀχρεῖοι ὄντες, εἴτις τοῦτον ἱππικὸν ποιήσειεν, ἆρα ἂν ἅμα καὶ πλουσιώτερον πεποιηκὼς εἴη· εἴπερ γε αὐτῷ ἃ ἐτύγχανε πρόσθεν ἀχρεῖα ὄντα, χρήσιμα πεποίηκεν· ἐπιστήμην γὰρ τινὰ παραδιδοὺς τῷ ἀνθρώπῳ, ἅμα καὶ πλούσιον αὐτὸν πεποίηκε. Φαίνεταί γε. Ὅμως δέ μοι κἂν διομόσασθαι δοκῶ ὑπὲρ Κριτίου, ὑπὸ μηδενὸς τούτων τῶν λόγων πεπεῖσθαι. Νὴ Δία· καὶ γὰρ, ἔφη, μαινοίμην ἂν, εἰ ταῦτα πειθοίμην. ἀλλὰ τί οὐκ ἐκεῖνον τὸν λόγον διετέλεσας, ὡς τὰ δοκοῦντα οὐκ ἔστι χρήματα, χρυσίον καὶ ἀργύριον, καὶ τἆλλα τὰ τοι-

αὐτά; ὡς ἐγὼ πάνυ σφόδρα, τούτους τοὺς λόγους ἀκροώμενος, οὓς καὶ σὺ νῦν τυγχάνεις δὴ διεξιὼν, ἄγαμαι. Εἶπον οὖν ἐγὼ, ὅτι μοι δοκεῖς σὺ, ὦ Κριτία, οὕτως ἐμοῦ χαίρειν ἀκροώμενος, ὥσπερ τῶν ῥαψῳδῶν οἳ τὰ Ὁμήρου ἔπη ᾄδουσιν· ἐπεὶ οὐδείς γέ σοι δοκεῖ τούτων τῶν λόγων ἀληθὴς εἶναι. ὅμως δὲ, φέρε, πῶς ἂν τὰ τοιαῦτα φήσαιμεν; ἆρά γε τοῖς γε οἰκοδομικοῖς τῶν ἀνθρώπων φαίης ἂν αὐτὰ εἶναι χρήσιμα πρὸς τὸ οἰκίαν ἐργάσασθαι; Ἔμοιγε δοκεῖ. Πότερον οὖν ταῦτα φήσαιμεν ἂν χρήσιμα εἶναι οἷς αὐτῶν κατεχρῶντο εἰς τὴν οἰκοδομίαν, λίθους, καὶ πλίνθους, καὶ ξύλα, καὶ εἴτι ἕτερον τοιοῦτον; ἢ καὶ τὰ ἐργαλεῖα οἷς αὐτοὶ τὴν οἰκίαν ἐργάζοιντο, καὶ οἷς ταῦτα ἐκπορίζοιντο, τὰ ξύλα, καὶ τοὺς λίθους, καὶ πάλιν τὰ τούτων ἐργαλεῖα; Ἔμοιγ', ἔφη, δοκεῖ πάντα ταῦτα χρήσιμα εἶναι πρὸς ἐκεῖνα. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐργασιῶν, οὐ μόνον αὐτοῖς οἷς καταχρώμεθα πρὸς ἕκαστον τῶν ἔργων, ἀλλὰ καὶ οἷς ταῦτα ἐκποριζόμεθα, καὶ ὧν ἄνευ οὐκ ἂν γένοιτο. Πάνυ γε οὕτω. Οὐκοῦν πάλιν καὶ οἷς ταῦτα, καὶ εἴτι ἀνωτέρω τούτων; καὶ οἷς πάλιν ἐκεῖνα, καὶ ἔτι μάλα τὰ ἄνω· ὥστε καὶ εἰς ἄπειρόν τι πλῆθος τελευτῶντα, ἀνάγκη ταῦτα πάντα πρὸς τὴν αὐτῶν ἐργασίαν χρήσιμα φαίνεσθαι; Καὶ οὐδέν γε, ἔφη, ταῦτα οὕτω κωλύει ἔχειν. Τί δ' εἰ ὑπάρχοι τῷ ἀνθρώπῳ σιτία καὶ ποτὰ καὶ ἱμάτια, καὶ τἆλλα οἷς αὐτὸς πρὸς τὸ σῶμα μέλλει χρῆσθαι, ἆρ' ἄν τι προσδέοιτο χρυσίου, ἢ ἀργυρίου, ἢ ἄλλου του, οἷς ταῦτα πορίεῖται ἅγε δὴ ὑπάρχοι; Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. Οὐκοῦν φαίνοιτο ἂν

ἡμῖν ἔστιν ὅτε ἄνθρωπος οὐδενὸς τούτων δεόμενος πρὸς τὴν τοῦ σώματος χρείαν; Οὐ γάρ; Οὐκοῦν εἰ ταῦτα ἀχρεῖα φαίνοιτο πρὸς ταύτην τὴν ἐργασίαν, οὐκ ἄν ποτε πάλιν δέοι χρήσιμα φανῆναι; ὑπέκειτο γὰρ μὴ οἷόντε εἶναι πρὸς τὴν αὐτὴν ἐργασίαν τοτὲ μὲν χρήσιμα, τοτὲ δὲ ἀχρεῖα εἶναι. Ἀλλ᾽ οὕτω γ᾽ ἄν, ἔφη, ὁ αὐτὸς λόγος σοὶ καὶ ἐμοὶ γένοιτο· εἰ γάρ ποτε ταῦτα χρήσιμα γίγνοιτο πρὸς τοῦτο, οὐκ ἄν ποτε συμβαίνοι πάλιν ἀχρεῖα εἶναι· νῦν δὲ πρὸς τινὰς ἐργασίας πραγμάτων μοχθηρῶν, τὰς δὲ, χρηστῶν. Ἐγωγ᾽ ἂν φαίην. Ἆρ᾽ οὖν οἷόντε μοχθηρόν τι πρᾶγμα πρὸς ἀγαθοῦ τινος ἐργασίαν χρήσιμον εἶναι; Οὐκ ἔμοιγε φαίνεται. Ἀγαθὰ δὲ πράγματα ἆρ᾽ ἂν ταῦτα φαῖμεν εἶναι, ἃ δι᾽ ἀρετὴν ἄνθρωπος πράττει; Φημί. Ἆρ᾽ οὖν οἷόντε ἄνθρωπον μαθεῖν τι τούτων, ὅσα διὰ λόγου διδάσκεται, εἰ παντάπασιν ἀπεστερημένος εἴη τοῦ ἀκούειν, ἢ ἑτέρου τινός; Μὰ Δί᾽ οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. Οὐκοῦν τῶν χρησίμων φαίνοιτο ἂν ἡμῖν πρὸς ἀρετὴν τὸ ἀκούειν, εἴπερ διδακτός γε ἡ ἀρετὴ τῷ ἀκούειν, καὶ αὐτῷ καταχρώμεθα πρὸς τὰς μαθήσεις; Φαίνεται. Οὐκοῦν εἴπερ ἡ ἰατρικὴ οἵατε ἐστὶ τὸν νοσοῦντα παύειν, φαίνοιτο ἂν ἡμῖν ἐνίοτε καὶ ἡ ἰατρικὴ τῶν χρησίμων οὖσα πρὸς τὴν ἀρετὴν, εἴπερ διὰ τῆς ἰατρικῆς τὸ ἀκούειν πορισθείη; Καὶ οὐδέν γε κωλύει. Ἆρ᾽ οὖν πάλιν καὶ εἰ τὴν ἰατρικὴν ἀντὶ χρημάτων πορισαίμεθα, φαίνοιτο ἂν ἡμῖν καὶ τὰ χρήματα χρήσιμα ὄντα πρὸς ἀρετήν; Καὶ γάρ ἐστιν, ἔφη, τοῦτό γε. Οὐκοῦν πάλιν ὁμοίως καὶ δι᾽ οὗ τὰ χρήματα πορισαίμεθα; Παντάπασι μὲν οὖν

πάντα. Ἆρ' οὖν ἄν σοι δοκοῖ ἄνθρωπος ἀπὸ μοχθηρῶν τε καὶ αἰσχρῶν πραγμάτων ἀργύριον αὑτῷ πορίσασθαι, ἀνθ' ὅτου τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην κτήσαιτο, ἢ δύναιτο ἀκούειν, ἐκ τοῦ μὴ οἷοντε; τῷ δ' αὐτῷ ἐκείνῳ καταχρῆσθαι πρὸς ἀρετὴν, ἢ ἕτερ' ἄττα τῶν τοιούτων; Πάνυ μὲν οὖν ἔμοιγε δοκεῖ. Οὐκοῦν οὐκ ἂν τόγε μοχθηρὸν χρήσιμον εἴη πρὸς ἀρετήν; Οὐ γάρ. Οὐκ ἄρα ἀναγκαῖόν ἐστι, δι' ὧν ἂν ἐκπορισαίμεθα τὰ πρὸς ἕκαστα χρήσιμα, καὶ ταῦτα πρὸς τὰ αὐτὰ χρήσιμα εἶναι. φαίνοιτο γὰρ ἂν ἐνίοτε μοχθηρὰ πράγματα πρὸς ἀγαθόν τι χρήσιμον εἶναι. ἔτι δὲ μᾶλλον καὶ ἐπὶ τούτου ἂν φανερὰ γένοιτο. εἴπερ γὰρ ταῦτα χρήσιμά ἐστι πρὸς ἕκαστα, ὧν ἄνευ οὐκ ἂν γένοιτο, εἰ μὴ ταῦτα προϋπάρχει, φέρε, πῶς ἂν τὰ τοιαῦτα φήσαις; ἆρ' οἷόντε ἀμαθίαν πρὸς ἐπιστήμην χρήσιμον εἶναι, ἢ νόσον πρὸς ὑγίειαν, ἢ κακίαν πρὸς ἀρετήν; Οὐκ ἂν ἔγωγε φαίην. Καὶ μὴν τόδε γ' ἂν ὁμολογήσαιμεν ἀδύνατον εἶναι, ἐπιστήμην ἐγγενέσθαι ὅτῳ μὴ ἀμαθία πρότερον ὑπάρξαι· καὶ ὑγίειαν, ὅτῳ μὴ νόσος· οὐδὲ ἀρετὴν, ὅτῳ μὴ κακία. Ἔφη. γὰρ οὕτως; ὥς ἐμοὶ δοκεῖ. Οὐκ ἂν ἄρα φαίνοιτο ἀναγκαῖον εἶναι, ὅσων ἄνευ μὴ οἷόντε εἶναι γίνεσθαι, ταῦτα καὶ χρήσιμα εἶναι πρὸς τοῦτο. φαίνοιτο γὰρ ἂν ἡμῖν ἡ ἀμαθία χρήσιμος οὖσα πρὸς ἐπιστήμην, καὶ ἡ νόσος πρὸς ὑγίειαν, καὶ ἡ κακία πρὸς ἀρετήν. Σφόδρα δυσπίστως εἶχε καὶ πρὸς τούτους τοὺς λόγους, εἰ μὴ πάντα ταῦτα χρήσιμα ἔσται. Καταμαθὼν δ' αὐτὸν ἐγὼ ὅτι ἴσον εἴη πεῖσαι, ὅπερ ἄν, τὸ λεγόμενον, λίθον ἑψῆσαι, Ἀλλὰ

τούτους μὲν τοὺς λόγους, ἦν δ' ἐγὼ, ἐάσομεν χαίρειν, ἐπειδήπερ οὐ δυνατοὶ ἐσμὲν ὁμολογῆσαι ὁπότερον ταῦτά χρήσιμά τ' ἐστι καὶ χρήματα, ἢ οὔ. ἐκείνου δὲ πέρι πῶς ἂν φαίημεν; πότερον ἂν εὐδαιμονέστερόν τε καὶ βελτίω ἡγησαίμεθα εἶναι ἄνθρωπον, εἰ ὡς πλείστων δέοιτο πρὸς τὸ σῶμά τε καὶ τὴν δίαιταν ἐπιτηδείων, ἢ εἰ ὡς ἐλαχίστων τε καὶ φαυλοτάτων; μάλιστα δ' ἂν ἴσως καὶ τοῦτο ὧδε θεωρηθείη· εἴτις αὐτὸν πρὸς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον παραβάλλων, σκοποῖτο ὁποτέρα τῶν ἕξεων βελτίων, πότερον ὅταν τύχῃ νοσῶν, ἢ ὅταν ὑγιαίνων. Ἀλλὰ τοῦτό γ', ἔφη, οὐ πολλῆς τινος τῆς σκέψεως δεῖται. Ἴσως γάρ, ἦν δ' ἐγὼ, παντὶ ἀνθρώπῳ εὔπορον γνῶναι ὅτι ἡ τοῦ ὑγιαίνοντος ἕξις κρείττων ἐστὶ τῆς τοῦ κάμνοντος. Τί δέ; ποτέρως τυγχάνομεν πλειόνων τε καὶ μᾶλλον παντοδαπῶν δεόμενοι; ὅταν κάμνωμεν, ἢ ὅταν ὑγιαίνωμεν; Ὅταν κάμνωμεν. Ὅταν ἄρα αὐτοὶ αὑτῶν τυγχάνωμεν φαυλότατα διακείμενοι, τότε σφόδρα τε καὶ πλείστων, τὰ πρὸς ἡδονὰς τὰς διὰ τοῦ σώματος, ἐν ἐπιθυμίαις τε καὶ δεήσεσιν ἐσμέν. Οὕτως. Οὐκοῦν κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὥσπερ αὐτὸς αὑτοῦ τότε φαίνεται βέλτιστα ἔχων, ὅταν ἐλαχίστων τῶν τοιούτων δέηται, οὕτω πάλιν καὶ δυοῖν ὄντοιν, εἰ ὁ μὲν τυγχάνει σφόδρα τε καὶ πολλῶν ἐν ἐπιθυμίᾳ τε καὶ δεήσει ὤν, ὁ δέ, ὀλίγων τε καὶ ἡσύχως· οἷον τὰ τοιάδε, ὅσοι τῶν ἀνθρώπων τυγχάνουσι κυβευταὶ ὄντες, οἳ δὲ, οἰνόφλυγες, ἕτεροι δὲ, γαστρίμαργοι. ἅπαντα γὰρ ταῦτα οὐδὲν ἕτερον τυγχάνει ὄντα ἢ ἐπιθυμίαι. Σφόδρα γε. Αἱ δ' ἐπιθυμίαι πά-

σαι, οὐδὲν ἕτερον ἢ ἔνδειαι τινῶν. οἱ οὖν πλεῖστα τούτων πεπονθότες ἄνθρωποι, ἐν μοχθηροτέρᾳ ἕξει εἰσὶ τῶν μηδὲν ἢ ὡς ἐλάχιστα τοιαῦτα πεπονθότων. Πάνυ μὲν οὖν ἔγωγε καὶ σφόδρα μοχθηροὺς τοὺς τοιούτους ὑπολαμβάνω εἶναι· καὶ ὅσῳ ἂν μᾶλλον τοιούτους, τοσούτῳ καὶ μοχθηροτέρους. Οὐκοῦν δοκεῖ ἡμῖν, οὐχ οἷόντε χρήσιμα εἶναι ταῦτα πρὸς τοῦτο, εἰ μὴ τυγχάνοιμεν καὶ δεόμενοι τούτων πρὸς τοῦτο; Φημί. Ἀναγκαῖον ἄρα, εἴπερ μέλλει ἡμῖν χρήσιμα εἶναι ταῦτα πρὸς τὰς τοῦ σώματος θεραπείας τῶν ἐνδειῶν, ἅμα καὶ δεῖσθαι ἡμᾶς τούτων πρὸς τοῦτο. Ἔμοιγε δοκεῖ. Οὐκοῦν, ὅτῳ τυγχάνει πλεῖστα χρήσιμα ὄντα πρὸς τοῦτο, οὗτος ἂν φαίνοιτο καὶ πλείστων δεόμενος πρὸς τοῦτο· εἴπερ ἀνάγκη τῶν χρησίμων πάντων προσδεῖσθαι. Ἔμοιγε δοκεῖ οὕτω φαίνεσθαι. Ἀναγκαῖον ἄρα φαίνεται, κατά γε τοῦτον τὸν λόγον, οἷς τυγχάνει πολλὰ χρήματα ὄντα, τούτοις καὶ πολλῶν δεῖσθαι τῶν πρὸς τὴν τοῦ σώματος θεραπείαν ἐπιτηδείων. τὰ γὰρ πρὸς τοῦτο χρήσιμα ὄντα, χρήματα ἐφαίνετο. ὥστε ἐξ ἀνάγκης ἂν ἡμῖν φαίνοιντο οἱ πλουσιώτατοι, μοχθηρότατα διακείμενοι· εἴπερ γε καὶ πλείστων τοιούτων ἐνδεεῖς ὄντες.

ΚΛΕΙΤΟΦΩΝ

Η

ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟΣ

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΛΕΙΤΟΦΩΝ.

ΚΛΕΙΤΟΦΩΝΤΑ τὸν Ἀριστωνύμου τὶς ἡμῖν διηγεῖτο ἔναγχος ὅτι Λυσίᾳ διαλεγόμενος, τὰς μὲν μετὰ Σωκράτους διατριβὰς ψέγοι, τὴν Θρασυμάχου δὲ συνουσίαν ὑπερεπαινοῖ. ΚΛΕΙ. Ὅστις, ὦ Σώκρατες, οὐκ ὀρθῶς ἀπεμνημόνευέ σοι τοὺς ἐμοὶ περὶ σοῦ γενομένους λόγους πρὸς Λυσίαν. τὰ μὲν γὰρ ἔγωγε οὐκ ἐπῄνουν σὲ, τὰ δὲ καὶ ἐπῄνουν. ἐπεὶ δὲ δῆλος εἶ μεμφόμενος μέν μοι, προσποιούμενος δὲ μηδὲν φροντίζειν, ἥδιστ᾽ ἄν σοι διεξέλθοιμι αὐτοὺς αὐτός· ἐπειδὴ καὶ μόνω τυγχάνομεν ὄντε· ἵνα ἧ[illegible]ν μὲ ἡγῇ πρός σε φαύλως ἔχειν. νῦν γὰρ ἴσως οὐκ ὀρθῶς ἀκήκοας· ὥστε φαίνῃ πρὸς ἐμὲ ἔχειν τραχυτέρως τοῦ δέοντος. εἰ δέ μοι δίδως παῤῥησίαν, ἥδιστ᾽ ἂν δεξαίμην· καὶ ἐθέλω λέγειν. ΣΩ. Ἀλλ᾽ αἰσχρὸν μὴν, σοῦ γε ὠφελεῖν με προθυ-

μουμένου, μὴ ὑπομένειν. δῆλον γὰρ ὡς γνοὺς ὅπῃ χείρων εἰμὶ καὶ βελτίων, τὰ μὲν ἀσκήσω καὶ διώξομαι, τὰ δὲ φεύξομαι κατὰ κράτος. *ΚΛΕΙ.* Ἀκούοις ἄν. ἐγὼ γάρ, ὦ Σώκρατες, σοὶ συγγινόμενος, πολλάκις ἐξεπληττόμην ἀκούων· καί μοι ἐδόκεις παρὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους κάλλιστα λέγειν, ὁπότε ἐπιτιμῶν τοῖς ἀνθρώποις, ὥσπερ ἐπὶ μηχανῆς τραγικῆς θεός, Ὑμεῖς, λέγων, ποῖ φέρεσθε, ἄνθρωποι; καὶ ἀγνοεῖτε, οὐδὲν τῶν δεόντων πράττοντες· οἵτινες χρημάτων μὲν πέρι τὴν πᾶσαν σπουδὴν ἔχετε, ὅπως ὑμῖν ἔσται, τῶν δ' υἱέων οἷς ταῦτα παραδώσετε, ὅπως ἐπιστήσονται χρῆσθαι δικαίως τούτοις, ἀμελεῖτε· καὶ οὔτε διδασκάλους αὐτοῖς εὑρίσκετε τῆς δικαιοσύνης, εἴπερ μαθητόν· εἴτε μελετητόν τε καὶ ἀσκητόν, οἵτινες ἐξασκήσουσι καὶ ἐκμελετήσουσιν ἱκανῶς. οὐδέ γ' ἔτι πρότερον ὑμᾶς αὐτοὺς οὕτως ἐθεραπεύσατε· ἀλλ' ὁρῶντες, γράμματα καὶ μουσικὴν καὶ γυμναστικὴν ὑμᾶς τε αὐτοὺς καὶ τοὺς παῖδας ὑμῶν ἱκανῶς μεμαθηκότας (ἃ δὴ παιδείαν ἀρετῆς εἶναι τελέαν ἥγησθε) κἄπειτα οὐδὲν ἧττον κακοὺς γιγνομένους περὶ τὰ χρήματα, πῶς οὐ καταφρονεῖτε τῆς νῦν παιδεύσεως, οὐδὲ ζητεῖτε οἵτινες ὑμᾶς παύσουσι ταύτης τῆς ἀμουσίας; καίτοι διά γε ταύτην τὴν πλημμέλειαν καὶ ῥαθυμίαν, ἀλλ' οὐ διὰ τὴν ἐν τῷ ποδὶ πρὸς τὴν λύραν ἀμετρίαν, καὶ ἀδελφὸς ἀδελφῷ, καὶ πόλεις πόλεσιν ἀμέτρως καὶ ἀναρμόστως προσφερόμεναι, στασιάζουσι, καὶ πολεμοῦντες τὰ ἔσχατα δρῶσι καὶ πάσχουσιν. ὑμεῖς δὲ φατέ, οὐ δι' ἀπαιδευσίαν οὐδὲ δι' ἄγνοιαν, ἀλλ' ἑκόντας, τοὺς ἀδίκους, ἀδίκους εἶναι· πάλιν δ'

αὖ τολμᾶτε λέγειν ὡς αἰσχρὸν καὶ θεομισὲς ἡ ἀδικία πῶς οὖν δή τις τόγε τοιοῦτον κακὸν ἑκὼν αἱροῖτ᾽ ἂν ἥττων ὃς ἂν ᾖ, φατὲ, τῶν ἡδονῶν. οὐκοῦν καὶ τοῦτο ἀκούσιον, εἴπερ τὸ νικᾶν ἑκούσιον. ὥστε ἐκ παντὸς τρόπου τόγε ἀδικεῖν, ἀκούσιον ὁ λόγος αἱρεῖ· καὶ δεῖν ἐπιμέλειαν τῆς νῦν πλείω ποιεῖσθαι πάντ᾽ ἄνδρα ἰδίᾳ θ᾽ ἅμα καὶ δημοσίᾳ ξυμπάσας τὰς πόλεις. ταῦτ᾽ οὖν, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ, ὅταν ἀκούω σοῦ θαμὰ λέγοντος, καὶ μάλα ἄγαμαι, καὶ θαυμαστῶς ὡς ἐπαινῶ. καὶ ὁπόταν αὖ φῇς τὸ ἐφεξῆς τούτῳ, τοὺς ἀσκοῦντας μὲν τὰ σώματα, τῆς δὲ ψυχῆς ἠμεληκότας, ἕτερόν τι πράττειν τοιοῦτον, τοῦ μὲν ἄρξοντος ἀμελεῖν, περὶ δὲ τὸ ἀρξόμενον ἐσπουδακέναι· καὶ ὅταν λέγῃς ὡς ὅτῳ τὶς μὴ ἐπίσταται χρῆσθαι, κρεῖττον ἐᾶν τὴν τούτου χρῆσιν. εἰ δή τις μὴ ἐπίσταται ὀφθαλμοῖς χρῆσθαι μηδὲ ὠσὶν, μηδὲ ξύμπαντι τῷ σώματι, τούτῳ μήτε ἀκούειν, μήθ᾽ ὁρᾶν, μήτ᾽ ἄλλην χρείαν μηδεμίαν χρῆσθαι τῷ σώματι κρεῖττον ἢ ὁπηοῦν χρῆσθαι. καὶ δὴ καὶ περὶ τέχνην ὡσαύτως. ὅστις γὰρ ἂν δὴ μὴ ἐπίσταται τῇ ἑαυτοῦ λύρᾳ χρῆσθαι, δῆλον ὡς οὐδὲ τῇ τοῦ γείτονος· οὐδὲ ὅστις μὴ τῇ τῶν ἄλλων, οὐδὲ τῇ ἑαυτοῦ, οὐδ᾽ ἄλλῳ τῶν ὀργάνων οὐδὲ κτημάτων οὐδενί. καὶ τελευτᾷ δὴ καλῶς ὁ λόγος οὗτος σοὶ, ὡς ὅστις ψυχῇ μὴ ἐπίσταται χρῆσθαι, τούτῳ τὸ ἄγειν ἡσυχίαν τῇ ψυχῇ καὶ μὴ ζῆν, κρεῖττον ἢ ζῆν, πράττοντι καθ᾽ αὑτόν. εἰ δέ τις ἀνάγκη ζῆν εἴη, δούλῳ ἄμεινον ἢ ἐλευθέρῳ διάγειν τῷ τοιούτῳ τὸν βίον. ἔστιν ἄρα καθάπερ πλοίου παραδιδόναι τὰ πηδάλια τῆς διανοίας ἄλ-

λῳ, τῷ μαθόντι τὴν τῶν ἀνθρώπων κυβερνητικήν ἣν δὴ σὺ πολιτικὴν, ὦ Σώκρατες, ὀνομάζεις πολλάκις· τὴν αὐτὴν δὴ ταύτην δικαστικήν τε καὶ δικαιοσύνην ὡς ἔστι λέγων. τούτοις δὴ τοῖς λόγοις καὶ ἑτέροις τοιούτοις παμπόλλοις, καὶ παγκάλως λεγομένοις, ὡς διδακτὸν ἀρετὴ, καὶ πάντων ἑαυτοῦ δεῖ μάλιστα ἐπιμελεῖσθαι, σχεδὸν οὔτ' ἀντεῖπον πώποτε, οὔτ', οἶμαι, μήποτε ὕστερον ἀντείπω· προτρεπτικωτάτους τε ἡγοῦμαι καὶ ὠφελιμωτάτους, καὶ ἀτεχνῶς ὥσπερ καθεύδοντας ἐπεγείρειν ἡμᾶς. προσεῖχον δὴ τὸν νοῦν τὸ μετὰ ταῦτα ὡς ἀκουσόμενος ἐπανερωτῶν οὔτι σὲ τοπρῶτον, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ τῶν ἡλικιωτῶν τε καὶ συνεπιθυμητῶν, ἢ ἑταίρων σῶν, ἢ ὅπως δεῖ πρός σε περὶ αὐτῶν τὸ τοιοῦτον ὀνομάζειν. τούτων γὰρ τοὺς τὶ μάλιστα εἶναι δοξαζομένους ὑπὸ σοῦ, πρώτους ἐπανηρώτων, πυνθανόμενος τίς ὁ μετὰ ταῦτ' εἴη λόγος· καὶ κατά σε τρόπον τινὰ ὑποτείνων αὐτοῖς, Ὦ βέλτιστοι, ἔφην, ὑμεῖς, πῶς ποτε νῦν ἀποδεχόμεθα τὴν Σωκράτους προτροπὴν ἡμῶν ἐπ' ἀρετήν; ὡς ὄντος μόνου τούτου, ἐπεξελθεῖν δὲ οὐκ ἐν τῷ πράγματι καὶ λαβεῖν αὐτὸ τελέως; ἀλλ' ἡμῖν παρὰ πάντα δὴ τὸν βίον ἔργον τοῦτ' ἔσται, τοὺς μήπω προτετραμμένους προτρέπειν, καὶ ἐκείνους αὖ, ἑτέρους; ἢ δεῖ τὸν Σωκράτην καὶ ἀλλήλους ἡμᾶς τὸ μετὰ τοῦτ' ἐπανερωτᾶν, ὁμολογήσαντας τοῦτ' αὐτὸ ἀνθρώπῳ πρακτέον εἶναι, τί τοὐντεῦθεν; πῶς ἄρχεσθαι δεῖν φαμὲν δικαιοσύνης πέρι μαθήσεως, ὥσπερ ἂν εἴτις ἡμᾶς προὔτρεπε τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι, μη-

δεῖν προνοοῦντας ὁρῶν, καθάπερ παῖδας, ὡς ἔστι τὶς γυμναστικὴ καὶ ἰατρική· κἄπειτα ὠνείδιζε, λέγων ὡς αἰσχρὸν πυρῶν μὲν καὶ κριθῶν καὶ ἀμπέλων ἐπιμέλειαν πᾶσαν ποιεῖσθαι, καὶ ὅσα τοῦ σώματος ἕνεκα διαπονούμεθά τε καὶ κτώμεθα, τούτου δ' αὐτοῦ μηδεμίαν τέχνην μηδὲ μηχανὴν, ὅπως ὡς βέλτιστον ἔσται τὸ σῶμα, ἐξευρίσκειν, καὶ ταῦτα, οὔσαν. εἰ δ' ἐπανηρόμεθα τὸν ταῦθ' ἡμᾶς προτρέποντα, λέγεις δὲ εἶναι τίνας ταύτας τὰς τέχνας; εἶπεν ἂν ἴσως ὅτι γυμναστικὴ καὶ ἰατρική. καὶ νῦν δὴ τίνα φαμὲν εἶναι τὴν ἐπὶ τῇ τῆς ψυχῆς ἀρετῇ τέχνην, λεγέσθω. Ὁ δὴ δοκῶν αὐτῶν ἐῤῥωμενέστατος εἶναι, πρὸς ταῦτα ἀποκρινόμενος, εἶπέ μοι ταύτην τὴν τέχνην εἶναι ἥνπερ ἀκούεις σὺ λέγοντος, ἔφη, Σωκράτους, οὐκ ἄλλην ἢ δικαιοσύνην. Εἰπόντος δὲ μοῦ, μή μοι τὸ ὄνομα μόνον εἴπῃς, ἀλλὰ ὧδε· ἰατρική πού τις λέγεται τέχνη· ταύτης δ' ἐστὶ διττὰ τὰ ἀποτελούμενα· τὸ μὲν, ἰατροὺς ἀεὶ πρὸς τοῖς οὖσιν ἑτέρους ἐξεργάζεσθαι· τὸ δὲ, ὑγίειαν. ἔστι δὲ τούτων θάτερον, οὐκέτι τέχνη, τῆς τέχνης δὲ τῆς διδασκούσης τε καὶ διδασκομένης ἔργον, ὃ δὴ λέγομεν ὑγίειαν. καὶ τεκτονικῆς δὲ κατὰ ταὐτὰ, οἰκία τε καὶ τεκτονικὴ, τὸ μὲν, ἔργον, τὸ δὲ, δίδαγμα. τῆς δὴ δικαιοσύνης ὡσαύτως τὸ μὲν δικαίους ἔστω ποιεῖν, καθάπερ ἐκείνους τεχνίτας ἑκάστους· τὸ δ' ἕτερον, ὃ δύναται ποιεῖν ἡμῖν ἔργον ὁ δίκαιος, τί τοῦτο φαμὲν, εἰπέ. οὗτος μὲν, ὡς οἶμαι, τὸ συμφέρον ἀπεκρίνατο· ἄλλος δὲ, τὸ δέον· ἕτερος δὲ, τὸ ὠφέλιμον· ὁ δὲ, τὸ λυσιτελοῦν. ἐπανῄειν δὴ ἐγὼ

λέγων, ὅτι κἀκεῖνά γε ὀνόματα ταῦτ' ἐστὶν ἐν ἑκάστῃ τῶν τεχνῶν, ὀρθῶς πράττειν, λυσιτελοῦντα, ὠφέλιμα, καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα. ἀλλὰ πρὸς ὅ, τι ταῦτα πάντα τείνει, ἐρεῖ τὸ ἴδιον ἑκάστῃ τέχνῃ. οἷον ἡ τεκτονική, τὸ εὖ, τὸ καλῶς, τὸ δεόντως, ὥστε τὰ ξύλινα φήσει σκεύη γίγνεσθαι· ἃ δὴ οὐκ ἔστι τέχνη. λεγέσθω δὴ καὶ τὸ τῆς δικαιοσύνης ὡσαύτως. Τελευτῶν ἀπεκρίνατό τις, ὦ Σώκρατες, μοὶ, τῶν σῶν ἑταίρων (ὃς δὴ κομψότατα ἔδοξεν εἰπεῖν) ὅτι τοῦτ' εἴη τὸ τῆς δικαιοσύνης ἴδιον ἔργον, ὃ τῶν ἄλλων οὐδεμιᾶς, φιλίαν ἐν ταῖς πόλεσι ποιεῖν. οὗτος δ' αὖ ἐρωτώμενος, τὴν φιλίαν ἀγαθόν τ' ἔφη εἶναι, καὶ οὐδέποτε κακόν. τὰς δὲ τῶν παίδων φιλίας καὶ τὰς τῶν θηρίων, ἃς ἡμεῖς τοῦτο τοὔνομα ἐπονομάζομεν, οὐκ ἀπεδέχετο εἶναι φιλίας, ἐπανερωτώμενος. συνέβαινε γὰρ αὐτῷ τὰ πλείω τὰς τοιαύτας βλαβερὰς ἢ ἀγαθὰς εἶναι. φεύγων δὴ τὸ τοιοῦτον, οὐδὲ φιλίας ἔφη τὰς τοιαύτας εἶναι, ψευδῶς δὲ ὀνομάζειν αὐτὰς τοὺς οὕτως ὀνομάζοντας. τὴν δὲ ὄντως καὶ ἀληθῶς φιλίαν, εἶναι σαφέστατα ὁμόνοιαν. τὴν δὲ ὁμόνοιαν ἐρωτώμενος εἰ ὁμοδοξίαν εἶναι λέγοι, ἢ ἐπιστήμην· τὴν μὲν ὁμοδοξίαν ἠτίμαζεν. ἠναγκάζοντο γὰρ πολλαὶ καὶ βλαβεραὶ γίγνεσθαι ὁμοδοξίαι ἀνθρώπων. τὴν δὲ φιλίαν, ἀγαθὸν ὡμολογήκει πάντως εἶναι καὶ δικαιοσύνης ἔργον. ὥστε ταὐτὸν ἔφησεν εἶναι ὁμόνοιαν καὶ ἐπιστήμην οὖσαν, ἀλλ' οὐ δόξαν. ὅτε δὴ ἐνταῦθα ἦμεν τοῦ λόγου, ἀποροῦντες, οἱ παρόντες ἱκανοὶ ἦσαν ἐπιπλήττειν τε αὐτῷ, καὶ λέγειν ὅτι περιδεδράμηκεν εἰς ταὐτὸν ὁ λόγος τοῖς πρώτοις

καὶ ἔλεγον ὅτι καὶ ἡ ἰατρικὴ, ὁμόνοιά τις ἐστὶ, καὶ ἅπασαι αἱ τέχναι, καὶ περὶ ὅτου εἰσὶν, ἔχουσι λέγειν· τὴν δὲ ὑπὸ σοῦ λεγομένην δικαιοσύνην, ἢ ὁμόνοιαν, ὅπου τείνουσά ἐστι, διαπέφευγε, καὶ ἄδηλον αὐτῆς ὅ, τι ποτ᾽ ἐστὶ τὸ ἔργον. ταῦτα, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ τελευτῶν καὶ σὲ αὐτὸν ἠρώτων· καὶ εἶπες μοὶ δικαιοσύνης εἶναι, τοὺς μὲν ἐχθροὺς βλάπτειν, τοὺς δὲ φίλους εὖ ποιεῖν. ὕστερον δὲ ἐφάνη βλάπτειν γε οὐδέποτε ὁ δίκαιος οὐδένα· πάντα γὰρ ἐπ᾽ ὠφελείᾳ πάντας δρᾷν. ταῦτα δὲ οὐχ ἅπαξ οὐδὲ δὶς ἀλλὰ πολὺν δὴ ὑπομείνας χρόνον, καὶ λιπαρῶν, ἀπείρηκα· νομίσας σὲ τὸ μὲν προτρέπειν εἰς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν, κάλλιστ᾽ ἀνθρώπων δρᾷν· δυοῖν δὲ θάτερον, ἢ τοσοῦτον μόνον δύνασθαι, μακρότερον δὲ οὐδὲν, ὃ γένοιτ᾽ ἂν καὶ περὶ ἄλλην ἡντιναοῦν τέχνην· οἷον, μὴ ὄντα κυβερνήτην καταμελετῆσαι τὸν ἔπαινον περὶ αὐτῆς, ὡς πολλοῦ τοῖς ἀνθρώποις ἀξία· καὶ περὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν ὡσαύτως. ταὐτὸν δὴ καί σοι τὶς ἐπενέγκοι τάχ᾽ ἂν περὶ δικαιοσύνης, ὡς οὐ μᾶλλον ὄντι δικαιοσύνης ἐπιστήμονι, διότι καλῶς αὐτὴν ἐγκωμιάζεις. οὐ μὴν τόγε ἐμὸν οὕτως ἔχει. δυοῖν δὲ θάτερον, ἢ οὐκ εἰδέναι σὲ, ἢ οὐκ ἐθέλειν αὐτῆς ἐμοὶ κοινωνεῖν. διὰ ταῦτα δὴ καὶ πρὸς Θρασύμαχον, οἶμαι, πορεύσομαι, καὶ ἄλλοσε ὅπη δύναμαι, ἀπορῶν· ἐπεὶ εἴγ᾽ ἐθέλοις σὺ τούτων μὲν ἤδη παύσασθαι πρὸς ἐμὲ τῶν λόγων τῶν προτρεπτικῶν. οἷον δὲ, εἰ περὶ γυμναστικῆς προτετραμμένος ἦς τοῦ σώματος δεῖν μὴ ἀμελεῖν, τὸ ἐφεξῆς ἂν τῷ προτρεπτικῷ λόγῳ ἔλεγες, οἷον τὸ σῶμά μου φύσει ὂν οἵας θε-

ραπείας δεῖται· καὶ νῦν δὴ ταὐτὸν γιγνέσθω. θὲς, τὸν Κλειτοφῶντα ὁμολογοῦντα ὡς ἔστι καταγέλαστον τῶν μὲν ἄλλων ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι, ψυχῆς δὲ, ἧς ἕνεκα τἄλλα διαπονούμεθα, ταύτης ἠμεληκέναι. καὶ τἄλλα πάντα οἴου με νῦν οὕτως εἰρηκέναι τὰ τούτοις ἑξῆς, ἃ καὶ νῦν δὴ διῆλθον· καὶ σοῦ δεόμενος λέγω μηδαμῶς ἄλλως ποιεῖν· ἵνα μὴ, καθάπερ νῦν, τὰ μὲν ἐπαινῶ σε πρὸς Λυσίαν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους, τὰ δέ τι καὶ ψέγω. μὴ μὲν γὰρ προτετραμμένῳ σὲ ἀνθρώπῳ, ὦ Σώκρατες, ἄξιον εἶναι τοῦ παντὸς φήσω· προτετραμμένῳ δὲ, σχεδὸν καὶ ἐμπόδιον τοῦ πρὸς τέλος ἀρετῆς ἐλθόντα, εὐδαίμονα γενέσθαι.

ΟΡΟΙ.

Ἀίδιον, τὸ κατὰ πάντα χρόνον καὶ πρότερον ὂν, καὶ νῦν μὴ διεφθαρμένον. Θεὸς, ζῶον ἀθάνατον, αὔταρκες πρὸς εὐδαιμονίαν· οὐσία ἀΐδιος, τῆς τἀγαθοῦ φύσεως αἰτία. Γένεσις, κίνησις εἰς οὐσίαν· μετάληψις οὐσίας· πόρευσις εἰς τὸ εἶναι. Ἥλιος, πῦρ οὐράνιον· ὃ μόνον ἀπ' ἠοῦς μέχρι δείλης τοῖς αὐτοῖς ἐστιν ὁραθῆναι· ζῶον ἀΐδιον, ἔμψυχον· ἄστρον ἡμεροφανὲς, τὸ μέγιστον. Χρόνος, ἡλίου κίνησις, μέτρον φορᾶς. Ἡμέρα, ἡλίου πορεία ἀπ' ἀνατολῶν εἰς δυσμάς. Φῶς, τοὐναντίον νυκτί. Ἕως, ἡμέρας ἀρχή· τὸ πρῶτον Φῶς ἀπὸ τοῦ ἡλίου. Μεσημβρία, χρόνος ἐν ᾧ τῶν σωμάτων αἱ σκιαὶ ἐλαχίστου μήκους κοινωνοῦσι. Δείλη, ἡμέρας τελευτή. Νὺξ, σκότος τοὐναντίον ἡμέρᾳ· ἡλίου στέρησις. Τύχη, φορὰ ἐξ ἀδήλου εἰς ἄδηλον, καὶ ἐκ τοῦ αὐτομάτου· αἰτία δαιμονίας πράξεως. Γῆρας, φθίσις ἐμψύχου ὑπὸ χρόνου γιγνομένη. Πνεῦμα, κίνησις ἀέρος περὶ τὴν γῆν. Ἀὴρ, στοιχεῖον οὗ πᾶσαι αἱ κατὰ τόπον κινήσεις, κατὰ φύσιν εἰσίν. Οὐρανὸς, σῶμα περιέχον

πάντα τὰ αἰσθητά, πλὴν αὐτοῦ τοῦ ἀνωτάτου ἀέρος. Ψυχή, τὸ αὐτὸ ἑαυτὸ κινοῦν· αἰτία κινήσεως ζωτικῆς ζώων. Δύναμις, τὸ καθ᾽ αὑτὸ ποιητικόν. Ὄψις, ἕξις διακριτικὴ σωμάτων. Ὀστοῦν, μυελὸς ὑπὸ θερμοῦ παγείς. Στοιχεῖον, τὸ συνάγον καὶ διαλύον τὰ σύνθετα. Ἀρετή, διάθεσις ἡ βελτίστη· ἕξις θνητοῦ ζώου, καθ᾽ αὑτὴν ἐπαινετή· ἕξις, καθ᾽ ἣν τὸ ἔχον, ἀγαθὸν λέγεται. Κοινωνία, νόμων δικαία διάθεσις, καθ᾽ ἣν τὸ ἔχον, διακείμενον τελείως, σπουδαῖον λέγεται· ἕξις, ποιητικὴ εὐνομίας. Φρόνησις, δύναμις ποιητικὴ καθ᾽ αὑτὴν τῆς ἀνθρώπου εὐδαιμονίας· ἐπιστήμη ἀγαθῶν καὶ κακῶν· ἐπιστήμη ποιητικὴ εὐδαιμονίας· διάθεσις καθ᾽ ἣν κρίνομεν τί πρακτέον καὶ τί οὐ πρακτέον. Δικαιοσύνη, ὁμόνοια τῆς ψυχῆς πρὸς αὑτήν, καὶ εὐταξία τῶν τῆς ψυχῆς μερῶν πρὸς ἄλληλά τε καὶ περὶ ἄλληλα· ἕξις διανεμητικὴ τοῦ κατ᾽ ἀξίαν ἑκάστῳ· ἕξις καθ᾽ ἣν ὁ ἔχων προαιρετικός ἐστι τῶν φαινομένων αὐτῷ δικαίων· ἕξις ἐν βίῳ, νόμου ὑπήκοος· ἰσότης κοινωνική· ἕξις ὑπηρετικὴ ὀρθῶν νόμων. Σωφροσύνη, μετριότης τῆς ψυχῆς περὶ τὰς ἐν αὐτῇ κατὰ φύσιν γιγνομένας ἐπιθυμίας τε καὶ ἡδονάς· εὐαρμοστία καὶ εὐταξία ψυχῆς πρὸς τὰς κατὰ φύσιν ἡδονὰς καὶ λύπας· συμφωνία ψυχῆς πρὸς τὸ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι· αὐτοπραγία κατὰ φύσιν· εὐταξία ψυχῆς, λογιστικὴ ὁμιλία ψυχῆς περὶ καλῶν καὶ αἰσχρῶν· ἕξις καθ᾽ ἣν ὁ ἔχων, αἱρετικός ἐστι καὶ εὐλαβητικὸς ὧν χρή. Ἀνδρεία, ἕξις ψυχῆς ἀκίνητος ὑπὸ φόβου· θάρσος πολεμικόν· ἐπιστήμη τῶν κατὰ πόλεμον πραγμάτων·

*ἐγκράτεια ψυχῆς πρὸς τὰ φοβερὰ καὶ δεινά· τόλμα ὑπηρετικὴ φρονήσεως· εὐθαρσία ἐπὶ θανάτου προσδοκίᾳ· ἕξις διαφυλακτικὴ διαλογισμῶν ὀρθῶν ἐν κινδύνοις· ῥώμη πρὸς κίνδυνον ἀντίῤῥοπος· ῥώμη καρτερικὴ πρὸς ἀρετήν· ἠρεμία ψυχῆς περὶ τὰ δεινὰ καὶ θαρσαλέα κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον φαινόμενα· σωτηρία δογμάτων ἀδήλων περὶ τὰ δεινά, *καὶ ἐμπειρία πολέμου· ἕξις ἐμμενητικὴ νόμου. Ἐγκράτεια, δύναμις ὑπομονητικὴ λύπης· ἀκολούθησις τοῦ ὀρθοῦ λογισμοῦ· δύναμις ἀνυπέρβλητος τοῦ ὑποληφθέντος τῷ ὀρθῷ λογισμῷ. Αὐτάρκεια, τελειότης κτήσεως ἀγαθῶν· ἕξις καθ' ἣν οἱ ἔχοντες αὐτοὶ αὑτῶν ἄρχουσιν. Ἐπιείκεια, δικαίων καὶ συμφερόντων ἐλάττωσις· μετριότης ἐν συμβολαίοις, εὐταξία ψυχῆς λογιστικῆς πρὸς τὰ καλὰ καὶ αἰσχρά. Καρτερία, ὑπομονὴ λύπης, ἕνεκα τοῦ καλοῦ· ὑπομονὴ πόνων, ἕνεκα τοῦ καλοῦ. Θάρσος, ἀπροσδοκία κακοῦ· ἀνεκπληξία διὰ κακοῦ παρουσίαν. Ἀλυπία, ἕξις καθ' ἣν ἀνέμπτωτοι ἐσμὲν εἰς λύπας. Φιλοπονία, ἕξις ἀποτελεστικὴ οὗ ἂν προέληται· καρτερία ἑκούσιος· ἕξις ἀδιάβλητος πρὸς πόνον. Αἰδώς, τολμήσεως ὑποχώρησις ἑκουσία δικαίως, καὶ πρὸς τὸ βέλτιστον φανέν· καταλαβὴ ἑκουσίου τοῦ βελτίστου· εὐλάβεια ὀρθοῦ ψόγου. Ἐλευθερία, ἡγεμονία βίου, αὐτοκράτεια ἐπὶ παντί· ἐξουσία τοῦ καθ' ἑαυτὸν ἐν βίῳ· ἀφειδία ἐν χρήσει καὶ ἐν κτήσει οὐσίας. Ἐλευθεριότης, ἕξις πρὸς τὸ χρηματίζεσθαι ὡς δεῖ· πρόσθεσις ἢ κτῆσις οὐσίας ὡς χρή. Πρᾳότης, κατάστασις κινήσεως τῆς ὑπ' ὀργῆς· κρᾶσις ψυχῆς σύμμετρος*

Κοσμιότης, ὕπειξις ἑκούσιος πρὸς τὸ φανὲν βέλτιστον· εὐταξία περὶ κίνησιν σώματος. Εὐδαιμονία, ἀγαθὸν ἐκ πάντων ἀγαθῶν συγκείμενον· δύναμις αὐτάρκης πρὸς τὸ εὖ ζῆν· τελειότης κατ᾽ ἀρετὴν, ὠφέλεια αὐτάρκης ζώου. Μεγαλοπρέπεια, ἀξίωσις κατὰ λογισμὸν ὀρθὸν τὸν σεμνότατον. Ἀγχίνοια, εὐφυΐα ψυχῆς, καθ᾽ ἣν ὁ ἔχων στοχαστικός ἐστιν ἑκάστῳ τοῦ δέοντος· ὀξύτης νοῦ. Χρηστότης, ἤθους ἀπλαστία μετ᾽ εὐλογίας· ἤθους σπουδαιότης. Καλοκαγαθία, ἕξις προαιρετικὴ τῶν βελτίστων. Μεγαλοψυχία, χρῆσις τοῖς συμβαίνουσιν ἀστεία· μεγαλοπρέπεια ψυχῆς μετὰ λόγου. Φιλανθρωπία, ἕξις εὐάγωγος ἤθους πρὸς ἀνθρώπου φιλίαν· ἕξις εὐεργετικὴ ἀνθρώπων. Εὐσέβεια, δικαιοσύνη περὶ θεούς· δύναμις θεραπευτικὴ θεῶν· ἑκούσιος περὶ θεῶν τιμῆς ὑπόληψις· ὀρθὴ ἐπιστήμη τῆς περὶ θεῶν τιμῆς. Ἀγαθὸν, τὸ αὐτοῦ ἕνεκεν. Ἀφοβία, ἕξις καθ᾽ ἣν ἀνέμπτωτοι ἐσμὲν εἰς φόβους. Ἀπάθεια, ἕξις καθ᾽ ἣν ἀνέμπτωτοι ἐσμὲν εἰς πάθη. Εἰρήνη, ἡσυχία ἐπ᾽ ἔχθρας πολεμικάς. Ῥαθυμία, ῥαστώνη ψυχῆς· ἀπάθεια τοῦ θυμοειδοῦς. Δεινότης, διάθεσις, καθ᾽ ἣν ὁ ἔχων, στοχαστικός ἐστι τοῦ ἰδίου τέλους. Φιλία, ὁμόνοια ὑπὲρ καλῶν καὶ δικαίων· προαίρεσις βίου τοῦ αὐτοῦ· ὁμοδοξία περὶ προαιρέσεως καὶ πράξεως· ὁμόνοια περὶ βίου κοινωνίαν, μετ᾽ εὐνοίας· κοινωνία τοῦ εὖ ποιῆσαι καὶ παθεῖν. Εὐγένεια, ἀρετὴ εὐγενοῦς ἤθους· εὐαγωγία ψυχῆς πρὸς λόγους καὶ πράξεις. Αἵρεσις, δοκιμασία ὀρθή. Εὔνοια, αἵρεσις ἀνθρώπου πρὸς ἄνθρωπον ἀσπασμός. Οἰκειότης, ταὐτοῦ

γένους κοινωνία. Ὁμόνοια, κοινωνία τῶν ὄντων ἁπάντων· συμφωνία νοημάτων καὶ ὑπολημμάτων. Ἀγάπησις, ἀπόδειξις παντελής. Πολιτική, ἐπιστήμη καλῶν καὶ συμφερόντων· ἐπιστήμη ποιητικὴ δικαιοσύνης ἐν πόλει. Ἑταιρεία, φιλία κατὰ συνήθειαν ἐν τοῖς καθ' ἡλικίαν γεγενημένοις. Εὐβουλία, ἀρετὴ λογισμοῦ σύμφυτος. Πίστις, ὑπόληψις ὀρθὴ τοῦ οὕτως ἔχειν ὡς αὐτῷ φαίνεται· βεβαιότης ἤθους. Ἀλήθεια, ἕξις ἐν καταφάσει καὶ ἀποφάσει· ἐπιστήμη ἀληθῶν. Βούλησις, ἔφεσις μετὰ λόγου ὀρθοῦ· ὄρεξις εὔλογος· ὄρεξις μετὰ λόγου κατὰ φύσιν. Συμβούλευσις, παραίνεσις ἑτέρῳ περὶ πράξεως, τίνα δεῖ τρόπον πράττειν. Εὐκαιρία, χρόνου ἐπίταξις, ἐν ᾧ χρὴ παθεῖν ἢ ποιῆσαι. Εὐλάβεια, φυλακὴ κακοῦ· ἐπιμέλεια φυλακῆς. Τάξις, ἐργασίας ὁμοιότης τῶν πρὸς ἄλληλα πάντων ὄντων· συμμετρία κοινωνίας· αἰτία τῶν πρὸς ἄλληλα πάντων ὄντων· συμμετρία πρὸς τὸ μαθεῖν. Πρόσεξις, συντονία ψυχῆς πρὸς τὸ καταμαθεῖν. Εὐφυΐα, τάχος μαθήσεως· γέννησις φύσεως ἀγαθή· ἀρετὴ ἐν φύσει. Εὐμάθεια, εὐφυΐα ψυχῆς πρὸς τάχος μαθήσεως. Δίκη, ἀπόφασις κυρία περὶ ἀμφισβητουμένου πράγματος. Νόμος, ἀμφισβήτησις περὶ τοῦ ἀδικεῖν, ἢ μή. Εὐνομία, πειθαρχία νόμων σπουδαίων. Εὐφροσύνη, ἐπὶ τοῖς τοῦ σώφρονος ἔργοις χαρά. Τιμή, δόσις ἀγαθῶν ἐν ταῖς δι' ἀρετὴν πράξεσι διδομένων· ἀξίωμα ἀπ' ἀρετῆς· σχῆμα σεμνότητος, τήρησις ἀξιωμάτων. Προθυμία, ἐμφανισμὸς προαιρέσεως πρακτικῆς. Χάρις, εὐεργεσία ἑκούσιος· ἀπόδοσις

ἀγαθοῦ ὑπουργίας ἐν καιρῷ. Ὁμόνοια, δόξα ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων, ὡς δεῖ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι. Πολιτεία, κοινωνία πλήθους ἀνθρώπων, αὐτάρκης πρὸς εὐδαιμονίαν· κοινωνία πλήθους ἔννομος. Πρόνοια, παρασκευὴ πρὸς μέλλοντά τινα. Βουλὴ, σκέψις περὶ τῶν μελλόντων ὡς συμφέρει. Νίκη, δύναμις κρατητικὴ περὶ ἀγωνίαν. Εὐπορία, εὐκρίνεια κρατητικὴ τοῦ λογιζομένου. Δωρεὰ, ἀλλαγὴ χάριτος. Καιρὸς, χρόνου ἀκμὴ πρὸς τὸ συμφέρον· χρόνος ἀγαθοῦ τινος συνεργός. Μνήμη, διάθεσις ψυχῆς, φυλακτικὴ τῆς ἐν αὐτῇ ὑπαρχούσης ἀληθείας. Ἔννοια, συντονία διανοίας. Νόησις, ἀρχὴ ἐπιστήμης. Ἁγνεία, εὐλάβεια τῶν πρὸς τοὺς θεοὺς ἁμαρτημάτων· τῆς θεοῦ τιμῆς κατὰ φύσιν θεραπεία. Μαντεία, ἐπιστήμη προδηλωτικὴ πράξεως, ἄνευ ἀποδείξεως. Μαντικὴ, ἐπιστήμη θεωρητικὴ τοῦ ὄντος καὶ μέλλοντος ζώῳ θνητῷ. Σοφία, ἐπιστήμη ἀνυπόθετος· ἐπιστήμη τῶν ἀεὶ ὄντων· ἐπιστήμη θεωρητικὴ τῆς τῶν ὄντων αἰτίας. Φιλοσοφία, τῆς τῶν ὄντων ἀεὶ ἐπιστήμης ὄρεξις· θεωρητικὴ τοῦ ἀληθοῦς, πῶς ἀληθές· ἐπιμέλεια ψυχῆς μετὰ λόγου ὀρθοῦ. Ἐπιστήμη, ὑπόληψις ψυχῆς ἀμετάπτωτος ὑπὸ λόγου· δύναμις ὑποληπτικὴ περί τινος ἢ τινῶν, ἀμετάπτωτος ὑπὸ λόγου· λόγος ἀληθὴς ἐπὶ διανοίᾳ ἀμετάπτωτος. Δόξα, ὑπόληψις μετὰ πίστεως ὑπὸ λόγου· λογιστικὴ φορά· διάνοια ἐμπίπτουσα εἰς ψεῦδος καὶ ἀληθὲς ὑπὸ λόγου. Αἴσθησις, ψυχῆς φορά· νοῦ κίνησις· ψυχῆς διὰ σώματος εἰσάγγελσις εἰς ὥρας ἀνθρώπων, ἀφ᾽ ἧς γίγνεται ψυχῆς ἄλογος δύ-

ναμις γνωριστικὴ διὰ σώματος. Ἕξις, διάθεσις ψυχῆς, καθ᾽ ἣν ποιοί τινες λεγόμεθα. Φωνὴ, ῥεῦμα διὰ στόματος ἀπὸ διανοίας. Λόγος, φωνὴ ἐγγράμματος, φραστικὴ ἑκάστου τῶν ὄντων· διάλεκτος σύνθετος ἐξ ὀνομάτων καὶ ῥημάτων ἄνευ μέλους. Ὄνομα, διάλεκτος ἀσύνθετος ἑρμηνευτικὴ τοῦ τε κατὰ τῆς οὐσίας κατηγορουμένου, καὶ παντὸς τοῦ μὴ καθ᾽ ἑαυτὸ λεγομένου. Διάλεκτος, φωνὴ ἀνθρώπου ἐγγράμματος· καὶ σημεῖόν τι κοινὸν ἑρμηνευτικὸν ἄνευ μέλους. Συλλαβὴ, ἀνθρωπίνης φωνῆς ἄρθρον ἐγγράμματον. Ὅρος, λόγος ἐκ διαφορᾶς καὶ γένους συγκείμενος. Τεκμήριον, ἀπόδειξις ἀφανοῦς. Ἀπόδειξις, λόγος συλλογιστικὸς ἀληθής· λόγος ἐμφανιστικὸς διὰ προγινωσκομένων. Στοιχεῖον, φωνῆς φωνὴ ἀσύνθετος· αἰτία ταῖς ἄλλαις φωναῖς τοῦ φωνὰς εἶναι. Ὠφέλιμον, τὸ αἴτιον τοῦ εὖ πάσχειν· τὸ αἴτιον ἀγαθοῦ. Συμφέρον, τὸ εἰς ἀγαθὸν φέρον. Καλὸν, τὸ ἀγαθόν. Ἀγαθὸν, τὸ αἴτιον σωτηρίας τοῖς οὖσι· τὸ αἴτιον παντὸς τοῦ πρὸς αὑτὸ ἀφ᾽ οὗ συμβαίνει ἃ χρὴ αἱρεῖσθαι. Σῶφρον, τὸ κόσμιον τῆς ψυχῆς. Δίκαιον, νόμου τάγμα ποιητικὸν δικαιοσύνης. Ἑκούσιον, τὸ αὑτὸ προσαγωγόν· τὸ καθ᾽ αὑτὸ αἱρετὸν, κατὰ διάνοιαν ἀποτελούμενον. Ἐλεύθερον, τὸ ἄρχον αὑτοῦ. Μέτριον, τὸ μέσον ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως καὶ κατὰ τέχνην ἀρκοῦν. Μέτρον, τὸ μέσον ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως. Ἆθλον, ἀρετῆς γέρας· τὸ ἑαυτοῦ ἕνεκα αἱρετόν. Ἀθανασία, οὐσία ἔμψυχος, καὶ ἀΐδιος μονή. Ὅσιον, θεράπευμα θεοῦ, ἀρεστὸν θεῷ. Ἑορτὴ, χρόνος ἱερὸς κατὰ

νόμους. Ἄνθρωπος, ζῶον ἄπτερον, δίπουν, πλατυώνυχον· ὃ μόνον τῶν ὄντων, ἐπιστήμης τῆς κατὰ λόγους δεκτικόν ἐστι. Θυσία, θεῷ δόμα θύματος. Εὐχὴ, αἴτησις ἀνθρώποις ἀγαθῶν ἢ δοκούντων παρὰ θεοῖς. Βασιλεὺς, ἄρχων κατὰ νόμους ἀνυπεύθυνος, πολιτικῆς κατασκευῆς ἄρχων. Ἀρχὴ, ἐπιμέλεια τοῦ παντός. Ἐξουσία, ἐπιτροπὴ νόμου. Νομοθέτης, ποιητὴς νόμων καθ᾽ οὓς δεῖ πολιτεύεσθαι. Νόμος, δόγμα πλήθους πολιτικὸν, οὐκ εἴς τινα χρόνον ἀφωρισμένον. Ὑπόθεσις, ἀρχὴ ἀναπόδεικτος συγκεφαλαίωσις λόγου. Ψήφισμα, δόγμα πολιτικὸν, εἴς τινα χρόνον ἀφωρισμένον. Πολιτικὸς, ἐπιστήμων πόλεως κατασκευῆς. Πόλις, οἴκησις πλήθους ἀνθρώπων κοινοῖς δόγμασι χρωμένων· πλῆθος ἀνθρώπων ὑπὸ νόμον τὸν αὐτὸν ὄντων. Πόλεως ἀρετὴ, κατάστασις ὀρθῆς πολιτείας. Πολεμικὴ, ἐμπειρία πολέμου. Συμμαχία, κοινωνία πολέμου. Σωτηρία, περιποίησις ἀβλαβής. Τύραννος, ἄρχων πόλεως κατὰ τὴν ἑαυτοῦ διάνοιαν. Σοφιστὴς, νέων πλουσίων ἐνδόξων ἔμμισθος θηρευτής. Πλοῦτος, κτῆσις σύμμετρος πρὸς εὐδαιμονίαν· περιουσία χρημάτων εἰς εὐδαιμονίαν συντεινόντων. Παρακαταθήκη, δόμα μετὰ πίστεως. Κάθαρσις, ἀπόκρισις χειρόνων ἀπὸ βελτιόνων. Νικᾶν, κρατεῖν διαφερόμενον. Ἀγαθὸς ἄνθρωπος, ὁ τοιοῦτος οἷος ἀνθρώπῳ τἀγαθὰ ἐπιτελεῖν. Σώφρων, ὁ μετρίας ἐπιθυμίας ἔχων. Ἐγκρατὴς, ὁ κρατῶν ἀντιτεινόντων τῶν τῆς ψυχῆς μορίων τῷ ὀρθῷ λογισμῷ. Σπουδαῖος, ὁ τελείως ἀγαθός· ὁ ἔχων τὴν αὑτοῦ ἀρετήν.

Σύννοια, διάνοια μετὰ λύπης ἄνευ λόγου. Δυσμαθία, βραδυτὴς ἐν μαθήσει. Δεσποτεία, ἀρχὴ ἀνυπεύθυνος δικαία. Ἀφιλοσοφία, ἕξις καθ' ἣν ὁ ἔχων, μισολόγος ἐστί. Φόβος, ἔκπληξις ψυχῆς ἐπὶ κακοῦ προσδοκίᾳ. Θυμὸς, ὁρμὴ βίαιος ἄνευ λογισμοῦ νοῦς τάξεως ψυχῆς ἀλογίστου. Ἔκπληξις, φόβος ἐπὶ προσδοκίᾳ κακοῦ. Κολακεία, ὁμιλία ἡ πρὸς ἡδονὴν ἄνευ τοῦ βελτίστου· ἕξις ὁμιλητικὴ πρὸς ἡδονὴν, ὑπερβάλλουσα τὸ μέτριον. Ὀργὴ, παράκλησις τοῦ θυμικοῦ εἰς τὸ τιμωρεῖσθαι. Ὕβρις, ἀδικία πρὸς ἀτιμίαν φέρουσα. Ἀκρασία, ἕξις βιαστικὴ παρὰ τὸν ὀρθὸν λογισμὸν, πρὸς τὰ δοκοῦντα ἡδέα εἶναι. Ὄκνος, φυγὴ πόνων ἀρχῆς. Δειλία, ἀντιληπτικὴ ὁρμῆς πρώτη τοῦ εἶναι αἰτία. Διαβολὴ, διάστασις φίλων λόγῳ. Καιρὸς, ἐν ᾧ ἕκαστον ἐπιτήδειον παθεῖν ἢ ποιῆσαι. Ἀδικία, ἕξις ὑπεροπτικὴ νόμων. Ἔνδεια, ἐλάττωσις τῶν ἀγαθῶν. Αἰσχύνη, φόβος ἐπὶ προσδοκίᾳ ἀδοξίας. Ἀλαζονεία, ἕξις προσποιητικὴ ἀγαθοῦ, ἢ ἀγαθῶν τῶν μὴ ὑπαρχόντων. Ἁμαρτία, πρᾶξις παρὰ τὸν ὀρθὸν λογισμόν. Φθόνος, λύπη ἐπὶ φίλων ἀγαθοῖς ἢ οὖσιν ἢ ποτὲ γεγεννημένοις. Ἀναισχυντία, ἕξις ψυχῆς ὑπομονητικὴ ἀδοξίας, ἕνεκα κέρδους. Θρασύτης, ὑπερβολὴ θράσους πρὸς φόβους οὓς μὴ δεῖ. Φιλοτιμία, ἕξις ψυχῆς προετικὴ πάσης δαπάνης ἄνευ λογισμοῦ. Κακοφυΐα, κακία ἐν φύσει, καὶ ἁμαρτία τοῦ κατὰ φύσιν· νόσος τοῦ κατὰ φύσιν. Ἐλπὶς, προσδοκία ἀγαθοῦ. Μανία, ἕξις φθαρτικὴ ἀληθοῦς ὑπολήψεως. Λαλιὰ, ἀκρασία λόγου ἄλογος. Ἐναντιότης, τῶν ὑπὸ τὸ

αὐτὸ γένος κατά τινα διαφορὰν πιπτόντων ἡ πλείστη διάστασις. Ἀκούσιον, τὸ παρὰ διάνοιαν ἀποτελούμενον. Παιδεία, δύναμις θεραπευτικὴ ψυχῆς. Παίδευσις, παιδείας παράδοσις. Νομοθετικὴ ἐπιστήμη, ποιητικὴ πόλεως εὐπαγής. Νουθέτησις, λόγος ἐπιτιμητικὸς ἀπὸ γνώμης· λόγος, ἁμαρτίας ἀποτροπῆς ἕνεκεν. Βοήθεια, κακοῦ κώλυσις ὄντος ἢ γενομένου. Κόλασις, ψυχῆς θεραπεία ἐπὶ ἁμαρτήματι γενομένῳ. Δύναμις, ὑπεροχὴ ἐν πράξει ἢ ἐν λόγῳ· ἕξις, καθ' ἣν τὸ ἔχον δυνατόν ἐστιν· ἰσχὺς κατὰ φύσιν σώζειν, ἢ περιποιεῖν ἀβλαβῆ.

ΣΧΟΛΙΑ
ΕΙΣ
ΠΛΑΤΩΝΑ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΦΑΙΔΡΟΝ.

Φησὶν Ὀλυμπιόδωρος ἐν τῷ εἰς τὸν πρῶτον Ἀλκιβιάδην ὑπομνήματι, ὡς πρῶτος ὁ Φαῖδρος διάλογος τῷ Πλάτωνι γέγραπται.

Pag. 1, lin. 1. Λυσίου] Ὁ Λυσίας οὗτος ῥήτωρ ἦν.

1, 5. Ἀκουμενῷ] Ἰατρὸς οὗτος ἦν.

1, 7. Δρόμοις] Ὅτι Δρόμοι τόποι τινὲς ἦσαν, ὅπου ἔτρεχον οἱ νέοι. ἐκείνων οὖν τῶν ἐν τοῖς δρόμοις γυμνασίων ἀκοπώτεροι οἱ περίπατοι.

1, 10. Μορυχίᾳ] τῇ ἀπὸ Μορύχου. Μόρυχος δὲ, γάστρις τις ἄνθρωπος, ὃν καὶ ἡ κωμῳδία ὡς γαστρίμαργον διαβάλλει. ἐν τῇ τοῦ τοιούτου οὖν οἰκίᾳ τὸν ἀκόλαστον Λυσίαν προσμένειν εἰκός.

2, 1. Ἀσχολίας] Ἀσχολία, ἡ περὶ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα διατριβὴ, καὶ τὸν θνητὸν βίον περιολκή.

Σχολὴ γάρ, ἡ ἀπόθεσις τούτων, καὶ ἀνθολκὴ ἐπὶ τὸ νοερώτερον καὶ καθαρώτερον. διὸ καὶ Σχολαστικὸς λέγεται κατὰ τὴν εἰς ἑαυτὸν στροφὴν, ἢ ἀπόθεσιν τῶν ἀνθρωπίνων, ὡς καὶ Ἀριστοτέλης φησί.

2, 7. Πειρώμενον] Τὸ Πειρώμενον παθητικῶς ἀκουστέον, ἀντὶ τοῦ, πειραζόμενον παρά τινος, τουτέστι, προσπαιζόμενον καὶ προσβαλλόμενον. τὸ δὲ Κεκόμψευται, ὅτι πάντα τὰ ἔνυλα κομψὰ καὶ ἀπατηλά.

2, 9. Χαριστέον] Τὸ Χαριστέον ἐστὶν ἢ τὸ διδόναι τὶ τινὶ, χωρὶς ἀντιδόσεως, ἢ τὸ ἐν λόγοις τινὶ ὑποκλίνεσθαι, ἢ, ὡς νῦν, τὸ πρὸς Ἀφροδίσιον ἑαυτὸν συνουσίαν ἐπιδιδόναι τινί.

2, 15. Ἡρόδικον] Ὅτι Ἡρόδικος Σηλυμβριανὸς ἰατρὸς ἦν, καὶ τὰ γυμνάσια ἔξω τείχους ἐποιεῖτο, ἀρχόμενος ἀπό τινος διαστήματος οὐ μακροῦ, ἀλλὰ συμμέτρου, ἄχρι τοῦ τείχους, καὶ ἀναστρέφων.

2, 18. Κατὰ σχολὴν] ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, ἢ ἐν εὐκαιρίᾳ.

2, 23. Οὐδέτερα] Τὸ Σωκράτη καὶ Φαῖδρον ἀγνοεῖν, καὶ ἑαυτοῦ ἐπιλελῆσθαι.

2, 24. Ἐκεῖνος] Κατ' ἀποστροφὴν πρὸς Φαῖδρον ὁ λόγος, ὡς δῆθεν μὴ ἐκεῖσε παρόντος αὐτοῦ.

3, 5. Συγκορυβαντιῶντα] συνενθουσιῶντα.

3, 13. Ἀμωσγέπως] ὁπωσδήποτε, ἐν γέ τινι, καθ' ὅντινα οὖν τρόπον.

3, 19. Ὦ φιλότης] ἀντὶ τοῦ, ὦ φίλε, ἀπὸ τῆς διαθέσεως τὸ διακείμενον καλῶν.

4, 15. Ἀγραίας] Ἀγραίας Ἀρτέμιδος ἱερὸν ἵδρυ-

σαν Ἀθηναῖοι, διὰ τὸ ἔφορον εἶναι παντὸς ἀγρίου τὴν θεὸν, καὶ πᾶν τὸ ἄγριον καὶ ἀνήμερον καταστέλλειν.

4, 23. Ἀρείου πάγου] Δικαστήριον Ἀθήνησιν ἐν ἀκροπόλει οὕτω καλούμενον· πάγος μὲν, ὅτι ἐν τόπῳ ὑψηλῷ τοῦτο· Ἄρειος δὲ, παρ' ὅσον οἱ φόνοι ἐκεῖσε ἐκρίνοντο· ὁ δὲ Ἄρης τούτων ἔφορος ἦν. ἢ ὅτι τὸ δόρυ ἔπηξεν ἐκεῖσε, ὁπότε δίκην ἔλαχε πρὸς Ποσειδῶνα, τὸν τούτου υἱὸν Ἁλιῤῥόθιον ἀνελὼν, ὃς Ἀλκίππην ἐβιάσατο, τὴν Ἄρεως αὐτοῦ καὶ Ἀγραύλου τῆς Κέκροπος θυγατέρα.

5, 7. Τὸ Δελφικὸν γράμμα] Ἐπίγραμμα τὸ Γνῶθι σαυτὸν, ἐπὶ τοῦ προπυλαίου τοῦ ἐν Δελφοῖς ἱεροῦ γεγραμμένον. Δελφοὶ δὲ, πόλις ἐπὶ τῷ Παρνασῷ πρὸς τῇ Φωκίδι.

5, 12. Τυφῶνος] Τυφὼν Γῆς καὶ Ταρτάρου υἱὸς, γεννηθεὶς ἐν Σικελίᾳ, εἶδος ἔχων συμμιγὲς ἀνδρὸς καὶ θηρίων. Τεθυμένον δὲ, οἱονεὶ ὑπὸ πυρὸς ἐκκεκαυμένον, ἢ βεβλαμμένον.

5, 19. Ἄγνου] Ἄγνος, φυτόν τι θαμνῶδες, ἣ ἐςιν ἡ λύγος.

5, 24. Ἀχελῶου] Ἀχελῷος, ποταμὸς Αἰτωλίας.

11, 18. Δαιμονίως] πανούργως, δολίως, κεκρυμμενως.

11, 21. Γάννυσθαι] φαιδρύνεσθαι, χαίρειν, διαχεῖσθαι.

11, 23. Συνεβάκχευσα] σὺν σοὶ ἐπὶ τὸ κρεῖττον παρήλλαξα.

11, 27. *Διὸς φιλίου*] τοῦ τὰ περὶ φιλίας ἐπισκοποῦντος.

12, 25. *Σαπφοῦς*] Σαπφὼ, λυρικὴ ποιήτρια, Σκαμανδρωνύμου, Μιτυληναία. Ἀνακρέων δὲ, καὶ οὗτος λυρικὸς ποιητὴς, Σκυθίνου, ἢ Παρθενίου, Τήϊος.

13, 11. *Ὥσπερ οἱ ἐννέα ἄρχοντες*] Οἱ ἐννέα ἄρχοντες, κατ᾽ ἐνιαυτὸν καθιστάμενοι, ὤμνυον μὴ παρανομήσειν· εἰ δὲ φωραθεῖεν, ἐκ καταδίκης, τῷ Ἀπόλλωνι πέμπειν εἰκόνα χρυσῆν, ἐπὶ καταδίκῃ τοῦ ἄρχοντος, χαριστήριον δὲ τῷ θεῷ παρὰ Ἀθηναίων. Σωκράτει γοῦν ὑπισχνεῖται Φαῖδρος, εἰ καλλίω λόγον εἴποι Λυσίου, καθάπερ οἱ ἄρχοντες, εἰκόνα καὶ αὐτοῦ καὶ Σωκράτους χρυσῆν εἰς Δελφοὺς τῷ Ἀπόλλωνι ἀναθήσειν.

Εἰς αὐτό.

Πολέμαρχός ἐστιν ἄρχων ᾧ κατηγγύων τοὺς ξένους. ἔστι δὲ ὥσπερ λοχαγὸς τοῦ βασιλέως, ὃς καὶ ἀπόντος αὐτοῦ ἐπιμελεῖται τῶν κατὰ τὴν πόλιν. ὁ δὲ Βασιλεὺς μυστηρίων προνοεῖται, καὶ τὰς θυσίας τὰς πατρίους διοικεῖ. Ἄρχων δέ ἐστιν ὁ ἐπώνυμος τοῦ ἐνιαυτοῦ· οἷς πᾶσι καὶ ἑορταὶ, καὶ θεοὶ οἷς θύουσι, καὶ δίκαι τινὲς, ἀπονέμονται. οἱ δὲ Θεσμοθέται, ἓξ εἰσὶ τὸν ἀριθμὸν, ἀφ᾽ ὧν καὶ ὁ τόπος, ὅπου συνήεσαν, καὶ ἐσιτοῦντο, Θεμίστιον ἐκαλεῖτο. εἶχον δὲ ἐξουσίαν τοῦ ὑπογράψαι τὰ δικαστήρια, καὶ τὰς εἰσαγγελίας εἰσῆγον, καὶ τὰς χειροτονίας, καὶ προβολὰς, καὶ γραφὰς παρανόμων, καὶ ἄλλα τινά.

13, 22-23. *Τοιαῦτα*] Τοιαῦτα καὶ τοιούτων,

περὶ τῶν ἀναγκαίων φησὶν, ὧν τὴν εὕρεσιν ἡ φύσις πορίζει, τὴν δὲ διάθεσιν ἡμεῖς· παρ' ἣν καὶ ἔπαινος, ἢ ψόγος ἐστὶν ἡμῖν. τῶν δὲ μὴ ἀναγκαίων λέγει τῶν χρησίμων, ὧν καὶ ἡ εὕρεσις καὶ ἡ διάθεσις ἐξ ἡμῶν· παρ' ἃς δὴ καὶ ἐπαινούμεθα, ἢ ψεγόμεθα. οἷον, ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ Λυσίᾳ, καὶ Σωκράτει, καὶ πᾶσι τοῖς κατὰ φύσιν ἔχουσι, τὸ λέγειν, ὡς ὁ ἐρῶν ἀκόλαστον ἔρωτα, μαίνεται· ὁ δὲ μὴ τοῦτον ἐρῶν, σωφρονεῖ. ἡ δὲ περὶ τούτου διάθεσις, ἐπαινετὴ Σωκράτους, ὅτι ἀληθής· Λυσίου δὲ, οὔ· κατὰ προσποίησιν γάρ.

14, 1. Κυψελιδῶν ἀνάθημα] Κύψελος Περιάνδρου πατὴρ ἦν, οὗπερ οἱ υἱεῖς Κορίνθου τύραννοι γεγονότες, ὑπὸ Κορινθίων κατελύθησαν. ηὔξαντο οὖν οὗτοι, εἰ πάλιν τὴν ἀρχὴν ἀνακτήσαιντο, χρυσοῦν ἀνδριάντα τῷ θεῷ ἀναθήσειν ἐν Ὀλυμπίᾳ ὁλόσφυρον. οἳ δὴ κρατήσαντες Κορίνθου, ἀνέθεσαν ἐκεῖσε μέγιστον ἄγαλμα χρυσοῦν τοῦ Διός. Ὀλυμπία δέ ἐστι τόπος τις κατὰ τὴν Πελοπόννησον, ἐν Πίσῃ πόλει τῆς Ἤλιδος χώρας, ἔνθα τὰ Ὀλύμπια, καὶ ἀγὼν πενταετηρικὸς Μουνυχιῶνος μηνὸς ἤγετο τῷ Διΐ· ἐν οἷς κοτίνου στέφανος ἆθλον ἐδίδοτο τῷ νικήσαντι. τινὲς δ', οὐ κότινον, ἀλλ' ἐκ τῆς λεγομένης καλλιστεφάνου ἐλαίας. διαφέρει δὲ κότινον ἐλαϊκὸν ἀγριελαίας. Ἤγετο δὲ καὶ κατ' ἐνιαυτὸν, ἅπερ ἐλάττω ἐκάλουν.

14, 1. Σφυρήλατος] διόλου βάθυς ναστός.

14, 6. Εἰς τὰς ὁμοίας λαβὰς] ἀπὸ μεταφορᾶς εὕρηται τῶν παλαιόντων, οἳ τοῦ ἀφωρισμένου αὐτοῖς

πρὸς τὸ παλαίειν τόπου ὁπόταν ἐκπέσοιεν, εἶτα ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ τόπου καὶ σχήματος εἰ πάλιν ἔλθοιεν, εἰς ὁμοίας ἐληλυθέναι λέγονται λαβάς, ὡς καὶ νῦν ὁ Σωκράτης εἰς τὴν αὐτὴν τῷ Φαίδρῳ περιῆλθε προσποίησιν τοῦ μὴ δύνασθαι λέγειν.

14, 8. *Τῶν κωμῳδῶν φορτικὸν*] Ἔθος ἦν αὐτοῖς, τὸ τοῖς ἐρωτῶσιν, οἷον, δέδωκάς μοι τόδε, πάλιν τὸ αὐτὸ λέγειν τοὺς ἀποκρινομένους, δέδωκάς μοι τοῦτο. Οὕτως οὖν καὶ πρὸς Σωκράτη Φαῖδρον εἰπεῖν, ὡς εἰ ἐγὼ Σωκράτην ἀγνοῶ, καὶ τὰ ἑξῆς.

15, 9. *Λιγύων*] Ἔθνος τι ἠπειρωτικὸν τῶν ἑσπερίων οὕτω μουσικώτατον τὸ Λιγύων εἶναι φασὶν, ὡς καὶ μηδ' ἐν τοῖς πολέμοις πανστρατιᾷ μάχεσθαι, ἀλλὰ τὸ μέν τι τοῦ στρατεύματος πολεμοῦντος ἀγωνίζεσθαι, τὸ δὲ ᾄδειν.

15, 15. *Αἱμύλος*] ποικίλος, πυκνὸς, πανοῦργος, δολερός· καὶ Αἱμυλία, ἀσινόητος ἐπίχαρις.

19, 25. *Ἥλικα*] Εἴρηται μὲν ἐνταῦθα τῷ Πλάτωνι οὕτως· ἥλικα γὰρ καὶ ὁ παλαιὸς λόγος τέρπειν τὸν ἥλικα. τὸ δὲ τέλειον ἔχει·

Ἧλιξ ἥλικα τέρπει, γέρων δέ τε τέρπει γέροντα.
ὥς φησι καὶ ὁ Ξενοφῶν γεροντοκόμικα.

21, 7. *Ὀστράκου μεταπεσόντος*] Ὀστράκου περιστροφὴ, ἐπὶ τῶν διὰ τάχους εἰς φυγὴν ὁρμώντων. εἴρηται δὲ ἀπὸ παιδιᾶς τοιαύτης· Διελόντες ἑαυτοὺς οἱ παῖδες, ὡς ἰσαρίθμους ἑκατέρους γενέσθαι, οἱ μὲν πρὸς ἀνατολὴν ἵστανται, οἱ δὲ πρὸς δυσμάς. ἄλλος δέ τις μεταξὺ ἑκατέρων καθήμενος, ὄστρακον εἶχεν, ἐκ μὲν τοῦ ἑνὸς μέρους κεχρισμένον λευκῷ, ἐκ

δὲ θατέρου μέλανι· καὶ ἔῤῥιπτε τοῦτο ὀρθόν. καὶ εἰ μὲν κατεφέρετο τὸ λευκὸν μέρος ἄνω, οἱ πρὸς ἀνατολὰς ἑστῶτες ἐδίωκον τοὺς πρὸς ταῖς δυσμαῖς· εἰ δὲ τὸ μέλαν ἄνω, οἱ πρὸς ταῖς δυσμαῖς ἐδίωκον, ἕως καταλάβοιεν. καταληφθέντες δὲ ἐβαστάζοντο ὑπ' αὐτῶν ἀφ' οὗ κατελήφθησαν τόπου, ἕως ἐπανέλθωσιν ἐπὶ τὸν τόπον ἀφ' οὗ τὴν ἀρχὴν ἔφυγον.

21, 20. Ὡς λύκοι] Παρῳδεῖ τὸ Ὁμηρικὸν εἰρημένον ἐν τῇ χ' ῥαψῳδίᾳ·

Ὡς οὐκ ἔστι λέουσι καὶ ἄρνεσιν ὅρκια πιστά,
Οὐδὲ λύκοι τε καὶ ἄρνες ὁμόφρονα θυμὸν ἔχουσιν.

ἡ παροιμία οὖν ἐπὶ τῶν ἐρωτικῶς ἐχόντων.

22, 11. Μεσημβρία — σταθερά] Σταθερὸν, τὸ σφόδρα θερμὸν, ἀπὸ τῆς ἐν τῷ θέρει μεσημβρίας. καὶ Ἀντίμαχος· θέρεος σταθεροῖο. καὶ τὸ ἑστὼς δὲ, καὶ ἠρεμοῦν, Σταθερὸν λέγουσι.

22, 21. Οὐ πόλεμον] Οὐ πόλεμον ἀγγέλλεις, ἐπὶ τῶν ἀγαθὰ ἀγγελλόντων. Ἐμνήσθη ταύτης καὶ ἐν τῷ τρίτῳ τῶν Νόμων.

22, 27. Ἀφοσιώσωμαι] ἀποπληρώσω τὴν παραλελειμμένην ὁσιότητα. ἔστι γὰρ Ἀφοσίωσις, ὁσιότητος παραλελειμμένης ἀποπλήρωσις.

23, 3. Ἔθραξε] ἐτάραξεν, ἠνώχλησεν, ἔνυξεν, ἐκίνησεν, ἐδυσώπησεν.

23, 4. Ἐδυσωπούμην] ἀντὶ τοῦ, ηὐλαβούμην.

23, 5. Ἀμπλακών] ἁμαρτών.

23, 29. Πέργαμα] τὰ ὑψηλά.

24, 1. Παλινῳδίαν] ἐναντία ᾠδή, ἡ ῥῆσις τῆς προτέρας.

25, 14. *Δωδώνη*] πόλις τῆς Μολοσσίδος, ἐν ᾗ τὸ μαντεῖον τοῦ Διός.

25, 17. *Σιβύλλαι*] Σιβύλλαι μὲν γεγόνασι δέκα, ὧν πρώτη ὄνομα Σαμβήθη. Χαλδαίαν δὲ φασιν αὐτὴν οἱ παλαιοὶ λόγοι, οἱ δὲ μᾶλλον, Ἑβραίαν· καὶ δὴ καὶ ἑνὶ τῶν παίδων τοῦ Νῶε εἰς γυναῖκα ἁρμοσθῆναι, καὶ συνεισελθεῖν αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἐν τῇ κιβωτῷ. ταύτην καὶ τὰ περὶ τῆς πυργοποιΐας χρησμῳδῆσαι φασί, καὶ ὅσα τοῖς τούτων συνέβη τολμήμασι· χρησμῳδῆσαι δὲ πρὸ τῆς διαιρέσεως τῶν γλωσσῶν γενομένην, γλώσσῃ φασὶ τὰ χρησμῳδηθέντα τῇ Ἑβραΐδι· οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ τὰ κατὰ τὸν Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα προειπεῖν· ἧς καὶ μνήμην Νικάνωρ, ὁ τὸν Ἀλεξάνδρου βίον ἀναγράψας, πεποίηκε. Δευτέρα δὲ, Λίβυσσα· ἧς μνήμην ἐποιήσατο ἐν τῷ τῆς Λαμίας προλόγῳ Εὐριπίδης. ὄνομα δὲ αὐτῆς οὐ πάνυ σαφηνίζουσι. Τρίτη, Δελφὶς, ἡ ἐν Δελφοῖς τεχθεῖσα· περὶ ἧς ἱστόρησε Χρύσιππος ἐν τῷ περὶ θειότητος βιβλίῳ. Τετάρτη, Ἰταλική, ἡ ἐν ἐρημίᾳ τῆς Ἰταλίας τὴν διατριβὴν λαχοῦσα· ἧς υἱὸς ἐγένετο Εὔανδρος, ὁ τὸ ἐν Ῥώμῃ τοῦ Πανὸς ἱερὸν τὸ καλούμενον Λούπερκον κτίσας· περὶ ἧς ἔγραψεν Ἐρατοσθένης. Πέμπτη, ἡ Ἐρυθραία, ἥτις καὶ τὰ κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον συνενεχθέντα προηγόρευσε· περὶ ἧς Ἀπολλόδωρος ὁ Ἐρυθραῖος διεξέρχεται. Ἕκτη, ἡ Σαμία, ἧς τὸ κύριον ὄνομα Φυτὼ φασιν. Ἑβδόμη, ἡ Κυμαία μὲν γένος, ὄνομα δὲ Ἀμάλθεια· οἱ δὲ Ἐρωφίλην φασί· παρά τισι δὲ κλῆσιν ἠνέγκατο Ταράξανδρα. Βιργίλιος δὲ, ὁ Ῥω-

uαίων ποιητὴς, Δηϊφόβην αὐτὴν ὀνομάζει. Ὀγδόη, ἡ Ἑλλησποντία, ἥτις ἐν κώμῃ Μαρμυσσῷ τὴν γένεσιν ἔσχε περί τινα πολίχνην Γεργετίωνα. ὑπὸ τὴν ἐνορίαν δὲ αὕτη τῆς Τροίας ἐτύγχανεν. ἦν ἐν καιρῷ Σόλωνος καὶ Κύρου, ὡς ἔγραψεν Ἡρακλείδης ὁ Ποντικός. Ἐννάτη, ἡ Φρυγία. Ἐπὶ πᾶσι δεκάτη ἡ Τιγουρτία μὲν γένος, ὄνομα δὲ Ἀβουναία. Ταύτας δὲ φασὶ τῶν φρενῶν ἐξισταμένας τὰ μέλλοντα χρησμῳδεῖν· τῶν ὑπολαμβανόντων δὲ γραφῇ τοὺς χρησμοὺς, οὐκ ἐχόντων σοφίαν τὰ χρησμῳδούμενα γράφειν ἀπταίστως, ἄλλως τε δὲ, καὶ τῷ τάχει τῆς φορᾶς τῶν λόγων οὐκ ἐχόντων καθυπηρετουμένας τὰς χεῖρας, συμβῆναι πολλοὺς τῶν χρησμῶν εἰς χωλιάμβους διαπεσεῖν, καὶ μηκέτι τυχεῖν διορθώσεως, ἅτε δὴ τῶν χρησμῳδῶν γυναίων ἐν ἐκστάσει μὲν καθεστώτων, ἐπειδὰν τὴν ὕπαρξιν προηγόρευον τῶν μελλόντων, πεπαυμένων δὲ τοῦ χρησμολογεῖν, μηδαμῶς αἴσθησιν ἐχόντων, μήτε ὧν ἔλεγον, μήτε τὶ ἂν βούλοιντο τὰ κεχρησμῳδημένα. Πᾶσαι μὲν οὖν μαντικαί. ἡ δὲ Ἐρυθραία, ἡ καὶ Ἐρωφίλη καλουμένη, τῶν ἄλλων ἐξαίρετος· καὶ γὰρ γεννηθεῖσα, εὐθὺς προσεῖπεν ἐξ ὀνόματος ἕκαστον, καὶ ἔμμετρα ἐφθέγξατο, καὶ εἰς βραχὺν χρόνον τέλειον εἶδος ἀνθρώπου ἔλαβε.

25, 26. Ἀπειροκάλως] Κυρίως τῷ Ἀπειροκάλως ἐχρήσατο· αὐτοῦ γὰρ καλῶς ἔχοντος τοῦ ὀνόματος τῆς μανίας, ἀπειρίᾳ τοῦ καλοῦ ἠγνόησαν τὸ καλὸν τοῦ ὀνόματος.

31, 3. Ὑποβρύχιαι] ὑπὸ τὸ ὕδωρ, ὅ ἐστι τὴν γένεσιν, ποντισθεῖσαι.

40, 12. Ὑπλήγγος] Ὕσπληξ, ἀφετήριον, πληγὴ, ὥσπερ νῦν, πάσσαλος κεράτινος κρίκος, πάντα θηλυκῶς.

40, 16. Ἐρείσας] ἑλκύσας.

43, 17. Ἐννέα χιλιάδας] Ἐννέα χιλιάδας εἶπεν, ἐπειδὴ ἐν τῇ πρώτῃ γενέσει ἡ περίοδος ἡ ἀπὸ τοῦ νοητοῦ ἐπὶ τὰ τῇδε, οὐδεμίαν κάκωσιν ἔχει.

44, 3. Ἐπαμφοτερίζῃ] Λυσίᾳ καὶ ἐμοὶ Σωκράτει ἕπηται.

44, 13. Λογογράφον] Λογογράφους γὰρ ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ τοὺς ἐπὶ μισθῷ λόγους γράφοντας, καὶ πιπράσκοντας αὐτοὺς εἰς δικαστήρια· Ῥήτορας δὲ, τοὺς δι᾽ ἑαυτῶν λέγοντας.

44, 23. Γλυκὺς ἀγκὼν] Γλυκὺς ἀγκὼν, ἐπὶ τῶν κατειρωνευομένων. τόπος δέ ἐστιν ἐν τῇ Μεμφίδι Ἀγκὼν προσαγορευόμενος ἀπὸ τῶν πλεόντων κατ᾽ ἀντίφρασιν, ἴσως διὰ τὸ δυσχερές. ἔνιοι δὲ τάττουσιν αὐτὴν ἐπὶ τῶν εὐθυμούντων, παρ᾽ ὅσον τὸν ἀγκῶνα οἱ εὐφραινόμενοι τιθέασι.

45, 12. Ἐμμένῃ] Τουτέςι, δεχθῇ, καὶ μὴ ἐκβληθῇ ὁ λόγος.

45, 20. Λυκούργου] Λυκοῦργος, Λακεδαιμονίων, Σόλων δὲ, Ἀθηναίων νομοθέτης· Δαρεῖος δὲ, τρίτος ἀπὸ Κύρου Περσῶν βασιλεύς.

46, 13. Ἀνδραποδώδεις] Ἀνδραποδώδεις εἰσὶν ἡδοναὶ, αἱ ἄλλων παθῶν ἀπεχόμεναι, ὑπ᾽ ἄλλων δὲ κρατούμεναι.

46, 15. Πνίγει] Θάλπει, καύματι.

46, 22. *Μεσημβριάζοντα*] ἐν μεσημβρίᾳ νυστάζοντα καὶ καθεύδοντα, κηλούμενα.

47, 7. *Ἄσιτον*] Σημείωσαι, ὅτι τοὺς τέττιγας λέγει τὸ παράπαν μὴ δεῖσθαι τροφῆς, τῇ δὲ δρόσῳ ἀρκεῖσθαι μόνῃ.

47, 18. *Ἴᾱσι*] πέμπουσι.

48, 21. *Περὶ ὄνου σκιᾶς*] Ὄνου σκιά, ἐπὶ τῶν μηδενὸς ἀξίων. Φασὶ δὲ εἰλκύσθαι τὴν παροιμίαν ἀπὸ τοῦ Δημοσθένει τῷ ῥήτορι συμβάντος. Δίκην γάρ ποτε, ὥς φησιν Ἀριστείδης, ἀπολογούμενος, ἧς τὸ τίμημα ἦν, τί χρὴ παθεῖν, ἢ ἀποτῖσαι, τοῦ κατηγόρου δεινῶς εἰρηκότος, καὶ προεξειργασμένου, διότι εὐθυνόμενος οὐδενὶ δικαίῳ, μόνῃ δὲ τῇ Δημοσθένους δεινότητι πέποιθεν· ὡς οἱ δικασταὶ μετεωρισθέντες, οὐ προσεῖχον τὸν νοῦν τῷ Δημοσθένει, ἀλλ' ἐθορύβουν, κωλύοντες ἀπολογεῖσθαι, καὶ τοῦτο συνέβαινεν ἐπὶ πλείονα χρόνον, διαλιπόντων ποτὲ μικρὸν, καὶ γενομένης βραχείας ἡσυχίας, Ἄνδρες, ἔφη, δικασταὶ, μικρόν μου χρόνον ἀνάσχεσθε, καὶ συγχωρήσατέ μοι λόγον οὐ πάλαι γεγονότα διηγήσασθαι. Τῶν δὲ συγχωρησάντων, διὰ τὸ μέγα τι ὑπολαβεῖν τὸ ὑπ' αὐτοῦ μέλλον λέγεσθαι, Νεανίσκος τις, ἔφη, τῶν ἐπὶ φιλολογίαν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν παραγεγονότων, ὅτε ἀποτρέχειν ἔμελλεν, ἐμισθώσατο ὄνον, πρὸς τὸ τὰ σκεύη αὐτοῦ διακομίσασθαι μέχρι Μεγαρέων. ὑπὸ κύκα δὲ τῆς ὥρας ὑπαρχούσης, κατὰ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας ἐκκαίοντος τοῦ ἡλίου σφοδρότερον, οὔτε τὸ ὑποζύγιον συνέβαινεν ἐθέλειν ὁδοιπορεῖν, οὔτε αὐτὸν ἀκολουθεῖν δύνασθαι. κατα-

λύσαντος οὖν τὸ φορτίον τοῦ ὀνηλάτου, καὶ τὸν ὄνον στήσαντος ἐκτὸς τῆς ὁδοῦ, μὴ δυνάμενος ὑπομένειν τὸ καῦμα, ἀλλὰ κακῶς διακείμενος, ὑπὸ τὴν τοῦ ὄνου σκιὰν ὑποδὺς μένειν οἷός τε ἦν. τοῦ δὲ ὀνηλάτου ἐκεῖνον μὲν κωλύοντος, ἑαυτῷ δὲ ἐπιβάλλειν λέγοντος, διὰ τὸ καὶ τὸν ὄνον ἴδιον εἶναι, καὶ τὴν ἀπ᾽ αὐτοῦ σκιὰν ὑπάρχειν ἰδίαν· μεμισθωκέναι γὰρ μόνον τὸν ὄνον διακομιοῦντα αὐτοῦ τὰ σκεύη, οὐ μὴν τὴν σκιὰν αὐτοῦ. ὡς δὲ καὶ ὁ νεανίσκος ἀντέλεγε πάλιν, φάσκων, τὴν ἡμέραν ὅλην αὐτοῦ τὸν ὄνον εἶναι, καὶ πολλὴν ἀντιλογίαν συνέβαινεν ἐκ τούτου γίνεσθαι, ἕως εἰς μάχην ὥρμησαν. Ἐπεὶ δ᾽ ὁ μὲν, ταῦτα εἰπὼν, κατέβαινεν ἀπὸ τοῦ βήματος, οἱ δὲ δικασταὶ κατεῖχον, ἀξιοῦντες τὸ γενόμενον πέρας ἐξηγήσασθαι, ἐπιστραφεὶς, Ἄνδρες, εἶπεν, ὑπὲρ μὲν ὄνου σκιᾶς βούλεσθε ἀκοῦσαι, ὑπὲρ ἀνθρώπου δὲ κινδυνεύοντος τῷ βίῳ κωλύετε λέγειν. καὶ οὕτω τοὺς δικαστὰς συγχωρήσαντας, ὀρθῶς ὑπὸ τοῦ ῥήτορος ἐπιπεπλῆχθαι, λέγειν ἐφεῖναι. ὅθεν τό, τε τοῦ διηγήματος εὔστοχον, καὶ τὸ τοῦ φρονήματος παῤῥησιαστικὸν διαμνημονευθὲν, παροιμίας ἔλαβε τάξιν.

48, 25. Καρπὸν ἂν ἔσπειρε θερίζειν] Καρπὸν ὃν ἔσπειρας θέριζε, ἐπὶ τῶν τοιαῦτα πασχόντων, οἷα ἔδρασαν. παρῆκται δὲ ὑπὸ τοῦ στίχου·

Εἰ δὲ κακὰ σπείραις, κακά κεν ἀμήσαιο.

καὶ πάλιν·

Ὃς δὲ κακὰ σπείρει, θερίζει κακὰ κήδεα παισίν.

49, 2. Ἐκεῖνο] τὸ ἀληθὲς δηλαδή.

49, 2. Ἐμὲ λαμβάνειν] τὴν τοῦ πείθειν δύναμιν.

49, 14. Ἱκανῶς φιλοσοφήσῃ] Οἱ γὰρ ἄριστοι ῥήτορες καὶ φιλόσοφοι, ὡς Περικλῆς Ἀναξαγόρου, ὡς Δημοσθένης Πλάτωνος γεγονότες μαθηταί.

49, 23. Περὶ τὰς δίκας] Ἔθος ἦν παλαιὸν, ἐν τοῖς δικαστηρίοις, δημοσίοις τε λόγοις τοὺς ῥήτορας διατρίβειν· οὐ μὴν ἐν ταῖς γινομέναις συνουσίαις ἰδίᾳ.

50, 1. Γοργίαν] Γοργίας παράλληλος Νέστορι, ὡς αἰδήμων, καὶ πολυετής· ὀκτὼ γὰρ καὶ ἑκατὸν ἔζησεν ἔτη· ὡς δεινοὶ οἱ ἄλλοι Ὀδυσσεῖ.

50, 11. Ἐλεατικὸν Παλαμήδην] Ζήνωνα φησὶ, τὸν Παρμενίδου ἑταῖρον, ὅτι δὴ πανεπιστήμων σχεδὸν ἦν ὁ ἀνὴρ, ὡς καὶ Παλαμήδης.

50, 29. Ἦ] Σύνδεσμος ἀπορηματικὸς ἀντὶ τοῦ ἆρα τὸ Ἦ, ὡς τό·

Ἦ μοῦνοι φιλέουσ᾿ ἀλόχους μερόπων ἀνθρώπων
Ἀτρεῖδαι;

51, 16. Ψιλῶς] τὸ μὴ ἐπὶ ὑποδείγματος φησί.

51, 19. Ὁ εἰδὼς] Σημείωσαι, ὅτι ὁ φιλόσοφος ὡς παιδιᾷ χρῆται τοῖς τῶν ῥητόρων λόγοις, καὶ ὅπερ ἐκεῖνοι μετὰ σπουδῆς ποιοῦσι, τὸ διὰ τῶν ὁμοιοτήτων παράγειν τοὺς ἀκούοντας, οὗτος ἐν παιδιᾶς μοίρᾳ ἔχει.

51, 23. Τοῦτο τὸ γέρας] τὸ δύνασθαι διακρίνειν τοὺς κατὰ τέχνην λέγοντας, καὶ μή.

52, 20. Τὸ πλῆθος] Γράφεται καὶ, τὸ εἶδος.

53, 5. Ἀμηχάνως] ἀντὶ τοῦ, θαυμασίως πάνυ ὡρίσω.

53, 21. Ἠ πολλοῦ δεῖν] ὄντως λίαν ἐλλείπειν.

53, 23. Διανεῖν] διακολυμβᾶν, διαπερᾶν.

54, 26. Ἑτέρους λόγους] τοὺς μετ᾽ ἀληθείας.

57, 24. Ἐν μέτρῳ] Ἐπειδὴ τὰ ἔπη τῶν καταλογάδην εὐμνημονευτότερα.

58, 8. Μουσεῖα λόγων] τὰ πάρισα, ὥς τό· καὶ φιλοκίνδυνον τὸν βίον κατέστησεν· τῆς δὲ περίβλεπτον καὶ περιμάχητον τὴν φύσιν ἐποίησεν.

58, 8. Διπλασιολογίαν] ὡς τὸ, φεῦ φεῦ.

58, 9. Εἰκονολογίαν] τὸ δι᾽ εἰκόνος, καὶ δι᾽ ὑποδείγματος τὶ δηλοῦν. Γνωμολογία δὲ, ὥς τὸ, δεινὸν ἡ πονηρία. ὁ Λικύμνιος δὲ, Πώλου διδάσκαλος, ὃς διήρει τὰ ὀνόματα εἰς κύρια, σύνθετα, ἀδελφὰ, ἐπίθετα, καὶ εἰς ἄλλα τινά.

59, 1. Ἦτριον] τὸ εὐυφὲς ἱμάτιον καὶ ἀραιόν.

65, 6. Τὸ τοῦ λύκου] Λύκου ῥήματα, ἐπὶ τοῦ καὶ λόγοις καὶ ἔργοις ἀδικοῦντος. Ἰδὼν γὰρ λύκος ποιμένα ἐσθίοντα προβάτια, εἶπεν· ἡλίκος ἂν ἤρθη θόρυβος, εἰ ἐγὼ ταῦτ᾽ ἐποίουν; Ἐμνήσθη ταύτης ἐνταῦθα Πλάτων.

70, 11. Ἀδώνιδος κήπους] Ἀδώνιδος κῆποι, ἐπὶ τῶν ἀώρων, καὶ ὀλιγοχρονίων, καὶ μὴ ἐῤῥιζωμένων. Ἐμνῆσθη δὲ αὐτῆς καὶ Εὐριπίδης Μελανίππῃ, καὶ ἐνταῦθα Πλάτων.

75, 6. Κοινὰ γὰρ] Κοινὰ τὰ φίλων, ἐπὶ τῶν εὐμεταδότων. φασὶ δὲ λεχθῆναι πρῶτον τὴν παροιμίαν περὶ τὴν μεγάλην Ἑλλάδα, καθ᾽ οὓς χρόνους ὁ Πυθαγόρας ἔπειθε τοὺς αὐτοῦ κατοικοῦντας ἀδιανέμητα πάντα κεκτῆσθαι. φησὶ γοῦν ὁ Τίμαιος ἐν

τῇ ιέ οὕτω· προσϊόντων δ' οὖν οὕτω τῶν νεωτέρων, καὶ βουλομένων συνδιατρίβειν, οὐκ εὐθὺς συνεχώρησεν, ἀλλ' ἔφη δεῖν καὶ τὰς οὐσίας κοινὰς εἶναι τῶν ἐντυγχανόντων. εἶτα μετὰ πόλλά φησι· καὶ δι' ἐκείνους πρῶτον ῥηθῆναι κατὰ τὴν Ἰταλίαν, ὅτι κοινὰ τὰ τῶν φίλων. Ἐμνήσθη δὲ ταύτης καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ θ' τῶν Ἠθικῶν. Κλέαρχος δέ φησιν, ὑπὸ Χαλκιδέων τῶν ἐν Εὐβοίᾳ πεμφθῆναι δῶρα εἰς Δελφοὺς Ἀπόλλωνι καὶ Ἀρτέμιδι· τῶν δὲ Δελφῶν μαντευομένων, εἰ ἐξ ἴσης τὴν ἀνάθεσιν ποιήσωνται, ἔφηνεν ὁ θεός, κοινὰ τὰ τῶν φίλων. καὶ Μένανδρος ἐν Ἀδελφοῖς β'.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΕΙΖΟΝΑ ΙΠΠΙΑΝ.

76, 3. Ἦλις] Ἦλις, πόλις Πελοποννήσου πρὸς τῇ Ὀλυμπίᾳ, ἀπέχουσα Πίσης τριακοσίους σταδίους.

76, 9. Λακεδαίμονα] Πόλις καὶ αὕτη Πελοποννήσου, πρότερον Σπάρτη προσαγορευομένη.

78, 5. Λεοντίνων] Λεοντῖνοι, πόλις Σικελίας.

78, 13. Κέῳ] Κέως, νῆσος, ἣ καὶ Μεροπὶς ἐκαλεῖτο.

87, 2. Αὐτὸ δείξει] Αὐτὸ δείξει, ἐπὶ τῶν ἀπιστούντων τὶ μὴ γίνεσθαι. Μέμνηται δ' αὐτῆς καὶ Κρατῖνος ἐν Πυλαίᾳ, καὶ Πλάτων ἐν Θεαιτήτῳ, καὶ ἐνταῦθα. καὶ ἔστιν, ὁ τὸν ποταμὸν καθηγούμενος, καὶ τὸν πόρον ζητῶν, αὐτὸ δείξει. Τῶν γὰρ παροιμιῶν, αἱ μὲν καθ' αὑτὰς λέγονται, αἱ δὲ ἐπὶ λόγων

σαφηνίζονται. Μέμνηται δὲ αὐτῆς καὶ Σοφοκλῆς ἐν Λημνίαις οὕτως·

Ταχὺ δ' αὐτὸ δείξει τοὔργον, ὡς ἐγὼ, σαφῶς.

89, 23. Τωθάσεται] σκώψει, λοιδορήσει, χλευάσει.

90. 24. Ἔτνους] Ἔτνος, εἶδος ὀσπρίου, ὃ τινες καλοῦσι πισσάριον. Τορύνη δὲ, τὸ ταρακτήριον.

90, 29. Μέρμερος] φροντίδος ἄξιος, ἢ χαλεπός.

92, 23. Ἐφικέσθαι] καταλαβεῖν.

93, 24. Γεγωνεῖν] μέγα φθέγγεσθαι.

94, 10. Βάλλ' ἐς Μακαρίαν] Ἡρακλέους θυγάτηρ, Μακαρία τοὔνομα, ἣν λόγος, κατὰ τὴν Εὐρυσθέως ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατείαν, αὐτοκέλευστον ἑαυτὴν ὑπὲρ τῆς πόλεως εἰς σφαγὴν ἐπιδοῦναι. Τοὺς οὖν Ἀθηναίους κατὰ τιμὴν τῆς παιδὸς, βάλλοντας αὐτὴν ἄνθεσι καὶ στεφάνοις, παρακελεύεσθαι τοῖς ἄλλοις· βάλλ' εἰς Μακαρίαν· ὡς τὴν παροιμίαν παρελθεῖν καὶ ἐπὶ τῶν προθυμουμένων τι· αὖθις δὲ καταχρηστικῶς καὶ ἐπὶ πάσης ἀφοσιώσεως. Δοῦρις δέ φησιν, ὅτι αὕτη τὴν πυρὰν τοῦ πατρὸς κατέσβεσε, καὶ ἐξ ἐκείνου παρὰ Μακεδόσι νενόμισται, τὰς θυγατέρας τῶν κηδευομένων, οἷς ἂν ὦσι παῖδες, τὸ αὐτὸ πράττειν ἐπὶ τοῖς πατράσιν.

97, 22. Ἆ, μὴ μέγα] Ἆ περισπασθὲν δηλοῖ εἴθε Καλλίμαχος·

Ἆ πάντως ἵνα γῆρας.

καὶ τὸ ὦ κλητικόν. Ὅμηρος·

Ἆ δειλοὶ, τί κακῶν.

σημαίνει δὲ καὶ τὸ πολὺ, καὶ μέγα, παρ' Ἀρχιλόχῳ·

Ἆ ἕαδ' εἴς τε ταύρους.

τό, τε ἐν ἴσῳ τῷ ναὶ, καὶ εἴθε. καὶ ἔτι σχετλιαστικὸν ἀντὶ τοῦ φεῦ ἐπιῤῥήματος, ὡς ἐνταῦθα. βραχέως δὲ καὶ δασέως τὸ ἅτινα, ὡς παρ' Ἱπποκράτει. παρὰ δὲ Δημοκρίτῳ, ἴδια. παρ' Ὁμήρῳ τὰ ἑαυτοῦ·

Ἃ πρὸς δώμαθ' ἕκαστος.

καὶ ἀντὶ τοῦ ὢν τέτακται, ὡς παρ' Εὐριπίδῃ ἐν Μηδείᾳ·

Πράξασ' ἃ μέλλω, καὶ τυχοῦσ' ἃ βούλομαι.

καὶ παρὰ Σοφοκλεῖ·

Αἰτεῖς ἃ τεύξῃ.

εἰ δὲ ψιλωθείη περισπασθὲν, τὸ νῦν σημαίνει, ὡς ἐν Εὔκλου, τοῦ χρησμολόγου, ποιήμασι. βραχέως δὲ καὶ ψιλῶς σημαίνει ἀπόφασιν ἀρνητικήν.

98, 1. Ἀμέλει] ἀντὶ τοῦ, τοιγαροῦν, συλλογιστικοῦ συνδέσμου.

107, 1. Διανεκῆ] διαπαντός. οὕτω καὶ Διογενιανός.

107, 8. Οὐχ οἷα] Παροιμία, ἐπὶ τῶν λεγομένων, ἢ πραττομένων κατὰ δύναμιν, ὑφ' ἑκάστου λεγομένη· Τὰ ἡμέτερα, οὐχ οἷα βούλεταί τις, ἀλλ' οἷα δύναται.

112, 28. Χαλεπὰ τὰ καλὰ] Περίανδρος, ὁ Κορινθίων δυνάστης, κατ' ἀρχὰς δημοτικὸς ὢν, ὕστερον εἰς τὸ τύραννος εἶναι μετῆλθε. Τοῦτο Πιττακὸν ἀκούσαντα, τότε Μιτυληναίων δυναστεύοντα, καὶ δείσαντα περὶ τῆς ἑαυτοῦ γνώμης, καθίσαι τε ἐπὶ τὸν βωμὸν ἱκέτην, καὶ ἀπολυθῆναι τῆς ἀρχῆς

ἀξιοῦν. Τῶν δὲ Μιτυληναίων πυνθανομένων τὴν αἰτίαν, εἰπεῖν τὸν Πιττακὸν, ὡς χαλεπὸν, ἐσθλὸν ἔμμεναι. τοῦτο δὲ μαθόντα Σόλωνα, εἰπεῖν, χαλεπὰ τὰ καλά· καὶ ἐντεῦθεν εἰς παροιμίαν ἐλθεῖν. Οἱ δὲ ἐπὶ τοῦ ἀδυνάτου τὸ Χαλεπὸν ἀκούουσιν· ἐπὶ πάντων γὰρ γενέσθαι ἀγαθὸν, ἀδύνατον.

ΕΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ δ΄.

129. Δίωνι] Δίων, ὁ Συρακούσιος, Ἱππαρίνου μὲν υἱὸς ἦν, ἀνεψιαδοῦς δὲ Διονυσίου τοῦ προτέρου, κατὰ δὲ οἰκειότητα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ἀριστομάχης ἀδελφὸς, εὐφυΐᾳ δὲ καὶ μεγαλοψυχίᾳ καὶ φιλοτιμίᾳ διαφέρων τοῦ γενέσθαι τινὸς ἄξιος. Ἱππαρῖνος γὰρ παίδων ὄντων αὐτῷ τῶν παρὰ Δίωνα, τριῶν μὲν υἱῶν, τριῶν δὲ θυγατέρων, τελευτῶν τὸν βίον, ἐπίτροπον Διονύσιον κατέστησεν, οἰκεῖον ὄντα, καὶ τὰς γυναῖκας ἅμα καὶ τὰς κόρας διέθηκε γῆμαι, Ἀριστομάχην μὲν τὴν πρεσβυτάτην, αὐτὸν, τὰς δὲ λοιπὰς τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ δοῦναι, Λεπτίνῃ τε καὶ Θεαρίδῃ. καὶ οὕτω γέγονε τελευτησάσης τῆς Λοκρίδος αὐτοῦ γυναικὸς, ἐξ ἧς ἐγεγόνει αὐτῷ Διονύσιος ὁ νεώτερος, ὁμώνυμος αὐτῷ υἱός.

ΕΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ζ΄.

138, 21. Ἐπιτηδεύων δύναιτο] Εἰ μὲν τὸ Δύναιτο συνυπακουόμενον λήψῃ, ὡς ἀπαρέμφατα προπερισπασθήσονται τό, τε Μελλῆσαι, καὶ τὸ Ἠρεμῆσαι· εἰ δὲ καθ' αὐτὰ ταῦτα ἐκδέξῃ, ὡς εὐκτικὰ παροξυνθήσεται.

149, 2. *Γεγονότε φίλω*] Ἐν ἄλλῳ βιβλίῳ λείπει τὸ φίλω.

154, 20. *Ἐπιστολή*] ἐντολή, ἐπίσκηψις.

160, 22. *Ἀληθές ἐστιν. ὢν ἓν μὲν*] Ἐν ἄλλῳ· ἀληθῶς ἐστιν ὄν· ἓν μέν.

163, 8. *Ὁ Λυγκεὺς*] Λυγκέα, φασὶ, τὸν Ἀφαρέως καὶ Ἀρήνης, οὕτω γενέσθαι ὀξυδερκῆ, ὡς καὶ τὰ ὑπὸ γῆν βλέπειν. ἀφ' οὗ καὶ ἡ παροιμία.

164, 21. *Ἴττω Ζεὺς*] Ἡ λέξις ἐπιχωριάζοντός ἐστιν ἀντὶ τοῦ ἴστω, τῇ Βοιωτίᾳ διαλέκτῳ, ἐπὶ θαύματος εἰλημμένη, ἧς καὶ ἐν τῷ Φαίδωνι μέμνηται ὑπὸ Κέβητος εἰρημένης.

165, 24. *Περὶ τὴν Σκύλλαν*] Σκύλλα λέγεται ἡ δι' ἐναντίων ἀνέμων συχνὴ καὶ πολυκύμων τῶν τῆς θαλάττης ῥευμάτων σύμπτωσις, κατ' ἀκρωτήριά τινα ἐπιπολὺ διήκοντα τῶν μεγίστων πελάγων γιγνομένη, φοβερά τε, καὶ πολύμορφος, φωνήν τε ἀφιεῖσα οἷα σκυλάκων νεογνῶν· ἐξ οὗ καὶ τοὔνομα εἴληφεν· οἷα γίνεται ἡ περὶ τὸν κατὰ Σικελίαν πορθμόν. Χάρυβδις δὲ, ἡ ἀναπινομένη θάλασσα περί τε τὸν εἰρημένον πορθμὸν, καὶ περὶ τὰ Γάδειρα, καὶ πάλιν ῥαγδαίως ἐπαναστρέφουσα· ἢ τῆς ἡμέρας τρὶς συσπῶσα τὸ ὕδωρ, πάλιν ἀνῆει. εἴρηται δὲ παρὰ τὸ εἰς χάος ῥοιβδεῖν, ὅ ἐστιν ἀναῤῥοφεῖν.

165, 25. *Ἀναμετρήσαιμι*] διαπεράσαιμι.

167, 1. *Ἐδυσχέραινον μὲν ὅλως*] Ἐν ἄλλῳ λείπει τὸ ὅλως.

168, 18. *Χρείη*] δέοι.

ΕΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ η'.

177, 17. *Φοινίκων, ἢ Ὀπικῶν*] Φοίνικες ἀπὸ Φοινίκης τῆς χώρας. αὕτη δὲ ἀπὸ Φοίνικος, τοῦ Ἀγήνορος καὶ Μερόπης, τῆς Νείλου. Ὀπικοὶ δὲ, ἔθνος Ἰταλίας.

177, 20. *Τέμνειν φάρμακον*] πείθειν, τιμᾶν, ἡγεῖσθαι, ὡς οἶμαι, νῦν.

ΕΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ιγ'.

188, 23. *Μύρτα*] ὁ καρπὸς τῆς μυρσίνης.

191, 18. *Τῶν ἀμοργίνων*] Ἀμοργὶς κυρίως ἡ λινοκαλάμη, ἐξ ἧς γίνεται ἐνδύματα Ἀμόργινα, ἢ Ἀμοργίδια λεγόμενα. οἱ δὲ, τὰ παραπλήσια βύσσῳ. ἔστι δὲ Ἀμοργὶς καὶ ἡ τοῦ ἐλαίου ὑποστάθμη, καὶ ἡ τρὺξ τοῦ οἴνου.

192, 3. *Βασιλέως*] τῶν Περσῶν δηλαδή.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΞΙΟΧΟΝ.

195, 1. *Κυνόσαργες*] Τόπος ἐστὶν ἐν τῇ Ἀττικῇ Κυνόσαργες καλούμενος, ἐν ᾧ τοὺς νόθους τῶν παίδων ἔταττον. ὠνομάσθη δὲ οὕτως ἀπὸ κυνὸς ἀργοῦ, τουτέστι, λευκοῦ, ἢ ταχέος. καὶ γὰρ Ἡρακλεῖ θύοντας κύνα τοιοῦτον, ἁρπάσαντα τοῦ θυομένου τὰ μηρία, αὐτοῦ καθεῖναι, καὶ ἐπερωτήσαντας τοὺς θεοὺς, ποῦ Ἡρακλέους ἱδρῦσαι ἱερὸν, λαβεῖν χρησμὸν, ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ· ἐξ οὗ καὶ τοὺς νόθους ἐκεῖ συντελεῖν, ὅτι καὶ Ἡρακλῆς νόθος ὢν Διὸς υἱός·

Ἀμφιτρύωνος γὰρ γνήσιος ἦν· ἴσα θεοῖς ἐτιμήθη. λαμβάνεται δὲ καὶ εἰς παροιμίαν ἐπὶ ὕβρει καὶ ἀρᾷ, οἷον, ἴθ᾽ εἰς Κυνόσαργες.

195, 5. *Καλλιῤῥόην*] Καλλιῤῥόη, κρήνη ἐν τῇ Ἀττικῇ.

196, 1. *Μορμολυττομένους*] Μορμολύκειά φασι τὰ τῶν ὑποκριτῶν πρόσωπα, ἃ Δωριεῖς Γόργεια καλοῦσιν. ἐντεῦθεν καὶ τὸ ἐκφοβῆσαι, Μορμολύξασθαι, καὶ Μορμολυττομένους, τοὺς ἐκφοβοῦντας λέγουσι.

196, 2. *Ἐπιτωθάζων*] ἐπιλοιδορούμενος, ἢ ἐπεμβαίνων, ἢ χλευάζων, ὡς νῦν, ἢ καυχώμενος.

196, 13. *Συνειλεγμένον τὰς ἀφὰς*] συνηγμένον τὰς πληγάς.

196, 27. *Μονονουχὶ*] σχεδὸν, ἐγγύς.

197, 7. *Εὐλὰς καὶ κνώδαλα*] Εὐλαί εἰσιν, οἱ ἐν τοῖς τραύμασιν ἐγγινόμενοι σκώληκες. Κνώδαλα δὲ κυρίως, τὰ θαλάττια θηρία. κινώθαλα γάρ ἐστι τὰ ἐν τῇ ἁλὶ κινούμενα. Ὅμηρος δὲ καὶ ἐπὶ χερσαίου φησί·

Κνώδαλον ὅτι φύγῃσι, καὶ ἴχνεσι γὰρ ὀπηδεῖ. πλὴν Κνώδαλον, μικρὸν ζῶον τὸ θαλάττιον καὶ τὸ χερσαῖον.

198, 4. *Ὀριγνωμένη*] ὀρεγομένη.

198, 20. *Παρὰ ἀκαρῆ*] ἀντὶ τοῦ, παρὰ βραχὺ, παρὰ ὀξὺ, ὃ οὐχ οἷόν τε κεῖραι.

199, 21. *Δὶς παῖδες οἱ γέροντες*] ἐπὶ τῶν πρὸς τῷ γήρᾳ εὐηθεστέρων εἶναι δοκούντων.

201, 5. *Ποππυσθείη*] κολακευθείη, ἐκ μεταφο-

ρᾶς τῶν ἐπὶ τοῖς ἵπποις ποππυσμάτων ἐν τῷ δαμάζεσθαι.

201, 13. Ἐγκαθέτους] ἐνεδρευτὰς, δολίους, κατασκόπους.

201, 13. Κατεχειροτόνησαν] κατεψηφίσαντο. ἡ Καταχειροτονία ἐγένετο οὕτως· ἔλεγεν ὁ κῆρυξ, οἷον, ὅτῳ Μειδίας δοκεῖ ἀδικεῖν, ἀράτω τὴν χεῖρα. εἶτα οἱ θέλοντες ἐξέτεινον τὰς χεῖρας. καὶ ἐκαλεῖτο τοῦτο πρῶτον Καταχειροτονία. εἶτα πάλιν δεύτερον ἔλεγεν ὁ αὐτὸς κῆρυξ· ὅτῳ μὴ δοκεῖ ἀδικεῖν Μειδίας, ἀράτω τὴν χεῖρα. καὶ ἐξέτεινον τινές. καὶ ἐκαλεῖτο Ἀποχειροτονία. καὶ λοιπὸν ἠρίθμει πάσας τὰς χεῖρας ὁ κῆρυξ, τῶν τε προτέρων καὶ Καταχειροτονούντων, τῶν τε ὑστέρων καὶ Ἀποχειροτονούντων· καὶ ὅσων ἂν ἦσαν πλείους, ἐκείνων καὶ ἡ γνώμη ἐκράτει.

201, 23. Συγκλύδωνος ὄχλου] ἐπιμίκτου, ἐπηλύτου.

202, 21. Καθικέσθαι] καθάψασθαι.

204, 9. Οἱ δύο θεοὶ] Ἀπόλλων καὶ Ἄρτεμις.

205, 10. Ἁγιστείας] ἁγιωσύνας, καθαρότητας, ατρείας.

205, 12. Γεννήτη] Ἀριστοτέλης φησὶ, τοῦ ὅλου πλήθους διῃρημένου Ἀθήνησιν εἴς τε τοὺς γεωργοὺς καὶ τοὺς δημιουργοὺς, φυλὰς αὐτῶν εἶναι τέσσαρας, τῶν δὲ φυλῶν ἑκάστης μοίρας εἶναι τρεῖς, ἃς τριττύας τε καλοῦσι καὶ φρατρίας, ἑκάστης δὲ τούτων τριάκοντα εἶναι γένη, τὸ δὲ γένος ἐκ τριάκοντα ἕκαστον ἀνδρῶν συνιστάναι. τούτους δὴ τοὺς εἰς τὰ γένη τεταγμένους Γεννήτας καλοῦσι.

205, 15. *Ἐλευσινίας*] *Δήμητρος, διὰ τῶν αὐτῆς τελετῶν.*

205, 15. *Ἐναύσασθαι*] *μεταλαβεῖν.*

ΕΙΣ ΔΙΑΛΟΓΟΝ ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΥ.

209, 24. *Πολλὰ ψεύδονται ἀοιδοὶ*] *Παροιμία, ὅτι πολλὰ ψεύδονται ἀοιδοὶ, ἐπὶ τῶν κέρδους ἕνεκα καὶ ψυχαγωγίας ψευδῆ λεγόντων. φασὶ γὰρ, τοὺς ποιητὰς πάλαι λέγοντας τἀληθῆ, ἄθλων ὕστερον αὐτοῖς ἐν τοῖς ἀγῶσι τιθεμένων, ψευδῆ καὶ πεπλασμένα λέγειν αἱρεῖσθαι, ἵνα διὰ τούτων ψυχαγωγοῦντες τοὺς ἀκροωμένους, τῶν ἄθλων τυγχάνωσιν. Ἐμνήσθη ταύτης καὶ Φιλόχορος ἐν Ἀτθίδος α', καὶ Σόλων Ἐλεγείαις, καὶ Πλάτων ἐνταῦθα.*

ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΙΣΥΦΟΝ.

230, 10. *Φαρσαλίοις*] *Φάρσαλα, πόλις Θεσσαλίας, ἧς οἱ πολῖται, Φαρσάλιοι. ἐκ ταύτης, φασὶν, Ἀχιλλέα, τὸν Θέτιδος, γενέσθαι*

231, 12. *Ἦ*] *ἀντὶ τοῦ ἆρα ἀπορηματικοῦ.*

233, 10. *Μεταρσιολέσχας*] *Διαφέρει Μετέωρα Μεταρσίων, ᾗ τὰ μὲν Μετέωρα ἐν οὐρανῷ καὶ αἰθέρι ἐστὶν, ὡς ἥλιος, καὶ τὰ λοιπὰ, καὶ οὐρανὸς, καὶ αἰθήρ. Μετάρσια δὲ, τὰ μεταξὺ τοῦ αἰθέρος καὶ γῆς ἐν ἀέρι συνιστάμενα, ὡς ἄνεμοι, νεφέλαι, ὄμβροι, ἀστραπαὶ, βρονταὶ, κομῆται, δοκίδες, πώγωνες, λαμπάδες, ἴριδες, ἅλωες, διάττοντες, ῥυμοὶ, ῥύακες, καὶ τὰ τοιαῦτα.*

233, 27. *Πάντα κάλων ἐφέντες*] *ἐντείναντες, ἢ*

κινήσαντες. Παροιμία, ἐπὶ τῶν πάσῃ προθυμίᾳ χρωμένων. Παρῆκται δὲ ἀπὸ τῶν τὰ σχοινία, ἢ τὰ ἅρμενα χαλώντων ναυτῶν.

235, 8. Αὐτοσχεδιάζοντες] αὐτομάτως, ἢ συντόμως τι ποιοῦντες.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΡΥΞΙΑΝ.

238, 2. Διὸς ἐλευθερίου] Τὸν Μῆδον ἐκφυγόντες Ἀθηναῖοι, ἱδρύσαντο τὸν Ἐλευθέριον Δία. τοῦτον δὲ ἔνιοι καὶ Σωτῆρά φασι. τιμᾶται δὲ Ἐλευθέριος Ζεὺς καὶ ἐν Συρακούσαις, καὶ Ταραντίνοις, καὶ Πλαταιαῖς, καὶ Καρίᾳ.

238, 10. Μεγαρόθεν] Μέγαρα, πόλις περὶ τὸν Ἰσθμὸν, ἀνὰ μέσον Πελοποννήσου, καὶ τῆς Ἀττικῆς, καὶ Βοιωτίας. καὶ πόλις ὁμώνυμος ταύτῃ ἐν Σικελίᾳ, περὶ ἧς νῦν φησι.

247, 2. Κεῖος] ὁ ἀπὸ τῆς Κέω. ἔστι δὲ Κίος, πόλις Μυσίας, ἐξ ἧς οὗτος.

248, 4. Ἀνθρώπου ἔργον εἶναι] τουτέστι τὸ πράγματα ἀγαθὰ ποιεῖν.

252, 8. Σισύραν] Ἐρατοσθένης Σισύραν φησὶ στέγαστρον ἐξ αἰγείων δερμάτων τετριχωμένων. Σισύραν δὲ, τὸ ἐκ τῶν κωδίων ῥαπτόμενον ἀμπεχόνιον, ὃ γούνναν φασίν.

259, Λίθον ἑψῆσαι] Παροιμία, ἐπὶ τῶν ἐπιχειρούντων ἀδυνάτοις.

